

The **Azadi**

English-Kurdish

DICTIONARY

چاپی سی یه م - ۲۰۱۲

Rashid Karadaghi, Ph.D.

بۆدابه زاندىنى جۆره ها كتيب: سەردانى: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

پراي دانلود كتاپهائى مختلف مراجعه: (منتدى اقرا الثقافى)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للكتيب (كوردى , عربى , فارسى)

The **Azadi**

English-Kurdish

DICTIONARY

First Edition 2006

Rashid Karadaghi, Ph.D.

©All Rights Reserved
First Edition - 2006
Second Edition – 2009
Third Edition - 2012

ALL RIGHTS RESERVED. Any unauthorized reprint or use of this dictionary is prohibited. No part of this dictionary may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, or by any information storage and retrieval system without written permission from the author.

Published by: Nashr Ehsan
Typeset by: Mr. Nizar Kadir Saeed
Number of copies: 3000 copies
ISBN:978-964-356-457-5

Please send all comments and suggestions to: ferhengiazadi@yahoo.com

همموو مافیکي نهم فهرهنگه پارنیزراوه.

مافی له چاپدانهووی تمنا هی دانهره.

رنگه نادریت نهم فهرهنگه یان هیج بهشیکي بهی رهمندی نوسراوی دانهر بهکاربهینریت وهک
به دوباره له چاپدانهووی یان لمبرگرتمووی یان بهکارهیتانی بهشیووی تهلیکترونی .

نهم فهرهنگه ۲,۰۰۰ دانمی لڼ چاپ کراوه

ژماروی سپاردنی ۶۸۰ ی سالی ۲۰۰۴ ی ومزارهتی پوشتنیوی پیدراوه .

چاپی یکهم – سالی ۲۰۰۶

چاپی دوهم – سالی ۲۰۰۹

چاپی سیمهم – سالی ۲۰۱۲

له نشری نیجسان چاپ کراوه

About the *AZADI* (Freedom) DICTIONARY

- This is the most **comprehensive English-Kurdish dictionary** (**Sorani** dialect) published to date, with more entries and information than any other English-Kurdish dictionary.
- It contains close to 44 (forty-four) thousand entries and over 4 (four) thousand sub-entries (phrases and idiomatic expressions).
- It includes the phonetic transcription of the entries.
- Many of the entries have been used in sentences to show the reader how they are used in the language.

دەربارەی فەرھەنگی ئازادی:

- (فەرھەنگی ئازادی) فەرھەنگێکی ئینگلیزی - کوردییە (شیوەزمانی سۆرانی) و لە ھەموو فەرھەنگە ئینگلیزی - کوردییەکانی تر کە تا ئێستا بلاوکرانەتەووە گەورەترە و ووشە و زانیاری زیاتر تێدایە.
- نزیکەی ٤٤ (چل و چوار) ھەزار ووشەی سەرھکی و زیاتر لە ٤ (چوار) ھەزار ووشەی ناسەرھکی تێدایە.
- ووشەکان چۆن دەوترێن یان دەبیژرێن وەھایش نووسراون ، واتە بە شیوەی دەنگی .
- گەڤ لە ووشەکان خراونەتە رستەیشەووە بۆ ئەوەی خوێنەر بزانی چۆن لە زمانەکاندا بەکار دەھێنرێن .

Dedication

To my late father and mother

I would like to especially thank Kak Nawshirwan Mustafa for his continuous and indispensable help in transforming a dictionary manuscript into a published work.

Acknowledgements

I want to thank all those Kurdish lexicographers, linguists, and writers whose works I have used and benefited from, for without their pioneering effort my task would have been much harder and this dictionary would not have been of the quality it is now. More importantly, I want to thank all those friends who have supported me in varying degrees each in his/her way in the various stages of preparing the dictionary, especially the following:

- The late, eminent Kurdish scholar Mr. Tawfiq Wahbi, who, despite his advanced age, helped me tirelessly with so many aspects of Kurdish, especially the etymology of Kurdish words and phrases.
- The late Mr. Omar Abdul-Raheem and the late Mr. Abdulla Jawhar for helping me with the meaning of certain challenging words.
- Dr. Saman Shali for first taking the hand-written manuscript to Kurdistan at a critical time and, later, for taking the proofread version back to Kurdistan and for his continuous advice and loyal support.
- Mr. Sideeq Shekh Mahmoud for helping with the meaning of certain words.
- Mr. Shekh Talib Berzinji, who, with his extensive knowledge of Kurdish, Persian, and Arabic, has helped me more than anyone else in matters relating to Kurdish and etymologies. I am indebted to him for all his generous help with his time throughout my long years of working on the dictionary.
- Mr. Nizar Kadir Saeed for his non-stop and tireless work, over the last four years, to enter the handwritten manuscript into the computer and for his meticulous work and dedication to the project. I am deeply grateful to him for his commitment to the project and for all the time and hard work he has put into it.
- Mr. Saida Hermez Saida for his invaluable and continuous help on all matters relating to entering the manuscript into the computer and other technical matters.
- Dr. Ari Hasan Ahmed, my nephew, for helping me in so many ways on all matters relating to the computer and the production of the dictionary.
- My nephews Sirwan Husain and Aras Hasan for their help.
- My brothers for sending me many publications relating to language and dictionaries, which I have benefited from greatly, and for their encouragement.
- My wife, Bayan, for her encouragement and help with all computer and dictionary-related matters.

Rashid Karadaghi, Ph.D.
2005

Introduction

This **comprehensive English-Kurdish dictionary** (Sorani dialect) is the product of over thirty years of hard work. For most of my adult life, **Ferhengi Azadi (the Freedom Dictionary)** has been one of my great passions, for I have been either thinking about it, doing research for it, discussing it with every linguistically knowledgeable Kurd I have known, or working on it. It has also been my inspiration. Even when I have occasionally doubted the wisdom of spending such a significant part of my life on it, an inner voice has always come forward to reassure me of the value of the task. It has truly been a labor of love -- love of languages and love of my people -- for I have sought neither money nor fame, neither of which, to echo the great lexicographer Samuel Johnson, can one get by compiling dictionaries.

From the outset of this long journey, my object was to make learning English a little easier for Kurdish students than it was for me by providing them the tool which would make the language more accessible. I realized later that the dictionary would also benefit English-speaking people interested in Kurdish for scholarly, social, cultural, commercial, political, or other purposes by enabling them to gain access to the language directly rather than through the tortuous route of an intermediary language.

The idea of compiling an English-Kurdish dictionary goes back to my days in high school. Because of the lack of such a dictionary then, Kurdish students had to rely on English-Arabic dictionaries and glossaries. And since Arabic was itself a foreign language, that meant memorizing the meaning of the English words in Arabic without knowing what their real meaning was. It was years later, and only after I learnt enough English and Arabic, that I understood what those words and phrases really meant. The frustrations of learning a foreign language through another foreign language are easy to imagine. There is no substitute for one's mother tongue in learning a foreign language. To spare Kurdish students of future generations the hardships I had to endure, I began work on the project of my dream after completing a doctorate in English, in 1971, at the University of California, Santa Barbara.

I have had a lot of moral, linguistic, and technical support from many Kurdish and non-Kurdish friends, for which I am thankful. However, I have not been able to enlist a single US government, educational, philanthropic or scholarly institution / foundation in support of my work despite numerous attempts to get such support and the obvious usefulness of this communications tool in building bridges and promoting understanding between the Kurds and the English-speaking world. But, then, for a Kurd and Kurdistan, when has it not been so?

I am happy to say that even though the lack of such support made my journey much slower and a lot more difficult, it did not derail me from my purpose because I believed in my work. I was reminded time and time again of the Kurdish proverb, "He who relies on his neighbor for dinner will go to bed hungry," for I realized every time my request for institutional support was turned down -- and there were many such instances-- that I had to rely on myself or else the dictionary would not see the light of day. Let this dictionary, therefore, also serve as inspiration and tribute to the tenacity of a people -- my people -- who, being no stranger to adversity themselves, well know on whom they should rely.

Explanatory Notes

1. In each entry, different meanings are numbered and similar meanings within the same number are separated by a semi-colon. The comma separates items in a series.
2. The colon indicates an elaboration on a meaning in Kurdish.
3. Parentheses () indicate: (a) specific applications of a word or the context in which it usually appears, (b) elaboration on a meaning, or (c) examples in English.
4. Square brackets [] indicate the level of usage in English (e.g., colloquial, slang, archaic, etc.)
5. Idiomatic expressions and phrases are indented and alphabetized under the main entries.
6. The order of meanings of the entries is based on historical evolution rather than frequency of usage, following the method of Webster's New World Dictionary of the American Language
7. In the phonetic transcription of the main entries, a primary *stress* is indicated by this bold symbol (') following the syllable which receives the *stress* [geography (jē-og'**r**ə-fi); freedom (frē'**d**əm)]. A secondary *stress* is indicated by a plain symbol as in the first syllable of the following entry: [independence (in'di-pen'**d**əns)].

پیشکش

پیشکش به گیانی پاکی خوالیخوشبووان باوکم و دایکم

سوپاس

لە داڭانی ئەم فەرھەنگەدا سووڤم لە بەرھەمی گەلیک فەرھەنگ نووس و زمانەوان و نووسەر و زاناڤانی کورد وەرگرتوو و دەمووی لێرەدا زۆر سوپاسی ھەموویان بکەم چونکە بەبێ ئەو کارانەی ئەوان ئەم فەرھەنگە بەم چۆرە دەرئەنجامچوو. ناوی ئەو سەرچاوانەش کە بەکارم ھێناون لەگەڵ دانەرەکانیاندا نووسراون لە سەرھتای فەرھەنگەکەدا.

دەمووی سوپاسی بێ پایانی ھەموو ئەو برادەرە بەکەم کە تا زۆر ھەر یەکە بە چۆرێک یارمەتی یان داوم لە ھێنانەدی ئەم بەرھەمەدا، بەتایبەتی ئەمانەیی خوارەو:

- خوا ئی/خۆشبوو مامۆستای گەر و زمانەوانی بەناوبانگی کورد مامۆستا (تۆفیق وەھبی) کە زۆر یارمەتی دام بەتایبەتی لە لیکۆلینەوی سەرچاوەی ووشەی کوردیدا.
- خوا ئی/خۆشبوو مامۆستا (عومەر عەبدولرەھیم) و کاک (عەبدوللا جەھەس) لە مانای ھەندێ ووشەدا.
- کاک (د. سامان شالی) بۆ ھێنان و بردنی دەسنووسەکە بۆ کوردستان و پالێشتی کردنی دڵسۆزانەیی لە گەلی پووی ترمەو.
- مامۆستا (شیخ سەدێق شیخ مەحمود بەرزنجی) کە زۆر یارمەتی داوم لە مانای ھەندێ ووشەدا.
- مامۆستا (شیخ تالب بەرزنجی) کە بە ھۆی ئەو شارەزایییە زۆرەیی لە زمانی کوردی و فارسی و عەرەبیدا ھەبەتی سووڤم زۆر ئی وەرگرتوو و لە زمان و سەرچاوە و مانای ووشە کوردییەکاندا لە ھەموو کەس زیاتر یارمەتی داوم و سوپاسی تایبەتی دەکەم.
- مامۆستا (سەیدا ھورمز سەیدا) کە لە پووی بەکارھێنانی کۆمپیوتەرەو لە ئامادەکردنی فەرھەنگەکەدا زۆر یارمەتی داوم.
- کاک (نزار قادر سەعید) بۆ ئەو ئەرکە گرانەیی کێشاویتی لەم چوار سالی پابوردودا بۆ نووسینەوی دەسنووسی فەرھەنگەکە لە سەر کۆمپیوتەر و ئەو کارە وورد و پوخت و دڵسۆزانەیی کردوویەتی کە بە کەم کەس نەگرا. بەراستی مەگەر ھەر خۆم ئەوەندە کاک (نزار) خەریکی ئەم فەرھەنگە بووب و پێوەی ماندوو بووب. بۆیە سوپاسی تایبەتی دەکەم.
- (د. ئاری حەسەن ئەحمەد)ی برازەم بۆ سەرپەرشتی کردنی داڤانەیی کارەکە لە پووی خستە سەر کۆمپیوتەر و چاپ کردنی یەو و بۆ ئامۆزگارییە بەنرخەکانی.
- ھەردوو برازەم (سێوان حەسین و ئاراس حەسەن) بۆ ھاوکاری و ماندووبوونیان.
- ھەموو براکان کە سالی ھەر پلاوکراوەیک ھەبووبی دەرپارەیی زمان و فەرھەنگ و نووسین بۆیان ئارەزووم و سووڤم زۆر ئی وەرگرتوو.
- (بەیان)ی خێزانم بۆ یارمەتی دانم لە ھەموو ئەو کارانەیی فەرھەنگەکەدا کە پێوەندی ھەبووبی بە کۆمپیوتەرەو.

د. رەشید قەرەداخی

٢٠٠٥

پښتني

پهلواي خوږدای گوره ...

لښم لمرهنگه ښنگلگيزی - کوردی په (شپږم زياتی سوزانی) بېرهمی شړک و خاندن پورښکی نژدی زیاتر له سی ساله .
هیوادارم سترگم کورتور بورېم له کاره گه ما و به دلی خوښه وار بیت . بی گو مان هیچ بېرهمه پیک نویه بی کم و کوربی
بیت په تابیته له بورای لمرهنگ و زماندا و لښم لمرهنگش لښم پوروه له کاری تر جیا نویه .

چی پالی پږه نام به شتیکی نژدی ژيانم ترخان کم بؤ داتانی لښم لمرهنگه ؟ له راستیدا تنها مېهېستم پارمهی دانی
قوتای و خوښه دواړی کورد بوره بؤ لږبورنی زماښی ښنگلگيزی و هرودما خاښکی ښنگلگيزی زان بؤ لږبورنی
کوردی . کاتی له قوتابجانی ناروندیدا بورم هیچ لمرهنگیکی ښنگلگيزی - کوردی نه بور . لږبور لږوه دېوانیه
لمرهنگی ښنگلگيزی - عهره سی مان به کار بهینایه بؤ خوښدنې ښنگلگيزی وه چورنگه لږوندهش عهره پیمان نه د زانی
کون جار هر نه خاندن زانی حانای راستی وږشه ښنگلگيزی میکان چین . لږبورنی زماښکی ښنگانه له پهلای زماښکی
ښنگانای تږوه لږکیکی نژد گران و ناخوښه و ړنگه پیکې باش نی په بؤ لږبورنی شو زمانه .

جا هر لږ کاتوره هیواي گورم لږوه بوره که نژدی له نژان پترانم لمرهنگیکی ښنگلگيزی - کوردی دانیم بؤ
لږوه لږبورنی ښنگلگيزی ناسترکم بؤ قوتابی مان و نژدش پترانی کورد . وه دواي لږوش لږم لمرکوت که
لمرهنگیکی وده سورډیشی نژد دمنی بؤ لږلږنی زماښی دایکی پان ښنگلگيزی په پان ښنگلگيزی زانی وده پان لږوی
کوردی لږیزن ، هر پیکه بؤ مېهېستی تابیته خوی . جا بویه لښم لږوه گورپه پم خسته ستر شانی خوم و نژدیه
ژيانم پږوه برده ستر .

که خوښېدم توار کورد له زمان و وږدی ښنگلگيزدا له زانگزی کال پلورنیا ، ساتنا بارپره ، سالی ۱۹۷۱ ، په کسیر
دستم کورد به کارکړدن له ستر لمرهنگه که . وه ښستاش نژد شادم که کاره که توار بوره و وا لږبور دهمتی
خوښېدرا . تنها تکام له خوښتری پلرېز لږویه که به چاوی اوږدورښتوره سپری کم و کوربی پیکانی لمرهنگه که
پکات بی هیوايی که لږوه لږ پلورې پترانم لمرهنگی باشی وېسورنښ دانین .

داتانی لښم لمرهنگه پیکک بوره له گوره ترنیز خولپای ژيانم بویه همیشی یا کارم لښم لږوه یا لږم ښ
کورد لږوه یا باسم کوردوه لښکل هر کورښکدا که له زماښی زانیشی یا زمان دزست بورنی .

پارمهی دارانیم له هیچ کسپک ، دوزگایه ک ، یا پښخا لږیکی شمیریکی ورنه کورتوره ښکورتی داواي پارمېدیم له
چېنده ما دوزگا کوردوه که به ناو دمنی پارمهی پلرېدی وده بدمن . به لښم لږبورنی هیچ پارمهی پیک وای ښی ناکورېم
که راز له لمرهنگه که پېښم ، لښکورتی کاره کی نژد گراتر کړم ، چورنگه دمرزانی ښکورتی پشتم بور جزوه
پارمهی پانه بېهستایه کاره که هرگیز نه ده کړا ، هرورک چوڼ پښه کورښی په که دمنی " لږوهی به ته دای لږاوستیکی
بی بؤ تانی ښواره ، بی شتی سورمه شتوره . "

چەند تىببىيەك دەريارەى بەكارهينانى ئەم فەرەنگە

۱. ماناي جياواز ژمارەى جياوازيان بۇ دانراوہ . ماناي نزيك لە يەكەرە لە ەمان ژمارەدا بە خال و ويزگول
(٤) جياکراونەتەرە . ويزگول (٤) بەشەکانى زنجيرەيەك ليک جيانەکاتەرە .
۲. دوو خال (:) نيشانەى روونکردنەرەى شتيگە بە کوردی .
۳. کەرەنە (...) نيشانەى ئەمانەيە : (١) بەکارهينانى ووشەيەك بە مانايەكى تايبەتى ، (ب) زياتر روونکردنەرەى شتيگە بە کوردی .
۴. کەرەنەى گۆشەدار [] تايبەتەتيتى ەندى ووشەى ئینگليزى و بەکارهينان پيشان دەدات . (بۆ وینە :
زمانى دەمەتەقن ، زمانى بازاري ، زمانى زۆر کۆن) .
۵. "ئيدىەم" و شيوەى بەکارهينانى تايبەتى ترى ووشە و دەستەواژە لەژىر ووشە سەرەكىيەکاندا دانراون بەپىي ئەلفبويى ، نەختى لە ناوەرەى دىپەرە و بە "فونت" ى بچووکتر .
۶. ئەو ووشانەى لە مانايەك زياتريان ەيە پيشيتى ماناکانيان بەپىي بنچينەى گۆراني ميژوويى ماناکان نووسراون ئەك بەپىي زۆر و کەمى بەکارهينانى ووشەكە بەو مانايە ، ەرەك لە فەرەنگى "ويستەر" دا دانراوہ .
۷. لە نووسيني دەنگى ووشەکاندا : "هيز" يا "گيرە" ى سەرەكى (primary stress) بەم نيشانە تۆخە
(^٢) پيشاندرارە لەدواى ئەو پرگەيەرە كە هيزەكەى دەرکەرتە سەر :
[geography (jē-og'ra-fi) ; freedom (frē'dəm)]
وہ ئەگەر ووشەيەك "هيز" ى ناسەرەكيشى تىدايوو بە نيشانەى ئاسايى (^٢) پيشان دەرکەرت وەك لە يەكەم پرگەى ئەم ووشەيدا: [independence (in'di-pen'dəns)] .

Key to Pronunciation

<u>Symbol</u>	<u>Key Words</u>	<u>Symbol</u>	<u>Key Words</u>
a	fat, lap	b	bed, dub
ā	ape, date	d	did, had
â	bare, care	f	fall, off
ä	car, father	g	get, dog
e	ten, let	h	he, ahead
ē	even, meet	j	joy, jump
ê	here, dear	k	kill, bake
ēr	over, under	l	let, ball
i	is, hit	m	met, trim
ī	bite, mile	n	not, ton
o	lot, top	p	put, tap
ō	go, tone	r	red, dear
ô	horn, fork	s	sell, pass
ōō	tool, troop	t	top, hat
oo	book, moor	v	vat, have
oi	oil, boy	w	will, always
ou	out, doubt	y	yet, yard
ū	use, cute	z	zebra, haze
ūr	fur, turn	ch	chin, arch
ə	a in ago	ŋ	ring, drink
	e in agent	sh	she, dash
	i in sanity	th	thin, truth
	o in comply	th	then, father
	u in focus	zh	azure, leisure

Abbreviations

کورتہی وشہ ئینگلیزییہ کان

adj.	adjective	n.	noun
adv.	adverb	obs.	obsolete
arch.	archaic	pl.	plural
colloq.	colloquial	prep.	preposition
conj.	conjunction	pron.	pronoun
etc.	etcetera	v.i.	verb intransitive
interj.	interjection	v.t.	verb transitive

References

- Abdul, Jamal. *Shawkar*. (An English-Arabic-Kurdish chemical dictionary). Silemani, 1998.
- Azabani, Sabir Gird. *Ferhangi Ari*. (A Kurdish-Kurdish-Arabic dictionary), part 1. Baghdad, Iraq, 1985.
- Ba'albaki, Munir. *Al-Mawrid: A Modern English-Arabic Dictionary*. Beirut, Lebanon, 1982.
- Blau, Joyce. *Dictionnaire Kurde-Francais-Englis*. Bruxelles, 1965.
- Chapman, Robert L., ed. *American Slang*. New York, 1987.
- Doniach, N. S., ed. *The Oxford English-Arabic Dictionary of Current Usage*. University Press, Oxford, 1983.
- Elias, A. Elias & Edward E. Elias. *Qamus Elias Al-'Asri: Elias' Modern Dictionary*. (English-Arabic). Cairo, Egypt, 1983.
- Funk & Wagnalls. *Standard College Dictionary*. New York, 1968.
- Ghareeb, Kamal Jalal. *Al-Qamus Al'Ilmi*. (An Arabic-English-Kurdish scientific dictionary). vols. 1, 2, 3, 1974, 1979, 1983.
- Gorani, Ali Seydo. *The Modern Kurdish Dictionary*. (Kurdish-Arabic). Amman, Jordan, 1985.
- Guralnik, D. B., and J. H. Friend, eds. *Webster's New World Dictionary of the American Language*. New York, 1966.
- Hornby, A. A. *The Advanced Learner's Dictionary of Current English*. University Press, Oxford, 1952.
- Hazhar. *Hanbana Boreena*. (A Kurdish-Persian dictionary). Tehran, Iran, 1999.
- Jaf, Ihsan A. *Jaf's Pocket English-Kurdish Dictionary*. 2001.
- Kashani, A. A., and M. A. Kashani. *The Concise English-Persian Dictionary*. Tehran, Iran, 1984.
- Khal, Sheikh Muhammad. *Ferhengi Khal*. (A Kurdish-Kurdish dictionary). 3 vols., Silemani, 1960, 1964, 1974.
- Mardokh, Muhammad. *Ferhengi Mardokh*. (A Kurdish-Persian-Arabic dictionary). 2 vols. Tehran, Iran, 1956.
- Mardokhi, Maroof Qaradaghi. *Ferhengi Kishtukal*. (A Kurdish-Kurdish agricultural dictionary), part 1. Dar Al-Salam Press, Baghdad, 1972.
- McCarus, Ernest N. *A Kurdish-English Dictionary, Dialect of Sulaimania, Iraq*. University of Michigan, Ann Arbor, Michigan, 1967.
- Morris, William, ed. *The American Heritage Dictionary of the English Language*. Boston, 1978.

- Mukriani, Giw. *Ferhengi Mehabad*. (A Kurdish-Arabic dictionary). Kurdistan Press, Erbil, 1961.
- Mukriani, Giw. *Ferhengi Kurdistan*. (A Kurdish-Kurdish dictionary). Aras Press, Erbil, 1999.
- Mukriani, Giw. *Nobara*. (An Arabic-Kurdish dictionary), part 1. Al-Hawadith Press, Baghdad, Iraq, 1986.
- Nebez, Jemal. *Scientific Terms*. (An Arabic-Kurdish glossary). 1960.
- Nidham Al-Deen, Fadhil. *Astere Geshe*. (A Kurdish-Arabic dictionary). Baghdad, Iraq, 1997.
- Perwerde W Zanist*. (An Arabic-Kurdish glossary). Directorate General of Kurdish Studies, Baghdad, Iraq, 1983.
- Pupil's Dictionary. Ferhengi Qutabi*. (An English-Kurdish school dictionary). Ministry of Education, Baghdad, Iraq, 1985.
- Qazzaz, Shafiq. *The Sharezoor Kurdish-English Dictionary*. Aras Press and Publishers, Erbil, Kurdistan, 2000.
- Rizgar, Baran. *Kurdish-English English-Kurdish Dictionary*. London, 1993.
- Sykes, J. B., ed. *The Concise Oxford Dictionary*. University Press, Oxford, 1983.
- The Journal of the Kurdish Academy*. vol. 1, part 1, Kurdish Academy Press, Baghdad, Iraq, 1973.
- Wahbi, Taufiq, and C. J. Edmonds. *A Kurdish-English Dictionary*. The Clarendon Press, Oxford, 1966.
- Wehr, Hans. *A Dictionary of Modern Written Arabic*. (Arabic-English). 4th ed. Wiesbaden, Germany, 1979.
- Wentworth, Harold, and Stuart Berg Flexner, eds. *The Pocket Dictionary of American Slang*. N.Y., 1968.
- Woolf, Henry Bosely, ed. *Webster's New Collegiate Dictionary*. Springfield, Mass., 1977.
- Zaraway Zanistee Kurdi: Kurdish Scientific Terms*. (An Arabic-Kurdish glossary). A Publication of the Teachers' Union, Silemani Branch. Zheen Press, 1960.

A a

A, a (ā), n.

(۱) تپیی یه که می نهلف و بی ی نینگلیزی یه.

(۲) دهنگی نم تپیه " نهی "

(۳) قالبی نم تپیه (ب) نم تپیه به چاپکراوی یا هلهکه نراوی.

(۴) یه که می نیشانه ی ژماره ی یه که می پرستیه که.

adj. (۱) تایبعتی بم تپیه (۲) یه که می یه که می (۳) نایاب زورباش.

A (ā), n. (۱) شتی که له شیوه ی " A " دا.

(۲) نمره ی کی برز یا زورباش: (He has an "A" in history).

(۳) پله ی کی ناواز (موسیق).

a (ə stressed, ā), adj., indefinite article, یه که یه کی که هه ری کی.

(a book, a tree, a horse, a man, etc.). نامراری نهاسه.

a- (ə), پیشگری که به مانای: (۱) له له ناو له لسه: بوناو.

(aboard, ashore) (۲) له باریک یا دژ خیکدا: (asleep, a-crying).

a- (ə), پیشگری که به مانای: (۱) هلسان به ریزو نهوه.

(awake, arise) (۲) به بی نه بوو: (agnostic).

aardvark (ärd'värk'), n. نرازی نه رز: گیانداری که شه ری قایی نه رز.

aardwolf (ärd'woolf'), n. گورگی نه رز: گیانداری که شه ری قایی نه رز.

ab- (ab, əb), بزره له که متیار ده چیت.

(abnormal) پیشگری که به مانای: دور له نا: دژ به وانی یه.

A.B., Bachelor of Arts, برنامهی به کالوریوسی ناداب. واته هونه رو.

A.B., a.b., able-bodied, که شتی بانیکی لپها توو.

aback (ə-bak'), adv. & adj. (۱) [Archaic] بم دواوه دواوه.

(۲) دابین نه کراو (بایه وانی که شتی).

taken aback, شله واره هلسله ماو! سهر سوو ماو و سهر ئی شیواو!

abacus (ab'ə-kas), n. (۱) نامیرکی موو رو داره مندانی پین فیری.

abalone (ab'ə-lō'ni), n. (۲) تاختی ته و قهسری پایه (خانوسازی).

(۳) گیانداری که ده ریایی بچوکی قاوغداره.

abandon (ə-ban'dən), v.t. (۱) به جینیشتن دهست ئی هله گرتن!

(۲) جزل کردن! دهستبردار بوو: (to ~ a place, house, car, town, etc.).

(۲) پشت ئی هله کردن! پشت بهردان! پشت تیکردن! به جینیشتن (مروء به تنها

له چوله وانیدا): (to ~ a person, child, etc.).

(۳) بهر بم خو بهر لاکردن! جلهو بم خو شل کردن به تهوای (بو رابواردن).

n. بهر لایی! جلهو بم ناره نووی خو شل کردن به تهوای

(to do something with ~)

abandoned (ə-ban'dənd), adj. (۱) چزل کراو! دهست ئی هله گراو!

(an ~ town, house, child, etc.). وازلینینراو!

(۲) سهر سهری! بهر لاه! بم شهرم! بهر بم خو بهر لاکردو

abandonment (ə-ban'dən-mənt), n. (۱) چزل کردن!

وازلینینان! به جینیشتن! دهستبردار! پشت بهردان! دهست ئی هله گرتن.

(۲) چزل کران! به جینیشتن! پشت ئی هله گرتن.

abase (ə-bās'), v.t. ریسوا کردن! سووک کردن! شکاندن.

-abacement (n.).

abash (ə-bash'), v.t. پورهش کردن! تهریق کردنهوه! شهرمه زار کردن.

-abashment (n.).

abate (ə-bāt'), v.t. (۱) که مکردنهوه (۲) ئی دهر کردن.

(۳) بهتال کردنهوه (داوا له دادگادا)! وهستادن.

v.t. که میو نهوه! کزبون.

abatement (ə-bāt'mənt), n. (۱) که میو نهوه! که مکردنهوه.

(۲) بهتال کردنهوه! وهستادن (دادگری)! پوچ کردنهوه.

abbatoir (ab'ə-twār'), n. کوشتارخانه! قسایخانه.

abbacy (ab'ə-si), n. پله ی سهرک پرستگا! دهسلاتو نیش وکاری

سهرک پرستگا.

abbess (ab'is, ab'cs), n. سهرک پرستگا (ژن).

abbey (ab'i), n. (۱) پرستگا (خاچ پرستی)! خانه ی سو قیلکه یا

پرستاران (۲) کوملی پرستاران! سو قیلکه به گشتی.

(۳) کلنسی ناو پرستگا.

abbot (ab'ət), n. سهرک پرستگا (خاچ پرستی).

abbreviate (ə-brē'vi-āt'), v.t. کورتکردنهوه (ووشه، پرسته).

abbreviation (ə-brē'vi-ā'shən), n. (۱) کورتکردنهوه.

(۲) کورته (هی ووشه یا دهسترواره)! کورتی! کورت کراوه.

ABC (ā' bē' sē'), n. (۱) ، نهلفوبین.

(۲) سهرتا (ژانیری، پرسته، باس... هتد)! بنچینه.

(This is the ABC of business.)

abeyance (ə-bā'əns), n. (۱) وهستادن (کار، ماف، یاسا)! پاگیر کردن.

(۲) نهبرانهوه! نهبراهویی! نهخران به لایه کدا (دادگری).

(۳) کش و ماتی! خاموشی.

be in (or fall into) abeyance, وهستان! پاگیران! کار پین نهکران بو

سهردهمیک (یاسا).

abdicate (ab'də-kāt'), v.t. & v.i. له تختی پاشایی هاتنه خوارهوه!

(When the King ~d, his brother succeeded)

وازهینان له پاشایی: (him on the throne.)

abdication (ab'də-kā'shən), n. وازهینان له تختی پاشایی.

abdicator (ab'də-kā'tēr), n. پاشای وازهینان له تختی پاشایی.

abdomen (ab'də-mən, ab-dō'mən), n. سکه وورگ.

abdominal (ab-dom'ə-n'l), adj. هی سکه! هی وورگ.

abduct (ab-duk't', əb-duk't'), v.t. فراندن (مروء)! هله گرتن.

abduction (ab-duk'shən, əb-duk'shən), n. فراندن (مروء)! هله گرتن.

abductor (ab-duk'tēr, əb-duk'tēr), n. مروء فرین! فریندر.

abed (ə-bed'), adv. له ناو جینگه دا! له سهر جینگه.

Abel (ā'b'l), n. "هابیل": دوهم کوپی نادهو که به دهستی

براکه ی کوژدا (نیجیل).

aberrance (ab-er'əns), n. لادان له پئی راست و ناسایی!

ناوینزی! ناسایی.

aboutface

- (Colloq.) خریک (just ~ ready).
adj. (۱) بزو (He is up and ~ again).
 (۲) تریک له دهوړیو: (Typhoid is ~).
prep. (۱) له دهوړیو ښت: (۲) له هه موږ شونځنیکدا! لیره و لیره.
 (۳) تریک له (۴) یڼ بوون (Do you have any money ~ you?).
 (۵) خریک بوون: (Go ~ your business).
 (۶) یازبوون! خریک (دهستپنګون): (I am ~ to say something).
 (۷) دهریاره! له یاره! سمیارت به: (a story ~ sacrifice).
aboutface (ə-bout'fās'), **n.** (۱) یو وهرگیران به تروای.
 (۲) هانګرانهوه (بیر، هلوښت) یڼ باری! دووویو! ګوړیښ تروای: (to do an ~)
above (ə-buv'), **adv.** (۱) له سره! له ژور: له سره.
 (۲) له ناسمان! له بهمهشت.
 (۳) پښو! له سره و ناوبراو: (the ~ - mentioned names).
 (۴) بهرتر! به دهسه لاتر! ګوره تر.
prep. (۱) به سره! له سره.
 (۲) له لاره! له لاره! له لاره: (the road ~ the village).
 (۳) له ژور! به تر! له سره: (average ~).
 (۴) زیاتر! له (fifty dollars ~).
adj. له پښتر یا له سره و ناوبراو.
n. شتیکی له سره. له سره و، یا له پښتره و.
above all, له هه موښتیک زیاتر! له پښتر هه موښتیکه و!
aboveboard (ə-buv'bōrd', ə-buv'bōrd'), **adv. & adj.** بڼه -
 فیل و تهنکه! ناشکر! له پوړ! راست: (Be open and ~ with me).
aboveground (ə-buv'ground'), **adv. & adj.** نه ښوړو!
 زیندو! له سره پوړی زه و
abrade (ə-brād'), **v.t.** کړاند! سواندن به لیخستن!
 لیخستن و سواندن.
abrasion (ə-brā'zhən), **n.** (۱) کړان! لیکنده و (پښت).
 (۲) سوان! سوان (بهر به څو یا به با).
 (۳) شونځنیک سوانو یا کړنراو.
abrasive (ə-brā'siv, ə-brā'ziv), **adj.** تیز! بېر! زبر! دپ!
 رمق: (مړه، رموش): (an ~ material or person).
n. شتیکی زبر (وهک سمارته).
abreast (ə-brest'), **adv. & adj.** شان به شان (پوښتن، کارکردن)!
 پڼ به پڼ! له ګل.
abreast of (or with), شان به شان! پڼ به پڼ! له ګل.
abridge (ə-brij'), **v.t.** (۱) کورتګرندوه (نوسراو).
 (۲) که مکرندوه. (۳) لیسه ندنوه یا که مکرندوه (ماډ).
abridgment, abridgement (ə-brij'mənt), **n.** (۱) کورت -
 کړندوه (نوسراو). (۲) لیسه ندنوه یا که مکرندوه ماف.
 (۳) کورته (په پرتوک، نووسراو).
abroad (ə-brōd'), **adv.** (۱) همدهران! دهره و وولات:
 (to go or live ~)
 (۲) بلور! به پان و بلور. (۳) و قاره! و بلور.
 (۴) له دهره و مال.
abrogate (ab'rō-gāt'), **v.t.** هلوښتنه و (په پان، یاسا)!
 پوچ کړندوه! سرینده و لاېرن: (to ~ a treaty).
-abrogation (n.); abrogator (n.). کوټیر! له پڼ.
abrupt (ə-brupt'), **adj.** لیک چپانیک کوټیر! لښوونه و.
abruption (ə-brup'shən), **n.** کوټیر! له پڼ! له پرتاو! به پرتاو.
abruptly (ə-brupt'li), **adv.** دووملی پر له کیم! دوومل.
abscess (ab'ses), **n.** بوون به دوومل! کیم کړند.
v.t.

absorption

- abscissa** (ab-sis'sa), **n.** هیلې ناسوځی (نه ندازه).
abscission (ab-sizh'an, ab-sish'an), **n.** (۱) برین (نه شترکاری).
 (۲) وهستانیک کوټیر! لکاتی قسه کړندا (پو کارکردنه سره ګوښ).
abscond (ab-skond', əb-skond'), **v.i.** هلاټن! خوارندوه و
 پاکردن له ترسی سزا.
absence (ab'sns), **n.** (۱) نه هاتن! نه چوون! دپارنه بوون!
 ناماده نه بوون. (۲) نه بوون. (۳) دوری.
absent (ab'snt), **adj.** (۱) بزو! نادیار! ناماده.
 (۲) نه بوو! نږیه. (۳) ګوښ نه ګر.
v.t. نه هاتن! نه چوون! دپارنه بوون! خو وون کړند.
absentee (ab'sn-tē'), **n.** که شتیکی بزو، نه هاتو، یا نادیار.
adj. نادیار! نه هاتن! ناماده نه بوو له شونځنیکدا.
absentecism (ab'sn-tē'iz'm), **n.** بزری! نه هاتن (کار، کوتابخانه
 ... هتد)! دپارنه بوون! ناماده نه بوون (له شونځی کاردا).
absentee ballot, دهنګدان له هملېراندنیکدا په پوښته (له لایه)
 دهنګده ریکه و که له شونځی خو دوره! دهنګدان له دوره و.
absentee landlord, خاوهن زه و زار یا خاوهنیکه که دور له
 زه و زار یا خاوهنیکه و ده و.
absent-minded (ab'snt-mīn'did), **adj.** بڼه هوش! بڼه بیر!
 دالغه چي! شت له پڼچو.
absinthe, absinth (ab'sinth), **n.** نه فسه نتین! (۱) گیایه که بو
 دهرمان به کاردیت. (هره و "wormwood").
 (ب) خوارندوه یکی تالی مستکه و.
absolute (ab'sə-lōō'), **adj.** (۱) تروای! له هیچ کم نه بوو! باش!
 هه مو. (۲) پوون نه کراوه (خوارندوه).
 (۳) بڼه سنوور! به به به! بڼه ندازه: (~ freedom).
 (۴) بڼه پایان! بڼه جله و ژوردار! په ها! بڼه دستوون:
 (~ monarchy; an ~ ruler)
 (۵) بڼه ګومان: (~ proof).
 (۶) سره یخو. (۷) بڼه مرج! ګوړیښ بڼه نږیه! دوا.
absolutely (ab'sə-lōō'li), **adv.** (۱) بڼه ګومان! له سدا سده!
 ترواره! راسته! به لڼ. (۲) به هیچ جوړیک! هیچ! هرګین: (~ impossible).
absolute monarchy, پاشایه تی بڼه پایان! پاشایه تی نه به سترو به
 دهستوړه و! پاشایه تی بڼه جله و یا به ده.
absolution (ab'sə-lōō'shən), **n.** لښوورن! ګردن نازادی!
 نازادکردن.
absolutism (ab'sə-lōō'iz'm), **n.** (۱) پڼمیک بڼه جله و
 نه به سترو به دهستوړه و! ژورداري. (۲) بڼه ګومانی.
 (۳) چاره نووسی پښه کی! قه و اوقدم.
absolve (ab-solv', əb-zolv'), **v.t.** لښوورن! ګردن نازادکردن!
 به خشین! نازادکردن.
absorb (əb-sōrb', əb-zōrb'), **v.t.** (۱) هملېرن! هملچن.
 (۲) خریک کړند! پڼوه خریک بوون.
 (۳) کړند به هی خو! خسته پان خو! قووتدان! ګرته خو.
absorbed (əb-sōrbd', əb-zōrbd'), **adj.** (۱) هملچنراو!
 هملچنراو. (۲) قووتدراو! ترواره! ګمراوه خو.
 (۳) خریک زور خریک: (~ in reading).
absorbent (əb-sōrb'ənt, əb-zōrb'ənt), **adj.** مژک! هملچنر!
 هملچنر.
n. شتیکی مژک یا هملچنر.
absorbing (əb-sōrb'ing, əb-zōrb'ing), **adj.** (۱) هملچنر!
 هملچنر! مژک. (۲) سرنچ پاکیش! سهر! خوښ: (an ~ story).
absorption (əb-sōrp'shən, əb-zōrp'shən), **n.** (۱) مژن!
 هملچن! هملچن. (۲) زور پڼوه خریک بوون.
 (۳) قووتدان! ګرته خو! تیا تروانه و. (۴) مژنی خوراک.

abstain

(۱) خۇلىقە دورىگرتىن خۇگرتىن (ab-stān', ab-stān'), *v.t.*
پارىزلىكتىن ئىكەن (He ~s from alcohol).
(۲) خۇگرتىن (جوت بون) گان ئىكەن (بەتايىتە بۇ مىندال نەببون يا ھۇى
ئانىنى) جوت نەببون ئىكەن.

-abstainer (*n.*).

abstemious (ab-stē'mi-əs, ab-stē'myəs), *adj.*
پارىزىكەر (خوردن و خواردنە) چىلىسىنەكەر خۇگرتىن.

abstention (ab-sten'shən, ab-sten'shən), *n.*
خۇگرتىن دەنگ نەدان پارىزىكتىن لە خۇ قەدەغەمكەن.

abstinence (ab'stə-nəns), *n.*
خۇگرتىن پارىزى ھەمەس كوشتن خوت بون لە خۇ قەدەغەمكەن.

-abstinent (*adj.*).

abstract (ab-strakt', ab'strakt), *adj.*
پوت نەببىراو ئادىيار بە دەست نەگىراو مانايى:

("Length", "strength" and "goodness" are ~ nouns.)
n. پوختە كوتە (ووتار، باس، زانستامە).

v.t. پوختەكەن كورتكەنەھە (۲) پوتكەن.

in the abstract, بە پوتى تەنە ھەك بىرىك نەك شتىكى راستەقىتەنى:
(He loved hunting in the abstract but couldn't kill an animal.)

abstraction (ab-strak'shən), *n.*
پوتكەن پوتكەن بىرىك يا شتىكى پوت، ئادىيار، يا مانايى:

("Honesty" and "Whiteness" are ~s.)
(۳) بىرىك يا شتىكى ئاكرەنەنى.

(۴) بىن ھۇشى. (۵) بەرھەمىكى ھونەرى پوت (وئە، تابلۇ، پەيكى).

abstract noun, ئاوى مانايى ئاوى بىن بەرجەستە ئاوى پوت (courage, love, fear, kindness).
ئاوى شتىكى ئادىيار (۵) (۶) تىگەشتى گرانە

abstruse (ab-strōōs', ab-strōōs'), *adj.*
ئادىيار لىل.

absurd (əb-sūrd', ab-zūrd'), *adj.*
س مانا ئابەجى.
absurdity (əb-sūr'də-ti, ab-zūr'də-ti), *n.*
بىن مانايى ئابەجىنى.

abundance (ə-bun'dəns), *n.*
ئۇرى ئۇرۇزەبەنى فرەنى.

abundant (ə-bun'dənt), *adj.*
ئۇرۇزەبەنە فرە بىن شومار.

abuse (ə-būz'), *v.t.*
(۱) بە ئاپەسەندەنە چەوتانە بەكارھىنان (ماف).
دەسلەت. (۲) بە ئاشرىنى لەگەل جولانەھە پىشلى كەرنى ماف.
(۳) جىئوپىدان بەدگۇسى كەرنى.

n.
(۱) بەدكارى (۲) ئازاردان. (۳) كەرمەھەمەكى ئاپەسەندە ئاشرىن.
(۴) جىئوپى بەدگۇسى.

abusive (ə-bū'siv), *adj.*
(۱) بەدگۇ جىئوپۇش دەم پىس.
(۲) بە خراپى پەقتار لەگەل كەرنى.

abut (ə-but'), *v.t.*
لەيەكدان لىدان بەركەوتن.

abutment (ə-but'mənt), *n.*
(۱) ھاسنوروى شتى ھاسنور.
(۲) خالى لەيەكدانى پاىە ھەمە پاكىرى كەرمەھە. (۳) پاىە تاق.

(ب) پاىە ئەمپەرو ئەوپەرى پرد.

abyss (ə-bis'), *n.*
(۱) جىھانى شىئوروى بىن پىش دروستىبونى.
(ب) دۇزەخ چالى بىن. (۲) تون كەندە چەمى بىن.
(۳) قورلايى قولى پەلى نزم: (the ~ of despair).

(۴) بىن دەريا.

acacia (ə-kā'shə), *n.*
جۇرە درەختىكى گول زەردە.

academe (ak'ə-dēm'), *n.*
(۱) قوتابخانە زانكۇ.
(۲) ژيانو دەروپەرى ئەكادىمى.

academic (ak'ə-dem'ik), *adj.*
(۱) ئەكادىمى زانستى تايەتە.
بە خۇندىن. (۲) تايەتە بە خۇندىن تەكتىكى.
(۳) تايەتە بە كۆمەلىكى ئەكادىمى.

accessible

(۴) تىورى ئاكرەنەنى پوت: (an ~ question).
(۱) قوتابى مامۇستا. (۲) (pl.) لىكۆلىنەھە تىورى.

n.
-academic (*adj.*).
academically (ak'ə-dem'i-k'l-i), *adv.*
لەپوى ئەكادىمى يا زانستىپەھە.

academic freedom, سەرىستە ئەكادىمى ئازادى پىروپاى ئاوى زانكۇ دانىشگارى بەرن.

academician (ə-kad'ə-mish'ən, ak'ə-də-mish'ən), *n.*
ئەندامى كۆمەلىكى ئەكادىمى، زانبارى، ئوسەرى، يا ھونەرى.

(۱) ئەكادىمى دانىشگارى زانكۇ.
(۲) قوتابخانەكى ئاوەندى تايەتە. (۳) زانستگامەكى تايەتە.

(۴) كۆمەلى زانبارى، ئوسەرى، يا ھونەرمەندان.
(۱) (to ~)، چوونە سەرتەختى پاشايى.

accede (ak-sēd'), *v.t.*
دامەزىن لە ئىشتىكى بەرن. (۲) (to ~)، قايىل بون مىندان.

(ب) پەيمان مۇركەن، چوونە ئاوى جىزب يا كۆمەلىكەھە.
تالودان پىن ئىھلەپىن خىراكەن. (۲) (to ~)، قايىل بون مىندان.

accelerate (ak-sel'ēr-āt'), *v.t.*
گويپىدان پەلەلەكەن.

v.t.
تالەسەندەن بىن گرتىن گويگرتىن بىن خواردنەھە.
acceleration (ak-sel'ēr-ā'shən), *n.*
گوي خىراپى تالەسەندەن.

accelerator (ak-sel'ēr-ā'tēr), *n.*
(۱) گويپىنەر تالودەن.
(۲) پايدەرى بەرنەن. (۳) ماددە زوگارتىكەر (كىمى).

accent (ak'sent, ak's'nt), *n.*
(۱) ھىز (زمانەوانى) گرتىن.
دان پىئان (زمانەوانى). (۲) چوكلە نىشانە ھىز يا گرتىن (پىزمان).

(۳) ئەنگى زمان شىئەھە گىتوگۇ ئاچە يا وولاتىك.
(Irish ~; Southern ~)

v.t.
(۱) دان پىئان ھىز خىستەسەر (زمانەوانى).
(۲) بە گرتىن گرتىن دوپاتكەنەھە سەرنى بۇ پاكىشان.

accentuate (ak-sen'choo-āt'), *v.t.*
(۱) گرتىنى ووشە (گىتوگۇ).
زمان ئىلەنگە كەرنى. (۲) ھىز لەسەر بەرگە يا تىپ دانان.

(۳) سەرنى بۇ پاكىشان بايەخ پىدان بە گرتىن گرتىن.
-accentuation (*n.*).

accept (ək-sept', ak-sept'), *v.t.*
(۱) ھەرگرتىن لە زانكۇ، كۆمەنە، پىكەراو... ھەت).

(to be ~ed as a member; He was ~ed at the college.)
(۲) ھەرگرتىن (شت) پىن قايىل بون.

(۳) پەسەندەكەن. (۴) پارى بون قايىل بون بەدل بون.
(۵) بىرو پى بون.

(۶) قوبول كەرنى: (to ~ an invitation).
(۷) قايىل بون بە پىدان (چەك، سەندە).

acceptable (ək-sep'tə-b'l, ak-sep'tə-b'l), *adj.*
پەسەندە.
پەسەندەكەن باش خراپ نىپە.

-acceptability (*n.*).

acceptance (ək-sep'təns, ak-sep'təns), *n.*
(۱) ھەرگرتىن (شت) ھەرگىران لە زانكۇ، قوتابخانە، يا كۆمەنە.

(۲) پەسەندەكەن پەسەندەكەن پەسەندە.
(۳) قايىل بون قايىلى پارى بون. (۴) بىرو پى بون.

accepted (ək-sep'tid, ak-sep'tid), *adj.*
درووست بەجىن باش.
پەسەندەكەن.

access (ak'ses), *n.*
(۱) پى چوونەتورەھە، بۇچون يا تىپەربون.
پى. (۲) نىزىكەونەھە. (۳) (to ~)، مافى چوونەئاوى يا چوونەتورەھە.

(۴) زىادەون.

accessary (ak-ses'ə-ri), *adj. & n.* = accessory.
(۱) دەشت لىنى نىزىكەونەھە يا.
بىچىتە ئاوى. (۲) دەست دەمەكەن چىك دەمەكەن دەست دەمەكەن.

(۳) كراوہە (مىشەك) كارى تە دەمەكەن: (~ to flattery).

accession

-accessibility (n.).

accession (ak-sesh'an), n. (١) چوونه سەر تهختی پاشایی :
(the ~ of a new King)

(٢) پاری بوون؛ مل دان.

(٣) زیادبوون؛ زیاده.

accessory (ak-ses'ə-ri), adj.

(١) زیاده؛ یاریده دم.

(٢) هاوگوناوه؛ هاوتاوان.

n. (١) شنیکی زیاده.
(٢) شتومهكو نامیری زیاده بۆ خوشی و حهوانهوه:

(the ~ies of an automobile)

(٣) هاوگوناوه؛ هاوتاوان.

accessory before (or after) the fact,
لهپیش یا له دواى تاوانبارك
هاوبهشی کردنی تاوانبارك

accident (ak'sə-dənt), n. (١) یوداو؛ یوداوێکی چاره یوان نهکراو؛
پنکهوت (٢) یوداوێکی نه هات (ئوتومبیل، ناگرکه و تهنهوه): (a car ~).

(٣) هات و سه هات (٤) تاییه خویهکی ناسهرهکی یا ناگرنگ.

accidental (ak'sə-dən'tl), adj. (١) پنکهوت؛ بهین دهسه نهگهست.
(٢) ناسهرهکی؛ ناگرنگ

-accidentally (adv.).

acclaim (ə-klām'), v.t. & v.i. چهپهله لیدان؛ ستایش کردن.
n. چهپهله؛ ستایش

acclamation (ak'la-mā'shən), n. (١) چهپهله؛ چهپهله لیدان.
(٢) ههلبژاردنیکی یهك دهنگی بهین دهنگدان به پسه نهکردنی ههموو کس:

(He was elected by ~.)

acclimate (ə-klī'mit, ak'li-māt'), v.t. & v.i. راهینان رینه دهر
لهگه له ناوههواو دهووبهر و ژینگه ی تازه دا؛ راهان.

acclimation (ak'li-mā'shən), n. راهان (رینه دهر لهگه له ژینگه و
ناوههواو دهووبهری تازه دا؛ راهانان.

acclimatization (ə-klī'mə-ti-zā'shən), n. راهینان؛
راهان (به ناوههواو ژینگه و دهووبهری تازه).

acclimatize (ə-klī'mə-tīz'), v.t. & v.i. = acclimate.

acclivity (ə-kliv'ə-ti), n. بهر و ژورکه؛ سهر بهر و ژورکه.

accommodate (ə-kom'ə-dāt'), v.t. (١) جن کردنهوه.
(٢) گونجاندن؛ راهینان.

(٣) دل پارگرتن؛ پاری کردن؛ جینه جیکردنی پیوستی کسینک.

(٤) ~ with ~: پیدان (٥) پنکخست؛ شیانن.

accommodating (ə-kom'ə-dāt'ing), adj. هاوکاریکه؛
ههزکهر نه هاوکاری یا چاکه؛ دنی خهک باگر.

accommodation (ə-kom'ə-dā'shən), n. (١) گونجان؛ راهان.
(٢) پنکهوتن: (to reach an ~ with the enemy).

(٣) ههز به چاکه یا پیاهوتی کردن؛ ههز به یارمه تیدان کردن.

(٤) (pl.) جینگه و پینگه؛ جنی نووستن و خواردن و خواردنهوه.

(٥) (Apl.) کورسی ناو شه مه دهه فەر یا فۆزکه. (٦) قهرز.

accompaniment (ə-kum'pə-ni-mənt, ə-kump'ni-mənt)
n. (١) هاو ده می؛ ناوه ئی؛ لهگه له بوون (٢) شتی هاو ده می یا ناوه.

accompany (ə-kum'pə-ni), v.t. (١) لهگه له بوون؛ هاو ده می کردن.
(٢) موسیقا لیدان یا گۆرائی لهگه له بوون.

accomplice (ə-kom'plis), n. هاوبهشی تاوان یا گوناوه.

accomplish (ə-kom'plish), v.t. هینانه دی؛ به مهست هینان؛ کردن؛
دهسکوتن؛ هینانه به رههه؛ به جینه هینان؛ تهواو کردن.

accomplished (ə-kom'plisht), adj. (١) تهواو کراو؛ به جینه هیناوه.
(٢) کارامه؛ لیهاتوو؛ به بههره؛ به توانا.

accomplishment (ə-kom'plish-mənt), n. (١) به جینه هینان؛
تهواو کردن؛ تهواو کران. (٢) بههرهه؛ دهسکوت؛ نهجای باش.

(٣) زیرهکی و لیهاتوویی (به تاییه ته له کاروباری کۆمه لایه تیداد).

accreditation

accord (ə-kôrd'), v.t. (١) گونجاندن؛ گونجان؛ پنکخستن.
(٢) پیدان.

v.i. لهگه له گونجان یا پنکهوتن.
n. (١) پنکهوتن؛ گونجان. (٢) پهیمان. (٣) یهك دهنگی؛ یهك نهوایی.

of one's own accord, به پرمزانهندی خو؛ به خوشی خو؛ بهین زۆره ملی.
with one accord, به پرمزانهندی ههموو کس؛ به یهك دهنگ.

accordance (ə-kôrd'ns), n. (١) پنکهوتن؛ گونجان. (٢) پیدان.
according (ə-kôrd'ing), adj. گونجاو؛ لهگه له گونجاو.

adv. (١) بهم پێیه؛ بهگۆیره ی نهه. (٢) له بهر نهه.
(٣) بهگۆیره ی؛ بهم پێیه ی که. (٤) نهکوتنه سهر.

according as, (١) به پێیه؛ بهگۆیره ی؛ له سهر.
according to, (٢) به قسه ی؛ له سهر قسه ی.

accordingly (ə-kôrd'ing-li), adv. (١) بهم پێیه؛ بهگۆیره ی نهه.
(٢) کهوا بو؛ له بهر نههوه.

accordion (ə-kôrdi-ən), n. نهکۆردیۆن؛ نامیرێکی موسیقاییه.
-accordionist (n.).

accost (ə-kôst', ə-kost'), v.t. (١) وهستاندن و قسه لهگه له کردن؛
بهزۆک گرتن؛ یهخه گرتن. (٢) داوای جوت بوون لیکردن (به تاییه ته قهجه یی)

سهرمه ی له پیاو).

accouchement (ə-kōōsh'mənt), n. مندالوون.
accoucheur (ə-kōō-shūr'), n. پزیشکی مندالوون.

accoucheuse (ə-kōō-shooz'), n. مامهن.
account (ə-kount'), v.t. وادانان؛ دانان.

v.i. (١) حساب کردن؛ حسابی پاره خستنه بهر دهست.
(٢) (for ~) هۆ پیشاندان؛ هۆ پوونکردنهوه:

(Can he ~ for his actions?)
(٣) (for ~) بژاردن؛ ههق بۆ کردنهوه: (Will he ~ for his crime?)

(٤) (for ~) کوشتن؛ سهر به گۆما کردن:
(He ~ed for five of the enemy.)

n. (١) حساب؛ ژماردن. (٢) (pl.) حسابات؛ لیسته ی حساب.
(٣) قهرز؛ حسابی قهرز؛ قهرز و قهرله. (٤) بایهخ؛ گرنگی. (٥) پوونکردنهوه.

(٦) پایۆرت؛ باس.
call to account, (١) لێپرسینهوه؛ بهرپر سيار کردن.
(٢) سهرزه نشتن کردن.

give a good account of oneself, ناوی خو پاکردنهوه (بهرپر سيار ی)
پاکانه بۆ خو کردن؛ خو په پاندنهوه.

of no account, بن یا بهخ؛ هیچ و پوچ.
on account, به قهرز.

on account of, (١) بهمۆی. (٢) له بهر.
on (a person's) account, له بهر؛ له بهر خاتری؛ بهمۆی:

(He came here on her account.)
به هیچ جۆرێک؛ به هیچ شێوه یهك.

on no account, په چاو کردن؛ له بهر چاو بوون؛ بایهخ پیدان؛ لیکدانهوه؛
take account of, حساب بۆ کردن.

take into account, په چاو کردن؛ بایهخ پیدان؛ لیکدانهوه؛
له بهر چاو بوون؛ حساب بۆ کردن.

accountability (ə-koun'tə-bil'ə-ti), n. بهرپر سيار ی؛
لێپرسینهوه.

accountable (ə-koun'tə-b'l), adj. (١) بهرپر سيار.
(٢) دهتوانرێت هۆکە ی پوون بکړیتنهوه.

accountant (ə-koun'tənt), n. ژمیریار.
accounting (ə-koun'ting), n. ژانستی ژمیریار ی؛ ژماره گهری.

accredit (ə-kred'it), v.t. (١) بهرواپێکردن؛ بارو پێکردن.
(٢) بهروانامه پیدان؛ دهسه لات پیدان. (٣) دانە پال.

accreditation (ə-kred'it-tā'shən), n. بهرواپێکردن (ژانک).

accrete

- راستگرا (باوه پېښېدونکې) بایخ پېدان
accrete (ə-krēt'), *v.i.* (۱) زیادېدونکې؛ زیادېدونکې؛ زیادېدونکې
 (۲) کوبونډه؛ کومېل بوون؛ هاتنډه؛ هاتنډه؛ بوون به یکه؛ پیکه؛ نوښان
accretion (ə-krē'shən), *n.* (۱) زیادېدونکې؛ زیادېدونکې؛ زیادېدونکې
 (۲) هاتنډه؛ هاتنډه؛ کومېل بوون. (۳) کومېل؛ توبېل
accrual (ə-krōō'al), *n.* (۱) زیادېدونکې؛ زیادېدونکې
 (۲) قازانچ؛ سودا؛ نو همدې که زیاد شکات
accrue (ə-krōō'), *v.i.* (۱) چوونډه؛ زیادېدونکې؛ زیادېدونکې
 (۲) قازانچ؛ سودا؛ چوونډه
-accrue (*n.*)
acculturation (ə-kul'chēr-ā'shən), *n.* (۱) فیکړدونکې؛ پاهیانې
 منډال به ژباني ناو کومېل. (۲) پاهیانې یا پاهان به ژبني یا دېروښه ژبني تازه
 (۳) گوزېنې کلتورنکې سره تایی به تیکه لوبوون له گهل کلتورنکې-
 پېښکې تودا
accumulate (ə-kūm'yoo-lāt'), *v.t.* (۱) کومېل کومېل کومېل
 کله که کومېل؛ بارسټ کومېل
v.i. کومېل یا کله که بوون؛ بارسټ بوون؛ کوبونډه
-accumulative (*adj.*)
accumulation (ə-kūm'yoo-lā'shən), *n.* (۱) کومېل کومېل
 کومېل یا کله که کومېل؛ کوبونډه؛ کومېل یا کله که بوون. (۲) کومېل؛ کله که
 (۳) قازانچ خستنه؛ سرمايه؛ قازانچ چوونډه؛ سرمايه
accumulator (ə-kūm'yoo-lā'tēr), *n.* (۱) کومېل کومېل
 (۲) باتری
accuracy (ək'yoo-rə-si), *n.* تېواوې؛ بېن هملې؛ ووردې؛ پاستې
accurate (ək'yoo-rit), *adj.* تېواوې؛ بېن هملې؛ پاستې؛ ووردې
accurately (ək'yoo-rit'li), *adv.* تېواوې؛ بېن هملې؛ ووردې؛ پاستې
accursed (ə-kūr'sid, ə-kūr'st'), *adj.* بېلعه؛ بېلعه؛ خواگرټو
accurst (ə-kūr'st'), *adj.* = **accursed**.
accusal (ə-kūz'al), *n.* = **accusation**.
accusation (ək'yoo-zā'shən), *n.* تاوانبارکړون؛ گوناډبارکړون
accusative case, باری کارلیکړو یا کار کومېل (پېژمان)
 (*me, us, him, her, them, whom*)
accusatory (ə-kū'zə-tō'rī, ə-kū'zə-tō'ri), *adj.* تاوانبارکړې
 کوناډبارکړې
accuse (ə-kūz'), *v.t.* تاوانبارکړون؛ گوناډبارکړون؛ گوناډبارکړون
-accuser (*n.*)
accused (ə-kūz'd'), *n. sing. & pl.* تاوانبارکړو؛ گوناډبارکړو
 هميشه بېښوې " **the accused** " به کارده پېژنډ
accustom (ə-kus'təm), *v.t.* پاهیانې؛ پاهانې؛ فیکړدونکې
accustomed (ə-kus'təmd), *adj.* (۱) پاهاتو؛ خو پېوه گرتو
 فیکړ؛ هوگر. (۲) ناسايي
ace (ās), *n.* (۱) ناس (کاغذې قومې)؛ يکه خال (دومېنه)
 (۲) سیرفې زور به پېژنې نه گېرېنراوه (بارې ته نسی)
 (۳) پېښوړ؛ کمېنکې شاره زو لېنا تو
 (۴) نهخت؛ تو زان: (*I was within an ~ of confessing.*)
adj. [Colloq.], (*an ~ salesman*)
v.t. سیرفې نه گېرېنراوه لېدانو خال گرتن (بارې ته نسی)
within an ace of, نه وندې تانه موږه یکه مابو که
 نهختنکې مابو که
acerbate (as'ēr-bāt'), *v.t.* (۱) تال یا ترش کړون. (۲) پستکړون
acerbity (ə-sūr'bā-ti), *n.* (۱) ترشې؛ تالی
 (۲) قسېرې؛ زمان تیزې؛ دم پېسی
acetic (ə-sē'tik, ə-set'ik), *adj.* سرکېی
acetic acid, ترشې سرکه؛ ترشې نسیستیک

acquaintance

- نسیستیک؛ شلېه یکه بې پېنګې زور گرېره
acetone (as'ə-lōn'), *n.* (کیمیا)
acetous (as'ə-tas, ə-sē'tas), *adj.* Also **acetose,** ترش
acetum (ə-sē'təm), *n.* سرکه
acetyl (as'ə-til), *n.* نسیستیک؛ شلېه یکه بې پېنګې (کیمیا)
acetylene (ə-set'l-ēn'), *n.* نسیستیک؛ گازنکې بې پېنګې له له حیم-
 کاریدا به کارده پېژنډ (کیمیا)
ache (āk), *v.i.* (۱) نیشان؛ نارېوون؛ ژان کړون؛ گل کړون
 (۲) [Colloq.] بې پېنګې بېوون؛ بې پېنګې بېوون؛ زور حېرلېکړون
n. نیش؛ نازار؛ ژان؛ ناسوړ؛ سوړ
achievable (ə-čēv'ə-b'l), *adj.* دمتوانډت پېژنډه؛
 به پېرېم ده پېژنډه؛ د پېژنډه دی؛ د پېژنډه نه بې
achieve (ə-čēv'), *v.t.* هېڅانه دی؛ هېڅانه به پېرېم؛ د پېژنډه؛ کړون
 به د پېژنډه؛ د پېژنډه؛ د پېژنډه؛ د پېژنډه
v.i. سرکېوون؛ به له نېچام گېانډن
achievement (ə-čēv'mənt), *n.* (۱) به پېرېم؛ د پېژنډه
 (۲) نیشکې یا کارنکې که شاره زایوې لېنا تووې پېوېست بېت
achievement quotient, پېژنډه نېوان ته منې کمېنکې پلې
 فیکړوونې یا قوتا بېخانې
Achilles' heel, خالی لاوازی مړنکې؛ شونې زه پې بردنې کمېنکې
achromatic (ak'rə-mat'ik), *adj.* (۱) بې پېنګې
 (۲) بوون؛ پووناک
achromatism (ə-krō'mə-tiz'm), *n.* بې پېنګې
acid (as'id), *adj.* ترش؛ مزړ
n. تیزاب؛ ترش؛ شتیکې ترش؛ ترشه لوک
acidic (ə-sid'ik), *adj.* (۱) ترش؛ مزړ. (۲) تیزابې
acidity (ə-sid'ə-ti), *n.* ترشې؛ مزړې
acid test, سمنګې مېحه
acknowledge (ək-nol'ij, ə-nol'ij), *v.t.* (۱) دان پېانان
 پې لېنان؛ چوونډه ژر. (۲) سوپاس کړون
 (۳) دان به وېر گرتن دان و له لمانډه: (*to ~ a letter*)
 (۴) به پاسته پېنه دانان (پاسا گېرې): (*to ~ a deed*)
acknowledged (ək-nol'ij, ə-nol'ij), *adj.* دان پېانراو
 (*the ~ leader of the movement*)
acknowledgement (ək-nol'ij-mənt, ə-nol'ij-mənt), *n.*
 (۱) دان پېانان؛ پې لېنان؛ چوونډه ژر. (۲) و له لمانډه (نامه، سلو ... هتد)
 (۳) سوپاسنامه (۴) چاکه دانده؛ شتې چاکه پې دانده
 (۵) پوونامه (پاسا گېرې)
acme (ak'mi, ək'mē), *n.* بهرېرېن پله؛ پوې؛ نو پې (توانا، ناوتا)
 باشې ... هتد؛ تاف
acne (ak'ni, ək'nē), *n.* عازبه؛ زېکې؛ دم وچاوی همېرکار
aconite (ak'ə-nīt'), *n.* wolfsbane
 (۲) دهرمانیکه له پېگې ووشک کراوې نه پوومکه درووست دهرکړت
acorn (ā'kōm, ā'kēm), *n.* به پوړ
acorn cup, جهوت؛ کلوی به پوړ
acoustic (ə-kōs'tik, ə-kous'tik), *adj.* تاپه تی به پېستې
 دهنګې بېستراو
-acoustically (*adv.*)
acoustics (ə-kōs'tiks, ə-kous'tiks), *n.pl.* (۱) باری بېستې
 دهنګ (له هو لیک یا شانېه کدا ... هتد)؛ چوونډه دهنګ له شونېنکې وهدا
 (له پوړې باشې و خرابې بېستنه و). (۲) (*sing.*) زانستې دهنګ؛ دهنګ ناسي
acquaint (ə-kwānt'), *v.t.* (۱) خو پې پاهیانان
 خو فیکړدونکې؛ فیکړوونکې؛ شاره زاکړون؛ پېناسېن؛ زانېن
 (۲) (*~ with*)، پې ووتن؛ لاکدار کړون
acquaintance (ə-kwānt's), *n.* (۱) شاره زایوې؛ زانېن

acquaintanceship

- (۲) ناسیای؛ ناسین؛ ناشنایتی. (۳) ناسیای؛ ناشنا.
- acquaintanceship** (ə-kwān't'sn-ship), *n.* (۱) شاره‌زایی؛ (۲) ناسیای؛ ناسین؛ ناشنایتی.
- acquainted** (ə-kwān'tid), *adj.* (۱) شاره‌زا؛ بران. (۲) ناسیای؛ ناشنا؛ ناسیای؛ ناشنا.
- acquiesce** (ak'wi-es'), *v.i.* پسمندکردن؛ قایل بودن؛ پازی بودن.
- acquiescence** (ak'wi-es'ns), *n.* پسمندی؛ پسمندکردن؛ قایلی؛ قایل بودن؛ پزامندی.
- acquiescent** (ak'wi-es'nt), *adj.* پزامندی؛ قایل؛ پسمندکردن.
- acquirable** (ə-kwīr'ə-b'l), *adj.* (۱) دهست دهکوتی؛ پمیدا دهکوتی. (۲) مرقه بزی همیه فیری بییت.
- acquire** (ə-kwīr'), *v.t.* (۱) چنگ کورتن؛ پمیداکردن؛ کریین. (۲) (The library has ~d many books in the last two months.) (۱) (to ~ knowledge) (۲) (to ~ new habits) (ب) فیربون.
- acquired** (ə-kwīrd'), *adj.* (۱) دهست دهکوتی. (۲) فیربو؛ وهرگراو؛ نازگماکی. (an ~ habit).
- acquirement** (ə-kwīr'mənt), *n.* (۱) شتیکی دهست دهکوتی. (۲) شتیکی یا کارسازی‌یه کی فیربو (نوتومیل لیخویرین، چاپکردن... هتد).
- acquisition** (ak'wə-zish'an), *n.* (۱) دهست دهکوتی؛ چنگ کورتن؛ کریین. (۲) دهست دهکوتی؛ دهسکوت؛ شتی دهست دهکوتی.
- acquisitive** (ə-kwiz'ə-tiv), *adj.* چاوبرسی؛ کنیوهکمر؛ چارچنوک؛ حزرکمر له دهست دهکوتی و کۆکردنوهی شتومک.
- acquit** (ə-kwit'), *v.t.* نازادکردن یا سرفرازکردن گومانبار له لایین دادگاه؛ بهره‌لاکردن له‌بهر بئ تاوانی.
- acquittal** (ə-kwit'l), *n.* سرفرازکردن یا نازادکردن گومانبار له لایین دادگاه؛ بهره‌لاکردن له‌بهر بئ تاوانی؛ سرفرازانی.
- acquittance** (ə-kwit'ns), *n.* (۱) نازادکردن (له قمرزای یا به‌ریرسیاری)؛ به‌خشین. (۲) قهرز وهرگرتنوه.
- acre** (ā'kēr), *n.* نهیکر؛ پیوانه‌یه که بۆ پیوانی پوویه‌ری زهوی که بریتی‌یه له (۴۳۵۶۰) متره دووجا.
- acreage** (ā'kēr-ij, ā'krij), *n.* سرجمی پوویه‌ری زهوی به نهیکر.
- acrid** (ak'rid), *adj.* (۱) تیژ؛ تال؛ ترش؛ تفت. (۲) بوسو (جل، پپ... هتد). (۳) بیر؛ تیژ (ووته، توانج... هتد).
- acridity** (a-krid'ə-ti, ə-krid'ə-ti), *n.* (۱) تیژی؛ ترشی؛ بوسو. (۲) (pl.) ووته‌یه که تواجیکی پرقو توندوتیژ قیناوی؛ بیر (ووته).
- acrimonious** (ak'rə-mō'ni-əs), *adj.* توندوتیژ (ووته، کردان).
- acrimony** (ak'rə-mō'ni), *n.* کینه؛ قین؛ کینه‌داری و ناحزی؛ توندوتیژی (ووته، کردان).
- acrobat** (ak'rə-bat), *n.* تنافبان.
- acrobatic** (ak'rə-bat'ik), *adj.* تایبه‌تی به تنافبازی.
- acrobatically** (*adv.*) تنافبازی.
- acrobatics** (ak'rə-bat'iks), *n.pl.* کورته‌ی چند وشه‌یه که له تیپی یه‌کمی وشه‌کان پیکدیت؛
- acronym** (ak'rə-nim), *n.* ("RADAR" is an ~ for radio detecting and ranging.) (۱) به‌رزترین قه‌لی شارینکی یۆنانی. (۲) [A-] قه‌لی همره‌به‌ری شاری "نسینا" ی پایته‌ختی یۆنان.
- across** (ə-krōs', ə-kros'), *adv. & prep.* (۱) به‌سره؛ له‌سره؛ له‌م به‌رهوه بۆ نهویر؛ پنییدا. (۲) نهویر؛ له‌ویره‌وه؛ به‌رامبهر. (۳) به لیکدراوی؛ چمپو راست. (۴) تووش هاتن. (He came ~ an old friend.)
- across the board,** گشتی؛ همه‌وی ده‌گرتنوه.

act of war

- come (run) across,** (to come across a good book) (۱) تووش بوون؛ به پیکمرت دۆزینوه؛ بیین.
- go across,** (۱) به‌ریته‌وه؛ پنیدا پزیشتن؛ پنیدا تیپه‌ریبون.
- act** (akt), *n.* (۱) کار؛ کرده؛ نیش؛ کرده‌وه؛ کردار. (۲) [A-] یاسا؛ فرمان؛ یاسانامه. (۳) پهرده (شانوگمری)؛ به‌ش. (۴) [Colloq.] خۆنوادنی درو: (It is just an ~). (۱) نوواندن (شانو). (۲) ره‌وشت نوواندن؛ لاسایی کردنوه: (to ~ the child). (۱) نوواندن (شانو). (۲) شیان بۆ خستنه‌سهر شانو. (۳) کردن؛ پئ هملسان. (۴) ره‌وشت نوواندن؛ ره‌فتارکردن. (۵) کارتیکنردن. (۶) واه‌ده‌خستن؛ واه‌نوواندن: (He ~ed very angry.)
- act as,** هملسان به.
- act for,** جیگری کردن؛ هملسان به کارنک له‌بایته که‌سیک.
- act on,** (۱) به‌پیره‌وی کردن. (۲) خستنه‌کارو بریار له‌سهردان (مهمله، گه‌له‌ی یاسا). (۳) کارتیکنردن.
- act up, [Colloq.],** (۱) بزبوی کردن؛ نه‌سهره‌وتن. (۲) به‌ده‌فتاری نوواندن. گیران به تاوانه‌وه:
- in the act of,** (The thief was caught in the act of taking the money.)
- put on an act,** خۆنوادن به درو؛ به درو واه‌ده‌خستن.
- acting** (ak'tij), *adj.* جیگری؛ جینشین: (the ~ chairman). (۱) نوواندن (شانو)؛ پییشه‌ی نه‌کتمر. (۲) کرده‌وه یا ره‌فتاری دروژنانه. (۱) کردار؛ کار؛ کرده؛ کرده‌وه. (۲) (pl.) ره‌وشت؛ ره‌فتار. (۳) شیه‌وی گهران (مهمینه). (۴) پووداوی چیوکنک یا شانوگمری‌یه‌ک. (۵) داوا (دادگاه). (۶) جهنگ؛ شه‌پ.
- bring action,** شکات کردن؛ دان به دادگاه.
- in action,** (۱) له‌گارد؛ له‌گهراد؛ له‌نیشکردن. (۲) له‌شه‌رد؛ له‌جهنگدا.
- take action,** (۱) پئ هملسان؛ به‌کار هملسان؛ کردن. (۲) شکات کردن؛ دان به دادگاه.
- activate** (ak'tə-vāt'), *v.t.* (۱) خستنه‌کار؛ زیندووکردنوه؛ خستنه‌گهر. (۲) دامه‌زاندن (ده‌زگای سهریازی یا میری). (۳) پاکردنوه (زیراب).
- activation (n.); activator (n.),** (۱) به‌کار؛ کاربگر. (۲) چالاک؛ گورج‌وگول؛ چاپک؛ کارا. (۳) بزبوی؛ جم‌وچوونکر. (۴) تایبه‌تی به کرداری به‌کار یا به‌کار (پزیمان):
- (He writes a letter every day.)** کرداری به‌کار یا به‌کار (پزیمان) (ژماره چوار بیینه).
- n.** کرداری به‌کار یا به‌کار (پزیمان):
- the active voice,** (We punished him.; She ate an apple.; He plays football.)
- active duty,** سهریازی کردن.
- active service,** له‌سوپادا بوون له‌کاتی جهنگدا؛ سهریازی کردن.
- activism** (ak'tiv-iz'm), *n.* چالاکي؛ خبات؛ خبات کردن.
- activist** (ak'tiv-ist), *n.* چالاک؛ خباتکر.
- activity** (ak-tiv'ə-ti), *n.* (۱) کرده‌وه؛ کردار؛ کرده؛ کار. (۲) جم‌وچوون؛ هملسوکوت. (۳) چالاکي؛ گورج‌وگولی. (۴) چالاکي‌یه‌کی تایبه‌تی: (outside ~ies).
- act of God,** کاری خود؛ نیشی خواکرد؛ خواکرد.
- act of war,** کاری دهرمانانه له‌نیوان وولاتاندا؛ کرده‌وه‌ی جهنگ‌وامرانه.

actor

actor (ak'tēr), <i>n.</i>	نەکتەر (شانۆگەری، فیلم)؛ نوینەر.
actress (ak'tris), <i>n.</i>	نەکتەری ژن (شانۆگەری)؛ نوینەری ژن.
actual (ak'chōō-əl), <i>adj.</i>	راستەقینە؛ راست.
actuality (ak'chōō-əl'i), <i>n.</i>	(۱) راستی؛ راستی.
	(۲) شتیکی راست؛ باریکی راستەقینە.
in actuality,	لە راستیدا؛ بە راستی.
actualize (ak'chōō-əl-īz'), <i>v.t.</i>	هێنانەدی.
-actualization (<i>n.</i>).	
actually (ak'chōō-əl-i, ak'choo-li), <i>adv.</i>	لە راستیدا؛
	بە راستی؛ ئەوی راست بێت.
actuary (ak'chōō-er'i), <i>n.</i>	ژەنیاری کۆمپانیای بیمە؛ بیمەزان.
actuate (ak'chōō-āt'), <i>v.t.</i>	(۱) خستەگەر؛ خستە نیش؛ بزواندن.
	(۲) هاندان؛ جوولاندن؛ پال پێوانە.
-actuation (<i>n.</i>).	
acuity (ə-kū'ə-ti), <i>n.</i>	بیرتیری؛ وریایی؛ دانایی؛ زیرەکی.
acumen (ə-kū'mən), <i>n.</i>	زیرەکی؛ دانایی؛ بیرتیری؛ چاروتیری.
acupuncture (ak'yoo-pun'k'chēr), <i>n.</i>	دەری ئاژینی نەخۆش.
	پزیشکەوانی چیینی.
acute (ə-kūt'), <i>adj.</i>	(۱) تیز؛ (۲) زیرەک؛ وریا.
	(۳) توندوتیز؛ زۆر (نازار، ناخۆشی، دل پیسی ... هتد).
	(۴) گرنک. (۵) بەرزو تیز (دەنگ).
	(۶) گۆشی تیز؛ گۆشی لە (۹۰ پلە) کەمتر: (<i>an ~ angle</i>).
-acutely (<i>adv.</i>); acuteness (<i>n.</i>).	
A.D.,	ساڵی زاینی؛ زاینی؛ ساڵی فەرەنگی؛ پاش زاین (پ.ن.).
adage (ad'ij), <i>n.</i>	پەندی پێشینان؛ قسە نەستەق.
Adam (ad'am), <i>n.</i>	ئادەم.
not know (a person) from Adam,	نەناسن بە هیچ جێرێک.
Adam's apple,	قورم.
adamant (ad'ə-mant', ad'ə-mənt), <i>n.</i>	(۱) بەردیکی سەخت؛
	نەلماس. (۲) شتیکی رەق یا سەخت.
<i>adj.</i>	زۆر رەق؛ سەخت؛ سەر سەخت؛ کەللەرەق؛ قیرسچە؛ سوور لەسەر.
adamantine (ad'ə-man'tin), <i>adj.</i>	(۱) نەلماس.
	(۲) سەخت؛ زۆر رەق؛ سەر سەخت؛ قیرسچە؛ کەللەرەق؛ سوور لەسەر.
adapt (ə-dapt'), <i>v.t.</i>	راھێنان؛ گونجاندن؛ سازاندن.
<i>v.i.</i>	راھاتن؛ گونجان؛ سازان.
adaptability (ə-dap'tə-bil'ə-ti), <i>n.</i>	توانای راھاتن یا گونجان.
	بوون؛ سازان.
adaptable (ə-dap'tə-b'l), <i>adj.</i>	راھەمێنرێت؛ دەگونجێت؛ گونجاو.
adaptation (ad'əp-tā'shən, ad'ap-tā'shən), <i>n.</i>	(۱) راھاتن؛
	راھێنان؛ گونجان؛ سازان. (۲) گۆڕین یا گۆڕانی زیندەدەر بۆ گونجان لەگەڵ دەورووبەردا؛ راھاتنی زیندەدەر بە دەورووبەری تازە.
	(۳) نەتەجای گۆڕین: (<i>This play is an ~ from a novel.</i>).
	(۴) گۆڕینی خوێ و دەووش بۆ گونجان لەگەڵ دەورووبەری تازەدا.
adapter (ə-dap'tēr), <i>n.</i>	(۱) راھاتوو (مۆق، شت)؛ گونجاو؛ سازاو.
	(۲) گونجێنەر (نامێر). (۳) نامێری پەییوەست.
add (ad), <i>v.t.</i>	(۱) کۆکردنەوه (ژمارە)؛ خستەسەر.
	(۲) دانە دەم؛ خستەسەر؛ پێوانە. (۳) زیادە لەوەش ووتن؛ هەروما ووتن.
<i>v.i.</i>	(۱) (<i>~ to</i>), زیاترکردن: (<i>This ~s to my pleasure.</i>).
	(۲) کۆکردنەوه (ژمارە).
add up,	کۆکردنەوه (ژمارە)؛ خستەسەر.
add up to,	(۱) کردنە ئەوەندە. (۲) وا گەیاندن؛ بریتی بوون لە.
addend (ad'end, ə-dend'), <i>n.</i>	ژمارە ی کۆکراوە یا خراوەسەر.
addendum (ə-den'dəm), <i>n.</i>	(۱) شتی خراوەسەر.
	(۲) پاشکۆ (پەرپۆک، گۆفار ... هتد).
adder (ad'ēr), <i>n.</i>	مار.

adhesive

addict (ə-dikt'), <i>v.t.</i> (<i>~ to</i>),	خوێ پێوەگرتن (تلیاک، جگەرە ... هتد)؛
<i>n.</i>	هۆگر بوونی شتیێک.
addicted (ə-dik'tid), <i>adj.</i> (<i>~ to</i>),	خوێ پێوەگر؛ هۆگر؛ فێر.
	خوێ پێوەگرتوو (شتیکی خراپ)؛
addiction (ə-dik'shən), <i>n.</i>	خوێ پێوەگرتن (تلیاک، مەی، جگەرە،
	چا، قارە ... هتد)؛ خوێ؛ هۆگری.
adding machine,	مەکیئە ی کۆکەرەوه؛ نامێری ژماردن.
addition (ə-dish'ən), <i>n.</i>	(۱) کۆکردنەوه (بیرکاری)؛ خستەسەر.
	(۲) پێکەوتن و ساندن یا بەستن؛ خستە پال؛ دانە دەم.
	(۳) زیادە؛ شتی خراوەسەر.
in addition to,	سەرەرای؛ سەر باری؛ زیاد لەوه.
additional (ə-dish'ən-l), <i>adj.</i>	هی تر؛ هی کە؛ زیادە؛ سەر باری.
addle (ad'll), <i>adj.</i>	(۱) پیس (هێلکە).
	(۲) بۆش (مێشک)؛ بەتال؛ شیواو؛ لێل: (<i>~ - brained</i>).
<i>v.t.</i>	(۱) پیس کردن. (۲) شیواندن.
<i>v.i.</i>	(۱) پیس بوون. (۲) شیوان.
address (ə-dres'), <i>v.t.</i>	(۱) بانگ کردن؛
(<i>A ~ the judge as "Your Honor."</i>)	(۲) قسە بۆ کردن؛ نامە بۆ نووسین؛ لەگەڵ دووان؛ ووتاردان.
	(۳) ئاوەنیشان لەسەر نووسین: (<i>to ~ a letter</i>).
	(۴) (<i>to ~</i>), ئاراستەکردن (ووتە).
	(۵) لێدووان بە راستەوخۆ: (<i>to ~ the issue</i>).
<i>n.</i>	(۱) بانگ؛ ووتار. (۲) ئاوەنیشان.
addressee (ad'res-ē'), <i>n.</i>	بۆ ئێردراو (نامە، پۆستە، بارگە)؛
	نامە بۆ نووسراو.
addresser (ə-dres'ēr), <i>n.</i>	ئێرەر (نامە، پۆستە، بارگە)؛ پۆستەنێر.
addressor (ə-dres'ēr), <i>n.</i> = addresser.	
adduce (ə-dōōs', ə-dūs'), <i>v.t.</i>	بەلگە هێنانەوه؛ نموونە هێنانەوه.
adduct (ə-dukt'), <i>v.t.</i>	راکێشانی ئەندامی لەش بەرەو ئەندامیکی تر.
-adduction (<i>n.</i>).	
aden- (ad'n), <i>Also adeno-</i> ,	پێشگرنکە بەمانای: لوو.
adenoid (ad'n-oid'), <i>adj.</i>	وەک لوو؛ لوویی؛ لوو.
adenoids (ad'n-oidz'), <i>n.pl.</i>	زیادە گۆشتی سەرووی قورگ لەپشت.
	لووتەوه کە دەبێتە هۆی تەنگەهەناسەیی.
adenology (ad'n-ol'ə-jī), <i>n.</i>	زانستی لوو؛ لووزانی.
adenoma (ad'n-ō'mə), <i>n.</i>	زیادە گۆشتی لوویی؛ ئاوساوی یا
	برینی وەک لوو.
adept (ə-dept'), <i>adj.</i>	شارم؛ کارامە؛ بەتوانا؛ لێهاتوو؛ سەردەرچوو.
adequacy (ad'ə-kwə-si), <i>n.</i>	بەس بوون؛ ئەکەمی و ئە زۆری؛
	بێ زیاد و کەمی؛ سەرووبەری.
adequate (ad'ə-kwit), <i>adj.</i>	بەس؛ ئە کەم و ئە زۆر؛ بێ زیاد و کەم.
adhere (əd-hēr', ad-hēr'), <i>v.i.</i>	(۱) پێوەلکان؛ پێوەست بوون.
	(۲) (<i>to ~</i>), پەییوەری کردن؛ لەسەر پۆشتن؛ پالپشتی کردن:
(<i>to ~ to tradition, the law, certain ideas, etc.</i>)	
adherence (əd-hēr'əns, ad-hēr'əns), <i>n.</i>	لەسەر پۆشتن؛
	خۆ پێوەبەستن؛ لایەن گرتن:
(<i>~ to a person, a cause, a principle, or an idea</i>)	
adherent (əd-hēr'ənt, ad-hēr'ənt), <i>adj.</i>	پێوەنووسا؛
	پێوەلکا.
<i>n.</i>	پەییوەیکەر (رێنار، بیروباوەر، حیزب)؛ لایەنگەر.
adhesion (əd-hēr'zhən, ad-hēr'zhən), <i>n.</i>	(۱) پێوەنووسان؛
	پێوەلکان. (۲) پەییوەری کردن؛ لایەن گرتن.
	(۳) گۆشت و زوون هێنانەوه. (۴) هێزی پێکەوتن و ساندن (فیزی).
adhesive (əd-hēr'siv, ad-hēr'siv), <i>adj.</i>	بە ئاسانی پێوەی دەلکێت؛

- adhesive tape**, *n.* شتیکی به ناسانی پیوهلکار؛ شتیکی سریشاوی.
- adieu** (ə-dū', ə-dō'), *interj. & n.* خوات لهگه! خواخافیز.
- adjacency** (ə-jā's'n-si), *n.* نزیکي؛ شوین؛ هاوسنوری.
- adjacent** (ə-jā's'nt), *adj.* نزیک؛ هاوسنور؛ به‌ته‌نیشت.
- (The houses are ~ to each other.)
- adjacent angles**, *n.* دوو گوشه‌ی هاوسنور (نه‌نداره).
- adjectival** (əj'ik-ti'v'l, əj'ik-ti-v'l), *adj.* ناوه‌لناوی.
- adjective** (əj'ik-tiv), *n.* ناوه‌لناو.
- adjoin** (ə-join'), *v.t.* (۱) هاوسنور بوون؛ به‌ته‌نیشته‌بوون.
- (۲) پیکه‌وه‌نو‌سازدن؛ لیکدن؛ کردن به یک.
- adjoining** (ə-join'ing), *adj.* هاوسنور؛ به‌ته‌نیشت؛ نزیک.
- (the ~ house, property, etc.)
- adjourn** (ə-jūrn'), *v.t.* کوتایي پښ هیئان (کوږ؛ کوږوونه، دادگا)؛
- هه‌لسان (The chairman ~ed the meeting.)
- adjoin** (ə-jūrn'), *v.t.* (۱) هه‌لسان (کوږ؛ کوږوونه، دادگا)؛ کوتایي هاتن.
- (The meeting will ~ ; The court ~ed.)
- (۲) [Colloq]، چوون؛ پښشت (پو شوینکی نزیک یا ته‌نیشت):
- (Let's ~ to the living room.)
- adjournment** (ə-jūrn'mənt), *n.* (۱) کوتایي پښ هیئان (کوږ).
- کوږوونه، دادگا؛ کوتایي؛ هه‌لسان. (۲) کاتی پشو (دادگا، پرله‌مان).
- adjudge** (ə-juj'), *v.t.* (۱) دادگري کردن؛ بریاردان به‌پښی یاسا.
- (۲) سزا به‌سوردا دن. (۳) پښان به‌پښی یاسا؛ بۇ بډاردن.
- (Rare) [۴]، وا دانان.
- adjudicate** (ə-jōō'di-kāt'), *v.t. = adjudge.*
- adjudge** (ə-jōō'di-kāt'), *v.t.* (۱) دادگري کردن؛ بریاردان به‌پښی یاسا.
- (۲) دادگري؛ دادپرس.
- adjudicator** (ə-jōō'di-kā'tēr), *n.* (۱) پاشکو؛ کلک؛ ناسره‌کی.
- (۲) یاریده‌ده؛ یارمه‌تیدم (۳) ناوه‌لناو؛ ناوه‌لکار (پښمان).
- adjunct** (əj'ʌŋkt), *n.* (۱) تاییه‌خویمکی ناگرنگ.
- (۲) تاییه‌خویمکی ناگرنگ.
- adjunctive** (adj.), *adj.* (۱) سوینداند.
- (۲) داوالیکردن؛ تکالیکردن؛ لی پارانه‌وه.
- adjuration** (n.); **adjurer**, **adjuror** (n.).
- adjust** (ə-just'), *v.t.* (۱) چاککردن؛ رنک کردن؛ گونجاندن؛ تاوتوو کردن.
- (۲) راست‌کردن (کاتژمین): (to ~ a watch).
- (۳) برینه‌وهی بډاردن (بیمه).
- (۴) چاککردن؛ نیشانی تله‌نگو ده‌مانچه.
- adjustable** (ə-jus'tə-b'l), *adj.* (۱) پاهاتز؛ گونجان؛ شیان؛ سازان.
- چاک ده‌کړنت؛ راست ده‌کړنتمه؛
- رنک ده‌کړنت؛ ده‌گونجیږنت.
- adjuster**, **adjustor** (ə-jus'tēr), *n.* (۱) چاککوره‌وه (شت، نامین)؛
- راست‌کوره‌وه؛ گونجینر. (۲) بریارده‌ری بډاردن (بیمه).
- adjustment** (ə-just'mənt), *n.* (۱) چاککردن؛ رنک کردن؛ گونجان؛
- گوږین. (۲) هوی چاککردن (نامین) (۳) رنک‌وه‌تن (بډاردن، داوا، ماف).
- (۴) خرخ داشکاندن.
- adjutant** (əj'ə-tənt), *n.* (۱) یاریده‌ده.
- (۲) یاور؛ یاریده‌ده‌ری سهرله‌شکری ناوچه.
- (۳) حاجی له‌قله‌تیکی گهره‌ی نه‌له‌ریقاییمه.
- adjutant general**, *n.* (۱) سرگهره‌ی یاریده‌ده‌رانی سهرله‌شکری ناوچه.
- (۲) سهرکی سویای میلی ویلايه‌تیکی نه‌مه‌ریکا.
- adjuvant** (əj'ə-vənt), *adj.* یاریده‌ده‌ر.

- ad-lib** (ad'lib'), *v.t. & v.i. [Colloq.],* (۱) یاریده‌ده‌ر (مرو، شت). (۲) دهرمان به‌هیزکهر.
- ad-lib** (ad'lib'), *v.t. & v.i. [Colloq.],* (۱) به‌سهرپښی‌یمه‌وه ووتن؛
- ووتن یا کردن به‌پښی پهراره‌وه خو ناماده‌کردن.
- admeasure** (ad-mezh'ēr), *v.t.* شتی سهرپښی (ووت، موسیقا، کردار).
- admeasure** (ad-mezh'ēr), *v.t.* سهرپښی؛ ههرله‌خووه؛ به‌پښی پهراره‌وه خو ناماده‌کردن.
- admeasure** (ad-mezh'ēr), *v.t.* دابه‌شکردن؛ به‌شکردن؛
- به‌ش به‌ش کردن.
- admeasurement** (ad-mezh'ēr-mənt), *n.* (۱) پیوان.
- (۲) قه‌باره؛ کوړتی و لږتی و پانی.
- (۳) به‌شکردن؛ دابه‌شکردن.
- administer** (ad-min'ə-stēr), *v.t.* (۱) به‌پښویدن؛ هه‌لسووړاندن.
- (۲) سزا بۇ برینه‌وه؛ سزادان. (to ~ punishment, justice, etc.)
- (۳) لیدان یا پښان (دهرمان). (۴) سوینداند.
- (۵) سهره‌سیه‌تی کردن؛ سهرپهرشتی کردن؛ وه‌سیه‌تنامه.
- administer** (ad-min'ə-stēr), *v.t.* (۱) به‌پښویدن؛ بون به‌پښویدن؛ سهرپهرشتی کردن.
- (۲) (to ~) خزمه‌ت کردن؛ ناگاداری کردن؛ سهره‌وکاری کردن.
- (to ~ to an invalid's needs)
- administrable** (adj.).
- administrant** (ad-min'ə-strənt), *n.* به‌پښویدن؛ کارگیز.
- administrate** (ad-min'ə-strāt'), *v.t. = administer.*
- administration** (ad-min'ə-strā'shən), *n.* (۱) به‌پښویدن؛ کارگیز.
- (۲) به‌پښویدن؛ هه‌لسووړاندن.
- (۳) [A-]، میری؛ لقی ههرمان یا جیبه‌جیکردنی میری.
- (۴) لیدان یا پښان (دهرمان)؛ سوینداند.
- administrative** (ad-min'ə-strā'tiv), *adj.* به‌پښویدن؛
- تاییه‌تی به‌پښویدن؛ کارگیز.
- administrator** (ad-min'ə-strā'tēr), *n.* (۱) به‌پښویدن؛ کارگیز.
- سهرپهرشتیار. (۲) سهره‌سیه‌ت؛ میرات به‌شکهر.
- admirable** (ad'mə-rə-b'l), *adj.* مایه‌ی شانازی؛ زور به‌سند؛
- زورباش؛ نایاب.
- admirably** (ad'mə-rə-b'li), *adv.* به‌شویه‌که مایه‌ی شانازی
- بیت؛ زور به‌باشی و جوانی: (He behaved ~).
- admiral** (ad'mə-rəl), *n.* له‌فسهرتی پله‌به‌ری هیزی
- ده‌ریایی شینگلته‌وه‌وه نه‌مه‌ریکایه.
- admiralship** (n.).
- admiralty** (ad'mə-rəl-ti), *n.* (۱) پله‌ی له‌مه‌ریال؛ نه‌مه‌ریالیتی.
- (۲) [A-]، وزاره‌تی هیزی ده‌ریایی شینگلته‌وه.
- (۳) یاسای ده‌ریایی.
- admiration** (ad'mə-rā'shən), *n.* (۱) په‌سندکردن؛ به‌دل بوون.
- (۲) پښ.
- admire** (əd-mīr'), *v.t.* (۱) په‌سندکردن؛ دل پیاچوون.
- (۲) پښیږنت؛ پښ بۇ بوون.
- admirer** (əd-mīr'ēr), *n.* په‌سندکهر؛ دل پیاچوو؛ پښیږنر.
- admissible** (əd-mis'ə-b'l, ad-mis'ə-b'l), *adj.* (۱) رنک‌ه‌دراو؛
- هیلراو. (۲) مافی وهرگرتنی هه‌یه؛ بوی هه‌یه وهرگرتن.
- admissibility** (n.).
- admission** (əd-mish'ən, ad-mish'ən), *n.* (۱) وهرگرتن (زانکو).
- قوتابخانه، کوه‌ل، نه‌نجوونه. (۲) چوونه‌ووهره‌وه.
- (۳) مافی چوونه‌ووهره‌وه.
- (۴) سهرانه؛ مزی چوونه‌ووهره‌وه (سینه‌ما، تیاتر ... هتد).
- (۵) دان پیاخان؛ پښان؛ دان به‌هه‌ل‌دانان؛ چوونه‌ووهر.
- admit** (əd-mit', ad-mit'), *v.t.* (۱) وهرگرتن (زانکو، قوتابخانه،
- پانه، رنک‌ه‌دراو ... هتد). (ب) له‌خسته‌خانه نوواندن:
- [He was ~ted (to the hospital) yesterday.]
- (۲) پښی چوونه‌ووهره‌وه دان؛ مافی چوونه‌ووهره‌وه دان.

admittance

- (۲) ښکېدنه؛ بواردان
(۴) گرتن؛ جيگه تياوونډه: (The theater ~s 200 persons.)
(۵) دان پياښان؛ پښتانه؛ چوڼه ژور:
(She will never ~ that she is wrong.)
admittance (əd-mit'ns, ad-mit'ns), *n.* (۱) وهرگرتن (زانکو).
قوتباڅنه، پاڼه... هتد. (۲) پښې چوڼه ژورډومو دان؛ چوڼه ژورډومو.
admittedly (əd-mit'id-li, ad-mit'id-li), *adv.* (۱) ښ گومان؛
به پښتانه گشتي.
admix (ad-miks', ad-miks'), *v.t. & v.i.* (۱) ټيکه لږکړن؛
ټيکه لږوون.
admixture (ad-miks'chēr, ad-miks'chēr), *n.* (۱) ټيکه لږ؛
ناوښته؛ هممه چشن. (۲) شتيکه که دمکرتنه شتيکی ترمو له گيلدا ټيکه لږ
دمکرتنه.
admonish (ad-mon'ish, ad-mon'ish), *v.t.* (۱) ورياکړندومو؛
پښ ووتن. (۲) تهمن کړن؛ بيسمردها تن.
(۳) سمرزده نش کړن؛ چار ټي سووړکړندومو.
admonition (ad'mə-nish'ən), *n.* (۱) ورياکړندومو؛ پښ ووتن.
(۲) تهمن کړن؛ تهمن. (۳) سمرزده نش کړن؛ سمرزده نش.
-admonitory (*adj.*).
adnoun (ad'noun'), *n.* (۱) ښه لاروي وک ناو بکاره ښارو:
(the lame, the blind, the poor)
ado (ə-dō'), *n.* (۱) مرارونه؛ سمرقالي و جروجولي ښه ټي خورايي.
adobe (ə-dō'bi), *n.* (۱) خشکي کال؛ خشکي قوپ.
(۲) خانووي قوپ؛ خانووي خشکي کال. (۳) قوپ يا گلي خشک ټي سووړکړندومو.
adolescence (ad'l-es'ns), *n.* (۱) همرزه کاري؛ کاتي همرزه کاري.
-adolescence (*n.*).
adolescent (ad'l-es'nt), *adj.* (۱) همرزه کاري.
adopt (ə-dopt'), *v.t.* (۱) هلگرتنومو (مندالي ساوا)؛ گرتنه خو (مندال)
يا گموره؛ به ځيوکړن: (to ~ a child).
(۲) وهرگرتن و کړن به ځي خو (بيروړ)؛ پښان: (to ~ an idea).
(۳) پسه بند کړن (راپورټ): (The committee ~ed the report.)
-adoptable (*adj.*); adopter (*n.*); adoption (*n.*).
adoptive (ə-dop'tiv), *adj.* (۱) تايه تي به مندال هلگرتنومو؛
ځي وهرگرتن و کړن به ځي خو. (۲) لږځي مندال هلگرتنومو خزن.
adorable (ə-dōr'ə-b'l, ə-dōr'ə-b'l), *adj.* (۱) شاياني پسرستو.
خوشوښتنه؛ نه پسرسترت.
(۲) [Colloq.] جوان؛ جوانکيله؛ خنجيلانه: (an ~ child).
adoration (ad'ə-rā'shən), *n.* (۱) پسرستن.
(۲) خوشوښتن و پزليکرتنيکی نور: (to treat someone with ~).
adore (ə-dōr', ə-dōr'), *v.t.* (۱) پسرستن.
(۲) نور پزليکرتن؛ نور خوشوښتن.
(۳) [Colloq.] بډ شيت بوون؛ نور حملليکړن.
adorn (ə-dōrn'), *v.t.* (۱) پارازندنومو؛ نه خشانن؛ جوان کړن.
adornment (ə-dōrn'mənt), *n.* (۱) پارازندنومو؛ جوان کړن.
(۲) شتي جواني پارازندنومو (وکه خشل، نه خشو ننگار... هتد).
adrenalin, adrenaline (ad-ren'l-in), *n.* (۱) ډريالين؛ جوړه.
هزمونتيکه.
adrift (ə-drift'), *adv. & adj.* (۱) سمرناوکوتو؛ ښه لنگر.
(۲) ويل؛ ښه څانج.
adroit (ə-droit'), *adj.* (۱) کارامه؛ زيرک؛ داناي کارزان.
adulate (aj'ə-lāt'), *v.t.* (۱) نور پياهلان؛ معرايي کړن؛ شکوښدان.
-adulator (*n.*).
adulation (aj'ə-lā'shən), *n.* (۱) پياهلانې له پاده بهر؛ معرايي.
adult (ə-dult', ad'ult'), *adj.* (۱) همراش (مروغ)؛ بالغ.
(۲) تايه تي به مروغي همراش: (an ~ movie).

advent

- کسيکي همراش، پيگه ښتو، يا گموره؛ مروغيکي همرده سال يا گموره تر؛
بالغ.
adulterate (ə-dul'tēr-āt'), *v.t.* (۱) پوونکړندومو؛ شل کړندومو؛
خراب کړن؛ ناڅوخته کړن: (to ~ milk with water).
adj. (۱) پوون کړاوه؛ ناراسته ټيکه؛ ناڅوخته.
(۲) داوښن پيس؛ زيناکمر.
adulteration (ə-dul'tēr-ā'shən), *n.* (۱) پوونکړندومو؛
خراب کړن؛ ناڅوخته کاري. (۲) شتيکي پوون کړاوه يا ناڅوخته کړاوه.
adulterer (ə-dul'tēr-ēr), *n.* (۱) داوښن پيس (بياوي ژندل)؛ زيناکمر.
adulteress (ə-dul'tēr-is, ə-dul'tris), *n.* (۱) زيناکمر (ژن)؛
داوښن پيس (ژني ميردادي).
adulterous (ə-dul'tēr-əs), *adj.* (۱) زيناکمر؛ داوښن پيس (بياوي)؛
ژندل يا ژني ميردادي.
adultery (ə-dul'tēr-i), *n.* (۱) داوښن پيس (ژني ميردادي يا بياوي)
ژندل؛ زينا؛ جوت پووني حرام.
adulthood (ə-dult'hood), *n.* (۱) تهمني همرده سال و بهر و ژور؛
تهمني همراشي.
adumbrate (ad-um'brāt, ad'əm-brāt'), *v.t.* (۱) نه خشمکښان
به ناږووني؛ ونه کمښان. (۲) يماستم دمخستن.
(۳) پښيښي کړن؛ نو قلانه ښان.
-adumbration (*n.*).
advance (əd-vans', ad-vāns'), *v.t.* (۱) پښخستن؛ پهره پيدان.
(۲) پښنيارکړن. (۳) بياځ پيدان. (۴) پښخستن کاتي پوودان
(۵) بهر زکړندومو (پزله)؛ زياد کړن. (۶) پښمکي پاره پيدان. (۷) قهرز پيدان.
(۱) بډ پښمکه پوښتن: (The troops have not ~d.).
v.i. (۲) پښمکوتن؛ پهره سندن. (۳) پله بهر زکړندومو؛ بهر و بوون.
(۱) بهر و پښمکه پوښتن؛ چوڼه پښمکه. (۲) پښمکوتن؛ پهره سندن.
(۳) نور زياد بوون؛ بياځ سندن؛ پله بهر زکړندومو.
(۴) پښمکي؛ پاره پښمکي. (۵) قهرز.
(۶) (pl.), (~ to), خوږدنه پښمکه؛ خو خوشوښت کړن:
(to make ~s to somebody)
adj. (۱) پښمکه؛ بهر اي: (~ guard).
(۲) له پښمکه؛ له پښدا؛ پښمکي: (~ information).
پښمکي؛ له پښمکه؛ له پښدا.
in advance, (۱) پښمکوتو.
advanced (əd-vanst', ad-vānst'), *adj.* (۱) پښمکوتو:
(an ~ country).
(۲) پښمکوتنخوا: (an ~ idea).
(۳) پير؛ بهر سال؛ چو: (an ~ age).
(۴) بهر (خوږندن): (~ studies).
پښمکي لښکر.
advance guard, (۱) پښمکوتن؛ پهره سندن.
advancement (əd-vans'mənt), *n.* (۲) پله بهر زکړندومو؛ بهر زکړندومو.
پښخستن. (۳) پله بهر زکړندومو؛ بهر زکړندومو.
advantage (əd-van'tij, ad-vān'tij), *n.* (۱) کله؛ سود؛ قازانج.
(۲) باشتريوون له زالي: (to have an ~ over someone).
(۳) بارک يا پووداويکي بهات.
(۴) يکه کم خالي براوي ياري تهنس پاش بهرامه پوون.
(روشي "deuce" بيهنه).
v.t. (۱) کله پيدان؛ سود پښ به خشن.
have the advantage of, باشتريوون له بهر و له زالريوون له.
take advantage of, بهر همران بډ سود و نامانجي ناهمجي خو؛
خمه تاندن: (to take advantage of innocent people).
to advantage, به باشي؛ به ښوهمه که سودي ټي وهرگيرت.
advantageous (ad'vən-tā'jəs), *adj.* (۱) بهر کمه؛ بهر سود؛ باشي؛
به نرځ.
advent (ad'vent), *n.* (۱) هاتن؛ گمښتن: (the ~ of Islam).

- (۲) [A-]. چوار يەك شەممە پېش كرىسمس.
(۳) لەدايگېوونى عيسا.
adventitious (ad'ven-tish'us), *adj.* (۱) نازگماكى؛ دەرەكى.
(۲) لە جنى نااسايىدا دەردىت (پووهكناسى): (~ leaves).
adventure (əd-ven'chēr), *n.* (۱) كودارى پىر مەترسى.
(۲) سەرکېشى؛ سەرپېشى.
(۳) بەسەرھاتىكى خۇش (بەتايىبەتى دلدارى يا گەشت).
v.t. & v.i. ويران؛ پىركېشى كىردن.
adventurer (əd-ven'chēr-ēr), *n.* (۱) كەسكى سەرکېش يا
چاونەترس. (۲) سەرمایى بە كرى گىراو. (۳) كەسكى فېلېان؛ تەلەكەبان.
adventuresome (əd-ven'chēr-səm), *adj.* =
adventurous (əd-ven'chēr-əs), *adj.* (۱) سەرکېش؛ سەرپېش.
چاونەترس (۲) پىر مەترسى؛ مەترسىدار
adverb (ad'verb), *n.* ناوئەفرمان (پىژمان)؛ ناوئەلكردار.
adverbial (ad-vür'bi-əl, ad-vür'byəl), *adj.* دەستەوازمەكە
ئەركى ناوئەفرمان دەپىنىت (پىژمان)؛ تايىبەتى بە ناوئەفرمان (پىژمان).
adversary (ad'ver-ser'i), *n.* دوژمن؛ ئاخو؛ دژكار.
adverse (əd-vürs', ad-vürs', ad'vers), *adj.* (۱) دژ؛ ئاخو.
(۲) خراپ؛ زىانبەخش؛ ناپەسەند: (to have an ~ effect).
adversity (əd-vür'sə-ti, ad-vür'sə-ti), *n.* لىقەومان؛ نەھاتى؛
ناخۇشى؛ كارەسات؛ تەنگانە؛ پۇزى پەش.
advertise (ad'ver-tīz'), *v.t.* بلاوكردەنە (بە رادىق، تەلفىزىون،
پۇژنامە... ھتە)؛ پەخش كىردن؛ جارېدان؛ ئاشكرادىن؛ بانگ ھەلدان.
advertisement (ad'ver-tīz'mənt), *n.* ئاگادارى؛ بلاوكرادە؛
بلاوئامە
advertiser (ad'ver-tīz'ēr), *n.* بلاوكرەدە؛ پەخشكر؛ جارېچى.
advertising (ad'ver-tīz'īŋ), *n.* (۱) بلاوكرادە؛ جارې ئاگادارى.
(۲) بلاوئامەگەرى.
adj. تايىبەتى بە بلاوكرادە يا بلاوئامەگەرى.
advertize (ad'ver-tīz'), *v.t. & v.i.* = advertise.
advice (əd-vīs'), *n.* ئامۇزگارى؛ پەند؛ بەسەرھاتان؛ تەمىن كىردن؛
تەمىن
وا باشە؛ وا چاكە؛ باش؛ چاك؛
advisable (əd-vīz'ə-b'l), *adj.* پەسەند؛ دىروست؛ بەجى.
-**advisability** (n.).
advise (əd-vīz'), *v.t. & v.i.* ئامۇزگارى كىردن؛ تەمىن كىردن؛ پىن ووتن؛
بەسەرھاتان
advised (əd-vīz'd), *adj.* پىرى ئى كراوئەدە؛ دەسەنقەست.
advisedly (əd-vīz'id-li), *adv.* لە نەجامى پىرلىكردەدە؛
بە دەسەنقەست.
advisement (əd-vīz'mənt), *n.* پىرلىكردەنەدەكى قول؛
لىكۆلنەنەدەكى وورد.
take under advisement, بە باشى پىرلىكردەنەدە؛
بەموردى لىكۆلنەنەدە.
adviser, advisor (əd-vīz'ēr), *n.* ئامۇزگاركر؛ پراويزكر.
legal advisor, پارىزەر.
advisory (əd-vī'zə-ri), *adj.* تايىبەتى بە ئامۇزگارى كىردن؛
پراويزكارى. (an ~ board).
n. وورلىكردەنەدە يا ئاگادارىيەك دەربارەدى ناوھەواو بارى پىنگاوبان
advocacy (əd'və-kə-si), *n.* لايەن كىرتن؛ داواكرىد؛ خواست؛
بانگ بۇ ھەلدان.
advocate (əd'və-kit), *n.* (۱) پارىزەر (دادگا).
(۲) لايەنگەر؛ داواكر؛ بانگ بۇ دەن: (an ~ of socialism).
v.t. لايەن كىرتن (پىرواومى)؛ پالېشتى كىردن؛ داواكرىد؛ بانگ بۇ ھەلدان.

- advocator** (n.).
adz, adze (adz), *n.* تەشوى.
aegis, egis (ē'jis), *n.* (۱) قىلغانى خودايانە (ئەفسانەى يۇنانى).
(۲) پارىزگارى؛ پاراستن.
(۳) سەرپەرشتى؛ ئامۇزگارى؛ چاودىرى؛ ساپە.
aeolian harp, سىنوقىتلىكى ژۇندارە كە با لىنى دەمات ئاوازى لىومەدیت.
acon, con (ē'an, ē'on), *n.* ھەتا ھەتا؛ كاتى پىن پايان؛
ھەزاران سال.
-**aeonian, eonian** (adj.).
aerate (ā'ēr-āt', ā'r'āt), *v.t.* (۱) بەبادان (بۇ پاكىردەنەدە)؛ ھەواگۆزىن.
(۲) ئۆكسجىن تىكەلە كىردن بە خوئىن (لەرىنى ھەناسەدانەدە).
(۳) گاز كىردە ناوھە (ناوى سۇدە دىروستكرىد).
aerator (ā'ēr-ā-tēr, ā'r'ā-tēr), *n.* (۱) ئامۇزى گاز كىردە ناوھە.
(۲) ئامۇزى ھەواگۆزى.
acrial (ār'i-əl, ā-ēr'i-əl), *adj.* (۱) ھەواى.
(۲) سووك ۈك ھەوا. (۳) خەپانى. (۴) پەرز؛ ئاسمانى.
(۵) تايىبەتى بە فېزىكە يا فېزىن: (an ~ map).
(۶) لە ھەوا؛ دەپوئىت لەباتى خاك يا ئاۋ (زىندەمەنئاسى).
n. ھەواى (رادىق، تەلفىزىون) (ھەروەھا "antenna").
acrialist (ār'i-əl-ist, ā-ēr'i-əl-ist), *n.* تەنقەبازى سەر تەنقەب يا
جۇلاننى ھەواى.
aerial ladder, پەيۋەزى پەرىزى سەر لۇزى ئاكرىكۆزىنەدە.
aerification (ār'ə-fi-kā'shən, ā-ēr-ə-fi-kā'shən), *n.* - (۱)
گۆزىن بۇ ھەوا يا گاز. (۲) بەبادان؛ ھەواگۆزىن.
aerify (ā-ēr'ə-fī', ā'r'ə-fī'), *v.t.* (۱) گۆزىن بۇ ھەوا يا گاز.
(۲) بەبادان (بۇ پاكىردەنەدە)؛ ھەواگۆزىن.
aero (ār'ō, ā'ēr-ō), *adj.* تايىبەتى بە فېزىن يا فېزىكە.
aero- (ār'ō, ā'r'ə, ā'ēr-ō, ā'ēr-ə), (۱) ھەوا؛
تايىبەتى بە ھەوا. (۲) تايىبەتى بە فېزىكە. (۳) گاز؛ تايىبەتى بە گاز.
aerobatics (ār'ə-bat'iks, ā-ēr-ə-bat'iks), *n.pl.* نەمايشى
تەقەبازى فېزىكە.
aerodrome (ār'ə-drōm', ā'ēr-drōm'), *n.* = **airdrome.**
aerodynamics (ār'ō-dī-nam'iks), *n.pl.* دىنامىكى ھەوا؛
كارى ھەوا لەسەر فېزىن.
aerogram (ār'ə-gram', ā'ēr-ə-gram'), *n.* نامەى ھەواى.
aerology (ār-ol'ə-ji, ā-ēr-ol'ə-ji), *n.* زانستى لىكۆلنەنەدى ھەوا
فېزىن؛ ھەوازانى.
aerometer (ār-om'ə-tēr, ā-ēr-om'ə-tēr), *n.* پىنۋەرى قورسىو.
چېرى ھەوا گازى تر (ئامۇزى).
aeronaut (ār'ə-nōt', ā'ēr-ə-nōt'), *n.* فېزىكەوانى؛ بالۇن؛
بالۇن لىخوپ.
aeronautic (ār'ə-nō'tik, ā'ēr-ə-nō'tik), *adj.* (۱) تايىبەتى بە
زانستى فېزىن. (۲) تايىبەتى بە فېزىكەوانى؛ بالۇن؛ تايىبەتى بە بالۇنەوان.
aeronautics (ār'ə-nō'tiks, ā'ēr-ə-nō'tiks), *n.pl.* زانستى -
فېزىن؛ فېزىن فېزىكەوانى.
acroplane (ār'ə-plān', ā'ēr-ə-plān'), *n.* فېزىكە.
aerospace (ār'ə-spās'), *n.* (۱) بىرگەباي زەوى ئاسمانى دەرمەدە.
زەوى وپۇش ئاسمانى سەرووى؛ ئاسمانى زەوى ئاسمانى دەرمەدە.
(۲) تەكنۆلۇجىيى فېزىن لەم ناۋچانەدا.
aerostat (ār'ə-stat', ā'ēr-ə-stat'), *n.* بالۇن؛ كەشتى ھەواى.
aesthete, esthete (es'thēt), *n.* جوانى پەرسىت؛ جوانى زان.
aesthetic, esthetic (es-thet'ik), *adj.* تايىبەتى بە جوانى زانى؛
تايىبەتى بە جوانى پەروەرى؛ جوانى.
-**aesthetically; esthetically** (adv.).
aesthetician, esthetician (es'thə-tish'ən), *n.* جوانى زان؛

aestheticism (es-thet'ə-siz'm), *n.* زانا يا هونرمه‌ندی جوانی (۱) جوانی زانی له هونهره (۲) جوانی پهرستی؛ هونهری جوانی پهره‌ری جوانه‌کاندا (۳) جوانی پهرستی؛ هونهری جوانی پهره‌ری
aesthetics, esthetics (es-thet'iks), *n.pl.* جوانی زانی؛ لیکزنه‌ری جوانی له هونهره‌دا.

aether (ē'thēr), *n.* = ether.

aethereal (i-thēr'i-əl), *adj.* = ethereal.

afar (ə-fār'), *adv.* له‌دوره‌وه؛ دور.

afear, afeared (ə-fērd'), *adj.* [Archaic or Dial.] ترس.

affability (af'ə-bil'ə-ti), *n.* پوو‌خوشتی؛ ناسکی.

affable (af'ə-b'l), *adj.* پوو‌خوشت؛ ناسک.

affably (af'ə-bli), *adv.* به پوو‌خوشتی؛ به خوشتی؛ به ناسکی؛ به پوو‌خوشتی؛ به خوشتی؛ به ناسکی؛

(to behave ~)

affair (ə-fār'), *n.* (۱) کار؛ نیش؛ فرمان.

(۲) (pl.) کاروبار؛ کاروباری بازگانی. (۳) مه‌سه‌له؛ شت؛ پو‌ودا.

(۴) دلداری؛ ده‌ست تیکه‌لاکردنی ژنو پیاویک: (a love ~).

affect (ə-fekt'), *v.t.* کارتی‌کردن؛ کارکردنه‌ سه‌ر؛ گۆزین.

(۱) [Obs.] ئاره‌زو؛ مه‌یل.

(۲) (ب) ده‌ست بزۆینه‌ری بزۆینه‌ری.

affect (ə-fekt'), *v.t.* (۱) حه‌زلی‌کردن؛ به‌دل بوون (شتومه‌ک).

(۲) وا‌دەرخستن؛ هه‌لو‌نستی درۆنه‌ نو‌واندن؛

(He ~ed indifference to their teasing.)

affectation (af'ek-tā'shən), *n.* (۱) وا‌نیشاندان؛ وا‌دەرخستن؛

خۆ‌واندن؛ خۆ‌بادان؛ پۆز. (۲) خۆ‌تەس‌ک‌کردنه‌وه؛ ناز‌کردن؛ ناز.

affected (ə-fek'tid), *adj.* پوو‌که‌ش؛ دڕۆ (په‌مو‌شت)؛ پۆزلی‌ده‌ر.

affected (ə-fek'tid), *adj.* (۱) تو‌وش بوو (نه‌خوشتی).

(۲) کارلی‌کراو؛ کارتی‌کراو. (۳) ده‌ست بزۆا؛ ده‌ست جوو‌لی‌نراو.

affection (ə-fek'shən), *n.* (۱) مه‌یل.

(۲) خو‌شه‌ویستی؛ ده‌ستی ناسک؛ ده‌ستی گه‌رم.

(۳) نه‌خوشتی. (۴) تاییه‌خۆ.

affectionate (ə-fek'shən-it), *adj.* ناسک ده‌ست؛ دل‌نه‌رم؛

به‌مه‌زه‌یی؛ مه‌یهره‌بان: (an ~ person).

-affectionately (*adv.*).

affective (ə-fek'tiv), *adj.* (۱) ده‌ستی؛ تاییه‌یی به ده‌ست.

(۲) ده‌ست جوو‌لی‌نهر.

affidavit (af'ə-dā'vit), *n.* شایه‌تنامه‌ی سو‌یند له‌سه‌ر خوراو؛

سو‌یندنامه.

affiliate (ə-fil'i-āt'), *v.t.* (۱) گرتنه‌خۆ؛ وه‌رگرتن به‌ئەندام.

(۲) خۆ‌پنوه‌به‌ستن؛ په‌یوه‌ندی گرتن له‌گه‌ن:

(to ~ oneself with an organization)

(۳) بۆ‌بنج و بناوان گه‌ران (زمان، مۆڤ).

v.t. خۆ‌پنوه‌به‌ستن؛ چو‌ونه‌ ئاو؛ بوون به‌ ئەندام.

n. ئەندام (مۆڤ، کۆمه‌له)؛ لێ.

affiliation (ə-fil'i-ā'shən), *n.* په‌یوه‌ندی (کۆمه‌له، حیزب، یانه)؛

ئەندامی: (He has no party ~).

affinity (ə-fin'ə-ti), *n.* (۱) خه‌مه‌یه‌تی (له‌پێ‌ی ژنه‌یان و شو‌و‌کردن)

(۲) په‌یوه‌ندی. (۳) له‌یه‌چوون؛ چو‌ونه‌یه‌کی.

(۴) خو‌شه‌ویستی؛ ها‌وه‌ستی؛ هۆگری.

affirm (ə-fürm'), *v.t.* (۱) پێ‌لێ‌نان؛ شایه‌تی دان؛ له‌سه‌ر سو‌و‌بوون.

(۲) چه‌سپاندن؛ دو‌وپات‌کردنه‌وه؛ په‌سه‌ند‌کردن.

v.t. پێ‌لێ‌نان؛ شایه‌تی دان؛ له‌سه‌ر سو‌و‌بوون.

affirmation (af'ēr-mā'shən), *n.* (۱) چه‌سپاندن؛ په‌سه‌ند‌کردن؛

دو‌وپات‌کردنه‌وه. (۲) شایه‌تی.

affirmative (ə-für'mə-tiv), *adj. & n.* په‌زامه‌ندی نو‌واندن؛

به‌لێ.

answer in the affirmative, په‌زامه‌ندی پیشاندان؛ قایل بوون؛

وه‌لام دانوه به‌ به‌لێ.

affix (ə-fiks'), *v.t.* (۱) پێ‌وه‌نان؛ خسته‌سه‌ر؛ پێ‌وه‌به‌ستن.

(۲) کردن به پاشکۆ

n. (۱) پاشکۆ. (۲) پێ‌شگر، پاشگر، یا ناویه‌ند (پۆزمان).

afflict (ə-flikt'), *v.t.* تو‌وشی ناخۆشی و نازار کردن؛ خه‌مو خه‌فت

پێ‌دان؛ سو‌ی کردن به‌ دلد؛ جه‌رگ برین؛ دو‌وچاربوون.

affliction (ə-flik'shən), *n.* نیش و نازار؛ ناخۆشی؛ کاره‌سات؛

خه‌مو خه‌فت؛ نه‌خوشتی.

afflicted (ə-flik'tid), *adj.* نه‌خوشت؛ تو‌وش بوو؛ کاره‌سات‌بار.

affluence (af'lōō-əns), *n.* (۱) زۆروزه‌به‌نیی؛ فره‌یی؛ بێ‌شوماری.

(۲) ده‌وله‌مه‌ندی؛ خۆش گۆزه‌ری؛ تێرو‌تسه‌لی.

(۳) بۆ‌چوون؛ بۆ‌هاتن؛ چو‌ونه‌ ئاو.

affluent (af'lōō-ənt), *adj.* (۱) ده‌وله‌مه‌ند؛ خۆش گۆزه‌ران.

(۲) فره‌؛ زۆروزه‌به‌نی؛ بێ‌شومار.

afflux (af'luku), *n.* بۆ‌چوون؛ بۆ‌پێ‌شتن؛

(an ~ of blood to the head)

afford (ə-fōrd', ə-fōrd'), *v.t.* (۱) توانای کرین بوون؛ پاره‌هه‌بوون

(بۆ‌کرین)؛ ده‌ست‌پۆین: (Can you ~ to buy a house?)

(۲) توانین؛ بۆ‌لو‌وان؛ بۆ‌ده‌ست‌دان: (I can ~ to speak frankly.)

(۳) پێ‌دان: (Music ~s her pleasure.)

affranchise (ə-fran'chiz'), *v.t.* نازار‌کردن؛ سه‌ره‌به‌ستی پێ‌دان؛

به‌ره‌لا‌کردن.

affray (ə-frā'), *n.* مشتومر؛ شه‌ه؛ شه‌ه‌قه‌سه؛ ده‌مه‌قانی.

affricate (af'ri-kit), *n.* ده‌نگیک که په‌ی‌دا‌ده‌ییت له‌ ده‌ستانی ها‌تو‌جۆی

هه‌وا له‌ ده‌مدای به‌ره‌لا‌کردنی به‌ کتو‌یری له‌کاتی پرت‌ه‌کردنی ده‌نگی وه‌ک:

"چ" یا "ج" له‌ وو‌شه‌ی وه‌ک: church, clutch, judge. (ده‌نگناسی).

-affricative (*n. & adj.*).

affright (ə-frīt'), *v.t.* [Archaic] ترساندن؛ تۆقاندن.

n. [Archaic] ترس.

affront (ə-frunt'), *v.t.* (۱) به‌ سو‌وک سه‌یر‌کردن؛ سو‌وک کردن؛

شکاندن. (۲) به‌ره‌نگاری‌بوون؛ به‌ره‌و پوو‌ وه‌ستان؛ ئێ‌هه‌لگه‌ران‌ه‌وه

به‌ سو‌وک سه‌یر‌کردن؛ شکاندن.

Afgan (af'gan, af'gan), *n.* (۱) نه‌فغانی؛ نه‌فغانستانی؛

ها‌و‌ولاتی‌یه‌کی نه‌فغانستان. (۲) زمانی نه‌فغانی.

(۳) چۆره‌ سه‌نگینی یا‌له‌بزی تیس‌ک درۆنی باریکه‌له‌ی سه‌ر باریکه‌.

(۴) [a-], به‌تانی‌یه‌ک یا ده‌ست‌لانیکی خوری به‌ ده‌ست چنراو.

afield (ə-fēld'), *adv.* (۱) دو‌ور؛ دو‌ور له‌ مال؛ دو‌ور له‌ ده‌و‌وبه‌ری خۆ.

(Don't go too far ~; there will be a storm soon.)

(۲) بۆ‌کنیگه‌؛ له‌کنیگه‌؛ بۆ‌ده‌شت.

afire (ə-fīr'), *adv. & adj.* سو‌وتاو؛ گر‌گر‌توو؛ نا‌گر‌گر‌توو.

aflame (ə-flām'), *adv. & adj.* سو‌وتاو؛ گر‌گر‌توو؛ نا‌گر‌گر‌توو.

afloat (ə-flōt'), *adj.* (۱) سه‌ر‌ئا‌و‌ه‌توو؛ به‌سه‌ر ئا‌وه‌یه.

(۲) له‌ئا‌و‌ کشتیدا؛ له‌ ده‌ریادا. (۳) به‌ ئاو دا‌پۆ‌شراو (زه‌مین‌ی که‌شتی).

(۴) نه‌سو‌و‌پێ‌ته‌وه‌ به‌بێ‌ مه‌به‌ست. (۵) به‌هه‌وا‌وه‌یه.

(۶) بلا‌و (قا‌و، رو‌ت‌و‌وات): (a rumor is ~).

keep afloat, (۱) به‌سه‌ر ئا‌وه‌وه‌ مانه‌وه؛ نو‌قوم نه‌بوون.

(۲) قه‌ر‌زار نه‌بوون؛ توانای دان‌ه‌وه‌ی هه‌موو قه‌رنیک هه‌بوون.

afoot (ə-foot'), *adv. & adj.* (۱) به‌ پێ.

(۲) خه‌ریکه‌ ده‌کرت یا پو‌وده‌ات؛ له‌ ساز‌کردن‌دا‌یه:

(Something is ~; There was mischief ~).

afore (ə-fōr', ə-fōr'), *adv., prep., conj.* له‌پێ‌شه‌وه؛ له‌وه‌پێ‌ش؛

له‌مه‌وپێ‌ش.

aforementioned (ə-fōr'men'shənd, ə-fōr'men'shənd)

adj. له‌مه‌وپێ‌ش با‌س‌کراو؛ له‌وه‌وپێ‌ش ئا‌و‌یرا‌و.

aforesaid

aforesaid (ə-fôr'sed, ə-för'sed), *adj.* له‌م‌وېش باسکراو

له‌وېش تاوېراو

aforethought (ə-fôr'thôt, ə-för'thôt), *adj.* له‌پېشدا پېری

لینکراو ته‌ره یا اټی کولراو ته‌ره؛ پېشکې نه‌خشه بڼ کیشراو

afoul (ə-foul), *adv. & adj.* له‌تنگ‌چل‌مه‌دا؛ له‌گډه‌تنگ‌کدا؛

له‌نالوژی‌په‌کدا

run (or fall) afoul of, توش بوون؛ تیوه‌گلان؛ په‌په‌کدا دان

afraid (ə-fräd'), *adj.* (۱) ترساو؛ سلکرا؛ له‌ترسن

(۲) بد‌اخبره؛ بېوره: (I am ~ I can't go.)

afresh (ə-fresh'), *adv.* سرله‌نوئ؛ له‌سره‌وه؛ له‌نور‌کوه

African (af'ri-kən), *adj.* (۱) نه‌فریقي (گل، زمان، کلتور)

(۲) رهش؛ قول‌په‌ش

Afrikaner (af'ri-kä'nër), *n.* هارولای‌په‌کې نه‌فریقای باشوری

به‌بنه‌چه نه‌ورپایی

Afro-American (af'rō-ə-mcr'ə-kən), *adj.* تایه‌تی به

قول‌ره‌شې نه‌میری‌کای به‌بنه‌چه نه‌فریقای

n. قول‌ره‌شې نه‌میری‌کای به‌بنه‌چه نه‌فریقای

aft (aft, äft), *adj. & adv.* له‌به‌شي دواوه‌ی کمشتید؛

پشنه‌وه‌ی کمشتی

after (af'tër, äf'tër), *adv.* له‌پاش؛ له‌پاشدا؛ له‌دوایدا؛ له‌دواتر

prep. (۱) له‌دواوه؛ له‌پاش؛ له‌پاشدا؛ له‌دواي (۲) به‌دوادا گېران

(۳) له‌دواي (کات)؛ دواتر له (۴) به‌موی؛ پاش (۵) هرچمنده؛ له‌گل نه‌موشدا

(۶) له‌خوار (په، گرنکی) (۷) به‌ناوي: (a child named ~ Lincoln)

(۸) وهک؛ له‌سر شینوای: (a novel ~ Dickens' style)

(۹) له‌بایته؛ دهریاره‌ی: (She asked ~ you.)

conj. له‌دواي؛ له‌پاش؛ دواتر

adj. (۱) له‌دوایدا؛ له‌دواي نه‌وه؛ له‌پاش نه‌وه (۲) له‌پشته‌وه‌ی کمشتی‌په‌ک

after a fashion, به‌باشی نا؛ نه‌ختیک به‌خرابی؛ هر به‌ناو

after all, (۱) له‌گل نه‌موشدا (۲) له‌هره دوايیدا

after you! فرمو له‌پېش‌وهه بڼ؛ (چو نه‌ژوره‌وه له‌دمرگایه‌کوهه)

be after, به‌دوادا گېران؛ بڼ گېران

look after, جاودیری کردن؛ ناگاداری کردن

(Who will look after the children?)

take after, لېچوون؛ لېکردن؛ وهک کمسېک واپوون

(He takes after his father.)

afterbirth (af'tër-bürth, äf'tër-bürth), *n.* (۱) ناروک به‌ندو

وېلاش (که له‌کاتی مندا لېووندا دیته ده‌روه) (۲) مندا لیکه که له‌دواي

مردنی باوکی یا دوا وه‌سیت‌نامه‌ی له‌دایک ده‌بیت

aftereffect (af'tër-ə-fekt, äf'tër-ə-fekt), *n.* دوا نه‌نجام؛

نه‌نجام

afterlife (af'tër-lif, äf'tër-lif), *n.* پوژي قیامت؛ پېری

aftermath (af'tër-math, äf'tër-math), *n.* (۱) نه‌نجام

(به‌تابه‌تی ناخوش)؛ نه‌نجامی کار: (Misery is often an ~ of war.)

(۲) له‌دواي؛ په‌کسر له‌دواي: (in the ~ of the war)

(۳) گزړه‌گیای دوه‌می وه‌رنیک که پاش په‌کمه دورینه‌وه سره‌هنده‌داته‌وه

aftermost (af'tër-mōst, äf'tër-mōst), *adj.* دواترین؛ دوا

هره دوا

afternoon (af'tër-nōon, äf'tër-nōon), *n.* پاش نیوه‌و؛

نیواره

adj. پاش نیوه‌و؛ نیواره؛ تایه‌تی به‌پاش نیوه‌و

afterpains (af'tër-pānz, äf'tër-pānz), *n.* نیش و نازار یا

ژانی دواي مندا لېوون

aftertaste (af'tër-tāst, äf'tër-tāst), *n.* (۱) تام یا چڼی له‌ناو

ده‌دا ماوه (خواردن یا خواردنه‌وه) (۲) هستی دواي به‌سره‌هاتیک

afterthought (af'tër-thôt, äf'tër-thôt), *n.* بیزک که درنگ

agent

به‌مېشکدا دیت؛ تېبېنی یا پوونکړنه‌ومیه‌کې درنگ؛ پاش بیر

aftertime (af'tër-tīm, äf'tër-tīm), *n.* دواپژ

afterward (af'tër-wërd, äf'tër-wërd), *adv.* له‌دوايیدا؛

له‌پاشدا؛ دواي نه‌وه؛ پاشان

afterwards (af'tër-wërdz, äf'tër-wërdz), *adv.* =

afterward.

again (ə-gen', ə-gän'), *adv.* (۱) دوباره؛ دیسانه‌وه؛ سرله‌نوئ؛

جاری‌تر (۲) له‌سروو نه‌وه‌په‌وه؛ زیاد له‌وه‌پش

(۳) له‌سرنکی تره‌وه؛ له‌لایمکی تره‌وه

again and again, جار له‌دواي جار؛ گلیک جار

as much again, دوو نه‌وه‌نده؛ دوو قات؛ نه‌وه‌نده‌ی تریش

against (ə-genst', ə-gānst'), *prep.* (۱) دڼ: (to fight ~ evil)

(۲) په؛ پیدای: (Throw the ball ~ the wall.)

(۳) به‌پېچ‌ه‌وانه‌ی: (to drive ~ the traffic)

(۴) به‌قدا؛ به‌سر: (He leaned ~ the tree.)

(۵) به‌رامبه‌ر؛ به‌ته‌نیش: (dark colors ~ a fair skin)

(۶) له‌به‌ر؛ بڼ ته‌نگانه: (food stored ~ winter)

(۷) دڼ؛ خوپاراستن له: (protection ~ the cold)

(۸) له‌سر؛ له‌سر حسابی: (draw a check ~ one's bank balance)

(۹) به‌رامبه‌ر؛ نژیک

agape (ə-gāp'), *adv. & adj.* (۱) واق وورماو؛ سرسورماو

(۲) داچه‌تو (دهم)؛ داچه‌قاو؛ کراوه

agape (ä'gä-pä, ag'ä-pē'), *n.* (۱) شینو یا جه‌ژنی کونی خاچ

په‌رستمگان (۲) خوشه‌ویستی خودا بڼ نا‌ده‌میزاد؛ خوشه‌ویستی خودایی

agate (ag'it, ag'et), *n.* (۱) جوړه به‌ردنکی به‌نرخه

(۲) کمسېکی بچکوله (۳) تېبی بچوک (چاپه‌منی)

age (āj), *n.* (۱) ته‌من

(۲) (of ~) ته‌منی همراشی یا پېگه‌پشتن:

(A man comes of ~ at twenty-one.)

(۳) قول‌ناغنی ژبان (۴) پېری

(۵) به‌ره؛ پشت (۶) چرخ

(۷) [Colloq.], [pl.] ماومیه‌کې دورودرڼ؛ کاتنکی زڼو

v.i. پېرېوون؛ به‌سالد؛ چوون؛ گوره‌بوون

v.t. پېرکردن

come of age, همراش بوون؛ گه‌پشته ته‌منی هه‌ژده یا بیست‌ویهک سالی

under age, مندا؛ هه‌ژده له‌خوار ته‌منی هه‌ژده سالی‌په‌وه

aged (ä'jid), *adj.* (۱) پیر؛ کڼ

(۲) ته‌منی نه‌وه‌نده: (~ five years)

the aged, که‌سانی پیر یا به‌سالد؛ پیرکان؛ پیران

ageless (āj'lis), *adj.* (۱) هرگیز پیر ناینت؛ هه‌میشه گنج

(۲) هه‌میشه‌یی؛ هه‌تاهه‌تایی

agelong (āj'lōn, äj'lon), *adj.* (۱) درنځ‌خایه

(۲) هه‌میشه‌یی؛ هه‌تاهه‌تایی

agency (ä'jən-si), *n.* (۱) هنډ؛ وژه

(۲) هډ: (He got a job through the ~ of friends.)

(۳) نوښت‌ری (کاروبار، کومپانی)؛ بریکاری؛ جیگری:

(The company has ~ies all over the world.)

(۴) باره‌گای ده‌زگایه‌کې بریکاری

(۵) ناژانس (ده‌نگویاس)

(۶) ده‌زگای میری یا میلی

agenda (ə-jen'də), *n.pl.* به‌رنامه؛ کارنامه؛ لیسته‌ی کار

agent (ä'jənt), *n.* (۱) کارکر؛ بکر

(۲) ماده: (a chemical ~)

(۳) نوښت‌ر؛ ده‌لان؛ بریکار: (an insurance ~)

(۴) به‌کړی گېراو؛ نوکړ؛ کلک (۵) هډ

age-old

- (١) [Colloq.] ده‌ستگن؛ چەرچی
age-old (āj'ōld), *adj.* کۆن؛ زۆر کۆن: (an ~ problem)
agglomerate (ə-glōm'ēr-āt'), *v.t. & v.i.* کۆمەلە یا تۆپەل کردن؛ کۆکردنەوه
adj. کۆمەلە کراو؛ تۆپەل کراو؛ کۆمەلە
n. کۆمەلە؛ تۆپەل
agglomeration (ə-glōm'ēr-ā'shən), *n.* کۆمەلە؛ تۆپەل
کۆمەلە یا تۆپەل بوون؛ کۆمەلە یا تۆپەل کردن
agglutinant (ə-glōō't'n-ənt), *adj.* سرنشاری؛ لینج
n. ماددەیی سرنشاری یا لینج
agglutinate (ə-glōō't'n-it), *adj.* (١) پینکەوه‌نوساوی لکاو (وەک
بە سرنش): (٢) ووشەیی پەییوەست (زمانەوانی)
v.t. & v.i. (١) پینکەوه‌نوساندن (وەک بە سرنش)
(٢) پینکەوانی ووشەیی پەییوەست (زمانەوانی)
-agglutination (n.)
aggrandize (ag'grān-dīz', ə-grān'dīz'), *v.t.* (١) گەورەکردن؛
زۆر کردن (٢) شکۆپێدان (٣) فووتیکردن؛ بە گەورەتر نوواندن؛ پێوەنان (درو)
-aggrandizement (n.)
aggravate (ag'grāv-āt'), *v.t.* (١) ئالۆزکردن؛ خراپترکردن
(٢ ~ a situation)
(٢) [Colloq.] پەستکردن؛ توورەکردن؛ پق هەلسان: (to ~ a person)
aggravation (ag'grāv-ā'shən), *n.* (١) ئالۆسکەندن؛ خراپ کردن
(٢) ئالۆسکێنەر (٣) [Colloq.] پەستکەر؛ توورەکەر؛ پق هەلسێنەر
aggregate (ag'grī-gīt), *adj.* (١) سەرچەم؛ گشت؛ هەموو
(٢ ~ earnings, sales, etc.)
(٢) تۆپەل؛ کۆمەلە
n. (١) کۆمەلە؛ کۆمەلە یا تۆپەلنکی هەمەجۆر
(٢) لەر چەوی لەگەل چیمەنتۆدا تیکەلاکراو
v.t. (١) کۆمەلە کردن؛ کۆکردنەوه؛ کردن بەیەک
(٢) کردنە ئەوەندە؛ ئەوەندەبوون
in the aggregate,
-aggregation (n.)
aggress (ə-gres'), *v.i.* فێرش بردنە سەر؛ شەر هەنگێرسان؛
دەستپێشکەری کردن لە شەڕدا
aggression (ə-gresh'ən), *n.* فێرش؛ فێرش بردنە سەر؛
دەستپێشکەری؛ شەرفۆشی؛ دێری؛ دێرینی
aggressive (ə-gres'iv), *adj.* (١) دێر؛ شەڕانی؛ دەستپێشکەر
(٢) بە هەلەمەت؛ چالاک
aggressor (ə-gres'ēr), *n.* شەڕهەنگێرسێنەر (مروڤ، وولات)؛
دەستپێشکەر؛ پەلاماردەر؛ شەڕانی
aggrieve (ə-grēv'), *v.t.* (١) ئازاردان؛ خەفت پێدان؛ دڵ شکاندن
(٢) ماف خواردن؛ زۆرداری لیکردن
aggrieved (ə-grēvd'), *adj.* (١) ئازاردراو؛ دڵ شکاو؛ خەفت پێدراو
(٢) ماف خوارو؛ زۆرلیکراو
agha (ā'gə), *n.* ناغا
aghost (ə-gast', ə-gäst'), *adj.* تۆقیو؛ ترساو؛ سەرسوڕماو
agile (aj'əl, aj'īl, aj'īl), *adj.* چوستان و چالاک؛ گۆرچ و گۆل؛ بەهەلەمەت
agility (ə-jil'ə-ti), *n.* چوستان و چالاکي؛ گۆرچ و گۆل؛ هەلەمەت
agitate (aj'ə-tāt'), *v.t.* (١) راوه‌شاندن؛ شلە قاندن
(٢) ورووژاندن؛ هاندان؛ خروشاندن؛ جۆش دان؛ کلک پێوه‌کردن
v.i. گێره‌شیونێی کردن؛ پشێوی خستنه‌وه؛ خروشاندن؛ جۆش دان؛ هاندان
-agitable (adj.)
agitated (aj'ə-tāt'id), *adj.* ئالۆزاو؛ خروشاو؛ ورووژاو؛ هەلجۆر
agitation (aj'ə-tā'shən), *n.* ئالۆزی؛ ورووژان؛ هاندان؛ پشێوی
گێره‌شیونێی

agriculturist

- agitator** (aj'ə-tā'tēr), *n.* (١) گێره‌شیون؛ ئاشووبگێر؛ ورووژنەر
(٢) نامێری راوه‌شاندن یا تیکەه‌ندان
aglitter (ə-glīt'ēr), *adv. & adj.* شەوقەره‌وه؛ بەشەوق
aglow (ə-glō'), *adv. & adj.* گەش؛ بەشەوق
agnail (ag'nāl'), *n.* (١) زیاده‌نیووک (٢) برینی دەوریشتی نینۆک
agnate (ag'nāt), *n. & adj.* خەمی باوک
agnomen (ag-nō'mən), *n.* نازناو
agnostic (ag-nos'tik), *n.* کەسێک کە دەلیت؛ نازانیت خودا هەیه یا
نەیه؛ کەسێکی خۆانه‌ناس؛ کەسێکی بێ پروا بە بوون و نەبوونی خودا
adj. خۆانه‌ناس؛ بێ پروا بە خودا
agnosticism (ag-nos'tā-siz'm), *n.* پروا نەبوون بە بوون و نەبوونی
خو؛ خۆانه‌ناس؛ پێوه‌ی گومانداري (ناين)
ago (ə-gō'), *adj. & adv.* لەمەپێش؛ لەمەپەر؛ رابوردو
agog (ə-gog'), *adv. & adj.* بەتاسەوه؛ بەجۆش؛ بەپەرۆش
agon (ā'gōn), *n.* ئاکۆکی و کێشه‌کێشی ئێوان کەسانی شانۆگەرییەک
agone (ə-gōn', a-gon'), *adj. & adv.* [Archaic], لەمەپەر
لەوه‌پێش؛ رابوردو
agonistic (ag'ō-nis'tik), *adj.* (١) قایبەتی بە پێشگریی وەرزشی
لە یۆفانی کۆندا (٢) حەزکەر لە ئاکۆکی و کێشه‌کێش؛ جەنگاوه‌ر
(٣) بە زۆر کراو
agonize (ag'ō-nīz'), *v.i.* (١) تیکۆشان؛ هەول و تەقەلایەکی زۆر دان
زۆرانازی کردن (٢) پێوه‌ ئالاندن؛ پێوه‌ تالانەوه؛ ئازار چەشتن
چەوساندنەوه؛ ئازاردان؛ تووشی ئیش و ئازار کردن؛ سوێ کردن بە دلد
agonizing (ag'ō-nīz'īn), *adj.* زۆر بە ئیش و ئازار؛ زۆر ناخۆش
بەسوێ: (an ~ pain)
agony (ag'ō-ni), *n.* (١) ئیش و ئازارنکی زۆر؛ سوێ؛ ئەشکەنجە
(٢) گیانەلا؛ لنگەفرتی؛ پێش مردن
agora (ag'ō-rā), *n.* (١) کۆر؛ کۆرێکی جەماوەری؛ کۆمەل (مروڤ)
کۆیوونەوه (٢) شوێنی کۆیوونەوه‌ی جەماوەر؛ بازار
agoraphobia (ag'ō-rā-fō'bi-ə), *n.* ترسێکی لە ئەندازە بەدەر لە
شوێنی قەرەباغ و کراوه‌ی فراواندا
agrarian (ə-grār'i-ən), *adj.* تاییەتی بە کشتوکال و زەوی‌وزار
کشتوکال؛ کشتوکالی: (reform)
agrarianism (ə-grār'i-ən-iz'm), *n.* لایەنگری دابەشکردنی زەوی‌وزار بە یەکسانی
(١) کشتوکال کردن
(٢) بزووتنەوه‌ی دابەشکردنی زەوی‌وزار بە یەکسانی
agrarian reform, چاکسازی کشتوکال
agree (ə-grē'), *v.i.* (١) قایل بوون؛ پەسەندکردن؛ سازان
(٢) گونجان؛ شیان (٣) پێکەوتن؛ پینکەه‌ن؛ هاوایوون
(٤) (with ~), پینکەوتن (خوارەمەنی، ئاو و هەوا... هتد)
(This climate does not ~ with him.; The food did not ~ with me.)
(٥) گونجان (پێژمان)
agreeable (ə-grē'ə-b'l), *adj.* (١) خۆش؛ باش؛ پەسەند؛ جوان
(٢) قایل؛ پارێ؛ پەزەمەند؛ گونجاو؛ حەزکەر؛ هەوێس ئی بوو
(٣) ئاسوودە
-agreeability (n.); agreeably (adv.)
agreement (ə-grē'mənt), *n.* (١) پێکەوتن؛ پینکەه‌ن؛ گونجان
(٢) قایل بوون (٣) پەیمان؛ پێکەوتننامە (٤) قوتنەرات
agricultural (ag'ri-kul'chēr-əl), *adj.* تاییەتی بە کشتوکال
کشتوکالی
agriculturalist (ag'ri-kul'chēr-əl-ist), *n.* =
agriculturist. کشتوکال
agriculture (ag'ri-kul'chēr), *n.* کشتوکال
agriculturist (ag'ri-kul'chēr-ist), *n.* (١) زانی کشتوکال

شارهزا له کاروباری کشتوکاڼیدا (۲) کشتیار؛ وەرزی؛ جوتیار.
agro- (ag'rō), پېشگریکه به مانای: کښلگه؛ زهری؛ خاک
agrology (ə-grōl'ə-ji), *n.* زانستی خاکو پیمووندی به برهه‌می
 کشتوکاڼی‌پوهه

agronomic (ag'rā-nom'ik), *adj.* کشتوکاڼی
-agronomical (*adj.*).

agronomics (ag'rā-nom'iks), *n.pl.* = **agronomy**.
agronomist (ə-gron'ə-mist), *n.* نەندازیاری کشتوکاڼی؛

پسپۆری کشتوکاڼ
agronomy (ə-gron'ə-mi), *n.* زانستی کشتوکاڼ؛

نەندازیاری کشتوکاڼ.
aground (ə-ground'), *adv. & adj.* به زه‌ویدا دراو و پەکەوتوو
 (The ship ran ~ during the storm.) (کەشتی. به‌هەم):

ague (ā'gū), *n.* لێز؛ لێزوتا؛ مەلاریا

ah (ā, ô), *interj.* ئاە؛ ئاخ؛ ئای؛ ئە؛ ئی؛ ئۆ؛ ئی؛ گیان؛

aha (ā-hā'), *interj.* ئه‌ها؛ ووتە یا دەنگیکه پەزامەندی، خوشی،
 هەستی سەرکەوتن و زالی، یا لاقرتن دەرەپێت.

ahead (ə-hed'), *adv. & adj.* (۱) لەپێش؛ لەپێشەوە؛ لەبەردەم:
 (He was ~ of the others.)

(۲) بۆ پێشەوە؛ بەرەم پێشەوە: (Go ~).
 (We arrived one day ~ of time.)

ahead of, لەپێش؛ لەپێشتەر؛ لەپێشەرە.

be ahead, [Colloq.], برەنەر؛ سەرکەوتن

get ahead, پێشکەوتن؛ پلە و پایە بەرزبوونەرە.

get ahead of, بۆپێدان؛ پێشکەوتن.

ahem (ə-hem'), *interj.* ئه‌هم؛ دەنگی کۆکە یا قورگ پاکردنەرە (بۆ)

سەرێج ڕاکێشان، ووریاکردنەرە، یا گومان دەرپێرین.
ahorse (ə-hōrs'), *adv. & adj.* بە سواری ئەسپ.

aid (ād), *v.t. & v.i.* یارمەتیدان؛ فریاکەوتن؛ دەستگیرایی کردن.

aid (ād), *n.* (۱) یارمەتی؛ فریاکوژاری؛ دەستگیرایی

(۲) یاریدەدەر؛ یارمەتیدەر. (۳) یارەر (سوپا).

aide (ād), *n.* یارەر (سوپا)؛ یاریدەدەر.

aigrette, aigret (ā'gret, ā-gret'), *n.* (۱) شاھۆی سپی.

(۲) پەریکی جوانە بۆ سەری ئافرەت.

ail (āl), *v.t.* تووشی ئیش و ئازار کردن؛ تووشی دەرەسەری کردن؛

تارار پێدان: (What ~s him?)

v.i. ئیش و ئازار هەبوون؛ نەخۆش بوون.

ailanthus (ā-lan'thəs), *n.* دارە ئاسمانی؛ درەختیکی بەرزێ گەلا

نووک تیزی گول بۆگەنی ئاسیایێ بۆ سێنەرەکی دەروێژنێت.

هەرۆما پێشی دەروێژنێت "tree of heaven" ()

نەخۆش؛ دەرەدار؛ کەفتەکار؛ ئاساغ:

ailing (āl'ing), *adj.*

(an ~ person, economy, etc.)

ailment (āl'mənt), *n.* نەخۆشی؛ دەر؛ ئاساغی.

aim (ām), *v.i. & v.t.* (۱) نیشان گرتن؛ تێگرتن؛ شت لێگرتن؛

ئاراستەکردن (چەك، رەخنە، توانج).

(۲) ئامانج وای بوون؛ نیاز وای بوون؛ ئاراستەکردن (هەرل، کۆشش، خەبات):

(We are ~ing at full victory.)

n. (۱) ئامانج؛ هێوا؛ مەبەست؛ نیاز. (۲) نیشان.

(۳) نیشان گرتن؛ ئاراستەکردن (۴) [Obs.]. رەمەل لێدان.

نیشان گرتن؛ ئاراستەکردن (چەك، توانج)

وێل؛ بێ ئامانج: (an ~ person)

-aimlessly (*adv.*); **aimlessness** (*n.*).

ain't (ānt), [Colloq.], = am not, is not, are not, has not.

have not, etc.

air (ār), *n.* (۱) هەوا. (۲) ئاسمان. (۳) با؛ سروە؛ سۆزە.

(۴) پووکەش؛ هەستی لەپوو: (An ~ of luxury fills the room.)

(۵) پووخسار؛ شیوێ هەلسان و دانیشتن: (He has an ~ of dignity.)

(۶) (pl.), فیزا؛ کەشخە؛ کەش و فەش؛ خۆن و اندن. (۷) بیرو و دەرپێرین.

(۸) ئاواز. (۹) ماددەێ نەسیری دەنگ گۆژەرەو (رادییۆ، تەلەفزیۆن)

تایبەتی به‌ فزۆکه؛ تایبەتی به‌ هیزی ئاسمانی: (~ power).

adj. (۱) بەبادان؛ هەلخست لەبەر بادا.

v.t. (۲) دەرپێرین (بیروباوە، سکاڵا)؛ بۆکۆرەنەرە:

(to ~ one's opinions, grievances, etc.)

v.i. با لێدان و روشک بوونەرە یا ساردبوونەرە.

give oneself airs, خۆشکۆرەنەرە؛ خۆن و اندن؛ پۆزێدان.

in the air, (۱) بۆ (قار). (۲) نەپێراوەتەرە؛ بە لایەکا نەکەوتەرە.

on the air, بۆکۆرەکا تەرە (مرۆڵە سەر رادیۆ یا تەلەفزیۆن)؛ بۆکۆرەکرتەرە.

put on airs, خۆشکۆرەنەرە؛ پۆزێدان؛ خۆدەرخست.

up in the air, (۱) نەپێراوەتەرە؛ بە لایەکا نەکەوتەرە.

(۲) [Colloq.], تۆرە؛ پەست؛ هەلچوو.

walk on air, زۆر لە خوشیدا بوون؛ لە گەشکەدا بوون.

air base, بنگەێ هیزی ئاسمانی؛ فزۆکەخانەێ سەربازی.

air bladder, هێوادانی ماسی؛ کیسەێ هەوا.

air-borne (ār'bōrn'), *adj.* بە هەوا؛ یا فزۆکە گۆژەرەو:

(~ bacteria; ~ troops)

air castle, خەیاڵ بۆلۆی؛ دالغە؛ زێه‌خەر.

air cell, بۆشاییه‌کی پڕ لە هەوا.

air coach, تکتی هەیزان (فزۆکە).

air-condition (ār'kən-dish'an), *v.t.* هەوا ساردکردن؛

هەوا فێنک کردنەرە؛ هەوا گۆژین.

air-conditioned (ār'kən-dish'ənd), *adj.* هەواکەێ فێنک-

کراوەتەرە یا ساردکراوەتەرە: (an ~ house, car, etc.)

air-conditioner (ār'kən-dish'an-ēr), *n.* ئامێری هەوا فێنک-

کەرەو؛ هەوا ساردکەر؛ باخۆشکەرە.

air-conditioning, هەوا ساردکردن یا فێنک کردنەرە؛

هەوا سازکردن یا گۆژین.

aircraft (ār'kraft', ār'kräft'), *n. sing & pl.* فزۆکە (هەرۆما)

هێلیکۆپتەر و بالۆنیش دەرکرتەرە.

aircraft carrier, فزۆکەهێلگر؛ کەشتی‌هێکی گەرم‌هێ بۆ هەلسان و

نیشکەنەرەێ فزۆکەێ چەنگ لە دەریدا.

air crew, دەستەێ کارگەرانی ئاو فزۆکە.

air cushion, (۱) کوشن یا دۆشەکێکی قووتیکراو.

(۲) ئیسپێرنگی هەوا.

airdrome (ār'drōm'), *n.* [Chiefly British], (۱) فزۆکەخانە.

(۲) گەراجی فزۆکەخانە.

air-drop (ār'drəp), *n.* ئازووقە و سەرباز خستنه‌ خوارەرە لە فزۆکەرە

بە پەرەشوووت.

air-dry (ār'drī'), *v.t.* روشک کردنەرە بە هەوا.

adj. روشک‌کەرەبوو؛ روشک زۆر روشک.

airfield (ār'fēld'), *n.* (۱) فرگە (بەتایبەتی هێ سوپا).

(۲) شوێنی هەلسان و نیشکەنەرەێ فزۆکە لە فزۆکەخانەدا

air fleet, گەله‌ فزۆکە (بەتایبەتی هێ سوپا).

airfoil (ār'fōil'), *n.* پووی یاریدەدەری فزۆن (وەک بال و پەروانەێ

فزۆکە).

air force, هیزی ئاسمانی؛ نیرو یا هیزی هەوا.

airily (ār'ə-li), *adv.* بەخۆشی؛ بەکەیفەرە؛ بەناسکی؛ بەسووکی؛

بەهێواشی.

airiness (ār'i-nis), *n.* (۱) پڕبوون لە هەوا؛ پاک.

(۲) پووخۆشی؛ کەیف خۆشی.

airing (ār'ing), *n.* (۱) خستنه‌بەر با؛ بەبادان یا هەلخستن بۆ روشک-

airless

- سونه ۲۰: دهرېرېن: بډوکرډنوه. (*an ~ of ideas*).
- ۲۱: بای بالی خو دان: پیاسه: گشت (به پښ یا لوتوبیل).
- airless** (âr'lis), *adj.* ۱: بڼ هوا: بڼ هوای پاک.
- ۲: بڼ با: کشومات.
- air letter**, ۳: نامه هوایی.
- air lift**, ۴: کواستنوهی سربازو شتومک به فرۆکه (به تاییهتی که نهگر ښکې زه مینې گراښت).
- air line**, ۵: ښکې راسته خو: نږیکترین ښکې له نیوان دور شویندا.
- ۶: ښکې ناسمانی: هیلې ناسمانی
- ۷: هاتوچو هیوایی یا ناسمانی: کومپانیای هاتوچو ناسمانی
- کومپانیای فرین
- airliner** (âr'lîn'ēr), *n.* ۸: فرۆکه یښواران: فرۆکه ی گشتیاری
- air mail**, ۹: پوسته هوایی.
- airmail** (âr'māl'), *v.t.* ۱۰: پوسته ناردن به ښکې ناسمانییدا.
- airman** (âr'møn), *n.* ۱۱: فرۆکهچی: فرۆکهوان
- ۱۲: سربازنکی هیلې ناسمانی نه مریکا (پیاو یا ژن).
- airminded** (âr'mîn'did), *adj.* ۱۳: شاهزاد حنکر له فرۆکه و فرین و
- فرۆکهوانی.
- air passage**, ۱۴: پارهوای هاتوچو هوا: پارهوای هوایی.
- ۱۵: هوا لښوون: دلزپه ی هوا: ۱۶: گشتنکی هوایی یا ناسمانی.
- airplane** (âr'plân'), *n.* ۱۷: فرۆکه.
- airport** (âr'pôrt'), *n.* ۱۸: فرۆکهخانه: فرکه
- air pressure**, ۱۹: پانه پستوی هوا: تلووژمی هوای په ستراو.
- airproof** (âr'prōōf'), *adj.* ۲۰: هواپ: بابړ: کونړ: پانه کښ.
- v.t.* ۲۱: هواپړکړن: بابړکړن.
- air raid**, ۲۲: فیرشی ناسمانی به بومبارانیز: بومباران.
- air-raid shelter**, ۲۳: په ناگای بومباران
- air shaft**, ۲۴: پاکښ: لولوی ستوونی هواپر بڼ هوا کړین له تونیل و
- کاش ژنرزه ویدا
- airship** (âr'ship'), *n.* ۲۵: بالون
- airsick** (âr'sik'), *adj.* ۲۶: کینړو دل ټیکه لاهاتووی ناو فرۆکه.
- airsickness** (*n.*). ۲۷: فرکه ی ښوړکی سهردهمی
- airstrip** (âr'strip'), *n.* ۲۸: شونې هلسان و نیشته ووی سهردهمی فرۆکه.
- airtight** (âr'tīt'), *adj.* Also wind-tight, ۲۹: هواپر: بابړ: کونړ: پانه کښ.
- air valve**, ۳۰: دهمووانی ښکهری هاتوچو هوا
- airway** (âr'wā'), *n.* ۳۱: پارهوای لولوی هواپر بڼ هوا کړین له
- تونیل و کاش ژنرزه ویدا. ۳۲: هیلې ناسمانی: ښکې ناسمانی.
- the airways**, ۳۳: بډوکرډنوه به رادیو تله فزیز: رادیو تله فزیز.
- airworthy** (âr'wūr'thi), *adj.* ۳۴: بڼ فرین ده شیت (فرۆکه).
- airy** (âr'i), *adj.* ۳۵: به هواووه: به ناسمانووه: بهر.
- ۳۶: هوایی. ۳۷: هوا لوی دهاد: هوا دیرکړتوره.
- ۳۸: خه یانی: تارمایی ۳۹: ناسک: تنک: سوک: سوکله.
- ۴۰: رووخوش: پوچ سوک: بکه یف: به جوش و دم به پښکښ.
- ۴۱: نشکی. ۴۲: [Colloq.]: به فیز: خورده رخر: پوژنیدر.
- aisle** (īl), *n.* ۴۳: پارهوای نیوان دور پیز کورسی (له سینما، پوټی قوتابخانه،
- فرۆکه، شهمه نده فر، پاس، تیاتر ودا ... هتد).
- ajar** (ə-jär'), *adv. & adj.* ۴۴: به ناسته کراوه (دەرگا): نه خټک کراوه
- نیه کراوه: (*Leave the door ~*).
- ajar** (ə-jär'), *adv. & adj.* ۴۵: نه گوښار: نه سازاو.
- akin** (ə-kin'), *adj.* ۴۶: خرم: خویش ۴۷: هوسه رچاوه (ووشه، زمان).
- ۴۸: له یکه ده چن: چوونیک: وه: نږیک (*Pity is often ~ to love.*).
- al** (al), ۴۹: باشگرکه به مانای: ۵۰: هی: ی: وه: ده شیت بڼ:
- (*comical, hysterical*)

alderman

- ۵۱: کار: کردار: (*avowal*).
- alabaster** (al'ə-bas'tēr), *n.* ۵۲: برده گچ. ۵۳: مرمیری سپی.
- adj.* ۵۴: سپی.
- à la carte**, ۵۵: همرشتیک به ښځی جیای خوښتی (چښتخانه).
- alack** (ə-lak'), *interj.* [Archaic], ۵۶: حریف: داخی گران: داخه کم.
- alacrity** (ə-lak'rə-ti), *n.* ۵۷: خبرایی: گورج وگونی: چالاکي.
- ۵۸: ناماده یی و به پوړشی: له سهریزیی.
- alacritous** (*adj.*). ۵۹: بانگوازی چه ه لکرتن.
- alarm** (ə-lärm'), *n.* ۶۰: هوار: ووریا کړدنه و: ناگاداری.
- ۶۱: زهنگی ناگادار کړدنه و یا ووریا کړدنه و: (*a burglar ~ ; a fire ~*)
- ۶۲: مترسی: ترسیکی کوتوپر.
- v.t.* ۶۳: ووریا کړدنه و (له کاتی مترسیدا): هوار کړدن (بڼ ناگادار کړدنه و).
- ۶۴: توقاندن: ترساندن: زراوېرېدن.
- alarm bell**, ۶۵: زهنگی ووریا کړدنه و: زهنگی پاپېرین یا ناگادار کړدنه و.
- alarm clock**, ۶۶: کاتژمیری ووریا کړدنه و: کاتژمیری زهنگدار.
- alarmed** (ə-lärmd'), *adj.* ۶۷: ۱: پاپېرینزاو: ناگادار کړاو: ووریا کړاو.
- ۶۸: توقو: توقاو: ترساو: ترسینراو.
- alarming** (ə-lär'ming), *adj.* ۶۹: توقینه: ترسناک: سامناک
- ۷۰: نښکار زور یا خراب: (*an ~ increase in crime rate*).
- alarmist** (ə-lär'mist), *n.* ۷۱: دم به هوار: کمینکی دم به هوار.
- alarmism** (*n.*). ۷۲: داخی گران: داخه کم: به داخه و.
- alas** (ə-las', ə-läs'), *interj.* ۷۳: داخی به جهرگ: ناخ: نهی هوار: حریف.
- alb** (alb), *n.* ۷۴: پژی سپی یرنویژي قهسه.
- Albanian** (al-bā'nī-ən, al-bān'yən), *adj.* ۷۵: نعلبانی (که، زمان،
- کلتور).
- n.* ۷۶: نعلبانی: هاولاتی په کی نعلبانی. ۷۷: زمانی نعلبانی
- albatross** (al'ba-tròs', al'ba-tros'), *n.* ۷۸: قه ترهس: بالنده یکی
- دهریایی گوروی قاچ په رده داری دهنوک درنژو نووشتاوه
- albeit** (əl-bē'it), *conj.* ۷۹: نه گرجچی: هرچه نده
- albescence** (al-bes'ent), *adj.* ۸۰: سپی ه لنگراو: سپی: سپیکار.
- albinism** (al'bi-niz'm), *n.* ۸۱: قر و پښت سینی: بڼ پهنگی.
- albino** (al-bī'nō), *n.* ۸۲: مړوخی قر و پښت سپی و چار په مپی:
- مړوخی بڼ پهنگ ۸۳: گیانه ورو پوهکی بڼ پهنگ یا کم پهنگ
- album** (al'bəm), *n.* ۸۴: ۱: نلیم (وینه). ۲: قهوان: نلیم (موسقا).
- albumen** (al-bū'men), *n.* ۸۵: سپینې هیلکه. ۸۶: پړوتین.
- albumin** (al-bū'min), *n.* ۸۷: پړوتین: جوړیکه له پړوتین.
- albuminous** (al-bū'mi-nəs), *adj.* ۸۸: پړوتینی: پړوتینی تیدایه.
- albuminuria** (al-bū'mi-nyoor'i-ə), *n.* ۸۹: پړوتیناوی بوونی میز
- (نه خوشی)
- alchemist** (al'kə-mist), *n.* ۹۰: کیمیاگری کون: زانی کیمیا کون.
- alchemy** (al'kə-mi), *n.* ۹۱: کیمیاگری کون: کیمیا کون
- alcohol** (al'kə-hōl', al'kə-hol'), *n.* ۹۲: نلکحول: خواردنه وی.
- سرخوشگر یا مستکر.
- alcoholic** (al'kə-hōl'ik, al'kə-hol'ik), *adj.* ۹۳: ۱: نلکحولی
- تاییه تی به خواردنه وی سرخوشگر. ۹۴: هوی نلکحول
- ۹۵: خووگرتو به خواردنه وی سرخوشگر یا مستکر
- n.* ۹۶: عمره ق خور: مهی خور.
- alcoholism** (al'kə-hōl'iz'm, al'kə-hol'iz'm), *n.* ۹۷: همیشه
- عمره ق خواردنه وی: خوی خواردنه وی ماده ی نلکحولی یا سرخوشگر.
- Alcoran** (al'kō-rān', al'kō-ran'), *n.* ۹۸: قروران.
- alcove** (al'kov), *n.* ۹۹: قوژن: کونج: سوچ
- alder** (ōl'dēr), *n.* ۱۰۰: دره خټیکه له چنار ده چیت.
- alderman** (ōl'dēr-mən), *n.* ۱۰۱: ۱: نندامی نه نجووه منی شاهروانی.

- (۲) قەرمائەنەۋى ئارچە لە ئىنگلىتەرە كۆندە! جىگىرى پاشا
ale (āl), *n.* خواردنەۋەيەكە لە بىرە دەچىت! بىرە
alehouse (āl'hous), *n.* مەبىخانە.
alert (ə-lūrt'), *adj.* ووربا! ھۇشيار! كۆي قولاغ! بەنكا! زىت.
n. (۱) وورباكەرەۋە! زەنگى وورباكەرنەۋە
 (۲) ماۋەي ووربايى (بەتايەتلى لەپىش ھۇشنىكى ئاسمانىدا).
v.t. وورباكەرنەۋە! ئاگادار! كۆي قولاغ! ئامادە
 on the alert, ووربا! ئاگادار! كۆي قولاغ! ئامادە
alexandrine (al'ig-zan'drin), *n.* دىنرىكى شەش بىرگىيى ھۇنراۋە
alfalfa (al-fal'fə), *n.* سىيەرە! وينچە.
alfresco (al-fres'kō), *adv. & adj.* لەدەرەۋە! لە شۇنى كراۋەدا!
 (an ~ party) قەۋدە
algae (al'jē), *n.pl.* زانستى جەبر! جەبر
algebra (al'jə-brə), *n.* جەبرى! تايەتلى بە زانستى جەبر
algebraic (al'jə-brā'ik), *adj.* ھاۋكېشەي جەبرى
algebraic equation, ھاۋكېشەي جەبرى
-algebraically (*adv.*); **algebraist** (*n.*),
Algerian (al-jēr'i-ən), *adj.* جەزائىرى! گەل, زەمان, كەلتور.
n. ھوۋلاتىيەكى جەزائىرى! جەزائىرى
-algia (al'ji-ə, al'jə), پاشگىرەنكە بەماناي ئىش! ئازار.
(neuralgia)
alias (ā'li-əs), *n.* ئاۋى ئېنىتى! ئاۋى خواستراۋ
adv. بەۋ ئاۋە ئاسراۋ: (Bill ~ Jones)
alibi (al'ə-bī'), *n.* ۱. سەلەندىنى ئەبۋىنى گومانبارىكە شۇنىنى
 يۈۋەنى تالۋىنىكىدا (دادگەرى! لە شۇنىنىكى تىر بۈۋى گومانبار كاتى پۈۋەنى
 تالەكە (۲) [Colloq.] بىيانۋە! بەمانە.
v.i. [Colloq.] بىيانۋەيەنەۋە
alien (āl'yən, ā'li-ən), *adj.* دەرەكى! بىگانە! ئاۋەكى! ئاۋارە.
n. بىگانە! بىگانەيەك! دەرەكىيەك! ئاۋارەيەك.
v.t. تاپۋى خانۋو! زەۋى ۋازار خىستەن سەر كەسىكى تىر.
 alien to, نەگۈنچاۋ! لەگەل! ئاسروۋشتى! پىن پانەھاتوۋ:
 (Cruelty was quite alien to his nature.)
alienable (āl'yən-ə-b'l, ā'li-ən-ə-b'l), *adj.* دەگۈررىنت
 (خاۋەنىتى! دەتۋارنىت بىسەنرىتەۋە! بىدرىت بە يەككىكى تىر (ماف,
 خاۋەنىتى زەۋى ۋازار)
alienate (āl'yən-āt', ā'li-ən-āt'), *v.t.* (ئاۋارەكەرنە! تەرەكەرنە!
 (His behavior ~d his friends.) دال پەنخاندەن! لەيەكتىرى كەرنە!
 (۲) تاپۋى خانۋو! زەۋى ۋازار خىستەن سەر كەسىكى تىر.
-alienator (*n.*),
alienation (āl'yən-ā'shan, ā'li-ən-ā'shan), *n.* (ئاۋارەيى!
 ھەستى ئاۋارەيى! ئاۋەكىتى! دەرەكىتى! تەرەيى.
 (۲) ئاۋارەبۈۋە! ئاۋەكى يا تەرەبۈۋە.
alight (ə-līt'), *v.i.* (۱) دابەزىن (لە نەسپ, ئوتۇمبىل)
 (to ~ from a horse)
 (۲) ئىشەنەۋە (بالندە, قىۋەكە). (The bird ~ed on a branch.)
 (۳) دۈزىنەۋە بە رىنكەۋە (to ~ on an answer)
alight (ə-līt'), *adj.* ھەلگىرساۋ! گەرگىرتوۋ! داگىرساۋ! ئاگىرگىرتوۋ
align (ə-līn'), *v.t.* (۱) رىزىكەرنە! جۈۋت كەرنە! لەگەل يەكە! رىك كەرنە.
 (۲) خۇ دانەپال! چۈۋە پال: (He ~ed himself with the liberals.)
v.i. رىزىكەرنە! جۈۋت بۈۋىنى دۈۋ ھىل! رىك بۈۋى
alignment (ə-līn'mənt), *n.* Also **alinement**,
 رىزىكەرنەۋە! جۈۋت بۈۋىنى دۈۋ ھىل! رىك بۈۋى
 (۲) (۱) رىكى! راستى (ب) رىزى! ھىلى جۈۋت كراۋ
 (۳) خۇ دانەپال! چۈۋە پال! لايەنگىرى! يەكگىرتى
 (۴) نەخشەي رىكە دىۋەستىكەرنە

- alike** (ə-līk'), *adj.* چۈۋىنىك! ھاۋچىشەن! ھاۋشۈۋە! ۋەك يەك:
 (All good books are ~.)
adv. (۱) ۋەك يەك! بە ھەمان چەشەن! بە ھەمان شۈۋە:
 (They dress and walk ~.)
 (۲) ئەرەندەي يەك! بە ھەمان پادە.
aliment (al'ə-mənt), *n.* بۇتۇ! خۇراك! خواردنەۋەنى.
-alimental (*adj.*),
alimentary (al'ə-mən'tə-ri), *adj.* (۱) خواردنەۋەنى! خۇراك.
 (۲) بۈۋىنەۋە! ۋەپەندە! بۇۋىن.
alimentary canal (or tract), كۆنەندامى ھەرس (كە لە دەمەۋە
 دەست پىن دەكات ھەتا كۆم)! بۇرى خۇراك.
alimony (al'ə-mō'ni), *n.* نەھقە! پارەي بىراۋە بۇ ۋىنى تەلەقتراۋ.
alive (ə-līv'), *adj.* (۱) زىندۈۋ.
 (۲) نەمە! دۈۋىي نەھاتوۋ! نەمەدۈۋ:
 (Old hatreds remain ~.)
 (۳) ووربا! ھۇشيار! زىت.
alive and kicking, [Colloq.], زىت و زىندۈۋ! زىت و زىندۈۋ.
alkali (al'kə-lī'), *n.* قلىيە! قلى.
adj. = alkaline.
alkaline (al'kə-līn', al'kə-lin), *adj.* قلىيەيى.
alkalinity (al'kə-līn'ə-ti), *n.* قلىيەيى.
alkalize (al'kə-līz'), *v.t.* Also **alkalinize**,
v.i. قلىيەكەرنە.
-alkalization (*n.*), قلىيەبۈۋە.
alkaloid (al'kə-lōid'), *n. & adj.* ماددەي نىچە قلىيەيى.
all (ōl), *adj.* (۱) گشت! ھەمۈ! سەرچەم! سەرايا. (۲) ھەمۈكەس.
 (۳) نەپەي: (I said it in ~ sincerity.)
 (۴) ھەرچىيەك.
 (۵) تەنھا! تەنھا! ھەر: (Life is not ~ pleasure.)
prep. (۱) ھەمۈكەسكى! ھەمۈۋان: (A ~ must die.)
 (۲) ھەمۈۋىنىك: (A ~ is over between them.)
 (۳) ھەمۈۋى! گشتى: (A ~ of it is gone.)
n. (۱) ھەمۈ ئەرەي كە ھەيە: (Give your ~.)
 (۲) گشت! سەرچەم! ھەمۈۋ.
adv. (۱) بەتەرەۋى! ھەمۈۋى: (A ~ worn out.)
 (۲) ھەيەكەي! يەكى: (A ~ of thirty ~.)
above all, لەپىش ھەمۈۋىنىك! لە ھەمۈۋىنىك زىاتىر يا گىرگىتەر!
 لەسەرۋە ھەمۈۋىنىكەۋە.
after all, (۱) گۈايە بۇچى ۋەھا نەيىت! لاقرىتى.
 (۲) لەگەل نەرەشدا:
 (It wasn't a fine day, but after all the weather might have been worse.)
 (۱) تەنھا ئەرە نەيىت! تەنھا.
 (۲) ئەرەندەي نەمابۈۋە! خەرىك بۈۋ: (He all but admitted his guilt.)
all in all, بەگشتى! بەتەنكەپاسى! تىنكەر.
all over, (۱) كۆتايى ھاتۋە! تەرە! نەماۋە.
 (۲) لە ھەمۈۋىنىك! لە ھەمۈۋىنىكەيەكە.
 (۳) [Colloq.] خۇي ئاسايى! ۋەك خۇي.
all the better, ۋەھا باشتى.
all the same, لەگەل نەرەشدا.
all the worse, ۋەھا خرابىتى.
at all, (۱) ھىج. (۲) بە ھىج جۈزىك! ھەرگىز.
in all, بە ھەمۈۋى! سەرچەم.
one and all, ھەمۈۋ پىكەرەۋ بە جىيا جىيايىش.
Allah (al'ə, ā'lə), *n.* خۇدا.
all-around (ōl'ə-round'), *adj.* (۱) گشتى.
 (۲) فرە تۈۋان! فرە كەك! بۇ گەلەك شەت بەكارەھىنەرنە

alter

lead to the altar, alter (ôl'tēr), <i>v.t.</i>	مارد کردن؛ ژنهنان. (۱) گزین
<i>v.t.</i>	(۲) جن کورتکردنه و یا درژگدن؛ جل چاک کردن.
alterable (ôl'tēr-ə-b'l), <i>adj.</i>	گوزان
alteration (ôl'tēr-ā'shən), <i>n.</i>	دهگوزیت؛ دهتوانزیت بگوزیت. (۱) گزین؛ گوزان.
altercate (ôl'tēr-kāt', al'tēr-kāt'), <i>v.t.</i>	(۲) جن کورتکردنه و یا درژگدن؛ جل چاک کردن. دهمه قالی بوون؛
altercation (ôl'tēr-kā'shən, al'tēr-kā'shən), <i>n.</i>	شهرکردن؛ بهیکدا هملشاخان. دهمه قالی؛
alterego (al'tēr-ē'gō, ôl'tēr-ē'gō), [L.], <i>n.</i>	شهره قسه؛ بهیکدا هملشاخان؛ بهیکداهاشان. (۱) کسینکی رهک خو؛
alternate (ôl'tēr-nit, al'tēr-nit), <i>adj.</i>	خوی تر؛ خوی دووم. (۲) براده رنگی نژیک؛ هاپوئیکمی باومرینکراو.
(The two roommates cook on ~ days.)	به نوره؛ نوره؛ یک به یک؛
<i>n.</i>	جینگر؛ لهباتی
<i>v.t.</i>	نوره پینکدن
<i>v.t.</i>	(۱) نوره کردن. (Good times ~ with bad.) (۲) جینگرکتن کردن.
alternately (ôl'tēr-nit-li, al'tēr-nit-li), <i>adv.</i>	به نوره.
alternating current,	توورمی کاره بای به نوره؛ کاره بای نوره تاو؛
alternation (ôl'tēr-nā'shən, al'tēr-nā'shən), <i>n.</i>	تهزوی کاره بای گوزاو یا تاراستموخو. نوره کاری؛
alternative (ôl-tūr'nə-tiv, al-tūr'nə-tiv), <i>n.</i>	نوره (۱) چار؛ چاره. (۲) لهباتی؛ جینگر؛ بریتی.
(When his car broke down, he had no ~ hut to walk home.)	له -
alternatively (ôl-tūr'nə-tiv-li, al-tūr'nə-tiv-li), <i>adv.</i>	له یکمی تره و؛ له سرنیکی تره و.
alternator (ôl'tēr-nā'tēr, al'tēr-nā'tēr), <i>n.</i>	دینه مو.
although, altho (ôl-thō'), <i>conj.</i>	هرجند؛ نه گهرچی؛
altitude (al'tə-tōd', al'tə-tūd'), <i>n.</i>	له گهل ته ره شدا. به رزی (له ناستی دریاوه)؛
altogether (ôl'tə-ge-thēr), <i>adv.</i>	به رزانی (۱) هم مو؛ هم مو پیکره؛
in the altogether, [Colloq.],	هم مو؛ له ته وای. (۲) به تیکرایی؛ تیکر؛ به گشتی.
altruism (al'trō-iz'm), <i>n.</i>	نه پروتی؛ پوت؛ بن جلوبه رگ. سوودی خهک ویستن؛ خهک خوایی؛
altruist (al'trō-ist), <i>n.</i>	خونه پرستی. سوودی خهک ویستن؛ خهک خوا؛
altruistic (al'trō-is'tik), <i>adj.</i>	خونه پرست. سوودی خهک ویستن؛ خهک خوا؛
(an ~ person, attitude, act, etc.)	خونه پرست؛
-altruistically (<i>adv.</i>).	
alum (al'əm), <i>n.</i>	زاخ
aluminium (al'yoo-min'i-əm), <i>n.</i> [British], = aluminum.	
aluminum (ə-lōō'mi-nəm), <i>n.</i>	فاقون؛ نه له منیوم.
alumna (ə-lum'nə), <i>n.</i> (<i>pl.</i> alumnae),	دهرجوی زانکو، دانشگا،
alumna	یا قوتا بخانه بیک (ناهرت).
alumnus (ə-lum'nəs), <i>n.</i> (<i>pl.</i> alumni),	دهرجوی زانکو، دانشگا،
alumnus	یا قوتا بخانه بیک (پیاو).
alveolar (al-vē'ə-lēr), <i>adj.</i>	۱- تاییه تی به کون یا بوشایی توینکاری؛ کوندار؛ بوش.
	۲- تاییه تی به دهنگی (t, d, s) که بۆ ووتنیان سمری زمان له پوکی ناوهره کی ددانه کانی سمره وای پیشه و ده دات (دهنگزانی).

ambassador

<i>n.</i>	دهنگی تیپی (t, d, s)
alveolate (al-vē'ə-lit), <i>adj.</i>	خانه خانه دار (رهک شانه ی ههنگوین)؛ کون کون؛ کوندار.
alveolus (al-vē'ə-lus), <i>n.</i>	(۱) کون (شانه ی ههنگوین، سی، شوین - ددان)؛ بوشایی؛ خانه. (۲) رهگی پوکی ددانی سمره وای پیشه و له هه روه و دیوه و.
alvine (al'vin, al'vin), <i>adj.</i>	تاییه تی به سک؛ تاییه تی به سک و ریخوله.
always (ôl'wiz, ôl'wāz), <i>adv.</i>	همیشه؛ هه رده م؛ بن ووچان؛ به رده وام.
am (am; unstressed, əm),	- م؛ شیوه ی کرداری "بوون" ه بۆ کاتی، نیستا له گهل پاناوی تاکي ناما ددا؛
(I am a teacher. I am a Kurd.)	
A.M., a.m.,	پیش نیوه بۆ؛ بیانی.
amain (ə-mān'), <i>adv.</i> [Archaic or Poetic],	(۱) به توندوتیژی؛ به قایم؛ به هیز. (۲) به پهله؛ خیرا؛ گورج؛ له پی. (۳) شجگرا؛ زور
amalgam (ə-mal'gəm), <i>n.</i>	(۱) داپشته ی جیوه و کانزاییکی رهک زیو. (۲) ناوخته؛ داپزته؛ شتیکی هه مه چه شن.
amalgamate (ə-mal'gə-māt'), <i>v.t.</i>	(۱) داپشتنی جیوه و کانز. (۲) تیکهل کردن؛ یک پینگرتن؛ کردن به یک؛ یک خستن.
<i>v.t.</i>	(۱) داپشتن. (۲) تیکهل بوون؛ یک گرتن؛ بوون به یک.
-amalgamator (<i>n.</i>).	
amalgamation (ə-mal'gə-mā'shən), <i>n.</i>	(۱) داپشتن؛ داپزتان. (۲) یک گرتن (چهند کومپانیایه)؛ بوون به یک.
amaranth (am'ə-ranth'), <i>n.</i>	(۲) توانه وای کانزا له جیوه د بۆ داپشتن (کیمیایه گی).
amaranth (am'ə-ranth'), <i>n.</i>	(۱) همیشه بهار (گول و پروهک).
amaranthine (am'ə-ran'thin), <i>adj.</i>	(۲) [Poetic] گولنکی نهفسانه یی همیشه گه شه. (۳) نه رخوائی (۱) تاییه تی به گول یا پروه کی همیشه بهار (۲) همیشه گه ش؛ همیشه جوان؛ نهر.
amass (ə-mas'), <i>v.t.</i>	(۲) نه رخوائی؛ نه رخوائی یکمی تیر. کۆکردنه و؛ کۆمهل کردن؛ کله که کردن.
amateur (am'ə-choor', am'ə-toor'), <i>n.</i>	(۱) تاره زووباز؛ همه رسکار. (۲) ناکارامه؛ نه زان؛ نه شاره ز.
<i>adj.</i>	(۱) تاییه تی به تاره زووباز یا همه رسکار. (۲) ناکارامه؛ نه زانانه؛ نه شاره زایانه.
-amateurism (<i>n.</i>).	
amateurish (am'ə-choor'ish, am'ə-toor'ish), <i>adj.</i>	نه زان؛
amateurish (am'ə-choor'ish, am'ə-toor'ish), <i>adj.</i>	نه شاره ز؛ همه رسکارانه؛ ناکارامه.
-amateurishly (<i>adv.</i>); amateurishness (<i>n.</i>).	
amative (am'ə-tiv), <i>adj.</i>	همیشه له سهر هه ورس (جووت بوون)؛ شهیدای دلداری و جووت بوون.
amatory (am'ə-tôr'i, am'ə-tō'ri), <i>adj.</i>	تاییه تی به دلداری؛ تاییه تی به خو شه ویستی.
amaze (ə-māz'), <i>v.t.</i>	سهر سوورماندن؛ سهر سام کردن.
amazement (ə-māz'mənt), <i>n.</i>	(۱) سهر سوورمان؛ سهر سامی. (۲) [Obs.], په شوکاوی.
amazing (ə-māz'ing), <i>adj.</i>	سهر؛ سهر سامکر؛ سهر سوورمین؛ سهرنج پاکیشهر.
Amazon (am'ə-zon', am'ə-z'n), <i>n.</i>	(۱) ژنه جهنگاوره رنگی نژیک. دهریای رهش (نهفسانه ی یونانی). (۲) [a-], سهریازی ژن.
Amazon	(۳) [a-], ژنیکی ژل جوار شانه؛ ناهره تی که ته.
Amazon	(۴) نه مازون؛ پوراینگه له نه مریکی باشوور. (۵) جۆره میرووله یکه.
Amazon	(۶) جۆره توویدی یکه.
ambassador (am-bas'ə-dēr), <i>n.</i>	(۱) بالینژن (۲) نوینهری تاییه تی.

-ambassadorial (adj.).

ambassadorship (am-bas'ə-dēr-ship), n. بالئوژى؛

پلەويابو ئىرك دەسلەپتى بىلىۋىزىك

amber (am'bēr), n. (۲) زەردە. (۱) زەردوۋىيى؛ بەردىكى بەنرەخى زەردە.

adj. (۱) زەردە. (۲) لە زەردوۋىيى دروستىكراۋ.

ambi- (am'bi, am'bə), پىششىقلىقكە ئەمەنلىك ھەردوۋىيان؛ ھەردوۋى

دوۋا؛ دوۋان

(۱) دەتوانىت ھەردوۋىيى - ambidexter (am'bə-dek'stēr), adj.

دەستى ۋەك يەك بە باشى بەكاربەينىت. (۲) دوۋىۋىيى؛ بىنبار؛ ئاپاك.

n. (۱) كەسلىك كە بىتوانىت ھەردوۋىيى دەستى ۋەك يەك بە باشى بەكاربەينىت.

(۲) كەسلىكى دوۋىۋىيى، بىنبار، يا ئاپاك.

(۱) تۈنەلى ھەردوۋىيى - ambidexterity (am'bə-deks-tēr'ə-ti), n.

دەست ۋەك يەك بەكاربەينىت. (۲) دوۋىۋىيى؛ بىنبار؛ ئاپاك.

(۱) دەتوانىت ھەردوۋىيى - ambidextrous (am'bə-dek'strəs), adj.

دەستى ۋەك يەك بە باشى بەكاربەينىت. (۲) ئىھتۈۋى؛ پەتۈن.

(۲) دوۋىۋىيى؛ بىنبار؛ ئاپاك

ambience (am'bi-əns), n. ئىسكەندەر ھەردوۋىيى؛ چۈشەنچىلىك تايىبەت

كە دەۋرىيلىكى ھەممۇ گىرەتتەۋە.

ambient (am'bi-ənt), adj. لە ھەممۇ يەككەۋە؛ بە ھەرچۈرەدەردا؛

بە دەۋرىيلىك.

(۱) ئىلى؛ ئارۋىيى؛ پىششىقلىق - ambiguity (am'bi-gū'ə-ti), n.

دوۋىيى بەخشىن. (۲) ۋەتەنلىكى ئىلى يا دوۋىيى بەخشىن

(۱) دوۋىيى بەخشىن؛ قىرە مانا - ambiguous (am-big'ū-əs), adj.

(۲) ئىلى؛ ۋەتەنلىكى؛ ئارۋىيى؛ پىششىقلىق

(۱) كەمەرە؛ جىيە - ambit (am'bit), n.

(۲) سىنور؛ مارە؛ مەرد.

(۱) بەررى خۈزى (ئاۋىيى، سامان، - ambition (am-bish'ən), n.

دەسلەت. (۲) خۈستى بەررى؛ ئاۋىيى بەررى.

(۱) بەررى خۈزى (ئاۋىيى، سامان، - ambitious (am-bish'əs), adj.

دەسلەت. (۲) كۈششەك.

ambivalence (am-biv'ə-ləns), n. دوۋىيى ھەممۇ بەررىيە بەررىيە

مۇۋە، شت، يا كەدارىك (ۋەك خۈشۈستىن بىق بىق بىق)؛ دوۋىيى

دوۋىيى پارايسى

ambivalent (am-biv'ə-lənt), adj. دوۋىيى بەررىيە بەررىيە

شت، يا كەدارىك (ۋەك رىستىن لە ھەمەن كاتدا)؛ دوۋىيى

دوۋىيى مۇۋە بەررىيە.

amble (am'b'l), v.i. (۱) ھەسرەخۇ يۈشش (ئەسپ).

(۲) پىياسەكەردن؛ بە ھىۋاشى يۈشش.

(۱) پەۋت (ئەسپ)؛ پىياسە. - n.

(۱) خۇزى خۈ - ambrosia (am-brō'zhi-ə, am-brō'zhə), n.

باۋىخۈ؛ بوۋىيە ھەمەن كەن؛ ئەفسانە؛ يۈنەنلى؛ پۇمانى.

(۲) خۈزىيىكى ئۇز خۈش؛ شتېكى بۇن خۈش. (۲) جۈرە پۈرەككە

(۱) شاپانى - ambrosial (am-brō'zhi-əl, am-brō'zhəl), adj.

خۈزىيى؛ پۇمانى؛ (۲) ئۇز خۈش (خۈزىيى؛ پۇمانى).

ambrosian (am-brō'zhi-ən, am-brō'zhən), adj. =

ambrosial.

ambulance (am'byoo-ləns), n. ئوتومبىلى فرىكەرتن؛

ئوتومبىلى ئاكاۋ

ambulate (am'byoo-lāt'), v.i. گەران؛ پىياسەكەردن؛ جۈرە

-ambulation (n.); ambulator (n.).

ambulatory (am'byoo-lā-tōr'i, am'byoo-lā-tō'r'i), adj.

(۱) تايىبەت بە گەران؛ پىياسە، يا جۈرە. (۲) دەتوانىت بەگەرتن؛

لە جىگەدا ئەكەۋتۈرە. (۲) گەرتۈك (۱) دەتۈشۈرۈپ بەگەرتن (ۋەسپەتتەمە).

ambuscade (am'bəs-kād'), n., v.i. & v.i. = ambush.

ambush (am'boosh), n. بۈسە؛ داۋ.

v.i. & v.i. بۈسە؛ ئاۋ؛ ئاۋ بۇ ئاۋە

-ambusher (n.).

amcha (ə-mē'bə), n. = amoeba.

amebic (ə-mē'bik), adj. = amoebic.

ameliorable (ə-mēl'yə-rə-b'l), adj. چاك دەكرىت (بارودۇخ).

ameliorate (ə-mēl'yə-rāt'), v.i. چاك كەردن (بارودۇخ)؛

باشتەكەردن.

v.i. چاك بۈيۈن (بارودۇخ)؛ باشتەيۈن.

-ameliorant (n.); ameliorative (adj.); ameliorator (n.).

amelioration (ə-mēl'yə-rā'shən), n. چاك كەردن (بارى)

شتەك؛ باشتەكەردن. (۲) چاكى (بارودۇخ)؛ چاك بۈيۈن؛ گۇبان.

amen (ā'men', ā'men'), interj. ئامىن؛ خوا؛ وا يكت.

adv. پەرسىيى.

amenable (ə-mēnə-b'l, ə-men'ə-b'l), adj. (۱) بەررىيەسىز؛

ئىپرسىز؛ (We are all ~ to the law.)

(۲) گۈيۈن؛ پەيەن؛ گۈيۈن؛ پارى.

(۲) (to ~), بەدەر ئىيە؛ دەگرىتەۋە؛ (to the laws of physics)

amend (ə-mend'), v.i. چاك كەردن؛ پاستەكەندەۋە؛ كەمۈگۈرۈ

نەھىشش. (۲) گۇرپىن (ياسا، دەستۈر).

v.i. پەمۈشتى خۇ چاك كەردن.

amendment (ə-mend'mənt), n. (۱) چاك كەردن؛ باشتەكەردن.

(۲) پاستەكەندەۋە (ھەلە، ئاتەۋلى).

(۳) گۇرپىن (ياسا، دەستۈر).

(۴) پەيەننامە؛ گۇرپىن؛ ياسا يا دەستۈر.

amends (ə-mendz'), n.pl. بۇ بۇرۇن؛ بۇرۇن؛ ھەق بۇ كەندەۋە؛

(He made ~ for his rudeness.)

amenity (ə-men'ə-ti, ə-mē'nə-ti), n. (۱) سازگارى؛ خۇشى

جۈاننى (شۈن، ئاۋەمەل)؛ (the ~ of the California climate)

(۲) (pl.)، ھىزى خۇشى ۋە ھەۋەنە ئاسۋودەيى؛

(This town has all the ~ies one needs.)

(۲) (pl.)، پەلتارى جۈان.

ament (am'ənt, ā'mənt), n. ھىشۋە گۈلى شۈپۈرەۋە.

ament (ā'mənt, ā'mənt), n. كەسلىكى بى؛ مېشك.

amentia (ə-men'shə, ā-men'shi-ə), n. (۱) مېشك سۈۋىيەكى

(۲) شتېيەكى سەردەمى.

amercé (ə-mürs'), v.i. (۱) سزاي پەرە دان؛ پەن بۇرۇن. (۲) سزادان.

-amerement (n.).

(۱) ئەمەرىكاي باكۋور - America (ə-mer'ə-kə, ə-mer'i-kə), n.

(۲) ئەمەرىكاي باشۋور. (۳) ئەمەرىكاي باكۋور باشۋور ئاۋەپاست.

(۴) ۋولتە يەكگەرتۈۋەكانى ئەمەرىكا.

the Americas, ئەمەرىكاي باكۋور باشۋور ئاۋەپاست.

American (ə-mer'ə-kən, ə-mer'i-kən), adj. ئەمەرىكى (كەل).

زەمان، كەلتۈر... ھەتد.

(۱) ئەمەرىكى؛ ئەمەرىكاي؛ كەسلىكى ئەمەرىكى؛ ھاۋىيەكى ئەمەرىكى. n.

(۲) زەمانى ئىنگلىزى يا ئەمەرىكى.

Americana (ə-mer'ə-kan'ə, ə-mer'ə-kā'nə), n.pl. چەند -

پەرتۈۋەك پۇننامە ۋە شتەمەككە كە دەريارە ئەمەرىكا ۋە مېژۋى ئەمەرىكا

خەلەكەكەيەۋە بىن.

American English, زەمانى ئىنگلىزى ئەمەرىكى (كە نەختەك لە زەمانى

ئىنگلىزى بەرتانى جىيە، بەلام ھەردوۋىيان ھەر بە يەك زەمان دادەنرەن).

American Indian, ھىندى ئەمەرىكى كە بە "سۈر" ئاسراۋن.

Americanism (ə-mer'ə-kən-iz'm), n. (۱) ئەمەرىكىيى.

(۲) خۈ ۋە نەرت يا پىرۋاۋەنكى ئەمەرىكى.

(۳) ۋوتە يا زارۋەيەكى پەسەنى ئەمەرىكى.

(۴) دالسىۋىيى بۇ ئەمەرىكا مېژۋ ۋە دەستۈرۈ شۈۋە ئىيان دەزگەكانى.

Americanist (ə-mer'ə-kən-ist), n. (۱) زەمانى مېژۋ، زەۋى، يا

Americanize

ويزه‌ی نهمريکا: (۲) ژانای هيندیی به نهمريکی‌يگان و کلتورده‌کميان.

(۳) کسینکی سر به نهمريکا.

Americanize (ə-mer'ə-kən-īz'), *v.t. & v.i.* کردن به نهمريکی؛

وهک نهمريکی لينکردن یا لنهاتن؛ خو و په‌ووشتی نهمريکايی گرتن.

-Americanization (*n.*).

amiability (ā-mi-ə-bil'ə-ti), *n.* بروخوشي.

amiable (ā'mi-ə-b'l'), *adj.* بروخوش

-amiably (*adv.*).

amicability (am'ik-ə-bil'ə-ti), *n.* بروخوشي؛ ناشتيخوازی؛

لاشه‌ری

amicable (am'i-kə-b'l'), *adj.* بروخوش؛ ناشتيخوار؛ لاشه‌ری.

amicably (am'i-kə-bli), *adv.* به خوشی و بن شهر (ناکۆکی).

برينه‌وه؛ به ناشتی: (*to settle a disagreement ~*).

amid (ə-mid'), *prep.*

amidst (ə-midst'), *prep.* = amid.

amino acids,

amir (ə-mēr'), *n.* ترشی نهميني.

amiss (ə-mis'), *adv.* کوره پاشا؛ شازاده؛ مير.

adj. به ههله؛ به چه‌وتی؛ به ناتمواری.

amitosis (am'ə-tō'sis), *n.* ههله؛ چه‌وت؛ ناتموار.

دابه‌شيوونی راسته‌وخو له خانه‌ی له‌شی.

amity (am'ə-ti), *n.* گیانداري سهره‌تایی وهک "نهميبيا" دا.

براده‌ريشتی؛ په‌يوه‌ندی ناشتی و براده‌ريشتی

(له‌نيوان وولاتاندا).

ammonia (ə-mōn'yə, ə-mō'ni-ə), *n.* نوشادر؛ نه‌مونييا.

ammunition (am'yoo-nish'ən), *n.* (۱) ته‌قه‌مئي جهنگ (گولله).

ماروود: بۇمبا، نارنجوک، مووشهک؛ جبه‌خانه.

(۲) جهک: (*Argument is his ~*).

(۳) [Archaic]. کهره‌سە‌ی له‌شکر؛ تفاقى سوي.

amnesia (am-nē'zhi-ə, am-nē'zhə), *n.* نه‌خوشي له‌بیر‌چوونه‌وه.

به‌هوی خورپه، نه‌خوشي؛ یا برينداربوونی ميشک.

-amnesic (*adj. & n.*).

amnesty (am'nəs-ti, am'nes'ti), *n.* به‌خشيینی گشتی له‌کرده‌وهی.

دژ به ميري؛ ليخوش بوون یا لينووردنی گشتی.

v.t. نه‌گشت خووش بوون.

amnion (am'ni-ən), *n.* کيسه‌ی مندالان.

-amnionic (*adj.*).

amnionic fluid, ناری کيسه‌ی مندالان.

am'n't (am'nt), [Colloq.], = am not., وا‌نيم.

amoeba (ə-mē'bə), *n.* نهميبيا؛ زينده‌وه‌ريکی يه‌ک شانه‌یی مشه‌خوره.

به‌کهرت بوون زياد ده‌کات.

amoebic (ə-mē'bik), *adj.* (۱) نهميبی؛ وهک نهميبيا وايه.

(۲) له‌نهميبياوه‌تووش ده‌بيت.

amok (ə-muk', ə-mok'), *adj., adv. & n.* = amuck.

among (ə-muŋ'), *prep.* له‌نيوان (دوو کس یا شت یا زياتی) له‌ناو:

(*You are ~ friends. ; fairest ~ women ; The estate was divided ~ the relatives.*)

amongst (ə-muŋst', ə-muŋkst'), *prep.* = among.

amoral (ā-môr'al, ā-mor'al), *adj.* (۱) گوئی نه‌ده‌ر به په‌ووشتی.

باش و خراب؛ پاک‌وييس نه‌کهر له‌په‌ووشتا: (*Infants are ~*).

(۲) نه‌باش و نه‌خراب (په‌ووشت، کرده‌وه، کردان): (*~ customs*).

amorist (am'ə-ris't), *n.* کەسێک که خولياي دلداری و جوت بوون بيت.

amorous (am'ə-rəs), *adj.* (۱) دلداری؛ خولياي دلداری و جوت بوونه.

(۲) دلداریتی؛ چه‌زی لنده‌کات: (*to be ~ of someone*).

(۳) تايبه‌تی به‌دلداری و خوش‌ويستی: (*an ~ poem*).

(۴) دلداری و چه‌زده‌ری: (*~ looks*).

ampoule

amorphous (ə-môr'fəs), *adj.* (۱) به‌بێ شيوه‌يکی تايبه‌تی.

(۲) لیل؛ ناديار؛ نارنک‌وييک.

amort (ə-môrt'), *adj.* [Archaic], مردوو.

amortize (am'ēr-tīz', ə-môr'tīz'), *v.t.* (۱) قه‌یز سپرنه‌وه به.

دانه‌وه‌ی به‌ره به‌ره‌ی قه‌رنه‌که: (۲) ده‌رکردنی پاره‌ی خه‌رج کراو له‌سه‌ر.

خانوويک له‌باجی ده‌رامه‌ت له‌ماوه‌ی چه‌ند سالنکدا.

(۳) به‌خشيین یا پښ فروشتنی خانوو و زه‌وی‌وزار به‌کلنسه یا قوتابخانه‌یه‌ک.

-amortization (*n.*).

amount (ə-mount'), *v.i.* (۱) کردنه‌ نه‌وه‌نده؛ نه‌وه‌نده گرتنه‌وه:

(*The bill ~s to four dollars.*)

(۲) بریتی بوون له: (*Her criticism ~s to nothing.*).

n. (۱) کۆ؛ سه‌رحه‌م.

(۲) هه‌ند؛ بې: (*a fair ~ of resistance*).

amount to, بریتی‌یه له؛ ده‌کاته نه‌وه‌نده؛ نه‌وه‌ ده‌گرتنه‌وه؛ نه‌وه‌نده‌یه.

amour (ə-moor'), *n.* دلداری (به‌تايبه‌تی هی نه‌ینی یا قه‌ده‌غه).

amperage (am-pêr'ij, am'pêr'ij), *n.* هینزی ته‌ووژمی کاره‌با به.

نه‌مه‌پنر.

ampere (am'pêr, am-pêr'), *n.* نه‌مه‌پنر؛ پنه‌وه‌ری هینزی کاره‌با؛

یه‌که‌ی پنه‌وانه‌ی هینزی ته‌ووژمی کاره‌با.

amphi- (am'fi), پيشگرنکه به‌مانای: (۱) له‌هه‌ردوولاوه؛ له‌هه‌ردوو-

سه‌ره‌وه: (۲) به‌ده‌وردا. (۳) دووچه‌شنه.

Amphibia (am-fib'i-ə), *n.pl.* گیانداري ته‌رو ووشکی (وهک بوق).

amphibian (am-fib'i-ən), *adj.* (۱) تايبه‌تی به‌گیانداري ته‌رو-

ووشکی. (۲) ته‌رو ووشکی.

n. (۱) گیاندارینکی ته‌رو ووشکی. (۲) په‌وه‌کینکی ته‌رو ووشکی.

(۳) کەسینکی بې‌بار یا دو‌پوون.

(۴) فېزیکه‌یه‌ک که له‌سه‌ر ناویش و وشکانیش هه‌له‌سه‌ستنت و ده‌نیشنه‌ره.

(۵) ده‌با‌یه‌یه‌ک که له‌ناو ناویش و وشکانیشدا کارده‌کات.

amphibiotic (am'fi-bi-ot'ik), *adj.* ته‌رو ووشکی (گیاندا).

amphibious (am-fib'i-əs), *adj.* (۱) ته‌رو ووشکی (گیاندا):

(*an ~ animal*)

(۲) له‌ده‌ریاشه‌وه‌وه له‌زه‌مینی‌شه‌وه: (*an ~ landing*).

(۳) له‌ده‌ریاش و له‌وشکانیشدا کارده‌کات: (*an ~ airplane*).

(۴) دو‌پوون؛ دوو سه‌روشت.

amphibology (am'fi-bol'ə-ji), *n.* (۱) لیلی (مانا) نا‌پوونی؛

دوو مانا به‌خشيین. (۲) وه‌تی لیل یا دوو مانا.

amphitheater, amphitheatre (am'fə-thē'ə-tēr), *n.* (۱)

شانۆیه‌کی خه‌ره کورس‌یه‌که‌کانی به‌لنژکه‌یه‌که‌وه له‌سن لاوه دانراون (وهک هی

یوتان و پۆمانه‌کان). (۲) ته‌ختایی‌یه‌کی ده‌وره‌دراو به‌لنژکه.

ample (am'p'l), *adj.* (۱) فراوان؛ زل؛ گه‌وره.

(۲) زۆرزه‌یه‌نه؛ فره؛ زۆر: (*There is ~ time.*).

amplification (am'plə-fi-kā'shən), *n.* (۱) گه‌وره‌کردن (ده‌نگ)؛

زل کردن. (۲) درنژه‌پندان (پاپۆر، ووتار)؛ په‌ونکردنه‌وه.

amplifier (am'plə-fī'ēr), *n.* ده‌نگ گه‌وره‌کەر (تامین).

amplify (am'plə-fi'), *v.t.* (۱) ده‌نگ گه‌وره‌کردن.

(۲) زیاده‌کردن (هینز، ده‌سه‌لات).

(۳) درنژه‌پندان (پاپۆر، ووتار): (*A ~ your statement.*).

(۴) زیاده‌پنه‌وان؛ پښ ئی هه‌لپښ؛ فشه‌کردن؛ درق پنه‌وان.

v.i. په‌ونکردنه‌وه به‌دوو‌درنژي.

amplitude (am'plə-tōd', am'plə-tūd'), *n.* (۱) زۆری؛ پښی؛

زۆرزه‌یه‌نه‌یی؛ فره‌یی. (۲) فراوانی؛ گه‌وره‌یی؛ مه‌ودا.

amply (am'pli), *adv.* زیاده له‌پنه‌ویست؛ تا پاده‌یه‌کی زۆر.

(*He was ~ supplied with money.*)

ampoule (am'pōl), *n.* نه‌سه‌پول؛ شه‌وشه‌یه‌کی بچوکی سه‌رمۆره.

ده‌رمانی یه‌ک شه‌رنقه‌ی تیندایه.

ampule

ampule (am'pūl), *n.* = ampoule.

amputate (am'pyoo-tāt'), *v.t.* برینموی پهل مرؤة یا گیاندار
به نهشته رگه ری (به تایبتهی له بهر نه خوشی): (to ~ a leg).

-amputation (*n.*); amputator (*n.*).

amputee (am'pyoo-tē'), *n.* کهمینکی پهل براروه.

amuck (ə-muk'), *adj. & adv.* Also amock, پیارکوژ؛ شیت وهار؛
هار؛ به لهسه.

run amuck, (۱) شیت وهاریوون و خه لک کوشتن.

(۲) به لهسه بوون؛ شیت وهاریوون؛ پهل پچراندن.

amulet (am'yoo-lit), *n.* چاره زار؛ نوشته.

amuse (ə-mūz'), *v.t.* (۱) کات بردن سهر به خوشی؛ خو خمریک کردن
به شتی سهر و خوشه: (We ~d ourselves with games.)

(۲) دل کردن وه؛ دلخوش کردن.

amused (ə-mūzd'), *adj.* (۱) به که یف؛ خمریکی شتی سهر و خوش.
(۲) سهرینه اتور؛ گالته پنه اتور.

amusement (ə-mūz'mənt), *n.* (۱) سهریان و خوشی؛ خوشی؛
گالته و که پ؛ پاوردن. (۲) شتیکی سهر و خوش؛ شتی دلخوشکر.

amusement park, سهرانگای چهرخ و فله و یاری تر؛
شاری یاری؛ باخچی گشتی.

amusing (ə-mūz'ing), *adj.* (۱) شتیکیه؛ سهرخوش؛ خوش (پودان)؛
سهر: (an ~ person, act, thing, etc.)

-amusingly (*adv.*).

an (ən; unstressed, an), *adj.*, indefinite article, یهک؛ یه کی؛
ههریکه: نامرانی نه ناسه له پیش نو ووشانه وه دانه ریت که به تیپی

بوون و "h" دهست پین دهکن:

(an orange, an apple, an umbrella, an hour)

an, an' (an), *conj.* (۱) [Dial.] وه؛ و.

(۲) [Archaic] نه گهر؛ وه نه گهر.

an- (an), پینشگرکه به مانای بهین: (anosmia).

-an (an), پاشگرکه به مانای: (۱) تایبتهی به؛ هی: (diocesan).
(۲) خه لکی شونیک؛ دانیشوو یا هارولاتی: (Mexican, American).

(۳) پهریه و که؛ ی: (Mohammedan).

ana- (an'a, ə-na'), پینشگرکه به مانای: (۱) سهر وه؛ یو سهر وه؛
(anabolic)

(۲) یو دوا وه: (anagram).

(۳) سهرله نوی؛ دیسانه وه: (Anabaptist).

(۴) ههمووی؛ به ههمویدا: (analysis).

(۵) به پین؛ به گوریه؛ وک: (analogy).

Anabaptist (an'ə-bap'tist), *n.* لفتکی نایبی پروتستانتی به که
ده لیت؛ ده بیت مرؤة به گهریهی پیرو بکریته وه به لهنا وه لکیشانی نهک

به مندانی

anabas (an'ə-bas'), *n.* جوره ماسی به کی شه رقیایی و ناسیایی به.

anabasis (ə-nab'ə-sis), *n.* هیرشی سوپایی.

anabatic (an'ə-bat'ik), *adj.* به ریزو وه: (~ winds).

anabiosis (an'ə-bī-ō'sis), *n.* زیندو و کردن وه یا هینانه وهش خو
به هه ناسه بیدان

anabolism (ə-nab'ə-liz'm), *n.* ههرس کردنی خوارده مهنی و بوونی
به شانیه زیندو و گیاندار و پروه کدا.

anachronism (ə-nak'rə-niz'm), *n.* (۱) هه لکی میژوویی.

(۲) شتی که له کاتی میژوویی خویدا نه بیت؛ شتیکی باو نه مار:

(Monarchy has become an ~.)

anachronistic (ə-nak'rə-nis'tik), *adj.* له گهل میژو ودا نه گونجای.

anaconda (an'ə-kon'də), *n.* نانکوندا مارکی زلی بن ژه هری
نه مریکای باشوره خوی ده نالینیت له نیچیره که یه وه و دیکوژنت.

anadem (an'ə-dem'), *n.* باقه گونی سهر.

anaphrodisia

anadromous (ə-nad'rə-məs), *adj.* له دهریاره به ره قوچی پویار
پژیشوو بۆ گهرکردن (ماسی سالمون).

anaemia (ə-nē'mi-ə), *n.* = anemia.

anaemic (ə-nē'mik), *adj.* = anemic.

anaesthesia (an'əs-thē'zhə, an'əs-thē'zhi-ə), *n.* =
anesthesia.

anaesthetic (an'əs-thet'ik), *adj. & n.* = anesthetic.

anaesthetist (ə-nēs'thə-tist), *n.* = anesthetist.

anaesthetize (ə-nēs'thə-tīz), *v.t.* = anesthetize.

anagoge (an'ə-gō'ji), *n.* Also anagogy, لیکدانیهی سوئی یانهی
نینجیل.

-anagogic; anagogical (*adj.*); anagogically (*adv.*).

anagram (an'ə-gram'), *n.* (۱) وشه یه که له پاش و پیش خستنی
تیپی وشه یه کی تر یکنیدن. وک: (now- won; made- dame).

(۲) (pl.) یاری یه کی وه.

anal (ā'n'l), *adj.* تایبتهی به کۆ یا قنگ؛ نزیک کۆم.

analects (an'ə-lekts'), *n.pl.* کۆمه له نووسراونکی و ژیهی.

analeptic (an'ə-lep'tik), *adj.* بووژننه وه (دهرمان)؛ به مینز که.

n. دهرمانی بووژننه وه یا به مینز که.

analgesia (an'al-jē'zi-ə, an'al-jē'si-ə), *n.* ههست به نازار
نه کردن (پزیشکوانی).

analgesic (an'al-jē'zik, an'al-jē'sik), *adj.* نازارکوژ (دهرمان).

n. دهرمانی نازارمین؛ دهرمانی نازارکوژ.

analog computer, analoge computer, کۆمپیوتریک که
ژماره به پنهانه دهرده پرت.

analogical (an'ə-loj'i-k'l), *adj.* له یه کچو؛ بهرامهر.

analogize (ə-nal'ə-jīz'), *v.t. & v.i.* بهراورد کردن؛ له یه کچو واندن
(بۆ پوون کردن وه).

analogous (ə-nal'ə-gəs), *adj.* (۱) هاوشیه؛ له یه کچو؛ بهرامهر.

(۲) له یه کچو له فرماندا نهک له شیه و بنجینه دا (زینده و مرناسی).

analogue, analog (an'ə-lôg, an'ə-log'), *n.* (۱) شتی -

له یه کچو. (۲) وشه یا هوسرچاره له دوو زمان یا زیاتر دا.

analogy (ə-nal'ə-jī), *n.* (۱) له یه کچو (له هه ندیک
پوه وه)؛ بهرامهری؛ هاوشیه یی. (۲) له یه کچو واندن (بۆ پوون کردن وه)؛

بهراورد کردن. (۳) له یه کچو وانی فرمان نهک شیه و بنجینه (زینده و مرناسی).

analyse (an'ə-līz'), *v.t.* = analyze.

analysis (ə-nal'ə-sis), *n.* شیکردن وه؛ شیکاری؛ لیکزلینه وه.

analyst (an'ə-list), *n.* لیکزله وه؛ شیکره وه؛ شیکار.

analytic (an'ə-lit'ik), *adj.* = analytical.

analytical (an'ə-lit'i-k'l), *adj.* (۱) تایبتهی به لیکزلینه وه یا

شیکردن وه. (۲) شیکره وه؛ لیکزله وه؛ که سیک کیارمه له لیکزلینه وه؛

همز که له شیکردن وه: (an ~ man, mind, etc.)

-analytically (*adv.*).

analytic geometry, نمدان وهی شیکردن وه.

analyze (an'ə-līz'), *v.t.* (۱) شیکردن وه؛ لیکزلینه وه؛ به کال کردن وه:
(He tried to ~ the causes of our failure.)

(۲) شیکردن وهی دهروونی.

(۳) جیا کردن وهی ناوینته یه (کیمیا).

(۴) شیکردن وهی پسته (پز زمان).

anapest, anapaest (an'ə-pest'), *n.* یه کی که له کیشه کانی
هؤناره.

-anapestic; anapaestic (*adj.*).

anaphora (ə-naf'ə-rə), *n.* دووپا کردن وهی وشه یه که سهره تایی
دوو پسته یا دپری ههلبهستی یه که له وای یهک.

anaphrodisia (an-af'rə-diz'i-ə), *n.* نه بوون یا که مبهو و نه وهی

anesthetist

n. دەرمانى بەنج يا سېرکردن.
anesthetist (ə-nēs'thə-tist), **n.** پزىشكى بەنج؛ بەنچكەر.
anesthetize (ə-nēs'thə-tīz), **v.t.** بەنج كىرگەن؛ سېرکردن؛
 ھەست كۈشتەن.

anew (ə-nōō', ə-nū'), **adv.** (۱) سەرئەنئى: دىسانئەنئە؛ دووبارە.
 (۲) بە شىۋەبەكى تازە.

angel (ān'jəl), **n.** (۱) فرىشتە؛ پەرى.
 (۲) مەزۇنىكى باش و پاكە بەسزىمان و بەبەزەيى و جوان.
 (۳) پارەبەكى زىرى كۆنى ئىنگىلىزىيە.
 (۴) [Slang] كەسپكە كە پارە دادەنئىت بۇ ئىۋادنى شائۇگەرىيەك.

angelfish (ān'jəl-fish), **n.** (۱) جۈرە سەك ماسىيەكە پەرەكانى لە.
 بال دەچىت (۲) جۈرە ماسىيەكە پەنگاپەنگە.

angelic (an-jel'ik), **adj.** (۱) فرىشتەيى.
 (۲) ۋەك فرىشتەيە لە بەسزىمانى و پاكى و چاكى و بەبەزەيى و جوانىدا.

anger (an'gēr), **n.** (۱) تۈرەيى؛ تۈرەيىۋەن؛ پىق؛ قىن.
 (۲) [Obs.] ئازار؛ ئاخۇشى؛ ئىخۇشى.
 (۳) [Dial.] ھەركىرەننى بىرىن.

v.t. (۱) تۈرەيىۋەن؛ رىق ھەلساندن؛ قىن ھەلساندن.
 (۲) [Dial.] ھەرىكىرەننى بىرىن.

angina (an-jī'nə, an'ji-nə), **n.** (۱) ۋەناق؛ ئىخۇشىيەكى قورگە.
 دەپپىتە ھۈى ھەناسە بۇ نەدران (۲) angina pectoris.

angina pectoris, ئىخۇشىيەكى دىنە دەپپىتە ھۈى سەنگ ئىشان و
 ھەناسە بۇ نەدران؛ سەنگەۋەناق.

angle (an'g'l), **n.** (۱) كۈشە (۲) سوۋچ؛ كۈنچ؛ قوۋىن.
 (۳) پو (مەسەلە گىرۈگەرت)؛ لا.

(to consider the question from all -s)
 (۴) بارى سەرنج.
 (۵) [Slang] پىلان؛ فىل.

v.t. & v.i. (۱) بە لا بەلايى جۈۋلاندن يا ۋەرگىنار.
 (۲) بە خۋارى لىدان (تۈپ).
 (۳) [Colloq.] كۈپىن يا شىۋادنى دەنگۈباسىك بۇ مەبەستى تايىبەتى خۇ؛
 لىدوان لە كۈشەبەكى تايىبەتىيەۋە.

angle (an'g'l), **n.** قولايى راۋەماسى.
v.t. (۱) ماسى كىرگەن بە قولاپ.
 (۲) ھەۋلەن بۇ شىتەك بە فىلۋتەلەكە و پىلان؛

(He ~d for her attention.)
angled (an'g'ld), **adj.** كۈشەدار.
Angles (an'g'lz), **n.pl.** تىرەيەكى ئەلمانى بوۋەك لە سەدەي پىنچەمى.
 زابىندا كۈچىن كىر بۇ ئىنگىلتەرە ۋەنەي جىگىر بوۋەن ۋە ناۋى " ئىنگىلىز " و
 " ئىنگىلتەرە " لە ناۋى ئەم تىرەيەرە ھاتوۋە.

-Anglian (adj.).
angleworm (an'g'l-wūrm), **n.** كىمىكە دەكىرەت بە قولاپەرە بۇ

ماسى كىرگەن
Anglican (an'gli-kən), **adj.** (۱) تايىبەتى بە ئىنگىلتەرە و كىلتۈرۈ

گەلەكەي. (۲) تايىبەتى بە كلىسەي " ئەنگلىكانى " ، ۋاتە ئىنگىلىزى.
 ئەندامى كلىسەي " ئەنگلىكانى " .

Anglicanism (an'gli-kən-iz'm), **n.** يىۋاپەرە و پىيازى كلىسەي .
 " ئەنگلىكانى "

Anglicism, anglicism (an'glo-siz'm), **n.** (۱) ۋوتە. ۋوشە. يا .
 زاۋاۋەيەكى تايىبەتى بە زىمانى ئىنگىلىزى.

(۲) شىتەكى تايىبەتى بە گەل و ۋولاتى ئىنگىلىز
Anglicist (an'glo-sist), **n.** زانائى زىمان و ۋىزەي ئىنگىلىزى.

Anglicize (an'glo-siz'), **v.t. & v.i.** كۈپىن بە ئىنگىلىزى (زىمان)
 ۋوتە، پەرەتار، خور و نەرىت؛ ۋەك ئىنگىلىزى يا ئىنگىلىز لىكەرن.

Anglify (an'glo-fi'), **v.t.** = Anglicize.

animalism

angling (an'glin), **n.** ماسى كىرگەن بە قولاپ.
Anglo- (an'glo), پىنچىگىرەكە بەمانائى: ئىنگىلىزى؛ ئىنگىلىزىۋ...
Anglo-American (an'glo-ə-mer'ə-kən), **adj.** ئىنگىلىزى-
 ئەمەرىكى؛ تايىبەتى بە ئىنگىلىزى- ئەمەرىكى.

n. ئەمەرىكىيەكە كە لە بەنچەي ئىنگىلىز بىت.
Anglophile (an'glo-fil', an'glo-fil'), **n. & adj.** دۈستى -
 ئىنگىلىز ئىنگىلتەرە؛ ئىنگىلىز دۈست.

Anglophobe (an'glo-fōb', an'glo-fōb'), **n.** كەسپكە قىنى
 لە ئىنگىلىز ئىنگىلتەرەيە و لىتان دەترسىت.

Anglophobia (an'glo-fō'bi-ə, an'glo-fō'bi-ə), **n.** ترسو
 قىن لىۋونى ئىنگىلىز ئىنگىلتەرە.

Anglo-Saxon (an'glo-sak's'n), **n.** (۱) ئەنگلۇ-ساکسونى؛
 ئەندامىكى تىرەكانى ئەنگلۇ-ساکسونە كە لە ئىنگىلتەرە جىگىر بوۋەن ھەتا

سالى (۱۰۶۶) ى زابىنى. (۲) زىمانى ئەنگلۇ-ساکسونى (كە پىشى دەۋىرتىت؛
 " ئىنگىلىزى كۆن " Old English) . (۳) ئىنگىلىزىكە كەسپكى ئىنگىلىزى

كە لە بەنچەي ئەنگلۇ-ساکسون بىت.
 (۱) ئەنگلۇ-ساکسونى (زىمان، كىلتۈر).

adj. (۲) ئىنگىلىز؛ تايىبەتى بە ۋەجەي ئەنگلۇ-ساکسونى.
 (۱) پىشەيەكى

Angora (an-gōr'ə, an-gō'rə, an'gə-rə), **n.** تۈۋك دىرژۈ نەمە.
 (۲) (۱) بىزىنكە بۇ مەزەنەكە بەخىۋەكەرت. (ب) مەزەن.

(۳) (۱) جۈرە كەرىشكىكى مالىيە (ب) نەزۋى توۋكى ئەم جۈرە كەرىشكە
 بەتۈرەيىيەۋە؛ مەرقەرە.

angrily (an'grə-li), **adv.** (۱) تۈرە؛ پىق ھەلساۋ؛ دىلې؛ پەست.
 (۲) داگىرەساۋ و بەئازار (بىرىن).

anguish (an'gwish), **n.** ئىش و ئازارىكى تۈندۈتۈرۈ دەۋون و مېشك
 يا لەش؛ خەم و خەلەتتىكى نۇر؛ ئەشكەنچە؛

(He was in ~ over the divorce.)

v.t. ئىش و ئازار پىئان؛ خەم و خەفەت پىئان.
v.i. بە ئىش و ئازارمە تەلەنەۋە؛ نۇر خەم و خەفەت خوارىن.

angular (an'gyoo-lēr), **adj.** (۱) كۈشەدار.
 (۲) پەقەلە (مىۋە)؛ لەۋلاۋان.

(an ~ stride) . (۳) شان تەختە؛

-angularity (n.).

angulate (an'gyoo-lit), **adj.** كۈشەدار.
v.t. & v.i. كۈشەكارى؛ كۈشەكارى كىرگەن.

-angulation (n.).

anhydrous (an-hī'drəs), **adj.** بىن ئاۋ؛ ۋوشك.

anil (an'il), **n.** (۱) دار چۈيت. (۲) خومى شىن؛ پەنگى نىلى.

anile (an'il, ā'nīl, an'il), **adj.** خەلەۋ؛ پىرۋىنى.

aniline (an'il-ēn', an'il-in, an'il-in'), **n.** شەلەيەكى چەۋرى

ۋەھراۋىيە لە بەنزىن نەرىمەننىرەت و خومى ئى ۋىروست دەكىرەت.

anility (ə-nīl'ə-ti), **n.** ۋوتە، كىرەمە، يا پىرۋىكى خەلەۋاۋە.

anima (an'a-mə), **n.** گىيان؛ پۇج.

animadversion (an'ə-mad-vū'rzhən), **n.** پەختە؛ لۇمە.

animadvert (an'ə-mad-vūrt'), **v.t.** پەختەكىرگەن.

animal (an'ə-m'l), **n.** (۱) گىياندار؛ زىندەۋەر؛ بىن زىمان؛ چۈرەيىن.

(۲) مەزۇنىكى دېندەي بەدەرەۋوش.

(۱) تايىبەتى بە گىياندار. (۲) نىزم (ھەست)؛ تايىبەتى بە ھەستى جۈوت
adj. بوۋەن لەش ئەك ھەستى بەرن: (~ desires) .

animalcule (an'ə-mal'kyool), **n.** زىندەۋەرنىكى گەربىيىنى؛

زىندەۋەرنىكى بە چاۋ نەمىنراۋ.

animalculum (an'ə-mal'kyoo-ləm), **n.** = animalcule.

animal husbandry, ۋولاخ و مەۋمالات بەخىۋەكەرن.

animalism (an'ə-m'l-iz'm), **n.** (۱) پىروۋوشىت و كىرەدارو ئارەۋوى

گىيانەۋەر. (۲) پىروۋەۋەرنەكە ئەلەيت؛ مىۋە ھېچى جىياۋاز نىيە لە زىندەۋەرئى

- animality** (an 'ə-mal'ə-ti), *n.* (۱) سرووشتی گیانهوم. (۲) حیله‌ای گیانداران؛ گیانداران.
- animalize** (an 'ə-m'l-īz'), *v.t.* وک چوارین لیکردن؛ هستی چوارینیی دهریرین.
- animal kingdom**, **animal magnetism**, (۱) نوادشی موگناطیسی. (۲) توانای دلفراندن. (۳) هستی سرووشتی نالوش و جوت بوون.
- animate** (an 'ə-māt'), *v.t.* (۱) زیندوکردن؛ بووراندن. (۲) هیئانه جوش؛ بووراندن؛ خستنه جمرچوول.
- adj.* (۱) زیندو (۲) بهجوش؛ چالاک؛ زیت.
- animated** (an 'ə-māt'id), *adj.* (۱) بهجوش؛ گرم (گفتوگویی). (۲) له زیندوچو؛ بزرگ. (*an ~ doll*).
- animated cartoon**, *n.* کارتونی بزرگ؛ فیلمیکی سینهماییه له کارتونی بزرگ پیکهاتوره.
- animater, animator** (an 'ə-māt'ēr), *n.* (۱) بزیندر. (۲) دروستکاری فیلمی کارتونی بزرگ.
- animation** (an 'ə-mā'shən), *n.* (۱) بزوان؛ مزاندن. (۲) ژبان؛ زیندویتی. (۳) جوش؛ گورج وگولی؛ چالاک. (۴) فیلم کارتونی بزرگ دروستکردن.
- animosity** (an 'ə-mos'ə-ti), *n.* کینه؛ قین؛ بق؛ دوژمنایهتی؛ قینهبرایهتی؛ رقهبهرایهتی.
- animus** (an 'ə-məs), *n.* (۱) هیزنکی بزیندر؛ بزیندر. (۲) نیاز. (۳) کینه؛ قین؛ بق؛ دوژمنایهتی؛ قینهبرایهتی؛ رقهبهرایهتی.
- anise** (an 'is), *n.* (۱) پازیهانه؛ نه‌نیسون. (۲) تئوی بون خوشی پازیهانه.
- aniseed** (an 'i-sēd'), *n.* تئوی پازیهانه.
- ankle** (aŋ 'k'l), *n.* قوله‌پن؛ قوله‌قاچ؛ قاپ؛ خرتهک.
- anklebone** (aŋ 'k'l-bōn), *n.* خرتهک؛ قاپ.
- anklet** (aŋ 'k'līt), *n.* (۱) پارانه؛ خرخال. (۲) گزهری کورتی ژئانه.
- ankylosis** (aŋ 'kə-lō'sis), *n.* (۱) بوون به یهکی چهند نیسقانیک. (توئیکاری). (۲) به‌گیروه‌ستانی جومگه (نه‌خوشی).
- annals** (an 'l'z), *n.pl.* (۱) میژوی سالانه (۲) میژوی. (۳) (sing.) میژوی سالیک.
- (۴) تۆمارنامه‌ی کاروباری ریکخراوئیک؛ گۆفاری ریکخراوئیک زانستی.
- anneal** (ə-nēl'), *v.t.* (۱) نارودنوره (پۆل؛ شووشه... هتد)؛ جوشدانی کانزوا سارکردنوهی بۆ هق کردنی. (۲) به‌هیزکردن (وره، میئشک)؛ ووره دانه‌بهر. (۳) [Archaic]. سوورکردنوه (خشت، گۆزه‌ودیزه).
- annex** (ə-neks'), *v.t.* (۱) دانهدم (خانور، زهوی، ناوچه، وولات)؛ داگیرکردن و خستنه‌سەر وولاتی خو: (*Japan ~ed Korea in 1910.*). (۲) [Archaic]. پنیوه‌بستن.
- n.* (۱) زیاده‌بیک که خرابیته سەر خانوویهک (وک ژوریک). (۲) خانوویهکی بچووی نزیک به خانوویهکی گموره که به‌شیک بیت لوی: (*an ~ to a hotel*).
- (۳) پاشکو.
- annexation** (an 'ek-sā'shən), *n.* (۱) دانهدم؛ خستنه‌سەر؛ خراهنه‌سەر؛ داگیرکران و درانه‌دم: (*the ~ of new territory by force*). (۲) شتیکی دراه‌دم یا خراوه‌سەر.
- annexationist** (*n.*). پاشکو.
- annexment** (ə-neks'mənt), *n.* پاشکو.
- annihilate** (ə-nī'ə-lāt'), *v.t.* له‌ناویردن؛ فموتاندن؛ قه‌لاچوکردن. (*to ~ a race, nation, species, etc.*).

- annihilator** (*n.*). له‌ناویردن؛ فموتان؛ قه‌لاچو؛ نه‌میشتن؛ بنچیکردن: (*His people were faced with ~*).
- annihilation** (ə-nī'ə-lā'shən), *n.* یادی سالانه (شویش، ژنهنیان و شووکردن، پودووی گرنگ)؛ سالیاد: (*the tenth ~ of the revolution; a wedding ~* ; *the ~ of Shakespeare's birth*).
- (۱) تاییه‌تی به یادی سالانه: (*an ~ dinner*).
- (۲) سالانه؛ هی سالانه.
- anno Domini** (an 'ō dom'ə-nī'), [L., *Abbr. A.D.*, - *sali* - زاین.
- anno mundi** (an 'ō mun'dī), [L., له سالی له‌مهدده؛ پاش دروستبوونی جیهان.
- annotate** (an 'ō-tāt'), *v.t. & v.i.* پوونکردنوه له‌سەر پراوین یا دامینتی پرتوئیک (به‌تاییه‌تی به‌همیکی ویریهی یا باسینکی تئ).
- annotation** (an 'ō-tā'shən), *n.* پوونکردنوهی باسینکی قورس له‌سەر پراوینو دامینتی پرتوئیک.
- annotator** (an 'ō-tā'tēr), *n.* پوونکردنوهی باسینکی قورس له‌سەر پراوینو دامینتی پرتوئیک.
- announce** (ə-nouns'), *v.t.* (۱) بلاوکردنوه؛ ناشکراکردن؛ چاردان. (۲) ووتن؛ راگه‌یاندن. (۳) ناشکراکردن یا چاردانی هاتنیک: (*to ~ a caller*). (۴) بلاوکردنوه یا په‌خسکردن له‌سەر رادیو یا تله‌فزیون.
- v.i.* وک بلاوکردنوه فرمان ده‌کات (له‌سەر رادیو یا تله‌فزیون).
- announcement** (ə-nouns'mənt), *n.* (۱) بلاوکردنوه؛ چاردان؛ ناشکراکردن. (۲) چار؛ بلاونامه؛ بلاوکاروه؛ ناگاداری. (۳) بلاوکاروه یا ناگاداری‌یه‌کی نووسراو.
- announcer** (ə-noun'sēr), *n.* (۱) بلاوکردنوه؛ چاردان؛ ناشکراکر. (۲) بلاوکردنوهی سەر رادیو یا تله‌فزیون. (۳) په‌ستکردن؛ سهرنشاندن؛ بیزارکردن.
- annoy** (ə-noi'), *v.t.* (۱) په‌ستکردن؛ بق هملساندن. (۲) نازاردان. (۳) په‌ستکردن. (۴) په‌ستکردن (مروژ، شت، کردنوه)؛ شتیکی ناخوش.
- annoyance** (ə-noi'əns), *n.* ناخوش؛ په‌ستکردن؛ بیزارکردن.
- annoying** (ə-noi'ing), *adj.* (*He is very ~* ; *It's very ~ to miss a train.*).
- (۱) سالانه؛ هه‌موو سالیک؛ سالی چاریک؛ ساله‌وسان: (*an ~ meeting*).
- (۲) تاییه‌تی به سالیک؛ هی سالیک: (*an ~ wage, salary, etc.*).
- (۳) سالانه (پوهه)؛ یک وهرزی.
- n.* (۱) گۆفاری سالانه؛ پرتووی سالانه. (۲) پوهی یک وهرزی یا یک سالانه.
- annually** (an'yoo-ə-ly, an'yool-i), *adv.* هه‌موو سالیک؛ سالانه. (*He makes twenty thousand dollars ~* ; *They meet ~*).
- (۱) پاره یا ده‌سکوتیکی بۆ به‌راوه‌ی سالانه. (۲) مافی وهرگرتنی ده‌سکوت یا پاره‌یه‌کی بۆ به‌راوه‌ی وها. (۳) (ا) قازانجی سالانه‌ی سهرمایه‌یکی و به‌ره‌ینراو. (ب) سهرمایه‌یکی و به‌ره‌ینراوی وها که قازانجیکی سالانه ده‌ست خاوه‌نه‌کی بخت.
- annul** (ə-nul'), *v.t.* سهرینه‌وه (ماره، په‌یمان)؛ هله‌وه‌شاندنوه؛ به‌تان کردنوه: (*to ~ a marriage*).
- annular** (an'yoo-lēr), *adj.* ئه‌لقه‌یی؛ خپ.
- annulate** (an'yoo-lit, an'yoo-lāt'), *adj.* له ئه‌لقه پیکهاتوو؛ ئه‌لقه‌نه‌لقه.
- annulation** (an'yoo-lā'shən), *n.* (۱) ئه‌لقه‌به‌ستن.

- (۲) نلقه؛ شتیکی نلقهیی.
annulet (an'yoo-lit), *n.*
 نلقهییکی بچوک.
annulment (ə-nul'mənt), *n.* بعتال کردنه (ماره، پهیمان)؛
 معلومشانندنه (the ~ of their marriage).
annum (an'əm), *n.* سالیته؛ سال؛ سالانه (per ~).
annunciate (ə-nun'shi-āt', ə-nun'si-āt'), *v.t.* بلوکردنه؛
 ناشکراکردن؛ پخشکردن.
annunciation (ə-nun'shi-ā'shən), *n.* (۱) ناشکراکردن؛
 بلوکردنه (۲) بلوکاره؛ ناگاداری.
 (۳) [A-] مژده دانی جبرائیل به مریم که عیسی ده بیئت.
 (۴) [A-] ناهنگی یادنامهی سالانهی شم مژدهیه؛ سالیادی شم مژدهیه.
annunciator (ə-nun'shi-ā'tēr), *n.* (۱) بلوکاره؛ مژده دهن.
 (۲) نامیزنکه پیشانی کارگه رانی میوانخانه یا فرمانگه یک دعات له چی
 ژورنکه رهنگیک لیدراوه.
anode (an'ōd), *n.* جه مسیری گرمی باتری و رادیو... هتد.
anodyne (an'ə-dīn'), *adj.* نیش ونازارکوژ
n. دهرمانی نیش ونازارکوژ
anoint (ə-noint'), *v.t.* (۱) مهنوون به پوز یا منلحم؛ چه ورکردن.
 (۲) به پوزی پیوژ چه ورکردن ناوچه وانی پیوینکی نایی گوره یا
 فرمانبره وایک به بونی دهست به کارکردنیه؛ پیوژکردن؛ په سندرکن.
-anointment (*n.*).
anomalous (ə-nom'ə-ləs), *adj.* ناخاسا؛ ناویره
anomaly (ə-nom'ə-li), *n.* (۱) ناخاسایی؛ ناویرهیی
 (۲) شتیکی ناویره، یا سیر: (A bird that cannot fly is an ~).
-anomalous (*adj.*).
anomie, anomy (an'ə-mi), *n.* (۱) بهر لایی کومه لایتهی.
 (۲) هستی ناوارییی و ناومیزی و بیزاری له ژیان.
anon (ə-non'), *adv.* (۱) بهم زووانه؛ زو
 (۲) جارنکی تر؛ کاتیکی تردا
 (۳) [Archaic] په کسره؛ دستبجی.
 جارجار؛ خارنخار؛ جاربه جار
ever and anon,
anonym (an'ə-nim), *n.* (۱) کسبکی بی ناو یا ناو نزارناو
 (۲) ناوی نهینی؛ ناوی دیز.
anonymity (an'ə-nim'ə-ti), *n.* ناو نزارناوی؛ بی ناوی؛
 نهان سزوی؛ وونی (ناو)
anonymous (ə-non'ə-məs), *adj.* (۱) بی ناو؛ ناو نهان سزای؛
 کس نهان؛ کس نهان (ناو) (۲) ناوی نووسره که بی نزارناوه
 یا بؤ بلوکردنه و نییه (هملبست، هونراوه، نامه بؤ پوزنامه یک... هتد):
 (an ~ poem, book, letter, etc.)
anopheles (ə-nof'ə-lēz'), *n.* میشونه لای لوزوتا؛
 میشونه لای مزلایا.
anosmia (an-os'mi-ə), *n.* نهمانی هستی بؤز کردن (نه خوشی)
another (ə-nuth'ēr), *adj. & prep.* (۱) یه کیکی تر؛ دانه یه کی تری
 همان چشن؛ تر؛ هی تر. (۲) یه کیکی جیاواز؛ دانه یه کی جیاواز.
 (۳) یه کیکی همان چشن.
anoxemia (an'ok-sē'mi-ə), *n.* که می نوکسجین له خونیندا.
answer (an'sēr), *n.* (۱) وهلام
 (۲) توله؛ وهلام (His ~ was a well-aimed blow.)
 (۳) جاردهس
v.i. (۱) وهلام دانه و (۲) باش بوون؛ به کارهاتن؛ گونجان.
 (۳) (~ to) بهریرسیار بوون (He must ~ to the committee.)
 (۴) لیکچوون؛ وهک یک واپوون (He ~s to the description.)
v.t. (۱) وهلام دانه و
 (۲) باش بوون بؤ؛ گونجان (The tent ~ed their purpose.)
 (۳) بزاردن؛ هق لیکرانه و؛ په شیمان بوونه و؛ سزای خو چشن.

- (۴) بهریرسیارانه و؛ بهریرسیارانه و.
 (۵) لیکچوون؛ وهک یک واپوون (He ~s the description.)
answer back, [Colloq.], بهریرسیارانه و؛ قسه پښ ووتنه و؛
 ئی هملگرانه و.
answer for, بهریرسیار بوون؛
 (I can't answer for him.)
 (۲) هق لیکرانه و؛ ناخوشی چشتن؛
 (You will have to answer for your wrongdoings one day.)
answerable (an'sēr-ə-b'l), *adj.* (۱) بهریرسیار؛ بهریرسیار؛
 ایی دهریرسیارانه و؛ (He is ~ to his boss.)
 (۲) (۱) وهلام دهریرسیارانه و. (ب) بهریرسیار دهریرسیارانه و.
 (۳) [Archaic] (~ to)، شیار؛ گونجاو؛ له یه کچو.
ant (ant), *n.* میرووله
ant- (ant), = **anti-**
anta (an'tə), *n.* کوله که ی پاره وی بهر درگا.
antacid (ant-as'id), *adj.* دژ به ترشی؛ ترشی کوژ؛ ترشی مرین.
n. دهرمانی دژ به ترشی؛ دهرمانی ترشی کوژ یا ترشی مرین.
antagonism (an-tag'ə-niz'm), *n.* (۱) دویمناهیته؛ قینه برابریته؛
 دویمناهیته؛ ناهزی. (۲) دژایته؛ ناوکی؛ دژواری.
antagonist (an-tag'ə-nist), *n.* دوژمن؛ ناهز؛ هاچار؛ دژوار.
antagonistic (an-tag'ə-nis'tik), *adj.* دوژمنانه؛ ناهزانه؛
 ناهز: (his ~ attitude).
-antagonistically (*adv.*).
antagonize (an-tag'ə-niz'), *v.t.* (۱) بهریرسیار کانی کردن؛
 بهریرسیار کانی کردن؛ دژ وستان (۲) دویمناهیته له گهل کردن؛ کردن به دژمن.
antarctic (ant-ärk'tik), *adj.* تاییته به تهره ی باشووری زهوی.
n. تهره ی باشووری زهوی.
Antarctica (ant-ärk'ti-kə), *n.* نه تارکتیکا؛ نارچه یه سه وژ.
 به ندانه له دهریرسیار تهره ی باشووری زهوی.
Antarctic Circle, antarctic circle, بازنه ی تهره ی باشووری
 زهوی.
ante (an'ti), *n.* (۱) شو پاره یه ی قوماچی یاری "پوکهر" پیش دابهش
 کردن کاتی یاری یا پیش پاکیشانی کاتی تر دایده نیت.
 (۲) [Slang] پیشگی؛ پاره ی پیشگی دراو؛ بهشی خو که پیشگی دهریرت
 (۱) داتانی شو پاره یه ی قوما یا یاری له سهر دهریرت.
 (۲) [Slang] (~ up)، پیشگی بهشی خو دان.
ante- (an'ti, an'tə), پیشگرنه بهمانی؛ (۱) له پیش (کات)؛ پیشگی
 (antecedent; anteVictorian)
 (۲) پیش (جنگه)؛ بهریرسیار (anteroom).
anteater (ant'ēt'ēr), *n.* میرووله خوژ.
antecede (an'tə-sēd'), *v.t. & v.i.* له پیشتردا هاتن (پله، جنگه،
 کات)؛ پیشتر بوون له.
antecedence (an'tə-sēd'ns), *n.* له پیشتردا هاتن؛ پیشتر بوون له؛
 پیشتری.
antecedency (an'tə-sēd'n-si), *n.* = antecedence.
antecedent (an'tə-sēd'nt), *adj.* پیشین؛ پیشمو؛ هی پیشتر.
n. (۱) شتی پیشتر؛ بوداویکی له پیشتر.
 (۲) (pl.) رابور دوی موفیک؛ باو واپیر.
 (۳) ووشی پیش راناو که رانای بؤ ده گریته و (ریزمان).
 (له پسته ی "The man who came is my friend." دا ووشی
 "man" پئی دهریرت: "antecedent" ی "who")
 (۴) بهشی یه که می پژه یا کهرتیک (بیکاری).
 (۵) بهشی مارجی کیشه (ژیریرتی).
antechamber (an'ti-chām'bēr), *n.* ژورنکی بچوکه که لیه وی
 ده چیت بؤ ژورنکی گهره ترو گرنگر له خوی؛ ژورنکی بهریرسیار.

anticipation

(The servant ~d his master's request.)

- (۵) دەستپېشكەرى كردن.
(۶) دانەوې قەرز لە پېش كاتى خۇيدا.
anticipation (an-tis'ə-pā'shən), *n.* (۱) راپېش: بەتەمابوون؛
چاوەبوان كردن؛ نوێمه‌واری. (۲) شتێكى چاوەبوان كراو یا بەتەمابوون.
(۳) دڵ خەبەردان؛ پېشمەكى زانین.
(۴) دەستپېشكەرى.
anticipative (an-tis'ə-pā'tiv), *adj.* تايپەتەى بە تەتەمابوون یا راپېش.
-anticipatory (*adj.*).
anticlerical (an'ti-kler'i-k'l), *adj.* دژ بە قەشەو دەسەلات و دەست خستنیانە ناو کاروبارى گشتىیه‌وه.
-anticlericalism (*n.*).
anticlimactic (an'ti-kli-mak'tik), *adj.* تايپەتەى بە نزم-
بوونەوێ كوتوپىرێ لە باس، بیروپا، یا كردارىكى بەرزەوێ بۆ نزم و بێ باهەخ.
anticlimax (an'ti-kli'maks), *n.* نزم بوونەوێ كوتوپىرێ لە باس، بیروپا، یا كردارىكى بەرزەوێ بۆ نزم و بێ باهەخ (بە پېنجەوانەى ئەرەوێ كە چاوەبوان دەكرات).
antidote (an'ti-dōt), *n.* (۱) دەرمانى ژەر؛ دژ بە ژەر؛ ژەر پەوین.
(۲) خەم پەوین؛ شتێك كە دەرمانى ناخوشى و كارەسات و خەم و خەفەتە.
-antidotal (*adj.*).
antifebrile (an'ti-fē'brāl, an'ti-feb'rəl), *adj. & n.* دەرمانى تا.
antifreeze (an'ti-frēz'), *n.* ماددەیه‌كە ناھێلێت شلە بپېستێت (بەتايپەتەى بۆ رادپەتەرى ئوتومبیل لە زستاندا).
antigen (an'tə-jən, an'tə-jin), *n.* دەرمانى لەش پارێز؛ دەرمانێك كە كراپە ناو خوێنەوێ ماددەى دەرمان پەيدا دەكات و بېرھەلستى دەدات بە لەش.
antihistamine (an'ti-his'tə-mēn), *n.* دەرمانى تەنگەنەفسى و ھەستبارى.
anti-imperialist (an'ti-im-pēr'i-əl-ist), *n.* كەسێكى دژمۆن بە ئیمپېریالیزم.
antiknock (an'ti-nok'), *n.* ماددەى دژ بە تەقەتەق (دەكرێتە ناو بەنزىنى ئوتومبیلەوێ).
antilabor (an'ti-lā'bēr), *adj.* دژ بە پەكێتى كرێكاران.
antimony (an'tə-mō'ni), *n.* ئەنتیمۆن: ماددەیه‌كەى كانزاییه‌یه‌ لە دارشتەدا بەكار دەھێنرێت؛ كل (چارێشتن).
antinomy (an-tin'ə-mi), *n.* (۱) نەگونجانی دوو یاسا یا پەرەو.
(۲) ناكۆكى نێوان دوو یاسا یا پەرەو. (۳) ناكۆكى نەگونجانی.
antipathetic (an'ti-pə-thet'ik), *adj.* (۱) دژ بە؛ حەزێنەكەر؛
پق ئی بۆ؛ ناخۆش: (~ to new ideas).
(۲) پق ھەلسێنەر؛ ماپەى قێزە.
-antipathetical (*adj.*).
antipathy (an-tip'ə-thi), *n.* (۱) قین ئی بۆ؛ پق ئی بۆ؛ قین؛
حەزێنەكردن؛ دژبێتى بەرامبەر؛ قین: (his ~ to violence).
(۲) كەسێك یا شتێكى حەزێنەكەر یا پق ئی بۆ.
antipersonnel (an'ti-pēr-sə-nel'), *adj.* بۆ ئەلەو بێردنى مرۆفە.
ئەك شتومەك (مێن، بۆمبا)؛ دژە مرۆفە (~ mines).
antiphon (an'tə-fon'), *n.* (۱) سروودی ئاینى؛ تەراویح.
(۲) گۆزانی بە نۆزە؛ بۆ سەندنەوێ (گۆزانی)؛ وەلام (ئاواز، گۆزانی).
antiphony (an-tif'ə-ni), *n.* (۱) پەك ئارازى چەند دەنگێك؛
ئاوازسازی (۲) سروودی ئاینى؛ بۆ سەندنەوێ گۆزانی.
(۳) دەنگدانەوێ؛ وەلام (ئاواز، گۆزانی).
antipodal (an-tip'ə-d'l), *adj.* (۱) تايپەتەى بە دیوی بەرامبەر
لەسەر گۆزى زەوى (۲) پېنجەوانە؛ پېنجەوانەى.

antitoxin

antipode (an'ti-pōd'), *n.*

- (۱) دوو جێگەى بەرامبەر لەسەر زەوى. [A-], ئۆستورالیا و نیوزیلەندە.
(۲) دوو شتى پېنجەوانەى یەكتر. (۳) پېنجەوانە.
(۴) خەلكى ئەوپەىر جیهان.
antiquarian (an'ti-kwā'ri-an), *adj.* (۱) تايپەتەى بە كۆن؛
كۆن. (۲) تايپەتەى بە پەرتووكى كۆن و نایاب كۆكردنەوێ و فروشتن.
(۳) تايپەتەى بە كۆن ناسان؛ تايپەتەى بە زانستى كۆن.
كۆنناس؛ كۆنەفروزش.
antiquary (an'ti-kwēr'i), *n.* كۆنناس؛ كۆنەكۆكردنەوێ؛ كۆنەفروزش.
(۱) كۆن كردن؛ باو نەهێشتن.
(۲) پووخسارىكى كۆن پێدان.
antiquated (an'ti-kwāt'id), *adj.* (۱) كۆن؛ پیر.
(۲) باو نەماو؛ بېسەرچو؛ كۆن: (~ laws, methods, etc.).
antique (an-tēk'), *adj.* (۱) كۆن. (۲) باو نەماو؛ باو بېسەرچو.
(۳) تايپەتەى بە یۆنان و رۆمانى كۆن؛ تايپەتەى بە شێوازى كلاسیكى
(۴) لەسەر شێوازى چەرخى پیاوردو.
(۱) كۆن؛ شتێكى لە كۆنەوێ بچێما.
(۲) شێوازى كلاسیكى، واك كۆن، بەتايپەتەى لە خانوسازى و پەيكەرتاشیدا.
(۳) ئەنتیکە؛ شتێكى ئەنتیکە یا كۆنە (بەتايپەتەى شتى ناوما)؛ كۆنە.
(۴) تىبى تۆخ و پەش (چاپەمەنى).
antiquity (an-tik'wə-ti), *n.* (۱) زەمانى كۆن (بەتايپەتەى پېش
سەدەى ناوەرەست)؛ زەمانى زو؛ چەرخى كۆن؛ دێزین. (۲) كۆنێتى.
(۳) خەلكى زەمانى كۆن (بەتايپەتەى نووسەرمان).
(۴) (pl.) كۆنە؛ كەلەپوورێكى زۆر كۆن.
(۵) (pl.) خو و ئەرێتى كۆن.
antirust (an'ti-rust'), *adj.* (۱) ژەنگەر؛ دژ بە ژەنگ.
(۲) ژەنگ نەگر.
ماددەى دژ بە ژەنگ (رادپەتەرى ئوتومبیل).
anti-Semite (an'ti-sem'it), *n.* كەسێكى دژ بە جوولەكە.
-anti-Semitic (*adj.*); **anti-Semitism** (*n.*).
antisepsis (an'ti-sep'sis), *n.* بەكارھێنانى دەرمان بۆ پاكدنەوێ لە
بەكتېرێا و مېكروب؛ پاكدنەوێ.
antiseptic (an'ti-sep'tik), *adj.* (۱) بەكتېرێا و مېكروب كۆش؛
بۆگەنى و پېسى بێ. (۲) پاك؛ خاویز.
(۳) ووشك و توندوتیژ و ناخۆش (بارى ژيان).
antisepticize (an'ti-sep'tə-sīz'), *v.t.* پاكدنەوێ لە بەكتېرێا و
مېكروب بە دەرمان.
antiserum (an'ti-sēr'əm), *n.* دەرمانى دژ بە بەكتېرێا (پزېشكەوانى).
antislavery (an'ti-slāw'ēr-i), *adj.* دژى بەندابەتێ: (~ laws).
antisocial (an'ti-sō'shəl), *adj.* (۱) دورو پەریز؛ گۆشەگیر.
(۲) دژ بە كۆمەل؛ دژ بە سوودى گشتى.
antistrophe (an-tis'trə-fi), *n.* (۱) بۆ سەندنەوێ كۆرەس لە
شافۆگەرى یۆنانى كۆندا. (۲) بەشى دووھەى ھەلبەستێك كە وەلامە بۆ بەشى
یەكەم.
antitank (an'ti-tānk'), *adj.* دژە دەبابە؛ دەبابە شكنێ.
antithesis (an-tith'ə-sis), *n.* (۱) بەراووردى یا پېنجەوانەى بێر لە
دوو پستەدا: (You are going. ; I am staying.).
(۲) بەشى دووھەى ووتەىكى وەھا (ژمارە پەك بپێنە).
(۳) بەراووردى؛ جیاوازی؛ ناكۆكى.
(۴) دژ؛ پېنجەوانە: (Joy is the ~ of sorrow).
antithetic (an'ti-thet'ik), *adj.* (۱) بەرامبەر؛ جیاواز.
(۲) پېنجەوانەى دەقاوودەق؛ دژ.
-antithetical (*adj.*).
antitoxin (an'ti-tok'sin), *n.* (۱) ژەر پەوین (كە لەناو لەش خۇيدا

antitrust

- دروست دهبيت: دژ ژهر (۲) درماني ژهر پهرين (كه بهرهلستي دهبات به لاش دژي نه خوشي وهناق، دهرهكويان... هتد).
- antitrust** (an'ti-trust'), *adj.* دژ به قورخ كردني نازرگاني و پيشهسازي.
- antiwar** (an'ti-wôr'), *adj.* دژ به جهنگ: دژو شمر.
- antler** (ant'lër), *n.* (۱) شاخي پهل پهل كه له كنيوي. (۲) پهليني نهم شاخه.
- ant lion**, (۱) جانهوريكه كرمزكي ميرووله دهخوات. (۲) كرمزكي نهم خانهومره ووشه ي دژواتا.
- antonym** (an'tə-nim'), *n.* ("Sad" is the ~ of "happy".)
- antonymous** (an-ton'i-məs), *adj.* دژواتا.
- antorse** (an-trôrs'), *adj.* بژ سهرمه يا پيشمه هلهجوو (پرووك - ناسي).
- antrum** (an'tram), *n.* (۱) بوشايي نيسقاني لاش (بهتاييهتي دوو بوشاييهكي نيوان لوتو كاژنري سهرمو. (۲) بوشايي: كلوز.
- anuran** (ə-nū'rən), *adj. & n.* تاييهتي به گيانداري ترو ووشكي. بڼ كلك (وهك بژو و قورناويلكه).
- anurous** (ə-nū'rəs), *adj.* بڼ كلك (بوق، قورناويلكه).
- anus** (ā'nəs), *n.* كوزم: كوني قنگ: قنگ.
- anvil** (an'vil), *n.* (۱) دهسگا: دهزگا: منځ سندان. (۲) يمينكه له سن نيسقانهكي كوئي ناومره.
- anxiety** (an-zī'ə-ti), *n.* (۱) مراق: دلپراكن: بڼ نارامي: خيم. (۲) هوي نهم مراقه (شت، بير).
- (~ to do well) (۲) به پهروشه بون: پهروش: .
- anxious** (anj'ʃəs, an'ʃəs), *adj.* (۱) مراقدار: بڼ نارام. (۲) مايي مراق و بڼ نارامي. (۲) به پهروش: ناواتهخوان: بهتاسمه:
- (I am ~ to go home and see my family.)
- anxiousness (*n.*).
- anxiously** (anj'ʃəs-li, an'ʃəs-li), *adj.* به پهروشمه: بڼ سهرمتانه بهتاسمه. (I am waiting ~ for you.)
- any** (en'i), *adj.* (۱) هره: هرچ: هر كاميكاني: (A~ boy may go.) (۲) همدنځك: هيچ (Do you have ~ apples?) (۳) هيچ: هيچ شتيك: (I haven't ~ money.) (۴) ههمور: ههمووكس (A~ child can tell.)
- pron. (sing. & pl.),** هر كس: هرچه دنځك.
- adv.** تا هيچ رادهيك: هيچ (پرسيا):
- (Is he ~ better this morning?)
- anybody** (en'i-bud'i, en'i-bod'i), *pron.* (۱) هر كس: هرچ كسينك. (۲) كسينكي بهناوبانگ يا ناسراو.
- anyhow** (en'i-hou'), *adv.* (۱) هرچونيك بڼت: به هرچونيك بڼت. (۲) به لامسرلايي.
- anyone** (en'i-wun'), *pron.* هر كس: هرچ كسينك.
- any one**, (۱) هرهيك: هرهيكه. (۲) هر تاكله كسينك: هرهيكه.
- anything** (en'i-thing'), *pron.* هر شتيك: هر كارنك يا پوداويك.
- n.** شتيك: هر شتيك.
- adv.** تا هر رادهيك: هيچ: هرچه دنځك بڼت.
- anything but**, هيچ: به هيچ جزريك: هرگيز.
- (He is anything but kind.)
- anyway** (en'i-wā'), *adv.* (۱) به هرچونيك بڼت: هرچونيك بڼت. (۲) به هر حال: هيچ نه بڼت: لهگل نهومده. (۳) به لامسرلايي.
- anyways** (en'i-wāz'), *adv.* [Colloq.] = anyway.

aphonia

- anywhere** (en'i-hwâr'), *adv.* (۱) له هر شونځك: بژ هرچنځيك. بڼت. (۲) [Colloq.] تا هر رادهيك: هرچه دنځك بڼت. له نيوان (دوو كات، ژماره، همد):
- anywhere from**, [Colloq.], (It costs anywhere from five to ten dollars. ; It takes anywhere from one to two hours.)
- get anywhere**, [Colloq.], هيچ سهرموتنځك هڼانهدي.
- anywise** (en'i-wiz'), *adv.* هرچونيك بڼت: به هرچونيك بڼت.
- apace** (ə-pās'), *adv.* خيرا: به خيرايي.
- Apache** (ə-pach'i), *n.* (۱) نه پاچي: تيرهيكه هيندي سووري خواروي پوزاواي نه ميريكاو سهروي موكسيكه. (۲) نه نداميني نهم تيرهيه. (۲) يمينكه له زمانه كاني نهم تيرهيه
- apache** (ə-pāsh', ə-pash'), *n.* شلاتي يا جهتيكي پارس.
- apart** (ə-pärt'), *adv.* (۱) له لاره. (۲) جيا (له كاتو شونځدا): جياوا. (۳) دوور له يمينكتر (۴) به جيا جيا: به جيا: (viewed ~) (۵) پارچه پارچه.
- apart from**, به جيا: جيا: جياوا.
- joking apart**, جگه له: يمينكه له: لهو پيش بهولاره.
- know apart**, بڼ گانته.
- live apart**, له ييك جيا كرده نهوه (شت، مړو).
- set apart**, به جيا ژيان: پينكوه نه ژيان.
- take apart**, خسته لاره: هلهگرتن: پاشه كوت كردن.
- apartheid** (ə-pärt'hīt), *n.* هلهو شاندن (مكينه، يروپا): پارچه پارچه كردن.
- سياسهتي رهنهگريستي دژ به قوله -
- دهشكان له باشووري نه هريفا.
- apartment** (ə-pärt'ment), *n.* خانوچكه: نه پارتمان: دهسته خانو.
- apartment house (or building)**, خانوچكه بهش بهش كراوه.
- به چمند خانوچكه يكهوه هرهيكه يان به سهره خق دهرين به كړي.
- apathetic** (ap'ə-thet'ik), *adj.* (۱) بڼ همت: همت مردو.
- (۲) بڼ دهرهست: به تنگه نه هاتو: كوئي نه دهر: بڼياك.
- apathetical** (ap'ə-thet'ik'l), *adj.* = apathetic.
- apathetically (*adv.*).
- apathy** (ap'ə-thi), *n.* (۱) بڼ همتي: همت مردوويي. (۲) بڼ دهرهست: به تنگه نه هاتو: بڼياكي: كوئي نه دان.
- ape** (āp), *n.* (۱) مهيون. (۲) لاسايي كردهوه.
- v.t.** لاسايي كردهوه.
- apeak** (ə-pēk'), *adv.* به ستووني: به قنچي: به په پي.
- aperient** (ə-pēr'i-ent), *adj. & n.* درماني پهراني.
- aperiodic** (ā'pēr-i-od'ik), *adj.* به چرخي پڼك ويكي بوونه داو.
- aperitif** (a'pā'rē'tēf'), *n.* خوارونه ويكي كجولي.
- aperture** (ap'ēr-chēr), *n.* (۱) كوئ: كه له بهر. (۲) تيره ي چاري كاميرا يا دوربين (كه پوونكي ليوه دهچته ژوروه).
- apery** (āp'ēr-i), *n.* (۱) لاسايي كردهوه. (۲) لاسايي كردهويهك.
- apex** (ā'peks), *n.* (۱) لووتكه: پوپ: سهر: تهرقه سهر. (۲) سهری زمان.
- aphasia** (ə-fā'zhə, ə-fā'zhi-ə), *n.* تواناي قسه كردن و تيگه بشتن نه بوون (به هوي برينداری ميشكهوه).
- aphasiac (*n.*); aphasic (*adj.*).
- aphelion** (ə-fē'li-on, ə-fē'li-en), *n.* دورترين خاني خولگي نه ستيره يكي كه پوك له خوروه.
- aphesis** (af'ə-sis), *n.* لايردن ي پرگه يكي كورتي بڼ هيز له سهره تاي ووشه دا (وهك: squire له باتي esquire)
- aphid** (ā'fid, af'id), *n.* سن: جانهورنكي زور بچووه ده داته بووه.
- aphis** (ā'fis, af'is), *n.* = aphid.
- aphonia** (ə-fō'ni-ə), *n.* دهنگ نوسان يا نه مان (به هوي نه خوشي ژي دهنگ كانهوه).

aphonic

- aphonic** (ə-fon'ik), *adj.* (۱) دهنګ نورساو يا نه‌ماو.
(۲) بڼ دهنګ (دهنگسازي).
- aphorism** (af'ə-riz'm), *n.* پهندي پيشينان؛ قسمي ناسته‌ق.
- aphoristic** (af'ə-ris'tik), *adj.* (۱) وهك پهندي پيشينان.
(۲) پر له قسمي ناسته‌ق.
- aphrodisiac** (af'rə-diz'i-ak'), *adj.* هموس هلسيني جوت-
بوون؛ هموس بزون (خواردنه‌منی).
- n.* خواردنه‌منی هموس هلسين.
- Aphrodite** (af'rə-dī'ti), *n.* (۱) بانوخواي دلداری و جواني
يوانی (نفسانه‌ی یونانی). (۲) [a-] جزره په‌پوله‌یکه.
- aphyllous** (ə-fil'əs), *n.* (۱) وهك پوه‌کښکی بیایانی هم‌جوره
که پڼی دموورتیت: "کاکتس"؛ پووت.
هنګی؛ تایه‌تی به هنګ.
- apian** (ā'pi-ən), *adj.* تایه‌تی به هنګو به‌خوگرندی.
- apiarian** (ā'pi-ār'i-ən), *adj.* هنګ به‌خوگر.
- n.* هنګ به‌خوگر.
- apiarist** (ā'pi-ə-ris't), *n.* پلووره هنګ خانه؛ شوینی پلووره هنګ.
- apiary** (ā'pi-er'ī), *n.* (۱) پویه‌ی؛ لوتکه‌یی.
- apical** (ap'i-k'l, ā'pi-k'l), *adj.* (۲) به سري زمان بیژاو (دهنگسازي).
- n.* دهنگی تپیی به سري زمان بیژاو (وهك: t, d, s, l).
- apiculture** (ā'pi-kul'chēr), *n.* هنګ به‌خوگر.
- apiece** (ə-pēs'), *adv.* هریه‌کی؛ هریه‌کی؛ سرو:
(We spent ten dollars ~.)
- apiology** (ā'pi-ol'ə-ji), *n.* هنگناسی؛ زانستی لیکولینره‌ی هنګ.
- apish** (āp'ish), *adj.* (۱) مایمونانه. (۲) لاساییکه‌روه.
(۳) خزده‌رخه؛ هارواه؛ فیلباز.
- aplomb** (ə-plom', ə-plōm'), *n.* بړوا به خو بوون؛
به خۇدا پاپرموون؛ ژیری.
- apnea, apnoea** (ap-nē'ə), *n.* (۱) هتاسه‌پرائی کاتی.
(۲) له هوش خو چوون (له‌هر که‌می نؤکسجین)؛ خنکان.
- apo-** (ap'ə), پيشگرینکه به‌مانای (۱) دور له؛ په‌بڼ.
(۲) جیا؛ پیکره نه‌نورساو.
- apocalypse** (ə-pok'ə-lips'), *n.* (۱) دوا بهشی نیجیل.
(۲) پيشبینی؛ دواپوژبینی؛ ناشکراکردنی دواپوژ.
- apocalyptic** (ə-pok'ə-lip'tik), *adj.* (۱) تایه‌تی به دوا بهشی
نیجیل (۲) پيشبینی؛ دواپوژبینی.
(۳) نیشانه‌ی کارساتینکی گوره و بهم زوانه‌به.
- apocalyptic (adj.).** کورنکرده‌وی ووشه به قوتدانی.
- apocopate** (ə-pok'ə-pāt'), *v.t.* دوا بړگه يا دوا دهنګ.
قوتدانی دوا دهنګ، تپ، يا بړگه‌ی
- apocope** (ə-pok'ə-pi'), *n.* ووشه‌بهك (وهك: most له‌باتی mos).
- apocrypha** (ə-pok'ə-rə-fə), *n.* (۱) نوسراونکه که گومان له
راستینتی بکرت یا نه‌زانوت نوسره‌که‌ی کن‌به.
(۲) [A-]، نه‌نوسراوانه‌ی که پړوتستانتی‌یه‌کان بړوا ناکن به‌شیک بڼ له
نیجیلی کون.
- apod** (ap'əd), *adj.* بڼ قاچ؛ بڼ پهل.
- n.* گیانداریکی بڼ قاچ.
- apodal** (ap'ə-d'l), *adj.* بڼ قاچ؛ بڼ پهل.
- apodeictic** (ap'ə-dik'tik), *adj.* = apodictic.
- apodictic** (ap'ə-dik'tik), *adj.* په‌نگه‌دار (بېروا، فعلسه‌فه)؛ راست؛
بڼ گومان
- apodosis** (ə-pod'ə-sis), *n.* بهشی ته‌واو‌کری رسته‌ی مرجی.
- apogamy** (ə-pog'ə-mi), *n.* نژدېوونی بووه به‌بڼ لیکدان يا

apostrophe

پیتانن.

- apogamic (adj.); apogamous (adj.).**
- apogee** (ap'ə-jē'), *n.* (۱) دورترین خالی زهوی له خولگی مانگوه.
(۲) دورترین يا به‌زرت‌ترین جینگه.
- Apollo** (ə-pol'ō), *n.* (۱) نه‌پول؛ خودای موسیقا و هلبه‌ست و
پیشبینی و پزشکی‌هوانی و خور (نفسانه‌ی یونان و پومان).
(۲) کورینکی قوز.
- Apollonian (adj.).**
- Apollyon** (ə-pol'yən), *n.* شعیقان.
- apologetic** (ə-pol'ə-jet'ik), *adj.* (۱) بوردنخزان.
(۲) له‌سمرکرده‌وه (به نووسین يا دواون).
- apologetics** (ə-pol'ə-jet'iks), *n.pl.* له‌سمرکرده‌وی خاچ-
پهرستی (نابیناسی).
- apologia** (ap'ə-lō'ji-ə), *n.* ووتاریکی لایه‌نگری يا له‌سمرکرده‌وه.
- apologist** (ə-pol'ə-jist), *n.* پشتیوان‌کری بیروباوه‌ی يا پنبازنکه به
نوسین يا دواون؛ به‌لکه بڼ هینره‌وه.
(۱) داوای لیووردن کردن؛
داوای لیخوشیوون کردن؛ پاساو هینانه‌وه:
(He ~d to his teacher for coming to school late.)
- (۲) لایه‌نگری کردن يا له‌سمرکرده‌وه (به نووسین يا دواون).
- apology** (ə-pol'ə-ji), *n.* (۱) پالشتی کردن يا لایه‌نگری کردنی
ناین، پنباز، يا بیروباوه‌یک (به نووسین يا دواون)؛ ووتاریکی ودها
(۲) بوردنخواری؛ داوای لیخوشیوون کردن؛ پاساو؛ پاساو هینانه‌وه:
(If you are impolite to a person, you should make an ~.)
- (۲) بریتی‌یه‌کی قعلب.
- apoplectic** (ap'ə-plek'tik), *adj.* (۱) فیدار؛ فنی؛ ئی دیت.
(۲) وهك فنی؛ ده‌بته هزی فن لیهاون.
- n.* کسیک که فنی لگه‌لدا بیت.
- apoplexy** (ap'ə-plek'si), *n.* فنی.
- aport** (ə-pōrt'), *adv.* لای چه‌ی که‌شتی؛ بڼ لای چه‌ی.
- apostasy** (ə-pos'tə-si), *n.* هتنگه‌نره (له ناین، پنباز، بیروباوه‌ی،
حیزب)؛ لادان له پئی راست.
- apostate** (ə-pos'tāt, ə-pos'tit), *n.* کسینکی هتنگه‌واره له ناین يا
پنبازنکه؛ گورما؛ لادمر.
- apostatize** (ə-pos'tə-tīz'), *v.i.* هتنگه‌واره له ناین يا پنبازی خو.
- aposteriori** (ā'pos-tēr'i-ōr'i), (له نه‌نجامه‌وه بڼ هق فعلسه‌فه،
ژیرپښی):
(The boys are tired, so they must have walked a long way.)
- (۲) کرده‌نی؛ له‌سمر تاقیکردنه‌وه و سمرنج دانراوه.
- apostil, apostille** (ə-pos'til), *n.* تپیننی سمر پمراوین.
- apostle, Apostle** (ə-pos'tl), *n.* (۱) [A-]، هریه‌کیک له دوازه
قوتابی يا په‌یام‌به‌ره‌کانی عیسا. (۲) په‌یام‌به‌ری؛ په‌یام‌به‌ری خاچ پمرستان؛
قوتابی. (۳) خاچ پمرست بلاک‌ه‌وه‌یه‌کی کون.
(۴) پابه‌ری پنبازنکی تازه؛ پابه‌ری؛ سمرکرده‌یه‌کی سازاندنی کومل.
- apostolate** (ə-pos'tl-it, ə-pos'tl-āt'), *n.* پله و نره‌و ماوه‌ی
کاری په‌یام‌به‌ریک.
- apostolic** (ap'əs-tol'ik), *adj.* (۱) په‌یام‌به‌ری؛ پیغه‌میری.
(۲) تایه‌تی به دوازه قوتابی و په‌یام‌به‌ره‌کی عیسا و کاروبار و ناموزگاری و
چه‌رخي ژانپان. (۳) [A-]، پایایی؛ تایه‌تی به پایا.
تختی پایایی؛ پله و دمه‌لات و کاری پایا.
- Apostolic See,** بانگ کردن کسینکی دیار يا نادیار.
- apostrophe** (ə-pos'trə-fi), *n.* له ویزه و ووتاردا؛ بانگ
نیشانه‌یه‌که وهک ویزگول (')
له پښکی لاژووری تپه‌وه دانه‌نرت بهم مانایانه:
(I'm = I am) له جنی تپیی لادراو.

apostrophize

- (۲) نیشانه‌ی بونه: (Mary's dress; The girls' room)
 (۳) نیشانه‌ی کویه: (five 6's; the A's)
apostrophize (ə-ˈpos'trə-ˈfīz), *v.t. & v.i.* بانگ کردنی کسینگی
 دیار یا نادیار له ویزه ووتاردا:
 ("Million! thou should'st be living at this hour.")
apostrophize (ə-ˈpos'trə-ˈfīz), *v.t. & v.i.* به‌کاره‌ینانی ویزگول
apothecary (ə-ˈpɒθ-ə-ker-i), *n.* دهرمانگر؛ دهرمانساز؛
 دهرمانفروشی
apothegm (ap'ə-them), *n.* Also apophthegm, په‌ندی-
 پینشنان؛ قسه‌ی نه‌سته‌ی
apotheosis (ə-ˈpɒθ-ɪ-ˈɒ-sis, ap'ə-thē-ɪ-ˈɒ-sis), *n.* (۱) کردن به
 خدا؛ به‌زگردنوه‌ی موقنیک بؤ پله‌ی خود.
 (۲) ستایش کردننکی له راده‌به‌ده‌ی موقن یا شت.
 (۳) نموونه‌ی به‌ر؛ وینه‌ی به‌ر.

-apotheosize (*v.t.*).

appal (ə-ˈpɒl'), *v.t.* = appall.

appall (ə-ˈpɒl'), *v.t.* تواقندن؛ ترساندن؛ زور سرسام کردن؛ زراویدن.
appalling (ə-ˈpɒl'ɪŋ), *adj.* ترسانک؛ تواقندر؛ زور خراب؛ ناپه‌سند:
 (His behavior was ~.)

appanage, apanage (ap'ə-nij), *n.* (۱) زمو‌ی‌وزارو پارمیک که
 پاشاو میر ده‌یدن به مندا‌له‌کانیان. (۲) به‌خشیش؛ زیاده‌بش.
 (۳) مافینکی تایبه‌تی کسینک به‌هزی پله‌وی‌پایه‌یوه.
 (۴) هرزمنینکی ژیرده‌سته‌ی وولاتینکی بیگان.

apparatus (ap'ə-rā'təs, ap'ə-rat'əs), *n.* (۱) کهرسه؛
 پیریسستی کار. (۲) ده‌زگا؛ دام‌وده‌زگا.
 (۳) نامیر؛ مه‌کینه. (۴) پیوانه؛ هزی پیوانه یا کیشه.
 (۵) کونه‌ندام: (the digestive ~).

apparel (ə-ˈpar'əl), *n.* (۱) جل؛ جل‌وبه‌رگ؛ پوشاک.
 (۲) به‌رگی رازاندنوه: (the white ~ of winter).
 (۳) پوشاک‌ی کشته‌ی (له‌نگه‌ر، تهر، توپ و ده‌زگای تری دهره‌وه‌ی ده‌گرتنوه).
v.t. پوشین؛ به‌رگ کردنه‌به‌ر.

apparent (ə-ˈpar'ənt, ə-ˈpār'ənt), *adj.* (۱) دیار؛ له‌به‌رجاو.
 (۲) بوون؛ ناشکرا. (۳) له‌وه‌چوو؛ وا دیاربوون؛ پوه‌الت.
apparently (ə-ˈpar'ənt-li, ə-ˈpār'ənt-li), *adv.* (۱) به‌ناشکرا؛
 له‌به‌رجاو. (۲) وا دیاره؛ له‌وه‌ی ده‌چیت؛ وا دهره‌ده‌کونیت.

apparition (ap'ə-rish'ən), *n.* (۱) شتینکی له‌به‌ر ده‌رکوتوو.
 (۲) خپو. (۳) هاتنه‌پوو؛ هاتنه‌پیشهر.
apparitor (ə-ˈpar'ə-tēr, ə-ˈpār'ə-tēr), *n.* فرمانبره‌ی به‌جینشنان
 یا پښ پښ‌یاندنی فرمانی دادگای زابنی یا میری.

appeal (ə-ˈpēl'), *v.t.* (۱) [Archaic]، تاوانبارکردن.
 (۲) داوای پیاچوونوه‌ی بریاری دادگاکردن: (to ~ a verdict).
v.i. (۱) داوای پیاچوونوه‌ی بریاری دادگایی‌کردن.
 (۲) (to ~)، تکانکردن؛ داواکردن؛ هوار بؤ بدن؛ بانگ کردن:

(She ~ed to him for mercy.)
 (۲) په‌نابردنوه‌ی. (۴) به‌دل بوون؛ دل پاکشنان:
 (His ideas ~ed to me. ; She ~s to me.)

n. (۱) بانگه‌راز؛ تکا؛ داواکردن؛ هوار؛ بانگ؛ داوا:
 (an ~ to the government to release the political prisoners)
 (۲) (۱) داواکردن له دادگا بؤ پیاچوونوه‌ی داواکاری‌یک. (ب) نم داوایه.
 (ج) مافی نم داواکردنه. (د) داواکاری‌یکه‌ی دراو به دادگایه‌ی به‌رتر.
 (۳) جوانی؛ توانای دلفراندن یا دل پاکشنان؛ بره‌و:

(That kind of music has lost its ~.)
 (۴) [Archaic]، تاوانبارکاری.

appealable (ə-ˈpēl'ə-b'l), *adj.* (۱) ده‌قوانریت داوای پیاچوونوه‌ی
 بکرنیت له‌لاین دادگایه‌ی به‌رتره‌وه. (۲) داوای پیاچوونوه‌ی ده‌کرنیت (بریاری).

appendices

appear (ə-ˈpē'r'), *v.i.* (۱) هاتنه به‌رجاو؛ هاتنه‌پوو؛ ده‌رکوتن.
 (۲) په‌یدابوون؛ سره‌م‌لدان.
 (۳) وا ده‌رکوتن؛ وا دیاربوون؛ له‌وه‌چوون:

(It ~s that he will win the election.)
 (۴) چوونه دادگا؛ خؤ پیشاندان له دادگادا:

(He ~ed in court yesterday.)
 (۵) بلاوکردنوه (چاپه‌م‌ه‌نی). (۶) نوواندن (شانو‌گه‌ری):

(He will ~ in Hamlet.)
appearance (ə-ˈpē'r'əns), *n.* (۱) ده‌رکوتن؛ هاتنه‌پوو؛ په‌یدابوون:
 (the ~ of flowers in the spring)

(۲) پوو؛ پوخسار؛ پوه‌الت؛ دیمه:
 (She has a nice ~. ; A~s are sometimes deceiving.)

(۳) شتینکی له‌پوو یا دیار. (۴) خپو.
 (۵) وا پیشاندان؛ وا ده‌رخستن؛ وا نوواندن:

(He gave the ~ of being busy.)
keep up appearances, خؤ به باشی پیشاندان؛

خؤ به باشی نوواندن؛ پوه‌التینکی په‌سند پیشاندان.
make an appearance, خؤ پیشانی خه‌لک دان.

put in an appearance, چوونه کؤبوونوه یا نامه‌نگینک بؤ ماوه‌یه‌کی
 کورت.

appeasable (ə-ˈpēz'ə-b'l), *adj.* دلی نهرم ده‌بیت یا نهرم ده‌کرنیت؛
 ده‌هینرتنوه سرخؤ؛ هینم ده‌کرنیتوه.

appease (ə-ˈpēz'), *v.t.* (۱) هینم کردنه‌وه؛ دام‌رکاندنوه؛
 دلته‌وایی کردن؛ هینانوه سرخؤ.

(۲) تینوتی شکاندن؛ تیرکردن: (Water ~s thirst).
 (۳) رازی کردن یا ده‌مکوت کردن؛ دوژمن به به‌رتیل یا جینه‌جینکردنی داوا

نابجه‌یه‌که‌ی هر بؤ نوه‌ی شپ نه‌فروشت؛ لاواندنوه‌ی دوژمنی درنده:
 (to ~ an enemy)

appeasement (ə-ˈpēz'mənt), *n.* رازی کردن یا ده‌مکوت کردنی
 دوژمن به جینه‌جینکردنی داواکه‌ی؛ دل نهرم کردن؛ هینم کردنه‌وه:

(a policy of ~)
appellant (ə-ˈpel'ənt), *adj.* تایبه‌تی به پیاچوونوه‌ی داوای

دادگایی کردن له‌لاین دادگایه‌کی به‌رتره‌وه.
n. دادخواز (له دادگای پیاچوونوه)؛ داواکاری پیاچوونوه

appellate (ə-ˈpel'it), *adj.* تایبه‌تی به پیاچوونوه (دادگا).
appellate court, دادگای پیاچوونوه.

appellation (ap'ə-lā'shən), *n.* (۱) ناوان؛ ناو‌نیشان.
 (۲) ناو؛ ناو‌نیشان؛ نازناو.

appellative (ə-ˈpel'ə-tiv), *adj.* (۱) تایبه‌تی به ناو.
 (۲) تایبه‌تی به ناوی گشتی (پژمان).

n. (۱) ناو؛ ناو‌نیشان. (۲) ناوی گشتی (پژمان).
appellee (ap'ə-lē'), *n.* داوا له‌سهر یا شکات لیکراو له دادگای

پیاچوونوه‌دا.
appellor (ə-ˈpel'ôr, ap'ə-lôr), *n.* داواکار یا دادخواز له دادگای

پیاچوونوه‌دا.
append (ə-ˈpend'), *v.t.* پیوه‌نووساندن؛ کردن به پاشکؤ؛ خسته‌سهر.

appendage (ə-ˈpen'dij), *n.* (۱) پاشکؤ؛ کلک (مه‌جان؛ زیاده).
 (۲) نه‌ندامینکی ناسهرکی له‌ش (کلک، لاق ... هتد).

appendant, appendent (ə-ˈpen'dənt), *adj.* (۱) خراوه‌سهر؛
 زیاده؛ کلک (مه‌جان؛ پاشکؤ). (۲) تایبه‌تی به مافی پاشکویه‌تی (دادگه‌ری).

(۱) پاشکؤ. (۲) مافی پاشکویه‌تی (دادگه‌ری).
n. دهره‌ینان یا لاهردنی

appendectomy (ap'ən-dek'tə-mi), *n.* پیخؤ‌له‌کوتره.
appendices (ə-ˈpen'də-sēz), *n.* alternative plural of-
 appendix.

appendicitis

appendicitis (ə-pen'da-si'tis), *n.* **مهرکردنی ریخوله کوزیره**
appendix (ə-pen'diks), *n.* (۱) **باشکړ (ریپتوک)؛ کلک (مجان).**
 (۲) **ریخوله کوزیره.**

apperceive (ap'er-sēv'), *v.t.* **لیدکاته ور ښکته‌یشتنی شتی تازه به**
شاره‌زایی کول

apperception (ap'er-sep'shən), *n.* (۱) **پي نه‌دیی؛ بینځن یا**
مه‌ستینکړدن (۲) **تینگ‌یشتنی شتی تازه به شاره‌زایی کول.**

appertain (ap'er-tān'), *v.i.* **په‌یوه‌ندی پی‌یوه‌یوون.**

appetence (ap'ə-təns), *n.* = **appetency.**

appetency (ap'ə-tən-si), *n.* (۱) **حز؛ ناروون؛ بیزوون.**

(۲) **ناروون یا مه‌لینکی زگماکی.** (۳) **هوگری و مه‌لی سرووشتی بۇ نژیک-**

بوونه له‌یک (له‌نیوان شتی وه کهرسه‌ی کیمیایدا).

appetite (ap'ə-tīt'), *n.* (۱) **ناروون؛ حزن (شت، کردار)؛ بیزوون.**

(۲) **ناروون خواردن؛ حزی خواردن؛ دل بردن**

appetizer (ap'ə-tiz'er), *n.* **به‌رخ‌وړاک؛ به‌ردل‌کهره‌وه؛ مه‌زه.**

appetizing (ap'ə-tiz'ing), *adj.* (۱) **به‌ردل‌کهره‌وه؛ ناروون‌کهره‌وه.**

(*An ~ smell came from the kitchen.*)

(۲) **خوش (خوارده‌مه‌نی).**

applaud (ə-plôd'), *v.t. & v.i.* (۱) **چه‌په بۇ لیدان**

(۲) **په‌سندکړدن؛ ثافه‌وین کردن.**

applause (ə-plôz'), *n.* **چه‌په؛ چه‌په‌لیران**

apple (ap'l), *n.* (۱) **سینو** (۲) **دارسینو.**

apple of discord, **هوی نا‌وکي و دوو‌بره‌کی.**

apple of one's eye, **بیبیل‌لی چار.**

(۲) **کسبک یا شتیکی زور خوشه‌ویست.**

apple polisher, [Slang]. **مه‌راییکر؛ کوزک‌ش.**

applesauce (ap'l-sôs'), *n.* (۱) **شیرینی‌په‌که له سینو ده‌کړنت.**

(۲) [Slang]. **قسه‌ی میچ‌ویوون.**

appliance (ə-pli'əns), *n.* (۱) **به‌کاره‌یځان؛ به‌کاره‌یځران.**

(۲) **نامیزی نارمال؛ پیکاری نارمال: (kitchen ~s).**

applicable (ap'li-kə-b'l), *adj.* **به‌سهردا گونجاو؛ شیاو؛**

په‌یوه‌ندیدار؛ کاریکړاو: (*The law is not ~ in this case.*)

-applicability (n.).

applicant (ap'li-kant), *n.* **داوکار؛ کار، قوتابخانه، یارمه‌تی؛**

داخواز: (*There were fifty ~s for one job.*)

application (ap'li-kā'shən), *n.* (۱) **به‌کاره‌یځان؛ کاریکړدن؛**

خستنه‌کار: (۲) **لیدان (دهرمان، ثاریشت، (۳) دهرمان.**

(۴) **شینوی به‌کاره‌یځان یا لیدان.**

(۵) **داوکار، قوتابخانه، یارمه‌تی؛ داخوازی؛ داواشامه:**

(*an ~ for employment*)

(۶) **داواشامه؛ ویستنامه؛ نیستیماره:** (*to fill out an ~*)

(۷) **کوشش؛ همل‌وته‌قلا.**

(۸) **په‌یوه‌ندی؛ گرتنه‌وه:** (*This idea has no ~ to the case.*)

applicative (ap'li-kā'tiv), *adj.* **به‌کاردیت.**

applicator (ap'li-kā'tēr), *n.* **نامیزی دهرمان، بویه، یا شتی تر**

پن لیدان؛ دل‌ویننر؛ دل‌وینن.

applicatory (ap'li-kā-tôr'i, ap'li-kā-tō'ri), *adj.* **کرده‌نی**

applied (ə-plid'), *adj.* **کرده‌نی؛ کردار‌ه‌کی؛ به‌چیننر؛**

به‌کارده‌یځنت: (*~ physics*)

appliqué (ap'li-kā'), *adj.* **پی‌وه‌دوروو (نقشی پازاندنه‌وه).**

n. **نقش یا پارچه قوماشی په‌نگا‌وړه‌ک که ده‌دوریت به قوماشیکه‌وه بۇ**

پازاندنه‌وه.

v.t. **پازاندنه‌وه (به نقش و پارچه قوماشی په‌نگا‌وړه‌ک).**

apply (ə-pli'), *v.t.* (۱) **لیدان (بویه، دهرمان، کتیره):**

(*A ~ glue to the surface.*)

appreciation

(۱) **به‌کاره‌یځان بۇ مه‌به‌ستینکی تاییه‌تی؛ لیدم‌رکړدن:**

(*A ~ these ten dollars to the loan.*)

(ب) **به‌سهردا گونجاندن؛ بۇ به‌کاره‌یځان:**

(*A ~ your knowledge to the problem.*)

(۳) **کوشش کردن:** (*He ~ied himself to his work.*)

v.i. (۱) **داوکاردن:** (*~ to ; ~ for*)

(*He ~ied to several schools for a teaching job.*)

(۲) **په‌یوه‌ندی پی‌یوه‌یوون؛ گرتنه‌وه؛ به‌سهردا گونجا:**

(*This principle always ~ies. ; What I am saying does not ~ to you.*)

appoint (ə-point'), *v.t.* (۱) **دانان (کات، شوین)؛ دیاری کردن:**

(*He ~ed a time for the meeting.*)

(۲) **داه‌یزاندن؛ دانان له‌سهر کار:** (*I ~ him chairman.*)

(۳) **ناومال پازاندنه‌وه:** (*a well- ~ed house*)

(۴) **برینه‌وه یا بریار له‌سهر دان له دادگادا (زهری‌وزار، سامان).**

appointee (ə-poin'tē'), *n.* **داتوار (له‌سهر کار)؛ داه‌یزاو.**

appointment (ə-point'ment), *n.* (۱) **دانان (له‌سهر کار)؛**

داه‌یزان. (۲) **کسبکی داتوار یا داه‌یزاو.**

(۳) **کار یا پله‌ی دیاریکړاو.**

(۴) **ژوان؛ به‌لننن دیده‌نی:**

(*Our ~ is at two o'clock. ; He made an ~ to see the dean.*)

(۵) **(pl.). کله‌په‌ل نارمال؛ کهرسه.**

(۶) **بریارې خاوه‌نیتي و به‌شکردنی زهری‌وزار له دادگادا.**

apportion (ə-pôr'shən, ə-pôr'shən), *v.t.* **داه‌یشکردن؛**

به‌شکردن (به‌پي نه‌خشمی تاییه‌تی).

-apportionment (n.).

appose (ə-pōz'), *v.t.* (۱) **لیدان (مؤن) خستنه‌سهر:**

(*to ~ a seal to a document*)

(۲) **له‌ته‌نیشټ په‌کهره دانان.**

به‌چي؛ په‌سهند؛ دروست؛ شیاو:

apposite (ap'ə-zit), *adj.* (۱) **به‌ته‌نیشټ په‌کهره دانان یا**

داتوار. (۲) **به‌ته‌نیشټ په‌کهره گشمرکدن (زینده‌وهرناسی).**

(۳) **دانانی وشه‌یه‌ک به‌ته‌نیشټ وشه‌یه‌کی هارواتاو بۇ پوونکرده‌وه‌ی**

(پیزمان). (وه‌ک وشه‌ی "cousin" له‌م پسته‌یه‌دا):

(*Mary, my cousin, is here.*)

appositive (ə-poz'ə-tiv), *adj. & n.* **له‌باتي (پیزمان).**

(ژماره‌س‌ی وشه‌ی پی‌شوو ببینه).

appraisal (ə-prāz'əl), *n.* **نرخ له‌سهر دانان؛ خه‌ملاندن؛ هه‌سه‌نگاندن.**

appraise (ə-prāz'), *v.t.* (۱) **نرخ له‌سهر دانان؛ خه‌ملاندن؛ قه‌بلاندن:**

(*He ~d the house for fifty thousand dollars.*)

(۲) **هه‌سه‌نگاندن.**

-appraiser (n.); appraisalment (n.).

appreciable (ə-prē'shi-ə-b'l, ə-prē'shə-b'l), *adj.* **نموت؛**

مه‌ستینکړاو؛ زور: (*an ~ difference in temperature, pay, etc.*)

-appreciably (adv.).

appreciate (ə-prē'shi-āt'), *v.t.* (۱) **نرخ زانين؛ مه‌ستینکړدن؛**

پیزانين (چاکه، کوشش): (*His hard work was not ~d.*)

(۲) **جبي سویاس بوون؛ سویاس کردن:** (*I ~ your kindness.*)

(۳) **چیز لی‌وه‌رکړتن:** (*to ~ poetry, music, nature, etc.*)

(۴) **به‌قهره زانين یا مه‌ستینکړدن:** (*to ~ the difficulties ahead*)

(۵) **نرخ زیادکردن؛ نرخ به‌زکړده‌وه.**

v.i. **نرخ به‌زکړده‌وه؛ نرخ زیادبوون:**

(*The house has ~d a lot since we bought it.*)

appreciation (ə-prē'shi-ā'shən), *n.* (۱) **پیزانين (چاکه)؛**

appreciative

- نرخ زانن! همسپینکردن. (۲) سوپاس! پزیز.
(۳) چیرژ لیره رگرتن! ئی تیگه یشتن و نرخ زانن: (his ~ of art).
(۴) نرخ بهرزبونوه.
- appreciative** (ə-prē'shi-ā'tiv), *adj.* نرخ زان! سوپاسکره!
(an ~ audience; He was very ~.) (پزیزگر. (an ~ audience; He was very ~.)
-appreciatively (*adv.*)
- apprehend** (ap'ri-hend'), *v.t.* (۱) گرتن (گوناهبار، گومانبار).
(۲) تیگه یشتن! چوونه میسکهوه. (۳) به ترسوه چاره یوان کردن!
مترسی کردن! ئی ترسان (پروداوی داهاتوو)
apprehensible (ap'ri-hen'sə-b'l), *adj.* مرؤة ده توانیت تری
بگات.
apprehension (ap'ri-hen'shən), *n.* (۱) گرتن (گوناهبار، گومانبار).
گومانبار: (the ~ of the suspect).
(۲) مترسی! ترس! دله راوکن:
(He went into the examination room filled with ~.)
(۳) تیگه یشتن! چوونه میسکهوه. (۴) را.
apprehensive (ap'ri-hen'siv), *adj.* (۱) زو و شت تی ده گات.
(۲) هست تیز! به سرنج! ووردین.
(۳) مترسیدار! پر له مترسی! دودل:
(I am very ~ about his visit.)
apprentice (ə-pren'tis), *n.* (۱) شاگرد! بهروستا.
(۲) نوکار! تازه کوره! نه شمارزا.
v.t. کردن به شاگرد! شاگردی کردن.
apprenticeship (ə-pren'tis-ship), *n.* (۱) شاگردیتی!
شاگردی! بهروستایی. (۲) ماهوی شاگردیتی! نه رگی شاگرد.
(۳) ماهوی راهانن یا فیربون! راهانن! فیربون.
appressed (ə-prest', a-prest'), *adj.* به تهختی له سر پویهکه
یا پیوهی نووساوه (پویه کناسی، گیانه رناسی).
apprise, apprize (ə-prīz'), *v.t.* ناگادار کردن! پین راگه یاندن!
پین ووتن.
approach (ə-prōch'), *v.t.* نزدیکبونه (کات، شوین، پاده):
(Winter ~ed.)
v.t. (۱) ئی نزدیکبونه! چون بهرو! هاتن بهرو:
(He ~ed manhood. ; We ~ed the town.)
(۲) ئی نزدیکبونه.
(۳) لیکچون! لیه کترچون! لیک کردن (شیوه).
(۴) شان له شان دان! خو له قهره دان:
(He is such a good musician no one can ~ him.)
(۵) ئی نزدیکبونه و داوالیک کردن! پینشناز کردن! پین ووتن:
(I ~ed him about giving you a job.)
(۶) دست به کار کردن له سر.
n. (۱) لیکچون (شیوه)! لیک کردن. (۲) ئی نزدیکبونه.
(۳) (pl.) خو ئی نزدیکبونه (بوسه سرنج پاکیشان، قسه لهگهل کردن... هتد):
(All his ~es failed.)
(۴) رینگه! رینگه! چوونه ژورومره! شوینی تیپه ریون:
(All the ~es to the city were guarded by soldiers.)
(۵) رینگه! ریناز! شیوهی کردن! شیواز:
(When learning a foreign language, the best ~ is the study of the spoken language. ; He has a practical ~ to problems.)
approachable (ə-prōch'ə-b'l), *adj.* (۱) مرؤة ده توانی بیگاتی.
(۲) ده توانی قسه لهگهل بکرنیت! پووخوش.
-approachability (*n.*)
approve (ə-prōv'), *v.t.* پسه ندرکن.
approbation (ə-prōb'ā'shən), *n.* (۱) پسه ندرکن.
(۲) ستایش! ناهه رین.

apropos

- appropriate** (ə-prō'pri-āt'), *v.t.* (۱) دهست به سروردا گرتن!
لینه نندن: (The government ~d their property.)
(۲) درین. (۳) ترخان کردن (پاره)! بؤ دانان (پاره):
(The legislature ~d money for the schools.)
adj. بهجن! دروست! شیوا! جوان! باش! گونچاو:
(an ~ behavior, response, answer, place, time, dress, etc.)
-appropriateness (*n.*); appropriator (*n.*)
appropriately (ə-prō'pri-āt'li), *adv.* به رنک و پینکی!
به جوانی و باشی: (You should behave ~.)
appropriation (ə-prō'pri-ā'shən), *n.* (۱) دهست به سروردا -
گرتن! لینه نندن (زهری و زار). (۲) ترخان کردن (پاره)! بؤ دانان (پاره) بؤ
پروژه یهکی گشتی. (۳) پاره ی ترخان کراو (له لایه ن میری بهوه بؤ پروژیه یهکی
گشتی).
approval (ə-prōv'v'l), *n.* (۱) پسه ندرکن! موز کردن! پره لانه ندی.
(۲) بهدل بون! پسه ندرکن. (۳) ناهه رین.
goods on approval, شتورمه کیک که کریار ده توانیت بیگه رینیتیهوه
نه گهر بهدلی نه بوو.
approve (ə-prōv'), *v.t.* (۱) پسه ندرکن! موز کردن.
(۲) به لاهه باش بون! پا له سر بون.
v.i. (~ of), پسه ندرکن (مرؤة، شت، کردهوه):
(to ~ of a person, a behavior, an act, etc.)
-approvable (*adj.*); approvingly (*adv.*)
approved (ə-prōv'd'), *adj.* پسه ندرکراو! موزکراو.
approximate (ə-prok'sə-mit), *adj.* (۱) نزیک! له یهکه مره نزیک.
(۲) وهک! وهک یهک! چوونه ک.
(۳) نزیکه یی: (the ~ population of London is ten million.)
v.t. (۱) لیکچون! لیک کردن! وهک یهک و ابون! لیره نزیک بون (چوینیتی):
(This painting ~s reality.)
(۲) ئی نزیک کردن! هینانه نزیکهوه.
v.i. لیکچون! وهک یهک و ابون.
approximately (ə-prok'sə-mit-li), *adv.* نزیکه یی:
(There were ~ twenty people in the room.)
approximation (ə-prok'sə-mā'shən), *n.* (۱) لیکچون!
ئو نزیک بونه (چوینیتی). (۲) نزیکه یی: (That figure is an ~.)
apprurtenance (ə-pūr't'n-əns), *n.* (۱) پاشک.
(۲) مالیکتی زیاده و ناسره که یی.
- Apr., = April**
apricot (ə'pri-kot', ap'ri-kot'), *n.* (۱) قه یسی. (۲) دارقه یسی.
(۳) زهر دینکی پرته قالی! رهنکی قه یسی.
April (ā'prəl), *n.* گولان! شسته باران! نیمان.
April fool, هیلخه تارویک به درؤی نیشان.
April Fools' Day, درؤی نیشان.
a priori (ā'pri'ō'rī, ā'pri-ō'rī), *adj. & adv.* (۱) له مؤوه بؤ
نه نجام (فلسفه، ژیریژی)! له گشتی بهوه بؤ تاییه تی! له تیوری بهوه بؤ
کرده یی. (۲) گرمیانه کی! بپن یلگه! له سر تیوری بهنده نهک تاقیر کردهوه.
apron (ā'prən, ā'pēm), *n.* (۱) بهروانکه! کراس! سینه بهره.
(۲) مشه مایه کی ناوپره بؤ به سر توکومیل یا عمره بانه دا دان.
(۳) بهرده می قیرتا و کراوی گراچی فرقه. (۴) بهرده می بهرده ی شافق.
(۵) قایشی بزکی شت گواستنهوه.
(۶) دیوارینکی دارینه ی قهراغ پوباره (بؤ نه شتتهوه ی خاکه کی به لالاو).
v.t. بهروانکه کردنه بهر.
apropos (ap'ra-pō'), *adv.* (۱) بهجن! له جی خؤدا (تیپینی)!
له کاتی خؤدا! له بار. (۲) بهم بؤنه بهوه (له پیناسین یا پینشکمش کردندا).
adj. بهجن! دروست! شیوا: (~ remarks).
apropos of, دهریاره ی! سه باره به.

apse

- apse** (aps), *n.* (۱) بهشتی که در یونانی گومر به سمره می
 لای پزیمه لای کلیسیا میگویند. (۲) **apsis** (ap'sis), *n.*
 نژادترین و دورترین خالی خولگی که نسبت به یکدیگر
 گه پیکه که نسبت به یکدیگر که به دور پیکه که به دور پیکه که
 (پن یان دورترین: lower apsis هر دو ها higher apsis)
apt (apt), *adj.* (۱) به جی: له جزی خویدا: دروست:
 (an ~ statement)
 (۲) بوی هید: له وانه یه:
 (Idle children are ~ to get into mischief.)
 (۳) زیره: دانا (an ~ student)
 (۴) [Archaic] ناماده.

apt., = apartment.

- apteral** (ap'tēr-əl), *adj.* (۱) کوله که له مسعود و مسعود هید به نام
 نه که له ناوه راستدا: (۲) بن بال (بالنده).
apterous (ap'tēr-əs), *adj.* بن بال (بالنده).
apteryx (ap'tēr-iks), *n.* مایلی بن کلکی بن پانی دهنوک درین
 پهره که له توک دهجیت
aptitude (ap'tē-tōd', ap'tē-tūd'), *n.* (۱) گونجان: شیان:
 شیای: به جی: (۲) مایلی سروشتی.
 (۳) بهره: توانای میشک: لیتا تووی: (۴) زیره کی: دانایی.
aptitude test,
aqua (ak'wə, ā'kwə, ā'kwə), *n.* (۱) ناو
 (۲) شله (دورمان سازی): له ناودا گیراوه
adj. سوزی شینکار
aquacade (ak'wə-kād'), *n.* نوادندنی ناو ناوه به موسیقاروه
 (مهله. خورندانه ناو ناوه له بهری یهوه).
aquamarine (ak'wə-mā-rēn'), *n.* (۱) بهردنی به نرخی پوناکی
 سوزی شینکار (۲) سوزی شینکار
aquarium (ə-kwār'i-əm), *n.* (۱) حوزیکی شوشه به ماسی و
 زینده مری ناوی تری تیدا به خیرده کریت.
 (۲) پیشانگی ماسی و زینده مری ناوی تر
Aquarius (ə-kwār'i-əs), *n.* (۱) کونه ستیزه ناودم یا ناوتیکر.
 (۲) بورجی سقل (نستیزه ماسی).
aquatic (ə-kwat'ik, ə-kwāt'ik), *adj.* (۱) ناوی (گیاندار)
 پوهه (an ~ animals and plants)
 (۲) ناوی (ورزش): له ناودا دهکریت: (an ~ sports)

- n.* پوهه یا گیاندرنی ناوی.
aquatics (ə-kwat'iks, ə-kwāt'iks), *n.pl.* وورزش یا یاری ناو
 ناو.
aqueduct (ak'wi-duk'), *n.* (۱) ناوباره: قوم: جوگی ناو
 (۲) شو خانو یا بهریایی که ناوباره یی پگرتوه.
 (۳) بزی یا بزم (توینکاری).
aqueous (ā'kwi-əs, ak'wi-əs), *adj.* (۱) ناوی: له ناو چوو.
 (۲) کرده ناو (وکه بهردی له خفته دروست بو).
 (۳) ناوی چاو: تهری ناو چاو.
aqueous humor,
aquiculture (ak'wi-kul'chēr), *n.* پهرمردندنی پوهه له ناو
 ناودا له بری زوی
Aquila (ak'wi-lə), *n.* ناوی کونه ستیزه یی هیل کاکیشانه گویا له
 یاز دهجیت
aquiline (ak'wə-līn', ak'wə-līn), *adj.* (۱) وکه باز: هی باز
 (۲) وکه می باز (لوتی چه موه): (an ~ nose)
 پاشگر که به مانای: وکه: هی لیکچوو: (polar, titular).
-ar (ēr),
Arab (ar'əb), *n.* (۱) عرب: عربیک: (۲) نسیپ عربی.
adj. عربی.

arboreous

- arabesque** (ar'ə-besk'), *n.* (۱) نهخش و نیکاری عربی:
 نهخش و نیکاری ناو. (۲) مملو نیکه له یاری: بانی: دا بریتی به له
 پاکشانی لاقو بالیک بژ داوه و بالیک تر بژ پیکه.
 (۳) پارچه یی موسیقی کورت.
adj. تاییهتی به نهخش و نیکاری عربی: ناو.
Arabian (ə-rā'bi-ən, ə-rā'byən), *adj.* عربی.
n. (۱) عرب: عربیک: هارو لاتی یی عرب. (۲) نسیپ عربی.
Arabian Nights,
Arabic (ar'ə-bik), *adj.* (۱) عربی: تاییهتی به عربستان.
 (۲) تاییهتی به عرب و زمان و کلتور که یان: عربی.
n. زمانی عربی: عربی.
Arabic numerals,
Arabist (ar'əb-ist), *n.* زمانی زمان و ویزی عربی.
arable (ar'ə-b'l), *adj.* به کلکی کشتوکار کردن دیت:
 بژ کشتوکار کردن باشه: (an ~ land).
n. زموی کشتوکار.
Arab League,
arachnid (ə-rak'nid), *n.* نهجور مری وولته عربی یکان.
 جانموری هشت پن (جالالوکه),
 دویشک.
arachnoid (ə-rak'noid), *adj.* (۱) تاییهتی به پهردی ناوه راستی
 میشک و برپدی پشت (که تنکه وکه هیلانه جالالوکه).
 (۲) تاییهتی به جانموری هشت پن.
 (۳) به توکی نهر و ناو ناو داپوشراو.
n. (۱) پهردی میشک و برپدی پشت. (۲) جانموری هشت پن.
arbalest, arbalest (är'bä-list), *n.* جزوه چنیکه له کوندا تیر
 بهردیان پن دهاویشک.
arbiter (är'bi-ter), *n.* سهریشک.
arbitrable (är'bä-trä-b'l), *adj.* سهریشکی تیدا دهکریت:
 ناوبدی دهکریت.
arbitrage (är'bä-trij), *n.* (۱) سهریشکی ناوبدی.
 (۲) کرین له بازاریک و فرشتنه له بازاریکی تردا (پاره بازی, بورس).
arbitrament (är-bit'rä-mənt), *n.* (۱) سهریشکی ناوبدی.
 (۲) پیرای سهریشک. (۳) دهسلاتی سهریشک.
arbitrarily (är'bä-trer'ä-li), *adv.* به هوس: به ناوه زوو:
 بهمن هوز: بهمن لیکولینهوه: به ناوه یانه: زوردارانه: له خوره.
arbitrariness (är'bä-trer'i-nis), *n.* ناوه یانی: هوسکاری:
 ناوه زوکاری.
arbitrary (är'bä-trer'i), *adj.* (۱) هوسکاری: ناوه زوکاری:
 بن سهریور: تابه جی: له خوره: (an ~ decision).
 (۲) زوردار: زالم: ستمکار: (an ~ ruler).
arbitrate (är'bä-trät'), *v.t.* (۱) سهریشکی کردن: ناوبدی کردن.
 (۲) دان به سهریشک بژ پهرنهوهی (ناوکی): په نابردنه به سهریشک.
 (۱) برون به سهریشک. (۲) ناوکی یی دان به سهریشک بژ پهرنهوهی.
-arbitration (n.).
 سهریشک: ناوبدیگر.
arbitrator (är'bä-trä'tēr), *n.* سهریشک (ن).
arbitress (är'bä-tris), *n.* (۱) گهر: ساپات.
arbor, arbour (är'bēr), *n.* (۲) [Obs], باخ: بیستان.
arbor (är'bēr), *n.* (۱) ستون: شیش: دهستک.
 (۲) گهر: تهره: (۳) درخت: دار.
Arbor Day,
arboreal (är-bör'i-əl, är-bör'i-əl), *adj.* جهرنی دار و درخت.
 (۱) دار و درختی.
 (۲) له دار و درخت: دهژی.
arboreous (är-bör'i-əs, är-bör'i-əs), *adj.* (۱) دار و درختی:
 پر له دار و درخت. (۲) دار و درختی: له درخت دهجیت: لوقچیدار.

arborescent

- arborescent** (är'bə-res'nt), *adj.* دارودرختی؛ لږ وړېدار؛
له درخت دمچت.
arboretum (är'bə-rē'təm), *n.* (۱) پېشانگای درخت.
(۲) باخځیکې گشتي پر له دارودرخت.
arboriculture (är'bə-ri-kul'chēr), *n.* زانستی دارودرخت.
arborization (är'bēr-i-zā'shən), *n.* (۱) شپوهمکي وک درخت.
(به تا بېهتي زینده وهری بوو به بهردي ژر خاک).
(۲) وک درخت لېهاتن له شپوه دا.
arborous (är'bēr-əs), *adj.* دارودرختي؛ تايبمې به درخت.
arbour (är'bēr), *n.* کمېر؛ ساباب.
arc (ärk), *n.* (۱) کمانه؛ هيلی چه ماره؛ بېشځيکي بازنه يا هيلی چه ماره.
(۲) تاق. (۳) هيلځيکي کاره بایي شوقدار له نيوان دوو چه سمری کاره بایدا.
(۴) پړه وړی وک چه ماره ديارى نېستيزه يک.
v.i. نوشتانه وړه؛ چه مينه وړه.
arcade (är-kād'), *n.* (۱) پاروونکي تاق تاقوای سرگرير.
(۲) قهيسمری. (۳) (۱) ريزه تاقين و کوله که کانپان. (ب) خانوومکي تاقدار.
v.t. تاق بؤ دروستکردن؛ سرگرتن به تاق.
arcane (är-kān'), *adj.* نه پېنې؛ شارواه؛ ناديار.
arcanum (är-kā'nəm), *n.* (۱) شتيکي شارواه يا نه پېنې (که تمنه).
کسانى تايبمې لوى تن يگن يا بيزان. (۲) elixir.
arch (ärch), *n.* (۱) تاق (خانوو، پرد).
(۲) په يکړيکي يادگاری له تاق چور. (۳) شپوهی تاق.
(۴) شتيکي کهوانه يی.
(۵) نه مادميکي کهوانه يی لمش: (~ of the foot).
v.t. (۱) تاق بؤ کردن؛ تاق بؤ دانان.
(۲) چه مادنم وړه؛ نوشتاندنم وړه: (The cat ~ed its back).
v.t. وک تاق يا کهوانه لېهاتن؛ نوشتانم وړه.
arch (ärch), *adj.* (۱) سمره کی؛ سمره ک؛ سمرگمره؛ همره گمره:
(archbishop, archduke)
(۲) همره گمره و فلې بازو ناپه سهند: (~ villain).
(۳) تايبمې به گم و تمشقه و گوين حزين کردن: (an ~ look).
arch- (ärch), پېنځگرنگه به مانای؛ سمره کی؛ سمره ک؛ گمره:
(archbishop, archduke)
-arch (ärk), باشگرنگه به مانای؛ فرمانروا؛ سمرگمره (خيزان، خيل،
لقي نابني ... هتد): (matriarch, patriarch).
archaeo- (är'ki-ō), پېنځگرنگه به مانای؛ کون: (archaeology).
archaeological (är'ki-ō-loj'i-k'l), *adj.* شونخواړی؛
تايبمې به شونخواړناسی؛ کونناسی.
archaeologist (är'ki-ol'ə-jist), *n.* شونخواړزان؛
زانای شونخواړ؛ زانای شونخواړی ديزين؛ کونزان؛ کونناس.
archaeology (är'ki-ol'ə-ji), *n.* شونخواړزانی؛ ديزينزانی؛
لېکولینم وړی ژباړو کلتوروی ميله تاتی کون به کنه کردن له ژورم وړدا.
archaeopteryx (är'ki-op'tēr-iks), *n.* بالنده يکي کونی فوتاوی.
خشوک ناسايی يه.
archaic (är-kā'ik), *adj.* Abbreviated arch., (۱) کون.
(۲) باونه ماو؛ کون بوو.
(۳) کون: (Thou is an ~ form of "you").
-archaically (adv.), (۱) به کاره نيانی وشه يا.
archaism (är'ki-iz'm, är'kā-iz'm), *n.* شپوازیکي کون. (۲) وشه يا شپوازیکي کون.
-archaist (n.); **archaistic** (adj.), فرويشته گمره؛ سمره ک فرويشته؛
archangel (ärk'än'jəl), *n.* کهله فرويشته.
archbishop (ärch'bish'öp), *n.* سمره ک قمشه؛ کهله قمشه؛
قمشه همره گمره.

architectonics

- archbishopric** (ärch'bish'öp-rik), *n.* (۱) پایوه دمسولاتو.
نمرکی سمره ک قمشه. (۲) ناوچه یی لېسراسوی سمره ک قمشه.
archdeacon (ärch'dē'k'n), *n.* رابهرنکی کلنيسه يه پلعيه کهلخواړ.
سمره ک قمشه وړه.
archdiocese (ärch'di'ə-sēs, ärch'di'ə-sis), *n.* ناوچه یی.
لېسراسوی سمره ک قمشه.
archduchess (ärch'duch'is), *n.* (۱) ژن يا بيوه ژنی سمره ک دوق.
(۲) کهه شارزاده يکي "نمسا" ی کون.
archduchy (ärch'duch'i), *n.* سمره ک دوق نشين؛
ژنه سمره ک دوق نشين.
archduke (ärch'dōök, ärch'dūk), *n.* سمره ک دوق-
(به تا بېهتي شارزاده يکي "نمسا" ی کون).
arched (ärcht), *adj.* (۱) تاق تاق؛ به تاق دروستکړاوی.
(۲) چه ماره؛ نوشتاوه؛ کهوانه يی.
دوژنی همره گمره.
archenemy (ärch'en'ə-mi), *n.* شهيستان.
the archenemy,
archenteron (är-ken'tēr-on), *n.* پرخوله ی ناوله مه.
archeo- (är'ki-ō), = **archaeo-**.
archeology (är'ki-ol'ə-ji), *n.* = **archaeology**.
Archeozoic (är'ki-ə-zō'ik), *adj.* تايبمې به زه مانی زور کون.
archer (ärch'ēr), *n.* (۱) تيرموان؛ تيرهاويز؛ تيروکروانچي.
(۲) کونستيزه ی تيرهاويز.
archery (ärch'ēr-i), *n.* (۱) تيروکروانچي؛ تيريازی.
(۲) تيروکروان. (۳) تيربازان؛ تيرهاويزان.
archespor (är'ki-spōr, är'ki-spōr), *n.* کومله شان؛
دايکه شان (پروه کناسی).
archetype (är'kə-tīp), *n.* يکه م نمونه؛ يکه م قالب؛
نمونه ی سمره تا يا بنچينه.
-archetypal (adj.); **archetypical** (adj.).
archfiend (ärch'fēnd), *n.* شهيستانه گمره.
the archfiend,
archi- (är'ki), پېنځگرنگه به مانای؛ (۱) سمره کی؛ يکه م.
(۲) سمره تايی.
archil (är'kil), *n.* (۱) قهريزه يکه خومي و منوشه يی ئی دهر دهميزنرت.
(۲) نم خومه.
archimage (är'ki-māj), *n.* کهله جادوگر.
archimandrite (är'ki-man'drit), *n.* سمره ک پرستگا (کلنيسه ی).
پوژمه لاتي؛
Archimedean (är'ki-mē'di-ən), *adj.* نمرخه مدي؛
تايبمې به نمرخه مديس.
Archimedean screw, جهری نمرخه مدي؛ بريقی يه له بؤری يکي
پنچاوپنچي له شيشنگمره پنچاوپ بؤ ناو بهر زکردنم وړه.
arching (är'chin), *adj.* نوشتاوه؛ چه ماره؛ کهوانه يی.
(۱) شتيکي کهوانه يی. (۲) ريزه تاق.
n. (۱) دهر يايکي پر له دوورگه.
(۲) کومله دوورگه يکي وها. (۳) [A-], دهر ياي نمرخه ميل.
architect (är'kə-tek't), *n.* (۱) نه خشه کيش (خانوو، پرد ... هتد).
خانوساز؛ نه اندازياری ته لارساز.
(۲) نه خشه کيش (پيلان، پوژمه، پوودان)؛ نه خشه کار:
(the ~ of the peace plan)
architectonic (är'ki-tek-ton'ik), *adj.* نه خشه کار؛
نه خشه کيشی (خانوسازی).
architectonics (är'ki-tek-ton'iks), *n.pl.* (۱) ته لارسازی؛
زانستی خانوسازی.
(۲) زانستی هلمېست يا نه خشه کاری:

- v.t. (۱) بەلگە بۇ ھېتائەنەم بەلگەھېتائەنەم دۇرى.
(۲) مەشھۇر لىسەرگەردن: باسكردن: (The council ~d the case.)
(۳) وا دەرخستن: پېشانان: (His accent ~s him to be a foreigner.)
(۴) (۱) پېن سەلەندن: (He ~d me into going.)
(۲) پەشيمان كەردنەم: (He ~d me out of going.)
argument (är'gyoo-mənt), n. (۱) مەشھۇر: دەرەقەلنى.
(۲) بەلگە: (What is his ~? ; I like his ~.)
(۳) پوختە ي باس: كورته. (۴) سەرباس: باس.
argumentation (är'gyoo-men-tā'shən), n. (۱) مەشھۇر:
چەندوچۇن. (۲) بەلگەھېتائەنەم (بۇ يا دۇر بە مەسلەيەك): چۈنئى پېشكەش
كردنى نەم بەلگەيە گەيشتە نەنجام. (۳) ووتارنىكى مەشھۇر.
-argumentative (adj.).
Argus (är'gəs), n. (۱) دەغەيەككى زەبەلاخى سەدچاوانەيە پاسەوانى
گوزەرەكەكە "ئۇق" ئى ئاوبووە دواي كوشتنى چاوەكانى خراوتە كلكى
تارسەو (نەفسەنى يۇنانى). (۲) پاسەوانىكى ووریا: پاسەوان.
(۳) بالندەيەكە لە تاوس دەچىت.
Argus-eyed (är'gəs-īd'), adj. ووریا: چاوتىز: ووردين.
argyle (är'gīl), n. (۱) نەخش ونيگارىكى چنراوى شپوہ نەلماس.
(۲) گوزەويەككى نەخشدارى وەها.
aria (ä'rī-ə, är'i-ə), n. ئاوازنىكى يەك كەسىي ئۇيەرا.
Arian (är'i-ən, är'yən), n. & adj. = Aryan.
Arian (är'i-ən), adj. & n. ئارىيۇسى (دو ووشەي دواي نەمە بېيىنە).
-arian (är'i-ən), n. (۱) تەمەن: (octogenarian).
(۲) لىقنىكى ئانىي: (Unitarian).
(۳) بىروا: بىرواوپا: بىزان: (vegetarian).
(۴) بېشە.
Arianism (är'i-ən-iz'm), n. بىرواوپەرى "ئارىيۇس" ى قەشە كە
دەلنەت عيسا خودا دىيە بەلگە چاكتىن گياندارە.
arid (är'id), adj. (۱) ووشك: قىچ ھەلگەپا.
(۲) بووتەنى: بەكەلنى كشتوكال نەھاتو: ووشكەلن: (~ land).
(۳) ووشك: ناخۇش: مردو (مەجان).
-aridly (adv.); aridness (n.).
aridity (ə-rid'ə-ti), n. (۱) ووشكىتى: بووتەننىتى: بىن بەرەمى:
(the ~ of the land)
(۲) ووشكى: ناخۇشى: مردووي (مەجان): (the ~ of their lives).
Aries (är'ēz, är'i-ēz'), n. بورجى كاوپ: بورجى يەكەم: كەلووى كاوپ.
arietta, ariette (är'i-et'ə), n. ئاوازنىكى كورت.
aright (ə-rit'), adv. بە پاستى: بە تەواوى و پىكەويپىكى:
(to do something ~)
aril (är'il), n. تونكىلى ھەندىك تۈۋ.
-arious (är'i-əs), n. باشگىرەكە بەمانى: تاييەتى بە: پەيۋەندىدار:
مەبىر: (hilarious, vicarious, gregarious).
arise (ə-rīz'), v.t. (۱) لە خەر ھەلسان: ھەستان. (۲) بەرەبۈنە.
(۳) پەيدابوون: دەرەكەت: دەستىپىكردن: (a patch of cloud arose; Two men of genius arose among them.)
(۴) (~ from). لىۋە پەيدابوون: لىۋەھاتن يا نەنجام بوون.
aristocracy (ar'ə-stok'ra-si), n. (۱) ئەرستۇكراسى:
پۇننى بەگزا دەيى. (۲) بەگزا دەنشىن: وولاتىك كە نەم جۈرە پۇننى ھەيىت.
(۳) چىنى شازادە يا بەگزا دە.
(۴) دەستەي بەرەدارى تاياب: (an ~ of brains).
(۵) تايابى: بەرەزى: ھەست بەرەزى.
aristocrat (ə-ris'tə-krat', ar'is-tə-krat'), n. (۱) بەگزا دە:
خانزادە: شازادە: ئەرستۇكرات. (۲) كەسپىك كە كەردەو و خوۋو بىرواوپەرى
بەگزا دەنە بىت: بەگزا دە ناسا. (۳) لايەنگرى پۇننى بەگزا دەيى.

- aristocratic (ə-ris'tə-krat'ik), adj. ئەرستۇكراتى: بەگزا دەيى.
يا خانزادەيى: (۱) لايەنگرى پۇننى بەگزا دەيى.
(ب) بۇ بەگزا دە شىت: جوانو تاياب.
(ج) تاييەتى بە چىنى بەگزا دە.
(د) بەگزا دەنە (لەپوۋى باشى يا خراپەيەو).
-aristocratical (adj.); aristocratically (adv.).
Aristotelian (ar'is-tə-tē'li-ən), adj. ئەرستۇسى: تاييەتى بە
فەيلەسوفى كۇنى يۇنان "ئەرستۇ" و فەلسەفەكەي.
n. (۱) پەيۋەيەكەرى "ئەرستۇ" و فەلسەفەكەي.
(۲) كەسپىكى كەردەنى: كەسپىكى كەردارخوۋان.
-Aristotelianism (n.).
Aristotle (ar'is-tot'l), n. ئەرستۇ: فەيلەسوفى كۇنى يۇنانى.
arithmetic (ə-rith'mə-tik'), n. (۱) زانستى ژمارە: ژمارە: ژمىرە.
(۲) بەرەزى ژمارە: ژمارە زاننى: (My ~ is poor.)
(۳) پەرتوۋكى ژمارە.
arithmetic (ar'ith-met'i-k'l), adj. تاييەتى بە ژمارە:
تاييەتى بە زانستى ژمارە.
-arithmetically (adv.).
arithmetician (ə-rith'mə-tish'ən), n. زاننى ژمارە: ژمارە: ژمىرە.
arithmetic mean, ئاۋەندى ژمىرەيى: تىكتەرى ژمىرەيى.
arithmetic progression, يەك بەدواي يەككى ژمارەيى:
پىرە ژمارەيەكە كە زىاد دەكەن يا كەم دەكەن بە ھەمان ھەند يا ژمارە:
(1, 2, 3, 4, 5; 11, 13, 9, 7, 5, 3)
ark (ärk), n. (۱) ئو سنوۋقەي دە فەرمانەكەي خوداى تىدا ھەلگىراپو:
(ثانىي جۈولەكە) (پىي دەووتىت: ark of the covenant)
(۲) كەشتى نوح. (۳) كەشتىيەكە گەرە: كەشتى.
(۴) پەنا: ھەشارە. (Obs.) سنوۋقەي پارە.
ark of the covenant, ئو سنوۋقەي دە فەرمانە لىسەر تەختەبەرد
نووسراۋەكەي خوداى تىدا ھەلگىراپو (ثانىي جۈولەكە).
arm (ärm), n. (۱) قۇل: بال: باسك.
(۲) لىق (دەرەخت, پوپا): پەل (گياندار, دەرەخت).
(۳) قۇل (كراس, چاكت, پالتو). (ب) قۇلى كورسى.
(۴) دەست: دەسلەت: (the long ~ of the law).
(۵) شتىكى ۋەك قۇل يا بال: (an ~ of the sea; the ~ of a balance; the ~ of a phonograph; an ~ of the government)
دەسلەت يا دەستى ياسا.
the arm of the law.
arm in arm, قۇل لەتو قۇلدا: شان بە شانى يەكتە.
keep at arm's length, دوورە پەرتو كرتن: پىنگەي نىزىكبۈنەو
دۇستايەتى نەدان.
receive (or welcome) with open arms, بە گەرمى بەخىرھاتن
كردن.
arm (ärm), n. (۱) چەك.
(۲) لىقنىكى سويا (ۋەك تۇپ ھاۋىز, پىادە... ھتد).
v.t. (۱) چەك پىدان: چەكداركردن: پىچەك كردن.
(۲) پىدانى تامىر يا شتى پىۋىست بۇ جىيەجىكردنى كارىك:
(to ~ someone with faith)
(۳) بەھىزكردن: پاراستن.
v.t. چەك كەردەن شان: خۇ چەكداركردن: چەك ھەلگرتن
سەربازى كردن: بوون بە سەرباز.
bear arms, درووشمى خانەدانى: بەگزا دەيى, يا سوارچاكي
coat of arms, (كە برىتقىە لە چەند وئەيەككى تاييەت بە خىللىك كە دەدرىت لە قەلغانى
نەندامو سوارچاكانى ئو خىل): درووشمى تاييەتى دەزگايەككى
زانستى يا كۇمەلەيەتى.
take up arms, چەك ھەلگرتن: خۇ نامادەكردن بۇ چەنگ.
under arms, لەزىز چەكدا: چەكدارن و نامادەن بۇ چەنگ.

up in arms, (۱) یاخی
(۲) زور نارازی. (The people are up in arms against him.)
armada (är-mä'dä, är-mä'dä), n. (۱) گله کشتی جنگ.
(۲) [A-]. گله کشتی یهکی جنگی نیسپانیایی بو که نیردر بۇ جنگ
دری نینگلته سالی ۱۵۸۸. بهلام گرداوو گله کشتی جنگی شینگلیزی
زۆریه ی فوتاتو له تاوبرد. (۲) گله فۆزکە ی جنگی.
armadillo (är-mä-dil'ō), n. نارمه دینو گیانداریکی بچورکی
قەلغاندارى خاك هەلکەنەرى شیردەر.
Armageddon (är-mä-ged'n), n. (۱) جینگى دوا جنگى نیوان
هیزی باشو خراب له بییش پۆزی قیامەتدا (نینجیل).
(۲) جنگی گهره ی یهکلائیکه ره وه.
armament (är'mä-mənt), n. (۱) (pl.) همموو چەك و هیزی
چەكدارى وولاتیک. (۲) همموو چەكی کەشتی و فۆزکە ی جنگی، دهبابه، یا
قەلایەك (۳) چەكدارکردن! چەك هەلگرتن و نامادە بوون بۇ چەك.
armature (är'mä-chër), n. (۱) قەلغان زری.
(۲) بەرگو توینکی قەلغانی مەندیک گیاندارو پووه! قاوغ
(۳) نارمچەر (نوتومبیل). (۴) پاریزه ری مووگناتیس.
armchair (ärm'chär'), n. کورسی قوتدار
armed (ärd), adj. چەكدار! چەك له شان! چەك هەلگرت.
armed (ärd), adj. قوتدار! باندار (a long ~ man).
armed forces, هیزه چەكدارەكان (سویا، هیزی دەریایی و ناسمانی)،
هیزی چەكدار.
Armenian (är-mē'ni-ən, är-mēn'yən), adj. نەرمەنی (گەل)
زمان، کلتور
n. (۱) نەرمەنی! کەسینکی نەرمەنی. (۲) زمانی نەرمەنی.
armful (ärm'fool'), n. باوه شیک! پیر باوهش.
armhole (ärm'höl'), n. کونەقونی جل و بەرگ.
armiger (är'mi-jër), n. (۱) قەلغان بۇ هەلگرت یا بەردەستی سوارچاک.
(۲) کەسینکی یەك پله لەخوار سوارچاکه وه.
armillary (är'mi-ler'i, är-mil'ër-i), adj. (۱) بازەنی! نەقەیی!
خر (۲) نەقە نەلقە.
armipotent (är-mip'ə-tənt), adj. ئازا (جەك)! قارەمان
armistice (är'mä-stis), n. پەیمانی شەر وەستان! جەك وەستان
یادی وەستانی جەنگی جیهانی یەكەم له یانزە
نۆفەبر ۱۹۱۸ دا (پیشی دەووتیت: Veterans' Day)
armoire (är-mwä'r'), n. دۆلاییکی گهره ی به نەخش و نیگار پازاوه
armor (är'mēr), n. (۱) قەلغان زری
(۲) قاوغی رەقی گیاندار
(۳) تەبەقی کانزایی که له کەشتی و فۆزکە ی جنگی دەدریت بۇ پاراستنیان.
(۴) هیزی زینداری سویا.
v.t. & v.i. قەلغان کردنه بەر! زری لهخۆدان! قەلغان لیدان.
armorbearer (är'mēr-bär'ër), n. هەلگرتی قەلغان و چەکی
سوارچاک
armor-clad (är'mēr-klad'), adj. زری پۆش! زیندار! قەلغاندار.
armored (är'mērd), adj. (۱) قەلغان نەبر! زری لەبەر! زری پۆش.
(۲) زیندار (سویا، هۆی گواستنه وه): (an ~ division, vehicle, etc.)
armored car, زری پۆش (سویا، پاره گواستنه وه)! زیندار.
armored force, هیزی زینداری سویا.
armorer, armourer (är'mēr-ër), n. (۱) چەخا خسان!
درووستکەر و چاککەر وه ی قەلغان و چەك.
(۲) سەربازی چاککەر وه و پاککەر وه ی چەك.
armorial (är-môr'i-əl, är-mô'ri-əl), adj. تایبەتی به درووشمی
سوارچاک
armory, armoury (är'mēr-i), n. (۱) جەخا خانە! چەخا خانە.
(۲) بارەگای لقینکی هیزی بەرگری میلی. (۳) کارخانە ی چەك.

armour (är'mēr), n. = armor.
armourer (är'mēr-ër), n. = armorer.
armoury (är'mēr-i), n. = armory.
armpit (ärm'pit'), n. بڼ باخەل! بڼ قۆل! بڼ هەنگ.
arms (ärmz), n.pl. (۱) چەك! چەكەكان. (۲) جەنگ! شەر.
(۳) درووشمی سوارچاکى.
(۴) نیشانه یا درووشمی وولات و کۆمپانیا... هتد.
bear arms, (۱) چەك هەلگرتن. (۲) نه هیزی چەكداردا بوون.
carry arms, چەك هەلگرتن.
take up arms, شۆش بەرپاکردن! شەر هەلگرتن! چەك هەلگرتن.
to arms! چەك هەلگرتن! نامادە ی جەنگ بڼ!
under arms, چەكدار! نامادە بۇ جەنگ! چەك له شان.
up in arms, (۱) جەنگ نامادە! نامادە ی شەر بڼ. (۲) تووپه.
army (är'mi), n. (۱) سویا! لەشکر.
(۲) [A-], رڼخراوینکی گهره: (the Salvation A ~).
(۳) ژماره یکی زۆر (مۆف، زیندە وه):
(the ~ of the unemployed; an ~ of insects)
army of occupation, لەشکری داگیرکەر.
aroma (ə-rō'mə), n. (۱) بۆن و بهرامه! بۆنیکى خوش (خوارده مەنی،
پووهك، داوودەرمان). (۲) هەستینکی تایبەتی به شۆنیک.
aromatic (ar'ə-mat'ik), adj. به بۆن و بهرامه! بۆنخۆش! بۆندان.
n. شتینکی بۆنخۆش (پووهك، دەرمان)! شتینکی به بۆن و بهرامه.
aromatize (ə-rō'mə-tīz'), v.t. بۆنخۆش کردن! بۆن و بهرامه پیدان.
arose (ə-rōz'), past tense of arise.
around (ə-round'), adv. & prep. (۱) دەرووشت! بەدەر و رویشتید!
بەدەر وید! لەملا و لایم وه.
(۲) له گەلیك شۆن! لێره وهوئ: (to travel ~).
(۳) [Colloq.], نزك (جینگ): (Stay ~).
(۴) نزیکه ی! نزیکه ی: (~ five dollars; ~ 1950).
fool around, (۱) خۆخا فاندن! کات کوشتن! کات به فۆدان.
(۲) [Colloq.], چاوباشقانی کردن! له گەل گەلیك کەسدا جیوت بوون.
have been around, شارەزا! سەردەر چوو! بزان! دنیا دیده.
around the clock, شو و پۆژ! بیست و چوار سەعات.
arouse (ə-rōuz'), v.t. (۱) هەست جووژاندن! هینانه جۆش! بزواندن!
هەوس هەلساندن (جیوت بوون):
(His behavior ~d suspicion. ; He ~d her.)
(۲) له خەو هەلساندن! خەبر کردنه وه.
arrack (ar'ək), n. عەرەق (خواردنه وه).
arraign (ə-rān'), v.t. لیکۆلینه وه ی دادگای! لێرسینه وه ی سەرەتایی
له گومانباریک.
n. لیکۆلینه وه ی دادگای.
arraignment (ə-rān'mənt), n. لێرسینه وه ی سەرەتایی دادگا له
گومانباریک! لیکۆلینه وه ی دادگای.
arrange (ə-rānj'), v.t. (۱) رڼخستن! رڼک و پڼک کردن! پیز کردن.
(۲) پۆل پۆل کردن.
(۳) برینه وه (ناکۆکی)! به لایه کدا خستن! جینه جین کردن.
(۴) گونجاندن! پارچه یەك مۆسیقا.
(۱) رڼکوتن له سەر.
(۲) نەخشه بۆ کیشان! نامادە کردن: (Can you ~ for a meeting?)
(۳) گونجان یا گۆزینی پارچه یەك مۆسیقا.
arrangement (ə-rānj'mənt), n. (۱) رڼخستن! رڼک و پڼک کردن.
(۲) چۆنیتی رڼخستن! نەجایی رڼخستن! رڼخراو: (a floral ~)
(۳) (pl.), پلان! نامادە یی! خۆ نامادە کردن:
(A ~s have been made for the party.)
(۴) رڼکوتن (ناکۆکی).

- (۵) (۱) گونجانی پارچه‌یکه موسیقا له‌گه‌ل نامیزی موسیقا و دهنگدا.
(ب) پارچه موسیقاییه‌کی وه‌ما گونجاو.
arrant (ar'ənt), *adj.*
(۱) تەواو، به‌تەواو، سەرپا.
(an ~ fool, knave, liar, etc.)
(۲) [Obs.] گەپۆک، ناواریه
arras (ar'əs), *n.* (۱) قوماشی زه‌پکه‌ش یا نه‌خش و نیگاروای سەردیوار.
(۲) پەردە
array (ə-rā'), *v.t.* (۱) پڕێزکردن (سەریان)؛ پڕێکخستن.
(۲) خۆ رازاندنەوه؛ جلی جوان لەبەرکردن.
n. (۱) پڕیز (لەشکر).
(۲) پڕێکخستن یا دەستە‌دەستە‌کردن (لەشکر): (in battle ~).
(۳) کۆمه‌لیک کەس یا شتی سەرنج راکیشت:
(an ~ of weapons, clothes, gems, actors, politicians, etc.)
(۴) جل و بەرگی جوان
arrears (ə-rēz'), *n.pl.* (۱) قەرزێ نە‌داوێ له کاتی خۆیدا؛ قەرزێ
دواکەوتوو (۲) کاروباری تەواو نە‌کراو له کاتی خۆیدا؛ ئەمرکی بە‌جێ نە‌هێندراو.
دواکەوتوو له دانە‌وێ قەرزێکدا یا بە‌جێ‌هێنانی، **in arrears (or arrear)**
ئە‌ریکێ: (He was in arrears with his rent, payment, etc.)
arrest (ə-rest'), *v.t.* (۱) بە‌رەست کردن؛ وە‌ستاندن؛ پڕێگە‌گرتن؛
پڕێگە‌ی بلا‌و‌بوونە‌وه نە‌دان: (The infection has been ~ed.)
(۲) گرتن؛ لە‌لایەن پۆلیسە‌وه؛ گرتن و خستنه‌ به‌ندیخانه‌وه.
(۳) سەرنج راکیشتان و راگرتن.
n. (۱) گرتن؛ گیران و خرا‌نه به‌ندیخانه‌وه:
(An order was issued for his ~.)
(۲) وە‌ستێنەر (نامێز).
under arrest, گیراو (لە‌لایەن پۆلیسە‌وه).
arresting (ə-res'tin), *adj.* جوان و سەرنج راکیشت؛ سەیر
arrhythmia (ə-rith'mi-ə, ə-rith'mi-ə), *n.* ناریت‌ریکی
نێدانی دل
arrhythmic (ə-rith'mik, ə-rith'mik), *adj.* ناریت‌ریک
(نێدانی دل).
arrival (ə-riv'l), *n.* (۱) گە‌یشتن (شونێن)؛ گە‌یین:
(the time of ~)
(۲) گە‌یشتوو (مروفا، شت):
(There were several new ~s at the hotel.)
(۳) گە‌یشتنه‌ نە‌جام.
arrive (ə-riv'), *v.t.* (۱) گە‌یشتن (شونێن)؛ گە‌یین؛ هاتن:
(We ~d in London last week. ; They ~d home yesterday.)
(۲) هاتن کات: (The time has ~d for action.)
(۳) گە‌یشتنه‌ نە‌جام یا پڕێکە‌وتن:
(to ~ at a conclusion, impass, an agreement, etc.)
(۴) سەرکە‌وتن؛ به‌ نامانج گە‌یشتن: (He has ~d professionally.)
(۱) گە‌یشتن (شونێن): (۲) گە‌یشتنه‌ نە‌جام.
arrive at,
arroba (är-rō'bä), *n.* کێشه‌یه‌کی نێسبانی کۆنه.
arrogance (ar'ə-gəns), *n.* لووت بە‌زی؛ لە‌خۆ‌با‌یێتی؛ فیز.
arrogant (ar'ə-gənt), *adj.* لووت بە‌زی؛ لە‌خۆ‌با‌ی؛ به‌‌فیز؛ کە‌شخە‌چی.
-arrogantly (*adv.*).
arrogate (ar'ə-gāt'), *v.t.* (۱) دە‌ست بە‌سەر‌دا‌گرتن به‌ نا‌ه‌وایی؛
کردن به‌ می‌ خۆ به‌ نا‌ه‌ق. (۲) دانە‌پال به‌ نا‌ه‌وایی.
-arrogation (*n.*); **arrogator** (*n.*).
arrow (ar'ō), *n.* (۱) تیر (۲) نیشانه‌ی پڕێگە‌ پێشان‌دان (←)
arrowhead (ar'ō-hed'), *n.* (۱) سەر‌ه‌تیر سەر‌تیر
(۲) نیشانه‌ی سەر‌چا‌وه‌ی ووشه‌ له‌ فەر‌ه‌نگدا (←)
(۳) پڕوه‌کێکه‌ گە‌لا‌کانی له‌ تیر ده‌چن.
arroyo (ə-roi'ō), *n.* (۱) چه‌مکی ووشک.

- (۲) جۆگه؛ پو‌یا‌ری‌کی بچوو‌ک.
سمت (ووشه‌یه‌کی سووکه)؛ گو‌ی‌ی قنگ.
arse (ärs), *n.*
arsenal (är's'n-əl, är'snəl), *n.* جبه‌خانه؛ کارخانه‌ی چه‌ک.
arsenate (är's'n-ät', är's'n-it), *n.* زه‌پنێخ؛ مەرگه‌مووش.
arsenic (är's'n-ik, är'snik), *n.* زه‌پنێخ؛ مەرگه‌مووش.
adj. زه‌پنێخی؛ تاییه‌تی به‌ زه‌پنێخ
-arsenical (*adj.*).
arsenous (är's'n-əs), *adj.* زه‌پنیا‌وی.
arson (är's'n), *n.* سووتاندنی دە‌سه‌نە‌فەست (خانو، دە‌شت و ده‌ن)؛
ئاگرتن‌بە‌ر‌دانی دە‌سه‌نە‌فەست.
arsonist (är's'n-ist), *n.* ئاگرتن‌بە‌ر‌دە‌ری دە‌سه‌نە‌فەست؛
سووتن‌بە‌ر‌دە‌ری دە‌سه‌نە‌فەست.
art (ärt), *n.* (۱) به‌رهه؛ کارامه‌یی؛ دانایی.
(۲) هونەر (نیگارکێشی، په‌یکه‌رسازی، موسیقا، شانۆ، سه‌ما ... هتد)؛
هونەرە‌ جوانه‌کان. (۳) نیگارکێشی؛ په‌یکه‌رسازی؛ به‌ره‌مه‌می ئە‌م هونەرە‌.
(۴) (pl.) ئە‌ده‌بیات؛ ئە‌م به‌شانه‌ی زانست که‌ په‌یوه‌ندی‌یان به‌ هونەر و
وێژ‌ه‌وه‌ هه‌یه: (college of A~s).
(۵) پێشه؛ پێشه‌گه‌ری: (the cobbler's ~).
(۶) شێوه‌ی کردن؛ بنچینه: (the ~ of composition).
(۷) ژۆرنالی؛ فیلانی.
شێوه‌ی کۆنی "are" ه.
art (ärt),
artel (är-tel'), *n.* کۆمه‌لی هه‌روه‌ه.
art gallery, پێشان‌گای نیگارکێشی.
arterial (är-têr'i-əl), *adj.* (۱) شاده‌ماری.
(۲) تاییه‌تی به‌ خوێنی ناو شاده‌مار (که‌ پاک کرا‌وه‌ت‌ه‌وه‌ پڕه‌ له‌ ئۆکسیجن)
(۳) شاپ‌ری.
artery (är'têr-i), *n.* (۱) شاده‌ماری خوێن‌بەر؛ خوێن‌بەر؛ شاده‌مار.
(۲) شاپ‌ری: (a railroad ~).
artesian well, بیری ئیرتی‌وا‌زی.
artful (ärt'fəl), *adj.* (۱) دە‌ست‌کێ‌د؛ لاسایی‌کەر‌ه‌وه.
(۲) دانا؛ زیوه‌ک؛ ژۆرنان. (۳) فیل‌بان؛ ژۆل؛ ساخته‌چی.
(۴) [Archaic] زۆر کارامه‌.
-artfully (*adv.*).
arthritic (är-thrit'ik), *adj.* (۱) بادار؛ جومگه‌ نا‌وساو؛ باداری هه‌یه:
(an ~ joint, person, etc.)
(۲) تاییه‌تی به‌ باداری.
arthritis (är-thrit'is), *n.* نه‌خۆشی هه‌مو‌کردنی جومگه؛ باداری؛
جومگه‌ نا‌وسان.
arthro- (är'thrō, är'thra),
arthropod (är'thra-pod'), *n.* پێش‌گرێکه‌ به‌مانای: جومگه.
زینده‌وه‌ری جومگه‌دار: جۆره
زینده‌وه‌ریکی بێن بې‌ر‌ه‌ی جومگه‌داری له‌ش به‌ش به‌شه‌ (وه‌ک جال‌جا‌لۆ‌که‌).
دوو‌پێشک، هه‌زار‌بێن ... هتد)
artichoke (är'ti-chōk'), *n.* (۱) پڕوه‌کێکی دې‌ک‌ا‌وی‌یه‌ وه‌ک کنگر.
(۲) پڕوه‌به‌ری ئە‌م پڕوه‌که‌ (که‌ بریتیه‌ له‌ تۆپه‌لیکی گە‌لا که‌ به‌ کول‌ا‌وی
ده‌خو‌ری‌ت).
article (är'ti-k'l), *n.* (۱) به‌ند (په‌یمان، ده‌ست‌و‌ور، پڕ‌وا‌نامه):
(the ~s of a treaty, constitution, etc.)
(۲) ووتاریکی نووسراو (له‌ پۆژ‌نامه، گۆ‌نار، یا پەر‌توو‌کێ‌کدا)؛ زانست‌نامه.
(۳) پارچه؛ دانە (شت): (an ~ of luggage, clothing, etc.).
(۴) فروته‌نی؛ شتوومه‌کی فروشتن.
(۵) ئامراز (پۆژ‌مان):
(A and an are definite ~s, and the is a definite ~.)
(۶) به‌شێکی ئە‌ندامی جومگه‌دار (زینده‌وه‌ره‌ناسی).
v.t. (۱) پێشان‌دان به‌ به‌ند به‌ند. (۲) تا‌وا‌ن‌یار‌کردن.
(۳) به‌ستنه‌وه‌ به‌ پڕێک‌ه‌وتن یا قو‌تیه‌رات‌یکه‌وه‌:

articular

(to ~ a seaman for a voyage)

articular (är-tik'yoo-lër), *adj.*

articulate (är-tik'yoo-lit), *adj.*

جومگهیی

(۱) جومگهدار

(۲) به پوونی بیژان: به پوونی ووتران.

(۳) رهوانبیز: زمانپارو: به دهمویل

(۴) پوون: به پوونی و باشی دهرپراو: (an ~ argument).

(۱) به جومگه پینکوههستن: (۲) به پوونی بیژان: دان پیاخان (ووتوون).

(۳) به پوونی دهرپراو: به پینچوپهتا پوونکردنوه.

(۴) بیژان: ووتن: دهنگساز: (to ~ a sound).

(۱) به پوونی بیژان (۲) به جومگه پینکوههستن

(۳) بیژان: ووتن: دهنگساز.

-articulately (*adv.*); **articulateness** (*n.*).

articulation (är-tik'yoo-lä'shon), *n.*

(۱) پینکوههستن یا

بهسترا به جومگه (۲) شیوهی نهم پینکوههستن.

(۳) بیژان به پوونی: دان پیاخان (ناخاوتن).

(۴) بیژان: ووتن. (۵) دهنگ (بهتایبیتی هی تیپی نابزین).

(۶) جومگه (۷) جومگهی پووهک

(۸) جولهی نهندامی بیژان.

articulator (är-tik'yoo-lä'tër), *n.*

(۱) بیژان: دهرپراو

(۲) نهندامی بیژان: لیو، زمان... هتد.

artifact (är'ti-fakt'), *n.*

به رهه سیکه دهستکرد: دروستکراوئیکی

هونری

artifice (är'ta-fis), *n.*

(۱) کارامهیی: زیردکی: دانایی.

(۲) فیلبازی: قیل: زولی.

(۳) نامیرنکی نایاب و نهنتیکه: هوا یا ریگههکی دانایانه.

artificer (är-tif'ə-sër), *n.*

(۱) پیشهگرنکی دانا یا کارامه.

(۲) داهینر (۳) مهکینهچی سوپا: فیتهرچی سوپا.

artificial (är'ta-fish'əl), *adj.*

(۱) دهستکرد: دروستکراو:

وینهی لاسایی: (~ flowers, teeth, light, etc.).

(۲) دیر: رووکش: هر له پوو: (an ~ smile).

(۳) خومالی دیجه: پووهک.

artificial insemination,

جووت کردن یا چاک کردن دهستکرد.

artificiality (är'ta-fish'i-al'ä-ti), *n.*

(۱) پووهکشیستی:

دروژنهیی: سهزارتی: دیر. (۲) دهستکردی: دروستکراوی.

(۳) شتیکی دهستکرد: شتیکی دروژنه یا پووهک.

-artificially (*adv.*).

artificial respiration,

مهناسه پیدایی دهستکرد.

artillery (är-til'ër-i), *n.*

(۱) توپ: توپ هاویر

(۲) زانستی توپ و توپ تهقاندن.

the artillery,

هیزی توپ هاویر

artilleryman (är-til'ër-i-mən), *n.*

سرمبازی هیزی توپخانه:

توپچی.

artisan (är'ta-z'n), *n.*

پیشهگر: پیشهساز: وهستا.

artist (är'tist), *n.*

(۱) هونرمند: نیگارکش: وینهکش: هونرکار.

(۲) کسینکی دهستپالاو کارامه له پیشههکدا: (This cook is an ~).

(۳) سهماکر: گورانی بیژ

artiste (är-tës't'), *n.*

سهماکر: گورانی بیژ.

artistic (är-tis'tik), *adj.*

(۱) هونری: تایبیتی به هونر:

(the ~ aspect)

(۲) جوانو ریک ویک: به جوانی کراو.

(۳) هونرخوا: حرکهر له هونر: زهوق جوان: هونرخوا: (an ~ person).

artistically (är-tis'ti-k'l-i, är-tis'tik-li), *adv.*

(۱) له پووی

هونرمند: (۲) هونرمندانه: به جوانی و ریک ویک و دلگری.

artistry (är'tis-tri), *n.*

هونرکاری: توانا و پیشهی هونرمند:

هونرمندیتی.

ascend

artless (ärt'lis), *adj.*

(۱) نهزان: هیچ نهزان (۲) ناقولا: ناکارامه.

arty (är'ti), *adj.* [Colloq.],

(۳) ساده: خاکی: سروشتی (۴) ساویلکه.

خوتوواندن به هونرمند:

زور خوده رخر به هونرمند

پاشگریکه بهمانای: هی: تایبیتی به:

-ary (er'i),

(dictionary, parliamentary, missionary)

Aryan (är'i-en, är'yän), *adj.*

(۱) تایبیتی به زمانه هیندو-

هونروپییهکان: (۲) تایبیتی به لقی هیندی-نیرانی له زمانه هیندو-

هونروپییهکان (که زمانی هیندی، سانسکریتی، فارسی، کوردی) دهگریتهوه

(۳) ناری: تایبیتی به پهگری ناری.

(۱) پنجینی زمانی زمانه هیندو-هونروپییهکان

(۲) ناری: وهجی ناری

as (az; unstressed, əz), *adv.*

(۱) نهوندهی یهکتر: وهکو یهک:

(I am ~ good ~ he.)

(۲) وهک: وهکو: بو نمونه.

(۱) وهک: وهکو: هر وهکو: (It flew straight ~ an arrow.)

(۲) وهک: چوون: وهکو: به همان شیوه: (Do ~ you are told.)

(۳) له همان کاتدا که: له کاتدا که: (She arrived ~ I was leaving.)

(۴) چونکه: له بهرنهوه: (A ~ you object, we won't go.)

(۵) هرچهند: نهگهرچی:

(Tall ~ he was, he couldn't reach the apples.)

(۱) وهک: وهکو: (He is tired, ~ anyone can see.)

(۲) که: [This is the same color ~ yours (is)].

prep.

وهک: (He poses ~ a friend.)

as a rule,

به ناسایی: به شیوههکی گشتی.

as... as,

چوونیکه: نهوندهی یهکتر:

(as large as, as heavy as, as much as, as good as, as far as,

as many as)

as far as,

نهوندهی که:

(As far as I'm concerned, it's all right.)

as for,

دهربارهی.

as good as,

وهک: وهک نهوه وایه: وهک یهکن.

as if,

وهکو: هر وهک: دهلی: گوايه

as is, [Slang],

چوون هر وهما.

as it were,

چوون دهلی: هر وهک چوون دهلیت

as long as,

ههتا: ههتاکو:

(as long as I live)

as much as,

نهوندهی.

as much as possible,

به پینی توانا: به گوریهی توانا

as of,

له (کاتیک) تایبیتی بهوه.

as soon as,

هر که: یهکسر که.

as soon as possible,

به زووترین کات.

as regards,

دهربارهی.

as respects,

دهربارهی.

as though,

دهلی.

as to,

دهربارهی.

as well,

ههوهها: یش.

as well as,

ههوهها: - یش.

as yet,

تا ئیستا: ههتا ئیستا.

as (as), *n.*

(۱) پخوانو کیشههکی پزمانی کونه.

ascarid (as'kə-rid), *n.*

(۲) پارههکی پزمانی کونه

ascend (ə-send'), *v.i.*

نهسکار: کرمی ریخوله.

(۱) بهربوونهوه: سهرکهوون

(۲) پله بهربوونهوه.

(The path ~s here.)

ascendancy

(۱) بەرزبونەۋە لە ئاسقوۋە بۇ ئاۋەراستى ئاسمان (مانگ، پۇژ... ھتد).
(۲) پىندا ھەنگەران؛ پىندا سەرگەرتن: (to ~ a hill, the stairs, etc.).
(۳) چوئە سەر تەخت: (to ~ the throne).

ascendancy (ə-sen'dəns), *n.* = ascendancy.

ascendancy (ə-sen'dən-si), *n.* بەرزبونەۋە، پەلەۋايە؛
دەسلەت ئۆزبۆن

ascendant (ə-sen'dənt), *adj.* (۱) لە بەرزبونەۋەدايە.
(۲) زان؛ دەسلەت

n. (۱) بورجى بەرزبونەۋە (نیشانى بەختەۋەرىيە) (ئەستىرەناسى).
(۲) زانى؛ دەسلەت (Rare). باۋرەپەر

in the ascendant, لە بەرزبونەۋەدايە؛ پەلەۋايە؛ مۇۋە؛
ھەتتا دىت دەسلەتتى زىاد دەكاتو پەناۋايەگ دەپىت

ascending (ə-sen'diŋ), *adj.* بەرزبونەۋە؛ بەرزدەپىتەۋە.
(in an ~ order)

ascension (ə-sen'shən), *n.* (۱) بەرزبونەۋە؛ سەرگەرتن.
(۲) چوئەسەر تەختى پاشايى (his ~ to the throne)

(۳) [A-]. بەرزبونەۋە عىسا بۇ ئاسمان (چل شەر پاش ھەلۋاسىنى).
(۴) [A-]. دۈۋرگەيكە لە خاۋروۋى زەربى ئەتەسى.

-ascensional (*adj.*).
Ascension Day, جەژنى بەرزبونەۋە عىسا بۇ ئاسمان.

ascent (ə-sent'), *n.* (۱) بەرزبونەۋە؛ سەرگەرتن.
(۲) پەلەۋايە؛ بەرزبونەۋە: (His ~ to power was rather swift).

(۳) پىداداسەرگەرتن؛ پىداداھەلگەران:
(The ~ of the mountain wasn't difficult.)

(۴) سەررەۋەژۈرگە؛ لىژگە.
(۵) پەلەۋ لىژى: (an ~ of three degrees)

(۶) گەرانەۋە بۇ رابوردوۋى يا بىنەچەي پەگەز
ascertain (as-er-tān'), *v.t.* بۇ دەرگەرتن بەر لىكۈلنەۋە؛
ساغ كەرنەۋە؛ خۇ دىنپاكرەن:

(It is difficult to ~ what really happened.)
-ascertainment (*n.*).

ascertainable (as-er-tān'ə-b'l), *adj.* ساغ دەرگەرتنەۋە؛ راستىۋ
دېزى شىتەك.

ascetic (ə-set'ik), *adj.* ۋەك سۇفى؛ تايىبەتى بە سۇفى؛ سۇفىيەنە.
(He leads an ~ life.)

n. سۇفى؛ كەسپكە كە بە سادەبىي بۇزى خىروخۇشى دىنپاۋى نەۋىت.
(۱) سۇفىيەنە.

(۲) لەۋروۋى سۇفىيەنەۋە
asceticism (ə-set'ə-siz'm), *n.* سۇفىيىتى؛ زىانى سۇفىيىتى؛
نەۋىستى خىروخۇشى دىنپا

Asclepius (as-klē'pi-əs), *n.* ئەسكەلپىۋس خۇداي پىزىشكەۋانى
(ئەفسانەۋى بۇنانى)

ascorbic acid, = Vitamin "C".
ascot (as'kət), *n.* جۈرە بۇنداخىكى گۇ گەۋرە يا دەستەسپىكى گۇ
گەۋرە مە.

ascribable (a-skrīb'ə-b'l), *adj.* سەرچاۋەكەي دەۋانرەت؛
دەۋانرەت بىرەتە پال كەسپكە يا شىتەك.

ascribe (ə-skrīb'), *v.t.* دانەپال كەسپكە؛ خىستەنەل شىتەك يا كەسپكە؛
سەرچاۋە دىبارى كەرنە: (He ~d his failure to ill-health. ;
This play is sometimes ~d to Shakespeare.)

ascription (ə-skrīb'shən), *n.* ھۇ خىستەنەل كەسپكە يا شىتەك؛
دانەپال كەسپكە.

asepsis (ə-sep'sis, ā-sep'sis), *n.* (۱) پاكى؛ خاۋىن لە مىكروپ.
(۲) شىۋەي پاكىزكەرنەۋە لە مىكروپ؛ خاۋىن كەرنە؛ پاكىزكەرنەۋە.

aseptic (ə-sep'tik, ā-sep'tik), *adj.* پاكىزكەرنەۋە (لە مىكروپ)؛
پاكىزكەرنەۋە

asinine

پاكىزكەرنەۋە؛ خاۋىن كەرنە.
مىكروپ كەرنە؛ ماددەي پاكىزكەرنەۋە يا خاۋىنكەرنە.
n.

-aseptically (*adv.*).
asexual (ā-sek'shōō-əl), *adj.* (۱) بىن ئەندامى ئىزرو مى يا زاورى.
(۲) بىن ھەۋەسى جۈۋت بون.

(ب) بىن پەيۋەندى بە جۈۋت بونەۋە: (an ~ relationship).
(۳) زاورى دەكەن بەبىن جۈۋت بون (زىندەۋەرناسى)؛ زور دەبن بەبىن لىكەنى

ئىزرو مى.
-asexuality (*n.*).

ash (ash), *n.* (۱) خۇلەمىش؛ سوتو (جگەرە).
(۲) خۇلەمىش؛ رەنگ خۇلەمىش؛ دىز.

(۳) (pl.). خاكخۇل (راستى يا مەجان):
(A number of houses were burnt to ~es.)

(۴) (pl.). پاشماۋەي لاشەي مردوۋ پاش سوتاندنى.
(۵) خۇلەمىش ئاگرىۋىن.

ash (ash), *n.* (۱) رەشەدار؛ جۈرە دەرەختىكە.
(۲) دارو تەختەي ئەم دەرەختە.

ashamed (ə-shāmd'), *adj.* شەرمەزار؛ خەجالت؛ پورەش.
ash can, تەنەكەي خۇل.

ashen (ash'n), *adj.* (۱) تايىبەتى بە خۇلەمىش؛ خۇلەمىش.
(۲) خۇلەمىش (رەنگ)؛ رەنگ زەرد ھەلگەراۋ؛ رەنگ مردوۋ.

ashen (ash'n), *adj.* (۱) تايىبەتى بە دەرەختى "ئاش".
(۲) لە دارى ئەم دەرەختە دروستكەراۋە.

ashes (ash'iz), *n.pl.* (۱) ۋىرەنە (بەھۋى سوتاندنەۋە)؛ كەلارە.
(۲) پاشماۋەي لاشەي مردوۋ پاش سوتاندنى (بە دەستۋورى ئاينى ھىندى)

(۳) لاشە.
ashlar, ashler (ash'lēr), *n.* (۱) بەردى چارگۈشەيى (بۇ خانوۋ).

دروستكەرنە. (۲) خانوۋ دروستكەرنە بەم جۈرە بەردە.
ashman (ash'man'), *n.* خۇلەمىش.

ashore (ə-shōr', ə-shōr'), *adv. & adj.* (۱) لە كەنارى دەريا؛
بۇ كەنارى دەريا: (The boat was swept ~.).

(۲) ئاۋشار: (We went ~ at every port.).
ashram (ash'ram'), *n.* پەرستىگەيكە ھىندى؛ پەرستىگەۋ خانەي

قەلەنەرنەكى ھىندىۋ شونىكەۋتوۋەكەنى؛ قەلەنەرگا.
ash tray, تەپەكەي جگەرە.

Ash Wednesday, چوارشەممەي خۇلەمىش؛ يەكەم پۇژى-
بە پۇژىبونەۋە لاي خاچ پەرستان (لە خۇلەمىش لە ئاۋچەۋان دانەۋە ھاتوۋە بۇ
تۇبەكرەن).

ashy (ash'i), *adj.* (۱) خۇلەمىش؛ خۇلەمىشۋارى
(۲) رەنگ زەرد يا سىپى ھەلگەراۋ.

Asia (ā'zhə, ā'shə), *n.* ئاسىيا؛ كىشۋەرى ئاسىيا.
Asian (ā'zhən, ā'shən), *adj. & n.* ئاسىياۋى؛ خەلكى ئاسىيا.

Asiatic (ā'zhi-at'ik, ā'shi-at'ik), *adj. & n.* = Asian.
aside (ə-sīd'), *adv.* (۱) ئەۋلاۋە؛ لارە؛ تەنەشتەۋە.

(He laid the book ~.).
(۲) ئەۋلاۋە (بۇ لەيىرەرنەۋە): (Put doubts ~.).

(۳) خىستەنە ئەۋلاۋە (بۇ ھەلگەرتن بۇ كاتىكى تى):
(Put this food ~ for me.)

(۴) بەبىن؛ بىن؛ بەدەر: (all joking ~.).
(۱) ۋوتەي لە لارە ۋوتراۋ؛ ۋوتەي ئەكەرنەكە لەسەر شائۇ كە دەپىت تەنە.

n. تەماشاكەرەكان بېيىستەن ئەك ئەكەرنەكانى تى. (۲) لادان لە باس.
aside from, جگە لە؛ بېجگە لە؛ بەبىن.

joking aside, بىن گالئە.
asinine (as'ə-nīn'), *adj.* كەر؛ كەرەنە؛ بىن مېشكە؛ بىن مانا:

(an ~ remark, act, etc.)

assassin

(His ~s were arrested.)

assassin (ə-sas'in), *n.*

(۱) پیاوکوژ؛ پهشکوژ (هی کسینکی بهناوبانگ).

assassinate (ə-sas'ə-nāt'), *v.t.*

(۱) کوشتن به نهینن (بهتایبهتی).

(They ~d many political activists.)

(۲) لهکهدارکردن؛ ناو پیس کردن.

assassination (ə-sas'ə-nā'shən), *n.*

پهشکوژی؛ پیاو کوشتن.

(هی کسینکی بهناوبانگ).

assault (ə-sôlt'), *n.*

(۱) هیرش؛ هیرش برنده سمر؛ پهلاماردان؛ لیدان.

(۲) به زور سواربوونی نافرهت.

(۳) هیرهشه.

(۴) هیرشینکی کوتوپری سربازی؛ (an ~ on enemy positions).

v.t. & v.i.

هیرش برنده سمر؛ پهلاماردان.

assault and battery,

هیرش برنده سمر و بریندارکردن؛ لیدان؛

لیدانو بازاردان.

assay (ə-sā', as'ā), *n.*

(۱) تاقیکردنوه.

(۲) شیکردنوه یا لیکولینوه (کانزای خا).

(۳) ماددهیک شیکراوه یا لیکولراوه.

(۴) نهجمای شم شیکردنوهیه.

(۵) [Obs.] هول؛ هولاندیک.

(۱) شیکردنوه؛ لیکولینوه.

[Archaic]، هولاند.

v.t.

پیشاندان له نهجمای شیکردنوه.

assegai (as'ə-gī'), *n. & v.t. = assagai.*

assemblage (ə-sem'blij), *n.*

(۱) کوبونوره؛ کوزکردنوه؛ کوز.

(۲) کومه له خلك.

(۳) کومه له شت.

(۴) پیکهومان (پارچهکانی مکینه)؛ خپرکردنوه.

(۵) کوز.

assemble (ə-sem'b'l), *v.t.*

(۱) کوزکردنوه؛ کوزپیکرتن.

(۲) پیکهومان (پارچهکانی مکینه)؛ خپرکردنوه؛

(to ~ a watch, motor car, engine, etc.)

کوبونوره؛ کوزگرتن؛ (The students ~d in the school hall.)

v.i.

کوبونوره؛ گردنوره.

assembly (ə-sem'bli), *n.*

(۱) کوز؛ کوبونوره.

(۲) [A-]، لفتکی پهرلمان له هندیک له ویلايه تکانی

نهمريکا؛ نهجوهمنی پهرلمان.

(۳) پیکهومان (پارچهکانی مکینه)؛

خپرکردنوه.

(۴) پارچهی وها پیکهومانرا.

(۵) کارگهی پیکهومانای پارچه (نوتومبیل، مکینه... هتد).

(۶) کارگهی پیکهومانای پارچه (نوتومبیل، مکینه... هتد).

(۷) نیشانی سربان بانگ کردن بوزیوون یا کوبونوره (به کهرمان یا تهپل).

پیزی پیکهومانای پارچهکانی مکینه (که هر کرناک،

پارچهکی خوی دهنت به مکینهکوه لکاتیکدا که به هیواشی به بهرمید

دهوات لسمز قایشیک)؛ پیزی کرناکانی کارگه لکاتی کارکردن.

assemblyman (ə-sem'bli-mən), *n.*

(۱) نوینری پهرلمان؛

نهندای پهرلمان. (۲) [A-]، نهندای لقی خواروی پهرلمان هندیک له

ویلايه تکانی نهمريکا.

assembly plant,

کارگهی پیکهومانای پارچهکانی مکینه (نوتومبیل،

فوزک).

assent (ə-sent'), *v.i.*

قابل بوون؛ پیکهوتن؛ پهسه نکرده.

n.

قابل بوون؛ پیکهوتن.

-asserter; assessor (n.).

assentation (as'en-tā'shən), *n.*

قابل بوونی کوتوپری و دوپووی.

یا پورالهتی.

assert (ə-sūrt'), *v.t.*

(۱) ووتن بهین گومان؛ ووتن به دنلیاییموه؛

(His friends ~ed that he was innocent.)

(۲) لسمز سووربوون (ماف، داوا)؛ (to ~ one's rights).

سووربوون لسمز مافی خوی پزی ئی گران.

assert oneself,

-asserter; assertor (n.).

assertion (ə-sūr'shən), *n.*

(۱) سووربوون لسمز ماف، داوا، یا

پزی ئی گران.

(۲) ووتنه یا ووتراویکی بن پینویمنا؛ بلوکراوهی توندوتیز.

assertive (ə-sūr'tiv), *adj.*

(۱) بهزهر؛ پای خو بهسردا سهپین؛

assimilate

سوور لسمز: (an ~ person).

(۲) به زهرموه؛ پشت نسمتور: (an ~ manner).

-assertively (adv.); assertiveness (n.).

assess (ə-ses'), *v.t.*

(۱) خهملاندن بوز باج لسمز دانان (زهویوزار).

خانوی؛ نرخ لسمز دانان.

(۲) قهبلاندن (سزا به پاره).

(۳) باج یا سزای پاره لسمز دانان.

(۴) ههلسهنگاندن: (to ~ a situation).

assessment (ə-ses'mənt), *n.*

(۱) خهملاندن بوز باج لسمز دانان.

(۲) شیهوی خهملاندن یا قهبلاندن.

(۳) سهرجهمی باجی لسمز دانراو (خانوی، زهویوزار)؛ سزای پاره.

assessor (ə-ses'er), *n.*

(۱) خهملاندنری خانوی یا دهسکوت بوز باج

لسمز دانان؛ خهملاندنری.

(۲) یاریدهدهری دادپرس.

(۳) پاوریزگاری کومیتیه.

asset (as'et), *n.*

(۱) سهرمایه؛ شتینکی بهنرخ که هی کسینک بیت.

(۲) تاییهخو یا شتینکی بهنرخ (پموشت، نازایی، جوانی، هیمنی... هتد).

(Good health is a great ~.)

(۲) (pl.) ههمو سهرمایه کسینک یا دهزگایه.

(۴) (pl.) ههمو سهرمایه کسینک یا دهزگایه که دهوانریت قهرزی پی

بدریتکوه.

asseverate (ə-sev'ə-rāt'), *v.t.*

ووتن به دنلیاییموه؛

ووتن بهین گومان.

-asseveration (n.).

assiduity (as'ə-dū'ə-ti), *n.*

(۱) هول و تهقلای بهردوام؛ کوشش.

(۲) (pl.) زور بهتنگهواتن؛ بوز به پروزهوه بوون؛ دلسوزی.

assiduous (ə-sij'ōd-əs), *adj.*

(۱) کوششکر؛ وورد؛ کولنده.

(۲) دلسوز؛ بهتنگهواتن.

assign (ə-sin'), *v.t.*

(۱) دیاری کردن؛ دانان؛ ترخان کردن؛

(They ~ed him his own room.)

(۲) پی سپاردن؛ دانان: (I was ~ed to watch the road.)

(۳) بهسردادن (نمرک، فرمان، خویندنهوه)؛ پیدان (نمرک)؛

(The teacher ~ed the students a lot of homework.)

(۴) دیاری کردن؛ دانان به هو؛ دانهپال؛

(Jealousy was ~ed as the motive for the crime.)

(۵) مافی خاوهنیتی دان به کسینکی تر.

v.i.

مافی خاوهنیتی دان به کسینکی تر.

assignat (as'ig-nat'), *n.*

پارهیکی کاغزه لکاتی شویشی فهره ناسدا.

دهرمهکا (پشتیوانی دارایی زهویوزاری دهست بهسردا گراو بو).

assignation (as'ig-nā'shən), *n.*

(۱) دانان؛ ترخان کردن؛

دیاری کردن.

(۲) شتینکی دانراو، دیاریکراو، یا ترخان کراو.

(۳) ژووون (بهتایبهتی هی دلداری نهینن).

(۴) مافی خاوهنیتی دان به کسینکی تر.

assignee (ə-sī'nē', as'ə-nē'), *n.*

(۱) کسینک که مافی خاوهنیتی

زهویوزار یا شتی تری پی دهبریت.

(۲) جینگر؛ نوینتر؛ بریگار.

assigner, assignor (ə-sin'er), *n.*

بگری assign.

(۱) دانان؛ دیاری کردن؛ ترخان کردن.

assignment (ə-sin'mənt), *n.*

(۲) نمرکی سهرشان؛ نمرکی پیدراو (قوتایی)؛

(The chemistry ~ was difficult.)

(۲) (۱) مافی خاوهنیتی پیدان.

(ب) تاپو؛ مافنامه.

assimilable (ə-sim'l-ə-b'l), *adj.*

(۱) دهتوونریتکوه (خواردنهمنی).

له لشد)؛ همرس دهکرت.

(۲) دهتوونریتکوه (پهگن).

(۳) دهچیته مینشکوه.

assimilate (ə-sim'l-āt'), *v.t.*

(۱) گوزینن خواردنهمنی بوز شانهی

زیندو پاش هملرینن له ریخولدا: (The body ~s food.)

(۲) توواندنوه (پهگن)؛ قوتدان؛ کردن به بهشیک له خو؛

- (۲) بیمه‌دار؛ بیمه‌کراو.
assuredly (ə-shoor'id-li), *adv.* (۱) به‌بین‌گومان؛ به‌دلیلی‌ای‌یه‌وه. (۲) به‌پشت‌نستورانه؛ به‌بپوای‌تواوه‌وه.
assurgent (ə-sūr'jənt), *adj.* (۱) به‌برپوه‌وه. (۲) به‌چپوتی‌بؤ‌سهره‌وه‌چوو (پوهه).
Assyrian (ə-sir'i-on), *adj.* (۱) ناشوری (گهل-زمان-کلتور). (۲) تایبته‌ی به‌خانوسازی‌ی‌ناشوری.
n. (۱) ناشوری‌یه‌ک. (۲) زمانی‌ناشوری.
Assyriology (ə-sir'i-ol'ə-ji), *n.* زانستی‌ناشوری‌یه‌کانو.
 کله‌پوره‌که‌یان.
Astarte (as-tär'ti), *n.* عیشتا: بانوخوا‌ی‌مانگر‌پیت‌و‌دل‌داری.
 فینقی‌یه‌کان.
astasia (ā-sta'si-ə), *n.* توانای‌به‌پنوه‌و‌ستان‌نهبون‌به‌هزی‌شلو.
 شینواری‌ماسولکه‌کانه‌وه.
astatic (ā-stat'ik, ə-stat'ik), *adj.* (۱) شلوق؛ ناجیگر؛ ناپتو. (۲) همیش‌ه‌گوزاو (فیزیا).
 -astatically (*adv.*); astaticism (*n.*).
aster (as'tēr), *n.* کوله‌نستیره.
aster- (as'tēr), (asteroid) پینشگرکه‌به‌مانای: نستیره.
-aster (as'tēr), پاشگرکه‌به‌مانای: (۱) بچکوله‌یی (برخوله، کچوله). (۲) چوینه‌کی. (۳) هیچ‌وپورچی؛ بن‌ترخی؛ قلبی: (poetaster).
asterisk (as'tēr-isk), *n.* کوله‌نستیره. نیشانه‌یه‌کی‌چاپه‌منی.
 پراویزی‌یه‌وه‌نمه (*).
 دانانی‌نم‌نیشانه‌یه (*): له‌پراویزدا.
asterism (as'tēr-iz'm), *n.* (۱) کوله‌نستیره؛ کۆ. (۲) نیشانه‌یه‌کی‌نستیره‌یی‌یه‌له‌ه‌ندیک‌بلوردا‌له‌بهر‌پووناکی‌دا‌دهره‌که‌وئت.
 (۳) سن‌نستیره‌نیشانی‌به‌سیگۆشه‌یی‌دانراو‌بؤ‌سهرنج‌پاکیشان‌له‌چاپه‌میندا.
astern (ə-stūrn'), *adj. & adv.* (۱) له‌پاشانی‌کشتی‌یا‌به‌له‌مینک‌وه. (۲) له‌دواوه‌له‌به‌شی‌دواوه.
 (۳) سهره‌دوا؛ بؤ‌دواوه (کشتی): (full speed ~).
 (۴) دواکه‌وتو: (full ~).
asternal (ā-stūr'n'l), *adj.* (۱) به‌بستراوه‌به‌نیشکه‌کۆله‌وه. (۲) نیشکه‌کۆله‌نیه‌به‌ببن‌کۆله‌ی‌سنگ.
 نستیره‌یی.
asteroid (as'tēr-oid), *adj.* (۱) نستیره‌یه‌کی‌گه‌بۆکی‌بچوک.
n. (۲) نستیره‌ماسی.
asthenia (as-thē'ni-ə, as'thə-nī-ə), *n.* لاوازی؛ بن‌وزمی؛
 بن‌هیزی‌لش.
asthenic (as-then'ik), *adj.* لاوان؛ بن‌وزمه؛ بن‌هیز.
n. کسینکی‌باریکه‌له؛ کسینکی‌لاوان.
asthenopia (as'thə-nō'pi-ə), *n.* نه‌خوشی‌یه‌کی‌چاره‌سهرنیشه‌وه.
 گیزی‌یه‌له‌گه‌ل‌دایه.
asthma (az'mə, as'mə), *n.* هه‌ناسه‌تنگی؛ تنگه‌نه‌فه‌سی.
asthmatic (az-mat'ik, as-mat'ik), *adj.* (۱) تایبته‌ی‌به‌تنگه‌-. (۲) تنگه‌هه‌ناسه‌یی‌له‌گه‌له؛ نازمای‌ه‌یه.
n. کسینکی‌هه‌ناسه‌تنگه‌.
astigmatic (as'tig-mat'ik), *adj.* (۱) نستیکماتیزی‌ه‌یه؛ (۲) نه‌خوشی‌پرش‌بینی‌چاک‌ده‌کاته‌وه (وشی‌داهاتو‌ببینه).
astigmatism (ə-stig'mə-tiz'm), *n.* نستیکماتیزم؛ پرش‌بینی.
 نه‌خوشی‌یه‌کی‌چاره‌.
astir (ə-stūr'), *adv. & adj.* (۱) بزرواو؛ له‌جم‌وجو‌لودایه؛ ورووژاو: (The whole town is ~ today.)
 (۲) له‌خبر‌هه‌لساو؛ به‌خه‌بهر.
astomatous (ā-stom'ə-təs, ā-stō'mə-təs), *adj.* بن‌دهم-

- (زیڤنده‌وه‌رناسی)؛ ده‌می‌نیه‌یه.
astonish (ə-ston'ish), *v.t.* سهرسووپ‌ماندن؛ سهرسام‌کردن؛
 واق‌ویرماندن.
astonished (ə-ston'isht), *adj.* سهرسووپ‌ماو؛ سهرسام؛
 واق‌ویرماو.
astonishing (ə-ston'ish-ing), *adj.* سهرسووپ‌مینته؛ سهرسام‌که‌ر؛
 واق‌ویرمینته؛ ژور‌سهر: (an ~ person, event, sight, act, etc.).
astonishment (ə-ston'ish-mənt), *n.* سهرسووپ‌مان؛ سهرسامی؛
 واق‌ویرمان؛ واق‌ویرماوی.
astound (ə-stound'), *v.t.* ژور‌سهرسووپ‌ماندن؛ ژور‌سهرسام‌کردن؛
 واق‌ویرماندن: (He ~ed everyone by his resignation.)
astounding (ə-stound'ing), *adj.* سهرسووپ‌مینته؛ واق‌ویرمینته.
astrachan (as'trə-kən), *n.* (۱) کمرل‌یا‌فه‌روه‌ی‌برخی.
 "نستراخان" ی‌سۆفتی. (۲) [A-], جۆره‌سیۆنکه (له‌سهره‌تاوه‌له‌یه‌مکتی‌سۆفتی‌جارانه‌وه‌هاتوه).
astraddle (ə-strad'l), *adv. & adj.* ههر‌قاچه‌ی‌له‌دیوئک (وه)؛
 سواری‌بونی‌وولاخ؛ گهل‌بلاو؛ به‌گهل‌بلاوی.
Astraea (as-trē'ə), *n.* بانوخوا‌ی‌دادپهرستی (هه‌فسانه‌ی‌یۆنانو‌پۆمان).
astragal (as'trə-g'l), *n.* (۱) کرکه‌که؛ ئیسقانی‌قوله‌پن. (۲) شتیکی‌پازننه‌ره‌وه‌یه‌وه‌ک‌مووروو (خانوسازی).
astragalus (as-trag'ə-ləs), *n.* = astragal.
astrakhan (as'trə-kən), *n.* (۱) کمرل‌یا‌فه‌روه‌ی‌برخی.
 "نستراخان" (که‌خووری‌یه‌کی‌لووله).
 (۲) قوماشی‌خوری‌برخی: "نستراخان".
astral (as'trəl), *adj.* (۱) نستیری‌یی؛ تایبته‌ی‌به‌نستیرمه‌کان.
 (۲) گۆله‌نستیری‌یه‌ی (پوهه‌کناسی)؛ له‌نستیره‌ده‌چیت.
 (۳) ناسمانی؛ به‌زه‌ده‌ست‌نگه‌راو.
astray (ə-strā'), *adv. & adj.* له‌پئی‌راست‌لادهر؛ گوما؛ تهره؛
 وون؛ به‌هه‌له‌داچوو.
 به‌هه‌له‌داچوو؛ پئی‌خراب‌گرتن؛ وون‌بوون؛ تهره‌بوون.
 go astray, به‌هه‌له‌داچوون؛ خستنه‌سهر‌پئی‌چپوت‌یا‌خراب.
 lead astray, به‌ستنه‌وه؛ پئی‌لیگرتن؛ چله‌وگرتن.
astriect (ə-strīkt'), *v.t.* به‌ستنه‌وه؛ پئی‌لیگرتن؛ چله‌وگرتن.
astriection (*n.*).
astride (ə-strīd'), *adv., adj., & prep.* (۱) ههر‌قاچه‌ی‌له‌دیوئک (وه)؛ سواری‌بونی‌وولاخ: (to ride ~). (۲) گهل‌بلاو؛ به‌گهل‌بلاوی.
astringe (ə-strinj'), *v.t.* [Rare], کرکه‌کردن؛ هینانه‌وه‌یه‌ک.
astringent (ə-strinj'jənt), *adj.* (۱) بۆری‌ده‌زوله‌ی‌خوئن‌کرکه‌وو. (۲) کرکه‌ر؛ هینه‌ره‌وه‌یه‌ک؛ تورکه‌ره‌وه.
 (۳) توندوتیز؛ به‌زه‌به‌ر؛ دل‌ره‌ق؛ بن‌به‌زه‌یی.
n. دهرمان‌یا‌ماده‌ی‌کرکه‌ری‌ده‌زوله‌ی‌خوئن.
astro- (as'trō, as'trə), پینشگرکه‌به‌مانای: (۱) نستیره‌یی؛
 تایبته‌ی‌به‌نستیره‌کان: (astrophysics).
 (۲) نستیره‌یه‌ی (پوهه‌کناسی)؛ گۆله‌نستیره‌یی.
astrodome (as'trə-dōm), *n.* (۱) پوانگی‌گوومه‌زی‌نستیره‌کان: خانه‌یه‌کی‌گوومه‌زی‌پۆشه‌له‌سهر‌فرۆکه‌یه‌ک‌نامیری‌ناسمانزانی‌تیدا
 داده‌نوئت. (۲) یاریگایه‌کی‌سهرگی‌راوی‌گوومه‌زه‌یه‌یه.
astrolabe (as'trə-lāb), *n.* نستیراب؛ پیوه‌ری‌به‌زی‌نستیره.
astrologer (ə-strol'ə-jēr), *n.* نستیره‌وان؛ نستیره‌گر.
astrological (as'trə-loj'i-k'l), *adj.* تایبته‌ی‌به‌نستیره‌گری؛
 تایبته‌ی‌به‌نستیره‌وانی.
astrology (ə-strol'ə-ji), *n.* نستیره‌وانی؛ نستیره‌گری؛
 لیکۆلینه‌وه‌ی‌شوینی‌پۆژو‌مانگو‌نستیره‌کانو‌په‌یوه‌ندی‌یان‌به‌ژیانی‌مۆقه‌وه.
astronaut (as'trə-nōt), *n.* ناسمانگه‌ر؛ فرۆکه‌وانی‌کشتی‌هواپی؛

ناسمانان
astronautics (as 'trə-nō'tiks), *n.pl.* زانستی ناسمانگرې!
 زانستی هاتوچوکردن بڼ مانگو ناستيره گېرؤكهكانى تر.
astronomer (ə-stron'ə-mēr), *n.* ناستيره ناس!
astronomical (as 'trə-nom'i-k'l), *adj.* (۱) تايبه تى به زانستى
 گېردون! تايبه تى به ناستيره ناسى.
 (۲) له ژماردن نه هاتو! بڼ شومار! نيجگار زور: (*figures*).
-astronomically (*adv.*).
astronomy (ə-stron'ə-mi), *n.* زانستى گېردون! گېردون ناسى!
 ناستيره ناسى
astrophysics (as 'trō-fiz'iks), *n.pl.* فيزيائى ناستيره ناسى!
 زانستى ليكوليه ناسى تايبه خور دياره فيزيائى يه كاني ناستيره كان.
-astrophysical (*adj.*); **astrophysicist** (*n.*).
astutious (as-tōō'shəs, as-tū'shəs), *adj.* = astute.
astute (ə-stōōt', ə-stūt'), *adj.* دان! زورزان! فيلباز! زيرك.
astylar (ā-stī'lār), *adj.* بڼ كولهكه.
asunder (ə-sun'dēr), *adv.* (۱) پارچه پارچه كړاوه! له يكه جيا كړاوه!
 چوپړتړاوه: (*Her heart was torn*).
 (۲) دور له يكه كړه! جيا كړاوه! جيا بيوه! جيا:
 (*Parents and children were driven ~ by the war.*)
adj. دور له يكه كړه! جيا.
asylum (ə-sī'ləm), *n.* (۱) پناگا! دالده! لانه! پنا! پنا بېرى.
 (۲) پنا بېرى رايبارى (كه ددرت به كسيك كه راي كړديت له دست
 مېرى وولاته كى خوى): (*political*).
 (۳) شينخانه! نه خوشخانه! شينخانه! هژراخانه! كهفته كارخانه.
asymmetric (ā'si-met'rik, as'i-met'rik), *adj.* = asymmetrical.
asymmetrical (ā'si-met'ri-k'l, as'i-met'ri-k'l), *adj.* خوار!
 لار! لاسنگ! نارنگ! خواروخنج.
asymmetry (ā-sim'i-tri, as-im'i-tri), *n.* خوارى! لارى!
 لاسنگى! نارنگى! خواروخنجى.
asymptote (as'im-tōt', as'imp-tōt'), *n.* هيلى نريك (بېركارى).
-asymptotic; asymptotical (*adj.*).
asynchronism (ā-sin'krə-niz'm, as-in'krə-niz'm), *n.* نا-
 هاوكانى! پينكوه برونه دان.
asynchronous (ā-sin'krə-nəs, as-in'krə-nəs), *adj.* پينكوه.
 پرونه دان! ناهاوكان.
at (at; *unstressed*, ət), *prep.* (۱) له! لكانو
 (~ school; ~ heart)

at last,

هېج نه بېت! به لاي كه موه.
 (۱) ياكسره! دستبه جڼ. (۲) له همان كاتا.
 پېرى لوبېرى.
ataman (at'man), *n.* سرؤكلى كوزاخى.
ataraxia (at'ə-rak'si-ə), *n.* هينمى! له سرخوى.
ataraxic (at'ə-rak'sik), *n.* دهرمانى هينمكه موه.
ataraxy (at'ə-rak'si), *n.* = ataraxia.
atavic (ə-tav'ik), *adj.* تايبه تى به پايرو داپره هره گوره.
atavism (at'ə-viz'm), *n.* (۱) له پايرو داپره هره گوره چوون!
 دهرگوتنى تايبه خوى باورويابى كؤن له نهرى ناستاد كه له پشته
 نزيكه كاندا، واته باوك دايكا نه بوه.
 (۲) گېرانه موه بڼ سرچاوه! گېرانه موه بڼ بابه تى كؤن.
-atavist (*n.*); **atavistic** (*adj.*).
ataxia (ə-tak'si-ə), *n.* نه تواني ياكسختنى برونه دانى خويستى
 ماسولكه! كاروپن نه كرانى ماسولكه كاني لمش پينكه موه.
ataxic (ə-tak'sik), *adj.* تايبه تى به كاروپن نه كرانى ماسولكه كاني
 لمش پينكه موه.
 كسيك كه توانى ياكسختنى كاري خويستى ماسولكه كاني نه بېت.
ataxy (ə-tak'si), *n.* = ataxia.
ate (āt), *past tense of eat.*
-ate (āt), (۱) بوون (گېره بوون)! بوون به:
 (*mature, evaporate*).
 (۲) والينكردن: (*invalidate, sublimate*).
 (۳) بوون به هوى: (*salivate*).
 (۴) ليدان (دهرمان)! كوتان! كردن: (*vaccinate, refrigerate*).
 (۵) به جوړيكي تايبه تى كردن: (*delineate*).
 (۶) تينكردن: (*oxygenate*). (۷) يى! وهمايى: (*collegiate*).
 (۸) پر له به - دار: (*passionate*). (۹) كراوه! والينكراوه: (*animate*).
 پاشگړنكه به ماناي: (۱) كاربه دهست! كاربه دهستايه تى!
 پله وپايه: (*directorate, potentate*).
 (۲) تروستوكر (كيميا): (*nitrate*).
atelier (at'el-yā'), *n.* ستوديو نيكاركيش! كارخانه.
athanasia (ath'ə-nā'zhi-ə, ath'ə-nā'zhə), *n.* نه مړى!
 ژيانى همتاهه تايى.
atheism (ā'thē-iz'm), *n.* خوانه ناسى! برونه بوون به خوا! كافرى.
atheist (ā'thē-ist), *n.* خوانه ناس! خوانه پرست! كافرا! بڼ بړوا به خوا.
atheistic (ā'thē-is'tik), *adj.* تايبه تى به بڼ بړوايى به خوا!
 تايبه تى به خوانه ناسى! كافرى.
-atheistical (*adj.*); **atheistically** (*adv.*).
atheling (ath'el-ing), *n.* مېر يا شازاده يكي نه گلو ساكسوئى.
Athena (ə-thē'nə), *n.* نيسينا: بانورخوى ژيرى و هونرو شمېر وشو.
 (له نسانه ي يوناني).
atheneum (ath'ə-nē'əm), *n.* (۱) [A-], پمرستگاي "نيسينا"
 له پايتختى يونان كه جڼ كؤپى نو سهرو زانايان بوو.
 (۲) كؤپى وژرئى يا زانستى. (۳) كتبخانه! ژوروى خويندنه موه.
Athene (ə-thē'nē), *n.* = Athena.
Athenian (ə-thē'ni-ən), *adj.* تايبه تى به "نيسينا" ي پايتختى
 يونانو دانيشقوه كاني.
 (۱) دانيشقويكى "نيسينا" ي پايتختى يونان! نيسينى.
 (۲) هاوالاتى يكي "نيسينا" ي كؤن.
Athens (ath'inz), *n.* نيسينا (پايتختى يونان).
athermancy (ā-thūr'mən-si), *n.* تيشكى گېرما كارتينه كردن.
athermanous (ā-thūr'mə-nəs), *adj.* تيشكى گېرما كارتينه كمر.
atherosclerosis (ath'ēr-ō-skli-rō'sis), *n.* پهق برونى دهمارى
 خوين! تسكوبونه موه بگېروسستايى دهمارى خوين (نه خوى زاني).

athirst

athirst (ə-ˈthɜːrst), *adj.* (۱) [Archaic & Poetic] ، تینور.

(۲) به پەرۇش (بۇ شەتەك).

athlete (ath-ˈlēt), *n.*

دەرىزىشكار؛ دەرىزىشمان.

athlete's foot,

ئالۇشى قاچ: نەخۇشىيەكى پىستە مىكرۇبەكى لە شۇنى شىداردا دەۋى. توشى قاچى دەرىزىشكار دەپىت دەپىت بە ھۇى خورۇپەكى زۇد بە تايىبەتى لەنىوان پەنجەى پىدا.

athletic (ath-let-ˈik), *adj.*

(۱) دەرىزى.

(۲) چالاک؛ بەھىز؛ بەھىز ماسولەدار دەك دەرىزىشكار: (an ~ person).

-athletically (*adv.*); **athleticism** (*n.*).

athletics (ath-let-ˈiks), *n.pl.*

دەرىزى.

athwart (ə-ˈihwɔːrt), *prep.*

(۱) لەم بەرەۋە بۇ ئەۋەر؛ بەسەر.

(۲) دۇ؛ پىچەۋانە.

adv.

(۱) بە شەقتۇلى؛ لەم بەرەۋە بۇ ئەۋەر؛ بەسەر.

(۲) بە پىچەۋانە؛ دۇ؛ پى لىگر.

-atic (at-ˈik),

پاشگرىكە بەمانى: تايىبەتى بە؛ لەى بابەتە؛ ھى:

(*lymphatic, chromatic*)

atilt (ə-ˈtɪlt), *adj. & adv.*

لار؛ خوار؛ بەلاداكەرتۇ.

atingle (ə-ˈtɪŋ-ˈg-l), *adj.*

بەجۇش؛ بەجۇش وخۇش.

-ation (ə-ˈshən),

پاشگرىكە بەمانى: (۱) كۇرد؛ كۇردار:

(*strangulation, negotiation, translation*)

(۲) بار؛ دۇخ: (*isolation, moderation*).

(۳) نەتجائى كار: (*civilization, dramatization*).

-ative (ə-ˈtɪv, ə-ˈtɪv),

پاشگرىكە بەمانى: پەيۋەندىدار؛ دەك:

(*illustrative, demonstrative, authoritative*)

atlantes (at-ˈlan-ˈtēz), *n.pl.*

پەيگەرى پىار بەپىئە يا بە چەماۋەىيە كە

لەبرى كۇلەكە بەكار دەھىنرىت (خانووسازى).

Atlantic (at-ˈlan-ˈtɪk), *adj.*

تايىبەتى بە ئۇقپانۇوسى نەتلەسى.

n.

ئۇقپانۇوسى نەتلەسى.

Atlantis (at-ˈlan-ˈtɪs), *n.*

دورگەيەكى نەفسانەيىچە كە گرايە لە

ئۇقپانۇوسى نەتلەسىدا بۇۋە ئوقۇم بۇۋە.

Atlas (at-ˈlæs), *n.*

(۱) لە نەفسانەى يۇنانىدا: (۱) فەلەتەنىكە كە بە ئاچارى

ئاسمانى لەسەر شانى پاكىرتۇۋە. (ب) خۇداى كۇلەكەكانى ئاسمان.

(ج) پاشايەكە كە كراۋە بە شاخ.

(۲) كەسكى بارگران.

(۳) [a-], پەرتۇكى نەخشەى زەۋى.

(۴) [a-], پەرتۇكىكە كە بە نەخشە وئەۋە باسك بۇۋە بكاكەۋە:

(*an anatomical ~*)

(۵) [a-], كاغەزى گەۋەى وئەكەردن.

(۶) [a-], بېرەى لاسەروۋى مل؛ لاسەروۋى گەردەمل.

(۷) [a-], پەيگەرى پىار بەپىئە يا بە چەماۋەىيە كە لەباتى كۇلەكە بەكار دىت

(خانووسازى).

atman (āt-ˈmən), *n.*

(۱) گىانى مۇۋە.

(۲) [A-], گىانى گشت جىهان (كە سەرچاۋەى گىانى ھەمۇ ئادەمىزادە).

atmosphere (at-ˈmæs-ˈfēr), *n.*

(۱) بەرگەمەۋ؛ ھەۋاى دەۋرۋەرى

گۇى زەۋى. (۲) ھەۋاى گازى دەۋرۋەرى ئەستىزە ئەستىزەى گەۋەك.

(۳) چۇنىتى دەۋرۋەرى:

(*a nice ~ ; a restaurant with ~ ; There is an ~ of calm and peace in the country that is quite different from the ~ of a big city.*)

(۴) پىۋانەيەكى پەستانە برىتىيە لە ۱۶، ۶۹ پاون لەسەر يەك ئىنج دۇجا

(فىزىا).

atmospheric (at-ˈmæs-ˈfēr-ˈik), *adj.*

(۱) تايىبەتى بە بەرگەمەۋ؛

تايىبەتى بە ھەۋاى دەۋرۋەرى گۇى زەۋى: (*~ disturbances*).

(۲) تايىبەتى بە چۇنىتى دەۋرۋەرى.

-atmospherical (*adj.*); **atmospherically** (*adv.*).

atmospheric pressure, پالەپەستۇى ھەۋا؛ پەستانى ھەۋا.

atrabilious

atmospherics (at-ˈmæs-ˈfēr-ˈiks), *n.pl.* (۱) خەشەخەشى رادىق كە

لە پالەپەستۇى كارەبايىيەۋە لە ھەۋادا پەيدادەپىت.

atoll (at-ˈol, at-ˈol, ə-ˈtol), *n.*

دورگەيەكى شىلالى خېرە بەدەۋرى

نەختىك ئاۋدا.

atom (at-ˈəm), *n.*

(۱) تۇزقال؛ نەختال؛ نەختىك.

(۲) ئەتۇم؛ گەردىلەى ئەتۇم؛ سەرچاۋەى وۋە.

atombomb (at-ˈəm-bom-ˈ), *n.*

بۇمباى ئەتۇم.

v.t.

بۇمباى ئەتۇم پىدادان.

atomic (ə-ˈtɒm-ˈik), *adj.*

(۱) ئەتۇمى: (*~ bombs*).

(۲) زۇد بۇۋەك؛ بىچۇلە.

Atomic Age,

چەرخى ئەتۇمى: چەرخى بەكارەنئانى ھىزى ئەتۇمى

بۇ خۇرۇخۇشى ئادەمىزادە جەنگىش (لە سالى ۱۹۴۲ بەدراۋە).

atomic bomb,

بۇمباى ئەتۇم؛ بۇمباى گەردىلەى.

atomic energy,

ۋەزەى ئەتۇم؛ ھىزى ئەتۇم.

atomicity (at-ˈə-mis-ˈə-ti), *n.*

(۱) گەردىلەىيىتى؛ لە ئەتۇم پىنكەت.

(۲) (۱) ژمارە يا سەرچەمى گەردىلە لە گەردىكە. (ب) ھاۋەزى (كىمىا).

atomic number,

ژمارەى ئەتۇمى: ژمارەيەكە بۇ پىنئاسىنى ماددەى

كىمىيائى و پەيۋەندى لەگەل ماددەكانى تۇدا بەكار دەھىنرىت.

atomic theory,

تەۋرى ئەتۇمى (كە دەلىت ھەمۇشەتەك لە گەردىلە

پىنكەتۋە).

atomism (at-ˈəm-iz-ˈm), *n.*

تەۋرىيەكە دەلىت: جىهان لە گەردىلە

پىنكەتۋە ئەم گەردىلەنەش بەش بەش ئاگرىن و لەئاۋناۋىر.

atomize (at-ˈəm-iz-ˈ), *v.t.*

(۱) لەيەك جىاكرەندەۋى ئەتۇمەكان.

(۲) پارچەپارچەكرەن؛ لەيەك جىاكرەندەۋە. (۳) بە پىزىكرەنى شە.

atomizer (at-ˈəm-iz-ˈer), *n.*

پىزىكرە (ئامىز) ئامىزى پەپىزىكرەى بۇن،

دەمران، يا شەلى تر.

atomy (at-ˈə-mi), *n.*

(۱) ئەتۇم؛ گەردىلە.

(۲) بۇۋەۋەزىكى بىچۇلە.

ئاساز (ئاۋاز، مۇسقىا).

atonal (ā-ˈtōn-ˈl), *adj.*

-atonalism (*n.*): **atonality** (*n.*).

atone (ə-ˈtōn-ˈ), *v.i. & v.t.*

(۱) تاۋان، گۇنا، يا ئاھەقى سىپىنەۋە بە

سزاقەشتن؛ سزاقەشتن؛ گۇنا پاكىردەۋە بە سزاقەشتن:

(*How can I ~ for hurting your feelings?; to ~ for one's wrongdoing*)

(۲) [Obs.], يەك ئەۋا كۇردن؛ گۇناچان؛ ھاۋاۋاۋاۋىۋون.

atonement (ə-ˈtōn-ˈmənt), *n.*

(۱) گۇنا پاكىردەۋە بە سزاقەشتن؛

سىپىنەۋەى تاۋان، گۇنا، يا ئاھەقىيەك بە سزاقەشتن:

(*This was his ~ for his sins against humanity.*)

(۲) [A-], (۱) سزاقەشتىنى عىسا (بە ھەلۋاسىنى) بۇ سىپىنەۋەى تاۋانى

ئادەمىزادە خۇدالىخۇشبوۋى. (ب) خۇدالىخۇشبوۋى ئادەمىزادە.

atonic (ə-ˈtɒn-ˈik, ā-ˈtɒn-ˈik), *adj.*

(۱) بىن ھىز (لەش)؛ لاۋان.

(۲) ھىز نەخراۋەسەر (ۋەشە، بىرگە)؛ نەگىراۋ.

(۳) [Rare], تايىبەتى بە دەنگىكى بەئاستەم بىزراۋ (دەنگناسى).

n.

بىرگە يا ۋەشەمىكى ھىز نەخراۋەسەر.

atony (at-ˈə-ni), *n.*

(۱) بىن ھىزى (لەش)؛ لاۋازى.

(۲) ھىز نەخستەسەرى بىرگە يا ۋەشەمىك.

atop (ə-ˈtɒp-ˈ), *adj., adv. & prep.*

لەسەر:

(*~ the tree, house, etc.*)

-ator (ā-ˈtēr),

(*aviator, arbitrator*). پاشگرىكە بەمانى: بىكر:

-atory (ə-ˈtɔːr-ˈi, ə-ˈtɔːr-ˈi),

پاشگرىكە بەمانى: تايىبەتى بە:

(*explanatory, exclamatory*)

atrabilious (at-ˈrə-bil-ˈyəs), *adj.* **Also atrabiliar**,

ھەمىشە دلەنگ؛ ماتۋەملول. (۲) ھەمىشە مەراقى تەندروستى خۇرۇ

سكالاكرى ئاۋەجەن لە دەست نەخۇشى.

atrium

- (۱) حوشه‌ی ناوهراست یا ژووری سهره‌کی
atrium (ā'tri-əm), n. خانویه‌کی پوزمانی کۆن. (۲) داڭان؛ هۆلی چوونه‌ژووره‌ی پارو.
(۳) گۆنچکۆله‌ی دل؛ خانه یا بۆشایی ناوله‌ش.
(ب) کۆن (تۆنکاری)؛ کله‌بەر؛ پارو (له‌ش).
atrocious (ə-trō'shas), adj. (۱) درنده؛ ژور دله‌قو و به‌دو پیس؛
بن به‌زیی: (an ~ act).
(۲) [Colloq] بن فەر؛ ژور خراب؛ ناشرین:
(an ~ dress, weather, handwriting, etc.)
atrocious (ə-tros'ə-ti), n. (۱) درنده‌یی؛ بن به‌زیی و دله‌قی؛ به‌دی.
(۲) کرده‌ره یا کاری درنده‌و بن به‌زیی‌چانه:
(Both sides committed ~ies in the war.)
(۳) [Colloq] شتیکی بن فەر و ناپه‌سند: (That picture is an ~.)
atrophy (at'rō-fi), n. پووکانه‌و؛ پزین (نه‌ندام یا پشانی له‌ش)؛
سیس بوونه‌ره
v.i. پووکانه‌و؛ پزین (نه‌ندام یا پشانی له‌ش)؛ سیس بوونه‌ره.
v.t. پووکانه‌و؛ پزاندن (نه‌ندامی له‌ش)؛ سیس کردن.
attach (ə-tach'), v.t. (۱) پیوه‌هسته؛ پیوه‌لکاندن؛ پیوه‌نوساندن؛
دانه‌دهم؛ به‌سته‌وه؛ به‌ستن
(۲) دانه‌پال؛ خسته‌پال؛ چوونه‌پال؛ پیوه‌به‌ستران:
(He ~ed himself to us.)
(۳) ئی نزیک بوونه‌وه به هۆی حه‌زو خوشه‌ویستی‌یه‌وه؛ په‌یوه‌ندی په‌یداکردن.
(۴) (to ~) نانه‌سه‌ر (نیمز)؛ خسته‌سه‌ر:
(He ~ed his signature to the bill.)
(۵) پندان (باه‌خ)؛ چۆنیتی بینن:
(He ~es great significance to the news.)
(۶) دانان به‌ فرمان.
(۷) موچه یا سامان لێسه‌ندن به‌ فرمانی داڭا. (ب) گرتن؛ به‌ندکردن.
(۸) گواسته‌وه‌ی سه‌رده‌می سه‌ربازو نه‌فسه‌ر بۆ لقی سه‌ربازی تر:
(Two new officers have been ~ed to our unit.)
v.i. به‌شیک بوون له؛ له‌گه‌ندابوون؛ پیوه‌به‌ستران (مه‌جان):
(A moral obligation ~es to high rank.)
attaché (at'ə-shā', ə-tash'ā), n. لێپرسراوی لقیکی کاروباری
بالیوزخانه (بۆشخه‌یری، پۆرتامه‌گه‌ری، سوپایی ... هتد):
(cultural ~; military ~; press ~)
attaché case, جانتای -ه‌ست (بۆ پروانه‌و نووسراوی گرنگی تر)
attachment (ə-tach'mənt), n. (۱) پیوه‌به‌ستر؛ پیوه‌لکان؛ دانه‌دهم.
(۲) هۆی پیوه‌به‌ستن.
(۳) په‌یوه‌ندی هه‌ستی؛ هۆگری؛ خوشه‌ویستی؛ دۆستایه‌تی:
(to form an ~)
(۴) شتی پیوه‌به‌ستراو؛ کلک (مه‌جان).
(۵) نامیری یا شکو (بۆ مه‌کینه‌یه‌ک یا پیکاریکی کاره‌بایی).
(۶) ده‌سته‌به‌سه‌رداگرتنی زه‌وی‌وزارو سامانی تر؛ گرتنی مروه.
(ب) فرمانی داڭا بۆ پێگه‌پێدانی نهم ده‌سته‌به‌سه‌رداگرتنه.
attack (ə-tak'), v.t. (۱) هه‌رش بردن‌سه‌ر؛ په‌لاماردان؛ شالاو بۆ بردن؛
به‌گه‌رداچوون: (Our soldiers ~ed the enemy.)
(۲) هه‌رش بردن‌سه‌ر به‌ ده‌م یا به‌ نوسه‌ن:
(His proposal was ~ed in the newspapers.)
(۳) (۱) هه‌لمه‌ت بردن‌سه‌ر کاریک یا ئه‌ریک؛ ده‌سته‌پێکردن به‌ چالاکی:
(They ~ed the problem of food supply.)
(ب) تێنیشتن (خواردمه‌نی)؛ خواردن:
(He ~ed his dinner at once.)
(۴) توش بوون (نه‌خۆشی)؛ لێدان:
(The disease ~ed him suddenly.)
v.i. هه‌رش بردن‌سه‌ر؛ په‌لاماردان.
n. (۱) هه‌رش؛ په‌لامار؛ شالاو؛ هه‌لمه‌ت.

attempt

- (۲) توش بوونی کوتوپیری نه‌خۆشی؛ سه‌کته:
(a heart ~; an allergy ~)
(۳) هه‌لمه‌ت بردن‌سه‌ر کاریک یا ئه‌ریک؛ ده‌سته‌پێکردن به‌ چالاکی‌یه‌ک
(۴) شیوه‌ی نهم هه‌لمه‌ت یا ده‌سته‌پێکردن.
attain (ə-tān'), v.t. (۱) ده‌سته‌گه‌وتن؛ هه‌نانه‌دی؛ پێگه‌یشتن (نامانج)؛
به‌جیه‌پێتان (ناوات): (to ~ one's goal, object, etc.)
(۲) گه‌یشتن (تەمەن): (He ~ed the age of ninety.)
attainability (ə-tān'ə-bil'ə-ti), n. له‌وانه‌بوونی ده‌سته‌گه‌وتن؛
بۆه‌بوونی به‌جیه‌پێتان
attainable (ə-tān'ə-b'l), adj. ده‌هه‌نرتنه‌دی؛ به‌جی ده‌هه‌نرتن؛
ده‌ست ده‌گه‌وت؛ پێگه‌یشتنی بۆه‌یه: (an ~ goal)
attainder (ə-tān'dēr), n. (۱) لێسه‌ندنه‌وه‌ی هه‌موو مافیکی
شارستانی و خاوه‌نیتی زه‌وی‌وزارو میرات بردن (له‌ که‌سه‌یک که‌ سه‌زای
له‌سه‌نداره‌دانی به‌سه‌ردا درابیت): (۲) [Archaic] سه‌رشوپی؛ په‌سوایی.
attainment (ə-tān'mənt), n. (۱) هه‌نانه‌دی؛ به‌جیه‌پێتان؛
ده‌سته‌گه‌وتن؛ به‌ نامانج گه‌یشتن: (the ~ of a goal, objective, etc.)
(۲) نامانجیکی به‌دی هه‌نراو؛ کاریکی به‌جیه‌پێتاو؛ سه‌ره‌گه‌وتن.
attaint (ə-tānt'), v.t. (۱) لێسه‌ندنه‌وه‌ی مافی شارستانی و مافی
خاوه‌نیتی زه‌وی‌وزارو میرات بردن (له‌ که‌سه‌یک که‌ سه‌زای له‌سه‌نداره‌دانی
به‌سه‌ردا درابیت): (۲) له‌که‌دارکردن؛ پووه‌ش کردن.
(۳) [Rare] پیس کردن؛ توشی نه‌خۆشی کردن.
(۴) [Archaic] گومانبارکردن؛ تاوانبارکردن.
(۵) [Obs.] تاوانبارکردن له‌ داڭا؛ تاوان به‌سه‌ردا ساخ کردنه‌وه.
n. (۱) لێسه‌ندنه‌وه‌ی مافی شارستانی (ژماره‌ یه‌ک به‌ینه).
(۲) له‌که؛ پووه‌شی.
attainture (ə-tān'chēr), n. = attainder.
attar (at'ər), n. گۆل؛ عه‌تر.
attempter (ə-tem'pēr), v.t. (۱) گۆزین؛ گۆنجان؛ که‌مه‌کردنه‌وه یا
چاککردن (به‌ تێکه‌لاوکردن).
(۲) گۆنجانندی پله‌ی گه‌رم؛ که‌مه‌و ژۆرکردنی پله‌ی گه‌رم به‌پێی پێویست.
(۳) هه‌مین کردنه‌وه؛ هه‌تانه‌وه‌سه‌رخۆ؛ ساردکردنه‌وه.
(۴) گۆنجاندن؛ شپاندن؛ له‌گه‌ل پێکخستن.
(۵) هه‌مولدان؛ ئاودانه‌وه (کانز)؛ زاخاودانه‌وه.
attempt (ə-tempt'), v.t. (۱) هه‌مولدان؛ تیکۆشان؛ ته‌قه‌لاکردن.
(۲) [Archaic] هاندان؛ هه‌لفه‌ریواندن.
n. (۱) هه‌مول؛ ته‌قه‌لا؛ تیکۆشان.
(۲) په‌لاماردان بۆ کوشتن؛ هه‌ولی کوشتن دان:
(There was an ~ on the president's life.)
attend (ə-tend'), v.t. (۱) به‌رده‌ستی کردن؛ خه‌مه‌ت کردن؛ سه‌ره‌وکاری
کاروباریکردن: (He is ~ing the prince.)
(۲) له‌گه‌ندابوون؛ هاو‌ده‌می کردن.
(۳) ده‌رمان کردن؛ چاودیری کردن (نه‌خۆش):
(Which doctor is ~ing you?)
(۴) پێگه‌یشتن (ته‌نجام)؛ له‌گه‌ندابوون؛ ئاوه‌لکاری کردن:
(Success ~ed his efforts.)
(۵) ئاماده‌بوون له؛ چوون بۆ: (All children over six must ~ school.;
He did not ~ the meeting.)
(۶) [Archaic] چاوه‌یری کردن.
(۷) [Archaic] گۆی لێگرتن.
v.i. (۱) گۆنگرتن؛ به‌ده‌ربه‌سته‌وه‌هاتن؛ گۆی پێدان.
(۲) (on ~; upon ~) ئاماده‌بوون بۆ خه‌مه‌ت.
attend to, خه‌ریک بوون (کار)؛ سه‌ره‌وکاری کردن؛ ئاگاداری کردن؛
خۆ بۆ ته‌رخان کردن؛ چاودیری کردن؛ جیه‌یه‌یکردن:
(Please attend to the matter at once.; to attend to someone's
needs)

attendance

attendance (ə-ten'dəns), *n.* (۱) چاودىرى؛ ئاگادارى كىرىش؛
سەرموگارى. (۲) ئامادەبوون لە قوتابخانى، كۆپ، يا شونىنىك.
(۳) ژمارى بەشداربووان يا ئامادەبووان (كۆپوونە)، پۇل قوتابخانى، سىنما،
يارىگا... ھتد.

attendant (ə-ten'dənt), *adj.* (۱) چاودىرىگەر؛ خىزمەتكار:
(the ~ nurse)

(۲) ئامادەبوون لە: ديار.
(۳) لەگەن؛ لەتەك: (~ difficulties).

(۱) بەردەست؛ خىزمەتكار. (۲) كەسىكى ئامادەبوون لە شونىنىك يا كارتىكا.
(۳) شتى لەگەندابوو؛ ئاۋەل (شت، دۆخ).

attention (ə-ten'shən), *n.* (۱) سەرنج؛ سەرنجىدان؛ گونىگرتن؛
گونى پايلىنى كىرىش؛ گونى پىدان:
(Pay ~ to your teacher.; Pay ~ to what you're doing.)

(۲) پارمەتى؛ چارەكران:
(The injured man received ~ at the nearest hospital.)

(۳) تواناي سەرنجىدان يا گونىگرتن.
(۴) زەمان شىرىنى؛ پەفتار جوانى لەگەن خەلكدا؛ بەتەنگ خەلكو ھاتن.

(۵) (pl.) خاترانە؛ چاكە؛ سەرنج پىدان:
(A pretty girl usually receives more ~s than a plain girl.)

(۶) (۱) وورپا بوون (مەشقى سەريان. (ب) وورپا بە.

come to attention, وورپا بوون (مەشقى سەريان)

draw one's attention, سەرنج پاكىشان

stand at attention, وورپا بوون (مەشقى سەريان)

attentive (ə-ten'tiv), *adj.* (۱) گونى پاكر؛ گونىگر؛ سەرنجىدەر؛ وورپا؛
گونى پايلىنى: (an ~ audience).

(۲) زەمان شىرىنى؛ بەتەنگەو ھاتوو؛ دىلىزىو دىل پاكر: (an ~ husband).

-attentively (*adv.*); attentiveness (*n.*).
attenuant (ə-ten'ū-ənt), *adj.* شەكەرەو (دەرمەن)؛ پوونكەرەو.

attenuate (ə-ten'ū-āt), *v.t.* ماددەى شەكەرەو
(۱) تەك كىرىش؛ پچووك كىرىش.
(۲) شەك كىرىش؛ پوونكەرەو.

(۳) بىن ھىز كىرىش؛ كەم كىرىش (توندوتىرى، بايەخ، ھىز).
(۴) بىن ھىز كىرىش (مىكرۇب)؛ لە كوشىدەى كەم كىرىش.

پوون بوونەو؛ شەك بوونەو؛ بىن ھىز بوون؛ كەم بوونەو.
v.i. شەك بوونكەرەو؛ كەم كىرىش؛ بىن ھىز.
adj.

-attenuable (*adj.*); attenuation (*n.*).
attest (ə-test'), *v.t.* (۱) پىشگىرى كىرىش؛ پىشگىرى؛
شاھىتى بۇ دان. (۲) مۆركىرى (دادگەر)؛ پەسەندىكىرى.

(۳) پىشاندىدان؛ دەرەستى؛ بەلگەبوون بۇ:
(His rapid promotions ~ed to his ability.)

(۴) سۆيىندىدان: (دادگا).
v.i. (to ~), شاھىتى بۇ دان: (I ~ to his innocence.)

-attester; attestor (*n.*).
attestation (at'es-tā'shən), *n.* (۱) لاھىنگىرى؛ شاھىتى بۇ دان.

(۲) شاھىتى؛ گەواھى. (۳) بەلگە.
Attic (at'ik), *adj.* (۱) تايپەتى بە شارى "ئەسىنا" (پايتەختى يۇنان).

(۲) تايپەتى بە "ئەسىنا" و دانىشتوۋەكانى و كىتوۋرەكەى.
(۳) كلاسكى؛ سادە (شۇيان).

(۱) زەمانى يۇنانى "ئەسىنا".
(۲) كەسىكى ئەسىنايى.

attic (at'ik), *n.* خانەى نىۋان بىمىچ و سەريان (لە خانوۋى سەريان لىژى.
پۇژئاۋايدا شتوۋەكى تىدا ھەلەگىرىت).

Attic faith, يىروپاۋەرى پىتوۋ ھىچ كارتىنەكەر.
attire (ə-tīr'), *v.t.* پۇشەن؛ جىلۋەركە لىبەركىرى؛ جىلۋان لىبەركىرى.

n. (۱) جىلۋەركى جوان؛ جىلۋەركەر.
(۲) جىلۋەركى جوان؛ جىلۋەركەر.

atypical

(۲) شاخى بەرانەكىۋى.

attitude (at'a-tōōd', at'a-tūd'), *n.* (۱) پۇژ؛ شىۋەى ۋەستان كە.
ھەست دەردەمىرىت. (۲) ھەلۋىست؛ بارى ھەست بەرامبەر بە دەروپەر:

(She has a friendly ~ toward all; a positive ~ toward life;
a negative ~)

attitudinize (at'a-dōō'd'n-īz', at'a-dū'd'n-īz'), *v.t.* پۇژ-
لىدان.

attorn (ə-tūrn'), *v.t.* (۱) بەجىپىشەتنى دەرمەگىكىدە كار كىرىش بۇ
دەرمەگىكى تىر. (۲) بە كىرى گىرتنى ھەمان زەۋى تەتاتەت پاش گۇپانى

خاۋەنەكەى.
attorney (ə-tūr'ni), *n.* پارىژەر؛ نوۋنەر (دادگەر).

power of attorney, پىروانامەى دەسەلاتى نوۋنەرى (كە دەمەدەت بە
كەسىك بۇ ئىمزا كىرىش لەباتى خۆت و جىپەجىكىرىنى كاروبارىك كە خۆت لەۋى

نەبىت): (to give someone power of attorney).

attorney at law, = attorney.

attorney general, (۱) پارىژەرى گىشتى.
(۲) [A-G-], وزىرى داد لە ئەمەرىكا.

attract (ə-trakt'), *v.t.* (۱) پاكىشان بۇ لاي خۆ:
(A magnet ~s iron filing.)

(۲) دىلپاندىن؛ دىل پاكىشان: (Her beauty ~ed people.)
(۳) سەرنج پاكىشان: (to ~ attention).

attraction (ə-trak'shən), *n.* (۱) پاكىشان؛ دىل پاكىشان
(۲) ھىزى پاكىشان. (۳) جوانى؛ دىلپىتى.

(۴) شتى دىلپىتى: (the ~s of a big city).
(۵) يەكتىرى پاكىشان (فىزى).

attractive (ə-trak'tiv), *adj.* جوان؛ دىلپىتى؛ ئىسك سووك:
(an ~ girl, place, offer, etc.)

attractiveness (ə-trak'tiv-nis), *n.* جوانى؛ دىلپىتى.
attributable (ə-trib'yoo-tā-b'l), *adj.* دەمەدەتپال؛ دادەنرۇت بە
ھى كەسىك (ۋوتە)؛ دادەنرۇت بە ھۆى شتىك:

(His success is not ~ to hard work but to good luck.)
attribute (ə-trib'yoot), *v.t.* دانەپال؛ دانان بە ھى كەسىك (بەرھەمى

ھونەرى يا نوۋسىن)؛ دانان بە ھۆى خىستەنەل:
(The play is ~d to Shakespeare.; He ~s his poverty to bad

luck.)
(۱) تايپەخۆ؛ پىشانە؛ سىفەتى تايپەتى:

(Mercy is an ~ of God.; Politeness is an ~ of a gentleman.)
(۲) نىشانە: (The crown is an ~ of Kingship.)

(۳) ئاۋەلئەۋ (پۇژمان).
(۱) دانەپال؛ دانان بە ھى كەسىك.

يا بە ھۆى شتىك. (۲) تايپەخۆ؛ نىشانە.
attributive (ə-trib'yoo-tiv), *adj.* (۱) تايپەتى بە دانەپال.

(۲) نىشانەى؛ تايپەخۆى. (۳) ئاۋەلئەۋى.
n.

ئاۋەلئەۋ (پۇژمان).
attrite (ə-trīt'), *adj.* [Rare], سوۋا (بە لىخىست)؛ خورراۋە.

attrition (ə-trish'ən), *n.* (۱) سوۋان (بە لىخىست)؛ داخوران.
(۲) ھىزى بىرىن و ماندوۋىكىرىنى بەرھەم: (a war of ~).

(۳) پەشيمان بوونەو لە تىرسى سىزا (ئايىن).
(۱) سازگىرىنى ئامىرىكى مۇسىقا.

attune (ə-tōōn', ə-tūn'), *v.t.* (۲) يەك نەۋا كىرىش؛ يەكخىست (ئاۋازى مۇسىقا)؛ گونچاندن.
atwain (ə-twān'), *adv.* [Archaic or Poetic], بە لىو كىرىش:

(to cut ~)
atypical (ā-tip'i-k'l), *adj.* ئائىسايى؛ ئاۋىزە؛ بىن ۋىنە (بۇ كەسى يا
شتى تىن)؛ جيا:

(He is ~ of his countryman.; This event is ~ of this town.)

august

- august** (ô-gust'), *adj.* شکو دار؛ بمشک؛ بسم؛ بهر؛ پایبهر؛
بلند؛ پیرز؛ بهرین.
- auk** (ôk), *n.* نۆک؛ بالندهمیکی قاج تهنراوی کک و بال کورتی قلموه له
دمریاکانی باکوردا دهژی.
به شیرموه (قاوه یا چا).
- au lait** (ô'le'),
auld (ôld), *adj.* [Dial. & Scot.], = old.
au naturel (ô'nâ'tu'rel'), (۱) سرووشت ناسایی. (۲) پووت.
(۳) ساده (خواردمهمنی)؛ به پووتی کوو؛ نپراژنراوه (خواردمهمنی)؛
نمکوو.
- aunt** (ant, änt), *n.* پوور؛ میمک.
auntie, aunty (an'ti, än'ti), *n.* پوور (له پووی خۆشهریستی یا
زۆر لویه نزیك بونهوه).
- aura** (ô'ra), *n.* (۱) شتیکی نهینراو له ههوا (وهك بۆنی گوئ).
(۲) تایه خهیهكه له كهسیك دهباریت: (فلان كس پیرۆزی ئی دهباریت)
ههستیکی تایههتی كه له كهسیك یا شتیك دهبیتوهوه خهك ههستی پین دهكهن؛
ترفه: (He has an ~ of grandeur about him.)
(۳) تهووزمی بای پمیدابوو له تهووزمیکی كارهباه.
(۴) مووچرکه؛ تهزوو (كه به لهشا دیت پیش فنی لیهاتن).
- aural** (*adj.*).
aural (ô'ræl), *adj.* تایههتی به گوئ و ههستی بیستن؛ دهبیسترت؛
تایههتی به بیستن.
- aureate** (ô'ri-it), *adj.* (۱) زهیری؛ زهیرین؛ زهرکش کراو.
(۲) پازاوه؛ زۆر جوان؛ نایاب.
- aureola** (ô-rê'ô-la), *n.* = aureole.
aureole (ô'ri-ôl'), *n.* (۱) تریفه دهووری سهری پیاوچاكان (تاین).
(۲) خهرمانی مانگ یا پۆژ.
- aureomycin** (ô'ri-ô-mi'sin), *n.* ئۆرئومایسین؛ دهزمانیکی
میکروب کوژه وهك پهنسلین وایه.
- au revoir** (ô'ra-vvâr'), [Fr.], خواحافیز (ههتا به کتری دهبیننهوه).
auri- (ô'ri), پینشگرکه بهمانای: گوئ: (auriform).
auric (ô'rik), *adj.* زهیری؛ زهیرین؛ زهیری تیندایه
auricle (ô'ri-k'l'), *n.* (۱) کپکراگی گوئ.
(۲) گوئچکۆلهی دل؛ یهکیکه له دوو بۆشاییهکی سهرموهی دل.
(۳) نهندامیکی له گوئچکه چوو (پووهك، گیاندا).
- auricula** (ô-rik'yoo-lə), *n.* (۱) گوله بهماره (گهلاکشی له گوئی وورج.
دهچن) ۲. auricle.
(۱) تایههتی به بیستن؛
تایههتی به گوئ (۲) بهگوئدا چرینراو؛ نهینی: (an ~ confession).
(۳) له گوئ دهچیت (۴) تایههتی به گوئچکۆلهی دل (توئکاری).
(۵) (pl.) پهری کونه گوئچکۆلهی بالنده.
- auriculate** (ô-rik'yoo-lit), *adj.* (۱) گوئچکه دار: (an ~ leaf).
(۲) له گوئ دهچیت.
- auriferous** (ô-rif'ēr-əs), *adj.* زهیری؛ زهیری تیندایه؛
زهیری ئی دهردهینرت (بهرد، زیخ).
- auriform** (ô'ri-fôrm'), *adj.* له گوئ دهچیت.
aurist (ô'rist), *n.* پزیشکی گوئ.
aurochs (ô'roks), *n.* (۱) کهنه گایهکی کئویی ئهروپایی بنهبرپووه.
(۲) کهنه گای کئویی ئهروپایی.
- Aurora** (ô-rô'ra, ô-rô'ra), *n.* (۱) بانوخوای بهرمهبیان (نهفسانهی
پۆمانی). (۲) [a-] بهرمهبیان؛ شمهقی؛ بهیانی.
(۳) [a-] سهرهتا (کار، شت).
- aurora australis**, تیشکی باشوور؛ پووناکییهکه له ئاسمانی ناوچه
باشوورییهکاندا به شعرو بهرمهبیان دهبینرت.
(ههروهها پینشی دهووترت: "southern lights")
aurora borealis, تیشکی باکور؛ پووناکییهکه له ئاسمانی ناوچه

authentic

- باکوورییهکاندا به شعرو بهرمهبیان دهبینرت.
auroral (ô-rô'ral, ô-rô'ral), *adj.* (۱) بهرمهبیانی؛ پووناک؛
سوور وهك رهنگی شمهقی. (۲) شعوقدهرموه؛ تیشکدار؛ تیشکدهرموه.
aurorean (ô-rô'ri-on, ô-rô'ri-on), *adj.* = auroral.
aurous (ô'rəs), *adj.* (۱) زهیرین؛ زهیری تیندایه.
(۲) بهشتیکی زهیره (ناویتی کیمیایی).
زهیری؛ ئالتوون.
aurum (ô'rəm), *n.*
auscultate (ôs'kæl-tāt'), *v.l. & v.t.* تاقیکردنهوهی سنگو دل به
گوئ ئی گرنتیان به بیستۆک (پزیشکهوایی).
auscultation (ôs'kæl-tā'shən), *n.* (۱) گوئگرتن.
(۲) گوئ له دهنگی دل و سنگو سک گرتن به بیستۆک (پزیشکهوایی).
auspex (ôs'peks), *n.* قهشیهکی پۆمانیه که نیشانهی بهات و نههاتی
له فرینی بالندهدا دیوه.
auspicate (ôs'pi-kāt'), *v.t.* بهردی بناغه دانان به ئاههنگ بۆ بهاتی؛
کردنهوه (پروژه).
auspice (ôs'pis), *n.* (۱) نیشانهی دواپۆژ (بهات یا نههات).
(۲) پینشبینی کردنی نیشانهی دواپۆژ له فرینی بالندهدا.
(۳) پینشبینی (بهتایههتی هی بهات).
(۴) (pl.) چاودیزی؛ سههریشتی؛ سایه؛ ئامۆزگاری:
(The conference is being held under the ~s of the United-Nations.)
auspicious (ôs-pish'əs), *adj.* بهات؛ هات؛ باش و سههرکتوو
(نیشانهی دواپۆژ؛ لهبار: (an ~ sign, beginning, etc.).
austere (ô-stēr'), *adj.* (۱) توندوتیژ؛ بهزمهر: (an ~ man).
(۲) مۆن؛ گۆژ؛ مروج: (an ~ face).
(۳) سۆفیانه؛ ووشک (ژیان): (an ~ life).
(۴) دهست بهخۆوهگر (پاره).
(۵) ساده؛ نهپازاوه (مال، شوئین)؛ پووت و قووت:
(an ~ room, house, office, etc.)
austerity (ô-ster'ə-ti), *n.* (۱) توندوتیژی؛ زهیر.
(۲) گۆژی؛ مروجی. (۳) سۆفییتی؛ خۆگرتن (له خۆشی).
(۴) سادهیی؛ پووت و قووتی؛ نهپازاوهیی (خانوو، شوئین).
(۵) سک ههلا ووشین؛ دهست بهخۆوهگرتن (پاره خهرج کردن):
(The government will impose ~ measures.)
(۶) (pl.) کارئیکی توندوتیژی یا دلبره قانه؛ خوی شت له دهم خۆ گرتنهوه.
austral (ôs'træl), *adj.* (۱) باشووری؛ خواروو.
(۲) [A-] ئوستورالی.
Australian (ô-strāl'yən), *adj.* ئوستورالی (گهلا، زمان، کلتور).
Austrian (ôs'tri-ən), *adj.* ئوستورالییهک؛ هاروالاتیهکی ئوستورالیا.
n. نهمساوی (گهلا، زمان، کلتور).
(۱) نهمساوییهک؛ هاروالاتیهکی نهمسا.
(۲) زمانی نهمساوی (که بهشتیکه له زمانی نهمانی).
austro- (ôs'trō, ôs'trō), پینشگرکه بهمانای: (۱) بای باشووری:
(austro wind)
(۲) [A-] باشووری.
(۳) [A-] ئوستورالی.
autacoid (ô'tə-koid'), *n.* Also autocoid,
autarchy (ô'tār-ki), *n.* (۱) پۆنمی زۆردارمکی؛ بئ جلموی؛
بئ پایانی؛ پهمایی. (۲) وولاتیکه له زهیری پۆنمی زۆردارمکیا بیت.
autarky (۲)
-autarchic; autarchic (adj.).
(۱) خۆبیس بوونی ئابووری (وولات)؛
پشت به خۆ بیستن و هیچ له دهرموه نهمینان. (۲) وولاتیکی وهها.
-autarkic (adj.).
authentic (ô-then'tik), *adj.* (۱) راست؛ دۆی تیندایه؛ بئ گومان؛

authenticate

(an ~ news report)

(۲) راسته‌قینه؛ راسمن: (an ~ document, signature, etc.)

(۱) ساغ کردنه (راستی و): **authenticate** (ô-then'ti-kât), v.t.

دریسی شتیک: (to ~ a story or a report)

(۲) ساغ کردنه (رسمی شتیک، نووسریتی یا نیگارکشی ... هتد):

(to ~ the authorship of an old poem)

(۳) مۆکردن (قواله، پروانامه).

-authenticated (adj.); authentication (n.);

authenticator (n.).

authenticity (ô-thân-tis'ə-ti), n. راستی و دریسی؛ راستیتی؛

راسته‌قینه؛ راسمن: (to prove the ~ of a story, document, signature, etc.)

author (ô'thēr), n.

(۱) داهینر؛ دانر؛ دروستکمر.

(۲) نووسر؛ دانر (پرتوک، چیروک، ووتان).

v.t.

(۱) داهینان؛ دانان.

(۲) نووسن: (He has ~ed several books and articles.)

authoress (ô'thēr-is), n. [Rare].

(۱) دانر (نافرته).

(۲) نووسر (نافرته).

authorial (ô-thôr'i-əl, ô-thô'ri-əl), adj.

تاییه‌تی به نووسر

یا داهینر.

authoritarian (ə-thôr'ə-târ'i-ən), adj.

نۆردار؛ نۆردارگی؛

دیکتاتوری: (an ~ ruler, government, etc.)

authoritarianism (ə-thôr'ə-târ'i-ən-iz'm), n.

کسیکی نۆردار، زالم، یا دیکتاتور؛ کسیکه بر روی به زولم و نۆز همنیت.

authoritative (ə-thôr'ə-tā'iv), adj.

(۱) حه‌زکەر له فرماندان؛ دیکتاتوری.

نۆردار؛ دیکتاتوری: (۲) رسمی؛ بده‌سه‌لات؛ له لاییکی ده‌سه‌لاتداره

دەرچووه (فرمان). (۳) بروابینکرا؛ حیگی براب؛ پشتی پن ده‌سه‌لرتن

(چونکه شارم‌زبان کردووانه):

(an ~ source, report, etc.; an ~ dictionary)

authority (ə-thôr'ə-ti), n.

مافی فرماندان یا جینه‌جینکردن؛

ده‌سه‌لات: (Kurdish parents have more ~ over their children than parents in America.)

(۲) ده‌سه‌لات پندان؛ ینگه‌پندان: (He has my ~ to do it.)

(۳) ده‌سه‌لاتیک که له شارم‌زایی یا پایبه‌ری‌یهوه هاتبیت.

(۴) کاربده‌ست؛ فرمانبر؛ میری؛ فرمانبره‌وایی: (pl.)

(The local ~ies are in charge.)

(۵) بملگ؛ سرچاره‌ی بملگ لێوه وەرگرتن:

(What's your ~ for that statement?)

(۶) شاره‌زای رشته‌یهکی تاییه‌تی؛ کسیکی سمرده‌چوو یا شاره‌زا:

(He is an ~ on plants.)

(۷) سرچاره‌ی بروابینکرا یا پشت پن به‌ستراو:

(The "Oxford English Dictionary" is the best ~ on English words.)

authorization (ô'thēr-i-zā'shən), n.

(۱) ده‌سه‌لات پندان؛

ده‌سه‌لات پندان: (۲) ینگه‌پندان: (۳) ده‌سه‌لاتنامه؛ ده‌سه‌لات.

authorize (ô'thā-riz'), v.t.

(۱) ده‌سه‌لات پندان؛ سمریشک کردن:

(I have ~d him to act for me while I am abroad.)

(۲) ینگه‌پندان؛ پاس پندان: (The city ~d a housing project.)

authorized (ô'thā-rizd'), adj.

(۱) ینگه‌پندراو (به‌پنی یا سا).

(۲) ده‌سه‌لات پندراو؛ سمریشک کراو: (an ~ representative)

authorship (ô'thēr-ship), n.

(۱) پیشی نووسر؛ نووسن؛

دانان (پرتوک، نووسراو). (۲) نووسر، دانر، یا سرچاره‌ی پرتوکیک:

(Nothing is known of the ~ of the Arabian Nights.)

(۳) سرچاره‌ی یریک یا دۆزهره‌مکی.

autogenesis

autism (ô'tiz'm), n.

خیمال پرسی (پرووناسی)؛ نۆه‌خو‌بینن

یر همر له خۆ کردنه‌وه و گوی نهدان به هیچی تر؛ نه‌خۆشی‌یه‌که به‌تاییه‌تی له

مندا‌لدا بریتی‌یه له نه‌گون‌جان له‌گه‌ل دهره‌ی‌ه‌داو گۆشم‌گیری و دالفه‌لیدان و

پاک‌کردن له‌ژیان.

autistic (ô-tis'tik), adj.

گۆشم‌گیر و دالفه‌لیدهر (پرووناسی)؛

خیمال پرسی: (an ~ child)

auto (ô'tō), n. [Colloq.], = automobile.

v.t.

به‌ئوتومبیل پۆشتن؛ سواری ئوتومبیل بوون.

auto- (ô'tō, ô'tā),

پن‌شگریکه به‌مانای: (۱) خۆ: (autism)

(۲) تاییه‌تی به‌خۆ؛ هی خۆ: (autobiography)

(۳) خۆکرد؛ ناوه‌کی؛ له‌خۆره: (auto-suggestion)

(۴) خۆبیزین: (automobile)

autobiographer (ô'tā-bī-og'rā-fēr), n.

بەسەر‌هاتی خۆنووس؛

ژیاننامه‌ی خۆنووس.

autobiographic (ô'tā-bī-og'rā'fik), adj.

(۱) تاییه‌تی به

ژیاننامه‌ی خۆ؛ له‌بەت ژانی خۆه؛ دەر‌بار‌ه‌ی بەسەر‌هاتی خۆ.

(۲) لەسەر ژاننامه‌ی خۆ دانراوه: (an ~ novel)

autobiographical (ô'tā-bī-og'rā'fī-k'l), adj. = autobio-

graphic.

autobiographically (ô'tā-bī-og'rā'fī-k'l-i), adv.

(۱) وهک

ژیاننامه‌ی خۆ؛ به‌شێوه‌ی ژاننامه‌ی خۆ.

(۲) له‌ئێ‌ی ژاننامه‌ی خۆه.

autobiography (ô'tā-bī-og'rā'fī), n.

نووسینی ژاننامه‌ی خۆ؛

نووسینی بەسەر‌هاتی ژانی خۆ؛ ژاننامه‌ی خۆ.

autobus (ô'tā-bus'), n. [Rare].

پاس؛ پاسی ناوشار.

autochthon (ô-tok'thən), n.

(۱) کسیکی خۆلاتی؛ خۆلاتی.

(۲) دانیشقوری بنه‌جیی یا سهر‌تایی ناوچیه‌ک؛ دانیشقوری کۆنی شوتنیک.

autochthonic; autochthonous (adj.).

autoclave (ô'tā-klāv'), n.

مەنجەلیک یا دهرنکی کونیره بۆ پاک‌کردن.

یا چنیش لێنان به‌کارده‌هینرت.

v.t.

پاک‌کردن یا چنیش لێنان به‌م جۆره‌ دهره‌ یا مەنجەله.

autocracy (ô-tok'rā-si), n.

(۱) ئۆتۆکراسی؛ دیکتاتوری.

فرمانبره‌وایی یه‌ک کسی؛ پۆنی زولم و نۆز؛ نۆردارگی.

(۲) وولتیک که نهم جۆره‌ پۆنه‌ی همنیت.

(۳) ده‌سه‌لاتی بن‌جلو، بن‌سنوور، به‌ریه‌ره‌، یا بن‌پایان.

autocrat (ô'tā-krat'), n.

(۱) ئۆتۆکرات؛ نۆردار؛ دیکتاتور.

(۲) کسیکه ده‌سه‌لاتی بن‌سنوور یا بن‌پایانی همنیت به‌سەر خەلکی تر

یا وولتیکه‌یدا. (۳) کسیکی به‌زهر، کهله، یا نۆردار.

autocratic (ô'tā-krat'ik), adj.

ئۆتۆکراتی؛ دیکتاتوری؛

نۆردار؛ پۆ زولم و نۆز: (an ~ rule)

-autocratical (adj.); autocratically (adv.).

auto-da-fé (ô'tō-dā-fā'), n.

(۱) ئاهه‌نگی سزا به‌سهر‌دانان و

هه‌لواسینی خوانه‌ناسیک (له‌ دادگا ئایینی‌مکانی ئیسیانیای کۆندا).

(۲) سووتاندنی خوانه‌ناسیک له‌بەر‌چاوی جه‌م‌وهر‌دا.

autoecious (ô-tē'shəs), adj.

هم‌وو ژانی به‌سەر یه‌ک شت یا

شوتنه‌ره‌ ده‌باته‌سر (خۆره، مشه‌خۆر، که‌پوو).

autoeroticism (ô'tō-i-rot'ə-siz'm), n. = autoerotism.

autoerotism (ô'tō-er'ə-tiz'm), n.

ناوی خۆ هینانه‌وه؛ ده‌ستپەر؛

خۆ په‌حه‌ت کردن.

-autoerotic (adj.).

autogamous (ô-tog'ə-məs), adj.

خۆپیتین (پوه‌کناسی)؛

خۆ چاک کردن (پوه‌ک).

autogamy (ô-tog'ə-mi), n.

خۆپیتاندن (پوه‌کناسی)؛

خۆ چاک کردن (پوه‌ک).

autogenesis (ô'tō-jen'ə-sis), n.

له‌خۆه‌ پیدابوون؛ پیدابوونی

زىندەمەر لە شتى ئازىندىمۇرە؛ لەخۇرە دەرگىمۇتن يا زىادىبۇن.
autogenetic (ô 'tô-jə-nel'ik), *adj.* لەخۇرە پەيداىبۇ
 لەخۇرە زىادىبۇ.

-autogenetically (*adv.*).

autogenous (ô-toj'ə-nəs), *adj.* (۱) لەخۇرە پەيداىبۇ؛ لەخۇرە -
 زىادىكەر (۲) لە لەشى نەخۇشەكە خۇنەرە پەيداىبۇتن يا ومردەگىرەيت:

(An ~ vaccine is one obtained from the patient's body.)

autogeny (ô-toj'ə-ni), *n.* = autogenesis.

autogiro (ô-tə-jī'rō), *n.* جۇرە ھىلىگۇتەرەزىكى كۇنە.

autograph (ô'tə-graf', ô'tə-gräf'), *n.* (۱) ئىمراى كەسىك كە بە

دەستى خۇى كرىيىتى؛ ئىمرا: (to get a famous person's ~).

(۲) دەستىئوس.

v.t. (۱) دەستىئوس كرىن؛ بە دەستى خۇ نووسىن.

(۲) ئىمراكرىن؛ ئىمراى خۇ لەسەردانىن:

(He ~ed a copy of his book for her.)

autography (ô-tog'rə-fi), *n.* (۱) ئىمراكرىن؛ دەستىئوس كرىن؛

دەستىئوسكارى. (۲) دەستىئوخەت؛ دەستىئوسى خۇ.

(۲) دەستىئوسى ئىمرا پىنگەرە.

autohypnosis (ô'tô-hip-nô'sis), *n.* خۇنوادنى مۇگناىسى.

-autohypnotic (*adj.*).

autoinfection (ô'tô-in-fek'shən), *n.* لەخۇرە يا خۇبەخۇ

نەخۇشى گرتن (لە مىكرۇبىگەرە كە دەمىگە لە لەشدا بۇرە، بەلام تا ئىستا

سىست و لاواز بۇرە)؛ خۇبەخۇ تووشى نەخۇشى كرىن.

autoinoculation (ô'tô-in-ok'yoo-lā'shən), *n.* (۱) كوتانى

خۇى؛ كوتانى نەخۇش بە دەرمانىك كە لە لەشى خۇبەرە وەرگىراو.

(۲) بىلابۇرەنەرى نەخۇشىيەك لە ئەندامىكى لەشەرە بە ئەندامەكانى تىردا؛

نەخۇشىيەكى تازە كە لە نەخۇشىيەكى كۇنەرە تووشى ھەمان لەش دەيىت.

autointoxication (ô'tô-in-tok'sā-kā'shən), *n.* ژەرەلىدانى

لەش لە خۇى؛ خۇرەھراى كرىنى لەش.

autoist (ô'tô-ist), *n.*

ئوتومىيلچى؛ ئوتومىيل لىخۇپ.

autokinetic (ô'tô-ki-net'ik, ô'tô-kī-net'ik), *adj.* خۇبۇزىن.

autoloading (ô'tā-lōd'īŋ), *adj.* ئىوتۇماتىكى (چەكى ئاگرىن)؛

نىمچە خۇ داگرەمە: (~ firearms).

autolysin (ô'tā-lī'sin), *n.* خۇداپزىن؛ ماددەيەكە پىشالى ئەر

زىندەمەرە دالەپزىنىت كە تىيىدا پەيداىبۇتن.

autolysis (ô-tol'ə-sis), *n.* خۇ خۇداپزاندن؛ داپزانى پىشالەكانى لەش.

لەلاپەن شتى ئارخۇيانەرە پاش مردن يا نەخۇش كەوتن.

automat (ô'tā-mat'), *n.* چىنشىخانەيەكى؛ چىنشىخانەيەكە

خۇاردەمەنىيەكانى لە مەكىنەدايە پارەى تىن دەخىزىت خۇاردەنكەى لىو

دېتە دەرەمە

automata (ô-tom'ə-tə), *n. plural of automaton.*

automate (ô'tā-māt'), *v.t.* كرىن بە ئۇتۇماتىك (كارگە، مەكىنە).

automatic (ô'tā-mat'ik), *adj.* (۱) ئۇتۇماتىكى؛ خۇبۇزىن؛ خۇكار:

(~ machinery)

(۲) لەخۇرە پۇردان بەيىن بىرلىكرەنەرە يا ويستىن:

(Breathing is usually ~.)

n. (۱) چەكى ئاگرىنى ئۇتۇماتىكى.

(۲) ئامىرى خۇكار؛ مەكىنەى ئۇتۇماتىكى.

-automatically (*adv.*).

automatic pilot, ئامىرى لىخۇپىنى فېزۇكە بە ئۇتۇماتىكى، واتە بەيىن

دەستىكارى كرىنى فېزۇكەوانەكە؛ فېزۇكەوانى خۇكار.

automatic pistol (or rifle), دەمانچە يا تەنگى ئۇتۇماتىكى،

واتە خۇداگرەمە.

automation (ô'tā-mā'shən), *n.* ئۇتۇماتىكارى (كشۇكالى،

كارگە؛ كرىن بە ئۇتۇماتىك:

(the ~ of industry and agriculture)

automatism (ô-tom'ə-tiz'm), *n.* (۱) خۇبۇزىنى؛ خۇكارى؛

ئۇتۇماتىكىتى. (۲) كارىكى ئۇتۇماتىكى (بەيىن بىرلىكرەنەرە).

(۳) تىۋىزىيەكە دەلىت؛ كە كرىمەرى مۇۋە بە دەست مىشك و بىركرىمەرە نىيە

بەلگە سەرىبەخۇيە. (۴) بىروانى خۇكارى ئەندامى لەش (چاۋفېرىن، دل لىدان).

(۵) پىشىل كرىنى مۇشى بەئانگا بۇ دەرپىنى مۇشى بىن ئانگا لەپىنى مۇنەرەمە.

automaton (ô-tom'ə-ton', ô-tom'ə-tən), *n.* (۱) مەكىنەيەكى

خۇبۇزىن؛ شتىكى خۇبۇزىن.

(۲) مۇۋى ئۇتۇماتىكى؛ مەكىنەيەكى خۇبۇزىنە لەشۋەرى مۇۋدا.

(۳) مۇۋىكە كە ھەر وەك مەكىنە بە پۇتىنى بىن بىركرىمەرە كارەكات.

automobile (ô'tə-mə-bēl', ô'tə-mō'bēl'), *n.* ئوتومىيل.

adj. (۱) خۇبۇزىن؛ خۇكار؛ ئۇتۇماتىكى.

(۲) تاييەتى بە ئوتومىيل.

automotive (ô'tə-mō'tiv), *adj.* (۱) خۇبۇزىن؛ خۇكار.

(۲) تاييەتى بە ئوتومىيل: (~ parts).

autonomic (ô'tə-nom'ik), *adj.* (۱) سەرىبەخۇنى ئارخۇيە ھەيە؛

سەرىبەخۇ؛ خۇدەمۇختار. (۲) تاييەتى بەم بەشەى مىشك كە لىپىسراوى

ئەندامە خۇبۇزىنەكانە وەك دل و پىخۇلە پۇزىنەكانە.

(۳) لەخۇرە پەيداىبۇتن.

-autonomical (*adj.*).

autonomic nervous system, ئەر بەشەى مىشك يا كۇنەندامى

دەمارە كە لىپىسراوى ئەندامە خۇبۇزىنەكانە وەك دل و پىخۇلە پۇزىنەكانە.

autonomist (ô-ton'ə-mist), *n.* سەرىبەخۇنى ئارخۇ خۇا؛

لايەنگرى سەرىبەخۇنى ئارخۇ.

autonomous (ô-ton'ə-məs), *adj.* (۱) سەرىبەخۇنى ئارخۇيە ھەيە؛

سەرىبەخۇ: (~ an ~ state, region, etc.).

(۲) سەرىبەخۇ كارەكات (زىندەمەرتاسى).

(۳) لەخۇرە پەيداىبۇتن (پۇرەكاناسى).

autonomy (ô-ton'ə-mi), *n.* (۱) ئۇتۇنۇمى؛ سەرىبەخۇنى ئارخۇ.

(۲) ھەرىمىكى سەرىبەخۇ؛ ولاتىكى سەرىبەخۇ.

autoplasty (ô'tə-plas'ti), *n.* پىنەمكرىنى لەش بە پىشالى خۇى

(نەشتەركارى).

-autoplastic (*adj.*).

autopsy (ô'top-si, ô'təp-si), *n.* يەكالاكرەنەرە يا تۇيكارى كرىنى

لاشەى مەردى بۇ دۇزىنەمەى مۇى مەردەنكەى.

autosuggestion (ô'tô-sag-jes'chən), *n.* بە خۇ ووت؛

بە خۇ واپوتن؛ بە خۇ پاگەياندن (بۇ كرىنى كارىك يا پەسەندكرىنى شتىك).

-autosuggestible (*adj.*); autosuggestive (*adj.*).

autotomy (ô-tot'ə-mi), *n.* فېزىدان يا لىپىوئەنەرە ئەندامىكى لەش بۇ.

خۇپاراستن (وەك كلكى مارمىلكە).

autotoxemia, autotoxaemia (ô'tô-tok-sē'mi-a), *n.* =

autointoxication.

autotransformer (ô'tô-trans-fôr'mēr), *n.* گۇرەرى خۇكار يا

ئۇتۇماتىكى (كارمەيا).

autotroph (ô'tə-trof'), *n.* پۇرەمىكە كە خۇى خۇاردنى خۇى

دروست دەكات.

-autotrophic (*adj.*).

autotruck (ô'tô-truk'), *n.* ئۆزى؛ ئوتومىيلى بارمەلگى.

autoxidation (ô-tok'sā-dā'shən), *n.* ژەنگە مەلھەتان بە ھەرا

بەركەوتن (كىمەيا).

autumn (ô'təm), *n.* (۱) پايز. (۲) پىرى؛ سەردەمى پىرى.

adj. پايزە؛ پايزى.

autumnal (ô-tum'n'l), *adj.* (۱) پايزى؛ پايزە.

(۲) لە پايزدا پىن دەكات يا دېتەبەر.

(۳) لەكاتى پىرىدا؛ تاييەتى بە دوا قۇناغەكانى ژيان.

فېزىكەلىخپۇرېن (۲) فېزىكە درووستىكرىن (۲) فېزىكى سىربازى.
aviator (ā'vi-ā'tēr, av'i-ā'tēr), *n.* فېزىكەچى فېزىكەن.
aviatrix (ā'vi-ā'triks, av'i-ā'triks), *n.* فېزىكەوانى ئى.
avid (av'id), *adj.* (۱) (for ~ of; ~ for ~) بىرسى (مەجان) بەپىرۇش: (۲) (~ for adventure) (ب) چاۋىرسى چاۋچىنۇك چاۋتېرنەخۇر.
 (۲) بەپىرۇش بەشەۋق بەجۇش ئۆزى خەلىكىم:

(an ~ sportsman, reader, supporter, etc.)

-avidly (*adv.*)

avidity (ə-vid'ə-ti), *n.* (۱) چاۋىرسىنى بە ھىچ تېرنەبوون: (۲) چاۋچىنۇكى (ب) بىرسىنى (مەجان) (ج) پەرزىنى چۈشۈرۈشى.
 (۲) [Rare] تېنى ترشەلۇك (كىمىيا).

avifauna (ā'vi-fō'nə), *n.* ھەمۇر بالندەى ئارچەپەك
avionics (ā'vi-ō'niks), *n.* زانست يا تەكنۇلۇجىيى فېزىن ئامىرى
 ئەلەكتىزى فېزىن.

-avionic (*adj.*)

avirulent (ā-vir'yoo-lənt, ā-vir'oo-lənt), *adj.* بىن ھىزۇ لاۋازو.
 بىن تۈنابى نەخۇشى تۈۈش كىردىن (مىكروپ)

avitaminosis (ā-vit'ə-min-ō'sis), *n.* نەخۇشىيەكە ھۇى كەمىسى
 قىتاسىنە نە خۋاردەمەنىدا.

avocado (av'ə-kā'dō, ā'və-kā'dō), *n.* (۱) ئاقۇكادى: مېۋەيەكى
 تىزپىكى ئەمەرىكايى پىنست گىرنج گىرنجە ئەۋەندەى ھەرمىيەكە ئاۋكىكى
 گەۋرەى ھەپە (۲) دارى ئەم مېۋەيە.

avocation (av'ə-kā'shən), *n.* (۱) خۇلىا شىتەكە كەسپكە دەپكات بۇ
 پاپۋاردىن ئەك بۇ پارە (۲) [Archaic] پېشە.

avocet (av'ə-set), *n.* بالندەيەكى ئاۋى لاق درىزى چاچ تەنراۋە
 دەنۋىكىكى بارىك درىزى ھەپە سەركەى ھەلگەپاۋەتەۋە بۇ سەركەۋە.

avoid (ə-void'), *v.t.* (۱) بەتال كىردنەۋە (دادەگەرى) سېرنەۋە.
 (۲) خۇ ئى لادان خۇ ئى دورۇخستەۋە خۇ ئى پاراستى خۇ ئى تەرىك گىرتىن:
 ئى پاكىردىن سىل لىكەردنەۋە ئى تەكىنەۋە دورۇكەتەۋە:

(to ~ trouble, embarrassment, responsibility, a person, an accident, etc.)

avoidable (ə-void'ə-b'l), *adj.* بەتال دەكىنەۋە خۇ ئى لادەدرىت:
 خۇ ئى دەپارنىرت.

avoidance (ə-void'əns), *n.* (۱) خۇ ئى لادان خۇ ئى پاراستى:
 خۇ ئى دورۇگىرتىن (۲) بەتال كىردنەۋە (دادەگەرى) سېرنەۋە.

avoirdu pois (av'ər-da-poi'), *n.* (۱) پەپىرەۋىكى ئىنگلىزىۋ
 ئەمەرىكىيە (پاۋەنىك بە شانزە " ئاۋىس " دادەنىت).
 (۲) [Colloq] قورسى (مىۋە).

avoirdu pois weight, پەپىرەۋى كىشاشى ئىنگلىزىۋ ئەمەرىكىيە
 (شانزە " ئاۋىس " دەكاتە " پاۋەنىك دەۋەزار پاۋەن دەكاتە تەنىك).

avouch (ə-vouch'), *v.t.* (۱) شاپەتى بۇ دان (سەپراستى) باشى:
 تۈنار: گەۋەتتى دان كەۋالەت كىردىن (۲) يەكلەكەردنەۋە: ۋوتىن بېن دۈۋەلى.
 (۳) دان پىيانان بەناشكرا پىن لىتان.

avow (ə-vou'), *v.t.* (۱) دان پىيانان پىن لىتان ۋوتىن:
 (۲) ئاشكراكىردىن: بىلۋەكەردنەۋە دان پىيانان بەناشكرا خۇ ئاشكراكىردىن:

(He ~ed himself a socialist.)

avowal (ə-vou'əl), *n.* دان پىيانانىكى ئاشكرا پىن لىتان
avowed (ə-voud'), *adj.* بەناشكرا دان پىيانەر: خۇ ئاشكراكىر:
 ئاسراۋ (an ~ Marxist, rebel, enemy, etc.)

-avowedly (*adv.*)

avulsion (ə-vul'shən), *n.* (۱) بەنۇر لىكەردنەۋە: ئى دابىرىن پىچاندن:
 بەنۇر لىكە جىياكىردنەۋە: ھەلپىۋىسكاندىن (۲) پارچەيەكى بەنۇر لىكراۋە يا
 پىچىنراۋ (۳) (۱) ئى دابىرانى كۈتۈپى پەلەيەك زەۋى لە زەۋىۋىزى
 كەسپكە چۈۋەنەسەر زەۋىۋىزى كەسپكى تىر، بەلام مانەۋى لە دەست خاۋەنى

يەكەمىدا (بەۋى گۈپىنى پىيانى جۇگە) (ب) پامالىنى زەۋى كەسپكە بە
 باۋپاران ۋوۋى بە بەشەكە لە زەۋىيەكى تىر.

avuncular (ə-vun'kyoo-lēr), *adj.* تايپەتى بە مام يا خال:
 مامانە: خالەن.

await (ə-wāt'), *v.t.* (۱) چاۋمەپى كىردىن: چاۋمەپوان كىردىن: بەتەمابوون:
 (to ~ a reply, answer, etc.)

(۲) بۇ ئامادەبوون: چاۋمەپوان بوون: لە پىنگەدا بوون:
 (Death ~s the strongest man.; A hearty welcome ~s you.)

awake (ə-wāk'), *v.t.* (۱) لە خەپ ھەلساندن: ھەلساندن: خەپەركىردنەۋە.
 (۲) ۋورپا كىردنەۋە: پاپەپاندن.

(۲) ھىئانەۋەپىر (تەرس، پىرەۋەرى): زىندۋو كىردنەۋە (مەجان).
v.i. (۱) لە خەپ ھەلسان: خەپەرىۋەنەۋە: ھەلسان.

(۲) ھۇشياربوونەۋە: سەپەرىۋەنەۋە: بىزۋان.
 (۱) لە خەپ ھەلساۋ: پەخەپەر: ھەلساۋ. (۲) زىت: ۋورپا: قىت.

adj. (۱) ئاگادار كىردىن: پىرخستەۋە: پىن رانن.
 (۲) ئاگا ئى بوون: ئاگادار: بەناگا.

awaken (ə-wāk'ən), *v.t.* (۱) لە خەپ ھەلساندن: خەپەركىردنەۋە.
 (۲) پاپەپاندن: ۋورپا كىردنەۋە: ئاگادار كىردنەۋە: بىزۋاندن.

v.i. لە خەپ ھەلسان: ھەلسان: خەپەرىۋەنەۋە.
 (۱) لە خەپ ھەلسان: خەپەرىۋەنەۋە: **awakening** (ə-wāk'ən-ŋ), *n.*

ھەلسان. (۲) بىزۋوتەۋە (ھەستى ئاينى، ئەتۋايتەۋە... ھەتد): ۋورپا بوونەۋە
 (۱) لە خەپ ھەلساۋ: پەخەپەر.

(۲) لە خەپ ھەلسىن: خەپەركەۋە: ۋورپا كەۋە: بىزۋىن.
 (۱) پىندان (دادەگەرى): بۇ پىرنەۋە (بىزاردن): **award** (ə-wōrd'), *v.t.*

(۲) خەلات كىردىن: پىندان (خەلات): پىن بەخشىن:
 (We ~ a prize for the best essay.)

(۱) پىرپار (دادەگا): (۲) خەلات: بەخشىش: پاداشت.
n. ئاگادار: بەناگا: ۋورپا: شامەۋا: بىزان: چاۋكراۋە.

aware (ə-wār'), *adj.* گەلىك جار " of " ى لەگەلدەپە " aware of " :
 (~ of the situation; ~ of their limitations; He is ~.)

ئاگا: ھۇش: ھۇشيارى: زانن:
awareness (ə-wār'nis), *n.*

شامەۋىيى:
 (۱) ئاۋ داپىۋىشۋە: **awash** (ə-wāsh', ə-wōsh'), *adv. & adj.*

ئاۋى ئى ھەلنىشتۋە: ئوقۇم بوۋە لە ئاۋدا. (۲) ئاۋ پاي مالىۋە: ئاۋبىردۋو.
 (۳) سەركاۋەتۋو.

away (ə-wā'), *adv.* (۱) دورۇ لە: بۇ دورۇ: (He ran ~).
 (۲) ئۆز (لە دۋاۋە): (~ behind).

(۳) بەلاۋا: (The land dropped ~).
 (۴) بەۋلاۋە: پەلاۋا: (Turn your eyes ~).

(۵) پىندان: ئاشكراكىردىن: (Don't give ~ the secret).
 (۶) ئەمان: (The sound faded ~).

(۷) يەكسەر: ھەپ ئىستى: (Fire ~).
 (۸) بېن ۋەستان: بىن ۋوچان: (He worked ~ all night).

adj. (۱) ئادىار: لىرە ئىيە: پۇشۋەۋە: (He is ~).
 (۲) دورۇ: لە (ئەۋەندە) دورۇۋە: (a mile ~).

(۱) لاچۇ لەپەرچاۋم: بىزا. (۲) با بىزۋىن.
 (۱) بىردن: لا بىردن.

(۲) بىزا: لاچۇ: لاچۇ لەپەرچاۋم: (Away with you!).
 (۱) لا بىردن: ئەمىشتن: دۋاى پىن ھىئان:

(to do away with unnecessary formalities.)
 (۲) كۈشتن: سەر بە گۇمدا كىردن.

بەخشىن: بە دىارى دان: بە خۇپاى دان.
 (۱) سام: ترس: سامو ترسو پىز (بۇ كەسپكە يا شىتەك): **awe** (ō), *n.*

شەك: (We stood in ~ of him.)

v.t.	(۲) [Obs.] ترسیکی زور.
stand (or be) in awe of,	سام ئى نىشتى؛ ترسان.
aweather (ə-weth'ēr), adv. & adj.	سام لە دەر بووز بۇ؛ سام ئى نىشتى.
awcigh (ə-wā'), adj.	بەرمو يا پورە و نا.
aweless (ō'lis), adj.	لە بنى ناو يە لە زەرى نەكەوتووە (لەنگەن).
awesome (ō'səm), adj.	بىن سام؛ مىن ترس؛ بىن شەق.
(an ~ sight)	(۱) بەسام؛ سامناك؛ بەشەق.
	(۲) سام ئى نىشتو؛ ترس ئى نىشتو.
awe-stricken (ō'strik'ən), adj.	سام ئى نىشتو.
awe-struck (ō'struk'), adj.	سام ئى نىشتو.
awful (ō'fool), adj.	(۱) بەسام؛ سامناك؛ سامدار.
	(۲) تۆقىنەر؛ جەرگەر؛ زراوېر.
	(۳) [Colloq.] (ب) خراپ؛ ناپەسەند: (an ~ joke; an ~ manners).
	(ب) زۆر؛ نىجگار (an ~ bore).
awfully (ō'fool-i), adv.	(۱) بەسامەرە؛ سامناكانە؛ بەترسەرە.
	(۲) [Colloq.] زۆر؛ نىجگار زۆر.
(~ late; an ~ pretty dress; an ~ nice person)	
awhile (ə-hwīl'), adv.	تاوێك؛ بۆ تاوێك؛ بۆ ماوەیەكی كەم.
awkward (ōk'wērd), adj.	(۱) گەلەك؛ گێل؛ ناقلۆ؛ خۆل؛ ئالەبار.
	ناكارامە (an ~ person).
	(۲) قەبە؛ ناقلۆ؛ بەناسانی بەكارناھێنرێت: (an ~ tool).
	(۳) ناخۆش؛ ئارەحەت: (an ~ position).
	(۴) ئابەجى؛ ئابەسەند؛ لە جىنى خۆیدا نىيە؛ ئاشرىن؛ خراپ:
(an ~ remark)	
	(۵) ماھى تەرىق بۆنەرە: (an ~ situation).
-awkwardly (adv.); awkwardness (n.).	
awkward age,	ھەرزەكارى؛ تەمەنى ھەرزەكارى؛ ھەرزەبى.
awl (ōl), n.	دەرۆشە؛ دەرۆش.
awless (ō'lis), adj. = aweless.	
awn (ōn), n.	قەلاس؛ پىژى گەندو جۆو جۆداس.
awning (ōn'īn), n.	چەترى سەر دەرگا و پەنجەرە.
awoke (ə-wōk'), past tense and p.p. of awake.	
awoken (ə-wōk'ən), obsolete p.p. of awake.	
awry (ə-ri'), adv. & adj.	(۱) لار؛ خوار؛ چەوت.
	(۲) بەمەندەچو؛ ھەلە؛ تىكچو؛ شىواو؛ سەرنگرتو؛ ژىركەتو:
(Our plans went ~.)	
ax, axe (aks), n.	تەور.
v.t.	بە تەور داياچىن؛ بە تەور بېرنەو.
get the ax,	(۱) [Colloq.] سەربران (مرۆڤ).
	(۲) [Slang] لە نىش دەرگران؛ لەكارخان.
have an ax to grind, [Colloq.],	مەبەستى تايبەتى خۆى ھەيە.
	بۆيە ئەوئەندە گۆى بە مەسەلەكە دەدات؛ داخ لە دل.
axes (ak'sēz), n. plural of axis.	
axes (ak'siz), n. plural of ax.	
axial (ak'si-əl), adj.	(۱) تەورەبى؛ ەك تەورە.
	(۲) ەك تەورە لىھا توو (۳) بەدەر يا تەنیشتى تەورەدا.
axil (ak'sil), n.	گۆشەى نىوان گەلا و لقەكەى يا لقو ئەر قەدەى كە لىنى.
	جيا بوو تەرە.
axilla (ak-sil'ə), n.	(۱) بىن بال؛ بىن باخەل؛ بىن قۆل. (۲) axil.
axillar (ak'sə-lēr), adj. = axillary.	
n.	پەرى بىن بانى بانئە.
axillary (ak'sə-lēr'), adj.	(۱) تايبەتى بە بىن بال يا بىن قۆل.
	(۲) تايبەتى بە گۆشەى نىوان گەلا و لقەكەى يا لقىكەر ئەر قەدەى كە لىنى.
	جيا بوو تەرە.

n. = axillar.

axiology (ak'si-ol'ə-jī), n.	زانستى بنچىنەى بايەخ و بايەخ پىدانو.
	ھەلسەنگاندن لە ژيانى كۆمەلەيتى و ئاينى و جوانى ناسى و پەرۆشتدا.
	(فەلسەفە).
axiom (ak'si-əm), n.	(۱) پاستىيەكى بەلگەنەويست؛
	ووتەيەكى بەلگەنەويست. (۲) بەلگەنەويست (بىركارى).
	(۳) دەستوور يا پەرەويكى گشتى و چەسپاو؛ پاستىيەكى پەسەندكراو.
	(۴) درووشم. (۵) قسەى نەستەق.
axiomatic (ak'si-ə-mat'ik), adj.	(۱) بەلگەنەويست؛ تايبەتى.
	بە پاستىيەكى بەلگەنەويست؛ ديار:
(It is ~ that a whole is greater than any of its parts.)	
	(۲) پەرە لە قسەى نەستەق؛ پەرە لە پاستى بەلگەنەويست.
-axiomatically (adv.).	
axis (ak'sis), n.	(۱) تەورە؛ تەور: (the ~ of a planet).
	(۲) پەيمان (نىوان وولاتان) [A-], پەيمانى نىوان ئەلمانىا و نىتانىا و
	لەوايىدا يابان لە جەنگى جياھەتى دووھدا.
	(۴) (ب) پەرەى دووھى مل (ب) پەرەى پشت. (۵) قەد (دەرخت، پەرەك).
the Axis,	پەيمانى نىوان ئەلمانىا و نىتانىا و يابان لە جەنگى جياھەتى
	دووھدا.
axle (ak'sl), n.	(۱) تەور؛ تەورە؛ ستوونىكە پەرەوھى ئوتومبىل يا
	عەرەبانە بەيەك دەگەيەنيت و لەسەرى دەخوليتەو؛ ئەكسل.
axletree (ak'sl-trē'), n.	ئەكسل؛ تەورەبەكە پەرەوھى ئوتومبىل.
	بەيەك دەگەيەنيت و لەسەرى دەخوليتەو.
axman (aks'mən), n.	دارەكەر.
axolotl (ak'sə-lot'l), n.	گياندارىكە لە قۆرى دەچىت (گۆشتەكەى
	دەخورت).
ay (ā), adv. [Archaic],	ھەميشە.
ay, aye (i), adv. & n.	بەلى؛ نا.
ay (ā), interj.	ئاي؛ ئاخ؛ ئاھ.
aye (i), adv.	بەلى؛ نا.
n.	بەلى (دەنگان)؛ دەنگى پەسەندكردن (دەنگان).
(The ~s have it.)	
ave-aye (i'ī'), n.	گياندارىكە لە توخمى مەيموونە.
azalea (ə-zāl'ya), n.	ئەزىليا؛ گولە ئەزىليا.
azimuth (az'ə-məth), n.	كوئەنى نىوان لوتكە و ئاسۆ (ئاسمان -
	ئاسى)؛ سەمت.
azo (az'ō, ā'zō), adj.	نايتروجىنى تىدايە (كىميا).
azo- (az'ō, ā'zō),	پىشگىركە بەماناى؛ نايتروجىن.
azoic (ə-zō'ik), adj.	(۱) ژيانى تىدا ناييت؛ بىن ژيان.
	(۲) [A-], تايبەتى بە چەرخى پىش دەستپىكردنى ژيان (زەمىنزانى).
azonic (ā-zon'ik), adj.	تايبەتى نىيە بە ناوچەيەك بەلكو بە ھەموو
	ناوچەيەك؛ ھى يەك ناوچە نىيە.
azote (az'ōt, ə-zōt'), n.	ئازۆت؛ نايتروجىن.
azoth (az'oth), n.	جيوھە (كىميا).
azotize (az'ə-tīz'), v.t.	نايتروجىن تىكەلا وکردن؛ نايتروجىن لىدان؛
	نايتروجىن تىكردن.
Azrael (az'ri-əl), n.	كيزرائىل؛ قريشتەى گيان كىشان.
Aztec (az'tek), n.	(۱) ئازتېك؛ ئازتېكى؛ ئازتېكە (ئازتېك گەلېكى
	پىشگەوتوو بوون فەرماندەوايى مەكسىكيان دەگرد ھەتا نىسپاندىيەكان
	داگريان كرد لە سانى ۱۵۱۹ دا. (۲) زمانى ئازتېكى.
adj.	ئازتېكى (گەل، زمان، كلتور... ھتد).
-Aztec (adj.).	
azure (azh'ēr, ā'zhēr), adj.	شىن؛ شىنى ئاسمانى؛ ەك سايەقەى
	سامان.

n. (۱) شیننی ناسمانی؛ شین. (۲) [Poetic] ، ناسمانی شین.
azurite (azh'ə-rīt), *n.* به‌رډیکي به‌نرخي شینه
azygous (az'i-gəs), *adj.* تاک (زینده‌وهرزانی)؛ تنه‌ها؛ نه‌ندایي تاک.

B b

B, b (bē), *n.* (۱) تیبی دروهمی نلف و بیتی نینگلیزییه.

(۲) دەنگى نەم تىپە "بى"

adj.

دووم پەلە رىن

B (bē), *n.* (۱) شتىك كە لە تىپى "B" بكات. (۲) دووم (كەس، شت).

(۳) ژمارە (۲۰۰) ى پۇمانى.

(۴) (۱) نەردىكى قوتابىيە كە "باش" دەگىيەنيت:

(He has a "B" in history.)

(ب) قوتادىيەك كە نەم نەردىيە وەردەگىرت.

(۵) تۆتە مۇسقا

adj.

مام ناەندى؛ نارنجى

B.A.; A.B., = Bachelor of Arts., بېوانامە بەكالۋرىزىسى ھونەر

ئەدەبىيات (كە زانستە مۇقاپىيەتىيەكان دەگىرتەرە).

baa (bā), *n.*

باعەباغ (مەي، بىز، كارو بەرخ).

v.t.

باعەباغ كىردن.

Baal (bā'al, bāl), *n.*

(۱) بال خۇداي پۇژيا ئاۋەل پىت لەلەي

كەنغانى و فېنىقىيەكان. (۲) بت

babbitt (bab'it), *n.*

بابىت جۇرە كانزايەكە

babbitt, Babbitt (bab'it), *n.* بابىت. پېشەسازنىكى مىشك تەسكى

تىنەگەيشتوۋى خۇپەرستى چاۋېرسى؛ ھەركەسنىكى ۋەما.

babbitt, Babbitt (bab'it-ri), *n.* چاۋېرستىنى و مىشك -

تەسكى نەخۇندەۋارى و خۇپەرستى و گوى نەدان بە ھونەر پۇشنىرى.

babble (bab'l), *v.t.*

(۱) گېرگال كىردن

(۲) ژۇر ووتن؛ قەسى ھىچ وپوچ و مىدالانە كىردن. (She always -s.)

(۳) خۇپەخۇپەھاتن (ئار).

v.t.

(۱) قەسى ھەلەق ۋەلەق كىردن؛ ژۇر ووتن. (۲) نەپنى درگاندن.

n.

(۱) گېرگال. (۲) قەسى بىن تام و ھىچ وپوچ؛ دەم بەيەكدادان.

(۳) خۇپەخۇپى ناو.

babe (bāb), *n.*

(۱) مىدالى سارا يا كۇرپە؛ مىدال.

(۲) كەسنىكى ساۋىلگە؛ كەسنىكى بىن دەسلەت و لىنەھاتو.

(۳) [Slang], كىچ؛ كىچىكى جوان؛ بەرخ.

Babel (bā'b'l, bab'l), *n.*

(۱) بابىل؛ شارى بابىل.

(۲) خانو يا بورچىكى ژۇر بەز. (۳) پىلاننىكى نەكرەندى.

(۴) [b-], (ب) گەرەلاۋىژى خانە.

babirusa (bab'i-rōō'sə, bā'bi-rōō'sə), *n.* بەرازى مىندى -كە.

دو شۇرەي ھەيە ۋەك شاخ بە پىشتا چەمىونەتەرە؛ يەكانەي مىندى.

baboon (ba-bōōn', bā-bōōn'), *n.* (۱) بابوون؛ جۇرە مەيموونىكى.

گەرەي ئەفرىقايىيە سەرى زلو كلكى كورنە لووت و ددانى لە ھى سەگ

دەچىت. (۲) [Slang], كەسنىكى لە مەيموون چوۋ؛ كەسنىكى ئاشرىن يا كىۋى و

كەرئېو نەزان؛ سەگسار.

baboonery (ba-bōōn'ēr-i, bā-bōōn'ēr-i), *n.*

پەرۋىشت و -

كەردەي مەيموونانە.

babu, baboo (bā'bōō), *n.*

(۱) تازناۋىكى ھىندىيە ۋەك "بەگ".

"ئەفەندى" يا "جەناب". (۲) ھىندىيەك كە نەختىك خۇندەۋارى نىنگلىزى

ھەمىت (لەپوۋى سوۋكىيەرە). (۳) مېزا يا نوۋسەرنكى فەرمانگەي ھىندى كە

نەختىك نىنگلىزى بزانىت

babushka (bā-boosh'kə), *n.*

سەرپۇش.

baby (bā'bi), *n.* (۱) مىدالى شىرەخۇرە؛ مىدالى ساۋا يا كۇرپە؛ مىدال.

(۲) كەسنىك كە پەرۋىشت و كەردەي مىدالانە دەنۋىنيت؛ كەسنىكى دەستەپاچە.

ترىسۇك، يا ھىچ لىنەھاتو. (۳) گەنجىرەن يا بچوۋىكرىن ئەندامى كۇمەلىك.

(۴) [Slang], كىچ؛ كىچ يا ژىنكى گەنج و جوان؛ بەرخ.

(۱) ھى مىدالى كۇرپە يا ساۋا؛ ھى مىدال: (a ~ carriage).

(۲) مىدالانە؛ ژۇر گەنج: (a ~ face).

(۳) بچوۋىك؛ بچۇلە. (۴) مىدالانە (پەرۋىشت، كەردەي).

v.t.

تازگىشان؛ بەدەمەردەدان؛ دلفەۋايى ژۇر كىردن؛ لاۋاندەرە:

(to ~ someone; Don't ~ him too much.)

baby buggy,

غەرەبانەي مىدال.

baby farm, شۇنى بەخىۋىكرىن مىدال بە كىر (لەپوۋى سوۋكىيەرە).

babyhood (bā'bi-hood), *n.*

(۱) كۇرپەيەتى؛ كاتى كۇرپەيەتى؛

ساۋايەتى. (۲) كۇرپەكان؛ كۇرپە.

babyish (bā'bi-ish), *adj.*

(۱) لە كۇرپە دەچىت؛ لە مىدالى ساۋا

دەچىت. (۲) ترىسۇك و مىدالانە.

Babylon (bab'l-on, bab'i-lon'), *n.*

(۱) شارى بابىل؛ بابىل.

(۲) شارىكى گەرە كە بە كەيف و پاپاردن خۇش گوزەرەن و خرابە ناسرايت.

Babylonia (bab'l-ō'ni-ə), *n.*

ئىمپىراتۇرىيەتى بابىل.

Babylonian (bab'l-ō'ni-ən), *adj.*

(۱) بابىلى؛ ھى بابىلىيەكان.

(۲) تاييەتى بە ئىمپىراتۇرىيەتى بابىلى. (۳) بەد؛ بەدخۇا؛ بەدكار.

n.

(۱) بابىلى؛ كەسنىكى بابىلى. (۲) بابىلى؛ زمانى بابىلى.

baby-sit (bā'bi-sit), *v.t.*

مىدال ژۇر كىردن؛ لەلەي كىردنى مىدال؛

ئىشگىرتنى مىدال.

baby sitter,

لەلە؛ لەلەي مىدال؛ مىدال ژۇر كە؛ ئىشگىرى مىدال.

baccalaureate (bak'ə-lō'ri-ē), *n.*

(۱) بېوانامە بەكالۋرىزىس

(ھى زانست يا ئەدەبىيات). (۲) ووتارى خواخافىزى (لە ئاھەنگى دەرجوۋنى

قوتابىيانى زانكۇدا).

baccate (bak'āt), *adj.*

(۱) لە توۋرەك، شاتو، يا شلىك دەچىت.

(۲) توۋرەك، شاتو، يا شلىك دەگىرت.

Bacchae (bak'ē), *n.pl.*

(۱) دۇستە ئاۋرەتەكانى "باكۇس" خۇداي

مەي و مەي خۇاردنەرە (ئەفسانەي يۇنانى و پۇمانى). (۲) ئاۋرەتە "باكۇس"

پەرستەكان (ئەفسانەي يۇنانى و پۇمانى).

Bacchanal (bak'ə-n'l, bak'ə-nāl'), *n.*

(۱) "باكۇس" پەرست.

(۲) مەي خۇر؛ ھەمىشە سەرخۇش؛ مەست.

(۳) ئاھەنگو زەماۋەند (بەتاييەتى ھى مەي خۇاردنەرە و پاپاردن).

(۴) سەمايەك كە بى "باكۇس" بىرئىت؛ گۇرەنەيەك كە بە "باكۇس" دا

ھەلدرابىت.

adj. (۱) تاييەتى بە "باكۇس" و پەرستى. (۲) خۇاردنەرە (مەي).

Bacchanalia (bak'ə-nāl'i-ə, bak'ə-nāl'yə), *n.pl.*

(۱) - ئاھەنگىنىكى پۇمانى كۇنە بە يادى "باكۇس" ۋە دەگىرە.

(۲) [b-], ئاھەنگىنىكى مەي خۇاردنەرە و پەرەلايى.

Bacchanalian (bak'ə-nāl'i-ən, bak'ə-nāl'yən), *adj.*

(۱) - ھى "باكۇس" پەرستەكان؛ ھى ئاھەنگى "باكۇس".

(۲) سەرخۇش و بەلەسەبۇ؛ پەرەلا؛ تاييەتى بە كەيف و پاپاردن.

bacchant

- n.** کسینکی مست؛ شهیدا؛ سرخوش.
bacchant (bak'ənt), *n.* (۱) "باکوس" پهرستیک.
(۲) سرخوشی بیره.
- adj.** (۱) "باکوس" پهرست. (۲) مهی خور.
bacchante (bə-kan'ti, bə-kant', bak'ənt), *n.* (۱) نافرهتی.
"باکوس" پهرست. (۲) نافرهتی مهی خور.
bacchantic (bə-kan'tik), *adj.* تایبته به "باکوس" پهرستانو.
مهی خوران.
- Bacchic** (bak'ik), *adj.* (۱) تایبته به "باکوس" و پهرستنی.
(۲) [b-] سرخوش؛ بیره؛ ناههنگی.
Bacchus (bak'əs), *n.* باکوس؛ خودای مهی و کفیل و پابوردن
(نفسانهی یونانی و رومانی).
bacciferous (bak-sif'ēr-əs), *adj.* تووتوک، شاتوو، یا شلیک
دهگرت.
- bacciform** (bak'si-fōrm), *adj.* له تووتوک، شاتوو، یا شلیک
دهچیت.
- bach** (bach), *v.i.* [Slang] به زوگورتینی ژبان؛ به تنه ژبان.
bachelor (bach'ə-lēr, bach'lēr), *n.* (۱) سوارچاکیکی گنج که
له ژیر سایه سوارچاکیکی گهره و ناواریا کاری دهکرد.
(۲) ههنگری برونامه به کالوریزوس. (۳) ربهن؛ زوگورتی؛ کور.
bachelor-at-arms (bach'ə-lēr-ət-ārmz'), *n.* (ژماره یکی
ووشی پيشو بینه).
bachelor girl, [Colloq.] نافرهتی شوونکرده؛ نافرهتی زوگورتی؛
کچ.
bachelorhood (bach'ə-lēr-hood, bach'lēr-hood), *n.*
په بهنی؛ زوگورتیتی.
- Bachelor of Arts**, (۱) برونامه به کالوریزوس ته دبیا.
(۲) وهرگر یا ههنگری شم برونامه.
- Bachelor of Science**, (۱) برونامه به کالوریزوس زانیاری؛
به کالوریزوس زانست. (۲) وهرگر یا ههنگری شم برونامه.
- bachelor's-button** (bach'ə-lēr-z-but'n, bach'lēr-z-but'-
'n), *n.* پوره کیکه گولکه له قوچه دهچیت.
- bachelorship** (bach'ə-lēr-ship, bach'lēr-ship), *n.* =
bachelorhood.
- bacillar** (bə-sil'ēr, bas'il-ēr), *adj.* (۱) له شیش یا داردهست
دهچیت (میکروب) (۲) تایبته به میکروبی "باسیل" که له داردهست یا
چیلکه دهچیت.
- bacillary** (bas'il-er'i, bə-sil'ēr-i), *adj.* = bacillar.
- bacillus** (bə-sil'əs), *n.* (pl. bacilli), (۱) باسیل؛ به کتریا به که
شیش یا داردهست دهچیت و زنجیره ده بستیت.
(۲) (pl.) هر به کتریا به که نه خوشی تووش بکات.
- back** (bak), *n.* (۱) پشت (لهش).
(۲) بریره پشت؛ بریراگه یا مورده غی پشت.
(۳) پشت (کورسی): (the ~ of a chair).
(۴) پشتمه (جلو بره، زین). (۵) هیز؛ توانا.
(۶) پشتمه شت. (۷) نهودیو.
(۸) دیوی به کارنه هینراوی شت؛ پشت: (the ~ of the hand).
(۹) دیوی ناوهره قوماش. (۱۰) بهرگی پرتوک؛ پشت (پرتوک، پراو).
(۱۱) یاریکری دوی ریزی پيشمه (فوتبولی نه مریکی).
- adj.** (۱) پشتمه؛ دواوه؛ مهی پشتمه: (a ~ door). (۲) دور.
(۳) (i) مهی پابوردن نه دراو (موچه، کړی): (~ pay).
(ب) مهی پيشو یا پابوردن: (the ~ issues of a magazine).
(۴) بۆ دواوه (مهل): (a ~ stroke).
(۵) له بهشی دواوه دمدا بهیژریت (دهنگزانی).
adv. (۱) له دواوه؛ له پشتمه؛ بهرمودا. (۲) بهرمو شوینی پيشو.

backfall

- (۲) بهرمو دۆخی جارن؛ بهرمو باری پيشو. (۴) بهرمو کاتی پابوردن.
(۵) بهرسته موندان؛ شاردنمه؛ پین ندان: (to hold ~ information).
(۶) توله کردنمه؛ مهق کردنمه: (~ to pay one).
(۷) دانمه (قهقن): (~ to pay ~ a loan, debt, etc.).
v.i. (۱) (~ up), گهراندنمه بۆ دواوه: (~ to ~ up a car).
(۲) (~ up), پالپشتی کردن؛ لایهنگری کردن؛ پشتیوانی کردن:
(to ~ up someone in a fight, project, etc.).
- (۲) سواربوون.
(۴) گره و لهسمر کردن: (to ~ a horse in a race).
(۵) پشت بۆ دیوستکردن. (۶) پشت نیمزاکردن (چمک).
(۷) وه پشت و ابوون بۆ.
v.i. (۱) (~ up), گهراندنمه بۆ دواوه:
(The car was ~ing up when it hit her.).
(۲) وهرگر پانهوه (با).
- (۱) چوون و هاتن. (۲) لهم سهرمه بۆ نهوسمر.
back and forth, دمست ههنگرتن له دواوه؛ وازهیتان؛
back down, [Colloq.] چاوشکان؛ پاشگهزیوونه؛ کشانهوه
back off, [Colloq.] خۆکشانهوه (پهیمان)؛ پهیمان شکادن؛
پاشگهزیوونه؛ پهیمان بوونه.
back out, [Colloq.] خۆکشانهوه (پهیمان)؛ پهیمان شکادن.
back up, پشتگیری کردن؛ لایهنگری کردن.
be (flat) on one's back, له ناو چینگه که کورتن؛ نه خوش بوون و له ناو
چینگه مانهوه؛ په ککورتن.
behind one's back, له پاش مله؛ به دزی کسه که خویهوه:
(You shouldn't talk about people behind their back.)
break one's back, پشت شکادن (به نیش پیکردنی زور یا به شپ).
get off one's back, له کۆل بوونمه؛ نیش وازهیتان؛ بهرک بردان:
(Please, get off his back.)
(۱) خۆکشانهوه (پهیمان)؛ پهیمان شکادن.
go back on, [Colloq.] (۲) ناپاکی لهگه کردن؛ پشت بردان.
turn one's back on, (۱) پشت تیکردن (له یق یا توورید).
(۲) پشت بردان؛ ناپاکی لهگه کردن؛ دهست تۆ بردان؛ پشت تۆ ههنگردن:
(He turned his back on his children.)
with one's back to the wall, کرانه کونهوه؛ پئی دهریا بوون تۆ-
گیان؛ پئی دهرچوون یا دهریا بوون نه بوون؛ بۆ چاره؛ چاره نه مان.
- backache** (bak'āk), *n.* پشت نیشه؛ نازاری پشت.
backbite (bak'bit), *v.i. & v.t.* بنگگویی کردن له پاش مله؛
له پاش مله خراپه ووتن.
n. بهدگویی له پاش مله؛ خراپه ووتن له پاش مله.
backboard (bak'bōrd, bak'bōrd), *n.* (۱) تهخته پشتمه.
شتیک. (۲) تهخته پشت تهخته قوچی تۆری یاری باسکه.
backbone (bak'bōn), *n.* (۱) بریره پشت؛ بریراگه پشت.
(۲) کۆلکه؛ بریره: (Young men are the ~ of the country).
(۳) نازاری؛ چاونه ترسی؛ ووره؛ پرکیشی: (~ a man without ~).
-backboned (adj.).
backbreaking (bak'brāk'ing), *adj.* پشت شکین (کای)؛
زور گران یا قورس (نیش).
backdoor (bak'dōr, bak'dōr), *adj.* (۱) مهی دهرگای پشتمه؛
دهرگای دواوه. (۲) نهینی؛ دزی؛ بهدزی یهوه.
backdrop (bak'drop), *n.* (۱) پهرمه پشت شانۆ؛ دیمه نی پشت
شانۆ. (۲) باری دهریوهر.
backed (bakt), *adj.* پشتدار؛ پشتی مهیه: (~ a low ~ chair).
backer (bak'ēr), *n.* (۱) پشتیوان؛ پالپشت؛ لایهنگر.
(۲) گرهوگر؛ پارمدهانه بۆ گرهو (زورانی، پيشبرکن).
backfall (bak'fōl), *n.* (۱) به پشتدا کورتن. (۲) به پشتدا کورتوو.

backfield

- (۲) لاسر پشت کورتو درېزېوون (ژورنالی)
backfield (bak'fēld'), *n.* (۱) باریکمرانی پشتووه (باری فوتبول)
 (۲) شونې باریکمرانی پشتووه (باری فوتبول)
backfire (bak'fir'), *n.* (۱) ناگړنکی چوکو بېرته درننه له دهشتدا
 بې ناگړېرکړنې ناگړنکی گوره تر به سووتاندنې بېرته مکه ی.
 (۲) سووتاندنې بهرین له پېش کاتي خویدا (مکینه ی ټوټمېل)
 (۳) تېښه وهی نه گزوسی ټوټمېل.
 (۴) تېښه وهی پشې تهنگ.
v. i. (۱) بېرته وهی ناگړنکی چوکو له دهشتنګدا بې ناگړېرکړنې ناگړنکی
 گوره تر به سووتاندنې بېرته مکه ی. (۲) تېښه وهی (مکینه ی ټوټمېل).
 (۳) نه جاري خراب دان به پېنجه وانی چاوه پوان کړاوه: (*His plan ~d.*)
backformation (bak'fōr-mā'shən), *n.* ووشه بېکه وەرگیراوه له
 ووشه بېکې ترهوه به لام نه م له سهرچاره ی نه و ده چیت.
 (بې نمونه ووشه "burglar" له "burglar" موه).
backgammon (bak'gam'ən), *n.* یاری قاوله: نرد
background (bak'ground'), *n.* (۱) پشې دیمه: دواوه ی دیمه
 یا وینه. (۲) دهورېر: دهورېر پشې.
 (۳) دواوه: پشتموه: شونې ناگړنګ (که زړ له بېرچاوه نه بیت):
 (*He stays in the ~.*)
 (۴) بناغه: بېچینه: راپوردو: راپوردو کسینګ خویندنو شاره زایی و
 پېشې:
 (*What is his ~?; She has the right ~ for this job.*)
 (۵) بېچینه: مسمله: یاس: (*Give me the ~ of the problem.*)
 (۶) نه موسیقایی له گڼ فیلم، شانزگري: یا بېرنامه یی رادیو یا
 تهلفزیوندا ی دهرت: (*The ~ music was appropriate.*)
backhand (bak'hand'), *n.* (۱) نووسینې به پشېدا شکاوه.
 (۲) لیدانکی ټوپ به پشې دهمست (باری تنس).
adj. & adv. به پشې دهمست لیدراو (تنس).
backhanded (bak'han'did), *adj.* (۱) به پشې دهمست لیدراو
 (تنس) (۲) به پشېدا شکاوه (نووسین).
 (۳) به تېسوه یا به گالته و نه فاعرین کردن: (*a ~ compliment*).
 (۴) ناغوا
backhouse (bak'hous'), *n.* ناوده ستی حورته، واته له ناو-
 خانووه کدا نیچه
backing (bak'in), *n.* (۱) پالېشت (۲) پشټوانی: لایه نگرې: پالېشتی.
 (۳) لایه نگران: پالېشتان: پشټوانان.
backlash (bak'lash'), *n.* (۱) گه رانه دواوه ی کوټېرو توند.
 (۲) ناغوسکان (قولا یی راوله ماسی): گری خواردن
 (۳) یاری کردن و ته قهقهه کردن پاریچه له قی مکینه بیک
 (۴) پاشه له قه (پوداوی کومه لایه تی): نه جاري توندوتیږی خراب کاری-
 کومه لایه تی
 (*There was a strong ~ to the government's desegregation efforts.*)
backlog (bak'lōg', bak'log'), *n.* (۱) بېرته دارنکی گوره ی پشې
 ناگردانیک (۲) کاری نه کړاوه: کومه نه نیسې نه کړاوه له کاتې خویدا.
 (۳) قایمه کاری
back number, (۱) ژماره بېکې کون (گوفان).
 (۲) [Colloq.] کسینکی کونه پېرست: شتینکی کونه یا باوته مای.
back order, خواستینکی جیبه جې نه کړاوه (بارزگاشی).
backpack (bak'pak'), *n.* تووره کی شان: کول.
back pay, مووچې نه دراو له کاتې خویدا.
backrest (bak'rest'), *n.* پشې: پالېشت.
back road, لایه: کوږه مری.
back seat, (۱) جی دواوه: جی پشتموه.
 (۲) [Colloq.] جی بېکې له بېرچاوه نه یو یا ناگړنګ.
back-seat driver, کسینکی خوهملقرتینر له کاروباری خملګدا.

backwoods

- (۱) نشوونکی نه مامه تی: نه مات. (۲) گزواو.
backset (bak'set'), *n.* **backsheesh, backshish** (bak'shēsh'), *n.* = **baksheesh**.
backside (bak'sid'), *n.* (۱) پشت: پاشنه.
 (۲) سمت: کهل: گروپی قنگ.
backslapper (bak'slap'er), *n.* [Colloq.] دمست به پشې -
 خملګدا دهر: کسینکی پووخوشو خملګ دهمست.
backslide (bak'slid'), *v. i.* دانه دواوه (پووشو، داوین پاکې،
 چاکې): بېرته خرابه پویشتن (پهفتان).
backspin (bak'spin'), *n.* به دواوه: خولانموی پېچکه یا پوهره:
 پمته پاش کردن.
backstage (bak'stāj'), *adv.* (۱) له ژورې خوکړنې پشت شاندا.
 (۲) لېشتمه ی شاندا.
adj. (۱) لېشتمه ی شاندا.
 (۲) شاره: نهینې.
backstair (bak'stār'), *adj.* = **backstairs**.
backstairs (bak'stārz'), *adj.* نهینې: شاره: کسین وېشې تیدایه:
 مکره پیلانوی.
back stairs, (۱) پین پلکانه ی پشتموه (بې بېرهمستو میوانې نهینې له
 کوشک یا خانووه یی گوره دا). (۲) پری چورتو نهینې و پیلانوی.
backstay (bak'stā'), *n.* (۱) گورسینکه تومری کشتی بیکې بایوان-
 دیمه ستیت به کشتی بیکه بې قایم کردن. (۲) پالېشت.
backstop (bak'stop'), *n.* پهرین یا ته پمانی دهوری یارنګه (بې-
 گرتنموی ټوپ).
back street, کوږه شقام: لاشقام: شقامی تلسو ناسره کی.
backstroke (bak'strōk'), *n.* (۱) لیدانیک به پشې دهمست (تنس).
 (۲) پشتمه له: پال هملېنانه مېک (پشتمه له).
backsword (bak'sōrd', bak'sōrd'), *n.* (۱) شمشیرنکی بیک
 دم. (۲) بکارهیننری نه جوره شمشیر.
back talk, [Colloq.] قسه پین ووتنه: وهامی ناشرین وین-
 نه زاکه مانه.
backtrack (bak'trak'), *v. i.* (۱) گه رانه به ممان پښګدا.
 (۲) گه رانه بې دواوه و پیاچورنموه (باس، دوان): (*Let's ~ a little bit.*)
backward (bak'wērd'), *adv.* (۱) دواوه: پشتموه.
 (۲) بې دواوه: به پشېدا: پاش وپش.
 (۳) ناوهره: به پېنجه وانه: به مملګه راولی.
 (۴) به پېنجه وانه ی شونې ناسایی. (۵) بېرته راپوردو: بې راپوردو.
 (۶) بې دواوه: بېرته خرابی: دانه دواوه:
 (*Instead of going forward, the country is going ~.*)
adj. (۱) بېرته دواوه: بې پشتموه. (۲) پاش وپش. (۳) ناوهره.
 (۴) ناوهره: شمرن: کم پو: ترستوک.
 (۵) دواکورتو (ګل، مری): (*a ~ country, region, etc.*)
-backwardly (*adv.*); **backwardness** (*n.*).
backwards (bak'wērdz), *adv.* = **backward**.
backwash (bak'wōsh', bak'wāsh'), *n.* (۱) ناوی پال پوهره نراو.
 بې دواوه (به سول، بلم، یا کشتی).
 (۲) تورو یی بېرته دواوه ی یا (پهروانه ی هرکه).
 (۳) نه جاري (په پاتې بې هی نایسمند): کار نه جاري.
 (۱) ناوی پنگ-
backwater (bak'wō'tēr, bak'wā'tēr), *n.* خواربهره (له پشې پنداونکوه). (۲) ناوی پنگ خواربهره و بۆګن.
 (۳) شونینکی چه بیک، ووشک، مردو و دواکورتو: باریکی ووشک ناخوش:
 (*He lives in a cultural ~.*)
adj. دواکورتو: ووشک ناخوش: مردو (شون، شای).
backwood (bak'wood'), *adj.* = **backwoods**.
backwoods (bak'woodz'), *n. pl.* (۱) دلسقانی چول دود له-
 ناوی بېرته. (۲) [Colloq.] شونینکی دود چه بیک و دواکورتو کی کم

backwoodsman

- خەلک تێدا ژیاو! کوێرەدێ
adj. تایبەتی بە دارستانی چۆل و دور لە شار! تایبەتی بە شوێنی چەپەکو
 دوایەوتووی کەم خەلک تێدا ژیاو.
backwoodsman (bak'woodz'mən), *n.* نیشتەجێی کوێرەدێ!
 خەلکی چۆلەوانی.
bacon (bā'kən, bā'k'n), *n.* تووی تەسکی گۆشتی سوێزکراوی بەراز
 (بەیانیان بە سوورەوێرکراوی لەگەڵ مێلکە پوژندا دەخوێت).
bring home the bacon, [Colloq.], (١) پارە پەیداکردن و مال و
 مەدال بەخێوکردن. (٢) سەرگەوتن.
save one's bacon, لە مردن یا زیان پێ گەشتن پزگاریبوون.
bacteremia (bak'tēr'i-mi-ə), *n.* بوونی بەکتریا لەناو خوێندا.
bacteria (bak'tēr'i-ə), *n.pl.* بەکتریا! میکروب! خۆرە.
bacterial (bak'tēr'i-əl), *adj.* بەکتریایی! میکروبی! خۆرەیی.
bactericide (bak'tēr'ə-sīd'), *n.* بەکتریاکوژ! میکروب کوژ.
bacterin (bak'tēr-in), *n.* بەکترین! دەرمانی کوتان.
bacterio- (bak'tēr'i-ə), پێشگیرکە بەمانای: بەکتریایی.
bacteriologic (bak'tēr'i-ə-loj'ik), *adj.* تایبەتی بە بەکتریا -
 ناسی

- bacteriological** (*adj.*).
bacteriologist (bak'tēr'i-ol'ə-jist), *n.* بەکتریازان!
 زانای بەکتریا! میکروب ناس.
bacteriology (bak'tēr'i-ol'ə-ji), *n.* بەکتریازانی!
 زانستی بەکتریا! میکروب ناسی.
bacteriolysis (bak'tēr'i-ol'ə-sis), *n.* شیبوونەرەیی بەکتریا!
 داڕزانی بەکتریا! لەناوچوون یا لەناوبردنی بەکتریا.
-bacteriolytic (*adj.*).
bacteriophage (bak'tēr'i-ə-fāj'), *n.* زیندەوێرێکی گەردبینە
 میکروب دەکوژێت! میکروب کوژ.
bacterioscopy (bak'tēr'i-os'kə-pi), *n.* لێکۆڵینەرەیی بەکتریا
 بە گەردبین.
bacteriostasis (bak'tēr'i-ə-stā'sis), *n.* ئەمێشتنی پەرەسەندنی
 بەکتریا

- bacteriostatic** (*adj.*).
bacterium (bak'tēr'i-əm), *n. singular of bacteria.*
bacterize (bak'tēr-īz'), *v.t.* بە بەکتریا گۆزین! گۆزین بەمۆی
 بەکتریاو.

- bacterization** (*n.*).
bacteroid (bak'tēr-oid'), *adj.* لە بەکتریا دەجێت! بەکتریایی.
n. بەکتریایەکی شێو گۆزێو.
Bactrian camel,
baculiform (ba-kū'lə-fōrm'), *adj.* لە دار دەست چو! چیلکەیی.
baculine (bak'yoo-lin, bak'yoo-lin'), *adj.* دار دەستی!
 می دارکاری کردن! تایبەتی بە دارکاری.

- bad** (bad), *adj.* (١) خراپ! بەد! ناپەسەند! گەنگ! ناشرین! قەلب.
 (٢) بەکارنەهاتوو! ناکارامە! نەشیاو. (٣) ناخۆش! خراپ: (a ~ news).
 (٤) ترشاو! بۆگەن: (a ~ egg).
 (٥) پڕ لە هەلە! هەلە: (a ~ spelling, grammar, etc.).
 (٦) پیس! نابەجێ! ناشرین (زمان): (a ~ language).
 (٧) بەدەرەوشت! بەدەرەفتار! بەدخو! بەدکار: (a ~ man).
 (٨) زیانبەخش! (for health ~). (٩) توندوخراب! قایم: (a ~ storm).
 (١٠) نەخۆش: (in ~ health).
 (١١) بەشیمان! نێگەرەن: (He feels ~ about it.).
 (١٢) پیس! بۆگەن: (a ~ smell).
 (١٣) نادرووست! بەکارنایەت! ناگۆڕنەتەرە (چەک)! بەتان: (a ~ check).
n. (١) شتیکی خراپ، بەد، یا ناپەسەند.

bag

- (٢) بەدەرەفتاری! بەدکاری! بێ پەرەوشتی.
 (٣) بەدەرەفتاران! بەدکاران! بەدەرەوشتان: (the ~).
bad at, ناکارامە! ایی نازانی.
from bad to worse, هەتا دەبێت بەرەو خراپتر دەجێت!
 لە خراپەو بە خراپتر دەبوات.
go bad, بۆگەن کردن! بۆن کردن! خراپ بوون.
 (Some foods go bad in room temperature.)
go to the bad, [Colloq.], بەدەرەفتاریبوون! بەدەرەوشت بوون.
not bad, [Colloq.], خراپ نەیه! باش! مام ناوەندی.
not so bad, [Colloq.], خراپ نەیه! باش! مام ناوەندی.
too bad, داخەمکە! حەیف! حەیفە!
bad (bad), 1. archaic past tense of bid.
 2. obsolete past tense of bide.
bad blood, دوژمنایەتی! قینەبەرایەتی! رەقەبەرایەتی! ناخەزی:
 (There's bad blood between them.)
bade (bad), 1. alternative past tense of bid.
 2. alternative past tense of bide.
bad egg, [Slang], کەسێکی ناپەسەندو بێ فەر و نالەبار.
badge (haj), *n.* (١) نیشان (پەلێ فرمانبێ): (a police ~).
 (٢) نیشانه! نیشان (شانازی، شەرمەزاری):
 (a ~ of courage; a ~ of shame)
v.t. نیشانەکردن! نیشان لێدان! نیشان پێوەنان.
badger (baj'ēr), *n.* (١) گۆرەلکە! چوالبو.
 (٢) کەول! یا فەرەوی گۆرەلکە.
 (٣) [B-], دانیشتیوویکی ویلاوەتی "ویسکۆنس" ی ئەمەریکا.
v.t. سەر کوێکردن! مێشک کوێکردن! سەر خستەسەر! پەستکردن:
 (He has been ~ing his father to buy him a camera.)
badinage (bad'n-ij, bad'i-nāzh'), *n.* گالتهوگەپ.
badlands (bad'landz'), *n.pl.* زەویەکی پووتەنی کە ناو
 خواردبێتیووەو شێوێ سەرسەیری ئی درووست کردبێت.
badly (bad'li), *adv.* (١) خراپ! بەشێوێەکی خراپ! ناپەسەندە:
 (He was treated ~.; She behaved very ~.)
 (٢) خراپ کراو: (a ~ made shirt).
 (٣) زۆر! نێجگار خراپ: (He was wounded ~).
 (٤) [Colloq.], زۆر! نێجگار زۆر: (He wants that job ~.).
badminton (bad'min-tən), *n.* تەنسی تۆپی پەردار.
bad-tempered (bad'tem'pərd), *adj.* تووڕەوتوێ! تەنگەجیکلە.
baffle (baf'li), *v.t.* (١) سەرسوێرماندن! حەپساندن! واق وێرماندن!
 (Her strange behavior ~s me.; One of the exam questions ~d me completely.)
 (٢) بەرگرتن! پێ لێگرتن! بەرەمەستى کردن! ئەمێشتن.
v.t. هەولێدان بەبێ ئەنجام دەستگیربوون.
n. (١) واق وێرمان! سەرسوێرمان! پەشۆکان! سەرسام بوون.
 (٢) تیفە دیوارێک یا پەردەیکە بۆ بەرەمەست کردنی شەلە یا گازو هەوا.
 (٣) هۆی وەرگرتنی بەرنامەى رادیۆ بەپوونی.
-bafflement (*n.*); **baffler** (*n.*).
baffling (baf'ling), *adj.* (١) واق وێرمانێەر! سەرسوێرمانێەر! سەپەر!
 قێگەبەشتی زۆر گرانە: (a ~ person, situation, etc.).
 (٢) پێ لێگر (کەشتیەوانی)! بەرگر (با)! کۆسپ.
bag (bag), *n.* (١) تووڕەکە! کێسە! جەوال! دەفر! زەرف! هەگبە.
 (٢) باوەل! جانتا. (٣) جانتای دەستی ژان.
 (٤) تووڕەکەیکە گیاندارى پاوکراوى تێ دەخوێت.
 (٥) سەرجەمى گیاندارى پاوکراو و خراوە تووڕەکە لە پۆژێکدا.
 (٦) تووڕەکەیکە شت! پڕ تووڕەکەیکە. (٧) شتیکی لە تووڕەکە چوو.
 (٨) ئاوساوی! بەشی ئاوساوی شتیکی. (٩) گوان (گیاندار).

- (۱۰) کسی شله ناوله ش.
- (۱۱) [Slang]. نافره (به تابه تی یه کیکی ناشرین):
(a disagreeable old ~)
- v.t.
(۱) دهریقین؛ ناوساندن.
(۲) خسته تورره کوه؛ کردنه کیسره (شتومک): (to ~ grocery).
(۳) گرتن (جیکه)؛ دست بهسرداگرتن: (to ~ the best chair).
(۴) کوشتن (راو) (Slang)، دست گهوتن؛ چنگ گهوتن؛ کۆکردنوه.
- v.i.
(۱) ناوسان (وهک تورره که یه کی پی)؛ دهریقین.
(۲) شۆربوننوه؛ به دهلبی وستان یا شۆربوننوه.
(۳) به هموو شتهکانی یهوه؛
bag and baggage, [Colloq.],
خۆی و هموو شتهکانی؛ به سهرومالهوه.
(He moved out bag and baggage.)
- (۲) به تهرای؛ همووی.
be in the bag, [Slang]. مسؤگه؛ له دهستایه؛ دهسکهوتنی گومانی
تیدا نییه
let the cat out of the bag, نهنی درکاندن (بهین دهسقهست).
bagasse (bə-gas'), n. تلهی قامیشی شکر.
bagatelle (bag'ə-tel'), n. (۱) شتیکی هیچرپوچ.
(۲) یاری یه که له بلیارد دهچیت
(۳) پارچه مۆسیقایه کی کووت (بۆ بیانق).
bagel (bā'g'l), n. بهیگل. مارمارۆکه یه کی خزه؛ خهپله نانیکي نستهوره.
ناوهراسته کی کوناودره.
bagful (bag'fəl), adj. پر تورره که یه کی؛ پر کیسه یه کی؛ زۆر.
baggage (bag'ij), n. (۱) بارگه؛ کله و په یی پنبوار؛ جانتای پنبوار.
(۲) نازوقو بارگه یی سویا. (۳) (۱) نافره تیکي سوک؛ قهجه.
(ب) نافره تیکي بن حیا و چه قاره سو.
baggage-master (bag'ij-mas'tēr), n. لئیرسرای وەرگرتن
ناردنی جانتا و کله و په یی پنبواران له نیستگه یی شهمنده فهدرا.
baggie (bāg'i, beg'i), n. (۱) تورره که یه کی بچوک.
(۲) وورگ؛ سک.
bagginess (bag'i-nis), n. دهلبی؛ زلی (جل و بهرگ).
baggy (bag'i), adj. دهلب؛ شۆربوننوه (جل و بهرگ)؛ زلی به بهر:
(~ clothes, pants, etc.)
-baggily (adv.).
bagman (bag'mən), n. (۱) فروشباری گه یۆک (شینگلتهره).
(۲) [Colloq.]. دهلبی بهرتیل و مرگ بۆ خملکی تر.
bagnio (ban'yō, bān'yō), n. (۱) سهرشۆک؛ گه رما؛ بانق.
(۲) بهندیکه خانه. (۳) قهجه خانه.
bagpipe (bag'pīp), n. جووزله و شمشالی نیرلنده و نوسکوتلنده؛
زوپنا
bagpiper (bag'pīp'ēr), n. جووزله و شمشال لیدهری نیرلنده یی و
نوسکوتلنده یی
bah (bā, ba), interj. به بهه؛ دهنگیکه ناره زایی و بیزهاتنوه
گالته بیکردن دهرده بریت.
Bahai (bə-hā'ē), n. (۱) بهایی؛ بهیره ویکه ریکی نایینی بهایی.
(۲) نایینی بهایی که به هانوللا له ئیران دایمه زانده سالی ۱۸۶۳.
-Bahaiism (n.); Bahaist (n.).
bail (bāl), n. (۱) دهسته بهری؛ دهسته بهریونی بهندیک؛ کفالت.
(۲) نهو پاره یی دهسته بهر دایده نیت بۆ بهردانی کسینکی گیار.
(۳) بهره لاکردنی کسینکی گیار به دهسته بهری (۴) دهسته بهر؛ کفیل.
v.t.
(۱) (out ~)، دهسته بهریونی کسینکی گیار و بهردانی؛
بهره لاکردنی کسینک به کفالت کردنی.
(۲) (out ~)، بهره لاکردنی بهندیک پاش لیوهرگرتنی کفالت.
(۳) دانانی شتومک لای کسینک یا له شونینک به سهردهمی.
(۴) (out ~)، [Colloq.]. پزگاکردن له تنگچه لهمه:

(No one will ~ you out this time.)

- bail (a person) out, (۱) دهسته بهریونی و بهره لاکردنی بهندیک.
(۲) پزگاکردن؛ فریاکردن.
jump bail, پارکردن و خوشاردنوه لهکاتی بهره لاکردن به کفالت.
out on bail, به کفالت بهره لاکره.
bail (bāl), n. دۆلکه (بۆ بهردانی ناو له بهلمیک)؛ سعت.
v.i. & v.t. (۱) ناو له بهلم بهردان به دۆلکه یا سعت.
(۲) ناو یا شله بهردان به دۆلکه یا سعت.
خۆفیندان له فزۆکوه به بهره شووت.
(۱) بهسک (دۆلکه، سعت، کتلی). (۲) نهلمه یی چتر.
bail out, (۱) دیواری دهرهوی قهلیک.
bail (bāl), n. (ب) حهوشی دهره گیار و به دیواره.
(۲) (pl.), تهیمان؛ تهیمانیکي درووستکراو له سنگی نستهوورو نووک تیز.
(۳) دار یا شیشی لهیک جیاکردنوه یی وولاخ له تهویه یه کدا.
bailable (bāl'ə-b'l), adj. به کفالت بهره لاکردن؛
دهسته بهری دهرکرت.
bail bond, بارمته یی دهسته بهری (پاره، زین، خانو).
bailee (bāl'ē'), n. بارمته یی دهسته بهری لادانراو.
bailey (bāl'i), n. (۱) دیواری دهرهوی قهلی یا کۆشک.
(۲) حهوشی ناو نهم دیواره.
(۱) پۆلیسی دادگا.
bailiff (bāl'if), n. (۲) بهیامبهرو جیه جیکه رکی فرمانی دادگا (که پۆلیسه).
(۳) کاربه دهستی ناوچه یه که دهسه لاتی باج کۆکردنوه و دادگه ریشی مهیه
(شینگلتهره). (۴) سهرکار (زهوی زار، خانو بهره).
bailiwick (bāl'ə-wik'), n. (۱) ناوچه یی دهسه لاداری. bailiff.
(۲) پشته؛ سنوورو ناوچه یی دهسه لاتی شاره زایی.
bailment (bāl'mənt), n. (۱) دهسته بهریونی (بهند)؛ دهسته بهری؛
کفالت. (۲) بارمته دانان.
bailor (bāl'ōr', bāl'ēr), n. بارمته دانان.
bailman (bāl'mən), n. دهسته بهر (بهند)؛ کفیل.
bait (bāl), v.t. (۱) سهگ تیکردن (به تابه تی گیار تیکي دپنده یی گیار و
بهستراوه هه یی بۆ سه یی):
(People formerly ~ed animals for amusement.)
(۲) چوساندنوه به توانو و گالته بیکردن و شه پین فروشتن؛ سهر خسته سهر
(۳) [Rare]. نالیکدانی وولاخ (له پشوو به کدا لهکاتی گهشت کردنا).
(۴) دان دان (پاره ماسی، تله، تهپکه)؛ دانه خۆره بۆ دانان.
(۵) فریودان؛ دان بۆ پۆکردن.
v.i.
پشودان له گهشتدا (بۆ نالیکدانی وولاخ و نان خواردن).
n. (۱) دان (قوایی ماسی گرتن، تله، تهپکه)؛ دانه خۆره:
(What do you use for ~ ?)
(ب) خۆراکی ژهره راوی (که وهک دان به کار به هینریت بۆ کوشتنی جانموم).
(snail ~)
(۲) شتیک که نیچیری پین هلبه ریوینریت و پین بگرتن؛ دان؛ دانه خۆره.
(۳) پشوری گهشت (بۆ نالیکدانی وولاخ و نان خواردن).
-baiter (n.).
baize (bāz), n. قوماشیکي سهزه یی سهرمیزی بلیارد و یاری تر.
bake (bāk), v.t. (۱) نان کردن: (to ~ bread).
(ب) پیشاندن (تهنور، فین).
(۲) سوورکردنوه (گۆزه و دیزه، خشت)؛ ووشک کردن (خشت).
(۳) خۆمه لختن له بهر خۆر.
v.i.
(۱) نان کردن. (۲) سووربوننوه؛ پیشان.
(۳) ووشک بوونوه له بهر خۆر (خاک، زهوی، خشت).
(۱) پیشان؛ ووشک بوونوه؛ سووربوننوه.
(۲) شتیکی پیشان؛ ووشک کراوه، یا سوورکراوه.
bakehouse (bāk'hous'), n. شونینی تهنووری فین له نانواخانه دا؛

baker

نانو اخانه
baker (bāk'ēr), *n.* نانخوا؛ نانکەر؛ دروستکری پاقلادو و شیرینی تر.
baker's dozen, *n.* دهره‌نی نانخوا؛ که بریتییه له سیانزه لهبری دوازه؛
 خاترا نه؛ سلاد بانه م.

bakery (bāk'ēr-i, bāk'ri), *n.* (۱) نان و آخانه؛ دروگانی درووست -
کردن و فروشتنی نان و کیک و پاقلاوه و شیرینی تر.
(۲) فروشگاهی نان و شیرینی.

baking (bāk'īŋ), *n.* (۱) نان کردن؛ پیشاندن؛ سوختن در فر. (۲) نودته‌ای به یک جابجاری، ده‌پیشین‌نویس یا سوختن در فر. (۳) روغن کردن (به خورد یا به ناخن).

baking powder, تۆزۈنكە رەك ھەمىر تىرش لە ئان كوردنا بەكار دىنئ
مەروە ھا لە لىئانى چمەند خواردەمەنى يەككى تردا! ھەمىر تىرش لەشئوھى ئۆزدە!
ترشئىنە! ترشە لۆك.

baking soda, بیکاربوناتا سوڈیوم؟ سوڈی نان (له هویترشرو
دهرمانی دژی ترشیدا بیکاربههینریت).
(ههروها بنشیم، دهو، ترش: "sodium bicarbonate") .

baksheesh, bakshish (bak 'shēsh'), *n.* به‌خشیش
balalaika (bal 'a-lī'ka), *n.* نامیرنکی موسیقایی روسیه وه
 عود وابه به‌لام نهم بنه‌کای سنگوشهریه.

balance (bal'əns), *n.*
(۱) ترازوو
(۲) ترازووی گهردیون
(۳) هاوتایی؛ هاوسنگی؛ هاوترازووی
(۴) لنگر (لش)

(He lost his ~ and fell. (٤) لهنگر (لهش)
He kept his ~ on the tightrope.) (٥) ژبړی همنځی لهنگری منشکو هست:

(He kept his ~ during the crisis.)
(۶) هاو تایی (نه خشه، وینه)؛ هاو پژه می؛ یک نمایی؛ گونجان؛ پیکرتن.
(۷) هارتا؛ کنشی هاوتا. (۸) مابه (حسابی مانق).

(۹) لاسه‌نگی نهم مایه‌یه یا حسابه. (۱۰) قمرز؛ نمره‌ی دومینیتوره له قمرزنه.
(۱۱) تاوتوو کردن؛ هاوسه‌نگی کردن.
(۱۲) [B-] کهنه‌ستنه، تیرا (۱۳) [Colloq.]، بی مارو؛ مارو؛ مارو؛ مارو.

(۱) کینشان (۲) بهراورد کردن.
(۳) تاوتوور کردن؛ هاوتاکردن؛ هاوسمگ کردن.
(۴) بهنگی رفتن (He ~d himself on the tightrope).

(۶) هاتاکردنی حساب (بانق)؛ هاتاکردنی قهراری و پمسید:
(to ~ a checkbook)

(۷) برینمروی حسابیک به دانمروی لینماوی قمرزکه.
(۱) هاوتابوزا هاروسنگ بوون^۱ هاوترانزوبوون.
(۲) هاوتابوزا قمرز روسی^۲ لنگه گوتن.

in the balance,

(The fate of an entire nation is hanging in the balance.)

balanced (bal'ənst), *adj.* هاوتا ٲا هارسنگ ٲا هوكيش ٲرر.
balanced diet, خوراكي هاوتا: خواردمهني همهچيشن كه پړوتو ٲو
 نيشاسته ٲا فتا منباتي، بگونهزي، بكتري، تنديمنت.

balanced sentences, پستہی حاوتا (زمانه‌وایی).
balance of power, هاوهینزی (ننوان وولاتان یا حیضیمکان)^۱
 ترازو، مینا

balance of trade, ترازوی بازرگانی: جیاوازی نیوان هاردهو
ناردهی وولاتک! هواتایی بازرگانی.

balancer (bal'an-sēr), *n.*

(۱) هوا تکرار (۲) تەنابىز
(۳) ئەندامى لەنگەرگرتى جانومرۇك (ومك مېش، مېشۈلە).
(۴) ئامبىرى ساقىگەر (رادىئو).

balk, baulk

balance sheet, كورتهى حسابى كۆمپانىيەكە سەرمايە،
دەسكەرت و سود و زىانى كۆمپانىيەكە پيشان دەدات لە كۆتايى وەرئىزدە.
بۆرجە.

balance wheel,
balata (bal'ə-tə), *n.*

balbriggan (bal-brig'ən), *n.* (۱) تەنراونكى لۆكەپە (گۆرەۋى)
 جەلۋىبەرگى ژىرەۋى ئى دروست دەكرىت).
 (۲) (*pl.*)، جەلۋىبەرگى لەم تەنراۋە دروستكار.

balconied (bal'kə-nid), *adj.* تەلاردار؛ بانکوندار؛ تارمەدار.
(*a ~ house*)
balcony (bal'kə-ni), *n.* (۱) تەلار؛ بانکون؛ تارمە.

bald (hôld), *adj.*
(*a ~ head, person, spot, etc.*)

(۲) ستر سپی (بالنده، گیاندان)؛ مارو. (۳) پووت و قووت؛ پووت.
(۴) نه پازاوه؛ ساده؛ پووت (۵) له پوو (ووته)؛ په ق: (*a ~ statement*)
-baldness (*n.*).

baldachin, baldaquin (bal'da-kin, bôl'da-kin), *n.* - (۷)
تەنھانویکی پاراۋەي جوانە (لە كۆندا " بەغدا " لە زێڤو ماوریشم دروست
بوكرا). (۲) جەت نكە لەم قەماشە دروستكراوە لە خۆبشاندان. ئابئیدا

هالدهاگ، (۲) چه ترنگی مهرم یا برده به سر قوربا نیکی کنیسره
 hald eagle, سیمسارکنکی گهره و بهینزی نهمریکای باکووره

balderdash (bôl'dēr-dash), *n.* قسمی هیچ و پوچ و بن مانا؛
قسمی قور؛ نووسراوی هیچ و پوچ.

baldhead (bôld'hed'), *n.*
(۱) کسمبکی سر پووتاه.
(۲) وولاخى مارؤ؛ بالندهیهك یا گیاندارنك كه په‌نیه‌مكى سپى بسمه ته‌وقى
سهرى‌میره‌نتت.

bald-headed (bôld'hed'id), *adj.* (۱) سر پوتاوه.
(۲) مارو؛ پله یه کی سپی به سر تهوقی سر یه یه تی؛ سر سپی.
baldpate (bôld'pât'), *n.* (۱) گه سنی، سر پوتاوه.

قاییشی شان (شیر یا زوپنای پیوندهکرت)؛ **baldric** (bôl'drik), *n.* (۲) مراوی به کی نه مرکی به تهرقی سهری سدی به.

hale (bāl), *n.* مهلّو؛ گورزه؛ به‌ستمک؛ فردمه: (*a ~ of hay*)
v.t. کردن به گورزه؛ مهلّو؛ یا فردمه؛ گورزه‌کردن؛ فردمه‌کردن.
hale (bāl), *n.* [Poetic] مهلّو؛ کاره‌سات؛ زبان.

baleen (bə-lēn'), *n.* (۲) سوئی خیم؛ دل سووتان؛ ناخوشی.
balefire (bāl'fir), *n.* (۱) ناگ مجذوبه. (۲) ناگ بی‌بام نارسیده.

baleful (bāl'fəl), *adj.* (۱) بدخواه؛ نیازخوار؛ زیان‌بخش؛ کوشنده (۲) [Obs.]، ناگري سوتاندنی، لاشه‌ی مردود (تاین).

Balinese (bā'li-nēz'), *adj.* بالیسی، بالیسی

balk, baulk (bôk), n. (۱) سوردینار؛ کونجیکی نه کینلارای زموى بؤ
(۲) دارما تهخته‌مکى باش سیراوه.

(۱) (۱) خوندینه (۲) (۲) که سه شان:

(ب) له دوستی خۆدان به دوسه نهگهست (ههه!) نهکردن.
(2) پێی لینگرتن؛ بهرگرتن؛ ئی تیکدان: (to be ~ed in one's plans)
(3) [Obs.] سهردان، سهردانهوه، سهردان.

Balkan

- v.i.** (۱) مان گرڻ (هينتر، نهيست) (۲) *(She ~s at nothing. ; He ~ed at the very idea of compromise.)*
- Balkan (bôl'kân), adj.** (۱) بهلقاني: تاييهتي به ناوچهي بهلقان. (۲) بهلقاني: گيل، كلتور. (۳) تاييهتي به شاخهكاني بهلقان.
- Balkanize (bôl'kân-iz'), v.t. & v.i.** وټك بهلقان ليكړدن: دابهشكردن به وولاتي بچوك بچوكو دوژمن بيهكتري (وهك ناوچهي بهلقان دواي جنگي جيهاني دوهم).
- Balkanization (n.).**
- balk line, [Slang].** (۱) هينلي دهستينگردي (ملهلي، پيشگرين): هينلي دهرپهريڼ يا گوربهستنه (۲) (۱) هينلي سهرميڼي بليارد كه ياريپهكه لهوايهوه دهستي پټ دهكرنت (ب) پهكيك له چوار هيلهكه ي سهرميڼي بليارد.
- balky (bôk'i), adj.** مان گرا سر كهرهوه وهستاو: *(a ~ horse)*.
- ball (bôl), n.** (۱) خړه شتيكي خپ: (۲) زهوي: خپي زهوي: سهرزوي. (۳) توپ: توپي ياري. (۴) ياري به توپ كراو (بهتاييهتي بيسبول). (۵) توپ هندان: توپ ليدان. (۶) گولله توپ. (۷) نهندانكي خپي لهشي (بهتاييهتي قنگه پاژنه يي). (۸) گلپنه ي چاو. (۹) گول: (۱۰) توپال (۱۱) فيسقه: سهك: پيازوكه (۱۲) گلوله.
- v.i. & v.t.** خړبون: توپال بوون: وټك توپ لپهاټن.
- ball up, [Slang].** سهر ئي شيوان: سهر ئي تينكان.
- be on the ball, [Slang].** ووريا: كارامه: لپهاټو: توانا بهسرهدا شكاي.
- carry the ball, [Colloq.].** (۱) توپ نهدهستهو بوون وهولي ياري كردن دان (فوتبولي نههريكي): (۲) *[Colloq.]*: نرك بهسر شانوه بوون: دهستينشكري كردن: نرك ههنگرتن.
- keep the ball rolling,** بهردهوام بوون (دوان، كار).
- play ball,** (۱) دهستكردن به ياري: دهستكردنوه به ياري (۲) دهستكردن به كارنك: دهستينكردنوه (۳) *[Colloq.]*: هاوكاري كردن.
- ball (bôl), n.** ناهنگي سوماو ههلبهري.
- have a ball, [Slang].** خوش راباوردن: كيف كردن.
- ballad (bal'ad), n.** (۱) بهسته: بهستهپهكي يهك ناوا: گوزاني: بهستهپهكي بهسوز. (۲) چيروكيك يا ههلهستنيكي به گوزانيپهوه ووترو: ههلبهست.
- ballade (bô-lâd', ba-lâd'), n.** (۱) ههلهستنيكي سن بهش كه ههر بهشي نه هشت دينر پينكهايتيت. (۲) ههلهستنيكي موسيقيي بو پيانو يا نوركيسټرا نووسراو.
- balladeer (bal'â-dêr'), n.** بهستهبيژ: گوزاني بيژ: گوزاني چيروكي بيژ.
- balladmonger (bal'ad-mun'gêr), n.** (۱) بهستهدانهر: گوزاني چيروكي نووس: دانهر و فروشياري بهسته. (۲) هونريكي خراپو لينههاتو.
- balladry (bal'ad-ri), n.** (۱) بهسته بهگشتي: گوزاني چيروكي بهگشتي (۲) بهسته دانان: گوزاني چيروكي دانان.
- ball and chain,** (۱) توپيكي ناستي قورسه به زنجير بهندي پټ پيووند دهكرنت (۲) *[Slang]*: تعوق (ځن يا ميړد).
- ball-and-socket joint,** جومگي خپي حوټو: جومگهپهكه: بهناساي به همورلاپهكه دهجوليت، له سهرزيكي خپي پينكهاټوه لهناو چالاييپهكه (وهك جومگي شان و سمټ).
- ballast (bal'ast), n.** (۱) شتيكي قورسه دهخرنقه كهشتي يا بالونهوه بو لهنگهگرگرتن (۲) شتي پتوهر (سرووشت و رهووشي مروف، پهيوهندي نيوان مروف): (۳) چهو يا بهردي شكاو (بو چهوپريزي يا نيوان هينلي شهمهندهفر).
- v.t.** (۱) پتهوكرن: چهسپاندن: لهنگهگرپيگرتن (۲) چهوپريزكردن: پرگړدنهوي نيوان هينلي شهمهندهفر به چهو.
- ball bearing,** بولبرينگ: نوتومبيل.

balmy

- ball cock,** خاميژنكه بريتيپه له دهموانهپهكي بهستراو به توپيكي سووكهوه ناستي ناوي پټ پټك دهخرنټ له تنكي ناوي ناودهستخاني پوژناراييدا.
- ballerina (bal'â-rê'nâ), n.** سوماكيري باي (ناهرت).
- ballet (bal'â, ba'lâ'), n.** (۱) باي: سوماي باي. (۲) تپي باي: سوماكراني باي.
- balletomane (bal'at-â-mân'), n.** حمزكهر له سوماي باي.
- ballflower (bôl'flou'êr), n.** گولهخړه (خانوسازي).
- ballista (bâ-lis'ta), n.** مهچمقي: بهردو مووشك هاويز (چهمنيكي چمنيكي كونه): قزچهقاني كهره.
- ballistic (bâ-lis'tik), adj.** (۱) هي گولله مووشك هاويشتن. (۲) تاييهتي به بزانو هيزو كارنهجامي گولله.
- ballistic missile,** مووشكي باليستي: مووشكي دورهاويز.
- ballistics (bâ-lis'tiks), n.pl.** زانستي تهقاندن و بزاندن كارنهجامي گوللهو مووشك بويا.
- ballonet (bal'â-net'), n.** بالوني بچوك: دهفريكي هوا يا گاز لهناو بالونيكا پر دهكرنت و ش دهكرنتوه بو يارمهتيداني بالونكه له ههلسان و نيشتنهوهدا.
- balloon (bâ-lôon'), n.** (۱) بالون: (۲) ميزهلان.
- v.t.** هموتينكردن: فوتينكردن: پهپه تيكرن و ناوساندن وټك بالون و ميزهلان.
- v.i.** (۱) گهشتكردن به بالون: به بالون گهړان. (۲) ناوسان (وهك بالون): زل بوون.
- adj.** بالون ناساي: خړو نهرمو زل وټك بالون: زل.
- balloonist (bâ-lôon'ist), n.** (۱) بالوننروان: فريكهچي بالون. (۲) سوارپويي بالون.
- balloon sail,** پايرواني بالون: كه بهخت لهكهك يايوهانهكي خوي يا لهبري بهكاردهمينيت.
- balloon tire,** تاييهپهكي گهرهوي پر له هوايه لهژر پهستاننيكي كهدا.
- ballot (bal'at), n.** (۱) تكتي دهنگدان (له زوودا توپيك لهبري كاغذ بهكاردهمينترو). (۲) دهنگدان: شيوه دهنگدان (بهتاييهتي هي نهيني). (۳) سهرجمي دهنگي دراو له دهنگداننيكا. (۴) ليسته پالوړواوان يا ناوډيركراوان (دهنگدان).
- v.i.** دهنگدان: بريارداني شتيك به دهنگدان.
- ballot box,** سنووق دهنگدان.
- ballottement (bâ-lot'mânt), n.** (۱) بو دهركوتني سكپوي ځن به پمچنان به منداآندا. (۲) دوزينهوي نهخوشي جگر به پمچنان به جگهردا.
- ballplayer (bôl'plâ'êr), n.** ياريكهر به توپ (ياري بيسبول).
- ball point pen,** قلم پانداني ووشك.
- ballroom (bôl'rôom', bôl'room'), n.** هولي سوما.
- ball valve,** توپيوانه: دهموانهي خپ (كه تهرومي ناو بهزو نزمي دهكاتوهو كونهكي پټ دهكاتوه يا داهمخاټ).
- ballyhoo (bal'i-hôo'), n. [Colloq.].** (۱) دهنگهدهنگ: ههرا ههرا. (۲) پهوپاگندهي پټ ئي هملېراو بهجوش و به دهنگي بهرن.
- v.t. & v.i. [Colloq.].** پهوپاگندهكردن به گهرمي و به دهنگي بهرن.
- balm (bâm), n.** (۱) مهلحم: مهلحمي بوڼ خوش. (۲) دهرماني خهم پهوين: *(Sleep was a ~ to his troubles.)*. (۳) بوڼ: بوڼيكي خوش. (۴) پهوهكيكي بوڼ خوش (وهك نهعا، پچانه).
- Balmoral (bal-môr'al, bal-mor'al), n.** (۱) ژيركراسيكي خوري. (۲) شهبهپهكي بټ ليواي نويسكوتلهندهپيپه. (۳) *[b-]*: پيلوويكي قميتانداره.
- balmy (bâm'i), adj.** (۱) وټك مهلحم وايه: خهم پهوين: بوڼ خوش. (۲) خوش (ناووهو): نه گهرمو نه سارد: *(~ weather; a ~ breeze)*. (۳) *[British Slang]*: شيتوكه.

balneal

- balneal** (bal'ni-əl), *adj.* تابيعتى به سارشورك ھى خوشتن.
balneology (bal'ni-ol'ə-jī), *n.* زانستى خوشتن له ئاوى كانزايبىداو.
 كەلگى بۇ تەندرووستى
baloney, boloney (bə-lō'ni), *n.* (۱) Bologna.
 (۲) [Slang]. قەسى ھىچ وپوچ؛ قەسى قۇرۇق بىن مانا.
interj. قەسى ھىچ؛ قەسى ھىچ وپوچ؛ قەسى قۇرۇق بىن مانا.
balsa (bôl'sə, bāl'sə), *n.* (۱) درەختىكى ئاۋچە گەرمەكانە دارەكەي.
 رەق و سوۋكە كەلەكى ئى درووست دەكرىت. (۲) دارو تەختەى ئىم درەختە.
 (۳) كەلەكەك كە لە دارە درووستكرابىت.
balsam (bôl'səm), *n.* (۱) مەلخەمى بۇن خوش؛ مەلخەم؛ بەلسەم.
 (۲) بۇنى خوش؛ عەتر. (۳) دەرمانى خەم پەوئىن؛ شتى خەم پەوئىن.
 (۴) دارىكە مەلخەمى بۇن خوشى ئى دەردىت.
 (ب) پوۋەكىكى بۇن خوش؛ پوۋەكىكە بۇنى خوشى ئى دەردەئىنرىت.
balsamic (bôl-sam'ik, bal-sam'ik), *adj.* (۱) ۋەك مەلخەمى.
 بۇن خوش وايە؛ بەلسەمى؛ بۇن خوش. (۲) خەم پەوئىن؛ دىكەرەۋە خوش.
Baltic (bôl'tik), *adj.* بەلتىقى؛ (۱) تابىيەتى بە دەرياى بەلتىق.
 (ب) تابىيەتى بە رولاتەكانى بەلتىق (روشى داھاتوۋ بىيىنە).
n. زمانە بەلتىقىيەكان.
Baltic States, ھەندى جار ڧىلەندە.
baluster (bal'əs-tēr), *n.* سىنگى محاجەرەى پىن پلىكانە؛ نەردە.
balustrade (bal'ə-strād), *n.* محاجەرەى پىن پلىكانە؛ نەردە.
bambino (bam-bē'nō), *n.* (۱) مىندال؛ مىندالى ساۋا.
 (۲) ۋىنەى مىندالىسى عىسا.
bamboo (bam-bōō'), *n.* (۱) قامىش؛ درەختى قامىش.
 (۲) دار قامىش؛ قەفە قامىش.
adj. (۱) ۋەك قامىش؛ تابىيەتى بە قامىش. (۲) لە قامىش درووستكرارو.
bamboozle (bam-bōō'z'l), *v.t.* [Colloq.]. (۱) خەلەتەندىن.
 دەستپىر. (۲) سەر ئى تىكەن؛ سەر ئى شىۋاندن.
ban (ban), *v.t.* (۱) قەدەغەكرىن؛ شت. كرىدان؛ رىنگەنەدان؛ نەمەشتن.
 (to ~ liquor; The government ~ned all meetings and demonstrations.)
 (۲) قەدەغەكرىن كەسەك لە كرىدى شتەك؛ دەركرىن.
 (۳) [Archaic]. لەعەتە كرىن.
 (۱) بەياننامە يا بانگ كرىدى پاشا بۇ خەلك بۇ چەك ھەلگرتن يا بۇ جەنگ.
 (سەدانى ئاۋەرەست). (۲) لە كلىئە دەركرىن؛ سەزىمەشت كرىن لەلايەن كلىئە.
 (۳) لەعەتە.
 (۴) قەدەغە؛ قەدەغەكارى؛ قەدەغەكرىن.
 (a ~ on demonstrations, alcoholic beverages, etc.)
banal (bā'n'l, bə-nal', bə-nāl', ban'li), *adj.* ھىچ وپوچ؛
 بىن بايەخ؛ بىن تاد؛ پەرىپووت (ۋوتە)؛ كۆن و سوۋا (ۋوتە).
 (a ~ remark, conversation, statement, etc.)
banality (bə-nal'ə-ti), *n.* (۱) ھىچ وپوچى؛ پەرىپووتى (ۋوتە).
 (۲) ۋوتەيەكى پەرىپووت بىن تام.
banana (bə-nan'ə), *n.* مۇزا؛ دار مۇز.
band (band), *n.* (۱) پىيەست؛ لاستىك. شىرت، بەن، تەل؛
 بەند (بۇ پىچانەرە يا قايمە كرىن): (watchband; rubberband).
 (۲) تىرە (بۇ جۋانى يا قايمە كرىن)؛ سەرىنچ: (headband, hatband).
 (۳) تىلەماسك؛ تىرە (قوماش). (۴) يەخە.
 (۵) (pl.). دوو تىرە قوماشى بارىكە لە مەۋرە شۆرەبەنەرە بەسەر جىدا
 (جىلۋىرەگى دادۋەر و مامۇستەى زانكۇ).
 (۶) قايشى مەكىنەرە خولخولۇكە. [Archaic]. (۷) پىنۋەند؛ تەرقى.
 (۸) تىلەماسكى يەراۋىز (خانۋوسازى).
 (۹) مەۋدەى لەرە يا شەپۇلى رادىق.
v.t. (۱) بەستىر. تەل. بەن. لاستىك، قايش، شىرت، بەن؛ پىچانەرە.

baneful

- (۲) پازاندەرە بە تىرەمەك قوماش، دار، يا تەختە.
band (band), *n.* (۱) دەستە؛ تاق؛ كۆمەل: (a ~ of robbers).
 (۲) تىپ (مۇسىقا): (a rock-and-roll ~; a jazz ~).
v.i. & v.t. يەكگرتن؛ بوون بە يەك:
 (to ~ together against a common enemy)
bandage (ban'dij), *n.* بىرىنچى؛ سارغى.
v.i. & v.t. بە سارغى پىچان؛ پىچان (بىرىن).
bandanna, bandana (ban-dan'ə), *n.* دەستەسپىنكى گەرەۋ.
 رەنگاۋرەنگە بە ئاۋچەوان يا بە سەرەۋە دەبەستىرەۋە؛ سىرەكەي؛ سەرىست
bandbox (band'boks'), *n.* سىنۋوكتىكى مەقبەيە بۇ يەخە شەپكە.
 تىنچىستى.
bandeau (ban-dō', ban'dō), *n.* (۱) تىرە قوماش (دەبەستىرە بە).
 ئاۋچەۋانەرە بۇنەرەى قۇرەبەتە ئاۋ چاۋەرە. (۲) سوخەمەيەكى مەمكى بارىكە.
banderole (ban'də-rōl'), *n.* (۱) ئالايمىكى بارىكە.
 بەسەر پە، دار، يا بەلەمىكەرە. (۲) ئالايمىكى درووشم لەسەر ئوۋسراۋ.
 (۳) ئالايمىكى بچۈۋكى سەر گۆرۈك يا تەرمىك.
bandicoot (ban'di-kōot'), *n.* مىنگىكى گەرەۋى ھىندى كىنگەيە.
bandit (ban'dit), *n.* چەتە؛ چەرە؛ رىنگر؛ كەسكىنى قاچاخ يا ياخى.
banditry (ban'di-tri), *n.* چەتەيى؛ جەردەيى.
banditti (ban-dit'ti), *plural of bandit.*
bandmaster (band'mas tēr, band'mās tēr), *n.* سەرتىپىي -
 مۇسىقا.
bandog (ban'dōg'), *n.* سەگى بەستارە لەبەر دېرى.
bandoleer, bandolier (ban'də-lēr'), *n.* فېشەك لەغ.
bandoline (ban'də-lēn', ban'də-lin), *n.* پۇن لەسەردان (بۇ -
 لوۋى يا بىرىقانەرە قۇن).
bandore (ban-dōr', ban'dōr), *n.* ئامىرنىكى مۇسىقاىي ئۇندارە لە
 گىتار دەچىت.
band saw, مىشارىكى قايشە لەسەر دوو خولخولۇكە دەخولۇتەرە.
band shell, سەكۋىيەكى دەرەۋەى تىپىكى مۇسىقاىە دىۋارىكى قوپارى
 لەپشتەۋەيە.
bandsman (bandz'mən, banz'mən), *n.* ئەندامى تىپىكى -
 مۇسىقا.
bandstand (band'stand', ban'stand'), *n.* سەكۋىيەكى سەر -
 گىراۋى دەرەۋەى تىپىكى مۇسىقا يا ئۆركىسترايەك.
bandwagon (band'wag'n), *n.* غەربەنەيەكى پازاۋەيە تىپىكى
 مۇسىقاى لەسەر سۈار دەبىت لە خۇپىشانەندىكدا.
 لەگەل دەستەى براۋەدایە: on the bandwagon, [Colloq.].
 (to jump on the bandwagon)
 (۱) يارى پىكرىن (ۋەك تۆپ)؛ نەم دەست و نەر -
 دەست پىكرىن. (۲) قاۋخستەۋە؛ فېتەنەبازى كرىن؛ قەسە ھىنان و بىردن:
 (to ~ a story about)
 (۳) قەسە بە يەكتەر ۋوتن؛ ئالۋگۆپكرىن (قەسە لە دەمەقالتىدا):
 (to ~ words with a person)
bandy (ban'di), *n.* (۱) گۆزى يارى "ھۆكى".
 (۲) يارىيەكە لە "ھۆكى" دەچىت.
adj. كەۋنەيى؛ چەماۋە؛ خوار.
bandy-legged (ban'di-leg'id, ban'di-leg'd'), *adj.* لاق -
 كەۋنەيى؛ لاق چەماۋە؛ گەل بىلار.
bane (bān), *n.* (۱) [Poetic]. فەۋتان؛ نەمان؛ لەناۋچوون.
 (۲) فەۋتەنەر؛ لەناۋەر؛ ھۆى ناخۇشى و مەراق:
 (She is the ~ of my life. ; Drink has been the ~ of his life.)
 (۳) ژەرەر (تەنھا لەم ۋوشەيەدا: rat's-bane).
baneful (bān'fəl), *adj.* ژەرەۋى؛ كوشندە؛ زىانبەخش:
 (the ~ hemlock; a ~ influence)

bang

- bang** (baŋ), *v.t.* (۱) پەتەندى لىدان: زىمە ئى ھەلسان؛ پياكىشان؛
پيامانلىق: (*He ~ed his fist on the table.*)
(۲) پەتەندە داخسىن: تەقە ئى ھەلسان: (*to ~ a door, window, etc.*)
(۳) تەقەندە يىكرىن: (*to ~ the dishes in the sink*)
(۴) [*Vulgar Slang*]، لەگەل جوت بوور: گايىن.
v.i. (۱) تەقە: تەقەندە: (*Firecrackers ~*)
(۲) خۇ لىدان: پياكىشان؛ بە قايمى لىدان: (*He ~ed into the wall.*)
n. (۱) زىمە: تەپە
(۲) تەقە: تەقەندە: (*The gun went off with a ~*)
(۳) [*Slang*]، خۇشى كوتوپ: (*He ~ed into the wall.*)
adv. (۱) بە قايمى: پەتەندى و بە دەنگى زىل: (۲) بە دەنگى يەرزو كوتوپ.
interj. دەنگىك رەك ھى تەقە يا تەقەندە.
bang (baŋ), *v.t.* تاشىنى قۇ سىر ئاۋچەوان بەرئىكى.
n.pl. پەرچەم؛ قۇ سىر ئاۋچەوانى رىك بىراۋ (كە ھاتىيە خوارە ھەتا
ئىزىك بىر).
bangle (baŋ'g'l), *n.* باژنە؛ پارانە
Bang's disease, درمىكى رەتەرولاخە دەپتە ھۇى بەراۋىتە بوور.
bang-up (baŋ'up'), *adj.* [*Slang*].
banian (baŋ'yan), *n.* (۱) بانىيان: دىزگانىكى ھىندى گۇشت نەخۇرە
(۲) كراس يا دىزداشەپەكى دەلىنى ھىندىيە
banish (baŋ'ish), *v.t.* (۱) دەرگىرەن: لە ۋولات يا شان؛ شاربەدەرگىرەن؛
ئاۋارەدەرگىرەن: (۲) دورۇخستەنە: دەرگىرەن
(۳) لە مېرى خۇ بردنە: لە مىنشك لادان.
banishment (baŋ'ish-mənt), *n.* (۱) دەرگىرەن: لە ۋولات يا شان؛
شاربەدەرگىرەن: (۲) دورۇخستەنە.
banister, bannister (baŋ'is-tēr), *n.* (۱) سىنگى محاجەرەي-
پىن پىلىكانە: (۲) (*pl.*)، محاجەرەي پىن پىلىكانە: نەردە
banjo (baŋ'jō), *n.* بانجو: ئامېرىكى مۇسقىيى ئىدارە.
-banjoist (*n.*).
bank (baŋk), *n.* (۱) بانق: (۲) خانوۋى بانق
(۳) نەو سىنوقەي قومارگىز پارەي تىن دەخات: نەم پارەيە
(۴) (۱) بانقى خۇيىن نەمدايى لەش بۇ دانى بە نەخۇش لەكاتى پىنوستىدا
(پىزىشكەۋاسى): (*a blood ~; an eye ~*)
(ب) بانقى زاسپارى (*a data ~*)
v.i. (۱) پارە خستەنە دانقە: ئالوۋىزىگىرەن لەگەل بانقا.
(۲) مېزىۋەردىنى بانق: (۳) چاۋدىرى كىردى بانقى قومار. واتە نەو سىنوقەي
قومارگىز پارەي تىن دەخات.
v.t. پارە خستەنە نانقە.
bank on, [*Colloq.*]. پىشت پىن بەستىن: بەتەما بوور
(*Don't bank on his help.*)
bank (baŋk), *n.* (۱) پەنەبەكى دىزىگۈنە: ھەس: گىردۈنگەبەكى دىزىگۈنە:
تۇپەل: (۲) قەدىال: گىرد: (۳) بەستور
(۴) (*pl.*), كەنار: دەرەيا، بۇيار، جۇگە: بۇخ: قەراغ: گۆي: لىۋار:
(*along the river ~*)
(۵) بەرزاسى رەمىنى دەرياۋ دەرياچە: تەنكايى (دەرياچە، نەستىل).
(۶) لىۋارى ئاۋەۋەي مېزى بلىيار
(۷) بەلادا خواربۇنەۋەي فۇزكە لەكاتى پىنچىگىرەندەۋە
v.t. (۱) بەستور بەدەردا دروستىگىرەن
(۲) كۆمەل كىرد: كۆكرەندە: خىركىرەندە (*to ~ earth along a wall*)
(۳) ئاگر خۇش كىرد
(۴) ۋەك مەرەۋتورگە لىكىرد: رىگە: كوپىرگىرەندە
(۵) لىدانى تويى سىارد: بەجۈزىك كە لە لىۋارى مېزەكە بىداتو بگەرتەندە.
(۶) بەلاداخستىن يا لارگىرەندەۋەي فۇزكەبەك لەكاتى فېرىندا
v.i. (۱) ۋەك بەستور لىھات: تۇپەل بوور بە دىزىگۈلەي: گىردبۇنەۋە.
(۲) لارگىرەندەۋەي فۇزكەبەك لەكاتى فېرىندا.

bantamweight

- bank** (baŋk), *n.* (۱) تەختى دانىشتى سىرل لىدەرمان لە بەلمىكى
سىرلدا. (۲) رېزە سىرل. (۳) پىن.
(۴) رېزە كىلىل (بە تەختى كىلىمە بەسەر دىۋارگىرە).
v.t. پىزىگىرەن.
bankable (baŋk'ə-b'l), *adj.* بانق ۋەرى دەرگىرەن؛
دەرگىرەندەۋە لە بانقا.
bank account, حسابى بانق (ھى كەسنىك يا كۆمپانىيەك).
bank bill, بانقەنۇت: ھەۋالە يا چەكى بانقى (لە بانقەنۇتە بۇ بانقەنى تى).
bankbook (baŋk'book'), *n.* دەفتەرى بانق: دەفتەرىكى بچوۋكە كە.
كەسنىك حسابى بانقى خۇى تىدا پارەگىرەن (ھەروەما " *passbook* ").
bank discount, سوۋدى لىدەرگىرەن: سوۋدى ئەر قەرزەيە كە بانق
دەيدات بە كەسنىك پىشەكى لە قەرزەكەي دەرەمكات ۋە ھەلى دەرگىرەن.
bank draft, بانقەنۇت: ھەۋالەيەكە لە بانقەنۇتە بۇ بانقەنى تى.
banker (baŋk'ēr), *n.* (۱) خاۋەن بانق: مېزىۋەرى بانق.
(۲) چاۋدىرى پارە يا بانقى قومارگىز.
banker (baŋk'ēr), *n.* ماسىگر: كەشتى پارەماسى.
bank holiday, پىشۋى بانق.
banking (baŋk'ing), *n.* بانقەنىيە: كاروبارى بانق.
bank note, بانقەنۇت: چەككە بانقەك دەرەمكات دەتۋاننى لە ھەمو
بانقەنى تىدا بگۆرەندەۋە: ھەۋالەيەكە لە بانقەنۇتە بۇ بانقەنى تى.
bankrupt (baŋk'rʉpt, baŋk'rəpt), *n.* (۱) كەسنىكى مايەبۇچ يا
ئابۋوت. (۲) كەسنىك كە نەتۋاننىت قەرزەكەنى بىداتەۋە.
(۳) كەسنىك كە شىنكى نەبىت: (*a mental ~*).
adj. (۱) مايەبۇچ: مايەبۇت: ئابۋوت.
(۲) نەبو: ئابۋوت (مەجان): (*He is morally ~*).
v.t. مايەبۇچ كىرد: ئابۋوت كىرد.
bankruptcy (baŋk'rʉpt-si, baŋk'rəp-si), *n.* مايەبۇچى:
مايەبۇت: ئابۋوتى.
banner (baŋ'ēr), *n.* (۱) ئالا: بەيداخ.
(۲) درۋوشم: (*the ~ of freedom*).
(۳) سەردىرى پۇرنامە (كە لەمىسەي لاپەرەكە بۇ نەۋسەيى بگىرەندە).
adj. زۇرباش: ئاياب: (*a ~ year for wheat*).
banneret, bannerette (baŋ'ēr-et'), *n.* ئالاپەكى بچوۋك.
banneret (baŋ'ēr-it, baŋ'ēr-et'), *n.* (۱) سەرەك سوارچاك.
(۲) پەلەپەكى سوارچاكىيە.
bannerol (baŋ'ēr-ōl), *n.* = *banderole*.
bannister (baŋ'is-tēr), *n.* = *banister*.
banns, bans (baŋz), *n.pl.* چاۋدانى نىيازى ژەنېنان ۋە شوۋگىرەن لە
كىلىسەدا.
banquet (baŋ'kwit, baŋ'kwit), *n.* (۱) ژەمىك خواردنى ئاياب:
خۋانى پاراۋە. (۲) ئاھەنگى پەسىمى نان خواردن.
v.t. بانگ كىردن بۇ شىۋى پەسىمى: ئاھەنگى سەرخۋان بۇ گىرەن.
v.i. خواردنى خۇش خواردن.
banquette (baŋ-ket'), *n.* (۱) سەكۋى ئاۋ سەنگەر (بۇ تەقەكىردن).
(۲) شۇستە. (۳) كورسىيەكى دىزى دۈشەك لەسەرە بە قەراغ دىۋارى
چىشخانەيەكەدا.
banshee, banshie (baŋ'shē, baŋ-shē'), *n.* خۇيۈكى مېنىيە:
بەدۈمە ۋەك بايەقوش پەسەر مالدە دەخۇيۈيۈت نوقلەنى مردن لىدەدات
(فۇلكلورى ئىرلەندە ئوسكوتلەندە): كەسنىكى بەدۈم.
bantam (baŋ'təm), *n.* (۱) [*B-*], بالندەپەكى بچوۋكە لە مېشك
دەچىت. (۲) كەسنىكى بچوۋكى شەرەنگىز.
(۳) بۇكسباز يا زۇربازىكى سوۋك كە قورسايىيەكەي لەنۋان (۱۱۸-۱۱۹)
پاۋەندا بىت.
adj. بچوۋكە شەرەنگىز.
bantamweight (baŋ'təm-wāt'), *n.* زۇرباز يا بۇكسبازىكى

barbet

- barbet** (bār'bit), *n.* (۱) جۆرە سەنگىكى بچووكى تۈرك لۈلە. (۲) بالندەيىكى ئاۋچە گەرمەكانە تۈركى ۈك دېك بە بىن دەنۈرگە يەرمەيتى.
- barbette** (bār-bet'), *n.* (۱) بەرزايىيىكى ئاۋ قەلەيكە تەقەئى لىۋە. (۲) دىكۇرنت (۳) سەنگەرى ئاۋ كەشتىيەكى جەنگى.
- barbican** (bār'bi-kən), *n.* سەنگەر يا قوللە پاراستنى شارىك يا قەلەيكە كە لەبەردەمى شارەك يا قەلەكەدايە.
- barbital** (bār'bi-tal, bār'bit-ol), *n.* دەرمانىكى نووستنە لەشۋىۋى. تۈزدايە
- barbiturate** (bār'bā-tyoor'it, bār-bich'ēr-it), *n.* دەرمانى. ئازار! دەرمانى ئازاركوڭ
- barbule** (bār'būl), *n.* تۈركى پەرى بالندە! دەرماۋچكە پە.
- bard** (bārd), *n.* (۱) شاير (۲) [Poetic] مۇنەرا! شاعىر.
- bardic** (*adj.*). زىئى ئەسپ
- bard, barde** (bārd), *n.* زىئى ئەسپ كىردن
- v.t.* (۱) پۈت! پەتى (قاچ) پۈتۈت قۈوت (۲) بەرە! (۳) دىراۋ جىزۈبەرگ
- (۴) پۈتۈت قۈوت! پۈتۈتەنى! خالى (ئۈرۈر خاۋىر) (a ~ room).
- (۵) سادە! سەن پىۋەئان يا زىادە! پۈت. (facts ~).
- (۶) تەنھا (the ~ necessities of life).
- v.t.* پۈتۈت كىردن! مەلئال! پۈتۈت قۈوت كىردنەۋە! ئاشكارا كىردن (نەپنى)! خىستەنپۇر
- lay bare**, مەلئال! پىشانەدان! خىستەن بەرچاۋ! ئاشكارا كىردن (نەپنى).
- bareback** (bār'bak'), *adv. & adj.* بە پىشتى پۈت: سۈرپۈنى
- ئەسپ! سەن زىن (to ride ~)
- barefaced** (bār'fäst'), *adj.* (۱) دەمۈچاۋ پۈت! پۈ مەلئالراۋ (۲) ئاشكارا! كراۋە (۳) بىن شەرە! بىن ئابروۋ
- barefoot** (bār'foot'), *adj. & adv.* پىن پەتى! سە پىنى پەتى
- barefooted** (bār'foot'id), *adj.* = barefoot.
- barège** (ba'rezh'), *n.* قوماشى يەجە
- barehanded** (bār'han'id), *adj. & adv.* (۱) بە دەستى پۈت. (۲) بە دەستى پۈت. واتە بەن چەك يا ئامىر. واتە بەن دەستكىش
- (۳) [Colloq.] سە تاۋانەرە كىراۋ
- bareheaded** (bār'hed'id), *adj. & adv.* سەر پۈت! بە سەرى پۈت.
- barelegged** (bār'leg'id, bār'legd'), *adj. & adv.* لاق- مەلئالراۋ! بە لاقى پۈت! بىن كۆرەۋى
- barely** (bār'li), *adv.* (۱) بە ئاشكارا! (۲) بە پۈتۈتى! بە پۈتۈت قۈوتى. (۳) بە ئاستە! بە خاڭ: (He ~ escaped injury.) (۴) كەم! (Archaic). تەنھا
- barfly** (bār'fli'), *n.* غەرەق خۇرىك كە نۇر دەجىتە مەيخانە
- bargain** (bār'g'n, bār'gin), *n.* (۱) سەۋداگەرى: رىكەۋتن (كېرىن و). (۲) مەرچەكانى رىكەۋتنىك
- (۳) رىكەۋتنىك كە لە سوۋدى كېرىار بىت! كېرىنى شتىك بە ھەرزان: (He bought the suit at a ~.)
- v.t.* (۱) سەۋدا كىردن! سەۋداگەرى كىردن. (۲) رىكەۋتن! پەيمان بەستى
- v.t.* ئالوگۈر كىردن! كۆرۈنەرە
- a bad bargain**, سەۋداگەرىيەكى خراپ! رىكەۋتنىكى خراپ
- a good bargain**, سەۋداگەرىيەكى باش! رىكەۋتنىكى باش
- bargain for**, ھەۋلەن بۇ دەسكەۋتن بە ھەرزان! سەۋدا كىردن مۇ بە ھەرزان كېرىن
- strike a bargain**, (۱) رىكەۋتن (كېرىن و) فروشتىن (۲) بە ھەرزان شتىك دەسكەۋتن! شتىك كېرىن بە ھەرزان.
- bargainer** (*n.*).
- barge** (bārg), *n.* (۱) دۈبە! قىباغ! مەلەمى بار.

barn owl

- (۲) بەلەمىكى گەرەي گەشتۈر ئاھەنگى پەسىمى.
- (۳) خانە بەلەم! مالە بەلەم: بەلەمى تىدا ژيان ۈك مال.
- (۴) [Slang], بەلەمىكى ئاقۇل.
- v.t.* گۈاستنەرە بە دۈبە يا بەلەمى بار.
- v.t.* (۱) بەلەۋاشى پۇشتىن. (۲) [Colloq.] (in ~), (in ~), (in ~), (in ~): خۇتتەملىقۇرتان: (Don't ~ in our conversation.) (ب) (in ~), بە ئاشرىخانە لەپىرتاۋ خۇكردن بە ئورۇدا: (He ~d into the room.) (۳) [Colloq.] (into ~), خۇ پىدان.
- bargee** (bār-jē'), *n.* [British], = bargeman.
- bargeman** (bārj'mən), *n.* كەشتىيەمىنى كەشتى بارگۈاستنەرە
- baric** (bār'ik), *adj.* [Rare], تاييەتى بە بارىۋم
- baric** (bār'ik), *adj.* بارىۋمى تاييەتى بە پەستانىۋى
- baritone** (bār'ə-tōn'), *n.* (۱) دەنگى نىرىنە مام ئاۋەندى لە بەزى. (۲) نىزىدا (گۇرانى). (۳) گۇرانى بىزىك بەم جۆرە دەنگەرە. (۴) ئامىرىكى مۇسقىيايى ئەم جۆرە دەنگەرە
- barium** (bār'i-əm), *n.* بارىۋم
- bark** (bārk), *n.* تۈنكەلدەر
- v.t.* (۱) بە تۈنكەل خۇش كىردن (پىستە). (۲) تۈنكەل لىكردنەرە! پۈتۈت كىردن. (۳) [Colloq.] پىست داملان.
- bark** (bārk), *v.t.* (۱) ۈرۈپ! خەپن. (۲) بە ئاشرىخانە قەسە كىردن (ۈك ۈرۈپ سەگ). (۳) [Colloq.] كۆكە كىردن. (۴) [Slang], چارپان بە دەنگى بەرۋى ئاسان.
- n.* ۈرۈپ! خەپ! سەگۈپ.
- bark at the moon**, بە مانگ ۈرۈپ! ئاۋەزلىي بىن سوۋد دەرپىن.
- bark up the wrong tree**, (۱) ھىرش بىردنە سەر شتىك بە ھەلە! بە ھەلە! چۈن. (۲) ھەلە! ھەلە! ھەلە! بىن سوۋد دان.
- bark** (bārk), *n.* [Poetic], بەلەمىكى بايەمىنى بچوۋە
- barkeeper** (bār'kēp'ēr), *n.* مەيخانەچى
- barker** (bār'kēr), *n.* (۱) ۈرۈپ (سەگ، مۇڭ). (۲) كەسكى كە لەبەردەمى فرۇشكا يا تىياترۋىكدا بە دەنگى بەرۋى كېرىار پادەمكىشنىن.
- barker** (bār'kēr), *n.* تۈنكەل لە دار كەرەۋە (مۇڭ، مەكىنە).
- harley** (bār'li), *n.* جۇ.
- harleycorn** (bār'li-kōrn'), *n.* (۱) دەنگە جۇ! جۇ. (۲) پىۋەنەمىكى كۆنە برىتۋىيە لە سەنەمىكى ئىنجىك. (۳) خۋاردنەرە كىۋى (بەتاييەتى ۈرسكى).
- harley sugar**, ئوقۇلىكە لە شەكرى توۋاۋە ئاۋى جۇ دىۋوست دىكۇرنت.
- harm** (bārm), *n.* كەلى بىرە! كەلى سەر بىرە لەكاتى ترشانىدا.
- barmaid** (bār'mād'), *n.* ئافەرەتى مەيگىر لە مەيخانەدا.
- barman** (bār'mən), *n.* پىۋاى مەيگىر لە مەيخانەدا.
- barmy** (bār'mi), *adj.* (۱) كەلار (بىرە)! كەلار. (۲) [British Slang], شىتۋە! شىت.
- barn** (bārn), *n.* (۱) تەرەلە! كايە! كايە! تەرەلە. (۲) گەرچى پاسى ئاۋشار. (۳) [Colloq.] ژور! خانە.
- barnacle** (bār'nā-k'l), *n.* (۱) گىياندارىكى بچوۋى قاۋدارە بە بەردەرە دەنۋىسەن ئەۋەندەي گۈزىك دەبىت. (۲) جۆرە قازىكى كىۋىيە. (۳) [Colloq.] كەسكىكە كە پىتەرە نوۋسا لىت تاييەتەرە.
- barnacles** (bār'nā-k'lz), *n.pl.* (۱) لەۋاشە (كە دىكۇرنتە لىۋى) ۈلۋاڭى سىك لەكاتى ئال كىردىدا. (۲) ئامىرىكى ئازاردانە لە لەۋاشە دەجىت. (۳) [British Slang], چاۋىلكە.
- barn dance**, (۱) سەمەيىكى لادىۋىيەنە ئەمەرىكىيە. (۲) ئاھەنگىكى سەمەي ئاۋ كايەنە.
- barn owl**, كۈنەپەپۈۋى ئاۋ كىۋى دارو كايەنە

barnstorm

- barnstorm** (bārn'stōrm), *v.t.* (۱) گەپان بە لادى و شارۋچىكەدا ووتارى رامبارى دان يا شانۇڭىرى پىشكەش كىرىد. (۲) خۇنۇندىن بە فۇڭكە خۇڧرۇدان بە پەپەشوت لە پىشانىڭادا.
- barnyard** (bārn'yārd), *n.* ھوشى دەمروپىشتى كايەن تەمىلە.
- baro-** (bar'ō, bar'ə), ۱. پىشگىرىگە ھەماناى: تايىھەت بە پىستانى ھەوا.
- barogram** (bar'ə-gram), *n.* بارۇگرام: تۇمارىكراۋە پىستانىپىنى ئۇتۇماتىكى
- barograph** (bar'ə-graf, bar'ə-gräf), *n.* بارۇگراف: پىستان - پىنى ئۇتۇماتىكى ھەوا.
- barometer** (bə-rom'ə-tēr), *n.* (۱) بارۇمەتر: پىستانىپىنى. (۲) پىنەرى گۇرىن: نىشانىكەر شىتەك گۇرىنى رامبارى، كۇمەلەپىتى، ئابورى يا كىتورى پىشان بىدات.
- barometric (adj.); barometrically (adv.).**
- baron** (bar'ən), *n.* (۱) بارۇن: بەگزادەيىكى ئىنگىلىز يا نەروپايىيە. (۲) سەرمایەدارىكى بەدەسەلات.
- baronage** (bar'ən-ij), *n.* (۱) چىنى بارۇنەكان: نەزەتەن چىنى بەگزادەيى ئىنگىلىز. (۲) پەلەوپايە دەسەلات و ئارچەي ئىزدەستى بەگزادەيىكى نەم چىنە. (۳) بەگزادەكان: لىستەي ئاۋى بەگزادە.
- baroness** (bar'ə-nis), *n.* (۱) ئىنى بارۇن: (۲) بارۇن (۳) خاتۇنەزادە.
- baronet** (bar'ə-nit, bar'ə-net'), *n.* (۱) بەگزادەيىكى ئىنگىلىزەكە. پەلە لەخوار "بارۇن" مۇھىيە لەسەرو "شاسوار" مۇھىيە. (۲) پەلەوپايەي نەم بەگزادەيە.
- baronetage** (bar'ə-nit-ij), *n.* لىستەي ئارو پەلەوپايەي "بارۇنىت" (۱) بارۇنىت: (۲) ووشەي پىشوش بىيىنە.
- baronetcy** (bar'ə-nit-si), *n.* پەلەوپايە دەسەلاتى "بارۇنىت".
- baronial** (bə-rō'ni-əl), *adj.* (۱) بارۇنى: بەگزادەيى. (۲) بۇ بەگزادە دەشت: (*a ~ mansion*).
- barony** (bar'ə-ni), *n.* (۱) ئارچەي ئىزدەستى بارۇنىت. (۲) پەلەوپايەي بارۇن. (۱) ئارىك: شىۋان. (۲) ئۆز پاراۋە ھىلى كەۋانەيى و خواروخيچاۋىدار (خانوۋىسازى، ھونەي). (۳) تايىھەت بە چەرخى نەم جۇرە ھونەرە (سەمەي شانزە و ھەشە و ھەزە). (۴) لە تار و نەندازە بەدە پاراۋە.
- شىۋانزىكى ھونەرى و خانوۋىسازىيە بىرىقىيە لە پاراۋەنەرە ھىلى كەۋانەيى و *n.* خواروخيچى ئىچكار ئۆز.
- baroscope** (bar'ə-skōp), *n.* ئامبىرى پىۋانى گۇۋانى پىستانى ھەوا.
- barouche** (bə-rōōsh'), *n.* ھەربانەيىكى سەرىپچراۋەي چوار - كورسىيە
- barque** (bärk), *n.* بەلەمى يا كەشتى با.
- barquentine** (bär'kən-tēn'), *n.* = barque.
- barrack** (bar'ək), *n.* (۱) [Rare] . كوختە. (۲) (pl.). ئۆردوگا: سەربازگە. (۳) (pl.). نىشتەجىيەكى كاتى كرىكاران.
- v.t. & v.i.* ھەربانەنەرە يا داتان لە ئۆردوگا: خىستە سەربازگەرە
- نىشتەجى بون لە ئۆردوگا.
- barracuda** (bar'ə-kōō'də), *n.* جۇرە ماسىيەكى گەربە دېندەي دەريايىيە.
- barrage** (bə-rāzh'), *n.* (۱) بۇمباران كرىنىك بە گوللە تۇپ بۇ پىگرتن. لە ھىزى دوزىن يا پاراستىنى ھىزى خۇ لەكاتى ھىزى بىرىندا دەسپىز. (۲) لىشاور (ووتە، پىسپار، مستەكۇلە): (*a ~ of questions*).
- v.t. & v.i.* دەسپىزىگىرىد: دەسپىزىگىرىد.
- barrage** (bär'ij), *n.* (۱) بەندە: بىست. (۲) كۇسپ.
- barranca** (bə-ran'kə), *n.* دۆلىكى قول: چەمىكى قول.
- barratry** (bar'ə-tri), *n.* (۱) كېرىن و فۇشتىنى پەلەوپايە و ھەرمە

bartizan, bartisan

- كاربەدەستىتى لە مېرى و كلىسەدا: بە بەرتىل ھەربانەرتى پىدان.
- (۲) زو زو شەپنەنەرە: زو زو بەخۇپايى شكات كىرىد.
- (۳) كەتەرخەمى يا ساخەتەبازى كەشتىيەوان.
- barrator, barrater (n.); barratrous (adj.).**
- barred** (bärd), *adj.* (۱) مىلدار (قوماش). (۲) كىلورن دراۋ: داخوار. (۳) قەدەغە.
- barrel** (bar'əl), *n.* (۱) بەرمىل: پىپ: دەبە. (۲) پىر بەرمىلىك. (۳) لولەكىكى بۇش يا پىتى (پاندان): (*the ~ of a fountain pen*). (۴) لولەي تەنگ يا دەمانچە. (۵) قەفى پەرى باندە. (۶) لەش (نەسپ، پەشەوۋلاخ). (۷) [Colloq.]، زۇر: فرە: (*a ~ of fun*).
- v.t.* (۱) خىستەنە بەرمىلەۋە. (۲) ھەلگرتن: ھەماركىرىد.
- v.i. [Slang].* خىزا پۇششتن.
- barrel-house** (bar'əl-hous), *n.* (۱) جۇرىكە لە مۇسقىيە - "جاز". (۲) مەيخانەيىكى ئاۋىگ خراپ: قەجەخانە.
- barrel organ,** ئۇرگانى دەستى: ئامبىرىكى مۇسقىيە جۇۋەكە لە پىانۇ نەچىت.
- barren** (bar'ən), *adj.* (۱) نەزۇك (ئۇن): (*a ~ woman*). (۲) ئۇر: نەزۇك (گىنەۋەر). (۳) بىرە: پوتەنى: بىار: بىن كەك: چۆل: (*~ soil, land, etc.*). (۴) ووشك و ناخۇش. (۵) بەتال: نەبو: بىن: ئىيەتى. (۱) زەوى و زارى بىرە يا پوتەنى. (۲) (*pl.*), زەوى و زارى لمارى و دەۋەناۋى.
- barrenness (n.).**
- barret** (bar'it), *n.* تەپلە: كىۋىكى جۇۋەك.
- barrette** (bə-ret'), *n.* تەۋەي سەر (ئۇن).
- barricade** (bar'ə-kād'), *n.* (۱) سەنگەر. (۲) بەربىست (كە پىگەي پى دەگىرىت لەكاتى شەرى سەر شەقامدا): كۇسپ. (۱) پى لى داخستىن: پى چوۋەنەرە يا ھاتنەدەرەۋە نەدان. (۲) كۇسپ لەبەردەمدا داتان: بەربىست كىرىد. (۳) خۇ قايم كىرىد و نەھاتەنە دەرەۋە.
- barricado** (bar'í-kā'dō), *n.* = barricade.
- barrier** (bar'ī-ēr), *n.* (۱) قەلەي پاراستىنى شونىنك. (۲) دىۋار: پەرىن: تەيمان. (۳) كۇسپ: دىۋار: بەربىست: (*Shyness was a ~ between them*). (۴) سنوور. (۵) دەرگاي گومرگ (لەسەر سنوورى وولاتىك). بىچكە لە جگە لە.
- barring** (bär'ing), *prep.* گەپەكى ھەزەران: گەپەك.
- barrio** (bär'ri-ō'), *n.* پارىزور.
- barrister** (bär'is-tēr), *n.* بار: مەيخانە.
- barroom** (bär'roōm', bär'room'), *n.* (۱) ھەربانەي دەستى. (۲) پىر ھەربانەيەكى دەستى.
- barrow** (bar'ō), *n.* (۱) كرىۋىكە يا كەلەكەبەردىكى جۇۋەكى سەر گۇرىك: (۲) [Dial.]، شاخ: كرىد. بەرەزى خەسار.
- barrow** (bar'ō), *n.* مەيخانەجى: بەردەستى بار: ساقى.
- barter** (bär'tēr), *v.t.* (۱) ئالوگۇرىد (شەۋمەك): گۇرىنەرە: (*He ~ed his watch for food*). (۲) سەۋداكىرىد.
- n.* (۱) ئالوگۇرىكى: گۇرىنەرە (شەۋمەك). (۲) سەۋداگەرى: سەۋداكىرىد. (۳) شىتىكى ئالوگۇرىكار.
- barter away,** بە ھەزەن فۇشتى: بەخۇپايى لەدەستەن: بەبادان: (*to barter away one's freedom and independence*)
- bartizan, bartisan** (bär'tə-z'n, bär'tə-zan'), *n.* قوللەيىكى دەمپۇقىلەلەي دىۋارىك و سەربانىكەرە.

barytone

barytone (bar'ə-tōn'), *adj. & n.* = baritone.

basal (bā's'l), *adj.* (۱) بناغی: له بنهوه دهرهاتوو: تاییهتی به بن.

(۲) بنچینهیی: سرهکی: گرنگ.

basalt (bā-sōlt', bas'ōlt), *n.*

بازولت: سرهپری پەش:

بەردیکی قورسی سمختی سووتاری ناگیرژنځی.

bascule (bas'kūl), *n.* = seesaw.

bascule bridge,

پردی بزویی.

base (bās), *n.*

(۱) بنچینه: بناغه: پتوان: رهگ.

(۲) بن (the ~ of a thumb).

(۳) بنکه: سوپا: شوپش: بارهگا: سرشار (وهرزش).

(۴) چینی ژیرهوی بویاخ: (۵) مادهدی سرهکی ناوختهیهک.

(۶) مادهیهکه که لگهل ترشهلوکدا تیکهلاوکرا خوئی ئی پیدایا دهییت.

(۷) مادهیهکه دهگرتنه ناو بویه یا خومره بۆ چسپاندنی پەنگهکی.

(۸) هینلی ژیرهوه (نهنازه): بن (۹) لاخواریوی قەلغان.

(۱۰) رهگ: بیرکاری: (۱۱) رهگی ووشه (زمانهوانی).

v.t.

(۱) بنچینه بۆ دانان: (۲) دامهزاندن: دانان.

(۳) Taxes are ~d on income;

(۴) دانان لهسەر بنچینهیهک.

He ~d his conclusions on false assumptions.)

base (bās), *adj.*

(۱) نزم: دهنگ بهتاییهتی له گۆرانیدا.

(۲) ناکەس: نزم: نامەرد: سووک: (It is ~ to betray a friend.)

(۳) نزم: یهیی کۆمهلایهتی: (۴) خراب: قەلب.

(۵) هەرزانهها: بن نرخ: (Iron is a ~ metal, gold a precious one.)

(۶) نارهسەن: زمان: (۷) ساخته: (۸) [Archaic], کورت.

(۹) [Archaic], زۆل: ناکەس بهچه.

n.

دهنگیکی نرم: موسیقا: گۆرانی.

baseball (bās'bōl'), *n.*

(۱) یاری بیسبۆل: (۲) تۆپی نەم یاریه.

baseboard (bās'bōrd', bās'bōrd), *n.*

(۱) تهختهدارنکه گۆشهیی.

نیوان زەمبەو بن دیوار دادهپۆشیت: (۲) تهختهی بناغه.

baseborn (bās'bōrn'), *adj.*

(۱) ناکەس بهچه: نامەرد: نزم: سووک.

(۲) زۆل: (۳) بنچه نزم یا هەژار: ناکەس بهچه.

baseless (bās'lis), *adj.*

بن بناغه: سابهجی: درۆ.

(~ accusations, fears, hopes, etc.)

base line,

(۱) هینلی بنچینه.

(۲) هینلی نیوان دوو بنکهی یاری بیسبۆل.

basely (bās'li), *adv.*

نامەردانه: ناکەسانه.

basement (bās'mənt), *n.*

ژێرخان: ژێزمهین (خانوو): سەرداب.

base metal,

کانزای کەم نرخ (وەک تاسن).

baseness (bās'nīs), *n.*

(۱) نامەردی: ناکەسی: ناپیای: سووکی.

(۲) کردەوهیهکی نزم یا ناکەسانه.

basenji (bā-sen'ji), *n.*

سەگێکی نەفرەقایی بچووکی سووره حەبێن

یا وەرینی دیه.

bases (bās'iz), *n. plural of base.*

bases (bā'sēz), *n. plural of basis.*

bash (bash), *v.t.* [Colloq.],

بەتوندی لێدان: زەمه ئی هەلسان:

پیمانی: بیرازکردن

n. [Colloq.],

زەمه: لێدانیکی توند: پیاکێشانیك.

bashaw (bā-shō'), *n.*

ئەفەندی: باشا: فەرمانبەرێکی گرنگ: خانزاد.

bashful (bash'fəl), *adj.*

شەرم: به شەرم: کەم پوو.

basic (bās'ik), *adj.*

(۱) سرهکی: بنچینهیی: گرنگ: بناغی:

پیشی: سرهتایی: (~ principles)

(۲) تفت: کیمیا.

basically (bās'i-k'l-i, bās'ik-li), *adv.*

بە پادەیهیکەم: بەزۆری:

بەخشووهیهکی بنچینهیی یا سرهکی

Basic English,

زمانی ئینگلیزی سرهتایی یا بنچینهیی (که بریدی به)

له هەشت سەد و پەنجا ووشە پێویست و بناغی ئینگلیزی).

basset

basidiomycete (bā-sid'i-ō-mī-sēt'), *n.*

جۆره پرومیکتیکه وەک

قارچەو دوومەلان.

basil (baz'li), *n.*

پنجانە.

basilar (bas'ə-lēr), *adj.*

(۱) بنچینهیی (بەتاییهتی هی کاسەیی سە):

پیشی. (۲) بنچینهیی: سرهکی: گرنگ.

basilary (bas'ə-lēr'i), *adj.* = basilar.

basilic (bā-sil'ik), *adj.*

(۱) تاییهتی به بۆری خوینی قۆل.

(۲) [Obs.], شاهانه.

basilica (bā-sil'i-kə), *n.*

(۱) کۆشکی شاهانه.

(۲) مۆلیکی لاکێشەیی کۆلەکار (له خانووهیکی پۆمانی کۆندا):

خانووهیکی وەها. (۳) کلێسهیهیکی کۆنی وەها.

basilisk (bas'ə-lisk'), *n.*

(۱) گیاندارنکی خشوکی ئەفسانەیییه وەک

قۆری وایه هەناسەو سەیرکردنەکی کوشندیه.

(۲) جۆره قۆرییهیکی ئەمریکییه.

(۳) تۆپنکی جەنگی کۆنی به قۆری کانزایی پارێنواوهیه.

basin (bā's'n), *n.*

(۱) تەشت: سۆینه. (۲) چۆپە: دەستشۆن.

(۳) پە تەشتیک: ئەرهەندی تەشتیک دەگیریت.

(۴) عەمارا: ئەستێل: جەز: چال: قوژایی: (۵) کەندار.

(۶) سەرچاوهی پویار: (river ~)

(۷) چالایی بن دەریا: (ocean ~)

basinet (bas'ə-nit), *n.*

کافۆزئیهیکی سووک: کلۆری تاسن.

basis (bā'sis), *n.*

(۱) بنچینه: بناغه. (۲) دانەبەشی سرهکی: کۆلەکه.

(۳) تۆیوی یا پەیرهوی سرهکی پێوانه: پێوه: بناغه.

bask (bask, bāsk), *v.i. & v.t.*

(۱) خۆهەلخستن لەبەر هەتاو:

(He ~ed in the sun.)

(۲) پال لێدانەوه لەخۆشیدا: بێسکی سەیل هاتن لەخۆشیدا: لوف لێدان:

(He ~ed in her favor.)

basket (bas'kit, bās'kit), *n.*

(۱) زەمیلە: سەبەته. (۲) پە زەمیلەیهک.

(۳) (۱) تۆپی یاری باسکه. (ب) تۆپ خستنه ناو تۆپی باسکهوه.

basketball (bas'kit-bōl', bās'kit-bōl'), *n.*

(۱) یاری باسکه.

(۲) تۆپی باسکه.

basket case,

نەخۆشێکی چوارپەل بپراوه: نەخۆشێکی پەڕێشانو

هیوا: چاکپوێنەوه ئی نەکراو.

basket hilt,

دەسکه شمشێرنکه لەشێوهی زەمیلە.

basketry (bas'kit-ri, bās'kit-ri), *n.*

(۱) زەمیلە درووستکردن:

(۲) زەمیلە: زەمیلەکان: سەبەتهکان.

basket weave,

چینی سەبەتهیی: قوماش چینیکنکه بریدییه له پاستو

چەپ لێکدانی تالەکان وەک تۆلی زەمیلەو سەبەته.

basophile (bā'sə-fil', bā'sə-fil'), *n.*

خانەیهیکی بەناسانی پەنگ.

وەرگر (پووهکناسی).

Basque (bask), *n.*

(۱) باسک: پاسکی: یەکیک له ئەتەوهی باسکه

لەسەرۆی ئیسپانیا و پۆژاوی فەرەنسادا دەژی. (۲) زمانی باسکهکان:

باسکی (زمان).

adj.

باسکی (نەتەوه), خاک, زمان... هتد).

basque (bask), *n.*

بلووزنکی تەسکی ژنانە.

bas-relief (bas'ri-lēf', bā'ri-lēf'), *n.*

نەخشو پەیکەری بەناسەم.

سەردەرھێناو یا دەریزۆیو بە دیوارەوه.

bass (bās), *n.*

(۱) نزمترین دەنگی گۆرانی نێرینه.

(۲) نزمترین دەنگی موسیقا.

(۳) گۆرانی بێژنک یا ئامێرنکی موسیقایی ئەم جۆره دەنگە.

adj.

(۱) دەنگ نزم.

(۲) دەتوانیت گۆرانی وەها نزم بێت یا موسیقایی وەها نزم ئی بەدات.

bass (bas), *n.*

جۆره ماسییهکه له ناوی دەریا هەروەها پواریشدا دەژی.

bass drum,

تەپلنکی گەرهی دەنگ نزم.

basset (bas'it), *n.*

سەگێکی پاری لەش درێژو قاچ کورت و گۆن شوپە.

basset

basset (bas'it), <i>n.</i> & <i>v.i.</i>	دەركەوتن يا ھاتتەسەر پووی زەمى كانزا لەژۆر زەمى يەمە (زەمىناسى، كانگەرى).
bass horn,	جۆرە كەپنايەكە
bassinet (bas'ə-net), <i>n.</i>	بېشكەيەكى سەرگراوى پىچكەدارە.
basso (bas'ō), <i>n.</i>	دەنگىنى نەم نېزانە؛ گۆرانى بېژىكى دەنگ نەم نېز.
bassoon (ba-sōon', bə-sōon'), <i>n.</i>	ئامپىرنىكى مۇسقىيە لەبابەتى
	زوپنا.
basswood (bas'wood'), <i>n.</i>	(۱) سىنجو درەختىنىكى گۆل زەردو بۆن. خۆشە دارەكەى سووكو قايە. (۲) دارى ئەم درەختە.
bastard (bas'tērd), <i>n.</i>	(۱) زۆل؛ كەسكىنى زۆل؛ ئاپرەسەن. (۲) شتىكى ئاپرەسەن، ساختە، يا درۆزە. (۳) [Slang] كەسكىنى ئاكەس بەچە، ئامەرد، يا سەگىباب (جۆين).
	(۴) [Slang] كاپرا (لەپووى سووكىيەمە).
adj.	(۱) زۆل (۲) ساختە؛ درۆزە؛ ئاپرەسەن. (۳) قەلب؛ خراپ.
bastard file,	پىرەنگى دادان مام ئاۋەندى.
bastardize (bas'tērd-iz'), <i>v.t.</i>	(۱) زۆلى و ئاكەسى دەرخست.
	(۲) پىس كەرن؛ تىكەن: (He ~d the language.)
-bastardization (n.).	
bastardly (bas'tērd-li), <i>adj.</i>	(۱) زۆل؛ زۆلانە؛ ئاكەسانە. (۲) ئاپرەسەن؛ ساختە؛ درۆزە.
bastardy (bas'tērd-i), <i>n.</i>	(۱) زۆلى؛ زۆلىتى؛ ئاكەس بەچەيى. (۲) زۆل خستەنەمە.
baste (bāst), <i>v.t.</i>	جلوبەرگ دورىنەمە.
baste (bāst), <i>v.t.</i>	پۇن يا كەرە لە گۆشت ھەلسوون لەكاتى سورىكرەنەمە؛ يا پىاكرەنەمە پۇناۋى گۆشتەكە خۇى.
baste (bāst), <i>v.t.</i>	(۱) لىدان؛ داركارى كەرن. (۲) سەرزەشت كەرن؛ شكانن؛ جۆين پىدان؛ قەسى ئاشىرن پىن ووتن.
bastille, bastile (bas-tēl'), <i>n.</i>	(۱) سەنگىرنى بۆك (بۇ ھىرش بەرن يا خۇپاراستن لەكاتى جەنگدا). (۲) بەندىخانە.
the Bastille,	بەندىخانە باستىل؛ قەلەك بوو لە پارىس كرابو بە
	بەندىخانە لە سەرەتاي شۇشى ھەرەنساد لە سالى ۱۷۸۹د ۋىزان كرا.
bastinade (bas'tā-nād'), <i>n.</i> = bastinado.	
bastinado (bas'tā-nā'dō), <i>n.</i>	(۱) ھەلەقە؛ داركارى كەرن. (۲) دار؛ داردەست
<i>v.t.</i>	ھەلەقە كەرن؛ داركارى كەرن؛ لە بنى پىن دان بە دار.
bastion (bas'chən, bas'ti-ən), <i>n.</i>	(۱) سەنگىرى ئاۋ قەلەكە بىرىقى بە ھەشكى دەرىۋىقوى قەلەكە. (۲) قەلە مەنبەند (a ~ of freedom and democracy).
bat (bat), <i>n.</i>	(۱) گورى يارى بىسبۆل. (۲) گەلەكوتە؛ دار. (۳) پاكىتى يارى تەنس يا پىنگ پۇنگ. (۴) لىدانى تۆپى بىسبۆل بە گورى. (۵) نۆرەى نەم لىدانە. (۶) تۆپەلە گلەجان. (۷) [Colloq.] لىدانىك؛ پىاكىشانىك. (۸) [Colloq.] خىرايى. (۹) [Slang] ئاھەنگو زەماۋەندى خوارەنەمە.
<i>v.t.</i>	لىدان يا پىمالىن بە گورى بىسبۆل يا گەلەكوتە.
<i>v.t.</i>	(۱) بەكارمىنانى گورى يارى بىسبۆل. (۲) تۆپەلە كەرن لە لىدانى تۆپى بىسبۆلدا.
at bat,	تۆپە ھاتتەسەر (لىدانى تۆپى بىسبۆل).
bat around, [Slang].	(۱) گەران؛ گەشتكەرن؛ سورانەمە. (۲) لىكۆلىنەمە (پىروياۋە، نەخشە، پىلان).
go to bat for, [Slang].	لەسەر كەرنەمە؛ پىشتىۋان كەرن بەتۈندى.
(He went to bat for his friend.)	
bat (bat), <i>n.</i>	شەمشەمەكۆرە
blind as a bat,	كۆرى تەۋا؛ كۆرى
bat (bat), <i>v.t.</i> [Colloq.],	چاۋنوقاندن؛ چاۋداگرتن؛ پەشۇكان.
not bat an eye, [Colloq.].	نەپەشۇكان؛ خۇ تىك نەدان.

batman

batch (bach), <i>n.</i>	(۱) ئۇ ئانەى كە بە يەك جار دەكۆرت. (۲) ئۇ ھەرىزەى پىۋىستە بۇ ئان كەرنى جارنك: (a ~ of dough). (۳) بىرھەمى جارنك؛ سەرچەمى ئۇ شتەى بە يەك جار درووست كرايتى (۴) دەستە؛ كۆمەل (مىۋە، شت)؛ ئاقم؛ پۇل؛ چەپك.
bate (bāt), <i>v.t.</i>	(۱) كەمكەرنەمە؛ كۆكەرن. (۲) خۇراگرتن؛ دەمى خۇ گرتن؛ دەرنەپىرن. (۳) ئى داشكاندن؛ ئى لادان؛ ئى دەركەرن؛ لىسەندەنەمە.
<i>v.t.</i>	كەم يۈنەمە؛ كۆبۈن.
with bated breath,	ھەناسە بۇ نەدان (لە ترسدا يا لە خۇشیدا).
bate (bāt), <i>v.t.</i> & <i>v.i.</i>	پىستە خۇش كەرن. دەرمانى پىستە خۇش كەرن.
n.	بەلەمىكى پىچوگە.
bateau (ba-tō'), <i>n.</i>	پاۋكەرنى مەل بە شەۋكۆزىكرەندىان و
batfowl (bat'fowl'), <i>v.t.</i>	گرتتىان بە تۆپ يا كۆشتىان.
bath (bath, bāth), <i>n.</i>	(۱) خۇشتن. (۲) ئاۋى خۇشتن. (۳) گەماۋ؛ سەرشۇك؛ ئوروى خۇشتن. (۴) بانىۋ. (۵) (pl.) گەراۋ. (۶) كانزاي تۈۋارە لە كۆرەدا. (۷) دەرمانى وىتە شتەنەمە.
<i>v.t.</i> & <i>v.i.</i>	شتن؛ لە ئاۋ ھەلەكشان؛ خورساندن؛ خۇشتن.
bathe (bāth), <i>v.t.</i>	(۱) ئوقۇم كەرن لە ئاۋدا؛ خستەنە ئاۋەمە. (۲) شتن: (She ~d the baby). (۳) تەپكەرن. (۴) داپۇشتن؛ ھەمۈگرتنەمە: (The trees are ~d in moonlight). (۵) خۇشتن؛ گەماۋكەرن. (۶) مەلەكەرن؛ خۇتتەلەكشان. (۷) خۇھەلەختن: (to ~ in the sun).
-bather (n.).	
bathetic (bə-thet'ik), <i>adj.</i>	(۱) ھىچۈپوچ (شىۋازى نووسىن يا دوۋان). (۲) درۆزە (سۆز، ھەست).
bathhouse (bath'hous', bāth'hous'), <i>n.</i>	(۱) گەماۋى گشتى. (۲) ئوروى خۇگۆپىن لە گەماۋى گشتىدا.
bathing cap,	كلاۋى خۇشتن (بۇ تەر نەپوونى قن؛ كلاۋى مەلەكەرن.
bathing suit,	دەرىپى مەلەكەرن؛ جلوبەرگى مەلەكەرن.
batho- (bath'ō),	پىشگىرنەكە بەمانى؛ قولنى؛ قوللى.
bathometer (bə-thom'ə-tēr), <i>n.</i>	پىنۋەرى قوللى ئاۋ.
bathos (bā'thos), <i>n.</i>	(۱) بە ناخدا چوون (شىۋازى نووسىن و دوۋان). دانە داۋام. (۲) سۆزى درۆ؛ ھەست و سۆزى ئاھەجىن.
bathrobe (bath'rōb', bāth'rōb'), <i>n.</i>	پۇپى گەماۋ.
bathroom (bath'rōom', bāth'room'), <i>n.</i>	(۱) گەماۋ؛ سەرشۇك. (۲) ئاۋەستەخانە؛ تۈالەت.
bath tub (bath'tub', bāth'tub'), <i>n.</i>	ھەۋزى خۇشتن؛ بانىۋ.
bathy- (bath'i),	پىشگىرنەكە بەمانى؛ قولن؛ تايەمەتى بە پىنى دەريا.
bathymetry (bath'i-met'ri), <i>n.</i>	پىۋانى قوللى دەريا.
-bathymetric; bathymetrical (adj.).	
bathyscaph (bath'i-skaf'), <i>n.</i>	بەلەمىكى ئىرناۋىيە بۇ چوونە ئاۋ. قوللى دەريا.
bathysphere (bath'i-sfēr'), <i>n.</i>	بەلەمىكى ئىرناۋىيە بۇ لىكۆلىنەمە. لە زىندەدەر و پوۋەكى قوللى دەريا.
batik (bə-tēk', bā'tēk, bat'ik), <i>n.</i>	(۱) نەقش و نىگار لەسەر دروستكەرنى پارچەيەك قوماش بە لە خۇم ھەلەكشانى و داپۇشىنى نە بەشەنەى كە ئاۋىستىن نەقش لەسەر دەرجىت. (۲) قوماشكى نەقش و نىگار لەسەر درووستكراۋ بەم شىۋە. (۳) ئەم نەقش و نىگارە.
<i>adj.</i>	تايەمەتى بە بەم جۆرە نەقش و نىگار قوماشە.
<i>v.t.</i>	نەقش و نىگار درووستكەرن لەسەر قوماش بەم جۆرە.
bating (bāt'ing), <i>prep.</i> [Archaic].	بىچكە لە؛ جگە لە.
batman (bat'mən), <i>n.</i>	بەردەستى نەفسەرنىكى نىنگىلىزى.

baton

- baton** (ba-ton', bat'n), *n.* (۱) گورزی نەفسەر با پۇلېس (۲) دارى بارىكى سەرەك ئۆزگىستىرا يا تېپى مۇسقا.
(۳) شېشىكى بارىكى ئاسنى سەرخە پېشەنگى خۇپىشاندىن بە ئاسماندا
هەلى دەد ئو دەپىرئەتە
Batrachia (ba-trā'ki-a), *n. pl.* (۱) گېانداری تېرو ووشكى بىن كك (۲) دەك بۆك (۳) گېانداری تېرو ووشكى بىن كك
batrachian (ba-trā'ki-on), *adj.* تايپەتى تە گېانداری تېرو - ووشكى تېرو ووشكى
n. گېانداری تېرو ووشكى
batsman (bats'man), *n.* يارىكەرى يارى بېسىۋول كرىكىت
battalion (ba-tal'yon), *n.* (۱) دەستە لەشكرىكى ئامادە بۇ جەنگ (۲) ژمارەكى ئۆز: تابور: (۳) (pl.) لەشكر: سويا (۴) دەستە لەشكر: پەل
(۱) پارچە تەختە زەمى داپۇشەر.
batten (bat'n), *n.* (۲) پارچە تەختە يارىكە كە درزى ئېۋان دوو تەختە پىن دادەپۇشەرت.
v.t. (~ down), قايم كىردن تە پارچە تەختە يارىكە
batten (bat'n), *v.i.* (۱) قەلە بوور (۲) دەولە مەندوبورن يا خۇش رابورلدن لەسەر حسابى يەككىكى تر.
(۳) ھاتتەبەر: بەرگرتن.
v.t. قەلە بوور: دادەپۇشەر.
batter (bat'ēr), *v.t.* (۱) پەيتا پەيتا تە قايم كوتاندەنە: پياكىشان: (۲) بەتۇندى لېدان: (۳) ووردوخاش كىردن: پيامالېن و شكاندن: داگرتنە: (۴) شكاندن: ئۆز بەكارھىتان و لەكەك خست:
(*The furniture was -ed.*)
(*a -ed wife, child, etc.*) لېدان: تارادان
v.t. پياكىشان پەيتا پەيتا تە قايم.
n. تېپى شكار چاپەمەنى:
batter (bat'ēr), *n.* يارىكەرىكە كە ئۆبە ھاتوۋە لە تۆپ بىدات (كرىكىت).
batter (bat'ēr), *n.* گېراۋى ئارو شىرو ھىلەك بۇ كىك درووستىكردن يا
چېشت لېدان
batter (bat'ēr), *v.t. & v.i.* بىرە بىرە لېزىبوۋى دىۋارىكە لە بىناغەۋە بۇ
سەرەۋە
battering-ram (bat'ēr-īn-ram), *n.* چېكىكى جەنگى كۆنە
پەيتا پەيتا دەكىشرا بە شوۋرە شارى ئابلوۋقە درادو بۇ پورخاندى و چوۋنە
ئو شارەكەۋە
battery (bat'ēr-i), *n.* (۱) پيامالېن كوتانەرە: لېدان (بە دەست. شەق. (۲) (۱) تۆپ سويا. كەشتى جەنگ. (ب) بىكەى تۆپ (ج) لقى تۇپدار.
(*assault and ~*) يا شتىك: تېنەلەن:
(۲) (۱) تۆپ سويا. كەشتى جەنگ. (ب) بىكەى تۆپ (ج) لقى تۇپدار.
(۳) تۆپ ھاونېز تۆپ گەرەۋە (يارى بېسىۋول): (۴) باترى: پېل
(۵) دەستەبەك شتى چوۋنەك
نامادەپە بۇ تەقاندن تۆپ. تەنگ.
in battery,
battik (bat'ik), *n., adj. & v.t. - batik.*
batting (bat'ing), *n.* (۱) لېدانى تۆپ بە گورز (يارى بېسىۋول)
(۲) تۆپەل ي تۆپى ئۆكە خورى (بۇ تېنەلەننى لېغە و كورسى).
battle (bat'l), *n.* (۱) جەنگ: شەق. (۲) شەق: ئاكۇكى: خەبات
v.t. & v.i. شەق كىردن: جەنگىن: خەبات كىردن.
battle array, (۱) ئامادە كىردن و پىزىكردىن ھىزى چەكدار بۇ جەنگ.
(۲) كەرەسەى جەنگ
battle-ax, battle-axe (bat'l-aks), *n.* (۱) تەۋرى جەنگ
(۲) [Slang] ئىنكى كەلە بەزەبەر
battle cruiser, كەشتى جەنگى تېررەۋ.
battle cry, (۱) بانكى جەنگ: ھاۋارى جەنگ
(۲) دروۋشە: دروۋشەى خەبات يا جەنگ.
battlefield (bat'l-fēld), *n.* (۱) مەيدانى شەق: مەيدانى جەنگ.

bay

- (۲) مەيدانى ئاكۇكى يا ھەملە.
مەيدانى جەنگ.
battle front,
battleground (bat'l-ground), *n. = battlefield.*
battlement (bat'l-mənt), *n.* سەنگەر: سەنگەرى سەر قەلەك.
battleplane (bat'l-plān), *n.* لېۋكەى جەنگى.
battle royal, (۱) گەلەكۇمەكى.
(۲) شەقى مردن و ژيان: جەنگىكى قورس.
(۳) مەشتومرىكى ئۆز: دەمەقلى يەككى گەرم.
battle-scarred (bat'l-skārd), *adj.* شوۋن بىرىنى شەق پىۋەپە.
battleship (bat'l-ship), *n.* كەشتى جەنگى.
battue (ba-tōō', ba-tū'), *n.* (۱) لە دارو دەۋەن دان بۇ ھاتتەدەرەۋەى.
گېانداری بالندە و پاروكردىنان. (۲) ئەم جۆرە پاۋە.
(۳) ئەم ئىجىرەى بەم جۆرە پاۋە كىرىت.
(۴) قەلەچۆكرەن بە كۆمەل.
batty (bat'i), *adj. [Slang],* (۱) شىت: شىتۆكە. (۲) سەمىر: ئالاسا.
bauble (bō'b'l), *n.* (۱) ئېۋرەنەگىنە شىتىكى بىرقەدەرى بازارپى.
(۲) بىۋەكەشۋە.
hawk (hōk), *n., v.t. & v.i. = balk.*
hauxite (hōk'sīt, bō'zīt), *n.* كانزايەكە فافۇنى ئ: دەرەدەمىترىت.
Bavarian (bā-vār'i-ən), *adj.* بالارى (كەل, زمان, كلتور).
n. (۱) ھاۋولاتى يەككى باقاريا: بالارى.
(۲) زمانى بالارى (كە لىقىكە لە زمانى ئەلمانى).
hawk (hōd), *n.* (۱) گەۋاد (ژن يا پىۋا): سەرەك قەجەخانە.
(۲) [Rare], قەجە.
hawkry (hōd'ri), *n.* (۱) زمان پىسى: قەسەى سوۋك ئاشرىن.
(۲) [Archaic], گەۋادىتى: پىشەى گەۋاد.
(۳) [Obs.], قەجەپەتى: داۋىن پىسى.
زمان پىس: سوۋك ئاشرىن (روكە).
بىن پەردە سەرسەرى يانە (زمان, كىردەۋە): (*~ language*).
-bawdily (*adv.*); **bawdiness** (*n.*).
bawdyhouse (bō'di-hous), *n.* قەجەخانە.
bawl (hōl), *v.t. & v.i.* (۱) قىزاندن: ھاۋار كىردن.
(۲) [Colloq.], كىران بە دەنگى بەرن.
n. (۱) قىزە: ھاۋار. (۲) [Colloq.], كىران بە دەنگى بەرن.
bawl out, (۱) ھاۋار كىردن: قىزاندن.
(۲) [Slang], سەرزەشت كىردن: شكاندن: شتى (مەجان).
hay (bā), *n.* كەندار: ئاۋدې.
hay (bā), *n.* (۱) بەشىك يا لايەكى دەپۇقۇۋى خانوۋ.
(۲) قورۇلۇشى بە كۆلەكە دەۋرە دراو.
(۳) لايەكى كايەنە بۇ گەمار كىردىن دانەۋىلە و گزە.
(۴) ئوۋرى نەخۇش و بىرىندارى ئاۋ كەشتى.
(۵) قاقى ئاۋ دىۋار.
hay (bā), *v.i.* ۋەرىن: لوۋرەلوۋر كىردن: قوروسكاندن.
v.t. (۱) پىن ۋەرىن. (۲) پىن ۋەرىن و پاۋغان.
(۳) گەمارۇدان: كىردەكۆنەرە: تەنگ پىن ھەلچىن.
n. (۱) ۋەرە: لوۋرە: قوروسكە قوروسك. (۲) گەمارۇ.
at bay, گەمارۇ دراو: بەگىرەنەرە: تەنگ پىن ھەلچىن.
bring to bay, گەمارۇدان: كىردەكۆنەرە: تەنگ پىن ھەلچىن.
keep (or hold) at bay, بەرەلەستى كىردىن دوژمن لەسەرەۋە راگرتى:
ۋەستاندىن دوژمن لە جىنى خۇى و پى ھاتتەپىشەۋە لىگرتن:
(*The bear kept the hunters at bay.*)
bay (bā), *n.* (۱) دەرەختىكى ھەمىشە سەرزە.
(۲) (pl.), گولبەندى كەلە ئەم دەرەختە.
(۳) (pl.), پەلەۋپايە بەزى: ئاۋدارى: سەرىبەزى.
bay (bā), *adj.* كورنە.

- n.** (۱) نەسپ مابىنى كۆيت! گياندارىكى كۆيت.
(۲) كۆيت: قارەبى سۈرۈپ.
bayadere, bayadeer (bā'yə-dêr), **n.** (۱) كىچىكى سەماكەر لە (۲) قوماشى مىلدارى چېپ و پاست.
bayard (bā'êrd), **n.** (۱) نەسپ يا مابىنى كۆيت.
(۲) [-B], نەسپىكى ئەفسانەيىيە.
(۳) نەسپ (لەپۈي گالتەرە).
bay leaf,
bayonet (bā'ə-nit, bā'ə-net), **n.** نىزە! پم! قەمەي تەنگ!
سونكى.
v.t. نىزە: سونكى، پم، يا قەمە لىدان.
v.i. نىزە: سونكى، پم، يا قەمە بەكارهيتان.
bayou (bī'oo), **n.** زى! چەم.
bay window, (۱) پەنجەرەي دەرىۋىقى. (۲) [Slang] ، وردى ڭل.
baywood (bā'wood), **n.** جۈنكە لە دارخەيزەمان.
bazaar, bazar (bə-zār), **n.** (۱) بازار! (۲) فرۇشگا! سوكان.
(۳) فرۇشتى شتومەك بۇ پارە كۆكرىنەرە بۇ كلىسە يا يانەيك.
bazooka (bə-zoo'kə), **n.** بازووكە: چەكىكى سەرشانى موشەك -
تەقىنەرە
B.B.C., = British Broadcasting Corporation.
B.C., = Before Christ.
bdellium (del'i-əm), **n.** (۱) جەمى! گەرەن! سرنش.
(۲) درەختى جەمى. (۳) بەردىكى بەنرخە لە ئىنجىلدا ناۋى براۋە.
be (bē; unstressed, bi), **v.i.** (۱) بون! مەبون! ژىن! ژيان:
(*She is no more. ; I am here. ; She is there.*)
(۲) بون! پودان: (*When will the wedding - ?*)
(۳) بەردەوام بون! خاياندان! مانەرە: (*Will he ~ here long?*)
(۴) بون (لەشۈننىكىدا): (*The food is on the table.*)
(۵) ئى بون! چوون: (*Have you been to Italy?*)
(۶) وا بون: (*She is my sister. ; He is clever.*)
(۷) والىكرن! والىهاتن: (*He will ~ whipped.*)
(۱) بىز! (۲) پۇشتى.
be off,
be (bē, bi), (۱) پىشگرىكە بەمانى: (۲) بەدەمورىدا: (*besprinkle*).
(۲) مەمورى! مەتەراۋى: (*besmear*).
(۳) لىسەند! ۋەرگرتەرە: (*bereave, betake*).
(۴) دەربارەي: (*bethink, bemoan*). (۵) كرىن: (*bedirty*).
(۶) لەگەندا كرىن! كرىن: (*befriend, becloud*).
(۷) داپۇشراۋ بە! مەبو: (*bewhiskered*).
beach (bēch), **n.** كەنارى دەريا! پۇخى لىمىنى دەريا.
beachcomber (bēch'kōm ēr), **n.** (۱) شەپۇلىكى گەمورىيە دەدات.
بە پۇخى دەريادا. (۲) كەسىكى وئەلە كە بە دەست لە خەلك پان كرىنەرە دەرى
لە پۇخى دەريادا.
beachhead (bēch'hed), **n.** بىكەي لەشكرى داگىركەر لەسەر پۇخى.
دەرياي دوژمن.
beacon (bē'kən, bē'k'n), **n.** (۱) ئاگارى پەيامنر يا وورىاكرىنەرە بە.
شۈننىكى بەرزەۋە. (۲) چراي پى! پىشانەرە! چراي ئاگادارى.
(۳) چراي پى! پىشانەرى سەر پۇخى دەريا.
(۴) گرىدىك يا بورجىك كە نىشانەۋ پەيامى لىۋە دەنزدىرت.
(۵) نىشانە (بەتايىبەتى ھى وورىاكرىنەرە).
(۶) نىشانەۋ پەيامى بىتەل كە دەدرىت بە فرۇكە بۇ پى! پىشانەنى.
v.t. (۱) پووناك كرىنەرە! پۇشن كرىنەرە (قارىكى).
(۲) نىشانەكرىن بە چرا يا پووناكى.
(۳) پى! پىشانەن بە چرا يا پووناكى! پى! پووناك كرىنەرە يا پىشانەن.
v.i. (۱) بىرقانەرە! شەۋقدانەرە! درەۋشانەرە.
(۲) پى! پىشانەن! چاۋساغى كرىن.

- bead** (bēd), **n.** (۱) مورىۋو! زەنگىانە! كورۇكە! دەنكە تەزىيىچ.
(۲) (pl.), تەزىيىچ. (۳) (pl.), ملوانكە! گەرنەبەند.
(۴) چوكلەنىشان (تەنگ، دەمانچە).
(۵) دلوپ (خوڭ، ئارق، ئاۋ) پلق. (۶) كەفى يەرە.
(۷) تۇسقالنىك زىي يا زىو. (۸) پىزە مورىۋو دىۋار پازىنەرەۋە.
(۱) پازاندەرە بە مورىۋو يا زەنگىانە. (۲) ھۇنىنەرە (ۋەك تەزىيىچ).
v.t. خرىپون! ۋەك مورىۋو لىھاتن! بون بە دلوپ.
v.i. دۇعاكرىن بە تەزىيىچەرە.
count (or tell or say) one's beads,
draw a bead on, نىشان لىگرتنەرە.
(۱) بە مورىۋو زەنگىانە پاراۋە.
(۲) مورىۋودار. (۳) دلوپ دلوپ ۋەستاۋ! خى ۋەك مورىۋو.
beadhouse (bēd'hous), **n.** ھەنارخانە: تەمەل خانە: بەتايىبەتى كە.
ھەنارەكانى دەۋابەيە دۇعايان بىكرىدە بە تەزىيىچەرە بۇ خىرىپىكەرەكانىان.
beading (bēd'ing), **n.** (۱) مورىۋو ھۇنىنەرە. (۲) ملوانكە! تەزىيىچ.
(۳) پىزە مورىۋو زەنگىانە كە بۇ جۈانى دەنرىت بە جلوبەرگەرە.
(۴) نەخش و نىگارى سەر جلوبەرگەرە كە لە پىزە مورىۋو دەجىت.
(۵) كەفى يەرە.
beadle (bē'd'l), **n.** (۱) پەيامبەر. (۲) پىشەنگى خۇپىشانەنىكى زانكۇ.
(۳) يارىدەدەرى قەشە! يارىدەدەرى مالووم كە نەنىشەدا.
beadledom (bē'd'l-dəm), **n.** لەخۇبايى بون و كەرىتى ۋالەبارى.
فەرمانبەرى بچووكى مىرى.
beadroll (bēd'rōl), **n.** (۱) لىستەي ئاۋ! لىستەيەكى درىزى ئاۋ.
(۲) لىستەي ئاۋى ئەرە مردوۋانەي دۇعايان بۇ دەكرىت (كلىسەي كاسۋلىكى).
beadsman (bēdz'mən), **n.** (۱) دۇعاكرىن بۇ مردو بە پارە.
(۲) سۈالكر. (۳) نىشەتنى ھەنارخانە يا تەمەل خانە.
beadwork (bēd'wūrk), **n.** (۱) مەتەمورىۋوگارى! زەنگىانەكارى.
(۲) پىزە مورىۋو سەر جلوبەرگ بۇ جۈانى.
beady (bēd'i), **adj.** (۱) زەنگىانەي! خىرو بىكۆلەۋ بىرقەدەر.
(۲) بە زەنگىانە پاراۋە. (۳) پەر لە دلوپى خىرى زەنگىانەي.
beagle (bē'g'l), **n.** سەنگىكى بچووكى پىست لوروسى قاچ كوروتى گوى.
شۋرە.
beak (bēk), **n.** (۱) دەنوك! دەنوكى بانندەي نىچىروان.
(۲) شتىكى لە دەنوك چو. (۳) [Slang]، لوتى گەرەۋ چەماۋە.
(۴) [British Slang]، (۱) دادپرس! دادگەر. (ب) بەرپۆمەرى قوتابخانە.
(۵) گوى سەمانە.
beaked (bēkt, bēk'id), **adj.** (۱) دەنوكدار.
(۲) چەماۋە (ۋەك دەنوك).
beaker (bēk'ēr), **n.** (۱) پەرداخى قىچىكار! كوپىكى جۈان!
پەرداخى بادە. (۲) شەلى ئاۋ پەرداخىكى پاراۋە.
(۳) شۋوشەي لىۋاردار كە دەرمانگە كىمىياگەر بەكارى دەمىننىت.
beam (bēm), **n.** (۱) دەستەك! نىرگە! دارىكى درىزى ئەستۈور! شەلمان.
(۲) مژان. (۳) مىلى تەرازو. (۴) تەرازو. (۵) شىشى لەنگەر.
(۶) پەرىكى درىزى پەقى بالى ھەلۇ يا دال. (۷) قەلى شاخى بەرانەكىۋى.
(۸) نىرگەي كەشتى! (۹) پانايى كەشتىيەك (۱۰) لاي كەشتىيەك.
(۱۱) [Slang]، پانايى سەت. (۱۲) ئوئىل.
(۱۳) تىشك! پووناكى! شەۋق. (۱۴) زەردەخەنە! بىسكە.
(۱۵) (۱) نىشانە بە بىتەل نىزدار لە فرۇكەخانەرە يا لە بەندەرەۋە بۇ فرۇكەۋ
كەشتى. (ب) باشترىن گۆشەي مايكروۋفون يا دەنگ گەرەگەر.
(ج) مەۋداي مايكروۋفون يا دەنگ گەرەگەر.
v.t. (۱) تىشكەندەرە! شەۋقدانەرە! بىرقەدانەرە.
(۲) پى! پىشانەنى فرۇكەۋان و كەشتىيەۋان بە بىتەل.
(۳) بەرنامەي رادىۋ ئاراستەكرىن.
v.i. (۱) شەۋقدانەرە! تىشكەندەرە! بىرقانەرە.
(۲) زەردەخەنەكرىن! بىسكەھاتن.
(۱) پەپەرى نەكرى ئامۇڭارى پى! پىشانەنى بىتەل
off the beam,

beamed

- (فرزگه، کشتی). (۲) [Slang]، به هله‌دا چوو؛ هله.
- (۱) له‌سار پئی راست به‌پئی ناموزگاری بئ‌ت‌ل (کشتی)، **on the beam**.
- فرزگه (۲) [Slang]، (۱) له‌سار پئی راست. (ب) باش کارده‌کات؛ ووریا.
- (۱) به‌دهستک کراو؛ دهستک‌کاتی به‌درومونه. **beamed (bēmd), adj.** (a ~ ceiling)
- (۲) ناراستی شوئینیکی تاییه‌تی کراوه (به‌رنامه‌ی رادیو):
- (a ~ program)
- (۱) رووناک؛ تیشکده‌روه؛ شوق ده‌داتوره. **beaming (bēm'ing), adj.**
- (۲) دلشاد؛ دم به‌پیکه‌نین؛ رووخوش و کراوه.
- (۱) رووناک؛ تیشکده‌روه؛ به‌شوق.
- (۲) نیرگه‌یی؛ زل؛ پان و گهره. (۳) شاخدار. (۴) پان (کشتی).
- bean (bēn), n.**
- (۱) دهنک لوبیا، فاسولیا، پاقله، قاوه.
- (۲) فاسولیا؛ لوبیا؛ پاقله. (۳) کلهو.
- (۴) پوه‌کی فاسولیا و لوبیا و پاقله ... هتد.
- (۵) [Slang]، میشک؛ سمر.
- v.t. [Slang].
- full of beans,**
- spill the beans,**
- beanbag (bēn'bag'), n.**
- (۱) توره‌کبه‌کی پر له پاقله یا فاسولیا به یاری پی ده‌گرتن. (۲) نم یاری به.
- beanpole (bēn'pōl'), n.**
- (۱) دار یا چیلکی فاسولیا بیاه‌لنگه‌پاو.
- (۲) کسینکی درنژو باریکله.
- beanstalk (bēn'stōk'), n.**
- قه‌فی فاسولیا و پاقله و لوبیا.
- bear (bār), v.t.**
- (۱) هل‌گرتن؛ گواستنه‌ره؛ بردن.
- (۲) پیوه‌بوون. (The letter bore his signature.)
- (۳) بوون؛ مندالیوون. (She bore three children.)
- (۴) به‌رگرتن. (It will ~ fruit.)
- (۵) خستنه‌نستو؛ هل‌گرتن. (Let him ~ the expenses.)
- (۶) شان دانه به‌ر؛ مل پیوه‌نان. (to ~ a burden)
- (۷) ده‌بردن؛ به‌رگه‌گرتن. (I can't ~ it; They bore the torture.)
- (۸) په‌ورشت نوواندن؛ هلسان و دانیشتن. (He ~s himself well.)
- (۹) له‌دن گرتن (کینه). (to ~ a grudge)
- (۱۰) شایه‌تی دان. (He will ~ witness.)
- (۱۱) شیان.
- v.t.
- (۱) به‌رگه‌گرتن؛ ده‌بردن.
- (۲) به‌ر زور گرتن. (The tree ~s well.)
- (۳) پزیشتن به‌ره. (The ship bore west.)
- bear arms against,**
- چک هل‌گرتن در به؛ جهنگ له‌گال کردن.
- bear down,**
- (۱) ده‌ست پیانان بؤ خواره‌وه. (۲) هوئینکی زور دان.
- bear down on,**
- (۱) هیز خستنه‌سره؛ قورسایی یا زهر خستنه‌سره.
- (۲) هوئینکی زور دان. (۳) چوون به‌ره.
- bear in mind,**
- له‌بیربوون؛ له‌بیرنه‌چوون؛ نه‌خستنه‌پشت گوی.
- bear on,**
- به‌یوه‌ندی پیوه‌بوون.
- (His story bears on the crime.)
- bear out,**
- ده‌رخترا؛ چه‌سپاندن؛ ساغ کردنه‌وه؛ سه‌لاندن.
- (The results bear out his claims.)
- bear up,**
- ده‌بردن؛ به‌رگه‌گرتن.
- bear with,**
- تارام لیگرتن؛ چاو‌پوشین؛ په‌لنه‌کردن.
- (Bear with me, please.)
- bear (bār), n.**
- (۱) وورج
- (۲) [B-]، به‌یکه‌که له‌درو کونه‌ستیره‌کی که‌پن‌یان ده‌ووتریت:
- (the Great Bear and the Little Bear)؛ حوت برا؛ حوته‌رانه.
- (۳) کسینکی له‌وورج چوو؛ کسینکی گله‌جو و قسه‌پرق.
- (۴) نامیری کونکر. (۵) پاره‌باز (بؤرسه)؛ جام‌باز.
- نرخ له‌شکاندایه (بؤرسه). (a ~ market)
- adj.

beat

- v.t.
- نرخ شکاندن (بؤرسه)؛ جام‌بازی کردن به‌نیازی نرخ شکاندن.
- (۱) به‌رگه‌ی ناخوشی گرتن؛ ده‌بردن. **be a bear for punishment,**
- (۲) کۆل نه‌دان؛ ووره به‌رنه‌دان.
- به‌رگه‌ی ده‌گرتن (نازار، ناخوشی)؛
- له‌گه‌لی ده‌ده‌بریت.
- bearable (bār'ə-b'l), adj.**
- یاری‌یه‌کی کۆنه بریتی‌یه له‌سه‌گ
- تن به‌ردانه وورچینکی به‌ستراوه و چه‌سانده‌نوه‌ی.
- beard (bērd), n.**
- (۱) پیش. (۲) پز (گوله‌گه‌نو و جن).
- v.t.
- (۱) ده‌ست دانه پیش؛ پیش گرتن.
- (۲) پوه‌پوه و ده‌ستان؛ به‌ره‌لستی کردن.
- (۳) پیش بؤ کردن؛ پیش بؤ هیشته‌نوه.
- (۱) پیشدار؛ پیشی هیه.
- (۲) پزوی (گوله‌گه‌نو و جن)؛ پزدار؛ قه‌لا‌سای.
- bearded (bēr'did), adj.**
- (۱) بئ پیش.
- (۲) پیش نه‌هاتو له‌بهر مندالی. (۳) گنج؛ مندان.
- beardless (bērd'lis), adj.**
- (۱) بئ پیش.
- bearer (bār'ēr), n.**
- (۱) هل‌گر (مرو، شت).
- (۲) به‌ردار؛ به‌رگر؛ گولدار. (۳) هل‌گری داره‌تهر.
- (۴) هل‌گر یا پیده‌ری بانکه‌نوت بؤ داوا‌کردنه‌وی قهرن.
- bear garden,**
- (۱) شوئینی به‌ستنه‌وه‌ی وورچینک و سه‌گ تیکردن.
- (۲) شوئینیکی پر له‌ده‌نگ ده‌نگر شه‌ره شوق و هراوه‌ریا.
- bearing (bār'ing), n.**
- (۱) په‌وت؛ شیوه‌ی په‌فتار نوواندن؛
- شیوه‌ی هلسان و دانیشتن. (۲) کۆله‌که؛ پالپشت؛ بنکه.
- (۳) زاین؛ بوون؛ مندالیوون. (۴) به‌رگرتن؛ توانای به‌رگرتن یا مندالیوون
- (۵) به‌ر؛ به‌ره‌م. (۶) به‌رگه‌گرتن؛ ده‌بردن.
- (۷) (pl.)، پنگه؛ پنبان؛ له‌نگر. (The ship lost her ~s.)
- (۸) پیوه‌بندی. (The evidence had no ~ on the case.)
- (۹) شو به‌شهی ده‌ستک یا نیرگه‌یه‌ک که له‌سار کۆله‌که یا پاییه‌ک و ده‌ستاره.
- (۱۰) درووشمی سمر قه‌لغانی سوارچاک.
- (۱۱) شو پارچه‌یه‌ی مکنیه‌یه‌که که پارچه‌یه‌کی تری له‌سار ده‌مخورلیتوره
- lose one's bearing,**
- پنگه ووکردن؛ سمر ئی تیکچوون.
- bearing rein,**
- په‌شمه؛ په‌شوه.
- bear-leader (bār'lē'dēr), n.**
- ماموستای تاییه‌تی یا هارده‌نگی
- گه‌شتی گه‌نجیکی ده‌وله‌مه‌ند.
- bear's-car (bār'z'ēr'), n.**
- پوه‌کینه گوله‌ک‌ی له‌گویی وورج ده‌کات.
- bear's-foot (bār'z'foot'), n.**
- پوه‌کینکی بؤن پیسه.
- bearskin (bār'skin'), n.**
- (۱) کله‌ی وورج؛ فه‌روه‌ی وورج.
- (۲) قوماشینکی خوری تووکنه.
- (۳) جلوبه‌رگو ژیره‌خیری له‌کله‌ی وورج درووستکراو.
- beast (bēst), n.**
- (۱) گیاندار (بیجکه له‌ناده‌میزاد).
- (۲) چوارپن؛ زینه‌دوهری چوارپن.
- (۳) په‌فتاری ناپه‌سند و ناشرین؛ سرووشتی ناپه‌سند.
- (۴) کسینکی درنده و گهر بئ هست و بئ په‌ووشت و ناپه‌سند.
- beastliness (bēst'li-nis), n.**
- (۱) چوارپن‌یه‌تی؛ ناپه‌سندیتی؛
- نامرؤ‌قایه‌تی. (۲) کرده‌ویه‌کی نامرؤ‌قانه؛ کرده‌ویه‌کی زور خراپ.
- (۳) [Colloq.]، ناپه‌سندی؛ خراپی؛ به‌دی.
- beastly (bēst'li), adj.**
- (۱) چوارپن‌یه‌تی یا نامرؤ‌قانه؛ ناشرین؛ پیس؛
- درنده. (~ behavior; a ~ act)
- (۲) [Colloq.]، ناخوش؛ ناپه‌سند. (What ~ weather!)
- adv. [British].
- زور؛ نیجگار. (He was ~ drunk.)
- beast of burden,**
- وولخی بار.
- beast of prey,**
- گیاندار؛ پاوکر؛ نیجیوان.
- beat (bēt), v.t.**
- (۱) لیدان (ته‌پل)؛ پیاکیشان؛ کوتان؛ پیدان:
- (to ~ a drum)
- (۲) جیران‌کردن؛ دارکاری کردن؛ لیدان؛ هلا‌قه‌کردن؛ تیه‌ل‌دان.
- (۳) ته‌خت کردن؛ پنگه به‌پیاپزیشتن به‌پن یا به‌سواری؛ پنگه‌کردنه‌وه.

beaten

(We ~ a path to the road.)

- (۴) گه‌له‌کردن؛ چه‌کوشکاری کردن.
 (۵) گرتنمه به په‌یتا په‌یتا تیکه‌ل‌دان؛ تیکه‌ل‌و‌کردن.
 (۶) شقه له بال هه‌لسان؛ شکاندنمه (بال).
 (۷) پشکنن؛ به‌وردی گه‌پان.
 (۸) خویباردن به‌زور: (He ~s his way through the crowd.)
 (۹) بردنمه؛ به‌زاندن؛ بۆپیندان: (He ~s everyone.)
 (۱۰) نیشانه ناردن (وهك به تەپەل لێدان). [Colloq.] سەر‌سووپ‌ماندن.
 (۱۱) [Colloq.] ساخته‌لێکردن؛ گزی لێکردن؛ خه‌له‌تاندن.
v.t.
 (۱) به قایمی و په‌یتا په‌یتا لێدان؛ پیدان.
 (۲) ژیر بنجک و ده‌ومن گه‌پان بۆ پاری نیچر.
 (۳) لێدان (دل): (The heart ~s.)
 (۴) ده‌نگ لێوه‌هاتن (وهك تەپەل). [Colloq.] بردنمه؛ زالیوون.
n.
 (۱) لێدان (دل). (۲) لێدانیک؛ پیا‌کیشانیك؛ پیا‌مالینیك.
 (۳) گوزهرگای پۆژانه؛ گوزمه‌رو ناوچه‌ی لێ‌رس‌راوی‌تی پاسه‌وان، پۆلیس، یا پۆژانه‌مه‌گه‌رنك: (a policeman's ~).
 (۴) ده‌نگ (موسیق، تەپەل). [Slang] ساخته‌چی.
 (۵) ده‌ستپێشکەری کردن له‌ بۆ‌و‌کردنمه‌ی ده‌نگ‌و‌باسینکدا (پۆژانه‌مه‌گه‌ری).
 (۶) شه‌دایه‌کی نه‌وه‌ی ده‌وریه‌ری جه‌نگی جیهانیی دووم له‌ ئەمه‌ریکا‌دا که دژ به‌ نه‌ریت و فەلسەفە‌ی ژان و پەروەشت و جلوبه‌رگی کۆنه.
adj.
 (۱) هاندو؛ هیلاک
 (۲) تاییه‌تی به‌ کەسیکی دژ به‌ نه‌ریت و خوی کۆن (ژماره‌ حموت بیه‌نه).
beat about, بۆ گه‌پان؛ به‌‌ودادا گه‌پان.
beat a retreat, خۆ کشانه‌وه؛ کشانه‌وه (له‌شک)
beat around (or about) the bush, مه‌به‌ست به‌ده‌سته‌وه‌ن‌دان؛ مه‌به‌ست به‌ده‌سته‌وه‌ن‌دان؛ پێچه‌ به‌ده‌مه‌ره‌ کردن.
beat back, پاونانی دوژمن؛ به‌رمه‌لستی کردنی هێرشێ دوژمن و پاونانی.
beat down, (۱) په‌سته‌وه؛ پێشیل کردن؛ سه‌رکوتانه‌وه.
 (۲) [Colloq.] ترخ پێ شکاندن.
beat it! [Slang], به‌ق؛ لا‌ج نه‌به‌رچاوم؛ پا‌که‌!
beat off, ده‌ه‌کردن؛ پاونان
beat up (on), [Slang], بیرازکردن؛ کوتان؛ لێدان؛ تێه‌ل‌دان.
beaten (bē't'n), adj.
 (۱) بیرازکرا؛ لێ‌درا؛ تێه‌ل‌درا.
 (۲) ته‌نگ و ریک‌وپه‌یک کراو به‌ چه‌کوشکاری (کافرا): (~ silver).
 (۳) زۆر پیندا هاتو‌چۆ‌کراو؛ ئاسایی؛ ته‌خت کراو به‌ پیا‌پێشتن: (a ~ path).
 (۴) به‌زیو؛ به‌زێ‌نراو؛ دۆ‌پاو. (۵) هاندو؛ هیلاک.
 (۶) پشکنراو (بۆ نیچیری پاو). (۷) تیکه‌ل‌و؛ تیکه‌ل.
 (۸) [Colloq.] سه‌ر لێ‌شیاو؛ سه‌رسووپ‌ما.
off the beaten track (or path), ئاسایی؛ نا‌یژه‌؛ جیا‌وا؛
 بێ‌وینه.
beater (bē't'ēr), n.
 (۱) بیرازکەر؛ تێه‌ل‌ده‌ر.
 (۲) ئامه‌زی خواره‌مه‌نی شه‌لقاندن یا تیکه‌ل کردن.
 (۳) پافه‌رنه‌ری نیچیر له‌ کۆن و ده‌ومن بۆ پراو‌کردن.
beat generation, نه‌وه‌ی ده‌وریه‌شتی جه‌نگی جیهانیی دووم له‌ ئەمه‌ریکا‌دا که دژ به‌ نه‌ریت و فەلسەفە‌ی پەروەشت و جلوبه‌رگی کۆن بوون.
beatific (bē'ā-tif'ik), adj.
 (۱) شادکەر؛ دلخۆشکەر؛ شادمانکەر.
 (۲) شاد؛ دلشاد؛ پڕ له‌ خۆشی: (a ~ smile).
-beatifically (adv.),
beatify (bi-at'ā-fī'), v.t.
 (۱) شادکردن؛ دلشادکردن؛ به‌ختمه‌رم‌کردن.
 (۲) پیرۆزکردنی مردوو‌یه‌ک (تایه‌نی کاسۆلیکی).
-beatification (n.),
beating (bē't'ing), n.
 (۱) لێدان؛ بیراز؛ تێه‌ل‌دان. (۲) لێدانی دل.
 (۳) به‌زین؛ دۆ‌پاندن.
beatitude (bi-at'ā-tōōd', bi-at'ā-tūd'), n.
 (۱) شادمانی؛
 دلشادی؛ به‌ختمه‌رمی. (۲) پیرۆزی

become

- له‌رمایشه‌مه‌کانی عیسا له‌ ووتاری سه‌ر شاخه‌که‌دا
 (ئینجیل).
beatnik (bē't'nik), n. گه‌نجی ئەمه‌ریکا که دژ به‌ نه‌ریت و فەلسەفە‌ی پەروەشت و جلوبه‌رگو خوی کۆنه.
beau (bō), n. (۱) کەسیکی ته‌ری‌وش.
 (۲) دل‌داری کچیک یا ژنیك؛ یار.
beau geste, (۱) لایه‌کردنمه‌یه‌کی پیا‌وانه؛ خۆ به‌ باش پێشاندان.
 (۲) کردمه‌یه‌کی به‌ پووخسار جوان و ناو‌کۆک بۆش.
beautcous (bū'ti-əs), adj. = beautiful.
beautician (bū'tish'ən), n. ئارایشکەر؛ جوانکەر.
beautification (bū'tā-fā-kā'shən), n. جوانکردن؛ جوانکاری؛
 ئارایشگه‌ری.
beautiful (bū'tā-fəl), adj. جوان؛ دلگه‌ر؛ شوخ؛ قه‌شه‌نگ.
the beautiful, (۱) جوان؛ جوانی. (۲) جوانان
beautify (bū'tā-fī'), v.t. جوانکردن؛ نه‌خشانن؛ پازاندنمه‌وه.
v.t. جوان بوون.
-beautifier (n.),
beauty (bū'ti), n. (۱) جوانی؛ جوانی‌تی. (۲) شتیکی جوان.
 (۳) ئافه‌ه‌تیکی جوان.
beauty shop (or salon or parlor), ده‌لاکخانه‌ی ژنان؛
 ئارایشگا.
beauty sleep, [Colloq.], (۱) نووستنی پێش نیه‌شه‌وه؛ خه‌وتنی باش.
 (۲) نووستنی زیاده.
beauty spot, (۱) نیشانه‌یه‌کی بچو‌کی ره‌شه‌ ئافه‌ه‌ت ده‌یخاته سه‌ر شان.
 یا ده‌م‌و‌چاوی بۆ جوانی. (۲) خال؛ نیشانه‌یه‌کی سه‌رو‌شتی سه‌ر پێست
 (وهك شل). (۳) شو‌نیک یا پووخسارێکی جوان.
beaux (bōz), n. alternative plural of beau.
beaux arts, هونه‌ره‌ جوانه‌کان.
heaver (bē'vēr), n. گۆ‌په‌له‌که‌نه.
beaver (bē'vēr), n. (۱) پارچه‌یه‌کی بزۆکی کلۆ‌زێ یا قه‌لغانی کۆنه.
 بۆ پاراستنی ده‌م و چه‌تا‌گه. (۲) لێ‌واری پێشه‌وه‌ی کلۆ‌زێ.
becalm (bi-kām'), v.t. (۱) هێمن کردنمه‌وه؛ دامرکاندنمه‌وه.
 (۲) وه‌ستاندنی کەشتی بایه‌وانی به‌هۆی نه‌بوونی باوه‌.
became (bi-kām'), past tense of become.
because (bi-kōz', bā-kuz'), conj. چونکه؛ له‌به‌ره‌وه؛ به‌هۆی.
because of, به‌هۆی؛ به‌ بۆنه‌ی؛ له‌به‌ر؛ له‌ سایه‌ی.
beccafico (bek'ā-fē'kō), n. بالنده‌یه‌کی بچو‌کی جیروه‌جیرو‌یه‌کی
 نه‌ورو‌پایه‌یه‌.
bechance (bi-chans', bi-chāns'), v.t. & v.i. پوودان.
beck (bek), n., v.t. & v.i. بانگ کردن به‌ ده‌ست یا به‌ سه‌ر.
at the beck and call of, ئاماده‌یه‌ بۆ به‌جیه‌نیانی هه‌موو خواستیك؛
 سه‌ری پێوه‌ ئه‌یه‌ بۆ به‌جیه‌نیانی خواستی کەسیك؛ له‌به‌رده‌ستدایه‌
 (He is at her beck and call.)
beck (bek), n. جۆگه‌له‌.
beck (bek'it), n. قولاپ یا په‌تی قولف‌ده‌ر بۆ چه‌سپاندنی شتیك.
beckon (bek'n), v.t. & v.i. (۱) بانگ کردن (به‌ ده‌ست یا به‌ سه‌ر).
 (۲) بانگ کردن (مه‌جان): (The woods ~).
n. نیشانه‌ی بانگ کردن (به‌ ده‌ست یا به‌ سه‌ر).
becloud (bi-kloud'), v.t. (۱) تاریک کردن؛ دا‌پۆ‌شین (وهك به‌ هه‌و).
 (۲) شیاو‌دان؛ لێل کردن؛ تیک‌دان.
become (bi-kūm'), v.i. (۱) والیه‌هاتن؛ بوون؛ بوون به‌.
 (۲) گه‌وره‌بوون؛ گۆ‌پان و بوون به‌: (The tadpole ~s a frog.)
 (۳) [Obs.] پوودان.
v.t. (۱) پیکردن؛ بۆ شیان؛ شیان.
 (۲) لیه‌هاتن؛ جوان بوون بۆ: (That hat ~s you.)

becoming

- become of**, *v.* بی‌سرهاستن؛ بی‌بودن.
(What will become of the children if their father dies?)
becoming (bi-kum'ing), *adj.* (۱) شیار؛ جوان (جلو‌برگ، کرده‌وه).
به‌جی: (Cursing is not ~ to a lady.)
(۲) لیهاتو (جلو‌برگ)؛ جوان نوین: (a ~ dress).
n.
bed (bed), *n.* (۱) جیگه‌ی نووستن؛ چریایه؛ قهره‌ویل.
(۲) جیگه‌ی جوت بوون. (۳) گۆز. (۴) شەتنگ. (۵) شەتل و گۆلی شەتنگ.
(۶) بنی بوبار؛ ده‌ریاچه، یا ده‌ریا: (riverbed)
(۷) بناغه؛ بنچینه (به‌تاییه‌ی هی تهخت): (a railroad ~).
(۸) کۆمه‌لک شتی نەرم که وهک جیگه‌یان بی دیت (a ~ of leaves).
(۹) چین یا توئی‌یگی ژیرزەوی. (a ~ of coal)
v.t. (۱) جیگه‌ی نووستن پیدان (۲) کردنه خەر؛ خستنه ناو جیگه‌وه.
(۳) له‌گه‌ل جوت بوون؛ چوونه جیگه له‌گه‌ل؛ گاین
(۴) چه‌سیاندن؛ تیخستن و قایم کردن (۵) ناشتن یا چاندن له شەتنگه‌دا.
(۶) زه‌وی خوش کراو بۆ شەتنگه. (۷) راخستن؛ چین چین کردن.
v.i. (۱) چوونه جیگه؛ نووستن؛ حوانه‌وه
(۲) چین چین کردن؛ راخستن چین به چین
bed and board, *n.* (۱) جیگه‌ی خواردن و نووستن.
(۲) مان (She has left his bed and board.)
bed down, *v.* جیگه‌ی نووستن راخستن و تئیدا خه‌وتن.
get up on the wrong side of the bed, *v.* توور و تێز؛ تەنگه‌جیکلانه
go to bed with, *v.* جوت بوون له‌گه‌ل؛ چوونه جیگه له‌گه‌ل؛ گاین.
put to bed, *v.* کردنه خەر؛ خستنه ناو جیگه (متدال).
take to bed, *v.* له‌گه‌ل جوت بوون؛ بردنه جیگه‌وه؛ گاین.
take to one's bed, *v.* چوونه جیگه به‌هۆی نه‌خۆشی‌یه‌وه
bedaub (bi-dôb'), *v.t.* (۱) تێه‌لسوون؛ بی‌ه‌لسواندن.
(۲) له راده به‌ده‌ر پاراندنه‌وه
bedazzle (bi-daz'z'l), *v.t.* (۱) سه‌رسوورماندن؛ سه‌ر بی شینواندن
(به شوق یا پروناکی‌یه‌کی ژۆر) (۲) دلفراندن
bedbug (bed'bug'), *n.* میروویه‌کی بی بالی خوین مژی سوورباوی
ناو‌جیگه و ناوماه
bedchamber (bed'châm'bēr), *n.* ژووری نووستن
bedclothes (bed'klôz', bed'klôrhz'), *n.pl.* شترومه‌کی جیگه‌ی
نووستن: وهک چه‌رچه‌ف، لیغه، به‌تانی، سه‌رین
bedcover (bed'kuv'ēr), *n.* سه‌ره‌خه‌ری جیگه‌ی نووستن (وهک):
پۆیه‌شمین
bedding (bed'ing), *n.* (۱) نوین؛ پینخه‌ف
(۲) پوش و به‌نمه‌برنج که ده‌خه‌ریته ژۆر گیانداره‌وه وهک جیگه.
(۳) بنچینه؛ بناغه (۴) کردنه خەر؛ خستنه ناو جیگه
(۵) به کۆمه‌ل پرواندنی پوهه‌ک بۆ جوانی.
(۶) چین چینی زه‌وی (زه‌ویناسی)
پاراندنه‌وه
bedeck (bi-dek'), *v.t.*
bedehouse (bēd'hous'), *n.* = beadhouse.
bedesman (bēdz'mən), *n.* = beadsman.
bedevil (bi-dev'el), *v.t.* (۱) ره‌ورشت بیس کردن
(۲) مه‌راق پیدان (۳) چه‌وساندنه‌وه؛ تازاردان
(۴) سه‌ر بی شینواندن (۵) دلفراندن
-bedevilment (n.).
bedfast (bed'fast', bed'fäst'), *adj.* نه‌خۆشی ناو جیگه؛
که‌فته‌کار
bedfellow (bed'fel'ō), *n.* (۱) هاو‌جی؛ هاوسه‌رین.
(۲) ناوه‌ل؛ هاو‌کار.
bedim (bi-dim'), *v.t.* کز کردن؛ چاو، بینایی).
(eyes ~med with tears)

beebread

- bedizen** (bi-dī'z'n, bi-diz'z'n), *v.t.* پۆشین یا پاراندنه‌وه به-
ناشرینی
bedlam (bed'lām), *n.* [B-] (۱) شیتخانه‌یه‌کی به‌ناوانگی له‌نده‌ه.
(۲) شیتخانه. (۳) شوینیک یا مه‌یخانه‌یه‌کی وهک شیتخانه.
(۴) گه‌ره‌لاوژێ؛ ده‌نگه‌ده‌نگو پشێوی؛ حه‌مامی ژنان.
adj. قهره‌بالو پر له ده‌نگه‌ده‌نگ؛ وهک حه‌مامی ژنان.
bedlamite (bed'lām-īt'), *n.* شیتی شیتخانه؛ شیت.
bed linen, *n.* چه‌رچه‌ف و به‌رگه‌پشتی و سه‌رین.
bedmate (bed'māt'), *n.* (۱) هاو‌جی؛ هاوسه‌ر. (۲) میرد؛ ژن.
bed molding, *n.* تهره‌یه‌کی جوانی ژۆر به‌شیکه‌ی ده‌ریو‌قیو (خان‌ووسازی).
bed of roses, *n.* ژیا‌نیکه‌ی خوش و ناسان و پر ناسو‌یه‌ی.
Bedouin (bed'ōō-in), *n.* (۱) به‌دو؛ عه‌ره‌بی کۆچه‌ر. (۲) کۆچه‌ر.
adj. تاییه‌تی به به‌دو.
bedpan (bed'pan'), *n.* (۱) ده‌فریکه‌ی سه‌رگه‌راوه پشکۆی ناگه‌ری تێ
ده‌فریکه‌ی جیگه‌ی خه‌وتنی پێن گه‌رم ده‌فریکه‌وه. (۲) ده‌فری پیسایی تیکردن
(بۆ نه‌خۆشی ناو جیگه‌ه).
bedplate (bed'plāt'), *n.* بێن ته‌بیه‌ق؛ ته‌بیه‌ق بناغه یا ژۆره‌وه.
bedpost (bed'pōst'), *n.* کۆله‌کی سه‌رسو‌وچی چه‌ریایه.
bedraggle (bi-drag'gl), *v.t.* پیس و قو‌پاری کردن به پاک‌یشان به‌ناو
قو‌پدا.
bed rest, *n.* (۱) حه‌رانه‌وه‌ی ناو جیگه.
(۲) نامی‌زی به‌رکردنه‌وه‌ی نه‌خۆش له‌ناو جیگه‌یه‌که‌دا.
bedrid (bed'rid'), *adj.* = bedridden.
bedridden (bed'rid'n), *adj.* له‌ناو جیگه‌دا که‌وتوو؛ که‌فته‌کار.
bedrock (bed'rok'), *n.* (۱) به‌ر دی سه‌ختی ژۆره‌وی.
(۲) بناغه‌یه‌کی پتیه‌ی. (۳) بێن؛ بێن به‌ه‌وه.
(۴) په‌رمه‌وی بنچینه‌یی یا سه‌ره‌کی.
bedroll (bed'rōl'), *n.* پینخه‌فی ده‌رمه‌وه.
bedroom (bed'rōom', bed'room'), *n.* ژووری نووستن.
bedside (bed'sīd'), *n.* ته‌نیشتی جیگه؛ لای جیگه (به‌تاییه‌تی هی
نه‌خۆش): (The nurse was at his ~ constantly.)
adj. (۱) ته‌نیشتی جیگه‌ی نووستن: (a ~ table).
(۲) به‌رامه‌ری به نه‌خۆش؛ له‌گه‌ل نه‌خۆشدا: (a doctor's ~ manner).
bedsore (bed'sōr', bed'sōr'), *n.* به‌رینی نه‌خۆشیکه‌ی که‌فته‌کار
به‌هۆی که‌وتنی له‌ناو جیگه‌دا بۆ ماوه‌یه‌کی ژۆر.
bedspread (bed'spred'), *n.* سه‌ره‌خه‌ری جیگه (وهک پۆیه‌شمین یا
شتیکه‌ی جوانی وه‌ها)؛ سه‌ر‌جیگه
bedspring (bed'sprīng'), *n.* نیسه‌رنگی چه‌ریایه.
bedstead (bed'sted'), *n.* چه‌ریایه؛ قهره‌ویل.
bedstraw (bed'strō'), *n.* پوره‌مکینکی گۆل زه‌رد یا سپی و گه‌لای بێ
لاسه‌که له کۆندا ده‌شکه‌ی پێن ده‌ناخه‌را.
bedtime (bed'tīm'), *n.* خه‌وتنان؛ کاتی نووستن؛ کاتی چوونه جیگه.
bedtime stories, *n.* (۱) چه‌ڕۆکی متدال کردنه خه‌ر.
(۲) چه‌ڕۆکی یا باسی خوش و باوه‌ی پێن نه‌کار.
bedward (bed'wērd), *adv.* به‌رمو جیگه‌ی نووستن.
bedwards (bed'wērdz), *adv.* = bedward.
bed-wetting (bed'wet'ing), *n.* میز به خۆدا کردن له‌ناو جیگه‌ی
نووستندا؛ خۆ ته‌پکردن له‌کاتی خه‌وتندا.
bee (bē), *n.* (۱) هه‌نگ.
(۲) هه‌رمه‌زه؛ مه‌له‌لی؛ پینشیرکی: (a sewing ~ ; a spelling ~).
(۳) خولیا‌ی یک شت له می‌شکه‌دا بوون.
(۴) شیتکه‌ه؛ شیت.
bee (bē), *n.* خه‌لقه.
beebread (bē'bred'), *n.* نانه هه‌نگوین؛ بریتیه‌یه له هه‌نگوین و مه‌له‌له
هه‌نگه‌کان ده‌ی‌ده‌ن به کرم‌وکه‌کانیان.

beech

- beech** (bēch), *n.* سورە چنار؛ رەشەدار.
- beechen** (*adj.*).
- bee eater**, *n.* ھەنگ خۆر. بالندە بەکى بچووک ھەنگو جانەمەرى تر دەخوات.
- beef** (bēf), *n.* (۱) رەشەمۆلاخ (بەتايەبەتى ھى دابەستە)؛ گا؛ مانگا.
(۲) گۆشتى رەشەمۆلاخ؛ گۆشتى گا.
(۳) [Colloq] گۆشت يا ماسولکەى ئادەمیزاد.
(۴) [Colloq] ھىز؛ ووزە.
(۵) [Slang] سکاڭا؛ گەبىي.
- v.t.* [Slang],
beef up, [Slang],
(to beef up our police force)
beef cattle,
beefeater (bēf'ēt'ēr), *n.* رەشەمۆلاخى دابەستە بۆ سەرپىن.
(۱) گۆشتى گا مانگا خۆر.
(۲) كەسكىنى ۆل و قەلەو دەم وچا و سور (لە زۆر گۆشت خواردنەمە).
(۳) پاسەوانىكى پاشاى ئىنگلەتەرە.
(۴) پاسەوانى بورجى لەندەن (كە بەندىخانە بەكى كۆنە لە لەندەن).
(۵) [Slang] ئىنگلەزىنكە.
- beefsteak** (bēf'stāk'), *n.* تۆي بەكى گۆشتى گا مانگا ئەمەندەى
بەرى لەپەك يا دووان دەبىت دەبىزىنرەت يا سور دەكرىتمە.
beef tea,
beefy (bēf'i), *adj.* گۆشتا و ناوى گۆشت.
لە گۆشت دەچىت؛ پتەو؛ ماسولكەدار.
bee gum,
(۱) كۆلنە دارىكى جەوى كە ھەنگ دەيكات بە پلورە.
(۲) پلورە ھەنگى ناو كۆلنە دارى جەوى.
beehive (bē'hiv), *n.* (۱) پلورە ھەنگ؛ پلورە؛ پورە ھەنگ.
(۲) [Colloq.] شونىنكى پەر لە جەم و جۆر و خەلكى سەرگاڭ.
- beekeeper** (bē'kēp'ēr), *n.* خاوەن ھەنگ؛ ھەنگ بەخوگرە.
beekiller (bē'kil'ēr), *n.* جانەمەرىكى ھەنگ خۆرە.
beeline (bē'līn), *n.* رىنگەى راستەمۆخو؛ رىنگەى راستەمۆخو ئىوان
دوو شوڭىن
راستەمۆخو بۆ چوون.
make a beeline for, [Colloq.],
been (bin, bēn), *past participle of be.*
beer (bēr), *n.* بىرە
beer and skittles,
خۆشى؛ كەيف و پابواردن؛ كەيف و خۆشى؛
بىرە خواردنەمە و يارى كردن.
(۱) بىرەبىي؛ وەك بىرە
(۲) ئەنجامى بىرە خواردنەمەبە؛ سەرخۆش.
- beestings** (bēs'tīnz), *n.* ۆك
beeswax (bēz'waks'), *n.* مۇم
beet (bēt), *n.* چەمەندەر.
beetle (bē'tl), *n.* قانۇنچە؛ گووخلەنكە.
beetle (bē'tl), *n.* (۱) مېكوت (۲) دەسكى دەسكەوان و دەسكودۆل.
(۳) گەلاكوكتە؛ چەگوشى دار (بۆ قوماش رېنك و پېنك كردن).
(۴) کوتان (بە مېكوت يا دەسكى دەسكەوان و دەسكودۆل).
v.t. رېنك و پېنك كردنى قوماش بە پىامالەينى پىشالەكانى.
beetle (bē'tl), *v.i.* دەرىقۇن؛ شۆرپوونەمە.
adj. دەرىقۇن؛ شۆرپوونەمە.
beetle-browed (bē'tl-broud'), *adj.* (۱) بۆر پۆر ئەستور.
(۲) مۆن؛ ناوچەران گۆر.
beetlehead (bē'tl-hed'), *n.* كەسكىنى كەر و بىن مېشك.
bee tree,
كۆلنە دارىكە ھەنگ دەيكات بە پلورە.
beet sugar,
شەكرى چەمەندەر.
beeves (bēvz), *n. alternative plural of beef.*
befall (bi-fōl'), *v.t.* (۱) پوودان؛ قەومان؛ بەسەرھاتن.
(۲) [Archaic] شیان؛ پەيوەندى پێوە بوون.
v.t. (۱) ئى پوودان؛ ئى قەومان؛ بەسەرھاتن: (What ~ them?)

beggary

- (۲) [Archaic] شیان؛ پەيوەندى پێوە بوون.
befit (bi-fit'), *v.t.* شیان؛ بەجىن بوون؛ لىھاتن؛ پەر بە پىستى بوون.
(His fate ~s his actions.)
befitting (bi-fit'ing), *adj.* شىاو؛ بەجىن؛ لىھاتو.
befog (bi-fōg', bi-fog'), *v.t.* (۱) بە تەم گرتن؛ بە تەم داپۆشەن.
(۲) لێل كردن؛ شىواندن.
befool (bi-fōol'), *v.t.* (۱) خەلەتاندن؛ چاوپەست كردن.
(۲) بە كەر دانان؛ وەك شىت سەير كردن.
before (bi-fōr', bi-fōr'), *adv.* (۱) لەبەردەم؛ لەپېش (جىنگە).
(۲) لەمە و پېش؛ جارن؛ لە پابوردوودا.
(۳) بەر لە؛ لەپېش كاتىكى تايەتەيدا؛ لەپېش.
prep. (۱) لەپېش (كات، جىنگە، پەلە).
(۲) لەبەردەم؛ لەبەر: (He pushed ~ the door.)
(۳) لەبەردەم؛ لەبەر: (He stood ~ the judge.)
(۴) لەپېشەمە: (The hardest task was ~ them.)
(۵) لەپېش (بەلاوە باشتىبوون): (I'd take that book ~ this.)
conj. (۱) لەپېش (كات)؛ بەر لە.
(۲) پېش ئەمەى: (He said he would die ~ he would be unfaithful to his country.)
beforehand (bi-fōr'hand'), *adv. & adj.* پېشەمە؛ لەپېشەدا
لەپېشەمە:
(I knew they were coming, so I made preparations ~.)
beforetime (bi-fōr'tīm', bi-fōr'tīm'), *adv.* لەمە و پېش؛
جاران.
befoul (bi-foul'), *v.t.* (۱) پىس و پۆخل كردن.
(۲) ئالۆسكاندن؛ ئالۆزاندن.
befriend (bi-frend'), *v.t.* بوون بە ھاوێر؛ پەر پێدان؛ دۆستايەتى
لەگەن گرتن؛ يارمەتيدان.
befuddle (bi-fud'l), *v.t.* (۱) سەر ئى تىكەدن؛ سەر ئى شىواندن؛
چەپەساندن. (۲) سەرخۆش كردن.
beg (beg), *v.t.* (۱) سوأل كردن؛ دەست لە خەلك پان كردنەمە.
(۲) پارانەمە؛ داوا كردن: (She ~ged for mercy.)
(۳) تەكار كردن؛ داواى لىبووردن كردن: (I ~ you pardon.)
v.i. (۱) سوأل كردن؛ دەست لە خەلك پان كردنەمە.
(۲) تەكار كردن؛ داوا كردن.
beg off,
داواى لىبووردن كردن (بۆ جىبەجى ئەمەردى داوايەك يا بەلەننىك).
(He promised to help but later begged off.)
beg the question,
(۱) پېشەمەكى دانانى ئەمە شتە بە پاست كە دەوسترەت
بەسەلمەنرەت. (۲) خۆ ئەمان بە دەستەمە؛ خۆ لادان لە باسى گران و ناخۆش.
began (bi-gan'), *past tense of begin.*
beget (bi-get'), *v.t.* (۱) مەندال خستەمە؛ مەندال بوون:
(to ~ a child)
(۲) بوون بە ھۆ؛ ئى كەرتەمە؛ ئى بوونەمە: (War ~s misery and ruin.)
beggar (beg'ēr), *n.* (۱) سوألکەر؛ دەست لە خەلك پان كەرەمە.
(۲) كەسكىنى ھەزار؛ كەسكىنى بىن دەرامەت.
(۳) كەسكىنى ۆۆل و قومارباز (لەپووى گالتمە).
v.t. (۱) خستە سوأل
(۲) بە ھىچ و پوچ و بى سوود دەرخست؛ شەرمەزار كردن:
(Her beauty ~s description.)
beggardom (beg'ēr-dəm), *n.* (۱) سوألکەر.
(۲) سوألکەرى؛ سوألکەرتى.
(۳) سوألکەرە؛ ھەزارانە.
(۴) بۆ سوألکەر دەشت؛ بىنەپ.
-beggarliness (*n.*).
beggary (beg'ēr-i), *n.* (۱) ھەزارى؛ سوألکەرتى.

- begin** (bi-gin'), *v.i.* (۱) ده‌ست‌پیکردن (۲) هاتنه‌پوو؛ پیدابوون.
v.t. (۱) ده‌ست‌پیکردن (۲) هینانه‌پوو؛ پیداکردن.
beginner (bi-gin'er), *n.* نوکار؛ تازه‌کوره؛ تازه (له کاردا).
beginning (bi-gin'in), *n.* (۱) ده‌ست‌پیکردن.
 (۲) سمرچاره؛ بناغه؛ سهرتا.
(English democracy had its ~ in the Magna Carta.)
 (۳) سهرتا (کات) *(In the ~ he was unsure of himself.)*
 (۴) سهرتا *(I've read the book from ~ to end.)*
 (۵) (pl.) قوژاغی به‌کم؛ سهرتا *(the ~s of scientific agriculture)*.
begird (bi-gürd'), *v.t.* (۱) پینچانه‌وه؛ دورگرتن (به پت، تل، شریک ... هتد) (۲) څابلوقه‌دان؛ دورهدان.
begone (bi-gôn', bi-gon'), *interj. & v.i.* لاچو له‌بر چاروم!!
 لاچو!! بزو!
begonia (bi-gôn'ya, bi-gō'ni-ə), *n.* بگونیا؛ بووم‌کینکی کول.
 سوورو سپی به بوجانی له باخچه‌دا ده‌ویتریت.
begot (bi-got'), *past tense and alternative p.p. of beget.*
begotten (bi-got'n), *alternative p.p. of beget.*
begrim (bi-grim'), *v.t.* پیس‌وېژن کردن.
begrudge (bi-gruj'), *v.t.* (۱) بوله‌بول نهمردا کردن.
 (۲) به‌غیلي پښ بدن (۳) پښ رانه‌بینی؛ به نابده‌دی‌یوه بۆ کردن یا پیدان.
(He ~s her every penny.)
beguile (bi-gil'), *v.t.* (۱) خه‌ل‌تاندن؛ فریوه‌دان.
 (۲) ئی کیشانه‌وه (شت، پاره)؛ به فیل نیسه‌ندن.
 (۳) کات به خوښی بردنه‌سهر. (۴) دلفراندن؛ سمرنج پاکیشان.
-beguilement (n.); beguiler (n.).
begum (bē'gam), *n.* ژنه موسولمانیکې پله‌وپایه بهرزه له هیندستان و ښنگلنره.
begun (bi-gun'), *past participle of begin.*
behalf (bi-haf', bi-häf'), *n.* سوود؛ لایه؛ خاتره؛ نار.
in behalf of, بۆ له‌بر؛ له‌بر خاتری.
on behalf of, (۱) بۆ له‌بر؛ له‌بر خاتری.
 (۲) به نارې.
(On behalf of my friends and myself I welcome you.)
behave (bi-häv'), *v.t. & v.i.* (۱) په‌ووشتن نوواندن؛ په‌فطارکردن.
(The children ~d badly.)
 (۲) په‌ووشتی جوان نوواندن؛ به جوانی هه‌لسان و دانیشتن.
behave yourself, حیات بیت؛ بن‌حه‌یایی مه‌که؛ عاقل به!
behavior (bi-häv'yēr), *n.* په‌ووشتن؛ په‌فطار؛ کرده‌وه.
behaviorism (bi-häv'yēr-iz'm), *n.* تیوری په‌ووشتن؛ تیوری‌ی‌مه‌که.
 ده‌لینت؛ که لیکولینه‌وه‌ی په‌ووشتی مړه‌و بناغو پشته‌ی راسته‌قینه‌ی زانستی ده‌روونه.
-behaviorist (n.).
behaviour (bi-häv'yēr), *n. = behavior.*
behead (bi-hed'), *v.t.* سهربرین؛ له‌مل دان.
beheld (bi-held'), *past tense and p.p. of behold.*
behemoth (bi-hē'math, bē'a-math), *n.* (۱) نهمسی نارې.
 (۲) گیانداریکی زل.
behest (bi-hest'), *n.* فرمان؛ فرماشت؛ قامزگاری.
behind (bi-hind'), *adv.* (۱) له‌دواوه؛ له‌پشته‌وه.
(He walked ~.)
 (۲) له‌وه‌ویش؛ له‌وه‌ویش پاوربوو: *(My joy lies ~.)*
 (۳) له‌شوین یا باریکی تردا: (۴) له‌وه‌ودوا.
 (۵) دراکوتو (کار، نرک): *(He is ~ in his studies.)*
 (۶) دره‌نگ؛ دره‌نگ کوتو؛ دره‌نگ کوتو: *(The train was running ~.)*

- (۷) دراکوتو (قمرزانه‌وه)؛ له‌دواوه: *(He fell ~ in his payments.)*
 (۸) بۆ دواوه: *(looking ~)*.
 (۱) له‌دوا؛ له‌پاش: *(The dead leave their wealth ~ them.)*
 (۲) له‌دواوه؛ له‌پشته‌وه: *(He sat ~ her.)*
 (۳) دراکوتو: (۴) دره‌نگ؛ دراکوتو: *(The train was ~ schedule.)*
 (۵) له‌ودیو؛ له‌پشت: *(~ the hill)*.
 (۶) پشتیان؛ لایه‌نگرا ته‌گیرکمر: *(He is ~ the plan.)*
 (۷) دهرنه‌کوتو؛ نادیار: *(There is something ~ this news.)*
adj. (۱) دواوه؛ پشته‌وه: *(the person ~)*.
 (۲) دراکوتو (قمرزانه‌وه).
n. [Colloq.] سمته؛ قنگ؛ پاشه‌ل؛ گوپی سمته یا قنگ.
behindhand (bi-hind'hand'), *adv. & adj.* (۱) دراکوتو.
 (قمرزانه‌وه). (۲) دراکوتو (ژوان)؛ دره‌نگ کوتو؛ دره‌نگ هاتو.
 (۳) دراکوتو (شارستانی).
behold (bi-höld'), *v.t.* سهرکردن؛ پوانین؛ بینن.
interj. سهرکه؛ بروه؛ بیننه.
beholden (bi-höl'd'n), *adj.* چاوبه‌موزیر؛ قمرزای چاکه:
(He is ~ to you for your advice and help.)
behoof (bi-hōof'), *n.* سوود؛ خاتر.
behoove (bi-hōov'), *v.t. & v.i.* (۱) وا چاکه؛ پتو‌یسته:
(It ~s me to write him.)
 (۲) شیان؛ گونجان: *(It ~s a lady to wear black for mourning.)*
behoove (bi-hōv', bi-hōov'), *v.t. & v.i. = behoove.*
beige (bāzh), *n.* (۱) قوماشیکی خوری نهمه. (۲) په‌نگی شمکری.
adj. شمکری (په‌نگ)؛ په‌نگی خوری.
being (bē'in), *n.* (۱) بوون؛ ژین؛ ژیان.
 (۲) سروزشتی بنچینه‌ی کسک؛ گیان؛ گهره‌ه.
 (۳) بوونمور؛ گیانمور؛ مړه: *(a human ~ ; a divine ~)*.
 (۴) [B-]، خودا؛ یزدان: *(the Supreme B-)*.
 (۵) (۱) بوون (فلسفه). (۲) (پ) نهمی هیه یا به هه‌بو دانه‌تریت (فلسفه).
for the time being, نیست؛ له‌م کات‌دا:
(For the time being, I'll stay.)
bejewel (bi-jōō'el), *v.t.* به‌گهره‌ه پازاندنه‌وه؛ گهره‌ه‌بنده‌کردن.
belabor (bi-lā'bēr), *v.t.* (۱) بیرازکردن؛ دارکاری کردن؛ هه‌لاکه‌کردن.
 (۲) هیزش بردنه‌سهر به‌دم.
 (۳) دروژپیدان؛ زور له‌سهر پوژشتن: *(to ~ a point)*.
 (۴) [Obs.]، خو پیوه ماندووکړدن؛ کار له‌سهر کردن.
belated (bi-lāt'id), *adj.* دره‌نگ؛ دره‌نگ کراو؛ له‌کاتی خویدا نه‌کراو: *(a ~ apology)*
 (۱) قایم کردن (په‌تیک به‌بسته‌نوه‌ی به *v.t. & v.i.* **belay** (bi-lā'),
 سنگینه‌وه)؛ چه‌سپاندن. (۲) [Colloq.]، بوسته؛ وه‌ستادن.
belch (belch), *v.i. & v.t.* (۱) قه‌قینه‌دان‌نوه.
 (۲) forth) (~،) قسه‌ی ناشرین کردن؛ جوین دان. (۳) پشان‌نوه.
 (۴) هارویشتن؛ پژان: *(The volcano ~ed fire and lava.)*
n. (۱) قه‌قینه. (۲) شتی پشاره؛ شتی پژاو یا هاروژژاو (وهک ناگريژن).
beldam (bel'dām), *n.* (۱) پیرژن. (۲) پیرژنیکې ناشرین.
 (۳) [Obs.]، دایره؛ دایه‌گهره.
beldame (bel'dām, bel'dām), *n. = beldam.*
beleaguer (bi-lē'gēr), *v.t.* (۱) گه‌مارزدان (به‌لشک)؛ دهره‌دان؛
 څابلوقه‌دان. (۲) همراسان کردن؛ هیزش بردنه‌سهر له‌هه‌مو‌لایه‌که‌وه.
belfry (bel'fri), *n.* (۱) یورجی زنگی کلنسه.
 (۲) تمه‌سهری بورجه که زه‌نکه‌کی پیدا هملواسراوه.
Belgian (bel'jən, bel'ji-ən), *adj.* به‌لجیکی (گه‌ل، کلتور، زمان).
n. هارولایه‌یکې به‌لجیکی.
Belial (bē'li-əl, bē'l'yəl), *n.* (۱) به‌دی؛ به‌دخوانی؛ ناپه‌سندی.

belie (bi-lī'), v.t.	(۱) درو کردن دهر باره‌ی؛ راستی دهرنمیرین؛ (۲) راستی شاردنمیر: (His cheerful appearance ~d his feelings.) (۳) هیوا برین: (War ~d hopes for peace.) (۴) بدیز خستنه‌ره: (His deeds ~ his words.)
belief (bə-lēf'), n.	(۱) بروای نابینی: (a ~ in God) (۲) بروای ناوهر: (I have ~ in his ability.) (۳) برواینبکردن؛ جزی بروایبون: (a claim beyond ~) (۴) شتیکى برواینبکراو: (۵) پا؛ وازانین؛ پابینین (۶) ریزه‌و (ثابتنی، پامیاری، فلسفه‌ی... هتد)
believable (bə-lēv'ə-b'l), adj.	بروای پین ده‌کرت؛ پئی تی ده‌چیت.
believe (bə-lēv'), v.t.	(۱) بروا پین بوون (په‌یمان)؛ برواینبکردن (۲) لایوابوون؛ وازانین؛ وادانان
v.t.	(۱) بروا پین بوون: (He ~s in everything that you say.) (۲) بروایبون (به ثابتن) (۳) پا وایبون بروا پین بوون: (He believes in God.)
believe in, believer (bə-lēv'ēr), n.	(۱) برواکره؛ بروادار (۲) خواناس؛ نابیندار؛ برواه‌بوو به ثابتن
belike (bi-līk'), adv. [Archaic],	له‌رانیه؛ بزی همیه
belittle (bi-lit'l), v.t.	(۱) بجوک کردنمیر؛ کم‌کردنمیر (۲) له پله ویاپه کم‌کردنمیر؛ به کم دانان؛ سووک کردن:
(to ~ somebody) bell (bel), n.	(۱) زنگ؛ زیل؛ زنگوله: (۲) زنگ لیدان؛ دهنگی زنگ (۳) شتیکى له زنگ چوو (وه‌گول): (pl.) نامیرنکی موسیقایییه
v.t.	(۱) زنگ پیوه‌کردن؛ زنگ پیوه‌مه‌لوسین (۲) له شینوهی زنگدا؛ دروستکردن
bell (bel), n., v.t. & v.t.	نهر؛ بیزه؛ نه‌راندن؛ بیزاندن
belladonna (bel'ə-don'ə), n.	(۱) پروه‌کبکی زهرامیرییه (۲) دهرمانیکه لهر پروه‌که دهرده‌هینرتیت
bellboy (bel'boi'), n.	بهرده‌ستی میوانخانه (جانتای میوان هله‌دگرتت وورده نیسی سهرپین‌یی ده‌کات)
bell buoy ,	سهرناوک‌وتووی زنگدار؛ شتیکى سووک نه‌رندیه دهمیه‌که سهرناوک‌وتووه بزی پیشاندانی کمشتی له‌نیزیک قهرای دهریا زنگه‌که‌ی شه‌پزل ایی ده‌دات
belle (bel), n.	(۱) کچیک یا ژنیکى زور جوان (۲) جوانترین ناهرنمى شونینک یا ناهرنمىک: (the ~ of the ball)
belles-lettres (bel let'rə), n.pl.	ویژه (هونراوه و چیرۆک و په‌خششان و شانۆگهری)
-belletrist (n.); belletristic (adj.).	
bellflower (bel'flou'ēr), n.	گوله‌زنگی؛ پروه‌کبک که لهر گوله ده‌گرتت
bellhop (bel'hop'), n. [Slang], = bellboy.	
bellicose (bel'ə-kōs'), adj.	شهرانی؛ شهرنگیز؛ شهرفرۆش
-bellicoseness (n.).	
bellicosity (bel'ə-kos'ə-ti), n.	شهرنگیزی؛ شهرفرۆشی؛ جه‌نگاره‌ی
bellied (bel'id), adj.	(۱) وورگدار: (۲) وورگن؛ وورگ زل
belligerence (bə-līj'ēr-əns), n.	(۱) شهرنگیزی؛ جه‌نگاره‌ی؛ شهرفرۆشی (۲) جه‌نگ؛ شهر
belligerency (bə-līj'ēr-ən-si), n.	(۱) له شهردا بوون (۲) belligerence
belligerent (bə-līj'ēr-ənt), adj.	(۱) له شهردایه؛ له جه‌نگدایه (the ~ powers)
	(۲) شهرنگیز؛ شهرفرۆش؛ شهرانی؛ جه‌نگاره‌ی

(a ~ person, country, etc.)	(۲) جه‌نگی؛ تابیه‌تی به جه‌نگ یا شهر
n.	(۱) کسینک، کۆمه‌لێک یا وولایتیک که له شهردا بیئت (۲) کسینک، کۆمه‌لێک، یا وولایتیک شهرنگیز
bell jar, bellman (bel'mən), n.	سهرقه‌پاغ یا ده‌فریکى شووشه‌یه وه‌ک زه‌نگ وایه چاپچی
bellmouthed (bel'mouthd', bel'moutht'), adj.	ده‌مه‌که‌ی له ده‌می زه‌نگ ده‌چیت
bellow (bel'ō), v.t.	(۱) بیزاندن؛ قوراندن: (۲) نه‌راندن؛ قیزاندن (۳) گریان به ده‌نگی به‌رز؛ هوارا هوارا کردن
v.t.	به ده‌نگی به‌رزو قایم ووتن؛ هوارا کردن
n.	(۱) بیزه؛ قیزه: (۲) نهر؛ هوارا؛ قیزه؛ شریخه مووشه‌ده‌مه؛ کوره‌ده‌مه
bell pepper, bellwether (bel'weth'ēr), n.	بیبر؛ ده‌لویبیر (۱) پیشه‌نگی من‌که‌ل؛ به‌رانی زه‌نگ له‌ملى پیشه‌نگی پان: (۲) سهرگمهر؛ سهرده‌سته؛ سهرۆک
belly (bel'i), n.	(۱) وورگ؛ سک: (۲) ژۆرسکی وولاخ و گیانداری تر (۳) پیر وورگیک: (۴) ناوجهرگه یا ناوی ناوه‌ره: (the ~ of a ship) (۵) شونینکی دهریوقیو؛ ناوساوی: (۶) پیشه‌ره؛ بنه‌ره؛ بن؛ ژیزه‌وه (۷) [Obs.] مندالان؛ پزدان
v.t. & v.t.	دهریقین؛ ناوسان
bellyache (bel'i-āk'), n.	سک نیشه
v.t. [Slang], bellyband (bel'i-band'), n.	سکالاکردن (۱) ته‌نگه (وولاخ بارو سواره) (۲) پشتین (بزی به‌هیزکردنی ماسولکى سکى مندال)
bellybutton (bel'i-but'n), n. Also belly button,	ناوک
belly dance, bellyful (bel'i-fool'), n.	سه‌مای عهره‌یی (۱) پیر سکیک؛ نه‌رندیه تیری پین بخوریت و زیاتریش: (۲) [Slang] نه‌رندیه حزی پین بکرتیت و زیاتریش؛ سهریزاد؛ زور (شت)
belly laugh , [Slang],	(۱) پیکه‌نینیکى گهرم به‌دل؛ پیکه‌نینیکى زور (۲) شتیک که خه‌ک زور به‌نینیت پیکه‌نین
belong (bi-lōŋ', bi-lōŋ'), v.t.	شیان؛ گونجان؛ به‌شیک بوون له؛ باش بوون بزی: (I don't ~ here. ; She ~s in the movies.)
belong to,	(۱) تابیه‌تی به؛ هی: (The book belongs to me.) (۲) نه‌دام بوون (یانه، پیکه‌نراو): (She belongs to several clubs.)
belonging (bi-lōŋ'ing, bi-lōŋ'ing), n.	(۱) (pl.) کلویه‌ل خۆ؛ شتومه‌کی تابیه‌تی کسینک: (I hope you've left none of your ~s in the hotel.)
(I hope you've left none of your ~s in the hotel.)	(۲) [Colloq.] خزم؛ خزم و کس و کار (to have a sense of ~) هه‌ستکردن به نزیکی و به‌شداری کردن:
beloved (bi-luv'id, bi-luvd'), adj.	خۆشه‌ویست؛ شیرین
n.	کسینکی زور خۆشه‌ویست و شیرین
below (bi-lō'), adv. & adj.	(۱) له‌ژێر؛ ژێر؛ له‌خوار؛ له‌بن؛ بن (۲) له‌خواره‌وه (لاپه‌ره): (See the explanation ~.) (۳) له‌ ده‌ژمه‌خدا: (۴) له‌سهر زه‌وی: (۵) له‌ نه‌زمیکى خوارتر یا خواره‌وه (۶) له‌خوار (پله‌ویایه)
prep.	(۱) له‌خوار (پله‌ویایه، بایه‌خ، نه‌ره، نه‌رخ، شونین): (~ the line ; ~ the horizon ; ~ the average ; A captain is ~ a general in rank.)
	(۲) نه‌شیان؛ ن نه‌هاتن: (It is ~ your dignity to do such a thing.)
belt (belt), n.	(۱) پشتین؛ قایشی پشتین؛ قایش (۲) قایشی بزۆکی شت گواستنه‌ره؛ قایشی شت گوزنه‌ره‌وه (۳) قایش (مه‌کینه) (۴) ناوچه‌یکى به شتیک ناسراو: (the corn ~)

- (۵) پټگه بکه به دوری شاردا: (*a beltway*) .
 (۶) [Slang]، مستهزئه زرمه: [Slang]، پټکټ خوارندهوه.
 v.t.
 (۱) دوردهان (وهک به پشتین).
 (۲) بهستنهوه یا قایم کردن (وهک به پشتین یا قایش).
 (۳) قامچی لیدان؛ لیدان یا پیاکټشان به قایش
 (۴) [Slang]، مهتوندی لیدان؛ به قایم پیاکټشان
 له خوار ناوقه دوه (پوکس لیدان له پوکسبازیدا که
 قهغهغه: نارهوا؛ نادهستووری: (*to hit below the belt*) .
 دست به پاره یا شتمه گوتن؛
 tighten one's belt,
 دست به خوره گوتن و پاره به پیروندهان
 له چنگدابه؛ دست کهوتوه؛ به چټینترووه
 under one's belt,
 شاریگه بکه به دوری شارکدا.
 belt highway,
 (۱) شتی قایش یا پشتین ځی دروستکردن.
 belting (bel'tiŋ), n.
 (۲) قایش؛ پشتین؛ پشتینهکان (۲) [Slang]، قامچی لیدان؛ بیرازکردن.
 belt line,
 پټگا یا هټلی شمهغه فیر یا پاسی بازهیی ناوشار.
 beluga (bə-lōd'gə), n.
 دولفینی سپی (له دریای بهستنهکدا دهژی).
 belvedere (bel'vedêr'), n.
 خانویهکی هاوینه به بهرزیاییهکوه
 که دیمهنی جوانی لټوه دیاربیت؛ بالکون.
 (۱) دووانگه. (۲) پیش نوږتگی کهنیشه.
 bema (bə'mə), n.
 (۲) سهکوی دهورو پشستی قوربانیکا (کلنسه).
 bemazed (bi-māzd'), adj.
 سهرسورماو؛ سهر ځی شټواو؛ سهرسام.
 bemean (bi-mēn'), v.t.
 سوک کردن؛ له پله نرم کردنوه.
 bemire (bi-mīr'), v.t.
 (۱) قوړوی کردن؛ پیس کردن.
 (۲) له قوړدا؛ چټین
 bemoan (bi-mōn'), v.t. & v.i.
 شین بؤ کردن؛ بؤ گریان؛
 داخ بؤ خواردن؛ زور سکالاکردن: (*to ~ one's fate*) .
 bemock (bi-mok'), v.t.
 گالته بیکردن؛ قهشمیری پیکردن؛
 کلک پټوه کردن.
 bemuse (bi-mūz'), v.t.
 سهر ځی شټواندن؛ سهر ځی تټکدن.
 bemused (bi-mūzd'), adj.
 (۱) سهر ځی شټواو؛ سهر ځی تټکچوو.
 (۲) له بری قولنډابه؛ دالغی لټدوه؛ چوده ته ژیری.
 ben (ben), n.
 کوږ.
 ben (ben), n.
 لووتکه شاخ
 ben (ben), n.
 توری درهختیکه بونی خوشی ځی دهردهمینرت
 ben (ben), adv., prep. & adj.
 ناوه؛ ناوهکی؛ تاییهتی به ناوه
 n.
 ژووری ناوهوه
 bename (bi-nām'), v.t. [Archaic].
 ناوان؛ ناوانان؛ پټ ووتن.
 bench (bench), n.
 (۱) تخته بیکه - ژوړی پټ پشتی دانیشته؛
 . تختی دانیشته (۲) میزی نیش کردن (دارتاشی).
 (۳) بهستو یا تیره قهراغ پوږبارو دهریاچه.
 (۴) کورسی سهگ لهسر نوواندن له پیشانگای سهگدا.
 (۵) تیره زهوی بیکه تخت و باریکو بهر (۶) کورسی دادپرس.
 (۷) پله وپایه و سهلاتی دادپرس (۸) دادپرسان؛ دادگهراڼ. (۹) دادگا.
 v.t.
 (۱) تختی درټو بټ پشتی دانیشتن تټدا دانان.
 (۲) دانان به دادگه؛ دامه زانندن به دادپرس
 (۳) نوواندن له پیشانگادا (سهگ).
 (۴) له یاری دهرکردن یا لیخستن یاریکرتک لهکاتی یاری کردندا.
 on the bench,
 (۱) دادپرسی دهکات؛ دادگه.
 (۲) پټی یاری کردن پټ نه داوه و هر دانیشتووه
 bench mark,
 نیشانه ی زهوی پیوان
 bench show,
 پیشانگای گیانداری څچوک (بهتابیهتی سهگ).
 bench warrant,
 فرمانی دادپرس به گرتنی کسټک.
 bend (bend), v.t.
 (۱) نووشتاندوه؛ چهماندهوه؛ خوارکردن؛ پساندن.
 (۲) دانهوینهوه؛ دانهوین.
 (۳) پټنج پیکردنهوه؛ لادن له پټگه.

- (۴) بادن؛ گوتن؛ نووشتاندوه (مهجان):
 (He bent the prisoner's will to his wishes.)
 (۵) گوتن پټدان؛ سهرنج پټدان.
 v.t.
 (۱) پټچکردنهوه؛ بادانهوه.
 (۲) چهماندهوه؛ نووشتاندوه؛ خواربوونهوه:
 (The branch bent when he climbed on to it, but didn't break.)
 (۳) دانهوینهوه؛ دانهوین؛ چهمینوه:
 (Can you ~ down and touch your toes, but without ~ing your knees?)
 (۴) خټ بهدستوهدان؛ چهمینوه بهر: (*He bent to her wishes.*)
 (۵) سهرنج پټدان؛ گوتن پټدان.
 n.
 (۱) پټنج: (*There is a ~ in the road.*) .
 (۲) چهماندهوه؛ نووشتاندوه؛ شوټی چهماوه؛ چوتی.
 گرځ (پټ یا گوریسی کهشتی پیوان).
 bend (bend), n.
 باپنج (سک).
 the bends, [Colloq.],
 لهژیرا لهخوارا لهبن.
 beneath (bi-nēth'), adv. & adj.
 (۱) لهژیرا لهبن: (*~ a blanket of snow*) .
 prep.
 (۲) فرتر (پله) لهخوار.
 (۳) نهشیان؛ ځی نه ماتن: (*It is ~ him to cheat.*) .
 benedicite (ben'ə-dis'ə-ti), interj.
 دوعاکردن له خوا پاپانهوه
 له پټشو پاش نان خوارندنا.
 benedict (ben'ə-dikt'), n.
 (۱) تازه زاوا (له پاش زوگورتی پیه کی
 ژوړی. (۲) پیای ژندار.
 benediction (ben'ə-dik'shən), n.
 (۱) پیوژکردن.
 (۲) پیوژکردن (له لایمن قهشموه لهکوتایی نوږتدا)؛ دوعا بؤ کردن.
 (۳) سوپاسی خودا کردن؛ دوعاکردن. (۴) پیوژی.
 -bendictive; benedictory (adj.).
 benefaction (ben'ə-fak'shən), n.
 (۱) خیرکردن.
 (۲) خیر؛ سایه.
 benefactor (ben'ə-fak'tēr), n.
 خیرکړ؛ پاره دهر به نه خوشخانه،
 قوتابخانه، دهرکایه کی کومه لایمیت، یا مرؤفیک له پوړی چاکو یارمه تی پوه؛
 سایه دار.
 benefactress (ben'ə-fak'tris), n.
 خیرکړی ژن (ووشی پټشو
 ببینه).
 benefic (bə-nēf'ik), adj. = beneficent.
 benefice (ben'ə-fis), n.
 (۱) زهوی بیکه به کرځ گراوه له دهره بگنک.
 که له باتی کرځ دان وهریزره که نیش بؤ دهره بگنک بگات.
 (۲) فرمانبریزی بیکه کلنسه به که فرمانبره ده که به دهسکوتی زهوی
 کلنسه به بؤ. (۳) دهسکوتی نهم زهوی بانه کی کلنسه.
 کار به دهسکوتی بیکه کلنسه پټدان به زهوی کلنسه کهوه.
 v.t.
 (۱) خیرکردن؛ چاکه کردن؛
 چاکه کاري؛ به بهر پټی (۲) خیرا چاکه؛ کارنکی چاکه.
 (۱) چاکه کړ؛ خیرکړ؛ به خشنده.
 (۲) بهسود؛ بهکملک.
 beneficial (ben'ə-fish'əl), adj.
 (۱) بهکملک؛ بهسود؛ باش:
 (Fresh air and sunshine are ~ to health.)
 (۲) سود وهرگر؛ کملک وهرگر.
 beneficiary (ben'ə-fish'ēr-i), n.
 (۱) بهرپووم خوری زهوی
 کلنسه یا زهوی به کرځ گراوه له دهره بگ. (۲) بهسود بهر؛ بهرخوړ.
 (۳) میراثبر؛ وهرگری بؤ بژاردنهوه (له لایمن کومپانیای بیمه وه).
 (۱) چاکه؛ خیر؛ کارنکی چاکه.
 (۲) کملک؛ سود: (*The book wasn't of much ~ to me.*)
 (۳) (pl.) بژاردن (کومپانیای بیمه)؛ پاره دابهشکراو بهسود هه ژارو بټ
 دهرامتهکاندا له لایمن میری یا دهرکایه کی خیرکړهوه.

(۴) شاهه ننگیک یا پیشاننگایک که دهسکوتتهکی بۆ کهسیک، کۆمەلنیک،

یا پرۆژههکی تایبهتییه: (a ~ concert).

v.t. سود بۆ بهخشین؛ یارمهتیدان: (The sea air will ~ you).

v.t. سود ئۆ وەرگرتن؛ کەلک ئۆ وەرگرتن:

(He ~ted from the medicine the doctor gave him.)

benefit of clergy, (۱) مافی پاراستنی کاربه‌دهستانی کلێسه که بریتی،

بۆو له دانیان به دادگای کلێسه نهک به دادگای ناسایی نەگر تارانیکیان

بکردایه: (۲) په‌سه‌ندی کلێسه؛ په‌زامه‌ندی کلێسه:

(Their marriage was without benefit of clergy.)

benefit of the doubt, به‌خشین له‌به‌ر نه‌بوونی به‌لگه‌ی تەواو بۆ

تاوانبارکردن:

(Sometimes it is a good idea to give a person the benefit of the doubt.)

benefit society (or association), کۆمەلنکی هه‌روه‌زیجه بۆ

یارمه‌تیدانی ئەندامه‌کانی له‌کاتی نه‌خۆشی و لایقه‌ماندا.

benevolence (bə-nev'ə-ləns), n. (۱) دڵ و دەرۆن باشی؛

به‌زه‌می؛ دانه‌رمی؛ چاکي. (۲) کارنکی چاکه؛ چاکه؛ خێر.

(۳) باربۆی زۆره‌ملی (که پاشای ئینگلتیره له خه‌لکه‌کی کۆده‌کردوه).

benevolent (bə-nev'ə-lənt), adj. چاکه‌کار؛ دڵ و دەرۆن چاک؛

به‌زه‌می؛ دانه‌رم.

Bengalese (ben'gə-lēz', ben'gə-lēz'), adj. به‌نگالی (گەل).

زمان، کلتور.

n. هاوولا‌تی‌یه‌کی به‌نگالی.

Bengali (ben-gôl'i, ben-gôl'i), n. (۱) هاوولا‌تی‌یه‌کی به‌نگالی.

(۲) زمانی به‌نگالی.

adj. به‌نگالی (گەل، زمان، کلتور).

benighted (bi-nīt'id), adj. (۱) تاریک؛ له تاریکیاده.

(۲) له تاریکیدا ژیاو (شارستانی)؛ دوکه‌وتوو.

benign (bi-nīn'), adj. (۱) دڵ و دەرۆن باش؛ دلباک؛ به‌به‌زه‌می؛ باش.

(۲) به‌که‌لک؛ به‌سوود.

(۳) نه‌کوژ؛ بۆ زیان (پزیشکه‌وانی)؛ بۆ وه‌ی: (a ~ tumor).

benignant (bi-nig'nənt), adj. (۱) به‌به‌زه‌می؛ دانه‌رم؛ باش؛ ناسک.

(۲) به‌که‌لک؛ به‌سوود.

benignity (bi-nig'nə-ti), n. (۱) دانه‌رمی؛ به‌زه‌می؛ دلباکي؛

دڵ و دەرۆن چاکي. (۲) چاکه؛ کارنکی چاکه.

benison (ben'ə-z'n, ben'ə-s'n), n. = benediction.

benjamin (ben'jə-min), n. دره‌ختیکه مادده‌یه‌کی وه‌ک جەوی ئۆ

دەرده‌مینرێت بۆ مه‌به‌ستی پزیشکی و بۆن.

bent (bent), adj. (۱) چەوت؛ خوار؛ نووشتاوه؛ چه‌ماوه.

(۲) سوور له‌سه‌ر: (She is ~ on going).

(۳) به‌رمو؛ له‌سه‌ر پنگیه به‌رمو: (travelers westward ~).

n. (۱) مه‌یل؛ حمز؛ توانای مێشکی: (a ~ for music).

(۲) [Archaic]، گوژم؛ پال.

to (or at) the top of one's bent, به‌وپه‌ری تواناوه.

bent (bent), n. (۱) لاسکی هه‌ندیک گۆل. (۲) پوهه‌کێکه له‌قه‌رم ده‌چێت.

(۳) جۆره‌ گیایه‌کی تەرز فێرندهره. (۴) [Archaic]، ده‌شتنکی بنجاکۆی.

benthos (ben'thos) n. پوهه‌کو گیانداري بۆ دهریا.

-benthic (adj.); benthonic (adj.).

benumb (bi-num'), v.t. (۱) سهرکردن.

(۲) مراندن یا سهرکردنی هه‌ست و بیرو هۆش.

benzine (ben'zēn, ben-zēn'), n. به‌نزین

benzoic acid, ترشه‌لۆکی به‌نزه‌ویک.

benzoin (ben'zō-in, ben-zō'in, ben'zoin), n. (۱) جەوی

جۆره‌ دره‌ختیکه ده‌کریته به‌دەرمان و بۆن. (۲) ئەم دره‌خته.

Beowulf (bā'ə-woolf'), n. قاره‌مانی کۆترین داستانی زمانی

ئینگلیزی هه‌مان ناوه.

bequeath (bi-kwēth', bi-kwēth'), v.t. (۱) میراتی بۆ به‌جێهێشتن

به‌ وه‌سیه‌تنامه. (۲) به‌جێهێشتن بۆ نه‌وه (ناویانگ، زیره‌کی).

bequest (bi-kwest'), n. (۱) بۆ به‌جێهێشتن (میراتی، ناویانگ).

(۲) شتی بۆ به‌جێهێشتن (میراتی، ناویانگ، زیره‌کی).

berate (bi-rāt'), v.t. سه‌ره‌ده‌شت کردن؛ شانگدن؛ پیاوه‌لشاخان.

Berber (būr'bēr), n. (۱) به‌ریه‌ر؛ ئەندامی خێلنکی موسولمانی

سه‌رووی ئەفهریقایه. (۲) زمانی به‌ریه‌ری.

adj. به‌ریه‌ری (خێل، زمان، کلتور).

berceuse (bār'söz'), n. لایلاه.

bereave (bi-rēv'), v.t. (۱) بێ‌به‌ش کردن (له‌خۆشی، ئومید، ژیان).

(۲) لێسه‌ندنه‌وه‌ی که‌سیکی خۆشه‌ویست به‌ مردن:

(to be ~d of one's parents, children, friends, etc.)

bereavement (bi-rēv'mənt), n. (۱) بێ‌به‌ش بوون له‌خۆشی ژیان.

(۲) جەرگ سووتان؛ مردنی خزمیکی نزیک؛ لایقه‌مان:

(We all sympathise with you in your ~.)

bereft (bi-reft'), adj. بێ‌به‌ش؛ بێ‌به‌ش کراو؛ جەرگ سووتاو؛

(~ of hope, home, family, and friends) لایقه‌ماو؛ غمبار.

beret (bə-rā', ber'ā), n. (۱) ته‌په‌لیه‌کی خړو سه‌ریان و نه‌رم پپ به.

په‌ری سه‌ره (وه‌ک ه‌ی سه‌ریان). (۲) biretta.

berg (bürg), n. = iceberg.

bergamot (būr'gə-mot'), n. (۱) جۆره‌ هه‌رم‌یه‌که.

(۲) جۆره‌ لیمۆیه‌که بۆنی توته‌که‌کی ده‌کریته به‌ گۆلۆ. (۳) ئەم بۆنه.

(۴) جۆرێکه له‌ پوکه.

berhyme, berime (bi-rim'), v.t. (۱) مه‌لبه‌ست پیاوه‌لدا.

(۲) قه‌شه‌ری پێکردن له‌ هۆنراوه‌دا.

beriberi (ber'i-ber'i), n. نه‌خۆشی‌یه‌که به‌هۆی قه‌شامین

"بی" له‌شدا تووشی مرۆه‌ ده‌بێت و ده‌بێته‌ هۆی لاوازی و که‌می خۆن.

berlin (bēr-lin', būr'lin), n. (۱) گالیسه‌یه‌کی چارپێچه‌کی سه‌ر

داخراوه. (۲) ئوتومبیلێکه کورسی پێشه‌وه‌ و داوه‌ی به‌ پارچه‌یه‌که شووشه

جیاکراوه‌توه. (۳) جۆرێکه له‌ قوماشی خۆری.

berm, berme (būrm), n. (۱) باریکه‌ قه‌راغی پێیه‌کی قه‌رتاوه‌کراوه.

(۲) تیره‌ خاکیکی باریکه‌ له‌نیوان دیواری سه‌نگه‌ریک و خه‌نه‌قی ده‌وری

دیواره‌که‌دا.

berretta (bə-ret'ə), n. = biretta.

berry (ber'i), n. (۱) تووتک؛ شاتوو؛ توو؛ شلیک.

(۲) ده‌نگی هه‌ندیک پوهه‌که وه‌ک قاره‌.

(۳) هێلکه‌ی "لۆبستر" که‌ گیاندارنکی ناوییه‌ وه‌ک قرژال.

(۴) [Slang]، دۆلار.

(۵) میوه‌یه‌کی گۆشتن و پێست یا توته‌کلاره (وه‌ک ته‌ماته، ترێ، مۆن).

berseem (bēr-sēm'), n. سینه‌په‌؛ وینجه.

berserk (būr'sēr, bē-sūr'), n. که‌سیکی قوشقی؛

که‌سیکی شینت و هاریبوو.

adj. & adv. قوشقی؛ شینت و هار.

berserker (būr'sēr-kēr, bē-sūr'kēr), n. (۱) شه‌رکه‌ریکی

ئه‌سه‌که‌ندینالی کۆن که‌ خۆی قوشقی ده‌کرد پێش چوونه‌ ناو جه‌نگه‌ره.

(۲) که‌سیکی قوشقی؛ که‌سیکی شینت و هار.

berth (būrth), n. (۱) مۆلگه‌ی که‌شتی و به‌لم؛ له‌نگه‌رگای که‌شتی.

(۲) کاری سه‌ر که‌شتی؛ کاربه‌ده‌ستیتی سه‌ر که‌شتی.

(۳) چه‌ریایه‌ی چه‌سپۆی ناو که‌شتی یا شه‌مه‌نده‌ره‌؛ جێگه‌یه‌کی نووستنی

ته‌سکی ناو شه‌مه‌نده‌ره‌و که‌شتی.

v.t. (۱) له‌نگه‌ره‌وه‌ستن؛ به‌سته‌نه‌وه‌ی که‌شتی و به‌لم له‌ له‌نگه‌رگا‌دا.

(۲) جێگه‌ی نووستن پێدان له‌ناو که‌شتی یا شه‌مه‌نده‌ره‌دا.

v.i. له‌نگه‌ره‌وه‌ستن.

give a wide berth to, ئۆ دورکه‌وتنه‌وه‌؛ خۆ ئۆ دورگرتن.

bertha

bertha (būr'thə), *n.*

Bertillon system,

یه‌خه‌ی پانی کراسی ژان.
پژگای ناسیو دژینه‌وی تاوانباران به‌وی
درژی و نسانه‌ی تاییه‌ی کس‌و شوین په‌نجه.

beryl (ber'il), *n.*

beseach (bi-sēch'), *v.t.*

پارانه‌ود؛ لی پارانه‌وه؛ تکلیک‌کردن.

beseem (bi-sēm'), *v.t.*

شیان؛ لی‌هانت؛ به‌جن‌بوون.

beset (bi-set'), *v.t.*

(۱) به‌لاماردان له هم‌مولایه‌که‌وه.

(۲) همراسان کردن؛ په‌ستکردن: (*Frightened and ~ by doubts*).

(۳) گهمارودان؛ نابلقو‌قه‌دان؛ کرده‌ کونه‌وه.

(۴) داپوشن یا پرکردن له گهمهر.

besetting (bi-set'in), *adj.*

همراسانکه؛ هم‌میشه په‌ستکر.

beshrew (bi-shrō'), *v.t.* [Archaic].

له‌عنت لی‌کردن

beside (bi-sid'), *prep.*

(۱) له‌تنه‌نشت؛ له‌لا؛ له‌پان؛ به‌پان

(۲) له‌چار (*B~ yours my share seems small*).

(۳) زیاد له؛ له‌وهش به‌لاره؛ سهرپا.

(۴) په‌یوه‌ندی پیوه‌ نه‌یه؛ دوره‌ له؛ جیاوان: (*That is ~ the point*).

adv.

سهرپا؛ زیاد له؛ هم‌وهما.

beside oneself,

قوره‌ زویر؛ په‌ست.

besides (bi-sidz'), *adv.*

(۱) هم‌وهما؛ سهرپا؛ زیاد له.

(۲) تر؛ هی تر؛ له‌وه به‌لاره.

prep.

(۱) هم‌وهما؛ سهرپا؛ زیاد له. (۲) بی‌جگه له؛ جگه له.

besiege (bi-sēj'), *v.t.*

(۱) گهمارودان؛ نابلقو‌قه‌دان؛ ده‌ورگرتن:

(*The town was ~d for a year*).

(۲) داگرتنه‌وه (به پرسپار یا خواست). (*They ~d us with questions*).

(۳) ده‌وره‌دان؛ ده‌ورپشت دان.

-besiegement (*n.*).

besmear (bi-smēr'), *v.t.* (۱) تنه‌نسورن (پیس؛ بویه، شتی لینج)؛

پیس کردن (۲) له‌که‌دارکردن؛ پیس کردن (ناوبانگ).

besmirch (bi-smürch'), *v.t.*

(۱) پیس کردن.

(۲) له‌که‌دارکردن؛ پیس کردن (ناو، ناوبانگ).

besom (bē'zəm), *n.*

(۱) گسک (۲) پاک‌کهره‌ه؛ خاوینگه‌ره‌وه.

(۳) ده‌وه‌نیکي گه‌لا ووردی لق باریکی گول په‌نگینه.

besot (bi-sot'), *v.t.*

(۱) سر لی تیگدان (به خواردنه‌وه)؛ سهرخوش-

کردن؛ سر لی شیوندن. (۲) شیت‌وشمیدا کردن؛ می‌شک تیگدان.

besought (bi-sōt'), *past tense and p.p. of beseech.*

bespangle (bi-span'g'l), *v.t.*

پازاندن‌وه به شتی بریقه‌دار.

bespatter (bi-spat'ēr), *v.t.*

(۱) قوپ بیدان؛ قوپ لی هملپزاندن؛

پیس کردن. (۲) له‌که‌دارکردن؛ ناو پیس کردن به تاوانی درق.

bespeak (bi-spēk'), *v.t.*

(۱) شوین گرتن؛ ژوری میوانخانه. سینه‌ما

... هتد؛ پیشه‌کی داواکردن

(۲) پیشاندان؛ وا ده‌رخستن؛ نیشانه‌ی نه‌وه‌بوون.

(*His actions ~ a generous nature*).

(۳) نیشانه‌ی دواپژ بوون؛ بؤ قزاندن.

(۴) [Archaic or Poetic]. ووتاردان؛ قسه بؤ کردن.

bespoke (bi-spōk'), *past tense and p.p. of bespeak.*

adj. [British].

(۱) ده‌ستبرو؛ ده‌ستکرد (به‌پنی‌ی خواستی کریا).

(۲) پیشه‌کی داواکراو (جل‌وبه‌گی به ده‌ست دوراو، شتی ده‌ستکرد).

bespoken (bi-spōk'n), *alternative p.p. of bespeak.*

bespread (bi-spre'd'), *v.t.*

په‌سردا بلاو‌کردنه‌وه؛ به‌نه‌ستوری

په‌سردا کردن و داپوشینی (شله).

besprinkle (bi-sprin'k'l), *v.t.*

لی هملپزاندن؛ ناو لی هملپزاندن؛

پیوه‌کردن

best (best), *adj.*

(۱) باشترین؛ چاکترین.

(۲) ژوربه‌ی؛ به‌شی ژوری:

(*It took the ~ part of an hour to do this*).

bet

(۲) له هم‌مو کات باشتر؛ ته‌ندرووستترین:

(*He feels ~ in the morning*)

adv.

(۱) باشترین شیوه؛ چاکترین.

(۲) نه‌وپه‌ی؛ زیاتترین.

n.

(۱) باشترین (کس، پیشه‌چی):

(*He is among the ~ in his profession*).

(۲) باشترین (شت، بار، کار).

(۳) نه‌وپه‌ی توانا: (*He did his ~*).

(۴) به‌زاندن؛ په‌سردا زالیوون: (*She got the ~ of her opponent*).

(۵) باشترین و جواترین به‌رگ: (*She was dressed in her ~*).

v.t.

بردن‌وه؛ به‌زاندن؛ زالیوون په‌سردا.

all for the best,

له‌منجاسدا وا باشتره نه‌که‌چی وایش دیار نه‌یه.

as best one can,

به‌پنی توانا؛ به‌گوینده‌ی توانا؛ هتا بتوانریت.

at best,

(۱) به‌پنی نه‌وپه‌ی. (۲) له باشترین باردا.

at one's best,

له باشترین شیوه‌دا بوون (ته‌ندرووستی، کمیل، بار):

(*The trees are at their best now. ; He was at his best that evening and amused us all with his jokes*).

get (or have) the best of,

به‌زاندن؛ بؤ‌پزیدن؛ په‌سردا زالیوون.

had best,

وا باشه؛ وا چاکه؛ وا باشتره؛ پیوسته:

(*You had best go at once*).

make the best of,

گونجاندن به باشترین شیوه؛

نه‌وه‌ی بتوانریت دمی‌کات.

to the best of one's ability,

به‌پنی توانا‌وه:

(*I will serve my country to the best of my ability*).

to the best of one's knowledge,

به‌پنی نه‌وه‌ی که ده‌یزانیت.

bestial (bes'chəl, bes'tyal), *adj.*

(۱) چوارپن‌یانه؛ تاییه‌تی به

گیاندار؛ نرم. (۲) دپندانه؛ وک دپنده؛ پیس.

bestiality (bes'chi-al'ə-ti, bes'ti-al'ə-ti), *adj.*

(۱) په‌روشتی

گیاندارانه یا دپندانه؛ چوارپن‌یته‌ی. (۲) کاریکی نرم و گیاندارانه (به‌تاییه‌تی

جوت بوون)؛ کاریکی بن می‌شکانه و نامرؤفانه؛ جوت بوونی مرؤف و گیاندار

bestiary (bes'ti-er'i), *n.*

کؤم‌له‌ چیرۆکیکه به زمانی گیانداران

ده‌ریاره‌ی مرؤف.

bestir (bi-stür'), *v.t.*

هینانه جوش؛ جم‌وجول تیخستن؛ بزواندن؛

خو‌خه‌ریک کردن.

best man,

برازاوا.

bestow (bi-stō'), *v.t.*

(۱) (*~ on ; ~ upon*), پندان؛ پن به‌خشین:

(*He ~s millions of dollars on this charity. ; to ~ a name,*

or an honor, on someone ; the gifts ~ed upon us by nature)

(۲) دان به شوو.

(۳) تهرخان کردن؛ کات پیوه بردنه‌سهر:

(*He ~ed much time on the project*).

(۴) [Archaic]. دانان له شوینیکدا؛ عمارکردن.

-bestowable (*adj.*); **bestowment** (*n.*).

bestowal (bi-stō'əl), *n.*

(۱) پندان (به‌خشیش).

(۲) به‌خشیش؛ دراو. (۳) دانان له‌سهر.

bestraddle (bi-strad'l), *v.t.* = **straddle**.

bestrew (bi-strō'), *v.t.*

(۱) په‌رش و بلاو‌کردنه‌وه؛ قودان.

(۲) په‌سردا په‌رش و بلاو‌بوونه‌وه: (*Papers ~ed the streets*).

bestride (bi-strīd'), *v.t.*

(۱) سواربوون (به‌شیوه‌ی سواربوونی نه‌سپ).

(۲) قاچ په‌سردا هملپزانه‌وه.

bestrow (bi-strō'), *v.t.* = **bestrew**.

best-seller (best'sel'ēr), *n.*

په‌توویک یا قمانیک که له هم‌مو

نه‌وانی تر زیاتری لی بفروشریت له ماوه‌یه‌کی تاییه‌تیدا.

bet (bet), *n.*

(۱) گرمو: (*to make a ~*).

(۲) ممرچی گرمو.

beta

- (۲) شتیک گروم لسم کراو: (*This team is a good ~*).
- v.t.** (۱) گروم کردن: (*I ~ he will be late.*) .
- (۲) گروم لسم کردن.
- v.t.** (~ against ; ~ on ; ~ with), گروم کردن؛ گروم لسم کردن؛ گروم لگه کردن.
- bet a person on,** گروم کردن لگه کسیک لسم.
- you bet!; you bet you!, [Colloq.],** بین گومان به؛ شایانی نیجه.
- هیچ نیجه.** (نم ورتیه له وه لامی " *Thank you!* " دا دمورتیت).
- beta (bā'ta, bē'ta), n.** (۱) تیپی دورمی تلف وینی یوژانیجه.
- (۲) دورم له لیستیه کدا دورم شت.
- betake (bi-tāk'), v.t.** (۱) چوون؛ بزیشتن.
- (۲) خه ریک بوون؛ خو ترخان کردن.
- beta rays,** تیشکی " بیتا "
- beta test,** تاقیکردنوهی نه خوینده واریک.
- betatron (bā'ta-tron'), n.** نامیزی زیادکردنی خیرایی نه لکترون.
- betel (bē'tē'l), n.** (۱) پوره کیککی خوهلواسره گه لکمی ده جوریت بۆ.
- سرخوژی (۲) گه لای نم پورمه.
- bethel (beth'al), n.** (۱) شوینیکی پیژر. (۲) پمرستگا.
- (۳) کلیسای کشتییه وان.
- bethink (bi-think'), v.t.** (۱) بیرانگردنوه؛ تیروانین.
- (۲) بیرگوتنوه؛ بیر خو خستنهوه.
- v.t. [Archaic],** بیرگردنوه.
- betide (bi-tīd'), v.t.** پوودان.
- v.t.** تی پوودان؛ بسمرداهاتن؛ تی قهومان.
- betimes (bi-tīmz'), adv.** (۱) زو؛ بهر له کاتی خو.
- (۲) خیرا؛ به پله؛ یکسمر؛ بهین دواکرتن.
- (۳) پیش نهوهی کات بسمرجیت؛ پیش نهوهی درنگ بیت.
- betoken (bi-tō'kən), v.t.** نیشانهی نهوهی نهوهی درختن.
- betray (bi-trā'), v.t.** (۱) ناپاکی کردن؛ خیانت کردن:
- (*to ~ one's country*) .
- (۲) شکاندن (بهین)؛ ناپاکی کردن: (*He ~ed my trust in him.*) .
- (۳) هه لخته تاندن؛ فریودان؛ دستپرن.
- (۴) تاوکردن و لگه جوت بوون و ماره نمکردن.
- (۵) درختن: (*His face ~s his fear.*) .
- (۶) پیشاندان؛ نیشانهی نهوهی بوون: (*The house ~s its age.*) .
- (۷) درکادن؛ به دسته و دهان (نهینی)؛ هه لالین.
- betrayer (n.).** ناپاکی؛ خیانت.
- betrayal (bi-trā'al), n.** (۱) دان به شو؛ دیارکردن؛
- betroth (bi-trōth', bi-trōth'), v.t.** مارمکردن: (*Her father has ~ed her to his friend.*) .
- (۲) بهین شووکردن یا نهینان پیدان.
- [Archaic].** (۳) دان به شو؛ دیارکردن؛
- betrothal (bi-trōth'al, bi-trōth'al), n.** نیشانه کردن؛ شهکراو خواردهوه؛ دهزگیرانیتی.
- betrothed (bi-trōtht', bi-trōthd'), adj.** دهزگیراندار؛ دیارکراو؛ مارمپراو.
- n.** کسینکی دهزگیراندار؛ کسینکی مارمپراو یا نیشانه کراو.
- better (bet'ēr), adj.** (۱) باشتر؛ چاکتر:
- (*It's ~ to win than to lose.*)
- (۲) زوری؛ بهشی زوری:
- (*the ~ part of a day, an hour, his salary, etc.*)
- (۳) باشتر؛ تهندروستی؛ چاکتر:
- (*He has been ill, but now he is ~.*)
- adv.** (۱) باشتر له؛ چاکتر.
- (۲) زیاتر (*~ than a mile, pound, etc.*) .
- n.** (۱) گمورتر (مؤ)؛ کسینکی گمورتر یا پله و پایه بهزتر:

bewildering

- (*Obey your ~s. ; I took you for your ~.*)
- (۲) شتیک یا باریکي باشتر.
- (۳) زالی؛ بۆپیدان؛ بردنوه: (*I got the ~ of my rival.*) .
- v.t.** (۱) بهزاندن؛ بسمردا زالبوون. (۲) باشترکردن؛ پمره پیدان.
- v.t.** باشتر بوون؛ چاکتر بوون.
- better off,** (۱) دهوله مندتر:
- (*He is much better off than I.*)
- (۲) باشتر له (بار):
- (*You are better off alone than being in bad company.*)
- for better or for worse,** له هه موو بارودوخو کاتیکدا؛
- له باری باشیش و خرابیشدا.
- for the better,** بهرمر باشتر چوون (بارودوخ).
- get (or have) the better of,** بهزاندن؛ بهسردا زالبوون؛ بۆپیدان؛
- (*to get the better of someone*)
- had better,** وا باشتر؛ وا چاکه؛ پیویسته.
- think better of,** (۱) سمرله نوو بیرانگردنوه و بریار لسم دان؛
- بریار گۆزین. (۲) به باشتر دانان.
- better (bet'ēr), n. = bettor.**
- better half, [Colloq.],** (۱) خیران؛ ژن. (۲) میزد.
- betterment (bet'ēr-mənt), n.** (۱) چاکردن؛ باشترکردن؛ چاکي؛
- چاکه بوون؛ باشی؛ سوود: (*the ~ of society*) .
- (۲) چاکردنوهی خانوو و زمو و زار.
- betting (bet'ing), n.** گروم؛ گره وکردن.
- bettor (bet'ēr), n.** گرومگر.
- between (bi-twēn'), prep. & adv.** (۱) له نیوان؛ له ناوهراست؛
- له ناوهند: (*a bond ~ friends ; ~ two places*) .
- (۲) به هردو وکیان: (*B~ them they killed five birds.*) .
- (۳) سمرمایه هردو وکیان: (*The men had fifty dollars ~ them.*) .
- (۴) له نیوان: (*Choose ~ love and duty.*) .
- (۵) بههوی هردو وکیانهوه.
- between ourselves,** بهینی خومان بیت.
- between you and me, = between ourselves.**
- far between,** زوری بهین دهگوت؛ زور کم؛ ناو به ناو.
- in between,** (۱) له نیوان. (۲) له ناوهراست؛ له ناوچه؛ له ناو.
- betwixt (bi-twixt'), prep. & adv. = between.**
- betwixt and between,** نه لیرو نه لئی؛ به لایه کدا نهکوتوه.
- bevel (bev'l), n.** (۱) گوشه پینو (نامیز، راسته).
- (۲) گوشهی خوار. (۳) پوویمکی خوار یا لیژ.
- v.t.** گوشهی خوار برین.
- v.t.** لیژی بوون؛ خوار بوون.
- adj.** لیژ؛ خوار.
- bevel gear,** نامیزی برین و پیک و پیک کردنی گوشهی خوار (دارتاشی).
- beverage (bev'rij, bev'ēr-ij), n.** خواردهوه (جگه له ناو).
- (۱) دهسته (کچ، ژن)؛ کومه. (۲) پۆل (قهتن).
- bevy (bev'i), n.** شین بۆ کردن؛ بۆ گریان؛ داخ بۆ خواردن؛
- v.t. & v.t.** سکا لکردن.
- bewail (bi-wāl'), v.t. & v.t.** ووریا بوون؛ ووریا به؛ ناگادار به؛
- (*B~ of the dog! ; B~ of pickpockets! ; You should ~ of bad companions.*)
- bewilder (bi-wil'dēr), v.t.** سمر سوو پمادن؛ واق ووپمادن؛
- سمر تی تیکدان؛ سمر تی شیواندن؛ هه پسماندن.
- bewildered (bi-wil'dērd), adj.** سمر سوو پماو؛ واق ووپماو؛
- سمر تی تیکچوو؛ سمر تی شیواو؛ هه پساو.
- bewildering (bi-wil'dēr'ing), adj.** سمر سوو پمیندر؛ واق ووپمیندر؛
- سمر تی تیکدهر؛ سمر تی شیوندر؛ هه پسیندر.

bicornuate

bicornuate (bī-kôr'nū-it), *adj.* = bicorn.

bicorporal (bī-kôr'pēr-əl), *adj.* Also bicorporeal, دوپوله‌شە، دوپوله‌شی؛ دوپوله‌ندار.

bicuspid (bī-kus'pid), *adj.* Also bicuspidate, دوو سەری تێژی، هەیه؛ دوو نووگدار (دەدان).

bicycle (bī'si-k'l), *n.* دەدانی پێش کاکیلە، ئەسپە ناسنینه؛ پاسکیل.

bicyclic (bī-sī'klik, bī-sik'lik), *adj.* سواری ئەسپە ناسنینه بوون؛ سواری پاسکیل بوون؛ پاسکیل لیخوڕین.

bicyclist (bī-si'klist), *n.* (١) دوو سووپی؛ دوو خولی. (٢) دوو چەرخێ؛ وەک پاسکیل.

bid (bid), *v.t.* (١) ھەزەمان کردن؛ پێ ووتن. (٢) ھەزاد کردن. (٣) بە ناشکرا ووتن. (٤) [Archaic]، بانگ کردن (ناھەنگ، گۆی).

(٥) [Colloq.]، ئەندامی پێدان. مەزات کردن.

(١) مەزاد (٢) ئەو ئرخەیی پێشتیازکراوە. (٣) ھەول. (٤) [Colloq.]، بانگ کردن (بۆ یون بە ئەندام).

bid against, پارە لەسەر زیادکردن (مەزاد).

bid fair, لەوێ دەچێت یا وا دیارە (سەرگرتنی کارێک یا پوودانێک).

bid (a person) farwell, خواحافیزی لیکردن.

bid (a person) good-bye, خواحافیزی لیکردن.

bid (a person) good-night, شەوباش لیکردن.

bid up, پارە لەسەر زیادکردن (مەزاد).

bid welcome, بەخێرخانن لیکردن.

make a bid for, ھەول بۆ دان؛ ھەولی دەسکەوتن دان: (He made a bid for the presidency.)

biddable (bid'ə-b'l), *adj.* (١) دەستەمۆ؛ مالی؛ گۆی؛ رایەل. (٢) دەھینێت پارەیی لەسەر زیاد بکەیت (قومان).

bidden (bid'n), *alternative p.p. of bid.* بانگ کراو (ناھەنگ، گۆی).

bidden (bid'n), *obsolete p.p. of bide.* مەزادکەر؛ پارە لەسەر زیادکەر (مەزاد، قومان).

bidder (bid'ēr), *n.* (١) ھەرمان؛ ھەرمایشت؛ داوا. (٢) بانگ کردن؛ داوای ئامادەبوون کردن.

bidding (bid'ing), *n.* (٣) مەزاد؛ پارە لەسەر زیادکردن (مەزاد، قومان). لەژێر دەستدایە؛ لەبەردەستدایە؛ ملکەچێتی؛ لە خەزمەتی ئەودایە.

at the bidding of, ھەرمانی کەسێک بە جێھێنان؛ گۆی لیکرتن؛ لە قەسە دەرنەچوون.

do the bidding of, مەرشاک؛ مامەر.

bidder (bid'ēr), *n.* پیرزێرنیکی زۆوێژ.

bid (bid), *v.t.* [Archaic or Dial.], (١) مانەرە بەشیوێ خۆ؛ نەگۆیان؛ بەردەوام بوون. (٢) چاوەڕێ کردن. (٣) نیشتهجێبوون؛ مانەرە لەشیوێنیکدا.

bid (bid), *v.t.* دەربردن؛ بەرگەگرتن؛ مانەرە. چاوەڕێی ھەل کردن.

bid one's time, دووداندان؛ دوو دەدان یا ئەندامی وەک دەدانی ھەیه.

bidentate (bi-den'tāt), *adj.* دەستشۆرنیکی نزمە بۆ گەل و گون و پاشەل شتن. (١) ھەر دوو سال جارێک پوودەدات؛ دوو سالانە؛ دوو سالی. (٢) دوو سال دەژی (پووەک).

biennial (bi-en'i-əl), *adj.* (١) پوودانێک کە ھەر دوو سال جارێک پوودەدات؛ پوودانێکی دوو سالانە. (٢) پووەکیەک کە دوو سال دەژی (بەر یا گۆل دەگرتن لە سالی دووھەدا).

-biennially (*adv.*),

bigoted

biennium (bi-en'i-əm), *n.* ماوەی دوو سال.

bier (bêr), *n.* تەرم؛ دار تەرم؛ تابووت.

biestings (bēs'tingz), *n.pl.* = beestings.

bifacial (bi-fā'shəl), *adj.* دوو پو (شت، پووەکناسی).

bifarious (bi-fār'i-əs), *adj.* دوو پێژە (گەڵ).

biff (bif), *n.* [Slang], ژەللە؛ مستەکۆلە.

biffin (bif'in), *n.* [Slang], ژەللە لێدان؛ مستەکۆلە پیاکێشان.

bifid (bi'fid), *adj.* جۆرنیکە لە سێوی سوور.

biflex (bi'fleks), *adj.* دووفاق؛ دوو فلیقەنە.

bifocal (bi-fō'k'l), *adj.* دوو پێچی؛ وە دوو شۆندە نووشتاوەتەر.

bifocal (bi-fō'k'l), *adj.* بۆ دوو ماوەی دووری کراوە (چاویکە).

bifocal (bi-fō'k'l), *adj.* گەردەبێنی چاویکەیکە بۆ بینینی شتە لەنزیکەرە وەک خۆیەندەرە.

bifocal (bi-fō'k'l), *adj.* خۆیەندەرە؛ وە بەشەکی تریشی بۆ بینینی شتە لەدوورەرە.

bifocal (bi-fō'k'l), *adj.* چاویکەیکە بەشێکی

bifocal (bi-fō'k'l), *adj.* گەردەبێنی بۆ بینینی شتە لەنزیکەرە وە خۆیەندەرە، وە بەشەکی تریشی بۆ بینینی شتە لەدوورەرە.

bifocal (bi-fō'k'l), *adj.* دووگەلایی؛ دوو گەلای ھەیه.

bifolate (bi-fō'li-it), *adj.* دوو شێوێی؛ دوو شێوێ ھەیه.

biforked (bi-fōrkt'), *adj.* = bifurcate.

biform (bi'fōrm), *adj.* دوو لقی؛ دوو پەشی؛

bifurcate (bi'fūr-kāt', bi-fūr'kit), *adj.* دوو فاقەیی؛ دوو پەلی.

bifurcate (bi'fūr-kāt', bi-fūr'kit), *adj.* دوو پەل کردن؛ کردن بۆ دوو بەشەرە؛ دوو فاقەکردن؛ جیاکردنەرە.

bifurcate (bi'fūr-kāt', bi-fūr'kit), *adj.* دوو پەل بوون؛ دوو فاقەبوون؛ جیابوونەرە.

bifurcation (*n.*),

big (big), *adj.* (١) گەرە؛ زل؛ قەبە؛ زۆر (ژمارە). (٢) درشت؛ ھەراش.

big (big), *adj.* (٣) سکێپ؛ ئاوس؛ (with child).

big (big), *adj.* (٤) بەرز (دەنگ)؛ گەرە (دەنگ). (٥) [Obs.], بەھێز؛ توند.

big (big), *adj.* (٦) گرتن؛ گەرە (کا)؛ شایانی باس: (He does ~ things.)

big (big), *adj.* (٧) فەشە؛ زل (قەسە): (~ talk).

big (big), *adj.* (٨) باش (دەل و دەروون)؛ بەخشندە؛ لەخۆبوردو: (He has a ~ heart.)

big (big), *adj.* (٩) زۆر؛ ئێجگار؛ گەرە: (There's a ~ difference between them.)

big (big), *adv.* [Colloq.], بە لاف و گەزافەرە؛ بە فەشەرە: (He talks ~).

bigamist (big'ə-mist), *n.* پیاویکی دوو ژنە؛ ژنکی دوو مێردار.

bigamous (big'ə-məs), *adj.* دوو ژنە؛ دوو مێردار.

bigamy (big'ə-mi), *n.* دوو ژنی؛ دوو مێرداری.

bigaroon (big'ə-rōon'), *n.* = bigareau.

bigareau (big'ə-rō'), *n.* گێلاس.

Big Ben, زەنگی کاتژمێرە گەرەکی سەر بۆرجی پەرلەمانی ئینگلیزی.

Big Ben, لە ئەندەن. (٢) کاتژمێرە کە خۆی ناوی ھەوتوانەیکە.

Big Dipper, (١) گیاندارێ گەرەیی پاوکرەو (شێر، پلنگ ... ھتد).

big game, (٢) [Colloq.], ئامانجی کارێکی گرتو و پر مەترسی.

big game, نەختیک زل یا گەرە.

biggish (big'ish), *adj.* لەخۆبایی بوون؛ لووت بەرز.

bighead (big'hed'), *n.* [Colloq.], -bigheaded (*adj.*).

bigheaded (*adj.*), بەخشندە؛ دڵ فراوان.

bighearted (big'här'tid), *adj.* مەرەکێوی یەکی شاخ درێژو چەماوەیە.

big horn (big'hörn'), *n.* (١) پێچ؛ قوژین. (٢) قوڵە (پەت، گوریس).

bight (bit), *n.* (٣) پێچاوی پێچ (پوای)؛ پێچ. (٤) کەندار.

bignonia (big-nō'ni-ə), *n.* بەگنۆنیا؛ پووەکی ھەمیشە سەوزی

bignonia (big-nō'ni-ə), *n.* خۆھەل سەری گۆل رەنگینە.

bigot (big'ət), *n.* کەسێکی پەگەزپەرست؛ کەسێکی مێشک تەسک و کوێزباوە.

bigot (big'ət), *n.* پەگەزپەرست؛ مێشک تەسک؛ کوێزباوە.

bigoted (big'ət-id), *adj.*

bigotry

- bigotry** (big'ot-ri), *n.* پرهیزپرستی؛ میشک تمسکی.
- big shot**, [Slang], کسینکی بدهسهلات؛ کسینکی گرنگ.
- big time**, [Slang], (۱) بمرترین پلهی پیشههک
(۲) کاتینکی خوش.
- big-time** (*adj.*); **big-timer** (*n.*).
big top, [Colloq.], (۱) سهری دهواری سیرک
(۲) سیرک
- big tree**, درختی "سکویا" ی نه مریکی: درختینکی زور بمرزو قه
نستور و راسته.
- big wheel**, [Slang], = **big shot**.
- bigwig** (big'wig'), *n.* [Slang], = **big shot**.
- bibourly** (bi-our'li), *adj. & adv.* هر دو سعات جارنک.
- bijou** (bē'zhōo, bi-zhōō'), *n.* (۱) گوههرا؛ بمرینکی بهنرخ
(۲) شتیکی بچوونکی جوانی بهنرخ.
- bijouterie** (bē-zhōō'tēr-i), *n.* (۱) خشل؛ بمری بهنرخ
(۲) متو مووویو؛ وردهشتی بریقه دار.
- bijugate** (bi'joo-gāt', bi-jōō'git), *adj.* دوو جوت گه ای
بچوونکی هیه
- bike** (bīk), *n.*, *v.t. & v.i.* [Colloq.], = **bicycle**.
- bikini** (bi-kē'nē), *n.* جلی دوو پارچییه مهلی ژنان (که زور کم لمش
داده بوشیت).
- bilabial** (bi-lā'bi-əl), *adj.* bilabiate (۱)
(۲) له کرتنی تهووی می ههواو بهره لاکردنی پهیدا دهینت.
(وهک له ووتنی تیپی: b, m, p (دهنگزانی).
- n.* دهنگینکی هم جزیره پهیدا بوو
- bilabiate** (bi-lā'bi-āt', bi-lā'bi-it), *adj.* دوو لیواریدار (گول).
- bilateral** (bi-lat'ēr-əl), *adj.* (۱) دوولایی؛ دوو لای هیه
(۲) له هر دوو لاه
- (۲) دووقولی؛ تاییهتی به هر دوو لای: (*a ~ traty; ~ relations*).
(۱) رینک له هر دوو لاه
- bilbo** (bil'bō), *n.* (۱) پینوهند؛ پینوهندی دیل یا بهند
(۲) [Archaic] شمشیر؛ پم.
- bile** (bīl), *n.* (۱) زهر داو؛ زراو (۲) بق؛ قین؛ توو بهی.
- bilestone** (bīl'stōn'), *n.* بمری زراو
- bilge** (bilj), *n.* (۱) قوقزی بمریل؛ بوشایی پیپ
(۲) بنه خرو بوشهک کی کشتی (۳) نهو ناره پیسهی تییدا کؤده بیتوه.
- (۱) شتیکی هیچ ویوچ و بپ مانا.
(۲) شکاندن یا درز تیوون (بنی کشتی).
(۳) ناوسار؛ ههوکردن؛ ده ریو قین.
- bilge water**, ناوی بؤگن که له بنی کشتیدا کؤده بیتوه.
- bilgy** (bil'ji), *adj.* بؤگن (وهک ناوی وهستاوی بؤگن)
- bilharzia** (bil-hār'zi-ə), *n.* Also **bilharziasis**, بهلارزیا
- biliary** (bil'i-er'ī, bil'yēr-i), *adj.* هی زهر داو؛ تاییهتی به زراو.
- bilingual** (bi-līn'gwəl), *adj.* (۱) به دوو زمان دمریپراو یا نووسراو
(۲) دوو زمانی (a ~ person)
n. کسینکی دوو زمان زان
- bilingualism** (bi-līn'gwəl-iz'm), *n.* دوو زمان زانی
دوو زمان زانی
- bilious** (bil'yəs), *adj.* (۱) تاییهتی به زهر داو یا زراو
(۲) نه خوشی زراوی هیه (۳) توو به و تریو.
- biliteral** (bi-lit'ēr-əl), *adj.* دوو تیپی وشه
ووشیهکی دوو تیپی؛ به شتیکی دوو تیپی وشه
- bility** (bil'ə-ti), پاشگرکه به مانای: -یتی (*responsibility*).
- bilk** (bilk), *v.t.* (۱) خهله تاندن؛ ساخته لیکردن؛ دستپرین
(۲) قهرزنده دانوه.

billion

- n.* (۱) خهله تاندن؛ فیل؛ دستپرین.
(۲) ساختهچی؛ کسینکی دستپر یا فیل باز.
- bill** (bil), *n.* (۱) لیستهی شتومهی کپراو و نرخه کانیان؛ لیستهی حساب
(شتومهی کپراو، کرئ، میوانخانه، چیشخانه).
(۲) لیسته (خواره مهنی چیشخانه، فیلمی پیشاندراو).
(۳) پروگرامی سهر شانز.
- (۴) بلاونامه؛ پؤستر یا تمبهقه کاغزینکی گهره و نستور که بلاو کراوهی
لسمر چاپ دهگرتن و بلاو دهگرتنوه.
- (۵) گه لاله (یاسا)؛ گه لاله نامه. (۶) کؤمیاله؛ بانکه نؤت. (۷) پارهی کاغز
(۸) [Obs.], پوانامه. (۹) لیستهی تاروان (دادگا).
- v.t.* (۱) لیسته کردن؛ کردن به لیسته؛ وردهگرتنوهی شت له لیسته هیکدا.
(۲) لیستهی تاروان پیدان.
(۳) بلاو کرتنوه لسمر پؤستر یا تمبهقه کاغزی نستور.
(۴) ههلواسینی هم بلاو کراوانه لهناو شاردا. (۵) شتومک نارن.
- (۶) ناردن لیستهی شتومهی کپراو و نرخه کانیان بؤ کپراو بؤ دانی پارهمی
باشه؛ خراپ ذویه؛ په سنده (بؤ مبهستیک یا [Colloq.], **fill the bill**,
نورکینکی تاییهتی).
خهرچی دان؛ پاره دان؛ دانی کرئ یا پارهی **foot the bill**, [Colloq.],
تیچور.
- bill** (bil), *n.* (۱) دهنوک (بالنده). (۲) نوکی قولایی لهنگر.
(۳) [Colloq.], لیواری تهپه یا کلاو.
- v.i.* (۱) دهنوک لیگهست (نیشانهی خوشهروستی).
(۲) دهست پیا هیانان (خوشهروستی).
ماچ کردن و دهست پیا هیانان به گوئدا چریاندن (دلدار). **bill and coo**,
(۱) شمشیرینکی دم پا. (۲) داس.
- (۳) چهکینکی کؤنی دسک درزوه ده میکی قولایی نوک تیری هیه.
(۴) ههنگری هم جزیره چهک.
- billboard** (bil'bōrd', bil'bōrd'), *n.* تمختهی ناگاداری.
- billet** (bil'it), *n.* (۱) فهرمانی جینگه کرتنوهی سهر بازو و نفسمر له مالی
(۲) شونتی حهوانه و نووستنی سهر بازو و نفسمر له دهرمهوی
نؤردوگا. (۳) کار؛ نیش؛ فهرمانبری.
(۴) [Archaic], نامه یا پوانامه هیک کی کورت.
- v.t.* (۱) سهر بازو دابهشکردن بهس مالی خهله؛ بؤ حهوانه و.
(۲) فهرمانی سهر بازو و نفسمر حهوانه بهسردادان.
(۳) کار یا فهرمانبری پیدان؛ دامه زاندن لهسمر کار.
- billet** (bil'it), *n.* (۱) پردار؛ دارینکی سووتاندن یا سووتمه نی.
(۲) داردهست؛ دار هیزه ران. (۳) شیشه ناسن.
(۴) دانیهک له چهند شیشینکی کورتی جوان که له خانوسازیدا بهکار دیت.
(۵) (ا) نهو بهشهی پشتن یا تنگه که له ناوونه که قایم دهگرتن
(ب) نهو قولیهی پانتول که سهر زیادهک کی قایشی پیادهگرتن.
- نامهی دلدار. **billet-doux** (bil'i-dōō'), *n.*
- billfish** (bil'fish'), *n.* جزیره ماسیهکی لووت درزوه.
- billfold** (bil'fōld'), *n.* جزدان.
- billhead** (bil'hed'), *n.* (۱) په رهیک کاغزه ناوونیشانی کؤمپانیا یا
دهزگایهک به سهرمهیه میوهی. (۲) ناوونیشانیکی ودها چاپکراو
داس.
- billhook** (bil'hook'), *n.* تاییهتی به یاری بلیارد.
- billiard** (bil'yērd), *adj.* لیڈانینکی توپی بلیارد.
n. یاری بلیارد.
- billiards** (bil'yērdz), *n.*
- billing** (bil'ing), *n.* (۱) لیستهی ناوی نهکته رانی شانزگهریک لهسمر
پروگرامی شانزگهریک یا بلاو کراوه کانی.
(۲) شیهوی پنخست یا پرزگردن نهو ناوانه.
- billingsgate** (bil'ingz-gāt'), *n.* قسهی پیس؛ قسهی بازایی.
- billion** (bil'yən), *n.* (۱) بلیون؛ هزار میلیون (له نه مریکا و فهرنسا).
(۲) بلیون؛ میلیون؛ میلیون (له نینگلته ره و نهلمانیا).

billionaire

- billionaire** (bil'yən-ār), *n.* بلیونیر خاوەنی بلیونیک یا زیاتر (دۆلار، پاوان، یورو... هتد).
- billionth** (bil'yənth), *adj.* بلیونەمین؛ بلیونەم.
- bill of attainder**, یاسای نێستەندەرەى مولک و مافی شارستانیى له کەسێكى ناپاک بە ڕۆڵتەکی یا پاخیبوو.
- bill of entry**, ڕاپۆرتى شتومەکی هاورده و نێردراو له فرمانگەى گومرگى سنوور.
- bill of exchange**, کۆمپىاله؛ بانکەنۆت.
- bill of fare**, = menu.
- bill of health**, ٻروانامەى تەندرووستى؛ ٻروانامەیکە دەدرت بە سەرک، کەشتی‌پەرسى کەشتی‌پەك پێش بەجێهێشتنى بەندەرێک دەربارەى تەندرووستى کەشتی‌پەرس و ڕێبوارەکان و ئایا لە بەندەردا هیچ درمیک هەبوو یا نا.
- clean bill of health**, (١) ٻروانامەى تەندرووستى. (٢) [Colloq.] پەستەندنامە (پەووشت، کارامەیی، لایەتوویی، باشی).
- bill of lading**, بارنامە؛ بارگەنۆت.
- bill of rights**, (١) مافنامەى نەتەوەیەك؛ یاسای مافی شارستانیى؛ (٢) [B-R-] یاسای مافی شارستانیى له ئەمەریکا ئینگلتەرە.
- bill of sale**, ٻروانامەى فرۆشتن؛ فرۆشتننامە.
- billon** (bil'ən), *n.* دارشتەى زێر یا زیو کانزای هەرزانبەى وەك مس.
- billow** (bil'ō), *n.* (١) شەپۆلێكى گەورە؛ شەپۆل ناو (٢) شەپۆل دەنگ، دووگەل، هەور.
- v.t.* ناوسان؛ شەپۆلدان.
- v.t.* فووتیکردن؛ ناوساندن.
- billowy** (bil'ō-i), *adj.* ناوساو؛ شەپۆلاوى.
- billposter** (bil'pōs'tēr), *n.* ناگادارى لکێنەر بە تەختى ناگادارى‌پەرە.
- billsticker** (bil'stik'ēr), *n.* = billposter.
- billy** (bil'i), *n.* (١) داردەستى پۆلیس؛ داردەست؛ کۆتەك. (هەروەها *billy goat* (٢) " billy club " پێش دەوونرێت. (٢) کتلی (بۆ ج لێنان له دەشت و دەردا).
- billy** (bil'i), *n.* هاورێ؛ ئاوەل.
- billy, billie** (bil'i), *n.* [Scot.], پێشگرتنە هەمانای: نێر؛ نێرینە (*billy goat*).
- billycock** (bil'i-kok), *n.* تەپلەیکى خورى سەریانە.
- billy goat**, [Colloq.], سابرین؛ خرت؛ تەگە.
- bilobate** (bi-lō'bāt), *adj.* Also bilobated, دووئۆل؛ دووئۆلقانە؛ دووئۆلەك.
- bilocular** (bi-lok'yoo-lēr), *adj.* Also biloculate, دووخانە؛ زیندەهەرزانی.
- bimanous** (bi-mā'nās, bim'ā-nās), *adj.* دوو دەستى هەیه (زیندەهەرزانی؛ دوو دەست بەکارهێنان).
- bimanual** (bi-man'ū-əl), *adj.* دوو دەستى دەوێت بۆ بەکارهێنان.
- bimensal** (bi-men's'l), *adj.* = bimonthly.
- bimестrial** (bi-mes'tri-əl), *adj.* (١) دوو مانگ دەخایەنێت. (٢) bimonthly
- bimetallic** (bi-mə-tal'ik), *adj.* له دوو کانزای پێکەتووە؛ دووکانزایی.
- bimonthly** (bi-munth'li), *adj. & adv.* (١) هەردوو مانگ جارێک (گۆزار، کۆر؛ دوو مانگی (٢) مانگی دوو جار (گۆزار، کۆر)؛ دوو هەفتەیی.
- n.* (١) گۆزارێكى دوو مانگانە؛ دوو مانگانە. (٢) گۆزارێكى دوو هەفتانە؛ دوو هەفتەنامە.
- bin** (bin), *n.* (١) تەنەكى خۆل؛ زێلدان. (٢) دەفر یا سنووق (هەمارکاری).
- v.t.* له سنووقدا هەنگرتن.

binocular

- bin-** (bīn), پێشگرتنە بە هەمان مانای پێشگرتی (bi-) لە پێش تێپە بۆزینەوه دیت: (*binary*)
- binal** (bi'n'l), *adj.* دوو ئه‌وه‌نده؛ دووانه؛ جیوت.
- binary** (bi'nə-ri), *adj.* (١) دوو بەش؛ دووانه. (٢) ئاوێتە (کیمیایەکی): (*a ~ compound*). (٣) تاییبەتى بە سیستمێكى ژمێریاری که پێچینهى ژماردنه‌کەى دووه، واته دوو دیو زیاد ده‌کات و کەم ده‌کات.
- n.* (١) جیوت؛ دووان؛ شتیکی دووانه. (٢) *binary star*, دوو ئەستێرە که بەدەورێ هەمان خولگەدا دەسوڕێنەوه.
- binate** (bi'nāt), *adj.* دووئۆلقانە؛ دووانه: (*~ leaves*).
- binaural** (bin-ō'rəl), *adj.* (١) دوو گۆنچەدار؛ دوو گۆئیی. (٢) تاییبەتى بە هەردوو گۆئ و بەکارهێنانیان. (٣) تاییبەتى بە دەنگی جیوت سەرچاوه.
- bind** (bind), *v.t.* (١) پێکەوه‌بەستن (بە پەت، یا شەرت)؛ بەستن. (٢) بەرگرتن؛ وەستاندن؛ ڕاگرتن؛ گرتن. (٣) پێچانەوه؛ دەورگرتن (بە پشتێن یا قایش). (٤) (*~ up*), پێچان (برین). (٥) پێکەوه‌نووساندن؛ تۆپەل کردن. (٦) گرفت پێکاردن؛ گیران؛ قەبزکردن. (٧) دەورگرتن بۆ پازاندنەوه یا قایمی. (٨) بەرگ تێگرتن (پەرتووک)؛ بەندکردن؛ شیرازەکردن. (٩) چەسپاندن یا پێکەوه‌بەستن (خۆشەویستی، ژنەپێنان). (١٠) بەستەنەوه (بە سویند، پەیمان، یا یاسا).
- v.t.* (١) پێکەوه‌بەستەران. (٢) بەستن؛ پەق بوون؛ مەیین؛ دەق گرتن. (٣) پێکەوه‌نووسان. (٤) بەستەرانەوه (بە پەیمان یا سویند)؛ بەستەنەوه؛ بوون بە پێوێستی سەرشان.
- n.* (١) بەستەره‌وه (قایش، شەرت، پشتێن، پەت)؛ پێکەوه‌بەست. (٢) پەيوه‌ندى؛ یەکیێتى. (٣) یەك پێگرتن؛ یەکگرتن. (٤) لاسکى پوهەکی خۆه‌لواسەر. (٥) [Colloq.], تەنگ‌وچەلەمە؛ بارێكى گێروگفتاوى؛ کێشه.
- binder** (bīn'dēr), *n.* (١) بەستەره‌وه (مۆڤ)؛ پێچەره‌وه؛ پێکەوه‌بەست. (٢) شیرازەبەند. (٣) شتى پێکەوه‌بەست یا دەق پێگەر (چیمەنتوق، قیر، جەوى). (٤) پەت؛ گوريس؛ قایش؛ پێیەست. (٥) بەرگی ئەلقەدارى دەستە کاغەزى پەرە پەرە.
- (٦) (١) ئامێرى گۆرەکەرى دەغل‌ودانى دوراوه که بە مەکیه‌نى دروینەره بەستراوه. (ب) مەکیه‌نى دروینەکەرو گۆرەکەر. (٧) پەیمانێكى سەردەمى.
- bindery** (bīn'dēr-i), *n.* کارگەى بەرگ تێگرتنى پەرتووک.
- binding** (bīn'dīŋ), *n.* (١) بەستن؛ پێکەوه‌بەستن؛ بەستەنەوه؛ پێچان. (٢) پێکەوه‌بەستەران یا نووسان؛ بەستراوه‌یى. (٣) پێیەست (برین)؛ سارغى. (٤) تیلیماسکێک که بۆ قایمى یا جوانى دەنرێت بە پەراویزى جل‌وبەرگەرە. (٥) بەرگ یا شیرازەى پەرتووک. (٦) ماددەیکى لێنجە بۆ خۆگرتن یا مەیینى ئاوێتەیک.
- adj.* (١) پێکەوه‌بەست. (٢) تەنگ؛ تەسک و ئاڤەجەت. (٣) پەيوه‌وى کردنى پێوێسته (پەیمان، قوتتەرات)؛ لێ دەرچوونى نێیە: (*a ~ agreement, contract, etc.*)
- bindle** (bin'd'l), *n.* [Slang], بێخەف یا بارگەى کەسێكى بێ لانه و ئێل.
- bindweed** (bīnd'wēd'), *n.* پوهەکی خۆه‌لواسەر (وهك لاواى).
- bine** (bīn), *n.* لاسکى پوهەکی خۆه‌لواسەر.
- binge** (binj), *n.* [Slang], (١) ئاهەنگێكى عەرەق و مەى خواردنەوى ئۆرخایەن. (٢) مارەیکى جەل و بۆ خۆ شل کردن.
- bingo** (bin'gō), *n.* جۆزیکە له قوماز.
- binnacle** (bin'ə-k'l), *n.* سنووقى قیبلە‌نماى کەشتى.
- binocle** (bin'ə-k'l), *n.* دووڕییى بە هەردوو چاو بەکارهێنراو.
- binocular** (bi-nok'yə-lēr, bi-nok'yə-lēr), *adj.* بە هەردوو چاو بەکاره‌هێنرێت؛ بۆ هەردوو چاوه.

binoculars

n.pl. دووربین
binoculars (bī-nok'ya-lērz, bi-nok'ya-lērz), **n.pl.** - (۱)

دووربین ۲: دووربینیکی بچوکه بۇ سەیرکردنی نۇرغۇن شائۇگەرى.

binomial (bī-nō'mi-əl), **n.** (۱) ھاۋكېشەى دووگەرتى يا دووبەشى
(بىركارى) ۲: ئاۋى ژانىبارى پۈۈك يا گىئادارنىكە كە لە دوو ئاۋ پىكھاتوۋە
(ئاۋى تۇخسۇ ئاۋى جۇرى).

adj. (۱) دوو ئاۋدار (۲) دوو كەرتدار (ھاۋكېشەى بىركارى)
binuclear (bī-nōō'kli-ēr, bī-nū'kli-ēr), **adj.** دوو ئاۋكۇكدار
bio- (bī'ō, bī'ā), پىنشىگىرەنكە بەماناى ژيانى ژىن تايىبەتى بە ژىن
زىندەمەرى (biology, biography)

biochemical (bī'ō-kem'i-k'l), **adj.** بايۇ كىمىيەى
تايىبەتى بە كىمىيەى زىندەمەرى

biochemist (bī'ō-kem'ist), **n.** ژانائى كىمىيەى زىندەمەرى
biochemistry (bī'ō-kem'is-tri), **n.** كىمىيەى زىندەمەرى ئەۋ

بەشى كىمىيەى كە لە پۈۈك و گىئادارو ژانائان دەكۇلنئەمەى زىندە كىمىيەى.
biocide (bī'ā-sīd'), **n.** ژەھەر ژەھرى زىندەمەرىكوژ

(۱) سەرمەتەى ژيانى دەستىپىگىردىنى
biogenesis (bī'ō-jen'ā-sis), **n.** ژيانى پەيداۋىۋىنى زىندەمەرى لە زىندەمەرى ترمەۋە
(۲) تىۋرى پەيداۋىۋىنى زىندەمەرى لە زىندەمەرى ترمەۋە.

-biogenetic; biogenetical (adj.).
biogenous (bī-ōj'ā-nās), **adj.** (۱) لە زىندەمەرى پەيداۋىۋى
لەئاۋ زىندەمەرىدا ژيانى (۲) ژيانى ئى پەيداۋىۋى

biogeny (bī-ōj'ā-ni), **n.** = biogenesis.
biogeography (bī'ō-jē-og'rā-fi), **n.** جۇگرافىيەى زىندەمەرى:

ئەۋ بەشى ژانستى زىندەمەرى كە لە دابەشېۋىۋى پۈۈك و گىئادار بەسەر
جىھاندا دەكۇلنئەۋە.

biographer (bī-og'rā-fēr, bi-og'rā-fēr), **n.** ژياننامەنۇس
بەسەرھات نۇس

biographical (bī'ā-graf'i-k'l), **adj.** ژياننامەى
(a ~ novel, play, book, etc.)

biography (bī-og'rā-fi, bi-og'rā-fi), **n.** (۱) ژياننامە
چىۋىكى ژيانى بەسەرھات. (۲) بەشى وىژەى تايىبەت بە ژياننامە.

biological (bī'ā-loj'i-k'l), **adj.** Also biologic. (۱) تايىبەتى بە
زىندەمەرى ژانائى ۲: زىندەمەرى تايىبەتى بە سىروۋشتى زىندەمەرى.

-biologically (adv.).
biological warfare, جەنگى مىكروپى بىرىتەى بە بەكارھىنانى
زىندەمەرى نەخۇشى خەرمەۋ (۱) مىكروپى دۇڭى دوژىن.

biologist (bī-ol'ā-jist), **n.** زىندەمەرى ژانائى زىندەمەرى
biology (bī-ol'ā-jī), **n.** زىندەمەرى ژانائى ژانستى زىندەمەرى

biolysis (bī-ol'ā-sis), **n.** مەردىن يا فەۋتان بە مىكروپى
biometrics (bī'ā-met'riks), **n.pl.** زىندەمەرى ژانائى ژانستى

biometry (bī-om'ā-tri), **n.** (۱) پىۋانى دىۋىۋى ژيانى مەۋزۇ.
(۲) biometrics

bionomics (bī'ā-nom'iks), **n.pl.** ژانستى زانھاتى زىندەمەرى بە
دەۋىۋىۋىۋى

biophysics (bī'ō-fiz'iks), **n.pl.** فىزىيەى زىندەمەرى
bioplasm (bī'ō-plaz'm), **n.** پىۋانلازم: ئاۋەخنى شانە.

biopsy (bī'op-si), **n.** تىۋوانىنى رىشانى لەشىكى زىندەۋ بە
گەردىن بۇنەۋەى بزانىت ئايا نەخۇشە يان نا (پىزىشكەۋانى).

bioscope (bī'ā-skōp'), **n.** شەۋق ھاۋىزى سىنەما
bioscopy (bī-ōs'kō-pi), **n.** تىۋوانىنى لەشىك بۇنەۋەى بزانىت

زىندەۋەى يا مەردوۋە (پىزىشكەۋانى).
-biosis (bī-ō'sis, bi-ō'sis), باشگىرەنكە بەماناى: جۇرى ژيانى

(symbiosis)
biosocial (bī'ō-sō'shəl), **adj.** تايىبەتى بە ژيانى كۇمەلەيتى

birdlime

زىندەمەرى (۱) ھەنگ، مەيموۋى... (ھتد).
biosphere (bī'ō-sfēr'), **n.** ئەۋ شۇنئانەى بۇ ژيانى زىندەمەرى لەبارىن.
biosynthesis (bī'ō-sin'thə-sis), **n.** دروۋستىگىردىنى ئاۋىتەمەىكى
كىمىيەى لەلايەن زىندەمەرىنكەۋە.

biota (bī-ō'tā), **n.** زىندەمەرى ئاۋچەمەى.
biotherapy (bī'ō-ther'ā-pi), **n.** چارەسەرگەردىنى نەخۇشى بە

ماددەى لە زىندەمەرىمەۋە ۋەگىراۋ (۱) ھەنگ ۋە پەنسىلەن دەرمانى كۇتان).
biotic (bī-ō'tik), **adj.** تايىبەتى بە ژيانى زىندەمەرى زىندەۋ.

biotin (bī'ā-tin), **n.** بايۇتېن: لىتامىننىكە لە جگەرو زەردىنئەى ھىلگەدا
ھەمە.

biotite (bī'ā-tīt'), **n.** بايۇتايىت: كانزايەكى پەشباۋە.
biotype (bī'ō-tīp'), **n.** پۈۈك يا گىئادارنى ھاۋجۇن.

biparous (bīp'ā-rəs), **adj.** (۱) دوو مەندال يا بەچكەى دەمىت بە
سكىنە. (۲) دوۋىلە، دوۋىلە.

bipartisan (bī-pär'tā-z'n), **adj.** دوۋچىزى، ئەندامى دوۋچىزى
تىندايە لايمەنگى دوو چىزى ھەمە: (a ~ foreign policy)

(۱) دوۋچىشە، دوۋچىشە.
(۲) دوۋقۇلى، دوۋقۇلى: (a ~ agreement)

(۲) دوۋقۇلىقەنە (كەل): (a ~ leaves)

bipartition (bī-pär'tish'ən), **n.** كەردن بە دوو بەشەۋە.
biped (bī'pəd), **n.** گىئادارنى دوۋچىن

adj. دوۋچىن (۱) ھەنگ مەۋزۇ.
bipedal (bī'pi-d'l, bī'ped-l, bī'pi-d'l), **adj.** دوۋچىن (گىئادارنى).

bipennate (bī-pen'āt), **adj.** دوو بالى ھەمە.
bipetalous (bī-pet'l-əs), **adj.** جۇوت گەل: سۇ گەلەى ھەمە.

bipinnate (bī-pin'āt), **adj.** گەلگەلى دوو دوو بەرامبەر يەكتىن.
ۋە ھەر گەلەىكىش لە گەلەى بىكۇلەى بەرامبەر بەيەكتى پىكھاتوۋە.

biplane (bī'plān'), **n.** جۇرە فېزىكەىكى كۇنە دوو جۇوت بالى ھەمە
جۇۋىتىكىان لەسەر فېزىكەىكى جۇۋىتىكىشيان لەژۇرەۋەى.

hipod (bī'pod'), **n.** دوۋپا (بۇ چەك ۋە ئامبىر لەسەر دانان).
hipolar (bī-pō'lār), **adj.** (۱) دوۋسەرە، دوۋسەرى.

(۲) تايىبەتى بە ھەردو جەمسەرى ياكۇۋو باشۋورى زەۋى.
(۱) دارەسپەى، دىرمخىتىكە لە چىنار دەچىت.

(۲) دارو تەخەى ئەم دەرەختە. (۲) دارى دارگارى كەردن: دارى فەلاقە.
(۱) بالدار: بالندە: مەل: پەلەۋە.

(۲) [Slang], كەس: مەۋزۇ: كاپرا: (He is a strange ~).
(۳) [Slang], ھوۋا: ھوۋاگىشان.

v.i. پارە مەل كەردن: بالندە كەردن (بە تەلەزىتە، تەپكە... (ھتد).
a bird in the bush, شىتەى كە دەسكەرتىنى مەۋزۇگەر نەيىت.

a bird in the hand, شىتەى دەسكەرتوۋ: شىتەى كە بە مەۋزۇگەرى ھى
خۇتە.

birds of a feather, خەلىكى ھاۋخوۋ و پەۋۋەش.
eat like a bird, زۇر كەم ئان خوارىن.

kill two birds with one stone, بە بەردىك دوو نىشان شىكاندن.
birdbrain (būrd'brān'), **n.** كەسكىنى كەم بىن مەشك.

birdbath (būrd'bat'h, būrd'bāth'), **n.** ھەۋزۇچكەى مەلەى
بالندە: دەفرىكە ئاۋى تىن دەكرىتو لە ھەۋشەدا دادەنرىت بالندە ئاۋى ئى

دەخۋاتەرە.
(۱) خۇيىندىنى بالندە: دەنگى خۇيىندىنى بالندە.
(۲) ئامبىرى لاسايى كەردنەۋەى خۇيىندىنى بالندە.

bird dog, سەمكى پارەگەرى بالندە.
(۱) كۇلانە. (۲) پىشانگەى بالندە.

birdhouse (būrd'hous'), **n.** بالندەى بچوۋ (۱) ھەنگ مەۋزۇ.
birdie (būrd'i), **n.** بالندەى بچوۋ (۱) ھەنگ مەۋزۇ.

birdlime (būrd'lim'), **n.** (۱) شىتەىكى لىنجە لە لىقى دەرەختەۋە دەسرىت.
بۇ بالندە كەردن. (۲) تەلە.

birdman

- birdman** (būrd'man', būrd'mən), *n.* (۱) بالنده‌ناس (وهك - مۇسكەرى بالنده)؛ (۲) [Colloq.]، لېزكەچى؛ لېزكەچى بالنده.
- bird of ill omen**, (۱) كەسكىنى بەدبخت. (۲) كەسكىنى بەدبخت.
- bird of paradise**, بالندهى بەمەشت چەند جۆرە بالندهىكى پەرو بال جانە.
- bird of passage**, (۱) بالندهى كۆچەر. (۲) كۆچەر؛ گەزەك؛ كەسكىنى گەزەك.
- bird of peace**, كۆت.
- bird of prey**, بالندهى ئىچىران؛ بالندهى پاكەرو گۆشتخۇن.
- birdseed** (būrd'sēd'), *n.* دانى بالندهى ناو قەلەن.
- bird's-eye** (būrd's'ī), *n.* (۱) پۈرەككە گۆلەكەى لى چاۋى بالنده. (۲) دەچىن. (۳) توماشىكە نەخشى ۈك چاۋى بالندهى لىسەرە. (۴) نەخشىكى ۈكە.
- adj.** (۱) بىيىنىكە لى بەزىلەيىمەۈ بەگشتى ۈ بەباشى ۈ بەپەلە ۈك بالنده: (a ~ view of the city)
- (۲) خال خال (ۈك چاۋى بالنده).
- bird's-foot** (būrd's'fū), *n.* قاچى بالنده پۈرەككە گەلەكەى يا گۆلەكەى لى قاچى بالنده دەچىن.
- birdwoman** (būrd'wūm'ən), *n.* [Colloq.]، لېزكەچى ئىن.
- bireme** (bī'rēm), *n.* جۆرە كەشتىيەكى كۆنە لى ھەرلەيەكەرە دوو پىز سەۋلى پىنەۋە.
- biretta** (bi-ret'tə), *n.* تەپلەيەكى چوارگۆشەيى قەشەى كاسۆلىكىيە.
- birl** (būrl), *v.t. & v.i.* (۱) خىرا خولانەۈ. (۲) قېرەقېرەكەن؛ خىرا خولانەۈ يا پۇيشتەن قېرەقېرەكەن.
- birr** (būr), *n.* (۱) تىن؛ ھىز؛ كۆم. (۲) ۈتەيەكى بەزەبىرە توند. (۳) قېرەقېرەكەن؛ كىزەكەزەكەن؛ ۈزەۋىز قېرەقېرەكەن؛ كىزەكەزەكەن.
- v.i.** (۱) مىندالپون؛ سەك كەردن؛ بون؛ ھىنانە دنياۈ. (۲) مىندالپون؛ لىدايىكپون؛ شىتىكى درۈۈستكار. (۳) لىدايىكپون. (۴) سەرچارە؛ رەگ پۇيشتە؛ بىنچە. (۵) بەگزاۋەيى؛ خانەداش. (۶) سەرەتا؛ لىدايىكپون: (the ~ of a nation). (۷) زىگامى؛ مەيلىكى زىگامى: (an actor by ~).
- give birth to**, (۱) مىندالپون؛ لىدايىكپون؛ بون؛ سەك كەردن. (۲) بون؛ بە ھۆى پەيداۋون؛ بون؛ بە ھۆى ھىنانەپرو؛ ھىنانە بەرەم.
- birth certificate**, بىۋانامە لىدايىكپون.
- birth control**, بەرەستى مىندالپون؛ بەرەستى زاۋونى.
- birthday** (būrh'dā), *n.* (۱) پۇزى لىدايىكپون. (۲) جەزنى لىدايىكپون.
- birthmark** (būrh'mārk'), *n.* نىشانەيەكى زىگامى (ۈك خال)؛ خال.
- birthplace** (būrh'plās'), *n.* (۱) شۈنى لىدايىكپون (خانۈ، شار ... ھتد). (۲) شۈنى دەستپىنكەردن يا لىدايىكپونى شىتىك: (the ~ of democracy)
- birth rate**, پۇزى مىندالپون؛ لىدايىكپون؛ بۇ زامەيەكى تايىبەتى خەك لى ئارچەيەكى تايىبەتدەۈ لى ماۋەى سالىكىدا.
- birthright** (būrh'rīt'), *n.* (۱) مافى زىگامى مۇۋە (لەبەر لىدايىك - بونى لى ۈلەتەك يا خىزانىكى تايىبەتدەۈ). (۲) مافى كېرە گەرە يا كچە گەرە.
- birthroot** (būrh'rōot', būrh'rōot'), *n.* گۆلە سىان؛ پۈرەككە گۆلى سى پەك دەگەرتەۈ لى توخى شلىرە.
- birthstone** (būrh'stōn'), *n.* بەردىكى بەنرخە نىشانەى مانكى لىدايىكپونى كەسكىكە.
- birthwort** (būrh'wūrt'), *n.* (۱) پۈرەككە يارمەتى مىندال لىدايىك - بون دەۋات. (۲) birthroot.

bitch

- bis** (bis), *adv.* دوۋبارە؛ دوۋبارەى كەرەۈ (مۇسقىقا).
- biscuit** (bis'kit), *n.* (۱) پىسكوت؛ پىسكوت (۲) پەشكەلە؛ گەنم رەك. (۳) گۆزەۋىزەى سۈرۈمەكراۈ بەلەم ھىشتا ساف نەكراۈ.
- bisect** (bi-sekt'), *v.t.* (۱) كەردن بە دوو كەرتەۈ؛ لىتەكەردن. (۲) كەردن بە دوو بەشى ۈك يەكەرە (ئەندازە).
- v.i.** بون بە دوو بەشەۈ (پوپار، پۇكە)؛ لىق ئى جىابۈرە.
- bisection** (*n.*).
- bisector** (bi-sek'tēr), *n.* (۱) لىتەكە؛ بەشكەر؛ دوۋكەرتەر. (۲) ھىلى گۆشەلەكەر (ئەندازە).
- biserrate** (bi-ser'it, bi-ser'āt), *adj.* قەرەگ گىرەگ گىرەگ (گەلە).
- bisexual** (bi-sek'shō-əl), *adj.* (۱) ئىرو مى؛ ئىرو مىيى؛ تايىبەتى بە ئىرو مى. (۲) ئىرەمۈك؛ ئىرەشەۈ مىيىشە (پۈرەك، گىلەن). (۳) لىگەل ئىشۈۈ پىۋايشەۈ جۈت دەپت (پىۋ، ئىن)؛ دوۋسەرە. (۴) ئىرەمۈك. (۵) كەسكىكە لىگەل ئىشۈۈ مىيىشەۈ جۈت دەپت؛ *n.* كەسكىكە كە جەز لى ئىشۈۈ پىۋايشەۈ دەكەت.
- bishop** (bish'ap), *n.* (۱) سەرەك قەشە: (۲) قىل (يارى شەترەنج). (۳) خوارەنەرەيكە لى مەۋى خۇشاۈ دەكەرت.
- bishopric** (bish'ap-rik), *n.* (۱) سەرەك قەشەنىش. (۲) پەۋىيەۈ دەسەلەتى سەرەك قەشە.
- bismuth** (biz'mōth), *n.* بىزموت؛ ماددەيەكى كىمىيەيە لى دەرشتەۈ بەكارەھىنەرت.
- bison** (bi's'n, bi'z'n), *n.* بايسون؛ گايەكى ئەمەرىكى پەشتالەى يالدارى شان پىشت كۇماۋەى شاخ كورت ۈۈشتاۋەى؛ كامىشى ئەمەرىكى.
- bisque**

black

- (۲) پوره کینکی خۆمهلواسره.
- (۲) ترشی و شیرینی؛ تالی و شیرینی؛ میخوشی؛ خوش و ناخوش.
- (۱) ترش و شیرین؛ تال و شیرین؛ میخوش.
- (۲) خوش و ناخوش: (*~ memories*).
- bitumen (bi-tōō'mən, bi-tū'mən), *n.* بیتومین؛ قیر.
- bituminize (bi-tōō'mə-nīz', bi-tū'mə-nīz'), *v.t.* کردن به قیر.
- bituminous (bi-tōō'mə-nəs, bi-tū'mə-nəs), *adj.* قیرین؛ قیریایی.
- bituminous coal, خملووزی قیردار.
- پیشی دموتزیت: ("soft coal").
- bivalence (bi-vā'ləns, biv'ə-ləns), *n.* جوت هاومیزی.
- bivalent (bi-vā'lənt, biv'ə-lənt), *adj.* (۱) جوت هاومیز. (۲) دووانه (کرؤمؤسوم).
- bivalve (bi'valv'), *n.* (۱) گیاندارکی ثای دووقاوه (په کینکیان). (۲) له سهرهوه و ثای تریان له خواروهیه و پیکهوه نووساون.
- (۲) تۆوی دووللیقانه یا دووزمانه (پوه کفناسی).
- (۱) دووقاوه؛ دووقاوغی. (۲) دووللیقانه؛ دووزمانه.
- adj.* -bivalvate; bivalvular (*adj.*).
- bivouac (biv'ōō-ak', biv'wak), *n.* (۱) پاسهوانی شو. (۲) چادرگایهکی سهرهوهی له شکر له دهشتدا.
- v.t.* چادر هلدان له دهشتدا بۆ سهرهوهیک له لایهین له شکرهوه.
- biweekly (bi-wēk'li), *adj. & adv.* (۱) دووهفتیمی (گۆنار، کۆن). (۲) ههر هفتیه دوو جار.
- n.* گۆنارکی دووهفتیمی؛ گۆنارکی دووهفتانه.
- (*a ~ journal, publication, etc.*)
- biyearly (bi-yēr'li), *adj. & adv.* (۱) ههر دوو سال جاریک. (۲) ههر سالی دوو جار.
- bizarre (bi-zār'), *adj.* نۆر سهر (شیره، پوخسار، شتوان، پهوشت، خوو، بار)؛ سهر؛ لهگهله یک نهگوجاو؛ ناویزه.
- (*~ situations, habits, acts, etc.*)
- (۱) نهینیی درکاندن.
- blab (blab), *v.t. & v.i.* (۲) چهنه باری کردن؛ نۆزوی کردن؛ ههلهوهی کردن.
- n.* (۱) چهنه باری؛ نۆزوی؛ ههلهوهی. (۲) چهنه باری؛ نۆزوی؛ ههلهوهی؛ کسینکی چهنه باری.
- blabber (blab'ēr), *n.* کسینکی چهنه باری یا نۆزوی.
- v.t. & v.i.* [Obs. or Dial.] چهنه باری کردن؛ چهنه دان؛ نۆزوی کردن.
- blabbermouth (blab'ēr-mouth'), *adj.* دم شو.
- black (blak), *adj.* (۱) پهش. (۲) پهشکله؛ پهشباو.
- (۲) قول؛ قوله پهش. (۴) تاریک. (۵) پیس؛ پیس و پوخل.
- (۶) پهشیوش. (۷) بهد؛ نۆر خراپ (کردهوه)؛ نۆر ناپهسهند: (*~ deeds*).
- (۸) شوورهیی؛ ههیا بهر؛ شهرمه زارکهر.
- (۹) ناخوش؛ تاریک؛ پهش: (*a ~ day, period, etc.*).
- (۱۰) مرمۆن؛ توره. (۱۱) بهین شیر (قاوه)؛ پوت: (*~ coffee*).
- (۱۲) بئ هیوا؛ تاریک: (*a ~ future*).
- (۱۳) [Colloq.]، نیککار خراپ (مروغ): (*a ~ villain*).
- n.* (۱) پهنگی پهش؛ پهش. (۲) پهلهی پهش؛ پهله؛ پیسی. (۳) خمی پهش؛ بویه پهش. (۴) جل و بهرگی پهش (پرسه). (۵) قول؛ قوله پهش.
- v.t. & v.i.* (۱) پهش کردن؛ پهشکردنهوه؛ پیس کردن. (۲) بویاخی پهش لیدان (پیلای)؛ بویاخی پهش کردن.
- black out, (۱) کۆژاندنهوه به پینووس یا بویه (نوسراو)؛ پهشکردنهوه. (۲) کۆژاندنهوه کارهبا (به دهسه نهفست وهک له کاتی جهنگدا، به ناچاری، به پیکهوت). (۳) بوورانهوه؛ له هۆش خۆ چوون.
- in the black, قهرار نییه (کۆمپانیا، دهزگا، کاسبی).

bitchy

- (۲) قهجه؛ تافره تیکی سووک و بئ ههیا.
- v.t.* [Slang], سکالاکردن؛ مۆله بۆن کردن: (*He ~es all the time.*).
- v.t.* [Slang], (~ up), تیکدان؛ به ناقلایی و خرابی کردن.
- bitchy (bich'i), *adj.* بهدخوا؛ به کینه؛ ناپهسهند؛ قهجهانه.
- bite (bit), *v.t.* (۱) گازینگرتن؛ قهپ لینگرتن؛ قهپال لینگرتن. (۲) پیوه دان (مار)؛ گهستن؛ گهزین. (۳) برین. (۴) تووزاندنهوه؛ چووزاندنهوه. (۵) گرتن؛ چنگ؛ گرتن بۆ قایم (مهکینه). (۶) خورانهوه (ژهنگ).
- v.t.* (۱) گازینگرتن؛ قهپ لینگرتن؛ قهپال گرتن: (*That horse ~s.*). (ب) (~ into; ~ at), گازینگرتن.
- (۲) چووزانهوه؛ تووزانهوه؛ برین: (*the cold wind ~s.*).
- (۳) پیوه دان (مار)؛ گهستن: (*These snakes don't ~.*).
- (۴) دان خواردن (ماسی)؛ قهپ له دان گرتن (پراوه ماسی): (*The fish didn't ~ today.*)
- (۵) بهتلهوه بۆن؛ ههلهه تان.
- n.* (۱) گاز؛ قهپ؛ قهپال.
- (۲) چووز مهجان؛ بری: (*There is a ~ to his words.*).
- (۳) شوین گاز؛ برین؛ شوینی گهستن یا پیوه دان: (۴) قهپال؛ پردهم.
- (۵) گرتنکی به قایم یا به توندی. (۶) قراغ یا پوویهکی شتگر.
- (۷) [Colloq.] ژهمنکی بچوک؛ پارو: (*Let's have a ~.*).
- (۸) چۆنیتی لیکهانی بری سهرهوه و خواروهی ددان (دانسازی).
- (۹) خورانهوه (ژهنگ، تیزاب).
- bite a person's head off, نۆر له تووپه بوون.
- bite off more than one can chew, ههولدانی کردنی کاریک که.
- له تواندا نه بیت؛ خۆ تووشی سهرنیشه کردن.
- bite the bullet, شان دانه بهر نه کینکی گران و ناخوشی نازیانه.
- bite the dust (or ground), (۱) کۆژان (بهتایهتی له جهنگدا)؛ مردن. (۲) بهزین؛ ریسوا بوون.
- bite the hand that feeds one, بهدنهکی کردن؛ سیله بوون.
- biting (bit'in), *adj.* (۱) تیز؛ بێر؛ سارد و ناخوش (ب): (*a ~ wind*). (۲) دل نارادهر؛ جهرگی: (*~ words*).
- bitstock (bit'stok'), *n.* دهسکی درهوشه و نامیری کونکهری تر.
- bitt (bit), *n.* سنگی گوريس تیره پینچهر له سهر کشتی.
- v.t.* گوريس با پیت له سنگهوه پینچان.
- bitten (bit'n), *past participle of bite.*
- bitter (bit'ēr), *adj.* (۱) تال؛ تفت؛ تفت و تال: (*a ~ taste*). (۲) داخ له دن؛ دلپێ؛ رقاوی.
- (*He is very ~ about being fired from his job.*)
- (۳) ناخوش (*~ hardships*).
- (۴) بێر ووتنه؛ جهرگی: (*~ words*).
- (۵) قیناوی؛ خوتنخوار؛ باوه کۆژ (دوژمن): (*~ enemies*).
- (ب) پیس (مهجان)؛ نۆر خراپ و به کینه: (*a ~ quarrel*).
- (۶) تال؛ مهجان؛ ناخوش: (*the ~ truth*).
- n.* ناخوشی؛ تالی: (*Take the ~ with the sweet.*).
- v.t. & v.i.* تال کردن؛ تال بوون؛ ناخوش کردن؛ دل پر کردن له داخ.
- bitterly (*adv.*); bitterness (*n.*).
- bitter end, سهره گوريس (کشتی).
- to the bitter end, (۱) ههتا دوايي نهگهرچی تال و ناخوشیش بیت. (۲) ههتا مردن؛ ههتا دوا ههناسه: (*They fought to the bitter end.*).
- bittern (bit'ēm), *n.* باندیهیکی لاق و ده نووک درنزه له توخی شینه- شاهویه.
- bittern (bit'ēm), *n.* شلهیکی تاله ده مینیتمهوه پاش دهرمینانی خوئی.
- له ناوی دهریا.
- bittersweet (bit'ēr-swēt'), *n.* (۱) پوره کینکی ژههراییه کوله کدی. (۲) شرخه راییه و بهرهمی وهک تووتیکه و ترش و شیرینه.

blackamoor (blak'ə-moor'), n.

(۱) قول: قوله‌پرش.

(۲) کەسێکی ڕەشکەله.

black-and-blue (blak'ən-blōd'), adj.

شین و مۆر بۆه‌تەرە!

برینداربوو

black and white, (Put your agreement down in black and white.)

(۱) بە نووسن: بە چاپ: بە نووسن یا چاپکردن.

(a black and white picture)

(۲) ڕەشو سپی (وێنە، دیمەن، فیلم).

(He views all issues in black and white.)

black art,

جادو و گەری: جادوو یازی.

blackball (blak'bōl'), n.

(۱) تۆپێکی ڕەشی بچکۆلەیه جاران

دەخوازە ناو سنووقی دەنگدانەرە بۆ دەرپرینی ناپەرەیی بەرامبەر کەسێک یا

شتێک (دەنگێکە دژی کەسێک یا شتێک (دەنگدانی نەهێش).

v.t.

(۱) دەنگدان دژی کەسێک (بەتایبەتی دژی وەرگرتنی بە ئێمدا)

پێشخراویک (۲) تەرکردن: ئاواژکردن: لە کۆمەڵدا جێگە نەکردنەرە.

black bass,

جۆرە ماسی یەکی پواری ئەمریکی

black bear,

وورچی ڕەش (ئەمریکی و ئەفریقای).

black belt,

(۱) [B-B-] ناوچەی قۆلەرەشەکان لە خواری ئەمریکا.

(۲) گەرەکی ڕەشەکان: گەرەکی قۆلەرەشەکان. (۳) خاکیکی ڕەشو بەپیت.

(۴) (ل) پلەی لێهاتوو یا ھەرە بەرز لە یاری جۆدز یا کاراتە یابانیدا.

(ب) پشتمنیکی ڕەشە کەسێک بە ھەم پلەیه گەیشت دەیدرێتی وەک بڕوانامە.

(ج) کەسێکە بە ھەم پلەیه گەیشتێت.

blackberry (blak'ber'i, blak'bēr-i), n.

توتەرک.

black bile,

ڕەشاو یەکیکە لە چوار شلەی ناو لەشی مرۆڤا کە پێشبینان

بڕوایان وابوو دەبێتە ھۆی خەمباری.

blackbird (blak'būrd'), n.

جۆرە بالندە یەکی ڕەشە نەرەندە

جۆلەکیەک دەبێت.

blackboard (blak'bōrd', blak'bōrd'), n.

تەختە ڕەش

(قوتابخانە)

black book,

لیستەی ڕەش: ناری کەسانی ناپەسەندی تێدا یە.

be on one's black book,

لەسەر لیستەی ڕەشی کەسێک بوون!

بە چاویکی باش سەیر نەکران لە لایەن کەسێکەرە.

blackboy (blak'boi'), n.

(۱) جۆرە پوورەکی.

(۲) کۆرە ڕەش: ناویکی سووکە بە قۆلەرەشەکان دەوترێت.

black buck,

ناسکی ڕەش: ناسکیکی شاخ درێژی پشت ڕەشباری

ژێرسک سپی یە.

blackcap (blak'kap'), n.

گۆکۆرە.

black coffee,

قاوێ پووت. واتە بەبێ شێر و شەکر.

Black Death,

نەخۆشی قاعوونە ڕەشە (کە لە سەدەی چوارەمدا لە

ئەوروپا و ئاسیادا خەلکی زۆر کوشت)

black diamonds,

خەلوون.

blacken (blak'n'), v.t.

ڕەش بوون: ڕەش ھەلگەران: تاریک بوون.

v.t.

(۱) ڕەش کردن: ڕەشکردنەرە.

(۲) نارێژاندن: لە کەدارکردن: (to ~ someone's reputation).

black eye,

(۱) چاوی ڕەش: چاوی ڕەش.

(۲) چاوی شین بۆنەرە (بە مستەکۆلە): (to give someone a black eye).

(۳) [Colloq.] (ل) ناوێزان: شوورەیی: شەرمەزاری.

(ب) ھۆی ئەم شەرمەزاری یە.

black-eyed pea,

لۆببای ووشک: لۆببای ماشە سپی.

blackface (blak'fās'), adj.

(۱) دەم و چاوی ڕەش: دەم و چاوی ڕەشکار.

(۲) تاییبەتی بە تاییب ڕەشی گەورە (چاپەسەنی).

n.

(۱) قۆلەرەشێکی تاییبکی مۆسیقا و گۆرائی یا خۆنوواندن.

(۲) ئەکتەرێک کە بە نارایشت خۆی دیمکات بە قۆلەرەش بۆ خۆنوواندنی.

(۳) ئەم نارایشت کردنە. (۴) تاییب ڕەشی گەورە (چاپەسەنی).

blackfellow (blak'fel'ō), n.

قۆلەرەشێکی خێلە بنەچەییەکانی

ئۆستورالیا (لەپووری سووکەییە).

black flag,

ئاڤای چەتە: ھەری (کە بریتی یە لە کاسەریکی سپی و

دووی ئێسقانی چەپ و راست لە ھەنگراو لەسەر قوماشێکی ڕەش).

Black Friday,

(۱) ھەینی یەکی کارەساتاوی.

(۲) ھەینی: باش: یادی ئەم ھەینی یە کە دەلێن عیسا تێیدا زیندوو

بوو ھەتەرە دوا ھەلواسینی، وە پێی دەوترێت: "ھەینی ڕەش".

چونکە لە یادکردنەری ئەم پۆزەدا قەشە بەرگی ڕەش دەپۆشن.

black grouse,

بالندە یەکی کۆی ئوروپایی و ئاسیایی یە لە مەیشک

دەچیت.

blackguard (blag'ērd, blag'ārd), n.

(۱) کەسێکی دەم پەسی

جێئۆفۆش: (۲) کەسێکی بەدخواز و ناپەسەند و ناکەس بەچە.

adj.

(۱) دەم پەس: جێئۆفۆش: (۲) ناکەس بەچە: پەس: بەدخواز: نزم

v.t.

جوێن پێدان: قەسە پەس پێ ووتن.

v.t.

ناکەس بەچەیی کردن: بەدکاری کردن: پەروەشتی نزم نوواندن.

blackhead (blak'hed'), n.

(۱) جۆرە مرایی یەکی سەر ڕەشە!

ھەر بالندە یە کە سەر تەپلی سەری ڕەش بێت.

(۲) زێبکە یەکی قنچە ڕەشە لە دەم و چاوی دیت.

(۳) نەخۆشی یەکی قەلەمۆنە تووشی جگەر و پۆینی دەبێت.

blackheart (blak'hārt'), n.

(۱) گێلاسیکی ڕەشە لە دڵ دەچیت.

(۲) نەخۆشی یەکی پەتاتە یە.

black-hearted (blak'hār'tid), adj.

پیاو خراپ: پەس و ناپەسەند.

blacking (blak'ing), n.

بۆیاخی ڕەش (بۆ پێلار).

blackish (blak'ish), adj.

ڕەشکەلە: ڕەشبار: ڕەشکار.

blackjack (blak'jak'), n.

(۱) ھەفری مە ی خواردنەرە یە لە کۆندا لە

چەرم درووست ھەکا. (۲) black flag.

(۳) کوتەکی بچوکی چەرم تێگراو دەسکەکی قایشە.

(۴) جۆرە داربەرە یەکی بچوکی توێکل ڕەشە لە پۆزەلاتی ئەمریکا.

v.t.

(۵) بیست و یەك (یاری کاغەز، قوما).

v.t.

(۱) کوتەک لێدان: بە کوتەک لێدان.

(۲) بە زۆری کوتەک شت پێکردن: بە ھەرەشە پێکردن.

black knot,

گەری ڕەش: نەخۆشی یەکی گێلاس و ھەلووژە یە بریتی یە لە

گەری ڕەش کە تووشی لاقەکانی دەبێت.

black lead, = graphite.

blackleg (blak'leg'), n.

(۱) نەخۆشی یەکی کوشندە یە تووشی چوار-

پەلی مەرو ڕەشە و لاخ دەبێت (۲) نەخۆشی یە کە قەدی پوورە ڕەش ھەندە گەزیت

(۳) قوما ریا: قوما رچی یەکی گزیکەر.

(۴) [British], کەسێک کە لە جێی کرێکاری مان گرتوو کار دەکات.

black-letter (blak'let'ēr), adj.

(۱) بە تاییب ڕەشی قەلەو چاپکار.

(۲) بەدووم: ناپەختەمەر.

black letter,

جۆرە تاییبکی قەلەوی چاپکردنە لە کۆندا بەکار دەھێنراو

ئێستاش لە ئەلمانیا ھەر بەکار دەھێنرێت.

blacklist (blak'list'), v.t.

خستەسەر لیستەی ڕەش، واتە ناپەسەند:

(to ~ a person, company, country, etc.)

لیستەی ڕەش (کە بریتی یە لە ناری ئەم کەسانە ی بە خراپ و ناپەسەند

دانراون).

black magic,

جادو و گەری ڕەش (کە بۆ کاری خراپ بەکار دەھێنرێت).

blackmail (blak'māl'), n.

(۱) سەرانی. (۲) پارە ئێ کێشانەرە بە

ھەرەشی ئاشکارا کردنی کارێکی ئابرووی ی تاوانێکی ئەم کەسە.

(۳) پارە یەکی کێشراو ی وەھا بە ھەرەشە.

v.t.

(۱) پارە ئێ کێشانەرە بە ھەرەشی ئاشکارا کردنی کارێکی ئابرووی ی

تاوانێکی ئەم کەسە. (۲) بە زۆری ی بە ھەرەشە شت پێکردن.

-blackmailer (n.).

Black Maria,

ئوتومبیلی گواستنەرە ی بەند لە بەندێخانەرە بۆ

شوێنی تر.

black mark

black mark, لهکەیی رەش (بەدوای کەسێکەوه)؛ لهکە (ناویانگ)
black market, بازاڕی رەش
black mass, نوێژکردن و نینجیل خوێندنهوه به کۆمهڵ بۆ لاسایی کردنهوه و گانته‌پینکردن

Black Muslim, قوله‌ڕه‌شیکی نه‌مه‌ریکایی موسولمان
blackness (blak'nis), n. (١) رەشی (٢) تاریکی
black oak, داره‌یه‌پوری رەش؛ داری نەم دره‌خته
blackout (blak'out), n. (١) کوژانه‌وه‌ی چرای سه‌ر شانۆ له‌ کۆتایی (٢) کوژانه‌وه‌ی چرای کاره‌بای ناوشار (له‌ ترسی هێرشێ دژمێن یا له‌ به‌ر شکانی مه‌کیته‌ی کاره‌بایی)؛ بێ کاره‌بایی
 (٣) له‌ هۆش خۆ چوون؛ پورانه‌وه‌یه‌کی کورت
 (٤) ڕینگه‌ نه‌دان به‌ بڵاوکردنه‌وه‌ی ده‌نگوباس (له‌ لایه‌ن میری یا لایه‌کی تهره‌وه‌):

(The government imposed a news ~.)

black pepper, ناله‌ت
blackpoll (blak'pōl'), n. کلاوکه‌په‌ر
black sheep, (١) مه‌ری رەش

(٢) کەسێکە که‌ خه‌زانه‌که‌ی خۆی یا کۆمه‌له‌که‌ی به‌ ناپه‌سه‌ندو ده‌ره‌کی و هه‌یج و پووجی دابنێن؛ کەسێکی ناوهر.

black shirt, Black Shirt, کراس رەش؛ نه‌دامێکی خه‌زی
 فاشه‌ستی ئیتالی یا نازی نه‌لمانیا که‌ کراسی ره‌شیان له‌ به‌ر ده‌کرد.

blacksmith (blak'smith), n. (١) ناسنگه‌ر؛ ناسن کۆت
 (٢) ناله‌ند

blacksnake (blak'snāk'), n. (١) ره‌شمار؛ ره‌شمارێکی بێ زه‌هری
 نه‌مه‌ریکیه‌ (٢) قامچه‌یه‌کی هۆنراوه‌ی درێژه‌.

blackthorn (blak'thōm'), n. Also sole, مه‌لوژه‌ ره‌شه‌؛ مه‌لوژه‌ کبوی

black tie, (١) بۆینباخی که‌وانه‌یی رەش (له‌ کاروباری نهمچه‌ په‌سمیدا
 له‌ به‌ر ده‌گرتن) (٢) به‌رگی نهمچه‌ په‌سمی شه‌وی پیاو بۆ چوونه‌ ده‌ره‌وه‌.

blacktop (blak'top'), n. قه‌یری قه‌رتار؛ نه‌سه‌فله‌ت
 قه‌رتاوه‌کردن

black vomit, (١) په‌شانه‌وه‌ی رەش (٢) تا؛ له‌رزوتا
 (١) دارگوێزی رەش (٢) داری نەم دره‌خته (٣) گوێز

black-water fever, له‌رزوتا به‌کی هه‌ندێك جار كوشنده‌یه‌ نیشانه‌که‌ی
 میزی خوێناوییه‌.

black widow, مێینه‌ی جالجانۆکه‌یه‌کی زه‌هراوی نه‌مه‌ریکیه‌،
 پێی ده‌وترێت "بیوه‌ژنه‌ ره‌شه" چونکه‌ پاش جوت بوون نێره‌که‌ی ده‌خوات.

bladder (blad'ēr), n. (١) میزه‌لدان (٢) چووبی توپ
 (٣) کیسه‌ی پڕ هه‌وای هه‌ندێك پوهه‌کی ناویه‌

bladder worm, کرمی میزه‌لدان؛ کرمۆکه‌ی کرمی شریقه‌یه‌
bladdery (blad'ēr-i), adj. (١) میزه‌لدانی؛ له‌ میزه‌لدان ده‌چێت.

(٢) میزه‌لداندار

blade (blād), n. (١) چل؛ ته‌له‌ گه‌یا؛ چله‌ گه‌یا: (a ~ of grass).
 (٢) گوێزان (٣) (١) ده‌م (چه‌قۆ، گوێزان، داس، خه‌نجەر، سه‌ول... هتد).

(ب) پانایی نەم تیغانه‌ (ج) په‌روانه (پانکه، فه‌زکه، هه‌لیکۆپته‌ر).
 (٤) ئه‌نساقه‌نکی پان و ته‌خت وه‌ک ده‌فه‌ی شان: (the shoulder ~).

(٥) شیر؛ شمشیر (٦) شیرپاز
 (٧) پیاویکی گه‌نجی بێباکی هه‌له‌شه‌.

(٨) پانایی گه‌لایه‌ک (٩) پانایی زمان

-bladed (adj).
bladebone (blād'bōn'), n. = shoulder blade.
blah (blā), n. & interj. [Slang], قسه‌ی هه‌یج و پووج؛

قسه‌ی قه‌یرو بێ مانا.
blain (blān), n. تلووق؛ بلاق؛ بلاق؛ ناوساوی به‌کی سووره‌له‌که‌راو.
blamable, blameable (blām'ā-b'l), adj. نۆمه‌ هه‌له‌ده‌گرتن؛

blank

گوناهه‌بار؛ تاوانه‌بار؛ سووچدار.
blame (blām), v.t. (١) نۆمه‌کردن؛ تاوانه‌بارکردن؛ سه‌ره‌نه‌شت کردن.
 (٢) (on ~)، کردنه‌ مل (که‌م و که‌ووبی):

(to ~ a shortcoming on somebody)
 (١) نۆمه‌؛ سه‌ره‌نه‌شتی. (٢) خه‌تا؛ سووچ.

be to blame, خه‌تا به‌ار؛ سووچدار؛ گوناهه‌بار.
 (He is to blame for our defeat.)

bear the blame, له‌ نه‌ستۆدا بوون (که‌م و که‌ووبی)؛
 خه‌تا گرتنه‌ نه‌ستۆی خۆ.

blame on, خه‌تا کردنه‌ مل.
lay the blame on, خه‌تا کردنه‌ مل:

(He always lays the blame on someone else for his failures.)
blamed (blāmd), adj. & adv. [Colloq.], به‌ له‌مه‌نت بوو؛

له‌مه‌نتی.
blameful (blām'fəl), adj. نۆمه‌بار؛ خه‌تا به‌ار؛ سووچدار؛ گوناهه‌بار.

blameless (blām'lis), adj. بێ خه‌تا؛ بێ گوناهه‌؛ نۆمه‌ ناگرتن.
blameworthy (blām'wūr'thi), adj. نۆمه‌بار؛ نۆمه‌ هه‌له‌ده‌گرتن؛

گوناهه‌بار؛ سووچدار.
blanch (blanch, blānch), v.t. (١) سپه‌کردنه‌وه‌؛ سپه‌کردن.

(٢) زه‌رد هه‌لکه‌ران؛ سپه‌ هه‌لکه‌ران.
 (٣) پێست لێگه‌ردنه‌وه‌ به‌ ئاری داخ (چێشت لێتان).

(٤) داپۆشین بۆ خۆی له‌ نه‌دان (پوهه‌کناسی).
 (٥) (١) سپه‌کردنه‌وه‌ به‌ تیزاب (کانزاسازی). (ب) قه‌لایی لێدان.

v.t.
blanch (blanch, blānch), v.t. سپه‌ بوونه‌وه‌؛ سپه‌ بوون؛ زه‌رد هه‌لکه‌ران.
 هه‌له‌سه‌مینه‌وه‌ پاک کردن (ناسک)؛

تی ته‌قاندن.
bland (bland), adj. (١) ناسک؛ جوان (په‌روشته‌)؛ هه‌ین؛ له‌سه‌رخۆ:

(He has a ~ manner.)
 (٢) تیزو تال نه‌یه‌: (~ medicine).

(٣) خۆش (ناوهمه‌را).
 (٤) بێ تام (خواه‌مه‌مه‌ی)؛ خا: (a ~ diet; ~ food).

(٥) ووشه‌ی ناخۆش؛ مرده‌و (مه‌جان)؛ قه‌لب.
-blandly (adv.); **blandness** (n.).

blandish (blān'dish), v.t. & v.i. مه‌رایي کردن؛ کلکه‌مه‌قن بۆ کردن؛
 پشی پشی بۆ کردن؛ زمان لووسی کردن.

-blandishment (n.).
blank (blānk), adj. (١) به‌تال؛ سپه‌؛ هه‌یج تێدا نه‌هه‌وسراو:

(a ~ sheet of paper)
 (٢) [Rare]، سپه‌؛ بێ ره‌نگ.

(٣) نیشانه‌ی تێ نه‌گه‌یه‌شتن یا بێباکیه‌ (سه‌یرکردن)؛ مرده‌و (هه‌سته‌):
 (~ looks)

(٤) به‌تال؛ بێ په‌روا؛ بۆش: (My mind is ~).
 (٥) بێ به‌را؛ بێ سوود: (~ efforts; ~ years).

(٦) ته‌راو؛ سه‌ریکه‌؛ بێ ته‌م لاو ته‌ولا: (a ~ denial of the charges).
 (٧) بۆش؛ هه‌یج.

(١) بۆشایی؛ شوێنی به‌تال (په‌سته‌): (Fill in the ~s.).
 (٢) ئه‌سته‌مه‌را.

(٣) به‌تالی (شوێن، کات)؛ بۆشی: (a ~ in her life).
 (٤) نیشان. (٥) ناوچه‌ی نیشانه‌ک. (٦) به‌لیتی دۆپاو (هه‌یه‌هه‌خت).

(٧) گه‌له‌؛ گه‌له‌ی بێ نه‌خش و نیگار. (٨) لێشه‌کی به‌تال.
 (٩) نه‌م نیشانه‌یه‌ (-) که‌ نیشانه‌ی وشه‌یه‌کی لا به‌راوه‌ له‌ نووسراوێکدا وه‌ک

جوێن یا قسه‌ی ناشرین.
v.t. (١) (out ~)، شارده‌وه‌؛ داپۆشین؛ له‌ چاو وون کردن.

(٢) به‌تال کردنه‌وه‌؛ لا به‌ردن؛ کوژاندنه‌وه‌.
 (٣) ڕینگه‌ نه‌دان به‌ یاریکه‌ری به‌رامبه‌ر که‌ هه‌یج بیا ته‌وه‌ (پێشپه‌کن).

blank check**-blankness (n.).****draw a blank,**

(۱) بلیتی دژواو پاکیشان (هایبخت).

(۲) [Colloq.] ژورکوتن! دژواندن! سمرنهکوتن.

blank check, (۱) چمکی سپی: چمکیکی نیمزاکراوه بهلام پر نکراوه توره.

دهدریت به کسینک خوی به نارمزوی خوی پری بکاتوره ووردی بکاتوره.

(۲) ینگدان به کسینک به پاره خمرج کردن یا دمسلات بکارهینان بپن سلور.

blank endorsement, نیمزاکردنی چمکیکی سپی بن ناوونوس

کردنی نمر کسسی مافی ووردکردنوهی هییه، واته همرج کس چمکهکی

دهست کسوت بوی هییه ووردی بکاتوره.

blanket (blan'kit), n. (۱) پتو! بهتانی! پنخهف.

(۲) چپ! شتیکی پارخاو (مهجان). (a ~ of leaves, snow, etc.).

adj. گشتی: گشتگر (a ~ statement; a ~ insurance policy).**v.t.** (۱) داپوشین (به بهتانی یا شتیکی وها).

(۲) بهسردادان و هوا ئی برین.

(۳) همموگرتهنوه بهین جیاواری: (The new law ~s the nation.).

(۴) با ئی برین (کشتی با).

(۵) دهنگ ئی برین! داپوشین و بن دهنگ کردن.

(A powerful radio station ~s a weaker one.)

blankly (blan'li), adv. (۱) بهین هساتنه! به پووخسارنکی بوشو.

(۲) بهتواری! له هممو پوویهکوره.

blank verse. [Rare] (۱) هونراوهی بن دهستور! هونراوهی بن قافیه.

(۲) هونراوهی بن قافیه که همر دیزری پینج چووته برگه هییه (وه):

شانوگرهیهکانی شکسپیر.

blare (blâr), v.t. & v.i. (۱) دهنگی بمرز لیوههاتن (رادیو).

به دهنگی بمرز کردنوه (رادیو، موسیق).

(۲) هاورکردن! قیراندن: (He ~d out a warning.).

n. (۱) قیره! دهنگنکی بمرزی کهپهنا ناسان. (۲) بریقه! زهقی (پهنگ).

(۳) کشوفش! بهدربه.

blarney (blâr'ni), n. معرای! پشی پشی! کلکهلهقی.**v.t. & v.i.** معرای کردن! کلکهلهقی کردن.**blasé (blâ-zâ', blâ'zâ), adj.** (۱) تیزی خواردوه له خوشی و

پاواردن و لی بیژار بووه. (He has a ~ attitude.).

(۲) بن تاقهت! گوئی پین ندهر! بیناک.

blaspheme (blas-fêm'), v.t. & v.i. (۱) کفرکردن

(۲) جوین دان! قسهی پیس کردن.

-blasphemer (n.).**blasphemous (blas'fi-məs), adj.** پرنزنگر له شتی پیژژ! کلرکهر.

(a ~ individual)

-blasphemously (adv.); blasphemousness (n.).**blasphemy (blas'fi-mi), n.** (۱) کفر. (۲) پرنزنگر بوشی پیژژ.**blast (blast, bläst), n.** (۱) بایمکی قایم! پهشبا! باهملکردن!

توورژی با. (۲) فووپیاکردن (شاو، کهپهنا)! دهنگی نهم فووپیاکردن.

(۳) توروژمینکی بههیزی بای دهستکرد.

(۴) توروژی بای کانزا توواندنوه (بئ یارمهتیدانی سووتاندن).

(۵) دهر (بهتایهتی هی پوهو و گیاندان! نه خوشی! دژوکه.

(۶) (۱) تهقینهوه (دینامیت)! تهقیکی زل! دهنگنکی گمره.

(ب) نهجامی تهقینهوهیکی وها.

(ج) دینامیت و تهقهمنی تر که له تهقینهوهی شاخ و گرد کون کردندا بئ

دروستکردنی ینگمویان بهکاردههینریت.

v.i. (۱) سیس بوئوه (به دهر یا نه خوشی)! ووشکیوئوه! قرچ هملینان!

فهرقان (۲) تهقین! تهقینهوه. (۳) دهنگنکی زل لیوههاتن.

v.i. (۱) فهرقان! قرچ پین هملینان (به دهر و نه خوشی)! سیس کردنوه.

(۲) تهقینهوه (به دینامیت)! پووخاندن! تهقاندن! هملگپانهوه (به تهقهمنی).

(۳) رنکهکردنوه (به تهقهمنی).

(۴) بران (هیوا)! پینشیل کردن یا سیرینهوه (ناوات).

blazer

(۵) [Slang] هیزش بردنوسر به دم: (to ~ a plan, person, etc.).

(۶) [Slang] (down ~), خستنهخواروه (به تهقه).

blast off, [Colloq.], فوین بئ ناسمان به هیزی تهقینهوه (مووشهک،

کشتی ناسمانی).

in (or at) full blast, به نهوپری توان! خیرایی، یا دهنگ بمرزییوه.**-blast (blast),** پاشگرنگه بهمانای: گمر! توو! چوکره! سرچاوه!

سهرتا.

blasted (blas'tid, bläs'tid), adj. (۱) هلقچاو! فهرتاو! دهرداوی.

(۲) لهعنتی! بهلای لیذا!

blastema (blas-tē'mə), n. پلاستیمه: سرجهمی خانگی ناوالمه

له سهرتای پیکهاتند.

blast furnace, کوردهی توواندنوه و پاکردنوهی کانزا.**blastie (blas'ti, bläs'ti), n. [Scot.],** کورتبالا! کورتهنه! کولهبنه.**blasto- (blas'tō, blas'tə),** پینشگرنگه بهمانای: ناوالمهیی!

گمرایی! چوکرهیی.

blastocyst (blas'tə-sist), n. = blastula.**blastoderm (blas'tə-dŭrm), n.** خانه دیوارییهکانی گمرای

چاک کراو که ناوالمهیی ئی پیدا دهییت.

blast-off (blast'ōf'), n. [Colloq.], تهقاندن و ناردنی مووشهک و

کشتی ناسمانی بئ ناسمان.

blastogenesis (blas'tə-jen'ə-sis), n. زاووزی کردن یا زیادبوون

به خونچمکردن.

blastomere (blas'tə-mêr'), n. خانگی گمرای چاک کراو.**blastosphere (blas'tə-sfêr'), n. = blastula.****blastula (blas'choo-lə), n.** بلاستوله: (۱) قوئانی سهرتایی ناوالمه.

(۲) ناوالمهیی نهم قوئانه.

blat (blat), v.i. بارپاندن (وه مپ) بژپاندن.**v.t.** قیراندن! به قیرهقیر ووتن.**blatant (blā'tant), adj.** (۱) قایم، بمرز، یا زل (دهنگ)! به دهنگی ناسان.

(۲) ناشکرا (کردنوهی ناشرین)! بئ پهره! هملتراو! زهق:

(a ~ violation of the law; a ~ lie)

(۳) [Rare] بژپهپکر (پهشهوولاخ).

-blatancy (n.); blatantly (adv.).**blather (blath'ēr), n.** قسهی هچوویوچ! قسهی قویر بئ تام.**v.t. & v.i.** قسهی هچوویوچ کردن! قسهی قویر بئ تام کردن.**blatherskite (blath'ēr-skīt), n.** (۱) کسینکی زوژوژ، چمنباز.

یا هملوهر. (۲) blather.

blaw (blò), v.t. & v.i. [British Dial. or Scot.], = blow.**blaze (blāz), n.** (۱) گر! کلپ! بلنسه: (a ~ off fire).

(۲) شوقنکی بههیزی زور پووناک! پووناکی! شوق.

(۳) تهقینهوه (تورپهی، هست)! هملچوون.

(۴) (pl.), نژرخ! جهمننم: (Go to ~!).

v.i. (۱) گرگرتن! کلپکردن! بلنسه هاتن. (۲) شوقدانوه.

(۳) هملچوون (تورپهی)! هاتنهجوش! تهقینهوه.

v.t. (۱) گر تپهردان! ناگر تپهردان! سووتاندن.

(۲) پووناک کردنوه! شوق پندانهوه.

blaze away, (۱) تلهنگ تهقاندن یک لهسر یک.

(۲) به گرمی قسهکردن.

blaze (blāz), n. (۱) مارو! پهلهیکی سبیه به نارجمانی وولاخوه.

(۲) نیشانهیکی هملکراو لهسر قهدی دارک (بئ دیاریکردنی پرنکهیک).

v.t. (۱) هملکندنی نیشانهیک لهسر توکللی درختیک.

(۲) نیشانهکردنی پرنکهیک به هملکندنی نیشانه لهسر قهدی دارو درخت.

blaze (blāz), v.t. جاپردن! بلاوکردنوه! بانگ بئ دان.**blazer (blāz'ēr), n.** (۱) چاکهتی سووکی بئ بر (لهگه! پانتولی پهنگ

جیاوازا لهبر دهکرت). (۲) جاپچی.

blazing star

- (۵) ده‌لاندن؛ تېزان (خوین، ئار، شله).
 (۶) پەنگدانمە (خوم، جل‌وبەرگ).
 (۷) لانه‌چوونی پەلەو دیاربوونی ماویەك پاش بۆیەکردن.
 (۸) برینی قەراغی زیاده (پەرتووک بەرگ تېگرتن، وینە، نەخشە).
 (۱) خوین بەردان؛ خوین ئی دەرھێنان؛ خوین لیگرتن.
 (۲) شیلە ئی دەرھێنان (لە قەدی پووەک درەخت بە برینیان).
 (۳) چۆراندنمە؛ بەتال کردنمە.
 (۴) [Colloq.] بە زۆر یا بە ھەرزە پارە ئی کێشانمە.
 (۵) برینی قەراغی زیاده (پەرتووک بەرگ تېگرتن، وینە، نەخشە).
 بەشی پەراویزی زیاده ئی بېراو (وینە، نەخشە، پەرتووک ... ھتد).
 قەراغی زیادهی ھەبە (کە دەبیت بېریت).
 (۱) خوین تێدا نەمان؛ لێھاتنی ھەموو خوینەکە.
 (۲) ئی کێشانمە ھەموو پارەو سەرمایە؛ ھېچ پێ نەھێشتن.
 (۱) خوین لیگر (پزیشکەوانی)؛ خوین لیوەرگ.
 (۲) کەسێکی خوین نەوێستاو (لەبەر نەمەینی)؛ ھیموڤیلیادار.
 گولی خویناوی پووەکێکە گولی پەمەیی وەک دڵ دەگرتن.
 لەکەدارکردن؛ پیس کردن (ناو)؛ تیکدان؛
 شیانندن.
 لەکە (ناو)بانگ؛ پەلە؛ پیسی؛ کەم‌و‌کووپی؛ ناتەواوی.
 سپیکردنمە؛ سپی بوون؛
 سپی ھەلگەپان.
 سەل کردنمە؛ گەپانە دوواو (لە ترسدا).
 (۱) تیکەلاوکردن (چەند جۆرە چا، تووتن، یا شتی).
 (۲) تیکەلاوکردن یا توواندنمە لەناو یەکتێدا (بۆیە ھونەرمەند).
 (۱) تیکەلاو بوون؛ بوون بە یەک بەتەواوی.
 (۲) گوتیان لەگەڵ یەک؛ سازان لەگەڵ یەک؛ شیان.
 (۱) تیکەلاو بوون؛ تیکەلاوکردن.
 (۲) شتیکی تیکەلاوکردن؛ تیکەل: (a ~ of coffee, tea, etc.).
 (۱) تیکەلاو (لەگەڵ ونسکی یا خواردنمە ټی).
 (۱) تیکەلاوگەر؛ نامیزیکێ کارەباییە.
 خواردنمەنی تیکەلاو دەکات بۆ لێنانی. (۲) تیکەلاوگەر (مۆڤ).
 جۆزیکە لە ماسی.
 blent (blend), alternative past tense and p.p of blend.
 سوربوونمەو ناوسانی پێتلوی چاو.
 ناسکەکیویەکی مارۆی ئەفریقاییە.
 (۱) پیوژکردن (۲) دۆعا بۆ کردن؛ دۆعای باش بۆ کردن.
 (۲) خوا پێدان: (She has been ~ed with beauty).
 (۴) دڵخۆش کردن؛ بوون بە ماوەی چاکە بۆ.
 (۵) پیوژبایی لە خۆ کردن؛ خۆ بە بەختەمەر زانی.
 (۶) پەرستن؛ شکۆپێدان.
 (۷) نیشانەیی خاچ کێشان بەسەر خۆدا.
 (۸) پاراستن لەلایەن خۆداوە.
 ئەو خدا ھاوارا!
 ئەم وتەبە بە کەسێک دەوترێت کە دەپێژێت: یا خێرا!
 خێر بیت! خێرا! سوپاس بۆ خدا! پێژمەت خوش.
 (۱) پیوژ. (۲) بەختیار؛ کامەران.
 (۳) بەختەمەر؛ خوا پێداو. (۴) لە کارامەندیەکی ھەتا ھەتادایە (ناپن)
 (۵) بەختەمەرگەر.
 (۱) پیوژان. (۲) بەختەمەران؛ بەھرەداران؛ خوا پێداوان.
 (۳) مردووانی خواپێخوشتبوو.
 ھەریەم.
 (۱) دۆعای خێرا؛ لە خدا پارێنمە.
 (۲) سوپاسی خدا کردن لەسەر خۆان.

blessing

- (۲) دەفری چیششت لێنان لەسەر پشکێز یا ئاگر.
 (۱) چەند جۆرە پووەکێکی گۆل ڕەنگینی ئەستێرەییە.
 (۲) کەسێک یا شتێک کە سەرئێز زۆر پادەکێشێت.
 (۳) [Obs.] ئەستێرە کێشاو.
 (۱) درووشمی سەر قەلغانی سوارچاک یا خانەدان.
 (۲) وینە یا باسی پوونکەرەوی درووشمێکی وەھا.
 (۳) خۆنوواندینکی کەش و فشانە؛ پێشاندانیک یا نوواندینکی سەرئێز پاكیش.
 (۱) بانگ بۆ ھەلەدان؛ جاپ بۆ دان.
 (۲) نەخشەکێشان یا باسکردنی درووشمی سوارچاک و بەگزەمیی.
 (۱) ھونەری نەخشەکێشان و باسکردنی.
 درووشمی سوارچاک و خانەدانی. (۲) درووشم یا ئالای سوارچاک.
 (۲) نوواندینک یا پێشاندانیک سەرئێز پاكیش.
 bldg., = building.
 (۱) ڕەنگ ئی لایردن بە ماددەیی کیمیایی یا تیشکی.
 خۆر (جل‌وبەرگ)؛ لەکە لە جل‌وبەرگ کردنمە (بە ماددەیی کیمیایی).
 (۲) سپیکردنمە (جل‌وبەرگ).
 (۱) ڕەنگ چوونمە؛ سپی بوونمە؛ کال بوونمە.
 (۱) ڕەنگ لایردن؛ لەکە لیکردنمە؛ سپیکردنمە.
 (۲) ڕەنگ لایەر؛ دەرمانی سپیکەرەو.
 سپیکەرەوی قوماش (مۆڤ، دەر، مەکینە،
 ماددەیی کیمیایی).
 (۱) تەختەیی درێژی بێ پشتی دانیشتنی
 یاریگای دەرەو.
 کارگەیی سپیکردنمە قوماش.
 تۆزی سپیکەرەو (جل‌وبەرگ).
 (۱) پووتەنی؛ پووت‌و‌قوت (دەشت).
 (۲) ڕەنگ زەرد؛ سپی ھەلگەراو (نەخۆش).
 (۳) سارد و سەخت و ناخۆش.
 (۴) دڵ بەستەر؛ دڵگەر؛ ناخۆش؛ تاریک؛ بێ ھیوا:
 (a ~ landscape, future, outlook, etc.)
 ماسی‌پەکی پووباری ئەوروپاییە لە پوولەکەکانی
 مرواری دەستکرد درووست دەکرتن.
 (۱) کزو لیل بوو بەھۆی فرمیسک و پێپۆقمە (چا).
 کوتوکۆز (۲) لیل؛ کز؛ نادیار.
 (۱) کزو لیل کردن بە فرمیسک و پێپۆق (چا).
 (۲) نیمچە شارنەوێ دەم‌و‌چا بە فرمیسک.
 (۳) نیمچە شارنەوێ پووی شتێک.
 (۱) کوتوکۆز؛ (بەھۆی فرمیسک و پێپۆقمە). (۲) بێ مێشک و کەر.
 چاو کزو لیل (بەھۆی فرمیسک و پێپۆقمە). (۲) بێ مێشک و کەر.
 (۱) لیل؛ نادیار؛ تەماوی.
 (۲) کز (چاو بەھۆی فرمیسک و پێپۆقمە)؛ لیل (چا).
 (۲) ماندرو؛ ھێز ئی براو.
 -blearily (adv.); bleariness (n.).
 (۱) باراندن؛ باعەباغ کردن؛ قاراندن؛ قارەقارکردن.
 (۲) قسەیی ھېچ‌و‌پوچ کردن؛ نوواندن؛ نووژەنووزکردن.
 (۱) بارە؛ بارەباپ؛ قارە؛ قارەقار؛ باعە؛ باعەباغ.
 (۲) دەنگێکی لەرزۆک بێ ھێز ووتن.
 (۱) بلوق؛ تلووق؛ پێژۆکە. (۲) بلقی ناو.
 (۱) خوین لێھاتن؛ خوین بەریوون؛ خوین پژان.
 (۲) برینداربوون و مردن (بە خوین لێھاتن).
 (۳) خەلەت خواردن؛ ھاوسۆزی کردن و خەم بۆ خواردن:
 (My heart ~s for them.)
 (۴) دەرەدان (شیلە)؛ دادان (ناو، شیلە) لە پووەک و داری بېراوە ئی دەرھاتن.

- (۲) دیاری خواهانه! خیروبیر! خهلاتی خواهانه.
(۴) دوعای سرگموتنر خوشی: (They send you their ~).
(۵) پهسندکردن: پرمهاندی: (This plan has his ~).
(۶) دلخوشکر: شتیکی دلخوشکر.

blest (blest), alternative past tense and p.p. of bless.

adj. = blessed.

blet (blet), *n.*

گهڼن: میوهی زورگهیی: پزین: ته پین

blether (bleth'ēr), *n., v.i. & v.t.* = blather.

blew (blō), past tense of blow.

blight (blit), *n.* (۱) دهری پوره: نه خوشی پوره: دړوکه: ویشومه.

(۲) هزی نه خوشی پوره: (۳) دهر: نه خوشی: له ناوېر: هرتینن.

(۴) کسپک یا شتیکی هیواب: (۵) فوتان: قرچ هلهپنان.

v.t. (۱) فوتاندن: دهرلیدن: ویرانکردن: سیسکردنوه: (۲) هیوابړین.

v.i. فوتان: دهردگرتن: قرچ هلهپنان

blimp (blimp), *n.*

بالون

blimp (blimp), *n.* [Chiefly British],

کسپکی شوځنی کونه -

پرستی نزان

blind (blind), *adj.*

(۱) کویر: چاوکویر

(۲) تاییه تی به کویر: بؤ کویریک

(۳) ری: هدی نهکرا: کویر: تینهگیشتهو: بن سرنج

(۴) کویرانه: بن خو بؤ تامادهکردن: (a ~ search)

(۵) هلهشه: نابجی

(۶) داش نهپینراو: شارووه: بېردهم گراو: (a ~ intersection)

(۷) بن دهرگاو پنجهره: بن کونو کلهپن: (a ~ wall)

(۸) دهرنچو (کولان): کویره کولان: کویره ری: (a ~ alley)

(۹) له دسهلاتی مرؤه بهدم: (~ destiny)

(۱۰) کویرانه: کویر: بن بیرلنکردنوه: (~ faith)

(۱۱) نابجی: (۱۲) سرخوش

(۱۳) ناخویرننهوه: قلی وېلی: (a ~ letter)

(۱۴) زړه: بن پهر (دارو درخت).

(۱۵) به نامیر نهک به دهستو چاو (فرؤکه لیخویرن):

(~ flying; ~ landing)

(۱۶) درؤنه: لیوهی نابیرنرت (پنجهره): (a ~ window)

v.t.

(۱) کویرکردن: چاو کویرکردن.

(۲) به شواره خستر: سر لی شواندن.

(۳) هوش لی برین: توانای بیرکردنوهو ری: هدیچی لی وهرگرتنوه.

(۴) لیل کردن: شواندن به جوړیک که به پوونی نهپیرنرت.

(۵) شارندنوه: کردن به ژنروره.

(۶) شوق لی برین (به داننوهی شوقی زیات).

n.

(۱) بېردهمی چاوگر: بېری بینایی گر.

(۲) بېری پووناکي گر (بېردهمی پنجهره): پېرده: (a Venetian ~)

(۳) جنی خوشاردنوهی پاوچی (به تاییه تی پاوچی مراوی).

(۴) تله: تهپکه: بؤسه: هزی خهله تاندن.

adv.

(۱) به کویرانه: کویرانه: (۲) هلهشانه: به هلهشهیی.

the blind,

blind alley,

(۱) کویره کولان: کولانی دهرنچو.

(۲) کاری بن نهجام: شتی بن سوودو بن دواپوژ.

blind date, [Slang], (۱) ژوانی ژوان ژن و پیاوکی نه دیو ناس:

ژوانی کویرانه: (۲) به شداری ژوانیکي وها.

blinder (blīn'dēr), *n.*

چاوبستی نسپ.

blindfish (blīn'd'fish), *n.*

ماسی بیکي بچوکی کویره.

blindfold (blīn'd'fōld), *v.t.* (۱) چاوبستهوه: چاوبسته کردن.

(۲) به هلهدا بردن: فریودان: خهله تاندن.

n.

چاوبسته.

adj.

چاوبستهراوه: چاوبسته کراو.

(۱) کویرانه: به کویرانه: (۲) به هلهشهیی: بییاکانه.

adv. **blind gut,** = caecum.

blinding (blīn'd'ing), *adj.*

(۱) کویریکر.

(۲) به شواره خستر: زور به شوقو سر لی تیکدر: (a ~ light)

blindman's buff,

گورمه کویره (یاری).

blindly (blīn'd'li), *adv.*

به کویرانه: کویرانه: به نزانانه.

blindness (blīn'd'nis), *n.*

(۱) کویری: کویریتی.

(۲) نزانای: نزانین: تینهگیشتن.

blind spot,

(۱) خاله کویره: لهو بهشه بچگونهیی تیوی چاره که

پووناکي کاری تی ناگات (توینکاری): (۲) کویره پله: ناوچی نهپینراو یا

نزانراو: (۳) خالیکي سر رادیو به کسپکي به باشی تیدا وهرتاگیرت.

blindstory (blīn'd'stōr'ī, blīn'd'stō'r'ī), *n.*

نهمی بن پنجهره.

blind tiger, [Slang],

مهخانهی قاچاخ.

blindworm (blīn'd'wūrm), *n.*

مارمیکهیی بن پله چاو

بچگونهیی (هرومه "slow-worm").

blink (blīnk), *v.i.*

(۱) چاو ترووکاندن.

(۲) داگیرسانو کویرانهوه یک له دواي یک: درهوشانهوه.

(۳) چاو داگرتن: به لاتیلهی چاو سیرکردن.

(۴) چاو پوژین: چاونووقان (له کم و کووپی):

(She ~ed at my mistake.)

(۵) ترشان (شیر).

(۶) چاو شوپکردن: ترسانو چاو شوپکردن:

(Let's see who will ~ first.)

v.t.

(۱) چاو ترووکاندن. (۲) چرا یا پووناکي هملکردن و کویراندنوه.

(۳) چاو لی پوژین: چاو لی نووقاندن (کم و کووپی).

(۴) فیضاندهان یا ووریاکردنوه به هملکردن شوقیک که پهپتا پهپتا

دادهگیرسیتو دهکویرتونه (نوتمیل).

n.

(۱) درهوشانهوه: ترووسکه: شوق: برفقه: (۲) سیرکردنیکي پله.

(۳) مارمیکي زور کم (نهمه ندهی چاو ترووکانیک): همناسه.

(۴) چاو ترووکان: چاو داگرتن. (۵) شوقی ناسو له دریاوه.

on the blink, [Slang],

شکار: له کارگموتو: پهککوتو.

blinkard (blīnk'ērd), *n.*

(۱) کسپک که همیشه چاوی ده ترووکینت.

(۲) کسپکی کمر و بن مینش.

blinker (blīn'kēr), *n.*

(۱) blinder.

(۲) چرای ووریاکردنوه له شوینی پهرینه ودا که هلهدهگیرسیتو دهکویرتونه.

(۳) [Slang], چاو.

v.t.

چاوبسته کردن چاوی نسپ: چاوبسته کردنی نسپ.

blip (blip), *n.*

ویننه یا پووناکي بیکي سر شاشه: پادار.

bliss (blis), *n.*

(۱) شادی: خوشی و کامرانی: گهشکه.

(۲) گهشکي نایبی: بهمهشت. (۳) هزی شادی.

blissful (blis'fəl), *adj.*

شاد: پر له خوشی و شادی:

(a ~ time, period, etc.)

(۱) بلوق: تلوق: پیست سورپوونهوه و هملکردن:

بلوق برین. (۲) شتی که له بلوق دهچیت.

(۳) بورچیکي بچوکی دهرپوژیهو بهسر فرؤکهوه بؤ تمقه لیوهکردن.

(۴) هزی بلوق کردن (له مرؤه یا پوهه کدا).

v.t.

(۱) بلوق پیکردن: تلوق پیکردن: هملپکردن.

(۲) دارکاری کردن: بیرازکردن: لیدن: کوتان.

(۳) هیرش بردن سر به دم.

v.i.

بلوق کردن: تلوق کردن: بوون به بلوق.

blister beetle, (۱) میروویکی پهرش: بؤر: یا بازروه لهشی شتی.

دهرمه دات که بلوق به لهش دهکات. (پیشی دهروترت: "Spanish fly").

(۲) لالونه میکی وهک نم میروویه زیانده خسته بؤ پوهوه.

blister rust, بلوقی دارسنه بېر: نه خوشی بیکه بلوق به توینکلی دار -

سنه بېر دهکات.

blistry (blis'tēr-i), *adj.* بلوقاری؛ تلوقاری؛ ئاوساۋو سوربۇدە.

blithe (blīth), *adj.* شاد؛ دلشاد؛ دەم بە پىنكەن؛ دلخۇش.

-blithely (*adv.*); **blitheness** (*n.*).

blithering (blith'ēr-in), *adj.* قىسە مىچۈپۈچ كىرا.

قىسە قۇزۇ بىن تام كىر.

blithesome (blīth'səm), *adj.* دەم بە پىنكەن؛ شاد؛ پۇخۇش.

-blithesomely (*adv.*); **blithesomeness** (*n.*).

blitz (blits), *n.* [Colloq.] بۇمباراننىكى لەپىر توندوتىزۇ.

ۋىرانكەرى گىشتى. (۲) ھىزىش يا پەلاماردانىكى سۇپايى لەپىر توندوتىزۇ.

(۲) ھىزىشنىكى بەھىزىز گىشتى (پروپاگاندە):

(to launch an advertising ~)

v.t. (۱) داگرتىنەۋ بە پروپاگاندە يا دەنگۇباس.

(۲) لەپىر بۇمباران كىردىن ۋىرانكەرن.

blitzkrieg (blits'krēg), *n.* (۱) ھىزىشنىكى سۇپايى لەپىر بەھىزىز.

گىشتى بە لە ئاسمان ۋەمىنىشەۋ. (۲) ھىزىشنىكى لە ئاكاۋو گىشتى بەھىزىز.

(پروپاگاندە، بازىگىنى، پۇشنىپىرى) ھولنىكى كۆمەكى گىشتى بەدىن.

blizzard (bliz'ēr), *n.* (۱) گەردەلۈۋىلىكى بەفرىنى سارد؛ كرىۋە.

بەفرىۋايەكى زۆر سارد. (۲) پەشەۋايەكى قايم؛ گەردەلۈۋىلىكى توندو بەھىزىز.

bloat (blōt), *adj.* ئاوساۋ؛ فوۋتىكراۋ؛ فش.

v.t. & v.i. (۱) فوۋتىكردىن؛ ئاوساندن؛ ئاوسان.

(۲) فوۋتىكردىن (مىۋە)؛ خۇفشكردىنەۋ.

n. (۱) كەسنىك يا شىتتىكى فوۋتىكراۋ، ئاوساۋ، فش، يا فش كراۋە.

(۲) [Slang] كەسنىكى سەرخۇش.

(۳) سىك ئاوسان (پىزىشكەۋانى گىياندان).

bloat (blōt), *v.t.* قاۋورمەكەرنى ماسى.

n. ماسى قاۋورمە.

bloated (blōt'id), *adj.* (۱) ئاوساۋ؛ فوۋتىكراۋ؛ فش.

(۲) فوۋتىكراۋ (مىۋە)؛ بەفىز؛ لوت بەزى. (۳) قەلەۋ؛ ورتىن.

bloater (blōt'ēr), *n.* ماسىۋەيكى گەۋرە قاۋورمەكراۋ.

blob (blob), *n.* (۱) دۇلۇپ (مەرەكە، بۇيە، شەلە)؛ تۇيەل.

(۲) پەلەپكە رەنگ يا بۇيە بەسەر پىۋەكەۋە.

v.t. ئى ھەلپىرئاندن پەلە درووستىكردن (رەنگ، بۇيە).

bloc (blok), *n.* بەرە؛ يەككىتى (مىۋە، كۆمەلە، ۋولات).

block (blok), *n.* (۱) پارچەۋەيكى پتەۋى تەخت (دار، تەختە، بەرد، كانزا).

(۲) بىرەدار؛ موۋرەدار؛ پارچە تەختە.

(۳) سىنپايەكى تەختە يا دارە شتى لەسەر لەت دەكرىت؛

تەختە شتى لەسەر جىتىن يا كار لەسەر كىردن: (a butcher's ~).

(۴) سىنپادارىنە شىكك لەسەر سىرپىرىن: (a headman's ~).

(۵) سەكۋى ھەپچەكە؛ سىۋوۋى دەلال يا مىزاتكە.

(۶) داپشەنگە؛ قالب. (۷) دارىكى بە پىۋەيە سەرمەكى ۋەك سىر ۋايە شەپقە.

لەسەر پىشان دەدرىت لە فروشگادا. (۸) كۆسپ؛ قۇرت؛ بەرىست.

(۹) خۇنلۇكە. (۱۰) پالپىشت (دار، تەختە، ئاسن).

(۱۱) خىشتى گەۋرە ئاۋ بۇش (خانۋوسازى).

(۱۲) خىشتەدارى يارى مەدالان. (۱۳) چەند خانۋەيكى بە يەككىك دانراۋ.

(۱۴) خانۋوى ئىۋان چوار شەقام.

(۱۵) يىزىك خانۋوى ئىۋان دوو شەقام؛ ماۋە ئىم پىزە خانۋە؛ بۇك؛ جادە:

(His office is only four ~s away.)

(۱۶) بەرە؛ يەككىتى؛ كۆمەل: (the Socialist ~).

(۱۷) [Slang] سەرى مىۋە.

(۱۸) خۇيىن ئى بىرىن (پىزىشكەۋانى)؛ سىر كىردىن. (۱۹) كلىشە (چاپەمەنى).

(۲۰) دەم بەستىران يا لەپىر بىر بۇ نەكرۋە (دەرووناسى):

(to have an emotional ~)

(۲۱) ھىلى شەمەندەۋىرى ئىۋان دوو چىرا.

(۲۲) بەرەۋىرى دانەۋە (ۋەزىش)؛ بەردەم گىرتن؛ پىن لىگىرتن.

(۲۳) دەستە (بلىت، پىۋول)؛ چوارپىۋول لىكىشەۋى.

(۱) پىن لىگىرتن؛ بەردەم گىرتن؛ بەرگىرتن؛ پىنگە ئەمدان؛ پىن ئى بەستى:

(to ~ someone, traffic, a plan, etc.)

(۲) ئابلۇۋقەدان؛ دەۋرەمدان؛ پىن ھاتۇچ لىگىرتن.

(۳) بىۋىن بە كۆسپ لەبەردەمدا. (۴) لە قالب دان؛ داپشەن.

(۵) بىۋىن بە دەستە دەستە يا بەرە بەرە.

(۶) پالپىشت دانە بەر (دار، تەختە، ئاسن). (۷) لەكارخىستىن (كىمياگەرى).

(۸) بەرەۋىرى دانەۋە (ۋەزىش)؛ بەردەم گىرتن.

(۹) سىر كىردىن (پىزىشكەۋانى)؛ مىراندن.

(۱۰) دەم بەستىران (دەرووناسى)؛ لەپىرچوۋنەۋ؛ بىر بۇ نەكرۋە.

(۱۱) شەمەندەۋىر لىخۇپىن بە چىراى ئاگادارى.

v.t. بەردەم گىرتن (ۋەزىش)؛ بىۋىن بە كۆسپ لەبەردەمدا؛ پىنگەلىگىرتن.

adj. (۱) خىشت ئاسايى؛ ۋەك خىشت. (۲) لىكىشەۋى؛ چوارگۆشەۋى.

(۳) تايپەۋى بە پىزە خانۋەيكى ئىۋان دوو شەقام؛ ھى درىۋى يا ماۋە.

ئىم پىزە خانۋە. (۴) سەرىۋەر؛ سەرجەم؛ بە كۆمەل.

(۵) بە پىزە يا بە پىكى چاپكراۋ (نامە).

a chip of the old block, پىۋوختىن لە پەۋوشتىر.

پىۋوختىن.

block in, نەخشەۋى گىشتى كىشان.

block out, (۱) نەخشەۋى گىشتى كىشان.

(۲) بەردەم گىرتن بۇ ئەۋە ئىيىرىت؛ داپۋىش؛ لە مىشكە لايردىن يا

لەپىر خۇ يردنەۋ: (to block out a painful memory).

block up, (۱) بە خىشت پىر كىردەۋ.

(۲) بەرىست كىردن؛ پىن لىگىرتن؛ بەردەم گىرتن.

(۳) بەرگىرتنەۋە خىشتەسەر خىشت؛ لەسەر خىشت دانان.

go on the block, (۱) ئىياز ۋايە سەرىۋىرىت؛ سەرىۋىرىت؛

بۇ سەرىۋىرىن دانراۋ:

(The whole herd will go on the block tomorrow.)

(۲) دەخۇرتە مىزاتەۋە؛ دەچىتە مىزاتەۋە؛ ھەپچە دەكرىت:

(The house will go on the block next week.)

لە ھەپچادە؛ لە مىزاتەۋە.

on the block, (۱) ئابلۇۋقە؛ ئابلۇۋقەدان؛ گەمارۇ.

blockade (blo-kād'), *n.* (۲) ھىزى ئابلۇۋقەدان. (۳) كۆسپ؛ قۇرت.

(۱) ئابلۇۋقەدان؛ گەمارۇدان؛ (۲) پىن لىگىرتن.

v.t. ئابلۇۋقە شىكەند.

run the blockade, ئابلۇۋقەشكىن (كەشتى، ئادەمىزاد).

blockade runner, (۱) پىن لىگىرتن؛ پىن ئى داخىستىن؛ بەرگىرتن.

blockage (blok'ij), *n.* (۲) پىنگە گىران؛ پىنگە داخىران؛ كۆن گىران؛ بەرگىران؛ بەرىستى

(a ~ in a blood vessel, water pipe, etc.)

block and tackle, خۇنلۇۋكە پەت بۇ شىت بەرگىرتنەۋ.

blockbuster (blok'bus'tēr), *n.* [Slang] (۱) بۇمبارەۋەيكى گەۋرە.

ۋىرانكەرە لە فۇكەۋى بۇمبارەۋەۋەۋە بەردەدرىتەۋ.

(۲) شىتتىك يا كەسنىكى زۆر بەكارو بەزەۋى سەركەرتۋ.

blockhead (blok'hed'), *n.* (۱) پارچە دارىكى ستوۋىيە سەركەۋى.

لە شىۋەۋى سەردايە شەپقەۋى لەسەر پىشان دەدرىت لە فروشگادا.

(۲) كەسنىكى كەۋەن بىن مىشك.

blockhouse (blok'hous'), *n.* (۱) خانۋوى لە موۋرەدار درووست -

كراۋ. (۲) قەلەۋەيكى دوۋنۇۋى لە موۋرەدار درووستكراۋ.

blockish (blok'ish), *adj.* (۱) بىرەدار ئاسايى؛ ۋەك بىرەدار.

(۲) كەرا؛ كەۋەن؛ بىن مىشك.

block letter, (۱) تىپى لەسەر دار ھەلەكەراۋ.

(۲) تىپى جىيا جىيا گەۋرە سادە.

block plane, پەندەۋى دارتاش.

block signal, چىراى پاگەياندەنى خۇكارى سەرى ھىلى شەمەندەۋىر.

block system, شىۋەۋى كاركرىنى چىراى پاگەياندەنى خۇكارى سەرى ھىلى

شەمەندەۋىر.

blocky

- blocky** (blok'i), *adj.* (۱) پهلپهل؛ پهلپهل و همپهلپهل.
(۲) خربنه؛ تۆكمه؛ پر؛ قلمو. (۳) پارچه پارچه گمردی ئی دمیتمور.
bloke (blök), *n.* [British Slang], کابرا؛ زلام؛ پیاو؛ کس؛ کوپ.
blond (blond), *adj.* (۱) قژزرد. (۲) قژزردی پیست سپی چاوشین.
(۳) گال؛ رەنگ زەرد (کەلوپەل).
n. پیاو یا کوپ قژزردی پیست سپی.
blonde (blond), *adj.* = blond.
n. نافرەتی قژزردی پیست سپی؛ کچ یا ژنی قژزرد.
blood (blud), *n.* (۱) خوین.
(۲) خوین پشت؛ کوشت؛ پیاوکوشت؛ خوینی کسینک.
(۳) ژان؛ ژان؛ سەرچاو و گمهری ژان؛ پیوستی ژان؛ (lifeblood).
(۴) فاروگ (پرووک). (۵) سرووشتی کس؛ سرووشتی خۆ؛ حمز؛ مەیل.
(۶) بنهجه؛ پيشه (۷) خزمایهتی.
(۸) پاش رهجی پاشایی یا بهگزادیمی؛ بنهجهی پاشایی؛
(a princess of the ~)

- (۹) رەگەز؛ پيشه؛ نه تەواپهتی.
(۱۰) گیاندارکی پەسەن (ئەسپ، سەگ).
(۱۱) فرمانبەران؛ کاربەدەستان؛ کارگەران؛

(new ~ in the organization)

- (۱۲) کەسینکی تەپۆش کە مەر خەریکی پیاوردن؛ کسینکی سەرسەری.
bad blood, دوژمنایهتی؛ ناحەزی؛ قین؛ بقا؛ کینه.
blood is thicker than water, مەست و پەيوەندی خزمایهتی بەهەیزترە،
لە هە تر.

- have (someone's) blood on one's head,** خوینی کسینک لە
ئەستۆدا بوون.

- in cold blood,** بە دەسەنقەست و ساردی و بێ هەستاه؛
بە هیمنی و بێ تۆرەبوون؛ بە بێ بەزمییانە؛

(to kill someone in cold blood)

- make bad blood between persons,** خەلک دان بە شەر.
make one's blood boil, زۆر بێق مەلسان؛ زۆر تۆرەکردن.
make one's blood run cold, زوایردن؛ تۆقاندن؛ زۆر ترساندن.

- blood bank,** بانکی خوین.

- blood bath,** لاوای خوین؛ قەلاجکاری؛ کوشتاریکی زۆر؛
خوین پشختنکی زۆر.

- blood brother,** (۱) برای دایک و باوکی؛ برای هاو خوین؛ برا.
(۲) کسینک کە خوینی لەگەل کسینکی تردا تیکەلە و دەکات و وەک بڕایان
ئێ دیت.

- blood count,** ژمارە ی خۆکە ی سور و سپی هەندیک تاییهتی
خوینی مۆفیک

- blood-curdling** (blud'kür'dlin), *adj.* زوایەر؛ تۆقینەر؛
زۆر ترساناک

- blooded** (blud'id), *adj.* (۱) جوړینکی تاییهتی خوینی هیه؛
(a hot- ~ person)

- (۲) پەسەن (گیاندار).
blood feud, دوژمنایهتی کۆنی خێزانی یا خێلمکی؛
دوژمنایهتی خێلمکی.

- blood group,** جۆر یا پۆل خوین (یەکیکە لە چوار جۆر خوین کە
خوینی هەمووکەس دەرکێتەرە).

- bloodguilty** (blud'gil'ti), *adj.* خوینێز؛ پیاوکۆ.

- blood heat,** پله ی گرمی ناسایی خوینی مۆف.

- bloodhound** (blud'hound'), *n.* (۱) جۆرە سەگینکی گمردی پیست.
لووسی بۆن تیره (بۆ شوین پێن مەلگرتن و دۆزینەوی تاوانباران)؛
سەگی چەش. (۲) پۆلیسی نهینیی؛ کسینکی چەش یا کۆلەبەر.

- bloodily** (blud'li-i), *adv.* (۱) خوینین؛ خویناوی.
(۲) بە بێ بەزمییانە؛ بە دەرندە.

bloom

- bloodless** (blud'lis), *adj.* (۱) بێ خوین.

- (۲) بێم خوین پژان؛ بێم خوین پشت؛ (a ~ revolution).
(۳) کەم خوین (نەخۆشی)؛ زەرد؛ سپی مەلگەر.

- (۴) بێ هێز؛ بێ تین؛ بێ تاقەت. (۵) بێ بەزمیی؛ دلرەق.

- bloodletting** (blud'let'ing), *n.* (۱) خوین بەردان (پزیشکەوانی).

- (۲) خوین پشت؛ خوین پژان.

- bloodline** (blud'lin'), *n.* بنهجه؛ بنهجه نامە؛ رەگەزنامە (بەتاییهتی
هی گیاندار)؛ رەسەننامە (گیاندار).

- bloodmobile** (blud'mə-bēl'), *n.* نوتمییلی خوین (بۆ خوین

- ئێ وەرگرتن و کۆکردنەو لەوانە ی خوین دەبەخشن بە نەخۆش).

- blood money,** (۱) خوینبایی (خوین بژاردنی کسینکی بە ناڕەوا

- کۆراو). خوینبایی (کری ی کوشتنی کسینک کە پیاوکۆ و مری دەرکێت).

- blood plasma,** زەرداوی خوین؛ پلازما ی خوین؛ بریتی یە لە شلاوی

- خوین کە خۆکە سور و سپی یەکانی تێدا نی یە.

- blood poisoning,** ژەهرای بوونی خوین؛ نەخۆشی یەکی خوین.

- blood pressure,** پەستانی خوین؛ تەورۆمی خوین.

- blood-red** (blud'red'), *adj.* خوینین؛ سورە وەک خوین.

- blood relation,** خزمی هاو خوین؛ خزمیکە کە بە خوین پیت بگات نەک

- لە ژنەیان یا شووکردنەو.

- blood revenge,** خوین سەندن.

- bloodshed** (blud'shed'), *n.* خوین پشت؛ خوین پژان؛ کوشتار؛

- پیاوکوشتن.

- bloodshot** (blud'shot'), *adj.* خوین تیزاو؛ سوربوومە؛

- (~ eyes)

- bloodstain** (blud'stān'), *n.* پەلە خوین؛ لەکە ی خوین.

- v.t.* خویناوی کردن.

- bloodstained** (blud'stānd'), *adj.* (۱) خویناوی؛ پەلە خوینی

- پیومە. (۲) خوینێز؛ دەستی خویناوی یە؛ پیاوکۆ.

- bloodstone** (blud'stōn'), *n.* بەردیکی بەنرخ سەزی تۆخە

- خالخالی سور و تیدایە؛ بەردە خوین.

- blood stream,** خوینی ناو دەمارەکانی لەش.

- bloodsucker** (blud'suk'er), *n.* (۱) زاروو؛ جانەمریکی خوینخۆ.

- (۲) کسینکی پارەگێشەرەو (بە زۆر بە هەرەشە).

- (۳) لاوڕگە؛ مەشەخۆز؛ لاکو؛ خۆرە.

- تاقیکردنەوی خوین.

- blood test,** خوینخۆز؛ خوینێز؛ خوینێز؛

- bloodthirsty** (blud'thürs'ti), *adj.* دەرندە؛ بە خوین تینو.

- blood type,** جۆری خوین؛ پۆل خوین

- پۆلینکردنی خوین؛ هاو پۆل کردنی خوین.

- blood typing,** دەمار ی خوین؛ بۆری خوین؛ دەروولە ی خوین؛ خوینبەر.

- blood vessel,** (۱) خویناوی؛ خوینین.

- bloody** (blud'i), *adj.* (۲) خوینی ئێ دیت؛ خویناوی؛ (a ~ nose).

- (۳) خوینێز؛ تاییهتی بە کوشتار. (۴) خوینخۆز؛ خوینێز؛ دەرندە.

- (۵) سور. (۶) [British Slang], بە لەعنەت؛ لەعنەتی.

- adv.* [British Slang], زۆر؛ (He is a ~ good man).

- v.t.* خویناوی کردن؛ لە خوین مەلکێشان.

- bloom** (blōm), *n.* (۱) گول؛ خونچه.

- (۲) وەزی گول کردن؛ کاتی گول کردنەو.

- (۳) گەنجی؛ لاویتی؛ کاتی گەنجی و خوشی و تەندروستی.

- (۴) گەشی؛ یا گەشانەوی کۆل و پیست.

- (۵) تۆزی سەر هەندیک میوه گەل (وەک تری، مەلووژە).

- v.t.* (۱) گول کردن؛ خونچەکردن؛ پینگەپشت؛ گول گرتن؛ پشکوتن.

- (۲) لە هەرەتی گەنجید. بوون؛ پینگەپشت؛ (She is ~ing).

- (۳) گەشانەو (رەنگ، گەنجی، جوانی).

- v.t.* پینگەیانن؛ پەرە پێ سەندن؛ گول پیکردن؛ خونچه پیکردن.

bloom

- bloom** (blōm), *n.* (۱) پارچەبەك ئاسنى نەرم كە نامادەيە بۆ
بەكارهينانى بۆشت ئى دروستىكرىدىن. (۲) شىيشىكى ئاسنى يا پۆلە.
- bloomer** (blōm'ēr), *n.* (۱) پۈرەكەنكىر گۈلدەر يا خۇنچەدار.
(۲) كۆپىك يا كىچىكى تازە پىنگەيشتۈر. (۳) [Slang] مەلە.
- bloomer** (blōm'ēr), *n.* بەرگىكى زىئەيە بىرەتەيە لە تەنۈرەيەكى
كورتو پانتۇلىكى دەلب كە تەسك دەيتتەرە لە قولەقاچدا.
- bloomers** (blōm'ēr), *n.pl.* (۱) پانتۇلىكى دەلبى كورتە لە نەزۇدا
دەبەستىرت. جاران كچان بۆ ۋەزىش لەبەريان دەكرىد.
(۲) بەرگىكى زىئەيە كچانەيە لەم پانتۇلە دەچىت.
- bloomery** (blōm'ēr-i), *n.* كۆرەيى دروستىكرىدىن ئاسنى نەرم.
- blooming** (blōm'ing), *adj.* (۱) بەگۈل! گۈل كرتو! بەخۇنچە!
گۈل بەدەم! پىنگەيىو! گەشاۋە! پىشكوتو. (۲) لە پەرسەندەدايە! لەبەردەيە.
(۳) [Colloq.] تەراۋ! يەكجار! (*He's a ~ fool.*)
- bloomy** (blōm'i), *adj.* (۱) گۈل بەدەم! خۇنچەي پىئەيە! بەگۈل.
(۲) چىپىك تۆزى ۋوردى بىسەرەيە (ۋەك تىڭ، مەلۈرە، مەندىك گەل).
(۳) گۈل: بەتايەتەيى ھى درەختو پىرەكى
- blossom** (blōs'am), *n.* بەردا! خۇنچە! گۈيەك! چىڭ. (۲) كاتى گۈل كرىدىن يا گەشاۋە!
كاتى پىشكوتو يا پىنگەيى: (*peach trees in ~*)
- v.t.* (۱) گۈل كرت! گۈل كرىدىن! خۇنچەكرىدىن! پىنگەيى! گەشاۋە (گۈل).
(۲) پەرسەندە! پىنگەيىشت! گەشاۋە! گەرسەيىو.
- blossomy** (blōs'am-i), *adj.* (۱) خۇنچەي! لە گۈل چو! گۈل بەدەم.
(۲) خۇنچەدار! پەر لە گۈل! گۈلدەر.
- blot** (blot), *n.* (۱) پەلەي مەرەكە! لەكەي مەرەكە: (*a ~ of ink*).
(۲) (۱) ۋوشەيەكى كۆژاۋە يا سىراۋە! لەكەيەكى لابراۋ.
(ب) شىۋىنى ۋوشەيەكى كۆژىئراۋە يا لەكەيەكى لابراۋ.
(۲) شىۋىنى ئاشرىن كە بوۋىت بە لەكە بۆ دەۋرەيەكەي:
(*That building is a ~ on the landscape.*)
- (۱) لەكە (ناۋ ناۋانگ)! شۈرەيى: (*a ~ on a person's character*).
(۲) كەسكىنى ئەكەداي يا شەرەزا.
- v.t.* (۱) لەكەداركرىدىن! پىسكىردن! پەلەداركرىدىن.
(۲) لەكەداركرىدىن (ئار)! ئاۋپىسكىردن! ئاۋپوۋېردن.
(۳) (*~ out*), كۆزاندەنەرە! سىرەنەرە: (*to ~ out a word*).
(۴) ۋوشك كرىدەرە (بە كاغەزى ئاۋەلچە يا مۆك).
- v.t.* (۱) پەلەپەلەداركرىدىن! لەكەداركرىدىن.
(۲) پىس بوۋن! لەكەداربوۋن! پەلەداربوۋن.
(۳) مۆك: ھەنەزىن.
- blot** (blot), *n.* (۱) داشىكى دامەي بىن پالېشتە، واتە كە بەئاسانى بخۇرئ.
(۲) كەلەبەر! كەمۋوۋى! شۋىنىك يا خالىكى بىن ھىز! كۈنۋەلەبەر! كۈن.
- blotch** (bloch), *n.* (۱) زىپكە! پەلەيەك يا پىنەيەكى ئاشرىن بە پىستەرە.
(۲) پەلەيەكى زل! لەكەيەكى گەرە.
(۳) پەلەۋ پىنەي ئاشرىن بە گەل ۋ پۈرەكەرە (نەخۇشى).
- v.t.* پەلەداركرىدىن! پىسكىردن! ئاشرىن كرىدىن.
- v.t.* پەلەداربوۋن! لەكەداربوۋن! پىس بوۋن! ئاشرىن بوۋن.
- blotchy** (*adj.*).
- blotter** (blot'er), *n.* (۱) مۆك! كاغەزى ئاۋەلچە يا ۋوشك كرىدەرە.
(۲) تۇمارنامەي پوداۋى پۇژانە:
(*A police ~ is a record of arrests and charges.*)
- blotting paper**, مۆك! كاغەزى ئاۋەلچە يا ۋوشك كرىدەرە.
- blotto** (blot'ō), *adj.* [Slang], زۆر سەرخۇش! كەيل.
- blouse** (blous, blouz), *n.* (۱) كراسىكى زىئەيە مەندالەي نەختىك
دەلبى تا ئاقەدە يا خوارتر ھاتو. (۲) بلوز! جەلۋەرەكى سەرەيە كرىكار.
(۳) چاكەتى كەشتىيەمان ۋ سەرباز.
(۴) بەرگى سەرەيە كرى كارى كەشتىيەمان.
- v.t. & v.t.* گەمۋەلەكرىدىن! گەمۋەلەكرىدىن! لە ئاۋەلچەدا.
- blow** (blō'), *v.t.* (۱) ھەلكرىدىن (با) (*The wind ~s.*)

blow

- (۲) ۋوكرىدىن! ۋوكرىدىن! ۋوكرىدىن.
(۳) ھەناسەبەركى پىكەرتن.
(۴) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۵) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۶) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۷) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۸) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۹) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۱۰) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۱۱) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۱۲) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۱۳) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۱۴) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۱۵) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۱۶) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۱۷) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۱۸) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۱۹) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۲۰) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۲۱) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۲۲) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۲۳) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۲۴) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۲۵) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۲۶) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۲۷) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۲۸) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۲۹) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۳۰) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۳۱) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۳۲) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۳۳) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۳۴) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۳۵) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۳۶) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۳۷) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۳۸) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۳۹) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۴۰) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۴۱) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۴۲) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۴۳) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۴۴) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۴۵) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۴۶) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۴۷) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۴۸) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۴۹) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۵۰) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۵۱) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۵۲) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۵۳) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۵۴) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۵۵) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۵۶) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۵۷) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۵۸) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۵۹) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۶۰) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۶۱) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۶۲) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۶۳) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۶۴) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۶۵) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۶۶) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۶۷) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۶۸) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۶۹) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۷۰) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۷۱) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۷۲) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۷۳) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۷۴) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۷۵) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۷۶) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۷۷) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۷۸) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۷۹) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۸۰) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۸۱) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۸۲) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۸۳) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۸۴) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۸۵) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۸۶) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۸۷) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۸۸) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۸۹) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۹۰) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۹۱) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۹۲) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۹۳) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۹۴) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۹۵) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۹۶) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۹۷) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۹۸) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۹۹) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.
(۱۰۰) ۋەندىن (شەمال، كەرەنا)! ۋوكرىدىن (شاۋر، فېكە)! فېكەلەيدان.

blower

- (۱) گول و خونچه ی زور (۲) پیشاندانیک یا نواندانیک جان و نایاب.
blower (blō'ēr), *n.*
 (۲) پانکه! نامیری همایونین یا دهماندن (پانکه، مووشدهمه... هند).
 (۳) [Slang]، فشهکەر! فشهچی.

- blowfly** (blō'fli'), *n.* میشینکه هیلکه له ناو گوشت و بریندا دهکات.
blowgun (blō'gun'), *n.* (۱) تهنکی هملپرنین: نامزینکه بویه و شتی وهای پین هملده پرنینت به میزی بای پستینور! فیچه.
 (۲) تهنکی فورییا کردن: بوییه که به فور تویی بجوکی پین دهاوینت.
blowhard (blō'hārd'), *n.* [Slang]. کسینکی فشهکەر.
blowhole (blō'hōl'), *n.* (۱) کونه لوتی نه منگ (که همناسه ی لیه و دوات و فیچه که یه دوروه ده پینریت): (۲) پنگه دهری هموا گاز! کونی هموا درچوون. (۳) کونیکه له سهوژدا نه منگو مانگی دریایی و دوفین سیری لیوه ده میننه دهره بۆ همناسه وەرگرتن.
blowjob (blō'job'), *n.* [Vulgar Slang]. کیر استنوه
blown (blōn), *past participle of blow.*

- adj.* (۱) فویتیگرا! ناوسا. (۲) همناسه بکری پنگه توو! همناسه سواربوی.
 (۳) هیلکی میشی پنهویه. (۴) به تهریزی گراما با کراوه یا داپینزراوه (شورش هه میشینوه و نه خشه).

blown (blōn), *past participle of blow.*

- adj.* پنگه شتور! گول بهدم! پشکوتو! گول و خونچه گرتو.
 (گه لیک جار ووشه "full-blown" به کار دیت).
blowoff (blō'ōf'), *n.* (۱) فیچه کردن (ناو، همل).
 (۲) نامیری فیچه پین کردن. [Slang]، فشهکەر! فشهچی.
blowout (blō'out'), *n.* (۱) له پرت تهنیه و یا بهربوونی گازو هموا.
 (۲) (۱) تهنینی تایه (نوتومیل یا فوژکه). (ب) کونی تایه تهنیه.
 (ج) تایه تهنیه. (۳) فیوز سووتان
 (۴) [Slang]، نامهنگی ناخواردن! زه ماوند.

- blowpipe** (blō'pīp'), *n.* (۱) بوری فویر کردن (که زهرهنگر بهکاری).
 ده مینیت بۆ ناگرخوش کردن! ناگرخوشکەر. (۲) blowtube.
blowgun (۳)

- blowtorch** (blō'tōrch'), *n.* شاپلته ی له حیم کردن.
blowtube (blō'tōb', blō'tūb'), *n.* شاپلته یکه شورش ی پین
 ده تونرینه و شتی هه مهوری ئی دروست ده کرتن.
blowup (blō'up'), *n.* (۱) تهن: تهنیه! تهنه.
 (۲) [Colloq.]، هملچوون! تهنیه و (هست، توروی، شاپ، دهه قالی یهکی خراب) نهره نهر و هوار کردن بهسر یکه: (They had a ~).
 (۳) وینه ی گهره کراو: (I want a ~ of this photo.).
 بادای! بای هیه.

- blowy** (blō'i), *adj.*
blowzed (blouz'd), *adj.* = blowzy.
 (۱) قلعرو کولم سوورو گووین.
 (۲) بیس و پوخل! چه پل! پنتی! بۆ: (~ hair)

- blubber** (blub'ēr), *n.* (۱) لهبه! غزوبه! چهوری لهش.
 (۲) غزوبه ی نه ههنگو گیانداری تری ناوی.
blubber (blub'ēr), *v.i.* گریان به کول و به هه نسک دانوه
 (۱) لسه کردن به دم گریانیکه به کول و هه نسک دانوه:
 (The child ~ed out his name.)

- (۲) تهر کردن و ناوساندن به گریان.
blubbery (blub'ēr-i), *adj.* (۱) له بهدار! غزوبه ی ناوی.
 (۲) چهو! وهک له به وایه. (۳) ناوساوو سووربووه (به گریان).
blucher (blō'chēr, blō'kēr), *n.* (۱) جزمه ی لاسک کورت.
 (۲) پینزوریکه سهره کوی و زمانه کوی یکه پارچن.
bludgeon (bluj'on), *n.* کوتک! مینکوت.
 (۱) به کوتک لیدان! به مینکوت پیمالین.
 (۲) ههره شملین کردن! به چه ترسین کردن! زور لیک کردن.
blue (blō), *adj.* (۱) شین! شینی ناسمانی. (۲) شین هه لگه پراو (پینست).

bluegrass

- (۳) (۱) خه لته تبار! غمبار! دلتهنگ: (I am feeling ~).
 (ب) ناخوش! پستکتر: (a ~ day).
 (۴) لوتوتیر! بهزیم! پنگه مندر به بهر مایه: (~ laws).
 (۵) شین پوژ. (۶) بهگزاده! خانه دان.
 (۷) پوژ شین (نافوت).
 (۸) [Colloq.]، بپ پهره! ناشرین (ووت، نوکته)! پیس: (a ~ joke).
 (۱) پهنکی شین! شینی ناسمانی! شین. (۲) بویه ی شین! خومی شین.
 (۳) شتینکی شین یا شین کراو. (۴) کسینکی شین پوژ. (۵) گه شتی یهوان.
 (۶) [Slang], [pl.], جلویهرگی کشتی یهوان (که پهنکه کوی شینه).
 (۷) شین کردن! پهنک شین کردن! خومی شین لیدان.
 (۸) شین بوون! شین هملگه پراو! شین بوونه.
 به دهگه من! زور به دهگه من! زور کهم (پوودان).
 out of the blue, له هیچه ره! له هیچی نه بوو! له خوت و خوتیایی.
 the blue, (۱) نا سمان. (۲) بهریا.
 the blues, (۱) [Colloq.]، غمباری! خه لته تبار! دلتهنگی.
 (۲) جوره گورانی و موسیقاییکی قولم شمشکانی نه مریکایه وهک لاوانه وه وایه
 غمباری دهره پرت.
blue baby, مدالینکی ساوایه که همر به زگامکی نه خوشی پینست -
 شین بوونه وایه لگه لدايه.

- bluebeard** (blō'bērd'), *n.* ژنی خوکوژ یکه له دوی یکه!
 ژن کوژ.
bluebell (blō'bel'), *n.* گول زهنگ! گمزیه! پوهه کیکه گولی پهنکینی.
 زهنگولیمی دهرکرتن.

- blueberry** (blō'ber'i, blō'bēr-i), *n.* تووتیک (بهو پووه).
bluebird (blō'būrd'), *n.* بالنده یهکی نهختیک له چولکه گهره تری.
 پشت شینی سنگ سوورکاری دهنگوشه.
blue-black (blō'blak'), *adj.* پهنکی توخ! زور پمش.
blue blood, (۱) بهگزاده می! خانزاده می.
 (۲) خانزاده یکه! کسینکی بهگزاده.

- blue-blooded** (blō'blud'id), *adj.* (۱) خانزاده! بهگزاده.
 (۲) بهسن.
bluebonnet (blō'bon'it), *n.* (۱) کلونکی خوری شینی -
 لوسکوتله ندی. (۲) کلونکله ندی وها! لوسکوتله ندی.
 (۳) پوهه کیکه گول شینه.

- blue book**, (۱) بلاو کراو میکی بهرگ شینی پهرله مانی ئینگلیزی یه.
 (۲) تو مارنامه ی بهسی ناوی کار به مستانی نه مریکا! پابه نامه ی نه ناوانه.
 (۳) تو مارنامه ی کسانیا به مانی و باوانگا! پابه نامه ی ناوی ناو داران.
 (۴) پهرایه کورتابی زانکو تالیکردنه وای لسه دهنو سینت.
bluebottle (blō'bot'l), *n.* (۱) پوهه کیکه گول پهنکینه.
 (۲) میشینکی گهره ی ژیرک شینی توو کاوی یه.

- bluecap** (blō'kap'), *n.* = bluebonnet. (۲) جوزه که له بالنده.
blue cheese, پهنکی شین: پهنکی شله دهرکرت بهسر زه لته د.
blue-chip (blō'chip'), *adj.* (۱) تایه می به بهشی بهریو یا
 بهنرخ (بازاری پارمبازی یا بۆرسه): (a ~ stock).
 (۲) [Colloq.]، نایاب! بهنرخ.

- bluecoat** (blō'kōt'), *n.* پوژیس.
blue-collar (blō'kol'ēr), *adj.* تایه می به گرانکاران!
 تایه می به پهنجدران: (a ~ worker; ~ wages).
blue devils, (۱) زه خور وورینه.
 (۲) [Colloq.]، پستی! غمباری! خه لته.

- bluefish** (blō'fish'), *n.* ماسی یهکی شین و خوله میشی یه.
bluegrass (blō'gras', blō'grās'), *n.* (۱) گیایه کی توخی
 شینکاره. (۲) موسیقاییکی فولکلوری یا خولوتی خواروی نه مریکایه
 (به لیبیتی "کمتاکی") که به نامیری ژیدار ئی دهریت وهک "گیتار" و
 "پانجو".

(۳) دانائی كەسك لە مالىكىدا كە خوارىنى تيا بخوات بە پارە بۇ ماومەيك:
(He ~ed his son there.)

خوارىن يا خوارىن و جىگەي نوسىن دەست كەوتىن بە پارە بۇ ماومەيك لە
مالىك يا ميانخانەيكدا.

across the board, (۱) گرهوى براوه (پيشىركىنى نەسپ و سەگ).

(۲) گشتى و يەكسانى؛ وەك يەك ھەمووكەس دەگرىتەو:

(to raise salaries across the board)

the boards, شاق.

tread the boards, خۇنواندىن لەسەر شانۇ.

board (bôrd, bôrd), n. (overboard) (۱) لا (كەشتى)؛ تەنىشت: (۲) كەنار؛ قەراغ: (seaboard)

v.t. (۱) ھاتتە تەنىشت كەشتىيەو (بە نيازى خراپ).

(۲) بە زۆرەملى سوارى كەشتى بوون (بۇ پىشكىن يا شتى تى).

(۳) سواربوون (كەشتى، فېزكە، پاس، شەمەندەفەر):

(The passengers ~ed the plane, train, ship, etc.)

(۴) بانگ كىردن بۇ قەسە لەگەل كىردن؛ بانگ كىردن و قەسە لەگەل كىردن.

go by the board, (۱) كەوتتەخوارەو و ئاوبىردن (لە كەشتى يا بەلەم).

(۲) ھەوتان؛ سەرنەگرتن؛ بە نەجام نەگەشتن؛ بايەخ پىن نەدران:

(All his work and efforts went by the board.)

boarder (bôr'dēr, bôr'dēr), n. (۱) كەسك كە خوارىن لە مالىكىدا
دەخوات يا دەخوات و دەنوتت بە پارەيكى براوه. (۲) قوتابى ناوخۇ.

boarder (bôr'dēr, bôr'dēr), n. كارىبەستىكە كە سوارى كەشتى
يا فېزكەي دوزەن دەنوتت بۇ پىشكىن (نەگەر پىنوستى كىرد بە زۆر).

board foot, پىنوانەيكى تەختەيە برىتىيە لە يەك پىن دووچا و يەك گرى
نەستورى

boarding (bôrd'ing, bôrd'ing), n. (۱) شىنكى لە تەختە دروست -

كراو. (۲) تەختە؛ دارو تەختە

boarding (bôrd'ing, bôrd'ing), n. (۱) سواربوون (نوتومىيل، فېزكە،
كەشتى، پاپۇر، شەمەندەفەر).

(۲) ھىرش بىردنەسەر يا سواربوون و گرتنى كەشتىيەك.

boardinghouse (bôrd'ing-hous', bôrd'ing-hous'), n. Also
boarding house, خانوى خوارىن و نوسىن بە كرىيەيكى براوه

ھەقتانە يا مانگانە؛ ميانخانەي شەووپۇزى بە پارە.

boarding school, قوتابخانەي خانەخۇ؛ بەشى نوسىن و نانخوارىنى
قوتابخانە

board of trade, (۱) نەججومەنى بازىرگانى.

(۲) [B-T-]، نەججومەنى بازىرگانى و پىشەسازى نىنگلەتەر.

boardwalk (bôrd'wôk', bôrd'wôk'), n. (۱) پىادە رىنگەيكە لە
تەختە نەستور دروستكراو (۲) پىادە رىنگەيكە لە تەختە نەستور

دروستكراو لە كەنارى دەريادا

boarhound (bôr'hound', bôr'hound'), n. سەگىكى زى پارە
بەرازە

boarish (bôr'ish, bôr'ish), adj. بەكانەي؛ بەرازى؛ چوارىن؛
دېندە؛ كىزچىلىس

boast (bôst), n. (۱) گەزاف؛ فەشە؛ فەشەش؛ خۇبادان؛ خۇھەلگىشان.
(۲) شتىك كە فەشى پىنوە بىكرىت يا خۇي پىنوە ھەلگىشترىت.

v.i. & v.t. گەزاف لىدان؛ خۇھەلگىشان؛ خۇفشكرەنەو؛ فەشەكرەن.
گەلەندەكرىن يەيكەر.

boastful (bôst'fæl), adj. شەكەر؛ گەزاف لىدەر؛ خۇھەلگىش.

boat (bôt), n. (۱) بەلەم (ھى بايەوان، سەول، يا مەكىنە).

(۲) كەشتى؛ پاپۇر

(۳) قاپى وەك بەلەم؛ دەفرىكى بچووكى قولە شلى تى دەكرىت.

v.t. خستەناو بەلەمەو؛ ھەلگرتن بە بەلەم (B~ the oars).

v.i. بە بەلەم گەران و گەشتكرەن. (to go ~ing).
ھادەرد؛ دورچارى ھەمان گىروگرتن؛
in the same boat,

ھەمان بارودنۇخ.

boathouse (bôt'hous'), n. گەراجى بەلەم؛ مۇلگەي بەلەم (خانۇ).
boating (bôt'ing), n. (۱) بە بەلەم گەران و گەشتكرەن؛ سواربوونى بەلەم.

boatload (bôt'lôd'), n. (۲) بەلەم؛ بەلەمەكان بەگشتى.
(۱) پىر بەلەمىك (بار يا نەفە).

boatman (bôt'män), n. (۲) بارى بەلەمىك؛ بارگەي بەلەم؛ پىر بەلەمىك.
بەلەمەوان؛ بەلەمچى؛ كەسك كە بەلەم ئى -

دەخوپىت، نىشى لەسەر دەكات، دەفېرۇشيت، يا بە كرىي دەدات.

boatsman (bôts'män), n. = boatman.

boatswain (bô's'n, bôt'swän'), n. Also bosun, سەركارى
كەشتىيەموان.

boat train, شەمەندەفەرى ھاتۇچۇي نەفەر لەنوتان كەشتى و ئاوشارد.
bob (bob), n. (۱) [British Dial.]، ھىشوو؛ بۇلى شۇرېووهو.

(۲) تۆپەلەقۇ؛ كاكوڭ. (۳) قۇرى كورت (بەتاييەتى ھى ئۇ و مندا)؛

سەرتاشىنكى كورت. (۴) كلكى پىراو يا كورتكراو ي نەسپ.

(۵) گوزەكەي شىرە خۇرە. (۶) پارەشاندن؛ تەكان؛ جۈولە.

(۷) تەپەدۇرى سەر قولايى پارەماسى.

(۸) پىياكىشانكى بەنەسپايى؛ بەنەستەم لىدان.

(۹) جۇرە سەمايەكى نوسكوتلەندىيە.

(۱۰) گالىيسكە بەفرىنە؛ دور گالىيسكە بەفرىنەي پىنگەوہەستراو

(۱۱) كىرۈوش بىردىنكى پەلەي كىچ.

v.t. (۱) لىدان بەنەسپايى؛ بەنەسپايى پىياكىشان.

(۲) پارەشاندن (بەتاييەتى سە)؛ جۈولاندەنەو.

(۳) كورتكرەنەو (قۇ)؛ قۇر زۇر كورت بىرىن.

v.i. (۱) بىرۈو نۇم بوونەو؛ لەرىنەو.

(۲) كىرۈوش بىردن (كىچ)؛ بەسەر سلاوكرەن.

(۳) (for ~)، خۇھەلدان و بە دەم گرتتەو ي ميوەي شۇرېووهو يا بە ھەواو.

(۴) سەماكرەن؛ ھەلەبەزىن و دابەزىن.

(۵) (up ~)، لەپى سەمەلەندەو پاش بەزىنك يا ژىركەوتنىك.

bob up. لەپى سەمەلەدان؛ لەناكاو دەرگەوتن يا ھاتتەروو.

bob (bob), n.pl. [British Slang]. شلىك؛ پارەيكى نىنگلىزىيە.
bobbied (bobd), adj. كاكوڭدار؛ كورت (قۇرى ئۇ و مندا).

bobbery (bob'ēr-i), n. پىشوى؛ ئاژاۋ؛ ھەراوهوريا.
bobbin (bob'in), n. بەكرە.

bobby (bob'i), n. [British Slang]. پۇلىس.

bobby pin, تەوقى سەر.

bobby socks, [Colloq.]. كۆرەوى كورتى ژانە.

bobby soxer, ھەرزەكچ (بەتاييەتى ھى شوين مۇدە كەوتو).

bobcat (bob'kat'), n. پشیلەكنوى.

bobsled (bob'sled'), n. گالىيسكە بەفرىنە؛ دور گالىيسكە بەفرىنەي
پىنگەوہەستراو.

v.i. سوارى گالىيسكە بەفرىنە بوون.

bobsleigh (bob'slā'), n. & v.i. = bobsled.

bobtail (bob'tāl'), n. (۱) كلكى پىراو يا كورتكراو (نەسپ، سەگ).

(۲) نەسپ و سەگى كلك پىراو يا كورتكراو.

adj. (۱) كلك پىراو؛ كلك كورتكراو. (۲) كورتكراو.

v.t. (۱) كلك بىرىن يا كورتكرەنەو (نەسپ، سەگ).

(۲) كورتكرەنەو.

bobwhite (bob'hwīt'), n. قەتى.

bocaccio (ba-kä'chō), n. ماسىيەكى دەم زى كالىفۇرنىيەيە.

bock (bok), n. Also bock beer, بىرەيكى پەشپاۋە لە ھەاردا
دروست دەكرىت.

bode (bōd), v.t. نىشانەي دواپۇزىوون (باش يا خراپ).

bode ill, نىشانەيەيكى خراپە بۇ دواپۇز؛ باش نەگەياندن بۇ دواپۇز.

(His idle habits bode ill for his future.)

bode well, نیشانه‌ی‌یک‌ ماشه بۆ دواپۆژ؛ خیر پێوه‌بوون:
(*The rain bodes well for farmers.*)
bode (bōd), *alternative past tense of bide.*
bodice (bod'is), *n.* (١) بەشی له ئاوقه‌ به‌ره‌و‌و‌و‌ری کراسی ئافره‌ت.
(٢) سوخمه‌ی ژنانه‌.

bodied (bod'id), *adj.* (١) ته‌ندار؛ له‌شدان؛ شیوه‌دار.
(٢) له‌شیک‌ی تایبه‌تی همیه‌: (able- ~ ; strong- ~)
bodiless (bod'i-lis), *adj.* (١) بێ له‌ش.
(٢) ده‌ستی ئی گیر ناییت؛ نه‌بێنراو.

-bodilessness (*n.*).
bodily (bod'i-lis), *adj.* (١) به‌ له‌ش کراو (ئه‌ک به‌ می‌شک)؛ له‌شی:
(~ functions)

(٢) تایبه‌تی به‌ له‌ش
adv. (١) خۆی؛ کسه‌که‌ خۆی: (*He is ~ present.*)
(٢) هه‌موو؛ گشتی به‌ یه‌ک پارچه‌
(٣) به‌ کۆمه‌ل؛ هه‌موو پێکه‌وه‌.

boding (bō'din), *n.* نیشانه‌ی‌یک‌ باش یا خرابی دواپۆژه‌.
adj. به‌دووم؛ ئوقله‌ی خراب لێده‌ر.
bodkin (bod'kin), *n.* (١) دره‌وشه‌؛ سووژن.
(٢) ته‌وقه‌یه‌کی درێژی جوانی سه‌ره‌: (٣) شیشی چێش.

(٤) ئامه‌ریکی وه‌ک دره‌وشه‌یه‌ تییی پێ به‌رز ده‌کریته‌وه‌ بۆ هه‌له‌ چاک کردن
(چاپه‌مه‌نی): (٥) [Obs.], خه‌نجه‌ر.
body (bod'i), *n.* (١) ته‌ن؛ له‌ش (مرۆه‌، گیاندار، پوه‌ه‌ک).
(٢) له‌شی مرۆه‌ له‌ پش‌تێن به‌ره‌و‌و‌و‌ری به‌ی قۆله‌کان؛ قه‌د (مرۆه‌، گیاندار)؛
باله‌: (٣) قه‌د (پوه‌ه‌ک، دره‌خت)؛ لاسک؛ قه‌ف.

(٤) به‌شی سه‌ره‌کی راپۆرت، ووتار، یا نامه‌ (جگه‌ له‌ پێشه‌کی و پاشکۆ
سه‌رووتان): (٥) بۆدی ئوتومبیل، واته‌ قاوگی له‌شه‌کی جگه‌ له‌ مه‌کینه‌ و
تایه‌کانی (٦) ئه‌و به‌شه‌ی جل‌به‌رگ که‌ له‌ش داده‌پۆشیت جگه‌ له‌ قۆله‌کان

یا ته‌نه‌ له‌ پش‌تێن به‌ره‌و‌و‌و‌ری جگه‌ له‌ قۆله‌کان: (٧) لاشه‌؛ لاشه‌ی مردو.
(٨) بر؛ هه‌ند؛ به‌شیک‌ی سه‌ره‌خۆ: (*a ~ of water*).
(٩) کۆمه‌ل؛ ده‌سته‌؛ تاقم: (*a ~ of laws* ; *a ~ of soldiers*).
(١٠) نه‌نجومه‌ن؛ کۆپ: (*a legislative ~*).

(١١) زۆره‌؛ زۆریه‌ (کۆمه‌له‌ کسه‌ یا شت).
(١٢) خه‌ست‌وخۆنی؛ خه‌ستی؛ قورسی و چاکی (مه‌ی، شله‌):
(*This wine has a lot of ~.*)

(١٣) قایمی؛ قورسی (قوماش)؛ به‌رگه‌گری.
(١٤) [Colloq.], مرۆه‌؛ ئاده‌میزاد.
(١٥) پته‌و (ئه‌ندازه‌) (١٦) قه‌دی تیپ (چاپه‌مه‌نی).

v.t. له‌ش به‌به‌رداکردن.
keep body and soul together, خۆپاگرتن له‌کاتی ناخۆشی و
لیقه‌ماندا؛ ده‌ربردن.

body corporate, کۆمپانیای هاوبه‌شی.
bodyguard (bod'i-gärd), *n.* پاسه‌وانی کسه‌ی.
body politic, گه‌ل؛ مبلله‌؛ گه‌ل و فه‌رمانه‌روایی و ولایه‌ک پێکه‌وه‌؛
گه‌لیک که‌ قه‌واره‌یه‌کی پامیاری هه‌بیت.

body snatcher, کسه‌یه‌که‌ مردو له‌ گۆپ ده‌ره‌مه‌ینیت و ده‌یدزیت بۆ
توێکاری

Boer (bār, bōr, boor), *n.* هاوولایه‌تی‌یه‌کی خوارووی ئه‌فریقایه‌ له‌
بنه‌چه‌ی هۆله‌ندی.

adj. تایبه‌تی به‌م جۆره‌ کسه‌نه‌.
bog (bog, bōg), *n.* زه‌لکاو؛ زۆنگ؛ زۆنگار.
v.t. & v.i. (~ down), چه‌قین (هه‌ر وه‌ک له‌ زۆنگاوه‌)؛
چه‌قین و توانای خۆ پزگاکردن نه‌بوون؛ زۆر پێوه‌ خه‌ریک بوون:

(*They are ~ged down in a war they can't win. ;*
We shouldn't get ~ged down in details.)

bogey (bō'gi), *n.* = boggy.
bogeyman (bō'gi-mən), *n.* = boogieman.
boggle (bog'li), *v.t.* (١) سه‌رسووهرمان: (*It ~s the mind.*)
(٢) به‌ ئاړه‌ک‌و‌پێکی کردن (کار، شت)؛ تێکدان.

v.t. (١) سه‌رسووهرمان. (٢) راپاڤی کردن؛ دوودلی کردن.
n. (١) سه‌رسووهرمان. (٢) راپاڤی؛ دوودلی.

boggy (bog'i, bōg'i), *adj.* (١) زه‌لکاوی؛ زۆنگاوی.
(٢) پره‌ له‌ زه‌لکاوی.

-bogginess (*n.*).
bogie (bō'gi), *n.* = boggy.
bogie (bō'gi), *n.* (١) ئه‌و چوارچۆیه‌یه‌ که‌ عه‌ره‌بانه‌ی شه‌مه‌نده‌فه‌رو
ئوتومبیلی له‌سه‌ر راده‌مه‌ستیت: (٢) پێچه‌کی تراکتۆر و ده‌پابه‌.

(٣) [Dial.], لۆزی یا عه‌ره‌بانه‌ی نزم.

bogle (bō'g'l), *n.* = boggy.
bogus (bō'gas), *adj.* (١) ساخته‌؛ قه‌لب (پاره‌)؛ درۆ: (~ money).
bogwood (bog'wood', bōg'wood'), *n.* داری نه‌به‌تورسی ره‌ش.

(١) ده‌عبا؛ خێو؛ دیو‌درنج.
bogy (bō'gi), *n.* Also bogey, bogie, (٢) کسه‌یک‌ یا شتیکی وه‌ک ده‌عبا ئاشه‌وێن و ترسناک.
(١) بۆهیمی؛ هاوولایه‌تی‌یه‌کی بۆهیمیا.
Bohemian (bō-hē'mi-ən), *n.* (٢) زمانی بۆهیمی، چیک‌ی، یا چیک‌سولواکی. (٣) قه‌ره‌ج؛ کۆچه‌ر.
(٤) هونه‌رمه‌ندیکی به‌ره‌؛ کسه‌یک‌ که‌ ژانیکی به‌ره‌لای ده‌ژی.

adj. (١) بۆهیمی (گه‌ل، زمان، کلتور).
(٢) بۆهیمی؛ ژانی بۆهیمیا؛ به‌ره‌.

-Bohemianism (*n.*).
bohunk (bō'hunk), *n.* [Slang], کسه‌یک‌ به‌ بنه‌چه‌ خه‌لکی
ئه‌ه‌ره‌بای پۆمه‌له‌ت به‌تایبه‌تی کرێکارێک (له‌پووی سووکی‌یه‌وه‌)

boil (boil), *v.t.* (١) کولان؛ قوڵاندان؛ هاته‌نه‌کول؛ هاته‌نه‌جۆش.
(٢) هه‌لچوون؛ شینگه‌ریبون؛ زۆر تووهره‌بوون. (٣) چیش‌ت لێنان.
(١) کولاندن؛ قوڵ پێدان؛ جۆشدان. (٢) چیش‌ت لێنان.
v.t. کولان؛ کول؛ قوڵاندان؛ جۆش:
n. (to bring a thing to the ~ ; to come to the ~)

boil away, قوڵاندان؛ کولان.
boil down, (١) خه‌ست‌وخۆل کردنه‌وه‌ (به‌ کولاندن)؛ توندکردنه‌وه‌.
(٢) کورتکردنه‌وه‌ (نوسراو).

(٣) (~ to), بریتی بوون له‌؛ بریتی‌یه‌ له‌:
(*It boils down to whether you want to help or not.*)

boil over, (١) هه‌لچوون و پێدان (کولاندن):
(*The milk has boiled over. ; The pan boiled over.*)
(٢) هه‌لچوون (تووهره‌یی).

boil (boil), *n.* دوومه‌ل؛ زه‌پکه‌؛ پێزۆکه‌ (که‌ کیمی تێدا‌ییت).
boiler (boil'er), *n.* (١) ده‌فه‌ری ئاو کولاندن (سه‌ماوهر، کتلی، مه‌نجه‌ل).
(٢) به‌رمیلی ئاو کولاندن (گه‌رمای).

(٣) به‌رمیلی مه‌لم (مه‌کینه‌ی مه‌لم).
boiling point, (١) پله‌ی هاته‌نه‌کول (ئاو و شله‌ی تی)؛ جۆش؛
پله‌ی هاته‌نه‌جۆش یا کولان.

(٢) [Colloq.], پله‌ی شینگه‌ریبون؛ پله‌ی هه‌لچوون یا زۆر تووهره‌بوون.
(١) قایم (با)؛ توندوتیژ (مرۆه‌،
boisterous (bois'tēr-as), *adj.* ووتار، په‌و‌و‌شت، با)؛ هه‌لچو (مرۆه‌، ده‌ریا).

(٢) به‌جۆش و په‌و‌و‌خۆش؛ پز جۆش‌و‌خه‌رش و پز ده‌نگ‌ده‌نگ (ئاهه‌نگ، شوێن):
(*a ~ person, party, place, etc.*)

bola (bō'la), *n.* Also bolas, گورسیکه‌ سه‌ریکی سێ‌په‌ل‌یه‌یه‌ هه‌ریه‌ل.
به‌ره‌دیک‌ی پێوه‌ به‌ستراوه‌ و ده‌ده‌نه‌ت و وه‌ک قۆچه‌قانتی و ده‌هاوێژزیت و
ده‌مالێنریت له‌ لاقی په‌شه‌رو‌لاخ و ئیچه‌ره‌وه‌ و پێی ده‌کریت.

bolar (bō'lär), *adj.* قه‌ره‌سووری؛ قه‌ری.

bolas

bolas (bō'las), *n.* = bola.

bold (bōld), *adj.* (۱) ئازا بەجەرگە؛ مەرد؛ پەركىش؛ ئىز؛ چاۋنەترس؛
(۲) ئىزئانە؛ ئازابانە: (*a ~ person ; a ~ move, action, etc.*) .

(۳) بىن بوۋ؛ چاۋقايم؛ بىن شەرم؛ بىن حەيا.

(۴) ئىز: (*a ~ cliff*) .

(۵) ديارو بەئاساسى خۇنراۋەو سەرنج پاكىش (نوسىن، چاپ):

(*a ~ handwriting, type, etc.*)

boldly (*adv.*).

boldface (bōld'fās), *n.* تىپى تۇخۇ ۋەش بۇ جياكرىنەو
(*The entries in this dictionary are in ~ .*) (چاپەمەنى):

bold-faced (bōld'fāst), *adj.* (۱) بىن شەرم؛ بىن حەيا؛ چاۋقايم.
(۲) بە تىپى تۇخۇ ۋەش چاپ كراۋە يا ئوسراۋە (ۋەك ۋوشە سەرمەكىيەكانى
نەم فەرمەنگە)

boldness (bōld'nis), *n.* (۱) ئازابەتسى؛ بەجەرگى؛ پەركىش؛
مەردابەتسى (۲) بىن شەرمى؛ چاۋقايمى.
(۳) (۱) كارىك يا ۋوتەيەكى ئازابانەو مەردانە.

(ب) كرىدەۋەيكى بىن حەياو بىن شەرمە.

قەدى درەخت؛ قەدى دار.

bole (bōl), *n.* گەمسور

bolero (bō-lār'ō), *n.* (۱) سەمايەكى ئىسپانىيە.

(۲) مۇسقىي نەم سەمايە. (۳) سوخە يا يەلەكى كراۋە (ژانەو پيارانە).

boletus (bō-lē'tas), *n.* جۆرىكە لە قارچك سەرمەكى لە چەتر دەچىت.
(مەندىكى زەھراۋىيە مەندىكى دەخۇرىت).

bolide (bō'lid, bō'lid), *n.* ئىستىرەي كشاۋ بەتايىبەتى كە
دەتەقنىتەۋە

boll (bōl), *n.* قۇزاقە (پەمو)؛ كەلو (پەمو).

boll weevil, قالدۇنچەي پەمو: جانەرمەكە كرمۇكەكى لە قۇزاقەي
پەموۋا مەندىتەۋە دەيەقنىتەۋە.

bollworm (bōl'wūrm), *n.* كرمى پەمو، گەنەشامى ۋەماتە.

bolo (bō'lō), *n.* چەقۇبەكى زەلە ۋە ۋولاتى فىلىپپىن بەكاردەمەنرىت؛
چەپەچاڭ

bologna (bō-lō'nyä), *n.* گۇشتى توتۇ توتۇ ۋە گۈزىرەكەۋە
بەرازە

bolograph (bō'lə-graf', bō'lə-gräf'), *n.* (۱) پىنۋەرى تۇمارى
گۇپنى تىنى ۋەزەي تىشكدار (۲) bolometer.

bolometer (bō-lom'ə-tēr), *n.* پىنۋەرى تىنى ۋەزەي تىشكدار.

Bolshevik, bolshevik (bōl'shə-vik), *n.* (۱) بۇلشەۋىكى؛

ئەندامى جىزىي دىموكراتى سۇشايلىست لە ۋوسيا كە شۇپشى سالى ۱۹۱۷
بەرياكردەي يەككىتى سۇقۇبەتەي دامەزئانە. (۲) شىۋەي؛ ئەندامىكى جىزىي
شىۋەي (۳) كەسنىكى چەپەرە.

adj. بۇلشەۋىكى؛ شىۋەي.

Bolshevism, bolshevism (bōl'shə-viz'm), *n.* بىرۋاۋەرو
تۇۋرى بۇلشەۋىكىيەكانى ۋوسيا؛ بۇلشەۋىكىيىتى.

Bolshevist, bolshevist (bōl'shə-vist), *n.* = Bolshevik.

Bolshevize, bolshevize (bōl'shə-viz'), *v.t.* پاكىشانە ئاۋ
جىزىي بۇلشەۋىكىيە؛ كرىن بە بۇلشەۋىكى.

bolson (bōl'sən), *n.* دەشتىكى ۋوتەنى بە شاخ دەۋەرداۋ.

bolster (bōl'stēr), *n.* (۱) پىشتى؛ سەرىن؛ دۇشەكەلە. (۲) پالپىشت.
(۳) سەرىن خىستەن؛ پىشتى دانەپال.

(۴) (*~ up*), پالپىشتى كرىن؛ شت دانەبەر (بۇ نەكەوتن)؛ ھەلپەساردن؛
ھەلپىن؛ بەرىكرىنەۋە؛ راستكرىنەۋە (بە پالپىشت):

(*to ~ up something or someone*)

(۲) ئاۋناخن تىخىست (بۇ گەۋرەكرىن يا پالپىشت كرىن).

bolt (bōlt), *n.* (۱) تىرىكى كورتى ئوۋك كۈلە بە تىروكران دەھاۋىزىت.

(۲) ۋوداۋىكى كوتۇپ (بەتايىبەتى ھى ناخۇش).

bombastic

(۲) ھەۋەرتىشە؛ ھەۋەرەۋوسكە.

(۳) لەپەر دەرىپەرىن (بەرو شىك يا ۋوداۋىكى). (۴) كىلۋون؛ سۋورگى.

(۵) زەمانى قىل. (۶) بىرغۈ. (۷) تۇپە قوماش يا كاغەن.

(۸) خۇكشانەۋە (لە حىزب يا كۇمەلەيكە). (ب) مىلى تەمگە.

(۹) تىرەۋىشتن؛ تىرەنگىرتن؛ تەقاندن.

(۱۰) لەپەر لە نەم دەرىچۈن؛ لەپەر دەرىپەرىن (ۋوتە).

(۱۱) ھەل لوشىن؛ بەپەلە قوتدان؛ ماشىنەۋە.

(۱۲) كىلۋونان؛ داخست بە سۋورگى. (۱۳) لىكدان بە بىرغۈ.

(۱۴) ھەلكرىن (تۇپە قوماش)؛ لولدان؛ كىلەكرىن.

(۱۵) خۇكشانەۋە (لە حىزب يا كۇمەلە).

(۱۶) دەرىپەرىن؛ بەگۈر دەرىچۈن؛ تى تەقاندن؛ لەپەر پاكردن.

(۱۷) ھەللىزان (نەسپ)؛ ھەللىوزان.

(۱۸) ھەل لوشىن؛ بەپەلە خواردن، خواردنەۋە، يا قوتدان.

(۱۹) خۇكشانەۋە (لە حىزب يا كۇمەلە).

(۲۰) بە ئاكامى تۈۋكرىن يا گول كرىن.

adv. كوتۇپ؛ لەناكاۋ.

bolt from the blue, ۋوداۋىكى كوتۇپ ناخۇش (ۋەك ھەۋەرتىشە
كە لە سايەقەي سامەلەۋە بىت)؛ لىقەمەنىكى لەناكاۋ.

bolt a person in (or out), دەركا ئ داخست يا لەسەر كىلۋونان.

bolt upright, بەرىكى (ۋەك تىر)؛ پىك.

make a bolt for it, تى تەقاندن؛ بۇ دەرىچۈن؛ پاكردن (لە مەترسى).

shoot one's bolt, بە ئوۋپەرى تۈۋانەۋە ھەلۋان.

bolt (bōlt), *v.t.* (۱) لە بۇتنگ دان؛ لە ھەلگە دان.

(۲) پاكۋېسى كرىن؛ بۇاردن؛ جياكرىنەۋە.

bolter (bōl'tēr), *n.* (۱) نەسپى پەتچىرىن؛ نەسپى پاكردۋە لە دەست
سۋار يا خارەنەكەي؛ نەسپى ھەللىوزىن. (۲) خۇكشاۋە (لە حىزب يا كۇمەلە).

bolter (bōl'tēr), *n.* (۱) ھەلگە؛ مەكىنى ئاردىزىنەۋە.

(۲) ئاردىزىنەۋە (مۇق).

bolthead (bōlt'hed'), *n.* (۱) سەرى بىرغۈ؛ سەرى بىزمار.

(۲) شۋەشەيكى مەل دىزىي كىمياگەرە كۇنەكانە.

boltrope (bōlt'rōp'), *n.* پەتىكە بە قەراغى بايەۋانى كەشتى

بايەۋانەۋە دەۋرىنەۋە بۇ قايمى ۋە نەپاندنى.

bolus (bō'las), *n.* (۱) (۱) تۇپە؛ كۇل. (ب) پارۋى جۋوداۋ؛ پارۋى.

(۲) ھەيلىكى گەرە (پىزىشكەۋانى).

bomb (bom), *n.* (۱) بۇمبا. (۲) ۋوداۋىكى كوتۇپى سەرسۋورمىنەرى
ناخۇش. (۳) دەفرى گازى پەستىۋاۋ. (۴) دەرداۋى ئاگرېۋىن.

(۵) [Slang], ئۆزىكەرتىكى تەۋا؛ ئىشۋوستى.

v.t. & v.i. بۇمباباران كرىن؛ بۇمباباكرىشان؛ بۇمباباكرىشان؛ ئاگراباران كرىن.

bombard (bom-bārd'), *v.t.* (۱) بۇمباباران كرىن؛ بۇمباباران كرىن؛
بۇمباباران؛ بۇمباباكرىشان؛ ئاگراباران كرىن.

(۲) داگرىنەۋە يا بۇمباباران كرىن بە پىسىار، پىشىنىان، يا داۋا.

(۳) تىشكى ئەتۈم يا ئەلەكتۇن پىيادان.

n. جۈرە تۇپىكى جەنگى كۇنە.

bombardier (bom'bēr-dēr'), *n.* (۱) بۇمباباۋىز (فۇكەچى)؛

بۇمبابانكەر. (۲) ئەفەسرى تۇپ ھاۋىز؛ ئەفەسرى ھىزى تۇپ (سۋىي)

ئىنگلىزى. (۳) [Archaic], تۇپچى؛ تۇپەۋان.

(۴) [Archaic], كەشتى تۇپدار يا تۇپ ھاۋىز.

bombardment (bom-bārd'ment), *n.* (۱) بۇمباباران؛ ئاگراباران؛

بۇمباباران كرىن. (۲) داگرىنەۋە بە پىسىار يا پىشىنىان.

bombardon (bom'bēr-dən, bom-bār'dən), *n.* ئامىزىكى

مۇسقىيە بە بايەتى زۇپنا.

bombast (bom'bast), *n.* (۱) ئاۋناخنىكى نەرمۋول.

(۲) فەشە؛ فەشە؛ قەسى زلو ھىچۋېچ؛ خۇمەلگىشان.

bombastic (bom-bas'tik), *adj.* پەرلە فەشەۋ خۇمەلگىشان؛ فەشە؛
فەشەش: (*~ language ; a ~ speech*) .

bomb bay**-bombastically (adv.).****bomb bay,** خانەى بۇمبا لە فېۋكەى بۇمباھاوئىژدا.**bomber (bom'ēr), n.** (۱) فېۋكەى بۇمباھاوئىژ؛ بۇمباھاوئىژدا

فېۋكەى بۇردومانىكى. (۲) بۇمباھاوئىژ (فېۋكەى)؛ بۇردومانىكى.

bombing run, بىسىردا فېرىن بۇ بۇمباھاران كۆردى.**bombproof (bom'prōōf'), adj.** بۇمبا كارى تى ئاكاك؛

بۇمبا كارتىنەكى.

bomb rack, چوارچىنەى بۇمبا ھەلگرتىن (لە فېۋكەى بۇمباھاوئىژدا).**bombshell (bom'shel'), n.** (۱) بۇمبا.

(۲) پووداۋىكى لە ئاكاو سەرسوۋىنەر (بەتايەتتى ھى ئاخۇش).

bomb sight, ئامبىرى نىشان كرتنەرە (بۇمباھاوئىژ).**bonafide (bō'nā-fī'di, bō'nā-fid'), [L.], n.** بىن ساختەو فېلۋ

تەلەكەو درۋا پاست؛ پاستەقېنە: (a ~ offer to buy the house).

bonanza (bō-nan'zə), n. (۱) كانگە؛ كانىكى پرا كانە زېر.

(۲) [Colloq.] بۇھاتنىكى زۇرباش؛ خىرومىرنىكى زۇر؛ بەختەمىرى.

Bonapartism (bō'nā-pärt'iz'm), n. (۱) لايەنگىرى يىروباۋىر

فەرمانىرومى ئاپلىقۇن پۇناپارت. (۲) يىروباۋىر پۇناپارتى فەرمانىرومى يىمكى

زۇردار يا دىكتاتور.

-Bonapartist (n.).**bonbon (bon'bon'), n.** جۇرىكە لە نوقۇل (گەلىك جار ئاۋەكەى شىلەى

تېدايە).

bond (bond), n. (۱) بەند؛ پەيوەند؛ پەيوەست؛ پەستەر؛ پېيەست.

(۲) (pl.) پېۋەند. (۳) بەندىتى؛ خراۋە بەندىخانەۋە؛ دەستبەسىرى.

(۴) پەيوەندى (پەيمان، خۇشەيىستى). (۵) پەيمان؛ پىنگەرتىن.

(۶) پېۋىستى سەرشان؛ ئەركى سەرشان.

(۷) لىگىنەر؛ پېۋەنۋىستىنەر؛ پېۋەبەست (گەۋە، جەۋى، قەۋى، زىجىر).

(۸) كاغەزى قايم. (۹) پېۋەلگىنەرى ئەتۆم.

(۱۰) گلدانەۋەى شتومەكى لە دەرەۋە ھىزراۋ لە گۇۋىرگدا ھەتا باجى گۇۋىرگى

لەسەر دەدرىت. (۱۱) قەۋالەى دارايى.

(۱۲) (۱) دەستبەسىرى (ب) دەستبەىر؛ كەفېل. (ج) بارمە (بۇ دەستبەىرى).

(۱۳) تېھەلگىشەنى خىشت يا خىشت دار بۇ قايمى (خانۋوسازى).

v.l. (۱) پېۋەلگاندن؛ پېۋەنۋوساندن؛ لىگدان؛ پەتۋەندى پىگەمەبەستى يا لەھىم

كردن؛ يەك پىنگرتىن كردن بە يەك پارچە. (۲) بەستەۋە؛ كەلەپچەكرىن.

(۳) دەستبەىرى كردن (۴) گلدانەۋە يا دەست بىسىردا كرتنى شتومەك لە

گۇۋىرگدا ھەتا باجى گۇۋىرگى لەسەر دەدرىت.

(۵) خىشتە پەھنەۋە؛ دانان بە پارمە.

(۶) دەرکردنى بېۋانامەى دارايى و فروشتنى.

(۷) تېھەلگىشەنى خىشت يا خىشت دار بۇ قايمى (خانۋوسازى).

يەگگرتن؛ بۇۋن بە يەك پارچە؛ بۇۋن بە يەك.

v.l.**-bondable (adj.).****bond (bond), n. [Obs.],** بەند؛ كۆيلە**adj.** بەندىكراۋ؛ بەند؛ دەستبەسىر.**bondage (bon'dij), n.** (۱) بەندايەتتى؛ بەندىتى؛ بەندەگى.

(۲) دەستبەسىرى؛ ژېرەستىتى؛ ملگەچى.

bonded (bon'did), adj. (۱) بارمەتى ھەبە؛ بارمەتى بۇ دانراۋە.

(۲) گلدانراۋەتەۋە يا دەستى بىسىردا گېراۋە لە گۇۋىرگ ھەتا باجى گۇۋىرگى

لەسەر دەدرىت (~ merchandise).

bonded warehouse, ھەمارى گۇۋىرگ (كە شتى تېدا گل دەدرىتەۋە

ھەتا باجى گۇۋىرگى لەسەر دەدرىت).

bondholder (bond'hōl'dēr), n. قەۋالەدار؛ خاۋەن قەۋالەى دارايى.**bondmaid (bond'mād'), n.** كەنىزەك؛ بەندەكارەكەر (كچ، ئن).**bondman (bond'mən), n.** (۱) مىسكىن

(۲) [Archaic] بەند؛ كۆيلە.

bond paper, جۇرىكە لە كاغەزى سېى ناياب**bond-servant (bond'sūr'vənt), n. Also bond servant, (۱)****bonny, bonnie**

نۇكىرى بىكارىكى. (۲) بەند؛ كۆيلە.

bondsman (bondz'mən, bonz'mən), n. bondman (۱)

(۲) دەستبەىر؛ كەفېل

bondwoman (bond'woom'ən), n. ئنەبەند؛ كەنىزەك.**bone (bōn), n.** (۱) ئىسكان؛ ئىسك.

(۲) (pl.) ئىسك؛ ئىسكەند؛ چوارچىنەى لەش. (۳) (pl.) لەش؛ لاشە.

(۴) ماددەمەكى ۋەك ئىسكان. (۵) شتى لە ئىسكان درووستكراۋ.

(۶) (pl.) [Colloq.] زار (تاولە، دۆمىنە).

(۷) [Slang] قوتابى كۆشكەش.

v.l. (۱) ئىسكان لىكىردنەۋە: (to ~ a chicken, fish, etc.).

(۲) جلۋىرەك پەق كرىن (بە ئىسكانى نەمەنگ).

(۳) زەۋى يەمىزىكرىن (بە ئىسكانى سوتتاۋ).

v.l. [Slang], (~ up), زۇر كۆشش كرىن (قوتابى).**feel in one's bones,** ۋا ھەستەكرىن؛ دلنابوۋن بەبى بوۋنى بەلگەمەك.**have a bone to pick with (someone),** بەلگەمەبوۋن بۇ دەمەقالى،

شەپ، يا سكاۋىكرىن.

make no bones about, [Colloq.], لارى ئىنبوۋن؛ نەشاردەۋە؛

بە ئاشكرا دان پىئان؛ پىن شەرم نەبوۋن.

to the bone, بەتەۋاۋى؛ تەۋاۋ؛ يەكجار.**bone ash,** خۇلەمىشى ئىسكان.**boneblack (bōn'blak'), n. Also bone black,** بۇيەى پەشى

ئىسكان (لە سوۋتاندنى ئىسكان لە جىگەى ھەراپدا پەيدا دەبىت).

bone china, كاشى درووستكراۋ لە گلۋ خۇلەمىشى ئىسكان**boned (bōnd), adj.** (۱) خاۋەن جۇرە ئىسكانىكى تايەتتى؛

(brittle- ~)

(۲) ئىسكان ئى دەرەئىراۋ: (a ~ chicken).

(۳) پارچە ئىسكانى نەمەنگ تىخراۋ.

bonedry (bōn'drī'), adj. ۋوشكۋىرەنگ؛ زۇر ۋوشك.**bonehead (bōn'hed'), n. [Slang],** كەستىكى بىن مېشك.**boneless (bōn'lis), adj.** بىن ئىسكان؛ ئىسكان ئى دەرەئىراۋ.**bone meal,** ئارەدى ئىسكان (بۇ خۇراكى ئارەۋن زەۋى يەمىزىكرىن)؛

ئىسكانى ھارداۋ.

bone of contention, ھۇى ئاۋۇكى يا مشتەۋم.**boner (bōn'ēr), n. [Slang],** ھەلەمەكى خراپ؛ ھەلەمەكى كەرانە.**boneset (bōn'set'), n.** پوۋەكىگە لە دەرمانى ئارەق كرىدەۋە

دەرمانى يەمىزىدا بەكارىدەت.

bonesetter (bōn'set'ēr), n. ئىسكانى شكاۋو لەجىن چوۋ گەۋە.**bonfire (bon'fir'), n.** ئاگرەخۇشە.**bongo drums,** جۋوتە تەپلى پىگەۋەبەستراۋى بە دەست لىدراۋ.**bonhomie, bonhommie (bon'ā-mē'), n.** پوۋخۇشى؛

ئاسكى پەۋۋشت.

boniface (bon'ā-fās'), n. خاۋەن چىشتخانە، مېۋانخانە، يا يانەى

شەۋ.

bonito (bə-nē'tō), n. جۇرە ماسىيەكى دەرەيەيە.**bonnet (bon'it), n.** (۱) كلاۋى بىن قەراغ (بەتايەتتى ئوسكوتلەندى).

(۲) كلاۋىكى شەلى ئنۋ مەندالە بە شىرتىكى ژىر چەناگە قايم دەكرىت

(۳) كلاۋى پەراۋى (ھى ھىندىيە نەمەرىكاىيەكان).

(۴) كلاۋە يا بۇنىتى ئوتومبىل. (۵) كلاۋى سەر لۋولەى زۇيا.

(۶) [Colloq.] ھەموو جۇرە كلاۋ يا شەپقەيەكى ژانەيە.

(۷) پارچەيەك جانفاسە لە دامىنى بايەۋانى كەشتى با دەدرىت.

v.l. كلاۋ لەسەر كرىن؛ كلاۋ كرىدە سەر؛ داپۇشچىن بە شىتىكى ۋەك كلاۋ.**bonny, bonnie (bon'i), adj.** (۱) جوان؛ شۇخ؛ قىز.

(۲) تەندروست؛ يەمىزى تەندروست ۋەك چاك.

(۳) پوۋخۇش. (۴) باش؛ چاك.

-bonnily (adv.); bonniness (n.).

bontebok (bon'tə-bok), *n.* ناسكىنى خوارىي ئىفەرىقايە پەلىسى بىيە ناچىرمان كەفەلىيەمەيتى.

bonus (bō'nus), *n.*

- (۱) بەخشىش؛ زىيادە بەخشىش.
(۲) دەسكەرت يا قازانچى زىيادە.

(۳) نەزەيە كە كۆمپانىيەك دەيدات بە مىرى بۇ پاس پىدائى.
(۴) بەخشىشنى دراو بە ئەفسەرو سەربازى خانەنشىن كراو.

bony (bōn'i), *adj.*

- (۱) ئىنسانى؛ لە ئىنسان چوۋا ۋەك ئىنسان.
(۲) ئىنسانناۋى؛ ئىنسان زۇر.
(۳) ئىنسان بەدەرمە؛ ئىنسان گەرەو دىار.
(۴) رەقەلە؛ لەپا پوگاۋە.

-boniness (*n.*).

bonze (bonz), *n.*

قەلەندەرنىكى بوۋى يابانى يا چىنى.

boo (bō), *interj. & n.*

v.t. ھوھاكېشكان.

v.t. ھوھا ئى كېشان؛ فىكە بۇ لىدان.

boob (bōōb), *n.* [Slang],

كەسكىنى بىن مېشكى كەر؛

كەسكىنى ساۋىلىكە بىن ئاگا.

boob (bōōb), *n.* [Slang],

مەمەك.

booboo (bōō'bōō), *n.*

ھەنەبەكى كەرەنە

booby (bōō'bi), *n.*

(۱) كەسكىنى بىن مېشك يا كەردەن.

(۲) [Vulgar] مەمەك. (۳) كەرەۋالە؛ ئالندەبەكى دەريايى گەرەيە چاۋمەكەنى

لە نەزىك بىن دەنۋوكىيەمەيتى. (۴) قەلبەتەن يارىكەرى مەلەمەتەك.

booby hatch,

(۱) دەرگاى غەمارى كەشتى.

(۲) شىتخانى؛ نەخۇشخانى شىتان.

booby prize,

بەخشىشنىكى ھىچ ۋەپوچ لەپروى گائەرمە دەدرىت بە

قەلبەتەن يارىكەرى مەلەمەتەك.

booby trap,

(۱) داۋا؛ تەلە؛ تەلە بىن ئاگاىان.

(۲) مېن يا تەقەمەنەبەكە ۋەك تەلە دەدرىتەرمە بۇ كەسانى بىن ئاگا كە بە خۇياندا

دەپتەقېنتەرمە.

boodle (bōō'dl), *n.* [Slang],

(۱) جەماۋەر؛ كۆمەلە خەك.

(۲) پارەى قەلب. (۳) بەرتىل.

(۴) ئالانى؛ شتى دىزاۋ.

boohoo (bōō'hōō'), *v.t.*

بە كۆل گىران؛ بە دەنگى بەرز گىران

n. گىرانى بە كۆل.

book (book), *n.*

(۱) پەرتۈك؛ كىتەب. (۲) پەراۋا؛ دەفتەر.

(۳) بەرگ (پەرتۈك، داستان)؛ بەش.

(۴) پەراۋى بىن ھىل، ھىلدار، يا ئىستىمارە: (an account ~).

(۵) تۆمارى ئىمىرارى.

(۶) باسنىك كە بۇ لىكۋلىنەۋە بىشنى: (the ~ of life).

(۷) بەستە (تەكت، پوول)؛ پاكەت: (a ~ of stamps, tickets, etc.).

(۸) كۆمەلىك پەيرەۋ دەستور: (He runs the company by the ~).

(۹) لىستەى گەرە (پېشپەكەنى ئىسپ).

(۱۰) پېر (يارى كاغەزى "برىج").

v.t. (۱) ئوۋسىن؛ تۆماركردن؛ لىستەكردن.

(۲) پېشەكى جېگەكردن؛ قۇرغ كردن: (to ~ tickets, seats, etc.).

(۳) پېشەكى گرتن: (to ~ a speaker, entertainer, etc.).

(۴) تۆماركردنى تاۋانى گومانبارنىك لەلايەن پۇلىسەرە.

adj.

bring to book,

(۱) لىپرسىنەۋە؛ بەرپرسىياركردن.

(۲) سەرزەشت كردن.

by the book, بەگۈنەرى پەيرەۋ دەستور؛ بەبىن لادان لە پەيرەۋ:

(to do something by the book)

close the books, (۱) حساب داخست.

(۲) دوايى پىن ھىنان: (We closed the books on that subject.).

in one's book, لە پاى كەسكىندا؛ بە پاى ئەر:

(In my book, she is a worthless woman.)

keep books, حساب پارگرتن؛ تۆماركردن ۋە پارگرتنى حسابات.

know like a book, زۆر باش ناسىن؛ شارمەزىبۇن.

on the books, (۱) تۆماركراو. (۲) لىستەكراو.

the Book, لىنجىل.

the book, [Colloq.], كۆمەلە بىرۋەپوۋ پەيرەۋنىكى باۋەپىنكراو.

bookbinder (book'bīn'dēr), *n.*

بەرگ تېگىرى پەرتۈك؛

شىرازەبەند.

bookbindery (book'bīn'dēr-i), *n.*

كارگەى شىرازەبەندى؛

كارگەى بەرگ تېگىرتنى پەرتۈك.

bookcase (book'kās'), *n.*

دۆلەب يا رەلەى پەرتۈك.

book club, (۱) پەرتۈكگاى ئىندامان.

(۲) يانەى پەرتۈكى ئىندامان؛ يانەمەكە پەرتۈك بە ھەرزان دەفرۇشنىت بىر

كەسانەى ھەرسالە ژمارەمەكى تايىمەتى پەرتۈك دەكردن.

book end, پالپشتى پەرتۈك (كە دەدرىتە پال ئەفسەرو ئەۋسەرى پىزە

پەرتۈكى سەر رەلەمەك).

bookie (book'ī), *n.* [Slang],

دەۋالى گەرە (پېشپەكەنى ئىسپ).

booking (book'īng), *n.*

بە كۆر كرتن ۋە قۇرغ كردنى مۇۋە (بۇ دىۋان).

خۇنۋاندن ... ھتە).

bookish (book'ish), *adj.*

(۱) تايىمەتى بە پەرتۈك.

(۲) زۆر ھەزكەر لە پەرتۈك خۇنۋاندەرمە.

(۳) تەنھا شتى ناۋ پەرتۈك زان؛ لە شتى ناۋ پەرتۈك زىاتەر ھىچ نەزان.

(۴) ۋوشك (مۇۋە).

book jacket,

چاكتەى پەرتۈك (كە بە بىر بەرگى پەرتۈكەرمەىيە

رەنگاۋرەنگە دەتۋانزىت لىۋى بىرۋىتەرمە).

bookkeeper (book'kēp'ēr), *n.*

دەفتەرگا؛ دەفتەردار.

bookkeeping (book'kēp'īng), *n.*

دەفتەرگەى؛ دەفتەرگرتن؛

دەفتەردارى.

book learning,

زاننۋو شارمەزىي لە پەرتۈكەرمە ۋەرگىراۋ نەك لە

نەزمۋونى ژيانەرمە.

-book-learned (*adj.*).

booklet (book'lit), *n.*

نامىلىكە؛ پەرتۈكى بچۈك.

booklore (book'lōr', book'lōr'), *n.* = book learning.

book louse,

جانەۋەرى پەرتۈك ۋە كاغەز خۇر.

bookmaker (book'māk'ēr), *n.*

پەرتۈك پۇلارگەر، لەچاپدەر،

بلاۋكەرمە، يا بەرگ تېگىر. (۲) دەۋالى گەرە (پېشپەكەنى ئىسپ).

bookman (book'mən), *n.*

پەرتۈك خۇنۋاندەرمە؛ قۇتباى؛ زانا.

(۲) پەرتۈك فرۇش.

bookmark (book'märk'), *n.*

پەرتۈك نىشانەكەر؛ ھەرىشنىك كە

بىخىزىتە نىۋان دور پەرمەۋ بۇ نىشانەكردن.

book matches,

قۇتۋە شقارتە.

bookmobile (book'mə-bēl'), *n.*

پەرتۈكخانەى گەۋزەك.

bookplate (book'plāt'), *n.*

ياقتە يا پارچە كاغەزنىكە ئاۋونىشاشى

خاۋەن پەرتۈكى لىسەر دەنۋوسىرت ۋە دەدرىت بە دىۋى ناۋەۋى

پەرتۈكەرمە.

bookrack (book'rak'), *n.*

(۱) رەلەى پەرتۈك.

(۲) چۈرچىۋەى پەرتۈك (بۇ لىسەر دانانى بەكراۋەيى ۋە خۇنۋاندەرمەى).

book review,

پەرتۈك ھەلسەنگاندن؛ پەرتۈك شەنۋەكەۋەكردن.

bookseller (book'sel'ēr), *n.*

پەرتۈك فرۇش.

bookshelf (book'shelf'), *n.*

رەلەى پەرتۈك.

bookstack (book'stak'), *n.*

دەستە رەلەى پەرتۈك (پەرتۈكخانە).

bookstall (book'stōl'), *n.*

فرۇشگاى پەرتۈك (لىسەر شەقام

ئىستەگى شەمەندەرمە)؛ قەۋەزى پەرتۈك فرۇشتن.

bookstand (book'stand'), *n.*

(۱) bookstall.

(۲) bookrack.

bookstore

bookstore (book'stôr, book'stôr), *n.* فروشگاهی پرتوک؛
فروشگاهی پرتوک و شتومهکی نویسن.

book value, نرخ به پنی دهقمری حسابات (به تاییهتی می دهزگایهکی
بازرگانی که لهوانیه جیابیت له نرخی راستهقیته).

bookwork (book'wûrk), *n.* پرتوک خونندنوه و کوشش کردن؛
خونندنوه و هروندان

bookworm (book'wûrm), *n.* مژانهی پرتوک.
(۱) مژانهی له پاده بهمر؛ کسینک که زور دهخوننیتوره.

boom (bōom), *v. & n.* دهنگدانوه (توپ، تهنک)؛ گرمهاتن.
لیدان؛ پیشاندان به دهنگ: (The clock ~ed the hour.)

v. & n. (۱) گرمه (توپ، هورتریشقه). (۲) دهنگی خونندنی همدنیک گیاندان (بوق).
boom (bōom), *n.* (۱) ستورنی بایهوانی کشتی با.

(۲) بانئ نامیزی بهزکهرهه. (۳) (۱) بهستی سمر پوباریک بؤ کؤکردنوهی دارو
دهستک لهکاتی گواستنهویدا به پوبارهکدا. (ب) مۆلگی شم دارو دهستکه.

v. & n. بایهوان کردنوه.
(۱) بهلهه لیخویرن به کردنوهی بایهوانهکانی بهتواوی.

v. & n. (۲) (along ~)، خیرا پویشتنی کشتی با.
(۳) خیرا پویشتن؛ به گورج وگولی پویشتن.

boom (bōom), *v. & n.* پهرسهندن؛ گهشهکردن؛ برمو سندن؛
(Business ~ed.)

v. & n. (۱) پهره پین سندن؛ برمو پین سندن؛ گهشهپیکردن؛
(The war ~ed the aircraft industry.)

(۲) پالپشتی کردن؛ پشتگیری کردن؛ برموپیدن؛
(They ~ed him for mayor.)

n. پهرسهندن بازرگانی و کارو کاسبی و باری ژیان؛ سهردهمینکی وهما.
adj. تاییهتی به پهرسهندن بازرگانی و کارو کاسبی.

boomerang (bōom'er-an), *n.* (۱) دارینکی چهماویه کاتیک که
دهماوژنرت دهگهینتیره بؤ لای شو کسهی که هاویشتوریهتی (هاوولتییه

سهره تاییهکانی نوستورلیا وک چک بهکاری دههینن.
(۲) کردهویهکه که به زیان دهگهینتیره بؤ خوارهنهکی.

v. & n. (His criticisms ~ed.) به زیان گهراوهه بؤ نهوهی بهکاری دههینن.
boon (bōon), *n.* (۱) بهمره؛ خیرویهکه؛ بهخشیش.

(۲) [Archaic] خواست؛ داوا؛ تکا؛ داخوازی.
(۱) [Archaic & Poetic]، بهخشنده؛ دنهرم؛
(a ~ companion) دهست و دل تیر (۲) پوو خوش؛ دم به پیکهین؛

boondocks (bōon'doks), *n. pl.* (۱) چپرستان؛ بیشهلان.
(۲) شوینی دور له ناوایی؛ شوینی چهپه؛ دهشت و ده؛ لادی.

boondoggle (bōon'dôg'l, bōon'dog'l), *v. & n.* کات بهفیردان
به کاری هیچ وپووچهوه.

n. کاری هیچ وپووچ؛ نیشی بئ بایهخ
boor (boor), *n.* (۱) سسکین؛ وهرزیر؛ کشتکار؛ لادییی.

(۲) کسینکی نهزان و قسههوق و بئ نهزاکه؛ کسینکی گهرتر.
بئ نهزاکه؛ گهرتر؛ قسههوق؛ نهزان

boorish (boor'ish), *adj.* (۱) بهزکردنوه؛ هملیرین.
boost (bōost), *v. & n.* [Colloq.] (۲) زیادکردن؛ بهزکردنوه (نرخ): (They ~ed prices.)

(۳) زیادکردن (تووژی کارهبا).
(۴) برموپیدن (مروقه، نهخشه، شت)؛ پالپشتی کردن؛ بووژاندنوه؛ سرخستن؛

(to ~ a person, a plan, the economy, etc.)
n. [Colloq.] (۱) پال؛ پال پئوهان؛ بهزکردنوه؛ هملیرین.

(۲) زیاده؛ زیادکردن؛ (a ~ in prices).
(۳) یارمتهی؛ پشتگیری؛ هاندان؛ بووژانهوه؛

(She needed a ~; Your support has given me a big ~.)
booster (bōos'tēr), *n.* [Colloq.] (۱) پشتگیریکر؛ یارمتهیدر.

(۲) نامیزی بههیزکردن. (۳) دهنگ گهورهکر (رادین).
(۴) نامیزی بههیزکردن و چاک کردن و وهرگرتنی بهرنامهی تلهفزیون.

boracic

(۵) نامیزی بههیزکردن یا هاویشتنی کشتی ناسمانی.

(۶) کوتان یا دهزی دووم (بؤ بهرههستی نهخوشتی).

booster cable, = jumper cable.

booster shot, کوتان یا دهزی دووم (بؤ بهرههستی نهخوشتی).

boot (bōot), *n.* (۱) جزمه؛ چهکه؛ پۆستان؛ پیلو.

(۲) سنووقی نوتومبیل (بؤ شت هملگرتن).

(۳) نامیزی نازاردان (له شیوهی جزمه دایه بؤ گوویشینی پین).

(۴) سهرجلی پاریزهر (بؤ لیخویری نوتومبیلی سهره تال).

(۵) شوق؛ لهقه.

(۶) [Slang]، سهربازی تارهگراو (هیزی دهریایی).

v. & n. (۱) جزمه لهپیکردن؛ پیلو لهپیکردن.

(۲) نازاردان به نامیزینکی وک جزمه.

(۳) [Slang]، دهزکردن (له کار یا شوینیک).

bet your boots, بئ گومان؛ مسؤگهره.

get the boot, دهزکران (له کار).

give (someone) the boot, دهزکردن (له کار).

lick the boots of, پیلو لستهوه؛ قۆندهره ماچ کردن.

boot (bōot), *n., v. & n.* [Obs.], چاره؛ سوود؛ کلهک.

to boot, سهرههه لئوهیش؛ زیاد لئوهیش؛ جگه لئوهیش.

bootblack (bōot'blak), *n.* بویاخچی (پیلو).

boot camp, [Colloq.], قوردووکای مشقی تازه سهریاز.

booted (bōot'id), *adj.* (۱) جزمهه پین. (۲) شوق تیهملدراو.

(۳) [Slang]، له کار دهزکراو؛ لیخراو.

bootie (bōo-tē'), *n.* (۱) جزمهه کورت (هی ژن و مندا).

(۲) پیلوچی جنراوی مندا.

booth (bōoth, bōoth), *n.* (۱) قهههزههیکه کاتییه بؤ شت فروشتن

لهناو بازاردا یا لهسهر شهماق؛ فروشگاهیکه بچکولهی کاتی؛ دووکانوچکه.

(۲) قهههزهه دهنگدان. (۳) (۱) قهههزهه پاسهوان؛ ژورویچکه پاسهوانان.

(ب) قهههزهه تلهفون و شتی وهای تر. (۴) میزینکی دهزگیراوی جیشخانه

bootjack (bōot'jak), *n.* جزمه داکه (نامین).

bootleg (bōot'leg), *v. & n.* درووستکردن و فروشتنی عهرق و

مهی به قاچاق.

adj. (۱) به قاچاق درووستکراو و فروشراو (عهرق، مهی).

(۲) تاییهتی به خواردنوهی به قاچاق درووستکراو و فروشراو.

n. مهی و خواردنوهی تری به قاچاق درووستکراو و فروشراو.

bootlegger (bōot'leg'ēr), *n.* قاچاخچی خواردنوهی سرخوشکر؛

درووستکرو و فروشیاری عهرق به قاچاق.

bootless (bōot'lis), *adj.* بئ کلهک؛ بئ سوود.

bootlick (bōot'lik), *v. & n.* [Slang], پیلو لستهوه یا

ماچ کردن؛ مهاری کردن.

-bootlicker (*n.*).

boots (bōots), *n.* [British], بهرههستی میوانخانه (به تاییهتی

بویاخچی پیلو).

boot tree, قالبی پیلو (بؤ ږاگرتن یا پاستکردنوهی).

booty (bōo'ti), *n.* (۱) تالانی جهنگ.

(۲) تالانی؛ شتی دزراو یا سهندراو.

(۳) دهسکوتینکی بهنرخ؛ خهلات.

booze (bōoz), *v. & n.* [Colloq.], مهست بوون؛ زور خواردنوه.

n. [Colloq.], (۱) مهی؛ عهرق؛ خواردنوهی سرخوشکر.

(۲) ناههنگی خواردنوه.

-boozier (*n.*); **boozy** (*adj.*).

bop (bop), *v. & n.* [Slang], مهستکوله لیدان؛ لیدان؛ پیاکیشان.

n. [Slang], مهستکوله؛ لیدانیک؛ پیاکیشانیک.

bop (bop), *n.* جوژیکه له موسیقای "جاز".

boracic (bō-ras'ik), *adj.* = boric.

borage

- borage** (būr'ij, bōr'ij, bor'ij), *n.* پوومەنكى گول شىنى گەلا
(توكنە (مەندىك جار دەكرتە زەلاتەمە).
borate (bōr'āt, bō'rāt), *n.* خويى ترشى بۇرىك.
v.t. خويى ترشى بۇرىك لىدان يا تىكەلەكەردن.
borax (bōr'aks, bō'raks), *n.* بۇراكس: ماددىيەكى سىيى كرىستالە.
Bordeaux (bōr-dō'), *n.* شەرابى "بۇردۇ" ى فەرەنسى.
bordel (bōr'dēl), *n.* = **bordello**.
bordello (bōr-del'ō), *n.* قەحبەخانە.
border (bōr-dēr), *n.* (۱) سنوور. (۲) قەراغ! پاراۋىز! لا.
(۳) قەربەيكى بارىكى گولدانە بە قەراغ! باخچەيكى يا پارەمىندە.
(۱) سنوور بۇ دانان! سنوور بۇ كردن. (۲) دەورەدان! بون بە سنوور بۇ.
adj. تايىمەنى بە سنوور! ھى ئۆزىك سنوور! ھى سنوور.
border on (or upon), (۱) ھاسنووور بون! بەتەننىشتەورەبون:
(*My land borders on yours.*) (۲) لىكچوون! لىككردن! ەك يەك وابوون:
(*an act that borders on heroism, insanity, etc.*)
borderer (bōr-dēr-ēr), *n.* سنوورنىشىن.
borderland (bōr-dēr-land), *n.* (۱) زەمى سەر سنوور! سنوور!
(۲) زەمى سنوور. (۳) بارىك يا جىگەيەكى نەبراۋە يا بەلەيكەدا نەكرەتور.
borderline (bōr-dēr-līn), *n.* Also **border line**, سنوور.
adj. (۱) لەسەر سنوور! سەر سنوورى.
(۲) نەبراۋە! بەلەيكەدا نەكرەتور! لەنئوان دوو شت, بار, يا پەلەدايە:
(*a ~ grade, student, etc.*)
bore (bōr, bōr), *v.t.* (۱) كون كردن (بە درەوشە)! سىمىن.
(۲) ھەلەكەندەن كون تىكەردن (كون, تونىل)! بېرىن.
(۳) خۇكردن بەناۋ جەماۋەرىكەدا! دې بە جەماۋەرىك دان و پىنگە بۇ خۇ كردنەمە.
(۱) كونكردن! كون تىكەردن! كونادەمەردن.
(۲) كون كران! كون تىكەران! كون بون. (۳) بەرمە پىنشمەۋە چوون.
(۱) كون (كە بە درەوشە شتى ۋەما بىكرىت). (۲) كون (بۇرى, لوولە, تەلەنگ).
(۳) تىرەي كونه لوولەيەكى رەما. (۴) ئامىزى كونكەر (درەوشە).
bore (bōr, bōr), *v.t.* بىن تاقەت كردن (لەبەر ۋوشكى و ناخۇشى و
يەك ئاۋازى و قەسە بىن تام): (*He ~s me. ; His stories ~ me.*)
bore (bōr, bōr), *n.* كەسىك يا شتىكى بىن تاقەت كەر (لەبەر ۋوشكى و ناخۇشى و يەك ئاۋازى و
قەسە بىن تام): (*He is a ~*).
bore (bōr, bōr), *n.* شەپۇلىكى زى بەمىز (لە پوبارو زىدا).
bore (bōr, bōr), *past tense of bear*.
boreal (bōr'i-al, bō'ri-al), *adj.* (۱) باكوورى.
(۲) تايىمەنى بە باى باكوور.
Boreas (bōr'i-əs, bō'ri-əs), *n.* (۱) خوداي باى باكوور (ئەفسانەى
يۇنانى). (۲) باى باكوور.
boredom (bōr'dəm, bō'r'dəm), *n.* بىن تاقەتى (بەھزى بىنكارى يا
ۋوشكى و ناخۇشى كاروبارى زىانەمە).
borer (bōr'ēr, bō'r'ēr), *n.* (۱) ئامىزى كونكەر.
(۲) كرمى كونكەرە ميوومە.
boric acid, توشى بۇرىك.
boring (bōr'īŋ, bō'r'īŋ), *n.* (۱) كونكردن (ۋەك بە درەوشە).
(۲) كون (كە بەم جۇرە بىكرىت). (۳) (pl.), تەراش و ئاردەمشارو تەلەزم كە
لە دارو دىوار كونكردنەمە پەيدا نەمىت.
boring (bōr'īŋ, bō'r'īŋ), *adj.* ۋوشك! ناخۇش! بىن تاقەت كەر (شت).
(*a ~ person, class, lecture, film, place, etc.*) شوين, مرؤ:
born (bōrn), *past participle of bear*.
adj. (۱) لەدايىكوور.
(۲) زەگماكى! بە زەگماكى: (*a ~ artist, leader, writer, etc.*)
borne (bōrn), *past participle of bear*, ھەلگەرتن.
boron (bō'ron, bō'ron), *n.* بۇرۇن: توخنىكى كىمىيىي ئاكانزايىيە.

botanical garden

- borough** (būr'ō), *n.* (۱) شارىكى سەربەخۇى ئەمەرىكا.
(۲) گەرمەنكى شارى "نيويورك" گەرمە.
(۳) (۱) شارىكى سەربەخۇى ئىنگلەتەرە.
(ب) شارىكە كە ئۆينەرىك يا زىاتەر دەنئىزىت بۇ پەرەمانى ئىنگلەتەرە.
borrow (bor'ō, bōr'ō), *v.t. & v.l.* (۱) خواست! قەرزكردن!
(*May I ~ your dictionary?* ;
I ~ed some money from him.)
(۲) كردن بە ھى خۇ! ئى دىزىن: (*He ~ed my theory.*)
(۳) خواستى (لەدەركردن لە ژمىرەدا).
(۱) دەستەبەرى. (۲) دەستەبەرى.
n. [Obs.],
-borrower (*n.*),
borsch (bōrsh), *n.* شۇزىي چەرمەنەرى پوسى.
borscht (bōrsh), *n.* = **borsch**.
bort (bōrt), *n.* ئەلماسى بىرىن! ئەلماسىكى پەشۇكىيە.
bortz (bōrts), *n.* = **bort**.
borzoi (bōr'zoi), *n.* جۇرە سەگىكى گەرمە سەربارىكى لاق دىزىي
تووك نەرمە.
boscage (bos'kij), *n.* داروومەن! بىشە چەرانى.
bosh (bosh), *n. & interj.* [Colloq.], بۇش! لەسە بۇش! قەسە قۇپ.
bosk (bosk), *n.* = **boscage**.
boskage (bos'kij), *n.* = **boscage**.
bosky (bos'ki), *adj.* (۱) داروومەتاۋى. (۲) سىيەر! سىيەراۋى.
bo's'n (bō's'n), *n.* = **boatswain**.
bosom (booz'am, bōō'zam), *n.* (۱) سىنگ! سىنە. (۲) مەمە.
(۳) سىنە مەمە! باخەل. (۴) سىنگى كراس و چاكت.
(۵) ئاۋچەرگە: (*the ~ of one's family*).
(۱) باۋەش كردن! بە سىنگەمە نان! باۋەش پىاكردن.
(۲) شاردنەمە! لە دلى خۇدا شاردنەمە.
adj. (۱) تايىمەنى بە سىنگ! سىنەمى! سىنەمەمەكى.
(۲) خۇشەيىست! گىيانى بە گىيانى: (*a ~ friend*).
boss (bōs, bos), *n.* [Colloq.], (۱) سەرگارا! سەرگەرە! سەرۆك.
(۲) سەرۆكى جىزب يا كۆمەلەيەكى پارامارى.
v.t. [Colloq.],
adj. [Colloq.],
boss (bōs, bos), *n.* (۱) تەرەقە لە دوگەمى سەر قەلغان.
(۲) چوگەلى دەرپۇقۇبى شتىكى پاراۋە. (۳) بەشى گەرمە يا فراۋانى لوولەيەك.
v.t. بە دوگەمى تەرەقە پاراۋەندەمە.
boss (bos, bōs), *n.* مانگا! گوئەرمە.
bossy (bōs'i, bos'i), *adj.* ھەزكەر لە فرمان پەسەرداكردن!
بە زەمبەروۇنگ! نىرە! كەلە.
-bossily (*adv.*); **bossiness** (*n.*),
bossy (bōs'i, bos'i), *adj.* بە دوگەمى تەرەقە پاراۋە.
bossy (bos'i, bōs'i), *n.* مانگا! گوئەرمە.
boston (bōs't'n, bos't'n), *n.* (۱) جۇرىكە لە يارى كاغەن.
(۲) جۇرىكە لە سەماى "ۋالتز".
Boston bull, = **Boston terrier**.
Boston terrier, جۇرە سەگىكى بچووكى تووك كورتى پىست مەلە.
bosun (bō's'n), *n.* = **boatswain**.
botanic (bə-tan'ik), *adj.* = **botanical**.
botanical (bə-tan'ik'l), *adj.* (۱) پوومەكى! تايىمەنى بە پوومە.
(۲) تايىمەنى بە زانستى پوومە! تايىمەنى بە پوومەكرانى.
(۳) تايىمەنى بە دەرمانى لە پوومە دەرەنئە.
n. دەرمانىكە لە توئىكلو پەمى پوومە دەكرىتەمە.
-botanically (*adv.*).
botanical garden, باخچەي گول و پوومە! گولستان.

botanist

botanist (bot'ə-nist), *n.*

پوهنکس! زانای پوهه. (۱) پوهه کۆکردنوه بۆ لیکولنیمویان. *botanize* (bot'ə-nīz), *v.t.* (۲) لیکولنیموه له پوهه.

v.t. لیکولنیموه له پوهه (له شوونی خۆیاندا).

botany (bot'ə-ni), *n.*

(۱) پوهه کزانێ! زانستی پوهه. (۲) پوههکی ناوچهیهک. (۳) ژبانی پوههکێک یا توخمه پوههکێک. (۴) په‌رتوکی پوهه‌کزانێ.

botch (boch), *v.t.*

(۱) به خراپی پینه‌کردن. (۲) به ناشرینی و ناپێک و پێکی و نه‌شاره‌زایانه کردن: (to ~ a job). *n.* شتیکی خراپ پینه‌کراو.

(۳) کارێکی به ناشرینی و ناپێک و پێکی کراو! کارێکی تێکدراو.

botchy (boch'i), *adj.*

به خراپی پینه‌کراو! به ناپێک و پێکی کراو.

botfly (bot'fli), *n.* جانه‌هرێکی بالداره کرم‌که‌که‌ی ده‌میت به خۆره.

بەسەر مرۆڤ و مەرومالاتەوه.

both (bōth), *adj. & pron.*

هەردووکیان! هەردوو: (B~ birds sang loudly, ~ were small.)

conj. & adv. ئەوه‌ده‌ی یه‌کترا! وه‌ک یه‌ک! - یه‌ش: (I am ~ tired and hungry.)

bother (both'er), *v.t.* (۱) په‌ستکردن! بێزارکردن! سه‌رکردنه‌سه‌ر! سه‌ره‌نیشاندن: (He ~s me. ; Don't ~ me, please!)

(۲) سه‌ر ئی شتیواندن! سه‌ر ئی تێکدان: (A big city ~s him.)

(۳) گوێ پێدان و مه‌راق خواردن: (Don't ~ !; She ~s too much about everything.)

n. (۱) په‌ستی! هۆی په‌ستی! شتی په‌ستکار! سه‌ره‌نیشه.

(۲) کەسێکی په‌ستکار: (He is a ~.)

botheration (both'er-ā'shən), *n. & interj.* [Colloq.] =

bother.

bothersome (both'er-səm), *adj.* په‌ستکار! ناخۆش! زویرکار.

bo tree, (۱) داره‌هه‌نجیرێکی هه‌ندێه

(۲) [B- T-] داری پێوژی نایینی "بوودی" به.

botryoidal (bot'ri-oi'd'l), *adj.* Also botryoid,

هه‌نشوویی

bottle (bot'l), *n.* (۱) قاپ! شووشه! بوتل.

(۲) قاپێک! پیر قاپێک یا بوتلێک.

v.t. (۱) کردنه قاپه‌ره! کردنه بوتله‌وه.

(۲) (up ~), به‌نگه خواردنوه! په‌ست خواردنوه:

(He ~d up his anger.)

hit the bottle, [Slang], سه‌رکردنه خواردنوه! هه‌ره‌ق یا مه‌ی زۆر خواردنوه.

the bottle, هه‌ره‌ق! مه‌ی

bottleneck (bot'l-nek), *n.* (۱) ملی قاپ! ملی شووشه.

(۲) ته‌نگه‌رێگه! ته‌سکه‌رێگه. (۳) کۆسپ (له پێی پێشکه‌وتندا).

bottlenose (bot'l-nōz), *n.* به‌رازی ده‌ریا! جۆرێکه له دۆلپین.

bottom (bot'am), *n.* (۱) بن! ژێر! قنگ: (the ~ of a barrel).

(۲) بناغه! بنچینه. (۳) شوێن قنگ (کورسی).

(۴) بن (ه‌وبار, ده‌ریا, گۆم): (the ~ of the ocean, pool, etc.).

(۵) نزمه زه‌وی! نزمایی

(۶) بنی که‌شتی و به‌له‌م! نه‌و به‌شه‌ی که‌شتی و به‌له‌م که له‌ژێر ناوایه.

(۷) که‌شتی.

(۸) ره‌گه‌ر په‌شه: (He wanted to get to the ~ of the problem.)

(۹) کێش! تین! وژه! گوپ! ده‌ربردن.

(۱۰) ناخ! کاناگ: (from the ~ of my heart).

(۱۱) [Colloq.] قنگ! گوویی قنگ.

adj. (۱) له‌بنه‌وه! له‌ژێره‌وه! ه‌ی بنه‌وه.

(۲) نزمترین! که‌مترین! دواترین! هه‌ردوا.

v.t. (۱) بن تێگرتن (کورسی). (۲) تێگه‌یشتن.

bounce

(۲) (on ~; ~ upon), له‌سه‌ر بناغه دانان! له‌سه‌ر دانان.

(۱) گه‌یشتنه‌ بنه‌که‌ی! له‌سه‌ر بنه‌که‌ی وه‌ستان, دانیشتن, یا گه‌رسانه‌وه. *v.t.*

(۲) (on ~; ~ upon), له‌سه‌ر بناغه دانان.

له‌پاستیدا! له‌ده‌وه: (At bottom they are racist.)

هۆی په‌ستقینه‌ بوون! هۆی سه‌رمکی بوون:

(Their selfishness is at the bottom of the problem.)

bet one's bottom dollar, [Slang], (۱) له‌سه‌ر ه‌وا دۆلار گه‌رموکردن.

(۲) دلدیابوون! هه‌ج گومان نه‌بوون.

bottom out, گه‌یشتنه‌ بنی بنه‌وه! گه‌یشتنه‌ نزمترین په‌له:

(The price of houses has bottomed out.)

bottoms up! [Colloq.], هه‌موو نۆش که‌! هه‌موو قاپه‌که‌ به‌خۆره‌وه!

get to the bottom of, گه‌یشتنه‌ ره‌گه‌ر په‌شه (کێشه, مه‌سه‌له)!

گه‌یشتنه‌ بنچ‌و‌بنان.

bottomless (bot'am-lis), *adj.* بن! بن! زۆر قوول! بن کۆتایی.

bottomless pit, مۆزه‌خ! جه‌مه‌نه‌م.

bottomry (bot'am-ri), *n.* په‌میانیکه‌ به‌گۆره‌ی خاوه‌ن که‌شتی‌یه‌که.

که‌شتی‌یه‌که‌ی به‌ بارمه‌ت دانه‌تێت بۆ نه‌و قه‌ره‌زی ده‌یکات بۆ چوونه‌ که‌شت

(ئه‌گه‌ر که‌شتی‌یه‌که‌ نواقوم بوو ئه‌وا قه‌ره‌زه‌که‌ ده‌سه‌رئێته‌وه).

botulism (boch'ə-liz'm), *n.* ژمه‌راوی بوونیکه‌ گه‌لێک جار

کو‌شه‌دیه‌ له‌ خواردنه‌مه‌نی باش هه‌له‌نگه‌ی‌وای ناو قوتو یا بۆگه‌مه‌وه تووشی

مرۆڤ ده‌میت (به‌تایبه‌تی گۆشت).

boudoir (bōō'dwār, bōō-dwār), *n.* ژووری تاییه‌تی ئافه‌ره‌ت

(بۆ دانیشتن, جل له‌به‌رکردن, یا نووستن).

bouffant (bōō-fānt'), *n.* په‌رو هه‌له‌ناوسا (ته‌نووهر).

bougainvillea (bōō'gən-vil'i-ə), *n.* گوله‌ جه‌مه‌نه‌مه‌ی:

پوهه‌مێکی گۆل سوورو ئالی پازننه‌ره‌مه‌یه.

bough (bou), *n.* لق! لای دره‌خت (به‌تایبه‌تی ه‌ی گه‌وره).

bought (bôt), *past tense and p.p. of buy.*

adj. که‌پراو.

boughten (bôt'n), *adj.* [Dial.] که‌پراو! خۆمالی دێیه:

(~ gloves)

bougie (bōō'zhē), *n.* (۱) مۆم! قتیله.

(۲) ئامێرێکی پزیشکی باریکه‌ ده‌کرێت به‌ گۆنیکه‌ له‌شدا وه‌ک زێ و کۆم بۆ

دۆزینه‌وه‌ و دیاری کردنی نه‌خۆشی یا فراوان کردن.

bouillbaisse (bōōl'yə-bās'), *n.* شوژیای ماسی.

bouillon (bool'yon, bool-yon', bool'yən), *n.* گۆشتار.

bouillon cube, کۆلێکه‌ گۆشتاوی خه‌ست کراوه‌ی ووشک کراوه‌یه.

ده‌کرێت ناو چێشه‌وه‌ بۆ تام.

boulder (bōl'dēr), *n.* ته‌له‌به‌رد! گاه‌به‌رد! به‌رده‌ گه‌وره.

boule (bōō'lē), *n.* (۱) په‌رله‌مانی یۆنانی کۆن.

(۲) [B-], په‌رله‌مانی یۆنان.

boulevard (bool'ə-vārd', bōō'lə-vārd'), *n.* شه‌قامی پان

(به‌تایبه‌تی که‌ نه‌م به‌رو شه‌به‌ری دره‌خت بێت) جاده‌ گه‌وره.

bouleversement (bōōl'vers'mān'), *n.* [Fr.], پشێوی!

شتیواوی.

bounce (bouns), *v.t.* (۱) له‌پێدان و ته‌په‌ ئی هه‌له‌ساندن.

(۲) هه‌له‌په‌ژاندنوه‌! هه‌له‌په‌ژاوه‌یه‌ژکردن: (He ~d the ball.)

(۳) [Slang], ده‌رکردن به‌ زۆر (له‌ شوێنیک له‌به‌ر به‌ده‌ره‌فتاری).

(۴) [Slang], ده‌رکردن له‌ نیش.

v.t. (۱) هه‌له‌په‌ژنه‌وه‌ (تۆپ) هه‌له‌په‌ژانه‌وه‌! هه‌له‌په‌ژاوه‌یه‌ژکردن.

(۲) هه‌له‌سانه‌وه‌ (پاش ژێرکه‌مێتیک یا تێشکه‌کانیک):

(He will ~ back from the tragedy quickly.)

(۳) یازدانا! قه‌له‌مبازدانا! هه‌له‌په‌ژنه‌وه‌.

(۴) په‌ په‌رتا جولا‌نه‌وه‌: (She ~d into the room.)

(۵) [Slang], چه‌ک بۆ که‌پانه‌وه‌ له‌ بانقه‌وه‌ به‌ینی دانی چه‌که‌که‌ (له‌به‌ر بن

bouncer

- پارهی له حسابی کسه کهدا: (*The check ~d. ; His checks ~d.*) .
n. (۱) هلبهزینموه؛ هلبهزانموه. (۲) بازدا؛ قلمبازدا.
 (۳) توانای هلبهزینموه: (*The ball has lost its ~*) .
 (۴) تهپه؛ زرمه
 (۵) [British]، بڼ حه یایی؛ چاوقایمی؛ بڼ شمیری.
 (۶) [Slang]، مهلمهت؛ گورج و گولی؛ چالاکی.
get the bounce, [Slang]، له نیش دهر کران؛ دهر کران.
bouncer (boun'sēr), n. (۱) شتیکی زور زل.
 (۲) [Rare]، فشهکر؛ فشهچی؛ دروژن.
 (۳) [Slang]، پاسمانی بهردرگای یانهی شم، مهیخانه، یا چیشتهخانه.
bouncing (boun'sin), adj. (۱) خرپن؛ تهندرووست؛ خروم؛
 بههزیزو تیکسیراو: (*a ~ baby*) (۲) بهجوش و خروش؛ زیندور.
bound (bound), v.i. (۱) قونهکردن؛ بازیدان. (۲) هلبهزینموه (تۆپ).
v.t. قونهپنکردن؛ هلبهزاندنموه.
n. (۱) قونه؛ بازدا؛ قلمبازدا. (۲) هلبهزینموه؛ گهزانموه؛ هلبهزانموه.
bound (bound), past tense and p.p. of bind.
adj. (۱) بهستراوه (۲) پیچراوه. (۳) پهپوهندی پیوهیه؛ نزیک.
 (۴) مسوگر؛ بڼ گومان: (*He's ~ to lose.*) .
 (۵) پابه ندیوون؛ پیوخته لسه ری؛ ناچار: (*He is legally ~ to do it.*) .
 (۶) گرفت کردو؛ قهبز؛ گهراو. (۷) بهرگ تیکراو (په پتوک).
 (۸) [Colloq]، سوور لسه ری.
bound up in (or with), (۱) زور بۆ دلسۆز بوون.
 (۲) تپوه گران؛ دهست تپدا بوون.
bound (bound), adj. بهرمو: (*She is ~ for home.*) .
bound (bound), n. (۱) سنوور: (pl.)
 (*His joy knew no ~s. ; There are no ~s to his ambition.*)
 (۲) ناوچهی نزیک سنوور: (*the ~s of the kingdom*) .
v.t. (۱) سنوور بۆ دانان؛ بهستنهوه؛ بهرگرتن. (۲) بوون به سنوور بۆ.
 (۳) سنوور نیشانه کردن؛ سنوور دیاری کردن.
v.i. هاوسنوور بوون.
out of bounds, (۱) له نهاندازه بهدر؛ له پاده یا سنوور بهدر.
 (۲) له دهرموهی سنوور (یارگا).
 (۳) قهدهغه (جینگه)؛ بۆچوونی قهدهغهیه.
-bound (bound), بهشی دروهمی ووشه ی لیکدراوه بهمانای؛ بهرمو:
(south-bound)
boundary (boun'də-ri), n. سنوور
boundary (boun'dən), adj. (۱) چاوبه ره ژیری چاکه یهک.
 (۲) پیوخته؛ ناچار: (*one's ~ duty*) .
boulder (boun'dēr), n. [Colloq.]، کسهیکی بڼ نهزاکهتی دهم -
 پیسی زور له خۆ دلتیا.
boundless (bound'lis), adj. بڼ نهاندازه؛ بڼ سنوور؛ زور؛
 بڼ کوتایی
bounteous (boun'ti-əs), adj. (۱) بهخشنده؛ بده؛ سهخی
 (۲) فره؛ زورزه بهنه؛ بڼ شومار
bountiful (boun'ti-fəl), adj. (۱) بهخشنده؛ دل ناوه دان؛ سهخی.
 (۲) فره؛ زورزه بهنه؛ بڼ شومار.
bounty (boun'ti), n. (۱) بهخشندویی؛ دل ناوه دان؛ سهختی.
 (۲) خهلات؛ بهخشیش. (۳) پاداشت (بهتایبهتی نهوهی که میری دهیدات
 بۆ کوشتنی گیانداری دپنده، پهروهره کردنی دانوێلهی پیوخته،
 بوون به سهرباز، چته گرتن... هتد). (۴) بهروبووم (بهتایبهتی دانوێله).
 (۵) پیت.
bouquet (bō-kā', bōō-kā'), n. (۱) چهپکه گول؛ دهسکه گول.
 (۲) بۆنی خوش (بهتایبهتی هی مهی یا براندی).
bourbon (boor'bən, bū'r'bən), n. بۆرۆر جورنکه له ویسکی.
adj. تاییبهتی بهم خواردنموه سهرخۆشکهره.

bow

- (۱) شار یا دڼ (بهتایبهتی که له نزیک قهلایه کهره
bourg (boorg), n. بویابه له کۆندا). (۲) شاری بازراگانی و ناوۆیرو کرپن و فروشتن.
bourgeois (boor-zhwä', boor'zhwä), n. (۱) بورجوازی؛
 کسهیکی بورجوازی. (۲) دووگاندار.
 (۳) کسهیک که بیروباوهری بورجوازانهی مه پیت.
 (۴) (pl.)، بورجوازیهکان.
adj. بورجوازی.
bourgeoise (boor-zhwäz'), n. ژنیکی بورجوازی.
bourgeoisie (boor'zhwä'zē'), n. (۱) چینی بورجوازی.
 (۲) چینی سهرمایه دار.
bourgeon (būr'jən), n., v.t. & v.i. = burgeon.
ourn, bourne (bōrn, bōrn, boom), n. جوگهله؛ جوگه.
ourn, bourne (bōrn, bōrn, boom), n. (۱) شوینی مه بهست؛
 نامانج. (۲) [Poetic]، مه ریم. (۳) [Archaic]، سنوور.
bourse (boors), n. بۆرسه؛ بازاری پاره بازی و ناوۆیرو.
house (bōōz, bouz), n. (۱) خواردنموه.
 (۲) خواردنموهی سهرخۆشکهر. (۳) ناوهنگی خواردنموه.
 (۴) [Colloq.]، خواردنموهی سهرخۆشکهری خراب.
v.t. & v.i. مهی خواردنموه؛ عهرق خواردنموه.
house (bous, bouz), v.t. & v.i. بهمرزکردنموه (به گوریس و
 خولخولۆکه).
boustrophedon (bōō'strā-fē'd'n), n. شۆوازیکی نووسینی
 کۆنه بریتییه له نووسینی دێرک له راستهوه بۆ چهپ و دێرک به پیچیهوانهوه
bout (bout), n. (۱) هاتوچۆ (جووت کردن)؛ رهبرگه رانهوه؛ پیچکردنموه.
 (۲) مهلمه؛ زۆرانیازی: (*a boxing ~*) .
 (۳) (۱) ماوه (که به شتیکی تاییبهتی یهوه بیرته سهی) دهم:
 (*a drinking ~ ; a ~ of floor scrubbing*)
 (ب) ماوه (نهخۆشی گرتن): (*a ~ of fever, influenza, etc.*) .
boutique (bōō-tēk'), n. دووکانی تاک فروشی جل و بهرگی مۆدهو.
 شتی تری ژنانه.
boutonniere (bōō't'n-yer'), n. گولی یهخه ی چاکهت.
bovid (bō'vid), adj. ناژلهی (که گا و مانگا و مهر و بز دهگرتنموه)؛
 گا و مانگایی.
bovine (bō'vīn, bō'vīn), adj. (۱) مانگایی؛ پهشهرولاخی؛
 گاجووتی. (۲) له گا و مانگا دهچیت. (۳) سست؛ بڼ میشکو و هیواش.
n. گا؛ مانگا.
bow (bou), v.i. (۱) چهپینهوه؛ چهمانهوه؛ نووشتانهوه.
 (۲) سهر دانهواندن یا کرپنوش بردن (لهووی پین؛ پهزامه ندی، سلۆموه).
 (۳) مل شۆرکردن؛ سهرشۆرکردن؛ کرپنوش بۆ بردن (ترس).
v.t. (۱) نووشتانهوه؛ چهماندنهوه.
 (۲) سهر دانهواندن (لهووی پین؛ پهزامه ندی، یا سوپاسموه)؛ کرپنوش بۆ بردن.
 (۳) نهواندن؛ پساندن: (*The load ~ed him down.*) .
n. سهردانواندن؛ کرپنوش.
bow out, خۆکشانهوه؛ دهست هه لگرتن.
make one's bow, (۱) دهستکردن به خۆنوواندن.
 (۲) خۆ خانه نشین کردن (بهتایبهتی بۆ نوێنه ری یا کاربه دهستی پارماری).
take a bow, سهردانواندن (لهووی سوپاسموه بۆ چهپه لیدانی چهماوهر
 پاش خۆنوواندنیک یا پیناسینیک).
bow (bō), n. (۱) کوانه؛ په لکه: (*rainbow*) .
 (۲) پینج. (۳) کوان (تیروکوان): (*~ and arrow*) .
 (۴) (pl.)، تیرهاوێژان؛ تیرهوانان. (۵) کوانه ی کهمانچه.
 (۶) گرئی قوفله؛ گرئی قوفله دار. (۷) (۱) چوارچینه ی چاویلکه.
 (ب) لهو بهشی نه م چوارچینه یه که له سهر گونچهکه راده ره ستنیت.
bow (bou), n. (۱) بهشی پینشموهی بهلمو کهشتی.
 (۲) سهرل لیدهری پینشموهی بهلمو کهشتی.

bow compass

- adj.** تایبەتی بە بەشی پێشمەوی بەلەم و کەشتی.
- bow compass,** پەرگالی کەوانیی.
- bowdlerize** (boud'ler-iz), **v.t.** پاکردنەوی پەرتووکیەک لە روشە و پستی ناشرین و نابەجێ.
- bowel** (bou'al, boul), **n.** (١) پێخۆلە (٢) (pl.)، ناوجەرگە؛ ناوەرە: (the ~s of a mountain). (٣) (pl.)، [Archaic]، دەروون؛ هەناو؛ هەستی ناسک.
- v.t.** پێخۆلە دەرمەئان
- move one's bowels,** پێسایێ کردن؛ گووکردن.
- bowel movement,** (١) پێسایێ کردن؛ گووکردن. (٢) پێسایێ؛ گوو.
- bower** (bou'er), **n.** (١) کەپەر؛ ساباتی؛ چەمراخ. (٢) [Poetic]، کوختەبەکی لادێ. (٣) [Archaic]، boudoir.
- v.t.** کەپەر درووستکردن؛ بە دارو گەلا دەورگرتن؛ ساباتی بۆ کردن.
- bower** (bou'er), **n.** یەکیگە لە بەنرخترین دوو کاغەزی یاری کاغەز.
- bower** (bou'er), **n.** قورستێن لەگەری کەشتی (لەپێشمەو دادەنرێت).
- bowerbird** (bou'er-bird), **n.** بالەندەبەگە وەک قەلەرەشکە
- نۆرینەکانیان هێلانە یوان دیمکەن بۆ سەرئێ پراکێشانی مێنەکانیان.
- bowery** (bou'er-i), **adj.** (١) ساباتی؛ وەک کەپەر یا ساباتی. (٢) سینەر
- bowery** (bou'er-i), **n.** (١) کێلگە کەسێکی ھۆلەندی لە نیویۆرک. (٢) [B-]، شەقامی میوانخانە و مەخانە هەرزانە لە نیویۆرک.
- bowfin** (bō'fin), **n.** جۆرە ماسیەکی ناو پوچارە.
- bow hand,** (١) دەستی کەوان (تیروکەوان ھاویشتن). (٢) دەستی کەوانە (کەمانچە ژەندن).
- bowhead** (bō'hed), **n.** جۆرە نەهەنگێکی سەرچەماوە.
- bowie knife,** چەقەبەکی دەبانی گەرمی کێفداری پاروکردن.
- bowknot** (bō'not), **n.** گرێی قولفە؛ گرێی قولفەدار.
- bowl** (bōl), **n.** (١) کاسە؛ تاسە؛ قاپیکی قول. (٢) کووپ یا تاسە مە ی خواردنەرە. (٣) مە؛ عەرەق؛ خواردنەرە.
- (٤) خواردنەرە ناو ناھەنگ؛ گەلە خواردنەرە.
- (٥) بەشی لە تاسەجۆی شتیگ (وەک دەمی کەرچک).
- (٦) یاریگای تەلەنار؛ یاریگای خەر.
- (٧) پەرکاسە، تاسیگ، یا قاپیکی قول: (a ~ of soup).
- bowl** (bōl), **n.** (١) تۆپی یاری "بۆلینگ". (٢) فڕێدان یا خەل کردنەویەکی ئەم تۆپە. (٣) پارچەبەکی خەر یا لولەکی (مەکیگە).
- v.t.** (١) یاری "بۆلینگ" کردن. (٢) فڕێدان و خولاندنەوی تۆپ. (٣) (along ~)، بەخێزایی و نەرمی بۆیشتن.
- v.t.** (١) خولاندنەرە؛ فڕێدان و خولاندنەرە. (٢) خێرا لیخوڕین لەسەر پێچکە
- bowl over,** (١) خستن (بە خولاندنەرە و پێدانی شتیکی خەر). (٢) [Colloq.]، سەرسووڕماندن؛ واق و وێماندن؛ سەر ئێ شینواندن.
- bowler** (bōl'er), **n.** لاقی چەماوە. (لە کلەرە نەژنۆدا).
- bowleg** (bō'leg), **n.** لاق چەماوە؛ گەل بۆو؛
- bowlegged** (bō'leg'id, bō'leg'd), **adj.** لاق خوار.
- bowler** (bōl'er), **n.** یاریگەری یاری "بۆلینگ".
- bowler** (bōl'er), **n.** شەپقەبەکی خەری قەراغ ھەلگەراوەی ساف و لووسە.
- bowline** (bō'lin, bō'lin'), **n.** (١) گوریسی باوەیان (کەشتی با). (٢) گرێ کوێرە.
- bowling** (bō'lin), **n.** یاری "بۆلینگ" بریتییە لە خەل کردنەوی تۆپێکی قورس بەسەر پوویەکی تەختی سافدا بۆ لێدان و خستنی نیشانی دارین لە دوری پانزەر مەترەو
- adj.** تایبەتی بە یاری "بۆلینگ".
- bowling alley,** (١) خانە "بۆلینگ"؛ شوخانە درێژو باریکە

boy

- تۆپی لێوہ خەل دەکرێتەرە بۆ نیشان خستن لە یاری "بۆلینگ" دا.
- (٢) یاریگای "بۆلینگ".
- چیمەنی یاری "بۆلینگ".
- bowling green,** تیرەوان؛ تیرەوانێ؛ تیرەکەوانجی.
- bowman** (bō'mən), **n.** سەرلێدەر؛ پێشمەوی بەلەم.
- bowman** (bou'mən), **n.** پەرگالێکی قەلەمدارە.
- bow pen,** دارێکی ئەستووری درێژی
- bowsprit** (bou'sprit', bō'sprit'), **n.** لارە لەبەردەمی کەشتی باوہ درێژدەپێشمەو (گوریسی قایم کردنی تەرەری کەشتی بەکە ی پێوہ دەبەسترت).
- (١) تەل تیرەکەوان.
- bowstring** (bō'strin), **n.** (٢) تەلێکی سووک و قایمە.
- v.t.** بە تەل خەکاندن.
- bow tie,** بۆمبناخی گۆلبەست.
- bow window,** پەنجەرەبەکی دەریزۆیی کەوانییە.
- bowwow** (bou'wou), **n.** وەرین؛ وەرە سەگ
- v.i.** وەرین.
- bowyer** (bō'yēr), **n.** (١) کەوانفرۆش؛ کەوان درووستکەر. (٢) تیرەوانجی؛ تیرەکەوانجی.
- box** (boks), **n.** (١) سنووق؛ قوتو. (٢) پەر سنووقیک؛ پەر قوتوێک. (٣) دیاری ناو سنووق. (٤) کورسی عەرەبانجی (کە لە ھەمان کاتدا سنووقی نامیز ھەلگرتنیشە). (٥) کورسی شۆفێر (٦) شتیگ کە لە کورسی بچیت (٧) لۆج (سینەما، یاریگا). (٨) قەلەرە یا ژوورۆچکە کارگەرانێ دەرەوہ. (٩) کوختە ی پاروکاران. (١٠) تەویلی ئەسپ. (١١) لۆجیکی تایبەتی: (a press ~ ; a jury ~). (١٢) کورتە ووتارێکی چوارچۆیە تێگێراوی ناو پۆژنامەبە. (١٣) جێگە وەستانی یاریگەری "بیسبۆل". (١٤) کێف (مەکیگە) (١٥) باریکی ناوۆلا یا سەر ئێ شینوون. (١٦) [Vulgar]، قون.
- v.t.** خستەناو سنووقەرە.
- adj.** (١) لە سنووق دەچیت. (٢) لە سنووقدا پێچراوەتەرە. (٣) دەورەدان؛ ئابڵووقەدان؛ بەستەرە؛ قەتیس کردن. (٤) بەرگرتنی یاریگەری بۆ نەوی پێش نەکەوتن لە پێشکەوتن بەکدا. (٥) ئابڵووقەدان؛ بەستەرە؛ دەورەدان.
- box up,** مستەکۆلە؛ بۆکس.
- box** (boks), **n.** (١) مستەکۆلە؛ بۆکس. (٢) مستەکۆلە؛ بۆکس. (٣) شەرە مستەکۆلە کردن؛ بۆکسبازی لەگەل کردن. (٤) شەرە بۆکس کردن. (٥) بۆن بە بۆکسبان.
- v.t.** (١) درەختێکی ھەمیشە سەورێ گەل جێی گۆل بچووکە. (٢) داری ئەم درەختە.
- boxcar** (boks'kär'), **n.** فارگۆنی بار.
- box coat,** (١) پالتۆی عەرەبانجی. (٢) پالتۆی باران.
- boxer** (bok'sēr), **n.** (١) بۆکسبان. (٢) جۆرە سەگیکی مام ناوہندی تووک کورتە.
- boxful** (boks'fāl), **adj.** پەر سنووقیک؛ قوتوێک.
- boxing** (bok'sin), **n.** بۆکسبازی؛ شەرە بۆکس.
- boxing** (bok'sin), **n.** (١) خستەناو سنووقەرە؛ شت پێچانەرە لە سنووقدا. (٢) بەرگ؛ قاوگ. (٣) شتی سنووق ئێ درووستکراو (تەختەرە مەقا).
- boxing gloves,** دەستکێشی بۆکسبازی
- box office,** پەنجەرە بلیت فرۆشتن (سینەما، شانۆ)؛ بلیتخانە.
- good box office, [Slang],** خەلک پراکێش (فیلم، شانۆگەری)؛ بەیرەو.
- box seat,** کورسی لۆج.
- box spring,** ئیسپوونگی چەرپایە.
- box stall,** تەویلی چوارگۆشەیی (بۆ ئەسپ یا مانگا).
- boy** (boi), **n.** (١) کوێ؛ مندالی نێرینە؛ لاو. (٢) پیاو؛ کابرا.

Brahma, brahma

- Brahma, brahma** (brā'mə, brā'mə), *n.* **میشکی پرنه پښ** **براهمی** **هندامینکی** **بهرترین** **چینی** **کۆمه‌لایه‌تی** **هیندی** **که بریتی بو له مه‌لاو پیاره‌ی** **تایندی** **کهان**.
- Brahman** (brā'mən), *n.* **تایینی** **هیندی**.
- Brahmanism** (brā'mən-iz'm), *n.* **پندزی** **چینیایه‌تی** **هیندستانی** **کۆن**.
- Brahmin** (brā'min), *n.* **Brahman** **١**.
- braid** (brād), *v.t.* **١** **هوبینه‌وه** **قژ** **پووش** **٢** **چپن** **کلافه‌کردن** **٣** **قژ به‌ستنه‌وه** **(به قه‌یتان، شری، یا لاستیک)** **٤** **چپن** **(بهره، فهرش)** **٥** **پازاندنه‌وه** **به نه‌خش و نیگاری** **چنراو**.
- ١** **شریتیکی** **هونراوه** **یا چنراو** **٢** **پرچی** **هونراوه** **٣** **پرچی** **کلافه‌کراو** **٤** **پارچیه‌ک** **قوماشی** **نه‌خش و نیگار** **له‌سه‌ر چنراو** **که شتی پښ** **ده‌پازنیه‌تیه‌وه** **٥** **شریت** **یا** **لاستیکی** **پرچ** **پښ** **به‌ستنه‌وه**.
- braiding** (brād'ing), *n.* **١** **پرچی** **هونراوه** **٢** **شریتی** **هونراوه** **٣** **پارچه** **قوماشی** **نه‌خش و نیگار** **له‌سه‌ر چنراو** **بۆ شت** **پازاندنه‌وه** **٤** **نه‌خش و نیگاری** **چنراو**.
- brail** (brāl), *n.* **گوریسی** **هه‌لکدرنی** **بایهرانی** **که شتی با**.
- v.t. (~ up),** **هه‌لکدرنی** **بایهرانی** **که شتی با**.
- Braille, braille** (brāl), *n.* **بره‌یل** **شینوه‌ی** **نوسین و له‌چاپدانه** **بۆ** **کۆنره‌کان** **(که بریتی به له تیپ و ژماره‌ی چوکه‌دان)**.
- v.t.** **نوسین و له‌چاپدان** **بۆ** **کۆنره‌کان**.
- brain** (brān), *n.* **١** **میشک** **٢** **ده‌ماخ** **٣** **زیره‌کی** **ژیری** **٤** **میشک** **پزاندن**.
- v.t.** **١** **زۆر هه‌ولدان** **(بۆ هاتنه‌وه‌یه‌ر، فیزیوون، یا لیکدانه‌وه)** **٢** **هه‌ولانبوون** **٣** **هه‌میشه** **له‌بیریوون** **٤** **خانه‌ی** **میشک** **٥** **شانه‌ی** **میشک** **٦** **بهره‌می** **میشکی** **(بین، نه‌خشه، بیردۆن)** **٧** **کردار**.
- brain fever, = encephalitis.**
- brainless** (brān'lis), *adj.* **١** **بڻ** **میشک** **٢** **میشک** **پووت** **٣** **که‌سه‌ی** **سه‌ر** **٤** **که‌له**.
- brainpan** (brān'pan), *n.* **١** **شینک** **٢** **میشک** **نه‌خۆش** **٣** **هوی** **شینیه‌یه**.
- brainsick** (brān'sik), *adj.* **١** **شینیه‌یه‌کی** **سه‌رده‌می** **٢** **راته‌کانی** **میشک** **٣** **فڻ** **٤** **Colloq.]** **٥** **بیریکی** **دانایانه** **یا** **شینۆکانه‌ی** **له‌پښ**.
- brainstorming** (brān'stōrm'ing), *n.* **کۆرگرتنی** **نازاد** **یا** **بڻ** **چله‌** **(بۆ نالوگۆزکردنی** **بیروپاوه‌ی** **نه‌خشه‌دانان)**.
- brain trust, [Slang]** **ده‌سته‌ی** **شاره‌زایان**.
- brainwash** (brān'wōsh', brān'wāsh'), *v.t.* **١** **میشک** **شتنه‌وه** **٢** **میشک** **گوپښ** **٣** **هه‌لگه‌پاندنه‌وه** **٤** **بیروپاوه‌ی** **پښ** **گۆڤښ** **(به زۆر یا به خۆشی)** **٥** **به‌هه‌له‌بیردن** **٦** **بیروپاوه‌ی** **تازه** **خستنه** **میشکه‌وه** **له‌بیردنه‌وه‌ی** **بیروپاوه‌ی** **جاران** **نه** **پرویاگه‌نده**.
- brainwashing** (brān'wōsh'ing, brān'wāsh'ing), *n.* **١** **میشک** **٢** **شتنه‌وه** **٣** **میشک** **پښ** **گۆڤښ** **٤** **هه‌لگه‌پاندنه‌وه** **(له رینبازو** **بیروپاوه‌ی** **جاران)** **٥** **بیروپاوه‌ی** **پښ** **گۆڤښ** **(به زۆر یا به خۆشی)** **٦** **به‌هه‌له‌بیردن** **٧** **بیروپاوه‌ی** **تازه** **خستنه** **میشکه‌وه** **له‌بیردنه‌وه‌ی** **بیروپاوه‌ی** **جاران** **به** **پرویاگه‌نده**.
- brain wave, [Colloq.]** **١** **بیریکی** **دانایانه‌ی** **کوته‌پښ** **٢** **شه‌بۆلی** **میشک** **٣** **زیره‌ک** **زنگ** **٤** **ژښ**.
- brainy** (brān'i), *adj.* **Colloq.]** **١** **زهردرکدن** **و** **کولاندن** **له** **ئاوینکی** **که‌مه‌دا** **(گوشت، سه‌ره‌وات)**.
- braininess (n.)**
- braise** (brāz), *v.t.* **١** **زهردرکدن** **و** **کولاندن** **له** **ئاوینکی** **که‌مه‌دا** **(گوشت، سه‌ره‌وات)**.
- brake** (brāk), *n.* **١** **جۆره** **پوهه‌کیکه**.
- brake** (brāk), *n.* **١** **نامیری** **کوتانی** **که‌تان و په‌موو** **بۆ** **جیاکردنه‌وه‌ی**

brandling

- پیشاله‌کانی** **٢** **نامیری** **هه‌ویر** **شیلاندن** **٣** **چوارمیخه** **٤** **مه‌کۆ** **٥** **ماله‌ی** **ناسن** **(بۆ** **شکاندنی** **کۆلۆ** **ته‌خت** **کردنی** **کینگه)** **٦** **ده‌سک** **(په‌مپ، مه‌کینه)** **(~ a pump)** **٧** **وه‌ستینه‌ر** **(ئوتومبیل، شه‌مه‌نده‌له‌ر)** **٨** **(pl.)** **هه‌واشکه‌ره‌وه** **٩** **خاوه‌که‌ره‌وه** **١٠** **وه‌ستینه‌ر** **١١** **کوتان** **(که‌تان، په‌موو، که‌سه‌ک)** **١٢** **هارین** **١٣** **شیلان** **(هه‌ویر)** **١٤** **وه‌ستاندن** **١٥** **هه‌واش** **کردنه‌وه** **١٦** **نیستۆپ** **گرتن** **١٧** **وه‌ستاندن** **١٨** **هه‌واش** **بوونه‌وه** **١٩** **وه‌ستان** **٢٠** **هه‌ستان** **٢١** **هه‌واش** **بوونه‌وه**.
- ١** **پیشه** **٢** **پیشه‌لان** **٣** **چپستان** **٤** **عهره‌بانه**.
- brake** (brāk), *n.* **١** **کاری** **وه‌ستینه‌ر** **٢** **بکه‌اره‌یتانی** **وه‌ستینه‌ر** **٣** **توانای** **وه‌ستینه‌ر** **٤** **ته‌پلی** **وه‌ستینه‌ر** **٥** **هیزی** **ئه‌سپینه‌ی** **مه‌کینه‌یه‌ک** **٦** **په‌ری** **وه‌ستینه‌ر** **٧** **یارک** **٨** **کارگه‌ری** **وه‌ستینه‌ری** **شه‌مه‌نده‌له‌ر** **٩** **که‌وشی** **وه‌ستینه‌ر** **١٠** **تووترک** **١١** **پوهه‌کیکی** **وه‌ک** **تووترک** **١٢** **هه‌ر** **جۆره** **پوهه‌کیکی** **دکاوی** **١٣** **فیسقه** **١٤** **پالنده‌یه‌که** **وه‌ک** **فیسقه** **١٥** **تووترکاری** **١٦** **دکاوی** **١٧** **که‌په‌ک** **١٨** **دانه‌وێله** **١٩** **بهره‌می** **دانه‌وێله‌یه** **که** **شیری** **٢٠** **ده‌کرت** **٢١** **بهره‌داو** **بۆ** **بهرچایی** **ده‌خووت** **٢٢** **لق** **٢٣** **په‌ل** **٢٤** **چل** **٢٥** **خه‌لف** **٢٦** **جۆگه‌له** **٢٧** **جۆگه** **٢٨** **زڤ** **٢٩** **بمش** **٣٠** **لق** **(Chemistry is a ~ of learning.)** **٣١** **په‌ل** **(خیزان، تیره)** **٣٢** **لق** **(کۆمه‌له، حیزب، بازگانی، چیشخانه ... هتد)** **٣٣** **(The store has four ~es.)** **٣٤** **تهرزفردان** **٣٥** **لق** **هاریشتن** **٣٦** **په‌ل** **فریدان** **٣٧** **لق** **لیبوونه‌وه** **٣٨** **لق** **لیبوونه‌وه** **٣٩** **بش** **بش** **کردن** **٤٠** **په‌ل** **په‌ل** **کردن** **٤١** **پاژاندنه‌وه** **٤٢** **به‌لق و گه‌** **٤٣** **بوون** **به** **لق** **لقه‌وه** **٤٤** **بوون** **به** **چاند** **لقیکه‌وه** **٤٥** **جیاپوونه‌وه** **٤٦** **جیاپوونه‌وه** **٤٧** **تهرزفردان** **٤٨** **لق** **هاریشتن** **٤٩** **په‌ل** **فریدان** **٥٠** **په‌ره‌سه‌ندن** **٥١** **ته‌نیه‌وه** **٥٢** **په‌رووتک** **٥٣** **سه‌ره** **بزووتک** **٥٤** **نیشانه‌ی** **داخ** **کردن** **(نیشانه‌کردنی** **مه‌رومالات، سزادانی** **مروءه)** **٥٥** **شیشی** **داخ** **(بۆ** **داخ** **کردن** **یا** **سمین)** **٥٦** **له‌که** **٥٧** **نیشانه‌ی** **ئابوورچوون** **٥٨** **نیشان** **(فرۆته‌ش)** **٥٩** **نیشانی** **تایبه‌تی** **کۆمپانیایه‌ک** **له‌سه‌ر** **فرۆته‌یه‌یه‌ک** **٦٠** **جۆر** **چمشن** **(a ~ of cigarettes)** **٦١** **نه‌خۆشی‌یه‌کی** **پوهه‌که** **(گه‌لاکانی** **قرچ** **هه‌لدینیت)** **٦٢** **جانه‌وه‌ری** **نهم** **نه‌خۆشی‌یه** **٦٣** **شمشیر** **[Archaic & Poetic]** **٦٤** **داخ** **کردن** **٦٥** **نیشانه‌کردن** **(ناژه‌ل)** **٦٦** **سمین** **٦٧** **نیشان** **کردن** **٦٨** **له‌که‌دارکردن** **٦٩** **سووک** **کردن** **٧٠** **براندی** **٧١** **تیکراوه** **(بۆ** **تام و بۆن)** **٧٢** **براندی** **٧٣** **پاوه‌شاندن** **به** **هه‌ره‌شه‌وه** **(چه‌قۆ، شمشیر، دا)** **٧٤** **پاوه‌شاندنیک** **به** **هه‌ره‌شه‌وه** **٧٥** **کرمی** **زمو** **(پاوه‌کری** **ماسی** **بۆ** **دان** **بکه‌اری** **ده‌مینن)**

- (۳) برژو: نان (He earns his ~).
 (۴) [Slang] پوول و پاره؛ پاره؛ دراو.
 به پرژوله نان دابوشتن (چیشته لیان).
 v.t.
 (۱) نان و نهره: ۲. گوزهران؛ دهرامته؛ هوی ژیان.
 break bread,
 (۱) نان دواردن؛ نان پیکهوه خواردن.
 (۲) بهشاری شیوی پیژوژ بوون (خاچ پهرستی).
 cast one's bread upon the waters,
 چاکهکردن و دانی به دهم
 ناوهوه؛ نار دان به خهله؛ دلفراوانی کردن.
 know which side one's bread on,
 چاکه کی خو زانین؛
 سوودی خو زانین
 take the bread out of (a person's) mouth,
 دهرهینان؛ دهرامته لیسندنهوه؛ مایه ی ژیان ئی برین.
 bread-and-butter (bred'n-but'ēr), adj.
 (۱) گنج؛ مندان؛
 ههرزه؛ ساویلکه. (۲) ساده؛ ساکار؛ رهشوی.
 (۳) هوی ژبانه؛ پئی دهژی؛ همیشیه: (a ~ job).
 (۴) لهپووی سویاسهکردنهوه؛ سویاسنامه: [a ~ note (or letter)].
 breadbasket (bred'bas'kit, bred'bäs'kit), n.
 (۱) زهمیله؛
 نان (۲) نارچهی سهرهکی بهرهمه مینتری دانوینله.
 (۳) [Slang] سک؛ گنده. [Slang]؛ بژمبا.
 breadboard (bred'bôrd', bred'bôrd'), n.
 (۱) تختی هویر.
 شیلان و نان کردن؛ پنه (۲) تختی نان برین.
 bread crumb,
 پرژوله نان؛ وورده نان؛ پهچک.
 breadfruit (bred'frūd't), n.
 (۱) میوه ی نان میوه یهکی گهره ی.
 گوزشته که پیشینرا تامی نان ددهات. (۲) درهختی نهم میوه یه.
 bread line,
 ریزی خهلهکی وهستاو بژ نان، واته خوارده منی مفت؛
 ریزه خهلهکی بن دهرامته.
 breadstuff (bred'stuf'), n.
 (۱) نارد (۲) نان
 breadth (bredth), n.
 (۱) پانی؛ یانایی
 (۲) پارچه یهک شت که پانتایی یهکی تاییه تی همیت: (a ~ of canvas).
 (۳) زلی؛ گهره یی؛ مهودا؛ ژور و زلی؛ راده.
 (۴) فراوانی (مینشک، تیکه یشتن)؛ کراوه یی.
 (~ of mind, sympathy, understanding, interests, etc.)
 به پانی؛ له باری پانی.
 breadthways (bredth'wāz'), adv.
 breadthwise (bredth'wiz'), adv. = breadthways.
 breadwinner (bred'win'ēr), n.
 نان پهیداکر (نو کس و کار)؛
 خیزان به خیکوکه؛ برژو ی پهیداکر: (the ~ of the family).
 break (brāk), v.t.
 (۱) شکادن؛ پارچه پارچه کردن
 (۲) کون تیک کردن؛ پینست، زوی؛
 (۳) دواپی بن هینان؛ شکادن.
 (to ~ a strike; The strike was broken.)
 (۴) لهکارخست؛ شکادن؛ سهقهت کردن.
 (۵) شکادن (پله)؛ پله و پابه نزم کردنهوه.
 (۶) نابوت کردن؛ مل پئی شویر کردن؛ هینانه ژنیرارهوه.
 (۷) کون کردن؛ به ژور چوونه ژوروهوه.
 (۸) شکادن (پیمان، یاسا) (to ~ an agreement, the law, etc.).
 (۹) دهرابوون؛ پار کردن (بندیکه): (They cannot ~ prison).
 (۱۰) شکادنی پله ی نهو پهر: (to ~ a record).
 (۱۱) پت پچراندن؛ ریز تیکدان
 (The troops broke formation and ran.)
 (۱۲) برین تهوژمی کارهیا، گشت: (to ~ a circuit).
 (۱۳) برین بن دهنگی: (to ~ the silence).
 (۱۴) که مکدرنهوه ی کاریگهری یا نهنجامی خراب
 (۱۵) ناشکار کردن؛ درکادن؛ دهر برین: (He broke the news to us).
 (۱۶) دهستپیکردن.
 (۱۷) ووردکردنهوه (پاره): (~ a dollar).

- (۱۹) هینانه بهربار؛ پاهینان؛ گرتن (جووانوه نهسپ): (to ~ a horse).
 (۲۰) تهرک کردن؛ وازلینان (خوی): (~ a habit).
 (۲۱) دل شکادن؛ ژور خهله تیار کردن: (She broke his heart).
 (۲۲) چاره دنژینهوه؛ لیکدانهوه.
 v.i.
 (۱) شکان؛ پارچه پارچه بوون؛ شق بردن.
 (۲) پلوه لیک کردن: (Let's ~ and run).
 (۳) (with ~ up; ~ with)، ناش و ماش کردن؛ په یوهندی برین.
 (۴) لهکارکوتن؛ شکان (مهکینه). (۵) نابوت بوون.
 (۶) گوزان (دهنگ)؛ شکان: (His voice broke).
 (۷) لهپز پاکردن؛ ههلاتن؛ بهلهسمبوون. (۸) پسان؛ ههرس برین؛ پروخان.
 (۹) هلهوه شان؛ دابزان. (۱۰) جهرگ بران؛ دل شکان.
 (۱۱) دواپی هاتن؛ تهوژبوون.
 (The game will ~ up in ten minutes.)
 (۱۲) شکان (نرخ). (۱۳) شکانهوه (شه پؤل).
 (۱۴) (into ~; ~ out in)، لهپز دهستپیکردن یا هاتنه قسه، گوزانی،
 پینکمن: (He broke into song, laughter, etc.).
 (۱۵) دهرکوتن؛ پهیدابوون؛ پوژبوونهوه:
 [Day was ~ing; The story (or news) broke.]
 (۱۶) لهپز سهر هینانه دهرهوه له ناو (ماسی، نههنگ).
 (۱۷) [Colloq.]، پوودان: (Things were ~ing badly).
 n.
 (۱) شکان؛ پارچه پارچه بوون؛ شق بردن؛ درز بریدن؛ لیک ترازان.
 (۲) شکاوی؛ درز؛ کهله بهر؛ بوشایی؛ کون.
 (۳) سهره تا؛ سهره دهره هینان: (the ~ of day).
 (۴) برین (مال). (۵) پچران؛ وهستان.
 (۶) پشوو؛ جهوانهوه: (to take a ~).
 (۷) پچران (په یوهندی): (a ~ in relations, ties, etc.).
 (۸) بران (تهوژمی کارهیا)؛ پچران.
 (۹) بووار؛ همل؛ گوزین: (a ~ in the weather).
 (۱۰) دهر برین؛ لهپز پاکردن.
 (۱۱) (pl.)، چهند خالیک وک نه مانه (چاپه منی، خالیهندی).
 (۱۲) شکان (نرخ). (۱۳) ناتواری؛ کم و کووپی.
 (۱۴) [Colloq.]، کرداریک یا ووتیهکی نابجی.
 (۱۵) [Slang]، همل؛ بهختوهری یهکی پیکوت:
 (He gave me a ~; He got a ~ in his business.)
 break away,
 (۱) پاکردن؛ دهرابوون؛ بهرله بوون؛ ههلاتن.
 (۲) جیابوونهوه. (۳) ژوو دهستپیکردن، واته له پینش کاتی خویدا (پیشبرکن)
 break bread,
 نان خواردن؛ پیکهوه نان خواردن.
 break down,
 (۱) شکان؛ لهکارکوتن؛ پهککوتن:
 (My car broke down on the highway.)
 (۲) دهست کردن به گریان.
 (۳) بهلاداهاتن؛ ههرس برین (مروژ)؛ تیکشکان (لهش یا مینشک)؛ کموتن
 (۴) شکادن (دوژمن)؛ بهزاندن؛ بهسهردا؛ ژال بوون.
 (۵) شیکردنهوه؛ جیاکردنهوه؛ بهش بهش کردن؛ پؤل پؤل کردن.
 (۶) بهرهم خرابی پویشتن؛ دانه دواوه:
 (Relations began to break down.)
 break in,
 (۱) برین (مال)؛ به ژور چوونه ژوروهوه؛ لهپز چوونه ژوروهوه.
 (۲) قسه پئی برین.
 (۳) (۱) گرتن (جووانوه نهسپ، ماین)؛ هینانه بهربار؛ پاهینان؛ فیر کردن:
 (to break in a young horse, new worker, etc.)
 (ب) پئی راهاتن: (to break in a new pair of shoes).
 break in on (or upon),
 (۱) خو سه پاندن بهسهردا؛ خوتیه لقورتان؛
 ههلاتن. (۲) قسه پئی برین.
 break into,
 (۱) برین (مال)؛ چوونه ژوروهوه (به ژور، لهپز، بهدزی یهوه،
 یا په ناوهوایی): (They broke into the house).
 (۲) قسه پئی برین؛ پئی برین (قسه، بیر).

- (۲) له‌پر هاتنه قسه، پټکهن، گریان، یا خۆنواندن.
break of,
break off,
 (۱) برین قسه؛ له‌پر وهستان (قسه، کار).
 (۲) په‌یوه‌ندی برین؛ پچراندن (برادرستی، دلداری)؛ برینهوه (دوستایهتی).
(The two lovers broke off last week.)
break out,
(A riot broke out. ; War broke out between the two sides.)
 (۲) پاکردن (له‌بندیخانه)؛ هلاتن؛ برین و ده‌ریازبون (بندیخانه).
 (۳) دهردان (زیبکه، دوومه‌ل).
(The child broke out in a rash.)
 (۴) له‌نگر شل کردن و هملکردن (بۆ پویشتی کشتی).
break up,
(to break up a demonstration, meeting, etc.)
 (۲) هملوه‌شاندن؛ پارچه‌پارچه‌کردن؛ جیاکردنه‌وه له‌یهک.
 (۳) به‌رش‌ریلاکردنه‌وه؛ بلاوکردنه‌وه؛ بلاوویونه‌وه.
 (۴) برانه‌وه (دوستایهتی)؛ دوایی پټ هینان (په‌یوه‌ندی).
(The two lovers broke up suddenly.)
 (۵) [Colloq.] ووره به‌ردان
 (۶) [Slang] مردن له‌پټکهنیندا؛ سک ژان کردن له‌پټکهنیندا.
(They broke up laughing.)
break wind,
 ترکه‌ندن.
break with,
 (۱) په‌یوه‌ندی له‌گه‌ل برین یا پچران؛ تاش‌وماش کردن.
 (۲) شوین نکهوتن؛ ئی داپران یا جیاوویونه‌وه؛ له‌گه‌لدا نگوته‌جان و جیاوویونه‌وه.
(to break with tradition)
break (brāk), *n.* Also brake,
 چوارچینه‌ی عهرمانه (بۆ گرتن یا هینانه ژیر باره‌وه‌ی جوانه‌وه نەسپ).
breakable (brāk'a-b'l), *adj.*
 به‌ناسانی ده‌شکټ؛ ناسک.
n.
breakage (brāk'ij), *n.*
 (۱) شکاندن؛ شکټران؛ شکان؛ شکاری.
 (۲) شتی شکاو؛ ته‌وه‌ده‌ی که شکاوه. (۳) زیان به‌وه‌ی شکانه‌وه.
 (۴) بژاردنی شکان
breakbone fever, = dengue.
breakdown (brāk'doun), *n.*
 (۱) شکان (مه‌کینه، نامټن)؛
 له‌کارکه‌وتن؛ په‌که‌ه‌وتن.
 (۲) پووخان (ته‌ندرووستی)؛ مټشک تیکچوون؛ ههره‌س بردن (لەش، مټشک).
(He had a nervous ~.)
 (۳) پټش نکهوتن و وهستان (گفتوگۆ)؛ پووخان؛ دوایی هاتن به‌ژۆکه‌وتن.
(a ~ of negotiations)
 (۴) شیبوونه‌وه؛ لیکبوونه‌وه؛ جیاوویونه‌وه؛ هملوه‌شان.
(a ~ of food during digestion)
 (۵) شیکرانه‌وه؛ شیکردنه‌وه.
 (۶) پۆل پۆل کردن. (۷) جۆره سه‌مایه‌کی پپ جۆشه.
breaker (brāk'ēr), *n.*
 (۱) شکټن (مرۆ، شت)؛ شکټنه‌ر.
 (۲) مه‌کینه یا کارگه‌ی شکټن (بۆ به‌رد یا خه‌لووژی به‌رد).
 (۳) شه‌بۆلکه‌که ده‌شکټمه‌ره به‌سه‌ر که‌ناری ده‌ریادا و که‌فی ئی هملده‌ستټیت.
 (۴) circuit breaker
breaker (brāk'ēr), *n.*
 به‌رمیلنکی بجوکی ناو له‌به‌له‌دا.
breakfast (brek'fast), *n.*
 به‌رچایی؛ نانی به‌رچایی؛ نانی به‌یانی؛
 به‌رقلیان
v.i.
 به‌رچایی خواردن؛ نانی به‌یانی خواردن.
v.t.
 به‌رچایی پێدان؛ ناشقای پێدان؛ نانی به‌یانی پێدان.
breakin (brāk'in), *n.*
 مال برین؛ چوونه‌ ناوما‌ل به‌ زۆر یا به‌دری‌یه‌وه.
breakneck (brāk'nek), *adj.*
 مل شکټنه‌ر؛ پیر مه‌ترسی.
 (~ speed)
break of day,
 به‌رمه‌ی‌یان
breakout (brāk'out), *n.*
 برین یا شکاندن و ده‌ریازبون.

(a prison ~)

- breakthrough** (brāk'thrō), *n.*
 (۱) برین (کوئسپ)؛ سمین؛
 پێدا تێپه‌ربوون. (۲) شکاندنی هێزی به‌ره‌مه‌لستی دۆژمن؛ برین و پێدا چوونه‌ ژووره‌وه‌ی هێلی به‌ره‌مه‌لستی دۆژمن.
 (۳) پټشکوتننکی گرتو و کوتوپ (زانست، ته‌کنۆلۆجیا، پزیشک‌ه‌وانی، گفتوگۆ)؛ به‌رمه‌ هینان یا دۆژینه‌وه‌یه‌کی سه‌ره‌کی.
(a major ~ in science and technology)
breakup (brāk'up), *n.*
 (۱) بلاوویونه‌وه؛ بلاوه‌لیکردن.
 (۲) شیبوونه‌وه؛ هملوه‌شان؛ لیکبوونه‌وه؛ داپژین. (۳) ووره به‌ردان؛ پووخان.
 (۴) دوایی هاتن.
breakwater (brāk'wō'tēr, brāk'wot'ēr), *n.*
 شه‌پۆل شکټن؛
 به‌ره‌مه‌ستی شه‌پۆل؛ دیوارنکه‌ بۆ به‌ره‌ست کردنی شه‌پۆل ده‌ریا و پاراستنی به‌نده‌رو که‌ناری ده‌ریا.
bream (brēm), *n.*
 (۱) ماسی‌یه‌کی ناو رویاری ئه‌وروپاییه.
 (۲) ماسی‌یه‌کی ناو ده‌ریایه.
bream (brēm), *v.t.*
 پاکردنه‌وه‌ی بټی کشتی.
breast (brēst), *n.*
 (۱) مه‌که. (۲) سنگ؛ سینه؛ به‌رسنگ.
 (۳) سنگ یا به‌رسنگی گیاندار. (۴) سه‌رچاوه‌ی بژۆی.
 (۵) به‌رسنگی جل‌و‌به‌رگ. (۶) سه‌رچاوه‌ی هه‌ست؛ دل و ده‌روون؛ سۆز.
 (۷) به‌مټنکی له‌ سنگ چوو؛ پټشه‌وه؛ به‌رسنگ. (the ~ of a hill)
v.t.
 (۱) به‌ره‌وه‌رو و وهستان؛ به‌ره‌مه‌لستی کردن؛ به‌ره‌نگاریوون.
 (۲) سنگ دانه‌ به‌ر؛ بۆ پټشه‌وه پویشتن.
 (۳) مان به‌ تاواندا نان؛ پټ له‌ تاوان نان.
make a clean breast of,
 کۆله‌ی سنگ؛ نټسقای سنگ.
breastbone (brēst'bōn), *n.*
 مه‌که‌ پێدان؛ شه‌رپێدان (منداڤ).
breast-feed (brēst'fēd), *v.t.*
 په‌خه‌به‌ند؛ گولی سینه.
breastpin (brēst'pin), *n.*
 (۱) له‌قانی سنگ؛ به‌رۆک؛ سینه‌زێ.
 (۲) پارچه‌یه‌ک قوماشی نه‌خش‌و‌نگاروای به‌ گه‌هه‌ر پاراوه‌یه سه‌ره‌ک مالووم له‌ کۆندا ده‌یکرد به‌ به‌رسنگی‌یه‌وه. (۳) قاوه‌ی به‌رسنگی کټسه‌ل.
 (۴) سینه‌به‌ندی نەسپ (که‌ به‌شیکه‌ له‌ زین).
breast stroke,
 بۆقه‌ مه‌له.
breastwork (brēst'würk), *n.*
 سه‌نگه‌رنکی سه‌رده‌مه‌یه به‌ به‌رزایی.
 سنگ.
breath (brēth), *n.*
 (۱) هه‌ناسه. (۲) هه‌ناسه‌دان. (۳) بۆنی ده‌م.
 (۴) توانای هه‌ناسه‌دان. (۵) ژیان؛ گیان. (۶) کره‌با؛ شنه؛ سه‌روه.
 (۷) نه‌جای هه‌ناسه (وه‌ک ته‌می سه‌ر ناوټنه). (۸) چریه.
 (۹) هه‌ناسه (کات)؛ چریکه. (۱۰) پشو و وه‌ستاننکی کورت.
below one's breath,
 به‌ چریه؛ به‌ نه‌سپایی.
catch one's breath,
 وه‌ستان و پشوودان بۆ هه‌ناسه هاتنه‌وه‌به‌ر (پاش هه‌ناسه‌به‌رکټ).
hold one's breath,
 چاوهری کردن به‌ ترس و په‌رۆشه‌وه (ده‌نگوباس).
in the same breath,
 له‌ هه‌مان کاتدا؛ له‌ هه‌مان سات یا هه‌ناسه‌دا.
out of breath,
 هه‌ناسه ئی پټان؛ هه‌ناسه پټ نه‌مان.
save one's breath,
 قسه‌ی خو به‌ با نه‌دان.
take one's breath away,
 مووچریکه به‌ له‌شدا هینان یا هه‌ناسه برین.
 له‌ خو‌شی و سه‌رسامیدا.
(The view from the airplane takes your breath away.)
under one's breath,
 به‌ چریه؛ به‌ نه‌سپایی.
breathe (brēth), *v.i. & v.t.*
 (۱) هه‌ناسه‌دان. (۲) هه‌ناسه وهرگرتن.
 (۳) هه‌ناسه دانه‌وه. (۴) ژیان.
 (۵) بۆن هاتن؛ بۆن له‌هاتن. (۶) هه‌لکردن به‌ هیواشی (با).
 (۷) چریه‌هاتن؛ چریه‌کردن. (۸) پشوودان؛ پشو پێدان.
 (۹) (~ hard), هه‌ناسه‌به‌رکټ بوون.
breathe again (or freely),
 دل په‌محه‌ت بوون.
breathe one's last,
 مردن؛ دوا هه‌ناسه دان.

breather

not breathe a word, دم نه کړدنه: هېچ نه ووتن! هېچ قسه نه کړدن.
breather (brēth'ēr), n. (۱) کسېک که به جوړنکی تایبته همناسه (۲) دمهات (a mouth ~).

(۲) [Colloq.] هوی همناسه برکې (وهرزش، کار).

(۲) [Colloq.] پشوو (بڼ همناسه هاتنه وېه).

breathing (brēth'īŋ), adj. زیتدو.
n. (۱) همناسه دان. (۲) همناسه پیکه؛ همناسه دانیک.
(۳) چرکه؛ همناسه (کات).

(۴) سروه؛ شنه؛ کزه با. (۵) ووته؛ وورته.

(۶) دهنګی وهک تپې "h" له نینگلیزید، واته "ه" شون.

breathing space, (۱) شون و کاتی کار کړدن و جوړولانمونه به سهریستی ۲: پشوو؛ یووار (بڼ پشودان یا لیکولنمونه).

breathless (breth'lis), adj. (۱) همناسه ئی براو؛ مردوو. (۲) همناسه برکې پیکه ووتو. (۳) همناسه سوار یوو (له خوشی یا ترسدا).
(۴) کپ؛ مئ سروه؛ مئ با.

breath-taking (breth'tāk'īŋ), adj. همناسه سوار کړه (له جوانی یا خوشید)؛ زور جوان و خوش؛
(a ~ view of the ocean, mountain, valley, city, etc.)

breathy (breth'i), adj. همناسه بی (دهنګ، قسه)؛ همناسه لهنګ.
breccia (brech'i-a, bresh'i-a), n. بریشیه؛ بریدیکه له تله زمی.

گوشه تیرن ناګریزنی به لم یا گچ پیکه ونوسو یا پیکهاتوه.

bred (bred), past tense and p.p. of breed.

brede (brēd), n. [Archaic]. = braid.

breech (brēch), n. (۱) سمت؛ ګوپی سمت؛ قنګ؛ ګوپی قنګ. (۲) بڼ؛ ژیر؛ لاخواری و خولخولک. (۳) قوناهه تفهنگ.

v.t. (۱) پانتولی کورت له برکړدن. (۲) قوناهه بڼ کړدن (تفنگ).

breechblock (brēch'blok), n. دهمرانۍ قوناهه همدنیک تفهنگ.

breechcloth (brēch'klōth, brēch'kloth'), n. پمشته مانیکې کور.

breechclout (brēch'klout'), n. = breechcloth.

breeches (brich'iz), n.pl. (۱) پانتولی کورت (هتا نه ژن). (۲) [Colloq.] پانتول.

breeches buoy, پانتولی بڼګار کړدن (له خنګاندن لخوا دهریادا)؛

که له کشتی پیکه کړه بڼ کسه که شوږ دهریادته.

breeching (brich'īŋ, brēch'īŋ), n. (۱) پالو؛ ګوپیان. (زین). (۲) قوناهه تفهنگ.

breed (brēd), v.t. (۱) بوون (مندال، بهچکه)؛ هملنن؛ سک واکړدن. (۲) بوون به هڅ؛ ئی پیدایوون؛ ئی بوونه (Ignorance ~s prejudice).

(۳) (۱) زوړن پیکرند؛ به ختو کړن؛ پهرمردم کړن: (He ~s dogs, horses, etc.)

(ب) ئی چاک کړن

(۴) نامادهم کړن؛ پهرمردم کړن بڼ؛ فزیر کړن و پاهنن بڼ مهبستی تایبته.

v.t. (۱) پیدایوون؛ پهره سندن: (Crime ~s in slums).

(۲) بوون (مندال، بهچکه)؛ زوړن کړن.

n. (۱) توخم (ګباندار، پوهه)؛ په ګډ: (There are many ~s of dogs.)
(۲) جوړ؛ چشن: (men of the same ~)

breeder (brēd'ēr), n. (۱) ګیانداري زوړن کړ؛ پوهه کیک که پوهه کی. (۲) زوړن پیکر؛ پهرمردم کړی ګیاندارو پوهه.
(۳) هڅ؛ سهرچاوه؛ داهنن.

breeding (brēd'īŋ), n. (۱) زوړن کړن؛ بوون (مندال، بهچکه). (۲) مندال یا بهچکه پهرمردم کړن.

(۳) په سنی؛ په ووشت جوانی؛ پهرمردم جوان و چاک:

(Tolerance is a sign of ~.)

(۴) زوړن پیکرند بڼ توخم باشت کړن (ګیاندار، پوهه).

breeze (brēz), n. (۱) سروه؛ شنه؛ کزه با؛ شنه با؛ سوز.

bribe

(۲) [British]، پخنوی؛ مشتومر؛ همرامه.

(۲) [Colloq.]، کارنکی ناسان: (That job was a ~.)

v.t. (۱) هلکړدن (سروه).

(۲) [Slang]، به تیرن و بڼاکانه و کف قنچیه و پوښتن به پړنوه.

breeze (brēz), n. [Rare]، خرمینګیز.

breeze (brēz), n. [British]، خلته و سهرکوزمري خلوړنې به ریدن.

breezily (brēz'ī-lī), adv. به ختیرایی و بڼاکي و کف قنچیه و (پوښتن).

breczy (brēz'i), adj. (۱) سروه دار؛ به شنه؛ کزه بایه کی خوشی هیه: (a ~ day)

(۲) بڼاک و کف قنچ؛ زیت؛ ګورج ګول: (He has a ~ manner.)
-breeziness (n.).

bregma (breg'mə), n. جهمسری نیسکی پشوه و لاتهنیشنی کاسه س.

brethren (breth'rin, breth'rən), n.pl. [Archaic], plural of brother.

Breton (bret'n), adj. بریتانی؛ تایبته به زمان و دانیشتوانی
"بریتانی" که ناوچه پیکه له پوژناوای فرهنسا.

n. (۱) هاولاتی پیکې "بریتانی". (۲) زمانی دانیشتوانی هم ناوچه. (۳) شه پیکې ژانته لئوار هلکراوه.

breve (brēv), n. (۱) نامه پیکې ګرنگ (به تایبته له پاپا یا پاشاره). (۲) هم نشانیه (~) که ده خریته سهر قیه بزینیک بڼ دهنګ کورتی.

(۳) همان نشانیه لهر برک پیکې مئ دهنګ یا کورتکراوه.

(۴) نوت پیکې موسیقیه که بریتیه له دوو نوته.

(۵) فرماننامه (دادګا)؛ کورتی داوایک.

brevet (brə-vet', brev'it), n. & v.t. پله بهر کړدنموی نه سهرک. به مئ زیاد کړدن موچه کی.

brevetcy (brə-vet'si), n. پله پیکې شان نامیه.

brevi- (brev'i), پیشګرنگه به مانای؛ کورت.

breviary (brē'vi-er'i, brev'i-er'i), n. په پرتوکی سروودی

ثانی و نژای پوژنه (ثانی کاسولیک و کلیسای پوژمه لاتی).

brevier (brə-vêr'), n. جزوه تپیکه (چاپه مته)؛

(This line is in ~.)

brevity (brēv'ə-ti), n. (۱) کورتی (کات).

(۲) کورتی و پپ مانای (ووته، نووسراو).

brew (brōō), v.t. (۱) بیره دروست کړدن (به کولاندن و ترشان).

(۲) چالینان؛ دم کیشان (چا)؛ دم پڼ کیشان.

(۳) پیکه نینان و پیکه خشت (پیلان)؛ پیلان ګیران.

v.t. (۱) دروست بوون (بیره)؛ دم کیشان (چا).

(۲) خریکی ده ستپن کړن یا هلکړن بوون (ګردلول، ګرداو)؛ پیدایوون؛

نامادهم کړان و ده ستپن کړان (شپ، زریان): (A storm was ~ing.)

n. (۱) خواردنمویه پیکې ترشینراو یا لینراو (بیره، چا).

(۲) هم همنده کی به پیک جار دهرشینرن یا لیده نرن.

brewage (brōō'ij), n. (۱) خواردنمویه پیکې ترشینراو (بیره).

(۲) ترشاندن یا دروست کړدن (بیره).

brewer (brōō'ēr), n. بیره دروست کړ.

brewery (brōō'ēr-i), n. کارګی بیره؛ کولنګه (بیره).

brewing (brōō'īŋ), n. (۱) ترشاندن یا دروست کړدن (بیره).

(۲) همنده کی به پیک جار دروست دمکرن (بیره).

brewis (brōō'is), n. [Dial.], (۲) نان و گوشتاو.

briar (brī'ēr), n. = brier.

briarroot (brī'ēr-rōōl', brī'ēr-root'), n. = brierroot.

briarwood (brī'ēr-wood'), n. = brierwood.

briable (brīb'ə-b'l), adj. به رتیلی دهریتن؛ به رتیل دمخوات.

bribe (brib), n. به رتیل.

bribery

- v.t. & v.i.** برتیل پیدان؛ به رتیل دان
-briber (n.).
bribery (brīb'ēr-i), n. برتیل خواردن؛ برتیل دان و ورگرتن.
bric-a-brac (brik'ā-brak'), n. (۱) شتی بچوک و بهنرخ و نایاب و کۆنه‌ماوی هونری جوان (که له ژورنیکا بۆ جوانی داده‌نریت).
 (۲) زېږه‌نگینه؛ شتی پارزینره‌وه‌ی بازاری
brick (brik), n. (۱) خشت. (۲) شتی وک خشت (له پڼک‌و پڼکی و خشتی جوارچینه‌که‌یدا). [Colloq.] پیاوڼکی ژۆرباش؛ کۆری چاک.
adj. له خشت دروستکراو؛ تاییه‌تی به خشت؛ خشت.
v.t. (۱) به خشت کردن؛ له خشت دروستکردن.
 (۲) ~ up; ~ in, به خشت دورگرتن، داپۆشین، گرتن، یا هه‌لچن.
make bricks without straw, کردنی شتی به‌بێ کهرسه‌ی پڼووست
brickbat (brik'bat'), n. (۱) پارچه خشت (که ده‌هاوژریت یا ده‌ریت به شتی). (۲) پلار؛ لاپلار؛ په‌خنیه‌کی تیژو هه‌ست بریندارک.
brickkiln (brik'klin'), n. کوره‌ی خشت سوورکردنه.
bricklayer (brik'lā'ēr), n. خشتکار؛ وه‌ستای خشتکاری.
bricklaying (brik'lā'īn), n. خشتکاری؛ خشتکاری کردن.
brick-red (brik'red'), adj. سوور وک خشت
brickwork (brik'würk'), n. (۱) شتی له خشت دروستکراو.
 (۲) bricklaying
brickyard (brik'yärd'), n. کارگه‌ی خشت؛ فروشگای خشت.
bridal (brīd'l), n. شایی.
adj. (۱) بووکی؛ تاییه‌تی به بووک.
 (۲) تاییه‌تی به شایی؛ هی بووک و زاوایه‌تی.
bridal wreath, ده‌مه‌نیکه‌ی گه‌ڵ پمش و بریقاره و گۆل سپیه.
bride (brīd), n. بووک.
bride (brīd), n. قونه یا گۆی (نه‌شکاری).
bridegroom (brīd'grōom', brīd'groom'), n. ژاوا
bridesmaid (brīdz'mād'), n. ژاوه‌ل بووک؛ کچیکه‌ی ژاوه‌لی بووک.
 له‌کاتی ماره‌به‌رین و شاییدا له‌گه‌لی ده‌بیته.
bridewell (brīd'wel, brīd'wəl), n. به‌ندبخانه (بۆ تاوانی بچوک).
bridge (brij), n. (۱) پرد (۲) شتی وک پرد. (۳) ئیسقانه‌ی لوت.
 (۴) نه‌ر به‌ش‌ه‌ی چاویلکه که ده‌که‌وته سه‌ر ئیسقانه‌ی لوت.
 (۵) تیره‌یه‌کی به‌ره‌ینه له تهنکاری قه‌راغ ده‌ریادا.
 (۶) سه‌کزی لایه‌ی رانانی که‌شتی.
 (۷) نه‌ر شوینه‌ی داری بلیاردی له‌سه‌ر داده‌نریت له‌کاتی یاری کردندا تاکو نه‌جواڵینه‌وه له مشت گرتنه‌وه‌دا له تپه‌که‌کان که بریدی به پارچه دارنک یا ده‌ست (۸) پرد (دانشازی)
v.t. (۱) پرد به‌سه‌ردا دروستکردن؛ پرد له‌نیواندا دروستکردن.
 (۲) به‌سه‌ر پرددا په‌رینه‌وه.
 (۳) پڼگه‌یاندن؛ پرکردنه‌وه (بۆشایی، جیاوازی، دوری):
 (to ~ the gap between the two generations)
burn one's bridges (behind one), پڼگه‌ی گه‌راوه‌یه یا کشانه‌وه
 له‌خۆ به‌رین
cross a bridge when one comes to it, خه‌می گروگرتن خواردن
 هه‌روهه‌ چاره‌سه‌رکردنی پاش په‌یدا‌بوونی نه‌ک له‌پێشدا
 به‌خۆبایی سه‌ری خۆ نه‌نیشاندن به‌ گروگرتی دوا‌پۆشه‌وه.
bridge (brij), n. بریج؛ جزه‌ یاری‌یه‌کی کاغه‌زه.
bridgeboard (brij'bōrd', brij'bōrd'), n. سنگی پڼ پلکانه.
 نه‌ر ته‌خته‌ دانه‌داره‌ی نه‌مه‌رو نه‌وسه‌ری پڼ پلکانه‌ی داره که پڼ پلکانه‌کانی له‌سه‌ر راوه‌ستاره.
bridgehead (brij'hed'), n. سه‌ری پرد؛ بڼکه‌یه‌که له‌ویه‌ی پرد یا روبا‌رنیکا له‌ناو خاکی دوژمندا بۆ داگیرکردنی شوینی تر به‌کارده‌یه‌نریت.
bridgework (brij'würk'), n. (۱) پردکاری؛ پرد دروستکردن.
 (۲) پردی ددان (۳) دروستکردن و دانانی پردی ددان.

Bright's disease

- bridle (brīd'l), n.** (۱) لغاو؛ سه‌رکه‌له (۲) شتی وک لغاو.
 (۳) شتی دایینکهر؛ جله‌و.
v.t. (۱) لغاوکردن؛ لغاو کردنه‌وه. (۲) دایینکردن؛ گرتنه‌وه؛ جله‌وگرتن.
v.i. (۱) سه‌رکشی کردن؛ لوت به‌ر گرتن (له‌توورپیدا یا به‌توسه‌وه).
 (۲) توورپه‌بوون؛ گالته‌په‌هاتن.
bridle hand, ده‌ستی لغاو گرتن؛ ده‌ستی چه‌پ.
bridle path, پڼچه‌ی سواری
Brie cheese, بری؛ جزه‌ په‌نیریکه‌ی نه‌رمی نه‌ختیک سووری هه‌ره‌نسی‌یه.
brief (brēf), adj. (۱) کورت؛ که‌م خایه‌ن. (۲) کورت و مانابه‌خش.
 (۳) کورته؛ پوخته. (۴) پوخته‌ی داوا‌یه‌ک (که پارزهر ناماده‌ی ده‌کات).
n. (۲) نامه‌ی پاپا. (۳) (pl.) ده‌ریی کورتی ته‌سک.
 (۴) پوخته‌کردن؛ کورتکردنه‌وه.
v.t. (۱) پوخته‌کردن؛ کورتکردنه‌وه.
 (۲) [British] پارزهر گرتن؛ پارزهر کردن به‌نوێنه‌ر.
 (۳) [British] پوخته‌ی داوا بۆ ناردن یا پیدان.
 (۴) ناگادارکردن؛ پڼ ووتن (ده‌نگوباس، پوخته‌ی مه‌سه‌له):
 (He ~ed the president on the situation.)
 له‌سه‌رکردنه‌وه؛ پشتگیری کردن؛ لایه‌نگری کردن.
hold a brief for, به‌کورتی؛ به‌کورتی‌یه‌که‌ی.
in brief, جانتای ده‌ست.
briefcase (brēf'kās'), n. کەس نه‌ی گرتوه به‌پارزهر.
briefless (brēf'lis), adj. (a ~ lawyer)
briefs (brēfs), n.pl. ده‌ریی کورتی ته‌سک.
brier (brī'ēr), n. (۱) گوله‌باخه‌ کۆیله؛ شیلان.
 (۲) لقی که یا په‌له‌یه‌ک له‌م گوله‌باخه‌ کۆیله یا شیلان.
brier (brī'ēr), n. (۱) پوهه‌نیکه‌ی خوارووی نه‌رووپا‌یه‌ په‌گه‌کی ده‌کرت.
 به‌سه‌بیل. (۲) په‌گی نه‌م پوهه‌که. (۳) سه‌بیلکه که له‌م په‌که دروستکرایته.
brierroot (brī'ēr-root', brī'ēr-root'), n. په‌گی پوهه‌نیکه
 ده‌کرت به‌سه‌بیل.
brierwood (brī'ēr-wood'), n. = brierroot.
brigade (bri-gād'), n. (۱) هیز (سوپا)؛ تابوور.
 (۲) ده‌سته؛ قائم؛ پۆل. (a fire ~)
v.t. (۱) تابوور پڼکه‌یان (۲) هاو‌پۆل کردن؛ ده‌سته‌ده‌سته‌کردن.
brigadier (brig'ā-dēr'), n. فه‌رمانه‌ی هیز؛ فه‌سه‌ریکی گه‌ره.
brigadier general, = brigadier.
brigand (brig'and), n. چه‌ته؛ چه‌رده.
brigandage (brig'an-dij), n. چه‌ته‌یی؛ چه‌رده‌یی.
brigandine (brig'an-dēn', brig'an-din'), n. زړی ته‌ره‌قدار؛ زړی ته‌ره‌قه‌وه نه‌لقه‌ پڼکه‌هاتو.
brigantine (brig'an-tēn', brig'an-tin'), n. که‌شتی بای دوو-ته‌مه‌ره.
bright (brit), adj. (۱) پووناک؛ پۆشن.
 (۲) گه‌ش؛ بریقهدار؛ په‌نگاو‌ره‌نگ: (~ colors).
 (۳) ده‌م به‌پڼکه‌ن؛ پووخۆش؛ زیت؛ دلشاد.
 (۴) زیره‌ک؛ زړنگ. (۵) به‌ناواینگ؛ ناودار.
 (۶) پۆشن؛ به‌هات؛ پرئومید: (She has a ~ future.)
adv. به‌پۆشنی یا گه‌شی.
-brightly (adv.).
brighten (brīt'n), v.t. (۱) پووناک کردنه‌وه؛ پۆشن کردنه‌وه.
 (۲) پۆشن کردنه‌وه؛ خۆش کردن؛ شادمان کردن؛ دلخۆش کردن
 (You ~ed my day. ; These flowers ~ the room.)
v.i. (۱) پووناک بوونه‌وه. (The sky is ~ing.)
 (۲) دلخۆش بوون؛ دل پۆشنکردنه‌وه.
brightness (brīt'nis), n. (۱) پووناکی؛ پۆشنی؛ گه‌شی.
 (۲) دلخۆشی؛ خۆشی؛ شادی.
Bright's disease, = nephritis.

brill

- brill** (bril), *n.* جۈزە ماسىيەكى پانى ئىروپايىيە.
brilliance (bril'yans), *n.* (۱) درەشەنە: شەرقەندە.
 (۲) شەرق: گەشى؛ پوئىيەكى ئۆز؛ پۇشتى؛ تىرە.
 (۳) جوانى؛ ئايىبى (۴) ئۆز زىرەكى؛ بىلىمەتى؛ زىنگى.
brilliance (bril'yən-si), *n.* = **brilliance**.
brilliant (bril'yant), *adj.* (۱) درەشەنە: شەرقەندە؛ بىلىمەندە.
 (۲) گەش؛ پوئىيە؛ پوئى. (۳) جوان؛ ئايىب. (۴) ئۆز زىرەك؛ بىلىمەت؛ زىنگى.
n. (۱) ئەلماسىكى درەشەنە.
 (۲) بىرىنى گەشە بە جۈزەك بە بىرەشەنە.
 (۳) بىرۈكترىن تىپ (چاپەمەنى).

-brilliantly (*adv.*).

- brilliantine** (bril'yən-tēn), *n.* (۱) پۇنى سەر (بۇ بىرىقەندە قى).
 (۲) قوماشكى سافو لىوسى بىرىقەندە.
brim (brim), *n.* (۱) لىو (پەرداخ، پىالە، كوپ... ھتد)؛ لىوار.
 (۲) بەست: ھى قەراغ جۈگە گۇما.
 (۳) قەراغ (شەپقە)؛ لىوار.
v.t. بە تەواۋى پىركىردن؛ لىوارلىۋىركىردن.
v.t. لىوارلىۋىيۈن؛ ئۆز پىرۋىن.
brimful, brimfull (brim'fool), *adj.* لىوارلىۋى ئۆز پىر.
brimmer (brim'ēr), *n.* كوپ، پەرداخ، پىالە، يا جامىكى پىر.
brimstone (brim'stōn), *n.* گۇگۇد كىرىت.
brindle (brin'dl), *adj.* بازو (رەنگ، گىياندان).

- n.* (۱) گىياندانلىكى بازو. (۲) پەنگىكى بازو.
brindled (brin'dld), *adj.* بازو (گىياندان).
brine (brīn), *n.* (۱) سوزىرا؛ خۇ ئاۋگ.
 (۲) ھەندىكى ئۆز ئاۋى سوزىرا (ۋەك دەريا).
v.t. سوزىركىر (بەدەم، چەقالە)؛ گىرتەنە (تەرشىيات)؛ كىرەنە ئاۋى سوزىرە.
bring (brīg), *v.t.* (۱) ھىنان؛ ھاۋوردن.
 (۲) بون بە ھىنى (Fascism brought disaster).
 (۳) پىدان (Rest and exercise ~ a person health).
 (۴) والىكرىن؛ كارتىكرىن؛ پىن كىردن.
 (۵) پارەكرىن؛ قۇشراش بە ئەۋەندە:

(Used cars brought a good price last month.)
 (۶) خىستەنە بەردەمى دادگا؛ تاۋان پىشاندان؛ دان بە دادگا:

- (to ~ someone to trial; to ~ charges against)
bring about, بون بە ھىنى ھىنانەدى
bring around (or round), (۱) پارا پىن گۇپىن؛ پىن سەلماندن.
 (۲) دىل كىرەنە [Colloq.]. ھىنى ھىنانەمەبەر؛ ھەناسە ھىنانەمەبەر.
 (۴) [Colloq.]. ھىنان (بۇ سەردان):

(to bring someone around to visit)
bring down, (۱) پووخاندن؛ ھىنانەخوارەمە؛ داگرتن؛ خىستەن:
 (bring down a government)

- (۲) كوشتن؛ بىرىندار كىردن.
 (۳) ھىنانەخوارەمە (تەرخ)؛ كەمكىرەنەمە. (bring down prices).
bring forth, (۱) ھىنانە بەرەمە؛ بەرگرتن؛ مەندالىۋىن.
 (۲) ئاشكرىكرىن؛ دەر خىستەن؛ پىشاندان؛ خىستەن بەرچاۋ.
bring forward, (۱) پىشكەش كىردن؛ پىشاندان (بەلگە)؛
 ھىنانەپىشەمە (باس):

(Can you bring forward any proof of what you say?)
 (۲) ھىنانەپىشەمە يا گواستەنەمە بۇ لاپەرەمەكى تازە (دەفتەرگى ئىشبارى).
bring home to, تىگەياندن؛ پىشاندان؛ دەر خىستەن؛ خىستەن مېشكەمە:
 (His death brought home to me the value of his friendship;
 to bring a point home to a person)

- bring in,** (۱) لە دەرەمى ۋولتەمە ھىنان.
 (۲) ۋەدەستەيىنان؛ دەستەخىست؛ ئى دەستەمۇتن؛ پىدان (داھات).

Britannia metal

- (۳) پىشكەش كىردن (بىرارى سۆندۈخۇران بە دادگا)؛ پاپۇرت دان.
bring off, (۱) ھىنانەدى؛ ھىنانە بەرەمە؛ بەجىيىنان.
 (۲) پىگارىكرىن.

bring on, بون بە ھىنى (پوۋدان):
 (He brought the problem on himself. ; Her illness was brought on by carelessness.)

- bring out,** (۱) خىستەنەمە؛ دەر خىستەن؛ ئاشكرىكرىن؛ ھەلمالىن:
 (The trial will bring out everything.)

- (۲) ئوۋاندن (شانۇگەرى). (۳) بلاۋكرىنەمە (پەرتوك، گۇقان).
 (۴) پىشاندان؛ ھىنانەپىشەمە. (۵) پىتاسىنى كىچىك بە كۇمەل.
bring over, (۱) پىن سەلماندن؛ پارا پىن گۇپىن. (۲) ھىنان بۇ سەردان.
bring to, (۱) ھەناسە ھىنانەمەبەر؛ ھىنى ھىنانەمەبەر.
 (۲) ھەستاندن (كەشتى).

- bring to an end,** دواپى پىن ھىنان؛ كۇتايى پىن ھىنان.
bring to bear on, خىستەنەمە (زۇر)؛ ئاراستەكرىن؛ بەكار ھىنان لەگەندە،
 (You must bring more pressure to bear on him.)
bring to light, خىستەنەمە؛ دەر خىستەن؛ ئاشكرىكرىن؛ ھەلمالىن.
bring up, (۱) پەرمەدەكرىن (مەندال)؛ گەمەدەكرىن؛ بەخۇكرىن.
 (۲) ھىنانەكايەمە؛ پىشكەش كىردن (بۇ باسكىردن)؛ ھىنانەپىشەمە (بۇ لىدوۋان).
 (۳) پاشانەمە؛ ھىنانەمە؛ ھەلمالىنەمە. (۴) لەپەر ۋەستان.

- bringing-up** (brīŋ'ŋ-up'), *n.* (۱) پەرمەدەكرىن؛ بەخۇكرىن.
 (۲) پەروشت فىزىكرىن.

- brink** (brīŋk), *n.* قەراغ؛ لىۋار؛ گوى؛ كەنار؛ نىزىك:
 (on the ~ of war; on the ~ of the grave)
brinkmanship (brīŋk'mən-shīp), *n.* بەرمە كارەسات چوۋن؛
 گىرتىنى رىبازى كارەسات نەجام.

- briny** (brīn'i), *adj.* سوزىرا؛ زۇر سوزىرا؛ تايەتتە بە سوزىرا.
brio (brē'ō), *n.* زىتى؛ جۇش؛ جۇش ۋىرۇش؛ گورج ۋىگۇلى.
brioche (brē'ōsh, brē'ōsh), *n.* جۈزە كولىرەمەكە بە ھىلەكە كەرمە.
 ھەمىر دروست دەرگىت.

- briolette** (brē'ā-let'), *n.* ئەلماسىكى ھەرمەيە لىكانى سىگۇشەمە.
briquette, briquet (bri-ket'), *n.* كۇتۇ خەلۋوزى بەرد.
brisance (brē'zāns'), *n.* ھىزى ۋوردوخاش كىردن يا شكاندن (نەتۆم).
 يا تەقەمەنى.

- brisk** (brīsk), *adj.* (۱) پەلە؛ گورج ۋىگۇل؛ خىرا؛ (a ~ walk).
 (۲) تىرۇ خۇش (با)؛ ۋىراكەرەمە. (The air was ~ and cold.)
 (۳) گەرم (بازاپ): (Business was ~ yesterday.)
brisket (brīsk'it), *n.* (۱) سىنگى گىياندان. (۲) گۇشتى سىنگ.
brisling (brīsl'ŋ), *n.* جۈزە ماسىيەكى بىچكۇلەيە لە "ساردىن"
 دەجىت.

- bristle** (brīsl'), *n.* (۱) توۋكى زىر يا تىژ (گىياندان، پوۋەك)؛ دىك.
 (۲) توۋكى گىياندانلىك كە دەرگىت بە فلچە (ۋەك ھى بەران). (۳) توۋكى فلچە.

- v.t.* (۱) پەق بون؛ راستىۋونەمە.
 (۲) قۇ گىف بونەمە يا پارەستان (لە توۋپەيى يا تىرسدا).
 (۳) خۇ گىف كىرەنە (بۇ ئامادەبون بۇ شەپ).

- (۱) پەق كىردن؛ راستىكرىنەمە (ۋەك توۋكى دىركن). (۲) ۋەك دىك تىژكرىن.
bristletail (brīsl'-tāl), *n.* كلك دىركاۋى؛ جانەمەرىكى بىن بالە.
 توۋكى تىژ بە پاشكەيەمەتتى.

- bristly** (brīsl'i), *adj.* (۱) توۋكى تىژدا؛ دىركاۋى.
 (۲) تىژ (ۋەك دىك يا توۋكى تىژ).

- brit, britt** (brīt), *n.pl.* (۱) بەچكەي ھەندىك ماسىيە.
 (۲) بونەمەرىكى بىچوۋكى دەريايە (نەمەنگە ھەندىك ماسى لەسەرى دەزىن).

- Britain** (brīt'n, brīt'ən), *n.* بەرىتانىيا.
Britannia metal, britannia metal, داپشەمەكە لە مسو
 تەنەكە ۋە نەتىمۇن پىكىتت.

- Britannic** (bri-tan'ik), *adj.* بریتانی
- Briticism** (brit'ə-siz'm), *n.* ووشە یا زاراوەیەکى تایبەتییە بە زمانى ئینگلیزى بریتانیا: ("Petrol" is a B~ for "gasoline").
- British** (brit'ish), *adj.* (۱) تایبەتییە بە بریتانیا و هاوڵاتیەکانى؛ بریتانى؛ ئینگلیزى. (۲) تایبەتییە بە کۆمۆنۆلێسى بریتانى.
- n.* زمانى ئینگلیزى؛ زمانى ئینگلیزى بریتانیا.
- the British,** **British English,** **Britisher** (brit'ish-ēr), *n.* هاوڵاتیەکانى بریتانیا؛ خەلکى بریتانیا؛ بریتانىەکان. زمانى ئینگلیزى بریتانیا.
- Briton** (brit'n, brit'ən), *n.* (۱) هاوڵاتیەکانى بریتانیا؛ کەسێکى بریتانى؛ کەسێکى بریتانى یا کۆمۆنۆلێسى بریتانى. (۲) دانیشتوویەکی بریتانیاى کۆن (لەپێش داگیرکردنى بریتانیا لەلایەن پۆمانەکانەوه).
- britska, britzka, britzka** (brits'ka), *n.* جۆرە عەرەبانەیکە سەرەکەى دەرکێتەرە.
- brittle** (brit'l), *adj.* قەرچۆک؛ ناسک.
- n.* شیریئەتییەکی قەرچۆک یا ناسک.
- broach** (brōch), *n.* (۱) شیشى گۆشت برژاندن؛ شیشى کەباب؛ شیشى. (۲) شیشى کۆن پێ گەورەکردن. (۳) ئەسکەنە (۴) کۆن؛ کۆنێ بە ئامێر کراو. (۵) یەخەبەند.
- v.t.* (۱) کۆن کردن. بۆ شلە ئی دەرھێنان: (to ~ a keg). (۲) شلە ئی دەرھێنان (بەرمیل، دەق): (to ~ a subject). (۳) کۆن گەورەکردن. (۴) (to ~ a plan) هێنانەپێشەوه بۆ باسکردن؛ ئێدووان: (to ~ a subject). (ب) ناسکراکردن؛ بڵاوكردنەوه؛ دركاندن: (to ~ a plan).
- broad** (brōd), *adj.* (۱) پان (۲) فراوان. (۳) پوون؛ پووناك؛ دیار: (~ daylight). (۴) ناسکرا؛ دیار: (~ purpose). (۵) قورس (شینوێ قسەپێکردنى زمانێك لەلایەن ینگانەرە): (~ accent). (۶) هەلماڵراو؛ ناسرین: (~ joke). (۷) مێشك کراو: (~ mind; He takes a ~ view of the matter.). (۸) بێ سنوور؛ گشتگر: (~ statement). (۹) گشتی؛ نێجینەیی: (~ outline of the subject). (۱۰) کراو (بێژانى درێژى تیی) (دەنگسازى). (۱۱) وەك تیبى "a" لە ووشەى "father" (دا).
- adv.* بە تەواوى؛ هەمووى.
- n.* (۱) بەشە یانەكەى شتێك. [Slang] - كچ؛ ژن.
- broad arrow,** (۱) تیری سەریان. (۲) نیشانەیکە میری ئینگلتەرە دەیات لە ماڵ و مولكى میرى و جل و بەرگى بەندەكان.
- broadax, broadaxe** (brōd'aks'), *n.* تەورنكى زل دەم پان.
- broad bean,** (۱) باقنە (۲) پووەكى پاقلە.
- broadbill** (brōd'bil'), *n.* (۱) باندەبەكی دەتووك كورت و پانە. (۲) جۆرە ماسىيەكى دەریایە شەویلگەى سەرەوى درێژە وەك دەتووك یا شەمبێر پێشى دەووترنت. "swordfish".
- broadbrim** (brōd'brim'), *n.* (۱) شەپكەى قەراغ پان. (۲) [Colloq.] - [B-] كۆهەكەر: ئەندامى كۆمەڵەىكەى ئاينى لاشەرى ئەمەریكایەى ناوى "كۆهەكەر" ه.
- broadcast** (brōd'kast', brōd'kăst'), *v.t.* (۱) تۆدان (دانەوتنە). (۲) پەرش و بڵاوكردنەوه. (۳) بڵاوكردنەوه (بە رادیۆ، تەلەفزیۆن، سەتەلايت ... هتد) بڵاوكردنەوه (رادیۆ، تەلەفزیۆن)؛ بڵاوكراوەوه.
- v.i.* (۱) بڵاوكردنەوه (رادیۆ، تەلەفزیۆن). (۲) بڵاوكردنەوه (رادیۆ، تەلەفزیۆن).
- adj.* (۱) بڵاوكردنەوه (رادیۆ، تەلەفزیۆن).
- n.* (۱) بڵاوكردنەوه (رادیۆ، تەلەفزیۆن). (۲) برنامەى بڵاوكراو (لەسەر رادیۆ یا تەلەفزیۆن): (~ a television).

- adv.* بە هەموولایەكدا.
- broadcaster** (brōd'kas'tēr, brōd'kās'tēr), *n.* (۱) بێژەر، بڵاوكەرەوه (لەسەر رادیۆ یا تەلەفزیۆن). (۲) ئامێر یا مۆی بڵاوكردنەوه (رادیۆ، تەلەفزیۆن).
- broadcloth** (brōd'klōth', brōd'kloth'), *n.* (۱) چۆخ؛ چۆخە. (۲) قوماشى ئاوریشم یا كەتان.
- broaden** (brōd'n), *v.t.* فراوان کردن؛ پان کردن؛ گەورەکردن.
- v.i.* فراوان بوون؛ پان بوون؛ گەورەبوون.
- broad-gauge** (brōd'gāj), *adj.* (۱) پان؛ فراوان. (۲) [Colloq.] - مێشك کراو؛ مێشك فراوان.
- broad gauge,** **broad-gauged** (brōd'gājd'), *adj.* = **broad-gauge.** (۱) مێشك ناستنى پان. (۲) شەمەتەفەرى پان.
- broad jump,** بازى درىژ (بە گۆرەهه یا بەمى گۆرەهه).
- broadleaf** (brōd'lēf'), *n.* تووتنى گەلاپان (بۆ سىگار دروستکردن).
- broadloom** (brōd'lōom'), *adj.* پان (لەرش، بەرە، پاخە).
- broad-minded** (brōd'min'did), *adj.* مێشك کراو؛ مێشك فراوان.
- broadside** (brōd'sid'), *n.* (۱) لاتەنیشتى سەرباوى كەشتى. (۲) سەرجەمى ئەو تۆپ و تەنگەى دەتوانرنت بتهقینرنت لە لاتەنیشتى كەشتىيەكى جەنگەر. (۳) تەقاندنى هەموو تۆپ و تەنگىكى دابەستراو بە لایەكى كەشتى جەنگدا. (۴) مێرشىكى توند و بەكار (لە پۆژنامەدا). (۵) پووى پانى شتێكى گەرە. (۶) پەرەبەك كاغەزى گەرە (كە هەر لەسەر لایەكى شت نووسرايەت). (۷) [Colloq.] - جۆن؛ مێرشى توندوتیژی بەدەم.
- adv.* لە بارى درىژى: (~ The ship came ~ to the dock.).
- broadsword** (brōd'sōrd', brōd'sōrd'), *n.* شەمشێرىكى دەم پان.
- broadtail** (brōd'tāl'), *n.* (۱) مەرى دووگدار؛ مەرى دووگ زل. (۲) پێستەى بەرخى ئەم مەرى بە خورىيەكەرە؛ فەرەوى ئەم جۆرە خورىيە.
- Broadway** (brōd'wā'), *n.* (۱) بێژدەوى؛ شەقامىكى گەرەوى بەناوبانگە لە نیویۆرك بە شانۆ و تیاترۆ و یانەى شەو ناسراو. (۲) ناوچەى شانۆ و تیاترۆ و یانەى شەو لە نیویۆرك.
- brocade** (brō-kād'), *n.* قوماشى نەقش و نىگارەوى.
- v.t.* چینی نەقش و نىگار لەسەر قوماش.
- brocaded** (brō-kād'id), *adj.* نەقش و نىگار لەسەر چنراو.
- brocatel, brocatelle** (brōk'ə-tel'), *n.* قوماشى نەقش و نىگار لەسەر چنراو.
- لەسەر چنراو (كە بۆ بەرگ تىگرتن بەكار دەهێنرنت).
- broccoli** (brōk'ə-li), *n.* سەوزەيەكە لە توحى قەرناییت.
- broché** (brō-shā'), *adj.* نەقش و نىگار لەسەر چنراو.
- brochette** (brō-shet'), *n.* شیشى بچووكى كەباب.
- brochure** (brō-shoor', brō-shyoor'), *n.* نامیلکە.
- brock** (brōk), *n.* گۆرەمەلەكە.
- brocket** (brōk'it), *n.* (۱) ئاسكێكى نێزىنەى دووسالە. (۲) ئاسكێكى بچووكى شاخ كورتى ئەمەریكای باشوورە.
- brogue** (brōg), *n.* زمانى ئینگلیزى نێرلەندە؛ زاراوەى ناوچەیی.
- (۱) پێلاوێكى نێرلەندىيە. (۲) پێلاوێكى ئینگلیزىيە.
- brogue** (brōg), *n.* فێلاو تەلەكە.
- broider** (broi'dēr), *v.t.* [Archaic] = **embroider.**
- broidery** (broi'dēr-i), *n.* [Archaic] = **embroidery.**
- broil** (broil), *v.t.* لێنان، برژاندن، یا پێشان لەئاو فێن یا تەنوردا.
- (۱) لێنان، برژان، یا پێشان لەئاو فێن یا تەنوردا.
- (۲) تۆپەرەبوون؛ شتێگەرەبوون.
- (۱) لێنان یا برژان لەئاو فێن یا تەنوردا؛ گەرمایەيەكى زۆر.
- (۲) خواردنەمەنىيەكى برژاو، لێنراو، یا پێشینراو لەئاو فێندا.
- بەمەقالتى؛ شەرەقسە.
- broil** (broil), *n.*

broiler

- broiler** (broil'ēr), *n.* (۱) بەشى ژىرەۋەي قېز (كە خواردەمەنى تېدا دەپىرژىرنتى تا دەپىشېرنتى) (۲) دەفرى خواردەمەنى تېدا بىژان لەناو فېرندا.
- (۳) مېرشكى بىژاۋ لەناو فېرندا
- brokage** (brō'kij), *n.* دەلالى مەزى دەلالى.
- broke** (brōk), *past tense and archaic p.p. of break.*
- adj.** (۱) ئابۇت مایەپوچ بى پارە: (He is ~) .
- go broke, [Slang]. مایەپوچ بۇز ئابۇت بۇز.
- go for broke, [Slang]. سەرۋمال نە بېناۋدا دانان.
- broken** (brō'kən), *past participle of break.*
- adj.** (۱) شكار: يەككەتوۋ سەقەت.
- (۲) پائەگراۋ شكار: (a ~ promise) (۳) بىن ھىز كراۋ بىن ھىز.
- (۴) شكىنراۋ (a ~ spirit)
- (۵) مایەپوچ ئابۇت: (۶) پېچىچىر.
- (۷) شەقۋىش شەقۋىپەق ئاتەۋا شكار: (He speaks ~ English.)
- (۸) گىراۋ (حووانوۋە ئەسپ): (a ~ horse)
- (۹) پلە ھىنزاۋە خوارەۋە پلە كەم كراۋە
- broken-down** (brō'kən-doun'), *adj.* (۱) نەخۇش پەرىشان.
- (۲) يەككەتوۋ شكار: لىكارەتوۋ (مەكىنە): بەكارنەماۋ
- brokenhearted** (brō'kən-hār'tid), *adj.* دل شكار: ھەتەتار.
- غەمبار: جەرك براۋ
- broker** (brō'kēr), *n.* (۱) دەلال: ھامبان
- (۲) دەلالى بۇرسە يا پارەبازى
- brokerage** (brō'kēr-ij), *n.* (۱) دەلالى: دەلالىتى
- (۲) مەزى دەلال: دەلالى
- bromal** (brō'mal), *n.* شەلەبىكى بىن پەنگى بۇندارى چەۋرە (كىمىيا).
- bromate** (brō'māt), *n.* بىرۇمات: خۇيى تىرشى بىرۇم.
- v.t.* (۱) بىرۇمات تىكەۋەكردن (۲) بىرۇمات لىدان تىرشى بىرۇم
- bromic acid,**
- bromid** (brō'mid), *n.* = bromide.
- bromide** (brō'mid, brō'mid), *n.* (۱) بىرۇم (كىمىيا): بىرۇمىد
- (۲) ۋوتەبەكى پەرىپوۋت: كلىشە (۳) [Slang]. قەسى پەرىپوۋت كەن.
- bromidic** (brō'mid'ik), *adj.* پەرىپوۋت بىن تام (ۋوتە)
- brominate** (brō'mi-nāt'), *v.t.* بىرۇم لىدان تىكەۋەكردن (كىمىيا).
- bromine** (brō'mēn, brō'min), *n.* بىرۇم (كىمىيا): بىرۇمىن.
- bronchi** (brōŋ'kī), *n. plural of bronchus.*
- bronchial** (brōŋ'ki-əl), *adj.* تايپەتە بىن بۇرى ھەۋا.
- bronchial tubes,**
- bronchitis** (brōŋ'ki'tis), *n.* بۇرى ھەۋا: بىزىشكەۋالى.
- ھەۋەكردن يا داگىرسانى بۇرى ھەۋا: نەخۇشى بۇرى ھەۋا
- broncho** (brōŋ'kō), *n.* = bronco.
- broncho-** (brōŋ'kō, brōŋ'kə), بىشگىرەنكە ھەمانى بۇرى ھەۋا
- bronchopneumonia** (brōŋ'kō-nō-mō'nyə, brōŋ'kō-nū-mō'ni-ə), *n.* ھەۋەكردن يا داگىرسانى بۇرى ھەۋا پەرىپە سىچەكان.
- bronchoscope** (brōŋ'kə-skōp'), *n.* ئامپىرى بىشكىز دەرمەن
- كردنى بۇرى ھەۋا
- bronco** (brōŋ'kō), *n.* ئەسپىكى كىرەتەمالى كىۋى يا نىمچەكىۋىچە لە
- پۇژاۋاۋى نەمەرىكا
- broncobuster** (brōŋ'kō-bus'tēr), *n.* كاۋبۇسەكە كە نەسپى
- "بىزىكۇ" -دەگىرنتى يا دەھىننىتە بەرىپا.
- brontosaurus** (brōŋ'tə-sōr'as), *n.* بىرۇتسۇر داينەسۇرئىكى
- زىل ئەمەرىكى قىرتىكەۋتوۋە
- bronze** (bronz), *n.* (۱) بىرۇنزا: داپشەبەكى مىس تەنەكەپە.
- (۲) پەيكەرىكى بىرۇنزا: شىتەكى بىرۇنزا. (۳) پەنگى قاۋەبى سۇۋىپا.
- adj.** بىرۇنزا: لە بىرۇنزا دىۋوستىكراۋ.
- v.t.* ۋەك بىرۇنزا لىكردن: پەنگى ۋەك پەنگى بىرۇنزا لىكردن.

brown

- v.t.* پەش داگىرسان (مىۋە ئەبەر ھەتاۋدا).
- Bronze Age,** چەرخى بىرۇنزا: ئەس چەرخەپە لە مىۋىۋى مىۋىۋىپەتەتە
- كە ئامپىرى لە بىرۇنزا تېدا دىۋوست دەكرا.
- bronzy** (bron'zi), *adj.* بىرۇنزا: ۋەك پەنگى بىرۇنزا: قاۋەبى سۇۋىپا.
- brooch** (brōch, brōōch), *n.* Also broach, يەخەبەند (ژانە)
- brood** (brōōd), *n.* (۱) جۋوچك: جۋوچەلە: بەچكەي بالندە.
- (۲) كۆمەنىك جۋوچەلە: پىكەۋە ھەلەتوۋ يا بەخىۋەكراۋ.
- (۳) ۋوردىلەكانى خىزانىك: مىدالى مالىك.
- (۴) توخۇ: چەشنى: جۇر: (a ~ of ideas)
- v.t.* (۱) ھەلەتەن (ھىلەك): لەسەر كىرەتەن ھەلەتەن.
- (۲) بال بەسەرداگىرنتى يا كىشانو پاراستى.
- v.t.* (۱) ھەلەتەن (ھىلەك): لەسەر كىرەتەن: كىرەتەن.
- (۲) بە قولى بىرلىكەردەۋە مەراق خواردن: پىش خواردەۋە: (He is still ~ing over his misfortunes. ; He ~s all the time.)
- (۱) بال بەسەرداگىرنتى يا كىشانو: خول خواردن يا brood on (or over), خولانەۋە بەسەردا: (۲) زۇر بىرەكەردەۋە مەراق خواردن: پىش خواردەۋە
- brooder** (brōōd'ēr), *n.* (۱) كى (مىشك): بالندە.
- (۲) مەكىنەنى مىلەك ھەلەتەن: شۇننىكى گەرم بىر جۋوچەلە پەۋرەدەكردن
- (۳) كەسپىكى زۇر بىرەكەردەۋە مەراق خۇر: كەسپىكى كىرەتەتوۋ.
- broody** (brōōd'i), *adj.* (۱) كى (مىشك): بالندە.
- (۲) زۇر بىرەكەردەۋە مەراق خۇر.
- brook** (brook), *n.* جۇگەلە: جۇگە.
- brook** (brook), *v.t.* دەرپەردن: دان بەخوداگىرنتى:
- (I cannot ~ his insolence.)
- brooklet** (brook'lit), *n.* جۇگەلە.
- broom** (brōōm, broom), *n.* (۱) گىسك
- (۲) دەرەۋەنىكى گەۋ ۋوردى لىق بارىكى گول پەنگىنە.
- v.t.* گىسك لىدان: مالىن.
- broomstick** (brōōm'stik', broom'stik'), *n.* دەرەۋەنىكى گەۋ
- كلىكى گىسك.
- broth** (brōth, broth), *n.* گۇشتاۋا: فېرچاۋا: شۇرپا: پوۋن
- brothel** (brōth'əl, broth'əl, broth'əl), *n.* قەجەبەخانە.
- brother** (bruth'ēr), *n.* (۱) بىرا. (۲) زېپرا. (۳) بىراۋەنىكى زۇر نىزك.
- (۴) كەسپىكى ھارپەگەن: ھارپىشە: ھارپىر: ھارخوۋىن: ھارپىر.
- (۵) قەلەندەر: سۇفى: ئەندامى كۆمەلىكى ئاينى.
- (۱) بىراپەتى.
- brotherhood** (bruth'ēr-hood'), *n.* (۲) بىراۋەنىكى ھارپىيەتى.
- (۳) پىنخۇراۋىكى ھارپىشە: ھارپىر: ھارپىر: ھارپەگەن... ھەتە.
- (۴) ھەمۋە ئەندامانى پىشەپەك: ئەندامانى جەتەك.
- brother-in-law** (bruth'ēr-in-lō'), *n.* ئۇن بىرا: زاۋا: ئاۋەل زاۋا: شۇۋىرا.
- brotherliness** (bruth'ēr-li-nis), *n.* بىراپەتى: ھەستى بىراپەنە:
- ھەستى بىراپەتى.
- brotherly** (bruth'ēr-li), *adj. & adv.* بىراپەنە: ۋەك بىرا.
- brougham** (brōōm, brōō'am), *n.* (۱) ھەرەپەنە سەرگىراۋ.
- (۲) جۇرە ئوتومبىلەكە.
- brought** (brôt), *past tense and p.p. of bring.*
- brow** (brou), *n.* (۱) بىرۇ. (۲) ئاۋچەۋان.
- (۳) پوۋخسار: سەرچاۋا: پوۋ: (an angry ~) .
- (۴) قەراغى لىۋىۋىپەك: لاسەۋى گىردىك.
- پەۋى خۇ گىرۇكردن: دەرچاۋى خۇ مۇن كىردن.
- browbeat** (brou'bēt'), *v.t.* بەچەتەسەن كىردن (بە ئى مۇپوۋەنەۋە يا
- بەسەردا قىراندن: (to ~ a person into doing something)
- brown** (broun), *adj.* (۱) قاۋەبى: پۇر.
- (۲) گەنەمەك: پەشكەلە: پەشتالە.

bubble bath

- v.t.** (۱) ھىنانە ئولپ، ئولپ پىدان. (۲) ھىنانە بىلقەلىق
(۳) [Archae] دەستىرىن؛ خەلەتاندن؛ قىل ئىكرىن
(۱) ھەلچوون (شەلى كۆلۈ)
(۲) خۇ ئۇر ئەكران لە خۇشىدا؛ ھاتتە جۇش.
bubble bath, (۱) گەرماوى ئاۋ بانيۇ بە سابوونى بۇنخۇش و
كەفاۋىيەۋە (۲) سابوونى بۇنخۇش و كەفاۋى و ھە
bubble gum, بىنخۇشتى بىلقار؛ ئەكاتى جويىندا؛ دەتوانىت بىلقى پىن
درووست بىكرىت.

bubbler (bub'ler), *n.* پىلووسك كە ئاۋى كانىيارى لىۋە دەخۇرىتەرە بە دەست يا بە دەم.

bubbly (bub'li), *adj.* (۱) بىلقار؛ بىلقەلىقكەر: (a ~ liquid).
(۲) كەيف قىچر ەجۇش و خۇش: (a ~ group of people).

bubo (bū'bō), *n.* ئاۋسانى لىۋى لەمفاۋى بىن بال و بىن پان؛ خەپارە.
-bubonic (*adj.*).

bubonic plague, تاعوونە بىرەشە
bubonocoele (bū-bon'ō-sēl'), *n.* نىمچە قۇزى
buccal (buk'li), *adj.* (۱) تايىبەتى بە پرومەت؛ گۈنەيى.
(۲) تايىبەتى بە ئاۋدەم؛ دەمى

buccaneer (buk'ā-nēr'), *n.* چەتەلى دەريا.

buccinator (buk'si-nā'tēr), *n.* ماسولكەيى تەنكە لەنئوان
پرومەت و سوۋچى دەمدا.

bucentaur (bū-sen'tōr), *n.* (۱) گىيادارىكى نەفسانەيىيە نىۋەي
مۇقەۋە نىۋەكە تىرى گايە. (۲) كەشتىيەكى مىرى "فىنىسىا" ى كۈنە.

buck (buk), *n.* (۱) نىرەى ناسك و بىزەكئوى و كەرونىشك.
(۲) ھەلتوراندن؛ ھەلتىزان. (۳) شۇقدان؛ قۇچدان؛ قۇچ ھاۋىشتى.
(۴) پىۋايىكى تەپىۋش.

(۵) [Colloq] ھەرزەكارنىكى قولىرەش (لەۋۋى سوۋكىيەۋە).
(۱) ھەلتىزان؛ تايىبەتى ئەسپ يا ھىستىر كە بىيەۋىت سوارەكە بىگلىنىت.

v.t. (۲) شۇقدان؛ قۇچدان؛ قۇچ ھاۋىشتى.
(۳) [Colloq] بەرەھەلىستى كىردن بەتۈندى؛ سىل كىردنەۋە؛ مان گرتن.

(۴) [Colloq] ھەلبەزودابىز كىردن (ئوتومىيل)؛ بە تەكان بۇيشتى.
(۱) قۇچ بىدان؛ شۇق لىدان

v.t. (۲) ھىزىش بىردنەسەر بە تۇپەۋە؛ يارى قوتىۋلى نەمەرىكى).
(۳) سوار ھىستەخوارەۋە (نەسپ، ھىستىر)

(۴) [Colloq] بەرەھەلىستى كىردن بەتۈندى؛ دىۋەستان
ھەول بۇدان؛ يەنە بىزبۇنەنە

buck for, [Military Slang], ھەول بۇدان؛ يەنە بىزبۇنەنە
buck up, [Colloq.], دىلى خۇ خۇش كىردن؛ غىرەت دانەبەر خۇ؛
خۇ گورج و گۆل كىردنەۋە؛ وورە نانەبەر خۇ؛ شان دانەبەر (ناخۇشى).

buck (buk), *adj.* [Military Slang]. نۇمەرىن پىلەى يۇلىك يا چىنىك
(سوپا): (a ~ private).

buck (buk), *n.* (۱) نەسپدارىنە؛ دارتاشى)
(۲) نەسپدارىنەى بە چەرم داپۇشراۋ (تەمافىزى).

buck (buk), *n.* [Slang]. دۆلار
پارەى بەنسانى و خىزا؛ دەستكەتوتو؛ پارەى بەلاش؛
(to try to make a fast buck)

buck (buk), *n.* ئىشانەيكە لەبەرىدەمى ئەۋ يارىكەرەدا دادەنرىت كە جارى
دوایی نۇبەيەتى كاغەز بىدات

pass the buck, [Colloq.], لۇمە يا بەررىسارى لەسەر خۇ لايدىن و
سەپاندنى بەسەر يەككى تىردا

buckaroo (buk'ā-roo', buk'ā-roo'), *n.* - cowboy.
buck bean, پوۋەكىكى زۇنگارى گول سىپى و پەمىيى و گەل سى-
قىلقانەيە.

bucker (buk'ēr), *n.* وىلاخى حوۋتەھاۋىز و ھەلتىزىن (نەسپ، ھىستىر).
(۱) سەتل (۲) دۆلكە (۳) پىر سەتلىك

bucket (buk'it), *n.* (۱) ئاۋەنەنچان بە سەتل؛ ئاۋكىشان يا شەلە گواستەۋە بە سەتل و دۆلكە؛
v.t.

bud

كىردنە سەتل يا دۆلكە. [Colloq.], خىزا؛ ئەسپ لىخۇپىن؛
ئەسپ رەتاندن.

v.t. (۱) بە پەلەۋ ھەلبەزودابىز بۇيشتى؛ تەكان دان.
(۲) پەلەكىردن؛ خىزاكىردن.

kick the bucket, [Slang], مردن.
bucketful (buk'it-fool'), *adj.* پىر سەتلىك.

bucket seat, كورسىيەكى يەك كەسى پىشت خىرە بەپىشتدا
دەنۇشتىنرىتەرە (لە ئوتومىيل و قۇكەدا بەكاردەھىنرىت).

bucket shop, دوكان يا كۇمىيانىي پارەبازى؛ دەزگاي پارەبازى.
buckeye (buk'ī'), *n.* (۱) شابەپروى ئەسپ؛ دەرەختىكى گول رەنگىنى.

گەل گەۋرەيە تۆۋەكەى لە كىسەى دىكاۋىدايە. (۲) تۆۋى ئەم دەرەختە.
(۳) [B-], [Colloq.], دانىشتقۇيەكى وىلايەتى "نۇھايق" ى نەمەرىكىيە.

buck fever, [Colloq.], جۇش و خۇشى پاپۇچى تازە (بۇ يەكەم جار.
نىچىر بەدى دەكەن).

buckhound (buk'hound'), *n.* تانچى؛ سەكى پاۋە ناسك
تەپىۋش؛ تايىبەتى بە تەپىۋشى.

buckish (buk'ish), *adj.* ئاۋزۇنە پىشتىنى قايش. زىن، پۇستان).
buckle (buk'l), *n.* (۱) ئاۋزۇنەلىدان؛ بە ئاۋزۇنە لىكدان. (۲) پىنگەۋەسەتن؛ لىكدان

v.t. (۱) ئاۋزۇنە لىكدان؛ بە ئاۋزۇنە پىنگەۋەسەتەن.
(۲) ئۇدان گرتن؛ چىنگ دانە يەك.

buckle down, بە دل كۇشش كىردن؛ شان دانەبەر كار؛ چاك بەلادا كىردن.
buckle up, خۇ پىستەنەۋە (بە پىشتىنى ئاۋ ئوتومىيل يا قۇكە).

buckle (buk'l), *v.t.* ئوۋشتانەۋە (لەزىز زەبىر يا قورسايدىدا؛ چەمانەۋە؛
چەمىنەۋە؛ پسان؛ ھەرس بىردن): (The steel beams ~ d.).

ئوۋشتانەۋە؛ چەمانەنەۋە؛ پساندن.
ھەرس بىردن (مۇقە)؛ پوۋخان؛
خۇ بەدەستەۋەدان؛ شكان (لەبەردەمى زەبىرۋىزىنگدا)؛ ملدان؛ كۇلدان؛

(He didn't buckle under pressure.)
buckler (buk'lēr), *n.* (۱) زىرىيەكى بچوۋكە بە دەستەۋە دەگىرىت يا
دەگىرىتە قۇلەۋە. (۲) پارىزەر؛ ھۇى پاراستن.

v.t. پاراستن.
bucko (buk'ō), *n.* سىنپەندى؛ شەلاتى

buckra (buk'rā), *n.* مۇقۇ سىپى (بە زمانى قولىرەشى ئەفەرىقا).
buckram (buk'rām), *n.* (۱) قوماشنىكى چىركاۋە بە جەۋى (بەرگى)
پەرتوۋكى ئى درووست دەگىرىت. (۲) ووشكى و پەقى رەۋوشت.

adj. (۱) تايىبەتى بەم جۇرە قوماشە. (۲) ووشك و پەق (پەۋوشت).
v.t. چىركىردن؛ پەق كىردن.

bucksaw (buk'sō), *n.* مىشارى گەرە.
buckshot (buk'shot'), *n.* ساچمەى گەرە (بۇ پاۋە ناسك و گىيادارى
گەرەى تى).

buckskin (buk'skin'), *n.* (۱) پىستەى ناسك.
(۲) چەرمىكى نەرمى قايمى بۇرە لە پىستەى ناسك درووست دەگىرىت

(۳) ئەسپى بۇر. (۴) (pl.), پانتۇن و پىلاۋى چەرمى ناسك.
(۵) [B-], سەربازى شۇپشى ئەمەرىكا.

adj. تايىبەتى بە چەرمى ناسك
دەدانى سەردەپەپىو.

bucktooth (buk'tōōth'), *n.* (۱) گەنىمى رەش؛ پوۋەكىكى گول سىپى.
buckwheat (buk'hwēt'), *n.* بۇنخۇشە تۆۋىكى سىن سوۋچ دەگىرىت. (۲) تۆۋى ئەم پوۋەكە كە دەدەرىت بە
ئەسپ و مىرىشك يا خوارەنەمى ئى درووست دەگىرىت.

(۳) ئاردى ئەم دانەۋىلەيە
(۱) تايىبەتى بە شوان و دەشتدەر؛ شوانى.

(۲) لادى؛ تايىبەتى بە لادى؛ تايىبەتى بە ژيانى لادى.
(۱) ھەلبەستىكە دەربازى شوان و لادى و ژيانى لادى.

(۲) لادىيى؛ شوان؛ كىشتىار؛ ۋەزىر.
(۱) چىز؛ خۇنچە؛ گۆيكە.

bucolic (bū-kol'ik), *adj.* (۱) تايىبەتى بە شوان و دەشتدەر؛ شوانى.
(۲) لادى؛ تايىبەتى بە لادى؛ تايىبەتى بە ژيانى لادى.

(۱) ھەلبەستىكە دەربازى شوان و لادى و ژيانى لادى.
(۲) لادىيى؛ شوان؛ كىشتىار؛ ۋەزىر.
(۱) چىز؛ خۇنچە؛ گۆيكە.

bud (bud), *n.* (۱) چىز؛ خۇنچە؛ گۆيكە.

- (۲) کەسبىك باشتىكى پىنەنگەشتىقۇ يا لەرىك.
v.t. (۱) خۇنچەكردن؛ چىرۇكردن؛ كۆپىكمەكردن؛ پىشكۇتن؛ كەشەنە.
 (۲) پىنچەشتن؛ كەزىمەكردن؛ ھەراش بۇون. (۲) لە بارى ھەرىكىدا بۇون.
v.t. (۱) چىرۇ پىن دەركردن؛ خۇنچەكپىنكردن. (۲) مۇتۇرىمەكردن.
in bud, خۇنچەدار؛ چىرۇدەركردۇر؛ كەشاۋە؛ گۈل بەدەم.
in the bud, بە مەندالى يا كۆرىمەي؛ بە خۇنچەيى؛ بە تازەيى؛ بە ساۋايى.
nip in the bud, لەناۋىردن. نەھىشتن؛ يا رەستاندن بە ساۋايى پىش
 تەشەنەكردن لەدەست دەرىچۇون:

[*They nipped the rebellion in the bud. ; to nip a plan (plot, disease, idea) in the bud*]

- Buddha** (bood'ə), *n.* (۱) بۇودا؛ دانەرى ئاينى "بۇودى" (دەلىن):
 لە سانى ۵۶۲-۴۸۳ ق. پ. لە ھىندىستان ژاۋە.
 (۲) كەسبىك كەگەشتۇۋەتە پەلەيك كە لە ھەمىۋىشتىك تىگەپىشتۇۋە بەگۈزىرى
 پىناۋ ئاينى "بۇودا" (۲) ۋىنەي "بۇودا"
Buddhism (bood'iz'm), *n.* ئاينى بۇودا؛ بۇودىنى: كە دەلىت:
 ئىش ۋازار بەشتىكە لە ژيانو لەرىنگى دايىنكردنى ئارەزۇ و بىركەندەم
 ژيانى باك و راستۇۋە ئىش ۋازار دۋايى پىن دەھىنرنت.
Buddhist (bood'ist), *n.* كەسكى بۇودى؛ بۇودىيەك.
adj. بۇودى؛ تايەتە بە ئاينى "بۇودا"
budding (bud'ing), *adj.* تازەكۈرە؛ ساۋا (*a ~ writer*).
buddle (bud'l, bood'l), *n.* تەشت يا ئارەمپىزى لىژى كانزاي خاۋ
 پاكردنەم

- buddy** (bud'i), *n.* [Colloq.]. (۱) ھاپۇي؛ برادەر؛ ھەقال.
 (۲) ئاۋەل سەرباز
budge (buj), *v.t.* بىزۋاندن؛ جۈلاندن
v.t. (۱) جۈلۇز؛ بىزۋان: (*I won't ~ one inch.*).
 (۲) ھەلۋىست كۆزىن؛ پا كۆزىن.
budge (buj), *n.* ھەرۋە (بەتايەتە لە پىنستەي بەرخ درووستكراۋ).
adj. (۱) ھەرۋە لەمەر (۲) بە كەشۋەش؛ تېزىل.
budget (buj'it), *n.* (۱) كىسە؛ جىزان؛ شتى ئاۋ كىسە يا جىزان.
 (۲) بىرنك شت. (۳) بۈۋجە.
v.t. (۱) (۱) بۈۋجە ئامادەكردن؛ بۈۋجەكردن.
 (ب) خىستەنەۋ بۈۋجەمە؛ بۈۋجە بۇ دانان.
 (۲) نەخشە بۇ دانان؛ پىنخىستىن (بۇ باش بەكارھىتانو بەفېقۇنەدان):

- (*B~ your time.*)
budgetary (buj'i-ter'i), *adj.* بۈۋجەيى؛ تايەتە بە بۈۋجە:
 (*~ matters*)
budget plan, بە مانگانە؛ نە قىست؛ بە بەش بەش.
buff (buf), *n.* (۱) چەرمى گامىش
 (۲) چاكەتىكى سەربازى كە لە چەرمى گامىش درووستكرايىت.
 (۳) دارىك يا پىنچەكەيى چەرمى تىگىراۋ (بۇ شت پاكردنەۋە بىرقەپىدان
 بەكاردەھىنرنت). (۴) پەنگىكى زەردى بىن پەنگ يا مردو.
 (۵) [Colloq.]. پىنستى پىۋوت.
 (۶) [Colloq.]. مۇگرا؛ ھەزكەر: (*a movie ~ ; a jazz ~*).

- adj.** (۱) لە چەرمى گامىش درووستكراۋ. (۲) زەردىكى بىن پەنگ يا مردو.
v.t. (۱) سافۋولۇس كىردن بىرۋاندەنەۋە بە چەرمى گامىش.
 (۲) پەنگى زەردى كال لىدان.
buff (buf), *n.* پىياكىشان؛ لىدان؛ پىمالىن؛ تەپە.
v.t. كەمكردنەۋە زەبىر.
buffalo (buf'l-ō), *n.* (۱) (۱) گامىش (ب) گامىش ئەمەرىكى.
 (۲) بۇيىكە لە پىنستەي گامىش ئەمەرىكى درووست دەكرنت.
 (۳) جۈرە ماسىيەكى پىشت قەمۋرە (ئىسقامنى ووردى نۇرە).
v.t. [Slang]. بەچەترسىن كىردن؛ ترساندن؛ سام نانەبەر:
 (*She's got him ~ed.*)
buffalo bird, بالندەي گامىش؛ چەند جۈرە بالندەيەك بە گامىش

- پەشەۋەلا خەمە دەنىشەنەۋە زچۇر گەنەيان ئى دەۋزىنەۋە.
buffalo bug, قالىنچى گامىش؛ بچوۋو رەشۋ بەلەكاۋىيە.
buffalo fish, جۈرە ماسىيەكى پىشت قەمۋرە (ئىسقامنى ووردى نۇرە).
buffalo grass, گىياي گامىش؛ گىيايەكى كورتى گەلا بارىكى دەشتە
 لەمەرپاگانى ئەمەرىكايە.

- buffalo robe,** بۇيىكە لە پىنستەي گامىش ئەمەرىكى درووست دەكرنت.
buffer (buf'ēr), *n.* (۱) ئامىرى زەبىر كەمكەرەۋە (مەكىنەكارى).
 (۲) بەرىست؛ كەسبىك يا شتىك كە دەكەۋىتە ئىۋان دۋو كەس يا شت يا
 شۇنەۋە بۇ پاراستىيان لەيەكتىرى كەمكەندەۋە زەبىريان لەسەر يەكتىرى
 (۳) ئاۋچەي بىن لايەن (كە دۋو لەشكر يا تاقىمى ئاخەن بەيەك لەيەكتىرى
 جىيادەكاتەۋە؛ ئاۋچەي بەرىست.

- v.t.** كەمكەندەۋە زەبىر.
buffer (buf'ēr), *n.* (۱) شتى سافۋولۇسكەر (قوماشى نەرم، پىنچەكى).
 (۲) مۇقى سافۋولۇسكەر.
buffer state, ۋولۇتى بەرىست يا ئاۋبەين؛ ۋولۇتىكى بىن لايەنە لەئىۋان
 دۋو ۋولۇتى كەمۋەرتى ئاخەن بەيەكدا لەيەكيان جىيادەكاتەۋە تا شەپ نەكەن
buffer zone, ئاۋچەي بەرىست؛ ئاۋچەي بىن لايەن كە دۋو لەشكرى
 ئاخەن بەيەك يا دۋىن بەيەك لەيەكتىرى جىيادەكاتەۋە.
buffet (buf'it), *n.* زۇللە؛ شەپازلە؛ مستەكۇلە؛ لىدان (مەجان):
 (*the ~s of fate*)

- v.t.** (۱) زۇللە لىدان؛ مستەكۇلە لىدان؛ پىمالىن؛ پىياكىشان.
 (۲) بەرھەلىستى كىردن؛ پال پىۋەنانو گەرانندەۋە؛ پىيادان:
 (*The waves ~ed the boat.*)
v.t. (۱) زۇرران لەگەل كىرتن؛ شەپ لەگەل كىردن.
 (۲) پىنچەكەندەۋە (بە زۇر يا بە پىمالىن).
buffet (ba-fā', boo-fā'), *n.* (۱) دۇۋلەي كەلۋەل چىشتەخانە.
 (۲) بۇفنى؛ (۱) مېزىنكە خۋاردەمەنى ساردەمەنى لەسەر دادەنرنت،
 مېۋانەكان بە پىۋە بەشى خۇيان دەبەن دەيخۇن.
 (ب) مېزىنكى ۋەھا لە چىشتەخانەدا.
 (۲) بۇفنى؛ زەمىكە كە مېۋانەكان بەشى خۇيان دەبەن لەۋ خۋاردن و
 خۋاردنەۋەيە لەسەر مېزىنك داشراۋە.

- buffet supper (or lunch),** زەمەنانى بۇفنى ئىۋارە يا ئىۋەمۇ.
buffing wheel, پىنچەكى سافۋولۇس كىردن (لە چەرم يا قوماش
 گىراۋە).

- bufflehead** (buf'l-hed'), *n.* مەۋىيەكى پىشت پەشى ژىرسك سىپى
 سەر زى ئەمەرىكاي باكوۋرە.
buffo (bōō'fō), *n.* گۇراني بىزى قۇشمەي ئۇپەر.
adj. قۇشمە.
buffoon (bu-fōōn'), *n.* قەشمەر؛ قۇشمەچى؛ گالەچى.
buffoonery (bu-fōōn'ēr-i), *n.* قۇشمەچىنى؛ گالەچىنى؛
 گالەۋگەپ.

- bug** (bug), *n.* (۱) مېۋىۋى زىانەبەخش؛ مېۋو؛ جانەۋە.
 (۲) [Colloq.]. مېكروپ.
 (۳) [Slang]. مايكروفونىكى زۇر بچوۋكە لە شۇنەكە دەشارۋىتەۋە بۇ
 قۇماركردنى گىلگۇ بەندىيەۋە.
 (۴) [Slang]. كەمۋكۈپى مەكىنە يا ئامىرنىك.
 (۱) شارندەۋە مايكروفونى بچوۋكە لە شۇنەكە بۇ قۇماركردنى گىلگۇ
 بەندىيەۋە: (*to ~ a room, telephone, etc.*).
 (۲) پەستىكرن؛ سەرخىستەسەر؛ تۈۋەركىردن:

- (*You're ~ing me. ; Don't ~ him.*)
bug off, [Slang]. لاچۇ لىرە؛ لاچۇ.
bug (bug), *n.* [Obs.], = bugbear.
bugaboo (bug'a-bōō'), *n.* (۱) دىۋودىرنچ؛ دەعبا؛ شەۋلەبان.
 (۲) سەرخاۋەي ترس يا مەراق.
 (۳) بىرۋاۋەرىكى دۋىيە خەلكى پىن دەترسىنرنت يا پىن دەھىنرنتە سەر

bugbear

bugbear (bug'bâr'), *n.* = bugaboo.

bugger (bug'çer), *n.*

v.t.

buggery (bug'ër-i), *n.*

buggy (bug'i), *n.*

buggy (bug'i), *adj.*

bughouse (bug'hous'), *n.* [Slang],

adj. [Slang],

bugle (bū'g'l), *n.*

v.t. & v.t.

bugle (bū'g'l), *n.*

bugle (bū'g'l), *n.*

bugler (bū'glër), *n.*

bugloss (bū'glos, bū'glôs), *n.*

buhl (bōöl), *n.*

buhrstone (būr'stön'), *n.*

build (bild), *v.t.*

(B- your theory on facts.)

v.t.

n.

build up,

builder (bil'dër), *n.*

building (bil'din), *n.*

build-up (bild'up'), *n.* [Slang],

built (bilt), *past tense and p.p. of build.*

built-in (bilt'in'), *adj.*

(a ~ microphone, bathtub, etc.)

bulb (bulb), *n.*

bulbaceous (bul-bā'shas), *adj.*

bulbar (bul'bër), *adj.*

bulbiferous (bul-bit'ër-əs), *adj.*

bulbil (bul'bil), *n.*

bulbous (bul'bas), *adj.*

bulbul (bool'bool), *n.*

پنگه‌بکی تابه‌تی.

(۱) همتی‌بار

(۲) لوتی؛ کسینکی بیس و بگن؛ کسینکی بن نرخ

(۳) کوره (له‌روی خوشه‌ویستی‌یه‌وه یا گالته‌وه)؛ مندا؛ لا.

گاین؛ نیرگاین

هه‌تی‌وبازی؛ نیرگاین

(۱) گالیسکه‌یه‌کی یه‌ک نه‌سپی یه‌ک کسه‌یه.

(۲) عه‌ره‌بانه‌ی مندا

په‌له‌ میروو؛ جانه‌وه‌راوی؛ میرووتیداو.

شیتخانه

شیت.

(۱) کهره‌نا (۲) کله‌شاخیکه‌ فووی پیاده‌کرنیت (پاو).

فوو به‌ کهره‌نادا؛ کدن؛ بانگ کدن به‌ کهره‌نا.

چهند جوره‌ بروه‌کینکه‌ له‌ توخمی پونکه

موری‌وی‌یه‌کی شووشه‌ی درێژکوله‌ی پرمشه

(۱) کهره‌ناژنه؛ فوکه‌ر به‌ کهره‌نادا.

(۲) سه‌ره‌ز د دیده‌وانی فوکه‌ر به‌ کهره‌نادا (بۆ خه‌لک بانگ کدن)

زمانی گا؛ چهند جوره‌ بروه‌کینکی

گول په‌نگیر و گه‌ل و قه‌فی درکاوین.

(۱) پازاندنه‌وه‌ی که‌ل‌ریه‌ی نارمان به‌ نه‌خشی گونچه‌ک-

ماسی و کازی ره‌نگا‌وره‌نگو سه‌ده‌ف

(۲) کورسی و میزو شتی دارینه‌ی تری پاراوه‌ بهم شیوه‌یه

(۱) به‌ردینکی سه‌خته (ده‌ستاری ل)

درووست ده‌کرنیت (۲) ده‌ستار.

(۱) درووستکردن؛ دامه‌زاندن.

(۲) دانان؛ دامه‌زاندن: *(B- your theory on facts.)*

(۲) هینانه‌پرو

(۱) خانوو درووستکردن (۲) خانووسازی کردن به‌ پیشه.

(۳) *(~ on; ~ upon)*, نه‌خشه‌دانان. (۴) پیچ‌کردن (یاری کاغه‌ن).

قه‌دوبالا؛ له‌ش *(~ an athletic ~; a stocky ~)*.

(۱) به‌رده‌برد درووستکردن؛ وورده‌پورده‌ دامه‌زاندن یا

پیکه‌ره‌نان. (۲) ته‌ندرووستی باش کردن؛ به‌هینز کردن. (۳) ناوه‌دانکردنه‌وه.

(۱) درووستکردن؛ دامه‌زاندن؛ دانان.

(۲) خانووساز؛ وه‌ستای خانوو؛ خانوکه‌ر.

(۳) ماده‌یه‌که‌ ده‌کرنیت ناو سابوونه‌وه‌ بۆ باشتر شتن.

(۱) خانوو

(۲) درووستکردن (خانوو، که‌شتی ... هتد).

به‌ شان و باندا هاتنه‌خواره‌وه؛

جا‌ر یا پرویاگه‌نده‌ی لایه‌نگر.

bullbaiting

bulge (bulj), *n.*

v.t. & v.t. **bulgy** (bul'ji), *adj.*

bulimia (bū-lim'i-ə), *n.*

bulk (bulk), *n.*

(He invested the ~ of his money in real estate.)

(۱) باری که‌شتی.

(۱) کله‌که‌بوون؛ تۆپه‌ل بوون؛ کۆمه‌ل بوون.

(۲) گهره‌بوون؛ زل بوون؛ زیادبوون (گرنکی، بایه‌خ).

(۳) گرنک بوون؛ بایه‌خ هه‌بوون؛ قه‌باره‌ هه‌بوون.

(۱) سه‌ره‌جم؛ کۆ؛ هه‌موو.

(۲) نه‌کراوه‌ته‌ کیسه‌ و پاکه‌ت و سنووقه‌وه‌ به‌لکو به‌ کۆمه‌ل دانراوه (فرۆته‌نی).

بار شکاندن (به‌ ئی دزینه‌وه‌ی هه‌ندیک).

(۱) به‌ کۆمه‌ل؛ نه‌کراوه‌ته‌ پاکه‌ت و کیسه‌ و سنووقه‌وه‌ به‌لکو

به‌ کۆمه‌ل دانراوه (فرۆته‌نی).

(۲) زۆر؛ بریکێ زۆر؛ به‌ کۆمه‌ل: *(He buys merchandise in bulk.)*

(۱) تیغه‌دیواری ناو که‌شتی و شتی تر.

(۲) به‌ریه‌ست؛ دیوار (بۆ پاگرتن یا به‌ریه‌ست کردنی زه‌وی، ناگر، ناو).

(۳) چوارچینه‌یه‌کی ده‌ریزقویه‌ بۆ ده‌رگایه‌کی پتی پلیکانه‌ی گه‌نجینه‌ی

ژێره‌مین.

bulkiness (bul'ki-nis), *n.*

bulky (bul'ki), *adj.*

bull (bool), *n.*

(۱) نێرینه‌ی گامیش، فیل، به‌رانه‌کێزی، نه‌هه‌نگ ... هتد.

(۲) پاره‌باز؛ ئالوهرێکه‌ری بۆرسه.

(۴) که‌سینکی باشین (پاره‌بازی، بازگانی، کاسبی).

(۵) [B-], بورجی گا.

(۶) که‌سینکی که‌ته‌و به‌هینز ده‌نگ زل.

(۷) [Slang], قسه‌ی قو؛ قسه‌ی هه‌ج و پوچ و بێ مانا.

v.t. نرخ زیادکردنی بۆرسه (پاره‌بازی).

v.t. نرخ زیادبوونی بۆرسه؛ نرخ زیادبوون.

adj. (۱) نێرینه‌ی نێر. (۲) کله‌گایی؛ که‌ته‌و به‌هینز.

(۳) نرخێ له‌ زیادبووندا؛ له‌ به‌وه‌دایه‌: *(a ~ market)*.

(۱) قسه‌ی هه‌ج و پوچ و بێ مانا کردن؛

قسه‌ی قو؛ کردن. (۲) قسه‌کردن؛ ده‌مه‌ته‌قی کردن.

به‌ ئازایانه‌و چاونه‌ترسانه‌ به‌ره‌نگاری

کێشه‌ یا ته‌نگوچه‌له‌مه‌ بوون.

bull (bool), *n.*

bull (bool), *n.*

bull- (bool),

(۱) مۆری پاپا. (۲) فهرمانی پاپا؛ فهرمانیکێ پاپایی.

هه‌له‌ی روتار؛ روتی نا‌به‌ج یا هه‌ج و پوچ و بێ مانا.

پیشگرتیکه‌ به‌مانای: (۱) گا؛ کله‌گا: *(bullfight)*.

(۲) وه‌ک کله‌گا.

(۳) نێرینه‌ی زل: *(bullfrog)*.

(۱) مۆزیکێ خه‌ی قوهرقوشمی پاپایه.

(۲) بلۆق؛ تلۆق؛ ناوساوی.

(۱) هه‌لووژه‌؛ هه‌لووژه‌ کێزی.

(۲) داره‌هه‌لووژه‌؛ داری هه‌لووژه‌ کێزی.

بلۆقاری یا گرنج گرنجاوی (گه‌لای

توخه‌ کله‌رمیک).

پاره‌گا؛ سه‌ک کردنه‌ کله‌گا (جاران

له‌ نینگه‌له‌ره‌ باووبو).

bullbat

bullbat (bool'bat), *n.* = nighthawk.

bulldog (bool'dôg', bool'dog'), *n.* (۱) سمگیکي گمروهي کله

(۲) تووک کورتی ناشرینی بهینزو نازیه (۳) دهمانچیهکی لوت کورته

(۴) ماددهپهکی گرنهگره له فېن دروستکړند د بهکاردهمینریت.

(۵) [British], چاودیزی پړو وشت باشی (له هندیکی له زانکوکانی

نښگلته رها)؛ پولیس.

adj.

وهک سگي "بولدوگ" نازا؛ سرسخت؛ کلهلرهق.

v.t.

بهره ویدادنی پارتیک به دهست گرتن به شاخی بهره و یادانی ملی.

bulldog edition,

چاپی بهیانی زووی پوژنامه پهک بؤ دهره وې شار.

bulldoze (bool'dôz'), *v.t.*

(۱) رووخاسن؛ به بولدوزم

(۲) بهچترسین کردن؛ ترساندن.

bulldozer (bool'dôz'ēr), *n.* بولدوزر مکهینه زمو پامالینو

هه لکه نند (۲) تیغی بولدوزر (۳) شلاتی؛ شه قاوه.

bullet (bool'it), *n.*

گول؛ نیشک

bulletin (bool'ə-tin, bool'ə-tin), *n.* (۱) بلاوکراوهی پهسمی؛

هوالنامه؛ بهیاننامه؛ ناموژگاری (ب) بلاوکراوه؛ دوا؛ دهنگوباس.

(۲) گوډاری کومه له یا رنځخواړیک.

v.t.

بلاوکړنه و (له بلاوکراوه، ناموژگاری، یا گوډاردا).

bulletin board,

تخته یی ناگاداری

bulletproof (bool'it-prōōf'), *adj.*

گولل بهند؛ گولل نه پ.

v.t.

گولل بهند کړن.

bullfight (bool'fit'), *n.*

شهره گای نیسپانی

-bullfighting (*n.*).

bullfighter (bool'fit'ēr), *n.*

شهره گاکر

bullfinch (bool'finch'), *n.* چنډ جوړه بالنده پهکی چوله که ناسایی

پهنگا وړهنگی دهنگ خوځن.

bullfinch (bool'finch'), *n.*

په رنځنیکي بهر (که خه نه قیک له

دیونیکیه و بخت).

bullfrog (bool'frôg', bool'frog'), *n.* جوړه موئیکي گمرویه

bullhead (bool'hed'), *n.*

(۱) جوړه ماسیه کی سرزله.

(۲) کهسکی سرسخت یا کلهلرهق.

bullheaded (bool'hed'id), *adj.*

(۱) سرزول؛ کله زول؛ سرپان.

(۲) کلهلرهق؛ سرسخت.

bullhorn (bool'hôm'), *n.*

دهنگ گمروهر

bullion (bool'yan), *n.*

(۱) پارچه نیر یا زیو

(۲) پراوړنو نه نقش و نیگاری زېړین یا زیوین.

bullish (bool'ish), *adj.*

(۱) کهنگاسی؛ سرپان و کلهلرهق.

(۲) (۱) هوی نرخ بهر زکړنه و (پارهبازی، بورس)؛ (a ~ market).

(ب) له نرخ بهر زکړنه و (پارهبازی، بورس)؛ (a ~ market).

(ج) باشیز (پارهبازی، بازوگانی، کاسبی).

bullnecked (bool'nekt'), *adj.*

مل کورت و نه ستور.

bullock (bool'æk), *n.*

(۱) گاجوت؛ گای خساو؛ گا.

(۲) [Obs.], پارین.

bull pen,

(۱) پهچی که له گا؛ تهویه لی که له گا

(۲) گرتو خاڼه یی سرده می (۳) مهشقای یاری بیسبول.

bull ring,

گوزه پانی شهره گای نیسپانی؛ مهیدانی شهره گا

bull-roarer (bool'rôr'ēr), *n.* بؤره دار

په پته کوه که به قایم بادرا دهنگیکي گمرویه لیره دیت.

bull session, [Colloq.],

کوپری دهریزنی بیروپا به ناشکرا.

bull's-eye (boolz'ī'), *n.*

(۱) کلاوړونه.

(۲) ناوهراستی نیشانی؛ ناوهره گی نیشان (تیربازی).

(۳) بیگان؛ لیدان؛ لیدانیکی راسته خو؛ لیدانی ناوهراستی نیشان.

(۴) کارنکی سرکه ووتو. (۵) شوو شوی قوقز.

(۶) چرایه که شوو شوی وهای هبیت. (۷) جوړه نوقلنیکي رهقه.

(۸) خوخلو لکه یی دارین (که شتی به وانی)

bumper

bullshit (bool'shit'), *n.* [Vulgar Slang], قسه یی هچ و پوچو

بن مانا؛ قسه یی قو.

v.t. [Vulgar Slang], قسه یی هچ و پوچو بن مانا کردن؛ قسه یی قو کړن.

-bullshitter (*n.*).

bull terrier, جوړه سمگیکي بهینزی باریکه له یی سپی خیرای توک

کورتی پیست سافه.

bull tongue,

گاسن؛ دمه گاسن.

bull-whip (bool'hwp'), *n.*

قامچی دریزو نه ستور.

bully (bool'ī), *n.*

(۱) سینه ندی؛ شلاتی؛ زه بوون کو.

(۲) گمرا. [Archaic], پیاو کو یا شلاتی به کړی گمراو.

(۳) [Archaic], کابرایه کی چاک.

بهچترسین کردن؛ ترساندن (to ~ somebody).

v.t.

سینه ندیتی کړن.

adj.

(۱) نازا؛ چاونه ترس؛ چاوقایم. [Colloq.], زورباش.

interj. [Colloq.],

نافه رم؛ دهست خو ش.

bully (bool'ī), *n.*

گوشتی قو ووتوی گا.

bullyrag (bool'ī-rag'), *v.t.* بهچترسین کردن؛ همپه شلین کړن؛

ترساندن.

bulwark (bool'wërk), *n.* (۱) سهنگر؛ قلا. breakwater (۲)

(۳) پاریزر (شت)؛ پاریزگار. (Law is the ~ of society).

(۴) دیواری سربانی که شتی.

v.t.

پاراستن؛ بهر په ست کردن؛ پاریزگاری کړن.

bum (bum), *n.*

(۱) [Colloq.], کهسکی ویل و بن لانه و دهست له

خه که پان که ره و. (۲) کهسکی ته مل و بن کارو کاسبی (هه ندیک جار

له پووی گالته و)؛ مفتخو؛ مووشک؛ لاخو؛ جاده پیو.

(۳) کهسکی سرسری یا بن نرخ. [Slang], زه ماوه ندی خوار د نه و.

v.t.

(۱) [Colloq.], سوړانه و؛ جاده پیوان.

(۲) [Colloq.], مفت خوارن؛ مووشه کی کړن.

(۳) [Slang], زور خوار د نه و.

v.t.

مفت خوارن؛ دهست له خه که پان کړنه و.

adj.

(۱) خراب؛ قهلب؛ بازاری.

(۲) شکاو؛ له کارک ووتو؛ په کهک ووتو. (a ~ shoulder).

on the bum, [Colloq.],

(۱) سوړانه و؛ جاده پیوان.

(۲) شکاو؛ په کهک ووتو.

bum (bum), *n.* [British Slang],

گوپیی قنگ؛ قنگ.

bumble (bum'b'l), *v.i.*

ووز ووز کړن؛ گیزه هاتن

bumble (bum'b'l), *v.i.*

(۱) زمان گیران؛ به ناقولایی ره قنار کړن.

(۲) ساتنه دان؛ پښ داجوون؛ چورم دان.

v.t.

تیکدان (کار)؛ به تاپیک و پیکي کړن.

humblebee (bum'b'l-bē'), *n.*

همنگیکي گمرویه گیزه زله.

bumboat (bum'bōt'), *n.* بهله می نازو و قهبر (بو که شتی گمروه که

ناتوان زور نرک به ندر بینه و).

bump (bump), *v.t.* (۱) خو پیدان؛ پیدان؛ بهر که وتن (به نه سپایی یا

قایم). (۲) لیسنه ندن و دان به کهسکی تر (کار، جینگه ناو لپو که و

شه منده ف)؛ لاپردن و جینگه گرتنه و؛ دهر کړن له کار.

v.i.

(۱) (into; ~ against), بهر که وتن؛ خو پیدان؛ پښ گیشتن؛

تووش بوون. (He ~ed into her. ; He ~ed against the wall.)

(۲) تاسه کړن؛ هه لپه زودا به زکړن

(۱) قورت؛ کوسپ. (to hit a ~).

(۲) تاسه؛ هه لپه زودا به ز. (۳) پیدان؛ بهر که وتن.

(۴) بلوق؛ تلقی؛ ناوساوی.

bump off,

(۱) بهر که وتن و خسته خواره و (له سر میژنک).

(۲) [Slang], کوشتن؛ سل سارد کړنه و.

bumper (bump'ēr), *n.*

ده عامی یی لوتوبیل

bumper (bump'ēr), *n.* (۱) پرداخ یا کوپیی زور پر؛ جامی لیا و لیاو

bumpkin

- (۲) شتىكى زۆر زىل
v.t. (۱) لىۋاللىۋى كىرىش؛ زۆر پىرىكىرىش.
 (۲) بە ئۇش كىسىگەرە خوارىدەنە.
adj. فرە؛ بىن شومار؛ زۆر؛ زەبەنە: (*a ~ crop*).
bumpkin (bump'kin), *n.* (۱) لادىيى؛ كىسىكى ھىچ ئەزان!
 كىسىكى ئاقلاۋ گىلۈگەر تىنەگەشتىقۇ: (*a country ~*).
 (۲) دارىكى دەريۇقىوۋە لەدۋاى كەشتىيەۋە بۇ پاكىركىرىش تەرە.
bumptious (bump'shas), *adj.* زۆر لەخۇبايى؛ زۆر بەفېزۋ كەشخە.
bumpy (bump'i), *adj.* كەندۈكۈسپاۋى؛ چان وچۇلاۋى؛ پىر لەتاسە: (*a ~ road*).
bun (bun), *n.* (۱) پارچە ناننى ئەستۈر (ۋەك سەموون بەلام بچوۋىتى).
 (ب) پارچە ناننى ئەستۈرى نەختىك شىرىن كراۋ: (۲) پىچى كىلەكراۋ.
bunch (bunch), *n.* (۱) ھىشۋ (*a ~ of grapes*).
 (۲) چەپك؛ قول؛ دەسك (گۈل، گىيا)؛ گۈزە؛ مەلۇ: (*a ~ of flowers*).
 (۳) دەستە؛ كىلىل: (*a ~ of keys*).
 (۴) [Rare] كۇبارە؛ قەمورى.
 (۵) [Colloq.] دەستە (مىۋە)؛ تاقم (شت، مىۋە)؛ ھەند:
 (*a ~ of people, trees, etc.*)
v.t. & v.i. (۱) دەستەدەستە كىرىش؛ كىرىش بە چەپك يا دەسك؛ پىنگەرەبەستى.
 (۲) تۈي تۈي ۋەستان پىنگەرە (تەنۋەرە يا كراسى ژانە).
-bunchy (*adj.*).
bunco (bun'kō), *n.* [Colloq.] گۈزى (يارى كاغىز. ھايىبەخت).
 ساختە.
v.t. [Colloq.] گۈزى كىرىش؛ ساختە كىرىش.
buncombe (bun'kam), *n.* [Colloq.] (۱) ۋوتارى ھىچ ۋېچۈك كە.
 ھەر بۇ رازى كىرىش جەمارە بىت: (۲) قەسە كىرەمە قۇ؛ قەسە پۈچ.
bund (bund), *n.* (۱) بەستۈۋ؛ بەست؛ بەندۋ.
 (۲) شەقام پى پىرەۋى قىراغ بەندەر.
bund (bund), *n.* (۱) رىنكخاۋ؛ كۈمەلە؛ يەكپىتى.
 (۲) [-B] كۈمەلەيەكى ئەلمانى-ئەمەرىكى ئازىيە.
bundle (bun'd'l), *n.* (۱) چەپك؛ دەسك؛ قول؛ گۈزە؛ مەلۇ.
 (۲) پىراسكە؛ بابۇلە. (۳) دەستە؛ تاقم؛ كۈمەلە.
 (۴) [Slang] سەفتە؛ پارەيەكى زۆر: (*He spent a ~*).
v.t. (۱) پىنگەرەبەستى؛ پىنچانەرە؛ دەستەدەستە كىرىش؛ چەپك چەپك كىرىش.
 (۲) (*~ away; ~ off; ~ out*)، بە پەلە ئارند؛ دەست پىتەۋەن بە گۈرچ.
v.i. (۱) (*~ away*)، بە پەلە بۇيىشت؛ خىرا؛ بۇ دەرىچۈۋ.
 (۲) لەگەل ياردا نۇستە لە ھەمان جىگەدە بە جەلۋە.
bundle up, جىلى گىرە لەبەركىرىش؛ خۇ گىرە داپۇش.
bung (bung), *n.* (۱) تەپەدۇر؛ كۈنى بە تەپەدۇر گىراۋ.
v.t. (۱) كۈز گرتن بە تەپەدۇر. (۲) داخست؛ گرتن (كۈن).
 (۳) [Slang] (*~ up*)، بىرىندار كىرىش؛ پوۋشاندىن؛ شىن كىرىدەرە.
bungalow (bun'ga-lō'), *n.* خانۋىيەكى بچوۋىكى يەك نەۋمىيە؛
 بەنگەلە.
bunghole (bun'hōl'), *n.* كۈنى بەرمىل يا مەركانە.
bungle (bung'g'l), *v.t. & v.i.* بە خرابى كىرىش يا پىنە كىرىش؛ تىكەدان؛
 بە ئاشرىنى نەزانانە كىرىش؛ خەسار كىرىش: (*to ~ a job*).
n. كارىكى بە نەزانانە كىراۋ؛ كارىكى قەلب يا خراب كىراۋ.
union (bun'yən), *n.* بىلۋى بىنى پەنچەگەرە پى.
bunk (bunk), *n.* (۱) جىگەى نۇستىنى بە قەد دىۋارەرە (لە كەشتى).
 شەمەندەفەردا؛ (۲) جىگەيەكى نۇستىنى تەسك؛ دۈۋ چەريايەى تەسكى
 بەسەرەگەرە لەيەك چۈرچىۋەدا.
v.t. (۱) نۇستە لە جىگەيەك يا چەريايەيەكى تەسكدا؛ (۲) نۇستە؛ خەرتن.
bunk (bunk), *n.* [Slang] قەسە ھىچ ۋېچۈك؛ قەسە قۇۋو بىن مانا.
bunkbed (bunk'bed'), *n.* دۈۋ چەريايەى تەسكە لەناۋ يەك
 چۈرچىۋەى داردا بەسەرەگەرە.

burdock

- bunker** (bun'kēr), *n.* (۱) ھەمارى خەلۋىز يا سۈتەمەنى كەشتى.
 (۲) سەنگەر؛ ژۋىرىكى كۈنكىرىتى ژۋىرەمىن (جەنگ).
 (۳) گىرەۋلەيەكى لەمە لە يارىگەى "گۈلف" دا.
v.t. (۱) خەلۋىز يا سۈتەمەنى كىرىش كەشتىيەۋە.
 (۲) لىدانى تۈيى "گۈلف" و كەۋتى لەناۋ گىرەۋلەى لەمىنى ناۋ يارىگەكە.
bunkhouse (bun'k'hous'), *n.* خانۋىيەكى ساكارە كە چەند
 چەريايەيەكى تەسكى تىدايە.
bunkmate (bun'k'māt'), *n.* ھاۋچىگە (لە يەككە لە دۈۋ چەريايەى
 تەسكى ناۋ چۈرچىۋەيەكى دار).
bunko (bun'kō), *n.* = bunco.
bunkum (bun'kam), *n.* = buncombe.
bunny (bun'i), *n.* (۱) كەۋىشك (ۋەشەيەكى مىدالانە)؛ كەۋىشكى
 مالى. (۲) كىچى بەردەستى ھەندىك يانەى شەى (كە جەل كەم لەبەردەكەنۋ
 خۇيان ۋەك كەۋىشك دەنۋىن).
bunt (bunt), *v.t. & v.i.* (۱) شۇق لىدان؛ قۇچ تىپەلەدان.
 (۲) لىدانى تۈيى بىسپۇل بە ئەسپايى.
n. (۱) شۇق؛ قۇچ. (۲) لىدانى تۈيى بىسپۇل بە ئەسپايى.
bunt (bunt), *n.* (۱) نەخۇشى گەنم. (۲) مىكروۋى ئەم نەخۇشىيە.
bunt (bunt), *n.* (۱) ناۋەرەستى تۈرى ماسى داکەۋتۋ.
 (۲) ناۋەرەستى بايەۋانى كەشتى با.
bunting (bun'tin), *n.* (۱) قوماشى ئالا. (۲) ئالا؛ بەيداخ.
 (۳) ئالاۋ پارچە قوماشى بچوۋىكى پەنگاۋرەنگ (كە شەقامۋ شۈنىنى تىرى پىن
 دەپازىننىرەتەۋە لە جەۋندە).
bunting (bun'tin), *n.* بالندەيەكى دەنۋەك ئەستۈرە لە چۆلەكەۋ
 قىسكەۋەلە دەمچىت.
buntline (bunt'lin, bunt'lin), *n.* پەتى بىنى بايەۋانى كەشتى.
buoy (boi, bōō'i), *n.* (۱) دەبەى سەرناۋ (لە بەندەرە كەنارى دەريادا
 دانۋىت بۇ نىشانە كىرىش تەنكىلى ئاۋ).
 (۲) چاكەتى سەرناۋخەر (بۇ پىرگار كىرىش لە خىكاندىن).
v.t. (۱) نىشانە كىرىش بە دەبەى سەرناۋ. (۲) سەرناۋكەۋت.
 (۳) ھاندان؛ ۋورە ئانەبەر؛ كەيف خۇش كىرىش.
buoyancy (boi'an-si, bōō'yən-si), *n.* (۱) سەرناۋكەۋت؛
 تواناى سەرناۋكەۋت؛ سۈۋكى. (۲) پوۋخۇشى؛ كەيف خۇشى.
buoyant (boi'ənt, bōō'yant), *adj.* (۱) سەرناۋكەۋت؛ سۈۋك.
 (۲) سەرناۋخەر. (۳) كەيف قىچ؛ زىت: (*a ~ personality*).
bur, burr (būr), *n.* (۱) پەيگۈلە؛ دىكىكى خېرى بچوۋە.
 (۲) پوۋەككە كە ئەم دىرەك دەگىرت. (۳) كەسكى خۇمەلۋاسەر بە خەلۋە
 پەيگۈلە لىكەردەۋە.
burble (būr'b'l), *v.i.* بىلقە بىلق كىرىش (ۋەك ئاۋى شەرىۋە گۈزە).
burbot (būr'bat), *n.* جۈرە ماسىيەكى ناۋ پوۋبارە.
burden (būr'd'n), *n.* (۱) بار؛ كۈل؛ بارى سەرشان.
 (۲) بارى گران؛ ئەرك؛ كۈنلىكى قورس؛ تەۋق؛ ئەركى ئاخۇش.
 (۳) بارەلگىرتن: (*a beast of ~*).
 (۴) بارى كەشتى؛ ئەۋ بارەى كەشتىيەك بۇى ھەندەگىرت.
v.t. بار قورس كىرىش؛ بار گران كىرىش؛ ئەرك خىستەسەر؛ سەر قورس كىرىش:
 (*Don't ~ him with your troubles.*)
burden (būr'd'n), *n.* (۱) كۈرەسى گۈزەى.
 (۲) نىزمىن دەنگى پارچەيەك مۇسقىي ئۇركىسترا.
 (۳) دەنگى شەمشانى ئىرەندى (كە ھەر دەيلىتۋ دەيلىتەۋە).
 (۴) بىرى سەرەكى ۋوتارىك: (*the ~ of a speech*).
burden of proof, ئەركى پىن سەلماندىن (كە ۋا لەسەر شانى كەسكى
 يا كۈمەلەك بۇ پىن سەلماندىن داۋاكەيان ئەگەرنا دۇپاندنى).
burdensome (būr'd'n-səm), *adj.* قورس؛ گران؛ ئاخۇش؛
 ماندۋەكەر: (*~ requests, restrictions, etc.*).
burdock (būr'dok'), *n.* پوۋەككىكى بۇن تىۋى گەل زە دىكى

bureau

- قولابدارى پيوه به شتوه دهنوسيت.
bureau (byoo'ro), *n.* [British] . ميزى نويسنى چكهجهدار.
 (۲) دؤلاب (بؤجلوبهرك).
 (۳) فرمانگه: دهزگا - (*an information ~ ; a travel ~*).
 (۴) فرمانگى ميرى
bureaucracy (byoo-rok'ra-si), *n.* بيروكراسى (۱) پؤنمى
 بهرئوه مردنى كاروبارى ميرى له لايىن كاربه دهستانى ههله بهرئوه.
 (ب) سرجه مى نهم كاربه دهستانه: فرمانبه رانى ميرى.
 (ج) پؤتىنى روشكو بى ماناي دهزگا و فرمانگه كانى ميرى.
bureaucrat (byoo'ra-krat'), *n.* بيروكرات كاربه دهستىكى ميرى
 كوئرا نه لسه پؤتىنى پؤيشتور.
bureaucratic (byoo'ra-krat'ik), *adj.* بيروكراتى تاييه تى به
 پؤتىنى ناو دهزگا و فرمانگه كانى ميرى.
-bureaucratically (*adv.*).
Bureau of Internal Revenue, دهزگاي باجى دسكهوت.
burette, buret (byoo-ret'), *n.* شووشه ي پيله نيشانه كراوى
 كيمياگرى بو پيوانى شله بهكارده هينريت
burg (bürg), *n.* (۱) شارى به ديوار دهوهره كراوى كؤن.
 (۲) شار: دى
-burg (bürg), باشگريكه به ماناي شار: ناوه دانى.
burgage (bü'r'gij), *n.* شيوه يكي به كرىدانى زهوى و زاره
burgee (bü'r'jē), *n.* نااى سيگوشه يي پيناسه ي كه شتى.
surgeon (bü'r'jən), *v.i. & v.t.* (۱) چروكردى: چكه ره كردن
 پشكوت. (۲) بهر سه ندن: پينگه يشتن: گه شه كردن: تهر فريدان.
n. خونه: چرو: تهر: گول
 باشگريكه به ماناي ساندويچى گزشتى قيمه كراوى.
-burger (bü'r'gēr),
(hamburger, cheeseburger)
burgess (bü'r'jis), *n.* (۱) دانيشقويه كى شارنكى ئينگليزى.
 (۲) نوينه رى شارنكى ئينگليزى له زانكويه له بهرله ماند.
 (۳) له انداميكى بهرله مانى ويلايه تى "ماريلاند" له نه مريكا پيش شويى
 نه مريكى
burgh (bürg), *n.* شارنكى ئينگليزى يا نوسكوتله ندى سه ربه خو.
burgher (bü'r'gēr), *n.* دانيشقويه شارنكى ئينگليزى يا
 نوسكوتله ندى سه ربه خو.
burglar (bü'r'glēr), *n.* دزى مال يا دووكان: دز: مالچى.
-burglariou (*adj.*).
burglarize (bü'r'glā-riz'), *v.t.* مال يا دووكان بريدن: دزى.
(to ~ a home, shop, office, etc.)
burglarproof (bü'r'glēr-prōōf'), *adj.* نادزيت (مال دووكان).
 دز ناتوانيت بيريئ.
burglary (bü'r'glā-ri), *n.* مال يا دووكان بريدن: تالان كردن.
burgle (bü'r'gl'), *v.i. & v.t.* = **burglarize**.
burgomaster (bü'r'gā-mas'tēr), *n.* سه روكى شاره وانى له
 هوله ندو له لمانيا و نه مسا.
burgonet (bü'r'gā-net'), *n.* كلارى ناسنى سووك
burgoo (bü'r'gōō, bē-r'gōō'), *n.* (۱) هريس: شوپايه كى خستى.
 دانوئيله كه له چو ده چيت (۲) [Dial.] (۱) شله ي گزشتو سه رزه ي توونو
 تير (ب) سه رايئيك كه نهم چوزه شله ي تيز ده خوريت.
Burgundy (bü'r'gən-di), *n.* (۱) ناچه ي بهرگه ندى له پؤژه لاتى.
 فهرنسا. (۲) شهراييكى سووره (له سه رها تادا له ناچه يه دروست دهكرا).
burial (ber'i-əl), *n.* ناشتن: مردو ناشتن: به خاك سپاردن.
adj. تاييه تى به مردو ناشتن: تاييه تى به خاك سپاردن.
burial ground, گؤرستان: قهرسان
burier (ber'i-ēr), *n.* مردوئيز: به خاك سپير.
burin (byoo'rin), *n.* ناميرى نهخش هه لكه ندن لسه مرمه رو كانرا.

burnoose, burnous

- burn** (bürl), *n.* (۱) گرئ (له خورى، دهزو، يا قوماشدا).
 (۲) گرئى قه دى داروده خت.
 (۳) ته به قه دارنكى ته مكي گرئ يايويه بؤ پازاندنوه بهكارده هينريت.
v.t. گرئ ئى لابردين (قوماش).
burnlap (bü'r'lap), *n.* گوش: جانفاس: قوماشى گونيه و خه رار.
burlesque (bēr-lesk'), *n.* (۱) شانزگه رى لاقرتن و لاسايى.
 (۲) خؤنوواندى بى بهر ده و پورتن و قوشمى سه ر شانز.
adj. تاييه تى به شانزگه رى لاقرتن و لاسايى و بى بهر ده.
v.t. & v.i. لاسايى كردنوه لاقرتن و قه شمى كردن لسه ر شانز.
burley, Burley (bü'r'li), *n.* تووتنىكى نه مريكى گه له تنكه.
burly (bü'r'li), *adj.* تيكسهار: چوارشانه: كه ته: زه به لاح.
-burliness (*n.*).
burn (bürn), *v.t.* (۱) سووتاندن: ناگرتيهردان: گرتيهردان.
 (۲) به ناگر كوشتن: سووتاندن (گياندار). (۳) داپلؤ خاندن.
 (۴) خؤرانگان كردن: خؤرگه ستن. (۵) داخ كردن.
 (۶) سووركردنوه (خشت، گؤزه وديزه).
 (۷) به ناگر كردن (كون، سووتان). (*He ~ed a hole in his coat.*)
 (۸) تووزاندنوه: چووزاندنوه: كزانده نه: سووتاندن (دهم، قوپك):
 (*This hot pepper ~ed my mouth.*)
 (۹) سووتاندن يا بهكاره ينان (مؤم، چوا، زؤيا).
 (۱۰) ناگرتيهردان (ههست، بهرهبى، توورهبى، خه).
 (۱۱) بهكاره ينان (سووته مهنى): سووتاندن:
 (*This heater ~s gas. ; Her car ~s oil.*)
 (۱۲) [Slang], كارها ليدان: به كارها كوشتن.
v.i. (۱) سووتان: (*The fire is ~ing.*).
 (۲) شه و قه ندوه: گه رمايى دان: پووناكى دانوه.
 (۳) داپلؤخان: داپلؤخين. (۴) به ناگر مردن: سووتان.
 (۵) ههست كردن به گه رما.
 (۶) هاغه جؤش و خروش: ههست زؤر گه رم پوون: (*to ~ with desire*).
 (۷) كزانده (برين، سووتاي): تووزاندنوه.
 (۸) [Slang], كارها ليدان: به كارها مردن يا كوئران.
n. (۱) سووتاي: سووتان: برونيك كه له نه نجامى سووتان يا گه رما دا بيت.
 (۲) شوئى داخ كراو: نيشانه (داخ كردن). (۳) خؤرانگان
 سووتاندن (خانوه): هه مو سووتاندن و تهخت كردن.
burn down,
burn one's bridges, پينگه ي گه رانه وه: له خؤ برين.
burn oneself out, خؤ زؤر ماندوو كردن (به كار يا پاباردن):
 هيز له خؤ برين: (*He is burned out.*).
burn out, (۱) كوئانه وه. (۲) فهوتاندن به ناگر.
 (۳) سووتاندن (مال، دووكان... هتد). (۴) قانگ دان يا ده مريهراندن به ناگر.
burn up, [Slang], (۱) زؤر تووربه كردن: تووربه بوون.
 (۲) سه رزه نشتن كردن به تووندى.
burn (bürn), *n.* [Scot.],
burner (bü'r'nēr), *n.* (۱) چاو (پريم، چيشت لين، زؤيا).
 (۲) كووره: فري: زؤيا: چيشت لين (نامين). (۳) سووتينه ر.
burnet (bü'r'nit), *n.* چوزه گولئيك.
burning (bü'm'ing), *adj.* (۱) خهريكه ده سووتيت: له سووتاندندينه.
 (۲) زؤر گرنگ: گه رم (مه جان): (*a ~ issue*).
burning bush, ده رختيكه گولئى بچوك و به رى سوور ده گريت.
burning glass, شووشه ي سووتينه ر: شووشه يكي قوقزه تيشكى
 خؤرى پى كؤده كريتوه بؤ سووتاندن يا گه رم كردن.
burnish (bü'r'nish), *v.t. & v.i.* زاخاودنوه: ساف و لووس كردن و
 بريقاندنوه (شمشير، خه نجه).
n. بريقه.
-burnisher (*n.*).
burnoose, burnous (bēr-nōōs', bü'r'nōōs), *n.* بهرئوس:

burnsides (būrn'sīdz'), *n. pl.* عبا یا بژی تهپله دار
لاجانگی درژی له کلکی سمیل دراو.
چهانگی تاشاو.

burnt (būnt), *alternative past tense and p. p. of burn.*

bur oak, (۱) داربه یو یه کی نه مریکی به کلاو به یووه کی درکاوی به
(۲) داری نه م داربه یووه (که زور سهخته).

burp (būrp), *n.* [Slang],

v. t. [Slang],

burr, bur (būr), *n.*

(۱) پهیکوله: درکیکی خه.
(۲) یووه کی پهیکوله دار (۳) که سبکی خه لواسه. (۴) قهرانی تیژ
(۵) واشهر نهلقه کی تهنگی لاستیکه بژ ناو بگردنی به لوعه و بژی ناو.
(۶) نامیزی ددان کونکری دانسان

v. t.

burr, bur (būr), *n.*

(۱) ووتنی تیپی "پ" به ددان ئی داگرتنه وه.
(۲) بیزه کی ددان ئی داگراو (۳) قهره (دهنگی بالی بالنده و پهروانه).

v. t. & v. i.

burr (būr), *n.* = buhrstone.

burro (būr'ō, boor'ō), *n.*

که: جاشوولکه: گوئ درژ
(۱) کونی ژیزه و (وکه می گو په لکنه، مته،
مشکه کوزه، که رویشک، پیوی... هتد). (۲) کونی خوشاردنه: کون.

v. t. & v. i.

(۱) کونکردن: بنگن کردن: هه لکنه: خوارنده.
(۲) خوشاردنه (له کون یا تونیلدا). (۳) پشکن: بژ گران (به هه لکنه).

burrstone (būr'stōn'), *n.* = buhrstone.

(۱) پهیکووی: پهیکوله دار (۲) تیژ: درکاوی.

bursa (būr'sā), *n.* کیس یا بوشایی کیس ناسایی نیوان جومگه کانی
له ش

bursal (būr'sāl), *adj.* (۱) تایه تی به کیسی نیوان جومگه کانی له ش.
(۲) دارایی: تایه تی به خه زنه.

bursar (būr'sēr), *n.* (۱) ژمنریال (له زانکو یا دانشگادا).
(۲) قوتایه که یارمه تی دارایی وهرده گرت له زانکویه کی نوسکوتله نده.

bursary (būr'sā-ri), *n.* (۱) خه زنه زانکو یا پرستگا
(۲) یارمه تی دارایی (له زانکویه کی نوسکوتله نده).

-bursarial (*adj.*).

burse (būrs), *n.*

(۱) جردان: کیسه ی پاره.
(۲) (۱) یارمه تی دارایی له زانکوه.
(ب) نهو خه زنه یی نه م یارمه تی یی لیوه ددریت.

bursiform (būr'sā-fōrm'), *adj.*

کیس ناسا: له کیس چو.

bursitis (bēr-sī'tis), *n.* هرگردنی کیسی نیوان جومگه کانی له ش.

burst (būrst), *v. t.* (۱) تهق: شق بردن: کلپه کردن.
(۲) ههست تهقنه وه: دانه گریان یا پیکه نین:

(*She ~ into tears. ; She ~ into laughter.*)

(۲) له پیرو به توو په یی خوکردن به ژوردا یا سه درخستن: دهره پین:
(*He ~ into the room.*)

(۴) ناوسان: هه ناوسان: له تهقنه وه نریک بوون.

v. t. (۱) تهقاندن: شق پین بردن. (۲) هه ناوساندن: ناوساندن: فوتیکردن.

(۱) تهقن: تهقنه وه: شق بردن: شقه: تهق: کلپه. (۲) لیک ترازان: شکان.

(۳) جوجوونکی له پیر: (*a ~ of speed*).

(۴) دهره پین: ریزه گوله.

burthen (būr'thən), *n. & v. t.* [Archaic], = burden.

burton (būr'tn), *n.* په تی خولولوکه (قورسایی بهر زکودنه وه).

bury (ber'i), *v. t.* (۱) ناشن: مردو: به خاک سپاردن.
(۲) ناشن: کردن به ژنر خاکه وه.

(۳) داپوشن: شاردنه وه: (*He ~ied his face in his hands.*)

(۴) ناشن: له پیری خو بردنه وه: (*Let's ~ our differences.*)

(۵) نوقوه کردن: وون کردن: (*He ~ies himself in his work.*)

burying ground,

bus (bus), *n.*

گوپستان: قهرسان.

(۱) پاس: پاسی ناوشار.

(۲) هه ربه نه ی قاپ و قاچاگ گواستنه وه: چیشخانه.

(۳) وایه یا شیشی نه ستوری کاره باگیژن.

خه لک گواستنه وه به پاس: (*to ~ students to school*).

v. t. بهر دهستی کردن له چیشخانه دا: قاپ و قاچاگی پیسی چیشخانه

v. i. گوپستانه وه: (*A bus boy ~es dirty dishes.*)

bus bar,

bus boy,

busby (buz'bi), *n.* وایه یا شیشی نه ستوری گهینه نری کاره با.

بهر دهستی که قاپ و قاچاگی چیشخانه ده گوپزیتنه وه.

کلاوونکی هه روی درژی لوو له یی قوچه له سوپای

لینگلیدا له سه ده کرت.

bush (boosh), *n.* (۱) دهون: بچک. (۲) بیشه: بیشه لان: چرستان.

(۳) کلکیکی نه ستوری توکن. (۴) دهشت و دهی دهونه ناری.

v. t. (۱) وهک بیشه لیهات: چربوون: به پری پوان.

(۲) له دهون چوون: وهک دهون وایوون.

v. t. به دهون و بچک پازاندنه وه، گرتن، یا پالپشتی کردن.

beat around the bush,

مه بهست به دهسته وه نه دان:

خولانه وه به دهوری باسینکدا مه بهست به دهسته وه نه دان.

bush (boosh), *n.* دیوی ناوه وه: خت ختی لوو له یی ناسن، پولا یا

پلاستیک

v. t. خت خت کردنی دیوی ناوه وه: بژی ناسن، پولا، یا پلاستیک.

bushed (boosht), *adj.* (۱) چه ساسا: له دارو دهونه دا وون بوو.

(۲) [Colloq.]. زور ماندوون

bushel (boosh'al), *n.* (۱) بوشل: پیوانه یی دانه و تله و میوه ده کاته.

ههشت گالون. (۲) ده فیک که بوشلیک بگرتن. (۳) بریکی زور: زور.

bushel (boosh'al), *v. t. & v. i.* جل و بهرگ چاکردن (کورتکردنه وه و

درژ کردن و پینه کردن).

-busheler; busheller (*n.*).

بهرگردو: شاگرد بهرگردو.

bushelman (boosh'al-mən), *n.*

دیوی خت خت تاروی ناوه وه: بژی ناسن و

پولا و پلاستیک.

bushman (boosh'mən), *n.* که سبکی دهشت کی نوستورال:

دارستان نشین: نیشته نی شوینی کم ناوه دانی.

bushranger (boosh'rān'jēr), *n.* (۱) دارستان نشین.

(۲) چه ته ی ناو دارستان (به تایه تی له نوستورالیا).

bushwhacker (boosh'hwāk'ēr), *n.* (۱) دهشت وهره نشین.

(۲) شوپشگیر (به تایه تی یه کیک که له شه پی براکوژی نه مریکادا لایه نگری

به یی خوارووی نه مریکای ده کرد). (۳) تهوراس: داس.

bushy (boosh'i), *adj.* (۱) دهونه ناوی.

(۲) چپ: پیر (قزی سه، بژ، سنگ یا کلک): (*~ eyebrows; a ~ tail*).

به سه رقانی: هه میشه خه ریک.

busily (biz'l-i, biz'i-li), *adv.*

(۱) پیشه: کار.

(۲) ده ربه ست: پیوستی سه رشان: (*None of your ~!*).

(۳) کاروبار: نیش و کار. (۴) بازگانی: نالوون.

(۵) کاروکاسبی.

(۶) دهزگایه کی بازگانی: شوینی کاروکاسبی.

(۷) شیوه ی بهرزه بردنی دهزگای بازگانی.

(۸) کردار (به تایه تی له شانزگه ریدا له کاتی بژ گلتوگودا).

business is business,

برادره تی و پاره و کاروکاسبی ده بیت

له یه ک جیا بکرتنه وه: برادره تی و بازگانی جیان.

go into business,

کاروکاسبی سه ره خو کردن.

have no business (to do something),

ماف نه بوونی کردن شتیک.

mean business,

به پاست بوون: سووربوون له سه ره: به گالته نه بوون.

put out of business,

مایه بووچ کردن: نابوت کردن.

business college (or school),

قوتابخانه ی بازگانی: بژ

فیرکردنی چاپکردن و دهفته‌گرستن و هه‌سوراندنی نیش‌وکان.

businesslike (biz'nis-lik'), *adj.* کارگزارانه؛ کارگزار:

(to have a ~ attitude)

businessman (biz'nis-man'), *n.* بازرگان؛ خاوه‌ن نیش؛

کاسکار؛ خاوه‌ن دەرگای کاروکاسی.

businesswoman (biz'nis-woom'an), *n.* ژنه بازرگان؛

خاوه‌ن نیش (ژن).

busk (busk), *n.* (١) تیلماسکه باغه، دار، یا نیشقانیکه بهرگی ئافره‌تی

پن قنچ ده‌کرتیمه (٢) که‌مه‌ریه‌ند.

buskin (bus'kin), *n.* (١) لاپچینی کورت؛ جزمه‌ی کورت.

(٢) لاپچینی کورتی نه‌کتری شانۆگه‌ری به کارساتاوی به‌کانی یۆنان و پۆمان.

(٣) شانۆگه‌ری کارساتاوی

busman (bus'man), *n.* شۆفیری یاس

bus stop, ویستگه‌ی یاس

buss (bus), *n.* [Arch. or Dial.] ماچ و موچ؛ ماچ

v.i. & v.t. ماچ و موچ کردن.

bust (bust), *n.* (١) نیوه‌یه‌یکه (له ئارقه‌ده به‌ره‌وژوور)

په‌یکه‌ی سنگ و سهر. (٢) سنگ و مەمک؛ سینه‌ی ئافره‌ت.

bust (bust), *v.t. & v.i.* [Slang]. (١) شکاندن؛ شکان (مه‌کینه، نامین)

(٢) مایه‌پوچ کردن؛ نابووت کردن. (٣) پله‌وپایه نزم کردنه‌وه؛ پله شکان.

(٤) مالی کردن (نەسپی کێوی پۆژاوا‌ی نه‌مه‌ریکا).

(٥) مسته‌کۆله‌لێدان؛ پیاکێشان.

(٦) مه‌لومه‌شاندنه‌وه؛ شکاندن؛ پو‌خاندن: (to ~ a trade union).

(٧) گرتن (به‌دیخانه): (He was ~ed.; The police ~ed him.).

n. [Slang]. (١) ژۆرکوتن؛ سهرنه‌که‌وتن. (٢) مسته‌کۆله؛ پیاکێشان؛ لێدان.

(٣) زه‌ماره‌ند. (٤) مایه‌پوچی؛ نابووتی.

(٥) بژ؛ دزایی؛ که‌م بازاری. (٦) گرتن (به‌دیخانه).

bustard (bus'têrd), *n.* باندیه‌کی کێوی به له‌ مریشک ده‌چیت.

buster (bus'têr), *n.* [Slang]. (١) شتیکی زلو سهرنج پاکێشهر.

(٢) مالییکه‌ر (~ a horse). (٣) زه‌ماوه‌ند.

(٤) شکین؛ شکێنهر: (a union ~).

(٥) [B-], کوپ؛ پیاو؛ کوپه (بۆ بانگ کردن).

bustle (bus'l), *v.i. & v.t.* هاتن و چوون به‌ شه‌ره‌یی؛ مه‌له‌په‌کردن؛

به‌ په‌له‌ و ده‌نگه‌ده‌نگ شت کردن: (to ~ about).

n. خروشان؛ جه‌وجوولی به‌ په‌له‌ و شه‌ره‌؛ به‌زم‌وپه‌زم.

bustle (bus'l), *n.* ناوناخه‌ی چوارچینه‌ی دواوه‌ی تهنووره‌ی ژنان.

(بۆ نه‌وه‌ی فش ده‌که‌ریشت؛ فش‌و‌فۆلی دواوه‌ی تهنووره‌).

busy (biz'i), *adj.* (١) سهرقان؛ همیشه‌ خه‌ریک.

(٢) په‌ر به‌رنامه: (a ~ schedule).

(٣) گه‌راو (ته‌له‌فۆن)؛ له‌کاردايه: (The telephone line is ~.).

(٤) خۆتێه‌لقورتێنهر.

(٥) په‌ر (نه‌خشه)؛ په‌ر ناوێن: (a ~ design).

v.t. خه‌ریک کردن؛ خۆ خه‌ریک کردن.

-busyness (*n.*)

busybody (biz'i-bod'ī), *n.* ده‌سته‌خه‌ره‌ ناو کاروباری خه‌له‌که‌وه؛

خۆتێه‌لقورتێنهر.

but (but; unstressed, bət), *prep.* (١) بێجگه‌ له؛ جگه‌ له؛ ته‌نها:

(Nobody came ~ me.)

(٢) له‌وه به‌لواوه؛ له‌وه زیاتر: (We cannot choose ~ stay.).

conj. (١) ته‌نها؛ جگه‌ له: [Nobody came ~ I (came)].

(٢) به‌لام؛ له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا:

(He is a villain, ~ he has some virtues.)

(٣) به‌لام: (I am old, ~ you are young.).

(٤) ته‌نها؛ به‌لام: (It never rains ~ it pours.).

(٥) که: (I don't question ~ you're correct.).

(٦) نه‌گه‌ر وانه‌بیت یا پورنه‌دات، واته‌هه‌میشه‌ وایه:

(I never go past that house ~ I think of her.)

(٧) له‌وه زیاتر؛ له‌وه به‌لواوه؛ جگه‌ له‌وه: (I cannot ~ try.)

(٨) له‌وه؛ جگه‌ له‌وه: [There was nothing else to do ~ (to) go.]

adv. (١) ته‌نها؛ نه‌گه‌ر ته‌نها: (If I had ~ known.).

(٢) ته‌نها: (He is ~ a child.).

(٣) هه‌ر؛ ته‌نها: (I heard it ~ now.).

(٤) [Dial.], له‌ده‌ره‌وه؛ ده‌ری:

خه‌ریکه؛ نه‌یگه‌ له؛ زۆری نه‌ماوه:

all but,

(It's all but finished.)

but for,

نه‌گه‌ر له‌به‌ر نه‌وه‌ نه‌بووایه؛ به‌ین:

(But for your help, I would have failed.)

butadiene (bū'tā-dī'ēn, bū'tā-dī-ēn'), *n.* بیوتا‌دین؛ هایدرو-

کاربۆنیکی خوش سووته له‌ په‌تروۆل ده‌رده‌مه‌ینرێت و له‌ درووستکردنی

لاستیکی ده‌ستکرا به‌کارده‌مه‌ینرێت.

butane (bū'tān, bū-tān'), *n.* بیوتان؛ گازێکه‌ بۆ سووته‌مه‌نی و

درووستکردنی لاستیکی ده‌ستکرا به‌کارده‌مه‌ینرێت.

butch (booch), *n.* [Slang], ئافه‌ره‌تیکی میباری ئێرنا‌سا یا که‌له.

butcher (booch'ēr), *n.* (١) سهرپه‌ر؛ قه‌ساب. (ب) گوشتفرووش.

(٢) پیاو‌کوژ؛ خۆنپه‌ژ.

(٣) فروشیار (شه‌رینی و گو‌فاز له‌ناو شه‌مه‌نده‌قرو سینه‌مادا).

v.t. (١) قه‌سابی کردن؛ گیاندار سهرپه‌رین و فروشتنی گوشته‌که‌یان.

(٢) خۆین پشتن؛ کوشتن به‌ دێردانه (مرو‌قه، گیاندار)؛ سهرپه‌رین؛ قه‌لاچۆکردن

(٣) تێکدان؛ شه‌یواندن به‌سه‌ریه‌که‌دا؛ به‌ نه‌زانانه کردن

butcherbird (booch'ēr-būrd'), *n.* باندیه‌کی ئێجروانه که‌ پاش

کوشتنی ئێجروه‌که‌ی هه‌لی ده‌واسیت به‌سه‌ر دێرداله‌وه.

butcher knife, کێره؛ چه‌قۆی تیزی گه‌ره.

butcherly (booch'ēr-li), *adv.* (١) قه‌سابانه

(٢) دێردانه؛ خۆینپه‌ژانه.

butcher's-broom (booch'ēr-z-brōom'), *n.* ده‌وه‌نێکه‌ له‌قەکانی

له‌ گه‌لای بریقه‌دار ده‌چیت گۆلی سه‌پی هه‌یشووبی و به‌ری وه‌ک شه‌یلان ده‌گرنه‌ت.

butcher shop, فروشتگای گوشت.

butchery (booch'ēr-i), *n.* (١) کوشتارخانه؛ قه‌سابخانه.

(٢) قه‌سابی؛ سهرپه‌رینی گیاندار و فروشتنی گوشته‌که‌ی.

(٣) فروشگای گوشت (٤) خۆین پشتن؛ کوشتار؛ کوشتنی دێردانه.

butler (but'lêr), *n.* گه‌ره‌ی به‌رده‌ستان (له‌ مانیکی گه‌ره‌دا)؛

به‌رده‌ست (به‌تایه‌به‌تی که‌ لێپه‌رسراوی خا‌نی گه‌ره‌مانێکه‌).

butler's pantry, گه‌نجینه‌یه‌کی بچووه‌ له‌نیوان چێشته‌خانه و ژووری

ناخوارده‌ندا.

butlery (but'lêr-i), *n.* = butler's pantry.

butt (but), *n.* (١) قنڭ یا سه‌ره‌ نه‌ستووره‌که‌ی شتیك:

(the ~ of a rifle)

(٢) به‌نه‌دار؛ کۆته‌ده‌دار (که‌ له‌ زه‌ویدا ده‌مه‌ینێته‌وه‌).

(٣) قنڭه‌ جگه‌ره؛ قنڭه‌ جگه‌ره.

(٤) گردۆل‌که‌ی پشت نیشانیك (که‌ قه‌پاغه‌ به‌تاله‌کانی تێدا گه‌رده‌یه‌یته‌وه‌).

(٥) نیشان. (٦) (pl.) مه‌ودای نیشان.

(٧) قه‌شه‌ری خه‌لک (مرو‌قه، شت)؛ گالته‌چی خه‌لک: (the ~ of jokes).

(٨) [Slang], جگه‌ره.

(٩) [Slang], گوپی قنڭ؛ سمه‌ت؛ قنڭ.

(١٠) پاش و لات‌نیشتی پیسته‌ی خۆشکراو.

v.t. & v.i. هه‌ردو سه‌ری شتیك لێکدان.

(١) شۆق لێدان؛ قۆچ لێدان؛ قۆچ هاویشتن؛ سه‌ریپاکێشان.

(٢) پیادان؛ پیاکێشان؛ خۆپیادان.

(٣) به‌رکه‌وتن؛ هارستووربوون؛ له‌سه‌ر به‌ندبوون؛ به‌ر سه‌ره‌که‌ی که‌وتن.

v.i. (١) شۆقدان؛ قۆچ هاویشتن؛ سه‌ریپاکێشان. (٢) به‌سه‌ردا پۆیشتن.

(۱) قارچکینکی فەریکی بچورکه. [Slang], چەناکه.

v.t. & v.i. قۆپچە داخست: (to ~ one's shirt, coat, etc.).

buttonball (but'n-bôl), n. = buttonwood.

buttonbush (but'n-boosh), n. بنجکینکی گول قۆپچەرییە.

buttonhole (but'n-hôl), n. (۱) کونە قۆپچە؛ ئەر کونە دوگمە.

پن دادەخریت. (۲) گولی یەخە.

v.t. (۱) کونە قۆپچە کردنە جل و بەرگەرە.

(۲) بەرۆک گرتن؛ یەخەگرتن؛ وەستاندن و قەسە لەگەڵ کردن:

(to ~ someone in the street)

buttonmold (but'n-môl), n. پارچەمەیک دار یا کانزایە بە قوماش.

یا چەرم دەوری دەگیریت و دەکرت بە قۆپچە.

buttons (but'nz), n.pl. [Colloq.], بەردەستی میوانخانە.

buttonwood (but'n-wood), n. (۱) درەختیکە لە سوورەچنار.

دەچیت. (۲) داری ئەم درەختە.

buttony (but'n-i), adj. (۱) لە قۆپچە دەچیت؛ قۆپچە ناسا.

(۲) بە قۆپچە پازنراوەتەر؛ قۆپچە زۆر پێتەرە.

butter (but'r), n. (۱) پشتیوانی دیوار (کە لە بەرد یا خشت

درووست دەکرت)؛ پالیشتی دیوار. (۲) پالیش؛ کۆلەکە؛ پایە.

v.t. (۱) پالیشی کردن (بە کۆلەکە یا پایە)؛ پشتیوان گرتن.

(۲) پالیشی کردن؛ بەهێزکردن؛ پشتیوان کردن؛ راگیرکردن.

butyl (bū'til), n. بیوتیل (کیمیای).

butylene (bū'tl-ēn), n. بیوتیلین (کیمیای).

butyracous (bū'tēr-ā'shəs), adj. کەرەمیی؛ وەک کەرە وایە.

butyric (bū'tir'ik), adj. (۱) کەرەمیی؛ لە کەرە پەیدا بوو.

(۲) تاییبەتی بە ترشی کەرە.

butyric acid, ترشی کەرە؛ شلەمەیک بێ رەنگی بۆگەنە لە کەرە ترشاو.

پەیدا دەبێت.

buxom (buk'səm), adj. (۱) لەش پڕ و تەندرووست و بەلداچو؛

خوین؛ خروم: (a ~ woman), [Archaic], نەرم.

(۲) [Archaic], گۆی رابەل؛ ملەچ.

buy (bī), v.t. (۱) کرین. (۲) بە بەرتیل کرین؛ بەرتیل پێدان.

(۳) [Slang], برۆا پێ بوون.

v.i. کرین.

n. (۱) کرین؛ کرینێک. (۲) شتی کراو؛ شتێک کە بتوانریت بکڕیت.

(۳) [Colloq.], شتێکی بە هەژران کراو؛ شتێک کە لەو نرخە پێی کراوە

زیاتر بپێنیت؛ کراوونکی باش: (- That house is a good ~).

-buyable (adj.).

had buy, [Colloq.], ئەو نرخە ناھێنیت کە پێی دراوە یا کە ئەو داوا

دەکرت.

buy back, کڕینەوی شتێک لەلایەن فرۆشیارەکیەوه.

buy into, [Slang], بەش کرین لە بەشگەیکدا بۆ بوون بە ئەندام.

buy off, بە بەرتیل کرین؛ بەرتیل پێدان.

buy out, ئێ کڕینەوه؛ کڕینەوی بەشی کەسێک (هاوبەشی).

buy up, هەموو کڕین؛ کڕینی هەموو.

good buy, [Colloq.], کراوونکی باش یا بەسوود.

buyer (bī'ēr), n. (۱) کرایار؛ بک.

(۲) کرایاری شتوومەک بۆ دەزگایەکی بازرگانی.

buzz (buz), v.i. (۱) وویزەوویزەهاتن؛ وویزەهاتن؛ وویزەوویزەکردن.

(۲) بەجۆشەوه و بەپن وەستان و ورتەوورت کردن.

(۳) لە پاش ملە باسکردن. (۴) بە شپۆزەویی جۆلەنەرە.

v.t. (۱) لە پاش ملە باسکردن؛ قارخستەوه بە دەنگی نزم و بەپن وەستان.

(۲) وویزەوویزەکردن؛ وویزەوویزەکردن: (hornets ~ing their wings)

(۳) زۆر بە نزمی بەسەردا فرین:

(The plane ~ed the ship.)

(۴) زەنگ بۆ لێدان؛ وویزەکردنەرە بە زەنگ.

(۳) دەریووتن؛ دەریەپن. (۴) بەرکەوتن؛ لێدان؛ بەر سەرکەوی کەوتن.

n. (۱) شوق؛ قوچ. (۲) پیاکردن یا پیادان (یاری شیرازی).

butt in, [Slang], خۆتێنەلقورتان؛ تێنەلکوتان.

butt into, [Slang], خۆتێنەلقورتان؛ تێنەلکوتان.

butt (but), n. (۱) بەرمیلی شراب و بیرە.

(۲) پێوانەپەکی شەپە بریتیجە لە سەدویبست و شەش گائۆن.

butt (but), n. جۆرە ماسیەکی پانکۆلەیه.

butte (būt), n. تاقە گردینکی دەشتایییەکە.

butter (but'ēr), n. (۱) کەرە. (۲) جۆرە مەرەبایەکی وەک کەرەیه.

(۳) [Colloq.], مەرایی؛ پشی پشی کردن.

v.t. (۱) کەرە لێدان.

(۲) [Colloq.], (up ~), مەرایی بۆ کردن؛ کلکەلەقی بۆ کردن.

know which side one's bread is buttered on, سودی خو -

زانن؛ چاکەي خو زانن.

look as if butter would not melt in one's mouth, شەرم و

ساولیکە دیاریبون؛ خو بە شەرم و ساولیکە نوواندن.

butterball (but'ēr-bôl), n. (۱) bafflehead.

(۲) [Colloq.], کەسێکی قەتەر.

butter bean, (۱) پووەکی فاسۆلیایەکی دەنگ پان و زلی ئەمریکایییە.

(۲) ئەم جۆرە فاسۆلیایە

buttercup (but'ēr-kup), n. (۱) گۆنەبەهارە

(۲) پووەکی ئەم گۆنە.

butterfat (but'ēr-fat), n. چەوریی شیر.

butterfingers (but'ēr-fing'gērz), n. [Colloq.], کەسێکە کە

هەمیشە شت لە دەستی دەکەوێتە خوارەوه؛ کەسێکی دەستویل پەرۆ.

butterfish (but'ēr-fish), n. ماسیەکی گۆشت ناسکە وەک کەرە.

butterfly (but'ēr-flī), n. (۱) پەپوولە

(۲) نافرەتینکی بەرگ رەنگینێ حوولول بێ وەفا.

butterfly fish, پەپوولە ماسی: جۆرە ماسیەکی رەنگارەنگە.

butterfly valve, دەمرەنەیی دووبەرەیی (وەک بانێ پەپوولە).

butterfly weed, گیایەکی شەپە سپی پزیشکییە (بۆ نەرۆق کردنەرە).

butterine (but'ā-rēn', but'ā-rin), n. کەرەیی دەستکرد

butter knife, چەقۆی کەرە: چەقۆیەکی گۆل بچورکە کەرەیی لە نان پێ

هەندەسووت.

buttermilk (but'ēr-milk), n. ماستاو: دۆی خەست.

butternut (but'ēr-nut), n. (۱) گۆزێکی ئەمریکی چەورە

(۲) دارگۆزێی ئەم گۆزەرە (pl.), ناودامانی قاوایی.

(۴) سەربازێکی حیاوونەرەخوازی باشووری ئەمریکا لە شەری براکوژیدا.

butterscotch (but'ēr-skoch), n. شیرینیپەکە لە شەکرێ بۆرۆ

کەرە درووست دەکرت

butterwort (but'ēr-würt), n. میژووگرە پووەکینکی گەلا لێنجە

جانەرە دەکرت

buttery (but'ri, but'ēr-i), n. (۱) گەنجینەیی عەرەق و شراب

(۲) گەنجینە: ۳. فرۆشگای زانکۆ (بەتایبەتی لە شینگلەرە).

buttery (but'ēr-i), adj. (۱) کەرەمیی: لە کەرە چوو؛ چەرۆ؛ نەرم

(۲) کەرە لێدراو؛ کەرە تێنەلسووا؛ مەراییکەر.

butting (but'ing), n. سنوور

butt joint, جەمسەر (نەندازناری)

buttock (but'ak), n. (۱) سەمتیک گۆویی سەمتیک؛ گۆویی قنگ.

(۲) (pl.) سەمت؛ گۆویی سەمت؛ کەفەل؛ گۆویی قنگ.

(۳) (pl.) پاشەل؛ دواوەی سەرنابووەوتووی کەشتی.

button (but'n), n. (۱) قۆپچە؛ دوگمە؛ کووژمە

(۲) شتێکی قۆپچە ناسایی.

(۳) درووشە یا نیشانیکە دەکرت بە یەخەوه؛ یەخەبەند.

(۴) دەسک؛ دوگمەیی دەسک. (۵) دوگمەیی زیلی دەرگا یا گۆپ داکیرسان.

- (Colloq.) (ه) تەلەفۇن بۇ كۆرۈن.
- (۱) ۋىزىز (ھەنگ-زەردەۋالە)؛ ۋىزىزەۋىز؛ ۋىزىزەۋىز (۲) ۋىزىزەۋىز.
- (۲) (Colloq.) تەلەفۇن كۆرۈن: (Give me a ~ tonight.)
- (۴) (Colloq.) سەرخۇشى.
- buzz about (or around), بە فېرك ۋەھور پۇشش؛ فېركە فېرك ھاتن؛ پاكەرك كۆرۈن
- buzz off, [Slang], لاچۇ؛ لاچۇ لىزە؛ لاچۇ لەبەرچاۋم؛
- give (a person) a buzz, [Slang], تەلەفۇن بۇ كۆرۈن
- buzzard (buz'ərd), n. (۱) سىيسارک؛ سىيسارکە كەچەلە
- (۲) [British], ھەلق (۳) كەسىنكى چاۋبىرسى ناپەسەند.
- buzz bomb, بۇمباى ۋىزەمەر؛ بۇمبايەكى خۇھاۋىزەۋىزە ۋىزەۋىز لىۋەدەن، لىۋەدەن
- buzzer (buz'ər), n. زەنگى كارەما؛ ۋەك ھى دەرگا.
- buzz saw, مەشارى ۋىزەدار؛ مەشارىكى خېرى كارەمايى ۋىزەدارە.
- buzzwig (buz'wig'), n. (۱) بارۇكەيكى بۇنى ۋەك
- (۲) بارۇكە لەسەر (۳) كەسىنكى پەلەۋپايە بەرۋ.
- by (bi), prep. (۱) لەنزىك؛ بەتەنەش؛ لەلاي؛ لاى؛ نىزىك
- (I am standing ~ the door.)
- (۲) (a) بە (كات): (He travels ~ night. ; She works ~ the hour.)
- (ب) لە كاتىنكى تايەتەن دەرەنگەر نا: (Be back ~ ten o'clock.)
- (۳) بە؛ لەۋىزە (گەشت): (He went ~ way of New York.)
- (۴) بەلاد؛ بەتەنەش؛ (He walked right ~ me.)
- (۵) بۇ (بۇ باش بونۇ يا خراپ بونۇ): (He did well ~ his children.)
- (۶) بە (دروستكردن): (This rug is made ~ hand.)
- (۷) لەلايەن؛ بە دەستى: (This poem is written ~ her.)
- (۸) بەپىنى؛ بەگۈزەۋى: (He fights ~ the book.)
- (۹) بە (پەلەپە، ۋورەۋورە): (It grows dark ~ degrees.)
- (۱۰) بە (سۈنەن خوارەن؛ بە خۇدا): (Yes, ~ God!)
- (۱۱) بە (كېشان، گۈزەنەر، پىئوان): (We sell apples ~ the pound.)
- (۱۲) بە (پىئوان؛ دارىنكى دوگۈرۋى بە چوارەگۈر): (a two ~ four.)
- (۱۳) بە (He went ~ car.)
- (۱۴) بەسەر: (You can divide ten ~ two.)
- adv. (۱) لەنزىكە؛ نىزىك: (Stand ~ !)
- (۲) ئۇلاۋە (باشەكەت كۆرۈن)؛ لاۋە: (We have put money ~ .)
- (۳) بەلاد؛ بەتەنەش؛ (The car sped ~ .)
- adj. & n. ناسەرەكى
- by and by, پاش ماۋەيەك؛ پاش كاتىنكى كەم؛ نۇرى پىن ناچىت
- by and large, بەگەشتى
- by far, نۇر (بەراۋوردكردن)؛ نىچكار:
- (This one is better by far.)
- by the by, = by the way.
- by the way, بەم بۇنەيەر؛ نۇا (لەكاتى قەسەردەن؛ كە باسنىكى تۈر
- دەھىنەنە پىشەرە، ۋەك بىلىت؛ نۇا؛ بەخۇا باش بونۇ بىم كەتەۋە).
- by- (bi), پىشەرەنگە بەماناى؛ (۱) نىزىك؛ لەنزىكە؛ بەتەنەش؛
- (bystander)
- (۲) ناسەرەكى: (byproduct)
- by-and-by (bi'n-bi), n. (۱) دۋابۇز (۲) نەرەۋ دىنبا؛ قىامەت
- by-bidder (bi'bid'ər), n. كەسىكە كە لە ھەراجدا نىرخى شتى ھەراج
- كراۋ بەرەدەكەتەۋە بە رىكەۋەتنى پىشەكى لەگەن خاۋەن شتەكەدا.
- by-blow, bye-blow (bi'blō'), n. (۱) لىنداينكى رىكەۋەت
- (۲) مىنداللىكى نۇل؛ نۇل
- bye (bi), adj. ناسەرەكى؛ رىكەۋەت
- by the bye, = by the way.
- bye-bye (bi'bi'), n. & interj. خۇاھىز؛ خۇات لەگەن
- by-election (bi'i-lek'shən), n. ھەلبۇزەردىنكى تايەتەن ناسەرەكى

- (بۇ پىرەدەنەۋى جىنگەي نوۋىنەرنىكى مەدەۋ يا لىخراۋ).
- bygone (bi'gôn', bi'gon'), adj. بەسەرچۈ؛ پاپوردەۋ
- n. شتىنكى پاپوردەۋ يا بەسەرچۈ
- let bygones be bygones, نەۋەي چۈۋ چۈۋ؛ نەۋەي بەسەرچۈ بەسەرچۈ
- bylaw (bi'lō'), n. پەيەرەۋى ناۋخۇي رىكەۋەت، كۆمەلە، يا كۆمپانايەك
- پەيەرەۋى رىكەۋەت يا كۆمپانايەك نەك مەرى.
- by-line (bi'lin'), n. دىۋىزىگە لەسەرۋە ۋوتارىگەۋە نوۋسەرەكى ناۋنوس دەكەت.
- byname (bi'nām'), n. (۱) لەقەب (۲) نازناۋ
- bypass (bi'pas', bi'pās'), n. (۱) لاپى (بەتايەتەن كە بەلەي شارىك
- يا شۈنەنەنكى تىپەدەنەن). (۲) ئارەپ، يا گۈزەركەي لىق يا ناسەرەكى
- (بە بۇزى): (۳) كارەماۋى تەنەشتى يا لىق.
- (۱) بەلاد؛ تىپەن؛ خۇ ئى لادان (كەندۈكۈسپ)؛ بەدەۋەدا پۇشش.
- (۲) گۈن پىن تەدان؛ پەرانەن: (to ~ routine procedures)
- (۳) پىپاردەن (شاۋ يا شەلە بە بۇزىيەكى لىقىدا).
- bypast (bi'past', bi'pāst'), adj. پاپوردەۋ؛ بەسەرچۈ
- bypath (bi'path', bi'pāth'), n. قۇلەپى؛ لاپى؛ كۈنەرەن
- byplay (bi'plā'), n. گەشتۈگۈ يا كەردارى لەلاۋە سەرشارى (لەكاتىكەدا
- كە شانۇگەرىيەكە بەرەۋەم دەيت).
- byproduct (bi'prod'əkt), n. (۱) بەرەۋەي لەلاۋە يا رىكەۋەت
- (پىشەسازى): (۲) نەنجامى رىكەۋەت، لەلاۋە، يا ناسەرەكى.
- byre (bir), n. گەۋرەي مانگا؛ تەۋىلەي پەشەۋەلەخ
- byroad (bi'rōd'), n. لاپى؛ بارىكەۋى؛ چەپەن
- Byronic (bi-ron'ik), adj. (۱) بايۋەن؛ تايەتەن بە ھۈنەرى
- پۇمانتىكى لىنگىز "بايۋەن" ۋە ھەلبەستەكانى.
- (۲) پۇمانتىكى سەرەۋەز لاقتىكەر.
- byssus (his'as), n. (۱) قۇمانتىكى كەتان يا ئارىشى كۆنە مىسرىيە
- فەرەۋەنەكان دەمان پىچا لە مەدەۋى مۇمىكراۋە.
- (۲) پىشۈلەي زۇر بارىكە كە گىلەندارى قاۋەدارى ئاۋى خۇي پىۋە
- دەنۋەسەنەت بە بەردى شتى تەرەۋە
- bystander (bi'stan'dēr), n. سەمىرەكى رىكەۋەت (پەردە)؛
- تەماشاكەرى رىكەۋەتى پەردەۋەك (بەنە پەشەۋەۋەن تىپەدا).
- bystreet (bi'strēt'), n. شەقامىكى چۈۋە؛ كۈزە شەقام؛ لاپى.
- by-talk (bi'tōk'), n. قەسەي كات كۈشتى؛ قەسەي بىن بايەخ
- byway (bi'wā'), n. bypath (۱)
- (۲) لىقى زانست يا لىكۈلەنەۋى ناسەرەكى يا گۈن پىن نەدراۋ
- hyword (bi'wūrd'), n. (۱) پەندى پىشەنەن
- (۲) نەۋەنەي چىن، پەگەر، يا ھەلۋەستىك (مەۋە، شت).
- (۳) قەشەر؛ كەسىنكى ناۋزەۋا يا بە سۈۋك تەماشاكاراۋ.
- (۴) نازناۋ؛ نازۋە
- bywork (bi'wūrk'), n. كارى لەلاۋە كراۋ (لەكاتى بىكارى يا پشۋەدا).
- Byzantine (bi-zan'tin, biz'n-tēn', biz'n-tin'), n. بىزەنتى؛
- ھاۋەلەتەيەكى شارى "بىزەنتە" ي كۆن.
- adj. (۱) تايەتەن بە شاننىشى "بىزەنتە" ي كۆنۈ كەتۈرەكەي؛ تايەتەن بە
- شاننىشى پۇمانى پۇشەلەت. (۲) (a) ئالۋز (ب) پىلانۋى؛ فەۋىلەۋى
- ئالۋز (رامبارى). (۳) ھۈنەرى خانۋەسازى بىزەنتى (كە بىرەۋىيە لە گۈۋەزە
- تاقى كەۋەنەي ۋە نەقشۋا كاشىكارى).
- Byzantium (bi-zan'shi-əm, bi-zan'ti-əm), n. بىزەنتە؛
- پايتەختى شاننىشى پۇمانى كە ئىستە پىن دەۋەرتى: "ئەستەمبۈل"

C, c (sē), n.

- (۱) تیپی سنیهمی نعلفوبینی نینگلیزییه
(۲) دهنگی نم تیپه که "ک" له پیش تیپه بزونی "a, o, u" وه ههمو تیپه نه بزونیتهکان جگه له "h" به لام دهنگی "س" له پیش تیپه بزونی "e, i, y" وه وشه ی به "cc" کوتایی هاتوو.
"ch" دهبی به "چ" له وشه ی "church" دا. وه "ci" به "ش" له وشه ی "vicious" دا. (۲) نم تیپه به چاپکراوی یا ههکه تراوی.
(۴) نیشانه ی پله ی سنیهم؛ سنیهم.

adj.

C (sē), n.

- (۱) تایدهتی به تیپی "C" . (۲) سنیهم؛ سنیهمین.
(۱) شتیکه که شیوه ی له تیپی "C" بکات.
(۲) ژماره ۱۰۰ ی ژمانی. (۲) هیمای کاربۆن (کیمیا).
(۴) نمره ی مام ناره ندی (قوتابخانه):

(She received a "C" in biology.)

(۵) ژماره ی نگۆر (بیرکاری)

(۶) نۆته ی موسیقا

adj.

Caaba (kā'ba, kā'a-ha), n.

cab (kab), n.

- که عبه
(۱) (ا) ته کسی؛ نوتومبیلی کرئ (ب) گالیسکه ی کرئ.
(۲) کورسی شوقیر (لۆری، شه منده فر، تراکتۆر).
cab, kab (kab), n. پیوانه یه کی کۆنی جووله که یه بریتیه له نیو گانۆن
cabal (kā-bal'), n. رینکراویکی نهینی

(۲) پیلانی رینکراویکی وه؛ پیلان

v.i.

cabala (kab'a-lā, kā-bā'la), n.

- (۱) فلسفه یه کی نایینی نهینی
سۆفی یانه ی کۆنی هه ندی مالوومی جووله که یه (۲) بیروای نهینی.
cabalistic (adj.); cabalism (n.); cabalist (n.).

(۱) خانه دان یا سوارچاکی نیسپانی.

(۲) نسیپ سوار؛ سوارچاک.

cabana (kā-bā'no, kā-ban'a), n.

(۱) کوخته یا که پری که نار ده ری

(۲) سه رشۆرک و ناوده ستخانه ی که نار ده ری

cabaret (kab'a-rā'), n.

(۱) مه یخانه یا چیشته یه که به شانۆی

سه ماو موسیقاوه (۲) نم به رنامه ی سه ماو موسیقاوه.

cabbage (kab'ij), n.

(۱) که لهرم

(۲) گۆیکه ی جۆره دارخورمایه کی شه ریکاراییه.

v.i.

وه سه له که لهرم لنهاات

cabbage (kab'ij), v.i. & v.t.

دزین؛ دزینمه.

n. قومانی دزراو له لایهن به رگدرووه.

cabbage palm, جۆره دارخورمایه که گۆیکه کانی ده خورت.

cabbage palmetto, = cabbage palm.

cabby (kab'i), n. [Colloq.], = cabman.

cabdriver (kab-dri'vēr), n. شوقیری ته کسی.

caber (kā'bēr), n. داری هاوژراو (بۆ تاقیکردنهره ی به میزی له

ملمعی دا).

cabezon (kab'a-zon'), n. ماسی یه کی گهره ی دهریای پاسیفیکه.

cabin (kab'in), n. (۱) خانوچه (به تاییه تی هی دارو ته خته)؛ کوخته.

(۲) ژووری بچووی که شتی یه مان. (۲) ژووری بچووی رینجواران له که شتی دا.

(۴) ژووری رینجوارانی ناو فرۆکه.

cabin boy, به ردهستی که شتی.

cabin class, پله ی دوهمی که شتی که شتی.

cabin cruiser, به له میکه که بۆ تیندا ژیان ده ست ده دات.

cabinet (kab'a-nit), n. (۱) دۆلاب؛ دۆلاب به چه که جمهره.

(۲) دۆلابی نازووه. (۲) ژووری کۆگرتن؛ ژووری کۆبونمه.

(۴) کۆگرتن؛ کۆبونمه له ژوره دا. (۵) [C-], نهنجوهمی وه زیان.

(۶) [Archaic], ژوویچه. (۷) [Obs.], خانوچه.

cabinetmaker (kab'a-nit-māk'ēr), n. وه ستا یا دارقاشی

دۆلابو مۆبیلیات

cable (kā'b'l), n. (۱) گوریس؛ پت؛ تهلی نه ستور؛ تهلی کاره بایی

نه ستورو دهرگیراو. (۲) (ا) تهلی برووسکه ی ژیرده ریایی.

(ب) تهلی تهله فۆن و کاره ب. (۲) گورسی له تگه.

(۴) پیوانه یه کی درژی دهریاییه (بریتیه له ۷۲۰ پین له شه ریکار

۶۰۸ پین له نینگلته ره). (۵) برووسکه.

(۱) به گوریس قایم کردن؛ به تهلی نه ستور توند کردن.

(۲) (ا) ناردنی برووسکه به تهلی ژیرده ریاییدا. (ب) برووسکه ناردن یا لیدان.

v.i. برووسکه ناردن.

cable car, لوتومبیلکه به تهلی ناسنی نه ستوری ژیرده مین دهروات

له سه ر هیلای ناسن (وه که له شاری سان فرانسیسکو له شه ریکار).

cablegram (kā'b'l-gram'), n. برووسکه (که به تهلی ژیرده ریاییدا

ده نیرد رت).

cable's length, پیوانه یه کی درژی دهریاییه (له شه ریکار ۷۲۰ پین و

۶۰۸ پین له نینگلته ره).

cablet (kā'blit), n. گورسی باریک؛ تهلی.

cabman (kab'mən), n. = cabdriver.

cabob (kā-bob'), n. که باب؛ کۆشتی برژاو.

caboodle (kā-bōō'd'l), n. [Slang], ده ست؛ تاق؛ کۆمه؛

ههمو (مۆژ، شت)؛ گشت. (the whole ~; the whole kit and ~).

caboose (kā-bōōs'), n. (۱) چیشته ی ناو که شتی.

(۲) فارگۆنی کارگه رانی شه منده فری بار (که دوا فارگۆنه).

cabriolet (kab'ri-ə-lā', kab'ri-ə-let'), n. (۱) ههره بانه یه کی

یه که نسیبی دوو پینچه یه یه سه رکه ی ده نو شتیته ره. (۲) نوتومبیلی ته ته.

cabstand (kab'stand'), n. شوقینی وه ستانی ته کسی.

(۱) ده ختی کاکاو.

(۲) کاکاو؛ خواردنمه یه که وه قاوه وایه.

cacao butter, پۆنی کاکاو (له تۆوی کاکاو دهرده نیرت و بۆ نارایشت

به کار به میترت).

cachalot (kash'a-lot', kash'a-lō'), n. نه نه تگی که گهریه.

(۱) نازووه خانه ی نهینی (بۆ خواردنمه ی ته قه منه ی).

(۲) شوقینی شاردنمه ی یا هه لگرتی شتی به نهرخ.

(۳) نازووه ی شاردنمه ی یا هه لگراو (خواردنمه ی ته قه منه ی ... هت).

v.i. & v.t. شت شاردنمه؛ شت هه لگرتن له شوقینی نهینی دا.

(۱) مژ؛ پوول (که ده نرت به دوا).

cachet (ka-shā', kash'ā), n.

cachexia

- نامەرە (۲)؛ نیشانەى راستەقینەى (۳) مۆرى پۈستە.
- (۴) شووشەى دەرمانى بۇن پېس.
- cachexia** (kə-kek'si-ə), *n.* لاوازبون و پوكانەوئى لەش بەهۆى نەخۆشىيەكى درىژخايەنەرە.
- cachexy** (kə-kek'si), *n.* = cachexia.
- cachinnate** (kak'ə-nāt'), *v.i.* قاقاي پىكەننەن ھاتن.
- cackle** (kak'əl), *v.i.* (۱) گارەگارکردن (مەشەك)؛ قوتەقەرت كەردن. (۲) قەسەكەردن يا پىكەننەن بە دەنگىكى بەرزو ناسازمەرە.
- v.i.* بە دەنگى ناساز ووتن.
- n.* (۱) گارەگارا؛ قوتەقەرت (مەشەك، قاز، ... ھتد). (۲) چەنەبازى؛ قەسەى بىن بايەخ. (۳) قاقاي پىكەننى پىچىچى.
- caco-** (kak'ə, kak'ō), پىشگىزىكە نەماناى؛ ناساز؛ خراپ؛ بەدا.
- ناشرىن: (*cacography, cacophony*).
- cadodemon, cacodaemon** (kak'ə-dē'mən), *n.* شەيتان؛ جىنۇكە.
- cacoethes** (kak'ō-ē'thēz), *n.* (۱) خوويەكى خراپ. (۲) خويا؛ كەلگەنە؛ بۇ كەردنى شتىكى خراپ.
- cacography** (ka-kog'rə-fi), *n.* (۱) دەستەرخەنى ناخۆش. (۲) جىنچەى ھەلە.
- cacophonous** (kə-kof'ə-nəs), *adj.* گەرەلاوژى؛ لەگەن يەكتىردا.
- نەگوئىجان؛ ناساز (چەند دەنگىك پىكەرە).
- cacophony** (kə-kof'ə-ni), *n.* ناسازى؛ كۆمەنە دەنگ؛ گەرەلاوژى؛ لەگەن يەك نەگوئىجان.
- cactus** (kak'təs), *n.* كاكەتەس؛ پورەكىكى تەك تىژى ھەمەچەشەنى.
- بىبابانە (لە شىنەوئى بىچىكى بچووك و گەرەو دەورەن و دارى بە ناساماندا چوودايە).
- cad** (kad), *n.* پىياوئىكى ناكەس و نزم؛ پىياوئىكى بەدەرەوشت و نامەرد.
- caddish** (*adj.*); **caddishly** (*adv.*); **caddishness** (*n.*).
- cadaster** (kə-das'tēr), *n.* = cadastre.
- cadastre** (kə-das'tēr), *n.* قۇمارنامەى گشتى پىيان و نرخی خانور و زەوى و زار (بۇ باج گرتن).
- cadastral** (*adj.*).
- cadaver** (kə-dav'ēr, kə-dā'vēr), *n.* لاشە؛ مەتايەمەتى كە بۇ توئىكارى دائىرائى؛ لاشەى مردوو.
- cadaveric** (*adj.*).
- cadaverine** (kə-dav'ēr-in, kə-dav'ə-rēn'), *n.* ماددەيەكى كىمىيەى بۆگەنە.
- cadaverous** (kə-dav'ēr-əs), *adj.* لە مردوو دەچىت؛ رەنگ زەرد و لاواز و چاى بە قووجدا چو.
- caddie, caddy** (kad'i), *n.* (۱) پەيامبەر، مەندال؛ بەردەستى ووردە. (۲) نىش. (۳) بەردەستى يارىكەرى گۆلف (ھەرزەيەكە گويىز كەرسەى تىرى يارى گۆلف بۇ يارىكەرەكە ھەندەگرتن). (۴) مەرەبانەى بچووكى شت گواستەمەرە.
- (۵) دەرەفركە خوياندان و شووشەى سىرگە و شتى و ھەاى تىدا دادەنرئوت و دەخەرتە سەر مىزى نان خواردن.
- v.i.* بەردەستى كەردن؛ ووردە نىش كەردن.
- caddish** (kad'ish), *adj.* ناكەس؛ پىس و بۆگەن؛ نزم.
- caddy** (kad'i), *n.* قوتووى چا.
- caddy** (kad'i), *n.* = caddie.
- cadence** (kā'd'ns), *n.* (۱) بەرزونزمى دەنگ لە قەسەكەردندا. (۲) نزم بوونەوئى دەنگ لە قەسەكەردندا. (۳) كىش (ھەلبەست).
- (۴) رەوت (سەماكەردن)؛ پىك و پىكى ھەنگاو (سەما)؛ بەرزونزمى ئاوازى مۇسقىا.
- (۵) دوا ئاواز.
- cadenced** (*adj.*).
- cadency** (kā'd'n-si), *n.* = cadence.
- cadent** (kā'd'nt), *adj.* بەرزونزمى ھەيە (دووان)؛ گونجا و (مۇسقىا)؛ پىك و پىكە (سەما)؛ كىشدار (ھونراو).

cahoots

- (۱) برا بچكۆلە؛ كۆرە بچووكى خىزانىك.
- (۲) قوتايى دانىشگاي ئەفسەرى سىپا و ھىزى ناسامانى و دەريايى و پۇلىس (*an airforce ~ ; a military ~*)
- (۳) [Slang], گەراد.
- cadetship** (kə-det'ship), *n.* (۱) پەلى قوتايى دانىشگاي ئەفسەرى. (۲) ماوئەى خويئندى قوتايىيەكى وھا.
- cadge** (kaj), *v.t. & v.i.* [Colloq.], سواكەردن؛ دەست پانكەردنەرە لە خەلك.
- cadi** (kā'di, kā'di), *n.* قازى.
- cadre** (kad'ri), *n.* (۱) چوارچىو. (۲) ئاومەزك؛ ئاوجەرگە.
- (۳) كادر؛ تىكۆشەر (چىنى كرىكاران، ھەموو جۆرە جىزىك)؛ كەسكىكى شارەزا.
- caduceus** (kə-dōō'si-əs, kə-dū'si-əs), *n.* (۱) گويىزى پەيامبەر. (۲) خوداكان (ئەفسانەى يۇنان و رۇمان). (۳) دىرووشى پىشەكەوانى (كە برىتىيە لە دارىكى بالدار كە دو مار خويان تىو ھالاندووه).
- caducean** (*adj.*).
- caducity** (kə-dōō'sə-ti, kə-dū'sə-ti), *n.* (۱) زوو لە كەلك كەرتن. (۲) زوو لە مەخاياندن. (۳) پىرى.
- caducous** (kə-dōō'kəs, kə-dū'kəs), *adj.* (۱) زوو وەريو يا كەوتو (گەلا، ئەندامى ھەندى گياندار). (ب) وەريو؛ دەورەرت.
- (۲) ناھەمىشەى؛ سەردەمى؛ كاتى؛ زور بەردەوام نەبوو.
- caecum, cecum** (sē'kəm), *n.* (۱) پىخۆلە كۆيزە. (۲) بۆشايى يا كىسى يەك سەر كراو (زىندەمەزنانى).
- (۳) قەيسەر؛ ئازناوئى شاھەنشاي رۇمانەكان بوو.
- Caesar** (sē'zēr), *n.* (۱) دىكتاتور؛ زۆردار (ب) فەرمانرەوا.
- Caesarean operation (or section)**, سەك ھەلدېرىنى قەيسەرى بۇ مەندالوون (دەلئىن گوايە قەيسەرى رۇما بىم شىنەوئە لەدايك بوو).
- (۱) قەيسەرى؛ دىكتاتورى؛ فەرمانرەوايى رەھا.
- Caesarean, Caesarian** (si-zār'i-ən), *adj.* (۲) **Caesarean operation (or section)**؛ زۆردارى؛ دىكتاتورى؛ فەرمانرەوايى رەھا.
- Caesarism, caesarism** (sē'zēr-iz'm), *n.* كەسكىكە كە ئەبىن ئەوئەندە پاك بىت ھىچ گومانى خراپەى ئى نەكرت.
- Caesar's wife**, (۱) ھەستانىكە لە خويئندەوئى دېرى ھونراو (بۇ پىشانەدانى كىش يا پەوتى ھونراو). (۲) ھەستانىكە بەرزونزمى ئاوازى مۇسقىا پىشان دەدات.
- café** (kə-fā', ka-fā'), *n.* (۱) قاوھخانە؛ چايخانە؛ چىشخانە. (۲) قاوھ. (۳) چىشخانە و يانەى شەى پىكەرە.
- café au lait**, (۱) قاوھ بە شىرەرە؛ قاوھ شىر. (۲) پەنگى قاوھىيى كان.
- café noir**, قاوھى رەش؛ قاوھى بىن شىر؛ قاوھى پەوت.
- cafeteria** (kaf'ə-tēr'i-ə), *n.* كافىتەريا.
- caffeine, caffen** (kaf'i-in, kaf'en'), *n.* كافىن.
- caftan, kaftan** (kaf'tən, kāf-tān'), *n.* كەوا.
- cage** (kāj), *n.* (۱) قەفەن. (۲) ئۆردوگاي دىلى جەنگ؛ ژورى قەفەن ناساى. (۳) شتىكە كە لە قەفەن يكات (Archaic)، بەندىخانە. (۴) ژورى ھوانەوئە و چاوەرئى كەردنى يارىكەرەن لە تەنىشت يارىكاي "بىسبۆل". (۵) يارى باسكە.
- v.t.* خستە ئا و قەفەزەو.
- cageling** (kāj'lin), *n.* بالندەى ئا و قەفەن.
- cagey, cagy** (kāj'i), *adj.* [Slang], ووربا و خۇ بە دەستەو نەدەر؛ پاراكەر لە بەلئىن دان و ھەلام دانەوئەو نەچووه ژئەر ھىچ بارىك؛ قەوئىلاوئى؛ ووربا و ئاگا لە خۇ بوو (بۇ نەكوتە ھەلەرە).
- cagily** (*adv.*); **caginess** (*n.*).
- cahier** (kə-hēr'), *n.* (۱) پەپرا؛ دەفتەر. (۲) راپۆرت.
- cahoots** (kə-hōōts'), *n.pl.* [Slang], ھاوکارى (بەتايەمەتى لە كارى).

- ناپسەندە: بەشدارى.
 go cahoots, [Slang], وەك يەك بەشداربوون.
 in cahoots, [Slang], بەشدار (لە پیلاندا): بە هاوکاری لەگەڵ:
 (He is in cahoots with the devil.)
 Cajian (kā'jān), n. = Cajun.
 caiman (kā'mān), n. = cayman.
 Cain (kān), n. (١) قابیل یەکەم کوپى نادمو حەوا کە براکەى خۆى
 کوشت (تایى): (٢) پیاوگۆژ! خوێن پۆژ.
 raise Cain, [Slang], (١) کردن بە هەرا! کردن بە بەزەم و بەزەم
 (٢) سەرنێشە بۆ نەنەوه! پشێوى خستەوه.
 caique (kā'ēk'), n. (١) بەلەمى سەول (لە تەنگاوى بۆسەفۆردا): قەباغ.
 (٢) بەلەمى ما
 cairn (kān), n. کەلەبەرد (بۆ نیشانه یا پەیکەرى یادەوهى).
 Cairo (kā'irō), n. قاهرە. پایتەختى وولاتى میسر.
 caisson (kā'sān), n. (١) سنووتى تەقەمەنى.
 (٢) عەرەبانەى گواستەنەوهى تەقەمەنى. (٣) سنووتى ناوێر بۆ نیشکردنى
 ژێرناو. (٤) سنووتى ناوێر بۆ دەرئێشانی کەشتى و بەلەمى نوقوم بوو.
 (٥) چوارچێوەیەکی سەرناوکەوتوو دەرگای بەنداوى پێن دادەخزێت.
 caisson disease, نەخۆشى ژێرناوگە. نەخۆشىیەکە تووشى مەلەوانى
 ژێر ناو دەبێت لە نەجاسى خێرا ھاوتە دەروە لە قوڵی ژێر ناوێرە لە نەجاسى
 پەستانى زۆرەوه بۆ سەر زەوى کە پەستانى کەترە یا ناسایی، وە نیشانەکانى
 نازارى سنگو جومگەرەق پەق بونی ماسولکەیه. (هەروەها پێى دەمووتى):
 "diver's disease, tunnel disease".
 caitiff (kā'tif), n. کەستىکى بۆگەن، ناکەس، یا نزم.
 adj. ناکەس! پیسو و بۆگەن! نزم.
 cajole (kā-jōl'), v.t. & v.i. دال ڕاهێنان بە مەرایى بۆ کردن! مەبەستى
 خۆ بەجێهێنان بە کلکەلقن و پشی پشی! سازکردن بە هەلخەلتاندن و مەرایى
 کردن
 (to ~ into doing something; to ~ out of doing something)
 -cajoler (n.); cajolingly (adv.).
 cajolement (kā-jōl'mənt), n. سازکردن بە مەرایى و هەلخەلتاندن!
 مەرایى
 cajolery (kā-jōl'ēr-i), n. سازکردن بە مەرایى و قەسەى خوشو
 هەلخەلتاندن.
 Cajun (kā'jān), n. (١) دانیشتووی ویلايەتى "لويزيانا" ی ئەمریکى
 لە بنەجەى فەرەنسى (٢) زمانى ئەم رەگەزە.
 cake (kāk), n. (١) کێک. پارچە ماسى یا سەوزەى سوورەوهکراو.
 (٢) قالب (سەبۆن، سەمۆل).
 a piece of cake, [Colloq.], زۆر ئاسان! کار، تاقیکردنەوه):
 (That job was a piece of cake.)
 take the cake, [Slang], (١) بردنەوه (مەملە): پاداشت وەرگرتن.
 (٢) تێدا سەرکەوتن! زۆر تێدا باش بوون.
 cakes and ale, خوشى ژيان
 cakewalk (kā'wōk'), n. سەمایەکی قوڵەشەکانى ئەمریکایە.
 v.i. کردنى ئەم سەمايە
 calabash (kal'ə-bash'), n. (١) دەرەختىکى ناوچە گەرمەکانە.
 (٢) بەرى کوولەکەيى ئەم دەرەختە. (٣) ئەم بەرە کوولەکەيى بە روشک-
 کراوێسى: وەك دەر بەکار دەهێنرێت. (٤) کوولەکە.
 calaboose (kal'ə-bōōs', kal'ə-bōōs'), n. [Slang]. بەندىخانه
 calamander (kal'ə-man'dēr, kal'ə-man'dēr), n. دارىکى
 سەختى قاوەيى خەت خەتە لە توخمى دارخەيزەرە.
 calamary (kal'ə-mār'i, kal'ə-mēr-i), n. ماسیەکی بچوکە.
 calamitous (kā-lam'ə-təs), adj. کارەساتى! ناخوش! بە وى.
 calamity (kā-lam'ə-ti), n. کارەسات! ئیقەومان! ناخوش! بە وى.
 calamus (kal'ə-məs), n. (١) پووەکى گەژ باریکە لە شونى.

- شێداردا دەبوو: (٢) رەگى بۆن خوشى ئەم پووەکە.
 (٣) دەرەختىکى دارخوڕمايى قەفەکەى دەرکێت بە گۆچان یا دار دەست
 (٤) قەفى پەي.
 calash (kā-lash'), n. (١) گالیسکەيەکی سەر نوشتاویە.
 (٢) سەرى ئەم گالیسکەيە. (٣) کلاویکى ژانەيە دەنوشتنێرێتەوه.
 calcaneum (kal-kā'ni-əm), n. = calcaneus.
 calcaneus (kal-kā'ni-əs), n. پاژنەى پێ! ئێسقانى پاژنەى پێ.
 calcar (kal'kār), n. چوقول (بەتایبەتى هى لاق و بانى باندەوى وەك
 قەلو مەيشک).
 calcarate (kal'kā-rāt', kal'kā-rit), adj. چوقول (ووشەى
 پشێوو بێنە).
 calcareous (kal-kār'i-əs), adj. گەچى! کالسیۆمى.
 calcareiferous (kal-kā-rif'ēr-əs), adj. = calcarate.
 calces (kal'sēz), n. alternative plural of calx.
 calcic (kal'sik), adj. گەچى! کالسیۆمى.
 calciferous (kal-sif'ēr-əs), adj. کلسدار! گەچ یا کالسیۆمى تێدایە.
 calcific (kal-sif'ik), adj. = calciferous.
 calcification (kal'sə-fi-kā'shən), n. (١) پەق بوون (نێسقان).
 پەق کردن! کالسیۆماوى کردن. (٢) شتێکى پەق بوو یا کالسیۆماوى کراو.
 calcify (kal'sə-fi'), v.t. & v.i. پەق بوون (وەك نێسقان)! پەق کردن.
 calcination (kal'sə-nā'shən), n. (١) پەق بوون! پەق کردن.
 (٢) سووتان (گەچ)! ووشک کردنەوه بە گەرمای بەتێن.
 calcine (kal'sīn', kal'sin), v.t. & v.i. سووتان (گەچ)!
 کردن بە گەچ! بوون بە گەچ
 calcium (kal'si-əm), n. کالسیۆم! گەچ.
 calcium phosphate, فوسفاتى کالسیۆم (کە لە ددان و نێسقاندا
 هەيە).
 calcography (kal-kog'ro-fi), n. وێنەکردن بە قەلم بۆيە.
 calculable (kal'kyoo-lā-b'l), adj. دەژمێردرێت!
 دەتوانرێت بژمێردرێت.
 calculate (kal'kyoo-lāt'), v.t. (١) ژماردن. (٢) لێکدانەوه.
 (٣) نەخشەدانان! رێکخستن
 (٤) بۆ ئەو مەبەستە کردن:
 (The advertisement is ~d to attract young customers.)
 (Colloq.) [Colloq.], وازنێن! وادانان! والێکدانەوه.
 (١) ژماردن. (٢) (on ~), پشت پێن بەستەن! بەتەمابوون.
 v.i. (١) ژمێردار.
 (٢) باش بیری ئێ کراوەتەوه! باش لێى کۆلارەتەوه: (a ~ risk)
 (٣) بۆ مەبەستێکى تايبەتى کراو. (٤) لەوانەيە! زۆر بۆى هەيە.
 (٥) دەسەنقەست: (a ~ effort).
 calculating (kal'kyoo-lā'tiŋ), adj. (١) ژمێرەر (مەکینە):
 (a ~ machine)
 (٢) هەمووشت لێکدەرەوه بۆ سوودی خۆ! سوودی خۆ پەرست! دوربێن:
 (a ~ person)
 calculating machine, نامیری ژمێرەر! پێژمێر.
 calculation (kal'kyoo-lā'shən), n. (١) ژماردن
 (٢) نەخشە! پلان. (٣) دوربێنى! ووربایی و زۆربایی.
 calculator (kal'kyoo-lā'tēr), n. (١) ژمێردار (مۆق)!
 پێژمێر بەکارهێنەر. (٢) خشتەى ژماردن. (٣) پێژمێر! نامیری ژمێرەر.
 calculous (kal'kyoo-ləs), adj. بەردى گورچیلەى هەيە!
 لە ئەنجامى بەردى گورچیلەوهيە.
 calculus (kal'kyoo-ləs), n. (١) بەردى گورچیلە (پێژشکەوانى).
 (٢) جیاکاری و تەواوکاری (بیرکاری): (١) شێوێکى ژماردن.
 (ب) شێوێکى لێکدانەوهيە. (ج) پەرتووکی جیاکاری و تەواوکاری.
 (د) کۆرس یا وانەى جیاکاری و تەواوکاری.

caldron, cauldron

caldron, cauldron (kôl'drən), *n.* هرجوش: مەنجەلى قورس؛
كەلىپچەكى گەرەم قورس.

calefactory (kal'ə-fak'tə-ri), *adj.* گەرەمگەرەم (دەرمان)؛ گەرەم.
(۱) ژورونكى گەرەمى دانىشتن لە پەرستگادا. (۲) مەنچەل.

calendar (kal'an-dēr), *n.* (۱) سالنامە؛ پوژنامە؛ پوژمەر.
(۲) لیستەى داوا (دادگا).

v.t. (۱) خستە ئا پوژنامە یا سالنامە. (۲) کات بۇ دانان.
calendar day, شەمۆ پوژنە: لە نیو شەمۆگەرەم بۇ نیو شەمۆ
داها تو: بیست و چوار سەعات.

calendar year, سالی پوژنامە: (۱) ی کانونی دووهمە هەتا
سی و یەکی کانونی یەکم (جیاوازه لە سالی دارایی کە پنی دەووتی:
"fiscal year").

calendar (kal'an-dēr), *n.* (۱) نامیزی ساف و لووسکەری کاغەزو
قوماش. (۲) کارپنکەری ئەم نامیزە.

v.t. کاغەزو قوماش ساف و لووس کردن بەم نامیزە.
calendar (kal'an-dēr), *n.* دەرویشی گەزە: قەلەندەر.

calendula (kə-len'jə-lə), *n.* (۱) گولە چاوشنە: بەیوونە کێولە.
هەمیشە بەهار. (۲) گۆلی ووشک کراوەی ئەم پووە کە بۇ دەرمان بەکار دێت.
calf (kaf, kăf), *n.* (۱) گوزەرە.

(۲) بەچکە فیل و ئەهنگو مانگای دەریا.
(۳) پارچە بەک سەمۆنی گەرە کە لە شاخی سەمۆل بووینتەرە.
(۴) دوورگەیکە بچوک بەتەنیششت دوورگەیکە گەرەمە.
(۵) چەرمی گوزەرە.

(۶) [Colloq.] هەرزەیکە حۆلی نەزانی رەوشت مندالانە.
kill the fatted calf, بەخێرھاتنیکە گەرەم کردن؛
گوزەرە بۆ سەر برین (لە کوردەواریدا دەلێن: مەر بۆ سەر برین).

calf (kaf, kăf), *n.* پووز
calf love, [Colloq.], دلداری هەرزەکاری.

calf skin, (۱) پێستەى گوزەرە. (۲) چەرمی گوزەرە.
caliber, calibre (kal'ə-bēr), *n.* (۱) سەنگی گولە؛

گەرەم و بچووکى فیشە. (۲) تیرەى لولە تەنگ. (۳) تیرەى لولە یەك.
(۴) سەنگ (مروژە): پەلەى تواناو رەوشت؛ چۆنیتى: پەلە (باشى و خراپى):

[a man of high (or poor) ~]
calibrate (kal'ə-brāt'), *v.t.* (۱) پێوان و پەلە کردن

(۲) چاک کردن یا راستکردنەوى نامیزیکى پێوان (وەک گەرماپێوان).
-calibration (*n.*).

calices (kal'i-sēz'), *n. plural of calix.*
calico (kal'ə-kō'), *n.* بلووری: خاە؛ جیت

adj. لە بلووری، خام، یا جیت درووستکراو.
ماسیەیکە بچووکى ناو پوچارە.

calico bass,
calif (kāl'if, kal'if), *n.* = caliph.
califate (kal'ə-fāt', kal'ə-fit), *n.* = caliphate.

californium (kal'ə-fōr'ni-əm), *n.* کالیفرنیەم: ماددەیکە
کیمیایی تیشکی نەتویمە

caliginous (kə-līj'ə-nəs), *adj.* تاریک: تێل: نادیار.
calipash (kal'ə-pash', kal'ə-pash'), *n.* شتیکى سەوزى لیقنە

لەژێر قاوگی سەرپشتی کيسەلى ناویدا هەبە و دەخوړیت.
calipee (kal'ə-pē', kal'ə-pē'), *n.* شتیکى زەردى لیقنە لەژێر

قاوگی ژێر سکی کيسەلى ناویدا هەبە و دەخوړیت.
caliper, calliper (kal'ə-pēr), *n.* نامیزی پێوانى ئەستووری یا

تیرەى شتیک
caliph (kāl'if, kal'if), *n.* خەلیفە

caliphate (kal'ə-fāt', kal'ə-fit), *n.* (۱) پەلە دەسلەلاتى خەلیفە؛
خەلافەت. (۲) خەلیفەنشین.

calisthenic, callisthenic (kal'əs-then'ik), *adj.* تاییبە بە

وەرزى لەش بەهێزو تەندرووست کردن.
calisthenics, callisthenics (kal'əs-then'iks), *n. pl.* (۱)

وەرزى؛ مەشقی وەرزى؛ یاری لەش بەهێزکردن.
(۲) (sing.) لەش بەهێزو تەندرووست کردن بە وەرزى.

calix (kā'liks), *n.* = chalice.
calk (kōk), *v.t.* = caulk.

calk (kōk), *n.* (۱) چوقولی بى نالی و لاخ بۆ نەخلیسکان.
(۲) نالی بى پێلاو.

v.t. (۱) نال لە بى پێلاو دان. (۲) بریندارکردن بە چوقولی بى نال.
calker (kōk'ēr), *n.* = caulker.

calker (kōk'ēr), *n.* = calk.
(۱) بانگ کردن. (۲) ناولینان؛ ناولان؛ پى ووتن (ناو).

call (kōl), *v.t.* (۳) ناوی خراپ لێنان؛ پى ووتن (ناوی خراپ): (He ~ed her names.)
(۴) کۆپى پى گرتن؛ کۆکردنەم؛ بانگ کردن بۆ کۆبوونەوه:

(to ~ a meeting of parliament)
(۵) گرتن بە سەرباز: (He was ~ed to the army.)

(۶) داوایکەردن؛ بانگ بۆ دان؛ بانگ کردن (بۆ کردنى شتیک).
(۷) خویندەنەوه بە دەنگى بەرز (لیستی ناو): (یک بە یەك بانگ کردن:

(The teacher ~ed the roll.)
(۸) لە خەم هەلساندن؛ خەبەرکردنەوه. (۹) نیشان پێدان؛ نیشانه بۆ ناردن.

(۱۰) تەلەفۆن بۆ کردن: (I ~ed you last night.)
(۱۱) وادانان؛ پى ووتن: (Do you ~ English an easy language?)

(۱۲) خویندن (بەلندە، گێندان)؛ قاسپاندن.
(۱۳) وەستاندن (یاری، شەم... هتد): (He ~ed a halt to the game.)

(۱۴) داوای قەرزکردنەوه هەمووی بە یەك جارو پێش کاتی خۆی: (لەپووی
سزاوه): (The bank can ~ the loan.)

(۱۵) پێشەکی مەبەست دەرخست (یاری).
(۱۶) داوای دەست پێشاندان کردن (یاری پۆکەر).

v.i. (۱) بانگ کردن؛ بانگدان؛ هاوارکردن.
(۲) سەرلێدان؛ دیدەنى کردن: (I ~ed on Mr. Smith at his office.)

(۳) تەلەفۆن کردن. (۴) داوای دەست پێشاندان کردن (یاری پۆکەر).
n. (۱) بانگ؛ بانگەوازا؛ هاوار؛ قێژە.

(۲) بانگ کردن (نان خواردن، کۆپ، دادگا... هتد): داوای هاتن لێکردن
(۳) دەنگ (زەنگ، کەرەنا). (۴) (a bird ~): (خویندن (بەلندە):

(ب) نامیزیکە کە لاسایی ئەم خویندەنەوى پى بکړیت (پاوکردن).
(ج) دەنگى گێندان (وەک لوورە).

(۵) پێوێستى: (There was no ~ for that remark.)
(۶) داواکردن؛ داوا: (a ~ for low-priced books)

(۷) ئەركى سەرشان: (the ~ of duty)
(۸) تەلەفۆن: (a telephone ~; to make a ~)

(۹) ئەركى ناینى. (۱۰) لیستەى ناو خویندەنەوه: (a roll ~)
(۱۱) سەردان (بەتایبەتى هى کورت و بە لیش). (۱۲) بریارى سەرپشک (یاری).

(۱۳) داوای قەرزدانەوه.
(۱۴) حمزا؛ دال پێووبوون؛ پاکیشران: (the ~ of the wild)

لە پێووبوون، تووش بوون، یا کارەساتەوه نزیك بوون؛
بە ئاستەم پزگاریبوون (لە لێقەومان یا کارەسات):

(while driving on the icy road, we had a couple of close
calls.)

call attention to, سەرنج پاکیشان.
call a spade a spade, قەسە لەپووبوون؛ بە ئاشکرا و بى شەرم و شکر

قەسەکردن.
(۱) داوای گەرانەوه کردن. (۲) کشاندنەوه؛ کێشانەوه.

(۳) تەلەفۆن بۆ کردنەوه.
(۱) داوا لە خودا کردن. (۲) [Slang] سەرزەنشت کردن.

call down,
call for, (۱) داواکردن؛ پێوێست بوون؛

calla

(The occasion calls for quick action; to call for free elections, a general strike, etc.)

(۲) چوون به شوندا! هاتن به دواي كسيك يا شتيكدا:

(I will call for you at six o'clock and we'll go to the theatre.)

كوكردنمه (هيزو توانا)! هينانه پيشمه! بانگ كردن و خستنه رو (You will have to call forth all your energy.)

call in, (۱) بانگ كردن (بو يارمه تي يا پايژ كردن):

(Call in a doctor at once.)

(۲) كيشانهوه له بازار يا له دستاو دهست كردن.

(۳) داواكردنمه: قهرن.

call into question, گومان ليكرن! گومان ئي همبون.

call off, (۱) فرمان دان به وهستاندن هيز! پاكردن.

(۲) خوندينهوه به دهنگي يعز (ليسته ي نار).

(۳) [Colloq.]. هملوه شاندهوه:

(to call off a meeting, a date, etc.)

call of nature, ميزهات! گوهاتن.

call on (or upon), (۱) سهرلندان (بو ماوه يكي كورت).

(۲) داوا ليكرن! بانگ كردن (بو كردني كارنك):

(He called on his countrymen to unite.)

call one's bluff, به كسيك ووتن نه مه نهزو نه مه گهن.

call out, (۱) هاواركردن! قيراندن! نالاندن (۲) بانگ كردن.

(۳) بهريره كاني كردن! پوههرو وهستان.

call a person names, قسه ي سووك يا خراپ پښ ووتن:

(He called her names.)

call the roll, ليسته ي ناو خوندينهوه:

(The teacher calls the roll every day.)

call the shots, بريار به دهست بوون! همموشت به دهست بوون:

(His wife is calling the shots.)

call the tune, = call the shots.

call to account, لښرسينهوه:

(He ought to be called to account.)

call to mind, هاتنهوه يير! بيركهوتنهوه.

call to order, كوكركتن! داواي بن دهنگي ليكرن و دهست به كوكركتن (He called the meeting to order.)

call up, (۱) هاتنهوه يير! بيركهوتنهوه! له ييربوون.

(۲) گرتن به سهر باز! بانگ كردن بو سهر بازي.

(۳) تهله فون بو كردن: (I called her up yesterday.)

call upon, داوا ليكرن! داوا ليكران:

(You may be called upon to do several jobs.)

on call, (۱) ناماده به همر كاتيك كه بانگ كرا:

(Two doctors are on call always.)

(۲) دهبيت بدرينهوه همر كاتيك داواي كرا (قهرن).

pay (someone) a call, سهرلندان! ديدهني كردن.

within call, دهنگي دهگاتن! نزيك.

calla (kal'ə), n. (۱) پوهه يكي گول سپي و گه وره به

(۲) گولي نم پوهه كه.

callboard (kôl'bôrd', kôl'bôrd'), n. تهخته ي ناگاداري.

callbox (kôl'boks'), n. تهله فون سهر ريگاويان (بو ناكاي وهك) نوتوميل به كهوتن... هتد.

callboy (kôl'boy'), n. (۱) كورنكه نويتهران بانگ دهكات بو سهر شانز

كه نوبه يان هات (۲) بهر دهستي نوتيل.

caller (kôl'ēr), n. (۱) بانگكر: مرؤه، گياندار، باندو، شت.

(۲) ميوان: به تاييه تي بو ماوه يكي كورت! ديدهنيكر! سهرلندر.

caller (kal'ēr, kâ'lēr), adj. (۱) تازه (ميوه، سهوزه، خوارده مهني).

caltrop, caltrap

(۲) خوش (سروه، ناووهوا)! فينك (با).

call girl, [Slang], قهجه (به تاييه تي كه به تهله فون ژواني له گهن پك بخرن).

calligrapher (kə-lig'ra-fēr), n. خوشنوس! دهسخت خوش

calligraphy (kə-lig'rə-fi), n. (۱) خوشنوس: خه تخوشي

(۲) دهسخت! نوسين.

-calligraphic (adj.); calligraphist (n.).

calling (kôl'ing), n. (۱) بانگ كردن! بانگ. (۲) پيشه! كار.

(۳) هستيك كه پا له مرؤهوه دهبيت بو كردني شتيك (به تاييه تي كاري له خويرون و چاكه).

calling card, كارتني سهردان: كارتني تاييه تي به به كسيك كه نه گهر سهرداني شونيني كردو كسي ئي نه بوو، هوا شو كارت بهمچي دههينيت

Calliope (kə-li'ə-pē), n. (۱) خوداي زمانباراوي و هوزناره ي داستاني. (۲) [C-], نامزنيكي موسيقايه لوري پيا دهكرن.

calliper (kal'ə-pēr), n. & v.t. = caliper.

callisthenics (kal'əs-then'iks), n. pl. = calisthenics.

call loan, قهرنكه كه دهبيت بدرينهوه همر كاتيك داواي كرايهوه.

call money, پارهيكي قهرنكراوه كه دهبيت بدرينهوه همر كاتيك داواي كرايهوه.

call number, ژماره ي په رتوك (بو ديار كردني شونيني په رتوكه كه له كتبخانه يكيه!) ناو نيشاني په رتوك.

callosity (kə-lôs'ə-ti, ka-lôs'ə-ti), n. (۱) رهقي.

(۲) دلره قي! بن بهر هيني! بن هستي. (۳) ميخكه! پينستي رهق و مردو.

callous (kal'əs), adj. (۱) ميخكه دار! رهق و مردو (پينستي).

(۲) دلره قي! بن بهر هيني.

callow (kal'ō), adj. (۱) په رويال دهرنكردو! زهرنه قوته.

(۲) ههزه! كال و كچ (مرؤه) نهران! نهشاره!

call to quarters, بانگ كردنهوه ي سهر باز بو قارشه كانيان (به تهيل يا كه رنه).

callus (kal'əs), n. (۱) ميخكه! پينستي رهق و مردو.

(۲) مادده يكيه ئينساني شكاو دهر دهادت بو سارنژوونهوه ي.

(۳) پيشاني دهر و ريشتي برين يا براوي يكي سارنژو (پوهه كزاني).

calm (kām), n. كپ! بن دهنگي! كشوماتي! خاموشي! هينمي.

adj. كپ! بن دهنگ! كشومات! خاموش! هينم! له سه رخو.

v.t. & v.i. (~ down), هينم كردنهوه! هينم بوونهوه! خاوبوونهوه!

دلنهوايي كردن! هينانهوه سه رخو! هاتنهوه سه رخو:

(We ~ed him down.; The sea ~ed down.)

-calmly (adv.); calmness (n.).

calmative (kal'mə-tiv, kām'ə-tiv), adj. هينمكه روه!

n. نازاركوژ (پزيشكه واني).

caloric (kə-lôr'ik, kə-lor'ik), n. دهرماني نازاركوژ.

(۱) مادده يكيه له كوند و ايان

دانابو كه دهبيت هوي سووتاندن و گهرمي. (۲) گهرمي! گهرما! گهرمايي

taiyehi به گهرما.

calorie, calory (kal'ə-ri), n. كالوري: يكه ي گهرمي (خواردن).

calorific (kal'ə-rif'ik), adj. گهرما پينده! گهرما پينكهيندر.

calorimeter (kal'ə-rim'ə-tēr), n. گهرما پيو (به تاييه تي گهرما ي

په ديابوو له ناوينتي كيميائي و له ليكخشاندا).

calory (kal'ə-ri), n. = calorie.

(۱) كلو. (۲) كلوي بن قهرغي قهشه ي كاسوليكي.

(۳) پوينه! پوينه ي كلوي.

caloyer (kal'ə-yēr, kə-loi'ēr), n. قهله ندر ي كلنسي مرؤه لاني.

calpac, calpack, kalpak (kal'pak), n. كلويكي گهره ي

قوچه وهك لباد.

caltrop, caltrap (kal'trəp), n. (۱) پارچه ييك ناسني چوار-

campanile

-campaigner (n.).

campanile (kam'pə-nē'li), n. بورجى زەنگ: بىتايىيەتتى لىتەنىشت. كلىسە يەكە: بورجى كاتولىك زەنگ.

campanology (kam'pə-nol'ə-jī), n. ھونەرى زەنگ لىدان! ھونەرى زەنگ داشىق يى دىروستىكردن.

campanula (kam-pan'yoo-lə), n. گۈلە زەنگ: گۈلە گەزىزە! پۈۋەككە گۈلى زەنگۈلەيى دەگىرت.

camper (kam'pēr), n. (۱) ھەۋارەشەن! چادىرەلەر. (۲) ئوتومبىلى "قان".

(ب) تىزىلەپكە بى ئوتومبىل پادەكىشىرىت بۇ ھەۋارە بۇ تىدا ژيان. **campfire** (kamp'fir), n. (۱) ئاگرى ھەۋارە. (۲) كۆيۈنۈە يا ئاھەنگى دەۋرى ئاگرى ھەۋارە.

camp follower, (۱) شۈن كۈتۈۋى ئۇردۇ (بۇ ئىشكردن يا بەردەستى كۈن: (۲) قەجەي ئۇردۇگا. (۳) ئۈنە سەرباز يا ئەفسەرىكە كە شۈن مىردەكەي دەكەۋىت بۇ ھەۋارەشەنك بگۈنۈرۈتەۋە (۴) شۈن كەۋتۈۋ.

campground (kamp'ground'), n. ھەۋارە: چادىرگا: خىۋەتگا. **camphor** (kam'fēr), n. كافور ماددەيەكە دەگىرتە ئاۋ جىلۋىرەگەرە. بۇ پاراستىنى لە مۇزانە: ئەقتالەين.

camphorate (kam'fēr), v.t. كافور لىدان يا تىكردن. **camphor ball**, خىۋەكەي كافور ئەقتالەين (كە دەگىرتە جىلۋىرەگەرە ھەنگىراۋەۋە بۇ نەۋەي مۇزانە ئەيخۋات).

camphor tree, درەختى كافور. **camp meeting**, كۈنۈكى ئانىنى چەند پۇژ خايەنە لە چادىرگا: يا لە دەۋەرە.

campo (kam'pō, kām'pō), n. (۱) دەشتىكى كۆۋگىياۋى بە دارو. (۲) كۆۋە پانىكى بچۈكى ئاۋشار. (۳) بىچكى تاك ۋە تەرەۋە. (۴) كۆۋە پانىكى بچۈكى ئاۋشار.

camporee (kam'pə-rē'), n. كۆۋەۋەۋەي دىدەۋانى ئاۋچەپەك. **campsite** (kamp'sīt'), n. ھەۋارە: چادىرگا: شۈنۈنى يەك چادىر. كۈرسىيەكە دەۋەشتىنۈرۈتەۋە.

campstool (kamp'stōl'), n. (۱) مەيدان: شۈنۈنى كۆيۈنۈەۋەي جەماۋەرى. لە يۇماي كۇندا: (۲) كامپەس زەمىنەۋە خانۋى زانكۇ، دانىشگا، يا قوتابخانە: دانىشگا (The University of California has nine ~es.).

campus (kam'pəs), n. (۱) مەيدان: شۈنۈنى كۆيۈنۈەۋەي جەماۋەرى. لە يۇماي كۇندا: (۲) كامپەس زەمىنەۋە خانۋى زانكۇ، دانىشگا، يا قوتابخانە: دانىشگا (The University of California has nine ~es.).

camporee (kam'pə-rē'), n. كۆۋەۋەۋەي دىدەۋانى ئاۋچەپەك. **campsite** (kamp'sīt'), n. ھەۋارە: چادىرگا: شۈنۈنى يەك چادىر. كۈرسىيەكە دەۋەشتىنۈرۈتەۋە.

campstool (kamp'stōl'), n. (۱) مەيدان: شۈنۈنى كۆيۈنۈەۋەي جەماۋەرى. لە يۇماي كۇندا: (۲) كامپەس زەمىنەۋە خانۋى زانكۇ، دانىشگا، يا قوتابخانە: دانىشگا (The University of California has nine ~es.).

campus (kam'pəs), n. (۱) مەيدان: شۈنۈنى كۆيۈنۈەۋەي جەماۋەرى. لە يۇماي كۇندا: (۲) كامپەس زەمىنەۋە خانۋى زانكۇ، دانىشگا، يا قوتابخانە: دانىشگا (The University of California has nine ~es.).

camporee (kam'pə-rē'), n. كۆۋەۋەۋەي دىدەۋانى ئاۋچەپەك. **campsite** (kamp'sīt'), n. ھەۋارە: چادىرگا: شۈنۈنى يەك چادىر. كۈرسىيەكە دەۋەشتىنۈرۈتەۋە.

campstool (kamp'stōl'), n. (۱) مەيدان: شۈنۈنى كۆيۈنۈەۋەي جەماۋەرى. لە يۇماي كۇندا: (۲) كامپەس زەمىنەۋە خانۋى زانكۇ، دانىشگا، يا قوتابخانە: دانىشگا (The University of California has nine ~es.).

campus (kam'pəs), n. (۱) مەيدان: شۈنۈنى كۆيۈنۈەۋەي جەماۋەرى. لە يۇماي كۇندا: (۲) كامپەس زەمىنەۋە خانۋى زانكۇ، دانىشگا، يا قوتابخانە: دانىشگا (The University of California has nine ~es.).

camporee (kam'pə-rē'), n. كۆۋەۋەۋەي دىدەۋانى ئاۋچەپەك. **campsite** (kamp'sīt'), n. ھەۋارە: چادىرگا: شۈنۈنى يەك چادىر. كۈرسىيەكە دەۋەشتىنۈرۈتەۋە.

campstool (kamp'stōl'), n. (۱) مەيدان: شۈنۈنى كۆيۈنۈەۋەي جەماۋەرى. لە يۇماي كۇندا: (۲) كامپەس زەمىنەۋە خانۋى زانكۇ، دانىشگا، يا قوتابخانە: دانىشگا (The University of California has nine ~es.).

campus (kam'pəs), n. (۱) مەيدان: شۈنۈنى كۆيۈنۈەۋەي جەماۋەرى. لە يۇماي كۇندا: (۲) كامپەس زەمىنەۋە خانۋى زانكۇ، دانىشگا، يا قوتابخانە: دانىشگا (The University of California has nine ~es.).

camporee (kam'pə-rē'), n. كۆۋەۋەۋەي دىدەۋانى ئاۋچەپەك. **campsite** (kamp'sīt'), n. ھەۋارە: چادىرگا: شۈنۈنى يەك چادىر. كۈرسىيەكە دەۋەشتىنۈرۈتەۋە.

campstool (kamp'stōl'), n. (۱) مەيدان: شۈنۈنى كۆيۈنۈەۋەي جەماۋەرى. لە يۇماي كۇندا: (۲) كامپەس زەمىنەۋە خانۋى زانكۇ، دانىشگا، يا قوتابخانە: دانىشگا (The University of California has nine ~es.).

campus (kam'pəs), n. (۱) مەيدان: شۈنۈنى كۆيۈنۈەۋەي جەماۋەرى. لە يۇماي كۇندا: (۲) كامپەس زەمىنەۋە خانۋى زانكۇ، دانىشگا، يا قوتابخانە: دانىشگا (The University of California has nine ~es.).

camporee (kam'pə-rē'), n. كۆۋەۋەۋەي دىدەۋانى ئاۋچەپەك. **campsite** (kamp'sīt'), n. ھەۋارە: چادىرگا: شۈنۈنى يەك چادىر. كۈرسىيەكە دەۋەشتىنۈرۈتەۋە.

campstool (kamp'stōl'), n. (۱) مەيدان: شۈنۈنى كۆيۈنۈەۋەي جەماۋەرى. لە يۇماي كۇندا: (۲) كامپەس زەمىنەۋە خانۋى زانكۇ، دانىشگا، يا قوتابخانە: دانىشگا (The University of California has nine ~es.).

campus (kam'pəs), n. (۱) مەيدان: شۈنۈنى كۆيۈنۈەۋەي جەماۋەرى. لە يۇماي كۇندا: (۲) كامپەس زەمىنەۋە خانۋى زانكۇ، دانىشگا، يا قوتابخانە: دانىشگا (The University of California has nine ~es.).

candescent

لەغم لىدان! جۇگە لىدان! كەندەۋ ھەلەكەندەن يا دىروستىكردن. **canalboat** (kə-nal'bōt), n. بەلەمى بار (بۇ كەندەۋ پوبار).

(۱) جۇگە لىدان! لەغم لىدان! **canalize** (kə-nal'iz, kan'l-iz'), v.t. كۈن بە كەندەۋ. (۲) كۈن كۈندە لەشمەۋە يا بۇرى تىكردن بۇ چۆپاندەۋەي برون. (۳) ئاراستەكۈندەن بە پىنگە يا كەندەۋىكى تايىپەتەدا.

(۴) پىنگە بۇ كۈندەۋە! بىر بۇ بەرەلەكۈندە (ھەست).

-canalization (n.). **canape** (kan'ə-pi), n. پىنگە ئانىكە پەنەر، گۆشت، يا شتى تىرى. بەخۇشكە سەۋرە ۋەك بەرخۇراك دەخۇرىت. ۋوت ۋوتى دىۋ (بۇ بەھەلەدەۋەن).

canard (kə-närd'), n. (۱) كەنارى: ئالندەيەكى بچۈكى پەنگا پەنگى. دەگە خۇشە (نەۋەندەي چۆلەكەيەك دەپىتەۋە مالى دەگىرت).

(۲) سەمەيەكى ئىسپانى بەجۇشە. (۳) شەرايىكى شىرىنە. (۴) پەنگى زەۋە (ۋەك ھى كەنارى).

canary (kə-nâr'i), n. گىيەكە تۆۋەكەي دەۋرىت بە ئالندە ۋەك دان. **canary grass**, تۆۋى گىيا بۇ دان دەۋرىت بە ئالندە. **canary seed**, پەنگى زەۋەي كراۋە. **canary yellow**, يارىيەكى كاغەزە. **canasta** (kə-nas'tə), n. سەمەيەكى ئۇنەي بەجۇشى بىن شەۋمانەيە. **cancan** (kan'kan'), n. (۱) كۇندەۋە! سېنەۋە! خەت پىيەھىنان. (۲) ھەلەۋەشاندەۋە: (to ~ a meeting, contract, etc.).

(۳) لاپردن. (۴) بەقال كۈندەۋە (بە مۇر يا ئىمزا ۋەك پۈۋى پۈستەۋە چەكى بانق): (a ~led postage stamp; to ~ a check)

(۵) «out ~»، ھاۋتاكردن! ۋەك يەك لىكردن: (The pluses and minuses of the case ~ out each other.)

(۶) پەراندەن (چاپەمەنى). **can** (kan), v.t. (to ~ out), ھاۋتاپۈۋەن.

(۱) پەراندەن (چاپەمەنى، نوسىن)! لاپردن! سېنەۋە! كۇندەۋە. (۲) شتى پەراندەۋەي كۇندەۋە (ب) جىگىرى شتى پەراندەۋەي كۇندەۋە. **cancellate** (kan'sə-lāt'), adj. = cancellous. **cancellation** (kan's'l-ā'shən), n. (۱) كۇندەۋە! سېنەۋە! خەت پىيەھىنان. (۲) ھەلەۋەشاندەۋە! بەتال كۈندەۋە. (۳) شتىكى كۇندەۋە يا خەت پىيەھىنان! شتىكى ھەلەۋەشەۋە. (۴) مۇر يا ئىمزا بەتال كۈندەۋە (پۈۋى پۈستەۋە، چەكى بانق... ھەند). **cancellous** (kan'sə-ləs), adj. كۈنلەدار (ئىسقا).

ئىسقا (تۈنكارى). **cancer** (kan'sēr), n. (۱) شىرپەنجە! سىندان. (۲) دەردىكى كۈشندە! شتىكى زىيانەخەش كە زو دەتەنئەۋە شت دەفەۋىتىن. (۳) [C-]. كۈنەستىۋەي قىۋال. (۴) [C-], بورجى قىۋال (ئەستىۋەۋەي). (۱) شىرپەنجەدار! سىندانۋى! **cancerous** (kan'sēr-əs), adj. نەخۇشى شىرپەنجەي ھەيە: (to ~ cells). (۲) زىيانەخەش! كۈشندە! زو دەتەنئەۋە شت دەفەۋىتىن. (۱) شىرپەنجەي! سىندانى. (۲) قىۋالى! ۋەك قىۋال. **can** (kan), v.t. سىندانى پىنست. **candelabrum** (kan'd'l-ä'b'rəm, kan'd'l-ab'rəm), n. (pl. candelabra, candelabrams), مۇمەدانى جۋانى لىق (ھەندىك جار. مەترونىۋىك بەرەۋە). **candent** (kan'd'nt), adj. بلىسەدار! بىرقەدار (لە گەرمىدا)! كىرگىتۈۋ. **candescence** (kan-des'ns), n. = incandescence. **candescent** (kan-des'nt), adj. = incandescent.

candid

candid (kan'did), *adj.* (۱) بىن لايىن. (۲) قىسملەپچە؛ راستگۇ؛ پاك.
-candidly (*adv.*); candidness (*n.*).
candidacy (kan'də-də-si), *n.* ئاۋىزىدا (ھەلىقەردىن)؛

candidate (kan'də-dāt', kan'də-dit), *n.* (۱) پائىلور (ھەلىقەردىن).
(ھەلىقەردىن): (The ~ will speak here tomorrow.)
(۲) ھەلىقەردىن (بۇ شەكىل ياكى داپۇزىكى باش ياكى خراپ):

(He is a ~ for ulcer.)

candidature (kan'də-dā'chēr, kan'də-də-chēr), *n.* -
candidacy.

candid camera, كامېرايەكى بىچۈككە لە كاتى سەپىدا،
بە دىزىيەمە ۋىنەي خەلگ دەگىزىت ھەر بۇ پىنكەن.

candied (kan'did), *adj.* (۱) بە شەكەر كراۋا شەكەرلى.
(۲) گەراۋە (بۇ شەكەر). (۳) شىرىن ۋە خوش.

candle (kan'd'l), *n.* (۱) مۇم؛ مۇمى سۈۋاتىدىن.
(۲) شەكىلگە ۋەك مۇم.
(۳) يەككى پۇۋى پۇۋىنىكى.

v.l. ھىلگە تاقىقەردىنە لەبەر پۇۋىنىكى مۇمدا (بۇ پاك ۋە پىسى).
(a game) not worth the candle, شايستەي كىرەن ئىيە ناھىيەت.
burn the candle at both ends, ئۆز كاركىرەن ياكى پايۋاردىن ۋە ۋىزە پىن.
نەمان لە بەيىنى ئۆمە ھەتتا شەي ئىشكەردىن ياكى پايۋاردىن.
ئەي تىر ئۆز باشتە، can't (or is not fit to) hold a candle to, بەراۋەردىن كاركىرەن ئەي تىر.

candleholder (kan'd'l-hōl'dēr), *n.* = candlestick.

candlelight (kan'd'l-lit'), *n.* (۱) پۇۋىنىكى مۇم.
(۲) كاتى مۇم داگىرسان ئىۋارە.

candle power, (۱) ھىزى پۇۋىنىكى مۇم.
(۲) ھىزى پۇۋىنىكى بە ھىزى پۇۋىنىكى مۇم پىۋىراۋ.

candlestick (kan'd'l-stik'), *n.* مۇمدا.

candlewick (kan'd'l-wik'), *n.* پىلىتەي مۇم.

candlewood (kan'd'l-wood'), *n.* (۱) دىرەختىكى مۇم.
دېكايىيە كۆلى پەنگاۋەنگى ھىشۋىي دەگىزىت. (ب) دارى جەۋىدارى ئەم
دىرەختە دىرەختى تىر كە بۇ چىلگە ۋە ناگەرخۇشە بەكارەھىنەننى چۈنگە
پۇۋىنىكى ئۆز دەداتەۋە.

candor (kan'dēr), *n.* (۱) بىن لايىنى (۲) قىسملەپچە؛ راستگۇيى.
(۳) [Obs.], پاكى. (۴) [Obs.], بە بەزەيىتى؛ دىلەرمى.

candour (kan'dēr), *n.* = candor.

candy (kan'di), *n.* ئوقۇل؛ شىرىنى
(۱) پاراستىن بە كۆلەندىن بە شەكەرەۋە. (۲) كىرەن بە شەكەر؛ كىرەن بە بلور.
(۳) شەكەر پىۋە كىرەن. (۴) شىرىن كىرەن؛ خوش كىرەن.

v.l. بۇن بە شەكەر؛ گەراۋە ۋەك بلور لىھاتىن.
(۱) قامىش؛ قەپەم. (۲) قامىشى شەكەر.

cane (kān), *n.* (۳) پۇۋەكى قامىشدار. (۴) دارەدەست؛ گۇچان؛ دارەھىزەران.
(۵) دارى ھەلاقە (۶) شۇۋل ياكى دارى جىپ (بۇ كورسى ۋە زەمىلە ۋە سەبەتە
دىرۋىستىرەن).

v.l. (۱) ھەلاقەردىن بە دار؛ بە دار لىدان.
(۲) بە شۇۋل دىرۋىستىرەن (كورسى، سەبەتە)؛ چاك كىرەن بە شۇۋل.

canebrake (kān'brāk'), *n.* بىشەلانى قامىش ۋە قەپەم.

canescent (kə-nes'nt), *adj.* بە گەندەمۇي سېي داپۇشراۋ؛
سېي بۇر.

cane sugar, شەكەر قامىشى شەكەر.
cangue (kan), *n.* تەۋىقەنكى تەختەيە دەكرايە ملو دەستى تاۋانباران.

لە چىن بۇ سىزادان.
canine (kā'nin), *adj.* (۱) سەگ؛ تايىبەتە بە سەگ؛ ۋەك سەگ.
(۲) تۇخسى سەگ (كە سەگ ۋە گورگ ۋە چەقەل ۋە پۇي دەگىزىتەۋە).

cannon

(۳) كەلبەيى.
(۱) سەگ. (۲) كەلبە.
n.

canine tooth, كەلبە.
canister (kan'is-tēr), *n.* (۱) قوتۇ (قارە، چا، توتۇن).

(۲) گوللەتۇپ؛ ساچمە؛ گوللە. (۳) قوتۇي كۆۋى گاز (كە ماددەي كىمىيەي
تىدەيە ۋە گاز ھەۋاي پىس پاك دەكەتەۋە پىش ھەلىقەننى).

canister shot, گوللەتۇپ؛ ساچمە؛ گوللە.
canker (kan'kēr), *n.* (۱) خۇزە (بەتايىبەتە ھى ئاۋدەم).

(۲) كىرمى سىندان. (۳) سىندانى پۇۋەك.
(۴) شەكىل ياكى نەۋىشەيەك كە دەپىتە ھۇي داپۇزەندى ۋە ھەۋاتەندى.

v.l. (۱) خۇزە لىدان؛ سىندان لىدان؛ كىرمى كىرەن.
(۲) پۇزەندى؛ ھەۋاتەندى؛ پىس ۋەگەن كىرەن (پىرۋاۋە، مېشك، ھەلىقەننىست،
دەستگاي گەل ۋە ۋولەت... ھەتتا).

سىندان لىدان؛ پۇزە؛ ھەۋاتە؛ پىس ۋەگەن بۇن؛ كىرمى بۇن؛ تىكچۇن.
(۱) خۇزەدار؛ سىندانى؛ كىرمى.

cankorous (kan'kēr-əs), *adj.* (۲) سىندان لىدە؛ دەپىتە ھۇي سىندان ياكى خۇزە.
(۳) ھەۋاتەندى؛ داپۇزەندى؛ خراپەك؛ تىكەك؛ پىس ۋەگەنكە.

cankerworm (kan'kēr-wūrm), *n.* كىرمى سىندان.
(۱) پۇۋەكىكى ناۋچە گەرمەكانە لە تۇخسى دارمۇز.

canna (kan'a), *n.* گەلەي پان ۋە پەگى ئەستۇرۇر گولەي پەنگاۋەنگ دەگىزىت.
(۲) گولەي ئەم پۇۋەكە.

cannabin (kan'ə-bin), *n.* قەنەبىن؛ ماددەيەكە ۋەك جەۋى لە گىيەي.
بەنگ دەردەھىنەننى ۋە سەرخۇشكەرە؛ بەنگ.

cannabis (kan'ə-bis), *n.* بەنگ؛ ھەشېشە.

canned (kand), *adj.* (۱) ھى قوتۇ؛ كراۋەتە قوتۇۋەۋە (خوارەدەمەننى).
(~ food, fruit, vegetables)

(۲) [Colloq.], دەرگراۋ (لە كار ياكى پەلەي ھەمانەۋەيى).
(۳) [Colloq.], تۇمارگراۋ (مۇسېقا، پىنكەننى سەر تەلەۋىزىن).

(~ music; So if television is to have ~ laughter, how about
~ tears?)

canned coal, خەلىۋىزى بلىسەدار؛ خەلىۋىزىكە بە ئاسانى گې دەگىزىت.
canner (kan'ēr), *n.* كەسپكە خوارەدەمەننى دەكەتە ئاۋ قوتۇي ياكى تەنەكەۋە.

بۇ پاراستىن ھەلىقەننى.
كارگەي خوارەدەمەننى كىرەن ئاۋ قوتۇي ياكى

cannery (kan'ēr-i), *n.* تەنەكەۋە.

(۱) پىياۋخۇر؛ كەسپكە گۇشتى ئادەمىزاد.
دەخوات. (۲) خۇخۇر؛ گىئەندارىكە لە تۇخسى خۇي دەخوات.

adj. خۇخۇر؛ گۇشتى تۇخسى خۇخۇر؛ دېندە.
cannibalism (kan'ə-b'l-iz'm), *n.* خۇخۇر؛ پىياۋخۇر؛

دېندەيى.

-cannibalistic (*adj.*); cannibalistically (*adv.*).
(۱) ھەلىۋەشەندەي تۇپ ۋە

فۇكەۋ كەرسەي جەنگى شكاۋى تىرۋە مەكىنەي شكاۋى لىكەندەۋەي پارچە
ساغەكانى. (۲) بىن بەش كىرەننى لايەك ياكى دەستگايەك لەبەر خاتىرى لايەكى تىر.

(۱) خۇ خوارەن؛ ئادەمىزاد خوارەن؛ گۇشتى تۇخسى خۇ خوارەن.
(۲) بىن بەش كىرەننى لايەك ياكى دەستگايەك لەبەر خاتىرى لايەكى تىر.

(۱) قوتۇي بىچۈك؛ كۆۋپ.
(۲) سەتلى دارىن.

cannikin (kan'ə-kin), *n.* (۱) تۇپ (جەنگ).

(۲) لىغار (ھەروەھا پىنى دەۋىرتى؛ "cannon bit").

(۳) ئەلئەي زەنگ (كە پىنى ھەندەۋاسىرەت). (۴) ئىسپانى لولالەي نەسپ ۋە
ۋولاخى كاونىكەر (ھەروەھا پىنى دەۋىرتى؛ "cannon bone")

(۵) بۇزىيەكە كە بۇزىيەكى تىرى لەنادا دەخولىتەۋە بىن ئەۋەي بەر يەكەرى
بەگەن (مەكىنەكارى).

v.l. تۇپ پىۋەنان؛ دانە بەر تۇپ؛ تۇپ تىر تەقاندىن.

cannonade

v.t. تۆپ تەقاندۇر؛ تۆپ ئاگرىدان.
cannonade (kan'an-ād'), **n.** (۱) تۆپ تەقاندۇر يەك لەدۋاي يەك؛
 بۇمباران (۲) تۆپ پىنۋەن؛ دانە بەر تۆپ.
v.t. تۆپ تى تەقاندۇر لە پىستادا؛ تۆپ پىنۋەن
v.t. پىستا پىستا تۆپ تەقاندۇر.
cannon ball, گوللە تۆپ
cannon bit, لقاو
cannon bone, ئىنسانى لوللاقى نەسپ وولاخى كاۋىزگەر.
cannoncer (kan'an-ēr'), **n.** تۆپچى؛ تۆپ تەقەنەر.
cannon fodder, خۇراكى جەنگ: سەربازو ئەفسەرو ھەمو ئەوانى لە
 جەنگدا دەكۆرۈش
cannonry (kan'an-ri), **n.** (۱) تۆپ
 (۲) ئاگرى تۆپ؛ تۆپ باران؛ گوللەباران كۆرۈن بە تۆپ
cannon shot, (۱) تەقە تۆپ. (۲) گوللە تۆپ.
 (۳) ھەدۋاي گوللە تۆپ.
cannot (kan'ot, ka-not', kan'et), = **can not.**
cannot but, چار نىيە؛ يىيۈستە:
 (I cannot but help them.)
cannula (kan'yoo-lə), **n.** كانىيولا: دەرۋىيەك يا بۇرىيەكى بارىكە بۇ.
 بىرۈن چۆراندەنۋە يا دەرمان كۆرۈنە ئاۋ لەشەۋە.
cannular (kan'yoo-lēr), **adj.** = **tubular.**
cannulate (kan'yoo-lit, kan'yoo-lāt'), **v.t.** دەرۋى يا بۇرى
 بارىك كۆرۈن بە لەشدا بۇ بىرۈن چۆراندەنۋە يا دەرمان كۆرۈنە ئاۋ لەشەۋە.
adj. ۋەك بۇرى
canny (kan'i), **adj.** (۱) كارامە؛ بزان؛ شەرەزا؛ لىھا تۈ.
 (۲) ئۇرزان؛ چاكەي خۇزان. (۳) دورۋىن؛ ژىس. (۴) ووردا؛ ئاگادار.
 (۵) گىر؛ رەزىل. (۶) مۇۋە ئەتۈنۈت لۈي تى بگات.
 (۷) (۱) جوار؛ دىگىر (ب) خۇش
canoe (kə-nōō'), **n.** بەلەمى سەۋ؛ بەلەمىكى بارىكەلەي دىۋىكۆلەي
 بچوۋكى سەۋلە
v.t. (۱) سەۋلە لىدان؛ بەلەمى بچوۋكى سەۋلە لىخۋىر.
 (۲) بە بەلەمى سەۋلە پۇشۈش.
v.t. بە بەلەمى سەۋلە كۈاستەنەۋە.
canoeist (kə-nōō'ist), **n.** سەۋلە لىدەر؛ بەلەمى بچوۋكى سەۋلە لىخۋىر.
canon (kan'an), **n.** (۱) ياساى ئايىنى. (۲) ياسا.
 (۳) پىنۋانە؛ كىشەنە؛ سەنگى مەنك.
 (۴) ئىنجىل؛ ئەۋ بەشەنەي ئىنجىل كە كلىسە بە پاستى دانان.
 (۵) لىستەي ئاۋى پىرو پىياۋچاكانى كلىسەي كاسۋلىكى.
 (۶) لىستە؛ كەتەلۈگ.
 (۷) بۇ سەندەنەۋە (مۇسقىقا)؛ پىياچونەۋە؛ دوۋبارە كۆرۈنەۋە.
 (۸) جۈرە تىيىكى گەرەيە (چاپەمەنى).
 (۹) لىستەي بىروپىنكراۋى بەرەمى نوۋسەرىك.
canonical (kə-non'i-k'l), **adj.** (۱) بەپىي ياسا يا پەپەرەۋى
 كلىسە. (۲) بىروپىنكراۋ؛ پەسەندىكراۋ (۳) بەشەنەي ئىنجىلى پەسەندىكراۋ.
canonical hour, كاتى ئوۋۇ پارانەۋى خاچ پەرستان (پۇۋى حەرت
 جەرە)
canonicals (kə-non'i-k'lz), **n.pl.** بەرگى قەشە لە كاتى بەر لە
 ئوۋۇ كۆرۈندە
canonicity (kan'an-is'ə-ti), **n.** (۱) شاپستەي بىۈن بە بەشەنەي
 ئىنجىلى پەسەندىكراۋدا. (۲) راستەقەنەي (بەپىي ياساى كلىسە).
 (۳) گوبجان لەگەن ياساى كلىسەدا.
canonist (kan'an-ist), **n.** (۱) زاناي ياساىي كلىسە؛ ياساناسى
 كلىسە. (۲) مۇسقىقازان
canonize (kan'an-īz'), **v.t.** (۱) خستە ئاۋ پىزى پىرانەۋە (پىياۋ -
 چاكىكى مردوۋ) كۆرۈن بە ۋەل؛ پىۋۇز كۆرۈن (مردوۋ):

canter

(He was ~d by the Pope.)
 (۲) پەرسىن؛ شىۋىدۇن.
 (۳) كۆرۈن بە بەشەنەي لە ياساۋ پەپەرەۋى كلىسە.
 (۴) پەسەندىكۆرۈن لەلايەن كلىسەۋە.
-canonization (n.)
canon law, (۱) ياساۋ پەپەرەۋى كلىسە.
 (۲) ياساۋ پەپەرەۋى كلىسەي كاسۋلىكى.
canopic jar (or vase or urn), كورۋىيەكە مېسرىيە كۆنەكان
 پىخۇلەي مردوۋى مۇمياكراۋيان ئىدا ھەلدەگرت و دەيان ناست.
canopy (kan'ə-pi), **n.** (۱) پەردەمكولە؛ كوللە؛ پەردەي سەر شىۋىكى
 پىۋۇز. (۲) (۱) كەپرا؛ سابا؛ چەرداخ. (ب) چەترى سەر دەرگاۋ پەنجەرە؛
 چەترى لەئۇرەدا دانىشت. (ج) چەترى سەربان (دارۋىرەخت): (a ~ of trees)
 (۳) ئاسمان؛ بىنمىچ: (the ~ of the sky)
 (۴) (۱) شىۋىشەي تەۋەسەرى كورسې فېۋىكەۋان كە ۋەك دەرگاۋ دەرۋىتەۋە
 داندەخۇت. (ب) چەترى پەردەشۋوت.
v.t. داپۇشەن؛ چەتر يا پەردەمكولە پەسەرداگرتن؛ سەرگرتن:
 (Mist ~ied the landscape.)
canorous (kə-nōr'əs, kə-nō'rəs), **adj.** خۇش ئاۋان، گۇرانی،
 لەنگ؛ خۇش نەۋا.
canst (kanst; unstressed kanst), **archaic second person**
singular, present indicative of can.
cant (kant), **n.** (۱) كورۋانەۋە پارانەۋى سۋالەك.
 (۲) زەمانى تاييەتە ھەندىك تاقىمى ۋەك دىۋ سۋالەك... ھەند.
 (۳) زەمانى تاييەتە بە پىشەيەك.
 (۴) قەسەي بىن بايەخ؛ دەمەتەق؛ قەسەي پەپەرەۋى. (۵) دورۋەمانى؛ دورۋەۋى.
v.t. (۱) كورۋانەۋە (سۋالەك)؛ پارانەۋە.
 (۲) بە زەمانىك قەسەكۆرۈن كە كەس تىنى نەگات.
 (۳) دورۋەمانى كۆرۈن؛ دورۋەۋىي كۆرۈن.
adj. (۱) تاييەتە بە زەمانى پىشەيەك يا تاقىمىك كەس تىنى نەگات.
 (۲) كلىشە؛ پەپەرەۋى (زەمان)؛ بىن تام (زەمان). (۳) دورۋەمانى؛ دورۋەۋىي.
cant (kant), **n.** (۱) گۇشەي دەرەۋە (خانۋە).
 (۲) لىۋى؛ پەۋىيەكى لىۋى. (۳) جۈۋەلەمىكە لەپەر كە شىۋىك ھەلدەگەرنىنەۋە يا
 دەمىقات؛ تەكان؛ تاسە. (۴) كەۋت؛ ھەنگەپانەۋە؛ لارۋىنەۋە؛ ۋەرگەرەن.
v.t. (۱) لىۋى كۆرۈن؛ لىۋى كۆرۈنەۋە. (۲) ھەنگەپانەۋە؛ ۋەرگەرەن.
 (۳) دان بە زەۋەدا؛ فەردانە سەر زەۋى؛ خستە بە لادا.
v.t. (۱) كەۋتەن بە لادا؛ خوارۋىنەۋە؛ لارۋىنەۋە.
 (۲) پىچىكەنەۋە (كەشتى). (۳) لىۋىۋىنەۋە.
adj. (۱) گۇشە خوار؛ سوۋچ لار. (۲) لىۋى؛ خوار.
can't (kant, kănt), = **cannot,** نەتۈنەن؛ ناتۋان؛ ناتۋان.
cantabile (kän-tä'bi-lā'), **adj. & adv.** لەسەرخۇ خۇش نەۋا
 (ئاۋان)؛ لە گۇرانی دەچىت.
n. ئاۋانۋىكى لەسەرخۇ خۇش نەۋا؛ مۇسقىيەكى لە گۇرانی چور.
cantalever, cantaliver (kan't'l-ev'ēr, kan't'l-ē'vēr), **n.**
 = **cantilever.**
cantaloupe, cantaloup (kan'tə-lōp'), **n.** كالىكە زەرەدە:
 جۈرە كالىكىكى تۈنكەل زەردى شەمەمىي شىرىنە.
cantankerous (kan-tan'kēr-əs), **adj.** تورۋەتەر؛ شەرەن؛
 تەنگەچىكەنە؛ خەزكەر لە ئاۋارە نانەرە.
cantata (kən-tä'ta, kan-tä'ta), **n.** چىۋىكە بە گۇرانی و مۇسقىقاۋە
 دەۋىرتىت بەپىن خۇنۋاندىن.
cantatrice (kän'tä-trē'che), **n.** ئافەرەتى گۇرانی بىۋى.
 (۱) لىۋىكانى ئۇرۋىگا؛ فېۋىشگى بچوۋكى
 ئۇرۋىگا؛ خانۋوت. (۲) يانەي سەربان (لەناۋ شاردان نەزىك بە ئۇرۋىگا).
 (۳) يانەي لاۋان. (۴) مەتارە. (۵) كەرەسەي چىشت لىۋاننى سەربانەك.
canter (kan'tēr), **n.** نەرمە غارا؛ نەرمە لۇقە.

cant hook

v.l. & v.t.

نەرمە غار كۆرۈن

cant hook,

تەلپىكى ئاسنە موورەدەرى زى پىن مەلدەگىرئىتەرە.

canthus (kan'thəs), n. (pl. canthi). قىچكى چاۋ: قوزىنى چاۋ.

canticle (kan'ti-k'l), n. (۱) سىرودى: گۆرانى. (۲) سىرودى ئاينى.

cantilever (kan't'l-ev'ēr, kan't'l-ē'vēr), n. نىرگە يا

سەرباننىكە سەرنىكى لەسەر دىۋارىك بەندەو سەرەكەى تروشى لەسەر ھىچ،

ۋاتە بە ھەۋارە ھەلۋاسراۋە.

cantilever bridge, پىردى ھەلۋاسراۋە.

cantina (kan-tē'nə), n. مەيخانە: يانەى مەي: كانتىن.

cantle (kan't'l), n. (۱) قاش: پارچە. (۲) قەلبۇزى دۋارەى زىن.

canto (kan'tō), n. (۱) بەند يا بەشنىكى ھۆنراۋەيەكى دىرژ. (۲) [Obs.]: بەستە: گۆرانى.

canton (kan'tən, kan-ton'), n. (۱) ھەرىم (تەبەئىيەتە لە سويسرا):

ناۋچە: كانتون (۲) پارچەيەكى چۈرگۈشەيى كۈنجى سەروى پاستى ئالا،

درووشم، يا قەلغاننىكە

v.t. كۆرۈن بە ئاۋچە ئاۋچەرە: بەشكۆرۈن بە ھەرنەمەرە.

(۲) ھەۋاندنەۋە (لەشكى): دابەشكۆردى ئۆردۈۋە پەسەر مالاۋدا بۇ ھەۋاندەۋە.

cantonment (kan-ton'mənt, kan-tən-mənt, kan-tōn-mənt), n. (۱) ھەۋاندنەۋەى ئۆردۈۋە لە مالاۋدا.

(۲) ئەۋ مالاۋەى ئۆردۈۋە تىنئىدا دەھۋىرئىتەرە.

(۳) ئۆردۈۋەگا: سىكەى سويا.

cantor (kan'tēr, kan'tôr), n. (۱) سەردەستەى سىرودخۇنەرەى

كەلىسە. (۲) سىرودخۇنەرەى كەنىشتە: تەۋرات خۇنەرەى كەنىشتە بە دەنگى

بەرز.

cantus (kan'təs), n. (۱) گۆرانى: ئاۋاز.

(۲) مۇسقىاى ئاينى (خاچ پەرسىتى).

canty (kän'ti), adj. [Scot. & British Dial.]. خۇشرو بەجۇش:

دەلگەرەرە: بە كەيف

canvas (kan'vəs), n. (۱) قوماشى كۈنيۋە چادرو بايەۋان... ھتە:

جانفاس (۲) بايەۋان. (۳) قوماشى ۋىنەكىشى: قوماشى تابلۇ.

(ب) ۋىنە: تابلۇ: نىگار. (۴) چادىرى سىزك: چادىر.

adj. لە قوماشى زىرو نەستۈۋە دىۋوستىكراۋ (ۋەك قوماشى چادرو كۈنيۋە

بايەۋان)

under canvas, (۱) لەژىر چادىردا (ئۆردۈۋە، سىزىك).

(۲) بايەۋانەكەنى كراۋنەتەرە. (۳) بە بايەۋان دەۋرات بەرئەرە.

canvass (kan'vəs), v.t. (۱) باش لىكۈنەرە: بە دۋوردۈرئىزى

باسكۆرۈن: ئى ۋوردۈيۈنەرە. (۲) گەرەن بە ناۋچەيەكدا مال بە مالرو دۋوكان

بە دۋوكانو داۋاى دەنگ بۇ دان كۆرۈن، شت پىن فرۇشتىن يا بەشدارى كۆرۈن لە

(۳) پۇژنامەۋ گۇقاردا. (۴) چادىرى سىزك: چادىر.

(ب) پاورەرگرتنى گشتى.

n. (۱) لىكۈنەرەۋە بە ۋوردى: بە دۋوردۈرئىزى باسكۆرۈن: ئى ۋوردۈيۈنەرە.

(۲) گەرەن بە گەرەكىكداۋ داۋاى دەنگ بۇ دان كۆرۈن، شت پىن فرۇشتىن، يا

بەشدارى كۆرۈن لە پۇژنامەۋ گۇقاردا (ب) پاورەرگرتنى گشتى.

canyon (kan'yən), n. دۆل: شىۋ: چەم

canzonet (kan'zə-net'), n. گۆرانىيەكى كورتو خۇشرو بەجۇش.

cap (kap), n. (۱) كاپ: تەيلە: شىپقە

(۲) كىۋىكە نىشانەى پىشە، پەلەۋپايە، يا پەلەى خۇنئەۋارەىيە:

(a cardinal's ~)

(۲) كىۋىكە، قەباغ، سەر (شۈۋشە، قاپ، قوتۇ، تەنەكە... ھتە): سىرقاپ:

(a knee ~; a bottle ~)

(۴) كەپسولەى باروۋد (چەكى ئاگرىن).

(۵) كەپسولەى كاغەزى چەكى يارى. (۶) تەبەقە كاغەزى دىرژ.

v.t. (۱) كىۋىكە كۆرۈن سەر. (ب) سەرنانەرە (شۈۋشە، قوتۇ، دەفر):

قەباغ نانەرە: سەر قايم كۆرۈن: سەر داخستىن: سەرگرتىن: قەبات كۆرۈن.

(۲) دابۇشتىن: گرتنەرە: (Snow ~ped the hills.)

capeskin

(۳) ھاۋتايى كۆرۈن: باشتىرېۋون لە.

a feather in one's cap, مايەى شانازى: دەسكەۋىتكە يا كارىكە كە

جىنى شانازى بىت بۇ كەسكى.

cap in hand, بە ملگەچى: سەرشۋانە.

cap the climax, لە بەرزتۈرۈن نەنجامىش تىپەرېۋون:

لەۋپەرې سىۋور تىپەرېۋون.

set one's cap for, [Colloq.], خۇ بۇ نانەرە بۇ دىلگىشانى پىۋىك

لەلەيەن ئالەرەتىكەرە بۇ خواستنى يا بۈۋن بە دىلدارى: بەتەمايۋون:

تەلە بۇ نانەرە.

capability (kā'pə-bil'ə-ti), n. (۱) توانا: لىئاۋۋىيە: لە باردا بۈۋن.

ۋوزە (مىشك يا لەش). (۲) تواناى پەرەسەندى بۈۋن: بۇ بەكارھىتان يا

چاكتېۋون شىيان. (۳) (pl.), توانا ۋوزەى شاراۋە يا ھىشتا بەكارنەھىنراۋ.

capable (kā'pə-b'l), adj. (۱) بە توانا: لىئاۋۋىيە: بەكار: دەستىلا:

(۲) [Archaic]: فراۋان: گەرە (شۋىن).

capable of, (۱) لە دەست ھاتن: لە باردا بۈۋن: لە توانادا بۈۋن:

(۲) ۋەشاندنەرە: (He is quite capable of neglecting his duty.)

(۳) بۇھەيۋون: لەۋانەيۋون:

(The situation is capable of improvement.)

capacious (kā'pā'shəs), adj. فراۋان: گەرە (شۋىن): زۆر دەگرتى.

capacitate (kā'pā'shāt'), v.t. (۱) ئامادەكۆرۈن: توانا پىندان:

شىياندن. (۲) ماف پىندان: رىنگە پىندان: شىياندن. (~d to vote).

capacitor (kā'pā'shāt'), n. كۆكەرەۋەى تەۋۋىمى كارەبا (مەكىنەى

نوتۇمبىل).

capacity (kā'pā'shāt'), n. (۱) گرتىن: جىن تىدا بۈۋنەرە: فراۋانى.

(۲) پىر: لەرەندەى كە شۋىننىكە بىگرتى:

(The theater was filled to ~.)

(۳) تواناى فېرېۋون: تواناى مىشك.

(۴) تواناى كۆرۈن: توانا. (۵) شىيان.

(۶) پەلە: ۋەك: لەۋ پەلەۋپايەداۋ بۈۋ دەسەلاتەرە:

(He acts in the ~ of advisor.)

cap and gown, تەپلەۋ ھەبا: بەرگى ئاھەنگى دەرچۈۋە لە زانكۆر

قوتابىخانە.

cap-a-pie (kā'pə-pi'), adv. سەرتاپا: لە تەۋقى سەرەرە تا

كەلمەۋىستى پىن: (He was armed ~.)

caparison (kā'pə-risən), n. (۱) پەختو شەقەبەندە: سەرزىن:

سەرزىنى پاراۋە. (۲) جىلۋەرگى جان: پۇشاك.

v.t. (۱) سەرزىنى جان دان بەسەر نەسپدا.

(۲) جىلۋە لەرېرگرتىن: پاراۋاندەرەۋە بە بەرگى جان.

cape (kāp), n. سەرچىل: پالتۇيەكى بىن قولى نەختىكە دەلبىي ژئانەۋ

پىۋاۋنەيە دەدرىت بەسەر شاندا.

cape (kāp), n. نوۋك يا سەرلۋوتكەى زەۋى دىرژېۋەرەۋە بۇ ئاۋ دەريا.

cape (kāp), n. = capeskin.

caper (kā'pēr), v.t. جۋوتە لىدان بە ئاسمانداۋ يارى كۆرۈن لە خۇشىدا

(ۋەك كارو بەرخو گۈيرەكەۋ جۋانۋوى تىن).

n. (۱) جۋوتە لىدان بە ئاسمانداۋ يارى كۆرۈن لە خۇشىدا (ۋەك كارو بەرخو

جۋانۋو). (۲) كۆرەۋەيەكى گالتەۋگەپى شىتئانەۋ سەير.

(۱) يارىۋ سەماكۆرۈن لە خۇشىدا:

cut a caper (or capers), جۋوتە لىدان بە ئاسمانداۋ يارى كۆرۈن لە خۇشىدا (كار، بەرخ... ھتە).

(۲) شىتى شىتئانەۋ سەير سەير كۆرۈن: گالتەۋگەپ كۆرۈن.

(۱) بىچكىكى دېكاۋىيە.

(۲) (pl.), خۇنچە سەۋزەكەى ئەم پۈۋەكە كە ئەرەندەى دەنگە ئۆكە دەبىتۈ

دەگرتى بە ترشباترە لە چىشت لىئاندا بەكاربىت.

capercaillie (kā'pər-kāl'i), n. بالندەيەكى ئەرۋىپايىيە

نەختىكە لە مرىشك گەرەرەرە.

capeskin (kā'pə'skīn), n. چەرمى بىز (دەگرتى بە دەستكىش)

capias

capias (kā'pi-əs, kap'i-əs), *n.* **فرمانی دادگایی به گرتنی کسبیک.**
capillaceous (kap'ī-l-ā'shəs), *adj.* **وهك موو؛ دهزولیی؛ زۆر باریك.**
capillarity (kap'ī-l-ar'ə-ti), *n.* **كارلیكردن به پاكیشان یا**

پال پیوهنان:

capillary (kap'ī-l-er'ī), *adj.* **(۱) تاله مووی؛ دهزولیی؛ زۆر باریك.**
(۲) تایبەتی به دهزولیی خوین.

n. **(۱) بۆری دهزولیی؛ بۆری تاله مووی (ههروهه پێی دهووتری):**
"capillary tube" (۲) دهزولیی خوین.

capillary attraction (or repulsion), *n.* **پاکیشان یا**
پال پیوهنانی شله به بۆری دهزولیییدار.

capillary tube,
capital (kap'ə-t'l), *adj.* **بۆری دهزولیی.**
(۱) (a ~ offence, crime, etc.) سزاکی کوشتنه:

(ب) ههروهه گهره (سزا)؛ ههلواسین دهگرتنهوه: (~ punishment).

(۲) سهرهکی؛ بنچینهیی؛ زۆر گرنگ؛ یهكهم.

(۳) پایتهخت: (~ a ~ city). (۴) **سهرمایه داری.**

(۵) نایاب؛ یهكهم؛ زۆرباش.

(۶) گهره (تیپ): (~ letters).

n. **(۱) تیپی گهره: وهك: "G" له وشه "God", "K" له وشه "Kurdistan" (دا).** (۲) **پایتهخت؛ شانشین.**

(۳) سهرمایه؛ سامان: (~ The project requires a great deal of ~).

(۴) سامان؛ سهرمایه: (~ Energy and education are his only ~).

(۵) [-C-]. سهرمایه داران؛ چینی سهرمایه دار.

make a capital of, **بۆ سوودی خۆ به کارهێنان؛ سوودێ وەرگرتن؛**
یهكهم هێنان.

capital (kap'ə-t'l), *n.* **تهوقه سهری بازاروی كۆلهكهو پایه.**

capital account, **پاڤورتی دارایی وهزیری دهستگایهکی پیشهسازی**
یا بازرگانی

capital gains, **قازانجی دهسکهوتوو له فروشتنی زهوی و زارو خانوو و**
بۆرسهوه

capital goods, **گهره سهری باره پهیداكهر؛ شتوومهکی بهرهمدار (خانوو،**
گهره سهری خا، مهكینه).

capitalism (kap'ə-t'l-iz'm), *n.* **(۱) سهرمایه داری: رێژای یا**
پژمێکی نابووری به بریتیه له شت هێنانه بهرهم بۆ قازانجی خۆ.

(۲) پژیسی سهرمایه داری.

capitalist (kap'ə-t'l-ist), *n.* **(۱) سهرمایه دار؛ خاوهنی دهستگای**
پیشهسازی و بازرگانی. (۲) لایهنگری پژیسی سهرمایه داری.

(۳) دهوله مهند؛ کسێکی ساماندار.

capitalistic (kap'ə-t'l-is'tik), *adj.* **(۱) تایبەتی به سهرمایه داری و**
سهرمایه داران؛ تایبەتی به پژیسی سهرمایه داری.

(۲) لایهنگری پژیسی سهرمایه داری.

-capitalistically (adv.).

capitalize (kap'ə-t'l-iz), *v.t.* **(۱) کردن به سهرمایه؛ گۆڕینهوه به**
پاره (on ~): به کارهێنان بۆ سوودی خۆ؛ یهكهم هێنان:

(He ~d on his family name.)

(۲) دامهزراندنی دهستگایهکی بازرگانی به سهرمایه ی خۆ؛ پاره دانان بۆ

دامهزراندنی دهستگایهکی بازرگانی.

(۴) به تیپی گهره نووسین (ووشه، پرسته).

(۵) دهستپێکردنی ووشه به تیپی گهره:

(to ~ a word, proper nouns, etc.)

-capitalization (n.).

capital letter, **تیپی گهره (وهك: A, B, F, M).**
capital levy, **باجی سهرمایه.**

capitally (kap'ə-t'l-i), *adv.* **به نایابی؛ زۆر به باشی.**

capital punishment, **لهسێداره دان؛ ههلواسین؛ سزای گهره.**

capsulate

capital ship, **کهشتی جهنگلی سهرهکی**

capital stock, **(۱) سهرمایه ی کۆمپانیایهکی هاوبهش (که ههر بهشه ی**
هی کسبیکه). (۲) نرخ ی سهرجهمی نهم بهشان.

capitate (kap'ə-tāt), *adj.* **(۱) سهر خړو گهره (نیسقان).**

شاخی ههستداری گیانداری بن بربره: (۲) له سهر دهچیت (وهك ههندی گۆ).

capitation (kap'ə-tā'shən), *n.* **(۱) سهرژماردن؛ سهرژمیری.**

(۲) سهرانه.

Capitol (kap'ə-t'l), *n.* **(۱) پهراستگای "جوپیتهر" له پۆما.**

(۲) گردی "کاپیتۆلاین" له پۆما که نهم پهراستگایه ی لهسهره.

(۳) کاپیتۆل: بارهگای کۆنگرێسی نهمهریکی له واشنتۆن؛ کۆشکی کۆنگرێس.

(۴) [-C-], بارهگای پهراهمانی ههریکه له ویلایهتهکانی نهمهریکا.

Capitoline (kap'ə-t'l-in), *n.* **کاپیتۆلاین: یهکێکه له ههرت**
گهرهکه ی پۆمای کۆن.

adj. **(۱) تایبەتی به پهراستگای "جوپیتهر" که لهسهر**
نهم گرده دروستکراوه

capitular (kə-pich'ə-lēr), *adj.* **تایبەتی به لقی کۆمهڵنکی ئایینی.**
n. **(۱) نهندامی لقیکی وهها.**

(۲) کۆمهڵنیک یاسا و پهیرهوی کلێسه؛ کۆمهڵنیک یاسا و پهیرهو.

capitulary (kə-pich'ə-ler'ī), *adj.* **= capitular.**

n. **(۱) نهندامی لقی کۆمهڵنکی ئایینی.**

(۲) کۆمهڵنیک یاسا و پهیرهوی کلێسه؛ کۆمهڵنیک یاسا و پهیرهو.

capitulate (kə-pich'ə-lāt), *v.i.* **(۱) خۆیه دهستهوه دان به مهرج؛**
چەك فرێدان به مهرج؛ خۆیه دهستهوه دان. (۲) وازهێنان؛ دهست ههنگرتن؛
به رههههستی نهکردن.

capitulation (kə-pich'ə-lā'shən), *n.* **(۱) کورتە ی باس.**

(۲) خۆیه دهستهوه دان به مهرج؛ چەك فرێدان؛ وازهێنان.

(۳) بهیاننامه ی خۆیه دهستهوه دان به مهرج؛ پهیمانی خۆیه دهستهوه دان.

capitulum (kə-pich'ə-ləm), *n.* **(۱) (a) سهره نیسقان (که جوگه**
پێکدێنن)؛ گری ئی سهره نیسقان. (ب) سهره خړه که شاخی ههستیاری

ههندیك جانهمر. (۲) گۆلی هینشوویی (وهك هی گۆله میخهك).

capon (kā'pon, kā'pən), *n.* **کهله مێری خهساری دابهسته.**

caporal (kap'ə-ral), *n.* **خۆریکه له تووتن.**

capote (kə-pōt'), *n.* **(۱) قاپوت؛ پالتوی تهپله دار؛ عهبا ی تهپله دار.**

(۲) تهپله ی ژنانه (به شرتی ژنر چهنگه گری دهدرن).

(۳) کلاره یا بۆنیقی نوتمبیل.

capriccio (kə-prē'chi-ō), *n.* **(۱) حولولیتی؛ پارایی.**

(۲) پارچه ناوازیکی چهند نهوا. (۳) گانه وگپ؛ کردهوی شیتانه و سهیر

caprice (kə-prēs'), *n.* **(۱) حولولیتی؛ پارایی؛ ههوهسکاری.**

(۲) پارچه ناوازیکی چهند نهوا.

capricious (kə-prish'əs), *adj.* **حولول؛ پارا؛ ههوهسکار.**

Capricorn (kap'ri-kōrn), *n.* **بورجی گیسک (نەستێرهوانی).**

capriole (kap'ri-ōl), *n.* **(۱) جووته لیدان و ههله زینه وهی نهسپی**
مشتق له جێی خۆیدا. (۲) بازدا؛ ههله زینه وه.

جووته لیدان و ههله زینه وه له جێی خۆدا (نەسپ)؛ ههله زینه وه؛ بازدان. v.i.

capsicum (kap'si-kəm), *n.* **دهلوبهیری توون؛ بهبهر.**

capsize (kap-sīz'), *v.i.* **وههگرهان (بههلم، کهشتی)؛ ههله گرانه وه.**

capstan (kap'stən), *n.* **خولخولنکه ی لهنگهر ههله کردن و قورسایی**
بهههههه وهه (لهسهر کهشتی)؛ چهرخ ی لهنگهر ههله کردن.

capstone (kap'stōn), *n.* **(۱) بهردی لێژی تهوقه سهری دیوار، پایه،**
یا خانوو (که به شیکه له گۆی سه بهانی لێژی بۆ ئاوههه).

(۲) پۆیه؛ لووتکه؛ تهوقه سهر.

capsular (kap'sə-lēr, kap'syoo-lēr), *adj.* **(۱) که یسهو له یی.**

له که یسهو له دهچیت. (۲) له که یسهو له دایه؛ له کيسه دایه.

capsulate (kap'sə-lāt', kap'syoo-lāt'), *adj.* **له که یسهو له دایه.**
له کيسه دایه.

-capsulated (adj.).

capsule (kap's'l, kap'syool), n.

(۱) كېسە: كېف.

(۲) قەباغى شوشە يا بۇرى: سەرى شوشە.

(۳) كەپسۇلە (دەرمان): كېفكى جەلاتىنى بىچوگە خۇراكىگە دەرمانى تېدايە (كە قوت درا دەتوتىمە).

(۴) خانەى داخراو (لە كەشتى ھەيى يا فۇكەدا بۇ دانىشتن).

(۵) كەلو: تونگ (دانەوئە)؛ بەرگ: قاوغ (تۆز، سەزە).

(۶) كېسە: پەردە (توئىكارى). (۷) دەفرى تەك (كىمىياگەرى).

adj.

. (a ~ biography) كورتە: پوختە

captain (kap't'n, kap'tin), n.

(۱) سەركە: پىشەر؛ رابەر.

(۲) كاپتېن (سوپا): سەرلۇق؛ سەرپەل. (ب) كاپتېن (ھىزى دەرپايى).

(ج) كاپتېن (كەشتى): سەركە كەشتى و كەشتى-يەوان. (د) كاپتېن (پۇلىس).

(ھ) سەردەستە (ئاگرىكوئىتەرە): سەرپەل. (و) سەرتىپ (مەزىش).

(ن) سەركار (كارگە، پىشەسازى). (ج) سەرلۇقى ناوچە (جىزب، كۆمەلە).

(۲) سەركەدەيەكى گەورەى سوپا

v.t.

سەركەدەيى كەردن: سەركەمەرىي كەردن: رابەرى كەردن.

captaincy (kap't'n-si, kap'tin-si), n.

پەلى كاپتېن يا سەرپەل.

captainship (kap't'n-ship, kap'tin-ship), n.

(۱) كاپتېنتى.

(۲) سەركەدەيەتى: سەركەدەيەتى: رابەرىتى: رابەرى.

caption (kap'shən), n.

(۱) [Rare] گرتن (بەندىخانە).

(۲) [British] گرتن. (ب) بەلگەنامەى گرتن. (ج) سەرپاسى داوا (داداگا).

(۳) (۱) سەرپاس (ووتار، بەند، لاپەرە). (ب) پوونكەدەمەى ژۇر يا سەر وئەتەك

(گۇقار پۇژنامە). (ج) نووسراوى سەر پەردەى تەلەفۇزىئون سىنەما (فېلىمى

وەرگىزراوى بىيانى).

v.t.

پوونكەدەمەى (وئەنى ناو پۇژنامە و گۇقار) سەرپاس بۇ دانان: نووسىنى

وەرگىزراوى فېلىمى بىيانى لەسەر پەردەى سىنەما و تەلەفۇزىئون.

captious (kap'shəs), adj.

(۱) ھەر بۇ مشت و مەرە (پرسىار، پەلپ).

تېنىشى: فروفۇلاوى: سەر ئى شىوئەنەر: مەبەستى تېكىمەنتى كەسەكەيە

(پرسىار). (۲) خۇش پەختە: ھەر بۇ كەم و كۆرۈى ھەلە گەپار.

captivate (kap'tə-vāt), v.t.

(۱) بە دىل گرتن: دەستەبەسەركەردن:

(She ~d his heart;

He ~d the audience with his eloquence.)

-captivation (n.); captivator (n.).

captive (kap'tiv), n.

(۱) دىل: بەند: دەستەبەسەر.

(۲) دلفۇزىراو: گېزەدە: يەخسىر.

adj.

(۱) دىل كراو: دەستەبەسەر: بەندكراو. (۲) دلفۇزىراو: گېزەدە: يەخسىر.

(۳) ناچارە ھەر دەپن لەرى بىت.

captive audience,

گۇنگرى دىل: كەسەكەى يا تاقەكەى خەك كە ناچارى.

گوى لە قەسەكەرىك بىگن نەگەرچى بە نابدەلىش بىت.

captivity (kap-tiv'ə-ti), n.

دىلى: دەستەبەسەرى

captor (kap'tēr), n.

دىلگەر: داگىركەر: بگر (مۇقى راكردو، شار.

وولات).

capture (kap'chēr), n.

(۱) گرتن بە زۇر يا لەپەر (مۇقى ھەتو).

شار. وولات: داگىركەردن: گرتن: بە دىل گرتن.

(۲) (۱) تالاش: ئىچەر (ب) گىراو: دىل.

v.t.

(۱) بە زۇر يا لەپەر گرتن (مۇقى، شار. وولات): دەستەبەسەركەردن:

داگىركەردن. (۲) بىرەنە (پىشەرگىن).

(۳) راكېشان: سەرنج: (to ~ someone's attention).

(۴) گرتن: گرتن و چەسپاندن: (to ~ a likeness in a painting).

car (kär), n.

(۱) ھۇى ھاتوچۇى پىچكەدار: رەوەرەدار.

(۲) chariot. [Poetic] ياسى ھىلى ئاسنى ناوشار.

(۳) ئوتومبىل (ھەرەھا پىنى دەووترى: "motorcar").

(۴) قەزەھى بابىلكەى كارەپايى.

(۵) خانەى كەرەسە و پائەرو پۇبوارانى بالۇن.

carabao (kä'ra-bä'ō), n.

گامىشى ناوى

carabin, carabine (kar'ə-bin), n. = carbine.

carabineer, carabinier (kar'ə-bə-nēr'), n. =

carbineer.

caracul (kar'ə-kəl), n. = karakul.

carafe (kə-raf', kə-räf'), n.

سوراحى.

caramel (kar'ə-m'l, kar'ə-mel', kär'm'l), n.

سورتارە دەكرتە خوارەمەنىيەو بۇ قام و پەنگ.

(۲) جۇرە نوقولۇكى قاوھىيى ھەرە.

carapace (kar'ə-pās'), n.

قاوغ (كېسەل، قۇژال).

carat (kar'ət), n. Also karat, سەنگى زىپو بەردى بەنرخ:

قېرات. (۲) بېست و چوار يەكى زىپى چاك.

caravan (kar'ə-van'), n.

(۱) كاروان: قەتار.

(۲) كاروانى ئوتومبىل. (۳) پاس: ئوتومبىلى گەورەى سەرگىراو.

(۴) [British] خانووى گونزراو.

caravansary (kar'ə-van'sə-ri), n.

خان: ئوتۇل: كاروان سەرا.

caravanserai (kar'ə-van'sə-rī', kar'ə-van'sə-rā'), n. =

caravansary.

caravel, caravelle (kar'ə-vel'), n.

كەشتىيەكى بابەوانى

خۇرايە.

caraway (kar'ə-wā), n.

ھەرىنج: بەھاراتىكى بۇن تىژو خۇشە

لە توخى پەشكە و شەلىيە دەكرتە نار نان و پەنەرەو.

carbazole (kar'bə-zōl'), n.

كاربەزۇل: دارىشتەيەكى سىپى بلورىيە

ھەندى پەنگ يا خومى ئى دروست دەكرت.

carbine (kär'bin), n.

(۱) تەلەنگىكى لوولە كورتە (سەربازو پۇلىسى

سوارە بەكارى دىنن). (۲) گوللەپىژنىكى سووكە.

carbineer (kär'bə-nēr'), n. Also carbineer,

لە شان.

carbo- (kär'bō, kär'bə), Also carb-

كاربۇھايدرات: برىتىيە لە

ئاوئەتى كاربۇن و ھايدروژىن و ئۇكسىجىن (وەك نىشاستە و شەكى)

carbolated (kär'bə-lā'tid), adj.

ترشەلۇكى كاربۇلىكى تېدايە.

carbolic acid,

ترشەلۇكى كاربولىك: فېنۇل.

carbolyze (kär'bə-līz'), v.t.

(۱) پاكزەردن بە ترشەلۇكى كاربولىك.

(۲) ترشەلۇكى كاربولىك تېكرەن.

carbon (kär'bən), n.

(۱) كاربۇن: خەلووز. (۲) كاغەزى كاربۇن

(۳) وئەنى دەقاودەق (كە بە كاغەزى كاربۇن دەردىت).

(۴) شىش يا پەرەكى كاربۇن (لە پاترى و گلۇپى كەوانەيىدا بەكارىت).

adj.

كاربۇنى يا كاربۇناوى: كاربۇنى تېدايە.

carbonaceous (kär'bə-nā'shəs), adj.

(۱) كاربۇنى تېدايە:

كاربۇناوى. (۲) وەك خەلووز: خەلووزى.

carbonado (kär'bə-nā'dō), n.

پارچەمەك گۇشتى ماسى يا

مىشكى بە چەقۇ ناژنراو و بۇژنراو لە كورەدا.

v.t.

(۱) بە چەقۇ ناژنەمەو بۇژاندن (گۇشتى مىشكە و ماسى).

(۲) [Archaic] ھەلەپىن: قاش كەردن: جىن.

carbonado (kär'bə-nā'dō), n.

ئەلماسى پەش.

(ھەرەھا پىنى دەووترى: "black diamond").

carbonate (kär'bən-it, kär'bə-nāt'), n.

كاربۇنات.

(۱) سووتاندن: كەردن بە كاربۇن.

(۲) دووم ئۇكسىدى كاربۇن تېكرەن (وەك خوارەنەو).

-carbonated (adj.); carbonator (n.).

carbonation (kär'bə-nā'shən), n.

(۱) بوون بە كاربۇن.

(۲) دووم ئۇكسىدى كاربۇن تېكرەن.

carbon copy, Abbreviated cc; C.C.; c.c.,

(۱) وئەنى دەقاودەق. [Colloq.] كەسەكەى كە زۇر لە كەسەكى تر بكات: شتەك كە زۇر لە شتەكى

تر بچت.

carbon dioxide

carbon dioxide,
carbonic (kär-bon'ik), *adj.*

دوهمه نؤكسیدی کاربۆن.

(۱) کاربۆناری

(۲) له کاربۆن دهرهینراو.

ترشه‌لۆکی کاربۆنیک.

carbonic acid,

carbonic acid gas, = carbon dioxide.

carboniferous (kär-bə-nif'er-əs), *adj.*

(۱) کاربۆن یا خهلووژی

تێدایه: کاربۆن یا خهلووژی ئی دهردههینری

(۲) {C-} چه‌رخه خهلووژی یا کاربۆن (مێژووی کۆن).

(۱) چه‌رخه خهلووژی (مێژووی کۆن).

(۲) نه‌و خهلووهری له‌م چه‌رخه‌دا دروست بووه

carbonize (kär'bə-niz'), *v.t.*

(۱) کردن به کاربۆن یا خهلووژ.

(۲) کاربۆن تیکه‌لاکردن کاربۆن لێدان.

-carbonization (*n.*).

carbon monoxide,

یه‌که‌م نؤكسیدی کاربۆن.

carbon paper,

کاغه‌زی کاربۆن (بۆ دهرکردنی وێنه ده‌قاوده‌ق).

carbuncle (kär'buŋ-k'l), *n.*

(۱) گه‌وه‌ری شه‌وچه‌را یا سوور.

(۲) موو (برین)

(۳) دوومه‌ل

carburet (kär'bə-rät', kär'byoo-ret'), *v.t.*

(۱) تیکه‌لاکردن

له‌گه‌ل کاربۆن (۲) هه‌وا یا گاز تیکه‌لاکردن له‌گه‌ل به‌نزین (بۆ سووتاندن).

-carburetion (*n.*).

carburetor, carburettor (kär'bə-rä'tēr, kär'byoo-

ret'ēr), *n.*

کاربۆرتەر (ئوتومبیل): ئامێری تیکه‌لاکردنی هه‌واو به‌نزین بۆ

سووتاندنی له‌مه‌کێه‌دا.

carburiize (kär'bə-riz', kär'byoo-riz'), *v.t.*

کاربۆن تیکه‌لاو -

کردن (ناسن جۆشدان).

-carburation (*n.*).

carcass, carcase (kär'kas), *n.*

(۱) لاشه: لاشه‌ی مردوو یا سه‌ره‌هراو.

(۲) له‌ش: لاشه: ئاده‌میزادی مردوو یا زیندوو (له‌بۆی سووکی یا گالته‌وه).

(۳) قالدۆ: قاپوور: قاووغی به‌تال و بێ که‌ک.

(۴) قاووغ یا جوارچێوه‌ی شکار یا ریزو (که‌شتی، ئوتومبیل، خانوو): لاشه:

قاپوور: قالدۆ (the ~ of an abandoned automobile).

carcinogen (kär-sin'ə-jən, kär'sin-ə-jen'), *n.*

سندان لێده‌ر:

ماده‌ی شێره‌به‌جه‌ پێ که‌یشتن.

carcinogenic (kär-sin'ə-jən'ik, kär'sin-ə-jen'ik), *adj.*

شێره‌به‌جه‌ تووشکه‌ر: شێره‌به‌جه‌ی: سندان لێده‌ر: (a ~ substance).

carcinoma (kär'sə-nō'mə), *n.*

برینی شێره‌به‌جه‌ی: سندان.

carcinomatosis (kär'sə-nō'mə-tō'sis), *n.*

تەنینه‌وه‌ی -

شێره‌به‌جه‌

carcinomatous (kär'sə-nom'ə-təs, kär'sə-nō'mə-təs),

adj.

شێره‌به‌جه‌ی: سندان

card (kärd), *n.*

(۱) کارت (۲) پۆستکارت: (postcard).

(ب) کارت یا کاغه‌زی قوما‌رو یاری.

(ج) کارتی جه‌ژنه‌ پیرۆزه: (a Christmas ~).

(د) کارتی سلاو‌ناردن: (a greeting ~).

(ه) کارتی له‌دایکبوون: (a birthday ~).

(و) کارتی شایه‌ی: (a wedding ~).

(ز) ناسنامه: پێناس: (an identification ~).

(ح) کارتی دیدنه‌ی (که‌ به‌جێ ده‌هێلرێت له‌ شوێنیک نه‌گه‌ر خاوه‌ن ماله‌که‌ له‌

مال نه‌به‌یت (a calling ~).

(۲) به‌رامه‌به‌ک یا پڕوادیکی له‌سه‌ر کارت چاپکراو.

(۳) [Colloq.] که‌سیکی سه‌ره‌نج راکی‌ش (به‌ قسه‌ی قوت و کرده‌وه‌ی سه‌ین).

(۱) کارت پێدان (۲) (۱) خسته‌سه‌ر کارت. (ب) خسته‌سه‌ر کارت بۆ

که‌ته‌لوگ کردن

شێکی به‌ ده‌سته‌وه‌یه‌ یا له‌ژێر

have a card up one's sleeve,

cardiologist

سه‌ره‌دایه‌ به‌ که‌س نا‌ئێ‌ت پیلانی نه‌یشت: به‌ ده‌سته‌وه‌ بۆن.

له‌واته‌یه‌ پووبادات: بۆی هه‌یه‌ بیه‌یت:

(Getting elected was not in the cards for him.)

به‌شترین پێج‌از بۆ ده‌سته‌کو‌تنی شتیک:

به‌شترین ه‌وی به‌ مه‌به‌ست که‌یشتن.

کارامه‌یی نوواندن: زۆر به‌ دانایی و باشی ده‌وری

play one's card well, خۆ بیه‌ین.

ده‌ست خسته‌ پوو:

put (or lay) one's cards on the table, پیلانو مه‌به‌ستی خۆ نا‌شکراکردن.

فلجه‌ی زێر (بۆ له‌ فلجه‌دانی ته‌نراوی تیسکن).

له‌ فلجه‌دانی ته‌نراوی تیسکن.

cardamon, cardamum (kär'də-məm), *n.*

حیل.

cardboard (kär'd'bōrd', kär'd'bōrd'), *n.*

کارتۆن: مقه‌با.

card catalogue, (به‌ ناو و ناوێ‌شانی په‌رتووک و گۆفاری

کتێبخانه‌یه‌ک).

card file, = card catalogue.

cardiac (kär'di-ak'), *adj.*

(۱) تاییه‌تی به‌ دل: دل: (a ~ arrest).

(۲) تاییه‌تی به‌ به‌شی سه‌رووی گه‌ده: تاییه‌تی به‌ شوێنی یه‌یه‌که‌یشتنی

قورگو گه‌ده.

(۱) نه‌خۆشی دل. (۲) دهرمانی دل.

cardialgia (kär'di-al'ji-ə), *n.*

= heartburn.

cardigan (kär'di-gən), *n.*

بلووسی قۆچه‌دار:

فانێله‌ی سه‌ره‌وه‌ی قۆچه‌دار.

cardinal (kär'd'n-əl, kär'di-n'l), *adj.*

(۱) سه‌ره‌کی: بێجینه‌یی:

بناغه‌یی: (a ~ rule of behavior). (۲) سوور: ئال.

(۱) کاردینال: قه‌شه‌ی هه‌ره‌ گه‌وره: سه‌ره‌ک قه‌شه (له‌ ئایینی کاسۆلیکی‌دا).

(۲) ئال: سوور. (۳) پا‌لتۆیه‌کی کورتی سووری ته‌په‌له‌داری ژنانه‌یه

cardinal bird, (۴)

(۵) ژماره‌ی دانه‌ژمێر (یه‌ک، دوو، سه‌وت، چل، هه‌زار ... هتد).

(هه‌روه‌ها پێی ده‌ووتی: "cardinal number").

cardinalate (kär'd'n-əl-āt', kär'di-n'l-āt'), *n.*

په‌روایه‌و.

ده‌سه‌لاتی کاردینال، واته‌ سه‌ره‌ک قه‌شه‌ی کاسۆلیکی.

(۲) له‌نجوومه‌نی کاردیناله‌کان.

cardinal bird, بالنده‌یه‌کی بچو‌وکی سووری ده‌نگ خۆشه (له‌ توخمی

فیسقه‌یه).

cardinal flower, (۱) پوره‌مکیکی نه‌مه‌ریکیه‌ له‌ شوێنی ته‌پو سینه‌ر

یا له‌ ته‌نکا‌وه‌ ده‌پو‌یت. (۲) گۆلی سووری نه‌م پوره‌که.

cardinal number (or numeral), ژماره‌ی دانه‌ژمێر (یه‌ک،

دوو، سه‌ه‌ش، ده‌، بیست، هه‌زار ... هتد).

cardinal points, چوار لا سه‌ره‌کی‌یه‌که‌ی قیبه‌له‌نما: باکوور، باشوور،

پۆژه‌لات و پۆژناو.

cardinalship (kär'd'n-əl-ship', kär'di-n'l-ship'), *n.*

په‌رو

پایه‌و ده‌سه‌لاتی کاردینال، واته‌ سه‌ره‌ک قه‌شه‌ی کاسۆلیک.

cardinal virtues, په‌مووشته‌ چاک‌یه‌ سه‌ره‌کی‌یه‌کان: ژیری،

دادپه‌روه‌ری، خۆرا‌گرتن له‌ کارمه‌ساتدا، میا‌نه‌رو‌ی.

card index, = card catalogue.

cardio- (kär'di-ō, kär'di-ə), *Also cardi-*

دل: تاییه‌تی به‌ دل: (cardiogram, cardiograph).

cardiogram (kär'di-ə-gram'), *n.*

هیلکاری دل: هیلکه‌ لێدانی

دل و گۆفانی پێشان ده‌دات (پزیشکه‌وانی).

cardiograph (kär'di-ə-graf', kär'di-ə-gräf'), *n.*

ئامێری

هیلکاری لێدانی دل و گۆفانی (پزیشکه‌وانی).

-cardiographer (*n.*); **cardiographic** (*adj.*);

cardiography (*n.*).

cardiologist (kär'di-ol'ə-jist), *n.*

پزیشکی دل:

cardiology

- زانای دل و نه‌خوشی‌په‌کافی
cardiology (kär'di-ol'ə-ji), *n.* پزشکی‌کوانی دل زانستی دل و نه‌خوشی‌په‌کافی.
carditis (kär-dī'tis), *n.* هم‌کردنی دل و نه‌خوشی دل.
cards (kärdz), *n.pl.* (۱) یاری کاغذ (کونکن، پریچ... هتد): (۲) یاری کاغذ کردن.
cardsharp (kär'd'shärp), *n.* Also **cardsharpener**, یاری کاغذی.
care (kär), *n.* (۱) خەم‌وخەفتە! سوئ! خەم. (۲) مراق! دلپراوکی. (۳) شرک! هۆی مراق! سەرئێشه! پاک. (۴) ووریایی: (handling with ~). (۵) سەرپرشتی! چاودیری! پاراستن: (in the ~ of a nurse). (۶) ویستن! هم‌کردن. (۷) گوئی پیدان! به گرتن گرتن: (a report prepared with great ~). (۸) گوئی پیدان! به لاوه گرتن بوون! به تنگه‌ههاتن: *v.l.* (I ~.; I don't ~.; Our parents don't ~ if we go swimming.) (۹) ویستن! هم‌کردن: (I don't ~ to answer.). (۱) **care for**, (I care for you.) خوش‌ویستن! هم‌لێکردن: (She doesn't care for oranges.) (۲) هم‌لێکردن (شتومک): (I don't care for that kind of behavior.) (۳) به دل بوون: (I don't care for that kind of behavior.) (۴) چاودیری کردن! ناگاداری کردن! ناگا ئی بوون: (Who will care for you when you get sick?) (in) care of, = c/o, c.o., به هۆی (پۆسته)! له‌پێی: (She gets her mail in care of her parents.) take care of, (۱) چاودیری کردن! ناگاداری کردن! سەرپرشتی کردن. (۲) به‌خێوکردن! پاراستن.
careen (kə-rēn'), *v.t.* (۱) به‌لاداخستنی کەشتی بۆ پاک‌کردنه‌وه یا چاک‌کردن. (۲) پاک‌کردنه‌وه یا چاک‌کردنی کەشتی (پاش به‌لاداخستنی). (۳) به‌لاداخستن! خوارکردنه‌وه. *v.l.* (۱) به‌لاداگه‌وتن (کەشتی بایه‌وانی). (۲) به‌لاره‌وار پۆشینه! به‌ملاو به‌لادا گه‌وتن و به‌خێوایی پۆشینه! له‌تردان! به‌له‌سه‌بوون: (a ~ing carriage, car, etc.). *n.* (۱) به‌لاداگه‌وتن! خواربوونه‌وه. (۲) به‌ملاو به‌لادا گه‌وتن! به‌لاره‌وار و به‌خێوایی پۆشینه.
career (kə-rēr'), *n.* (۱) مه‌یدانی غاره‌زین! مه‌یدانی پێشپه‌رکی. (۲) پێنازی خێرا! پێگه‌ی تێژ. (۳) خێرای! نه‌په‌ری خێرای. (۴) پێنازی ژبانی مرو. (۵) سهرگه‌وتنی مرو. (۶) پێشه! فرمان! کار. *v.l.* (۱) تێ ته‌قاندن! خێرا پاک‌کردن! به‌له‌سه‌بوون. (۲) نه‌په‌ری خێرای! زۆر به‌خێوایی. (۳) نوکهرتی پێشه! گوێدان ته‌نها به. **careerism** (kə-rēr'iz'm), *n.* پێشه‌ی خۆ پێشکه‌وتن.
careerist (kə-rēr'ist), *n.* نوکهری پێشه! کەسێکه‌ که ته‌نها گوئی به پێشه‌کە‌ی خۆی و پێشکه‌وتنی ده‌دات.
carefree (kär'frē), *adj.* بێ‌پاک! بێ خەم! سهرسووک.
careful (kär'fəl), *adj.* (۱) ووریا! ناگادار! هۆشیار! دوربین. (۲) وورد (لێکۆلینه‌وه): (a ~ analysis). (۳) به‌تەنگه‌ههاتوو! به‌دەربه‌ست. (۴) [Archaic]، به‌مراق! غه‌مبار.
carefully (kär'fəl-i), *adv.* (۱) به‌ووریایی! به‌له‌سه‌رخۆیی. (۲) به‌ووردی! زۆر به‌باشی و به‌پێک‌پێکی. (۳) بێ‌پاک! بێ خەم! سهرسووک.
careless (kär'lis), *adj.* (۱) گوئی پێ نه‌ده‌ر! به‌تەنگه‌ههاتوو: (a ~ student).

carking

- (۲) گوئی پێ نه‌ده‌ر! به‌تەنگه‌ههاتوو:
(The brave fire-fighters did their duty ~ of dangers.)
(۱) لامه‌هه‌لا! باش نه‌کراو! به‌ووردی نه‌کراو: (a ~ work).
(۵) (۱) ئی نه‌کۆلراوه! هه‌له‌ق مه‌له‌ق! به‌هه‌له‌ له‌ده‌م ده‌رچوو: (a ~ remark).
(ب) نه‌جانی ئی نه‌کۆلینه‌وه ناووردی‌یه: (a ~ mistake).
careless of, گوئی پێ نه‌ده‌ر (مه‌ترسی)! به‌تەنگه‌ههاتوو:
(We were careless of the dangerous consequences.)
-carelessness (n.).
carelessly (kär'lis-li), *adv.* به‌لامه‌هه‌لایی! به‌پێ گوئی پێدان!
به‌پێ لێکۆلینه‌وه: (Don't do your work ~).
caress (kə-res'), *v.t.* (۱) ده‌ست پیاهێنان (له‌په‌روی خوشه‌ویستی‌په‌وه)! ده‌ست پیاهێنان و ماچ کردن: (to ~ someone's face, hair, etc.). (۲) ده‌له‌وایی کردن! دل پاهێنان به‌مه‌رای و کلکه‌له‌قی.
caresser (kär'it, kär'it), *n.* ده‌ست پیاهێنان و ماچ کردن! ده‌ست پیاهێنان.
caress (kär'it, kär'it), *n.* نیشانه‌ی خسته‌سهر! نیشانه‌یه‌کی گه‌وره‌ی وه‌ک ژماره‌هه‌شته (A) له‌نووسینه‌دا به‌کارده‌یت بۆ شتی زیاده‌خسته‌نیوان یا دانه‌ده‌م.
caretaker (kär'tāk'er), *n.* (۱) چاودیری شوین، شت، یا کەسێکه‌ چاودیری مال و موله‌کی کەسێکه‌ (به‌تایه‌بی که‌ خاوه‌نه‌کی له‌وێ نه‌بێت)! پاسه‌وان. (۲) چاودیر یا به‌رده‌ستی فرمانگه‌ی مێری و شوینی تری وه‌ها! مجموهر. (۳) لێپه‌رساوی سهرده‌ستی (فرمانه‌روایی): (a ~ government).
careworn (kär'wörn', kär'wörn), *adj.* خەم‌داگرتوو!
به‌هنگ زه‌رد و ده‌م‌و‌چاو قووپاو (له‌خه‌فته‌دا)! ته‌پپو: (a ~ face).
carfare (kär'fär), *n.* کرێی پاسی ناوشار! کرێی ئوتومبیل.
cargo (kär'gō), *n.* (pl. cargoes, cargos), (۱) باری کەشتی، فڕۆکه، شمه‌نده‌ره‌ی بار، یا ئوتومبیل. (۲) بار.
carhop (kär'hōp'), *n.* به‌رده‌ستی چێشته‌خانه‌یه‌ک به‌تایه‌بی ناوهره‌ که‌ خواردن ده‌بات بۆ کورپاره‌کان له‌ئوتومبیله‌کانی‌دا.
caribou (kär'ə-bōō), *n.* ناسکه‌کێوی‌یه‌کی شاخ په‌لکداری نه‌مه‌ریکای باکووره‌.
caricature (kär'i-kə-chēr, kär'i-kə-choor'), *n.* (۱) وینه‌ی کاریکاتیری: وینه، نووسین، یا فوواندیک که‌ لاسایی‌یه‌کی بێ نه‌نداره‌ی کەسێکه‌ یا شتی که‌ ده‌کاته‌وه بۆ گالته‌پێکردن یا پێکه‌نین. (۲) هه‌م جۆره‌ هه‌نره‌! هه‌نهری لاسایی کردنه‌وه‌ی کاریکاتیری. (۳) لاسایی کردنه‌وه‌یه‌کی قه‌لب و بێ مانا.
v.l. وینه‌ی کاریکاتیری کردن! لاسایی کردنه‌وه‌ی بێ نه‌نداره‌ به‌ وینه، نووسین، یا فوواندن بۆ گالته‌پێکردن و پێکه‌نین.
caricaturist (kär'i-kə-chēr-ist, kär'i-kə-choor'ist), *n.* هه‌نهرمه‌ندی کاریکاتیر.
caries (kär'ēz, kär'i-ēz'), *n.* ئێسکان و ددان پزین.
carillon (kär'ə-lon', kə-ril'yōn), *n.* (۱) ده‌سته‌یه‌ک زه‌نگی هه‌مه‌ ناوازه‌ به‌ ئۆقوماتیکی ئی ده‌ره‌ژن. (۲) ناوازی ده‌سته‌یه‌ک زه‌نگی وه‌ها لێدانی ده‌سته‌یه‌ک زه‌نگی هه‌مه‌ ناوازه‌.
carillonneur (kär'ə-lə-nūr'), *n.* زه‌نگ لێده‌ر (ووشه‌ی پێشوو بیه‌نه‌).
carina (kə-rī'nə), *n.* ئێسکه‌کۆله‌ی به‌رسنگی بالنده‌! نووی ئێسکه‌کۆله‌! تیغه‌.
carinate (kär'i-nāt'), *adj.* Also **carinated**, ئێسکه‌کۆله‌دار! تیغه‌دار.
cariole, carriole (kär'i-ōl'), *n.* (۱) گالیسکه‌ی بچووی یه‌ک نه‌سه‌پی. (۲) تریشه‌ی سهرگه‌راو! گالیسکه‌ی بار.
cariosity (kär'i-ōs'ə-ti), *n.* پزینی ددان و ئێسکان! کلۆری.
carious (kär'i-ās), *adj.* پزینو (ددان، ئێسکان)! کلۆر.
carking (kär'kin), *adj.* [Archaic or Poetic]، په‌سته‌که‌! ناخۆش! سهرئێشاوی.

carl, carle (kär'l), *n.* (۱) [Archaic] . کشتکارا لادییی .
(۲) [Scot.] . کسینکی کەرتر یا بن ئەزاکەت .
(۳) [Scot.] . کسینکی چیرۆ کەتە . (۴) [Obs.] . کۆیلە .
carline (kär'lin), *n.* [Scot.] . (۱) پیرین . (۲) پیرینینکی ئاشرین .
carling (kär'lin), *n.* . دەستە کەشتی .
carload (kär'lōd'), *n.* . پەر ئوتومبیلکە باری ئوتومبیلکە .
carmagnole (kär'mən-yōl'), *n.* . (۱) بەرگی شۆرشگێرەکانی .
فەرەنسا (۱۷۹۲) کە بریتی بوو لە چاکەتینکی یەخە پان و پانتۆلینکی پەشو
تەپلەیکە سوور . (۲) سەربازینکی شۆرشێ فەرەنسا .
(۳) کارمەنبۆل . سەما و گۆزانییکە بەجۆشی سەردەمی شۆرشێ فەرەنسییە .
carman (kär'mən), *n.* . (۱) شۆفیری پاسی ناوشار .
(۲) (۱) شۆفیر . (ب) لێخوێی عەرەبانی تریشقە؛ عەرەبانچی بار
بارگۆیزەرە (بە گالیسکە یا لۆری) .
carminative (kär-min'ə-tiv, kär'mi-nā'tiv), *adj.* . بایرە
لە سکو پێخۆلە دەرکەر .
n. . دەرمانی باویژەدەرکەر لە سکو پێخۆلەدا .
carmine (kär'min, kär'mīn), *n.* . (۱) رەنگی ئال یا سوور .
(۲) بۆنە یا سوور .
adj. . ئال یا سوور .
carnage (kär'nij), *n.* . (۱) کوشتارینکی زۆر؛ قەلاچۆکردن؛ خوین پشتن .
(۲) لاشە کوژراو .
carnal (kär'n'l), *adj.* . (۱) لەشی؛ تاییبەتی بە لەش و گوشت و هەست .
(۲) ئالۆشی؛ تاییبەتی بە هەستی جوت بوون: (~ desire) .
جوت بوون لەگەڵ؛ چوونە جێ لەگەڵ؛
have carnal knowledge of, گاین
-carnalist (*n.*); **carnally** (*adv.*).
carnal knowledge, جوت بوون؛ گان .
carnality (kär-nal'ə-ti), *n.* . (۱) خۆشی لەش پەرستی؛ ئالۆش .
(۲) جوت بوون؛ گان .
carnassial (kär-nas'ī-əl), *adj.* . تاییبەتی بە ددانێ پێشی کاکیلە؛
تاییبەتی بە پێشی کاکیلە .
n. . ددانێ پێشی کاکیلە .
carnation (kär-nā'shən), *n.* . (۱) (۱) سووری کال؛ پەمیی .
(ب) سووری تۆخ؛ ئال . (۲) گولەمیخە؛ میخە . (۳) پوومکی میخە .
carnauba (kär-nou'ba), *n.* . دارەمیو . درەختیکێ دارخوڕمایی
بەرازلییە میوێ ئێ دەرمەئیریت و دەرکێت بە مۆم .
carnelian (kär-nēl'yən), *n.* *Also* **cornelian**, گەوهەری سوور .
carnival (kär'nə-v'l), *n.* . کەرەنەفال؛ ئامەنگ و زەماوەند .
carnivore (kär'nə-vōr', kär'nə-vōr'), *n.* . (۱) گیانداری .
گوشتخۆر (۲) پوومکی جانەورخۆر .
carnivorous (kär-niv'ə-rəs), *adj.* . گوشتخۆر
carob (kar'əb), *n.* . (۱) خرنوک . (۲) دارخرنوک .
carol (kar'əl), *n.* . گۆزانی کریسمەس: (~ Christmas) .
v.i. . گۆزانی کریسمەس ووتن .
v.t. . گۆزانی پێداوەندان؛ گۆزانی بۆ ووتن .
carom (kar'əm), *n.* & *v.i.* . (۱) لێدانی دوو تۆپ بە یەک جار (بلیارد) .
(۲) لێدان و هەلگەڕانەوی تۆپک (باش ئەوی کە بەر شتێک دەکەوێت) .
carotene (kar'ə-tēn), *n.* *Also* **carrotene**, **carotin**, کارۆتین
ماددەیکە زەردی پرتەقایی یا سوورە لە گێزەر و هەندێ سەوزی تردا هەیە
دەیت بە قیامین (A) . لە لەشدا .
carotid (kə-rot'id), *n.* . شادەماری لامل
adj. . تاییبەتی بە یەکێک لە دوو شادەمارەکی لامل .
carotin (kar'ə-tin), *n.* = **carotene**.
carousal (kə-rouz'əl), *n.* . خواردنەو و زەماوەند .
carouse (kə-rouz'), *v.i.* . خواردنەو و زەماوەند گێژان .

n. . (۱) خواردنەو و زەماوەند .
(۲) [Obs.] . پەرداخێک مەکی کە بە یەک جار هەلبۆقێنێ .
carousel, carrousel (kar'ə-zel', kar'oo-sel'), *n.* . یاری
چەرخی و فەلەکی ئەسب . (۲) غارغارین؛ خۆنواوەند و پێشپێکنی ئەسب سوار .
carp (kärp), *n.* . جۆرە ماسییکە ئاو پووبار و گۆماو .
-carp (kärp), . پاشگرتن بەمانای؛ میو؛ بەر؛ تاییبەتی بە میو .
carpal (kär'p'l), *adj.* . مەچەکی .
n. . ئێسقانی مەچەک .
carpale (kär-pā'li), *n.* = **carpal**.
carpel (kär'p'l), *n.* . ئێرک؛ ئەندامی مینیەکی گول .
carpenter (kär'pən-tēr), *n.* . دارتاش .
v.i. & v.t. . دارتاشی کردن .
carpentry (kär'pən-tri), *n.* . پێشە دارتاشی .
carpet (kär'pit), *n.* . فەرش؛ بەر؛ ژێرمەخەر .
v.t. . فەرش پێدا؛ پاختن؛ داپۆشین:
(to ~ a room, the stairs, etc.; ~ed with flowers)
(۱) لایێ دەرکۆلێنەو . (۲) خەریکە سەرزەنش بکێت .
on the carpet, گردن بە ژێرمەخەر؛ شارەنەو .
sweep under the carpet, جەواڵ؛ خەرا؛ گونە .
carpetbag (kär'pit-bag'), *n.* . (۱) جەواڵ بە شان .
carpetbagger (kär'pit-bag'ēr), *n.* . ئەمەریکییکە ناوچەکانی باکوور کە دواي شەری براکوژی ئەمریکا (۱۸۶۱-
۱۸۶۵) گواستییەو بۆ ناوچەکانی باشوور بە هیواي دەولەمەند بوون (لەپووی
سووکێیەو دەووتێت چونکە ئەم کسانە هەموو سامانەکیان هەر پر بە
جەواڵیک بوو پێش ئەوی بگۆزێنەو) . (۲) کسینکی هەلبەرست
(۳) ئەندامیکە پەرلەمانی ئینگلیزی کە نوێنەری ناوچەیکە خۆی تێیدا ئاژی
یا تازە گواستووەتیەو بۆ ئەو ناوچە تەنها بۆ ئەوی بێت بە نوێنەری .
carpeting (kär'pit-ing), *n.* . (۱) فەرش؛ بەر؛ ژێرمەخەر .
(۲) کەرەسە فەرشی بەر دوووستکردن (خوری، دەزۆ، چنراو) .
carpet knight, سوارچاکی دیووخان؛ سوارچاکی بەر ناگەر؛ سەربازیک
یا سوارچاکیکە کە نەچووبێتە جەنگەر .
carpet sweeper, گسکی کارەبایی .
carpetweed (kär'pit-wēd'), *n.* . گیایەکی نەرمە وەک فەرش .
carping (kär'pin), *adj.* . بەرەختە؛ هەمیشە کەم و کوویری دۆزەرەو .
carpo- (kär'pō, kär'pə), . پێشگرتن بەمانای؛ میو؛ تۆ .
carpology (kär-pol'ə-ji), *n.* . میووناسی؛ زانستی میو و تۆ .
carpophagous (kär-pof'ə-gəs), *adj.* . میوخور .
carport (kär'pōrt', kär'pōrt'), *n.* . سیوانی ئوتومبیل (بەتەنیش
مالهه)؛ شوێنی سەرگراوی ئوتومبیل وەستاندن .
carpus (kär'pəs), *n.* . (۱) مەچەک . (۲) ئێسقانی مەچەک .
carrack, carack (kar'ək), *n.* . کەشتییکە بایوانی گەرمیە
(بۆ جەنگ و بازرگانیش بەکاریدێت) .
carrageen, carragheen (kar'ə-gēn'), *n.* . گیای ئاوی؛
قەوزە ئێرلەندی .
carrel, carrell (kar'əl), *n.* . ژووچەک، قەفەز، یا خانەچەکی
خوێندنەو لە کتێبخانەدا .
carriage (kar'ij), *n.* . (۱) گواستەو؛ هەلگرتن . (۲) کرێ (گواستەو) .
(۳) جێبەجێکردن؛ بەرێوەبردن . (۴) رەوت؛ شێوەی بەرێوە بۆیشتن، وەستان .
یا سەر پەرگرتن . (۵) پەرەوشت؛ پەفتار؛ هەلسان و دانیشتن .
(۶) گالیسکە؛ عەرەبانی . (۷) [British] . فارگۆنی شەمەندەفەر .
(۸) چوارچێوەیکە پەرەووەدارە بۆ شتی قورس لەسەر دانان: (~ a gun) .
(۹) بەشی بێزک و هەلگری ئامێرک: (~ the ~ of a typewriter) .
carriage dog, = **Dalmatian**.
carriage trade, کرێار یا مەمبیلی دەولەمەندی چێشخانە و سێتەما
(کە بە گالیسکە تاییبەتی خۆیان دەچوون) .
carrick bend, جۆرە کرێیکە (بۆ پێکەو بەستنی دوو پەت) .

carrier (kar'i-ēr), *n.* (۱) پۇستەچى: ھەلگەر (a mail ~). (۲) كۆمپانىي گواستىنمە (۳) پەيامبەر. (ب) كۆلەش: بارىر: ھەمال (۴) كۆتۈرى پەيامبەر (۵) مىكروپ ھەلگەر يا گەيەنەر (مىزۇ يا گياندار بەتايىبەتى كە خۇي نەخۇشەيەكە نەگىرەت). (۶) دەفر يا رېئازى گواستىنمە. (۷) شەپۇلى گۈيزەرە (رادىق). (۸) فېرۇكەھەلگەر: (aircraft ~). (۹) ماددەى بىزىنەر يا ھەلگەر (كە ماددەيەكى لە ئارتىنەيەكەرە پىن دەگۈيزىنەمە بۇ ئارتىنەيەكى تى: كىمىيا) كۆتۈرى پەيامبەر.

carrier pigeon,

carriole (kar'i-ōl', kar'i-ōl'), *n.* = cariole.

carriion (kar'i-ən), *n.*

adj. (۱) تايىمەنى بە لاشەى بۈگەن. (۲) لاشەى بۈگەنمۇر.

(۳) بۈگەن: بۈگەن كىرەو

carriion crow, قەلەپەشكەى لاشەى بۈگەن خۇر.

carrom (kar'om), *n.* & *v.i.* = carom.

carrot (kar'at), *n.*

گىزىم.

carroty (kar'at-i), *adj.* (۱) ھەنگ گىزەرى: پرتەقالى: (hair ~). (۲) قۇسورى پرتەقالى: سەرسور.

carrousel (kar'ə-zel', kar'oo-sel'), *n.* = carousel.

carry (kar'i), *v.t.* (۱) گواستىنمە: ھەلگەرت:

(~ a package, the mail, etc.)

(۲) بىردىن: گواستىنمە: گەياندن:

(That pipe ~ies water.) (۳) پال پىنەھان: ھاندان: ۋالىگەرت:

(His interests ~ied him into the study of history.)

(The air ~ies sounds.) (۴) ھەلگەرت: بىردىن:

(۵) بە دەستەمە گەرتن (كۆكردەنە، ژماردىن): سەرجەم گواستىنمە بۇ شەقلى يا

لاپەرەيەكى تى (دەفترگەرى).

(~ a fence over a certain distance) (۶) دىرژىكردەنە: دانە دەم:

(۷) گەرتن (قەلە): داگىرگەرتن.

(to ~ a region in an election) (۸) بىردىنە: ھەلگەرتىن، شىتەمى:

(۹) پاكىشان: گۈيگەرتن: كارتىگەرتن:

(۱۰) [Archaic]. ھاۋدەمى كەرتن: لەگەن چوون:

(She is ~ing a child in her arms.) (۱۱) ھەلگەرتن:

(The job ~ies a big responsibility.) (۱۲) ھەلگەرتن (تەرك):

(۱۳) سەكپىيەن بە.

(His statement ~ies conviction.) (۱۴) لەگەلدا بىون:

(He ~ies a watch.) (۱۵) پىن بىون:

(۱۶) رەۋىتى جوان كەرتن: جوان چوون بەرئەۋە سەر پاكەرتن:

(The horse ~ies himself well.)

(How does she ~ herself?) (۱۷) رەۋىشت نىۋاندن: رەفكارگەرتن:

(۱۸) ھەبىون:

(The shop ~ies all kinds of fruits and vegetables.)

(۱۹) (۱) بەخىۋىكەرتن: ھىنانە بەرەم. (ب) بەرگەرتن (مىۋە).

(۲۰) شوۋىن پىن ھەلگەرتن: شوۋىن بۇن كەرتن (پاۋ).

(I can ~ a tune very well.) (۲۱) ۋوتن (گۇۋاشى، ئاۋان):

(۱) گەياندن: ھەلگەرتن: بىردىن.

v.i. (۲) گەيشتىن: بىرگەرتن: مەۋدا ھەبىون:

(That shot ~ied to the next hill.)

(۳) سەر پاكەرتن بە شىۋەيەكى تايىمەنى (ئەسپ): رەۋىتىكى تايىمەنى ھەبىون.

n. (۱) مەۋدا (گۈللە، تۇيى گۈللە): ماۋەى بىرگەرتن.

(۲) بەلەم يا مار گواستىنمە بەسەر زەۋىدا لەنىۋان دىۋ پۇبار يا دەرياجەدا.

(۳) ھەلگەرتن: بىردىن: گواستىنمە.

carry away, پامالى بە جۇش ۋىخۇش: خۇ لەيىرەندەۋە:

جۇش ۋىخۇش تىخىستىن شىتە كەرتن: لە تام كەرتە دەمەۋە:

(Don't get carried away.; carried away by desire)

carry forward, (۱) پال پىنەھان بۇ پىنەھەم بەرەۋە پىنەھەم بىردىن:

(carry forward the program)

(۲) گواستىنمەى سەرجەمى ھەسەپك بۇ شەقلى يا لاپەرەيەكى تى (دەفترگەرى).

carry off, (The disease carried off thousands.) (۱) كوشتىن:

(۲) بىردىنە (خەلات).

(۳) بە جوانى ۋ باشى ۋ پىكەرتىكى چارەسەرگەرتن. (۴) پەلاندن.

(۵) شان دانە بىرە دەمەرتن بە ئازايانە (ناخۇشى).

carry on, (carry on the affairs of state) (۱) كەرتن: بەرئەۋەبىردىن:

(۲) خەۋەك بىون: بەشداربىون: (carry on a love affair).

(۳) بەرەۋەم بىون لەسەر: (to carry on in the face of disaster).

(۴) [Colloq.], پەۋۋىشتى مەندالانە، شىتەنە، يا بەرەلەيانە نىۋاندن.

carry out, (۱) خىستەنگەرى: كارتىگەرتن: كەرتن: (carry out a plan).

(۲) پەپەمەى كەرتن: لەسەر پۇيشتىن: (carry out orders).

(۳) ھىنانەدى: تەۋاۋىكەرتن: جىبەجىگەرتن.

(۱) سەرجەم گواستىنمە بۇ شەقلى يا لاپەرەى تى (دەفترگەرى).

(۲) نىۋاخستىن.

(۳) ھىشتەنە بۇ كاتىكى تى: ھەلگەرتن بۇ كاتىكى تى (گەلگەرتن):

(carry over a problem until the next meeting.)

carry the day, (He carried the day.) (۱) سەركەرتن: بىردىنە:

carry through, (۱) ھىنانەدى: تەۋاۋىكەرتن: جىبەجىگەرتن.

(۲) خۇپاگەرتن: يارمەتىدان بۇ دەمەرتن:

(Patience carried him through the ordeal.)

carryall (kar'i-ōl'), *n.* (۱) گالىسكەيەكى سوۋكى يەك ئەسپى:

سەرگىراۋە (شۋىنى چەند كەسكىنى تىدا دەپىتەۋە).

(۲) ئوتۇمبىلىكە پىشتەكەى دىۋ كورسى دىرژى تىدايە لە بارى دىرژى.

carryall (kar'i-ōl'), *n.* كىسە يا زەمىلەيەكى گەرە: چانقا.

carrying charge, ئازانچى ئەر قەرزەى ماۋەتەۋە.

carrying-on (kar'i-īnz-on'), *n. pl.* [Colloq.], چاۋبازى:

بەرەلەيى: پەۋۋىشتى مەندالانە ۋ ئاشرىنانە.

carry-over (kar'i-ō-vēr), *n.* (۱) سەرجەمى ژمارەى گۈيزەرە بۇ:

شەقلى يا لاپەرەيەكى تى (دەفترگەرتن).

(۲) پاشماۋە: شىتەك كە لە پاپىرەۋەۋە مابىتەۋە:

(It is a ~ from the past.)

(۳) شىتى ھەلگەرە بۇ داپۇزدا پاشماۋە.

car-sick (kär'sik'), *adj.* گىزىكى ئوتۇمبىل.

cart (kärt), *n.* (۱) گالىسكەى بار: ھەرەبانەى شت گواستىنمە.

(۲) ھەرەبانەى دەستى شت گواستىنمە.

v.t. & v.i. گواستىنمە يا بىردىن بە ھەرەبانەى بار: بەكىش كەرتن.

put the cart before the horse, كەرتنى كارتك بە پىنچەۋەۋە:

نەكەرتنى شت لە جىنى خۇيدا.

cartage (kär'tij), *n.* (۱) گواستىنمە (بە گالىسكە).

(۲) كىزى گواستىنمەى شت.

carte (kärt), *n.* (۱) كاغەزى يارى.

(ب) (pl.), يارى كاغەز. (۲) [Archaic], chart.

carte blanche, دەسەلەتى بىن سىۋور: دەسەلەتى تەۋاۋ:

(The director has a ~ to do what he wants.)

cartel (kär-tel', kär't'l'), *n.* (۱) مەيدانخاۋى نىۋسراۋ (شىرىبازى).

(۲) پەيمانى نىۋان دىۋ ۋىلاتى جەنگاۋە (بۇ ئالگۈۋەرتنى دەستىسەران).

(۳) كارتىل: يەككىتى دەستگا پىشەسازى، بەرەمەتەرى، يا بازىگەنىيەكان

(بۇ كەمكەردەۋەى بەرەمەكانى ئاۋبازى). (۴) [C-], بەرەى پامىيارى.

cart horse, بارگىر: ئەسپى ھەرەبانە: ئەسپى بار.

cartilage (kär't'l-ij), *n.* كىرگاگە.

cartilaginous (kär't'l-aj'ə-nəs), *adj.* كىرگاگەيى.

cartload (kär'tlöd'), *n.* (۱) پىر ھەرەبانەيەكى بار.

(۲) [Colloq.], زۇر: كەلىك.

cartogram (kär'tə-gram'), *n.* نەخشە (جۇگرافىيا).

cartographer

cartographer (kär-tog'ra-fēr), *n.* نەخشەكەش (جوگرافيا)
cartography (kär-tog'ra-fi), *n.* نەخشەكەش: نەخشەكارى
carton (kär't'n), *n.* (۱) سنووقى مەبە: كارتون.
 (۲) پىر سنووقىنى مەبە.

(۳) (۱) نىشان. (ب) گوللەي نىشان شىكىن.
cartoon (kär-tōōn'), *n.* (۱) وىنەي كاريكاتىرى: وىنەي لاقرتى يا
 گالئەوگەپى (لە پۇژنامە و گوڧاردا): كارتون. (۲) نەخشەي پىشەكى.
comic strip (۲) .

وينەي كاريكاتىرى كىردن: دەرپىنى چىزۇكىك بە وىنەي لاقرتى و
v.t. & v.i. گالئەوگەپى.

-cartoonist (*n.*).

cartouche, **cartouch** (kär-tōōsh'), *n.* (۱) نەخشىكى جوان
 (خانوسازى) (۲) ئەلقەيمەكى ھىلگەپى يا لاكىشەيىچە لەسەر پەيكەرى
 فەرەنەكاسى مىسرى كۆن ئار و ئاوتىشانى لەسەر دەنوسرا.

(۳) قەوانى تەقەمەنى (فېشەكەشەتە، دەمەرقاچان).
 (۴) (۱) گوللە: فېشەك: قەپاغى گوللە. (ب) قەپاغى فېلم: لولەي فېلم.
cartridge (kär'trij), *n.* (۱) گوللە: فېشەك (ب) قەوانى گوللە
 (۲) قەپاغى فېلمى كامېرا: لولەي فېلم
 (۳) كىڧى دەزى (سنووقى قەوان و گۇرانى).
 فېشەك لەع.
 شانە گوللە.

cartridge belt,
cartridge clip,
caruncle (kar'ən-k'l, kə-run'k'l), *n.* (۱) پۇپنە مەرىشك و
 كەلەشەن (۲) ئاوساى قىنگى دانەوئە

carve (kärv), *v.t.* (۱) داتاشى (پەيكەرى).
 (۲) ھەلگەندىن (ئاو و نەخش لەسەر دان): (*He ~d his name on wood.*)
 (۳) بەدەستەننەن بە زىرەكى و ھەلگەندىن: بۇ خۇ دروستكردن:
 (*He ~d a career for himself.*)

(۴) (۱) قاش كىردن: بىرىن (گۆشت): لەتكرىن: (*~ the meat*)
 (ب) (*~ up*), دابەشكرىن: پارچەپارچە كىردن: بەشكرىن:
 (*to ~ up a country, an estate, a piece of land*)

(۱) داتاشى (پەيكەرى) (۲) گۆشت بىرىن يا لەتكرىن
v.t.
carven (kär'vən), *archaic past participle of carve.*
adj. [Archaic or Poetic]. (۲) داتاشراو
carver (kär'vēr), *n.* (۱) گۆشت لەتكر: گۆشتپىر.

(۲) پەيكەرتاش: (۳) چەقۇي گۆشت: كىرد.
 (۱) پەيكەرتاشى: داتاشىن.
carving (kär'vin), *n.* (۲) پەيكەرى: نەخش: نەخشى ھەلگەنراو.

carving fork,
carving knife,
caryatid (kar'ī-at'id), *n.* چەقۇي گۆشت لەتكرىن: كىرد.
 پايمەيكە لە شىۋەي ئافرەتدا (خانوسازى).
caryopsis (kar'ī-op'sis), *n.* دانەوئەي يەك دەنگى (گەنم، چى).
casaba, **cassaba** (kə-sä'bə), *n.* كالەككى تونىكل زەردى شىرىنە.
 (*"casaba melon"*)
cascade (kas-kād'), *n.* (۱) تاقىگەي بچووك: رىزە تاقىگەي بچووك:
 دانەيكە لەم رىزە تاقىگەي. (۲) شتىك كە بەخۇپ بىتتە خوارمە: يەككى لە رىزە
 شتىك كە لەپرو بە لىژى بىتتە خوارمە (پرىشك، پەردە).

بەخۇپ ھاتتەخوارمە بەبىن وەستان.
v.t. & v.i.
cascara (kas-kār'ə), *n.* (۱) جۈرە درمختىكە تونىكلەكى دەكرىن
 بە درمەنى خەم پەرىنى و پەوانى. (۲) *cascara sagrada*.
cascara buckthorn, - **cascara**.
cascara sagrada, "كاسكارا"،
 تونىكلى وشك كراۋەي دار يا دەۋەنى "كاسكارا"،
 يە كە درمەنى خەم پەرىنى و پەوانى ئى دەگىرتى.

(۱) توش بوز (نەخشى): (*a ~ of measles*)
case (kās), *n.* (۲) نەخشى. (۳) بارى مەسەلەيك: مەسەلە: (*State the ~ briefly.*)
 (۴) داۋا: داداگا: داۋاكارى:

cashbook

(*The ~ for the defendant was presented by his lawyer.*)

(۵) بەلگەي پىن سەلمەنەر: (*He has no ~; You have a strong ~.*)
 (۶) داۋامەكى لىكۇلراۋەي راپوردو (داداگا).

(۷) نەۋەي گىروگىرتاۋى: (*This child is a difficult ~.*)

(۸) [Slang] كەسكى سەر: (*He's a ~!*)

(۹) شىۋەي ئاۋ و جىناۋ ئاۋەلئەو (پىژمان).

بە ووردى ئى ووردىۋەنەۋە ھەلسەنگاندن:

v.t. [Slang].
 (*He ~d the house before robbing it.*)

ھەرچۇنىك بىت.

لەگەر! ئەگەر ھاتتو.

لەگەر راپوردو ئەگەر واپورىدا.

بە ھىچ جۇرىك: ھەرگىز.

بەلگە بۇ ھىئانەرە.

بەلگە بۇ راي خۇ ھىئانەرە!

بە بەلگەرە ھەلۋىستى خۇ پورونكرىنەرە.

case (kās), *n.* (۱) سنووق: دەفر: كىڧ: تورمەك: بەرگ: قوتور: جانتا.

(۲) قاۋغى شوۋشىمى: شوۋشە: (*a watch ~*)

(۳) پىر سنووقىك: سنووقىك: (*a ~ of beer*)

(۴) جۈوت: دەستە: (*a ~ of pistols*)

(۵) (۱) چوارچىۋە (پەنجەرە، دەرگا). (ب) جامخانە.

(۶) خانەي تىپى چاپئوس: (*upper ~; lower ~*)

v.t. (۱) خىستە سنووقمە: كىردنە دەفرمە: كىردنە تورمەك يا كىسەۋە.

(۲) بەرگ تىگىرتن: دەمرگىرتن: داپوشىن. (۳) رەنگ كىردن (شوۋشە).

caseate (kā'si-āt'), *v.t.* بوز بە پەنەر.

caseation (kā'si-ā'shən), *n.* (۱) بوز بە پەنەر.

(۲) پوركانەرە ۋەئاسانى ھەلپىران و ۋەك پەنەرى وشك لىھاتنى رىشائى لەش.

caseharden (kā'shār'd'n), *v.t.* (۱) سەخت كىردى دىۋى دەرۋەي

ئاسىن و پۇلا. (۲) ھەست كوشتن: دل مراندن.

case history,
 نەخشى و ئىئانى كۆمەلەيتى.

case knife, (۱) چەقۇي كىلدار. (۲) چەقۇي سەرمىزى ناخوارىن

case law, ياساى لەسەر راپوردو داتراو.

casemate (kā'smāt'), *n.* ئورۇچكى گوللەرە كە كورنى تىندايە بۇ

تەلەنگ لىۋە تەقاندن (قەلا، كەشتى جەنگى).

casement (kā'smənt), *n.* (۱) پەنجەرەيمەكى دىۋالەيە كە ۋەك دەرگا

بۇ دەرۋە دەكرىنەرە. (۲) قەپاغ: بەرگ: كىڧ: قاۋغ.

caseous (kā'si-əs), *adj.* پەنەرى! ۋەك پەنەر.

casern, **caserne** (kə-zūrn'), *n.* ئۇردىۋىگا.

case shot, (۱) قەپاغى ساچمە. (۲) ساچمە.

case system, فېرگىردنى قوتايىنى دانىشگاي ياسا لەرەي لىكۇلەنەرەي

داۋارە لەبرى پەرتووك.

case study, لىكۇلەنەرەي راپوردو و ئىئانەمەي كەسكى يا تاقىمىكى

نەۋەنى بۇ مەبەستى پىزىشكى و دەرۋەنى و كۆمەلەيتى.

casework (kā'swūrk'), *n.* لىكۇلەنەرەي ئىئانەمە: لىكۇلەنەرەي

راپوردو و دەرۋەرى كەسكى نەگىنچا و خىزانەكەي بۇ چارەسەرى نەم

نەخشىيە كۆمەلەيتىيە.

cash (kash), *n.* پارە: پارەي رەق: پارەي دەستى: دراۋ.

v.t. چەك گۆزىنەرە: (*I ~ed a check at the bank.*)

adj. بە پارەي رەق: بە پارەي دەستى نەك بە چەك: (*a ~ sale*)

(۱) گۆزىنەرە بە پارە: فەزشتن و پارەكەي خىستە گىرغانەرە (پارە-
cash in,
 بازى). (۲) [Slang] مردن.

cash in on, (۱) سود ئى وەرگىرتن.

(۲) بەكەك ھىئان بۇ سودى خۇ: بەكارھىئان بۇ قازانچى خۇ:

(*He cashed in on his friendship with the prince.*)

cashbook (kash'book'), *n.* دەفترى پارەي دەستى (كە داھات و

خهرجی پاره‌ی پره‌ی بازنگانی‌یه‌کی تیندا تۆمار ده‌کړت.

cashew (kash'ōō, ka-shōō'), *n.* (۱) داری کاشو: دره‌ختیکی

همیشه سموره‌گوینزی "کاشو" ده‌گړت. (۲) کاشو: پهره‌دارنکی وهک

گوینزی دوو فلیقانه‌ی شپوه‌گوړچیلایی بۆرکاره‌نموده‌ی ده‌نکه‌بادمه‌یک

گهره‌تره به ووشک کراوه‌یی و به کالی یا به برژاوی و سوترکراوی ده‌خوریت.

cashier (ka-shēr'), *n.* ده‌غیله‌چی

cashier (ka-shēr'), *v.t.* (۱) له نیش دهرکړدن (به‌تایبعتی بۆ سزادان)؛

له‌سهر کار لا‌بردن (۲) فریندان؛ نه‌ویستن.

cashier's check, چه‌کیکه که بانق له‌سهر خزی ده‌ینوسیت.

cashmere (kash'mêr), *n.* Also **kashmir**, (۱) مهره‌ی کشمیر

(۲) شالی کشمیر؛ جزوه‌قوماشیکې خوری نهره. (۳) ده‌ستمانی کشمیری.

cash on delivery, [Abbr. C.O.D.; c.o.d.], پارمه‌کی یا نرخه‌کی.

له‌کاتی وهرگړتندا دهریت (شقیق که ده‌نیزیتته مالوره بۆ کرپاره‌کی).

cash register, ده‌غیله.

casing (käs'ing), *n.* (۱) بهرگ تیگرتن؛ دهرگرتن.

(۲) (۱) بهرگ؛ کیف؛ توره‌که. (ب) پجوله‌ی پاکراوه‌ی نازهل (که وهک توره‌که

به‌کار‌دیت)؛ (۳) لاستیکې دهرموی پینچه‌کی نوتومبیل.

(۴) چوارچنوه‌ی په‌نجره‌و دهرگا.

casino (kə-sē'nō), *n.* (۱) خانوچکې هارینه‌مه‌وار.

(۲) قومارخانه؛ یانه‌ی قوماړو سه‌ماو نوادند.

(۳) **cassino**.

cask (kask, käsk), *n.* (۱) بهرمیلی شلمه‌منی؛ بهرمیل.

(۲) پړ بهرمیلک؛ بهرمیلک.

casket (kas'kit, käs'kit), *n.* (۱) سنووقې پجکوله‌ی خشل و شتی تری.

بهرخ. (۲) داره‌مه‌یت.

casque (kask), *n.* = **helmet**.

cassaba (kə-sä'bə), *n.* = **casaba**.

cassation (ka-sä'shən), *n.* به‌تال کړدنوه (برپاری دادگا،

هملېژدن ... همد).

casserole (kas'ə-rōl'), *n.* (۱) دفری شپوشه یا گلینې چیشتن لیتان.

له فرېندا (۲) چیشتنکی لیتراو له دهرنکی وه‌هادا.

(۳) دهرنکی ده‌سکداری قووله بۆ شت گهرم کړدن (کیمیاگهری).

cassette (kə-set'), *n.* کاسیت: (۱) قوتووی شریتی موسیقار فیل.

(ب) شریته‌که خزی

cassimere (kas'ə-mêr'), *n.* قوماشیکې خوری تنه‌که

cassino (kə-sē'nō), *n.* جزوه‌باری‌یه‌کی کاغزه.

cassock (kas'ək), *n.* (۱) جبهی قمشه (۲) قمشیمی؛ پله‌وپایه‌ی قمشه.

(۳) قمشه

cassowary (kas'ə-wer'ī), *n.* بالنده‌یکه له توخمی ووشترمه‌ل

به‌لام بجووکتره.

cast (kast, käst), *v.t.* (۱) هارویشتن؛ هملدان؛ تیگرتن؛ فریندان؛

(~ a stone)

(۲) دان؛ ده‌نگدان (هملېژدن): (I will ~ my vote for him.)

(۳) (۱) خستنه‌سهر (پووناکي)؛ لیدان؛ ناراسته‌کړدن؛

(This evidence may ~ some light on the crime.)

(ب) سه‌یرکړدن؛ چاو خستنه‌سهر؛

(۴) هملدان؛ هارویشتن (تۆپ، قولایی ماسی، له‌نگم). (۵) هملدان (زاری تاوله).

(۶) بهر فریندان (گیاندار، نافرته)؛ به‌راویته‌بیون.

(۷) کاژ فریندان؛ تویک فریندان؛ داکه‌ندن: (The snake ~s its skin.)

(۸) به زه‌ویدا دان (ژورانبازی)؛ (۹) ژماردن؛ لیکدانه‌وه (نژماو و پهره‌وای دهریا،

به‌خت له‌ری‌ی نه‌ستیزه‌وای‌یه‌وه). (۱۰) پیکختن؛ پیک‌ویپک کړدن.

(۱۱) دارېشتن؛ له‌قالیدان.

(۱۲) نه‌کتره هملېژدن (شانوگهری و فیل): (to ~ a person in a role)

(۱۳) خواروخنج کړدن؛ قویاندن.

v.t. (۱) زار هملدان (باری تاوله). (۲) هملدان (قولایی ماسی)؛ هارویشتن.

(۲) پشانموه. (۴) وهرگړتیا؛ خواروخنج کړدن؛ قویاندن.

(۵) لیکدانه‌وه (نژماو و پهره‌وای دهریا، به‌خت له‌ری‌ی نه‌ستیزه‌وای‌یه‌وه).

(۶) گۆتره‌کاری کړدن؛ پهل لیدان؛ وادانان.

(۷) نه‌خشمه‌دانان؛ بیرلیک‌دنه‌وه.

(۱) هارویشتن؛ هملدان؛ فریندان. (۲) (۱) زار هملدان؛ مؤره هملدان.

(ب) خالی مؤره‌ی هملدراو. (۳) به‌خت؛ به‌خت‌مهری؛ به‌هات.

(۴) سه‌یرکړدن. (۵) هملدانیکې قولایی ماسی.

(۶) به زه‌ویدا دان (ژورانبازی). (۷) لیکدانه‌وه؛ ژماردن.

(۸) نمونه‌یه‌کی بیرپا یا توانای کمسیک.

(۹) شتیکی هملدراو (ددانی سهر قولایی ماسی).

(۱۰) شتیکی له‌لش فریندراو (پیسایی، پشانموه). (۱۱) دارېشته؛ قالب.

(۱۲) فیسکه‌بند؛ گچې گرتنه‌وی نیسکانی شکار.

(۱۳) ده‌سته نه‌کتره‌ی شانوگهری یا فیل: (to choose a ~; a good ~).

(۱۴) جزو؛ شپوه؛ چوینتی. (۱۵) خوارو؛ لاری؛ وهرگړان.

(۱۶) بهرله‌کړدنې سه‌گو تانچې بۆ دوزینه‌وی نیچیر.

(۱) به دوا‌دا گهران. (۲) نه‌خشمه‌دانان.

خستنه‌لاوه؛ فریندان؛ دهرکړدن؛ ده‌ست هملگرتن.

(۱) خستنه‌لاوه؛ فریندان؛ نه‌ویستن؛ دهرکړدن.

(۲) که‌شتی شکارو گیرخواردو.

(۱) شوپکړدنه‌وه؛ خوارکړدنه‌وه؛ چاو داخستن.

(۲) په‌ست کړدن؛ غه‌بارکړدن.

cast in one's lot with, چارمنووسی خو به‌ستن به‌کسیکی تره‌وه.

cast off, (۱) دهرکړدن؛ فریندان نه‌ولاره؛ حاشالیکړدن؛ ده‌ست لې هملگرتن.

(۲) بهرله‌کړدن؛ نازادکړدن.

(۲) هملگړدنې له‌نگهری که‌شتی و پال پیوه‌ناني بۆ دهرموی به‌ندم.

(۴) چینی دوا پیزه ته‌قل.

cast one's ballot, ده‌نگدان (هملېژدن).

cast out, دهرکړدن؛ پهره‌وازه‌کړدن؛ تره‌کړدن؛

(to cast a sinner out)

cast up, (۱) پشانموه. (۲) به‌رکړدنه‌وه؛ هملېژن.

(۳) سهرجم کړدن؛ کۆکړدنه‌وه.

castanets (kas'tə-nets', kas'tə-nets'), *n.pl.* په‌نجه‌وانه؛

چه‌قنه.

castaway (kast'ə-wā', käst'ə-wā'), *n.* (۱) ناوړه؛ کسینکی

تره‌کړاو یا پهره‌وازه. (۲) کسینکی که‌شتی شکار؛ کسینکی بارکه‌رتوو.

adj. (۱) ناوړه؛ دهرکړاو؛ تره؛ پهره‌وازه.

(۲) که‌شتی شکار؛ بارکه‌رتوو؛ چه‌قو؛ گیرخواردو.

caste (kast, käst), *n.* (۱) پیکک له‌چینه‌کانی کۆمه‌ل له‌هیندستان.

(که‌هېج پیه‌وندی‌یه‌کیان له‌گال په‌کتردا نه‌یو).

(۲) چین؛ ده‌سته‌ی خو جیاراگر.

(۳) چینایه‌تی؛ پژنمی چینایه‌تی؛ جیاوازی چینایه‌تی.

پله‌وپایه‌ی کۆمه‌لایه‌تی شکان.

lose caste, فرمانده‌ری قلا.

castellan (kas'tə-lən), *n.*

caster (kas'tēr, käs'tēr), *n.* (۱) فریندر؛ هارویژه.

(۲) خویدان؛ دهری بجووکې ناله‌ت و سرکه‌و پژنی سهر خوان.

(۳) سنبای تیا‌دانانی شم‌ده‌فره بجووکانه له‌سهر خوان.

(۴) پینچه‌کی کورسی و قه‌نه‌فه.

castigate (kas'tə-gāt'), *v.t.* (۱) به‌توندوتیژی سهرزه‌نشت کړدن یا

په‌خنه‌لیکړتن. (۲) سزادان؛ چهرساندنه‌وه.

-castigation (*n.*); **castigator** (*n.*).

casting (kas'ting, käs'ting), *n.* (۱) فریندان؛ هارویشتن؛ هملدان.

(۲) نه‌کتره هملېژدن (بۆ شانوگهری یا فیل). (۳) دارېشته؛ قالب.

(۴) شتی فریندراو (پشانموه، پهری بالنده، خوئی هملکه‌نراو له‌لایه‌ن

جانمهره‌وه).

casting vote (or voice), ده‌نگی شت به‌لایه‌کدا خبر یا په‌کلایي -

cast-iron

کمره (که سوزنی کز یا نهجو مەنیک دەیات نەگەر دەنگی هەردووا
هاوتا بون)

cast-iron (kast'f'ern, käst'f'ern), *adj.* (١) لە ناسنی جۆندراو
درووستکراوە. (٢) سخت؛ قایم؛ جێ؛ بەهێز.

cast iron,
castle (kas'l, käs'l), *n.* (١) قەلە. (٢) خانوویەکێ گەورە وەک قەلە.
(٣) قەلای شەترەنج.

v.t. (١) خستە قەلە. (٢) جێ گۆزێکی پێکردنی قەلە شەترەنجدا.
castle in Spain,
castle in the air,
cast-off (kast'of, käst'of), *adj.* (١) خەیاڵ پلای؛ ناوای هەرگیز نەهاتەدی.
فێندراو؛ دەرکراو؛ نوێستراو.
(٢) کەسێک یا شتیکی نوێستراو یا دەست لێ هەلگیرا.
(٣) بەبەندەر بەجێهێشتن (کەشتی).

castor (kas'tēr, käs'tēr), *n.* (١) [Rare] گۆزەهەلکە.
(٢) پۆنی گۆزەهەلکە.

castor bean,
(٢) کلای کەولی پۆی یا گۆزەهەلکە.
(١) پووی پۆن گەرچە.

castor oil,
castrate (kas'trāt), *v.t.* (٢) بەری ئەم پووەکە.
پۆن گەرچە.

castration (*n.*).
casual (kazh'ōō-əl), *adj.* (١) سەرپێیی؛ پێکەوت؛ (a ~ visit).
(٢) سەرەمی؛ ناھەمیشیی؛
(A ~ worker is one without, regular employment.)

(٢) لاسەرایی
(٤) خاکی (جەل و بەرگ)؛ سادە: (~ dress).
(١) کرێکاریکی سەرەمی؛ کەسێکی پێبوار.
(٢) سەربازێک یا ئەفسەرێکە کە چارەپێی گواستنەوەیە بۆ ئۆرژووگای
هەمیشیی

casualty (kazh'ōō-əl-ti, kazh'ool-ti), *n.* (١) کارەسات؛
لیقەومان: (٢) کوژراو و بریندار (جەنگ، کارەسات)؛ لیقەماو؛ قوربانی؛
(the ~ies of war; The enemy suffered heavy ~ies.)
casuist (kazh'ōō-ist), *n.* (١) بێیارەری ناو خرابی پەرۆشت (لەپووی
گالته پێکردنەوه)؛ پاک و پێسکەر

-casuistic (*adj.*); **casuistry** (*n.*).
cat (kat), *n.* (١) پشیلە. (٢) گیانداری توخمی پشیلە (وەک: شێرو پلنگ).
(٣) ژنی دەم پیس و ناپەسەند. (٤) جۆرە ماسییمکی ناو پووبارە.
(٥) قامچی (Military Slang). تراکۆن.
(Military Slang). سەنگەرێکە کە بگۆزێزێتەوه.

v.t. (١) لەنگەر هەلگرتن. (٢) بە قامچی لێدان.
let the cat out of the bag,
cata- (kat'), (١) نەینێی درکەندن؛ نەینێی ناسکرکردن
پێشکۆزێکە بەمانای: (١) بەرمو فەوتان؛ بەرمو نەمان.
(ب) بەتەواوی. (ج) دژ. (د) هەموو؛ بە هەموو. (ه) بەرمو درا؛ بە پێنجوانە.
catabolism (ka-tab'ə-liz'm), *n.* فەوتان یا پزینی پشال یا
خانە زیندوو

catachresis (kat'ə-kre'sis), *n.* بەکارهێنانی ووشە بە هەملە.
cataclysm (kat'ə-kliz'm), *n.* (١) (ب) لاواو (ب) لاواو خۆین.
(٢) کارەساتێکی گەورە و وێرانکەر (لاواو، جەنگ، بۆمبەلەرزە)؛
گۆزینیکی بێجێنەیی و توندووتیژو کارەساتی.

cataclysmal (kat'ə-kliz'm'l), *adj.* = cataclysmic.
cataclysmic (kat'ə-kliz'm'ik), *adj.* کارەساتی و بێجێنەیی
(پووداو، گۆزین): (a ~ event).
catacomb (kat'ə-kōm), *n.* گۆزستانی ژێرزمی.
catafalque (kat'ə-falk), *n.* چوارچێوەی دارتەرم لەسەر دانان
(هی مردوویەک بەناوبانگ بۆ بێنینی لەلایەن خەڵکەرم پێش ناستنی).

catch

catalepsy (kat'ə-lep'sis), *n.* = catalepsy.

catalepsy (kat'ə-lep'si), *n.* (بەتایبەتی کاتی
لێ لێهاتن).

-cataleptic (*adj.*).
catalog (kat'l-ōg, kat'l-og), *n.* = catalogue.
catalogue (kat'l-ōg, kat'l-og), *n.* کەتەلۆگ؛ لیستە شتومەک
(هەندێ جار بە وێنەوه).

v.t. & v.i. کەتەلۆگ کردن؛ خستە کەتەلۆگەوه؛ لیستە بۆ کردن.
-cataloguer (*n.*); **cataloguist** (*n.*).

catalysis (kə-tal'ə-sis), *n.* پاپەراندن یا هاندانی تیکەل بونیکی
کیمیایی (لەپێی بەکارهێنانی ماددە هاندەرەوه).

catalyst (kat'l-ist), *n.* ماددە پاپەرێنەر یا هاندەر (کیمیای)؛
بزوێنەر؛ هۆکار؛ ماددە یاریدەده.

catalytic (kat'l-it'ik), *adj.* بزوێنەری؛ هاندەری؛ پاپەرێنەر.
n. = catalyst.

catalyze (kat'l-īz), *v.t.* پاپەراندن یا هاندان (کیمیای)؛
جۆزیکە لە بەهەمی یا.

catamaran (kat'ə-mə-ran'), *n.* بێ نوێژی.
catamenia (kat'ə-mē-ni-ə), *n.* حیزا گاندەر.

catamite (kat'ə-mīt), *n.* پشیلەمکێوی؛ پلنگ؛ وێز.
catamount (kat'ə-mount), *n.* بۆ دوایە
catamountain (kat'ə-moun't'n), *n.* = catamount.

cataplasia (kat'ə-plā'zhi-ə, kat'ə-plā'zi-ə), *n.* بۆ دوایە
گەرێنەر و گۆزانی پشال بۆ باری ناو لەهەمی یا سەرەتایی (زیندە وەرزانی).
(١) مەجەنەق؛ چەکیکی کۆنە وەک تۆپ.
(٢) قۆچەقانی.

v.t. تیکرێن؛ فێندان؛ هاویشتن؛ بەردو تۆپ تیکرێن.
cataract (kat'ə-rakt), *n.* (١) تاقە؛ تاقەکی گەورە؛ پێژاو.
(٢) لاواو؛ لێشاور. (٢) تاقە (نەخۆشی چار).
catarrh (kə-tär'), *n.* هەلامەتی زۆر چلماوی.

catastasis (kə-tas'tə-sis), *n.* (١) گروگرفت و پلە پێش کارەساتی.
شانۆگەرێیە. (٢) پلە هەمە بەرزی شانۆگەرێیە.

catastrophe (kə-tas'trə-fi), *n.* کارەسات؛ لیقەومان؛ کارەپەسات؛
کارەساتێکی زۆر ناخۆش.

catastrophic (kat'ə-strof'ik), *adj.* کارەساتی؛ نەهاتی؛
زۆر ناخۆش (لیقەومان): (a ~ event, illness, etc.).

catatonia (kat'ə-tō-ni-ə), *n.* نەخۆشی ووشک بونی سەرەمی
لەشو توانای جوولە نەمان و کاس بون (پزیشکەوانی دەروونی).

-catatonic (*adj.*).
catcall (kat'kōl), *n.* (١) فیکە کێشان (بۆ نەرەزایی دەرپێن)؛ هووھا.
(٢) قریوە قریو.

v.t. فیکە لێ کێشان؛ هووھا لێ کێشان.
v.i. فیکە کێشان.

catch (kach), *v.t.* (١) گرتن: (to ~ a criminal).
(٢) گرتن بە تەلە. (٢) کردن بە داوێه؛ خەلفە تاندن.
(٤) لەپەر هاتن بەسەردا؛ گرتن: (to ~ someone red-handed).
(٥) لێدان؛ بەرکەوتن: (The blow caught him in the abdomen).
(٦) پێدا گەیشتن؛ گرتنەوه: (He caught the train).
(٧) گرتنەوه (بە دەست): (He caught a fast ball).
(٨) چاوپێکەوتن: (~ his eye; ~ a glimpse of her).
(٩) گرتن (نەخۆشی)؛ توش بون؛ پێ گەیشتن: (He caught cold).
(١٠) تێگەیشتن: (I didn't ~ what you said).
(١١) دلفرازدن. (١٢) تۆپ گرتنەوه (یاری بێسیۆل).

v.i. (١) گیان؛ پێوه بون: (Her sleeve caught on a nail).
(٢) ناگرگرتن. (٢) تۆپ گرتنەوه (یاری بێسیۆل).
(١) گرتن. (٢) گرتنەوه. (٢) چوکلە؛ گرێ (زنجیری پاسکیل). (ب) گیرە.

- (۴) گیراو (مړوځ، شت). (۵) سرچمې شتی گیراو یا پاوکړاو (ووک ماسی).
(۶) کسبیک که دهینیت دست کویت (بوق شوپینکړن یا هینان):
(*That bachelor is a good ~*)
(۷) توب فریدان و گرتنوم.
(۸) دهنک له زین یا بوان (نه خوشی).
(۹) گرتنومې توب به شپوه یوکی تایبته.
(۱۰) [Coiloq.] مرجی شارو؛ فیل (*What's the ~ in his offer?*).
adj.
(۱) به فریویم؛ هله خله تینن؛ به هله دا به.
(۲) سرنج راکیش: (*a ~ phrase*).
(۱) به لامار دان بوق گرتن؛ هملی گرتن دان.
(۲) به پوروشوم بون بوق قوستانوم.
catch at,
سرنج نشت کړان؛ سزای خو وهرگرتن.
catch it, [Colloq.],
(۱) تنگیشتن؛ سر لې درچون؛ فیربون:
(*He's catching on.*)
(۲) بون به باو: (*The idea is catching on.*)
catch one's breath, پشودان؛ همناسیه ک دان.
catch up, (۱) قوستانوم؛ گرتنوم؛ به لامار دان.
(۲) پښ کیشتنوم؛ گرتنوم؛ فریاکوون:
(*I can't catch up with you because you're walking too fast.*)
(۳) هله لې گرتن (۴) هووا لې کیشان.
(۵) گرتن؛ قوستانوم.
catchall (kach'ol'), *n.* (۱) دهر یا گنجینه هله جوړه شت.
(۲) ووتیه یا په پوروشوم هملی هملی ووتیه.
catcher (kach'er), *n.* (۱) بگر (مړوځ، شت).
(۲) توپگره (پاری بیسبول).
catching (kach'ing), *adj.* (۱) درم؛ نه شنه.
(۲) دلفرین؛ جوان؛ سرنج راکیش.
catchpenny (kach'pen'i), *n.* هر زانبه.
catch phrase, ووتی سرنج راکیش؛ دروشم.
catchpole, catchpoll (kach'pöl'), *n.* پولیس قهرز راکر.
catchup (kach'ap, kech'ap), *n.* - ketchup.
catchword (kach'wurd'), *n.* (۱) ووشی سرنج راکیش (وک).
په کم ووشو دوا ووشی لایره یو فرهنیک که له لاسرووی لایره که ده.
دهنوسری: (۲) دروشم؛ ووتیه که که نه ونده دهنوسری سرنج راکیش.
ودهیت دروشم (۳) دوا ووتی نکتریک (که دوا به دوا یوه ووتیه نکتری
تر دیت).
catchy (kach'i), *adj.* (۱) سرنج راکیش؛ جوان؛ دلفرین.
(۲) به ناسانی لایره یو؛ زو باو سندن (*a ~ tune*).
(۳) به فریویم؛ هله خله تینن؛ به هله دا به.
(۴) پچرچر؛ ناوې ناو.
cate (kāt), *n.* [Archaic].
catechesis (kat'ā-kē'sis), *n.* خوارنی خوځ.
فیرکردنی ناین به پرسپارو ولام.
-catecheti; catechetical (*adj.*).
catechism (kat'ā-kiz'm), *n.* (۱) نامیلکې فیرکردنی ناین له پری.
پرسپارو ولام نوم (۲) نامیلکې فیرکردن به پرسپارو ولام؛ په پرمونامه.
(۳) لایرینوم؛ پرسپارولیکرن؛ لیستې پرسپار.
(۴) به زار فیرکردنی ناین (وک له حوچره دا).
-catechist (*n.*).
catechize, catechise (kat'ā-kīz'), *v.t.* (۱) فیرکردن له پری.
پرسپارو ولام نوم (به تایبته سهرتای ناین). (۲) به ووردی پرسپارولیکرن.
catechu (kat'ā-chōo'), *n.* Also cashoo, ماده یو که رقه له.
هملی درخت دهر دیت بوق درمان و بویه پیسته خوشکردن به کار دیت.
catechumen (kat'ā-kū'mən), *n.* (۱) کسبیک تازه وهرگړاو بوق.
خاچ پورستی که به زار سهرتای لیم ناینه فیرکرایت.
(۲) کسبیک که پنچینه یو بایک به زار فیرکرایت.

- (۱) تعراو: (*kat'ā-gōr'i-k'l, kat'ā-gōr'i-k'l*), *adj.*
بنه پ؛ بن نملو نولا: (*a ~ denial, statement, etc.*).
(۲) بایبته.
(۱) بایبته؛ پزل؛ شقل: (*kat'ā-gōr'i, kat'ā-gō'r'i*), *n.*
پش. (۲) پشیک زانین (زیرین).
catena (kə-tē'nə), *n.* زنجیره.
catenate (kat'n-āt'), *v.t.* گردن به زنجیره.
-catenation (*n.*).
cater (kā'tēr), *v.i.* (۱) خوارده منی ناماده گردن بوق شاهنگیک به پاره.
(۲) (*~ to; ~ for*), هینانه دی هملی هملی خواستیک کسبیک یا کومیک.
-caterer (*n.*).
caterpillar (kat'er-pil'ēr), *n.* (۱) کرمی ناروشم؛ ته تله میران؛
کرموکی په پورله. (۲) caterpillar tractor.
caterpillar tractor, تراکتور.
caterwaul (kat'ēr-wōl'), *v.i.* میواندن (نیزه پشیلې به نالوش).
n. میوان.
catfall (kat'fōl'), *n.* زنجیر یا گورسی لنگر به پوروشوم.
catfish (kat'fish'), *n.* جوړه ماس یوکی ناو پوریه.
catgut (kat'gut'), *n.* (۱) که له ریخولې مورو نسپ دروست دمکرن.
بوق نامیری موسیقا و نه شترگره یو پاکیتی تهس).
catharsis (kə-thā'r'sis), *n.* (۱) پاکردنومې ریخولې ناوسک.
(۲) زاخاردنومې میثک و هست و دروون (به پیننی شانوگره یو فیلم).
(نمه به پنی یو روای فیلوسوفی یوانی "نرسن")
(۳) زاخاردنومې میثک و هست و دروون (به دهر پیننی هست و هست)
cathartic (kə-thā'r'tik), *adj.* پاکردنوم (میثک و هست).
(*a ~ experience*)
n. دهرمانی پهرانی.
cathead (kat'hed'), *n.* دار یا شیشه ناسنی لنگر لاسر هله گردن.
(به پوروشوم کشتی یوه).
cathedral (kə-thē'drə, kath'i-drə), *n.* (۱) تهختی قهش به.
کلنیه یوکی گهر ده. (۲) پله به پز.
cathedral (kə-thē'drəl), *n.* (۱) کلنیه یو سهرمکی ناوچیه.
(۲) کلنیه یو گهر و جوان.
adj. (۱) وک تهختی قهش. (۲) فرمانی؛ پروایکړاو.
(۳) تایبته به کلنیه یو سهرمکی.
catheter (kath'ā-tēr), *n.* بوق یوکی باریک بوق دهر ننانو.
چوړاندنومې شله له لش (به تایبته مین).
catheterize (kath'ā-tēr-īz'), *v.t.* بوق باریک خسته لشمه بوق.
دهر ننانو چوړاندنومې شله (به تایبته مین).
cathexis (kə-thēk'sis), *n.* پوروش خسته سهر کسبیک یا شتیک.
cathode (kath'ōd), *n.* (۱) کاسود. (۲) جه مسری سالب (پاتری).
cathode rays, تیشکی کاسود.
catholic (kath'ā-lik, kath'lik), *adj.* (۱) گشتی؛ جیهانی؛
(*a ~ taste for literature*) همه چشمنی. (۲) پروای فراوان؛ کراوه.
(۳) کاسولیک؛ ناین کاسولیک؛ کلنیه یو کاسولیک؛ کلنیه یو خاچ پورستی.
(۴) [C-], تایبته به کاسولیک پوما.
n. (۱) نمدامی کلنیه یو خاچ پورستی.
(۲) [C-], نمدامی کلنیه یو کاسولیک پوما.
-catholically (*adv.*).
Catholicism (kə-thol'ā-siz'm), *n.* (۱) ناین کاسولیک.
(۲) [C-], همه چشمنی؛ کراوه؛ فراوان (پروای، هملیست، هست).
(۳) گشتیت؛ همه چشمنی.
catholicity (kath'ā-lis'ā-ti), *n.* (۱) گشتیت؛ همه چشمنی.
(۲) کراوه یو؛ پروای کراوه یو: (*a ~ of taste*).
(۳) میثک فراوان گردن: (*v.t. & v.i.*)
پروای فراوان گردن. (۲) وهرگړان بوق ناین کاسولیک.

catholicon

- catholicon** (kə-thol'ə-kən), *n.* (۱) دهرمانی هممو نه خوشی یه؛ (۲) جاکه ره؛ هممو نه خوشی یه جاکه ره (۲) همموشت گرهه.
catlike (kat'lik'), *adj.* وهك پشيله؛ بن خشبه؛ بن دنگ.
cat nap,
catnip (kat'nip), *n.* كسويشكه خمو؛ سهرخو.
cat's cradle, ياری یه کی مندانیه بریدی یه له دوزو پنچان به دوری
 پهنجه کی کسینکوه نه خشه لی دروستکردنی
cat's-eye (kats'ī'), *n.* (۱) چاوی پشيله بوردنکی بریقه داری به نرخه.
 (۲) نیشانه کی بریقه داره (وهك هی سر پاسکیل و رنگوبان ... هتد).
cat's-paw (kats'pō'), *n.* (۱) چرنوکی پشيله؛ دهسکه؛ کسینکی
 ساویلکوه به کارمینرای بۇ نامانجی پیس؛ (۲) سروی سهرنا.
 (۳) قولفه؛ گری

- catsup** (kat'sap, kech'ap), *n.* = ketchup.
cattail (kat'tāl'), *n.* پوهه کی که نارناوه له قهرم دمچیت.
cattish (kat'ish), *adj.* (۱) پشیلانه؛ وهك پشيله.
 (۲) قیناری؛ بق له بهر.
cattle (kat'l), *n.* (۱) پهموولاخ؛ گا وگوتال؛ نارن.
 (۲) جهماور (له یوی سووکی یه وه)؛ پوره بیایان.
cattleman (kat'l-mən), *n.* گاوان؛ خاوم پهموولاخ؛ گا وگوتالدار.
cattle-rancher (kat'l-ran'chēr), *n.* = cattleman.
cattle-rustler (kat'l-rus'lēr), *n.* دزی پهموولاخ
catty (kat'i), *adj.* (۱) وهك پشيله؛ بن خشبه؛ به دزی یه وه.
 (۲) قیناری؛ به کینه (a ~ remark)
catwalk (kat'wōk'), *n.* پیره یی تسک (قهرای پرد یا کشتی).
Caucasian (kō-kā'zhən, kō-kash'ən), *adj.* (۱) قوقاری
 (گه. کلتور؛ زمان). (۲) تاییه تی به ره گزی سپی؛ ره گزی سپی.
n. (۱) قوقاری؛ کسینکی قوقاری
 (۲) مؤقی سپی؛ ره گزی سپی؛ سپی (ره گهن)
 (۳) زمانه کاسی ناوچی قوقار
caucus (kō'kas), *n.* کوپ (به تاییه تی هی دهستی پهرلمان و حیزب).
v.i. کوپرگرتن.
caudad (kō'dad), *adv.* بهرو کک؛ تونکاری؛ گیانهورناسی؛
 بهرو قنگ؛ پاشنلی
caudal (kō'd'l), *adj.* (۱) له بزک قنگ یا کلکوه؛ پاشن
 (۲) تاییه تی به کک
caudate (kō'dāt), *adj.* کلکدار
caudex (kō'deks), *n.* (۱) قدی دارخورما
 (۲) بنی پوهه کی چند ساله.
caudle (kō'd'l), *n.* گؤشتا یا شوربا به بهارات و شهربوه
 نه خوش

- caught** (kōt), *past tense and past participle of catch.*
caul (kōl), *n.* (۱) پردی ناوله مه. (ب) بهشینی نم پردیه که
 همندیک جار سری ناوله مه دابه پوشیت (گویه نیشانه یی باشیه).
 (۲) پردی نیوان گدهو ریخته گهره.
cauldron (kōl'drən), *n.* = caldron.
cauliflower (kō'lā-flou'ēr), *n.* قهرناپیت
caulis (kō'lis), *n.* قند؛ لاسک
caulk, calk (kōk), *v.t.* (۱) ناوبرکردن یا تکه برکردن به هیل
 (۲) درزگرتن یا پرکردنوه به هیل (دراگا، پنجه ره).
caulker, calker (kōk'ēr), *n.* (۱) تکه بر (مرو)؛ درز پرکهره.
 (۲) نامیری هیل لیدان؛ هیل لیدر.
causal (kōz'l), *adj.* هوتی
n. روشی هؤ دهر بر (وهك چونکه، له برنده یی ... هتد).
causality (kō-zal'ə-ti), *n.* (۱) هوتی؛ په یوهندی نیوان هؤ نه انجام
 (۲) هؤ؛ هؤکار

caveat

- causation** (kō-zā'shən), *n.* (۱) هؤ؛ هؤکار. (۲) هؤکاری.
 (۳) په یوهندی نیوان هؤ نه انجام.
causative (kōz'ə-tiv), *adj.* (۱) به کار؛ هوتی.
 (۲) په یوهندی نیوان هؤ نه انجام دهر بر (پیزمان)؛ هؤ دهر بر.
cause (kōz), *n.* (۱) هؤ؛ بهلگه.
 (۲) مه سله. (He is fighting for a good ~).
 (۳) داوا (دادگا).
v.t. بوون به هؤ؛ (What ~d his death?).
make common cause with, لایمگرتن؛ پشت گرتن.
causeless (kōz'lis), *n.* بهین هؤ؛ بهین بهلگه.
causerie (kō'zā-rē'), *n.* (۱) گفتوگو؛ ووتوژ؛ دهسه تی.
 (۲) ووتاری کورت.
causeway (kōz'wā'), *n.* (۱) پنگوبانیکی بهرزه به ناو ژنگاو یا
 به سر ناودا؛ پرد. (۲) پنگه یی قیرتاو کراو.
v.t. پنگه یی بهرزه دروستکردن (به ناو ژنگاو یا به سر ناودا)؛ پرد بؤ کردن.
causey (kō'zi), *n.* = causeway.
caustic (kōs'tik), *adj.* (۱) تیژ (دهرمان، ماده یی کیمیایی).
 (۲) بی (ووته)؛ بریندارکمر؛ کوشنده و به ترسه ره (a ~ remark)
adv. -caustically.
cauterize (kō'tēr-īz'), *v.t.* سووتاندن (میخکه)؛ داخ کردن بؤ
 لیکدان (پزشک هوانی).
-cauterization (*n.*).
cautery (kō'tēr-i), *n.* (۱) میخکه سووتینر (دهرمان، دهرزی).
 (۲) میخکه سووتاندن؛ داخ کردن (پزشک هوانی).
caution (kō'shən), *n.* (۱) وریایی؛ ناگاداری؛
 (When you cross a busy street, you should use ~.)
 (۲) نیشانه یا ووته یی وریاکهره.
v.t. وریاکردنوه؛ ناگادارکردنوه؛ ناموزگاری کردن؛
 (I ~ed him against being late.)
cautionary (kō'shən-er'i), *adj.* وریاکهره (advice).
cautious (kō'shas), *adj.* وریا؛ وریدین؛ به ناگا؛
 (a ~ investor, driver, etc.)
cavalcade (kav'l-kād', kav'l-kād'), *n.* دهستی نهمپ سوارو.
 گالیسکه له خونواندن یا پیرویشتنیکدا.
cavalero (kav'ə-lā'rō), *n.* = cavalier.
cavalier (kav'ə-lēr'), *n.* (۱) سوارچاکی چمکدار؛ نهمپ سوار؛
 سوارچاک. (۲) جوامیر. (۳) [C-]، لایه نگرینی پاشای نینگلتهر "چارلس"
 ی یکه کم له شهر یی براکوزید (۱۶۴۹-۱۶۵۹ زاینی)؛ پاشاخوان.
 (۱) بیباک؛ بی درمیهست؛ لامسیر لای؛ گوینده مر: (a ~ attitude).
 (۲) لووت بهرزه؛ به ییز؛ له خوبایی.
-cavalierly (*adv. & adj.*).
cavalla (kə-val'ə), *n.* جوره ماسی یه کی نهمریکی یه.
cavally (kə-val'i), *n.* = cavalla.
cavalry (kav'l-ri), *n.* هیزی سوارهی سوپا.
cavalryman (kav'l-ri-mən), *n.* سمریازی سواره؛ سواره.
cave (kāv), *n.* نه شکموت.
v.t. ناو هملکولین؛ بؤش کردن؛ ناو هملکندن و دهرمینان.
v.i. [Colloq.], همرس هینان؛ پووخان؛ ته پین.
 cave in, (۱) همرس بردن؛ پووخان؛ ته پین؛
 (The house caved in.)
 (۲) همرس پین بردن؛ ته پاندن؛ پووخاندن.
 (Colloq.), خؤ بؤ پانه گران؛ خؤ به دهسته ره دان؛ پووخان (مرو)؛
 (He caved in under pressure.)
caveat (kā'vi-at'), *n.* (۱) راگه یاندنیک له کسینکوه بؤ دادگایه که
 بریار له سر داوایه ندریت همتا شایه تی یی نهم و مرده گریژت.

caveat emptor

- (۲) وریا کردنهوه؛ راگه یاندن؛ نامۆڭگاری.
- caveat emptor** (kā'vi-at' emp'tôr), *n.* کپیار وریا به (واته نهگەر، نو شتهی دهیکرت خراب دهرچوو لۆمه کس نهکیت خۆت نهیت).
- cave-in** (kāv'in), *n.* (۱) ههرس هینان؛ تهپین؛ پووخان. (۲) شوئینکی ههرس بردوو، تهپیو، یا پووخان.
- cave man,** (۲) نهشکوت نشین؛ مۆفی کئی.
- cavendish** (kav'an-dish), *n.* گهلا توتوتی پستینراوو وهک خهپله.
- cavern** (kav'ēr), *n.* (۱) نهشکوتی گهره؛ نهشکوت. (۲) بۆشاییهکی تاریک. (۳) خستنه نهشکوتهره.
- v.t.* (۲) ناو ههنگۆن؛ بۆش کردن؛ ناو ههنگهندن و دهرهینان.
- cavernous** (kav'ēr-nəs), *adj.* (۱) نهشکوتاری؛ پر له نهشکوت. (۲) وهک نهشکوت (له تاریکی و قوونی و گهرهیی و ناداییدا).
- (۳) کون کون؛ کونلهدار؛ پر کون و کلهیهر.
- (۴) قوول (چار)؛ به قوولدا چوو: (eyes).
- caviar, caviare** (kav'i-är', kä'vi-är'), *n.* کافیار: خوراکیکه له هینگی ماسی دروست دهکرت.
- caviar to the general,** شتیکه بهررترو به بایهخته لهوهی که بۆرهپاوان ترخی بزاش.
- cavicorn** (kav'i-kôm'), *adj.* شاخ بۆش (گیانهرناسی).
- cavil** (kav'il), *v.i. & v.t.* (~ at; ~ about), پهخته هیج وپوچ. (۱) گرتن؛ بهریهرج دانوهی نابهنج. (۲) پهخته هیج وپوچ؛ بهریهرج دانوهی نابهنج.
- n.* -caviler; caviller (*n.*).
- cavity** (kav'a-ti), *n.* (۱) کون؛ بۆشایی؛ چالایی. (۲) بۆشایی لهش: (the abdominal ~; the body ~ies). (۳) کلۆری (ددان)؛ کلۆر.
- cavort** (ka-vôrt'), *v.i.* (۱) جوتلهیدن به ههواداو یاری کردن: (The horse ~ed.). (۲) پاباردن؛ کهیف کردن.
- caw** (kô), *n.* قارهقار (قهلهشکه)؛ قاره. *v.i.* قارهقار کردن.
- cay** (kā, kē), *n.* دورگهیهکی بچوکی زمی لهمن یا شیلانییه؛ تیغهیهکی لهمن یا شیلانی نرێک که تاردهرایه.
- cayenne pepper,** جۆره ناله تیکی سووری زۆر توونه (ههروهما پنی دهووتری "red pepper", "cayenne").
- cayman** (kā'mən), *n.* Also caiman, تیمساحی نهمریکی.
- cease** (sēs), *v.t.* (to ~ fire), وهستادن؛ برینهوه؛ دواپی پنی هینان.
- v.i.* (All action ~d suddenly.), وهستان؛ برانهوه؛ دواپی هاتن.
- n.* وهستان: (without ~).
- ceasefire** (sēs'fir'), *n.* شهر وهستان؛ شهر پاگرتنی سهردهمی.
- ceaseless** (sēs'lis), *adj.* بێ وهستان؛ بێ ووچان؛ بهردهوام.
- cecum** (sē'kəm), *n.* = caecum.
- cedar** (sē'dēr), *n.* درهختی "نهر" (وهک هی لوپنان)؛ درهختیکی هه میسه سهوزه له توخمی سنوهری.
- cedarbird** (sē'dēr-bürd'), *n.* بالندهیهکی بچوکی پۆینه داری نهمریکیه نهوهندی چۆلکهیهک دهیت.
- cedar waxing, = cedarbird.**
- cede** (sēd), *v.t.* (۱) دهست ئی هه لگرتن (خاوهنیتی). (۲) دان پیدانان؛ پنی لێنان.
- v.t.* (۱) سههرگرتن (خانوو، ژوو). (۲) داپۆشین یا سواغدانن بنمیی و دیوار.
- ceiling** (sēl'ing), *n.* (۱) بنمیی؛ بنهان. (۲) نهریهر؛ پهری نهریهر: (a ~ on prices, interest rates, etc.).

cellulitis

- (۲) نهویهری بهری فرۆکه.
- hit the ceiling**, [Slang], له پیر توپه بوون؛ شینگه بوون.
- celebrant** (sel'a-brant), *n.* (۱) بهشداری نامهنگیکی ئایینی. (۲) بهشداری نامهنگ. (۳) قهشی نامهنگیری ئایینی له کلێسهدا.
- celebrate** (sel'a-brāt'), *v.t.* (۱) نامهنگو زهماوند گێران. (۲) یادکردنهوه به نامهنگو زهماوند.
- (۳) ستایش کردن؛ بانگ بۆدان؛ پزێلێنان. (۴) پلاوکردنهوه.
- v.t.* (۱) یادکردنهوه به نامهنگ. (۲) نامهنگی ئایینی گێران. (۳) [Colloq.] خۆش رابواردن؛ نامهنگو زهماوند گێران.
- celebrated** (sel'a-brāt'id), *adj.* بهناویانگ؛ ناسراو؛ ناودار: (a ~ writer, case, etc.).
- celebration** (sel'a-brā'shən), *n.* نامهنگ؛ نامهنگو زهماوند؛ یادکردنهوه.
- celebrator** (*n.*).
- celebrity** (sa-leb'rə-ti), *n.* (۱) بهناویانگ؛ بهناویانگی؛ ناوداری. (۲) کهسیکی بهناویانگ یا زۆر ناسراو.
- celerity** (sa-le'rə-ti), *n.* خیرایی؛ تیزهویی.
- celery** (sel'ēr-i), *n.* کهرمووز؛ سهوزهیهکه له توخمی کهرمووز لاسکهکی.
- نهستووهر و دهوهرت.
- celesta** (sa-les'tə), *n.* ئامێرنکی موسیقییه.
- celestial** (sa-les'chəl), *adj.* (۱) ناسمانی. (۲) خودایی؛ پیرۆز. (۳) [C-]. چینی؛ تایبهتی به وولاتی چین.
- n.* (۱) بوونهوهریکی ناسمانی. (۲) [C-]، کهسیکی چینی.
- celestial navigation,** کهشتیوانی و فرۆکهوانی کردن بههۆی پۆژو مانگو نهستیرهکانهوه.
- celibacy** (sel'a-bə-si), *n.* (۱) بێ ژن و میزیدی؛ پهینی. (۲) بێ ژن و میزیدی لهیهر هۆی ئایینی (وهک قهشی کاسۆلیکی).
- celibate** (sel'a-bit, sel'a-bāt'), *n.* (۱) کهسیکی بێ ژن و میزید. (۲) کهسیکی پهین لهیهر هۆی ئایینی.
- adj.* (۱) بێ ژن و میزید؛ پهین؛ سلت. (۲) پهین بههۆی ئایینهوه.
- cell** (sel), *n.* (۱) خانه (زیندهوهرزانی). (۲) شانهی ههنگوین؛ خانه. (۳) کوختهی قهلهنده. (۴) زیندان؛ ژوروچکهی زیندان. (۵) بنکه؛ پێنکخاوهیکی بچوکی حیزبیک. (۶) خانهی باتری.
- cella** (sel'a), *n.* ناوچهگرگی پهراستگایهکی کۆنی یونانی و پۆمانی.
- cellar** (sel'ēr), *n.* (۱) سهرداب؛ ژێرههین؛ ژێرخان. (۲) ژێرههینی شهراب؛ عهمباری ژێرخانی شهراب. (۳) نازووقی شهراب: (He keeps a good ~).
- v.t.* له سهرداب یا ژێرههیندا هه لگرتن.
- cellarage** (sel'ēr-ij), *n.* (۱) سهرداب؛ ژێرههین؛ ژێرخان. (۲) کرۆی شت عهمبار کردن له سهردابدا.
- cellarer** (sel'ēr-ēr), *n.* کلیل بهدهستی نازووقی پهراستگا.
- cellaret** (sel'ēr-et'), *n.* دۆلابی شووشهیی شهراب.
- cellist** (chel'ist), *n.* چیلۆژهن؛ کهسیکه ئامێرنکی موسیقایی که پنی دهلێن: "چیلۆ" لیده دات.
- cello** (chel'ō), *n.* چیلۆ؛ کهلهکهمان؛ ئامێرنکی موسیقایییه له "کهمان" دهچیت، بهلام زۆر گهورهتره.
- cellophane** (sel'a-fān'), *n.* سیلوفهین؛ پهپهیهکی تهکی پۆشنه خواردههمنی پنی دهپنچرتهوه.
- cellular** (sel'yoo-lēr), *adj.* (۱) خانیهی؛ شانهیی. (۲) له خانه پێکهاتوه.
- cellular phone, Also cell phone,** تهلهفونی دهستی.
- cellulate** (sel'yoo-lāt'), *adj.* = cellular.
- v.t.* خانه خانه کردن.
- cellule** (sel'ül), *n.* خانیهیهکی زۆر بچوک.
- cellulitis** (sel'yoo-lī'tis), *n.* ههوکردنی ریشانی خانیهی گیاندار.

celluloid

celluloid (sel'yoo-loid', sel'ə-loid'), *n.* سېلېولۆيد ياغەكە
فېلمى سېنەما و شەنە شتى ترى وەھاي ئى دروست دەرگىزىت.

cellulose (sel'yoo-lōs'), *n.* سېلېولۆز ماددەيەكە دىيوارى خانە
پورەك و بەشى دارىنى درەختى ئى پىنگىد.

cellulous (sel'yoo-ləs), *adj.* (۱) زۆر خانەيى
(۲) لە خانە پىنگەتور

cell wall,
celt (selt), *n.* دىيوارى خانە
ئامېرىكى زۆر كۆنى بەردىن يا كانزايىيە رەك ئەسكەنە
تور وايە

Celt (selt, kelt), *n.* Also Kelt, سېلتى كەسكىكە لە رەگەزى
سېلتى كە لە كۆنە لە ئىرلەندە و ئوسكوتلەندە و ئىلز دادەنېش.
(۲) كەسكىكە لە رەگەزى ھىندۇ-ئوروپى كۆن كە نىشتەجىنى ئوروپى
ناوہرەست و بۇزۇا بوون.

Celtic (sel'tik, kel'tik), *adj.* Also Keltic, سېلتىك تاييەتتى بە
رەگەزى " سېلت " و زمان و تاييەتتى و كلتورەكەيان.
زمانىكى ھىندۇ-ئوروپىيە لە وئىلز و ئوسكوتلەندە و ئىرلەندە بەرىتانيا كە *n.*
ئارچەيكە بۇزۇاى فەرەنسايە قەسى پىن دەرگىزىت.

cement (sə-ment'), *n.* (۱) چىمەنتۇ
(۲) شتى پىنەلگىنەر (رەك سىزىش)
(۳) ماددەيكە چىمەنتۇيىيە كلۇرى ددانى پىن پىر دەرگىزىتەرە.
(۴) پەيوەندى.

(۵) دىوارە رەقەكى دىيوى دەرەھى رەگى ددان.
v.t. (۱) چىمەنتۇكردن! بە چىمەنتۇ قايم كردن يا پىنگەنەنوساندن.
(۲) بەھىزكردن! پىتەكردن: (to ~ a relationship).

v.t. پىنگەنەنوسان (رەك بە چىمەنتۇ) پىنگەنەلگان! قايم بوون! بەھىزبوون.
cementation (sē'mən-tā'shən, sem'an-tā'shən), *n.* (۱)
چىمەنتۇكردن! چىمەنتۇكارى! بە چىمەنتۇ پىنگەنەنوساندن.

(۲) تىۋەدانى تۆزى خەلۋوزى بەردىن يا لە كانزايەكەمە توۋاندەنەمىيان و
تىكەلەكردىنەن لەگەل چىمەنتۇدا بۇ دروستكردنى شتى رەك لەخپورى.

cementum (sə-men'təm), *n.* دىوارە رەقەكى دىيوى دەرەھى رەگى
ددان

cemetery (sem'ə-ter'i), *n.* گۆزىستان! قەبرىستان
-cene (sēn), پاشگىرەكە بەماناي! تازە! نۆي
cenobite (sen'ə-bīt', sē'nə-bīt'), *n.* نىشتەنى بەرستگا! فەقى
-cenobitic (*adj.*); **cenobitism** (*n.*).

cenotaph (sen'ə-taf'), *n.* گۆزى بەتال گۆزىك يا گۆمەزىكە كە
لەپووى رىزەرە بۇ مردوۋىك دەرگىزىت كە تەرمەكى لە شوئىنكى تر ئىزدايىت.

cense (sens), *v.t.* (۱) بۇنى شوئىنك يا كەسكىكە خۇش كردن بە بخورى
سوتاندن (۲) بخورى سوتاندن (بۇ خودايەك).

censer (sen'sēr), *n.* شوشەي بخورى تىدا سوتاندن.
ensor (sen'sēr), *n.* (۱) سەزىمىر چاۋدىرى رەۋىشت (لە پۇماي كۆن).
(۲) چاۋدىرى رەۋىشتى جەماۋەر.

(۳) چاۋدىرى چاپەمەنى و فېلم و بەرنامەي رادىيۇ تەلەفۇن (بۇ قەدەغەكردنى
ئاپەسەندەكانيان) (۴) رەخەنگەر.

چاۋدىرى كردنى چاپەمەنى و فېلم و بەرنامەي رادىيۇ تەلەفۇن لەلايەن *v.t.*
مىرىيەمە قەدەغەكردنى ئاپەسەندەكانيان.

-censorial (*adj.*).
censorious (sen-sō'r'i-əs, sen-sō'ri-əs), *adj.* رەخەنگەر!

ھەمىشە كەم و كوپرى دۆزەرەھە
ensorship (sen'sēr-ship'), *n.* چاۋدىرى كردن و پىشكىنى
چاپەمەنى و پۇستە و فېلم لەلايەن مىرىيەمە قەدەغەكردنى ئىۋانەي دۇبە
مىرى يا رەۋىشت

ensurable (sen'shēr-ə-b'l'), *adj.* سەزەنشت دەھىننىت!
لۆمە ھەندەگىزىت

censure (sen'shēr), *n.* سەزەنشت! لۆمە

centralization

v.t. سەزەنشت كردن! لۆمەكردن

census (sen'səs), *n.* سەزىمىرى دانىشتوۋان

(۱) سەد (تەنھا لە روتى لە سەددا " per cent ").
(۲) سەنت: سەدەيكە دۇلارىك.

centaur (sen'tôr), *n.* گياندارىكى ئەفسانەيىيە سەرو سىنگو پەل
مىۋى ھەيە لەش و لاقى ئەسپ (ئەفسانەيىيە يۇنانى).

centenarian (sen'tə-nâr'i-ən), *adj.* سەد سالى! سەد سالى.
n. كەسكىكى سەد سالى.

centenary (sen'tə-ner'i, sen-ten'ə-ri), *n.* (۱) سەدە!
سەد سال. (۲) سەد سالىي! يادى سەد سالى.

(۱) سەدەيى! سەد سالى. (۲) تاييەتتى بە يادى سەد سالى.

centennial (sen-ten'i-əl), *adj.* (۱) سەد سالى! ھى سەد سال.
(۲) ھەر سەد سال جارىك پروودەدات. (۳) سەد سال! تەمەنى سەد سالى.

(۴) سەد سال خايەن.

(۵) تاييەتتى بە يادى سەد سالى: (The ~ celebration).

(۱) يادى سەد سالى. (۲) ئاھەنگى يادى سەد سالى.

n.
-centennially (*adv.*).

center (sen'tēr), *n.* Also centre, (۱) چەق! چەقى بازىن.

(۲) تەمرە (۳) مەلبەند! بارەگا! بىكە. (۴) ئاۋچەق! ئاۋچەرگە.

(۵) ئاۋەند! ئاۋەرەست. (۶) بازەنى دەۋرى نىشان (تېربازى).

(۷) ئاۋچەرگە: (Hollywood is the movie ~).

(۸) يارىكەرى ئاۋەرەست (باسكە، فوتبۇلى ئەمەرىكى).

(۹) [-C], جىزىب يا پىنگراۋىكى ئىۋانەرە.

v.t. لە ئاۋەرەستدا بوون.

v.t. (۱) خىستەنە ئاۋەرەستەرە! لە ئاۋەرەستدا دانان.

(۲) كۆكردنەرە لە ئاۋەرەستدا! كۆكردنەرە.

center of gravity, چەق قورسايى.

centerpiece (sen'tēr-pēs'), *n.* (۱) گولدانىك يا شتىكى جوان كە

خۋانى سەزىمىرى پىن دەپازىننىتەرە (۲) بەشى ھەرەگىزىك يا سەرەكى.

centi- (sen'ti), پىشگىرەكە بەماناي: (۱) سەد. (۲) سەدەيكە.

centigrade (sen'tə-grād'), *adj.* سەنتىگرەيد: (۱) سەدى!

سەد پەلى. (ب) تاييەتتى بە گەرمى پىۋى سەدى.

centigrade thermometer, گەرمى پىۋى سەدى.

centigram, centigramme (sen'tə-gram'), *n.* سەنتىگرام:

سەدەيكە گراممىك.

centimeter, centimetre (sen'tə-mē'tēr), *n.* سەنتىمەتر:

سەدەيكە مەترىك

centipede (sen'tə-pēd'), *n.* ھەزاريپ.

(۱) سەنتىكى ئوروپايىيە برىتەيە لە پەنجا.

(۲) سەنتىكى سەد كىلۇۋىيە.

(۱) بەرەمەنىكى وىزەيىيە كە لە چەند سەرچاۋەيەكەرە *n.* **cento** (sen'tō),

ۋەرگىرايىت. (۲) چىشتى مەۋەر! شتىكى ھەمەجۇرى ئەگونجاۋ.

(۳) [Obs.], پىنەكارى.

central (sen'trəl), *adj.* (۱) ئاۋچەرگەي! ئاۋەندى! ئاۋەرەستى.

(۲) سەرەكى! پىچىنەيى! زۆر گىزىك.

-centrally (*adv.*).

centralism (sen'trəl-iz'm), *n.* كۆپۈنەرە دەسلەتى مىرى لە

پايەختەدا.

-centralist (*n.*).

centrality (sen-tral'ə-ti), *n.* (۱) ئاۋەرەستى! ئاۋەندىتى.

(۲) ئىۋانەرەخۋانى! لە ئاۋەرەستدا مانەرە.

(۱) كۆكردنەرە لە

ئاۋەرەستدا! بەرە ئاۋەرەست بردن. (۲) كۆكردنەرە ھەمە دەسلەتىكى مىرى

لە يەك شوئىن، لىۋنە، يا فەرمانەرەيىدا! جەلۋىگىرى يەك شوئىنى يا يەك كەسى!

ئاۋەندىتى.

certificate

certificate (sēr-tif'ə-kit), *n.*

v.t.

certificate of deposit,

certification (sūr'tə-fi-kā'shən), *n.*

certified (sūr'tə-fid'), *adj.*

certified check,

certified public accountant,

certify (sūr'tə-fi'), *v.t.*

(to ~ a signature)

v.t.

certiorari (sūr'shi-ə-rār'i, sūr'shi-ə-rā'ri), *n.*

cerulean (sə-rōō'li-an), *adj.*

cerumen (sə-rōō'mən), *n.*

cervical (sūr'vi-k'l), *adj.*

cervices (sēr-vi'sēz, sūr'və-sēz'), *n. plural of cervix.*

cervicitis (sūr'vi-si'tis), *n.*

cervine (sūr'vin, sūr'vin), *adj.*

cervix (sūr'viks), *n.*

cessation (se-sā'shən), *n.*

(There will be a ~ of hostilities between the two warring countries.)

cession (sesh'an), *n.*

cesspit (ses'pit'), *n.*

cesspool (ses'pōol'), *n.*

cestode (ses'tōd), *n.*

cestus (ses'tas), *n.*

cestus (ses'tas), *n.*

cesura (si-zhoor'ə, si-zyoor'ə), *n.* -- caesura.

cetacean (si-tā'shən), *adj.*

cetaceous (si-tā'shəs), *adj.* = cetacean.

cevitamic acid, = vitamin C.

cf., = confer = compare.,

Chablis (shab'li), *n.*

chafe (chāf), *v.t.*

v.t.

n.

chafe at the bit,

chafer (chāf'ēr), *n.*

chaff (chaf, chāf), *n.*

بروانامه

بروانامه پندان به رسمی

بروانامه پاره‌ی له بانقا دانرا.

(۱) بروانامه پندان یا

پندان (۲) بروانامه.

(۱) دسته‌برکراو؛ موزکراو؛ مسوگر.

(۲) بروانامه دار (۳) شیت؛ خراوته شیتخانه‌وه

چمکی بریواینکراوی بانق.

ژمیریاری بروانامه پندراو.

(۱) شایه‌تی بۇ دان؛ موزکردن؛

(۲) دسته‌برکردن: (The bank must ~ your check.)

(۳) خستنه شیتخانه‌وه؛ به شیت دانان

(۴) نیمزکردنی یوسته وهرگرتن

(۵) [Archaic]. دلتیایکردن؛ دلتیایبون.

شایه‌تی دان

فرمانی

دادگایه‌کی به‌رز بۇ دادگایه‌کی خوارتر به ناردنی فایلی داوایه‌ک بۇ دادگا

به‌رزکه بۇ بیاجوونووه.

شیننی ناسمانی؛ شین

میوی گوی

تایبه‌تی به مل و ژئ (تونیکاری).

(۱) تایبه‌تی به توخمی ناسک.

(۲) وه ناسک.

(۱) مل؛ پشتی مل. (۲) کونی ژئ.

وهستان؛ داوایی پی هاتن.

دهست ئی هه‌لگرتن (ماف، ژموی وزان).

ژنراب.

(۱) چانی بیسایو و ژیل؛ ژنراب.

(۲) شونینکی بیسو و یوگن

کرمی شریتی

پشتین (به‌تایبه‌تی هی بووک).

دهستکیشی بۆکسیازی پۇمانی کۆن.

تایبه‌تی به گیانداری ناوی بن توکی

شیردار (وه نه‌هنگو مانگای ناوی).

کرمی شریتی

پشتین (به‌تایبه‌تی هی بووک).

دهستکیشی بۆکسیازی پۇمانی کۆن.

تایبه‌تی به گیانداری ناوی بن توکی

شیردار (وه نه‌هنگو مانگای ناوی).

کرمی شریتی

پشتین (به‌تایبه‌تی هی بووک).

دهستکیشی بۆکسیازی پۇمانی کۆن.

تایبه‌تی به گیانداری ناوی بن توکی

شیردار (وه نه‌هنگو مانگای ناوی).

کرمی شریتی

پشتین (به‌تایبه‌تی هی بووک).

دهستکیشی بۆکسیازی پۇمانی کۆن.

تایبه‌تی به گیانداری ناوی بن توکی

شیردار (وه نه‌هنگو مانگای ناوی).

کرمی شریتی

پشتین (به‌تایبه‌تی هی بووک).

دهستکیشی بۆکسیازی پۇمانی کۆن.

تایبه‌تی به گیانداری ناوی بن توکی

شیردار (وه نه‌هنگو مانگای ناوی).

chalk

(۲) کا. (۳) پیسک؛ شتیکی بن نرخ. (۴) گالته‌وگپ؛ گالته.

v.t. & v.i.

chaffer (chaf'ēr), *n.*

(۱) سوداگردن؛ چندوچون کردن لاسر نرخ.

(۲) [Obs.] کرین و فروشتن

(۱) سوداگردن؛ چندو چۆن کردن لاسر نرخ. (۲) دهمه‌تقی کردن.

(۱) شهره قسه کردن؛ شهره دهم کردن.

(۲) [Obs.] کرین و فروشتن

بالنده‌یمکی دهنگ خۆشه نه‌ه‌نده‌ی

چۆله‌یمکی ده‌بیت.

(۱) پوش‌وپه‌لاشای؛ پپ له کۆزه‌را؛

که‌یمکاری. (۲) بن نرخ؛ پیسک؛ هیچ‌وچوچ.

پهستی، توپه‌یی، پیسوی، یا دلته‌نگی

له نه‌جایی سهرنه‌گرتنی کارنگدا.

تەریق بوونه‌وه؛ پیسویبون؛ دلته‌نگ بوون؛ پهست بوون.

chain (chān), *n.*

(۱) زنجیر؛ زریزه. (۲) پست؛ پسته.

(۲) (pl.) کۆت؛ پیوه‌ندا که‌له‌پچه؛ ته‌وق.

(۴) (pl.) دیلی؛ ده‌ستبیسری. (۵) زریزه‌یمکی جوان.

(۱) زنجیرکردن؛ که‌له‌پچه کردن. (۲) به‌ستنه‌وه

(۳) به‌دیل گرتن؛ خستنه‌ به‌ندیخانه‌وه؛ ده‌ستبیسرکردن.

کۆمله‌ به‌ند یا دیلی زنجیر کراو له‌کاتی ئیش کردندا

(بۆ شه‌وی پانه‌کن).

نامه‌ی رسته‌یی؛ نامه‌یمکه که هه‌رکس ده‌مینیریت بۆ

که‌ستکی تر پاش خوینده‌وه‌ی.

زنجیره‌ پوودان.

زنجیره‌ فروشگا؛ ده‌سته‌ دوکانیکه که هه‌مان کۆمپانیا

خاوه‌نیان بیت و هه‌مان شت بفروشتن.

(۱) کورسی؛ ته‌خته‌ک. (۲) پله‌وپایه یا پیشه‌یمکی به‌رز.

(۲) سه‌رۆک: (He is the ~ of the physics department.)

(۴) کۆرگێز؛ سه‌رۆکی کۆبوونه‌وه‌یمک.

(۵) (l) کورسی کاره‌مایی. (ب) کوشتن به‌ کورسی کاره‌مایی.

(۱) دانیشاندن؛ خستنه‌ سه‌ر کورسی.

(۲) کردن به سه‌رۆک؛ هه‌لبژاردن به سه‌رۆک.

(۳) کۆرگێزان؛ سه‌رۆکایه‌تی کۆچ کردن.

(۱) کۆرگێزان؛ سه‌رۆکایه‌تی کۆبوونه‌وه‌ کردن.

(۲) کۆچ ده‌ستپێکردن؛ ده‌ستپێکردنی کۆبوونه‌وه‌.

chair car, = parlor car.

chairman (chār'mən), *n.*

(۱) سه‌رۆک (زانق، لیژنه، کۆبوونه‌وه،

حوزب... هتد)؛ لیژنرسراو. (۲) پال پیوه‌نه‌ری نه‌خۆشی سه‌ر کورسی پینچه‌دار

سه‌رۆکایه‌تی.

chairmanship (chār'mən-ship'), *n.*

سه‌رۆک (ژن).

chairwoman (chār'woom'an), *n.*

گالیسکیمی سووکی دووپینچه‌یمیی یا چوارپینچه‌یمیی.

chaise (shāz), *n.*

زاهی شین.

chalcantite (kal-kan'thīt), *n.*

گه‌مه‌ری سپی.

chalcedony (kal-sed'n-i, kal'sə-dō'ni), *n.*

پینشگرنگه به‌مانای؛ مس؛ وه‌ک مس.

chalcography (kal-kog'rə-fi), *n.*

کلدانی (که‌ل، زمان، کلتوور).

Chaldean (kal-dē'an), *adj.*

(۱) کلدانی؛ کسینکی کلدانی. (۲) نه‌ستیره‌وان؛ جادووگر.

(۲) زمانی کلدانی.

(۱) کوخته‌ی شوان (له شاخی "نلپ" ی.

سويسرا). (۲) خانوویه‌کی بچوویکی سويسرایي گوی سه‌بانه پانه

(۲) خانوویه‌کی بچوویکی گوی سه‌بانه پان.

(۱) کوپ؛ په‌رداخ؛ کاسه؛ جام.

(۲) کاسه‌ی باده‌ی پیوژ (کلنسه)؛ کاسه‌ی باده‌ی شینوی خوایی (خاچ په‌رستی).

(۲) گولیکی وه‌ک کاسه یا جام.

(۱) ته‌باشی. (۲) گچ. (۳) سه‌رجه‌م کۆ.

chalky

adj.

v.t.

به تماشای کراو: (a ~ drawing).

- (۱) گچ یا پیمانی کیمیایی تیکردن (زهری و زان).
(۲) تماشای کردن؛ گچ تیکردن. (۳) سپیدکردن؛ گچکاری کردن.
(۴) نووسیدن، نیکارکشان، یا نیشانه کردن به تماشای.

chalk out,

- (۱) نیشانه کردن (و به تماشای).
(۲) رنگ رشتن؛ نه‌خشه‌کشان.

chalk up,

- (۱) تومار کردن؛ خسته شدن یا نووسیدن (خالی) برآورد.
پیشبرکنی (بکدا)؛ سرچشم کردن؛ کز کردن.

(۲) خسته شدن سر حسابی کردن: (chalk it up to my account).

chalky (chôk'i), adj.

- ته‌باشیری. (۱) ته‌باشیری تندیاه.
(ب) رنگی و به تماشای.

challenge (chal'anj, chal'inj), n.

- (۱) داورکردن یا مسلمان له.
کسب بؤ نای خو ناشکر کردن. (۲) بهره‌نگاری؛ بهره‌نگاری؛
پروپرو و هستان. (۳) بهره‌برج دانوئی بیروپروپرو.

(۴) گومان دهربرین دهربرای نه‌جانی هملبراردنیک یا مالی دهنگدانیک.

(۵) داوای ژورانبازی، شهر شیر، یا پیشبرکنی لیکردن.

(۶) داوای داواخوازی. (۷) نمرکنی گران به‌لام خوش.

v.t.

- (۱) بهره‌سیار کردن؛ لپرسینه‌نوم. (۲) گومان دهربرین؛ بهره‌برج دانوئی.
(۳) داوای ژورانبازی، شهر شیر، یا پیشبرکنی لیکردن.

(۴) بهره‌نگاری؛ پروپرو و هستان.

(۵) داور کردن؛ ویستن.

(۶) گومان دهربرین دهربرای نه‌جانی هملبراردنیک یا مالی دهنگدانیک.

داوای دیویدارکردن دانوئی کردن.

v.t.

(۱) بهره‌نگاری؛ پروپرو و هستان؛ بهره‌برج دانوئی.

(۲) ده‌ستپیکردن به وهرین (سهگی پا).

chamber (châm'bër), n.

(۱) ژور؛ به‌تایه‌می هی نووستن.

(۲) [British], [pl.], ده‌سته ژور؛ تاقه ژور.

(۳) [pl.], فرمانگی دادپرس؛ ژوری دادپرس: (the judge's -s).

(۴) دیویدانی کوشنیک یا کسینکی پله‌وپایه به‌رن.

(۵) خزنه‌می میری؛ ژوری خزنه. (۶) مؤلی کزبونوئی پهرلمان.

(۷) نه‌جیومانی پهرلمان: (the C ~ of Deputies).

(۸) نه‌جیومانی: (a ~ of commerce).

(۹) بؤشایی (له‌شی گیاندار یا پرووک)؛ کون.

(۱۰) لولوی ته‌نگ و ده‌مانچه (که گولله‌کی تندیاه پیش ته‌قاندنی).

chamber pot (۱۱).

v.t.

(۱) له ژوردا دانان؛ ژوری نووستن پیدان.

(۲) هیئانه سهرین (تفنگ، ده‌مانچه)؛ گولله خسته لولوی.

(۳) دهره‌گرتن؛ خسته ناووه.

adj.

تایه‌ت به مؤسیقاییک که له ژورنکی بچووکا لیده‌درنیت بؤ چاند کسینک.
chamberlain (châm'bër-lin), n.

(۱) سهرکاری خانه‌ی پاشا یا.

پیاریکی گهره؛ سهرکار. (۲) کاریه‌ده‌ستینکی گهره (له همدنیک کوشکی

شاهانه‌دا). (۳) خزنه‌دار. (۴) [Archaic]. بهره‌ده‌ستی تایه‌می پیاریکی

گهره.

chambermaid (châm'bër-mäd), n. کاره‌کری ژوری نووستن؛
کاره‌کری نوتیل.

chamber music, جزیه مؤسیقاییکه له مؤلیکی بچووکا لیده‌درنیت.
chamber of commerce, نه‌جیومانی بازرگانی؛ ژوری بازرگانی.

chamber pot,

ته‌نکه‌ی میزی ژوری نووستن.

chameleon (kə-mē'li-ən, kə-mē'l'yən), n. (۱) خزیه‌رست.

جزیه مارمیلکه‌یکه رهنکه‌کی به تیشکی خور ده‌گرتن.

(۲) کسینکی بن بار؛ کوپی بؤ.

-chameleonic (adj.).

chamfron (cham'frən), n.

قه‌غانی سهری نسپ.

chamois (sham'i), n.

(۱) ناسکه کیوی؛ بزنه کیوی.

(۲) پینستی شامو؛ پارچه پینستی‌یکه نرمه شوو و شتی وهای پین پاک.

chancellorship

ده‌گرتنوه (له پینستی ناسکه و مهر بزن دروست ده‌گرتن).

adj.

(۱) له جزیه پینستی دروست‌کراوه. (۲) ناسکه رهنک.

v.t.

پاک‌کردنوه به جزیه پینستی؛ برقه‌دار کردن.

chamomile (kam'ə-mil'), n. = camomile.

champ (champ), v.t. & v.i. (۱) کرؤشتن؛ ملچمنج کردن.

(۲) به ددان گرتن؛ ددان تیکر کردن: (The horse ~ed at the bit.)

n.

کرؤشتن؛ ملچمنج.

champ (champ), n. [Slang], = champion.

champagne (sham-pän'), n.

(۱) شامپانیا (خواردنوه).

(۲) رهنکی زهری سوزکار یا کال.

adj.

(۱) زهری کال یا سوزکار.

(۲) تایه‌می بهم خواردنوه‌یه (شامپانیا).

champaign (sham-pän'), n. ده‌شتنکی گهری بهره‌رله‌ی ته‌خت؛
ده‌شت.

adj.

ته‌ختو بهره‌ره‌لا.

champignon (sham-pin'yən), n.

قارچک.

champion (cham'pi-ən), n.

(۱) پالومان؛ قارمان؛ پاریزهر.

(a ~ of the oppressed)

(۲) براوه (پیشبرکن)؛ براوه‌ی یکه‌م خلات.

adj.

براهه.

v.t. (۱) پالپشتی کردن؛ لایه‌نگری کردن؛ خبات بؤ کردن؛ بانگ بؤ دان؛

(to ~ a cause)

(۲) [Obs.], بهره‌ره‌کانی کردن؛ بهره‌پرو و هستان.

championship (cham'pi-ən-ship'), n.

(۱) لایه‌نگری کردن؛

بانگ بؤ دان؛ خبات بؤ کردن. (۲) پالمانیتی؛ قارمانیتی.

(۳) پیشبرکنی پالمانیتی؛ بؤ نه‌ویه بزانی چ کسینک یا تپینک له هه‌موو

نه‌وانی تری ده‌هاتوره.

chance (chans, chäns), n.

(۱) پینکوت؛ هله‌کوت.

(to take a ~)

(۲) به‌خت. (۳) هاتو نه‌هات؛ مترسی؛

(You'll have a ~ to go.)

(۴) همل؛ ده‌ره‌فت؛ بوار؛ ماوه؛ پئ؛

He had no ~ of escape.; Give me a ~.)

(There is a ~ that he will live.)

(۵) له‌وانه بوون؛ بؤ هه‌بوون؛

adj.

به پینکوت: (a ~ encounter, meeting, etc.).

v.t.

وا پینکوتن؛ وا بوودان: (It ~ed that he lost.).

v.t.

مترسی کردن.

by chance,

(۱) له‌وانه‌یه؛ بؤ هه‌یه.

(۲) به پینکوت؛ به هله‌کوت.

chance on (or upon), به پینکوت توش بوون یا پین گمشتن؛

به پینکوت هاتن به‌سردا یا دژنزه‌ره.

on the chance, به هیوای وا رینکرتنوه؛ به هیوای نه‌ره‌وه؛

(I'll go to his house on the chance of seeing him before

he leaves.)

chanceful (chans'fəl, chäns'fəl), adj.

(۱) پر له بووداو؛

شتی زور تینیدا بوویداوه. [Archaic] پینکوتی؛ هله‌کوتی.

[Archaic], مترسیدار؛ پر له مترسی؛ هاتو نه‌هات.

chancel (chan's'l, chän's'l), n. ده‌روپشتی قوربانیکا (کلنسه).

chancellery (chan'sə-lër-i, chän'sə-lër-i), n. (۱) پله‌وپایه‌ی
پاویژکاری پاشا، سهره و وزیران، یا بالیوز. (۲) فرمانگی یکه‌یک له‌م
کاریه‌ده‌هستان. (۳) بالیوزخانه.

chancellor (chan'sə-lër, chän'sə-lër), n. (۱) پاویژکاری پاشا.

(۲) سکرتری یکه‌می بالیوزخانه. (۳) فرمانبرری گهری نینگلته‌ره.

(۴) سهرکی ژانک. (۵) سهره و وزیران (و به نه‌لمانیا و نه‌مسا).

(۶) سهره دادپرسان (له همدنیک له ویلايه‌ته‌کانی شه‌میکا‌دا).

Chancellor of the Exchequer, وهری دارایی نینگلته‌ره.

chancellorship (chan'sə-lër-ship', chän'sə-lër-ship'),

chance-medley

- n.** پهلويابه و ماوهی لسم کار بوونی پاونیگاری پاشا، سهرک و مزیران، یا سرۆکی زانکۆ.
- chance-medley** (chans'med'li, chāns'med'li), **n.** (۱) کوشتنی پیکوت؛ کوشتنی بڼ دسمنقسهست؛ شمرنکی کتوپیری که یکنکی تیدا بکوژیت (۲) کارنکی پیکوت.
- chancery** (chan'sēr-i, chān'sēr-i), **n.** (۱) دادگای بهزی (۲) دادگای ویزدانی؛ بۆ ئس داوایانهی که تمها به یاسا بریاری لسم نادریت بملکو به ویزدان. (۳) بالیوزخانه.
- (۴) نرشیف؛ فرمانگهی ههنگرتنی پروانامهی میری و گشتی.
- chancellery** (۵) له دادگادایه؛ دادگا تزی دهروانیت.
- in chancery**, (۶) بڼ نومیده؛ باری شلوقه.
- (۷) سمری لهنیوان همدو دهستی بهرامهرکهیدایه (زورانی).
- chancre** (shan'kēr), **n.** ناتشه؛ فهرهنگی؛ برینکی پهقی نهاندی.
- زاووزیه
- chancroid** (shan'kroid), **n.** برینکی نمری نهاندی زاووزیه.
- chancy** (chan'si, chān'si), **adj.** [Colloq.]. هات و نهات؛ دووبهختی؛ نهگهرهنگه.
- chandelier** (shan'da-lēr'), **n.** چل چرا؛ نایزه.
- chandelle** (shān'del'), **n.** بهزیونهوه و بوو وهرگفرانی کوتوپیری
- فۆکه
- chandler** (chan'dlēr, chān'dlēr), **n.** (۱) مومچی؛ موم فروش.
- (۲) فروشیار؛ تاک فروش.
- chandlery** (chan'dlēr-i, chān'dlēr-i), **n.** (۱) مومخانه
- (۲) مومچینی؛ موم فروشی.
- change** (chānj), **v.t.** (۱) گۆزین (له باریکهوه بۆ باریکی تر).
- (۲) گۆزینوه (شت).
- (۳) گۆزینوه (پاره).
- (۴) گۆزین (جلوهرگ).
- (۵) گۆزین (فۆکه، شهمندههر... هتد لهکاتی گمشتدا).
- v.t.** گۆزان
- n.** (۱) گۆزین؛ گۆزان. (۲) پارهی وورده؛ وورده.
- (۳) باقی حساب که دهرفتهوه به کریار. (۴) بازپ.
- change hands,** دهستا و دست کردن.
- ring the changes,** (۱) زهنگ لیدن به ههمو چهشتیک.
- (۲) کردن یا وتنی شتیک به ههمو شیوهیهک.
- changeable** (chānj'jō-b'l), **adj.** دهگۆزین؛ بۆی ههیه بگۆزین؛ حولی
- changeful** (chānj'fəl), **adj.** دهگۆزین؛ زو زو دهگۆزین یا بۆی ههیه بگۆزین.
- changeling** (chānj'liŋ), **n.** (۱) مندالیک که به ساوایی لهگه
- مندالیکی تر گۆزراییتوه. (۲) [Archaic]. کسینکی حولی.
- (۳) [Archaic]. کسینکی بڼ میشک
- change of life,** گهیشته تهمنی وهستانی بڼ نوژی له نارهتدا.
- changeover** (chānj'ō'vēr), **n.** گۆزین بۆ سیستهمنیک یا نامانجینی تر
- (۱) پیرهوی روبرا یا جۆکه
- (۲) بهشی قولی روبرا یا بهندهریک. (۳) جۆکه؛ بۆی.
- (۴) ریناز یا پیرهو. (۵) (pl.). پنگای پهیوهندی کردن.
- (۶) رینازی گه یاندن (نامیری نهلهکترونیک). (۷) خهلق؛ دیراو؛ دز.
- v.t.** (۱) دابری؛ خهلق تیدا ههلهکندن.
- (۲) پابهری کردن به پنگایهکی تاییهتیدا.
- chant** (chant, chānt), **n.** گۆزانی؛ سرود.
- v.t. & v.i.** گۆزانی و وتن؛ سرود خویندنهوه وک گۆزانی.
- chanteuse** (shān'tōz'), **n.** ژینکی گۆزانی بیژ به تاییهتی له تیارودا.
- chantey** (shan'ti), **n.** گۆزانی کهمشتی پیمان.
- chanticleer** (chan'ti-klēr), **n.** کهلهشیر

characteristic

- chantry** (chan'tri, chān'tri), **n.** (۱) نهو پارهیهی که کسینک
- تخرانی دهکات بۆ کرۆی دوعا خویندن بۆی دوی مردنی.
- (۲) کلنیهیهکی بچوک یا بهشیک له کلنیهیهک که پارهی بۆ تهرخان کراوه بۆ دوعا خویندن بهسمر مردویهکدا.
- chaos** (kā'os), **n.** ناژاوه؛ شیاوی؛ پهشیوی؛ پاشاگهردانی.
- chaotic** (kā-ot'ik), **adj.** شیاو؛ پهشیو
- chap** (chap), **v.t.** (chapped, chapping), روشک کردنهوه
- قلبشاندنی پیستی لئو یا لهش.
- v.t.** روشک بوونهوه و قلیشان (پیستی لئو یا لهش).
- n.** روشک بوونهوه و قلیشاندنی پیستی لئو یا لهش.
- chap** (chap), **n.** کوپ؛ کابرا؛ زهلام.
- chap., = chapter.**
- chaparral** (chap'ə-ral'), **n.** دارو دهوه نینکی چری کورت.
- chapbook** (chap'book), **n.** نامیلکهیهک که ههلبهست و سرود و نووسراوی نایینی تیدا بیت.
- chapeau** (sha-pō'), **n.** کلۆ.
- chapel** (chap'l), **n.** (۱) کلنیه.
- (۲) ژورینکی بچوک بۆ نوژی خوا پهرستن لهناو کلنیه، خهستهخانه، دانشگاه.
- یا نۆردوگایهکدا.
- chaperon, chaperone** (shap'ə-rōn), **n.** ژینکه که لهگه
- کچیک یا چهند لاویکا دهبن له کاتی چوونه دهروهوه ناهندگا بۆ سرپهرشتی کردن؛ یا وهر (به تاییهتی هی کچ یا مندال لهکاتی چوونه دهروهوه).
- v.t.** سرپهرشتی کردن کچ له کاتی چوونه دهروهوه ناهندگا لهلاین
- کسینکی گهرهترهوه له خۆی.
- chapfallen** (chap'fōl'ən, chop'fōl'ən), **adj.** غمبار؛ کۆست کهوتو
- (۱) قهشهیهک که لئپرسراوی کلنیهیهکی
- بچوک بڼ. (۲) قهشهیهک که لئپرسراوی کاروباری نایینی پهرلهمان یا پیکخراویکی تر بڼ. (۳) قهشهی نۆردوگایهکی سوپا.
- chaplet** (chap'lit), **n.** (۱) تاجه گول. (۲) تزییح؛ تزییحی نوژی.
- chapman** (chap'mən), **n.** (۱) دهستگیر؛ فروشیاری دهستگیر.
- (۲) [Archaic]. بازرگان.
- chaps** (chaps), **n.pl. = chaparajos.**
- chapter** (chap'tēr), **n.** (۱) بهش (پهرتوک)؛ بهند. (۲) چهرخ (میژوو).
- (۳) لق (پیکخراو، یا نه... هتد). (۴) کۆبوونهوی قهشه؛ قهشکان.
- (۵) کۆبوونهوی ههمو نهوانهیی که له دیرینکا دهژین. (۶) کۆبوونهوه
- v.t.** دابهشکردنی پهرتوکیک به چهند بهشیک یا بهندیکهوه.
- chapter house,** (۱) نهو خانووهی نهاندانی دیریک تیندا کۆدهبنهوه.
- (۲) خانویهک که نهاندانی لقی پیکخراویکی کوپ یا کچی دانشگاه تیندا دهژین و کۆدهبنهوه.
- char** (chär), **v.t.** (۱) سووتاندن. (۲) سووتاندن وک خهلووز؛ رهش کردن.
- v.t.** سووتان وک خهلووز؛ رهش بوون.
- n.** خهلووز.
- char** (chär), **n.** جۆره ماسیهیهک.
- char** (chär), **n.** (۱) کار یا نیشی ناوما. (۲) کارهکر.
- (۱) کار یا نیشی ناوما. (۲) کار یا نیشی بچوک کردن.
- character** (kar'ik-tēr, kar'ək-tēr), **n.** (۱) پهروشت؛ پهفتار؛ کردهوه؛ گهره. (۲) ناوبانگ.
- (۳) پهسندنانه (له خاوهن کارهوه بۆ موچهخۆ).
- (۴) کسینکی سهر یا جیاواز له خهلق.
- (۵) کسینکی ناو جیروک یا شانۆگهریهک. (۶) تیپ (نهلف و بڼ).
- v.t.** نووسین؛ نهخش کردن؛ ههلهکندن.
- in character,** لهگهل پهروشت یا ناوبانگی کسینکا دهگونجی.
- out of character,** لهگهل پهروشت یا ناوبانگی کسینکا ناگونجی.
- characteristic** (kar'ik-tēr-is'tik), **adj.** نیشانه؛ تاییهخۆ؛

<i>n.</i>	جياڪرمهوه
(۱) په ووشتنكي تايبه تي يا جياڪرمهوه.	
(۲) "ژماره ي بياي" ي لوگاريتمي.	
characterization (kar'ik-tēr-ə-zā'shən, kar'ik-trə-zā'shən), <i>n.</i>	
(۱) پهفتار يا په ووشت بوونكر د نهوه؛ پهفتار دياريكردن.	
(۲) بوونكر د نهوه پهفتار كه سيكي او چيز كيك يا شانزگريه ك لهري.	
قسره كرده وه و هيماره.	
characterize (kar'ik-tēr-iz'), <i>v.t.</i>	
(۱) پهفتار يا په ووشت	
بوونكر د نهوه. (۲) جياكر د نهوه له شتي تر به تايبه خوځيك يا هيمايه؛	
نيشانه كړدن.	
character sketch , <i>v.t.</i>	
وينه په ووشت يا پهفتار؛ وينه ژباي كه سيكي	
خوږه ووشتي.	
charactery (kar'ik-tēr-i, kar'ik-tri), <i>n.</i>	
تيا؛ تياپ و هيماي	
به كار هيناني تياپ و هيماي يا نيشانه بؤ دهر بياي يروباوه.	
charade (shə-rād'), <i>n.</i>	
نوواندن هيماي يا بڼ دنگ؛ ياريه ك	
له نيوان چنه كه سيكي دهر كړن، يكيكيان لهري وشه نوواندن بڼ دنگ	
به كار هيناني و نهواني تر نه بڼ باسه كي بزان و بيدوزنهوه.	
charcoal (chār'kōl), <i>n.</i>	
(۱) خه لوړ. (۲) پينووسي خه لوړ.	
(۳) وينه يا تابلويكه كه به پينووسي خه لوړ دروست كرابيت.	
(۴) رهنكي په شباو؛ په شتاله.	
<i>v.t.</i>	
نووين. وينه كيستان يا په شكر د نهوه به پينووسي خه لوړ.	
chard (chärd), <i>n.</i>	
سلق	
charge (chärrj), <i>v.t.</i>	
(۱) بڼ سپاردن؛ خستنه نه ستؤ.	
(۲) فرمان به سهر د كړدن؛ نامؤزگاري كړدن؛ داوالنكر دن.	
(۳) (~ with) - تاوانبار كړدن؛ تاوان خستنه پال. (۴) نرخ له سهر دانان؛	
داوا كړدن نرخنكي تايبه تي (بؤ كړدن كاريك يا كړيني شتيك).	
(۵) داواي پاره لي كړدن. (۶) به قهرز كړن؛ خستنه سهر حسابي قهرز.	
(۷) هيرش برده سهر (۸) نيشانه ليكړن.	
(۹) داكرته وه (تفهنگ، ده مانجه ... هتد). (۱۰) شتيك كړنه ناو شتيكي ترومه.	
(۱۱) پركر د نهوه (پاتري). (۱۲) هينانه جوش. (۱۳) پركردن؛ تيكردن.	
<i>v.t.</i>	
(۱) هيرش برده سهر. (۲) داواي دانه وه پاره ليكړدن.	
(۳) خستنه سهر قهرز. (۴) داننشتي يا پال د نهوه به تيخوړين (سهگ).	
<i>n.</i>	
(۱) له نه ستؤدا بوون؛ لنيپرسراويني؛ سهر به رشتي. (۲) نركي سهر شان.	
(۳) كه سيكي كه سهر به رشتي كړدن له نه ستؤي كه سيكي تردا بڼت؛ كه سيكي كه	
كه سيكي تر كرابيت به لنيپرسراوي؛ كه سيكي كه بڼي به نرك به سهر كؤمه له وه،	
چونكه ده بڼ كؤمه ل يا ميري بيژننيت. (۴) فرمان؛ نامؤزگاري	
(۵) تاوان (۶) مز؛ كړي؛ هقي (كار). (۷) قهرز	
(۸) هيرش؛ فرماني هيرش برده سهر. (۹) باري سهر شان؛ نرك.	
(۱۰) نهو ته قمه مهي يه كه له يك جarda ده ته قينريته وه.	
(۱۱) ناميزي پركرمه وه كارها.	
تاوانبار كړدن؛ شكات ليكړدن	
به وون بوو دانان.	
پښ خوځ بوون؛ خوځي لي وهرگرتن	
لنيپرسراو.	
bring a charge against , <i>n.</i>	
charge off , <i>n.</i>	
get a charge out of , <i>n.</i>	
in charge of , <i>n.</i>	
chargeable (chär'jə-b'l), <i>adj.</i>	
(۱) ده توائي پر بكرته وه (پاتري).	
(۲) ده توائي دابگريته وه (تفهنگ). (۳) ده توائي بخريته سهر حسابي قهرز.	
(۴) ده توائي تاوانبار يا گومانبار بكر	
حسابي قهرز.	
charge account , <i>n.</i>	
charger (chär'jēr), <i>n.</i>	
(۱) هيرش بهر سهر (مؤؤ يا شت).	
(۲) نه سبي جهنگ. (۳) ناميزك كه پاتري پر ده كاته وه.	
charily (chär'ə-li), <i>adv.</i>	
(۱) به تر سهوه؛ به ووريابي يوه؛	
به شرمه وه. (۲) به ده ست قوچاري؛ به په زيلي.	
chariness (chär'i-nis), <i>n.</i>	
(۱) مه ترسي؛ ووريابي.	
(۲) گري؛ ده ست قوچاري؛ په زيلي.	
chariot (char'i-ət), <i>n.</i>	
عربه بانه يكي دوو پيچكي دوو نه سبي يه	

<i>v.t. & v.i.</i>	
charioteer (char'i-ə-tēr'), <i>n.</i>	
(۱) عربه بانجي عربه بانه يكي دوو -	
پيچكي دوو نه سبي كه له كؤندا به كار د هينرا.	
(۲) [C-], ناري كؤنه ستيره يكه.	
charisma (kə-riz'mə), <i>n.</i>	
به هر ه ي پيشه وه ي به هر ه ي هستي	
جه ماوه جوؤلاندن و هاندان و پيشه وه ي كړدن.	
charismatic (kar'iz-mat'ik), <i>adj.</i>	
به هر ه داري جوؤلاندني هستي	
جه ماوه و هاندان و پيشه وه ي كړدن: (a ~ leader).	
charitable (char'ə-tə-b'l), <i>adj.</i>	
(۱) خيرگرم؛ چاكه كمر	
(۲) تايبه تي به خير يا كاري چاكه: (~ contributions)	
(۳) به رحم؛ دلنرم	
charity (char'ə-ti), <i>n.</i>	
(۱) خوځه وريستي خوا بؤ مؤؤؤ مؤؤؤ بؤ	
مؤؤؤ تي. (۲) كاريك يا نيشنكي چاكه؛ چاكه؛ چاكه كړدن	
(۳) هستي چاكه و چاكه كړدن. (۴) دلنرمي؛ به رحمي. (۵) خير؛ ده قه.	
(۶) دمزگايه، رنځخواريك، يا پاره يكه كه تايبه ته به پاره تيداني هه ژوان	
charlady (chär'lā'di), <i>n.</i> = charwoman .	
كه سيكي كه وا ده نويني توانايك يا	
ژانباري يكي هيه، به لام له راستيدا نه نم توانايه ي هيه و نه نم	
ژانباري يه ش؛ ساخته چي؛ درؤن.	
-charlatanism (n.); charlatanry (n.)	
charm (chärm), <i>n.</i>	
(۱) جادو. (۲) نوشته؛ چاوهار؛ مؤؤا.	
(۳) جواني په ووشت و پوخسار؛ دلپړاندن.	
<i>v.t. & v.i.</i>	
دلپړاندن؛ جادو و به ند كړدن.	
charmer (chär'mēr), <i>n.</i>	
(۱) نافره تيكي جواني ناسكي دلپړن.	
(۲) جادوگر؛ نوشته بڼ: (~ a snake)	
charming (chärm'in), <i>adj.</i>	
دلپړن؛ جوان و ناسك؛ ناسكو نازدار.	
charnel (chär'n'l), <i>n.</i>	
(۱) گؤي؛ گؤپستان	
(۲) شوئيك كه لاشه و نيسقاني مردوي تيدا ده پاريزي.	
<i>adj.</i>	
(۱) هي گؤپستان. (۲) تايبه تي به مردو؛ مردوونه.	
charnel house , <i>n.</i>	
(۱) گؤي؛ گؤپستان	
(۲) شوئي پاراستني لاشه و نيسقاني مردو.	
charpoy (chär'poi'), <i>n.</i>	
چريايه.	
charqui (chär'ki), <i>n.</i>	
گؤشتي گاي ووشك كراوه؛ قاوړمه.	
chart (chärt), <i>n.</i>	
(۱) نه خشه ي دهر يا. (۲) نه خشه. (۳) نه خشه ي كار.	
<i>v.t.</i>	
(۱) نه خشه دانان. (۲) پيشاندان له سهر نه خشه.	
charter (chär'tēr), <i>n.</i>	
(۱) ده ستوور؛ په يمان.	
(۲) پيداني مافيني تايبه تي به كه سيكي يا رنځخواريك له لايه ي ميري يوه	
(۳) رنځه دان بؤ كړدنه وه لقي رنځخواريك يا يانه يكه. (۴) مافيني تايبه تي.	
(۵) به كړي كرتني پاسنيك، فرؤكه يكه يا پاپؤريك بؤ به كار هيناني تايبه تي.	
<i>v.t.</i>	
(۱) پيداني مافيني تايبه تي.	
(۲) به كړي كرتن (پاس، فرؤكه، پاپؤ. ... هتد) بؤ به كار هيناني تايبه تي	
charterage (chär'tēr-ij), <i>n.</i>	
(۱) به كړي كرتن (پاس، فرؤكه،	
پاپؤ. ... هتد) بؤ به كار هيناني تايبه تي. (۲) پيداني مافيني تايبه تي.	
charterer (chär'tēr-ēr), <i>n.</i>	
كه سيكي كه پاپؤريك به كړي ده كړي بؤ	
به كار هيناني تايبه تي.	
charter man , <i>n.</i>	
نمندان د مهيژننري دمزگايه يا رنځخواريك.	
Charter of the United Nations , <i>n.</i>	
ده ستووري نه ته وه -	
په كگرتووه كان (كه له كؤنفرانسيكي جيهانيدا له شاري سان فرانسيسكو له	
سالي ۱۹۴۵ دا مؤركرا).	
charter party , <i>n.</i>	
(۱) قؤتهراتي به كړي كرتني پاپؤريك يا به شيك له	
پاپؤريك بؤ مه بستي بازگاني. (۲) به كړي كرتني پاپؤريك يا به شيكي	
(۳) [Colloq.]، تاقميك كه به لميك به كړي ده كړن بؤ گه شت يا راهه ماسي.	
charwoman (chär'woom'on), <i>n.</i>	
كاره كمر.	
chary (chär'i), <i>adj.</i>	
(۱) ووريا؛ تر ساو:	

checkbook

- (۲) چاودیزی کردن.
in check, دایینکراو؛ به ریست کراو.
checkbook (chek'book'), *n.* دفتری چکی بانق.
checked (chekt), *adj.* (۱) نه خشی چوارگوشیمی تیدایه؛ خانه خانه. (۲) (a ~ tablecloth) دایینکراو؛ به ریست کراو.
checker (chek'er), *n.* (۱) خانه یکی ته خشی شه ترنج (۲) نه خشی یکی خانه خانه کراو. (۳) بریدی یاری دامه. (۴) جوره داریکه؛ بری شم داره.
v.t. نه خشی خانه خانه کردن.
checker (chek'er), *n.* (۱) پشکنیار.
(۲) کسیکه که کاری و مرگرتنی جانتاو زهر و کلاو شتی وهمایه له خهکس هملگرتیان هتا خاوه نه گانایان دینره بوی.
(۳) دهغیلهچی (له کوکا یا دوکاندا).
checkerboard (chek'er-bōrd', chek'er-bōrd'), *n.* ته خشی دامه و شترنج.
checkered (chek'erd), *adj.* (۱) خانه خانه و رنگ و رنگ (وهک): ته خشی دامه و شترنج. (۲) هه مپه رنگ؛ هه مجر؛ جیواو.
checkers (chek'erz), *n.pl.* یاری دامه.
checking account, حسابی کراوه له بانقا (که دمتوانی یاری لیستی پیاجوئوه (یا هی شو شتانی دتمویت لبریت نه چن یا دتمویت بیانگیت... هتد).
checkmate (chek'māt'), *n.* (۱) کش شا (وه بردنه وی یاری شترنج). (۲) دۆبان؛ باریکی پر له متریسی بانگی 'کش شا' *interj.*
(۱) کش له شا کردن (یاری شترنج). (۲) خستنه متریسی یوه؛ بمزاندن. **v.t.**
check out, (۱) کرئی نوتیل دانو به جیپشنتی. (۲) تاقیکردنه وی؛ لیکولینهوه. (۳) تاقیکردنه وی؛ باش و خرابی شتیک. (۴) بۆ درکوتنی شیان شتیک له نهجاسی تاقیکردنه وه. (۵) حساب کردن له گهل کرایدا (دوکان، کوکا).
checkout (chek'out'), *n.* (۱) کاتی حساب کردن له گهل خاوهن نوتیلدا و ژور چول کردن نه گه رانا شو کرئی بۆژکی تریش دمسهنری (به گشتی شم کاتی حساب کردنه نریکی نیوه بویه). (۲) حساب کردن شو شتانی که له دوکانیکدا دهیکرت. (۳) شم میزه ی شم حسابی له سر دهکر. (۴) تاقیکردنه وی؛ مگیه یه بۆ درکوتنی باش و خرابی. (۵) پشکنی؛ لیکولینهوه.
check point, شونی پشکنی؛ شونی پشکنینی نوتومیل و خهک له سر رنکه یا شقام.
checkroom (chek'rōom', chek'room'), *n.* ژوریک که چتر و جانتار پالتو و شتی وهای تری تیدا هله ده گری بۆ ماوه یهک تا خاوه نه گهی دینهوه بوی.
checkup (chek'up'), *n.* تاقیکردنه وه؛ تیروانی پزیشکی.
checks and balances, هاوکیشتی له تار دام و ده رگا کانی.
فهرمانده وایدو به شداریوونیان له فهرمانده وایی کردن و ولتدا به یهکسانی و هر یه که له پسپوری خویدا به بن شو یه لایهک زال بن به سر شو یه تردا.
cheek (chēk), *n.* (۱) کوله؛ گونا؛ پوومهت. (۲) (pl.) گووی قنگ؛ سمت (۳) لایهکی شتیکی دولایی. (۴) [Colloq.] بن حیایه؛ چه قاره سووی به بن حیایانه له گهل دووان.
v.t. [Colloq.], به توهسه؛ قسه کردن به شویه یه که به مستی **tongue in cheek**, راست یا تواروی قسه که جیواو بیت له وی که به پوالت پیشانی دمدات.
cheekbone (chēk'bōn'), *n.* نیسکانی کولم. ههره ها "zygomatic bone"

chelonian

- cheekily** (chēk'li-i), *adv.* به بن حیایانه
cheekiness (chēk'i-nis), *n.* بن حیایی؛ بن شرمی.
cheek pouch, کیسکه وهک ناوساوی وایه له هردو دیوی دم و چاوی گیانداره قرتینه رگانی (وهک: مشک، مشکوئره، کرویشتک... هتد). ههره ها مپیومندا هیه خاوه نه منی تیدا هله ده گری.
cheeky (chēk'i), *adj.* بن حیا؛ بن شرم
cheer (chēr), *n.* (۱) خوشی؛ گهشکه؛ رو خوشی؛ دلخوشی. (۲) شتیک که دلی سر و خوش یکتا. (۳) هاوار یا قیریه یکی پر خوشی (بۆ به سندن کردن، به خیر هاتن، یا پیروزیایی کردن).
v.t. (۱) دلخوش کردن. (۲) هاندان به قیریه؛ پر خوشی؛ به سندن کردن و دهر برین به قیریه خوشی.
(۱) دلخوش بوون. (۲) قیراندنی خوشی.
be of good cheer, رو خوش بوون.
cheer on, هاندان و به سندن کردن شتیک به هاواری خوشی.
cheer up, دلخوش کردن؛ دلخوش بوون؛ دلخوشی دانوه.
with good cheer, به گرمی؛ به پوری خوشهوه.
cheerful (chēr'fəl), *adj.* رو خوش؛ به پیکه نین؛ دلشاد.
cheerily (chēr'ə-li), *adv.* به پوری خوشهوه؛ دم به پیکه نینهوه.
cheeriness (chēr'i-nis), *n.* رو خوشی؛ دلخوشی.
cheerio (chēr'i-ō), *interj. & n.* [British Colloq.], خواحی؛ شم کاتمت باش؛ ساو (له هاتن و پویشندا).
cheerless (chēr'lis), *adj.* ناخوش؛ غمبار؛ دلتهنگ. (a ~ day).
cheers (chērz), *interj.* نوش؛ خاوه دنهوه.
cheery (chēr'i), *adj.* رو خوش؛ دلخوش.
cheese (chēz), *n.* (۱) پنیر. (۲) شتیک که له پنیر یکتا له شیوه و چوئیتی خوراگرتندا.
cheese it!, [Slang], ناگات له خوت بن؛ اکه!
cheese (chēz), *n.* [Slang], کسیکه گرتک یا پایه برز (ژر جار) به توهسهوه به کار دهینرت: (big ~).
cheeseburger (chēz'būr'gēr), *n.* هه مبرگرگنه که په نیری تواره ی به سهرهوه بیت.
cheesecake (chēz'kāk'), *n.* (۱) کیککه که له پنیر و هیلک و شیر. (۲) [Slang] وینه کیکی جوانی نیمچه پوت له بۆژنامه یه کدا.
cheesecloth (chēz'klōth'), *n.* قوره که یه خسته؛ قوماشکی سپی تهنگه دهریت به سر ماستدا بۆ شو یه تاره که یه بچوئیهوه؛ قوماشکی تهنگه له به نیرهوه دهینرت.
cheeseparing (chēz'pār'ing), *n.* (۱) پارچه یکی بچوکی قراغی دهرهوه یه پنیر. (۲) شتیکی بن نرخ یا بن بایهخ (۳) پیسکه یی؛ ره زلی.
cheesy (chēz'i), *adj.* (۱) وهک و پنیر وایه له تام و چوئیتی خوراگرتندا. (۲) [Slang], خراب؛ ناپه سنده؛ بازای؛ بن فبر. چیت: گیاندارگی برنده ی خیرایه له پلنگ ده چیت به لام بچوکرته.
chef (shēf), *n.* چیشکتر؛ چیشکرتکی لیا توو؛ سرهک چیشکتران.
chef-d'oeuvre (shē'dē'vr'), *n.* شاکار (هونه، ویره... هتد)؛ باشرتین یا گرتگرتین به ره هم.
chef's salad, زده تیه یکی جوان و پاراوه یه که هه موو جوره شتیکی تیدابیت وهک کاهو و پنیر و پارچه گوشتی وورد... هتد.
chela (kē'lā), *n.* چرنوک یا نینگی نوشتاوه ی تیری همدی گیاندار (وهک قرژال، پوبیان، دوپیشک... هتد).
chela (chā'lā), *n.* قوتایی؛ شاگرد (به تاییه ی هی پیری هندی).
cheliferous (ki-lif'er-əs), *adj.* چرنوکار (قرژال، دوپیشک).
chelonian (ki-lō'ni-ən), *adj.* تاییه یی به کیسه لو ره قی ناوی. کیسه ل یا ره قی ناوی.
n.

chem

chem., = 1. chemical. 2. chemist. 3. chemistry.

chemic (kem'ik), *adj.* [Archaic] ۱. تاییهتی به کیمیای کون.

(۲) کیمیایی: کیمیایه‌گری.

n. [Obs.].

کیمیایه‌گر

chemical (kem'i-k'l), *adj.*

کیمیایی: کیمیایه‌گری

n.

ماده‌یه‌کی کیمیایی: کهره‌سی کیمیایی.

chemical engineering,

نه‌اندازیاری کیمیایی.

chemically (kem'i-k'l-i, kem'ik-li), *adv.*

(۱) له‌رووی -

کیمیایه‌گری‌یه‌ره (۲) به‌هزی کهره‌سی کیمیایی‌یه‌ره.

chemical warfare,

جه‌نگی کیمیایی. جه‌نگیک که کهره‌سی

کیمیایی و ژهر‌ووی وه‌ک گازو کهره‌سی سووتینه‌ری تیدا به‌کارده‌هینرنیت.

chemise (shə-mēz'), *n.*

ژیرکراسی ژئانه.

chemisette (shem'i-zet'), *n.*

(۱) ژیرکراسی ژئانه

(۲) کراسیکی کورتی بن قو‌له چاران ژئان له‌سهر کراسوه له‌بریان ده‌کرد بۆ

دایوشینی لاژورووی سنگو به‌رملیان.

chemist (kem'ist), *n.*

(۱) کیمیایه‌گر: زانای کیمیا

(۲) [British] دهرمانساز (۳) [Obs.] کیمیایه‌گری کون.

chemistry (kem'is-tri), *n.*

(۱) زانستی کیمیا: کیمیا.

(۲) پینکاتنی ماده‌یه‌کی کیمیایی و نیشانه‌کانی و چوینتی کارکردنی.

(۳) پینکهرمان یا له‌به‌ک جیاکردنه‌ویه‌ک به‌شینویه‌کی کیمیایی.

chemo- (kem'ō), *Also chemi-, chem-,*

پینشبه‌ندیک به‌مانای

په‌یوه‌ندی هه‌به به‌کهره‌سی کیمیایی و چوینتی کارکردن و کارتیگردنی

له‌سهر ماده‌ی ترو هه‌روه‌ها کارتیگروای له‌لایهن ماده‌ی تروهه

chemosynthesis (kem'ō-sin'tha-sis), *n.*

پینکاتنه‌ی کیمیایی

پینکاتنه‌ی کهره‌سی ناوینته‌ی کیمیایی زیندوو وه‌ک خوارده‌مه‌نی له‌لایهن

پروه‌که‌وه به‌هزی نه‌و ووزه‌ی که له‌یه‌نگرتن و کارکردن سهر یه‌کتری ماده‌ی

کیمیایی تروهه دروست ده‌بی.

chemotaxis (kem'ō-tak'sis), *n.*

پاکیشان یا دوورکه‌وتنه‌وه‌ی

کیمیایی

chemotherapeutics (kem'ō-ther'ā-pū'tiks), *n.pl.* =

chemotherapy.

chemotherapist (kem'ō-ther'ā-pist), *n.*

پزیشکی چاره‌که‌ری

نه‌خو‌شی به‌ماده‌و کهره‌سی کیمیایی.

chemotherapy (kem'ō-ther'ā-pi), *n.*

چاره‌سهرکردنی نه‌خو‌شی

به‌ماده‌و کهره‌سی کیمیایی.

chemurgy (kem'er-ji), *n.*

به‌شینکه له‌کیمیا که په‌یوه‌ندی هه‌به به -

به‌کاره‌نیانی به‌ره‌می کشتو‌کای‌یه‌ره بۆ دروستکردنی نه‌و شتانه‌ی نه‌خواردن

و نه‌جل‌و‌برگن (وه‌ک پلاستیک)

cheniell (shə-nēl'), *n.*

(۱) ریسی یا ده‌روو

(۲) ریسی خوری. ناوریسم. یا لۆکه که بۆ چنن به‌کارده‌هینرنیت.

(۳) قوماشیک له‌م جوزه ریسه دروست کرابی.

cheque (chek), *n.* [British Spelling].

چه‌کی بانق

chequer (chek'čr), *n.* & *v.t.* [British Spelling].

checker.

chequers (chek'črz), *n.pl.* [British Spelling]. = **checkers.**

cherish (cher'ish), *v.t.*

(۱) ژۆر له‌لا خو‌شه‌ریست بوون

ژۆر له‌لا خو‌ش بوون: ژۆر له‌لا به‌رخ بوون. (۲) به‌تنگه‌ره هاتن: ناگاداریبوون

په‌یوه‌رده‌کردن و پارسستن له‌زیان. (۳) له‌میشکا هه‌لگرتن.

cherry (cher'i), *n.*

(۱) گیللاس (۲) دره‌ختی گیللاس (۳) داری گیللاس

(۴) سووری ئال

adj. (۱) سووری ئال: ئال (وه‌ک گیللاس). (۲) له‌داری گیللاس دروستکراو.

(۳) له‌گیلاس دروستکراو. (~ pie).

(۴) گیللاسی (تام)

cheroot (shə-rōot'), *n.*

جگهره‌ی چرووت: جوزه سیگارنکه هه‌ردو

سهری چوارگوشه‌وی‌یه.

cherry tomato, تهماته‌ی گهره: تهماته‌یه‌کی خری بجوکه نه‌وه‌ندی

chicane

هه‌لماتیك ده‌بیئت.

(۱) فریشته: به‌ری.

(۲) نوواندنی فریشته له‌تابلۆدا له‌شینویه مندانیکی بالداری ده‌موچاو پری

سوورووسی جوان. (۳) مندانیکی جوان و به‌سزمان.

cherubic (chə-rōō'bik), *adj.*

(۱) فریشته‌یی.

(۲) به‌سزمان. (۳) ده‌موچاو پری سوورووسی.

cherubim (cher'ə-bim, cher'yoo-bim), *n. plural of-cherub.*

chervil (chūr'vil), *n.*

سه‌زیه‌یه‌که گه‌ل‌که‌ی وه‌ک هی مه‌ده‌نووسو

ره‌مه‌که‌ی ده‌خو‌رنیت.

chess (ches), *n.*

شه‌تره‌نج.

chessboard (ches'bôrd', ches'bôrd'), *n.*

ته‌خته‌ی شه‌تره‌نج.

chessman (ches'man', ches'mæn), *n.*

دانی شه‌تره‌نج.

chest (chest), *n.*

(۱) سنووق. (۲) سنووقی پاره (یانه، رینکخراو... هتد).

(۳) خه‌رنه یا پاره‌ی یانه، کومه‌له، ده‌زگا، یا رینکخراوینک.

(۴) ده‌فرینکی هه‌وابی قایم.

(۵) دۆلاب. (۶) سنگ.

get (something) off one's chest, [Colloq.],

داخی دلی خو

هه‌لپشتن.

chestnut (ches'nat, ches'nut'), *n.*

(۱) که‌سته‌نه.

(۲) دره‌ختی که‌سته‌نه. (۳) داری که‌سته‌نه. (۴) ره‌نگی قاوه‌یی سوورباو

ره‌نگی که‌سته‌نه. (۵) نه‌سپی کویت.

(۶) پیستی ره‌ق و مریدوی دیوی ناوه‌وه‌ی لاقی نه‌سپ و ماین.

(۷) [Colloq.] نوکته، ووته، یا چیرۆکی کون و بن تام: کلنشه.

adj.

chest of drawers,

دۆلاب.

chesty (ches'ti), *adj.*

(۱) سنگ‌زل: سنگ‌گهره.

(۲) لووت به‌ز: له‌خو‌بایی: فشه‌کهر.

chctah (chē'ta), *n.* = **cheetah.**

cheval-de-frise (shə-val'də-frēz'), *n.*

(۱) دارنکی چوکلاوی

(له‌کۆندا به‌کارده‌هینرا بۆ وه‌ستاندن نه‌سپ سواری دوژمن).

(۲) پیزه‌چوکل یا شووشه‌ی تیز (ده‌خو‌رنیت سهر دیوار بۆ رینگرتن له‌دوژمن).

cheval glass,

ئاوینته‌یه‌کی گهره که له‌ناو چوارچینه‌یه‌کا بۆ و له‌سهر

پینچه‌ک دانه‌ریئت.

chevalier (shəv'ā-lêr'), *n.*

(۱) سوارچاک: نه‌سپ سوار.

(۲) نزم‌ترین په‌لی شازاده‌ی فهره‌نسی.

(۳) نه‌ندام یا سوارچاکیکی په‌لێ نزمی ئۆردوی شه‌ره‌فی فهره‌نسی.

chevron (shəv'rən), *n.*

خه‌تی له‌شینویه تیپی "V" دا که چاره‌شی

پۆلیس و عهریفی سوپا له‌قۆلیان ده‌دن.

chew (chōō, chū), *v.t. & v.i.*

(۱) جوین. (۲) ژۆر بیرلینکردنه‌وه.

n.

(۱) جوین. (۲) شتی که بجوین یا بۆ جوین بیت.

chewing gum,

بینیشت.

chewink (chi-wiŋk'), *n.*

بالنده‌یه‌که نه‌وه‌ندی چۆله‌که‌یه‌ک ده‌بیئت.

chewy (chōō'i), *adj.*

جی (خوارده‌مه‌نی): جوینی ژۆر ده‌وی

(~ candy)

Chianti (ki-an'ti, ki-än'ti), *n.*

کیانتی: شه‌رییکی سووره

له‌سهرمقاد له‌ناوچه‌ی شاخاوی "کیانتی" له‌ئیتالیا گه‌راوه‌ته‌وه.

chiarooscuo (ki-är'ō-ə-skyoor'ō), *n.*

(۱) پووناکی و تاریکی

به‌کاره‌نیان له‌وینته‌کیشاند. (۲) نه‌نجامی وینته‌کیشان به‌م شینویه.

(۳) تابلۆیه‌ک که به‌م شینویه دروست کرابیئت.

chiasma (kī-az'mə), *n.*

چاو چه‌پ و راستی.

-chiasmal (*adj.*).

chic (shēk, shik), *n.*

ته‌پۆشی: رینک‌وینکی (جل‌و‌به‌رگ): شیک.

adj.

ته‌پۆش: رینک‌وینک (جل‌و‌به‌رگ).

chicane (shi-kān'), *n.*

(۱) فیل‌وته‌که: ساخته.

- (۲) ئۇ يارىكەرى ۋە رەقەي باشى لە دەستدا ئىيە (يارى برج).
v.t. & v.i. (۱) فېل ۋە تەلەكەكەردن؛ ساختەكردن.
 (۲) بە فېل ۋە تەلەكەكە دەسكەرتن.
chicanery (shi-kān'ēr-i), *n.* (۱) بەھەلەدايەردن ۋە فېل ۋە تەلەكەكە كەردن.
 بۇ دەسكەرتك (بەتايىبەتتى ھى ياسايسى)؛ ساختەچىتى. (۲) فېل؛ ساختە.
chick (chik), *n.* (۱) چوچك. (۲) بەچكەي يالندە.
 (۳) مىندال (بۇ خۇشەويستى). (۴) [Slang]. كىچ.
chickadee (chik'ə-dē'), *n.* چەند جۇرە يالندەيەكى ئەمەرىكاي.
 ماكورە بەگىشتى پەرەكەيان بۇرە ۋە سەريان رەشە.
chickaree (chik'ə-rē'), *n.* سەمۇرەيەكى سورۇ چوچكى ئەمەرىكەيە.
chicken (chik'in, chik'an), *n.* (۱) مەرىشك. (۲) گۆشتى مەرىشك.
 (۳) چەند جۇرە يالندەيەكى دەشتەكەن لە مەرىشك دەچن. (۴) [Slang]. كىچ.
adj. [Slang]. ترسەنك.
v.i. [Slang]. ترسان؛ ئەمۇرئان: (He ~ed out at the last minute.)
 مەتەمايوسنى count one's chickens before they are hatched,
 شەتەك كە لەۋانەيە ئەيەتەدى.
chicken breast, ئەخۇشەيەكە برىتەيە لە دەريەرىنى ئىسكانى سەنگ.
 ئەمۇ كەسانەدا دەيىنەن كە توۋشى ئەخۇشى ئىسكەنەرمە بوۋن.
chicken cholera, كۆلەنراي مەرىشك: ئەخۇشەيەكە توۋشى گەلىك.
 يالندە نەك بە تەنھا مەرىشك دەيىت. ئىشانەكانى برىتىن لە پشانەمە ۋە شۇرى.
chicken feed, (۱) دانە مەرىشك.
 (۲) [Slang]. ھەندىكى زۇر كەم پارە؛ نەختەك پارە.
chicken hawk, ھەلۋى مەرىشك: مەرىشك يالندەي تىرى مالى دەگىرى.
chicken-hearted (chik'in-hār'tid, chik'an-hār'tid), *adj.*
 ترسەنك: كوۋنى
chicken-livered (chik'in-liv'əd, chik'an-liv'əd), *adj.*
 ترسەنك: كوۋنى
chicken pox, مىكوتە
chicken shit, [Vulgar Slang]. (۱) قەسى قۇرۇ بىن مانا.
 (۲) نەركە داۋاي ناخۇش بىن مانا. (۳) پەۋۋەشت ۋە ھەلۋەستى ناشرىن.
chicken wire, تەل تەلەندە.
chick-pea (chik'pē'), *n.* نۇك
chicory (chik'ə-ri), *n.* (۱) پەۋەكەكە گولەكەي شىنە ۋە رەگەكەي.
 نەستۇرۇر گەلەكەي دەخۇرىتە دەگىرتە ئار زەلەتەم. (۲) رەگە ئەم پەۋەكە كە
 دەبىرئەننى ۋە دەگۇرتىنە تىكەلەۋى قاۋە دەگىرتە يالەباتى قاۋە دەخۇرىتەم.
chide (chīd), *v.t. & v.i.* سەزەنشت كەردن؛ لۇمەكەردن؛ شكاندن.
chief (chēf), *n.* (۱) سەزۇك؛ گەۋرە؛ سەزەستە؛ پىشەۋا؛ فەرماندە.
 (۲) [Archaic]. گەزگەرتىن بەشى شەتەك؛ بىنچىنەيى.
 (۳) سەيەكى لاسەروۋى قەلغانىك.
adj. (۱) سەزەكى؛ بەزەرتىن (۲) گەزگەرتىن؛ يەكەم.
 in chief, (editor-in-chief; commander-in-chief). (۳) سەزەك.
 (۴) بەزۇرى؛ بەتايىبەتتى.
chief justice, سەزۇكى دادپەرسان.
chiefly (chēf'li), *adv.* بەزۇرى؛ بەتايىبەتتى.
adj. سەزۇكانە؛ رەك سەزۇك.
chief of staff, سەيە سالار؛ سەزەك سەيە.
chief of state, سەزۇكى ۋولات (سەزۇكانە، پاشا، شاۋن... ھتە).
chieftain (chēf'tin, chēf'tən), *n.* (۱) سەزۇكى تىرە؛
 سەزگەۋەي خۇل؛ گەۋرە ھۇز (۲) سەزۇك؛ سەزەستە؛ سەزگەۋە.
chiffon (shi-fon', shif'an), *n.* (۱) شىفۇن؛ قوماشى ئاورىشەم.
 (۲) (pl.) ئەمۇ شتەنەي كراسى ئافرەتتى پىن دەپازىتەمە ۋەك شىرەت ۋە پىلە... ھتە.
adj. (۱) شىفۇن؛ لە شىفۇن دىروستىكراۋ. (۲) سوۋك ۋە فەشەل.
chiffonier, chiffonnier (shif'an-nēr'), *n.* دىۋانەيەكى چەكەجە.
 ئاۋنەيەكى بەسەرەۋەيە.

- chigger** (chig'ēr), *n.* (۱) مۇرۋىيەكى زۇر چوچكە ئەۋەندەي ئەسپەنەك.
 يا كىچىكە دەيىت ھەندى جار دەچىتە زۇر پىستەمە ۋە لەش دىننەتە خۇرۋىيەكى
 زۇر، لە ئاۋچەي خۇرۋى ئەمەرىكادا ھەيە. (۲) جۇرىكە لە كىچ.
chigoe (chig'ō), *n.* (۱) جۇرە كىچىكى ئاۋ لەمە مەيىنەكانى دەچنە زۇر.
 پىستەمە ۋە لەش دىننەتە خۇرۋىيەكى زۇر، لە ئاۋچەي خۇرۋى ئەمەرىكادا ھەيە.
chigger (۲)
child (chīld), *n.* (۱) مىندال. (۲) مىندالى ساراۋا يا شىرەخۇرە.
 (۳) ئاۋلەمە. (۴) كۆرىك يا كىچىك لە مىندالىيەمە تا تەمەنى بالق بوۋن
 (۵) كۆر؛ كىچ. (۶) نەۋە. (۷) بەرەم؛ ئەنجام.
 سىكىپ
 with child,
childbearing (chīld'bār'īn), *n.* مىندالىيۋن؛ ژانى مىندالىيۋن.
childbed (chīld'bed'), *n.* ژانى مىندالىيۋن؛ مىندالىيۋن.
childbirth (chīld'būth'), *n.* (۱) ئەدالىيۋن؛ مىندالىيۋن.
 (۲) پىژەي ئەدالىيۋن.
childe (chīld), *n.* [Archaic]. كۆرە بەگەزادە.
childhood (chīld'hood'), *n.* تەمەنى مىندالى؛ كاتى مىندالى؛
 مىندالى.
childish (chīl'dish), *adj.* (۱) مىندالەنە (كەرمەۋە يا پەۋۋەشت).
 (۲) بىن مانا؛ ناشرىن (كەرمەۋە).
 -childishly (*adv.*); childishness (*n.*).
child labor, ئىش كەردن بە مىندال لە كارگە، فەرمانگە، دوكان... ھتە.
childless (chīld'lis), *adj.* بىن مىندال؛ ۋەجاق كۆرۈ.
childlike (chīld'lik'), *adj.* (۱) مىندالەنە (كەرمەۋە يا پەۋۋەشت) كە
 بۇ مىندال بىشەن، بەلەم گەۋرە بىيۋىننەن. (۲) ساۋىلەكە؛ خۇش باۋەم.
childly (chīld'li), *adj.* = childlike; childish.
child psychology, دەۋرۋەنئاسى مىندال.
children (chīl'drən), *n. plural of child.*
child's play, كارىك، ئەركىك. يا شەتەكى زۇر ئاسان.
chile (chī'li), *n.* = chili.
chili (chī'li), *n.* (۱) ئالەتتى قوۋن ۋە تىز.
 (۲) پەۋەكەكە كە ئەم جۇرە ئالەتە توۋن ۋە تىزە دەگىرى.
 (۳) خۇاردىنكى مەكسىكى زۇر توۋنە لە گۆشتى كۇلۇۋ ئالەتتى سورۇر
 بەھارەتتى تىزى ترو فاسۇلىا دىروست دەگىرى.
chiliad (kil'i-ad'), *n.* (۱) ھەزار؛ ھەزار (شت). (۲) ھەزار سال.
chiasm (kil'i-az'm), *n.* ئەم بىرۋەيۋەيە كە لەمەتتە: عىسا بۇ ماۋەي.
 ھەزار سال فەرمانەۋەيى جىھان دەكات پاش گەپانەۋەي بۇ سەز زەۋى.
chili con carne, خۇاردىنكى مەكسىكى توۋنە لە گۆشتى كۇلۇۋ
 ئالەتتى سورۇر بەھارەتتى تىزى ترو فاسۇلىا دىروست دەگىرى
chili sauce, جۇرىكە لە ساس لە تەماتە ئالەتتى تىزۇ بەھارەت دىروست
 دەگىرى ۋە دەگىرتە بەسەر گۆشتەدا.
chill (chīl), *n.* (۱) لەز؛ پاپە. (۲) موچىك.
 (۳) ساردى (ئاۋۋەۋە)؛ سەرمە. (۴) دل لە شەتەك ساردىيۋەنەۋە؛ تاقتە ئى چوۋن.
 (۵) ساردى (ھەست). (۶) قالپىك ئاسنى ساردىكراۋە.
adj. (۱) سارد؛ سەرمە. (۲) ناخۇش. (۳) سارد (ھەست).
 (۴) ھەستكەردن بە سەرمە؛ سەرمەبوۋن (مۇۋە). (۵) ساردىبوۋن (ئاۋۋەۋە).
 (۶) ساردىبوۋنەۋەي كانزاۋەي گەم بە خىزايى ۋەق بوۋنى
 (۱) ساردىكەردن (خۇاردىنەۋە). (۲) موچىك پىھىئان؛ لەز ئى ھىئان.
 (۳) دل ئى ساردىكەردنەۋە. (۴) دل گرتن؛ پەستكەردن.
 (۵) پەق كەردنى كانزا بە كوتۇپ ساردىكەردنەۋەي پاش دەرىئاننى لىئاۋ ناگىر.
chilli (chī'li), *n.* = chili.
chilly (chī'li), *adj.* (۱) سارد؛ سەرمە.
 (۲) سارد (ھەست، پەقتان؛ پەۋۋەشت؛ ناھەز: (a ~ reception)
 (۳) پەستكە؛ ناخۇش.
 (۴) زەنگ. (۵) ئامبىرى لىدانى زەنگ.
 (۶) (pl.) كۇمەلە زەنگەك كە مۇسقىيان پىن ئى دەدرىت.

chime

- (۱) نغمه موسیقایی به کمه زنگه ئی ددرت (۵) گونجان
v.t. (۱) دنگدانهوه (وهك زنگ) (۲) به يك دنگ دنگدانهوه (وهك زنگ).
 (۳) لهگه‌دا گونجان یا پیکه‌وتن
v.t. (۱) لیدان (زنگ)؛ موسیقا لیدان به کومه‌له زنگیک
 (۲) کات پیشاندان به زنگ لیدان
chime in. (۱) قسه پی برن و به‌شداریبون له ده‌مه‌ته‌قی‌یه‌کدا
 (۲) له‌گه‌دا گونجان
chime (chīm), n. لیواری هردوو سه‌ری به‌رمیلنک
chimer (chim'ēr, shim'ēr), n. پۆبی قه‌شه
chimera (kə-mēr'ə, kī-mēr'ə), n. (۱) [C-] گیادارنکی -
 نه‌فسانه‌یی‌یه سه‌ری شیرو له‌شی بژو کلکی ماری هییه
 (۲) خه‌ونیک که له‌وانه نه‌بی هه‌رگیز بیه‌دی
chimere (chi-mēr', shi-mēr'), n. پۆبی قه‌شه
chimerical (kə-mēr'i-k'l, kī-mer'i-k'l), adj. (۱) نه‌فسانه‌یی
 (۲) ناچینه‌ مینکه‌وه؛ نادروست
chimney (chim'ni), n. (۱) دووکه‌لکش باکش؛ کلاوژنه
 (۲) له‌مپای چرا ۳- کونیکی وهك دووکه‌لکش له ناگه‌پرنیکدا
 (۱) قلیشیک له که‌ده‌لانیگدا بۆ پیا‌هه‌نگه‌ران
chimney corner, به‌ر ناگردان
chimney piece, (۱) ره‌فی سه‌ر ناگردان (ناگردانی تازه که له‌ناو
 دیواردا‌یه، ۲- شتیکی جوان که ده‌خه‌رت سه‌ر ره‌فی ناگردان
chimney pot, کلاو‌یهک که ده‌کری سه‌ر دووکه‌لکش‌هوه له‌سه‌ر سه‌ریان
 بۆ نه‌وه‌ی زیاتر دووکه‌له‌که پاک‌کشن
chimney sweep or sweeper, دووکه‌لکش پاک‌ه‌وه
chimpanzee (chim'pan-zē', chim-pan'zi), n. شه‌مپانزی
 مه‌میوونکی توک ره‌شی گویی زلی زیره‌که
chin (chin), n. چه‌ناگه
v.t. خومه‌ل‌پرن هه‌ت چه‌ناگه ده‌دات له شیشی خویا‌هه‌لو‌اسراه‌وه (ته‌نافازی)
v.i. [Slang]. چه‌نه‌دان؛ زو‌یو‌ی‌ی کردن
China (chi'nə), n. چین؛ وولانی چین
china (chi'nə), n. هه‌خفوری
Chinaman (chi'nə-mən), n. (۱) که‌سیک که بازرگانی به شتومه‌کی
 چینی‌ه‌وه کات ۲- که‌سیکی چینی (له‌پو‌وی سووکی‌ه‌وه)
Chinatown (chi'nə-toun'), n. گه‌ره‌کی چینی‌ه‌کان
chinaware (chi'nə-wā'r), n. هه‌خفوری
chinch (chinch), n. (۱) میرووی ناو‌جینگه
 (۲) میرووی‌یکی ره‌شی بال سپی‌یه له دانه‌وینه ده‌دات به سه‌و‌زی هه‌رچی
 ته‌رایی تیدا بیت ده‌ب‌خوات
chinch bug, میرووی‌یکی ره‌شی دال سپی‌یه له دانه‌وینه ده‌دات
 به سه‌و‌زی هه‌رچی ته‌رایی تیدا بیت ده‌ب‌خوات
chinchilla (chīn-chil'ə), n. (۱) گیادارنکی قرتنه‌ری بچووکه له
 سموره ده‌چو و نه‌وه‌ده‌ی سموره‌یه‌کیش ده‌بی
 (۲) پیستی نه‌ه گیاداره به تووکه‌یه‌ه‌وه
 (۳) قومانیکی خوری و لۆکه که ده‌کری نه پالنتو
chincough (chin'kōl'), n. کوکه‌ره‌شه
chine (chin), n. (۱) بربره‌ی یست
 (۲) پارچه‌یهک گوشت که به‌شیک له بربره‌ی پشتی له‌گه‌دا بیت
 (۳) لیواری هه‌راج ۴- یو‌پ
Chinese (chi-nēz'), n. (۱) چینی؛ که‌سیکی چینی
 (۲) زمانی چینی ۳- به‌کیک له زمانه‌کانی چین
adj. چینی؛ دان‌شنه‌وان رمان کلتور... هه‌تدا
Chinese cabbage, که‌له‌رمی چینی
Chinese puzzle, (۱) مه‌ته‌لنکی گران
 (۲) شتی که نه‌گه‌یشنی با چاره‌سه‌رکردنی گران بیت
Chinese red, سوو‌ریکی برته‌فانی که‌ش

chiropteran

- chink (chɪŋk), n.* قلیش؛ درز
v.t. قلیش تیکردن؛ درز تیکردن
chink (chɪŋk), n. ده‌نگی به‌یه‌ک‌دانی دوو کانزا
v.t. & v.i. به‌یه‌ک‌دانی دوو پارچه شتی کانزایی و شقه ئی هه‌لسانیان
chinquapin (chiŋ'ka-pin), n. (۱) دره‌ختی که‌سته‌نه
 (۲) که‌سته‌نه
chip (chip), v.t. (۱) شکاندن (به ته‌ور یا پیکارنکی تیژی تی)
 (۲) که‌لکردن (لیواری ده‌فر یا قاپ)؛ پارچه پارچه کردن؛ ووردکردن؛ قاش کردن
 (۱) شکان؛ پارچه لی‌بو‌نه‌وه (ده‌فری گلین، شو‌شه، یا ته‌خته ... هه‌تدا)
v.i. که‌ل بو‌ون (۲) هه‌لدان له قسه یا گه‌تو‌گ‌و‌دا
 (۳) داش یا پاره داتان له‌سه‌ر میز (قومان)
 (۱) ته‌ل‌م‌م (به‌رد، دار، ته‌خته)
 (۲) که‌ل: (a ~ on the edge of a plate)
 (۳) پارچه‌یهک ته‌پاله که بۆ سو‌وته‌م‌نی به‌کار‌یه‌ن‌ری
 (۱) شتیکی بۆ نرخ یا هه‌ج و‌پو‌ج (۵) داش (قومان)
 (۶) (a) (pl.) تو‌ی‌ژانی خواره‌مه‌نی (وهك په‌تاته): (potato ~s)
 (ب) (pl.) تو‌ی‌ژانی سو‌وره‌وه‌ک‌را‌وی ووشکی خواره‌مه‌نی (وهك په‌تاته)
 (potato ~s)
 (۱) هه‌رمو‌ز کردن؛ یارمه‌تیدان (به پاره یا نیش)
chip in, [Colloq.], (۲) داش داتان (قومان)
chip off the old block, نه‌ل‌نی سی‌و‌ن‌کن ک‌را‌ون به دوو که‌رت‌ه‌وه
 که‌سیکه له شتو‌وه ره‌فتار و ره‌و‌شتا زۆر له باوکی بچیت
chip on one's shoulder, [Colloq.], هه‌میشه ناما‌ده‌یه بۆ شه‌ر
 داخ له دل؛ شه‌رانی
in the chips, [Slang]. له‌وه‌مه‌ند؛ پاره‌دار
chip (chip), n. به‌فیل دان به زه‌و‌یدا (زۆر‌ان‌بازی)
chipmuck (chip'muk), n. سموره‌یه‌کی پشت خه‌ت نه‌مه‌ریکای
 باکو‌وره
chipper (chip'ēr), adj. [Colloq.], که‌یف قنج؛ به ده‌ماخ
chipper (chip'ēr), n. پیکارنکه که پارچه‌دار، به‌رد، یا ته‌خته‌ی پی
 ده‌شکینه‌ی یا ته‌له‌زمی پی ئی ده‌کر‌ته‌وه
chipper (chip'ēr), v.i. (۱) خو‌ندن (بالنده)؛ جری‌وه‌جری‌و کردن
 (۲) قسه‌ی هه‌ج و‌پو‌ج کردن به‌ی روه‌ستان؛ چه‌نه‌بازی کردن
chippy (chip'i), n. (۱) جۆره‌ چۆله‌که‌یه‌که
 (۲) جۆره‌ سموره‌یه‌کی پشت خه‌ت خه‌ت
 (۳) [Slang]، ژنکی سوو؛ قه‌جبه
chiro- (kī'rō, kī'rə), پین‌به‌ن‌دیکه به‌مانای ده‌ست
chirographer (kī-rog'ra-fēr), n. ده‌ست‌و‌خه‌ت خو‌ش
chirography (kī-rog'ra-fi), n. ده‌ست‌و‌خه‌ت خو‌ش
chiromancer (kī'rə-man'sēr), n. فال‌نگه‌روه
chiromancy (kī'rə-man'si), n. خو‌ندن‌نه‌وه‌ی به‌ری ده‌ست؛
 فال گرتنه‌وه
chiropodist (kī-rop'ə-dist, kī-rop'ə-dist), n. (۱) پزیشکی
 ده‌ست و قاچ (۲) که‌سیک که نه‌خو‌شی قاچ چاره ده‌کات وهك مینخه‌که لا‌بردن
chiropody (kī-rop'ə-di, kī-rop'ə-di), n. چاره‌کردنی نه‌خو‌شی
 ده‌ست و قاچ
chiropractic (kī'rə-prak'tik), n. (۱) چاره‌کردنی نه‌خو‌شی له‌پی
 ده‌ست‌و‌کاری کردنی جو‌مه‌گانی له‌شه‌وه به‌تایبه‌تی بربره‌ی پشت
 (۲) پزیشکیک که به‌م شتو‌ویه چاره‌سه‌ری نه‌خو‌شی ده‌کات
 تایبه‌تی به‌م جۆره چاره‌سه‌رکردنی پزیشکی‌یه
adj. پزیشکیک که چاره‌سه‌ری
chiropractor (kī'rə-prak'tēr), n. نه‌خو‌شی ده‌کات به ده‌ست‌و‌کاری کردنی جو‌مه‌گانی له‌ش به‌تایبه‌تی بربره‌ی
 پشت
chiropter (kī-rop'tēr), n. شه‌مه‌مه‌کو‌یره
chiropteran (kī-rop'tēr-ən), adj. تاییه‌تی به شه‌مه‌مه‌کو‌یره

chirp

- n.** شمشه مكوئره.
chirp (chŭrp), *v.i.* (۱) خوښند (بالنده)؛ جريوه جريو كردن.
(۲) ريقه زيق كردن (مروءه).
- n.** جريوه؛ دهنگيكي وهك جريوه
chirr (chŭr), *n.* خوښدنې همدې بالنده و ميروو.
chirrup (chir'əp), *n.* (۱) خوښند بالنده).
(۲) دهنگ له نسپ كردن و ليځوږينې.
- n.** دهنگي نسپ ليځوږين.
chirurgeon (kī-rūr'jən), *n.* [Archaic].
-chirurgical (*adj.*).
chisel (chiz'l), *n.* نېسكېنه.
v.i. & v.t. (۱) هلكېدن يا ړنك رپنك كردن به نېسكېنه.
(۲) [Colloq.] فيل كردن؛ قوښه كړدن؛ دهسكوتن به ساخته و دستيرين.
- chiseled, chiselled** (chiz'ld), *adj.* (۱) به نېسكېنه هلكېنه راوه.
(۲) ړنك رپنك كړاوه (۲) ړنك وپنكېدو جوان
(۳) نېسكېنه چې. **chiseler, chiseller** (chiz'l-ēr, chiz'lēr), *n.*
(۱) نېسكېنه چي. (۲) [Colloq.] كسېكي ساخته چې يا دستېر.
(۳) منال (۲) كچيكي بن حهيا
- chit** (chit), *n.* (۱) نامه يا پرخه روه ميه كي كورت.
chit (chit), *n.* [Chiefly British]. (۲) حسابي چيشته خانه يا مهياخانه.
- chitchat** (chit'chat), *n.* قسه؛ ده مته قې.
chitter (chit'ēr), *v.i.* (۱) ريقه زيق كردن؛ جريوه جريو هاتن.
(۲) [British Dial.] له سهرمادا له برزين.
- chivalric** (shiv'l-rik, shi-val'rik), *adj.* (۱) سوارچاك؛ جوامير.
(۲) قابيه تي به سوارچاكي
- chivalrous** (shiv'l-rəs), *adj.* (۱) سوارچاك؛ جوامير.
(۲) قابيه تي به سوارچاكي
- chivalry** (shiv'l-ri), *n.* (۱) سوارچاكي؛ جواميرې.
(۲) كومه لنيك سوارچاك يا جوامير (۲) سيفت يا قابيه خوكاني سوارچاكيك
وهك. نارايي. پزړگرتن له خلك. زمان شيريني. رهنقاري جوان، بهرېژواني،
باراسنې بن دسه لاتكان (۴) نوواندنې په كيك له قابيه خوكاني پيشوو.
(۵) [Obs.] پله ي سوارچاكي.
- chive** (chiv), *n.* يباري پشهكه سوزمه يكه وهك ته به پياز وابه له تامو
پهنگدا به لام گه لكانې زور بارمكتره و بچوكره
- chlamys** (klā'mis, klām'is), *n.* پانتويه كي كورته له كوندا له يونان
پداوان له بهر يان دهكرن.
- chlor-** (klōr, klōr), = chloro-
chloral (klōr'al, klō'rāl), *n.* كلوران شنه يكي بن پهنگي چهرې
پوونې بوز تيرته.
- chloral hydrate**, ناوښته يكي كريستالي بن پهنگه بۇ خه وليخستني
موگنا تيسي به كارد هينري.
- chloramine** (klōr'a-mēn', klōr-am'in), *n.* كلورامين
ناوښته يكه له نايتروجن و كلورين پيكدنې
- chloric** (klōr'ik, klō'rik), *adj.* كلوريكي؛ كلوريكي تيډايه
chloric acid, ترشي كلوريك
chloride (klōr'id, klō'rid), *n.* كلوريد
به كلورين پاكردنه وه. **chlorinate** (klōr'a-nāt', klō'rā-nāt'), *v.t.*
ما كلورين ليدان. ناوښته خانه.
- chlorine** (klōr'ēn, klōr'in, klō'rēn, klō'rīn), *n.* كلورين
كلور گاريكي زهري سوزباوي زهر اوي بون ناخوشه
- chlorite** (klōr'it, klō'rīt), *n.* كلوايت
chloro- (klōr'ō, klōr'a, klō'rō, klō'ra), يېشبه دنيك به ماناي
(۱) سوز (**chlorophyll**). (۲) كلور
- chloroform** (klōr'ō-fōrm', klō'rā-fōrm'), *n. كلوروفورم
شكه يكي بن پهنگي زوهه لچوه بۇ بهنج كردن و شت توواندنه وه به كارد هينري.*

choke

- v.t.* (۱) بهنج كردن به كلوروفورم. (۲) كوشتن به كلوروفورم.
chloromycetin (klōr'a-mī-sē'tin, klō'rā-mī-sē'tin), *n.* كلورومايسيتين؛ دهرمانيكې دژمته نه.
- chlorophyll, chlorophyl** (klōr'a-fil', klō'rā-fil'), *n.* كلوروفيل؛ پهنگي سوزي ناو پوهك و دارودرخت
(۱) نه خوشي يه كي پوهك بهرنيه له
chlorosis (klā-rō'sis), *n.* زهرديوونې گه لكانې به موي كسي تيشكي خور يا ناسنمه.
(۲) نه خوشي كهم خوښي تووشي كچان ده بېت له كاتي بالقيد او پهنگي
پښت سوز هملده گېږي.
- chock** (chok), *n. (۱) خشتيك، بهرنيك، يا ميځيكه كه ده خريته ژير
تا به ي ئوتومبيله وه بۇ نه وي نه جووليت (۲) پارچه يكه ناسنه همدرو سهرې
بۇ ناوړه چه ماوه تهره به تي پښ هملده كړي له سهر پاپوړو به له م
(۱) ميځ له بهر دهمدا داكوتان؛ بهر دم گرتن به پارچه دار يا بهر د
(۲) ناسني پت هملكرن له سهر به له م و پاپوړ.*
- adv.* لنيواو لنيو؛ پر (**a bin ~ full of potatoes**).
chock-full (chok'fool'), *adj.* لنيواو لنيو؛ تهر او پره؛ پر
chocolate (chōk'lit, chok'lit, chōk'a-lit, chok'a-lit), *n.* (۱) چوكليت؛ كاكاو. (۲) كيك، پوړه، يا شيله له كاكاو درووستكراو (كه له
دهنگي كاكاو ي هاپراو درووست دهكرئ).
(۲) نوقلي كاكاو يا به كاكاو داپوشراو. (۴) پهنگي قاوه يي.
- adj.* (۱) له كاكاو درووستكراو (۲) قاوه يي.
- choice** (chois), *n. (۱) هملېژارډن
(۲) چاره؛ مافي هملېژارډن: (**I have no ~ in the matter.**)
(۳) هملېژارو (مروءه، شت): (**He was my best ~ for leader.**)
(۴) باشرين بهش. (۵) كومه لنيك كه ايښي هملده بژيرئ.
(۶) به وړدي هملېژارډن (۷) هملېژارده؛ ناياب: (**~ houses**).*
- adj.* هملېژارده؛ ناياب
(۱) دهسكې سرود خوښند به ناوازه موه گوراني ووتن
له كلنيسه دا (۲) نهو شوښنه ي گوراني تيډا دملين و سرود دمخوښنه وه به
ناوازه موه. (۳) تيپي گوراني يا سها.
- v.t. & v.i.* [Poetic], خوښندنه وي سرود به ناوازه موه گوراني ووتن له
كلنيسه دا.
- choirboy** (kwir'boi'), *n.* كورنيك كه له تيپي گوراني و سرودي
كلنيسه دايه
- choir loft**, بانكوني تيپي سرود و گوراني ووتن له كلنيسه دا
choirmaster (kwir'mas'tēr, kwir'mās'tēr), *n.* سهرتيپي
كوره سي گوراني يا سرود خوښندنه وه له كلنيسه دا.
- choke** (chōk), *v.t.* (۱) خنكاندن؛ تاساندن؛ هه ناسه ئې برين
(۲) بهرگرتن؛ گرتن؛ پهنگ پښ خوارندنه وه.
(۳) پښ ليگرتن؛ نه هښشتني په رسه ندن. (۴) پړكردن
(۵) هموا له كابرېتېر برين
(۱) خنكان؛ تاسان؛ هه ناسه ئې بران.
(۲) پښ ئې گيران؛ گيران و پهنگ خوارندنه وه
- n.* (۱) خنكان؛ تاسان؛ هه ناسه ئې بران. (۲) دهنگي خنكان
(۳) هموا برې كابرېتېر؛ نهو تويه وانه يا دهموا نه يه كي په رنكه له چوونه
ژوره موه ي هموا دهكرئ بۇ ناو كابرېتېرې مكي نه يكه كه به بهرزين نيش بكت
(۴) هاتنه مويك (لوله ي تفهنگ)
خوكرتن (له بهر گريان يا هه سست پيشاندان)
به گران بۇ قووتدان
كوژاندنه وه؛ دوايي پښ هينان؛ هه ناسه ئې برين
(۱) خوارډن هينانه وه (به كوكن)
(۲) بهرگرتن؛ گيران (بوري). (۳) نېجگار زور پړكردن.
(۴) [Colloq.] زمان به ستران يا ووشك بوون به موي خوريه يا قورگ برېوون
له گريانه موه. [Colloq.] ووشك بوون و تواناي كار كردن نه مان له
تهنگ و چه له ميه كدا

chokebore

chokebore (chōk'bōr', chōk'bōr'), *n.* (۱) لوبه‌ی تنگ که دینه‌دیهک یا تسک دینه‌دیهک له نژیک سهری لوبله‌کوه.

choker (chōk'ēr), *n.* (۱) خنکینر مرؤه، شت.

(۲) ملوانک‌یهک که پر به پری مل بیت.

(۳) بارجه‌یهک فورو که ده‌کرتنه مل یا دهرن به‌سهر شاند؛ ملینچ.

(۴) [Colloq.] بونباخک یا پاخیه‌یکی پان.

choking (chōk'ing), *adj.* (۱) خنکینر (a ~ gas).

(۲) داش نایبسترئ له‌بهر قورگ پریبون له گریان: (a ~ voice).

chol- (kol), = cholo-.

chole- (kol'i), = cholo-.

cholera (kol'ēr), *n.*

cholera infantum,

choleric (kol'ēr-ik), *adj.*

cholesterol (ka-les'ta-rōl'), *n.* کولسترول ماده‌یه‌یکی چه‌ره له رونی گیاندرو زهرینه‌ی هیلکه و خوین و زراودا همه.

cholo- (kol'ō, kol'ə),

choose (chōōz), *v.t.* (۱) هه‌لێژاردن (۲) به‌لاوه باشتربوون؛ په‌سهندکردن.

(۲) ویست؛ هه‌زکردن (to go).

v.i.

cannot choose but,

choosy (chōōz'i), *adj.* ووردو به سهرنج له شت هه‌لێژاردندا؛ به ناسانی پازی نا‌کړئ.

chop (chop), *v.t.* (۱) دایاجین به تور یا توراس؛ له‌تکردن؛ شکستن یا برین دار، درخت.

(۲) کورت کردنه‌وه (۴) که‌بسه لێدان به توندی و دان به زه‌ویدا (وه‌زیش).

v.i. (۱) بیادن یا بیامالین (تور، توراس، چه‌قو... هتد).

(۲) له‌برو به حرت و فرت‌هه جوولانه‌وه.

n. (۱) دایاجین؛ برین؛ له‌تکردن. (۲) لێدان؛ بیا‌کیشان (۳) قاش؛ پارچه.

(۴) بارجیه‌یهک گۆشتی تنک به ئیسقانه‌کوه؛ به‌تایبه‌تی هی مهر یا به‌ران.

(۵) بیسی هه‌لق‌چاو (۶) شه‌پۆلیکی بچوک

(۷) شه‌پۆلیکه (۲) گۆنا؛ کولم؛ پوومه‌ت

chop (chop), *n.* نان‌وگۆژکردن؛ گۆزینه‌وه.

chop (chop), *v.t.* له‌بر پیمان گۆزین، لادان، یا پینچ‌کردنه‌وه (به‌له‌م یا پایۆر به‌هوی باوه).

v.i. نان‌وگۆژ؛ گۆزینه‌وه.

n. (۱) موز یا پوولی میری

chop (chop), *n.* (۲) نیشانه‌ی سهر خواره‌مه‌نی (که باشی و خرابی پیشان ده‌دات).

(۳) چوینتی؛ چه‌ش

chopfallen (chop'fōl'ən, chop'fōl'n'), *adj.* دلته‌نگ؛ غه‌مان.

chophouse (chop'hous'), *n.* چیشته‌دیه‌یهک که مهر ته‌نها گۆشتی

گاو مهر و برازی تیندا فی ده‌ترنت

(۱) دایاجهر مرؤه؛ قاشکهر

chopper (chop'ēr), *n.* (۲) پیکاری دایاجین تور، توراس، چه‌قو... هتد.

همیشه‌وه له‌بر ده‌گۆژی (یا)

choppy (chop'i), *adj.* (۱) هه‌لساره‌وه پر به شه‌پۆل وورد (ده‌ران).

(۲) قاسه‌وه هه‌به‌رواده‌زی زۆر تیندا به (a ~ ride, flight, etc.)

choppy (chop'i), *adj.* (۳) قلیش‌او هه‌لق‌چاو (۴) پیچ‌پیچ (نوسین، ده‌نگ)

(۱) شه‌پۆلیکه‌کان

chops (chops), *n.pl.* (۲) ده‌وه لای خوارووی پوومه‌ت

چیلکی ناخواران دوو داری

chopsticks (chop'stiks'), *n.pl.* باریکی بچوکه جینی‌یه‌کان خوارانی پز ده‌خۆن له‌باتی که‌وچک و چه‌تان.

خواردنیکی جینی‌یه له گوشت و سه‌وزه پینکدیت و به برنج‌هه

chop suey, ده‌خورنت

chough

choragus (kō-rā'gās), *n.* (۱) سه‌رۆکی تپینکی شانۆگهری یونانی

کۆن. (۲) سه‌رۆکی تپ یا کۆره‌سینکی موسیقا و گۆرانی.

choral (kōr'al, kō'ral), *adj.* تاییه‌تی به کۆره‌س یا تاییه‌ی سه‌رودو

گۆرانی کلێسه؛ له‌لاین کۆره‌س یا تاییه‌ی سه‌رودو گۆرانی کلێسه‌وه ده‌ووتری.

choral, chorale (kō-rāl', kō-rāl', kō'rāl'), *n.* سه‌رودیک که وه‌ک گۆرانی به کۆمه‌ل ده‌ووترئ له‌لاین تاییه‌ی سه‌رودو گۆرانی کلێسه‌وه.

chord (kōrd), *n.* هه‌روه‌ها هه‌موو نه‌وانی که له کلێسه‌که‌دان.

(۱) ژن (تاییه‌ی موسیقا)؛ ته‌ل؛ شریه‌ت.

(۲) ژنی بازنه (هه‌نداره). (۳) گونجان (ناوان)

(۴) هه‌ستی په‌سه‌ندکهر. (His speech struck a sympathetic ~.)

chord (kōrd), *n.* ناوازا؛ چه‌ند ناوازیکی پیکه‌وه گونجاو.

پینکستن (ناوازی موسیقا)؛ گونجان (ناوان)

chore (chōr, chōr), *n.* (pl.) (۱) هه‌رکێکی یۆتانه‌ی پۆتینی ناخۆش

(وه‌ک: هی ناوما، کێلکه، یا کارگه). (۲) کارکی ناخۆش.

chorea (kō-rē'a, kō-rē'a), *n.* نه‌خۆشی‌یه‌یکی ده‌ماره به زۆری

تووشی منداڵ ده‌بن و ده‌بن به هۆی له‌رزینی له‌خۆوه‌ی ده‌ست، ده‌م‌و‌چاو یا قاچ.

choreography (ka-reg'ra-fi), *n.* = choreography.

choreographer (kō'ri-og'ra-fēr, kō'ri-og'ra-fēr), *n.*

هونه‌رمه‌ندیک که سه‌مایه‌یکی تاییه‌تی داینی به‌تاییه‌تی سه‌مای بانی.

(۱) سه‌ما

choreography (kō'ri-og'ra-fi, kō'ri-og'ra-fi), *n.* (به‌تاییه‌تی سه‌مای بانی).

(۲) هونه‌ری دانانی سه‌مایه‌یکی تاییه‌تی (به‌تاییه‌تی هی سه‌مای بانی).

choric (kōr'ik, kō'rik), *adj.* کۆره‌سی؛ تاییه‌تی به کۆره‌س.

chorine (kōr'en, kō'rin), *n.* نه‌ندامی مینینه‌ی کۆره‌س.

chorioid (kōr'i-oid', kō'ri-oid'), *adj. & n.* = choroid.

chorion (kōr'i-on', kō'ri-on'), *n.* په‌رده‌ی منداڵ یا ناو‌له‌مه.

chorister (kōr'is-tēr, kō'is-tēr), *n.* (۱) نه‌ندامی تاییه‌ی سه‌رودو

گۆرانی کلێسه به‌تاییه‌تی کۆر. (۲) سه‌رتاییه‌ی تاییه‌ی سه‌رودو گۆرانی کلێسه.

chorography (kō-rog'ra-fi, kō-rog'ra-fi), *n.* (۱) هونه‌ری

دانانی نه‌خشه؛ نه‌خشه‌کێشان یا باسکردنی ناوچه‌یه‌ک.

(۲) نه‌خشه یا باسینکی وه‌ها

تاییه‌تی به په‌رده‌ی منداڵ

choroid (kōr'oid, kō'roid), *adj.* (۱) کۆره‌س؛ ده‌سته‌یه‌ک گۆرانی بیژو

سه‌ماکهر که له شانۆگهری‌یه‌یکی کۆمیدی یا نۆیه‌رایه‌کدا گۆرانی ده‌لێزو سه‌ما

ده‌که‌ن. (۲) کۆمه‌لێک خه‌ک که به یه‌ک ده‌نگ شتیک یا گۆرانی‌یه‌یه‌ک بلێن

(۳) ووتنی شتیک به یه‌ک ده‌نگ له‌لاین ده‌سته‌یه‌که‌وه.

(۴) نه‌و شته‌ی که به‌م شپوه‌یه ده‌ووترئ.

(۵) له شانۆگهری یونانی کۆندا نه‌و ده‌سته نه‌که‌ته‌ری که گۆرانی ووتنه‌که‌یارو

گفتوگۆکانیان گه‌لێک شتی پوون ده‌کرده‌وه ده‌ریاره‌ی شانۆگهری‌یه‌که

(۶) نه‌و نه‌که‌ته‌ری که پینشکی شانۆگهری‌یه‌یه‌ک ده‌خویننه‌وه هه‌روه‌ها باش

ته‌واوبوونی شانۆگهری‌یه‌که ووتارنکی کورت ده‌خویننه‌وه هه‌ردوو

ووتاره‌که‌ش به‌شینن له شانۆگهری‌یه‌یه‌که (شانۆگهری نینگلیزی سه‌ده‌ی

شانۆه‌هه‌مو دواتر). (۷) نه‌و ناوازا یا موسیقایه‌ی داده‌نئ بۆ لێدان له‌گه‌ن

گۆرانی ووتنی ده‌سته‌یه‌که‌دا (۸) بۆ سه‌ندنه‌وه (گۆرانی).

v.t. & v.i. گۆرانی ووتن یا سه‌رود خویندنه‌وه هه‌موو به‌یه‌که‌وه به یه‌ک ده‌نگ

هه‌موو پیکه‌وه به یه‌ک ده‌نگ.

chorus girl (or boy), کچ (یا کۆری) کۆره‌س؛ ژنیک یا پیاویکه که گۆرانی ده‌لێت یا سه‌ما ده‌کات له کۆره‌سێکدا.

chose (chōz), *past tense of choose.*

chose (shōz), *n.* مولکی تاییه‌تی (وه‌ک شتومه‌کی ناوما، نو‌تومیل،

په‌شه‌و‌لاخ... هتد)

(۱) هه‌لێژتراو؛ په‌سه‌ندکراو.

(۲) خۆشه‌ویستی خودا.

chough (chuf), *n.* قازوو

chow

chow (chou), *n.* (۱) جۈرە سەگىكى مام ناۋەندى تۈگمەي تۈۈك درىزە
(۲) [Slang]. خوارىدەمەنى.

chowchow (chou'chou'), *n.* جۈرە ترشباتىكە لە چەند جۈرە
سەۋزەيەك درىۋوست دەكرى.

adj. تېگەلەر: ھەمچەشەنە.

chowder (chou'dēr), *n.* شۇربايەكە نە ماسى يا گىيانداری دەريایی
ترو پەتاتە و شیر درىۋوست دەكرى.

Christ (krist), *n.* مەسىح: عىسای كورى مەريەم

christen (kris'n), *v.t.* (۱) مىندال يېۋۇزكردن و بە مەسىحى كرىنى.

(۲) ناۋاناشى مىندال بەم بۇنەيمو: ناۋلىنانشى پاپۇزىكى تازە پىش نەۋەي
بىخىرتە گەر (۳) [Colloq.]. بەكارمەينان بۇ يەكەم جار.

Christendom (kris'n-dəm), *n.* (۱) ھەممۇ مەسىحىيەكان.

(۲) جىھانى مەسىحى

(۳) ئاينى مەسىحى: مەسىحايەتى.

christening (kris'n-inj, kris'ning), *n.* يېۋۇزكردن و ناۋاناشى

مىندال و كرىنى بە مەسىحى

Christian (kris'chən), *n.* (۱) خاچ پەرست: مەسىحى

(۲) [Colloq.]. مەۋقەيىكى باش.

adj. (۱) خاچ پەرست (۲) تايىبەتى بە مەسىح و نامۇزگارىيەكانى.

(۳) تايىبەتى بە خاچ پەرستان و خاچ پەرستى.

(۴) [Colloq.]. باش (مەۋقە)

Christian Era, چەرخى خاچ پەرستى (كە لە لەدايىكەۋىنى مەسىحەمە

دەست پىن دەكات)

Christianity (kris'chi-an'ə-ti), *n.* (۱) خاچ پەرستىتى:

ئاينى مەسىحى (۲) ھەممۇ خاچ پەرستان

(۳) لەقىكى خاچ پەرستى: (Eastern C~)

(۴) رەۋوشت و كەردەۋى خاچ پەرست.

Christianize (kris'chən-iz'), *v.t.* كرىن بە خاچ پەرست.

v.i. بون بە خاچ پەرست.

Christianlike (kris'chən-lik'), *adj.* خاچ پەرستانە:

ۋەك خاچ پەرست.

Christianly (kris'chən-li), *adj. & adv.* ۋەك خاچ پەرست:

خاچ پەرستانە

Christian name, ناۋى خاچ پەرستى (كە لە مىندال دەنرى لە كاتى

يېۋۇزكردى لە كلىسەدا): ناۋى يەكەمى خاچ پەرست (بۇ جىياكرەنەۋى

لە نارناۋ)

Christian Science, زانستى خاچ پەرستى ئاين و يېۋاۋەرو

پىنازىكى ژيانە لەسەر لىكەدانەۋەيەكى تايىبەتى ئىنجىل دانراۋە دەلىت:

نەخۇشى و بەدكارى چارى دەكرى لەرىي تېگەيشتنى راستەقىنەي

نامۇزگارىيەكانى مەسىحەۋە لەرىي ئاينى راستەقىنەۋە نەك بە دەرمەن و

پىزىشكەۋانى

Christian Scientist, بىۋاكرەنك بە زانستى خاچ پەرستى.

Christless (krīst'lis), *adj.* بىن بىۋا بە مەسىح: بىن ئاين.

Christlike (krīst'lik'), *adj.* ۋەك مەسىح: لە رەفتاردا.

Christly (krīst'li), *adj.* مەسىحىيانە: ۋەك مەسىح.

Christmas (kris'məs), *n.* كرىسمەس: جەڭنى سالانەي لەدايىكەۋىنى

مەسىح كە پىنكەۋى ۲۵ ى دىسەمبەرە.

Christmas Day, پۇزى ۲۵ ى دىسەمبەر.

Christmas Eve, نىۋارەي پىش پۇزى كرىسمەس (۲۴ ى دىسەمبەر).

Christmastide (kris'məs-tīd'), *n.* ماۋە با كاتى كرىسمەس

كە لە پۇزى ۲۴ ى دىسەمبەرەۋە دەگرىتەۋە ھەتا سەرى سانى تازە يا

۶ ى كانوۋى دوۋە).

Christmas tree, دارى كرىسمەس: درەختىكى ھەمىشە سەۋزە

مەسىحىيەكان لە كاتى جەڭنى كرىسمەسدا لە ژۋورى مېۋاندا دايدەنن و

بە گىلۇب شتى تر دەپرازىنەۋە

chronological

chroma (krō'mə), *n.* پاكى يا پوختى رەنگىك.

chromatic (krō-mat'ik), *adj.* (۱) رەنگاۋرەنگ.

(۲) باش رەنگ دەكرى.

chromatics (krō-mat'iks), *n.pl.* رەنگناسى.

chromatin (krō'mə-tin), *n.* ماددەيەكى پىۋۇتېلازمىيە لە ناۋىكى

شانەي گىيانداری ۋەۋەكدا بە ئاسانى رەنگ دەكرى.

chromatism (krō'mə-tiz'm), *n.* نەخۇشى زەردىۋونى گەل:

chromato- (krō'mə-tō, krō'mə-tə), پىشەندىكە بەمانى:

رەنگ: پەلە.

chromatolysis (krō'mə-tol'ə-sis), *n.* شىۋونەۋە يا پىزىنى

ماددەي پىۋۇتېلازمى ناۋ ناۋىكى شانەي گىيانداری ۋەۋەك كە بە ئاسانى رەنگ

دەكرى.

chromatophore (krō'mə-tə-fōr', krō'mə-tə-fōr'), *n.*

خانەي رەنگ درىۋوستكەر لە ۋەۋەك يا گىيانداریدا.

chrome (krōm), *n.* (۱) كروم: ماددەيەكى كانزايسى كىمىيىسى سىپى

كرىستالى زۇر رەقە ئاپزىت لە دارىشتەدا بەكاردەھىنرى

(۲) رەنگى كروم (۳) دارىشتەيەكە كرومى تىدايىت

-chrome (krōm), پاشىبەندىكە بەمانى: رەنگ.

chrome green, سەۋزى كرومى: رەنگىكى سەۋزى قورقوشمەيە.

chrome yellow, زەردى كرومى: رەنگىكى زەردى قورقوشمەيە.

chromic (krō'mik), *adj.* كرومى: لە كرومەۋە ۋەركىراۋە:

بە كروم كراۋە.

chromium (krō'mi-əm), *n.* كروم: ماددەيەكى كانزايسى كىمىيىسى

سىپى كرىستالى زۇر رەقە ئاپزىت لە دارىشتەدا بەكاردەھىنرى.

chromo- (krō'mō, krō'mə), *Also chrom-*, پىشەندىكە

بەمانى: رەنگ: پەلە.

chromogen (krō'mə-jən), *n.* ماددەي رەنگ پەيداكر.

chromosome (krō'mə-sōm'), *n.* كروموسوم: كەرتىكى:

دەۋۋولەيىيە لە كەرت بونى شانەي گىيانداری ۋەۋەك پەيدالەيى و تايىبەخۇي

زىگماكى لەگەل خۇيدا ھەلدەكرى.

chromosphere (krō'mə-sfēr'), *n.* (۱) نەۋ چىنە گازە سوۋرەۋ و

داگىرساۋەي دەۋرەيى خۇر كە لەكاتى خۇرگرتنى تەۋادا دەيىنرى

(۲) چىنەك گازى ۋەھا لە دەۋرەيى ئەستىزەيەكدا.

chronic (kron'ik), *adj.* (۱) درىڭخايەن: سەرەلدەۋە (نەخۇشى).

(a ~ disease)

(۲) خورەك, نەرتىك يا نەخۇشىيەك كە دەمىكە ھەۋۋە ئىستاش ھەر ماۋە:

(a ~ liar; a ~ smoker)

(۳) ھەمىشەيى.

chronically (kron'i-k'l-i, kron'ik-li), *adv.* ھەمىشە.

chronicle (kron'i-k'l'), *n.* (۱) مېژۋ.

(۲) تۇمارى مېژۋىيى ۋەۋەك يا چەند ۋەۋەك بەگۈنەۋى پۇزۇ سانى

ۋەۋەدانىان.

v.t. ئوسىنەۋەي مېژۋو يا چىۋۇكى شتىك يا ۋەۋەك گىپراۋەي مېژۋو:

تۇماركردنى مېژۋو ۋەۋەك

chronicle play, شانۇگەرى مېژۋو.

chronicler (kron'i-klēr), *n.* مېژۋونوۋس

chrono- (kro'nō, kro'no), *Also chron-*, پىشەندىكە بەمانى:

كات

chronograph (kron'ə-graf', kron'ə-gräf'), *n.* كرونوگراف:

نامىزى پىۋان و تۇماركردنى كاتىكى كورت.

chronologer (krə-nol'ə-jēr), *n.* = **chronologist**.

chronological (kron'ə-loj'i-k'l'), *adj.* (۱) بېنى كاتى ۋەۋەدان

(تۇمارنامەي ۋەۋەك). (۲) پىنكراۋ بەگۈنەۋى كاتى ۋەۋەدان: تۇمارنامە با

مېژۋو ۋەۋەك.

-chronologically (*adv.*).

chronologist

chronologist (krə-nol'ə-jist), *n.* پسیژیا تۆمارکەری

پووداوەکان بەگۆنەری کاتی پوودانیان.

chronology (krə-nol'ə-jī), *n.* (١) لیکدانەوه و پێوانی کات و

چەسپاندن و ریزکردنی رووداوی بەگۆنەری کاتی پوودانی زنجیرە میژوویی.

(٢) لیستە یا حەشتە بەرواری پووداویک یا چەند پووداویکی یەک لەدوای یەک

chronometer (krə-nom'ə-tēr), *n.* ئامێری پێوانی کات

-chronometric (adj.); chronometrical (adj.);

chronometrically (adv.).

chronometry (krə-nom'ə-tri), *n.* زانستی پێوانی کات

chronoscope (kron'ə-skōp), *n.* ئامێری پێوانی ماوەی کاتی

زۆر کورت

chrysalis (kris'ə-lis), *n.* (١) پلە ئیترۆت پلە سێیەمی گۆڕین و

گەرەبوونی مێروو کە هیشقا لە قوژاخەداپە. (٢) قوژاخە میروو.

(٣) گیانداریک - شتیکی ساوا.

chrysanthemum (kris-an'thə-məm), *n.* داوودی گۆل

chub (chub), *n.* جۆرە ماسیەکی دەریایە

chubby (chub'i), *adj.* خەڕب؛ قەلو (~ cheeks).

chuck (chuk), *v.t.* (١) گۆشینی بە بارییەوه (بەتایبەتی ژێر چەناگە).

(٢) هاویشتی (Colloq.) (٣) فڕاندن؛ لە کۆل خۆ کردنەوه.

(٤) [Colloq.] out ~: بەزۆر دەرکردن.

n. (١) گۆشینیکی بە بارییەوه (بەتایبەتی ژێر چەناگە).

(٢) هاویشتی (Slang) (٣) خواردنەوه.

chuck (chuk), *n.* (١) گۆشتی لامل و سەرشارنی پەشەوولەخ

(٢) جۆرە قولپێکە بۆ راگرتنی ئامێریک لە شوێنی خۆیدا.

chuck (chuk), *v.i.* قرتەقەرت کردن - مەرشک.

n. قرتەقەرتی مەرشک.

chuck-full (chuk'fool), *adj.* = chock-full.

chuckhole (chuk'hōl), *n.* چاڵ (رێگەویان)

chuckle (chuk'l), *v.i.* (١) لەبەر خۆوه پێکەنین؛ پێکەنینی بێ دەنگ.

(٢) قرتەقەرت کردن - مەرشک.

n. لەبەر خۆوه پێکەنین؛ پێکەنینی بێ دەنگ.

chuckle (chuk'l), *adj.* بێ مێشک؛ گەمژە؛ کەر

n. کەسێکی گەمژە و بێ مێشک

chucklehead (chuk'l-hed), *n.* کەسێکی گەمژە و بێ مێشک

-chuckleheaded (adj.).

chuck wagon, واگۆنی خواردنەوهی واگۆنیکی موبەقە تێداپە خواردنی

تێدا درووست دەکەن بۆ کرێکارانی کارگەرە یا کێلگەرە.

chuff (chuf), *n.* کەسێکی نەزاز و قەسەرەق؛ کەسێکی بێ نەزاکەت

chug (chug), *n.* دەنگی تەقینەوه (وەک هێ مەکینەیی شەمەندەهە)

v.i. (١) لێوههاتنی دەنگی تەقینەوهیەکی وەها؛ تەقەتەق لێوههاتن.

(٢) تەقەتەق کردن بە بۆیشتنەوه: (The train -ged along.)

chukar (chōō'kār), *n.* کەر (بەلندە)

chum (chum), *n.* (١) برادەری نزیک؛ هاوڕێی گیانی بە گیانی.

(٢) هاوخانە؛ هاوژوور.

v.i. [Colloq.] (١) نیشەتەخ بۆن لە هەمان ژووردا لەگەڵ یەکێکی تردا.

(٢) برادەریتی ئەگەدا کردن

chum (chum), *n.* دانە ماسی - بەتایبەتی لە ماسی چەور دەکەن و

لەئێ دەنرێتە ناو ئاوهوه بۆ پاوهماسی.

chummy (chum'i), *adj.* گیانی بە گیانی؛ نزیک - برادەرانه

chump (chump), *n.* (١) سەر یا نووکێکی نەستووری کۆل.

(٢) [Colloq.] کەسێکی گەوج و گەمژە و بێ مێشک

chunk (chun'k), *n.* [Colloq.] (١) پارچەبەکی کورتی نەستوور (دار).

گۆشت... هەتا: کۆتە گۆشت؛ پلە گۆشت. (٢) بەشێک یا بڕێکی زۆر

هەندێکی زۆر (٣) گیانداریکی تۆکمە قەلو.

chunky (chun'ki), *adj.* [Colloq.] (١) کورت و نەستوور

cigarette butt

(٢) پارچە پارچە

church (chūrch), *n.* (١) کلیسە؛ پەرستگای مەسیحییەکان.

(٢) نوێژکردن؛ خواپەرست. (٣) هەموو مەسیحییەکان.

(٤) [C-] لێق یا شێوێکی تاییبەتی کلیسە:

(The Methodist C~; C~ of England)

(٥) دەسهلاتی کلیسە و پەرمانی. (٦) پێشە و پەرمانی کلیسە.

(٧) کۆمەڵێک نوێژکەر.

v.t. دۆعا بۆ کردن (بەتایبەتی بۆ ژنی تازە منداڵ بوو).

adj. تاییبەتی بە کلیسە: (~ government).

churchgoer (chūrch'gō'ēr), *n.* کەسێک کە هەمیشە دەچن بۆ

کلیسە.

churchless (chūrch'lis), *adj.* (١) بێ کلیسە؛ کلیسەیی تێدا نییە:

(a ~ village, town, etc.)

(٢) کەسێک کە نەچن بۆ کلیسە.

churchman (chūrch'mən), *n.* (١) قەشە. (٢) ئەندامی کلیسە.

Church of England, کلیسەیی ئەنگلیکانی لە ئینگلتەرە (لە سەدهی

شانزەدا لە کلیسەیی پۆما جیاپوهوه و پاشای ئینگلتەرە خستییە ژێر دەستی

خۆیەوه).

Church of Rome, کلیسەیی کاسۆلیکی پۆما

churchwarden (chūrch'wōr'd'n), *n.* پەرمانی ئاناینی کلیسە

(بۆ پەرمانەبردنی کاروباری ئاناینی کلیسە).

churchyard (chūrch'yārd), *n.* حەوشەیی کلیسە (گەلێک جار

هەندێکی دەرکەن بە گۆرستان).

churl (chūrl), *n.* (١) لادایی؛ دەشتەکی.

(٢) کەسێکی نەزاز و بێ نەزاکەت. (٣) پەزێل؛ پیسکە.

(٤) لاسار؛ سەرکێش.

churlish (chūrl'ish), *adj.* (١) لادایی؛ دەشتەکی.

(٢) بێ نەزاکەت. (٣) پەزێل؛ پیسکە. (٤) نایەتە ژێر پکێفەوه؛ جەلوی ناگیر

churn (chūrn), *n.* (١) مەشکە. (٢) ژەنین.

v.t. (١) مەشکە ژەنین؛ بۆ ژەنین. (٢) پاوهشاندن.

v.i. (١) کەرە درووستکردن (بە ژەنینی ماست لە مەشکەدا).

(٢) ژەنین؛ هاتنە جۆش.

churning (chūrn'ing), *n.* (١) ژەنین (مەشکە).

(٢) ئەو کەرەبەیی لە ژەنینی مەشکەدا دەست دەکەوێ.

churr (chūr), *n.*, *v.i.* & *v.t.* = chirr.

chute (shōōt), *n.* (١) تالغە؛ قەلبەزە؛ خوپاو.

(٢) ئاوبارە، پارە، جۆگە، یا بۆرییەکی لێژ (بۆ شت گواستەوه):

(a coal ~; laundry ~)

chute, 'chute (shōōt), *n.* [Colloq.] پەرەشووت.

chutney, **chutnee** (chut'ni), *n.* عەنبە.

cicatrix (sik'ə-triks), *n.* (١) شوێن برین (پاش چاکبوونەوهی

برینەکه). (٢) شوێنی ئەو برینەیی دەمێنێتەوه لەدوای برینی لاقە دارێک یا

لێکردنەوهی گەلایەک.

cicerone (sis'ə-rō'ni, chich'ə-rō'ni), *n.* پەرمانی گەشتیاران:

ئەو کەسەیی کە گەشتیاران دەبات بۆ شوێنی خۆش و میژوویی وولاتیک و باسی

ئەو شوێنانەیان بۆ دەکات

Ciceronian (sis'ə-rō'ni-ən), *adj.* پەرمانی زامانپاراو.

-cidal (sid'l), پاشکۆیەکه بەمانای: بکوژ؛ کوشتنەوه؛ لەناوبەر:

(suicidal, homicidal)

-cide (sid), پاشکۆیەکه بەمانای: کوشتن؛ بکوژ:

(suicide, homicide)

cider (sī'dēr), *n.* خۆشای سیو؛ ناوی سیو.

cigar (si-gār'), *n.* سیگار.

cigarette, **cigaret** (sig'ə-ret', sig'ə-ret'), *n.* جگەرە.

cigarette butt, قەنگە جگەرە.

cigarette holder

cigarette holder, دارچگره
cigarette-lighter, چرخ
cigarette-paper, بهرامخ
cilia (sil'i-ə), *n.* (۱) برژانگ (مژه)، (۲) برژوله (گه‌لای درمخت)
ciliary (sil'i-er'i), *adj.* برژانگی؛ برژوله‌یی
ciliate (sil'i-it, sil'i-āt), *adj.* برژوله‌دار
n. زینده‌ورنیکی یک خانگی به میکروسکوب بینراو که لمشی به برژوله

cimex (si'meks), *n.* میرووی نارنجیکه
cinch (sinv), *n.* (۱) تنگه (زین، کورتان)، (۲) [Colloq.] به دست گرتنیکی قایم
[Slang] (۳) مسوگر؛ شتی که کردنی یا دستکمرتنی ناسان و مسوگر پی.
v.t. (۱) توندکردن روی تنگی ناسپ.
[Slang] (۲) دست لی گیربوونیکی باش و قایم؛ مسوگرکردن.
cinchona (sin-kō'nə), *n.* (۱) درمختیکه تونکله‌کی درماتی لی
 دیروست ده‌کری. (۲) تونکلی تالی نم درمخته.
cincture (sinv'chēr), *n.* (۱) پشتین.
 (۲) شتی که چواردن روی شتیکی تری پی ده‌کری وک نلقی دموری پایمیک؛
 نلقه

v.t. چواردن‌مورگرتن؛ دورمدان.
cinder (sinv'dēr), *n.* (۱) پاشماوی کانزا؛ پاش تونداندن روی له کورده‌دا.
 (۲) ژله‌موی پاش تاقینه‌وی ناگرژین. (۳) سهره بزروتک.
 (۴) پشکن. (۵) (pl.) ژله‌موی خوله‌میش.
v.t. سوتاندن؛ سوتاندن هتا دهن به سهره بزروتک.
cindery (sinv'dēr-i), *adj.* له خوله‌میش یا ژله‌موی پشکاتووه؛
 خوله‌میشی؛ ژله‌موی تیدایه.
cinema (sinv'ə-mə), *n.* (۱) فیلمی سینمایی.

(۲) سینما. شونی پیشاندانی فیلم
 (۱) هونرو دهره‌ناتی فیلمی سینمایی.
 (۲) فیلمی سینمایی به‌گشتی.
cinematic (sinv'ə-mat'ik), *adj.* سینمایی
-cinematically (*adv.*)

cinematographer (sinv'ə-mə-tog'rā-fēr), *n.* وینه‌گری
 فیلمی سینمایی؛ دهره‌نری فیلمی سینمایی.
cinematography (sinv'ə-mə-tog'rā-fi), *n.* هونری وینه‌گرتن و
 دهره‌ناتی فیلمی سینمایی.

cinerarium (sinv'ə-rār'i-əm), *n.* شونی هه‌لگرتنی خوله‌میشی
 لاشی سویتنراو.

cinerary (sinv'ə-rer'i), *adj.* (۱) بونی خوله‌میشی لاشی سویتنراو
 (۲) خوله‌میشی؛ بونی خوله‌میش.

cinerator (sinv'ə-rā-tēr), *n.* کوره یا تنووری سوتاندنی لاشی
 مردو

cinereous (si-nēr'i-əs), *adj.* رنگ خوله‌میشی؛ وک خوله‌میش
cingulum (sinv'gyoo-ləm), *n.* پشتین؛ نلقی دهره‌دراو؛
 نلقی رنگ.

cinnamon (sinv'ə-mən), *n.* (۱) دارچینی (رنگ) (۲) قاوهی (رنگ)
adj. (۱) قاوهی (رنگ). (۲) دارچینی تیکراوه؛ به دارچینی کراوه یا لیتراوه.
cinquecentist (chinv'kwə-chen'tist), *n.* هونرمندیک یا

نوسه‌رنکی نیتانی سده‌ی شانزدهم
cinquecento (chinv'kwə-chen'tō), *n.* (۱) سده‌ی شانزدهم
 (به‌تایبته‌ی له هونری نیتالیدا). (۲) شیوازی هونری نیتالی له سده‌ی
 شانزدهم‌دا.

cinquefoil (sinv'kōil), *n.* (۱) گوله‌باخیکی گه‌لا پنج پهره‌یی.
 (۲) نه‌خشه‌یکی پنج کمانه‌یی (خانوسازی).
cion (si'on), *n.* چوون؛ قه‌لم (پروه‌کناسی)؛ تول؛ خه‌لف؛

circulate

گژیکی پی‌هوستکردن. (هروه‌دا ده‌یشووسری: "scion").
cipher (si'fēr), *n.* Also cypher, (۱) سفر؛ هیچ
 (۲) کسینک یا شتیکی پی‌باخ. (۳) پهرله؛ شفره.
 (۴) کللی هه‌لپتان یا دهرکردنی شفره.
 (۵) نووسینک که خویندن روی یا دهرکردنی گران پی (به‌تایبته‌ی هی ناو).
 (۶) ژماره‌یکی هره‌یی.

v.t. (۱) لیکدانوه (کیشی بیرکاری). (۲) به شفره نووسین.
v.t. (۱) لیکدانوه (کیشی بیرکاری). (۲) نووسین به شفره.
cipolin (sip'ə-lin), *n.* مهره‌ی په‌نگاوه‌نکی نیتانی.
circa (sūr'kə), *prep.* (Abbr. c., ca., cir., C.), (به‌یوار،
 میژو): (1650 ~)

Circassian (sēr-kash'i-on, sēr-kash'an), *n.* (۱) شهرکسی؛
 هاوالاتی‌یکی شهرکاسیا. (۲) زمانی شهرکسی.
adj. شهرکسی (زمان، گه‌ل، کلتور).
circle (sūr'k'l), *n.* (۱) بازه. (۲) کهمره. (۳) شتیکی خپ یا بازه‌یی.
 (۴) خولگی سوورانه‌وی نه‌ستیره‌یک.

(۵) ده‌سته (خه‌لک)؛ کومینک خه‌لک که هه‌مان سوود کوی کردینه‌وه؛ تاقم
 (۶) ناوچه. (۷) مه‌دا. (۸) بازه‌ی نه‌بیراوی زه‌وی.
 (۹) پزینک کورسی نیمچه بازه‌یی له تیاترینه‌یکدا.
v.t. (۱) نابلووه‌دان؛ چواردن‌مورگرتن؛ گه‌ماوودان. (۲) خولانه‌وه؛ سوورانه‌وه.
v.t. خولانه‌وه؛ سوورانه‌وه.

circlet (sūr'klit), *n.* (۱) بازه‌یکی بچوک.
 (۲) نلقه؛ شتیکی بازه‌یی که بۆ جوانی بکرتنه ده‌ست، مل، یا سهر.
circuit (sūr'kit), *n.* (۱) کهمره؛ جیوه. (۲) ناوچه‌ی نم کهمره‌یه.
 (۳) سوورانه‌وه؛ به‌دوره‌دا خولانه‌وه: (the moon's ~ of the earth)
 (۴) هاتوچو (فهرمانهر یا دادگر... هتد).

(۵) نه‌ر پنگاوبانی له‌م هاتوچو‌یانه‌دا ده‌بیریت.
 (۶) چنده‌هونکی شانزگه‌ری که به‌نوره فیلم یا شانزگه‌ری تیدا پیشان ده‌دری.
 (۷) تلی کاره‌یا (که تنووی کاره‌بای پیدا ده‌بوات)؛ بازه‌ی کاره‌بایی
 (۸) تهل؛ وایر (رادیو).

v.t. گه‌ران؛ خولانه‌وه؛ سوورانه‌وه.
v.t. خولانه‌وه به‌دوره‌دا؛ گه‌ران به‌دوره‌دا؛ سوورانه‌وه به‌دوره‌دا.
circuit breaker, نامیزی برینی تنووی کاره‌با (کاتیک تنووی کاره‌با
 زور دهن یا مه‌ترسی له تلی کاره‌باکه ده‌کری).

circuit court, دادگاهیکه که به‌نوره هه‌رجاره‌ی له شونیک یا شارک
 ده‌به‌ستری.

circuitous (sēr-kū'i-təs), *adj.* ناراسته‌خو؛ به‌پنج‌ویه‌نا
circuit rider, قه‌شه‌یکی "میسود" ی گه‌مژک.
circuitry (sūr'kit-ri), *n.* تلی کاره‌بای پیکره به‌ستراو؛
 تلی کاره‌بای شونیک به‌گشتی.

circuitry (sēr-kū'i-ti), *n.* ناپاسته‌خویی؛ پنج‌ویه‌نایی.
circular (sūr'kyoo-lēr), *adj.* (۱) خپ؛ بازه‌یی.
 (۲) ده‌خولیته‌وه؛ ده‌سووریته‌وه. (۳) ناپاسته‌خو؛ به‌پنج‌ویه‌نا
 (۴) به‌ناو گه‌لنک خه‌لکدا بلاوده‌کرتنه‌وه: (a ~ letter).

n. جارنامه، نامه، یا بلاوکه‌رویه‌یک که چاپ ده‌کری و به‌ناو گه‌لنک که‌سدا
 بلاوده‌کرتنه‌وه.

circularity (sūr'kyoo-lar'ə-ti), *n.* خپیتی؛ بازه‌ییتی
circularize (sūr'kyoo-lēr-iz), *v.t.* (۱) خپکردن.

(۲) جارپدان یا نامه بلاوکردنه‌وه به‌ناو گه‌لنک که‌سدا.
circular saw, مشاری خولاه (که به کاره‌با یا گان کاره‌کات).

circulate (sūr'kyoo-lāt), *v.t.* (۱) سوورانه‌وه (خوین)؛ خولانه‌وه؛
 بلاووه‌نوه له‌م ده‌ست بۆ نه‌ر ده‌ست و له‌م شوین بۆ نه‌ر شوین (پاره، قار)؛
 ده‌ستاوده‌ست کردن (پاره)؛ گران (مژه). (۲) بلاووه‌نوه به‌ناو هه‌ندی
 خه‌لکی خوینده‌واردا. (۳) دیویات بوونه‌وی پی پایانی ژماره (بیرکاری)
v.t. بلاووه‌نوه (به‌ناو گه‌لنک که‌س و شویندا).

- تندایه.
citadel (sit'ə-d'l, sit'ə-del'), *n.* (۱) قلعه؛ قلعه‌ای که به شونتیک
 به‌رزه. (۲) پهنا (۳) شو شونتیک توپ و تفنگی قندا دابه‌ستراه له
 پاپورتیک جه‌نگیدا.
citation (sī-tā'shən), *n.* (۱) بانگ کردن (دادگا) و مرگرتنی ژماره‌ی
 نوتمیل و سزادانی (له‌لایه‌ن پولیسره). (۲) و مرگرتن؛ به به‌لکه هینانه‌ره.
 (۳) و مرگرتن (۴) ناوه‌ننان له پاپورتیک میریدا (بو نازایی یا زیره‌کی ... هتد).
 (۵) ناوه‌ننان بو کردن به به‌لکه (یاسایک یا کیشیه‌کی دادگایی راپوردو).
cite (sīt), *v.t.* (۱) بانگ کردن بو دادگا. (۲) بانگ کردن بو جولانه‌ویهک.
 (۳) و مرگرتن؛ و مرگرتن (۴) ناویردن (بو به‌لکه، پورنکردنه‌ره یا شوونه).
 (۵) ناویردن له پاپورتیک میریدا (بو نازایی یا خدمت کردن له سوپادا).
cithara (sith'ə-rə), *n.* قیساره. نامیرتیک موسیقایی کونه.
cither (sith'ēr), *n.* - cithara.
cithern (sith'ēm), *n.* نامیرتیک موسیقایی ژنداری سده‌ی شانزه‌مهه
 له گیتار ده‌چن.
citied (sit'id), *adj.* (۱) شاری لمسه‌ره؛ به شار ناوه‌دان کراوه‌توه
 (The ~ earth)
 (۲) شاری؛ وک شار
citified (sit'i-fid'), *adj.* بویه به شاری له ره‌وشت و جل‌وبه‌رگو
 نریندا؛ وک دانیشتوی شاری ئی هاووه؛ شارنشین کراو.
citizen (sit'ə-z'n), *n.* (۱) شارنشین؛ دانیشتوی سهریستی شارک.
 (۲) هاوولاتی؛ ولاتی. (۳) مده‌نی؛ کسیک که له هیزی چه‌کداردا نه‌ی.
 هاوولاتی جیهانی کسیک که هه‌موو جیهان به
 ولاتی خوی دانه‌ن و له هه‌رچی شونتیک بی نارام ده‌گرئ.
citizeness (sit'ə-z'n-is), *n.* هاوولاتی‌یه‌کی مینه
citizenry (sit'ə-z'n-ri), *n.* هاوولاتیان؛ هاوونیشتمانان
citizenship (sit'ə-z'n-ship), *n.* (۱) هاوولاتی؛ هاوونیشتمانی
 (۲) نهرکی سهرشان و مافی هاوولاتی.
citizenship papers, بیوانامه‌ی هاوولاتی؛ بیوانامه‌ی بیون به
 هاوونیشتمانی بیگانه‌یه‌ک.
citole (sit'öl, si-töl'), *n.* - cithern.
citric (sit'rik), *adj.* مزه‌مه‌نی؛ تابه‌تی به پرته‌قال و لیمو نارنج.
citron (sit'rən), *n.* (۱) ترنج ۲۰؛ داترنج
citrus (sit'rəs), *n.* مزه‌میوه. وک پرته‌قال. لیمو، نارنج؛ مزه‌مه‌نی.
adj. تابه‌تی به مزه‌میوه؛ تابه‌تی به داری مزه‌میوه.
citern (sit'ēm), *n.* - cithern.
city (sit'i), *n.* (۱) شار ۲؛ دانیشتووانی شارک
adj. شاری؛ شار
 ناچه‌ی دارایی و بازگانی شاری لنده‌ن
city council, نه‌نجومه‌نی شاره‌وانی.
city-born (sit'i-bôm'), *adj.* له شار له‌دایک‌بوه؛ شاری.
city-bred (sit'i-bred'), *adj.* شاری؛ له شار گوره‌میوه یا
 گوره‌کراوه
city desk, به‌شی ده‌نگواسی ناوشاری پورتنامه‌یه‌ک.
city editor, (۱) نووسه‌ری لئیرسرای ده‌نگواسی ناوشارو دابه‌شکردنی
 نیش وکاره‌کان به‌سر راپورتچی‌یه‌کانی پورتنامه‌یه‌کدا
 (۲) نووسه‌ری لئیرسرای به‌شی دارایی (له پورتنامه‌ی نینگلته‌ره‌دا).
city hall, (۱) فرمانگی شاره‌وانی (۲) به‌پرتوبه‌رایه‌تی شاره‌وانی
City of God, شاری خوا ناسمان
City of Seven Hills, شاری حوت گرده‌که؛ روما
city-state (sit'i-stāt'), *n.* ولاتیکی سهره‌خو که بیگدیت له شارنکی
 سهره‌خو ناوچه‌کانی ده‌ریوبه‌ری (وکه له یونانی کوندا هه‌بو).
civic (siv'ik), *adj.* (۱) شارستانی؛ تابه‌تی به شار؛ شار.
 (۲) تابه‌تی به هاوولاتیان. (۳) تابه‌تی به هاوولاتی
civics (siv'iks), *n.pl.* زانستی په‌روه‌ده‌ی نیشتمانی.

- (۱) تابه‌تی به هاوولاتی یا هاوولاتیان.
 (۲) میلی؛ تابه‌تی به کۆمه‌لیک هاوولاتی و کاروباری نیوانیان:
 (~ affairs; ~ service; ~ war)
 (۳) په‌وشت جوان؛ په‌فتار جوان. (a ~ man).
 (۴) شارستانی. (۵) به‌شی کات: (a ~ year).
 (۶) شارستانی (یاسا).
civil death, سه‌ندنه‌وه‌ی هه‌موو مافیکی که‌سایه‌تی له هاوولاتی‌یه‌ک
 له‌بهر تاوانیکی گه‌وره.
civil defence, به‌رگری میلی؛ به‌رگری شارستانی.
civil disobedience, یاهی بیونی شارستانی؛ به‌ره‌لستی لاشه‌ی.
civil engineer, نه‌دنازیاری شارستانی.
civil engineering, نه‌دنازیاری، شارستانی؛ دروستکردنی نه‌خشه‌ی
 پینگاوبان، پرد، خانوو، به‌نده‌ره ... هتد.
civilian (sə-vil'yan), *n.* (۱) مده‌نی؛ کسیک که له هیزی چه‌کداردا
 نه‌ی. (۲) پسپوژی یاسای شارستانی.
 مده‌نی؛ ناسوایی.
civility (sə-vil'ə-ti), *n.* ناسکی؛ په‌وشت جوانی؛ نه‌زاکه‌ت.
civilization (siv'il-i-zā'shən, siv'il-i-zā'shən), *n.* (۱) ژیار؛
 شارستانیته؛ ناوه‌دانی. (۲) کردن به شارستانی؛ بیون به شارستانی.
 (۳) شو میلله‌ت و ولاتانی گه‌یشتونه‌ته پله یا ناستی شارستانیته‌ی.
civilize (siv'il-īz'), *v.t.* (۱) کردن به شارستانی؛ فیزی شارستانیته‌ی
 کردن. (۲) پوختن و جوانکردنی خو په‌وشت؛ فیزکردنی خو په‌وشتی جوان.
civilized (siv'il-īzd'), *adj.* (۱) پیشکوتو؛ له هونرو زانیاری و
 زانستی کۆمه‌لایه‌تیدا (میلله‌ت، ولات). (۲) تابه‌تی به میلله‌ت و ولاتانی
 که له‌م یوارنده‌ی پیشکوتوون. (۳) ناسک؛ په‌فتار جوان؛ به نه‌زاکه‌ت.
civil law, (۱) یاسای پزمانی؛ به‌تابه‌تی شو به‌شی که هاوولاتی‌یه
 پزمانی‌یه‌کانی ده‌گرته‌ره. (۲) یاسای کسیتی؛ هه‌موو شو یاسایانه‌ی
 په‌یوه‌ندیان هیه به مافی کسیتی‌یه‌که نه‌ک به تاوانه‌وه (که له یاسای
 پزمانی‌یه‌وه و ده‌گیران)؛ یاسای شارستانی.
civil liberties, مافی موژه که به‌پیری یاسا پارنزاه، وک مافی
 به‌رکردنه‌وه و قسه‌کردن و کردنی شو کاره‌ی ده‌یه‌ری به‌مه‌ریک دژی سوودی
 گشتی نه‌ی.
civil list, موچه‌ی خهرچی تری سالانه‌ی پاشا و مار و خیزانه‌کی.
civilly (siv'il-i), *adv.* (۱) به ناسکی؛ به نه‌زاکه‌ت؛ به په‌فتار جوانی.
 (۲) به‌گوتویری یاسای کسیتی.
civil marriage, ماره‌کردنی شارستانیته‌ی؛ ماره‌کردن له‌به‌رده‌می دادگه‌ر
 یا فرمانه‌ریکی تری میری نه‌ک مه‌لا و قه‌شه.
civil rights, مافی کسیتی هاوولاتی (که‌نیک جار شو خه‌باته‌ش
 ده‌گرته‌ره که میلله‌ت ده‌یکات بو سندننی مافی رامیاری و دارایی و کۆمه‌لایه‌تی).
civil servant, فرمانه‌ری میری؛ کاربه‌ده‌ستی میری.
civil service, (۱) هه‌موو به‌شمانی میری جگه له هی یاسایی و دادگه‌ری و
 سوپا و هیزی ده‌ریایی. (۲) سهرجه‌م فرمانه‌ری میری جگه له‌وانه‌ی که له‌م
 یوارنده‌ی کارده‌کن. (۳) سهرجه‌م په‌یره‌وی‌یه‌کانی نه‌م به‌شانه‌ی میری
 جه‌نکی ناوخو؛ نه‌ری براکوری
civil war, جه‌نکی ناوخوی نه‌مریکای باکور له‌نیوان ناوچه‌کانی
 the Civil War, سه‌رو (یه‌کیتی) و ناوچه‌کانی خوارو (کۆنفیدره‌سی) و ولاته‌که‌دا له سانی
 ۱۸۶۱-۱۸۶۵.
civil year, = a calendar year; astronomical year.
clack (klak), *v.i.* (۱) ته‌قه‌تی کردن
 (۲) چه‌نه‌بازی کردن؛ ده‌مه‌وه‌ری کردن.
 (۳) قرتقه‌رت کردن (مهریشک).
 (۱) ته‌قه‌تی پیکردن. (۲) چه‌نه‌بازی کردن؛ ده‌مه‌وه‌ری کردن.
 (۱) ته‌قه؛ ته‌قه‌تی. (۲) شتیک که ته‌قه‌تی پی ده‌کرئ. (۳) چه‌نه‌بازی.
clack valve, ده‌مه‌وانه‌یه‌که که ته‌قی دیت کاتیک که داده‌خرنت.
clad (klad), *occasional past tense and p.p. of clothe.*

cladophyll

- adj.** حل له‌مره پوشته
- cladophyll** (klad'ə-fil), *n.* لق یا قعدی یووه‌کینه که شنیوه کاری وک هی گه‌لا وایه.
- claim** (klām), *v.t.* (۱) داواکردن.
- (۲) شایسته‌بوون؛ پیروست بوون. (*This problem ~s our attention.*)
- (۳) واکوتن. (*He ~s he saw the accident.*)
- (ب) لاف و گمزاف لیدن.
- v.i.** لاف و گمزاف لیدن؛ وا ووتن
- n.** (۱) داواکاری؛ داواکردن (۲) مافی؛ مافی داواکردنی شتیک؛ مافی بوون.
- (۳) شتیک که کەسێک داوای بکات یا مافی داواکردنی هه‌ب (پارچه زه‌وی، زیان بژاردن له‌لایه‌ن کۆمپانیای بیمه‌ره) (۴) لاف و گمزاف؛ وا ووتن؛ ووتیه‌یه که خاوه‌نه‌کی سووریته‌ له‌سه‌ری
- داواکردن؛ نه‌هی خۆ دانان و داواکردن (موک، شت ... هتد).
- lay claim to**, (۵) داواکردن؛ لاف و گمزاف لیدن
- claimant** (klām'ənt), *n.* (۱) توانای بیخێن یا هه‌ست
- clairvoyance** (klār-vo'i'əns), *n.* پینکردنی شتی نه‌بینراو. (۲) چاو‌تیزی؛ هه‌ست تیزی
- clairvoyant** (klār-vo'i'ənt), *adj.* تواناداری بیخێن یا هه‌ست
- پینکردنی شتی نه‌بینراو.
- n.** کەسێک که توانای بیخێن یا هه‌ست‌پینکردنی شتی نه‌بینراو هه‌ب.
- clam** (klam), *n.* (۱) نووبینج گیاندارێکی ناوی‌یه له‌ناو ناوو لمی ته‌ری
- ده‌وریشتی ناو‌دا ده‌ژی و قاوینکی په‌قی وک به‌ردی هه‌یه.
- (۲) گوستی نیم گیانداره
- زمار به‌ستراو؛ کشانه‌وه ناو قاوینی خۆو دهم به‌ستراو (هروقه).
- clam up**, (۱) پر به‌ده‌نگه‌ده‌نگ
- clam** (klam), *n.* = clam.
- clamant** (klām'ənt), *adj.* (۲) په‌له؛ گرنگ و په‌له
- clamber** (klam'bēr), *v.i. & v.t.* نه‌گران پیا‌هه‌نگه‌پان
- n.** پیا‌هه‌نگه‌پانیکی گران
- clammy** (klam'i), *adj.* نه‌رو سارد و لینج (ده‌ست، پینست، شت)
- clamor** (klam'ər), *n.* (۱) هه‌را؛ ده‌نگه‌ده‌نگ؛ هاوار؛ قیرزه
- (۲) داواکردنی شتیک به‌هه‌را هه‌را.
- v.t.** (۳) ده‌نگه‌ده‌نگ کردن؛ هاوار هاوار کردن.
- (۴) ~ for (۵) هاوار بۆ کردن؛ داواکردن.
- (*The foolish people were ~ing for war.*)
- (ب) ~ against (۶) هاوارکردن دژ به:
- (*The newspapers were ~ing against the government's plans.*)
- هاوار به‌سه‌را کردن و دهم پین داخستن.
- clamor (a person) down**, (۱) پر له‌ده‌نگه‌ده‌نگ
- clamorous** (klam'ər-əs), *adj.* (۲) داواکر یا سکالا‌کر به‌هه‌را هه‌راو هاوار هاوار.
- clamour** (klam'ər), *n., v.i. & v.t.* British Spelling.
- clamp** (klamp), *n.* مه‌نگه‌نه؛ گیره؛ پیکارێکی کانزایی‌یه به‌کاردیت بۆ
- پینکه‌وه‌به‌ستنی دوو شت یا قایم کردنیان به‌بادان یا به‌برغوو.
- v.t.** گیره‌نیدن؛ قایم کردن یا پینکه‌وه‌به‌ستن به‌گیره.
- clamp down (on)**, [Colloq.], به‌توندوتیزی له‌گه‌ل جوو‌ل‌نه‌وه؛
- به‌زه‌روژۆنگ‌تر‌بوون؛ پینشیل کردن (مافی).
- clamp** (klamp), *n. & v.i.* پین داگرتن له‌پۆیش‌شدن؛ کوتانه‌وه به‌پین
- clamber** (klam'pēr), *n.* تالینکی بزما‌را‌ویی‌یه له‌بنی پینلاو ده‌درئ
- بۆ نه‌خ‌لیس‌کان له‌سه‌ر سه‌هۆل
- clamshell** (klam'shel), *n.* (۱) قاوینی لووبینج
- (۲) سه‌تلی شت هه‌له‌نجان یا پاک‌دنه‌وه.
- clan** (klan), *n.* (۱) هوز؛ خێل؛ تیره؛ تایه‌فه؛ خا‌و‌خیزان
- (۲) ده‌سته؛ تاقم؛ کۆمه‌ل
- clandestine** (klan-des'tin), *adj.* نه‌هنی (به‌تایه‌به‌تی بۆ کردن کاری خراپه‌ نا شتی قه‌ده‌غه‌کرا)؛ په‌نهانی.

clasp

- clang** (klaŋ), *v.i. & v.t.* (۱) ته‌قه‌ته‌ق کردن (به‌دوو شتی کانزایی)؛
- شه‌قه ئی هه‌لسان (په‌رداخ)؛ زینگه ئی هه‌لسان. (۲) به‌یه‌ک‌دا کیشان و شه‌قه ئی هه‌لسان.
- n.** (۱) ته‌قه‌ته‌ق؛ شه‌قه. (۲) ده‌نگی خویندنی هه‌ندئ بالنده‌ی وک قولنگ
- clank** (klaŋk), *n. شه‌قه (په‌رداخ)؛ هاره؛ زینگه.*
- v.i. & v.t.** شه‌قه ئی هه‌لسان؛ هاره‌هاتن؛ هاره ئی هه‌لسان؛ زینگه ئی هه‌لسان.
- clannish** (klan'ish), *adj.* هۆزیه‌رست؛ تیره‌په‌رست؛ خێله‌کی.
- clap** (klap), *v.i.* (۱) چه‌په‌لیدن.
- (۲) به‌په‌له و به‌بێ ته‌نگ‌وچه‌له‌مه کردن یا خستنه‌ ناو:
- (*He was ~ped into jail.*)
- n.** (۱) چه‌په‌له. (۲) زله؛ شه‌پازله.
- clapboard** (klab'ərd, klap'bōrd, klap'bōrd), *n.* ته‌خته
- دارینکی باریکو درێژه سه‌رنکی ته‌نگ‌ره له سه‌ره‌که‌ی ته‌ری (بۆ نه‌وه‌ی سه‌ری دارینکی ته‌ری بخیزته سه‌ر بێ نه‌وه‌ی ده‌ری‌قن) دیواری ده‌ره‌وه‌ی خانووی پین داده‌پۆشرئ.
- clapper** (klap'ər), *n. (۱) چه‌په‌لینده.*
- (۲) شتیک که ده‌نگینکی وک چه‌په‌لی ئی بینه‌ ده‌رن (وک زه‌نگ یا زمانی مرۆ).
- clapperclaw** (klap'ər-klō'), *v.t.* (۱) پووشاندن به‌چرنووک یا
- به‌نیینک. (۲) سه‌ره‌ه‌شت کردن.
- claptrap** (klap'trap), *n.* قسه‌ی قۆرو بێ مانا؛ قسه‌ی هه‌چو بێ بایه‌خ
- (که هه‌ر له‌به‌ره‌نه‌وه ده‌کرئ چه‌په‌لی بۆ ئی به‌دیت).
- adj.** هه‌چو بێ بایه‌خ (ووته)؛ قۆرو بێ مانا (ووته).
- claque** (klak), *n.* (۱) ده‌سته‌یه‌که چه‌په‌لینده‌ری به‌کرئ گراو (له‌شانۆ یا
- نۆیه‌رایه‌کدا). (۲) ده‌سته‌یه‌کی مه‌راییکه.
- clarence** (klar'əns), *n.* عه‌ره‌بانیه‌کی سه‌ردا‌پۆش‌را‌وی چواره‌فه‌ری
- چوارپینچه‌کی‌یه.
- clarendon** (klar'ən-dən), *n.* شنیوه‌یه‌کی چاپ‌کردنه‌ بریتیی‌یه له
- تیپی باریکو تیز.
- clarification** (klar'ə-fi-kā'shən), *n.* پوونکردنه‌وه (بیر، ووته، هه‌لو‌ن‌ست).
- (۱) پوونکردنه‌وه (کەس یا ماده‌ه)؛
- پاکه‌ره‌وه (به‌تایه‌به‌تی ماده‌یه‌که که شه‌رابی پین پاک ده‌کرته‌وه)
- (۲) ده‌فری پا‌لو‌تن یا پاک‌دنه‌وه‌ی شه‌کر.
- (۱) پاک‌دنه‌وه له‌خلته (شه‌ه)؛
- پاک‌بوون‌ه‌وه؛ پوونکردنه‌وه (شه‌ه). (۲) پوونکردنه‌وه (بیر، ووته، هه‌لو‌ن‌ست).
- (*I would like to ~ my point.*)
- clarinet** (klar'ə-net'), *n.* کلارینیت؛ ئامێرێکی مۆسیقاییه وک زو‌پنا؛
- زو‌پنا.
- clarinetist, clarinettist** (klar'ə-net'ist), *n.* کلارینت لیدمه؛
- زو‌پنا‌ژه.
- clarion** (klar'i-ən), *n.* (۱) که‌ره‌نا (وک هی سو‌پا).
- (۲) ده‌نگی که‌ره‌نا یا شتینکی وه‌ها.
- adj.** به‌رزو پوون (ده‌نگ): (*a ~ call*).
- v.t.** بلا‌و‌کردنه‌وه به‌ده‌نگی به‌رزو به‌تین.
- clarionet** (klar'i-ə-net'), *n.* = clarinet.
- clarity** (klar'ə-ti), *n.* پوونی (بیر، بیرکردنه‌وه، ووته، هه‌لو‌ن‌ست ...
- هتد)؛ پێک و په‌وانی.
- clash** (klash), *v.i.* (۱) به‌یه‌ک‌دان و ده‌نگینکی گه‌وره ئی په‌یدابوون؛
- به‌ریه‌که‌هوتن. (۲) به‌یه‌ک‌دا هاتن (دوو کەس، ده‌سته، بیرو‌پا ... هتد)؛ نه‌گوجان له‌گه‌ل یه‌که‌تریدا (هروقه، پینان، بیرو‌پا ... هتد)؛ به‌ره‌نگاری‌بوون.
- v.t.** به‌یه‌ک‌دان و په‌یداکردنی ده‌نگینکی گه‌وره.
- n.** (۱) ده‌نگینکی گه‌وره وک به‌ریه‌که‌هوتنی دوو شتی کانزایی.
- (۲) نه‌گوجان (هروقه، بیرو‌پا، پینان ... هتد)؛ نا‌کۆکی.
- clasp** (klas, klāsp), *n.* (۱) پینو‌به‌ست (نه‌زونه، ده‌زی، قولاپ،
- ... هتد)؛ قایم‌که‌ر. (۲) گرتن؛ به‌ده‌ست گرتن به‌توندی؛ باره‌ش پیا‌کردن

clasp knife

- (۲) تەوقە: دەست پىۋەگرتن؛ دەستى يەككىرى گرتن؛ دەستى خۇ گرتن.
(۱) قايمى كىرىن يا پىنكەۋەبەستىن بە (ئەپزۇنە، دەرىزى، قولاپ، گىرە... ھتد). *v.t.*
(۲) بە تۇندى بە دەست گرتن؛ تەوقەگىرىن؛ باۋەش پىياكىرىن.
(۳) خۇ پىياھەنۋاسىر؛ خۇ تىۋەنالاڭىن.

clasp knife,

class (klas, kläs), *n.*

- (۱) جۈر؛ چەسەن؛ بابەت.
(۲) چىن (گەل كۆمەل) (the working ~ ; the middle ~).
(۳) پەلەي نەرزى كۆمەلەيتى؛ چىنە بەرەزەكەنى گەل.
(۴) چىنەپەتتى گەل. كۆمەل. (۵) پۇل (قوتابخانە).
(۶) ۋانە (I have two ~es today).
(۷) كۆمەلنىڭ قوتابى ھاپۇل كە پىنكەۋە دەرىجىن لە قۇناغىنى خۇيىندى ۋەك ھى ئاۋەندى يا زانكۇ: (the ~ of 1950).
(۸) نەمە: جۈپىتى شىنك؛ نەمە يا چۈنۈپتى ھى ھاتۇچۇ گىشتى (فۇزكە، شەمەندەفەر). (He always travels first ~).
(۹) ھەمۋە نە ھاتەمەنەنى كە پىنكەۋە بانگ دەكرىن بۇ سويا.
(۱۰) ھاپۇل زىندەمەزىنى؛ پۈۋەك، گىياندان. (۱۱) دەستە (خەك).

- (۱۲) [Slang] نايابى (شېۋازى جەلۋىرگە پۈۋالەت) مۇدە.
ھاپۇل كىرىن؛ ھاپۇبەت كىرىن؛ پىنكەۋە؛ پىنكەۋە ھاپۇل كىرىن. *v.t.*

بىن ھاتۇتا: مۇ ۋىنە؛ ناياب.
in a class by itself (or oneself),

class book, (۱) پەراۋى يۇل پەراۋىكە مامۇستا نەمە قوتابيان ۋەك
ئامادەبۇنىيى تىدا تۇمار دەكات. (۲) پەرتۈكى پۇل: پەرتۈكىكە قوتابيانى

پۇلىك دەرىدەكەن ۋىنە خۇيان ۋە مامۇستا ۋەنگۇباس ۋە چالاكىيەكەنى تىدايە.
class-conscious (klas'kon'shas, kläs'kon'shas), *adj.*

ھەستىيى چىنەپەتتەيە: ھەست بە بوۋى چىنەكەنى كۆمەل دەكات؛ ھەست بە
پەلە چىيى خۇي زۇر دەكات لە كۆمەلدا يا شانازى بە چىنەكەيەۋە دەكات يا
پىنى غەيە

class consciousness, ھەستى چىنەپەتتى بوۋى؛
ھەست بە چىن پەلە خۇ كىرىن لە كۆمەلدا

class day, پۇژى شەمەكى دەرىچۈنى قوتابيان لە قوتابخانە يا زانكۇدا.
classic (klas'ik), *adj.*

- (۱) ناياب؛ نەمە يەك.
(۲) كلاسسىكى؛ كۇن؛ لەسەر دەستۈرۈ شېۋازى كۇنە.
(۳) كلاسسىكى تايەپەتتى بە ۋىزە، ھۇنراۋە، ھونەر. كىلتۈرى يۇنان ۋە پۇمانى كۇنە.
(۴) ۋەك يا بە پىۋانەنى ھونەرى ۋە ۋىزەنى كۇنى يۇنان ۋە پۇمانىيەكەن.
(۵) رىنك رېنىك سادە گۇنجاۋ بە دەستۈرۈ... ھتد؛ ئاپۇمانتىكى.
(۶) [Colloq.] كۇنە باۋ يا كۇنە شېۋازىكى ناسراۋە.
(۷) ئورسەرىك يا ھونەرەندىكى ناياب.
(۸) ھۇنراۋەيەك. شانۇگەرىيەك يا بەرەمەمىكى ھونەرى زۇر باش؛ كلاسسىكى.
(۹) [Colloq.] پۈۋادۋىكى كۇنى بەناۋانگ.

(This football game is ~).
(۴) [Slang] جەلۋەرىگى ئافرەتتىك كە لەسەر شېۋازى يا دەستۈرى كۇن كراپىن.

the classics, ۋىزە يا رەننى يۇنان ۋە پۇمانى كۇن
classical (klas'i-k'l), *adj.*

- (۱) كلاسسىكى
(۲) زاناي ۋىزە ۋە كىلتۈرۈ ھونەرى كۇنى يۇنان ۋە پۇمان.
(۳) مۇسىقاي كلاسسىكى
(۴) چەسپىۋو چىگىرىۋو نەك تازە ۋە تاقىكەرەۋەيى: (~ political science).
classicalism (klas'i-k'l-iz'm), *n.* = classicism.
(۱) كلاسسىزم: دەستۈرۈ پەپەرەۋو
شېۋازى ھونەرۈ ۋىزەنى كۇنى يۇنان ۋە پۇمان ۋەك پىنكەۋەپىكى ۋە سادەيى ۋە
گۇنجاۋى ۋە ھەست گىراۋى.

- (۲) پەپەرەرى كىرىن يا گۇنجان لەگەل نەم دەستۈرۈ شېۋازە.
(۳) زانين ۋە لىكۇنەنەۋە ھونەرۈ ۋىزەنى يۇنان ۋە پۇمانى كۇن.
(۴) ۋوتەبەك يا دەپىرىنك يا زاراۋەيەكى لاتىنى يا يۇنانى.
(۵) كلاسسىكى كەسىكە كە بىرۋى بە
classicalist (klas'ä-sist), *n.*
پەپەرەرى كىرىن دەستۈرۈ شېۋازى ۋىزە ھونەرى يۇنان ۋە پۇمان ھەيۋو

claw hatchet

لەسەرى پىۋات. (۲) زانا يا قوتابى ۋىزەنى يۇنان ۋە پۇمانى كۇن.
(۳) كەسىكە كە بىرۋى بە فۇرگىرىن زاننى لاتىنى ۋە يۇنانى ھەيۋ لە قوتابخانەداۋ
داۋاي فۇرۋونىيان بىكات.

classice (klas'ä-siz'), *v.t.*

لەسەر دەستۈرۈ شېۋازى كلاسسىكى پۇشش (بە راست يا بە ئىز). *v.t.*
classifiable (klas'ä-fi'ä-b'l), *adj.*

ھاپۇل دەكرى؛
پۇل پۇل دەكرى؛ جۇر جۇر دەكرى
classification (klas'ä-fi-kä'shan), *n.*
ھاپۇل كىرىن؛
پۇل پۇل كىرىن؛ جۇر جۇر كىرىن؛ پىنكەۋە.

-classificatory (*adj.*).
classified (klas'ä-fid'), *adj.* (۱) ھاپۇل كىرە؛ پۇل پۇل كىرە؛
جۇر جۇر كىرە. (۲) نەيىنى؛ قەدەغەيە سەپىر بىكرى (بەتايەپەتتى دەنگۇباسىك

يا راپۇرتىكى نەيىنى كە قەدەغەيە خەك بىيىستى يا بىيىنى جگە لە ھەندى
كارىدەستى تايەپەتتى نەيىن لەبەر پاراستى ۋە ناسايىشى ۋولات.
classified advertising, جاپۇ پۇل كىرە لە پۇرۇنەمەدا.
-classifier (*n.*).

classify (klas'ä-fi'), *v.t.* (۱) ھاپۇل كىرىن؛ پۇل پۇل كىرىن.
(۲) قەدەغەكرىن لە خەك: بەتايەپەتتى دەنگۇباسىك يا راپۇرتىكى نەيىنى كە

بىيىستى يا بىيىنى قەدەغە دەكرى لە ھەمۋەكەسىك جگە لە ھەندى كارىدەستى
تايەپەتتى نەيىن لەبەر پاراستى ۋە ناسايىشى ۋولات.
classis (klas'is), *n.* دادىگاي كىلىسە يا نەنجۈمەنى پىران يا پىۋاماقۇلانى

كىلىسە ئارچەپەك
classmate (klas'māt', kläs'māt'), *n.* ھاپۇل (قوتابخانە، زانكۇ).
classroom (klas'rōom', kläs'rōom'), *n.* ئوردى پۇل (زانكۇ).

قوتابخانە؛ پۇل
class struggle, خەپاتى چىنەپەتتى لەنۋان

چىنەكەنى كۆمەلدا.
classy (klas'i), *adj.* [Slang], زۇر چاكە ناياب؛ شۇخۇشەنگ؛

ھەلگەتۈر؛ بەر (شېۋازى چۈنۈپتى).
clastic (klas'tik), *adj.* (۱) پارچەكەنى لەيەكەرى جىادەكرىتەرە؛

(a ~ anatomical model)
(۲) پارچە پارچە (زەمىنناسى)؛ لە پارچە بەردى زۇر كۇن پىنكەۋە

(زەمىنناسى).
clatter (klat'ēr), *v.t.* (۱) ھاپەھاتن (قاپ ۋە قاچاغ)؛ شەقەھاتن.

(۲) چەقەقەق كىرىن.
ھارە ئى ھەلساندن؛ شەقە ئى ھەلساندن. *v.t.*

(۱) ھارە؛ شەقە. (۲) غەلبەغەلب. (۳) چەقەقەق. *n.*

claudent (klō'di-kant), *adj.* شەل؛ لەنگ.
claudication (klō'di-kā'shan), *n.* شەل؛ لەنگىن.

clause (klōz), *n.* (۱) سارپستە (زەمانەنى)؛ رستەى ئاتەۋا؛
دەستەپەك زاراۋە كە بىكرى كىردارى تىدايى. (۲) بەند يا مەرج (بەتايەپەتتى لە

پىۋانەمەيەكى ياسايى يا پىنكەۋەتتىدا).
claustrophobia (klōs'trə-fō'bi-ə), *n.* نەخۇشەيەكى -

دەروۋىيە بىرتىيە لە ترسى ئاناسايى مۇۋىك لە جىگەي تەنگەبەر يا
داخراۋادا؛ ترسى جىگەي داخراۋو تەنگەبەر

clavichord (klav'ä-kōrd'), *n.* ئامىرىكى مۇسىقاي ئۇندەر
ئامىرى پىيانۇ ئىۋە ۋەركىراۋە.

clavicle (klav'ä-k'l), *n.* ئىسقاۋىكى چىۋىكى بارىكە
ئىسقاۋى سىنگر شان بەيەك دەگەيەن.

claw (klō), *n.* (۱) چىرۋەك (پىشەل، پىلنگ، بالندە، قۇرۇل... ھتد)؛ چىنگ؛
ئىنۇكى چەمەۋە دىزۇ تىز (۲) پىنى چىرۋەكدار.

چىرۋەك لىدان؛ چىرۋەك ئى گىركىن؛ بىرندركىن بە چىرۋەك. *v.t. & v.i.*
claw hammer, چەكۋىشكە كە سەرىكى سەركەي ئوشتاۋىتەرە بۇ

بۇمار ھەلگەندىن.
claw hatchet, تەشۋىپەك يا تەۋرىك كە سەركە كۈلەكەي فاقدار بىن.

clearance sale

- (۴) ساف (میشک)؛ زنگ؛ پهوانیښ: (*a ~ mind*) .
(۵) پوون؛ ټنگه‌یشتنی ناسانه: (*The meaning is ~*) .
(۶) ناشکرا؛ دیار: (*a ~ case of neglect*) .
(۷) بڼ گومان؛ دلنیا: (*I am ~ on the matter.*)
(۸) ساف (دنگ)؛ په باشی ده‌یستښ: (*a ~ sound*) .
(۹) پاک (ده‌یوون، دل)؛ بڼ تاوان (*a ~ conscience*) .
(۱۰) پووت (قازانج)؛ سافی (ده‌سکه‌وت، قازانج)

(*He earned a ~ \$ 10,000.*)

- (۱۱) ته‌واو؛ بڼ پاده: (۱۲) په‌وان؛ کراوه.
(۱۳) به‌ره؛ بڼ په‌یوه‌ندی.
(۱۴) به‌تال؛ به‌تال کراو (پاپوړ، لوزی، شمه‌نده‌فې.
(۱۵) قمرزار نږی؛ قمرزی له‌سره نږی.
(۱۶) بڼ تاوان؛ گومانی له‌سره نږی؛ به‌خشاوه (دادگه‌ری).
(۱) به پښو په‌وانی؛ به پوونی.
(۲) [Colloq.]، له‌م سره‌وه بڼ نه‌وسره؛ هم‌وو:

(*~ through the town*)

- (۱) پاک‌کړنه‌وه: (۲) پوونکړنه‌وه (هلو‌یست، بڼ نه‌خشه، مه‌یست)
(۳) کړنه‌وه (رڼ)؛ پاک‌کړنه‌وه: (*He ~ed a path through the snow.*)
(۴) لا‌بردن: (*Let me ~ the dishes.*)
(۵) به‌تال کړدن؛ داگرتن (بار): (*They ~ed the freighter of cargo.*)
(۶) به‌ره‌لاکړدن؛ پزگارکړدن (مروء، شت)؛ به‌ردان
(۷) به‌خشین (دادگه‌ری)؛ نازادکړدن: (*to ~ the accused*) .
(۸) به‌سره‌دا یازدان؛ به‌سره‌دا ټیټه‌یوون.
(۹) به ژوردا پویشتن به‌بڼ لیدن (*The boat ~ed the bridge.*)
(۱۰) دانه‌وه (قمرز)
(۱۱) گومرگ کړدن؛ به‌ردان یا نازادکړدن پاپوړنک (پاش جڼبه‌جڼکړدن
خواستی گومرگو به‌رڼه‌به‌ریتي به‌نډم).
(۱۲) ده‌سکه‌وتن؛ به سافی بڼ مانه‌وه (موچه، قازانج).
(۱۳) قورگ پاک‌کړنه‌وه: (*to ~ one's throat*)
(۱۴) ناردنې چکه‌و دانی پارکه (بڼ فرمانگه‌ی برینه‌وه‌ی حسابی نیوان
بانقه‌گان).

- (۱) پوون بوونه‌وه (۲) به‌ریوون یا نازاد‌یوونی پاپوړنک له به‌نډم.
(۳) ټالوگړنکړدن چکه‌و له‌نیوان چهند بانقیکدا له فرمانگه‌ی برینه‌وه‌ی
حسابی نیوان بانقه‌گان.

- n.*
clear away, شوټننکې به‌تال یا چول
(۱) لا‌بردن (قاپ له‌سره‌میز)
(۲) پویشتن؛ له‌به‌رجاو لا‌چوون یا نه‌مان؛ له چاو وون بوون.
clear off, لا‌بردن: (۲) پویشتن؛ له‌به‌رجاو لا‌چوون.
clear out, به‌تال کړنه‌وه؛ به‌تال کړنه‌وه‌و پاک‌کړنه‌وه.
(۲) [Colloq.] پویشتن (مروء)؛ پوین؛ به‌جڼه‌یشتن.
clear the air (or atmosphere), لا‌بردنې گڼروگرفتو نا‌کوکی و شتی
به هغه وه‌رگړاو (له‌نیوان درو کس، ده‌سته، یا وولاتدا).
clear up, پښو‌پښک کړدن؛ پښخستن
(۲) بوون به سایه‌قه؛ نا‌ووه‌وا خوش بوون.
(۲) پوونکړنه‌وه (بڼ، مه‌یست، نه‌خشه).
(۴) لا‌بردنې موی نا‌کوکی و گڼروگرفت.

- (۱) سهریه‌ست؛ به‌ره
(۲) [Colloq.]، هچې له‌سره نږی (مروء)؛ بڼ تاوان.
clearance (klêr'ans), *n.* پوونکړنه‌وه؛ پاک‌کړنه‌وه.
(۲) پویشایی نیوان دوو شت تا له‌یه‌کتری نه‌دن (وه‌ک پویشایی نیوان نوتومبیل
یا پاپوړو پردنک یا شمه‌نده‌وه‌و نوتومبیل و توتنیک).
(۳) پوونکړنه‌وه‌ی حساب (بانق).
(۴) بڼ‌وانامه‌ی پڼه‌پڼدان (پاپوړ یا فرقه‌و به‌هاتن و پویشتن): (*~ papers*) .
(۵) نرخ داشکندن (بڼ خیرا فروشتنی شتومکې کون).
clearance sale, نرخ داشکندن (بڼ خیرا فروشتنی شتومکې کون).

clay

- (۱) گل؛ قور: (۲) قور (به‌تایه‌تی وه‌ک می‌مایه‌ک که
له‌شی مروزی ل دروستکراوه)؛ له‌شی مروء.
-clayey (*adj.*); clayish (*adj.*).
claymore (klā'môr', klā'môr'), *n.* شمشیرنکی پانی دوو دم
تیره‌وه له کوندا خه‌لکی نوسکو‌تله‌نده به‌کارمان ده‌مینا
به‌ردی گلین
clay stone, پاک؛ خاوین؛ بڼگه‌رد؛ پوخت.
clean (klēn), *adj.* پاک؛ تازه شوراو (جل‌وبه‌رگ): (۲) داوین پاک.
(۴) خوی له پیسی دور ده‌گرځ
(۵) ته‌واو؛ وورد:

(*The police made a ~ sweep of the neighborhood.*)

- (۶) هچې ټیدا نږی (گرفان)؛ به‌تال: (*~ pockets*) .
(۷) سپی (کاهن): (۸) پزار کراو؛ بڼ هغه: (*a ~ copy*) .
(۹) ساف (*a ~ cut*) . (۱۰) بڼ گندو کو‌سپ؛ هچ به‌ری ناگړی.
(۱۱) قوژی نه‌تومی کهمه: (۱۲) گزشتکې ده‌خوړن (ناین).
(۱) به پاکي؛ به پاک‌وخواوینی (۲) به په‌جاری؛ به ته‌واوی.

adv.

- (۱) پاک‌کړنه‌وه؛ خاوین کړدن؛ پوخته‌کړدن.
(۲) پوخته‌کړدن؛ پاک‌کړنه‌وه‌و ناماده‌کړدن بڼ لینان (ماسی، بالنده ... هتد).
v.t.
پاک‌یوونه‌وه؛ خاوین بوونه‌وه.

- (۱) به‌تال کړنه‌وه‌و پاک‌کړنه‌وه (۲) به‌تال کړنه‌وه.
(۳) [Colloq.]، هچ پڼ نه‌هیشته‌وه؛ گسک لیدن (پاره).

(*The robbers cleaned him out.*)

- clean up, پاک‌کړنه‌وه (مال)؛ پاک‌وخواوینی کړدن و پښخستن.
(۲) خو پاک‌کړنه‌وه؛ خوشتن و سهرده‌مینان و جلی پاک له‌به‌رکړدن.
(۳) [Colloq.] ته‌واو کړدن (سفره‌ی خواردن)
(۴) [Slang] قازانجکی زور کړدن؛ ده‌سکه‌وت زور بوون.
come clean, [Slang], پاکانه‌کړدن؛ بڼ لینان (گونه، تاوان)؛
چونه ژور تاوان

- with clean hands, به‌بڼ تاوان
clean-cut (klēn'kut'), *adj.* (۱) دیار؛ پښو‌په‌وان؛ پوون.
(۲) جیاکراوه‌تووه؛ جیاوا؛ له شتی تر جیايه

- (۳) ته‌پویش؛ پښو‌پښک: (*a ~ young man*)
(۱) کسینکی پاک‌کړنه‌وه (مال، فرمانگه ... هتد).
(۲) پاک‌کړنه‌وه (له دورگانی جل له نوتودان و پاک‌کړنه‌وه).

- (۳) نامیزی پاک‌کړنه‌وه: (۴) ماده‌یه‌کی پاک‌کړنه‌وه (بڼ لا‌بردنې له‌کوه پیسی تن).
clean-handed (klēn'han'did), *adj.* بڼ تاوان؛ بڼ گونه
cleanliness (klēn'li-nis), *n.* پاک‌وته‌میزی؛ پاک‌وخواوینی؛ خاوینی؛
پاک‌یتی؛ پاکي.

- cleanly (klēn'li), *adj.* (۱) خاوین مروء؛ پاک‌وته‌میز (مروء)؛
شت به پاکي راده‌گرځی: (۲) هم‌میشه به پاک‌وته‌میزی راگیراوه؛ پاک‌وخواوین
(جڼگه)

- cleanly (klēn'li), *adv.* به پاک‌وته‌میزی؛ به پاکي؛ پاک‌وته‌میزانه؛
به پاک‌وخواوینی

- cleanness (klēn'nis), *n.* پاکي؛ پاک‌یتی؛ پاک‌وته‌میزی؛ پاک‌وخواوینی.
(۱) پاک‌کړنه‌وه؛ خاوین کړنه‌وه.
(۲) پاک‌کړنه‌وه له گونه یا تاوان

- پاک‌کړنه‌وه (ماده)
cleanser (klenz'ēr), *n.* قو پویش تاشراو؛
تیراش کردو.

- clean-shaven (klēn'shāv'n), *adj.* (۱) پاک‌کړنه‌وه؛ خاوین کړنه‌وه.
(۲) نه‌هیشتنی خراپه و به‌رتیل و به‌دخووی:

- (*The new mayor planned a ~ of the city.*)
(۲) [Slang]، سوود؛ قازانج

- clear (klêr), *adj.* (۱) پووناک؛ پویشن؛ ساف (ناسمان): (*a ~ day*) .
(۲) پوون: (۳) دیار؛ باش ده‌یستښ: (*a ~ outline*) .

- (۱) پاک‌کړنه‌وه؛ پاک‌کړنه‌وه.
(۲) پویشایی نیوان دوو شت تا له‌یه‌کتری نه‌دن (وه‌ک پویشایی نیوان نوتومبیل
یا پاپوړو پردنک یا شمه‌نده‌وه‌و نوتومبیل و توتنیک).
(۳) پوونکړنه‌وه‌ی حساب (بانق).
(۴) بڼ‌وانامه‌ی پڼه‌پڼدان (پاپوړ یا فرقه‌و به‌هاتن و پویشتن): (*~ papers*) .
(۵) نرخ داشکندن (بڼ خیرا فروشتنی شتومکې کون).
clearance sale, نرخ داشکندن (بڼ خیرا فروشتنی شتومکې کون).

clear-cut

clear-cut (klēr'kut'), *adj.* ١. برون: ناشکرا: دیار: بن پینچوپنه. ٢. دارسکراو: ستووردار.

clear-eyed (klēr'id'), *adj.* ١. باشین: چاوتیژ. ٢. میشک ساف: تیکه‌یشتوو.

clear-headed (klēr'hed'id), *adj.* میشک ساف: تیکه‌یشتوو: ره‌وانیژ.

clearing (klēr'in), *n.* ١. برون‌کردنه‌وه: برون بوونه‌وه: برون. ٢. پارچه‌یه که زهوی که پاک کرابیتوه له دارودره‌خت (به‌تاییه‌تی له دارستانیکدا به برنی دارودره‌خته‌که). ٣. (l) ئالوگ‌کردنی چک له‌نیوان بانک‌کانداو حساب وورد‌کردنه‌وه. (b) (pl.) سرجمی له حساب‌اتانی بهم جزوه ده‌برن‌نویته‌وه.

clearinghouse (klēr'in-hous'), *n.* چک‌و حساب برینه‌وه (له‌نیوان بانک‌کاندا).

clearly (klēr'li), *adv.* برون: به‌رون: به‌رینه‌وه‌وانی: به‌ناشکرا.

clearness (klēr'nis), *n.* برون: به‌رون: به‌رینه‌وه‌وانی.

clear-sighted (klēr'sit'id), *adj.* ١. باشین: چاوتیژ.

٢. میشک ساف: تیکه‌یشتوو: ره‌وانیژ.

cleat (klēt), *n.* ١. سنگ یا گوشه که داده‌کوئری به‌ژنر شتیکدا بۆ قایم کردن یا بته‌وکردنی (وهک رفته). ٢. تالی بن پیلاو.

٢. داری گوریس پیوه‌هه‌لکردن یا پیوه‌به‌ست.

v.t. به‌سنگ‌وه به‌ست: بۆ قایم کردن.

cleavable (klēv'ə-b'l), *adj.* ده‌قیش‌نیری: ده‌تلیش‌نیری.

cleavage (klēv'ij), *n.* ١. قلیش بردن: تلیش بردن: شق بردن.

له‌بەت جیا‌بوونه‌وه: درز‌بردن: داق‌لیشان: دات‌لیشان. ٢. قلیش: تلیش: درز-وهک. قلیشی نیوان مه‌مکی نافره‌وت و سمی گیان‌داری دووسم.

٣. دات‌لیشان یا به‌ش به‌ش بوونی شانه‌ی گیانه‌وه‌ور: زینده‌وه‌رانی.

٤. داق‌لیشانی کانزا به‌پانی.

cleave (klēv), *v.t.* ١. قلیشان: دوه‌ک به‌تورو ته‌وراس: دات‌لیشان: دات‌لیشان.

٢. کوئرن: کوئراوه‌کردن: (٢) له‌یهک جیا‌کردنه‌وه.

v.i. ١. قلیشان (به‌تورو ته‌وراس): دات‌لیشان: له‌یهک جیا‌بوونه‌وه.

٢. بیهک بۆ خۆ کردنه‌وه به‌تاو بچک و ده‌وه‌ندا.

cleave (klēv), *v.i.* ١. خۆ پیوه‌نووسان.

٢. ده‌ست ئی به‌رته‌دان: بۆ دلسۆز بوون.

cleaver (klēv'ēr), *n.* چیه‌چاغ (قه‌سابی).

cleek (klēk), *n.* ١. قولاییکی گهره‌وه. ٢. داری یاری گولف.

clef (klef), *n.* نیشانه‌ی ناوازی موزیقا (که به‌رزو نزمی ده‌نگ پیشان ده‌وات له‌سەر نه‌و کاغه‌زه‌ی ناوازی موزیقای له‌سەر ده‌نووسن).

cleft (kleft), *n.* درز: قلیش: تلیش: که‌لین.

cleft (kleft), *adj.* ١. قلیشاو: دتلیشاو (سمی گیان‌داری دووسم).

٢. داق‌لیشاو (گه‌لا). (a ~ leave)

cleft palate, فیشیکی زگما‌ک‌ی‌به له‌ناسانه‌ی ده‌ما.

cleistogamic (klis'tə-gam'ik), *adj.* = cleistogamous.

cleistogamous (klis-tog'ə-məs), *adj.* خۆ‌له‌خۆ‌چاک‌ه‌ر (گون).

cleistogamy (klis-tog'ə-mi), *n.* خۆ‌له‌خۆ‌چاک‌کردن (گون).

clemency (klem'an-si), *n.* ١. به‌زه‌یی: به‌زه‌یی پیا‌هاته‌نه‌وه: تاوان‌بار.

یا دوژمن: دلته‌رمی. ٢. فره‌مانی به‌زه‌یی (تاوان‌بار یا دوژمن): فره‌مانی-لییووردن. ٣. فینکی (تاوه‌هوا): نه‌گرمی و نه‌ساردی.

clement (klem'ant), *adj.* ١. به‌به‌زه‌یی: دلته‌رم.

٢. فینک (تاوه‌هوا): نه‌گرمی و نه‌سارد.

clench (klench), *v.t.* ١. په‌رچدانه‌وه (بزمار): به‌په‌رچدانه‌وه.

٢. چیرکردنه‌وه یا له‌یهک گیرکردن (ددان): قوچاندن یا نو‌قاندن به‌توندی.

ده‌ست یا مه‌سته‌کوله. ٢. به‌توندی گرتن.

١. گرتنکی توند. ٢. نامیزنکی به‌توندگرت: سه‌ری په‌رچدراوه‌ی بزمار.

clepsydra (klep'si-dra), *n.* کاتزیمیری ناوی (که کات ده‌ژمیری).

به‌وی به‌ره‌به‌ره‌ی چوونی ناو یا شه‌یه‌یکی تر به‌کونیکدا.

cleptomania (klep'tə-mā'ni-ə), *n.* = kleptomania.

cliff

clerestory (klēr'stör'i, klēr'stō'ri), *n.* ١. پوونا‌ک‌ه‌رومی.

کلنسه: به‌شی سه‌رووی کلنسه‌یه‌ک که دیواره‌کانی په‌نجه‌ره‌ی هه‌یه و ناوه‌می.

کلنسه‌که پوونا‌ک ده‌کاته‌وه. ٢. دیواری په‌نجه‌ره‌دار بۆ پوونا‌کی و هه‌وا گورین.

clergy (klūr'ji), *n.* قه‌شه‌کان: سرجمی قه‌شه‌کان: پابه‌رانی کلنسه.

clergyman (klūr'ji-mən), *n.* قه‌شه: پابه‌ری کلنسه.

cleric (kler'ik), *n.* قه‌شه: قه‌شه‌یه‌ک.

adj. قه‌شه‌یی: ه‌ی قه‌شه یا قه‌شه‌کان.

clerical (kler'i-k'l), *adj.* ١. قه‌شه‌یی: ه‌ی قه‌شه یا قه‌شه‌کان.

٢. ه‌ی نووسری فره‌مانگه: (jobs ~).

٣. ده‌سه‌لاتی پابه‌رانی کلنسه‌ی له کاروباری پامیاردا پنی باشه (به‌ته‌وسه‌وه).

n. ١. قه‌شه: قه‌شه‌یه‌ک. ٢. که‌سیک که ده‌سه‌لاتی پابه‌رانی کلنسه‌ی له کاروباری پامیاردا پنی باشه (به‌ته‌وسه‌وه).

clericalism (kler'i-k'l-iz'm), *n.* ده‌سه‌لاتی کلنسه‌و پابه‌رانی له کاروباری پامیاردا.

جل‌به‌رگی قه‌شه.

clericals (kler'i-k'lz), *n.pl.*

clerisy (kler'ə-si), *n.* چینی خوینده‌واران: پو‌ش‌نیران.

clerk (klürk), *n.* ١. نووسری فره‌مانگه: میرزا.

٢. یاریده‌ده‌ری قه‌شه (بۆزه‌پیار). ٣. فروشیار (که به‌مووچه له دوکانیکدا کارده‌کات). (Archaic). ٤. قه‌شه. (Archaic). خوینده‌وار.

v.i. نووسری کردن له فره‌مانگه‌دا: فروشیاری کردن له دوکانیکدا به‌مووچه.

clerkly (*adv.*); **clerkship** (*n.*).

١. زۆزان: قوماربان: زۆل (ووته و کردار).

٢. دانا: سهرده‌رجو: چالاک. ٣. زیره‌ک: زرنگ.

٤. زیره‌کی نووسره‌که‌ی پیشان ده‌وات: (a ~ book).

٥. [Dial.], پوو‌خوش. (Dial. or Slang). شوخ: قوز.

clevis (klev'is), *n.* شیشیکی ئاسنه له شیه‌وی تییی U دایه هه‌ردوو.

سه‌ری کونا‌ده‌ر کراوه به پارچه ئاسنیک پیکه‌وه به‌ستراوه. شتی پنی ده‌به‌ستری به‌دوای تراکتوو نو‌تومبیل‌وه بۆ پاک‌لیشان.

١. گورزه‌هه‌ن: گورزه‌هه‌ن: کلافه‌هه‌زو.

٢. کللی لیک‌دانه‌وه یا چاره‌سه‌رکردنی گروگرفتیک. (هه‌روهه‌ها "clue").

٣. قوئینی خوا‌رووی بایه‌وان (که‌شتی بایه‌وان): نه‌لقه‌ی بایه‌وان: په‌تی جۆلانه.

١. (up ~), هه‌لکردن (رینس، په‌ن، په‌ت): کلافه‌کردن: گورزه‌کردن.

٢. (out ~), نیشاندان: کللی چاره‌سه‌ر پیدان.

clew down, داگرتنی بایه‌وانی که‌شتی بایه‌وان.

clew up, هه‌لکردنی بایه‌وانی که‌شتی بایه‌وان.

clew lines, سه‌رجمی گوریس و به‌کروه نه‌لقه‌و پارچه یا ته‌وه‌ری بایه‌رانی.

که‌شتی بایه‌وان.

cliché (klē-shā'), *n.* ١. کلنشه (چاپه‌مه‌نی): کلنشه.

٢. کلنشه: ووته‌یکی بۆ تام و په‌رپووت.

١. ته‌قه: قرته (وهک ه‌ی قفل یا نه‌لقه‌ریزی چه‌په‌ره‌وه ده‌رک). **click** (klik), *n.*

له‌کاتی داخستندا. ٢. چرکه یا قرته (وهک ه‌ی گریزی زنجیری پاسکیل له‌کاتی لیخو‌ریندا که ده‌انه‌کان له پیچکه‌ی پاسکیل‌که گیرده‌کات و به‌ری ده‌وات).

٢. ده‌نگی بیژانی هه‌ندئ تیب.

v.i. ١. قرته‌هاتن: چرکه‌هاتن: ته‌قه‌هاتن.

٢. [Slang], له‌په‌ر پوون ده‌بیت‌وه یا تیکه‌یشتنی ئاسان ده‌بیت: هه‌لو‌یست، بیه‌ر، کرده‌وه... هه‌ند: سه‌رکه‌وتوو بوون.

قرته، چرکه، یا ته‌قه ئی هه‌لسان.

v.t. ١. پاشکۆ (مۆڤه‌) ده‌ست‌و‌پیشه‌دا: که‌سیک که بۆ

ژیان و پاراستنی چاوی له ده‌ستی که‌سیکی تروه‌یه.

٢. که‌سیک یا کۆمپانی‌یه‌ک یا ده‌زگایه‌ک که پارته‌ریک یا ژمیریاریک ده‌گری بۆ جیه‌جیه‌کردنی کاریک. ٣. گریار: مه‌عمیل.

clientage (kli'əntij), *n.* = clientele.

clientele (kli'ənt-el'), *n.* ١. گریار یا مه‌عمیلی هه‌میشه‌یی پارته‌ره‌وه.

پزیشک، نو‌تیل، بانق یا دوکانیک. ٢. هه‌موو ئەم گریار یا مه‌عمیلانه

که‌نده‌لان (به‌تاییه‌تی نیک که‌ناری ده‌ریا یا زه‌ریا).

cliff (klif), *n.*

cliff dweller

cliff dweller, *n.* ئەندامىكى تىرە ھىندىيەكانى پۇرۇتاراي ئەمەرىكى باکور،
كە لە ئەشكەوتو كەندەلاند دەريا

cliff-hanger (klif-hāŋ'ēr), *n.* (۱) زنجىرىيەكى شانۇگەرى سەر
تەلەفۇزىيە كە ھەممۇ بەشىكى بە پووداۋىكى سەرىنچ پاكىش كۇتايى
دەيت. بەلە ئەنجامەكى ئادات بەدەستە ھەتا بەشى دواتر.

(۲) مەلەئىيەكە ئەۋەندە ھاۋا تايە ئەنجامەكى ئاتوانى بزانى ھەتا تەۋا دەيت.
(۳) كاتى **climacteric** (kli-mak'tēr-ik, kli'mak-ter'ik), *n.*
گۆرىنكى سەرەكى لە ژيانى مۇقۇندۇ قۇناغى گۆرىنكى لەشى سەرەكى
لە مۇقۇندۇ بەتايىبەتى ۋەستانى بىن ئۆزى لە ئافەرتى بەسالچۇدا.
(۴) قۇناغىك يا پووداۋىكى زۆر گرنگ سەرەكى.

adj. زۆر گرنگ سەرەكى.
the grand climacteric, سالى شەست ۋەستەم لە تەمەنى مۇقۇدا كە
گۈبە گۆرىنكى لەشى زۆر گرنگى ئى پوودەدات
climactic (kli-mak'tik), *adj.* ئۆپەرى بەزى پەلە يا خانى ھەرە
بەزى لە ژيانى كەسەك، چىزىكىك يا پووداۋىكىدا

climactical (kli-mak'ti-k'l), *adj.* = climactic.
climate (kli'mit), *n.* (۱) ئاروھە: بەتايىبەتى بۇ ماۋەيەكى موورو
دەزىزى ۋەك چەند سالىك: كەش (۲) بارى گشتى شۇنىك كە كارىكەتە سەر
چۈننىتى ژيان بەيۋەندى ئاۋ خەك يا كۇمەل (a tense ~)
(۳) ئاۋچەبەك كە ئاروھەۋايەكى تايىبەتى ھەين:

(He went south to a warmer ~.)
climatic (kli-mat'ik), *adj.* ئاروھەۋايى ئاروھەۋا
climatically (kli-mat'i-k'l-i, kli-mat'ik-li), *adv.* لەپوۋى
ئاروھەۋاۋە.

climatology (kli-mə-tol'ə-jī), *n.* ژانستى ئاروھەۋا: كەشنامى.
(۱) پەلە ھەرە بەزى: پۇپ: بەزىزىن پەلە (كار).
پووداۋ. ھەتتا: تاف: گەرە (۲) بەزىزىن بەش يا پووداۋ (شانۇگەرى،
چىزىك يا فىلىمى سىنەما). (۳) ئاۋاھتەرە: رەھەت بوون.

climb (klīm), *v.i. & v.t.* ئاروھاتەرە: ئاروھاتەرە: رەھەت بوون: گەياندە بەزىزىن پەلە.
(۱) پىياھەلگەرەن (شاخ، گەرد، دىۋار... ھەتتا).
پىياسەرەكەوتى (۲) پىياھەلگەرەن (ۋەك لاۋلا بە دىۋاردا).
(۳) بەزىزىن ۋەك (He ~ed to power in ten years.)

n. (۱) پىياھەلگەرەن: پىياسەرەكەوتى: سەرەكەوتى
(۲) شتىك يا شۇنىك كە پىيادا ھەلگەرەيت.
climb down, ھاتتەخوارە: شاخ، دىۋار، گەرد: ۋازلىھىنان: ھەلۋىست يا
بىرىكى ئابەجىن

climber (klīm'ēr), *n.* (۱) پىياھەلگەرەن: شاخ.
گەرد: ۲. خۇرە بزمارىكە لە پىلاۋ دەدەرت بۇ پىياھەلگەرەن كىركارن بە دارى
تەلەفۇندۇ (۳) [Colloq.] كەسەك كە ھەمىشە ھەۋلى ئەۋە دەدات لە كۇمەلدا
پىش بەگەۋىت پەلە بەزىزىتەرە بە مەرىي ۋە ماستاۋ كەردن.

(۴) پوۋەكى پىياھەلگەرەن (ۋەك لاۋلا، دارمىو)
climbing irons, خۇرە بزمار يا چۈكلەيەكە دەدەرت لە پىلاۋ بۇ
پىياھەلگەرەن بە دارى تەلەفۇندا

clime (klīm), *n.* [Poetic]. ۋولات: ھەزىم: ئاۋچە: ئاروھەۋا.
(۱) پەرچەنەۋە: بزمار: بەرپەرچەنەۋە

(۲) قايمە كەردن يا چەسپاندن بەھۇي پەرچەنەۋە
(۳) بىرنەۋە تەۋاۋى يا يەكجارى (مىشتۋە، سەۋادگەرى): بە لايەكدا خستى:
مۇرگەردن (سەۋادگەرى) (to ~ a deal)

v.i. (۱) پەرچەنەۋە: بزمار: بەرپەرچەنەۋە
(۲) گەرتنى بەرامبەرەكەت لە يارى بۇكسبازىدا تا ئەتوانى بۇكس بەۋاۋىت:
توندگەرتن (۳) [Slang]. بارەش پىياكەردن
(۱) پىكەۋەبەستى: پىكەۋە قايمە كەردن. (۲) پەرچەنەۋە.

n. (۳) بزمارىكى پەرچەنەۋە. (۴) ئەۋ بەشى بزمارىك كە پەرچەنەۋە.
(۵) گەرتنى بەرامبەرەكەت تا بۇكس نەھاۋىت (يارى بۇكسبازى): توندگەرتن
(۶) [Slang]. بارەش پىياكەردن.

clip

(۷) قۇلغەي گورىس يا پەت: گرى: (گورىس، پەت).
(۱) بگر (مۇقۇ، ئامىز، شت).

(۲) بزمارىك كە پەرج بەزىتەرە. (۳) چەكۈش يا ئامىزىكى پەرچەنەۋە
(۴) [Colloq.] بە لايەكدا خەر: ۋوتەيەك يا دەرەكەۋىنى راستىيەك يا
پووداۋىكى گرنگ كە مىشت ۋەمىك دەخات بە لايەكداۋ دەپىزىتەرە: بىرپارەن
(۷) ۋوتە، راستى، پووداۋ... ھەتتا.

cling (klīŋ), *v.t.* (۱) خۇ پىۋە ھەلۋاسىن (مۇقۇ، پوۋەك):
دەست پىۋەگەرتن. (۲) خۇ پىۋەنۋوسان: پىۋەنۋوسان: ئى دورنەكەۋتەرە.
(۳) دەست ئى بەرنەدان: ۋاز ئى نەھىتان:

(He ~s to old-fashioned ideas.)
clinging vine, ژۇنىكە كە لە ئەندازە بەدەر پىشت بە مېزەكەكى يا
دۇستەكەكى دەبەستى ۋەر چاۋى لە دەستى ئەۋەۋەيە
clingstone (klīŋ'stōn'), *adj. & n.* مېۋەيەك ۋەك قۇخ كە ئاۋكەكى
نۋوسايت بە گۇشتەكەيەۋە.

clingy (klīŋ'i), *adj.* لىقن: پىۋەنۋوساۋ: جې.
(۱) دېدەنگەكى پىزىشك: تىمارگە: فەرمانىكى پىزىشك.
(۲) فېرگەردنى پىزىشكەۋانى لەپىزى تىمارگەردنى نەخۇشەۋە لەبەرچاۋى

قۇتايىنى پىزىشكەۋانى. (۳) دەرگايەكى پىزىشكەۋانىيە كە لە نەخۇشىيەكى
تايىبەتى دەۋلىتەرەۋ چارەسەرى نە كەسانەش دەكات كە ئەۋ نەخۇشىيەيان
ھەيە: (a cancer ~) (۴) دەرگايەكى كۇمەلەيەتىيە كە ئامۇزگارى خەك
دەكات لە بارىكى ژياندا: (a domestic-relations ~)

(۱) پىزىشكى: ھى جىگەكى نەخۇش:
clinical (klin'i-k'l), *adj.* تايىبەتى بە نەخۇشى لە جىگەدا كەۋتۇ: تايىبەتى بە چارەسەرگەردنى نەخۇش
لىكۇلىتەرەۋ نەخۇشىيەكەكى بە كەردار ئەك لە تاقىگەدا.
(۲) (۱) بە شىۋەيەكى ژانستى ۋە بىن لايەنى ۋە بىن ھەستى ۋە ھىمنى:

(She regarded his death with ~ detachment.)
(ب) شىكەردنەۋەيە: شىتالكارى: (details ~)
(۲) لەكاتى سەرەمەرگەدەمگەردى.

-clinically (adv.).
clinician (kli-nish'ən), *n.* پىزىشكى كەمەرى: پىزىشكىكە كە چارەي
نەخۇشى بكات راستەۋخۇ ئەك لە تاقىگەدا لە نەخۇشى بگۇلىتەرە
clink (klīŋk), *v.i. & v.t.* شەقە ئى ھەلسان (دوۋ پەرداخ):
زېر ئى ھەلسان (پەرداخ كاتى خوارەنەۋە): بەيەكداۋانى دوۋ پەرداخ زېر ئى

ھەلسانىان لە ئاھەنگى خوارەنەۋەدا.
(۱) زېر (پەرداخ كاتى خوارەنەۋە): شەقە: ھارە.
(۲) [Colloq.] بەندىخانە (لەبەر زېر پىۋەند).

clinker (klīŋk'ēr), *n.* (۱) خشتىكى زۆر سەخت.
(۲) خشتىك يا كۇمەلە خشتىك كە بەھۇي گەرمەيەۋە ۋەك شىۋەش ئى ھاتىن
(۳) تۇبەلىك پاشماۋەي كائزاي سوتۋا يا تۋاۋە.
(۴) [Slang] ھەلە (بەتايىبەتى لە ئاۋازدا).

clinker-built (klīŋk'ēr-bilt'), *adj.* بە تەختە تەبەقە ناسنى
سوار يەكتەر بوۋ دىۋوستىراۋە (پاپۇي).

clino- (klī'nō, klī'nə), پىشكۇيەكە بەمانا: لىز: لىزى: لىزايى.
clinometer (klī-nom'ə-tēr), *n.* ئامىزى پىۋانى لىزايى (بۇزى ئاۋ).
زىراپ، بەندەۋ... ھەتتا.

(۱) قۇتاندن (مەقسەت): بىرنى يا لىكەردنەۋە (بە مەقسەت يا
بىرگە). (۲) كۆرتكەردنەۋە (بالى باندە): بىرنەۋە (مەپ يا بىز بە بىرگە):
قەلەم كەردن (دارۋ دىۋەخت پوۋەك)
(۳) [Colloq.] پىياكىشان (بە پەلە ۋە تۋندى): مەستكۇلە پىياكىشان.

(۴) قەراغ قۇتاندنى پارە. (a coin ~)
(۵) [Slang] دەستىزىن: لەخشتەبەردن: خەلەتاندن.
(۱) بىرنى قۇتاندن: بىرنەۋە.

(۲) لىكەردنەۋە ۋوتار، دەرگايەس، يا ۋىنەيەك لە پۇرۇنامەيەك يا گۇقارىك بۇ
ھەلگەرتنى. (۳) [Colloq.] بە پەلە پىزىشتىن يا دەرچوۋن.
(۱) بىرنەۋە (مەپ بىز): قۇتاندن: قەلەم كەردن: لىكەردنەۋە.

- (۲) شتیکی قرتینراو؛ پارچەیکە لیکراوە یا بېراو (پۆژنامه، فېلمی سینەما).
 (۳) سەریاکى نمو بەرگەنى که له وەرژیکدا یا به جارێک له مەریک دەبێرتنەوه.
 (۴) [Colloq.] مستەکۆلەیکە لەپەر؛ پیاکێشانیکى توندو خێرا.
 (۵) [Colloq.] جۆلەیکە لەپەر خێرا.
 (۶) ئە توندی گرتن؛ پێکەوتن؛ پێکەوتەست؛ **clip** (klip), *v.i. & v.t.*
 لیکدان (۲) [Archaic & Dial.]. باوەش پیاکردن.
 (۳) باوەش پیاکردن لە دواوە وەستاندن یا به زەویدا دان که کردەیکە
 قەدەغەبە (یارى فۆتبولی ئەمەریکی).
 (۷) دەری کاغەز: (*paper* - ~) (۲) پیاکێک که دوو شت لەیکە بەدات. *n.*
 (۳) (بنواری خالی سینەم). (۴) [Obs.]. باوەش پیاکردن.
clipped form (or word), کورتەى ووشەیک
 (بۆ نموونە *auto* بۆ *automobile*).
clipper (klip'ēr), *n.*
 (۱) قرتینەر یا بېر (مڕۆ).
 (۲) (*p.l.*), نامێرى قرتاندن، بێنەرە، یا بېرین (مەکیەى نینۆک کورد، بێرگ،
 مەقسەى سەرتاش؛ پیاکێ قەلەم کوردن یا کورتکردنەوى لقی پێژى دارو
 درمخت). (۳) کەشتیەیکە بایەوانى کۆن.
 (۴) فێرکە یا نووتمیلێکی خێرا.
clipping (klip'in), *n.*
 (۱) پارچەیکە لیکراوە یا قرتینراو لە شتیکی
 (۲) بابەتیکی لیکراوە لە پۆژنامه بۆ هەنگرتن.
clique (klēk, klik), *n.*
 دەستە (خەتک)؛ تاقم (بە زۆری ناپەسەندى
 دەردەبرێ).
v.i. [Colloq.].
cliquish (klē'kish, klik'ish), *adj.*
 (۱) تاقمى؛ وەك تاقم.
 (۲) هەر لەگەڵ تاقمى خۆیدا هەڵدەستێت و دادەنیشێ؛ پەيوەندى هەر لەگەڵ
 تاقمەكی خۆیەتى ئەك لەگەڵ خەلكى تر.
cliquy, cliquey (klē'ki, klik'i), *adj.* = **cliquish**.
clitoris (klī'ta-ris, klit'ə-ris), *n.*
 قیتكە؛ میتك.
cloaca (klō-ā'ka), *n.*
 (۱) زێراب (۲) ئاودەستخانە؛ پینشاو
 (۳) بۆشاییەكە که هەموو جۆرە پیسایەیکە تێدا کۆدەبێتەرە بەر لە هاتنە
 دەرەوى لە خۆشۆك ماسى و بالندەى تەر و ووشکانیدا هەبە.
cloak (klōk), *n.*
 (۱) عەبا؛ جەبە.
 (۲) شتیکی که شت دادەبێشێت یا دەیشاریتەرە؛ شارەندەر.
 (۳) عەبا لەبەرکردن؛ جەبە کردنەر؛ عەبا پێدان. (۲) شارەندەر.
cloak-and-dagger (klōk'ən-dag'ēr), *adj.*
 پەر لە پیلانو
 کردەوى سوسەبى و دماغ کردن و فیلبازى.
cloakroom (klōk'rōm, klōk'room), *n.*
 ژوورى دانانى
 کاتى چاکەت، پالتۆ، چەتر و جاننا (لە قوتابخانە، تیاتر یا مۆزەخانەیکدا).
clobber (klob'ēr), *v.t.* [Slang].
 (۱) لێدان بە توندی و دەرەقانە.
 (۲) بەزاندنى ئەواو یا یەكجارى؛ بەزاندن
 (۳) دەفرێكى شووشەى زەنگ شینوویە پووەكى ناسكى *n.*
cloche (klōsh), *n.*
 پین دادەبێشێ. (۲) کلاو یا شەپقەى ژانە.
clock (klok), *n.*
 کاتژمێرى گەورە (هەى سەرمێز یا دیوار)؛
 کاتژمێرى سەردیوار.
 (۱) تۆمارکردنى خێرایى یا کات پێچوونی پێشێرکێیکە یا پاکەزێک بە
 کاتژمێرێک که دەتوانێ بۆستینێر و بخریتەرە کار بەپێى ئارموزو بۆ پێوانى
 کاتیکی تاییەتى. (۲) تۆمارکردنى کاتى نیشکێردن (کریکارانى کارخانە):
 هااتنە سەر کار *clock in*، کار بەجێنیشتن: *clock out*.
clock (klok), *n.*
 نەقشى سەرگۆزەوى.
clocklike (klok'lik), *adj.*
 وەك کاتژمێر (لە ووردی، ئەواوى،
 یێک و یێکیدا).
clockwise (klok'wīz), *adv. & adj.*
 بە ئاراستەى جۆلەى دەستى
 کاتژمێر
 (۱) نیشکێردنى کاتژمێر؛ سەرچەمى
 پارچەکانى کاتژمێرو کارکردنیاى پێکەرە؛ نامێزى کاتژمێر.
 (۲) نامێزى وەك کاتژمێر که لە سیرینگ و پێچکە و شتی وەها پێکەاتبێن

- (وەك هەندى بۆكەشووشەى ئۆتوماتیکى).
 زۆر وورد و تەواو و پێك و یێك.
 (۱) گەلمتک؛ کۆن؛ کەرسەك. (۲) خاك؛ زەوى.
 (۳) کەودەن؛ دەبەنگ؛ كەسێكى كەم یا گەلەز؛ كەسێكى بێ مێشك
 (۴) ئەو بەشەى مى پەشەوولەخ كە بە شانێیەوه نووساوە.
cloddish (kłod'ish), *adj.*
 كەم؛ دەبەنگ؛ بێ مێشك.
cloddy (kłod'i), *adj.*
 پەر لە گەلمتک، کۆن، یا كەرسەك.
clodhopper (kłod'hop'ēr), *n.*
 (۱) جوتیار
 (۲) كەسێكى دەبەنگ و گەلەز. (۳) پێلەزى جوتیار (كە قورسو ناوۆلەبە).
clodpate (kłod'pāt'), *n.*
 كەسێكى دەبەنگ و كەم.
clodpoll, clodpole (kłod'pōl'), *n.* = **clodpate**.
clog (klog), *n.*
 (۱) شتیکی قورس که دەبەستێرێ بە دەست و پاشوری
 وولەخووە بۆنەوى زۆر نەجۆلێت. (۲) كۆسپ.
 (۳) قاپقا پێكى ئەستور و بەرز قورس.
 (۴) جۆرە سەمايەكە بە قاپقا پى سووكەرە دەكرێ.
 بەرگرتنى كۆنێك یا بۆریەك و پێ لێگرتنى ئاو یا گاز یا شەبەكەى تر كە
 پیایدا بپوات؛ گرتن (بۆرى، كۆن)؛ بەستن؛ وەستاندن؛ پەنگ پێن خواردنەوه
 (ئاو، زێراب).
 (۱) بەرگیان (بۆرى ئاو، كۆن، زێراب)؛ گیران؛ بەستن؛ پەنگ خواردنەوه. *v.i.*
 (۲) سەماکردن.
-cloggy (*adj.*).
clog almanac, کاتژمێرى دار: کاتژمێرێكى كۆنە بریتىیە لە بێرە دارێك
 كە گری ئێ دەری بچكۆلێ ئێ هەلەكەترى بۆ پێشانى پابوردنى كات.
clog dance,
 (۱) پەرسنگا (خاچ پەرسى)؛ قەلەندەرگا.
 (۲) ژبانی قەلەندەرى. (۳) شوێنێك كە مڕۆ بۆتوانیت بە تەنهایى تێیدا بزی
 (۴) پارەمێك لە قەلەندەرگا، كێنە، یا دانەشگایەكدا بە لایەكى كراوەیە و
 پایەپایەى و حەوشەیکە یا باخچەیکە بەتەنیشتەرەبە.
 دابێرین لە خەلكو قەتیس كردن یا هێشتنەوه لە قەلەندەرگا یا پەرسنگادا: *v.i.*
 بەندكردن و قەدەغەكردنى چوونە دەرەوه و پەيوەندى بەستن لەگەڵ خەلكدا
 (بەتاییەتى ئافەرە)؛ خستە شوێنێكى چەپەكەرە و سەربەستى چوونە دەرەوه
 پێن ئەدان.
cloistered (klois'tērd), *adj.*
 گۆشەگیر؛ بە تەنھا ژیاو؛ بێ پەيوەندى
 لەگەڵ خەلكدا؛ لە جێهان دابراو؛ پارێزراو (لە كارتێكردنى دەرەوه)
cloistral (klois'trəl), *adj.*
 (۱) وەك قەلەندەرگا وایە؛ جیاكراوە؛
 دابراو. (۲) دابراو لە قەلەندەرگا یێكدا؛ بە تەنھا دەژى.
clon (klon, klōn), *n.* = **clone**.
clone (klōn), *n.*
 (۱) چەند پووەكێك كە لە یەك سەرچاوە هاتن، واتە
 كە هەموو وەجەى یەك پووەك بێ (لەپێى مۆتورە یا پەيوەست کردنەوه).
 (۲) كەسێك كە كۆمەت لە كەسێكى تر دەچێ.
 دروستکردنى گیاندارێك یا پووەكێك یا مۆفێك لەپێى زار و زۆرەوه: *v.i. & v.t.*
 كە كۆمەت لە پاوك و دایكى یكات؛ پەيوەست كردن (مڕۆ، گیاندار)
clonus (klō'nəs), *n.*
 كڕۆبۆن یا لەرزى ماسولەك.
close (klōs), *adj.*
 (۱) داخراو. (۲) دەورەدراو؛ لە ژوورەوبە.
 (۳) تەنگەبەر؛ تەنگ؛ تەسك: (*quarters* ~)
 (۴) شاراو: (*a ~ secret*). (۵) پەنھانى.
 (۶) دەست ناکوێ: (*credit is ~*).
 (۷) هەناسەبر و بۆخو خەنکێنەر لەبەر وەستانى هەوا (ناو و هەوا).
 (۸) نزیک. (۹) سفت (چترار): (*weave ~*).
 (۱۰) پەر بە بەر: (*a ~ coat*).
 (۱۱) ساف؛ تەراشێكى زۆر نزیک لە پێستى دەم و چاوەوه: (*a ~ shave*).
 (۱۲) نزیک؛ گیانی بە گیانى: (*a ~ friend*).
 (۱۳) نزیکە لە وێنە راستەقینەكەرە: (*a ~ translation*).
 (۱۴) وورد: (*~ attention*).
 (۱۵) نزیک؛ زۆر لەیکە دەچێ: (*a ~ resemblance*).

close

- (١٦) نژیک: هارتا: (a ~ race).
- adv. له‌نژیکهوه به‌ووردی.
- close (klōz), v.t. (١) داخستن: دهرگا، په‌نجهره، کون، په‌تووک، دووکان؛ جوت کرښ: دهرگا؛ کپ کردن؛ پڼوه‌دان (دهرگا)؛ قه‌پات کردن؛ سهرگرتن؛ نو‌قاندن: چاو؛ قورچاندن؛ هه‌لگرتن (دووکان).
- (٢) دواپی پښ هینان؛ ته‌واو کردن؛ برینهوه (گفت‌وگو، مشت‌ومش)؛ داخستن.
- (٣) له‌به‌کدان؛ بیکه‌وه‌تان یا به‌ستن؛ بیک پیگرتن.
- v.t. (١) داخړان؛ داخستن (٢) دواپی پښ هاتن؛ برانه‌وه.
- (٣) ئی نژیک‌وونه‌وه (بؤ نه‌مبار‌بوون یا باوه‌ش پیا‌کردن).
- (٤) په‌کگرتن؛ له‌بیک نژیک‌وونه‌وه.
- n. کوتایی؛ دواپی؛ ته‌واو؛ ته‌واو‌بوون.
- close down, داخستن به‌بیکجاری (فرو‌شگا، دهرگا، فرمانگه، کارخانه)؛ هه‌لگرتن؛ نیج‌جاری.
- close in, نابلو‌ووه‌دان؛ تنگ پښ هه‌لچن.
- close out, دووکان داخستن و فرو‌شتن شتومه‌که‌کان به‌نرخه‌ داشکا.
- close round, چوارده‌وه‌دان؛ نابلو‌ووه‌دان.
- close up, له‌بیک نژیک‌وونه‌وه.
- (٢) داخستن کاتی (دووکان، کارخانه)؛ وه‌ستاندن کاتی (کار، کارخانه).
- (٣) سارین‌بوون؛ چاک‌بوونه‌وه (برین).
- close (klōs), n. (١) شونښکی دهر‌گیرا به‌دیوار، په‌رژین، یا ته‌لبن.
- (٢) زه‌مین چوارده‌وری خانوویه: (a cathedral ~).
- close call, [Colloq.], به‌ناسته‌م بزگاری‌بوون له‌کاره‌سات یا مه‌ترسی؛ نه‌وه‌نده‌ی نه‌مانی تووشی کاره‌سات بی.
- closed (klōzd), adj. (١) داخړو؛ دهر‌گیرا؛ سنوور گیرا.
- (٢) قه‌دهغه (بوون به‌نندام له‌هندي کومه‌ل، یانه، یا پښ‌خراو‌دا)؛ داخړاوه له‌خه‌لکی نوری‌ستراو (نه‌ندامیتی).
- (٣) تانبه‌تی به‌شویه‌یک که‌خالی دواپی نه‌بڼ وه‌ بازنه (نه‌نداره).
- close corporation, په‌شدار‌گه‌یک که‌به‌شکانی هم‌مو‌ی می‌چند.
- کسی‌کرو نابغرو‌ش به‌کسی ترو خویشیان به‌شدار‌گه‌یک به‌رینه‌ده‌بڼ.
- closed chain, زنجری - خراو - کیمیا‌گه‌ری.
- closed circuit, پيش‌باندی به‌رنامه‌یک له‌سر ته‌له‌فریون تمنا بؤ چنډ.
- شونښکی دیار‌یکراو (به‌رنامه‌یک به‌ته‌لی تاییه‌تیدا ده‌نیر‌ی نه‌ک به‌هم‌ادا).
- closed shop, کارخانه‌یک که‌ته‌ننا نه‌ندامانی نه‌قاب به‌ی‌یکیتی ده‌توان کار‌ی تیدا بکن.
- closefisted (klōs'fis'tid), adj. پیسکه؛ یاره‌پیس؛ په‌زپل.
- closefitting (klōs'fit'ing), adj. پر به‌هر جل‌وهر‌گ؛
- پر به‌ی‌ی خویه‌تر؛ باش پښی ده‌کا.
- close-lipped (klōs'lipt'), adj. دم‌نو‌قار؛ نه‌دو؛ بڼ ده‌نگ؛ نه‌پښی نه‌درکین.
- closely (klō'li), adv. (١) به‌توندی؛ به‌قایم (دهرگا داخستن).
- (٢) تا‌پاده‌یکي زور: (He resembles his father very ~).
- (٣) به‌پوختی (کار)؛ به‌باشی ووردی و پښ‌فیل (کار).
- (٤) به‌ووردی و باشی (چاودیزی کردن).
- (Watch that man ~ ; he is a thief. Watch the baby ~ .)
- close-mouthed (klōs'mouthd', klōs'moutht'), adj. بڼ - ده‌نگ؛ دم‌نو‌قار؛ نه‌دو؛ نه‌پښی نه‌درکین.
- closeness (klōs'nis), n. نژیکي براده‌رایه‌تی. جینگه... همد.
- close-out (klōz'out'), adj. نرخ‌شکادن و فرو‌شتن هم‌مو شتومه‌ک و داخستن دووکان.
- close quarters, (١) دوا سهر‌گه‌ری سهر‌پا‌پوږ: دوا شونښی وه‌ستان.
- دژ به‌دوژن له‌سهر‌پا‌پوږیک (٢) شونښکی ته‌نگه‌بهر یا قهر‌بالغ؛ شپری ده‌سته‌ویه‌خه.
- close shave, [Colloq.], به‌ناسته‌م بزگاری‌بوون له‌کاره‌سات.
- closet (kloz'it), n. (١) ژورنکی بچوکه یا به‌شینکه له‌ژورنیک که‌
- جل‌وهر‌گی تیدا همد‌واسرئ یا داده‌نرئ: (٢) ژورنکی بچوکه بؤ خوینده‌نوه‌وه

cloud

- پیر‌کړنه‌وه. (٢) ژورنی تاییه‌تی پاشا (بؤ نو‌ژو پاو‌ژکاری). (٤) ناوده‌سته‌خانه
- (١) تاییه‌تی؛ شار‌اوه؛ نا‌ناشکرا.
- (٢) بؤ خوینده‌نوه‌وه به‌کاره‌ینانی تاییه‌تی نوسراوه نه‌ک بؤ نو‌اندنی ناشکرا (شان‌وگه‌ری): (~ drama is written only to be read, not acted.)
- v.t. دهرگا له‌سر خؤ داخستن بؤ پاو‌ژنی تاییه‌تی:
- (The treasurer ~ed himself with the accountants for an hour.)
- close-up (klōs'up'), n. (١) وینه‌ی له‌نژیکه‌وه گیرا وینه‌ی ناسایی
- یا له‌سر ته‌له‌فریون یا له‌سینه‌ما؛ دیه‌نی نژیک (له‌وینه‌دا).
- (٢) له‌نژیکه‌وه سهر‌کړدن.
- closure (klō'zhēr), n. (١) داخستن؛ داخړان؛ مژ‌کردن.
- (٢) کوتایی؛ کوتایی هاتن. (٣) نایری داخستن.
- (٤) دواپی پښ هینانی لیدوون له‌سر مه‌سه‌له‌یک و هینانه پيشه‌وه‌ی بؤ ده‌نگ له‌سر دان (پهرله‌مان).
- v.t. دواپی پښ هینانی لیدوون له‌سر مه‌سه‌له‌یک و هینانه پيشه‌وه‌ی بؤ ده‌نگ له‌سر دان (پهرله‌مان).
- clot (klot), n. تویه‌ل؛ تویه‌له‌ خوین؛ خوینی مه‌یو یا نیمچه به‌ستو:
- (a blood ~)
- v.t. مه‌یښ (خوین)؛ په‌یکه‌به‌ستن؛ به‌ستن؛ تویه‌ل تویه‌ل بوون و به‌ری بږی خوین گرتن.
- v.t. به‌ستن (خوین)؛ می‌اندن؛ تویه‌ل تویه‌ل کردن.
- cloth (klōth, kloth), n. (١) قوماش (خوری، که‌تان، ناوریشم)؛ چراو؛ کووتال؛ کا. (٢) پارچه‌یک قوماش؛ په‌رؤ: (tablecloth; washcloth)
- (٣) جل‌وهر‌گی نه‌ندامانی پيشه‌یک (قه‌شه، مه‌لا).
- (٤) نه‌ندامانی نم‌پيشه‌یو پيشه‌کیش خوی (به‌تاییه‌تی قه‌شه)؛ قه‌شه (He is a man of the ~ .)
- (Obs.], جل؛ جل‌وهر‌گ.
- (٦) قوماشی بایه‌وان؛ بایه‌وانی که‌شتی بایه‌وان.
- قوماش؛ له‌قوماش درو‌ستکراوه.
- قه‌شه؛ قه‌شه‌کان به‌گشتی
- پو‌شین.
- the cloth.
- clothe (klōth), v.t. (١) جل‌وهر‌گرتن؛ جل‌وهر‌گ پیدان؛ پو‌شته‌کردن.
- (٢) جل‌وهر‌گرتن؛ جل‌وهر‌گ پیدان؛ پو‌شته‌کردن.
- (٣) ده‌سه‌لات پیدان له‌پښی جل‌وهر‌گه‌وه:
- (~d in the dignity of his office)
- clothes (klōz, klōthz), n.pl. (١) جل‌وهر‌گ؛ جل؛ به‌رگ.
- (٢) جلی سهر‌جینگه (وه‌ک؛ چهر‌چف، لیغه، په‌تو... همد).
- clothesline (klōz'lin'), n. ته‌نافی جل.
- clothes moth, موره‌انی جل.
- clothespin (klōz'pin'), n. جل‌گه‌ر؛ گیره.
- clothes pole, نه‌ی داره‌یه که‌ته‌نافی جل‌پاده‌گرتن.
- clothes tree, دارنکی راستی سهر‌په‌لوی‌یه له‌سر قنگه‌ک‌ی داده‌نرئ.
- له‌فرمانگه‌یک یا مانیکدا چاکت و پالتو شپه‌قی پيدا ده‌کرت.
- clothier (klōth'yēr), n. (١) جل‌وهر‌گ فرو‌ش؛ بازگانی جل؛ جل‌وهر‌گ درو‌ستکمر.
- (٢) کووتال فرو‌ش؛ بازگانی قوماش.
- clothing (klōth'ing), n. (١) جل؛ جل‌وهر‌گ؛ پو‌شمنی. (٢) سهره‌خه‌ر.
- cloth yard, یاردی کووتال پڼوان (سن پښه، واته‌سی وشه‌ش گرت).
- cloture (klō'chēr), n. & v.t. دواپی پښ هینانی لیدوون له‌سر مه‌سه‌له‌یک له‌پهرله‌مانداو ده‌نگ له‌سر دان.
- (١) هور؛ هور‌وه‌لا.
- (٢) ژماره‌یکي نیج‌گار زور: (a ~ of locusts).
- (٣) لپنی (ناوینه، نار). (٤) په‌له‌یکي په‌ش له‌بردی مه‌رم‌پدا.
- (٥) له‌که؛ په‌له؛ شتیکی ناپه‌سند که‌ده‌بؤ به‌هؤی ناخو‌شی و لپنی و تاریکی
- (١) داپو‌شین یا سهر‌گرتن به‌هور؛ به‌هور گرتن.
- (٢) لپل کردن؛ تاریک کردن؛ شار‌نوه‌وه. (٣) مه‌ترسی په‌یدا کردن؛ تیکدن.
- (٤) له‌که‌دار کردن (ناربانگ).

- به چنگ گرفتن
- n.** (۱) چنگ؛ چرنوک؛ دست؛ له کاتی پرییاکردن یا گرتندا. (۲) (the ~es of imperialism) دهسەلات (ناپەسەندە) زەمین؛ (۳) گرتن؛ به دست گرتن؛ به توندی گرتن؛ (۴) کلاج (فوتوبیل)؛ (۵) پایدەری کلاج کارپینکردن [Slang]؛ ناکاری؛ فرباکەوتن.
- clutch** (kluch), *v.t.* هەلەپناتن؛ جووچک، هیلکە.
- n.** (۱) هیلانەبکی پەر لە هیلکە (۲) کۆمەڵە هیلکە یا جووچک کە پێکەوه هەلەپناتن.
- clutter** (klut'ēr), *n.* ناریک و بیککی و شت بەسەرەکا کەوتن و کەلەکە بوونیان بەسەر یەکا (ژور، مال، فەرمانگە، شەقام، مێن؛ پیس و پوخلی؛ شیواوی
- v.t.* (~ up) شت بەسەرەکا دان و کەلەکە کردنیان بە ناریک و بیککی؛ تیکدان؛ پیس و پوخل کردن؛ به پیس و پوخلی پارگرتن؛ بەسەرەکا؛ شیواندن.
- v.t.* به جریانەو سەر ئی شیواوی کارکردن و جوولانەو
- clypeus** (klip'i-as), *n.* چوکلەبکی وەك قەلغان وایە بەسەر سەری هەندئ میروورەوبە.
- clyster** (klis'tēr), *n.* حوققە؛ شاب.
- co-** (kō), پیشکۆبە کە بەمانای؛ (۱) پێکەوه؛ لەگەل (co-exist; co-operate; co-education)
- (۲) هاونەر؛ پێکەوه (co-owner; co-author)
- (۳) تەواوکر؛ ئەندازە (complement)
- coach** (kōch), *n.* (۱) عەرەبانەیی نەسپ. (۲) فارگونی شەمەندەفەر (هی رێبوار یا ئەفەر) (۳) پاس. (۴) ئوتومبیلێکی دوو دەرگا. (۵) نەرە یا چۆنیتی هاتوچۆی هەرزان بە فەرکە یا شەمەندەفەر. (۶) فێرکەری تاییبەتی (کە قوتابییەك فێرەکاات و نامادەیی دەکاات بۆ تاقیکردنەوه؛ مامۆستای تاییبەتی (۷) راهینەر یا مەشق پێکەری وەرزشی (تیپی وەرزشی پیشەیی، زانکۆ، قوتابخانە).
- v.t.* (۱) هەلگرێتن یا گواستەنەوه (بە عەرەبانە، پاس، یا فارگونی شەمەندەفەر). (۲) فێرکردن و نامادەکردن بۆ تاقیکردنەوه؛ مەشق پێکردن. (۳) مەشقی وەرزشی پێکردن.
- n.** (۱) سواری عەرەبانە، پاس، یا فارگونی شەمەندەفەر بوون. (۲) بوون بە مامۆستای تاییبەتی یا راهینەری وەرزشی.
- coach-and-four** (kōch'an-fōr'), *n.* عەرەبانەیی جوار نەسپی.
- coach dog**, *Also* Dalmation, جۆرە سەنگینی باریکەلەیی بەلەکی
- تووک کورتە. ئەم ناوەی لێنراوه چونکە زوو و رادەهێنران کە بەتەنیش عەرەبانەوه رابەگەن.
- coacher** (kōch'ēr), *n.* (۱) راهینەر یا مەشق پێکەری وەرزشی؛ مامۆستای تاییبەتی؛ فێرکەری تاییبەتی. (۲) نەسپی عەرەبانە.
- coachman** (kōch'man), *n.* (۱) عەرەبانجی. (۲) جۆرە مێشەکی دەستکردە بۆ داوانەوه و راوەماسی بەکاردهێنرئ.
- coaction** (kō-ak'shən), *n.* ئۆرکاری؛ زۆرەملی؛ ئۆرداری
- coactive** (kō-ak'tiv), *adj.* بە ئۆرداری؛ بە زۆرەملی
- coactive** (kō-ak'tiv), *adj.* پێکەوه کاردەکا؛ پێکەوه چالاکن
- پێکەوه روودەدن
- coadjutant** (kō-aj'ā-tant), *adj.* یاریدەیی یەکتەر دۆدەن؛
- هاریکاری دەکەن
- n.** یاریدەدەر
- coadjutor** (kō-aj'ā-tēr, kō'aj'jō'tēr), *n.* (۱) یاریدەدەر (۲) یاریدەدەری قەشە
- (۱) یەك -
- coadunate** (kō-aj'yoo-nit, kō-aj'yoo-nat'), *adj.* گرتو - پێکەوه ئوسار (پروەکناسی، زینەوهریزانی).
- coagulate** (kō-ag'yoo-lāt'), *v.t.* مەیاندن (خوین، شلە)؛ بەستن
- v.t.* مەیین (خوین، شلە)؛ بەستن؛ پێکە بەستن.
- coagulation** (kō-ag'yoo-lā'shən), *n.* مەیین خوین شلە

- بەستن. (۲) تۆپەلێکی مەییو (خوین، پەنیر، ماست).
- coagulator** (n.).
- coagulum** (kō-ag'yoo-lam), *n.* تۆپەلێکی مەییو (خوین، پەنیر، ماست، شیر).
- coal** (kōl), *n. (۱) خەلووز؛ زووخال؛ خەلووزی دار (۲) خەلووزی بەردین. (۳) پشکۆ؛ سکل (۱) کردن بە خەلووز؛ سووتاندن. (۲) خەلووز پێدان. (۳) خەلووز هێنان و کەلەکەکردن.*
- carry coals to Newcastle**, هینانی شتێک بۆ شوێنێک کە لەر شوێنە خوێدا زۆر زەبەنە بیت ("نیوکاسل" ناوچەیکە لە نینگلترە کە بە خەلووز بەتاوبانگە).
- haul** (or rake, drag, call) over the coals, سەرەنشت کردن؛
- شکاندن (مروۆ)
- heap coals of fire on (a person's) head**, خراپەیی کەسێک بە
- چاکە گەڕانەوه و الێکردنی کە پەشیمان و تەریق بێتەوه.
- coal car**, شەمەندەفەری خەلووز (بۆ گواستەنەوهی لە کانەوه بۆ شوێنی مەبەست).
- coaler** (kōl'ēr), *n.* (۱) پاپۆر یا شەمەندەفەری خەلووز گواستەنەوه. (۲) فڕۆشیاری خەلووز.
- coalesce** (kō'ā-les'), *v.t.* (۱) ساپژۆبونەر (دوو ئێسقانی شکاو، برین). (۲) یەگرتن؛ بوون بەیک؛ تیکەلاو بوون؛ کۆمەل بوون.
- coalescence** (n.); **coalescent** (adj.).
- coal field**, ناوچەیکە کە خەلووزی بەردینی زۆر بیت.
- coal gas**, (۱) گازی خەلووز (کە لە خەلووز دەردەهێنرئ).
- (۲) گازی خەلووز (کە پەیدا دەبێت لە سووتاندنی خەلووز و گازێکی زەهراویی)
- coal heaver**, کرێکاری خەلووزی بەردین.
- coaling station**, شوێنی خەلووز بارکردن (لەسەر پاپۆر شەمەندەفەر).
- coalition** (kō'ā-lish'ən), *n.* (۱) یەکنێتی؛ یەگرتن. (۲) پێکەاتن یا یەگرتنی کۆمەل و بەرە پارامیارییەکان لە وڵاتێکا بۆ پووختاندنی پۆتێک یا پێکەاتنی پۆتێکی تازە و حوکمرانی وڵاتەکە.
- coal mine**, کانی خەلووز؛ کانگی خەلووزی بەردین.
- coal oil**, (۱) نەوت؛ بەنزین. (۲) نەوتی خاوە.
- coal pit**, (۱) کانی خەلووزی بەردین. (۲) چانی خەلووزی دار.
- coal tar**, قیری خەلووز.
- coaly** (kōl'i), *adj.* (۱) پەر لە خەلووز؛ خەلووزاوی (۲) پەش.
- coaming** (kōm'ing), *n.* (۱) لیواریکی بەرز بەدەوری کونی سەربانێک. (۲) لیواریکی بەرز بەدەوری کونی خۆ شوێکردنەوه بۆناو پاپۆرێک (بۆئەوهی ناو لە کونەکەوه نەچیتە ناو پاپۆرەکەوه).
- coaptation** (kō'ap-tā'shən), *n.* ساپژۆبونەر (دوو ئێسقانی شکاو، برین)؛ پێکەوه گونجان.
- coarse** (kōrs, kōrs), *adj.* (۱) هەرەمەکی؛ پەشۆکی؛ بازاری؛ خراپ. (۲) درشت (ساوەر، لم) (~ sand) (۳) زێر (قوماش، تەختە) (~ cloth) (۴) کەرتێ؛ بێ ئەزاکەت؛ ناپەسەند (کردەوه) (~ a ~ joke).
- (۱) زێر
- coarse-grained** (kōrs'grānd', kōrs'grānd'), *adj.* درشت. (۲) کەرتێ؛ بێ ئەزاکەت؛ بێ ماریفەت.
- coarsen** (kōr's'n, kōr's'n), *v.t.* زێرکردن؛ درشت کردن.
- v.t.* زێربوون؛ درشت بوون.
- coast** (kost), *n.* (۱) کەناری دەریا. (۲) [Obs.] سنووری وڵاتێک. (۳) لێژایی؛ شوێنێکی سەرەولێژ (۴) قەنگەخلیسکێ.
- v.t.* (۱) گەشت کردن بە بەلەم بەتەنیش کەناری دەریاوه (۲) هاتوچوکردن لە بەندەرێکەوه بۆ بەندەرێکی تر (مروۆ، پاپۆر، بەلەم) (۳) قەنگەخلیسکێ کردن. (۴) بەردەوام بوون لە بزواندندا بەهۆی گورخواردن و تەووزمەوه یا هێزی راکێشانەوه نەگەرچی مەکینەش کۆراپتەوه بەتاییبەتی لە سەرەوخواڕیکەکا کە دەتوانی گێزی بۆش بەکارهێنرئ.

- (۵) به لاسه‌رایی دانه‌بر؛ هیچ همول و تعلقایک نه‌دان.
- v.t.** گشت کردن به به‌لام به‌ته‌نیشت کناری ده‌راوه.
- the Coast, [Colloq.]** کنار زهرای پاسیفیک له نه‌مهریکا؛
- کنار زهرای یوژنای نه‌مهریکا
- the coast is clear,** مه‌ترسی هیچ نه‌ماوه؛ نه‌و کسه یا شته‌ی مه‌ترسی
- لی ده‌کرا لیره نه‌ماوه و یویشته‌وه
- coastal (kōs'tl), adj.** کنار ده‌رایب؛ کنار ده‌ریا.
- coastal plain,** زهوی تخت نه‌دریژی کناری ده‌ریا و به‌ته‌نیشتی‌یه‌وه
- coast artillery,** توپي کناری ده‌ریا نه‌و لقی هیزی چه‌کداری وولاتیکه
- که نه‌رگی پاراستنی به‌نده‌رکان و کنار ده‌ریای پی سپندراره
- coaster (kōs'tēr), n.** (۱) بکری COAST (مروءه شت)
- (۲) پاپوزیکه که خه‌ک یا شتومک ده‌گوزنته‌وه له به‌نده‌رنکوه بۆ به‌نده‌رنکی
- تر له‌سەر کناری ده‌ریا [Obs.]. سینی‌یه‌که که له‌سەر چوارچینه‌یه‌کی
- پنجه‌دار قایم کراوه بۆ پینارندنی خواردنه‌وه شتی تر بۆ نه‌و کسانه‌ی که
- دانیشتون له ژووری میوان (۴) پارچه دار، شوشه، پلاستیک یا مقبایه‌که
- بنه‌کی نه‌رمه ده‌خزیده سەر میزیک و پرده‌اخ و سوراجی و کوپی له‌سەر
- داده‌تری بۆ پاراستنی میزکه له یوشاندن و گرمی (۵) هیلکی شمه‌نده‌ره
- که سه‌ره‌خواره و سه‌ره‌ژوره‌ی زور تیدایه شمه‌نده‌ره‌ی به‌خیری پیا
- ده‌روات له باخچه‌ی گشت وگوزاردا.
- coaster brake,** نیستویی دواوه‌ی پاسکیل.
- coast guard,** (۱) هیزی پاسه‌وانی کناری ده‌ریا (که هیزیکی نیمچه
- سه‌ریازی‌یه) (۲) نه‌ندامیکی نه‌م هیزه
- coast line,** به‌لای یا قراغی کناری ده‌ریا؛ به‌ته‌نیشتی کناری ده‌ریاوه.
- coastward (kōst'wērd), adj. & adv.** به‌رمو کناری ده‌ریا.
- coastwards (kōst'wērdz), adv. = coastward.**
- coastways (kōst'wāz), adv. = coastwise.**
- coastwise (kōst'wīz), adv. & adj.** به‌لای یا قراغی کناری
- ده‌ریا؛ به‌ته‌نیشتی کناری ده‌ریاوه
- coat (kōt), n.** (۱) چاکه‌ت پالتو
- (۲) به‌رگی سه‌روشتی گیاندار (وهک: پینست، خوری، توک، توئخ).
- (۳) دیوی ده‌ره‌ی رووه‌کیک یا پینسته‌ک؛ توئخ.
- (۴) [Obs.]. جل‌وبه‌رگیک که پله‌ویایه‌ی کوزه‌لایه‌تی نه‌و کسه ده‌رده‌خات.
- (۵) چین؛ توئ؛ ده‌ست (بویاخی مال یا نوتومیل)؛ قات.
- v.t.** (۱) چاکه‌ت له‌برکردن؛ چاکه‌ت پیدان.
- (۲) داپوشن به‌چینک یا توئیه‌ک شیری (نوقله باده‌می)؛ ده‌ستیک یا قاتیک
- بویاخ لیدان
- coated (kōt'id), adj.** (۱) چینک یا قاتیک شیری لیدراوه (نوقله -
- باده‌می (۲) ماده‌یه‌کی بریقه‌داری لیدراوه (کاغه‌ن).
- coatee (kōt'ē), n.** چاکه‌تیک کورت
- coati (kō-ā'ti), n.** گیانداریکی شیرده‌ی هم‌وشت خوری کئیویه
- نه‌مده‌ی پشیل‌یه‌ک ده‌بیت و له "پاکوون" ده‌چیت به‌لام کلک و لوتی دریزتره.
- coating (kōt'ing), n.** (۱) ماده‌یه‌که که بدرت له پوویه بۆ جوانی یا
- پاراستن؛ چین؛ قات (*a ~ of enamel*).
- (۲) قوماشی چاکه‌ت دروستکردن.
- coat of arms,** دروشتی خانه‌دانی یا سوارچاکي؛ قلعانیکه که
- نیشانه‌ی تایه‌تی هۆز یا تیره‌یه‌کی پئویه؛ نیشانه‌ی به‌گژاده‌یی.
- coat of mail,** قلعانیکه که نه‌لقی به‌یه‌کداجوی کانزا دروستکراوه.
- coattail (kōt'tāl), n.** (۱) پاشل (چاکه‌ت، جل‌وبه‌رگ).
- (۲) تلشیک چاکه‌تی دووتلش.
- coauthor (kō-ō'thēr), n.** هاوانه‌ر؛ په‌رتوک، ووتان؛ هاوونوسه‌ر؛
- یارمه‌تیده‌ری نووسه‌ر.
- coax (kōks), v.t.** (۱) مه‌رایب بۆ کردن؛ کلکه‌لتن بۆ کردن.
- (۲) مروءه سازکردن به‌مه‌رایب و کلکه‌لتن تاکو نه‌وه‌ی ده‌توئ بیکات:
- (*She ~ed him into buying her a car.*)
- v.i.** مه‌رایب کردن؛ کلکه‌لتن کردن؛ پشی پشی کردن.

- coaxial (kō-ak'si-əl), adj.** یه‌ک ته‌مه‌ریان هیه؛ له‌سەر یه‌ک ته‌مه‌رن.
- coaxial cable,** ته‌لی یه‌ک ته‌مه‌ره (ته‌له‌فون، ته‌له‌گراف، ته‌له‌فزیون).
- cob (kob), n.** (۱) کولۆ (خهلون) (۲) گولنه‌گه‌نمه‌شامی.
- (۳) نیره‌ی قاز. (۴) له‌سپینکی تۆکه‌ی کورت‌بلا.
- cobalt (kō'bōlt), n.** کوبالت؛ کانزایه‌که په‌نگی له زبو ده‌چیت
- (۱) خومیکی شینی سه‌ریاوه. (۲) په‌نگی شینی سه‌ریاوه.
- cobalt blue,** (۱) پیلو پینه‌کردن.
- cobble (kob'l), v.t.** (۲) چاکردن یا پینه‌کردن به‌ناقلایی.
- (۱) خره‌به‌رد. (۲) (pl.) کولۆ خهلون
- به‌رديژکردن؛ به‌کاره‌ینانی خره‌به‌رد بۆ به‌رديژکردنی شه‌قام و کولان له‌بری
- قیرتاوکردن.
- cobbler (kob'lēr), n.** (۱) خواردنه‌ویه‌کی ساردی سه‌رخوشکهره له
- شهاب و ناری میوه‌ی مزه‌مه‌نی و شه‌کر دروست ده‌کرت. (۲) شیرینی‌یه‌که له
- میوه (به‌تایه‌تی سیو یا قوخ) و شه‌کر توئاله‌ه‌ویرو نه‌ختالیک دارچینی
- دروست ده‌کرت و له قپندا ده‌پیشینری.
- cobbler (kob'lēr), n.** (۱) پینه‌چی؛ که‌وشدرو.
- (۲) کورتاریکی نه‌زانی قلع که هه‌رچی شتیک بکات تیکی ده‌دات.
- cobblestone (kob'l-stōn), n.** خره‌به‌ردیکه شه‌قام و کولانی پین
- به‌رديژ ده‌کرت له‌بری قیرتاوکردن.
- cob coal,** کولۆ خهلون.
- cobelligerent (kō'bā-lī'ēr-ənt), n.** وولاتیکه که له پال وولاتیکی
- تر یا چهند وولاتیکدا درې هاو‌دوژمنی هه‌موولا جه‌نگ ده‌کات.
- cobnut (kob'nut), n.** (۱) بوندوق؛ کاکله‌یه‌که له بسته ده‌چیت.
- (۲) دره‌ختیک که نه‌م به‌ره ده‌گرت.
- cobra (kō'brə), n.** (۱) کوبرا (مار)؛ نه‌ژدیه‌ا.
- (۲) قایشیک که له پینستی نه‌م ماره دروست ده‌کرت.
- cobweb (kob'web), n.** (۱) هیلانوی جانانۆکه.
- (۲) تالیک هیلانوی جانانۆکه (۳) شتیک ناسکی کریشه‌یی یا له دایو
- (وهک هیلانوی جانانۆکه) (۴) پیلانیک نالون.
- (۵) (pl.) (۱) که‌له‌که‌بوونی شت و رنگ و بونی کون لی نیشن له نه‌جامی
- به‌کاره‌نه‌ینان یا خسته‌پشت گوندا. (ب) شتوای؛ تیکه‌ل‌وییکه‌لی
- (- in the brain)
- v.t.** به‌هیلانوی جانانۆکه یا شتیک وها داپوشن.
- cobwebby (adj.).**
- (۱) کۆکا: رووه‌کیک نه‌مه‌ریکای خواروه‌گه‌لکه‌ی
- ماده‌ی "کۆکاین" یی له‌ده‌ره‌هینری. (۲) گه‌لای ووشک کراوی نه‌م پووه‌که
- cocaine, cocain (kō-kān', kō'kān), n.** کۆکاین: ماده‌یه‌کی
- سه‌رکه‌ره له گه‌لای ووشک کراوه‌ی پووه‌کی "کۆکا" ده‌ره‌هینری (بۆ که‌یف و
- به‌نج کردن به‌کارده‌هینری).
- cocainism (kō-kān'iz'm), n.** خووگرتن به‌به‌کاره‌ینانی کۆکاینه‌وه.
- cocainize (kō-kān'iz), v.t.** سه‌رکردن به‌ماده‌ی کۆکاین
- نه‌خوشی‌یه‌که تووشی ریخوله‌و.
- coccidiosis (kok-sid'i-ō'sis), n.** که‌ده‌ی گیاندارو بالنده‌ی مالی ده‌بیت
- (۱) به‌کتیریای خپ.
- (۲) قاشه‌میوه‌یه‌که به‌ده‌ک یا توئیکه‌وه که له قاشه‌کانی تری نه‌و میوه‌یه
- جیا ده‌بیت‌وه له‌کاتی گه‌بیتدا.
- coccus (kok'əs),** پاشکویه‌که به‌مانای به‌کتیریای خپ.
- coecyx (kok'siks), n.** کلنچکه.
- cochlea (kok'li-ə), n.** به‌شی پینچ لولوی گوئی ناوه‌ره (که جه‌مه‌سری
- ده‌ماری بیستنی تیدایه)
- cochlear (n.).**
- پینچ لولوی (وهک هیلکه شه‌یتانۆکه)
- cochleate (kok'li-āt), adj.** (۱) که‌له‌شیر؛ که‌له‌باب. (۲) نیره‌ی بالنده.
- (۲) خویندنی که‌له‌شیر. (۴) باکه‌له‌شیر (داهولنکه پووی هه‌لکردنی با پیشان
- ده‌دات). (۵) سه‌رۆک؛ پیشره‌و؛ سه‌رده‌سته. (۶) ده‌مه‌راوه؛ به‌لووه.

cock

- (۲) قاوغی ئەم گیاندارە ناوی یە. (۳) بەلەمێکی بچوووک و سووک
(۴) چرچ؛ قەد.
- v.i. & v.t.* چرچ بوون؛ چرچ کردن؛ قەدکردن.
پەرمی دل؛ ناخی دل
بۆر یا گۆڤگیای ناو دەغل و دان.
- cockles of one's heart**,
cockle (kok'li), *n.*
cockleboat (kok'li-bōt'), *n.* = **cockboat**.
cockleshell (kok'li-shel'), *n.* قاوغی گیاندارێکی ناوی بچوووک.
(۲) بەلەمێکی سووک و بچوووک.
- cockney** (kok'ni), *n.* کۆکنی؛ کەسێکی خەلکی گەرەکی خۆرەلاتی.
شاری "لەندەن" کە بە بێ دەرامەتی ناسراوە.
(۲) کۆکنی؛ زاری خەلکی ئەم ناوچەیە شاری "لەندەن"
(۳) دانیشتوویەکی شاری "لەندەن" (بۆ سووکی یا پیکەنین).
(۱) وەک "کۆکنی" یا زارەکیان.
adj. (۲) وەک هی "لەندەن" یا دانیشتووانی.
- cock of the walk**,
cockpit (kok'pit'), *n.* سەردەستە؛ سەرگەرە؛ سەرۆکی تاق؛ سەردار.
(۱) مەیدانی شەڕ کەلەشێر.
(۲) مەیدانی جەنگ؛ شوێنێکە کە گەلیک جەنگ تیایدا پویداو.
(۳) ژووریکە لە پاپۆزێکی جەنگیدا بۆ جەوانەوێ نەفسەرو دەرمانکردنی
بریدناری جەنگ بەکار دەهێنرێ. (۴) ژووری لێخوێنی پاپۆز.
(۵) ژووری فۆکەوان و یاریدەدەرانێ لەناو فۆکەپەدا.
- cockroach** (kok'rōch'), *n.* سێسەرک.
cockscorn (koks'kōm'), *n.* (۱) پۆینەیی کەلەشێر.
(۲) کلۆی قۆشەمچی (کە لە پۆینەیی کەلەشێر دەچێت).
(۳) جۆرە پووەکێکە (گولەکەیی لە پۆینەیی کەلەشێر دەچێت).
cockshut (kok'shut'), *n.* [Obs. or British Dial.]. تاریک و پوونی ئێوارە.
- cockshy** (kok'shi'), *n.* (۱) نیشان گرتن؛ هاویشتن یا فڕیدن بەرەو
نیشانیک (یاری یەکی کۆنە بریتی یە لە شت هاویشتنە کەلەشێرێکی بەستراوە
بە دارەو ئەو کەسە کە لێی بدات کەلەشێرە کە دەباتەرە). (۲) نیشان
(۱) زۆر دلنای. (۲) لەرادەبەر دلنای.
cockswain (kok's'n, kok'swān'), *n.* = **coxswain**.
cocktail (kok'tāl'), *n.* (۱) کۆکتیل؛ خواردنەوێکی سەرخۆشکەری.
تیکەلاو. (۲) مەزە (بەتایبەتی هی گۆشتی گیاندارێ ناوی کە ترش یا
خۆشاوی بەسەردا دەگرت): (a shrimp ~).
(۳) ئەسپێکی کلک قوتار. (۴) ئەسپێکی دوورەگ.
- cocky** (kok'i), *adj.* [Colloq.]. لەخۆبایی؛ کەشخەچی.
coco (kō'kō), *n.* (۱) دارگوێزی هیندی. (۲) گوێزی هیندی.
adj. لە توێکل و توێکی گوێزی هیندی دروستکراوە.
cocoa (kō'kō), *n.* (۱) کاکا؛ ئاردی دەنکی کاکاوی ھایراو.
(۲) خواردنەوێ کاکا. (۳) قاوھیی (رەنگ).
- coconut** (kō'ka-nut'), *n.* = **a coconut**.
coconut (kō'ka-nut'), *n.* گوێزی هیندی.
coconut palm (or tree),
cocoon (ka-kōōn'), *n.* قۆزاخە. (۲) قاوگ یا بەرگیکی یارزەر.
cocotte (kō'kot', ka-kot'), *n.* ئافرەتێکی سووک؛ قەجە.
cod (kod), *n.* کۆد؛ جۆرە ماسی یەکی دەریایی یە.
cod (kod), *n.* (۱) کێسە. [Archaic].
(۲) [Dial.]; تۆیک؛ قاوگ (فاسولیا).
coda (kō'da), *n.* دوا ئاوازی پارچە یەک مۆسیقا.
coddle (kod'l), *v.t.* (۱) کۆلاندنی لەسەر خۆ (وەک هێلکە لەناو ئاویکدا).
کە ئەهاتنیقە کول. (۲) نازکێشان؛ نازبێدان؛ ناز ڕاگرتن.
code (kōd), *n.* (۱) یاسا؛ دەستور.
(۲) دەستور؛ دەستوری ژبان: (the military ~; a moral ~).
(۳) پەرە؛ شەرە.
- v.t.* (۱) ڕێکخست؛ لەشیوێ یاسا یا دەستوردا.

code

- (۲) بەلەستکە: دەمانجە، تەنگ؛ پیتک. (۸) لەسەرین بوونی چەکیک.
(۹) [Slang]. کێر. (۱۰) چاو خوارکردنەو یا ھەلبرین
(۱۱) قەراعی کلۆ یا شەپقە بەرزکردنەو یا خست بەلادا
(۱۲) خست بەلادا (کلۆ، شەپقە).
v.t. (۲) گۆی رەپکردن (A dog ~s his ears).
(۳) گۆی فۆلەگ کردن (نەسپ، کەر)؛ چاو تێ برین.
(۴) دەمانجە یا تەنگ ھێنانە سەرین
v.t. رەپ بوون؛ لاریبوونەو.
cock (kok), *n.* خەرمانێکی قووجەکی؛ مەلۆ یا کۆمەلە پووشیکی
قووجەکی
v.t. کۆمەل کردن بە شیوێ قووجەک؛ پووش.
cockade (kok-ād'), *n.* گۆلێک یا جەند شریتیکی رەنگینی گری دراو.
کە دەگرت بە شەپقە وەک پۆینەیی کەلەشێر.
cock-a-doodle-doo (kok'a-doo'd'l-dōō'), *n.* قورقەیی.
کەلەشێر؛ خۆیندنی کەلەشێر. (۲) کەلەشێر.
cock-a-hoop (kok'a-hōōp'), *adj.* (۱) شەید؛ شادا؛ شادمان.
(۲) فەتەحی؛ فەتەحەر؛ خۆمەلکێش؛ لەخۆبایی.
cockalorum (kok'a-lōr'əm, kok'a-lō'rəm), *n.* (۱) کەلە.
شیریکی بچوووک. (۲) پیاویکی بچوووک کە خۆی زۆر بە ڕێ بزانێ؛ کەسێکی
لەخۆبایی. (۳) فەشە.
cockamamie, cockamamy (kok'a-mam'ik), *adj.* (۱) هیچ و بۆج؛ بێ نرخ. (۲) قەلب؛ ساختە
(۳) قەسە قۆرۆ بێ مانا؛ قەسە هیچ و بۆج.
cock-and-bull story,
cockateel, cockatiel (kok'a-tēl'), *n.* حیکایەتێکە کە نەجێتە مێشکەرە؛ فەشە؛
قەسەبە کە جێی برۆینکردن نەبێت
تووتی یەکی بچووکی
cockatoo (kok'a-tōō'), *n.* ئۆستورالییە
تووتی یەکی گەرەیی رەنگا و رەنگی
پۆینە بەرزە
cockatrice (kok'a-tris), *n.* ماریکی ئەفسانەیی یە گواپە نەگەر
سەبری ھەرچ شتێک بکات دەیکۆزێت (گواپە لە ھێلکەیی کەلەشێر بوو).
cockboat (kok'bōt'), *n.* بەلەمێکی بچوووک؛ بەتایبەتی کە خەلک
بگۆزێنرە لە پاپۆزێکی گەرەووە بۆ کەناری دەریا.
cockchafer (kok'chāf'ēr), *n.* قانۆنچە یەکی گەرەو یە پووەک
دەخوات و دەیفەوتێت.
cockcrow (kok'krō'), *n.* بەرەبەر؛ کاتی خۆیندنی کەلەشێر.
cocked hat,
ھەلگەر بێتەرە. (۲) شەپقە یە کە لێواری پێشەو و دوای تێژ بێ و
قووجەبەکی مەبێت
لەناو بردن؛ فەرتاندن؛
knock into a cocked hat, [Slang]. تێکشکاندن
- cocker** (kok'ēr), *n.* = **cocker spaniel**.
cocker (kok'ēr), *v.t.* نازکێشان؛ نازبێدان؛ بەدەمەودان.
cockerel (kok'ēr-əl, kok'rəl), *n.* کەلەشێرێکی بچوووک
سەگێکی بچووکی گۆی شۆری تووک ناوریشمی یە.
cocker spaniel,
cockeye (kok'i'), *n.* چاویکی خێل
cockeyed (kok'id'), *adj.* (۱) خێل؛ چاو خێل
(۲) [Slang]. خواروخێل؛ لار. (۳) [Slang]. تاجێت بە مێشکدا؛ نابەجێ.
(۴) [Slang]. سەرخۆش.
- cockfight** (kok'fīt'), *n.* شەرە کەلەشێر
cockfighting (kok'fīt'ing), *n.* شەرە کەلەشێر
cockhorse (kok'hōrs'), *n.* ئەسبە دارینە
cockiness (kok'i-nis), *n.* لەخۆبایی بوون؛ کەشخەجینی.
cockish (kok'ish), *adj.* لەخۆبایی؛ کەشخەجی
cockle (kok'li), *n.* (۱) گیاندارێکی ناوی یە دوو قاوگی وەک دلی ھەبە.

codefendant

- (۲) شفره نو داتان؛ کردن به پهرله
code name, ناوی نهنی؛ ناوی پهرله
codefendant (kō'di-fen'dant), n. داوا لهسهرکراوی دیوهم؛
گومابباری دیوهم
codeine (kō'di-ēn', kō'dēn), n. کؤدین دهرمانیکی نازاره له
نهفیون دیروست دهکړیت.
codex (kō'deks), n. (۱) دهستنوسې پرتوړکیکی کلاسیکی یا
نینجیل (۲) [Archaic], یاسا؛ کؤمهله یاسا؛ دهستور.
codfish (kōd'fish), n. = cod.
codger (kōj'ēr), n. [Colloq.]. کهسینکی ناسایي؛ کهسینکی پیر
codicil (kōd'ə-sil, kōd'ə-sil'), n. (۱) پاشکوی وهسیهتنامه.
(۲) پاشکو
codify (kōd'ə-fī', kō'də-fī'), v.t. (۱) کؤکردهوهو رنګهستی یا
پؤل پؤل کړدنی یاسا. (۲) کردن به یاسا
-codification (n.); codifier (n.).
codling (kōd'lin), n. (۱) بهیکه ماسی "کؤد" (که جؤره ماسیپهکی
دهریادیپه (۲)؛ جؤره ماسیپهکه که له "کؤد" دهستیور
codling (kōd'lin), n. Also codlin, (۱) جؤره سینوکه.
(۲) سینوکی کالو کرچ. واته نکهپیو. (۲) سینوکی بچوکړل خراپ.
codling (or codlin) moth, کرمی سینو. همری. بهی.
cod-liver oil, پؤن گورجیلهی ماسی "کؤد" (دهرمانی بهمینکړدنی
خوینه)
coed, co-ed (kō'ed), n. [Colloq.]. قوتابی که له رانکو یا
دانشگاهیکي ټیکهلاړدا.
adj. خویندنی ټیکهلاړ (کوپو که).
coeducation (kō'ej-oo-kā'shan), n. خویندنی ټیکهلاړ؛
خویندنی کوپو که پیکهوه.
coeducational (kō'ej-oo-kā'shan'l), adj. ټیکهلاړ. تاییهتی
به خویندنی کوپو که پیکهوه له قوتابخانه یا زانکوډا: (a ~ college).
coefficient (kō'ə-fish'ənt), adj. هاوکارکر
n. هاوکؤلکه
-coele (sēl), برگیپهکه بهمانای. بوشایی
coelenterate (si-len'tēr-āt'), n. گیانداریکی ناوی بن بربرگاهي
پشته که له بانی کؤنهنامی هرس بوشاییپهکی وهک کیسهی هیه.
coelenteron (si-len'tēr-on'), n. بوشایی وهک کیسهی نارهوهی
گیانداری ناوی بن بربرگاهي پشته.
coeliac (sē'li-ak'), adj. هی بوشایی گده.
coelom (sē'lom), n. بوشایی نارلهشی همدنئ گیاندار
coequal (kō-ē'kwəl), adj. & n. هاونا؛ پهکسان؛ هاویل؛ هاوپایه.
coerce (kō-ürs'), v.t. زؤرلنکړدا؛ بهزؤر پیکردن؛ به زؤرهملی کردن؛
زؤرداری کردن
coercion (kō-ür'shan), n. زؤرلنکړدن؛ زؤرداری؛ زؤرهملی.
coercive (kō-ür'siv), adj. زؤرکاری؛ زؤرکار
coessential (kō'ə-sen'shəl), adj. همدان سروشتیان هیه.
coetaneous (kō'ē-tā'ni-əs), adj. هاوجرخ؛ هاوتهمن.
coeternal (kō'ē-tür'n'l), adj. نهمزن وهک یک؛ هتا هتا پیکهوه
دهژین
coeval (kō-ē'v'l), adj. هاوجرخ؛ هاوتهمن
coexist (kō'ig-zis't), v.i. پیکهوه ژبان و همنکړدن له همدان چرخو
شویندا؛ یا بهتنیشت پهکوه (دو وولات. رنکخراو. مړؤ. یا بیروباوم)
coexistence (kō'ig-zis'təns), n. (۱) پیکهوه ژبان و همنکړدن له
همدان چرخو شویندا؛ یا بهتنیشت پهکوه (دو وولات. رنکخراو. مړؤ. یا
بیروباوم). هاوگؤهرانی (۲) به ناشتی ژبانی دو وولات پیکهوه لهگهل
جیاوازی قولی بیروباوهپاندا.
-coexistent (adj.).

cognate

- نهمهندهی یک درنژبوونهوه له
coextend (kō'ik-stend'), v.t. & v.i. کاتو شویندا.
-coextension (n.); coextensive (adj.).
coffee (kōf'i, kōf'i), n. (۱) قاوه (خواردنهوه)
(۲) قاوه (دهنک یا تؤ). (۳) پوهه یا درهختی قاوه.
adj. تاییهتی به قاوه (تام یا رمنگ)؛ قاوه.
coffee bean, تؤو یا دهنکی قاوه
coffee break, پشوی قاوه خواردنهوه (پشویپهکه له کاردا که قاوه یا
خواردنهوهی تری تیدا دهخوریتوه).
coffecake (kōf'i-kāk', kōf'i-kāk'), n. کینکی قاوه (که مینؤو
گؤنزی تیدایهوه لهگهل قاوهدا دهخوریت).
coffeehouse (kōf'i-hous', kōf'i-hous'), n. قاههخانه؛
چایخانه.
coffee mill, نامؤو یا مکهینهی هاپنی قاوهی برژاو.
coffepot (kōf'i-pot', kōf'i-pot'), n. قوری قاوه؛ جزؤ
coffeshop, چینشختایهپهکه که قاوهو جهند جؤره خواردنهوهیپهکی
تیدا دهست دهکړیت.
coffee table, مینزی قاوه. مینزکی نرمی بچوکه له ژووری میواندا
قاوه. چا، همرهوهما خواردنهوهی ترو میوهی لهسهر داهنرئت؛ تهپنه.
coffee tree, دار قاوه؛ درهختی قاوه
coffer (kōf'ēr, kōf'ēr), n. (۱) قاسه؛ سنوړکیکی کانزایی قایمه
شتی بهنرخي تیدا هملدهکړی (۲) (p/l.), خهزینته؛ خهزنه.
(۳) تابلویپهکی پاراوهیه له بنمچ یا کوممهزنگدا. (۴) cofferdam
(kōf'ēr-dam', kōf'ēr-dam'), n. (۱) بهنداوی ناوبر
(که له ناو ویاورنکدا بهکاردهمینزئ بؤ ناوبرین لهو شوینتهی پایهی پردیکی
تیدا دیروست دهکړیت. (۲) سنوړکی ناوبر (که به قهرانی پاپوړنکوه توند
دهکړی بؤ چاکردنهوهی بهشی ژیر ناوی پاپوړنکوه).
coffin (kōf'in, kōf'in), n. (۱) دارتهرم؛ تهرم؛ تابوت
(۲) چالایی سمی نهمپ.
v.t. (۱) خسته ناو دارتهرممهوه. (۲) بهستنهوه
coffin bone, نیسقانی ناو سمی نهمپو گیانداری تری وهما.
coffle (kōf'l), n. کاروانی بهند یا گیاندار که پیکهوه بهستراپنره لهکاتی
گواستنهوه؛ قافلہ.
cog (kog), n. (۱) ددانی پیکهپهکه که له ددانهکانی تری پیکهپهکه
دهکړی و پیکهپهکه دهخولینیتوه. (۲) پیکهپهکی ددانوای (پاسکیل).
(۳) [Colloq.]. کهسینکی بچوک له ناگرنک له دهنگایهکی گهوره.
cog (kog), v.t. & v.i. (۱) گزی کردن له همدانی زاردا (تاوله، قوما).
(۲) ساخته کردن؛ فیل و تهلهکه کردن؛ خهله تاندن.
n. Obs.]. (۱) گزی له همدانی زاردا (تاوله، قوما).
(۲) ساخته؛ فیل و تهلهکه؛ خهله تاندن.
cogency (kō'jən-si), n. هیزی پین سهلماندن (له بیروباوم یا
لیکولینهوه یا نویسن یا باسینکدا)
cogent (kō'jənt), adj. پین سهلمننهر (بیروباوم). لیکولینهوه. نووسراو.
باس، لیدووان
cogged (kogd), adj. ددانوای (پیکهپه)؛ پیکهپهکی ددانوای هیه.
cogitate (kōj'ə-tāt'), v.i. لیکولینهوه؛ بیرکردنهوه
لیکولینهوه؛ بیرلنکړدنهوه
v.t. (۱) بیر.
cogitation (kōj'ə-tā'shan), n. (۲) بیرلنکړدنهوه؛ لیکولینهوه
بیرکهرهوه.
cognac (kō'nyak, kon'yak), n. کؤنیاک؛ (۱) جؤره براندیپهکی
فهرهمنسییه له ناوجی "کؤنیاک" له فهرهمنسا دیروست دهکړیت
(۲) براندی؛ جؤره خواردنهوهپهکی سهرخوشکهره
(۱) خرم؛ هاوینچینه؛ هاوسهرچاوه.
cognate (kōg'nāt), adj. (۲) هاوسهرچاوه؛ هاوینچینه (ووشه، زمان).

cola (kō'la), *n. plural of colon.*

colander (kul'an-dēr, kol'an-dēr), *n.* دەفرىكە بىنەكى كۆز

كونە سەوزى تىدا دەشۇرتىدە شتى تىدا دەچۇرتىتە: پالئوك

colchicum (kol'chi-kam, kol'ki-kam), *n.* (۱) پۈۋەكىنى

گۈلدەرە ۋەك زەنبەق ۋايە. (۲) تۆۋە قەدى ژۇر زەي نەم پۈۋەكە كە چارەسەرى

نەخۇشى پۇماتىزىمى بىن دەكرت.

cold (kōld), *adj.* (۱) سارد؛ سەرما؛ ساردوسې؛ بىن تىن

(۲) مردوو؛ سې

(۳) ھەست مردوو؛ خوئىن سارد؛ دورەپەرنىز: (a ~ person)

(۴) سارد؛ ئايەل؛ ۋوشك (a ~ reception)

(۵) ناخۇش؛ دىشكىز:

(They had a ~ realization of their plight.)

(۶) بىن لايەن؛ بىن مەبەستە ھەستى خۇشى: (~ logic)

(۷) پەنگى سارد (ۋەك ھەندى پەنگى شىن؛ سەوز، يا بۇر)

(۸) بىن مەيل؛ خوئىن سارد؛ بىن ھەستە ھەۋەسى جۈۋت يۈۋن

(۹) [Slang]، بىن ھۇش (The boxer was knocked ~.)

(۱۰) بۇن كۆز (پاۋكرىن)

n. (۱) ساردى؛ ساردوسەرمەي؛ بىن تىنى. (۲) سەرمابوۋن؛ سەرما

(۳) ھەلەمەت

catch (or take) cold, ھەلەمەت كىرتن؛ ھەلەمەت تۈۋش يۈۋن.

cold comfort, ئاسۋودەبى ئادات بە دال؛ ئاسۋودە نەبەخش.

have cold feet, [Colloq.], ۋورە بەردان؛ ترسان؛ نەۋىران

give (a person) the cold shoulder, بە ساردى يا ۋوشكى لەگەندا

جۈۋلەنەرە؛ كۆي بىن نەدان.

in the cold, كۆي بىن نەدراۋ؛ خراۋە لاۋە؛ بىن ئاگا.

throw cold water on, ساردىكەندەرە؛ بە ساردى كىرتن.

coldblooded (kōld'blud'id), *adj.* (۱) پەلەي گەرمى لەشى بەپىنى

دەۋرۈبەرەكەي دەگۇرپىت (خىشۇك، ماسى... ھتد):

(Fishes and reptiles are ~ animals.)

(۲) سەرمابردەلە

(۳) دالەق؛ بىن نەزەبى؛ بىن پەحم

cold chisel, ئەسكەنەي سارد؛ كە لە پۇلای ئاۋدراۋ درۋوست دەكرتۈ

كاغزاي ساردى بىن دەبىرپىت

cold frame, چۈۋرچىنەي سارد؛ چۈۋرچىنەيەكى شۈۋشى بىن گەرمەيە

شەتلى بچۈكى تىدا دەپارنىزىت

cold front, بەرمەي سارد؛ ھەۋاي سارد كە بەرمە ئاۋچەي گەرم ھەلدەكات.

cold-hearted (kōld'hār'id), *adj.* بىن بەزەبى؛ بىن ھەست

دالەق؛ بىن پەحم

cold pack, (۱) بەتانى ۋە ھالۋ تەرى سارد كە لە نەخۇشەرە دەپىچىرپىت بۇ

چارەسەركردنى. (۲) خىۋەيەكى خۋاردەمەنى كىردنە قۈتۈۋەرەيە (لەپىشەرە

خۋاردەمەنىيەكە بە خاۋى يا ساردى دەكرتە ئاۋ قۈتۈۋەكەرە دۋاي نەرە

گەرم دەكرتەرە)

cold-shoulder (kōld'shōl'dēr), *v.t. [Colloq.],* بە ساردى يا

ۋوشكى لەگەندا جۈۋلەنەرە؛ كۆي بىن نەدان

cold shoulder, [Colloq.], كۆي بىن نەدانى دەسەنقەست؛

بە ساردى يا ۋوشكى لەگەندا جۈۋلەنەرە

(She gave her former friend the ~.)

cold snap, ماۋەيەكى كۈرت ۋە لەپىرى ئاۋۋەۋاي سارد

cold sore, زىپكەيك كە لە دەم ۋە لىۋ دىت (بەتايەتە لىكاتى ھەلەمەت يا

لەرزۇتاد)

cold steel, چەكى پۇلايىن (ۋەك؛ چەقۇ، پەم... ھتد)

cold storage, ھەلكرتتى خۋاردەمەنى ۋە شتى تر لە شوئىنى سارددا.

cold turkey, [Colloq.], خۇشكەندەرە يەكسەرە تەۋاۋ لە شتىك كە

خۋى پىۋەگىرپىت (ۋەك خۋاردەنەرەي سەرخۇشكەر، دەرمان، جگەرە... ھتد).

cold sweat, ئارەق كىردنەرەيەكە لەرزو سېۋونى لەگەندايە (لەكاتى ترس يا دىل داخۇرپاندا).

cold war, شەرەقسەي ئىۋان دور ۋولات يا بەرە؛ شەرەمەم ئاۋۇكى پامپارى، پىروپاگەندە، پاگەياندىۋ ئاۋۋورى ئىۋان دور ۋولات كە لەۋانەيە بېيتە ھۇي پۈۋدانى شەرى تەۋاۋ.

cold wave, شەپۇلى سارد؛ ماۋەيەك كە ئاۋۋەۋا ساردتر بېت لە ئاسايى.

cole (kōl), *n.* يەككىكە لە چەند جۈرە پۈۋەككە ۋەك كەلەرم.

colectomy (kə-lek'tə-mi), *n.* دەرەينانى پىخۇلە كۆپرە يا بەشىكى

بە نەشتەرگەرى.

coleslaw (kōl'slō'), *n. Also cole slaw,* زەلەتەيەكە كەلەرمى

جىراۋ درۋوست دەكرت.

coleus (kō'li-as), *n.* پۈۋەككى نەفەرىقايەيە گەلەكەنى رەنگاۋرەنگە.

colic (kol'ik), *n.* (۱) ئانەسكى مىدانى شىرەخۇرە.

(۲) گىرپان ۋە ئوزۇنەرە مىدان بەھۇي نەم ئانەسكەرە.

adj. تايەتە بە ئانەسك.

colicky (kol'ik-i), *adj.* (۱) سك ئىشەي؛ ۋەك سك ئىشە.

(۲) سك ئىشەي لەگەندايە (مىدانى ساۋا).

(۳) دېتت بەھۇي سك ئىشە

colicroot (kol'ik-rōt', kol'ik-root'), *n.* جۈرە پۈۋەككى خۇي

يا رەگەكەي دەرمانى سك ئىشەي ئى درۋوست دەكرت.

coliscum (kol'ə-sē'am), *n.* [C-]، يارىگاي گەرەي بەئاۋانگى

پۇماي كۆن. (۲) يارىگايەكى گەرە؛ خانۋەيەكى گەرە كە ۋەزىشى تىدا

دەكرت.

colitis (kō-li'tis), *n.* ھەۋكرىن يا داگىرسانى پەردەي پىخۇلە كۆپرە.

collaborate (kə-lab'ə-rāt'), *v.i.* (۱) ھاۋكارى كىردن (بەتايەتەيە لە

كىردنى كارىك يا بەرمەيەكى ھونەرى يا ۋىزەيەي يا زانستى

(۲) ھاۋكارى كىردن لەگەل دۈژمەند.

collaboration (kə-lab'ə-rā'shən), *n.* (۱) ھاۋكارى كىردن

(لە ئۈۋسىنى پەرتۈۋىكە يا بەرمەيەكى ھونەردا)

(۲) ھاۋكارى كىردن لەگەل دۈژمەند.

collaborationist (kə-lab'ə-rā'shən-ist), *n.* ھاۋكارىكەرى

دۈژمىن؛ كەسكىكە كە ھاۋكارى لەگەل داگىرەرى ۋولاتەكەيدا بىكات.

collaborator (kə-lab'ə-rā'tēr), *n.* ھاۋكارىكەرى كەسكىكە يا

چەندە كەسكىكە تر لە ئۈۋسىنى پەرتۈۋىكە، كارىكى ھونەرى يا زانستىدا

collage (kə-lāzh'), *n.* كۇلاژ؛ ھونەركە بىرەتەيە لە پىۋەنۋوساندنى

شتى ھەمەجۋرە بە جىۋە ۋەك؛ پارچەي پۇژنامە، ۋىنە، قوماش ۋە گۈل ۋە شتى

ترى ۋە ھا بە تابلۇيەكە بە شىۋەيەكى گۈنجاۋ يا نەگۈنجاۋ

collagen (kol'ə-jen'), *n.* كۇلاجىن؛ ماددەيەكى جەلەتلىنى جىۋەيەيە

لە ئىسقاۋ ۋە كىركاگە تىشۋى لەشدا ھەيە.

collapse (kə-laps'), *v.i.* (۱) پۇخاۋ؛ پەمان؛ ھەرەس ھىنان؛ تەپىن؛

تلىسانەرە؛ كەۋتن.

(۲) شكان؛ تىكشكان: (The enemy's defenses ~d.)

(۳) بەلاداهاتن؛ بەلاداكەۋتن (مىۋە لەبەر خراپى بارى تەندروۋستى).

(۴) ئوۋشكانەرە (كۈرسى، مىز).

v.t. خستن؛ پۇخاندن؛ ئوۋشكانەرە

n. (۱) پۇخاۋ؛ تلىسانەرە؛ ھەرەس ھىنان؛ تەپىن؛ كەۋتن.

(۲) ژۇرەكەۋتن؛ سەرنەكەۋتن (بازىگانى، دەرەگى پىشەسازى يا كېرىز ۋە فرۇشتن)

(۳) سەرنەگىرتن؛ پۇخاۋ (گفتگو)

(۴) بەلاداهاتن؛ بەلاداكەۋتن (مىۋە لەبەر خراپى بارى تەندروۋستى)

collapsible (kə-lap'sə-b'l), *adj.* دەرۋىشتىرەتەرە (كۈرسى، مىز)

collar (kol'ēr), *n.* (۱) مىلۋان؛ يەخە (كراس، چاكەت).

(۲) شتىكە كە ۋەك مىلۋانكە بۇ جوانى بىكرتە مىل.

(۳) قايشى مىلى سەگ؛ رىست (بۇ مىلى سەگ ۋە تانچى).

(۴) قايشى بەرمىلى نەسپ ۋە ماين (كە بەشىكە لە زىن).

(۵) نەلقەي پىۋەبەستى دور بۇرى. (۶) خالى مىل (ھەندى پانندە گياندار).

collins (kol'inz), *n.* كۆلېنزا: خوارىدەنەيەكى سەرخۇشكەرى ساردە
لە قۇدگا. جن رەم و ناوی لیمو ناری گازاوی و شەکر پىندىت

collinsia (kə-lin'si-ə, kə-lin'zi-ə), *n.* جۈزە پروەكىكى گول
رەنگا ورەنگە

collision (kə-lizh'an), *n.* (۱) بىيەكدان (دو نوتمىيل، پاسكىل...
لېۋكە، شەمەدەفەر... ھتد.) (۲) بىيەكداھاتن (مىۋە، بىرور، قازانچ) ئاۋىكى.

collocate (kol'ō-kāt'), *v.t.* پىك وپىك كرسن؛ پىكخستن؛ پىزكردن

collocation (kol'ō-kā'shən), *n.* (۱) پىك وپىك كرسن؛ پىكخستن؛

پىزكردن (۲) پىكخستن يا پىزكردنى ووشە بەرامبەر يەكتىر

colloidion (kə-lō'di-ən), *n.* كۆلۆدىيون: شەپەكى زو گرگىرى بى

رەنگى لىنجە زو ووشك دەپىتەو لە پىزىشكەوانى وىتەگرتندا بەكاردەھىنرى.

collogue (kə-lōg'), *v.t.* [British Dial.], پىلان گىزارا؛ بى نەينى

لەگەل دووان

colloid (kol'oid), *n.* (۱) ماددەيەكى لىنجە.

(۲) ماددەيەكە لووى "سايرۇيد" دەریدەدات.

(۳) ماددەيەكى يوونە لە تىشۋورى لەشدا دەرەكەمىت لەكاتى ئاناسايدا.

collop (kol'əp), *n.* (۱) پىل؛ يەلە گۇشت (۲) چرچە گۇشتى لەش.

colloq., = colloquial.

colloquial (kə-lō'kwī-əl), *adj.* زمانى ووتوۋىز؛ تايبەتى بە زمانى

گفتگوگۇ يا قسەكردن؛ زمانى دەمەتەقن؛ زمانى دوواندن.

colloquialism (kə-lō'kwī-əl-iz'm), *n.* (۱) زمانى ووتوۋىز؛

گفتگوگۇ يا قسەكردن. (۲) زاراۋە يا ووتەيەكى گفتگوگۇيى، ووتوۋىزى، يا

دەمەتەقنىيى

colloquist (kol'ə-kwist), *n.* بەشدارى كۆز يا كۆنفرانسىك.

colloquium (kol'ə-kwī'əm), *n.* كۆز؛ كۆنفرانس؛ كۆبۇنەيەكى

نەكادىمى بۇ نىكۇنىنەو لە باسكى تايبەتى.

colloquy (kol'ə-kwi), *n.* (۱) كۆز؛ كۆنفرانس.

(۲) نووسراۋىكى وىزەيى بە زمانى دەمەتەقن يا ووتوۋىز

collude (kə-lōd' , kə-lūd'), *v.i.* پىلانى بەدكارى دانان؛

پىلان گىزاران

collusion (kə-lōd'zhən, kə-lū'zhən), *n.* پىلان؛ دەست تىكەن

كردن بۇ مەبەستىكى خراب؛ پىكەوتن بۇ بەدكارى.

collusive (kə-lōd'siv, kə-lū'siv), *adj.* تايبەتى تە پىلان گىزاران؛

پىكەوتن بۇ بەدكارى

collyrium (kə-lir'i-əm), *n.* دەرمانى چاۋاشت

collywobbles (kol'i-wob'lz), *n.pl.* [Colloq.], سەك نىشە

colocynth (kol'ə-sinth'), *n.* گولۇنك

cologne (kə-lōn'), *n.* كۆلۇنيا؛ نارى كۆلۇنيا بۇنىكى خۇشە مىۋە

لە خۇي دەدات

colon (kō'lən), *n.* جوت حال (:) خالەندى؛ دوو خال.

colon (kō'lən), *n.* رىخۇلە گەرە؛ قۇلۇن.

colon (kō-lōn'), *n.* دراۋى وولاتى "كۇستارىكا" و "سلفادور".

colonel (kūr'n'l), *n.* كۆلۇنيل؛ پەيەكى نەفسەرىي بەزى سۇپايە؛

كەرەنيل

-colonelcy (n.); colonelship (n.).

colonial (kə-lō'ni-əl), *adj.* (۱) كۆلۇنيانى؛ داگىركەرى؛ داگىركەر

(۲) تايبەتى بەو سىانزە ناۋچەيە داگىركراۋى شىنگلەرە بوو كە پاش

شۇرشى ئەمەرىكا وولاتە يەكگرتوۋەكانى ئەمەرىكا ئى پىكەنزا.

n. دانىشتۇيەكى ناۋچە يا وولاتىكى داگىركراۋ.

colonialism (kə-lō'ni-əl-iz'm), *n.* كۆلۇنيالىزم؛ داگىركەرى؛

نىمپىريالىزم؛ ئاراكارى.

colonic (kə-lon'ik), *adj.* تايبەتى بە رىخۇلە گەرە؛ قۇلۇنى.

colonist (kol'ə-nist), *n.* (۱) داگىركەر؛ دانىشتۇيەكى سەرەتايى كۆچ

نىشنىك؛ كەسكە كە وولاتى خۇي بەجى دەھلىت و شونىكى تر داگىردەكات و

ئاۋەدانى دەكاتەو دەكات بە شونى نىشتەجىنى خۇي.

(۲) دانىشتۇيى كۆچ نىشنىك.

colonization (kol'ə-ni-zā'shən, kol'ə-ni-zā'shən), *n.*

داگىركردن و ئاۋەدانىكردنەو؛ كرسن بە ژۇردەستەى خۇ؛ داگىركردن.

colonize (kol'ə-nīz'), *v.t.* (۱) داگىركردن و ئاۋەدانىكردنەو؛

داگىركردن؛ كرسن بە كۆچ نىشنى؛ ئاۋاكرىدەو.

(۲) خەلك نىشتەجى كرسن لە كۆچ نىشنىكا.

(۱) كرسن بە كۆچ نىشنى؛ داگىركردن و ئاۋەدانىكردنەو.

(۲) نىشتەجى بوون لە كۆچ نىشنىكا.

colonnade (kol'ə-nād'), *n.*

پىزە پايەى خانوويەك.

-colonnaded (adj.).

colony (kol'ə-ni), *n.* (۱) كۆچ نىشنى؛ ژۇردەستەى؛ شونىك كە بىگانە

ھاتىن داگىريان كرىدنى و ئاۋەدانىان كرىدنىەو (۲) نىشتەجىكانى كۆچ-

نىشنىكى ۋەھا. (۳) وولاتى داگىركراۋ؛ ناۋچەيەك يا وولاتىكى بىن ھىزى

داگىركراۋ لەلاپەن وولاتىكى بەھىزەو. (۴) [C-]. ئەو سىانزە ناۋچەيەى

ئەمەرىكاى باگور كە لەژۇر دەستى ئىنگلەتەرەدا بوون پاش شۇرشى ئەمەرىكا

پىزگارىان بوو ۋە وولاتە يەكگرتوۋەكانى ئەمەرىكايان پىكەنزا.

(۵) كۆمەلىك خەلكى ھاۋرەگەز يا ھاۋرىشە كە لە گەرەكىكى شاردا تىرك

لەيەكەو بۇن: (the Italian ~ in Chicago; an artist's ~)

(۶) گەرەكىكى ۋەھا.

(۷) كۆمەلىك بوۋەك يا گىئادارى ھاۋجۇر كە پىكەو لەيەك شونىدا بۇن.

colophon (kol'ə-fon', kol'ə-fən), *n.* (۱) چەند ووشەيەك لە

كۇتايى پەرتوۋىكىدا ناۋى نويسەر كات و شونى بىلاۋىكردنەو پەرتوۋىكەى

تىدا دەپرىت (۲) دىروشمى بىلاۋىكەرەو پەرتوۋىكىكە لە پەرەى يەكەمىز يا

دواھمىنى پەرتوۋىكەكە دەپرىت.

color (kul'ər), *n.* (۱) رەنگ.

(۲) رەنگ (جگە لە رەش و سىي و بۇر):

(She likes ~s better than black or white.)

(۳) رەنگى دەمۇچاۋ (بەتايەتى ھى سۈرۈ سىي)

(۴) رەنگى پىست (مىۋە).

(۵) رەنگى پىستى قولەپەشنىك يا كەسكى تىرى ۋەھا.

(۶) (pl.), نىشانە يا جلى رەنگاۋرەنگ كە پىئناسەى كەسكە.

(۷) (pl.), ئالا يا سىرووشى وولاتىك يا پىكخراۋىك.

(۸) (pl.), ئەو لايەى كە كەسك لەسەرىتى؛ ھەلۋىست و بىروپاى كەسك.

(Stick to your ~s.)

(۹) پوۋالەت.

(۱۰) بەلگە؛ جىنى بىروپوون:

(The circumstances gave ~ to his claim.)

(۱۱) جۇر؛ چەش

(۱۲) پوون ۋەك وىنە: (There is ~ in his writing.)

(۱۳) شىۋەى رەنگ يا بۇيە بەكارھىنان.

(۱) رەنگ كرسن؛ بۇيەكردن؛ لە خوم دان. (۲) رەنگ گۇپىن.

(۳) والىكردن كە جىنى بىروپىكردن بىت.

(۴) گۇپىن؛ كارتىكردن: (His experience ~ed his views.)

(۱) رەنگ گرتن. (۲) رەنگ گۇپىن.

(۳) رەنگ سۈر ھەنگەران؛ تەرىق بوونەو.

call to the colors,

(۱) گرتن بە سەرباز.

(۲) بانگ كرسن سەربازان بە كەرەنا بۇ ھەلكرىن داگرتنى ئالا.

change color, (۱) رەنگ زەرد ھەنگەران؛ رەنگ گۇپىن.

(۲) تەرىق بوونەو سۈرۈبوونەو.

lose color, رەنگ زەرد ھەنگەران؛ رەنگ گۇپىن؛ رەنگ سىي ھەنگەران.

serve with the colors, لە سۇپادا بوون.

show one's colors, (۱) راستى خۇ پىشاندان؛ روى خۇ ھەلمالين؛

خۇ ئاشكراكرىن. (۲) بىروپاى خۇ دەرپىن؛ ھەلۋىستى خۇ ئاشكراكرىن.

under color of, بە بىيانوۋى ئەۋەو.

with flying colors, نۇر بە سەركەوتوۋى؛ نۇر بە باشى.

colorable

colorable (kul'ēr-ə-b'l), *adj.* (۱) رەنگ دەگریت؛ رەنگ دەگریت.

(۲) دىزىنە؛ پۈكەش؛ مەنخەلەتتەنەر.

coloration (kul'ēr-ā'shan), *n.* رەنگ (۱)

(Some animals have protective ~.)

(۲) رەنگسىنى رەنگ.

color-bearer (kul'ēr-bār'ēr), *n.* ھەنگىر ئالا.

color-blind (kul'ēr-blind'), *adj.* رەنگ كۆرۈش ناتوانىت رەنگكەن.

بېيىننى يا ئەبەكتىرىيان جىياڭكەتەمە

color blindness, رەنگ كۆرۈش؛ رەنگ نەبىيىنن يا جىيانەكەردنەمە

لەيەكتەر

colored (kul'ērd), *adj.* (۱) رەنگدار؛ رەنگىن

(۲) ھى رەنگىكى تاييەتى

(۳) ھى رەنگەزىك كە سېي ئەيىن بەتاييەتى قولەپەش؛ پەش (رەگەن، مەۋە).

(۴) گۆرۈر؛ تىڭدار؛ شىۋاۋ؛ كارتىڭراۋ؛

(His remarks were ~ by his prejudice.)

color filter, رەنگ بالىۋەر؛ ۋىنەكارى.

colorful (kul'ēr-fəl), *adj.* (۱) رەنگارۋەن؛ رەنگىن؛ جانۋان دىڭىر

(۲) نەشەكە

color guard, ھەنگىر پاسورۋى ئالا

colorific (kul'ēr-if'ik), *adj.* (۱) رەنگدەرۋە؛ رەنگدار

(۲) ۋەك رەنگ؛ رەنگ

colorimeter (kul'ēr-im'ə-tēr), *n.* ئاممىرى دىيارىمىرەن يا دەست -

نىشان كىردى رەنگو پىۋانى تۇخى رەنگ

-colorimetric (*adj.*); colorimetrically (*adv.*).

colorimetry (kul'ēr-im'ə-tri), *n.* دىيارىمىرەن رەنگو پىۋانى

تۇخى رەنگ.

coloring (kul'ēr-īŋ), *n.* (۱) رەنگ لىدان؛ رەنگ كىردىن

(۲) رەنگ؛ مۇيە؛ خۇم. (۳) پۈۋالەت؛ پۈكەش؛ (۴) رەنگ.

(۵) شىۋاۋ يا رەنگىكى تاييەخۇ

colorist (kul'ēr-ist), *n.* (۱) رەنگ بەكارھىنەر.

(۲) ۋىنەكىنىڭكى لىھاتۋو لە بەكارھىتەننى رەنگدا

colorless (kul'ēr-lis), *adj.* (۱) بىن رەنگ

(۲) رەنگ مەردۈۋ؛ رەنگ ھەلگەپراۋ (۳) ۋوشكۈ بىن تام (مۇۋە، كىردار، پۈۋادى).

(۴) بىن لايەن.

color line, Also color bar, دىۋارى كۆمەلەيتى ۋ ئابۋورى ۋ پامپارى

كە رەگەزى سېي ۋ رەگەزەكانى تىر بەتاييەتى پەش لەيەكتىرى جىيادەكەتەمە.

colossal (kə-lɒs'əl), *adj.* زۇر زۇر؛ زۇر گەۋرە

colosseum (kol'ə-sē'am), *n.* coliseum (۱)

(۲) [C-]. بارىڭاى گەۋرەى بەناۋبانگى پىۋامى كۆن

colossus (kə-lɒs'əs), *n.* (۱) پەيەكرىكى زۇر زۇر.

(۲) كەسكى يا شىڭىكى زۇر زۇر يا گىرگ

colostomy (kə-lɒs'tə-mi), *n.* درۋوستىردى كۈنەقنىڭكى دەستىرد

لە پىخۇلە گەۋرەدا بە نەشتەرگەرى.

colostrum (kə-lɒs'trəm), *n.* فرۇ؛ شىرى پاش زايىن يا مەندالېۋون

بۇ چەند بۇزىك كە زۇر خەستە.

colour (kul'ēr), *n. & v. = color.*, [British Spelling].

-colous (kə-ləs), پاشكۆزەكە بەماناى؛ لەگەل يا لەئاۋدا كەرمەپۈۋو

ژيان: (arenicolous).

colpitis (kol-pi'tis), *n.* ھەۋكەردن يا داگىرسانى زى.

colporteur (kol'pôr'tēr), *n.* كەسكى يا فرۇشيارىڭكى گەۋرەكە

ئىنجىلۋ ئامىلەكى ئايىنى دەدات بە خەلك.

colt (kɒlt), *n.* (۱) جانۋو (بەتاييەتى ھى ئەسپ).

(۲) كەسكى ھەرزە يا نەشارەزا؛ كەسكى تازەكۈۋرە.

(۳) گۆز؛ پەتىڭكى سەر گىزىندراۋ بۇ فەلەقەكەردن.

colter (kɒl'tēr), *n.* Also spelled "coulter", گاسن

combatant

coltish (kɒl'tɪʃ), *adj.* ۋەك جانۋورى ئەسپ؛ سىرك.

coltsfoot (kɒlts'fʊt), *n.* پۈۋەكىڭكى گۆل زەردۋ بچۈكە دەرمانى

ئىنەرمەھىنەر.

colubrine (kol'yoo-brīn', kol'yoo-brin), *adj.* (۱) ۋەك مار؛

مارى. (۲) تاييەتى بە مارى ئازەمراۋى

columbarium (kol'əm-bār'i-əm), *n.* (۱) ئۈۋۈزچەكەكە كراۋە

بە خانە خانە بۇ تىيادانانى ئەۋ شوۋشە يا كۈپانەى خۇلەمىشى لاشەى

سۈۋتتەنراۋى تىدا دەپارنىزى. (۲) يەكەك لەم خانانە. (۳) كۈلەنەى كۆتەر.

columbarry (kol'əm-ber'i), *n.* كۈلەنەى كۆتەر.

columbine (kol'əm-bīn'), *n.* پۈۋەكىڭكى گۆل رەنگارۋەنەكە

گۈلەكەى لە كۆمەلە كۆتەر دەچىت.

adj. كۆتەرە؛ تاييەتى بە كۆتەر.

columbite (kə-lum'bīt), *n.* كانزايەكى ئاۋىتەى رەشە

column (kol'əm), *n.* (۱) پايە؛ كۆلەك؛ ستۈۋون.

(۲) شىڭكە كە لە كۆلەكە بچىت: (the spinal ~)

(۳) پىز؛ شەق. (۴) ۋوتارىڭكى تاييەتى ئاۋ گۇڭار يا پۇزنامەيەك.

(۵) قۇل (سۈپا)؛ تابۋور؛ پىزە سەرباز يا پاپۇزى شەپ.

columnar (kə-lum'nēr), *adj.* (۱) ستۈۋونى؛ ۋەك ستۈۋون يا كۆلەكە

(۲) لە ستۈۋون يا كۆلەكە پىڭكەتۋو. (۳) شەق شەق (نۈسەن يا چاپكەردن).

-columned (*adj.*).

columniation (kə-lum'ni-ā'shan), *n.* بەكارھىتەن ۋ پىڭكەستى

كۆلەكە لە خانۋوپەكدا.

columnist (kol'əm-nist, kol'əm-ist), *n.* نۈۋسەرى ۋوتارى

تاييەتى پۇزانە يا ئاۋبەنار لە پۇزنامە يا گۇڭارنىڭدا.

colza (kol'zə), *n.* (۱) جۈرە پۈۋەكىڭكە ۋەك لەھانە؛ تۋى ئەم پۈۋەكە.

(۲) پۇنى ئەم پۈۋەكە كە لە چىرادا دەسۋوتتەنر

com- (kom, kəm), پىڭكۆزەكە بەماناى؛ پىڭكەۋە؛ لەگەن:

(commingle, combine, compact)

(ئەم پىڭكۆزەكە لەبەردەم ھەندى تىيىدا دەيىن بە: co-, con-, cor-, col-)

يا ھەمان مانا).

coma (kō'mə), *n.* لە ھۇش خۇ چۈۋن يا بۈۋرەنەۋەيەكى دۈۋۈردىزىلە

نەنجامى نەخۇشى يا بىرىنداربۈۋندا).

coma (kō'mə), *n.* (۱) تۈپەلنىڭ ۋەك ھەۋر لە ئاۋمەستى نەستىزەيەكى

كلەكداردا. (۲) تۈپەلنىڭ گەۋ كە بەسەرى ھەندى مېۋەۋەن (ۋەك ئەناتاس).

پىشۋەلى سەرى ھەندى تۋ. (۳) لىلى يا ئابۋونى (ۋىنەگى).

comate (kō'māt), *adj.* (۱) دەۋرەدراۋە بە تۈپەلنىڭ ۋەك ھەۋر.

(۲) پىشۋەلدار (تۋ)؛ تۋۋون.

comate (kō-māt', kō'māt'), *n.* دۋست؛ ھارچى يا ھارسەرىن.

comatose (kom'ə-tōs', kō'mə-tōs'), *adj.* (۱) لە ھۇش خۇ چۈۋ

بۇ ماۋەيەكى زۇر (لە نەنجامى نەخۇشى يا بىرىنداربۈۋندا).

(۲) تەمەل؛ سست.

comb (kōm), *n.* (۱) شانە (قۇداھىتان). (۲) پەك (ۋولاخ).

(۳) پۇپنە (كەلەشەن). (۴) لۈۋتەكە يا پۇپى ھەندى شت ۋەك شەپۇل يا شەپقە.

(۵) شانە (ھەنگۈن).

v.i. (۱) شانەكەردن؛ داھىتان (قۇ)؛ سەرداھىتان.

(۲) پەۋۋەدى گەپان (بە دۋاى شىڭكەدا)؛ شانەكەردن:

(We've ~ed the house for that book.)

v.i. شىكانەۋە (شەپۇل).

comb (kōm, kōm), *n. = coomb.*

combat (kom'bat, kum'bat), *v.i.* شەپكەردن؛ بەرھەستى كىردن؛

دۇۋەستان.

v.i. شەپ لەگەل كىردن؛ بەرھەستى كىردن؛ دۇۋەستان.

n. (۱) شەپ؛ جەنگ. (۲) خەبات

adj. جەنگى؛ تاييەتى بە جەنگ يا شەپ.

combatant (kom'bə-tənt, kum'bə-tənt), *n.* (۱) جەنگاۋەر؛

comeback

(The subject did not come up in our discussion.)

- (۱) تورش مېور به پېښه کېدو؛ پېښه کېدو ته پېښه کېدو؛
له پېر هاتن به پېښه کېدو؛ (۲) هېرش بېرته سېر.
come up against, تورش مېور (ته گېوځېدنه، کۆسپ، گرانې)
come up to, (۱) گېښته پلېه کېکې تايېهې يا ويستر او.
(۲) نه وړنده بوون.
come up with, پېښېښه کېدو؛ پېښه کېدو؛ هېنان؛ پېدا کېدو؛
دوژينه وړېځه، نه خښه، وېښه بۇ کردني شتېځه
how come? [Colloq.], بۇچې؟ چۇنه؟ (۱) له پېرچې؟
(۲) [Colloq.], وەرگرتنه وړې پلېه
comeback (kum'bak'), n. جارن؛ گران وړه بۇ دۇخې جارن (بۇ پلېه بېرې، سېرگوتن، يا سامانداري)
بادانه وړه (۲) [Slang.], وړه لېځکې بېلېماتنه؛ قسه پېن ووتنه وړه.
comedian (ka-mē'di-an), n. (۱) قۇشمه؛ قۇشمه چې؛ قۇشمه بان
(۲) نه کتېرى شانگېرى قۇشمه يا کۇمېدیا.
(۲) نووسېرى شانگېرى قۇشمه؛ نووسېرى کۇمېدیا.
comedienne (ka-mē'di-en'), n. (۱) نه کتېرى ژنې شانگېرى
قۇشمه يا کۇمېدیا (۲) ژنېکې قۇشمه چې يا قۇشمه بان
comedo (kom'i-dō'), n. زېځکېه کې سېر رېشه کېمې تېډايه له
پېښت دېت به تايېهې له دېم وچا و
comedown (kum'down'), n. پلېه کۇمېلېهې يا دارايې شکان؛
پووخان؛ پلېه کۇمېلېهې و پېزو سامان ... هتد.
comedy (kom'ə-di), n. (۱) کۇمېدیا؛ شانگېرى پېه کې قۇشمه.
(۲) فېلمېکې سېنه مایې قۇشمه. (۳) هونرو شېوهې نووسېن و نوواندنې فېلم و
شانگېرى قۇشمه (۴) شانگېرى قۇشمه؛ کۇمېدیا.
(۵) پرودا؛ پېکې قۇشمه يا سېر. (۶) چېرکېکې قۇشمه
comedy of manners, شانگېرى پېه کې که خو و نېرېتې چېنه
سېر مایه داره کاني کۇمېلېه پېشان دېدات و گانته يان پېن دېکات.
comely (kum'li), adj. (۱) جوان؛ دلگېر
(۲) به چې؛ شياو؛ دروست؛ پېکې وېځېځ.
-comeliness (n.).
come-on (kum'on'), n. [Slang.], ساخته چې؛ که سېنکې فېلېان
که به يو وړه سېر پېست دياره (۲) سېرگېرکېکې يا هېمېه کېکې بېلېت؛ "تېم
بېلېو نه سېوېتې"؛ له ژنېکېه بۇ پياوېک يا بېځېه وانه وړه.
(۳) هاندر (شت)؛ شتېکېکې دېرېت به که سېکې به خۇپايې بۇ دل پامېنان و
هاندايې بۇ کردني کارېکې يا کرېنې شتېکې.
comer (kum'ēr), n. (۱) که سېنکې هاتو؛ لهو که سېه کې دېت.
(۲) [Slang.], که سېکې يا شتېکې که هېوای سېرگوتنې ئې دېکرت.
comestible (ka-mes'tə-b'l), adj. ده خورېت؛ به کاري خوارېن دېت
n.pl. خوارېه مېنې؛ خوارېن.
comet (kom'it), n. نېسېرېه کېکېکلدار.
comet finder (or seeker), تېلېسکوپې به وړې نېسېرېه
کلکدار؛ گېرېان
comeuppance (kum'up'ns), n. [Slang.], سېر؛ سېرېه کې پړوا.
comfit (kum'fit, kom'fit), n. نوڤون؛ شېرېنې؛ مېوهې ووشک
کراوې شېرېن
comfort (kum'fērt), v.t. (۱) دلنې وایې کردن؛ دلخۇشې دانېوه؛
لاواندېه وړه؛ ناسوودېه پېدان؛ خېم پړواندن. (۲) [Archaic.], يارېدېدان؛
يارمېتېدن
n. (۱) يارمېتېدان؛ دلنېه دان؛ هاندايې (to give them aid and ~)
(۲) دلنېه وایې؛ لاواندېه وړه؛ دلخۇشې دانېوه. (۳) دلنېه وایېکې (مړو، شت).
(۴) ناسوودېه؛ خۇش گوزېراني و به خېتايې؛ هسانېوه
(۵) ناسوودېه خۇش (شت)؛ خېم رېوېن. (۶) لېځه
comfortable (kum'fēr-tə-b'l), adj. (۱) رېحه
(a ~ bed ; ~ shoes)

(He leads a ~ life.) پېر ناسوودېه پې

commander in chief

(I feel ~ here.) له خۇشېدې؛ له نېسراحتېدې؛

- (a ~ salary), [Colloq.], بېسه؛ کمې دېه؛ نه کمې نه زور؛
لېځه.
n.
-comfortably (adv.).
comforter (kum'fēr-tēr), n. (۱) ناسوودېه خۇش (مړو، شت).
(۲) لېځه. (۳) مېلېچېنکې درېزې خورې.
comforting (kum'fērt-ing), adj. دلخۇشکې؛ ناسوودېه خۇش؛
دلنېه وایېکې؛ هېوابه خۇش.
comfortless (kum'fērt-lis), adj. بېن ناسوودېه؛ بېن نېسراحت؛
کېس تېايدا ناخوېرېه وړه.
comfort station, ناوودېه سخاڼې گشتې.
comfrey (kum'fri), n. جۇره پړوېکېکې گېلکې زېرو بچووکې بۇ
دېرمان بېکاره دېرېت (گېلکې وړه چا لېدېه نېرېت و ده خورېتېه وړه).
comic (kom'ik), adj. (۱) کۇمېدیايې. (۲) قۇشمه؛ سېر.
(۳) کارتۇنې.
n. (۱) که سېنکې قۇشمه؛ قۇشمه چې؛ نه کتېرى شانگېرى کۇمېدیا.
(۲) [Colloq.], کارتۇن.
comical (kom'i-k'l), adj. قۇشمه (مړو، پړودا)؛ سېر (مړو،
پړودا).
comic book, پېر توکې کارتۇن.
comic strip, کارتۇن؛ چېنه کارتۇنېکې که چېرکېکې دېرېدېن.
coming (kum'ing), adj. (۱) تايېدېه؛ داهاتو: (the ~ Friday).
(۲) [Colloq.], هېوای سېرگوتنې ئې دېکرت: (a ~ young actor).
comitia (ka-mish'i-a), n. کۇمېتېه؛ نېچوومېنېکې هاوولتايان له
پړمايې کۇندا که فېرمانېراني هېلېه بېرېدو ياساي دادېنا.
comity (kom'ə-ti), n. نېزاکه؛ ناسکې؛ رېه قار جوايې.
comity of nations, (۱) پېرېوونې وولتېک بۇ ياساي دېرمانکې
وولتايانې تر. (۲) نېو وولتايانې پېرېوې نېم بېن مایه دېکېن.
comma (kom'ə), n. (۱) وېرگول (خالېهېدې).
(۲) وه سېتانېکې کورې (رېسته).
comma bacillus, مېگروبي کولېرېا ناسايوې
command (ka-mand', ka-mānd'), v.t. (۱) فېرمان کردن؛
فېرمان بېسېرېدې کردن؛ به توندې پېن ووتن؛ بېسېرېدې خورېن.
(۲) دېسېلات بېسېرېدې بوون؛ فېرماندېرې کردن.
(۳) زانېن و توانايې بېکاره يان هېوون: (He ~s a large vocabulary.)
(۴) شايېستې بوون؛ پړوا بوون؛ هېق بوون: (His knowledge ~s respect.)
(۵) بېسېرېدې پړوانې: (The fort ~s the entire valley.)
v.i. دېسېلات بېکاره يان؛ فېرماندېرې کردن.
(۱) فېرمان؛ فېرمايشت؛ فېرموودې. (۲) دېسېلاتې فېرماندېرېتې هېوون.
(۳) مېوېدې بېځېن. (۴) توانېن؛ زانېن (زمانېکې بېکاره يانې).
(۵) ناوچې يا بېنکېه کې سوبايې که لېژر فېرماندېرېتې که سېکېدا بېت
(۶) فېرمانکې فېرماندېرېتې وړه.
commandant (kom'ən-dant', kom'ən-dānt'), n. فېرماندېه؛
فېرماندې ناوچېه کې سوبايې؛ سېرلېشکې سوبايې له ناوچېه کېدا؛ سېرگېر
commander (kom'ən-dēr', kom'ən-dēr'), v.t. (۱) بېزور گرتن به سېر بان.
(۲) دېست بېسېرېدېگرتنې شتوومېه (به تايېهېتې زېوې وزارو خانو) بۇ
بېکاره يانې مېرې يا سوبايې؛ دېست بېسېرېدېگرتن.
(۳) [Colloq.], بېزور دېست بېسېرېدېگرتنې بېرېن: (They ~ed a bus.)
(۴) فېرماندېه؛
سېرگېر. (۲) سېرلېشکې پېرگېه کې سوبايې؛ فېرماندېرې سوبايې
ناوچېه کې. (۳) نه دېمېکې بېرېه هېندي پېرکېرې سوارچاکې يا هې تر.
(۴) پلېه کې مام ناوېدېه له هېزې دېرېايې نېمېرېکا دا.
commander in chief, (۱) فېرماندېرې گشتې هېزې چېکدارې
وولتېک؛ سېرلېشکې؛ سوبايالارې گشتې؛ سېرگېرې گشتې.
(۲) سېرگېرې هېزې چېکدارې وولتېک له ناوچېه کېکې چېنگدا.

commandery

commandery (kə-mən'dēr'ī, kə-män'dēr'ī), *n.* - ناوچه (۱)
یهک که له ژێر دەستی سەرکردەییکی سوارچاکاندا بێت.
(۲) پلە ی سەرکردەییکی وەها له ڕێکخراوی سوارچاکاندا.
(۳) لقی ڕێکخراویکی وەها.

commanding (kə-mən'dīn), *adj.* (۱) فەرماندەر
(۲) زال. (۳) سەرنج ڕاکێش؛ بەهێز.
(۴) دەروانی بەسەریدا: (*a ~ hilltop*).

commanding officer, سەرلەشکری ناوچه
commandment (kə-mand'mənt, kə-mänd'mənt), *n.* (۱)
فەرمان؛ فەرماشت؛ فەرموودە. (۲) [C-]. یەکیک له دە فەرمانەکی ئینجیل.

command module, شو بهشی پاپۆزێکی هەواییەکی ناسمان -
گەرمان تیایدا دەژێو سەرکردایەتی پاپۆزە هەواییەکی لێوە دەکەن.

commando (kə-mən'dō, kə-män'dō), *n.* (۱) تاقە سەربازێک
(له خواووی ئەفریقا) (۲) هێرشێک که ئەم تاقە سەربازە بیکەن.
(۳) کۆماندۆ پێشمەرگەیک که له ناوچەیەکدا خەبات دەکات که دوژمن دەستی
بەسەرداگرێت

command performance, خۆنوێاندنیکی شانۆگەری که لەسەر
خواستی شا یا سەرک کۆمار پێشکەش بکەیت.

command post, بارەگا یا بنکی سەرکردایەتی لەشکر له میدانی
جەنگدا.

commensurable (kə-məzh'ēr-ə-b'l), *adj.* - هاوتا؛ هارکێش.
commedia dell'arte, کۆمیدیا یەکی یا شانۆگەری یەکی قۆشەمی له
سەدی شانزەهەم له ئیتالیا دامەزرا که بریتی بوو له دەستکاری کردنی
سەرپێشی نەخشە گشتی شانۆگەری یەکی بەکارهێنانی کەسانی ناو
شانۆگەری ناسراو

comme il faut, [Fr.]. - بەجێ؛ شیاو؛ درووست؛ چۆن پێویستە وەها.
commemorate (kə-mem'ēr-āt), *v.t.* یادکردنەوە؛ یادکردنەوەی
پوڤدا یا بەسەرھاتن؛ بیرۆمەری کردنەوە.

-commemorator (n.).
commemoration (kə-mem'ēr-ā'shən), *n.* یادکردنەوە؛
تازەکردنەوەی یاد ی پوڤدا؛ بیرۆمەری کردنەوە.

in commemoration of, بە یاد (فلان شت، کەس، یا پوڤدا) وە.
commemorative (kə-mem'ēr-ā'tiv, kə-mem'ēr-ə-tiv),
adj. یادکردنەوەیی؛ یاد؛ تاییەتی بە یادکردنەوە.
n. یادکردنەوەیەک؛ چالاکی یەک که بۆ یادکردنەوەی کەسێک یا پوڤدا

پێشکەش دەکەیت
commemorative (kə-mem'ēr-ə-tōr'ī, kə-mem'ēr-ə-
tō'rī), *adj.* = commemorative.

commence (kə-mens'), *v.i. & v.t.* دەستپێکردن
commencement (kə-mens'mənt), *n.* (۱) دەستپێکردن.

(۲) کاتی دەستپێکردن. (۳) پۆزی دەرجوونی قوتابیانی دوا پۆلی زانکۆ یا
دانسگا یا قوتابخانەیک و دا بەشکردنی بڕوانامە بەسەریاندا.
(۴) شو ناھەنگی بەم بۆنەیمو دەگێرێت.

commend (kə-mend'), *v.t.* (۱) پێ سپاردن. (۲) پەسەندکردن.
(۳) ستایش کردن؛ ئافەزین کردن. (۴) [Archaic]. پێزو سلۆ ناردن بۆ
برادەرێک بە یەکیکدا که دەچێت بۆ لای پێزو سلۆ پێ گەیاندن.

commendable (kə-mend'ə-b'l), *adj.* - جێی ستایش؛
جێی ستایش کردن؛ باش.

-commendably (adj.).
commendation (kom'ən-dā'shən), *n.* (۱) پێ سپاردن
(۲) پەسەندکردن. (۳) ستایش؛ ستایش کردن.

(۴) [Archaic]. پێزو سلۆ ناردن بۆ برادەرێک بە کەسێکی تردا.
commendatory (kə-men'də-tōr'ī, kə-men'də-tō'rī),
adj. ستایشی؛ پەسەندی.

commensal (kə-men'səl), *n.* (۱) هاوخوا؛ کەسێک که هەمیشە

commercialize

لەسەر هەمان مێژ نانت لەگەڵ دەخوات. (۲) هاوئشین؛ پووەک یا گیاندارێک که
لەگەڵ پووەک یا گیاندارێکی تردا دەژی له هەمان شوێندا بەبێ ئەوەی مەقەخۆر
بێت.

adj. - هاوخوا؛ هاوئشین.
commensalism (kə-men'səl-iz'm), *n.* (۱) هاوخوائی.
(۲) هاوئشین.

commensality (kom'en-sal'ə-ti), *n.* = commensalism.
commensurable (kə-men'shoor-ə-b'l, kə-men'sēr-ə-
b'l), *adj.* (۱) دەپێورت یا دەگێشێت بە هەمان پێوەر یا کێشان.

(۲) وەک یەک؛ هاوتا؛ هاوئشین (۳) بەگۆرەیی؛ بەپێی
-commensurability (n.); commensurably (adv.).

commensurate (kə-men'shoor-it, kə-men'sēr-it), *adj.*
(۱) هاوتا؛ هارکێش؛ وەک یەک؛ ئەوەندە یەک (۲) بەگۆرەیی؛ بەپێی
(۳) دەپێورت یا دەگێشێت بە هەمان پێوەر یا کێشان.

commensurate with, بەگۆرەیی؛ بەپێی؛ ئەوەندە؛
هاوئشین بێت لەگەڵ.

-commensuration (n.).
comment (kom'ent), *n.* (۱) لێدوان (له نووسین، کردەر،

پەرۆشت، یا پوڤداوێک). (۲) تێبینی؛ پەرۆشت؛ پوونکردنەو.
(۳) دەمەتەقی؛ قسە؛ له پاشەمە قسەکردن؛ ووتوویژ

v.i. لێدوان؛ پەرۆشت؛ تێبینی؛ ووتن؛ پوونکردنەو.
v.t. [Archaic], پوونکردنەو (باسی گران له پەرۆشت)؛ لێدوان.
(۱) لێدوان؛ تێبینی

(۲) پوونکردنەو؛ چەند تێبینی یەک بە مەبەستی پوونکردنەو.
(۳) یادداشت؛ یادداشت یا نووسینیکی مێژوویی بە پێنوووسی یەکیک که
بەشداریبوویت له پوڤداوێکدا.

commentator (kom'ən-tā'tēr), *n.* (۱) پوونکردەر؛ کەسێک که
تێبینی خۆی دەنووسێت بۆ پوونکردنەو یاسیک.
(۲) کەسێک که پێشە لێدوانە له پوڤدا و دەنگوباسی پۆزانی ژبان

(بەتاییەتی لەسەر رادیۆ و تەلفزیۆن): (*a news ~*).
commerce (kom'ərs), *n.* (۱) بازرگانی؛ ئالوویژ.

(۲) ئالوویژێ کۆمەڵایەتی. (۳) [Rare]. جوت بون؛ گان
v.i. پەيوەندی کەسێتی لەگەڵ گرتن یا کردن.

commercial (kə-mūr'shəl), *adj.* (۱) بازرگانی؛
(*The two sides signed a ~ agreement.*)

(۲) شتوومەکی خاوی کۆ که بەرھەم دەھێرێ و دەفروێشێت بە دەزگا
پێشەسازی یەکان بۆ بەکارهێنانی. (۳) پەشۆکی؛ بازاری
(۴) مەبەستی قازانج و پارە؛ هەر بۆ پارە و قازانج دەکەیت:

(*a ~ painter or artist*)
(۵) سەرپەرشتی دەکەیت لەلایەن چارچییانەو: (*~ television*).

n. (۱) چار (لەسەر رادیۆ یا تەلفزیۆن).
commercial art, ھونەری بازرگانی؛ بەرھەمیکی ھونەری یە

ھونەرەند بە مەبەستی پارە و قازانج و فروشتن بیکات (بەتاییەتی بۆ چاردا).
commercial college, کۆلیجی کاروبار؛ قوتابخانە دەفترگرتو

چاپکردن و شتی تری وەها.
(۱) بازرگانیت؛

گیان و پێوشتوون کردەر و نامانجی بازرگانیت.
(۲) له ئەندازە بەدەر بەتەنگەرەھاتنی قازانج و پارە

-commercialist (n.); commercialistic (adj.).
commercialize (kə-mūr'shəl-iz'), *v.t.* - (۱) بەکارهێنانی پێو -

شوێن و پێبازی بازرگانی. (۲) کردنی شتی تەنها بۆ قازانج؛ گۆی ئەدان بە هیچ
شتیک تەنها قازانج نەبێت. (۳) گۆی ئەدانە چاکی بەرھەمێک لەبەر قازانج.

(۴) وەک شتی فروتەنی لێکردن؛ وەک کەل و پەل لێکردن که دەتوانی بکڕیت و
بفروێشیت؛ سووک کردن؛ شکاندن: (*They ~ sex.*)

-commercialization (n.).

commercial paper

commercial paper, *n.* جەك. كۆمپىيالى، خەۋالە... ھەتتا كەلگۈچى كاروبازى

commercial traveler, [British], *n.* بازرگاندا بەكار دەھىتىرى

comminate (kom'ə-nāt'), *v.t. & v.i.* (۱) ھەر شەيلىرىگە بە

لەغەتە ئىكرىن ۋە كىلىشە دەركىرن! ھەر شەيلىرىگە

(۲) لەغەتە ئىكرىن ۋە دەركىرن لە كىلىشە.

commination (kom'ə-nā'shən), *n.* (۱) ھەر شەيلىرىگە بە

لەغەتە ئىكرىن ۋە دەركىرن لە كىلىشە! ھەر شە

(۲) لەغەتە ئىكرىن ۋە لە كىلىشە دەركىرن

commingle (kə-mīŋ'g'l), *v.t. & v.i.* تىكلەۋەركىن! تىكلەۋەركىن

comminute (kom'ə-nūt', kom'ə-nōt'), *v.t.* ھارپىن!

ۋوردىركىن! كىرن بە خۇل

-commination (*n.*).

commiserate (kə-miz'ēr-āt'), *v.t.* ھاۋخەمى كىرن!

دەلخۇشى دانەۋە! ھاۋسۇزى كىرن

commiseration (kə-miz'ēr-ā'shən), *n.* ھاۋخەمى كىرن!

ھاۋخەمى! دەلخۇشى دانەۋە! ھاۋسۇزى

-commiserative (*adj.*).

commissar (kom'ə-sār'), *n.* (۱) سەۋكى بەرئەۋەبەرايەتەيەك يا

ۋەراۋەتەك لە يەككىتى سۆڧىيەتتى جاراند! (۲) كاربەدەستىكى خىزى شىۋى

سۆڧىيەتتى جاراند كە بىلۈگىدەنەۋى يىزىۋاپەرى خىزىۋ دابىنىكىرنى جەماۋە

بەردەۋامى دەلسۇزى جەماۋە بۇ خىزىنى پىن سېنىرداۋە! كەسەك كە لە

پەۋۋەشت ۋە ھەلەلەنەنە بۇ دابىنىكىرنى خەك لە كاربەدەستىكى ۋەما بېچىت.

commissariat (kom'ə-sār'i-ət), *n.* (۱) بەرئەۋەبەرايەتتى نازۋوقە

لە سوياڧا: ۲. نازۋوقە (۳) ئەركەۋ فەرمانگەۋى كۆمىسار (ۋوشەۋ پىشۋو

بېيىنە: ۱. تاقمىك كۆمىسار. (۵) بەرئەۋەبەرايەتەيەك لە يەككىتى سۆڧىيەتتى جاراند

كە ئىسەن پىنى دەۋۋەتتى! ۋەزەرت

commissary (kom'ə-ser'i), *n.* (۱) فەرمانبەرىك كە دەسەلاتىكى

پىن دراينىت ۋە ئۆينەرى دەزگايەك بىت دەۋە: كۆمىسار لە يەككىتى سۆڧىيەتتى

جاراند. كاربەدەستىكى گەۋرەۋى پۇلىس لە فەرەنسە، ئۆينەرى سەرەك قەشە.

(۲) ئەفسەرى نازۋوقە (سوياڧا): فەرمانگەۋ فەرمانبەرائى ئۆردەستى ئەم ئەفسەرى.

(۳) دوۋكانى نازۋوقە لە ئۆردەۋەگايەكدا.

commission (kə-mish'ən), *n.* (۱) دەسەلات: دەسەلات پىدانىك بۇ

جىبەجىكرىن كاركىك يا ئەركىك! دەسەلات پىدانى.

(۲) بىرۋاقىتتە يا فەرمانى پىدانى ئەم دەسەلاتە

(۳) دەسەلاتى جىگرى كىرن.

(۴) ئەركىك! كە يەككىك دەسەلاتى دراۋەتتى بىكات يا بېيىنى لەبرى يەككىكى تى.

(۵) لىژنە! لىژنە يەككى تايبەتتى كە دەسەلاتى دەرىتتى بۇ جىبەجىكرىن كاركىك

يا لىكۆلىنەۋە شىتەك.

(۶) كىرنى كاركىك يا شىتەك (*~ of a crime*).

(۷) ئەۋ كەرەۋى دەكرىت.

(۸) مە: كۆمىسۇن! بەشى فرۇشيار: ئەۋ بەشە يا پارەيەۋى كە كۆمىپانىيەك

دەيدات بە فرۇشيارىكى بۇ فرۇشقىنى شتومەكى كۆمىپانىيەكە يا بېيىنى

ئەركىك! زىاد لە موۋچە يا ھەندى جار لەباتى موۋچە.

(۹) بىرۋاقىتتە پىدانى پەلەۋى ئەفسەرى لە ھىزى چەكداردا بە كەسەك!

ئەم پەلەۋى دەسەلاتەكەۋى.

(۱) دەسەلات پىدانى بۇ جىبەجىكرىن كاركىك يا بېيىنى ئەركىك. *v.t.*

(۲) داۋالىكرىن (۳) خىستەن بەر كارى پاپۇرىك لە ھىزى دەريابىدا.

(۱) لەۋزىر كاردايە (پاپۇرى جەنگى)! لە كاركىرەندايە. **in commission**,

(۲) كارى پىن دەكرىت! كار دەكات: بەكەلگى بەكار ھىتان دىت

(۱) لە كاركىرەندايە (پاپۇرى جەنگى)! لەۋزىر **out of commission**,

كاردا نىيە (۲) كارى پىن ناكىرت! بەكار ئەماۋە! بەكار نايە! پەكى كەۋتۋە! شكارەۋ

commissionaire (kə-mish'ən-ār'), *n.* دەرگاۋان! بەردەست.

commissioned (kə-mish'ənd), *adj.* پەلەۋى ئەفسەرىتتى دراۋەتتى

commodity

لە ھىزى چەكداردا.

commissioner (kə-mish'ən-ēr), *n.* (۱) دەسەلات پىدراۋ!

كەسەك كە لىژنە يەك دەسەلاتى جىبەجىكرىن كاركىكى دەداتتى

(۲) ئەندامى لىژنە يەك.

(۳) كاربەدەستىكى گەۋرەۋى مىرى كە دەزگايەك بەرئەۋە دەبات:

(*a ~ of highways*)

(۴) سەرىيەشتىبارى يەككىك لە يارىيە ۋەزىشى يەككىكى ۋولانتىك:

(*a baseball ~*)

(۵) ئەندامى بەرئەۋەبەرى لىژنە يەككى پامىبارى ناۋچە يەك.

-commissionership (*n.*).

commission merchant, شتومەك دەكرىت دەفرۇشەت بۇ خەك بە پارە.

commissure (kom'ə-shoor'), *n.* (۱) ھىل يا شۋىنى يەك -

گەشەتتى دۋو شت! تىپك! جەمسەر. (۲) ئەۋ دەۋۋەلە دەمارانەۋى بەشى راست ۋ

چەپى مېشەك بە يەك دەگەيىنەۋ ھەرۋەما ھى بېرەگەۋى پىشتىش.

commit (kə-mit'), *v.t.* (۱) كىرن: (*to ~ a crime*).

(۲) پىن سىپاردن! دانە دەست.

(۳) خىستەن بەندىخانە، ئەخۇشخانە، يا ئۆزى چاۋدىرىيەۋە:

(*He was ~ted to prison.; She was ~ted to a mental hospital.*)

(۴) ھەلگىرتن، تۆمار كىرن، لە يەكەركىرنى بۇ داۋاۋۇ: (*to ~ to memory*).

(۵) يەللىندەن (بۇ كىرنى كاركىك)! يەللىن يا پەيمان دان بە كەسەك يا دل پىدانى

(۶) ناردىنى گەلەۋى ياسايەك بۇ لىژنە (پەرەلمان).

commit suicide, خۇكۇشتن.

commit to memory, لەبەركىرن! پەمان كىرن (ھەلەسەت، ۋولانت... ھەتتا).

commit to paper (or writing), نوۋسەن! تۆمار كىرن لەسەر كاغەز!

خىستەن سەر كاغەز.

-committable (*adj.*).

commitment (kə-mit'mənt), *n.* (۱) پىن سىپاردن! دانە دەست.

(۲) خىستەن بەندىخانە يا ئەخۇشخانەۋى ئەخۇشى مېشەكەۋە.

(۳) فەرمانى داداگە بە خىستەن بەندىخانەۋى كەسەكەۋە.

(۴) يەللىنىك يا رىكەۋىتتىكى دارايى.

(۵) ناردىنى گەلەۋى ياسايەك بۇ لىژنە (پەرەلمان).

(۶) يەللىن! شىتەك كە بە يەللىن دراينىت بە كەسەك.

(۷) پەيمانى بەردەۋامى پەيۋەندىۋى دەلسۇزىۋ لەخۇبۇردىن خۇشەۋىستى

بۇ مەۋقەك، پىتازىك، كاركىك يا يىزىۋەرىك:

(*He feels a deep ~ to her.; She feels a deep ~ to liberal*

policies.; His ~ to work is unshakable.)

committal (kə-mit'l), *n.* - **commitment**.

committee (kə-mit'i), *n.* (۱) لىژنە! كۆمىتە.

(۲) پىن سىپىرداۋ (زەۋىۋاز، مەندال، كەسەكى بىكارە).

لەبەردەمى لىژنەدايە بۇ لىكۆلىنەۋە (گەلەۋى ياسا).

in committee, ئەندامى لىژنە يا كۆمىتە.

committeeman (kə-mit'i-mən), *n.* ئەندامى ژنى

committeewoman (kə-mit'i-woom'ən), *n.* لىژنە يا كۆمىتە.

commix (kə-miks', ko-miks'), *v.t. & v.i.* تىكلەۋەركىن!

تىكلەۋەركىن.

commixture (kə-miks'chēr, ko-miks'chēr), *n.* تىكلەۋە:

تىكلەۋە! ناۋىتە! ھەمەچەش.

commod (kə-mōd'), *n.* (۱) سەرىپچى ژنانە (كە لە كۇندا بابوۋى).

(۲) دۆلەتتىكى رازىنراۋەۋى تەم. (۳) دەستشۇرىكى جۈلۋىنراۋى سەر سىپا.

(۴) دەفرى جۈلۋىنراۋى مىز (لە ژۋورى نوۋستىدا)! كورسىيەك كە دەفرىكى

ۋەماۋى تىدايە. (۵) ئاۋدەست (ھى لەسەر دانىشتىن)! ئاۋدەستخانە

commodious (kə-mō'di-əs), *adj.* (۱) فراۋان! گەۋرە.

(۲) شىۋا! گونجاۋ! باش.

commodity (kə-mōd'i-ti), *n.* شتومەك! كەلەپەل! فرۇتەنى!

commodore

شتیک که دهکبریتو دهورشیت کلا
commodore (kom'ə-dōr', kom'ə-dōr'), *n.* (۱) پلیمکی
 بهری نهمسری به له میزی دهریایی نهمریکادا.
 (۲) نهمسریکی میزی دهریایی ینگلیزی.
 (۳) ناوینکی پزلیگرتنه دهریت به سرؤکی یانهی خاومن یختو بهلممکانو
 به کاپتی گشتیمکی بازگانی.
common (kom'an), *adj.* (۱) هاو: وه یک:

(۲) گشتی. (۳) ناوکو: گشتی؛ هاوبهشی؛ هی هممو کسه.
 (۴) بلاو: باو.
 (۵) ناسایی؛ شتیک که زوو زوو پوودات یا بیینری:
 (a ~ sight; a ~ occurrence)

(۶) بی پله: (a ~ soldier)
 (۷) بازاری؛ ههممه؛ ره شوکی.
 (۸) ناری شتیک ناتاییهتی (پزیمان): (book, apple, chair, street).
 (۹) رهگزی نیری یا من (پزیمان): ("Child" is of ~ gender).
 (۱۰) هاوژیره (بیرکاری).
 (۱۱) (pl), جه ماور؛ خهک؛ بؤره پیاوان؛ میلله.
 (۱۲) (sometimes pl), زهری وزاری ناوکو یا گشتی؛ کنگه یا باخچی
 گشتی. (۱۳) مافی کسبیک له خانوو، زهری وزاری یا ناوینکا همرهک خاومنهکی.
 (۱۴) نوینکی تاییهتی (کلیمه).

-commonness (n.).
 by common consent, به رای هممو؛ به رای گشت کس.
 in common, ناوکو؛ هی همموکسبیک؛ هاوبهش.
commonage (kom'an-ij), *n.* (۱) مافی لهوهراندنی مهرموالات
 له لهوهرگی دنگدا (۲) ناوکویهتی زهری وزاری لهوهرگا... همد.
 (۳) زهری وزاری لهوهرگی ناوکو یا هی همموکس.
 (۴) جه ماور؛ بؤره پیاوان؛ خهک؛ گه.
commonalty (kom'an-əl-ti), *n.* (۱) جه ماور؛ خهک.
 (۲) بؤره پیاوان؛ چینه نزمهکانی کومل (۳) بهشدارگه؛ نهمدانی بهشدارگه.
common carrier, کومپانی گواستهوئی گشتی؛ کومپانی یا کسبیک
 که خهک و شتومک به پاره دهگوزیتنمو (پزی دهلین: "common"
 چونکه لهین بهین جیاوازی کردن کار بؤ همموکس بکات).
common denominator, (۱) هاوژیره (بیرکاری).
 (۲) شتیک که چهند کس، پیکخراو، ولاتیک همان پایان هیه دهریاری و
 نهمری ریگ دهکون.

common divisor, ژیری ناوکو (بیرکاری).
commoner (kom'an-ēr), *n.* (۱) بؤره پیاو؛ نهمدانی گه یا
 جه ماور. (۲) کسبیک که بهگزه نه بیت.
 (۳) [Rare]: نهمدانی پهرله مانی ینگلیزی (نهمجومهنی جه ماور).
common fraction, کهرتی ناسایی (بیرکاری).
common law, یاسای ناسایی؛ یاسای نه نووسراوه که خهک و ولاتیک
 نهمری دهپژون له کله پورو نهریت و کلتورو سلیقهی نهمریله
 همنقولاوه.

common-law marriage, ژنومیزی یا مارهکردنیک که بریتی به
 له ژانی ژن و پیاوینک بهیکه وه ژن و میزد بهین ماره برینیان لهیکتری
 بهشویهکی نایینی یا له دادگا.

commonly (kom'an-li), *adv.* بهناسایی؛ بهگشتی؛ بهشویهکی
 ناسایی

common man, یهکیک له میلله یا جه ماور؛ کسبیک ناسایی؛
 بؤره پیاو.

Common Market, بازاری هاوبهش یا گشتی؛ یهکیتی یا
 یهکگرتنکی نابوری به له نیوان ولاته نهووپیهکاندا.

common multiple, چهندجاری ناوکویی.
common people, جه ماور؛ میلله؛ خهک؛ خهک ساد؛

commune

بؤره پیاوان

(۱) ووتیهک یا تبیینیهکی **commonplace** (kom'an-pläs'), *n.*
 ووشکو کونو بی تام؛ ووتیهکی هیج وپوچ.

(۲) شتیک ناسایی و سرنج رانهکشی: (The airplane is now a ~).
adj. ناسایی؛ کونو سووا؛ بی تام؛ هیج وپوچ
 (۱) جه ماور؛ بؤره پیاوان؛

خهک ساد؛ میلله بیکه بهگزه دهکان. (۲) زهری خواردهمهی که دهریت
 به کوملک خهک پیکره. (۳) نهم جوهر خواردهمهی که کولج یا زانویهک
 دهیدات بهم قوتاییانهی لهناو زانکوهکا دهژن. (۴) چیشخانه یا هونی
 ناتخاردنی نهم قوتاییانهی لهناو زانکودا دهژن.
the Commons, Also the House of Commons, پهرله مانی
 ینگلتهره که نهدا.

common school, قوتابخانهکی سهرماتی گشتی خورایی.
common sense, سلیقه؛ شارهزایی زگماکی.
commonweal (kom'an-wēl'), *n.* خیرو خوشی همموان؛
 قازانچی همموان؛ چاکه گشتی.

(۱) میلله؛
commonwealth (kom'an-welth'), *n.* (۲) ولاتیک که گلهکهی خوی خوی بهرنههریت؛
 دیموکراسی؛ حوکمرانی گه. (۳) [C-], کومونیلس؛ یهکیتی ولاتهکانی
 سهر به بریتانیا؛ همرهکیک نهم ولاتانه بهتاییهتی که ناسراوه به:
 "Commonwealth of Australia". (۴) یهکیک له ویلايهتهکانی
 ولاته یهکگرتنوهکانی نهمریکا (بهتاییهتی ویلايهتی؛ کینتهکی، ماریلاند،
 ماساچوستس، پنسلوانیا و فرجینیا). (۵) چهند ولاتیک که یک دهگرن
 له پیناوی قازانچی همموایندا. (۶) [Obs.], قازانچی گشتی؛ خیرو خوشی
 همموان.

فهرمانهروایی ینگلتهره له سهردهمی کرؤمویل و **the Commonwealth**,
 کورهکید (سانی ۱۶۶۰-۱۶۶۰).

commotion (kə-mō'shən), *n.* هراهوریا؛ پشوی؛ ناشوب؛
 جموجول؛ ناژوه.

commove (kə-mōv'), *v.t.* هینانهجوش؛ بزواندن؛
 هینانه جموجول.

(۱) تاییهتی به **communal** (kom'yoo-n'l, kə-mū'n'l), *adj.*
 کوملک خهک که پیکره دهژن. (۲) ناوکویی؛ هی همموکسه؛ پیکره

communalism (kom'yoo-n'l-iz'm, kə-mū'n'l-iz'm), *n.*
 شویهکی حوکمرانی به سهرهخویی ناوخویی دمدات به هممو کوملکا
 یا کومله خهکیک که پیکره دهژن له ناوچکانی ولاتدا.

-communist (n.); communalistic (adj.).
communalize (kom'yoo-n'l-iz', kə-mū'n'l-iz'), *v.t.* کردن
 به مونکی همموکس؛ کردن به هی گشتی؛ ناوکویی کردن.

(۱) ووتوویژی گیانی به گیانی لهگلد **commune** (kə-mūn'), *v.t.*
 کردن؛ دلی خو بؤ همرشتن؛ لهزیکره لهگلد دووان؛ ئی نزیکبونورهکی
 گیانی و هوش؛ هاوبهشی کردنی کسبیک یا چهند کسبیک تر له همدت و
 نهمت و بیروباوهر خوشتی و ناخوشیدا؛ پیوهندی گیانی لهگلد بهستن.
 (۲) بهشداربون له شتوی خودایی له کلیمه؛ بهشداربون له باو و نهرتیک
 نایینیدا له کلیمه که بریتی به خواردن پاره ناییک بچوک که قشه له
 شهربی پیوزی همدهکیشیت و دیداته دهست.

n. ووتوویژنکی گیانی به گیانی؛ دلی خو همرشتن بؤ یهکتری؛
 لهیک نزیکبونورهکی گیانی و هوش.

commune with oneself, بیرکردنوه؛ له خو نزیکبونوره.
 (۱) جه ماور؛ بؤره پیاوان.

(۲) کوملک خهک که له یک گهرهک یا شاردای برژن.

(۳) بچوکترین نارچه که سهرهخویی ناوخویی هه بیت له هندیک له
 ولاتهکانی نهووپادا وه فهرنسا، نیتالیا، بهلیکا و سوئیسرا.

(۴) کوملگهکی بچوک لادی به نهمدانهکانی همان بیروباوهریان هیه
 بهرامبر به ژیان له خانوویکی گهره یا چهند خانوویکا دهژن و همرچی

زموږ وزارتو سامانيان هميه هاوبه‌شويه له‌نيوانياندا.
 كوموني پارس (۱) لږته‌نيكي شوې‌شگرېس بو كه
 حوكمراني پارسۍ ده‌كرد له سالي ۱۷۸۹-۱۷۹۵
 (۲) فەرماږدوايي شوې‌شگرېس پارسۍ له سالي (۱۷۸۱) كه نړۍ‌كي دوو
 مانگي خاښاد.
 communicable (kə-mū'ni-kə-b'l), *adj.* (۱) دهرده‌بريت:
 ده‌توانريت -هربريت (بيروياوې)
 (۲) درمي: له كسنيكه‌وه تووشې كسنيكي تر ده‌يت (نه‌خوشي):
 (a ~ disease)
 (۳) [Archaic] نژويژ: چته‌بان.
 -communicability (n.).
 communicant (kə-mū'ni-kant), *n.* (۱) به‌شداربوويك له-
 "communio" دا (نم ووشه‌يه بښنه). (۲) راگه‌يښتري ده‌نگوياس.
 communicate (kə-mū'nə-kāt'), *v.t.* (۱) په‌يوه‌ندي له‌گه‌ل كړدن:
 پښ راگه‌ياندن (ده‌نگوياس، نامه، فرمان، پيام، بيروياوې) ووتويژكړدن:
 گه‌ياندن (نامه، سپارده) (۲) پښ گه‌ياندن (نه‌خوشي): (to ~ disease).
 (۱) به‌شداربوو له "communio" دا يا پښداري.
 (۲) دان وهرگرتن (ده‌نگوياس، سپارده، نامه، پيام، نيشانه) به‌ووتن و
 نووسن و نيشان نارنښ: په‌يوه‌ندي كړدن يا به‌ست: له‌گه‌ل دووان:
 (He cannot ~ with people.; You can ~ by telephone.;
 Try to ~ with her.)
 (۳) پښكه‌ويون يا به‌ستراڼ: هيچ له‌نيواندا نه‌بوون:
 (The living room ~s with the dining room.)
 communication (kə-mū'nə-kā'shən), *n.* (۱) راگه‌يانښ:
 پښ گه‌ياندن (۲) ووتويژ: پښان يا پښان وهرگرتن ده‌نگوياس و پيام و
 نيشان به‌وي ووتويژ و نووسن و نيشانه‌وه.
 (۳) نو ده‌نگوياس و نامه و سپارده و نيشانه‌ي كه ده‌گه‌يه‌نښت: پيام.
 (۴) (pl.) هڅي گه‌ياندن يا په‌يوه‌ندي كړدن، به‌تايه‌يه‌تي: (pl.) پښگي
 نارنښ وهرگرتن ده‌نگوياس و پيام به‌تله‌فون و تله‌گراف و راډيو... هتد.
 (ب) (pl.) پښگي گواسته‌وه‌ي له‌شكر و ناروقه.
 (ج) (pl.) رڼكا و بان: هڅي هاتوچ.
 (د) په‌يوه‌ندي. (۶) ژانست و هونه‌ري گه‌ياندن (ژانك).
 communication satellite, مانگي ده‌ستكردي په‌يوه‌ندي كړدن يا
 گه‌ياندن (كه نامه يا نيشانه‌ي راډيو و تله‌فونډ ده‌گه‌يه‌نښت).
 communicative (kə-mū'nə-kā'tiv, kə-mū'ni-kā-tiv),
adj. (۱) قسه‌كړ: دم پاست: يو قسه‌دانه‌ماو: نژويژ
 (۲) تايه‌يه‌تي به‌ راگه‌ياندن يا گه‌ياندن.
 communicator (kə-mū'nə-kā'tēr), *n.* گه‌يښتري: راگه‌يښتري:
 پښ گه‌يښتري (مروځ، شت).
 communion (kə-mū'n'yən), *n.* (۱) به‌شداربوون: هاوبه‌ش بوون
 (كردار، پروداو... هتد): هاوبه‌شي. (۲) هاوبه‌شي كړدن كسنيك يا چنه‌د
 كسنيكي تر له همت و نه‌ست و بيروياوې و خوشي و ناخوشيا: ووتويژنكي
 گياني به‌ گياني: دلي خو يو هه‌لږشت: ل نژيكيبوونه‌يه‌ي گياني و هڅي
 (له‌گه‌ل مروځ يا سروشتدا): په‌يوه‌ندي گياني به‌ گياني.
 (۳) په‌يوه‌ندي‌يه‌ي گياني تايي نژيكي يا به‌مين.
 (۴) كومه‌ل كسنيك كه هه‌مان تايي و بيروياوې پيان به‌يت.
 (۵) [C-] به‌شداربوون له باور نريتيكي تايييدا له كلنسه كه بريتيه‌يه له
 خواردنې پارچه نانگي بچووك كه قسه له شرايې پيروي هه‌لږكښت و
 ده‌يداته ده‌ست.
 communiqué (kə-mū'nə-kā'), *n.* به‌ياننامه: راگه‌ياندنامه:
 راگه‌ياندن
 communism (kom'yoo-niz'm), *n.* كومونيزم: شيوعيت.
 فلسفه‌وه رښنازي شيوعيت كه بريتيه‌يه له بووني گه‌ل به‌ خاوه‌ني هڅي برهم-
 هينان: فلسفه‌وهي ماركس و نه‌منجل.
 communist (kom'yoo-nist), *n.* كسنيكي شيوعي: شيوعي.

كومونيستي يا شيوعي: تايه‌يه‌تي به‌ كومونيست و كومونيزم.
 communistic (kom'yoo-nis'tik), *adj.* كومونيستي: شيوعي:
 تايه‌يه‌تي به‌ كومونيزم يا شيوعيت.
 Communist Manifesto, به‌ياننامه‌ي شيوعي يا كومونيستي:
 ناميلگه‌يه‌كه ماركس و نه‌منجل سالي ۱۸۴۸ بلاويان كرده‌وه.
 Communist Party, حيزي شيوعي: حيزي ماركسي- لينيني.
 community (kə-mū'nə-ti), *n.* (۱) كومه‌لگا: كومه‌ل: جه‌ماوه:
 كومه‌ل خه‌لك. (۲) شو شار، دښ، گهره‌ك يا ناوچه‌يه‌ي هم كومه‌ل خه‌لكي
 تيا دا ده‌زي. (۳) كومه‌لنيك گياندار يا پوهه‌ك كه له يك شوښدا بژين
 (۴) كومه‌لنيك خه‌لك كه له هه‌مان ده‌ويروبردا بژين و هه‌مان كار و هه‌وس و
 حيزيان مه‌يت: (a college ~) (۵) ليكچوون: هاوشيوه‌ي.
 community center, مېله‌ندي كومه‌ل‌يه‌تي: خانويك يا چنه‌د
 خانويكي پښكه‌ويي كه دانښتوواني گه‌ل‌ه‌كښ، دښيك يا شارنك هه‌ركاښك
 بيانونيت تيا دا كومه‌ل‌يه‌تي يو كاروباري كومه‌ل‌يه‌تي و كلتوري و راوباردن
 سنوقي دارايي كومه‌لگا: بريتيه‌يه،
 community chest (or fund), له‌ي پيتاكي دانښتوواني ناوچه‌يه‌ك يا شارنك كزي ده‌كه‌وه‌و يو به‌كاره‌نياني
 يو پيويستي كومه‌ل‌يه‌تي شاره‌كه.
 community property, شو مولك و زموږ زاره‌ي كه ژن و ميړدنيك
 پښكه‌وه خاوه‌ني بن، واته هي هه‌روكيان بيت.
 communize (kom'yoo-nīz'), *v.t.* (۱) كړدن به‌ مولكي ناوكزي
 كومه‌لگا. (۲) كړدن به‌ كومونيست يا شيوعي.
 commutable (kə-mū'tā-b'l), *adj.* ده‌گويژتري: ده‌گويژتريه‌وه:
 ناوگويژ ده‌كرت: كه ده‌كرتريه‌وه (سزا).
 commute (kom'yoo-tāt'), *v.t.* گويژني ته‌روژمي كاربه‌ل له هي
 ناراسته‌وخوه‌و يو هي راسته‌وخو.
 commutation (kom'yoo-tā'shən), *n.* (۱) گويژني: گويژنه‌وه:
 ناوگويژكړدن. (۲) گويژني دانه‌وي قهرز له جوړنيكه‌وه يو جوړنيكي تر (به‌تايه‌يه‌تي
 كړدن به‌ قيس). (۳) هاتوچوكردي پوژانه‌ي كركار و فەرمانبر له ده‌روه‌ي
 شاره‌وه يو شويي كاره‌كي له‌ناو شار يا له شارنيكه‌وه يو شارنيكي تر به‌وي
 شه‌منده‌فهر، نوتميل، يا فروكه‌وه. (۴) گويژني ناراسته‌ي ته‌روژمي كاربه‌ل.
 (۵) كه‌مكردنه‌وه‌ي سزاي تاوانبارنك: سووك كړدن سزا: گويژني سزايك به
 سزايه‌كي تر.
 commutation ticket, بليتي نرخ داشكاو: بليتيكه كه خاوه‌نه‌كه‌ي
 ده‌توانيت به‌ شه‌منده‌فهر هاتوچوي پښ كات له‌كاتي تايه‌يتيا به‌ ترخيكي
 داشكاو.
 commutative (kə-mū'tā-tiv, kom'yoo-tā'tiv), *adj.* تايه‌يه‌ت:
 به‌ گويژنه‌وه يا ناوگويژكړدن.
 commutator (kom'yoo-tā'tēr), *n.* ناميږي گويژني ته‌روژمي
 كاربه‌ل له هي ناراسته‌وخوه‌و يو هي راسته‌وخو.
 commute (kə-mū't'), *v.t.* (۱) گويژني: گويژنه‌وه: ناوگويژكړدن
 (۲) كه‌مكردنه‌وه‌ي سزاي تاوانبارنك.
 (۳) گويژني ته‌روژمي كاربه‌ل له هي ناراسته‌وخوه‌و يو هي راسته‌وخو.
 (۱) ناوگويژبوون. (۲) گويژني شيوه‌ي قهرزانه‌وه‌و كړدن به‌ قيس.
 (۳) هاتوچوكردي پوژانه‌ي كركار و فەرمانبر له ماله‌كه‌يه‌وه له ده‌روه‌ي شار
 يو شويي كاره‌كي له‌ناو شار يا له شارنيكه‌وه يو شارنيكي تر به‌ شه‌منده‌فهر،
 نوتميل، يا فروكه.
 commuter (kə-mū'tēr), *n.* هاتوچوكردي لښ: كسنيكه كه هه‌مو
 پوژنيك هاتوچو ده‌كات له ماله‌كه‌يه‌وه له ده‌روه‌ي شار يو شويي كاره‌كي
 له‌ناو شار به‌ شه‌منده‌فهر، نوتميل، يا فروكه.
 compact (kam-pakt'), *adj.* (۱) پته‌و: قايم: په‌ستراوه: پښجراوه.
 (۲) گود: سفت: شوين كم ده‌گري.
 (۳) كورت: باش داږنژاو (پسته): (a ~ sentence).
 (۴) پښكديت له: پښكهاوه‌وه له.
 (۵) تايه‌يه‌تي به‌ موزيليكي نوتميل كه بچووك و سووكتره له موزيلي ترو
 ليخويږي و راگرتنښي كه‌مري تن ده‌جيت: هي نوتميلي بچووك.

companion

- v.t.** (۱) به تودیدی و گردی پینچانوه
(۲) په ستنه وه بؤ نه وهی جینگه که تر بگرت
- n.** (۱) سنووقیکی بچکوله ی نارایتش (۲) نوتومبیلیکی بچوک
(۳) په یمان پیکه ووت
- companion (kəm-pan'yən), n.** (۱) هاورې: ناوړه: هاوډم؟
هاوډنگ: برادر: یار: دوست: هاجن (۲) پوره ست (مال، گهشت)؛ یاور
(۳) نه دنامنکی پله نزمی کومه لې سوارچاکان. (۴) هاوډنله: وه: ناوړه
- v.t.** له گه لدا بون: هاوډمی کردن
- companion (kəm-pan'yən), n.** پښ پیلکې ناو پاپوږ
- companionable (kəm-pan'yən-ə-b'l), adj.** هاوډمی خوشه:
- نه گه ل بونی خوشه: هاورېی چاکه
- companionate (kəm-pan'yən-it), adj.** تاییه تی به هاوډمی یا
- هاوړې: هاورېی: هاوډمی: ناوړه ی
- companionate marriage,** ژن و میردایه تی برادره ی: بریتیه له
- ژن و میردایه تی به که ژن و میردکه مندالیان نابیت همتا دنیا نه بن که ده توان
- پیکه و بمینته وه به تاسانیش ده توان په کتری تلاق بدن.
- companionship (kəm-pan'yən-ship), n.** (۱) هاورې به تی: ناوړه لیت: هاوډمیت: له گه ل په کتره ی بون (۲) کومه لیک له هاوډمان
(۳) نزم تر پیلکې سوارچاکان
- companionway (kəm-pan'yən-wā), n.** (۱) پښ پیلکې ناو
پاپوږ ۲ به شوینې که پښ پیلکې بهی وها گرتو به تی.
- company (kum'pə-ni), n.** (۱) هاوډمی: ناوړه ی: هاورې به تی
(۲) کوم لیت خه ل: کومه ل
- (۳) هاورې (People are judged by the ~ they keep.)
(۴) تپ، گورانی، ناوړه: تپ (۵) کومپانی
- (۶) نه و به شداربووانی ناویان نابرت له ناری کومپانیاکه د:
- (John Smith and C~)
- (۷) [Colloq.] میوان: (Are you having ~ tonight?)
(۸) پهل سوپا
- (۹) هم و کشتیوانی پاپوږیک
- bear company,** له گه لدا بون: هاورې به تی کردن
- keep company,** هاورې به تی کردن: هاوډمی کردن: همیش له گه لدا بون
- part company,** جیابونه وه: به برادره ی نه مان (دور هاورې)
- company union,** په کیتی کریکارانی کومپانیایه که به شیک نه بیت
له په کیتی گشتی کریکارانی رولا ته که: په کیتی بهی کریکاران که له ژیر
دهستی خاوه ن کاردا بیت
- comparable (kom'pər-ə-b'l), adj.** (۱) به راوړد ده کړن
(۲) له یکه ده چن: وه یک وان
- comparably (kom'pər-ə-bli), adv.** (۱) له وړی به راوړد دوه
(۲) تاراده یک
- comparative (kəm-par'ə-tiv), adj.** (۱) به راوړدکاری: (literature ~)
به راوړدکاری
- (۲) همدسه نگیترن به به راوړدکردن له گه ل شتیکی ترد: (~ happiness)
- (۳) پله ی دووه می به راوړدکاری ناوړه لیاو یا ناوړه فرمان (پژمان):
- (big- bigger; handsome- more handsome; slowly- more slowly)
- n.** پله ی دووه می به راوړدکاری ناوړه لیاو یا ناوړه فرمان (پژمان):
- (“Prettier” and “more beautiful” are the ~s of “pretty” and “beautiful”.)
- comparative linguistics,** زمانه وانی به راوړدکاری: به شیکه له
- ژانستی زمان که همول ده دات په بوندی له نیوان زمانه کاند: بدوژنقه وه
- comparative literature,** ویزه ی به راوړدکاری بریتیه له
- به راوړدکردن یا لیکو لینه وه ی ویزه ی دوو نه ته وه یا زیاتر
- comparatively (adv.).**

compel

- (۱) (to ~), **v.t.** له یه کچو واندن: پیشاندانی
- compare (kəm-pār'), v.t.** له یه کچو واندن: پیشاندانی
- (۲) (with ~), به راوړدکردن: پیشاندانی جیوازی و له یه کچو واندن دوو شت
- (۳) به راوړدکردن ناوړه لیاو یا ناوړه فرمان (پژمان):
- (small- smaller; beautiful- more beautiful; quickly- more quickly)
- شان له شان دان: هاو تابوون: هاو سگ بوون
- v.t. (~ with),** بڼ وینه (له باشی یا beyond (or past or without) compare, خراپیدا: وینه ی نه یه
- comparison (kəm-par'ə-s'n), n.** (۱) به راوړدکاری: به راوړدکردن: (۲) له یه کچو واندن: وه یک وایوون
(۳) به راوړدکاری ناوړه لیاو یا ناوړه فرمان (پژمان):
- (long- longer- longest; good- better- best; slowly- more slowly- most slowly)
- نه گه ل به راوړدکاری به کیت له گه ل:
- له چاو نه و تر یا نه وانی ترد:
- in comparison with,** زور جیوانن: به راوړد کارکن، واته
- no comparison between,** په کیتیکیان زور باشتره له و ترمان
- compart (kəm-pärt'), v.t.** بهش بهش کردن: خانه خانه کردن:
- کردن به بهشی بچوک بچوک و جیا کردن نه یان له یه کتری: جیا کردن نه
- compartment (kəm-pärt'mənt), n.** (۱) ژور: خانه: بهش
(۲) ژوری بچوکی نووستنی ناو شه مهنده ی:
- compass (kum'pas), v.t.** (۱) به دوردا گه پان: به دوردا چوون یا
(۲) پویشتن (۳) دورده ان: نابو وده دان (۴) تیکه یشتن
(۵) هیتانه دی: به جیپنه ان: به ده سته پنه ان:
- (He was unable to ~ his ends.)
- (۵) پیلان گنران
- (۱) (pl.), پیرگان (۲) چنوه: که مفره (۳) شوینکی دورده گراو
- n.** (۴) مهردا: پاله (۵) قیبله نما: رتوما (۶) مهردای دنگ یا ناواری موسیقا
- (له نزم ترین دنگ یا ناوړه وه بؤ به زترین)
- adj.** خپ: بازنیی: نیویازنه
- compassable (adj.).**
- compass card,** په یکه ی قیبله نما: که دهری موگناتیس قیبله نما که ی
- تیدایه و سیدو ویشانه ی قیبله نما که و سیدو و شست بهشی بازنه که ی
- له سمر دیاریکراوه
- compasses (kum'pəs-iz), n.pl.** پیرگان
- compassion (kəm-pash'ən), n.** هاوسوزی: به زه می
- compassionate (kəm-pash'ən-it), adj.** به به زه می: به سوز:
- به هاست
- v.t.** به زه می پیدا هاتنه وه: هاوسوزی له گه ل کردن
- compassionately (adv.).**
- compass plant,** پوهه کی قیبله نما: پوهه کیکی گول زهره ده گه لکه ی
- به ره و باکو ورو باشوور ده بوانیت
- compass saw,** مشاری برینه وه ی شتی چه ماوه
- compatibility (kəm-pat'ə-bil'ə-ti), n.** له گه ل یک گونجان:
- گونجان: شیان
- compatible (kəm-pat'ə-b'l), adj. (~ with),** گونجاو:
- ده گونجیت: له گه ل یک ده گونجین: شیان
- (۱) هاوړت
- یا هاوړنشتان (۲) [Colloq.] هاوړی: برادر: هاوکار
- adj.** هاوړت: هاوړنشتان
- compeer (kəm-pēr', kom'pēr), n.** (۱) هاو سگ: هاو تا: هاو پله
(۲) هاوړی: برادر: همتا
- (۱) زوریکردن (۲) ناچارکردن
- compel (kəm-pel'), v.t.** (۲) به زور کردن یا هیتانه ده ست

compellation

- (۱) کۆکردنەوه یا خۆکردنەوه (مەبەعات)
(۲) بەزۆر ھېنانەبەر بارەوه؛ بەزۆر داھێنکردن.
compellation (kom'pə-lā'shən), *n.* (۱) بانگ کردن به ناو یا
نازانوانیکەوه (۲) ناو؛ نازناو.
compend (kom'pend), *n.* = a compendium.
compendious (kəm-pen'di-əs), *adj.* کورت و پوخت
compendium (kəm-pen'di-əm), *n.* کورتە؛ پوختە (باس)
compensate (kom'pən-sāt'), *v.t.* (۱) بۆ بژاردن (زیان)
قەرەبو بۆ کردنەوه (The government ~d the owners for the land taken from them.)

- (۲) ھەق کردنەوهی شتێک؛ ھەق بۆ کردنەوه
(۳) ھاوکێش کردن (مەبەعاتی)؛ (۴) پێکردنەوه (کەموکووپی).
v.i. ھەق بۆ کردنەوه؛ ھەق کردنەوه؛ بۆ بژاردن.
compensation (kom'pən-sā'shən), *n.* (۱) بۆ بژاردن (زیان)
قەرەبو بۆ کردنەوه؛ ھەق بۆ کردنەوه (۲) بژاردەیی زیان؛ پاداشت.
(۳) داپۆشینی کەموکووپی بە زیاتر نوواندنێی خۆیەکی باش و
پەسەندەکار و دەروونناسی.
(۴) ھاوتاکردن؛ ھەق کردنەوه یا پێکردنەوه (بەتایبەتی نەگەر نەندامیکی
لەش کەموکووپی بەبێت نەندامیک یا نەندامەکانی تر چالاکتر دەبن و شو
کەموکووپی پێدەکەنەوه)
compensator (kom'pən-sā'tər), *n.* (۱) بۆزەر (مێرۆ؛ شت)
(۲) ئامبزی ھاوکێش کردن (مەبەعاتی).

-compensatory (*adj.*).

- compete** (kəm-pēt'), *v.i.* (۱) پێشێرکێ کردن؛ مەملەتی کردن
(۲) بەرێوەکەسی کردن؛ ھاوچاری کردن
(۳) بەشداریبوون لە مەملەتیەکدا (وەزیش).
competence (kom'pə-təns), *n.* (۱) گوزەران؛ دەرامەت.
(۲) کارامەیی؛ بەتوانایی؛ لێھاتووایی؛ چالاکی.
competency (kom'pə-tən-si), *n.* competence.
competent (kom'pə-tənt), *adj.* (۱) لێھاتوو؛ کارامە؛ بەتوانا
باش: (a ~ doctor).
(۲) مام ناوەندی؛ نە زۆر نە کەم: (a ~ understanding of the law).
(۳) (to ~) پێگەدارا؛ شیاو

- competition** (kom'pə-tish'ən), *n.* (۱) پێشێرکێ؛ مەملەتی.
(۲) بەرێوەکەسی؛ ھاوچاری. (Business ~ is strong.)
(۳) بەشداریبوونی مەملەتیەک (وەزیش).

- competitive** (kəm-pet'ə-tiv), *adj.* (۱) تاییبەتی بە مەملەتی یا
پێشێرکێ؛ تاییبەتی بە بەرێوەکەسی. (۲) کەوتوتووە سەر مەملەتی؛ بە دانان
نێیە بەلکە بە مەملەتی یا تاقیکردنەویە (فرمان، کار).

- competitor** (kəm-pet'ə-tēr), *n.* ھاوچاو؛ بەرێوەکەنیکەر.
(a business ~)

- compilation** (kom'pī-lā'shən, kom'pi-lā'shən), *n.* (۱)
دانان (فەرھەنگ، پەرتووک)؛ پێکەوان (فەرھەنگ، پاپۆز)؛ نووسین؛
کۆکردنەوه؛ یەکخست (فەرھەنگ) (۲) شتیکی کۆکراوە، دانراو، یا یەخفراو
(فەرھەنگ، راپۆز، پرونامە، پەرتووک... ھتد.)

- compile** (kəm-pīl'), *v.t.* (۱) دانان (فەرھەنگ، پەرتووک، راپۆز)
نووسین (۲) کۆکردنەوه و پێکەوانێک کردن و یەکخست (پرونامە، پاپۆز،
نووسراوی و یەزەیی... ھتد.)

complacence (kəm-plā's'ns), *n.* = complacency.

- complacency** (kəm-plā's'n-si), *n.* پال لێدانەوه؛ بێباکی؛
فەرماووش؛ لە خۆ رازی بوون

- complacent** (kəm-plā's'nt), *adj.* پال لێدەرەوه؛ پشت لێکەرەوه؛
بێباک؛ فەرماووش؛ لە خۆ رازی.

- complain** (kəm-plān'), *v.i.* (۱) سکالاکردن؛ بۆلەبۆل کردن؛
گلەیی کردن؛ کووژانەوه؛ ئارەزایی دەربڕین. (۲) شکات کردن (لە دادگا).

complexity

- (۱) سکالاکەر؛ بۆلەبۆلکەر؛
گلەییەکەر. (۲) شکاتکەر (دادگا)؛ داواچی.
complaint (kəm-plānt'), *n.* (۱) ئارەزایی؛ گلەیی؛ بۆلەبۆل
(۲) سکالاکەر. (۳) نەخۆشی. (۴) سکالانامە (دادگا)؛ شکات.
complaisance (kəm-plā'z'ns, kəm-plā's'ns, kom'pli-
zans'), *n.* ناسکی؛ پەفتار جوانی؛ زمان شیرینی؛ دلی خەلک راگرتن.
complaisant (kəm-plā'z'nt, kəm-plā's'nt, kom'pli-
zant'), *adj.* ناسک؛ پەفتار جوان؛ زمان شیرین؛ دلی خەلک راگر.
complect (kəm-plekt'), *v.t.* لێبەکەرە ئالۆسکەندن؛ ئالۆزاندن؛
لێبەکەرە ئالۆندن.

- complected** (kəm-plekt'id), *adj.* [Colloq. or Dial.], *adj.* پەنگی
دەموچاوو پێستی وەھایە: (dark- ~; light- ~)

- complement** (kom'plə-mənt), *n.* (۱) تەواوکردن؛ پێرکەر.
(۲) ئەوەندەیی پێویستە بۆ تەواوکردن. (۳) تاقمێکی تەواو.

- (۴) پێکێک لە دوو بەشەیی یەکتەری تەواو دەکەن.
(۵) تەواوکردن (پێژمان). (بۆ نموونە: ووشە: "president" لە پەستی
"They elected him president." "ھەرەھا ووشە: "pretty"
لە پەستی: "She was pretty."

- (۶) تەواوکردن (پێرکاری): ژمارەیی شو پلانەیی کە دەبێت بخرێتە سەر گۆشەییەک
تا کوو بێتە گۆشەیی ئەوە پەلەیی.
(۷) ھەموو کەشتیوانی کەشتی یا پاپۆزێک.

- v.t.* تەواوکردن؛ بوون بە تەواوکردنی شتێک؛ لەگەڵدا کووچان و تەواوکردن
(The wine ~s the delicious dinner.)

- complemental** (kom'plə-men't'l), *adj.* = complementary.

- complementary** (kom'plə-men'tēr-i), *adj.* (۱) تەواوکردن.
(۲) یەکتەری تەواو دەکەن؛ دوو شت کە بەبێ یەکتەری ناتەواون، بەلام کە یەکیان
گرت یەکتەری تەواو دەکەن.

- complementary angle**, دوو گۆشە کە پێکەوه گۆشەییەکی وەستار
یا گۆشەییەکی ئەوە پەلەیی پێکدێن.

- complementary colors**, پەنگی تەواوکردن؛ دوو پەنگ کە نەگەر
بە باشی تێکەڵ و بکڕن پەنگی سێی یا سێپکار پەیدا دەکەن (وێک پەنگی شینی
سەوزکارو سوو).

- complete** (kəm-plēt'), *adj.* (۱) تەواو؛ ھەموو؛ سەرپا.
(۲) تەواوبوو؛ تەواو؛ کۆتایی ھاتوو. (۳) ژۆریش؛ بەووردی یا باشی کراو
(۴) [Archaic] کارامە؛ قان؛ شارەزا.

- v.t.* (۱) تەواوکردن؛ کەموکووپی نەھێشتن؛ ھەموو کردن بە یەک.
(۲) کۆتایی پێ ھێنان (کار)؛ بەجێھێنان؛ تەواوکردن (کار)؛ بردنەسەر

- completely** (kəm-plēt'li), *adv.* بەتەواوی؛ ھەمووی؛ بێبەجاری؛
سەرانسەر؛ سەرپا.

- completion** (kəm-plē'shən), *n.* (۱) تەواوکردن؛ بردنەسەر.
(۲) تەواوبوون؛ کۆتایی ھاتن.

- complex** (kəm-pleks'), *adj.* (۱) ئاوێتە؛ تێکەل.
(۲) ئالۆز؛ ئالۆسکار.

- (۱) شتیکی ئاوێتە یا تێکەل (۲) (۱) چەند ھەست و بیروباوەکی پەستراوە و
داپۆشراو پێ ھەزانراوی کەسێکە ھەربارەیی شتێک یا کەسێک یا پووداویک کە
کار دەکاتە سەر پەرووشتی گشتی ئەو کەسە (دەروونناسی).

- (ب) خولیا؛ نەخۆشی دەروونی (دەروونناسی).
کەرتی تێکەل (پێرکاری).

- complex fraction**, (مێرۆ).
complexion (kəm-plek'shən), *n.* (۱) سرووشت و پەرووشت
(مێرۆ). (۲) پەنگی پێستی و دەموچاوی مێرۆ؛ پەنگی دەموچاو؛

- پەنگی پێستی. (۳) پووخسار؛ دیمەن؛ پووالەت؛ شێو.
complexioned (kəm-plek'shənd), *adj.* پەنگی دەموچاوو

- پێستی وەھایە: (dark- ~; light- ~).
complexity (kəm-plek'sə-ti), *n.* (۱) ئالۆزی؛ ئالۆسکاری.

(۲) شتىكى ئالۇزىيا ئالۇسكار.
complex sentence, رستى ئاۋىتە رستىمەككە لە رستىمەكى
 سەرەكى يا سەربەخۇ رستىمەكى ئاسەربەخۇ يا زياتر پىنكەتتە.
compliant (kəm-pli'ə-b'l), *adj.* = **compliant**.
compliance (kəm-pli'əns), *n.* ملدان؛ گونجان لەگەل؛ جولاۋىمە
 بەپىزى پەيرەو يا ياسايەكى ديارىكارو.
in compliance with, بەپىزى ياسا يا پەيرەوئەك؛ بەگۈيرەي.
compliance (kəm-pli'ən-si), *n.* = **compliance**.
compliant (kəm-pli'ənt), *adj.* ملدەر؛ بەگۈيرەي پەيرەو ياسا
 ديارىكارو بۇي دەجولۇتەرە؛ ملگەج؛ گۈي پايەل؛ پايەند.
complicacy (kom'plə-kə-si), *n.* = **complexity**.
complicate (kom'plə-kāt'), *v.t. & v.i.* ئالۇزىكارىن؛ ئالۇزىكارىن
 گران كرىن تەنگۈچەلمە؛ ئالۇزىكارىن.
[Archaic] (۱) ئالۇزى؛ ئالۇزى؛ ئالۇزى.
adj.
 (۲) لە بارى درىزى لوول بوو يا نووشاۋە (كەلەي مەندى پوۋەك يا بالى مىرۋو).
complicated (kom'plə-kāt'id), *adj.* ئالۇزى؛ ئالۇزىكارىن؛ گران.
complication (kom'plə-kā'shən), *n.* (۱) ئالۇزى؛ ئالۇزى؛
 گروگرفت. (۲) شتىكى ئالۇزىيا ئالۇسكار. (۳) ھەيەكى ئالۇزىكارى.
 (۴) ئۇ پەيس كرىن (نەخۋىش)؛ نەخۋىشەيەكى قازە يا بارىكى ئالۇسكارى
 توشى نەخۋىشەك دەپىت دەپىت بەمۇ ئالۇزىكارى نەخۋىشەيەكىو
 چاكبۈنەۋەي دۈدەخت.
complice (kom'plis), *n.* [Archaic] = **accomplice**.
complicity (kəm-plis'ə-ti), *n.* (۱) بەشدارى لە تاۋان. خراپە. يا
 بەكارىدا (۲) ئالۇزى؛ ئالۇزىكارى.
complier (kəm-pli'ēr), *n.* ملدەر؛ كەسەك كە لەسەر پەيرەو ياسا
 پىۋوشۋىنى ديارىكارو بېۋات.
compliment (kom'plə-mənt), *n.* ستايش؛ پىز؛ چاكە ووتنى
 كەسەك يا شتىك (۲) ئافەرىن. (۳) (pl.) پىزى سلاۋ.
(Please accept this free offer with our ~s.)
 (۴) [Archaic or Dial.] ديارىمەك كە لە پادداشتى چاكەيەكدا دەدرىت.
v.t. (۱) ستايش كرىن؛ پىزلىن؛ پىزلىن؛ پىزلىن؛ ئافەرىن كرىن؛
 پەسەندىكرىن بە ستايشەۋە: (He ~ed her on her pretty dress.)
 (۲) پىزلىن ديارى يا شتىك بە كەسەك بۇ پىزلىن پىزلىن بۇ ئو كەسە.
complimentary (kom'plə-men'tēr-i), *adj.* (۱) ئابىيەتە
 پىزى ستايش و پەسەندىكرىن (۲) بەخۇرايى دەدرىت بۇ پىزى خۇ پىزلىن پىزلىن
 دانەۋەي چاكەيەك (بىلىتى سىنەما، شانۇگەرى، ئامەنگ): (a ~ ticket)
complain (kom'plɪn), *n.* Also **compline**, ئوۋىزى ئوۋارە يا خەۋىن
 (خاچ پەرسىتى)
complot (kom'plot), *n.* پىلان
v.t. & v.i. پىلان گىران؛ پىلان دانان.
comply (kəm-pli'), *v.i.* ملدان؛ پەيرەو كرىن؛ لەسەر ياسا
 پەيرەۋى ديارىكارو پۇشقىن؛ ملگەج كرىن؛ قايىل بوون.
compo (kom'pō), *n.* شتىكى ئاۋىتە ۋەك چىمەنتۇ يا قىسلو لمو ئاۋ
 كە تىكەل دەكرىتو دەكرىتەۋە بۇ خانوۋ دروستىكرىن؛ قىسلو؛ قوروقىسل؛ گەج.
component (kəm-pō'nənt), *adj.* بەشى پىنكەتەر
 توخىمى پىنكەتەر.
n. بەش؛ پارچە؛ توخ؛ كەرەسە.
comport (kəm-pōrt', kəm-pōrt'), *v.t.* ھەلسان دانىشتن يا
 جولاۋىمە بە جۇزىكى ئابىيەتە.
v.i. گونجان؛ لەگەل گونجان يا شىان.
n. [Obs.] ھەلسان دانىشتن يا جولاۋىمە؛ رەۋىشت؛ رەفتار.
comportment (kəm-pōrt'mənt, kəm-pōrt'mənt), *n.* رەۋىشت؛ رەفتار؛ ھەلسان دانىشتن؛ جولاۋىمە
 (۱) پىنكەتەر؛ دارىشتن؛ دروستىكرىن.
 (۲) دانان؛ ھەلبەست؛ پىنكەتەر؛ ئاۋدانان؛ دارىشتن (ھەلبەست،

ھۇنراۋە، چىرەك، ئۇپەر، ئاۋازى مۇسقىقا):
 (He ~d a poem for the occasion.)
 (۲) بېرىنەۋە (ئاۋىتە)؛ يەكلەكرىنەۋە:
 (Their differences were ~d peaceably.)
 (۴) ھىمىن كرىنەۋە؛ ھىنانەۋە سەرخۇ: (He couldn't ~ himself.)
 (۵) ئامادەكرىنى تىپ (چاپەمەنى).
 (۱) دانان؛ ھەلبەست؛ ھۇنراۋە؛ دارىشتن.
 (۲) ئامادەكرىنى تىپ (چاپەمەنى).
composed (kəm-pōzd'), *adj.* ھىمىن؛ لەسەرخۇ؛ سەلار.
-composedly (*adv.*).
composer (kəm-pōz'ēr), *n.* ئاۋازدانەر.
composing room, ئوۋى ئامادەكرىنى تىپ (چاپەمەنى).
composite (kəm-pōz'it), *adj.* (۱) ئاۋىتە؛ تىكەل؛ لە چەند بەش
 يا توخ پىنكەتەر. (۲) ئابىيەتە بە پوۋەككە كە گولەكەي دەۋرى درابە بە گەل
 ۋەك گولەبەپۇزە، چاپىشەلە... ھەتد)
 (۱) شتىكى ئاۋىتە؛ شتىكى چەند توخى.
 (۲) پوۋەككە كە گولەكەي گەل دەۋرى دابىت (ۋەك گولەبەپۇزە).
composite number, ئامارەي دابىش؛ ئامارەيەك كە بەسەر ئامارەيەكى
 قردا دابىش دەكرىت بەپى ئوۋەي ھىچى پىنكەتەۋە.
composition (kom'pə-zish'ən), *n.* (۱) دانان؛ پىنكەتەر؛
 يەكخستىن؛ دروستىكرىن؛ پىنكەتەر؛ دارىشتن.
 (۲) ھۇنراۋە؛ ھەلبەست (ۋىزە)؛ دارىشتن؛ دانان. (۳) ھەلبەست؛ ھۇنراۋە.
 (۴) پەخشىن؛ ئوسراۋىك (بەتابىيەتە ھى قوتابى لە ۋانەي زاماندا).
 (۵) ھەلبەستىكى مۇسقىقا؛ پارچەيەك مۇسقىقا: (a musical ~)
 (۶) چۆنلىتى پىنكەتەننى شتىك ۋە پارچە يا كەرەسەنەي لىۋى پىنكەتەننىزىت؛
 كەرەسەي دارىشتن يا دروستىكرىن چۆنلىتى ئوۋ دروستىكرىنە.
 (۷) رىكەت؛ پىنكەتەر؛ گونجان؛ بېرىنەۋەي ئاۋىكى (بەتابىيەتە ھى كەسەكى
 ئابوۋت كە قايىل دەپىت بەشەك لە قەرزەكانى بداتەۋە)
 (۸) پىنكەتەننى ۋوشە يا رستى ئاۋىتە (زمانەۋانى).
 (۹) ئامادەكرىنى تىپ (چاپەمەنى).
compositor (kəm-pōz'i-tēr), *n.* ئامادەكرى تىپ (چاپەمەنى).
compost (kom'pōst), *n.* (۱) شتىكى تىكەل؛ ئاۋىتە.
 (۲) سەرۋىنلىكىنى چوۋەك لە كونجىكى باخچەيەكدا پەينو پاشمارەي
 سەۋرە شتى ترى ئورگانىكى پىزى تىدا كۆدەكرىتەۋە دەكرىتە ناۋ
 باخچەكەرە ۋەك پەين.
composure (kəm-pō'zhēr), *n.* ھىمىنى؛ لەسەرخۇي؛ تىك نەچوون؛
 خۇ تىك نەند: (Try to maintain your ~.)
computation (kom'pō-tā'shən), *n.* خوارىنەۋە شتى مەستىكر.
 پىنكەتە لەگەل ھارپىدا.
-computator (*n.*).
compute (kom'pōt), *n.* (۱) ميوۋە گولنراۋ لەگەل شىلەدا.
 (۲) دەفرىكى دەسكار يا سىنپادار كە لەسەر سىنپاكەي دادەفرىتو ميوۋە
 نوقلۇ شتى ۋەھا تىن دەكرىت؛ دەفرىكە قنچىكى درىزى ھەيە لەسەر
 قنچەكەي دادەفرىتو ميوۋە نوقلۇ شتى ۋەھا تىن دەكرىت.
 (۱) پىنكەتەر؛ (۲) پىنكەتەر؛ (۳) پىنكەتەر؛ (۴) پىنكەتەر؛
 تىكەلەكرىن؛ يەكخستىن. (۲) رىكەت؛ بېرىنەۋە (ئاۋىكى).
 (۳) رىكەت لەسەر دانەۋەي قەرزىك بە دانەۋەي تەنھا ھەندىك لە قەرزەكە
 (۴) كەلەكەكرىن؛ كۆمەل كرىن؛ حساب كرىنى قازانچى پارەيەك كە لە باندا
 دادەنرت بە كۆكرىنەۋەي قازانچى پارەكە خۇي قازانچى ئوۋ قازانچەش كە
 پارەكە دىكەت: (The interest is ~ed daily.)
 (۵) دەرمان گرتەۋە بەگۈيرەي رەچەت؛ ئامادەكرىنى دەرمان بە تىكەلەكرىن
 چەند دەرمانىك.
 (۶) زىادەكرىن؛ خستە سەر.
 (He ~ed his financial difficulties by buying a new car.)
 (۱) قايىل بوون؛ رىكەت. (۲) رىكەت لەگەل خاۋەن قەرزىكدا.
v.i.

adj.

ناوېته؛ ټيکه‌لار؛ لیکدراو؛ پینکاتو؛ داپېژراو.

n.

(۱) داپېشته؛ داپېژراو؛ ناوېته. (۲) شټیک که له دوو توخم یا زیاتر

پینکاتینت و تاییه‌خوکانی شو توخمانه وون بېن له شته پینکاتوړه‌کدا.

(۲) روشی لیکدراو (پړن‌مان): (blackboard).

قابل بوون به برتیل یا شتی ودها compound a felony (or crime),

بق چار نووقاندن له تاوانیکو ناگادار نه‌کردنی پوښ یا نه‌دانی تاوانبارکه به دادگا.

compound (kom'pound), n.

خانویهک یا چهند خانویهکی

په‌رین کراو یا جیاکراوه: (۱) له ولاتانی پوژمه‌لاتدا شو نارچه‌یی

نورویایی‌یکان (ب) له ولاتانی نه‌فهریقادا کوخته‌کانی خه‌لکی ولاتنه

خوی (ج) شوننی پاگرتنی ده‌ست‌ب‌س‌رانی چنگ.

compound flower,

compound fraction,

compound fracture,

کولیکي گلا دهره‌دراو (وک گوله‌پوژته).

کرتی ټیکل.

جوړه نیسکان شکانیکه که نیسکانه که له

پښته‌کوه هاتښته دهرمه.

compound interest,

شو قازانجی دهریت به پاره‌یکه که له بانقا

داخواه به پاره‌یکه خوی قازانجی قازانجه‌کیشی

compound leaf,

compound number,

گه‌لی دروفلیقانه.

ژماره‌ی ټیکل همدیکه که به دوو ژماره

دهریریت: وک (4 ft., 7 in.; 1lb., 3 oz.).

compound sentence,

رسته‌ی لیکدراو

comprador, compradore (kom'prā-dōr'), n.

کومپرادور

نویسار یا بواب‌نیکراونکی خوولاتی ده‌زگایه‌کی بازگانی یا کاروباری بیگانیه

که سه‌ره‌کاری کرنگارو موچه‌خوړه خوولاتی‌یکانی پښ سپړدراوه.

comprehend (kom'pri-hend'), n.

(۱) چوونه می‌شکوه؛

ټینگ‌یشتن؛ سر لې دهرچوون. (۲) گرتنه‌وه؛ تیا‌بوون.

comprehensible (kom'pri-hen'sə-b'l), adj.

مروغه‌تی

ده‌گات؛ مروغه‌توانیت تنی بگات یا سرې لوی دهرچیت؛ ده‌چیت می‌شکوه.

comprehension (kom'pri-hen'shan), n.

(۱) ټینگ‌یشتن؛

توانای ټینگ‌یشتن (۲) گرتنه‌وه؛ تیا‌بوون.

comprehensive (kom'pri-hen'siv), adj.

(۱) گشتگر؛ ټیکر؛

گشتی (تاقیکردنه‌وه یا هملسه‌نگاندن):

(a ~ examination; a ~ review of the situation)

(۲) ده‌توانیت باش تن بگات.

compress (kəm-pres'), v.t.

پمستن؛ په‌ستانه‌وه؛ گرد‌کردنه‌وه؛

گور‌کردنه‌وه یا پوخت کردن (نوسراو)؛ گوشت؛ بچوک کردنه‌وه؛

هینانه‌وه‌یک.

compressed air,

compressible (kəm-pres'ə-b'l), adj.

هوا‌ی په‌ستراوه.

compression (kəm-presh'an), n.

ده‌په‌ستریته‌وه

(۱) په‌ستان.

(۲) پله‌ی په‌ستان (مه‌کینه‌ی نوتمیل).

-compressive (adj.).

compressor (kəm-pres'ēr), n.

(۱) په‌سترتنه‌وه؛ گوشر.

(۲) ماسولیک‌ی په‌سترتنه‌وه. (۳) مه‌کینه‌ی په‌ستانی هوا یا گاز.

(۴) نامیرنکی نه‌شته‌رگه‌ری که نه‌ندامیک‌ی له‌شی پښ ده‌په‌سترتنه‌وه.

comprise (kəm-prīz'), v.t.

(۱) پینکاتن له

(۲) گرتنه‌وه؛ تیا‌بوون؛ به‌شیک بوون له.

compromise (kom'prā-mīz'), n.

(۱) پینکه‌وتنیکه که بریتی بیت

له واهینان له مافی خو؛ خو‌فروشتن؛ سازش له‌سره‌کردن.

(۲) بارنکی ناوه‌راستانه؛ چاره‌سهرنکی ناوه‌راستانه.

(۳) خستنه‌مترسی له‌کد‌داریوون، ناوپیس بوون یا ناچاربوون به واهینان له بیروباوه‌رو هلو‌نستو مافی خو؛

(a ~ of one's good name and reputation)

v.t.

(۱) پینکه‌وتن (له‌پئی واهینانه‌وه له مافی خو)؛ سازش له‌سره‌کردن.

(۲) واهینان له مافی خو؛ قابل بوون به کمتر له مافی خو؛ خو‌فروشتن.

(۳) خستنه‌مترسی له‌کد‌داریوون، ناوپیس بوون یا ناچاربوون به واهینان له بیروباوه‌رو هلو‌نستو مافی خو؛

(By accepting the bribe, he ~d himself.)

v.t.

پینکه‌وتن؛ پینکه‌وتن به واهینان له مافی خو.

compromiser (kom'prā-mīz'ēr), n.

واهینانه‌وه له مافی خو

(له‌پئی پینکه‌وتن له‌گال به‌رام‌بهره‌کئی)؛ خو‌فروشتن.

comptometer (komp-tom'ə-tēr), n.

ژمیرمه؛ پینژمیر.

comptroller (kən-trōl'ēr), n.

لیوسراوی خمرجی ده‌زگایه؛

چاودیری خمرجی؛ ژمیریار.

compulsion (kəm-pul'shan), n.

(۱) ژوره‌ملی؛ ژور؛ ژورداره‌کی.

(۲) خو‌تخوته؛ ناچاربوونی که‌سیک به‌کردنی کاریک به‌تاییه‌تی هی نابه‌جن

یا مندلانه به‌هوی هیزنکی دهریو‌ن‌په‌وه که پالی پی‌وه‌ده‌نیت و ناتوانیت

به‌ره‌لستی بگات؛ شو هیزه دهریو‌ن‌په‌وه که به‌ره‌لستی نا‌کرت

compulsive (kəm-pul'siv), adj.

ژوره‌لخوکه؛ تاییه‌تی‌په‌به

هیزنکی پالی‌په‌ن‌په‌وه دهریو‌ن به‌ره‌لست نه‌کراو.

compulsory (kəm-pul'sēr-i), adj.

ژوره‌ملی؛ ژورداره‌کی؛ به‌رژر؛

(~ education)

همو‌کس ده‌گرتنه‌وه؛

compunction (kəm-pun'kshən), n.

هست به گونا‌هاری کردن؛

هست به بښ ویزدانی کردن؛ په‌شیمان؛ سه‌رزه‌نشتی دهریوون.

-compunctious (adj.).

compurgation (kom'pēr-gā'shan), n.

به‌خشین یا نازاد‌کردنی

گونا‌باریک له‌سره‌ سویند‌خو‌اردنی چهند شایه‌تیک (دادگا).

compurgator (kom'pēr-gā'tēr), n.

شایه‌تیک که سویند ده‌خوات

له دادگا له‌سره‌ بښ تاوانی گونا‌باریک و ده‌بیت‌هوی به‌ره‌لا‌کردنی.

computable (kəm-pūt'ə-b'l, kom'pyoo-tə-b'l), adj.

ده‌ژمیریت؛ ده‌توانی بژمیریت.

computation (kom'pyoo-tā'shan), n.

(۱) ژماردن؛ لیک‌دانه‌وه.

(۲) نه‌تجاسی ژماردنیک.

compute (kəm-pūt'), v.t. & v.i.

ژماردن؛ لیک‌دانه‌وه.

n.

ژماردن؛ لیک‌دانه‌وه: (beyond ~).

computer (kəm-pū'tēr), n.

کومپیوتر؛ ژمیرمه‌ی نه‌له‌کترنوی؛

پینژمیری نه‌له‌کترنوی.

computerize (kəm-pū'tēr-īz'), v.t.

به‌کاره‌ینانی کومپیوتر له

جیبه‌جیکردنی کاروباردا.

comrade (kom'rad, kom'rid), n.

(۱) هاو‌پئی؛ برادر؛ ناوه‌ل

(۲) [C-], [Colloq.], نه‌ندامیک‌ی حیزبی شیوعی.

comrade in arms,

comradeship (kom'rad-ship', kom'rid-ship'), n.

ناوه‌لنکی سهریاز؛ ناوه‌لنکی چه‌ک له‌شان.

ناوه‌لی؛

هاو‌پئی؛ برادری.

con (kon), adv.

دژ؛ دژ به؛

(They argued the matter pro and ~.)

n.

کس، ده‌نگ یا بیرنکی دژ.

con (kon), v.t.

به‌ووردی خویندنه‌وه؛ لیک‌لینه‌وه؛ له‌به‌کردن؛ په‌وانکردن.

con (kon), v.t.

لیخوپینی به‌لم یا پا‌پوژنیک.

(۱) پله‌ی لیخوپینی به‌لم یا پا‌پوژنیک (۲) لیخوپینی به‌لم یا پا‌پوژنیک

con (kon), adj. [Slang], [Short of confidence],

ساخته‌چی؛

ده‌ستیر؛ دژن: (a ~ man).

v.t.

ده‌ستیرن؛ هه‌لخه‌لانه‌اندن (له‌پئی بربو‌ایک‌دانه‌وه):

(He ~ned everybody into lending him money.)

con- (kon), - com-.

concessionaire

زهوى و همروه ها شتى ژيړزموى وک نهوت و کانزای تر.
(ب) مافي خوارندن و خوارنده وه فروشتن له باخچه يه کي گشتي يا شويى
جه ماومرې ترډا (۴) نهو زهوى و جينگو مافه تايبه تېيه ي هم شپوه دروه.
خاوهن مافنکي تايبه تې **concessionaire** (kən-sesh'ən-ār'), *n.*
پنډراو (ماناي سز يه مې وشه ي پيشور بېينه).
تايبه تې يه به پيدانى **concessionary** (kən-sesh'ən-er'), *adj.*
مافي تايبه تې يا دان نان به مافنکدا.

n. = concessionaire.

concessioner (kən-sesh'ən-ēr), *n.* = concessionaire.

concessive (kən-ses'iv), *adj.* تايبه تې به واهينر له مافي

خو يا پيدانى مافنکي تايبه تې. (۲) رسته يه که نامرزي دان پياناي
تيدانيت (وکه though, although, even though) (ريزمان).

(۱) گونچکه ماسي (به تايبه تې يه کيکي لول **conch** (konk, konch), *n.*
خواردووی گوره) (۲) بوشايي گوي؛ گويی دهره وه.

(۱) شنداميك که له گونچکه ماسي بجيت وک **concha** (kon'ka), *n.*
نيسقاني ناو لووت. بوشايي ناو گوي و گويی دهره وه
(۲) گومرزيکي نيچمه بازنه يي.

گونچکه ماسيدار **conchiferous** (kon-kif'er-as), *adj.*

زانستى گيانداري گونچکه ماسيدارو **conchology** (kon-kol'ə-ji), *n.*
گونچکه ماسي (زیندودوزانی).

-conchologist (*n.*).

concierge (kon'si-ürzh'), *n.* (۱) دهرگاوان

(۲) بهره دست راگرت (نارمان)؛ کارگزار.

conciliate (kən-sil'i-āt'), *v.t.* (۱) دل راگرت؛ دلنه م کردن؛

دلنه وایي کردن؛ ناشتکردنه وه؛ پازي کردن.

(۲) راگيشاني دلی کسیک به چاکه کردن لهگه لید.

-conciliation (*n.*); conciliator (*n.*); conciliatory (*adj.*).

لهگه لید کدا کونجاو جوان (ویره) **concinnity** (kən-sin'ə-ti), *n.*

کورت (نووسراو)؛ کورت و پرمانا. **concise** (kən-sis'), *adj.*

-concisely (*adv.*); conciseness (*n.*).

concision (kən-sizh'an), *n.* (۱) کورتی و پرمانایی (نووسراو).

(۲) [Archaic]، جياپوونه وه؛ بش بش بوون (کومل يا پنکخراو).

conclave (kon'klāv, kon'klāv), *n.* (۱) کوبوونه يه کي نهني؛

کوبنکي تايبه تې (۲) کوبی نهني که لهقه شه کان بؤ هبلرډرني پاپا.

conclude (kən-klōōd', kən-klūd'), *v.t.* (۱) کوتايي پي هيتان

(کوبوونه وه) (۲) هيشته نه تمام؛ واپوډرکه ووت؛ دوزينه وه. (۳) بریاردارن.

(۴) بريڼه وه (ريکه ووت)؛ بستن (پهيمان)؛ ريکه ووتن له سر؛

(*The two sides ~d a treaty.*)

v.i. (۱) کوتايي هاتن؛ ترواوبوون (کوبوونه وه) (۲) ريکه ووتن.

conclusion (kən-klōō'zhən, kən-klū'zhən), *n.* (۱) کوتايي؛

دوايي؛ پایان (۲) دوا ووت؛ دوا به شي ووتار يا گفتگو يه که که گه ليک چار

پوخته ي هموو ووتاره که ي تيدايه. (۳) نه تمام.

(۴) بریاردارن له نه تمامي گفتگو (۵) بريڼه وه (ريکه ووت)؛ بستن (پهيمان).

له نه تمامدا؛ له کوتاييدا؛ له دوا ووتدا **in conclusion,**

بشداربوون له مشت و مې. مله ملي؛ يا

پيشپړکي يه کدا

يکلاکه هره **conclusive** (kən-klōō'siv, kən-klū'siv), *adj.*

(به لنگه)؛ بریارده ر (به لنگه)؛ دوايي پي هينر (به لنگه، ووته)؛

(*The evidence against him is ~.*)

concoct (kon-kokt', kən-kokt'), *v.t.* (۱) تيکه لاو کردن (کهره وه)؛

پنکهيان؛ ناماده کردن به تيکه لاو کردن چنه کهره يه که (خوارده مې)؛

گوتنه وه (دهرمان) (۲) نه خشه کيشان؛ پنکخستن (درو)؛ هلبستن (حيکايت،

درو)؛ پنکوه نان يا پنکخستن (پيلان).

(۱) پنکخستن **concoction** (kon-kok'shən, kən-kok'shən), *n.*

پنکهيان؛ ناماده کردن؛ هلبستن (درو) (۲) شتيکي ناوتنه ي پنکهيانراو يا

concurrency

ناماده گراو (خوارده مې)؛ شتيکي هلبستراو يا ريکخراو (درو، پيلان).
concomitance (kon-kom'ə-təns, kən-kom'ə-təns), *n.*

(۱) پنکوه بوون؛ لهگه ليدبوون؛ پنکوه بوون يا ژيان. (۲) پنکوه بوونی له شو

گياني ماسيح له هموو به شيکي "شپوي خودايي" دا که له کلنسه دا ده کرت

concomitancy (kon-kom'ə-tən-si, kən-kom'ə-tən-si),

n. concomitance.

concomitant (kon-kom'ə-tənt, kən-kom'ə-tənt), *adj.*

لهگه لید بو؛ پنکوه؛ لهگه؛ لهگه ليتي و ليی تايته وه.

n. لهگه ليدبو (شت، بارودوخ).

(۱) گونچان؛ ته ياي؛ ريکه ووتن **concord** (kon'kôrd, kon'kôrd), *n.*

(۲) ناسايش و ناسودمې و په يوه ندي باش (له نيوان درو وولاتدا).

(۳) په يمانې برادرېتي (نيوان درو وولات).

(۴) لهگه لید ريکه ووتني وشه ي رسته يه که.

(۵) لهگه لید يک سازان (ناوازي موسيقا).

(۱) گونچان **concordance** (kon-kôr'd'ns, kən-kôr'd'ns), *n.*

ريکه ووتن؛ سازان؛ پنکها تن. (۲) پيرستېکي نه لفيابي.

concordant (kon-kôr'd'nt, kən-kôr'd'nt), *adj.* گونجاو؛

لهگه لید يک ريکه ووتو؛ پنکوه شيوا.

concordat (kon-kôr'dat), *n.* (۱) په يمان.

(۲) په يمانک که پاپا ده يبه ستيت لهگه لید فرمانروايي يه کدا دهر ياره ي

کاروباري کلنسه.

concourse (kon'kôrs, kon'kôrs), *n.* (۱) به يه که شت (دو-)

پويان؛ له يه کدان. (۲) جه ماوه. (۳) شويي کوبوونه وي جه ماوه.

(۴) شوييکي کراوه (له باخچه ي گشتي يا نيسنگه ي شه منده هردا).

(۵) شقمايکي پان.

له يه کدان و بوون به يک پارچه **concrecence** (kon-kres'ns), *n.*

(پوهه کناسي)؛ بوون به يه که شانه ي پوهه که.

concrete (kon-krēt', kon'krēt), *adj.* (۱) په ق.

(۲) ديار؛ برجه سته؛ هستينکراو؛ به چاو بېنراو. (۳) تايبه تې.

(۴) کونکريت؛ له کونکريت دروستکراو.

(۵) ناوي شتيک که به چاو بېنري و هستي پي بکريت (ريزمان).

(۱) شتيکي کونکريت. (۲) کونکريت. *n.*

v.t. (۱) پتوکردن؛ په ق کردن. (۲) به کونکريت دروستکردن.

v.i. په ق بوون؛ پتو بوون؛ يه کگرتن.

(۱) بوون به يک؛ په ق بوون **concretion** (kon-krē'shən), *n.*

پتو بوون. (۲) تويه ليتي بردين؛ تويه ليتي په ق.

(۳) تويه کاغزاي ناو به ري لعن (زهوي ناسي).

(۴) به ري تويه به ري ناو ميزه لدان.

(۵) پنکوه نووساني پنجه ي ده ست يا پي.

تايه تې کردن **concretize** (kon'kri-tiz'), *v.t.*

(۱) ژياني پياويک و دؤسته کي **concubinage** (kon-kū'bə-nij), *n.*

پنکوه يه يه ماره کردن؛ هاوسه ريني پياويک و دؤسته کي به يه ماره کردن

(۲) باري دؤست (ژن)؛ باري ژياني دؤست.

(۱) دؤست **concubine** (kon'kyoo-bīn', kon'kyoo-bīn'), *n.*

(ژن)؛ ژنيک که لهگه لید پياويک دؤي به يه ماره کردن.

(۲) ژني دروم؛ له کوملنگايه کدا که فره ژنداري تيداييت.

حمرکردنکي له نه اندازه **concupiscence** (kon-kū'pə-s'ns), *n.*

به مېري جوت بوون؛ هره سي به تيني جوت بوون؛ زور ناره زوي کان.

حشره ي زور حمرکر له **concupiscent** (kon-kū'pə-s'nt), *adj.*

جوت بوون؛ به موهس (جوت بوون).

(۱) ريکه ووتن (کاتي پوودان)؛ هاوکات.

(۲) هاوکاري کردن؛ يه کگرتن؛

(*Several circumstances ~red to bring about this result.*)

(۲) لهگه ليدبوون (پا)؛ پا له سر بوون؛ ريکه ووتن (پا)؛ پنکها تن.

(۱) ريکه ووتن (کات يا شويي **concurrency** (kən-kūr'əns), *n.*

پوودان (۲) هاوکاری؛ یهکگرتن. (۳) پینکاتن؛ پینکورتن.
 (۴) خالی بهیهکگیشتنی چهنه هتلیک. (۵) ماف یا داواییکی هاوبهشی.
concurrent (kən-kū'ənt), *adj.* (۱) له ههمان کات یا شویندا.
 پووداو. (۲) پینکوره کارکەر؛ هاوکاریکەر؛ لگه‌لدا کارکەر.
 (۳) بهیهکگیشتن؛ بمره ههمان شوین چور. (۴) پینکورتو؛ یهکگرتو.
 (۵) هاوبهشی دهسلات و ماف.
n. (۱) شتیکی لگه‌لدا گونجاو یا هاوئتجام. (۲) [Rare] ، هاوچاو.
concurrently (kən-kū'ənt-li), *adv.* (۱) له ههمان کاتدا؛ پینکوره؛ لگه‌لدا.
concurrent resolution, *n.* بریاری یهکک له بهشمکاتی پهره‌مان که بهشی دووه‌میش پمسه‌ند بکات (نهم جزیره بریاره هیزی یاسایی نیه).
concussion (kən-kush'ən), *n.* (۱) پاوه‌شان؛ پاته‌کان؛ خوریه.
 (۲) پاوه‌شان و زیان پین گه‌یاندنی میشک و که‌مکردنهری هوشیاری له‌نهنجانی لیدان، پیادان یا که‌وتنیکدا.
condemn (kən-dem'), *v.t.* (۱) نا‌په‌زایی ده‌ربین؛ سه‌رزنشت کردن.
 (۲) تاوانبارکردن؛ گونا‌هبارکردن.
 (۳) سزا به‌سهردادان: (*He was ~ed to death.*)
 (۴) ده‌ست به‌سهرداگرتنی زه‌وی‌وزار بۆ به‌کاره‌نیانی گشتی.
 (۵) بریاری چۆل کردن یا پوو‌خاندنی دان له‌بر پهرپویتی (خانوی):
 (*The old house was ~ed by the housing authorities.*)
 (۶) بریاردانی چاره‌سهرنه‌بوونی نه‌خوشیک.
condemnable (kən-dem'nə-b'l), *adj.* شایسته‌ی تاوانبارکردنه؛
 شایسته‌ی سه‌رزنشته؛ گونا‌ه‌بار؛ لومه‌ده‌کری.
condemnation (kon'dem-nā'shən), *n.* (۱) تاوانبارکردن
 (۲) سه‌رزنشت؛ سه‌رزنشت کردن
 (۳) هوی تاوانبارکردن یا سه‌رزنشت کردن.
-condemnatory (adj.).
condensable (kən-den'sə-b'l), *adj.* (۱) خه‌ست ده‌کرتنه؛
 خه‌ست ده‌بیتنه (۲) کورت ده‌کرتنه (په‌خشان).
condensate (kən-den'sāt), *v.t. & v.i.* [Rare], (۱) خه‌ست -
 کردنه (۲) کورتکردنه.
adj. (۱) خه‌ستکاره (۲) کورتکاره.
n. (۱) شتیکی خه‌ستکاره. (۲) شتیکی کورتکاره.
condensation (kon'den-sā'shən), *n.* (۱) خه‌ستکردنه؛
 خه‌ستی؛ چپ؛ تویه‌ل کردن؛ تویه‌ل بوون.
 (۲) کورتکردنه (په‌خشان، ویزه)؛ کورتی.
 (۳) شتیکی خه‌ستکاره؛ شتیکی خه‌ست؛ تویه‌ل.
 (۴) شتیکی کورتکاره (په‌خشان، ویزه)؛ پارچه‌ی نوسراوکی کورتکاره.
condense (kən-dens'), *v.t.* (۱) خه‌ستکردنه؛ توندکردنه؛
 په‌ستنهر؛ تویه‌ل کردن. (۲) کورتکردنه (په‌خشان، ویزه، هه‌لیه‌ست).
 (۳) به‌تین کردن؛ به‌تینکردن (تیشکی پووناکی).
 (۴) گۆزینی شیوه‌ی شتیکی به‌خه‌ستکردنه (وه‌ک له هه‌لم یا گازهره بۆ شله).
 (۱) خه‌ستبوونه؛ توندبوونه؛ تویه‌ل بوون؛ په‌ستنهره.
 (۲) گۆزانی شتیکی بۆ شتیکی تر به‌هوی خه‌ستبوونه‌یه‌ره (هه‌لم و گاز بۆ شله).
condensed milk, *n.* شیر قوتو؛ شیر خه‌ستکاره‌ی شکر تیکراو.
condenser (kən-den'sēr), *n.* (۱) خه‌ستکاره؛ کۆکهره.
 (۲) نامیری گۆزینی هه‌لم بۆ شله. (۳) نامیری کۆکهره‌ی ته‌روژی کاره‌یا
 مه‌کینه‌ی ئوتومبیل. (۴) پووناکی یا تیشک کۆکهره (ناوینه).
condensible (kən-den'sə-b'l), *adj.* = **condensable**.
condescend (kon'di-sen'd'), *v.i.* (۱) به‌فیزهره لگه‌ل جوولانه؛
 خۆ هینانه خواره‌ه بۆ پله‌ی که‌سانیک که‌ نزم‌ترین یان به‌ نزم‌ترین دانستیت له
 خۆت و هه‌ندئ جار به‌ جوانی و هه‌ندئ جار به‌فیزهره جوولانه لگه‌لیاندان؛
 به‌ سووکی ته‌ماشاکردنی خه‌لک؛ به‌ جوانی لگه‌ل خه‌لکدا جوولانه به‌لام
 به‌فیزهره به‌شیوه‌یه‌ک که‌ پیشانی به‌دیت که‌ تۆ له‌وان باشتريت به‌لام هیشتا
 بیزت دیت لگه‌لیان هه‌لسوکوت بکیت. (۲) [Obs.]، قایل بوون؛ پینکورتن.

condescendence (kon'di-sen'dans), *n.* (۱) به‌ جوانی لگه‌ل
 خه‌لکدا جوولانه به‌لام به‌فیزهره به‌شیوه‌یه‌ک که‌ پیشانی به‌دیت که‌ تۆ له‌وان
 باشتريت به‌لام بیزت دیت هه‌لسوکوتیان لگه‌ل بکیت؛ به‌ سووکی ته‌ماشاکردن.
 (۲) [Scot.]، لیسته‌ی سکالا‌کانی داوایی (دادگا).
condescending (kon'di-sen'din), *adj.* به‌ جوانی لگه‌ل خه‌لکدا
 ده‌جوولانه به‌لام به‌فیزهره به‌شیوه‌یه‌ک که‌ پیشانی به‌دیت که‌ تۆ له‌وان باشتريت
 به‌لام بیزت دیت هه‌لسوکوتیان لگه‌ل بکات؛ به‌ سووکی ته‌ماشاکردن.
-condescendingly (adv.).
condescension (kon'di-sen'shən), *n.* به‌ جوانی لگه‌ل خه‌لکدا
 جوولانه به‌لام به‌فیزهره به‌شیوه‌یه‌ک که‌ پیشانی به‌دیت که‌ تۆ له‌وان باشتريت
 به‌لام بیزت دیت هه‌لسوکوتیان لگه‌ل بکیت؛ به‌ سووکی سه‌یرکردن.
condign (kən-din'), *adj.* په‌را (سزا)؛ له‌ جێی خۆدایه (سزا)؛
 هه‌له‌گرتن.
condiment (kon'də-mənt), *n.* به‌هارات.
condition (kən-dish'ən), *n.* (۱) مه‌رج:
 (*Ability is one of the ~s of success.*)
 (۲) دۆخ (مۆفقت).
 (۳) باری ته‌ندرووستی؛ ته‌ندرووست؛ ناماده (ته‌ندرووستی):
 (*He is in ~ ; Your horse seems to be in good ~ .*)
 (۴) [Colloq.]، نه‌خوشی: (*He has a heart ~ .*)
 (۵) پله‌ی کۆمه‌لایه‌تی: (*a person of high ~ .*)
 (۶) [pl.]، بارودۆخ؛ چۆنتی:
 (*good economic ~ ; poor driving ~*)
 (۷) به‌شی مه‌رج ده‌ربیر له‌ پسته‌یه‌کی مه‌رجیدا که‌ به‌ "if" یان "unless"
 ده‌ست پین ده‌کات (پین‌مان):
 (*If I get enough money, I will by a car.*)
 (۸) نه‌ری خراپ دان به‌ قوتاییه‌ک دانانی پیرکردنه‌ی نه‌ره‌که‌ به‌ مه‌رجیک
 بۆ مانه‌وی له‌ هه‌مان پۆلدا؛ نه‌ریه‌کی وه‌ما خراپ.
v.t. (۱) مه‌رج دانان؛ کردن به‌ مه‌رج.
 (۲) ته‌ندرووست کردن؛ باش و به‌هیزکردن: (*Exercise ~s your body.*)
 (۳) داواکردن له‌ قوتاییه‌ک که‌ نه‌ره‌ خراپه‌کی به‌رز بکاته‌وه بۆنه‌وی ده‌رجیت
 (۴) راه‌نیان؛ فیزکردن (ده‌رووناسی)؛ بریاردانی چۆنتی په‌ووشتی مۆفۆ
 گیاندار: (*Society ~s us to behave in a certain way.*)
 (۵) بریاردان: (*Our income ~s what we spend.*)
v.i. مه‌رج دانان.
in condition, ته‌ندرووستی باش بوون؛ له‌ ته‌ندرووستیدا بوون.
in no condition to, ته‌ندرووستی نه‌ره‌ هه‌لناکری؛ له‌ توانادا نه‌بوون:
 (*He is in no condition to travel.*)
on condition that, به‌ مه‌رجیک؛ نه‌گەر.
out of condition, ته‌ندرووستی باش نه‌بوون (به‌هوی و مه‌رز نه‌کردن و -
 نه‌جوولانه‌وه):
 (*I haven't exercised lately, so I am ou of condition.*)
conditional (kən-dish'ən-l), *adj.* (۱) به‌ مه‌رج؛ مه‌رجی تیدایه؛
 مه‌رجی له‌سه‌ر دانراوه؛ به‌ مه‌رجه‌وه دراو یا کراو: (*~ aid*).
 (۲) مه‌سکۆر نیه‌یه. (۳) مه‌رجی (پیزمان): (*a ~ clause*).
conditionally (kən-dish'ən-l-i), *adv.* به‌مه‌رجه‌وه.
conditioned (kən-dish'ənd), *adj.* (۱) له‌ باری داخۆیکی
 تایبه‌تیدایه. (۲) به‌مه‌رجه؛ ده‌کووتنه‌ سه‌ر مه‌رجیک یا زیاتر.
 (۳) له‌ داخۆیکی باشدا؛ ته‌ندرووستی باشه؛ ناماده‌یه.
 (۴) راه‌اتوه (ده‌رووناسی)؛ فیزبووه.
conditioner (kən-dish'ən-ēr), *n.* (۱) گونجینه‌ر؛ فینکته‌ره‌وه:
 (*air- ~*)
 (۲) (۱) مادده‌یه‌که‌ که‌ چۆنتی شتیکی باشتريت ده‌کات: (*a soil ~*).
 (ب) ده‌رمانی قۆچاکردن: (*a hair ~*).
 (۳) راه‌ینه‌ری و مه‌رزشی.

(۲) بەرى دارىنكى ھەمىشە سوز (لە قوچەك دەچىت).

و.ك قوچەك لىكىرن؛ و.ك قوچەك درووستىكرىن.

coneflower (kōn'flou'ēr), *n.* پوۋمىكىگە گۈلى قوچەك ناسايى دەگىزىت.

coney (kō'ni, kun'i), *n.* = cony.

confab (kon'fab), *n.* [Colloq.]. دەمەتەقنى؛ ووتوۋىز؛ دوۋان.

confabulate (kən-fab'yoo-lāt'), *v.i.* دەمەتەقنى كىرن؛ دوۋان؛ ووتوۋىز كىرن.

confabulation (kən-fab'yoo-lā'shən), *n.* دەمەتەقنى؛ دوۋان؛ ووتوۋىز.

confect (kən-fekt'), *v.i.* (۱) تىكەلەۋىكرىن؛ گىرتەنە.

(۲) مەربە درووستىكرىن. (۳) كىرن؛ درووستىكرىن.

confection (kən-fek'shən), *n.* (۱) تىكەلەۋىكرىن؛ درووستىكرىن؛ گىرتەنە. (۲) نوقۇل؛ شىرىنى؛ ھەلۋا.

(۳) دەرمانلىقى شىرىن كىراۋە بە شەكر يا ھەنگۈين.

(۴) پارچە جىلگى ئايامى ژئانە.

v.i. كىرن بە نوقۇل؛ شىرىنى درووستىكرىن.

confectionary (kən-fek'shən-er'i), *adj.* (۱) تايىبەتى بە نوقۇل. شىرىنى ترو درووستىكرىن. (۲) تايىبەتى بە ھەلۋاچى يا كارەكە.

(۳) دوۋكانى ھەلۋاچى؛ ھەلۋاخانە. (۴) ھەلۋا؛ نوقۇل؛ شىرىنى.

confectioner (kən-fek'shən-ēr), *n.* ھەلۋاچى؛ شىرىنى فۇش.

confectioners' sugar, شەكرى ھەلۋاچى؛ شەكرى زۇر وورد.

confectionery (kən-fek'shən-er'i), *n.* (۱) ھەلۋا؛ شىرىنى؛ نوقۇل؛ جىكلەتەۋ شىرىنى ترو. (۲) ھەلۋاچىتى.

(۳) دوۋكانى ھەلۋاچى؛ ھەلۋاخانە.

confederacy (kən-fed'ēr-ə-si), *n.* (۱) پەيمان (لەنپوان چەند.

و.لات، جىزىپ، يا كۆمەللىكدا). (۲) ھاۋپەيمانى؛ يەككىتى.

(۳) پىلان؛ پىلانكارى قەدەغە.

ئەۋ يانگىزە ۋىلايەتە باشورى ئەمەرىكا كە لە

سالى ۱۸۶۰-۱۸۶۱ دا لە ۋولتە يەكگرتۈۋەكانى ئەمەرىكا جىياپونەۋە.

ۋە ئەم جىياپونەۋە بىر ھەۋى رىودانى شەرى ناۋخۇى ئەمەرىكا.

confederate (kən-fed'ēr-it), *adj.* (۱) يەكگرتۈۋ؛ ھاۋپەيمان.

(۲) [-C]. تايىبەتى بىر ۋىلايەتەنى لە ئەمەرىكا جىياپونەۋە (ۋوشە پىشور).

(۳) ھاۋپەيمان (مىۋە، كۆمەل، ۋولت). (۴) ھاۋپەشنى پىلان (كارى قەدەغە).

n. (۲) [-C]. يەككى لەر يانگىزە ۋىلايەتە باشورى كە لە ئەمەرىكا جىياپونەۋە.

يەكگرتى؛ بىر بە يەك؛ پەيمان بىستى.

v.i. & v.t. (۱) يەككىتى؛ **confederation** (kən-fed'ēr-ā'shən), *n.*

ھاۋپەيمانى. (۲) يەككىتى چەند ۋولتلىك؛ بىر بە يەك (چەند ۋولتلىك).

يەككىتى يا بىر بە يەك ۋىلايەتەكانى ئەمەرىكا لە

سالى ۱۷۸۱-۱۷۸۹.

پىن بەخشىن (بىرونامە، پىزىنكى تايىبەتى)؛

پىدان: (The university ~red an honorary degree on him.)

v.i. پائۇزىكرىن؛ گىفتوگۇكرىن؛ دوۋان؛ كۆنگرە بىستى؛ پىرس پىكرىن.

confer (kən-fūr'), *v.t.* بەراۋوردىكرىن؛ پوانىنە سەرچاۋەيكى ترو بىر.

بەراۋوردىكرىن (لىكۆلىنەۋە) (كۆرتەكەى cf. يان conf.)

-conferment (*n.*).

conferee (kən'fēr-ē'), *n.* (۱) بەشدارى كۆنگرە؛ بەشدارى كۆر؛

كۆپرگ؛ راۋىزىكر. (۲) پىن بەخشراۋى بىرونامە، ماف، يا رىزىنكى تايىبەتى

(۱) پائۇزى؛ پائۇزىكرىن؛ گىفتوگۇ.

(۲) كۆنگرەنىس؛ كۆر؛ كۆنگرە. (۳) كۆبۇنەۋە يا كۆنگرەى دوۋ لىزىنە يا زىاترى

ھەردوۋ ئەنجۈمەنى پەرلەمان بۇ پىككەتەن لەسەر جىياۋازى گەلەلى ئەۋ

ياساينەى ھەردوۋ لى پەرلەمان پەسەندىان كىردوۋە.

(۴) يەككىتى چەند كلىسە، قوتابخانە، يا تىپى ۋەرزىشى.

-conferential (*adj.*).

conferva (kən-fūr'və), *n.* جۆرە قەرزەيكە؛ قەرزە.

condole (kən-dōl'), *v.i.* سەرخۇشى لىكىرن؛ ھاۋسۇزى لەگەل كىرن

لە مردنى خىمىكىدا

condolence (kən-dō'ləns), *n.* پىرسەنامە؛ سەرخۇشى لىكىرن؛

سەرخۇشى.

condom (kon'dəm, kun'dəm), *n.* لاسىتىك (مۇ جىۋوت بىۋىن).

condominium (kon'də-min'i-əm), *n.* (۱) ھاۋپەشنى كىرن

لە ھۆكمرانى ناۋچەيكەدا لەلەين دوۋ ۋولت يا زىاترەۋە. (ب) ناۋچەيكە كە

ۋەھا ھۆكمرانى بىكرىت. (۲) (۱) خانۋىيەكى گەرەى بەش بەش كە ھەر

بەشلىكى ھى كەسلىك بىت. (ب) بەشلىك لە خانۋىيەكى گەرەى ۋەھا.

condonation (kon'dō-nā'shən), *n.* (۱) لىبۇردىن؛ ئى خۇش بىۋىن.

(۲) لىبۇردىنى مېزىدىك ئەۋنەكى لە داۋىن پىسى ئەۋى تىران (داداكا).

condone (kən-dōn'), *v.t.* لىبۇردىن؛ ئى خۇش بىۋىن؛ چاۋ ئى پۇشنى؛

پەسەندىكرىن: (You shouldn't ~ criminal acts.)

condor (kon'dēr), *n.* (۱) سىسارلى نەمەرىكى گەرە.

(۲) پارەيكى ئالتۇنە رىئەى سىسارلى لەسەرە لە ھەندىك ۋولتاتى

ئەمەرىكاى باشورى.

conduce (kən-dōō's, kən-dūs'), *v.i.* (~ to; ~ toward), -ۋا،

لىكىرن؛ ھاندان؛ يارمەتى رىودانى شىتلىك دەدات.

conducive (kən-dōō'siv, kən-dū'siv), *adj.* (~ to), ھاندەر؛

يارمەتيدەر؛ بىۋىن بە ھۋى؛

(Fresh air is ~ to health.; Noise is not ~ to study.)

conduct (kon'dukt), *n.* (۱) پارەى. (۲) بەرئۆۋەبىردىن؛ كىرن.

(۳) رەۋىشت؛ رەفتار [Obs.]. پارە؛ چاۋساغ.

v.t. (۱) پارەى كىرن؛ پىشاندان؛ بىردىن بۇ شۇنىنكى.

(۲) بەرئۆۋەبىردىن؛ ئاراستەكرىن.

(۳) پارەى كىرنى ئۆزكىسترا: (to ~ an orchestra.)

(۴) ھەلساۋ دانىشتىن؛ رەفتار كىرن.

(She always ~s herself well in public.)

(The wire ~s electricity.) (۵) گەياندن (كارەبا، گەرما).

v.i. (۱) پارەى كىرن؛ پىشاندان. (۲) سەركىدەى كىرنى ئۆزكىسترا.

conductance (kən-duk'təns), *n.* توانى ماددەيكە بۇ گەياندنى

كارەبا؛ گەياندن (كارەبا).

conductible (kən-duk'tə-b'l), *adj.* (۱) دەگەبەرنىت (كارەبا)؛

گەيەنەر. (۲) دەتوانىت بگەيەنىت (كارەبا).

conduction (kən-duk'shən), *n.* (۱) گەياندن (ئاۋ بە جۇگەيكەدا).

(۲) (۱) گەياندن (كارەبا، گەرما ... ھتد). (ب) توانى گەياندن بىۋىن.

conductive (kən-duk'tiv), *adj.* (۱) تايىبەتى بە توانى گەياندن.

(۲) تايىبەتى بە گەياندن (كارەبا، گەرما، ئاۋ ... ھتد).

conductor (kən-duk'tēr), *n.* (۱) پارە؛ چاۋساغ؛ پىشاندەر.

(۲) پارەى ئۆزكىسترا يا تىپى مۇسىقا.

(۳) بلىتېرو ۋەرگى (شەمەندەفەر، پاس ... ھتد)؛ باجگر (شەمەندەفەر، پاس).

(۴) گەيەنەر (كارەبا، گەرما ... ھتد)؛ كارەبا بەر

-conductorship (*n.*).

conduit (kon'dit, kon'doo-it), *n.* (۱) جۇگە بۇرى.

(۲) بۇرى پاراستىنى تەل كارەبا. (۳) [Archaic]. كانى؛ كانىاۋ.

conduplicate (kon-dōō'plə-kit, kon-dū'plə-kit), *adj.* لە

بارى دىزىۋى لە ئاۋەپاستدا دانۇشتاۋ (گەل، پەرەى خۇنچە).

condyle (kon'dil), *n.* ئىنسانى دەرىۋىق.

-condylar (*adj.*); condylloid (*adj.*).

condyloma (kon'di-lō'mə), *n.* زىادە گۇشتىنكى ۋەك مىخەكە ۋايە

لەدەۋرى كۆمۇ كۆنەندامى جىۋوت بىۋىن دىت (بەتايىبەتى بەھۋى فەرەنگى، يا

ئاتەشكەرە).

cone (kōn), *n.* (۱) قوچەك (ئەندازە).

(۲) شىتلىك كە ۋەك قوچەك ۋايىت، ۋەك: (۱) قوچەكىكى لە بسكوت

درووستىكراۋە دۇندىرەى تى دەكرىت دەشخۇرىت. (ب) پۇپەى ئاگرپۇزىن.

conglobate

(ب) قەربالغ: (a ~ road)
conglobate (kon-glō'bāt, kon'glō-bāt'), *v.t. & v.i.* تۇيەل
 كىرىش تۇيەل بولۇپ خېرىۋىنە.
adj.
 تۇيەل تۇيەل بولۇپ خېرىۋىنە.
-conglobation (n.).
conglomerate (kən-glōm'ēr-āt'), *v.t.* كۆمەل كىرىش
 كىرىش تۇيەل.

v.i. كۆمەل بولۇپ تۇيەل بولۇپ تۇيەل.
n. (۱) تۇيەل: كۆمەل: تۇيەلنىكى ھەمچەش. (۲) بەردىك كە لە ووردە بەردو زىخو جىمەنتۇ پىك ھاتىت (زەمىنئاسى). (۳) ھاۋىشى يا كۆمپانىيەكى گەۋرە كە لە چەند كۆمپانىيەكى جىيا جىيا پىك ھاتىت ۋ ھەر كۆمپانىيەك بە جۇرە كارىنكە خەرىك بىت
adj. (۱) تۇيەل: كۆمەل بولۇپ تۇيەل كراۋ.
 (۲) ھەمچەش: ھەمەرنىگ: جۇر بە جۇر.
 (۳) لە شتى جىيا جىيا پىك ھاۋىشى ۋ ھەر كەرسەيەكى ۋەك جىمەنتۇ پەق بوۋە ۋەك بەردى لىھاتوۋە (زەمىنئاسى).

conglomeration (kən-glōm'ēr-ā'shən), *n.* (۱) كۆمەل بوۋىش
 تۇيەل بوۋىش: پەكگرتىش. (۲) تۇيەلنىكى ھەمچەش: شىئىكى ئاۋىتە.
 (۳) كۆمەل: تۇيەلنىكى يەكگرتىش.
conglutinate (kən-glōō'tə-nāt'), *adj.* بە سىرىش پىكەرە
 ئوسىنراۋ: بە كەتتە لىكراۋ.
v.t. & v.i. پىكەرە ئوسىنراۋ (بە سىرىش): پىكەرە ئوسىنراۋ.
-conglutination (n.).

جۇرە جايەكى رەشى چىنىيە.
congratulate (kən-grach'ə-lāt'), *v.t.* (۱) پىرۇزايى لىكردىش
 چاۋبونى لىكردىش: (We ~d the boy on winning the race.)
 (۲) [Obs.] ئاھەنگ كىرپان.
 (۳) [Obs.] سلاۋلىكردىش.

congratulation (kən-grach'ə-lā'shən), *n.* (۱) پىرۇزايى
 پىرۇزايى لىكردىش: پىرۇزايى كىرىش
 (۲) (pl.) پىرۇزايى: پىرۇزايى: چاۋقان بوۋىش: خۇشى لە خۇت.
congratulator (kən-grach'ə-lā'tēr), *n.* پىرۇزايىكەر
-congratulatory (adj.).

congregate (kon'grə-gāt'), *v.t.* كۆكردنە: كۆپ پىن بەستى
v.i. كۆيۈنەرە: كۆر بەستى.
adj. (۱) كۆ: كۆيۈنەرە: پىكەرە. (۲) گشتى: ھەمىر.
congregation (kon'grə-gā'shən), *n.* (۱) كۆيۈنەرە
 (۲) كۆمەلنىك خەلگ كە پىكەرە كۆيۈنەرە.

(۳) دەستە ئۆزىگەرەن: كۆمەلنىك ئۆزىگەرەن: پەرستگادا: كۆمەلنىك خەلگ لە پەرستگادا. (۴) ئەندامانى پەرستگايەك: ئەندامانى كلىسىيەك.
 (۵) ئاۋەدانىيەك يا ئاۋايىيەك لە سەرەتاي ئاۋەدانىكردنەۋى ئەمەرىكاي پاكور.
 (۶) جۈلەكە: جۈلەكەكان. (۷) لىۋنەيەك لە كەلە قەشقەكان.

congregational (kon'grə-gā'shən-l'), *adj.* (۱) تايىبەتتە
 ئەندامانى پەرستگايەك: ۋەك كۆمەلنىك ئۆزىگەرەن لە پەرستگايەكدا: تايىبەتتە بىم كۆمەل. (۲) [C-]. تايىبەتتە بە سەربەستى ھەمىر پەرستگايەك ۋە ئەندامانى.

congregationalism (kon'grə-gā'shən-l'iz'm), *n.* (۱)
 شىۋەيەكە لە رىنخراۋى كلىسىيە كە سەربەستى دەدات بە ھەمىر كلىسىيەك ۋە ئەندامانى كە سەر بىم رىنخراۋەن. (۲) [C-]. بىرۋايەت پىنپايى لىقنىكە لە ئايىنى پىرۇتسانتى كە سەربەستى دەدات بە كلىسىيە ئەندامانى ئەمىر كلىسانەي كە سەر بىم.

congress (kon'grəs), *n.* (۱) كۆيۈنەرە: يەكگرتىش.
 (۲) جوت بوۋىش: كان. (۳) پەيۋەندى كۆمەلەيتە.
 (۴) كۆنگرە: كۆيۈنەرەيەكى گەۋرە.

conjugate

(۵) ئەنجۈمەنى تايىبەتتە كە ئۆتەرەنى مېللەتان ۋ ئايىنەكانى تىدايە بۇ باسكردىنى گىرگىزگىتى جىپانى.
 (۶) ئەنجۈمەنى ئۆتەرەن (ھى گشت ۋولاتىك): پەرلەمان: كۆنگرىس.
 (۷) [C-]. (۱) ئەنجۈمەنى ئۆتەرەنى ۋولاتە يەكگرتۈۋەكانى ئەمەرىكا بە ھەردىۋ لىقەيەۋە: كۆنگرىسى ۋولاتە يەكگرتۈۋەكانى ئەمەرىكا.
 (ب) كۆيۈنەرەيەكى ئەم ئەنجۈمەنە.
 (ج) سەرجمەنى ئەندامانى ئەم ئەنجۈمەنە كە پىكەرە كاردەكەن بۇ ماۋەى دوو سال.

(۸) تايىبەتتە بە -
congressional (kən-gresh'ən-l'), *adj.* ئەنجۈمەننىك يا كۆيۈنەرەكانى. (۲) [C-]. تايىبەتتە بە كۆنگرىسى ۋولاتە يەكگرتۈۋەكانى ئەمەرىكا.

Congressional district, تارچەيەك كە تارچەكانى مەلپۇزاردن لە
 يەككە لە ۋولاتە يەكگرتۈۋەكانى ئەمەرىكا كە ھەر دوو سال جارىك ئۆتەرەن ھەلدەپىزىت بۇ كۆنگرىسى ئەمەرىكا كە لە واشىنتۇن كۆدەپىتەرە
congressman (kon'grəs-mən), *n.* ئەندامى كۆنگرىسى ئەمەرىكا.
 ئۆتەرەن: ئۆتەرە (بەتايىبەتتە لە كۆنگرىسى ئەمەرىكا).
congresswoman (kon'grəs-woom'ən), *n.* ئەندامىكى ئۆتەرە
 كۆنگرىسى ئەمەرىكا: ئۆتەرەنىكى ئۆتەرە: ئۆتەرەنى ئۆتەرە (بەتايىبەتتە لە كۆنگرىسى ئەمەرىكا).

(۱) گونجان: لەيەكچۈن.
congruence (kon'grōō-əns), *n.* (۲) شىيان: بەجىزى. (۳) لەگەل يەك پىكەرە: پىكەرە گونجان (پىرۇمان)
 (۴) (۱) پەيۋەندى ئۆتەرە دوو ژمارەيەك كە ئەگەر دابەشيان بەكەيت بەسەر ھەمان ژمارەدا ئەۋەى لىۋى دەمىننىتەرە ۋەك يەك ۋادەپىت (بىركارى).
 (ب) جوت بوۋىش (ئەندازە): جوتى: يەك بەيەكى.

congruency (kon'grōō-ən-si), *n.* = congruence.
congruent (kon'grōō-ənt), *adj.* (۱) لەگەل يەك گونجان
 لەيەكچۈن. (۲) لەگەل پىكەرە: لەگەل گونجان (پىرۇمان).
 (۳) جوت بوۋىش (ئەندازە): جوتى: يەك بەيەكى.
 (۴) ئەگەر دابەش بىرگىن بەسەر ھەمان ژمارەدا ئەۋەى كە دەمىننىتەرە ۋەك يەك ۋادەپىت (بىركارى).

(۱) لەگەل يەكدا گونجان: گونجان: گونجان
 شىيان: پىكەرە. (۲) جوت بوۋىش (ئەندازە): يەك شىۋەيە: يەك بەيەكى.
congruous (kon'grōō-əs), *adj.* گونجار: شىار: پىكەرە: بەجىزى.
 شىار: پەسەند.

conic (kon'ik), *adj.* قوۋچەكى: شىۋە قوۋچەكى.
conical (kon'i-k'l), *adj.* = conic.
conics (kon'iks), *n.pl.* ئەم بەشى ئەندازەئاسى كە لە شىۋەيە
 قوۋچەكى دەمۇلئەتەرە.

conic section, شىۋەيە قوۋچەكى (ئەندازە).
conifer (kō'nə-fēr, kon'ə-fēr), *n.* دارى سەۋىيە.
-coniferous (adj.).

(۱) تايىبەتتە بە پەملىدان
conjunctural (kən-jek'chēr-əl), *adj.* بەپىنى پەملىدان: گۆتەرەكارىيە. (۲) جەز لە پەملىدان دەكات.
conjecture (kən-jek'chēr), *n.* پەملىدان: گۆتەرەكارى: ۋادانان: گۆتەرە: مەزەندە.

v.t. & v.i. پەملىدان: گۆتەرەكارى كىرىش ۋادانان: لاۋابون: مەزەندەكردىش.
conjoin (kən-join'), *v.t. & v.i.* پىكەرەبەستى: بەيەك گىياندن
 يەك پىگرتىش: يەكگرتىش: كىرىش بە يەك: بون بە يەك: كۆكردنەۋە: لەيەكدا.
 (۱) يەكگرتىش: پىكەرە.
 (۲) دوۋقۇلى: دوۋقۇلى: ئاۋقۇلى.

conjointly (kən-joint'li), *adv.* پىكەرە: بە يەكگرتىش.
conjugal (kon'joo-gəl), *adj.* تايىبەتتە بە ئۆتەرە
 ھى ئۆتەرەيەتتە.

-conjugal (n.).
conjugate (kon'joo-git), *adj.* (۱) جوتە: دوۋانە: پىكەرە بەستەر.

conjugation

- (۲) جوت جوت: دووانه (گهلا)؛ دوو گهلا به يک لاسکوه.
(۳) له هه مان په گهرو وەرگراوه (روشه)؛ هاپه گهرو هومان (روشه).
(۴) دوو خال؛ هیل یا هندی له یه کچور (بیرکاری).
n. دوو ووشه؛ هاپه گهرو هومان.
v.t. (۱) به یه گه یاندن؛ جوت کردن؛ کردن به یه؛ یه پنگرتن.
(۲) گهرداندن کردن (پژمان):
(write- wrote- written; play- played- played)
v.t. (۱) [Rare]، جوت بوون (ژنو پیاو).
(۲) یه پنگرتن؛ یه کخستن (پوهه کفاسی).
(۳) (۱) گهرداندن کردن (پژمان). (ب) گهردان بوونی کردن.
(۱) یه کچورت؛ بوون به یه؛ **conjugation** (kon'joo-gā'shən), **n.**
جوت بوون؛ پنگرتن بوون.
(۲) به یه کچورتی دوو پوهی یه شانه به مه بستی ژاوون.
(۳) گهرداندن کردن (پژمان):
(speak- spoke- spoken; smile- smiled- smiled)
-conjugational (*adj.*); conjugator (*n.*).
conjunct (kən-jun'kt', kon'jun'kt), **adj.** [Archaic]. یه کچورتو؛
پنگرتن بوون؛ یه کچورتو.
conjunction (kən-jun'k'shən), **n.** (۱) به یه گه یاندن؛ پنگرتن؛
بوون به یه؛ له گه. (۲) پنگرتن؛ هارکات (پودان): (the ~ of events).
(۳) نریکی دوو نسیتره له یه کچورتو: (planets in ~).
(۴) نامرانی لیکدو؛ نامرانی په یوهندی:
(and, but, or, through, because, etc.)
conjunctiva (kon'jun'k-ti'və), **n.** پینستی دیوی ناروهی پیلوی.
چاوو دیوی ناروهی چاو.
conjunctive (kən-jun'k-tiv), **adj.** (۱) یه کچورتو؛ جوت بوون.
(۲) له یه کچورتو؛ گه یاندن. (۳) لیکدو (نامرانی، ووشه).
n. نامرانی یا ووشه لیکدو (پژمان): (and, but, unless, through)
-conjunctively (*adv.*).
conjunctivitis (kən-jun'k-ti-vi'tis), **n.** هورکدن پینستی دیوی.
ناروهی پیلوی چاو.
conjunction (kən-jun'k-tiv), **n.** (۱) بوون به یه؛ یه کچورت.
(۲) پودان؛ چنده شتیک پنگرتن؛ یه کچورتی چنده پودانیک.
(۳) تنکوچلنه؛ گروگرت.
conjunction (kon'joo-rā'shən), **n.** (۱) بانگ کردن؛ داوالیکدن؛
بانگ. (۲) دزعی جادوگر. (۳) جادوگر.
(4) [Archaic]. له خوا پارانهوه.
conjure (kən-joor'), **v.t.** (۱) بانگ کردن و هینانه پیلوی جنوکو.
دیو درنج (۲) جادوگر کردن؛ سحر بازی کردن.
v.t. (۱) داوالیکدن؛ لې پارانهوه؛ تکالیکدن:
(I ~ you in the name of God to help me.)
(۲) بانگ کردن و هینانه پیلوی جنوکو دیو درنج.
(۳) (۱) (~ up)، هینانه برچاو؛ هینانهوه بیر:
(She ~d up visions of a better life.)
(ب) (~ away)، پوهاندنوه؛ به پادان؛ له بیر پرتنوه:
(The music ~d my troubles away.)
conjurer, conjuror (kən-joor'ēr), **n.** (۱) جادوگر.
(۲) تکاکو؛ پارانهوه.
conk (konk), **n.** [Slang]. (۱) [British]. لووت. (۲) سر.
(۳) به سردا مالین؛ پیا مالین.
v.t. [Slang]. پیا مالین؛ به سردا مالین.
conk out, [Slang]. (۱) له پړ لیکدو (مه کینه)؛ په کچورتن.
(۲) ماندو بوون؛ به لاداهاتو و خورلیکدو له ماندو بوون.
con man, [Slang], = confidence man.
conn (kon), **v.t.** پا پړی به بهلم لیکدو.

connivance

- n.** لیکدو (پا پړی، بهلم).
(۱) زگماکی؛ خوی.
(۲) هاپه یچنه؛ هاپه چاره؛ هاپه وروشت.
(۳) له زگماکی یه پنگرتن نووسان (پوهه کفاسی).
connation (kə-nā'shən), **n.** له زگماکی یه پنگرتن نووسان.
connatural (kə-nach'ēr-əl), **adj.** (۱) زگماکی؛ سرووشت کرد؛
خوی. (۲) هاپه یچنه؛ هاپه چاره؛ هاپه وروشت.
connect (kə-nek't'), **v.t.** (۱) پنگرتن نووسان؛ پنگرتن لکاندن؛
جوت کردن؛ لیکدن؛ پنگرتن بوون؛ هلبهستن.
(۲) وک یه سهر کردن (له میشتکا)؛ به یه کچورت بوون (له میشتکا).
(We ~ orange blossoms with weddings.)
(۳) گه یاندن به؛ به یه گه یاندن:
(The operator will ~ you with New York.)
(۴) پنگرتن بوون (کاره).
v.t. (۱) پنگرتن نووسان؛ پنگرتن لکاندن.
(۲) گه یچنه و یه کچورتنوه له کاتی دیار کردو (شهنده فیر، پاس، فزوک).
بوونوهی پیلو به قو ناغی دووهی گه شته کیدا بگات).
(۳) شیان؛ گونجان؛ پنگرتن.
(4) [Slang]. سهرکوتو بوون له لیدانی توپیکدا (وهرزش).
connected (kə-nek'tid), **adj.** (۱) پنگرتن بوون؛ پنگرتن لکاندن؛
لکاند؛ لیکدو. (۲) گونچاو مانا به خش (نوسراو، بیرو باوه، چیرک).
(۳) په یوه نندیدار.
-connectedly (*adv.*).
connector (kə-nek'tēr), **n.** = connector.
connecting rod, شیشی به یه کچورت (مه کینه، نو توپیک).
connection (kə-nek'shən), **n.** (۱) پنگرتن بوون؛ پنگرتن لکاندن؛
به یچنه؛ جوت بوون؛ لیکدن. (۲) لیکدو؛ هوی لیکدن؛ گه یچنه؛ په یوهست.
(۳) په یوهندی؛ (۱) چنده شتیک پنگرتن بوون؛ په یوهستی.
(ب) گونچاو مانا به خش (نوسراو، چیرک، هلبهستن)؛ په یوهستی.
(ج) مه پادانی ووتو نووسراو؛ چوارچینه یا قالبی ووتو نووسراو؛ په یوهستی.
(د) په یوهندی خزمایه تی یا هاپه یچنه.
(4) (pl.), (۱) خرم (به تاییه تی له پړی ژنو ژن پنهانوه).
(ب) ناسیایوکی به ده سلات؛ پشت: (He has powerful ~s.).
(5) (pl.), گزینی هوی هاتوچ له لایه پیلو پیلو به تاییه تی له کاتی گه شتی
دور ودریزد (چونکه نه فزوک، شهنده فیر، یا پاسی سوار دیوت له
سهرتای گه شته کدا له وانه به هر چنده قو ناغی بختات بهرو جی مه بستی
یا دواقو ناغ، چونکه هر یه یه پړی دیار کردو خوی به).
(6) تاقمیک خه لکی هاپه یچنه یا هوانین. (۷) لقیکی نایین.
(8) تمل کاره (که تهورمی کاره یی پدا دهوات). (9) هیل تله فون.
-connectional (*adj.*).
(۱) دمر باره؛ سهرت به؛ له پوهوه.
(۲) له گه؛ پنگرتن.
connective (kə-nek'tiv), **adj.** تاییه تی به پنگرتن بوون؛
پنگرتن بوون.
n. نامرانی لیکدو؛ نامرانی په یوهندی؛ ووشه؛ پنگرتن؛ لیکدو (روشه).
(and, but, or, unless, although, etc.)
connective tissue, تیشوی پنگرتن بوون (لهش).
connector (kə-nek'tēr), **n.** لیکدو (مرق، نامیر، ووشه، نامرانی).
لیکدو؛ گه یچنه؛ ووشه یا نامرانی په یوهندی.
connexion (kə-nek'shən), **n.** = connection.
conning tower, (۱) قولله لیکدو پوانین (پا پړی جهنگی).
(۲) قولله پوانین؛ پوانه (ژن دمریایی).
conniption (kə-nip'shən), **n.** [Colloq.], توپوه بوون یا
هیستریایه کی سهردهمی؛ حال لیهاتن (مدال).
connivance (kə-niv'əns), **n.** (۱) خو لې گیل کردن (تاوان).

(۲) چاۋ ئى نووقاندىن (تاوان)؛ چاۋ ئى پۇشىن ۋە ھاندانى كىرىدى تائوانىڭ پىلان.
connive (kə-nīv'), *v.t.* (۱) چاۋپۇشىن (لە كىرەۋە ئاپەسەند)؛
 خۇ گىل كىرىن لە تائوانىڭ يا بەدكارىيەك ۋە ھەزىرىن بە سەركەتتى لە دلەۋە.
 (۲) ~ with ~ پىلان گىرئان؛ بە نەپتى ھاۋكارى كىرىن لە كارى ئاپەسەنددا.
-conniver (n.).
connivent (kə-nīv'ənt), *adj.* سەركەتلىك لە بەك دەۋەن؛
 بەرمو يەك چوۋ (بالى مىش ۋە مەگەز، نىزەكى پوۋەك).
connoisseur (kən'ə-sūr'), *n.* شەرھەزا (خواردن ۋە خواردنەۋە)؛
 سەردەرچوۋ؛ بزان
connotation (kən'ə-tā'shən), *n.* (۱) ۋاگەياندن (مانا).
 (۲) ۋاگەيا مانا ۋە ۋەشەيەك زىاد لە مانا بىچىنەنى ۋەشەكە:
 ("Politician" has different ~s from "statesman".)
Some words have good ~s while others have bad ~s.
 (۲) مانا ۋە گىشتى ۋە تايەخۇي ۋەشەيەك (ژىرىژى)
-connotative (adj.).
connote (kə-nōt'), *v.t.* ۋاگەياندن؛ گەياندن (مانا)؛ مانا گەياندن
 زىاد لە مانا بىچىنەنى ۋەشەكە:
 (The word "mother" ~s love, care, tenderness, etc.;
 The word "politician" ~s opportunism, dishonesty, etc.)
connubial (kə-nō'bi-əl, kə-nū'bi-əl), *adj.* ئۆمىردايەتتى؛
 تايەتتى بە ئۆمىردايەتتى.
-connubiality (n.); **connubially** (adv.).
conoid (kō'noid), *adj.* Also **conoidal**, قوۋچەكى
n. شىتلىكى قوۋچەكى؛ ۋىنەيەكى قوۋچەكى (ئەندازە)؛ قوۋچەك
conquer (kən'kēr), *v.t.* (۱) داگىركىن؛ دەست بەسەردا كىرىن.
 (۲) بەزاندن؛ شكاندن؛ بەسەردا زالىبون: (We ~ed the enemy.)
v.i. زالىبون؛ بىردنەۋە
conqueror (kən'kēr-ēr), *n.* (۱) داگىركەر؛ زەرتكەر.
 (۲) زان؛ بەزىنەر.
conquest (kən'kwest, kən'kwest), *n.* (۱) داگىركىن؛ كىرىن؛
 شكان؛ بەزان (۲) شىتلىكى داگىركىراۋ (ۋولات، گەل، تالانى).
 (۳) (۱) دلفىراندنى كەسكىك (ب) كەسكىكى دلفىرئىراۋ.
conquian (kən'ki-ən), *n.* كۆنكەن جۈرە يارىيەكى كاغەزە.
conquistador (kən-kwis'tā-dōr), *n.* يەككە لە نىسپانىيە
 داگىركەرەكانى مەكسىك يا پىرۇ يا ۋولاتانى تىرى ئەمەرىكا لەسەۋە
 شانزەھەمەدا.
consanguine (kən-saŋ'gwin), *adj.* = **consanguineous**.
consanguineous (kən-saŋ-gwin'i-əs), *adj.* خىزم ۋەخوئىش؛
 خىزم؛ ھاۋخوئىش؛ ھاۋ باۋۋاپىر
consanguinity (kən-saŋ-gwin'i-ə-ti), *n.* خىزمەتتى؛ خىزم؛
 خىزم ۋەخوئىش؛ ھاۋخوئىش؛ ھاۋ باۋۋاپىرى
conscience (kən'shəns), *n.* دەروون؛ ۋىژدان.
in all conscience, (۱) لە ھەقىقەتتە؛ بەپىنى ھەقىقەت؛
 نەگەر ھەقىقەتتە دەۋىت (۲) بىن گومان؛ بە راستى؛ لە راستىدا.
on one's conscience, ھەستىكىن بە بىن ۋىژدانى (لە نەنجامى كىرىن)
 كارتىدا كە دەزانىت ئارەۋايە؛ ھەست بە گوناھبارى كىرىن؛ لە نەستۇدا بوون.
conscienceless (kən'shəns-lis), *adj.* بىن ۋىژدان؛ دەروون رەش.
conscience money, پارەى ۋىژدان؛ پارەيەكە دەۋىت بىن سوۋك
 كىرىن بارى ۋىژدان (كەسكىك دەۋىدات كە ھەست بە گوناھبارى بىكات لەبەر
 كىرىن شىتلىك كە نەدەۋىو بىكات يا نەكىرىن شىتلىك كە دەۋىو بىكات).
conscience-stricken (kən'shəns-strik'ən), *adj.* ھەست بە
 گوناھبارى كىرىن؛ لەبەر كىرىن كارتىكى خراپە.
conscientious (kən'shi-ən'shəs, kən'si-ən'shəs), *adj.* بە
 ۋىژدان؛ خاۋەن ۋىژدان؛ سەرباست؛ راست: (a ~ worker).
conscientious objector, كەسكىكە كە نەۋىت چەك ھەلگىرت يا

بىچىتە ئار سۇپارە چۈنكە دۇى جەنگو پىۋاۋكۈشتەن ۋە ئاشتىخۋازە (بەتايەتتى
 ئەندامى ھەندىك كۆمەلى ئاينى).
conscionable (kən'shən-ə-b'l), *adj.* پەۋا؛ ھەق.
conscious (kən'shəs), *adj.* (۱) يەۋىش؛ بەناگا؛ ھۆشەند.
 (۲) ۋوردا؛ ھۆشيار؛ ئاگادار؛ بزان. (۳) شەرم؛ زوۋ تەرىق دەپىتەۋە.
 (۴) ھەستىكىن: (~ guilt).
 (۵) دەسەنقەست: (~ a ~ insult).
-consciously (adv.).
 ھىشكى ئاگادار: نەۋ بەشەي چالاكى مىشكە كە مۇۋ
 خۇي پىنى دەزانىت لىنى ئاشكرايەۋ ئاگى لىتەتتى (دەرووناسى)؛
 ھەستى پىن زانراۋ؛ بىروھۇش بەناگا.
consciousness (kən'shəs-nis), *n.* (۱) ھۇش؛ ھۆشيارى؛
 بەناگىي. (۲) بىروھۇش ۋە ھەست ۋە نەست ۋە بىروھۇش ھەزىنەزى مۇۋ
 (۳) بىروھۇش بەناگا (دەرووناسى)؛ بىروھۇش ھەستىكىراۋ.
 (۴) (۱) ئاگادار ۋە ۋوردا مۇۋ لە بارى ئىيانى خۇي.
 (ب) ئاگادار ۋە ۋوردا كەسكىك لە بارى ئىيان بەگىشتى ۋە چەۋسانەۋەي گەل؛
 چىنكە يا پەگەزىك بەتايەتتى.
consciousness-raising, ۋوردا ۋە ۋوردا كىرىنەۋە؛
 ئاگادار كىرىن مۇۋ لە بارى ئارەۋاي ئىيان ۋە چەۋسانەۋەي گەل تارەكو
 ئامادەپىت بىن گۆپىنى.
conscript (kən-skript'), *v.t.* (۱) بەزۇر كىرىن بە سەرباز.
 (۲) بىنگار ۋە بىنگار كىرىن (لەلايەن مېرىيەۋە).
adj. بەزۇر گىراۋ بە سەرباز.
n. سەربازلىكى بەزۇر گىراۋ؛ كەسكىك كە بەزۇر گىراپىت بە سەرباز.
conscript (kən-skrip'shən), *n.* (۱) سەرباز كىرىن؛ سەربازگىرى.
 (۲) بىنگار (بى مېرى). (۳) سەربازىيەكە مېرى لە گەل دەسەنقەست لەكاتى جەنگدا.
consecrate (kən'sə-krāt'), *v.t.* (۱) پىرۇز كىرىن؛
 (~ a church)
 (ب) پىرۇز كىرىن: (The bishop ~d the bread and wine.)
 (۲) كىرىن قەشەمەك بە سەرك قەشە لە ئامەنگىكى ئاينىدا.
 (۳) تەرخان كىرىن: (He ~d his life to art.)
 (۴) پىرۇز كىرىن؛ پەلى پىرۇزى پىدان: (a tradition ~d by time).
adj. [Rare].
consecrated (kən'sə-krāt'id), *adj.* پىرۇز كىرىن؛ پىرۇز.
consecration (kən'sə-krāt'shən), *n.* (۱) ئامەنگى پىرۇز كىرىن؛
 پىرۇز كىرىن. (۲) پىرۇزى؛ پىرۇز كىراۋى.
-consecrator (n.).
consecution (kən'sə-kū'shən), *n.* (۱) بەرمو دۋايى؛ زنجىرە.
 (۲) پىرۇزەندى پىرۇك بەي پىرەي كە لە پىشۋەتەتتى ۋە نەۋەشى كە لە دۋاۋەتتى
 (ژىرىژى).
consecutive (kən-sek'yoo-tiv), *adj.* (۱) يەك لە دۋاي يەك؛
 بەرمو دۋا بەبىن پىچان: (four ~ weeks).
 (۲) ھەموو بەشەكان پىرۇزەندىيان ھەيە لەگەل يەكتىدا (چىۋەك، دۋان ... ھەتد)
 (۳) ئەنجامدەر (پىزىمان).
-consecutively (adv.).
consensual (kən-sen'shō-əl), *adj.* (۱) بە ھەزەمەندى ھەزىرەۋلا
 كراۋە: (a ~ contract). (۲) خۆنەۋىست.
consensus (kən-sen'səs), *n.* يەككىتى بىروھۇش؛ پىكىۋەت-
 (بىروھۇش)؛ پىكىۋەتتى بىروھۇش گىشت خەنك دەربارەي مەسەلەيەك؛
 پا لەسەر بوونى گىشتى: (They rule the country by ~).
consent (kən-sent'), *v.t.* پىكىۋەت؛ پازى بوون؛ پەسەند كىرىن.
n. (by common / general ~) پىكىۋەت؛ پا لەسەر بوون؛ پەسەند كىرىن: (~ by common / general ~).
consentaneous (kən'sen-tā'ni-əs), *adj.* (۱) پىكىۋەتۋا؛
 پىكىۋە گونجاۋ. (۲) بە يەك دەنگ؛ ھەموۋ؛ پا ھەموۋى لەسەرە.
consentient (kən-sen'shənt), *adj.* ھەموو يەك دەنگ؛

consequence

- به پای گشتی
consequence (kon'si-kwens', kon'si-kwəns), *n.* بېرمو (۱)
 دواړې (۲) نه‌نجام (۳) پېښه‌نځی نیوان هڅو نه‌نجام.
 (۴) گړنگی هڅېک یا مسئله‌هیک: (a matter of no ~)
 (۵) گړنگی و بده‌سلا‌تی کسیک: (a person of ~)
 له‌نجه‌نجام! له‌بهر‌نجه‌نجام! له‌بهر‌نجه‌نجام!
 in consequence of, له‌نجه‌نجامی نه‌وډه! به‌مؤی نه‌وډه! له‌بهر‌نجه‌نجام!
 take the consequences, قایل بوون به‌نجه‌نجامی کرده‌وی خڅ
consequent (kon'si-kwent', kon'si-kwənt), *adj.* له‌وډه (۱)
 هاتوډه! له‌نجه‌نجامی نه‌وډه (۲) پاشکویه‌تی (۳) په‌ک له‌دواړی په‌که.
n. (۱) پاشکوی شتیک که له‌دواړی شتیکي تره‌وډه بیت (۲) نه‌نجام.
 (۳) دوږم به‌شی پړه‌هیک یا که‌رتیک (بیرکاری).
 consequent on (or upon), له‌نجه‌نجامی نه‌وډه‌دایه.
consequential (kon'si-kwen'shəl), *adj.* (۱) له‌نجه‌نجام‌دایه!
 نه‌نجه‌نجامه (۲) له‌خو‌پایه‌ی به‌فیز! گومر! که‌شخه‌چی! تېزل.
 [Rare] گړنگ (۳)

- consequently (*adv.*).
conservancy (kən-sūr'vən-si), *n.* (۱) پاراستنی سامانه
 سرووشتی‌هیکان: وډه: دارستان. ناوی پوبارو ده‌ریاچه، گیانداری کڅوی.
 (۲) لیژنه‌ی پاراستنی سامانی سرووشتی له‌ ښینگل‌تړه.
conservation (kon'sēr-vā'shən), *n.* (۱) پاراستن! هڅښتنه‌وډه!
 به‌فیژنه‌دان (۲) پاراستن یا پاریزگاری کردنی سامانه سرووشتی‌هیکان
 وډه: دارستان. ناوی پوبارو ده‌ریاچه، گیانداری کڅوی... هتد.
conservationist (kon'sēr-vā'shən-ist), *n.* پاریزوړی سامانه
 سرووشتی‌هیکان
conservation of energy, مانه‌وډی ووزه وډه خڅوی و نه‌فوتانی
 (فیژیا)
conservatism (kən-sūr'və-tiz'm), *n.* کونه‌پاریزگی! پاراستنی
 نهریت و پښازی کون! کونه‌پهرستی! هڅښتنه‌وډی باری شتیک وډه خڅوی
 به‌ره‌ه‌لستی کردنی گڅوړنی! پښازو بیروپای حی‌زیک یا کڅمه‌لنکی کونه‌پهرست.
conservative (kən-sūr'və-tiv), *adj.* (۱) کونه‌پهرست! کونه‌پاریزگی!
 ح‌زک‌ر به‌ پاراستنی نهریت و پښازی کون: (a ~ political party)
 (۲) تایه‌تی به‌ فلسفه‌و ه‌لو‌یستی کونه‌پهرستی (views ~)
 (۳) [C-] تایه‌تی به‌ حی‌زبی پاسترې یا کونه‌پهرستی ښینگل‌تړه‌و که‌نه‌د.
 (۴) مام ناو‌ه‌ندی! ناو‌ه‌ندی (خه‌م‌ل‌دن): (a ~ estimate)
 (۵) کون! کونه‌پار (a ~ suit) (۶) پاریزم! نه‌فوتینر.
n. (۱) که‌سینکی کونه‌پهرست! کونه‌پهرست! کونه‌پاریز
 (۲) [C-] نه‌ندامی حی‌زیکي پاسترې یا کونه‌پهرستی ښینگل‌تړه‌و که‌نه‌د.
 (۳) که‌سینکی پاریزم! نه‌فوتینر.
conservator (kon'sēr-vā'tēr, kən-sūr'və-tēr), *n.* پاریزگار!
 پاریزم! پښ سپیزدراو! پاسه‌وان
conservatory (kən-sūr'və-tō'ri, kən-sūr'və-tō'ri), *adj.*
 تایه‌تی به‌ پاریزگاری یا پاراستن
n. (۱) زانستگای م‌وسیق یا شانو! زانستگای ه‌ونر.
 (۲) ژوړی پاراستن و پيشاندانی پووه‌و گول! شه‌تلگا! جامخانه‌ی گول و نه‌مام.
 (۱) پاراستن! پاریزگاری کون! ه‌لگرتن! *v.t.* **conserve** (kən-sūr'və),
 هڅښتنه‌وډه! به‌فیژنه‌دان (C ~ your energy).
 (۲) مره‌با درووستکردن! مره‌باگرتنه‌وډه.
n.pl. مره‌با‌ه‌یکي دوو میوه.
consider (kən-sid'ēr), *v.t.* (۱) لی ووردوونوډه! ته‌ماشاکردن!
 تښین! لی‌کڅو‌لینه‌وډه (۲) بیرلینک‌دنه‌وډه: (Let's ~ the problem).
 (۳) بایه‌خ پیدان! لی‌کڅانه‌وډه! په‌چاو‌کردن:
 (Her behavior is not hard to understand if you ~ her background.)
 (۴) دلی خه‌ک راگرتن: (You have to ~ other people.)

consistence

- (۵) وادانان! دانان: (Money is generally ~ed important).
 (۶) پېوا واپوون! پاش بیرلینک‌دنه‌وډه: (We ~ him guilty).
 (۷) به‌خه‌یال‌داهاتن! بیرلینک‌دنه‌وډه پسه‌ندکردن:
 (Would you ~ going with us?)
v.i. بیرلینک‌دنه‌وډه.
considerable (kən-sid'ēr-ə-b'l), *adj.* (۱) نڅو! نڅوگار نڅو! (پله).
 ه‌مند، راده: (a ~ amount of money).
 (۲) شایسته‌ی بیرلینک‌دنه‌وډه! گړنگ.
 -considerably (*adv.*).
considerate (kən-sid'ēr-it), *adj.* دلی خه‌ک راگرا! به‌مست!
 به‌ تمگ هستی خه‌لکه‌و هاتو.
consideration (kən-sid'ə-rā'shən), *n.* (۱) لی‌کڅو‌لینه‌وډه!
 لی ووردوونوډه: (The matter is under ~).
 (۲) دلی خه‌ک راگرتن! به‌ تمگ دلیو هستی خه‌لکه‌و هاتن.
 (۳) پړه! پړه‌لگرتن (۴) پړه! پړه! پړه!
 (۵) شتیکي به‌ بایه‌خ له‌ پړه‌لگرتن! (۶) گړنگی! بایه‌خ.
 (۷) پادداشت! کرځ.
 in consideration of, له‌بهر! به‌مؤی.
 (۲) به‌رام‌بهر به! له‌ پادداشتی نه‌وډه.
 on no consideration, هرگیز! هت.
 take into consideration, بایه‌خ پیدان! په‌چاو‌کردن! لی‌کڅانه‌وډه.
 under consideration, لڅی ده‌کڅو‌لینه‌وډه (بؤ نه‌وډی پړه‌ری له‌سهر
 بدیرت)! پړی لی ده‌کڅو‌لینه‌وډه.
considered (kən-sid'ērd), *adj.* (۱) به‌وړدې لڅی کڅو‌لاره‌وډه!
 بیرلینک‌راوه. (۲) به‌ریز.
considering (kən-sid'ēr-in), *prep.* په‌چاو‌کردن! نه‌گه‌ر ه‌موو
 شتیک لیک بده‌په‌نډه! نه‌گه‌ر حساب بؤ ه‌موو شتیک به‌کین.
adv. [Colloq.], په‌چاو‌کردن! نه‌گه‌ر حساب بؤ ه‌موو شتیک به‌کین.
consign (kən-sin'), *v.t.* (۱) خستن! خستنه‌ناو! ناردن:
 (to ~ to hell; They ~ed him to jail.)
 (۲) پښ سپاردن (نه‌مانه‌ت)! دانه ده‌ست! کړدن به‌ لی‌پرسراو:
 (C ~ the orphan to her uncle's care.)
 (۳) دانان! بؤ دانان! تهرخان کردن.
 (۴) شتومک ناردن بؤ نوینه‌رتیک له‌ شار یا وول‌تیکي تر بؤ فروشتن یا
 ه‌مارکردن. (۵) [Obs.], م‌وړکردن! نهم‌وړکردن! په‌نجه‌پیانان.
 -consignation (*n.*); consignable (*adj.*).
consignee (kon'si-nē', kon'si-nē'), *n.* نوینه‌ری
 کڅمه‌پانیایه‌ک یا ووردوونوډه‌شیک که‌ شتومکي بؤ ده‌نیردیرت تاوه‌کو بی‌فروشتن
consigner (kən-sī'nēr), *n.* = consignor.
consignment (kən-sin'mənt), *n.* (۱) ناردن شتومک بؤ ووردو-
 فروشتیک یا نوینه‌رتیک له‌لاین کڅمه‌پانیایه‌ک به‌ فروشتن یا ه‌لگرتن.
 (۲) شتیکي نیردراو (به‌تایه‌تی بارگه‌یک شتومک که‌ بنیردیرت بؤ نوینه‌ری
 کڅمه‌پانیایه‌ک بؤ فروشتن یا ه‌لگرتن).
 on consignment, ده‌نیردیرت بؤ نوینه‌ری کڅمه‌پانیایه‌ک یا ووردوونوډه‌شیک
 به‌ ه‌مرچیک که‌ شتیکه‌ فروشرا پارهمکي بنیردیرت‌ت‌وه‌و بؤ کڅمه‌پانیایه‌ک
 نیرم: که‌سینک یا **consignor** (kən-sin'ēr, kon'si-nōr'), *n.*
 لمرگایه‌کی بارگانی که‌ شتومک ده‌نیرت بؤ نوینه‌رتیک بؤ فروشتن یا
 ه‌لگرتن.
 (۱) (~ of), پښکاهان! پښکاهان! له!
 پیدابوون له: (Water ~s of hydrogen and oxygen).
 (۲) (~ in), به‌ندبوون له‌سهر! له‌وډابوون! بریتی بوون له:
 (Wisdom does not ~ only in knowing many facts.)
 (۳) (~ with), گوښان له‌گه‌ن! پښکوتن له‌گه‌ن.
 (۴) [Archaic], یک پښگرتن! نوسان پښکوه! کردن به‌ یک.
consistence (kən-sis'təns), *n.* = consistency.

consistency

consistency (kən-sis'tən-si), *n.* (۱) خۇگرتن (شەلە) خەستى. (۲) پادەي خەستى يا توندوتۇلى؛ يەك ددانى:

(*This yogurt is of the right ~.*)

(۲) گونجان لەگەل يەكتەر؛ پىكتوتن؛ يەك ئەواي؛ چوونىيەكى:

(*These accounts show no ~.*)

(۴) بەردەوامى لەسەر پىنچاننى دافراو لەسەر پىنچاتو؛ ئەگۈزۈن.

consistent (kən-sis'tənt), *adj.* (۱) [Rare] خۇگرا توندوتۇن. (~ soil)

(۲) لەگەل گونجاو؛ لەگەل پىكتوتو:

(*Overeating is not ~ with good health.*)

(۳) بەردەوام؛ ئەگۈزۈ: (~ behavior)

-consistently (*adv.*).

consistory (kən-sis'tə-ri), *n.* (۱) شۇنى كۆيۈنەمەي لېژنە يا (۲) لېژنە يەكلىسىمى؛ داداگايەكى كلىسىيە.

(۲) كۆيۈنەمەي يەكلىسىمى لېژنە يا داداگايەكى وەھا.

consociate (kən-sō'shi-it), *adj.* يەك؛ يەكگرتو.

n. ھاوبەش.

v.t. & v.t. يەكگرتن؛ بوون بە يەك؛ يەك پىگرتن؛ كوردن بە يەك.

consolation (kən'sə-lā'shən), *n.* (۱) دىنەمەي كوردن؛ سەبۇرى. (۲) سەرخۇشى؛ سەرخۇشى لىكرىن.

(۲) دىنەمەي كوردن؛ سەرخۇشى؛ سەرخۇشى لىكرىن.

consolation prize, پادداشتى دىنەمەي كوردن؛ دەدرىت بە كەسكە كە

لە پىنچىرىكى يەكدا ئۆز باش دەپىت، بەلام ئەمەندە نا كە بىياتەمە.

consolatory (kən-sol'ə-tō-ri, kən-sol'ə-tō-ri), *adj.* تايىتە

بە دىنەمەي كوردن يا دىنەمەي كوردن؛ خەم پەمۇن.

console (kən-sōl'), *v.t.* دىنەمەي كوردن؛ سەبۇرى

سەرخۇشى لىكرىن؛ سەبۇرى دىنەمە.

console (kən'sōl), *n.* (۱) كۆشە يا سىپايەكى پاراۋە (كە پەمە يا مېزور.

شقى وەھاى لەسەر دەچسەپىنرەت): (۲) مېزىنكى جۋانى قەد دىوار.

(۳) دۆلەي رادىيۇ تەلەفونى سىنۇقى قىمان.

(۴) مېزى ' ئۆزگەن " كە ئامىزىكى مۇسقىيەيە لە پىيانۇ دەچىت.

(۵) دۆلەي بەشى چاۋدىرى كوردنى ئامىزى كارەبەي يا مەكىنە.

console table, مېزىنكى پاراۋەي ئەقشدارە چەسپ دەكرىت لەناو

دىۋارىنكا يا بەقەد دىۋارىنكەمە

consolidate (kən-sol'ə-dāt), *v.t.* كوردن بە يەك؛ يەكخەست.

(۲) چەسپاندن؛ بەمىزىنكردن: (*The government ~d its power.*)

v.t. بوون بە يەك؛ يەكگرتن.

(۲) پتەمەي بوون؛ بەمىزىنكردن؛ چەسپان.

consolidated school, قوتابخانەي يەكگرتو: قوتابخانەيەكە كە

قوتابى لە گەلىك ئاۋچە يا گەمەكى تەنىشت شارى بۇ دىت.

consolidation (kən-sol'ə-dā'shən), *n.* (۱) يەكلىتى؛ يەكگرتن؛

بوون بە يەك. (۲) چىگىرىبوون؛ چەسپاندن؛ پتەمەي بوون.

-consolidator (*n.*).

consols (kən'solz, kən-solz'), *n.pl.* سەندەي دارايى حوكمەرانى

شىنگلەتمە

consommé (kən'sə-mā'), *n.* گۇشتاۋ؛ شۇبەي پەمۇنى گۇشت يا

گۇشت سەمۇرە (دەپاللىۋىت تەنھا ئاۋە پەمۇنەكەي دەمىنەتەمە).

consonance (kən'sə-nəns), *n.* (۱) گونجان؛ پىكتوتن لەگەل يەكدا؛

تەبايى: (۲) گونجانى چەند ئاۋازنىكى مۇسقىا پىكتەمە؛ يەك ئەواي.

consonancy (kən'sə-nən-si), *n.* = consonance.

consonant (kən'sə-nənt), *adj.* (۱) گونجاو؛ يەك ئەوا.

(۲) ھاۋدەنگ.

(۱) تىپى ئەبۇزىن (دەنگناسى)؛ تىپىكە كە پەمدا دەپىت بە: (۲) بەرىستىنۇ

بەرەلا كوردنى ھەوا (p, t, k, b, d, g). (ب) بەرىستىنۇ ھەوا لەلايەكمە

لەكاتىنكا لەلايەكى تەرەم دەرياز دەپىت (m, n, ŋ, l, r).

constellation

(ج) بەمۇز پال بە ھەۋاۋە ئان لە درىنكەمە (f, v, z, sh, zh, th, h, w)

(د) بە ھەمۇ ئەم سىن شىۋەيە پىكتەمە (ch, j)

(۲) دەنگ يا بېگەي كەم دەنگ.

-consonantal (*adj.*).

consort (kən'sôrt), *n.* (۱) ھاۋەش؛ ئاۋەل.

(۲) ئۇ؛ مېزور؛ ئۇنى پاشا؛ مېزور؛ ھاۋەش.

(۳) كەشتىيەك كە لەگەل كەشتىيەكى تەدەپات؛ كەشتى ھاۋەي.

(۴) [Obs.], (۱) ھاۋەي يەتە؛ ئاۋەلىتى. (ب) يەكلىتى؛ پىكتەمە.

(ج) يەك ئەواي؛ گونجانى ئاۋاز.

v.t. (۱) لەگەلدابوون؛ لەگەلدە ھەلسان و دانىشتن؛ برادەرىتى لەگەلدە كوردن.

(۲) لەگەلدە گونجان؛ لەگەلدە پىكتەمە.

v.t. (۱) كوردن بە يەك؛ يەك پىگرتن

(۲) [Obs.], (۱) لەگەلدابوون؛ لەگەلدە چوون.

(ب) ئۇنچان؛ ھاۋەيىي كوردن. (ج) يەك ئاۋاز درووستىنۇ.

consortium (kən-sôr'shi-əm), *n.* (۱) يەكلىتى؛ كۆمەلە؛ پىنچراۋ.

(۲) يەكلىتى دارايى؛ پىكتوتىنكە لەنچوان دەزگاي دارايى و باتقەكانى دوو

روقت يا زىاتەدە بۇ يارمەتيدانى رولتەكى تە.

(۳) مافى مېزىنكە لە خۇشەرىستى و يارمەتيدان و لەگەلدابوونى ئۇنەكىدا؛

مافى ئۇنك بۇ ھەمان شت لە مېزەمەكى.

conspectus (kən-spek'təs), *n.* (۱) چاۋپاخشاندنىكى گشتى بە

باسىكىدا؛ سەپىركردنىكى سەپىرىيى باسكى. (۲) كورتە (باس)؛ پوختە.

conspicuous (kən-spik'ū-əs), *adj.* (۱) پوون؛ ئاشكارا؛ ديارا؛

زۆر لەبەرچاۋ: (*a ~ billboard; a ~ man*).

(۲) سەرنەچ پاكىش: (*She was ~ for her beauty.*)

conspiracy (kən-spir'ə-si), *n.* (۱) پىلان.

(۲) پىلان گىران؛ پىلانمازى كوردن. (۳) پىلانمازان؛ پىلان گىران.

(۴) پىنچاتن و ھاۋەيىي كوردن (بۇ ئەنچامى خراپ): (*the ~ of events*).

conspirator (kən-spir'ə-tēr), *n.* پىلانماز؛ پىلانگىر.

-conspiratorial (*adj.*); **conspiratory** (*adj.*).

conspire (kən-spir'), *v.t.* (۱) پىلان گىران؛ پىلان دانان.

(۲) ھاۋەيىي كوردن يەكگرتن (بۇ ھەر مەبەستىك بىت):

(*Events ~d to ruin him.*)

constable (kən'stə-b'l, kən'stə-b'l), *n.* (۱) كارەدەستىكى

گەمە لە كۆشكى پاشا يا بەگزاۋەيەكدا (سەدانى ئاۋەراست).

(۲) قەمەندەي قەلەيەكى پاشايى. (۳) پۇلىس (لە شىنگلەتمە)؛ پاسەوان.

(۴) قەمەنچەر يا ئەفسەرى ئاسايش

-constableness (*n.*).

constabulary (kən-stab'yoo-lər-ı), *n.* (۱) ئاۋچەمەك كە

پۇلىسنىك لىپىرساۋى بىت. (۲) ھەمۇ پۇلىسى ئاۋچەمەك يا شارىك.

(۳) ھىزىنكى پۇلىس و چەكدار. (۴) پۇلىس.

adj. تايىتەي بە پۇلىس و ئەۋ ئاۋچانەي لىپىرساۋايان.

constancy (kən'stən-si), *n.* (۱) پەمۇنەي؛ ئەگۈزۈن؛

لەسەر ھەمان پىنچان مانەمە. (ب) بەردەوام بوون لە خۇشەرىستى يا دىسۇزىدا

(بەتايىتەي لەنچوان ياراند)؛ وەھا. (ج) چوونىيەكى؛ پىكتەمەي.

constant (kən'stənt), *adj.* (۱) بەردەوام؛ ئەگۈزۈ؛ (۲) پەمۇنەي؛ ئەگۈزۈ؛

لە پەمۇنەي؛ ئەگۈزۈ؛ بە وەھا؛ خۇشەرىستىيەكەي بەردەوامە.

(ج) چوونىيەك؛ دىل ئەگۈزۈ؛ ھەك خۇي دەمىنەتەمە.

(۲) بەردەوام؛ ھەمىشەي؛ سەروم: (*~ interruptions*).

(۱) شتىكى ئەگۈزۈ؛ شتىك كە ھەمىشە ھەر ھەك خۇي دەمىنەتەمە

(۲) ھەند يا ئۇمارە ئەگۈزۈ (بىركارى، فېزىا).

constantly (kən'stənt-li), *adv.* (۱) ھەمىشە؛ بەردەوام.

(۲) پەيتا پەيتا؛ زۆر چار؛ چار لەدۋاي چار.

constellate (kən'stə-lāt'), *v.t.* كۆزىدەنەمە؛ خىركردنەمە.

v.t. كۆيۈنەمە؛ كۆيۈنەمە؛ خىركردنەمە.

constellation (kən'stə-lā'shən), *n.* (۱) كۆنەستىزە؛ جەۋتەۋانە.

- (۲) شونی نسیتره لهکاتی له دایکوبونی کسیدک (نسیترهوانی)؛ بوج.
- (۳) کوملنیک شتی سهرنج پاکیش: (*a ~ of beautiful women*).
consternate (kon'stēr-nāt), *v.t.* ترساندن؛ تۆقاندن؛ تروشی
 مترسی کردن؛ واق وورماندن.
- consternation** (kon'stēr-nā'shən), *n.* ترس؛ تۆقان؛ مترسی؛
 واق وورمان.
- constipate** (kon'stā-pāt'), *v.t.* (۱) تروشی قهبری کردن؛
 گرفت پیکردن؛ تروشی گراوی کردن. (۲) [Obs.]، پستتموه.
- constipated** (*adj.*).
constipation (kon'stā-pā'shən), *n.* (۱) ناڤروانی؛ قهبری.
 (۲) [Obs.]، پستتموه.
- constituency** (kən-stich'ōō-ən-si), *n.* (۱) دهنگدوانی ناوچه.
 هلبژاردن؛ هموو دانیشتوانی ناوچهیکی هلبژاردن.
 (۲) ناوچهی هلبژاردن؛ کریارهکان؛ ناشناکان؛ پالپشتیکاران.
- constituent** (kən-stich'ōō-ənt), *adj.* (۱) بهشینکی بنچینهیی (له).
 پیکهنانی شتیکدا؛ بهشینکی پیکهنن: (*a ~ part*).
 (۲) دهنگدرا؛ مافی دهنگدانی ههیه.
- (۳) دانه (نهنجومه)؛ بنچینه دانه (نهنجومه)؛ دهسلاتی دانان یا
 پیاجوونهوی دهستورنکی دراوتی: (*a ~ assembly*).
n. (۱) دهنگدرا؛ هلبژاردن؛ دانیشتوری ناوچهیکی هلبژاردن.
 (۲) دانهی کسک له جزی خۆ؛ کریار؛ پالپشتیکر.
 (۳) بهشینکی پیکهنن.
 (۴) دانهیک له بهشکانی رستهیک (زمانهوانی).
- constitute** (kon'stā-tōōl', kon'stā-tūt'), *v.t.* (۱) دامهزاندن؛
 دانان (یاسا، فرمانبروایی، دزگا).
 (۲) دیاری کردن؛ دانان: (*The students ~d him their spokesman*).
 (۳) پیکهنان: (*Twelve people ~ a jury*).
 (۴) له کهرسه یا شت پیکهنان.
- constitution** (kon'stā-tōō'shən, kon'stā-tū'shən), *n.* (۱)
 دامهزاندن؛ دانان؛ پیکهنان. (۲) پیکهاتن. (۳) شیوهی پیکهاتن یا پیکهاتن.
 (۴) شیوهی پیکهاتنی کسک (لماش و میشک)؛ تندرروستی لماش و میشک:
 (*a man of strong ~*)
- (۵) دهسور؛ یاسا بنچینهیی-یهکان (ولات، کۆمله، پیکخرا، دزگا... هتد).
 (۶) برونامه یا قوالیهیک که تم دهسوروی تیدا نووسراوه.
 (۷) [C-]، دهسوری ولاته یهگرتوهکانی نهمریکا.
- constitutional** (kon'stā-tōō'shən-l, kon'stā-tū'shən-l), *adj.*
 (۱) بنچینهیی؛ بناغیهی.
 (۲) بنچینهیی-یه له لشد: (*a ~ weakness*).
 (۳) بۆ تندرروستی باشه.
 (۴) تایبتهی به دهسور؛ بهپنی دهسور؛ دهسوری: (*rights ~*).
 (۵) پهیرهوی دهسور دهکات.
- n.* [Colloq.], به پین بۆیشتن.
 وهرزشیک که بۆ تندرروستی باش بیت (بهتایبتهی پیاسه یا
 به پین بۆیشتن).
- constitutionalism** (kon'stā-tōō'shən-l-iz'm, kon'stā-tū'shən-l-iz'm), *n.*
 (۱) فرمانبروایی بهپنی دهسور.
 (۲) پهیرهوی کردن دهسور.
 (۳) دهسورخوای؛ پهیرهویکردی دهسور.
- (۴) دهسورناس؛ پسپوری دهسور و پهیرهوی کردن دهسور.
constitutionality (kon'stā-too'shən-al'ə-ti, kon'stā-tū'shən-al'ə-ti), *n.*
 بهپنی دهسور بوون؛ دهسوریتی هملوینست،
 کردهوه. یا پوداویک.
- constitutionally** (kon'stā-tōō'shən-l-i, kon'stā-tū'shən-l-i), *adv.* (۱) لهپروی تندرروستی-یهوه؛ چۆنیتی پیکهاتنی لماش و میشک.
 (۲) (*He is ~ frail*).

- (۲) بهپنی دهسور؛ بهشینیهیکی دهسوری:
 (*Social change can be brought about ~*)
- constitutional monarchy**, پڕۆنی پاشایهتی دهسوری.
constitutive (kon'stā-tōō'tiv, kon'stā-tū'tiv), *adj.* (۱) زۆر
 گرنگ بۆ پیکهنانی شتیک؛ بنچینهیی؛ بناغیهی: (*a ~ part*).
 (۲) دانه؛ بنچینه دانه؛ دهسلاتی دانان و کردنی ههیه.
- constrain** (kən-strān'), *v.t.* (۱) جلهوگرتن؛ سنوور بۆ دانان؛ پاگرتن.
 (۲) زۆرلیکردن؛ ناچار کردن: (*He was ~ed to agree*).
 (۳) جلهوگراو؛ بهستراوه؛ گراو.
 (۴) به زۆر کراو؛ ناچاری؛ درۆ: (*a ~ laugh*).
constraint (kən-strānt'), *n.* (۱) جلهوگرتن؛ سنوور دانان؛
 بهستتموه؛ بهندکراوی. (۲) زۆردارهکی؛ ناچاری.
 (۳) پین پست کردن یا کردن به ژیرهوی ههست و ههوس سروسشتی؛
 پهروشتی درۆ و ناسروسشتی. (۴) سنوور؛ جلهو.
- constrict** (kən-strikt'), *v.t.* (۱) هینانهویهیک؛ گوشتن؛ چووک کردنهوه؛
 تهنگه تاو کردن.
- constrictive** (*adj.*); **constrictively** (*adv.*).
constriction (kən-strikt'shən), *n.* (۱) (ا) هینانهویهیک؛ گوشتن؛
 چووک کردنهوه؛ قهتیس کردن. (ب) هاتنهویهیک؛ چووک بوونهوه؛ قهتیس بوون.
 (۲) تهنگه تاو بوون؛ تهنگه فمس بوون؛ ههست بهستتموه؛ سنوورداری
 بهستتموه؛ سنوور بۆ دانه؛ کۆسپ.
 (۳) بهستتموه؛ کۆسپ؛ رنکر.
- constrictor** (kən-strikt'tēr), *n.* (۱) بهستتموه؛ کۆسپ؛ رنکر.
 (۲) ماسولگی گوشتن؛ ماسولگی کرژبوو یا چووهویهیک.
 (۳) ماری گوشتن؛ مارنکه نیچیرهکی دهکۆرت به خۆپنجان له لهشیهوه
 گوشتنی هتا ههناسهی لهبر دهبریت.
- constringe** (kən-strinj'), *v.t.* هینانهویهیک؛ کرژکردن؛ کرتن.
constringency (kən-strinj'ən-si), *n.* هاتنهویهیک؛ کرژبوون؛
 گیران.
- constringent** (*adj.*).
construct (kən-strukt'), *v.t.* (۱) درووست کردن (پرد، خانوو)؛
 داپشتن (پسته، وشه)؛ دامهزاندن. (۲) ریکخستن؛ ریکوپیک کردن؛
 دانان (بیردۆن). (۳) درووستکردنی شیویهیکی نهاندازهیی بهگۆنرهی و یستراو
 (بیرکاری).
- (۱) شتیکی درووستکراو یا داپژژراو (بیردۆز، بیرباوه، پنباز... هتد).
n. (۲) پارچه نووسراویک بهتایبتهی که له کۆمهلنیک دهستواژه پیک هاتینت
 (زمانهوانی).
- construction** (kən-strukt'shən), *n.* (۱) داپشتن (وشه، پسته،
 بیردۆز)؛ دامهزاندن؛ درووستکردن.
 (۲) چۆنیتی درووستکردن یا داپشتن (خانوسازی، زمانهوانی).
 (۳) شتیکی درووستکراو (خانوو).
 (۴) لیکدانهوه (ووته، بیر):
 (*Don't put the wrong ~ on my statement*)
- (۵) داپشتنی پسته یا ساپستهیهیک به وشه؛ ریکخستن و پهیرهوی وشه له
 پسته یا ساپستهیهیکدا؛ پهیرهوی نیوان وشهکانی ناو پسته.
- constructional** (*adj.*); **constructionally** (*adv.*).
constructionist (kən-strukt'shən-ist), *n.* لیکدانهوهی یاسا یا
 دهسور.
- constructive** (kən-strukt'iv), *adj.* (۱) سوویدبخش؛ بهسوود؛
 مهیستی چاککردن نهک پووخاندن: (*~ criticism*).
 (۲) تایبتهی به داپشتن و درووستکردن یا شتیکی درووستکراو.
 (۳) راستموخو دهرهبرراوه، بهلکو له لیکدانهوه دا دهرهکهوینت (دادگهری):
 (*~ crime*)
- constructor** (kən-strukt'tēr), *n.* درووستکرا؛ سهراکار (خانوو).
construe (kən-strōō'), *v.t.* (۱) شیکردنهوهی پسته (ریزمان).
 (۲) لیکدانهوه (بیرباوه، پوداو، کردهوه، هملوینست):

contaminant

- پامپاری، ناپی یا نه‌تو‌ه‌یی، یا وولاتیک که مترسی ئی بکرت! وستاندن!
پاگرتن
contaminant (kən-tam'ə-nənt), *n.* پیسکر: مرؤة، میکروب، ماده.
contaminate (kən-tam'ə-nāt), *v.t.* پیس کردن به میکروب یا شتی تر (ناو، خواردن و خواردنه‌وه، هه‌وا) خراب کردن (په‌ووشت) تووش کردن (نه‌خوشی).
contamination (kən-tam'ə-nā'shən), *n.* (۱) پیس کردن! (۲) پیس بوون! خراب بوون. (۳) پیسکر! پیسی.
contaminator (kən-tam'ə-nā'tēr), *n.* پیسکر: مرؤة، ماده، میکروب! تووشکر: (مرؤی نه‌خوش یا به‌دەفتار)
conte (kōnt), *n.* (۱) چیرۆکی پڕ له پوودای سەرئاسا (۲) چیرۆک! حیکایهت.
contemn (kən-tem'), *v.t.* به سووک سەیرکردن.
-contemner (*n.*)
contemplate (kon'təm-plāt'), *v.t.* (۱) به‌ووردی سەیرکردن! (۲) بیرکردنه‌وه! لێکولینه‌وه.
(*He is ~ing marriage.*)
(*I don't ~ any problem.*)
v.i.
-contemplator (*n.*)
contemplation (kon'təm-plā'shən), *n.* (۱) لێکولینه‌وه! بیرکردنه‌وه (۲) نیاز! نیازبوون! به‌تەما‌بوون. (۳) رابین! چاو‌ه‌وان بوون.
contemplative (kon'təm-plā'tiv), *adj.* بیرکەر‌ه‌وه! تاییه‌تی به بیرکردنه‌وه و سۆفی: (*a ~ life*).
(۱) کەسێکی بیرکەر‌ه‌وه! کەسێک کە ژۆربە‌ی کاتی به بیرکردنه‌وه پەرتە سەر. *n.*
(۲) ئەندامی کۆمەڵە‌ی سۆفیگەر! ئەندامی کۆمەڵە‌ی ناپی یا بیرکردنه‌وه و سۆفی گەرتی رێبارزتی.
-contemplatively (*adv.*); **contemplativeness** (*n.*)
contemporaneity (kən-tem'pər-ə-nē'ə-ti), *n.* هاوچەرخی! هاوسەردەمی! هاوکاتی! هاودەمی.
contemporaneous (kən-tem'pər-ā'ni-əs), *adj.* هاوچەرخی! هاوسەردەمی! هاوکات: (*~ events*).
contemporary (kən-tem'pər-rē'i), *adj.* (۱) هاوچەرخی (۲) هاوتە‌مەن (۳) نوێ! قازە! سەردەم: (*~ art*).
(*pl.*) (۱) هاوتە‌مەن: (*We are ~ies*).
(۲) کەسێک کە هەلۆیست و بیروباوە‌ری نوێ بێت و لێگەل ئەم چەرخی! بگۆنچێت.
contemporary with, هاوچەرخی! هاوسەردەمی! هاوتە‌مەن.
contemporize (kən-tem'pər-rīz'), *v.t. & v.i.* هاوچەرخی کردن!
contempt (kən-tempt'), *n.* (۱) به سووک سەیرکردن! پق ئی بوونه‌وه! قین‌هاتنه‌وه (*We feel ~ for a liar.; to have ~ for somebody.*)
(۲) سووکی! (*He fell into ~ as a result of his foolish act.*)
(۳) پێژ نه‌مان! پێژ نه‌گرتن: (*Familiarity breeds ~.*)
(۴) هەنگەرانه‌وه! بێ پێژی پێشاندان (بەتایه‌تی بۆ دادگا یا پەرله‌مان)! سەركێشی کردن: (*~ of congress*).
contemptible (kən-tempt'ə-b'l), *adj.* پيسو بۆگەن! مرؤة، كرده‌وه، به‌فتار! پيس! بۆگەن! خوێری! سووک! بێ ئرخ! به سووک سەیرکراو.
contemptuous (kən-tempt'chōō-əs), *adj.* به سووک سەیرکەر! سووک! سووکانه (*She gave him a ~ look.*)
contend (kən-tend'), *v.i.* (۱) تێکۆشان (جەنگ)! خەبات کردن! شە‌یرکردن (*Napoleon's troops ~ed with the armies of Europe at Waterloo.*)
(۲) خەبات کردن! هەول‌دان! بە‌ره‌نگاریبوون! پووبه‌پوو وەستان.
(۳) پێش‌بە‌رکێن کردن! مە‌ملی کردن: (*He will ~ for the prize.*)

continence

- v.t.* سووربوون لەسەر (پا، بیرو، هەلۆیست)! دووپات‌کردنه‌وه‌ی هەلۆیستیک ئەگەرچی خەمک هەلۆیستیان پێچەوانه‌ بێت: (*We ~ that he is guilty.*)
-contender (*n.*)
content (kən-tent'), *adj.* (۱) بە‌را‌چاو‌تێر! پڕ ناسووده.
(۲) پازی! قایل.
v.t. پازی کردن! پازی بوون! قایل بوون: (*C ~ yourself with reading about it.*)
n. (۱) بە‌را‌چاو‌تێر! قایل. (۲) [British] ده‌نگدانی "بە‌لن" له ئەنجوومه‌نی ئۆرده‌گان له پەرله‌مانی ئینگلیزیدا.
content (kon'tent), *n.* (۱) (pl.) ئەو شتە‌ی له ده‌ره‌نگدایه (وه‌ک: سنووق، شووشه، مەنجەل، قاپ... هتد): (*the ~ of a box*).
(ب) ناو‌مۆک (پە‌تووک)! ناوناخ: (*table of ~*).
(۲) ناو‌مۆک! مانا! مە‌بە‌ست: (*The ~ of a poem is distinguished from its form.*)
(۳) فراوانی! چە‌ند گرتن! شوێنی چە‌ند تیا‌بوونه‌وه.
(۴) قە‌بارە! قە‌واره.
(۵) پێژە یا چە‌ند تیا‌بوونی ماده‌یه‌ک له شتیکی ناویته‌دا.
contented (kən-ten'tid), *adj.* پڕ ناسووده! بە‌را‌چاو‌تێر! قایل.
contention (kən-ten'shən), *n.* (۱) شەر‌ه‌قه‌سه! مشت‌وم‌ر! نا‌کۆکی. (۲) تێکۆشان! هەول‌دان (بۆ بردنه‌وه‌ی مە‌ملە‌تی‌یه‌ک)! خەبات.
(۳) لەسەر سووربوونی پاریک یا هەلۆیستیک له مشت‌وم‌رێکدا.
bone of contention, هۆی نا‌کۆکی! ئەو شتە‌ی نا‌کۆکی لەسەرە.
contentious (kən-ten'shəs), *adj.* (۱) حەز له مشت‌وم‌رکەر! حەز له شەر‌ه‌قه‌سه‌کەر! شەر‌انی. (۲) مشت‌وم‌ری (مە‌سه‌له، باس)! تاییه‌تی به نا‌کۆکی یا هۆی نا‌کۆکی‌یه‌ک.
contentment (kən-tent'mənt), *n.* پڕ ناسووده‌یی! قایل. (۱) هاوسنوور.
(۲) لە‌ناو هەمان سنوور‌دان.
contest (kən-test'), *v.t.* (۱) ئا‌پەر‌زایی! دەر‌بە‌رین! دەر‌بارە‌ی شتی! هەولی بە‌درو‌خستنه‌وه دان! بە‌ریه‌ره‌کاتی کردن: (*They will ~ the results of the election.*)
(۲) شە‌ی لەسەر کردن! خەبات بۆ کردن (زە‌وی‌وزار، بێ‌کە‌ی سوبایی).
v.i. تێکۆشان! خەبات کردن! دژی! خەبات کردن! لێگەل.
n. (۱) نا‌کۆکی! دووبە‌ره‌کی! شە‌ی. (۲) شەر‌ه‌قه‌سه! مشت‌وم‌ر. (۳) پێش‌بە‌رکێ! مە‌ملی! بۆ‌پێژین.
-contestable (*adj.*); **contestation** (*n.*)
contestant (kən-tes'tənt), *n.* (۱) پێش‌بە‌رکێ‌کەر! مە‌ملە‌تی‌کەر. (۲) قانوت لێ‌مەر (ئەنجامی هەلبەر‌دن، وە‌سیه‌ت، بیریاری لێ‌ژنه)! خەبات‌کەر! دژی هەلۆیستیک به‌ ئا‌پەر‌و! دان‌راو! ئا‌پەر‌زایی! دەر‌بە‌ر.
context (kon'tekst), *n.* (۱) میانه! چوارچۆیه (ووته، پسته، نووسراو)! دهم (ووته، نووسراو): (*It is unfair to quote this remark out of its ~.*)
(۲) پاپوور‌وو، بێ‌چینه‌و! بارو‌دۆ‌خی پوودا‌ویک.
-contextual (*adj.*)
contexture (kən-tek'schēr, kon-tek'schēr), *n.* (۱) چێن! پێکه‌وه‌مان! یە‌ک‌ه‌ستن! کۆ‌کردنه‌وه! هەلبە‌ستن! مۆینه‌وه.
(۲) چێرا‌ویک! پارچە‌یه‌ک قوماش یا کوتال! شتیکی هەلبە‌ستراو.
(۳) چۆن‌یتی چێن، هەلبە‌ستن، مۆینه‌وه یا پێکه‌وه‌مانی شتیکی.
(۱) نژیکی! لێ‌کە‌رتن! بە‌رکە‌وتن. (۲) [Rare] زنجیره.
contiguous (kən-tig'ū-əs), *adj.* (۱) لە‌یه‌که‌که‌وتو! هاوسنوور. (۲) نژیکی! بە‌تە‌نیشت یە‌که‌وه.
continence (kon'tə-nəns), *n.* Also **continency**, (۱) خۆ‌پا‌گرتن! (خووت بوون)! خۆ‌دوور گرتن! گان نه‌کردن. دان به‌خۆ‌دا گرتن. (۲) خۆ‌پا‌گرتن (خووت بوون)! خۆ‌دوور گرتن! گان نه‌کردن.

continent

- continent** (kon'tə-nənt), *adj.* (۱) خنځاگر؛ ميانرہو. (۲) خۇ دور گر (جووت بوون).
- continent** (kon'tə-nənt), *n.* (۱) کیشومر. (۲) [Rare]، کۆسپ؛ جەلو؛ شتیکى رنگى يا دايىنکەر.
- the Continent,** (۱) ئەوروپا جگە لە نىنگلترەو نىزلەندە.
- continental** (kon'tə-nen'tl), *adj.* (۱) کیشومرى؛ تايبەتى بە. (۲) [C-]، ئەوروپى؛ تايبەتى بە ئەوروپا. (۳) [C-]، تايبەتى بە وولاتە يەنگرتوۋەكانى ئەمەرىكا لىكاتى شۇپشى ئەمەرىكا: (C ~ Congress).
- n.** (۱) [C-]، ئەوروپا يى؛ دانىشتۇۋىكى كىشومرى ئەوروپا. (۲) [C-]، سىربازىكى ئەمەرىكى لىكاتى شۇپشى ئەمەرىكا. (۳) پارەيەكى كاغەز بوو كە لىكاتى شۇپشى ئەمەرىكا دەرەچە پاشان نرخی ئەمەل دواي شۇپشەكە، لەمەنرە دەۋرتى: "not worth a continental" " واتە "بىن نرخە"
- continental code,** شۇرەي "مۇرس" ى جىيەنى.
- continental divide,** (۱) لوتكى زنجىرە شاخىكى كىشومرى كە. (۲) پارو ئاۋى كىشومرىك بەش دەكات بە دوو بەشمەو ھەرىكىيان بە دىۋىكا دەپۇن؛ ئاۋەپۇ: [C- D-]، لوتكى زنجىرە شاخى "پۇكى" ئەمەرىكا باگور كە پارەكان بەش دەكات ھەندىكىيان بەمە دەرياي "ئەتلەنتىك" و ھەندىكىيان بەمە دەرياي "پاسفېك" دەكشۇن.
- continental shelf,** بەشى تەنكاۋى دەريا لە قەراغەكانى دەريادا.
- contingence** (kən-tin'jəns), *n.* (۱) لىكەرتن؛ بەرىك كەرتن. (۲) contingency
- contingency** (kən-tin'jən-si), *n.* (۱) (۱) لەۋانەبوۋى بوۋانىك؛ (۲) بۇ ھەبوۋى بوۋانى شتېك. (ب) ئاكاۋى؛ ئاكاۋى دۈپۇ: (We must be ready for any ~.; They have made ~ plans.)
- (۲) پىنكەرت؛ سىۋگەر نەبوۋن.
- (۳) مەرجى؛ دەكەۋىتە سەر شتېكى تر.
- contingent** (kən-tin'jənt), *adj.* (۱) لەۋانەيە؛ بۇي ھەيە پەۋىدات. (۲) پىنكەرت (۳) مەرجى؛ دەكەۋىتە سەر شتېكى تر. (۴) [Archaic]، لىكە دەدەن؛ بەرىك دەكەن.
- (۵) پاستى و چىۋى بەستراۋە بە چەند شتېكى ترمە (بىردۇن).
- n.** (۱) پىنكەۋىتە؛ پىنكەرت. (۲) بەش يا پۇرە (لەشكەر، كرىكار، نوئىن). (۳) (۱) دەستەيەك خەلك كە نوئىنەرى وولاتەكىيان بەكەن لە پەۋدۈنىكا. (ب) پەۋەند؛ ھاۋۋلاتى وولاتىك كە لە وولاتىكى بىگانە دەۋى.
- continual** (kən-tin'ū-əl), *adj.* (۱) پەيتا پەيتا؛ جار لەدۋا جار. (۲) بە پىنكەۋىتى و زوۋ پەۋدەدات. (۳) بەرەۋام؛ بىن وچان.
- continually** (kon-tin'ū-əl-i), *adv.* (۱) جار لەدۋا جار؛ زوۋ زوۋ. (۲) پەيتا پەيتا. (۳) بە بەرەۋامى؛ بەبىن وستان؛ بەبىن وچان.
- continuance** (kən-tin'ū-əns), *n.* (۱) بەرەۋامى (پەۋدان، بار، كەردان). (۲) ماۋە؛ ماۋە؛ بەرەۋام بوۋن (پەۋدان، بار، كەردان). (۳) مانەۋ (فرمان، جىگە): (his ~ in office). (۴) پاشكۇ (چىۋك)؛ پاشبەند.
- (۵) دواخستى بۇ بەرۋارىكى تر (دادگەرى).
- continuant** (kən-tin'ū-ənt), *n.* تىپىكى سادە (نەبوۋن) كە بىۋانى. دەۋانرەنت دىۋى بىرەتەۋە ھەتا ھەناسە لەمەر بوۋەكەدا نامىنى بەبىن ئەۋى چۈنىتى تىپەكە بگرتىت، ەك: "f, s, z, m, n, l, r" (دەنگناسى).
- continuation** (kən-tin'ū-ā'shən), *n.* (۱) بەرەۋام بوۋن؛ (۲) لەمەر پۇشتى؛ دىۋەپۇدان. (۳) دەستپىنكەردنەۋە؛ تىپەلچوۋنەۋە. (۴) پاشبەند؛ پاشكۇ.
- continuation school,** قوتابخانەى ئىۋاران.
- continue** (kən-tin'ū), *v.i.* (۱) بەرەۋام بوۋن؛ دىۋەپۇدان. (۲) (The war ~d for five years.) (۳) مانەۋ (لەمەر كار، جىگە... ھەت): (The chairman ~d in office for another year.)

contraband of war

- (۳) بەرەۋام بوۋن لەمەر؛ كۆل ئەدان. (۴) دەستپىنكەردنەۋە؛ تىپەلچوۋنەۋە. (۵) بەرەۋام بوۋن؛ لەمەر پۇشتى؛ دىۋەپۇدان. (۶) دەستپىنكەردنەۋە؛ ھىشتەۋە. (۷) (The people ~d Roosevelt in office for four terms.) (۸) دواخستى بۇ پۇشكى تر (دادگەرى).
- continued fraction,** كەرتى بەرەۋام (بىرگارى).
- continued proportion,** پۇرەي بەرەۋام؛ سىن ژمارە يا زىاتەر كە. پۇرەي ئىۋان دوو ژمارەى تەنپىشت يەكەيان ەك يەك وايت (۳، ۶، ۱۲، ۲۴، ۴۸).
- continued story,** چىۋىكى بەرەۋام؛ كە بە بەش بەش لە گۇقارىك يا پۇرەتەمەكەدا پەۋدەكەرتەۋە.
- continuity** (kon'tə-nōō'ə-ti, kon'tə-nū'ə-ti), *n.* لەمەر. (۱) پۇشتى؛ بەرەۋام بوۋن؛ بەرەۋامى. (۲) زنجىرە؛ يەك پارچە. (۳) سىناۋىۋى فىلىمىكى سىنەمايى. (۴) نوۋسراۋەى بەرەۋامىكى رادىۋ يا تەلەفون.
- continuous** (kən-tin'ū-əs), *adj.* بەرەۋام؛ ھەمىشە؛ بىن وچان؛ سەرۋە؛ پىنكەۋە بەستراۋ.
- continuously (adv.)** نەپچاۋ (شت، ھەند، زنجىرە)؛ يەك پارچە؛ شتېكى يەك پارچە.
- contort** (kən-tôrt'), *v.t.* (۱) شىۋاندن؛ تىكەن؛ خواروختى كەردن. (۲) شىۋاندن (مانا، ۋوتە، ۋوشە)؛ تىكەن؛ گۇپىن (مانا): (to ~ a word out of its ordinary meaning)
- v.i.** خواروختى بوۋن؛ شىۋان.
- contortion** (kən-tôr'shən), *n.* (۱) شىۋە تىكەن (دەمۋار، لەش)؛ شىۋان؛ شىۋە تىكەن؛ تىكچوۋن؛ خواروختى. (۲) شىۋە تىكەن؛ شىۋە تىكچوۋن.
- contortionist** (kən-tôr'shən-ist), *n.* (۱) تەنلەپاز؛ بەلمەۋان. (۲) ھەنەمەندىك كە شىۋە ماناى ۋوشە يا ۋىتە تىكەدەدات.
- contour** (kon'toor), *n.* پەۋخسار (شىۋە، لەش، زەۋى، كۆمەلە شت، تۇپەل)؛ سىۋور؛ تارمايى؛ چوارچىۋە؛ بەرۋى نزمى و گونجانى ئەندامەكانى لەش.
- (۱) پەۋخسار كىشان؛ چوارچىۋە يا نەخشەى گىشتى كىشان.
- (۲) دىۋەستىردنى پىنكەيەك بەپىنى شىۋەى سەرۋىتى ناۋچەك.
- contour feather,** پەپى دەرەۋەى پەۋدەكەك كە شىۋە پەۋخسارى پەۋدەكە دىارى دەكات.
- contour line,** (۱) ھىلىكى نەبىنراۋ كە شىۋىن ھەمان بەرۋاۋىيەكانى سەر زەۋى يەك دەگەيەننت. (۲) ھىلى سەر نەخشەيەك كە نەم شىۋىن ھەمان بەرۋاۋىيەكانە پىشان دات.
- contour map,** نەخشەيەك كە پەۋخسارى شىۋىن، واتە بەرۋى و نزمى پىشان دەدات.
- contra** (kon'trə), *adv.* بەپىچەۋە؛ بەدژەۋە.
- contra-** (kon'trə), دژ بە؛ دژ بە؛ دژى؛ بەرامبەر.
- contraband** (kon'trə-band), *n.* (۱) قاچاقچى. (۲) شتۋەكى قاچاق؛ شتېك كە ھىنان و بردنى بۇ وولاتىك قەدەغە بىت. (۳) كەرسەى قاچاقى جەنگ؛ ئەۋ كەرسەى جەنگەيە كە لە وولاتىكى بىنلەيەنەۋە دەچىت بۇ وولاتىك كە لە جەنگدا بىت لەگەل وولاتىكى ترداۋ بەرامبەرەكەى مافى ھەيە بىگرتىت دەستى بەسەردا بىگرتىت. (۴) بەندىكى قەۋەرەش كە لىكاتى شەپى ناۋخۇى ئەمەرىكا پاي بەردايە يا بە قاچاقى دەرەكرايە بۇ بەشى سەرۋى وولاتە يەنگرتوۋەكانى ئەمەرىكا قاچاق؛ قەدەغە؛ ھىنان و بردنى بۇ وولات قەدەغەيە.
- adj.** قاچاقچى.
- contrabandist** (kon'trə-ban'dist), *n.* بەندىكى قەۋەرەش كە لىكاتى شەپى ناۋخۇى

نهمريکاډا رای بکړدایه یا به قاچاخی دهربرکایه بؤ بهشی سهریوی وولته-
پهگرتووهکاشی نهمريکا.

contrabass (kon'trə-bās'), *adj.* دهنکی گړا دهنکی نژمو پې.
n. کهمانجهی دهنک قورس و نژم.
contraception (kon'trə-sep'shən), *n.* نههیشتنی سکېرېوون؛
پنځهگرتن له سکېرېوون (همروها پېنشی دهروتری: birth control).
contraceptive (kon'trə-sep'tiv), *adj.* تاییهتی به پنځهگرتن
له مندانوون؛ هی نههیشتنی سکېری.
n. هوی نههیشتنی سکېرېوون (دهرمان، نامیز) پنگر له مندانوون.
clockwise (kon'trə-klok'wiz), *adj. & adv.* -
counterclockwise.

(۱) پښکوتن (۲) بهلیندان (کای) قونتهرات. **contract** (kon'trakt), *n.*
(۳) مارهبرین. (۴) پښکوتننامه؛ بهلگهنامهیه که مرجهکانی پښکوتنیکي
تیدا نووسراپیت
(۱) پښکوتن؛ بهلیندان (کای) قونتهرات گرتن. *v.t.*
(۲) [Rare] مارهبرین؛ مارهکردن.
(۳) گرتن (نهخوشتی)؛ تووش بوون: (He ~ed the disease).
(۴) هینانهویهک (کانزا): (Cold ~s metals).
(۵) (۱) کرژکردن (ماسولکه). (ب) کرژکردن (دهم وچا).
(۶) کورترکردنوی ووشه یا دهستواژیهک به لابردنی تیپیک همدنیک جاریش
به لیکدانی دوو ووشمهک: (I'm = I am; can't = cannot).
(۱) پښکوتن؛ پښکوتن لاسر. (۲) هاتنهویهک (کانزا). *v.i.*
(۳) (۱) کرژوون (ماسولکه). (ب) کرژوون (دهم وچا)؛ چرچولونج بوون.
-**contractibility; contractibleness; contractible** (*n.*).

contracted (kən-trak'tid), *adj.* (۱) چوروهویهک؛ کورترکراوه؛
کرژوو؛ همنقرچا. (۲) میشتک تمسک. (۳) تووش بوو (نهخوشتی).
contractile (kən-trak'til, kən-trak'til), *adj.* (۱) دهجینتهویهک؛
دههینترنیهویهک؛ دهوشقینترنیهویهک (بانی جانهومر؛ پنچکهی فېزیکه پاش
بهزیونوهی له زهوی) (~ wings).
(۲) هینتهویهک؛ توانای هینانهویهکی شتیکی تری همیه (هین، شت).
contraction (kən-trak'shən), *n.* (۱) چوونهویهک (کانزا).
(۲) کرژوون (ماسولکه)؛ هاتنهویهک یا رق بوون (ماسولکه).
(۳) (۱) کورترکردنوی ووشه یا دهستواژیهک به لابردنی تیپیک یا زیاتر (پړزمان).
(ب) ووشهیهکی کورترکراوه بهم جوړه.

-**contractive** (*adj.*).
contractor (kon'trak-tēr), *n.* (۱) قونتهراتچی (خانور، پښکوبان،
... هند، ... نالیندور (~ a building).
(۲) لایه نیک لهو لایه نانهی پهیمانیک یا پښکوتنیک مژر دهکات.
(۳) شتیکی که دیتنیهویهک یا کورت دهیتنیهویهک یا کرژ دهیتن (ماسولکه).
contractual (kən-trak'chō-əl), *adj.* تاییهتی به پښکوتن،
پهیمان. یا قونتهرات.
(۱) بهدرؤخستنمه.
(۲) بهرپهرجدانهوه (ووته، دووان).
(۳) لهگهل نهگونجان؛ یکه نهکوتن؛ دژبوون.

v.i. بهرپهرجدانهوه
contradiction (kon'trə-dik'shən), *n.* (۱) بهدرؤخستنمه.
(۲) بهرپهرجدانهوه. (۳) لهگهل یکه نهگونجان؛ ناکوک؛ پنچپهوانه؛ دژ.
(۴) ووتهیهک که بهرپهرجچی خوی دهدا تهره.
(۵) کهسینک یا شتیکی که لهگهل خویدا نهگونجیت.
contradictory (kon'trə-dik'tēr-i), *adj.* (۱) ناکوک؛ دژ به یکهتر؛
لهگهل یکه نهگونجان: (~ statements).
(۲) بهرپهرجدهوه؛ بهدرؤخهرهوه.
n.pl. همریک له دوو بیري ناکوک (بیردژ).

contradistinction (kon'trə-dis-tinj'k'shən), *n.* جیاوازی
لهیری بهراوردکردنمه؛ جیاکردنمهوه دوو شت به یراوردکردنیا لهگهل یکهتر.

-**contradistinctive** (*adj.*); **contradistinctively** (*adv.*).
contradistinguish (kon'trə-dis-tinj'g'wish), *v.t.* لهیکهتر-
جیاکردنمهوه دووشت به یراوردکردنیا لهگهل یکهتر.

به پاش نهزانین یا **contraindicate** (kon'trə-in'də-kāt'), *v.t.*
پهسمندنهکردنی چاره سهرنک که نیازبووه پکړیت (پزیشکروانی)
-**contraindication** (*n.*).

(۱) نزمترین دهنکی گورانی ووتنی ژنیک له **contralto** (kən-tral'tō), *n.*
نؤپهراپهکدا. (۲) ژنیک که هم جوړه دهنکی همییت.
(۳) پؤلنیک که پښووستی بهم جوړه دهنک همییت.
contraposition (kon'trə-pə-zish'ən), *n.* هملوینستی دژ به؛
ناکوکي؛ دژ.

contraption (kən-trap'shən), *n.* [Colloq.]. کلهکه تری؛
نامتريک که سیر درووست کراپیت یا پښکوه نراپیت (نم ووشه به بؤ گالته -
پښکرتن یا به سووک سهرکردنی شتیکی بهکاردههینتریت).

تاییهتی به پښکوه لیدانی **contrapuntal** (kon'trə-pun't'l), *adj.*
دوو ناوازی موسیقا که تا چهند لهگهل یکهتردههگونجین، همروها سهریهخون
contrapuntist (kon'trə-pun'tist), *n.* کهسینکی شارهازا لهم جوړه
هونهردا (ووشه پښوو بیینه).

(۱) ناکوک (بیر، ووته، کردهوه)؛ **contrariety** (kon'trə-rī'ō-ti), *n.*
نهگونجان؛ دژ به یکه.
(۲) شتیکی ناکوک یا نهگونجاو لهگهل شتیکی تردا.

نهگونجان؛ **contrariness** (kən-trār'i-nis, kon'trer-i-nis), *n.*
ناکوکي (ووته، بیر، کردهوه).
دژ؛ ناحره؛ **contrarious** (kən-trâr'i-əs), *adj.* [Rare or Obs.].

نالهبار.
(۱) بهپنچپهوانهوه (بیر). **contrariwise** (kon'trer'i-wīz), *adv.*
هملوینستی؛ بهپنچپهوانهوه؛ به دژي نهمه. (۲) به هملوگنراوهی.
(۳) نالهبارانه؛ به نالهباری

(۱) پنچپهوانه؛ بهپنچپهوانهوه؛ دژ: **contrary** (kon'trer-i), *adj.*
(~ to the doctor's advice)
(۲) نهها؛ ناپهسند: (The ship was delayed by ~ winds).
(۳) کهلههرق؛ ناژودهچی؛ ناپهسند.

شتیکی پنچپهوانه؛ شتیکی که دژ به شتیکی تره *n.*
بهپنچپهوانهوه *adv.*
بهپنچپهوانهوه؛ که چاومروان دهکړیت:
by contraries,
(Many things in our lives go by contraries.)

بهپنچپهوانهوه؛ که چاومروان دهکړیت:
on the contrary,
(You think I have nothing to do. On the contrary,
I am very busy.)

بهپنچپهوانهوه؛ که چاومروان دهکړیت:
to the contrary,
(I will come on Monday unless you write me to the-
contrary.)

بهراوردکردن؛ جیاوازی پيشانندان؛ **contrast** (kən-trast'), *v.t.*
بهرامبرکردن: (C ~ Tom with his brother!).

لهگهل یکهتردهه جیاوازی بوون: (Her actions ~ with her words). *v.i.*
(۱) بهراوردکردن؛ بهراوردی؛ بهراورد.
(۲) جیاوازییهکی نښکار ژور؛ جیاوازی:
(The ~ between the two brothers is remarkable.)

(۳) کهسینک یا شتیکی ژور جیاوازی (له نجانمی بهراوردکردندا).
(۴) نهجانمی کارتیکردنی دوو شتی جیاوازی به تنیشت یکهوه (وینه، دیمه)
contrasty (kən-tras'ti), *adj.* ژور جیاوازیوون له پوونی و لیلیدا
(وینهگری).

(۱) شکاندن (یاسا، نهریت)؛ **contravene** (kon'trə-vēn'), *v.t.*
پښپیل کردن: (to ~ a law or a custom)
(۲) لهگهلدا نهگونجان؛ لهگهلدا پښک نهکوتن؛ دژ وهستان.

contravention

- (۲) بىر بىرەركانى كىرىش؛ بىر بىرەركەنە (دوۋان): (to ~ a statement).
 (۱) شىكاندىن (ياساش)، **contravention** (kon'trə-ven'shən), *n.*
 نەزىرت: (۲) لىگەل نەگۇنجان؛ بىر بىرەركەنە؛ بىر بىرەركەنە كىرىش (دوۋان)؛ دۇ.
 (۱) سەمەي بەرامبەرى: جۈرە، **contredanse** (kōn'trə-dāns'), *n.*
 سەمەيەكى فۇلكۇرىيە بىرەركەنە لىگەل بىرەركەنە سەمەيەكەن بە جۈت جۈت
 لىگەل بىرەركەنە: (۲) ئاۋازى مۇسقىيى نەم جۈرە سەمەيە.
 پۈتۈرۈشكى دىلەتەن؛ پۈتۈرۈشكى، **contretemps** (kōn'trə-tāns'), *n.*
 بەدبەختى چاۋەركەنە نەگۇرە تەرىق كەركەنە.
 (۱) باربۇر كىرىش؛ پارە، **contribute** (kən-trib'yoot), *v.t. & v.i.*
 خوار دەمەنى، شتومەك؛ پىدان (لىكەتلىق مەمەندە)؛ پىتاك كىرىش؛ يارمەتيدان:
 (He ~d money, food, and clothing to the victims of the war.)
 (۲) بەشدارى كىرىش؛ بەشدار بۇيۇن؛ ھاۋىيەش كىرىش (ئەرك، كىرىش، يىرۋاۋەن):
 (to ~ ideas or suggestions; to ~ to the work of an academy)
 (۲) ئۈسۈنۈش بىلەن كىرىش؛ ھۆنەرۋەن ھۆنەرۋەن لىگەل كۇقار يا پۇتنامە بەخۇرايى
 يا بە پارە؛ ھاۋىيەش كىرىش:

(He ~s to several newspapers and journals.)

دەست تىداۋىيۈن (ھىئانەدى ئامانچىك)؛ بۇن بە ھۇ:
contribute to,
 (Drink contributed to his ruin.)

-contributable (adj.); contributive (adj.).

(۱) باربۇر كىرىش؛ دەستى، **contribution** (kon'trə-bū'shən), *n.*
 يارمەتلىرىنى كىرىش لىكەتلىق مەمەندە.

(۲) باربۇر؛ نەۋى باربۇر كىرىش؛ پارە، خوار دەمەنى، شتومەك؛ پىتاك؛ يارمەتلى.
 (۳) باجى جەنگ؛ باجىنى تايەتەيەكە لىگەل خەك دەستەنەت لىكەتلى جەنگە.
 (۴) ئۈسۈنۈش كە دەستى يا دەفۇزىت بە پۇتنامە يا كۇقارىك بۇ
 بىلەن كىرىش.

(۱) باربۇر كىرىش؛ يارمەتيدەن، **contributor** (kən-trib'yoo-tēr), *n.*
 (۲) ئۈسۈنۈش كە ھۆنەرۋەن بۇ كۇقار يا پۇتنامە بە دەستى
 ھاۋىيەش كىرىش يا پۇتنامە بە (The magazine has many ~s.)

-contributory (adj.).

(۱) پەشيمان (لە كىرىش گۇناھ)، **contrite** (kən-trīt', kōn'trīt), *adj.*
 ھەستەكە بە كىرىش گۇناھىكى گەۋرە پاشگەز بۇۋە لىگەل گۇناھ.
 (۲) نىشانەي پەشيمانى لىگەل گۇناھ: (~ words).

پەشيمانى لىگەل كىرىش گۇناھىكى، **contrition** (kən-trish'ən), *n.*
 گەۋرە؛ پەشيمان بۇۋە؛ ھەستەكە بە گۇناھ كىرىش پەشيمان بۇۋە لىگەل
 گۇناھ

(۱) درۈست كىرىش (پىلان)، **contrivance** (kən-trīv'əns), *n.*
 ھەلبەست (دۇر)، (۲) شىنكى درۈست كىرىش يا ھەلبەستراۋ: (۱) پىكار، ئامىز.
 (ب) پىلان، دۇر، فىل

(۱) دۇزىمەۋە (پىلان، رىياز، چارمەس)، **contrive** (kən-trīv'), *v.t.*
 (We must ~ a way to deal with the problem.)

(۲) درۈست كىرىش (ئامىز، پىكار)؛ داتاشىن:
 (They have ~d an automatic dishwasher.)

(۳) پىلان كىرىش؛ ھەلبەست (دۇر).
 (۴) سەركەت لىگەل كىرىش شىنكى بە زاتايى و زىرەكى خۇ:

(He ~d to get in.)
 v.i.

پىلان كىرىش؛ ھەلبەست؛ نەخشەكەش

-contriver (n.).

(۱) تاقىرىدەۋە راستى شىنكى بە براۋور، **control** (kən-trōl'), *v.t.*
 كىرىش لىگەل شىنكى كە دەزىت راستە (دارايى كۇمپانىيەك).

(۲) رىكەۋىت كىرىش كىرىش كىرىش كىرىش.
 (۳) چاۋدىرى كىرىش؛ ھەم بەسەردا كىرىش؛ دەست بەسەردا كىرىش.

(۴) جەلەگەن؛ سۈرۈش بۇ دانان؛ رىگەن:

(C ~ yourself!; A good rider knows how to ~ his horse.)

n.

(۱) دەسلەت؛ دەسلەت بەسەردا بۇيۇن.

(۲) جەلەگەن؛ دىيىن كىرىش؛ چاۋدىرى؛ پىكىف.

convalescent home

- (۳) ھۇي دىيىن كىرىش يا جەلەگەن (۴) نەندازە؛ پىۋانە.
 (۵) (pl.), ئامىزى لىخۇرىن (فۇۋەك، پاپۇ، شەمەندەفەر، ئوتومبىل).
 لىخۇرىن كىرىش نەمان؛ دەست بەسەردا نەۋىشەن؛
 بۇ دىيىن نەكران؛ لىخۇرىن دەست دەركۈن.
 ھىئانە لىخۇرىن كىرىش؛ خىستە لىخۇرىن؛ دىيىن كىرىش
 لىگەل دەست دەركۈن؛ لىخۇرىن كىرىش نەمان.
 لىگەل دەست دەركۈن؛ دىيىن نەكران؛ رىگەن كىرىش؛
 لىخۇرىن دەست نەمانە.
 دىيىن كىرىش؛ لىخۇرىن كىرىش بۇن؛ رىكەۋىت:
 (The situation is under control.)
 دىيىن كىرىش؛ رىگەن كىرىش؛ رىكەۋىت كىرىش.
 دەستى بەسەردا دەۋات؛ رىكەۋىت كىرىش.
 (۱) ئامىزى؛ لىخۇرىن خەركى، **controllable** (kən-trōl'ə-b'l), *adj.*
 دىيىن كىرىش؛ لىخۇرىن كىرىش؛ ھەم بەسەردا؛ رىگەن كىرىش.
 (۲) ئامىزى؛ لىخۇرىن كىرىش؛ ھەم بەسەردا؛ رىگەن كىرىش.
 (۳) ئامىزى؛ رىگەن كىرىش؛ ھەم بەسەردا؛ رىگەن كىرىش.

-controllership (n.).

(۱) تايەتەيەك بە جەندو، **controversial** (kon'trə-vūr'shəl), *adj.*
 جۇن رىكەل نەكران لىسە مەسەلەكە؛ شىتومەرى (مەسەلە، مۇۋە):
 (Abortion is a ~ subject; He is a ~ person.)

(۲) جەندو كىرىش؛ شىتومەرى.
 (۱) ئامىزى؛ شىتومەرى، **controversy** (kon'trə-vūr'si), *n.*

رىكەل نەكران لىسە مەسەلەكە؛ بىرەكەنە؛ (۲) مەسەلەكە كە رىكەل
 رىكەل جىۋان بىت دەركۈن؛ شىتومەرى لىسە مەسەلەكە.

(۱) بەسەردا؛ دۇر؛ (۲) مەسەلەكە؛ لىكەل كىرىش.
 بىرەكەنە، **controvert** (kon'trə-vūr't'), *v.t.*

بەسەردا؛ دىيىن كىرىش؛ (۲) شىتومەرى لىسە مەسەلەكە.
 بەسەردا؛ دىيىن كىرىش، **controvertible** (kon'trə-vūr'tə-b'l), *adj.*

(۱) رىكەل، يىرۋاۋە، ھەلبەست؛ دەتوانىش بەسەردا؛ دىيىن كىرىش.
 (۲) رىكەل؛ لىكەل كىرىش، **contumacious** (kon'too-mā'shəs, kon'tyoo-mā'shəs), *adj.*

سەركەش؛ ياخى؛ لىكەل نەكران؛ سەركەش.
 ياخى، **contumacy** (kon'too-mə-si, kon'tyoo-mə-si), *n.*

بۇن؛ سەركەش؛ لىكەل نەكران؛ سەركەش (بەتايەتەيەك بەرامبەرى بە داداگەيەك).
 (۱) رىكەل؛ لىكەل كىرىش، **contumelious** (kon'too-mē'li-as, kon'tyoo-mē'li-as), *adj.*

لوت بەسەردا؛ لىكەل كىرىش؛ بىن نەكران.
 (۱) لوت بەسەردا؛ لىكەل كىرىش؛ بىن نەكران؛ لىكەل كىرىش؛
 بە سۈركى سەركەش كىرىش؛ (۲) بىن نەكران؛ لىكەل كىرىش؛

بە سۈركى سەركەش كىرىش؛
 پۈتۈرۈش (پىست)، **contuse** (kən-tōōz', kən-tūz'), *v.t.*

تۇز (پىست)؛ شىنكىدەۋە (پىست)؛ ئازاردانى پىست بەسەردا بىرىنى
 -contusion (n.).

(۱) مەتەل؛ مەتەل كە ھەلەمەكى، **conundrum** (kə-nun'drəm), *n.*
 بىرىنى بىت لى يارى كىرىش بە ھەلەمەكى. (۲) پىسارىنى سەركەش شىنكى.

كىشەيەكى سەرسۈرۈش.
 چاۋدىرىدەۋە دۇي نەخۇشى؛
 بۇۋەنەۋە دۇي نەخۇشى.

(۱) چاۋدىرىدەۋە دۇي، **convalescence** (kon'və-les'ns), *n.*
 نەخۇشى؛ بۇۋەنەۋە دۇي نەخۇشى.

(۲) مەۋە؛ نەم چاۋدىرىدەۋە يا نەخۇشى.

(۱) چاۋدىرىدەۋە دىيىن، **convalescent** (kon'və-les'nt), *adj.*
 سەركەش؛ چاۋدىرىدەۋە يا نەخۇشى.

(۲) تايەتەيەك بە چاۋدىرىدەۋە يا نەخۇشى.
 كەسەكە كە لى چاۋدىرىدەۋە بۇۋەنەۋە دۇي نەخۇشى كەت.

(۱) بۇۋەنەۋە، **convalescent home (or hospital)**, *n.*
 (۲) شىنكىدەۋە نەخۇشخانى بۇ كەسانى نەخۇش و پىرۈ كەفەكار؛
 خانەي پىران.

(۱) گەياندر؛ گواستەنە
(۲) گەياندن گەرمى يا كارەبا بە بەرزىونەوى گەردە گەرمەكانى ناو يا ھەوا (فەيزىا).

-convectional (adj.); convective (adj.).

convector (kən-vek'tēr), n. گەيەنەرى گەرمە يا كارەبا؛ شونىنكى
داخراو گەرمە كە پەلە گەرمى بەرز دەيتەنەوى شونەكە ھەموو گەرم دەكات.
convenc (kən-vēn'), v.i. كۆبونەو؛ كۆر بەستن
(۱) كۆكرەنەو؛ پەك پىنگرتن؛ كۆر پىن بەستن.
(۲) بانگ كرسن بۇ دادگا

convener (kən-vēn'ēr), n. (۱) كەسىنكى نامادەيوو (كۆبونەو).
(۲) بانگەر بۇ كۆبونەو؛ كەسىنكى كە دەستەپەك بانگ دەكات بۇ كۆپرگرتن.

convenience (kən-vēn'yəns), n. (۱) لووان؛ شىبان؛ گونجان.
(۲) ناسوودەيى؛ ناسوودەيى خۇ.
(۳) شتەك كە كاروبارى ژيان ناسان بكات؛ ھۆى ناسوودەيى:
(A car is a ~.; The house is full of ~ of every sort.)

(۴) [British]، ئارەبەستخانە.
at one's convenience, چۆن دەلویت وەھا؛ بە ئارەزووى خۇ؛
بە ھەوسى خۇ

conveniency (kən-vēn'yən-si), n. = convenience.
convenient (kən-vēn'yant), adj. (۱) شىاو؛ گونجاو؛ لەبار.
(Is this a ~ time for you?; I will come and see you tomorrow if it is ~ for you.)

(۲) نرىك؛ بەناسانى دەيگەيەنیت.
convenient to, [Colloq.], بەناسانى دەيگەيەنیت؛ بەناسانى دەست
دەكەنیت؛ نرىك

convent (kon'vant, kon'vent), n. (۱) پەرستگا؛ خەلوەتگا.
(۲) دەستەپەك ژنى خۇ تەرخان كەردو بۇ ناین كە لە پەرستگا يا خەلوەتگا
دەژن (خاچ پەرستى)

conventicle (kən-ven'ti-k'l), n. (۱) كۆبونەو، يەككى ئاينى نەينى
يا قەدەغە (۲) شونىنى ئەم جۆرە كۆبونەو، يە
(۳) كۆبونەو، يەككى ئاينى قەدەغە لە ئینگىلەرە لەلەين ئەو پىرۇتستانەنى
سەر بە كىنەسى ئینگىلەرە ئەبوون لە سەدەى شانزەو حەقەدا.

convention (kən-ven'shən), n. (۱) كۆنگرە، پاميارى، ئابوورى.
ئاينى، زانستى، پىشەيى... (ھتد). (۲) ئەندامان يا ئوننەرانى كۆنگرەپەك.
(۳) پەيمان؛ پىنگەوتن (بەتەپەيەتى لەنئوان وولاتاندا).

(۴) نەرىت؛ دەستور (دەربارەى رەووشتى كۆمەلەيەتى؛ پىشە (رەقتا)؛
پىنگەوتنى گشتى ناو كۆمەل دەربارەى رەقتارى كۆمەلەيەتى يا بەكارھەنانى
زمان بە جۆرىكى تەپەيتى. (C ~ requires us to use the right hand when we shake hands.)

conventional (kən-ven'shən-l), adj. (۱) بەگۆيرەى نەرىت و
دەستورى كۆمەل (رەووشت)؛ شىاو لەگەل نەرىتى كۆمەل: (~ behavior).
(۲) پەريووت (ووتە)؛ سادە: (The chairman made a ~ speech.)
(۳) كۆز؛ كۆنباو؛ لەسەر دەستورى كۆز: (~ art; a ~ design).
(۴) تەپەيتى بە پەيمان يا پىنگەوتنى دوولايى.
(۵) (i) نا نەتۆمى (~ weapons)
(ب) ھىزى نا نەتۆمى بەكارەمەينىت: (~ war)

-conventionally (adv.); conventionalize (v.t.);
conventionalization (n.).

conventionalism (kən-ven'shən-l-iz'm), n. (۱) كۆنباوى؛
لەسەر دەستورى كۆز بۇيشتن (رەووشت، بەكارھەنانى زمان، ووتە... ھتد).

(۲) شتەكى كۆنباو يا لەسەر دەستورى كۆز بۇيشتن.
conventionalist (kən-ven'shən-l-ist), n. كەسىنكى كە لەسەر
دەستورى نەرىتى كۆز بروت؛ كەسىنكى كۆنباو.

conventionality (kən-ven'shən-al'ə-ti), n. (۱) كۆنباوى؛
لەسەر پىشەشونى كۆز بۇيشتن. (۲) رەووشت يا كەردەمەيەكى كۆنباو.

(۲) پەيرەو دەستورى رەووشتى كۆمەلەيەتى كۆنباو.

conventioneer (kən-ven'shən-ēr'), n. ئەندامى كۆنگرەپەك؛
كەسىنكى كە نامادەيت لە كۆنگرەپەكدا.

conventual (kən-ven'chōō-əl), adj. تەپەيتى بە پەرستگا يا
خەلوەتگا، يەك (خاچ پەرستى).

n. ئەندامىكى پەرستگا يا خەلوەتگا، يەك.

(۱) پەكگرتن لە يەك خالدا (دوو ھىل يا
زىاتى)؛ بەيەكگەيشتن لە يەك شوندا. (۲) لە ھەموو لایەكەمە بەرەو يەك شون
پۇيشتن پەكگرتنەو لەو شوندا (خەلك، سوپا، كاروان، گەشتيار، گياندار،
بالندە... ھتد). (۳) بەرەو يەك ئامانچ چوون؛ نرىكبوونەو لەيەكتىر يەكگرتن
لە ئەنجامدا (پىزان، پىروپارە)؛ چوون بەرەو.

v.t. بە يەك گەياندن (لە خال يا شونىنكىدا)؛ يەك پىنگرتنەو

(۱) پەكگرتنەو لە يەك خال يا
شوندا؛ نرىكبوونەو لە يەك شوندا. (۲) (i) پەلە لە يەك نرىكبوونەو
(ب) شونى بەيەكگەيشتن يا لەيەكتىر نرىكبوونەو.

(۲) پىنگەوتنى لەيەكچوون لە گيانەرى جياوازدا كە لە ھەمان دەورەپەردا پىژن
convergency (kən-vūr'jən-si), n. = convergence.

convergent (kən-vūr'jənt), adj. پەكگرتو؛ بەيەكگەيشتنو؛ نرىك.
converging lens, ھاونەى كۆكەرەو؛ گەردىننى كۆكەرەو.

conversable (kən-vūr'sə-b'l), adj. (۱) بەناسانى قەسى لەگەل
دەكرىت؛ پەرخۇش. (۲) حەز لە گەلگۆز دەكات؛ حەز لە دەمەتەقنى دەكات
(۳) بۇ دەمەتەقنى دەشت؛ بەكەلنى گەلگۆز يا لىدروان دىت.

conversance (kon'vēr-s'ns, kən-vūr's'ns), n. شارەزايى؛
زانن؛ زانايى.

conversancy (kon'vēr-s'n-si, kən-vūr's'n-si), n. = con-
versance.

conversant (kon'vēr-s'nt, kən-vūr's'nt), adj. (~ with),
شارەزا (لە ئەنجامى لىكۆنەنەو كار تىدا كەردندا)؛ پىزان؛ سەردەرچو؛
زان؛ تىگەيشتنو: (He's not yet ~ with the new rules.)

(۱) دەمەتەقنى؛ گەلگۆز؛
پىنگەرە قەسەردن: (I had a long ~ with her.)

(۲) جوت بوون؛ گان؛ تەنھا لەم دەستەراژەيدا
واتە "داوين پىسى" كە بەلگەى تەلاقەنە (دادگەرى).

(۲) شارەزايى؛ زانن؛ سەر دەرچوون.
(۴) [Archaic]، شونەى ژيان.

conversational (kon'vēr-sā'shən-l), adj. (۱) دەمەتەقنى؛
تەپەيتى بە گەلگۆز يا قەسەردن: (~ language).

(۲) حەز لە دەمەتەقنى دەكات؛ دەمەدووخۇش؛ قەسەخۇش؛ بەگەلگۆز.
conversationalist (kon'vēr-sā'shən-l-ist), n. بەدەمدوو؛

حەزكەر لە قەسەردن؛ كەسىنكى كە حەز لە دەمەتەقنى بكات و لىھاتوو بىت تىيدا.

(۱) بەشونەى
گەلگۆز؛ بەشونەى دەمەتەقنى. (۲) لە گەلگۆزدا؛ لە دەمەتەقنىدا؛ لە قەسەردندا.

conversation piece, (۱) شتەكى ئاناسايى كە ھەمووكەس لىتى
دەپووت؛ شتەكى ناياب يا پەرداوىكى ئاناسايى كە ھەمووكەس قەسى لەسەر
بكات. (۲) وىتە يا تەلوپەكە كە بەگەزەدە پىشان دەكات لە دەورەپەرى خۇياندا
(لە سەدەى ھەزەمەدا باربوو).

conversazione (kon'vēr-sāt'si-ō'ni), n. كۆپىنكى وىزەيى يا
ھونەرى؛ كۆبونەو، يەك بۇ دووان لە ھونەرو وىزە.

converse (kən-vūrs'), v.t. ئاخاوتن؛ دووان؛ گەلگۆزكەردن؛ قەسەردن؛
دەمەتەقنى كەردن.

n. دووان؛ گەلگۆز؛ قەسە؛ دەمەتەقنى؛ ئاخاوتن.

converse (kən-vūrs'), adj. پىچەرە؛ دۇ؛ ھەلگەرەو.
(۱) شتەكى پىچەرە؛ دۇ: (~ "Hot" is the ~ of "Cold").

(۲) شتەكى پاشووش خراو يا ھەلگەرەو.
conversely (kən-vūrs'li, kon'vērs'li), adv. بەپىچەرەنى؛

conversion

نمونه: به‌لام به‌پنچمونه؛ به‌لام له‌سهرینکی ترموه:
(Some are well but unhappy; ~, others are happy but ill.)

conversion (kən-vūr'zhən, kən-vūr'shən), *n.* (۱) گۆرین

هه‌لگه‌پانمونه؛ گۆرانی (۲) (۱) گۆرین یا گۆرانی کەسێک له‌ ئایینکەوه بۆ ئایینکی تر؛ هه‌تانه‌سەر ئایینکی تر؛ هاتنه‌سەر ئایینکی تر؛ ئاین گۆرین.

(ب) گۆرین یا گۆرانی بیروباوه‌ری کەسێک؛ هه‌لگه‌پانمونه‌ی کەسێک له‌ پێنازێک‌وه بۆ پێنازێکی تر (۲) گۆرینه‌وه‌ی پاره (۱) گۆرین (پێوانه، کێش).

(۵) (۱) دەست به‌سه‌رداگرتن یا زه‌وت کردنی زه‌وی یا پاره‌ی کەسێکی تر.

(ب) گۆرینه‌وه‌ی زه‌وی‌وزار به‌ پاره یا به‌پنچمونه‌وه.

(۶) گۆرینی ژماره له‌ شینوه‌یه‌که‌وه بۆ شینوه‌یه‌کی تر به‌ی گۆرینی نرخه‌کی (بهرکاری)

convert (kən-vūrt'), *v.t.* (۱) گۆرین (شینوه):

(to ~ water into steam; grain into flower; a bedroom into a livingroom; and dollars into pounds.)

(۲) وه‌رگێزان؛ گۆرین (ئاین، بیروباوه‌ری، هه‌لوێست)؛ هه‌لگه‌پانمونه (ئاین، پێیان).

(۳) پاره گۆرینه‌وه له‌ دراوێکه‌وه بۆ دراوێکی تر.

(۴) (۱) دەست به‌سه‌رداگرتن یا زه‌وت کردنی زه‌وی‌وزاری کەسێکی تر.

(ب) گۆرینه‌وه‌ی زه‌وی‌وزار به‌ پاره یا به‌پنچمونه‌وه.

(۵) (۱) گۆرینی ته‌ووزمی کاره‌با (له‌ راسته‌وخۆ بۆ ناپاسته‌وخۆ).

(ب) گۆرینی له‌ره (رادێق، ته‌له‌فزیۆن).

(۱) گۆرانی (له‌ ئایینکەوه بۆ ئایینکی تر)؛ گۆرانی (له‌ پێناز یا بیروباوه‌ریک‌وه *v.t.* بۆ پێناز یا بیروباوه‌ریک‌ تاره). (۲) گۆرانی (شینوه).

کەسێک که‌ ئایینه‌کی بگۆریت به‌ ئایینکی تر یا بیه‌ به‌ ئایندار.

converter (kən-vūr'tēr), *n.* (۱) گۆره‌ر (ئاین، پێیان)؛ کەسێک که‌

ده‌گۆرینێت. (۲) ئامێری گۆرینی که‌سه‌ی خا‌ر بۆ شتی دروستکراو.

(۳) کووره‌ی گۆرینی ناسن بۆ پۆل.

(۴) (۱) ئامێری گۆرینی ته‌ووزمی کاره‌با (له‌ راسته‌وخۆه بۆ ناپاسته‌وخۆ).

(ب) ئامێری گۆرینی له‌ره (رادێق، ته‌له‌فزیۆن).

(ج) ئامێری گۆرینی زانیاری له‌ شفره‌یه‌که‌وه بۆ شفره‌یه‌کی تر.

convertible (kən-vūr'tā-b'l), *adj.* (۱) ده‌گۆرینێت؛ توانای گۆرانی.

هه‌یه‌؛ ده‌توانریت بگۆرینێت. (۲) سه‌ره‌که‌ی ده‌کریت‌وه‌وه قه‌د ده‌کریت (نوتومبیل).

(۳) ده‌گۆرینه‌وه‌ (پاره، دراو): (Dollars ~ into pounds.)

(۱) نوتومبیلی ته‌ته‌؛ نوتومبیلیک که‌ سه‌ره‌که‌ی هه‌له‌ده‌ریته‌وه‌وه قه‌د ده‌کریت. *n.*

(۲) شتی که‌ سه‌ره‌که‌ی بکرنه‌وه‌وه قه‌د بکرت.

-convertibility (*n.*); convertibleness (*n.*).

convertite (kon'vēr-tīt'), *n.* [Archaic]. (۱) کەسێک که‌ جووبته‌

سه‌ر ئایینکی تر. (۲) ئافه‌رتێکی سووک که‌ له‌ خراپه‌ لای دابیت‌وه‌ تۆبه‌ی کردبێت.

convex (kon-veks', kən-veks', kon'veks), *adj.* قو‌ق‌ر: پوو-
شت.

شتێکی قو‌ق‌ر؛ پوویه‌کی قو‌ق‌ر. *n.*

convexity (kən-vek'sə-ti), *n.* (۱) قو‌ق‌ری؛ قو‌ق‌ری.

(۲) شتیکی قو‌ق‌ر؛ پوویه‌کی قو‌ق‌ر.

convexo-concave (kən-vek'sō-kon-kāv'), *adj.* دیوکی

قو‌ق‌ره‌و دیوکی قو‌یاو. (۲) تاییه‌تی به‌ هاوینه‌یک که‌ دیوکی قو‌ق‌ره‌و دیوکی

قو‌یاوه‌، به‌لام قو‌ق‌ری‌یه‌که‌ی زیاتره‌ به‌ جو‌زیک که‌ ناوه‌پاستی هاوینه‌یک له‌ هه‌موو

له‌ هه‌موو شوێنێکی تری نه‌ستوو‌رت‌ر بێت.

convexo-convex (kən-vek'sō-kon-veks'), *adj.* تاییه‌تی به‌

شتیکی یا پوویه‌ که‌ هه‌ردوو دیو قو‌ق‌ر بێت.

convey (kən-vā'), *v.t.* (۱) گواسته‌وه‌؛ هه‌لگرتن و گوزانمونه‌:

(Some trains ~ both passengers and goods.)

(۲) گه‌ياندن (کاره‌با)

(۳) پاگه‌ياندن؛ پێن گه‌ياندن (ده‌نگوباس، سلاو)؛ ده‌رپێن:

(Her looks ~ a lot; I will ~ the information to him.)

Please ~ my sympathies to them.)

(۴) تاپۆی زه‌وی‌وزار یا خانوو خسته‌سەر کەسێکی تر.

convolve

(۵) [Obs.], دزین.

conveyance (kən-vā'əns), *n.* (۱) گواسته‌وه‌؛ پاگه‌ياندن؛ ده‌رپێن.

(۲) هۆی گواسته‌وه‌ (نوتومبیل).

(۳) تاپۆی زه‌وی‌وزار یا خانوو خسته‌سەر کەسێکی تر.

(۴) قه‌واله‌ یا به‌لگه‌نامه‌ی نه‌م خاوه‌ن گۆرینه‌؛ تاپۆ.

conveyancer (kən-vā'ən-sēr), *n.* پارێزه‌ری تاپۆی زه‌وی‌وزارو

خانوو خسته‌سەر کەسێکی تر؛ ئاماده‌کەری تاپۆ.

conveyer, conveyor (kən-vā'ēr), *n.* (۱) گه‌یه‌نەر (سه‌رۆ، نامپ).

(۲) ئامێریکی جوو‌ل‌و وه‌ک قایشیکی پان که‌ شت ده‌گوزینه‌وه‌ له‌ شوێنێکه‌وه

بۆ شوێنێکی تر له‌ کارگه‌ یا چیشته‌خانه‌یه‌کی گه‌وره‌دا.

convict (kən-vikt'), *v.t.* سه‌لماندنی تاوانی گومانباریک (دادگا)؛

تاوانبارکردن: (The jury ~ed him of theft.)

n. (۱) تاوانبار؛ تاوانباریک که‌ دادگا سه‌زای به‌سه‌ردا داوێت.

(۲) تاوانباریک له‌ به‌ندیخانه‌دا؛ تاوانباریک که‌ دادگا سه‌زای به‌سه‌ردا داوێت و

ماوه‌ی سه‌زاکه‌ی له‌ به‌ندیخانه‌دا به‌ریقه‌سه‌ر.

conviction (kən-vik'shən), *n.* (۱) تاوانباربوون له‌ دادگا؛

تاوانبارکردن: (The ~ of the accused man was almost certain.)

(۲) قایل کردن؛ دلنیاکردن؛ بۆ ساغ کردنه‌وه.

(۳) دلنیابوون؛ قایل بوون.

(۴) بیروباوه‌ری چه‌سپاو؛ بیروباوه‌ری توندو به‌هه‌ز و پتو: (a man of ~).

ئاماده‌بوون بۆ گوێگرتن له‌ به‌لگه‌یه‌ک که‌ کەسێک

قایل بکات یا شته‌که‌ی پێن به‌سه‌لمینێت.

convictive (kən-vik'tiv), *adj.* (۱) تاوانبارکەر (به‌لگه‌).

(۲) پێن سه‌لمینەر؛ قایلکەر؛ دلنیاکەر.

convince (kən-vins'), *v.t.* (۱) پێن سه‌لماندن؛ قایل کردن؛ دلنیاکردن؛

سا‌زکردن. (۲) [Obs.], تاوانبارکردن. (۳) [Obs.], به‌زاندن.

convincible (kən-vin'sə-b'l), *adj.* پێنی ده‌سه‌لمینریت؛

قایل ده‌کریت؛ دلنیا ده‌خ‌ریت.

convincing (kən-vin'sin), *adj.* (۱) سه‌لمینەر؛ قایلکەر؛

دلنیاکەر: (a ~ argument).

(۲) به‌وای پێن ده‌کریت: (a ~ story).

convivial (kən-viv'i-əl), *adj.* (۱) پوو‌خ‌وش و خه‌زکەر له‌ ئاهه‌نگو

خواردن و خواردنه‌وه‌ له‌گه‌ل براده‌راندا. (۲) تاییه‌تی به‌ ئاهه‌نگ و زه‌ماوه‌ند.

-convivialist (*n.*); conviviality (*n.*).

convocation (kon'və-kā'shən), *n.* (۱) کۆپگرتن (به‌تاییه‌تی بۆ

کاروباری زانستی له‌ زانکۆیه‌ک یا ئایینی له‌ په‌رستگایه‌کدا)؛ بانگ کردن بۆ

کۆبوونه‌وه‌. (۲) کۆپ؛ کۆبوونه‌وه‌یه‌کی گه‌وره‌ی درێژخایه‌ن له‌ زانکۆ یا

دان‌شگایه‌کدا بۆ لیک‌وێینه‌وه‌ی مه‌سه‌له‌یه‌کی گرنگ؛ کۆبوونه‌وه‌یه‌کی گه‌وره‌ی

قه‌شه‌و کۆله‌که‌کانی کلێسه‌.

-convocational (*adj.*).

convoke (kən-vök'), *v.t.* بانگ کردن بۆ کۆبوونه‌وه‌؛ کۆکردنه‌وه‌؛

کۆگرتن.

convolute (kon'və-lōō't, kon'və-lūt'), *adj.* لوول خواردوو؛

لوول؛ پێنج پێنج

پێنج پێدان؛ پێنج خواردن؛ لوولان؛ لوول خواردن. *v.t. & v.i.*

convoluted (kon'və-lōō't'id, kon'və-lūt'id), *adj.* (۱) پێنج -

پێنج؛ پێنج خواردوو؛ لوول؛ لوول خواردوو.

(۲) ئا‌ل‌و‌ز؛ ئا‌ل‌و‌س‌کا‌و؛ تیکه‌ل‌و‌پێکن (نوسراو، ووته، بیروباوه‌ری).

convolution (kon'və-lōō'shən, kon'və-lū'shən), *n.* - (۱)

لوول خواردن؛ پێنج خواردن؛ تیکه‌ ئا‌ل‌و‌ز؛ تیکه‌ ئا‌ل‌و‌ی.

(۲) پێنج پێدان؛ لوول پێدان؛ تیکه‌ ئا‌ل‌اندن؛ ئا‌ل‌و‌س‌کا‌ندن.

(۳) پێچیکه‌ یا لوولیکه‌ی شتیکی پێنج خواردوو.

(۴) یه‌کێکه‌ له‌ پێچه‌ قو‌ق‌زه‌کانی مێشک.

convolve (kən-volv'), *v.t.* تیکه‌ ئا‌ل‌اندن؛ لوولان؛ پێنج پێدان.

v.i. تیکه‌ ئا‌ل‌ان؛ ئا‌ل‌و‌س‌کا‌ن؛ پێنج خواردن؛ لوول خواردن.

convolulus

convolulus (kən-vol'vyoo-ləs), *n.*

لەگەل کاروان یا قافلەیکدا پزیشتن بەمەبەستی
پاراستنی

(١) لەگەل کاروان یا قافلەدا پزیشتن بەمەبەستی پاراستنی.
(٢) ئەو هیزە سوپایی یا دەریایییە لەگەل کاروانیکدا دەپوات بۆ پاراستنی.
(٣) کاروان یا قافلەیکە پاریزراو! کاروان.

convulse (kən-vuls'), *v.t.*
(١) پراوەشاندن! بەتوندی پراوەشاندن!
شلەقاندن (٢) کزژکردن (ماسولکە)! تورت کردن.

(٣) هینانە لەرزین لە پیکەنین، تووڕەیی، یا خەفتدا.
convulsion (kən-vul'shən), *n.* (pl.) کزژبوون (ماسولکە)!

ماسولکەرەقە! تورت بوون. (٢) قاقای پیکەنینی بۆ ئەوەستێنراو!
پیکەنینیک کە وەک حال لێهاتن واییت، لەبەرئەوێ ناوەستێتەرە.
(٣) پشینییکە توندو لەپەر لە سرووشت یا کۆمەلدا (بوومەلەرزە،
شەری ناوخب): (a ~ of nature; civil ~).

convulsionary (kən-vul'shən-er'i), *adj.*
تایبەتی بە کزژبوون
(ماسولکە) تایبەتی بە پشینی سرووشت یا کۆمەل.

کەسێک کە خالی ئی دیت یا تووشی ماسولکەرەقە دەبێت لەئەنجامی حال
لێهاتنی ناینیدا (دەرویش)

convulsive (kən-vul'siv), *adj.*
(١) وەک ماسولکەرەقە رایە!
ماسولکەرەقی. (٢) ماسولکەرەقی لەگەل! تووشی ماسولکەرەقە دەبێت.

(٣) دەبێت بەهزی ماسولکەرەقە! دەبێت بەهزی پشینی سرووشت یا کۆمەل:
(~ events)

cony (kō'ni), *n.* Also coney,
(١) کەرویشک.
(٢) فەرەه یا کەرنی کەرویشک.

(٣) [Archaic] کەسێکی ساریکە! کەسێکی خۆشبارە.
coo (kōō), *v.t.*
(١) خویندن (کۆتر، کۆترەباریکە).
(٢) بە نەرمی و خۆشەویستیەو لەگەل دلداریا دیوان.

بە نەرمی و خۆشەویستیەو دیوان (لداری): (to ~ one's words).
v.t. (١) خویندن یا دەنگی خویندنی کۆتر یا کۆترەباریکە.
n. (٢) دەنگی نەرم خۆش (وەک دەنگی کۆتر).

cook (kook), *n.*
چێشتکەر! چێشت لێنەر.
v.t. (١) چێشت لێنان! لێنان.
(٢) [Col. oq.] هەلبەست (دز، بوختان، قاو)! پێنخستن.

v.t. (١) چێشتکەری کردن! بوون بە چێشتکەر.
(٢) کولان (These beans ~ well).
(٣) [Slang] بوودان (What's ~ing?).

cook up, [Colloq.], هەلبەست (دز، قاو، بوختان)! پێنخستن (پیلان):
(He cooked up a story.)

cookbook (kook'book'), *n.*
پەرتووکی چێشت لێنان.

cooker (kook'ēr), *n.*
(١) ئاگردان. (٢) مەنجەر.

cookery (kook'ēr-i), *n.*
(١) ھونەری چێشت لێنان! چێشت لێنان
(٢) چێشتخانە! مووبەق.

cookout (kook'out'), *n.*
خواردنەمەنییەک کە لەدەرەوێ ماڵ یا لە
دەشت لێنرێت و بخوێت (سەیران)! سەیران (بەتایبەتی کە خواردنەکە لەوێ
لێنرێت و بخوێت).

cooky (kook'i), *n.*
بەسکویت

cool (kōōl), *adj.*
(١) فێنک! ساردی مام ناوەندی.
(٢) فێنکەرەو: (~ clothes).

(٣) هێمن! لەسەرخب: (He remained ~ in the emergency).
(٤) (١) سارد! تەبەد: (a ~ reception).
(ب) بێ مەیل: (She is ~ toward me.).

(٥) چاوقایم! بێ شەرم (مۆپوونەرە): (a ~ stare).
(٦) رەنگی شین و سەرز یا خۆلەمیشی: (~ colors).
(٧) [Colloq.] بەبێ زیادە پتوونان: (He lost a ~ million.).

(٨) [Slang] باش! زۆرباش: (He is ~; She is ~).

coordinate

adv. بە هێمنی! بە لەسەرخبی.

(١) شوێن، کات، یا شتیکی فێنک: (the ~ of the evening).
(٢) فێنکی! ساردی مام ناوەندی.

(٣) [Slang] هێمنی! لەسەرخبی: (He regained his ~).
v.t. (١) فێنک بوونەرە! ساردبوونەرە. (٢) هێمن بوونەرە! هاتنەرە سەرخب.

v.t. (١) فێنک کردنەرە! ساردکردنەرە.
(٢) هێمن کردنەرە! هینانەرە سەرخب! هیناوش کردنەرە.

coolant (kōōl'ant), *n.*
ساردکەرەو! شلەیکە ساردکەرەو (مەکیئە).
cooler (kōōl'ēr), *n.* (١) سەھۆلدان.

(ب) ساردکەرەو! سەھۆلی کە سەھۆلی تێ دەگرت و خواردن و خواردنەرە و
میووە سەرزە تێ دەگرت بۆئەوێ بە ساردی بێنیتەرە.

(٢) خواردنەرە فێنکەرەو.
(٣) [Slang] بەندێخانە! زووری بەندێخانە.

هێمن! لەسەرخب! ژیر.
cool-headed (kōōl'hed'id), *adj.*
کزژکاریکی ئاکارامە (بەتایبەتی خەلکی پزۆرەلاتی

دوور).
coolish (kōōl'ish), *adj.*
مەیلە! فێنک! نەختیک فێنک.

coolness (kōōl'nis), *n.*
(١) هێمنی! لەسەرخبی
(٢) ساردی (هەست).

coon (kōōn), *n.*
(١) racoon.
(٢) [Slang] قولەرەش (ناتۆرەیکە سووکه).

coon's age, [Colloq.], کاتیکی دورودیز! کاتیکی زۆر.
coop (kōōp), *n.*
(١) کولانە مریشک! کولانە مریشک.

(٢) [Slang] بەندێخانە! قەفەز! شوێنی تیا بەستەرە یا قەتیس کردن
بەندکردن! خستە قەفەزەرە! بەستەرە! قەتیس کردن. (~ up; ~ in),
Fly the coop, [Slang].

دەریازبوون! پاکردن.
co-op (kō-op', kō'op'), *n.* [Colloq.], - co-operative.

بەرمیل درووستکەر یا چاککەرەو.
cooper (kōōp'ēr, koop'ēr), *n.*
بەرمیل درووستکردن یا چاککردنەرە.
v.t. (١) کارگە یا دروکانی.

بەرمیل درووستکردن و چاککردنەرە.
(٢) پیشە و کاری بەرمیل درووستکەر و چاککەرەو یا بەرھەمەکی.

(٣) کرێ یا فرخی درووستکردن و چاککردنەرە بەرمیل.
cooperate (kō-op'ēr-āt'), *v.t.* (١) ھەرەزکردن! ھاوکاری کردن!

کۆمەک کردن! یارمەتیدانی یەکتەری. (٢) ھەرەزێ کردنی ئابووری.
(٣) یەکگرتن بۆ هینانەدی ئامانجیک (شتومەک):

(The weather, the scenery and other things ~d to make our holiday a success.)

(١) ھەرەزکردن!
cooperation (kō-op'ēr-ā'shən), *n.*
ھاوکاری کردن! کۆمەک کردن! یارمەتیدانی یەکتەری.

(٢) کۆمەلە ھەرەزێ! ھەرەزێ.
(١) ھەرەزکەر! کۆمەککەر!
cooperative (kō-op'ēr-ā'tiv), *adj.*
ھاوکاریکەر (مروڤ، ھەلۆست): (~ neighbours).

(٢) ھەرەزێ: (a ~ store).

n. (١) فرۆشگا یا دووکانیکی ھەرەزێ! فرۆشگای ھاوبەشی.
(٢) کۆمەلە ھەرەزێ! ھەرەزێ.

-cooperatively (*adv.*); cooperativeness (*n.*).
(١) ھاوکاریکەر! ھەرەزکەر!

(٢) ئەندامیکی کۆمەلە ھەرەزێ.
co-opt (kō-opt'), *v.t.*
ھەلبازدنی ئەندامیکی تازە بۆ لیژنەیک لەلایەن
ئەندامانی لیژنەیکەرە.

(١) ھاویلە! ھاوتا (پزیمان).
coordinate (kō-ōr'də-nit), *adj.*
(~ clauses)

(٢) تاییبەتی بە ھاوتا یا ھاویلە.
(١) کەسێک یا شتیکی ھاویلە یا ھاوتا. (٢) نۆردنیت (بیرکاری).

n.

coordination

- v.t.** (۱) هار تاکردن؛ هاو پله کردن.
(۲) په کڅښتن؛ رنګڅښتن: (to ~ one's movement in swimming; He ~d the work of the committee.)
- v.i.** (۱) هاو تابوون؛ هاو پله بوون.
(۲) رنګکوون؛ گونجان؛ نامراني په یوه نډی هاو تاکړ (ریزمان):
(and, or, nor, for, so, but, yet)
- coordination** (kō-ōr'dā-nā'shən), *n.* (۱) هاو تاکردن؛ هاو تایی؛
هاو پله یی (۲) پیڅه گونجان و کارکردنی ماسولکه کانی لمش بڼه کړنی
کارنک (ورزش)؛ په کڅوون؛ گونجان
(۳) په کڅښتن؛ رنګ کوونکې کړن؛ په ریښه بڼه؛ رنګ کوونکې:
(There was no ~ among the members of the committee.)
- coordinator** (kō-ōr'dā-nā'ler), *n.* رنګه؛ په ریښه بڼه:
(the program ~)
- coot** (kōot), *n.* (۱) بالنده یی که پښی ووشکانی قاچ تهناره نه وده دی
مریشک دهنیت. (۲) مریشکه رهه؛ جزره مراوی په که.
(Colloq.) (۳) کمینکی ساریلکه یا بن میشک.
- cootie** (kōot'i), *n.* [Slang]. نه سپن؛ شتیکی بن نرخ
- cop** (kop), *n.* (۱) لوتکه (گرد)؛ تهو کسه؛ پوښه
(۲) پر ته شیی که رنګ.
- cop** (kop), *n.* [Slang]. بولیس
- v.t.** [Slang]. گرتن؛ دهست به سهر داگرتن.
- copaiba** (kō-pā'ba, kō-pī'ba), *n.* حوی یی بڼه خوشه له
دروستکردنی دهرماندا به کارده هینریت
- copal** (kō'p'l, kō'pal), *n.* حوی یی که رهه بڼه پوکش کړن به کار -
ده هینریت.
- coparcenary** (kō-pār's'n-er'i), *n.* (۱) هاو به شیتی میراث
(۲) هاو به شتی؛ ناوکزی؛ هاو به شتی خاوه نیتی.
- adj.** تاییدتی به هاو به شتی یا هاو به شان.
- coparcener** (kō-pār's'n-ēr), *n.* هاو به شتی میراث
- copartner** (kō-pärt'nēr), *n.* هاو به شتی؛ برابیش.
- copartnership** (kō-pärt'nēr-ship), *n.* هاو به شتی؛ برابیش.
- cope** (kōp), *v.i.* (۱) (~ with)، له وژه هاتن؛ توانا به سهر دا شکان:
(She can ~ with her problems.; The police were unable to ~ with the crowds.)
- (Colloq.) (۲) بهر نه کار بوونی کښه کانی ژيان و هملدان بڼه چار سهر
کړن یا زالیوون به سهر یاندا.
- cope** (kōp), *n.* (۱) عبا یی قهقهه.
(۲) شتیکی داپوشمر (چتر، ناسمان، گوومن). (۳) coping
- v.t.** عبا کړنه به؛ داپوشن به عبا یا شتیکی وها.
- copeck** (kō'pek), *n.* Also kopeck, کوپیک پار یی که وورده
به کیستی سو فیته جاران نه رخه کی سده کی "پوښل" ټکه.
- copestic, copesettic** (kō'pə-set'ik), *adj.* [Slang]. نایاب
زور باش.
- copestone** (kōp'stōn), *n.* (۱) بردی تهو کسه ری دیوار، پایه، یا
خانو (که به شتی که له گوی سبهانه یی لیز بڼه هاو پوژي).
(۲) پوپ؛ برترین پله؛ دوا دهست پیا هینان (کار).
- copier** (kop'i-ēr), *n.* (۱) لاساییکه رهه؛ چاولیکه؛ قوپیچی.
(۲) دهست نو سکر؛ دهست نو سکار؛ نو سهر رهه.
- copilot** (kō'pī'lat), *n.* یاریده هری فری که ران.
- coping** (kōp'ing), *n.* گوی سبهانه یی که لیز به سهر خانو، دیوار، یا
پایه به کدا بڼه هاو پوژي.
- copious** (kō'pi-əs), *adj.* (۱) زور وژه به؛ فره؛ بن شومار:
(a ~ supply of goods)
- (۲) زور نووس؛ بهرهم زور؛ زور بلی: (a ~ writer)
- coplanar** (kō-plā'nēr), *adj.* همان ناست؛ همان پو (نه اندازه)

copybook

- copolymer** (kō-pol'i-mēr), *n.* (ووشی دها تو) (کیما)
- بینه)
- copolymerization** (kō-pol'i-mēr-i-zā'shan), *n.* ناروخته -
کړدیک که بریتی به له پیز کړدنی که رهه سی جیاواز به نوره ویک له دوی یه
به شتیو یی زنجیره یی که (کیما).
- copper** (kop'ēr), *n.* (۱) مس؛ مسی سور.
(۲) مسین (شت)؛ شتی که له مسی سور دروست کرابیت. (۳) پلاره یی مسین.
(۴) مسین (رهنگ)؛ وک مسی سور (رهنگ)؛ قاره یی سوریاو.
- adj.** قاره یی یی که سوریاو؛ مسین (رهنگ).
- v.t.** پوکش کړن به مسی سور؛ مسی سور لیدان.
- copper** (kop'ēr), *n.* [Slang]. پولیس
- copperhead** (kop'ēr-hed), *n.* (۱) سهر مسین؛ مارنکی ژه هراوی
له سهری کای باکو رهه رنګی سهری وک مسی سور وایه.
(۲) [C-]، هاو لاتی یی که بشی ژور ووی وولا ته په کړتووه کانی له سهری کای
که پختیگی به بشی خاوی ووی دمکد له شهری ناوخی له سهری کادا (نا توره یی که
سو که).
- copperplate** (kop'ēr-plāt), *n.* (۱) ته به ټیک مسی سور وینه
نه قش له سهر هملده که نریت وینه له سهر دهره هینریت یا چاپی بن دمکرت.
(۲) وینه یی که به شتیو به دهره هینریت.
(۳) چاپ کړن یا نه قش هملکه نډن به شتیو به.
- coppersmith** (kop'ēr-smith), *n.* مسگر
- coppery** (kop'ēr-i), *adj.* (۱) مسین (رهنگ)؛ مسی.
(۲) مسی تیدایه؛ تایه تی به مسی سور.
- coppice** (kop'is), *n.* بڼه یی دهوونو بڼچ؛ چرستانیک یا بڼه لانی که
له بڼچو دهوون پیک هاتیت.
گوزی هیندی ووشک کراوه.
- copra** (kop'ra), *n.* پښگرنکه به مانای؛ پیسای.
- copro-**, **copr-** (kop'rō, kop'rā),
coprolite (kop'rā-lit), *n.* شیا که به رده نی.
- coprology** (kop'rol'ə-ji), *n.* بهر لای له وژو هونرو وینه
پووتدا (زاو وژو و جوت بوون) وژو هونرو وینه پووت.
- coprophagous** (kop-rof'ə-gas), *adj.* له سهر شیا که پیسای
ژیاو (قانوچه).
- copse** (kops), *n.* (۱) لیکه؛ گه یمنه؛ په یوه نډی.
(۲) نښکان یا کړکراکه یا تښووی لیکه.
(۳) کرداری لیکه (ریزمان): (is, are, am, was, were)
- copular** (adj.). جوت بوون؛ گاین.
- copulate** (kop'yoo-lāt), *v.i.* جوت بوون؛ گان کړن.
- copulation** (kop'yoo-lā'shan), *n.* جوت بوون؛ گان کړن.
- copulative** (kop'yoo-lā'tiv, kop'yoo-lā-tiv), *adj.* (۱) بهیم
گه یمنه؛ لیکه. (۲) (ا) تایه تی به نامرانی په یوه نډی که دوو سارسته
هاو با بهیم ده که یه نیت. (ب) تایه تی به کرداری لیکه (ریزمان).
- (۳) تایه تی به جوت بوون یا گاین.
- n.** ووشی لیکه.
- copy** (kop'i), *n.* (۱) وینه ده قاده ق؛ وینه؛ دهق.
(۲) دانه؛ دانه همان گوقار، په پتورک، په پوژنامه:
(He has two ~ies of that magazine.)
- (۳) نمونه؛ نمونه یی که وینه له سهر دهره هینریت یا لاسای بکرتوهره.
(۴) دهست نو سیک که نامده نیت بڼه چاپ کړن.
(۵) باسک که نووسر یا پوژنامه نووس بتوانیت له سهری بنو سیت
(۱) وینه ده قاده ق دهره هینان؛ تومار کړن؛ نوو سینه رهه.
(۲) چاولیکه؛ لاسای کړنه رهه.
(۳) قوپیچی کړن (تاکیر کړنه)؛ له بهر نوو سینه رهه.
- clean copy** (or fair copy), پاک کوس؛ وینه پاک.
- rough copy**, رهه نووس؛ گه لاله.
- copybook** (kop'i-book), *n.* (۱) په راوی ختم خوشی؛ په راوی -

copy boy

پاڭمىنانى قوتايى لەسەر دەست وخت خۇشى ئويۇش بە لەيەر نووسىنەمەي ئىي
نەمەنەنەي لە پەراۋەگەدان. (۲) ئاسايى: سوۋا: كۆن (ووتە).

مىدالىكى بەردەست كە شتومەكى نووسراۋ لە نووسەرەكانەرە
دەھىنىت دەبات بۇ پۇژنامە.

چاۋلىكەر: لاسايىكەرەمە: دەمەلاسىن كەر. **copycat** (kop'i-kat'), *n.*
مىزى بۇركىدىنى ووتارو نووسىنى سەرباسى پۇژنامەيەك

پىش ناردىنى بۇ چاپكردىن.

كەسكىكە دەستىنوسىك بە **copyholder** (kop'i-höl'dēr), *n.*
دەنگى بەرز دەخوئىنىتوۋە بۇ ئەو كەسەي كە پوختە يا ھەلەبىرى دەكات.

(۱) دەستىنوسىكەر: تۇماركەر. **copyist** (kop'i-ist), *n.*
(۲) چاۋلىكەر: لاسايىكەرەمە

ھەلەبىركەرى ووتارى پۇژنامە پىش **copyreader** (kop'i-rē'dēr), *n.*
چاپكردىنى: ھەلەبىركەر يا پوختەكەرى ئاۋكۈزۈكى پەرتۈككە پىش لە چاپداش.

ماڧى چاپكردىن: پەرتۈك. **copyright** (kop'i-rit'), *n.*
ماڧ يا ماڧنامەي چاپكردىن بۇلۇركىدەنەو فروشتى پەرتۈك يا بەرەمىكى
ھونەرى يا مۇسقىيى يا شانۇگەرى.

پاۋىژراۋە بە ماڧى چاپكردىن يا بۇلۇركىدەنەو. *adj.*

پاراستىنى پەرتۈك يا بەرەمىكى ھونەرى بە تۇماركردىن دەرھىنانى *v.t.*
ماڧنامەي چاپكردىن بۇلۇركىدەنەو لە دەنگاي مىرى تايەتيدە.

(۱) ئازكردىن: مەكرو ئازونوۋزكردىن: چاۋباشقالى **coquet** (kō-ke't'), *v.t.*
(ئافەرت: ۲) يارى پىكردىن: ۋەك يارى دانەبەر (ھەست).

ئاز: ئازكردىن: مەكرو ئاز: **coquetry** (kō'ka-tri, kō-ke't'ri), *n.*
چاۋباشى.

مەكرباز: ئافەرت: ئازونوۋزكەر: چاۋباشقال **coquette** (kō-ke't'), *n.*
(ئافەرت: ۲)

مەكربازى كردىن: ئازكردىن: ئازونوۋزكردىن: چاۋباشقالى كردىن. *v.t.*
بەئاز: بە مەكرا: ئازونوۋز: مەكرباز. **coquettish** (kō-ke't'ish), *adj.*

بەردىكە لە كۈنچەماسىو شىلانى شكاو **coquina** (kə-kē'nə), *n.*
پىكىدىت

بەلمەنكى بىجۈكە ۋەك زەمىلە **coracle** (kōr'a-k'l, kōr'a-k'l), *n.*
دروست دەكرىتو بە چەرم يا شتىكى ترى ئاۋېر دەۋرى دەكرىت.

ئىسقالنى سۈن دەڧى **coracoid** (kōr'a-koid', kōr'a-koid'), *n.*
شانو چەلمە: ئالندە: خشۈك: شىردەن

(۱) شىلان: دەريا. **coral** (kōr'al, kōr'al), *n.*
(۲) گىئاندىكى ئاۋىيە كە ئىسكەكەي دەمىت بە شىلان: شىلان.

(۳) پارچەيەك شىلان (خشىل): (۴) پەنگى سۈر
(۱) شىلان: (پەنگ): سۈر يا پەمەي: (lips ~).

(۱) گىئاندىكە كە لە شىلان **coralline** (kōr'a-lin, kōr'a-lin'), *n.*
بكات (۲) قەۋزەي دەريايى كە بە ماددەيەكى گەچىن دادەپۇشنىتو بەردەگەچى

ئى دروست دەمىت.

(۱) لە شىلان يا گىئاندارو شتى شىلانى پىنكەتوۋە. *adj.*
(۲) شىلان: (پەنگ): سۈر يا پەمەي.

شىلانى (لە پەنگو **coralloid** (kōr'a-loid', kōr'a-loid'), *n.*
توخمو ئاۋەزۇكدا).

سۈرىكى زەردباۋ **coral red**,
پەڧە يا تىرەي شىلانى (كە لە ئىسكى گەچىنى شىلان دروست

دەمىت).

مارى شىلانى: مازىكى بچۈكى پەنگاۋرەنگى زەھراۋى **coral snake**,
نەمەرىكىيە

جۈرە سەمەيەك **coranto** (kə-ran'tō), *n.*

قوربانى **corban** (kōr'bən, kōr-bān'), *n.*

ۋىئەي زەمىلەيەك گول يا ميوە كە لە نەقشنى **corbeil** (kōr'bel), *n.*
خانۋودا بەكاردەھىنرىت بۇ پارازاندەۋە (خانۋوسازى).

گۈشەيەكى دار، بەرد، يا كانزايى كە سەر **corbel** (kōr'b'l), *n.*

corduroy

دەرمەھىنىت لە دىۋارنىكەرە بۇ پاڭىركىدىنى تاقىك، تارمە، يا بالكونىيەك.

پاڭىرتىن بەم جۈرە گۈشەيە. *v.t.*
قەلەمەشكە. **corbie** (kōr'bi), *n.* [Scot.],

(۱) پەت: گورىس: پەتك: بەنى ئىستور: تەل: ئى: **cord** (kōrd), *n.*
دەمار. (۲) پەتى ھەلۋاسىن. (۳) پەيوەندى: ھىزىكى يەكخەر.

(۴) پىئوانەيەكى دارى سوۋتاندە كە بىرىتىيە لە (۱۲۸) پىن سىجا:
لىۋنەدارنىكە پانى و قولى چۈر پىيەو درىۋىشى ھەشت پىيە.

(۵) ئەندامىكى لەش كە لە ئى، گورىس، يا پەت دەچىت (نەشتەرگەرى):
(the spinal ~; vocal ~s; umbilical ~)

(۶) ھىللىكى قەيتانى لە قوماشدا. (ب) قوماشىكى ۋەما.
(۷) (pl.), جۈرە پانتۇلىك كە لەم قوماشە دروستكرابىت.

(۸) ۋايەرى كارەما (كە نەرمە دەۋرى گىراۋە بۇ سەلامەتى ۋەلاكىكى پىئوۋە).
(۱) بەستىن بە گورىس يا پەت. *v.t.*

(۲) لىۋنەكرىدىنى دارى سوۋتاندەن بە پىئوانەي (۱۲۸) پىن سىجا.
(۱) گورىس (بەتايەتتى ھى سەر كەشتى). **cordage** (kōr'dij), *n.*

(۲) ھەندىك دارى سوۋتاندەن كە بەش كرابىت بە لىۋنە لىۋنەي پىن سىجاۋە
دەل شىۋە (گەل): (~ leaves). **cordate** (kōr'dāt), *adj.*

(۱) بە گورىس يا پەت بەستراۋ يا شەتمەكرىداۋ. **corded** (kōr'did), *adj.*
(۲) لە پەت يا گورىس دروستكرىداۋ. (۳) ھىللى قەيتانى تىدايە (قوماش).

(۴) لىۋنەكرىداۋ (دار): ھەلچىراۋ بە لىۋنەي (۱۲۸) پىن سىجا.
(۱) گەرم (ھەست): بەدەل. **cordial** (kōr'jal, kōrd'yəl), *adj.*

دەلسۇزانە: (~ reception; a ~ meeting).
(۲) ۋورىاكەرەمە: ھىزبەخش.

(۱) دەرمان يا خۋاردەنەيەكى ۋوزبەخش. *n.*
(۲) خۋاردەنەيەكى سەرخۈشكەر.

(۱) گەرمى (ھەست): **cordiality** (kōr'ji-al'ə-ti, kōr-jal'ə-ti), *n.*
دەلسۇزى (ھەست، كەردەۋە): پوۋخۇشى.

(۲) كەردەۋەيەك يا ھەست دەرىپىنكى دەلسۇزانە.

-cordially (*adv.*).
دەل شىۋە. **cordiform** (kōr'də-fōrm'), *adj.*

زىچىرە شاخ **cordillera** (kōr-dil'ēr-ə, kōr-dil-yār'ə), *n.*
(بەتايەتتى زىچىرە شاخى سەرمەكى كىشۈمەرىك).

cordite (kōr'dīt), *n.*
تەڧەمەنىيەكى بىن دەۋكە.

بىن تەل: (~ phone). **cordless** (kōrd'lis), *adj.*
كۆزدەبە: دراۋى نىكاراگاۋ.

(۱) پىزىك يا زىچىرەيەك پۇلىس، سەرباز، يا پاپۇ. **cordoba** (kōr'də-bə), *n.*
كە ئابلۋقەي شۋىنك دەدەنەۋ قەدەڧى ھاتوچۇ دەكەن لەر شۋىندەدا.

(۲) شىۋىتىكى ھۇنراۋە يا قەيتانىك كە بەكاردەھىنرىت بۇ جۋانى يا شت بەستى
(۳) شىۋىتىك كە چەمپىراست لە سىگ دەدەرىت (نىشانەي پۇژ يا جۋانى).

(۴) پىزە بەرد يا خشت كە بۇ جۋانى بەكاردەھىنرىت (خانۋوسازى).
ئابلۋقەدانى شۋىنك بە ھىزى پۇلىس، سوپا، يا دەريايى و (*v.t.* ~ off).

قەدەڧەكرىدى ھاتوچۇ بۇ ئەر شۋىنە.

(۱) نىشانەيەك كە بىرىتى بو. **cordons** (kōr'dōn' blō'), [Fr.], *n.*
لە شىۋىتىكى شىن لە كۇندا بە سۋارچاكى ھەرنەسا دەبەخىشاۋ لە خۇيان دەدا.

(۲) سۋارچاكىكە كە ئەم نىشانەيە لە خۇي دەدات.

(۳) (۱) پۇزىكى زۇر: بەزى: لىھاۋوۋىي.
(ب) كەسكىكە كە لە پىشەۋ پىشۋى خۇيدا زۇر ئاسراۋ بىت.

(۱) چەرمىكى نەرمە. **cordovan** (kōr'də-vən, kōr-dō'vən), *n.*
چاكە كە پىشنى مەي يا ئىسپ دروست دەكرىت.

(۲) (pl.), پىلۋىك كە لەم چەرمە دروست كرابىت.
(۳) [C-], دانىشتۋىيەكى شارى "قورتۋە" ي نىسپانئا.

(۱) [C-], تايەتتى بە شارى "قورتۋە" ي نىسپانئا. *adj.*
(۲) لە چەرمى "كۆزىلۋان" دروستكرىداۋ.

(۱) كۆردەي: قوماشىكى لۈكەي **corduroy** (kōr'də-roī), *n.*
ئىستورى نەرمە ھىللى قەيتانى ستوۋنى تىدايە.

- (۲) (pl.). پانتولی شم جۆره قوماشه.
- adj.** له کوودری دروستکراو.
- v.t.** دروستکردنی ینگایک به دانانی برهدار به پانی (بهتایبیتی بهناو زهلاوینکا)
- corduroy road**, ینگایک به بهناو زهلاوینکا دروست دکرنت به
- پرزکردنی برهدار لسه یاری پانی.
- cordwainer** (kôrd'wān-ēr), **n.** (۱) پیلادورو.
- (۲) [Archaic]. کسینک که شت له چرمی "کوردزفان" دروست دهکات.
- cordwood** (kôrd'wood'), **n.** (۱) داری سووتهمنی که به لیژنه.
- (۱۲۸) پنی سینجا، واته به "کورد" لیژنه دکرنت و دهفرزشت.
- (۲) داری سووتاندن که به درنژی چوار پنی دهرپرتهمه.
- core** (kôr, kôr), **n.** (۱) ناک (سینو، همری)؛ دهک (قوخ).
- (۲) ناوهریک: (the ~ of the subject; the ~ of our policy).
- (۳) ناوهراس: (the ~ of an electromagnet).
- (۴) ناوهرگهکی؛ مؤخهکی: (He is English to the ~).
- (۵) کۆمهلیک لم که له ناوهراسنی قالیبکا داده نریت بۆنهوی قالیبه دهرچیت.
- v.t.** ناک یا دهک ئی دهرهینان: (to ~ an apple).
- correlate** (v.t.); **correlation** (n.).
- coreligionist** (kô'ri-lij'ən-ist), **n.** هاوئانی؛ برای نانی.
- corer** (kôr'ēr, kôr'ēr), **n.** نامیری دهرهینانی ناوکی سینو.
- correspondent** (kô'ri-spon'dənt), **n.** گومانباری داوین پیسی؛
- کسینک رۆن یا پیان) که له دادگادا گومانبار به داوین پیسی لهگال میزد یا ژنی کسینکی تر له داوای تهلادا.
- corf** (kôrf), **n.** (۱) زهمبله؛ بهرچنه
- (۲) عهره بانهی خهلووژو کانزا گواستهمه له کانگادا.
- coriaceous** (kô'ri-ā'shəs, kor'ī-ā'shəs), **adj.** وهک چهرم؛ جیر.
- Corinthian** (kə-rin'thi-ən), **adj.** (۱) تایبیتی به "کۆرنس" که
- بهشینکه له یۆنان و هاوولاتیان و کلتورهمهکی. (۲) سهرسهری و کیهلباز (وهک دانیشقوانی کۆنی "کۆرنس" ی یۆنان). (۳) لسه سهرسهری هونهری "کۆرنس" ی کۆن جوان و پاراوه (خانوسازی، ویزه ... هتد).
- (۱) هاوولاتیهمکی "کۆرنس" ی کۆن (لهپوری سهرسهریتیهمه).
- (۲) پیایونکی دهرلهمند که هر له کیهف بگهریت. (۳) یهختچی.
- (۴) حهز له وهرزش کهر بهتایبیتی بۆکسبازی و نهمپ سوری.
- corium** (kôr'i-əm, kô'ri-əm), **n.** ژیر پنبست؛ دیوی ژیر پنبست.
- cork** (kôrk), **n.** (۱) توئیکله داری تهپه دۆر. (۲) تهپه دۆر؛ توپهوانه.
- (۳) توپهوانهی شووشه یا لاستیک.
- adj.** تهپه دۆری؛ له تهپه دۆر دروستکراو.
- v.t.** (۱) دم داخستن یا نانه به تهپه دۆر. (۲) پهستهمه؛ راگرتن.
- (۳) رهش کردن به تهپه دۆری سووتاو.
- corkage** (kôr'kij), **n.** نهو پاره بهی خاوهنی چیشخانه یا نوتیل
- دهیسه نیت له هقی ههلهچیرینی تهپه دۆری شووشه می یا خواردنهمه تر که له دهرهمه چیشخانه که یا نوتیله که کهرابیت.
- corked** (kôrkt), **adj.** (۱) به تهپه دۆر دههکهکی داخراوه (شووشه).
- (۲) رهش کراو به تهپه دۆری سووتاو. (۳) تامی تهپه دۆری گرتووه (به جۆریک می دهووتریت که به تهپه دۆری خراپ سهری نرابیتهمه).
- corker** (kôr'kēr), **n.** (۱) کرینکار یا نامیریک که شووشه به تهپه دۆر
- داده خات (۲) [Slang]. کسینکی ژور لیهاتو؛ شتیکی نایاب.
- (۳) [Slang]. دوا ووته (مشت و مپ، لیکولینهمه)؛ ووته یا پاستیهمه که کۆتایی به مشت و مپیک دههینیت و دههینیتهمه چونکه بهرهرچی نادریتهمه.
- (۴) [Slang]. درۆیهکی بئ مانا؛ درۆیه که نهچیت به مینشکا.
- corking** (kôr'kin), **adj. & interj.** [Slang]. نایاب.
- corkscrew** (kôr'k'skrō), **n.** تهپه دۆرهمهلهچر؛ شووشه ههلهچر.
- adj.** پینچ لوول.
- v.t. & v.i.** به پینچا و پینچ پویشتن؛ به پینچ پینچ پویشتن.
- corkwood** (kôr'k'wood'), **n.** (۱) درهختیکه که قهدهکی سوکو

- کونیلهمه داره وهک تهپه دۆر. (۲) داری شم جۆره درهخته.
- (۱) تهپه دۆری؛ وهک تهپه دۆر؛ له تهپه دۆر دهچیت. **corky** (kôr'ki), **adj.**
- (۲) بهکھیف. (۳) سووک. (۴) تامی تهپه دۆر دهکات (شهراب).
- corm** (kôrm), **n.** سهک؛ رهکی هه نیک پوهه که له سهکله پیاز دهچیت.
- cormorant** (kôr'mə-rənt), **n.** (۱) بالندهیکی دهریایی گهری
- زۆرخۆری چاوبرسی قاچ تهنراوه تووره که میکی وهک چهرم به ژیر دهنوکیهمه
- ماسی تیدهکات. (۲) کسینکی چاوبرسی؛ کسینکی چلینس و تیرنه خۆر.
- adj.** چلینس؛ چاوبرسی؛ تیرنه خۆر.
- corn** (kôm), **n.** (۱) گهنم شامی؛ شامی.
- (۲) دهنگ (چۆ، گهنم، گهنم شامی ... هتد)؛ دهکی ههموو دانوئیلهمه
- (۳) گهنم (له ینگلته ره).
- (۴) جۆره دانوئیلهمه که له جۆ دهچیت (سکۆتله دهم و نیرله دهم).
- (۵) [Colloq.]. ویکسی گهنم شامی.
- (۶) [Slang]. بیرویاوه، نوکته، یا مۆسیقای کۆن و بئ تام و سووا.
- v.t.** (۱) خپوون وهک دهنگه دانوئیلهمه؛ بوون به دهک.
- (۲) پاراستنی گۆشت به سویرکردنی؛ قاوهرمکردن: (~ed beef)
- (۳) ئالیک دان به روئاخ.
- corn** (kôm), **n.** میخهکه؛ بهزماره (پهنجهی پنی).
- corn** (kôm), **n.** پاشگریکه به مانای؛ شاخ (گیاندار یهک شاخ).
- (**unicorn**)
- corn borer**, کرمهکی مۆرانهمه که له گهنم شامی و دانوئیلهمه تر دهکات.
- corn bread**, نانێ گهنم شامی.
- corn cob** (kôm'kôb'), **n.** کۆتهرهکی گوله گهنم شامی به بئ
- گهنم شامیهمه.
- corn cockle**, گیاهیکی گول مۆره له کینگهی گهنم شامیدا دهریت.
- corncrib** (kôm'krib'), **n.** عهماری ههواکیشی گهنم شامی.
- corndodger** (kôm'doj'ēr), **n.** کینکی نارده گهنم شامی.
- cornea** (kôr'ni-ə), **n.** کۆرنیای چاو؛ که بهرگی دهرهمه سینهی چاو
- پینکدینیت و بیلبلهی چاو داده پویشیت.
- corned** (kômd), **adj.** له خوئی یا خوئی یوکه پاریزراوه (گۆشت).
- cornel** (kôr'n'l, kôr'nel), **n.** درهختیکی دار به قی گول گره.
- cornelian** (kôr-nē'l'yan, kēr-nē'l'yan), **n.** بهرینیکی بهرخی
- سووره.
- corneous** (kôr'ni-əs), **adj.** له شاخ دروستکراو؛ پتهو؛ رهق.
- corner** (kôr'nēr), **n.** (۱) گۆشه؛ سوورج: (the ~ of a room).
- (۲) سوورج؛ شوینی به یهکگه یشتنی دوو شهقام یا رینگه. (۳) گۆشه (رهقه).
- (۴) کون و قوژن؛ کونج؛ پهنا: (Look in every nook and ~).
- (۵) چوار قوینهی جیهان؛ ناوچه: (the four ~s of the world).
- (۶) ههلوئستیک شلوو: (He was driven into a ~).
- (۷) چمک (کراس، چاکهت، پانتۆل).
- (۸) تیلهی چاو: (He saw her from the ~ of his eye).
- (۹) قوژخ؛ قوژخ کردن.
- v.t.** (۱) گۆشه گیر کردن. (۲) خستنه قوژینهوه؛ له سووچدا دانان.
- (۳) تهنک پنی ههلهچن؛ گه مارزدان؛ به گهرهینان:
- (They ~ed him.; Don't ~ him.; If you ~ him, he will react violently.)
- (۴) قوژخ کردن.
- v.t.** (۱) بوون به گۆشه. (۲) له قوژیندا بوون؛ له سهر سووچیکدا بوون.
- adj.** (۱) لسه سهر سووچیه؛ له سهر سووچی دوو شهقامدایه: (a ~ store).
- (۲) له گۆشه یا قوژیندا به کارده هینریت.
- a tight corner**, بارینکی ناخۆش و گران؛ ههلوئستیک یه له مەترسی.
- cut corners**, (۱) پنی راسته خو گرتن.
- (۲) له کات و پاروهریک که مکردهوه (دروستکردنی شتیکی، گۆهران ... هتد).
- (۳) گزی کردن.
- drive (put) a person into a corner**, تهنک پنی ههلهچن؛

cornered

- گه مارزدان! بهگیرهئان.
- the (four) corners of the world, (۱) چوار قورنهی جیهان!
- دورترین شونیی سهرزوی. (۲) هه موو شونینک.
- turn the corner, بزرگاریون له تنگ و چله مه! کورتسهر پئی تازه.
- cornered (kôr'nêrd), adj. (۱) گۆشه دار.
- (۲) تنگ پئ هه لچنراو! گه مارزدراو! بهگیرهئانراو.
- cornerstone (kôr'nêr-stôn), n. (۱) بهردی بناغه! بنچینه.
- (Hard work was the ~ of his success.)
- (۲) گرنگترین بهشی شتیک یا کردارنک.
- cornerways (kôr'nêr-wâz), adv. = cornerwise.
- cornerwise (kôr'nêr-wîz), adv. (۱) به جۆرنک که گۆشه کی.
- له پێشهوه بێت. (۲) به لایه لایی! چهپو راست.
- cornet (kôr-net'), n. (۱) کورنا: نامیزنکی موسیقایه.
- (۲) پارچه یهک کاغهز که وه کوچه کی ئی دهکرت و چهروس و شکر و نولێ
- تی دهکرت! دهکرتی قوچه کی به که له شتیک شیری تهک وه بسکویت
- درووستکراوه دۆدرمه تی دهکرت و دهفره که خۆیشی دهخوړیت.
- (۳) نهفسه ری سواره ئالاهه لگر (سوپای نینگلیزی).
- cornetcy (kôr'nit-si), n. پله ی نهفسه ری سواره ئالاهه لگر (سوپای - نینگلیزی).
- کهرنازه.
- cornettist, cornetist (kôr-net'ist), n. (۱) له سه ره گه نمشامی دهژی! دابهسته ی.
- گه نمشامی. (۲) لادئیی! ته ندرووست و به هیز به لام تینه گه یشتوو.
- cornfield (kôm'fêld), n. کینگه ی گه نمشامی.
- cornflour (kôm'flou ēr, kôm'flour), n. ناردی گه نمشامی.
- cornflower (kôm'flou ēr), n. پوهه کینکه گولی شین و مژو سوو.
- سپی دهکرت
- cornhusk (kôm'husk), n. گه لا و توکی گوله گه نمشامی.
- cornhusking (kôm'hus'kin), n. (۱) لیکردنهوی گه لا و توکی.
- گوله گه نمشامی. (۲) ههره مژی دۆست و دراوسێ بۆ لیکردنهوی گه لا و
- توکی له گوله گه نمشامی (ههره ها پێشی دهووتری: "husking bee").
- cornice (kôr'nis), n. (۱) پارچه یهک بهرد یا داری درێژکۆله ی نهکشکراوه.
- که بۆ جوانی دهدرت له شونیی به یهک گه یشتی دیوار و بنمێج یا وه لێواری
- خانوهه که سه ره دهه هینت به چواردهوری سه ره بانه کهدا (خانوسازی).
- (۲) شتیک نهکشداری جوانی دار یا بهرده که شتی وه کش و پهره و سنگی
- ناوایی پێ داده پۆشریت.
- corniculate (kôr-nik'yoo-lât', kôr-nik'yoo-lit), adj. وه.
- شاخ سه ره دهه هینر! شاخدار.
- corn meal, (۱) ناردی زبری گه نمشامی.
- (۲) خواره مه نی یهک که له گه نمشامی دروستکرا بیت.
- (۳) خواره مه نی یهک که به دانوێله ی وه گه م دروستکرا بیت.
- corn picker, مکهینه ی پێن و لیکردنهوی توکی و گه لا ی گوله -
- گه نمشامی.
- corn pone, نان ی گه نمشامی.
- corn poppy, خه شخاش! خه شخاشی ناو کینگه ی گه نمشامی.
- corn rose, (۱) خه شخاش! خه شخاشی ناو کینگه ی گه نمشامی.
- (۲) گیاهی که گول مژه له کینگه ی گه نمشامیدا ده پۆیت.
- پیشالی گوله گه نمشامی.
- corn silk, لاسک یا قدی گه نمشامی! قه ی پوه کی گه نمشامی.
- corn stalk, ناردی زو و وردی گه نمشامی! نیشاسته ی گه نمشامی.
- corn starch, (۱) شاخ! کله شاخ. (۲) شتیک که له شاخ بچیت.
- cornu (kôr'nū), n. (۱) له شاخ ده چیت. (۲) شاخدار.
- cornuted (kôr-nū'tid), adj. (۳) [Archaic], ئن هه لگراو! ئن گایراو (به گۆیره ی نهفسانه ی پۆمانگان
- نهر پیاوه ی ژنه کی ئاپاکی له گه ل بکات شاخی ئی دهوێت).
- corn whisky, ویسکی گه نمشامی.
- corny (kôr'ni), adj. (۱) گه نمشامی دههینته به ره م.

corporation

- (۲) [Slang], لادئیی! سادو ره شوکی و نهزان.
- (۳) [Slang], کۆنیاو و بێ تام و سوواو (نوکتا، مرقا، ووته)
- corny (kôr'ni), adj. تاییه تی به مێخه که یا به زماره ی پئ.
- corolla (kə-rō'lə), n. په ره ی گول! کۆپه ره ی گول! په ره کانی ناوه ره ی
- گول که دهو ری نه ندامی نێره کی گول ده مه ن.
- corollary (kôr'ə-ler'i, kôr'ə-ler'i), n. (۱) به لگه نهو یست!
- شتیک به لگه نهو یست (بهرکاری).
- (۲) نه نجام! شتیک پێوه به ستراو یا به نه دهو:
- (Improved health is a ~ of physical exercise.)
- adj. نه نجام.
- corona (kə-rō'nə), n. (۱) تاج! شتیک خپ (وه تاج)! گوله مه ن.
- (۲) چل چرایه کی خپ له کلێسه یه کهدا. (۳) سیگاری ههردو سه ره خپ.
- (۴) سه ری ددان یا کاسه ی سه ره! نه ندامیک خپ (توکاری).
- (۵) خه رمانه! شه یه کی باز نه یه که به دهو ری پۆژا ده ییترت له کاتی
- خۆگیراندا. (ب) خه رمانه! شه یه کی دهو ری پۆژا مانگ (هسته ره ناسی)
- (۶) نهو به شه خپه ی هه ندیک گول که کۆپه ره کانی گوله که دهو ریان داوه.
- coronach (kôr'ə-nəkh, kôr'ə-nəkh), n. (۱) [Scot.], زوانه و.
- یا شیوه نه که به زوانه ی سکۆتلند ی یا نێره نه دی ئی ده درت.
- (۲) [Irish], شیوه نه! شینی مردو.
- coronal (kôr'ə-n'l, kôr'ə-n'l), adj. (۱) تاییه تی به کلای زپین.
- یا خه رمانه ی باز نه ی به دهو ری پۆژا له کاتی خۆگیراندا.
- (۲) تاییه تی به تهو قسه ره.
- coronary (kôr'ə-ner'i, kôr'ə-ner'i), adj. (۱) له شیوه ی کلای.
- زپیندا! وه کلای زپین! تاییه تی به کلای زپین. (۲) تاییه تی به دل.
- (۳) دهو ره ده ره (وه نهو دوو ده ماره ی خوین ده هینت بۆ دل).
- (۴) تاییه تی به دوو ده ماره.
- میهینی خوین له یه کی له ده مارانه ی خوین ده هینت بۆ له ش وه داخستنی
- ده ماره که.
- coronary thrombosis, میهینی خوین له یه کی له دوو ده مارانه ی
- خوین ده هینت بۆ له ش وه داخستنی ده ماره که.
- coronation (kôr'ə-nā'shan, kôr'ə-nā'shan), n. چوونه سه ره
- تهخت (پاشایه تی)! تاج خه شته سه ره سه ری شا یا شائێ! لاههنگی چوونه سه ره
- تهختی پاشایه تی.
- coroner (kôr'ə-nêr, kôr'ə-nêr), n. توکی کاره ی لاهه ی مردو بۆ
- دۆزینه وه ی هۆی مرده که ی.
- coronet (kôr'ə-net', kôr'ə-nit), n. (۱) کلایکی زپینی بچوکه
- له ه ی شاو شائێ بچوکه ته مه ره کان له سه ری ده که ن! تاجی بچوکه.
- (۲) فیس تی ئن که خه ش و پێله ی پێوه ده کرت.
- (۳) باز نه ی بهشی ژو ورو ی سه ی نه سپ و ماین.
- corporal (kôr'pêr-əl), n. سه رباری سن خه ت! عه رفی سوپا.
- corporal (kôr'pêr-əl), adj. (۱) لهشی! تاییه تی به لهش:
- (~ punishment)
- (۲) کهسی! خۆیی! تاییه تی به کهسیک.
- (۳) [Archaic], دیاره! به چاو بێنراو یا ده ست لێدراو! به ره جه سه ته
- پارچه قوماشیک سپیه ده درت به سه ره
- قوربانیکادا له کلێسه داو نان و شه را بی پێو زکرا ی ده خه رته سه ره
- دیاره ده بوون! به ره جه سه ته یی.
- corporality (kôr'pə-ral'ə-ti), n. (۱) (وه که له لاقه کردن) لێدان.
- corporal punishment, (۱) یه کگرتو! یه ک.
- corporate (kôr'pêr-it), adj. (۲) به شه گی! تاییه تی به به شه گ: (~ property).
- (۳) هاو به شی! ناو کۆیی: (~ responsibility).
- corporately (adv.).
- corporation (kôr'pə-rā'shan), n. (۱) کۆمپانیای هاو به ش!
- کۆمپانیای به ش به ش! به شه گ. (۲) نه نچو مه ن و سه روکی شه ره وانی.
- (۳) یه کی تی کرکاران یا خاوه ن کاران! یه کخراوکی پامیاری و ئابووری.

- (۴) [Colloq.] وورگنکی ژل.
corporate (kôr'pə-rā'tiv, kôr'pēr-ə-tiv), *adj.* به‌شگه‌یی؛ سهندیکایی.
corporator (kôr'pə-rā'tēr), *n.* نه‌ندامی کۆمپانیایه‌کی هاویه‌شی یا سهندیکایه‌ک؛ به‌شداری به‌شگه‌یه‌ک.
corporeal (kôr-pôr'i-əl, kôr-pō'ri-əl), *adj.* (۱) تاییه‌تی به له‌ش یا تن؛ له‌شی؛ ته‌نی؛ (۲) دیارده؛ هه‌ستیتیکراو؛ به‌رجه‌سته.
corposant (kôr'pə-zant'), *n.* چرای سهر توقه‌سه‌ری کلێسه یا ته‌وهری که‌شدی‌یه‌ک.
corps (kôr, kôr), *n.* (۱) ده‌سته له‌شکر. (ب) لێکنی سوپا که نه‌رکێکی تاییه‌تی ده‌بینیت (وه‌ک نه‌ندازیاری) (the army ~ of engineers).
 (۲) ده‌سته (وه‌ک ده‌سته‌ی دیپلۆماسی)؛ (the diplomatic ~). (ب) ده‌سته؛ تاقم؛ کۆمه‌ل؛ (the peace ~).
corpse (kôrps), *n.* (۱) لاشه؛ لاشه‌ی که‌سیکی مردوو. (۲) [Obs.] له‌ش (مردوو بیت یا زیندوو).
corpsman (kôr'mən, kôr'mən), *n.* سهر‌بازێکی ده‌ریایی برینپنج.
corpulence (kôr'pyoo-ləns), *n.* قه‌له‌وی؛ قه‌له‌وێتی.
corpulent (kôr'pyoo-lənt), *adj.* قه‌له‌و؛ گوشتن.
corpus (kôr'pas), *n.* (۱) لاشه؛ لاک؛ لاشه‌ی مردوو (مرۆڤ یا گیاندا). (۲) سهرجه‌می به‌ره‌می نووسه‌ریک یا نووسراوه‌کان ده‌ریایه‌ی بایسک (وه‌ک: یاسا، میژوو... هتد)؛ (the ~ of civil law).
 (۳) به‌شی سهره‌کی نه‌ندامینکی له‌ش (توێکاری). (۴) ده‌ستمایه؛ مایه.
corpus callosum, *n.* نه‌و تیشویه‌ ده‌زوله‌یی‌یانه‌ی که هه‌ردو‌لای مێشک پینکه‌ره‌ ده‌به‌ستن (توێکاری).
corpuscle (kôr'pas'ul, kôr'pus'ul), *n.* (۱) شانه‌یه‌کی زۆر ووردی. (۲) خۆڤه‌کی سوورو سپی خۆین (توێکاری)؛ (blood ~).
corpuscular (*adj.*).
corpuscule (kôr-pus'kūl), *n.* = corpuscle.
corpus delicti (۱) سهرجه‌می نه‌و به‌نگانه‌ی که ده‌یسه‌لمینیت کوشتنیک بوویداره. (۲) لاشه‌ی که‌سیکی کوژراو؛ لاشه‌ی کوژراویک.
corpus juris, *n.* سهرجه‌می یاسای وولاتیک.
corral (kə-ral'), *n.* (۱) ته‌ویله؛ په‌چه. (۲) راگرینی عه‌ره‌بانه به‌ده‌وری شوێنیکدا وه‌ک سه‌نگه‌ر بۆ پاراستن.
v.t. (۱) خسته ته‌ویله‌وه؛ کردنه په‌چه‌ره. (۲) کۆکردنه‌وه (وولای به‌رزه، په‌شه‌وولای... هتد)؛ گ‌ردکردنه‌وه. (۳) ده‌وره‌دانی شوێنیک به‌ عه‌ره‌بانه بۆ پاراستن.
(Slang) (۴) گرتن؛ گرته‌وه؛ ده‌ست به‌سه‌رده‌ گرتن.
corrasion (kə-rā'zhən), *n.* داخو‌زان و راه‌لینی زه‌وی به‌ ناوی خو‌ر. نه‌و شتانه‌ی تیی‌دایه وه‌ک وورده‌به‌ردو زیخو شتی تری زهر.
correct (kə-rekt'), *v.t.* (۱) راستکردنه‌وه؛ هه‌له‌ چاک‌کردن؛ ب‌زارکردن. (The teacher ~ed my pronunciation and composition.) (ب) راستکردنه‌وه؛ جوت کردن له‌گه‌ل پێوانه‌یه‌کی تاییه‌تیدا.
(C ~ your watch by the station clock.) (۲) سه‌ره‌نشست کردن؛ سزادان؛ هێنانه‌سه‌ر پ‌ئی راست.
(to ~ a child for disobedience) (۳) چاره‌سه‌رکردن؛ چاک‌کردنه‌وه؛ چاک‌کردن.
adj. (۱) راست؛ ته‌واو؛ ب‌ن هه‌له. (a ~ answer; the ~ time; a ~ calculation)
 (۲) دروست؛ به‌جێ؛ راست؛ گونجاو؛ جوان (هه‌فتا): (What is the ~ dress for a wedding?; ~ behavior)
correction (kə-rek'shən), *n.* (۱) راستکردنه‌وه؛ چاک‌کردنه‌وه؛ هه‌له‌به‌رکردن. (۲) راستی (که جێی هه‌له‌ ده‌گرێته‌وه)؛ چاک‌بوون. (۳) سه‌ره‌نشست کردن؛ سزادان.

- (۴) هه‌ندی ئی ده‌رکراو یا خراوه‌سه‌ر (به‌مه‌به‌ستی راستکردنه‌وه‌یه‌ک).
-correctional (*adj.*).
 به‌ندبخانه (به‌تاییه‌تی ه‌ی مه‌رمزه‌کارو مندالان).
house of correction, *n.* به‌ندبخانه.
correctitude (kə-rek'tə-tōd', kə-rek'tə-tūd'), *n.* په‌رفه‌تار. جوانی؛ په‌روشت چاکی.
corrective (kə-rek'tiv), *adj.* راستکه‌ره‌وه؛ چاره‌سه‌ری؛ چاک‌که‌ره‌وه. (~ measure; ~ shoes)
n. شتیکی چاره‌سه‌رکه‌ری؛ چاره‌سه‌ر.
corrector (kə-rek'tēr), *n.* راستکه‌ره‌وه (مرۆڤ، نامێر، شت).
correlate (kôr'ə-lāt', kôr'ə-lāt'), *n.* یه‌گه‌ک له‌ دوو شتی په‌یوه‌ندیدار (به‌تاییه‌تی که یه‌گه‌کیان له‌ری تریش یه‌گه‌یه‌نیت)
adj. په‌یوه‌ندیدار.
v.t. لێکدان؛ په‌یوه‌ندیدارکردن.
(C ~ the findings of psychology with those of sociology.)
v.i. په‌یوه‌ندیداربوون؛ په‌یوه‌ندی بوون.
(How does what you say ~ with what he says?)
correlation (kôr'ə-lā'shən, kôr'ə-lā'shən), *n.* (۱) په‌یوه‌ندی. نزیک.
(There is a close ~ between climate and crops.; the ~ between illiteracy and prejudice)
 (۲) په‌لی له‌یه‌ک‌چوون له‌نێوان دوو شتدا: (a ~ of 75 per cent)
 (۳) په‌یوه‌ندیدارکردن؛ په‌یوه‌ندی‌بوون.
correlative (kə-rel'ə-tiv), *adj.* (۱) په‌یوه‌ندیدار؛ پینکه‌ره‌ به‌ستار. (۲) په‌یوه‌ندی ده‌ری (پ‌یزمان).
n. (۱) شتیکی په‌یوه‌ندیدار به‌ شتیکی تره‌وه. (۲) وشه‌ی په‌یوه‌ند
 (۱) گونجان؛ **correspond** (kôr'ə-spond', kôr'ə-spond'), *v.i.* له‌گه‌ل پ‌نکه‌رتن: (The house ~s with my needs.)
 (۲) هاوتابوون؛ به‌رامبه‌ربوون؛ له‌یه‌ک‌چوون.
(The American Congress ~s to the British Parliament.)
 (۳) نامه‌ گ‌ڤینه‌وه؛ نامه‌ نو‌سین و وه‌لام و ده‌رگرتنه‌وه به‌ریک‌و‌پینکی.
(We ~ regularly.; Would you like to ~ with her?)
correspondence (kôr'ə-spon'dəns, kôr'ə-spon'dəns), *n.* (۱) گونجان؛ له‌گه‌ل گونجان؛ له‌گه‌ل پ‌نکه‌رتن.
 (۲) هاوتایی؛ به‌رامبه‌ری؛ له‌یه‌ک‌چوون.
 (۳) نامه‌ گ‌ڤینه‌وه؛ نامه‌ نو‌سین و وه‌لام و ده‌رگرتنه‌وه به‌ریک‌و‌پینکی.
 (۴) سهرجه‌می نامه‌ی نو‌سراو و ن‌یردراو یا وه‌رگیراو.
correspondence course, *n.* خو‌یندن له‌ریگه‌ی نامه‌گ‌ڤینه‌وه؛ بریتیه‌ له‌ نه‌جیه‌یه‌ک واته و تاقیکردنه‌وه که قوتایی دو‌ور له‌ شو‌ینی خو‌یندنه‌که ده‌یان خو‌ی‌نیت و تاقیکردنه‌وه‌یان له‌سه‌ر ده‌دات.
correspondence school, *n.* قوتابخانه‌ی خو‌ی‌ندن له‌ریگه‌ی نامه‌-گ‌ڤینه‌وه‌ره (وشه‌ی پ‌یشوو ب‌ینه).
correspondency (kôr'ə-spon'dən-si, kôr'ə-spon'dən-si), *n.* = correspondence.
correspondent (kôr'ə-spon'dənt), *adj.* (۱) گونجاو؛ له‌گه‌ل پ‌نکه‌رتوو. (۲) به‌رامبه‌ر؛ هاوتا؛ له‌یه‌ک‌چوو.
n. (۱) شتیکی هاوتا. (۲) (۱) نامه‌گ‌ڤینه‌وه؛ که‌سیک که نامه‌ ده‌نو‌سیت بۆ که‌سیکی ترو وه‌لام ئی و ده‌رگرتنه‌وه به‌ریک‌و‌پینکی. (ب) نامه‌نو‌س بۆ گ‌وا‌ر یا پ‌وژنامه. (۳) په‌یام‌ن‌یر (پ‌وژنامه، گ‌وا‌ر، رادیو، ته‌له‌فزیو‌ن)؛ راپ‌و‌رتچی.
 (۴) بانق، مرۆڤ، یا ده‌زگایه‌کی بازگانی که په‌یوه‌ندی بازگانی پ‌نکه‌و‌پینکی هه‌یه له‌گه‌ل یه‌گه‌کی تردا به‌تاییه‌تی له‌ وولاتیکی ب‌ینگانه‌دا.
corresponding (kôr'ə-spon'diŋ, kôr'ə-spon'diŋ), *adj.* (۱) هاوتا (ب‌یرکاری)؛ هاو‌ج؛ گونجاو. (۲) هاوتا؛ به‌رامبه‌ر؛ له‌یه‌ک‌چوو.
 (۳) په‌یام‌ن‌یر؛ نامه‌نو‌س.
 (۱) راپ‌و‌؛ دا‌لان.
 (۲) پ‌ن‌یره یا گ‌وزه‌ریک که وولاتیکی به‌ ووشکانی ده‌وره‌گیراو ده‌که‌یه‌نیت به‌ به‌نده‌ریک وه‌ به‌تاو وولاتیکی ب‌ینگانه‌دا ت‌ن‌یر ده‌ب‌یت.

corrie

corrie (kôr'i, kor'i), *n.* [Scot.], نەشكەوت؛ بۆشایی یا كەلبەرىنكى گەرە بە قەدپالنىكەرە.

Corriedale (kôr'i-dāl', kor'i-dāl'), *n.* مەرى كۆزىدالى جۈزە مەرىنكى گەرەى دەم وچاۋ سىيى ئىوزىلەندىيە بۇ خورى بەرخەگى بەخىو دەكرىت

corrigendum (kôr'i-jen'dəm), *n.* (۱) ھەلى چاپى پاستكراۋە (۲) كۆتايى پەرتوۋكىندا. (pl.) (۳) لىستەى نەر ھەلە چاپىيەنەى كە پاست كراۋنەتوۋە لە كۆتايى پەرتوۋكىندا.

corrigible (kôr'i-jə-b'l, kor'i-jə-b'l), *adj.* پاست دەكرىتەۋە دەتوانىرت بېئىرتىتەۋە سەر پىئى پاست (مىۋە).

-corrigibility (*n.*); **corrigibly** (*adv.*).

corrival (kə-rī'v'l), *n.* ھاۋچاۋا كەسىنكى ھاۋچاۋا.

adj. ھاۋچاۋا ھاۋچاۋىكەر.

v.t. ھاۋچاۋى كىرەن.

corroborant (kə-rob'ə-rənt), *adj.* (۱) روزەبەخش (دەرمان)

(۲) پالىشتىكەر

n. (۱) دەرمانىكى روزەبەخش. (۲) پاستى يا پوداۋىنكى پالىشتىكەر.

corroborate (kə-rob'ə-rāt'), *v.t.* بەھىزكەن؛ چىسپاندن؛

پشتىگرى كىرەن. (to ~ a theory; The evidence ~s his story.)

-corroborator (*n.*).

corroboration (kə-rob'ə-rā'shən), *n.* (۱) بەھىزكەن؛

چىسپاندن؛ پشتىگرى كىرەن (بەلگە). (۲) شتىكى بەھىزكەر يا پانېشتىكەر.

corroborative (kə-rob'ə-rā'tiv, kə-rob'ēr-ə-tiv), *adj.*

بەھىزكەر؛ پانېشتىكەر (پوداۋى، بەلگە).

Also corroboratory, (۱) ناھەنگەر

corroboree, corroboree (kə-rob'ēr-i), *n.*

زەمارەندىكى گەرەيە كە دانىشتوۋە ئىمچە كۆيۈمەكەنى ئوستالبا بە شى

دەيگىز بەيۋەنى سەرگەمەتن لە جەنگو پوداۋى خىلەكى گىرنگى تر.

(۲) ناھەنگەر زەمارەندىكى گەرەي.

corrode (kə-rōd'), *v.t.* (۱) دايزەند؛ داخوران (تېزاب، ژەنگ).

(Rust ~s iron.)

(۲) خورامەۋە كىنە، (بۇ) تىكەۋىنكىدان (مەجازى).

v.i. داخوران؛ دايزان؛ تىكچوۋن. (Iron ~s unless it is kept clean.)

corrosion (kə-rō'zhən), *n.* (۱) داخوران؛ دايزىن؛ خورامەۋە.

(۲) ژەنگ

corrosive (kə-rō'siv), *adj.* (۱) دايزىنەر؛ ژەنگ ھەلەنەر

(۲) فەرتىنەر (مەجازى)؛ زىانبەخش.

n. شتىكى دايزىنەر. ۋەك ژەنگ، تېزاب

corrugate (kôr'ə-gāt', kor'yoo-gāt'), *v.t.* چىرچىۋىز كىرەن؛

چىرچ كىرەن. (to ~ the forehead)

v.i. چىرچىۋىز؛ چىرچىۋىز بولۇن

adj. چىرچىۋىز؛ چىرچىۋىز چىرچ

corrugated (kôr'ə-gāt'id, kor'yoo-gāt'id), *adj.* چىرچىۋىز؛

چىرچىۋىز؛ چىرچىۋىز تىكراۋ بەدەسەنقەست.

corrugated iron, تەبەقە ئاسنى چىرچىۋىز كراۋ بەدەسەنقەست بۇ

بەھىزكەندى كە بەكاردەھىنرىت بۇ پەرىن يا سەربانى خانوۋى ھەزەنەھا.

corrugated paper (or cardboard), مەقبا يا كاغەزى

ئەستورى پىچ پىچ كراۋ بۇ پىچانەۋى شى ناسك.

corrugation (kôr'ə-gā'shən, kor'ə-gā'shən), *n.* چىرچىۋىز

لۇچ كىرەن؛ چىرچىۋىز بولۇن. (۲) لۇچ چىرچ (تەبەقە ئاسن، مەقبا).

corrupt (kə-rup't'), *adj.* (۱) پىس؛ بۇگەن. (air ~)

(۲) خراپ؛ بەد. (۱) بەدپەرۋىشت؛ بەدپەرۋىشت؛ نۇم.

(ب) بەرتىن ۋەرىگر. (a ~ government official)

(۲) گۇزۋا؛ شىۋاۋا؛ دەستكارى كراۋ (پەرتوۋك، ئووسراۋ، زمان)؛

(a ~ text of Shakespeare's plays)

(۱) پىس كىرەن؛ بۇگەن كىرەن؛ خراپ كىرەن.

v.t.

coryphaeus

(۲) بەرتىل پىندان؛ بەرتىل پىندان ۋە لە پىئى باش لادان.

(۲) بەدپەرۋىشت كىرەن؛ بەدپەرۋىشت كىرەن. (They ~ed him.)

(۳) گۇزىن (ئووسراۋ، زمان)؛ دەستكارى كىرەن (پەرتوۋك، زمان، ئووسراۋ)

v.i. خراپ بولۇن؛ پىس بولۇن

corruptible (kə-rup'tə-b'l), *adj.* (۱) خراپ دەكرىت؛

خراپ دەيىت؛ پىس دەيىت. (۲) بەرتىلى دەرتىت؛ بەرتىل ۋەردەكرىت.

-corruptibility (*n.*).

corruption (kə-rup'shən), *n.* (۱) خراپى؛ ناپاكى؛ بۇگەنى؛

(~ in the government)

(۲) بەدپەرۋىشتى؛ بەدپەرۋىشتى؛ بەدكارى. (۲) بەرتىل.

(۳) (۱) پىسى؛ پىس بولۇن؛ پىزىن. (ب) شتىكى خراپكەر يا پىسكەر

corruptionist (kə-rup'shən-ist), *n.* كەسىنك كە پەيەرەۋى كارى

خراپە دەكات بەتايىبەتى بەرتىل ۋەركىت.

corruptive (kə-rup'tiv), *adj.* خراپكەر؛ پىسكەر؛ تىكەر.

corsage (kôr-sāzh'), *n.* (۱) لە ئاۋقەد بەرەۋى ژوررى كراسى ئافەرت.

(۲) چەپكە گولنىكە ئافەرت دەيكات بە قەد، سىنگ، يا مەچەكىدا بۇ جۋانى.

corsair (kôr'sār), *n.* (۱) چەتەى دەريا (بەتايىبەتى لە ژورروۋى ئەفەرىقا.

كە ھىزىيان دەپىرە سەر كەشتى دىيانەكان لە كۇندا).

(۲) جەردەى دەريا؛ چەتەى دەريا. (۲) كەشتى چەتەى دەريا.

corse (kôrs), *n.* [Archaic & Poetic], لاشە؛ لاشەى مردوۋ.

corselet (kôrs'lit), *n.* (۱) قەلغان (لەكۇندا لەبەردەكرا).

(۲) بەرگىنكى تەسكى ژۇرەۋىيە بۇ ئاۋچەى لە ئاۋقەدەۋە بۇ بەرمەك ژۇ لەبەرى

دەكات بۇ ھىنانەۋىيەكى ئاۋقەدو سەك.

(۱) بەرگىنكى تەسكى ژۇرەۋىيە بۇ ئاۋچەى لە

ئاۋقەدەۋە بۇ بەرمەك ۋە پىراسوۋى پلاستىكى تېدايە ھەندىك خار بە قەيتان

قايم دەكرىت ئافەرت لەبەرى دەكات بۇ ھىنانەۋىيەكى ئاۋقەدو ۋورگ

(۲) [Archaic], لە ئاۋقەد بەرەۋى ژوررى كراسى ئافەرت.

ئەم جۈرە بەرگە لەبەركىرەن (ژمارە يەك بېينە).

v.t. (۱) دەست ۋىيۋەند

(۲) دەستەى مردوۋ رايىكەرەن؛ دەستەى مردوۋ ئىۋەرەن.

cortex (kôr'teks), *n.* (۱) تۈنكى دەرەۋەى ئەندامىكى ئاۋەۋەى لەشى

مىۋە بەتايىبەتى ھى مىشك يا گورچىلە (تۈنكارى). (۲) تۈنكل (پروەكئاسى)

cortical (kôr'ti-k'l), *adj.* (۱) تايىبەتى بە تۈنكى دەرەۋەى ئەندامىكى

ئاۋەۋەى لەشى مىۋە. (۲) تۈنكىلى؛ تۈنكى.

(۲) تايىبەتى بە تۈنكى دەرەۋەى مىشك.

تۈنكىدار؛ تۈنكلۋى

corticate (kôr'ti-kit, kôr'ti-kāt'), *adj.*

cortiose (kôr'ti-kōs'), *adj.* = corticate.

cortisone (kôr'tə-sōn', kôr'tə-zōn'), *n.* كۆرتىزۆن؛ دەرمانىكە

بۇ گەلەك ئەخۇشى بەكاردەيت ۋەك بادارى؛ ھۆمۆنى چارەسەر كىرەن

coruscate (kôr'əs-kāt', kor'əs-kāt'), *v.i.* دەرەۋەى شەۋە

تريفەدان؛ شەۋەدانەۋە؛ بىرسكەدانەۋە.

coruscation (kôr'əs-kā'shən, kor'əs-kā'shən), *n.* (۱) -

دەرەۋەى شەۋە؛ تريفەھاتن؛ بىرسكەدانەۋە؛ شەۋەدانەۋە. (۲) بىرسكە؛ كەپ.

(۲) بىرسكەيەكى زىرەكى؛ ئوۋاندىنكى لەپىرى زىرەكى (ۋەك بىرسكە)

corvée (kôr-vā'), *n.* بىنگار

corves (kôr-vz), *n. plural of corf.*

(۱) پاپۇزىنكى جەنگى كۇن.

(۲) پاپۇزىنكى جەنگى بچوۋك كە دۇرى ژۇرەرىيى بەكاردەھىنرىت.

corvine (kôr'vīn, kôr'vin), *adj.* ۋەك قەلەۋەش؛ قەلەۋەشەن.

corydalis (kə-rīd'ə-lis), *n.* پوۋەكىكە گولنى ھەمەرىك دەكرىت.

corymb (kôr'im-b, kor'im), *n.* ھىشۋە گولنىكە لاسكى گولەكانى

دەرەۋەى ھىشۋەكە دىرژىرە لەۋەنى ئاۋەۋە بە جۈرىنكى ۋەھا كە پۇيى

ھىشۋەكە تەخت دەرەجىت.

-corymbosae (*adj.*).

coryphaeus (kôr'ə-fē'as, kor'ə-fē'as), *n.* (۱) سەرتىپىي -

کورپههسی شانزگه‌ری یونانی کۆن: (٢) سەرتیپ (کۆرەس، رینگخراو).
coryphee (kôr'ə-fā', kor'ə-fā'), *n.* سەماکەرێکی سەرەکی تیپی
 یالی.

coryza (ka-rī'zə), *n.* هەلەمەتێکی قورس؛ هەلەمەت.
cosignatory (kō-sig'nā-tōr'i, kō-sig'nā-tō'ri), *adj.* مۆکەر
 یا نەیمزاکەری پەیمانێک لەگەڵ چەند لایەکی تردا.

لایەک کە پەیمانێک مۆر دەکات لەگەڵ چەند لایەکی تردا (وولات، رینگخراو). *n.*
cosigner (kō'sin'ēr), *n.* دەستەبەر؛ لەنەستۆگر
cosmetic (koz-met'ik), *adj.* تاییبەتی بە ناراشت؛ جوانکەر.
n. ناراشت؛ دەزمانی ناراشت کردن؛ سوورارو سپیارو.

-cosmetically (*adv.*).
cosmetician (koz-mə-tish'an), *n.* ناراشتکەر؛ دەم‌و‌چارەمەلگر.
cosmetology (koz'mə-tol'ə-jī), *n.* هونەری ناراشتکردن؛
 هونەری جوانکردن

-cosmetologist (*n.*).
cosmic (koz'mik), *adj.* Also **cosmical**, (١) گەردوونی؛ تاییبەتی
 بە گەردوون (٢) زۆر گەورە؛ زۆر فراوان؛ بێ سنوور. [Rare] پێک‌وێنک
-cosmically (*adv.*).

cosmic dust, تەپ‌و‌تۆزی گەردوونی
cosmic rays, Also **ultra gamma rays**, تیشکی گەردوونی کە زۆر
 کورت و تیزە

cosmism (koz'miz'm), *n.* فەلسەفە و بیردۆزی مارگۆرینی گەردوون.
cosmo-, **cosm-** (koz'mō, koz'mə), پێشگرێکە بە‌مانای:
 گەردوون؛ جیهان.

cosmogony (koz-mog'ə-nī), *n.* (١) بنچینە و پەیدا‌بوونی گەردوون.
 (٢) تیۆری بنچینە و پەیدا‌بوونی گەردوون.

-cosmogonic (*adj.*).
cosmographer (koz-mog'rə-fēr), *n.* گەردوونناس
cosmographic (koz'mə-graf'ik), *adj.* تاییبەتی بە زانستی
 گەردوون

cosmographical (koz'mə-graf'i-k'l), *adj.* = **cosmograph-**
phic.

cosmography (koz-mog'rə-fi), *n.* گەردوونناسی (١) باسیکی
 گشتی گەردوون یا جیهان (ب) زانستی پێک‌هاتنی گەردوون یا جیهان و بەشە
 پەيوەندیدارەکانی (زەمینناسی و جوگرافیا و نەستێرنەناسی) کە بە‌شێکن لەم
 زانستە.

cosmology (koz-mol'ə-jī), *n.* گەردوونناسی؛ زانستی گەردوون.
-cosmologic (*adj.*); **cosmological** (*adj.*);
cosmologically (*adv.*); **cosmologist** (*n.*).

cosmonaut (koz'mə-nōt'), *n.* کەشتیوانی ناسمانی؛ ناسمانگر.
cosmopolitan (koz'mə-pol'ə-t'n), *adj.* (١) تاییبەتی بە هەموو
 جیهان. (٢) جیهان پەرست؛ ڕەگەزپەرست وولات پەرست نییە.

(٣) دانیشووەکانی لە هەموو لایەکی جیهانەرە هاتووە: (*a ~ city*).
 (٤) لە هەموو لایەکی جیهاندا دەرویت یا ھەبە (پووەک، گیاندا).
n. هاوولاتی جیهانی: کەسێکە کە جیاوازی ناکات لە‌نیوان وولات و ڕەگەزەکی
 خۆی و وولات و ڕەگەزەکانی تری جیهاندا وە بە یەک چار سەیریان دەکات و لە
 هەرج شوێنێکدا بۆی بە‌ختەوەرە

(١) هاوولاتی جیهانی (ووشە). **cosmopolite** (koz-mop'ə-lit'), *n.*
 پێشوو بێبە (٢) پووەک یا گیاندارێک کە لە هەموو لایەکی جیهاندا ھەبێت،
 ڕویت یا بۆی.

cosmorama (koz'mə-ram'ə, koz'mə-rä'mə), *n.* پێشانگای
 دیمەنی هەموو لایەکی جیهان.

cosmos (koz'mas, koz'mos), *n.* (١) گەردوون
 (٢) هاوناوا؛ ھاو‌دەنگی؛ گونجان.
 (٣) پووەکێکە گە‌لە‌کی وەک پەرە گولی ھەمە‌رەنگ دە‌گرت.

Cossack (kos'ak, kos'ak), *n.* قەرقازی؛ کەسێکی قەرقازی؛
 پۆلەمەکی گەل قەرقاز لە بەشی خوارووی یەکییتی سۆڤیەتی جاران کە بە
 ئەسپ سواری ناسراوە.

adj. تاییبەتی بە گەل قەرقاز؛ قەرقازی.
cosset (kos'it), *n.* (١) بەرخی ناومان.

(٢) گیاندارێکی مالی کە بۆ خۆشی ڕادە‌گ‌یرت ئەک بۆ سوود (سەگ، پشیلە،
 کەرۆشک، پالندە... ھتد).

(١) تێچوون؛ بایی ئەوەندە بوون:
cost (kōst), *v.i.* (This book ~s nine dollars.; A car ~s a lot of money.)

(٢) پێویست بوون؛ تێچوون:
 (Making a dictionary ~s a lot of time and care.)

(٣) بوون بە‌هۆی لە‌دە‌ست چوون؛ ئەوەندە تێچوون:
 (Carelessness may ~ you your life.)

ھەلسەنگاندنی نرخێ بە‌رەم ھێنانی شتێک.
v.t. (١) نرخ؛ بە‌ھا:

(The ~ of living is much higher now than it used to be.)
 (٢) (pl.) (١) ئەو پارەییە کە دە‌چ‌یتە ھێنانی داواکە بۆ بە‌ر داواکا
 وە ئەو لایەکی داواکە دە‌و‌رێنێت دە‌ب‌یت ب‌ب‌دات. (ب) کرۆی پارێزەر.

(٢) ئەو نرخە کە لە‌پێناوی دە‌ست کەوتنی شتێکدا دە‌درێت:
 (The letter was won at great ~ of life.)

بە ھەر نرخێک ب‌یت؛ ھەرچەندی تێ ب‌چ‌یت.
 at all costs,
 بە ھەر نرخێک ب‌یت؛ ھەرچەندی تێ ب‌چ‌یت.
 at any cost,

costa (kos'tə), *n.* (١) پەراسو؛ دە‌مار (توێکاری).
 (٢) شتێک کە لە پەراسو ب‌کات وەک دە‌ماری ناو‌پ‌راستی گە‌لە‌ک.

co-star (kō'stär'), *n.* ھاو‌ئە‌کتەر (فیلمی سینەمایی).
 نوواندن وەک ھاو‌ئە‌کتەر لە فیلمێکی سینە‌ما‌یدا؛ ھاو‌ئە‌کتەری کردن
v.t. & v.i. لە فیلمێکدا.

costard (kos'tērd, kōs'tērd), *n.* (١) جۆرە سینۆکی نینگیزییە.
 (٢) [Archaic & Humorous] سەر؛ کەللە.

coster (kos'tēr, kōs'tēr), *n.* = **costermonger**.
costermonger (kos'tēr-mun'gēr, kōs'tēr-mun'gēr), *n.*

میووە سە‌م‌زە فرۆشێکی سەر سووچی شە‌قامێک یا دە‌ست‌گیر لە عەرەبانە‌یە‌کدا.
costive (kos'tiv, kōs'tiv), *adj.* (١) گرفت کردو؛ قەبێ.

(٢) دە‌ب‌یت بە‌هۆی گرفت کردن؛ گرفت‌پێکەر. (٣) سست؛ خاو.
 (٤) پێسکە؛ ڕەزێل؛ پارە‌پیس.

(١) گرانبەا؛ گرانبەا.
costly (kōst'li), *adj.*

(٢) بە‌نرخ؛ نرخێ تە‌وا نایێت؛ نایاب.
 (٣) زۆر دە‌کە‌وێت لە‌سەر ئەو کەسێ دە‌ب‌کات؛ خۆ‌بە‌خت‌کردنی لە‌داوا‌یە

زۆری تێ دە‌چ‌یت: (*a ~ war; ~ efforts*).

-costliness (*n.*).
costmary (kost'mār'i, kōst'mār'i), *n.* سیس عومەر؛ پووەکێکی

گە‌ل بۆن خۆشە.
cost of living, بە‌ھای ژیا: تێ‌ک‌رای خەرجی کەسێک یا خێزانیک بۆ

خواردن و خانوو جلوبەرگ و ھا‌ت‌و‌چ‌ۆی پێ‌ویستی تری ژیا.
cost-plus (kōst'plus'), *n.* نرخێ بە‌رەم ھێنان و ھەندیک قازانج

(کە وەک بنچینە‌یە‌ک بە‌کاردێت لە پەیمانێ زۆریی حکومەت‌کاندا بۆ پشت‌گیر
 کردنی جەنگ).

costrel (kos'trəl), *n.* شووشە‌یە‌کی قوڵ‌فە‌دارە بۆ شلە تێ‌کردن و
 ھە‌ل‌واسین بە قەد یا شاندا.

(١) جلوبەرگ؛ بە‌رگ؛ پۆ‌شاک.
costume (kos'tōm, kos'tūm), *n.*

(٢) جلوبەرگی ڕەگەز، ناوچە، یا بۆنە‌یە‌کی تاییبەتی:
 (I will wear my Kurdish ~ tomorrow.)

(٣) جلوبەرگی مە‌ب‌ستێکی تاییبەتی: (*a riding ~*).
v.t. جلوبەرگی تاییبەتی لە‌بەر‌کردن لە بۆنە‌یە‌کی تاییبە‌تیدا.

ناھە‌تێک کە خە‌ک خۆ‌یانی بۆ دە‌گ‌ۆ‌ن و جلوبەرگی
 a costume party,

سپهر له بډر ده کڼ که جیواز له جلی پوژانه یان
a costume piece (or play), *n.* شانوگرۍ په یک که ښکته روه کڼ جلوبه رگی
 میژووی تڼدا له بډر ده کڼ، واته ښ جلوبه رگی که بارووه له کاتدا که
 شانوگرۍ په یک باسی ده کات.
costumer (kos-tōm'ēr, kos-tūm'ēr), *n.* بهرگرو فروش.
 یا بهرۍ دهری جلوبه رگی جیوازو سپر.
cosy (kō'zi), *adj.* = cozy.
cot (kot), *n.* چه ریایه یا جینگه په کی تسکی نوستن که له قوماشینکی
 نه ستور درووستکراوه و لسه جوارچیزو په کی قاچ کورته و دنوشتنیزتووه
 جینگه نوستن مندا که تسک و جیوکه و دنوشتنیزتووه مه لده گریت.
cot (kot), *n.* (۱) تویله یا کوخته په کی جیوکی مې.
 (۲) [Poetic] کوخته؛ خانوی جیوکه.
 (۳) کیفیک بې په جیه په کی بریدار دکریت بې پاراستنې.
cote (kōt), *n.* (۱) کولانه مریشک (ب) هیلانه کوتر یا بالنده تر.
 (ج) تویله یا کوخته مې. (۲) [Dial.] کوخته؛ خانوی جیوکه.
cotemporaneous (kō-tem'pā-rā-ni-əs), *adj.* = contemporaneous.
cotemporary (kō-tem'pā-rer-i), *adj. & n.* = contemporary.
cotenant (kō-ten'ənt), *n.* هاوکرنجی؛ هاوکرنگرته.
coterie (kō'tēr-i, kō'tā-rē'), *n.* دهسته؛ تاق؛ کومه؛ تاقمیک که
 دم دم کوده بنوره به به بهستی چالکی کومه لایته، ویزه یی، یا هونری
 (a literary ~)
coterminous (kō-tūr'mā-nəs), *adj.* = cothurnus.
cothurn (kō'thēm, kō-thūm'), *n.* = cothurnus.
cothurnus (kō-thūr'nas), *n.* (۱) جزمه په کی نه کته رۍ تراچیدی
 یونان و یومان له پښ یان دکر. (۲) تراچیدیا؛ مرگسات.
 (۳) شپوۍ تراچیدیا له شانوگریدا.
cotillion (kō-til'yən, kə-til'yən), *n.* (۱) سه مایه په کی خیرای
 فهره نویسه. (۲) موسیقای ښم سه مایه.
 (۳) ښمگنۍ سه مایه که بې په کی جار کچی تڼدا پښکشی کومه دکریت.
cotquean (kot'kwēn'), *n.* [Archaic] (۱) ژنیکې دم پیسی بې
 حیا. (۲) بیایوکی سه ژنای؛ پیایوکه که نیشی ژنانه ی ناوما ل بکات.
cottage (kot'ij), *n.* (۱) کوخته. (۲) خانو په کی جیوکی هاوینه موارۍ.
cottage cheese, جزره پنیریکې سپی ده ک خړی داندار دانداره.
cottager (kot'ij-ēr), *n.* (۱) نیشته جی خانوی جیوکه؛ کوخته نشین.
 (۲) [British] په نجیره؛ ویزر؛ مسکین.
cotter, cottar (kot'ēr), *n.* (۱) کوخته نشین.
 (۲) [Scot.] مسکین؛ بهرنگری کینگه په کی.
cotter (kot'ēr), *n.* جزره بورغویه که دوو پارچه مکی په کی پیکره.
 پښ دبستریت؛ پوازیکې ناسنه که دکریت به کونیکدا بې پیکو مېستنی دوو
 پارچه مکی په کی.
cottier (kot'i-ēr), *n.* مسکین؛ بهرنگری کینگه له خاوه زمری.
cotton (kot'n), *n.* (۱) لکه. (۲) په مو؛ پوومکی په مو.
 (۳) بهرهمی په مو. (۴) جلوبه رگی لکه؛ دهری لکه.
adj. لویکی؛ تاییه بې لکه؛ له لکه درووستکراو؛ لکه؛ کتان.
 (۱) له کڼ گونجان؛ له کڼ په کتری رنکوتن. [Colloq.] **cotton (up) to**,
 (۲) برادرۍ کړن؛ یوون به برادر؛ له کڼدا مه لسان و دانیشن.
 (۳) به دلدا چور؛ هرلینکړن
cotton batting, لویکی پزیشکوانی.
Cotton Belt, هرمنی باشووی ولاته په کگرتووه کانی نه مریکا که
 لویکی زرو به لکه ناسراوه.
cotton cake, په مووانه؛ لکه په مو (دهریت به مېومال).
cotton flannel, کتان.
cotton gin, جیکه؛ شیکه؛ مکی په کی جیا کړنده رۍ په مو له په مووانه.

cottonmouth (kot'n-mouth'), *n.* مارینکی ژمه رۍ گهره په.
cotton picker, (۱) په موپښ؛ په موچن؛ مړۍ یا مکی په کی په مو.
 ده چنیت یا ده نیت. (۲) په موپاککر (مکینه)؛ په مو پوخته کهر.
cottonseed (kot'n-sēd'), *n.* په مووانه؛ توی په مو.
cotton stainer, جانوهریکه قوزاخه په مو په لدار ده کات.
cottontail (kot'n-tāl'), *n.* گهرنیشکینې نه مریکی په کلکی کورت و
 توکن و بڼ سپی په.
cottonweed (kot'n-wēd'), *n.* گیایه که توکی لویکی به
 که لکانوهره په تی.
cottonwood (kot'n-wood'), *n.* (۱) دره ختیکی توی توکاوی په.
 (۲) داری ښم جوره دره خته.
cotton wool, لویکی خاو (ب) برینچی، لیفه، بهری جلوبه رگی.
cottony (kot'n-i), *adj.* (۱) لویکی؛ تاییه بې لکه.
 (۲) فشن؛ نهر؛ وک لکه.
cotyledon (kot'ē-d'n), *n.* په کی که لای تویکی پشکو تو؛
 چمکه ره.
couch (kouch), *n.* (۱) قهغه. (۲) جی حوانه وه.
 (۳) [Poetic] جی نوستن. (۴) [Obs.] لانه.
 (۵) (۱) چنیک جی که مه لده خرت بونه مې به قیته وه (بهره درووستکرن).
 (ب) شونې ښم جی ه لکستنه.
 (۱) لسه قهغه دانیشن یا پانکوتن.
 (۲) داهینانه وې تیر، نیره، یا پم بې نیشانه گرتن و هاریشتنې.
 (۳) دهر بڼ (بهر، هلوئست)؛ دهر بڼ به جیونکی شاره و؛
 (His refusal was ~ed in very polite words.)
 (۴) نه قشکرن؛ نه خشانن؛ نه خش و نیگار کړن.
 (۵) [Obs.] شاردنهره.
 (۶) جی ه لکستن بې ته قینه مې (بهره درووستکرن).
v.t. (۱) پاکشان یا پانکوتن لسه جی یا قهغه.
 (۲) خوامات کړن (بې په لاماردان)؛ خوامت کړن؛ خوام لاسدان
 (۳) کومه بون (که لای)؛ گردیوونه.
couchant (kouch'ənt), *adj.* (۱) پاکشاو یا پانکوتو (گیاندار).
 (۲) خوامت کړو؛ خوام لاسداو (گیاندارۍ وک شیر، پلنگ، ورج ... هتد)
couch grass, گیایه که زو تیز فری ده داتو په دهه سیښت.
cougar (koō'gēr), *n.* گیاندارینکی دهری خیرایه له پلنگ جیوکه؛
 پشپله کوی گوره؛ شیرۍ جیا.
cough (kōf), *v.t. & v.i.* کۆکڼ؛ فریدن به کۆکڼ (به لغم)؛ هینانه وه.
n. کۆکه.
cough up, (۱) هینانه وه به کۆکڼ (به لغم)؛ فریدن به کۆکڼ.
 (۲) [Slang] دانده دهست (پاره).
cough drop, خه پله ی کۆکه؛ دهرمانی کۆکه له شپوۍ نوکلدا.
could (kood), (۱) پاپوډوۍ کرداری "can"
 (۲) کرداری یارمه تیده وه؛ (۱) له اونه یوون دهره بریت: (It ~ be so).
 (ب) پښگدان دهره بریت: (C ~ I go?).
couldn't (kood'nt), = could not.
couldst (koodst), [Archaic or Poetic] شپوۍ پاپوډوۍ کرداری
 "can" بې گوینگر (یزمان): (Thou ~), واته تو ده توتوانی.
coulee (kōō'li), *n.* (۱) چمیکې قول که له بارانو یا بهر او پیکدیت و.
 هاوینان ووشکه. (۲) (۱) جۆگه په کی ناگرېژنې.
 (ب) ته به قیکی په قی ناگرېژنې.
coulisse (kōō-lēs'), *n.* (۱) پارچه داریکه که کڼدوک یا دیراوینکی
 تڼدایت و دهرگا یا شتیکی وها پیایدا هاتوچ بکات یا به ناسانی بسوپرت.
 (۲) (۱) دیمه ی لکانی شان. (ب) ماوه ی ښوان ښم دیمه تانه.
coulomb (kōō-lom'), *n.* په کی یونانی تهری کاره؛ هندی ښو.
 کارمابای که تهری په کی نه مېیری دیدات له چرکه په کدا.
coulter (kōl'tēr), *n.* = colter.

coumarin

coumarin (kōō'mā-rin), *n.* ئاۋىتەيمىكى بلورىيە لە چىشت لىنانو .
 دروستىكرىنى بۇنى خۇشدا بەكار دەمىنىرىت
council (koun's'l), *n.* (۱) ئەنجومەن: كۆپ (۲) ئەنجومەنى شارەۋانى .
 (ب) ئەنجومەنى ياسايى يا راۋىزكارى . (ج) ئەنجومەنى كرىنكارى شارىك .
 (د) ئەنجومەنى كلىسى . (۲) لىكۈلىنەۋە لىدۋانى ئەنجومەنىك .
councilman (koun's'l-mān), *n.* ئەندامى ئەنجومەنى شارەۋانى .
council of ministers, ئەنجومەنى ۋەزىران .
council of war, ئەنجومەنى جەنگ .
councilor, councillor (koun's'l-ēr), *n.* ئەنجومەنى دانانى نەخشە كار .
 ئەندامى ئەنجومەن .
counsel (koun's'l), *n.* (۱) راۋىز: راۋىزىكرىن: راۋىزكارى .
 (۲) ئامۇزگارى: تەمىكرىن: بەسەرداھاتىن: (to give good) .
 (۳) نەخشە: بىرلار: (۴) پارىزەر: دەستەيك پارىزەر .
 (۵) [Archaic], زىرەكى: دانايى: زىنگى .
 (۶) [Obs.], پارا: نەخشە يا بىرىكى نەتىنى
 (۱) ئامۇزگارى كرىن: تەمىكرىن .
v.t. (۲) پەسەندىكرىن: ھاندانى پەسەندىكرىن نەخشە يا بىزىزىك .
v.i. راۋىزىكرىن: راۋىزىنىكرىن: ئامۇزگارى كرىن يا ۋەرگىرتىن .
keep one's own counsel, نەخشە ۋە پلان ۋە بىرۋاۋەرى خۇ بە كەس
 نەۋتتىن: پارى خۇ لاي كەس نەسەركاندن .
take counsel, راۋىزىكرىن: لىكۈلىنەۋە
counselor, conseller (koun's'l-ēr), *n.* (۱) راۋىزكار: .
 ئامۇزگارىكرىر: (۲) راۋىزكارى دادى بايۇزخانەيك: (۳) پارىزەر (دادىكا).
 (۴) رابەر يا ئامۇزگارىكرىر دەستەيك مىندان لە گەشتىكى چەند پۇزى
 دەرۋەدى شاردا .
count (kount), *v.t.* (۱) ژماردىن .
 (He ~ed five.; to ~ from one to twenty)
 (۲) كۆكرىنەۋە: سەرچەم كرىن: ژماردىن:
 (The shopkeeper was ~ing his money.)
 (۳) دانان: ۋا دانان: ژماردىن: ۋا ژماردىن:
 (I no longer ~ him among my friends.;
 He ~s himself fortunate.)
 (۴) رەجاۋكرىن: لىكۈلەۋە
v.i. (۱) ژماردىن: (۲) رەجاۋكرىن .
 (۳) مە گرنگ دانان: گرنگ بوون . (His opinions don't ~ .)
n. (۱) ژماردىن: (۲) سەرچەم .
 (۳) ھەرىكە ۋە تاۋانانەي كە ئاراستەي گومانبارىك دەكرىت (دادىكا).
count for, بەئىخ بوون: بايەخ بوون
count in, دانان بە بەئىك لە
count off, جياكرىنەۋە كرىن بە بەئى بەئى يەكسانەۋە .
count on (or upon), پىشت بىن بەستىن: پىدا راپەر موون
count out, (۱) كۆي پىن ئەدان: بايەخ پىن ئەدان: دانەنان بە بەئىك لە .
 (۲) [British], دۋايى پىن ھىنانى لىكۈلىنەۋە بائىك لە پەرلەمانى
 نىنگلەردە لەبەر ئامادەنە بوونى پىزەيكە تايبەتە لە ئەندامەكان .
 (۳) [Colloq.], دۇپاندنى ھەلپۇزىرىك بە ھەلە ژماردىن دىنگەكان .
 (۴) بىرلاردانى ئاۋىزىۋان بە دۇپاندنى بۆكسبارىك لەبەر كەۋىتى ۋە
 ھەلەنەسانەۋە لە ۋاۋە ژماردىن يەك تا دەدا .
count (kount), *n.* كۆنت: بەگزاۋەيمىكى ئەرۋاپايى:
 ئازناۋىكى تەرۋاپايى ۋەك " ناغا "
countdown, count-down (kount'doun), *n.* ژماردىن -
 بەرۋەزىرى ھەتا سەر لەكاتى تەقاندنى موۋشەك يا بۇمباي ئەۋمى يا ھەلدانى
 كەشتى ئاسمانى بۇ بۇشايى ئاسمان: ژماردىن بەرۋە سەفرى ۋەھا لە ھەر
 بۋارىكدا بىت .
countenance (koun'to-nəns), *n.* (۱) پوۋخسار: پوۋ: شىۋە .
 (۲) نىشانەي پەسەندىكرىن لە پوۋخساردا .

countercheck

(۲) پەسەندىكرىن: پالپىشتى كرىن .
 (۴) ھىمنى: خۇگرتىن: لىسەرخۇي: (lose ~) .
v.t. پەسەندىكرىن: پالپىشتى كرىن: (to ~ someone's behavior) .
in countenance, ھىمن: لىسەرخۇ .
keep one's countenance, خۇگرتىن: تىك نەچوون: ئەدانە پىكەن .
put out of countenance, سەر لى شىۋاندن: تەرىق كرىنەۋە:
 تەرىق بوۋنەۋە .
counter (koun'tēr), *n.* (۱) ژمىرەر (مۇۋ، ئامىن): ژمىرلار .
 (۲) پارچەيك باغە يا پلاستىكى بچۈك كە ژمارەي پىن پادەگىرىت لە قوماردا
 لەبرى پارە . (۳) پارەيكە كانزايى قەلب .
 (۴) بەرمىز: مىزى دىزۇ (بانق، فروشكا، ھەمانگە، بار، چىشتخانە):
 پىشخۋان .
over the counter, لە ھەمانگە: دەرۋىزىت دەفرۇشىرت نەك لە بارەگاي .
 پارە بازىدا .
under the counter, بەدزىمە (كرىن) فروشتىن لە بازاي پەشدا:
 بە پەنەھانى .
counter (koun'tēr), *adv.* بەپىچەۋانەي: بەدزى:
 (to act ~ to a person's wishes)
adj. دۇ: پىچەۋانە .
n. (۱) پىچەۋانە: دۇ: (۲) سىنگى ئىسپ .
 (۲) پارچەيك قايشى قايم بەدەۋرى دىۋى ئارەۋەي پائىنەي پىلۋدا .
 (۴) بەشى سەرئاي دۋاۋەي كەشتى .
 (۵) چالايى نىۋان دۋو چۈكە .
 (۶) بۆكسىك كە دەۋاۋىزىت لەكاتى خۇلادان لە بۆكسى بەرامبەر (بۆكسبارى)
 (۱) بەپىچەۋانە جۈۋلانەۋە: دۇرەستان: بەرەلستى كرىن .
 (۲) بۆكسدان لە بەرامبەر لەكاتى خۇلادان لەبەردەمى بۆكسەكەيدا (بۆكسبارى) .
counter (koun'tēr), *n. & v.t.* [Archaic], توۋش ھاتى:
 توۋش بوون: ھاتتەپى .
counter- (koun'tēr), پىشگىرىكە بەماناي: (۱) بەپىچەۋانەي:
 (counterclockwise)
 (۲) دۇ: دۇ كرىدا: (counterattack) .
 (۳) ھاۋتا: بەرامبەر: (counterpart) .
counteract (koun'tēr-akt'), *v.t.* بەرەلستى كرىن: پوۋچكرىنەۋە
 يا كەمكرىنەۋەي كارىگەرى شتىك:
 (The doctor gave him some medicine to ~ the effects of the
 poison.)
counteraction (koun'tēr-ak'shən), *n.* كرىداي دۇ: ھاۋتا .
counteractive (adj.),
counterattack (koun'tēr-ə-tak'), *n.* ھىزى دۇ: ھىزىك كە
 بەرەلەكانى ھىزى دۇرەن بىكات .
v.t. & v.i. ھىزى پىچەۋانە كرىنەسەر: ھىزى كرىنەسەر بۇ بەرەلەكانى
 كرىن ھىزى دۇرەن .
counterattraction (koun'tēr-ə-trak'shən), *n.* سەرنج -
 پاكىشانى ھاۋچاۋ يا دۇ: دلفىرنى ھاۋچاۋ .
counterbalance (koun'tēr-bal'əns), *n.* (۱) كىشى ھاۋمىز:
 كىشى ھاۋتا: (۲) كرىدا يا كارىگەرى ھاۋمىز: ھىز يا كرىدايى ھاۋتا
 ھاۋتايى كرىن: ھاۋمىزى كرىن .
counterblow (koun'tēr-blō'), *n.* لىدانىكى پىچەۋانە:
 لىدانى بەرامبەر .
counterchange (koun'tēr-chānj'), *n.* (۱) تاۋانباركرىنى
 پىچەۋانە . (۲) ھىزى پىچەۋانە .
v.t. (۱) تاۋانباركرىنى پىچەۋانە . (۲) ھىزى بىرنەسەرى پىچەۋانە .
countercheck (koun'tēr-chek'), *n.* (۱) كۆسپ: بەرەست .
 (۲) دۋبارە پىچاۋەنەۋە (بۇ دلفىنەي لە ھەلە): رەجاۋكرىن .
v.t. (۱) كۆسپ دانان لە پىكەدا: ۋەستاندن .

counterclaim

(۲) دواخواه پیاچوونه (بۇ دنیایی له ههله)؛ رهچارکردن.
counterclaim (koun'tēr-klām'), *n.* دواوی پیچهوانه (دژئ)
دواچی له دادگادا.

v.t. & v.i. دواوی پیچهوانه پیشکش کردن له دادگادا
counterclaimant (koun'tēr-klām'ant), *n.* دواواکاری پیچهوانه
(دژئ دواچی له دادگادا).

counterclockwise (koun'tēr-klok'wiz'), *adj. & adv.* به-
پیچهوانه‌ی جووله‌ی میلی کاتژمیرهوه.
countercurrent (koun'tēr-kūr'ant), *n.* ته‌وژم یا ته‌زووی
پیچهوانه

counterdemonstration (koun'tēr-dem'an-strā'shən),
n. خویشاندانی پیچهوانه دژئ خویشاندانیکێ تر؛ خویشاندانی بهرامبەر یا
دژئ.

counterespionage (koun'tēr-es'pi-ə-nij), *n.* سووسه‌کردنی
دژئ یا پیچهوانه؛ دژئ سووسه.
counterfeit (koun'tēr-fit), *adj.* (۱) ساخته (~ money).
(۲) درو؛ دروژنه؛ پوهالت. (~ sorrow).

(۱) نمونه‌یه‌کی قهلب یا ساخته (دراو). (۲) [Archaic] ساخته‌چی.
n. (۲) [Archaic]. وینه (په‌یکەر، دیمن).
(۱) دراوی قهلب یا ساخته به‌ره‌نیان.

(۲) وا دره‌خست؛ وا پیشاندان به درووه. (۲) لیکچوون؛ له‌یه‌کچوواندن.
counterfeiter (koun'tēr-fit'ēr), *n.* دراوی ساخته درووستکەر؛
دراوی قهلب لیدەر

counterfoil (koun'tēr-foil'), *n.* قنگه‌چک یا ره‌سید که له‌لای
خاوه‌نه‌کی ده‌مینیت‌هوه.
counterjumper (koun'tēr-jump'ēr), *n.* [Colloq.] فروشار.
(دوکان).

counterman (koun'tēr-mən), *n.* به‌رده‌ستی چیشتخانه‌یه‌ک که
له‌سه‌ر پیشخوان کارده‌کات.
countermand (koun'tēr-mand'), *v.t.* (۱) سهرینه‌وه‌ی فرمانیک.
(۲) کشاندنه‌وه‌ی فرمانیک.

n. فرمانیک که فرمانی پیشووتری ده‌سهریت‌هوه.
countermeasure (koun'tēr-mezh'ēr), *n.* کرداری بیجهوانه یا
دژئ.

countermine (koun'tēr-mīn'), *n.* (۱) تونلیک که ته‌قه‌منی تی
ده‌کرت بۆ ویرانکردنی تونلی دژئ (۲) ته‌قه‌منی ژێرنای بۆ له‌ناوبردنی
ژێرده‌ریایی دژئ (۳) پیلانی دژئ؛ پیلانی تیکه‌ر.

v.t. & v.i. (۱) به‌ریه‌رکانی کردنی کرداره‌کانی دژئ به‌ کرداری هاوتا.
(۲) شکاندن یا تیکدانی پیلانی دژئ به‌ پیلانیکێ تر.
countermove (koun'tēr-mōōv'), *n.* جووله‌ی دژئ؛ جووله‌یه‌وه‌ی
پیچهوانه یا تۆله‌یی

v.t. & v.i. جووله‌یه‌وه‌ی دژئ؛ پیچهوانه، یا تۆله‌سه‌ندن.
counteroffensive (koun'tēr-ə-fen'siv), *n.* هه‌رشه‌ی پیچهوانه؛
هه‌رشه‌ی به‌ریه‌رکانی؛ هه‌رشه‌ی دژئ.

counterpane (koun'tēr-pān'), *n.* پۆشه‌شمین یا جاجمیک که
ده‌درت به‌سه‌ر جینگه‌ی نووستندا.
(۱) هاوتا؛ به‌رامبەر؛ هاوسه‌نگ.
(۲) ته‌واکه‌ر (Woman is the ~ of man.)
(۳) [Obs.] وینه؛ ده‌ق.

counterplot (koun'tēr-plot'), *n.* پیلانیک که بۆ شکاندنی پیلانی
تر داده‌نرت؛ پیلانی پیلان تیکه‌ر.
v.t. & v.i. دانانی پیلانیک بۆ شکاندن یا ژێرخستنی پیلانیکێ تر.

(۱) (۱) ناوازی که ده‌خه‌رتنه
counterpoint (koun'tēr-point'), *n.* (۱) ناوازی که ده‌خه‌رتنه
پال ناوازیکی ترو له‌گه‌لی ده‌گونجینه‌رت. (ب) خسته‌ن پال یه‌کترو گونجاندنی

countrified

ناواز. (۲) بیروباوه‌ی یا وه‌لامیکی پیچهوانه یا دژئ.
(۱) هاوسه‌نگ؛ پارسه‌نگ.
counterpoise (koun'tēr-poi-z'), *n.* (۱) هاوسه‌نگ؛ پارسه‌نگ.
(۲) هه‌رتیکی هاوتا؛ کاره‌گری‌یه‌کی هاوه‌ین.
(۳) هاوسه‌نگی؛ هاوتایی.

v.t. هاوتاکردن؛ هاوسه‌نگ کردن؛ بوون به پارسه‌نگ
(۱) [Obs.] به‌رامانی دژئ.
counterpoison (koun'tēr-poi'z'n), *n.* ژمه‌ری دژئ ژمه‌ر؛ دژئ ژمه‌ر.
(۲) ژمه‌ری دژئ ژمه‌ر؛ دژئ ژمه‌ر.
counterproductive (koun'tēr-prə-duk'tiv), *adj.* ده‌بیته

هۆی له‌نجایی خراب؛ زیانه‌بخش
counterproposal (koun'tēr-prə-pō'z'l), *adj.* پیشنیزی
پیچهوانه؛ پیشنیزیک که بۆ به‌ره‌م‌لستی کردنی پیشنیزیکێ تر ده‌کرت
counterreformation (koun'tēr-ref'ēr-mā'shən), *n.*

بزووتنه‌یه‌کی چاکسازی به‌ که به‌ریه‌رچی بزووتنه‌یه‌کی تری چاکسازی
پشتێر ده‌داته‌وه‌ به‌ره‌م‌لستی ده‌کات و هه‌لی ده‌گه‌رت‌هوه.
بزووتنه‌وه‌ی چاکسازی له‌ کلێسه‌ی
Counter Reformation,
کاسۆلیکیدا له‌نه‌نجایی بزووتنه‌وه‌ی چاکسازی پووتستانتی، واته‌ دابه‌شبوونی
کلێسه‌ به‌ دوو به‌ش‌ه‌وه‌ جیا‌بوونه‌وه‌ی پووتستانته‌کان له‌سه‌ده‌ی شانزهمه‌مه‌دا.

شوێشی.
counterrevolution (koun'tēr-rev'ə-lōō'shən), *n.* دژئ؛ بزووتنه‌وه‌ی دژئ به‌ شوێش.
counterrevolutionary (koun'tēr-rev'ə-lōō'shən-er'ī),
n. دژمنی شوێش؛ که‌سیکی دژئ به‌ شوێش.

adj. دژئ به‌ شوێش؛ تایه‌تی به‌ بزووتنه‌وه‌ هه‌لووتستی دژئ به‌ شوێش.
counterscarp (koun'tēr-skārp'), *n.* دیواری دهره‌وه‌ی خه‌نه‌قی
پاریزه‌ر (خه‌نه‌قی پۆ له‌ ناوی دهره‌وه‌ی قه‌لایه‌ک که له‌ هه‌رتیکی دژئ ده‌پاریزه‌رت).
countershaft (koun'tēr-shaft'), *n.* ستوونی ناوه‌راست که ووزه

یا بزووتن له‌ ستوونی سه‌ره‌کی‌ه‌وه‌ ده‌گه‌یه‌نیت به‌ پارچه‌یه‌ی مه‌کینه‌ که
پێوسته‌ به‌سووتنه‌وه‌ تاکو مه‌کینه‌که‌ کار بکات.
(۱) مۆزی ده‌سته‌به‌ری؛
countersign (koun'tēr-sin'), *n.* ئیمزای ده‌سته‌به‌ری؛ مۆزی په‌سه‌ندکردن. (۲) په‌رله؛ نیشانه‌ی نه‌ینی

مۆزکردنی بڕوانامه‌یه‌ک بۆ ده‌سته‌به‌ری.
v.t. مۆز یا ئیمزای
countersignature (koun'tēr-sig'nə-chēr), *n.* ده‌سته‌به‌ری.
ده‌سته‌به‌ری.

(۱) گه‌ره‌کردنی ده‌می کونیک.
countersink (koun'tēr-sin'k'), *v.t.* بۆ پیکردنی بورغیه‌ک به‌ کونه‌که.
(۲) پیاکردنی بورغیه‌ک به‌م کونه‌دا.
(۱) ئامیری گه‌ره‌کردنی کونیک وها. (۲) کونیک گه‌ره‌م‌کراو به‌م شیوه‌یه‌.
n. ووته‌ی به‌ریه‌ر
counterstatement (koun'tēr-stāt'mant), *n.* به‌ره‌وه؛ ووتاری دژئ.

counterstroke (koun'tēr-strōk'), *n.* لیدانیک پیچهوانه.
(۱) به‌کاره‌ینانی هه‌رتیکی هاوتا.
countervail (koun'tēr-vāl'), *v.t.* دژئ هه‌رتی به‌رامبەر. (۲) بژاردن؛ بۆ بژاردن.
(۳) به‌ره‌م‌لستی کردن؛ به‌ریه‌رچاندنه‌وه؛ هاوسه‌نگ کردن.

هاوتا؛ هاوسه‌نگ؛ پارسه‌نگ.
counterweight (koun'tēr-wāt'), *n.* هاوتاکردن؛ هاوسه‌نگ کردن؛ پارسه‌نگ کردن.
v.t. (۱) دژکار.
(۲) سه‌نگه‌ری دژئ به‌ سه‌نگه‌ری دژئ یا به‌رامبەر.

countess (koun'tis), *n.* کۆنتیس؛ (۱) ژن یا بیوه‌زی "کۆنت"؛
ناژانۆویکی له‌ویریایی‌یه‌ وه‌ "خانم" یا "خان".
(ب) ژنیکێ به‌گه‌زاده‌ که له‌ پله‌ی "کۆنت" دایه‌.

countinghouse (koun'tij'hous'), *n.* فه‌رمانگه‌ی ژمیریاری و
نامه‌کاری و فایل هه‌نگرتنی کارگه‌ یا ده‌زگایه‌کی بازرگانی؛ فه‌رمانگه‌ی شتی
تۆمارکراو.

countless (koun't'lis), *adj.* بۆ شومار؛ گه‌لێک؛ زۆر؛ ژماره‌یه‌کی له
ژماردن نه‌هاتوو.
countrified (kun'tri-fid'), *adj.* لادێیی؛
کراو به‌ لادێیی؛ وه‌ک لادێیی لیه‌اتوو.

country

country (kun'tri), *n.*

- (۱) وولات؛ کیشور.
- (۲) هارولتيان؛ دانیشقوانی وولاتیک؛
- (۳) نیشتمان؛ خاکی باووپایران: (to return to one's ~).
- (۴) ناوچه؛ زمویوزار: (wooded ~).
- (۵) لادی؛ دهرودنیات؛ دهرودی شار.
- (۶) بهشیک له بهشیکانی زانست: (This subject is strange ~ to me.).
- (۷) دهستی سویندخوران له دادگادا.

adj.

- (۱) لادی؛ لادییی؛ تایبیتی به لادی یا لادییی.
- (۲) [Dial]، هارولتی؛ خومالی؛ هی وولاتی خو.
- هنگرتنی نهنجومانی گشتی پهرلهمانی نیشگنهره، go to the country،
- ههلیژاردنی تازه کردن
- یانهی سهرمایه داران و خوش گوزهران (بو و مرزشو country club،
- چالاک تری نه دامان).

country cousin,

- لادییی؛ کسینکی لادییی که به شار پانه هاتووو
- ژمانی ناوشاری پین خوش دییه سهری ئی دهشیوینت.

country-dance (kun'tri-dans'), *n.*

- سهامی
- لادی؛ جزوه سهامیکه به ژوری خهلی لادی دهیکن وه بریتییه له پریزبوونی
- ژدو پیاو بهرامبر به یک یا له نهلقهیکداو سهامکردنیان پیکره.

countryfied (kun'tri-fid'), *adj.* = countrified.

countryfolk (kun'tri-fōk'), *n.*

- لادییی؛ خهلی لادی
- بهگژدهی لادی؛ پیایونکی سامانداری خاوهن
- زمویوزارو خانووبهرهیکي زور له لادیدا.

country house,

- خانووبهرهیکي بهگژادهیکي لادی؛ خانووبهیکي گهره
- خوشی چهپهکی لادی

countryman (kun'tri-mən), *n.*

- (۱) لادییی
- (۲) هارولتی؛ هاونیشتمانی.

countryseat (kun'tri-sēt'), *n.*

- خانووبهیکي گهرهیکي دهره بهگیک له
- لادی.

countryside (kun'tri-sīd'), *n.*

- (۱) دهشت وهره؛ دهشت؛ دنیات؛
- دهرودی شار؛ لادی: (A trip to the ~ is always refreshing.).

(۲) خهلی لادی؛ دانیشقوانی لادی.

countrywoman (kun'tri-woom'ən), *n.*

- (۱) ژنه لادییی؛
- نالهردی لادی: (۲) هارولتی (ناقره)؛ هاونیشتمانی.

county (koun'ti), *n.*

- (۱) ناوچه یا همرنمیکي بهرئوبهرایمتی (هاوتای
- "قز" به: (۲) دانیشقوانی نه ناوچهیه.

(۳) [Obs.] همرنمیک که "کونت" یکه بهرئوبه دهات.

county seat,

- بارهگای نه ناوچه بهرئوبهرایمتییه که پینی دهرورتیت
- "کاونتی"

coup (kōō), *n.*

- (۱) لیدانیک؛ پیاکیشانیک؛ پیامالینیک؛ پیدانیک.
- (۲) کردارنکی له پرو ناکاوو سهرکوتوو: (He pulled off a great ~).

(۳) لیدانی پزئمیک پووخاندنی؛ لیدانی میری و ههلیژانهری.

coup de grâce,

- (۱) لیدانی کوشنده؛ دوا لیدان یا گوللهیک که کسینکی
- بریندار یا نه خوشی پین دهکورتیت و دهکورتیتنهره (نه جزوه کوشتنه له

رقعه نایب بهلکو له دل پین سووتاندن و بهرئوبهیریه).

(۲) کرداری دوايي پین هینهر؛ کردارنیک که شتیک بخت به لایمکداو بپیرنیتنهره.

coup de main,

- هیریشیکي له پرو له ناکاوو (جهنگ).

coup d'état,

- کودیتا؛ لیدان و پووخاندنی پزئمیک؛ لیدان و ههلیژاندهنهره
- دژی میری.

coup de théâtre,

- (۱) گزینتیکي له پرو سهرنج پاکیش له شانگهریدا.
- (۲) کردار یا پروداونکی سهرنج پاکیش و هینهره جوش.

coup d'oeil,

- سهرکردنیکي له پرو کورت.

coupe (kōōp), *n.*

- نوتومبیلنکی دوو دهرگا که جینی دوو تا پینج کسسی
- تیدا دهینتهره

coupé (kōō-pā'), *n.*

- (۱) عهره بانهیکي داخراو که جینی دوو کسسی تیدا

course

دهینتهره. (۲) دوا فارگونی شهمندهلری نهوویایی coup.

couple (kup'l), *n.*

- (۱) جووتیک شت یا کسسی هاروژر؛ دوو کسسی یا
- شتی هاربابیت: (a ~ of girls, rabbits, books, apples, etc.).

(۲) جووت؛ جوته: (۱) ژنو میرد: (a married ~).

(ب) جووته دهرگیران: (a courting ~).

(ج) جووته سهماکر: (Ten ~s took to the floor.).

(۲) [Colloq.]، چهند (شت، کس، بیرویاوه، شوین ... هتد)؛

له دوو زیاتر، بهلام زور نا: (I've a ~ of things to do.).

(۴) پهیوهندی؛ پهیوهست بوون.

(۵) دور هیزی هاوتا که له پنگی یهکتر بهلام به پینجهوانهی یهکتره دهبروین

(۱) پینکوه بهست؛ لیکدان: (۲) کردن به ژنو میرد؛ جووت کردن

(۳) لیکدانی دور تهرورمی کارهبا.

(۱) بوون به دوان؛ جووت گرتن: (۲) جووت بوون؛ گان کردن.

coupler (kup'lēr), *n.*

- (۱) بهیک گهیهنهر؛ کسینیک که جووت دهرگرتن
- لهگهل کسینکی ترد: (۲) نامیزی بهیک گهیهندن؛ نامیزی بهیک گهیهندن دوو

فارگونی شهمندهلری.

couplet (kup'lit), *n.*

- (۱) بهیکهگیشتن؛ لیکدان؛ جووت بوون.

(۲) نامیزنیکي بهیک گهیهنهر: (۲) نامیزی بهیک گهیهندن دوو فارگونی

شهمندهلری. (۴) نامیزی بهیک گهیهندن دوو تهرورمی کارهبا

coupon (kōō'pon, kū'pon), *n.*

- کوپون.
- (۱) نازایبیتی؛ قارهمانی؛ نهبردی؛ بهجهرگی.

(۲) [Obs.]، میشک؛ دل؛ هوش؛ هوش وگیان.

نهترسان له کردنی نهو: have the courage of one's convictions.

شتی به راستی دهرانیت و پروات پینی ههیه.

نازا؛ قارهمان؛ نهبردی؛ بهجهرگی.

courageous (kə-rā'jəs), *adj.*

courant (kōō-rānt'), *n.* = courante.

courante (kōō-rānt'), *n.*

- (۱) سهمایهیکي خیرای فهره نسییه
- (۲) موسیقای نه سهمایه.

courier (koor'i-ēr, kū'i-ēr), *n.*

- (۱) پهیامبر (بهتایبیتی ههنگری
- پهیامی گرنگ و پهلهی میری). (۲) هاوولی گهشتیار؛ کسینیک که بهکرتی دهرگرتن

بوئوهی لهگهل گهشتیاراندا بیت و هوی گواستنهو و نوتیلیان بو بگرتن و

سهرهوکاری جانتاکانیا بکات.

course (kōrs, kōrs), *n.*

- (۱) بهره پینشوه پزیشتن؛ پینشکوتن.
- (۲) ناراستی پزیشتن: (۲) ماهه: (in the ~ of a week).

(۴) ناوهر (جوگه، بویار).

(۵) ناوچه یا پزوهی مله ملییک: (a race ~; a golf ~).

(۶) پزینازی سرووشتی شتیک؛ پزوه: (The law must take its ~).

(۷) زنجیره؛ لیسته: (۸) پزیناز: (the ~ of true love).

(۹) بهشی ژهمیک خواردن: (The main ~ was fish.).

(۱۰) چینه خشت، بهرد، یا دار له دیوار یا سهربانیکدا.

(۱۱) کورس (زانکو، قوتا بخانه)؛ وهرزی خویندن:

(The psychology ~ was interesting.)

(۱) نیشتنه سهر (پاوکردن)؛ شوین کورتن؛ پافراندن.

(۲) تن بهردان (سهگ له پاوکردن).

(۳) خیرا پیدابزیشتن: (The blood ~d through his veins.).

(۱) مله ملی کردن: (۲) نیشتنه سهر؛ شوین کورتن؛ پافراندن.

(۳) پاوکردن به سهگ.

a matter of course,

- شتنیکي سرووشتی؛ شتیکي ناسایی.

in due course,

- له کاتی خویدا.

in the course of,

- له ماهوی؛ له کاتی.

of course,

- پین گومان.

to run its course,

- به پنگی سرووشتی خودا؛ پزیشتن ههتا دوايي هاتن.

to stay the course,

- خویراگرتن و بهردوام بوون ههتا کوتایی؛ لانه دان.

to take its course,

- پنگی سرووشتی خو گرتن.

courser (kôr'sēr, kôr'sēr), *n.* [Poetic], نەسپىكى خىزا.
courser (kôr'sēr, kôr'sēr), *n.* بالندەيەكى خىزاى كىنار دەريايە.
courser (kôr'sēr, kôr'sēr), *n.* (۱) سەگى پار. (۲) پاۋچى.
coursing (kôr'sīng, kôr'sīng), *n.* (۱) نىشتەنسىم (پار) پافراندىن؛
 شۈيىن كەۋتەن. (۲) پارۋەردىن بە سەگ.

court (kôrt, kôrt), *n.* (۱) حموشە. (۲) حموشەيەكى سەر داپۇشراۋ.
 (۳) شەقامىكى كورتى دەرنەچۈر. (۴) گۈزەپان؛ ھەرىشكا (تەنس، باسكە، پالە)؛
 بەشىكى گۈزەپانى ھەرىشى. (۵) خانىۋىيەكى گەمەرە كە دالانىكى سەرنەگىراۋ
 يا حموشەيەكى گەمەرە لەبەردەمدا بىت. (۶) كۈشكى شاھانە كۈشكى پاشا.
 (۷) خىزان ۋاۋۇزكارو دەستۋىيۈەندى پاشا.
 (۸) پاشا ۋەزىر ۋاۋۇزكارەكانى ۋەك ئەنجۈۋمەنى فەرمانبەرەۋىي.
 (۹) كۆرى پاشا. (۱۰) مەرايى. (۱۱) دلدارى؛ ھەۋلى دىل پاكىشان دان.
 (۱۲) (۱) دادگا؛ دادگەر؛ دادگەران. (ب) خانەى دادگا. (ج) كۆپى دادگەران.

v.t. (۱) مەرايى كەردن؛ كەكەلەقن بۇ كەردن.
 (۲) دلدارى كەردن؛ ھەۋلى دىل پاكىشان دان.
 (۳) (۱) ھەۋلى دەستگىرەۋون دان: (*You must ~ an opportunity.*)
 (ب) بەشۋىندەگەرەن: (*You are ~ing trouble.*)

v.t. دلدارى كەردن؛ ھەۋلى دىل پاكىشان دان.
contempt of court, بە سوۋك سەمىرى دادگا يا دادگەر كەردن؛
 كۆنى نەدان بە بىرپارى دادگا يا دادگەر.
pay court to, (۱) دلدارى لەگەل كەردن؛ ھەۋلى دىل پاكىشان دان.
 (۲) مەرايى كەردن؛ كەكەلەقن بۇ كەردن.
settle a case out of court, بىرەنەۋى ناكۆكى يا داۋايەك لە دەرمەۋى دادگا

take a case (someone) to court, دان بە دادگا (ناكۆكى، مۇزۇ).
courteous (kūr'ti-əs), *adj.* زەمان شىرىن؛ ناسك؛ پوۋخۇش ۋە بەتەنگ
 ھەستى خەلگەرە ھاتتو.

courtesan, courtesan (kôr'tə-z'n, kôr'tə-z'n), *n.* قەجە؛
 ناھەتەنكى سوۋك

courtesy (kūr'tə-si), *n.* (۱) زەمان شىرىنى؛ ناسكى؛ پوۋخۇشىۋ
 بەتەنگ ھەستى خەلگەرە ھاتتو. (۲) چاكە؛ كەردەۋە يا روتەيەكى ناسك.
 (۳) پەسەندىۋ سەرىيەرەشتىۋ ۋىگەدان:

(*a radio program presented by [through] the ~ of-
 a business company.*)

(۴) كەرنۋوش بىردن (كچ).
courtesy title, ئازناۋى رىزلىگەرتن (كە دەنرەت لە نەۋەى "دۇق" ۋ
 بەگزاۋە لەپوۋى رىزۋە نەك لەبەرنەۋەى مافيان پىۋەيەتتى).

courthouse (kôr't'hus, kôr't'hus), *n.* (۱) خانەى داد؛
 دادگا. (۲) بارەگاي فەرمانبەرەۋىي ناۋچە؛ سەرا.

courtier (kôr'ti-ër, kôr'tyër, kôr'ti-ër), *n.* (۱) پاش مىر؛
 دەستۋىيۈەندىكى پاشا. (۲) مەرايىكەر.

courtly (kôr't'li, kôr't'li), *adj.* (۱) پاشايانە؛ جوان ۋە بەرز (پەفتار).
 نەرت؛ رىكۋىپىك: (*~ manners*)
 (۲) مەرايىكەرەنە؛ خۇسۋوۋكەرەنە.

adv. بە جۋاشىۋ ۋىكۋىپىكى (پەفتار، نەرت).

-courtliness (n.)

courtly love, دلدارى كەردن لەگەل ناھەتەنكى مىزەددارو پەرسەتنى لە
 دورەۋە بەبىن ھەۋلەدانى جۋوت بوۋون لەگەلىدا (نەرىتەكى سەدانى ئاۋەپراستە)؛
 خۇشۋىست لە دورەۋە.

court-martial (kôr't'mär'shəl, kôr't'mär'shəl), *n.* - (۱)
 دادگاي سوپايى. (۲) (*p.l.*) دادپرسىنىك لە دادگاي سوپايىدا.

v.t. دران بە دادگاي سوپايى.
Court of Appeals, دادگاي پىچاچۋەنەۋە.
Court of St. James, دادگاي شاھانەى نىنگىلىزى.
court plaster, بىرەن ھەلپىچ.

courtroom (kôr't'rōm, kôr't'room), *n.* ژۋورى دادگا.
courtship (kôr't'ship, kôr't'ship), *n.* دلدارىۋ مەرەۋى نەۋ
 دلدارىۋە دلدارى.

(۱) ئامۇزا (كۆپ يا كچ)؛ پوزدا؛ خالۇزا.
 (۲) خەم (نېر يا مى). (۳) ئەندامى كۆمەل يا گەلىنىكى ھارپەگەن.
 (۴) نەۋ ناۋەى پاشا بانكى پاشايەكى تريا بەگزاۋەيەكى پىن دەكات
 (۵) [Slang]: ھاۋچاۋىك كە بەبىن نەۋەى پىنى بزانىت سوۋد پىن دەگەيەنەت
 ئامۇزا (نېر يا مى)؛
cousin-german (kuz'n-jür'mən), *n.* پوزدا؛ خالۇزا.

cousinry (kuz'n-ri), *n.* ئامۇزاۋ پوزداۋ خالۇزا يا خەزەمان بەتتىكپارايى.
-cousinship (n.)

couteau (kōō'tō), *n.* (۱) چەقۇيەكى گەمەرەيە كە ۋەك چەك
 ھەلدەگىرەن. (۲) خەنجەرىكى دوۋ دەم.

couth (kōōth), *adj.* (۱) پەفتارچۋان؛ بەرەۋوش (بۇ پىكەنەن بەكارىدەت).
 (۲) [Obs.]: زانراۋ؛ ناسراۋ.

couture (kōō'tür), *n.* (۱) نەخشەكىشان ۋەزىرەۋىن ۋەزىرەۋىن جەۋ -
 بەرگى ئۇنەنە (بەتايەتتى ھى مۇدەۋ جۋان). (۲) كەسپك كە نەخشەى جەۋ -
 بەرگى مۇدەى ئۇنەنە دەكىشەت ۋەدەروۋىت ۋەدەروۋىت.

couturier (koo'tür'yā), *n.* (۱) نەخشەكىشىۋ بەرگەروۋ فۇشيارى
 جەۋبەرگى مۇدەى ئۇنەنە. (۲) دەزگاي نەخشەكىشان ۋەزىرەۋىن ۋەزىرەۋىن
 بەرگى مۇدەى ئۇنەنە.

couvade (kōō-vād'), *n.* نەرىتى ھەندىك خىلى دورەۋە شارستانىيە.
 كە بىرەتتەيە لە ھاۋسۋزى مۇزە لەگەل ئەكەيدا لەكاتى مەدالېۋوندا بە كەرتتى
 لەسەر چىگە ھەرەۋەك نەۋىش مەدالې بىيەت.

covalence (kō-vā'ləns), *n.* Also **covalency,** ھاۋىزى (كىمىيا).
cove (kōv), *n.* (۱) ئەشكەۋ؛ كەنار يا قۇۋىنى كەندەلەنىك.

(۲) كەنداونكى مچۋوك.

(۳) پارەۋى ئىۋان دوۋ گەرد يا بىشە؛ دەربەندىكى تەسك.

(۴) تىرەيك زەۋى كە لە بىشەيەك دەكات.

(۵) (۱) تىلەساكىكى پارىزەنەرەۋى قۇپاۋ لە نەمچىكىدا. (ب) كەۋانەيەكى قۇپاۋ.

v.t. & v.i. قۇپاندن؛ قۇپان.

cove (kōv), *n.* [British Slang], زەلام؛ كابر؛ كۆپ.

covenant (kuv'ə-nənt), *n.* (۱) پەيمان؛ پىكەۋت.

(۲) پەيمانى خوا لەگەل ئادەمىزادا (بەگۈرەۋى نىنجىل).

v.i. & v.t. پەيمان بەست؛ پەيماندان.

covenantee (kuv'ə-nənt-ē'), *n.* پەيمانەر؛ پەيمانبەست.

covenanter (kuv'ə-nən-tēr), *n.* پەيمانەر؛ پەيمانبەست.

covenantor (kuv'ə-nən-tēr), *n.* پەيمانەر؛ پەيمانبەست.

cover (kuv'ēr), *v.t.* (۱) (۱) داپۇشىن (بۇ پاراستا يا شارەنەۋە)؛

سەر داپۇشىن؛ سەرنەۋە. (ب) پوۋكەش كەردن؛ تىيەۋسۋون.

(۲) داپۇشىن: (*Snow ~ed the highway.*)

(۳) سوۋرەۋون؛ گايىن؛ جۋوت بوۋون.

(۴) لەسەر نىشتن (مەشك لەسەر ھىلگە).

(۵) پۇشىن؛ بەرگ كەردەبەر. (۶) شارەنەۋە.

(۷) پاراستن؛

(*Warships ~ed the landing of the invading army.*)

(۸) گرتەنەۋە: (*The law ~s such cases.*)

(۹) پاراستنى دارايى؛ بىمەكەردن: (*My auto insurance ~s theft.*)

(۱۰) بىرەن (پىگە): (*He ~ed the distance in ten minutes.*)

(۱۱) باسكەردن؛ لىكۋىلەنەۋە؛ گرتەنەۋە:

(*The book ~s the subject thoroughly.*)

(۱۲) نىشەنەلىگەرتن.

(۱۳) يارى كەردن بە كاردىكى بەنرختەر لەۋەى پىشۋو (يارى كاغەز يا قۇمار).

(۱۴) دەنگۋاس كۆكەردەۋەۋ ۋىنەگەرتن بۇ پۇزنامە، رادىۋ، يا تەلەفۇزۇن:

(*The reporter ~ed the accident.*)

- (۱۵) قایل بوزن به مەرجى گەرمۇڭ.
v.i. (۱) پۈۈكەش كىرىن؛ بەسەردا بىلۈكۈرەنە.
 (۲) [Colloq.]، كاركىرىن لەبرى؛ جىگىرى كىرىن.
 (۳) شارىدەنە شىتېك بۇ پاراستىنى ھاۋكارىڭ پىزگاركىرىن لە سىزا يا سەرزەشت كىرىن: (*to ~ up for a colleague*).
 (۱) (۱) بەرگ (يەرئۆڭ). (ب) سەرقاپ؛ قەياغ؛ سەر (ج) پىخەف؛ سەرەخەر. *n.*
 (۲) سەنگەر (۳) لانە يا شۇنى خۇشاردەنەۋى گىياندەرى كىيى.
 (۴) سەرمىزۈ قاپ و كەچك و چىڭگال بۇ يەك كەس.
 (۵) مەزى چۈنە تىياتىرۇ يا يانە سەما. (۶) پىۋالەت؛ خۇنۋاندەنى دىرۇ.
break cover, ھاتتەنەدەرەۋە لە شۇنى خۇشاردەنەۋە.
cover up, (۱) گۈرتنەۋە؛ داپۇشېن. (۲) شارىدەنەۋە (۳) ۋان.
take cover, خۇشاردەنەۋە يا خۇياراستن لە گۈللەي دۈشمەن.
under cover, (۱) بەدىيەۋە. (۲) بە پىۋالەت؛ بەسەرزى. (۳) شاراۋە.
under the same cover, لە ھەمان زەرەفا (نامەنۋوسىن).
coverage (kuv'ēr-ij), n. (۱) داپۇشېن؛ سەۋدای داپۇشېن.
 (۲) پادەي لىكۈلنەۋەۋە باسكردن (پۇرئانە، رادىق، تەلەفرىزۇن).
 (۳) پادەي پاراستن لەلايەن كۇمىيانىي بىمەۋە (دەك خانۋو سوۋتان، دىزى، پودۋاى نوتۋىبىل).
 (۴) پادەي پاراستن بە دۋاۋ.
coverall (kuv'ēr-ōl'), n. بەرگىڭى يەك پارچە سەرتاپايە خاۋەن.
 پىشە لەبەرى دەكات (بەتايەتتى فېتەرۈ كىركارى كارگە و كىشتيان)
cover charge, مەزى چۈنە تىياتىرۇ يا يانە سەما.
cover crop, دانەۋىنە يەك كە دەچىنرۇت بۇ پاراستىنى زەۋى لە رامالين.
covered (kuv'ērd), adj. (۱) داپۇشراۋ؛ شاراۋە.
 (۲) قەياغدار؛ سەرقاپدار. (۳) پارىزراۋ (بىمە). (۴) كىلۋە لەسەر؛ كىلۋار.
covered wagon, واگۇنىڭى سەر داپۇشراۋى بە نەسپ يا گا راكىشراۋ.
cover girl, كىچىكى خۋاز كە زوۋ زوۋ ۋىنەكەي لەسەر بەرگى گۇئارەكان.
 دەبىنرۇت؛ كىچى سەر بەرگى گۇئار.
covering (kuv'ēr-īn), n. بەرگ؛ سەرەخەر؛ پىخەف؛ قاۋغ؛ سەرقاپ.
covering letter, نامە يەك كە ئەگەن بىۋانامە يا بەلگە يەك دەنرۇدەن.
 بۇ پۈۈنكۈرەنەۋى
coverlet (kuv'ēr-lit), n. پۇپەشمىن يا جاجىڭ كە دەدرىت بەسەر.
 جىڭىگە نۈۋستىدا (۲) شىتېك كە شىتېكى تىرى پىن دادەپۇشۇرۇت.
coverlid (kuv'ēr-lid), n. = coverlet.
covert (kuv'ērt), adj. (۱) نەپنى؛ شاراۋە؛ پەنھانى.
 (*a ~ threat; a ~ operation*)
 (۲) داپۇشراۋ؛ پارىزراۋ.
 (۳) مېردەكەي دەپارىزۇت؛ لەزىر دەستى مېردەكەيەتتى.
 (۱) كەنار؛ پەنا (۲) شۇنى خۇشاردەنەۋى گىياندەرى كىيى ۋەك بېشە (۳) *n.*
 (۲) پەرىڭى نەرم و چىكۈلەيە لەبىنى پەرە گەرەكانى باندەدا (زىندەۋەرزانى).
covertly (kuv'ērt-li), adv. بەنەپنى؛ بەدىيەۋە.
coverture (kuv'ēr-chēr), n. (۱) پەنا؛ كەنار؛ شۇنى خۇشاردەنەۋە.
 يا پاراستن (۲) شارىدەنەۋە؛ بەرگ؛ سەر.
 (۳) بارى ژىياسى نافرەتتى مېردەد (كە لەزىر دەست يا پاراستىنى مېردەكەيەتتى).
covet (kuv'it), v.t. & v.i. ۋىستن يا ھەزىلەن كىرىن (بەتايەتتى شىتېك كە).
 ھى كەسكى تىرىت؛ مېزۈكۈرەن بە شىتې كەسكى تەرەۋ.
covetous (kuv'i-tas), adj. مېزۈكەر بە شىتې كەسكى تەرەۋ؛
 چاۋچىڭك؛ جاۋبىرى.
covey (kuv'i), n. (۱) پۇلە مەل (بەتايەتتى قەتتى يا كەس).
 (۲) دەستە (مىزۇق؛ تاقم).
covin (kuv'in), n. (۱) [Archaic]، ساختە؛ فېلۋتەلەكە.
 (۲) [Obs.] پەيمانىڭى نەپنى. (۳) پەيمانىڭى دوۋكەسى بۇ لەختە بىردىن و
 ساختەلىكۈرەن كەسكى يا چەند كەسكى تىرى.
coving (kōv'īn), n. تىلماشىڭى پارىزەرەۋى بىمىچ (خانۋاسازى).

- (۱) مانىڭا. (۲) مېنىڭە فېلۋ نەمەنگە گامىش.
cow (kou), n. ترساندن؛ بەچە ترسىن كىرىن.
cow (kou), v.t. ترسۇڭكە؛ كەسكىنى بىن غىرەت نامەرد پۈشت.
coward (kou'ērd), n. ترسۇڭكە؛ بىن غىرەت؛ نامەرد؛ كۈنى.
adj. ترسۇڭكى؛ بىن غىرەت؛ نامەردى.
cowardice (kou'ēr-dis), n. ترسۇڭكە؛ بىن غىرەت؛ نامەردى.
cowardliness (kou'ērd-li-nis), n. = cowardice.
cowardly (kou'ērd-li), adj. ترسۇڭكە؛ ترسۇڭكانە؛ بىن غىرەت؛
 نامەرد؛ نامەردانە: (*a ~ act*).
adv. بە ترسۇڭكانە؛ بە نامەردانە.
cowbane (kou'bān'), n. پۈۈكۈڭى زەرەۋىيە لە گىزەر دەچىت.
cowbell (kou'bel'), n. زەنگى مانىڭا (كە دەكرىتە مەلى مانىڭا بۇنەۋى).
 خاۋەنكەي بىزانىت لە كۈندايە بە دەنگى زەنگەكەدا).
cowberry (kou'ber'ī, kou'bēr-i), n. چۈرە توۋرۇڭىڭە.
cowbird (kou'būrd'), n. بالندەمەكى رەشى بىچۈكە لەزىڭك پەشە-
 ۋولاخۋە دەۋى ھىڭكە لە ھىلانەي بالندەي تىردا دەكات.
cowboy (kou'boi'), n. گاۋان (بەتايەتتى بە سۋارى نەسپەرە).
cowcatcher (kou'kach'ēr), n. چۈرچىۋەمەكى كانزايەيە بە پىشى.
 شەمەندەۋەرەۋە بەستراۋە بۇ پاكردنەۋى ھىڭە ئاستەكان.
cower (kou'ēr), v.i. خۇ گىرۈلەكۈرەن يا چۈنەۋەمەك (لە ترس يا لە
 سەرمادا)؛ خۇشەنەۋە (لە ترس يا لە سەرمادا).
cowfish (kou'fish'), n. (۱) چۈرە ماسىيەكى شاخدارە.
 (۲) چۈرە نەمەنگىڭى بىچۈك يا گىياندەرى ئاۋى شىردارە.
cowgirl (kou'gūrl'), n. گاۋانى كىچ؛ كچە گاۋان.
cowhand (kou'hand'), n. Also cow hand, گاۋان.
cowherd (kou'hūrd'), n. گاۋان.
cowhide (kou'hīd'), n. (۱) پىشە مانىڭا. (۲) قايشى پىشە مانىڭا.
 (۳) قامچى پىشە مانىڭا (بەتايەتتى ھى ھۇنراۋە).
v.t. قامچى لىدان؛ ھەلەكۈرەن بە قامچى پىشە مانىڭا.
cow killer, چۈرە زەرەۋەلەيەكە ئەگەر بە رەشەۋولاخۋە بىدات دەپكۈزۇت.
cowl (kou), n. (۱) كىلۋى ۋوشكەسۇڭى. (۲) كەۋاۋ كىلۋى ۋوشكەسۇڭى.
 (۳) شىتېك كە لە كىلۋ پىچىت؛ (۱) كىلۋەي سەر لۈۋە زىيا يا كىلۋپۇزۇنە
 (ب) بەشى پىشەۋەي نوتۋىبىل. (ج) قاۋغ يا كىلۋەي مەكىنەي فېۋكە
v.t. كىلۋ كىردەسەر؛ كىلۋە خىستەسەر.
cowl (kou), n. [Archaic], دەۋرۇڭى دۈۋ قۇلەيەيە ئاۋى پىن
 دەگۈزۇتتەۋە.
cowled (kould), adj. (۱) كىلۋەسەر. (۲) كىلۋناسا؛ كىلۋەناسا.
cowlick (kou'lik'), n. تۈپەلىك قىزى جىياۋەرەۋە كە بەتەختى بەسەر.
 سەرمەۋە نارەستىت ۋەك نەۋەي مانىڭا لىستىتتىيەۋە.
cowling (kou'lin), n. قاۋغ يا كىلۋەي مەكىنەي فېۋكە.
cowlstaff (kou'staf', kou'stāf'), n. دارىڭكە دەكرىتە بە ھەردو.
 قۇلەي دەۋرى ئاۋ گۈاستەۋەرەۋە بە دۈۋ كەس ھەلەكۈرەت.
cowman (kou'man), n. (۱) خاۋەنى كىڭلەي پەشەۋولاخ.
 (۲) [British]، گاۋان.
co-worker (kō-wūr'kēr), n. ھاۋكارا؛ ھاۋەرەلى كار.
cowpea (kou'pē'), n. لۇپيا.
cow pony, نەسپى كۈرتەۋەلى گاۋان.
cowpox (kou'poks'), n. ئاۋەلى مانىڭا؛ ئاۋەلى پەشەۋولاخ.
cowpuncher (kou'pun'chēr), n. = cowboy. گۈنچەكەماسىيەكى بەنرەخ (ۋەك پارە).
cowrie, cowry (kou'ri), n. لە ھەندىڭ ۋولتاتنى ئەۋەرەۋاۋ خاۋارۋى ئاسىادا بەكاردەمىنرۇت).
cow shark, قوشىڭى گەرەيە.
cowshed (kou'shed'), n. پەچەي سەرگىراۋى پەشەۋولاخ؛
 كەپىر يا تەۋىلەي پەشەۋولاخ.
cowslip (kou'slip'), n. چۈرە گۈلىڭى بۇن خۇشە.
cox (koks), n., v.t. & v.i. = coxcomb.

coxa

- coxa** (kok'sə), *n.* (۱) سمت: سمتجوله: نیسانی سمت.
(۲) پانی میوړو
- coxal** (*adj.*).
coxalgia (kok-sal'ji-ə), *n.* نهخوڅی یا نازاری سمتجوله یا نیسانی سمت
- coxalgy** (kok'sal'ji), *n.* = coxalgia.
coxcomb (koks'kōm), *n.* (۱) کلاوی پوښه دار وک پوښه
کله شینر (۲) پوښه کلاویکی وکها.
- (۳) کسینکی لهخوبایی بهیزی هیچ وپوچ: کسینکی زور تیرپوش.
(۴) پوښه کله شینر.
- coxswain** (kok's'n, kok'swān), *n.* کشتی لږور
(۱) شهرمن: بشمرم (۲) نازکر: به ناز: نازفرش.
coy (koi), *adj.* شهرم کردن.
v.i. [Archaic],
v.i. [Obs.], هینم کړنده: لاواندنه: (۲) دوست پیدا هینان.
-coyly (*adv.*); **coyness** (*n.*).
coyote (ki'ōt, ki-ō'ti, ki-ōt'), *n.* گورگینکی بچوکی نه مریکای
باکوړو
- coyotillo** (kō'ya-tēl'yō, ki-ō-tēl'yō), *n.* پوره ټکی ډرکای
ژهراوی به
- coypu** (koi'pō), *n.* گیاندارنکی ناوی شیرداری کرژنده به له گوږ-
هه لکه نه ده چیت
- coz** (kuz), *n.* [Colloq.], = cousin.
coze (kōz), *v.i.* دهمه تفر کردن
n. دهمه تفر
- cozen** (kuz'n), *v.t. & v.i.* ساخته کړن: گزی کړن: هه لکه تاندن.
cozenage (kuz'n-ij), *n.* ساخته: گزی: فیل و ته لکه.
- cozcy** (kō'zi), *adj.* = cozy.
cozy (kō'zi), *adj.* (a ~ room) (۱) گهر و خوش و خنجلانه (شوین):
(۲) نزل و گیانی به گیانی (براه ریختی).
- n.* کلاوی قوری جا (نریتنکی ټینگلیزی به بومانو وی چاک به گهر و گوږی).
cozy up to, [Colloq.], خو ئی برده پینشو بؤ سوود وهرگرتن
- crab** (krab), *n.* (۱) قرژال: قرژانگ (۲) چنگنه
(۳) مکیبی شت بهر زکړنده و
(۴) [-C-] کونه ستیره ی قرژال: بورجی قرژال (نستیره وانی).
(۵) فرینی لابه لایی فرژکه بهک.
v.i. پاو کړدن: قرژال: قرژال گرتن.
v.i. فرینی فرژکه بهک به لابه لایی.
catch a crab, به لاداخستنې به لمی سمول (به مزی به هه له سمول-
لیدانه و).
- crab** (krab), *n.* (۱) جوزه سینوکی مزه.
(۲) کسینکی تهنگه جیکلانه و توپه و تپو و زور سکالاگر.
- adj.* تابعه تی به جوزه سینوکی مزه.
v.i. & v.i. [Colloq.], همیشه سکالاگردن: په خنه گرتن.
crab apple, (۱) جوزه سینوکی مزه (کینوی یا مالی).
(۲) داری نم جوزه سینو.
- crabbed** (krab'id), *adj.* (۱) توپه و تپو و تهنگه جیکلانه.
(۲) ناوژاو: ټیگه یشتنی گرانه له بهر ناوژاوی
(۳) خویندنه و دی گرانه له بهر شیناوی به سر بهکدا: (~ handwriting).
- crabber** (krab'ēr), *n.* (۱) قرژانگ گز: (۲) به لمی پاره قرژانگ.
(۳) [Colloq.], کسینکی همیشه سکالاگر یا په خنه گز.
- crabby** (krab'i), *adj.* تهنگه جیکلانه و توپه و تپو.
crab grass, جوزه گیایه که خیرا ترن فرنی دودات و چنگ دوداته بهک و
دهرگرتن به چیمه.
- crab louse**, چنگنه بهک دوداته ناوگه.
crabs (krabs), *n.pl.* [Colloq.], چنگنه ټیدانی ناوگه.

crackle

- crabstick** (krab'stik), *n.* (۱) داردهست یا گوچانی دارسینو.
(۲) کسینکی تهنگه جیکلانه و توپه و تپو و زور سکالاگر.
- crab tree**,
crack (krak), *v.i.* (۱) شقه ئی هلسان (له کاتی قرچان یا شکاندا):
(۲) شقه ئی هلسان (قامچی، تفنگ):
(His rifle ~ed and the deer fell dead.)
(۳) درز بردن: تفرین (پپاله، پرداخ): شکان: قلیش بردن: قرچان
(to ~ an egg)
- (۴) گوږیونی دهنگ (که مندا ل ده بیته همره).
(۵) [Dial.], شقه کړن. (۶) [Dial.], دهمه تفر کردن.
(۷) [Slang], پووخان (میثک یا لمش):
(Will he ~ under the strain?)
- (۸) نوکته بازی کردن: قسمی نه ستعق کردن.
(۹) شقه ئی هلساندن: (C ~ the whip).
(۱۰) درز پښ بردن: تهقاندن: قرچان: شکان: قلیش پښ بردن.
(۱۱) دهنگ گوږ کردن. (۱۲) شیبوونه لمانجی کولاندن (نوتی خاو).
(۱۳) [Colloq.], زله لیدان: شقه ئی هلساندن به لیدان: تهقاندن (پمنجه).
(۱۴) [Colloq.], چاره سرکردن: دوزینه و:
(The police have finally ~ed that murder case.)
(۱۵) [Slang], برین (دزی): شکاندن و کړنده و:
(The thief ~ed the safe.)
(۱۶) [Slang], نوکته بازی کردن: قسمی نه ستعق کردن:
(He enjoys ~ing jokes.)
- (۱۷) شکاندن (ناوگان).
(۱۸) (to ~ a bottle of wine) کړنده و و خوارنده و:
(to ~ a book) کړنده و و خویندنه و:
(۱۹) شقه: (the ~ of a whip). (۲۰) درز: قلیش: تلش.
(۲۱) قرچان: درز بردن: قلیشان: شکان. (۲۲) دهنگ گوږیونی.
(۲۳) [Dial.], دهمه تفر. (۲۴) [Archaic], شقه: لسه بازی.
(۲۵) [Colloq.], شپا زله: شقه ی زله یا شپا زله: شقه ی هر لیدانیک.
(۲۶) چرکه (کات). (۲۷) درز مال بردن. (۲۸) [Slang], همل: تهقلا.
(۲۹) [Slang], نوکته: قسمی نه ستعق: قسمی زل.
- adj.* [Colloq.], نایاب: کارامه: لپهاتو.
crack a book, [Slang], کړنده و و خویندنه و پیر توو کیک.
crack a smile, [Slang], زمره خنه هاتن.
crack down (on), [Colloq.], به توند و تیرگی له گهل جوړ لانه و (میری)
له گهل شوانه ی شتی قه دغه دهکن.
(۳۰) کړنده خوار و (فرژکه).
(۳۱) پووخان (میثک یا لمش): بره گنه گرتن.
(۳۲) قسمی زل کردن.
crack wise, [Slang],
crackajack (krak'ə-jak), *adj. & n.* [Slang], = cracker-jack.
crackbrained (krak'brānd), *adj.* شینت: سیر (مرو).
cracked (krakt), *adj.* (۱) قلیشاو: قرچاو: درز بردن: شکان.
(۲) گز (دهنگ). (۳) [Colloq.], شینت.
(۴) شکینن (نامیر، مرو): گوږن شکینن.
(۵) دهمه رقاچان. (۶) بسکویت. (۷) کسینکی سپی هژار له لادنی بهشی
خوارووی وولا ته ټیگرتو و دهکاتی نه مریکا (له پوری بیژلینا تپه و به کار دیت).
cracker barrel (krak'ēr-bar'əl), *adj.* تابعه تی به دهمه تفر
همه چشمنه ډورکاتی لادنی.
crackerjack (krak'ēr-jak), *adj.* [Slang], نایاب: کارامه:
لپهاتو.
- (۱) [Slang], شینکی نایاب. (۲) کسینکی لپهاتو یا کارامه.
crackle (krak'l), *v.i.* قرچه ترچ هاتن یا تفرین (داری ناوگان).
v.i. شکاندن و قرچه ترچ ئی هلساندن.

crackleware

- n.** (۱) قرچقراق؛ دەنگى تەقلىنمە (دارى ئاۋ ئاگر، دەمەرقاچان).
(۲) درزى بارىكى سىر گۆزەۋىزە (وەك نەقش).
(۳) گىلىنەيك كە نەم درزە بارىكى لەسر كرايىت.
crackleware (krak'li-wär), **n.** گىلىنەيك كە درزى بارىكى وەك نەقش لەسر كرايىت.
crackling (krak'lin), **n.** (۱) قرچقراق؛ تەقلىنمە (دارى ئاۋ ئاگر).
(۲) دىۋى دەرەھى گۆشتى سۈرۈمەكرامى بەراز كە وەك قاۋۇرما روشكە.
crackly (krak'li), **adj.** قرچۇك؛ روشكە.
cracknel (krak'n'l), **n.** (۱) سىكوتىكى روشكى پەق.
(۲) پارچە گۆشتى ووردى سۈرۈمەكرامى بەراز.
crack of doom, نىشانەنى پۇزى قىامەت.
crackpot (krak'pot), **n.** [Colloq.], كەسكى شىتۇكە سەپىر.
خاۋەن بىرۋايەتلى ئاساسىي.
adj. سەپىر شىتۇكە خاۋەن بىرى سەپىر.
cracksman (kraks'mən), **n.** [Slang], نرزا مانې.
crackup (krak'up), **n.** (۱) ئىككىدىكى ئوتۇمبىل شىكالى.
(۲) بۇرخان (مىشك ياكى لەش)؛ مىشك تىكچۈن.
-cracy (krä-si), پاشىگرىكە بەماناى؛ قەرىمانىۋايى؛ جۇرى قەرىمانىۋايى: (*democracy, autocracy*)
cradle (krä'd'l), **n.** (۱) بېشكە؛ لائە؛ لائە.
(۲) كاتى ساۋايى ياكى مىندالى.
(۳) شۇنى ئەدايىگۈن، سەرەت؛ ياكى دەستىگۈن شىك (بىرۋايەت، ئاين، شارسىتانتى... ھەت): (*the - of civilization*).
(۴) [Poetic], شۇنى ھەرانمە.
(۵) چۈرچۈنەيەكى شىش و گۈرىس.
(۶) تەختەيەكى بېشكەدارە فېتەر بەكارى دىنىت بۇ كارىگىن ئەزىر ئوتۇمبىلدا.
(۷) چۈرچۈنەيەكى دار ياكى ئاسن بۇ لەسرەدانانى بەلم، پاپۇز، ياكى فېزكە لەكاتى بىرۋىستىگىن، چاكرىن، ياكى بەزىگىرەنەمە.
(۸) سىپاي تەلەفۇن؛ ئەم بەشى تەلەفۇن كە بېستۇكەكى دەخرىتە سەر.
(۹) چۈرچۈنەيەكە دەبەستىرت بە داسمەۋ لەكاتى درۋىتەدە وەك پەنجەكەنى دەست رەھايە.
(۱۰) چۈرچۈنەيەكە وەك بىزىگ بۇ شۇردنەمە چاكرىگىرەنەمە زىپ لە لم.
v. t. (۱) ۋازەندەن؛ خىستەن بېشكەمە. (۲) پەرۋەردەكرىن.
(۳) درۋىتەكرىن دەغلۋدان بە داسىك كە چۈرچۈنەيەكى پېتەبەستىراۋە وەك پەنجەكەنى دەست رەھايە. (۴) دانان ياكى بەزىگىرەنەمە بەلمەك بە چۈرچۈنەيە تايىبەت. (۵) چاكرىگىرەنەمە زىپ لە لمە كە زىپى تىدايە بە بىزىگى تايىبەت.
v. i. پاكشان لە بېشكەدا.
rob the cradle, ئۇنى زۆر لە خۇ مىندالتر ھىنان.
cradlesong (krä'd'l-sōŋ), **n.** لايلايە.
craft (kraft, kräft), **n.** (۱) كارامەي؛ دانايى؛ شەرەزايى.
(۲) فېلپاناي؛ كەلەكچىتى. (۳) پېشەگەرى؛ پېشەسازى؛ پېشە.
(۴) ئەندامانى پېشەگەرىيەك (ب) ئەندامانى يەككىتى پېشەگەرىيەك.
(۵) بەلم، پاپۇز ياكى فېزكە.
-craft (kraft, kräft), كارامەي؛ پېشەگەرى؛ كارامەي؛ (*handicraft, witchcraft*).
دانايى؛ شەرەزايى؛
craftiness (kraf'ti-nis, kräf'ti-nis), **n.** فېلپاناي؛ كەلەكچىتى.
craftsman (kraf'ts'mən, kräf'ts'mən), **n.** (۱) پېشەگەر؛ ۋەستا.
(۲) ھونەرەندە.
craftsmanship (kraf'ts'mən-ship, kräf'ts'mən-ship), **n.** ۋەستايى؛ شەرەزايى؛ دانايى؛ كارامەي.
craft union, يەككىتى ئەندامانى پېشەگەرىيەك.
crafty (kraf'ti, kräf'ti), **adj.** فېلپاناي؛ زۆرزان؛ تەلەكەباز؛ زۆل.
-craftily (*adv.*). بەردىكى سەخت و لىڭ (بەتايىبەت كە سەرى ھىنايەتە
دەرۋە لە شاخ ياكى كەندەلەنكىدا)؛ كەندەلەنكى سەخت و لىڭ.

craniometry

- cragged** (krag'id), **adj.** = craggy.
craggy (krag'i), **adj.** سەخت و لىڭ (شاخ، كەندەلەن، بەرد)؛ بەردانى و سەخت؛ گىرغى گىرغى ياكى قۇرتاۋى (دەمۋچاۋ).
-cragginess (*n.*). شاخەۋان.
craggsman (kragz'mən), **n.** (۱) (۱) ئاخشىن؛ زۆر پىكرىن. (ب) تىن تىرجانەن؛
cram (kram), **v. t.** تىن خزانەن. (۲) زۆر خوارەن. [Colloq.], كۆشش كىرەن و مىشكى خۇ ياكى يەككىتى تىر ئاخشىن بە زانبارى بۇ خۇ ئامادەكرىن بۇ تاقىكرىنەۋەيەك بەتايىبەتە ماۋەيەكى كورت لەپىش تاقىكرىنەۋەدا.
v. i. (۱) زۆر خوارەن ياكى بەپەلە خوارەن.
(۲) [Colloq.], كۆشش كىرەن و مىشكى خۇ ياكى يەككىتى تىر ئاخشىن بە زانبارى بۇ خۇ ئامادەكرىن بۇ تاقىكرىنەۋەيەك بەتايىبەتە ماۋەيەكى كورت.
(۳) [Colloq.], تىن تىرجان؛ تىن خزان؛ تىن ئاخشىن.
n. (۱) مىشكى خۇ ئاخشىن بە زانبارى بۇ تاقىكرىنەۋەيەك (بەتايىبەتە لە ماۋەيەكى كورتدا لەپىش تاقىكرىنەۋەكە). (ب) ئەم زانبارىيەكى بەم شىۋەيە دەمەخىزىتە مىشكەمە.
cramp (kramp), **n.** (۱) كۆلچى؛ ئازارى ماسۈلكە پەق بۈۋن.
(۲) روشك بۈۋن ياكى گۈچ بۈۋنى كاتى ماسۈلكەيەكى زۆر بەكارەيتىراۋ.
(۳) (*pl.*), ۋانەسك؛ باپىچ؛ پىچ.
v. t. كۆلچى پىكرىن؛ ھاتتە ۋان.
cramp (kramp), **n.** (۱) قولپ؛ شىشكى ئاسن كە ھەردوۋ سەرەكەى نوۋشتىنرايىتەمە. (۲) گىرە. (۳) كۆسپ؛ جەلۋ؛ پاكىرە؛ پەستەرمە.
(۴) بارىكى تەنگەبەرۋ پەستەركە.
v. t. (۱) بە گىرە قايم كىرەن ياكى بەستەرمە. (۲) بەستەرمە؛ قەتەس كىرەن؛ پىكرىتەن.
(۳) لىخۋىن (ئوتۇمبىل).
adj. (۱) قەتەس؛ بەستەراۋە؛ پى ئى گىراۋ. (۲) ئاخشىنەۋە (دەستىۋىس).
cramp one's style, [Slang], بارى ۋىان تىكەن؛ دەست بەستەرمە؛
پى لىكرىتەن بەستەرمە؛ كارامەيى و لىھاتۋىي ئاسايى كەسكى.
cramped (kramp't), **adj.** (۱) (۱) تەنگەبەر؛ تەسك؛ پىر تەسك.
(ب) مىشك تەسك. (۲) ئاخشىنەۋە لەبەر پىر نوۋسىنەكە كەمى جىگە (دەستىۋىس): (*~ handwriting*).
crampfish (kramp'fish), **n.** ماسىيەكە تەزۋى كارەبايى لىۋە دەردەجىت (مەرۋەھا پىشى دەۋرتى: "electric ray", "torpedo fish").
crampon (kram'pən), **n.** (۱) قولپ (بۇ بەزىگىرەنەمە قورسايى).
(۲) بىزماى بىنى پىلاۋ (بۇ نەخلىسكان لەسر سەۋل).
crampoon (kram-pōōn'), **n.** = crampon.
cranberry (kran'ber'i, kran'bēr-i), **n.** (۱) توۋرتك.
(۲) پۈۋەكى توۋرتك.
crane (krān), **n.** (۱) قۇلنگ. (۲) ھەرچ بالندەيەك كە لە قۇلنگ بېچىت (۳) كىرەن؛ مەكىنە بەزىگىرەمە (خانوۋسازى).
v. t. (۱) بەزىگىرەنەمە بە نامىزى "كىرەن".
(۲) مل دىزىگىرەنەمە بەزىگىرەنەمە بۇ باشتى بىنىنى دىمەنىك.
v. i. (۱) مل بەزىگىرەنەمە دىزىگىرەنەمە بۇ باشتى بىنىنى دىمەنىك.
(۲) سل كىرەنەمە؛ دوۋلى كىرەن.
crane's-bill, cranesbill (krānz'bil'), **n.** ساردۇنىيەكى كىۋى.
cranial (krā'ni-əl), **adj.** كاسەسەرى؛ كەلەسەرى؛ ھى كەلەسى سەر.
craniate (krā'ni-it), **adj.** كاسەسەردار (ۋەك گىياندارى شىردەم، بالندە، ماسى و خىشۇك).
n. گىياندارىك كە كاسەسى سەرى ھەبىت.
craniology (krā'ni-ol'ə-ji), **n.** كاسەسى سەر زانى؛ زانستى -
لىكۋىنەۋەكى كاسەسى سەر بەتايىبەتە ھى مۇۋە تايەخۇكانيان و جياۋازى قەۋارە و شىۋەيان.
craniometer (krā'ni-om'ə-tēr), **n.** ئامىزى پىۋانى كاسەسى سەر.
craniometry (krā'ni-om'ə-tri), **n.** زانستى پىۋانى كاسەسى سەر.

craniotomy (krā'ni-ot'ə-mi), *n.* نه‌شته‌گره‌ری کاسه‌ی سەر.

cranium (krā'ni-əm), *n.* کاسه‌ی سەر؛ کەللەسەر.

crank (krɑŋk), *n.* (١) هەندل (نوتومبیل). (ب) دەسک.

(٢) حولیاتی؛ هەرسێکای؛ هەرسێزای. (٣) کردەرە یا بیرێکی سەیر.

ناناسایی. (٤) [Colloq.] کەسێکی سەیر (خو)، کردەرە، بیروباوە.

(٥) [Colloq.] کەسێکی تەنگەجیکلەنە و توورە و تێز و بەسکال.

v.t. (١) هەندل لێدان؛ سەلف لێدان (نوتومبیل)؛ توتومبیل خستەگەر بە هەندل.

یا سەلف لێدان. (٢) وەك هەندل لێکردن؛ بادان و خواروخێج کردن.

(٣) هەندل پێدان.

v.t. (١) هەندل لێدان؛ خستەگەرێ نوتومبیل بە هەندل لێدان.

(٢) [Obs.] بادان و خواروخێج کردن.

crank (krɑŋk), *adj.* (١) لەوانیە وەرگەرێت لەبەر شلۆقی (بەلەم).

(٢) شلۆق.

crank (krɑŋk), *adj.* [Dial.] بەکەیف و وریا و کەیف خۆش.

crankcase (krɑŋk'kās'), *n.* سنووقی شەفت؛ مەکینەی نوتومبیل.

crankshaft (krɑŋk'shaft', krɑŋk'shäft'), *n.* شەفت؛ مەکینە.

(نوتومبیل)

cranky (krɑŋ'ki), *adj.* (١) تەنگەجیکلەنە و توورە و تێز و بەسکال.

(٢) سەیر (مۆزە بە کردەرە، خو). یا بیروباوە.

(٣) ١- شل؛ ٢- لێ گێژ چوووە دەرەرە. (ب) خراپ؛ شکاو. (٤) خواروخێج.

(٥) شلۆق و لەوانیە وەرگەرێت (بەلەم).

-crankily (*adv.*); **crankiness** (*n.*).

cranny (krɑn'i), *n.* درز؛ دیوار، بەرد؛ قلیش؛ قلیش.

crap (krɑp), *n.* (١) جۆرە قومازێکە بە دوو زار دەرکرت.

(٢) زار بۆ هاتنیکی خراپ لەم قومازەدا. (Vulgar) گوو؛ پیسایی.

(٤) [Vulgar Slang] قسەێ قوێ؛ قسەێ هیچ و پوچ.

(٥) [Vulgar Slang] شتیکی بێ قەر.

(١) زاریکی خراپ بۆ هاتن لە قومازێ "کرایس" دا.

(٢) [Slang] ژێرکەوتن؛ ششوستی هێنان.

crape (krāp), *n.* Also **crepe**, (١) قومازێکی تەنکی کرۆ (خوری).

کەتار. (دوریتە) (٢) شریتیکی ڕەش لەم جۆرە قوماشە کە دەبەستێت بە

بالمە وەک کاتی شیندا.

crapehanger (krāp'han'ġr), *n.* کەسێکی ڕەشبین.

crape myrtle, دارێکی بچووکه گولێ سوورو سبب و پەمەیی دەرکرت.

crappie (krɑp'i), *n.* Also **croppie**, جۆرە ماسیەیکە.

craps (krɑps), *n.pl.* کرایس قومازێکە بە دوو زار دەرکرت.

crapshooter (krɑp'shōōt'ēr), *n.* قومازەکرێ "کرایس" (روشی).

پیشوو سینە.

crapulence (krɑp'yoo-ləns), *n.* (١) بەخۆش کەوتنێک کە

لەتەنجامی زۆر خواردن یا زۆر خواردنەرە وە بێت. (٢) خواردن یا خواردنەرە

زۆر لە پادە بەدەر.

-crampulent (*adj.*); **crampulous** (*adj.*).

crash (krash), *v.t.* (١) کەوتن. کەوتنەخوارەرە، یا لێکدان بە دەنگێکی

زل و شان یا ووردوخاش بوون؛ وەرگەران (نوتومبیل).

(٢) دەنگێکی گەرە پەیدا بوون لەکاتی شان یا کەوتنەخوارەرەدا؛ پورخان و

دەنگێکی گەرە پەیدا بوون؛ هارەهاتن. (٣) بزووتنەرە بە دەنگێکی زەو.

(٤) کەوتنەخوارەرە شان یا ووردوخاش بوون (فڕۆکە)؛

نیشتنەرە و توندووتێژ و هەندیک زیان لێکەوتن (فڕۆکە).

(٥) هەرسێ بردن یا پووخانی بەپەلە (بازگانی): (*Their business ~ed.*)

(١) شان کردن. لێکدان. خستەخوارەرە، یا ووردوخاش کردن (نوتومبیل).

فڕۆکە. (٢) پێداکردن بە دەنگێکی بەرز. (٣) ووردوخاش کردن؛ شەق پێ بردن.

(٤) [Colloq.] خۆداکوژان لە ناھەنگیکدا بەبێ بانگ کردن؛ بەزۆر چوونە

قیاترێ یا سینەمایەکەرە بەبێ بلیت: (*We ~ed the party.*)

n. (١) هارە؛ شەق؛ تەقە؛ تەپەپەکی زل.

(٢) لێکدان، شان، یا کەوتنەخوارەرە (نوتومبیل، فڕۆکە)

(٢) ژێرکەوتنێکی پەلە (بازگانی)؛ هەرسێ بردن یا پووخانیکی پەلە

چاو پەدان نەکراو (باری ئابووری وولات، بازگانی).

بە پەلە و هەموو هێز و توانایەکەرە (بۆ کردن و سەرکەوتن).

کارێک: (*a ~ course; a ~ program to build highways*)

crash (krash), *n.* قومازێکی زێر.

crash dive, خۆ نوقوم کردنێکی بە پەلە و ناکاوێ ژێردەریایێیک (بۆ)

دەریایزبون لە هێرشێ دوژمن).

crash-land (krash'land'), *v.t.* نیشتنەرە و فڕۆکەیک بە پەلە و

لەناکاویدا و گەلیک جار تێک و پێکدانی.

crass (kras), *adj.* (١) کەر و نەلام؛ هیچ نەزان و کەرێتی تەوا.

(٢) [Rare] زێر؛ نەستوور. (٣) تەوا: (*~ ignorance*).

-crassly (*adv.*); **crassness** (*n.*).

crassitude (kras'ə-tōōd', kras'ə-tūd'), *n.* کەرێتی و نەزانی؛

زۆر کەر و نەلام.

-crat (krat), پاشگێزێکە بەمانای: (١) پالیشتەکرێ پۆتیک یا پێمازێکی

پامیاری و فەلسەفە: (*democrat*).

(ب) ئەندامی پارێتیکێ کۆمەلایەتی: (*aristocrat*).

cratch (krach), *n.* [Dial.] ناخو.

crate (krāt), *n.* (١) سنووقی تەختە یا سەمەتە (بۆ گواستنەرە و شتی

فڕۆتەنی یا هەمارکردن). (٢) ئەو شتومەکە دەرکرتە سنووقێکی وەهەرە

(٢) [Slang] نوتومبیل یا فڕۆکەیکە کۆن و پەککەرە.

v.t. شتومەک خستە ناو سنووقێکی تەختە و وەهەرە.

crater (krā'tēr), *n.* (١) چالایی دەمی ناگێرێژێن یا قەلبەرەیکە گەرم.

(٢) چالێک کە لە تەقینەرە و بۆمبارە لە زەویدا دروست دەبێت؛ چال؛ چالایی.

(٣) دەفری تێکەڵکردنی شەراب لە یۆنانی کۆندا.

craunch (krānch, krōnch), *v.t. & v.i.* = **crunch**.

cravat (krə-vat'), *n.* (١) ملبێنج؛ ملبەند. (٢) بۆینباخ.

crave (krāv), *v.t.* (١) بێزۆبوونەرە؛ تەمەنژۆبوون؛ زۆر حەزێلکردن.

(٢) پارانەرە.

v.t. بێزۆبوون؛ تەمەنژۆبوون

craven (krā'vən), *adj.* ترسۆک؛ بێ غیرەت.

n. کەسێکی ترسۆک یا بێ غیرەت.

cry craven, خۆ بەدەستەرەدان.

craving (krāv'ing), *n.* بێزۆو؛ حەز یا ئەرەزوویکی ئێجگار زۆر.

crawl (krō), *n.* (١) چیکلەنە یا لێدەر. (٢) گەدە و گیاندار.

بەدەل نەبوون؛ پەسەندنەکردن.

crawfish (krō'fish'), *n.* Also **crayfish**, گیاندارێکی بچووکی

ناوی قاوغدارە لە کوللە و ناو دەچێت.

v.t. [Colloq.] (*~ out*), خۆکشانەرە.

(١) بە خشکە پۆیشتن (مار، کرم)؛ خشان بەسەر زەویدا. (*krōl*), *v.t.*

(٢) گاکۆلکی کردن؛ بە قەنگەخشکی پۆیشتن. (٣) زۆر بە هیواشی پۆیشتن (کات).

(٤) مێروولکردن (قاچ، دەست، پان... هتد).

(٥) سەرشارکردن؛ بە سەرشارێ جوولانەرە.

(٦) مەلەکردن لە کونجێکی تەیمان کراودا لە تەنکاویکدا (نەم تەیمان کردنە بۆ

گرتنی ماسی و جلە دەرکرت).

n. (١) خشان؛ بە خشکەیی پۆیشتن. (٢) گاکۆلکی؛ قەنگەخشکی.

(٣) باسکەمەلە.

کونجێکی تەیمان کراو لەناو تەنکاویکدا بۆ گرتنی جلە و

ماسی.

crayfish (krā'fish'), *n.* گیاندارێکی بچووکی ناوی قاوغدارە لە

کوللە و ناو دەچێت.

crayon (krā'on, krā'on), *n.* (١) پێنوووسی بۆیە؛ قەلمی بۆیە.

(٢) نیاگاری پێنوووسی بۆیە.

v.t. وێنەکێشان بە پێنوووسی بۆیە.

(١) شیت کردن؛ مێشک تێکدان.

crazed

- (۲) درزی بچوک کردنه گۆزه و دیزهوه.
v.i. (۱) شیت بوون؛ میشک تینکچوون.
 (۲) درزی بچوک تن بوون (گۆزه و دیزه).
 (۱) ئیجگار زور حزالیکردن یا شیت بوونی خملک بق شتیک که بووینت به باو: *n.* (*Jogging or running is the latest ~.*)
 (۲) مۆده؛ مۆدهیهکی سهردهمی؛ خولیا.
 (۲) درزیکی بچوک له گۆزه و دیزهده.
crazed (krāzd), adj. (۱) شیت (۲) شیت وشهیدا؛ دیوانه.
 (۲) درزی بچوکله دار (گۆزه و دیزه).
craziness (krā'zi-nis), n. شیتی؛ بن میشکی؛ دیوانهیی.
crazy (krā'zi), adj. (۱) شیت؛ بن میشک.
 (۲) [Colloq.] شیت وشهیدا؛ دیوانه: (*He is ~ about her.*)
 (۲) درزای؛ درز تن بوو؛ پهرپووت؛ شلوق.
-crazily (adv.)
 like crazy, [Colloq.] زور به جوشهوه به پهلوه به پهرپری ووزوه
 توانوه: (*He is working like crazy.*)
crazy bone, ئیسقانی نانشک
crazy quilt, لیقهی هه مهنهنگ و پهلوه پهلوهی.
crazyweed (krā'zi-wēd'), n. پروه کیکی ژهراروییه (که ناژله)
 دهخوات ژهر ایی دودات.
creak (krēk), v.i. & v.t. جیره جیره کردن؛ قرچه قرچ کردن.
n. جیره جیره؛ قرچه.
creaky (krēk'i), adj. (۱) جیره جیره.
 (۲) پهرپووت (خانوو، پرد)؛ کۆن و جیره جیره (دەرگا).
-creakily (adv.); creakiness (n.).
cream (krēm), n. (۱) سهرتوئز؛ قهماغی شیر؛ قهماغ؛ شیری خست.
 (۲) خواردنهوهییه که له سهرتوئز دروستکراوینت یا وهک سهرتوئز خۆی
 گرتبیت: (*ice ~*) (۲) کریم؛ ئارایشتی که له دهم وچاو دهریت.
 (۱) خواردنهوهییه سهرخوشکری خست.
 (۵) باشتین بهشی شتیک؛ سهرتوئز (مهجان):
 (*These students are the ~ of the crop.*)
 (۶) پهنگی سپی زهر دباو؛ پهنگی شیر.
adj. (۱) تاییهتی به سهرتوئز؛ له سهرتوئز دروستکراو.
 (۲) وهک سهرتوئز خۆی دهرگرت؛ وهک کریم خۆی دهرگرت.
 (۲) سپی زهر دباو.
v.i. سهرتوئز بهست؛ سهرتوئز گرتن.
v.t. (۱) سهرتوئز لا بردن یا گرتنهوه. (۲) باشتین بهشی یا چین لا بردن.
 (۲) (۱) شیریی زور خست تیکردن (قاره، چا).
 (ب) به شیریی خست لیشان (چینشت).
 (۱) تیکهه لدان و گرتنهوهی شتیک تا وهک شیریی خستی ئی دیت.
 (۵) سهرتوئز بهست به شیر.
cream cheese, پهئیرنکی نهرمه وهک قهماغ وایه.
cream-colored (krēm'kul ērd), adj. سپی زهر دباو؛
 شیریی (پهنگ).
creamier (krēm'ēr), n. (۱) سوراخی یا دهرنکی زور بچوک بۆ شیریی.
 خست تیکردن (۲) نامیزی جیا کردنهوهی سهرتوئز له شیر.
 (۲) به فرگرهیه که شیریی تن دهرخیت بۆنهوهی سهرتوئز بهستیت.
creamery (krēm'ēr-i), n. (۱) کارگی شیرمهنی؛ کارگی پاکژ-
 کردنی شیر و دروستکردنی پهئیر و کهره. (۲) فرۆشگای شیرمهنی.
 (۲) شوینی دانانی شیر بۆ قهماغه بهست.
creamy (krēm'i), adj. (۱) پر له سهرتوئز؛ چهور.
 (۲) وهک سهرتوئز وایه له خۆگرتن و پورهاله تدا.
 (۲) سپی زهر دباو؛ شیریی (پهنگ).
crease (krēs), n. (۱) خهتی پانتوونی لهئوتودراو؛ خهتی جل و بهرگی قهه.
 کراو. (۲) چرچ و لۆج (جل و بهرگی).

credibility

- (۲) هینلی ناو گۆزه پان (باری) "کریکیت" و "مۆکی".
v.i. (۱) ئوتوکردن یا قههکردن و خهت تیدا پهیداکردن (جل و بهرگی).
 (۲) چرچ و لۆج کردن (۲) پوهاندن به گولله؛ بهناستهم بریندارکردن به گولله.
v.t. چرچ و لۆج بوون؛ هینل تیکههتن (به ئوتوکردن یا قههکردن).
-creasy (adj.).
 (۱) هینانه جیهانهوه؛ هینانه بوون؛ **create (krē-āt', kri-āt'), v.t.** گیان به یهردا کردن. (۲) دامه زانندن؛ دروستکردن. (۲) داهینان.
 (۱) دروستکردن؛ بوون به هۆ: (*It ~d a lot of problems for him.*)
creatin (krē'ā-tēn', krē'ā-tin), n. Also creatin, کریاتین:
 ماددهیهکی سپی بلوورییه (له تیضوی ماسولکی گیانداره برپهه داره کانداهیه).
creation (krē-ā'shən, kri-ā'shən), n. (۱) هینانه جیهانهوه؛
 هاتنه بوونهوه؛ هاتنه جیهانهوه؛ پهیدابوون.
 (۲) دروستکردن؛ دامه زانندن. (۲) داهینان؛ دۆزینهوه؛ داهاتن.
 (۱) جیهان؛ جیهان و هه مووشتیکی ناوی.
 (۵) شتیکێ تازه داهینراو یا تازه دۆزراوه.
the Creation, دروستکردنی جیهان له لایین خوداوه؛ دروستبوونی
 جیهان.
creationism (krē-ā'shən-iz'm, kri-ā'shən-iz'm), n. - (۱)
 بیروباوهڕیکه دهلێت: خودا هه موو گیاندارو شتیکێ سهر زهوی دروستکردوهو
 ههر له خۆپانهوه یا له نهجای گۆزیندا پهیدا نه بوون (تاین).
 (۲) بیروباوهڕیکه دهلێت: خودا گیان دهکات به بهری هه موو ئادهمیزادیکدا که
 له دایک دهیئت.
-creationist (n.).
creative (krē-ā'tiv, kri-ā'tiv), adj. داهینەر؛ خاوهن بیر؛ داناه؛
 بههره داری.
-creatively (adv.); creativeness (n.).
creativity (krē-ā-tiv'ā-ti), n. توانای داهینان هه بوون؛ داهینان؛
 بههره داری؛ دانایی.
creator (krē-ā'tēr, kri-ā'tēr), n. (۱) داهینەر؛ دروستکەر.
 (۲) [C-] خودا؛ یزدان؛ کردگار.
creature (krē'chēr), n. (۱) دروستکراوێک (زیندوو یا نازیندوو).
 (۲) زیندوههر؛ بوونههر؛ گیاندار، بهتایهتی: (۱) وولاخ یا ناژله.
 (ب) ئادهمیزاد (له بروی سووکی، بهزهیی، یا خوشهویستییهوه بهکار دێت).
 (۲) جانوههر؛ دهعا. (۱) دهسکه لا؛ دار دهست؛ کهسێک که چاویههره و ژیری
 کهسێکی تر بێت بۆ هه موو سهرکهوتنیکو و شتیک که ههیهتی و هه میسهش
 له ژیر پکینیدا بێت.
the creature, ویسکی یا خواردنهوهیهکی سهرخوشکری تر (له بروی
 گالتهوه).
creature comfort, شتی ئاسوده بهخش (خواردنهوهی، جل و بهرگی،
 شوینی حوانهوه ... هتد).
crèche (krāsh, kresh), n. (۱) وینه یا نهوونهی ئهو تهویهیهی که
 هه زهوتی مسیحی تیدا له دایک بووه. (۲) دایهنگه؛ شوینی چاودیری کردنی
 مندالان. (۲) نهخوشخانه یا پهناگای مندالی زۆل.
credence (krē'd'ns), n. (۱) بپوا؛ باوه؛ بپواییکردن:
 (*Give no ~ to rumors.*)
 (۲) بپوایه: (*a letter of ~*).
 (۲) خاوی شینوی خودایی (کلێسه).
credendum (kri-den'dəm), n. بپوا (تاین).
credential (kri-den'shəl), n. (۱) بپواییههر.
 (۲) (pl.) بپوایه نامه (بالیۆز، نووینەر، داواکاری کارێک ... هتد)؛ بهنگه نامه؛
 پیناس؛ قهواله.
credenza (kri-den'zə), n. (۱) دۆلابی پهتووک و شتی وهه.
 (۲) خوان.
credibility (kred'ə-bil'ə-ti), n. بپوا؛ پتی بوون؛ بپواییکردن؛

- باورم پښ بونډ! جنی بېوا بونډ.
credible (kred'ə-b'l), *adj.* جنی بېوايه! بېواي پښ دمکړنت!
 باورم پېښکړاو! دهچيته مېشکېږم.
credit (kred'it), *n.* (۱) بېوا! باورم! (۲) جنی بېوا بونډ! بېوا پښ بونډ.
 (۳) ناوړانگ! ناوی باش! ناو. (۴) بايهځ.
 (۵) ستايش: (He deserves ~ for telling the truth.)
 (۶) جنی شانازی: (He is a ~ to his nation.)
 (۷) (pl.) دان نان به بهشدار بېوونی نوانهی دستيان هېږوه له هېڅانه دی
 شتيکدا (وړک فيلمی سينه ما).
 (۸) مايه: سرمايه! نو دراويه که ماوه له حسابی کسنيکدا له باندا.
 (۹) قهرز: قهرز قوله: قهرزکاری: (He never buys on ~.)
 (۱۰) نو بهشی قهرزک که دهرزکموه يا دراوتموه.
 (۱۱) (a) وانه کانی کورسک که کوتابی له زانکودا دهخوښتيدو نمری لمری
 ودره دهرزک (ب) تومار کورنی نو کورسانه کی که کوتابی تروای کورنوه له
 بېوانامه کيدا
 (۱) بېوا بېښکړد. (۲) جنی شانازی بونډ! جنی شانازی پېښه کړد بونډ. *v.t.*
 (۳) ستايش کړد! چاکه ووت.
 (۴) له قهرز دهرزکد! له حسابی کسنيک دهرزکد (بانق).
 (۵) تومار کورنی کورسی ترواکړاو له بېوانامه کی کوتابی پيدا.
credit one with, شتی چاکه خستنه پال.
do credit to, جنی شانازی بونډ.
give credit to, (۱) بېوا بېښکړد! هق پېدان. (۲) ستايش کړد.
give one credit for, هق پېدان! ستايش کړد بؤ کورده مېمکی باش.
letter of credit, باور نامه دارایی (بانق).
on credit, به قهرز
to one's credit, جنی شانازی بونډ بؤ کسنيک.
creditable (kred'it-ə-b'l), *adj.* (۱) حزی شانازی يا ستايشه
 (۲) دهرزکد مديرتنه پال کسنيک يا لايه.
credit line, (۱) ناوړس ب دان نان به بهشدار بېوونی کسنيک له کار کيدا
 (فيلمی سينه ما يی، دهنګوباس ووتاری پېژانمه).
 (۲) راده کی نوي پېری قهرز که دهرزکد به کسنيک يا دهرزکايه.
 (هره وها پښی دهرزکي "line of credit")
credit card, کارت قهرز
creditor (kred'i-tēr), *n.* خاوه قهرز! قهرز دهر
credit union, کومله کی هره وهری قهرزکاری: کومله مېمکی هره وهری پيه
 قهرز دهرات به نه دهمه کانی به قازانچيکی کم
credo (krē'dō, krā'dō), *n.* بېوا! باورم! بېوا بونډ.
credulity (krē-dōō'lə-ti, krē-dū'lə-ti), *n.* خوښاو مېم! ساويلکې.
credulous (krej'oo-ləs), *adj.* خوښاو مېم! ساويلکې.
creed (krēd), *n.* (۱) بېوا بونډی ثانی: (۲) بېوا! پښان.
creek (krēk, krik), *n.* (۱) جوه: جوهله! چه.
 (۲) که دواړیکی تسک يا بچوک.
creel (krēl), *n.* (۱) زه مېمکی ماسی گر (که ماسی گراوی تن دمکړنت).
 (۲) زه مېمکی ماسی گرتن: زه مېمکی ماسی و گونچکه ماسی پښ پاورمکړنت.
 (۳) چارچوړی پاجرکېری خوځولونکې پستن.
creep (krēp), *v.t.* (۱) خشان! بهسر سکدا خشان! بهسر زه پيدا خشان.
 (۲) به هېواشی جوړلوه! لهسر خو بزووان.
 (۳) به دزی چه يا به ترسره بزووان.
 (۴) (up ~) په پيدا بونډ پهره سمندنی پهره بهر و به پښ سرمنځ پاکيځشان.
 (۵) کرښوون (لش). (۶) مېروولمکړد (پښت، لهش).
 (۷) هملگران به ديوار، يا شتی تردا (پوهه). (۸) خوار بونډ (کانزا).
 (۱) خشان! بهسر سکدا خشان. (۲) جوړلوه مېمکی لهسر خو يا به ترسره. *n.*
 (۳) [Slang], کسنيکی پيس و بؤگن و بڼ نرخ.
give one the creeps, [Colloq.], قېزله تهنه و ترس لي نيشن و

قېن هملسان.

- make one's flesh creep,** بونډ به موی ترس لي نيشن و قېزله تهنه و
 وړک نوه کی چانه وهر بهسر پښتدا بخشيت يا لمش مېرووله بکات.
creeper (krēp'ēr), *n.* (۱) خشوک (مړو، گياندار، پوهه).
 (۲) پوهه کیکی خو هملواسر به ديواردا يا بهسر زه پيدا خشاو.
 (۳) پالنده مېمکی خشاو بهسر داردا (به مېمستی بڼو).
 (۴) ناميزيکی قولاداره بڼی ناستي و گومو دهری چي پښ هملده مېمکړنت.
 (۵) (pl.) فالنکی بزمراوی پيه دهرزکد له بڼی پېلاو بؤ نه خلیسکان.
 (۶) ناميزی گواستنه موی شت بؤ مېمکيه که يا له بهشيکی مېمکيه که بؤ
 بهشيکی تری. (۷) (pl.) بهرگی یک پارچه کی سهرتا پای مندا.
creepy (krēp'i), *adj.* (۱) خشوک. (۲) پيس و بؤگن و ترسناک.
creese (krēs), *n.* خنجه رکی دهم لوی ماليزی پيه.
cremate (krē'māt, kri-māt'), *v.t.* سووتاندن (لاشی مردو له بری
 ناشتی).
cremation (kri-mā'shən), *n.* سووتاندنی لاشی مردو له بری
 ناشتی.
cremator (krē'mā-tēr, kri-mā'tēr), *n.* (۱) سووتنه لاشی
 مردو (مړو). (۲) فرنی تیدا سووتاندنی لاشی مردو.
 (۳) کوره يا ناگردانی زېل و پاشه پوک سووتاندن.
crematorium (krē'mā-tōr'i-əm, krem'ə-tō'ri-əm), *n.* = **crematory.**
crematory (krē'mā-tōr'i, krem'ə-tō'ri), *n.* (۱) کوره يا
 فرنی تیدا سووتاندنی لاشی مردو. (۲) خانويکه که فرنیکی وهای تیدابنت.
adj. قابيه تی به سووتاندنی لاشی مردو.
crème de cacao, خوار دهنه مېمکی سرخوشکری شيرينه تامی کاکاو
 دهرات.
crème de la crème, سهرتوړی سهرتوړ، واته هره باشرين يا
 يا باشريني باشرين.
crème de menthe, خوار دهنه مېمکی سرخوشکری شيرينه تامی
 نه عتا دهرات.
crenate (krē'nāt), *adj.* (a ~ leaf), (۱) دانه دار يا گرنج گرنج (گه)
crenation (kri-nā'shən), *n.* دانه داری! گرنج گرنجی.
crenate (kren'ə-chēr, krē'nə-chēr), *n.* (۱) گرنج گرنجی پيه.
 (۲) گرنج (گه لای گرنج گرنجی).
crenel, crenelle (kren'el), *n.* بوشایی يا کونی سهر تارميه که
 وړک سهرنگر به کارده مېمکړنت و تهقی ليوه دمکړنت.
crenelate, crenellate (kren'el-āt'), *v.t.* بوشایی يا کون
 هېشتمه و تارميه کدا که وړک سهرنگر به کارده مېمکړنت و تهقی ليوه دمکړنت.
-crenelation, crenellation (n.).
crenulate (kren'yoo-lit, kren'yoo-lāt'), *adj.* دانه دار يا گرنج
 گرنجی (گه لای گرنجی ماسی).
crenulation (kren'yoo-lā'shən), *n.* (۱) دان! گرنج
 (۲) گرنج گرنجی! دانه داری.
Creole (krē'ōl), *n.* (۱) دانیشتوړیکی بڼه چي دورگه کانی هیندی
 پوژاوا، له مریکای ناوړه پاست، بهشیک له نه مریکای باشوور، يا ویلايه ته کانی
 وولته په ککرتوړه کانی نه مریکای سهر که دواړی مېمکسيک.
 (۲) کسنيک که له بڼه چي فره نسی يا نيسپانی بېتو له نه مریکا له دايک
 بوپېت. (۳) [C-], کسنيک که له بڼه چي قوله پش بېتو له نه مریکا له دايک
 بوپېت. (۴) کسنيک که له بڼه چي دانیشتوړه فره نسی په کونه کانی ویلايه تی
 "لويزيانا" بېت. (۵) نو زمانه فره نسی په نیم جزره کسانه ووتوړی
 پښ دهم. (۶) دانیشتوړیکی ویلايه تی "لويزيانا" له بهشی هره خواره وری
 وولته په ککرتوړه کانی نه مریکا. (۷) کسنيک که له بڼه چي دانیشتوړه نيسپانی په
 کونه کانی ویلايه تی "تکساس" بېت.
 (۸) [C-], کسنيکی دوړه که په رگيکی قوله پش بېت.
creosol (krē'ə-sōl', krē'ə-sol'), *n.* شله مېمکی چه وری بڼ رنکی

- تیرۆ بۆ دەرمان بەکار دێت (کیمیا)
creosote (krē'ə-sōt), *n.* شلەییەکی چەوری پوونی بۆن تیرۆ بۆ
 دەرمان و پاراستنی تەختە و دار بەکار دەهێنرێت.
crepe, crêpe (krāp), *n.* (۱) قوماشێکی تەنکی ژاگاری ناوڕیشم
 کەتان، یا خوری. (۲) پارچە بەک قوماشی پەشی وەما کە بە قۆلەوه دەبەستێت
 لە شیندا. (۳) پارچە کاغەزێکی تەنکی ژاگاری (مەرەها: crepe paper).
crepitant (krep'ə-tant), *adj.* تەقەتەقەقەر! قرچەقرچەر.
crepitate (krep'ə-tāt), *v.i.* تەقەتەقەق کردن! قرچەقرچ هاتن.
 -crepitation (*n.*).
crept (krept), *past tense of creep.*
crepuscle (kri-pus'ul), *n.* تاریک و لێل! تاریک و پوون.
crepuscular (kri-pus'kyoo-lēr), *adj.* (۱) تاریک و لێل! لێل!
 ناپوون. (۲) شەوکی! بە شەو هوشیاربوونەوه و چالاک بوون (جانەوه).
crescendo (kra-shen'dō, krə-sen'dō), *adj. & adv.* بەرەبەرە
 بەرزبوونەوه لەرووی دەنگ و جۆش و توندوتیژییەوه (ناوازی مۆسیقا).
crescent (kres'nt), *n.* (۱) مانگی یەک شەو! مانگی تازە.
 (۲) شتێک کە شێوێکی لە دەمەداس یا مانگی تازە بچێت (پێژە خانوو).
 (۳) درووشمی تورکیا. (۴) (۱) هیزو دەسەلاتی تورکی.
 (ب) هیزو دەسەلاتی ئیسلام.
adj. (۱) [Poetic]، پەرەسەندوو! گەشەکردوو.
 (۲) دەمەداسی! کەوانەیی.
cress (kres), *n.* تەرەتیرە.
cresset (kres'it), *n.* چرا! مەشخەل! دەفرێکە نوێی تێ دەکرێت و
 بە دار یا دیوارێکدا مەلەواسرێت و دادەگیرسێت وەک چرا.
crest (krest), *n.* (۱) پۆینە کە لە شێر! کلاو.
 (۲) پەڕێک یا درووشمێک کە دەکرێت بە کلاوێکدا. (۳) کلاو. (۴) مۆز! درووشم.
 (۵) (ب) سەرتوێز! (ب) تەوقەسەر (چیا، گرد) لێوار! تیرە.
 (ج) شەپەرێ بەرزی یا سەرکەوتن (ب) (ب) رەپەیی مە (نەسپ، شێن).
 (ب) یانی نەسپ و ماین یا شێر. (۷) بەرزایی ئێسقانی.
Archaic، نازایی! شانازی
v.i. (۱) رازاندنەوه بە پۆینە، کلاو. یا پەر. (۲) خستەسەر سەر.
 (۳) بەرزبوونەوه و گەشتە تەوقەسەر یا لێوار (پوبار).
v.i. وەک تیرە لێهاتن (شەپۆل).
crested (kres'tid), *adj.* پۆینەدار.
crestfallen (kres'tōl'n), *adj.* (۱) پۆینەشکاو! پۆینەخوار.
 (۲) غەمبار! بەزیو! پەست.
cretaceous (kri-tā'shəs), *adj.* (۱) تەباشیری! گەچی! تاییبەتی بە
 تەباشیر یا گەج. (۲) [C-]، تاییبەتی بە چەرخێ تەباشیری یا گەچی.
the Cretaceous,
Cretan (krē't'n), *adj.* تاییبەتی بە دوورگە "کریت" لە یونان و
 خەڵکەکی و کلتورەکی.
n. دانیشنووییەکی دوورگە "کریت" کریتی.
cretin (krē'tin), *n.* (۱) کەسێک کە نەخۆشییەکی زگماکی هەبێت کە
 بریتی بە لە کارنەکردنی لووی دەرهقی کە دەبێتە هۆی گەشەنەکردنی مێشک و
 لەش. (۲) کەسێکی کە یا بێ مێشک.
cretinism (krē'tin-iz'm, krē't'n-iz'm), *n.* نەخۆشییەکی
 زگماکی بە بریتی بە لە کارنەکردنی لووی دەرهقی کە دەبێتە هۆی بێ مێشکی و
 گەشەنەکردنی لەش.
cretonne (kri-ton', krē'ton), *n.* کریتون: قوماشێکی لۆکە یا
 کەتانی نەستووری نەخشەدارە بۆ پەردە بەکار دەهێنرێت.
crevasse (krə-vas'), *n.* (۱) درزێکی قوول بەتاییبەتی لە بەستەنەک یا
 یەخچالێکی سرووشتیدا. (۲) کون یا کەلەبەرێک لە بەستەکی قەراغ پوبار و
 جۆگەدا
v.i. درز، کون، یا کەلەبەر تێکردن.

- crevice** (krev'is), *n.* درز! قلیش! کون! کەلەبەر.
 -creviced (*adj.*).
crew (krō), *n.* (۱) دەستە! قائم! کۆمە! جەماوە.
 (۲) دەستە کارگەر! تاقیمێک کریکار کە پێکەوه کار بکەن: (a road ~).
 (۳) فڕۆکەوانان! دەستە کارگەرانێ ناو فڕۆکە یا کەشتی:
 (an airplane ~)
 (۴) کەشتیەوانان! کەشتیوان و کارگەرانێ سەر پاپۆزێک جگە لە ئەفسەرەکان.
 (۵) دەستە سەر لێدەرەکان کە لە هەشت کەس پێکدێت.
 (۶) وەرزش و مەلەماتی سەر لێدان لە زانکۆدا.
crew cut,
crewman (krō'mən), *n.* کەلەبەر! سەرتاشینی سفر یا لەبندا.
crewel (krō'əl), *n.* پێسی باریکی خوری (نەقشکردن).
crib (krib), *n.* (۱) ناخو. (۲) تەویله! گەو. (۳) ژوور یا کوخەییەکی بچوکی ناخو. (۴) بێشک! لاک! لاک.
 (۵) زەمیلە. (۶) چوارچێوەیەکی دار یا ناسن. (۷) عەمار (دانەویله).
 (۸) [Colloq.], (ب) دزییەکی بچووک. (ب) دزینی بیروباوەری خەلک و
 بڵاوکردنەوهی بەناوی خۆوه. (۹) [Colloq.], (ب) قۆبەیکردنی قوتابی (لەری)ی
 بەکارهێنانی پوختە یا بایسێک یا گۆزێکی خەلک و دەق و دەقێ هۆنراوەییەکی زمانی
 بێگانه لە تاقیکردنەوهدا. (ب) کاغەزی قۆبەیکردن.
 (۱۰) وەرەقی فڕێدار (قوما). (۱۱) [Slang], قەحجەخانە.
v.i. (۱) بەستەنەوه! قەتیس کردن! خستە بێشک یا تەویلهوه.
 (۲) [Colloq.], دزینی بیروباوەری خەلک و بڵاوکردنەوهی بەناوی خۆوه.
 (۳) [Colloq.], دزین. (۴) [Colloq.], بۆلەبۆل کردن.
v.i. [Colloq.], قۆبەیکردن (تاقیکردنەوه).
cribbage (krib'ij), *n.* جۆزیکە لە یاری کاغەز.
cribriform (krib'ri-fōrm), *adj.* کون کوناوی (وەک بۆزێک)!
 کون کون.
crick (krik), *n.* پەقیتە یەل و پشت! نازاریکی لە پەری تێر! لە مەل یا پشتدا.
v.i. پەقیتەپێکردن! نازار پێن گەیانەنی ماسولەکی مەل یا پشت.
cricket (krik'it), *n.* سیسرک.
cricket (krik'it), *n.* (۱) یاری "کریکیت": یارییەکی بەرزێری لە
 ئینگلتەرە بارە بە توپ و گەلاکۆت دەکرێت. (۲) [Colloq.], رەفتاری ناسک و
 پەسەند و جوان! یاری کردن بەبێ گزی کردن! گیانی وەرزشی.
v.i. یاری "کریکیت" کردن.
cricket (krik'it), *n.* تەپلەکیکی نزمی بچووکە قاچی دەخرێتە سەر.
cricketer (krik'it-ēr), *n.* یاریکەری "کریکیت"
cricoid (kri'koid), *adj.* ئەلقەیی! خپ.
n. کرکێکەییەکی خپە لە بەشی خواوەندی قوێکدا.
cried (krid), *past tense and past participle of cry.*
crier (kri'ēr), *n.* (۱) گریزێک! کەسێکی گریاو.
 (۲) جاچی دانگا. (۳) جاچی ناوشار.
 (۴) هاوارکەر (بەستگێر، چەرچی) فڕۆشیاری هاوارکەر.
crime (krīm), *n.* (۱) تاوان! خوینخۆری. (۲) گونا.
criminal (krim'ə-n'l), *adj.* (۱) تاوانی! تاییبەتی بە تاوان و سزا:
 (~ law)
 (۲) تاوانبار! گوناھبار! گوناھکار.
 (۳) خوینخۆری! تاوانی: (a ~ act).
n. کەسێکی تاوانبار، گوناھبار، یا خوینخۆر.
criminal conversation,
criminality (krim'ə-nal'ə-ti), *n.* (۱) تاوانباری! گوناھباری.
 (۲) تاوانێک! گوناھێک.
 -criminally (*adv.*).
criminal law,
criminalize (krim'ə-n'l-īz), *v.i.* یاسای تاوان و سزادان.
 بە تاوان دانان و سزا بۆ برینەوه.
criminate (krim'ə-nāt), *v.i.* (۱) تاوانبارکردن! گوناھبارکردن.

(۱) پيشاندانی به‌لگه‌ی تاوانبارنتی. (۲) سمرزه‌نشت کردن.
-crimination (n); criminatory (adj.).
criminologist (krim'ə-nol'ə-jist), n. تاوان و تاوانبارناس؛
 زانای تاوان و تاوانباران
criminology (krim'ə-nol'ə-ji), n. تاوان و تاوانبارناسی؛
 زانستی تاوان و تاوانباران
crimp (krimp), v.t. (۱) قه‌دکردن (جل‌وبه‌رگ). (۲) لوول کردن (قش).
 (۳) له قالب دان یا دهق پيگرتنی چرم به‌پینی پنیویست.
n. (۱) قه‌دکردن (ب) توی؛ قه‌د. (۲) (pl.) قژی لوول کراو.
put a crimp in, [Slang], پئی لینگرتن؛ کوسپ له‌برده‌مدا دانان.
crimp (krimp), n. کسپیک که خه‌لک به زوره‌ملی یا فی‌ل‌وتله‌که ده‌گرتن.
 به سرباز یا کشتیوان.
v.t. خه‌لک گرتن به سرباز یا کشتیوان به زوره‌ملی یا فی‌ل‌وتله‌که.
crimple (krim'p'l), v.t. & v.i. چرچ‌ولنج بوون؛
 ژاکاندن؛ ژاکان.
crimpy (krimp'i), adj. لوول (قش) (~ hair).
crimson (krim'z'n), n. به‌نگی نال یا قرمزی.
adj. (۱) نال؛ قرمزی؛ سوور به‌ک خونی لووت. (۲) خونی‌ناوی.
v.t. & v.i. نال کردن؛ نال بوون؛ سوورکردن؛ سووربوون.
cringe (krinj), v.i. (۱) کرژبوون (له ترس یا له نازاردا)؛ خوکشانوه (له).
 مه‌ترسی یا نازار (۲) کلکله‌قن بۆ کردن؛ م‌راییی بۆ کردن؛ مل بۆ شوپ‌کردن.
n. مل شوپ‌کردن؛ کلکله‌قن کردن؛ م‌راییی کردن.
cringle (krinj'g'l), n. نه‌لقه‌یه‌ک یا قولفه‌یه‌ک به تومر یا پارگه‌ی کشتی.
 باوه (بۆ گورس بیاکردن و به‌ستنی بایه‌وان).
crinite (kri'nit), adj. تووکن
crinkle (krinj'k'l), v.i. & v.t. (۱) چرچ‌ولنج بوون؛ چرچ‌ولنج کردن؛
 لوول بوون؛ لوول کردن. (۲) خه‌شخه‌ش هاتن (وه‌ک ده‌نگی په‌ری کاغز که
 گرموله ده‌گرتن و فری ده‌گرتن).
n. چرچ‌ولنجی؛ لوول؛ لوچ؛ لوول.
crinoid (kri'noid, krin'oid), adj. (۱) گوله زه‌مبه‌قی
 (۲) تاییه‌تی به گیاندارنکی ناوی بچوکی بن گازهرای له گول چو.
n. گیاندارنکی وه‌ها
crinoline (krin'li-in, krin'li-ēn), n. (۱) قوماشینی نه‌ستوری
 لۆکه یا که‌تانه بۆ به‌ری جل‌وبه‌رگ به‌کارده‌میتريت. (۲) ژژرکراسیکه بۆ دهق
 پيگرتن و فش بوونه‌وه‌ی کراس یا تهنوره له‌برده‌گرتن.
 (۳) کراسیکه فش بووه‌وه له ناوقه‌ده به‌رم‌خواو.
criosphinx (kri'ə-finks), n. ده‌مهبایه‌کی نه‌فسانه‌یه‌ی له‌شی
 مرقو و س‌ری به‌رانی هیه.
cripple (krip'l), n. کسپیک یا گیاندارنکی گۆج، گپن، شهل، نی‌فلیج،
 په‌ککوت، ده‌سته‌پاچه، یا که‌فته‌کار.
v.t. (۱) شهل و گۆج کردن؛ که‌فته‌کارکردن؛ نی‌فلیج کردن.
 (۲) له‌کارخستن؛ په‌کخستن.
crisis (kri'sis), n. (۱) خانی گۆران له نه‌خۆشی‌یه‌مدا که له‌دایه‌وه
 نه‌خۆشه‌که یا به‌رمو چاکبوونه‌وه ده‌پوات یا به‌رمو مردن. (۲) خالی گۆپان له
 بارنکی ژياندا. (۳) ته‌نگ‌وچه‌له‌ه؛ گيروگرفت؛ دژواری؛ ته‌نگانه.
crisp (krisp), adj. (۱) روشک‌برنگ؛ روشک و قرچوک؛ روشک.
 (۲) بوون و وردو کورت و له جنی خویدا (ووته، لیک‌دانه‌وه): (~ analysis).
 (۳) به‌جوش (~ dialogue).
 (۴) فینک یا نه‌ختیک سارد و خۆش و وریاکه‌روه: (~ air).
 (۵) لوول (قش): (~ hair).
 (۶) چرچ‌ولنج‌چاوی.
 (۷) تور و تازه (کاوه‌ی): (~ lettuce).
v.t. & v.i. (۱) روشک کردنه‌وه؛ روشک‌بوونه‌وه.
 (۲) لوول کردن؛ لوول بوون.
crispate (kris'pāt), adj. لوول؛ لوول کراو.
crispated (kris'pā-tid), adj. = crispate.

(۱) لوول؛ لوول بوون.
crispation (kris-pā'shən), n. کرژبوونیکه که‌می ماسولکه یا پنیست.
crisper (kris'pēr), n. فوتوی لوول کردنی قژی س‌ر.
crispy (kris'pi), adj. = crisp.
crisscross (kris'krōs), n. (۱) لیدانی چه‌پ و راستی دوو هیل وه‌ک
 نه‌م نیشانه‌یه (X) (هه‌ندیک جار خه‌لکی نه‌خوینده‌وار له‌بری ئیمزا به‌کاری
 ده‌میتن). (۲) نه‌خه‌شی لیدانی چه‌ند هیلنکی چه‌پ و راست.
adj. لیدان؛ لیدراو؛ لیک‌دراو.
v.t. هیلنکی راست و چه‌پ بیا‌هینان
v.i. به‌شه‌فتولی یا پینچه‌وانه بزووتن.
adv. به‌لیک‌دراوی (هیل)؛ به‌شه‌فتولی؛ به‌خواری.
crissum (kris'əm), n. (۱) ناوچه‌ی ده‌وری کونی پیسایی یالنده.
 (۲) نه‌په‌ره ووردانه‌ی ده‌وری کونی پیسایی یالنده داده‌پوشتن.
cristate (kris'tāt), adj. = crested.
cristated (kris'tā-tid), adj. = crested.
criterion (kri-tēr'i-on), n. پیوه‌ه؛ کیش؛ نه‌دازه.
critic (krit'ik), n. (۱) هه‌لسه‌نگینه‌ری په‌رتوک و فیلمی سینه‌مایی و
 شانۆگه‌ری و هونه‌ر (به‌تاییه‌تی که‌سپیک که هه‌لسه‌نگاندنه‌کی له رۆژنامه یا
 په‌رتوکدا ب‌لایکاته‌وه و نه‌مه پیشه‌ی بیت و همر به‌مه‌یش گوزهران بکات)؛
 په‌خنه‌گر. (۲) که‌سپیک به‌په‌خنه؛ په‌خنه‌گر.
critical (krit'i-k'l), adj. (۱) به‌په‌خنه؛ په‌خنه‌گر؛ په‌خنه‌بان؛
 (He is very ~ of you.)
 (۲) تاییه‌تی به‌لیک‌ولینه‌وه‌ی وورد؛
 (a sound ~ estimate of the problem)
 (۳) تاییه‌تی به‌هه‌لسه‌نگاندن و هه‌لسه‌نگینه‌ره‌کان.
 (۴) په‌ریشان؛ پر له مه‌ترسی؛ ترسناک؛ شلوق؛
 (a ~ situation in international relations)
 (۵) گرنگ؛ زۆر به‌بایه‌خ: (~ His support is ~).
 (۶) گۆشه‌ه شلوق (بیرکاری)؛ گۆشه‌ه مۆله‌که.
critical angle, گۆشه‌ه شلوق (زانستی بینایی و فرین).
critical point, خالی شلوق.
critical state, باری شلوق؛ باری ناسک.
criticaster (krit'ik-as'tēr), n. هه‌لسه‌نگینه‌ری قه‌لب؛
 شه‌ن‌وه‌که‌ریکی لیته‌هاتو.
criticise (krit'ə-sīz), v.t. & v.i. = criticize.
criticism (krit'ə-siz'm), n. (۱) هه‌لسه‌نگاندن (ویژه، په‌خشان،
 هونه‌ر، فیلم)؛ پیشه‌وه هونه‌ری هه‌لسه‌نگاندن.
 (۲) هونه‌ر و زانست و پزیری هه‌لسه‌نگاندن.
 (۳) په‌خنه؛ په‌خنه‌گرتن؛ په‌خنه‌کاری.
critique (kri-tīk'), n. (۱) ووتارنکی هه‌لسه‌نگینه‌ری یا شه‌ن‌وه‌که‌ری
 (ویژه، په‌خشان، هونه‌ر)؛ ووتاری هه‌لسه‌نگاندن یا شه‌ن‌وه‌که‌ری کردن.
 (۲) هه‌لسه‌نگاندن؛ شه‌ن‌وه‌که‌ری کردن.
critter, crittur (krit'ēr), n. [Dial.] گیاندار، به‌تاییه‌تی؛
 (۱) گیاندارنکی مالی (وه‌ک مانگا، پارین، یا ناژله‌ی تن).
 (ب) ده‌مبا (گورگ، وورج ... هتد).
 (ج) ناده‌میزاد (له‌په‌روی گالته‌پیکردن یا پیکه‌نینه‌وه).
 خواردنه‌وه‌ی سه‌رخ‌وشکه‌ر (له‌په‌روی گالته‌وه).
the critter, (۱) خویندن (بۆق، قه‌له‌په‌شکه)؛ واقه‌واق کردن؛ قریوه.
croak (krōk), v.t. (۲) بۆله‌بۆل کردن؛ سکالا کردن؛ قه‌ره‌هاتن. (ب) په‌ش بینین؛ قه‌راندن.
 (۳) [Slang], مردن.
v.t. (۱) خویندن (بۆق، قه‌له‌په‌شکه)؛ قه‌ره‌پکردن؛ ووتن به‌ده‌نگی گپ.
 (۲) [Slang], کوشتن.
n. خویندنی بۆق یا قه‌له‌په‌ش؛ قه‌ره‌ی بۆق؛ قه‌ره‌پ.
-croakily (adv.); croaky (adj.).
croaker (krōk'ēr), n. (۱) گیاندارنکه که وه‌ک بۆق یا قه‌له‌په‌ش

- بخونیت. (۲) جزیره ماسییه که مرخمه رخ دهکات.
- (۲) کسینکی پرشین: کسینک که همیشه بوشت بقرینیت.
- Croat** (krō'at, krō'at), *n.* = Croatian.
- Croatia** (krō-ā'shə), *n.* کرواتیا.
- Croatian** (krō-ā'shən), *adj.* کرواتی: تاییهتی به رولاتی کرواتیو.
- نتموه و زمان و کلتوره کی.
- (۱) کسینکی کرواتی: زمانی کرواتی.
- crochet** (krō-shā'), *n.* چنن: جزیره چنینه که به شیشی سرچماوه.
- دهکرت.
- v.i.* چنن بهم جزیره شیش.
- crock** (krok), *n.* (۱) مرکانه: کوپه: گوزه (۲) سوارهت.
- crock** (krok), *n.* [British Dial.] (۱) سوتووی ریش.
- (۲) جزیره خومیکه که زو له جلویه رگ دهیتوه.
- v.t.* [Dial.] پیس کردن (به سوتووی ریش یا شتی پیس).
- crock** (krok), *n.* [British], کسینکی گفته کار یا پهککته.
- v.i.* [British Slang], نه خوش کومت: پهککته: کفته کاربوون.
- crocked** (krokt), *adj.* [Slang], سرخوش.
- crockery** (krok'er-i), *n.* دهفری گلین (گوزه، دیزه، مرکانه، کوپه، قاپ... هتد).
- crocket** (krok'it), *n.* نه خوش و نیگاری که له شیوهی گلاو گونی کهانه پیدا له خانوسازیدا به کار دیت.
- crocodile** (krok'ā-dil'), *n.* تیمساح: گیاندارکی خشوکه.
- crocodile tears**, فرمیسکی تیمساح: فرمیسکی روژنه، واته غمباری.
- روالته و دق (نمه له بیروباوه ریکی کزنموه هاتوه که گوايه تیمساح فرمیسک بوش نیچیره کی ده ریزیت له کاتیکدا دهیوات).
- crocodilian** (krok'ā-dil'i-on), *n.* تیمساح و گیاندارکی خشوکی.
- تری همان جز.
- (۱) نههنگی: (۲) تاییهتی به جزیری نههنگ و گیاندارکی تری له توحه.
- crocus** (krō'kos), *n.* (۱) سوسن (کول، پروکه): چنن جزیره پوهه کیکه.
- له بابتهی سوسن گونی هه پهنک دهکرت. (۲) زهعفران (پهنک) زهرنیکی پرتقالی. (۳) جزیره بویه کی بریقه داره.
- croft** (krōft), *n.* [British & Scottish], (۱) کینگیه کی بچوکی.
- په ریزن کرا. (۲) کینگیه کی بچوکی به کیندراو: زهوی.
- crofter** (krōft'er), *n.* [British & Scottish], کشتیاری کینگیه.
- به کیندراو و ریزن: جوتیار (که خاوه نی زهوی خوی نه بیت).
- cromlech** (krom'lek), *n.* (۱) گورمیزی زور کونه که پینکها توره.
- تاشه بریدن و تراوته سر چنن کینگیه (۲) گورمیزی زور کونه که پینکها توره له چنن کینگیه که به باز نهی دانراین به چواردهوری گردوله یمکدا.
- crone** (krōn), *n.* پیرزنیکی پوکاوه: مریکی پیر.
- crony** (krō'ni), *n.* برادرزکی کونی گیانی به گیانی: برادرزکی نزیک (به تاییهتی که وهک دهسکه لا یا کلک بیت).
- (۱) قولاپ: شتیکی چهماوه. (۲) گوزان.
- (۳) داردهستی قهش. (۴) چهمینوه: چهماوه. (۵) چهوتی: چهوتیهک: پینج.
- (۶) [Colloq.], کسینکی ساخته چی، سرچوت، فریوبان، یا دن.
- v.t. & v.i.* چهماوه: چهمینوه: چهوتی: چهوتیهک: پینج.
- crookback** (krook'bak'), *adj.* پشت کوم: کوم: کوماوه.
- crookbacked** (*adj.*).
- crooked** (krook'id), *adj.* (۱) خواروخنج: چهوت: خوار: لار: کوپه.
- (۲) ساخته چی: سرچوت: فروغیلاوی: فریوبان.
- crookneck** (krook'nek'), *n.* کوله کی مل باریک و خوار.
- croon** (krōn), *v.i.* لوانموه: گوزانی ووتن له بررخووه به دهنگیکی نرم.
- n.* لوانموه: گوزانی ووتن له بررخووه به دهنگیکی نرم.
- crooner** (*n.*).
- crop** (krop), *n.* (۱) چیکلدانه (بالنده). (۲) دانمونه: دهغل و دان.
- (۳) بهرهمی دانمونه و ریزن: زهوی و ریزن.

- (۴) دهسته، تاق، کومه، نره، یا بهرهمی و ریزن: (*a ~ of students*).
- (۵) پینستیه کی خوشکراو به یکن پارچه یی. (۶) دهسکی قامچی.
- (۷) قامچی یکی قولفدار. (۸) دوریزنوه، به تاییهتی: (۹) کله شهک: سمرتاشینی سفر یا له بند. (ب) شیوازی نم جزیره سمرتاشینه.
- (ج) گوئی برین، قرتاندن، یا کورتکردنوه.
- v.t.* (۱) سمر قرتاندن: قرتاندن: برینهوه: (*Sheep ~ grass*).
- (۲) دوریزنوه: دوریزن کردن: چنینهوه.
- (۳) چاشن: تودان: ناشتن.
- (۴) سمرتاشین له بند: قز کورتکردنوه.
- v.i.* (۱) دانمونه هیتانه بهرهم یا پینگه یاندن (زهوی و رز).
- (۲) دانمونه چاشن: ناشتن: تودان.
- (۱) هاتنه پوو: سمرهلان (له پوو چاره پوان نهکراو): **crop up (or out)**, (*All sorts of unexpected difficulties cropped up.*)
- (۲) دهکرتن: دیاربوون (لهسر پووی زهوی وهک: بهرد، کانزا... هتد).
- (۱) گوئی بران، قرتار، یا کورتکراوه. **crop-eared** (krō'ērd'), *adj.*
- (۲) قز له بندا تاشراو به جزیرن که گونچکمان دیارین.
- (۱) بهرهموه (مژده، مکینه): **cropper** (krop'er), *n.* (۲) دانمونه کی به بهرهم (به برشت و بهرین برشت).
- (۳) کشتیاری که زهوی و رز کی کسینکی تر دهگرتنه دهست و بهشیک له بهرهمی زهوی یکه دهیات بوش خوی. (۴) [Colloq.], کومت: کومتیکی زور خراب (ب) ژیرکومت: فرتان.
- (۱) کومت: کومت خوارهوه. **come a cropper**, [Colloq.].
- (۲) ژیرکومت: فوتان: (*To come a cropper in an examination.*)
- چاندنی کینگ به دانمونه کی جیاوان و رز له دوی و رز. **crop rotation**, کرزکی: یاری یکه به میکوت و توپی دارین **croquet** (krō-kā'), *n.* دهکرت.
- croquette** (krō-ket'), *n.* پارچمیک گوزشتی کوتراو یا ماسیه که تیکل دهکرت لهگل وورده نان، سوره، یا برنجداو خپ هلدده ریزن له پوند سور دهکرتوه.
- croquignole** (krō'ka-nōl', krō'kin-yōl'), *n.* شیوازیکی قز: لوول کردن.
- crosier** (krō'zhēr), *n.* گوز یا داردهستی سهرک قهش.
- (۱) سیداره: چوارداره. (۲) خاج (نیشانه ی مسیح).
- cross** (krōs), *n.* (۳) پیمیکه ریزن له شیوهی خاجا یا خاچکی به سهرهوه بیت له چوارپو یاندن یا له سنووریکدا. (۴) داردهستی که خاچکی به سهرهوه یه له بهرهمی سهرک قهشوه هلدده ریزن (له روی نیشانه ی دهسلاتی نایزی یهوه).
- (۵) خاج پهرستی: نایزی خاج پهرستی. (۶) مهینهتی: چهرمه سهری: ناخوشی.
- (۷) نم نیشانه یه (X). (۸) درووشمیک له شیوهی خاجا (نیشانه ی سوار-چاکی یا مدالیای تاییهتی). (۹) جوت کردن یا جوت بوونی درو توحی جیاوان. (۱۰) نهجاسی نم جوت بوونه: دورپهگ.
- (۱۱) [C-], (۱) کونه ستره ی باکور. (ب) کونه ستره ی باشور.
- v.t.* (۱) نیشانه ی خاج کردن: نیشانه ی خاج لهخودان.
- (۲) پهنجی شایه تمان و پهنجی گوره چهپ و راست له بهکرتان بوش بهخت باشی (نهفسانه): (*C ~ your fingers*).
- (۳) بهکته برینی درو شقام یا کولان.
- (۴) هیل پینداهینان: رهشکردنوه: سهرنموه (به هیل پینداهینان).
- (۵) په ریزنوه: (*He ~ed the street*).
- (۶) پیندا تیره برین.
- (۷) برین: بهسردا پویشتن: (*The bridge ~es a river*).
- (۸) پین گیشتن: هاتنه پو: توش بوون: به بهکگه یشتن.
- (۹) بهرهم پوو وستان: دژ وستان: (*No one likes to be ~ed*).
- (۱۰) جوت کردن: درو توح (گیاندار، پوهک).
- v.i.* (۱) بهکته برین (درو شقام یا کولان).
- (۲) برین: دروژبوونه لهسیر بوش شوبه.
- (۳) توش بوون: به بهکگه یشتن: هاتنه پو: پین گیشتن.

- (۴) چاگردنی دوو توخم یا زیاتر (مړؤ، گياندار، پوهه).
- (۱) ناگرياران؛ گوللې يکتېر؛ تهغهگردن له همدان نيشان له **cross fire**, دوو شوین يا زیاتره. (۲) يکگرتنوهی چند شتيک له همدان شویندا.
- (۱) دمار نارينهو چېر - **cross-grained** (krôs'grānd'), *adj.* پاستو ييمکداچو (دار، تهخته). (۲) توپهوتړؤ؛ تهنگهچيکلانه؛ سرسخت.
- (۱) شيشی گيهنهر (مکينه). **crosshead** (krôs'hed'), *n.*
- (۲) سرهپړی بندنیک يا بيشيکی نووسراویک (ووتار، پوژنامه، گؤفار، پرتووک).
- (۱) پهرينهو؛ برين. **crossing** (krôs'ing), *n.*
- (۲) شوينی پهرينهو (شفاق، پويان) بوار.
- (۳) چوابړيان؛ دوپيان؛ شوينی يکتېریني دوو شت.
- (۴) جیوت کردن يا ليهک چاگردنی دوو توخم (مړؤ، گياندار، پوهه).
- (۵) شوينی يکتېریني هر چوار لای زمينهی کليسيهک که له شينوه خاجدا دروستکراييت.
- cross-legged** (krôs'leg'id, krôs'legd'), *adj.* چوارمهشقی (دانيشتن)؛ قاچ لاسر قاچ (دانيشتن سر کورسی).
- crosslet** (krôs'lit), *n.* خاجيکی بچوک.
- crossopterygian** (kro-sop'tə-rij'i-an), *n.* جزوه ماسي يميکی دواپراو يا بنهپرووه که به پايري گيانداره بربره داره ووشکانی يميگان داده نريت.
- (۱) شوينی پهرينهو (شفاق، پويان) بوار. **crossover** (krôs'ō'vēr), *n.*
- (۲) هيلنکی کورتی شمه مندهفر که بههزيمه شمه مندهفر له هيلنکی سره مکی يمه دهگوزنهتوه بؤ هيلنکی سره مکی تر.
- (۳) گوزينهوئې تايبهخوی زگماکی لهنيوان کرؤمؤسؤمی هاسرووشندا.
- crosspatch** (krôs'pach'), *n.* [Colloq.], کسینکی توپهوتړؤی تهنگهچيکلانهی بسکالا.
- crosspiece** (krôs'pēs'), *n.* پارچه دار يا تاسنيکه که وه دستک لاسر دوو پايه، ديرهک، يا سنگ دانراييت.
- cross-pollinate** (krôs'pol'ə-nāt'), *v.t. & v.i.* ليهک چاگردن يا جیوت بوونی پوهه بههزی با، ميش ومهگن، يا مړؤ خویمه.
- cross-pollination** (krôs'pol'ə-nā'shan), *n.* ليهک چاگردن يا جیوت کردن پوهه بههزی ميش ومهگن، با، يا مړؤ خویمه.
- (۱) مهبستی دؤ يا پيچمهونه. **cross-purpose** (krôs'pūr'pəs), *n.*
- (۲) (pl.) ياری ووشه بازي و پرسيار و هلام.
- له مهبستی يکتر نهگهيشتن؛ کارکردن، ووتوؤؤ، **be at cross-purposes**, گردن، يا نهخشه دانانی دوو کس يا کؤمه ل دؤی يکتر نهک بهدهسه نهقسست، بلکو بههزی تينهگهيشتن له مهبستو بيروباومری يکتري.
- cross-question** (krôs'kwes'chən), *v.t. = cross-examine.* پرسيارنکه که دهگرتن لهکاتی پرسيار و هلامی توندوتيتؤدا.
- cross-refer** (krôs'ri-fūr'), *v.t.* سررنج پاکيشانی خوننر له بهشيني پهرتووکينهکه بؤ بهشيني تری يا بؤ پرتووکينيکی تر بؤ زانياری زياتر.
- cross reference**, سررنج پاکيشانی خوننر له بهشيني پهرتووکينهکه بؤ بهشيني تری بؤ زانياری زياتر.
- (۱) ريگه يک که ريگه يکی تر ده برت. **crossroad** (krôs'röd'), *n.*
- (۲) شوينی ليکدان يا بهيکهگهيشتنی دوو ريگه.
- (۳) (pl.) چوابړيان؛ دوپيان.
- (ب) شوينی بهيکهگهيشتن و تیکه لاوبوونی دوو کلتور يا زياتر (ج) قؤناغی گرنگو هملبردن پيازي زيان.
- کاتی پيازي تازه گرتن و هملوشت گؤرين. **at the crossroads**, (۱) بريني شتيک له باری پانی. (۲) برکه.
- (۳) نمونه؛ نمونه يکی همه چيشنه يا همه لايين. **cross-stitch** (krôs'stich'), *n.* تهغه ليکه که له ليکدانی دوو تهقنلی چېر و راست پيکها تيبتن له شينوهی (X) دا.
- (۱) شفاقمکه که له شفاقمکی تر ده دات. **cross street**, (۲) شفاقمکی بچوکه که دوو شفاقمی سره مکی بهيک دهگه ينييت.
- cross talk**, بهيکهگداچوونی دوو نيستگي راديؤ، تله فزيؤن يا هيلی تله فزيؤن.
- (۴) جیوت بوونی دوو توخم (گياندار، پوهه).
- (۱) برهر؛ پيدا تيپ. (۲) دؤ؛ پيچمهونه. (۳) توپه؛ تهنگهچيکلانه؛ زير. *adj.*
- (۴) دوربرگ (گياندار، پوهه).
- cross off** (or out), هيل پيداهيتان. واته سپرينه و يا گوزانه.
- cross oneself**, به دست يا هيم نيشانهی خاج لهخؤدان.
- cross one's fingers**, پمنجهی شايه تمان و پمنجه گوره چېر و راست له يکدان (بؤ بخت باشی).
- cross one's heart**, نيشانهی خاج له دلی خو دان به دست يا هيم (نيشانهی راستی ووتنه).
- cross one's mind**, به نيشاندا هاتن؛ به خيالدا هاتن.
- cross one's path**, توش بوون (لسم ريگه)؛ بهيکهگهيشتن؛ هاتنه بری.
- take the cross**, خجات گردن (بؤ بوون به خاج پرست يا بيروباومرو رينازنيکی تن).
- (۱) خاجی لاسر هملواسيني مسميح. **the Cross**, (۲) مهبستی و تالا و چشتن و مردنی مسميح.
- (۳) نايی خاج پرستی؛ خاج پرستان؛ جيهانی خاج پرستی.
- cross-** (krôs), پيشگرنگه به همو ماناکانی وشه "cross" ی پيشو بکارده هيتريت.
- crossbar** (krôs'bār'), *n.* شيشيکی لابه لا که رايه ل دهگرتن بهسر دوو کؤله که يا سنگی ستون يمه و بؤ وره زش کردن يا شوین نيشانه کردن.
- crossbeam** (krôs'bēm'), *n.* دانانی نم جزوه شيش يا چوارچيويه. *v.t.* نيرگه؛ دستک.
- crossbill** (krôs'bil'), *n.* بانده يکی بچوکه له جوری فيسقه.
- crossbones** (krôs'bōnz'), *n.* دوو نيشقانی به چېر و راست دانراو له ژنر کاسی سرينکدا وه نيشانهی ممترسی يا مردن لاسر نالای چمتی دهريا يا شووشی زهرهاری ده بريتريت.
- crossbow** (krôs'bō'), *n.* تيروکوان؛ چهکيکی جهنگی کؤنه.
- crossbred** (krôs'bred'), *adj.* دوربرگ.
- n.* گياندار يا بووه مکیکی دوربرگ؛ دوربرگ.
- crossbreed** (krôs'brēd'), *v.t.* جیوت کردن يا ليهک چاگردنی دوو توخم (گياندار، پوهه).
- v.t.* جیوت بوونی دوو توخم.
- n.* دوربرگ؛ مړؤ، گياندار، يا بووه مکیکی دوربرگ.
- cross-country** (krôs'kun'tri), *adj.* (۱) به دهشت و در نهک به ريگه دا (پويزتن، پيشگرنگی، ليخوپن): (a ~ race).
- (۲) ليم پاری وولاته و بؤ نهوپر؛ له سراسرهی وولاتا.
- crosscut** (krôs'kut'), *v.t. & v.i.* له داری پانی و ليم پهرمه بؤ نهوپر. *v.t. & v.i.* برين يا برينه و.
- (۱) بؤ برينه و له باری پانی دوروستکراوه (مشان): (a ~ saw).
- (۲) له باری پانی برراوه، واته به پيچمهونهی دمار يا رهگی ناو تهخته دارهک.
- (۱) برينه و يک يا برينیک له باری پانی؛ رينازنيکی باری پانی. (۲) قهدير. *n.*
- crosse** (krôs), *n.* دار يا راکيتی ياری "له کروس" که به توپ دهگرتن.
- (۱) - **cross-examination** (krôs'ig-zam'ə-nā'shan), *n.* پرسيارليکردنیکي وورد و توندوتيتؤ دورودريتؤ (به تايهتی هی ناخه زانه).
- (۲) پرسيارليکردنی وورد و توندوتيتؤ شايهتی بهرامبر له دادگادا بؤ بهدوخستنه و شايهتکه.
- (۱) پرسيارليکردن به **cross-examine** (krôs'ig-zam'in), *v.t.* ووردی و توندوتيتؤ دورودريتؤ (به تايهتی هی ناخه زانه).
- (۲) پرسيارليکردنی شايهتی بهرامبر له دادگادا به ووردی و توندوتيتؤ دورودريتؤ بؤ بهدوخستنه و شايهتکه.
- cross-eye** (krôs'ī'), *n.* خيلی؛ چاو چېر و راستی.
- cross-eyed** (krôs'id'), *adj.* خيل؛ چاو چېر و راست.
- cross-fertilization** (krôs'fūr'til-ə-zā'shan), *n.* جیوت کردن يا ليهک چاگردنی دوو توخم يا زياتر (مړؤ، گياندار، پوهه).
- cross-fertilize** (krôs'fūr'til-iz'), *v.t.* جیوت کردن يا ليهک -

cross tie, دهستک (به تاییهتی هی هیلای شمه‌نده‌فئس).
cross trees (krōs'trēz), *n. pl.* دوو داری لایه‌لا به‌سەر تهره‌ری

کهشتی باوه
crosswalk (krōs'wōk), *n.* شوینی پهرینه‌وی پیاده به شه‌قامیندا.
crossway (krōs'wā), *n.* = crossroad.
crossways (krōs'wāz), *adv.* = crosswise.

cross wind, بایه‌که که به لایه‌لای ریازی مرؤ، فرۆکه، یا پاپۆدا هه‌له‌ه‌کات.

crosswise (krōs'wīz), *adv.* (۱) به لایه‌لای به چه‌پ و راستدا.
 (۲) به پینچه‌وانه به دزی.

crotch (kroch), *n.* ناویه‌ل داریکی دوویه‌ل گۆشه‌ی به‌یکه‌گه‌یشتنی. (She was sitting in the ~ of a tree.)
 دوو په‌ل: (۱) ناوگه‌ل: ناوگه‌ل.

-crotched (*adj.*).
crotch (kroch'it), *n.* (۱) قولاپنکی بچوک. (۲) شتیکی وه‌ک قولاپ.
 (۳) ههره‌س یا ئاره‌زوویه‌کی ئابه‌جی و سه‌ره‌ختی حول‌ه‌وی‌یانه.
 (۴) ئاوازیکی کورت (مۆسیقا).

crotchety (kroch'ə-ti), *adj.* حول‌ه‌وی و سه‌ره‌خت: ته‌نگه‌جیک‌لانه.
croton (krō'tōn), *n.* جۆره‌ پروه‌ک یا داریکه‌ ده‌رمانی ئی ده‌رده‌هینرنی.
crouch (krouch), *v. & n.* (۱) خۆمه‌لاسدان: خۆم‌کردن: خۆم‌تادان.
 (۲) کړن‌ووش بۆ بردن: کړن‌ووش بۆ کردن.
v. & n. کړن‌ووش بۆ بردن: کړن‌ووش بۆ کردن.
n. خۆمه‌لاسدان: خۆم‌تادان.
croup (krōp), *n.* نه‌خۆشی وه‌ناق.

-croupous (*adj.*); **croupy** (*adj.*).
croup (krōp), *n.* که‌فله‌ی نه‌سپ و ماین.
croupier (krō'pi-ēr), *n.* سه‌ره‌کاره‌یکه‌ی میزی قوما: پاره‌ی سه‌ر.
 میزی قوما‌ره‌که‌ کۆده‌کاته‌وه‌ به‌شی براوه‌کان ده‌دات.
crouton (krō-ton', krō-ton), *n.* پارچه‌به‌ک نانی ووشکی برژای.
 بچوکه‌ که‌ ده‌کرینه‌ ناو شۆریا یا زه‌له‌توره.
crow (krō), *n.* (۱) قه‌له‌ره‌ش: قارۆ. (۲) [C-], ناوی کۆنسته‌ریه‌که‌.

(۳) نوین
as the crow flies, راست: ڕێک به ڕێکی: به هیلایکی ڕێک و پهمان.
eat crow, [Colloq.], پهن له هه‌له‌ی خۆ ناو ته‌ریق بوونه‌وه.
crow (krō), *v. & n.* (۱) خۆیندنی که‌له‌شین: قووقاندن: قووقه‌کردن.
 (۲) هاوارکردنی خۆشی له‌نه‌جاسی زالیبون یا سه‌ره‌کوتندا.
 (۳) شانازی کردن: خۆشه‌کوردنه‌وه: (Stop ~ing over your victory.)
 (۴) زیره‌ک‌کردنی خۆشی (مفادال).

n. (۱) خۆیندنی که‌له‌شین: قووقه. (۲) زیره‌کی خۆشی (مفادال).
crowbar (krō'bār), *n.* نوین.
crowberry (krō'ber-i, krō'bēr-i), *n.* جۆره‌ تووت‌رکیکه
crowd (kroud), *v. & n.* پاله‌به‌ستۆکردن: قهره‌بالقی کردن.
v. & n. (۱) پاله‌به‌ستۆکردن: قهره‌بالقی کردن: تینچه‌پان.
 (۲) [Colloq.], ته‌نگه‌تاوکردن: زۆر بۆ هینان: هه‌لپنجان (قهرزانه‌وه).

(۳) ڕی له به‌رامبه‌ر گرتن بۆ ده‌ست نه‌که‌وتنی تۆپ (یاری باسکه‌).
n. (۱) کۆمه‌لیکی گه‌وره (مرؤ، شت). (۲) جهماور: گه‌ل: خه‌ک: قهره‌بالقی.
 (۳) [Colloq.], تاقم: ده‌سته.

crowd (kroud), *n.* ئامیترکی مۆسیقای کۆنه له که‌مانچه ده‌چیت.
crowded (kroud'id), *adj.* قهره‌بالغ: پر: جه‌نجال.
crowfoot (krō'foot), *n.* (۱) پوه‌کینه‌ گه‌لاکە‌ی له قاجی قه‌له‌ره‌شه‌که.
 ده‌چیت. (۲) جه‌مه‌ریکی زنگی پاتری.
 (۳) ئامیترکی بزم‌اره‌وی به‌سه‌ر زموی داه‌ه‌رنیت بۆ وه‌ستاندنی نه‌سپ سواری دوژمن (۴) په‌تی هه‌لواسینی چه‌تری به‌ر ده‌رگا و په‌نجمه‌.
crown (kroun), *n.* (۱) چه‌پکه‌ گولی سه‌ر پازاندنه‌وه (نیشانه‌ی پاداشت و خه‌لات و سه‌ره‌کوتنه). (۲) پاداشت: خه‌لات. (۳) کلای زیننی شاهانه: تاج.

(۴) ده‌سه‌لاتی شاهانه. (۵) شا: پاشا. (۶) شتیکی جوان و پازینه‌ره‌وه.
 (۷) (۱) دراویکی ئینگلیزی. (ب) هه‌رج دراویک که‌ وینه‌ی تاجی له‌سه‌ر هه‌لکه‌نراییت. (۸) ته‌وقه‌سه‌ر. (۹) ته‌وقه‌سه‌ری کلای یا شه‌پقه.
 (۱۰) کلای هه‌رج شتی: لوتکه‌ی شاخ. (۱۱) نه‌ویه‌ری به‌زی: پۆپ.
 (۱۲) (۱) ئه‌و به‌شه‌ی ددان که‌ له پوه‌که‌وه‌ سه‌ری ده‌ره‌نانه‌وه: سه‌ری ددان.
 (ب) کلای ده‌سته‌کردی ددان (له زین یا داه‌ه‌شته).
 (۱۳) (۱) شوینی به‌یه‌که‌گه‌یشتنی لاسک یا قه‌دی ره‌گی پوه‌کینه.
 (ب) لق‌وویێ دار: کلای گول.

v. & n. (۱) کلای زینین کردنه‌سه‌ر: تاج خسته‌سه‌ر سه‌ر.
 (۲) کردن به پاشا: خسته‌سه‌ر ته‌ختی پاشایی. (۳) خه‌لات کردن.
 (۴) کلای به‌ ددان دروستکردن.
 (۵) به‌سه‌ر یا پۆمه‌وه‌ بوون: (The hill is ~ed with a wood.)
 (۶) تهاو جوان کردن. (۷) [Slang], له ته‌وقه‌سه‌ردان.
 (۸) کردن به پاشا (یاری دامه‌).

the Crown, (۱) ده‌سه‌لاتی پاشا. (۲) شا: پاشا.
crown canopy, که‌پری لق‌وویێ دار له دارستاندا.
crown colony, وولاتیکی تهاو ژێرده‌سته‌ی تاجی ئینگلته‌ره‌.
crown land, زه‌وی وزاری پاشا.
crownpiece (kroun'pēs), *n.* (۱) کلای شتی.
 (۲) قایش ته‌وقه‌سه‌ری لغاری نه‌سپ و ماین.
crown prince, جینشینی پاشا: جیگری پاشا.
crown saw, مشاری لوله‌کی (بۆ کونی خر کردنه‌ شت).
crow's-foot (krōz'foot), *n.* (۱) چه‌چ‌و‌لۆچی ده‌روپشتی جاو.
 (۲) ته‌قه‌لیکی سن سووچه که‌ وه‌ک نه‌قش ده‌دریت له تیکی دروومانیک.
 (۳) پوه‌میککی گول و گه‌لا ده‌کرایه‌یه. (۴) ئامیترکی بزم‌اره‌وی به‌سه‌ر زموی داه‌ه‌رنیت بۆ وه‌ستاندنی نه‌سپ سواری دوژمن.

crow's-nest (krōz'nest), *n.* (۱) پوه‌انگه‌یکه‌ی بچوکی سه‌ر پاپۆ.
 (۲) پوه‌انگه‌ی قه‌راغ ده‌ریا یا شوینی تر.
croze (krōz), *n.* درز یا که‌نده‌کی به‌رمیلکه‌ که‌ سه‌ره‌که‌ی تی ده‌خریت و ده‌چه‌سپینرنی.

crozier (krō'zhēr), *n.* = crosier.
crucial (krō'shal), *adj.* (۱) زۆر گرنگ: (a ~ decision).
 (۲) سه‌خت: ناهه‌موار: گران: ناخۆش: دژوار.
 (۳) چه‌پ و راست (توینکاری): له شیوه‌ی خاچدا.
cruciate (krō'shi-it, krō'shi-āt), *adj.* (۱) گه‌لا‌ی خاچ شیوه.
 (پوه‌ه‌کناسی). (۲) چه‌پ و راست (بانی بالنده‌).
crucible (krō'sə-b'l), *n.* (۱) ده‌فریکی کانزایی سه‌خته که‌ به‌ره‌گی.
 گه‌رمای زۆر بگرتن به‌مه‌به‌ستی توواندنه‌وه‌ی کانزای تر تیندا.
 (۲) بۆشایی بونی فرینکه‌ که‌ کانزای توواوه‌ی تیندا کۆده‌بیتته‌وه.
 (۳) تاقیکردنه‌وه‌یکه‌ی سه‌خت و دژوار.
crucifer (krō'sə-fēr), *n.* (۱) خاچ هه‌لگر (له نوواندنی کلێسه‌دا).
 (۲) هه‌رج پوه‌کینه‌ گوله‌که‌ی له شیوه‌ی خاچدا بیت.

-cruciferous (*adj.*).
crucifix (krō'sə-fiks), *n.* (۱) خاچیک که‌ وینه‌ی عیسی به هه‌لواسرای پیوه‌بیت. (۲) خاچ (وه‌ک نیشانه‌یکه‌ی ئایینی).
crucifixion (krō'sə-fik'shən), *n.* (۱) هه‌لواسین: له‌سیداره‌دان.
 (۲) [C-], هه‌لواسینی مه‌سیح: به‌سیداره‌وه‌کردنی مه‌سیح یا نوواندنی نه‌م کاره له په‌یکه‌رو وینه‌و نیگاردان.

cruciform (krō'sə-fōrm'), *adj.* له خاچ ده‌چیت.
crucify (krō'sə-fi), *v. & n.* (۱) هه‌لواسین: له‌سیداره‌دان.
 (۲) به‌زاندن، کوشتن، یا دابینه‌کردنی ئاره‌زووی به‌دی له‌ش.
 (۳) چه‌وساندنه‌وه: ئازاردان.

crud (krud, krood, krōod), *v. & n.* [Dila.], مه‌یین: خۆگرتن.
crud (krud), *n.* (۱) [Slang], پیسایی (به‌تاییه‌تی که‌ قه‌ماغه‌ی به‌سته‌تیت یا ووشک بووینته‌وه): شتیکی پیس و بۆگه‌ن.

- (۲) کسینگی پیسو بۆگەن. (۳) [Slang], نەخۇشى پىست؛ گەرى
-cruddy (adj.)
crude (krōōd), adj. (۱) خاۋ؛ نەپائەتخور؛ پوختە نەكرائ: (a ~ oil).
 (۲) نەگەيپو؛ كان، وكرچ.
 (۳) كەرتى؛ كان (مىۋە)؛ سادە: (a ~ fellow).
 (۴) ناپوختە (كان)؛ قەلب؛ خراب: (~ woodwork).
 (۵) پوت؛ نەپازاۋە: (~ reality).

-crudely (adv.); crudity (n.); crudeness (n.).

- crude oil,** نەوتى خاۋ يا پوختە نەكرائ.
cruel (krōō'el), adj. دلەرق؛ بى بەزەيى؛ سەتمكار.
cruelty (krōō'el-ti), n. (۱) دلەرقى؛ بى بەزەيىتى؛ سەتمكارى.
 (۲) كۈرەمەيەكى دلەرقانە؛ كۈرەمە يا روتەيەكى بى بەزەيىيە.
cruet (krōō'it), n. شوشەيەكى بېگۈلەي سىر مېزى ناخۇاردنە سىرگە.
 يا پۇنى زەلاتى تى دەكرىت.
cruise (krōōz), v.i. (۱) گەشتكردن بە بەلەم؛ گەران بۇ راپباردن بە بەلەم.
 كەشتى ئوتومبىل، يا فېزكە بەلەن نەخشەيەكى تايىبەتى و جىيەكى مەبەست.
 (۲) گەران (A taxi ~s in search of passengers.)
 (۳) بۇيىشتن بە خىرايىيەك كە بگۈنچىت بۇ قۇناغى دورى:
 (The airplane ~s at 270 miles an hour.)

- n.** گەشتى دەريايى؛ گەشت؛ گەرانى كەيف و راپباردن.
cruiser (krōōz'er), n. (۱) بەلەم، كەشتى، يا فېزكەي گەشت.
 (۲) پاپرىكى جەنگى خىزا كە بەناسانى مەۋرەي پى دەكرىت.
 (۳) بەلەمىكى گەۋرە كە ھەمو پىيۇستىيەكى شە تىدامانەۋەي تىدايىت.
 (ھەرەھا پىشى دەۋرتىت: "cabin cruiser").
 (۴) ئوتومبىلى پۇلىس. (ھەرەھا پىشى دەۋرتىت: "squad car").
cruising speed, خىزايى ناسايى فېزكە.
cruller (krul'er), n. كىكى شىرىن.
crumb (krum), n. (۱) ووردەنان؛ گۈچكەنان؛ پەنچك: (bread ~s).
 (۲) نەخت؛ تۇزقال: (~s of knowledge).

- (۳) ئاۋمېزكە ھەۋىراۋىيەكە نان.
v.i. (۱) ووردىكرن؛ ووردوخاش كۈردن. (۲) توندۇكرنەۋە بە ووردەنان.
 (۳) [Colloq.], پاكۈرەنەۋەي مېزى ناخۇاردنە لايردى ووردەنان لەسەرى.
v.i. ووردىبون؛ ووردوخاش بون.
crumble (krum'b'l), v.i. ووردىكرن؛ پارچە پارچەكرن.
v.i. بووخان؛ ووردىبون؛ ووردوخاش بون؛ پروان؛ داپزان.
crumblings (krum'b'l-ingz), n. پارچەي ووردەنان.
crumbly (krum'b'li), adj. بەناسانى وورد دەيىت؛ بەناسانى پارچە.
 پارچە دەيىت؛ قىچۇك.

- crummie, crummy (krum'i, kroom'i), n.** [Scot. & Bri-Dial.], مانگاي شاخ چەماۋە.
crummy (krum'i), adj. Also crumby, [Slang], قەلب؛ خراب؛
 پىس؛ بۇگەن (كار، شوۋن، مىۋە، خواردن، شت... ھتد)؛ ناپەسمەند.
crump (krump, kroomp), v.i. (۱) كۈرۈشتن (بە ددان)؛ داکرماندن؛
 خرمەخرم ئى ھەلسان. (۲) زىمە ئى ھەلسان؛ قرچە ئى ھەلسان.

- v.i.** زىمەماتن؛ قرچەماتن.
n. (۱) دەنگى كۈرۈشتن؛ خرمەخرم. (۲) زىمە؛ قرچە.
crumpet (krum'pit), n. جۈرە كىكىكى خىزى تەنكە سۈر دەكرىتەۋە.
 بە كەرەۋە دەخورىت.
crumple (krum'p'l), v.i. ژاكاندن گۈمۈلەكرن؛ گۈمۈلەكرن؛
 چىچىلچى كۈردن.

- v.i.** (۱) ژاكان؛ گۈمۈلەبون؛ چىچىلچى بون.
 (۲) [Colloq.], بووخان؛ ھەرسى مېنان.
n. چىچىلچى؛ ژاكارى.
crunch (krunch), v.i. & v.t. (۱) داکرۈشتن (بە ددان)؛ داکرماندن؛
 خرمەخرم ئى ھەلسان. (۲) ھارىن؛ ھارە ئى ھەلساندن.

- n.** (۱) داکرمان؛ داکرۈشتن؛ خرمەخرم.
 (۲) دەنگى ھارىن؛ ھارە.
crunchy (krun'chi), adj. خرمەخرمى دىت كە دەخورىت.
crupper (krup'er, kroop'er), n. (۱) پالو (زىن، كورتان).
 (۲) كەفەل يا سىمى نەسپ و ماين.
crural (kroor'al), adj. تايىبەتى بە لاق يا لوۋلاق.
crus (krus), n. (۱) لاق؛ لوۋلاق. (۲) ھىچ ئەندامىك كە لاق بچىت.
crusade (krōō-sād'), n. [C-], جەنگى خاچ پەرستان كە لە
 سەدائى يانزەۋە دوانزەۋە سىانزەۋە كىرايىن دى موسولمانەكان لە پۇژمەلاتى
 ئاۋرەاستدا. (۲) جەنگىكى تايىنى. (۳) خەبات (لەپىناۋ يا دى يىروباۋەرىنكدا).
v.i. خەبات كۈردن؛ تىكۈشان؛ ھەلۋانكىيەت.
crusader (krōō-sād'er), n. (۱) خاچ پەرستىك كە بەشدارى جەنگى.
 خاچ پەرستەكان بوۋىت (ۋوشەي پىشۋو بېيەن).
 (۲) خەباتكەر؛ تىكۈشەر؛ ئالاھەلەر.
cruse (krōōz, krōōs), n. [Archaic], دەرەقنى بېۋەك بۇ ئاۋ، پۇن،
 ھەنگۈين... ھتد.
crush (krush), v.i. (۱) ووردىكرن؛ ووردوخاش كۈردن؛ پرواندن.
 (۲) فلىقانەنەۋە؛ پان وپلىش كۈردنەۋە؛ قوپاندن؛ پلىشانەنەۋە؛ گۈمۈلەكرن
 (۳) شكاندن؛ بەزاندن: (He ~ed his enemies.; a ~ing defeat).
 (۴) گۈشىن؛ ووشىن و ئاۋ يا خۇشاۋ ئى دەمەننان (مىۋە).
v.i. (۱) ووردىبون؛ ووردوخاش بون. (۲) فلىقانەنەۋە؛ پلىشانەنەۋە؛ پەستانەۋە.
n. (۱) پەستانەۋە؛ پەستاتن؛ فلىقانەۋە؛ ووردوخاش بون.
 (۲) جەماۋەرىك كە ترىجانە شۈنكىكى بچۈكەۋە (۳) خۇشاۋ
 (۴) دل پىداچون (بەتايىبەتى كاتى)؛ ھەزلىكرن؛ ھەز:
 (She had a ~ on him.)

- (ب) كەسپىكى دل پىداچون
 (۱) (۱) دىۋى دەرەۋە رەقى نان، كۈلپەرە، كىك... ھتد.
 (ب) نانى رەقى بوۋەۋە؛ نانەرەقە (۲) بىكې.
 (۳) تۈنۋال يا تۈنكى رەقى (زەۋى، بەق، قاۋغ).
 (۴) دىۋى دەرەۋەي زەۋى (زەمىنناسى).
 (۵) كۈرۈش؛ بىرىنى ووشك بوۋەۋە؛ قەتماغە.
 (۶) خەلتە رەقى بوى شەراب لەئاۋ شوشۇدا.
 (۷) [Slang], چاۋقايى؛ بى شەرمى؛ بى ھەيائى.
v.i. & v.t. (۱) رەقى بون (تۈك، تۈنۋال)؛ قەتماغە بەست.
 (۲) داپۋىش بە تۈك يا قاۋغىكى رەقى؛ رەقى كۈردى دىۋى دەرەۋە شىتەك
crustacean (krus-tā'shən), n. گىاندەركى ئاۋى قاۋغدار (قرزال).
 كۈللەي ئاۋ... ھتد.

- adj.** تايىبەتى بەم جۈرە گىاندەرە.
crustaceous (krus-tā'shəs), adj. (۱) قاۋغدار؛ تۈكدارى رەقى.
 (۲) تايىبەتى بە گىاندەرى ئاۋى قاۋغدار.
crustal (krus't'l), adj. تۈك رەقى (بەتايىبەتى زەۋى).
crusted (krus'tid), adj. (۱) تۈكدارى رەقى؛ بىكرىدار؛ رەقى.
 (۲) خەلتە رەقى بوۋ (شەراب). (۳) كۈن.
crusty (krus'ti), adj. (۱) رەقى (نان، كىك)؛ تۈكدارى رەقى.
 (۲) توندوتىزۇ رەقى (مىۋە).
crutch (kruch), n. (۱) دارشۇق؛ گۇچان. (۲) پىشتىگر؛ پالپىشت.
 (۳) ئاۋلەنگ؛ ئاۋلەنگ.

- v.i.** پىشت گرتن؛ پىشتىگرى كۈردن؛ پالپىشت كۈردن.
crux (kruks), n. (۱) خاچ. (۲) كىشە؛ گىروگىرقتىكى سەرسۈرۈمىنەر.
 (۳) ئاۋكۈك؛ گىرگىرتىن سەرسەكى تۈرۈن بەش يا خالى مەسەلەيەك.
 (۴) [C-], ئاۋى كۈنەستىزەيەكە.
cry (kri), v.i. (۱) ھاۋاكرىن؛ قىراندن؛ قىراندن؛ ئالاندن؛ بانگ كۈردن.
 (۲) گىريان؛ كىروۋانەۋە. (۳) ۋەرىن، لوۋراندن، يا ھەر دەنگىكى تىرى گىاندەر.
 (۱) پاپانەۋە. (۲) ھاۋاكرىن. (۳) بانگ كۈردن؛ بانگدان؛ بانگ ھەلدان يا
 جاردان (بۇ شت قۇشتن، كرىن، يا چاكرىن).

crybaby

- n.** (۱) هاوارا؛ قیرە؛ قیرە؛ ناله. (۲) گریان؛ کپروزانمە. (۳) بانگ؛ بانگ هەلدان؛ بلاوکەرەوه. (۴) پارانەرە؛ داوا؛ داواڵیکردن. (۵) قاوا؛ واتەوات. (۶) ناڕەزایی گەل؛ هاواری گەل. (۷) درووشم؛ بانگمەوا؛ بانگی جەنگ. (۸) وەرە، لوورە، یا هەر دەنگێکی تری وەهای گیاندار. (۹) وەرینی سەگ لەکاتی راودا. (۱۰) گەلەسەگ.
- a far cry,** (۱) ماوەیەکی دوور (۲) زۆر جیاوازا؛ شتێکی زۆر جیاوازا
cry down, لە پلە نزم کردنەوه؛ شکاندن؛ بە سووک سەیرکردن
cry for, (۱) بۆ گریان؛ داواکردن. (۲) ویستن؛ پێویست بوون
cry one's eyes (or heart) out, بە کۆل گریان؛ شیوەن کردن
cry oneself to sleep, خۆ کردنە خەم بە گریانێکی زۆر
cry out, (۱) هاوارکردن؛ قیراندن؛ ئالاندن. (۲) سکاڵاکردن؛ ناڕەزایی دەربڕین بە دەنگی بەرز
cry over spilled milk, خەفەت بۆ شتی لەدەست چوو خواردن
cry up, ستایش کردن؛ بە شان و باهوا ھاتنەخوارەوه
cry wolf, دەنگ بە هاوار بوون؛ بانگدانێ مەترسی درێژ
in full cry, چەنگ لەسەر شان شوێن کەوتن (سەگی پاو).
crybaby (kri'ba'bi), **n.** (۱) گرینۆک (مەندال). (۲) کەسێکی گرینۆک وەک مەندال.
- crying** (kri'in), **adj.** (۱) هاوارکەر؛ قیرەقیرکەر؛ قیرەقیرۆکەر. (۲) چارەسەری بە پەلەیی پێویستە؛ هاوار دەکات بۆ سەرئێش پراکتیشان
چارەسەرکردن (*a ~ shame; a ~ need*)
پێشگیرکەر بەمانای سارد؛ تەزێو
- cryo-** (kri'o, kri'a),
cryogen (kri'a-jen), **n.** تەزێنەر؛ ساردکەر
cryogenics (kri'a-jen'iks), **n.pl.** زانستی پەلەیی گەرمی زۆر نزم یا بەستنی وە کارکردنەسەری ماددە
cryometer (kri-om'a-tēr), **n.** پێمۆمەری پەلەیی گەرمی زۆر نزم
cryoscopy (kri-os'ka-pi), **n.** زانستی دیاریکردنی پەلەیی بەستنی
شە.
cryostat (kri'a-stat), **n.** ئامێری پاراستنی پەلەیی گەرمی زۆر نزمی
شتێک.
cryotherapy (kri'o-ther'a-pi), **n.** بەکارهێنانی تەزین یا تەزاندن
بۆ چارەسەرکردنی نەخۆشی.
- crypt** (kript), **n.** (۱) سەرداب یا ژێرەمینێ کڵێسەیک کە گۆپستانە
(۲) بۆشاییەکی ناو لەش (وەک کێسی لور یا شوێن بێجی تووک).
cryptic (krip'tik), **adj.** (۱) نەهێنی؛ پەنھانی. (۲) شاراوە (مانا)؛ نادیار؛ لێژ. (*a ~ remark*)
(۳) تاییبەتی بە خۆشاردنەوهی گیاندار لەرێی رەنگ گۆرینەوه.
- crypto-**, **crypt-** (krip'tō, krip'ta),
پێشگیرکەر بەمانای نەهێنی؛
شاراوە؛ نادیار؛ لێژ
cryptogam (krip'ta-gam), **n.** پووەکێکی بێ گۆل و تۆوه بەهۆی
شانەیی تاییبەتیەوه زاووزی دەکات وەک قەوزە
-cryptogamic (*adj.*); **cryptogamous** (*adj.*).
cryptogenic (krip'ta-jen'ik), **adj.** سەرچاوەکەیی شاراوەیهو
نازانرێت (نەخۆشی).
- cryptogram** (krip'ta-gram), **n.** ئامە یا نووسراویک کە بە شەرە
نووسراوەی
(۱) ئامەیی بە
شەرە نووسراو (۲) شەرە. (۳) ئامێری گۆرینی نووسینی ئاسایی بۆ شەرە.
(ب) ئامێری دەرکردن یا خوێندنەوهی شەرە.
(۱) ھونەری نووسین و
نۆزینەوهی شەرە. (۲) شەرە؛ جۆرە نووسینی نەهێنی.
-cryptographer (*n.*); **cryptographist** (*n.*).
cryptology (krip-tol'a-ji), **n.** (۱) **cryptography** (۲) زمانی نەهێنی.

cubic

- cryptonym** (krip'ta-nim), **n.** ناوی نەهێنی
-cryptonymous (*adj.*).
crystal (kris'tl), **n.** (۱) بلوور؛ کانزایەکی سپی پۆشنە وەک سەھۆل؛
کریستال. (۲) پارچەیک بلوور (بۆ جوانی و پازاندنەوه).
(۳) شووشەی زۆر پۆشن. (۴) شتێکی جوانی لە بلوور دروستکراو.
(۵) قەباغی شووشەیی سەر کاترەز. (۶) شتێکی پۆشن و سپی وەک بلوور.
(۱) بلووری؛ لە بلوور دروستکراو؛ تاییبەتی بە بلوور.
(۲) وەک بلوور؛ پۆشن و دیار؛ ئاشکرا.
crystal ball, بلووری خەری فالگرتنەوه.
crystal gazing, چاوپرێنە بلووری خەری فالگرتنەوه.
crystalliferous (kris'tl-if'er-əs), **adj.** بلووری تێدایە
بلووری ئی دەرەهێنرێت.
crystalline (kris'tl-in, kris'tl-in), **adj.** (۱) بلووری؛
لە بلوور دروستکراو. (۲) بلووری؛ پۆشن؛ پوون؛ ئاشکرا؛ دیار.
(۳) سەرووشت و پێکھاتنی وەک بلوورە.
crystalline lens, ھاوئێشە چاوی گەردبینی چاوی.
crystallize (kris'tl-iz), **v.t.** (۱) وەک بلوور لیکردن.
(۲) شەکر تێبەلسوون؛ پووکەش کردن بە شەکر: (*~d fruits*).
(۳) دیاریکردن؛ شیوەی تاییبەتی پێدان؛ پوونکردنەوه.
(۱) وەک بلوور لیکەت. (۲) شیوەی تاییبەتی وەرگرتن؛ پوون بۆنەرە؛
دەق گرتن (بیروباوە): (*His vague ideas ~d into a definite plan.*)
(۳) گەراوە (ھەنگوین)؛ پوون بە شەکر: (*Honey ~s in time.*)
-crystallized (*adj.*); **crystallization** (*n.*).
crystallo- (kris'tl-ō),
crystallography (kris'tl-og'ra-fi), **n.** پێشگیرکەر بەمانای: بلوور
زانستی شیوەی
پێکھاتن و سەرووشت و بابەت کردنی بلوور.
-crystallographical (*adj.*); **crystallographer** (*n.*).
crystalloid (kris'tl-oid), **adj.** بلووری؛ وەک بلوور وایە.
n. (۱) ماددەیکەیی بلوورێکە کە لە ئاودا دەتێتەوه بە پەردەیی لەشی مەژوور
گیاندار و پووەکا دەهات. (۲) گەردی بلوورێکی زۆر بچووک پووتێن کە لە
شانەیی ھەندێ پووەکا و بەری پووەکا ھەمە بەتاییبەتی لە تۆوی چەردا.
ctenoid (tē'noid, ten'oid), **adj.** قەرەغەکی وەک شانە وایە (وەک
پووەکا و ددانێ ھەندێ ماسی).
ctenophoran (ti-nof'a-rən), **n.** جۆرە ماسییکە پەردەیی شانەیی
ھەمە بۆ مەلەکردن.
ctenophore (ten'a-fôr, tē'no-fôr), **n.** (۱) جۆرە ماسییکە
پەردەیی شانەیی ھەمە بۆ مەلەکردن. (۲) ئەم پەردە شانەیییانە.
cub (kub), **n.** (۱) بەجە (شێر، پلنگ، وەرچ، پێوی، نەمەنگ... ھتد).
(۲) لاوێکی نەشارمەزای ئاقوڵ. (۳) ئۆکار (بەتاییبەتی پۆژنامەچی).
(۴) ئەندامێکی پێکخراوی دیدموانی کوران لە تەمەنی (۸ - ۱۱) ساڵاندا.
cubage (kū'bij), **n.** = **cubature**.
cubature (kū'ba-chēr), **n.** (۱) دیاریکردنی ئاوڕێکی قەوارەیی.
(۲) ئاوڕێکی قەوارەیی.
cubby (kub'i), **n.** ئوورێکی بچووک؛ خانە.
cubbyhole (kub'i-hōl), **n.** (۱) ئوورێکی بچووک؛ ئوورچە.
(۲) خانەیی دۆڵەیی؛ گەنجینە؛ تاق. (۳) شوێنێکی تەسک و بچووک دەرگیرا.
cube (kūb), **n.** (۱) شەش پالو (ئەندازە). (۲) شتێکی شەش پالوویی
(وەک زاری تاول). (۳) ژمارەیی سێجا (بیکاری).
(۱) سێجاکردن (بیکاری). (۲) پێوانی ئاوڕێک.
(۳) قاشکردن بە شیوەی شەش پالو (پیان، سەوزە).
(۴) پێرێی چوارگۆشەیی پارچە گۆشت بەناستەم بۆ زوو کۆڵاندن.
(۱) بەری پووەکێکە لە بابەتی دەلووبەر بۆ دەرمان
بەکار دەھێنرێت. (۲) جگەرەیی بەری ھاوڕای ئەم پووەکە.
(۱) شەش پالوویی؛ شەش پالو.
(۲) قەوارەیی؛ سێ دووری ھەمە (دەزێوی و پانی و ئەستووری): (*a ~ foot*)

- (۳) سبجا (بیرکاری).
cubical (kū'bi-k'l), *adj.* شمش پالوویی (شبهه)؛ قمارویی.
cubicle (kū'bi-k'l), *n.* (۱) ژورویچهکی نووستن؛ جنی نووستن له (۲) ژورویچهکی خوندنهمه له کتیبخانهدا.
 (ب) ژورویچه
cubic measure,
cubiform (kū'bi-fōrm), *adj.* پینوانی قماره شمش پالوو شینوه.
cubism (kū'iz'm), *n.* پنبازنکی هونیری (بعتایبته وینهنکشی و پیکرتاشی) تازهی سدهی بیسته بریتیجه له بهکارهینانی شینوه نهندازیمی بهتابهتی شمش پالوو له هونردا
cubist (kū'ist), *n.* هونرمندی شمش پالووگر. هونرمندیک که لهسر نهه رنبازه هونیریجه بروت (ووشهی پینشو ببینه)
cubit (kū'bit), *n.* بال پینورنکی کونه دروژی (۱۸-۲۰) گریئه له نووکی پهنجی بهرزهلووتهمه تا ثانیشت.
cuboid (kū'boid), *n.* (۱) شمش پالوویی. (۲) تابهتی به نیسقاننکی شمش پالوویی که له قولهپن دایه.
n. (۱) شمش پالوویی لاکیشیهی. (۲) نیسقاننکی شمش پالوویی لهنیوان قولهپن و ناسمانی پیندا.
cub reporter,
cucking stool, کورسیهکی ژنی دم شپو مین حیاو بازارگانی
 ساختنچی و کساننی تری وهای تن دمخرا بۆنهموی جهماوهر گالتهیان پین بکهن و همدی جاریش له ناویان هملکیشن.
cuckold (kuk'ld), *n.* میزری ژنیک داونن پیس؛ پیاوینکی ژن گایراو. *v.t.* سمرشویگردنی پیاوینک به جوت بوون لهگهل ژنکهیدا؛ گاینی ژنیک و شکادننی میزدهکی.
cuckoldry (kuk'ld-ri), *n.* شکادننی پیاوینک به گاینی ژنکهی؛ داونن پیسی؛ زینا
cuckoo (kook'oo), *n.* (۱) پهپوو؛ بالندهیهکه خوندنهمهکی وهک کونه. پهپوو وهاییه هیلکه له هیلانهی بالندهی تردا دهکات و بهجیان دههینیت بۆ نهو بالندهیهی تر تاوهکو هیلان بهینیت. (۲) خوندننی پهپوو. (۳) دهنگیکی وها
v.t. پهپوو خوندن؛ پرتاندنی دهنگیکی وها.
v.t. ووتن و ووتنهمه جار لهدوای جار (وهک خوندننی پهپوو که وهستانی دیجه).
adj. [Slang], شینت؛ گهوج؛ مینشک؛ مینشک سووک
cuckoo in the nest, میواننکی ناپهسندی نمویستراو؛ خوشهپیننه.
cuckoo clock, کاتژمیری پهپوو کاتژمیرنکی سمر دیواره وینهی پهپووبکی تیدایه و هموو سمری سهعاتیک لیدههدات و دهنگی لیدانهکی لاسایی خوندننی پهپوو دهکاتهوه.
cuculiform (kyoo-kū'li-fōrm), *adj.* تابهتی به پهپوو وه بالندهی تری ههمان بابته.
cucullate (kū'ka-lāt', kyoo-kul'āt), *adj.* کلادار (وهک گهلی گوله و نهوشه).
cucumber (kū'kum-bēr), *n.* (۱) خیار (۲) بووهکی خیار
cool as cucumber, (۱) هینم؛ لهسرخو. (۲) فینک
cucumiform (kyoo-kū'mi-fōrm), *adj.* وهک خیار؛ له خیار جوو
cucurbit (kyoo-kūr'bit), *n.* (۱) کوولهکی ملدار؛ کوولهکی بالقه. باغی ۲: شروشهیک گهروی دم پان که له کوولهکی ملدار دهچنیت
cud (kud), *n.* (۱) قهپی کاوینزگراو؛ نهو قهپی کاوینز دهکرتن. (۲) پیر به دهمنیک شتی جوین (وهک تووتن).
chew the cud, پیرکردنهمه
cuddle (kud'l), *v.t.* باوهش پینداکردن و یاری لهگهل کردن لهپووی خوشهویستیهمه؛ دهست کردن ملو جاوباشقانی کردن.
v.t. دهست کردن مل به پانکوتن یا دانیشتهنهمه جاوباشقانی کردن.
n. (۱) باوهش کردن. (۲) دهست له مل کردن و جاوباشقانی کردن.

cuddlesome (kud'l-səm), *adj.* = cuddly.

- cuddly** (kud'li), *adj.* همزکهر له دهست کردن ملو جاوباشقانی کردن؛ بۆ دهست له مل کردن و جاوباشقانی لهگهل کردن باشه: (a ~ girl).
cuddy (kud'i), *n.* (۱) ژورویچهکی ناو پاپو. (ب) چیشتهفانهی ناو پاپو. (۲) ژورویچهکی خانهی دۆلاب.
cuddy (kud'i), *n.* [Scot.], گهر؛ گوئی دروژ.
cudgel (kuj'əl), *n.* دار؛ دارحمیزهران؛ داردهست؛ کوتهک.
v.t. دارکاری کردن؛ فلهاقهکردن.
cudgel one's brains, ژور به قورسی بیرکردنهمه.
take up the cudgels for, لهسرکردنهمه؛ پشتیوانی کردن.
cue (kū), *n.* (۱) ووریاکهمه؛ سمرنج پاکیشاننیک یا هیمایهکه بۆ نهکتره که قوهای هاتوره بۆ خوندن و ههموهای بۆ لیئیرسراوانی پهرده و پووناکوی دهنگی سمر شانو. (۲) سمرنج پاکیشاننیک (بۆ گردنی کارنک). (۳) مهر پولهی نهکترنک له شانگهریمهکدا دهییمینیت. (۴) نهخشه؛ پلان.
v.t. [Colloq.], سمرنج پاکیشان؛ ووریاکردنهمه؛ پین ووتن (بۆ گردنی شتی).
cue (kū), *n.* (۱) پیز؛ وهستان له پیزدا بۆ چاوهپین کردن شتی؛ سهره. (۲) داری بلیارد.
v.t. هونینههمه (پیرج).
cue ball, قوپی لیئراو؛ نهو تپهی یاریکهری بلیارد به دارهکی ایی ددهات.
cuesta (kwes'tə), *n.* گردنیکه دیوینکی ژور لیزه و دیوهکی تری لیژایی ژور که تهره.
cuff (kuf), *n.* (۱) سهرقوئی کراس؛ سهردهستی کراس. (۲) دهرهنگی هملکراوی پانتول. (۳) کهلهپچه.
v.t. (۱) سهردهست خستهسهر قوئی کراس. (۲) کهلهپچه کردن دهست.
off the cuff, [Slang], لامسهرلا (ووته)؛ سهرپینیی (ووته).
cuff (kuf), *v.t.* زلله لیدان.
n. زلله.
cuff button, قوچهی سهردهستی کراس.
cuff link, نهلقی سهر قوئی کراس (که به قوئی کراسهمه نهووراهه).
cuirass (kwi-ras'), *n.* (۱) قلفانی بهرسنگ و پشت. (۲) قلفانی بهرسنگ. (۳) قارغ (زیندهموزانی).
cuirassier (kwi-rə-sēr'), *n.* سهربازنکی نهمپ سواری قلفان لهبه.
cuisine (kwi-zēn'), *n.* (۱) چیشتهخانه. (۲) شینواری چیشتن لیئان: (Chinese ~).
cuisse (kwis), *n.pl.* (۲) چیشتن: (The ~ is excellent in this restaurant.)
culch (kulch), *n.* = cultch.
cul-de-sac (kul'də-sak', kool'də-sak'), *n.* (۱) کویزه کۆلان؛ کۆلانی دهرنهجوو. (۲) تنگهچلهمه؛ یاری شوننیک که دهریازوونی نهیت.
-cule (kūl), یاشگری ناوه نیشانهی بچوک کردنهمه.
culex (kū'leks), *n.* جژه مینشولهیهکه.
culinary (kū'lə-ner'i), *adj.* (۱) تابهتی به چیشتهخانه؛ چیشتهخانهیی. (۲) تابهتی به چیشتن لیئان.
cull (kul), *v.t.* (۱) هملبازدن؛ پهسندکردن و هملبازدن؛ هملگرتن. (۲) هملبازدن و کۆکردنهمه؛ هملبازدن و کردنهمه (گول). (۳) پاک و پیس کردن؛ بۆ ووردبوونه پینش هملبازدن یا هملگرتن.
n. (۱) پاک و پیسکاری؛ هملبازدن. (۲) شتیکی هملنه بۆژراو (لهبه خراپی).
cullender (kul'an-dēr), *n.* = colander.
cullet (kul'it), *n.* پارچه شورشی شگاو (که دهشینت بۆ توواندههمه).
cullis (kul'is), *n.* سهرلهنوئ بهکارهینانههمه.
cully (kul'i), *n.* ناومیز (سهریان)؛ ناومیزه.
 (۱) [Rare], کهسکی ساولیکه گینزکه.
 (۲) [British Slang], برادر؛ ههقان؛ کابرا.
v.t. [Obs.], خهلتاندن؛ فرواندن.

culm

- culm** (kulm), *n.* قۇرۇر دەردە ئارداي خەلۋۇز (كانگاي خەلۋۇز).
- culm** (kulm), *n.* قەب يا لاسكى كۈلۈرى گىرى گىرىيە پۈكە.
- v.l.** گەۋرەبۇرۇن بۇرۇن بە لاسكىنى دەھ.
- culminant** (kul'mə-nənt), *adj.* پۇپ؛ بەزى تىزىن خال.
- culminate** (kul'mə-nāt'), *v.l.* (۱) گەۋرەبۇرۇن بەزى (۲) گەۋرەبۇرۇن پۇپ يا ئۈرۈپى بەزى (كار، كىرەمە) بۇرۇن بە نەجاسى؛ دۈيى ھاتىن بە.
- culmination** (kul'mə-nā'shən), *n.* پۇپ؛ ئۈرۈپى بەزى؛ ئۈرۈپ؛ بەزى تىزىن نەجاسى يا خال: (the ~ of one's efforts).
- culottes** (koo-lots', kyoo-lots'), *n.* پانتۇلى ئۆتەنە تا سەرنەتۇز ھاتۇر كە لە تەنۈرە دەچىت (ۋەزىش).
- culpa** (kul'pə), *n.* سوچ؛ تاۋان؛ خەتا؛ لۇمە.
- culpability** (kul'pə-bil'ə-ti), *n.* سوچدار؛ تاۋانبارى؛ خەتبارى.
- culpable** (kul'pə-b'l), *adj.* تاۋانبار؛ خەتبار؛ سوچدار؛ شايستە لۇمە
- culpably** (*adv.*).
- culprit** (kul'prit), *n.* (۱) گومانبار؛ كەسكىنى گومانبار. (۲) كەسكىنى تاۋانبار؛ تاۋانبارىك؛ پاشەل پىس.
- cult** (kult), *n.* (۱) پىرست. (۲) كۈرۈنە شوۋىن كەتتى كەسكىن يا (the ~ of personality).
- (ب) كەسكىن يا پىرۋابۈرۈن كەسكىن سىر (۲) (۱) كۈمەلنىكى ئاينى.
- (ب) كۈمەلنىك كەس كە شوۋىن پىرۋابۈرۈن يا پىرۋابۈرۈنكى شارۋە تايبەتى بە خۇيان كەتتى.
- cultch** (kulch), *n.* (۱) پاشەزۇك؛ زىل. (۲) ھىلانە يا لائەنى گۈنچەكە ماسى.
- cultivate** (kul'tə-vāt'), *v.l.* (۱) كىلانى زەۋى و ئامادەكەردى بۇ شت. تىدا چاند. (۲) چاند؛ پوۋاند. (۳) پەۋرەدەكەردى (پوۋەك)؛ گەۋرەبۇرۇن پىنگە ياند. (۴) پەۋرەدەكەردى پەرە پى سەندى: (C ~ your mind). (۵) ھەرنى ئاسىنى كەسكىن دان و پەرە پى سەندى بۇ مەبەستىك: (She ~d her friendship with him.)
- cultivated** (kul'tə-vāt'īd), *adj.* (۱) كىنراۋ و چىنراۋ؛ كىشتوكال تىدا. كراۋ؛ نىژاۋ (زەۋى): (~ land).
- (۲) پەۋرەدەكەردى، ۋاتە كىۋى نىيە (گول، پوۋەك).
- (۳) پۇشنىر؛ زانا؛ تىگەپىشتۇ: (a ~ person).
- cultivation** (kul'tə-vā'shən), *n.* (۱) كىلان و چاند؛ چاند؛ پوۋاند؛ ئاشت. (۲) پەۋرەدەكەردى؛ گەۋرەبۇرۇن. (۳) پۇشنىر؛ تىگەپىشتى؛ مېشك پەۋرەدەكەردى.
- cultivator** (kul'tə-vā'tēr), *n.* (۱) كىشتار؛ كىشتار. (۲) مەكىنە زەۋى كىلان و بۇرۇرەردى.
- cultrate** (kul'trāt), *adj.* چەقزى؛ دەم تىرۇ نوۋەك.
- cultural** (kul'chēr-əl), *adj.* كىلتۇرى؛ تايبەتى بە پۇشنىر؛ تايبەتى بە زانست و كىلتۇر.
- culture** (kul'chēr), *n.* (۱) كىلانى زەۋى و زارو چاندنى؛ كىشت كەرد. (۲) چاند؛ ئاشت؛ پوۋاند؛ پەۋرەدەكەردى پوۋەك، گياندار، يا شت. (۳) پەۋرەدەكەردى مىكروپ يا گياندارى گەۋرەبۇن تىر (پىزىشكەۋانى). (۴) مىكروپ يا گياندارى تىر گەۋرەبۇن پەۋرەدەكەردى. (۵) پەۋرەدەكەردى؛ چاگردى؛ پوختەكەردى. (۶) ھەۋىن. (۷) كىلتۇر؛ ژىار؛ ژىوار؛ شارستانىتى؛ پۇشنىر.
- v.l.** (۱) پەۋرەدەكەردى؛ چاند؛ ئاشت؛ كىشتوكال كەرد. (۲) پەۋرەدەكەردى مىكروپ يا گياندارى گەۋرەبۇن لە شوۋىن تايبەتىدا (پىزىشكەۋانى).
- cultured** (kul'chērd), *adj.* (۱) پۇشنىر؛ تىگەپىشتۇ؛ خاۋەن ژىار. يا كىلتۇر (۲) پەۋرەدەكەردى، ۋاتە كىۋى نىيە.
- culturist** (kul'chēr-ist), *n.* (۱) پوۋەك و گياندار پەۋرەدەكەردى.

cup

- (۲) كىلتۇر، خاۋان؛ كىلتۇر، پىرست؛ ژىار، خاۋان.
- cultus** (kul'təs), *n.* كۈمەلنىكى ئاينى (بەتايبەتى ئاين و پىزىزىكى شارۋە تايبەتى بە كۈمەلەك).
- culver** (kul'vēr), *n.* [Poetic], كۈتەرە بارىكە؛ كۈتەر.
- culverin** (kul'vēr-in), *n.* (۱) جۈرە تەڭگىكى كۈنە. (۲) جۈرە تۈپىكى كۈنى سەۋى شانزە و خەۋەپە.
- culvert** (kul'vērt), *n.* زىراب يا ئاۋەۋگەي ژىرۋىگەۋان يا پىردىك.
- cum** (kum, koom), *prep.* لەگەن؛ پىنگەۋە (نەم ووشەپە لە ووشەي لىكەۋادا، بەكار دەھىنرىت).
- cumber** (kum'bēr), *v.l.* (۱) پى لىگىرتى؛ پى ئى بىستەۋە؛ تەگەرەلەندى؛ كۈسپ خىستە بەردەم. (۲) بار قورس كەردى؛ ماندوۋكەردى؛ بىن تاقتە كەردى. (۳) [Obs.], سەرسوۋرماندى؛ پىستەكەردى.
- n.** كۈسپ؛ تەگەرە؛ بار؛ شىنكى بىن تاقتە كەردى.
- cumbersome** (kum'bēr-səm), *adj.* ئاقۇل (لە قەۋەرە كىش و شىۋەدا)؛ قەب؛ قورس؛ پىستەك: (a ~ task, thing, load, or person).
- cumbrous** (kum'brəs), *adj.* = cumbersome.
- cumin** (kum'in), *n.* (۱) پوۋەكى زىرە. (۲) زىرە.
- cummerbund** (kum'ēr-bund'), *n.* كەمەربەند.
- cumquat** (kum'kwot), *n.* Also **kumquat**, يەنگى دىيا.
- cumshaw** (kum'shō), *n.* بەخىش.
- cumulate** (kūm'ya-lāt'), *v.l.* كۈمەل كەردى؛ كەلەكەكەردى؛ كۈرەنەۋە؛ خىستەسەرىك.
- v.l.** كۈمەل بۇرۇن؛ كۈبۈنەۋە؛ چۈنەسەرىك؛ كەلەكەبۇرۇن.
- adj.** كۈ؛ كۈمەل؛ كەلەكەبۇرۇن.
- cumulation** (kūm'ya-lā'shən), *n.* (۱) كۈمەل بۇرۇن؛ كەلەكەبۇرۇن؛ كۈبۈنەۋە؛ كەۋتەسەرىك. (۲) كۈمەل.
- cumulative** (kūm'ya-lā'tiv, kūm'ya-lā-tiv), *adj.* (۱) كۈمەل بۇرۇن؛ كەلەكەبۇرۇن؛ كەلەكەبۇرۇن؛ چۈسەسەرىك (سۈد): (~ interest).
- (۲) بەلگەي تازە و پىشتىگىرەك (دادەگىرى): (~ evidence).
- cumulocirrus** (kūm'ya-lō-sir'əs), *n.* تۈپەلە ھەۋرىكى سىپى خاۋى ۋەك قۇ.
- cumulonimbus** (kūm'ya-lō-nim'bəs), *n.* تۈپەلە ھەۋرىكى لەسەرىك كەلەكەبۇرۇن ئىستۇرى بەزى كە بارانى پىۋەپە.
- cumulus** (kūm'ya-ləs), *n.* (۱) كۈمەل؛ تۈپەل. (۲) تۈپەلە ھەۋرىكى ئىستۇرى لەسەرىك كەلەكەبۇرۇن ۋەك شاخ.
- cunctation** (kun'k-tā'shən), *n.* [Rare]. دۈرۈلنى تىك كە ھۈى دۈرۈلنى تىك؛ دۈرۈلنى تىك.
- cuneal** (kū'ni-əl), *adj.* مېخى؛ لە مېخ دەچىت؛ بىزمارى.
- cuneate** (kū'ni-it, kū'ni-āt'), *adj.* لە مېخ دەچىت (بەتايبەتى گەۋرەبۇرۇن بارىكى سىگۈشەپە كە لەپەنە بارىك دەپىتەۋە؛ مېخى.
- cuneiform** (kū-nē'ō-fōrm', kū'ni-fōrm'), *adj.* مېخى؛ بىزمارى؛ تايبەتى بە نوۋىسىنى بىزمارى كۈنى بايلىپەكان و ئاشۋورىپەكان و سۈمەرىپەكان و ئەكەدىپەكان.
- n.** نوۋىسىنى بىزمارى كۈن؛ تىپى نەم جۈرە نوۋىسىنە.
- uniform** (kū'ni-fōrm'), *adj.* & **n.** = cuneiform.
- cunner** (kun'ēr), *n.* جۈرە ماسىپەكى دەريايى بچۈكە.
- cunning** (kun'ing), *adj.* (۱) زۇرزان؛ قىلپان: (He is as ~ as a fox.)
- (۲) كارامە؛ زىرەك: (a ~ workman).
- (۳) جوانكىلە؛ خىجىلانە: (a ~ child).
- n.** (۱) قىلپان؛ زۇرزانى. (۲) [Archaic] شارەۋى؛ كارامەتى.
- cunt** (kunt), *n.* [Vulgar]. (۱) قوز (لەۋرۈى سوۋىپەۋە). (۲) كەسكىنى كەرو ناپەسەند.
- cup** (kup), *n.* (۱) كۈپ؛ پىالە؛ فىجان. (۲) كۈپىنەك ئاۋەۋگەكەي. (۳) پىر كۈپىنەك. (۴) ھەرج شىك كە لە كۈپ بچىت.

- (۵) خه لاتیک که له کووپ دهچیت.
(۶) نهو کووپه‌ی شرابی شینوی خواهمای تیدایه (خاچ پرستی).
(۷) بهشی کهسیک (له خوشی یا ناخوشی): (*His ~ was full*).
(۸) جوره شرابیکی شیرینه.
(۹) نه‌ندامینکی پوهه که له کووپ بچیت.
(۱۰) کوویی دهرمان پیوان (پزیشک‌هوانی).
v.t. (۱) کهله‌شاخ لیگرتن؛ چاره‌کردن به کهله‌شاخ لیگرتن (نه‌خوشی).
(۲) وهک کووپ لیگرتن. (۳) کردنه کووپه‌ی تیکردن به کووپ.
له‌پیش به نامانج گه‌شختندا.
between cup and lip, in one's cups, cupbearer (kup' bār' ēr), *n.* شراب تیکر (به‌تایبمته له‌ناهنگی شاهانه‌دا)؛ ساقی.
cupboard (kub' ērd), *n.* (۱) دۆلاییکی خانه‌خانه (بۆ خوارده‌مینی و قاپ‌وقاچاچ تیخستن): (*British*)، دۆلاییکی بچووک؛ توبیچکه.
cupboard love, cupcake (kup' kāk'), *n.* خوشه‌میستی دړو (بۆ مه‌بستی خوشی).
کینکیکی بچکولمه له کووپ دهچیت و له‌کاغزکی تایبته‌دا ده‌پیشتریت.
cupel (kū' pəl, kū' pel'), *n.* (۱) ده‌فری زیو پوخته‌کردن.
(۲) ده‌فریکی په‌لو خړو کون کونه زړبو زیو کانا‌زای به‌نرخ‌ی تری تیدا جیاده‌کریتمه له‌هی بن‌نرخ.
v.t. جیا‌کردنه‌وه و پوخته‌کردنی کانا‌زای به‌نرخ له‌ده‌فریکی تایبته‌دا.
cupellation (kū' pə- lā' shən), *n.* پوخته‌کردنی کانا‌زای به‌نرخ.
cupful (kup' fool'), *adj.* پر کوویک.
Cupid (kū' pid), *n.* (۱) خودای خوشه‌میستی (نه‌فسانه‌ی پومان).
(۲) [-c], نوادنی نهم خودای خوشه‌میستی‌یه وهک مندالینکی نیرینه‌ی پووت و بالدار.
cupidity (kū- pid' ə- ti), *n.* چاوبریستی (سامان).
cupola (kū' pə- lə), *n.* (۱) گوومنز؛ گوومزی سر سربانیک.
(۲) سربانیک خړ؛ بن‌میچیک خړ. (۳) کوورده‌ی تووانده‌وه‌ی کانا‌زا.
(۴) نه‌دامینکی گوومزی (تونکاری).
v.t. (۱) وهک گوومز دروست‌کردن. (۲) گوومز له‌سر دروست‌کردن.
cupper (kup' ēr), *n.* کهله‌شاخ له‌نه‌خوش‌گر (پزیشک‌هوانی).
cupping (kup' īŋ), *n.* کهله‌شاخ لیگرتن (پزیشک‌هوانی).
cupreous (kū' pri- əs), *adj.* (۱) تایبته‌ی به‌مسی سوور؛ مسی - سووری تیدایه؛ له‌مسی سوور دهچیت. (۲) سوور (وهک مسی سوور).
cupriferous (kū- pri' ēr- əs), *adj.* مسی سووری تیدایه.
cupulate (kū' pyoo- lāt'), *adj.* Also **cupular**, (۱) کلاوه‌یی؛ وهک ده‌مته‌ی وایه؛ له‌کووپ دهچیت. (۲) کلاوه‌دار.
cupule (kū' pūl), *n.* کلاوی به‌رو؛ شتیک که له‌کلاوی به‌رو بچیت؛ ده‌مته‌ی.
cur (kūr), *n.* (۱) سه‌گینگی دورره‌گا؛ سه‌گینگی پیس و ناپه‌سند.
(۲) کهسیکی پیس و بۆگه‌ن و ناپه‌سند و بن‌فه‌و ترس‌نوک و نارهمه‌ن.
curable (kyoor' ə- b' l), *adj.* چاره‌ده‌کرنت (نه‌خوشی)؛ چاره‌ی همیه؛ (*a ~ disease*) دهرمان ده‌کرنت: **-curability (n.); curableness (n.); curably (adv.)**. فرمان و ده‌سه‌لاتی یاریده‌ده‌ری قه‌شه.
curacy (kyoor' ə- si), *n.* (۱) مادده‌یکه‌ی ره‌شی زهره‌روی‌یه وهک جهری له‌پوه‌کی تایبته‌ی نه‌میریکای باشور دهرده‌هینرنت و هیندی‌یه سورمگان ده‌یادنا له‌نوکی تیره‌کانیان وه نیستاش چاره‌ی ماسولکه‌ره‌قه‌ی پین ده‌کرنت.
(۲) نه‌و پوه‌گانه‌ی نهم مادده‌ی‌یان لی‌دهرده‌هینرنت.
(۱) قه‌شه. (۲) یاریده‌ده‌ری قه‌شه.
curative (kyoor' ə- tiv), *adj.* جاکه‌رموه (دهرمان)؛ چاره‌سره‌کر؛ باش بۆ چاره‌سره‌کردنی نه‌خوشی.
n. دهرمان؛ چاره‌سره.
(۱) پین سپیندراو (مندالی تمه‌ن کورت), **curator** (kyoo- rā' tēr), *n.*

- کهسیکی بینکاره؛ لیپرسراو. (۲) پین سپیندراو (موزه‌خانه، کتیبخانه)؛ لیپرسراو (موزه‌خانه، کتیبخانه).
(۱) لغاو؛ به‌شه‌ناسنه‌کی لغاو که له‌ده‌می نه‌سپدایه. **curb** (kūrb), *n.*
(۲) راگیرکر؛ به‌ریسه‌سکه؛ دابینکر؛ وه‌ستینر.
(۳) لیواریکی به‌ز (بۆ به‌هیزکردن یا به‌سته‌نوه).
(۴) لیواری شه‌قام (که له‌چیمه‌نۆ یا به‌رد ده‌کرنت)؛ لیواری نینان شه‌قام و شوسته. (۵) چوارچینوه.
(۶) بازایی پاره‌بازی که له‌ده‌ره‌وه‌ی بازایی په‌سمیدا ده‌کرنت.
v.t. (۱) دابینکردن؛ گرتن؛ وه‌ستادن؛ به‌ریسه‌سکردن؛ به‌رگرتن.
(۲) لغاوکردن.
نهم به‌شه‌ناسنه‌کی لغاو که ده‌خړته‌ناو‌ده‌می نه‌سپو ماینه‌وه. **curb bit, curbing** (kūrb' īŋ), *n.* (۱) که‌ره‌سه‌ی دروست‌کردنی لیواری شه‌قام.
(۲) لیواری شه‌قام.
curb roof, curbstane (kūrb' stōn), *n.* سربانیک که دوو لیواری هم‌بیت له‌هردو لاهه (لیواری نریک گوئ سبه‌انه که کورت‌وه لیواری، واته‌یه‌کسه‌ر دیته‌ خوارموه).
به‌ردی لیواری شه‌قام. **curculio** (kēr- kū' li- ō), *n.* جوره‌ قانۆنچیه‌که زیان ده‌گه‌یه‌نیت به‌میوه.
curcuma (kūr' kyoo- mə), *n.* کورکوم؛ جوره‌ پوه‌کیکه به‌هاراتی لی‌ده‌گیرنت.
(۱) نهم به‌شه‌ی شیره که ده‌می‌نیت و له‌ناوه‌کی جیا - ده‌کرنت‌وه‌و ده‌کرنت به‌په‌نر. (۲) شتیک میو.
v.t. & v.i. معیاندن؛ معین.
curdle (kūr' d' l), *v.t. & v.i.* معین؛ توندبو‌نوه؛ ترشان.
curdle one's blood, (۱) چاره؛ چاره‌کردن؛ چاره‌سره. (۲) دهرمان.
(۲) سهر‌په‌رشتی گیانی (تاین). (۴) فرمان و په‌لو ده‌سه‌لاتی قه‌شه.
(۵) پاراستنی گوشت و ماسی به‌کردنی به‌قاوورمه.
(۱) چاک‌کردنه‌وه (نه‌خوش)؛ چاره‌سره‌کردن؛ دهرمان کردن؛ تیمارکردن. *v.t.*
(۲) گوشت و ماسی کردن به‌قاوورمه؛ خوئ کردن.
(۳) خوش کردن (پیتسته).
(۱) چاک‌بو‌نوه؛ دهرمان کردن. (۲) پاراستن (گوشت، ماسی) *v.i.*
curé (kyoo- rā'), *n.* قه‌شه (له‌قه‌ره‌نسا).
cure-all (kyoor' ōl'), *n.* دهرمانی هم‌وه نه‌خوش‌یه‌که؛ چاره‌ی هم‌وه. دهردی سهری و کیشیه‌کی ژیان.
curette (kyoo- ret' ij, kyoor' ə- tāzh'), *n.* کراندن و پاک-کردنه‌وی بۆشایی ناوله‌ش (پزیشک‌هوانی).
curette (kyoo- ret'), *n.* نامزینکی پزیشکی‌یه وهک که‌چک بۆ کراندن و پاک‌کردنه‌وه‌ی بۆشایی ناوله‌ش و لابردنی تیشووی مردو یا نه‌خوش کراندن و پاک‌کردنه‌وه‌ی بۆشایی‌یه‌کانی ناوله‌ش به‌نامزینک که له‌که‌چک ده‌چیت (پزیشک‌هوانی).
curfew (kūr' fū), *n.* (۱) زهنگی کردن به‌شعر؛ (۲) په‌په‌رو لی‌دانی زهنگیک له‌کاتینکی تایبته‌دا به‌شعر له‌لاین میری‌پوه که نیشانه‌یه‌که بۆ دانیش‌خووانی شار که ناگر بکورت‌ننه‌وه و بیکن به‌شعر. (ب) لی‌دانی نهم زهنگه (ج) کاتی نهم زهنگ لی‌دانه (د) زهنگه‌که خوی (۲) قه‌ده‌غهرکردنی هاتوچوکرند (له‌لاین میری‌پوه)؛ قه‌ده‌غهرکردنی له‌مال چوونه‌ده‌رموه.
(۱) (ا) لقیق یا به‌شیک له‌خلیق له‌خلیق کانی **curia** (kyoor' i- ə), *n.* پوما‌ی کوئ. (ب) شوونی کوپونه‌وه‌ی نهم لقه (ج) نه‌نجوومه‌نی نوینه‌ران له‌پوما‌ی کوئدا. (۲) دادگاه‌یکه‌ی سه‌ده‌کانی ناوه‌پاست.
(۳) [-C], فرمان‌روایی پاپا.
curie (kyoor' i, kyoo- rē'), *n.* پیوه‌ری تیشکی نه‌تومی.
curio (kyoor' i- ō), *n.* شتیک هونری نایاب و نه‌تیکه (وینه، په‌یکه).
curiosa (kyoor' i- ō' sə), *n.pl.* شتی سه‌پرو ناناسایی به‌تایبته‌ی په‌پوتوک و گو‌قاری نه‌ده‌بی پووت.
(۱) حمز به‌زانین کردن. **curiosity** (kyoor' i- os' ə- ti), *n.*

- (۲) حەز بە نەینى زانى! مەراقى زانىنى شتىك كە پەيەندى بەو كەسمە نىچە.
(۳) شتىكى ئەتىكە! شتىكى سەير يا ئاناسايى.
(۴) [Obs.], پىك وپىكى و پاك و تەمىزى لە ئەندازە بەدەر.
(۵) حەزكەر بە زانىن.
(۶) حەز بە نەينى زان! مەراق خۇرى نەينى زانىن. (۳) سەير! ئاناسايى.
(۷) [Obs.], پىك وپىك و پاك و تەمىز لە ئەندازە بەدەر.
(۸) لول كوردن (قئ). (۲) پىنج پىندان! لولدان.
(۹) لول بون (قئ). (۲) پىنج خواردن! پەپكە خواردن! لول خواردن.
(۱۰) كاكول! چەند تالنىك قۇي لول. (۲) پىنج لول.
(۱۱) لول بون! لول خواردن.
(۱۲) نەخۇشى يەمكى پوۋەكە دەپىتە ھۇي لول خواردن گەلاكانى.
(۱۳) لول بون! لول خواردن! پەپكە خواردن! گرېبون.
(۱۴) دانىشتن يا پانگەوتن و قاچ ھەلگىشان بۇ لاي خۇرە.
(۱۵) لول خوارىو! پىنج خوارىو.
(۱۶) قۇبولگەر (مروۋ، مەكىنە)! خۇبولگەر.
(۱۷) بانئەبەكى ئاۋى لاق درىۋى دەتوۋك.
(۱۸) زۇر درىۋو چەماۋەيە.
(۱۹) لول (قئ).
(۲۰) يارى يەكە برىتەيە لە خزاندى بىرىنكى قورسى.
(۲۱) تەختى ساف لەسەر سەۋل بەرمە نىشانىكى (۲۸) پىن دوور.
(۲۲) قۇبولگەر برىتەيە لە چەند ئەلغەبەك.
(۲۳) گەرم دەكرىت و كاكولنى قۇي تىۋە دەپىچىرت بۇ لول كوردن (بەتايىمى بۇ ئۇنان).
(۲۴) لول (قئ). (۲۵) دەمارى لولدار (تەختە داس).
(۲۶) كەسىنكى تەنگە جىكلانە توۋپەو.
(۲۷) تىۋو دەم و چاۋ گرڭ.
(۲۸) دەنگىك ئى ھاتتە دەرمە ۋەك خۇندى كەو يا كۈنەپەپو.
(۲۹) كىشمىش.
(۳۰) جۇرە توۋترىكىكى بچوۋكى ترشە.
(۳۱) دراۋ! پارە.
(۳۲) دەستار دەست كوردن! پلاۋى.
(۳۳) بىرە! لە بىرەمدا بون: (Such superstitions now have little ~).
(۳۴) [Rare], بە تەۋرۇم پۇشتوۋ يا كشاۋ.
(۳۵) ئاۋ! تايىبەتى بە نىستا! دوا ئمارە (گۇفرا، پۇزنامە):
(the ~ issue of a magazine)
(۳۶) دەستار دەستكەر (پارە).
(۳۷) پلاۋ! بەبەرە: (~ ideas).
(۳۸) تەۋرۇم (كارەبا، ئاۋ، ھەۋا)! تەۋرۇ! شەپۇل (ئاۋ)! پەوت.
(۳۹) ئاۋىك كە لەبەرى بىۋات! بوبار! پەوتى ئاۋ. (۲) رىيان.
(۴۰) نىستا! لەم كاتەدا.
(۴۱) بەگشتى! بە شىۋە يەككى گشتى.
(۴۲) عەرەبانەبەكى دوو ئەسپى.
(۴۳) بەرنامەى خۇندىن لە زانگۇ يا.
(۴۴) قوتابخانە.
(۴۵) -curricular (adj.).
(۴۶) كورتە ژياننامە: برىتەيە لە كورتەى بىۋانامەى.
(۴۷) كەسىنكە ئەو كارانەى كىرەۋىمى كە دەيدات بە خاۋەن كار لە كاتىكدا ئەگەر.
(۴۸) بەۋاى كاردا بگەرت.
(۴۹) پىستە خۇشكەر! كەسىك كە پىستەى.
(۵۰) خۇشكەر پاك دەكاتەرە. (۲) كەسىك كە رەنكى ئەسپ و ماين دەكات!
(۵۱) رەنكەرى ئەسپ و ماين.
(۵۲) دوۋكانى پىستە پاكەندەرە و فرۇشتن.
(۵۳) پىستە پاكەندەرە ئامادەكرن (پاش خۇشكەردى).
(۵۴) ۋەك سەگى دوۋرەگ! ئارەسەن! ئاپەسەند!
(۵۵) currier (kūr'i-ēr), n.
(۵۶) خۇشكەر! كەسىك كە پىستەى.
(۵۷) خۇشكەر پاك دەكاتەرە. (۲) كەسىك كە رەنكى ئەسپ و ماين دەكات!
(۵۸) رەنكەرى ئەسپ و ماين.
(۵۹) دوۋكانى پىستە پاكەندەرە و فرۇشتن.
(۶۰) پىستە پاكەندەرە ئامادەكرن (پاش خۇشكەردى).
(۶۱) ۋەك سەگى دوۋرەگ! ئارەسەن! ئاپەسەند!
(۶۲) currish (kūr'ish), adj.

- قوپەرە ۋە تۇرۇ! ئۇم! بىن ئرخ.
(۱) پەك كوردن (ئەسپ، ماين).
(۲) پاكەندەرە ئامادەكرن پىستە پاش خۇشكەردى.
(۳) ھەلاقمەكرن! لىدان.
(۴) خۇبەندە پىشەرە مەرايى كەسىك بۇ دەسكەوتىك.
(۵) كارى: جۇرىكە لە بەھارات لە ھىندستان ھەيە.
(۶) چىشتىكى شەك كە ئەم جۇرە بەھاراتەى تىن كرابىت.
(۷) currycomb (kūr'i-kōm), n.
(۸) پەك.
(۹) پەك كوردن (ئەسپ، ماين، كەر... ھەت).
(۱۰) كارى: جۇرىكە لە بەھارات.
(۱۱) لەمەنت! نەفەرت.
(۱۲) شتىكى لەمەنت لىكراۋ! شتىكى بە نەفەرت كراۋ. (۳) بەلا! ناخۇشى.
(۱۳) لەمەنت لىكردن! نەفەرت لىكردن. (۲) جۇين پىدان.
(۱۴) بون بەھۇي بەلا لىدان.
(۱۵) لەمەنت كوردن! جۇين دان.
(۱۶) پىۋە ئالين! بۇ بون بە بەلا.
(۱۷) بەلەمەنت! لەمەنت لىكراۋ.
(۱۸) بەلا! پىس! بەدخاۋ.
(۱۹) پىنگە ۋە ۋەسەۋ (نورس، تىپى نورس)! لكار.
(۲۰) نورسراۋ تىپ پىنگە لىكراۋ.
(۲۱) cursorial (kēr-sōr'i-əl, kēr-sō'ri-əl), adj.
(۲۲) ھى پاكەندە (لاق).
(۲۳) بۇ پاكەندە كراۋە دەگەنچىت! دەتائىت پاكات: (~ birds; ~ legs).
(۲۴) لاسەرلايى (كار، لىكولنەرە)! سەرىيى.
(۲۵) پوۋكەشى! پەلە: (a ~ look at the headlines in a newspaper).
(۲۶) -cursorily (adv.); cursoriness (n.).
(۲۷) كورت و پەق و ۋەشك (ۋەلام، ۋوتە).
(۲۸) كورت! كورتكراۋە.
(۲۹) كەمەكرەندەرە.
(۳۰) curtail (kēr-tāl'), v.t.
(۳۱) (to ~ one's physical activities).
(۳۲) كورتكەندەرە: (to ~ a speech or lecture).
(۳۳) -curtailment (n.).
(۳۴) curtain (kūr't'n, kūr'tin), n.
(۳۵) پەرە. (۲) داپۇشەر.
(۳۶) تارەمى ئىۋان دوو سەنگەر يا دەرگا.
(۳۷) دىۋارنى پەزىن ئاسايى بىن سەريان لە ئىۋان قوللەدا.
(۳۸) پەرەى شاف. (ب) دوا ۋوتە يا دىمەنى شافگەرى پىش پەرە داخست.
(۳۹) [Slang], (pl.), كۇتاي! مەردن.
(۴۰) پەرەلىدان! پازاندەرە بە پەرە. (۲) (۱) داپۇشەن! شاردنەرە.
(۴۱) جىپا كەندەرە بە پەرە: (to ~ off the kitchen).
(۴۲) draw the curtain on,
(۴۳) دوايى پىن ھىنان! تەۋا كوردن.
(۴۴) داپۇشەن! شاردنەرە.
(۴۵) دەستپىنكردن.
(۴۶) ھەلماين! خستەپو! ئاشكرا كوردن.
(۴۷) بانگ كەندەرەى ئەكتەرىك بۇ سەر شاف بە چەپەلىدان پاش.
(۴۸) تەۋاۋى شافگەرى يەكە (نىشانەى پەزامەندى لە نوۋاندنى ئەكتەرە).
(۴۹) curtain lecture, سەرمەشت كوردن ئۇنىك بۇ مەزەكەى بەبىن ئاگادارى.
(۵۰) كەسى تر.
(۵۱) curtain raiser, شافگەرى يەككى كورت كە لەپىش شافگەرى يە.
(۵۲) سەرمەكى يەكە پىشكەش دەكرىت.
(۵۳) پوۋداۋىكى بچوۋكى پىشكى بۇ پوۋداۋىكى سەرمەكى.
(۵۴) curtain speech, ۋوتارىك كە لەبەردە پەرەى شاف ۋە مەخۇنرەتەرە،
(۵۵) پاش تەۋاۋى شافگەرى يەكە.
(۵۶) curtal (kūr't'l), adj. [Obs.],
(۵۷) قرتىنراۋ! كورتكراۋ! بىراۋ.
(۵۸) ئەسپىكى كەك قرتىنراۋ! ۋەلا خىكى كەك بىراۋ.
(۵۹) شتىكى كورتكراۋ يا قرتىنراۋ.
(۶۰) مافى پىۋىكە لە زەۋى ۋازرو خانوۋى رە.
(۶۱) curtesy (kūr'tə-si), n.

مردود و کعبه نه گهر مندالیان بوو بیت.
curtilage (kūr't'l-ij), *n.* حورشه؛ حورشو زهینتی پهرژن کراوی
 دهری خانوویک.
curtsy (kūr'tsi), *n.* Also **curtsey**, کرنوش برندنیکه به زوری کچان و
 ژنان دهیکه (نیشانه ی ریزلنگرته)
curule (kyoor'ool, kyoor'ool), *adj.* (۱) مانی دانیشتنی هیه -
 لهسر کورسی "کیوپول" (وشه ی داهاتو ببینه).
 (۲) برزترین پله؛ چینی برز
curule chair, Also **curule seat**, کورسی یهکی رازاوه ی بن پشتی
 قاچ چهماویه ترخان کرابو بؤ کاربه دهسته همره برزکائی پڑمای کؤن.
curvaceous (kūr-vā'shəs), *adj.* جوانو شهوانی (نافرته).
curvature (kūr'və-chēr), *n.* (۱) چهمینوه؛ نوشتانوه.
 (۲) شتیکی چهماوه. (۳) پله ی چهمینوه (نه دازه).
 (۴) چهوتی؛ پنج (پزیشکوانی): (*~ of the spine*).
curve (kūrv), *adj.* چهماوه؛ نوشتاوه.
n. (۱) هینیکی چهماوه؛ هینیکی پنج بینجاری. (۲) چهوتی؛ پنج؛ کوانه.
 (۳) شتیکی کوانه یی یا نیوه یانزیی (سمتی نافرته، برسنکی، یا گویسی
 قنگی). (۴) پنج (رینگوبان)؛ لؤفه. (۵) چهماوه (بیرکاری).
 چهماندهوه؛ چه تاندنوه؛ نوشتاندهوه.
curvilinear (kūr'və-lin-i-ēr), *adj.* (۱) چهمینوه؛ نوشتانوه
 (۲) پیچکرندهوه (رینگوبان، نوتومیل ... هتد).
curved (*adj.*); **curvedly** (*adv.*). باز دانی نسپ؛ مازدی نسپ.
curvet (kūr'vit), *n.* باز دانی. (۲) هملپهرین له خوشیدا؛ هملتوراندن؛ یاری کردن.
curvi- (kūr'və),
curvilinear (kūr'və-lin-i-āl), *adj.* = **curvilinear**.
curvilinear (kūr'və-lin-i-ēr), *adj.* له هینلی چهماوه پیکهاتوه.
 به هینلی چهماوه دوروی دراه: (*~ angle*).
cushaw (kə-shō'), *n.* کوهله که زستانه.
cushion (koosh'ən), *n.* (۱) دوشه کله؛ پشتی؛ سرین؛ کوشنگ.
 (۲) شتیکی نرعی ناسوده به خش. (۳) شتی که له خوربه یا ناهمواری
 کم بکاتوه. (۴) لیواری ناوموی میزی بلیارد
 (۱) پالپشت دانوه به دوشه کله یا پشتی؛ خستسهر دوشه.
 (۲) شاردنوه.
 (۳) (۱) له خوربه کمکردنوه: (*to ~ the impact of the bad news*).
 (ب) هینواش کردنوه یا کمکردنوه ی زیانی لیکدانیک (مکینه).
cushy (koosh'i), *adj.* [Slang]. (۱) *(a ~ job)*. ناسان؛ خوش؛ سوک.
cusk (kusk), *n.* جزه ماسی یهکی گهره ی دهریاییه.
cusp (kusp), *n.* (۱) نوک؛ سر؛ چوکه؛ نوکی به یه ککه یشتی دوو -
 کوانه. (۲) همدو سر یا نوکی مانگی تازه.
 (۳) نوک یا شونیی به یه ککه یشتی دوو کوانه ی تاق وه هی سر دمرگا
 پهنجره (خانوسازی). (۴) (۱) چوکه ی سر کله. (ب) چوکه ی زمانه ی دل.
 (۵) گؤش ی دوو چهماوه (بیرکاری).
cuspat (kus'pit, kus'pāt), *adj.* چوکه دار؛ نوک تیژ
cuspid (kus'pid), *n.* کله؛ ددانی یه چوکه یی؛ ددانی سه.
adj. نوک تیژ
cuspidal (*adj.*). نوک تیژ؛ چوکه دار.
cuspidate (kus'pi-dāt), *adj.* لیکدانی دوو کوانه و پیکه -
cuspidation (kus'pi-dā'shən), *n.* هینانی تاقیک بؤ جوانی (خانوسازی).
cuspidor (kus'pə-dōr), *n.* دهری تف تیکر.
cuss (kus), *n.* [Colloq.]. (۱) جنیو؛ لعنت؛ نفرته.
 (۲) کسینک یا گیانداریکی سمیر یا نایسه ند (له روی گالته یا پیکه مینه وه).

v.t. & v.i. [Colloq.],
cussed (kus'id), *adj.* جنیودان؛ لعنت کردن؛ نفرته کردن.
 (۱) به لعنت.
 (۲) ناپه سندا؛ ناپه سمن؛ کلمه سخت.
custard (kus'tērd), *n.* کاستر؛ محله بی.
custodial (kus-tō'di-əl), *adj.* تاییهتی به پاهرو پاهریتی کردن؛
 تاییهتی به صهریرشتی و صهریرشتیکر؛ تاییهتی به کلیداریتی؛
 هی پاهریستی.
n. دهری شتی کؤن و نمتیکه.
custodian (kus-tō'di-ən), *n.* (۱) پاهر؛ پاریزهر؛ صهریرشتیکر؛
 کلیدار؛ پن سپیزدراو؛ پاسمران. (۲) پاهریست؛ قهراش.
custodianship (*n.*).
custody (kus'tə-di), *n.* (۱) پاهریستی؛ نمستو؛ کلیداری.
 (*When her parents died, she was placed in the ~ of her aunt.*)
 (۲) بهند کردن؛ گرتن؛ خستنه بهندیدنوه.
in custody, گیراو (گومانبا)؛ بهند گیراو؛ و له پؤلیس خانه دا.
take into custody, گرتن (گومانبا)؛ گرتن و بردن بؤ پؤلیس خانه.
custom (kus'təm), *n.* (۱) خو؛ پهر وشت؛ پیشه.
 (۲) نهریت (کؤمه لایهتی). (۳) میرانه؛ سمرانه (که دهریت به دهره یهک)
 (۴) (*pl.*) (۱) گومرگ؛ باج (لهسر شتومکه کی له دهرمه هینراو بؤنا و ولت)
 (ب) پهرینه بریتی گومرگ. (۵) شتومکه کپن له دوو کانی یا شونینکی
 بازوگانی به سمره پی. (۶) یاسا.
adj. (۱) دمستکرد؛ دمستدرو (جل ویرگ، پتو ... هتد): (*~ clothes*).
 (۲) تنها کالای دمستکرد دهکات و دهری شت: (*a ~ shoemaker*)
customable (kus'təm-ə-b'l), *adj.* باج یا گومرگی لهسر (کال).
customarily (kus'tə-mer'ə-li), *adv.* به شیوه یهکی ناسایی؛
 به گشتی.
customary (kus'tə-mer'i), *adj.* (۱) باو؛ به پی نهریتی کؤمه.
 (۲) نهریتیکی کؤمه لایهتی به نک یاسایی.
custom-built (kus'təm-bilt), *adj.* دمستکرد؛ دمستدرو.
customer (kus'təm-ēr), *n.* (۱) کپار؛ کپاری سمره پی.
 (۲) [Colloq.]. کسینک که سمرادگاری لهگل بکیت.
customhouse (kus'təm-hous), *n.* دهرمانگی گومرگ.
customize (kus'təm-iz), *v.t.* به دمست کردن؛ به دمست درون؛
 کردن، چاکردن یا گؤپنی شتی به پی خواستی کپار.
customized (*adj.*). دمستکرد؛ دمستدرو.
custom-made (kus'təm-mād), *adj.* (۱) پهرین؛ هملپهرین؛ قوتاندن؛ بریدار کردن.
 (۲) هست نازاردان. (۳) پچراندن؛ لیکرندوه؛ پهرینه وه.
 (۴) لهت کردن (گؤشت)؛ کوت کردن؛ پهرین.
 (۵) پهرینه وه (دارو درخت)؛ خست؛ داپاچین.
 (۶) دورینه وه (دانمؤله)؛ پهرین (چیمه).
 (۷) پهرین (رنگه): (*The path ~s the meadow diagonally.*)
 (۸) پهرینی هسته کاغز (یاری، قوما). (۹) خساندن.
 (۱۰) [Colloq.]. پز نگرتن؛ شکندن (مؤه)؛ به سوک سمیر کردن.
 (۱۱) [Colloq.]. نه چورنه قوتبخانه یا ژوری پؤل به پی ناگاداری کردن
 مامؤستا یا پهرینه وه: (*to ~ classes*).
 (۱۲) [Slang]. وه ستاندن؛ پهرینه وه: (*to ~ the noise*).
 (۱۳) داشکندن (نرخ)؛ کمکردنوه: (*to ~ prices; Salaries were ~*).
 (۱۴) (۱) تاشین یا کورتکردنوه (قری سه). (ب) نینؤک کردن.
 (ج) قلم کردن (لق و پؤپی دان)؛ هملپاچین.
 (۱۵) پوونکردنوه ی خوارندنوه ی سرخوشکر.
 (۱۶) جل ویرگ پهرین. (۱۷) هملکندن (نقش).
 (۱۸) چورن به همداد جوته له خودان: (*He ~ a caper.*)
 (۱۹) بزاره کربنی فیلمی سینه مایی.

- (د) يەختى پىشپىرىكى.
(۴) گالىسكى بەفرىنى يەك ئەسپى.
cutthroat (kut'thrōt'), *n.* پياوگوز؛ پياوگوزك؛ خوڭنېزك.
adj. (۱) پياوگوز؛ خوڭنېز؛ بگوز.
(۲) بىن بەزەيى؛ بگوز؛ توندوتىز: (*~ competition*).
(۳) سى قۇلى (يارى كاغەن).
cutting (kut'in), *n.* (۱) بىرىن؛ بىرىنە؛ لىكردنە.
(۲) پارچەيەكى بىراۋ؛ پارچەيەكى لىكراۋ.
(۳) بىزگىردىنى قىلمەك بە بىرىن لايىرىنى ھەندىك لە دىمەن پوداۋەكەنى.
(۴) [Brit.] ۋىتە، ۋوتار، يا بلاۋنامەيەكە كە لە پۇتنامە دىمىرەتەمە بۇ ھىلگىرەن.
(۵) پىنگەي داپىراۋ بەناۋ گىردو شاخدا بۇ ئوتومبىل ۋە شەمەندەھەر.
(۶) تەرز؛ خەلف كە دەپىرىت ۋە دەنېزىت.
adj. (۱) بىر؛ بىرە: (۲) نۆر سارد: (*a ~ wind*).
(۳) ھەست بىرىندىكەر: (*~ remarks*).
cuttle (kut'l), *n.* = (1) cuttlefish. (2) cuttlebone.
cuttlebone (kut'l-bōn), *n.* نىسقاۋى قاۋى گىلدارىكى دەريايىيە.
دەھابىرىت ۋە بىرەقەندىنى كانزا يا خۇزەكى بالندەي مالى بەكارىدەت.
cuttlefish (kut'l-fish), *n.* گىلدارىكى دەريايى بچورەكى قارغادارە.
گۇشتەكى دەخۇرىت
cutly (kut'li), *adj.* [Scot. & Dial.]. كورت
n. كەچكىنى كورت؛ سەبىلىكى كورت.
cutly stool, [Scot.], *n.* كورسى بى پىشتى پەشىمانى بۇ مۇزى داۋىن پىس.
لە كلىسەدا بۇنەۋەي قەشە بەناشكرا سەزەنشەتەن بىكات.
cutup (kut'up'), *n.* [Slang]. كەسكىنى قۇشە
cutwater (kut'wōtēr, kut'wotēr), *n.* لوتى كەشتى (كە نار - دەپىرىت)
-cy (si), پاشگىرەكە بەماناى: (۱) بار؛ دۇخ: (*bankruptcy*).
(ب) پە؛ پاىە: (*captaincy*).
cyanide (si'ā-nīd', si'ā-nid), *n.* سايەنايد (كىمىيەگەرى).
cyanosis (si'ā-nō'sis), *n.* شىننۇنەۋەي پىشت بەھۇي كەم بوۋنەۋەي.
ئۇكسجىن لە لەشدا.
Cybele (sib'l-ē), *n.* سىبىلى بانوۋخاۋى سروشت (ئەلسانە).
cybernetics (si'bēr-net'iks), *n. pl.* زانستى نەۋرەدگىردىنى
زىمىرى ئەلەكترونى ۋە مېشك.
cycad (si'kad), *n.* چەند خۇرە پۈرەكىنى ئارچە گەرمەكانە لە دارخورما دەجىت.
cyclamen (sik'lā-mən, sik'lā-men), *n.* پۈرەكىنە گەلەكى.
لەشۈنەۋەي دىدايەۋ گۈلى ھەمەرەنگ دەگىرت.
cycle (si'k'l), *n.* (۱) چەرخ (كات).
(۲) چەرخى بە نۇر؛ چەرخە: چەرخىك كە گەلىك شت تىيىدا پۈرەدەت ۋە كە
تەۋابوۋ چەرخىكى تازە دەست پىن دەكاتەۋە. (۳) چەرخىكى دۈرۈدۈرۈش
(۴) ھەموۋ بەرھەمى ھۈنەرى ۋە رىزەيى چەرخىك كە بەناۋى كەسكىن يا
پورداۋىكەۋە ئاۋدەنرەت. (۵) پاسكىل؛ مۇتۇرسايلەن.
(۶) خولگە: (ئەستىزەناسى). (۷) خول؛ سوۋ؛ چەرخە.
v. t. (۱) پۈردان لە يەك چەرخ يا چەرخەدا.
(۲) سوۋى پاسكىل يا مۇتۇرسايلەن بوۋن.
cyclic (si'klik, sik'lik), *adj.* *Also* cyclical, چەرخى؛ بە نۇرە
پۈرەدەت ۋە جار لەدۋاى جار. (۲) تايىبەتى بە چەرخىك.
-cyclically (*adv.*).
cyclist (si'klist), *n.* پاسكىل سوۋ.
cyclo- (si'klō, si'klā, sik'lā), پىشگىرەكە بەماناى؛ بازەيى؛ خە.
cycloid (si'kloid), *n.* (۱) مېلىكى چەماۋە يا بازەيى. (۲) بازەيى.
adj. (۱) خە؛ بازەيى. (۲) تايىبەتى بە كەسكىن كە بە نۇرە جارەك نۆر بەكەيەۋە.
جارەكەش نۆر پەستە (پىزىشكەۋەنى).
cyclometer (si-klom'ā-tēr), *n.* سايكلۇمەتر (۱) ئامىرى پىۋانى

كەۋەي بازە. (ب) ئامىرى پىۋانى ئامىرى خولانەۋەي پىچكەيەك بۇ
دۇزىنەۋەي ئەۋ دۈۋىيەي بىۋىتى.

(۱) گەردەلۈۋ؛ گىزەلۈۋكەيەكى بەھىز؛ گىزەيا.
(۲) باۋبۇزان.

-cyclonic (*adj.*); **cyclonical** (*adj.*).

cyclone cellar, پەناگەي گەردەلۈۋ؛ پەناگەي ئىزەمىنىيە بۇ
خۇپاراستن لە گەردەلۈۋ.

cyclopean (si'klā-pē'an), *adj.* [C-], تايىبەتى بە رەگەزى
"Cyclops" (نەم ۋوشەيە بېيەنە).

(۲) خۇرە خانوۋسازىيەكە بىرىتىيە لە بەكارەيتانى بەردى نۆر گەۋرە ۋە نارەك.

(۳) نۆر زل؛ فېلەتەن؛ نۆر قەبە.

cyclopedia (si'klā-pē'di-ə), *n.* = encyclopedia.

cyclopedic (si'klā-pē'dik), *adj.* = encyclopedic.

cyclopedist (si'klā-pē'dist), *n.* = encyclopedist.

cycloplegia (si'klā-plē'ji-ə), *n.* ئىفلىجى ماسولەكى چاۋ.

Cyclops (si'klops), *n.* سايكلۇپس؛ يەككە لە رەگەزى فېلەتەنەكان.

كە گۈايە تەنھا چاۋىكىيان ھەبۈرە لە ناۋەراستى ناۋچەۋاندا (ئەلسانەي يۇنانى).

cyclorama (si'klā-ram'ā, si'klā-rā'mā), *n.* سايكلۇراما؛

دىمەنى گەۋرەي جۈۋالە ھەسەر دىۋارى ئورۇنكى بازەيى گەۋرەدا پىشان.

دەرىت ۋە پىنەرىش لە ناۋەراستى ئورەكەدا دەۋەستىت ۋە دەيىنەت.

cyclostome (si'klā-stōm', sik'lā-stōm'), *n.* گىلدارىكى

ئاۋى بىرەدەرى دەم خە لە مارماسى دەجىت.

-cyclostomate (*adj.*); **cyclosomatous** (*adj.*).

cyclothymia (si'klā-thi'mi-ə), *n.* نەخۇشىيەكى دەۋرۈنەيە

بىرىتىيە لە بە نۆرە بەكەيى ۋە بىن كەيى كەسكىن.

-cyclothymic (*adj.*).

cyclotron (si'klā-tron'), *n.* دەزگەي گۇرۇم ۋە خىزايى پىدانى گەردى
ئەتۇم.

cyesis (si-ē'sis), *n.* سىكپى؛ پى؛ ئاۋسى.

cygnet (sig'nit), *n.* بەچكە قور.

cylinder (sil'in-dēr), *n.* (۱) لۈۋەك (ئەندازە)؛ لۈۋە.

(۲) شىتەكى لۈۋەكى: (۱) لۈۋەكى تەنگەۋ دەمانچە. (ب) لۈۋەكى ترومپا.

-cylindric (*adj.*); **cylindrical** (*adj.*); **cylindricality** (*n.*);

cylindrically (*adv.*).

cylindroid (sil'in-droid'), *n. & adj.* نىچە لۈۋەكى: لۈۋەكىنى
ئەسەرە ئەۋسەر ھىلەكى.

cylix (si'liks, sil'iks), *n. Also* kylix, كورپىكى قىچەك دىزى دۈۋ
قولغەيە بۇ شت خواردەنەۋە (لە يۇنانى كۇندا).

cyma (si'mā), *n.* ھىلىكى پازىنەۋەۋەي شەپلاۋى (خانۋوسازى).

cymatium (si-mā'shi-əm), *n.* = cyma.

cymbal (sim'b'l), *n.* ئامىرىكى مۇسقىيى ئۆزكىسترايە بىرىتىيە لە

خەپلەيەكى تەنكى مەسەن دەكەشۇرەت بە خەپلەيەكى تەدا.

cymbalist (sim'b'l-ist), *n.* لىدەرى cymbal (ۋوشەي پىشۋو

بېيەنە).

cymo- (si'mō, si'mā), پىشگىرەكە بەماناى؛ شەپۇل؛ شەپۇل.

cymogene (si'mā-jēn'), *n.* بەرھەمىكى پەتۇزىلى زوۋگەرە بەشى

نۇرى "بىۋىتىن" ھ.

cymograph (si'mā-graf', si'mā-gräf'), *n.* ئامىرى پىۋانى

پەستانى خۇرىن.

cymometer (si-mom'ā-tēr), *n.* ئامىرى پىۋانى لەرەي شەپۇل

رادىۋ.

Cymric (kim'rik, sim'rik), *adj.* تايىبەتى بە گەل "ۋىلز" ۋ

زەمانەكى.

n. زەمانى گەل "ۋىلز" (مەرەھا پىن دەۋرتىت: "Welsh").

Cymry (kim'ri, sim'ri), *n.* گەل "ۋىلز"

cynic (sin'ik), *n.* [C-] ، نەندامى دەستەبەك لە فەيلەسوفانى يۇنانى (۱)
كۆن كە لاڧرتى دەكات بە خۇشى ئاسودەيى كۆمەل و بە سووك سەيرى دەكات.
(۲) كەسكىنى لاڧرتىكەر؛ كەسكىنى رەشىپ؛ گوماندارىكى دلسۆزى مەمووكس؛
كەسكىكە بىرۈي وايتت كە تەنھا خۇپەرستى پال بە مۇقەوۋە دەنيت بۇ كىردنى
كارى چاكە.

adj. [C-] ، تايەتتى بە فەيلەسوفە يۇنانىيە كۆنەكان (ژمارە يەك بېينە).
(۲) لاڧرتىكەر؛ رەشىپ؛ بىرواكەر بە خۇپەرستى ھەر مۇڧىك و بە سووك
سەيرىكەرى دلسۆزى مۇڧ.

cynical (sin'i-k'l), *adj.* (۱) بىرواكەر بە خۇپەرستى ھەر مۇڧىك و
نەپۇسى دلسۆزى راستەقىنە؛ بىرواكەر بەرەي كە تەنھا خۇپەرستىيە و لە مۇڧ
دەكات كارى چاكە بىكات. (۲) لاڧرتىكەر؛ رەشىپ؛ بىرواكەر بە خۇپەرستى ھەر
مۇڧىك و بە سووك سەيرىكەرى دلسۆزى مۇڧ.

cynicism (sin'a-siz'm), *n.* [C-] ، فەلسەفە دەستەي-
فەيلەسوفەكانى يۇنانى كۆن (ژمارە يەك ووشى "cynic" بېينە).
(۲) رەشىپىنى لاڧرتىكەرنى لاڧرتىكارى.

(۲) بى بىرواي بە چاكەي مۇڧ و دلسۆزى راستەقىنە؛ بىروابون بەرەي كە
تەنھا خۇپەرستى و سوودى خۇ وىست و لە مۇڧ دەكات كارى چاكە بىكات.

cynosure (si'nə-shoor', sin'a-shoor'), *n.* (۱) نەستىرەي
باڭگور. (ب) كۆنەستىرەيەكە. (۲) رابەر؛ بى پىشانەم (مۇڧ، شت).

(۲) چەقى سەرنج (مۇڧ، شت).

Cynthia (sin'thi-ə), *n.* (۱) بانوخواي مانگ (نەفسانەي يۇنان).
(۲) مانگ.

cypher (si'fēr), *n., v.t. & v.i. = cipher.*

cypress (si'prəs), *n.* (۱) دارسەرو؛ سەرو.
(۲) دارو تەختەي سەرو.

cypress (si'prəs), *n.* جۈرە قوماشىكى ئاورىشى يا زەپركىش كراوۋ لە
وولاتى "قىرس" درووست دەكرا.

cypress vine,
Cyprian (sip'ri-ən), *adj.* پوزەكىكى مەنگەرە گولنى كەرەنابى دەگىرت.
(۱) قېرسى (گەل، زما، كلتور)

(۲) بەرەل (پەروشت)؛ كەيف پەرست؛ سەرسەري.

n. (۱) ھارولاتىيەكى قېرس. (۲) زمانى قېرس كە زاراولىكى يۇنانىيە.
(۳) [Obs.], قەجە.

cyprinid (si-pri'nid, sip'ri-nid), *adj. & n. = cyprinoid.*

cyprinodont (si-prin'a-dont', si-pri'nə-dont'), *n.* جەند-
جۈرە ماسىيەكە

cyprinoid (sip'ri-noid', si-pri'noid), *n. & adj.* جەند جۈرە
ماسىيەكە

Cypriot, Cypriote (sip'ri-ət, sip'ri-öt'), *adj. & n. =*
Cyprian.

cypripedium (sip'ra-pē'di-əm), *n.* "زەنەپق" لە
دەچىت

Cyprus (si'prəs), *n.* قېرس؛ وولاتى قېرس

Cyrillic (si-ril'ik), *adj.* تايەتتى بە نەلفباي "سىرىلى" كە پىپاچاك
"سىرىل" لە سەدەي ئۆھەمدا دايناوۋە تا ئىستاش لە پوسيا و بولغاريا و چەند
وولاتىكى تر بەكار دەھىرنىت.

cyst (sist), *n.* (۱) دوومەل؛ لوو.

(۲) ھەرچ كىسىكى ئاولەش كە شەلى تىدايت (گياندار، پوۋەك).

cyst- (sist), = cysto-.

-cyst (sist), باشگىرەكە بەماناي؛ مېزەلەش؛ ۋەك كىس يا لوو.

cystic (sis'tik), *adj.* (۱) دوومەل؛ لوويى. (۲) لوووي؛ دوومەلۋى.

(۳) لەناو دوومەلدا (۱) مېزەلەش؛ تايەتتى بە مېزەلەش.

cystic fibrosis, نەخۇشىيەكى زىگامى مەدالانە بىرىتىيە لە زۇربونى
پىشال و كارنەكردنى لووي پەنكرىاس و نەخۇشى سى و بۇرى ھەرا.

cystitis (sis-ti'tis), *n.* ھەركردنى مېزەلەش

cysto- (sis'tō, sis'tə), *Also cyst-; cysti-*, پىشگىرەكە بەماناي؛

مېزەلەش.

cystocele (sis'tə-sēl'), *n.* قۇيى مېزەلەش.

cystoid (sis'toid), *adj.* (۱) دوومەل؛ (۲) مېزەلەش.

n. دوومەل؛ لوو.

cystoscope (sis'tə-skōp'), *n.* ئاممىرى تىپوئىن يا پىشكىنى

مېزەلەش (پىشگىرەش).

v.t. تىپوئىن يا پىشكىنى مېزەلەش بەم ئاممىرە.

-cystoscopy (*n.*); **cystoscopic** (*adj.*).

cystotomy (sis-tot'a-mi), *n.* نەشتەركەرى مېزەلەش.

cyt- (sit), = cyto-.

-cyte (sit), باشگىرەكە بەماناي؛ شانە (پوۋەكناسى، زىندەمەزىنى).

cyto- (si'tō, si'tə), پىشگىرەكە بەماناي؛ شانە.

cytogenesis (si'tə-jen'a-sis), *n.* پىشگىرەكە پەرسەندىنى شانە

(پوۋەكناسى، زىندەمەزىنى).

cytology (si-tol'a-ji), *n.* زانستى پىشگىرەكە كارو نەخۇشى و مېژووى

شانە.

cytolysis (si-tol'a-sis), *n.* شىمپونەمە پىزىنى شانە (ژىواري).

cytoplasm (si'tə-plaz'm), *n.* سايڧىلازم؛ پوۋتېلازمى خانە جگە

لە ئاۋىرەكەكى.

-cytoplasmic (*adj.*).

cytoplast (si'tə-plast'), *n. = cytoplasm.*

czar (zär), *n.* (۱) قەيسەرى روسىي كۆن.

(۲) زۇردار؛ ھەرمانەرواي زۇردار؛ ھەرمانەرواي بەرەرەل يا بى سەنور.

czardom (zär'dəm), *n.* (۱) قەيسەرىنى پەلە دەسەلاتى قەيسەر.

(۲) قەيسەرنىش.

czarevitch (zär'a-vich'), *n.* (۱) كوپرە گەرەي قەيسەر.

(۲) كوپى قەيسەر.

czarevna (zä-rev'nə), *n.* (۱) كچى قەيسەر.

(۲) يوۋكى قەيسەر؛ ژنى كوپى قەيسەر.

czarina (zä-rē'nə), *n.* ژنى قەيسەر؛ شائىنى روسىي كۆن.

czarism (zär'iz'm), *n.* (۱) ھەرمانەرواي قەيسەرى لە روسىي كۆن.

(۲) ھەرمانەرواي زۇردارى بەرەرەلۋى و بى سەنور.

czarist (zär'ist), *adj.* (۱) زۇردار؛ دىكتاتور.

(۲) تايەتتى بە چەرخ و ھەرمانەرواي قەيسەرەكانى روسيا.

(۳) پالېشچىكەرى قەيسەر.

n. پالېشچىكەرى قەيسەر؛ سەر بە قەيسەر.

Czech (chek), *adj.* چىكۆسۇڧاكي؛ تايەتتى بە گەل و كلتور و زمانى

چىكۆسۇڧاكي.

Czechoslovak (chek'a-slō'vak, chek'a-slō'vāk), *adj.*

چىكۆسۇڧاكي؛ تايەتتى بە گەل و كلتور و زمانى چىكۆسۇڧاكي.

n. (۱) ھارولاتىيەكى چىكۆسۇڧاكي. (۲) زمانى چىكۆسۇڧاكي.

-Czechoslovakian (*adj. & n.*).

D d

D, d (dē), n. (۱) تیبی چوارەمی ئەلفوبێی ئینگلیزییە.

(۲) نیشانی پەلی چوارەم. (۳) دەنگی ئەم تیبە "دی".

(۴) (۱) قەلبی ئەم تیبە. (ب) ئەم تیبە بە ھەنگەزای یان چاپ کراوی.

adj. (۱) تاییبەتی بە تیبی "D". (۲) پەلی چوارەم.

D (dē), n. (۱) شتیک کە لە تیبی "D" بچێت. (۲) ژمارە (۵۰۰) ی پۆمانی.

(۳) نەرەیکە نزمە لە قوتابخانەدا نیشانی بە ناستەم ھەرچوونە:

(She has a "D" in mathematics.)

(۴) پەلی چوارەم

adj. شینوێی لە تیبی "D" دەچێت

dab (dab), v.t. & v.i. (۱) پەلەپتکە لێدان؛ بە ناستەم دەست لێوەدان.

دەست کێشانووە (۲) بە نەسپایی پەیتا پەیتا لێوەدانی شتیکێ نەرم یا تەپ

وەک: ئێسفەنج، دەستەسپ. (۳) بۆیە یا ئارایشت کردن بە دەستیکی سووک.

n. (۱) پەلەپتکە؛ بە سووکی و بە ناستەم پێادان.

(۲) بە ئێسفەنج یا دەستەسپ لێدان (بۆیە، ئارایشت).

(۳) نەختیک بۆیە یا ئارایشت کە بە نەسپایی لە شونیک دەدرێت:

(a ~ of rouge)

dab (dab), n. & adj. [Colloq.] شارەزا؛ قان؛ پسپۆر

dabble (dab'li), v.t. (۱) بە ناستەم ئی ھەلکێشان؛ دەست تێخستن (شەل).

(۲) تەپکردن (بە ئی ھەلکێشان، ئاروێژین، یا شلەپەشلەپ کردن).

v.i. (۱) یاری کردن بە ئا؛ بە دەست یاری کردن لەناو ئاودا.

(۲) (in ~; at ~)، کردنی کاریک بە سەرزاری، لاسەرزایی، ھووکەشی یا

ھەر بۆ ئا (She ~s in art.; He ~s in politics.)

-dabber (n.).

dachshund (däks'hoond', dash'hund'), n. سەگێکی نەلمانی

بچوکی لەش درێژی قاچ کورتی گۆی شوپە.

dactyl (dak'til, dak't'l), n. (۱) بەکێکە لە کێشەکانی ھۆنراوە.

(۲) پەنجە (ھە دەست یا پێ) نەنگوست.

-dactylic (adj.).

dactylo- (dak'ti-lō, dak-til'ō), پێشگریکە بەمانای: پەنجە.

dactylography (dak'ti-log'rō-fī), n. پەنجەگرتنناسی

dactylogy (dak'ti-lōl'ō-jī), n. لێکۆلینەووە بەکارھێنانی

ئەلفوبێی پەنجە بۆ کەپولان

dad (dad), n. [Colloq.] باوک؛ باب؛ باب.

Dada (dä'dä, dä'dä), n. Also Dadaism, شیوازیکی وێنەکێشی و

پەیکەرتاشی و وێنەبە ئەرۆپایی سەرەتای سەدەیی بیستەم.

daddy (dad'i), n. [Colloq.], = dad.

dado (dä'dō), n. (۱) قەدی پایە (لەنیوان بێمکە و تەرقەسەرەکید).

(۲) بەشی لاخوارووی دیواری ژووریک ئەگەر بە جیا پازینرا بێتەو لە لای

سەر و ھەکی.

daemon (dē'mān), n. (۱) نیمچە خودا کە پەلی لەنیوان خوداگان و

مەزھابە (ئەفسانەیی یۆنانی). (۲) گیان یا فریشتەیی پارێزەر (ھە کەسیک یا

شوێنیک). (۳) شەیتان؛ دیو و درنج.

daemonic (di-mon'ik), adj. (۱) شەیتانی؛ شەیتانە.

(۲) شەیتان سواری سەری بوو.

daffodil (daf'ə-dil'), n. (۱) نیرگ. (۲) گولە نیرگ. (۳) زەرد.

daft (daft, dāft), adj. گەرچ؛ شتێکە کەر.

dagger (dag'ēr), n. (۱) خەنجەر.

(۲) نیشانیەمکی وەک خەنجەر (†) لە چاپەمەنیادا.

v.t. (۱) خەنجەر لێدان. (۲) نیشاندەری بێم نیشاندە (چاپەمەنی).

look dagger at, بە پێ و توورەیی ھەموە سەیرکردن؛ ئی مۆپوونەر.

dago (dä'gō), n. [Slang], کەسیکی ئیتالی، ئیسپانی، یا پورتوگالی

(لەپووی سووکی ھەموە).

daily (dä'li), adj. پۆژانە؛ ھەموو پۆژیک.

adv. پۆژانە؛ ھەموو پۆژیک.

n. پۆژنامە؛ بۆلەکرەوی ھەمکی پۆژانە.

daimon (di'mōn), n. = daemon.

dainty (dān'ti), n. خوارینی خۆش و بەتام.

adj. (۱) خۆش و بەتام و ھەلبژێردە (خواردەمەنی): (~ food).

(۲) ناسک و جوان؛ ناسکۆلە؛ خەنجیلە؛ خەشیلە: (~ girl).

(۳) جوان و بچووک و ناسک: (~ cups and saucers).

(۴) بە زەمق؛ بە چێژ: (۵) بە قیزوویی؛ لە ئەندازە بەدەر پاک و تەمیز.

-daintily (adv.); daintiness (n.).

dairy (dār'i), n. (۱) کارگەیی شیرەمەنی؛ کارگەیی شیر و پەمێر کەرە.

(۲) (۱) کێلگەیی شیرەمەنی. (ب) مانگای شیر. (۳) شیرەمەنی.

(۴) فرۆشگای شیرەمەنی. (۵) پێشەو کاری شیرەمەنی.

dairy cattle, مانگای شیر؛ مانگاکەل شیر.

dairy farm, کێلگەیی شیرەمەنی.

dairying (dār'i-īn), n. پێشەو کاری بەرھەمھێنان و درووستکردن و

فرۆشتنی شیرەمەنی.

dairymaid (dār'i-mād'), n. شیردۆشی کارگەیی

شیرەمەنی.

dairyman (dār'i-mān), n. (۱) کۆنکاری کارگەیی شیرەمەنی؛

شیردۆش (پیاو). (۲) خاوەنی کارگەیی شیرەمەنی.

dais (dā'is, dās), n. دورانگە.

daisy (dā'zi), n. (۱) چاریشیلە؛ گولە چاریشیلە.

(۲) [Slang]، شتیکێ زۆر نایاب.

dale (dāl), n. دۆل؛ شیو.

dalliance (dal'i-əns, dal'yəns), n. (۱) چاوباشقالی؛

یاری کردن. (۲) کات بەلەپژدان.

dally (dal'i), v.i. (۱) چاوبازی کردن؛ چاوباشقالی کردن؛ یاری کردن.

(۲) یاری پێکردن؛ بە لاسەرزایی گرتن یا پێڕاگیرکردن:

(to ~ with a person's affections; to ~ with an idea or

proposal)

(۳) کات بەلەپژدان؛ خۆ بە قەنگدا خستن:

(Don't ~ over your work.; He ~led away his time.)

Dalmatian (dal-mā'shən), n. (۱) ھاولاتی ھەمکی ئاوجی

"دالماسیا" ی یوگسلافا. (۲) ھەلماسی: سەگێکی زێ بەلەکاوی پاوە.

dam (dam), n. (۱) بەست؛ بەند؛ ئاویار. (۲) ئەستێل؛ ھەمارا.

v.i. (۱) پەندەو لەسەر درووستکردن؛ بەست بۆ کردن.

(۲) (~ in; ~ up)، پەنگ پێن خواردنەو؛ قەتیس کردن؛ بەستنەر.

damage

damage (dam'ij), *n.*

(۱) زیان
(۲) (pl.) پن بژاردنی زیان (دادگری).
(۳) [Colloq.] بهما؛ ترخ؛ تیچوون: (What is the damage?)

(نم) ورتبه تنها له کاتی پارهدان له چیشتهخانه یا فروشگاهدا بهکاردمینریت.

v.t. زیان ینگه یاندن؛ له کمک خست.

v.i. زیان لینکرتن.

Damascene (dam'ā-sēn), *adj.* (۱) دیمهشقی؛ تاییهتی به شاری

دیمهشق و دانیشقوه کانی. (۲) [d-], (۱) ناوریسم یا که تانی دیمهشقی.

(ب) دهبانی دیمهشقی.

n. (۱) دیمهشقی دانیشقویه کی شاری دیمهشق.

(۲) [d-] دهبان، ناوریسم، یا که تانی دیمهشقی.

(۳) [d-] مهلووژیه کی بچوک.

v.t. پارازندنوهی دهبان به نه خشی لوول.

Damascus (dā-mas'kas), *n.* دیمهشق؛ شاری دیمهشق.

damask (dam'ask), *n.* (۱) ناوریسم یا که تانی دیمهشقی.

(۲) دهبان؛ بولایه کی تاییهتی به خنجهرو شیری ئی دروست دهکری.

(۳) نه خشی لوول دهبان. (۴) په میی توخ؛ سوور؛ په رنگ گوله باخی.

damask steel, دهبان؛ بولای دیمهشقی.

dame (dām), *n.* [D-]، خاتون؛ خان؛ نارنیشانه بۆ ئنیک که پله.

پایه به کی کومه لایه تی هه بیت یا شتیک که به مینه بناسریت: (*D~ Nature*).

(۲) خاوه؛ ئن. (۳) خاوه تیکی به ته مه نداجوو. (۴) [Slang]، کچ.

damn (dam), *v.t.* (۱) تاوانبارکردن؛ گونا هبارکردن.

(۲) به خراپ داوان؛ په خنه لینگرتن. (۳) خسته دۆزه خوره.

(۴) له عهنت لیکردن: (*He ~ed the weather.*)

n. له عهنت؛ له عهنت لیکردن.

adj. & adv. [Colloq.]، به له عهنت بوو؛ له عهنتی؛ له عهنت کراو.

interj. له عهنتی ئی بیت.

damn with faint praise, ستایشی نیوه نابهل کردن.

not care (or give) a damn, پاک نه بوون؛ گوئی نه دان به هیچ جزوئک.

damnable (dam'nə-b'l), *adj.* (۱) به له عهنت بوو؛ له عهنتی؛

خراپ: (*~ weather*). (۲) شایسته ی له عهنت؛ خواگرتو.

damnablely (dam'nə-bli), *adv.* (۱) به شیوه کی خراپ؛ به خراپی.

(۲) [Colloq.]، زور؛ نیجگار.

damnation (dam-nā'shən), *n.* له عهنت

(۲) فهورتان له نهجای په خنه ی خرایدا.

(۳) سزای هه تا هه تایی له دۆزه خدا؛ خراپه دۆزه خوره.

damned (damd), *adj.* (۱) له عهنتی؛ به له عهنت؛ نه فره تی؛

(*this ~ weather*)

(۲) له عهنتی لیکراوه ده چته دۆزه خوره (ناين).

adv. [Colloq.]، زور؛ تهواو: (*You know ~ well.*)

the damned, گیانی نو مردووانه ی که هه تا هه تایی هه له دۆزه خدا دین.

damning (dam'in, dam'nin), *adj.* تاوانبارکرا؛ تاوان ده رخه

(به لگه): (*~ evidence*).

damp (damp), *n.* (۱) شنی؛ تهری.

(۲) گاریکی ژهراوی ناو هه ندی کانگه به. (۳) پهستی؛ غه مباری؛ دلگیری.

adj. (۱) شیدار؛ تهی. (۲) [Archaic.]، پهست؛ غه مبار؛ دلگیر.

v.t. (۱) تهرکردن. (۲) خنکاندن؛ مراندن.

(۳) (*~ down*)، دامرکاندنوه؛ کپ کردن؛ خهفه کردن.

(۴) نه میشتنی له رینه رهی ژئی نامیزکی موسیقایی.

damp off, زهرد و سیس بوون و مردنی پوهه به هه ی قهوه و که پوهه.

dampen (dam'pən), *v.t.* (۱) تهرکردن. (۲) پهستکردن؛ دلگیرکردن.

(۳) مراندن؛ دامرکاندنوه؛ کپ کردن؛ که مکردنوه:

(*The news ~ed my hopes.*)

v.i. تهرپوون

damper (dam'pēr), *n.* (۱) پهستکر (مروء، شت)؛ دلگیرکهر.

daring

(۲) ده مهوانه ی کوره، فرن، یا زوپا. (۳) که مکردنوهی له رینه رهی (له ژئی)

نامیزکی موسیقایی، مه کینه، یا ده رزی موگناتیسسی).

dampness (damp'nis), *n.* شنی؛ تهری.

damsel (dam'z'l), *n.* کچ؛ خاتون.

dance (dans, dāns), *v.i.* سه ما کردن؛ هه لپه رین؛ سووردان.

v.t. (۱) سه ما کردن؛ هه لپه رین کردن.

(۲) هه لپه راندن (منډال له سه ر نه ژئو یا هه لدان به هه وادا).

n. (۱) سه ما؛ هه لپه رکی. (۲) نا ههنگی سه ما و هه لپه رکی.

dance to another tune, کردنوه و هه لوئست گزین به گزینی

دهووبهرو بارودوخ؛ هه لگه پانهوه.

dance hall, هولی سه ما؛ سه ماخانه

dancer (dan'sēr, dān'sēr), *n.* سه ما کرا؛ هه لپه رینکرا؛ سووردهر.

dandelion (dan'di-lī'ən), *n.* ده مه شیر؛ گوله ده مه شیر.

dander (dan'dēr), *n.* [Colloq.]، توو په ی؛ توو په و تپو ی؛

تهنگه جیکلا نه یی.

get one's dander up, [Colloq.]، توو په بوون.

dandle (dan'd'l), *v.t.* (۱) هه لپه راندنی منډال له سه ر نه ژئو هه لدانی

به هه وادا. (۲) یاری پیکردن؛ یاری له گه ل کردن.

dandruff (dan'drəf), *n.* گریشی سه ر.

dandy (dan'di), *n.* (۱) که سیک زور تهرپوش؛ که سیک که نیجگار زور

گوئی بداته جل و به رگو پوهاله تی. (۲) که شدی به کی بایه وانی دوو ستوونیه

(۳) هه ره بانه ی دوو پیکه یی (۴) [Slang]، شتیکی زور نایاب

adj. (۱) تهرپوش؛ زور تهرپوش.

(۲) زور نایاب؛ زور چاک: (*It's fine and ~.*)

-dandyism (*n.*).

dandyish (dan'di-ish), *adj.* تهرپوش؛ وه تهرپوش.

danger (dān'jēr), *n.* مه ترسی؛ ترس.

dangerous (dān'jēr-əs), *adj.* مه ترسیدار؛ پر مه ترسی؛ ترسناک.

dangle (dan'g'l), *v.i.* (۱) شوپووننوه و جۆلان کردن؛ داهیلان:

(*The rope was ~ing from the tree.*)

(۲) شوپن که رتن؛ به دهووقنگدا هاتن:

(*She always has men ~ing round her.*)

(۳) په پوهندی نه بوون (پیزمان).

v.t. شوپکردنوه؛ شوپکردنوه و جۆلان کردن یا یاری پیکردن؛ داهیلان؛

داهیلان و تایی تایی دان: (*to ~ a toy in front of a child*).

Danish (dān'ish), *adj.* دانیمارکی (گه لو زمان)

n. زمانی دانیمارکی.

dank (dan'k), *adj.* . (*a ~ cellar; ~ air*) زور شیدار و سارد و بۆگه:

danseuse (dān-sooz'), *n.* سه ما کهری بان (خاوه رت).

Daphne (daf'ni), *n.* بووکی ده ریا که له دهست "نه پۆل" پای کردو

بوو به ده ریه که له دهست "نه پۆل" (نه پۆل) ده رختی "ده فته "

dapper (dap'ēr), *adj.* (۱) تهرپوش؛ پیکه و پیک؛ قور.

(۲) بچکۆله و ووریا و چالاک.

dapple (dap'pl), *adj.* به لکه؛ کونج؛ بازو.

n. گیاندارکی به لکه کاوی، کونج، یا بازو.

v.t. خال خالوی کردن؛ کونج کونج کردن.

dappled (dap'pld), *adj.* به لکه؛ کونج؛ بازو.

dare (dār), *v.i.* ویران؛ پرکیشی کردن؛ توانن؛ چاوه ترسان.

v.t. (۱) ویران؛ پرکیشی کردن. (۲) بهر نه نگاریوون؛ بهر و پوو وهستان.

(۳) به که سیک ووتن: "نه مه نه رزو نه مه گه ز":

(*He ~d me to jump over the stream.*)

dare say, لاوایوون؛ وازانن: (*I dare say you're right.*)

daredevil (dār'dev'l), *adj.* چاوه ترس؛ نازا؛ پرکیشی کرا؛ نه بهر.

n. که سیک چاوه ترس و نازا و پرکیشی کرا.

daring (dār'ing), *adj. & n.* نازا؛ چاوه ترس؛ قاره مان؛ نه بهر.

dark

- dark (därk), adj.** (۱) تاریک. (۲) رمش (قن، چو، همی).
 (۳) رەشکەلە! رەشباو! دیز. (۴) شاراو! لیل! نادیار.
 (۵) غەمبار! دلگیر. (the ~ thoughts).
 (۶) رەش! خراب! (the ~ side of things).
 (۷) نەزان! بىن ناگا! تاریک. (the D- Ages).
 (۸) قۇخ یا تیز! رەنگ! تەلخ: (brown ~).
n. (۱) تاریکی. (۲) شەو! شەو! داھاتن. (۳) لیل! نادیار.
 (۴) نەینیتی. (۵) نەزان! نەزان! بىن ناگای. (۶) رەنگیکى قۇخ یا تیز.
in the dark,
 (I was in the dark of what was happening.)
 keep dark, شاردنەو! دەرەنەخست! بە نەینى مەشتەو.
 shoot in the dark, پلاری کۆرئانە ھاروشت.
Dark Ages, dark ages, سەدانى تاریک! سەدانى تاریکی و نەزانى
 (سالى ۱۷۶-۱۴۵۰ ی زاینی) سەدانى ناوەرەست.
Dark Continent, کیشوهری تاریک: ئەفریقا.
darken (där'kən), v.i. تاریک بوون! تاریکتر بوون.
v.t. تاریک کردن! تاریکتر کردن.
darkey, darkie (där'ki), n. = darky.
dark horse, (۱) نەسپیکى نەناسراوی براو! کەس بەتەماى نەو.
 نەبووینت بیاتەو! (پیشبرکى نەسپ).
 (۲) پیشبرکى کەرنکی نەناسراو کە کم
 کەس بلیت دەبیاتەو. (۳) کەسپیکى نەناسراو کە ناویدز دەرکیت بۆ پەلەیکى
 بەرزی یا بۆ نوینەرایەتی حییزیک لە ھەلبێژاردن.
darkish (där'kish), adj. رەشباو! رەشکەلە! تاریکباو.
darkle (där'k'l), v.i. تاریک نواندن! تاریک بوون! رەش بوون.
darkling (därk'lin), adv. & adj. [Poetic], لە تاریکید! تاریک!
 بە تاریکی.
darkly (därk'li), adv. (۱) بە تاریکی! بۆ شەوی تاریک بنوینت.
 (۲) بە لیل! بە خراپى.
 (۳) بە ناستەم! لەبەر نەبوونی پووناکی یا لەبەر تاریکی:
 (For now we see through a glass ~.)
darkness (därk'nis), n. (۱) تاریکی. (۲) رەشی! رەشیتى.
 (۳) کویری. (۴) نەزان! نەزانى. (۵) پەستی! غەمبار! دلگیر.
 (۶) لیل! نادیارى. (۷) بەدی! خراپى.
darkroom (därk'roöm', därk'room'), n. ژووری تاریک: بۆ
 شتەوێ وینە.
darksome (därk'səm), adj. [Poetic], تاریک! رەشباو!
 رەشکەلە (۲) دلگیر! پەستکەر ناخۆش. (۳) لیل.
darky (där'ki), adj. Also darkey, darkie [Colloq.], قوڵەرەش
 (لەبۆرى سووکی پەو).
darling (där'lin), n. کەسپیکى ژۆر خۆشەویست! نازیز! گیان! پۆلە:
 (come here, my ~!)
adj. (۱) ژۆر خۆشەویست. (۲) بێژوو بۆ کراو.
 (۳) [Colloq.] جوان! دلغەزین.
darn (därm), v.t. & v.i. دوررینەو! گۆرەو! جل و بەرگ! چاکردن.
n. (۱) دوررینەو! چاکردن. (۲) شوننیکى دورراو یا چاک کراو.
-darner (n.).
darn (därm), v.t., n., adj., adv., interj. بە لەعنەت! لەعنەت ئی بوو!
 خواگرتوو! لەعنەتی.
darnel (där'n'l), n. داووجان.
darning (där'ning), n. (۱) دوررینەو! گۆرەو! جل و بەرگ.
 (۲) گۆرەو! جل و بەرگی دورراو یا پنیووست بە دوررینەو کردن.
darning needle, (۱) دەری گۆرەو! جل و بەرگ دوررینەو.
 (۲) dragonfly.
dart (därt), n. (۱) تیر! نێزە! پمیکى بچوک. (ب) تیری وەك پەپ.

date

- (۲) (pl.), یاری تیربازی: بریتى به لە تێگرتنى تیری وەك پەپ لە نیشانیك.
 (۳) جوولەپەکی لەپرو خێرا. (۴) چۆو (ھەنگ, زەردەوالە, دوویشك).
 (۱) تیرتێگرتن! تیرنێوھەنان بە خێرایى! دەرچوون وەك تیر! پێکان. v.t. & v.i.
 (۲) جوولانەو! لەپرو بە خێرایى.
Darwinism (där'win-iz'm), n. (۱) فەلسەفە و بیروباوەرى داروین.
 زانای سرووشتى ئینگلیزی کە بریتى به لە یەردۆزی مانەو بۆ توخمى باشتر
 بەھێزتر لەناو زیندەوھەراندا. (۲) لەسەر فەلسەفە و بیروباوەرى داروین پۆشیشت.
-Darwinian (adj.); Darwinist (adj. & n.); Darwinistic (adj.).
 (۱) ووردوخاش کردن! شکاندن! تێک وینکدان. dash (dash), v.t.
 (۲) پێدادان! بەتوندی! خۆپێدادان.
 (۳) (away; ~ down) فرێدان! دان بە زەویدا:
 (He ~ed down his broken sword and picked up another one.)
 (۴) ئاو ئی ھەلبێژاندن! ناوپێکاردن:
 (D~ some water on this muddy floor.)
 (۵) تێکەڵاوەکردن (لەگەڵ ئەختیک شتى حیوازا).
 (۶) پووخاندن! دلشکست کردن! پێشێل کردن (ھیوا)! ناکام کردن:
 (All his hopes were ~ed.)
 (۷) تەریق کردنەو.
 (۸) (off ~), نووسین و ناردن بەپەلە! بەپەلە کردن:
 (I must ~ off a few letters before I go out.)
 v.i. (۱) پێدادان! بەتوندی. (۲) بەپەلە پۆشیشتن یا دەرپەڕین.
 n. (۱) پێدادانیکى توند! لێدانیکى قایم.
 (۲) شلپە: (The ~ of the waves on the beach).
 (۳) نەخت! تۆز: (I put a ~ of salt in the salad).
 (۴) دەرپەڕین! بەپەلە پۆشیشتن.
 (۵) پیشبرکى یا پارکەرنیکى خێرا و کورت: (a hundred-meter ~).
 (۶) چالاکی و وریایی و قۆزى و تەپۆش.
 (۷) دەشبوول (ئوتومبیل). (۸) کشتەك (خالەندى).
 بەخێزایی و لەپەر پارکەردن بەرەو! تێ تەقاندن بەرەو:
 make a dash for, (The prisoner made a dash for freedom.)
dashboard (dash'börd', dash'börd'), n. دەشبوول.
dasher (dash'ēr), n. (۱) کرداری (dash) (رووشە پێشوو تر بێنە).
 (۲) [Colloq.] کەسپیکى چالاک و وریا و قۆز و تەپۆش.
dashing (dash'ing), adj. چالاک و وریا و قۆز و تەپۆش! قۆز:
 (a ~ young man)
dashy (dash'i), adj. = dashing.
dastard (das'tērd), n. کەسپیکى ترسەنۆک و نزم کە بە دزی پەو دەستى.
 خۆی دەوێشینت! نامەرد.
adj. نامەرد! ترسەنۆک و نزم نەینگر.
-dastardliness (n.).
dastardly (das'tērd-li), adj. نامەردانە! ترسەنۆکانە و نەینگرانە:
 (a ~ act)
data (dä'tə, dat'ə, dä'tə), n. زانیاری.
date (dāt), n. (۱) (ب) بەرور (پۆن): (What's the ~ today?).
 (ب) بەرور (سال): (What is the ~ of the discovery of America?).
 (ج) پۆژ! کات: (since that ~).
 (۲) چەرخی! سەردەم! ماو.
 (۳) [Colloq.] ژوان, (He had a ~ with a girl yesterday).
 (۴) ھاوژوان: (His ~ is pretty).
 v.t. (۱) بەرور لەسەر دانان (نامە).
 (۲) دۆزینەو! دیارکردنى بەرورارى پوودانیک.
 (۳) [Colloq.] ژوان! بێستن! ژوان لەگەڵدا بوون.
 v.i. (۱) (from ~; ~ back to) دەگەریتەو! بۆ ئەو کاتە:
 (The castle ~s back to the 14th century.)

- (۲) باو نەمان: كۆن بون.
(۳) [Colloq.] ئۇوان لەگەلدە بون! ئۇوان بەستەن.
out of date, باو نەما! كۆن.
to date, تا ئىستە.
up to date, ئو! بەگوزەرى شىنوازو پىئوستى نەمبۇ يا نەم چەرخە.
date (dāt), n. (۱) خورما. (۲) دارخورما.
dated (dāt'id), adj. (۱) بەرۋارى لەسمەرە (نامە، بېوانامە، پەرتووك). (۲) باو نەما! كۆن.
dateless (dāt'lis), adj. (۱) بىن بەرۋار (۲) بىن سىنۋور.
(۳) ئۆز دەستىگە ھەيە! ئۆز كۆنە بەلام باۋى ھەر مارە. (۴) ھەرگىز كۆن ئايتت.
dateline (dāt'lin'), n. ھىلى بەرۋار دىئىگە لە پۇشنامە يا گۇقارنىكدا.
بەرۋار شۇنى بىلۈرگەنەمە پىشان دەدات.
date line, ھىلىگى نەبىنارە لە تەۋرى باگوزەۋە بۇ باشۋور بۇ ديارىكرىدەن گۆپىنى بەرۋار (كەشتىيەۋى).
date palm, دارخورما.
dative (dāt'iv), adj. قابىھەتى بە بارى كارلىكراۋ (پۇشمان).
n. (۱) بارى كارلىكراۋ (پۇشمان) ۋەك ۋوشە (him) لەم رەستەيەدە:
(I gave him the book.)
(۲) ۋوشەيەك كە ئىركى كارلىكراۋ دەپىنىت.
datum (dāt'am, dat'am), n. singular of data.
datura (dā-tyoor'ə), n. پوۋەككىكە بۇ سىركىدەن يا سىرخۇش كىردەن بەكاردەھىنرەت.
daub (dôb), v.t. & v.i. (۱) گەچ. پۇن. يا بۇيە لىدان.
(۲) پىس كىردەن. (۳) ۋىنەكىشان بە نەشارەزايانە.
n. (۱) ماددەيەكى ۋەك گەچ. پۇن. يا بۇيەيەك كە لە شتىك دەدەرت.
(۲) لىدانىكى ۋەك بە قۇچە.
(۳) ۋىنەيەكى ئاپتەۋىيەك بە نەشارەزايانە كىشراۋ.
daughter (dô'tēr), n. كىچە مىندانى مېنە.
(They have two sons and a ~. ; A girl is the ~ of her father and mother.)
daughter-in-law (dô'tēr-n-lô'), n. بوۋەك ئىنى كۆپ.
daughterly (dô'tēr-li), adj. كىچانە! بۇ كىچى يەككە دەشتە.
daunt (dônt, dânt), v.t. ترساندەن! تۇقاندەن.
dauntless (dônt'lis, dânt'lis), adj. چاۋەترس! ئازا.
davenport (dav'an-pôrt', dav'an-pôrt'), n. (۱) قەنەفەيەكى.
گوزە (كە دەگىرتەۋە دەپىت بە جەنى ئوستەن). (۲) مېزى ئوستەن.
davit (dav'it), n. (۱) ئاسنىكى بەرۋى سەرچەماۋىە لە قەراغى پاپۇردا.
بەلمى پىن بەرۋەدەگىرتەۋە دادەبەزىنرەت. (۲) ئاسنىكى ۋەك بۇ لەنگەر-
ھىندان ۋەكەندەن! لەنگەركىش
daw (dô), n. قەلەباجە.
dawdle (dô'd'l), v.i. & v.t. كات بەلمىۋەدان (ھەندى جار لەگەن)
ۋوشە (away) دا بەكاردەھىنرەت:
(Stop ~ing and do something useful! ; Don't ~ away your time.)
dawn (dôn), v.i. (۱) پۇشۋورنە! بەرەبەيان كەۋتە! شەبەق دان.
(۲) بۇ دەركەۋتە: (~ on ; ~ upon)
(The truth at last ~ed on him. ; The meaning suddenly ~ed on me.)
n. (۱) بەرەبەيان! كازىۋە! شەبەق.
(۲) سەرەتا (the ~ of civilization).
day (dā), n. (۱) پۇش! پۇشگار.
(۲) پۇش! شەۋ پۇش. (There are seven days in a week.)
(۳) پوۋەككى ھەتاۋ.
(۴) [D-] پۇشنىق قابىھەتى: (Independence D~).
(۵) چەرە! سەردەم: (He was the best writer of his ~).

- (۶) كاتى لەبەرەۋەبىۋون دەسەلەتەۋى: (He has had his ~).
(۷) پىشۋىكىنى پۇشنىك: (We lost the ~).
(۸) كاتى كارىكرىدەن لە پۇشنىكدا: (an eight-hour ~).
(۹) كاتىكى دىيارى نەمراۋ: (One of these ~s).
(۱۰) كات: (the present ~).
(۱۱) ھەل! پۇشنى ھەل: (My ~ has come.)
(۱۲) (pl.), ئىيان: (He spent his ~s in study.)
call it a day, [Colloq.], دەست لە كار ھەلگەرتە! پاپدۇس لىكرىدەن.
day after day, ھەمۋە پۇشنىك! پۇش لەۋەق پۇش.
day by day, پۇش بە پۇش! پۇش لەۋەق پۇش.
day in, day out, ھەمۋە پۇشنىك.
from day to day, لەم پۇشۋە بۇ ئىم پۇش بەبىن بىرگەندەۋە لە دۋاپۇش.
(He lives from day to day.)
daybreak (dā'brāk'), n. بەرەبەيان! كازىۋە! شەبەق.
daydream (dā'drēm'), n. دالغە! نەخەما! خىيال! خەۋن.
v.i. دالغەلىدان! نەخەم بىنن.
day in court, (۱) ئىم پۇشنى يەككە داۋاكە لە دادگادا دەپىستەن.
(۲) ھەل! ماف داۋاكىدەن! پۇشنىك كە داۋاۋا خواستى كەسنىك دەپىستەن لەلەيەن
بەرامبەرەمكەيە: (We will have our day in court soon.)
day laborer, كىزىكارى پۇشانى بىن بەرە.
day letter, بىرۋەسكى پۇش! بىرۋەسكىيەك بە پۇش دەنرەت، ھەزەتەرۋە.
ھىۋاشتەرە لە بىرۋەسكى ئاسابى.
daylight (dā'lit'), n. (۱) پوۋەككى پۇش! ھەتاۋ! پوۋەككى.
(۲) بەرەبەيان! كازىۋە! شەبەق. (۳) پۇشگار! پۇش.
(۴) پوۋن بونەرە! پوۋنى.
(۵) بەرەم كۆتەيى ئىركىك: (We can now see ~ ahead.)
(۶) (pl.), [Slang], ھۇش! ھۇشيارى:
(You scared the ~s out of me. ; to beat the ~s out of)
daylight-saving time, كاتى ھاۋىنە (كە يەك سات لەپىش)
كاتى زىستانەرەيەك پەنى دەۋەرتى: " standard time " .
daylong (dā'lōng', dā'lon'), adj. & adv. بە لەرۋى پۇش:
(We had a ~ conference.)
day nursery, دايمەنگى پۇشنى مىندان.
Day of Judgment, پۇشنى قىيامەت (ئاين).
day school, (۱) قوتابخانەنى پۇش.
(۲) قوتابخانەنى پۇشانە (كە قوتابى لە مالى خۇيدا دەۋى نەك لە قوتابخانەك)
days of grace, ماۋە بەخشىق: ماۋە دىزىكرەۋە دانەرۋە قەزىك
يا جىيەجىكرەنى ئىركىك.
daystar (dā'stār'), n. (۱) ئەستىزە كارۋانگوز! ئەستىزە بەرەبەيان.
(۲) [Poetic], خۇر.
daytime (dā'tīm'), n. پۇشگار.
daze (dāz), v.t. (۱) ۋوپكردەن! ھەپەساندەن! گىزىكرىدەن.
(۲) سەر! شىۋاندەن (بە پوۋەككى، شەۋق زۇر يا بە جۋانى) شەۋەرەكرىدەن
ۋوپى! ھەپەساۋى! سەرەما! گىزى: (He was in a ~).
n. -dazed (adj.); dazedly (adv.).
dazzle (daz'li), v.t. (۱) كۆيۈكرىدەن بە شەۋق ۋە بىرقە ئىچىكار زۇر!
شەۋەرەكرىدەن. (۲) دالغەلدەن بە جۋانى ۋە خۇنۋاندەنكى سەرۋەپەمىنەرۋە
بىرقەدار.
v.i. (۱) كۆيۈكرىدەن بە شەۋق ۋە بىرقە ئىچىكار زۇر! شەۋەرەبۋون.
(۲) ۋاق ۋوپەمان دالغەن بە خۇنۋاندەنكى جۋانى دالغەن:
(He was ~d by her beauty and charm.)
شەۋقنى جۋان دالغەن ۋە سەرۋەپەمىنەرۋە بىرقەدار.
n. -dazzler (n.).
dazzling (daz'li-ing), adj. جۋان دالغەن ۋە بىرقەدار سەرۋەپەمىنەر:
(her ~ beauty; a ~ sun; a ~ show)

D-Day (dē'dā'), *n.* (۱) پوڙی دهستیځکړدنې هېرشیکې سوبایې؛
پوڙی دهستیځکړدنې هرچې جوړه هېرشیکې یا نمرکینکې ګرنگ.

(۲) پوڙی دابیزنې هېزې سوبایې شمېرېکاو نینګلنډه له فېرهېسا بڼ
بهره نګاروونډه سوبایې نلمانیا له جېنګې جېهانی دوږه دما (پوڙی ۶ ی-
حوزه براسی ۱۹۴۴).

de- (di, dā, de, dē), پېشګرنگه بهمانای: (۱) ډوړوګموتنډه؛
دابهزین (*detrain*).

(۲) به ناخداچوون: (*decline, depress*).

(۳) به تمواوی: (*defunct*).

(۴) لابرډن: (*dethrone*).

(۵) (۱) پېنځوانکړدن؛ به دژ جوړولنډه؛ هملوښانهډه: (*defrost*).

(ب) ډی لابرډن (*decalfinate*).

deacon (dē'k'n), *n.* پابهري کلنيسه؛ ياریدهډهري قهشه.
(۱) (off ~) خویندنهډهري نینجیل به دهنګې بهر له بهرډهري نوږنګهراڼدا *v.l.*

له کلنيسه. (۲) دانانی میوه له فروښګایه کدا یا پېچانهډهري به جوړنګه که
باشه کدی دهړکړنیت وڅرايه کدی له ژیرموه بیت. (۳) به سهړچهرتې کارکړدن.

deaconess (dē'k'n-is), *n.* ياریدهډهري قهشه (بهتابیهتی نافرهت که
سهړه وګاری هېژارو نه خوښ دهګات).

deaconry (dē'k'n-ri), *n.* (۱) پلهی ياریدهډهري قهشه.
(۲) ياریدهډهري قهشه.

deactivate (dē-ak'tə-vāt'), *v.l.* (۱) بهرډانی نړدو. هیز، یا
بهتالیونی سویا.

(۲) پووجهال کړدنهډه؛ پمخستن؛ بهتال کړدنهډه (مین، بومیا):

(to ~ a bomb, mine, etc.)

dead (ded), *adj.* (۱) (۱) مردو. (*a ~ person*).

(ب) توښو: (*a ~ animal*). (۲) خاموش؛ کپ: (*a ~ city*).

(۳) بې تڼو ووزه؛ بې هست؛ سارد؛ مردو. (۴) وهستاو: (*~ waters*).

(۵) هل نابېزنتهډه؛ بهکارنه ماوه: (*a ~ tennis ball*).

(۶) مردو؛ کون؛ بهکارنه مینراو: (*~ languages; ~ laws*).

(۷) کوژاډه؛ خفه کړاو: (*a ~ fire*).

(۸) مردو (مجان)؛ لهکارکړتو: (*a ~ battery*).

(۹) سارد؛ ووشک؛ بې کھپ؛ مردو (ناهنګ): (*a ~ party*).

(۱۰) بې پیټ؛ مردو (خاک): (*~ soil*).

(۱۱) لوی ددات؛ دهی پښکیت؛ پاست (ګولله): (*a ~ shot*).

(۱۲) تمواو؛ تمواوی: (*a ~ loss*).

(۱۳) بې خاوډن (نامه): (*~ letters*). (۱۴) [Colloq.]، ماندو؛ هیلاک.

(۱۵) کاره بای لهسر نږیبه (تال): (*a ~ wire*). (۱۶) بې ماف (دادګهري).

(۱۷) لهکارکړتو؛ بې کارمیا: (*a ~ microphone*).

n. تاریکترین و ساردترین کاتی شمېر یا زستان؛ نیوه شو؛ ناوړه پراستی زستان:
(*the ~ of winter; the ~ of night*)

adv. (۱) به تمواوی؛ تمواو: (*You are ~ wrong*).

(۲) پراستموخو؛ پراست: (*~ ahead*).

the dead, مردووان؛ مردووهگان.

dead-beat (ded'bēt'), *adj.* [Colloq.]، ماندو؛ ژور ماندو.

dead beat, [Slang]، (۱) ملته خوړ؛ مشه خوړ.

(۲) کسینکی تمهال و بې نیش وګار.

deaden (ded'n), *v.l.* (۱) مراندن؛ هست کوشتن؛ هیز ډی برین.

(۲) سرکړدن؛ بمنج کړدن. (۳) کپ کړدن؛ خفه کړدن. (۴) دهنگ نه هېشتن.

v.l. مران؛ هست نمان؛ هیز ډی بران.

dead-end (ded'end'), *adj.* (۱) دمرنچوړ (کوژان، شقام)؛

کوژره کوژان؛ کویره شقام: (*a ~ street*).

(۲) بې دواړو؛ (*a ~ job*).

deadhead (ded'hed'), *n.* (۱) ملته خوړ؛ مشه خوړ؛ کسینګه که به

بلیتی خوړایې دهچیت بڼ سینما یا به شمه نډهډه ګشت دهګات.

(۲) لږوکه، شمه نډهډه، یا پاسینګی بې پښوار (۳) کسینګی بې مینشک.

dead heat, پېشېکې ھاوګنېشې: پېشېکې یمک که دوو کس تیندا
ھاوتا دمرهچن.

dead letter, (۱) یاسای مردو: یاسایه که ښت کارې پڼ ناکړې، بهلام
هملنډه شاوله تږه. (۲) نامه ی مردو: نامه یګی بې خاوډن یا نامه ی که
ناوړنشانګه ی ناټواوړه پاش ماوه یګه یا دهغه وتڼی یا دهغه پښتږه بڼ
نیزه.

dead-letter office, بهشی نامه ی مردو له پوښته خانه.
(ووشه ی پېشوو بېینه).

deadline (ded'līn'), *n.* سنوړو یا هیلې مردن: سنوړنګی دهوړی
به نډیخانه یه که نابیت هچ به نډیک لوی تیږه بېیت نګینا ته قی ډی دهکړی.

(۲) سنوړی قهدهغه کړاو.

(۳) دوا کات (بڼ دانوړی قهر، کړنډان، جېنېجکړدنې کارنګ... هتد).

deadliness (ded'li-nis), *n.* کوښنده یې؛ بکوژی.

deadlock (ded'lok'), *n.* ګیځواردن؛ وهستان (گفتوګو)؛
نه توانیښی دوو لا بڼ پښکوتن و ګیځواردنې گفتوګو نیوانیان:

(*The two parties are at ~*).

v.l. ګډ پڼ خواردن؛ وهستاندن.

v.l. ګیځواردن؛ هچن؛ وهستان: (*The negotiations are ~ed*).

deadly (ded'li), *adj.* (۱) کوښنده؛ بکوژ: (*a ~ poison; ~ force*).

(۲) تنها به مردن کوژایې دیت؛ هتا مردن: (*a ~ enemy; ~ combat*).

(۳) له مردن دهچیت (رهنګ): (*~ white*).

(۴) له ږاده بهډر.

(۵) [Colloq.]، ژور ووشکو ناخوښ: (*a ~ party*).

adv. (۱) له مردن دهچیت. (۲) ژور؛ له ږاده بهډر؛ نښکار.

deadly sins, ګوناڼه کوښنده ګان (تاین).

dead march, ناواړنګی دلګیره له برډنی ترم بڼ ګوړستان ډی دهډرتن.

dead-pan (ded'pan'), *adj. & adv.* [Slang]، دمورچاو مردو؛

دمورچاو ساردو بې هست.

dead set, (۱) هملډاننګ به هموو توانایه کوه.

(۲) [Colloq.]، سووړه یون لهسر:

(*He was ~ on having his own way*).

(۱) سهنگی مردوویه یا شتیګی بې ګیان و خوښه یوښ.

(۲) بارنګی قورس: (*the ~ of poverty*).

(۳) کښی ډوتومیلنګه بېی یاره کدی.

(۴) بارنګه که به پڼی کښه کدی کړی لهسر دهډرتن، نلک قهبارمه کدی.

deadwood (ded'wood'), *n.* (۱) لږوږی ووشکی دار.

(۲) کسینګ یا شتیګی بې کله که بېیت به بارنګی ګران.

deaf (def), *adj.* (۱) کپ.

(۲) خوځکېر؛ ګوښه کړ: (*He was ~ to her please*).

deaf-and-dumb (def'an-dum'), *adj.* (۱) کمږولان.

(۲) تاپیه تی به کمږولاله ګان.

deafen (def'n), *v.l.* (۱) کمږکړن به دهنګی ژور بهر.

(۲) دهنگې کړدن.

deafening (def'n-in), *adj.* (۱) کمږکړ (وهک دهنګی ژور بهر).

(*a ~ noise*). (۲) به ژاړه ژاړ؛ به دهنگه دهنگ. (۳) دهنگې کړکړ.

n. شتی دهنگ پڼ ږکړ (خانوسازی).

deaf-mute (def'mūt'), *n.* کسینګی کمږولان.

adj. کمږولان.

deal (dēl), *v.l.* (۱) دابهشکړدن؛ بهشکړدن.

(۲) لیدان؛ پیاکښان؛ بیامالڼ: (*He dealt his opponent a blow*).

(۳) دابهشکړدنې ګاغری یاری بهسر یارکړه ګاندا.

v.l. (۱) (with ~)، لیکولنډه؛ پڼوه خمرک بوون:

(*Science ~s with facts*).

(۲) (with ~)، رهفتار له ګل کړدن؛ له ګل جوړلنډه:

(*to ~ fairly with others*)

deal

- (to ~ with a problem) (٢) چاره‌سازي چاره‌سازي کردن: (with ~) (٢)
(to ~ with a company, store, etc.) (٤) سوداگري کردن؛ کريو و فروشتن؛ نالويز کردن:
(٥) پيژان يا دابه‌شکردني کاغزي ياري يا قومار بيسر ياري‌کرم‌گاندا.
(١) (١) دابه‌شکردني کاغزي ياري. (ب) نمو کاغزانه‌ي دابيش کراون.
(ج) نوري ياري‌کرم بؤ دابه‌شکردني نم کاغزانه. (د) دستيك ياري کردن.
(٢) بمشکردن؛ دابه‌شکردن.
(٣) [Colloq.] رينگوتنيکي بازگاني يا سوداگري.
(٤) [Colloq.] رينگوتنيکي نهيني ياري.
(٥) [Colloq.] رينگوتنيکي لسمر نه‌خشيمک يا نالويزنيک.
همنديکي دباري نمکراو؛ همد.
deal (dēl), *n.*
a good (or great) deal, نؤر؛ همنديکي نؤر
(He spent a great deal of money.; You have wasted a good deal of time.)
dealer (dēl'ēr), *n.* (١) ده‌آن؛ فروشيوار؛ کريارو فروشيوار؛ سوداگرا
بازگان (٢) دابه‌شکري کاغزي ياري يا قومار بيسر ياري‌کرم يا قومارکرم‌گاندا.
dealing (dēl'ing), *n.* (١) بمشکردن؛ دابه‌شکردن.
(٢) په‌فتار؛ ره‌وشت. (٣) (pl.) بازگاني؛ نالويز.
(٤) چونيقي په‌فتارکردني بازگاني.
dealt (delt), *past tense and past participle of deal.*
dean (dēn), *n.* (١) سرؤک يا به‌رئوبه‌ري کلنيسه‌يکي گوره.
(٢) سرؤک يا به‌رئوبه‌ري کؤلج.
(٣) کؤترين و شاره‌زاترين نمندامي پيشه، کؤمله، يا يانه‌يک:
(the ~ of the diplomatic corps)
deanery (dēn'ēr-i), *n.* پله‌ويابه‌ي سرؤکي کؤلج يا سرؤکي
کلنيسه‌يکي گوره؛ فرمانگي سرؤکيکي وه‌ها.
deanship (dēn'ship), *n.* پله‌ويابه‌ي ماهوي مانه‌وي به‌رئوبه‌ري
کؤلج يا سرؤکي کلنيسه‌يکي گوره؛ به‌رئوبه‌ريامي کؤلج.
dear (dēr), *adj.* (١) خؤشويست؛ زؤر خؤشويست؛ گيان؛ شيرين.
(٢) (١) به‌ريز (سرمتاي نامه): (D~ Sir)
(ب) خؤشويستم (سرمتاي نامه بؤ هارئي‌يک): (D~ Azad).
(٣) (١) به‌نرخ؛ گران. (ب) گرانه‌ها.
(٤) پاسته‌قين؛ به‌دل: (Our ~est hope).
adv. (١) به‌خؤشويستي. (٢) گران؛ گرانه‌ها.
n. کسيکي خؤشويست؛ خؤشويستم:
(Come here, my ~. Yes, ~. ; No, ~.)
interj. غمباري. په‌ستي و بئ نارامي، يا سرسامي دهره‌برئوت:
(Oh, ~! ; D~, me! ; D~, ~!)
dearly (dēr'li), *adv.* (١) نيجگار نؤر؛ به‌راستي:
(He would ~ love to see his mother again.)
(٢) گران؛ گرانه‌ها: (Victory was ~ bought).
dearth (dūrth), *n.* (١) برسيتي؛ له‌برسد؛ مردن.
(٢) کمي؛ نه‌بوئي؛ شت؛ به‌دگمن ده‌ستگموتن.
death (deth), *n.* (١) مردن؛ مرگ؛ کؤچي دوايي؛ گيان دهرچوون.
(٢) نمان؛ کؤتابي؛ دوايي هاتن: (The ~ of one's hopes).
(٣) باري مردن؛ مردن: (D~ comes to all men).
(٤) هؤي مردن: (That motorcycle will be the ~ of you.).
(٥) پوودانيکي ناخؤش وه‌ک مردن. (٦) کؤشتن؛ خوين پشتن.
(٧) [Obs.] تاعوون: (the Black D~).
کؤشتن؛ هملواسين؛ له‌سيژاردان.
نؤر؛ نيجگار نؤر: (He worries me to death).
هتا مردن: (a fight to the death).
(١) جني مردن. (٢) سره‌مرگ؛ گيانه‌لا.
deathbed (deth'bed), *n.* لکاتي سره‌مرگدا کراو: (a ~ will).
adj.

debonair, debonaire

- death bell**, (١) پيامالينيك كه ده‌بيته هؤي مردن.
deathblow (deth'blō'), *n.* (٢) ليدانيك يا پيامالينيك كوشنده يا زيانبه‌خش.
deathful (deth'fəl), *adj.* (١) كوشنده؛ بگو.
(٢) مردن ناسا؛ له‌مردن چو.
deathless (deth'lis), *adj.* نهم.
deathlike (deth'lik), *adj.* وه‌ک مردن؛ مردن ناسا.
deathly (deth'li), *adj.* (١) كوشنده؛ بگو. (٢) تايه‌تي به‌مردن.
adv. زؤر؛ نيجگار زؤر؛ تا پاديه‌يکي زؤر: (~ afraid).
death mask, قابلي دم‌وچاوي کسيکي تازه مردو.
death rate, تئکراي ژماري مردواني شوننيک له‌ماويه‌يکي تايه‌تيد.
death-trap (deth'trap'), *n.* تله‌ي مردن: (١) خانويه‌يکي په‌رپووت. (ب) بارنيکي ترسناک.
death warrant, (١) فرماني رسمي له‌سيژارداني کسيک.
(٢) ليدانيکي كوشنده كه کؤتابي‌يکي خؤشي و هيو دينيت.
deathwatch (deth'woch', deth'wōch'), *n.* (١) نيشگرتني.
کسيکي مردو هتا کاتي ناشتني ديت يا کسيک كه له‌سهره‌مرگدا.
(٢) پاسمالينيك به‌نديخانه كه چاوديزي به‌نديک ده‌کات كه سزاي له‌سيژارداني بيسر داوه هتا کاتي له‌سيژاردانه‌يکي ديت. (٢) چؤره قالدونجه‌يکي ناو دره‌خته ده‌نگيکي ليوه ديت وه‌ک چرکي کاتزمير له‌کؤندا به‌نيشانه‌ي مردن داهمرا.
debacle (dā-bā'k'l, di-bak''), *n.* (١) توانه‌وي سهول له‌ناو.
پوباردا. (٢) ليشاويکي ناو (به‌قوپو دارموه). (٣) پوخان؛ به‌زين؛ ژئره‌کوتن.
(٤) کاره‌ساتيکي کوتوپر.
(١) ئي له‌ده‌غهردي شتنيک.
(٢) ماف ئي سه‌نده‌وه؛ دهرکردن؛ رينگه پئ نه‌دان.
debark (di-bārk'), *v.t.* بارداگرتن له‌پايو.
v.i. له‌پايو دابه‌زين و چوونه ناوشار.
-debarkation (*n.*). سووک کردن؛ بايه‌خ که‌مکردنه‌وه؛ نرخ شکادن؛
debase (di-bās'), *v.t.* پله‌ويابه‌ي که‌مکردنه‌وه؛ شکادن.
-debasement (*n.*).
debatable (di-bāt'ə-b'l), *adj.* (١) جني گومانه؛ ناؤکي له‌سهره.
(٢) ده‌شيت چهندوچوني له‌سهره بگرتن يا ليکولينه‌وي له‌سهره بگرتن.
debate (di-bāt'), *v.t. & v.i.* (١) ليکولينه‌وه يا چهندوچون له‌سهره کردن (نه‌نجوومن، کؤبوونه‌وي په‌لمان ... هتد)؛ مشت‌ومپر کردن.
(٢) بيراييکردنه‌وه. (٣) [Obs.] ده‌مه‌قالي کردن؛ شيرکردن؛ شه‌ره‌قسه‌کردن.
n. ليکولينه‌وه؛ چهندوچون؛ بگره‌وبه‌ره؛ گفتگو.
-debater (*n.*).
debauch (di-bōch'), *v.t.* په‌موشت تيکدان؛ ليزي سره‌سهرتي يا داويزن پيسي کردن
په‌موشت تيکچوون؛ سره‌سهرتي کردن؛ داويزن پيسي کردن.
n. په‌موشت خراپي و به‌ره‌لايي؛ سره‌سهرتي؛ داويزن پيسي.
-debauchedly (*adv.*); **debauchment** (*n.*). کسيکي سره‌سهرتي.
debauchee (deb'ō-chē', deb'ō-shē'), *n.* سره‌سهرتي؛ به‌ره‌لايي (په‌موشت).
debauchery (di-bōch'ēr-i), *n.* لاواکردن (له‌ش)؛ تين ئي برين؛
debilitate (di-bil'ə-tāt'), *v.t.* بئ هيزکردن (ته‌ندروستي).
-debilitation (*n.*). لاوازي (له‌ش)؛ بئ هيزي (ته‌ندروستي)؛
بئ تيني؛ بئ وره‌يي.
debit (deb'it), *n.* قمرز؛ مايه يا دراوي له‌حساب دهرکراو له‌بانقدا.
v.t. له‌حساب دهرکردن (بانق)؛ قمرز خسته‌نه‌وه سر حسابي يکنيک له‌بانقدا.
(١) په‌فتار جوان؛
پوخؤش؛ ناسک. (٢) شاد؛ به‌ختيار.

debrief

debrief (dē'brēf'), *v.t.* دهنگوباس وەرگرتن له کاربده مستیک که تازه
گهرايسته له جبهه جیکردنی ئهركيك به تايهتیه له دهرهوی وولات بۆ کملک
وهرگرتن له دهنگوباسه.

debris, débris (dā-brē', dā'brē), *n.* (١) خاڤ و خۆل و پیسی و
پاشماوهی شتومهکی شکاو و پهرش و بۆل و پاشماوهی شتومهکی شکاو و دیمهنی
دوای کاره ساتینکی وهک لاڤار، بومسه رزه، کهوتنه خواروهی فڕۆکه... هتد.
(٢) کۆمهله بهردی به جیماو له پویاری سههولیه داندادا (زه میناسی).

debt (det), *n.* (١) قهرز (٢) ئهركینکی سهرشان که به پنیوستی ده زانیته (٤) گوناوه (تاین).
بیکهیت (بۆ کهسینک، وولات، یا موزفایهتی). (٢) قهرزای. (٤) گوناوه (تاین).
قهرزاربون
get (or run) into debt,
in debt,
قهرزای نهجامی گرهو یا قوماکردن که دانهری

debt of honor, به پنی یا سا پنیوست نییه، بهلام ناوخرایی له دوا ده بێت ئهگهر نه درێتهره.

debtor (det'er), *n.* قهرزار

debunk (di-bun'k'), *v.t.* [Colloq.], خسته به روی ههچ و پووچی و
ساختهی شتی یا کهسینک ههملانی درۆ ده لسه و کهم و کوپی.

debut (di-bū', dā'bū), *n.* (١) خۆنواڤدنی نهکتهرێک بۆ یهکهم جار له
شانوگهری یهک یا فیلمیکدا. (٢) یهکهم جار هاڤته دهرهوی کچیک بۆناو ئامهنگو
ناو کۆمهله به تايهتیهتی چینه بهرزگانی کۆمهله. (٢) سهرهتای کار، پیهشه، یا
ئهریکه؛ یهکهم جاری شتی یا کردنی شتی.

debutant (deb'yoo-lānt', deb'yā-tant'), *n.* هونهرمه ندیک یا
نهکتهرێک که بۆ یهکهم جار له شانوگهری یهک یا له فیلمیکدا بهشداری دهکات
کهسینکی تازه له کاریکدا.

debutante (deb'yoo-tānt', deb'yā-tant'), *n.* کچیک که بۆ
یهکهم جار ده چینه دهرهوه بۆناو ئامهنگو بۆناو کۆمهله (به تايهتیهتی چینه -
بهرزگانی کۆمهله).

Dec., = December.

deca- (dek'ə), *Also dec- and deka-*, پینشگرێکه به مانای: ده:

(*decameter*) ده سال

decade (dek'ād, de-kād'), *n.* دهروشت سووکی

decadence (di-kā'd'ns, dek'ə-dəns), *n.* سووکی؛ نرمل؛ شیبوونهوه؛ بهرهو دواوه چوون و به ناخدا چوون (ژیار، کۆمهله،
هونهر، وێژه، پهروشت).

decadency (di-kā'd'n-si, dek'ə-dən-si), *n.* = decadence.

decadent (di-kā'd'nt, dek'ə-dənt), *adj.* پهروشت سووک
سهرسهری؛ بهرهو دواوه و به ناخدا چوو (ژیار، کۆمهله، هونهر، وێژه... هتد).

n. کهسینکی سهرسهری یا پهروشت سووک.

decagon (dek'ə-gon), *n.* دهگوشه ده.

decagram, decagramme (dek'ə-gram), *n.* ده گرام

decalcify (dē-kal'sə-fi'), *v.t.* دهرمهتانی کالسیۆم له نینسان.

-decalcification (*n.*)

decameter, decametre (dek'ə-mē'tēr), *n.* ده مەتر

decamp (di-kamp'), *v.t.* (١) چادرا به جینهشتن؛ خۆدایهین له -

ئۆردوگا (٢) راکردن؛ خۆدایهین له کۆمهله به نهین و له پهر.

decant (di-kant'), *v.t.* (١) پۆکردنی شله له دهرهک به نه سپایی و

بهین جوولاندنهرهوی خهتیهتی به نهکی. (٢) پۆکردنی شله له دهرهکهره بۆ -
دهرهکی تر.

decanter (di-kan'tēr), *n.* سوورایی

decapitate (di-kap'ə-tāt'), *v.t.* سهر بڕین (سزا)؛ سهرلیکدرنهوه.

-decapitation (*n.*); **decapitator** (*n.*).

decarbonate (dē-kār'bā-nāt'), *v.t.* ئی لایرینی ئۆکسیدی کاربۆن.

-decarbonated (*adj.*).

decarbonize (dē-kār'bā-nīz'), *v.t.* کاربۆن ئی لایرین

decasyllable (dek'ə-sil'ə-b'l'), *n.* دینیکه هونراوهی ده بڕگهیی.

-decasyllabic (*adj.*).

decimate

decathlon (di-kath'lon), *n.* پینشگرێکه یهکی ده چۆرییه ئه کسهی
له زۆریه یارییهکاندا له پیهشهوه بێت پینشگرێکه ده بایتهوه.

decay (di-kā'), *v.t.* (١) پزین؛ پووکانهوه؛ داوهشین؛ فهوتان.

(٢) بۆگهن کردن؛ بۆن کردن؛ پیسی بوون.

v.t. پزاندن؛ پووکانهوه؛ داوهشاندن؛ بۆگهن پیکردن.

decay (di-kā'), *n.* (١) پزین؛ پووکانهوه؛ داوهشین؛ فهوتان.

(٢) بۆگهن کردن؛ بۆن کردن؛ خراپ بوون. (٢) بۆگهنی؛ بۆگهنیتی.

decease (di-sēs'), *n.* مردن؛ کۆچی دواپی.

v.t. مردن؛ کۆچی دواپی کردن.

deceased (di-sēs't'), *adj.* مردوو؛ (*Her father is ~.*)

(١) کهسه مردووه که؛ خوالیخۆشبوو. (٢) مردووهکان.

decedent (di-sē'd'nt), *n.* مردووه که (دادگهری).

deceit (di-sēt'), *n.* (١) فیل؛ درۆ؛ ساخته.

(٢) فیلباری؛ درۆنی؛ ناپاکی.

(١) ساختهچی؛ فیلباری؛ ناپاک.

(٢) ساخته؛ درۆ؛ ناپاک.

deceive (di-sēv'), *v.t. & v.i.* خهله تاندن؛ بههله دایهردن؛ فریودان.

decelerate (dē-sel'ēr-āt'), *v.t. & v.i.* ههواش کردنهوه (خهراپی)؛

خاویوونهوه؛ خاویوونهوه.

-decelerator (*n.*).

deceleration (dē-sel'ēr-ā'shən), *n.* ههواش بوونهوه؛

خاویوونهوه.

December (di-sem'bēr), *n.* دیهسمبه؛ دوا مانگی سانی زاینی.

decency (dē's'n-si), *n.* (١) باشی (موزة)؛ چاکی؛ پیاوچاکی.

(٢) ئامبروو؛ ههیا؛ شهرم؛ پهروشت جوانی. (٢) (*pl.*)، کردهوهی کۆمهلهتی

به جین و شیاو. (٤) (*pl.*)، پنیوستی ژیان.

decennial (di-sen'i-əl), *adj.* دهسانی؛ ههر ده سال جارێک

پووهدهات.

n. بهرهری ده ساله؛ یادی ده ساله.

decent (dē's'nt), *adj.* (١) باش (موزة)؛ چاک (پهروشت)؛ پیاوچاک:

(~ behavior; a ~ person)

(٢) بههیا؛ به ئامبروو؛ داوین پاک؛ پهروشت جوان.

(٣) شیاو؛ گونجاو. (٤) بهرین؛ شایستهی وێژه.

(٥) مام ناوهندی؛ باش (باری ژیان)؛ نه باش و نه خراپ؛ پهسند:

(~ wages)

(٦) [Colloq.] جل و بهرگی پهسند و پێک پێکی له بهردایه.

(١) فریو فیل کردن؛ دهسپهرین؛ فریودان.

(٢) فیل؛ ساخته؛ درۆ. (٢) شتیکی ساخته و بههله دایه.

بههله دایه؛ ساخته؛ فیلبار؛ درۆنه:

(*Appearances are often ~.*; a ~ person)

decide (di-sīd'), *v.t. & v.i.* بهریردان؛ بهرینهوه.

decided (di-sīd'id), *adj.* (١) دیار؛ بن گومان؛ یهکلایی:

(*He won a ~ victory.*)

(٢) سوور لهسه؛ پانهگۆپ.

-decidedly (*adv.*).

deciduous (di-sij'oo-əs, di-sij'ū-əs), *adj.* (١) گهرتو له کات

یا وهزینکی تايهتیدا (گهلا، ددان، یانی میرو، شاخی ههملهتهی ناسکهکیزی).

(٢) گهلاهی کهوتووی دار له وهزی زستاندا: (*~ trees*).

(٣) سهرههمی؛ کاتی.

decimal (des'ə-m'l), *adj.* دهیمی (بیرکاری).

n. گهرتی دهیمی.

decimal fraction, گهرتی دهیمی.

decimalize (des'ə-m'l-īz'), *v.t.* گۆپین بۆ پهیرهوهی دهیمی

decimal system, پهیرهوهی دهیمی

decimate (des'ə-māt'), *v.t.* (١) به تهرهشکه ههلبازاردن و کوشتنی

ههموو دهیمین کهسینک. (٢) کوشتنی ژمارهیهکی زۆر؛ لاوازکردن؛ لهناویردن؛

هاتمه خوارمه. (۲) نشوستی هیئان! کزیبون! بمره نهمان چوون! دواکهرتن
(۳) لادان له پنگه یا یانیی پاست. [Rare]، نهویستن! قایل نمبون.
(۵) گۆزانی کۆتایی ناو و پاناو و ناوئلان له رسته! (پژمان):
(ship → ships; ships → ship's; you → your)
تایبهتی به گۆزانی کۆتایی
declensional (di-klen'shən-'l), *adj.*
ناو و پاناو و ناوئلان (ووشه ی پیشوو بیینه).
declinable (di-klī'nā-b'l), *adj.*
کۆتایی یهکه ی دهگۆزیت: ناو،
پاناو، ناوئلان (ووشه ی پیشوو تر بیینه).
declination (dek 1ə-nā'shən), *n.*
(۱) لاریبونوه! خواربونوه.
(۲) لاریبونی گۆشهی دهرزی پانوما له پاکوورو باشووری راسته قینه.
(۳) دوری گۆشهی نهستیره له هیل یهکسانوه.
(۴) نهویستن! قایل نمبون.
decline (di-klīn'), *v. & n.*
(۱) لاریبونوه! بمره خواربونوه! دانهوین.
(۲) ناو و پاناو (پژ) به ناخداچوون! داچوون.
(۳) بمره نهمان چوون! نشوستی هیئان! همتان: (the ~ of the empire).
(۴) نهویستن! قایل نمبون.
(۱) لاریکرنده! خوارکرنده! دانهواندن.
(۲) نهویستن! قایل نمبون: (I must ~ your invitation).
(۳) گۆزینی کۆتایی ناو و پاناو و ناوئلان (پژمان).
n.
(۱) کزیبون! نهمان! همتان! بمره دواو هاتن.
(۲) بمره خرابی چوون (تندرووستی).
(۳) سهردهمی نشوستی، کزیبون، یا لاوازی.
(۴) بهشی کۆتایی! کۆتایی: (the ~ of life).
(۵) نهخوشی داپژنمه یا پووکیته روه (دهرده باریکه).
(۶) بمره خوارکه! لیژی! سهره خوارکه.
declivity (di-kliv'ə-ti), *n.*
بمره خوارکه! سهره بمره خوارکه! لیژی.
decoct (di-kokt'), *v. & n.*
تام ئی دهره یانی خوارده منی به کولاندن.
decoction (n.).
decoding (dē-kōd'), *v. & n.*
ههله یانی شفره! خویندنه ی شفره!
دهرکردنی شتیکی به شفره نووسراو.
decoder (dē-kōd'ēr), *n.*
(۱) ههله یانی شفره (مرق).
(۲) ئامیزی ههله یانی شفره.
decolor (dē-kul'ēr), *v. & n.*
رهنگ ئی لابرند.
decolorize (dē-kul'ēr-iz'), *v. & n.* = decolor.
decolorization (n.); decolorizer (n.).
(۱) دواو هاشندن! دواو هشین! (dē-kām-pōz'), *v. & n.*
داپژاندن! داپژین: (The body has ~d.).
(۲) بۆن کردن! بۆگن کردن.
decomposition (dē-kom-pō-zish'ən), *n.*
(۱) دواو هشین!
داپژین. (۲) بۆن کردن! بۆگن کردن.
decompress (dē-kām-pres'), *v. & n.*
لاپردنی پهستان!
که مگردنه ی پهستان.
decompression (dē-kām-presh'ən), *n.*
(۱) پهستان نهمان!
پهستان لابردن. (۲) نهشته رگه ی یهک بۆ لاپردنی پهستان له سهر نه دنا میکی
لهش یا مێشک.
decontaminate (dē-kən-tam'ə-nāt'), *v. & n.*
پاکرندنه!
لاپردنی شتی پیس (ووک گازی ژهراوی).
decontamination (n.).
decontrol (dē-kən-trōl'), *v. & n.*
جلو ببردن! پتی بۆ بهره لاکردن.
بئ جلوی! پتی بهره لایی! بئ دابیینی.
décor (dā-kōr'), *n.*
(۱) پازاندنه.
(۲) دیکۆ! نهخشه و شیوازی پازاندنه ی مال، شان، فرمانگا... هت.
decorate (dek'ə-rāt'), *v. & n.*
(۱) پازاندنه! نهخش و نیگار کردن!
پووگمش کردن: (to ~ a room).
(۲) مهالیا پیدان بۆ نازی یا کارنکی قورس و گرنگ:

هاتمه خوارمه. (۲) نشوستی هیئان! کزیبون! بمره نهمان چوون! دواکهرتن
(۳) لادان له پنگه یا یانیی پاست. [Rare]، نهویستن! قایل نمبون.
(۵) گۆزانی کۆتایی ناو و پاناو و ناوئلان له رسته! (پژمان):
(ship → ships; ships → ship's; you → your)
تایبهتی به گۆزانی کۆتایی
declensional (di-klen'shən-'l), *adj.*
ناو و پاناو و ناوئلان (ووشه ی پیشوو بیینه).
declinable (di-klī'nā-b'l), *adj.*
کۆتایی یهکه ی دهگۆزیت: ناو،
پاناو، ناوئلان (ووشه ی پیشوو تر بیینه).
declination (dek 1ə-nā'shən), *n.*
(۱) لاریبونوه! خواربونوه.
(۲) لاریبونی گۆشهی دهرزی پانوما له پاکوورو باشووری راسته قینه.
(۳) دوری گۆشهی نهستیره له هیل یهکسانوه.
(۴) نهویستن! قایل نمبون.
decline (di-klīn'), *v. & n.*
(۱) لاریبونوه! بمره خواربونوه! دانهوین.
(۲) ناو و پاناو (پژ) به ناخداچوون! داچوون.
(۳) بمره نهمان چوون! نشوستی هیئان! همتان: (the ~ of the empire).
(۴) نهویستن! قایل نمبون.
(۱) لاریکرنده! خوارکرنده! دانهواندن.
(۲) نهویستن! قایل نمبون: (I must ~ your invitation).
(۳) گۆزینی کۆتایی ناو و پاناو و ناوئلان (پژمان).
n.
(۱) کزیبون! نهمان! همتان! بمره دواو هاتن.
(۲) بمره خرابی چوون (تندرووستی).
(۳) سهردهمی نشوستی، کزیبون، یا لاوازی.
(۴) بهشی کۆتایی! کۆتایی: (the ~ of life).
(۵) نهخوشی داپژنمه یا پووکیته روه (دهرده باریکه).
(۶) بمره خوارکه! لیژی! سهره خوارکه.
declivity (di-kliv'ə-ti), *n.*
بمره خوارکه! سهره بمره خوارکه! لیژی.
decoct (di-kokt'), *v. & n.*
تام ئی دهره یانی خوارده منی به کولاندن.
decoction (n.).
decoding (dē-kōd'), *v. & n.*
ههله یانی شفره! خویندنه ی شفره!
دهرکردنی شتیکی به شفره نووسراو.
decoder (dē-kōd'ēr), *n.*
(۱) ههله یانی شفره (مرق).
(۲) ئامیزی ههله یانی شفره.
decolor (dē-kul'ēr), *v. & n.*
رهنگ ئی لابرند.
decolorize (dē-kul'ēr-iz'), *v. & n.* = decolor.
decolorization (n.); decolorizer (n.).
(۱) دواو هاشندن! دواو هشین! (dē-kām-pōz'), *v. & n.*
داپژاندن! داپژین: (The body has ~d.).
(۲) بۆن کردن! بۆگن کردن.
decomposition (dē-kom-pō-zish'ən), *n.*
(۱) دواو هشین!
داپژین. (۲) بۆن کردن! بۆگن کردن.
decompress (dē-kām-pres'), *v. & n.*
لاپردنی پهستان!
که مگردنه ی پهستان.
decompression (dē-kām-presh'ən), *n.*
(۱) پهستان نهمان!
پهستان لابردن. (۲) نهشته رگه ی یهک بۆ لاپردنی پهستان له سهر نه دنا میکی
لهش یا مێشک.
decontaminate (dē-kən-tam'ə-nāt'), *v. & n.*
پاکرندنه!
لاپردنی شتی پیس (ووک گازی ژهراوی).
decontamination (n.).
decontrol (dē-kən-trōl'), *v. & n.*
جلو ببردن! پتی بۆ بهره لاکردن.
بئ جلوی! پتی بهره لایی! بئ دابیینی.
décor (dā-kōr'), *n.*
(۱) پازاندنه.
(۲) دیکۆ! نهخشه و شیوازی پازاندنه ی مال، شان، فرمانگا... هت.
decorate (dek'ə-rāt'), *v. & n.*
(۱) پازاندنه! نهخش و نیگار کردن!
پووگمش کردن: (to ~ a room).
(۲) مهالیا پیدان بۆ نازی یا کارنکی قورس و گرنگ:

decoration

(He was ~d for heroism.)

decoration (dek'ə-rā'shən), *n.* (۱) پازندنهوه؛ نهخشاندن.

(۲) نهخش و نیکار؛ نارایشته؛ شتی پازندهوه.

(۳) نیشان (بۆ لیاقتوویی و نازایی)؛ مەدالیا.

decorative (dek'ə-rā'tiv, dek'ə-rə-tiv), *adj.* پازندهوه؛

تهنبا بۆ پازندهوه و پووکەش کردنه.

decorator (dek'ə-rā'tēr), *n.* پازندهوه؛ نهخشینه؛ کەسیگه که

پیشهی نهخشاندن و پازندهوهی ناوما، خانوو، فرۆشگا... هتد

decorous (dek'ə-ras, di-kō'rəs, di-kō'rəs), *adj.* شیاو؛

جوان و ریک و پیک؛ له سنووری سه لاری و پەروشت جوانیدایه

decorum (di-kō'rəm, di-kō'rəm), *n.* ریند و یکنی و جوانی -

پهفتار جن و بهرگ؛ جهیا و شهرم؛ سه لاری. (to behave with ~)

decoy (di-koi'), *n.* (۱) داو؛ تله

(۲) باندیهیکه (راسته قینه یا دهستکرد) که دهکرت به داو بۆ پراوکردنی

باندیهی تر (وهک له پاوه که و سونیکهدا)

(۳) کەسیگه یا شتیگه که دهکرت به داو بۆ گرتنی شهوانه ی کاری قهدهغه دهکته:

(a police ~)

v.t. & v.i. تله یا داو بۆ نانهوه

decrease (di-krēs', dē-krēs'), *v.t. & v.i.* کهه بوونهوه؛

کهه مکردهوه

n. کهه بوونهوه

decree (di-krē'), *n.* (۱) فرمان؛ فرمانی میری؛ فرمانی شاهانه؛

فرمانی کلنسه (۲) بریاریک که گۆزینی بۆ دایه: (a ~ of fate)

v.t. & v.i. فرمان دهکردن؛ فرمان کردن.

decrepit (di-krep'it), *adj.* پهککته؛ کهفتهکار؛ کۆز و په ریووت.

(a ~ man; a ~ house)

-decrepitude (*n.*).

decrecent (di-kres'nt), *adj.* له کهه بوونهوه دایه؛

له بجووت بوونهوه دایه (هانگ)

decry (di-kri'), *v.t.* (۱) ناپه زایی دهر برین بهتوندی؛ سه زه نشته کردن:

(we ~ religious intolerance.)

(۲) ترخ شکاندن (دراو)؛ له بایهخ کهه مکردهوه؛ شکاندن؛ سووک کردن

decumbent (di-kum'bənt), *adj.* (۱) راکشاو؛ بالکهورتوو.

(۲) تهر فرۆدەر به سه زه ویدا (پووهک)

decuple (dek'yoo-p'l), *adj.* (۱) ده سهونده. (۲) ده ده

n. ژمارهیک که ده نهوندهی ژمارهیکه تر بیت.

v.t. ده نهونده کردن؛ ده جار گهوره کردن (ژماره، همنه).

decussate (di-kus'āt), *v.t. & v.i.* به راست و چپ لهیه کدان

adj. (۱) لهیه کدراو راست و چپ

(۲) نه شیوهیک ده رها توون که به راست و چپ لهیه کتری بدنه (گهلا، لق):

(~ leaves)

dedicate (ded'ə-kāt'), *v.t.* (۱) تهرخان کردن؛ بهخت کردن:

(He ~d his life to the service of his country.)

(۲) پیشکش کردن؛ بهخشین (په پرتوک، ههلبهست، بهرهمی هونهری):

(He ~d his book to his parents.)

(۳) کردنهوه به پهسمی (خانوو، پرد، پوژه، پیشانگا... هتد):

(to ~ a building, water project, etc.)

(۴) تهرخان کردن زهوی بۆ بهکارهتانی گشتی

dedicated (ded'ə-kāt'id), *adj.* دلسۆز؛ لیبوردو؛ خوته رها نکه؛

خۆبهختنکر

dedication (ded'ə-kā'shən), *n.* (۱) تهرخان کردن؛ بهخت کردن.

(۲) دلسۆزی؛ خۆ بهخت کردن. (۳) به پهسمی کردنهوه.

(۴) پیشکش کردن؛ ووتهی پیشکش کردن په پرتوک یا ههلبهستیک له

سه رهتای په پرتوکه کهدا.

deduce (di-dōös', di-dus'), *v.t.* بۆ دهکرتن؛ گهیشته نهوه

default

(If you see a doctor leaving a house, you may ~ the fact that someone in the house is ill.)

-deducible (*adj.*).

deduct (di-duk't'), *v.t.* ئی داشکادن؛ ئی دهکردن.

deductible (di-duk'tə-b'l), *adj.* لایق داده شکینریت؛

لایق دهکردن (باجی دهسکوت): (tax ~ contributions)

deduction (di-duk'shən), *n.* (۱) داشکادن؛ دهکردن.

(۲) (۱) بۆ دهکرتن؛ دۆزینوه؛ نهنجام کردن. (ب) ده ره نهنجام.

deductive (di-duk'tiv), *adj.* تاییهتی به گهیشته نهوه نهنجامه

یا بۆ دهکرتن له یی بیر کردنهوه: (~ reasoning)

-deductively (*adv.*).

deed (dēd), *n.* (۱) کردار؛ کردهوه؛ کار. (۲) شاکار؛ کاریک گرنگ یا

نازاییانه. (۳) قهواله؛ تاپۆ؛ موکتهامه.

له راستیدا؛ به راستی.

in deed, وادانان؛ وازانین؛ وا جروابوون

deem (dēm), *v.t. & v.i.* (۱) قوول.

(۲) قوولاییهیک تاییهتی (~ eight feet)

(۳) له بنی بنهوه. (۴) بهجۆش؛ قوول: (~ love)

(۵) تیگهیشته؛ قوول (a ~ person)

(۶) فیلباز؛ ساختهچی.

(۷) (~ in): له بیر کردنهوهیکه قوول دایه: (He's ~ in thought.)

(۸) قوول: (a ~ sleep): (۹) تۆخ؛ تیر (رنگ): (~ colors)

(۱۰) تیکموتوو: (~ in debt): (۱۱) نزم و گرو پر (دهنگ): (a ~ voice)

n. (۱) شوینیک قوول (ناو، زهوی).

(۲) ناوه راست؛ نیوه شهو؛ تاریکترین و بن دهنگ ترین بهشی شتیک

(in the ~ of night)

adv. به قوولی؛ نیکگار له بنهوه یا له دواوه.

(۱) خۆ فرۆدانه ناو ناوی قوولهوه.

(۲) [Colloq.]: به ههلبهشی خۆ فرۆدانه کاریکهوه.

(۳) [Colloq.]: توو په بوون؛ هاتنه جۆش

دهریا.

the deep, [Poetic],

deep-dyed (dēp'dīd'), *adj.* (۱) ههمووی پهنگی گرتوه؛

باش له خوم دراوه. (۲) تهراو: (a ~ villain)

deepen (dēp'n), *v.t. & v.i.* قوول کردن؛ قوول بوون.

deepfreeze (dēp'frēz'), *n.* بهفرخه ریکی ژۆر سارد.

v.t. شتو مەخ خستنه ناو بهفرخه ریکی ژۆر سارد هوه

deep-fry (dēp'fri'), *v.t.* سوور کردنهوه له ناو تاوه یا مهنجه لیک

پر له پۆنی گهرمدا.

deep-rooted (dēp'rōōt'id, dēp'root'id), *adj.* پهگ داکوتاو؛

پهگ قوول؛ قوول؛ کۆن: (~ prejudice)

deep-sea (dēp'sē'), *adj.* له قوولایی دهریادا؛ له بهشه قووله کانی

دهریادا: (~ fishing)

deep-seated (dēp'sēt'id), *adj.* پهگ قوول؛ چهسپیو؛ کۆن:

(~ hatred; ~ traditions)

deer (dēr), *n.* ناسک؛ ناسکه کۆی.

deerskin (dēr'skin), *n.* (۱) پیستهی ناسک.

(۲) چهری پیستهی ناسک.

deface (di-fās'), *v.t.* (۱) شیواندن و لهکهدارکردنی پووی شتیک؛

تیکدان و پیس کردن و ناشرین کردن پوکار. (۲) کوژاندنهوه.

-defacement (*n.*).

defamation (def'ə-mā'shən, dē'fā-mā'shən), *n.* بوختان؛

ناو پیس کردن؛ نه تک.

-defamatory (*adj.*).

defame (di-fām'), *v.t.* ناو پیس کردن؛ بوختان کردن؛ نه تک کردن.

default (di-fōlt'), *n.* (۱) دواکوتن له کردنی شتیک له کاتی خۆیدا؛

defaulter

- نهچون بۇ شونڭىڭ ۈك پىئويست بولۇ: (*They lost the game by ~*).
- (۲) قەرز نەدانەنە ۈك كاتى خۇيدا يا دواكەوتن ۈك دانەنەيدا.
- (۳) نهچون بۇ داداگە ۈك پۇژى ديارىكرادا (داواچى يا داوا لەسر كراو).
- (۱) نهكردىنى شىڭىك ۈك پىئويست بولۇ.
- (۲) قەرز نەدانەنە ۈك كاتى خۇيدا: (*He ~ed on the debt.*).
- (۳) نهچون بۇ داداگە ۈك كاتى ديارىكرادا
- (۴) بەشدار نەبۇن ۈك پىشپىكى يەكدا. (۵) دۇراندن لەبەر ئامادە نەبۇن.
- in default of, لەبەر نەبۇن: بەھۇي ئامادە نەبۇن.
- judgment by default, بىردنەھى داۋايەك ۈك داداگە لەبەر نەھاتنى
- لايەك بۇ داداگە.
- to win by default, بىردنەھى پىشپىكى يەك بەھۇي بەشدار نەبۇنى
- تىپى بەرامبەر
- defaulter (di-fōl'tēr), n. (۱) دواكەوتن ۈك نەركى پىئويست.
- (۲) دزى پارەي پىن سىپىرداۋ.
- defeat (di-fē't), v.t. بەزاندن: شكاندن: چەنگ: بەسەردا سەركەوتن
- (جەنگ. بويۇپۇش): ژىرخىستىن
- n. بەزىن: شكان: ژىركەوتن: دۇراندن
- defeatism (di-fēt'iz'm), n. گىيائى بەزىن ۈكۇدان: زوۋ ۈكۇدان يا ۈكۇدان
- defeatist (di-fēt'ist), n. كەسكىي بەزىن ۈكۇدان.
- defecate (def'ə-kāt'), v.t. پاكىدەنە: خلتە دەرھىنان (شەراب، ئاۋ. ۈكۇدان)
- v.t. پىسايى كىردن: گۈۈكرىدن
- defecation (n.).
- defect (di-fekt', dē'fekt), n. (۱) نەنگى: ئاتەۋاي: كەم ۈكۇرتى.
- (۲) خەۋش: ئاتەۋاي يەك: نەنگ.
- v.t. پەنابىردن بەر دۇرۇن: ۈكۇدان چوۋنە پال دۇرۇن.
- defection (di-fek'shən), n. (۱) نەنگى: ئاتەۋاي: كەم ۈكۇرتى.
- خەۋش (۲) پەنابىردن بەر دۇرۇن: ۈكۇدان چوۋنە پال دۇرۇن
- defective (di-fek'tiv), adj. (۱) ئاتەۋاي (كەل ۈكۇدان، ئامىن):
- خراپ: شتومەك: كەم ۈكۇرتى ۈكۇدان: ۈكۇدان.
- (۲) ۈكۇدان شىۋەكەنى گەردان كىردنى ئىچە (كردار: پىزىمان):
- (*Ought is a ~ verb.*)
- (۳) ئاتەۋاي (لەش يا مېشك).
- n. (۱) كەسكىي ئاتەۋاي ۈكۇدان لەش يا مېشكەۋە
- (۲) ۈكۇدان يەككى ئاتەۋاي، ۈكۇدان ۈكۇدان شىۋەكەنى گەردان كىردنى نەمىت (پىزىمان).
- defence (di-fens'), n. = defense; [British Spelling].
- defend (di-fend'), v.t. (۱) پاراستن: بەرگىرى كىردن
- (*They ~ed the city against the enemy.*)
- (۲) بەر ۈكۇدان پىشانىدان: بەنگە بۇ ۈكۇدان نەمىت: (*He ~ed his conduct.*).
- (۳) پالپىشتى كىردن: لەسر كىردنەۋە
- (۴) پارىزگارى كىردنى داۋا لەسر كراۋ (داداگە)
- v.t. پارىزگارى كىردنى داۋا لەسر كراۋ (داداگە).
- defendant (di-fen'dənt), n. داۋا لەسر كراۋ: گۇمانبار
- adj. تايىبەتى بە پاراستن يا پارىزگارى كىردن.
- defender (di-fen'dēr), n. پارىزەر: بەرگىرە.
- defense (di-fens'), n. (۱) پاراستن: بەرگىرى: پارىزگارى
- (۲) سەنگەر: قەل: ۈكۇدان پاراستن (۳) پالپىشتى: بەنگە.
- (۴) خۇ پاراستن (بە مستەكۇنە). (۵) بەرەي بەرگىرى.
- (۶) ۈكۇدان لەسەردا پارىزەرەكەي (داداگە).
- (ب) داۋا لەسەردا پارىزەر يا پارىزەرەكەي
- defenseless (di-fens'lis), adj. دەست نەستراۋ: بى چەك:
- بى پالپىشت: بى پارىزگارى (*They attacked a ~ people.*).
- defense mechanism (or reaction), خۇپاراستن (بە دەست
- يا بە كردار ۈكۇدان دەۋونى)

definitive

- (۱) دەپارىزىت: (۲) دەۋونى پارىزگارى بىركىت (۳) پەۋ: بە بەنگە.
- defensible (di-fen'sə-b'l), adj. (۱) بۇ پاراستنە نەك ۈكۇدان كىردن:
- تايىبەتى بە بەرگىرى كىردن: (۲) تايىبەتى بە خۇپاراستن (بەتايىبەتى لە ۈكۇدان شىڭىك نەبۇ يا دزى): (*She has a very ~ attitude.*)
- n. ۈكۇدان شىڭىك پارىزگارى
- defer (di-fūr'), v.t. & v.i. دواخست بۇ دواپۇژ (قەرز دانەنە، كار، سەريازگىرى... ۈكۇدان)
- defer (di-fūr'), v.i. ملدان (لەۋويى پىزەرە): دل ۈكۇدان: بەقسە كىردن: (*He always ~s to his father's decisions.*)
- deference (def'ēr-əns), n. ملدان (لەۋويى پىزەرە): دل ۈكۇدان:
- بەقسە كىردن.
- in deference to, لەبەر خۇاستى كەسكىي: لەبەر خاتىرى
- deferential (def'ēr-ən'shəl), adj. پىزەرگىر: ملدن.
- deferment (di-fūr'mənt), n. دواخست بۇ دواپۇژ (قەرز دانەنە، كار، سەريازگىرى... ۈكۇدان)
- deferred (di-fūr'd), adj. (۱) دواخراۋ بۇ دواپۇژ
- (۲) قازانچ ۈكۇدان بەرگىرىن يا قەرز دانەنە دواخراۋ.
- (۳) دواخراۋ لە سەريازگىرى.
- defiance (di-fī'əns), n. بەرەۋ پوۋ ۈكۇدان: بەرەنەستى كىردن:
- ۈكۇدان پەۋ.
- in defiance of, بەرامبەر بە (مەترىيەك): بەرەۋ پوۋ ۈكۇدان
- defiant (di-fī'ənt), adj. بەرەۋ پوۋ ۈكۇدان: بەرەنەكانىكەر:
- ۈكۇدان پەۋ
- deficiency (di-fish'ən-si), n. (۱) ئاتەۋاي: كەم ۈكۇرتى.
- (۲) (pl.) كەمى: نەبۇن.
- deficient (di-fish'ənt), adj. (۱) ئاتەۋاي: كەم ۈكۇرتى: عەيىبەدار.
- (۲) كەم (چۇننىتى، چەندى، پەل): بەش ئاكاك
- n. كەسكىي يا شىڭىك ئاتەۋاي ۈكۇدان: كەم ۈكۇرتى.
- deficit (def'it-sit), n. ئاتەۋاي: كورت ۈكۇدان (بۇجە): كەمى:
- (*budget ~*)
- defile (di-fil'), v.t. (۱) پىس كىردن
- (۲) گلاۋ كىردن (پەستگا): (*to ~ a temple.*)
- (۳) پەۋ ۈكۇدان خراپ كىردن. (۴) ئاۋ پىس كىردن: ئاۋايەك شكاندن
- (۵) دەست بۇ ئاۋاۋوس بىردن: بىن كىردن.
- defilement (n.); defiler (n.); defilingly (adv.).
- defile (di-fil', dē'fil), v.i. بە رىز پۇششتن
- (۱) چەم، دەرەندە، يا رىزگەيەكى تەسك كە دەپىت سەرياز بە يەك رىز
- پايدا بۇن. (۲) چەم يا دەرەندىكى تەسك.
- (۳) بە يەك رىز يا چەم رىزىك پۇششتن.
- (۱) پىن ئاسىن: ئاساندن: (*to ~ a word.*)
- (۲) دىارى كىردن: سەۋور بۇ دانان.
- definite (def'it-nit), adj. (۱) دىارىكراد: سەۋوردار.
- (۲) پاستو پەۋان: پوۋ
- (۳) سەۋگەر: بىن گۇمان. (*It's ~ that he'll go.*)
- (۴) تايىبەتى: ئامرازى تايىبەتى (پىزىمان): ("the" is a ~ article.)
- definiteness (n.).
- definite article, ئامرازى پىنئاس، تايىبەتيكەر. يا دىارىكەر ۈكۇدان:
- "the" (پىزىمان).
- definition (def'it-nish'ən), n. (۱) پىنئاسە: پىنئاس: پىنئاسىن:
- (*the ~ of a concept; word ~s*)
- (۲) دىارى كىردن: سەۋوردانان.
- (۳) دىارى كىردنى شىڭىك بە ۈكۇدان.
- (۴) پەلە پوۋنى دەنگو ۈكۇدان (رادىو، تەلەۋىزىۋن).
- definitive (di-fin'it-iv), adj. (۱) كۇتايى پىن ۈكۇدان: كۇتايى:

definitude

(a ~ answer)

٢. راسترین و تواترین؛ همره راست و تواتر.

(a ~ dictionary; a ~ edition of Shakespeare)

٢. دياربکر؛ سنووردنر (٤)؛ به تواتر گهره‌بوو (زیندومرانی).

n. ووشی دياربکر یا پیناسین (پیزمان)، وه:

(this, that, any, some)

definitude (di-fin'ə-tōd', di-fin'ə-tūd'), n.

ووردی؛

تواتر؛ بڼ چنډوچونی.

deflagrate (def'la-grāt'), v.t. & v.i.

سووتان به مشخه‌لانی باکر

به پله و کوتوپ.

deflate (di-flāt'), v.t. & v.i.

(١) فش کردنه؛ فش بوونه؛

هوا ئی دهره‌تان؛ هوا ئی دهره‌تان: (to ~ a tire).

(٢) بڼ بايخ کردن؛ شکاندن (مروء)؛ نرخ کم کردنه.

deflation (di-flā'shən), n.

(١) فش بوونه؛ فش کردنه.

(٢) چوونه‌خو (ناپوری)؛ چوونه‌به‌که؛ کمی پاره له بازاردا به‌هوی

به‌زیبوونه‌ی به‌های پاره و شکانی نخي شتومک.

deflect (di-flekt'), v.t.

لادان؛ پیچکندنه؛ وه‌رگیران؛ شکاندنه؛

وه‌چرخان.

v.i. وهرگیران؛ پیچکندنه؛ لادان؛ شکانه؛ وه‌چرخان:

(The bullet struck a wall and was ~ed from its course.)

-deflective (adj.); deflector (n.).

deflection (di-flek'shən), n.

شکانه؛ وه‌چرخان؛ لادان؛

وه‌گیران.

defloration (def'la-rā'shən), n.

(١) گول لیگردنه؛

(٢) بڼ بڼ کردن؛ کچ کونکردن.

deflower (di-flou'ēr), v.t.

(١) بڼ بڼ کردن؛ کچ کونکردن.

(٢) گول لیگردنه؛ (٣) ویرانکردن؛ خراب کردن؛ پیس کردن.

defoliant (di-fō'li-ant), n.

ماده‌به‌کی کیمیاوی به دارودره‌ختی

پن گه‌لا یوت دهرکرت.

defoliate (di-fō'li-āt'), v.t.

دارودره‌خت پوتکردن؛

گه‌لا لیگردنه؛

-defoliation (n.).

deforest (dē-fōr'ist, dē-for'ist), v.t.

دارستان برین؛

باکردنه‌ی ناوچه‌به‌که له دارودره‌خت؛ پوتکردن له دارودره‌خت.

-deforestation (n.).

deform (di-fōrm'), v.t.

(١) شیوه تیکدن؛ پووخسار شیواندن؛

شیواندن؛ خواروختن کردن (٢) ناشرین کردن.

v.i. شیوه تیکچوون؛ پووخسار شیوان؛ ناشرین بوون.

-deformation (n.).

deformed (di-fōrmd'), adj.

(١) شیوه تیکچوون؛ پووخسار شیوان؛

خواروختن و گنر. (٢) ناشرین.

deformity (di-fōr'mə-ti), n.

(١) شیوه تیکچوون؛ پووخسار شیوان؛

(٢) خواروختن به‌که؛ شیوه تیکچوونیک.

(٣) نندامیکی خواروختن یا شیوه تیکچووی لمش. (٤) ناشرینی.

(٥) که‌سینک یا شتیکی شیوه تیکچو.

defraud (di-frôd'), v.t.

به ساخته له دست دهرکردن (سامان)؛

هله‌نه‌تاندن و ئی کیشانه‌وه.

defray (di-frā'), v.t.

پاره‌ی شتیك دان (گه‌شت، ناهنگ)؛

گرتنه ناستوی تیچوونی شتیك: (to ~ the cost of a trip).

-defrayal (n.); defrayment (n.).

defrock (dē-frok'), v.t.

له قه‌شبی لایردن؛ دهرکردن له قه‌شبی؛

به‌رگی قه‌شبی ئی سندنه‌وه.

defrost (dē-frôst', dē-frost'), v.t.

خا‌وکردنه‌وه (خوارده‌مهی)؛

به‌فر یا سه‌مۆن ئی لایردن (به‌فرخه‌ر، بانی فرۆکه)؛ تم لایردن (له دیوی ناوموه‌ی

شووشی نوتومبیل).

dehydrate

v.i. به‌فر یا سه‌مۆن پیوه نمان؛ خا‌بوونه‌وه.

defroster (dē-frôs'tēr, dē-fros'tēr), n.

سه‌مۆن لایه‌ر یا

توینه‌ره‌وه؛ نامیرتکی گهرماده‌وه بۆ توانده‌وه‌ی سه‌مۆن یا همر نه‌هیشتنی

دروست بوونی سه‌مۆن؛ تم لایه‌ر له‌سه‌ر شووشی نوتومبیل

deft (def't), adj.

کارامه؛ سه‌رده‌رجوو؛ لیها‌توو (کاری ده‌ستی).

defunct (di-fun'kt'), adj.

نه‌ماو؛ مردوو؛ هله‌وه‌شینراو؛

(a ~ company or organization)

defuse (di-füz'), v.t.

(١) له‌کارخستن؛ پوچهن کردنه‌وه (بۆمبا، مین)؛

په‌کخستن؛ په‌وانده‌وه (٢) هینن کردنه‌وه‌ی بارزکی نالۆز:

(He was able to ~ the situation.)

defy (di-fi'), v.t.

(١) به‌ره‌لستی کردن؛ به‌ره‌ره‌کانی کردن؛

به‌ره‌و پرو وه‌ستان. (٢) به‌که‌سینک ووتن: "نمه‌ نه‌رزو نمه‌ گه‌ر"

degeneracy (di-jen'ēr-a-si), n.

(١) نزمی (په‌ووش)؛ سووکی؛

سه‌ره‌سهریتی. (٢) داوه‌شین؛ پزین؛ بۆگهن کردن؛ شیبوونه‌وه.

degenerate (di-jen'ēr-it), adj.

نزم (په‌ووش)؛ سووک؛ سه‌ره‌سهری؛

بڼ ناموس؛ به‌ره‌و خراپی بۆیشتنو.

n. که‌سینکی نزم (په‌ووش. توانای میشتک)؛ که‌سینکی سووک یا سه‌ره‌سهری؛

که‌سینکی بڼ ناموس

v.i. (١) خو سووک کردن یا نزم کردنه‌وه؛ سووک بوون؛ دانه‌ دواوه

(٢) به‌ناخداچوون (زینده‌ومرانی).

-degenerative (adj.).

degeneration (di-jen'ēr-ā'shən, de'jen-ēr-ā'shən), n.

(١) نزمی؛ سووکی؛ بڼ ناموسی؛ سه‌ره‌سهریتی.

(٢) به‌ناخداچوون (زینده‌ومرانی).

(٣) شیبوونه‌وه (تیشوری له‌ش یا پوهه)؛ له‌کارکه‌وتنی نه‌ندامی زینده‌وه‌ر

(به‌هوی نه‌خوشی یا برینداری‌به‌وه).

degradation (deg'ra-dā'shən), n.

(١) له‌پله‌وپایه نزم بوونه‌وه؛

ئی سندنه‌وه‌ی پله‌و ریز. (٢) سووکی؛ نزمی؛ نزم بوونه‌وه.

(٣) بايخ شکان. (٤) شه‌رمه‌زاری؛ نابووچوون

(٥) خورانه‌وه؛ داخوران (زه‌مینناسی).

degrade (di-grād'), v.t.

(١) له‌پله‌وپایه که‌مکردنه‌وه.

(٢) سووک کردن؛ نزم کردن؛ به‌ناخداچوون (په‌ووش).

(٣) بڼ بايخ کردن؛ بايخ شکاندن یا نزم کردنه‌وه.

(٤) شه‌رمه‌زارکردن؛ حه‌یا و نابوو بردن.

(٥) خورانه‌وه؛ داخوران (زه‌مینناسی).

v.i. خو سووک کردن؛ خو شکاندن؛ نابوووی خو بردن.

degraded (di-grād'id), adj.

(١) پله‌و نزم کراو.

(٢) بايخ شکانو؛ بڼ بايخ (٣) سووک نزم (٤) شه‌رمه‌زارکراو؛ نابوووبراو

degrading (di-grād'ing), adj.

نابوووبرو؛ شه‌رمه‌زارکردن؛ ناشرین؛

له‌پله‌وپایه که‌مکردنه‌وه؛ نه‌نگ. (a ~ job).

degree (di-grē'), n.

(١) پله. (٢) پله‌وپایه‌ی کۆمه‌لایه‌تی. (٣) راده

(٤) به‌وانامه (زانکو، قوتابخانه)؛ (an M.A. ~).

(٥) پله‌ی به‌راوورد (پیزمان)؛

(The positive ~ of good is good, the comparative ~ is better,

and the superlative ~ is best.)

(٦) پله (بیرکاری، گهردوونناسی، جوگرافیا)؛

(A right angle has 90 ~s.)

by degrees.

وورده وورده؛ به‌ره‌ به‌ره؛ نه‌خته نه‌خته.

to a degree,

(١) تا راده‌به‌کی زۆر (٢) نه‌ختیک.

dehumanize (dē-hū'mā-niz'), v.t.

له‌مرۆفایه‌تی که‌مکردنه‌وه؛

له‌مرۆفایه‌تی خستن.

-dehumanization (n.).

dehydrate (dē-hī'drāt), v.t.

(١) ووشک کردنه‌وه (میوه‌هات)؛

(٢) ناو ئی دهره‌تان (کیمیاگهری)؛

v.i. ووشکبوونه‌وه (له‌ش)؛ ناو له‌له‌شدا که‌م بوونه‌وه (نه‌خوشی)

dehydration

dehydration (dē-hī-drā'shən), *n.* ووشکوبونه له‌ش؛
ثاوله له‌شدا کم بوونه. (*He is suffering from ~.*)

deification (dē-ā-fi-kā'shən), *n.* پهرستن؛ کردن به خود؛
وهك خودا سه‌یرکردن؛ به خودا دانان

deify (dē-ā-fi'), *v.t.* (۱) کردن به خود؛ وهك خودا لیکردن؛
وهك خودا سه‌یرکردن (۲) پهرستن

deign (dān), *v.i. & v.t.* (۱) بیرهاتن؛ خو به زلتر دانان؛
(*I do not ~ to reply to such a question.*)

(۲) فیرهاتن؛ فیرهینان

deism (dē-iz'm), *n.* برابوون به خودا؛ به‌لام به خودایهك كه جیهانی
دروستکردوه و نیتر وانی ئی هیناوه؛ خوداپهرستی به‌بن برابوون به ناین.

-deist (*n.*); **deistic** (*adj.*).
deity (dē-ā-ti), *n.* (۱) خودا؛ بانو خودا؛ خودا بچکوله.

(۲) خودایی؛ خودایه‌تی (۳) که‌سیك یا شتیك كه وهك خودا پهرسترنیت.

the Diety, خودا

deject (di-jekt'), *v.t.* دلشکست کردن؛ په‌ستکردن؛ غه‌مبارکردن.

dejecta (di-jekt'ā), *n.pl.* گوو؛ بیسایی

dejected (di-jekt'id), *adj.* دلشکست؛ په‌ست؛ غه‌مبار؛ مات‌ومهلول.

dejection (di-jek'shən), *n.* دلشکستی؛ په‌ستی؛ غه‌مباری

deka- (dek'ā), - deca-

delay (di-lā'), *v.t.* (۱) دواخستن (بۆ دواوژ)؛ (*to ~ a meeting*)

(۲) پاگیرکردن؛ به‌نگ بوون؛ دواخستن؛ به‌فتنگداخستن؛ (*They ~ed me.*)

v.i. دواکهرتن؛ به‌نگ بوون؛ (*Don't ~.*)

n. دواکهرتن (*We must start without ~.*)

delectable (di-lek'tā-b'l), *adj.* زور خوش (هه‌ندی جار له‌بووی
ته‌سه‌ره؛ به‌تام.

delegate (del-ā-gāt'), *n.* (۱) نوینر (کوئنگره، کوپا، پئیکراو، جیزب،
ته‌ته‌ره به‌گرتووه‌کان؛ (۲) نوینهری په‌رله‌مان

v.t. (۱) کردن یا دانان به نوینر

(۲) پئ سیاردن (*to ~ authority to someone*)

delegation (del-ā-gā'shən), *n.* (۱) کردن به نوینر؛

بوون به نوینر (۲) پئ سیاردن (۳) ده‌سه‌لاتی پئ سیفردان

(۴) نوینر؛ نوینهران

delete (di-lēt'), *v.t.* سه‌یرنه‌وه، ووشه، به‌ند؛ لا‌بردن

deleterious (del-ā-tēr'i-ās), *adj.* زیان‌ه‌جش؛ بۆ ئاسوودییی یا
ته‌ندرووستی

deletion (di-lē'shən), *n.* (۱) سه‌یرنه‌وه (ووشه، به‌ند؛ لا‌بردن.

(۲) ووشه یا به‌ندیکی سه‌راوه

deliberate (di-lib'er-it), *adj.* (۱) ده‌سه‌نقه‌ست (*a ~ act*)

(۲) وورد؛ ووردو له‌سه‌رخۆ (*a ~ judge*)

(۳) هیناوش؛ له‌سه‌رخۆ؛ چاك (*Take ~ aim.*)

v.i. (۱) تییبین به ووردی و ته‌واوی ئی ووردبوونه‌وه

(۲) لیکویننه‌وه به ووردی بۆ بریاردان (*a jury ~s.*)

v.t. لیکویننه‌وه

deliberately (di-lib'er-it-li), *adv.* (۱) به ده‌سه‌نقه‌ست

(۲) به ووردی (۳) له‌سه‌رخۆ

deliberation (di-lib'er-ā'shən), *n.* (۱) لیکویننه‌وه به ووردی

(۲) لیدوان؛ لیکویننه‌وه؛ لیکدانه‌وه؛ ئی ووردبوونه‌وه

(۳) ووردی؛ له‌سه‌رخۆیی

delicacy (del'i-kā-si), *n.* (۱) ناسکی؛ ناسكو نازداری.

(*the ~ of a child's face*)

(۲) بئ هیزی؛ ناسکی (*the invalid's ~*)

(۳) ناسك: (*negotiations of great ~*)

(۴) ههستی خه‌ك پاگرتن

(۵) خواردنیکی خوش و نایاب (*Caviar is a ~.*)

delivery

delicate (del'i-kit), *adj.* (۱) ناسك؛ ته‌رم: (*a ~ skin*)

(۲) خوش (خواردمه‌نی)؛ به‌تام. (۳) سووك و ناسكو خوش: (*~ air*)

(۴) ناسك؛ زووی زبانی پئ ده‌گات: (*a ~ child; a ~ stomach*)

(۵) ناسك (بارودوخ): (*a ~ situation*)

(۶) کارامه؛ لئه‌اتوو (کاری ده‌ستی): (*She has a ~ touch.*)

(۷) سه‌لار؛ په‌روشت جوان. (۸) به‌تنگ ههستی خه‌لکوه هاتوو؛ ناسك.

-delicately (*adv.*); **delicateness** (*n.*).

delicatessen (del'i-kā-tes'sən), *n.pl.* (۱) خواردنی ناماده‌کراوی

وهك گوشتی کولو، ماسی، باستورمه، په‌نیر، زه‌لاته یا ساندویج.

(۲) فروشگای نه‌م جوړه خواردانه.

delicious (di-lish'əs), *adj.* خوش (خواردمه‌نی)؛ به‌تام؛ په‌له‌زه‌ت.

delict (di-lik't'), *n.* تاوان.

delight (di-lit'), *v.t.* دلخوش کردن؛ دلشاد کردن

v.i. (۱) دلخوش کردن؛ دلشاد کردن؛ خوشی پیدان.

(۲) (*~ in*)، دلخوش بوون؛ دلشاد بوون؛ خوشی ئی بینین:

(*He ~s in teasing his small sister.*)

n. (۱) خوشی؛ شادی؛ به‌خته‌وه‌ری.

(۲) دلخوشکەر؛ دلشادکەر؛ شادکەر.

delighted (di-lit'id), *adj.* خوشحال؛ شادمان؛ کامران.

(*I am ~ to see you.*)

delightful (di-lit'fəl), *adj.* خوش؛ دلخوشکەر؛ شادکەر.

(*a ~ evening; a ~ person*)

delimit (di-lim'it), *v.t.* سنوور بۆ دانان؛ سنوور دیاری کردن.

-delimitation (*n.*).

delineate (di-lin'i-āt'), *v.t.* (۱) نه‌خشه‌دانان. (۲) په‌وونکردنه‌وه.

-delineation (*n.*).

delinquency (di-lin'kwən-si), *n.* (۱) که‌مه‌ترخه‌می؛ فراموشی؛

دواکهرتن له قهرزنده‌وه‌دا. (۲) تاوان؛ لاساری.

(ب) تاوانی منداان؛ لاساری: (*juvenile ~*)

delinquent (di-lin'kwənt), *adj.* (۱) که‌مه‌ترخه‌م؛ فراموش.

(۲) تاوانبار (به‌تایبه‌تی منداان). (۳) کاتی دانه‌وه‌ی به‌سه‌رچووه (باج، قهرز)؛

نه‌دراو (باج، قهرز): (*~ taxes; a ~ debt*)

n. (۱) که‌سیکی که‌مه‌ترخه‌م؛ فراموشکەر.

(۲) که‌سیکی تاوانبار (به‌تایبه‌تی منداان)؛ لاسار: (*He is a ~.*)

deliquesce (del'ā-kwes'), *v.i.* یه‌ق کردنه‌وه؛ بوون به ناو.

delirious (di-lir'i-əs), *adj.* (۱) وورینه‌کەر (کاتی له‌زووتا)؛

قسه‌بزرکینه‌ر؛ قسه‌بزرگاو. (۲) تاییبه‌تی به‌وورینه‌کردن.

(۳) له خوشیدا نازانیت چی بکات؛ له خوشیدا خه‌ریکه شیت ده‌بیت:

(*He is ~ with joy.*)

delirium (di-lir'i-əm), *n.* (۱) وورینه (به‌هوی له‌زووتاوه)؛

قسه‌بزرگان. (۲) جوشی له پاده به‌ده‌ر؛ خوشی‌یه‌کی زور.

(۳) ووته‌یه‌ک یا ووتاریکی تیکه‌لاووییکه‌لاوی شیتانه.

delirium tremens, وورینه‌یه‌که له نه‌زین و ناره‌ق کردنی له‌گه‌له

له نه‌جامی سه‌رخوشیدا.

deliver (di-liv'er), *v.t.* (۱) بزگارکردن: (*to ~ from slavery*)

(۲) یارمه‌تیدان بۆ منداانبوون: (*The doctor ~ed the child.*)

(۳) ووتاردان؛ ووتن: (*He ~ed a speech.*)

(۴) (*to ~*)، پیدان؛ گه‌یاندنه‌ده‌ست: (*I ~ed the money to him.*)

(۵) پئ گه‌یاندن؛ گه‌یاندن: (*The mailman ~s the mail.*)

(۶) دان؛ به‌ره‌م هینان؛ به‌ره‌م دان.

(۷) لیدان؛ پیدان: (*to ~ a blow*)

(۸) [Colloq.]، ده‌نگ بۆ سه‌ندن یا وهرگرتن (هه‌لبێژاردن): (*to ~ votes*)

deliverance (di-liv'er-əns), *n.* (۱) بزگارکردن؛ بزگاربوون.

(۲) بزگاری. (۳) پایه‌ک یا بریارینکی بل‌وکراوه.

delivery (di-liv'er-i), *n.* (۱) به‌ده‌سته‌وه‌دان.

dell

(۲) گه یاندن (کەل رپەل، گەرەسە، خواردەمەنی، پۆستە)؛ دانە دەست:
(*There are two ~ies a day.*)

(۳) شو شتی دەگەیه نرێت. (۴) مندالبوون: (*a smooth ~*).
(۵) ووتاران؛ ووتن.

(۶) شینوی ووتاردان یا دووان: (*an actor's poor ~*).

(۷) لێدان؛ پیاکێشان (۸) فرێدان (۹) پزگارکردن؛ پزگاریوون؛ پزگاری.
(۱۰) گۆڕینی خاوەنێتی قەوالە یا شتومەک.

dell (del), *n.* دۆلێکی بچوکی تەریکی دارستانای.
delouse (dē-lous', dē-louz'), *v.t.* پاکردنەوه لە نەسپ؛

نەسپی روزکردن؛ دۆزین

Delphian (del'fi-ən), *adj.* Also **Delphic**, (۱) تاییەتی بە
"دیلغای"؛ پەرستگای خوای ئەفسانەیی یۆنان (۲) لێل؛ ئەبیراوی.

delphinium (del-fīn'i-əm), *n.* جۆرە گونیکە

delta (del'tə), *n.* (۱) تێپی چوارەمی ئەلف و بێی یۆنانی. (۲) دەلتا.
delude (di-lōd', di-lūd'), *v.t.* بەمەلە داوێردن؛ مەلەلەتاندن؛

(*Don't ~ yourself.*)

deluge (del'ūj), *n.* (۱) لاڤاو (۲) باران بارینیکی زۆر؛ لێزمە باران.
(۳) ژمارەبەکی زۆر: (*a ~ of visitors*).

v.t. (۱) کردن بە ژێر لاڤاوهوه؛ کردن بە لاڤاو
(۲) کردن بە ژێرمە (بە شتی باش یا خراپ)؛ مەناسە ئی بێرین (مەجان)

the Deluge, لاڤاوهکە ی نوح (قوربان، ئینجیل)
delusion (di-lōō'zhan, di-lū'zhan), *n.* (۱) بەمەلە داوێردن

(۲) مەلەلەتاندن (۳) بڕوایەکە مەلە؛ مەلە (۴) خەیاڵی خاو

-delusive (*adj.*).

deluxe (di-looks', di-luks'), *n.* جوان و نایاب

delve (delv), *v.i.* [Archaic] (۱) مەلەکەندنی زەوی (بە بیژو خاکەنان).
(۲) لێکۆڵنەوه؛ چوونە ناو: (*to ~ into the past; to ~ into books*).

v.t. [Archaic], مەلەکەندنی زەوی

demagnetize (dē-mag'no-tīz'), *v.t.* بارگە ی موگناتیسی لایردن

demagogue (dem'ə-gōg', dem'ə-gog'), *n.* دیمագوگ

کەسێکی دیمագوگی: کەسێکە کە مەستی جەماوەر دەجووڵێنێت و هانیان دەدات
بە مەبەستی دەسکەوتنی ئامانجەکانی خۆی

-demagogic (*adj.*); **demagogism** (*n.*).

demagoguery (dem'ə-gōg ēr-i, dem'ə-gog ēr-i), *n.* کردەوه و تاکتیک و پێبازی دیمագوگ (وەشە ی پێشو بێنە).

demand (di-mand', di-mānd'), *v.t.* (۱) داواکردن (بە توندی):
وێستی (*We ~ our rights.*)

(۲) پێویست بوون: (*The work ~s patience.*)
داواکردن

v.i. (۱) داواکردن (۲) داوا؛ داواکاری؛ داخوازی؛ خواست

n. (۳) شتیکی داواکراو (۴) پێویستی
(۵) وێستی شتومەکی ناوبازار (ئابووری)

(ب) ئەوەندە شتومەک کە خەلک دەبێت بیکرێت بە ترخیکی تاییەتی لە
کاتیکی تاییەتیدا: (*supply and ~*)

in demand, لەبەرەوایە؛ بەبەرە؛ بازاری گەرەم.

on demand, لەکاتی داواکردن؛ دەدرێت لەکاتی داواکردن

(*This check is payable on demand.*)
demarcate (di-mār'kāt', dē'mār-kāt), *v.t.* (۱) سنووردان

سنوور دیاری کردن. (۲) جیاکردنەوه؛ جیاوازی کردن

-demarcation (*n.*).

demean (di-mēn'), *v.t.* سووک کردن؛ مۆژ؛ شتی پێژن؛
لە پەلە و یابە کەمکردنەوه؛ شکاندن

(*He ~ed himself by taking the bribe.*)
-demeaning (*adj.*).

demean (di-mēn'), *v.t.* پەشتاکردن؛ مەلسان و دانێشتن

demon

demeanor, demeanour (di-mēn'ēr), *n.* پەشتاکاری لەبەرچار؛
پەرووشتی بەدەرەوه؛ مەلسان و دانێشتن: (*a quiet ~*).

dement (di-ment'), *v.t.* مێشک تێکدان؛ شیت کردن.

demented (di-ment'id), *adj.* مێشک تێکچوو؛ نەخۆش (مێشک)؛
شیت.

dementia (di-men'shə, di-men'shi-ə), *n.* مێشک تێکچوون؛
نەخۆشی مێشک؛ شیتی

demerit (dē-mer'it), *n.* (۱) ناتەواوی؛ کەم و کووپی؛ خراپی.
(۲) نەمرە ی ئی شکاوی قوتایی (بەمۆی تەمەنی یا بێ حەیاپی).

demi- (dem'i), پێشگرنکە بەمانای: نیو؛ نیچە؛ وەک؛ کەمتر لە.

demigod (dem'i-god'), *n.* نیچە خودا؛ خودای بچووک

demilitarize (dē-mil'ə-tā-rīz'), *v.t.* سوپا کشانەوه؛
بێ سوپا کردن؛ لەژێر دەستی سوپا هێنانە دەرەوه.

-demilitarization (*n.*).

demilitarized zone, ناوچە ی سوپا ئی کێشراوه؛ ناوچە ی بێ سوپا.
(۱) گۆڕینی خاوەنێتی زەوی و زار بە وەسیەت یا

بە کوێ. (۲) گۆڕینی پاشا بە مردن یا وازهێنان لە تەختی پاشایی.
(۳) مردن. (۴) ئەمان؛ دواپی هاتن؛ کوێبوون.

v.t. (۱) زەوی و زار پێدان بە وەسیەت یا بە کوێ
(۲) کردن بە پاشا لە ئەنجامی مردن یا وازهێنانی پاشا.

v.i. بۆ مانەوه (میرات).

demitasse (dem'i-tas', dem'i-tās'), *n.* فەنجانی قاره؛
کووپی بچووک.

demobilize (dē-mō'b'l-īz'), *v.t. & v.i.* لەشکر بۆوهێنکردن؛
بەرەلەکردنی هێزی چەکدار

-demobilization (*n.*).

democracy (də-mok'rə-si), *n.* (۱) دیموکراسی؛ دیموکراتیەت؛
فەرمانڕەوایی گەل. (۲) فەرمانڕەوایی زۆریە گەل (پەرلەمان، حیزب، ... هتد).

(۳) وولاتیکی دیموکراسی: (*England is a ~*).
(۴) یەکسانی؛ بە یەک چا و سەرێکردنی هەموو.

(۵) جەماوە؛ زۆرە پیاوان.
(۱) کەسێکی دیموکراتی؛

democrat (dem'ə-krat'), *n.* دیموکراسیخواز. (۲) یەکسانی پەرست؛ یەکسانیخواز.

(۳) [D-], ئەندامی حیزبی دیموکراتی ئەمریکی.

democratic (dem'ə-krat'ik), *adj.* (۱) دیموکراتی؛ تاییەتی بە
دیموکراسی؛ لەسەر دیموکراسی پێشوو: (*~ rule; a ~ country*).

(۲) بۆ هەمووکەس؛ بۆ جەماوەر: (*~ entertainment*).

(۳) یەکسانیخواز؛ خاکی؛ بێ فیز: (*a ~ person*).

(۴) [D-], تاییەتی بە حیزبی دیموکراتی ئەمریکی.

-democratically (*adv.*).

democratize (də-mok'rə-tīz'), *v.t. & v.i.* کردن بە دیموکراتی؛
بوون بە دیموکراتی.

-democratization (*n.*).

demography (di-mog'rə-fi), *n.* دیموگرافیا؛ زانستی سەرژمێری

دانێشتووان لەپەڕی ژێربوون، مردن، ژنەیتان و شووکردن، دابەشبووتیان
بەسەر ناوچەیهکدا.

-demographer (*n.*); **demographic** (*adj.*).

demoiselle (dem'wā-zel'), *n.* (۱) کچ. (۲) قوڵنگ (بالندە).

(۳) پەپوولە قنگ باریکە

demolish (di-mol'ish), *v.t.* (۱) پووختاندن (خانوو).
(۲) وێران کردن؛ تێک و پێکان؛ هەرتاندن.

-demolishment (*n.*).

demolition (dem'ə-lish'ən, dē'mə-lish'ən), *n.* پووختاندن
(خانوو)؛ وێران کردن؛ تێک و پێکان.

(۱) جێنۆکە؛ شەیتان؛ دیو و درنج.

- (۲) گیانی پاریزهر! فریشته‌ی پاریزهر.
(۳) کەسێکی بەدخوازو دلەرق وەک شەیتان! پیادخراپ.
(۴) کەسێکی کارامە و بزێو شارەزا: (a ~ at golf).
demoniac (di-mō'ni-ak'), *adj.* (۱) تاییهتی به شەیتان یا جنۆکه.
(۲) شەیتان سواری سەری بووه. (۳) شەیتانی! شەیتانە.
n. کەسێک کە شەیتان سواری سەری بووبێت.
demonic (dē-mon'ik), *adj.* (۱) تاییهتی به شەیتان یا جنۆکه!
شەیتانی (۲) شەیتان پالی پیوه دەنیت! فریشتەیک سەروشی بۆ دەهینیت.
demonism (dē'mən-iz'm), *n.* برۆکردن به شەیتان و جنۆکه و دیوودرنج
demonology (dē'mən-ol'ə-ji), *n.* (۱) لیکۆلینەوی شەیتان و جنۆکه و دیوودرنج و برۆکردن بەم جۆره شتانه.
(۲) ووتاریکی نووسراو دەربارەی نەم جۆره شتانه
demonstrable (di-mon'strə-b'l, dem'an-strə-b'l), *adj.* دەتوانی پیشان بەدیت یا بەلگە بۆ بێئیریتەوه و بەسەلمێرنیت.
-demonstrability (n.); demonstrableness (n.);
demonstrably (adv.).
demonstrant (di-mon'strənt), *n.* بەشداریکەری خۆپیشاندانێکی گشتی.
demonstrate (dem'an-strāt'), *v.t.* (۱) سەلماندن! بەلگە بۆ-
هێنانه‌وه (۲) پیشاناندان! پوونکردنەوه! دەرخستن! خستنه پێش چار.
(۳) هەست دەربڕین.
(۱) خۆپیشاندان (خۆپیشاندانێکی گشتی)! هەستی خۆ دەربڕین بە ناشکرا *v.t.*
له خۆنوواندنیکی گشتیدا. (۲) پیشاناندانی هێزی سوبایی.
demonstration (dem'an-strā'shən), *n.* (۱) بەلگە بۆ هێنانه‌وه!
سەلماندن (۲) پیشاناندان! پوونکردنەوه! خستنه بەر چار.
(۳) دەرخستن! پیشاناندان: (a ~ of grief).
(۴) خۆپیشاندانی گشتی! خۆنوواندنی گشتی.
(۵) پیشاناندانی هێزی سوبایی. (۶) سەلماندن (بیرکاری).
demonstrative (di-mon'strə-tiv), *adj.* (۱) دەرخەر! پیشاناندەر!
پوونکەرەوه. (۲) (~ of), نیشانه‌ی ئەرمەیه! ئەرمە دەسەلمێنیت! مانای ئەرمەیه.
(۳) بنچینه‌کە‌ی لەسەر پیشاناندان و سەلماندن دامەزراوه: (a ~ science).
(۴) هەست پیشاناندەر: (a ~ child).
(۵) پیشاناندەر (پێژمان): ("That" is a ~ pronoun).
n. راناو یا ئاوه‌لناوی پیشاناندەر (پێژمان).
demonstrative pronoun, راناوی پیشاناندەر.
"this, that, these, those" (هه‌ك)
demonstrator (dem'an-strā'tēr), *n.* (۱) پیشاناندەر
(۲) مامۆستای پیشاناندەر له تاقیگەدا.
(۳) فەرمانبەری کۆمپانیایەك كه ئامێرێك یا شتیکی تازه پیشانی جەماوەر دەدات بۆ هاندانیان بۆ کرینی.
(۴) بەشداریکەری خۆپیشاندانێکی گشتی! خۆپیشاناندەر.
demoralize (di-mōr'ə-liz', di-mor'ə-liz'), *v.t.* (۱) وورە-
پن بەردان! وورە شکاندن! بن وورە کردن (۲) پەوشت خراپ کردن.
(۳) پشیمانی خستنه‌وه! شتواندن! سەر ئی شتواندن.
-demoralization (n.).
demos (dē'mos), *n.* گەل! جەماوەر! مبلەت.
demote (di-mōt'), *v.t.* پله کەمکردنەوه! پله کەمکردنەوه (نەفسەر).
کاربەدەست... هتد.
-demotion (n.).
demount (dē-mount'), *v.t.* داگرتن (مەکینه)! هێنانه‌ خوارەوه!
(to ~ a motor)
demur (di-mūr'), *v.i.* (~ at) (~ to), (۱) پارایی کردن!
دوودی کردن (۲) پەلپ گرتن (دادگا).
demure (di-myoor'), *adj.* (۱) شەرم! سەلار! سەنگین! به ناپروو.

(a ~ young lady)

- (۲) خۆ به شەرم نەوان! به درۆ شەرم.
demurrage (di-mūr'ij), *n.* (۱) کەمترخەمی له بارکردن یا بارداگرتنی پایۆر یا لۆری له بەندەردا له ماوه‌ی دیاریکراوا.
(۲) پین بژاردنی نەم کەمترخەمییه (که گومرگ دەیسەنیت).
demurrer (di-mūr'ēr), *n.* پەلپ (دادگا).
den (den), *n.* (۱) (۱) لانه (شین، پلنگ... هتد)! بێشەلاق (گیاندارێ کێوی).
(ب) مەلپەند! لانه. (۲) قەفەز یا لانه‌ی گیاندارێکی کێوی له باخچه‌ی گیانداراندا.
(۳) پەناگا! نەشکەوت! جێی خۆشاردنەوه.
(۴) پەناگای دزێ جەرەه یا کەسانی بێ لانه. (۵) ژوورێکی جەپەل.
(۶) ژوورێکی بچکۆله‌ی خۆش له مانیگدا که تەرخان کراوه بۆ خۆبندنەوه.
بێ دەنگی و کارکردن! خەلوەتگا! خەلوەت.
له لانه‌دا ژیا! خۆشاردنەوه له پەناگادا
denationalize (dē-nash'ə-n'l-iz'), *v.t.* (۱) سەندنەوه ئی-
وهرگرتنەوه‌ی ماف و نیشانه و تاییه‌خۆی نەتەوايه‌تی (گەل، مرۆڤ).
(۲) گەڕاندنەوه‌ی دەرگای پێشه‌سازی و بازرگانی و ئابووری و کشتوکالی میلی
کراو بۆ خاوه‌نەکانی
denaturalize (dē-nach'ēr-əl-iz'), *v.t.* (۱) ناسرووشتی کردن!
ئی دەرھینانی نیشانه و تاییه‌خۆی سرووشتی شتیک.
(۲) ئی سەندنەوه‌ی مافی هاوولایتی.
(۱) پەسەندنەکردن (خواست).
(۲) بەرپەرچدانەوه! بەدروختنه‌وه!
(the ~ of a statement or an accusation)
(the ~ of one's family) (۲) حاشائیکردن!
(۴) بپوا! پین نەکردن (تاین).
(۵) نەدان! پین نەدان (خواست).
(۶) خۆشی له خۆ قەدەغەکردن! پێی خۆشی له خۆ گرتن: (self- ~)
denier (dā-nér'), *n.* حاشاکەر! بەرپەرچدەرەوه! بپوا.
denigrate (den'ə-grāt'), *v.t.* (۱) رەش کردن.
(۲) ناو پیس کردن! لەکه‌دارکردن! ناو شکاندن یا خراپ کردن! سووک کردن
-denigration (n.); denigrator (n.).
denim (den'im), *n.* (۱) جۆره قوماشیکی لۆکە نەستووره.
(۲) (pl.), جل‌وبەرگی نەم قوماشه.
denizen (den'i-z'n), *n.* (۱) نیشته‌جێ! دانیشتو (مال، ناوچه).
(۲) [British], بێگانه‌یکه که هەندیک مافی تاییه‌تی هاوولایتی درایه‌تی.
(۳) (۱) گیاندارێک یا پووه‌کێکه که بپوویت به نیشته‌جێی شونینکی تازه
(ب) ووشه‌ی بێگانه! ووشه‌ی خواستراو.
denominate (di-nom'ə-nāt'), *v.t.* ناولینان! ئاوانان! دیاری کردن.
denominate number, ژماره‌ی دیاریکەر! ژماره‌ی ناولینن.
(هه‌ك ژماره ۱۲ له‌م ووتیه‌دا: 12 pounds).
denomination (di-nom'ə-nā'shən), *n.* (۱) ناولینان! ئاوانان.
(۲) ناو. (۳) ناوی بابەتێك شت.
(۴) بابەت یا چه‌شنی پاره: (five-dollar ~).
(۵) چه‌شن (تاین)! تاقم، یا رێبازێکی تاینی: (a Protestant ~).
denominationalism (di-nom'ə-nā'shən-l-iz'm), *n.* (۱) بیروباوه‌ری دووبەرەکیتی تاینی. (۲) دابه‌شبوونی تاینیک یا برۆپیکه‌رانی
تاینیک به چه‌ند به‌شیکه‌وه! دووبەرەکیتی تاینی. (۳) بانگدان بۆ دووبەرەکیتی
یا به‌شکردنی تاینی
denominative (di-nom'ə-nā'tiv, di-nom'ə-nā-tiv), *adj.*
(۱) ناولینن. (۲) تاییه‌تی به کرداریکی له ناو یا ئاوه‌لناو داریژراو (پێژمان):
("to eye" is a ~ verb.)
کرداریکی له ناو یا ئاوه‌لناو داریژراو (پێژمان).
n. (۱) ناولینن.
(۲) ژێره (بیرکاری).
denominator (di-nom'ə-nā'tēr), *n.* (۱) نیشانه‌کردن! واگیانیدن!
denotation (dē'nō-tā'shən), *n.*

denote

- نیشانەى شتەك بوون. (۲) نیشانە. (۳) مانای راستە و راستى ووشەيك.
- denote** (di-nōt'), *v.t.* (۱) نیشانە كردن.
- (۲) واگەياندن (ووشە، ووتە، نیشانە)؛ نیشانەى شتەك بوون؛ واتە وابوون.
- denouement** (dā-nōō'mān), *n.* (۱) سەنجامى شانۆگەرىيەك؛
- كۆتايى چيرۆكىك (۲) ئەو پەردەيەى شانۆگەرىيەك كە نەجام دەدات بەدەستەو (۳) نەجامى كار؛ كۆتايى كار
- denounce** (di-nouns'), *v.t.* (۱) ئاوانباركردن؛ سەرزەشت كردن؛
- پەنجەى تاوان بۇ پاكىشان؛ ئاوەزايى دەربەرىن دەربارە
- (۲) راپۆرت ليدان؛ خەبەرلەيدان.
- (۳) پاگەياندن بە نيازى دوايى پىن ھىئاننى پەيمانەك (نۆيولەتان).
- denouncement** (*n.*).
- dense** (dens), *adj.* (۱) پرا؛ پەستراو؛ خەست؛ توند
- (۲) چىرا؛ نەستور؛ بىن مەشك؛ كەركە؛ كەودەن؛ خەپۆل.
- (۴) تاريك؛ جامى وىنە.
- density** (den'sa-ti), *n.* (۱) پىرى؛ چىرى؛ نەستورى؛ خەستى؛ توندى.
- (۲) چىرى؛ دانىشتوان؛ (the ~ of population).
- (۳) بىن مەشكى؛ كەرى؛ خەپۆل؛ كەودەنى.
- (۴) چىرى تەزوى كارەبا
- dent** (dent), *n.* قوپايى
- v.t.* قوپەن
- v.t.* قوپەن
- dental** (den'tl), *adj.* - بىيەتى بە ددان؛ ھى ددان
- ۲ - تاييەتى بە دەنگەك كە لە لىكەدانى زمان و ددانەكانى پىشەوھى سەرمەھ
- دەنگەك تەكەت (دەنگەكاسى).
- n.* سىرى رەك تەكەت (دەنگەكاسى)
- dental floss** دەرزوى ياكەردنەوھى ددان
- dented** (den'tid), *adj.* قوپىر
- denti-** (den'ti, den'tə), پىتەركەك بەماناي؛ ھى ددان؛ تاييەتى بە
- دەنگەك
- dentist** (den'tist), *n.* پىرىتىكى ددان؛ دانسان
- dentistry** (den'tis-tri), *n.* زانسى پىرىشكەوانى ددان؛ دانسانى.
- dentition** (den-tish'ən), *n.* - دان دەرھاتن
- ۲ - زەردەو جۆزو پىكەوينكى ددان
- denture** (den'chēr), *n.* تاقە دەندى دەستكرد
- denude** (den'yoo-dāt', di-nu'dat), *v.t.* پووتكردن زەوى؛
- داخوون؛ دامالەن؛ پامالەن
- adj.* رەوت
- denude** (di-nōōd', di-nü'd'), *v.t.* (۱) پووتكردنەوھ (جەل و بەرگ)
- (۲) پووتكردن (زەوى و زان). (The land was ~d of vegetation.)
- (۳) - خوران (زەمىنناسى)؛ داخوون؛ پامالەن؛ دامالەن.
- denudation** (*n.*).
- denunciate** (di-nun'si-āt', di-nun'shi-at'), *v.t.* = denounce.
- denunciation** (di-nun'si-ā'shən, di-nun'shi-ā'shən), *n.*
- (۱) ئاوانباركردن؛ پەنجەى تاوان بۇ پاكىشان؛ سەرزەشت كردن؛ ئاوەزايى يا
- بىزىرى دەربەرىن دەربارەى شتەك. (۲) راپۆرت ليدان؛ خەبەرلەيدان.
- (۳) پاگەياندن دوايى پىن ھىئاننى پەيمانەك.
- denunciator** (*n.*).
- deny** (di-nī'), *v.t.* (۱) نەپەرچدانەوھ؛ بەدوختەستەوھ (۲) حاشالەكردن
- (۳) رى پىن ئەدان؛ ئى قەدەغەكردن؛ نەھىشتن
- (۴) پەسەندەنەكردن (خواست)؛ پىن ئەدان؛ ناپەدلى كردن؛ بىن بەش كردن.
- deny oneself** لە خو قەدەغەكردن (جووت بوون، خوشتى)؛
- رىى خوشتى لە خو گرتن
- deny oneself to** كەس نەپىن؛ خوكتەشەوھ و پىگەنەدان بە كەس بۇ
- بىيىنى

dependency

- deodorant** (dē-ō'dēr-ənt), *adj.* بۆنەر؛ بۆنى ناخۆش بىر
- n.* بۆنەر؛ دەرمانى بۆنى ناخۆش بىر.
- deodorize** (dē-ō'dēr-iz'), *v.t.* بۆنى ناخۆش ئى لا بردن؛
- بۆنى ناخۆش بىرىن.
- depart** (di-pärt'), *v.i.* (۱) رۆيشتن؛ بەجەنەشتن.
- (۲) كەوتەنەى؛ دەستپەكردن (گەشت، كاروان)
- (۳) مردن؛ سەرنانەوھ؛ كۆچ كردن.
- (۴) (from ~)، لادان (پىياز، نەرىت)؛ (to ~ from old customs).
- v.t.* [Archaic]. بەجەنەشتن؛ كۆچ كردن (~ this life).
- departed** (di-pär'tid), *adj.* (۱) راپووردو.
- (۲) مردو؛ كۆچ كردو؛ خوالىخۆشبوو.
- (۳) مردوگە؛ خوالىخۆشبوو (۲) مردووان؛ مردوگەكان.
- department** (di-pärt'mənt), *n.* (۱) بەرىوھەرايەتى؛ بەش؛
- فەرمانگە؛ دەزگا. (the police ~ ; all governmental ~s)
- (۲) لق (زانبارى)؛ بەش (زانكۆ، كۆلىج)
- (the ~ of physics; the physics ~ ; the history ~)
- (۳) پىشە؛ پىسپۆر. (Writing is his ~).
- (۴) وەزارەت (تەنھا لە ئەمەرىكادا)؛
- (the Education D~ ; the Agriculture D~)
- (۵) بەرىوھەرايەتى ناوچە لە فەرەنسا.
- departmental** (di-pärt'men'tl, dē'pärt-men'tl), *adj.* (۱) تاييەتى بە بەش، لق، دەزگا، بەرىوھەرايەتى. يا فەرمانگە. (۲) بەش بەش كراو
- departmentalize** (di-pärt'men'tl-iz', dē'pärt-men'tl-iz'), *v.t.* بەش بەش كردن؛ خانە خانە كردن
- departmentalization** (*n.*).
- department store** فەزەنگەى گەورەى كەلەپەلو وورە بابەتى
- بەش بەش.
- departure** (di-pär'chēr), *n.* (۱) رۆيشتن؛ بەجەنەشتن.
- (۲) كەوتەنەى؛ دەستپەكردن (گەشت، كار).
- (۳) [Archaic]. مردن؛ كۆچ؛ كۆچ كردن (۴) لادان (پىياز، نەرىت) خو
- depend** (di-pend'), *v.t.* (۱) (on ~ ; upon ~)، كەوتەنەسەر؛
- بەندبوون لەسەر؛ بەستەن بە؛
- (Health ~s on good food and exercise.; His success ~s upon his own efforts.)
- (ب) لەسەر بەندبوون يا كەوتەنەسەر (مەرجى نەزانراو يا ديارى نەكراو)؛
- (It ~s.; That ~s.)
- (ج) پاشكۆبوون؛ لەسەر بەندبوون بۇ مانا بەخشىن (پىزمان).
- (۲) (on ~ ; upon ~)، پشت پىن بەستن (يارمەتى)؛ بەتەماوون
- (She ~s on her parents.; He ~s on his pen for a living.)
- (۳) (from ~)، شۆرىبوونەوھ.
- (۴) نەتەجام ديارنەبوون.
- dependability** (di-pen'də-bil'ə-ti), *n.* پشت پىن بەستەن؛
- سەرباستى
- dependable** (di-pen'də-b'l), *adj.* پشتى پىن دەبەستەرىت؛
- پشت پىن بەستراو؛ سەرباست
- dependence** (di-pen'dəns), *n.* (۱) بەندبوون لەسەر؛ كەوتەنەسەر
- (۲) پاشكۆيەتى؛ ژۆردەستى.
- (۳) پشت پىن بەستن، بۇ يارمەتى؛
- (You should end your ~ on others for help.)
- (۴) بوا؛ پىن بوون؛ پشت پىن بەستن؛ بەتەماوون
- (۵) [Rare]، كەسەك يا شتەكى پشت پىن بەستراو.
- (۶) [Archaic]، شتەكى شۆرىبووھە يا ھەلواسراو.
- dependency** (di-pen'dən-si), *n.* (۱) كەوتەنەسەر؛ بەندبوون لەسەر
- (۲) پشت پىن بەستن؛ ژۆردەستى؛ (our ~ on others)
- (۳) شتەكى پاشكۆ. (۴) وولات يا ناوچەيكەى ژۆردەستە

dependent

- dependent** (di-pen'dənt), *adj.* (۱) شۆبپووه؛ هملواسراو. (۲) (on ~)، بېنده لاسرا؛ کورتوومه سەر؛ بستراره به. (۳) (on ~)، پشت پښ بېستن. (۴) پاشکو.
- dependent clause**, *n.* کسینک که پشت به کسینکی تر ده بېستن بۆ دهرامت؛ خواردهست؛ پاشکو.
- depict** (di-pikt'), *v.t.* (۱) پېشانان (له پښی نیکارکشان، پمیکر. یا هونری تروه)؛ دهرخستن. (۲) نېشانه هلدان؛ پېشانان (له پښی نووسینوه).
- depiction** (di-pik'shən), *n.* (۱) پېشانان؛ دهرخستن. (۲) وینه یا پیکرکه که شتیک پوون بکاتوه. (۳) نېشانه هلدان.
- deplete** (di-plēt'), *v.t.* (۱) مهتال کردنوه؛ هیچ تیدا نه میشتن؛ گسک لیدان؛ برانوه. (۲) خوین لږ دهرهتیا (پزیشکوانی).
- depletion** (di-plē'shən), *n.* (۱) مهتال بوونوه؛ هیچ تیدا نه مان. (۲) بڼ ووزیمی بهوی خوین لږه تینکی زږموره.
- deplorable** (di-plōr'ə-b'l, di-plō'rə-b'l), *adj.* (۱) ناخوښ. (۲) شایستهی سهره نشت کردن؛ ناپه سندن؛ زور خراب.
- deplore** (di-plōr', di-plōr'), *v.t.* (۱) پښ ناخوښ بوون؛ داخ پښ. خوارن. (۲) نارهازی دهر پښ؛ بیزاری نېشانان؛ به توندی ناپه سندن کردن.
- deploy** (di-ploi'), *v.t. & v.i.* (۱) بلو کردنوهی سوپا (بۆ جهنگ).
- deployment** (di-ploi'mənt), *n.* (۱) بلو کردنوهی سوپا (بۆ جهنگ). دابه شوونی سوپا.
- depopulate** (dē-pop'yoo-lāt), *v.t.* (۱) قرحسته شوونیک (به جهنگ، نه خوښی، ليقومان، ... هتد)؛ کس تیدا نه میشتنوه؛ که مکړدنهوی؛ دانېشتوان.
- depopulation** (*n.*).
- deport** (di-pōrt', di-pōrt'), *v.t.* (۱) به زور دهر کردن له وولات. (به تاييهتی بېگانه میکی ناپه سندن)؛ له وولات دورخستنهوه. (۲) ره فکار کردن؛ ره فکارنوواندن.
- deportation** (dē-pōr-tā'shən, dē-pōr-tā'shən), *n.* دهر کردن. یا دورخستنهوی بېگانه میکی ناپه سندن له وولات.
- deportee** (dē-pōr-tē', dē-pōr-tē'), *n.* دورخراره؛ بېگانه میکی. ناپه سندی له وولات دهر کراو.
- deportment** (di-pōrt'mənt, di-pōrt'mənt), *n.* ره فکارنوواندن؛ چوینتی ره فکار کردن؛ هلسان و دانېشتن؛ ره فکار.
- depose** (di-pōz'), *v.t.* (۱) لایردن (پاشا، سهرک و وزیران، سرکومان)؛ لیکارخستن. (۲) گواهیدان (لایردن سویند له دادگادا)؛ شایه تیدان.
- depositor** (di-pōz'it), *v.t.* گواهیدان (لایردن سویند له دادگادا)؛ شایه تیدان.
- deposit** (di-poz'it), *v.t.* (۱) سپاردن؛ پښ سپاردن. (۲) داتان (پاره له بانقد)؛ پاره خستنه بانقوه. (۳) بارمته داتان؛ پښمکی دان: (They ~ed \$500 on a new house.) (۴) داتان. (۵) خلته داتان یا کوپوونوه؛ نېشتن (خلته).
- n.** (۱) سپارده؛ پښ سپارده. (۲) سپاردن؛ پښ سپاردن. (۳) پاره له بانقد داتان. (۴) بارمته؛ پښمکی. (۵) عمار. (۶) خلته؛ پاشماره. (۷) شتی نېشتو (لم، گل، کانا، ... هتد).
- depository** (di-poz'it-ter'i), *n.* (۱) کسینکی شت پښ سپیردراو. (۲) عمار. (۳) لایردن. (۴) پاشا، سرکومان، سهرک و وزیران؛ لیکارخستن. (۵) گواهیدان (لایردن). (۶) گواهی نووسراو به سویندوه (بۆ بکارهینانی له دادگادا). (۷) سپاردن؛ پښ سپارده. (۸) سپارده. (۹) پاره داتان له بانقد.
- depositor** (di-poz'it-tēr), *n.* (۱) سپاردن؛ پښ سپارده. (۲) گواهی نووسراو به سویندوه (بۆ بکارهینانی له دادگادا). (۳) سپاردن؛ پښ سپارده. (۴) سپارده. (۵) پاره داتان له بانقد.
- depository** (di-poz'it-tōr'i, di-poz'it-tō'r'i), *n.* (۱) عمار. (۲) کسینکی شت پښ سپیردراو.

depth

- depot** (dē'pō), *n.* (۱) عمار؛ گنجینه. (۲) نېستگه (شهمه نده لاس).
- depravation** (dep'rə-vā'shən), *n.* (۱) بهر هفتار کردن. (۲) سووکی؛ نرمی؛ سهرسهریتی؛ بهر هفتاری.
- deprave** (di-prāv'), *v.t.* بهر هفتار کردن؛ خو خراب کردن؛ فیزی سهرسهریتی کردن.
- depraved** (di-prāv'd'), *adj.* سووک؛ سهرسهری؛ بهر هوش؛ بهر هفتار.
- depravity** (di-prāv'ə-ti), *n.* (۱) سووکی؛ سهرسهریتی؛ بهر هفتاری؛ بهر هوش. (۲) کردوه میکی سووک یا سهرسهری پانه.
- deprecate** (dep'rə-kāt'), *v.t.* (۱) نارهازی دهر پښ؛ پسه نندنه کردن. (۲) سووک کردن؛ له بایه خ که مکړدنهوه.
- deprecation** (*n.*); **deprecatory** (*adj.*).
- depreciate** (di-prē'shi-āt'), *v.t.* (۱) له نرخ که مکړدنهوه؛ نرخ شانان (خانوو، زموی و زار، شتومک). (۲) سووک کردن؛ شانان؛ له بایه خ که مکړدنهوه. نرخ شانان؛ نرخ که میوونوه (خانوو، زموی و زار، شتومک).
- depreciator** (*n.*).
- depreciation** (di-prē'shi-ā'shən), *n.* (۱) نرخ شانان بهوی. یا له نه منجای کوون بوون و بکارهیناندا (خانوو، مکینه). (۲) لږ دهر کردنی شم نرخ شانان له باجدان. (۳) شانان نرخي پاره. (۴) سووک کردن؛ له بایه خ که مکړدنهوه.
- depredate** (dep'ri-dāt'), *v.t. & v.i.* (۱) تالان کردن؛ راپو و پوت کردن؛ رپوتکردنهوه.
- depredation** (*n.*); **depredator** (*n.*).
- depress** (di-pres'), *v.t.* (۱) نهواندن؛ نرم کردنوه. (۲) کوست خستن؛ پست کردن؛ غمبار کردن؛ دل گرتن. (۳) بڼ هیز کردن. (۴) نرخ شانان؛ بایه خ که مکړدنهوه؛ که مکړدنهوه (چندیتی). (۵) [Obs.], پستنهوه؛ پستاندنوه؛ پښیل کردن.
- depressing** (*adj.*); **depressor** (*n.*).
- depressant** (di-pres'ənt), *adj.* هیمکنکرموه (میشک و ماسولکه). دهرمانی هیمکنکرموه (میشک و لهش).
- depressed** (di-pres't), *adj.* (۱) دلتهنگ؛ مهلول؛ غمبار؛ پست. (۲) به لاداکه و توتو (پوه کناسی). (۳) نهوی؛ داکه و توتو؛ چا. (۴) (a ~ economy) (ب) هتار؛ بڼ بازاری کاری تیکردوه: (a ~ area).
- depression** (di-presh'ən), *n.* (۱) نرم کردنوه؛ نرم بوونوه؛ نهوین. (۲) نرمایی؛ چالایی؛ نهوی؛ شوینتی نهوی (زموی)؛ نیشوویی. (۳) کمی پستانانی هتار. (۴) بڼ بازاری؛ بازارکزی و بیکاری؛ قروقاتی. (۵) دلتهنگی؛ مهلول؛ غمباری؛ پستی؛ کوست کموتن. (۶) که میوونوهی چالاک میشک و لهش. پستک؛ نرم کردنوه.
- depressive** (di-pres'iv), *adj.* کسینکی دلتهنگی مهلولی خله تبار.
- deprivation** (dep'rə-vā'shən), *n.* (۱) (l) نهوونی؛ بڼ میشی. (ب) بڼ میشی کردن؛ بهش خوارن. (۲) لایردن؛ چوون؛ لیکس چوون. (۳) لیکار کردن؛ لیکارخستن. (۴) به زور لږ سندن: (He was ~d of his property.) (۵) لږ سندنوه؛ بڼ میشی کردن؛ بهش خوارن؛ لږ سندن: (to ~ of comforts; to ~ of one's rights) (۶) لیکار کردن؛ لیکارخستن (به تاييهتی له پلهی کلینه).
- deprived** (*adj.*).
- dept.**, = 1. department. 2. deputy.
- depth** (depth), *n.* (۱) قولی؛ قولایی. (۲) توخی (پهنگ).

deputation

- (۲) قولی بیروباومې. (۱) قولی یا توندوتیږی (هست).
 (۵) نژدی ناواږ: (۶) ناوهراسټ یا نیوه (زستان، شه).
 (۷) (pl.) ناوهرگه: (the ~s of a forest).
 (۸) (pl.) ناخ زهوی، دهریا، ناسمان).
 (۹) (pl.) ناخ (پستی هست): (in the ~s of despair).
deputation (dep'yoo-tā'shan), *n.* (۱) دسهلات پندان؛
 کردن به جگر یا نویتهری خو؛ پښ سپاردن. (۲) جیگر؛ نویتهر.
depute (di-pūt'), *v.t.* (۱) دسهلاتی جیگری پندان.
 (۲) کردن به نویتهری خو.
deputize (dep'yoo-tīz'), *v.t.* (۱) کردن به نویتهر. (۲) نویتهر به جیگر خو؛ نویتهر.
v.i. (۱) بوون به جیگر؛ جیگری کردن.
deputy (dep'yoo-ti), *n.* (۱) جیگر (a ~ minister).
 (۲) نویتهر پهرلمان).
derail (dē-rāl'), *v.t.* (۱) هیل لابرډن (شهمندهفص)؛ له پښ لابرډن؛
 پوچ کردن (نهخته، ناواږ).
v.i. (۱) له هیل لادان (شهمندهفص)؛ له پښ لادان.
-derailment (n.).
derange (di-rānj'), *v.t.* (۱) ټیک وپیکدان؛ شویاندن؛ لهیک ترازاندن.
 (۲) مینشک ټیکدان؛ شیت کردن.
deranged (di-rānj'd'), *adj.* (۱) شویاو؛ ټیک وپیکدراو؛ لهیک ترازاو.
 (۲) شیت؛ نهخوش (مینشک): (a ~ individual).
derangement (di-rānj'mənt), *n.* (۱) شویاو؛ لهیک ترازاو.
 (۲) شیتی؛ نهخوشی (مینشک).
derelict (der'ə-lik'), *adj.* (۱) دهست ټی هلیکراو؛ بهجینهنراو (پاپوږ).
 لهناو دهریادا: (۲) کهمترخه؛ فراموش.
n. (۱) شتیکی دهست ټی هلیکراو یا واز ټی هنراو.
 (۲) کهسیکی بن لانه و دهریه دهری بیکاره که لهسر شقام و نهلاو نهولادا پږی.
 (۳) کهسیکی کهمترخه؛ کهسیکی فراموش.
 (۴) زهوی پیکهاتو له کشانهوی دهریا.
dereliction (der'ə-lik'shan), *n.* (۱) دهست ټیپه لنگرتن؛
 بهجینهنشتن (۲) دهست ټی هلیکراوی.
 (۳) کهمترخه؛ فراموشی: (He was fired for ~ of duty).
 (۴) (۱) پیکهاتی زهوی به کشانهوی دهریا (ب) زهوی به جزیه پیکهاتو.
deride (di-rīd'), *v.t.* (۱) گانته پیکردن؛ پښ پیکهین؛ لاقرتی پیکردن.
derision (di-rīzh'ən), *n.* (۱) گانته پیکردن؛ پښ پیکهین؛ لاقرتی.
 (۲) [Rare]، کهسیکی لاقرتی؛ کهسیکی لاقرتی پیکراو.
-derisive (n.).
derivation (der'ə-vā'shan), *n.* (۱) داریشت؛ دهرهینان؛ وهرگرتن.
 (۲) شتیکی داریشتاو یا وهرگراو (ووشه، بیروباوم).
 (۳) بنچینه؛ بنج ویناوان. (۴) سرچاوه و گورانی ووشه.
 (۵) ووشه سازي؛ زانستی دوزینهوی بنچینه ووشه (زمانهوانی).
 (۶) ووشه داریشت. (۷) دوزینهوه؛ نهجام کردن (پیکاری).
derivative (də-riv'ə-tiv), *adj.* (۱) وهرگراو؛ نارهمه (هونه).
 ویزه (۲) (a ~ art) تاییهتی به داریشتن، وهرگرتن، یا دهرهینان.
n. (۱) شتیکی وهرگراو یا نارهمه.
 (۲) مادهیهکی ټی وهرگراو، ټی دهرهینراو، یا بهرهمه هنراو (کیمیاهگری).
 (۳) ووشهیهکی داریشتاو یا وهرگراو.
derive (də-riv'), *v.t.* (۱) (a ~ from) له نیوه وهرگرتن؛ هه نهینجان.
 (۲) نهجام کردن؛ دوزینهوه. (۳) داریشتن؛ وهرگرتن (ووشه)؛ وهرگرتن.
 (۴) گهراوهوه بؤ سرچاوه (زمانهوانی).
 (۵) ټی وهرگرتن؛ ټی دهرهینان (کیمیاهگری).
v.i. (۱) نیوههاتن؛ نیوه وهرگرتن.
 (Thousands of English words are ~d from Latin.)
derm- (dūrm), = dermo-.
-derm (dūrm), پاشگرنگه بهمانای؛ پښت؛ چهرم.

descriptive

- dermal** (dūr'məl), *adj.* پښتی؛ چهرمی.
dermat- (dūr'mət), = dermato-.
dermato- (dūr'mə-tō, dūr-mat'ō), پښگرنگه بهمانای؛ چهرم؛
 پښت.
dermatologist (dūr'mə-tol'ə-jist), *n.* پزیشکی پښت.
dermatology (dūr'mə-tol'ə-ji), *n.* پزیشکوانی پښت.
dermis (dūr'mis), *n.* (۱) توکی ژر پښتی دهرمه.
 (۲) پښت؛ چهرم.
dermo- (dūr'mō, dūr'mə), پښگرنگه بهمانای؛ پښت؛ چهرم.
derogate (der'ə-gāt'), *v.i.* (۱) (a ~ from) له پله یا بایهخ
 کهمکړنهوه. (۲) سووک کردن.
v.t. [Archaic or Obs.], سووک کردن؛ له پله یا بایهخ کهمکړنهوه.
-derogation (n.).
derogative (di-rog'ə-tiv), *adj.* = derogatory.
derogatory (di-rog'ə-tōr'ə, di-rog'ə-tō'ri), *adj.* سووک-
 (ووته)؛ ناشرین؛ گانته پیکر: (a ~ remark).
 (۲) له بایهخ کهمکړنهوه؛ شکننه؛ سووککهر.
derrick (der'ik), *n.* (۱) نامیری بهرکه روه؛ هلیگر.
 (۲) جوارچیوهیکي کانزایی بهر لهسر بیرهنهوتیک.
derrière (der'ī-er'), *n.* سمت؛ کهف؛ قنگ.
dervish (dūr'vish), *n.* دهریش.
descant (des'kant), *n.* (۱) گورانی؛ ناواږ.
 (۲) تپینی؛ پهخته؛ دیوان.
v.i. (۱) (a ~ on; ~ upon) تپینی لهسر کردن. (۲) لیدوان؛ پاسکردن.
 (۳) گورانی ووتن؛ ناواږ دانان.
descend (di-send'), *v.i.* (۱) نرم بوونهوه؛ هاتنه خوارهوه.
 (۲) له گشتی بهر؛ چون بؤ تاییهتی یا له گهرهوه بؤ بچوک.
 (۳) بهر وخواربوونهوه (گرد، شاخ).
 (۴) (a ~ from) لئوههاتن؛ لئوه بوون؛ هاتنه خوارهوه؛
 (We are all ~ed from Adam.)
 (۵) بؤ مانهوه (میراتی): (The estate ~ed to the nephew.)
 (۶) (a ~ to) خو نرم کردنهوه؛ خو سووک کردن: (to ~ to that level).
 (۷) (a ~ upon; ~ on) بهسرمدان (دیدنه، هیرش)؛ پهلاماردان:
 (They ~ed on the enemy.; Our friends ~ed upon us.)
 (۸) نرم بوونهوه بهرهمه ناخو (هستیزهوانی)؛ ناوابوون.
-descending (adj.).
descendant (di-sen'dənt), *n.* نهوه؛ وچه؛ بهر؛ توخم.
descendent (di-sen'dənt), *adj.* هاتنه خوارهوه؛ نرم بووهوه.
descent (di-sent), *n.* (۱) نرم بوونهوه؛ هاتنه خوارهوه.
 (۲) رهگرا؛ بنچه؛ ریشه. (۳) نهوه؛ بهر؛ نهتهوه.
 (۴) لئوایی؛ بهرهمه خوارکه. (۵) رنگی بهرهمه خوارکه.
 (۶) (a ~ upon; ~ on) بهسرمدان (دیدنه، هیرش)؛ پهلاماردان.
 (۷) نشوستی هینان.
 (۸) (a ~ to) سووکی (پروشت)؛ خو سووک کردن؛ سووک بوون.
 (۹) بؤمانهوه زهوی واز له بابا پیرهوه.
describe (di-skrīb'), *v.t.* (۱) نیشانههاندان؛ وصف کردن؛ پاسکردن؛
 (Please ~ what you saw.)
 (۲) وینه کیشان.
-describable (adj.).
description (di-skrīb'shan), *n.* (۱) نیشانههاندان؛ وصف کردن؛
 وصف: (a ~ of a thief).
 (۲) جور؛ چشن؛ بایه: (books of every ~).
 (۳) وینه؛ وینه کیشان: (the ~ of a circle).
descriptive (di-skrīb'tiv), *adj.* نیشانههاندان؛ بوون.
 (a ~ passage; ~ writing)

descriptive linguistics

- descriptive linguistics**, زمانه‌نوی و سنی: لقیکه له زمانه‌نوی
که باسی زمان و پیکهاتی دهکات بن گویدان به میژوی شو زمانه و
به‌راوردکردنی له‌گه‌ل زمانه تریدا.
- descri** (di-skrī'), *v.t.* (۱) به‌دی کردن؛ بینین (له دهرمه)
(۲) دۆرینه‌ره؛ بۆ گه‌ران و دۆرینه‌ره.
- desecrate** (des'i-krāt'), *v.t.* گلاوکردن؛ پیس کردن.
- desecrate** (*n.*); **desecrator** (*n.*). گلاوکردن؛ پیس کردن؛
- desecration** (des'i-krā'shən), *n.* گلاوکردن؛ پیس بوون.
- desegregate** (dē-seg'ra-gāt'), *v.t.* لایردن یا نه‌هیشتنی جیاوازی
ره‌گه‌زیه‌تی (له قوتابخانه و زانکودا)؛ جیا‌نه‌کردنه‌وه و تیکه‌لاوکردن (ره‌گه‌ن):
- (*Most schools in Southern United States have -d.*)
- desegregation** (*n.*). هه‌ست کوشتن؛ سپ‌کردن.
- desensitize** (dē-sen'sə-tiz'), *v.t.* (۱) هه‌ست‌باری نه‌هیشتن به‌رام‌به‌ر هه‌ندێ خواردن و شتی تر (پزیشک‌هوانی).
(۲) به‌جیه‌هیشتنی کەسێک له‌کاتی ته‌نگانه‌دا؛ پشت تیکردن.
- desert** (di-zūrt'), *v.t.* (۱) راکردن له سوپا؛ هه‌لاتن.
(ب) شۆینی کار به‌جیه‌هیشتن به‌بێ پرس.
راکردن له سوپا؛ هه‌لاتن؛ هه‌لاتن له کار.
- v.i.* بیابان؛ چۆله‌وانی.
- desert** (dez'ert), *n.* (۱) بیابانی (۲) چۆل؛ چۆله‌وول: (*a ~ island*).
adj. (۱) شایسته‌یی؛ هه‌لگرتن (پاداشت، سزا)؛ ره‌وایی. (۲) (*He got his just -s.*)
(*pl.*) پاداشت یا سزای ره‌وا.
- deserter** (di-zūr'tēr), *n.* (۱) راکردو له سهربازی یا سوپا؛ هه‌لاتو.
(۲) کەسێک که خێزان‌ه‌کی، هاوڕێ، یا ڕێباز‌ه‌کی به‌جێ ده‌هێڵێت؛
پشت تیکر له‌کاتی ته‌نگانه‌دا.
- desertion** (di-zūr'shən), *n.* (۱) راکردن له سوپا؛ هه‌لاتن.
(۲) به‌جیه‌هیشتن؛ پشت تیکردن (له‌کاتی ته‌نگانه‌دا).
- deserve** (di-zūrv'), *v.t. & v.i.* شایسته‌بوون (پاداشت، سزا)؛
هه‌لگرتن؛ هه‌نان؛ شایان بوون؛ پێن ره‌وا‌بوون.
- deserved** (di-zūrvd'), *adj.* شایسته؛ ره‌وا (*a ~ vacation*).
deservedly (di-zūr'vid-li), *adv.* به‌ره‌وا؛ ره‌وا؛ شایسته؛
(*to be ~ blamed*)
- deserving** (di-zūr'vin), *adj.* شایسته‌ی پاداشت، ستایش، یا
یارمه‌تی‌به
- n.* شایسته‌یی (پاداشت، سزا).
- desex** (di-seks'), *v.t.* پوو‌ک‌اندنه‌وه‌ی نه‌ندامی زاو‌و‌ئ‌ی گیاندار به
خساندن و دهر‌ه‌ه‌نانی هه‌لکه‌دان یا تۆز.
- desiderata** (di-sid'ēr-āt'), *n. plural of desideratum.*
- desideratum** (di-sid'ēr-ā'təm), *n.* خواست؛ نامانج؛ هیوا؛
شتیکی و یستراو یا تاره‌زووکراو.
- design** (di-zīn'), *v.t.* (۱) نه‌خشه‌دانان؛ نه‌خشه‌کێشان؛ نه‌خشه‌کردن؛
ره‌نگ رشتن؛ پلان دانان. (*to ~ a house, a bridge, a plane, etc.*)
(۲) له‌میشکا نه‌خشه‌کردن
(۳) نیازی کردنی کارێک بوون
(۴) تهرخان کردن؛ دانان.
- v.i.* نه‌خشه‌دانان؛ نه‌خشه‌کێشان؛ نه‌خشه‌کردن:
- (*She ~s for a coat manufacturer.*)
- n.* (۱) نه‌خشه؛ پلان؛ پرۆژه. (۲) نیاز. (۳) نامانج؛ تاوات.
(۴) (*pl.*) (*on*; *upon*). پیلانیکی نه‌هینی و نا‌په‌سه‌ند:
- (*He has ~s on your life.; He has ~s on her property.*)
- (۵) نه‌خشه: (*a ~ for a house*).
(۶) نه‌خشه‌کاری؛ نه‌خش؛ نه‌خشاندن: (*the ~ of a rug*).
(۷) به‌ره‌مه‌یکی هونه‌ری.

despicable

- by design, به‌ده‌سه‌نه‌ست:
- (*Was it done by accident or design?*)
- designate** (dez'ig-nit), *adj.* دانراوه له پله‌یکدا به‌لام دهستی
به‌کار نه‌کردنه‌وه؛ ناو‌نراو؛ ده‌ست‌نیشان کراو: (*ambassador ~*).
v.t. (۱) ده‌ست‌نیشان‌کردن؛ دیاری کردن؛ نیشانه‌کردن.
(۲) تهرخان کردن؛ دانان (بۆ مه‌به‌ست، کات، یا نیشیکی تایبه‌تی)
(۳) ناوان؛ ناو‌نشان. (۴) دانان له‌سه‌ر کار؛ دامه‌زاندن.
- designation** (dez'ig-nā'shən), *n.* (۱) ده‌ست‌نیشان‌کردن؛
دیاری کردن. (۲) له‌سه‌ر کار دانان. (۳) ناو؛ نیشانه.
- designee** (dez'ig-nē'), *n.* کەسێکی ده‌ست‌نیشان کراو، دانراو،
یا دیاری‌کراو بۆ کارێک، نه‌رکێک، یا پله‌یه‌کی فهرمان‌به‌ره‌وایی.
- designer** (di-zīn'ēr), *n.* (۱) نه‌خشه‌کێش؛ نه‌خشه‌کار (چل‌به‌رگ). (۲) پیلان‌گیر.
(۳) پیلان‌گیر.
- desirable** (di-zīr'ə-b'l), *adj.* ویستراو؛ باش؛ نایاب؛ جوان؛ په‌سه‌ند.
- desirability** (*n.*); **desirableness** (*n.*); **desirably** (*adv.*). (۱) هه‌زکردن؛ ویستن؛ تاره‌زووکردن.
(۲) داخوازی کردن. (۳) هه‌ز‌لێکردن (زاو‌و‌ئ‌ی)؛ هه‌وه‌س هه‌لسانی جوت بوون.
(۴) هه‌ز؛ تاره‌زوو. (۵) هه‌وه‌سی جوت بوون. (۶) داخوازی؛ خواست.
(۷) هیوا؛ تاوات؛ شتی که کەسێکی ویستراو.
(۸) هه‌ز‌که‌؛ تاره‌زووکەر؛ هه‌ز‌نێکه‌ر.
- desirous** (di-zīr'əs), *adj.* ده‌ست هه‌لگرتن؛ واژه‌هه‌نان؛ وه‌ستان.
(۱) میژێ نووسین و خوێندنه‌وه.
(۲) میژ یا قه‌ه‌ز له‌ ده‌ز‌گایه‌کی گه‌وره‌دا: (*an information ~*).
(۳) فهرمان‌گه‌ یا لقی فهرمان‌گه‌ی ده‌ز‌گایه‌کی فهرمان‌به‌ره‌وایی یا میلی.
(۴) سنیای ناو‌اره‌نی تۆر‌کێسترا.
- desolate** (des'ə-lit), *adj.* (۱) چۆل؛ چۆله‌وول.
(۲) دله‌نگه‌ر؛ ناخۆش. (۳) وێرانه.
- v.t.* (۱) چۆل کردن.
(۲) وێران کردن (۳) به‌جیه‌هیشتن.
- desolateness** (*n.*); **desolater**, **desolator** (*n.*). (۱) چۆلی؛ چۆله‌وولی.
(۲) وێرانی؛ وێرانه‌یی. (۳) خه‌فه‌تباری؛ غه‌مباری.
(۴) ته‌نه‌ایی؛ هه‌ستی ته‌نه‌ایی.
(۵) شۆینیکی چۆل و ناخۆش؛ چۆله‌وانی.
- despair** (di-spār'), *v.i.* هیوا برین؛ ناو‌مێد‌بوون؛ ووره‌به‌ردان.
n. (۱) ناو‌مێدی؛ بێ هیوایی؛ هه‌ناسه‌ساردی؛ دل‌شکستی.
(۲) هۆی ناو‌مێدی (مرو‌ة، شت)؛ هیوا‌به‌؛ دل‌شکسته‌ر.
- despairing** (di-spār'iq), *adj.* ناو‌مێد؛ بێ هیوا؛ هیوا‌به‌راو.
- despairingly** (*adv.*). تاوا‌ن‌بار‌نکی.
- despatch** (di-spach'), *v.t. & n. = dispatch.*
- despatcher** (di-spach'ēr), *n. = dispatcher.*
- desperado** (des'pə-rā'dō, des'pə-rā'dō), *n.* ترسان‌کی بێ‌باک؛ تاوا‌ن‌کار‌نکی یاخی چاونه‌ترس؛ کەسێکی بێ هیوای بێ‌باک.
- desperate** (des'pēr-it), *adj.* (۱) بێ هیوا؛ ناو‌مێد؛ دامان.
(ب) بێ‌باک و ترسان: (*a ~ criminal*).
(ج) له‌ نه‌نجامی هیوا‌به‌رینه‌وه‌یه: (*a ~ act*).
(۲) بێ‌چاره؛ بێ دهرمان؛ ترسان: (*a ~ illness*).
(۳) زۆر بێ نه‌نداره: (*in ~ need*).
-desperately (*adv.*); **desperateness** (*n.*). (۱) ناو‌مێدی؛ بێ هیوایی؛
هه‌ناسه‌ساردی؛ دل‌شکستی: (*He had a look of ~ on his face*).
(۲) بێ‌باکی و جه‌نگاره‌ری له‌ نه‌نجامی ناو‌مێد‌یدا.
- despicable** (des'pik-ə-b'l, di-spik'ə-b'l), *adj.* پیس‌بو‌گه‌ن؛
نامه‌رد؛ مایه‌ی قه‌زڵبه‌ته‌وه‌یه؛ تزم (کرده‌وه، مرو‌ة)

despise

despise (di-spīz'), *v.t.*

بە سووک سەیرکردن؛ بێ قەندار
قەندارنەبوو.

despite (di-spīt'), *n.*

(١) کردەوێک لە پێوی سووک سەیرکردنەوه.
(٢) بێ قەندار.

prep.

in spite of,

هەرچەند؛ نەگەرچی؛ لەگەڵ ئەوەشدا.

despiteful (di-spīt'fəl), *adj.* [Archaic],

قەندار؛ کەندە لە دل.

despond (di-spond'), *v.i.*

وورەبردان؛ هیواڕێن؛ دڵخەست بوون.

despondence (di-spond'əns), *n.*

غەمگینی؛ دلتەنگی.

despondency (di-spond'ən-si), *n.*

بێ هیوایی

بێ هیوایی؛ غەمگینی؛ بێ وورەیی؛ دلتەنگی؛ خەفەتباری.

despondent (di-spond'ənt), *adj.*

مەلۆل؛ پەست؛ بێ وورە؛

نانومێد.

despot (des'pat, des'pot), *n.*

(١) نەیمپراتۆری بیزەنتی؛ سەرەک.

قەشەیی کلێسەیی یونانی. (٢) زۆردار؛ فەرمانڕەوای بەرەڕە لاو زۆردار.

despotic (di-spot'ik), *adj.*

(١) زۆردارانە؛ زۆردار. (٢) *(a ~ ruler)*.

despotism (des'pat-iz'm), *n.*

(١) زۆرداری؛ بەرەڕە لاوی.

فەرمانڕەوایی (٢) فەرمانڕەواییەکی زۆردار یا بەرەڕە لاو زۆردار.

desquamate (des'kwə-māt'), *v.t.*

تۆکە هەڵدان (بێست)؛

تۆکە فرژدان.

dessert (di-zūrt'), *n.*

شیرینی.

destabilize (des'tab'ə-līz'), *v.t.*

پشێوی خستەوه؛ شلوق کردن؛

ناناسۆردە کردن. (٢) *(to ~ a government)*.

destination (des'tə-nā'shən), *n.*

دواقوناغ؛ جێن مەبەست.

destine (des'tin), *v.t.*

(١) چارەنووس وایوون؛ لە ناوچەوان نووسان.

(٢) *(You were ~d to be great.)*

destined for,

٢. for: نەرخان کردن؛ چوون بۆ (دواقوناغ).

(This grain shipment is destined for Africa.)

٢. چارەنووس وایوون. *(destined for leadership)*.

destiny (des'tā-ni), *n.*

چارەنووس.

destitute (des'tā-tōōt', des'tā-tūt'), *adj.*

(١) *(~ of ~)* بێ.

نەیهێنی. *(~ of experience)*.

(٢) *(Obs.)* بێجێنیار؛ وازنێنیار.

-destitution (*n.*).

destroy (di-stroi'), *v.t.*

(١) پووختان؛ وێرانکردن؛ کاوول کردن.

(٢) لەناوبردن؛ نەهێشتن؛ تێکدان. (٣) کوشتن.

destroyer (di-stroi'ēr), *n.*

(١) پووختنەر؛ لەناوێر؛ وێرانکەر؛

تێکدهر. (٢) کەشتیەکی جەنگی خێرای بەهێز.

destruct (di-strukt'), *v.t.*

خستە خوارەوه؛ لەناوێرێتی؛ مووشە یا

کەشتی هەوایی بە دەستەست پاش تەقاندن یا هەڵدان.

destructible (di-struk'tə-b'l), *adj.*

دەتوانێ لەناوێرێتی یا

بەهێزێتی.

-destructibility (*n.*); **destructibleness** (*n.*).

destruction (di-struk'shən), *n.*

(١) وێرانکردن؛ لەناوێرێتی؛

پووختان؛ تێکدان. (٢) وێران؛ لەناوچوون؛ پووختان؛ تێکچوون.

(٣) هێز؛ لەناوێرێتی یا هەڵوێت.

destructionist (di-struk'shən-ist), *n.*

پووختنەر؛ خەزکەر؛

پووختنەر؛ نەتایبەتی دەنگای کۆمەڵایەتی.

destructive (di-struk'tiv), *adj.*

(١) وێرانکەر؛ لەناوێر؛ تێکدهر.

(٢) *(a ~ person, storm, etc.)*

زیانبەخش. *(~ criticism)*.

-destructively (*adv.*); **destructiveness** (*n.*).

determinate

desultory (des'ul-tōr'i, des'ul-tō'ri), *adj.*

(١) پێچێچەر (کار).

(٢) لاسەڕا.

-desultoryly (*adv.*); **desultoriness** (*n.*).

detach (di-tach'), *v.t.*

(١) لێکردنەوه؛ جیاکردنەوه؛ ئێزاندن.

(٢) ئاردن بۆ ئەرکیکی تاییبەتی (پۆلیس، سوپا).

-detachable (*adj.*).

detached (di-tach't'), *adj.*

(١) ئێزاندن؛ جیا؛ لێکراوه.

(٢) دوورەپەرێز؛ گۆشەگیر؛ سارد؛ بێ هەست و بێ پێوەندی؛ بێ لایەن.

(٣) *(a ~ person)*

detachment (di-tach'mənt), *n.*

(١) ئێزاندن؛ جیاکردنەوه؛ جایی.

ئێزاندن؛ جیاکردنەوه. (٢) گۆشەگیر؛ دوورەپەرێز؛ سارد؛ بێ لایەن.

(٣) دەستەیک سەریان یا پاپۆکە ئێزدار بۆ ئەرکیکی تاییبەتی؛ مەفرەزە.

(٤) ئاردنی ئەم دەستە سەربازە یا پاپۆرە بۆ ئەم ئەرکە.

detail (di-tal'), *n.*

(١) دوورودرێژی (باس)؛ ووردی؛ ووردەکاری.

(٢) *(Explain it in ~.)*

(٣) بەشێکی وورد و ناگرت: *(That is only a ~.)*

(٤) دەستەیک چەکداری هەلبێژدراو بۆ ئەرکیکی تاییبەتی؛ مەفرەزە.

(ب) ئەم ئەرکە.

v.t.

(١) بە دوورودرێژی باسکردن؛ بە ووردی گێڕانەوه.

(٢) هەلبێژاندن و ئاردنی دەستەیک هێزی چەکدار بۆ ئەرکیکی تاییبەتی.

بە دوورودرێژی؛ بە ووردی.

detain (di-tān'), *v.t.*

(١) خستە بەندیخانەوه؛ گرتن؛ گلدانەوه.

(٢) دواخستن؛ پارگرتن؛ بەندکردن؛ بەنگ کردن.

-detainer (*n.*); **detainment** (*n.*).

detainee (di-tā'nē'), *n.*

گیراو (مروغ)؛ بەندکار.

detect (di-tekt'), *v.t.*

(١) دۆزینەوه؛ دۆزینەر (تاوان، تاوانبار).

(٢) *(They ~ed him in the act of stealing the jewels.)*

(٣) *(Can you ~ anything strange here?)*

-detectable (*adj.*); **detectible** (*adj.*).

detection (di-tekt'shən), *n.*

دۆزینەوه؛ دۆزینەر (تاوان، تاوانبار).

هەستینکردن: *(the ~ of crime)*

detective (di-tekt'iv), *adj.*

(١) تاییبەتی بە دۆزینەر.

(٢) تاییبەتی بە پۆلیسی نەهێنی و کارەکیان: *(a ~ story)*.

n.

detector (di-tekt'ēr), *n.*

(١) دۆزەرەوه (مروغ، سەگی پۆلیسی).

(٢) دۆزەرەوهی شەپۆلی کارەبایی یا شتی تر (نامێر)؛ هەستینکەر.

detent (di-tent'), *n.*

گیرە (مەکیەکاری).

détente (dā'tānt'), *n.*

کەم بوونەوهی ئانژی و ناخەزی و دۆژنایەتی.

نیوان وولاتان؛ ناساییشی نیوان وولاتان.

detention (di-ten'shən), *n.*

(١) گرتن؛ خستە بەندیخانەوه؛

بەندکردن؛ گلدانەوه: *(a ~ center)*.

deter (di-tūr'), *v.t.*

پێ لێگرتن (لە مروغ، دەستە، یا وولاتیک لە کردنی.

کاری ناپەسەند)؛ وەستاندن؛ نەهێلن (پوودانی کاری خراپ).

deterge (di-tūr'j'), *v.t.*

پاکردنەوه (برین).

detergent (di-tūr'jənt), *adj.*

پاکەرەوه.

n. ماددەیکە پاکەرەوه (سابوونی جل و قاپ و قاقاچاغت)؛ سابوونی جل و

قاپ شتن.

deteriorate (di-tēr'i-ə-rāt'), *v.i. & v.t.*

خراپتربوون؛ دانە دواوه؛

بەرەو خراپی چوون: *(The situation ~d.; His illness ~d.)*

deterioration (di-tēr'i-ə-rā'shən), *n.*

بەرەو خراپی چوون؛

خراپتربوون؛ دانە دواوه.

determinant (di-tūr'mə-nənt), *adj.*

بەڕیاردهر.

n.

هۆیکە یا شتیکی بەڕیاردهر.

determinate (di-tūr'mə-nit), *adj.*

(١) دیار؛ دیاریکراو؛ دیارە.

(٢) بڕاوه؛ بڕیار لەسەر دراو؛ یەکارەکی. (٣) سوور لەسەر.

determination

- determination** (di-tür'mə-nā'shən), *n.* (١) بریاردان؛ بریار. (٢) دیاریکردن. (٣) سووریون لەسەر. (٤) زەبر؛ ھەمەت.
- determinative** (di-tür'mə-nā'tiv, di-tür'mə-nā-tiv), *adj.* (١) بریارەر (شت). (٢) دیاریکەر (ووشە، نامرآن) (پێژمان).
- determine** (di-tür'min), *v.t.* (١) دیاریکردن؛ سنوور بۆ دانان. (٢) بریاردان؛ پێشەوه؛ یەکلەکردنەوه. (٣) بریاردان پاش لیکۆلینەوه یەکێ ئۆر. (٤) دۆزینەوه؛ بە ووردی لیکدانەوه. (٥) ئاراستەکردن؛ پێژان بۆ دانان. (٦) دوایی پێ ھێنان.
- v.i.* (١) بریاردان؛ پێشەوه. (٢) دوایی ھاتن.
- determined** (di-tür'mind), *adj.* سوور لەسەر
- determiner** (di-tür'min'ər), *n.* (١) بریارەر (مۆق، شت). (٢) ووشە یا نامرآزی دیاریکەر (پێژمان).
- determinism** (di-tür'min-iz'm), *n.* لەسەفە ناچارى یا پێشەکی بریاردارو بریتىیە لەو فەلسەفەییە کە دەلێت: کرداری مرۆڤو چۆنیتی ژانی بە دەست خۆی نییە بەلکو بۆی براوەتەرە لە ئەنجامی گەلیک ھۆکارە کە دەسەلاتی بەسەردا نییە وەک پێژگاری رابوردو و باری کۆمەڵایەتی و دەروونی و دەرووبەری
- determinist (n.); deterministic (adj.).**
- deterrence** (di-tür'əns, di-ter'əns), *n.* (١) پێ لێگرتن (لە). (٢) پێگەر کۆسپ (لەری کارى ناپەسەندا).
- deterrent** (di-tür'ənt, di-ter'ənt), *adj. & n.* پێ لێگر کارى - ناپەسەند؛ کۆسپ.
- detest** (di-test'), *v.t.* نۆز بۆ لێ بوون؛ قین لێ بوون
- detestable** (di-tes'tə-b'l), *adj.* شایستەى پێ لێ بوونە؛
- v.i.* پیس و مۆگەن
- detestation** (dē'tes-tā'shən), *n.* (١) پێ: قین؛ کینە. (٢) کەسێک یا شتیکی پێ لێ بوو یا پیس و مۆگەن.
- dethrone** (dē-thrōn'), *v.t.* (١) لە تەختی پاشایەتی ھێنانەخوارەوه؛ (٢) لێخستن (لە پەلەوپالە)؛ ھێنانەخوارەوه لە پەلە بەرز.
- dethronement (n.).**
- detonate** (dei'tə-nāt', dē'tō-nāt'), *v.i.* تەقین (بۆمبا)؛ تەقینەوه
- v.t.* تەقاندن؛ تەقاندنەوه
- detonation (n.); detonator (n.).**
- detour** (dē'toor, di-toor'), *n.* (١) لە رێ لادان؛ پێچکردنەوه؛ لادان؛ لادان لە رێی راستەوخۆ؛ پێچە بەدەورە. (٢) رێیەکی سەردەمی پێچ و پەنادار کە بەکار دەھێنرێت لەباتی رێی ناسایی.
- v.t. & v.i.* پێچکردنەوه و لادان لە رێی راستەوخۆ
- detract** (di-trakt'), *v.t.* کەمکردنەوه؛ پەلە. پێژ. جوانی؛ سووک کردن
- v.i. (~ from), (Anger -s from her beauty.)* (١) لێ کەمکردنەوه؛ پەلە. پێژ. جوانی؛ سووک کردن (٢) سووکی سووککەر
- detractive (adj.); detractor (n.).**
- detrain** (dē-trān'), *v.i.* لە شەمەندەفەر دابەزین
- v.t.* لە شەمەندەفەر دابەزاندن
- detrainment (n.).**
- detriment** (dei'trə-mənt), *n.* زیان (١) (He works very hard to the ~ of his health.)
- (٢) شتیکی زیانبەخش.
- detrimental** (dei'trə-men't'l), *adj.* زیانبەخش؛ بە زیان
- deuce** (dōos, dūs), *n.* (١) دوو خال (زاری تاولە و دۆمبە، کاغەزی - قومان). (٢) ھاوگێشتی (لە باری تەنسدا کە ھەر یاریکەرێک چل خالی ھەیە لە یارییەکدا یا ھەریەکە پێنج یاریان بردووەتەر).
- deuce** (dōos, dūs), *n. & interj.* (١) جۆننیک بەمانای: بێ بەخت؛ (٢) شەیتان
- Deus** (dē'əs, dā'oos), *n.* - God.

devilfish

- deus ex machina** (dē'əs eks mak'i-nə), [L.], (١) لە شانۆ - گەری یۆنانو پۆمانی کۆندا بریتی بوو لە خودایەک کە لەپێو لەناکاو پەیدا دەبوو لەسەر شانۆ بۆ کارکردنە سەر پووداوی شانۆگەرییەکەر یەکلەکردنەوه.
- (٢) کەسێک یا شتیکی کە لەپێو لەناکاو پەیدا دەبێت بۆ کارکردنە سەر پووداوی و چارەسەرکردنی کێشەکە.
- deutoplasm** (dōō'tə-plaz'm, dū'tə-plaz'm), *n.* خواردەمەنی
- ناو ھێلکە کە دەبێت بە بژێوی تاولەمە؛ زەردینەى ھێلکە.
- devalue** (dē-val'ū-āt'), *v.t.* نرخ شکاندن (دراو)؛
- باوەخ یا نرخ کەمکردنەوه.
- devaluation** (dē-val'ū-ā'shən), *n.* (١) نرخ شکاندن (دراو)؛
- باوەخ یا نرخ کەمکردنەوه: (the ~ of the dollar).
- (٢) پەلەى ئەم نرخ شکاندنە.
- devastate** (dev'əs-tāt'), *v.t.* وێرانکردن؛ کاوڵ کردن؛
- خاک بە تۆرەکە بژێرانەوه.
- devastation** (dev'əs-tā'shən), *n.* (١) وێرانکردن؛ کاوڵ کردن؛
- وێران بوون. (٢) وێرانى؛ کاوڵ.
- develop** (di-vel'əp), *v.t.* (١) پەرە پێ سەندن؛ گەشەپێکردن؛
- پێشخستن؛ برە پێدان؛ بەھێزکردن. (٢) ئاوەدانکردنەوه.
- (٣) شتەنەوه: (to ~ a film).
- (٤) پوونکردنەوه و درێژەپێدان: (to ~ an idea in an easy way).
- (٥) خستەپوو؛ ئاشکراکردن (پیلان).
- (٦) تووش بوون (نەخۆشی).
- (٧) پێ راھاتن؛ پەیداکردن:
- (to ~ a taste for a certain kind of food)
- v.i.* (١) پەرەسەندن؛ گەشەکردن؛ بەھێزبوون؛ گەرەبوون.
- (٢) ئاشکرابوون؛ دەرکەوتن.
- developer (n.).**
- develope** (di-vel'əp), *v.t. & v.i.* = develop.
- development** (di-vel'əp-mənt), *n.* (١) پەرەسەندن؛ گەشەکردن؛
- بەھێزبوون. (٢) (١) ئاوەدانکردنەوه. (ب) ئاوەدانى. (٣) پوودان؛ گۆزین.
- (٤) شۆردنەوه (فیلم، وێنە).
- developmental (adj.).**
- deviate** (dē'vi-āt), *v.i. & v.t.* لە پێ لادان؛ لە پێی راست لادان.
- کەسێکی سەرسەری یا بەدەرەفتار؛ لە پێی راست لادەر (جوت بوون)
- deviation** (dē'vi-ā'shən), *n.* (١) لە پێی راست لادان؛ جیاوازی؛
- پێی چەوت گرتن. (٢) پەلەى ئەم لادانە.
- (١) پیلان؛ نەخشە.
- (٢) فێل؛ ساختە؛ فێل و تەلەکە. (٣) ئامێر؛ پێکار. (٤) درووشم.
- (٥) نەخشەییکی وێژمیی: (an example of literary ~)
- devil** (dev'l), *n.* (١) (١) [D-]، شەیتان (ب) شەیتان؛ دیو و درنج.
- (٢) شتیکی بەد: (That ~, slavery.).
- (٣) کەسێکی بەد. (٤) کەسێکی بژێوو چالاک.
- (٥) کەسێکی بەدبەخت و داماو: (That poor ~!).
- (٦) کاریکی سەخت. (٧) بەردەست (چاپەمەنى).
- (٨) ئامێری برینی ژێرەخەر.
- v.t.* (١) ئامادەکردنی خواردەمەنی بە ژۆر تێکردنی بەھاراتەوه (ھێلکە).
- (٢) پەستکردن؛ سەرخستەسەر؛ داخ کردنە دلەوه.
- (٣) برینی ژێرەخەر بە ئامێری تاقیبەتی.
- دان بە ماڵی کەسێکی بەد و ناپەسەندا نان.
- (١) ملت بشکی؛ جاوت دەریەت؛
- (٢) بەدەرەفتاربوون.
- (١) شەیتان بانگ کردن.
- (٢) [Colloq.] بەزەم گێران؛ کردن بە ھەرا.
- deviled** (dev'ld), *adj.* توون و تێر؛ بەھاراتاوی: (~ eggs).
- devilfish** (dev'l-fish'), *n.* شەیتانی دەریا؛ گیاندارێکی دەریایییە.

devilish

devilish (dev'li-ish, dev'lish), *adj.* ۱. شەيتانى، شەيتانانە
۲. بىزنىڭ ھاروماچ (۳) [Colloq.]، زۆر بەدو ئاپەسىدە.
۴. [Colloq.]، لە سۈرۈر بەدەر؛ بىن پادە.

adv. [Colloq.]
زۇر ئىنچىكار زۇر
devil-may-care (dev'li-mā-kar'), *adj.* بىياك سەركىش
devilment (dev'li-mənt), *n.* كۈرەۋدى شەيتانانە؛ كارى ئاپەسىدە
devilry (dev'li-ri), *n.* ۱. كۈرەۋدى بەدو ئاپەسىدە.
۲. بىياكى؛ بەزىم پەزىم.

devil's advocate, پارىزەرى شەيتان (۱) رابەرىكى كلىسەى
كاسۋىلىكىگە كە بە چاۋىكى پەختەگرانەۋە وورد دەمىتەكە لە داۋاى ئاۋاننى
پىاۋچاۋىكى مەردو بە پىر (۲) كەسكىگە كە لايەنى چەرت دەگىرت لە مەشت-ۋ-
مىنگا ھەر بۇ مەشت ۋە مەركىزىن يا نەھسىۋ ئاپەسىدە.

devil's-darning-needle, پەبۇلە قىنگ بارىكە
deviltry (dev'li-tri), *n.* ۱. بىياكى؛ سەركىشى؛ بىزىۋى.

۲. ئاپەسىدە؛ بەدى (۳)، جادوۋگەرى ئاپەسىدە.
devious (dē'vi-əs), *adj.* ۱. خواروخچ؛ ئاپىك؛ ئاراستەۋخۇ
۲. فېلىنان؛ ساختەچى؛ سەرچەرت.

devise (di-viz'), *v.t.* ۱. ئىروۋستىكرىن؛ دامىنان؛ ئۆزىنەۋە.
۲. تەخەشكەشاش (They ~d a plan to escape from prison.)

۳. بۇ تەخەشكەشاشنى خانوۋ ۋە زەۋىۋىۋىز بە ۋەسەتە
۴. [Obs.] بەشكرىن؛ دابەشكرىن
۵. [Obs.] ھەلەننەن (شەتى نەننى)

n. ۱. بەخشىشكىكى زەۋىۋىز بە ۋەسەتە.
۲. ۋەسەتەك كە نەم زەۋىۋىز بە ۋەسەتە
۳. ئەۋ خانوۋ ۋە زەۋىۋىز بە ۋەسەتە دەخەشكرىن.

devisee (dev'i-zē', di-vīz'ē'), *n.* كەسكىگە خانوۋ ۋە زەۋىۋىز بە
بە ۋەسەتە بۇ بەجىن مابىت

devisor (di-vī'zēr, di-vī'zōr), *n.* كەسكىگە خانوۋ ۋە زەۋىۋىز بە
بە ۋەسەتە بەجىن دەمىتەك

devitalize (dē-vī'tl-īz'), *v.t.* ۱. كۈشەن
۲. سى مېزىز كۈشەن؛ لاۋىزكرىن

-devitalization (*n.*)
devoid (di-void'), *adj.* بىن؛ بەتال؛ خالى

devoir (də-vwār', dev'wār), *n.* ۱. نەركى سەرشان
۲. [P.] رېن (Pay your ~s to her.)

devolution (dev'ə-lōō'shən, dev'li-ū'shən), *n.* ۱. گىل
۲. گۇران لە كەسكىگە بۇ كەسكىكى تر (خاۋەننى زەۋىۋىز بە،
دەسەلات، بەرپىرىسىيە)، (۳) پىن سپارىن؛ دەسەلات پىدان (بە جىگى)،
۴. سوۋكانەۋە (زىندەۋەۋىزەنى)

devolve (di-volv'), *v.t. & v.i.* ۱. گىل بوۋنەۋە
۲. پىن سپارىن (دەسەلات)؛ كەۋتە سەرشان؛ بەرپىرىسىيە.

devote (di-vōt'), *v.t.* تەرخان كۈشەن؛ خۇ تەرخان كۈشەن؛ دانان؛ بۇ دانان.
devoted (di-vōt'id), *adj.* ۱. دىلسۇز؛ جگەرسۇز. (a ~ friend)
۲. تەرخان كۈشەن؛ دانان.

devotee (dev'ə-tē'), *n.* ۱. (a ~ of music) دىلسۇز؛ جگەلىكەر؛
۲. خۇبەختكەر بۇ نائىن؛ خۇتەرخانكەر بۇ نائىن

devotion (di-vō'shən), *n.* ۱. خۇ پەرسىتى؛ خواناسى؛ ئايندارى.
۲. [P.] ئوۋىز ۳. خۇبەختكەر؛ خۇتەرخان كۈشەن؛ لەخۇبۇرەن.
۴. دىلسۇز؛ جگەرسۇزى (ب) خۇشەۋىستى

-devotional (*adj.*)
devour (di-vour'), *v.t.* ۱. خوارەن بە پەلە ۋە چاۋبىرسىيەنە؛
۲. ھەل ئورشىن ۳. ھىچ تەھىشكەنە؛ گىسك لىدان؛ تەۋاۋكرىن.

۴. قۇسەنەۋە بە چاۋ ۋە گۇئى. (The child ~s fairy tales.)
devout (di-vout'), *adj.* ۱. خۇبەرسىت؛ خواناسى؛ ئايندار

۲. لەخواترىس؛ ئايندارى ئوۋىز ۳. دىلسۇز؛ راستەقىنە؛ پاك.
۴. دىلسۇز؛ جگەرسۇزى (ب) خۇشەۋىستى

diagnose

dew (dōō, dū), *n.* ۱. ئاۋرىنگ؛ شەۋىم
۲. تازەۋىيى ۋە ناسكى (ۋەك شەۋىم).

۳. دۇۋىيى بىرىسكەدار يا رېزىسەۋى (بەتايىيەتى فرمىسك يا ئارەق).
dewan, diwan (di-wān', di-wōn'), *n.* دىۋان؛ كاربەدەستىكى

ھىندى گەۋرە (بەتايىيەتى سەركە ۋەزىران)
دۇۋىيى ئاۋرىنگ؛ ئاۋرىنگ. **dewdrop** (dōō'drop', dū'drop'), *n.*

غەبەبەي بەرملى گاو مانگاۋ
dewlap (dōō'lap', dū'lap'), *n.* ھەندى گىياندارى تر.

dewy (dōō'i, dū'i), *adj.* ۱. شەۋىمى؛ تەپ
۲. [Poetic]، خۇش ۋە ناسكى ۋە ھىم.

dexter (dek'stēr), *adj.* ۱. لاي راست؛ لەلەي راستەۋە.
۲. [Obs.]، جەت.

dexterity (dek'ster'ə-ti), *n.* ۱. بەدەستۋىلى؛ چاچكى؛ كارامەيى
لە بەكارھىتائى دەستدا. ۲. زىرەكى.

۳. [Rare]، راستەيى؛ راستەلىرى
۴. بەدەستۋىل؛ **dexterous** (dek'strəs, dek'stēr-əs), *adj.*

كارامە؛ چاچك ۲. زىرەك؛ دانان. ۳. [Rare]، راستە؛ راستەلىر
۴. لاي راست؛ لەلەي راست. **dextral** (dek'strəl), *adj.*

۱. راستەلىر؛ راستە.
۲. راستەلىر؛ راستە.
dextrin (dek'strin), *n.* ماددەيىكى لىنجى ۋەك جەۋىيە لە نىشاستە

دەردەھىتەرت.
dextrine (dek'strin, dek'strēn), *n.* = dextrin.

dextro- (dek'strə), پىشكرىكە بەماناى؛ بەلەي راستەۋە؛ لە راستەۋە
dextrorotation (dek'strə-rō-tā'shən), *n.* خولانەۋە بەلەي

راستدا (ۋەك كاترەمىن)
-dextrorotary (*adj.*); **dextrorotatory** (*adj.*).

dextrous (dek'strōs), *adj.* **dexterous**.
dharma (dār'mə, dūr'mə), *n.* لە ئاينى بوۋرىدا؛ ئايندارى؛ پاكى؛

پەپىرەۋى كۈشەننى ياساى ئاينى.
پىشكرىكە بەماناى؛ دوان؛ جۋوتە؛ دۋو ئەرەندە.

di- (dī),
dia- (di'ə), پىشكرىكە بەماناى؛ (۱) بەناۋ؛ بەناۋىدا
۲. بەجىا؛ لەئىۋاندا.

diabetes (di'ə-bē'tis, di'ə-bē'tēz), *n.* شەكرە؛ نەخۇشى شەكرە
diabetic (di'ə-bet'ik, di'ə-bē'tik), *adj.* تايىيەتى بە نەخۇشى

شەكرە؛ نەخۇشى شەكرەيى ھەيە؛ شەكرە.
كەسكىگە كە نەخۇشى شەكرەيى ھەيەت.

n. ۱. شەيتانى؛ شەيتانانە.
۲. بەد؛ زۇر ئاپەسىدە؛ دەرەق: (a ~ person or plan)

diabolical (di'ə-bol'ik), *adj.* = **diabolic**.
diabolism (di-ab'ə-liz'm), *n.* ۱. جادوۋگەرى.

۲. شەيتان پەرسىتى. ۳. كۈرەۋە ۋە ۋەۋىشتى بەد.
۴. سۋوشت ۋە ۋەۋىشتى شەيتان.

-diabolist (*n.*)
diacritic (di'ə-krit'ik), *adj.* ۱. جياكەرەۋە؛ لەيەك جياكەرەۋە (ۋەك)؛

سەروۋىز. ۲. ديارىكەر (پىشكرىكەۋى)؛ دەستىشاشكەر.
n. سەروۋىز.

diacritical (di'ə-krit'ik), *adj.* جياكەرەۋە (ۋەك)؛ سەروۋىز.
(a ~ mark)

diacritical mark, سەروۋىز.
diadem (di'ə-dem'), *n.* ۱. كلاۋى زىرپىن.

۲. قوماشكىكى بە زىرپازاۋە كە پاشايانى پۇۋمەلات ۋەك تاج لەسەريان دەكرى
۳. دەسەلاتى شاھانە.

v.t. كلاۋى زىرپىن كۈرەنەسەر.
diacresis (di-er'ə-sis), *n.* = dieresis.

diagnose (di'əg-nōs', di'əg-nōz'), *v.t. & v.i.* ئۆزىنەۋە يا

dicast (dī'kast, dik'ast), *n.*

dice (dīs), *n.pl.*

v.t.

v.t.

dicephalous (dī-sef'ə-las), *adj.*

dicho- (dī'kò, dī'kə), *Also dich-*

dichotomize (dī-kot'ə-mīz'), *v.t.*

dichotomous (dī-kot'ə-mas), *adj.*

dichotomy (dī-kot'ə-mi), *n.*

dichroism (dī'krò-iz'm), *n.*

dichroic (*adj.*).

dichromatic (dī'krò-mat'ik), *adj.*

dichromatism (dī'krò-mə-tiz'm), *n.*

dick (dik), *n.*

dickens (dik'nz, dik'inz), *n. & interj.* [Colloq.]

dicker (dik'er), *v.i. & v.t.*

n.

dickey (dik'i), *n.*

diclinous (dī'kli-nas, dī-klī'nas), *adj.*

dicotyledon (dī'kot'ə-l'ē'd'n, dī-ko't'ə-l'ē'd'n), *n.*

dicta (dik'tə), *n. alternative plural of dictum.*

dictaphone (dik'tə-fōn), *n.*

dictate (dik'tāt), *v.t. & v.i.*

dictator (dik'tā-tēr, dik-tā'tēr), *n.*

dictatorial (dik'tə-tōr'i-əl, dik'tə-tō'rī-əl), *adj.*

dictatorship (dik-tā'tēr-ship), *n.*

dictatorship of proletariat

diction (dik'shən), *n.*

dictograph (dik'tə-graf, dik'tə-gräf'), *n.*

dictum (dik'təm), *n.*

did (did), *past tense of do.*

didactic (dī-dak'tik), *adj.*

didactical (dī-dak'ti-k'l), *adj.* = didactic.

didactics (dī-dak'tiks), *n.pl.*

diddle (did'l), *v.i. & v.t.* [Colloq.]

diddle (did'l), *v.i. & v.t.* [Colloq.]

dido (dī'do), *n.*

didst (didst), *v.t.*

didymous (dīd'ə-mas), *adj.*

die (di), *v.i.*

die away

die down

die hard

die in hardness

die in one's bed

die in one's boots

die off

die out

die (di), *n.*

تر تا بینووسیت

دیکتاتوری (dik'tə-tōr'i-əl, dik'tə-tō'rī-əl), *adj.*

زۆرداره‌کی؛ زۆردارانه؛ دیکتاتوری‌یانه.

دیکتاتوریتی؛ زۆرداری؛

دیکتاتوریتی پرولیتاری؛

دیکتاتوریتی چینی کرئکار

(۱) چۆنیتی به‌کاره‌یتانی ووشه؛ هه‌لێاردنی

ووشه بۆ پسته؛ ووشه‌ی به‌کاره‌یتراو له نووسین یا دوواندا؛

(Hemingway's ~ is easier than Shakespeare's.)

(۲) شێوه‌ی دووان یا گۆزانی ووتن؛ شێوه‌ی ووتن

فه‌ره‌نگ؛ قاموس.

نامیری تۆمار-

کردنی ناخاوتنی سه‌ر ته‌له‌فۆنی خه‌ك به‌دزی‌یه‌وه.

(۱) به‌ندی پێشیمان؛ قه‌سی نه‌سه‌ت.

(۲) بانگنامه یا رایه‌کی بڕواپێکراو.

(۳) تێبینی یا رایه‌کی دادگه‌ر که پێویست نه‌یه‌ پهی‌یه‌وی بکړیت.

did (did), *past tense of do.*

didactic (dī-dak'tik), *adj.*

(۱) ه‌ی فێرکردن؛ بۆ فێرکردن به‌کار دێت.

(۲) په‌ووشتی باش فێرکەر (a ~ poem)

(۳) له‌ راهه‌ به‌ده‌ر هه‌زگه‌ر له‌ ته‌میکردن و مامۆستایه‌تی کردن له‌ کاتی ناکانداو

بۆ نه‌وانه‌ی گۆی ناگۆن:

(A ~ person; His ~ manner bothers people.)

-didactically (*adv.*); didacticism (*n.*).

didactical (dī-dak'ti-k'l), *adj.* = didactic.

didactics (dī-dak'tiks), *n.pl.*

diddle (did'l), *v.i. & v.t.* [Colloq.]

هه‌له‌یه‌ زودابه‌زکردن

diddle (did'l), *v.i. & v.t.* [Colloq.]

(۱) ساخته‌کردن؛ گزی کردن.

(۲) فه‌وتاندنی که‌سیک (۳) کات به‌فێزدان.

dido (dī'do), *n.*

که‌تن؛ فێل و ته‌له‌که‌یه‌کی شه‌یتانه

شێوه‌ی کۆنی راپۆردووی کرداری (do) ه‌ بۆ که‌سی دووه‌م،

له‌گه‌ل (thou) دا به‌کارده‌یه‌نریت.

didymous (dīd'ə-mas), *adj.*

دوانه (په‌وه‌کناسی، گیان‌په‌ناسی).

die (di), *v.i.*

(۱) مردن؛ کۆچی دوا‌یی کردن؛ تۆپین؛ مردارپه‌وه‌یه‌وه.

(۲) کوژانه‌وه (مه‌کینه)؛ په‌که‌ه‌وتن؛ وه‌ستان. (The engine ~d.)

(۳) (away; ~ out; ~ down) ، کژیبون؛ دامرکانده‌وه.

(The storm ~d down.)

(۴) نه‌مان؛ فه‌وتان؛ قه‌تیکه‌ه‌وتن.

(۵) (to ~) ، گۆی پێ نه‌دان؛ هه‌ست مردن.

(۶) [Colloq.] سوێ پوه‌نه‌وه له‌تاودا؛ په‌تاسه‌وه‌په‌وه‌ بۆ؛ زۆر هه‌زکردن.

(I'm dying to know the secret.; He is dying for a drink.)

(۷) مردنی گیان (تاین).

die away,

کژیبون و نه‌مان؛ به‌ره‌به‌ره‌ به‌سه‌رچوون.

die down,

(۱) کژیبون و نه‌مان؛ کپ بوون

(The breeze died down.)

(۲) دامرکانه‌وه (په‌وه‌)؛ دامردنه‌وه.

die hard,

به‌ناسانی وازنه‌هێنان؛ به‌ره‌هه‌ستی کردن تا دوا هه‌ناسه.

die in hardness,

هه‌تا مردن کردن؛ وازنه‌هێنان له‌ کار هه‌تا مردن.

die in one's bed,

به‌ نه‌خۆشی یا له‌ پیریدا مردن.

die in one's boots,

له‌ شه‌ردا مردن

die off,

یه‌که‌ یه‌که‌ مردن هه‌تا دواهه‌مین.

die out,

(۱) دامرکانه‌وه؛ کپ بوونه‌وه؛ کژیبون.

(۲) نه‌مان؛ فه‌وتان؛ کۆن‌په‌وه‌یه‌وه.

(۳) زار (تاوه‌له‌)؛ دۆمینه‌؛ مۆزه.

die casting

- (۲) پارچە بچوکى شەشلايى (سەرزە): (vegetables cut into ~s) .
(۳) داريژگە قالب
the die is cast, بىزارەكە درومر ھەلئەلەشيتەرە
die casting, قالب داريژت
die-hard, diehard (di'hard), *adj.* سەرسەخت كۈنەپەرست
كەللەرەق
n. كەسنىكى سەرسەخت يا كەللەرەق كەسنىكى كۈنەپەرست.
dieresis (di-er'ə-sis), *n.* (۱) جياكرەنەمەي دوو تىپە بزوئىنى تەنىشت
يەكە بىژانى ھەرىكەيان لەگەل بىرگەيەكدا: (naive) .
(۲) ئەم نىشانىيە () كە بىرئىيە لە دوو خالى بچوك دەخىرتە سەر
دوومەن تىپە بزوئىنى تەنىشت يەك بۇ بىژانى ھەرىكەيان لەگەل بىرگەيەكدا:
(coöperate) . ھەندى جار لەجى ئەم دوو خالە تەقەلەك () بەگاردىت:
co-operate : (۳) ھەستائىكى كورت لەكاتى بىژانى دىئىرىكى ھۇنراودا:
-dieretic (*adj.*).
diesis (di'ə-sis), *n.* نىشانىيەكى دوو خەنجرەيە () ، لە چاپەمەنىدا
بەگاردەمەنرىت
diet (di'ət), *n.* (۱) خۇراكى پۇژانە: خواردەمەنى پۇژانەي گياندار بىژو
(۲) پارىژ
v.i. & v.t. پارىژكردن لەبەر نەخۇشى يا قەلەوى
diet (di'ət), *n.* (۱) [Scot.] كۆپى پۇژانەي نەنجومەنىك.
(۲) نەنجومەن كۆپ: (۳) پەرلەمان.
dietary (di'ə-ter'i), *n.* (۱) پەيەرەي پارىژ پارىژ
(۲) خواردەمەنى بۇ براوەي پۇژانە لە بەندىخانە يا خەستەخانەدا
adj. (۱) پارىژ تايەتتى بە پارىژكردن
(۲) تايەتتى بە خواردەمەنى بۇ براوەي پۇژانە.
dietetic (di'ə-ter'ik), *adj.* تايەتتى بە خواردەمەنى پۇژانە
dietetics (di'ə-ter'iks), *n.pl.* زانستى لىكۆلىنەمەي بىژو
پىنويستى پۇژانە
dietitian, dietician (di'ə-tish'ən), *n.* ژانا يا سىسۆرى بىژو
پۇژانە خواردەناس
differ (dif'ər), *v.i.* (۱) جياوازىيون لە: لەيەك نەچيون.
(۲) (~ with) : دىژيون بە: ناكۆك بون لەگەل پىك نەكەوتن
difference (dif'ər-əns, dif'frəns), *n.* (۱) جياوازي
(۲) ناكۆكى: نەگونجان. (۳) جياوازي كردن. (۴) ماو (بىركارى).
make a difference, (۱) بوزن بە ھۆى جياوازي لە نەجامدا:
گرنگ بون. (۲) جياوازي كردن (لەنيوان دوو كەس يا زياتن).
split the difference, (۱) بەشكردىنى ئەمەي دەمىنيتەرە: بەشكردىنى
جياوازي نيوان ھەردوولا. (۲) پىنكەوتن و بىرئەمەي ناكۆكى (بە وازەنيان
لە نيومە مەفى حق)
what's the difference, [Colloq.]. جا جياوازي چىيە?
different (dif'ər-ənt, dif'frənt), *adj.* (۱) جيا: جياوازي
(۲) جۇرەھ: (۲) ناناسا
-differently (*adv.*).
differential (dif'ər-en'shəl), *adj.* (۱) جياوازي بەگويەي:
جياوازي (a ~ tariff) : (۲) جياكەرەو
(۳) بزوئى جيا بەنەنجاھ ھىنان: (a ~ gear)
(۴) تايەتتى بە جياكارى و تەواوكارى (بىركارى):
(۱) لەيەك جياكرەنەمەي: v.t. differentiate (dif'ər-en'shi-āl'),
(to ~ varieties of plants)
(۲) جياوازي كردن لەنيواندا: پاك و پىس كردن لەيەك جياكرەنەمەي:
(to ~ between one's friends)
(۳) جياوازي درووستكردن لەنيواندا
v.i. جياوازييون: جياوازي پەيداويون لەنيواندا
differentiation (dif'ər-en'shi-āl'shən), *n.* (۱) جياوازي
(۲) جياوازي كردن لەنيواندا: جياكارى: جياكرەنەمەي

digestive

- سەرسەخت: كەللەرەق: بەنەرك
difficile (dif'ə-sēl'), *adj.* (۱) سەخت: گران: قورس:
difficult (dif'i-kəlt, dif'i-kult'), *adj.* ناھەموار: ئالۆز: ناخۇش: (a ~ task, problem, situation, etc.)
(۲) سەرسەخت: كەللەرەق: بەنەرك: (a ~ person)
difficulty (dif'i-kul'ti, dif'i-kəl-ti), *n.* (۱) سەختى: گرانى:
قورسى: (۲) تەگەرە: كۆسپ: دىژارى.
(۳) ناخۇشى: گىروگرفت: گىژا: ناھەموارى: (۴) تەنگانە.
diffidence (dif'i-dəns), *n.* ئابوور: بىر بە خۇنەبوون: شەرم.
diffident (dif'i-dənt), *adj.* بەئابوور: بىر بە خۇنەبوو: شەرم.
diffract (di-frakt'), *v.t.* شكاندەنەمەي پەرش و بۆلۆكرەنەمەي تىشك.
diffraction (di-frak'shən), *n.* بۆلۆبونەمەي تىشك:
شكانەمەي پەرش و بۆلۆبونەمەي تىشك.
diffuse (di-fūs'), *adj.* (۱) پەرش و بۆلۆ: بۆلۆ
(۲) دىژۆپىندراو (باس، نووسىن، دووان): دوورودىژ: دىژۆپىندراو.
v.t. & v.i. (۱) پەرش و بۆلۆكرەنەمەي: بۆلۆكرەنەمەي: پەرش و بۆلۆبونەمەي.
(۲) كۆكرەن (پووناكى): كۆيون: كەمكرەنەمەي.
(۳) تىكەلاوكرەن و بۆلۆكرەنەمەي (گاز، شلە).
diffuser, diffusor (di-füz'ēr), *n.* بۆلۆكرەمە (مىژ، ئامىز):
پەرش و بۆلۆكرەمە.
diffusion (di-fū'zhən), *n.* (۱) بۆلۆ: پەرش و بۆلۆ: بۆلۆبونەمەي.
(۲) دىژۆپىندراو (نووسىن، دووان): نۆر لەسەر پۇيشتن.
(۳) تىكەلاوويونى گەردەكانى دوو ماددە يا زياتر.
(۴) دانەمەي پووناكى لە پوويەكى ئارپىكەمە.
dig (dig), *v.t.* (۱) ھەلەكەند (بىر، چال، جۆگە).
(۲) لەژىر زەمى دەمىنان: ھەلەكەند: (to ~ potatoes)
(۳) (~ up; ~ out) : دۆزىنەرە: دەرختى: (we dug out the truth.)
(۴) پىنداكردن: (He dug his elbow into my ribs.)
(۵) [Slang] : بەدەل بون: خەللىكرەن: (Do you ~ it? I ~ it.)
v.i. (۱) ھەلەكەند: (۲) پىنگەكرەنەمەي بەھۆى ھەلەكەندەمەي.
(۳) [Colloq.] : ھەلەكەند: خەرىك بون: كۆشش كردن
n. (۱) ھەلەكەند: (۲) توانچ: قەسە بە تويىكل.
dig in, (۱) خەنەق ھەلەكەند.
(۲) خەنەق ھەلەكەند و چوونە ناوى بۇ خۇياراستن. (۳) خۇ چەسپاندن.
(۴) [Colloq.] : دەستكردن بە خواردن
dig out, ھىنانەدەرەمە لەژىر زەمىدا: دەرھىنان.
dig up, ھەلەكەند (زەمى): كۆلۆ: ھەلەكەند (دەرخت):
خەستەپو (نەپنى)
digest (di'jest), *v.t.* (۱) پوختەكردن و پىنكەست.
(۲) ھەرسكرەن: پەلخوردكردن (۳) يارمەتى ھەرسكرەن دان.
(۴) تىگەيشتن: ۋەرگرتن و تىگەيشتن (بىروا) (۵) دەربردن: پەسەندكرەن:
لەگەل ھەلەكەند. (۶) نەمكرەنەمەي بۇ تۋاندەنەمەي (كىمياگەرى).
v.i. ھەرس بون: پەلخوردبون.
n. پوختە: كورە.
digestant (di-jes'tənt, di-jes'tənt), *adj. & n.* يارمەتيدەرى:
ھەرسكرەن.
digester (di-jes'tēr, di-jes'tēr), *n.* (۱) كورەتەرەمە (بىروباوەر).
باس: پوختەكەر (۲) دەفرى كۆلۆند و نەمكرەنەمەي (كىمياگەرى)
digestible (di-jes'tə-b'l, di-jes'tə-b'l), *adj.* ھەرس دەكرى:
-digestibility (n.); digestibleness (n.); digestibly (adv.).
digestion (di-jes'chən, di-jes'chən), *n.* (۱) ھەرسكرەن:
ھەرس: پەلخوردكردن. (۲) تۋاناي ھەرسكرەن بون.
(۳) تىگەيشتن: ۋەرگرتن و تىگەيشتن (بىروباوەر)
digestive (di-jes'tiv, di-jes'tiv), *adj.* تايەتتى بە ھەرسكرەن:
يارمەتيدەرى ھەرسكرەن
n. ماددەيەك كە يارمەتى ھەرسكرەن دەدات.

diminution

diphthong

(۸) نه خشه بۇ دانانو سەرپرشتی کردن! بېرئومېردن:

(to ~ a film or a play)

v.t.

(۱) پىن راڭه ياندن! پىن پيشاندان! رابەرى کردن.

(۲) سەرکردايەتى کردن (نۆزگىسترا).

adv.

راستەوخۇ! يەكسەرى! راستەوراست

کردارى راستەوخۇ! كردهوى يەكسەر.

تەزوى كارەباى نەگۇر! تەزوى كارەباى راستەوخۇ.

direct discourse, = direct speech.

direction (də-rek'shən, di-rek'shən), n.

(۸) بېرئومېردن!

سەرپرشتى. (۲) ناوئيشان (نامە، پرياسكە، پۇستە).

(۴) (pl.) نامۇزگارى! راڭه ياندن: (He gave me the ~s to his house, ~s to how to use a medicine)

(۴) فرمان. (۵) پىناز! بېرئومېر! پىنگە. (۶) لا! پوو! ئاست! ئاراستە

(۷) (۱) نامۇزگارى سەرپرشتىگەرى فىلم يا شانۇگەرى بۇ ئەكتەرەكان

(ب) نامۇزگارى سەرکردەى نۆزگىسترا بۇ ئاوازەنەكان

directive (də-rek'tiv, di-rek'tiv), adj.

(۱) پىن پيشاندەر!

رابەرى. (۲) تاييەتە بېرئومېردن! ھى نامۇزگارى.

n. فرمان (لە سويا، فرمانپەرەيى، يا كارەبەدەستىگەرە)! نامۇزگارى!

راڭه ياندن

directly (də-rekt'li, di-rekt'li), adv.

(۱) راستەوخۇ! يەكسەر!

راستەوراست. (۲) يەكسەر! مېن دواكەرتن! ھەر ئىستە: (I'll come ~)

(۳) تەوا! سەرئاسەر: (~ opposite)

(۴) مېن پىنجوپەنا.

direct object,

كار لەسەر يا كارلىكراوى سەرەكى (بېرئومان)!

تەواكەرى راستەوخۇ.

director (də-rek'tēr, di-rek'tēr), n.

(۱) بېرئومېر! كارگېر!

سەرپرشتىگەر (۲) ئەندامى دەستەى بېرئومېرى كۇمپانيەك

(۳) سەرپرشتىگەرى فىلملىكى سىنەمايى يا شانۇگەرىيەك

(۴) سەرکردەى نۆزگىسترا.

-directorial (adj.).

directoriate (də-rek'tā-rit, di-rek'tā-rit), n.

(۱) بېرئومېرئىتى!

پەلى بېرئومېر. (۲) ئەنجومەنى بېرئومېران (كۇمپانيا)

director general,

بېرئومېرى گشتى! كارگېرى گشتى

directorship (də-rek'tēr-ship, di-rek'tēr-ship), n.

پەلى.

پايەى بېرئومېر! بېرئومېرئىتى.

directory (də-rek'tā-ri, di-rek'tā-ri), n.

(۱) پىن پيشاندەر!

رابەر (شت). (۲) (۱) رابەرنامەى تەلەفون: (~ telephone)

(ب) رابەرنامەى فرمانگەيەك.

(۳) پەرئووى نامۇزگارى يا راڭه ياندن

(۴) ئەنجومەنى بېرئومېران

(۵) [D-], ئەنجومەنى بېرئومېرانى فرمانپەرەيى فەرەنسا ۱۷۹۵-۱۷۹۹

direct primary election,

ھەلئاردنى سەرمتايى راستەوخۇ.

directress (də-rek'tris, di-rek'tris), n.

بېرئومېرى ئن!

كارگېرى ئن.

direct speech; direct discourse,

ووتەى دەقاودەى بىزەر

(بېرئومان)! ووتەى راستەوخۇى قسەگەر.

direct tax,

باجى راستەوخۇ (وگە باجى دەرەمت).

direful (dīr'fəl), adj.

زور خراب! بەد

dirge (dūrg), n.

شېوگە! شېن! واوېلى!

dirigible (dir'i-jə-b'l), adj.

ئاراستە دەگرت! ئى دەخوپرئىت

n. بالۇنى مەكىندەر.

dirk (dīrk), n.

خەنجەر.

v.t.

خەنجەرلەيدان.

dirt (dīrt), n. (۱) پىسى! پىسايى! چلک! گەندوگوى! چەپەنى! پۇخنى.

(۲) خاک! گل! خۇل! خاکوخۇل.

ووشەى. (boy) دا... ھتد.

-diphthongal (adj.); diphthongize (v.t. & v.i.);

diphthongization (n.).

diploma (di-plō'mə), n. (۱) بىرونامەيەكى رەسمى يا فرمانپەرەيى!

نەنگەنامەيەكى مېژوويى. (۲) بىرونامە.

(۳) بىرونامەى دەرچوون لە قوتابخانە! دېلۇم.

diplomacy (di-plō'mə-si), n.

(۱) دېلۇماسىيەت!

كارى دېلۇماسىيەت! ھونەرى گفئوگۇکردنى سىياسى.

(۲) ناسكى (رەوشت)! زمان شىرىنى.

diplomat (dip'lə-mat'), n. (۱) دېلۇماسى! كەسنىكى دېلۇماسى

(۲) زمان شىرىن! كەسنىكى ناسكو زمان شىرىن

(۳) دېلۇماسى! تاييەتە بە

كارى دېلۇماسى. (۲) زمان شىرىن! ناسكو زمان لووس: (He is very ~)

-diplomatically (adv.).

diplomatic corps, دەستەى دېلۇماسىيان لە پايتەختى وولائىگدا

كە سەرچەم بالۇزۇ كارەبەدەستە گەرەكانى بالۇزخانەكان دەگرتەرە.

diplomatic immunity, پارىزگارى دېلۇماسى! ئازادى دېلۇماسى

لە لىپرسىنەوہو سزا.

diplomatist (di-plō'mə-tist), n. = diplomat.

diplopia (di-plō'pi-ə), n. جووت بىنى نەخۇشىچەكى چاوه برىتىيە

لە بىنىنى دوو شت لەبرى يەكئىك.

-diplopic (adj.).

dip needle,

دەرى لارىوونى موگناتىسى.

dipper (dip'er), n.

(۱) لە شلە ھەلگىش (خومچى، مۇم درووستكەر)

(۲) چەمچە! دەفرى پىن ھەلئىنجان

(۳) [D-]. ئاوى دوو كۇتەستىرەيەكە لە چەمچە دەچن:

(Big D~ and Little D~)

(۴) جەد خۇرە بالئەدەيەكە كە خۇيان فرى دەدەنە ئاوا ئاودە بۇ نىچىرگرتن.

dipsomania (dip'sə-mā'ni-ə), n. بىرە خورەدە نە مەى يا

غەدەنە خورەدەى سەرخۇشكەرى تر

-dipsomaniac (adj.); dipsomaniacal (adj.).

dipstick (dip'stik'), n. سىسى پىواسى قولنى شلە! شىشى پىوانى

رۇبى مەكىنەى نوتومىيل

dipt (dipt), past tense and past participle of dip.

dire (dīr), adj.

نىچكار زۇر! زور خراب! زۇر! پەرىشان:

(in ~ need of help)

direct (də-rekt', di-rekt'), adj. راست! راستەوپى! راستەوخۇ:

(a ~ way)

(۲) مېن پىنجوپەنا! راستەوراست! لەپوو:

(I want a ~ answer, "Yes" or "No".)

(۳) راستەوخۇ! يەكسەر. (~ elections; ~ contact)

(۴) نەپچراو! راستەوخۇ (نەوہ، وەجە): (~ descendant)

(۵) تەوا! سەرئاسەر (~ the ~ opposite)

(۶) راستەوانە (بىرگارى): (~ a ~ relationship)

(۷) نەگۇر! تەزوى كارەبا! راستەوخۇ: (~ current)

v.t.

(۱) بېرئومېردن! رابەرى کردن! پىنگوويىك کردن.

(۲) فرمان بەسەردا کردن! فرمان پىندان! پىن ووتن:

(The officer ~ed his men to advance slowly.)

(۳) ئاراستەکردن! ئاردن.

(۴) پىن پيشاندان! ناوئيشان بۇ ھەلدان:

(Can you ~ me to the post office?)

(۵) رووتىكردن! ووتە ئاراستەکردن:

(I'm ~ing my remarks to you.)

(۶) ناوئيشان نووسىن لەسەر نامە.

(۷) سەرکردەيى کردن! چاوساغى کردن! پىن پيشاندان.

dirt-cheap

(۲) شتیکی بیسوو بن بایه خ (He treats her like ~).
(۱) نووسین با دووانی بن پهرده
(۵) بهدگویی ووت ووات؛ فیتنه بازی
(۶) خاک و خول بهردی تیکه لای به کازا (که به شورده نوو ایی جیاده کریتره).
do one dirt, [Slang]. نازاردان به بهدگویی. کرده ووی ناپه سندن، یا
ساخته ئی کردن

dirt-cheap (dūrt'chēp), *adj. & adv.* [Colloq.]. زور هرزان؛
به لاش

dirtiness (dūrt'i-nis), *n.* پیس و پیوخلی؛ چه پهلای پیسی.
dirty (dūrt'i), *adj.* (۱) پیس؛ پیس و پیوخل؛ چه پهل.
(۲) بن پهرده؛ هه لماراوا؛ بن شرم (jokes)
(۳) پیس و پیوگل؛ نرم؛ نامر؛ شایسته ی قیزلیها تهره یه.
(۴) لیل (a ~ green)

v.t. & v.i. پیس کرد؛ پیس و پیوخل کردن؛ پیس بوون؛ له کهدار کردن.
dis- (dis), پیشگرینکه به مانای نه، دژ، نه هیشتن، ریگه نهدان، دهر کردن.
disability (dis'ā-bil'ā-ti), *n.* په ککوتیه ی زموونی؛ کفته یی؛
کم نه ندای؛ کفته کاری؛ په ککوتن.
disable (dis-ā'b'l), *v.t.* په ککوتن؛ له کارخستن؛ زه بوون کردن؛
کفته کار کردن

-disablement (*n.*); **disabled** (*adj.*).
disabuse (dis'ā-būz'), *v.t.* راستی یی ووتن؛ به هه له دانه بردن؛
له خبال پلاوی رزگار کردن؛ درووده لهسه یی نه کردن.
disaccord (dis'ā-kōrd'), *v.i.* له گهل ریک نه ککوتن؛
ناکوکي له گهل بوون.

n. ریک نه ککوتن؛ ناکوکي.
disaccustom (dis'ā-kus'təm), *v.t.* رزگار کردن نه خو.
disadvantage (dis'ād-van'tij, dis'ād-vān'tij), *n.* (۱) باری
نه هات یا نابه سندن؛ کوسپ. (۲) زیان؛ خراپه
v.t. زیان لیدن؛ کوسپ له ریگه دا دانان.
هاوتا نه بوون؛ ههله که مترو بن دهسترا.
at a disadvantage,
(We were fighting at a disadvantage.)

disadvantaged (dis'ād-van-tā'jid), *adj.* بئ بهش له خوش -
گوزرهانی و حیزو خوشی زیان له یووی ته ندرووستی و پله ی خوینده واری و
خوزان و مافی کومه لای ته یه یهوه
زیان به خشی.
disadvantageous (dis'ād-van-tā'jos), *adj.* نه هات؛ نابه سندن

disaffect (dis'ā-fekt'), *v.t.* ئی ته کاندنه نوو؛ همت سارید کردنه نوو
بهرامیهر؛ -ان نیشاندن؛ زویر کردن.
disaffected (dis'ā-fek'tid), *adj.* زویر؛ -ان نیشاوا؛ نارازی، ناخه.
یا دژ به هرامیهره وایی
زویری؛ -ان نیشاوا؛ ناخه یی؛
disaffection (dis'ā-fek'shan), *n.* ئی ته کینه نوو؛ همت ساریدی بهرامیهر

disaffiliate (dis'ā-fil'i-āt'), *v.t. & v.i.* خو کشانه نوو؛ په یمان.
ریکه ووتن؛ به کیتی؛ خو ئی ته کاندنه نوو
disaffirm (dis'ā-fürm'), *v.t.* حاشا؛ ئی کردن؛ به ریبه رچدانه نوو
-disaffirmation (*n.*).

disagree (dis'ā-grē'), *v.i.* (۱) له گهل ریک نه ککوتن؛ ناکوکي له گهل.
بوون؛ بیروو ریک نه بوون (Even friends sometimes ~).
(۲) جماوازی بوون له گهل یا له نیشاندن
(The two reports about the accident ~).

(۳) ~ with, نه گونجان له گهل ته ندرووستی؛ زیان پیدان.
(Milk ~s with me.)
disagreeable (dis'ā-grē'ā-b'l), *adj.* (۱) ناخوش؛ نابه سندن
(~ weather, or circumstances)
(۲) بووگرز؛ تهنگه جیکلانه؛ به دسرووشت؛ نابه سندن (مرؤة)

disassociate

(a ~ person)
-disagreeably (*adv.*).
disagreement (dis'ā-grē'mənt), *n.* (۱) ناکوکي؛ ریک نه ککوتن؛
ناپیکي. (۲) جیاوازی (بیروو)
(۳) نه گونجان؛ جیاوازی. (There is ~ between the two reports.)
(۴) دمه قالی؛ ناکوکي.

disallow (dis'ā-lou'), *v.t.* پئی (پن) نه دان؛ په سندن نه کردن.
-disallowance (*n.*).

disannul (dis'ā-nul'), *v.t.* سپرنه نوو؛ به تال کردنه نوو (په یمان)
(۱) له چاو وون بوون؛ ناوابوون؛
بزیبوون. (۲) له ناوچوون؛ سهرنگوم بوون؛ نه مان؛ وون بوون؛ قرتیکه ووتن
disappearance (dis'ā-pēr'āns), *n.* (۱) له چاو وون بوون.
(۲) له ناوچوون؛ نه مان؛ قرتیکه ووتن

disappoint (dis'ā-point'), *v.t.* (۱) ناویند کردن؛ ناکام کردن؛
دلشکست کردن؛ دل شکندن. (۲) تیک شکندن (پلان، نه خشه)؛ تیکدان.
disappointed (dis'ā-poin'tid), *adj.* ناویند؛ ناکام؛ دلشکست؛
هه ناسه سار؛ هیوا براو.
disappointing (dis'ā-point'ing), *adj.* ناویند کهر؛ هیوا براو؛
دلشکست کهر (a ~ person, or event)

disappointment (dis'ā-point'mənt), *n.* (۱) ناویندی؛
ناکامی؛ دلشکستی. (There were many ~s along the way.)
(۲) کسبکی ناویند کهر؛ شتیکی هیوا براو.
disapprobation (dis'āp-rā-bā'shən, dis'āp-rā-bā'shən)
په سندن نه کردن؛ هه ئی نه کردن؛ به دل نه بوون.
disapproval (dis'ā-prōv'ā-l), *n.* په سندن نه کردن؛ نارم زامه ندی؛
را له سهر نه بوون.

disapprove (dis'ā-prōv'), *v.t.* (۱) په سندن نه کردن؛ به دل نه بوون؛
سهر نه هشت کردن؛ را له سهر نه بوون؛ پئی ئی بوون.
(We ~ of the military attack.)
(۲) په سندن نه کردن؛

(The director ~d her request for a promotion.)
-disapprovingly (*adv.*).
disarm (dis'ārm'), *v.t.* (۱) چک کردن؛ چک دامالین؛ چک پن دانان.
(۲) دل هیئانه نوو؛ جئیی خو به زمان شیرینی یا کرده نوو.
(I felt angry but her smiles ~ed me.)
v.i. (۱) چک فریدان؛ خو چک کردن
(۲) که مگردنه نوو؛ چک؛ چک دامالینی وولاتیک

(Every country must ~.)
disarmament (dis'ār'mə-mənt), *n.* (۱) چک فریدان؛
چک دامالین. (۲) که مگردنه نوو؛ چک یا خو چک کردنی وولاتان.
(Disarmament is the most important issue of our time.)
(۳) بن چک؛ چک نه بوون.

disarming (dis'ārm'ing), *adj.* دل هیئانه نوو؛ جئیی خو به کرده نوو
یا زمانی شیرین (a ~ smile, or person)
disarrange (dis'ā-rānj'), *v.t.* تیک و پیکدان؛ تیکه و پیکه کردن؛
شئو اندن.

-disarrangement (*n.*).
disarray (dis'ā-rā'), *v.t.* (۱) پشئوی خسته نوو؛ شئو اندن؛ تیکدان
(۲) خو پووت کردنه نوو؛ جل داکه ندن.
n. پشئوی؛ شئوای؛ تیکه لای و پیکه لای. (to throw into ~).
disassemble (dis'ā-sem'b'l), *v.t.* هه نوو شاندن (مکینه)؛
له یه کک کردنه نوو (پارچه کانی مکینه یا نامیریک).

-disassembly (*n.*).
disassociate (dis'ā-sō'shi-āt'), *v.t.* په یه ونه یی چپاندن؛
خو جیا کردنه نوو؛ له یهک جیا کردنه نوو.

disconnect

شیواندن یلان (۲) سمر ئی شیواندن؛ شله ژاندن؛ پهستکردن؛ تهریق کردنهوه.
-disconcerting (adj.); disconcertingly (adv.);
disconcerted (adj.).

(۱) لهیهک جیاکردنهوه؛ پچراندن؛
لهیهک تراراندن؛ پهیهوندی برین. (۲) برینی تهووی کارهیا.

(۱) بن پهیهوندی؛ پچراو؛
لهیهک ترارو یا جیاپورهوه؛ لهیهک کراوه.

(۲) پچریچر (نووسین، دووان)؛ لهگهل یهک نهگونجاو.
(۱) لهیهک جیاکردنهوه؛

لهیهک پچراندن یا برین. (۲) جیاپورنهوه؛ بن پهیهوندی.
(۱) غمبار؛ غمگین؛

بن نومید (۲) ناخوش؛ پهستکر؛ تارک؛ ناسووده نه بخش.
بهگلهیی له ژیان؛ نارازی له ژیان. (۲) ناخوش؛ پهستکر؛ تارک؛ ناسووده نه بخش.

ناروژایی؛ بهدل نه بوون؛ بن نارامی و بهدوای شتی تازهو جیاوژدا گهراو؛
بهگلهیی بوون له ژیان

بهگلهیی بهتی له
ژیان؛ ناروژایی له باری ژیان

(۱) وهستاندن؛
وهستان؛ بهردموام نه بوون (۲) برینهوه یا وهستاندن کاتی داوا (دادگا).

discontinuation (dis'kən-tin'ū-ā'shən), n. = discontinuance.

(۱) وهستاندن؛ بهردموام نه بوون؛
برین؛ دوایی پین هینان؛ وازهینان (۲) برینهوه یا وهستاندن کاتی داوا (دادگا).

وهستان؛ دوایی هاتن.
discontinuity (dis'kən-tā-nōō'ā-ti, dis'kən-tā-nū'ā-ti),

(۱) پچریچری (نووسین، دووان)؛ بن پهیهوندی. (۲) بهردموام نه بوون.
(۳) بوشایی

پچریچر؛ ناویهناو؛
دهمددهیی

discord (dis'kōrd), n.
(۱) ناوکی؛ نهگونجاو؛ ریک نهکوتن.

(۲) دهنگه دهنگ؛ بهیهکدادانی دهنگ؛ غلبه غلب.
(۳) ناسازی (دهنگ)؛ نهگونجاو لهگهل یهکتردا (ناوان)؛ یهک نهگرتن.

نهگونجاو؛ بهیهکدادان؛ ناوکی بوون؛ نهسانان.
discordance (dis-kōr'd'ns), n.

ناوکی؛ نهگونجاو؛ ریک نهکوتن؛
جیاواری؛ ناسازی.

discordancy (dis-kōr'd'n-si), n. = discordance.

discordant (dis-kōr'd'nt), adj.
(۱) ناوکی؛ ریک نهکوتن؛

نهگونجاو لهگهل یهکتردا. (۲) ناساز (دهنگ، ناوان)؛ ناخوش (دهنگ)؛
لهگهل یهک نهگونجاو (دهنگ، ناوان).

discotheque (dis'kō-tek), n.
هوئی سمارکردن (به موسیقی)

تومارکراوهوه؛ سهاخانه
(۱) نرخ شکاندن (شتومهکی فروشگا)؛

نرخ داشکان؛ نرخي شکاو (۲) نرخ شکاندن یا هینانه خوارموی کومپالهیهک
که خاوه نهکوی پینش کاتی خوی دمیگوریتنهوه

(۱) نرخ شکاندن؛ نرخ هینانه خوارموه.
(۲) ئی دهرکردن؛ گورینهوهی کومپالهیهک به که متر له نرخهکی خوی

(۳) گوی پین نه دان؛ بپوا پین نهکردن؛ گومان لیکنر؛ بایه پین نه دان؛
(You have to ~ the stories you hear.)

یاره به قهرزدان و پینشهکی ئی دهرکردن قازانجهکه.
at a discount, به که متر یا ههزاتر له نرخي خوی؛ به نرخي داشکاو

discountenance (dis-koun'to-nans), v.t.
شهرمه زارکردن؛ خهجالهت کردن؛ پوروهش کردن

(۲) بهسهند نهکردن؛ بهدل نه بوون؛ پین ناخوش بوون؛ پوو پین نه دان.
discourage (dis-kūr'ij), v.t.

(۱) ساردکردنهوه؛ هان نه دان
ووره پین بهردان (Don't let one failure ~ you!)

discriminate

(ب) پوو پین نه دان؛ (She ~d her.)

(۲) هوئی وهستاندن دان (مرواله کردمهیهکی ناپهسهند)؛ ساردکردنهوه؛
هان نه دان؛ خاوکردنهوه؛

(We tried to ~ him for quitting his job.)
discouragement (dis-kūr'ij-mənt), n.

ووره بهردان. (۲) شتیکی ساردکردنهوه یا هان نه ده.
دل ساردکردنهوه؛

discouraging (dis-kūr'ij-ŋ), adj.
پشت ساردکردنهوه؛ ناخوش؛ سارد؛ (~ results, or news).

(۱) گفتوگو؛ ناخاوتن؛
دهمهتتهتی. (۲) ناخاوتن وهک لقیکی زانستی.

(۳) پاس؛ لیکنلینهوه؛ ووتار یا نووسراویکی دورودریژ دهریاری باسینک.
(۴) [Archaic] تیگهیشتن؛ توانای تیگهیشتن.

(۱) گفتوگوکردن؛ ناخاوتن؛ دووان.
(۲) (on; ~ upon), نووسین دهریاری؛ نووسین لهسمر باسینک

دهریاریاندن (پوته)؛ دهرپین؛ ووتن.
discourteous (dis-kūr'ti-əs), adj.

بن نه زاکهت؛ بن نه ده؛
ناشرین (په ووشتن)؛ بهدیهفتار؛ (~ behavior; a ~ person).

(۱) بن نه زاکهتی؛ بن نه دهیی؛
ناشرینی (په ووشتن)؛ (۲) کردمهوه یا ووتیهکی بن نه زاکهتانه.

discover (dis-kuv'ēr), v.t.
(۱) دژینهوه (شوین، شت).

(Christopher Columbus ~ed America.)
(۲) بؤدهرکهوتن؛ بینین؛

(We ~ed it was too late to catch the train.)
(۳) [Archaic] خستنه پوو؛ دهرخست؛ ههملاین؛ ناشکراکردن

دژمهروه.
discoverer (dis-kuv'ēr-ēr), n.

بن میزد، بیوهن، ژنی تهلاقدراو،
discover (dis-kuv'ēr), adj.

(۱) دژینهوه (زانست، شوین... هتد).
(۲) شتیکی دژزراوه؛ دژزراوهیهک. (۳) بؤدهرکهوتنیک.

discredit (dis-kred'it), v.t.
(۱) بپوانهکردن؛ بپوانه بوون.

(۲) گومان لیکنر؛ گومان ئی بوون.
(۳) ناو بانگ شکاندن؛ ناوپیس کردن؛ لهکه دارکردن.

(۱) گومان؛ بن پوایی. (۲) پوروهشی؛ شهرمه زاری؛ خهجالهتی
(۳) پوروهشکر؛ شهرمه زارکر؛ خهجالهتکر.

discreditable (dis-kred'it-ə-b'l), adj.
شهرمه زارکر؛ ناشرین

(کردمهوه، پهفتار)؛ پوروهشکر؛ خهجالهتکر.
discreet (dis-krēt'), adj.

(۱) نهینی پارین؛ وریا؛ ناگا له زمان و
کردمهوهی خویبو. (۲) وریا. (۳) خاکی؛ بن فیز؛ خؤدهرنه خه؛ خؤنه نوین.

discreetly (adv.); discreetness (n.).
(۱) جیاواری؛ ناوکی؛

discrepancy (dis-krep'ən-si), n.
(There was a lot of ~ between the two accounts of the battle.)

(۲) جیاوارییهک؛ ناوکییهک.
discrepant (dis-krep'ənt), adj.

جیاواری؛ ناوکی؛ لهگهل نهگونجاو.
(۱) جیا؛ جیاواری؛ بن پهیهوندی؛ پچریچر.

(۲) هه مهچیشن؛ هه مه پینگ؛ جیا جیا.
(۱) سهلیقه؛ وریایی.

(۲) دهسهلاتی بریاردان به پینی بؤچوون و لیکندهوهی خؤ.
at one's discretion, به سهلیقهی خؤ؛ به بؤچوون و لیکندهوهی خؤ.

discretionary (dis-kresh'ən-ī), adj. = discretionary.
به پینی بؤچوون

سهلیقهی خؤ.
discriminate (dis-krim'ən-āt), v.t.

لهیهک جیاکردنهوه؛
جیاواری کردن؛ پاک وپیس کردن.

(۱) لهیهک جیاکردنهوه.

discriminating

(~ against; ~ in favor of) جیاوازی کردن (له‌گه‌ل جوولانه‌وه)
لایه‌نگرتن: دژبویون

(The law is said not to ~ against the poor or in favor of the rich.)

adj. جیاوازی حیوان (۲) جیاکه‌ره‌وه: هه‌لبژنر: تیگه‌یشتوو
-discriminative (adj.).

adj. جیاکه‌ره‌وه: (dis-krim'ā-nāt'ī), adj. پاک‌و‌پیس کمر: به‌دیکر: (a ~ taste in music, literature, or food)

(a ~ tariff) لایه‌نگر: جیاوازی‌کەر له‌نیواندا
discrimination (dis-krim'ā-nā'shən), n. جیاکردنه‌وه (۱)

جیاوازی: جیاکاری (۲) پێ به‌دیسی: تیگه‌یشتن: بیهینی جیاوازی بچووک
(۳) نه‌چاوی جیاوازی سه‌یرکردن: (۱) خاترگرتن، لایه‌نگری.

(ب) دژبویون، دژ و‌هستان، جیاوازی له‌گه‌ل کردن
(~ against blacks in America)

discriminator (dis-krim'ā-nā'tēr), n. جیاکه‌ره‌وه: جیاوازی‌کەر: لایه‌نگر.

discriminatory (dis-krim'ā-nā-tō'rī, dis-krim'ā-nā-tō'ri), adj. (۱) نه‌چاوی جیاوازی سه‌یرکردن: لایه‌نگری کوێرانه: دژ بویون
(~ practices towards minorities)

(۲) جیاکه‌ره‌وه: جیاوازی‌کەر.
(۱) بر له‌هه‌لبه‌ز و‌دابه‌ن: چیربچر: (discursive (dis-kūr'siv), adj.

له‌بایس لادەر: (~ writing) (۲) نو‌دەرکه‌وتوو له‌پێی لیکدانه‌وه: ژیربژێری‌یه‌وه نه‌که‌له‌پێی هوشی
سرووشتی و زگماکی‌یه‌وه.

discus (dis'kas), n. (۱) خه‌په‌به‌کی ناسن یا به‌رده له‌مه‌مانی
به‌هه‌ربیدا ده‌ه‌وێژیت (وه‌ه‌رش). (۲) فریدان یا ه‌و‌یشتنی نهم‌چۆره‌ خه‌په‌به‌

هه‌ره‌ها‌ پێشی ده‌ووتی: (discus throw) (۱) لیکولینه‌وه: باسکردن (به‌نووسین)
discuss (dis-kus'), v.t. له‌سه‌ نووسین: نووسین ده‌رباره‌

(۲) گفتوگۆ کردن ده‌رباره‌ی: باسکردن (دووان)
(to ~ a problem with somebody)

discussion (dis-kush'ən), n. لیک‌چینه‌وه: باسکردن: ماس: (۱) گفتوگۆ
بایس ده‌کوێرته‌وه: باس ده‌کرت:

under discussion, گفتوگۆی له‌سه‌ر ده‌کرت
disdain (dis-dān'), v.t. نه‌سووک سه‌یرکردن: بق ئی بویونه‌وه:
بیز ئی هاته‌نه‌وه: به‌نزم وین بایه‌خ دانان:

(It is wrong to ~ a man merely because he is poor.)
n. نه‌سووک سه‌یرکردن: لووت به‌رنی: دووره‌په‌رنی: بیزنه‌هاتن:

(to look at with ~) disdainful (dis-dān'fəl), adj. نه‌سووک سه‌یرکردن: لووت به‌رنی:
به‌هه‌ربا دووره‌په‌رنی: (a ~ person)

disease (di-zēz'), n. به‌خوشی: ده‌رد: درم
(۲) به‌دی: نه‌خوشی که‌سی یا کۆمه‌له‌یه‌تی:

(Bigotry is a ~ of society)
v.t. به‌خوش خست: تیکدان: خراب کردن

diseased (di-zēzd'), adj. به‌خوش: ده‌رده‌دار
(۲) تیکچوو: تاناسا: نه‌خوش: شیت: (a ~ mind)

disembark (dis'im-bārk'), v.t. بارداگرتن له‌پاڤۆ (مروفت، شت)
v.i. داهه‌ربن له‌پاڤۆ

-disembarkation (n.).
disembody (dis'im-bod'i), v.t. بزگارکردنی گیان له‌هش:
گیان له‌هش جیاکردنه‌وه: (~ led spirit)

-disembodied (adj.); disembodiment (n.).
disembowel (dis'im-bou'əl, dis'im-boul'), v.t. ریخۆله‌

disgorge

ده‌ره‌هه‌تان: ریخۆله‌ لیکردنه‌وه.

-disembowelment (n.).

disenchant (dis'in-chant', dis'in-chānt'), v.t. له‌مه‌نی
خه‌یال پلاوی بزگارکردن: چاوکردنه‌وه: راستی نیشاندان: بێ تاقت کردن

-disenchanted (adj.); disenchantment (n.).
disencumber (dis'in-kum'bēr), v.t. بار له‌کۆل کردنه‌وه:

بار سووک کردن: بزگارکردن (له‌کێشه‌یه‌کی قورس و ناخۆش)
disenfranchise (dis'in-fran'chīz), v.t. = disfranchise.

له‌یه‌که جیاکردنه‌وه: له‌یه‌که‌کردنه‌وه:
disengage (dis'in-gāj'), v.t. به‌ره‌لاکردن: بزگارکردن (له‌په‌یمان، به‌سه‌ترانه‌وه، یا بارێک) ده‌هاکردن:

کشانده‌وه: گرتی کردنه‌وه.
به‌ره‌لابوون: په‌هابوون: بزگاریبوون: ئی جیابوونه‌وه

disengaged (dis'in-gāj'd'), adj. (۱) ده‌سته‌تال: بێ نیش و‌کار.
(۲) به‌ره‌لا: سه‌ره‌به‌ست: نه‌به‌سه‌تراوه.

disengagement (dis'in-gāj'mənt), n. (۱) به‌ره‌لایی: بزگاریبوون:
له‌یه‌که‌کردنه‌وه: په‌هاکردن: به‌ردان: خۆکشانده‌وه: گرتی کردنه‌وه.

(۲) بێ نیش و‌کاری: ده‌سته‌تالی.
disentangle (dis'in-tan'g'l), v.t. له‌یه‌که جیاکردنه‌وه:

کردنه‌وه (گرتی): له‌نالۆسکاوی بزگارکردن: له‌یه‌که‌کردنه‌وه: پوونکردنه‌وه
(to ~ truth from falsehood)

بزگاریبوون: له‌نالۆزی بزگاریبوون.
v.t. -disentanglement (n.).

disenthral, disenthral (dis'in-thrōl'), v.t. ئازادکردن:
له‌به‌ندایه‌تی بزگارکردن

disenthroned (dis'in-thrōn'), v.t. له‌ته‌ختی پاشایی لابردن یا
هه‌ینانه‌خواره‌وه.

disentomb (dis'in-toom'), v.t. له‌گۆر هه‌ینانه‌ده‌ره‌وه
disentwine (dis'in-twīn'), v.t. له‌یه‌که جیاکردنه‌وه: کردنه‌وه (گرتی).

نالۆزی: له‌نالۆسکاوی بزگارکردن.
disestablish (dis'a-stab'lish), v.t. (۱) کشانده‌وه‌ی لایه‌نگری و

پالیشتی کردنی فه‌رمانه‌وه‌ی بۆ کلتیسه‌به‌که
(۲) گۆپینی بارێکی چه‌سپوو یا دامه‌زراو

-disestablishment (n.).
disesteem (dis'a-stēm'), v.t. پێژنه‌گرتن: به‌سووک سه‌یرکردن:

به‌چاوی نزم ته‌ماشاکردن.
n. به‌سووک سه‌یرکردن: پێژنه‌گرتن: بێ پێزی: (to hold in ~)

disfavor (dis-fa'vēr), n. (۱) تاپه‌سه‌ندنی: نه‌ویستن: به‌دل نه‌بوون:
خۆش نه‌ویستن: قین (۲) پێز ئی نه‌گیران: به‌سووک سه‌یرکردن: له‌به‌رچاو شکان

(to be in ~ with someone; He fell into ~ with his patron.)
به‌دل نه‌بوون: نه‌ویستن: په‌سه‌ند نه‌کردن: به‌سووک سه‌یرکردن

disfigure (dis-fīg'yēr), v.t. شینوه‌ تیکدان: پووخسار شینواندن:
دیهمن شینواندن: له‌که‌دارکردن (پرواله‌ت): شینواندن.

-disfiguration (n.).
disfigurement (dis-fīg'yēr-mənt), n. (۱) شینوه‌ تیکدان:
دیهمن شینواندن. (۲) پووخسار تیکچوون: شینوه‌ تیکچوون.

(۳) له‌که‌ شینوه‌ تیکده‌م: خه‌وش.
disforest (dis-fōr'ist, dis-for'ist), v.t. = deforest.

disfranchise (dis-fran'chīz), v.t. (۱) مافی ه‌و‌ولایه‌تی ئی
سه‌ندنه‌وه (وه‌ مافی ده‌نگدان یا خۆپلاوتن)

(۲) ماف ئی سه‌ندنه‌وه: ده‌سه‌لات ئی سه‌ندنه‌وه.
-disfranchised (adj.); disfranchisement (n.).

disfrock (dis-frok'), v.t. له‌قه‌شه‌یه‌تی خست یا ده‌رکردن.
disgorge (dis-gōrj'), v.t. & v.i. (۱) په‌شانه‌وه: هه‌ینانه‌وه

(۲) به‌نایه‌دی و‌زه‌هه‌نان له‌شێکی به‌ناپه‌و ده‌سته‌کو‌توو.
(۳) تێڕژاندن: خالی کردنه‌وه: خۆبه‌تالکردنه‌وه.

disgrace

disgrace (dis-grās'), *n.* (۱) شهره‌زاری؛ شوهره‌یی؛ پویره‌شی؛
خه‌جانه‌تی (to be in ~) (۲) پویره‌شکەر (مرؤقا، شت)؛ نابویره.
v.t. شهره‌زارکردن؛ له‌که‌دارکردن؛ پویره‌ش کردن؛ نابوویردن.
disgraceful (dis-grās'fəl), *adj.* شهره‌زارکەر؛ شوهره‌یی؛
نابوویره؛ زور ناشرین (کرمه‌وه)؛ (a ~ act).
disgruntle (dis-grun'tl), *v.t.* په‌ستکردن؛ داخ پیدان (به‌هوی)
به‌ناپه‌وایی له‌گه‌ل جوولانه‌وه؛ توویره‌کردن.
disgruntled (dis-grun'tld), *adj.* په‌ست؛ داخ نهدل (به‌هوی)
ناپه‌وایی‌به‌که‌وه؛ توویره (له‌ پزئم، کاربه‌ده‌ستان، سه‌کار... هتد).
disguise (dis-gīz'), *v.t.* (۱) گۆزین؛ خوگۆزین؛ ده‌ماخ کردن؛
(D~ your voice.) (۲) شارده‌وه؛ داپۆشین (She ~d her hatred.)

disguise (dis-gīz'), *n.* (۱) خوگۆزیر؛ پووخسار گۆزین؛ ده‌ماخ کردن.
(۲) پوواله‌ت؛ پووخساری درؤ.
(۳) نه‌و حل و سه‌رگ و نارایشته‌ی له‌ پووخسار گۆزیندا به‌کارده‌هینریت.
disgust (dis-gust'), *n.* قیز؛ قیزکردنه‌وه؛ بیزاره‌ی؛ بیژ؛
بق ئی بوونه‌وه (She was filled with ~).

v.t. قیز ئی هانتنه‌وه؛ بق ئی بوونه‌وه؛ بیزارکردن؛ (You ~ me.)
disgustful (dis-gust'fəl), *adj.* - disgusting.
disgusting (dis-gus'tiq), *adj.* بۆگه‌ن؛ پیس؛ ناپه‌سه‌ند؛
مرؤقا قیزی ئی دیتنه‌وه

dish (dish), *n.* (۱) ده‌وری؛ قاپ؛ ده‌فری نان تیدا خواردن.
(۲) خوراک؛ خواردن (a favorite ~).
(۳) پیر قاییک؛ پیر ده‌وری‌به‌که‌ خواردن. (۴) شتیکی له‌ قاپ چوو.
(۵) قویاو‌یه‌که‌ی وه‌ک قاپ. (ب) نه‌ندازه‌ی نه‌م قویاو‌یه‌.
(Colloq.) [Physics is my ~]. شتیکی که‌ مرؤقا زور به‌دنی بیت. (c) ~ up; ~ out (۱) خواردن کردنه‌وه؛ خواردن تیکردن.
(۲) قویاندن وه‌ک قاپ. (۳) [British Spelling]. سه‌ر ئی شیناندن؛ تیکدان؛
سه‌رسوورماندن؛ خه‌له‌تاندن.

v.i. قویان
سزادان
dish it out, [Slang].
disharmonious (dis'här-mō'ni-as), *adj.* نه‌گونجاو؛ ناگۆک؛
نه‌سان؛ له‌گه‌ل به‌ک ریک نه‌که‌وتوو

disharmonize (dis'här'ma-niz'), *v.t. & v.i.* نه‌گونجاندن؛
ناگۆکی خستنه‌و ئینوانه‌وه؛ نه‌ساناندن؛ تیکدان.
disharmony (dis'här'ma-ni), *n.* نه‌گونجان؛ ناگۆکی؛ نه‌سان؛
پیکه‌وه ریک نه‌که‌وتن

dishcloth (dish'klōth', dish'kloth'), *n.* په‌پۆی قاپ شتن
dishearten (dis-här't'n), *v.t.* دل ساردکردنه‌وه؛ په‌ستکردن؛
دلشکست کردن؛ دل گرتن

-disheartenment (*n.*).
dishevel (di-shev'l), *v.t.* قز بۆکردنه‌وه؛ ژاکاندن و تیکدان (جلو -
به‌رگ)؛ چرچ و لۆج کردن و تیکدان

-dishevelment (*n.*).
disheveled, dishevelled (di-shev'ld), *adj.* بۆ قز؛
چرچ و لۆجاری و شیناو (به‌رگی که‌سیک)؛ ژاکاو و تیکچوو؛ پنتی
پیر قاییک (خواردنه‌هه‌نی).

dishful (dish'fool'), *adj.* پیر قاییک (خواردنه‌هه‌نی).
dishonest (dis-on'ist), *adj.* ناپاک؛ ساخته‌جی (a ~ man).
dishonesty (dis-on'is-ti), *n.* ناپاکی؛ ساخته‌جیتی؛ سه‌رچه‌وتی.
dishonor (dis-on'er), *n.* (۱) شهره‌زاری؛ بی شهره‌فی؛ بی ناموسی؛
بی نابوویری؛ پویره‌شی (۲) شتیکی یا که‌سیک که‌ پویره‌شی و شهره‌زاری
به‌سه‌ر مرؤقا ده‌هینیت. (۳) سه‌رچه‌وتی له‌ قه‌رزدا نه‌وه‌دا.

v.t. (۱) شهره‌زارکردن؛ سووک کردن؛ ناموس بردن؛ پویره‌ش کردن؛
نابوویردن. (۲) بی بن کردن؛ نابوویردنی کچ یا ژد.

disjoin

(۳) قه‌رز نه‌دانه‌وه؛ سه‌رچه‌وتی کردن له‌ دانه‌وه‌ی قه‌رزدا.
dishonorable (dis-on'er-ə-b'l), *adj.* بی شهره‌ف؛ بی ناموس؛
سووک؛ بی نابوو؛ سه‌ر شۆپ؛ نامه‌رد؛ ناپاک (a ~ act, or person).
-dishonorably (*adv.*).

dishpan (dish'pan'), *n.* ده‌فری قاپ و قاچاخ تیدا شتن.
dishrag (dish'rag'), *n.* = dishcloth.
dishtowel (dish'tou'l, dish'toul'), *n.* په‌پۆی قاپ و قاچاخ
ووشک کردنه‌وه.

dishwasher (dish'wōsh'ēr, dish'wosh'ēr), *n.* مه‌کینه‌ی
قاپ و قاچاخ شتن.
dishwater (dish'wō'tēr, dish'wot'ēr), *n.* نه‌و ناوه‌ی قاپ -
قاچاخی تیدیه‌ی یا تیدیا شۆراوه

disillusion (dis'i-lōō'zhən, dis'i-lū'zhən), *v.t.* له‌ هه‌ملی
خه‌یاڵ پلاوی پزگارکردن؛ چاوکردنه‌وه و راستی پیشاندان؛ له‌به‌رچاوخستن؛
دل ئی ساردکردنه‌وه؛ نا ئومیدکردن.
له‌ هه‌ملی خه‌یاڵ پلاوی پزگارکردن یا پزگاریبوون؛ چاوکردنه‌وه و راستی بینین؛ *n.*
نا ئومیدی.

-disillusioned (*adj.*); **disillusionment** (*n.*).
disincentive (dis'in-sen'tiv), *n.* هان نه‌ده‌ر؛ دل ساردکه‌رمه‌وه.
disinclination (dis'in-klə-nā'shən, dis'in klə-nā'shən),
n. نه‌ویستن؛ بق ئی بوونه‌وه؛ بی مه‌یلی.

disincline (dis'in-klīn'), *v.t.* دل ئی ساردکردنه‌وه؛ مه‌یل پین برین؛
بوون به‌هوی نه‌ویستن.
v.i. نه‌ویستن؛ دل ئی ساردبوونه‌وه؛ مه‌یل نه‌بوون.

disinclined (dis'in-klīnd'), *adj.* نه‌ویست؛ بی مه‌یل؛ دل سارد.
disinfect (dis'in-fekt', dis'in-fekt'), *v.t.* میکروب کوشتن؛
پاک‌کردن؛ له‌ میکروب پاک‌کردنه‌وه

disinfectant (dis'in-fek'tənt, dis'in-fek'tənt), *n.* پاک‌کەر؛
میکروب کوژ (ده‌رمان).
disinfection (dis'in-fek'shən, dis'in-fek'shən), *n.* میکروب
کوشتن؛ پاک‌کردنه‌وه (له‌ میکروب)؛ خاوین کردن

disinfest (dis'in-fest', dis'in-fest'), *v.t.* پاک‌کردنه‌وه له‌ میوو و
جان‌مه‌وری زیان‌هه‌ش.
disingenuous (dis'in-jen'ū-as, dis'in-jen'ū-as), *adj.*
نادلسۆز؛ ساخته‌؛ فروغیادی؛ ناپاک.

-disingenuously (*adv.*); **disingenuousness** (*n.*).
بین‌به‌ش کردن له
میاتی؛ حاشالیکردن و بین‌به‌ش کردن له‌ میاتی.
-disinheritance (*n.*).

disintegrate (dis-in'tə-grāt'), *v.t.* داوه‌شین؛ پووکانه‌وه؛
هه‌لوه‌شان؛ پارچه‌ پارچه‌ بوون؛ داپزین؛ پووخان؛ له‌یه‌که‌بوونه‌وه؛ بۆگه‌ن کردن
داوه‌شاندن؛ هه‌لوه‌شاندنه‌وه؛ له‌یه‌که‌کردنه‌وه؛ داپزاندن؛ پووخاندن؛
پووکاندنه‌وه.

(۱) داوه‌شان؛ داپزین؛
پارچه‌ پارچه‌ بوون؛ پووخان؛ بۆگه‌ن کردن؛ پووکانه‌وه؛ له‌یه‌که‌بوونه‌وه.
(۲) دابه‌شبوون یا پارچه‌ پارچه‌ بوونی گه‌رد (فیزیا).
(۱) له‌ گۆر ده‌ره‌ینان.
(۲) خستنه‌پوو؛ ناشکراکردن؛ ده‌رخستن.

-disinterment (*n.*).
disinterested (dis-in'tēr-is-tid, dis-in'tris-tid), *adj.* بی (۱)
سوودی تایبه‌تی خۆ؛ بی‌لایه‌ن (a ~ judge).
(۲) [Colloq.] بێباک؛ گوێ پین نه‌ده‌م.

disinvest (dis'in-vest'), *v.t.* سه‌رمایه‌ کێشانه‌وه.
-disinvestment (*n.*).
disjoin (dis-join'), *v.t.* له‌یه‌ک جیاکردنه‌وه؛ له‌یه‌که‌کردنه‌وه.

disjoint

v.i. له‌یه‌کی‌بو‌ن‌ه‌وه؛ له‌یه‌کی‌بو‌ن‌ه‌وه
له‌جی‌جوو؛ له‌خ‌رت‌که‌چوو؛ پارچه‌پارچه‌کراو. **disjoint** (dis-joint'), *adj.*
v.t. (۱) له‌جی‌بردن؛ له‌خ‌رت‌که‌بردن (۲) پارچه‌پارچه‌کردن
(۳) له‌یه‌ک‌کردن‌ه‌وه له‌ج‌م‌گه‌کاندا؛ له‌یه‌ک‌ترازاندن
(۴) له‌یه‌ک‌جیا‌کردن‌ه‌وه؛ له‌ن‌ه‌وه‌شاندن‌ه‌وه؛ تیکدان؛ له‌یه‌ک‌کردن‌ه‌وه.

v.i. (۱) له‌جی‌چوون؛ له‌خ‌رت‌که‌چوون.
(۲) له‌یه‌کی‌بو‌ن‌ه‌وه له‌ج‌م‌گه‌کاندا؛ له‌یه‌ک‌ترازان
disjointed (dis-join'tid), *adj.* (۱) له‌جی‌چوو؛ له‌خ‌رت‌که‌چوو
(۲) له‌یه‌ک‌ترازاو؛ له‌یه‌ک‌جیا‌کراوه له‌ج‌م‌گه‌کاندا.
(۳) پارچه‌پارچه‌کراو؛ تیک‌و‌پیک‌دراو؛ شیاوو.
(۴) پچ‌ریجی (a ~ piece of writing).

disjunct (dis-junk't), *adj.* پچ‌راو؛ له‌یه‌ک‌ترازاو؛ له‌یه‌ک‌جیا‌بو‌ه‌وه
disjunction (dis-junk'shan), *n.* (۱) له‌یه‌ک‌جیا‌کردن‌ه‌وه؛
له‌یه‌ک‌جیا‌بو‌ه‌وه. (۲) بیر‌یا‌پای‌دو‌ل‌ایه‌نه (ژیریژی)
disjunctive (dis-junk'tiv), *adj.* (۱) جیا‌ک‌ه‌وه؛ له‌یه‌ک‌ک‌ه‌وه؛
تایه‌تی‌به‌یه‌ک‌جیا‌کردن‌ه‌وه

(۲) تایه‌تی‌به‌و‌ش‌ه‌ی‌په‌ی‌وه‌ندی‌به‌راو‌وردی‌یا‌دو‌ل‌ای‌(پ‌ژ‌مان):
(Either... or, but, and although are ~ conjunctions.)

(۳) تایه‌تی‌به‌بیر‌یا‌پای‌دو‌ل‌ایه‌نه (ژیریژی)
(۱) و‌ش‌ه‌ی‌په‌ی‌وه‌ندی‌به‌راو‌وردی‌یا‌دو‌ل‌ای‌(پ‌ژ‌مان) (و‌ش‌ه‌ی‌پ‌ش‌وو‌ب‌یه‌نه). **n.**
(۲) بیر‌یا‌پایه‌کی‌دو‌ل‌ایه‌نه (ژیریژی). بۆ‌ن‌م‌و‌نه:
(Either all men are free, or no man is free.)

disk (disk), *n.* Also disc, (۱) خ‌ه‌پ‌ه‌؛ په‌یکه (وه‌ک‌هی‌کۆم‌پیوتەر).
(۲) ش‌ت‌یک‌ی‌خ‌ه‌پ‌ه‌یی. واته‌خ‌رو‌ت‌خت. (the moon's ~).
(۳) گۆل‌ن‌کی‌خ‌ه‌پ‌ه‌یی (وه‌ک‌گۆل‌ه‌پ‌ژ‌ه). (the ~ of the sunflower).
(۴) ق‌و‌ار. (۵) به‌ش‌ت‌یک‌ی‌ز‌ین‌د‌و‌ی‌خ‌ه‌پ‌ه‌یی (گیانه‌وه‌ناسی).
(۶) [Obs.] خ‌ه‌پ‌ه‌ی‌هاو‌یش‌تن (مه‌مل‌اتی‌وه‌ز‌ش‌ی).

disk jockey, ک‌ه‌س‌ن‌که‌پ‌ش‌ه‌ی‌ن‌ه‌وه‌یه‌له‌ت‌س‌ت‌گ‌ه‌ی‌راد‌یۆ‌ق‌و‌ارو
ش‌ری‌تی‌م‌وس‌ی‌قا‌ل‌نده‌وات‌و‌جا‌رج‌اری‌ش‌نو‌ک‌ته‌بازی‌ده‌کات‌و‌ب‌ل‌و‌نام‌ه‌ی
بازرگانی‌ده‌خ‌و‌ن‌یت‌ه‌وه

dislike (dis-lik'), *v.t.* ح‌ز‌ن‌ن‌ه‌کردن؛ نه‌ویست‌ن؛ خ‌و‌ش‌نه‌ویست‌ن؛
به‌دل‌ن‌ه‌بو‌ون؛ ب‌ق‌ن‌ن‌بو‌ون.

ح‌ز‌ن‌ن‌ه‌کردن؛ به‌دل‌ن‌ه‌بو‌ون؛ خ‌و‌ش‌نه‌ویست‌ن؛ نه‌ویست‌ن؛ ق‌ین‌ن‌بو‌ون. **n.**
dislocate (dis-lō-kāt', dis-lō'kāt), *v.t.* (۱) له‌جی‌بردن؛
له‌خ‌رت‌که‌بردن (He ~d his shoulder.)

(۲) لا‌بر‌دن؛ ده‌ر‌کردن؛ گ‌وا‌ست‌ن‌ه‌وه (به‌زۆن)؛ له‌ج‌نی‌خ‌و‌لا‌بر‌دن؛
(to ~ people from their ancestral homes)

(۳) شیواندن؛ تیکدان
dislocation (dis-lō-kā'shan), *n.* (۱) له‌جی‌چوون؛ له‌خ‌رت‌که‌چوون.
(۲) له‌ج‌نی‌خ‌و‌لا‌بر‌دن؛ لا‌بر‌دن؛ گ‌وا‌ست‌ن‌ه‌وه (به‌زۆن)؛ ج‌و‌ل‌اندن؛
(the ~ of people from their land)

(۳) شیواندن؛ تیکدان؛ تیکچوون.

dislodge (dis-loj'), *v.t.* ج‌و‌ل‌اندن؛ لا‌بر‌دن؛ ترازاندن؛ ده‌ر‌کردن.
v.i. ج‌و‌ل‌ان‌له‌ج‌نی‌ق‌ای‌می‌خ‌و‌؛ لا‌چوون؛ ترازان.

-dislodgement (*n.*).

disloyal (dis-loi'al), *adj.* ناد‌لسۆز؛ به‌رام‌بەر‌براده، نه‌ر‌کی‌سه‌ر‌شان.
و‌ل‌ات؛ نا‌پاک؛ ب‌ن‌وه‌فا.

(۱) ناد‌لسۆزی؛ نا‌پاک‌ی؛ ب‌ن‌وه‌فا‌یی.
(۲) ک‌رده‌وه‌یه‌ک‌یا‌کار‌ن‌کی‌ناد‌لسۆزان‌ه

(۱) دانه‌ل‌گ‌ه‌ر؛ لیل؛ ناخ‌و‌ش؛ تاریک
dismal (diz'm'l), *adj.*
(What ~ weather!)

(۲) په‌ست؛ غ‌م‌بار؛ غ‌م‌گین (Why are you looking so ~ ?)
(Colloq.) [a ~ teacher; ~ results] ب‌ن‌ه‌را؛ ق‌ه‌لب؛ خ‌راپ.

dismantle (dis-man'tl), *v.t.* (۱) پروت‌کردن؛ به‌ر‌گ‌ل‌یک‌ردن‌ه‌وه
(۲) پروت‌کردن‌ه‌وه‌ی‌خ‌انو. پ‌ای‌قۆ. یا‌ش‌ت‌یک‌ی‌وه‌ها. (to ~ a warship)

disown

(۲) ه‌ل‌وه‌شاندن (چه‌ک، مه‌کینه)؛ دا‌گ‌رت‌ن (مه‌کینه)؛ پروت‌کردن (چه‌ک)؛
پارچه‌پارچه‌کردن: (to ~ an engine)

(۴) ه‌ل‌وه‌شاندن‌ه‌وه (پ‌ن‌ک‌خ‌راو، یه‌ک‌یتی)؛ نا‌ش‌به‌ت‌ان‌ل‌یک‌ردن؛
له‌کار‌خ‌ست‌ن: (to ~ an organization).

dismay (dis-mā'), *v.t.* مه‌ترسی‌خ‌ست‌ن‌ه‌وه؛ ترساندن؛
سه‌رسام‌کردن.

n. مه‌ترسی؛ ترس؛ سه‌رسامی.
(۱) ده‌ست‌و‌قاچ‌برین؛

ب‌ال‌و‌لاق‌ل‌یک‌ردن‌ه‌وه. (۲) پارچه‌پارچه‌کردن (له‌ش، و‌ل‌ات، ش‌ت)؛
دا‌به‌ش‌کردن (و‌ل‌ات)؛ له‌ت‌له‌ت‌کردن.

-dismemberment (*n.*).

(۱) به‌ره‌لا‌کردن؛ نا‌زاد‌کردن؛ پ‌نگه‌پ‌یدن‌به
dismiss (dis-mis'), *v.t.* پ‌و‌یش‌تن‌یا‌ب‌لا‌وه‌ل‌یک‌ردن: (The teacher ~ed his class early.)

(۲) ده‌ر‌کردن‌له‌کار؛ ل‌ی‌خ‌ست‌ن (له‌ن‌یش).
(۳) له‌م‌یش‌کی‌خ‌و‌ده‌ر‌کردن؛ گوئی‌پ‌ن‌ه‌دان؛ له‌بیری‌خ‌و‌ب‌ردن‌ه‌وه:

(He ~ed his fears.)
(۴) ق‌و‌ید‌انه‌ده‌ره‌وه‌ی‌دا‌ویه‌ک‌له‌داد‌گ‌ا‌دا (له‌به‌ن‌ه‌بو‌ونی‌به‌ل‌گه)

(۱) به‌ره‌لا‌کردن؛ نا‌زاد‌کردن؛ پ‌نگه‌پ‌یدن‌ه‌وه.
dismissal (dis-mis'al), *n.* (۲) ده‌ر‌کردن‌له‌کار؛ ل‌ی‌خ‌ست‌ن (له‌ن‌یش). (۳) ق‌ه‌ر‌مان‌ی‌له‌کار‌ده‌ر‌کردن.

(۴) ق‌و‌ید‌انه‌ده‌ره‌وه‌ی‌دا‌ویه‌ک‌له‌داد‌گ‌ا.

dismount (dis-mount'), *v.t.* دا‌به‌ز‌ین (له‌ن‌ه‌س‌پ، پاس‌کیل... ه‌ت‌د).
(۱) ه‌ین‌انه‌خ‌وار‌ه‌وه؛ دا‌گ‌رت‌ن (۲) دا‌به‌زان‌دن.

v.t. (۳) دا‌گ‌رت‌ن (مه‌کینه‌ی‌نو‌ت‌و‌م‌ب‌یل)؛ ه‌ل‌وه‌شاندن (مه‌کینه).

disobedience (dis'a-bē'di-əns), *n.* یا‌خی‌بو‌ون؛ لا‌ساری؛
به‌گوئی‌ن‌ه‌کردن؛ ئی‌ه‌ل‌گه‌ر‌انه‌وه؛ سه‌ری‌نجی.

disobedient (dis'a-bē'di-ənt), *adj.* یا‌خی؛ لا‌سار؛ ب‌ن‌گوئی؛
ئی‌ه‌ل‌گه‌ر‌انه‌وه؛ سه‌ری‌نج.

disobey (dis'a-bā'), *v.t. & v.i.* یا‌خی‌بو‌ون؛ به‌گوئی‌ن‌ه‌کردن؛
ب‌ن‌گوئی‌یی‌کردن؛ سه‌ری‌نجی‌کردن؛ ئی‌ه‌ل‌گه‌ر‌انه‌وه:

(to ~ a person, or orders)

(۱) چا‌که‌له‌گ‌ه‌ل‌ن‌ه‌کردن؛ مه‌ن‌و‌ن‌ن‌ه‌کردن؛
disoblige (dis'a-blīj'), *v.t.* چا‌و‌به‌ره‌و‌ژ‌یر‌ن‌ه‌کردن؛ ب‌ن‌ه‌کردنی‌ن‌ه‌ر‌کار‌ه‌ی‌و‌ی‌ست‌را‌وه‌ب‌گ‌ر‌یت
(۲) تو‌وره‌کردن؛ د‌ل‌ن‌یشاندن؛ د‌ل‌ش‌کاندن؛ په‌ست‌کردن

(۱) ش‌یا‌و‌ی؛ نا‌ر‌ن‌ک‌و‌پ‌ن‌کی؛ ت‌یک‌چوون.
disorder (dis-ōr'dēr), *n.* (۲) پ‌ش‌ت‌و‌ی؛ نا‌زا‌وه؛ ه‌ه‌را. (۳) نه‌خ‌و‌ش‌ی: (a stomach ~).

(۱) ش‌یا‌واندن؛ ت‌یک‌دان؛ به‌سه‌ره‌ی‌ه‌ک‌داد‌ن. (۲) نه‌خ‌و‌ش‌خ‌ست‌ن.
v.t. (۱) ش‌یا‌و؛ نا‌ر‌ن‌ک‌و‌پ‌ن‌ک؛ نا‌ر‌ن‌ک.

disordered (dis-ōr'dērd), *adj.* (۲) نه‌خ‌و‌ش؛ ت‌یک‌چوو: (a ~ mind).
(۱) ش‌یا‌و؛ نا‌ر‌ن‌ک‌و‌پ‌ن‌ک؛

disorderly (dis-ōr'dēr-li), *adj.* به‌سه‌ره‌ی‌ه‌ک‌ا‌داو؛ ت‌یک‌و‌پ‌ن‌ک‌دراو؛ ت‌یک‌ه‌لا‌و‌و‌پ‌ن‌ک‌ه‌لا‌و
به‌پ‌ش‌ت‌و‌ی‌خ‌ه‌ره‌وه؛ نا‌زا‌وه‌گ‌ن‌ر؛ نا‌ش‌ر‌ین (ره‌و‌وش‌ت)؛ یا‌خی.

adv. به‌نا‌ر‌ن‌ک‌و‌پ‌ن‌کی؛ به‌ت‌یک‌ه‌لا‌و‌و‌پ‌ن‌ک‌ه‌لا‌و؛ به‌نا‌ش‌ر‌ینی.
disorderly conduct, سه‌ره‌ی‌نج‌یه‌کی‌ب‌چ‌و‌وک (یاسا)؛

ک‌رده‌وه‌ی‌نا‌په‌سه‌ند.

disorganize (dis-ōr'gə-nīz'), *v.t.* ش‌یا‌واندن؛ ت‌یک‌دان؛
ت‌یک‌ه‌ل‌و‌پ‌ن‌ک‌ه‌ل‌کردن؛ به‌سه‌ره‌ی‌ه‌ک‌داد‌ن.

-disorganization (*n.*); **disorganized** (*adj.*).

disorient (dis-ōr'i-ent', dis-ō'ri-ent'), *v.t.* سه‌ر‌ن‌ش‌یا‌واندن؛
سه‌ر‌ن‌ش‌یا‌واندن؛ ر‌ئ‌پ‌ن‌و‌ن‌کردن

disorientate (dis-ōr'i-en-tāt', dis-ō'ri-en-tāt'), *v.t. =* **disorient.**

disorientation (dis-ōr'i-en-tā'shan, dis-ō'ri-en-tā'-
shan), *n.* سه‌ر‌ن‌ش‌یا‌واندن؛ سه‌ر‌ن‌ه‌ناس‌ینه‌وه‌ی‌ش‌ر‌ین‌و‌کات‌ر‌خ‌ه‌ک (پ‌ز‌یش‌که‌وان‌ی)
ده‌روون؛ سه‌ر‌ن‌ش‌یا‌واندن

disown (dis-ōn'), *v.t.* خ‌ا‌ش‌ا‌ل‌یک‌کردن (خ‌زم)؛ خ‌و‌ن‌ه‌کردن‌به‌خ‌ا‌وه‌نی؛

- دەست ئى ھەنگرتن.
- disparage** (dis-par'ij), *v.t.* (۱) پەلەو پايە شکاندن؛ لە پىزى كەم .
- کردنەو (۲) ناوبانگ پىس کردن؛ سووک کردن؛ ناوشکاندن.
- disparagement** (dis-par'ij-mənt), *n.* (۱) ناوبانگ پىس کردن؛ سووک کردن؛ شکاندن؛ ناوخراپ کردن؛ (۲) سووکی؛ شکان؛ كەم پىزى.
- (۳) شتىكى سووكەر (ووتە، كردهو)؛ شتىكى ناوخراپەر.
- disparaging** (dis-par'ij-ing), *adj.* سووكەر؛ لە پىزى كەمكەرەو؛ شكىنەر (*a ~ remark about a person or thing*).
- disparate** (dis'pə-rit), *adj.* جيا؛ جياواز لە يەكتر؛ ناھاوتا.
- disparity** (dis-par'ə-ti), *n.* جياوازی؛ زە ئەمەن، باشى، گەرەبىي و بچووكى، پەلەو پايە، پەلە... ھتد؛ ناھاوتايى؛ لارسەنگى.
- dispassion** (dis-pash'an), *n.* بىلەينى؛ ھىمىنى؛ لەسەر خۆيى.
- dispassionate** (dis-pash'an-it), *adj.* بىلەين؛ ھىمىن؛ لەسەر خۆ.
- dispassionately** (dis-pash'an-it li), *adv.* بە سىلەنەنە.
- بە ھىمىنى؛ لەسەر خۆيانە (*to discuss something ~*).
- dispatch** (dis-pach'), *v.t.* (۱) ئارى (پەيامبەر، پەيام، نامە، برووسكە؛ پەوانە كردن (۲) كوشتن (۳) كردنى كاريك بە خىزايى يا گورج وگۆلى و كارامەيى. [Colloq.] (4) خواردن؛ تەواو كردن.
- (۱) ئارى (پەيامبەر، پەيام، نامە، برووسكە؛ پەوانە كردن. (۲) كوشتن. (۳) خىزايى؛ گورج وگۆلى؛ (*to do something with ~*). (4) پەيامىكى رەسمى يا سويابى.
- (۵) دەنگوباس يا چىز كيك كە پەيامنيزى پۇژنامە يا رادىيەك لەدوو رەو بە برووسكە دەينيزن.
- dispatcher** (dis-pach'ər), *n.* (۱) بکەرى (*dispatch*)؛ نيزەر. (۲) كرتكارىكى كۇمپانيای گواستەنو کە پاس و لۆرى و شەمەندەفەر و تەكسى بەگورەى كاتى تايبەتى و پىنوستى دەنيزن؛ دەلال (كۇمپانيای گواستەنو).
- dispel** (dis-pel'), *v.t.* نەهينشت؛ پەواندەنو؛ پەرش و پەلەو كەردنەو؛ لايردن (*to ~ fog, doubts or fears*).
- dispend** (dis-pond'), *v.t.* [Obs.]. بەفروژان (پارە)؛ دەستپالەى كردن.
- dispensable** (dis-pen'sə-b'l), *adj.* (۱) نەش دەكرن؛ دابەش دەكرن؛ (۲) دەتوانزىت دەستى ئى ھەلگيرى؛ ناكرنگ؛ ناپووست.
- (۳) ليخوشبونى بۆ ھەيە (گوناه)
- dispensability (*n.*).
- dispensary** (dis-pen'sə-ri), *n.* (۱) نيمارگە لە قوتابخانە، كارگە. يا نەخوشخانە يەكدا؛ ژوورى دەرمان پيدان لەم شوینانەدا؛ دەرمانخانە.
- (۲) نيمارگە يا دەرمانخانەى گشتى كە دەرمانى بە خۆرايى يا ترخىكى كەم قيدا دەدرن.
- dispensation** (dis'pən-sə'shən, dis'pen-sā'shən), *n.* (۱) دابەشكرن؛ بەشكرن؛ بەخشينەو. (۲) شتىكى بەشكر و يا بەخشراو. (۳) بەزىو بەردن (4) بەخشين؛ ئازادكردن لە ئەركيك؛ بەدەركردن؛ نەگرتنەو (ياسا). (۵) ويستى خودا؛ بوونى دەستى خودا لە پووداوەكانى سەررەويدا؛ بەزىو بەردنى جيهان لەلاين خوداوە (۶) ريشاو ياساى نايىنى (*The Moslem ~ differs from the Christian.*)
- dispensatory** (dis-pen'sə-tō'rī, dis-pen'sə-tō'ri), *n.* (۱) پەرتووكى گرتنەو دەرمان و چۆنيتى بەكارهينانى.
- (۲) [Archaic] تيمارگە
- adj.* تايبەتى بە بەخشين
- dispense** (dis-pens'), *v.t.* (۱) دامەشكرن؛ بەخشينەو؛ پيدان (۲) نامادەكردن يا گرتنەو پيدان (دەرمان، رەچەتە). (۳) جينەجيكردن (ياسا)؛ بەسەردادان؛ بەزىو بەردن؛ (*He ~d the law justly.*)

- dispense with**, (۱) لەناو بردن؛ فریدان؛ سەرنگوم کردن؛ كوشتن. (۲) دەست ئى ھەنگرتن؛ واز ئى ھينان.
- dispenser** (dis-pens'ər), *n.* (۱) دەرمانگەرەو؛ دەرمان نامادەكەر. (۲) بەدەر (نامير): (*a water- ~ ; a paper- cup ~*).
- dispersal** (dis-pūr'səl), *n.* پەلەو كەردنەو؛ پەرش و پەلەو بوونەو؛ دابەشكرن؛ پەلەو پىكرن؛ تەفروتناكردن.
- disperse** (dis-pūrs'), *v.t.* (۱) پەلەو كەردنەو؛ پەرش و پەلەو كەردنەو؛ پەروازەكردن؛ پەلەو پىكرن؛ (*to ~ demonstrators*). (۲) نەهينشتن (*to ~ knowledge*). (4) پەواندەنو؛ تيشكى خۆر بۆ بەشەكانى.
- v.t.* پەلەو كەردن؛ پەلەو پىكرن؛ پەلەو بوونەو؛ پەرش و پەلەو بوونەو.
- dispersion** (dis-pūr'shən, dis-pūr'zhən), *n.* (۱) پەلەو بوونەو؛ پەرش و پەلەو بوونەو يا پەلەو كەردنەو؛ پەلەو پىكرن؛ (۲) پەوينەو يا پەواندەنو؛ تيشكى خۆر بۆ بەشەكانى.
- (۳) پەواندەنو؛ تەوژمى كارەبايى.
- dispirit** (di-spir'it), *v.t.* پەستكردن؛ غەمباركردن؛ دلشكست کردن؛ وورە پىن بەردان؛ ھان نەدان؛ گيان داھينزان.
- dispirited** (di-spir'it-id), *adj.* پەست؛ غەمبار؛ پىن وورە؛ پىن تاقەت؛ بى وورە؛ گيان داھينزان.
- dispiritedly (*adv.*).
- displace** (dis-plās'), *v.t.* (۱) لە جىنى خۆ لادان؛ لايردن. (۲) دەركرن؛ دەر بەدەركردن؛ سەرگەردان کردن. (۳) دەركرن لە كار؛ ليخست (فرمان)؛ لايردن لە نيش. (4) لادان و جىگرتنەو: (*A ship ~s a certain amount of water.*).
- displaceable (*adj.*); displacer (*n.*).
- displaced person**, كەسكى سەرگەردان كراو يا دەر بەدەربوو لە وولاتى خۆى بەھۆى جەنگەو.
- displacement** (dis-plās'mənt), *n.* (۱) (a) لە جىنى خۆ لادان؛ لايردن. (b) لاچوون لە جىنى خۆ. (۲) دەركرن لە كار؛ لادان لە نيش. (۳) لادانى ئار يا ھەوا بە لەشكى سەركاوەكو توو يا بە ھەواوە. (4) جوولانى زەوى (زەمىنناسى)؛ (۵) جىگرتنەو. (۶) گواستەنو؛ ھەستىك و ئاراستەكردنى بۆ شتىكى نابەجى (پزىشكەوانى) - دەروون.
- display** (dis-plā'), *v.t.* (۱) كەردنەو؛ پاخستن. (۲) نوواندن (شۆمەك، زىرەكى، ھيز، ئازايى، پەروشت... ھتد) (۳) پيشاندان؛ دەرخستن؛ خستەبوو. (4) خستەبەرچاو بە چاپى گەرەو جوان بۆ سەرنج راكيشان (۱) پيشاندان؛ خستەبەرچاو؛ خستەبوو. (۲) نوواندن: (*a ~ of courage*). (۳) خۆنوواندن؛ خۆدەرخستن. (4) پيشانگە (۵) چاپى جووژو بۆ سەرنج راكيشان.
- displease** (dis-plēz'), *v.t. & v.i.* پەستكردن؛ توورەكردن؛ بق ھەلساندن؛ دل شكاندن؛ پىن ناخۆش بوون؛ پەست بوون؛ نابەدلى كردن
- displeasure** (dis-plezh'ər), *n.* (۱) پەستى؛ توورەبى؛ دل شكان؛ نابەدلى؛ دل نيشان (۲) [Archaic]، ئاناسوودەيى؛ ناخۆشى (۳) [Archaic]، ئازار؛ ئازاردان.
- disposable** (dis-pō'zə-b'l), *adj.* (۱) لەناو بەریت يا فرى دەدرن. پاش يەك جار بەكارهينان (*~ bottles*). (۲) لەبەردەستدایە بۆ بەكارهينان ھەركاتىك ويسترا بەپىي ھەودس شتىك كە يەك جار بەكارەمىنيزى و پاشان فرى دەدرن.
- n.* (۱) رىنگخست؛ دانان؛ جۆرى دانان؛ (*The ~ of the furniture in this room suits me.*) (۲) بىرنەو (كاروبان)؛ بەلەيكدا خست. (۳) پيدان؛ پىن بەخشين (4) فریدان؛ لەناو بردن. (۵) شت بەدەست بوون؛ دەسلەلاتى كردن. (۶) بەزىو بەردن.

dispose

- at one's disposal, له بمردهستدایبون: له ژر ددهستدایبون:
(I am at your disposal.; My car is at your disposal.;
He has at his disposal a great deal of money.)
dispose (dis-pōz'), v.t.
(۱) رنځځست: رنځ وپیک کردن: دانان.
(۲) برینهوه (کاروبار): خستن به لایه کدا.
(۳) به کارهینان: نیش پیکردن.
(۴) رازی کردن: واهمستکردن: (I'm ~d to agree with you.)
(۵) وهالیکردن: (The climate ~s the people to laziness.)
v.i.
(Man proposes, God ~s.)
dispose of, (۱) برینهوه (کاروبار): به لایه کدا خستن: چاره سرکردن:
(to dispose of business first)
(۲) پښ به خشین: پیدان.
(۳) فروشتن.
(۴) له ناوېردن: خو ټی یزگارکردن: کوشتن: سرکردن به گژمدا:
خو ټی شاردهوه (to dispose of a person or a thing).
(۵) ته واکوردن (خواردن، خواردنهوه): هیچ نه مینشتن: قوتاکردن.
disposed (dis-pōzd'), adj.
(He feels well- ~ or ill- ~ toward you.)
disposition (dis-pə-zish'ən), n.
(۱) رنځځست: رنځ وپیک کردن:
دانان (۲) برینهوه (کاروبار): برینهوه (کاروبار).
(۳) به خشین: پیدان.
(۴) ددهستدای داینیکردن و به یزوه بردن: خاوه: بوون:
(God has the supreme ~ of all things.)
(۵) مهیل: نارینهوه: حزن: (a ~ to quarrel).
(۶) سرووشتی کسی: (a cruel, kind, generous, selfish, etc. ~).
dispossess (dis-pə-zes'), v.t.
ټی سندنهوه (زه وی وژان، خانو،
سهرمایه: ټی بهش کردن: دهرکردن.
-dispossessed (adj.); dispossession (n.); dispossessor (n.).
dispraise (dis-prāz'), v.t.
سمره نشت کردن: خرابه ووتن:
به دگزیی کردن دهریاره: په سندنه کردن: سوک کردن.
n.
سمره نشتی: سمره نشت: به دگزیی دهریاره: سوکی: ووتهی ناشرین.
disproof (dis-prōōf'), n.
(۱) به دروختنهوه.
(۲) به لگه ی به دروختنهوه: به لگه ی به دروختنهوه.
disproportion (dis-prə-pōr'shən, dis-prə-por'shən), n.
ناهاوتایی: لارسه نگی: نهگونجان: ناهاوړیزه یی: پزوه جیاوازی: له راده به دري.
v.t.
ناهاوتاکردن: لارسه ننگ کردن: ناهاوړیزه کردن.
disproportional (dis-prə-pōr'shən-'l, dis-prə-por'-shən-'l), adj. = disproportionate.
-disproportionally (adv.).
disproportionate (dis-prə-pōr'shən-it, dis-prə-por'-shən-it), n.
ناهاوړیزه: لارسه ننگ: ناهاوتا: له راده به دري:
(Some boys give a ~ amount of their time to sports.)
-disproportionately (adv.).
disprove (dis-prōōv'), v.t.
به دروختنهوه.
disputable (dis-pū'tā-b'l, dis-pyoo-tā-b'l), adj.
گومانې -
تیدایه: نه سپراوه ته وه: هیشتا به لایه کدا نه خراوه (ناکوکی).
-disputability (n.); disputably (adv.).
disputant (dis-pyoo-tānt, dis-pū'tānt), adj.
مشتمل وری:
خهریکی مشتمل وریکردن
n.
کسینکی مشتمل وریکر
(۱) ناکوکی: دوو بهر وکی.
(۲) مشتمل وری: کیش مه کیش. (Obs.), گفتوگو: ووتوړیز
disputatious (dis-pyoo-tā'shas), adj.
حاز له مشتمل وریکر:
حاز له ناکوکی و کیش مه کیش کر

disruption

- dispute** (dis-pūt'), v.i.
(۱) مشتمل وریکردن: کیش مه کیش کردن.
(۲) دده قاتی بوون: شهرکردن.
v.t.
(۱) مشتمل وریکردن له سره: باسیک: لیکوړنهوه.
(۲) گومان لیکردن: (to ~ the truth of a statement).
(۳) بهر مه نستی کردن: دژوهستان.
(۴) کوژش بو کردن: هور بو دان: خبیات بو کردن.
n.
(۱) مشتمل وری: کیش مه کیش: لیکوړنهوه.
(۲) ناکوکی: دوو بهر وکی: دده قاتی.
(Obs.), شهې.
beyond dispute, پښ گومان: چهندوچونی له سره نه یی:
ناکوکی له سره نه یی:
(This is beyond dispute the best book on the subject.)
in dispute, نه بپراوه ته وه: نه خراوه به لایه کدا: هیشتا ناکوکی له سره:
(The matter in dispute is the possession of a house.;
The outcome is in dispute.)
disqualify (dis-kwōl'ə-tī), v.t.
(۱) به لینه هاتو: دانان.
(۲) ماف یا ددهستدای ټی سندنهوه.
(۳) پښ پښ ندان بو: به شدای بوون له پینشیکر یا مله ملاییکه کدا له بهر سهریچی
-disqualification (n.).
disquiet (dis-kwi'et), v.t.
پښ سرهوت کردن: پښ ناسووده کردن:
نارام ټی هه لگرتن: تنگدان: مراق پیدان.
n.
پښ نارامی: پښ سرهوتی: پښ ناسووده یی: مراق.
disquietude (dis-kwi'et-toōd', dis-kwi'et-tūd'), n.
مراق:
پښ نارامی: سرهوت نه لگرتن: پښ ناسووده یی.
disregard (dis-ri-gärd'), v.t.
(۱) گوئی پښ ندان: فراموش کردن:
خستنه لاره. (۲) باهخ پښ ندان: به سوک گرتن یا دانان: پزونه گرتن
n.
(۱) گوئی پښ ندان: فراموش کردن: فراموشی: خستنه لاره.
(۲) باهخ پښ ندان: به سوک گرتن: پزونه گرتن: گالته پښ هاتن:
(Criminals have a total ~ for human values.)
-disregardful (adj.).
disremember (dis-ri-mem'bēr), v.t.
له یادچوون: له یاد نه بوون:
له بیرنه مان.
disrepair (dis-ri-pär'), n.
په ریووتی (خانو، باری ژبان):
فراموشی: (The building is in ~).
disreputable (dis-rec'poo-tā-b'l), adj.
ناویانگ خراب: به دناو:
سووک: (a ~ person).
-disreputably (adv.).
disrepute (dis-ri-pūt'), n.
به دناو: ناویانگ خرابی: ناوړه یی:
سووک.
disrespect (dis-ri-spekt'), n.
پزونه گرتن: پښ پزوی: پزونه نه بوون.
v.t.
پزونه گرتن: پزونه نه بوون.
disrespectable (dis-ri-spek'tā-b'l), adj.
شایسته ی پزونه نه یی:
پښ پز.
disrespectful (dis-ri-spekt'fəl), adj.
پزونه پيشان نه دهر:
پښ نه زاکت: (One should not be ~ toward his parents.)
disrobe (dis-rōb'), v.t. & v.i.
پوتوکردهوه: خپوړوکردهوه:
جل داکه ندن.
disrupt (dis-rup'), v.t.
(۱) پښ برین (گفتوگو، کار): برین:
(Don't ~ people when they are talking.)
(۲) پچراندن: له به ککردهوه: پارچه پارچه کردن.
(۳) شپوړاندن: ټنګدان: (to ~ someone's life).
پچراو: شپوړو: ټنګچوون.
adj.
(۱) پښ برین (گفتوگو، کار): برین:
(۲) شپوړاندن: شپوړو: ټنګدان: ټنګچوون.
(۳) بهش بهش بوون: پارچه پارچه بوون.

disruptive

disruptive (dis-rup'tiv), *adj.* (۱) پریز: گفتگو: کار.
(A child can be very ~ to one's work.)

(۲) شونینهر: تیکدەر. (a ~ event)
dissatisfaction (dis-sat'is-fak'shən), *n.* ناپه‌زایی: ناپه‌دلی.
(The teacher expressed ~ at his pupils' work.)
ناپه‌سمندی

dissatisfactory (adj.).
dissatisfied (dis-sat'is-fid'), *adj.* ناپزای: به‌دل نه‌بو: بیزار.
dissatisfy (dis-sat'is-fi'), *v.t.* پزای نه‌کردن: دل شکاندن.
ناپه‌دلی کردن

dissect (di-sekt'), *v.t.* (۱) به‌کالا‌کردن‌وه: (لاشه): توئیکاری کردن.
(۲) شیکردن‌وه: لیکوئینه‌وه زور به ووردی. (to ~ a problem)
dissected (di-sek'tid), *adj.* به‌ش نه‌ش: (پروه‌کناسی):
(~ leaves)

dissection (di-sek'shən), *n.* (۱) توئیکاری: توئیکاری کردن.
به‌کالا‌کردن‌وه: (۲) شتیکی توئیکاری کراو (لاشه. شانه)

(۳) شیکردن‌وه: به ووردی لیکوئینه‌وه.
dissemble (di-sem'b'l), *v.t.* (۱) شارندن‌وه: (بو ساخته و قیلباری)
(۲) واسوواندن: لاسایی کردن‌وه: (Vice sometimes ~s virtue.)
(۳) چو ئی پوشین: خو ئی که‌پرکردن

disseminate (di-sem'o-nāt'), *n.* دوو‌پوویی کردن: دوو‌زمانی کردن: به درو هست نیشاندان.
dissemination (n.); **disseminator** (n.).

dissemination (n.); **disseminator** (n.).
dissension (di-sen'shən), *n.* جیاوازی بیروا: (له پیکخراو، کومه).

جیزب سوپا، یا وولاتیکدا: ناکوکی: دوو‌به‌ره‌کی: ریک نه‌کوتن: دایران.
dissent (di-sent'), *v.i.* (۱) را جیاوون: لادن: له‌گه‌ل ریک نه‌کوتن:
ناکوت بوون. (One judge ~ed from the others.)

(۲) دژ و‌هستان: پالیشتی نه‌کردن: دوو‌به‌ره‌کی کردن.
dissenter (di-sen'tēr), *n.* (۱) جیاوازی بیروا: ناکوکی: دوو‌به‌ره‌کی.

(۲) نه‌گوئی نه‌کردن: دژ و‌هستان: له‌گه‌ل نه‌بوون: به‌ره‌ه‌ستی کردن.
dissenter (di-sen'tēr), *n.* (۱) دژ و‌هستان: به‌گوئی نه‌کەر: ناکوکی:

پالیشتی نه‌کەر: ده‌نگ بو نه‌دهر.
(۲) [D-] پرو‌تستانتیک که دژ رینازی کلنسه‌ی ئینگلیزی بیت.

dissertate (dis'ēr-tāt'), *v.i.* [Rare]. ئیدروان: لیکوئینه‌وه:
ماسکردن

dissertation (dis'ēr-tā'shən), *n.* باسنامه‌ی دکتورا: دوکتورانه‌مه:
وونار باس. یا لیکوئینه‌وه‌یه‌کی دوو‌رو‌دیز

disserve (dis-sūrv'), *v.t.* زیان لیدن: زیان پین گه‌یاندن.
disservice (dis-sūrv'vis), *n.* زیان: زیان‌بخش (کرده‌وه. ووته).

(His action is a ~ to the nation.)
dissever (di-sev'ēr), *v.t.* (۱) بچراندن: لیکردن‌وه: برین

(۲) به‌ش به‌ش کردن: دابه‌شکردن
dissidence (dis'sid-əns), *n.* بچران: له‌یک‌بوونه‌وه: جیاوونه‌وه

جیاوازی بیروا: ناکوکی: دوو‌به‌ره‌کی: ریک نه‌کوتن: دایران.
dissident (dis'sid-ənt), *adj.* ناکوکی: خو‌جیاکه‌ره‌وه: جیاووه‌وه:

دایراو: هه‌لگه‌پاوه. (a ~ group within the party)
که‌سیکی ناکوکی. دایراو. هه‌لگه‌پاوه. نه‌گونجاو. یا بیروا جیاوازی (له کومه).

dissimilar (di-sim'ə-lēr, dis-sim'ə-lēr), *adj.* ریکخراو. حیرب. سوپا... هتد:
جیاوازی

یه‌یک نه‌چوو
dissimilarity (di-sim'ə-lar'ə-ti, dis-sim'ə-lar'ə-ti), *n.* جیاو‌زی: له‌یک نه‌چوو: ناچوو‌نیه‌کی

dissolve

dissimilate (di-sim'ə-lāt', dis-sim'ə-lāt'), *v.t.* گۆزین:
جیاوازی کردن

(۱) جیاوازی‌بوون: گۆزان. (۲) گۆزانی تپیک بۆ تپیک جیاوازی (زمانه‌وانی).
dissimilation (di-sim'ə-lā'shən, dis'sim'ə-lā'shən), *n.*

(۱) جیاوازی کردن: گۆزین: گۆزان.
(۲) گۆزانی تپیک بۆ تپیک جیاوازی (زمانه‌وانی).

وه‌ک ووشی marble له ووشی marbre ی فره‌نسی‌یه‌وه.
dissimilitude (dis'si-mil'ə-tōd', dis'si-mil'ə-tūd'), *n.*

(۱) جیاوازی: له‌یک نه‌چوو.
(۲) شتیکی جیاوازی‌کەر: خالیک جیاکه‌ره‌وه.

dissimulate (di-sim'yoo-lāt'), *v.i. & v.t.* موو‌زمانی کردن:
دوو‌پوویی کردن: هستی درو پیشاندان.

dissipate (dis'ə-pāt'), *v.t.* (۱) بلاو‌کردن‌وه: پهرش و‌بلاو‌کردن‌وه:
قوودان.

(۲) نه‌هیشتن: په‌واندن‌وه: لاپردن: (to ~ fear, doubts, mist, etc.)
(۳) به‌فیوژدان: له‌ناو‌بردن: (to ~ one's energy or fortune)

کاتو ووزی خو به‌فیوژدان به رابواردن و خواردن‌وه و قوما‌کردن‌وه:
سهرسه‌ریتی کردن.

dissipater; dissipator (n.); **dissipative** (adj.).
dissipated (dis'ə-pāt'id), *adj.* (۱) بلاو: پهرش و‌بلاو: قوودراو.

(۲) به‌فیوژدان: له‌ناو‌براو. (۳) سهرسه‌ری: به‌ره‌لا.
dissipation (dis'ə-pā'shən), *n.* (۱) پهرش و‌بلاو‌بوونه‌وه یا

کردن‌وه. (۲) نه‌مان: لاپردن: نه‌هیشتن.
(۳) کات، ووز، یا سامان به‌فیوژدان: له‌ناو‌بردن.

(۴) سهرسه‌ریتی: له نه‌ندان به‌دهر رابواردن.
dissociate (di-sō'shi-āt'), *v.t.* (۱) له‌یک جیاکردن‌وه:

په‌یوه‌ندی بچراندن: له‌یکتر برین. (۲) به جیا دانان.
(۳) جیاکردن‌وه (کیمیگه‌ری).

(۱) خو جیاکردن‌وه: ئی جیاوونه‌وه: په‌یوه‌ندی پیوه نه‌مان.
(۲) جیاوونه‌وه (کیمیگه‌ری).

خو ئی جیاکردن‌وه، کشان‌وه یا ته‌کاندن‌وه: dissociate oneself from,
حاشالیکردن.

dissociative (adj.).
dissociation (di-sō'shi-ā'shən, di-sō'shi-ā'shən), *n.* (۱)

جیاکردن‌وه: جیاوونه‌وه: په‌یوه‌ندی برین یا بران
(۲) جیاوونه‌وه، تووان‌وه، یا پارچه پارچه بوونی ناویته‌یک: کیمیگه‌ری:

(۳) دوو که‌سایه‌تی (پزیشک‌وانی ده‌روونی): جوت سرووشتی:
شیزوفرینیا

dissoluble (di-sol'yoo-b'l), *adj.* ده‌توئینه‌وه: ده‌توئینه‌تووه
dissolubility (n.).

dissolute (dis'ə-lōōt', dis'ə-lūt'), *adj.* سهرسه‌ری:
به‌ره‌لا (پهووشتن)

(۱) توانه‌وه: (۲) پارچه پارچه بوون: شیبوونه‌وه: هه‌لو‌ه‌شانه‌وه: هه‌لو‌ه‌شاندن‌وه:
(۳) دواپی هاتن: دواپی پین هینان.

(۴) دواپی پین هینان (په‌ره‌مان): ناشبه‌تال لیکردن.
(ب) دواپی پین هینان یا تواندن‌وه (کۆمپانی، بازرگانی).

(۵) مردن: نه‌مان.
(۶) هه‌لو‌ه‌شاندن‌وه (په‌یمان، ژنومیزدایه‌تی).

dissolve (di-zolv'), *v.t. & v.i.* (۱) تواندن‌وه: توانه‌وه.
(۲) پارچه پارچه کردن: له‌یک جیاکردن‌وه: هه‌لو‌ه‌شانه‌وه: هه‌لو‌ه‌شاندن.

(۳) دواپی پین هینان: ناشبه‌تال لیکردن: (to ~ the parliament)
(۴) له چاو وون بوون: نه‌مان.

وورده وورده ده‌رکوتن یا وون بوونی دیمه‌نیک له فیلم یا ته‌له‌ویژندا
dissolve (di-zolv'), *v.t. & v.i.*

dissolvent

-dissolvable (adj.).

dissolvent (di-zol'vənt), adj.

توینمروه

n.

مادده یه کی توینمروه

dissonance (dis'ə-nəns), n. (۱) لهگهل یهک نهگونجان (ناوان)؛

گه به لاوژن. (۲) نهگونجان؛ ناکوکی؛ ریک نهکوتن.

dissonant (dis'ə-nənt), adj. (۱) نهگونجاو (ناوان)؛ نهسان (دهنگ).

(۲) ناکوک؛ جیاواژ؛ نهگونجاو؛ ریک نهکوتن.

dissuade (di-swād'), v.t. به شیمان کردنهوه؛ ساردکردنهوه.

(They ~d him from going.)

-dissuader (n.).

dissuasion (di-swā'zhən), n. به شیمان کردنهوه؛ ساردکردنهوه.

-dissuasive (adj.); dissuasively (adv.); dissuasiveness (n.).

dissyllable (di-sil'ə-b'l, dis'sil'ə-b'l), n. Also dissyllable.

ووشیه کی دوویرگییی (وهک: succeed, receive, debate).

-dissyllabic (adj.).

dissymmetry (dis-sim'ə-tri), n. ناریکی؛ وهک یهک نهبوون؛

ناهارنژیهی؛ نهگونجان؛ لارسهنگی.

-dissymmetric (adj.); dissymmetrical (adj.);

dissymmetrically (adv.).

distaff (dis'taf, dis'täf), n. (۱) تیشی.

(۲) کاروباری ژئانه؛ کاری ناوماال (۳) ژئان؛ ژن.

distaff side, خرمی دایکی

distance (dis'təns), n. (۱) دوری؛ ماوه (پنگه. شوین).

(۲) مده؛ کات؛ دوری (کات).

(۳) جیاوازی؛ دوری: (the ~ between health and illness).

(۴) ساردی؛ لهگهل جیولانهوه؛ دوروپیریزی.

(۵) شوینیکی دور؛ دور: (The bird flew away into the ~).

(۶) کاتیکی دور؛ دور:

(At this ~ we cannot know the Neanderthal man.)

v.t. (۱) دورگرتن؛ دورخستنهوه؛ دور راگرتن.

(۲) برنهوه؛ پیئشکهوتل (ملهملی)؛ بهژانیدن.

keep (someone) at a distance, به ساردی لهگهل جیولانهوه؛

یوو یی نه دان.

keep one's distance, خو دور گرتن؛ خو تهریک گرتن.

distant (dis'tənt), adj. (۱) دور (شوین. کات).

(۲) دور (خرم): (~ relatives).

(۳) سارد (ههلسان و دانیشتن)؛ دوروپیریز.

(۴) له دوروهوه؛ دور: (a ~ sound).

distaste (dis-täst'), n. نویستن؛ به دل نهبوون؛ حمز لی نهکردن؛

بق لی بوون؛ بق: (to have a ~ for something).

v.t. (۱) حمز لی نهکردن؛ به دل نهبوون؛ نویستن؛ بق لی بوون.

(۲) پهستکردن؛ نابه دلی کردن؛ دل شکانیدن.

distasteful (dis-täst'fəl), adj. ناشیرن (کردهوه، رهفتار)؛ ناپه سهند؛

پیس؛ ناخوش.

distemper (dis-tem'pər), v.t. (۱) تیکدان؛ شینواندن.

(۲) نهخوش خستن؛ تیکدان (تندروسستی).

n. (۱) نهخوشی؛ تیکچوون (میشک. لاش).

(۲) نهخوشی سهگ. (ب) نهخوشی نه سپ.

(۳) تهنگه جیکلانهیی؛ تووپه و تپوژی (۴) پشینوی پامیاری و کومه لایمته.

distemper (dis-tem'pər), v.t. (۱) تیکهل کردن (رهنگ).

(۲) وینه کیشان بهم رهنگه تیکهله.

n. (۱) وینه کیشان بهم رهنگی تیکهل کراو.

(۲) وینه یهک که بهم جژه رهنگه تیکهل کراوه کرابیت.

distemperature (dis-tem'prə-chēr, dis-tem-pər-ə-

chēr), n. نهخوشی؛ میشک. لاش).

distrain

distend (di-stend'), v.t. & v.i.

(۱) کشاندن؛ کشان

(۲) ناوسان؛ فووتیکردن

-distension; distention (n.).

distill, distil (di-stil'), v.t. (۱) به دلۆپ دلۆپ مینانه خوارهوه؛

دلۆپانندن. (۲) ووشین؛ گوشین. (۳) پالوتن؛ پاکردنهوه؛ پوخته کردن.

(۴) جیاگردنهوه (بیروباوه).

v.i. (۱) دلۆپ دلۆپ هاتنه خوارهوه. (۲) ووشین؛ پالوتن؛ پاکبوونهوه.

distillate (dis'til-it, dis'til-āt'), n. شله ی پالوته یا پوخته؛

شله ی دلۆپنراو.

distillation (dis'til-ā'shən), n. (۱) پالوتن؛ پوخته کردن.

(۲) شله یهک یا شتیکی پالوته کراو.

(۳) پوخته یا پالوته ی شتیکی؛ ماوکوک؛ ماک.

distilled (di-stild'), adj. پالوته کراو؛ پالوته؛ پوخت: (water ~).

distiller (di-stil'er), n. (۱) پوخته کمر (مرؤف، نامین)؛ پالپوهر.

(۲) خواردهنومی سرخوشکمر درووستکمر (مرؤف، کومپانیا).

distillery (di-stil'er-i), n. (۱) پالپوگه.

(۲) کارگهی خواردهنومی سرخوشکمر.

distinct (di-stɪŋkt'), adj.

(۱) جیا؛ جیاواژ؛ تاییه تی.

(۲) دیار؛ پوون؛ ناشکرا.

distinction (di-stɪŋk'shən), n. (۱) جیاوازی؛ جیاوازی کردن؛

(Making ~s between all the meanings of a word is very important.)

(۲) نیشانه ی جیاوازی یا جیاکمرهوه؛ نیشانه ی تاییه تیکمر؛ دیاریکمر.

(۳) نایابی؛ لپهاتوویی؛ ژورباشی؛ بهرزی: (a writer of ~).

(۴) خهلات؛ پاداشت: (The soldier won many ~s for bravery.).

distinctive (di-stɪŋk'tiv), adj. جیا؛ جیاکمرهوه؛ دیار:

(a ~ voice, smile, or walk)

distinctly (di-stɪŋk'tli), adv. به پوونی؛ بهرکی و به وانی؛ بن گومان.

distinguish (di-stɪŋ'gwiʃ), v.t. (۱) جیاکردنهوه؛ جیاوازی بینن.

(۲) تاییه تی کردن؛ نیشانه کردن.

(۳) بینن؛ ناسینهوه؛ همستیکردن.

(۴) پؤل پؤل کردن؛ هاوپؤل کردن؛ جیورجورکردن.

(۵) ناویانگ دهر کردن؛ ناوده رک کردن: (He ~ed himself as a writer.).

v.i. له یهک جیاکردنهوه.

-distinguishable (adj.).

distinguished (di-stɪŋ'gwiʃt), adj. (۱) به ناویانگ؛ ناسراو؛

هملکمرتو؛ بهرزی: (u ~ man or woman).

(۲) نایاب؛ ژورباش.

distort (di-stôrt'), v.t. (۱) شیوه تیکدان؛ تیکدان؛

(His face was ~ed by rage.)

(۲) گۆرین؛ ههنگیرانهوه؛ شیواندن؛ تیکدان: (You ~ the facts.).

distortion (di-stôr'shən), n. (۱) شیوه تیکدان؛ تیکدان؛ گۆرین.

(۲) شیوه تیکچوون؛ تیکچوون؛ گۆران.

(۳) شتیکی شیوه تیکدراو، گۆراو یا شینونراو.

distract (di-strakt'), v.t. (۱) خللافانن؛ سهرنج پاکیشان؛

میشک مشغول کردن. (۲) سهرشیت کردن؛ سهر لی تیکدان؛ شیت کردن.

distract (di-strak'shən), n. (۱) خللافانن؛ خهریک کردن؛

مشغولی میشک؛ سهرنج پاکیشان.

(۲) شتی خوشی و راپاوردن؛ شتی که کاتی یی بهرته سهر:

(There are plenty of ~s in a big city.)

(۳) شتی که له ناوه خندا سهرنج راده کیشیت و ده بیته هو ی پهستکردن:

(Noise is a ~ when you're trying to study.)

(۴) شیتی؛ شتیگری؛ سهر لی تیکچوون.

distracted (di-strak'tid), adj. دالغه یا خه یانی له شوینیکی تره.

distrain (di-strān'), v.t. & v.i. دهست به سهردا گرتنی سهرمایه ی

doat

doat (dōt), *v.i.* = dote.

Doberman pinscher, جزیره سه‌گنگی ریشی تووک کورتی پیشت
لووسی باریکله‌ی گهری زور دیر.

docent (dō's'nt), *n.*

(۱) به‌نامانی فیرده‌کرنه؛ فیرده‌کرنه
(۲) ده‌سته‌مؤ (مؤفقه، گیاندان)؛ مل که‌چ؛ مالی؛ فیه‌قیرکه.

-docility (*n.*).

dock (dok), *n.* (۱) گومی که‌شتی (بؤ مؤلخواردن، چاکردن یا بارداگرتن)؛
که‌شتیگا (۲) نه‌سکه‌له؛ شوسته‌ی بارکردن و بارداگرتنی که‌شتی.

(۳) ناوی نوان دو نه‌سکه‌له
(۴) شوسته یا شوینی بارکردن و بارداگرتنی لؤزی (له پشتی کارگه، فروشگا یا شوینیکی تره‌وه).

v.t. هینان یا لیخوزینی که‌شتی بؤناو گومی که‌شتی.
v.i. هاتنه‌ناو گومی که‌شتی‌یه‌وه؛ مؤل خواردنی (که‌شتی)

dock (dok), *n.* قه‌فزی گومانبار له دادگادا

dock (dok), *n.* (۱) به‌شه‌ره‌قه‌کی کلکی گیاندان به‌بن تووکه‌کی
(۲) کؤته‌ره‌ی کلکی بېراو.

v.t. (۱) کلک برین
(۲) ئی برین یا داشکاندنی به‌شیک‌ی کرن یا موچه:

(to ~ someone's salary or wages)

dockage (dok'ij), *n.* (۱) مزی به‌کاره‌ینانی گومی که‌شتی یا شوینی
بارکردن و بارداگرتنی که‌شتی. (۲) نه‌سکه‌له؛ گومی که‌شتی.

(۳) مؤلدانی که‌شتی؛ راکرتن یا وه‌ستانی که‌شتی له گومی که‌شتی.

dockage (dok'ij), *n.* برینی به‌شیک‌ی کرن یا موچه.

docker (dok'ēr), *n.* کؤنکاری به‌ندهر

docket (dok'it), *n.* (۱) پوخته‌ی بریاری دادگا؛ لیسته‌ی نهم بریارانه
(۲) کارنامه‌ی دادگا؛ لیسته‌ی نو داوایانه‌ی که دادگایه‌ک ده‌یی‌نیت.

(۳) کارنامه؛ لیسته‌ی کار؛ به‌رنامه

(۴) نیشانی به‌ستک یا پریاسکه (که ناوکروکه‌کی پور ده‌کاته‌وه).

v.t. (۱) تۆمارکردن له لیسته‌یه‌کا (دادگاری).

(۲) نیشان بیوه‌نان به‌ستک، پریاسکه، پاکت

dockyard (dok'yärd'), *n.* کارگه‌ی که‌شتی چاککردن و درووستکردن.

doctor (dok'tēr), *n.* (۱) دوکتور؛ نه‌وه‌ی بروانامه‌ی دکتورای هه‌به

(۲) پزیشک؛ ده‌رمانگر. (۳) پزیشکی خوامانی؛ پزیشکی جادوگر.

(۴) نامیزی شت چاکردنه‌وه‌ی ناکاری.

(۵) جانه‌هریکی بچوکی ده‌ستکرده له پاره‌ماسیدا وه‌ک دان به‌کارده‌هینرنه.

(۶) [Rare]؛ مامؤستا

v.t. [Colloq.]. (۱) ده‌رمانکردن؛ چاکردنه‌وه.

(۲) چاکردنه‌وه (مه‌کینه، شت).

(۳) ده‌ستکاری کردن (بؤ ساخته‌و مه‌به‌ستی تاییه‌تی خؤ؛ گۆرین:

(He ~ed the evidence.; He ~ed the wine, food, etc.)

v.i. [Colloq.]. (۱) پزیشکه‌وانی کردن

(۲) ده‌رمان خواردن؛ له‌زیر چاودیری پزیشکا بوون

doctoral (dok'tēr-əl), *adj.* (۱) تاییه‌تی به دکتور؛ یا دکتور؛

هی دکتور (a ~ dissertation)

(۲) خاوه‌نی بروانامه‌ی دکتور؛ دکتور؛ ده‌رگر.

doctorate (dok'tēr-it), *n.* دکتور؛ بروانامه‌ی دکتور؛

(He has a ~ in English.)

doctrinaire (dok'tri-nâr'), *n.* بیروباوه‌ریه‌ست؛ که‌سینک که به

گۆترانه له‌سه‌ر بیروباوه‌ریک ده‌روات و ده‌یوینت بیخاته کار به‌بن گۆندانه هه‌ج
شتیک

adj. به‌کۆترانه شوین بیروباوه‌ر که‌وتوو؛ بیروباوه‌ریه‌ست

-doctrinairism (*n.*); **doctrinairian** (*n.*).

doctrine (dok'trin), *n.* (۱) نه‌وه بیروباوه‌ری و زانسته‌ی فیرده‌کرنه له

قوتابخانه یا له پهرستگادا. (۲) بیروباوه‌ری (نایینی، پامیاری، زانستی)؛ پزیره‌وه

dog

رینان: (the church ~; the party ~).

-doctrinal (*adj.*).

document (dok'yoo-mōnt), *n.* (۱) بروانامه؛ به‌نگه‌نامه؛

به‌نگه‌نامه‌ی نووسراو. (۲) به‌نگه؛ قه‌واله.

v.t. (۱) به‌نگه‌نامه پینشکه‌ش کردن؛ به‌نگه هینانه‌وه یا خسته‌نه پینش چاو.

(۲) ناوبردنی سه‌رچاره‌کانی په‌رتووک یا نامیلکه‌یه‌ک وه‌ک به‌نگه‌نامه.

(۳) سه‌لماندن به به‌نگه.

documentary (dok'yoo-men'tā-ri), *adj.* (۱) به‌نگه‌یی؛

به به‌نگه سه‌لمینراو. (۲) تاییه‌تی به فیلمیکی به‌نگه‌نامایی.

n. فیلمی به‌نگه‌نامایی که پروداوه‌کانی راسته‌قینه و هه‌لنه‌به‌ستراون

documentation (dok'yoo-men-tā'shən), *n.* بروانامه

پینشکه‌ش کردن؛ به‌نگه‌هینانه‌وه. (۲) بروانامه؛ به‌نگه‌نامه؛ به‌نگه

dodder (dod'ēr), *v.i.* (۱) له‌رین (له‌بر پیری).

(۲) به لاره‌ولار پویشتن؛ لاره‌ولارکردن؛ له‌تردان (له‌بر پیری).

dodder (dod'ēr), *n.* پوهه‌یکی لاوورگی بن گه‌لو ره‌گ.

doddered (dod'ērd), *adj.* (۱) بن لاق‌پوچ (له‌بر کۆنی یا نه‌خۆشی)؛

ووشک دارودره‌خت؛ ووشک بوو؛ مردوو. (۲) پیرولاو؛ په‌کمه‌وت؛ خله‌ناو.

doddering (dod'ēr-ing), *adj.* خله‌ناو.

dodeca- (dō'dek-ə), پینشگرینکه به‌مانای: دوانزه

dodecagon (dō-dek'ə-gōn, dō-dek'ə-gən), *n.* پوویه‌ک یا

شینوه‌یکی دوانزه‌گۆشه‌یی یا دوانزه‌لاایی.

dodecahedron (dō-dek-ə-hē'drən), *n.* شینوه‌یکی دوانزه-
پوویی.

dodge (doj), *v.t. & v.i.* (۱) خۆلادان؛ خۆپاراستن؛ خۆشاردنوه؛

خۆدزینوه: (to ~ a bullet, a person, etc.)

(۲) خۆ به‌ده‌سته‌وه نه‌دان به‌فیلباری؛ خۆدزینوه له شتی ناخۆش و گنجیه‌لوی

(به ساخته‌و فیل‌وتله‌که): (to ~ a question)

(۱) خۆلادانیک؛ خۆ ئی لادان؛ خۆدزینوه.

(۲) فیل‌وتله‌که (بؤ خۆ به‌ده‌سته‌وه نه‌دان). (۳) پیلان؛ نه‌خۆشه‌یه‌کی زیره‌کانه

dodger (doj'ēr), *n.* (۱) خۆلادر؛ خۆبه‌ده‌سته‌وه‌نده‌ر.

(۲) که‌سینکی ساخته‌چی و ناپاک؛ که‌سینکی فیلبار و سه‌رچموت.

(۳) بلوکاره‌یه‌کی به‌ده‌ست به‌شاره.

(۴) کینیک که له ناردی گه‌تمه‌شامی درووست کرابیت.

dodo (dō'dō), *n.* (۱) بالنده‌یه‌کی قرتیکه‌وتروه له قه‌له‌موون ده‌جیت.

(۲) که‌سینکی کۆنه‌پهرست (له په‌وشت و جل‌وبه‌رگ و بیروباوه‌ردا)؛

که‌سینکی بن میشک، کور، یا گهرج.

doc (dō), *n.* مینینه‌ی ناسک، سه‌ره‌کۆنی، یا که‌رویشک.

doer (dō'ēr), *n.* (۱) بکر؛ کرده: (a ~ of good).

(۲) که‌سینکی چوست و چالاک؛ که‌سینکی کارجینه‌چیکه‌ر یا پاپه‌رنه‌ر.

does (duz), *the third person singular of do.*

(۱) پینسته‌ی مزی ناسک.

(۲) قوماشینکی خوری نهرمی ساف و لووسه.

doesn't (duz'nt), = does not.

doff (dof, dôf), *v.t.* (۱) جل داکه‌ندن.

(۲) شقه‌به‌هه‌رکردنه‌وه یا داکه‌ندن له‌کاتی سلوکردنه‌دا (نیشانه‌ی رنژگرتنه).

(۳) فریدن؛ لادان؛ ده‌ست ئی هه‌لگرتن.

dog (dôg), *n.* (۱) سه‌گ.

(۲) که‌سینکی خۆتیری و پیسو بۆگن؛ که‌سینکی بن نرخ.

(۳) [Colloq.]. کور؛ کابرا: (lucky ~).

(۴) [Slang]. بن؛ قاچ. (۵) [D-]. ناوی کۆنه‌ستیره‌یه‌که. (۶) گیره.

(۱) شوین که‌وتن؛ دواکه‌وتن؛ پاوکردن. (۲) گرتن (به گیره‌یه‌ک).

v.t. زور؛ ئیجگار: (~ tired).

adv. هه‌میشه شه‌وه ده‌مه‌قانی بوون (ژن‌ومیزد).

a cat and dog life, که‌سینک که شتیک به‌کارناه‌نینت و نا‌ه‌نلنیت که

a dog in the manger, که‌سی تریش به‌کاری به‌نینت و سوودی ئی وه‌ریگرتن.

dog collar

be top dog, له هه موو کس د سلات زیاتر بوون.
be under dog, ژنډه سته بوون؛ له ژنډر چه پوکدا بوون.
dog eat dog, مله مله یو یو کی سخته دلږه قانه؛ ژبانیکی بڼ بهرینی.
every dog has his day, هه موو که سیک پوژي خوی هیه.
give (or throw) to the dogs, فوږدان (له بهر بڼ ترخی).
go to the dogs, [Colloq.], دانه دواړه؛ بهر و خرابی چوون.
lead a dog's life, ژبانیکی ناخوش و پر نه شکه نه چه بردن سهر.
let sleeping dogs lie, شت ده ستکاری نه کړدن و نه شته ژانډن له ترسی.
teach an old dog new tricks, نه موی نه موی خرابیتر بیت.
dog collar, هه ولدان بڼ کوږینی خوو نه مریو.
 بیروای سوله های ساتی، که سیک.

(۱) قایشی ملی سگ.

(۲) [Slang]. په خدی قهشه.

(۳) (۱) ملوانکه یو کی پریه پری مل. (ب) په خدی کی ته سکی بهر.

dog-fight (dôg'fit'), n. (۱) شته سگ. (ب) شته د سته یو خه.
 (۲) شته د نوان دوو فوژکی جهنگی یا زیات.

dogfish (dôg'fish'), n. (۱) جوزه کوسه یو کی بچو کی نهوسته.
 (۲) جوزه ماسی یه که.

dogged (dôg'id), adj. کوژنه ده؛ سهر سخته؛ کله پره.

doggerel (dôg'er-əl, dog'er-əl), n. هونراوه یو کی هچ و پوچی.
 قوشمه.

adj. تاییه به هونراوه یو کی هچ و پوچی و قوشمه.

doggery (dôg'er-i), n. (۱) پوهوشتی ناشرینی سگانه.

(۲) سگ به گشتی؛ سگ. (۳) لات ولموږ؛ پووته؛ هرچی و پهرچی.

doggish (dôg'ish), adj. (۱) سگی؛ سگانه؛ وهک سگ.

(۲) پوهوشت ناشرین. (۳) [Colloq.]. پازاوه و خونوین.

doggone (dôg'gôn'), interj. له غه غه؛ نه له غه غه بڼ؛

ووته یه که له کاتی توږه یی، سهر سامی، یا خوشیدا ده و تری.

v.t. [Colloq.], به له غه غه کړدن.

doggy (dôg'i), adj. سگ یو کی بچو؛ ناوی متدالانه بڼ سگ.

adj. (۱) سگی؛ سگانه. (۲) [Colloq.]. پازاوه و خونوین.

doghouse (dôg'hous'), n. کولانه سگ.

in the doghouse, [Slang], فوږی دراوړه دهره (له بهر بهر پوهوشتی)؛

رقی لی هه لگراوه له بهر بڼ حیا یی.

dog-legged (dôg'leg'id, dôg'leg'd), adj. چه ماره.

dogma (dôg'mə, dog'mə), n. (۱) ووشکه بڼ؛ بڼای بڼ بهلگه؛

بڼو؛ بڼو؛ بڼو (ناین).

dogmatic (dôg-mat'ik, dog-mat'ik), adj. (۱) بڼو ووشک؛

ووشکه بڼو؛ پهرست. (۲) سوور له سهر به بڼ بهلگه.

-dogmatically (adv.).

dogmatics (dôg-mat'iks, dog-mat'iks), n.pl. لیکوینده وی.

بیرو باوه پری ناینی (به تاییه تی خاچ پهرستی).

dogmatism (dôg'mə-tiz'm, dog'mə-tiz'm), n. ووشکه.

بڼوای؛ بڼو پهرستی بڼ بهلگه.

dogmatist (dôg'mə-tist, dog'mə-tist), n. ووشکه بڼو؛ پهرست؛

بڼو پهرستی بڼ بهلگه.

do-gooder (dôô'gôôd'er), n. [Colloq.], چاکه کړنکی ساویلکه.

dog paddle, سگه مله.

dog tag, نیشانه یو کی ناسنه ده کړنه ملی سگه وه که نارونیشانی.

سگه کی له سهر هه لده که نری.

dog-tired (dôg'tīrd'), adj. [Colloq.], ژور ماندرو.

dogtrot (dôg'trot'), n. لوقه؛ وهک لوقه ی سگ.

dogwood (dôg'wood'), n. (۱) دره ختی که ژور زو له به هاردا کونی.

سپی و پهمی ده گرت. (۲) داری شم دره خته.

doily (doi'li), n. پارچه یه که قوماش، ناوریشم، یا کاغذی نه قشادی.

domestic

بچو که له سهر میزو رده دده نری و شتی ده خریته سهر.
doings (dôô'inz), n.pl. (۱) کردار؛ کړده وه.

(۲) پوهوشت؛ پوهوشت.

doit (doit), n. (۱) پارهیو کی هونده کی کونی کهم ترخه.

(۲) شتی کی هچ و پوچی و بڼ ترخ: (not worth a ~).

doldrums (dol'drəmz), n.pl. (۱) پستی؛ بڼ تاقه تی؛ دلتهنگی؛

بڼ ووزهی؛ بڼ جم و جوونی. (۲) (۱) دهریای ناوچه ی هیلی یه کسان که به

خاموشتی و بای بڼ هیژ ناسراوه. (ب) بای بڼ هیژي شم ناوچانه.

in the doldrums, پمست؛ غمبار؛ بڼ تاقه؛ دلتهنگ.

dole (dōl), n. (۱) خیر کړدن به هونرا. (۲) خیر.

(۳) شتی که نه خته نه خته بدری.

(۴) یارمته میری بڼ که سانی بیکار و بڼ دهرامته.

(۵) [Archaic]. چاره نووس.

v.t. (~ out), خیر پیکردن؛ پیدان (خیر، یارمته، ده ستگی ویی).

on the dole, یارمته له میری بهر وه و گرتن له بهر بڼ دهرامته؛

به یارمته میری زیان.

dole (dōl), n. [Archaic], غمباری؛ دلتهنگی؛ پستی؛ خه خه تباری.

doleful (dōl), adj. غمگین؛ شیوهنی؛ خه خه تباری.

doll (dol), n. (۱) بوکه شووشه؛ بوکی متدالان.

(۲) کچیک یا ژنیکي جوان به لوم بڼ میثک. (۳) متدالیکي جوانیکه

(۴) [Slang]. کچ؛ ژنیکي گهنج.

v.t. & v.i. (~ up), خو پازانده وه؛ جلی جوان له بهر کړدن؛ خوله تلان.

dollar (dol'ər), n. دولا؛ دراوی نه مریکا، که نداد نوسترلیا.

dollar diplomacy, دیپلوماسی به تی دولا؛ به کاره نینانی پاره بڼ

کار کړنه سهر وولا تیکي تر.

dollar sign, نیشانه ی دولا S که له پینش ژماره که ده نووسری.

(بڼ نمونه: \$ 10.00، واته "ده" دولا).

(هه وه ما پینشی ده ووتری: dollar mark).

dolly (dol'i), n. (۱) بوکه شووشه (به زمانی متدالان).

(۲) عهرمانه ی دهستی بڼ گواسته وه ی شتی قورس.

dolman (dol'mən), n. (۱) عه یا پزیکي تورکی ژور دهلپ.

(۲) عه یا جوزه پالتویه کی ژانده ی قول دهلپ.

dolmen (dol'men), n. گوږیکي ژور کونه بریتی به له تاشه بهر دیک.

که ده خریته سهر چه ند کیله بهر دیک به قنجی دده نری.

dolor (dō'lər), n. [Poetic], خه خه؛ خم؛ دلتهنگی.

dolorous (dol'er-əs, dō'lər-əs), adj. (۱) غمبار؛ غمگین؛

شیوهنی؛ خه خه تبار. (۲) ناخوش؛ پر نیث و نازار.

dolphin (dol'fin), n. (۱) دولفین؛ گیانداریکی دهریایه یه له نه مگ.

ده چیت دریک یه کی شمش تا هشت پڼ. (۲) [D-]. کوله ستیری به که.

dolt (dōlt), n. که سیکي کهری بڼ میثک.

doltish (dōl'tish), adj. کهری بڼ میثک.

-dom (dəm), پاشگریکی ناوی که نه به مانای: (۱) پله یا ناوچه؛

(earldom, Kingdom)

(ب) باریکي گشتی: (freedom, wisdom).

(ج) سهرجه می تاقمیک یا کوله نیک: (officialdom).

domain (dō-mān'), n. (۱) ناوچه ی ژنډهستی فهرمانه وایه که.

(۲) مولک؛ زهوی و زاری که سیک؛ خانووی بهر.

(۳) میدان؛ معودای شاره زایی: (the ~ of science).

dome (dōm), n. (۱) گوومه.

(۲) [Poetic]. خانوویه کی گوره و جوان.

(۳) [Slang]. سهر؛ کله سهر.

v.t. (۱) به گوومه ز داپوشتن (۲) کړدن به گوومه.

v.i. وهک گوومه ز نیهاتن؛ ناوسان.

domestic (də-mes'tik), adj. (۱) خانه کی؛ ناوما؛ هی ناوما؛

(~ happiness; ~ trouble) خیرانی.

domesticate

- (۲) ناوخۆ: ناوهکی: ناوخۆیی: (D- and foreign issues arose).
 (۳) خۇمالی (products ~) . (۴) مالى (گيانداي): (a ~ animal).
 (۵) ھەزكەر لە مالهەو لە كاروبارى مالهەو.
n.
 (۱) بەردەستى ناوماي (كارەكەر، چىشتەكەر، بەردەست).
 (۲) (pl.)، بەرھەمى خۇمالى يا ناوخۆ.
-domestically (adv.).
domesticate (də-mes'ə-tā-kāt'), **v.t.** (۱) مالى كوردن (گيانداي).
 (۲) دەستەمۇكردن.
v.t. مالى بوون: باھاتن بە مال: دەستەمۇبوون.
-domestication (n.).
domesticity (dō-mes-tis'ə-ti), **n.** (۱) ژيانى خىزانى:
 ژيانى ناوماي (۲) خۆتەر خانكردن بۇ خىزانو ژيانى خىزانى: مالىتى.
 (۳) (pl.)، كاروبارى ناوماي.
domestic worker, بەردەستى ناوماي (كارەكەر، چىشتەكەر).
domicile (dom'ə-sil, dom'ə-sil'), **n.** مال: مەلبەت:
 نىشتەجىنى ھەمىشەيى.
v.t. نىشتەجىنى بوون: نىشتەجىنى كوردن.
dominance (dom'ə-nəns), **n.** زالى: تىرى: دەسلەت پۇشتى:
 دەستبالايى.
dominancy (dom'ə-nan-si), **n.** = **dominance.**
dominant (dom'ə-nənt), **adj.** (۱) زال: بەدەسلەت: دەسلەتدار:
 تىر (a ~ voice in the parliament).
 (۲) كرنكترىن: سەرەكى: (the ~ partner in a business).
dominate (dom'ə-nā-tē), **v.t. & v.i.** (۱) بەسەردا زالىوون:
 خستە ژىر دەستەو: بەرپەزەبردن: دەست بەسەردا پۇشتى: دابىنكردن:
 (She ~s her husband).
 (۲) بەسەردا روانج: لە دەورەيەر بەرپەزەبوون:
 (This building ~s the city.)
-dominator (n.).
domination (dom'ə-nā'shən), **n.** (۱) دەسلەت بەسەردا بوون:
 زالى خستە ژىر دەستەو: بەسەردا زالىوون:
 (the ~ of one group by another).
 (۲) . فرىشتەي چوارەم پەلە (تاين)
domineer (dom'ə-nēr'), **v.i.** زەر بەسەردا نوواندر: قرساندن:
 بە زور بەسەردا سەپاندن: پىروا: دابىنكردن بە دەرەق.
domineering (dom'ə-nēr'ing), **adj.** بەزەبەر: كونه: گوندار: زال:
 كەلەمىرد (a ~ woman).
dominion (də-min'yən), **n.** (۱) دەسلەت: دەست بەسەردا پۇشتى.
 (۲) وولات: ناوچەي ژىردەستى فرەمانزەوا يا فرەمانزەوايىيەك.
 (۳) [D-]، يەككە لە وولاتە ئەندامەكاشى خۇبەرنووەبەرى كۆمىونىلسى بەرىتاني:
 (the D~ of Canada)
domino (dom'ə-nō), **n.** (۱) پوول دۇمىنە.
 (۲) دۇمىنە: يارى دۇمىنە. (۳) كەوايەك يا ەبايەكى دەلبى كلاودار بۇ
 دەماخ كوردن (۴) دەماخ. (۵) كەسكى دەماخ كار.
don (don), **n.** [D-]، دۇن: سەرناوئىكى نىسپانىيە رەك "Mr." ي .
 ئىنگىلىزى (۲) بەگزا دەيەكى نىسپانى. (۳) كەلەبىار.
 (۴) [Colloq.]، سەزۆك يا مامۇستاي كۆزايىجىكى زانكۆزى ئۆكسۇفۇرد يا
 كامىرۇج
don (don), **v.t.** جل لەبەركردن: جلىكى تاييەتى لەبەركردن.
donate (dō'nāt), **v.t.** باربوو كوردن: پىتاك كوردن: پىتاكدان:
 پارە بەخشىن لەرئى چاكەدا.
-donator (n.).
donation (dō-nā'shən), **n.** باربوو: باربوو كوردن: پىتاك:
 پارە بەخشىن لەرئى چاكەدا.
done (dun), **past participle of do.**

dopey

- adj.** (۱) تەوا: تەوا بوو: دوايى ھاتو: تەواو كراو.
 (۲) باش كۆلەر: بەگوزەرەي پىنويست كۆلەر.
donee (dō-nē'), **n.** باربوو بۇ كراو: پىتاك بۇ كراو.
Don Juan (don jōō'ən), (۱) دۇن جوان: بەگزا دەيەكە لە ئەفسانەي .
 نىسپانىدا كە گەلىك دۇستى ئن بوو و پاش جوت بوون وازى ئ ھىتانو
 (۲) پياوئىك كە دلدارو دۇستى ژنى زۆر بىتو زوو وازيان ئ بىتيت
donkey (dōn'ki, dūn'ki), **n.** (۱) كەر: گوى درىژ.
 (۲) كەسكى كەر يا كەلەرەق.
donor (dō'nēr), **n.** بەدەر: بەخشندە: پىندەر: (a blood ~).
don't (dōnt), = **do not.**
donut (dō'nūt), **n.** = **doughnut.**
doodle (dōō'd'l), **v.t.** [Archaic],
 ژوپناژەندن.
v.t. (۱) كات كوشتن: خۇ خەرىك كوردن: جادەپىوان (مەجان).
 (۲) وىتەكيشانى لامسەرلايى يا قىزىلى نووسىن لەكاتىنگدا سەرنجەت لاي
 شتىكى ترە يا گوىت لە شتىك گرتووه.
n. (۱) كەسكى بىن مىشك و كەر.
 (۲) وىتە، نەخشە، يا نووسىنى لامسەرلايى كە لەكاتىنگدا كرايىت سەرنجى
 نەخشەكيشەكە لاي شتىكى تر بوويىت يا گوىي لە شتىكى تر كرتيت
doom (dōōm), **n.** (۱) فرەمان.
 (۲) بىرارى دادگا: بىرارى بە سزادان: سزا. (۳) چارەنورس.
 (۴) مردن: فرەمان: نەمان. (۵) پۇزى قىيامەت.
v.t. (۱) سزا بەسەردا دان: سزا بۇ دانان يا بىرەنەرە.
 (۲) چارەنورسكى بەش بۇ بىرەنەرە: ژىرخست.
doomsday (dōōmz'dā), **n.** (۱) پۇزى قىيامەت.
 (۲) پۇزى لىپرسىنەرە.
door (dōr, dōr), **n.** (۱) دەرگا: دەرگا: قاپى
 (۲) خانو: ژور: مال: (two ~s down the hall).
 (۳) كون: شوئنى چوونەرەووه
 lay at the door of, ھىتان بەسەردا لۇمەكردن (بۇ كوردنى ھەلەيەك)
 out of doors, دەرەو: لە دەرەوئى مال.
 show a person the door, دەرەكردن (لە مال يا ژورەكەت)
doorbell (dōr'bel', dōr'bel'), **n.** زەنگى دەرگا
doorjamb (dōr'jam', dōr'jam'), **n.** بەشى ستوونى چوارچىوھى .
 دەرگا.
doorkeeper (dōr'kēp'ēr, dōr'kēp'ēr), **n.** دەرگاوان.
doorman (dōr'man', dōr'mən, dōr'man'), **n.** دەرگاوان.
doormat (dōr'mat', dōr'mat'), **n.** پارچە خەسەر يا فرشىك كە
 لەبەر دەرگا دادەرنىت بۇ پاكردنەوئى بنى پىلاو پىش چوونەرەووه
doorstep (dōr'step', dōr'step'), **n.** پىنپىلەكى بەردەرگى
 دەرەو: بەردەرگى دەرەو.
doorway (dōr'wā', dōr'wā'), **n.** كون: شوئنى چوونەرەووه:
 دەرگا.
dope (dōp), **n.** (۱) شەلە يا پۇنى چەرەركردن يا ھەلەزىن.
 (۲) شەلەيەكى گىراوھە دەدرىت لەووي شت بۇ پاراستنى.
 (۳) دەرمانىكە دەدرىت بە نەسپى پىشپىكى بۇ خىزا پارکردن.
 (۴) [Slang]، دەرمانى سەرخۆشكەر: تلىاك: دەرمانى بىن ھۆشكەر.
 (۵) [Slang]، دەرمانى تاييەتى كە لەپىش خەلكدا پىت بگات بۇ
 پىشپىنى كارىك يا بارودۇخىك. (۶) [Slang]، تلىاك خۇر.
 (۷) [Slang]، كەسكى سستو بىن مىشك و بىن ناگا.
v.t. (۱) تلىاكى دەداتى: دەرمانى بىن ھۆشكەرى دەداتى.
 (۲) [Slang]، (out ~)، لىكەدەو: بۇ دەرەكەوتن يا پىشپىنىن بەپىنى ئەو
 دەرمانىسەي كە ھەيە.
dope fiend, [Slang]. تلىاك خۇر.
dopey (dō'pi), **adj.** [Slang]. (۱) تلىاكى كىشاو: تلىاك لىئى داوھ.
 (۲) سستو سەرى شىواو: بىن مىشك: كەر

dorm

dorm (dôrm), *n.* [Colloq.], = **dormitory**.

dormant (dôr'mant), *adj.* (۱) خاموش؛ نووستور؛ کپ.
(۲) (a ~ volcano)

(۳) سر؛ گیاندار؛ نه‌زوت: (a ~ plant; Snakes are ~ in winter.)
(۴) وهستار (ناو)؛ مهنگ؛ پنگ خواردو.

-dormancy (*n.*).

dormitory (dôr'ma-tôr'î, dôr'ma-tô'ri), *n.* شوینی نیشته‌جی.
بوونی قوتابیانی دور له مال؛ بهشی ناوخوی قوتابی (کپ. یا کچ).

dormouse (dôr'mous'), *n.* گیاندارنکه له سموره ده‌جیت.

dorsal (dôr's'l), *adj.* به‌پشته‌ره؛ تایه‌تی به پشت.

dorsum (dôr'səm), *n.* (۱) پشتی گیاندار.

(۲) پشت (the ~ of the hand).

dosage (dôs'ij), *n.* (۱) دهرمان پندان به‌پنی خوراکیکی تایه‌تی.

(۲) ژمه دهرمان: شتی زیاده کردنه ناو مه‌یوه بۆ تام یا تین.

dose (dôs), *n.* (۱) ژمه دهرمان.

(The bottle contains six ~s.)

(۲) (۱) برا هه‌ند.

(ب) ژم (سزا، تهن، چاره، معرایس ... هتد).

(a ~ of flattery, punishment, etc.)

(۳) شتیکی زیاده که ده‌کرته مه‌یوه بۆ تام یا تین.

(۴) [Slang] سووره‌نهک.

v.t. (۱) ژمه دهرمان پندان (۲) شتی زیاده کردنه مه‌یوه بۆ تام یا تین.

v.i.

ژمه دهرمان خواردن

dosimeter (dô-sim'ə-têr), *n.* پی‌نوی ژمه دهرمان

-dosimetry (*n.*).

dossier (dôs'î-â', dôs'î-êr), *n.* دوسیه؛ فایلی تایه‌تی که‌سک.

dot (dot), *n.* (۱) خال: لکه؛ شتیکی بچوک وه خال.

v.t. (۱) خال له‌سەر دانان.

(۲) به خال دیووستکردن: (a ~ted line, map, sketch, etc.)

(۳) دایوشن: هه‌ر وه به خال: (Gas stations ~ted the landscape.)

dot one's i's and cross one's t's, ژور به‌وردی روونکردنه‌ره؛

دوا شت کردن له ته‌واکردنی کارنکدا.

on the dot, [Colloq.] له کاتی خویدا به‌ته‌واوی؛

ده‌قارده‌ق له‌کاتی خویدا.

dot (dot), *n.*

dotage (dôt'ij), *n.* (۱) خه‌فاوی؛ مینش سووکی (به‌هزی پیری‌یه‌وه)؛

خه‌فان (۲) خوشه‌ویستی و به‌دورو‌قنگدا هاتنیک له‌پاده‌به‌دو.

dotard (dôt'êrd), *n.* که‌سکی خه‌فاو؛ که‌سکی مینش سووک (پیری).

dotc (dôt), *v.i.* (۱) خه‌فان؛ مینش سووک بوون.

(۲) (on ~; upon ~) له‌پاده‌به‌دو خوشه‌ویستو به‌دورو‌قنگدا هاتن.

doth (duth), *shinewi* کۆنی کرداری یاریده‌ده‌ری (does) ه بۆ که‌سی

سینه‌می نادبار

doting (dôt'îng), *adj.* (۱) له‌پاده‌به‌دو خوشه‌ویستو به‌دورو‌قنگدا

هاتو (۲) دابراو له پیریدا: (پوهه‌کناسی)

dotty (dot'î), *adj.*

(۱) خال خالوی

(۲) [Colloq.] شلوق؛ لاوان؛ بن میز

(۳) [Colloq.] خه‌فاو؛ مینش سووک؛ شیتۆکه

double (dub'l), *adj.*

(۱) جووته؛ دوان؛ دوو؛ دوانه؛ جووت

(۲) دوو نه‌هه‌نده؛ دوو جار: (۳) دوو توئ؛ دوو چین

(۴) دوانه‌ی جیاوازا؛ دووی جیاوازا: (a ~ standard)

(۵) دوو مانا به‌خش؛ لیل

(۶) دوو قات؛ دوو نه‌هه‌نده (to pay ~ fare)

(۷) دوانه؛ دوو که‌سه (a ~ bed)

(۸) دوو پوو؛ خه‌ل‌تینه‌ره؛ دوو زمان

adv. (۱) دوو نه‌هه‌نده؛ دوو قات (۲) دوان؛ دوو جار؛ دوو که‌ره‌ت

doublet

(۳) دوانه؛ جووته؛ جووت.

(۱) شتیکی دوو نه‌هه‌ندی؛ دوو نه‌هه‌نده.

(۲) وینه‌ی ده‌قارده‌ق: (He is his father's ~).

(۳) هه‌که‌تری بریتی یا جیگر؛ بریکار: (۴) توئ؛ قه‌د

(۵) وه‌رگه‌پانیکی کو‌توپرانه؛ ناراسته‌گۆپین: (۶) فیل.

(۷) (pl.) یاری دوانه (وه‌ی یاری تهنس که له‌باتی یه‌ک که‌س هه‌ر له لایه‌ک

دوو که‌س یاری یه‌کن).

v.t.

(۱) دوو نه‌هه‌نده کردن؛ کردن به دوو قات.

(۲) پیچانه‌وه؛ قه‌دکردن: (the bandage ~).

(۳) وینه‌ی ده‌قارده‌ق گرتن؛ وینه‌ی ده‌قارده‌ق بوون.

(۴) به‌ده‌موردا پۆیشتن به که‌شتی: (The ~ Cape Horn).

v.i.

(۱) بوون به دوو نه‌هه‌نده؛ دوو قات زیادبوون.

(۲) وه‌رگه‌پانه‌وه بۆ دواوه.

(۳) له بریتی که‌سکی تر کارکردن که وینه‌ی ده‌قارده‌ق بیت (فیلمی سینه‌ما)

double up,

(۱) نووقانندن (مسته‌کۆله)؛ قووچانندن.

(۲) چه‌مه‌یوه یا نووشته‌نه‌وه (له نازار یا پینکه‌نیندا).

(۳) به‌شداری کردنی که‌سکی تر له ژور. جینگه‌ی نووستن، خانوو، یا

کورسی‌یه‌کدا که خوی ته‌نھا هی یه‌ک که‌سی بیت.

double bed,

double chin,

double-cross (dub'l-krôs'), *v.t.* [Slang], ناپاکی له‌گه‌ل کردن؛

ده‌ست‌پین؛ فرۆشتن (مه‌جان؛ به‌سهرزازی له‌گه‌ل بوون له‌ژۆره‌وه دۆبوون؛

دوو پوویی له‌گه‌ل کردن.

double dagger, نیشانه‌ی دوو خه‌نجەر (†) که له چاپه‌مه‌نیدا بۆ

تییینی‌یه‌کی تایه‌تی به‌کارده‌هیننن.

double date, [Colloq.] جووته ژوان؛ چونه‌ده‌ره‌وی دوو کپو

دوو کچ پینکه‌ره بۆ شویننک.

double-dealer (dub'l-dêl'êr), *n.* که‌سکی بن‌بارو ناپاک؛

که‌سکی دوو پوو.

double-dealing (dub'l-dêl'îng), *n.* دوو پوویی؛ ناپاک؛ بن‌باری

double-decker (dub'l-dêk'êr), *n.* (۱) پاسیکی دوو نه‌هزی؛

شتیکی دوو نه‌هزی (ئوتومبیل، شه‌مه‌نده‌فر، خانوو ... هتد).

(۲) [Colloq.] ساندوپیچکی دوو ناواخنی یا دوو قات.

double-edged (dub'l-êjd'), *adj.* (۱) دوو ده‌می تیژی مه‌یه -

(ششین، چه‌ق، پیروبامی)؛ له هه‌ردو دیوه‌وه ده‌پرت: (a ~ sword)

(۲) به‌کارده‌هیننن بۆ پاپیشتی کردن و دۆه‌هه‌ستایش.

double-entendre (dô'bl-ân'tân'dr'), *n.* (۱) ووشی دوو -

مانا (به‌تایه‌تی که مانایه‌کیان شاروه و پیسو بن‌ناپووانه بیت)؛

وته‌ی به‌تۆکل: (۲) به‌کاره‌ینانی ته‌م جۆره‌ ووتانه له ناخواتندا؛ لینی.

double entry,

double-faced (dub'l-fâst'), *adj.* (۱) ده‌قه‌رگری دوولایی

(دوو پوو) (قوماش، کاغه‌ن).

جل‌وبه‌رگ ... هتد: (۲) دوو پوو؛ بن‌بار؛ ناپاک؛ دوو زمان

double feature,

دوو فیلمی سینه‌مای پینکه‌ره.

double-header (dub'l-hed'êr), *n.* (۱) شه‌مه‌نده‌فریک که دوو

مه‌کینه پای بکیشیت: (۲) دوو یاری که دوو تیپ له هه‌مان پۆژدا بیه‌کن (یاری

بیسبۆل).

double indemnity, بۆ یۆاردنی دوو قات له‌نه‌نجامی مردنی پینکه‌وتدا؛

(بیمه‌ی ژیان).

double-minded (dub'l-mînd'id), *adj.* پارا؛ دوودل.

double-park (dub'l-pârk'), *v.t. & v.i.* وه‌ستاندنی ئوتومبیلک

به‌ته‌نیشت ئوتومبیلکی تره‌وه له‌سەر شه‌قام (که کرداریکی قه‌ده‌غه‌یه).

double-space (dub'l-spâs'), *v.t. & v.i.* دۆ پهراندن (له نووسین

یا چاپکردندا).

double standard, بانیکه‌و دوو هه‌وا؛ به دوو چاو سه‌یری شت کردن

doublet (dub'lit), *n.* (۱) چاکه‌تیکی پیاوانه‌ی ته‌سکی قۆلدار یا بن

down

down

- put one's name down, ناوی خۆ نووسن له لیستیه کدا.
- run (hunt) a person (an animal) down, پارکردن!
- شونڤن کهوتن (بۆ دۆزینم و گرتن).
- talk down to, وەک مندال له گهل دوان (واته زۆر به سادهیی).
- down (down), n. (١) پهری به چکهه باندده (که زۆر نهرمه).
- (٢) نهرمه توك! گهنده موو.
- down (down), n. (١) گردینکی گهره به برهه لای به گیا داپوشراو.
- (٢) گردولکهای له (که با دروستی دهکات).
- downcast (doun'kast', doun'käst'), adj. (١) بهرمو خوارچوو!
- (٢) مملوول! غمگین! پهست! پوگرژ!
- downfall (doun'fôl'), n. (١) پووخان! فهرمانبروایی، دهمسه لادان!
- نشوستی هینان! فوتان! کهوتن! پمان. (٢) باران یا بهر بارینکی زۆر.
- downfallen (doun'fôl'n), adj. فوتاو! پووخاو! شکست میناو.
- downgrade (doun'grād'), n. بهرمو خوارکبهک (پنگه).
- adv. & adj. بهرمو خوارک
- v.t. له پهله نزم کردنهوه! پهله شکادن! له بایهخ کهمکردنهوه.
- downhearted (doun'här'tid'), adj. غمبار! پهست! مملوول.
- downhill (doun'hil'), adv. بهرمو خوارک! (گرد) سهر بهرمو خوار!
- بهرمو خوار
- adj. لیز! سهر بهرمو خوارک.
- go downhill, بهرمو نهمان یا فوتان چوون! بهناخدا چوون!
- دانه دراوه (تندرووستی، سامان)
- downpour (doun'pôr', doun'pôr'), n. په مینله! لیزمه باران!
- تاوه باران
- downright (doun'rit'), adv. (١) به تهواوی! تهواو.
- (٢) [Rare]. به کهمس بۆ خوارهوه. (٣) [Archaic], به ناشکرا.
- adj. (١) تهواو! بن پنجویهنا: (a ~ lie).
- (٢) قسه له یوو! هیچ نهشارمهوه! له پوو دانهماو: (a ~ fellow).
- (٣) [Rare]. به کهمس بۆ خوارهوه.
- Down's syndrome, Also Down syndrome. نهخوشییهیکی
- زگماکییه بریتییه له چاو چهپ و راستی و بن مینشکی.
- (ههروهه) "هنگولی" ییشی پنی دهووترن.
- downstairs (doun'stärz'), adv. (١) بۆ خوارهوه به پنی یلیکانه کاند!
- بۆ ژێرخان (٢) له ژێرخان! له نهومی خوارهوه یا خوارتر! له خوارهوه.
- adj. له خوارهوه! له ژێرخان.
- n. ژێرخان! نهومیکی خوارهوه یا خوارتر.
- downstream (doun'strēm'), adj. & adv. بهرمو خوار به-
- پوبارینکدا! به ههمان رێبازی پوبار یا جۆگهیه کدا.
- downtown (doun'toun'), adj. (١) له لاخوارووی شار.
- (٢) له ناوشار! له ناوبازار! هی ناوشار.
- adv. بهرمو لاخوارووی شار! بهرمو ناوشار! له ناوبازار.
- n. ناوشار! ناوبازار.
- downtrodden (doun'trod'n), adj. (١) پنی پهست کراو!
- پینشیل کراو (٢) چهوسینراوه! زۆر لیکراو! ماف خوراو.
- downward (doun'wärd), adv. & adj. (١) بهرمو خوار! بهرمو زۆر!
- سهر بهرمو خوار (٢) له کاتینکی کۆنهوه بۆ کاتینکی تازهتن.
- downwards (doun'wärdz), adv. = downward.
- dowry (dou'ri), n. (١) مارهیی! حیازی! شو سامانهی بویک له گهل خزی.
- دهیهینیت بۆ زاوا. (٢) بهرمه! لیهاتوویی زگماکی: (Poetry was his ~).
- (٣) [Archaic]. میراتی بیوهژن.
- dowse (dous), v.t. تهر کردن! له شو هملکیشان.
- dowse (douz), v.i. بۆ شو یا کانا! گهران له ژن زهویدا به دارینکی
- دووفلیقانهی خهمل پنی لیدهر
- dowsing rod, = divining rod.
- doxy (dok'si), n. بیروباوهری تانی! پنبان: (orthodoxy).

drag

- doxy (dok'si), n. [Slang], نافره تینکی سووک.
- doze (dōz), v.t. وهنوزمکوئن! هاتن! خهوبردنهوه! سهرخو! شکادن.
- v.t. کات بردنهمس یا گوشتن به وهنوزمکوئن.
- n. سهرخو! خهونه نووچکه.
- doze off, سهرخو! شکادن! خهوبردنهوه.
- dozen (duz'n), n. دهمزه! دوانزه! دهسته.
- dozenth (duz'nth), adj. دوانزهمین.
- Dr., Doctor.
- drab (drab), n. (١) قوماشینکی بۆر یا دیز. (٢) پهنگینکی بۆر یا دیز.
- (١) بۆر! دیز. (٢) ووشک! ناخوش! یه نهوا: (a ~ existence).
- adj. (١) ژینکی چهپهل.
- drab (drab), n. (٢) قهجه! نافره تینکی سووک
- drabble (drab'l), v.t. قوپاوی کردن به پاکیشان بهناو قوپاودا.
- v.t. قوپاوی بوون.
- drachma (drak'mə), n. (١) دراوکی زیوی یونانی کونه.
- (ب) یهکهی دراوی یونانی تازه (٢) کینشهیهکه.
- draft (draft, draft), n. Also draught, (١) پاکیشان (بار).
- هوی گواستهوه. (٢) باری پاکیشراو! نهو شتهی رادهکیشرت یا قهبارهکی
- (٣) پاکیشانه دهرهوی توپی ماسی له ناودا
- (٤) ماسی گیراو له پاکیشانینکی توپی ماسیدا.
- (٥) خواردنهوه. (٦) قوم! مژ! شله. (٧) خواردنهوهیهکه.
- (٨) هلمزین (هوا). دووکهلی جگهره. (٩) هوا یا دووکهلی ههلمزینراو.
- (١٠) تیکردنی بیره له بهرمیلهوه (کاتی داواکردنی له باردا).
- (١١) پهشنووس! گه لانه نووس (١٢) نهخشه (کای) گه لانه.
- (١٣) تهووزمی با. (١٤) نامیری رینکوپینک کردنی تهووزمی با.
- (١٥) کومپیهاله! چهک. (١٦) سهربازگری! سهربازگرتن.
- (١٧) نهوانه یا بانگ دهکرتن بۆ سهربازی یا به سهرباز دهگیرین.
- (١٨) [Slang]. دهسهلات.
- (١٩) داشکاندنیک له کیشی کهل و پهل له بهر کهم هینانی (بازرگانی).
- (٢٠) قهبارهی کونی بۆرییهکی شو.
- (٢١) قوولایی شو! ناویدی کهشتیه که لای دهبات
- v.t. (١) گرتن به سهرباز! بانگ کردن بۆ سهربازی.
- (٢) دهرهینان! پاکیشان. (٣) نهخشه کیشان! گه لانه کردن.
- adj. (١) هی بار! بۆ بار پاکیشان بهکاردهمینریت: (animals ~).
- (٢) له بهرمیلهوه به ترومی تی دهکرتن به پینی داخوای: (beer ~)
- نامادهیه له بهرمیلهوه تن بکرتن به ترومیا (بیره).
- on draft, وولای شو بار.
- draft animal, لیژنه سهربازگری
- draft board, خۆدزهرهوه له سهربازگری! خوشارهوه یا یاخی بوو له
- draft dodger, گیران به سهربازی.
- drafter (drafter, drafter), n. کهمینکی به سهرباز گیراو.
- drafts (drafts, drafts), n.pl. Also draughts, یاری دامه.
- draftsman (drafts'man, drafts'man), n. (١) نهخشه کیش.
- (٢) داپژهری پروانهی یاسایی.
- drafty (drafter, drafter), adj. تهووزمی بای لینه دیته ژوورهوه!
- له سهر پنی تهووزمی بادایه.
- draftily (adv.); draftiness (n.).
- drag (drag), v.t. (١) پاکیشان (به سهر زهوی، زهمینه، یا پنگه)!
- بهکیش کردن. (٢) جۆمال کردن! پاکیشانی قولاپ یا توپ به پنی دهراچه.
- پوبار، یا جۆگهیه کدا بۆ پاکردنهوهی یا شت گرتن و دهرهینان.
- (٣) ماله کردن زهوی و زار (٤) درژه پیدان (ههک، کار، دووان).
- (٥) هینانه که یه بایک له گفتوگو یا ووتارینکدا به زۆر به پنی نهوهی هیچ
- پنیووست بیت.
- v.t. (١) پاکیشان! به کیش کران (٢) دواکوئن! به جینان.
- (٣) درژه کیشان! زۆر خاباندن.

(۲) بریکى كەم (لە ھەرشىك).

drama (drä'mə, dram'ə), *n.*

(۱) ډراما؛ چىركى شائوگىرى؛

ويژەى شائوگىرى. (۲) شائوئامە؛ شائوگىرى.

(۳) پوډاوينكى سەرنج ڤاكيىش و بىجۇش

dramatic (drə-mat'ik), *adj.*

(۱) تاييەتى بە شائوگىرى؛ شائوئى؛

تاييەتى بە نوواندن. (۲) بىجۇش (پوډان، مۇقە)؛ لەپرو سەرنج ڤاكيىش

(پوډان)؛ ھىنەرەجۇش.

-dramatical (*adj.*); **dramatically** (*adv.*).**dramatics** (drə-mat'iks), *n.pl.*

(۱) ھونەرى شائوگىرى؛

ھونەرى شائوئامە نوواندن. (۲) شائوگىرى ھەركارن.

dramatis personae,

كەسانى شائوئامە.

dramatist (drām'ə-tist), *n.*

شائوئامە نووس؛ شائوگىرى.

dramatize (drām'ə-tiz'), *v.t.*

(۱) ھەك شائوگىرى لىكرىدن؛

پيشاندان لەسەر شائو. (۲) پيشاندان، نوواندن، يا گىرەتەو بەشيوە يەكى

پىر جۇش و سەرنج ڤاكيىش.

-dramatization (*n.*).**dramaturge** (drām'ə-türj'), *n.* = **dramatist**.**dramaturgy** (drām'ə-tür'ji), *n.*

ھونەرى نووسىن و نوواندى

شائوگىرى.

-dramaturgic (*adj.*); **dramaturgically** (*adv.*);**dramaturgist** (*n.*).**drank** (dræŋk), *past tense of drink*.**drape** (drāp), *v.t.*

(۱) داپوشىن و رازاندەو بە قوماش يا جلى لۆج -

لۇچاوى. (۲) لۇچ لۇچ كرىن (قوماش، جلوبەرگ)

لۇچ لۇچ وستان (جلوبەرگ، قوماش، پەردە).

*v.t.**n.*

(۱) پەردەى پەنجەرە (ھى لۇچ لۇچاوى).

(۲) چۆنىتى وستانى جلوبەرگ لەبەردە.

draper (drāp'ēr), *n.*

(۱) كووتال درووستىگر.

(۲) بازىگانی كووتال و وشكە خواردەمەنى؛ كووتال فرۇش.

drapery (drāp'ēr-i), *n.*

(۱) كووتال؛ قوماش؛ تەنراو.

(۲) كووتال و وشكە خواردەمەنى فرۇشى.

(۳) جل يا قوماشى لۇچ لۇچ وستان.

(۴) پىنچىستى جل يا قوماش بە لۇچ لۇچى و ھونەرىيانە لە نىگارو پەيكەردە.

(۵) پەردەى پەنجەرە

drastic (dras'tik), *adj.*

لە ئەندازە بەدەر؛ توندوتىژ؛ ئاناسا؛

بىنچىنەى؛ سەخت: (~ changes; ~ measures to stop crime)

drastically (dras'ti-k'l-i, dras'tik-li), *adv.*

ئىنچىكار؛ زۆر؛

(The two plans are ~ different.)

draught (draft, drāft), *n., v.t., & adj.* = **draft**.**draughts** (drafts, drāfts), *n.pl.* Also **drafts**, [British].**draughtsman** (drafts'man, drāfts'man), *n.*

(۱) نەخشەكىش؛

داپىژەرى پىوانامەى ياساىى (۲) [British]. داشى دامە.

draw (drō), *v.t.*

(۱) ڤاكيىشان: (A horse ~s the cart.)

(۲) (۱) كرىنەو (پەردەى پەنجەرە يا شائو).

(ب) ڤاكيىشان (تۆرى ماسى گرتن يا قولايى بىنى روبرو دەرپاچە ڤاكرىنەو).

(ج) بەزىكرىنەو (بايەوانى كەشتى بايەوانى)

(۳) ھىنانەو يەكى كەوان بۇ تىرەوايشتن. (۴) لاپردنى ئا و لەيەن كەشتى يەو

(۵) ڤاكيىشان (سەرنج): (to ~ attention to oneself.)

(۶) ھەلگىشان (ھەناسە)؛ وەرگرتن (ھەناسە).

(۷) پەيداكردن؛ ھىنان.

(۸) بون بە ھۇ؛ بۇ ھاتن: (The airplane drew the enemy's fire.)

(۹) دەرھىنان (دەن، خەنجەر، شىر): (to ~ a sword.)

(۱۰) ھەلمىزىن؛ ئى دەرھىنان (شە)؛ چۆراندەو.

(۱۱) ئا و ڤاكيىشان بۇ شونىك؛ ئاومىنان؛ ئاومەلھىنجان (لە بىر)

(۱۲) رىخۆلە دەرھىنان

(۴) جۇمان كرىن؛ بىنى جۇگە، روبرو، يا دەرپاچە گەران بە قولاپ يا تۆپ.

n.

(۱) شىكى بىسەر زەويدا ڤاكيىشراو. بەتاييەتى: (۱) مالمە.

(ب) گالىسكى بەفرىنى گەرە (ج) گالىسكى يەكى گەرە.

(۲) قولاپ؛ بۇ ھىنانە دەرەو ھى شىك لە بىنى روبرو، جۇگە، يا دەرپاچەدا.

(۳) ئىستوىى نوتومبىل. (۴) كۆسپ.

(۵) جۇلانەو يەكى سىست و درىژخايەن؛ شىكى ناخۇش و درىژخايەن

(۶) بارى قورس ڤاكيىش (ئامىن) [Slang]، دەسلەت؛ كارتىكرىن.

(۸) [Slang]، مۇ (جگەرە، سەبىل)، [Slang]، سەما.

(۱۰) [Slang]، پىشپىكى يەكە لەنىوان ھەندى نوتومبىلدا.

(۱۱) بەرمەلىتى با بۇ قىرىنى فرۇكە.

(۱۲) (۱) پاشماو بىنى گياندىك (ڤاكرىن).

(ب) ڤاكيىشانى شىك بە ئاوجەى ڤاكرىندا بۇ بەجىنىشتى پاشماو ئى بۇتە.

(ج) ڤاكرىن لەم شونىندا.

drag into, تىوەگلاندن؛ پىوەكردن (تەنگەرچەمە)؛ توش كرىن.**drag on (or out)**, درىژەبىدان بە شىكى ناخۇش؛ درىژەكىشان؛

وەرپس كرىن

[The war (suffering, lecture, waiting) dragged on.]

drag one's feet, خستى بە قىنگا؛ سىستى نوواندن لە كرىنى كارتىكا.**dragnet** (drag'net'), *n.*

(۱) تۆرىك كە بە بىنى روبرو يا دەرپاچەيدا.

پادەكىشىرت بۇ ماسى گرتن (۲) دەرگاى گرتنى تاوانبارن

dragon (drag'on), *n.*

(۱) نەژدىيا؛ نەفسانە؛ شامار

(۲) چاوبىرىكى بەزەر. (۳) (۱) جۇرە تەنگىكى كورتى كۆنباو.

(ب) ھەنگرى نەم جۇرە چەك؛ سەربازىك كە نەم جۇرە چەكى پى بىت.

(۴) [Archaic]، مارىكى گەرە. (۵) [D-]، كۆنەستىرەپەكە.

(۶) جۇرە پورەكىكە (۷) جۇرە مارىكىكە يەكى ئاسايى بچووكە كە دەخشىت

وەك بفرىت وەمايە

dragonet (drag'an-it), *n.*

(۱) نەژدىيا يەكى بچووك

(۲) جۇرە ماسى يەكى دەرپايى بچووكى رەنگارەمەكە.

dragonfly (drag'an-flī'), *n.***dragoon** (drə-gōon'), *n.*

(۱) سەربازى سوارە بە تەنگىكى كورتى

كۆنباو ھەو (۲) سوارەى پىچەك.

*v.t.***drain** (drān), *v.t.*

ھەراسان كرىن و چەوساندەو بە سەربازى تەنگ لە شان؛ زۆرىكرىن.

(۱) ئاومە جۆرىكرىن؛ چۆراندەو؛ ھەلچۆراندن.

(۲) چۆراندەو؛ ووشك كرىن. (The doctor ~ed the abscess.)

(۳) خواردەو؛ ھەلچۆراندن؛ ھەلچۆراندن (پەرداخ، كوپ، پىالە).

(۴) بەكارمىنان و ھىچ تىدا نەمىشتن (سامان، ووزە، ھىن). (۵) پالاوتن.

v.t.

(۱) چۆراندەو؛ ووشكوبنەو

(۲) تىژىال (ئاو). (Central Europe ~s into the Danube.)

n.

(۱) زىراب؛ ئاومە؛ گۆرىچە؛ بۆرى زىراب.

(۲) بەكارمىنان و ھىچ نەمىشتن (سامان، ووزە، ھىن).

(۳) لوولەى شە لە شە دەرھىنان (نەشتەركارى).

go down the drain, بەفرچۆون؛ بەناخاچوون**drainage** (drän'ij), *n.*

(۱) ئاومە جۆرىكرىن؛ ھەلچۆراندن؛ چۆراندەو؛

ووشك كرىنەو. (۲) زىراب؛ ئاومە؛ گۆرىچە؛ بۆرى زىراب.

(۳) چىناو؛ چىكاو؛ پىساوى زىراب؛ ئاوىك لە شىك چۆرابتەو.

(۴) ئاوجە يەك كە ئاومەى ھەمو بىژىتە روبرىكەو.

drainer (drän'ēr), *n.*

(۱) ئاومە درووستىگر؛ دانەرى بۆرى زىراب

(۲) دەرپاى لوولەى ئاومە شە ئى دەرھىنان.

drainpipe (drän'pīp'), *n.*

بۆرى گەرەى ئاومە زىراب

drake (drāk), *n.*

نیرە مراوى

drake (drāk), *n.*

(۱) تۆپىكى جەنگى بچووكى كۆنباو.

(۲) جۇرە جانەرەنگە بۇ دانى ڤاومە ماسى بەكاردەھىنرىت.

(۳) [Archaic]، نەژدىيا (نەفسانە).

dram (dram), *n.*

(۱) كىشىكى زۆر بچووك

(۲) پىكىكى بچووكە لە خواردەو سەرخۇشكەر.

- (۱۲) (۱) پاره له باقی دهرهڼان. (ب) چک یا حواله نویسن.
(۱۴) دهرگرتن؛ دسکمرتن. (He ~s a good salary.)
(۱۵) بډ دهرکوتن؛ نه‌نجام بډ دهرکوتن.
(۱۶) بردنوه؛ هایبخت، پیاوړتیا.
(۱۷) راکښان (کاغذی یاری یا قومان).
(۱۸) راکښان (پت، گورس)؛ کشاندن. (They drew the rope tight.)
(۱۹) شپوه تیکدان؛ شپواندن. (۲۰) گه‌لنه‌کودن (کانزا).
(۲۱) شیش دروست‌کودن (به راکښانی تاسن به کوندا).
(۲۲) (۱) وینه‌کښان؛ وینه‌کودن؛ نیکارکښان. (to ~ a picture)
(ب) نه‌خشه‌کښان؛ دارشتن (پلان، نه‌خشه)
(۲۳) پوونکودنه؛ باس‌کودن
(۲۴) جیاوازی پیشاندان یا دهرخستن.
(to ~ a distinction between two things)
v.i.
(۱) راکښان
(۲) هاتن به‌ره؛ نژیک‌وونوه له. (We drew near to town.)
(۳) چوونوه‌یک؛ کرژبون؛ تورتن.
(۴) راکښان (دووکړل. هور). (The chimney ~s well.)
(۵) شوین کموتن (پړاو).
(۶) په‌کسان بون (پیش‌برکي). (The two teams drew.)
n.
(۱) راکښان (۲) شتیکی راکښراو (کاغذی یاری، قومان، هایبخت).
(۳) په‌کسانی (پیش‌برکي). (The game ended in a ~.)
(۴) شتیکی سررنج راکښ یا به‌پار.
(۵) شو به‌شوی بردي بزوين که ده‌جولیت، واته به‌زده‌بیته‌وه تا کمشتی
تتیه‌ر ده‌بیته به بنیداو دواپی نرم ده‌بیته‌وه بډ جنی خوی.
(۶) چالازی‌یک که ناری دهرورپشته‌کی بډ دیت.
beat to the draw, (۱) ده‌ستیش‌کری کردن له چک ډی دهرهڼاند.
(۲) ده‌ستیش‌کری کردن له به‌رامبه‌ر کارنکدا.
draw a blank, بوش هینان؛ ژرکوتن؛ سرنه‌کوتن.
draw a distinction between, جیاوازی پیشاندان یا خستنه به‌رچار.
draw a parallel (between), له‌په‌چووندن؛ هاوشووه‌یی یا هاوچوری
پیشاندان
draw back, کشانه‌وه؛ خوکشانه دواوه
draw blood, بریندارکودن؛ خوین ډی هینان؛ توورکودن
draw down the curtain, (۱) پوره داخستن (شانق)؛ دواپی پن هینان.
(۲) برینه‌وه؛ باس. دواون.
draw first blood, ده‌ستیش‌کری کردن له هیرش بردن‌سردا؛
یک‌کم هیرش بردن‌سردا.
draw on (upon) something, په‌نا بډ بردن؛ پشت پن به‌ستن؛
ډی سندن؛ یارمه‌تی؛ لټوهرگرتن (هین، زانیاری، یارمه‌تی).
draw one's last breath, دوا همناسه هه‌لکښان؛ مردن
draw (a person) out, دان بډ بډ کردن بډ قسه ډی دهرهڼان؛
هاندان بډ ډی دهرهڼان (نه‌پن، ووت).
draw (something) out, درټه‌پیدان (کار. دواون)
draw the line, سنوور بډ داتان
draw the teeth, ددان دهرهڼان؛ له زیان به‌خشین خستن؛ په‌کخستن
draw the winner, بردنوه؛ سرکوتن؛ بلیتی براوه بډهاتن (هایبخت،
پیش‌برکي نه‌سپ).
draw together, نژیک‌وونوه له‌یک‌کری.
draw up, نه‌خشه‌کښان؛ دارشتن (نه‌خشه، پلان)؛ نویسن (پروانه).
drawback (drô'bak), n. (۱) پاره‌ی بډ گهرنراوه (به‌تایبه‌تی باجی
گومرگ له‌سرد شتومه‌کی هینراو بډ وولات که له‌دواپیدا دهنیزنه‌وه دهره‌وه).
(۲) کم‌وکووری؛ ناتواوی؛ پوی خراپی؛ خراپه
drawbridge (drô'brij), n. پردی بزوين پردیکه که ده‌توانریت
برزو نرم بکړنه‌وه راکښ‌شیرت به‌لادا بډ تییه‌ربوونی کمشتی یا قده‌غه‌کودنی
په‌ت بون

- کسینکی کومپاله یا حواله له‌سرد نویسراو.
drawee (drô'ē'), n. (۱) نیکارکښ؛ وینه‌کښ.
drawer (drô'ēr), n. (۲) خوارندنه‌تیکر (له باردا)؛ به‌رده‌ستی بار.
(۳) کومپاله، حواله یا چک بډ نویسراو، واته دهرگر.
(۴) نه‌خشه‌کښ؛ نه‌خشه‌کړ. (۵) چه‌کمه‌ج.
(۶) (pl.) دهرپن؛ دهرپنی درټو.
drawing (drô'ing), n. (۱) راکښان. (۲) نیکارکښان؛ وینه‌کودن.
(۳) وینه؛ نیکار (به پښتوس نه‌ک به فلجه).
(۴) هایبخت؛ پیاوړتیا؛ راکښان (هایبخت).
drawing board, تمخته‌ی وینه له‌سرد کردن.
drawing room, (۱) دیوه‌خان؛ ژووری میوان؛ ژووری پیشوازی کردن.
(۲) میوانی ژووری میوان. (۳) شاه‌نگی پیشوازی.
(۴) ژوورنکی تایبه‌تی له شه‌منده‌هردا.
drawknife (drô'nif'), n. چه‌قوی دوده‌سکی؛ چه‌قویه‌که داری پن.
ده‌تاشریت به راکښانی بډ لای که‌سکه خوی.
drawl (drôl), v.t. & v.i. به هیواشی دواون درټو‌کودنه‌وی برکه‌کانی
روش.
به هیواشی دواون درټو‌کودنه‌وی برکه‌کانی وشه.
n. (He speaks with a Southern ~.)
drawn (drôn), past participle of draw.
adj. (۱) پوړت (خه‌نجر، شیر)؛ له کیف دهرهڼنراو یا راکښراو.
(۲) په‌کسان (پیش‌برکي). (۳) پرخوله دهرهڼنراو. (۴) لاوان.
drawstring (drô'strin'), n. به‌نه‌خوین؛ په‌تیک که وک به‌نه‌خوین
شنتی پن دابخریت و بکړنه‌وه.
dray (drā), n. عمره‌بانه‌ی دمستی پتهو بډ گواستنه‌وی شتی قورس.
dread (dred), v.t. & v.i. ژور ترسان؛ ژور مه‌ترسی لیکرن.
n. (۱) ترسینکی ژور؛ مه‌ترسی‌یکه ژور؛ ترسانینکی ژور.
(۲) ترسان و پزینکی ژور؛ سام.
adj. (۱) سامدار؛ خراپ. (۲) به‌شکو.
dreadful (dred'fəl), adj. (۱) سامدار؛ به‌سام؛ ترس ډی نیشین.
(۲) [Colloq.] ژور خراپ؛ ژور ناخوین؛ ژور ناخوش.
-dreadfully (adv.).
dream (drēm), n. (۱) خمو؛ خمو. (۲) زړه‌خمو؛ دالغه؛ خیال خمو.
(۳) ناوات؛ هیوا؛ نومید.
(۴) شتیکی وک خمو له جوانی و خوشی و کورتیدا.
v.i. (۱) خمو‌بینن. (۲) دالغه‌لیدان؛ زړه‌خمو بینن.
(۳) (~ of)، واهاته به‌رچار.
(۴) خمو پیوه بینن؛ خمو‌بینن.
(۵) (~ away; ~ out)، دالغه‌لیدان؛ به زړه‌خمو کات بردن‌سردا.
(۶) وادانان؛ واهاته به‌رچار؛ وا نومید کردن.
dream up, [Colloq.], به خیال هینانه به‌رچار یا دروست‌کودن.
dreamer (drēm'ēr), n. (۱) خمو‌بین.
(۲) خیال پلاو؛ خیال پرست؛ دالغه‌چی.
dreamland (drēm'land), n. (۱) شویننکی نوره‌نده خوش‌و جوان
که هر به خمو بیښریت. (۲) نوست.
dreamt (dremt), alternative past tense and p.p. of dream.
dream world, شویننکی نوره‌نده خوش‌و جوان که هر به خمو مرټه
بقوانیت بیښریت.
dreamy (drēm'i), adj. (۱) پر له خمو.
(۲) خیال پلاو؛ زړه‌خمو‌پرست. (a ~ idealist).
(۳) لیل؛ نابون وک خمو.
(۴) خوش‌و ناسک. (a ~ melody).
-dreamily (adv.); dreaminess (n.).
dreary (drēr'i), adj. (۱) وشکو؛ ناخوش؛ تاریک؛ دل په‌ستکه؛
ناسووده‌نه‌بخش؛ پیسو ناخوش. (a ~ day; ~ scenery).

- (۲) [Archaic]. غەمگىن؛ دلەنگە؛ پەست
-drearily (*adv.*); dreariness (*n.*).
dredge (drej), *n.* (۱) تۆرىگە بە مەكىنەيەك پادەكىشلىرىت بە بىنى پوبار.
دەرياچە. يا كەندادا بۇ گۆرتىن كۆكۈرەنمەي گونچكەماسى.
(۲) مەكىنەيە پاكىردنەمە قول كىردىنى پوبارو بەندە.
v.t. (۱) گونچكەماسى گۆرتىن كۆكۈرەنەمە بە تۆز
(۲) پاكىردنەمە لە قورۇ لم يا قول كىردىنى پوبارو بەندەم بە مەكىنەيە تاييەتى.
v.t. بەكارهينانى نەم جۆرە تۆرە يا مەكىنەيە.
dredge (drej), *v.t.* (۱) ئاردا يا شەكر كىردىن بە خواردەمەنەيمە
(۲) بۇزاندەنەمە (ئاردا).
dredger (drej'ēr), *n.* (۱) بەلەمىكى تۆردار بۇ گۆرتىنى گونچكەماسى
(۲) مەكىنەيە قورۇ لم دەرهينان لەنى دەرياو بەندەردا.
(ب) كەسنىك كە بەلەمىك يا مەكىنەيەكى وەھا كار پىن بگات.
dredging machine,
dregs (dregz), *n.pl.* مەكىنەيە پاكىردنەمە پوبارو كەندالە قورۇ لم
(۱) خلتە؛ تلىپ.
(۲) بىن سىخ تىرىن وىچووپوچ تىرىن بەشى شتىك: (*the ~ of society*).
(۳) (sing). پاشماو
drench (drench), *v.t.* (۱) خواردەنە دان بە وىلاخ (بەتاييەتى دەرمال).
(۲) نە ئار ھەلەكەشەن؛ ئىچكار زۇر تەركىدن.
n. (۱) خۇراكە دەرمالنىكى گەرە بۇ وىلاخىك.
(۲) زۇر تەربوون؛ باش تەركىدن. (۳) شەلى تىپەلەكەش.
dress (dres), *v.t.* (۱) جىل لەبەركىردن؛ پۇشەن
(۲) رازاندەنەمە؛ نەخشاندەن. (۳) رىزىكردن (سەربان).
(۴) بىرىن تىماركەردن؛ بىرىن پىچان يا ھەلەپچان.
(۵) ئامادە كىردن (۱) سەربىرىن پاكىردنەمە بۇ فرۇشتىن (ماسى، مەرىشك... ھتد).
(ب) زەوى وزار پاكىردنەمە، كىلان، يا چاندن؛ لق وپۇپ كىردن پاكىردنەمە
(پروەك. درەخت). (ج) پەك كىردن (نەسپ)؛ پىستە خۇش كىردن.
(د) ساف ولىوس كىردن بىرىقە ئى ھەلساندن (بەردى بەنرەخ، دار، تەختە).
v.t. (۱) جىل لەبەركىردن؛ خۇگۆرىن.
(۲) خۇ رازاندەنەمە؛ خۇ نەخشاندن (بە لەبەركىردىن باشتەن جىل وپەرگ).
(۳) رىزىوون
n. (۱) جىل وپەرگ (۲) كراسى ئىن
(۳) جىل وپەرگى جوانو كەشخە (بۇ ئاھەنگى رەسمى).
(۴) بەرگ؛ پوكەش؛ پووالەت.
adj. (۱) ھى كراس؛ تاييەتى بە كراس: (*~ material*).
(۲) لە ئاھەنگى رەسمىدا لەبەردەكەرت: (*a ~ suit*).
dress down, [Colloq.], (۱) سەرزەشت كىردن؛ شكاندن
(۲) ھەلاقەكەردن؛ لىدان.
dress up, (۱) جىل جوانو كەشخە لەبەركىردن؛ (خۇ) رازاندەنەمە؛
(خۇ) نەخشاندەن. (۲) رىزىكردن (سەربان).
dresser (dres'ēr), *n.* (۱) بەردەستىك كە جىل دەكاتە بەرى كەسنىكى تر
بەتاييەتى نەكەرتىك. (۲) بىرىنچى؛ تىماركەر
(۳) جامخانەي فرۇشگا رازىنەمە.
(۴) جىل جوانو كەشخە لەبەركەر: (*a fancy ~*).
dresser (dres'ēr), *n.* (۱) مېزى چىشتخانە (كە خواردەمەنى لەسەر
ئامادە دەكەرت). (۲) دۇلابى قاپ و قاچاچى چىشتخانە.
(۳) مېزى ئارايشت؛ دۇلابى ئاوينەدار.
dressing (dres'ing), *n.* (۱) جىل لەبەركىردن (۲) جىل وپەرگ
(۳) دەرمالو سارغى بىرىن پىچان (۴) پەين.
(۵) ماددەيەكە قوماشى پىن پەق دەكەرت لە كاتى دروستكەرتىدا.
(۶) سىرگەو پۇنى زەلاتە؛ ترش و خوى
(۷) ئاوناخنى بانفە بەتاييەتى قەل كە لە فرىندا دەپىشەندىرت.
(۸) [Colloq.]. سەرزەشت كىردن؛ شكاندن.
(۹) شكاندن.
dressing-down (dres'ing-down), *n.* [Colloq.]. سەرزەشت كىردن. (۲) ھەلاقەكەردن؛ لىدان.

- dressing gown**,
dressing room,
dressing table,
dressmaker (dres'māk'ēr), *n.*
dress rehearsal,
دوا؛ پەرەوى شائۇگەرى يا ئاھەنگىكى رەسمى بە
جىل وپەرگى راستەقىنەمە (پىش پىشاندانى بۇ خەلک)
dress suit,
دەستەجىلى پىك وپىكى ئاھەنگى بە شەو چوونەدەرەمە.
dressy (dres'i), *adj.* [Colloq.], (۱) جىل جوانو كەشخە لەبەردەكەت؛
خۇپازىنەمە. (۲) جوانو ئاسكەو پىك وپىك (جىل وپەرگ).
drew (drō), *past tense of draw*.
(۱) ئار ئى پىزاندن؛ بە تۆك تۆك يا
دۆپى پچووك ھاتتەخوارەمە. (۲) ئارى دەم تكان؛ ئار تىزانە ئار دەم
(۳) تۆپ تىزىك كىردنەمە لە گۆل بە لىدان يا ھەلەزانو دابەزاندنى پچووك پچووك
(يارى تۆپى پىن، باسكە).
(۱) تۆك؛ دۆپى پچووك؛ پىرە.
(۲) بەرەبەرە يارى كىردن بە تۆپ (بۇ تىزىك كىردنەمە لە گۆل).
(۳) [Colloq.], تەپ رىن؛ نەرمەباران.
dribble, **dribble** (drib'it), *n.* پىرىكى زۆر كەم؛ كەم كەم؛
تۆك؛ دۆپ: (*He pays his debt in ~s*).
dried (drīd), *past tense and past participle of dry*.
drier (dri'ēr), *n.* (۱) ووشكەرەمە (مىز، ئامىز، شت).
(۲) مەكىنەيە جىل ووشك كىردنەمە.
(۳) ماددەيەكە دەكەرتە ئار بۇزەمە بۇ ئەمەي زوو ووشك بىيىتەمە.
drift (drift), *n.* (۱) پامالەن (بە تەورۇسى يا يا ئار). (۲) پىچان.
(۳) لادانى پاپۇر يا قىزىكە لەپىزى خۇي (بەمەي تەورۇسى ئار يا باوہ)
(۴) مەيل. (۵) مەبەست؛ مانا: (*I get your ~*).
(۶) شتىك كە يا ئار پاي مالىت (وہك؛ بەق، باران، لم، خۇل... ھتد).
(۷) كۆمەلىك بەقەر يا كە يا پاي مالىت بىتە كۆي كىردىتەمە.
(۸) بەردى رىخو لم كە پوبار يا پوبارى سەھۇلەن پاي مالىت.
(۹) (۱) ئامىزى داکوتانى شتىكى قورس. (ب) ئامىزى گەرەكەردىن كىرىك.
(۱۰) كۆننىكى لا بەلا لە كانگەيەكەدا. (۱۱) تەورۇمىكى دەريايى ھىواش
v.t. (۱) پامالەن (بە تەورۇسى يا يا ئار)؛ پامالەن.
(۲) وىل بوون؛ ژيانو ھەلسان و دانىشتىن بەين لىكەندەنەمە:
(*He doesn't know what he wants to be or do; he is just ~ing through life.*)
(۳) لادان (لە پىزى خۇ)؛ لادان لە باس.
(۴) كۆمەل بوون لە ئەنجامى پامالەندا (بەقەر، لم).
(۱) پامالەن.
(۲) لادان لە پىزى خۇ (بەمەي پامالەنەمە بە ئار يا بە با).
(۳) شتى پامالەن؛ شتى لا ئاوكەرتو.
drifter (dri'f'ēr), *n.* (۱) كەسنىكى وىل؛ كەسنىكى بىن ئامالەن
بىن مەبەست لە ژياندا؛ لا ئاوكەرتو. (ب) كەسنىكى گەرەك يا بىن لادە
(۲) بەلەمى پادەماسى (كە تۆپىكى پىوہەيە لەگەل شەپۇلى ئاوكەدا دىت و
دەچىت).
driftwood (dri'f'wood), *n.* دابو تەختەي پامالەن (كە لا ئار
دەكەرت لە كەنارى دەريا يا پوباردا).
(۱) سىمۇ؛ دەرەشە؛ ئامىزىكى كارەبايى وەك سىمۇيە بۇ
دار كۆنكەردن بەكارەيت. (۲) مەشق (سوپا، وەرزش، قوتايخانە)؛ پامالەن
(۳) شىووزى مەشق يا پامالەن.
v.t. (۱) كۆن تىكىردن (بە سىمۇ يا دەرەشە).
(۲) مەشق پىكىردن (سوپا، وەرزش).
(۳) مەشق پىكىردن (خۇندىن)؛ پامالەن (بە دوپا تەكرەنەمەي كار)؛ فىركىردن.
v.t. (۱) كۆن تىكىران (داب). (۲) مەشق كىردن (سوپا، وەرزش، خۇندىن).
(۱) دىراو.
(۲) دىراوئىكە تۆوى نىلاو.

drillmaster

- (۲) مەكىنى دىراو يا چال لە زەويدا سرووستکردن و تۆۋ تىداناشقنى.
(۱) تۆۋ چاندن بە دىراو يا بە رىن. (۲) چاندنى كىلگەيك بەم شىۋەيە.
(۱) مامۇستاي. **drillmaster** (dril'mas'tēr, dril'mäs'tēr), *n.*
مەشق (سوپا): مەشق يىگەر (سوپا). (۲) مامۇستايەكى توندوتىژكە لەرئى
مەشقەرە قوتايى فىردەكات: كەسنىك كە لەرئى مەشقەرە خەلك فىرى شت
دەكات

- drink** (drɪŋk), *v.t.*
(۱) خواردنەۋە
(۲) نوشين: يادە نوشين. (۳) ھەلمۇين.
v.i.
(۱) خواردنەۋە. (۲) ھەلمۇين
(۳) خواردنەۋە شىراب و شتى سەرخۇشكەر.
(۴) خواردنەۋە شىراب و شتى ترى سەرخۇشكەر بە زۆرى يا خوڭپىۋەگرتنى.
(۱) خواردنەۋە: شلەيكە كە بخورىتەۋە.
(۲) خواردنەۋە سەرخۇشكەر (شىراب، ەمرەق، ويسكى... ەتد).

- (۳) زۆر خواردنەۋە يا خوۋ بە خواردنەۋە گرتن
(۴) پىك (شىراب يا خواردنەۋە ترى سەرخۇشكەر).
(۵) [Slang]. زەريا: دەريالووش

- drink in,** بەتاسدە رەگرتن بە ھەمو ھەستەكان و مېشك.
drink to, يادە نوشين بە خوشى كەسنىكەۋە
drinkable (drɪŋk'ə-b'l), *adj.* بۇ خواردنەۋە دەشت: دەخورتەۋە
n.pl. خواردنەۋە

- drinker** (drɪŋk'ēr), *n.* (۱) كەسنىك كە دەخواتەۋە.
(۲) ەمرەق خۇر: كەسنىك كە مەي و خواردنەۋە ترى زۆر دەخواتەۋە.
drip (drip), *v.i. & v.t.* تكان: تەكەردن: چۆرەچۆرەكەردن
تتۆك تتۆك ھاتتەخوارەۋە

- (۱) تكان: تەك ھاتتەخوارەۋە. (۲) شلەيكە كە بە تتۆك تتۆك بېتەخوارەۋە. *n.*
(۲) دەنگى: ئلۇپىك يا تتۆككىكى كەتە خوارەۋە
(۴) ئلۇپىك بەنچەرەكەك يا سەربانىك كە بارانى ئى دەگىرئىنئەۋە.
(۵) [Slang]. كەسنىكى ووشكى دىل مردوۋ.

- drip-dry** (drip'drī), *adj.* ووشك دەبىتەۋە بە ھەلخستن و ئوتوكردنى
ئاوتت (چلرەرەگ. قوماش).

- drip grind,** قارەۋى وورر ھابراۋ
dripolator (drip'ə-lā-tēr), *n.* قۇرى قارە
dripping (drip'ing), *adj.* زۆر تە: سارى ئى دەتكىت
n. (۱) دۆپ دۆپ ئاۋ ئى تكان
(۲) [pl] جەۋرىي و شتى تر كە لە گۆشتى بىژاۋ دەتكىت.

- drippy** (drip'i), *adj.* (۱) بارانارۋى
(۲) [Slang]. ھەست ناسك: دىل ناسك: بەسۆز.

- dript** (dript), *alternative past tense and p.p. of drip.*
drive (drīv), *v.t.* (۱) پال پىۋەمان بۇ پىشەۋە: لىخورىن.

- (۲) پال پىۋەمان: والىكرن: (Ambition drove him to crime.)
(۳) بەزۆر كىرىكرن (بەتايىبەتى لە پادە بەدەر): زۆرلىكرن.
(۴) فرىدان يا تىھەلدان بە قايم (تۆپ)
(۵) پىنداردن: سەين: كونكرن.

- (۶) لىخورىن (ئوتومبىل، گالىسكە): لىخورىن لەلەين مرقۇۋە.
(۷) گواستەۋە بە ئوتومبىل يا مەكىنى ترى خۇزىۋىن.
(۸) لىخورىن (بە مەكىنە). (A gasoline engine ~s the motorboat.)
(۹) كىردن: حىبەجىكرن: راپەردان: بە ھەنجام دان. (to ~ a bargain.)

- (۱۰) راپىچكردىن ئىچىر بۇئاۋ تۆپ يا داۋ.
v.i. (۱) دەريەرىر بۇ پىشەۋە بە قايمى و بە خىزرايى
(۲) پىدادن: مستەكۇلە: فرىدان، تىھەلدان، يا لىدان (تۆپ): تەقاندن (مووشەك).
(۳) لىخورىن (ئوتومبىل): رۇيشتن. (The car ~s well.)
(۴) بە ئوتومبىل چوون يا گەشت كىردن: گواستەۋە بە ئوتومبىل.

- (۵) لىخورىن (ئوتومبىل). (Can she ~? ; He ~s.)
(۱) لىخورىنىك
n.
(۲) گەشتى ئوتومبىل: (We went for a ~ yesterday.)

drone

- (۲) پىۋى ئوتومبىل: پىگەۋبان.
(۴) راپىچكردىن ئازەل بۇ نىشانەكرن يا سەربىر.
(۵) لىدان، فرىدان، يا تىھەلدانى تۆپ بە قايمى و بە خىزرايى.
(۶) چۆنىتى ەم فرىدان يا تىھەلدانە.
(۷) ەمەل: كۆشش: (a ~ to raise money.)
(۸) ھىرشى سوپا.
(۹) ووزە: تاقەت: ھىزى پال پىۋەمان يا ھاندان: چالاكى:
(a person with initiative and ~)

- (۱۰) دارو تەختەى سەرناۋكەرتوۋ
(۱۱) ئەۋ بەشەى مەكىنەيك كە دەپىۋىنىت يا لىۋى دەخورت.
(۱۲) ھەست يا خواستى بىچىنەيى بەھىزۋ ھاندەرى مرقۇ: ھەمەس.
(According to Freud, the sexual ~ is behind all human activities.)

- (۱۳) [Colloq.]: پىگەيەكى تايىبەتى ئوتومبىل لەنىۋان مالىك و پىگەى
گەشتى يا شەقامدا.

- drive at,** مەبەست بوون (لە دوۋان): ويست:
(What are you driving at?)

- drive away,** (۱) ھەفراندن: قارادان: تەرەكرن: دەركرن.
(۲) بە ئوتومبىل پۇيشتن و بەجىھىشتى شويىنىك.

- drive back,** گەپاندەۋە بۇ دواۋە: بەرەلەستى كىردن:
(They drove back the enemy.)

- drive out,** دەرپەراندن: دەركرن: شاربەدەركرن: پەرەۋازمكرن:
(to drive people out of their ancestral homeland)

- drive-in** (driv'in), *n.* (۱) بانق يا چىشتخانەيك كە خەلكى دەتوانن
كاروبارى بانقەكەيان جىيەجىن بىكن يا خواردەمەنى بىكن ھەر لەناۋ
ئوتومبىلەكەيانەۋە بەبى ئەۋەى دابەزىن. (۲) سىنەمايەكى سەروپەر بەرەلەيە
كە خەلكى دەتوانن لە ئوتومبىلەكانىاندا دانىشتن و فىلمى تىدا بىيىن بە شەۋ.

- adj.* تايىبەتى بە بانق: چىشتخانە، يا سىنەمايەكى ۋەھا
(۱) ئاۋى دەم تكان: ئارتىزانە دەم.

- (۲) قەسى قۇر كىردن: قەسى ھىچۋىچۋ بى تام كىردن.
(۱) لىك: ئاۋى دەم. (۲) قەسى قۇر بى تام.

- n.*
-driveler; driveller (*n.*).
driven (driv'n), *past participle of drive.*

- adj.* (۱) رامانراۋو كۇمەل كراۋ (~ snow).
(۲) والىكران: پال پىۋەنراۋ (~ mad).

- driver** (driv'ēr), *n.* (۱) لىخورى (ئوتومبىل، گالىسكە، ئەسپ... ەتد).
شۇفىر: (~ taxi) (ب) سوار (ئەسپ، ووشتر... ەتد). (۲) شوان: گاران
(۳) كەسنىك كە زۆر نىش بە بەردەستەكانى دەكات و ماندوۋيان دەكات.
(۴) چەكوش. (۵) كورزى كۇلف
(۶) ئەۋ بەشەى مەكىنە كە دەپىۋىنىت يا لىۋى دەخورت.

- driver's license,** مۇلەتى ئوتومبىل لىخورىن.
driver's seat, بەدەسەلات: سەرگەرە: لىپىرساۋ.

- driveway** (driv'wā), *n.* رىگەى ئوتومبىلى نىۋان مالىك و شەقامەكەى
بەردەمى

- driving** (driv'ing), *adj.* (۱) بۇزىن (مەكىنە)
(۲) توند: توندوتىژ: قايم: بەتتىن: (a ~ rain.)

- (۳) چالاك: بەزەبەر (مرقۇ).
drizzle (driz'l), *v.i.* تەپۋم كىردن: نەمەن بارىن.

- n.* تەپۋم: نەمەنى باران: پىرووشە باران.
-drizzly (*adj.*).

- droit** (droit), *n.* ھاف.
dromedary (drom'ə-der'ī), *n.* ووشترى ەمرەبى: كەيك كۇپارەى
ھەيە زۆر خىزرايە

- drone** (drōn), *n.* (۱) تىرە ھەنگ (كە چىزۋى ئىيە و كارناكات و تەنھا
بۇ جووت بوون سرووست بوۋە) (۲) كەسنىكى بىكار كە رەنجى خەلكى تر

drone

- دهخوات: مفتخور؛ کسیتی تهمل که بار بیئت بسمه خهلهکوره.
- (۲) فروزکدی بی فروزهوان که به تهلسز لی دهخویریت.
- مفت خواردن؛ تهملی کردن و بوون به بار بسمه خهلهکوره؛ کات کوشتن. *v.i.*
- (۱) ووزهووزکردن؛ دهنگی یک نهواو بهرهوام *drone (drōn), v.i.*
- لیوههاتر: وهک دهنگی پوره ههنگ. (۲) دووان بهشویهیکی یک نهواو ووشک. *n.*
- (۱) وورهووز؛ دهنگی یک نهواو بهرهوام. (۲) زوپنا.
- (۳) ناوازیکی یک نهواو نرم.
- drool (drōol), v.i. & v.t.* (۱) ناو زانه دهموره؛ ناوی دم تکان.
- (۲) [Slang]. قسهی قوپو بی تام کردن؛ قسهی مندالانه و هیچوپوچ کردن.
- (۱) لیک؛ ناوی دم (۲) قسهی قوپو مندالانه؛ قسهی هیچوپوچ و بی تام. *n.*
- (۱) داکهوتن؛ شویونهوه: *droop (drōop), v.i.*
- (*The branches of the willows ~ed over the water.*;
The leaves (flowers, plants, trees, etc.) were ~ing.)
- (۲) ووزه نهمان؛ لاوازیون؛ هیز بی نهمان.
- (۳) پمست بوون؛ مهلول بوون؛ کزست کهوتن: (*His spirits ~ed.*)
- v.t.* شویکردهوه؛ داهیلان
- n.* شویونهوه؛ داکهوتن.
- داکوتو؛ شوی؛ شویونهوه؛ پمست؛ مهلول: *droopy (drōop'i), adj.*
- غممگین (*~ eyes, flowers, leaves, spirits, etc.*)
- droopily (adv.); droopiness (n.).*
- drop (drop), n.* (۱) دلۆپ؛ تنۆک؛ نه. (۲) چوپ (ناو، شله).
- (۳) نهخت (۴) (*pl.*)، دهرمانی شلهی به دلۆپ (دهرمانی چاو).
- (۵) شتیکی خری بچوک (وهک؛ گواره، مویو، نوقول... هتد).
- (۶) شکان (نرخ)؛ کهمبونهوه؛ هاتنهخوارهوه: (*a ~ in prices*).
- (۷) کهوتنه خوارهوه؛ بهربونهوه؛ داکهوتن؛ شویونهوه.
- (۸) شتیکی که داهدریتهوه یا بهردهدریتهوه.
- (۹) ماوهی بهربونهوه یا کهوتنهخوارهوهی شتیکی؛ ماوهی نیوان شوینیکی بهرزو شینیکی نرم: (*a ~ of fifty feet*).
- v.i.* (۱) دلۆپ دلۆپ؛ هاتنهخوارهوه؛ تک ته لی هاتنهدهروه.
- (۲) کهوتنه خوارهوه؛ بهربونهوه؛ کهوتن.
- (۳) کهوتنه سمر زهوی (لهبهر ماندوویی، بریداری، یا مردن).
- (۴) کهوتن خوینکهوتن: (*She ~ped off to sleep.*)
- (۵) دواسی هاتن؛ کوتایی بی هاتن؛ برینهوه: (*Let the matter ~.*)
- (۶) شکان (نرخ، پلهی گهرما)؛ کهمبونهوه؛ نرم بوونهوه.
- (۷) بهربونهوه یا هاتنهخوارهوه به تهوژی یا یا ناو.
- (۸) زاین؛ گیاندان.
- v.t.* (۱) تکاندن؛ به دلۆپ دلۆپ بهردانهوه. (۲) ههلیزاندن.
- (۳) بهردانهوه؛ خستهخوارهوه؛ فریدان. (۴) زاین؛ ترهکین؛ بهچکهبوون.
- (۵) به لامسرای بی پرتاندن (پیشیان، ووت، لاپلان).
- (۶) ناردن؛ نامه: (*to ~ someone a line*).
- (۷) خستن؛ به بریدارکردن یا کوشتن.
- (۸) برینهوه (باس)؛ وارلنهینان؛ کوتایی بی هینان: (*to ~ a subject*).
- (۹) شویکردهوه؛ نرم کردهوه.
- (۱۰) بواردن یا بهراندن؛ تیپیک یا چهند تیپیک له روشهیهکدا.
- (۱۱) هیلکه شکاندن و کرده ناو ناوی گهرمهوه به ساغی بۆ کولاندن.
- (۱۲) [Colloq]. دانان یا بهجینهشتن کسیتی یا شتیکی له شوینیکی؛ پاش گیاندن بۆ نمو شوینه: (*She ~ped him off at school.*)
- (۱۳) [Slang]. پاره دوارندن؛ لهکیس چوون
- at the drop of a hat,* زور بهناسانی؛ بهکسمه؛ بی پارایی؛
- تهنها به نیشانه پیدانیک.
- drop behind,* بهجینان؛ داکهوتن؛ کهوتنه دواوه.
- drop by,* سهرلیدانکی کورت یا چاوهریان نهکراو.
- drop in,* سهرلیدانکی کورت یا چاوهریان نهکراو.
- drop off,* (۱) ویشتن؛ له چار وون بوون.
- (۲) [Colloq]. خویلیکهوتن

drug

- خۆکشانهوه (له نهندامیتی یا بهشداربوون)؛ وازهینان.
- drop out,* لایهکی میز که دنووشتیترتهوه لهکاتی بهکارنههیناندا.
- drop leaf,* دلۆپتیکی زور بچوک.
- droplet (drop'lit), n.* نامهی ناوخوا؛ نامهیک که دهگهیهتری به خاوهنهکی
- drop letter,* له لایه نهمان پستهخانهوه که لیوهی نیردراوه.
- dropout (drop'out), n.* قوتایی وازهینار له خویندن (بهتاییهتی هی
- ناوهندی و نامادهیی)
- (۱) خستهخوارهوه؛ کهوتنهخوارهوه.
- (۲) شلهی به دلۆپ کهوتنهخوارهوه.
- (۳) [pl.], ریفته و شیاکو ترسو و پشقل.
- ناویهنگ.
- dropsy (drop'si), n.*
- dropsical (adj.).*
- droshky (drosh'ki, drōsh'ki), n.* گالیسکه؛ عمره بانهی دوو -
- نهسپی
- dross (drōs, dros), n.* (۱) بلغ یا خلهت و پیسی سمر پوری کانزای
- توواوه. (۲) زیل؛ پیسی؛ خلهت؛ شتی هیچوپوچ و بی نرخ.
- drossiness (n.); drossy (adj.).*
- drought (drou't), n.* (۱) بی بارانی؛ ووشکه سال؛ ووشکانی؛
- کهم بارانی. (۲) نهبوونی؛ کهمی؛ قاتی (۳) [Archaic]. تینیوتی
- droughty (adj.).*
- (۱) پان (ناژول)؛ گاهلیک که بهربونهوتن.
- (۲) کومه له خهک (که بچوولن یا بهربونهوتن).
- (۳) نهسکه نهی خانوساز بۆ بهرد نهقاری کردن.
- (۱) بهرد نهقاری کردن به نهسکه نهی تاییهتی.
- (۲) [British]. شوانی یا گارانی کردن؛ ناژول و گاهل لیخویرن.
- drove (drōv), past tense of drive.*
- (۱) ناژول لیخویر؛ ناژول بهر بۆ بازار بۆ فروشتن.
- drover (drōv'ēr), n.* (۲) دهلانی ناژول کرین و فروشتن.
- drown (droun), v.i.* خنکان له ناودا؛ نوقم بوون و مردن.
- v.t.* (۱) خنکاندن له ناودا؛ نوقم کردن له ناودا و خنکاندن.
- (۲) له ناو ههلیکشان؛ له ناودا نوقم کردن؛ زور باش تهرکردن.
- (۳) مراندن (دهنگ): (*The few boos were ~ed out by applause.*)
- (۴) له کۆل کردهوه؛ لهناویردن؛ سمرنگوم کردن؛ نهیشتن (به نقوم کردن).
- (*He ~ed his worries in drink.*)
- drowse (drouz), v.i.* وهنوره کوتان؛ خوهاتن؛ خویلیکهوتن.
- v.t.* (۱) هینانه خور؛ کرده خور؛ خویلیکستن؛ خاوکردهوه.
- (۲) به وهنوره کوتان کات بهسهریردن.
- n.* وهنوره کوتن؛ خهوالوویی؛ خوهاتن.
- drowsiness (drou'zi-nis), n.* وهنوره کوتن؛ خهوالوویی؛ خوهاتن.
- drowsy (drou'zi), adj.* (۱) خهوالو؛ خهوی دیت؛ وهنوره کوتن یهتی.
- (۲) خهوالو؛ هینهره خه. (۳) له وهنوره کوتن یا خهوالوویی بهوه پهیدابوو
- (۱) دارکاری کردن؛ فهلاکه کردن.
- (۲) بهزاندن (جهنگ، مله ملی).
- n.* لیدان به دار؛ فهلاکه؛ پیامالین
- drudge (druj), n.* کسیتی که نیشی دهستی قورس و ووشک و ناخوش
- دهکات
- v.i.* نیشی دهستی قورس و ووشک و ناخوش کردن
- drudgery (druj'ēr-i), n.* نیشی دهستی قورس و ووشک و ناخوش؛
- کوله مریگی؛ کویره مری
- (۱) دهرمان.
- (۲) مادهی بی هوشکهر (وهک؛ حهشیشه، تللیک).
- (۳) [Obs.]. مادهی کیمیایی؛ خوم.
- (۱) دهرمان پیدان. (۲) ژهرتیکردن (خواردنهوه).
- (۳) بی هوش کردن به دهرمانی بی هوشکهر؛ ههست سپکردن.
- drug on the market,* کالیهیکی بی بازار (لهبهر زور زهمنهیی).

duality

ووشك كردنهوه.
 ووشكبوونهوه؛ كزبوونهوه.
 ووشك كردنهوه (لهش).
 (۱) ووشك كردنهوه؛ ووشك كردن؛ ههلقراچاندن:
 (The hot sun dried up all the puddles in the road.)
 (۲) ووشك بوون؛ ههلقراچان (پوهه)؛ ووشكبوونهوه:
 (The streams dried up during the hot summer.)
 (۳) [Slang]، زمان یا دەم ووشك بوون؛ دەم بوون بە تەنەوه؛ قسه پێن نەمار
 جۆری دارستان (نەفسانە) dry ad, Dryad (dri'əd, dri'ad), n.
 یۆنانی.

-dryadic (adj.).
 شانهی ووشك (كارەبا)؛ باتری ووشك.
 dry cell, v.t.
 به بەنزین یا شتی تری وەها شت (جل).
 dry-clean (dri'klēn'), v.t.
 به بەنزین یا شتی تری وەها جل و بەرگ شت؛
 dry cleaner (n.)
 ووشكەشۆر كردن

dry dock, گۆمی كەشتی ووشك؛ گۆمێكە دەتوانێت ناوێكەى بەتاق
 بکێرێتەوه كەشتی تێدا درووست بکێرێت یا چاك بکێرێتەوه.

dryer (dri'er), n. = drier.
 کووتال و جل و بەرگ.

dry goods, سەهۆلی ووشك (كە بریتیە لە دووهم ئۆكسیدی كاربۆن كە
 بێبەستیت): بۆ پاگرتنی شت بە ساردی بەكاردێت، وەك ئیسقانی شكوو
 لەجێ چوو بە گەرم و گۆڕی كە تازە وای ئی تەبیت.

dry kiln, كۆورەى ووشك: بۆ ووشك كردنەوهى دارو تەختە بە گەرمی
 دەستكرد.

dry law, یاسای قەدەغەکردنى درووستكردن و فرۆشتنى شراب و
 خواردنەوهى تری سەرخۆشكەر.

dryly (dri'li), adv. بە ساردی (لەگەڵ جۆلانەوه)؛ بە ووشكێیەكەوه
 كێشەى ووشك: بۆ كێشان و پێوانى دانەوێڵە و خواردنى
 تری ووشك.

dryness (dri'nis), n. ووشكى.

dry nurse, داوەنێك كە مەمك نەدات بەى مەندالەى چاودێرى دەكات.

dry run, [Military Slang].
 (۱) تاقیکردنەوه یا پڕهێنانێكى
 تەلەنگجێتى بەبێ بەكارهێنانى گولە و تەقەمەنى راستەقینە (سويا)؛
 تاقیکردنەوهیەكە بەبێ بەكارهێنانى كەرەسەى راستەقینە.
 (۲) پەراوه (بۆ هەر جۆرە پووداویك).

dry-salt (dri'sôlt'), v.t.
 خۆی كردن بۆ پاراستن (گۆشت، قاوورمه).
 dry wash, شۆزاو و ووشك كراوه بەلام لە ئوتو نەدراو (جل و بەرگ).

duad (doo'ad, dū'ad), n.
 جوت؛ دوان.

dual (doo'al, dū'al), adj.
 (۱) دوان؛ جوت؛ جوتە؛ دوانه.

(~ ownership; ~ purpose)
 (۲) دوولایى؛ دووسرووشتى؛ دووگەرتى؛ دووانەى؛ دووپووى:

(He has a ~ nature.)

(۳) جوت (پێژمان)؛ جوت.
 ووشەى جوت یا دوانی (پێژمان): لە هەندى زماندا وەك: عەرەبى، یۆنانى،
 سانسکریتی ... هتد.

(۱) دووانەى؛ دوولایى؛
 دوو بەشى دژ بە يەك؛ جیاوازی؛ دووسرووشتى. (۲) تێویىەكە دەلیت: جیهان
 لە دوو شت پێكهاوتوه، مێشك و لەش، واتە بێنراو و نەبێنراو (فەلسەفە).
 (۳) (۱) تێویىەكە دەلیت: جیهان دوو هیزی دژ بە يەك بەرێوهى دەبێن، باشى و
 خراپى (تایین). (ب) بیروپرایەكە كە دەلیت: مرۆڤ دوو سرووشتى هەبێ، لەشى و
 گیانى.

-dualist (n.).

duality (doo-al'ə-ti, dū-al'ə-ti), n.
 دووسرووشتى؛ دوولایى؛
 پێیانى دوولایى؛ دوو بەشى دژ بە يەك.

drug addict

drug addict, حەشیشەكێش؛ تلیاك خۆر.
 drugget (drug'it), n. لێد؛ حەسیر
 druggist (drug'ist), n. (۱) دەرمانفروش؛ بازرگانی دەرمان.
 (۲) دەرمانساز؛ دەرمانگەر؛ نەجراچی.

drugstore (drug'stôr', drug'stôr'), n.
 دەرمانخانە؛ نەجراخانە.
 druid, Druid (doo'id), n. پیاویكى ناينى. جادوگر، یا
 قانجى بێسگلتەرى كۆن.

drum (drum), n.
 (۱) تەپل؛ دهمۆن
 (۲) دەنگى دهمۆن؛ دەنگى تەپل لێدان. (۳) شتێك كە لە تەپل بكات.
 (۴) بەكرە یا لولەكى ناسن. (۵) پێپى ناسن.
 (۶) (۱) پەردەى گۆی (ب) گۆی ناوهراست.

v.t.
 (۱) تەپل لێدان؛ دهمۆن لێدان. (۲) شتێك لە پاڵ هەڵسان.

v.t.
 (۱) تەپل لێدان؛ دهمۆن لێدان. (۲) كۆكردنەوه بە تەپل لێدان
 پەتتا بەستا بۆ دەرخستن یا پێ ووتن
 drum into, (۱) لە سويا دەرکردن بە تەپل لێدانەوه. (۲) دەرکردن
 drum out of, (۱) كۆكردنەوه یا بانگ كردن بە تەپل لێدان.
 drum up, (۲) پارمەنى كۆكردنەوه بە داواكردن و مال بە مال گەپان:

(to drum up support for a cause)
 دەنگى دهمۆن؛ دەنگى تەپل لێدان

drumbeat (drum'bēt'), n.
 drumhead (drum'hed'), n.
 (۱) جەرمى تەپل
 (۲) پەردەى گۆی ناوهراست. (۳) سەرى بەكرەىكى دەستپاى كە شیشى
 پیاوەكەرت بۆ بادانى بەكرەكە و گوريس هەلكردن لەسەرى.

drumhead court-martial, دادگى سوياى مەيدانى جەنگ
 drum major, سەردەستەى تەپل لێدەران لە خۆنووتنێكدا
 drum majorette, كچە سەردەستەى تەپل لێدەران.
 drummer (drum'ēr), n. (۱) تەپلچى؛ تەپل لێدەر؛ دهمۆن ژەن.
 (۲) [Colloq.] فرۆشپاى گەڕۆك.

drumstick (drum'stik'), n.
 (۱) دارى تەپل لێدان
 (۲) لاخواری لاقە مریشكى كۆلار یا هى باندهىكى تر.

drunk (drunk), past participle of drink.
 (۱) سەرخۆش؛ مەست؛ كەيل
 (۲) شەید؛ شیت و شەیدا (~ with joy, happiness, etc.).

n. [Slang].
 (۱) كەسێكى سەرخۆش. (۲) ناھەنگى خواردنەوهى سەرخۆشكەر.
 drunkard (drum'kērd), n. كەسێكى هەمیشە سەرخۆش؛
 كەسێك كە زوو زوو دەرخواوەوه سەرخۆش دەبێت.

drunken (drum'kən), adj.
 (۱) سەرخۆش؛ مەست
 (۲) هەمیشە سەرخۆش (۳) لە نەتەجای سەرخۆشىیەوه؛
 لەكاشى سەرخۆشیدا پوویداوه

drunkenness (drum'kən-nis), n.
 سەرخۆشى؛ مەستی؛ كەيلی

dry (dri), adj.
 (۱) ووشك؛ ووشك و بەرگ؛ بێ شى (۲) ووشكایى.
 (۳) بێ باران؛ كەم باران؛ ووشك. (a ~ summer).
 (۴) سبیس؛ ووشكەره بوو؛ هەلپووگا؛ هەلقراچان. (۵) تینوو.

(۶) ووشك كردوو (بیر. ناژەل)؛ ووشك. (a ~ well, cow, sheep, etc.).
 (۷) بەسێ كەرە مەرەبا (نان). (a ~ toast)

(۸) رەق؛ شلە نیه؛ ووشك (خواردنەوهى)؛ ووشكەمەنى. (~ foods).
 (۹) شیرین نیه؛ شیرین نەكراو (شەراب). (~ wine).
 (۱۰) بەلغەمى لەگەڵ نیه؛ ووشك (كۆكە). (a ~ cough)

(۱۱) خواردنەوه و فرۆشتنى یا تەنها فرۆشتنى شەراب و خواردنەوهى تری
 سەرخۆشكەرى تێدا قەدەغەیه. (Kansas was a ~ State.)
 (۱۲) سادە؛ راستخۆ؛ بێ پێچ و پەتا؛ سارد. (~ facts).
 (۱۳) بێ سوود؛ بێ نەتەجای. (a ~ interview).
 (۱۴) ووشك (كار، بیروپا)؛ ناخۆش (نیش، دووان). (a ~ lecture).
 (۱۵) نادیارو بەتەوسەوه و ووشك. (a ~ sense of humor)

كەسێك كە دژى خواردنەوه و فرۆشتنى شەراب و خواردنەوهى
 تری سەرخۆشكەر بێت.

n. [Colloq.],

(۲) به ناسانی دابین ده کړې یا بهرینه ده بری
(۱) فېشه کی بڼې یا چروک؛ گولله یا بزمایه که
نه ته قییمته وه (۲) که سیکې چروک؛ که سیکې بڼ هونه، کوونې، یا
هیچ وپوچ؛ شتیکې پوچېل یا چروک.
(۱) پیاوړې زړ ته پېژن؛ پیاوړې که نه ونه ده
به تنگ جلوبه رگو پرواله ته پوه دیت به په پل پیتکه خوی دته کینن
(۲) [Slang]، شله شاری؛ کابرا؛ زلام (به تاییه تی دانیش تووی شار یا گشتیار)
گشتگای دهره ووی شار که گشتیاران به سواری نه سپو، **dude ranch**,
مهله و وهرزشتی تره و کات به سرده به ن تیايدا.

due (doo, dū), *adj.*
(۱) کاتی دانه ویمه تی (قهرن):
(The first payment is ~. ; The rent is ~.)

(۲) په و؛ شایسته: (Give him ~ respect.)
(۳) (۱) نه ونه دی یا نه وې پتو یسته: (~ care)
(ب) له کاتی خویدا؛ چوڼ پتو یسته وه: (in ~ time; in ~ course)
(۴) کاتی خوی ته؛ کاتی گیش تیتتی (فرۆکه، شمه نده هره، پاس... هتد):

(The plane is ~ at 6:00 P.M.)
adv.
به ته ووی؛ ته و؛ په کسر (ماراسته): (~ west).

(۱) نه وې کاتی دانه ویمه تی؛ نه وې په وایه یا شایسته یه.
(۲) (pl.)، نابوونه.

کاتی دانه وې یا دانی ده بیت.
become (or fall) due,
له بهر؛ به وې.
due to,
مافی خو پیدان نه گهرچی
give the devil (or a person) his due,
پیتشی په و نه بیت.

پوړی دانه و (قهرن)؛ پوړی گهراندنه و (شتی خواسترا).
due date,
(۱) شیربازی؛ شهره شیر؛ شمشیر بازی.
duel (doō'əl, dū'əl), *n.*
(۲) دوو بهر کی؛ ملامت؛ شه (به دم): (~ a verbal).

v.i. & v.t.
شیربازی کردن؛ شهره شیر کردن.
duelist, duellist (doō'əl-ist, dū'əl-ist), *n.*
شیرباز.

dues (doōz, dūz), *n.pl.*
نابوونه.

duet (doō-et', dū-et'), *n.*
(۱) گوزانی یا ناوازی دوو قوولی.
(۲) دوو کس که پیکه و گوزانی بلین یا موسیقا ئی بدن.

duffel, duffle (duf'əl), *n.*
(۱) قوماشیکې خوری نه ستوره.
(۲) پیوستی پاوچی، که شتی په و، یا ده شته وانی که له گهل خویاندا ده یسن.
(۳) پیوستی کسین که ده چینه چادرگا و له گهل خویاندا ده بیت
duffel bag,
توره که یه کی نه ستوره و ورده شتی تن ده کړی و ده بری

بسر شاندا.
(۱) [Obs.]، ده ستگیر (به تاییه تی هی خشل و
duffer (duf'ər), *n.*
شتی و هه؛ هره زانېه، [Slang]، که سیکې ناکارامه، خول، یا
بڼ مینشک.

dug (dug), *past tense and past participle of dig.*
dug (dug), *n.*
(۱) به لمینکه له دارنکی هله کنده راو کړه.
(۲) په ناگا.

(۲) کونجیکه یاریکه رانی "پیسبول" تیدا کونده نه و کاتی جه وانه و
duke (dook, dūk), *n.*
(۱) دوق؛ شازاده به که که فرمانر وای
ناوچه یه کی سر به خویه. (۲) شازاده؛ به گزاده.

(۱) دوق نشین؛
dukedom (dook'dəm, dūk'dəm), *n.*
شازاده نشین. (۲) پله وایه دوق.
(۱) خوش نه و؛ خوش ناواز
duket (dul'sit), *adj.*

(۲) [Archaic]، خوش (تام، بون)؛ شیرین.
سه تنور.
dulcimer (dul'sə-mēr), *n.*

(۱) بڼ مینشک که؛ تینه گیش توو.
(۲) بڼ هس؛ هس مردو: (~ to grief).

(۲) سست؛ خاو. (۴) دل مردو؛ سار؛ ووشک؛ مردو.
(۵) ووشک؛ ناخوش؛ ناخوش؛ ووشک (مجان)؛ بڼ تاقه تکر.

dual personality,
dual purpose,
dub (dub), *v.t.*
که سیکې دوو سروشت (دروونتاسی).
دوو که کنده؛ دوو کاری پڼ ده کړت.
(۱) لیدان؛ پیدان؛ پیا مانې. (۲) لیدان (ته پل).

(۳) ناو، نازناو، یا سرناو پڼ به خشین؛ ناوی گوره لیدان.
(۴) ساف و لووس و پک کردن (دار، ته خته).

(۵) نرو ساف و لووس کردن (چهرم). [Slang]، خراب لیدان (گولف).
(۱) ده کی ته پل یا ده وول
n.

(۲) [Slang]، ته پل ژه کی نشماره؛
(۳) [Slang]، که سیکې خول ناکارامه؛ ناقلای هیچ نه زان.
dub (dub), *v.t.*
تو مار کردن؛ پارچه موسیقایه له پارچه موسیقایه کی

تره و
گفتوگو موسیقای تازه خراوه سر فیلمی سینما (به تاییه تی هی فیلمی کی
n.
بیکانه،

dub in,
(۱) گفتوگو موسیقا خسته سر فیلمی سینما.
(۲) گفتوگو موسیقای نوی خسته سر فیلمی سینما له جنی هی
فیلمه که خوی

dubious (doo'bi-as, dū'bi-as), *adj.*
(۱) دور مانا به خش (تنبینی).
ستایش؛ گومان لیکراو. (~ a remark, compliment, etc.)
(۲) دور دل؛ نه گومان: (~ to feel ~ about something).

(۳) نه حامی نازان؛ خوی به خته؛ نازان؛ چوڼ ده بیتنه و: (~ a battle).
(۴) پشتی پڼ نابه سترئ (مرو)؛ گومان لیکراو: (~ a person).

dubitable (doo'bi-ta-b'l, dū'bi-ta-b'l), *adj.*
جنی گومانه؛
گومان لیکراو؛ سوگر نه یه

ducal (doo'k'l, dū'k'l), *adj.*
تاییه تی به دوق یا دوق نشین.
ducat (duk'ət), *n.*
(۱) ده که؛ یاره یه کی زبر یا زیوی نورو پای کی وونه.
(۲) [Slang]، بلیت

duchess (duch'is), *n.*
(۱) ژنه دوق؛ ژنه میر
(۲) میری ژن یا به گزاده ژنی سر زکی ناوچه.

duchy (duch'i), *n.*
دوق نشین؛ میر نشین؛ دوقی ژن نشین.
duck (duk), *n.*
(۱) مراوی (۲) مراوی مینه. (۳) گزشتی مراوی.
(۴) [Collec.]، که سیکې خوشه و یست. (۵) [Colloq.]، که سیکې سهر.

(۶) نوتومیل یا هویه کی هاتوچی په ورو و داری تهر ووشکانی.
پنوه نالکنت یا ناو ستیت؛
like water off a duck's back,
کاری تن ناکات.

duck (duk), *v.t. & v.i.*
(۱) خوریدنه ناو ناو و؛ خسته ناو ناو و یا
نوق کردن بو هه ناسه یه. (۲) به په له خو ئی لادان (گولف، بورد، شتی فرندراو
یا که و توره خواره و؛ سر دانه واندن، وهر گران، خوشا رنده و یا خولادان
به په نون شت به رنه که و تن (۳) خو ئی دزینده (نوک، کار، کس).

جوره که تان یا قوماشیکې قایم.
duck (duk), *n.*
کیاندرنکی ناوی بچو کی، **duckbill** (duk'bil), *n.* Also platypus,
شیرده ری هیلکه که ری قاچ تهر و ده نو کی له هی مراوی ده چنت.

ducking stool,
کورسی بڼ پشتی له ناو هله کنشان؛ کورسی یه کی بڼ
پشته مرؤی به دکارو تاوانباری پنوه ده به سترایه و ده خرایه ناو ناو و
خوره سزایه بو بو نافرته شته نگیز له نه مریکا).

به چکه مراوی
duckling (duk'ling), *n.*
یاری به ده ایشیت به سر پووی نه ستیل یا

ducks and drakes,
گزمیکه گهره؛ به مرچیک چنه جارتک پووی ناو که به پرنیت نه و
بکورتنه ناو ناو و گهره

یاری خو
play ducks and drakes with one's money,
به فرزدان (وکه نه وې فری بده یته ناو ناو و).

ducky (duk'i), *adj.* [Slang],
نایاب؛ زور خوش و جوان و باش
duct (dukt), *n.*
(۱) بوری؛ لوله؛ ناو یاره؛ جوه.
(۲) بوری، لوله، یا ده ماری نوله ش (بو بردنی شله ی دهر دوا یا پیسای).

(۱) جیم (کانرا)؛ ده کشینرت؛
ductile (duk'til, duk'til), *adj.*
قرچوک نه یه (~ metals) (۲) پلاستیکی؛ شک؛ نرم.

dullard

(a ~ party, lecture, meeting, etc.)

- (٦) كول (a ~ blade)
(٧) بى رەنگ؛ كال؛ مردو (a ~ color).
(٨) ئاتوندوتىڭ؛ سووك (a ~ headache).
(٩) باش ئاساسرىتەوھە يا دىيارى ئاكرىت (دەنگ؛ تەپە): (a ~ thud).
(١٠) ئاسودە نەمخىش؛ ئاخۇش: (~ weather).
(١١) كىز بارى: (Business is ~).
(١) سىركىردىن (ھەست)؛ سىرپوون؛ خاۋكردنەوھ.
v.t. & v.i.
(to ~ the senses)
(٢) بىن مېشك كىردىن؛ بىن مېشك بوون (to ~ the mind).
(٣) كول كىردىن؛ كول بوون.

-dullness; dulness (n.); dully (adj.).

dullard (dul'ērd), n.

- كەسكىكى كىرە بىن مېشك
(١) بەپىرى دەستورۇ نەرىت؛ بەرىكەۋىپىكى؛
چۇن پىنۇسىنە رەھا (a ~ ~ elected president).
(٢) لە كاتى خۇيدا؛ بەبىن دواكەۋتەن.

dumb (dum), adj.

- (١) لا؛ بى زەمان
(٢) زەمان بەستراۋ؛ لە ترس، خورپە، يا ھەپەساندا (٣) بىن دەنگ.
(٤) [Colloq.]. گەمۇھ؛ بىن مېشك؛ گىل؛ كەرا؛ دەبەنگ؛ كەۋدەن.
خۇ گىل كىردىن؛ خۇ نە گىل پىشاندا
(١) ئاسنىكە ھەردو سەرى تۇپە ئاستە
بە دەست بەردەكرىتەوھە بۇ ماسولكە بەمىزىكرىد
(٢) [Slang]. كەسكىكى كەرو گىزۇ بىن مېشك

dumbfound (dum'found'), v.t. = dumfound.

dumb show,

- (١) شانۇگەرى يا نوۋاندنىكى بىن دەنگ.
(٢) نىشانى بىن دەنگ؛ دەستو دەمۋىلو چاۋ جۇلاندن بەبىن دەنگ.
(١) تەپەككىكى بىچوگە دەخرىتە
لاى مىزى ئاخۇاردنەوھ (٢) نەسانسىزى چىشتخانە بۇ مىنانوۋ بىردى
خوارەمەنى و قابوقاچاڭ لە نەۋىكەۋە بۇ يەككىكى تر.

- گوللە (bullet),
گوللە دەمەدەم گوللەيەكى لوت نەرمە كە لە
نىشانەكە دا دەئاسىتە دەپىتە ھۇزى بىرىنكى گەرە.
دۇمفۇند (dum'found'), v.t.
سەرسام كىردىن؛ ھەپەساندا؛
سەرسورمەن و زەمان بەسترا.

- dummy (dum'i), n.
(١) كەسكىكى لا؛ يا بىن زەمان
(٢) پەيكەرى ۋەك ئادەمزاۋ بۇ پىشانداۋى جىلۋەرىگە لە فرۇشگادا؛
بۈۈكەشۈۋە (٣) شىنكىكى دىۋزە (٤) دەسكەلا؛ ئۆكەرا؛ كەسكىكە بەسەرزەرى
سەرىخۇ بىت. بەلام لە زىرە دەسكەلاي كەسكىكى تر بىت.

- (٥) [Slang]. كەسكىكى كەرو بىن مېشك گىزۇ.
(٦) گەلەلەي چاپەمەنى (٧) مەكىنەي شەمەندەھەرى دەنگ كپ كراۋ.
adj.
(١) بىن دەنگ (٢) دىۋزە؛ پۈكەش؛ ساختە.
(٢) دەسكەلا؛ ھەر بەتاۋ (a ~ corporation)

- dump (dump), v.t.
(١) ھەلرەشت؛ بۇكرىد؛ پىشتىن
(٢) فرىدان (٣) شتۈمەك خىستە ناۋ بازارەوھ بە نرخیكى ھەزەن
v.i.
(١) ھەلرەشت؛ كەرتەخوارەوھە كۇمەل بوون.
(٢) زىل فرىدان (٣) بازار پىركىردن لە شتۈمەك بە نرخی ھەزەن.
n.
(١) سەرەنوبلك
(٢) شۈنى تىن فرىدان و ھەلرەشتى شى بىن نرخی يا نەۋىستراۋ
(٣) شۈنىكى سەردەمى لە مەيداندا بۇ دابەشكرىدى تەقەمەنى. خوارەمەنى،
يا جىلۋەرىگە بەسەر لەشكرىدا.
(٤) [Slang]. شۈنىكى ئاخۇش و ئاشىرىزى بىن ئاسودە
(٥) [Slang]. ھەلرەشتىك؛ جىگەپەك
(١) ئاۋاز يا گۇۋاۋىيەكى دىگىر.
(٢) گۇۋاۋى يا ئاۋاز
پەست؛ مەۋول؛ غەمبار؛ خەفەتبار.
in the dumps,
(He is down in the dumps.)

duplicate

dumpling (dump'lin), n. (١) تۇپەلە ھەردىكى خۇرە ۋەك كەلەي
بچوۋكە كە لەئاۋ شۇرپا يا شەدا دەكولنىرت.

(٢) شەرىنىيەكە بىرىتەيە لە پارچە ئانى لە مېۋە پىچراۋەو پىشىتىراۋ.
(٣) [Colloq.]. كەسكىكە يا گىياندارىكى كورتو قەلەۋ.
گەلەلەي.
كورتو تۇكە؛ كورتو قەلەۋ.
پەست؛ غەمبار؛ خەفەتبار.
دىژ؛ بۇر.

dump truck,

dummy (dump'i), adj.

dummy (dump'i), adj.

dun (dun), adj.

n. (١) رەنگى دىژ يا بۇر. (٢) جۇرە مېشىكە.

dun (dun), v.t. & v.i.

پەيتا پەيتا داۋاي قەرزىكرىتەوھە.

n. كەسكىكە كە پەيتا پەيتا داۋاي قەرزەكەي دەكاتەوھ.

dunce (duns), n.

(١) كەسكىكى نەزان و ۋوشك
(٢) كەسكىكى دەبەنگ، كەۋدەن، گەلۇر، يا بىن مېشك.

dunc (döon, dūn), n.

گەلۇلەكى لەم.

dung (dun), n.

(١) شىياكە؛ سەننیر؛ تەپالە؛ پىتالە.
(٢) پىياساي؛ پىسى.
پەيتاۋكرىد (كىنگە).

v.t. (١) جۇرە قوماشىكى نەستورە.

dungaree (dun'gə-rē'), n. (٢) (pl.). پانتۇل يا بەرىكى سەرتاپاي لەم قوماشە دىروستكراۋ (بەرىكى كار).

dung beetle,

dungeon (dun'jən), n.

قالۇنچەي ئاۋ شىياكە و سەر سەرنەۋىك.
(١) سەنگەرى ئاۋ قەلا؛ قەلا
(٢) زىندان؛ ئورۇنكى تارىكى زىرەمىن (لە بەندىخانەدا يا ۋەك بەندىخانە
ئاخۇش).

dunghill (dun'hil'), n.

(١) سەرنەۋىك؛ كۇمەلە شىياكە يا تەپالە.
(٢) شىنكىكى پىس.

dunk (dun'k), v.t. & v.i.

لە قاۋە، شىر، يا شۇرپا ھەلگىشان پىش

خوارىدى (كىكە، نان، بسكوت... ھەد).

dunnage (dun'ij), n.

(١) ئاۋلاخنى نەرم كە دەخرىتە زىر سىۋوۋو
دەۋرۈپىشتى بۇ پاراستىنى لەسەر كەشتى. (٢) جانتاۋ باۋول و كەلۋەل

duo (dōō'ō, dū'ō), n.

گۇۋاۋى يا ئاۋازى دۈۋۇلى.

duodecimal (dōō'ā-des'ā-m'l, dū'ā-des'ā-m'l), adj.

دوانزەمە؛ تاپپەتى بە دوانزە يا دوانزەمى.

n. (١) دوانزەمە. (٢) (pl.). شىۋازى زەمەردى دوانزەمى (بىركارى).

duodenum (dōō'ā-dē'nəm, dū'ā-dē'nəm), n.

پىخۇلەي
دوانزەكرى.

duologue (dōō'ā-lōg', dū'ā-lōg'), n.

گەلۇگۇ دۈۋۇلى
(بەتاپپەتى لەسەر شاق).

dupe (dōōp, dūp), n.

كەسكىكى خۇش باۋە يا ساۋىلكە؛
كەسكىكى بەناسانى ھەلخەلەتتىراۋ.

v.t. خەلەتاندن؛ فرىۋدان؛ لەخىشتەبىردن؛ ساختە لىكرىد.

dupery (dōōp'ēr-i, dūp'ēr-i), n.

ساختە؛ ساختە لىكرىد؛
خەلەتاندن

duple (dōō'p'l, dū'p'l), adj.

دۈۋ ئەرەندە؛ دۈۋە؛ دۈۋان
(١) دۈۋ ئەرەندە
(٢) دۈۋلا يا دۈۋەش (مەكىنە).

n. (١) خانۋىيەكى دۈۋلا يا دۈۋەش (كە ھەر بەشەيان سەرىخەۋىيە و
بۇ خىزىنەكە). (٢) ئورۇنكى دۈۋخانەيى لە شەمەندەھەردا.

duplex apartment,

duplex house, خانۋىيەكى دۈۋ نەۋمى.

خانۋىيەكى دۈۋ بەش (كە ھەر بەشەيان سەرىخەۋىيە و
مالىكى تىدائىت)

duplex telegraphy, ئاردىنى دۈۋ بىرۈسكە بە يەك تەلدا لە يەك كاتداۋ

بۇ دۈۋلاي جىۋان.

duplicate (dōō'plə-kit, dū'plə-kit), adj.

(١) دۈۋان؛ دۈۋانە.
(٢) دەۋادەق. (٣) دۈۋ بەشى چۈنەكى ھەپە.
(١) وىنەي دەۋادەق. (٢) ھاۋتا؛ بەرامبەر.

n.

duplicating machine

- v.t.** (۱) دو قات كورد؛ دو نهمه نده كردن
(۲) وینهی دهقاندیق دهرهینان؛ لیسر دهرهینان؛ لهبرگرتنهوه.
(۳) دو باره كوردنهوه؛ دو یاتكردنهوه (كردان، كار، رفتان):
(*She ~ her former success.*)
in duplicate, به دو وینهی دهقاندیق
duplicating machine, مهكینهی وینهی دهقاندیق دهرهینان
duplication (doo'plə-kā'shən, dū'plə-kā'shən), *n.* (۱)
وینهی دهقاندیق دهرهینان؛ دو باره كوردنهوه. (۲) وینهی دهقاندیق.
duplicator (doo'plə-kā'tēr, dū'plə-kā'tēr), *n.* مهكینهی
وینهی دهقاندیق دهرهینان.
duplicity (doo-plis'ə-ti, dū-plis'ə-ti), *n.* دو یووبویی
دووزمانی؛ فیژوتلهكی بازای
durability (door'ə-bil'ə-ti, dyoor'ə-bil'ə-ti), *n.* برهگرتن؛
قایمی؛ مانهوه ندریان، نمشكان، یا نهفتهتان؛ بردهوامی.
durable (door'ə-bil, dyoor'ə-bil), *adj.* (۱) برهگرتن؛ قایم؛
بهتین؛ بهكیش؛ بهگیر: (*~ cloth; a ~ pair of shoes*).
(۲) چهسیبو؛ نهگزی؛ بردهوام: (*a ~ peace*).
dura mater, پهردهی هره دهرهوی میشكو برپیراگی پشت (كه قایم) بهكیش.
duramen (dyoo-rā'min), *n.* ناوهرهگی رهقی قهدی درمخت
duration (door'əns, dyoor'əns), *n.* بهندی؛ خستنه بهندیخانهوه؛
خرانه زیندانهوه
duration (doo-rā'shən, dyoo-rā'shən), *n.* (۱) بردهوام بوون؛
بردهوامی؛ مان (۲) ماوهی خایاندن؛ ماوهی بردهوام بوون؛ ماوه.
duress (doo-res', dyoo-res'), *n.* (۱) بهندی؛ خستنه بهندیخانهوه؛
خرانه زیندانهوه (۲) زورملی؛ زور؛ به زور؛ تیژی:
(*to do something under ~; a confession signed under ~*)
during (door'in, dyoor'in), *prep.* (۱) به درازی؛ کات؛ لهکاتی؛
له ماوهی: (*The sun gives us light and heat ~ the day.*)
(۲) لهکاتی؛ له کاتیکدا: (*He left ~ the lecture.*)
dusk (dusk), *adj.* [Poetic], رهشپار؛ رهشقاله؛ تاریک.
n. (۱) زهردهی؛ تاریک و لیلی پاش پوزناوایوون. (۲) تاریکی.
v.t. & v.i. تاریک كرد؛ تاریک داهاتن
dusky (dus'ki), *adj.* (۱) رهشپار؛ رهشقاله. (۲) تاریک؛ لیلی.
(۳) غمگین؛ بهراچا تاریک؛ پهست؛ خهفتهبار.
-duskily (adv.); duskiness (n.).
dust (dust), *n.* (۱) تپوتوز؛ تون.
(۲) همدیکی زور تپوتوز كه وهك پله هور بوهستیت.
(۳) پشینی؛ سار؛ شیناوی؛ هراوهریا. (۴) خاك؛ خول؛ گل.
(۵) پاشماوهی لهشی پژیو كه دهییت به خول یا گل.
(۶) ریسوایی؛ سرشوی. (۷) شتیکی بن خرخ و هیچ و پوچ.
(۸) [British]. زیل؛ خاك و خول. (۹) [Rare]. گهر.
(۱۰) هلاله. (۱۱) تونزاقه زین. (۱۲) [Slang], پاره؛ دروا.
v.t. (۱) تپوتوز پیومهكردن؛ تونزایی كردن
(۲) پودره پیومهكردن؛ پودره لیدان.
(۳) (off) - تهكاندن؛ پاكردنهوه؛ گسك لیدان؛ سرین و تپوتوز ئی لابردن.
v.i. (۱) تهكاندن؛ سرین و تپوتوز ئی لابردن؛ پاكردنهوه.
(۲) خوكه و راندن له تپوتوزدا (بالنده).
(۳) تپوتوزایی بوون؛ خولایی بوون
bite the dust, له جهنگدا كوژان؛ بهزین.
lick the dust, له جهنگدا كوژان؛ بهزین
(۲) كرنوش بردن؛ سر دانهواندن
make (raise) a dust, كردن به تپوتوز؛ ناژاوه نانهوه؛
هراوهریا خستنهوه
throw dust in (someone's) eyes, بهمهله دامن؛ خهله تاندن؛

dwell

- چاره بهست كردن
تهنهگی خول؛ خولان؛ زیدان.
dustbin (dust'bin), *n.* ناوچهكی كه بن بارانی وهك بیابانی ئی دهكات.
dust bowl, (۱) تپوتوز پاكردنهوه یا سرهوه (مروقه، شت)؛
فلجه؛ پهری یا نیسهنجی شت سرینهوه. (۲) تهختهسیر.
(۳) نامیری پودره لیدان. (۴) نامیری خوی یا شهك پیومهكردن؛ خولان.
(۵) پالتو یا چاكهتی پاراستنی جلوهبرگ له تونزایی بوون لهکاتی
گمشكردندا به نوتومبیلی سرهكراوه.
dustman (dust'mən), *n.* خولریژ.
dustpan (dust'pan), *n.* دهفریکی بچوکی دم پانه خولی پاش
گسكادی تی دهكریت و پنی دهكریت ناو تهنهگی خولهوه.
dustproof (dust'proof), *adj.* تپوتوزی.
dust storm, گهرهلول.
dusty (dus'ti), *adj.* (۱) خولایی؛ تپوتوزایی
(۲) وورد وهك تون. (۳) بوز
Dutch (dutch), *adj.* (۱) تاییهتی به هوله نده گهل، زمان، كلتور.
(۲) [Slang], نهمانی.
n. (۱) زمانی هوله ندهی. (۲) [Slang], نهمانی.
(۳) گهل هوله نده. (۴) [Slang], گهل نهمانی.
پارهی خولان و كس ویری كس نهكردن
(چیشخانه، سینما، گهشت، ناهنگ... هتد)؛ به لیقهی خول نووستن (مهجان)
Dutch courage, (۱) نازاییك كه له خواردنهوه بیت؛
نازایی سرخوشی. (۲) خواردنهوهی سرخوشكردن.
Dutch door, دهرگای دور بهشی له باری لابهلا بهمهركیك بتوانریت بهشی
سهرهوه و خوارهوی به جیا بكریتنهوه یا دابخریت.
Dutch oven, (۱) مهجیهلیکی سر قوهر كه گوشت و خواردنهوه تی
له فریدا تیدا دهپیشتریت. (۲) کوورهیكه لایهکی بهره لایه و سهرهكی گراوه
پرووی لا بهره لایهکی دهكریت ناگرو گوشتی تیدا دهپیشتریت. (۳) تنور
Dutch treat, [Colloq.], پارهی خولان و كس ویری كس نهكردن
(چیشخانه، سینما، گهشت، ناهنگ... هتد)؛ به لیقهی خول نووستن (مهجان)
Dutch uncle, [Colloq.], كهسك كه به توندوتیژی و به رهقی تهمنی
كهسكی تر بكات
duteous (doo'ti-as, dū'ti-as), *adj.* گوئی پایل؛ گوئگر؛ ملكهچ.
dutiable (doo'ti-a-bil, dū'ti-a-bil), *adj.* گوومرگی لهسهره
(شومهمی له دهرهوه هینراو)؛ گوومرگ دهكریت؛ پیوسته گوومرگ بكریت.
dutiful (doo'ti-fəl, dū'ti-fəl), *adj.* (۱) لههستكردن به پیوستی
سهرشانهوه هاتوه. (۲) گوئی پایل؛ گوئگر؛ ملكهچ.
duty (doo'ti, dū'ti), *n.* (۱) پیز.
(۲) پیوستی سهرشان؛ نرك؛ نركی سهرشان
(۳) باجی گوومرگ؛ گوومرگ
(۴) پلهی بهكاری مهكینه؛ بهكاری مهكینه: (*a heavy ~ tractor*)
جیگری كردن؛ لهباتی بوون؛ جی گرتنهوه.
پاش كار؛ دواي نیشی پوزانه؛ دهستبهتال.
لهسهر كار؛ لهکاتی نیشدا
duty-free (doo'ti-frē', dū'ti-frē'), *adj. & adv.* گوومرگ
لهسهر نهبو؛ باجی گوومرگی لهسهر نادریت.
dwarf (dwōrf), *n.* (۱) كورتهبالا؛ كورتهبنه؛ كورتهبالایهك.
(۲) گیاندار یا پروهکی بچوكر له توخمی خوی.
v.t. (۱) نههیشتنی گهره بوون؛ ریگرتن له پهره سندن (مروقه، گیاندار، پروه).
(۲) بچوك كردنهوه. (۳) بوون به هوی بچوك نوواندن؛ باشترو جوانترو
كارامهتر نوواندن (له بهراوردندا): (*He ~s everybody around him.*)
گهره نهبوون؛ بچوك نوواندن.
v.i. بچوك؛ كورتهبالا؛ كورتهبنه
dwarfish (dwōrf'ish), *adj.* كورتهبالا؛ كورتهبنه؛ بچوكه
dwell (dwell), *v.i.* نیشتنه بوون؛ له شونینكدا زیان بۆ ماوهيك یا

E e

E, e (ē), n.

(۱) تیبی پنجمی ئەلفوبیی نینگلیزییە

(۲) دەنگی ئەم تیبی (۳) پینجەم لە لیستەیکدا.

adj.

(۱) تاییبەتی بە تیبی E, e. (۲) پینجەم.

E (ē), n.

(۱) شتێک کە لە شێوەی تیبی E دا بێت

(۲) لە ژمیری پۆمانیدا بەرامبەری (۲۵۰)یە

(۳) پینجەم؛ ئەفرە پینجەم.

each (ēch), adj. & pron.

ھەر یەکە؛ ھەر یەکێک.

adv.

یەکێ؛ ھەر یەکێ؛ سەرۆ. (Give them an apple ~.)

each other,

یەکتری، ئەمە بۆ دوو کەس، گیاردار. یا شت؛ یەکتەر.

eager (ē'gēr), adj.

(۱) بەپەرۆش؛ بەپەرۆشەر؛ بەدل؛ بەشەوق.

(۲) [Archaic] تیز.

-eagerly (adv.); eagerness (n.).

eagle (ē'g'l), n.

(۱) سیسارک

(۲) وێنەی سیسارک کە وەک درووشم بەکاربھێنرێت

(۳) دراویکی کۆنی ئەمەریکییە ترخی دە دۆلارە.

(۴) [L -] ناری کۆنەستێرەیکە

eagle-eyed (ē'g'l-id'), adj.

چاوتیز

eaglet (ē'glit), n.

بەچکە سیسارک

ear (ēr), n.

(۱) گوێ؛ کۆنچکە (۲) بەشی دەرەوی گوێ

(۳) ھەسنی بیستر

(۴) قیزی ھەسنی بیست (بەتاییبەتی لە جیاوازی کردندا لەبەینی ئاوازدا).

(۵) شتێک کە لە گوێ بکات.

be all ears,

زۆر بە وردی یا بە باشی گوینگرتن.

(I am all ears when you talk.)

fall on deaf ears,

گوێ پێ نەدران

(His warnings fell on deaf ears.)

give (or lend) ear,

گوێ لێگرتن؛ گوێ پێدان؛ گوێ ڕاھێنان.

have (or keep) an ear to the ground,

گوێ پێدان بە ڕای گشتی.

have the ear of,

نزیك بوون لە کەسێکەوە؛ گوێ لێ گران (دەسلەت).

in one ear and out the other,

لە گوێیەیکەوە چوونەئوردووەوە لە گوێیەیکە ترەوە ھاتنەدەرەو (ئاموزگاری)؛ بێ کەلک.

play by ear,

(۱) مۆسیقا ئێدان بەبێ نۆتە

(۲) کردنی کارێک یا جوولانەوێک چۆن بێکەوت و ھا. واتە بەگوێزەری باری

نەو کاتە و ھەن نەخشەدانان.

turn a deaf ear,

گوێ نەگرتن (بە دەسەڵەت)؛ گوێ پێ نەدان.

up to the ears,

ئێجگار؛ بەکجار؛ زۆر.

(He is in debt up to the ears.)

ear (ēr), n.

گوێ (شامی، گەن، جۆ... ھتد.) (an ~ of corn.)

earache (ēr'āk'), n.

گوێ نیشە.

cardrop (ēr'drop'), n.

گوارە؛ ئەلقە؛ گوێ.

car drops,

دەرمانی گوێ (کە بە دالۆپ بکریته ئاو گوێو).

cardrum (ēr'drum'), n.

(۱) پەردە؛ گوێی ناوەرەست

(۲) گوێی ناوەرەست.

eared (êrd), adj.

گوینچکەدار؛ (long- ~)

earful (ēr'fool'), n. [Colloq.],

(۱) پڕ گوێ؛ زۆر.

(I got an ~ of that.)

(۲) دەنگوباس یا ووت وواتی گرنگ یا سەرسوڕمێنەر.

(۳) سەرزەنشتی

earl (ürl), n.

ئازناوێکی ئینگلیزییە وەک "ئاغا" یا "بەگ"

earlap (ēr'lap'), n.

(۱) نەرمە گۆشتی گوێ. (۲) گوێی دەرەو.

earldom (ürl'dəm), n.

(۱) ئاوچە؛ ژێردەستی ئاغا یا بەگێکی

ئینگلیزی. (۲) پلە؛ ئاغا یا بەگێکی وھا.

ear lobe,

نەرمە گۆشتی گوێ.

early (ür'li), adv. & adj.

(۱) زوو؛ لە سەرەتای سەردەمیکدا.

(۲) زوو؛ پێش کاتی خۆی. (۳) زۆر لە کۆندا. (۴) لە دواپۆژێکی نزیکدا.

-earliness (n.).

early bird, [Colloq.],

کەسێکە کە زوو دەگاتە شوێنێک یا بەیانیاں زوو.

earmark (ēr'märk'), n.

(۱) نیشانە یا داخ کرانیکی گوێی ئازەل بۆ

ناسینەوێ. (۲) نیشانە.

v.t.

(۱) نیشانەکردن یا داخ کردنی گوێی ئازەل بۆ ناسینەوێ.

(۲) نیشانەکردن؛ دیاری کردن. (۳) تەرخان کردن یا خستەلاوێ بۆ مەبەستێکی

تاییبەتی (پارە، ئازووقە... ھتد.) بۆ دانان (پارە).

(This money has been ~ed for education.)

ear-muffs (ēr'mufs'), n.pl.

گوێ پۆش (بۆ سەرما).

earn (ürm), v.t.

(۱) دەسکەوتن (پارە)؛ پەیداکردن لە ئەنجامی کۆشتندا

(پارە) (to ~ money; to ~ a living)

(۲) شایستەبوون (پاداشت، سزا)؛ پێ ڕەوا بوون.

(She ~ed that spanking; a well ~ed rest)

earnest (ür'nist), adj.

(۱) سوور لەسەر؛ بەجۆش؛ دڵسۆز.

(۲) گرنگ؛ (matters ~)

-earnestly (adv.); earnestness (n.).

in earnest,

بەدل؛ بەپراستی؛ بەراستی؛ بێ گالتە

earnest (ür'nist), n.

(۱) پێشەکی (کرین و فرۆشتن)؛ بارمە؛

پارە؛ دراو (پێشەکی) (money ~)

(۲) زەیمان؛ بەلێن

earnest money,

پارە؛ پێشەکی (کرین و فرۆشتن)؛ بارمە.

earnings (ür'ningz), n.pl.

(۱) دەسکەوت؛ مۆجە (۲) قازانج

earphone (ēr'fōn'), n.

بیستۆک؛ پێ بیست.

earring (ēr'ring'), n.

گوارە؛ ئەلقە؛ گوێ.

earshot (ēr'shot'), n.

مەودای بیستنی دەنگی پووتی ئادەمیزاد.

ear-splitting (ēr'split'ing), adj.

گوێ کەپکەر (دەنگی قایم)؛

زۆر قایم (دەنگ).

earth (ürth), n.

(۱) سەرزەمین؛ جیھان؛ زەوی.

(۲) دانیشتوانی ئەم جیھان؛ ھەموو مەزۆی سەرزەمین

(۳) زەمین؛ روشتکائی. (۴) [Poetic]، وولات؛ نیشتمان (۵) خاک؛ گل؛ خۆل.

(۶) [Poetic]، (۱) لەشی مەزۆ؛ لەش. (ب) کاروباری سەرزەمین مەزۆ.

(۷) لایە (گیاندار)؛ کۆنی گیاندار.

v.t.

(۱) ناشتن (دانەوتلە، ئەمە، پووک).

(۲) ڕاوانانی گیاندارێک بۆ ئاو کۆنەکی.

- خۇشامەتەنەھە كۈنى ئۆزىمىزدا (پۇتۇ، گىيادى تى).
come back (or down) to earth, (۱) ۋازەلە خەيال پىلۋى ھېتەن؟
 بوزۇن بە پاستىخۇز
down to earth, (۲) سادە؛ خاكى؛ پاستىخۇز
run to earth, (۱) پاكىز كىرگەن (۲) دۇزىنە پاش گەپلىكى نۇر
earthborn (ürth'born'), adj. (۱) سەرزەمىنى؛ جىھانى
 (۲) مەركەز؛ قاسەر نامىنى (۳) ھەك مەركەز
earth-bound (ürth'bound'), adj. (۱) زەمىنى؛ سەرزەمىن
 كاروبارى سەرزەمىنى ھەم بەستراۋە (۲) بەرەم سەرزەمىن ھاتۇر يا پۇشتۇر
earthen (ür'thən), adj. (۱) گىلى؛ قورۇن
 (۲) سەرزەمىنى؛ تايەتتى بەم جىھانە نەك بە نەۋە دۇنيا
earthenware (ür'thən-wâr'), n. (۱) دەفرى گىلى؛ قاپ-قاجاغى گىلى؛ گىلى
 گىلى
adj. گىلى؛ قورۇن
earthiness (ür'thi-nis), n. (۱) سادەيى؛ خاكىتى
 (۲) سەرزەمىنى
earthliness (ürth'li-nis), n. سەرزەمىنى؛ تايەتتى بەم جىھانە
 نەۋە دۇنيەيى
earthling (ürth'ling), n. (۱) ئادەم؛ مەردۇم؛ ئىنسان
 (۲) مەركەز كە نۇر خەرىكى كاروبارى ئەم جىھانە بىتەن بەلەۋە كىرگەن بىتەن
earthly (ürth'li), adj. (۱) سەرزەمىنى؛ ئەمە دۇنيەيى؛ تايەتتى بە
 كاروبارى سەرزەمىن (۲) لەۋانە؛ بۇ ھەيە
earthquake (ürth'kwäk'), n. بومەلەزە
earthward (ürth'wärd), adj. Also earthwards, بەرەم زەمىن
earthwork (ürth'würk'), n. (۱) سەنگەر؛ بەستۇ
 (۲) كارى زەمىن ھەلگەندەن بەستۇ يا سەنگەر دىۋىستىرگەن
earthworm (ürth'würm'), n. كىرى ئاۋ خاك؛ كىرى زەمىن
earthy (ür'thi), adj. (۱) رەمىنى؛ خاكى؛ گىلى
 (۲) تايەتتى بە كاروبارى سەرزەمىن (۳) سادە؛ خاكى
ear-wax (êr'waks'), n. مۇمى گۆن
earwig (êr'wig'), n. (۱) ھەزەپىن
 (۲) جۇرە مىۋىيەكە قىنگەكە ھەك مەقسەت ۋايە
v.f. كارىدەن سەم بەرە قورۇقۇلۇ بىنانو لە ئۆزىمە
ease (ēz), n. (۱) ئاسودەيى؛ خۇشى؛ بىن سەرزەمىنى تەنگۈچەنەمەيى
 (۲) ھەمىنى؛ ئەسەرخۇنى؛ ھەلسان دانىشتىنى سىرۋىشتى سادە
 (۳) ئاسانى (۴) (*He writes with ~*)
 (۵) خۇش گۆزەرائى ئاسانى ئاسودەيى (*to live a life of ~*)
 (۶) دەستبەتلى ئاسودەيى؛ خۇشى
v.f. (۱) دىلەۋايى كىرگەن؛ دىلەۋايى دانەۋە؛ دىلخۇش كىرگەن؛ يارى شان سوۋك
 كىرگەن (۲) ئازار يا ئاخۇشى كەمكىدەنە (۳) ئاسان كىرگەن؛ ئاسانتر كىرگەن
 (۴) (*~ away, down, up, or off*) شەل كىرگەنە (گىرى، پەت، گورىس)
 خار كىرگەنە (۵) دانەۋاندەن ۋىردە ۋىردە؛ بەرە بەرە نەز كىرگەنە دانان
 (*They ~ed the piano into place.*)
v.f. (۱) كەم بولغۇنە (ئازار، ئاخۇشى، توندوتىزى)
 (۲) جۇلان يا جۇلاندىن ۋىردە ۋىردە
 (۳) لە ئاسودەيىدە؛ لە خۇشىدە؛ دىلەۋايى بىنك
 (۴) پەخت كە (فەرمانى سوپا)
ill at ease, پەشتۇ ۋە بىن ئاسودە؛ ئارەخت؛ مەرقادان
 (*He is ill at ease in the company of strangers.*)
take one's ease, بىن ئاۋ كىشەن ھەۋانە
easeful (ēz'fəl), adj. پىر ئاسودە؛ خۇشى؛ پەخت؛ ئاسان
 ھەمەن دىلەۋايى
easel (ē'z'l), n. سىپايى ۋىنە ئەسەر كىشەن
easement (ēz'mənt), n. (۱) ھەمەن كىرگەنە؛ ئاسودەيى پىدان
 كەمكىدەنە (توندوتىزى، ئازار) ئاسان كىرگەن

- (۲) شەتتىكى ئاسودە بەخش يا ھەمەنكەرەۋە؛ ئازار يا توندوتىزى كەمكىدەنە
 پەختەكە (۳) مەنى پىدانىشتىنى خاۋەن زەمىن بە زەمىنەكە
 دراۋىسىدا (بۇ گەپتەن زەمىنەكە خۇ)
easily (ē'z'l-i, ēz'i-li), adv. (۱) بە ئاسانى (۲) ھەمەن ئىش ۋازار
 (۳) بىن چەندۇچۇن (*She is ~ the best dancer.*)
 (۴) نۇر لەۋانەيە (*The train may ~ be late.*)
casiness (ēz'i-nis), n. (۱) ئاسانى (۲) بىنكە؛ گۆن پىن ئەدان
 (۳) ھەمەن؛ ئەسەرخۇنى؛ ئۆزى
east (ēst), n. (۱) پۇتەلەت (۲) ئاۋچەمكى پۇتەلەت
 (۳) [E-] بەشى پۇتەلەت جىھان (۴) ھەك ئاسا
adj. (۱) پۇتەلەت؛ تايەتتى بەم پۇتەلەت؛ بەرەم پۇتەلەت؛ پەۋە پۇتەلەت
 (۲) لە پۇتەلەتە؛ پۇتەلەت (*an ~ wind*)
 (۳) [E-] بەشى پۇتەلەت كىشەم، ۋىلات، يا ئاۋچەمكى
 (*E ~ Africa; E ~ London*)
adv. پۇتەلەت؛ لە پۇتەلەت؛ بەرەم پۇتەلەت
east-bound (ēst'bound'), adj. بەرەم پۇتەلەت دەۋرات
Easter (ēs'tēr), n. ئىستەر؛ جەزنى زىندۇبۇنەۋەيى عىسا سى پۇر
 پاش ھەلۋاسىنى (خاچ پەرسىتى)
Easter egg, ھەلگەي ئىستەر؛ ھەلگەي پەنگ كراۋە بە بۇنەي جەزنى
 زىندۇبۇنەۋەيى عىساۋە بۇ جۋانى يا دىارى بەكار دەھىتەن تەتايەتتى بۇ
 مىندان
easterly (ēs'tēr-li), adj. پۇتەلەت؛ لە پۇتەلەتە دىت
 (*an ~ wind*)
adv. (۱) بەرەم پۇتەلەت
 (۲) لە پۇتەلەتە (*The wind blew ~*)
eastern (ēs'tēr-n), adj. (۱) تايەتتى بەم پۇتەلەت؛ بەرەم پۇتەلەت
 پۇتەلەت (۲) لە پۇتەلەتە ھەلگەت (*an ~ wind*)
 (۳) [E-] تايەتتى بەم پۇتەلەت ھەلگەت ۋىلات ۋىلات ۋىلات ۋىلات ۋىلات
 كەمىكى پۇتەلەت؛ پۇتەلەتەكە
easterner (ēs'tēr-nēr), n. (۱) كەمىكى پۇتەلەت؛ پۇتەلەتەكە
 (۲) [E-] دانىشتۇۋەكە بەشى پۇتەلەت ئەمەركە
Eastern Hemisphere, ئىۋەي پۇتەلەت سەرزەمىن (كە ئىۋەي
 ئاسيا ۋە ئەفرىقا ۋىلاتىلا دەگىتەنە)
easternmost (ēs'tēr-mōst'), adj. ئىۋەي پۇتەلەت
easting (ēs'ting), n. (۱) پۇتەلەت يا لادان بەرەم پۇتەلەت
 (كەشتىۋەۋەيى) (۲) ئاراستى پۇتەلەت
 (۳) مەۋەي ئىخۇپىن بەرەم پۇتەلەت (كەشتىۋەۋەيى)
eastward (ēst'wärd), adv. & adj. Also eastwards, بەرەم
 پۇتەلەت
n. ئاۋچە يا شۇننىكى بەرەم پۇتەلەت
-eastwardly (adv.)
easy (ē'z-i), adj. (*an ~ job*) (۱) ئاسان؛ سوۋك
 (۲) خۇش گۆزەرائى؛ خۇش ئاسان (*an ~ life*)
 (۳) نەرم پەخت (كورىس) (*an ~ chair*)
 (۴) ھەمەن؛ ئەسەرخۇ؛ ئۆزى (*~ manners*)
 (۵) ھىۋاش؛ ئەسەرخۇ (*an ~ pace*)
 (۶) دىلەۋە نەرم (مەركەز) (۷) بىن بازار (فەرتەنە)
 (۸) نەرخەكە شۇۋە
 (۹) بە ئاسانى دەست دەكەۋىت بە قازانچىكى كەم (پارە) (*~ money*)
adv. [Colloq.] بە ئاسانى
easy come-easy go, ئەۋەي بە ئاسانى دەست دەكەۋىت
 بە ئاسانىش لە دەست دەچىت
on easy street, خۇش گۆزەرائى
take it easy, [Colloq.], (۱) گۆن مەدەي؛ ئەۋە نەمەن؛ خەفت مەخۇ
 (۲) ھىۋاش؛ پەلە مەكە (۳) خۇت مەدەۋە مەكە (شەم ۋەتەنە ھەندى جار

لهباتی خواحافیزی بهکاردهمیزنیت.
easy chair,
easy-going (ēz'i-gō'īŋ), *adj.*
 (۱) خوش رهوت (نمى).
 (۲) هينم؛ لهسهرخو؛ بهناسانی لهگهلهدا گونجار (an ~ person).
easy mark, [Colloq.],
eat (ēt), *v.t.*
 (۱) خواردن (۲: ~ away, or up), همل لووشين؛ ماشينهوه؛ همووی خواردن و هيج ئی نههيشتنهوه؛ قوتارکردن.
 (۳) خواردنهوه، وک به تيزاب؛ داخوړان؛ دايزان
v.i.
eat into,
 (۱) خواردنهوه، وک به تيزاب؛ داخوړان؛ دايزان
 (۲) کنه لیکردن (خواردنه مەنى)؛ خواردن و تهوواکردن همدیکی.
eat one's heart out, [Colloq.],
 دل شق بردن (له داخدا یا
 له پهستندا؛ دل دهرهاتن
eat one's words,
 پاشیمان بونهوه له ووتراویکی پینشووتر؛
 پاشگزیوونهوه؛ بوون به قسهی خووه.
eat up,
 (۱) همل لووشين؛ ماشينهوه؛ قوتارکردن؛ هيج نههيشتنهوه.
 (۲) به تهوواوی خریک کردن: (eaten up with curiosity).
eatable (ē'tā-b'l), *adj.*
 بهکاری خواردن دیت؛ بو خواردن دهشتیت؛
 دهخورت
n.pl.
 شتی که بهکاری خواردن بیت یا بو خواردن بشیت؛ خواردنه مەنى.
eaten (ē'tn), *past participle of eat.*
eater (ē'tēr), *n.*
 کەسکی زرخور
eatery (ē'tēr-i), *n.* [Colloq.],
 چیشخانه به تايهتی هی ساده.
eating (ē'tīŋ), *n.*
 (۱) خواردن
 (۲) خواردنه مەنى؛ شتی که بهکاری خواردن بیت.
eating-house,
eaves (ēvz), *n.pl.*
 گوئی سمانه، گوئی سوانه
eavesdrop (ēvz'drop'), *n.*
 (۱) چوړاوکه
 (۲) شو شوینه چوړاوکی لهسه دهچوړیتنهوه.
v.t.
 به دزییوه گوئی له خهک گرتن؛ خو ئی داگرتن (بو قسه دزین):
 (You shouldn't ~ on people.)
-eavesdropper (*n.*).
ebb (eb), *n.*
 (۱) نیشته و ناو نیشتهوه.
 (۲) کزبون؛ که بونهوه بهرهو نمان چوون: (the ~ of one's hopes).
v.i.
 (۱) ناو نیشتهوه؛ کشانهوی ناو (دهریا).
 (۲) کزبون؛ که بونهوه؛ که مکردن؛ کشانهوه
 نیشته و
ebb tide,
ebon (eb'on), *adj. & n.* [Poetic]. = **ebony**.
ebony (eb'on-i), *n.*
 دارخهیره ران.
adj.
 (۱) له خهیره ران دیروستکراو (۲) رمش.
ebullience (i-bul'yans, i-bul'i-ans), *n.*
 (۱) قلبه قلیدان؛
 هه لچوون (۲) شوق و شادی؛ بدهماخی.
-ebullency (*n.*).
ebullient (i-bul'yant, i-bul'i-yant), *adj.*
 (۱) قلبه قلیدهر.
 (۲) به شوق و شاد؛ بدهماخ؛ به کیف.
ebullition (eb'ə-lish'an), *n.*
 (۱) قلبه قلیدان (۲) شوق و شادی.
 (۳) له پیر ههچوون (ههست).
eburnation (ē'bēr-nā'shan, eb'ēr-nā'shan), *n.*
 پهقبوونی
 نیشکان یا کړکړاگه (نخووشی).
ec- (ek),
eccentric (ik-sen'trik, ek-sen'trik), *adj.*
 (۱) دوو جهقی
 جیواریان مهیه بازنه: (~ circles).
 (۲) خولگه کی له ناوهر استدا نییه: (an ~ wheel).
 (۳) زور خر نیجه (۴) ناپیک.
 (۵) سهیر؛ مرقه؛ کردهوه، رهوشت؛ نهشان؛ سهیرو نهنتیکه.

n.
 (۱) بازنه مکی چهق جیواراز لهگهله بازنه مکی نههیشتهوه.
 (۲) کەسکی سهیر؛ کەسکی نهشان
-eccentrically (*adv.*).
eccentricity (ek'sən-tris'ə-ti), *n.*
 (۱) جیوارازی چهقی دوو بازنه.
 (۲) تهوواو خر نهبوون (۳) سهیری (پهفتار، کردهوه)؛ سهیری و نهنتیکه کی؛
 نهشازی؛ جیوارازی پهفتارو کردهوه
ecclesia (i-klē'zhi-ə, i-klē'zi-ə), *n.*
 (۱) کۆری گهل (بو مههستی)
 رامیاری له یونانی کوندا (۲) نهدامی کلیسیه که.
 (۳) خانووی کلیسیه که.
ecclesiastic (i-klē'zi-as'tik), *adj.*
 تايهتی به کلیسه و پښخراوی
 کلیسه و قهشکان.
n.
ecclesiastical (i-klē'zi-as'ti-k'l), *adj.*
 تايهتی به کلیسه و
 پښخراوی کلیسه و قهشکان
ecclesiasticism (i-klē'zi-as'to-siz'm), *n.*
 (۱) نه ریت و بندو
 باوو دهستووری کلیسه و پښخراوه کانی. (۲) سووربوون لهسهر نه نه ریت و
 بندو باوو دهستوورانه
ecdysis (ek'di-sis), *n.*
 کاژ یا پینست فریدن (مارو میروو).
echelon (esh'ə-lon'), *n.*
 (۱) پیر یا پۆلی هاوریکی سهربان، فرۆکه.
 یا کهشتی که نهسهرو نه سهره کهیان پیک نهبن و وک پښ پلیکانه بنوین.
 (۲) پۆلی سهربان: (~ an assault).
 (۳) چین (فرمانگه، پښخراو، فرمانروایی):
 (the highest ~ of a government or an organization)
v.t. & v.i.
 پیرکردن (سهربان، فرۆکه، کهشتی)؛ پیربوون؛ پۆل پۆل کردن.
echo (ek'ō), *n.*
 (۱) دهنگدانهوه. (۲) دهنگی وهما.
 (۳) دووپاتکردنهوه یا لاساییکردنهوه (ووته، خو، بیروباوه)؛
 بو سندنهوه (گۆزانی، دهنگ، ووته). (۴) لاساییکردنهوه؛ دووپاتکردنهوه.
 (۵) وهلامیکی باش یا بدهل بوو
v.i.
 (۱) دهنگدانهوه. (The empty room ~ed.)
 (۲) دووپارمه بوونهوه؛ گهراوه (دهنگ)؛ دانهوه (دهنگ):
 (His voice ~ed in the hall.)
v.t.
 (۱) لاساییکردنهوه (دهنگ، ووته، خو، بیروباوه)؛ دووپاتکردنهوه.
 (۲) دهنگدانهوه.
echoic (e-kō'ik), *adj.*
 تايهتی به دهنگدانهوه
 (۲) تايهتی به ورهشیه که ماناکه کی دهنگه کی لهیه که دهچن.
echoism (ek'ō-iz'm), *n.*
 لهیه کهچوونی مانای ورهشیه که دهنگه کی.
éclair (ā-klār', i-klār'), *n.*
 جزیره شیرینی که لاکیشه یی به له پاقلوه
 گهره تره ناوه کی کاستری تیدایه.
éclat (ā-klār', i-klār'), *n.*
 (۱) لپه تانگی له راده بدهر؛ بلیه تی
 (۲) سهرکه و تن (۳) ناوبانگ؛ ناوداری
 (ب) ناوخرایی؛ بدهناوی؛ ناو به خراپ دهچوون.
eclectic (ik-lek'tik, ek-lek'tik), *adj.*
 (۱) هه لپه تر له سهراوه
 رینازی جیا جیا (an ~ person) هه مهچشن؛ هه مه رنک
 که سیک که تنها لهسهر یه ریناز ناپوت، به لکو نهو بیروپایانه ی بدهلی بیت.
 لهگه لیک سهراوه و رینازه وهری دهگرتن و لهسهری دهپوت.
-eclectically (*adv.*).
eclecticism (ik-lek'to-siz'm, ek-lek'to-siz'm), *n.*
 وه رگرتن
 یا هه لپه زاردنی باشرین بیرو را له گه لیک سهراوه و رینازه وه لهسهری پزیشن
 (۱) (solar ~) پوژ گران.
 (ب) مانگ گران: (lunar ~).
 (۲) پوونانی ئی بران؛ بهری پوونانی ئی بران؛ تاریک بوون
 (۳) دیارنه بوونیک سهرده می؛ ناوبانگ؛ کردن به ژیره وه، له بیروچوونه وه یا
 داپوشینیک سهرده می ناوبانگی مرقه؛ پښخراو... هتد.
 (۱) پوژ گران؛ مانگ گران؛ پوژ گرتن؛ مانگ گرتن؛ تاریک کردن؛ داپوشین.
 (۲) کردن به ژیره وه؛ داپوشین؛ له بیروچوونه وه (ناو، ناوبانگ):

(Shakespeare ~d his rivals in the drama.)

-ecliptic (adj.); ecliptical (adj.).

eclogue (ek'log, ek'log), n. مه‌نبه‌ستیکه لادئ‌یانه له‌شینوهی
گفتگوگۆ له‌نیوان دوو شواندا؛ مه‌نبه‌ستیکه دهرباره‌ی ژبانی شوان و لادئ
به‌شینوهی گفتگوگۆ.

ecology (ē-kol'ə-jī), n. ١. زانستی په‌یوه‌ندی نیوان گیاندارو
شینوه‌واره‌که‌ی (زینده‌وه‌ژانی). ٢. زانستی په‌یوه‌ندی نیوان دابه‌شینوهی

مروغ و زۆرو که‌می سامانی سرووشتی و نه‌ج‌نامه‌کانی له‌سه‌ر کۆمه‌ل

(کومه‌ناسی). ٣. سرووشت پاراستن؛ زانستی شینوه‌وار پاراستن؛

شینوه‌وارزانی

economic (ē'ka-nom'ik, ek'ə-nom'ik), adj. ١. نابووری

تاسه‌تی به‌ نابووری. ٢. تایه‌تی به‌ به‌ره‌مه‌هێنان و دابه‌شکردنی شتومه‌ک

٣. تایه‌تی به‌ پێنوسی مروغ بۆ شتومه‌ک

economical (ē'ka-nom'ik-l, ek'ə-nom'ik-l), adj. ١. -

پاشه‌که‌وتکه‌ر؛ به‌فیژنه‌ده‌ر؛ هه‌رزان؛ هه‌رزانه‌ها

(an ~ person; an ~ store)

٢. نابووری؛ تایه‌تی به‌ نابووری یا زانستی نابووری

economically (ē'ka-nom'ik-l-i), adv. ١. به‌بێ به‌یژدان

به‌ ده‌ست به‌ خۆوه‌ گرتن و پاشه‌که‌وت کردن. (He lives ~.)

٢. له‌ووی نابووری‌یه‌وه؛ له‌ باری نابووری‌یه‌وه

economics (ē'ka-nom'iks, ek'ə-nom'iks), n.pl. راستی

نابووری

economist (i-kon'ə-mist, ē-kon'ə-mist), n. رانی نابووری

نابووریزان؛ نابووریناس

economize (i-kon'ə-mīz', ē-kon'ə-mīz'), v.i. & v.t. ده‌ست

به‌ خۆوه‌ گرتن؛ ده‌ست به‌ پاره یا شتی ترموه‌ گرتن؛ پاشه‌که‌وت کردن

به‌فیژ نه‌دان

(He ~d by taking a bus to work instead of a taxi.)

-economizer (n.).

economy (i-kon'ə-mi, ē-kon'ə-mi), n. ١. نابووری

سیستمی نابووری. ٢. پاشه‌که‌وت کردن؛ ده‌ست پێوه‌گرتن؛ به‌فیژ نه‌دان

٣. به‌ریزه‌بردنی کاروباری نابووری مال، بێ‌ک‌خراو، بانزگانی، فهرمانزموایی

؛ بێ‌ک‌دینگی

ecstasy (ek'stə-si), n. ١. گه‌شکه؛ گه‌شکه‌گرتن؛ شادی؛ شادمانی

نه‌رپه‌ری خۆشی و کامه‌رانی؛ شه‌یدایی. ٢. حال ئی هاتن (تاین، ده‌رویش).

ecstatic (ik-stat'ik, ek-stat'ik), adj. ١. گه‌شکه‌دار؛ شه‌یدا

بر له‌ شادی؛ شیت و شه‌یدا. ٢. حال ئی هاتوو

که‌سێکی شیت و شه‌یدا؛ که‌سێک که‌ شه‌یدا ده‌بێت به‌ شتێک، پوودانێک،

به‌ که‌سێک

-ecstatically (adv.).

ecto- (ek'tō, ek'tə),

په‌شگه‌ریکه‌ به‌مانای هی دهره‌وه؛ دهره‌کی

ectoderm (ek'tə-dūrm'), n. دیوی دهره‌وه‌ی پێستی شانه‌ی

نازله‌می گیاندار

-ectodermal (adj.); ectodermic (adj.).

-ectomy (ek'tə-mi), برین یا لێکردنه‌وه‌و لابردن به‌

ه‌شته‌رکاری (appendectomy, tonsillectomy)

ectoplasm (ek'tə-plaz'm), n. دیوی دهره‌وه‌ی "سایتۆپلازم" ی

شانه‌ی له‌ش

ectype (ek'tip'), n. وینه‌ و وینه‌ ده‌قاوده‌ق

ecumenical (ek'yoo-men'i-k'l), adj. کشتی (خاچ په‌رستی)

همه‌ووسی؛ جیهانی

eczema (ek'sə-mə, eg'zi-mə), n. برۆ؛ نه‌ک‌زیما

-eczematous (adj.).

-ed (id, əd, d, t), ١. نیشانه‌ی سه‌رده‌می رابوردووی کرداره

(played, walked, wanted, etc.)

(cultured, versed) ٢. ئاوه‌م‌لانی پێ درووست ده‌کریت له‌ ناو یا کردار

٣. پاشگه‌ریکه‌ ده‌نریته‌ پال ناو بۆ مانای "بوون" یا "هه‌یه‌تی"

(bearded, sugared, small-mouthed)

edacity (i-das'ə-ti), n. زۆر حه‌ز له‌ خواردن کردن؛ زۆر خواردن

هه‌ل لوه‌شین

-edacious (adj.).

eddy (ed'i), n. گه‌ژاو؛ گه‌رداو؛ گه‌رده‌لول؛ گه‌ژه‌لوله‌که

خولانه‌وه به‌ پێچه‌وا‌نه‌ی ته‌وژمی سه‌ره‌کی؛ خول خواردن

edema (i-dē'mə), n. ئاوه‌ند؛ ئاوه‌نگ؛ شله‌ تیدا کۆبونه‌وه‌و ئاوسان

(په‌زشکه‌وانی)

-edematose (adj.); edematous (adj.).

Eden (ē'd'n), n. ١. باخچه‌ی عه‌دن؛ به‌مه‌شتی عه‌دن (که‌ نیشته‌جێی

ئاده‌م و حه‌وا بوو) ٢. به‌مه‌شت؛ شوینیکی زۆر خۆش

edentate (ē-den'tāt, i-den'tāt), adj. بێ ددان (گیاندار)

چهند جۆره‌ گیاندارێکی شه‌رده‌ری بێ ددانه

١. ده‌می تیفیک (چه‌قۆ، شیر، داس، ته‌ور)

٢. تێژی

٣. قه‌راغ؛ په‌راویز؛ گوێ (کنده‌ژان)؛ لێوار؛ که‌نار؛ پۆخ

(the ~ of a cliff)

٤. چمک

(Colloq.)؛ باشتی؛ باشتی‌بوون (توانا، لێهاتوویی، مه‌ودای مه‌منی)

(You have the ~ on me.)

v.t. ١. لێوار پێوه‌نان یا بۆ کردن؛ په‌راویز بۆ درووستکردن

٢. لایه‌لای پێشتن (وه‌ک به‌ناو کۆمه‌لێک خه‌لکا)؛ پێی خۆ کردنه‌وه‌ به‌لایه‌ی

٢. له‌سه‌رخۆ به‌ ووریایی بۆ پێشه‌وه‌ پێشتن

v.i. ١. لایه‌لای پێشتن

٢. ئی دورکه‌وتنه‌وه‌ به‌هێواشی و به‌ ووریایی

(She ~d away from the fierce-looking dog.)

١. زوو تووڤه‌ ده‌بێت؛ به‌ناسانی زووه‌له‌چو (مروغ)

on edge, ته‌نگه‌جیک‌لانه؛ ته‌نگه‌تیک‌له‌ (He is on edge today.)

٢. به‌په‌ره‌ش؛ بێ ئارام

١. موچه‌که به‌ دداندای هاتن یا هێنان

set one's teeth on edge, ٢. په‌ستکردن؛ تووڤه‌کردن

take the edge off, له‌ توند و تێژی که‌م‌کردنه‌وه‌ (خۆشی، ناخۆشی)؛

ئێ که‌م‌کردنه‌وه‌ (پله‌ی خۆشی یا ناخۆشی).

edge tool, نه‌سه‌که‌ یا تیفیکی ده‌م تیز

edgeways (ej'wāz'), adv. ده‌م به‌ ده‌مه‌وه (تیغ)؛ به‌ره‌و ده‌مه‌که‌ی (تیغ)

get a word in edgeways, بواری ده‌م کردنه‌وه‌ بوون له‌کاتی دانیشتن

له‌گه‌ل که‌سێک یا چه‌ند که‌سێکی زۆریژدا

edging (ej'ing), n. په‌راویز؛ شه‌رازه؛ تیله‌ماسکی قه‌راغ

edgy (ej'i), adj. ١. تیز (تیغ)

٢. ته‌نگه‌جیک‌لانه؛ ته‌نگه‌تیک‌له‌؛ زووه‌له‌چو؛ زوو تووڤه‌ ده‌بێت

edible (ed'ə-b'l), adj. به‌کاری خواردن دیت؛ بۆ خواردن شیوا

بۆ خواردن ده‌شیت

n.pl. خواردنه‌مه‌نی

-edibility (n.).

edict (ē'dikt), n. فه‌رمان؛ فه‌رمانی میری، شاهانه، یا سه‌رکۆمارانه

edification (ed'ə-fi-kā'shən), n. په‌ووشتی جوان و باش

فێرکردن؛ په‌ووشت باش کردن؛ پوخته‌کاری په‌ووشت

edifice (ed'ə-fis), n. خانویه‌کی گه‌وره

edify (ed'ə-lī'), v.t. ١. په‌ووشتی جوان و باش فێرکردن

فێری په‌فتاری جوان کردن؛ خسته‌سه‌ر پێگه‌ی راست؛ په‌روشت دادان

(Archaic) ٢. دامه‌زاندن؛ درووستکردن

-edifier (n.).

edit (ed'it), v.t. ١. ئاماده‌کردن و پوخته‌کردن بۆ با‌و‌کردنه‌وه‌ (په‌رتووک)

گۆڭار. (نامە). (۲) بۆلۈمگە چاڭ كىرىش؛ ھەلەپچىگەن.
(۳) سەررەشتى كىرىش ياكى بۆلۈمگە چاڭ كىرىش.
edition (i-dish'an), *n.* (۱) شىۋە قەبارە پەتۈرۈكىگە چاڭداش؛
چاپ (a pocket ~). (۲) سەررەشتى پەتۈرۈك، پۇتنامە. يا گۆڭار لىچاڭداش لىسەر ھەمان
قالپ لى ھەمان كاتدا. (ب) دانەپكە لىم پەتۈرۈك، گۆڭار، يا پۇتنامە.
(۳) چاپىنىڭ تايىپەتى؛ لىچاڭداش تايىپەتى.
editor (ed'i-tēr), *n.* (۱) نويسەر (پۇتنامە، گۆڭار)؛ سەر نويسەر (گۆڭار).
پۇتنامە؛ بۆلۈمگە (۲) نويسەر سەر نويسەر پۇتنامە.
(۳) نامىرى بۆلۈمگە پۇتنامەگە ئامادە كىرىش قىلمى سىنەمايى.
editorial (ed'ə-tōr'i-əl, ed'ə-tōr'i-əl), *adj.* (۱) تايىپەت بە
بۆلۈمگە يا بۆلۈمگە (۲) پاى خۇ دەرىپىن؛ پادەرىپىن.
(*E~ comment has no place in news stories.*)
n. سەر نويسەر پۇتنامە؛ پادەرىپىن.
-editorially (*adv.*).
editorialize (ed'tōr'i-əl-iz', ed'tōr'i-əl-iz'), *v.t. & v.i.* پاى
خۇ دەرىپىن (بەتايىپەتى نويسەر يا خاۋەنى پۇتنامە)؛ تىيىنى خۇ بە دەنگوباس
يا شتى تەرەۋە نان
-editorialization (*n.*); **editorializer** (*n.*).
editorial staff, سەر نويسەر پۇتنامە، گۆڭار.
editor in chief, سەر نويسەر؛ سەر نويسەر پۇتنامە.
editorship (ed'i-tēr-ship'), *n.* سەر نويسەر پۇتنامە؛ پادەرىپىن.
كاروبارى سەر نويسەر يا نويسەر.
educable (ej'oo-kə-b'l), *adj.* فېرەدەكەرن؛ پەرومەدە دەكەرن.
educate (ej'oo-kāt'), *v.t.* (۱) پەرومەدە كىرىش؛ فېرەدەكەرن.
(۲) خىستە قوتايخەنە (يا بەر خۇيىن)؛ ئەركى دارايى كىشان.
educated (ej'oo-kā'tid), *adj.* پۇشنىر؛ خۇيىنەۋار؛ زانا.
education (ej'oo-kā'shan), *n.* (۱) پەرومەدە كىرىش؛ فېرەدەكەرن.
خۇيىن؛ پەرومەدە فېرەدەكەرن. (۲) زانىارى پەرومەدە فېرەدەكەرن.
(۳) پۇشنىرى؛ خۇيىنەۋار. (۴) زانىست؛ زانىارى؛ فەرەمگ.
educational (ej'oo-kā'shən-l), *adj.* (۱) تايىپەت بە پەرومەدە.
فېرەدەكەرن؛ تايىپەت بە خۇيىنەۋار؛ پۇشنىرى.
(۲) فېرەكەرن؛ پەرومەدەكەرن؛ چاۋكەرەۋە: (*an ~ film*).
-educationally (*adv.*).
educationist (ej'oo-kā'shən-ist), *n.* زاناى پەرومەدە فېرەدەكەرن.
educative (ej'oo-kā'tiv), *adj.* فېرەكەرن؛ چاۋكەرەۋە؛ بەكەك (لەپۈي).
پەرومەدە فېرەدەكەرن.
educator (ej'oo-kā'tēr), *n.* (۱) مامۇستا؛ پەرومەدەكەرن؛ فېرەكەرن.
پەرومەدەكار. (۲) زاناى پەرومەدە فېرەدەكەرن.
educe (i-dōos', ē-dūs'), *v.t.* (۱) لى دەرىپىن؛ لى دەرىپىن.
(۲) بۆدەكەرن؛ ھەلەپچى.
-educible (*adj.*); **eduction** (*n.*).
eel (ēl), *n.* مارماسى؛ مارى ناۋى.
e'en (ēn), *adv.* [Poetic], = even.
e'er [Dial or Poetic], = even = evening.
e'er (ār), *adv.* [Poetic], = ever.
-eer (ēr), پاشىرىگە بەماناى. (۱) كەسكىنى پەرومەدە پەرومەدە:
(*auctioneer, engineer*)
(۲) پەكەرن؛ نويسەر؛ سەر نويسەر؛ پامفلىتەر، سونەتەر، پروفىتەر.
eerie, eery (ēr'i, ē'ri), *adj.* تۇسناك؛ ناساۋ ناخۇش سەيرو.
تۇسناك. (*A graveyard is an ~ place.*)
-eerily (*adv.*); **eeriness** (*n.*).
efface (i-fās', ē-fās'), *v.t.* (۱) سىرەنەۋە؛ نەپىشتىن:
(*It seemed that the very memory of her was ~ed from his mind.*)

(۲) خۇكشانەۋە؛ خۇدەرنەخىستىن.
-effacement (*n.*).
effect (ə-fekt', i-fekt'), *n.* (۱) نەتىجە. (۲) كارىگەرى.
(*The drug had no ~ on him.*) (۳) كارىگەرنى؛ كارى.
(۴) مانا؛ مەبەست: (*He spoke to this ~.*)
(۵) سەررەشتى پەتۈرۈك؛ خۇيىنەۋار: (*She did that just for ~.*)
(۶) كەلۈپەت تايىپەت بە كەسكىن؛ شتۈمەكى خۇيى:
(*personal ~s; household ~s*)
v.t. (۱) ھىنانە نەتىجە؛ بە نەتىجە گەياندن؛ بۇن بە ھۇ؛ ھىنانە دى.
(۲) كىرىش؛ سەر نويسەر؛ دامەزەندى.
بۇ خۇيىنەۋار سەررەشتى پەتۈرۈك؛ بۇ كارىگەرنە سەررەشتى خەك.
خىستەكار؛ كارىگەرنى.
(۱) لىراستىدا؛ نەۋە دەگەرنەۋە لىراستىدا.
(۲) لىكاردايە؛ كارى پىن دەكەرن (ياساۋ پەپەرە).
بىن سوۋد؛ بىن نەتىجە؛ بىن پەرمە؛ بىن كەك.
كارىگەرنى (ياساۋ پەپەرە)؛ خىستەكار.
دەستىگەرنى؛ دەست بە نەتىجەگەرنى؛ كەتتەكار:
(*The new law will take effect immediately.*)
to the effect, بىن مەبەست؛ بىن مانا؛ بىن نىيازە.
effective (ə-fek'tiv, i-fek'tiv), *adj.* (۱) كارىگەرنى؛ بەكار.
بەنەتىجە. (۲) لىكاردايە؛ كارىگەرنى؛ خاۋەتە كارىگەرنى.
(۳) چەكدارو ئامادە بۇ جەنگ (كەشتى، سەربان).
n.pl. سەربان؛ چەكدارو ئامادە بۇ جەنگ.
-effectiveness (*n.*).
effectual (ə-fek'chō-əl, i-fek'chō-əl), *adj.* (۱) بەنەتىجە.
نەتىجەگەرنى؛ نەتىجەگەرنى؛ كارىگەرنى؛ بەكار. (۲) سەر نويسەر؛ كارىگەرنى.
effectuate (ə-fek'chō-āt', i-fek'chō-āt'), *v.t.* ھىنانە دى؛
بەنەتىجە گەياندن؛ بۇن بە ھۇيى پەرومەدە.
-effectuation (*n.*).
effeminate (ə-fem'ə-nit, i-fem'ə-nit), *adj.* سەررەشتى؛ ژانانى؛
سەررەشتە؛ كچانى.
-effeminacy (*n.*).
effert (ef'ēr-ənt), *adj.* خۇيىنەۋار (دەمار).
n. (۱) جۇگەي ناۋىر لى نەستىلەكە.
(۲) دەمارى خۇيىنەۋار.
effervesce (ef'ēr-ves'), *v.i.* (۱) گاز لى ھاتتەدەۋە (خاۋەرنەۋە).
گازاۋى ۋەك كۇكاۋا؛ بىلەپلىق كىرىش.
(۲) شەرق و شادى پىشاندا؛ بەكەيى بۇن؛ بەجۇش بۇن (مۇۋە).
effervescence (ef'ēr-ves'ns), *n.* (۱) بىلەپلىق كىرىش؛ كەف كىرىش.
گاز لى ھاتتەدەۋە (خاۋەرنەۋە). (۲) شەرق و شادى؛ جۇش و خۇش.
effervescent (ef'ēr-ves'nt), *adj.* (۱) بىلەپلىق كىرىش؛ كەف لى مەلچۇۋ.
گاز لى ھاتتەدەۋە. (۲) بەشەرق و شادى؛ بەكەيى؛ بەدەماخ؛ بەجۇش و خۇش.
effete (e-fēl', i-fēl'), *adj.* (۱) لى (لەپەر پىرى)؛ تۈناناى بەرگەرنەۋە.
بىن پەر؛ بەرەنگەرنەۋە (لەپەر پىرى)؛ پەرومەدە؛ ھىلەكە پىن نەماۋ (مەجان).
-effeteness (*n.*).
efficacious (ef'ə-kā'shas), *adj.* بەكار؛ بەنەتىجە؛ كارىگەرنى؛ باش:
(*an ~ drug*)
efficacy (ef'ə-kā-si), *n.* كارىگەرنى؛ كارىگەرنى؛ بەكارى.
efficiency (ə-fish'an-si, i-fish'an-si), *n.* (۱) كارىگەرنى.
كارىگەرنى؛ بەكارى. (۲) كارامەيى؛ لىناۋىيى؛ كارگوزارى؛ كارگوزارىنى.
efficient (ə-fish'ant, i-fish'ant), *adj.* (۱) كارىگەرنى؛ بەكارى:
(*an ~ method*)
(۲) كارگوزار؛ كارامە؛ چالاك؛ لىناۋىيى: (*an ~ worker*).
effigy (ef'ə-ji), *n.* ۋىتە يا پەكەرى شىۋاۋى دۇرەنەك (بۇ سوۋتاندن).
يا ھەلەۋاسىن).

burn (or hang) in effigy, وينه‌ی ناحن یا دوزمن سووتاندن یا مه‌لوساين له رقدا.

effloresce (ef'lō-res', if'lō-res'), v.i. (١) گه‌شانه‌وه (گون)؛ (٢) برون به تۆز له بلورده (کيميا)؛ پروان.

-efflorescence (n.); efflorescent (adj.).

effluence (ef'lūdō-əns), n. (١) لێوه هاتنه‌ده‌روه به تهرۆم (ناو)؛ (٢) شتیکی لێوه هاتنه‌ده‌روه به تهرۆم.

-effluent (adj.).

effort (ef'ert), n. (١) کوشش؛ هه‌ول؛ هه‌ولان؛ پهنج؛ ئه‌رك؛ ته‌قلا؛ (٢) به‌ره‌م؛ به‌را؛ نه‌جای کوشش؛ ده‌سکوت.

effortless (ef'ert-lis), adj. ئاسان؛ سووك؛ ئاسان؛ کوشش نه‌ویست.

effrontery (e-frun'tēr-i, i-frun-tēr-i), n. بن حیاایی؛

بن شه‌رم؛ چه‌قاوه‌سوویی؛ چاوقایی و بن نابرویی.

effulge (e-fulj', i-fulj'), v.i. دره‌وشانه‌وه.

effulgence (e-ful'jəns, i-ful'jəns), n. دره‌وشانه‌وه.

-effulgent (adj.).

effuse (e-fūz', i-fūz'), v.i. & v.t. (١) تهرۆان؛ ئی‌پژان؛ ده‌رهاویشتن؛ (٢) ئی‌ده‌رهاوتن به تهرۆم؛ له‌بهر پویشتن. (٢) بلاو‌کردنه‌وه بلاو؛ شاش.

effusion (e-fū'zhən, i-fū'zhən), n. (١) ئی‌پژان؛ ده‌رهاویشتن؛ (٢) هه‌ست ده‌ربهرینیکی له پاده به‌ده‌ر (به‌تایبه‌تی هه‌ستی چاک)؛ (٢) خوێن لیهاتن؛ شله ده‌ردان (لور).

effusive (e-fū'siv, i-fū'siv), adj. (١) ئی‌پژان؛ پرا؛ ده‌رهاویشتن. (٢) هه‌ست ده‌ربهر به‌شێوه‌یه‌کی له پاده به‌ده‌ر (به‌تایبه‌تی پزێلێنان و سوپاس کردن)؛ پزێلێنه‌ر یا سوپاسکهری له پاده به‌ده‌ر.

(~ thanks; to be ~ in one's gratitude)

eft (eft), n. مارمێلکه‌یه‌کی بچوک.

eft (eft), adv. [Archaic] دیسانه‌وه؛ دیسان. (٢) له‌دواییدا.

eftsoon (eft-soon'), adv. [Archaic]، یه‌سه‌ره؛ ده‌سته‌به‌جێ.

c.g., *exempli gratia*.

egalitarian (i-gal'ə-tār'i-ən, ē-gal'ə-tār'i-ən), adj. & n. یه‌کسانخواز له‌نیوان هه‌موو ئاده‌میزدا.

-egalitarianism (n.).

egest (ē-jest'), v.t. کردن یا ده‌رهاویشتن (عه‌رق، پیسایی).

-egestion (n.); egestive (adj.).

egg (eg), n. (١) مێلکه (٢) گه‌را.

(He's a good ~) [Slang] کس؛ مرۆ؛ (He's a good ~) [Slang] بۆیا؛ ئارنجوک.

v.t. (١) مێلکه تێگرێ؛ له‌گه‌ل مێلکه تێکه‌لاو‌کردن.

(٢) [Colloq.] مێلکه تێگرێ؛ مێلکه پێدان؛ مێلکه بیاکێشان.

a bad egg, [Colloq.] که‌سیکی بن ئرخ و ئاپاک.

in the egg, له‌سه‌ره‌تادا؛ له‌سه‌ره‌تاوه.

put (or have) all one's eggs in one basket, پشت به‌ستن ته‌نها.

به‌یه‌ک پێناز، کس، کۆمپانیا، یا شه‌ه‌رو دواپۆژی خۆ پێوه‌به‌ستن.

egg (eg), v.t. (~ on), هاندان.

egg-head (eg'hed'), n. [Slang] رۆشنیر یا خوێنده‌وار (له‌برووی سووکی‌جیوه).

egg-nog (eg'nog'), n. جۆره‌ خواردنه‌وه‌یه‌که له‌مێلکه و شیر و شه‌کر و وێسکی دروست ده‌کریته‌.

eggplant (eg'plant', eg'plānt'), n. باینجان؛ باینجانه‌ په‌شه.

eggshell (eg'shel'), n. توێکلی مێلکه؛ قاوگی مێلکه.

adj. (١) ئاسک (٢) سپی‌یه‌کی زه‌ردباو.

egis (ē'jis), n. Also aegis, (١) قه‌لغان؛ شه‌فسانه‌ی یونانی.

(٢) پاراستن؛ چاودێری.

ego (ē'gō, eg'ō), n. (١) خۆ؛ گیان؛ من.

(٢) [Colloq.] لوت به‌رزی؛ خۆپه‌سه‌ندی؛ له‌خۆباییتی.

egocentric (ē'gō-sen'trik, eg'ō-sen'trik), adj. خۆپه‌رست؛

خۆ خۆشه‌رست؛ خۆویست.

n. که‌سیکی خۆپه‌رست یا خۆویست.

-egocentricity (n.).

egoism (ē'gō-iz'm, eg'ō-iz'm), n. (١) خۆویسته‌نی؛ خۆویستی؛

من مۆکێ؛ خۆپه‌رستی. (٢) لوت به‌رزی؛ له‌خۆبایی.

egoist (ē'gō-ist, eg'ō-ist), n. (١) که‌سیکی خۆپه‌رست یا خۆویست.

(٢) که‌سیکی لوت به‌رزی یا له‌خۆبایی.

-egoistic (adj.); egoistical (adj.).

egomania (ē'gō-mā'ni-ə, eg'ō-mā'ni-ə), n. خۆپه‌رستی یا

خۆپه‌سه‌ندی له‌ پاده به‌ده‌ر.

egomaniac (ē'gō-mā'ni-ak', eg'ō-mā'ni-ak'), n. که‌سیکی

له‌ پاده به‌ده‌ر خۆپه‌رست.

egotism (ē'gō-tiz'm, eg'ō-tiz'm), n. (١) خۆپه‌رستی؛ خۆویستی؛

خۆپه‌سه‌ندی. (٢) لوت به‌رزی؛ له‌خۆباییتی.

egotist (ē'gō-tist, eg'ō-tist), n. (١) که‌سیکی خۆپه‌رست، خۆویست،

یا خۆپه‌سه‌ند. (٢) که‌سیکی له‌خۆبایی یا لوت به‌ر.

-egotistic (adj.); egotistical (adj.).

egregious (i-grē'jəs, i-grē'ji-əs), adj. زۆر خراپ؛ به‌د؛

بێ شه‌رم؛ هه‌لما‌ل‌راو؛ (an ~ mistake, liar, etc.)

egress (ē'gres), n. (١) چوونه‌ده‌روه؛ هاتنه‌ده‌روه.

(٢) مالی چوونه‌ده‌روه. (٣) ده‌رگا؛ جێی چوونه‌ده‌روه.

-egression (n.).

egret (ē'grit, eg'ret), n. (١) بالنده‌یه‌کی وه‌ک شینه‌ شاه‌ۆیه له‌ نزیک

زۆنگاوا ده‌ژی په‌ری پشت و کلکی جوانه.

(٢) ده‌سکێ له‌ په‌ری ئه‌م بالنده‌یه (بۆ جوانی و پازاندنه‌وه).

Egypt (ē'jipt), n. میسر.

Egyptian (i-jip'shən, ē-jip'shən), adj. (١) میسری (گه‌ل)،

کلتور. (٢) تایبه‌تی په‌ زمانی میسری. (٣) [Obs.] قه‌ره‌ج.

n. (١) میسری؛ میسری‌یه‌ک. (٢) زمانی میسری کۆن. (٣) [Obs.] قه‌ره‌جیک.

Egyptology (ē'jip-to'lō-jī), n. زانستی لیکۆلینه‌وه‌ی شوێنه‌وارو.

خانووسازی و زمان و نووسراوه‌کانی کۆنی میسر.

-Egyptologist (n.).

eh (ā, e), interj. ده‌نگێکه ئه‌م مانایانه ده‌رده‌پێت: (١) سه‌رسامی.

(٢) گومان؛ ها؟؛ وت چی؟؛ وانیه؟.

eight (āt), adj. & n. (١) هه‌شت. (٢) تاقمێکی هه‌شتی.

eight ball, له یاری بلیارددا تۆپێکی په‌شه ژماره هه‌شتی له‌سه‌ره (هه‌گه‌ر

یاریکه‌ر ئه‌م تۆپه بخته ناوه‌وه پێش تۆپه‌کانی تر یاری‌یه‌که ده‌دۆزینێت).

behind the eight ball, [Slang], له بارێکی ناپه‌سه‌ند یا خراپدايه.

eighteen (ā'tēn'), adj. & n. هه‌ژده.

eighteenth (ā'tēnth'), adj. & n. (١) هه‌ژده‌هه‌م؛ هه‌ژده‌یه‌م.

(٢) هه‌ژده‌یه‌ک؛ به‌شێک له هه‌ژده به‌ش.

eightfold (āt'fōld'), adj. & adv. هه‌شت نه‌وه‌نده.

eighth (āth, āth), adj. & n. (١) هه‌شته‌م.

(٢) هه‌شت یه‌ک؛ به‌شێک له هه‌شت به‌ش.

eightieth (ā'ti-ith), adj. & n. (١) هه‌شتاهه‌مین؛ هه‌شتایه‌م.

(٢) هه‌شتایه‌ک؛ به‌شێک له هه‌شتا به‌ش.

eighty (ā'ti), adj. & n. هه‌شتا.

the eighties, هه‌شتاکان؛ ساڵانی ئێوان هه‌شتا و نه‌وه (له سه‌ده‌یه‌ک یا

ته‌مه‌نی که‌سێکدا).

either (ē'thēr, i'thēr), adj. (١) هه‌رچی کامێکیان (له دوو شت)؛

هه‌رکامیان. (Use ~ hand.)

(٢) هه‌رکامێکیان (له دوو شت)؛ هه‌ردووکیان.

ejaculate

(He had a tool in ~ hand.)

pron.

یہ کنیکان (لہ دو شت) ہر کامیان

conj.

یا (E~ go or stay) .

adv.

(۱) ہر وہ کہ نہوی ترا - یش (نویش، منیش، تویش):

(If she dosen't go, he won't go ~.)

(۲) [Colloq] دوویا تکرید نہوی وہ لامیک بہ "نہ":

(You took it. I didn't ~.)

ejaculate (i-jak'yoo-lāt', ē-jak'yoo-lāt'), v.t.

(۱) ناوما تہنوہ

ejaculation (i-jak'yoo-lā'shən), n.

(۱) ناوما تہنوہ

ejaculatory (i-jak'yoo-lā-tōr'i, ē-jak'yoo-lā-tō ri), adj.

(۲) ناوما تہنوہ

Also ejaculative,

(۱) می ناوما تہنوہ: تابیہتی بہ ناوما تہنوہ

(۲) می ناوما یا ناوما تہنوہ

eject (i-jekt', ē-jekt'), v.t.

(۱) دہر کردن: فریدانہ دہر موہ: دہر پاندن

(۲) ئی ہاتہ دہر موہ

v.i. (The pilot ~ed from the airplane safely.)

ejection (i-jek'shən, ē-jek'shən), n.

(۱) دہر کردن: فریدانہ

ئی ہاتہ دہر موہ: (۲) شتیکی ئی ہاتہ دہر موہ یا فریدانہ

ejectionment (i-jekt'mant, ē-jekt'mant), n.

(۱) دہر کردن

دہر پاندن: فریدانہ دہر موہ: (۲) سہندنہوی زہوی وزاری داگیراوی لہ پنگای

دادگاہ

ejector (i-jek'tēr, ē-jek'tēr), n.

(۱) دہر کرد (مروہ: شت) فریدانہ

(۲) نامبری فریدانی قاوی گولہی دہمانچہ یا تہنگ پاش تہقاندنی

eke (ēk), v.t. [Archaic or Dial.]

زیاد کردن: دریزہ پیدان: کشاندن

eke out,

(۱) کشاندن: زیاد کردن: خستہ کار:

(He eked out his income by writing stories.)

(۲) بہ کولہ مہرگی زیان

eke (ēk), adv. & conj. [Archaic],

مہر موہ

elaborate (i-lab'ēr-it), adj.

وورد کردار: کار: ووردو ناوڑ:

(an ~ piece of work)

v.t.

(۱) کاریکی قورس کردن بہ مہول و کوششیکی زور

(۲) بہ ووردو پوختی و دور و درزی کردنی شتیکی

v.i. (~ on; ~ upon),

لہسہر پویشتن و پوونکردنہوہ (باس):

بہ دور و درزی باس کردن

-elaboration (n.); elaborator (n.).

eland (ē'lānd), n.

بہرانی کبویہیکی نہفریقایی گہوہی شاخ دریزو

خوارو خنجہ

elapse (i-laps'), v.i.

تیبہر پور (کات): بہسہر چوون:

بہسہر دا پور دن

elastic (i-las'tik), adj.

(۱) دہکشیت: بوی ہعیہ بکشیت یا بکشینرت

(۲) نہرہ: بہناسانی دہگزیت یا دہتوانرت بگزیرت: (~ regulations)

n.

(۱) قوماشیکی لاستیکی: (۲) کالایہکی لاستیکی

(۳) لاستیکی: پینہستی لاستیکی

-elastically (adv.).

elasticity (i-las'tis'ē-ti, ē-las'tis'ē-ti), n.

(۱) نہرمی:

بہناسانی راہاتن: (۲) کشان

elasticize (i-las'tā-sīz'), v.t.

والیکردن کہ بہناسانی بکشیت بہ

تیکہ لاوکردنی لاستیکی لہگنید (قوماش): وک لاستیکی لیکردن (لہ نہرمی و

ناسانی گورین و راہاتندا)

elate (i-lāt', ē-lāt'), v.t.

زور دلخوش کردن: زور شادو شاناز کردن

elated (i-lāt'id, ē-lāt'id), adj.

زور شاد: زور دلخوش: شادمان

elation (i-lā'shən, ē-lā'shən), n.

شادی: دلخوشیہیکی نیجگار

زور

elbow (el'bō), n.

(۱) نانیشک

electoral

(۲) نانیشک: پارچہ بوزیہیکی وک نانیشک وایہ دوو بوزی پیکہرہ پین

دہسہرتن

v.t.

نانیشک تیوہژندن

v.i.

جینگہی خو کردنہوہ بہ نانیشک ژندن لہ خنکہوہ

at one's elbow,

زور نژیک

out at (the) elbows,

جلو بہرگ دپا: مہژان

rub elbows with,

خو لہگنہا تیکہ لاوکردن (لہگن کہسانی ناو دارد):

لہگنہا ہلسان و دانیشتن

up to the elbows,

زور پیوہ خہریک بوون

elbow-room (el'bō-room', el'bō-room'), n.

جئی نانیشک:

نہوہندہ جینگہ کہ بہناسانی تیندا کاریکیت یا بجولیتہوہ: جینگہ: فراوانی

elder (el'dēr), adj.

(۱) گہورہ (برا، خوشک): گہورہ تر:

(an ~ sister or brother)

(۲) پلہ بہرتر: سہرگہورہ

n.

(۱) کہسیکی بہتہ مہنداجو: کہسیکی تہمن گہورہ

(۲) کہسیکی پیر (۳) باو و باپیر

(۴) دمہ راست: پیاو ما قوون: گہورہی خیل یا کومہل

(۵) یہکیک لہ سہر کہ کانی ریکخواوی مہندیک کلنہسہ

(۶) سہر کہ قشہ لہ کلنہسہ "مورمن" دا

elder (el'dēr), n.

جزوہ روہ کیکی گولی سبی یا پیمہیی و ہری وک

تووترک یا شیلان دہگرت

elderly (el'dēr-li), adj.

تہمہندار: بہتہ مہنداجو: نہ ختیک پیر: پیر

elder statesman,

کاریہ دہستیک گہورہی میری خانہ نشینہ کہ ہیشتا

مہر پراویزی لہگن دہگرت و رای و ہر دہگرت لہ لایہن کاریہ دہستانی نیستای

میریہوہ

eldest (el'dist), adj.

بہتہ مہترین: نوبہرہ (کوہ: کچ، برا، خوشک):

(the ~ brother [sister, child]; my ~ son [daughter])

elect (i-lekt', ə-lekt'), adj.

(۱) مہلہژناو

(۲) مہلہژناوہ بہ لام ہیشتا نہ چوہرہ تہ سہر کار (کاریہ دہست):

(mayor- ~; president- ~)

(۳) مہلہژناو لہ لایہن خوداوہ بؤ چوونہ بہ مہشت (ناین)

n.

کہسیکی مہلہژناو

v.t.

(۱) مہلہژاردنی کاریہ دہستیک بہ دہنگدان

(۲) مہلہژاردن بؤ چوونہ بہ مہشت (لہ لایہن خوداوہ)

v.i.

مہلہژاردنی کاریہ دہستیک بہ دہنگدان

the elect,

(۱) مہلہژاردہ: نمر کہسانی بہ شیکن لہ کومہنیک کہ مافی

تابیہتی مہبیت: مہلہژناو

(۲) مہلہژناو (ناین): نوانہی خدا مہلی بژاردون بؤ چوونہ بہ مہشت

election (i-lek'shən, ə-lek'shən), n.

(۱) مہلہژاردن

(۲) مہلہژاردنی کاریہ دہستان بہ دہنگدان

electioneer (i-lek'shən-ēr', ə-lek'shən-ēr'), n.

(۳) مہلہژاردنی کہسانی تابیہتی لہ لایہن خوداوہ بؤ چوونہ بہ مہشت

دہنگ

وہرگرتن بؤ نوینہرک یا پاپشتی کردنی بؤ سہر کہوتنی لہ مہلہژاردنیکدا

elective (i-lek'tiv, ə-lek'tiv), adj.

(۱) بہ مہلہژاردن (کاریہ دہستی):

(an ~ office)

(۲) مہلہژناو: خامن مافی مہلہژاردن

(۳) مہوہسی: دہکویتہ سہر مہوہسی یا کیفی نمر کہسہ خوی نایا

مہلہبہژنرت یا نا

n.

کوزسبکی زانکو یا قوتا بخانہ کہ دہکویتہ سہر مہوہسی یا کیفی قوتا بی

خوی کہ نایا بیخونینت یا نا

elector (i-lek'tēr, ə-lek'tēr), n.

(۱) مہلہژناو: دہنگدہ

(۲) [:-], یہکیک لہ شازادہ کانی نیمپراتوریہتی بؤمای کون کہ بہ شداری دہکرد

لہ مہلہژاردنی نیمپراتوردا

electoral (i-lek'tēr-əl, ə-lek'tēr-əl), adj.

(۱) تابیہتی بہ

مہلہژاردن یا مہلہژناو: (۲) لہ مہلہژناو پیکہاتوہ: (an ~ college)

electoral college, *n.* هنجوومنی هملبرژن: هنجوومنی که همور
دنگدهرانی نه سهریکا هملی ده برژن وه نه میس سره کومارو جیگره کی
هملبرژن

electorate (i-lek'tēr-it, ə-lek'tēr-it), *n.* (۱) دنگدهران:

هملبرژن: همور شوانی مافی دنگدهران هیه له هملبرژنیکدا.

(۲) ناوچه بکی هملبرژن: ناوچه بکی هملبرژن.

(۳) پلهی شاراده بکی نیمپراتورنشینی پومای کون (که بهشار ده بو له
هملبرژنسی نیمپراتوردا).

(۴) شاراده نشین: ناوچه بک شاراده بکی وهما به پوهی ده بر.

electric (i-lek'trik, ə-lek'trik), *adj.* Also **electrical**. (۱) -

نه لکتریک: نه لکتریک گیه نه: نه لکتریکدا: (an ~ wire).

(۲) نه لکتریک دروستکر: به نه لکتریک کرا: (an ~ generator).

(۳) نه لکتریک: به نه لکتریک کارکر: (an ~ iron).

(۴) ووروژن: به جوش: هینه جوش.

(۱) مادده بک که نه لکتریک ناگه بخت به لام ته وروژی نه لکتریک تیدا
کوده کرته وه یا پن ده برژن: (۲) شه منده فری نه لکتریک.

-electrically (*adv.*).

electrical engineering, *n.* هنداری نه لکتریک (زانیاری).

electrical chair, *n.* کورسی نه لکتریک: ب کوشنی تاوانباران.

electrician (i-lek'trish'an, ē-lek'trish'an), *n.* کاره باچی
نه لکتریک

electricity (i-lek'tris'ə-ti, ē-lek'tris'ə-ti), *n.* (۱) نه لکتریک:

کاره ۲ ته وروژی نه لکتریک

(۳) زانستی نه لکتریک: نه لکتریکناسی.

(۴) جوش: جوش و خروش: ووروژان:

(*Her entrance created ~ in the room.*)

electrification (i-lek'tra-fi-kā'shən, ə-lek'tra-fi-kā'-
shən), *n.* (۱) نه لکتریک خستنه سهر یا لیدان: کردن به نه لکتریک.

(۲) همور نهو کرهسه یا تفاقه پیوسته ب نه لکتریک.

electrify (i-lek'tra-fi, ə-lek'tra-fi), *v.t.* (۱) نه لکتریک خستنه

سهر یا لیدان: (۲) راجله کاندن یا دل داخوریان به ته وروژی نه لکتریک

(۳) کرهسه نه لکتریک تیدا دانان

(۴) هینانه جوش و خروش: ووروژان:

(*He ~ied the crowd with his speech.*)

-electifier (*n.*).

electro- (i-lek'trō, ə-lek'trō), *n.* (۱) نه لکتریک:

(۲) به نه لکتریک: (۳) نه لکتریک: کاره با.

electrocardiogram (i-lek'trō-kār'di-ə-gram, ə-lek'-
trō-kār'di-ə-gram), *n.* وینهی نه لکتریک دلو نیشکرانی

(پزشکواسی)

electrocardiograph (i-lek'trō-kār'di-ə-graf, ə-lek'-
trō-kār'di-ə-gräf), *n.* نامیری وینهی نه لکتریک کرتنی کارکردنی دن

electrocute (i-lek'tra-kūt, ə-lek'trō-kūt), *v.t.* (۱) کوشنی
تاوانبارک به ته وروژی نه لکتریک: (۲) به نه لکتریک کوشن به ته وروژی کاره با

به پیکموت

-electrocution (*n.*).

electrode (i-lek'trōd, ə-lek'trōd), *n.* جه مسهری نه لکتریک

(وهک هی باتری)

electrograph (i-lek'trō-graf, ə-lek'trō-gräf), *n.* وینهی (۱)
کرداری نه لکتریک: (۲) نامیری نه لکتریک نه نقش هله کندن.

(۳) وینهی تیشکی فیکس (۴) به تله گراف نارندی وینه.

(۵) وینهی به تله گراف نیردرار

electrolysis (i-lek'trol'ə-sis, ə-lek'trol'ə-sis), *n.* ناوینهی
کیمیایی حیاکردنه ب بیه کانی به ته وروژی نه لکتریک.

electrolyte (i-lek'tra-līt, ə-lek'tra-līt), *n.* ماددهی نه لکتریک

گهیه نه.

electromagnet (i-lek'trō-mag'nit, ə-lek'trō-mag'nit),
n. موگناتیس نه لکتریک: پارچه ناستیکی موگناتیس کرا به

ته وروژی نه لکتریک.

-electromagnetic (*adj.*).

electromagnetism (i-lek'trō-mag'nā-tiz'm, ə-lek'trō-
mag'nā-tiz'm), *n.* (۱) موگناتیس پیدایو به وژی ته وروژی نه لکتریک.

(۲) زانیاری لیکولینه وژی نیوان موگناتیس و نه لکتریک (فیزیا).

electron (i-lek'tron, ə-lek'tron), *n.* نه لکترن: گهریدلهی ساردی

نه لکترن.

electronic (i-lek'tron'ik, ə-lek'tron'ik), *adj.* نه لکترونی:
نه لکترونیکی.

electronics (i-lek'tron'iks, ə-lek'tron'iks), *n.pl.* زانستی
نه لکترنیک: زانستی لیکولینه وژی کاری نه لکترونی له بوشایی و گازو

همورهما به کارهینانی نامیری نه لکترنیک (فیزیا).

elegance (el'ə-gəns), *n.* (۱) ته پویشی: شوخ و شهنگی: شوخی:
جوانی: قوژی: لهنجولار: رنک و پیک (نه خشه، جل و بگر، شیوار،

په وشت ... هتد). (۲) شتیکی رنک و پیک یا ته پویش و جوان.

elegancy (el'ə-gən-si), *n.* = **elegance**.

elegant (el'ə-gənt), *adj.* (۱) ته پویش: شوخ و شهنگ: شوخ: قوژی:
جوان: به لهنجولار: رنک و پیک و جوان (نه خشه، شوین، جل و بگر، شیوار،

هلسان و دانیشتن) (۲) [Colloq.] تیاپ

elegiac (el'ə-jī'ak, i-lē'ji-ak'), *adj.* غمگین: شیوهی: لاوانه و
(۱) دوو خشته کی بکی شیوهی یا لاوانه و

(۲) (pl.) چهند دوو خشته کی بکی وهما هله بستیک که هموری له دوو
خشته کی شیوهی پیکهاتن.

elegist (el'ə-jist), *n.* هونری هونراوی شیوهی.

elegy (el'ə-jī), *n.* هله بستیک شیوهی: هونراوی شیوهی و لاوانه و:
هله بستیک که به سهر کسیدکا هله دهریت پاش مردنی.

element (el'ə-mənt), *n.* (۱) پیکله لهو چوار گهمهر یا توخمی که وا:
پهوا بوو سرووشتی: پیکدیت: خاک و هوا و ناگرو ناو.

(۲) پیکله لهو چوار گهمهر که ده وروبری بیه ته گیانداریک بیت

(۳) ده وروبر: ده وروپشت. (۴) گهمهر: نه زاد: بهشی سهرکی: توخ

(۵) توخ یا مادده بکی کیمیایی که بهش ناکریت یا وورد ناکریت وه

(۶) (pl.) نان و شرابی شیوی خودایی (خاج پهرستی).

(۷) (۱) خالیک یا هلیک که پروپک یا وینه بکی نه اندازمی: پیکدیت

(ب) دیفرنشل (برکاری): (۸) دانه بهشیکی پوله فروکه (هیزی ناسمانی).

له شونیک یا کارنیک بوون که نهو کسه شارهای
بیت و بدلی بیت: له ده وروبری گونجاولا بوون.

له شونیک یا بارنیک ناهیل و ناخوشدا بوون:
له ده وروبری نه گونجاولا یا نه شیواو بوون.

(۱) سهره تاگان: بنچینه کان.

(۲) نهو هیزانهی سرووشت که ناووهوایان: پیکدیت وهک با، باران، سهرما.
گهرما ... هتد.

elemental (el'ə-men'tl), *adj.* (۱) تیاپهتی به پیکله لهو چوار
گهمهری که وا ده زانرا سرووشتیان: پیکدیت: خاک، هوا، ناگرو ناو

(۲) وهک هیزی سرووشتی

(۳) بنچینهی: سهرکی: سرووشتی و بهیزی:

(*Hunger and sex are ~ drives.*)

(۴) سهره تایی: ساده (۵) گرنگ.

(۶) تاکه توخ نهک ناوینه (کیمی).

elementary (el'ə-men'tēr-i), *adj.* (۱) سهره تایی.

(۲) بنچینهی: سهرکی: گرنگ.

(۳) تاکه توخ نهک ناوینه (کیمی).

-elementarily (*adv.*); **elementariness** (*n.*).

elementary school

elementary school, *n.*

قوتابخانه‌ی سهرمه‌تایی. (grade school, grammar school)

elephant (el'ə-fənt), *n.*

فیل.

elephantiasis (el'ə-fən-ti'ə-sis), *n.* نه‌خوشی‌یه‌کی دریزخایه‌نه
بریتی‌یه له چرچ و ره‌قبوونی پیست (وه‌ک هی فیل) وه هه‌وکردنی نه‌ندای له‌ش
به‌تابیه‌تی لا‌ق و نه‌ندای زاووزی.

elephantine (el'ə-fan'tēn, el'ə-fan'tin), *adj.* (۱) فیلی

وه‌ک فیل (۲) قبه و نا‌قولا؛ فیله‌تی؛ زلو نا‌کارامه.

elevate (el'ə-vāt'), *v.t.* (۱) به‌رزکردنه‌وه؛ بلندکردنه‌وه؛ هه‌ل‌ب‌رین.

(۲) ده‌نگ به‌رزکردنه‌وه. (۳) پایه بلندکردن؛ په‌ل‌وپایه به‌رزکردنه‌وه؛

شکو پندان (۴) ووره پندان؛ ووره به‌رزکردنه‌وه؛ شادکردن.

elevated (el'ə-vāt'id), *adj.* (۱) به‌رزکاره؛ هه‌ل‌ب‌راو.

(۲) به‌رز؛ به‌شکو؛ بلند. (۳) دلخوش؛ به‌کمی؛ به‌ده‌ماخ.

n. [Colloq.] هیل‌ی شه‌مه‌نده‌فری به‌رز.

elevation (el'ə-vā'shən), *n.* (۱) به‌رزکردنه‌وه؛ به‌رزبوونه‌وه؛

بلندکردنه‌وه (۲) شو‌تینکی به‌رز.

(۳) به‌رز؛ به‌رزایی (له ژور پووی زه‌وی‌یه‌وه) (the ~ of a mountain).

(۴) پایه‌به‌رز؛ به‌رز (په‌ل‌وپایه)؛ شکو؛ به‌شکو.

(۵) به‌رز؛ نه‌ستیره‌یک له‌ئاسوو. (۶) به‌رز یا به‌رزایی له‌ئاستی ده‌ریاوه.

elevator (el'ə-vā'tēr), *n.* (۱) به‌رزکاره‌وه؛ هه‌ل‌ب‌ر (مرو، نامین).

(۲) په‌یژه‌ی کاره‌بایی. (۳) هه‌ماری لو‌ل‌کی دان‌ه‌وتنه. (۴) پارچه‌ی جیوه‌وه

به‌کلکی فزکوه بۆ به‌رزکردنه‌وه و نزم کردنه‌وه‌ی فزک له‌مکاتی فریندا.

eleven (i-lev'n, ə-lev'n), *n.* یانزه

elevenfold (i-lev'n-fōld, ə-lev'n-fōld), *adj.* (۱) یانزه -

به‌ش؛ یانزه پارچه‌ی. (۲) یانزه نه‌وه‌نده.

adv. یانزه نه‌وه‌نده

eleventh (i-lev'nth, ə-lev'nth), *adj.* (۱) یانزه‌هه

(۲) یانزه‌یک.

n. (۱) یانزه‌هه (۲) یانزه‌یک.

له‌درا خوله‌کدا؛ له‌درا هه‌ناسه‌دا؛ درمگ؛

ژور درمگ

elf (elf), *n.* (۱) جنوکه (۲) مندالکی هارواچ و چه‌تورن و که‌تنبازو

زیان‌به‌خش (۳) که‌سیکی کورته‌بالا.

elfin (el'fin), *adj.* جنوکه‌ی؛ هارواچ و زیان‌به‌خش.

n. = elf.

elfish (el'fish), *adj.* جنوکه‌ی؛ تاییه‌تی به‌جنوکه؛ هارواچ و چه‌تورن.

زیان‌به‌خش

elicit (i-lis'it), *v.t.* ئی‌ده‌رینان؛ هینانه‌ده‌روه؛ بوون به‌ه:

(His hostile question ~ed an angry reply.)

to ~ the truth from somebody

-elicitation (n.).

elide (i-līd'), *v.t.* (۱) به‌راندنی تییبه بزوین یا برگه‌ی وشه‌یه‌ک له‌بیژاندا.

(۲) (ا) لایردن؛ نه‌هیشتن. (ب) کردن به‌ژیره‌وه؛ کردن به‌ژیر لیه‌وه؛

نه‌خستنه‌پرو

eligibility (el'i-jə-bil'ə-ti), *n.* (۱) شیان (بۆ فرمان‌به‌ری.

وهرگیران له‌زانکو... هتد) لیه‌اتوویی؛ لیه‌ات.

(۲) (pl.) تاییه‌خویه‌ک که‌شتیک ده‌شیتیت.

eligible (el'i-jə-b'l), *adj.* شیاو (بۆ کار وهرگرتن، چوونه‌زانکو.

ژهنینان و شووکردن... هتد) بۆ هه‌ل‌ب‌راندن ده‌شیت.

eliminate (i-lim'ə-nāt', ə-lim'ə-nāt'), *v.t.* (۱) لایردن؛

نه‌هیشتن؛ له‌ناوبردن (۲) خستنه‌لاوه؛ په‌سه‌ند نه‌کردن؛ گوێ پێ نه‌دان.

(۳) له‌له‌ش کردن‌ده‌روه (پیسایی)؛ گووکردن؛ پیسایی کردن.

-elimination (n.); eliminative (adj.); eliminator (n.);

eliminatory (adj.).

elision (i-liz'hən), *n.* به‌راندنی تییبه بزوین یا برگه‌ی وشه‌یه‌ک

elsewhere

له‌بیژاندا

elite (i-lēt', ā-lēt'), *n.* (۱) پیشه‌نگ؛ پیشه‌وه‌کان؛ هه‌ل‌ب‌راندی کۆمه‌ل: (the ~ of society)

(۲) جۆره‌ تییکی چاپه‌مه‌نی

elixir (i-lik'sēr), *n.* (۱) نه‌لیکسر؛ نه‌کسری ژیان مادده‌ی‌کی خه‌یاتی‌یه.

کیمیای‌گه‌رانی کۆن ده‌یان ووت گوايه‌ کانه‌زای بێ نرخی پێ ده‌کرێته‌ ژێر یا

تعمه‌نی پێ دريژ ده‌کرێته‌وه.

(هه‌روه‌ها پێشی ده‌ووتریت: "به‌ردی فه‌یله‌سوف").

(۲) [Rare] گه‌وه‌ر؛ بنجینه‌ی شت.

(۳) ده‌رمانیک که‌هه‌موو جۆره‌ نه‌خۆشی‌یه‌ک چاک ده‌کاته‌وه.

Elizabethan (i-liz'ə-bē'thən), *adj.* تاییه‌ت به‌چه‌رخ

فه‌رمانه‌وایی "نه‌لیزابیس" شارتی ئینگلته‌را له‌سه‌ده‌ی شانزه‌هه‌دا:

(E ~ poetry)

کاربه‌ده‌ست، نووسه‌ر، یا هه‌نرکی ئینگلیزی چه‌رخ "نه‌لیزابیس".

elk (elk), *n.* که‌له‌کۆی؛ به‌رانه‌ کێوی.

ell (el), *n.* گه‌ز (پێوان).

ellipse (i-lips', ə-lips'), *n.* شێوه‌ی‌کی هێکه‌یی (نه‌ندازه‌).

ellipsis (i-lip'sis, ə-lip'sis), *n.* (۱) په‌راندنی وشه‌یه‌ک یا چه‌ند

وو‌شه‌یه‌ک (له‌پسته‌یه‌کا که‌کارناکه‌ته‌ سه‌ر مانای پسته‌که (وو‌شه‌ی ناو

که‌وه‌شکان له‌دوور پسته‌یه‌دا).

[If (it is) possible (you) come early.];

[The man (whom) I saw].

(۲) نیشانه‌ی په‌راندنی وشه‌ یا تپ له‌پسته‌دا (که‌بریتی‌یه‌ له‌چه‌ند خانیك

یا نه‌ستیره‌یه‌ک).

ellipsoid (i-lip'soid, ə-lip'soid), *n.* شێوه‌ی‌کی روو هێکه‌یی

(نه‌ندازه‌).

-ellipsoidal (adj.).

elliptic (i-lip'tik, ə-lip'tik), *adj.* Also elliptical, (۱) هێکه‌یی:

شێوه‌ هێکه‌یی. (۲) تاییه‌تی به‌په‌راندنی وو‌شه‌یه‌ک یا چه‌ند وو‌شه‌یه‌ک له‌

پسته‌یه‌کا به‌بێ کارکردنه‌ سه‌ر مانای پسته‌که (وو‌شه‌ی پێشوو بیه‌نه‌).

ellipticity (i-lip'tis'ə-ti, el'ip'tis'ə-ti), *n.* هێکه‌یی (نه‌ندازه‌).

(۱) په‌شه‌دان. (۲) داری نهم دره‌خته.

elm (elm), *n.* (۱) هه‌نری شت خوێندنه‌وه.

elocution (el'ə-kū'shən), *n.* وو‌تاردان، یا دووان له‌کۆبوونه‌وه‌ی گشتیدا.

(۲) شێوه‌ی وو‌تار خوێندنه‌وه‌ یا دووان له‌کۆبوونه‌وه‌ی گشتیدا.

-elocutionary (adj.).

elocutionist (el'ə-kū'shən-ist), *n.* مامۆستای هه‌نری وو‌تار

خوێندنه‌وه؛ وو‌تار یا هه‌نراوه‌ خوێندنه‌وه‌ له‌کۆبوونه‌وه‌ی گشتیدا

elongate (i-lōŋ'gāt), *v.t. & v.i.* پاکیشان؛ کشاندن؛ دريژکردنه‌وه؛

کشان؛ دريژبوونه‌وه.

adj. (۱) کشاو؛ پاکیشاو؛ دريژبووه‌وه. (۲) باریک و دريژ (گه‌لا).

-elongation (n.).

elope (i-lōp', ə-lōp'), *v.t.* په‌دووکه‌وتن؛ پاکردنی کوپو کچیک

به‌دزی‌یه‌وه بۆ یه‌کتر ماره‌کردن

-elopement (n.); eloper (n.).

eloquence (el'ə-kwəns), *n.* (۱) په‌وانیژی؛ زمان پاراوی؛

زمان په‌وانی. (۲) (ا) هه‌نری په‌وانیژی یا زمان په‌وانی.

(ب) توانا یا هیزی پێ سه‌لماندن له‌هنگه‌ی په‌وانیژی‌یه‌وه.

eloquent (el'ə-kwənt), *adj.* په‌وانیژی؛ زمان په‌وان؛ زمان پاراو.

-eloquently (adv.).

else (els), *adj.* تر؛ هی تر؛ جیا:

(Where ~ can I go?)

adv. (۱) تر؛ هی تر: (Where ~ can I go?)

(۲) نه‌گیتا: (Study, (or) ~ you will fail.)

elsewhere (els'hwār'), *adv.* له‌شو‌تینکی تر؛ شو‌تینکی تر؛

elucidate (i-lōō'sə-dāt', i-lū'sə-dāt'), v.t.	له ځيگاييکي تر پورونکړدنه وړه (باس)؛ رافه کړدن
-elucidation (n.); elucidator (n.).	
elude (i-lōōd', i-lūd'), v.t.	(۱) څو بدهسته و نه دان؛ څو دهر ياز کړدن؛ څو ټي لادان؛ (to ~ one's enemies or the police; to ~ payment of a bill)
	(۲) تن نهگيشتن؛ سر ټي دهر نه چوون؛ (The point you're trying to make ~s me.)
elusion (i-lōō'zhən, i-lū'zhən), n.	څو بدهسته و نه دان؛ څو دهر ياز کړدن؛ څو ټي لادان
elusive (i-lōō'siv, i-lū'siv), adj.	(۱) څو بدهسته و نه دهر؛ دهست ټي گيرنه يوو مروځ؛ (an ~ person) (۲) سر ټي دهر نه چوون؛ ناچيته ميشکوه؛ (an ~ point or idea)
-elusively (adv.); elusiveness (n.); elusory (adj.).	
elves (elvz), plural of elf.	
elvish (el'vish), plural of elfish.	
Elysian (i-lizh'an, i-lizh'i-an), adj.	(۱) بېمهشتي؛ وک بېمهشت؛ خوش (۲) بختيار؛ شاد؛ کامران
Elysium (i-lizh'i-əm, i-liz'i-əm), n.	بېمهشت؛ شونځيکي زور خوش
emaciate (i-mā'shi-āt'), v.t.	له پرولاواز کړدن؛ ووشک کړدنه وړه يا ووشک بوونه وړه (به خواردن کم کړدنه وړه يا نه خوځي).
-emaciation (n.).	
emaciated (i-mā'shi-āt'id), adj.	له پرولاواز؛ له برسا رپا بېهوي نه خوځي چه وړه؛ ووشک بووه وړه
emanate (em'ə-nāt'), v.t.	ټي هاتنه دهر وړه؛ ټي هاتن
v.t. [Rare],	فرېدان؛ نارن
emanation (em'ə-nā'shən), n.	(۱) ټي هاتنه دهر وړه؛ دانوه تيشک، شوق؛ (۲) شتيک که له سرچاوه بېهکوه ډيته دهر وړن (تيشک، پوونکي (۳) جزره گازيکه له مادده بېهکي نه تواموي ډيته دهر وړه (کيمياگري).
emancipate (i-man'sə-pāt'), v.t.	(۱) نازاد کړدن له بېنديتي؛ (۲) نازاد کړدن له بېنديتي؛ (۳) پزگار کړدن (بېندي)؛ سربېست کړدن (۴) پزگار کړدن له نرېت و پيوهندي کومل.
	(۲) بېره لا کړدن يا سربېست کړدنې منډال له ژير دهستي باوکي (ياساي پوامي)
-emancipatory (adj.).	
emancipation (i-man'sə-pā'shən), n.	نازاد کړدن له بېنديتي؛ پزگار کړدن؛ نازادي؛ پزگاري؛ سربېستي؛ (the ~ of slaves in America)
emancipator (i-man'sə-pā'tēr), n.	پزگار کړه له بېندايه تي؛ نازاد کړه؛ سربېست کړه
emasculate (i-mas'kyoo-lāt'), v.t.	(۱) خساندن؛ له بپاوه تي خست؛ (۲) لاواز کړدن؛ بې هيز کړدن
-emasculation (n.); emasculator (n.); emasculatory (adj.).	
embalm (im-bām'), v.t.	(۱) مومي کړدن؛ پاراستني لاشي مردو له بؤکن کړدن به دهر مان پيوه کړدنې. (۲) چه سپاندن له ياد يا ميشکدا.
	(۲) بؤني خوش پيوه کړدن؛ گولاو پيوه کړدن
-embalment (n.).	
embank (im-bānk'), v.t.	پاراستن؛ پالېشتي کړدن، يا دهر مردان به بستوويک
embankment (im-bānk'mənt), n.	(۱) پاراستن؛ پالېشتي کړدن؛ يا دهر مردان به بستوويک يا دهر مردان به بستوويک يا بستوويک (بؤ پېنگ پېن خواردنه وړي ناو يا رنگه ريان لاسر درووست کړدن).
embargo (im-bär'gō), n.	(۱) قدهغه کړدن به فرماني ميري (بازرگاني)؛ وهستاندن (نالوگوي).

	(۲) قدهغه کړدن؛ رنگه پې نه دان؛ وهستاندن.
v.t.	قدهغه کړدن (بازرگاني)؛ وهستاندن؛ رنگه پې نه دان؛ قدهغه کړدن.
embark (im-bärk'), v.t.	(۱) سواړي کهشتي کړدن؛ خستنه سمر کهشتي. (۲) دهر مېناني پاره له بازرگاني بېهکدا؛ پاره خستنه گې.
v.t.	(۱) سواړي کهشتي بوون. (۲) دهست به گهشت کړدن؛ کهوتنه رنگا. (۳) دهست به پرؤزه بېهک يا کاسي بېهک کړدن.
-embarkment (n.).	
embarrass (im-bär'əs), v.t.	(۱) تهریق کړدنه وړه؛ شهرمه زار کړدن؛ پووشکاندن؛ شهرمه زار بوون؛ شهرم گرتن. (۲) تگهره تېختن؛ کهندوکوسپ له بېر دهمدا دانان؛ رنگه لنگرتن. (۳) قهر زار کړدن. (۴) نالوژ کړدن.
embarrassing (im-bär'əs-ing), adj.	ناشرين (کړدوه، ره ووش)؛ شهرمه زار کړه؛ تهریق کړدوه؛ (an ~ situation)
embarrassment (im-bär'əs-mənt), n.	(۱) تهریق کړدنه وړه؛ تهریق بوونه وړه؛ شهرمه زاري؛ تهریق؛ (۲) شتيک که دېنېت بېهوي شهرمه زاري، تگهره ليدان، يا نالوژ کړدن؛ (He is an ~ to his family.)
embassador (im-bas'ə-dēr), n. = ambassador.	
embassy (em'bə-si), n.	(۱) پله و کاروباري باليوژن؛ (۲) بارمگاي باليوژن؛ (۳) باليوژخانه؛ (۴) باليوژو دهستي فرمان بېهکاني؛ (۵) نوښتړک که پاسپار دېهک دېهات بؤ وولا تېنکي بېگانه؛ (۶) پاسپار دېهکي گرنکي ميري.
embattle (em-bat'l), n.	تارمې تلهنگ ليوه ته قانندن له سمر سمر ياني قه يا خانو.
embattle (em-bat'l), v.t.	(۱) څو ناماد کړدن بؤ چهنگ. (۲) سمنکړه؛ ځيگاي څو قايم کړدن و بهيز کړدن بؤ چهنگ.
embed (im-bed'), v.t.	(۱) ناشتن (پووه، توو). (۲) خستنه ناو؛ تيا چهسپ کړدن يا بوون؛ تيا چه قانندن؛ (The knife was ~ed in the wood.)
	(۲) چه سپاندن له ميشک يا يادا.
embellish (im-bel'ish), v.t.	(۱) پارازندنه وړه؛ جوان کړدن. (۲) زياته پيوه مان (چپوک) بهارات پيوه کړدن (مهجان).
embellishment (im-bel'ish-mənt), n.	(۱) پارازندنه وړه؛ جوان کړدن. (۲) پارازندنه وړه يا جوانکړ (شت). (ب) شتيک که جوش و خروش بېدات به چپوکيک، واته بېراز نيتنه وړه خوشي بکات.
ember (em'bēr), n.	(۱) بزووتک؛ سمره بزووتک؛ پشکو. (۲) ژيله من.
embezzle (im-bez'l), v.t.	پاره پې سپنر دراو دزين؛ (The bank manager ~d ten thousand dollars from the bank.)
embezzlement (im-bez'l-mənt), n.	دزيني پاره يا شتي تري پې سپنر دراو.
embitter (im-bit'ēr), v.t.	دل پوکړدن؛ داخ کړدنه دهره؛ دل ټي هله کړدن.
-embittered (adj.); embitterment (n.).	
emblaze (em-blāz'), v.t.	(۱) پووناک کړدنه وړه. (۲) ناگر پيوه مان؛ سووتانندن.
emblaze (em-blāz'), v.t. = emblazon.	
emblazon (em-blāz'n), v.t.	(۱) پارازندنه وړه (به قلغان و درووشمي خيلوه). (۲) پارازندنه وړه به پهنکي پووناک و بريقاوه. (۳) ستايش کړدن؛ به شان و باهوا هاتن.
-emblazonment (n.).	
emblem (em'bləm), n.	(۱) درووشم. (۲) هېما؛ نيشانه.
-emblematic (v.t.).	
emblematic (em'blə-mat'ik), adj.	تاييه تي به درووشم؛

embodiment

- ھېمابىي: نېشانىي.
- emblematical (adj.); emblematically (adv.).**
- embodiment (im-bod'i-mənt), n.** (۱) لەش بە بەرداكردن؛
گيان بە بەرداكردن (۲) نوڭنەر؛ نموونە؛ كەسلىك كە نموونەي يېرۇپا يا
پەرووشنىك نېت. (*Gandhi was the ~ of non-violence.*)
She is the ~ of virtue.
- embody (im-bod'i), v.t.** (۱) لەش بە بەرداكردن؛ گيان بە بەرداكردن؛
نوڭنەر. (*His speech ~ied democratic ideals.*)
(۲) كردن بە بەشيك لە؛ بوون بە پارچەيكە لە؛
(*Our ideas are ~ied in the committee's report.*)
- embolden (im-bōl'd'n), v.t.** زات بە بەرداكردن؛ بەجەرگ كردن؛
ئازاكردن؛ غېرەت پېدان
- embowel (em-bou'əl, em-boul'), v.t.** (۱) [Rare] پېخولە -
دەرھېشان (۲) [Obs.]، ناشت؛ كردن بە ژىرمە؛ چىسپاندن لەناو يا لەژىردا.
- embrace (im-brās'), v.t.** (۱) باوەش پياكردن؛ كرتتەباوەش.
(۲) پىن خوش بوون؛ يەكسەر پەسەندكردن.
(*He ~d the opportunity to travel.*)
(۳) دەستپېكردن؛ كردن؛ وەرگرتن. (*He ~d a new profession.*)
(۴) ئابلوقەدان؛ دەورەدان.
(۵) تېنابوون؛ كردن بە بەشيك لە؛ ئې پېكھاتن.
(۶) تېگەشتن. (*His glance ~d the scene.*)
- v.t.** باوەش پياكردن؛ كرتتەباوەش.
- n.** باوەش پياكردن؛ باوەش.
- embrocate (em'brō-kāt'), v.t.** لەش شىلار بە چەورى؛ ھەنوز.
- embroider (im-broi'dēr), v.t.** (۱) نەخش و نېگار كردن (لەسەر)
جل و بەرگ و قوماش؛ گرىڭ چىڭ؛ چىڭ؛ پازاندنەمە.
(۲) پازاندنەمەي چىڭكەن.
- embroidery (im-broi'dēr-i), n.** (۱) نەخش و نېگار (قوماش)،
جل و بەرگ؛ نەخش؛ نەقش؛ دەرزی و دىرومان؛ گرىڭ چىڭ. (۲) ھونەرى نەخش و نېگار
كردن؛ نەخش و نېگاركارى. (۳) پازاندنەمە (چىڭكەن).
- embroil (em-broi'), v.t.** (۱) شىواندن؛ تېڭاندن؛ تېڭ و پېڭاندن.
(۲) تېڭەگلەندن لە شەرپو ناخوشىدا (مىڭ، مىڭ)؛ توش كردن (ناخوشى)؛
تېڭەتلەند
- embroilment (n.).**
- embryo (em'bri-ō'), n.** (۱) ئاۋلەمە (۲) (۱) سەرەتا.
(ب) شىك كە ھېشتا لە سەرەتاي پەرەسەندىدا نېت.
- embryology (em'bri-ol'ə-jī), n.** ئاۋلەمەناسى؛ زانستى پېڭھاتن و.
پەرەسەندى ئاۋلەمە.
- embryologist (n.).**
- embryonic (em'bri-on'ik), adj.** (۱) ئاۋلەمەي؛ تايەتەي بە
ئاۋلەمە ۲. سەرەتاي؛ پىن نەگەشتو.
- embryo sac,** كېسى تۈۋى پىشكوتو (پوھ).
- emcee (em'sē'), v.t. & v.i. [Slang],** ئاھەنگ گىران
- n. [Slang],** ئاھەنگ گىر
- emerald (em'ēr-ald, em'rəld), n.** (۱) زەمپروت؛ جۈرە بەردىكى
بەنرەخ ۲. پەنگى سوز؛ سوزىكى تىز.
- adj.** (۱) سوزىكى تىز. (۲) لە زەمپروت دىروستىكراو.
- emerge (i-mūr'j'), v.i.** سەردەرھېشان؛ سەرھەلدان؛ ھاتتەپرو؛
ھەلقولان؛ مەجاز.
- emergence (i-mūr'jəns), n.** ھاتتەپرو؛ سەردەرھېشان؛ پەيدا بوون؛
سەر ھېئانەدەرەمە.
- emergency (i-mūr'jən-si), n.** ئاكارى؛ ئاكار؛ تەنگانە؛ تەنگار.
- adj.** ھى ئاكارى (*an ~ brake*).
- emergent (i-mūr'jənt), adj.** تازە سەربىست (وولات، گەل)؛
تازەپياكەرتو؛ تازە ھاتتەپرو. (*an ~ nation*).

emotionally

- خانەنشېنىك كە لەپوۋى پىزمە.
- emeritus (i-mer'ə-tos), adj.** ھېشتا پەلەي كۈنى خۇي ھەر ماينىت: (*professor ~*).
- emersed (i-mürst'), adj.** سەردەرھېشان؛ لەسەر پوۋى ئاۋمە (گەل)،
پوۋەكى ئاۋى.
- emersion (ē-mür'shan, ē-mür'zhan), n.** سەردەرھېشان؛
سەر دەرھېئانەدەرەمە.
- emery (em'ēr-i, em'ri), n.** سمارتە
- emigrant (em'a-grənt, em'a-grant'), adj.** (۱) كۆچكەر.
(۲) تايەتەي بە كۆچكەر يا كۆچ كردن.
- n.** كۆچكەر (لە وولاتى خۇيەمە بۇ وولاتىكى تىز).
- emigrate (em'a-grāt'), v.i.** كۆچ كردن لە وولاتىكەمە بۇ وولاتىكى
تىز؛ باركردن و وولاتى خۇ بەجىنەشتن بۇ وولاتىكى تىز.
- emigration (em'a-grā'shan), n.** (۱) كۆچ كردن يا باركردن لە
ولاتىكەمە بۇ وولاتىكى تىز. (۲) كۆچكەر؛ باركران.
- émigré (em'a-grā), n.** كۆچكەر لە وولاتى خۇمە بۇ وولاتىكى تىز
(بەتايەتەي لە ئاچارىدا و دۇ ئارەزوى خۇ).
- eminence (em'a-nəns), n.** (۱) بەرزايى؛ گرد.
(۲) پەلەوياپە بەرزى؛ بەناۋانگى؛ ئاۋادى.
- [E-],** ئازناۋى سەرەك قەشەي كاسۋىك لەپوۋى پىزمە.
- (۴) بەرزايى سەر ئېسقانىك (توڭكارى).
- eminency (em'a-nən-si), n.** بەرزى؛ گرىڭى؛ بەناۋانگى؛ ئاۋادى؛
پەلەوياپە بەرزى
- eminent (em'a-nənt), adj.** (۱) بەرز؛ بىلد. (۲) دەرپەپو؛ دەرپۇقو.
(۳) پەلەوياپە بەرز؛ ئاۋادار؛ بەناۋانگ (۴) ئاياب؛ زۇر باش.
- eminently (adv.).**
- eminent domain,** مافى مىرى بۇ دەست بەسەرداكرتنى شتومەكى
تايەتەي (وھ زەمى و زار يا خانۋى كەسلىك) بۇ بەكارھېئاننى گشتى پاش
بۇ بۇئاردنى ئوخەكى.
- emir (ə-mêr'), n.** مىر
- emirate (ə-mêr'it), n.** مىرئېشېن
- emissary (em'ə-ser' m, m.kmmmmi), n.** پەيامبەر؛ ئوڭنەر. ھى پەيامبەرى ئېنىي.
adj. (۱) ئى ھاتتەدەرەمە (دوۋەكى ئوۋمىيل)،
يا كارگە، ھەل، ئاگرېژىن... ھتد؛ ئى دەرھاتن؛ دەرەدان.
- (۲) شىتېكى ئېۋە ھاتتەدەرەمە؛ شىتېكى دەرەداو.
- (۳) دەرەدانى شىتېك لەلايەن لەشومە (بەتايەتەي ھى تۆم).
- (۱) دەرەدان (ئارەق، بۇن، شلە... ھتد)؛
ئى ھاتتەدەرەمە: (*Volcanoes ~ lava.*)
- (۲) دانەمە (دەنگ)؛ دەنگ ئېۋە ھاتن.
- emotion (i-mō'shan), n.** (۱) ھەست؛ سۆز
(۲) جۇش؛ جۇش و خۇش.
- emotional (i-mō'shan-'l), adj.** (۱) تايەتەي بە ھەست يا سۆز
(۲) ھەست پېشانەمە.
(۳) زوۋەلچو؛ بەسۆز؛ ھەلەشە؛ تەنگەتېلە.
(۴) ھەست جوۋىنەر؛ ھەست جوۋىن.
- (۱) ھەلەشەي؛
تەنگەتېلەي؛ زوۋ ھەلچوون (۲) ھەست پېشانەدان؛ ھەست دەرەختىن.
- (۲) ھەست جوۋىنەر؛ كاركردنەسەر ھەست.
- (۱) كەسلىكى ھەست لەپرو؛
كەسلىكى بەسۆز (۲) كەسلىك كە لە كىرەمە و پەروشتىدا زياتر پىشت بە ھەستى
بەپەستىت رەك لە مېشكى.
- (۱) ھەستىداي؛ بە ھەستى؛
ھەست بەمىزى. (۲) ھەلەشەي؛ زوۋ ھەلچوون.
- (۱) لەپوۋى ھەست يا
سۆزەمە. (۲) بە ھەلەشەي؛ بە زوۋ ھەلچوۋى.

emotive (i-mō'tiv), *adj.* هستی؛ سۆزی؛ هستدار؛ هست دهرې.
empathic (em-path'ik), *adj.* Also **empathetic**, تایبته به
 هاوهمستی یا هاوسۆزایهتی.

-empathetically (*adv.*).

empathy (em'pā-thi), *n.* هاوسۆزی؛ هاوهمستی؛
 هست کردن به هستی کسینکی تر

emperor (em'pēr-ēr), *n.* ئیمپراتۆر؛ شاهه نشا

emperorship (em'pēr-ēr-ship), *n.* پله و پایه و حوکمرانی
 ئیمپراتۆر

emphasis (em'fā-sis), *n.* (۱) دان ئی داگرتن (ووشه، برگه، رسته)؛
 هیز خستنه سهر (بیژان) (۲) بایه خ پیدان؛ دوویا تکرده وه؛
 به گرنگ دانان

emphasize (em'fā-siz'), *v.t.* (۱) دان ئی داگرتن یا هیز خستنه سهر
 (ووشه، برگه، رسته) (۲) به گرنگ دانان؛ بایه خ پیدان؛ دوویا تکرده وه.

emphatic (im-fat'ik), *adj.* (۱) توندوتیز؛ نههیز

(۲) سهوور له سهر؛ بی دوودلی: (to be ~ about something)

(۳) دان ئی گیراو یا هیز له سهر (ووشه).

(۴) یه کلا بی؛ بگومان: (an ~ defeat)

-emphatically (*adv.*).

emphysema (em'fi-sē'mā), *n.* (۱) سی ناوسان؛ پریشکه وانی؛
 ناواسانی تیشوری لهش به هۆی ههواره؛ نیمفه سیمه

(۲) نهخۆشی یهکی نه سپه بریتی به له هه ناسه بۆ نه دران و کۆکین

-emphysematous (*adj.*).

empire (em'pir), *n.* (۱) ئیمپراتۆریشین؛ شاهه نشا نشین.

(۲) ماوهی؛ حوکمرانی شاهه نشا (۳) دهسه لاتی په های؛ دهسه لاتی بین سنوور.

the Empire, ئیمپراتۆریشینیکی تایبته تی: به تایبته تی:

(۱) ئیمپراتۆریشینی به ریشانی، واته ئینگلتیره. (ب) ئیمپراتۆریشینی پۆمی.

(ج) ئیمپراتۆریشینی فهره سا له سهرده می "ناپلیون" دا.

empiric (em-pir'ik), *n.* (۱) کسینکی نهخۆنده وارو نهزان که ههر

ده توانیت پشت به تاقیکردنه وه و به سه رهاتی ژبان به سه ستیت

(۲) کسینکی ساخته چی.

empirical (em-pir'i-k'l), *adj.* به کرده وه؛ کرده نی؛

له سه ره تاقیکردنه وه و سه رنج به نه ده نهک زانست:

(an ~ remedy, method, or evidence, etc.)

empiricism (em-pir'ə-siz'm), *n.* (۱) گوئی نه دن به زانست و پشت

به ستن به تاقیکردنه وه و سه رنجی ژبان. (۲) ساخته چی تی.

(۳) تیۆزی به کی فه لسه ده یه ده لیت که تاقیکردنه وه و به سه رهاتی هستی

ته نه سه رهاده ی زانینه.

-empiricist (*n.*).

emplacement (im-plās'mənt), *n.* (۱) له شوینیکی تایبته تیدا

دانان. (۲) شوینی توپ لیه ته قادن (۳) [Rare]. شوینی؛ جینگه.

employ (im-ploi'), *v.t.* (۱) به کارهینان. (۲) پیهو خه ریک بوون

(۳) به کری گرتن؛ د مه زانن (له سه ره کار)؛ راگرتن؛ کار پیدان؛ نیش پیدان:

(He ~s many people in his factory.)

n. کارکردن؛ نیش کردن؛ کار؛ نیش

-employability (*n.*); **employable** (*adj.*).

employee, employe (im-ploi'ē, em'ploi-ē'), *n.* کرینکار؛

موچه خۆز؛ نیشکه ره؛ فرمان به ره؛ به کری گیراو؛ راگرتن

employer (im-ploi'ēr), *n.* (۱) خاوه نیش؛ خاوه کار؛ به کری گر

(۲) به کارهیننهر

employment (im-ploi'mənt), *n.* (۱) به کری گرتن؛ نیش پیدان

(۲) کار؛ نیش؛ فرمان؛ پیشه (۳) به کارهینان

empoison (em-poi'z'n), *v.t.* (۱) زهر تیکرن؛ زهره وای کردن؛

تیکدان (۲) داخ کردنه ده وه؛ دل ئی رهش کردن

emporium (em-pōr'i-əm, em-pō'ri-əm), *n.* بازار

(۲) فروشگاه یهکی گهره ی گه لیک شت تیدا ده ستکه رتوو.

empower (im-pou'ēr), *v.t.* (۱) ده سه لات پیدان:

(The president is ~ed to veto legislation.)

(۲) توانا پیدان؛ پنگه پیدان.

empress (em'pris), *n.* (۱) ئی ئیمپراتۆر؛ ئی شارن.

(۲) ئی ئی زور به ده سه لات: (the ~ of his heart)

emptiness (emp'ti-nis), *n.* بۆشیتی؛ به تالی؛ خالیتی؛ چۆلی؛

په روه وچی؛ پوه چی.

empty (emp'ti), *adj.* (۱) بۆش؛ به تال؛ خالی.

(۲) چۆل؛ به تال: (an ~ house)

(۳) به تال؛ په روت و قوت؛ بی بار: (an ~ ship)

(۴) هیچ په روت؛ بی سوود؛ پوه؛ بی فه ر: (~ pleasures)

(۵) ده و؛ پوه؛ په روت؛ بی مانا؛ په روه و: (~ promise, ~ talk)

(۶) [Colloq.], به رسی.

v.t. (۱) به تال کردن؛ به تال کردنه وه. (۲) پۆکردن؛ هه لرشتن؛ داگردن

(ب) کردنه و شوینی تره وه؛ گواسته وه بۆ ناو ده فریگی تر.

v.i. (۱) به تال بوون؛ به تال بوونه وه؛ هیچ تیدا نه مان.

(۲) پژانه ناو (په بار، جۆگه):

(The Euphrates ~ies into Shat-Al-Arab.)

empty of, به بی.

empty-handed (emp'ti-han'did), *adj.* ده سه ته تال؛

هیچ ده ست نه که رت.

empty-headed (emp'ti-hed'id), *adj.* هیچ نه زان؛ بی هیشک؛

که رچ؛ که ر.

empyema (em'pi-ē'mā, em'pi-ē'mā), *n.* کیم کردن

(به تایی به تی بۆشایی ده وری سی به کان).

empyreal (em-pir'i-əl, em'pā-rē'al), *adj.* ناسمانی

هی حوت ته به کی ناسمان؛ به ر؛ بلند.

empyrean (em'pā-rē'an, em'pi-rē'an), *n.* (۱) حوت ته به کی

ناسمان؛ شوینی خودا و په وناکی و ناگر. (۲) ناسمان؛ گهر دوون.

adj. ناسمانی؛ به ر.

emu (ē'mū), *n.* مه لیکتی ئوستال نه فره له ورشتر مورخ ده چی.

emulate (em'yoo-lāt'), *v.t.* چاولیکردن؛ لاسایی کردنه وه (له وری

باشی به وه)؛ له سه ره یی و شوینی پۆیشتن.

-emulation (*n.*); **emulative** (*adj.*); **emulator** (*n.*).

emulsion (i-mul'shən), *n.* تووانه وه یا پرش و بلو بوونه وه

شله یکه له شله یکه تر دا به ته وای.

en- (in. en), پینشگرینکه به مانای: (۱) خستنه سهر؛ خستنه ناو:

(enthroned)

(ب) کردنه به ره؛ دا پۆشین به: (enrobe)

(ج) والیکردن؛ کردن به: (endanger, enfeeble)

(د) له ناو.

-en (ən. 'n), پاشگرینکه به مانای: (۱) بوون به؛ کردن به؛ والیکردن:

(darken, weaken)

(ب) پیدان: (hearten, strengthen)

(ج) له وه که وای یا دروستکه وای: (wooden, woolen)

(د) گهردانی سینه می که ردار پینکدینن: (written, risen)

(ه) کۆی ناوی ئی پینکدیت: (children, brethren)

(و) شینه وه بچوک که وای ناوی ئی پینکدیت: (chicken)

enable (in-ā'b'l), *v.t.* توانا پیدان؛ پنگه پیدان؛ هیز پیدان

enact (in-akt'), *v.t.* (۱) یاسا دانان؛ ده رکردن (یاسا، فرمان).

(۲) هیزنه ده ی کردن؛ په و دان:

(the place where the shooting was ~ed)

(۳) نوواندن (شانن): (to ~ a character in a play)

enactment (in-akt'mənt), *n.* (۱) یاسا دانان؛ ده رکردن (یاسا،

فرمان (۲) باسا؛ فرمان (۲) نوواندن (شانق)؛ پوودان
enamel (i-nam'ɪ), *n.* (۱) مینا (۲) نیسقایى لهره‌ی ددان.
 (۲) مویه‌یکی تابه‌یه‌ی پوی شتی پین سافو لوسو و برقه‌دار ده‌کرت.
v.t. میناکاری کردن؛ به مینا داپوشین.
enamelware (i-nam'ɪ-l-wär'), *n.* قاپ‌وقاچای مینا لیدراو.
enamored, enamoured (in-am'ɛrd), *adj.* دلفراندر؛ خوشیست؛
 دلفرینراو؛
 حزن‌لیکەر؛ به‌حز؛ خوشیست؛ تیکه‌وتو (خوشیستی).
enarmored of, خوشی ده‌ویت؛ حزی لیکردوه؛ تیکه‌وتوه
encage (in-kāj'), *v.t.* خستنه‌او قه‌زموه
encamp (in-kamp'), *v.t. & v.i.* چادر لی همدان؛ بار لی خستن.
encampment (in-kamp'mənt), *n.* (۱) چادر لی همدان
 (۲) چادرگا
encase (in-käs'), *v.t.* (۱) داپوشین؛ دوره‌گرتن؛ پینچانه‌وه
 (۲) خستنه‌او سندوق‌هوه
encephalic (en'sə-fal'ik), *adj.* تابه‌یه‌ی به‌میشک؛ می‌میشک.
encephalitis (en'sef-ə-l'i'tis, en-sef'ə-l'i'tis), *n.* هم‌کرده‌ی
 میشک
encephalo-, encephal- (en-sef'ə-lō), پشگریکه به‌مانای
 میشکی؛ تابه‌یه‌ی به‌میشک
encephaloma (en'sef-ə-lō'mə, en-sef'ə-lō'mə), *n.* برینی
 میشک
encephalon (en-sef'ə-lon'), *n.* میشک
enchain (en-chān'), *v.t.* (۱) کله‌بچه‌کردن؛ کله‌بچه‌کردنه‌ست.
 (۲) دفراندن؛ سرنج راگیشان؛ به‌رنه‌دان.
-enchainment (n.)
enchant (in-chant', in-chānt'), *v.t.* (۱) حادو لیکردن؛
 نه‌فسون‌بازی کردن؛ (۲) دفراندن؛ دلخوش کردن
enchanting (in-chan'tiŋ, in-chān'tiŋ), *adj.* دفرین؛ خوش؛
 زور خوش و جوان (an ~ evening, person, etc.)
enchantment (in-chant'mənt, in-chānt'mənt), *n.* (۱) -
 دفراندن وک به‌نه‌فسون؛ شادی؛ خوشی.
 (۲) نه‌فسون؛ شتیکی دفرین؛ شتیکی زور خوش.
enchantress (in-chan'tris, in-chān'tris), *n.* (۱) جادوگره‌ی
 زن (۲) زافره‌تیکه‌ی دفرین؛ ژنیکی زور جوان
enchilada (en'chi-lä'də), *n.* جزره‌خوردنکی مەکسیکە‌یه
encircle (in-sür'k'l), *v.t.* (۱) دورگرتن؛ دوردان؛ نابلو‌وقه‌دان؛
 (to be ~d by the enemy)
 (۲) به‌دوردا؛ خولانه‌وه یا سورپانه‌وه
-encirclement (n.)
enclasp (en-klasp', en-kläsp'), *v.t.* باوه‌ش پیداکردن؛
 گرتنه‌باوه‌ش
enclave (en'klāv), *n.* ناوچه‌یه‌که که ولاتی بیگانه به‌دوریدا بیت؛
 ناوچه‌یه‌که که له‌او ولاتیکی بیگانه‌دا بیت
enclose (in-klöz'), *v.t.* (۱) دورده‌دان؛ دورگرتن؛ پهرژین کردن؛
 خستنه‌ناوه‌وه (۲) خستنه‌ناو سندوق یا دفره‌وه؛ پینچانه‌وه.
 (۳) خستنه‌ناو زهره‌وه؛ (She ~d a picture with her letter.)
 (۴) تیدابون
enclosure (in-klöz'zhēr), *n.* (۱) دورده‌دان؛ دورگرتن.
 (۲) پهرژین؛ دیوار؛ شتی که دوری شتیکی یا شوننیک ده‌گرت.
 (۳) شوننیک دورگیراو (گه‌وب، په‌چه، کولانه ... هتد)
 (۴) ناوچه‌یک؛ شتی که له‌گه‌ل نامه‌یکدا بخرتنه‌ناو زهره‌وه (وهک بره‌نامه،
 وینه، پار ... هتد).
encompass (in-kum'pəs), *v.t.* (۱) دورده‌دان؛ نابلو‌وقه‌دان؛

دورگرتن. (۲) گرتنه‌وه (باس، دوران)؛ تیدابون؛
 (The book ~es many subjects.)
encore (än'kôr, än-kôr'), *interj.* دوباره؛ سهرله‌نوی؛ بیلزیه‌وه؛
 (۱) دوباره‌کردنه‌وه له‌سهر خواستی گویگران (پارچه‌یه‌ک ناواز له‌نامه‌گیتیکی
 مۆسیقادا، خۆنواوندیک له‌شانۆنامه‌یکدا ... هتد).
 (۲) شتیکی دوباره‌کراوه (ناوازی مۆسیقا، خۆنواوندن، خوارده‌مه‌نی ... هتد).
v.t. داوای دوباره‌کردنه‌وه.
encounter (in-koun'tēr), *v.t.* (۱) له‌ناکاو تووش هاتن؛ هاتنه‌پێ؛
 له‌ناکاو پینگه‌یشتن. (۲) به‌رنه‌نگاریبون؛ جه‌نگان.
 (۳) تووش بوون (ناخوشی، دژاری)؛ تووش هاتن.
 (۱) به‌رنه‌نگاری؛ به‌رنه‌نگاریبون؛ جه‌نگ؛ شه‌ر؛ به‌یه‌کده‌هاتن.
 (۲) به‌یه‌کده‌یشتن؛ تووش بوون؛ تووش هاتن.
encourage (in-kūr'ij), *v.t.* (۱) هاندان؛ پال پینوه‌مان.
 (۲) پالیشتی کردن؛ یارمه‌تیدان
encouragement (in-kūr'ij-mənt), *n.* (۱) هاندان؛ پال پینوه‌مان.
 (۲) یارمه‌تی؛ یارمه‌تیدان؛ پالیشتی؛ پالیشتی کردن.
encouraging (in-kūr'ij-iŋ), *adj.* باش؛ ناسوده‌به‌خش؛ هانده‌ر.
 (She heard ~ news about her sick daughter.)
encroach (in-krōch'), *v.t.* (۱) ~ on; ~ upon, له‌سنوور تینه‌پین
 کردنه‌ سهر مافی خه‌ک. (۲) ~ on; ~ upon
-encroachment (n.)
encumber (in-kum'bēr), *v.t.* (۱) پێ لیکرتن؛ کۆسپ خستنه‌ پێ.
 (۲) بارگران کردن؛ بار قورس کردن (قه‌رزاری).
encumbrance (in-kum'brəns), *n.* (۱) کۆسپ؛ پنگر؛ گرفتاری؛
 باریکی قورس؛ بار. (۲) [Rare] خوارده‌ست (به‌تابیه‌تی مندان
 (۲) پهن یا قهرز (خانوو، زه‌وی‌وزار).
-ency (ən-si), پاشگریکه به‌مانای؛ چۆنیتی؛ دۆخ؛ بار؛
 (dependency, efficiency, emergency)
encyclical (en-sik'li-k'l, en-sī'kli-k'l), *adj.* گشتی؛
 بۆ همه‌وو کس؛ بۆ بلو‌کردنه‌وه‌ی گشتی.
n. نامه‌ی پاپا بۆ قه‌شه‌کان (دهریاری کاروباری کلنسه‌ی کاسولیک).
encyclopedia, encyclopaedia (in-sī'klə-pē'di-ə), *n.*
 ئینسایکلۆپیدیا؛ زانیارستان؛ فهره‌نگ کۆ.
-encyclopedia (adj.); encyclopedically (adv.);
encyclopedia (n.)
end (end), *n.* (۱) دوایی؛ کوتایی؛ پایان؛ ناکام؛ ته‌واوبوون.
 (۲) مردن؛ مهرگ؛ نه‌مان. (۳) سهر؛ جه‌مسهر؛ په‌ر؛ سهرپه‌ر؛ چمک.
 (۴) مانج؛ ناوات. (۵) نه‌نجام. (۶) پاشماوه.
 (۷) هوی بوون یا ژیان. (۸) یاریکری سهرپه‌ر (فوتبۆلی نه‌مه‌ریکی)
v.t. (۱) دوایی پین هینان؛ کوتایی پین هینان؛ برانه‌وه؛ برینه‌وه.
 (۲) له‌م په‌ر نه‌په‌ردا بوون؛ جه‌مسهر یا کوتایی پینکھینان.
 (۳) [Obs.] کوشتن.
v.i. (۱) دوایی هاتن؛ کوتایی هاتن؛ برانه‌وه. (۲) مردن.
adj. هی دوایی؛ دوا؛ دواهمین: (~ product).
 (۱) شیواو؛ په‌شیناو.
 (۲) هیچی به‌هیچره‌ نه‌یه؛ نه‌چه‌سییوه؛ جینگه‌ی خۆی نه‌گرتوه.
end up, (۱) به‌پینوه؛ به‌قنجی. (۲) والیه‌هاتن؛ کوتایی هاتن.
make an end of, (۱) وه‌ستاندن؛ دوایی پین هینان؛ ته‌واوکردن
 (۲) نه‌هیشتن؛ لا‌بردن؛ کوشتن.
make both ends meet, (۱) ده‌ست به‌پاره‌وه گرتن؛
 نه‌مه‌نده‌ی ده‌سکوت پارو خهرج کردن.
 (۲) به‌کولمه‌مرگی ژیان؛ به‌ناستم به‌ش کردنی ده‌سکوت.
no end, [Colloq.], زۆر؛ نیجگار زۆر؛ بپایان.
on end, (۱) به‌قنجی؛ به‌پینوه. (۲) یه‌ک له‌دوایی یه‌ک؛ په‌یتا په‌یتا؛ بپشوو.
put an end to, (۱) دوایی پین هینان؛ کوتایی پین هینان.

(۲) کوشتن: نه هینشتن
end-all (end'ôl'), *n.* (۱) درایی همه موشتنیک: کۆتایی همه موشتنیک.
 (۲) دوايي پښ هينره: نه وهی کۆتایی به همه موشتنیک دینیت.
endanger (in-dân'jër), *v.t.* خستنه مه ترسیه وه.
endear (in-dêr'), *v.t.* خو خوشه ویست کرد: خوشه ویست کردن: (She ~ed herself to the children by her generosity.)
endearment (in-dêr'ment), *n.* (۱) خوشه ویستی: خوشه ویستی کردن: (۲) خوشه ویستک: اشت)
endeavor, endeavour (in-dev'ër), *v.i.* مه ولدان: ته قهلا کردن: (۲) خویش کردن
endemic (en-dem'ik), *adj.* مهول: ته قهلا: کوشتن
ending (en'din), *n.* (۱) کۆتایی: دوايي: پایان.
 (۲) دوايي هاتن: کۆتایی هاتن (۲) مردن.
 (۳) پاشگرک که کاتی کردار یا شیوهی جیاوازی وشه پیشان دهادت (want--- wanted).
endless (end'lis), *adj.* (۱) پښ پایان: دوايي بۆ ذیه: دوايي نایهت: نابریته وه: زور دورودرژ (۲) همدو سره لیه کی داوه (وهك نهلقه): (an ~ chain)
endmost (end'möst'), *adj.* دواترین: هره دوا: دورترین
endo- (en'dō, en'də), *adj.* پښگرک به مانای: ناوه کی: ناوه وه:
endocarditis (en'dō-kär-dī'tis), *n.* هموکردنی پهره یا پردی دل.
endocardium (en'dä-kär'di-am), *n.* پردی دل: پردی دل
endocarp (en'dä-kärp'), *n.* ناوکی میوه: قو: هملوژه.
endocrine (en'dä-krin', en'dä-krin), *adj.* (۱) تاییهتی نه لوی: ناوه کی لهش که هورمونات یا شتی تر دهرده کات یا دهرژنیت: (~ glands).
 (۲) تاییهتی نه هورمونات
endocrine gland, *n.* لوی یا پرژنی ناوه کی لهش.
 (۳) لوی پښ بوری
 (۴) همدو هه پښی: دهرژنی: "ductless gland".
endocrinology (en'dō-kri-nol'ä-ji, en'dō-kri-nol'ä-ji), *n.* زانستی لوی یا پرژنی ناوه کی لهش (پزیشکوانی).
endoderm (en'dä-dürm'), *n.* چین یا توئی ناوه وهی شانهی ناو لهمه.
endogamy (en-dog'ä-mi), *n.* ژنیتان و شووکردن له ناو همان خیل یا چینی کومه لایه تیدا
-endogamous (*adj.*).
endogen (en'dä-jen'), *n.* بومکیک که له ناوه وه گوره دهینت.
-endogenous (*adj.*); **endogeny** (*n.*).
endoplasm (en'dä-plaz'm), *n.* بهشی ناوه وهی سایتوپلازمی شانهی گیاندار یا پروهک
endorse (in-dörs'), *v.t.* (۱) موزکردنی پښتی چه کیک (بؤ گۆرینه وهی نه بانق): (to ~ a check).
 (۲) موزکردنی پښتی چه کیک له لایه ناو همان چه که کوه تاکو یه کیک تر بتوانیت بیگو پښتوه: (۲) په سندرکردن: دهنگ بؤ دان: پالپښتی کردن: (to ~ what a person says or does; The mayor has ~d the housing project.)
endorsee (in-dör'së', en'dör'së'), *n.* چه بؤ موزکراو: شو کسه کی که ناو همان چه کیک چه که کی بؤ موز دهکات بؤ نه وهی بیگو پښتوه بؤ خوئی

(۱) موزکردن یا نیمزاکردنی
endorsement (in-dörs'ment), *n.* پښتی چه کیک بؤ گۆرینه وهی: (۲) نیمز یا موزی پښتی چه کیک وهه.
 (۳) په سندرکردن: دهنگ پښان: پالپښتی کردن: (His ~ of the policy is important.)
endoscope (en'dä-sköp'), *n.* نامیزیک پزیشکی به بؤ تیروانی
 نه دماي بؤشی لهش: بؤشایی لهش بین
endow (in-dou'), *v.t.* (۱) پښدان: پښدان له زکام کی وهه: خوا پښان: (He was ~ed with courage.)
 (۲) پښان (به تاییهتی پاره به دهزگایه کی گشتی): خلات کردن: پښ به خشین: (to ~ a college, a school, a hospital, etc.)
endowment (in-dou'ment), *n.* (۱) پښان: خلات کردن: پښ به خشین: (۲) خلات: شتی پښ به خشراو: (۳) بهر: توانایه کی زکام کی.
end product, *n.* دوا بهرهم: دوا نه تاجام: نه تاجام: بهرهم
end table, *n.* ته پلک (به تاییهتی که له ته نیشته قهقهه یا کورسی به کوه داده نریت).
endurable (in-door'ä-b'l, in-dyoor'ä-b'l), *adj.* له گلی
 دهرده بریت: له گلی مه لده کرک: بهرگی ده کرک (نازار، دواوی، ناخوشتی)
endurance (in-door'ans, in-dyoor'ans), *n.* (۱) کۆلنه دان: خو پراگرتن له بهرهم نازار یا ناخوشتی: دهربردن: بهرگه گرتن (ناخوشتی، نازار)
 (۲) قایمی: بهرگه گرتن (شتومه، نامین).
 (۳) [Rare] ناخوشتی: دوا چاری: گرفتاری: (۴) ماوه
endurance test, *n.* تاقیکردنه وهی به کیشی یا بهرگه گرتن (موقه، نامیز، شتومه).
endure (in-door', in-dyoor'), *v.t.* بهرگه گرتن (ناخوشتی، نازار): خو پراگرتن: دهربردن: چه شتی (ناخوشتی).
 (۱) بهرهم بون: نه فووتان: کۆلنه دان: سهرگه گرتن.
 (۲) بهرگه گرتن (ناخوشتی، نازار): دهربردن.
enduring (in-door'ing, in-dyoor'ing), *adj.* (۱) نه مر: هتا هتا: له ناو ناچن: (an ~ quality).
 (۲) به کیش: به تین: به پښوو: بهرگه گر: به نارام: به گیر.
 (۳) درژخایه: دوايي پښ نه هاتو: (an ~ problem).
enema (en'ä-mä), *n.* ده ستور: شاف: حوقه.
enemy (en'ä-mi), *n.* دوژمن: ناخوشتی: منیل
energy (en'ër-jä), *n.* هی دوژمن.
energetic (en'ër-jet'ik), *adj.* به ووزه: به تین: به تار: بهیز: چالاک: به گورم: به مانا: به کار: به جوش.
-energetically (*adv.*).
energize (en'ër-jiz'), *v.t.* جوشدان: هه ناو پښان: ووزه پښان: به هیز کردن.
energy (en'ër-ji), *n.* چالاکی: پیشان: به ووزه بون.
 (۱) تین: هه ناو: گو: گورم: جوش.
 (۲) توانا: هیز: ووزه.
enervate (en'ër-vät'), *v.t.* پښ هیز کردن: لاوژ کردن: پښ تین کردن: پښ تاقهت کردن.
enfeble (in-fë'b'l), *v.t.* لاوژ کردن: پښ هیز کردن.
-enfeblement (*n.*).
enforce (in-förs', in-förs'), *v.t.* (۱) بهیز کردن: زور لیک کردن: (۲) به سدره سماندن: (Don't ~ your will on the child.)
 (۳) کار پښ کردن (یاسا، په پهره): (to ~ the law)
-enforcement (*n.*).
enfranchise (en-fran'chiz), *v.t.* (۱) نازاک کردن (له به ندهایه یا نه کی سهرشان): پزاک کردن (۲) مافی دهنگدان پښان.
-enfranchisement (*n.*).
engage (in-gäj'), *v.t.* (۱) به لیتان: (She ~d herself to do the job.)

engaged

- (۲) نیشانه کردن (ژن خواستن): دیاری کردن؛ بیون به ده زگیران:
(He became ~d to her after a long courtship.)
- (۳) پاکړن: بکړی گرتن (He ~d Mr. Smith as his lawyer.)
- (۴) گرتن: اخځون: ژورې لوتیل... هتد: (He ~d a hotel room.)
- (۵) نانوار: پیوه کردن.
- (۶) پاکېشار: خهړیک کردن: (E~ him in conversation.)
- (۷) سهرنج راکېشان
- (۸) سهرقال کردن: خهړیک کردن: (Reading ~s all my spare time.)
- (۹) بهرنه کار بیون: جهنگان: (to ~ the enemy in a battle.)
- (۱۰) له بیکه گیر کردن (گیرې مه کینه): (to ~ the gears.)
- v.i.**
- (۱) به لېندن: قایل بیون.
- (۲) خو خهړیک کردن به کاریکهوه: خهړیک بیون: به شدار بیون:
(She ~d in dramatics.)
- (۳) بهرنه کار بیون: جهنگان.
- (۴) له بیکه گیر بیون: گېڼ: له گه له بیکه گونجان
- engaged (in-gājd'), adj.**
- (۱) به به لېن: دراره
- (۲) نیشانه کړاو: د یاریکړاو: ماره برار: خوازیښی کړاو.
- (۳) گیراو: شونې: ژور، شتیک که به توی به کاری بهیڼی: سهرقال.
- (۴) له شهردایه (سویا): خهړیکی جهنگه.
- (۵) له بیکه گیر بیوه: گېڼ: به بیکه دچوه: له گېڼ دایه.
- engagement (in-gāj'mant), n.**
- (۱) به لېن: د پیمان
- (۲) د یاریکړن: نیشانه کړن: خوازیښی کړن: ده زگیران: (۲) ژوان.
- (۴) به کړی گرتن: ماوه: به کړی گیرای: (۵) جهنگ: بهرنه کار: بهرنه کار بیون.
- (۶) (pl) پیمان یا نه رکی بازگانی
- engaging (in-gāj'in), adj.**
- سهرنج راکېش: خوش: جوان
- په سندن: سهر خوش: (an ~ personality; an ~ conversation.)
- engender (in-jen'dēr), v.t.**
- (۱) [Rare] له دایک بیون: بیون.
- (۲) بیون به هوی: ټی بوونهوه: پیداکړن: هیانه بیوه: (Pity ~ed love.)
- v.i.**
- پیداکړن: بیون: هاتنه بیوه.
- engine (en'jən), n.**
- (۱) مه کینه: ماشین
- (۲) مه کینه: خوږیښی شمه نده فو.
- (۳) هو: نامیر: (~s of warfare; ~s of torture.)
- engineer (en'jə-nēr'), n.**
- (۱) نه دندازی: نه خشه کیش.
- (۲) [Rare] مه کینه چی: مه کینه دیووستکه: (۲) شمه نده فو لیخو.
- v.t.**
- (۱) نه دندازی کردن
- (۲) نه خشه کیشان: ړنگا ب داندان: ناراسته کړن: نه خشه ب کیشان:
- بردن به ړنوه: بهاشی: پابه ری کردن.
- engineering (en'jə-nēr'in), n.**
- (۱) نه دندازی: زانستی
- نه دندازی: (۲) پابه ری کردن: نه خشه کیشان: ناراسته کړن: ړنگا ب داندان.
- England (in'glənd), n.**
- نېنگلنډه
- Englander (in'glən-dēr), n.**
- نېنگلنډی: نېنگلنډی
- هاوولاتیجه کی نېنگلنډه.
- English (in'glɪʃ), adj.**
- (۱) نېنگلنډی: گه و کلتوری نېنگلنډه.
- (۲) تایبه تی: له زمانی نېنگلنډی.
- n.**
- (۱) گه نېنگلنډه: میله تی نېنگلنډه: نېنگلنډ
- (۲) نېنگلنډی: زمانی نېنگلنډی.
- (۳) زمانی نېنگلنډی: چهر خیک یا ناوچه یه کی تایبه تی.
- English horn,**
- ژوپنای نېنگلنډی
- Englishman (in'glɪʃ-mən), n.**
- (۱) نېنگلنډی: پیاړنکی نېنگلنډی
- هاوولاتیجه کی نېنگلنډه (۲) کسیک که به نه چی یا باو پاپری نېنگلنډ بیتو
- له کهنه: یا سوترالیا: د بزی. (۳) کشتی یه کی نېنگلنډی.
- English setter,**
- سه کی دوی نېنگلنډی
- English sonnet, = Shakespearean sonnet.**
- English-woman (in'glɪʃ-wu:mən), n.**
- ژنه نېنگلنډی
- engrain (in-grān'), v.t.**
- خوم کردن: سهراسه ه موگرتنهوه:

enlightenment

- چسپاندن (له دل یا منشکدا): ړنگ کردن پیش ته نین: ټی نه بیوونهوه:
- (an - ed habit)
- engrave (in-grāv'), v.t.**
- (۱) هه لکه ندن (له سهر دای: ته خته: کانزا):
- نه خشه له سهر هه لکه ندن: (۲) چسپاندن له منشک یا یاددا.
- (۳) هه لکه ندنی: نه خشه له سهر کانزا یا دای ب کچاپدان.
- (۴) له چاپدان بهم ناسن یا داره نه خشه له سهر هه لکه نراوه.
- engraver (in-grāv'ēr), n.**
- نه خشه هه لکه ن (له سهر کانزا: دار... هتد)
- ب کچاپدان.
- engraving (in-grāv'in), n.**
- (۱) هه لکه ندنی: نه خشه له سهر کانزا یا
- ته خته (ب کچاپدان): (۲) نه خشه یه کی هه لکه نراوه.
- (۳) وینه ی نه خشه یه کی هه لکه نراوه.
- engross (in-grōs'), v.t.**
- (۱) نووسین به تیپی گوره و بیون
- (۲) دهر برین له پروانه یه کی یاسیدا.
- (۳) به تموای بیرو هوش خهړیک کردن: به تموای سهرنج راکېشان.
- (This work ~es me.)
- (۴) [Archaic] قورغ کردن: قهدهغه کردن.
- engrossing (in-grōs'in), adj.**
- سهرنج راکېش: دفرین: جوان:
- ژور خوش: بیرو هوش خهړیک کمر.
- engulf (in-gulf'), v.t.**
- (۱) هه ل لووشین: قورتدان: گرتنهوه.
- (۲) چورده ورده دان: دهر وگرتن.
- enhance (in-hans', in-hāns'), v.t.**
- زیاد کردن (بایه: پله: به بها.
- چالاکي، هیز... هتد: پهر پی سندن: ژور کردن: گوره کردن.
- v.i. [Archaic],**
- زیاد بیون: ژور بیون.
- enhancement (n.).**
- enigma (i-nig'mə), n.**
- (۱) مه تهن.
- (۲) کسیک یا شتیک سهر سورمینرو نادیارو به ناسانی تن نه گیشتو
- enigmatic (en'ig-mat'ik, ē'nig-mat'ik), adj.**
- لین: نادیار:
- مه تهن: (an ~ person)
- enjambment, enjambement (in-jam'mənt), n.**
- لینکدانی
- دور دپری هه لبه سی یا دوو خسته کی به بی پیو سستی مانا.
- enjoin (in-join'), v.t.**
- (۱) فو رمان به سهر د کردن: پی ووتن
- (۲) ټی قهدهغه کردن: پی لینکرتن
- enjoy (in-joi'), v.t.**
- (۱) پی خوش بیون: به دل بیون: به دلوه نووسان.
- (۲) هه بیون: بیون: خواپندان: (He ~s a good reputation.)
- خوش راپوراند: کاتیک خوش برده سهر.
- enjoy oneself,**
- خوش
- enjoyable (in-joi'ə-b'l), adj.**
- (۱) خوش راپوراند: کاتیک خوش
- برده سهر: (۲) خواپندان: بیون (۳) شتیک خوش: شتی راپوراند.
- (۴) خوشی: راپوراند: شادی.
- enkindle (en-kin'dl), v.t.**
- داگیر ساندن (هه ست، جهنگ، ناگی):
- سوواتندن: جوشدان: ناگر تن بر داند
- enlarge (in-lārj'), v.t. & v.i.**
- (۱) گوره کردن: فراوان کردن:
- زل یا قبه کردن: زل بیون: فراوان بیون: زیاد بیون
- (۲) گوره کردن (وینه): (to ~ a photograph.)
- (۳) (on; ~ upon) در ژوپندان (باس): له سهر پویشتن (باس)
- enlargement (in-lārj'mənt), n.**
- (۱) گوره بیون: زل کردن:
- فراوان کردن: ناوسان. (۲) زیاده: خراوه سهر: (an ~ to a building)
- (۳) گوره کړاو (وینه): وینه یه کی گوره کړاو.
- enlighten (in-lit'n), v.t.**
- (۱) منشک کړنهوه: چاو کړنهوه:
- پینگه پیشاندان: پوونکړنهوه: بیر پوونکړنهوه: فیر کردن.
- (۲) [Archaic] پووناک کړنهوه.
- enlightened (in-lit'nd), adj.**
- پوونکیر: زانا: چاو کړاو:
- منشک کړاو.
- enlightenment (in-lit'n-mənt), n.**
- پوونکیر: منشک کړنهوه:
- چاو کړنهوه: چاو کړاو: زانایی

enlist

- the Enlightenment**, بىر تىنچلىق ۋە پەلسەپىۋىيە رۇشنىيىتى لى ئورۇپادا
لە سەئەدى ھەژدە ھەمدا
- enlist** (in-list'), *v.t.* (۱) ئاۋ ئۇسۇن بۇ سەربازى؛ كىرىش بى سەرباز
(۲) داۋاي پىشتىۋاس لىكىرىن؛ پىشتىۋاسى دەستىكەۋىتىن
- (to ~ someone's support)
v.t. (۱) (~ in) ئاۋى خۇ ئۇسۇن بۇ سەربازى؛ بۇن بى سەرباز
(۲) (~ in) پىشتىۋاسى لىكىرىن
- enlistment** (*n.*)
enlisted man, سەرباز
enliven (in-liv'en), *v.t.* ژىاندەنەۋە؛ جۇشەن؛ خۇش كىرىن
(to ~ a party)
en masse (en mas'), بىكۇمەن؛ بىكەۋە؛ ھەمۇ بىكەۋە
enmesh (en-mesh'), *v.t.* بى داۋەۋە كىرىن؛ كىرىن بى داۋ؛ پىۋەكىرىن؛
تىۋەگەلەندىن
- enmity** (en'mə-ti), *n.* دۇشمەنپەتلى؛ ئاخەزى
ennoble (i-nō'b'l. en-nō'b'l), *v.t.* (۱) كىرىن بى بەگۋە
(۲) بايەخ پىندان؛ بايە بىزگەردەنەۋە
- ennoblement** (*n.*)
ennui (än'wē), *n.* رەپس بۇن؛ ۋەرسى؛ بىن تاقەتلى؛
خۇشى لە ھىچ شىئىك ۋەرنەگەرتىن
- enormity** (i-nōr'mə-ti), *n.* (۱) بەدى؛ خرابى؛ تاۋانكە؛
ئىچكار خرابى؛ تاۋان: (the ~ of the crime)
(۲) تاۋانكىكى زۇر خراب؛ كىردەۋەپەكىكى زۇر بەد؛ تاۋانكىكى گەرە.
(۳) گەرەپپى؛ زۇر
- enormous** (i-nōr'məs), *adj.* (۱) ئىچكار زۇر؛ زۇر گەرە؛
(The war cost an ~ sum of money.)
زۇر زۇل؛ زۇر (۲) زۇر خراب؛ زۇر بەد
- enormously** (*adv.*)
enough (i-nuf'), *adj.* بەس؛ نە كەۋە نە زۇر
n. نە كەمى ۋە نە زۇرى؛ نەس بۇن
adv. (۱) بەس؛ نەۋەندە؛ پىۋىستە
(۲) تەۋاۋ؛ زۇر (He was thankful ~ to escape.)
(۳) نە باش ۋە خراب؛ (He played well ~)
- interj.** ئىتەر بەسە؛ بەس؛ بەسپەتلى؛
enquire (in-kwīr'), *v.t. & v.i.* پرسىن؛ پرسىپار كىرىن
enquiry (in-kwīr'i), *n.* لىپرسىنەۋە؛ لىكۇلىنەۋە؛ پرسىپار كىرىن
enrage (in-rāj'), *v.t.* زۇر تۋورە كىرىن
enrapture (in-rap'chēr), *v.t.* دل زۇر خۇش كىرىن؛ دلفغاندىن؛
شىئەت ۋەشپىدا كىرىن
- enrich** (in-rich'), *v.t.* (۱) دەرلەمەند كىرىن؛ سامان زىاد كىرىن
(۲) بەنۇختر كىرىن؛ بەبايەختر كىرىن؛ خۇشتر كىرىن
(Music has ~ed my life.)
(۳) پەين تىكىرىن؛ رەۋى؛ بەھىز كىرىن زەۋى (بە پەين يا شتى كىمىيى).
(۴) پارازاندەۋە؛ جوان كىرىن
(۵) بەھىزىر يا باشتىركىرىن بە تىكىرىن؛ فېتامىنات؛ خۇاردەمەنى.
- enrichment** (*n.*)
enroll, enrol (in-rōl'), *v.t.* (۱) ئاۋ ئۇسۇن؛ لى لىستەپەكدا؛
(۲) ئاۋ ئۇسۇن بۇ سەربازى؛ (۳) كىرىن بى ئەندام
(۱) ئاۋى خۇ ئۇسۇن (۲) ئاۋى خۇ ئۇسۇن بۇ سەربازى
(۳) بۇن بى ئەندام؛ خۇ كىرىن بى ئەندام
(۱) ئاۋ ئۇسۇن؛
ئاۋ تۇمار كىرىن ۴۰ لىستە؛ ئاۋ ئۇسۇراۋان
(۲) سەرحەمى ئاۋى تۇمار كىراۋ
(E~ in the university is down this year.)
en route, بى رىگاۋە بى شۇننىك؛ لى رىگا

enter

- ensanguine** (en-saŋ'gwin), *v.t.* خۇنئەۋى كىرىن
ensemble (än-säm'b'l), *n.* (۱) ھەمۇ؛ گىشت
(۲) دەستىك جەۋبەرگى چەند پارچەپە لىكەن يەكدا شىۋاۋ
(۳) يەك ئەۋايى ئۇركىستىرا يا كۇرەس (۴) تىپىكىكى مۇسىقا يا كۇرەس بىز
(۵) ئاممىرى مۇسىقا يا دەنگى كۇرەس تىپىكىكى ۋەھا
(۶) (۱) سەرحەمى تىپىكىكى ئەكتەران
(ب) خۇتۇۋاندىن تىپىكىكى ۋەھا لەسەر شائۇ
(۱) خۇستەنئەۋ گۇمەزەۋە؛
enshrine (in-shrīn'), *v.t.* گۇمەز بۇ كىرىن (۲) پەرسىت؛ بى پىۋىز دانان
-enshrinement (*n.*)
ensign (en'sin), *n.* (۱) دىروۋش؛ نىشان (۲) ئالا؛ بەيداخ
(۳) ئەفسەرى ئالەملىگەر لە سوپاي نىنگىلىزى كۇندا
(۴) ئەفسەرىكى يەك ئەستىزەۋى ھىزى دەريايى ئەمەرىكى
پەلى ئەفسەرىكى يەك ئەستىزە لە
ensignship (en'sin-ship'), *n.* ھىزى دەريايى ئەمەرىكا
(۱) كىرىن بى كۇپلە يا بەندە؛ كۇپلەكارى؛
بەندەكارى (۲) خۇستەنئەۋ دەستەۋە؛ ھىئانەتتار بار؛ سەر پىن دانەۋاندىن؛
چەرساندەنەۋە
enslavement (in-slāv'mənt), *n.* كۇپلەكارى؛ بەندەكارى؛
خۇستەنئەۋ دەستەۋە؛ بەندەپەتلى؛ ھىئانەتتار بار
ensnare (en-snār'), *v.t.* بى داۋەۋە كىرىن؛ بى تەنەۋە كىرىن
ensue (en-sōō', en-sū'), *v.i.* (۱) پۇۋدان ۋابەدۋا؛ ۋابەدۋا ھاۋن
(۲) بۇن بى ھۇ؛ پۇۋدان لە ئەنجامدا؛ بۇن بى ھاپەي
(۱) مۇۋگەركىرىن؛ دۇنيا بۇن
ensure (in-shoor'), *v.t. & v.i.* (۲) پاراستىن: (to ~ oneself against risk)
(۱) پىۋىست كىرىن؛ پىۋىست بۇن
(The plan ~s work and great expense.)
(۲) بەجىنپىشتى مىراتى بەجۇرىك كە مىراتى ۋەرگەر نەتۋاننىت بىفۇرۇشنىت يا
بىكات بى خەلاتى
entangle (in-tan'g'l), *v.t.* (۱) كىرىن بى داۋەۋە؛ كىرىن؛ تىۋەگەلەن؛
پىۋەكەردىن (۲) تۋوش كىرىن؛ شىۋاندىن
(۳) ئالۇسكاندىن؛ ئالۇزاندان؛ تىك ئالۇندىن؛ پىكاچۇن
ئالۇزاۋ؛ ئالۇزىكاۋ؛ شىۋاۋ
entangled (in-tan'g'ld), *adj.* (۱) ئالۇزى؛ ئالۇزىكاۋ
entanglement (in-tan'g'l-mənt), *n.* تىكەمەنلاۋ (۲) تۋوش بۇن؛ پىۋەبۇن
(۱) چۈنەنئەۋ؛ چۈنەنئەۋەۋە
enter (en'tēr), *v.t.* (۲) پىكاچۇن؛ پىكاچۇن؛ كۇن كىرىن؛ سىمىن
(The bullet ~ed his body.)
(۲) خۇستەنئەۋ (۴) لەۋاۋىدا ئۇسۇن؛ تۇمار كىرىن (لە لىستە، ئۇسۇراۋ يا
يادداشتدا)؛ خۇستەنئەۋ (ئۇسۇن) (۵) ئاۋ ئۇسۇن (بۇ بەشدار بۇۋى مەملى)
(۶) بۇن بى ئەندام؛ بەشدار بۇن
(۷) خۇستى؛ خۇستەنئەۋ: (He ~ed his son at a private school.)
(۸) دەستىپىكىرىن: (John is ~ing business.)
(۹) تۇمار كىرىن لە گۇمرگ (كەشتى، شتۇمەك)
(۱۰) پىشكەشى داداگا كىرىن (بەلگە)
(۱) چۈنەنئەۋەۋە؛ چۈنەنئەۋ (زۇر يا شۇننىك)
(۲) پىكاچۇن؛ كۇن كىرىن
(۱) تىدا؛ بەشدار بۇن
enter into,
(He entered into the conversation.)
(۲) بۇن بى ھۇپەك لە مەسەلەپەكدا
(۳) باسكىرىن؛ لىكۇلىنەۋە
(۴) ھاۋەستى كىرىن؛ بۇن بى بەشپەك لە
(۱) دەستىپىكىرىن
(۲) بۇن بى خاۋەنى خۇشى ئى ۋەرگەرتىن
enter on (or upon),
بى رىگاۋە بى شۇننىك؛ لى رىگا

enterprise

enterprise (en'tēr-prīz'), *n.* (۱) پروژه: هوش کار.

(۲) پروژه به یکی مترسیدار، گرنگ، یا سخت.

(۳) ناماده‌یون بؤ کاری مترسیدار کردن.

(۴) بهره‌دار و برون و کردنی پروژه. (۵) پروژه‌ی بازرگانی.

enterprising (en'tēr-prīz'ing), *adj.* کوششگر: زور مولده:

به دن کارکر

entertain (en'tēr-tān'), *v.t.* (۱) بهرم گیران: شاهنگ گیران:

کهیف پندر (۲) میوانداری کردن.

(۳) ره‌چا و کردن: گوئی پیدان. (He refused to ~ the idea.)

(۴) بیرلیک‌دنه‌وه: گرته‌دل: له دندا برون:

(He ~s thoughts of revenge.)

(۵) [Archaic] بهره‌دار و برون: له‌سهر پویشتن

v.i. میوانداری کردن. (They often ~ at dinner.)

entertainer (en'tēr-tān'ēr), *n.* شاهنگ گیر (له تیاترودا):

به‌رم گیر: گورانی بیژ یا سه‌ماکر

entertaining (en'tēr-tān'ing), *adj.* خوش: سه‌یرخوش

entertainment (en'tēr-tān'mənt), *n.* (۱) خوشی

(۲) میوانداری: ره‌چا و کردن

(۴) له دن کرتن: له‌یادنه‌چوون: له‌یرمان

(۵) شتیکی سه‌یر و خوش

enthrall, enthrall (in-thrōl'), *v.t.* (۱) کردن به بندد یا کوبله

(۲) به دبل کردن: دلفراندن: هوش ئی برین: شیت‌وشه‌یدا کردن:

(to be ~ed by an exciting story or woman's beauty)

-enthrallment; enthrallment (*n.*).

enthron (in-thrōn'), *v.t.* (۱) کردن به پاشا: خستنه‌سهر ته‌خت

پاشا: سه‌ره‌ت قه‌ته: (۲) زور یریزلیکرتن:

-enthronement (*n.*).

enthuse (in-thōōz', in-thūz'), *v.t. & v.i.* [Colloq.] جوشدان:

هیئانه‌جوش: هاتنه‌جوش: به گرمی یا به دن کردن: به‌یروشه‌وه برون:

enthusiasm (in-thōōz'zi-az'm, in-thū'zi-az'm), *n.* تیر:

جوش: گرمی: دن گرمی: هستی به‌تین: پیروش

(۲) [Archaic] حال لیهاقتن (درویش): شیت‌وشه‌یدایی ثانی:

enthusiast (in-thōōz'zi-ast, in-thū'zi-ast), *n.* (۱) کسه‌بکی

به‌جوش: به‌بروش، یا دن گرم (۲) ناین په‌رستیکی توندوتیز:

enthusiastic (in-thōōz'zi-as'tik, in-thū'zi-as'tik), *adj.* (۱)

به‌پیروش: بدال: به‌جوش: به‌شوق: دن گرم: به‌تین: گرم:

(an ~ person; an ~ reception)

(۲) قایبه‌تی به جوش یا به‌روش

enthusiastically (in-thōōz'zi-as'ti-k'l-i, in-thū'zi-as'ti-

k'l-i), *adv.* به‌گرمه‌وه: بدال: به‌جوشه‌وه: به‌یروشه‌وه: به‌گرمی

entice (in-tis'), *v.t.* هه‌لفریودن: دل راکیشان به شتی جوان بؤ کردن:

شتی ناپه‌سند. (to ~ a person to do something wrong)

enticement (in-tis'mənt), *n.* (۱) هه‌لفریوان: دل راکیشان به شتی

جوان (بؤ کردن) شتی ناپه‌سند. (۲) شتیکی هه‌لفریوان

entire (in-tīr'), *adj.* (۱) همو: کشت: سه‌ریاک.

(۲) ساغ: هیچی کم نیه: دهستی لیوه نه‌داروه: (۳) نه‌خسار.

(۴) [Obs.] پوخته: پاک: پالاوته (۵) قه‌راغه‌کی گرنج گرنج نیه (گه‌لا).

n. (۱) همووی: گشتی: به‌ته‌واوی

(۲) نه‌سپی کچه‌نه: نه‌سپی په‌راندن یا چاکردن

entirely (in-tīr'li), *adv.* (۱) به‌ته‌واوی: همووی: به‌سه‌ریاک

(۲) قه‌نه: هه

entirety (in-tīr'ti), *n.* (۱) ته‌واوی: ته‌واویتی: (۲) همو: سه‌ریاک.

in its entirety, همووی: به‌ته‌واوی: به‌سه‌ریاک.

entitle (in-tī'tl), *v.t.* (۱) ناولینان: سه‌رناو پیدان.

(۲) یریزلیان: به پیدانی نازناو یا سه‌رناو.

entry

(۲) ماف پیدان: ده‌سه‌لات پیدان:

(His age and learning ~ him to respect.)

Nothing can ~ you to ask such personal questions.)

entity (en'tā-ti), *n.* (۱) برون: (۲) قه‌واره: شتیکی قه‌واره‌دار.

entomb (en'tōm), *v.t.* (۱) ناشتن (مردو): گۆز کردن

(۲) برون به گۆز بؤ:

-entombment (*n.*).

entomo- (en'tō-mō), پیش‌گریکه به‌مانای: جانه‌وه.

entomological (en'tō-mō-lōj'i-k'l), *adj.* قایبه‌تی به

جانه‌وه‌رناسی.

entomologist (en'tō-mō-lōj'ist), *n.* زانای جانه‌وه:

جانه‌وه‌رناس.

entomology (en'tō-mō-lōj'i), *n.* جانه‌وه‌رناسی:

زانستی جانه‌وه

entourage (än'too-rāzh'), *n.* (۱) ده‌روبه‌ر: ده‌روپشت

(۲) ده‌ست‌وپنوه‌ند.

entozoon (en'tō-zō'on), *n.* (pl. entozoa), جانه‌وه‌ری لاوورگه

(به‌قایبه‌تی گرمی پخوله).

entrails (en'trālz, en'trəlz), *n.pl.* پخوله: نارسک: هه‌ناو.

entrain (in-trān'), *v.t.* سواری شه‌مه‌نده‌فر کردن

v.i. سواری شه‌مه‌نده‌فر برون

entrance (en'trans), *n.* (۱) هاتنه سه‌ر شانو: ده‌رکه‌وتن له‌سهر شانو:

(an actor's ~)

(۲) چوونه‌ژووره‌وه

(۲) جینگه‌ی چوونه‌ژووره‌وه: ده‌رگا: قایی:

entrance (in-trans', in-trāns'), *v.t.* (۱) حال ئی هیئان:

بی هوش کردن. (۲) شیت‌وشه‌یدا کردن: دلفراندن.

entrant (en'trənt), *n.* (۱) کسه‌بکی که بجینه ژووره‌وه

(۲) کسه‌بکی تازه نه‌ندام (له پیشه یا یرنک‌راوینکدا).

(۴) به‌شداری پیش‌چکی یا مله‌ملی‌نیک.

entrap (in-trap'), *v.t.* (۱) به ته‌له‌وه کردن: به داوه‌وه برون.

(۲) پیوه‌کردن: تورش کردن: خه‌له‌تاندن: هه‌لفریواندن.

entreat (in-trēt'), *v.t. & v.i.* (۱) ئی پارانه‌وه: پارانه‌وه: تکالیف کردن.

(۲) [Archaic] بانگ کردن بؤ نان خواردن.

(۳) (۱) قایل کردن به ئی پارانه‌وه. (ب) والیکردن.

entreaty (in-trēt'i), *n.* تکا: پارانه‌وه: ئی پارانه‌وه.

entree, entrée (än'trā), *n.* خواره‌مه‌نی سه‌ره‌کی ژمه‌نیک خواردن

entrench (in-trench'), *v.t.* (۱) پاراستن و ده‌وره‌دان به خه‌نده‌ق:

سه‌نگه‌رگرتن: چوونه سه‌نگه‌ره‌وه:

(The enemy were ~ed on the other side of the river.)

They ~ed themselves.)

(۲) چه‌سپاندن:

(The right to trial by jury is ~ed in our legal system.)

v.i. ده‌ستدرژی کردن سه‌ر مافی خه‌لک.

entrenchment (in-trench'mənt), *n.* (۱) قایم کردن و پاراستن

به خه‌نده‌ق. (۲) خه‌نده‌ق: سه‌نگه‌ر.

(۲) چه‌سپاندن: ده‌گ داکوتان: چه‌سپین.

entrepreneur (än'trə-prə-nūr'), *n.* بازرگانیکی به‌مه‌لمت:

کارگریکه که بازرگانیکی به پر له مترسی ده‌کات له‌پیناوی قازانجدا.

entrust (in-trust'), *v.t.* پین سپاردن: سپاردن: به نه‌مانت پیدان یا

پین سپاردن بؤ ماوه‌یه‌که: (He ~ed his friend with the property.)

entry (en'tri), *n.* (۱) چوونه‌ژووره‌وه: چوونه‌ناو (شوین، وولات).

(۲) ده‌رکه‌وتنی نه‌کتر له‌سهر شانو.

(۲) جینگه‌ی چوونه‌ژووره‌وه: ده‌رگا: کون: قایی.

(۴) قوما‌رکردن له لیسته یا بیرنامه‌یه‌کدا: تیدا نووسین.

entryway

- (۵) دانەيك شتى تۆماركراو لە لیستە، بیرنامە، یا فەرھەنگیکدا.
 (۶) تۆمارکردنی کەشتی یا بارەكەى لە گومرگدا.
 (۷) بەشداریبوی پیشگیری یا مەملەتیەك.
 (۸) (ا) دەست بەسەرداگرتنی خانو و زەوی و زار (یاسا).
 (ب) چوونە حەوشەى مالئەك یا مالەكە خۆى بۆ برینى یا تاوانى تر.
entryway (en'tri-wā'), *n.* دەرگا 'كون' جینگى چوونەژۆرەو
entwine (in-twin'), *v.t. & v.i.* لەبەكەرەتالان! ئاوسگان!
 لەبەكەرەپنجان یا پیچران
entwist (en-twist'), *v.t.* لەبەكەرەتالان! لەبەكەرەپنجان
enumerate (i-nōō'mə-rāt', i-nū'mə-rāt'), *v.t.* ژماردن!
 یەك بەیەك ژماردن
-enumeration (n.); enumerator (n.)
enunciate (i-nun'si-āt', i-nun'shi-āt'), *v.t.* (۱) بڵاوکردنەو
 (۲) بەپوونی ووتن یا دەرپین! دان پیدادان (ووتە):
 (to ~ one's words clearly.)
enunciation (i-nun'si-ā'shən, i-nun'shi-ā'shən), *n.* - (۱)
 بڵاوکردنەو! بڵاوانامە. (۲) بەپوونی ووتن یا دەرپین! دان پیدادان (ووتە).
enuresis (en'yoo-rē'sis), *n.* مێز بە خۆد کردن (نەخۆشی).
envelop (in-vel'əp), *v.t.* (۱) داپۆشێ! گرتنەو! پیچانەو!
 شاردنەو (hills ~ed in mist; a baby ~ed in blankets).
 (۲) دەرەدان! دەرگرتن
envelope (en'və-lōp', ən'və-lōp'), *n.* (۱) بەرگ
 (۲) زەرف (نامە). (۳) قاوگی بآلۆن.
 (۴) دەفرى گازى بآلۆنیک.
 (۵) پەرە، پیست، یا قاوگ (زیندموهرزانی)
envenom (en-ven'əm), *v.t.* (۱) ژەهراوى کردن! ژەهرتیکردن
 (۲) دل ئى رەش کردن.
enviable (en'vi-ə-b'l), *adj.* چاو لە دوویەتی! چاوی لە دوايە!
 بەغیلی پى دەبریت (an ~ person or situation).
envious (en'vi-əs), *adj.* چاو لە دور! بەغیل! بەدخوآن:
 (to be ~ of another person's good fortune)
environ (in-vi'rən), *v.t.* دەرەدان! دەرگرتن
environment (in-vi'rən-mənt), *n.* (۱) شوێنەوار! ژینگە.
 (۲) دەرورەر! دەرپوشت. (۳) ئاووخاک! خاک و ئاو.
environmental (in-vi'rən-men'tl), *adj.* ژینگەیی!
 تایبەتی بە دەرورەر! شوێنەواری! سرووشتی
environmentalist (in-vi'rən-men'tl-ist), *n.* ژینگەبارین
environs (in-vi'rən, en'və-rən), *n.pl.* ئاوچەى قەرەغ شار!
 ئاوچەکانى دەرپوشتى شارێک
envisage (en-viz'ij), *v.t.* (۱) هینانە بەرجاوی خۆ (بەتایبەتی شتێک)
 یا پرودانیک لە پاشەپۆژدا! وا بینن. (۲) [Archaic] بەرەو پرو وەستان!
 چاو ئى نەنوقان! پى لیئان! خۆ ئى گیل نەکردن: (You must ~ realities.)
envision (en-vizh'ən), *v.t.* هینانە بەرجاوی خۆ (پرودانیک یا
 شتێکی داپۆژ! بینن! وا بینن
envoy (en'voi), *n.* (۱) پەيامەر! نامەبەر
 (۲) نوێنەرێکی دیپلۆماسی کە پلەیک لە خوار بآلۆزموهرە.
 (۳) نوێنەر وولاتیک یا فەرمانرەوايەك کە ئەمریکى تایبەتی پى سپێردراو
 لای کاربەدەستانی وولاتیکى تر.
envy (en'vi), *n.* (۱) چاو لە دوا بوون! بەغیلی! بەدخوآزی!
 چاو پێدا هەلەنەنەو (۲) چاو لە دوا! شتێک یا کەسیک کە هەموو کەس
 چاوی لە سواى بیت
v.t. بەغیلی پى بردن! چاو لە دوا بوون
enzyme (en'zim, en'zim), *n.* ئەنزیم! زەرداو
eolith (ē'ə-lith'), *n.* پینکاریکی بەردینی دەوری بەرد.
-eolithic (adj.).

epidemic

- ماوەیەکی ئیجگار دووردریژ! هەزارەها سال
eonian (ē-ō'ni-ən), *adj.* هەتا هەتایی! هەتا هەتا
-eous (i-əs), پاشگرتنکە بەمانای: وەك
epact (ē'pakt), *n.* جیاوازی نیوان ساندەمەى پۆزى و مانگی لە سانیكدا
 كە بریتیە لە یانزە پۆژ
epaulet, epaulette (ep'ə-let'), *n.* ئالووالی سەرئاشانى بەرگی
 ئەفسەر.
épée (e-pā'), *n.* شیری شیربازی.
épéist (e-pā'ist), *n.* شیرباز.
ephemera (ə-fem'ēr-ə), *n.* (۱) جۆرە مێشیکى ناسکی قەنگ باریک و
 دروژى بال تەك كە تەنها چەند پۆژێك دەژى. (۲) شتێكى تەمەن كورت
ephemeral (ə-fem'ēr-əl), *adj.* (۱) تەنها يەك پۆژ دەژى.
 (۲) سەردەمى! زوو لەناوچو! تەمەن كورت! زوو بەسەرچوو! ساتى! كاتى:
 (~ glory)
 شتێكى سەردەمى، تەمەن كورت، یا زوو لەناوچو
ephemerid (ə-fem'ēr-id), *n.* مێشیکى ناسکی قەنگ باریک و دروژى
 بال تەكە تەنها يەك پۆژ دەژى
ephemeron (ə-fem'ə-rən'), *n.* - ephemerid.
epi- (ep'ə, ep'i), پینشگرتنکە بەمانای: لەسەر! لەدەرەو! لەدەر!
 لەتەنیش! لەناو! لەنیوان
epic (ep'ik), *n.* هۆنراوەى شەڕپوژ! داستانى شەڕپوژ!
 چیرۆكى ئازایی (راستى یا ئەفسانەیی)
adj. (۱) تایبەتی بە چیرۆكى شەڕپوژ و ئازایەتى
 (۲) ئازا و سەرئاسا! تایبەتی بە پووداو و کەسانی بەرز و گەنگ و سەرئاسا
 (راستى یا ئەفسانەیی).
epical (ep'i-k'l), *adj.* - epic.
epicalyx (ep'ə-kā'liks, ep'ə-kal'iks), *n.* گەلای بچووكى دەورى
 بنى گول
epicanthus (ep'ə-kan'thəs), *n.* چەرمى قوژنى چاو.
epicardium (ep'ə-kār'di-əm), *n.* دیوی ناووەهەى پەردەى
 دەورى دل.
epicarp (ep'ə-kārp'), *n.* توێكلى میوه.
epicedium (ep'ə-sē'di-əm, ep'ə-sə-di'əm), *n.* هۆنراوەى
 شیوەن.
epicene (ep'ə-sēn'), *adj.* (۱) تایبەتی بە وشەيەك كە شێوەى نێرینەو
 مێنەى وەك يەكە (پێژمان) (۲) تایبەتی بە نێرومى
 نێرەموك.
epicenter (ep'i-sen'tēr), *n.* (۱) ئاوچەقى بوومەلەرزە
 (۲) ئاوچەق! ئاوچەرگە! ئاوەراست.
epicure (ep'i-kyoor'), *n.* (۱) كەسیك كە زۆر حەز لە خواردن و
 خواردنەوى باش دەكات! ئەوسن. (۲) خۆشى لەش پەرست (بەتایبەتى
 خواردن و خواردنەو)! كەسیك كە زۆر حەز لە خۆشى لەش و پابواردن و خۆش
 گوژەرانى دەكات.
Epicurean (ep'i-kyoo-rē'ən), *adj.* (۱) تایبەتی بە فەیلەسوفى
 یۆنانى "ئەپیکوریەس" و فەلسەفەكەى.
 (۲) [-ē], خۆشى لەش پەرست (بەتایبەتى هى خواردن و خواردنەو).
 (۳) [-ē], تایبەتی بە كەسیكى وەها.
n. (۱) كەسیك كە لەسەر پێ و شوێنى "ئەپیکوریەس" هەو دەپوات.
 (۲) [-ē], كەسیكى خۆشى لەش پەرست (بەتایبەتى هى خواردن و خواردنەو).
Epicureanism (ep'i-kyoo-rē'an-iz'm), *n.* (۱) فەلسەفەى
 "ئەپیکوریەس" (۲) لەسەر ئەم فەلسەفەیه پۆیشتن.
 (۳) [-ē], خۆشى لەش پەرستى (بەتایبەتى هى خواردن و خواردنەو)
epicurism (ep'i-kyoo-riz'm), *n.* خۆشى لەش پەرستى
 (بەتایبەتى هى خواردن و خواردنەو).
epidemic (ep'ə-dem'ik), *adj.* بڵا و (پەتا، درم)! تایبەتی بە درم.

erelong

erelong (âr'lông'), *adv.* [Archaic or Poetic]. زوږ به زووانه؟

پاش ماوه يکې کهه زوری پی ناچیت.

erewhile (âr'hwil'), *adv.* [Archaic]. نه ځنک له مېړنۍ؟

ماوه يکې کهه له مېړنۍ؟

ergo (ür'gō), *conj. & adv.*

کېدو

ermine (ür'min), *n.*

(۱) دهنک (۲) فېرېه يا پښتې دهنک

(۳) داديږس که پږبه کې فېرېه دهنکې ټي دهرنټ له ووله تېکاني نه وړېدای؟

پله داديږسي يا داديږي

ermined (ür'mind), *adj.*

(۱) نه فېرېه دهنک پارزېنراوه تېره

(۲) فېرېه دهنکې له بېر دايه

erode (i-rōd'), *v.t.* (۱) دايږندن! داڅوران! څوارد تېره! بنکنه کړن!

(Acid ~s metal.)

(۲) بيکنېدن له بنکنه کړن يا داڅوران (څهندهق، چم).

(The running water ~ed a gully.)

v.i.

داڅوران! دايږن! بنکنه بوون! پاملن! څورانهوه! هرهس برن.

erogenous (i-roj'ō-nōs), *adj.* تابيېه يو نندام يا شونډه نه لښ

که دهست تيوه دانيان مړوه دهينته نالوش وڅرڅو هرهس هلنده سينت:

(The ~ zones of the body)

Eros (ēr'os, er'os), *n.*

خودای څوشه ويستي (نهفسانه ي يونان)

erosion (i-rō'zhon), *n.*

پاملن! پاملن! خول و بېر دهر پوي

زه ي به ي څو باو وېرانهوه! داملن! داڅوران! بنکنه بوون! بنکنه کړن!

(Soil ~ can be prevented by planting trees.)

erosive (i-rō'siv), *adj.*

(an ~ acid) دايږن تېره! دايږن تېره!

erotic (i-rot'ik), *adj.*

(۱) هرهس هلنښ! هرهس بزوين!

هينره څوش وڅرڅو! تايېه ي به هرهس هلنښ يا هاتنه څوش.

(۲) شهواني

n. (۱) کسټکه که زو هرهسي هلندهستيت يا ديتنه نالوش وڅرڅو!

کسټکه شهواني (۲) هلنښه ستيني هرهس هلنښ يا هينره څوش.

-erotically (*adv.*)

erotica (i-rot'i-kā), *n.pl.* وينو بيرتوک و گوڅارو شتي تری هرهس

هلنښ يا هينره څوش

eroticism (i-rot'ē-siz'm), *n.*

(۱) هرهس هلنښ! هاتنه څوش

(۲) هستي زکاکي جوت بوون! پوهوشي جوت بوون! شهواني.

(۳) زو هن نه جوت بوون کړن! هميشه له خولاي جوت بوون!

err (ür), *v.i.* (۱) همدکړن! بهمه له داجوون

(۲) نه ريگي راست لادان! بهمه فټاري کړن

(۳) [Obs] ريگه ټي وون بوون! گومرا بوون

errand (er'and), *n.*

(۱) جوون يو شونډيکي نريک يو پيام برن يا

نريک نه چيښنن بډ کسټکي تر ايتايېه ي له لايڼ بهمه ستينگهوه!

(to go on ~s for someone; to send someone on an ~ ;

to run ~s)

(۲) مېهستي چوونکي وه! نو پيام يا راسپارده ي له چوونکي وهادا

دهگه يريت! نو نريک يا فرمانه ي له چوونکي وهادا چيښه جوت دهکړن.

(۳) نريکي بچوک که بهجې بهيږي. (I have some ~s to run.)

errand-boy (er'and-boi'), *n.* پيامبر! مندانک يا بهمه ستينک که

دهيږيت به راسپاريهک يو شونډيک يا نريکي بچوکي دهريت بهمه شاندا!

فېرښ

errant (er'ant), *adj.*

(۱) گېرېده! گېرېک! به دواي سهرېزيو

(a knight- ~) سوارچا کيدا گېراو!

(۲) نادروست! بهد! نه ريگي راست لادان! گومرا.

errantry (er'ant-ri), *n.*

به دواي سهرېزيو و سوارچا کيدا گېران!

سوارچاکي! پوهوشي و هست و کردهوي سوارچاکي.

errata (i-rā'tā, e-rā'tā), *n. plural of erratum,*

هملې

چاپه مې

erratic (ə-rat'ik), *adj.*

(۱) ناريک و بيک! لامسېرلا

escape

(۲) گومرا! سېر! نه ريگي راست لادان.

(۳) بهري پاملراو به پوباري سهولن.

کسټکي سېر، حولوي، لامسېرلا، يا ريگه ټي تينچوون.

n.

-erratically (*adv.*)

erratum (i-rā'tam, e-rā'tam), *n. singular of errata,*

چاپه مې.

erring (ür'ing), *adj.*

هملکرا! هملکار.

erroneous (ə-rō'ni-əs, e-rō'ni-əs), *adj.* همل! بهمه له داجوون

چېوت: (an ~ statement)

error (er'ēr), *n.*

(۱) همل! چېوتی.

(۲) بېدکاري! بهمه فټاري! پوهوشي چېوتی.

erst (ürst), *adv. & adj.* هي کون! هي زو يا پيشو! له سهره تادا!

پاېورون.

erstwhile (ürst'hwil'), *adj.* پيشو! جار! پاېورون! لهوه وپيش!

(my ~ friend)

erudite (er'yoo-dit', er'oo-dit'), *adj.* زانا! زانيار! تينگه يشتو!

نورزان.

erudition (er'yoo-dish'an, er'oo-dish'an), *n.* زانايي! زانين!

زانستي! زانيار.

erupt (i-rup'), *v.i.* (۱) هملچوون (تواوي ناگړن)! تهقينهوه (ناگړيږن،

قلبه زوي گرم)! فريدان (ناو، هلم).

(۲) تهقينهوه (شه)! له پېر دهستيت کړن: (Fighting (or war) ~ed.)

(۳) دهر دان (ناوله، گرمه ژنه، زيکه). (۴) دهرهاتن (ددان).

v.t.

فريدان! تهقاندنهوه! هملچوواندن.

eruption (i-rup'shan), *n.* (۱) تهقينهوه (ناگړيږن، قلبه زوي گرم،

شه). (۲) هملچوون (هست، تووره يي، ناره زايي).

(۳) (۱) گرمه ژنه دهر دان! زيکه دهر دان. (ب) گرمه ژنه! زيکه

-eruptive (*adj.*)

escalate (es'kə-lāt'), *v.i.*

(۱) بهريوونهوه.

(۲) پهره سندن (جهنگ، ناوکي)! توندوتيريوون! زيادکړن!

(The fighting (or the war) ~d.)

v.t. (۱) بهريوونهوه. (۲) پهره پې سندن (شه)! توندوتيريوون! زيادکړن

escalation (es'kə-lā'shan), *n.* (۱) پهره سندن (جهنگ، ناوکي)! پهره پې سندن! زياديوون! توندوتيريوون:

(Who is responsible for the ~ of the fighting (or the war) ?)

(۲) بهريوونهوه! هلېږن

escalator (es'kə-lā'tēr), *n.*

پې پليکانه ي نهله کړيکي!

په زوي کاره يايي.

escalator clause, مرجي پيامي کار له نويان څاوه کارو کړيکاردا

که بهگوي نهوي موچه ي کړيکار کهم زور دهکړن به پي هريزاني و گران

نرخي پيوستي يکاني ژيان.

escapade (es'kə-pād', es'kə-pād'), *n.*

(۱) دهر يازيوون!

پاکړن! بهره لايوون. (۲) بهلهسه بوون! بهلهسي! کردهوه يکي سهره يزي

escape (ə-skāp', e-skāp'), *v.i.* (۱) دهر يازيوون (بهنديخانه)! پاکړن!

هملهاتن! تن تهقاندن.

(۲) دهر يازيوون (کاره سات، ناخوشي)! پژاريوون!

(Two were killed in the accident but he ~d.)

(۳) ټي چوون (ناو، هوا)! تکه کړن: (some air ~d.)

(۴) له بېر چوونهوه! دهر چوون! نه مان (له ياداد):

(It ~d from her memory.)

v.t.

(۱) پاکړن! دهر يازيوون! هملهاتن.

(۲) څو زيمره له! پژاريوون: (He ~d punishment.)

(۳) ليوه دهرهاتن! ټي دهر چوون! له دم دهر چوون:

(A scream ~d his lips.)

(۴) له بېر نه بوون! له ياد چوون: (The exact date ~s me.)

escapement

- (۱) پاکردن؛ دهریازبون؛ بزگاربون. (۲) پنگه یا هوی دهریازبون. **n.**
- (۳) تکه؛ ئی چوون؛ دادان
- (۴) شتی خه وخهفت له بیربرهوه؛ شتی خه پوهین؛
- (. Movies are an ~.)
- adj.**
- (۱) خه پوهین؛ خه وخهفت لایه.
- (۲) هوی خودزینوه له تهرک یا بیرپرسیاریهک.
- (۱) پاکردن؛ **escapement** (ə-skāp'mənt, e-skāp'mənt), **n.**
- دهریازبون؛ پنگه بزگاری (۲) نو بهشی کاتریمزه که بزوانی چمرخی کاتریمزه که پنگه ده خات (۳) نو بهشی مکینه که بزوانی مکینه که پنگه ده خات (وهک مکینه چایه منی)
- (۱) پاکردن له راستی **escapism** (ə-skāp'iz'm, e-skāp'iz'm), **n.**
- و ناخوشی ژبان (سهوی فیلم و ویزه و هونری ترموه).
- (۲) ویزه و هونری تر که مرؤه بهویانهوه خوی بزگار دهکات بۆ ساتیک له ناخوشی ژبان و پهنا دهباته بهر ژبانی خه پال.
- تاییهتی به ویزه و هونریک **escapist** (ə-skāp'ist, e-skāp'ist), **adj.**
- که مرؤه بهویانهوه له ناخوشی ژبان رادهکات بۆ سردهمیک؛
- (~ literature)
- n.**
- کسیک که خوی دهرزینوه له ناخوشی و تنگجوله می ژبان.
- escarpment** (e-skārp'mənt), **n.**
- (۱) گندهلان؛ لیژیایی
- (۲) گندهلان یا لیژیایی دوری سهرنگر که ده بیارنژنت.
- پاشگرنگه بهمانای خهریکه؛ خهریکه ده میت به؛ **-escent** (es'nt),
- نو کاته دایه (*convalescent, adolescent*)
- خوی لادان؛ خوی دزینوه؛ **eschew** (es-chōō, es-chū'), **v.t.**
- نکردن.
- (۱) راییکر بۆ پاراستن یا پزلیگرتن (مرؤه، **escort** (es'kōrt), **n.**
- کشتی، فریکه. . . هتد؛ پارزهر؛ پاسهوان. (۲) ناوه؛ پیاوون یا مندالیک که لهگل نافرته تیکدا دهچیته دهرمه بۆ ناگا ئی بوون؛ ژنیک که لهگل پیاوونکدا دهچیته دهرمه بۆ دهمتهقی؛ چارواغ؛ کسیک که لهگل کسینکی تردا ده میت بۆ سرپهرشتی و پنگه پیشاندان.
- (۳) لهگل بوون؛ لهگل چوون؛ پایی کردن
- پایی کردن؛ لهگل بوون یا چوون بۆ پاراستن یا پزگرتن؛ ناوهلی کردن؛ **v.t.**
- لهگلدا بوون بۆ بن تاقهتی، دهمتهقی، یا سرپهرشتی کردن.
- میژی نویسن **escritoire** (es'kri-twōr', es'kri-twōr'), **n.**
- (به چهکمهج و رفهلی په پرتوکهوه).
- پهیمانیک یا سه ندینکی بهینی **escrow** (es'krō, e-skrō'), **n.**
- دو کس؛ کربار و فروشیان که دهریت به لایهکی سنییم هتا چند مرچیک جیهجن دهکرتن نهوسا دهخرتنه کارمه.
- له لای لایهکی سنییم هتا چند مرچیک جیهجن دهکرتن **in escrow**,
- نهوسا دهخرتنه کار (پهیمانی بهینی کربار و فروشیان وهک هی خانویهک).
- بۆ خواردن دهشیت؛ دهخورت. **esulent** (es'kyoo-lənt), **adj.**
- شتیک که بۆ خواردن بهشیت
- n.**
- قهلقانیک که درووش یا نیشانی **escutcheon** (i-skuch'an), **n.**
- هوزهکی پیوه بیت
- لهکبهک به دوی کسینکهوه یا **a blot on one's escutcheon**,
- به ناوبانگیهوه؛ نهک.
- پاشگرنگه بهمانای (۱) تاییهتی به ولاتیک یا خه لکی ولاتیک **-ese** (ēz),
- یا شینوارنکی تاییهتی؛ وهک (ولات، گه، شینوار).
- (۲) خه لکی شوننیک؛ هاوولاتی شوننیک.
- (۳) زمانی گه لیک یا ولاتیک. (۴) شینوارنکی تاییهتی.
- (۱) نسکیمو؛ دهگرتن له شوننه زور **Eskimo** (es'kə-mō), **n.**
- ساردهکانی جیهاندا دهژین وهک پوئی بهسته لکی باکووری و نالاسکا و گرینلاندو بهشی پززهلاتی سایبریا. (۲) نسکیمزهک.
- (۳) زمانی نسکیمو
- adj.**
- تاییهتی به نسکیمو و زمانهکیان.
- esophagus** (i-sof'ə-gəs), **n.**
- سورنچکه؛ سورنچک

essential

- esophageal (adj.).**
- (۱) تنها چهند کسیک لای تی دهگن؛ **esoteric** (es'ə-ter'ik), **adj.**
- بۆ ژماره میکی گه و تاییهتی به (بیروباوه، پزبان، نووسراو).
- (۲) شارواه؛ نه بیارو؛ نهینی.
- espalier** (e-spal'yēr), **n.**
- (۱) چوارچنویهک بۆ پیاهنگه پانی پوهک.
- (۲) دالیت؛ پوهکی ههنگه پان به چوارچنویهکدا.
- v.t.**
- (۱) پاهینانی پوهک بۆ ههنگه پان به چوارچنویهکدا.
- (۲) دروستکردنی چوارچنویهک بۆ پوهک پیاهنگه پان.
- نایاب؛ زور چاک؛ تاییهتی **especial** (ə-spesh'ol), **adj.**
- به تاییهتی **especially** (ə-spesh'ə-li), **adv.**
- نسپیرانتو؛ **Esperanto** (es'pə-rān'tō, es'pə-ran'tō), **n.**
- زمانیکی دروستکراوی جیهانی به بچینهکی لهسر نه ووشانه داتراوه که له زوربهی زمانه نهووپاییهکاندا ههیه (سالن ۱۸۸۷ داتراوه ووشه که خویشتی مانای "هیوا" به).
- (۱) سیخویی؛ جاسوسی؛ سوسه کردن. **espionage** (es'pi-ə-nij), **n.**
- (۲) سوسه کردن؛ تاییهتی بۆ مهستی سوپایی.
- (۱) (pl.), (۱) دیاری کردن؛ نیشانه کردن؛ **espousal** (i-spu'z'l), **n.**
- ماره کردن. (ب) شایی. (۲) بیروبون به پزبان یا بیروباوه پیک و پالپشتی کردن
- (۱) ژنیتان؛ ماره کردن. (۲) دان به شوو. **espouse** (i-spouz'), **v.t.**
- (۲) لایهنگری کردن (بیروباوه، پزبان، مهسهله)؛ لهسرکردنوه؛
- پالپشتی کردن: (*to ~ an idea*)
- به دی کردن؛ بیین؛ سوسه کردن. **espy** (ə-spī'), **v.t.**
- Esq., Esqr., = Esquire.**
- پاشگرنگه بهمانای؛ وهک؛ - ناسا؛ لیجوو؛ - ناسایی: **-esque** (esk),
- (*picturesque; statuesque; Romanesque; arabesque*)
- (۱) شاگردی سوارچاک (له نینگلتهره). **esquire** (ə-skwir'), **n.**
- (۲) بهگزاده یکی نینگلیزی که پلهیک له خوار سوارچاکهویه.
- (۳) خاوهن زهوی وزارتکی لادی
- (۴) [E-], نازنانیک بۆ پزلیتان له دوی ناوه و نهووسرنت و ماناکه وهک **Mr.** وایه (کورته دهکرتنوه بۆ **Esq.** یا **Esqr.**).
- (۵) ناوه (به تاییهتی پیاوونیک که لهگل ژنیکدا دهچیته دهرمه تاکو ژنه که بهتته نه بیت).
- (۱) شاگردی کردن سوارچاکیک **v.t.**
- (۲) پله وایه به پزگرتنوه بۆ "سوارچاک".
- (۳) بانگ کردن به نازناوی "Esquire".
- (۴) ناوهلی کردن (هی نافرته له چونه دهرمه ودا).
- پاشگرنگه نیشانه میتهتی نه و توخمه، واتا مانای **-ess** (is, əs),
- "میته" به: (*actress; countess; lioness*).
- (۱) تاقیکردنوه. (۲) هولدان؛ تهقلان کردن. **essay** (ə-sā', e-sā'), **v.t.**
- (۱) (e-sā'), (۱) تاقیکردنوه بهک. (ب) هولدانیک؛ تهقلان.
- (۲) (cs'ā), ووتار؛ ووتاری نووسراوه
- ووتار نووس؛ پهخشان نووس **essayist** (es'ā-ist, es'i-ist), **n.**
- (۱) گهوه؛ ناوکرؤک؛ پوخته؛ نهژاد؛ ماک؛ کاکن. **essence** (es'ns), **n.**
- (۲) پوخته، پالوته، یا پوئی شتیک (پوهک، خوارده منی).
- (۳) نم پوخته به پونه له کحولدا. (۴) گولای؛ بون؛ بوندان.
- (۵) سرووشتی بچینهتی یا ناوهوی شتیک؛ ماک.
- له راستیدا؛ له گهوه مهردا؛ له بچینهدا.
- زور گرنگ؛ زور پیوشت: **in essence, of the essence,**
- (*Time is of the essence.*)
- (۱) بچینهتی؛ بناغی؛ بهنهرتی: **essential** (ə-sen'shəl), **adj.**
- (*There are ~ differences between socialism and capitalism.*)
- (۲) تموا؛ پوخته؛ بن ناتواوی: (*~ happiness*).
- (۳) زور گرنگ؛ زور پیوشت؛ پیوشت: (*Water is ~ to life.*)
- (۴) پوخته؛ پوهک، دهرمان، یا خوارده منی بهک: (*an ~ oil*).
- شتیکی زور گرنگ یا پیوشت؛ شتیکی بچینهتی یا بناغی. **n.**

evacuation

-evacuator (n.).

evacuation (i-vak'ū-ā'shən), n. (۱) به تال کردنهوه؛

به تال بوونهوه (۲) میزگردن؛ گوگردن (۳) خالی کردنهوهی نه خوشنیک

له لایم پزیشکوهه. (ب) نهو میز یا پیساییهی بهم جزوه لادریفت.

(۴) کشانهوهی سویا له سەنگەر یا شارنک؛ کشانهوهی دانیشتوانی شار یا

دیپیک (بهوهی مەترسی جهنگ، ناگه، لافار، بوومهلهزه، یا کارهساتی ترمهوه).

evacuee (i-vak'ū-ē', i-vak'ū-ē'), n.

کشینراوه له شوینیکی پر مەترسی.

evade (i-vād'), v.i.

(Rare) راکردن؛ ده‌ربازبوون.

(۲) خو ئی لادان؛ خۆزیننهوه؛ خۆبه‌دهسته‌وه‌نه‌دان؛ ئی پارکردن.

(۱) خو ئی لادان؛ له‌به‌ردهم لاچوون؛ خو ده‌ربازکردن (به‌فیل‌وته‌له‌که یا

زیره‌کی) (to ~ the law).

(۲) خو ئی دزیننهوه؛ خۆبه‌دهسته‌وه‌نه‌دان؛ خۆزیننهوه له به‌رپرسیاری؛

(He is ~ing the question (or the issue).)

evaluate (i-val'ū-āt'), v.t.

هەسنه‌نگادن؛ نرخ بۆ دانان

evaluation (i-val'ū-ā'shən), n.

هەسنه‌نگادن؛ خەمڵ کردن؛

خەمڵ؛ نرخ بۆ دانان.

evanesce (ev'ā-nes'), v.i.

زوو به‌سه‌رچوون؛ له‌چاو وون بوون؛ نه‌مان.

evanescence (ev'ā-nes'sns), n.

له‌چاو وون بوون؛ زوو به‌سه‌رچوون؛

زوو نه‌مان یا درایی هاتن.

evanescent (ev'ā-nes'snt), adj.

زوو به‌سه‌رچوو؛ سه‌رده‌می؛

که‌م خایهن.

evangel (i-van'jəl), n.

(۱) مژده؛ مژده‌ی خوش؛ ده‌نگوباسی خوش.

(۲) [I-] ئینجیل؛ یه‌کێکه له به‌شه‌کانی ئینجیل

(۳) مژده‌ده‌م؛ تاین؛ پێ راگه‌یه‌ینی تاینی خاچ په‌رستی.

evangelical (ē'van-jel'i-k'l), adj.

(۱) تابیته به ئینجیل یا

یه‌کێکه له به‌شه‌کانی (۲) تابیته‌ی به هه‌ندیک له لقه‌کانی تاینی پزوتستانان

که ده‌لێن چوو به به‌هه‌شت له‌سه‌ر بریا بوون به عیسا به‌نده نه‌ک کرده‌وه‌ی

چاک له‌ ژانه‌ده (۳) تابیته‌ی به پێ راگه‌یه‌اندنی تاینی خاچ په‌رستی.

-evangelically (adv.).

evangelism (i-van'ja-liz'm), n.

(۱) پێ راگه‌یه‌اندنی تاینی

خاچ په‌رستی به توندوتیژی و کوژانه. (۲) کاری پێ راگه‌یه‌ینی وه‌ها.

evangelist (i-van'ja-list), n.

(۱) [I-] یه‌کێکه له چوار

نوسه‌ره‌که‌ی ئینجیل (۲) پێ راگه‌یه‌ینی تاینی خاچ په‌رستی (به‌تابیته‌ی گه‌ڕۆک).

-evangelistic (adj.).

evangelize (i-van'ja-liz'), v.t.

(۱) پێ راگه‌یه‌اندنی تاینی

خاچ په‌رستی (۲) راگه‌یه‌انه ناو تاینی خاچ په‌رستی‌یه‌وه؛

کردن به خاچ په‌رست.

-evangelization (n.).

evaporate (i-vap'ā-rāt'), v.t.

(۱) کردن به هه‌م

(۲) وشک کردنهوه به کولاندن یا گه‌رمای پۆژ (شیر، سه‌ره‌ه، میوه‌هات).

v.i.

(۱) بوون به هه‌م (۲) هه‌لم ئی هه‌لسان

(۳) نه‌مان؛ له‌چاو وون بوون

-evaporator (n.).

evaporated milk,

شیری خه‌ستی شیرینی تی نه‌کراو.

evaporation (i-vap'ā-rā'shən), n.

(۱) بوون به هه‌م؛

کردن به هه‌م (۲) وشک کردنهوه (شیر، سه‌ره‌ه، میوه).

evasion (i-vā'zhən), n.

(۱) خۆزیننهوه (له‌ ئه‌رك، په‌رسیار،

به‌رپرسیاری، راست‌یه‌که) به‌فیل‌وته‌له‌که یا زیره‌کی؛ خۆبه‌دهسته‌وه‌نه‌دان؛

خۆلادان (۲) ڕیگه‌ی خۆزیننهوه؛ فیل‌وته‌له‌که؛ بیانوو.

evasive (i-vā'siv), adj.

(۱) چه‌وت؛ لێل؛ دوو مانابه‌خش؛ به‌پنج‌وه‌نا؛

تابیته‌ی به‌ ووتنه‌ ولامی چه‌وت (an ~ answer; ~ talk).

(۲) خۆبه‌دهسته‌وه‌نه‌ده‌ر؛ خۆله‌ده‌ر؛ خۆده‌ربازکردن (an ~ person).

Eve (ēv), n.

هه‌وا

eve (ēv), n.

[Poetic] ئیواره

eventuality

(۲) پۆژ یا ئیواره‌ی پێشی جه‌ژنیک: (Christmas E~).

(۲) پۆژ، ئیواره، شه‌و، یا سه‌رده‌می پێشی پوودانیک؛

(on the ~ of victory)

even (ē'vən, ē'v'n), adj.

(۱) ته‌خت؛ پێک؛ ساف؛ ته‌ختایی؛

(an ~ surface; ~ ground; ~ country)

(۲) یه‌ک نه‌وا؛ پێکه‌وینیک؛ نه‌گۆژاو: (an ~ tempo, beat, pace, etc.).

(۳) هه‌یمن؛ له‌سه‌رخۆ: (an ~ temper (or disposition)).

(۴) پێک؛ له‌ ئاستی یه‌کتر؛ خه‌شت؛ له‌ یه‌ک ئاست:

(The water was ~ with the rim.)

(۵) هاوتای؛ هاوکیش؛ به‌رامبه‌ر.

(۶) پاک له پاک؛ هه‌ج له هه‌ج.

(۷) تۆله‌کراوه؛ تۆله‌سه‌ندراو؛ پاک له پاک.

(۸) یه‌کسان؛ به‌رامبه‌ر: (an ~ exchange).

(۹) شه‌وه‌نده‌ی یه‌ک (ژماره، هه‌ند، په‌).

(10) جه‌وت (ژماره): (ten, four, thirty, and twenty-two are ~

numbers.; an ~ number is a number that is exactly divisible

by two.)

adv.

(۱) [Obs.] به‌ ڕیکی؛ به‌ پێکه‌وینیکی یا یه‌ک نه‌وایی.

(۲) (I) ته‌نانه‌ت؛ هه‌تا؛ - پێش: (E~ a fool could understand.).

(ب) ته‌نانه‌ت هه‌ر؛ هه‌ر؛ هه‌ر- پێش: (He never ~ opened the letter.).

(۳) به‌ته‌واری؛ ته‌واری؛ هه‌ر وه‌ک: (E~ as I expected.).

(۴) له‌ هه‌مان کاتدا؛ له‌ کاتیکدا: (E~ as he spoke I left.).

(۵) ته‌نانه‌ت: (His error was ~ worse.).

(۱) ته‌خت کردن؛ پێک کردن. (۲) پێکه‌وینیک کردن؛ یه‌ک نه‌وا کردن

(۳) هاوتاکردن؛ یه‌کسان کردن؛ به‌رامبه‌رکردن.

v.i.

وه‌ک یه‌ک لیه‌اتن؛ هاوتابوون؛ یه‌کسان بوون.

break even, [Slang].

پاک له پاک؛ هه‌ج له هه‌ج؛ نه‌ یردنه‌وه‌ نه‌ دۆزان.

even if,

نه‌گه‌رچی؛ هه‌رچه‌نده؛ له‌گه‌ل شه‌وه‌دا.

even-handed (ē'vən-han'did), adj.

بێ لایه‌ن؛ به‌ ره‌وا؛ یه‌کسان.

evening (ēv'ning), n.

(۱) ئیواره.

(۲) دوا قوتاغی ژبان، پێشه، یا شتیکی وه‌ها.

(۳) شه‌و: (a musical ~).

adj.

هی ئیواره؛ بۆ ئیواره؛ ئیواره‌یی.

evening dress (or clothes),

جلی شه‌و؛ ده‌سته‌جلی چاک که

به‌ بۆنه‌ی پوودانیکێ به‌سه‌می‌یه‌وه له‌به‌رده‌که‌ی.

evening star,

له‌سته‌زیه‌ی ئیواره.

even-minded (ē'vən-mīn'did), adj.

هه‌یمن؛ له‌سه‌رخۆ؛ ژیر.

evenness (ēv'an-nis), n.

(۱) ته‌ختی؛ ڕیکی؛ سافی

(۲) هاوتایی؛ یه‌کسانی؛ وه‌ک یه‌کی. (۳) پێکه‌وینیکی.

(۴) له‌سه‌رخۆیی؛ هه‌یمنی.

event (i-vent'), n.

(۱) پوودان؛ پووداو؛ به‌سه‌ره‌ات؛ پووداوێکی گرتن.

(۲) نه‌جام. (۳) پێشپێکی یه‌ک له‌ به‌رنامه‌یه‌کی وه‌رزشیدا.

at all events,

هه‌رچه‌وێک بێت؛ به‌ هه‌ر حالیک بێت.

in any event,

هه‌رچه‌وێک بێت؛ به‌ هه‌ر حالیک بێت.

in the event of,

نه‌گه‌ر؛ له‌ حاله‌تیکدا؛ نه‌گه‌ر شتیکی وه‌ها بوو.

even-tempered (ē'vən-tem'pərd), adj.

هه‌یمن؛ له‌سه‌رخۆ؛ ژیر.

eventful (i-vent'fəl), adj.

(۱) پر له‌ پووداوێ گرتن؛

(an ~ year)

(۲) گرتن (نه‌جام)؛ گرتن: (an ~ conversation).

eventide (ē'vən-tid'), n. [Archaic or poetic],

ئیواره؛

کاتی ئیواره.

eventual (i-ven'chōō-əl), adj.

(۱) دواویی؛ هی دواویی؛

(~ success)

(۲) له‌وانه‌یه.

eventuality (i-ven'chōō-əl'ā-ti), n.

ناکاوێ؛

eventually

- له‌وانه‌بوونی بوودان (*We must be ready for any ~ies.*)
eventually (i-ven'choo-a-li, i-ven'choo-li), *adv.* له‌واییدا
eventuate (i-ven'chōō-āt'), *v.i.* بوون به نته‌خامی نه‌وه.
ever (ev'ēr), *adv.* (*He is ~ the same.*) هه‌میشه (۱)
 (۲) په‌یتا په‌یتا جار له دوی جار
 (۳) هرکیز قه‌ت (*Have you ~ seen an eclipse?*)
 جار به جار جار نه جار ناویناوار
ever and anon, [Archaic], زوړا نینگار
ever so, [Colloq.], هه‌تا هه‌تا
forever (and ever), زوړ به ده‌گه‌ن کهم جار
hardly ever, زوڼگار زوڼگ
everglade (ev'ēr-glād'), *n.* هه‌میشه سه‌وز
evergreen (ev'ēr-grēn'), *adj.* (۱) داری هه‌میشه سه‌وز
n. (۲) لق‌و‌پویی داری هه‌میشه سه‌وز (که یو بازارنده‌وه به‌کارده‌مینریت)
everlasting (ev'ēr-las'tin, ev'ēr-lās'tin), *adj.* (۱) نه‌مر
 هه‌میشه‌یی هه‌میشه هه‌تا هه‌تایی
 (۲) درن‌خایه‌ن زوړخایه‌ن قایم (جل‌وبه‌رگ)
n. (۱) هه‌میشه‌یی هه‌تا هه‌تا (۲) چهند جوړه گولنکه که پاش
 ووشک کردنه‌ویشی په‌نگه‌کی ناگوریت و هر وه که خوی ده‌مینریت‌وه
 (۳) جوړه قوماشنکی قایم
the Everlasting, خودا
evermore (ev'ēr-mōr', ev'ēr-mōr'), *adv.* هه‌تا هه‌تا
 هه‌میشه
every (ev'ri, ev'ēr-i), *adj.* (۱) هه‌موو به‌کینک له
 هر به‌کینک (*~ man among you; ~ person here*)
 (۲) ته‌واو هه‌موو (*He was given ~ chance to do the job.*)
 (۳) هر (*He comes ~ three days.*)
every now and then, هر جار نه جارنه جار به جار ناویناوار
every other, هر یه نا یه‌کینک
 (*every other day; Write on every other line.*)
every so often, [Colloq.], جار نه جار به جار ناویناوار
every which way, [Colloq.], به هه‌موولایه‌کده به شیناوی
everybody (ev'ri-bod'i, ev'ri-bud'i), *pron.* هه‌موو‌کسینک
 هه‌موو‌کس
everyday (ev'ri-dā'), *adj.* (۱) پوزانه هه‌موو پوزنیک
 (*an ~ routine*)
 (۲) یو هه‌موو پوزنیک یا کاتیک ده‌شیت (*~ shoes*)
 (۳) ناسایی (*an ~ occurrence*)
everyone (ev'ri-wun', ev'ri-wan'), *pron.* هه‌موو‌کسینک
 هه‌موو‌کس
every one, (۱) هه‌موو‌کسینک
 (۲) هه‌موو دانه کسینک یا شتیک هر یه‌که
everything (ev'ri-thin'), *pron.* (۱) هه‌موو شتیک هه‌موو شت
 (۲) هه‌موو شتیک پی‌وه‌ندیدان
 (۳) گرنگ‌ترین شت (*Money is ~ to some people.*)
everywhere (ev'ri-hwār'), *adv.* له هه‌موو شوینیک
 هه‌موو شوینیک
evict (i-vikt'), *v.t.* (۱) گه‌راسنه‌وه یا ده‌ست‌گه‌وتنه‌وه‌ی زه‌وی‌وزار یا
 خانو ده بریاری دادگا (۲) ده‌رکردنی کرچی (له‌سهر بریاری دادگا له‌بهر
 کرئ نه‌دان یا په‌یمان شکاندن)
eviction (i-vik'shən), *n.* ده‌رکردنی کرچی (له‌سهر بریاری دادگا
 له‌بهر کرئ نه‌دان یا په‌یمان شکاندن)
 (*He gave the tenants the ~ notice.*)
evidence (ev'ə-dəns), *n.* (۱) دیارموز پوونی (۲) نیشانه
 (۳) په‌لگه (۴) (۱) گه‌واهی (ب) گه‌واه (دادگا)

evulsion

- v.t.* (۱) پوونکردنه‌وه پيشاندان ده‌رخست
 (۲) گه‌واهی دان شایه‌تی دان
in evidence, دیار ناشکرا له‌پو
turn state's evidence, گه‌واهی دان دژي هاوت‌واو
evident (ev'ə-dənt), *adj.* دیار ناشکرا پوون له‌پو
evidently (ev'ə-dənt-li, ev'ə-dənt'li), *adv.* وا دیاره
 له‌وه ده‌چیت ناشکرایه دیاره
 (*He had ~ been working very hard.*)
evil (ē'v'l), *adj.* (۱) بد (کردن) په‌ووشت پیس (په‌فتان)
 خراب (کرده‌وه) (۲) زیان‌بخش
 (۳) به وهی به‌دبخت (*an ~ hour*)
 (۴) پیس بۆگن (ناویانگ) (*an ~ reputation*)
n. (۱) به‌ی خرابه کرده‌وی خراب (*to do no ~*)
 (۲) وهی شتیک به وهی خراب، بد، یا زیان‌بخش
 (۳) [Obs.] جوړه نه‌خوش‌یه‌کی پیست
-evilly (*adv.*); **evilness** (*n.*), شه‌یتان
the Evil One, به‌دکار به‌دکردار خرابه‌کر پیاو‌خراب
evil-doer (ē'v'l-dōō'ēr), *n.* چاوپیس چاوپیس
evil eye, (۱) به‌دکار پیس
evil-minded (ē'v'l-mīn'did), *adj.* (۲) به‌دنیاز شت به خراب لیکده‌وه
evince (i-vins'), *v.t.* پيشاندان (هست، خواست)
 ده‌رخست (هستی کس) (*He ~d his desire to go home.*)
-evincible (*adj.*),
eviscerate (i-vis'ə-rāt'), *v.t.* (۱) پیخونه یا نوسک ده‌هینان
 (۲) هه‌تا ئ برین هیز ئ برین به‌شیک گرنک لیکرده‌وه
evitable (ev'ə-tə-b'l), *adj.* خوی لا‌ده‌دریت
 ده‌توانریت خوی لا‌دریت
evocation (ev'ō-kā'shən), *n.* بانگ کردن په‌یداکردن هینانه‌پو
 (گیانی مردو، جنوکه)
evocative (i-vok'ə-tiv, i-vō'kə-tiv), *adj.* هست جوړلینن
evoke (i-vōk'), *v.t.* (۱) هینانه‌پو (گیانی مردو، جنوکه) بانگ کردن
 په‌یداکردن (*to ~ a spirit from the other world*)
 (۲) (ا) هست جوړلندن په‌یداکردن (هست) (*to ~ a smile*)
 (ب) هینانه به‌رجاو هینانه‌پو جوړلندن هینانه پیشته‌وه
 (*to ~ memories of the past*)
evolution (ev'ə-lōō'shən, ev'ī-l-ū'shən), *n.* (۱) گزانی
 زینده‌ور په‌یدابوون و گزانی وورده وورده‌ی زینده‌ور بار گزین (زینده‌ور)
 (۲) په‌ره‌سندن پيشکوتن گزانی وورده وورده (بیر‌واو، کرده‌وه)
 زینده‌ور گزین بار گزین (۳) په‌گ دوزینه‌وه (بیر‌کاری)
 (۴) مناوهری سوبایی و هیزی ده‌ریایی
evolutionary (ev'ə-lōō'shən-er'i), *adj.* (۱) تاییه‌تی به تیوری
 په‌یدابوون و گزانی زینده‌ور (۲) تاییه‌تی به بار گزین و په‌ره‌سندن
evolutionist (ev'ə-lōō'shən-ist, ev'ī-l-ū'shən-ist), *n.* - (۱)
 کسینک که پروای هه‌بیت به تیوری په‌یدابوون و گزانی زینده‌ور
 (۲) کسینک که پروای هه‌بیت به پيشکوتنی به‌ره‌به‌ری کۆمه‌ل له‌ریگه‌ی
 ناشتی‌په‌وه نه‌ک شویش
evolve (i-volv'), *v.t.* (۱) گزینی وورده وورده
 (۲) ئ هاتنه ده‌روه (پو، گاز، هلم ... هتد) ئ هینانه ده‌روه
 (۳) بار گزینی وورده وورده‌ی زینده‌ور
v.i. (۱) گزانی وورده وورده په‌ره‌سندن پيشکوتن به‌ره به‌ره
 (۲) ده‌رکوتن هاتنه‌پو
-evolvment (*n.*),
evulsion (i-vul'shən), *n.* له‌په‌گ ده‌هینان ئ ده‌هینان یا لیکرده‌وه
 به‌زور

ewe (ū), <i>n.</i>	مهر
ewer (ū'ēr), <i>n.</i>	مسهله
ex (eks), <i>prep.</i>	بهین: (~ interest)
ex- (eks),	پیشگیرنده بهمانای: (۱) له دهرمه؛ بۆ دهرمه؛ له: (۲) (expel, export, exempt)
	(ب) بهلاوه؛ لهوه بهلاوه: (excess)
	(ج) بهتواوی (exterminate)
	(د) پیشوو؛ هی پیشوو؛ بهر له ئیستا:
	(~ -president; ~ -husband; ~ -convict; ~ -wife)
exacerbate (ig-zas'ēr-bāt', ik-sas'ēr-bāt'), <i>v.t.</i>	(۱) زیادهکردن
	یا خراپتر کردن (نازار، نهخوشتی، تووهریی، ناخوشتی، بان) توندوتیژتر کردن
	(۲) پهستکردن؛ زویرکردن؛ تووهرکردن؛ وروژاندن
-exacerbation (<i>n.</i>).	
exact (ig-zakt'), <i>adj.</i>	(۱) راست؛ تهاو؛ کتومت
	(۲) وورد؛ راست
	(۳) توندوتیژ (an ~ disciplinarian)
<i>v.t.</i>	(۱) (from; ~ of) بهزۆر ئی سهندن؛ ئی سهندن؛ داوالیکردن
	(۲) پیویست کردن؛ ویست
exacting (ig-zak'tiŋ), <i>adj.</i>	(۱) توندوتیژ؛ گران (ماموستا)؛
	به هیچ رازی بهبو (an ~ teacher)
	(۲) گران (کار، فرمان)؛ قورس: (an ~ job)
exaction (ig-zak'shən), <i>n.</i>	(۱) بهزۆر ئی سهندن (پاره، کات، یارمستی)
	(۲) شتیکی بهزۆر ئی سهندن (پاج، سهرا، من)
exactitude (ig-zak'ta-tōōd', ig-zak'ta-tūd), <i>n.</i>	ووردی؛
	تهواوی؛ راستی؛ بن هملهی
exactly (ig-zakt'li), <i>adv.</i>	(۱) بهتهواوی؛ تهوا؛ به راستی؛ به ووردی؛
	کتومت؛ دهقاردهق (۲) بهئی؛ وایه؛ تهواوه؛ راسته
exaggerate (ig-zaj'ā-rāt'), <i>v.t. & v.i.</i>	پن ئی ههلهین؛ دانهدم؛
	زیاده بۆین؛ زیاده پیوهنان؛ فشهکردن؛ فیشال لیدن
-exaggerator (<i>n.</i>).	
exaggerated (ig-zaj'ā-rā'tid), <i>adj.</i>	زیاده پیوهناو؛ زل کراو؛
	پن ئی ههلهراو
exaggeration (ig-zaj'ā-rā'shən), <i>n.</i>	پن ئی ههلهین؛ دانهدم؛
	زیاده بۆیی؛ زیاده پیوهنان؛ فشه؛ فشهکردن
exalt (ig-zōl'), <i>v.t.</i>	(۱) شکویندان؛ پله وپایه بهرزکردن؛ پزلینان؛
	بلندکردن (۲) ستایش کردن؛ به شان و بالاد هاتن
	(۳) گهشکه دارکردن؛ گهشکه پیندان؛ شهیداکردن
	(۴) توندوتیژ کردن؛ بهنگ
exalted (ig-zōl'tid), <i>adj.</i>	(۱) پایه بهرز؛ شکو دار؛ بهشکو
	(۲) بهرز؛ بلند
exaltation (eg-zōl-tā'shən), <i>n.</i>	(۱) شکویندان؛ پایه بهرزکردنهوه؛
	شکو؛ پایه بهرز (۲) گهشکه؛ شهیدایی؛ نوپهری خوشی و شانازی
exam (ig-zam'), <i>n.</i> [Colloq.] = examination.	
exam., = examination.	
examen (ig-zā'men), <i>n.</i> = examination.	
examinant (ig-zam'ā-nənt), <i>n.</i>	تاقیکهروه
examination (ig-zam'ā-nā'shən), <i>n.</i>	(۱) تاقیکردنهوه
	(۲) لیکولینهوه؛ ئی ووردبوونهوه؛ پشکین؛ تیوانین
examine (ig-zam'in), <i>n.</i>	(۱) تاقیکردنهوه
	(۲) لیکولینهوه؛ ئی ووردبوونهوه؛ تیوانین؛ پشکین (نهخوشتی)
examinee (ig-zam'ā-nē'), <i>n.</i>	تاقیکراوه (مرۆه)؛
	کسێکی تاقیکراوه
example (ig-zam'p'l, ig-zām'p'l), <i>n.</i>	(۱) وینه؛ نمووه؛
	(to give an ~; an ~ off)
	(۲) نمووه؛ پینشهرم (to be an ~ to others)

	(۳) نمووه؛ پهند: (to make an ~ of him)
	(۴) مهسهله (بیرکاری)
for example,	بۆ وینه؛ بۆ نمووه
set an example,	بوون به نمووه (له پهفتار یا کردمهوه)
without example,	بن وینه؛ بن هاورا
exanimate (ig-zan'ā-mit, ig-zan'ā-māt'), <i>adj.</i>	(۱) مردوو
	(۲) بن ووزه؛ بن هیز
exanthema (ek'san-thē'mə), <i>n.</i>	گهرمهته؛ قنجهه؛ زپکه
exasperate (ig-zas'pā-rāt'), <i>v.t.</i>	(۱) تووهرکردن؛ پق ههلساندن؛
	پهستکردن؛ دیق پیکردن (۲) توندوتیژتر یا خراپتر کردن (نهخوشتی، نازار، ناخوشتی، بار)
-exasperater (<i>n.</i>).	
exasperation (ig-zas'pā-rā'shən), <i>n.</i>	(۱) تووهریی؛ پهستی؛
	تووهرکردن؛ دیق پیکردن (۲) توندوتیژ یا خراپتر بوون (نهخوشتی، نازار، بار، ناخوشتی)
excavate (eks'kə-vāt'), <i>v.t.</i>	(۱) ههلهکندن زهوی
	(۲) لیدن (تونیل، خهلق)؛ برین: (to ~ a tunnel)
	(۳) دهرهینانی خاک یا کانزا به ههلهکندن؛ ههلهکندن
	(۴) خستتهبوو یا دهرخست به ههلهکندن (شوینهواری شارنکی کۆن)
excavation (eks'kə-vā'shən), <i>n.</i>	(۱) ههلهکندن زهوی
	(۲) چالینکی ههلهکراو (۳) شتیکی له بن زهوی دهرهینراو به ههلهکندن (شوینهواری کۆن)
excavator (eks'kə-vā'tēr), <i>n.</i>	ههلهکن (مرۆه، مهکینه)؛ ههلهکندر
exceed (ik-sēd'), <i>v.t.</i>	(۱) زیاتربوون یا پزیشتن له (سنوور، پهیرهوه)؛
	تییهربوون له: (He ~ed the speed limit.)
	(۲) باشتربوون له: (The concert ~ed our expectations.)
<i>v.i.</i>	باشتربوون لهوانی تر
exceeding (ik-sēd'iŋ), <i>adj.</i>	سهراسا؛ زیاتر له؛ زۆر
exceedingly (ik-sēd'iŋ-li), <i>adv.</i>	نیجگار؛ زۆر؛ بهکجار
	(He is doing ~ well in his chemistry class.)
excel (ik-sel'), <i>v.i. & v.t.</i>	باشتربوون له کسانێ تر؛ زۆر باش بوون له:
	(He ~s in wit; to ~ (others) in courage, strength, etc.; to ~ as an actor; to ~ in sports.)
excellence (ek's'l-əns), <i>n.</i>	(۱) نایابی؛ زۆر باشی؛ زۆر باشیتی
	(۲) نیشانهیهکی نایاب؛ نیشانهی نایابی (۳) [E-] پایه بهرز
excellency (ek's'l-ən-si), <i>n.</i>	(۱) [E-] پایه بهرز؛ پایه بلند؛
	(His E-; Your ~)
	(۲) [Archaic] نایابی؛ زۆر باشی
excellent (ek's'l-ənt), <i>n.</i>	نایاب؛ زۆر باش
except (ik-sept'), <i>v.t.</i>	بێجگه لیکردن؛ نهگرتنهوه (پهیره، گومان، شت)
	(When I say that most students are lazy, ~ of course I ~ you.)
<i>v.i.</i> (~ against),	پهسهند نهکردن؛ دژ بوون یا وهستان:
	(I ~ against his statements.)
<i>prep.</i>	بێجگه له؛ جگه له:
	(everyone ~ me; I looked everywhere ~ in the bedroom.)
<i>conj.</i> [Archaic],	مهگهر
excepting (ik-sep'tiŋ), <i>prep.</i>	بێجگه له؛ جگه له؛ بهین
<i>conj.</i> [Archaic],	مهگهر
exception (ik-sep'shən), <i>n.</i>	(۱) جیاوازی؛ جیاکاری؛ ئی دهرکردن؛
	بێجگهکاری: (You must all take the examination without ~.)
	(۲) جیا؛ نااسا: (He is an ~; an ~ to the rule)
	(to take ~ to what a person says)
take exception,	پهسهند نهکردن؛ به دل نهبوون؛ بن پهست بوون
exceptionable (ik-sep'shən-ə-b'l), <i>adj.</i>	(۱) بۆی ههیه پهسهند

exclusively

رادیو یا تلهفزیوندا: (an ~ article; an ~ interview)

-exclusiveness (n.); exclusivity (n.).

exclusive of, بېخه له 'حكه له؛ بېخه:

(The ship had a crew of 50 ~ of officers.)

exclusively (iks-klōō'siv-li), adv. تنها؛ همموی؛ بتموای

excogitate (eks-kōj'ō-tat'), v.t. بیرلکدرنهوه؛ لیکولینهوه؛

دامان، پلان

-excogitation (n.).

excommunicate (eks'kō-mū'nō-kāt'), v.t. له کښه دهرکردن؛

له کښه دابړین یا په یوه ندی چپاردن.

n. کهسبکی له کښه دهرکړای یا دابړای

-excommunicable (adj.); excommunicator (n.).

excommunication (eks'kō-mū'nō-kā'shan), n. (۱) دابړن

یا دهرکردن له کښه. (۲) بریاری دهرکردن یا دابړین له کښه.

excoriate (ik-skōr'i-āt', ik-skō'rī-āt'), v.t. (۱) پاکړن؛

کوتان، رنځ، ساوړن؛ پښت لیکدرنهوه.

(۲) سوزده نشت کردن؛ هیرش بردنه سوز.

-excoriation (n.).

excrement (eks'krā-mənt), n. گوو؛ بیسای

excremental (eks'krā-mənt'l), adj. تاییهتی به گوو یا بیسای.

excrecence (iks-kres'ns), n. (۱) شتیک سرووشتی له لاش

دهراتوو؛ قش ریش، نینوک. (۲) شتیک ناشرینی ناسرووشتی له لاش

دهراتوو (وخت، دووخت)

-excrecent (adj.).

excreta (eks-krē'tə), n. شتیک که لاش دهری بدات یا له لاش

بیته دهرهوه (تاروق، مین، گوو)؛ بیسای.

excrete (iks-krēt'), v.t. & v.i. گووکردن؛ بیسای کردن؛ میزکردن؛

تاروق کردن؛ دهردان (تاروق)

excretion (iks-krē'shan), n. (۱) گووکردن؛ بیسای کردن؛

میزکردن؛ تاروق دهردان. (۲) گوو مین؛ بیسای؛ تاروق.

excretory (eks'kri-tōr'i, eks'kri-tō'ri), adj. (۱) تاییهتی به

بیسای؛ تاییهتی به میزو گوو. (۲) هی نو شندامانی لاش که تاییهتی به

بیسای کردن (organs ~).

excruciate (iks-krōō'shi-āt'), v.t. تازاردان (لش یا گیان و

میشک؛ چوساندنهوه.

excruciating (iks-krōō'shi-āt'ing), adj. به تازار؛ پر تازار؛

تاخوش؛ نلنگار ژور (نیش و تازار): (an ~ headache, pain, etc.).

excruciation (iks-krōō'shi-āt'shan, iks-krōō'si-āt'shan),

n. (۱) تازاردان؛ چوساندنهوه. (۲) تازار؛ نیش؛ نیش و تازار.

exculpate (eks'kāl-pāt', ik-skul'pāt'), v.t. تازادکردن؛ له تاوان؛

له تاوان خوشیون

-exculpation (n.); exculpatory (adj.).

excursion (ik-skūr'zhən, ik-skūr'shan), n. (۱) گشت؛ گمران

(۲) گشتیک دووسری به بلیتی ترخ داشکاو (به فروکه، شمه منده فر،

نوتومین، گشتی). (۳) تاقمیک که بچن بؤ گشتیک دووسری وه.

(۴) لادن (له رنگی دیارکړای) لادن له پاس.

(۵) [Obs.] هیرشی سویایی؛ به سرداران.

excursionist (ik-skūr'zhən-ist), n. گشتیار؛ گشتکار.

excursive (ik-skūr'siv), adj. (۱) تاسمتی به گشتی دووسری

هرزان؛ ۲: پچرپچر (دوان، پاس)؛ له پاس لادن: (an ~ lecture).

(۳) لاسرلایی؛ تارینک و پینک: (~ reading habits).

excusable (ik-skūz'ə-b'l), adj. ایوی دهورت؛ دهورت؛

لیخوشوونی بؤ هبه.

excuse (ik-skūz'), v.t. (۱) لیخوشوون؛ تازادکردن له تاوان؛ بهخشین؛

لیبورودن. ۲: داوای لیبورودن کردن

executory

(۲) چاو ئی پوشتن؛ گوو پښ ته دان

(۴) لیبورودن (له هیئانه دی په یمانیکدا یا جیبه جیکردنی لهرکیتدا).

(۵) پښه پیدان (به پوشتن، یا بلاوه لیکردن).

(The teacher ~d the class.)

(۶) بهلگه بؤ هیئانهوه؛ بوونه هؤی لیبورودن.

n. (۱) داوای لیبورودن کردن (۲) لیبورودن؛ بهخشین. (۳) بهلگه.

(۴) بیانوی؛ بروبیانو؛ بهمانه؛ پلپ

excuse oneself, (۸) داوای لیبورودن کردن

(۲) داوای پښه پیدان بؤ کردنی شتیک.

excuse me. بم بووره؛ بووره (وونه به که له کاتی گفتوگو پښ برین،

پا له گهل نه بوون، داواکردنی شتیک، یا داوای بوار پیدان بؤ تپه ربوون به

شونیکي قهره بالغا به کارده هیرت):

(Excuse me, sir, will you tell me the way to the train-station? Excuse me, but I don't think that statement is quite true.)

find an excuse, بیانو وگرتن؛ بیانو هیئانهوه.

exeat (ig-zē't), n. پښه پیدان یا (مؤلت)ی سردهمی (قوتابی زانکو،

فرمانی، قهشه ... هتد).

execrable (ek'si-krā-b'l), adj. (۱) ژور ناپه سمن؛ ژور به؛

به له عنت. (۲) مڼ فر؛ گنگ؛ قهلب.

execrate (ek'si-krāt'), v.t. (۱) به له عنت کردن.

(۲) ژور پښ بؤون؛ ژور قین ئی بوونهوه.

execration (ek'si-krā'shan), n. (۱) له عنت لیکردن

(۲) له عنت. (۳) پښ؛ قین؛ ژور پښ بؤون.

(۴) کهسبیک یا شتیک به له عنت یا پښ بؤون.

executant (ig-zek'yoo-tənt), n. بکر؛ لیدهری پیکارکی موسیقا.

execute (ek'si-kūt'), v.t. (۱) جیبه جیکردن؛ به جیبه پان؛ کردن؛

هلسووراندن: (to ~ an order, the law, etc.).

(۲) کوشتن (به پښی بریاری دادگا)؛ هلسواسن؛ به سیداره دا کردن.

(۳) هیئانه دی؛ کردن؛ دروسکردن: (He ~d a statue in marble.)

(۴) نوواندن؛ خوونواندن (شانونامه، ناهنگی موسیقا)

(۵) سازکردنی قوتتارنیک، په یمانیک، یا وسیه تمامه یه که به پښی یاسا

که ناماده کردن و موزکردن ... هتد دهرگرتوه).

execution (ek'si-kū'shan), n. (۱) جیبه جیکردن؛ به جیبه پان؛

کردن؛ هلسووراندن. (۲) کوشتن (به پښی بریاری دادگا)؛ به سیداره دا کردن؛

هلسواسن. (۳) (۱) چوینتی کردنی شتیک یا کارنک؛ شتواری کردن.

(ب) چوینتی نوواندنیک له شانونامه یه یا ناهنگیک موسیقا

(۴) کردارنیک ویرانکر یا کوشنده: (The bombs did heavy ~).

(۵) (۱) فرمانی دادگا (بؤ به جیبه پانی بریارنک).

(ب) به جیبه پانی نیم جوزه فرمانه.

(ج) موزکردنی پروانامه یه کی یاسایی.

executioner (ek'si-kū'shan-ēr), n. کوشتیار؛ سربر؛

به سیداره دا کر.

executive (ig-zek'yoo-tiv), adj. (۱) بؤ هلسووراندن یا

جیبه جیکردن دهشت؛ تاییهتی به جیبه جیکردن: (~ ability).

(۲) هی هلسووراندن یا جیبه جیکردن؛ فرمانی:

(the ~ branch of government)

n. (۱) لقی کارگری میری؛ نو لقی یا به شعی میری که کاروباری وولات

به رتوه ده بات؛ دهسلاتی هلسووراندن یا به رتوه بردن (فرمانرهای)؛

کاربه ده شتیک له لقی میرید. (۲) کاربه ده شتیک گوره (فرمانرهای).

کومانی.

executor (ek'si-kū'tēr), n. (۱) بکر؛ به جیبه پان؛ جیبه جیکر

(۲) به جیبه پان؛ وسیه تمامه یه مردویه؛ سرده سیه.

executory (ig-zek'yoo-tōr'i, ig-zek'yoo-tō'ri), adj. - (۱)

هی هلسووراندن یا به رتوه بردن. (۲) له کاردایه؛ کاری پښ دهرکرت

- (۳) ناماده‌یو داتراوه بؤ به‌جینه‌ناتی له‌کاتی خؤیدا (قوت‌ه‌رات، په‌یمان)
executrix (ig-zek'yoo-triks), *n.* سهره‌سیه‌ت (تافه‌ت)؛
 به‌جینه‌نتری وه‌سیه‌تنامه (ژن)
exegesis (ek'sa-jē'sis), *n.* لیک‌دانه‌یو پوون‌کرده‌یو (ووشه یا رسته به‌تایبه‌تی هی نینجیل)
-exegetic (*adj.*)
exegete (ek'sa-jēt'), *n.* لیک‌دانه‌یو یا پوون‌کرده‌یو (به‌تایبه‌تی نینجیل)
exemplar (ig-zem'plär, ig-zem'plär), *n.* نمونه (به‌روشت کرده‌یو کرا-)
exemplary (ig-zem'plä-ri), *adj.* (۱) نمونه‌ی
 (~ behavior)
 (۲) وینه‌ی تا به‌تی به شتیکی وینه‌ی: (~ punishment)
exemplification (ig-zem'plä-fi-kä'shən), *n.* (۱) پیشاندان
 به نمونه؛ نمونه‌کاری؛ نوآندن (۲) نمونه؛ وینه
 (۳) پروانه‌ی مژگراو (یاسا)
exemplify (ig-zem'plä-fi'), *v.t.* (۱) نوآندن؛ پیشاندان به
 نمونه (۲) بوون به وینه بؤ؛ نمونه‌کاری کردن؛ وینه بوون بؤ
 (۳) دهره‌ناتی وینه‌ی پروانه‌ی مژگراو (یاسا)
exempli gratia, = for example (e.g.)
exemplum (ig-zem'pləm), *n.* (۱) نمونه؛ وینه
 (۲) چیزیک؛ په‌ند
exempt (ig-zempt'), *v.t.* به‌دهر کردن له په‌یرو‌ی‌یه‌ک یا نه‌رکیک
adj. به‌دهر؛ نه‌خشاو؛ له په‌یرو، نه‌رک... هتد
n. که‌سکی به‌دهر له نه‌رکیک
-exemptible (*n.*)
exemption (ig-zemp'shən), *n.* (۱) به‌دهر کردن له په‌یرو‌ی یا
 نه‌رک؛ نه‌خشین له پیوستی سهرشان (۲) به‌دهر بوون له ره‌جاو کردن یا
 په‌یرو‌ی کردن (۳) (۱) له دهر کردن هه‌ندیکی تا به‌تی له ده‌سکوتی که‌سکی
 به‌ی‌ی سهر بؤ خؤی و خیزانه‌کی وه باج له ندانی له‌سهر نهر هه‌نده
 (ب) نه‌ر هه‌نده له دهرکراوه یا له داشکاره (ج) ههر سهرکی خیزانیکی وه‌ها
exequy (ek'si-kwi), *n. plural exequies*, (۱) (pl) یرسه
 (۲) نه‌ریت و ده‌ستوری مردوو بردن بؤ گورستان و ناشتی
exercise (ek'sēr-sīz'), *n.* (۱) به‌کاره‌نات؛ نوآندن (ده‌سه‌لات)
 (the ~ of power)
 (۲) مه‌شق (له‌ش، مینشک)؛ وهرزش
(physical or mental ~ ; Walking, running, rowing, and horse-riding are all healthy forms of ~)
 (۳) مه‌شق خویندن؛ راهینان یا کوشش
 (~s in mathematics, grammar, composition, etc.)
 (۴) مناوهره؛ مه‌شق (سو‌یا)
 (۵) مینشک به‌کاره‌نات یا مه‌شق پیکردن
 (۶) (pl) ناهه‌نگی دهرچیون له قوتا به‌تانه: (~s graduation)
v.t. (۱) به‌کاره‌نات: (~ He self-control)
 (۲) وهرزش کردن؛ مه‌شق کردن؛ راهینان (~ He daily)
 (۳) مه‌شق پیکردن (سهریان، نه‌سپ)
 (~ She her horse twice a week)
 (۴) به‌کاره‌نات (ماف): (to ~ one's rights)
 (۵) به‌کاره‌نات (ده‌سه‌لات)
v.t. وهرزش کردن؛ مه‌شق کردن
exert (ig-zürt'), *v.t.* (۱) به‌کاره‌نات؛ توانا، زیره‌کی؛ خسته‌کار
 (to ~ all one's strength | influence, will power | in order to do something)
 (۲) زور پیکردن؛ زور خسته‌سهر: (to ~ pressure on)
 (۳) ههرلدار؛ کوشش کردن: (~ He didn't ~ himself much)
exert oneself, زور ههرلدار؛ پال به خؤوه نان؛ کوشش کردن؛

- زور له خؤ کردن؛ خؤماندور کردن
exertion (ig-zür'shən), *n.* (۱) هیز به‌کاره‌نات؛ زور کردن
 (~ Sometimes persuasion is better than ~ of authority.)
 (۲) خسته‌کار یا به‌کاره‌ناتیکی زور (له‌ش، مینشک)
 (۳) ههرلدار؛ ههرل؛ ته‌قه‌لا کردن؛ ماندوو بوون
exeunt (ek'si-ənt, ek'si-oont'), *n.* چوون‌ده‌رموه (درو نه‌کتر یا
 زیاتر له شافو دوی توار بوونی به‌شکه‌یان)
exfoliate (eks-fō'li-āt'), *v.t.* توینکل یا پینست لیک‌دانه‌یو
v.t. توینکل یا پینست له بوون‌ده‌یو
-exfoliation (*n.*)
exhalant (eks-häl'ənt, ig-zäl'ənt), *adj.* (۱) هه‌ناسه‌دهرمه
 (۲) تا به‌تی به هه‌ناسه‌دانه‌یو
n. نه‌مدام یا بوری هه‌ناسه‌دانه‌یو
exhalation (eg'zə-lä'shən), *n.* (۱) هه‌ناسه‌دانه‌یو
 له هاتنه دهرمه یا دانه‌یو (هه‌ناسه، بؤن، دووکه‌ل، هه‌لم)
 (۲) هه‌ناسه؛ شتیکی دراوه (هه‌ناسه، بؤن، دووکه‌ل، هه‌لم)
exhale (eks-häl', ig-zäl'), *v.i.* (۱) هه‌ناسه‌دانه‌یو
 (۲) بوونه هه‌لم
 (۱) هه‌ناسه‌دانه‌یو؛ کیشان (جگهره)
 (۲) دانه‌یو یا له هاتنه دهرمه (بؤن، دووکه‌ل، هه‌لم)
exhaust (ig-zöst'), *v.t.* (۱) له هیزان گان؛ له دهره‌نات
 (~ He ~ed his resources.)
 (۲) به‌تال کردن؛ هیز تیدا نه‌هیشتن: (~ They ~ed the well)
 (۳) له بران (سامان، ووزه)؛ هیز بؤ نه‌هیشتن: (~ War ~s nations)
 (۴) ماندوو کردن؛ هیز له برین؛ له په‌ل وپو خست؛ پووکاندن
 (~ The trip ~ed him.)
 (۶) به ووردی و به‌تواری لیک‌دانه‌یو یاسیک (هه‌تا هیز نه‌هیشتنه‌یو که
 باس نه‌کرایت): (~ She has ~ed the subject)
v.t. لئوه هاتنه‌دهرمه (گان یا هه‌لم له مه‌کینه‌یه‌ک)
 (۱) لئوه هاتنه‌دهرمه‌ی هه‌وای پیس، دووکه‌ل، یا هه‌لم له مه‌کینه‌یه‌که‌یو
 (۲) بوری له هاتنه‌دهرمه‌ی هه‌وای پیس، دووکه‌ل، یا هه‌لم؛ نه‌گزیسی نو‌تو‌بیر
 (۳) هه‌وای بونی پیس، دووکه‌ل، یا هه‌لم که له مه‌کینه‌یه‌ک دیته دهرمه
-exhaustible (*adj.*)
 (۱) ماندوو؛ له په‌ل وپو که‌توو
 پووگاوه؛ هیز له بران (۲) هیز چن نه‌ماو؛ نه‌ماو؛ توار بوون
 (~ My patience is ~)
exhaustion (ig-zöst'chən), *n.* (۱) ماندوویی؛ ماندوویی
 ماندوو بوون؛ بِن ووزه‌ی؛ تین له بران (۲) هیز تیدا نه‌مان؛ به‌پو‌چوون
 به‌تال بوون؛ هیز چن نه‌هیشتن؛ هه‌مو به‌کاره‌نات
exhaustive (ig-zöst'liv), *adj.* (۱) وورد؛ توارو (لیک‌دانه‌یو)
 (~ research)
 (۲) هیز چن نه‌هیل؛ ماندوو‌که‌ر
exhaustless (ig-zöst'lis), *adj.* توارو نابیت؛ دوا بی نایه
 بِن پایان
exhibit (ig-zib'it), *v.t.* (۱) پیشاندان؛ نیشاندان؛ خسته‌یو
 (to ~ goods in shop windows or paintings in an art gallery)
 (۲) نوآندن (تازایی، نارامی، توو‌یه‌ی، به‌زه‌ی... هتد)
 (to ~ patience, courage, kindness, impatience, etc.)
 (۳) پیشاندان یا پیکه‌شکردن به‌لکه له دادگاه
 (۱) پیشاندان؛ خسته‌یو (۲) پیشانگا
 (۳) شتیکی پیشاندراو له پیشانگاه
 (۴) به‌لکه یا قواله‌ی خراوه‌یو له دادگاه
-exhibitor (*n.*); **exhibitor** (*n.*)
 (۱) پیشاندان؛ خسته‌یو؛ نوآندن
 (۲) شتی پیشاندراو

(۲) پیشانگ [British]، بەخشیش یا یارمەتىيەكى دارايى كە زانكۆيەك دەيدات ئە قوتابىيەك

exhibitioner (ek'sə-bish'an-ēr), n. [British]، قوتابىيەكى

exhibitionism (ek'sə-bish'an-iz'm), n.، (۱) خۇدەرچىستان

خۇنرواىسرا خۇيىشاندان (۲) خەزگەردن لە خۇيىوتكردەنەو لە بەرچاوى خەلك خەزگەردن لە لەشى پوتى خۇ دەرخست.

exhibitionist (ek'sə-bish'an-ist), n.، (۱) خۇدەرچەر خۇنوتەر.

(۲) كەسبەك كە خەز لە خۇيىوتكردەنەو بىكات لە بەرچاوى خەلك.

exhilarant (ig-zil'ə-rənt), adj.، (۱) دلخۇشكەر كەيف پندەر.

(۲) وورىاكەرەو خۇشەدەر.

n.، (۱) شىنكى دلخۇشكەر (۲) شىنكى جۇشەدەر يا وورىاكەرەو.

exhilarate (ig-zil'ə-rāt'), v.t.، (۱) دلخۇش كەردن كەيف پندان.

(۲) خستەنەو خۇش وورىاكەرەو بووراندەنەو.

(A swim in the river will ~ you.)

-exhilarative (adj.); exhilarating (adj.).

exhilaration (ig-zil'ə-rā'shan), n.، (۱) دلخۇش كەردن.

خستەنەو خۇش بووراندەنەو. (۲) دلخۇش خۇش كەيف خۇش بووراندەنەو.

exhort (ig-zōrt'), v.t. & v.i.، نامۇزگارى كەردن: ھاندان (بۇ كەردن)

شىنى باش: پىن ووتن: تەمى كەردن.

exhortation (eg'zōr-tā'shan, ek'sēr-tā'shan), n.، ھاندان (۱)

بۇ كەردەنەو چاك: نامۇزگارى كەردن: پىن ووتن. (۲) نامۇزگارى: تەمى.

exhume (iks-hūm', ig-zūm'), v.t.، (۱) لە گۆز دەرەمىنان (لاشە)

مەردو بو تافىكەردەنەو (to ~ a body).

(۲) ئاشكەركەردن: خستەنەو دەرخست: ھەملىن.

-exhumation (n.).

exigence (ek'sə-jəns), n.، exigency.

exigency (ek'sə-jən-si), n.، (۱) ئاكوو: بارىكى لە ئاكوو.

(۲) پىيوستى: شتى پىيوست.

exigent (ek'sə-jənt), adj.، (۱) زور پىيوست: پەلە: گزنگ.

(۲) زور شت داواكەر: لە ئەندازە بەدەر شت پىيوست.

exile (eg'zīl, ek'sil), n.، (۱) دورجەردنەو لە وولات پەزۇر.

دەركەردن لە وولات: وولات بەجىيىشتن لە ئاچاردا: دەرەدەربوون.

دەرەدەركەردن: ئاوارەمى: ئاوارەبوون: سەرگەردانى.

(۲) كەسبەك دورجەردنەو لە وولات: كەسبەك وولات بەجىيىشتو لە ئاچاردا.

كەسبەك: وولات دەرگراو يا ئاوارە.

دورجەستەو لە وولاتى خۇ بەزۇر: دەرگەردن لە وولاتى خۇ: ئاوارەكەردن: v.t.

دەرەدەركەردن: تەفى كەردن.

exist (ig-zist'), v.i.، (۱) بوون: ھەبوون.

(Do you believe that God ~s?)

(۲) بوون: تىدايوون (Water ~s in milk.).

(۳) زىار: مەردەوام بوون لە زىاندا.

(We can't ~ without air, food, and water.)

existence (ig-zis'təns), n.، (۱) بوون: بوونەومى.

(۲) زىن: زىن (Water is necessary for ~.).

(۳) شىنەو: زىان [to lead a happy (dangerous, wretched) ~]

(۴) بوونەوم: زىندەوم: ھەموو بوونەومىك.

existent (ig-zis'tənt), adj.، (۱) ھەموو: ھەيە (۲) ئامادە: ئىستە ھەيە.

existential (eg'zis-ten'shəl, ek'sis-ten'shəl), adj.، تاپەنى.

بە بوون: بوونەومى.

existentialism (eg'zis-ten'shəl-iz'm), n.، فەلسەفەى بوون يا.

بوونى: فەلسەفەى بوونەومى.

existentialist (eg'zis-ten'shəl-ist), n.، بوونخووز.

پەمەرەمىكەرى فەلسەفەى بوون.

exit (eg'zit, ek'sit), n.، (۱) لە شانو چوونەدەرەو ئەكتەر.

(۲) چوونەدەرەو: پۇشتن: دەرچوون.

(۳) دەرگا: دەرۋازە: جىگەى چوونەدەرەو.

چوونەدەرەو.

exodus (ek'sə-dəs), n.، (۱) كۆپە: كەلەپە: كۆچى بە كۆمەل.

كەلەكۆچ. (۲) [the E-]: كۆچ كەردنى جۈلەكە لە ميسرەو (ئىنجىل).

(۳) [-E]: بەشى دوومى ئىنجىل كە باسى ئەم كۆچ كەردنى جۈلەكەيە دەكات

لەبەر پەلەوپايمەكى: ex officio (eks ə-fish'i-ō'),

بەھۇى پەلەوپايمەكى: (~ members of a committee).

exogamy (eks-og'ə-mi), n.، (۱) شووكرەن: لە دەرەومى.

خىلى خۇ.

-exogamic (adj.); exogamous (adj.).

exonerate (ig-zon'ə-rāt'), v.t.، (۱) پزگاركرەن: بار لە كۆل كەردەو.

لە كۆل كەردەو. (۲) بىن تاوانى دەرخستنى كەسبەك: ئازادكەردن لە گوماىبارى:

تاوان لەسەر لايدن:

[to be ~d from blame (from an accusation or charge)]

-exoneration (n.); exonerator (n.).

exophthalmia (ek'sof-thal'mi-ə), n.، چاى دەرپۇق.

(پزىشكەوانى).

exorable (ek'sēr-ə-b'l), adj.، دلتەرم.

exorbitance (ig-zōr'ba-təns), n.، گرانبەھى: نرخ گرانى: گرانى:

لە ئەندازە بەدەرى (نرخ).

exorbitancy (ig-zōr'ba-tən-si), n.، exorbitance.

گرانبەھا: گران: زور گران:

exorbitant (ig-zōr'ba-tənt), adj.، (۲) لە ئەندازە بەدەر (نرخ): (~ prices).

-exorbitantly (adv.).

exorcise, exorcize (ek'sôr-sîz'), v.t.، (۱) جۇكەو دىئودرنج.

ئى دورجەستەو بە جادوگەرى. (۲) ئازادكەردن لە جۇكەو دىئودرنج.

(۳) بانگ كەردن يا فەرمان كەردن بەسەر جۇكەو دىئودرنجدا.

exorcism (ek'sôr-sîz'm), n.، (۱) جۇكەو دىئودرنج دورجەستەو.

بە جادوگەرى. (۲) ئەو دۇعايانەى دەرخستنى بۇ دورجەستەوى جۇكەو دىئودرنج لە كەسبەك.

exorcist (ek'sôr-sist), n.، جۇكەو دىئودرنج دورجەستەو بە جادوگەرى لە كەسبەك كەرتىتبان.

exordium (ig-zōr'di-əm, ik-sôr'di-əm), n.، (۱) سەرەتا.

(۲) سەرەتاي ووتار يا ئامىلكەيەك.

exoteric (ek'sə-ter'ik), adj.، (۱) دەرەومى: ھى دەرەو: دەرەكى.

(۲) ئاشكەر: ديار: تىگەشتنى ئاسانە.

exotic (ig-zot'ik), adj.، (۱) بىگانە: ھى بىگانە: لە دەرەو ھىتراو.

(۲) سەر: دىگەر: جوان: سەرچ: پاكىشو دلفرئ:

[~ plants (foods, clothes, ideas, people, etc.)]

(۱) شىنكى بىگانە يا لە دەرەو ھىتراو.

(۲) پوھەكەك كە ھى ئەو شونە ئەبىت تىدا پواو بەلكو لە دەرەو ھىترايىت.

-exotically (adv.).

expand (ik-spand'), v.t.، (۱) كەردەو: بلاوكرەنەو: پاكىشان:

(The eagle ~ed his wings.)

(۲) كەشاندن: پاكىشان: گەرەكەردن: دىزىكرەنەو.

(۳) فراوانكەردن: پاكەردن: گەرەكەردن: پەرە پىن سەندن:

(to ~ a road, a street, or a business)

(۴) دىزىپندان: پەرە پىن سەندن: زياتر لەسەر دووان:

(to ~ a topic or an idea)

(The purpose of education should be to ~ the minds of children.)

(۱) كەشان: دىزىبونەو: (Metals ~ when they are heated.).

(۲) فراوان: بوون: گەرەبوون: بلاوونەو: دىزىبونەو: لقوپۇپ ھاويشت.

(۳) (۱) كرانەو: گول، دەرچاى. (ب) دەم كىشان (برنج).

expanded

expanded (ik-span'did), *adj.* دريژه پيداوار
به دورودريژي باس کړاو: فراوان: (an ~ news program)
expanse (ik-spans'), *n.* فراوانی: موده يه کي فراوان و گوره: (the blue ~ of the sky)
expansion (ik-span'shan), *n.* ۱. فراوان کړدن: فراوان بوون: ۲. گوره بوون: کشان: کشاندن: ۳. به شى فراوان کړاو: شويښکي گوره کړاو: ۴. راددو ماوه ي فراوان کړدن: ۵. داگير کړدن زوى وزار يا وولاتى خه لک له پنگي فراوان کړدن خوزه: ۶. ليکونينه ودى باسک به دورودريژي فراوان کړدن وولاتى و
expansionism (ik-span'shan-iz'm), *n.* ددهسلانى خو له پنگي داگير کړدن وولاتان ترموده: داگير کړدن وولاتى خه لک: داگير کړى

-expansionist (n.); **expansionistic** (adj.).
expansive (ik-span'siv), *adj.* ۱. کشاو: بوى هميه بکشتي: ۲. ده کشيد: ۳. فراوان: بلاو: ۴. گشتي: گشتگر: گوره: ۵. (an ~ person)
-expansiveness (n.).
expatriate (ik-spā'shi-at'), *v.t.* ۱. گهراي به سهر به خويى ۲. (~ on; ~ upon) به دورودريژي نويسن يا دوان: دريژ پيدان.
-expatriation (n.).
expatriate (eks-pā'tri-āt'), *v.t.* ۱. دهر کړدن له وولاتى خو: ۲. دواړه کړدن: دوروخستنه وه له وولاتى خو ۳. وولاتى خو به جنيشتن له ناچاريدا: ناواريه بوون: کوچ کړدن.
adj. له وولاتى خو دهر کړاو: وولاتى خو به جنيشتن: ناواريه
n. کسيکي دهر کړاو له وولاتى خو: کسيکي که له ناچاريدا وولاتى خو به جنيشتن: ناواريه: کوچ کړ

-expatriation (n.).
expect (ik-spekt'), *v.t.* ۱. چاوپري کړدن: چاوپري بوون ۲. به ته مابوون: چاوپريان بوون (I ~ed you yesterday.) ۳. رايستين: لي رايستين: چاوپريان ليکړدن: (Some parents ~ too much from their children.)
(Colloq.) ۴. وادانان: وادانين.
سکيروون: سکيري: زور نهمان بو مندالوون [Colloq.].
be expecting, [Colloq.].
(His wife is expecting.)
expectancy (ik-spek'tan-si), *n.* ۱. به ته مابوون: چاوپريان کړدن: ۲. چاوپري بوون: چاوپرياني: هيو: ۳. شتيکي چاوپريانکړاو يا به ته مابوون: ۴. ميوای موداي ژيان: به ته مابوونى ژيان.
(a life ~ of seventy years)
expectant (ik-spek'tant), *adj.* ۱. به ته مابوون: چاوپريان: چاوپريانکړ: ۲. چاوپرياني مندالوون: چاوپريانکړى مندالوون: (an ~ mother)

n. کسيکي چاوپريان: کسيکي به ته مابو يا به هيو
expectation (ek'spek-tā'shan), *n.* ۱. به ته مابوون: چاوپرياني: ۲. چاوپريان بوون: ۳. رايستين: پيا رايستين: چاوپريان ليکړدن ۴. شتيکي چاوپريانکړاو: شتيکي بو به ته مابوون ۵. نومينه واري: هيو: ۶. لوانه بوونى پوداننى شتيک
expectation of life, تيکړي نهم دريژي مړو: له وولاتى خو
چرخيکي تايه تيدان: ناوهندى موداي ژيانى مړو
expectorate (ik-spek'tō-rāt'), *v.t.* ۱. کوکړي و بلغم فرندان ۲. تف کړدن: بلغم فرندان

-expectoration (n.).
expedience (ik-spē'di-ans), *n.* = expediency.
expediency (ik-spē'di-an-si), *n.* ۱. گونجان له گهال بارنکي تايه تيدان: پنگه ورتن: شيان بو مهبستيکي تايه تيدان ۲. ره فار کړدن يا کار کړدن به ينى سودى تايه تيدان خو (به ينى گويدان به پهاوي و ناره وايي کرداره که): سودى خويى: هله پهرستى

experience

(We should not be guided by ~.)
expedient (ik-spē'di-ent), *adj.* ۱. گونجاو بو بارنکي تايه تيدان: ۲. مهبستيکي يا سودى تايه تيدان شيان: به که لک: به سود: (Oftentimes governments do what is ~.)
۳. تايه تيدان به سودى خو هله پهرستى (به ينى گويدان به پهاوي و ناره وايي کرداره که): هله پهرست.
n. هوى گهيشتن به سودى تايه تيدان خو.
۱. پاه پاندن (کاروبار): زو پايي کړدن
۲. خواست: زو جنيه جنيکړدن: زو ته واکړدن (کاروبار)
۳. به پهل کړدن: به خياريي کړدن (Rare), ناردن.
-expediter (n.).
expedition (ek'spi-dish'ən), *n.* ۱. گهشت (بو مهبستيکي تايه تيدان): (a hunting ~; an ~ to the North Pole)
۲. شندامان و کهره سى گهشتيکي وها: (a member of the ~)
۳. هيرشينيکي سوياني.
۴. خياريي: جنيه جنيکړدن کاروبار زو به زو له کاتي خويدي: پهل.
expeditionary (ek'spi-dish'ən-er'i), *adj.* سوياني و سوياکهش خو: (An ~ force was sent to the region.)
expeditious (ek'spi-dish'əs), *adj.* زو به زو (جنيه جنيکړدن کاروبار): خيرا: گورج وگور
expeditiously (ek'spi-dish'əs-li), *adv.* زو به زو يى: خيرا: (to do something ~)
expel (ik-spel'), *v.t.* ۱. دهر کړدن (له قوتابخانه, سوي, حيزب, وولاتيکي بيگانه: پنگه ورتن): (He was ~led from school for misconduct.)
۲. فرندان: (to ~ a shell from a gun)
expellant, expellent (ik-spel'ənt), *adj.* دهر کړ: فرنده: دهرمانى پهاوي.
n. ۱. به کاره ميان: (to ~ energy)
۲. خهرج کړدن: سهرف کړدن.
expendable (ik-spen'də-b'l), *adj.* ۱. خهرج دهر کړن: ۲. دوتوانيت بکريت به قورياني بو گهيشتنه مهبستيکي به ناسانى جينگي بگيرتو وه (مړو, شت).
expenditure (ik-spen'di-chēr), *n.* ۱. خهرج کړدن: به کاره ميان: ۲. خهرجي: نهمه ندى به کاره مهيترت (پاره, کات, پاره, کات).
expense (ik-spens'), *n.* ۱. خهرج کړدن: سهرف کړدن: ۲. (sing. & pl.), تنچوون: مز: ۳. مسهرف: ۴. شتيک که پاره ي زوري تن بچيت: (A car can be a considerable ~.)
۵. شتي له کيس چو: قورياني.
۱. به پاره ي: له سهر حسابي (پاره خهرج کړدن).
۲. له سهر حسابي (زيان دان يا کړدن به قورياني): (He became a doctor but only at the expense of his health.)
expensive (ik-spen'siv), *adj.* گرانبه ها: گران: گرانجان: (an ~ watch; ~ clothes; an ~ education; an ~ shop)
experience (ik-spē'ri-ans), *n.* ۱. به سهرهات: پوداننک که مړو: ۲. تييدا به شداد بوويت: (a pleasant ~; a frightening ~)
۳. هممو به سهرهاتي پاوردووى کسيکي: (It hasn't happened in my ~.)
۴. (ب) شاره زايي: (teaching ~; He doesn't have enough ~ for the job.)
(ب) ماوه ي شم شاره زايي به.
چمشتن: به سهرهاتن: تورش بوون: هاتنه ي: [to ~ great hardships (pain, joy, difficulty, etc.)]

experienced

experienced (ik-spêr'î-ənst), *adj.* شاره‌زا: قال: سەردەرچوو: دنیادییدە.

experiential (ik-spêr'î-en'shəl), *adj.* تاییه‌یی نە بەسەرھاتی خۆیی: ھەر بەسەرھاتیەک کە مۆقفە کە خۆی چەشتیبتی یا بەسەری ھاتیبت.

experiment (ik-spêr'a-mənt), *n.* تاقیکردنەوە: ئەزموون *v.i.* تاقیکردنەوە

experimental (ik-spêr'a-men'tl), *adj.* (١) ھەر تاقیکردنەوە: (٢) تاقیکردنەوە: (٣) ئەچەسپیو: سەردەمی.

-experimentally (*adv.*)

experimentalism (ik-spêr'a-men'tl-iz'm), *n.* پشت بەستن بە تاقیکردنەوە: ڕینگە تاقیکردنەوە گرتن.

experimentation (ik-spêr'a-men-tā'shən), *n.* تاقیکردنەوە: بەکارھێنانی تاقیکردنەوە.

expert (ek'spêrt), *adj.* (١) شاره‌زا: ڕەستا: کارزان.

(٢) لە کەسیکی شاره‌زاو: ھەر شاره‌زایەک: شاره‌زا: (an ~ opinion).

n. (١) کەسیکی شاره‌زا: زانا: یا کارزان.

(٢) (١) یەلە دەست راست: (٢) تەقەنگیجی (لە سوپادا).

(ب) سەربازێک کە نەم پلەبە گەشتیبت شاره‌زایی: کارامیی:

expertise (ek'spêr-tēz'), *n.* زانایی: لە باسیک یا لە کاریکی تاییه‌تیدا: کارزانی: لیزانین.

expiate (ek'spi-āt'), *v.t.* گوناهی خۆ سڕینەر: (لە ڕینگە سزا)

چەشتنەر: گوناه لەسەر خۆ لا بردن: (لە ڕینگە بۆ بژاردن یا ھەق کردنەر).

-expiation (*n.*); **expiator** (*n.*).

expiration (ek'spə-rā'shən), *n.* (١) ھەناسە نەرە

(٢) (١) شینک کە لەگەڵ ھەناسەدا بێتە دەرەرە

(ب) دەنگی لە دەمەرە دەرھاتو

(٢) دوا ھەناسە: مردن.

(٤) بەسەرچوون: ڕێنەر: کۆتایی ھاتن: دوا ھاتن:

(What is the passport's ~ date?)

expire (ik-spīr'), *v.t.* (١) ھەناسەدانەرە

(٢) [Obs.] ١) ھاتن بۆن:

(١) ھەناسەدانەرە (٢) دوا ھەناسەدان: مردن: ھەناسە دەرچوون.

v.i. (٢) بەسەرچوون: پەیمان: دوا ھاتن: کۆتایی ھاتن:

تەواو بوون: ھەوای پەیمان:

(The lease will ~ soon.)

His term of office as President will ~ next year.)

expiry (ik-spī'ri, ek'spə-ri), *n.* (١) بەسەرچوون: دوا ھاتن:

کۆتایی ھاتن (٢) [Obs.] مردن.

explain (iks-plān'), *v.t.* (١) پوونکردنەر: ڕاھەدانەر: ڕاھەکردن

(Will you ~ this problem to me? ; A dictionary ~s the

meanings of words.)

(٢) ھۆ پیشاندان: بۆ کردەرەبەك. ڕەوشتیک یا ھەنەبەك: لیکدانەرە شتیکی

ناناسا (ھەنە. ڕەوشت. کردار.) (Can you ~ his behavior? ;

How do you ~ all these accidents?)

explain oneself, مەبەستی خۆ پوونکردنەرە

(٢) پیشاندانی ڕەوایی ڕەوشتی خۆ: بەلگە بۆ دۆزینەرە ڕەفتاری

ناناسایی خۆ

explain something away, پوونکردنەرە شتیکی بە جۆرێک کە

ئەرەندە خڕپ نەتوانیت:

[It will be difficult to explain such an error (act, etc.)]

explanation (eks'plā-nā'shən), *n.* (١) پوونکردنەر: ڕاھەکردن.

(٢) ڕاھە. شتیکی پوونکردنەرە

(٤) لیکدانەرە باسکردنی ناوکیبەك دوا ھاتن پێ ھێنانی بە ڕێکەوتن.

-explanatory (*adj.*).

expletive (eks'pli-tiv), *n.* (١) جۆن: ڕوشە ناشرین

(٢) ڕوشەبەك یا چەند ڕوشەبەك کە ھەر بۆ ڕێکەوتنی پستە بەکار دەھێنرێت

explosive

ئەك بۆ مانا کە.

adj. تەنھا بۆ پێکردنەر بەکار دەھێنرێت.

explicable (eks'pli-kə-b'l), *adj.* پوون دەکرێتەر: لیکدەرێتەرە

(کرده‌وه, پوودان, یا ڕەوشتیکی ناناسا).

explicate (eks'pli-kar'), *v.t.* پوونکردنەرە شتیکی ناوون:

لیکدانەرە.

-explicative (*adj.*); **explicative** (*adj.*).

explication (eks'pli-kā'shən), *n.* (١) پوونکردنەر: لیکدانەرە.

(٢) لیکدانەرەبەكی دوور دەریژ

explicit (iks-plis'it), *adj.* (١) پوون: دیار: ناشکرا:

(an ~ statement)

(٢) لەپوو (رووتە) ھێچ نەشارەرە: بۆ پێچ و پەنا:

(to be ~ about a matter)

explicitly (iks-plis'it-li), *adv.* (١) ھەروونی: بەبێ پێچ و پەنا.

(٢) بەناشکرا: بەبێ ھێچ شارەدەرە.

explode (iks-plōd'), *v.t.* (١) پوونەرە: جارێدان:

دەرھەست (تاتەواییبەك). (٢) تەقاندن: تەقاندنەرە: شەقە ئی ھەلسان

v.i. (١) تەقین: تەقینەرە: کلەبکەردن: شەق بردن.

(٢) شەق بردن لە تورەبیدا: زۆر تورەبوون و ھاوارکردن:

(He ~d with anger.)

exploit (eks'ploit, iks-ploit'), *n.* کردەرەبەكی لێھاوێرە:

کاریکی ئازایانە و دانایانە.

v.t. (١) بەکارھێنان: ھەسوودھێنان: ھەبەرھێنان.

(٢) بەکارھێنان بۆ سوود, مەبەست, یا ئامانجی خۆ:

(to ~ one's friends or a situation)

(٢) یرەوێدان: (to ~ a product)

(٤) چەوساندنەرە: پووتاندنەرە (to ~ the peasants).

-exploitative (*adv.*); **exploiter** (*n.*).

exploitation (eks'ploi-tā'shən), *n.* (١) ھەبەرھێنان:

ھەسوودھێنان: بەکارھێنان و کەلک ئی ھەرگرتن: (the ~ of a mine)

(٢) چەوساندنەرە: پووتاندنەرە: بەکارھێنان بۆ سوودی خۆ:

(the ~ of the workers in factories)

exploration (eks'plō-rā'shən), *n.* (١) ئی ووردبوونەر: تێروان:

بەووردی لیکۆلینەرە. (٢) بۆ گەران و دۆزینەرە (جینگە تازە): کەل کەلکردن:

پیاگەران. (٣) تێروانینی ئەندامیکی لەش یا برینیک (پزیشکەوانی)

exploratory (iks-plōr'ō-tōr'i), *adj.* تاییه‌ت بە بۆ گەران یا

کەلکردنیک سەرەتایی: (an ~ meeting).

explore (iks-plōr', iks-plōr'), *v.t.* (١) لیکۆلینەرە: بەووردی:

ئی ووردبوونەر:

(to ~ a question, a problem, a possibility, an idea)

(٢) بۆ گەران: پێدا گەران: دۆزینەرە: کەل تیدا کردن:

(Columbus discovered America, but did not ~ the new

continent.)

(٣) ئی ووردبوونەرە ئەندامیکی لەش یا برینیک (پزیشکەوانی).

-explorative (*adj.*).

explorer (iks-plōr'ēr, iks-plō'rēr), *n.* (١) گەران: کەسێک کە

بە دوا ھاتنی تازەدا بەگرتن: دۆزەرە: کەلکەر.

(٢) ئامێرنیک پزیشکەبە بۆ ئی ووردبوونەرە ئەندامیکی لەش یا برینیک

(١) تەقین: تەقینەرە.

(٢) تەقە: شەقە: دەنگی تەقینەرە.

(٢) دەنگی تورەبەیی یا پێکەنین: (an ~ of anger, laughter, etc.)

(٤) دەنگی پرتاندنی ھەندێ تیبی ھەك "پ" لەم ھوشەبە خۆیدا

explosive (iks-plō'siv), *adj.* (١) نەگدەرەرە: نەگدەر: شەقەدار:

تەقەدار. (٢) لە تەقینەرەدایە (مەسلە, پا): پێ لە مەترسی:

(an ~ situation)

exponent

- (۳) دهنگدار (وهك تپيچي: ب، د، گ، ك، پ، ت) - له سهره‌تای وشه‌دا.
(۴) ته‌قه‌مندی: ته‌قنده. (۲) تپيچكي دهنگدار (ژماره سني بيينه).
exponent (ik-spō'nənt), *n.* (۱) - ليكنده‌روه (بيروباوه): مه‌سه‌له!
پوونكره‌روه. (۲) نمونه (مرؤه، شت): نوته‌ر. (۳) جا (بيركاري): توان.
exponential (ek'spō-nen'shəl), *adj.* تابيه‌تی به جا يا توان
(بيركاري).
export (ik-spōt', ik-spōrt'), *v.t.* نارن بؤ دهره‌وی وولات
(شتومهك: بيروباوه، شؤرش)
n. (۱) نارده: شتي تيراو بؤ دهره‌وی وولات
(۲) ناردي شتومهك بؤ دهره‌وی وولات
adj. تابيه‌تی به نارن بؤ دهره‌وی وولات (شتومهك).
exportation (ek'spōr-tā'shən), *n.* (۱) نارن بؤ دهره‌وی وولات
(شتومهك). (۲) نارده: شتي تيراو بؤ دهره‌وی وولات.
exporter (ik-spōr'tēr, ik-spōr'tēr), *n.* شت نيرهر بؤ دهره‌وی
ولات (مرؤه، كؤمپاني).
expose (ik-spōz'), *v.t.* (۱) خسته‌به‌ر مه‌ترسي‌يه‌وه: به‌ره‌لاكرن!
نه‌پاراستن. (۲) به‌جيه‌نيشتن: نه‌ويستو واز ئي نه‌مينان.
(۳) خسته‌به‌رو: خسته‌به‌رچاو: دهرخستن
(۴) پروه‌ه‌لمالين (دري، تاوان): جارلidan: خسته‌به‌رچاو (به‌دي، كاري خراپ)!
ناشكراكردن. (۵) دانه‌به‌ر پووناكی: فيلمی کاميتر يا هي تن.
exposé (ek'spō-zā'), *n.* (۱) نواندن: پيشاندان: پوونكرده‌وه
(۲) پروه‌ه‌لمالين (تاوان، نابروچون: گومانباري): جارلidan: ناشكراكردن.
exposed (ik-spōzd'), *adj.* (۱) سهر به‌ره‌لا: به‌دهره‌وه: ناشكرا
(۲) مه‌ترسي ئي دهكرنت.
exposition (ek'spə-zish'ən), *n.* (۱) پوونكرده‌وی بيروباوه‌ريك
به دوروريزي: (۲) نووسينيك يا دووانيك پوونكرده‌وه و ليكنده‌وه.
(۳) پيشانگا (به‌تابيه‌تی هي جيهاني): (۴) سهره‌تای شانؤنامه‌يك.
(۵) شتي يه‌كه‌می پارچه موسيقي‌يك
(۶) [Obs.] ناشكراكردن: ناشكرايون: پروه‌ه‌لمالين.
-expositive (adj.).
expositor (ik-spōz'ə-tēr), *n.* مرويك يا نووسراونيك پوونكره‌روه.
expository (ik-spōz'ə-tōr'i, ik-spōz'ə-tō'ri), *adj.* نووسن
يا دوواني پوونكره‌روه: پوونكره‌وه: ليكنده‌وه: (~ writing).
ex post facto (ek spōst fak'tō), دواي بوودانيك دهكرنت يا
دههينريته كايه‌وه. به‌لام كار له بوودان و شتي پيشووتريش دهكات (ياسا):
(*an ~ law*)
expostulate (ik-spōs'chə-lāt'), *v.i.* مشترمركرن!
به‌ريهرچده‌وه: كه‌م وگووې خسته‌به‌رچاو: نارمزي دهربرين.
-expostulator (n.); expostulatory (adj.).
expostulation (ik-spōs'chə-lā'shən), *n.* مشترمر: نارمزي!
نارمزي دهربرين: به‌ريهرچده‌وه
(۱) دهركرنت: كه‌وته‌پوو: دانه‌پوشين: (~
(*The ~ of the body to sunlight is healthy.; The mountain climbers died of ~*)
(۲) ه‌لمالين: پروه‌ه‌لمالين (تاوان، درؤ، گومانباري، تاوانيان): ناشكراكردن!
خسته‌به‌رو (~
(*the ~ of a crime, a plot, a criminal act, etc.*)
(۳) ناشكرايونيك: پروه‌ه‌لمالوانيك.
(۴) دانه به‌پووناكی (فيلم).
(ب) وينه (فيلمی کاميتر): (~
(*a film with twenty-four ~s*)
(۵) نه‌لايه‌ی خانويهك پوي تن دهكات: نه‌لا يا پوهی كه‌ه‌تاو باو باران
ليوه‌ی ديت بؤ خانويهك (~
(*a house with a southern ~*)
expound (ik-spōund'), *v.t.* باسكردن به دوروريزي!
پوونكرده‌وه: ليكنده‌وه: (~
(*to ~ a theory, one's views, etc.*)
express (iks-pres'), *v.t.* (۱) به‌زؤ ئي دهرمينان يا ئي سندن.
ب- گوشيزو شيراو ئي دهرمينان.

expropriate

- (۲) دهربرين (ووته، بيروباوه): ووتن: دركاندن.
(۳) پيشاندان: دهرخستن: (~
(*His face ~ed sorrow.*)
(۴) دهربرين (له پنگي هونه‌رو ويژه و موسيقي‌وه).
(۵) نواندن: نيشانه‌بون: (~
(*The sign + ~es addition.*)
(۶) نارن به پؤسته‌ی خيرا.
(۱) دهربراو: به‌پووني ووتراو: پوون.
(۲) ته‌واو: ده‌قوده‌ق: (~
(*the ~ image of a person.*)
(۳) مه‌به‌ستي تابيه‌تی يا پوون:
(*He came with the ~ purpose of eating.*)
(۴) يه‌كه‌سر: به‌ين وه‌ستان: خيرا: (~
(*an ~ train or bus.*)
(۵) (۱) خيرا: بؤ خيرا ليخوين: (~
(*an ~ highway.*)
(ب) تير: خيرا: (~
(*an ~ bullet.*)
adv. به هي يه‌كه‌سر يا خيرا (شه‌مه‌نده‌فر، پاس، پؤسته، پنگه‌ويان).
n. (۱) په‌يامبه‌ر.
(۲) په‌يام (به‌تابيه‌تی هي په‌له كه به په‌يامبه‌ری تابيه‌تيدا بنيزدريث)
(۳) (۱) شه‌مه‌نده‌فر يا پاسي يه‌كه‌سر يا خيرا.
(ب) ته‌نگيك كه گولله‌ی تيری يئ ده‌ته‌قنيرت.
(۴) ناردي شتومهك يا پاره به هؤيه‌کی خيرا
(۵) نه‌پاره يا شتومه‌کی به‌هؤيه‌کی خيرا: دهنيزدريث.
(۶) هؤيه‌کی گواسته‌وه‌ی خيرا.
(۷) ده‌زگايه‌کی گواسته‌وه‌ی خيرا.
(۱) بيروباي خو دهربرين
(۲) ه‌ستو بيروباي خو دهربرين له‌پنگي نووسين و هونه‌روه
expression (iks-pres'hən), *n.* (۱) گوشيزو شيراو دهرمينان
(۲) دهربرين (ووته، بيروباوه): ووتن: دركاندن.
(۳) دهربرين له‌پنگي هونه‌رو ويژه و موسيقي‌وه.
(۴) دهربرينيك يا نواندنيك پي ماناو كارتيكه‌ر: (~
(*She reads with ~.*)
(۵) ووتيكه‌ي يا زاروايه‌ك كه به مانايه‌کی تابيه‌تی به‌كاربه‌ينيرت: ووت:
زاراو: (~
(*"Catch cold" is an idiomatic ~.*)
(۶) پووخسارنك، سهركرديك، يا جؤري دووانيك كه ه‌ستيك دهربرين
(۷) نيشانه‌ی جهری يا بيكراري
(۸) نيشانه (۹) نواندن (له‌پنگي نيشانه‌وه).
expressionism (iks-pres'hən-iz'm), *n.* ده‌رون دهربرين له
هونه‌ردا: شيوانيكی هونه‌ری (به‌تابيه‌تی شانؤكهری و نيگاركنيش) سهره‌تای
سه‌ده‌ی بيستمه بريتيه له دهربرين و نواندني ه‌ستو نه‌ستي هونه‌رمه‌نده‌كه
خؤي و زؤر گوئ نهدان به راستي ديارو بن لايه‌ن به‌جاو بينراو
-expressionist (n.); expressionistic (adj.);
expressionistically (adv.).
expressionless (iks-pres'hən-lis), *adj.* هيچ نابيرنت له
پووخساريدا: به پوواله‌ت هيچ دهرناخت: ه‌ست دهرنه‌پ.
expressive (iks-pres'iv), *adj.* (۱) پي مانا: ه‌ست دهربر:
(*an ~ voice, look, gesture, smile, etc.*)
(۲) دهربر: (~
(*a song ~ of joy.*)
expressly (iks-pres'li), *adv.* (۱) به پووني: به ناشكرا.
(۲) به‌تابيه‌تی: به ده‌سه‌نقست.
expressman (iks-pres'mən), *n.* فرمانبه‌ری كؤمپاني‌اي
گواسته‌وه (به‌تابيه‌تی شوفيريك كه پراسكه كؤده‌كاته‌وه د به‌شي ده‌كت).
express train, شه‌مه‌نده‌فری خيرا (كه كم له ئيستگه ده‌ه‌ستيت):
شه‌مه‌نده‌فری يه‌كه‌سر يا ئيكسپريس.
expressway (iks-pres'wā'), *n.* پنگيه‌کی گهره‌ی هاتوجوی خيرا
به ئوتومبيل.
(۱) ده‌ست به‌سهره‌دركرتي
زه‌وی‌وزارو خانوو بؤ به‌كاره‌نيان. (۲) ئي سندن به‌زؤر (زه‌وی‌وزار، خانوو،
سهرمايه): ئي زه‌وتكرن. (۳) گوږيني خاره‌نيتي زه‌وی‌وزار له كه‌سبك يا
وولاتيكه‌وه بؤ يه‌كيني تر.

expropriation

-expropriator (n.).

expropriation (eks'prō-pri-ā'shən), n. (۱) دەست بەسەردا.

گرتنى زەوى و زارو خانو بۇ بەكارهيتان و سودى گشتى:

(the ~ of property)

(۲) بەزۇر ئى سەندى زەوى و زارو خانو سەرمایە.

expulsion (ik-spul'shən), n.

(۱) دەرگىزىن.

(the ~ of a boy from school)

(۲) دەرگىزىن بەزۇر لايران؛ دەرگىزىن.

expunge (ik-spunj'), v.t.

سېرىنەۋە كۆزاندەۋە لايرىن:

(to ~ a name from a list)

expurgate (ek'spēr-gāt'), v.t. لايرىننى بەشە ئابەجى و ئاشرىنەكەنى پېرتوۋىكىنە

-expurgation (n.); expurgator (n.); expurgatory (adj.).

exquisite (eks'kwī-zit, ik-skwi'zīt), adj. (۱) وورد و جوارو

نایاب. (~ designs)

(۲) بەرزى ساسك: جوان. (She has an ~ taste.)

(۳) زۇر جوان و نایاب: (~ lace)

(۴) بەھەست: ھەست وورد: (an ~ ear for music)

(۵) تېز (تازا، خوشى): (~ pain, joy, etc.)

n. كەسكى ساسك و پىنك و پىنك ھەست بەرز.

extant (ek'stant, ik-stant'), adj. (۱) مار تەقەتار (بەلگە نامە).

دەستتوس، پەرتوۋك، كەلەپورى نووسراۋە: (~ manuscripts)

(۲) [Archaic] زۇر لەبەرچاۋ زۇر ديار

extemporal (ik-stem'pēr-ol), adj. [Archaic]

extemporaneous.

extemporaneous (ik-stem'pā-rā'ni-əs), adj. (۱) لەبەرپورە:

لەخۇرە و سى ئامادەگىزىن: ئامادەگىزىن: (an ~ speech)

(۲) ئامادەگىزىن تەقەتار نووسراۋ (ووتار).

(۳) لەھاتتو لە دروانى ئامادەگىزىن.

(۴) سەردەسى: سەرىپى: (an ~ fireplace)

-extemporarily (adv.); extemporariness (n.).

extemporary (ik-stem'pā-rer'i), adj. =

extemporaneous.

extempore (ik-stem'pā-ri), adv. & adj. لەبەرپورە: سەرىپى:

بەين ئامادەگىزىن: (a speech given ~)

extemporize (ik-stem'pā-rīz'), v.i. & v.t. ووتار خويىندەۋە.

دوان، سووسىن، يا ئوانىن لەبەرپورە يا بەين خۇ ئامادەگىزىن

-extemporization (n.).

extend (ik-stend'), v.t.

(۱) درىزىگىزىنەۋە: درىزىپىدان:

بەردەۋام كىر: (۲) فراوانگىزىن (مەودا، مانا، دەسلەت)؛ بۆلۈگىزىنەۋە.

(۳) پىدان: بېشىكەشكىزىن:

(to ~ greetings; to ~ an invitation to someone)

(۴) پاكىشار (دەست، لاق، پال، پاكىشار، كىشانىن

(۵) خۇ مەدوۋگىزىن: پال بە خۇۋە ئان زىاد لە پىۋىست:

(to ~ oneself too much)

(۶) ماۋەپىدان (قەرزاندەۋە)؛ مۇلت پىدان؛ بۇ درىزىگىزىنەۋە:

(to ~ a scholarship)

(۷) وەھلىگىزىن كە بەشى زۇرتى يا زىاتىر بگات (خواردەمەنىيەكى ناياب بە

تىكەلۈگىزىنەۋە)؛ خواردەمەنىيەكى ھەرزاتىردا.

(۸) ھەلسەنگاندىن: ئوخ بۇ دانان.

(ب) دەست بەسەرداگىزىن يا باج لەسەر دانان.

v.t. (۱) درىزىگىزىنەۋە: بۆلۈگىزىنەۋە: كەشىتە شوئىنك (دەسلەت، سىنور):

گىزىنەۋە: (His property line ~s to the stream.)

(۲) سەردەگىزىن: سەردەگىزىن: دەرپەرىن.

extended (ik-sten'did), adj. (۱) فراوان: گەرە: بۆلۈ

extermination

(an ~ empire)

(۲) درىزىگىزىنەۋە: پاكىشار.

(an ~ vacation, visit, etc.)

extendible (ik-sten'də-b'l), adj. = extensible.

extensible (ik-sten'sə-b'l), adj.

درىزىگىزىنەۋە:

درىزىگىزىن پىن دەدرىن.

extension (ik-sten'shən), n.

(۱) درىزىگىزىنەۋە: درىزىگىزىنەۋە.

(۲) مەودا: پادە: درىزىگىزىنەۋە يا درىزىگىزىنەۋە.

(۳) پاشىكۆ: پاشىبەند: زىادە. (an ~ to a factory, a house, etc.)

(۴) لى زانگىزىنەۋە لە شوئىنك يا كاتىكى جىاۋازدا بۇ ئەۋەنى ئاتۋان بىچە

زانگى سەردەگىيەكە: (~ university)

(۵) لى: پاشىكۆ: پاشىبەند: پەل.

(۶) تەلەفۇنىكى زىادە كە بە ھىلە سەردەگىيەكە بەستارە.

(۷) پاكىشارنى پەل زىندەۋە: پاستىگىزىنەۋە: پەلىكى چەرت.

(۸) ماۋە: زىادە (قەرزاندەۋە)؛ مۇلت پىدان: ماۋە بۇ درىزىگىزىنەۋە

(۹) گىزىنەۋە (مانا: ۋىشەيەك).

extensive (ik-sten'siv), adj.

(۱) فراوان: گەرە (شوئىن): بۆلۈ.

(۲) زۇر: ئىچكار زۇر: گىشتى: (~ injuries, notes, work, etc.)

(۳) بەكارهيتاننى زەوى و زارىكى زۇر بۇ كىشتىكالىكى تەك يا كەم ھەرزىن

كەتتو لەسەر كىشتىارەكە: (~ farming)

-extensively (adv.); extensiveness (n.).

extent (ik-stent'), n.

(۱) درىزىگىزىن: پاشى: گەرە: ھەند.

(۲) مەودا.

(۳) جىگىيەكى زۇر گەرە: فراوان: (an ~ of woodland)

(۴) پادە: پەل: (I agree with you to a certain ~; To what ~ ?)

(۵) ھەلسەنگاندىن (زەوى و زار): ئوخ بۇ دانان.

(۶) (۱) فرماننامە: دادگا بە دەست بەسەرداگىزىن زەوى و زارى قەرزىزىن

(ب) دەست بەسەرداگىزىن ئەم زەوى و زارە.

to a great extent,

تا پادەيەكى زۇر.

to some extent,

تا پادەيەك.

to what extent?,

تا چى پادەيەك؟

extenuate (ik-sten'ū-āt'), v.t.

(۱) تەك كىرەن.

(۲) كەمگىزىنەۋە: لاۋىگىزىن. (۳) بە كەمىر دانان: بەين پايەختىر دانان.

(۴) لە خراپى و توندوتىزى تاۋانىك كەمگىزىنەۋە يا سوۋك كىرەن (نە بەلگە

بۇ ھىتانەۋە):

(to ~ a crime; Nothing can ~ his wrongdoing.)

extenuating circumstances,

ئەم بەلگە ھىتانەۋە

لە توندوتىزى و خراپە: تاۋانىك سزاكى كەم دەكەنەۋە.

extenuation (ik-sten'ū-ā'shən), n.

(۱) كەمگىزىنەۋە يا

كەم بونەۋە: توندوتىزى و خراپە تاۋانىك بە بەلگە بۇ ھىتانەۋە

(۲) بەلگەيەك كەم توندوتىزى و خراپە تاۋانىك كەم دەكەنەۋە.

-extenuative (adj.); extenuatory (adj.).

exterior (ik-stēr'i-ēr), adj.

(۱) دەرەۋە: ھى دەرەۋە: دەرەنە:

(an ~ wall)

(۲) دەرەكى: دەرەۋە: (~ forces)

(۳) بىگانە: ھى كاروبارى بىگانە يا دەرەۋە.

n.

(۱) دەرەۋە: دەرە:

(۲) پوۋالەت: پوۋ: (a misleading ~; a beautiful ~)

exterior angle,

گۆشە: دەرەۋە: گۆشە: دەرەكى.

exterminate (ik-stūr'mā-nāt'), v.t.

لەئوۋىرەن: نەھىشتىن:

كوشنى بەرپاكرىن: قەلاچىگىزىن: پىشە دەرەھىتان: دوايى پىن ھىتان: قەتاندان:

بەبېرگىزىن: پىشە بېرىن: لە رەگ دەرگىشان.

-exterminative (adj.); exterminatory (adj.).

extermination (ik-stūr'mā-nā'shən), n.

لەئوۋىرەن: قەتاندان:

نەمان: نەھىشتىن: كوشنى: بەرپاكرىن: بەرپاۋىن: قەلاچىگىزىن: بەبېرگىزىن:

پیشه دهره‌نشان؛ له ږهگ دهره‌نشان
exterminator (ik-stūr'mā-nā-lēr), *n.* له‌لوایمر (مړوۍ شت)؛
 قه‌لاچوکړ؛ قه‌وتیتن؛ به‌تابیه‌تی؛ (له) کسک که پیشه‌ی له‌لوایردنې جان‌وهری
 ناوما له (ب) دهرمانیک که جان‌وهری ناومانې پښ دهورتیت
extern (ek'stēm, ik-stūr'n), *n.* پزیشکک که له نه‌خوشخانه‌یک
 کار بکات به‌لام له دهره‌وې بزی
external (ik-stūr'n'l), *adj.* (۱) دهره‌کی؛ دهره‌و؛ دهرینه؛ هی دهره‌و (۲) تمنا له دهره‌وې له‌ش دهرتیت (دهرمان)؛
 (a medicine for ~ use only)
 (۳) دهره‌کی (an ~ force)
 (۴) ناسره‌کی؛ هی دهره‌و (~ factors)
 (۵) پوواله؛ پوکه‌ش؛ پوکار (~ politeness)
 (۶) تابیه‌تی به کابواری وولاته بیگانه‌کان؛ دهره‌و؛
 (the minister of ~ affairs)
n. (۱) پووا؛ دیوی دهره‌و؛ به‌شی دهره‌و
 (۲) (He judges by mere ~s.) پوواله؛ سهرزازی؛ پوکه‌ش؛
externality (ek'stēr-nal'ā-ti), *n.* (۱) دهره‌کیتی؛ دهره‌ویتی
 (۲) (pl.) شتیکی دهره‌کی یا دهره‌ویتی
externalize (ik-stūr'n'l-īz'), *v.t.* (۱) گردن به دهره‌کی؛
 خسته‌ن پووا؛ خسته‌ن دهره‌و.
 (۲) (to ~ pain) له خو دور‌خسته‌نوه؛ دور‌گرتن له خو؛
 (ب) گردن به کولی کسک یا شتیکی تره‌و (ژیرکوتن، کم‌و‌کووپی)؛
-externalization (n.)
externally (ik-stūr'n'l-i), *adv.* له دهره‌و؛ به پوواله؛ له‌پوو.
extinct (ik-stīŋkt'), *adj.* (۱) کوژاوه؛ ناگر؛ پووناکي؛
 (an ~ fire)
 (ب) خاموش؛ ناگریزین؛ (an ~ volcano)
 (ج) مردود؛ همت؛ نماو؛ (~ feelings)
 (۲) له‌لوایجو؛ قرتیکه‌وتو؛ نماو؛ کوژپووموه (و‌خاج)؛ بنجپوو؛
 (an ~ people, animal, species, etc.)
extinction (ik-stīŋkt'shan), *n.* (۱) کوژاندنوه؛ کوژانموه
 (۲) قرتیکه‌وتن؛ نمان؛ له‌لوایچوون؛ دواپران
 (۳) به‌پراکندن؛ له‌لوایچوون؛ له‌لوایردن؛ کوشتن؛ نه‌هیشتن؛ نمان؛ فوتان؛
 له ره‌و ریشه دهره‌نشان؛ (~ a people faced with ~)
extinctive (ik-stīŋkt'iv), *adj.* کوژنده‌ره؛ خاموش‌ک
extinguish (ik-stīŋ'gwiʃ), *v.t.* (۱) کوژندنه‌و (ناکي)
 (Please, ~ the fire when you leave.)
 (۲) له‌لوایردن؛ نه‌هیشتن؛ دواپی پښ هینان؛
 (to ~ hope, love, life, passions, etc.)
 (۳) داپوشن؛ گردن به ژیره‌و؛ (Her beauty ~ed all others.)
 (۴) به‌تان کردنه‌و؛ له‌کارخستن.
extinguisher (ik-stīŋ'gwiʃ-ēr), *n.* (۱) ناگرکوژن؛ کوژن؛
 کوژنده‌ره؛ مړوۍ؛ نامیر؛ شت؛ خاموش‌ک؛ (~ a fire)
 (۲) موم کوژن؛ به سهرنانه‌وې؛
extirpate (ek'stēr-pāt', ik-stūr'pāt), *v.t.* (۱) له ږهگ دهره‌نشان؛
 له ږهگ ه‌لک‌نشان؛ ریشه دهره‌نشان؛ له پنج دهره‌نشان؛ (to ~ weeds)
 (۲) له‌لوایردن؛ نه‌هیشتن؛ فوتاندن؛ (to ~ a social evil)
-extirpation (n.); **extirpative (adj.)**; **extirpator (n.)**
extol, extoll (ik-stōl', ik-stol'), *v.t.* ستایش کردن؛ چاکه ووتن؛
 به شان واهودا هاتن؛ ه‌لک‌نشان.
-extoller (n.)
extort (ik-stōrt'), *v.t.* پاره لی سندن به‌زور یا به همره‌ش؛
 پووتاندنوه؛ به به‌کاره‌نشان دسه‌لاتی پله‌وپایه؛ به‌زور لی سندن؛
 [to ~ money (or a confession) from]
extortion (ik-stōr'shan), *n.* (۱) پاره لی سندن به‌زور یا به همره‌ش

(۲) پاره یا شتیکی به‌زور لی سهرناو.
extortionate (ik-stōr'shan-it), *adj.* (۱) به‌زور یا به همره‌ش
 لی سهرناو. (۲) گران؛ گران‌ه‌ما؛ نیجگار زور (نرخ)؛ (an ~ price)
extortioner (ik-stōr'shan-ēr), *n.* = **extortionist**
extortionist (ik-stōr'shan-ist), *n.* کسکک به‌زور یا به همره‌ش
 پاره لی سندن؛ پووتیتنه‌ره
extra (eks'trə), *adj.* زیات، باشت، یا گهرتر له ناسایی؛ سهرناسا؛
 خاترا نه؛ زیاده؛ سهریار.
n. کسکک یا شتیکی زیاده؛ (pl.) مزی سهریار یا زیاده.
 (ب) دانه‌یک تابیه‌تی و زیاده‌ی پزژنامه‌یک (به بونه‌ی ده‌نگویاسکی گرتو
 تازه‌وه). (ج) کرککاریکی زیاده؛ (د) شتیکی نایاب
 (ه) ه‌لک‌نرک که به‌کری ده‌گریت بۇ خو‌نوواندن له نمایشکی گشتی یا
 جه‌ماویردا
adv. به‌تابیه‌تی؛ به‌کار؛ نیجگار؛ زور (~ good quality)
extra- (eks'trə), *adj.* پینشگرکه به‌مانای؛ زیاتر له؛ جگه له؛ زیاتر له‌ویش؛
 (extracurricular, extramarital)
extract (iks-trakt'), *v.t.* (۱) دهره‌نشان؛ ه‌لک‌نشان؛ دهرکشان.
 (A dentist ~s teeth.)
 (ب) به‌زور لی دهره‌نشان. لی دهرکشان. یا لی سندن (به‌لین، ده‌نگویاس)
 پښ لینان؛ (We ~ed a promise from him.)
 (۲) لی دهره‌نشان (شیل، خوشای)؛ پوخته‌کردن؛ دهره‌نشان؛
 (to ~ juice from fruit)
 (۳) نه‌نجام لی وهرگرتن؛ نه‌نجام بۇ دهرکوتن
 (۴) لی وهرگرتن (ه‌ل‌ن‌ل‌اردیه‌یک له پهرتووکک)؛ لی ه‌ل‌ن‌ل‌اردن
 (۵) دژینه‌وه یا دهره‌نشان پدگی ژماره‌یک (بیرکاری)؛
 شتیکی دهره‌نشان. (۱) پوخته‌ی خواره‌مه‌نی‌یک؛ پوخته.
n. (ب) ه‌ل‌ن‌ل‌اردی پهرتووکک
-extractable (adj.); **extractible (adj.)**
extraction (iks-trak'shan), *n.* (۱) دهره‌نشان؛ ه‌ل‌ک‌نشان.
 (۲) بنه‌چه؛ ره‌گن؛ بنجینه؛ ره‌گ (He is of French ~)
 (۳) پوخته؛ شتیکی دهره‌نشان
extracurricular (eks'trə-kə-rik'yoo-lēr), *adj.* له به‌رنامه‌ی
 خویندن به‌ولاه؛ زیاد له به‌رنامه‌ی خویندن؛ (~ activities in college)
extradite (eks'trə-dit'), *v.t.* (۱) نارنده‌وې گومانبارک یا تاوانبارک
 بۇ وولاته‌کی خوی یا نه‌و وولاتی که گوايه تاوانه‌کی تیدا کردوه، بۇ دانی
 به دادگا. (۲) په‌سندکردن؛ نه‌م جوړه نارنده‌وې له‌لایم نه‌و وولاته‌وه که
 گومانبار یا تاوانبار که‌ی لایه‌و بوه به په‌ناهر تیدا.
extraditable (adj.)
extradition (eks'trə-dish'an), *n.* نارنده‌وې تاوانبار، گومانبار،
 یا به‌ندیک بۇ وولاته‌کی خوی یا نه‌و وولاتی که گوايه تاوانه‌کی تیدا کردوه
 بۇ دانی به دادگا؛ دانه‌وده‌ستی گومانبار.
extrados (eks-trā'dos), *n.* دیوی دهره‌وې به‌ش جه‌ماوه‌کی
 کوانیمک (خانوسازی)؛
extramural (eks'trə-myoor'al), *adj.* له دهره‌وې سنووری
 شارک یا زانکویه؛ (~ classes)
extraneous (iks-trā-ni-əs), *adj.* (۱) بیگانه؛ دهره‌کی؛ هی دهره‌و؛
 (an ~ substance)
 (۲) بڼ په‌پوهندی (باس، لیک‌نینه‌وه)؛ جیا؛ په‌پوهندی به باسه‌کوه‌ نی‌یکه
 (۱) سهرناسا؛ نا‌ناسا؛
 له نه‌ندازه به‌در؛ بڼ نه‌ندازه؛ (a man of an ~ talent; an ~ event)
 (۲) سهرناسا و تابیه‌تی | an envoy (ambassador) ~ |
-extraordinarily (adv.)
extrapolate (eks'trə-pā-lāt'), *v.t. & v.i.* خه‌لاندن؛ لیک‌دانه‌وه؛
 یا ه‌لسه‌نگاندن به‌پښ نه‌و زانباری‌یکه که ه‌م‌یکه
 Sales figures for next year may be ~d from the known

catch one's eye, سەرئەج ڕاکێشان
 feast one's eyes on, زاخاوی چاو دانەوه! زۆر بە ئارەزوو سەیرکردن تا
 چاو لە شتیەک تێر دەبێت.
 give (a person) the eye, [Slang], سەیرکردنی کەسێک بە هەز یا
 هەستی حووت بوونەوه! چاویازی کردن! چاویەکێ کردن
 have an eye for, توانای پاک و بێس کردن هەبوون! ناسین!
 (He has an eye for beauty.)
 have an eye to, گوێ پێدان! چاو لێوه بوون! مەبەست بوون
 in the eye of the law, لە بەرچاوی یاسا! لە بەردەمی یاسادا
 in the public eye, (١) لە بەرچاوه! زۆر بەدەرەوهیه! لە بەرچاوی خەڵک.
 (٢) بە ئاوانگ! ئاسراو! بەناو.
 keep an eye on, چاودێری کردن! چاو لێوه بوون! ئاگاداری کردن
 keep one's eyes open, ورویا بوون! ئاگاداری بوون! ئاگا لەخۆ بوون
 lay (or set) eyes on, چاوپێکەوتن! سەیرکردن! بینین
 make eyes at, چاویازی کردن! چاویەکێ کردن! بە هەزەوه سەیرکردن
 open one's eyes, چاوکردنەوه! (بۆ بینینی راستی)
 راستی بۆ دەرکەوتن
 run one's eyes over, بە پەله سەیرکردن
 see eye to eye, هەلۆست و بیروباوەڕ وەک یەک وایوون! کۆک بوون
 (We see eye to eye.; They don't see eye to eye.)
 see with half an eye, بە ئاسانی بینین! بە لەته چاویەک بینین!
 ئاشکرا بوون
 set eyes on, چاوپێکەوتن! بینین! سەیرکردن
 shut one's eyes to, چاو ئی قووچاندن! چاو ئی پۆشین! گوێ پێ نەدان
 with an eye to, سەرئەج پێدان! گوێ پێدان! بە لاه گرتگ بوون!
 بایەخ پێدان
eyeball (i'bōl'), n. چاو! ناوه راستی چاو.
eyebrow (i'brou'), n. برۆ! نهبرۆ
eyed (id), adj. چاودار (blue- ~).
eyedrop (i'drop'), n. دەرمانی چاو
eyedropper (i'drop'ēr), n. دلوپین! دلوپەر! دلوپینەر
eyeful (i'fool'), n. (١) پیر چاو (an ~ of water).
 (٢) سەیرکردنیک! ئەوه نەدی که بە یەک سەیرکردن دەبێت.
 (٣) [Slang], کەسێک یا شتیکی جوان و سەرئەج ڕاکێشان.
 get an eyeful, [Colloq.], (١) چاو ئی تێرخواردن! تێر سەیرکردن.
 (٢) شتیکی زۆر سەیر و جوان بینین.
eyeglass (i'glas', i'gläs'), n. (١) گەردبینی چاویلکه!
 شووشە چاویلکه (٢) (pl.) چاویلکه! عەینەک. (He wears ~es.)
eyehole (i'hōl'), n. (١) چالایی چاو! ئەو چالایییە که چاوی تێدایە.
 (٢) کونە چاو! کونیک بچووکه لە دەرگای دەرەوه! سەیری دەرەوهی
 لێوه دەرکەوت بۆ ناسینی ئەو کەسە لە دەرگا دەدات پێش ئەوهی دەرگای ئی
 بکێشەوه: ٣. کون.
eyelash (i'lash'), n. برژانگ! برژانگی چاو! برژۆله
eyeless (i'lis), adj. کوێز! بێ چاو.
eyelid (i'lid'), n. پینلوی چاو! پینلوی پەردە چاو.
eye opener, (١) چاوکەرەوه (دەنگوباس, راستی یەک, کردەوه, پوودان).
 (٢) [Slang], خواردنەوهیەکێ سەرخۆشکەر که سەر لە بەیانی بخوێشەوه
eyepiece (i'pēs'), n. گەردبینی دووربین یا تیلیسکۆپ
eyepit (i'pit'), n. چالایی چاو
eyeshot (i'shot'), n. مەودای چاویکردن
 within eyeshot, بە چاو دەبینرێت! چاو بەرەمکات بۆ
eyesight (i'sit'), n. (١) بینایی! دیدە! هیزی بینین:
 | a person with good (or poor) ~ |

(٢) مەودای چاویکردن.

eyesore (i'sôr', i'sôr'), n. شتیکی ناشرین! شتیکی که پیاو قیزی
 ئی بێتەوه سەیری بکات لەبەر ناشرینی.
eyestrain (i'strān'), n. ماندووبوونی چاو.
eyetooth (i'tōoth'), n. کەلبە.
eyewash (i'wōsh', i'wāsh'), n. (١) دەرمانی چاو شتن.
 (٢) [Slang], (١) قەسە هیچ و پوچ. (ب) مەرای! کلکەلەق.
 (ج) کردەوه یا ووتە سازخە و مەلخەلەتێنەر.
eyewink (i'wink'), n. (١) چاوداگرتن! چاو هەلەکان.
 (٢) هەناسە یەک (کات).
eyewitness (i'wit'nis), n. گواه! شایەت:
 (He was an ~ to the crime.)

F f

F, f (cf), n.

(۱) تیپی شەشەمی ئەلف و بێی نینگلیزییە
(۲) دەنگی ئەم تیپە. (۳) داریژگەیکە ئەم تیپە
(۴) شەشەم شت لە لیستەیکدا! شەشەم.

adj.

(۱) تاییەتی بە F یا f شەشەم شت لە لیستەیکدا.

F (ef), n.

(۱) شتیک لە وینە F دا.

(۲) نەردی دەرەنەچوون (قوتابخانە، زانکۆ).

Fabian (fā'bi-ən), adj.

(۱) ووریا و پیکیشی ئەکەر (جەنگ).

(۲) تاییەتی بە کۆمەڵە یا رێنخراوی "قابی" نینگلیزی.

n.

ئەندامێکی کۆمەڵە سۆشیالیستی "قابی" نینگلیزی

Fabian Society,

کۆمەڵەیکە سۆشیالیستی نینگلیزییە سانی

(۱۸۸۴): داخرا ئامانجی دامەزراندنی سۆشیالیزم بوو لە پێگەی ئاشتییەرمە ئەک
شۆرش

fable (fā'b'l), n.

(۱) چیرۆکی پێرمانا بە زمانی گیاندارەوه

دەگنیریتەرە یا دەنوسریت (۲) ئەفسانە (ب) شتیک پڕوویوچ.

(۳) درۆ: شتیک هەلبەستراو

v.i. & v.t.

(۱) چیرۆک نووسین بە زمانی گیاندارەوه.

(۲) درۆ هەلبەستن: درۆکردن (لە شیوەی چیرۆکدا).

fabled (fā'b'ld), adj.

(۱) ئەفسانەیی: ئەفسانە!

لە چیرۆکی ئەفسانەیدایە (۲) درۆ: هەلبەستراو.

fabliau (fab'li-ō'), n.

هەلبەستێکی قوشمەیی راستیخواز

(ویژەیی فەرەنسی و نینگلیزی).

fabric (fab'rik), n.

(۱) شیرازە: چوارچێوە: پێکەات: دەق.

(the ~ of society; the social ~)

(۲) نەخشە: شینوا.

(۳) کووتان: کاژ: قوماش.

fabricant (fab'ri-kant), n.

درووستکەر: شتومەک درووستکەر

fabricate (fab'ri-kāt'), v.t.

(۱) درووستکردن: څاننو: شتومەک!

کردن. ۲. پێکەوتان: پێکەنان (لە گەلیک پارچە): (We ~ engines.)

(۳) هەلبەستن: درۆ: هەلبەستن: رێنخستن (درۆ: چیرۆک): داتاشین!

رێنخستن: درۆ (to ~ a story).

fabrication (fab'ri-kā'shən), n.

(۱) درووستکردن: څاننو.

شتومەک: پێکەوتان: (۲) هەلبەستن (درۆ): داتاشین: رێنخستن (درۆ).

(۳) هەلبەستن (درۆ): هەلبەستراو: درۆ: داتاشراو: رێنخراو.

fabricator (fab'ri-kā'tēr), n.

(۱) درووستکەر: څاننو: شتومەک.

(۲) درۆزن: درۆ: هەلبەستن.

fabulist (fab'yoo-lis), n. (۱) چیرۆکنووس بە زمانی زیندەومەرەوه!

گەسێک: گە چیرۆکیکی وەها دەگنیریتەرە. (۲) درۆزن: کەسێکی درۆکەر

fabulous (fab'yoo-ləs), adj.

(۱) ئەفسانەیی.

(۲) پڕوای پێ ناکریت: سەرسووڕمێنەر: (a ~ story).

(۳) نایاب: زۆر جوان و نایاب: زۆر خوش: زۆر باش:

(u ~ person, party, place, time, etc.)

façade (fā-sād'), n.

(۱) پووی څاننو: دیوی دەرەوهی څاننوویک.

(۲) پووکەش: پووی شتیک: پووکار: پووکاری: پووه درۆزنە.

face (fās), n.

(۱) دەموچاو. (۲) پووخسار: چارە: ئێسک: شیوە.

(۳) پووی: پووکار: دیوی دەرەوه: دیو.

(۴) تاپوور: حەیا: سەرەیزی: پێژ: (to lose ~; to save one's ~)

(۵) بەهای بەناوی پارە یا قەرالەیک: ئرخێ سەر پووی پارەیک. (value ~)

(۶) شیوەی زەوی: بەرزو نزمی شیوەی ناوچەیک.

(۷) دەمی ئامیژیک, واتە ئەو دیوی کاری پێ دەکریت (چەقق, تەر).

(۸) [Colloq.], شیوانی دەموچاو (بۆ گالته و گەپ): گزۆی دەموچاو.

(۹) [Colloq.], چاوقایمی: بێ شەرمی: بێ حەیایی:

(How can you have the ~ to say such a thing?)

(۱۰) ناوهرۆکی پڕوانامەیک (دادگا).

(۱۱) بێهتای خەنەق یا تونیلێک (کانزاکاری).

(۱۲) پووی تیپیک (چاپەمەنی).

v.t. (۱) پووتیکردن: بەرهو شوێنیک بوون یا پوانین:

(The building ~s the square.)

(۲) بەرهو پوویوونەوه: تووش بوون: هاتنەپێ.

(۳) پووبەرەو وەستان: بەرهنگاریبوون.

(۴) ئامادەبوون بۆ پووبەرەو وەستانی شتیک یا پوودانیک و چارەکردنی

(۵) بەرگ تێگرتن: سواغدان.

(۶) لێدان (بۆه).

(۷) هەلگەڕانەوهی شتیک بە جۆرێک کە دەمەکی لە سەرەوه بێت.

(۸) پینەلێدان: پینەکردنی دیوی دەرەوه.

v.i.

پووتیکردن: پووی وەرگەڕان بەرهو.

(۱) چاوشکاندن: بەزاندن (بە بەرهنگاریبوون و بە ئازایانە).

(۲) هەلگەڕاوه: دەموونخوون.

face to face,

(۱) پووبەرەو: بەرهو پووی.

(۲) (with ~), زۆر نزیک لێوه.

in the face of,

(۱) بەرامبەر بە: لە پووی.

(۲) لەگەڵ ئەوەشدا: دژ بە.

on the face of it,

بە رووالەت: ئەوە دەچیت: وا دیارە!

بەپێی ئەوەی کە دەبینریت.

pull (or wear) a long face,

غەمبار نوواندن: پەست دیاربوون

put a bold face on it,

خۆ بە ئازا نوواندن!

خۆ بە پشت ئەستوروو نەترس نوواندن.

show one's face,

هاتن: دەرکەوتن: خۆ پیشاندان: خۆ دەرخستن.

to one's face,

بە ئاشکرا: لەبەرچاو: بەبێ شەرم و شکۆ یا شاردنەوه.

face card,

کاغەزێکی وینەداری یاری یا قوما (وەک می شا, شازن).

face lifting,

(۱) دەموچاو هەلگرتن: لاپردنی چرچ و لۆچی دەموچاو

(پزیشکەوانی جوانکردن). (۲) تازەکردنەوه جوانکردنی دیوی دەرەوهی شتیک.

facet (fas'it), n.

(۱) یەمکێک لە پڕووەکانی بەردێکی بەرخ یا پارچە خشل.

(۲) پووی: لا: (the ~ of a personality).

(۳) یەمکێک لە بەشەکانی چاوی ئاویتەیی هەندێ جانهوهر.

facetious (fā-sē'shəs), adj. بە تەوسەرە: گالته: گالتهچی: بە تیز:

(a ~ remark, person, etc.)

-facetiously (adv.); facetiousness (n.).

face value,

(۱) بەهای بەناوی پارە یا قەرالەیک: ئرخێ سەر پووی

پارەیک. (۲) بەهای بێنراو: ئرخێ دیار: چۆن دیارە وەها:

(I took his promise at ~.)

facial

facial (fā'shəl), *adj.* هي دم و چار؛ دم و چار؛ بۇ دم و چار.
(~ expression; ~ message)

n. دەرمان دان له دم و چار و شیلانی.

facile (fas'ıl, fas'il), *adj.* (۱) ئاسان.

(۲) به ئاسانی و خیرا شت جیبه جن دهکات؛ به هله به:

(a ~ worke, mind, secretary)

(۳) گونجاو (مروءة)؛ به ئاسانی دهگونجین و شتی پین دهسهلمینیریت.

facilitate (fə-sil'ə-tāt'), *v.t.* (۱) ئاسان کردن؛ ئاسانتر کردن.

(۲) یارمه تیدان؛ پایی کردن (کان)؛ پاپمپاندن (کان).

-**facilitation** (n.).

facility (fə-sil'ə-ti), *n.* (۱) ئاسانی:

(to play the piano with ~)

(۲) کارامهیی؛ لایهاتوری؛ توانا:

(to have great ~ in learning languages)

(۳) نهرمی (مروءة)؛ گونجان و پوخوشی.

(۴) (pl.) هوی ئاسان کردن؛ هوی یارمەتی؛ هوی ژیان ئاسان کردن له ماندا

(ناودەست و چیشتهخانه ... هتد):

(good transportation ~ies; educational ~ies)

facing (fās'iq), *n.* (۱) پارچه قوماشیک که دەرریت له دیوی ئاوموه یا

دەرهموی جل و بەرگ بۇ جوانی یا پاراستن.

(۲) سواغ؛ شتی که دەرریت له دیوی دەرهموی دیواریک بۇ جوانی یا پاراستن:

(a brick wall with a ~ of concrete)

(۳) (pl.) یو وەرگه پان (مشتقی سهریازی).

(۴) (pl.) گیزوگونگی چاکمتی نهفسر.

facsimile (fak-sim'ə-li), *n.* وینهی دهقاوودق (وینه، دهستنوس،

پهپتوک ... هتد).

وینهی دهقاوودق دهرهینان.

in facsimile,

fact (fakt), *n.* به دهقاوودقی؛ به تمواوی؛ بهین کمو زیاد.

(۱) کرده به؛ کردار

(۲) پوودانگی راست؛ شتیکی راست؛ شو شتهی پووداوه.

(۳) راستی؛ راست. (to distinguish ~ from fiction)

as a matter of fact, شووی راست بیت؛ به راستی؛ بن گومان.

in fact, شووی راست بیت؛ به راستی؛ بن گومان.

in point of fact, شووی راست بیت؛ به راستی؛ بن گومان.

faction (fak'shən), *n.* (۱) دهسته (حیزب، پیکخرا)؛ تاقم؛ لق؛

دهستهی جیابوموه (۲) دووهرمکی (حیزب، پیکخرا)؛ دووهرمکیتی؛

فی جیابوموه

factional (fak'shən-əl), *adj.* (۱) تایبهتی به دووهرمکی حیزبی؛

هی دهسته دهسته (fighting ~).

(۲) دووهرمکیکەر؛ دووهرمکی خرموه.

factionalism (fak'shən-əl-iz'm), *n.* دووهرمکیتی؛

شهری دووهرمکیتی.

factious (fak'shəs), *adj.* (۱) دووهرمکیکەر؛ دووهرمکی خرموه.

(۲) تایبهتی به دووهرمکی؛ بهش بهش؛ دهسته دهسته.

factitious (fak-tish'əs), *adj.* درؤنه؛ درؤ؛ دهستکرد؛ ساخته.

(~ enthusiasm, needs, etc.)

factor (fak'tēr), *n.* (۱) دهال؛ وکیل (۲) هۆ؛ هۆکار.

(۳) چین (ژیوارناسی)؛ شانهی زگماک یا توخم پاریز له نهرمیکره بۇ نهرمیکه.

(۴) کۆلکه؛ کۆلک (بیرکاری)

factory (fak'tə-ri, fak'tri), *n.* (۱) کارگه؛ کارخانه؛ فابریقه.

(۲) ئیستگه بکی بازگانی له وولاتیکی بیگانده.

factotum (fak-tō'təm), *n.* بهردهستی همه کاره؛ کریکاریک یا

بهردهستیک که سری له همه مو کاریک دهرچیت و بیکات.

factual (fak'chō-əl), *adj.* راست؛ راسته قینه؛ راستی.

faculty (fak'l-ti), *n.* (۱) توانا؛ توانین.

fail

(۲) توانایهکی زگماکی: (the ~ of hearing, speech, etc.)

(۳) توانایهکی تایبهتی که مروءة فیری بووینت.

(۴) بهشیکی زانیاری زانکو یا کۆلجیکه:

(the ~ of law; the science ~)

(۵) همور ماموستایانی قوتابخانه، کۆلیج، یا زانکویهک.

(۶) همور نهندامانی پیشه بکی زانیاری.

(۷) دهسه لات؛ دهسه لات پیدان؛ دهسه لات پیدراو.

(۸) [Archaic]، پیشه. (۹) بهشکان یا تواناکانی میشتک.

fad (fad), *n.* مۇده؛ نوئی باو؛ باو؛ مۇدهی سردهمی.

faddish (fad'ish), *adj.* (۱) تایبهتی به مۇدهی سردهمی.

(۲) حمزکەر له نوئی باو؛ شوین مۇدهی سردهمی کورتوو؛ مۇدهچی.

faddist (fad'ist), *n.* مۇدهچی؛ شوین کورتوری مۇدهی سردهمی.

faddy (fad'i), *adj.* = faddish.

fade (fād), *v.t.* (۱) چوونهوه (رهنگ)؛ کال بوونهوه.

(۲) سیس بوونهوه؛ کزیبون؛ کم بوونهوه.

(۳) له چار وون بوون وورده وورده؛ نه مان؛ له بیرچوونهوه.

(۱) چوواندهوه (رهنگ)؛ کال کردنهوه. (۲) له چار وون کردن بهر بهر.

ورده وورده دهرکوتن، پوون بوونهوه، یا هاتنه بهر گوئی (فیلم)،

تله فزیون؛ رادیو

ورده وورده کۆژانهوه (فیلم - رادیو، تله فزیون).

faecal (fē'k'l), *adj.* = fecal.

faeces (fē'sēz), *n.pl.* = feces.

faerie, faery (fār'i), *n.* [Archaic], ~ fairy.

fag (fag), *v.t.* (۱) نیش کردن و ماندووبوون. (۲) بهردهستی کردن.

نیش پیکردن و ماندووکردن.

(۱) (۱) نیشیکی ناخوش و گران.

n. [British Colloq.], (ب) ماندووبوون؛ ماندوویتن.

(۲) قوتابیهکی که بهردهستی قوتابیهکی تر دهکات که له پۆلیکی بهر زرتیریت

له خۆی (قوتابخانهی تایبهتی ئینگلیزی).

(۳) [Slang]، لووسکه؛ حیز.

جگهره.

fag (fag), *n.* [Slang].

faggot (fag'ət), *n.* & *v.t.* = fagot.

faggot (fag'ət), *n.* [Slang], = fag # 3.

fagot (fag'ət), *n.* (۱) دهسته چیلکه؛ چه بکه دار؛ چیلکه.

(۲) دهسته بکه یا توپه لیک ناستی خاو که به گرمی دئی دهرریت و شیشی ئی

درووست دهکرت.

v.t. (۱) پینچانهوه؛ چه بک کردن.

(۲) پارازندهوهی دروومان به دهسته تهقهلی راست و چه ب.

fagoting (fag'ət-īng), *n.* جۆره دروومانیکی پارزندهوهی بریتی به له

لیدانی دهسته تهقهلی راست و چه ب.

fail (fāl), *v.t.* (۱) کورت هینان؛ بهش نهکردن؛ نهبوون.

(۲) کزیبون؛ لاوازیبون: (His sight is beginning to ~).

(۳) فهراموش کردن؛ نهرک بهجن نههینان.

(۴) سهرنهکوتن؛ نشوستی هینان؛ ژنرکوتن؛ به نامانج نهگهیشتن؛

سهرنهگرتن: (Our plans ~ed).

(۵) نابوت بوون.

(۶) دهرنه چوون (قوتابی)؛ کورتن: [to ~ (in) an examination]

(۱) دلشکست کردن؛ ناوونیدکردن؛ دهستبهردارکردن.

(His friends ~ed him.)

(۲) فریانهکوتن؛ پشت ئی هه لکرتن؛ نه توانین:

(His courage ~ed him.)

(۳) نهکردن (نهرک)؛ فهراموش کردن (کار).

(۴) (۱) دهرنه چوواندن؛ خست (قوتابی):

(The teacher ~ed half the students.)

(ب) دهرنه چوون؛ تیداکهوتن:

failing

(He ~ed English and Mathematics.)

n. مسؤمگر: دلتیا: بن گومان! له سدا سدا:

(I'll be there at one o'clock without ~.)

failing (fāl'ing), n.

(۱) نشوستی! ژیرکوتن! سرنهکوتن.

(۲) کمه وکووری! ناتواوی! نهنگ (پروشت):

(Drinking was one of his ~s.)

prep.

بهین: نهگه نهین. نهکرت، یا پوو نه دات:

(F~ a rainstorm, the game will be played this afternoon.)

fail-safe (fāl'sāf'), adj.

مهرتسی شکان یا کارنه کردنی ئی تاکرنت

(مهکینه)

failure (fāl'yēr), n.

(۱) کورت هینان.

(۲) کزیبون! کمه بون! شکستی! نشوستی هینان! نشوستی.

(۳) فهراموشی! فهراموش کردن! نه کردن (نهکرت) (~ to obey rules).

(۴) ژیرکوتن! سرنهکوتن

(۵) کمه سیکي سرنهکوتن! کمه سیکي ژیرکوتن! شتیکی سرنهکوتن یا

سهرنهگرتن. (۶) نابوت بون.

(۷) (ا) دهرنهچون (قوتابی)! کموتن (له قوتابخانه دا).

(ب) نهری دهرنهچون! نهری کموتن

fain (fān), adj. [Archaic & Poetic]

(۱) بهختیار (به کردنی شتیکی):

فاماده و نه دل (۲) فاماده! ناچار (به کردنی کارنک). (۳) به پهریوش: به دل.

adv. (He would ~ stay.)

faint (fānt), adj.

(۱) لوار! بن هیز (۲) ترسنوک.

(۳) به فاماده (یارمهتی)! کز (a ~ support)

(۴) گیز! سزیکي له هوش خو چور.

(۵) کز (دهنگ) نادیار. (۶) کز! کمه: (a ~ hope).

n. بورانهوه! له هوش خو چوون! بن هوش بون.

v.i. (۱) بورانهوه! له هوش خو چوون! بن هوش کموتن.

(۲) [Archaic] لوار! بون! بن هیز بون! پوگانهره.

faint-heart (fānt'hārt'), n.

کمه سیکي ترسنوک

faint-hearted (fānt'hār'tid), adj.

ترسنوک

fair (fār), adj. (۱) جوار (~ women).

(۲) پاک! دویانگ! ناو! بنگرد (a ~ reputation).

(۳) سبی! بیست! زهره (قن) (~ skin, hair, etc.).

(۴) خوش! ناروهو! خوشیيان! سایه: (~ weather, sky, etc.).

(۵) بن کمه وکوسپ (رنگه)! ریندوهره وان (رنگه) (a ~ road).

(۶) بهویردان! دادپهروه! هق په رست! بن لایین (a ~ judge, person).

(۷) رهوا! بریار! هق: (a ~ sentence).

(۸) پارکردنی قهدهغه نهیه! همووکس بوی مهیه پاری بکات: (~ game).

(۹) زور! نهختیک زور! نه زور نه کمه: (a ~ amount).

(۱۰) مام نارهندي! نارهنجی: (~ Her grade was ~).

(۱۱) دروزنه! پووکمش! ساخته! هر به پووالهت جوان یا باش (ووته):

(~ words)

n. [Archaic] (۱) جوانی (۲) ناهرهتیکی جوان. (۳) شتیکی جوان یا باش.

adv. (۱) به ویردانانه! بهین گزی کردن: (~ Play).

(۲) به کمه! به تهاوای: (~ He was struck ~ in the face).

v.i. [Dial.] بون به سایه:

v.t. سافو لوس کردن (دارو تهخته).

fair and square, [Colloq.] رهوا! هق! بن ساخته کردن:

(He won the race fair and square.)

fair to middling, [Colloq.] نه باش و نه خراب (باری زیان).

(How are you? Fair to middling.)

fair (fār), n. (۱) کوبونهوهی خهک له بازاردا بۆ تالوگرکردنی شتو

کیرین و فروشتن (۲) بازارو ناهنگ. (۳) پیشانگه (به تاییهتی هی وهرانه یا

سالانهی ناچهیهک بۆ پیشاندانی بهرهمی کشتوکالی و پیشهسازی و ملامتی

له نیوانیاندا بۆ خهلات بردنهره.

fake

fair copy,

پوخته نووس! پاکتورس.

fair-ground (fār'ground), n.

پیشانگا (به تاییهتی هی بهرهمی

کشتوکالی و پیشهسازی ناچهیهک یا هی چهره و فلهک و یاری تن).

fairly (fār'li), adv. (۱) وهک یهک! به یهکسانی! به ویردانانه! به هاوتایی.

(۲) مام نارهندي! نهختیک! نه باش و نه خراب:

(He plays the piano ~ well.)

(۳) به ناشکرا! به پووش.

(۴) به تهاوای! به نیجکاری! نیجکار: (~ We were ~ in the trap).

(۵) [Obs.], به نهری (پروشت)! به جوانی و ناسکی.

fairness (fār'nis), n. ویردان! هق! ماف په رستی! هق خوازی!

پهواپی.

fair-minded (fār'mīn'did), adj.

به ویردان.

fair play,

گزی نه کردن! ساخته نه کردن! به ویردانیستی.

fair sex,

ناهرت! ژن! توخمی ناسک و جوان، واته ناهرت! ژنان.

fair-spoken (fār'spō'kən), adj. زمان نهرم! ناسک (پروشت):

پهروشت جوان.

fair-weather (fār'weth'ēr), adj.

(۱) نهنا بۆ سایهقه یا

ناوهموای خوش باش. (۲) تمنا! له خوشیدا پشتی پین ده به ستریت!

له نهنگانه! پشتی پین نابه ستریت! به کاری نهنگانه نایهت (مروقه):

(~ friends)

fairy (fār'i), n.

(۱) په ری! چنژکه.

(۲) [Slang], حیز! نیرینهی سووک.

adj.

(۱) تاییهتی به په ری. (۲) ناسک.

fairyland (fār'i-land'), n.

(۱) په ری نشین.

(۲) شونینگی زور خوش و جوان و دلرین.

fairy tale, (۱) نهلسانه! چیرۆکی نهلسانهیی (دهریارهی په ری و گیانداری

کرداری سهرناسا). (۲) چیرۆکی درو! درو! چیرۆکی که بهوای پین نهکرتن

fair accompli,

کارنکی پراوه! کارنکی له کار ترازو.

faith (fāth), n. (۱) بهو! باوه. (۲) بهوایون به خود! یا به ناینیک.

(۳) فاین! ناینیک: (~ the Catholic).

(۴) همرج شتیکی که بهوات پین بیت.

(۵) پشت پین بهستن! بهوایین کردن! باوه پین بون:

(Children usually have ~ in their parents.)

(۶) دلسوزی! جگه رسوزی! وهلا.

interj.

له راستیدا! به راستی.

bad faith,

ناپاکی! درووهویی! پیسی! نادلسوزی.

break faith,

(۱) ناپاکی کردن! درو! بهوای خو جووه نهوه!

بهدهفتاری کردن. (۲) بهلین نهشکاندن.

good faith,

پاکی! دلسوزی! سهرپاستی! دلپاکی.

in faith,

به راستی! له راستیدا.

keep faith, (۱) پاکی لهگه! کردن! نهگزان! پاک بون لهگه! (مروقه).

پیمان! بهوای! فاین! به دلسوزی مانهره. (۲) بهلین نهشکاندن! بهیمان راگرتن

faithful (fāth'fəl), adj. (۱) دلسوز! بهرهم.

(۲) پشت پین بهسترا! سهرپاست.

(۳) بهقاویمق! تهاو! راست: (~ a ~ copy).

(۴) [Rare], نایندار! به ناین! بهوادر! بههرو.

the faithful,

(۱) ناینداران! خودانسان! به ناینان.

(۲) بهوادران! شونین کموتووانی دلسوز! دلسوزان.

faithless (fāth'lis), adj. (۱) نادلسوز! بن وهلا! چهوت! سهرچهوت.

(۲) پشت پین نه بهسترا.

(۳) [Rare], بن ناین.

fake (fāk), v.t. & v.i. [Colloq.] ساخته کردن! شتی ساخته یا درو

به پاست نهواندن.

n. [Colloq.] شتیکی ساخته! شتیکی دروزنه یا درو.

adj. [Colloq.] ساخته! دروزنه! درو! دروزنه.

fake

fake (fāk), *n.*

نقلقه (پهت، گوریس).

v.t.

نقلقه کړېدل (پهت، گوریس)

faker (fāk'ēr), *n.*

ساختمنچی؛ ساختمن ساز؛ کسینکی ساخته به پاست
نیشادان.

-fakery (*n.*).

fakir (fə-kêr', fā'kêr), *n.*

(۱) فقیر: موسولمانینکی سوالکس.

(۲) فقیر: سؤلی یا دهریشینکی هیندی.

falchion (fôl'chən, fôl'shən), *n.*

(۱) شمشیرینکی دم کورتی

چهاره. (۲) [Poetic], شمشیر.

falciform (fal'si-fôrm), *adj.*

چهاره.

falcon (fôl'k'n, fô'k'n), *n.*

(۱) باز؛ شکار

(۲) تڼینکی بچوکی کونی جهنګه.

falconer (fôl'k'n-ēr, fô'k'n-ēr), *n.*

بازموان؛ پاوکر به باز

falconry (fôl'k'n-ri, fô'k'n-ri), *n.*

بازموانی؛ پاوکردن به باز

fall (fôl), *v.t.*

(۱) کورتنه خواره؛ کورتنه سر زوی؛ بریوونه؛

(*Apples ~ from the tree.*)

(۲) کورتن؛ گلان؛ کورتنه خواره؛ (*The child stumbled and fell.*)

(۳) کورتن (جنگ)؛ بریدار یوون؛ (*Many fell in battle.*)

(۴) پوځان؛ هر مس بردن؛ (*The building fell.*)

(۵) شویوونه

(۶) لیدان؛ پیکاندن؛ پیکانشان؛

(*The arrow fell wide of its mark.*)

(۷) (۱) داکورتن؛ داخست؛ (*Her glance fell.*)

(ب) نرم بوونه؛ بؤ نار؛ (*The river ~s to the sea.*)

(۸) شکان (نرخ)؛ پلهی گراما؛ هاتنه خواره؛

(*Prices are ~ing.; Her temperature fell.*)

(۹) پوځان (میری)؛ (*The government fell.*)

(۱۰) شکان (ناو بانک)؛ ناوژبان؛ لهبرچاوشکان؛ لهبرچاوکورتن؛

(*She fell in my eyes.*)

(۱۱) داوین پیسی کردن (تافرت)؛ نابروچوون؛ به پاکي نمان؛

(*She halt fallen.*)

(۱۲) گیران (ولایت)؛ شان؛ کورتنه ژنر دستوره؛ کورتن؛

(*Berlin fell to the Allies.*)

(۱۳) نهخوش کورتن؛ (*The child fell ill.*)

(۱۴) داکورتن؛ پهست بوون؛ (*Her face fell.*)

(۱۵) کزبوون؛ کم بوونه؛ (*Her voice fell.*)

(۱۶) پښکوت کردن؛ پودان؛ (*The meeting fell on Friday.*)

(۱۷) به پښکوت بؤ هاتن؛ (*The prize fell to the lucky girl.*)

(۱۸) بؤ مانوه (میرات)؛ (*The estate ~s to the widow.*)

(۱۹) کورتنه سر (زمانه وانی)؛

(*The accent ~s on the third syllable.*)

(۲۰) ناراسته بوون؛ چوون بهر؛

(*His eye fell on a misspelled word.*)

(۲۱) ليوه هاتنه دهره؛ ئی دهره پراندن؛

(*The news fell from his lips.*)

(۲۲) له دایکبوون (گیان دان)؛

(۲۳) دابش بوون؛ بایهت بوون؛

(*These poems ~ into two classes.*)

n.

(۱) کورتنه خواره؛ کورتن؛ هاتنه خواره؛ (۲) کورتن؛ گلان

(۳) شویوونه؛ (۴) بهر خواره؛ سهر بهر خواره؛

(۵) شکان (نرخ)؛ هاتنه خواره؛

(۶) پوځان (میری)؛ هملگیرانه؛ (۷) شکان (نار)؛ ناوژبان.

(۸) پهوشتی سوک نوواندن.

(۹) له دایکبوون (گیانه وانی)؛ (ب) ژماره ییچکي به یک چار له دایکبوون.

(۱۰) شینکی وریو یا کورتنه خواره؛ (*a ~ of leaves.*)

fallen

(۱۱) پایز

(۱۲) نمر هینده یاریوه (بفر، باران)؛ (*a six-inch ~ of snow.*)

(۱۳) تافګه (*pl.*).

(۱۴) پارچه یک قوماش که له شپه یی تافره تیکمه له دواوه شویو بیتهوه.

(۱۵) (۱) به زهویدا دان همتا همدوو شان له زوی ددهن (ژورانبازی).

(ب) ژورانبازی بهک.

adj.

تایه منی به پایز؛ پایزه (*~ weather.*)

fall apart, لیکوونه؛ لیکتازان؛ پارچه پارچه بوون؛ هلهو شان؛

پوځان؛ شکان؛ پهککورتن.

fall asleep, خورلیکورتن.

fall away, (۱) وازلینان (ریبار، هاورپی همتی)؛ دهستبردار بوون لوی.

(۲) لاوایوون؛ بن هیز بوون

fall back, کشانهوه؛ گپانه دواوه؛ گپانهوه.

fall back on (or upon), (۱) پشت پښ بستن.

(۲) دواکورتن (کار، قوتاخانه، گشت)؛ بهجیمان؛

(*to fall behind in one's work*)

(۲) دواکورتن (قورندهوه)

fall flat, ژنرکوتنکی تهو؛ سر نهکورتن

fall for, [Slang], (۱) دل لیچوون؛ همزلیکردن؛ خوشویستن؛ بدل بوون.

(۲) پښ هملخه له تان؛ پړاپیکورتن (ساخته، درق).

fall foul (or afoul) of, (۱) تڼوگلان؛ تروش بوون.

(۲) بوون به شپه له گلدان؛ بهیه کداندن؛ بهیه کدایشان.

fall from grace, داوین پیسی کردن؛ گناه کردن؛

خراپه کردن؛ پوړپهش بوون (تاین).

fall in, (۱) هر مس بردن؛ پوځان؛ (*The roof fell in.*)

(۲) له گلدان گونجان؛ پښکورتن له گلدان؛ گونجان؛ (۳) پزبوون.

fall in love with, همزلیکردن (مروء)؛ دل لیچوون؛ خوشویستن.

fall in with, (۱) به پښکوت تروش بوون؛ پښ گیشتن.

(۲) یهکگرتن؛ پښ گیشتن؛ بوون به یک له گلدان.

(۳) له گلدان گونجان؛ پښکورتن؛ مل بؤ دان.

fall off, (۱) کورتنه خواره (مروء)؛ بریوونهوه.

(۲) کورتنه خواره (میوه)؛ (۳) شکان (نرخ)؛ کزبوون؛ کم بوونهوه.

(۴) دانه دواوه؛ به ناخداچوون؛ نشوستی هینان.

fall on (or upon), (۱) هیرش بردنه سهر؛ پهلاماردان.

(۲) کورتنه سر شان (نهرک)؛

(*It fell upon him to tell her the sad news.*)

fall out, (۱) دهمه قاتن بوون له گلدان؛ ناوکی بوون؛ شپه له گلدان کردن.

(۲) پودان؛ بوون به نهجاسی؛ وا پښکورتن.

(۳) له پز هاتنه دهرهوه؛ پز بهجینشتن.

fall short, (۱) کورت هینان؛ بهش نه کردن

(۲) (of ~) پښ نهگیشتن (نامانج)؛

(*He fell short of reaching his goal.*)

fall through, سمر نهگرتن؛ ژنرکورتن؛ پښ نهکورتن؛

(*Their plan fell through.*)

fall to, (۱) دهست پیکورتن (کار)؛ (۲) دهست به خواردن کردن.

(۳) جینگه ی خو گرتن؛ چوونه جینگه ی خو.

fall under, (۱) کورتنه ژنر پکینهوه؛

(*She fell under her influence.*)

(۲) بهشیک بوون له (باس، بایهت، سمریاس).

fallacious (fə-lā'shəs), *adj.* (۱) جهوت (پیکورندهوه، پیر)؛ نابجی؛

همه: (*~ reasoning.*)

(۲) به هله دایر؛ هملخه له تڼنر؛ ساخته؛ دروژنه

fallacy (fal'ə-si), *n.* (۱) هملخه له تاندن؛ فریواندن؛ تفره دان؛

به هله دایریدن. (۲) همه؛ (۳) لیکدانهوه به همه؛ هله کاری.

fallen (fôl'n), *adj.* (۱) کورتنو؛ کورتنه خوارهوه.

- (۲) پاکشاو! لاسر زهوی کموتوو.
(۳) سووک: مرؤه، پموشت! ناوژپار.
(۴) گپراو (شار، ناوچه): داگیرکراو! پووخواو (میری).
(۵) ویران کراو! پووخواو! ویران.
(۶) مردوو! کوژراو (جهنگ).
- fall guy**, [Slang], قوربانی کسینک که هملو تاوانی کسینکی تری یا
کومه له یا تاقمینکی دسه پینریت به سریدا.
fallibility (fal'ə-bil'ə-ti), *n.* له هملو به دهر نه بون (مرؤه).
fallible (fal'ə-b'l), *adj.* له هملو به دهر نه بیه (مرؤه).
بوی هیه هملو بکات یا به هملو بچیت.
فن.
نستیره کشاو.
- falling sickness**,
falling star,
fall-out (fōl'out), *n.* (۱) بارینی گهریدلی تیشکاو نتمومی بو.
سر زمین له پاش تاقینمیری بومای نتمومی. (۲) لثم گهریدله نتمومی پانه.
fallow (fal'ō), *n.* (۱) زهوی کپلراو نه چننراو بو وهرنیک (بو پوشودانی).
زهوی نووستوو! به یار. (۲) کیلانی زهوی دانانی بو وهرنیک بهمن چاندنی،
واته نوواندنی
adj. (۱) نه چننراو (زهوی)! پهرورده نه کراو.
(۲) خاو: میشک! پهرورده نه کراو یا نه خراوه کار (میشک).
v.t. کیلانی زهوی نوواندنی، واته نه چاندنی.
زهردباو! زهرکار! زهر.
ناسکینکی سچوکی بمله کای نمروپایه بیه.
false (fōls), *adj.* (۱) ناتواو! درؤ! هملو.
(*a ~ argument, statement, etc.*)
(۲) درؤن (*a ~ witness*).
(۳) ناپاک! ناپاست! چموت: (*a ~ friend*).
(۴) هملخه تیننر.
(۵) قنل! درؤنه! ساخته: (*~ money*).
(۶) درؤ! هملبستراو! نارمو: (*~ accusations*).
(۷) درؤنه! دروستکراوه بو ساخته، قاچاخچیتی، یا پولت:
(*a ~ drawer; a ~ bottom*)
(۸) ناساز: ناوان.
adv. به درؤ! به هملو! به ساخته! به ناپاک.
play (a person) false, هملخه تاندن! ناپاکي له گهل کردن! فرواندن!
چاوبه ستوره.
false bottom, بنی ساخته یا درؤنه: بنیکی زیاده بیه دهرنیت به جانقاو
چکمه جهوه بو دروستکردنی خانه بیک له نیوان نم بنو بیه پاسته قینه کدا بو
شت تیدا شاردنوه.
falsehood (fōls'hood), *n.* (۱) درؤ (۲) درؤنی! درؤ کردن.
(۳) بپوا، بیر، یا تیوری بیه کی درؤ.
بمندرکدن نارمو.
false imprisonment,
falsely (fōls'li), *adv.* به درؤ! به ساخته! به هملو! به نارموایی.
falseness (fōls'nis), *n.* درؤنی! ناپاکي! چموتی.
false teeth, تاقمه دندان! ددانی دستکرد.
falsification (fōl'sə-fi-kā'shən), *n.* گزین بو ساخته کردن!
ساخته کردن.
falsify (fōl'sə-fi'), *v.t.* (۱) گزین بو ساخته کردن (بپوا نامه، تزامن):
(*to ~ records, accounts, etc.*)
(۲) شنواندن و تینکدن.
(۳) به درؤ خستنه ره.
v.t. درؤ کردن
falsity (fōl'sə-ti), *n.* (۱) درؤ (۲) ناپاکي! چموتی! ناپاکیتی.
(۳) ساخته: هملخه تاندن. (۴) شتیکی درؤ یا ساخته.
falter (fōl'tēr), *v.t.* (۱) پین داجوون! ساتمندان! پین هملکوتن!
سرسرمان دان (۲) زمان گران! لاله پمتن کردن! دم بیه کدا هاتن.

- (۲) گهرا نه دواوه (لهشکر): به بیه کداهاتن! شکان! همرهس مینان! پووخان
(*The front ranks ~ed before the enemy.*)
v.t. به ترسوه ووتن! منگه منگ کردن.
n. (۱) پین داجوون! ساتمده: پین هملکوتن.
(۲) دهنگنکی بن هیزو پچیرچیر.
fame (fām), *n.* ناویانگ! ناویانگی باش! ناوی باش! ناسراوی.
v.t. ناویانگی باش بو دهر کردن! ناوی باش بلاو کردنوه.
famed (fāmd), *adj.* بهناویانگ! بهناو! ناسراو! و ناسراوه یا زانراوه.
familial (fə-mil'yəl), *adj.* خیزانی! تاییهت به خیزان.
familiar (fə-mil'yēr), *adj.* (۱) خیزانی.
(۲) (۱) نزدیک (براده)! گیانی به گیانی: (*a ~ friend*).
(ب) زانراو! ناسراو: (*a ~ subject, theme, idea, etc.*).
(۳) زیاد له پینویست پووکرانهوه! تیکه لای نابه چن:
(*He is too ~ with her.*)
(۴) (*~ with*), شارمزا! بزبان! راهاتو: (*to be ~ with a subject*).
(۵) ناسایی: (*Accidents are a ~ sight.*).
(۶) مالی (گیانهوه)! مالی کراو.
n. (۱) براده رنگی نزدیک گیانی به گیانی.
(۲) جنژک بیک یا شه پتانیک که به ردهستی مرؤه دهکات.
(۳) [Obs.], نه دماي خیزانیک. (۴) به ردهستی قمشه یا پهرستگایه.
familiarity (fə-mil'i-ar'ə-ti, fə-mil'yar'ə-ti), *n.* (۱) نزدیکی
(هاریهتی)! تیکه لای! ناشنایهتی. (۲) پهروشتی تیکه لای.
(۳) پووکرانهوه! شرم شکانی نابه چن.
(۴) (*pl.*) ووتو کردارتک که تنها له نیوان کسانانی زور تیکه لای پوده دات.
(۵) شاره زایی! زانن! راهاتن! له گهل (باس).
familiarize (fə-mil'ya-rīz'), *v.t.* (۱) پیناسن! ناسایی کردن.
(۲) راهانان! فیربوون! پین شارمزا بوون! هوگر بوون:
(*F ~ yourself with the job.*)
-familiarization (*n.*).
family (fam'ə-li, fam'li), *n.* (۱) خیزان. (۲) خزم! خرم! کس وکار.
(۳) خیل! هوژ! تیره. (۴) (۱) بنه چه! بنه مال. (ب) بنه چه خانهدان.
(۵) پایهت: (*a ~ of languages*).
(۶) توخم (زینده و رناسی)
سکپر.
in a family way,
in the family way, سکپر.
family man, (۱) پیایوکی خیزاندار! خاوهن خیزان.
(۲) پیایوکه که سر به مالوه بیت و ژانی بو خیزانه ککی ترخان کرد بیت
family name, سمرانو! نازناو! بنه چه.
family name, ره گه زانامه! بنه چه نامه! نه خشم بیکه ناوی نه دمانی
خیزانیک و باوو با پیریانی تیدا تومار دهر کرت.
famine (fam'in), *n.* (۱) برستی! برستی بیه کی زور.
(۲) قاتی! نه بونی خوارده منی! نه بونی.
famish (fam'ish), *v.t.* (۱) برسی کردن! لاواز کردن! له برستییدا.
(۲) له برسد کوشتن
(۱) برسی بوون! زور برسی بوون. (۲) له برسد مردن.
v.t. (۱) بهناویانگ! ناودار! بهناو! ناسراو.
(۲) [Colloq.], زور باش! نایاب.
(۳) [Archaic], بهناو! ناوخراب! ناوژپار.
-famously (*adv.*); **famousness** (*n.*).
famulus (fam'yoo-ləs), *n.* شاگرد یا به ردهست (به تاییهتی هی
زانایه یا جادوگره رنگی سدهی ناوه رست).
fan (fan), *n.* (۱) شمن (خمرمان). (۲) باره شین! پانکه.
(۳) پهرانهی پانکه یا (که له کیلنگدا به کارده هینرنت).
v.t. (۱) باره شین کردن. (۲) گه شانده نهوه (ناگی! گمش کرده نهوه (به باره شین).
(۳) بژاندن! جوولاندن (همست)! هینانه جوشت.

fan

- (۴) شەن كىردىن جياكىردىنەدى دانەئىلە لە كا.
fan (fan), *n.* [Colloq.]. جەگەرسۆز: خەزكەر: خوشويست:
 (a baseball ~; a movie ~; a Charlie Chaplin ~)
fanatic (fə-nat'ik), *adj.* كۆنراپەرە: مېشك تەسك: پەرگرا
 كۆنراپەرە شوپن كەرتوو.
n. كەسكىنى كۆنراپەرە، مېشك تەسك، پەرگرا، يا كۆنراپەرە شوپن كەرتوو.
fanatical (fə-nat'i-k'l), *adj.* مېشك تەسك: كۆنراپەرە: يەك پا:
 (~ beliefs; ~ devotion to a cause)
fanaticism (fə-nat'ə-siz'm), *n.* كۆنراپەرە: مېشك تەسكى:
 كۆنراپەرە شوپن كەرتو (پىروپاوپەرە، پېيان: ھەستى بەتتىنى كۆنراپەرە:
 (religious ~)
fancier (fan'si-ēr), *n.* (۱) خەيال پلاو: كەسكىنى دانفەچى.
 (۲) كەسكىن كە ھەمەسى نۆرە لە لەيەكتەر چاكردىن و پەروەردە كەردىن گياندارو
 پوھە: (a dog ~)
fanciful (fan'si-fəl), *adj.* (۱) خەيال پلاو: دانفەچى
 (۲) خەيالى: دورر لە راستىيەرە: (a ~ tale).
 (۳) سەير: ئاناسا: (~ costumes).
fancy (fan'si), *n.* (۱) خەيال (۲) ھەمەس: ھەمەسكى سەردەمى
 ھولھولايانە (۳) دانفە: (۴) خەز: خەزلىكردىن: مەيل (بەتاييەتتى ساتى).
 (۵) پى بەدىيەكى ناسك لە ھەنەر و جلوبەرگدا.
adj. (۱) ھولھولايانە
 (۲) گراندەما: نۆر گران: (a ~ price).
 (۳) جوان: رازاۋە: كەشخە: (a ~ dress, jacket, etc.).
 (۴) ئاياب: گران و باش: (a ~ shop; ~ groceries).
v.t. (۱) ھىنانە بەرچاۋى خۇ: (۲) خەزلىكردىن: خوشويست: دل لىچوون.
 (۳) وادانان: (۴) چاكردىن گياندار بۇ مەبەستىكى تاييەتتى.
fancy oneself, خەز لە خۇ كەردىن: خۇ بە زل زانن: لەخۇبايى بوون.
fancy (that)!, بىوا دەكەيت: (واتە بە شتىكى يا پوودانكىكى سەين):
 دە ۋەرە سەير كە.
fancy-free (fan'si-frē'), *adj.* (۱) دلنى نەدوۋە بە كەس:
 دندارى كەس دىيە: (۲) بىياك.
fancy goods, شتومەكى رازاندەرە.
fancy man, گەواد: پياۋنك كە ئافەرەتتىكى سووك دەپزىننىت
fancy woman, (۱) دۇست: (۲) قەجە: ئافەرەتتى سووك.
fancy-work (fan'si-würk'), *n.* نەخشونىكارا
 نەخشاندن (خەلۋەرگ).
fan-fare (fan'fär'), *n.* تەپل و دەمۋال و زورنا لىدان: دەبدەبە:
 نوواندىنكى پىر ھەراو زەنا
fang (fan), *n.* (۱) كەلبە: (۲) چىرونوك: شفرە (فيل): نووكە تىزەكەي شتىك.
 (۳) پەكى دىدا.
fan mail, نامە: پەسەندى و ستايىش كەردىن كە كەسكىنى بەناۋيانگ بۇي
 نامە لەلايەن ھەماۋەرەۋە
fanny (fan'i), *n.* [Slang]. قىنگ: گويى قىنگ: سىمت
fantasia (fan-tä'zi-ə, fan-tä'zi-ə, fan'tä-zē'ə), *n.* ئاۋازنىكى
 مۇسقىي ھەمەجۇر ھەمە شىۋاز
fantast (fan'tast), *n.* خەيال پەرست: دانفەچى: خەمپەرست
fantastic (fan-tas'tik), *adj.* (۱) لە خەيالىدا: دىروستكارى يا
 ھەلپەستراۋ: ئاپاستەقىنە: دورر لە راستىيەرە: (~ ideas).
 (۲) سەير (پووخسار، پووالەت): ئاناسا: سەرنىچ رايكىش:
 (a ~ hat; ~ shapes, dreams, fashions in dress).
 (۳) نۆر باش: ئاياب: (a ~ place, person, food, dinner, school).
n. كەسكىنى سەير (لە رەۋوشت و جلوبەرگ و پووخساردا).
-fantastical (*adj.*).
fantasize (fan'tä-siz'), *v.t.* ھىنانە بەرچاۋى خۇ: خەيال كەردىن.
v.l. دانفەلىدان: چوونە ژىرى

farm

- fantasy** (fan'tə-si, fan'tə-zī), *n.* (۱) خەيال
 (۲) دانفە: زەخەۋا: خەم.
 (۳) ھەمەس: ھەمەسكى يا بىرىكى سەيرو ئاناسا.
 (۴) ئاۋازنىك، ھەلپەستىك، يا شائۇنامەيەكى ئاناسا لە شىۋازدا.
far (fär), *adj.* (۱) دورر (جىگە، كات):
 (a ~ land; in the ~ future)
 (۲) دورر: دورر (ماۋە): (a ~ journey).
 (۳) ھەمپەر: ھەمپەر: دورر: دورر: (the ~ side of the stage).
 (۴) نۆر جياۋاز.
 (۵) بەسالىداچو: بەتەمەن.
adv. (۱) نۆر دورر (جىگە، كات، پە، ماۋە): نۆر جياۋاز.
 (۲) نۆر دورر (جىگە، كات، پە، ماۋە): نۆر جياۋاز.
 (This book is ~ better than that.)
 تا ئەر پادەيە كە: ھەتا: ھەمەندەي: بەپىنى.
 as far as, نۆر ئىچكار: ئىچكار نۆر.
 by far, نۆر ئىچكار: بىن گومان.
 far and away, لە ھەمەشۋىننىك: لە دورر نۆر.
 far and near, لە ھەمەشۋىننىك.
 far and wide, دورر لە مەنەرە (كەردەرە، پەفتار):
 far be it from me, چۇن مەن شتى ۋا دەكەم.
 far gone, پەرىشان.
 go far, (۱) نۆر بەش كەردىن: نۆر تەۋا نەبوون. (۲) نۆر لەۋانە بوون.
 (۳) نۆر پىشكەرتىن: نۆر باش بە نەنجام كەيشتن.
 تا ئەر پادەيە كە: ھەمەندەي.
 in so far as, (۱) تا ئەر پادەيە. (۲) تا ئىستى: تا ئەر كاتە.
 so far, تا ئىستى ھەمەشۋىننىك باش، ۋاتە بە باشى دەپرات.
 so far, so good, (۱) دورر (جىگە، كات، پە).
faraway (fär'ə-wä'), *adj.* (۲) دانفەي: خەيالۋى: (a ~ look).
farce (färs), *n.* (۱) شائۇگەرىيەكى گالتەجار: شائۇنامەيەكى قۇشە.
 (۲) گالتەجار (شت، كەردەرە، پوودان): گالتەجار: بىن مانا:
 شايستەي بىن پىكەننە: (The elections were a ~).
 (۳) ئاۋاخنى بالندەيەك (لە گۇشتى كوتراۋ و بىرچە بەھارات).
v.t. تى ئاخن: پىكرەنەرە، يا بەھارات پىنەرە كەردىن (شائۇنامەيەك بە نوكتە)
farcical (fär'si-k'l), *adj.* بىن مانا: شايستەي بىن پىكەننە: قۇشە:
 گالتەجارۋى.
far cry, نۆر دورر (پە، چۇننىتى): نۆر جياۋاز: دورر.
farcy (fär'si), *n.* نەخۇشىيەكى نەسپو ماينە.
fare (fär), *v.t.* (۱) [Poetic], چوون بۇ گەشت: پۇيشتن.
 (۲) ئى پوودان: نەنجام دان يا بوون: (How did it ~ with him?).
 (۳) چۇن بوون: چۇننىتى (دۇخ): (He ~d well in his business.).
 (۴) ئان خوارەن: ئان پىدرا.
n. (۱) گەي: پى (فوتوبىل، فۇكە، شەمەندەفەر، ەردەپانە ... ھتد).
 (۲) پىپو: پىپو: نەفەر (تەكسى، پاس، شەمەندەفەر ... ھتد).
 (۳) خۇراك: خوارەمەنى. (۴) [Archaic], دۇخ: بار.
farewell (fär'wel'), *interj.* خواخاڧىز: خوات لەگەل:
 بە خوات دەسپىر.
n. خواخاڧىز: مالئاۋايى كەردىن: بەپىنى كەردىن.
adj. (a ~ gesture). ھى خواخاڧىز: تاييەتتى بە بەپىنى كەردىن: دوا: دوايى:
far-fetched (fär'fecht'), *adj.* (۱) ئاچتە مېشكەرە: ئاسروشتى:
 پىۋاي پىن ئاكرىت: ئادروست: لەۋانە ئىيە: دوررە (لە پاس يا پوودانەۋە):
 (a ~ idea, comparison, plan, possibility, etc.).
 (۲) [Archaic]. لە دوررە ھىنراۋە.
far-flung (fär'flung'), *adj.* (۱) پلاۋ: فراۋان: پىرشۋىل.
 (۲) دورر: دوررەدەست (جىگە).
farm (färm), *n.* (۱) باج يا كرى: كە لەسەر زەرى دەپرىت.
 (ب) بە قۇنترەت دانى كۆكەندەۋى ئەر باج يا كرىيە.

- (ج) به‌کردن یا گزینی زهوی‌زار به وه‌ریز.
(۲) ناو‌چیه‌یکی به کری دراو له‌لایم میری‌یهوه.
(۳) کینگه باخ: بیستان زهوی
(۴) شوننی په‌روهرده‌کردنی گیاندار (a fish ~)
(۱) چاندن: پوواندن: کشتوکال کردن
(۲) کۆکرده‌وهی باخ یا کری به قوت‌نرات
(۳) out ~: به‌کردنی زهوی یا کارگه‌یه
(۴) په‌روهرده‌کردنی مندا یا مروقی بیکس
v.t. وه‌ریزی کردن: کشتیاری کردن: له کینگه‌دا کارکردن
سهره‌وکاری کردی کینگه‌یه
farmer (fär'mër), n. (۱) جووندار: کشتیار: وه‌ریز: کشتکار: (فلاح)
(۲) کسب که به قوت‌نرات باخ یا کری بۆ میری کۆده‌کاتهوه
farmerette (fär'mër-et'), n. ژنه وه‌ریز: کشتیاری ژنه
farm-house (färm'hous'), n. خانو یا مالی ناو کینگه
farming (fär'ming), adj. کشتوکالی
(۱) کشتوکال (۲) به‌کردنی زهوی‌زار بۆ کشتوکال
farmstead (färm'sted'), n. خانو‌به‌ره: خانو زهوی‌زاری
ده‌وروشتی
far-reaching (fär'rëch'ing), adj. مه‌وای فراوان
گه‌لیک شت ده‌گرتنه‌ره: کارده‌کاته سهر زور شت
farrier (far'i-ër), n. (۱) نالیه‌ند: نالیه‌نگ
(۲) [Obs.] پزشکی گیاندار (به‌تایه‌تی هی نه‌سپ و ماین)
farriery (far'i-ër-i), n. (۱) نالیه‌ندخانه
(۲) نه‌سپ و ماین نال کردن
farrow (far'ö), n. (۱) سکین ده‌چکه به‌راز: سهرجه‌می نه‌و به‌چکه
به‌رازانه‌ی به سکین له‌دایک ده‌بن (Obs.): به‌چکه به‌راز
v.t. & v.i. زاین (به‌راز)
farrow (far'ö), adj. قسر (مانگ)
farseeing (fär'së'in), adj. (۱) چاو‌تیز
(۲) دور‌بین: خه‌مخوری دواپۆژ و وریا
far-sighted (fär'sit'id), adj. (۱) چاو‌تیز (۲) دور‌بین و وریا
fart (färt), v.t. & v.t. تپ‌کندن: ب ئی به‌یروونه‌وه
n. تپ: بوندار
farther (fär'thër), adj. (۱) دور‌تر (۲) زیاتر
(۱) دور‌تر (۲) تا پاده‌یه‌کی زیاتر (۳) زیاد له‌ره‌یش: سهره‌ای نه‌ره‌یش
farthermost (fär'thër-möst'), adj. دور‌ترین
farthest (fär'thist), adj. (۱) دور‌ترین (۲) در‌ترین
adv. (۱) دور‌ترین (۲) زۆر‌ترین: نه‌و به‌ری: په‌ری نه‌و به‌ری
farthing (fär'thin), n. (۱) فلس: پول: دراویکی ئینگلیزی کهم
(۲) شتیکی کهم بایه‌خ یا هیچ‌و‌پوچ
fascies (fas'ëz), n.pl. چه‌پکه دارن که له دوری ته‌ورنکه‌وه ده‌پیچرا
به مرچیک ده‌می ته‌وره‌که به ده‌روه بیت له به‌رده‌می نیم‌پراتۆزی پۆماوه
هم‌ده‌گیرا بۆ نیشانه‌ی ده‌سه‌لات
fascinate (fas'n-ät'), v.t. (۱) جادو‌لین کردن
(۲) سهر کردن به ته‌ماشاکردن
(Snakes are said to ~ small birds and animals.)
(۲) دلفراندن: هوش ئی برین (She ~d him.)
fascinating (fas'n-ät'in), adj. دلفراندن: زور جوان: خوش: سه‌یر
fascination (fas'n-ä'shön), n. (۱) دلفراندن
(۲) حه‌ز: حه‌ز لیکردن (۳) دلفراندن: شتیکی دلفراندن
fascism (fash'iz'm), n. فاشیزم: فه‌لسه‌فه‌یکی رامیاری
له‌مانه‌ره‌ی به‌ بریتی‌یه له دیکتاتۆری‌یه‌تی یه‌ک حیزب و چه‌وساندنه‌وه‌ی گه‌لو
پیشیل کردن مافه‌کانی و ده‌گه‌زه‌ره‌ستی و جه‌نگاوه‌رتی: فاشستی‌یه‌تی
fascist (fash'ist), n. کسه‌یکی فاشستی
adj. فاشستی

- fascistic (adj.); fascistically (adv.).
fashion (fash'an), n. (۱) شتیوه (شت) (۲) جزو: جه‌شن
(۳) شتیوه (کردنی کارنک، ره‌فتان: شتیوان: جزو (کردن، ره‌فتان):
(Do it in this ~; He behaved in a strange ~.)
(۴) مۆده: باو: نوئ باو: ده‌ستووری به‌رگ یا ره‌وشت ... هتد.
(۵) شتیکی نوئ باو یا به به‌وه.
v.t. (۱) ده‌وستکردن: داپشتن: دانان: گه‌له‌کردن
(۲) (to ~), گوتجاندن: شیاندن
تا پاده‌یه‌ک زور باش نا:
after (or in) a fashion, وه‌ک (فلان کسه یا شت)
(He can speak and write English- after a fashion.)
after the fashion of, به باو: نوئ باو: مۆده‌یه: به به‌وه.
in fashion, باوی نه‌ماوه: باوی نه‌یه: مۆده‌ی نه‌ماوه.
out of fashion, به باو: نوئ باو: مۆده‌یه: مۆده.
fashionable (fash'an-a-b'l), adj. کسه‌یکی ته‌پۆش: کسه‌یک که به‌رگی به باو له‌به‌ر ده‌کات.
n. -fashionably (adv.).
fast (fast, fast), adj. (۱) چه‌سپاو: چه‌سپاو: نه‌بزن: جیگیر: قایم
(۲) نلسۆز: نه‌گۆز: (friends ~)
(۳) باش: ته‌وای: (a ~ sleep)
(۴) ناچیتنه‌ره (هنگ): نه‌گۆز
(۵) خیرا: تیر: تیر: تیر: به‌گۆز: (a ~ train)
(۶) خیرا: رینگه‌ی خیرا: پزیشن ده‌کات: (a ~ highway)
(۷) گورت: په‌له: خیرا (سهردان): (a ~ visit)
(۸) له پیش: کاتریمین: خیرا (کاتریمین): (a ~ watch)
(۹) (۱) کهیف په‌رست. (ب) سووک (خافه‌رت)
(۱۰) خیرا (کامیزا)
adv. (۱) به قایم: به چه‌سپاو
(۲) به ته‌وای: به باشی: (The child was ~ asleep.)
(۳) خیرا: به خیرایی: تیر: گورج: خیرا (کارکردن)
(۴) به بیناکانه: بیناکانه
play fast and loose, بیناکانه په‌فتار نه‌واندن
fast (fast, fast), v.t. پۆژو‌وگرتن
n. (۱) پۆژو‌وگرتن (۲) ماوه‌ی پۆژو‌وگرتن
break one's fast, پۆژو‌و شکاندن
fasten (fas'n, fäs'n), v.t. (۱) به‌ستن: پیوه‌به‌ستن: به‌ستنه‌وه
توندکردنه‌وه: قایم کردن: شته‌مکان
(۲) (on ~), ئاراسته‌کردن (سهرنج، چاو).
(۳) سه‌پاندن به سهر: پیوه‌ه‌نان (تاوان).
v.t. (۱) پیوه‌به‌سترا. (۲) پیوه‌ه‌کان: یه‌کگرتن
-fastener (n.).
fastening (fas'n-in, fäs'n-in), n. (۱) قایم کردن: توندکردن
به‌ستنه‌وه (۲) شتی قایمه‌ک (قلل، زنجیر، قولاپ)
fastidious (fas-tid'i-as), adj. (۱) به هیچ پازی نه‌بوو: به گله‌یی
نۆزده‌مخنه‌گر: (about one's clothes, food, etc.)
(۲) له نه‌دازه به‌ده‌م پاک و ته‌میز و پیک و پیک (مرو): به قیزو‌بین
(a ~ person)
fastness (fast'nis, fäst'nis), n. (۱) خیرایی: گورجی
(۲) قایمی: بئ مته‌رسی: پارێزای. (۳) مه‌لبه‌ند: لانه: قه‌لا.
(۱) چه‌ر (گۆشت، خواره‌مندی). (۲) قه‌لم: گۆشتن
(۳) نه‌ستوور: پان. (۴) به به‌ره‌که‌ت (زهوی).
(۵) به‌سوود: سوود به‌خش: باش: (a ~ job)
(۶) ده‌له‌ممه‌ند: خوش گوزمران
(۷) زه‌مه‌نه: زۆره‌یه‌نه: مشه: فره
(۸) گه‌را: بئ میشک: (a ~ head)
(۱) په‌زا: پیوا: له‌به. (۲) پۆن: چه‌وری (چینشت لێنان).
n.

- (۲) قەلەمى: كۆشتى.
- (۴) چەرتىن بىشى شتىك.
- v.t.** قەلەم كۆردى
- v.i.** قەلەم بولدى
- a fat chance**, [Slang], لەوانە نىيە: بۇ نىيە بىيىت.
- a fat lot**, [Slang], (*a fat lot you care!*)، مېچ: كەم: ئۆز كەم
- chew the fat**, [Slang], دەمەتمەن كۆردى: پىكىرە دوۋان.
- kill the fatted calf**, دابىستە يا مەر بۇ سەرپىن:
- live on the fat of the land**, لە خۇش گۆزەرانىدا بولدى.
- the fat is in the fire**, ئىمەي پۈيۈدۈرە ناگەرتقەرە:
- fatal** (fā'tāl), *adj.*
- (۱) چارەنۇس: ھەر دەپىن بىيىت.
- (۲) بەدوۋە: گرگ (كات، پۈۋاد): (*The ~ day arrived.*)
- (۳) يېكۇ: كۆشندە: (*a ~ accident; a ~ blow*)
- (۴) كارەساتى وىرانكەر.
- fatalism** (fā'tāl-iz'm), *n.* بىرۋاپون بە چارەنۇس: ئەم ھەلسەھە.
- fatalist** (fā'tāl-ist), *n.* كەسكى كە بىرۋاپ بە چارەنۇس ھەيىت.
- fatalistic** (fā'tāl-is'tik), *adj.* چارەنۇس: بىرۋاپ بە چارەنۇس بول.
- fatalistically** (*adv.*).
- fatality** (fā-tāl'ə-ti, fā-tāl'ə-ti), *n.*
- (۱) كارى چارەنۇس.
- (۲) كارەساتى كۆشندە
- (۳) مەردن (بە دەرد، لە چەنگدا، يا بە پۈۋادىنىكى پىكىرت):
- (*~les from automobile accidents*)
- fatally** (fā'tāl-i), *adv.*
- (۱) ھەر دەپىن بىيىت: چارەنۇسە.
- (۲) كۆشندە: يېكۇ: (*~ wounded*)
- fate** (fāt), *n.*
- (۱) چارەنۇس: شانس: خاگەر.
- (۲) ئەنجام: نوا ئەنجام: (۳) مەرد: مەرگ.
- fated** (fāt'id), *adj.*
- (۱) ۋا نۇسراۋە: چارەنۇس ۋەھايە: خاگەرىمە.
- (۲) وىران بولدى: ئۆزىگەرتىنى لە چارە نۇسراۋە.
- fateful** (fāt'fāl), *adj.*
- (۱) چارەنۇس: (۲) گرگ: بەلەيەكداخەر.
- (۳) كۆشندە: يېكۇ.
- fat-head** (fāt'hed), *n.* كەسكى كەرۋىن مېشك.
- fat-headed** (fāt'hed'id), *adj.* كەر: بىن مېشك.
- father** (fā'thēr), *n.*
- (۱) باۋك: باب: (۲) پارىزەر.
- (۳) [F-], خود: خوا: يەزدان. (۴) [pl.], باۋباپەر.
- (۵) داھىنەر: دۆزەرمە: دانەر: دىۋستەر:
- (*the ~ of the atomic bomb*)
- (۶) كەسكى بىرپىز (بەھۇي تەمەن يا پەلەۋ).
- (۷) نۇنەرىكى پەرلەمانى پۇماي كۆن.
- (۸) [pl.], سىرۋاكانى شار: پىشپەرۋ كەلەپپاۋانى شار: (*the city ~s*)
- (۹) [F-], نۇسەرىكى خاچ پەرسىتى كۆن.
- (۱۰) (۱) قەشەيەكى كاسۋىلىكى. (ب) ئازىۋا قەشەيەكى ۋەھا.
- v.t.**
- (۱) بولدى (مەندال): بولدى بە باۋكى: (*He ~ed their children.*)
- (۲) پاراستى ۋەك باۋك: (۳) داھىنان: دۆزەرمە: دانان: دىۋستەردىن.
- fatherhood** (fā'thēr-hood), *n.* باۋكىنى: باۋكى: باۋكايەتى.
- father-in-law** (fā'thēr-n-lō), *n.* خەنۋىر
- fatherland** (fā'thēr-land), *n.* نىشتەمان: نىشتەمانى باۋباپەر.
- fatherless** (fā'thēr-lis), *adj.*
- (۱) ھەتپۇ: بىن باۋك.
- (۲) باۋكى خۇ نەناس.
- fatherly** (fā'thēr-li), *adj.*
- (۱) باۋكانە: باۋكى: (*~ duties*)
- (۲) باۋكانە: تاييەتى بە باۋك: بە پەم.
- adv.** [Archaic], شىۋەيەكى باۋكانە: بە باۋكانە.
- fatherliness** (*n.*).
- fathom** (fath'əm), *n.* پىۋانەيەكى شەش پىۋىيە (بۇ پىۋانى قولايى.

- ئاۋو دىۋى پەتو زىجىر).
- v.t.**
- (۱) پىۋان (قولايى): پىۋاندىن
- (۲) باش تىگەشتىن: گەشتە بىچ وىۋان: پىۋان: پىۋان.
- fathomless** (fath'əm-lis), *adj.* (۱) بىن: ئۆز قول:
- ئەۋەندە قولە بىنى نىيە: ئاپىۋى: (۲) تىگەشتىن بۇ نىيە: كەس تىنى
- تاگات.
- fatigue** (fā-tēg'), *n.* (۱) مەندىتى (لەش و مېشك): لە پەلۋىۋ كەۋت:
- ھىز ئى پىران. (۲) ھۇي مەندىتى: ئەرگى گران.
- (۳) ئىش و كارى سەرباز جگە لە مەشق.
- (۴) [pl.], جلى كارى سەرباز جگە لە مەشق.
- v.t.**
- (۱) مەندۈكردى: ھىز ئى پىراندىن: لە پەلۋىۋ خىشت.
- (۲) لاۋازكردى (بە بەكار ھىنانى سەرمۈ).
- جلى ئىش و كارى سەرباز جگە لە مەشق.
- نىش و كارى سەرباز جگە لە مەشق.
- بەجگە دابىستە (بەرخ، كار، كۆرەك، بەجگە پىران).
- fatling** (fat'lin), *n.* كەسكى قەلە.
- fatso** (fat'sō), *n.* [Slang],
- fatten** (fat'n), *v.t.* (۱) قەلەم كۆردى: قەلەم كۆردى: دابىست:
- (*to ~ animals*)
- (۲) پەين تىگەردى زەۋى: بەھىز كۆردى.
- (۳) گەرەكەردى: ھەنئاسان: دەرەكەندەكردى:
- (*He ~ed his purse by robbing the poor.*)
- v.t.** قەلەم بولدى.
- fattiness** (fat'i-nis), *n.* (۱) قەلەمى: (۲) چەۋرى: چەۋرايى.
- fattish** (fat'ish), *adj.* نەختىك قەلە.
- fatty** (fat'i), *adj.* (۱) چەۋر: لە شتى چەۋر دىۋستەردى.
- n.* [Colloq.], كەسكى قەلە (ئازىۋا).
- fatuous** (fā-tū'ə-tas, fā-tōō'ə-tas), *adj.* كەر: بىن مېشك.
- fatuity** (fā-tū'ə-ti, fā-tōō'ə-ti), *n.* كەرى: كەرتى: بىن مېشكى.
- fatuous** (fā-tū'ə-tas, fā-tōō'ə-tas), *adj.* كەر: بىن مېشك: ئەزان.
- faucet** (fō'sit), *n.* بەلۋە.
- fault** (fōlt), *n.* (۱) كەم و كۆپى: ئاتەۋاۋى: گەرەك: خەۋش:
- (*She loves him in spite of his ~s.*)
- (۲) سوۋچ: خەتا: (*It is your own ~ if you fail.*)
- (۳) (۱) ھەلە. (ب) خراپە: بەدى.
- (۴) قەلشى گەرەي زەمىن كە دەپتە ھۇي بومەلەزە (زەمىنناسى).
- (۵) (۱) بە ھەلە لىدانى سىۋە (يارى تەنس).
- (ب) تۆپىكى سىۋى بە ھەلە لىدراۋ.
- (۶) وون كۆردى بۇنى ئىچىۋە نەۋزىنەۋى (سەگى پاۋ).
- v.t.** (۱) [Rare], لۇمەكردى: ھىنان بەسەردا.
- (۲) دىۋكۆردى زەۋىيەۋە (زەمىنناسى).
- v.t.** (۱) [Archaic], ھەلەكردى (۲) دىۋتېۋونە زەۋى (زەمىنناسى).
- (۱) وون كۆردى بۇنى ئىچىۋە نەۋزىنەۋى (سەگى پاۋ).
- (۲) سەر ئى شىۋاندىن (۳) سوۋچدار: گوناھبار: خەتابار: ھەلەكەر:
- شايسەتى لۇمەكردى.
- find fault**, پەرخەگرتى: كەم و كۆپى دۆزىنەۋە: سكاۋكردى.
- find fault with**, پەرخەگرتى: بە دىل نەۋبون: كەم و كۆپى تىدا
- in fault**, سوۋچدار: گوناھبار: خەتابار.
- to a fault**, ئىچكار: ئۆز: لە پادە بەدەر.
- fault-finder** (fōlt'fin'dēr), *n.* سكاۋكەر: ھەمىشە پەرخەگەر:
- كەسكى خۇش گەلەيى.
- fault-finding** (fōlt'fin'ding), *n.* پەرخەگرتى: كەم و كۆپى دۆزىنەۋە.
- adj.** پەرخەگەر: كەم و كۆپى دۆزەرمە: خۇش گەلەيى.
- faultless** (fōlt'lis), *adj.* بىگەرە: بىن كەم و كۆپى: تەۋاۋ: باش.
- (۱) ئاتەۋاۋ: خراپ: كەم و كۆپىدار.
- (۲) [Obs.], گوناھبار: خەتابار.

feather

fawn (fôn), v.i.

(۱) کلکله قانې بۆكردن (سەگ).

(۲) مەرایىي كۆردن؛ بە دەورو قىنگدا ھاتن؛

(The courtiers ~ on the king.)

fawn (fôn), n.

(۱) بەچكە ئاسك (كە تەمەنى لە سائىك كەمتر بىت).

(۲) قارەبىيەكى كال.

faze (fâz), v.t. [Colloq.],

پەستكردن؛ شلەژاندن.

falty (fê'al-ti), n.

(۱) دىلسۆزى ئەرکى سەرشانى ۋەرزىر بەرامبەر بە

دەرمەبەگ (۲) [Archaic or Poetic]. دىلسۆزى

fear (fêr), n.

(۱) ترس؛ ترس و لەرز؛ باك (۲) سام.

(۳) مەترسى.

v.t.

(۱) ئى ترسان. (۲) سام ئىكردن؛ سىل ئىكردن.

(۳) مەترسى ئىكردن؛ مەترسى ئى بوون؛ گومان ئىكردن.

v.i.

(۱) ترسان. (۲) مەترسى ئى بوون؛ گومان ئى بوون.

for fear of,

ئەگەر ئەك؛ لە ترسى ئەو.

fearful (fêr'fæl), adj.

(۱) ترسانك؛ سامناك.

(۲) ترساو؛ ترسدار.

(۳) پىر ترس؛ بە ترسەو: (a ~ look).

(۴) [Colloq.], زۆر بەدو ئاپەسەند: (a ~ liar).

-fearfully (adv.).

ئازا؛ بى ترس؛ بەچەرگ؛ چاۋنە ترس.

fearless (fêr'lis), adj.

(۱) ترسانك؛ سامناك؛ بە سام

(۲) ترسەنك.

feasibility (fê'zə-bil'a-ti), n.

بۇ ھەبوون؛ دەست دان؛ شيان؛

گوڭجائ؛ پى تىن چوون.

feasible (fê'zə-b'l), adj.

دەكرىت؛ دەشيت؛ دەگوڭجيت؛

دەتوانىت بىكرىت؛ كرىدەنى.

feast (fêst), n.

(۱) چەن. (۲) ۋەمىك خواردنى خۇش ۋەمەنە.

(۳) شتىكى خۇش ۋەمەنە

v.i.

چەن كرىن؛ خواردەمەنىيەكى خۇش ۋەمەنە چەشەنە؛ خواردن.

v.t.

(۱) باڭگ كرىن بۇ ۋەمىك خواردنى خۇش ۋەمەنە

(۲) مۆڭدەن (مەجان؛ خۇشى ئى بىتىن؛ خۇشى بىدان؛

(He ~ed his eyes on her.)

feat (fêt), n.

كارىكى چالاكانە؛ شاكار؛ كىدارىكى ئازايانە.

feat (fêt), adj. [Archaic].

(۱) شىاۋ؛ باش؛ گوڭجاۋ.

(۲) كارامە؛ لىھاتتو.

feather (feth'êr), n.

(۱) پەر؛ پەرى ئالندە. (۲) پەرى تىر.

(۳) (۱) شتىكى سووك. (ب) چوكلە (مەكىنە)؛ نووكە.

(ج) شەپۆل دوى دورىيىنى سەر كەشتى ژۇرئار.

(د) تووكى كلك ۋەمەندى سەگ.

(۴) (pl.) (۱) ھەمو پەرى ئالندەيەك. (ب) جىلۋەرىگ.

(۵) توخم؛ چەشەن؛ جۆر: (birds of a ~).

(۶) خورپەرەشت؛ سىرووشى مۆڭ؛ ھەوس؛ ئاقەت.

v.t.

(۱) پەر لىدان (تىر)؛ پەر پىۋەكردن. (۲) پارازاندەو بە پەر.

(۳) پىكەمەبەستەن بە چوكلە يا نووكە. (۴) ۋەرگەرانى دەمى سەۋلى بەلەم بۇ

بارى ئاسۆنى (لە بىنى سەۋلى لىداندا) بۇ يەرەملىستى نەكرىتى ئارەكە.

v.i.

(۱) پەر دەر كرىن. (۲) ۋەك پەر بىزان يا دىژىۋىۋەنە.

(۳) لە پەر چوون؛ لە پەر كرىن؛ ۋەك پەر ۋابوون.

(۴) پاستىكرىدەمى دەمى سەۋلى بەلەم بۇ بارى ئاسۆنى.

a feather in one's cap,

كارىك يا دەسكەرتىك كە جىگەمى شانازى

بىت بۇ كەسەك.

birds of a feather,

يەك توخم (مۆڭ)؛ مۆڭى ھەمان خورپەرەشت.

feather one's nest,

دەۋلەمەندىۋىن بە ھەل بۇ مەنكەرتن يا ھەل پەرسەن.

(بەتايىيەت بەكارھىنانى سەرمایە كەسەكى تىر).

in fine (or high or good) feather,

بە كەيف؛ كەيف قىچ؛

تەندرووست.

faun

faun (fôn), n.

نىمچە خودايەكى لادىي پۇمانەكانى كۇنە لە ئاۋقەد

بەرمو ژورى ۋەك ئادەمىزاد گوڭچەك ۋە شاخ ۋەك لاقى ۋەك بىن (ئەفسانە)

پۇماي كۆن

fauna (fô'nə), n.

(۱) گىئادارانى ئاۋچەمەك يا كاتىكى تايىمەتى:

(the ~ and flora of North America)

(۲) باسەك يا نووسراۋىك دەريارە ئەم گىئادارانە.

faux pas (fô'pâ'), n.

ھەلە (بەتايىيەت لە پەقتارى كۆمەلەيەتەد)؛

ۋەتەنەك يا كرىدەۋەيەكى ئابەجى

favor (fâ'vêr), n.

(۱) پەسەندى؛ پەسەندىكرىن؛ خوايىشت؛

[to win a person's ~ ;

پالپىشت كرىن؛ خوايىشت ۋىستەن؛

to look at a plan (a person) with ~]

(۲) لايەنگرى.

(۳) چاكە؛ چاكە؛ پياۋەتى؛ خاترانە؛ يارمەتى؛

(He did me a ~.; Could you do me a ~?)

(۴) (pl.) رازى بوونى ئافەرەتەك بۇ جوت بوون.

(۵) دىيارى (دندارى. خۇشەۋىستى).

(۶) نامە؛ راگەياندەنامە؛ يادنامە: (Your ~ has been received.)

v.t.

(۱) پەسەندىكرىن؛ پا ئى بوون؛ بەلاۋە باش بوون.

(۲) لايەنگرى كرىن؛ خۇشۋىستەن؛ خوايىشت ۋىستەن.

(۳) ئاسان كرىن؛ يارمەتيدان. (۴) چاكە لەگەل كرىن؛ پياۋەتى لەگەل كرىن.

(۵) لىچوون؛ لىكردن؛ ۋەك ۋابوون: (The baby ~s its mother.)

(۶) ئاگا ئى بوون (لەبىر لاۋان)؛ بە ئاسانى لەگەلدا جۈۋەنەرە يا بەكارھىنان؛

ھواندەنەرە كەم بەكارھىنان: (He ~ed his weak arm, leg, etc.)

in favor,

خوايىشت ۋىستەن؛ خۇش ۋىستەن؛ ۋىستەن؛

(He is in favor with his boss these days.)

in favor of,

(۱) پەسەندىكرىن؛ لايەنگرى كرىن؛ پا لەسەر بوون؛

(He is in favor of women's rights.)

(۲) لەبەر؛ لەبەر خاترى؛ بۇ سوۋدى كەسەك يا شتىكى تىر؛

(He resigned in favor of his rival.)

(۳) دەدرىت نە (چەك. پارە).

in one's favor,

چاكەكى نەم كەسە تىندايە؛ لە سوۋدى نەم كەسەدايە؛

(The exchange rate is not in our favor.)

out of favor,

خوايىشت نەۋىستەن؛ خۇش نەۋىستەن؛ نەۋىستەن؛

(He is out of favor with his teacher.)

return a favor,

چاكەدانەرە؛ پياۋەتى دانەرە؛ چاكە لەگەلدا كرىدەرە.

favorable (fâ'vêr-ə-b'l), adj.

(۱) بەات؛ ھات؛ باش؛

(~ conditions; ~ winds)

(۲) پەسەند؛ باش (a ~ report).

-favorably (adv.).

favoréd (fâ'vêrêd), adj.

(۱) خوايىشت ۋىستەن؛ ۋىستەن.

(ب) لىھاتتو (۲) نەمىشتىكى تايىمەتى ھەيە: (ill- ~).

favorite (fâ'vêr-it, fâ'v'rit), n.

(۱) پەسەندىكرىن كەس يا شت؛

خۇشەۋىست تىرەن بەلاۋە باشتىن كەس يا شت؛

(This book is a great ~ of mine.)

(۲) كەسەك كە پياۋىكى بەدەسەلات زۆر خاترى دەگرىتو چاكەكى لەگەل دەكات.

(۳) پەشدارى مەملەتەك كە چاۋەرۋانى بىردەمى ئى دەكرىت (ئەسپ، مۆڭ).

adj.

پەسەندىكرىن؛ بەلاۋە باشتىن؛ خۇشەۋىست تىرەن؛

(My ~ food, place, book, movie, teacher, etc.)

favorite son,

(۱) پۇلە؛ كەسەك كە لە ئاۋچەمەكى خۇدا زۆر پۇزى

دەگرىت لەبەر كرىدەرەكانى. (۲) كەسەك كە دەيەۋىت خۇي ھەلپۇزىت

بۇ پەيەكى بەز (ۋەك سەرەك كۇمار) ۋە لە ئاۋچەمەكى خۇدا جەماۋەر لەۋانەي

ئاۋچەكانى تىران لە ۷ باشترە كە دەيانەۋىت خۇيان ھەلپۇزىت.

favoritism (fâ'vêr-it-iz'm, fâ'v'rit-iz'm), n.

جىكارى؛

خاتىر خوايىشت؛ خاتىرگرتن.

favus (fâ'vəs), n.

كەچەلى

- (۲) وا هاتنه برچاو با بهر هست! وا هستکردن
(The water ~s warm.)
(۳) پهل کوتان! دست کوتان بهم لاو بولادا بؤ دوزینهوه! بؤ گهران (به هست).
(۴) هستکردن به جورنکی تاییهتی: (I ~ sad, happy, etc.)
(۵) هست حوولان! هاومهستکاری! هاوسوزکاری
n. (۶) هستکردن! هستکاری (۲) هستی دست تیوه‌دان
(۳) هست حوولان
feel (a person) out, له بیروای کسینک ناگادار بیون یا ئی دهرهینانی
به پرسپارکردنی ناراسته‌وخ
feel like, [Colloq.], چه زکردن! ریستر! ناره‌زو بیون! هه‌وس بیون
feel up to, [Colloq.], توانین! قاقهت بیون! له ورزدها بیون
feeler (fēl'ēr), n. (۱) هستکهر (سروقه شت)! هسته‌ور
(۲) هسته‌شاخ (خانه‌ور)
(۳) پرسپاریند! کرده‌ویهک که بیروای هستی کسینکی پین دهره‌زینته‌وه
feeling (fēl'ing), adj. به‌سوز! به‌هست! هاوسوز
(a ~ person, heart, etc.)
n. (۱) هیزی هستکردن (به دست)! هوش
(۲) هست (a ~ of joy)
(۳) سوز (۴) جوش (به‌تاییهتی هستی توپه‌یی)
(۵) بیروای! و زانین
feet (fēt), plural of foot.
carry (or sweep) off one's feet, دلفراندن! هینانه حویش!
له‌پیر که‌وته حویش‌ویستی کسینکه‌وه
on one's feet, (۱) به پیوه (۲) جه‌سپیه! رهگ داکوتار! قایم
sit at the feet of, له‌بهر پیندا دانیشتن (وهک قوتابی)
stand on one's own feet, سهر به‌خو بیون! پشت به خو به‌ستن!
یارمه‌تی کس نه‌ویستن
feign (fān), v.t. (۱) پینگودن! (۲) هه‌لبه‌ستن (درو، چیروک)
(۳) هینانه به‌راچای خو
(۴) وا دهرخستن! به‌درو! و پیشاندان! لاسایی کردنه‌وه
v.t. وا دهرخستن به‌درو! به‌درو! و پیشاندان! به‌درو! تواندن
feigned (fānd), adj. درو! درونه! هه‌لبه‌ستراو! سهرزازی! پووالته
felicitate (fē-lis'ā-tāt'), v.t. (۱) پیروزبایی لیکردن
(۲) [Rare] دلخوش کردن
felicitatation (fē-lis'ā-tā'shan), n. پیروزبایی
felicitous (fē-lis'ā-tās), adj. (۱) به‌جی (ووته. کردان! گونجاو!
شیاو. (۲) لپه‌تور له ووته کردموه به‌جینا
felicity (fē-lis'ā-ti), n. (۱) شادی! به‌ختیاری! کامرانی! خوشی
(۲) سهرچاوه یا هوی شادی (۳) ووته یا بیرینکی به‌جی
felid (fē'lid), n. پشیله! هرچ گیانداریک که له توخمو تیره‌ی پشیله بیت
feline (fē'lin), adj. (۱) تاییهتی به‌پشیله! پشیله‌یی (۲) فیلپان
هرچ گیانداریک له توخمو تیره‌ی پشیله (وهک پلنگ، شیر، ویز... هتد).
fell (fel), past tense of fall.
fell (fel), v.t. (۱) دان به‌زه‌ویدا! خستن
(۲) برینه‌وه (دهرخت) داپاچین! برین
n. شو دهرختانی له وهرزنگدا دهره‌پشته‌وه
fell (fel), adj. (۱) پین به‌ره‌یی! درنده! توندوتیز
(۲) [Archaic] کوشنده
fell (fel), n. پینسته یا پینستی گیاندان
fell (fel), n. گردنکی به‌ردنی یا پووته‌نی
feller (fēl'ēr), n. [Slang or Dial.] = fellow.
fellow (fēl'mun'gēr), n. بازنگانی پینسته
fellow (fēl'ō, fēl'ā), n. (۱) هاوپئی! ناره! برادر
(۲) کسینکی هه‌مان پله‌وپایه (۳) دانه‌یهک له جووتی شت
(۴) قوتابی‌یهکی خویندنی به‌رن له زانگودا که یارمه‌تی دارایی پین دراپیت

- (۵) نه‌دانی کومه‌نینکی زانباری. (۶) [Obs.] کسینکی پله‌وپایه نرم
(۷) [Colloq.] زه‌لام! کابرا! کس! پیاو
(۸) [Colloq.] دلدان! دوست
هاو! هاوینله: (~ workers; ~ students)
fellowship (fēl'ō-ship), n. (۱) برادره‌تی! هاوپئی‌یهتی! برادره‌ی
دوستایه‌تی (۲) کومه‌له! کومه‌له برادره
(۳) یارمه‌تی دارایی که دهریت به قوتابی‌یهکی زانگودا
(۴) پله‌وپایه قوتابی‌یهکی خویندنی به‌رن که یارمه‌تی دارایی پین دراپیت
felly (fēl'i), n. قهرانی پینجه! پینجه
felon (fēl'on), n. کسینکی تاوانبار! گونا‌هبار
تاوانبار! گونا‌هبار! به‌د
adj.
-felonious (adj.).
felony (fēl'ō-ni), n. تاوان! تاوانینکی گهره (وهک پیاو کوشتن)
ناگر به‌ردانه‌وه، به‌زور سوار بیونی نافرته
(۱) لباد (که له خویری و فوری یا تووک درووست ده‌کرت)
(۲) به‌رگی له لباد درووستکراو
adj.
felt (felt), past tense and past participle of feel.
female (fē'māl), adj. (۱) مئ! میننه! مینجه
(۲) له ئو کج پینکاتور
n. نافرته! ئن! گیاندان یا پوره‌کی مئ
(۱) خیزان! ئن (۲) نافرته
feme (fem), n. مئ! میننه
feminine (fem'ə-nin), adj. (۲) بؤ نافرته شیار (۴) سهرزانه
(۵) تاییه‌تی به‌مئ (پیزمان)
(۱) توخمی مئ (پیزمان) (۲) وشه‌یهک که نیشانه‌ی توخمی مئ بیت
femininity (fem'ə-nin'ə-ti), n. (۱) ئنیتی! کچیتی! ناسکی
(۲) ئنان! نافرته‌تان
feminism (fem'ə-niz'm), n. بیروایه‌ی یه‌کسانی ئن و پیاو
له مافدا! جوولانه‌وه‌ی هینانه‌ی یه‌کسانی ئن و پیاو له مافدا
feminist (fem'ə-nist), n. نافرته‌تیک که لایه‌نگری یه‌کسانی ئن و
پیاو بیت له مافدا
adj. تاییه‌تی به‌یکسانی ئن و پیاو له مافدا! تاییه‌تی به‌لایه‌نگرانی نه‌م
یه‌کسانی‌یه
feminize (fem'ə-nīz'), v.t. & v.i. ناسک کردن! سهرزانه کردن!
بیون به‌سهرزانه
fen (fen), n. ژونگاو! زه‌لکاو! ژونگ! گه‌نار
fence (fens), n. (۱) پهرژین! ته‌یمان! شووره (۲) شیربازی
(۳) کارامه‌یی له گفتوگودا! زمان‌پارایی
(۴) فروشیارو کپاری شتومه‌کی دزراو (۵) فروشگای شتومه‌کی دزراو
(۱) (~ in) پهرژین کردن! ته‌یمان کردن
(۲) [Archaic] پاراستن
(۱) شیربازی کردن (۲) وه‌لامی راسته‌وخو نه‌دان! خو به‌ده‌سته‌وه نه‌دان
خو ئی لادان (پرسپارو وه‌لام) (۳) کپین و فروشتنی شتومه‌کی دزراو
on the fence, بین لایه‌ن! لایه‌ن نه‌گرتن
(۱) شیرباز (۲) وه‌ستای شیر! شیر درووستکهر
fencer (fēn'sēr), n. (۱) شیربازی (۲) گفتوگو
(۳) گهره‌سه‌ی پهرژین یا ته‌یمان (زی، ته‌لبه‌ن... هتد)
(۴) پهرژین! ته‌یمان! شووره
fend (fend), v.t. [Archaic or Poetic], پاراستن
v.t. به‌ره‌له‌ستی کردن
fend for oneself, خو پاراستن! چاره‌سری کاری خو کردن!
کاری خو پایی کردن به‌پین یارمه‌تی کس
fend off, به‌ره‌له‌ستی کردن و گهراندنه دواوه! له خو دورخسته‌وه!
خو پاگیر کردن له‌بهر هیزشداو گهراندنه‌وه

fender

fender (fen'dēr), *n.* ھۆی پاراستن (۱) (دەعامیە) ئوتومبیل
(ب) ئامبىرنىڭ دىھالەبەردەمى شەمەندەقەردا بۆلادانى شتى سەر ھىلە
ئاستىنەكە يالادانى گىياندار لەسەر پىئى شەمەندەقەردەدا.
(ج) شورەى ناگوردان (د) كوشنىك كە قەراغى كەشتى دەپارىزىت لە كاتى
لەنگەر ھاويشتندا

fenugreek (fen'yoo-grēk'), *n.* شىلى
ferment (fūr'mant), *n.* (۱) ھەرىن (۲) مەيىن: ترشان
(۳) جۇش: جەوجوول

v.t. (۱) مەياندن: مەيىن
(۲) ھىئانە جۇش: جەوجوول تىخىست.

v.t. (۱) مەيىن: ترشان. (۲) ھاتنە جۇش: جەوجوول تىكەوتن.
fermentation (fūr'man-tā'shən), *n.* (۱) مەيىن: ترشان
(۲) جۇش: جەوجوول

fern (fūm), *n.* سىرخەس: پىروھەكىكى ھەمىشە سەزى ناو باخچەى مالە.
fernery (fūr'nēr-i), *n.* (۱) باخچەى سىرخەس
(۲) كۆمەلىك سىرخەس.

ferocious (fi-rō'shəs), *adj.* (۱) دېر: دىندە: ھار
(۲) [Colloq.] زۇر: ئىچكار زۇر: (a ~ appetite).

ferocity (fi-ros'ə-ti), *n.* دېر: دىرتى: ھارى
-ferous (fēr-əs), پاشىگىكە بەمانا: بەرھەمەن: بەرھەمدار.
ferreous (fer'i-əs), *adj.* (۱) ئاستىندار: ئاستاى.
(۲) ئاستىن: زۇر پەق

ferret (fer'it), *n.* شىرىقنىكى بارىكى لۆكە، خورى، يا ئاورىشم.
ferret (fer'it), *n.* گىياندارنىكە ھەك رىسقى واىە بەلام گەرەتەرە دەرە.
ferric (fer'ik), *adj.* ئاستاوى: ئاستىندار: تاپپەتەى بە ئاستن.

ferrule (fer'al, fer'ool), *n.* (۱) پارچە ئاستىنەكە دەرىت لە كلىكى
كۇچان يا سەرى دارەدەست بۆ قلىش نەبىردىنى بەھىزىكردى.
(۲) بۆزىيەكى كورتى بچووكە بۆ لىكەدانى جومگە (مەكىنەكارى).

ferry (fer'i), *v.t.* (۱) لە كەندەو يا پىووبار پەراندىنەو بە كەلەك يا بەلەم.
(۲) فېرۇكە گەياندن بۆ جىنگەى مەبەست بە فېرىنى بۆ نەو شۆنە.

v.t. لە كەندەو يا پىووبار پەرىنەو بە كەلەك يا بەلەم.
n. (۱) كەلەك: قەياغ: بەلەم يا كەشتىيەك بۆ پەراندىنەو پىووبار شتومەك
لە كەندەو يا پىووبارىك. (۲) شۆنىنى پەرىنەو بەلەم يا كەشتىيەكى ھەما.

(۳) مافى نەم جۈزە پەراندىنەو پە. (۴) گەياندنى فېرۇكە لە شۆنىنەكەرە بۆ
شۆنىنەكى تەرە فېرىنيان.

ferryboat (fer'i-bōt'), *n.* بەلەمى پىووبار شتومەك پەراندىنەو
لە كەندەو پىووبار.

ferryman (fer'i-mən), *n.* خاوەن، پەرىنەو پە. يا كرىكارى كەلەك يا
بەلەمى پەراندىنەو لە كەندەو پىووبار: بەلەمەوان.

fertile (fūr't'l), *adj.* (۱) بەپىت: بەپىشت: بەپەر: بەپەرەكەت.
(۲) ھۆكارى بەپىتى (۳) بەردار: بەرگەر: سەك كەر (گەياندان).

(۴) پىتكرار (eggs) ~
fertility (fēr-til'ə-ti), *n.* پىت: بەپىتى: پىشت: بەپىشتى: بەپەرى:
بەردارى: سەكپىوون

fertilize (fūr't'l-iz'), *v.t.* (۱) بەمىزىكرى (زەمى وزان) پەين تىكرىد.
(۲) پىتكرىد: لەيىكەدانى تۆزى نىزى ھىلەكى مى (ھىلەكە، مۇۋە):

(to ~ eggs)
-fertilization (*n.*).
fertilizer (fūr't'l-iz'ēr), *n.* (۱) پەين: پەينى كىمىيائى زەمى
(۲) لەيەكەرە: بەپىتكرە: لەيەك چاكەر: (Bees are ~s of flowers.).

ferula (fer'yoo-lə, fer'oo-lə), *n.* (۱) جۈزە پىوھەكىكە ھەك كەرەوز.
(۲) دارەدەستى مامۇستا. (۳) دارەدەستى فەرمانىروا: گورىزى پاشا.

ferule (fer'al, fer'ool), *n.* دارەدەستى مامۇستا (بۆ تەمى كرىدى
قوتابى)
v.t. لىدان يا تەمى كرىد بەم دارەدەستە

fetter

fergency (fūr'vən-si), *n.* جۇش: تىن: گەرمى (سۆن).
fervent (fūr'vant), *adj.* (۱) گەرم: بەتىن. (۲) بەجۇش: بەتىن: بەگەرم.
-ferently (*adv.*).

fervor (fūr'vēr), *n.* Also **fervour**, (۱) گەرمىيەكى زۇر.
(۲) جۇش: تىن (ھەست): ھەستى گەرم.

festal (fes't'l), *adj.* جەۋنى: زەمەندى: خۇش: شاد.
fester (fes'tēr), *n.* دورەمەل.

v.t. (۱) كىم كرىد. (۲) پىزىن.
(۳) پەنگ خوارەندەو دىل ئازاردان (پىرەوھى، ھەست): دىل پەش كرىدەو.

(۲) بىون بەھىزى كىم كرىد. (۲) دىل ئى پەش كرىدەو: داخ كرىد بە دەرە:
دىل ئى پىكرىد.

festal (fes'tə-v'l), *n.* جەۋنى: ئاھەنگ: زەمەندە: ئاھەنگ: زەمەندە.
تاپپەتەى بە ئاھەنگ: زەمەندە.
festive (fes'tiv), *adj.* خۇش (پوودان، كات، شۆين): شاد: زەمەندە: (a ~ scene, atmosphere, etc.)

(۱) خۇشى شادى: كەيدو پاپواردن.
(۲) زەمەندە: ئاھەنگ: جەۋنى. (ب) (pl.) پوودانى كاتى ئاھەنگ: زەمەندە.
festoon (fes-tōon'), *n.* چەپكەكە گول: گەۋ (كە كرايىت بە شىرتىكى
بازنەبى يا پىچاۋىنچەو).

v.t. (۱) پارازندەو بەم جۈزە چەپكە گول: گەۋ. (۲) چەپكە چەپكە كرىد.
(۳) لىكەدان بە چەپكە گول: گەۋ.
چەند چەپكە گول: گەۋ. (كە كرايىن بە شىرتەو).

festoonery (fes-tōon'ēr-i), *n.* ئاۋلەمەبى: ھەك ئاۋلەمە.
fetation (fē-tā'shən), *n.* پىنكەتەو گەرەبەونى ئاۋلەمە: سەكپى.
(۱) ھىئان (شت، مۇۋە، گەياندان): چوون بۆى ھىئانى: (Will you ~ a doctor at once?; Please ~ me the dictionary.)

(۲) ھىئان (نرخ): بەھابوون: نەۋەندە پارە كرىد.
(This old car won't ~ you much.)

(۲) دەرھىئان: ئى دەرھىئان. (۴) ھەناسە ھەلگىشان.
(۵) لىۋە بۆ دەرگەوتن (پىروپاۋەر). (۶) دىل پاكىشان: سەرنج پاكىشان
(۷) [Colloq.] پىياكىشان: پىمالىن.

(۱) بۆى چوون ھىئانى. (۲) ھىئانەو پىچىرى كۆزدار (سەگى راۋ).
(۳) (۱) رىئازىكى تاپپەتەى كرىت (كەشتى).
(ب) لە رىگە لادان (كەشتى): پىچىكرەو.

(۱) ھىئان: ھىئانەو: بۆ چوون ھىئانەو. (۲) فېل: خۇلادان.
يورە كار كرىد: كارى ناگىرگ كرىد.
گەپشەقە شۆنىنەك ھەستەن
دلفىن: جوان: قەشەنگ.
fatching (fēch'ing), *adj.* [Colloq.],
fete, fête (fāt), *n.* ئاھەنگ: زەمەندە (لە جىگەيەكى كراۋە).

v.t. ئاھەنگ: زەمەندە بۆ گەيان (بۆ پىزى لىگىرتن).
fetide (fē'tə-sīd'), *n.* مىندال لەباربەردن: ئاۋلەمە كوشتن.
fetid (fet'id, fē'tid), *adj.* بۆگەن.
fetish (fē'tish, fet'ish), *n.* (۱) جادو: نەفسوون: شتىك كە گوايە
ھىزى نەفسوونى ھەيە. (۲) شتىكى خۇشەۋىست بە راۋەى پەرىست:

(to have a ~ for a thing)
(۳) شتىكى ھەۋەس ھەلىنىنەر.

-fetishism (*n.*); **fetishist** (*n.*).
(۱) مووى پىشت دەستو پاشووى نەسپو ماين.
(۲) ئەر جۈگەيەكى نەم موۋەى پىۋەيە.

(۱) (pl.) ، پىۋەندە: زىجىرى قاچ: كۆت.
(۲) كۆت: توق: شتىكى بەستەرەو.
(۱) پىۋەندە: زىجىر كرىدە قاچ.
(۲) بەستەرەو: پى لىگىرتن: ھەستەند

fetterlock

fetterlock (fet'ēr-lok'), *n.* = fetlock.

fetus (fē'təs), *n.*

feud (fūd), *n.* دوزمناپەتەيەكى بەتەن و زۆر خايەن (بەتايەتەي لەنێوان دوو خێلدا).

v.t.

دوزمناپەتەيەكى كردن (بۆ ماوەيەكى زۆر) شەپکردن

-feudal (*adj.*).

feud (fūd), *n.* زەوى و زارێكە كە وەرزێر لە دەربەگى بە كرى دەگرتن یا كاری بۆ دەكات لەباتى.

feudal (fū'd'l), *adj.* (١) تايەتەي بە زەوى و زارێكە كە وەرزێر لە دەربەگى بە كرى گرتنى یا كاری بۆ بگات لەباتى.

(٢) دەربەگى تايەتەي بە پزىمى دەربەگى.

feudalism (fū'd'l-iz'm), *n.* دەربەگى پزىمى دەربەگى.

feudalistic (fū'd'l-is'tik), *adj.* تايەتەي بە دەربەگى.

(*a ~ society*) دەربەگىيانە

fever (fē'vēr), *n.*

(١) تا لە زووتا

(٢) بى نارامى: جەوجوول و جۆشەي زۆر

feverish (fē'vēr-ish), *adj.* (١) لە زووتا دارا.

(٢) بوو بە هۆى لە زووتا. (٣) لە زووتا تيا بۆ (وولات).

(٤) بى نارامى: بى سەوت: بەجۆش.

feverous (fē'vēr-əs), *adj.* = feverish.

few (fū), *adj., pron. & n.* ژمارەيەكى كە: هەند: چەند: كەم:

تاك و تەرا

quite a few, [Colloq.]. گەلێك: زۆر: ژمارەيەكى زۆر.

fez (fez), *n.* فەيسە: فەيسە

fiancé (fē'ān-sā', fē'ān'sā), *n.* دەزگياران: كۆچ: مەرەب.

fiancée (fē'ān-sā', fē'ān'sā), *n.* دەزگياران: كۆچ: مەرەب.

fiasco (fi-as'kō), *n.* شكست: نەشوستى: ژۆركەوتن.

fiat (fi'at, fi'at), *n.* (١) فەرمان: فەرمانى مەري

(٢) دەسەلات پەيدا: پرى پەندان

fiat money, دراوى كاعەز كە مەري دەريدهكات بى ئەرەي بەرامبەر بو

دراو: ئالتۇنى: هەيئەت لە خەزىنەدا.

fib (fib), *n.* درۆيەكى بچووك: درۆ: كەلەك.

v.t. درۆيەكى بچووك كردن: درۆ كردن.

fibber (fib'ēr), *n.* درۆز: درۆى بچووك كەر: درۆكەر.

fiber, fibre (fī'bēr), *n.* (١) پيشال (٢) گوش (٣) چۆننىتى.

(٤) سروشت (مۆق): رەوشت: (*a man of strong moral ~*).

fiber glass, پيشالى شووشەي (بۆ ئاواخنى ديوارو سەريان).

fibrosis (fī-brō'sis), *n.* زۆربوونى شانە يا تيشووى پيشالەيى لە

ئەندامەيى كەشدا.

fibrous (fī'brəs), *adj.* (١) پيشالەي: پيشالدار.

(٢) وەك پيشال: پيشالنى

بى بار: دەمدەمى: حولىو: بيارفرۆش:

fickle (fik'l), *adj.* (*a ~ lover; ~ weather*)

-fickleness (*n.*).

fiction (fik'shən), *n.* (١) هەلبەست (٢) شتىكى هەلبەستراو: درۆ.

(٣) چيوك: داستان: پۇمان

fictional (fik'shən-l), *adj.* (١) هەلبەستراو: درۆ.

(٢) تايەتەي بە چيوك يا ئوسراوى هەلبەستراو.

fictitious (fik-tish'əs), *adj.* (١) هەلبەستراو: ئەفسانەي: هەلبەست.

(٢) درۆ: درۆزە: دروستكراو: (*a ~ name*).

fiddle (fid'l), *n.* (١) كەمانچە: ئاميرىكى مۇسقىيە لە كەمانچە دەچن.

(٢) شوورەيەكى سەر میزی كەشتى بۆ نەكەوتە خوارەوى قاپ... هەند.

v.t. (١) [Colloq.]. كەمانچەلێدان: كەمانچەژەندن.

(٢) كات بەفەرێدان: كات كۆشتن: خۆ خەلاندن.

v.t. (١) [Colloq.]. كەمانچەلێدان: (٢) جرت و فرت كردن: جرينى كردن.

fiery

fit as a fiddle, تەندرووست: تەندرووست باش.

play second fiddle, پاشكۆيەتى كردن: ژۆردەستى كردن.

fiddle-deedee (fid'l-dē'dē'), *n. & interj.* قسەي قو:

قسەي هيج و پوچ.

fiddle-faddle (fid'l-fad'l), *n. & interj.* [Colloq.], قسەي

قو: قسەي هيج و پوچ.

v.t. [Colloq.], خۆ خەريك كردن بە شتى هيج و پوچەو.

fiddler (fid'lēr), *n.* كەمانچەژەن: كەمانچەلێدەر.

fiddling (fid'ling, fid'l-ing), *adj.* (١) كەمانچەژەن: كەمانچەلێدەر.

(٢) هيج و پوچ: بى بايەخ.

fidelity (fi-del'ə-ti, fə-del'ə-ti), *n.* (١) ئۆسۆي: داوین ياكى ژۆ.

مێرد: (٢) وردى و راستى تۆماركردن:

(*to copy a document with ~*)

fidget (fij'it), *n.* (١) بى نارامى: نەسەرەوتن.

(٢) كەسكى بى نارام و جرت و فرتكر.

v.t. جرت و فرت كردن: جرينى كردن: بى نارامى:

(*She ~ed with her necklace.*)

v.t. جرت و فرت پيكردن: خستە جرت و فرت.

-fidgetiness (*n.*).

fidgety (fij'it-i), *adj.* جرت و فرتكر: جرينى بى نارام.

fie (fi), *interj.* شوورەيەيە.

fief (fēf), *n.* (١) زەوى و زارێكە كە دەربەگ دەيدات بە وەرزێرێك لەباتى

بەردەستى كردن و كار بۆ كردنى. (٢) مافى دەست پيۆهگرتنى ئەم زەوى و زارە

(١) (*pl.*), دەشت. (٢) زەوى: كێلگە: لەوەرگا: چاپ.

(٣) گۆپەپان: (*a football ~*). (٤) كان: (*a gold ~*).

(٥) (١) مەيانى جەنگ. (ب) جەنگ. (ج) مەيانى سوپايى.

(٦) مەوداى پسپۆرى: مەوداى زانبارى يا كار: (*the ~ of science*)

(٧) گۆپەپانى: مەملەئى وەرزى.

(٨) پووى قەلغان. (٩) مەودا (فەيزا).

adj. (١) تايەتەي بە مەيدان, زەوى, كێلگە, يا گۆپەپان.

(٢) بەرەمى كێلگەيە.

v.t. گرتنەو و يارى پيكردن تۆپ (وەرزى).

play the field, خۆ نەبەستەو و بەك شت, كار, يا چالاكەيەو:

خەريكى هەمە چالاكەيەك بوون.

take the field, دەستپيكردن (وەرزى, مەشتى سوپايى).

field glass, field glasses, دووربينىكى زۆر بەهيز

field gun, تۆپ.

field hand, وەرزێر.

field hospital, نەخۆشخانەي سوپايى نزيك مەيدانى جەنگ.

field marshal, سوپا سالار: مارشالى مەيدان.

field trip, گەشتى مەيدانى (بۆ كۆکردنەوى زانبارى و مەشتى

پاستەوخۆي قوتابى).

field work, كاري مەيدانى (كە بريتيە لە كۆکردنەوى زانبارى).

fiend (fēnd), *n.* (١) شەيتان. (٢) كەسكى بەد.

(٣) [Colloq.], (١) كەسكى زۆر خولياي شتىكى هەيئەت:

(*a cigarette ~*)

(ب) كەسكى زۆر كارامە و لياھتو لە كارێدا: (*He is a ~ at tennis.*)

the Fiend, شەيتان.

fiendish (fēn'dish), *adj.* شەيتانە: شەيتان ئاسا: بەد.

fiendlike (fēnd'lik), *adj.* = fiendish.

fierce (fērs), *adj.* (١) دەر: هار: دەرە: (*a ~ dog*).

(٢) توندوتيز: بەهيز: توندوقايم: (*a ~ storm*).

(٣) گەرم (جەنگ): توندوتيز: بەجۆش.

(٤) [Slang], پيس و بۆگەن: بەد: ناپەسەند.

fiery (fi'ri, fi'ēr-i), *adj.* (١) ناگري: ناگري. (٢) گەرم.

- (۲) به جوش: توندوتیژ: (*a ~ words*) .
 (۴) زورهه لچور (مروغ): (*a ~ nature*) .
 (۵) زوگرگر: ناگرگر: بسووت .
 (۶) هه وگردو (برین): سووره لنگه پاو: دنگر ساو (برین)
fiesta (fi-es'tə), *n.* (۱) زه ماره ندنکی ناینبی .
 (۲) زه ماره ندنکی نیسپانیه .
five (fif), *n.* زوپنا: شمشال
v.t. & v.i. زوپنالیدن
fifteen (fif'tēn'), *n. & adj.* پانزده
fifteenth (fif'tēnth'), *adj.* پانزدهمه
fifth (fifth), *adj. & n.* پنجمه
fifth column, ده سستی سر به دوژمن (که له دلهوه خه به سرکهوتنی
 دوژمن دهکن به سر وولته که خویاندو به دزی چه هه لیشی بۆ دههه)
fiftieth (fif'ti-ith), *adj. & n.* پنجاهمه
fifty (fif'ti), *adj. & n.* پنجا
 the fifties, ساله به چاک: هه سده یکه یا ته مانی مروغیک
fifty-fifty (fif'ti-fif'ti), *adj. & adv.* [Colloq.] نه وده یه که
 وه که یه که: یه کسان: نیواونیو
fig (fig), *n.* (۱) هه بجر (۲) دار هه بجر
 (۳) نهختیک: هه ندنکی بین نرغ یا هه وپوچ:
 (Their opinion wasn't worth a ~.)
 (۴) نیشانه یه که سوک به په نجه (په نجه گوره خسته ناو په نجه شایه تمانو
 په نجه درنزه وه)
fight (fit), *v.i.* (۱) شه کردن: جهنگ کردن
 (۲) به به ره کردن: خبات کردن: به ره لستی کردن
v.t. (۱) شه له گه ل کردن: شه کردن: جهنگ له گه ل کردن
 (۲) خبات کردن: به ره لستی کردن: به به ره کانی کردن
 (۳) به هه و: خبات ده سکوتن
n. (۱) شه: جهنگ (۲) ده مه قانی: هه را: ناژاوه
 (۳) توانا و ناماده بی شه کردن
fight it out, شه کردن تا لایه که ده به زنت
fight off, به ره لستی کردن: به به ره کانی کردن: له خۆ دور خسته نه وه
fighter (fit'ēr), *n.* (۱) شه کردن: جهنگور (۲) بۆکسیان
 (۳) فرۆکه ی جهنگ
figment (fig'mənt), *n.* چپوکی هه لسته راو: شتیکی خه یال کرده یا
 هه لسته راو
figurative (fig'yoor-ə-tiv), *adj.* (۱) هه مانی
 (۲) قایبه تی به وینه کردن (۳) مه جازی: بریتی (زمانه وانی)
figure (fig'yoor), *n.* (۱) شینوه
 (۲) له سولار: به تزن و بال: قه دو بالا: بیچ: به یکه
 (۳) کس: نه تابه تی هه به ناو: مروغ
 (Roosevelt was one of the greatest ~s of his time.)
 (۴) وینه (کس: شت) (۵) نه خشه
 (۶) ژماره: عهره (the ~ 5)
 (۷) (31) ژماره: ژمنه: حساب (۸) هه ندیک دراو یا پارو
 (۹) جهند هه ناوینی که ماکردن (۱۰) شینوه (نه اندازه)
 (۱۱) مه جاز: په وانیشتی
v.t. (۱) شینوه بیدان: وینه کردن (۲) هه نانه به چاری خۆ
 (۳) به نه خشه پارازنده نه وه (۴) ژماردن: لیکدانه وه
 (۵) [Colloq.] بیوا بیوون: وا زانین (۶) به مه جاز دهر برین (په وانیشتی)
v.i. (۱) باش دیار بیوون (۲) ژماردن (۳) [Colloq.] لیکدانه وه: په چاو کردن
figure on, (۱) پشت پین به ست: به ته مابوون
 (۲) نه خشه دانان: نه خشه بۆ کیشان
figure out, (۱) لیکدانه وه: ژماردن: هه لهنان
 (۲) تیگه یشتن: بۆ دهر کردن: سهر تی دهر چوون: زانین

- figure up**, کۆکردنه وه (ژماره)
figurehead (fig'yoor-hed'), *n.* (۱) په یکه ری سهر لووتی که شتی
 (۲) سهرۆکی هه به ناو: بین ده سته لات
figure of speech, مه جاز (په وانیشتی)
figurine (fig'yoo-rēn'), *n.* په یکه رتیکی بچوک
filament (fil'ə-mənt), *n.* (۱) تال: دوزو
 (۲) تال ناو گلژیی نه لکه تریک (۳) تهخته گول
filbert (fil'bērt), *n.* (۱) (بندق): به ره دارنکه وه که سته نه وایه
 (۲) دهر ختی (بندق)
filch (filch), *v.t.* دزین (شتیکی هه وپوچ)
file (fil), *n.* (۱) فایل (۲) ریز (مروغ: شت)
 (۳) ریزه خانه ی شه تره نچ
v.t. (۱) خسته فایله وه: ریز و ریز کردن له فایله
 (۲) تمار کردن: به لکه نامه یکه له دادگدا
v.i. (The children ~ed out of the building.) به ریز بۆ یشتن
 in file, به ریز
 on file, له فایله یه
file (fil), *n.* برهنگ
v.t. له برهنگ دان: به برهنگ ساف کردن
filet (fi-lā', fil'ā, fil'it), *n.* (۱) تریک یا چنراوینی نه خشی
 (۲) پارچه گوشتی ته نک (گا و مانگا و ماسی)
filet mignon (fi-lā' min-yōn', fil'ā min-yon), پارچه
 گوشتی نهرمه ی گا و مانگا
filial (fil'i-əl, fil'yəl), *adj.* فوزه ندی: هه کپو کچ بۆ دایک و باوک
 (~ devotion)
filibuster (fil'ə-bus'tēr), *n.* (۱) چه ته (دزی و ولاتیکی بیگانه)
 (۲) دهرمن به تاش: ریزه گرتن له مۆر کردن: گه لته ی یاسایه که به به ره لماندا
 به ژور دووان
v.t. (۱) چه ته بی کردن (دزی و ولاتیکی بیگانه)
 (۲) دهرمن به تاش کردن: ریزه گرتن له مۆر کردن: گه لته ی یاسایه که
 به به ره لماندا به ژور دووان
filicide (fil'ə-sīd'), *n.* (۱) مندالی خۆ کوشتن
 (۲) مندالی خۆ کۆ
-filicidal (*adj.*)
Filipino (fil'ə-pē'nō), *n.* فیلیپینی
fill (fil), *v.t.* (۱) پر کردن: ناخن
 (۲) له په یکه کدا بیوون یا فرمانه بی یکه کردن
 (to ~ an office or position)
 (۳) دانان (له کار یا فرمانه بریدا)
 (۴) دهرمان ناماده کردن به پیزی په چه ته: داواکاری به جینهنان:
 (to ~ a prescription or an order)
 (۵) پر کردن نه وه (دز: کۆ)
 (۶) (l) تیر کردن (ب) خواره مانی پیدان
 (۷) پر کردن نه وه (چال)
 (۸) ناو ساندن (په وانی که شتی)
v.t. (۱) پر بیوون: پر بیوون نه وه (۲) تیر بیوون
n. (۱) نه وده ی بیوونسته بۆ پر بیوون یا تیر بیوون
 (۲) تیری: نه وده ی تیر بکات (۳) ناو ناخن: پرکس
 (۴) به ستو: به رازی یه که ده سترکد (وه هه ریزه ی هه لی شه مهنده هه)
 (۱) پر کردن (۲) پر کردن نه وه (بوشایی رسته): ته واک کردن: تیر کردن
 تیختن (۳) جیگرتنه وه: جیگری کردن
fill one in on, [Colloq.] دوا ده نگویاس پین که یاندن:
 (He filled me in on the latest news.)
fill out, (۱) پر بیوون نه وه: پر بیوون: قه لو بیوون
 (۲) پر کردن نه وه (نیستیماره)

filler

- fill up**,
filler (fil'ēr), *n.* پرکردن؛ پرپوش نه‌تواوی
(۱) ناوناخن (۲) دیز پرکهرهوه
(۳) تووتنی ناو جگهره یا سیگار. (۴) بوشایی پرکهرهوه (له پوژنامه‌یکدا)
(۵) ده‌سته‌یک پهری کاغذی تاک تاک (که ده‌خړته ناو به‌رگینه‌کوه وه‌ک ده‌فتن).
- fillet** (fil'it), *n.* (۱) سهریچیک ناریک: بو جوانی یا قو‌به‌ستن.
(۲) تیله؛ تنماسک؛ شریک؛ به‌ند
(۳) پارچه‌یک گوشتی نهرمی ته‌ک (گاو مانگاو ماسی).
- v.t.* (۱) به‌ستی یا پاراندنه‌وه به‌ پی‌به‌ست یا به‌ندیک.
(۲) نیسکان ل دهره‌نیان و کردن به‌ پارچه‌ی ته‌ک و پیکه‌یکه‌وه (گوشت).
- fill-in** (fil'in), *n.* (۱) جیگری سهرده‌می (مروقه، شت).
(۲) [Colloq.] یوخته؛ کورته.
- filling** (fil'ing), *n.* (۱) پرکردن؛ پرپوش.
(۲) ناوناخن به‌تابه‌تی هی ددانی کلز؛ پرکهرهوه به‌زینخانه
- filling station**,
filly (fil'i), *n.* (۱) جوانو ماین؛ نوما
(۲) [Colloq.] کچیک پووخوش و به‌جوش.
- film** (film), *n.* (۱) سهرتوئیز؛ توئیزال؛ توئیز ته‌ک. (۲) فیلمی کامیژا.
(۳) نیلایی: جاو؛ تارمایی سهرچاو؛ پهرده‌ی سهرچاو (نه‌خوشی)
(۴) فیلمی سینما: (۵) ده‌زووی ناریک
- v.t.* (۱) به‌ پهرده یا توئیزالی ته‌ک داپوشین (۲) وینه‌گرتن.
(۳) کردن به‌ فیلمی سینما؛ فیلم گرتن: (They ~ed the story).
- v.i.* (۱) داپوشران به‌ توئیزال یا پهرده‌ی ته‌ک.
(۲) کران به‌ فیلمی سینما.
- filter** (fil'tēr), *n.* پالوئنه؛ پالوئکه؛ ناویالوئو.
- v.t.* پالوتن
- v.i.* (۱) پالوتن؛ پالوئران
(۲) وورده وورده پالوئونه‌وه: (The news ~ed through town).
- filth** (filth), *n.* (۱) پیسی؛ پیسایی؛ گهندوگور؛ چلک؛ چلکنی.
(۲) په‌ووش خرابی؛ به‌درفقاری؛ پیس په‌فتاری.
- filthiness** (*n.*).
filthy (fil'thi), *adj.* (۱) پیس؛ چه‌په‌ل؛ چلکن.
(۲) په‌ووش پیس؛ به‌درفقار؛ سووک.
- filtrate** (fil'trāt), *v.t.* پالوتن
n. شله‌ی پالوت
- filtration** (*n.*).
fin (fin), *n.* پهره‌کی ماسی.
v.t. & v.i. پهره‌که لیکردنه‌وه
- finagle** (fi-nā'g'l), *v.t. & v.i.* گزی کردن؛ فروفیل کردن.
- finagler** (*n.*).
final (fi'n'l), *adj.* (۱) دواهمین؛ دوا؛ هره دوا؛ هی کوتایی.
(۲) یه‌کجاره‌کی؛ نه‌گزی.
- n.* (۱) دواهمین شت؛ شتی هره دوا.
(۲) [Pl.] (۳) دواهمین کین‌برکی وهرزی
(۴) [Colloq.] دوا؛ تاقیکردنه‌وه (زانکو، کولج، کوتابخانه).
- finale** (fi-nā'li), *n.* (۱) دوا به‌شی پارچه‌یکه موسیقا
(۲) دوا به‌شی نوواندیک.
(۳) دوا به‌شی؛ کوتایی؛ دوا؛ پایان.
- finalist** (fi'n'l-ist), *n.* به‌شداروبوی دواهمین پینشیرکین
- finality** (fi-nal'ə-ti), *n.* یه‌کجاره‌کنتی؛ برینه‌وه‌ی ته‌واوی.
- finalize** (fi'n'l-iz), *v.t.* برینه‌وه ته‌واو کردن؛ به‌ نه‌جام گه‌یادن.
- finally** (fi'n'l-i), *adv.* (۱) له دوا‌بید؛ له نه‌جامدا؛ له کوتا‌بید؛ نیت.
(۲) به‌ یه‌کجاره‌کی
- finance** (fə-nans', fi'nans), *n.* (۱) [pl.] سامان و ده‌سکهرتی
وولات، کومپانیا، یا که‌سینک. (۲) (ب) دارایی؛ داراییکاری؛ داراییناسی.
- v.t.* (۱) پاره‌دان؛ پاره‌پندان؛ ده‌زگیرویی کردن؛ مه‌سرف کیشان.

finger

- (۲) سهره‌وکاری پاره بو کردن.
financial (fə-nan'shəl, fi-nan'shəl), *adj.* دارایی؛
تایبه‌تی به‌ دارایی
- financially** (*adv.*).
financier (fin'an-sēr', fi'nən-sēr'), *n.* (۱) پمپوژی دارایی؛
(۲) سهرمایه‌دار؛ پاره‌دارنکی گهره (به‌تایبه‌تی که خهریکی کرداری دارایی گهره ده‌بیت).
- v.t.* پاره‌دان؛ پاره‌پندان؛ سهره‌وکاری پاره بو کردن.
- finch** (finch), *n.* فیسقه؛ چوله‌که؛ هره بالنده‌یکه بچوکی وه‌ک چوله‌که.
- find** (find), *v.t.* (۱) پیکه‌وت کردن؛ به‌ پیکه‌وت دوزینه‌وه؛ دوزینه‌وه
(۲) دوزینه‌وه؛ بو گهران و دوزینه‌وه؛ په‌یدا کردن.
(۳) بو دهرکه‌وت؛ زان؛ پین زانین. (۴) دوزینه‌وه‌ی شتیک وون بوو
(۵) وا دانان؛ لا واپوون.
(۶) به‌رکه‌وتن؛ لیدان؛ پینداکهرتن: (The blow found his chin).
(۷) پریاردان: (The jury found him innocent).
- n.* (۱) دوزینه‌وه. (۲) شتیک دوزراوه (به‌تایبه‌تی به‌نرخ)؛ دوزراوه‌یکه
بو دهرکه‌وتن؛ پین زانین.
- find out**,
finder (fin'dēr), *n.* (۱) دوزره‌وه (مروقه، نامین).
(۲) گهره‌بینیکی تایبه‌تی کامیژا (بو بینینی ته‌وه‌ی له وینه‌که‌دا دهره‌چیت)
(۳) دوربینیکی بچوک که به‌ یه‌کچیک گهره‌تره‌وه ده‌به‌سرتن.
- finding** (fīn'ding), *n.* (۱) دوزینه‌وه. (۲) شتیک دوزراوه یا دهرخراو.
(۳) [pl.] کهره‌سه‌ی کرنگار.
(۴) نه‌جامی لیکوئینه‌وه (له‌لاین زانایه‌ک، دانگهریک، یا که‌سینکی ته‌وه).
(۱) باش؛ زور باش؛ چاک؛ نایاب: (a ~ sample).
(۲) لیه‌اتوو به‌ په‌ووش؛ زور چاک: (a ~ teacher).
(۳) پاک؛ پاکو. (۴) سایه‌قه؛ خوش (ناووه‌وا).
(۵) وورد؛ بچوک: (~ sand).
(۶) ناریک: (~ thread).
(۷) تیز: (~ a knife with a ~ edge).
(۸) وورد (جیاوازی، تیبینی): (~ distinctions).
(۹) ناسک. (۱۰) جوان؛ جوانکیله.
- adv.* زور باش؛ زور چاک.
- v.t. & v.i.* (۱) پاکردنه‌وه؛ پاکبوونه‌وه؛ پاکو کردن.
(۲) وورد کردن؛ ناسک بوون.
- fine** (fin), *n.* پین بژاردن؛ پین بژیری؛ سزا (پاره).
v.t. پین بژاردن؛ سزا ل سهندن (پاره).
- in fine**,
fine arts,
finery (fin'ēr-i), *n.* (۱) له نه‌جامدا؛ له کوتا‌بید. (۲) به‌ کورتی.
هونه‌ره جوانه‌کان.
جل و به‌رگ و گهره‌می جوان و پازینه‌ره‌وه؛
شتومه‌کی پازاندنه‌وه.
- finesse** (fi-nes'), *n.* (۱) کارامه‌یی؛ ووردی (له کارکردندا).
(۲) ناسکی (په‌ووش و کارکردن). (۳) فیلبازیتی و زیره‌کی و زولیتی.
- finger** (fin'gēr), *n.* (۱) پمچه؛ نه‌موس؛ نه‌نگوست.
(۲) شتیک که له پمچه بکات له شینه‌وه به‌کاره‌نیاندا.
(۳) پیوانه‌یکه که بریتی‌یه له پانایی پمچه یا دیززی پمچه‌ی ناوه‌راست.
(۴) زمانه‌ی مکیکه یا نامیزیک.
- v.t.* (۱) پمچه‌نیدان؛ ده‌ستکاری کردن. (۲) دیزن؛ بردن.
(۳) لیدانی نامیزیکی موسیقایی به‌ پمچه.
- burn one's fingers**,
پمچه‌ی خ‌ داخ کردن یا سووتاندن.
پمچه‌ی خ‌ داخ کردن؛ ده‌ست داخ بوون؛
(۱) به‌شداری کردن؛ یارمه‌تیدان.
(۲) خوتیه‌لقوروتاندن؛ پمچه خسته کاریکه‌وه.
- put one's finger on**,
پمچه خسته‌سهر گروگرفتیک؛ دیارده‌کردن؛
ده‌ست خسته‌سهر (گروگرفت)؛ ناوونوس کردن.
چی بویت پین-
twist (or turn) around one's little finger,

finger mark,	دهکات کردن به دهسکهای خو
finger-nail (fin'gēr-nāl'), <i>n.</i>	شویز پهنجه
finger-print (fin'gēr-print'), <i>n.</i>	نیلوک
v.t.	پهنجهگرتن؛ شعلی پهنجه.
finger tip,	پهنجهمؤر گرتن؛ پهنجهگرتن.
	(۱) نوکی پهنجه؛ ساری پهنجه.
	(۲) کیفی یاراستنی ساری پهنجه.
have at one's finger tips,	(۱) ناماده بیون؛ لهبر دهستدا بیون بۆ
	پهنجهساری بهکارهینان. (۲) باش زانین.
finical (fin'i-k'l), <i>adj.</i> = finicky.	
finicky (fin'i-ki), <i>adj.</i>	بهقیزوبیز؛ به هیچ پازی نه بوو (بهتایبهتی
	خواردنمسی).
finis (fi'nis), <i>n.</i>	کوتایی (پیرتوک. چیروک) پایان.
finish (fin'ish), <i>v.t.</i>	(۱) تواروکردن؛ کوتایی پین هینان؛ برینهوه؛
	پرانندنوه. (۲) هیناندی؛ به نهنجام گه یاندن؛ تواروکردن.
	(۳) هیچ نه هینشتنوه؛ تواروکردن؛ گسک لیدان.
	(۴) پیرداج کردن؛ زور چاک کردن. (۵) [Colloq.]، کوشتن؛ نه هینشتن.
	(۶) [Colloq.]، بپایه خ کردن.
v.t.	توارو بیون؛ دایسی هاتن؛ کوتایی هاتن؛ نمان.
n.	(۱) کوتایی؛ دایسی. (۲) بویه. (۳) تواروی؛ بنگردی.
	(۴) چوینتی تواروکردن
	(۵) چوینتی ساف ولوس کردن؛ پوی میژوکورسی.
	(۶) ناسکی و وردی (پرووشت، دووان... هتد).
finish off,	(۱) تواروکردن؛ کوتایی پین هینان؛ دایسی پین هینان.
	(۲) کوشتن؛ نه هینشتن.
finish up,	(۱) تواروکردن (کار). (۲) هیچ نه هینشتنوه.
finish with,	(۱) تواروکردن؛ دایسی پین هینان. (۲) پیموده دی لهگه برین.
finished (fin'isht), <i>adj.</i>	(۱) توارو بیو؛ توارو
	(۲) تواروکارو؛ به نهنجام گه یشتو. (۳) زور باش؛ پوخته؛ بنگرد؛ نایاب.
	(۴) ساف ولوس گراو (میژوکورسی).
	(۵) بپایه خ؛ بایه خ نمان؛ بپایه خ؛ کلهک؛ کلهک نمان.
finite (fi'nīt), <i>adj.</i>	(۱) سنوردار؛ دایسی دیت؛ به نهنجام؛ دیاریکراو.
	(۲) کرداری سنوردار (ریزمان).
n.	شتیکی سنوردار یا به نهنجام.
finitude (fin'ə-tōōd', fi'nə-tūd'), <i>n.</i>	سنورداریتی؛ به نهنجامی.
fink (fiŋk), <i>n.</i> [Slang].	(۱) سورسه؛ سیخو؛ مان گرتن شکیان (کرتان).
	(۲) کسکی بپایه خ و هیچ و پوچ و ناله بار.
finnick (fin'i-ki), <i>adj.</i> = finicky.	
fir (fūr), <i>n.</i>	(۱) سنه ویر؛ درختی سنه ویر. (۲) دارو تهخته سی سنه ویر.
fire (fir), <i>n.</i>	(۱) ناگر. (۲) جوش و خروش؛ سوزی به هین.
	(۳) تهقه؛ تهقاندن (تهنگ، تپ).
v.t.	(۱) سووتاندن؛ داگیرساندن. (۲) کلدان (گوزه و دیزه).
	(۳) به ناگر ووشک کردنوه. (۴) به ناگر پووناک کردنوه.
	(۵) هینانه جوش و خروش (تهنگ، تپ).
	(۶) تهقاندن (تهنگ، تپ).
	(۷) [Colloq.]، تیکرتن؛ ناراسته کردن به تودی: (to ~ questions at).
	(۸) [Colloq.]، دهکردن له کار: (to ~ someone from his job).
v.t.	(۱) سووتان؛ گر تن به بیون؛ ناگر تن به بیون. (۲) هاتنه جوش و خروش.
	(۳) تهقاندن (تهنگ، ده مانچه)؛ تهقین.
catch fire,	ناگر گرتن.
fire away, [Colloq.],	دهسپیکردن؛ بهتایبهتی به دووان یا
	پرسپارکردن.
fire up,	(۱) ناگر کردنوه (له زوپا، ناگردان، یا فېندا)؛ ناگر داگیرساندن.
	(۲) لهبر توره بیون.
go through fire and water,	تووشی ناخوشی بیون.
miss fire,	(۱) نه تهقین (تهنگ). (۲) ژنکرتن؛ سرنه کدورتن (له کارنکدا).

on fire,	(۱) دهسووتیت؛ ناگری تن به بیونوه.
	(۲) پیر له جوش و خروش؛ هاتنوه ته جوش.
open fire.	(۱) تهقینکردن؛ دهست به تهقه کردن. (۲) دهسپیکردن.
play with fire,	یاری به ناگر کردن؛ شتیکی ممترسیدار کردن.
set fire to,	ناگر تن بهردان؛ ناگر پیونهان؛ سووتاندن.
set on fire,	(۱) ناگر تن بهردان؛ ناگر پیونهان؛ سووتاندن.
	(۲) هینانه جوش؛ هست جووآندن.
under fire,	(۱) تهقه تی دهکرتن؛ ناگیران دهکرتن؛ له ژنر هیزشی
	دوژمندایه. (۲) پهخته تی گراو؛ سرنه نشت گراو.
fire alarm,	ژهنکی ناگر؛ ژهنکی پاپیراندن له ناگر به بیونوه.
fire-arm (fir'ärm'), <i>n.</i>	چپکی ناگرین (تهنگ، ده مانچه).
fire-ball (fir'bōl'), <i>n.</i>	(۱) هوره تریشقه. (۲) نهسپیکردن؛ کشاو.
	(۳) چپکی پیر تهقه مانی وه تپ.
fire-bird (fir'bürd'), <i>n.</i>	بالندیمکی پهنگا پرهنک.
fire-brand (fir'brand'), <i>n.</i>	(۱) بزوتک؛ شاپلیته.
	(۲) شویزگیر؛ خلهک هاندن بپایه خ.
fire-break (fir'brāk'), <i>n.</i>	ناگرب؛ ناوچه پیک که پاک دهکرتنوه بپایه خ
	ناگربیکردن.
fire-bug (fir'bug'), <i>n.</i> [Colloq.].	به دهسپیکردن ناگر بهردنوه؛
	ناگر نیرنوه.
firecracker (fir'krak'ēr), <i>n.</i>	دهمیرقاچان؛ تهرقه.
fire department,	دهستگای ناگرکوژاندنوه (که به بیونوه بهرایه تی پیک)
	شاره وانییه).
fire engine,	لوری ناگرکوژاندنوه.
fire escape,	پئی دهر باز بیون له ناگر (بهتایبهتی له خانویه کدا لهکاتی
	ناگر تن به بیوندا).
fire extinguisher,	نامیزی ناگرکوژاندنوه؛ ناگرکوژاندنوه
	(که لوله شتیکی بچوکه ماده دی کیمیایی تیدایه).
fire-fight (fir'fit'), <i>n.</i>	شپره تهنگ.
fire-fighter (fir'fit'ēr), <i>n.</i> Also fire fighter,	ناگرکوژاندنوه
	(مروء)؛ ناگرکوژاندنوه
fire-fly (fir'fli'), <i>n.</i>	گوله نهسپیکردن.
fire insurance,	بیمه ی ناگر.
fireman (fir'män), <i>n.</i>	(۱) ناگرکوژاندنوه (مروء)؛ ناگرکوژاندنوه.
	(۲) لپیرسرای ناگر (له فرنیک یا شمه نده فریکدا).
fire-place (fir'plās'), <i>n.</i>	ناگردان.
fire-proof (fir'prōōf'), <i>adj.</i>	ناگرنه؛ دژناگر؛ ناگرب.
fireside (fir'sid'), <i>n.</i>	(۱) گوئی ناگردان؛ گوئی ناگر. (۲) مان.
	(۳) ژبانی ناو مان؛ ژبانی خیزانی.
adj.	تایبهتی به گوئی ناگردان یا ژبانی خیزانی.
fire station,	نپسنگی ناگرکوژاندنوه
firestone (fir'stōn'), <i>n.</i>	(۱) بهردن نهستی.
	(۲) بهردنیکه که بهر نهستی گرامی زور دهکات.
fire-wood (fir'wood'), <i>n.</i>	داری سووتنمندی؛ دار گوزه؛
	داری سووتاندن.
fire-works (fir'wūrks'), <i>n.pl.</i>	فیشکه شیت؛ ناگربازی.
firing (fir'ing), <i>n.</i>	(۱) سوورکردنوه؛ گوزه و دیزه. (۲) ناگر خوش کردن.
	(۳) فیشکه شیت تهقاندن. (۴) سووتنمندی.
firing line,	(۱) هینلی تهقه. (۲) پهنه نگی لهشکر (له جهنگدا).
	(۳) ریزی پهنه؛ ریزی پیکم.
firing pin,	بزماری تهقه (له چپکی ناگریندا).
firing squad (or party),	دهستی تهقه کمر (دهسپیک سربازان)
	که به تهنگ کسپیک دهکوتن لهسهر فرمانی دادگا یا تهقه بهسهر گوزی
	مردویه کدا دهکوتن لهکاتی ناشتید بپایه خ (پیرلنگرتن).
firm (fūr), <i>adj.</i>	(۱) پتور؛ قایم. (۲) توندوتول؛ پهق؛ تونگ.

(۲) برده‌وام و به‌نیزه‌وه: (<i>a ~ pressure</i>)	(۴) چمپیو: نه‌گۆز! پتم: (<i>a ~ faith</i>)
(۵) نه‌مه‌ر: توند: (<i>a ~ command</i>)	(۶) مسوگەر: براوه: (<i>a ~ contract</i>)
(۷) نه‌گۆز! چه‌سپار (<i>~ prices</i>)	پته‌و‌کردن! قايم کردن! چه‌سپاندن! پته‌و‌بوون! قايم بوون! <i>v.t. & v.i.</i>
چم‌سپان! تونگ بوون.	نه‌گۆزار! نه‌حووان! سووربوون له‌سەر
كوهماندا! به‌شگه! ده‌ستگای بازگانی.	كوهماندا! به‌شگه! ده‌ستگای بازگانی.
ناسمان! گه‌ردوون.	ناسمان! گه‌ردوون.
یه‌که‌م! به‌که‌مین.	یه‌که‌م! به‌که‌مین.
(۱) یه‌که‌م! به‌که‌مین (۲) یه‌که‌م جار. (۳) له‌پیشتردا! باشت.	(۱) یه‌که‌م! به‌که‌مین (۲) یه‌که‌م پوژی مانگ. (۳) یه‌که‌م سالی چه‌رخیک.
(۴) سه‌ره‌تا. (۵) (<i>pl.</i>), نایابترین! باشتترین. (۶) براوه.	(۴) سه‌ره‌تا. (۵) (<i>pl.</i>), نایابترین! باشتترین. (۶) براوه.
(۷) گیلری یه‌ک (نو‌تومیل).	(۷) گیلری یه‌ک (نو‌تومیل).
له‌پیش هه‌مووشتی‌که‌دا! پێشه‌کی.	له‌پیش هه‌مووشتی‌که‌دا! به‌رله هه‌مووشتی‌که‌دا! یه‌که‌م.
له‌پیش هه‌مووشتی‌که‌دا! به‌رله هه‌مووشتی‌که‌دا! یه‌که‌م.	له‌پیش هه‌مووشتی‌که‌دا! به‌رله هه‌مووشتی‌که‌دا! یه‌که‌م.
تا‌بی‌ه‌تی به‌ فریاه‌کو‌ت‌نی سه‌ره‌تایی.	تا‌بی‌ه‌تی به‌ فریاه‌کو‌ت‌نی سه‌ره‌تایی.
فریاه‌کو‌ت‌نی سه‌ره‌تایی.	فریاه‌کو‌ت‌نی سه‌ره‌تایی.
نۆ‌به‌ره	نۆ‌به‌ره
مندا‌لی نۆ‌به‌ره	مندا‌لی نۆ‌به‌ره
(۱) نمره یه‌ک	(۱) نمره یه‌ک
باشت‌ترین! نایاب‌ترین. (۲) هی نمره یه‌ک: (<i>a ~ ship</i>)	باشت‌ترین! نایاب‌ترین. (۲) هی نمره یه‌ک: (<i>a ~ ship</i>)
(۳) هی یۆسته‌ی نمره یه‌ک. واته خێرا.	(۳) هی یۆسته‌ی نمره یه‌ک. واته خێرا.
(۴) به‌ باشت‌ترین! به‌ نمره یه‌ک. (۵) به‌ یۆسته‌ی نمره یه‌ک. واته خێرا.	(۴) به‌ باشت‌ترین! به‌ نمره یه‌ک. (۵) به‌ یۆسته‌ی نمره یه‌ک. واته خێرا.
نۆ‌به‌ره! خالۆ! پوژ!	نۆ‌به‌ره! خالۆ! پوژ!
په‌نجی شایه‌تمان.	په‌نجی شایه‌تمان.
(۱) نه‌ه‌می یه‌که‌م! قاتی یه‌که‌م.	(۱) نه‌ه‌می یه‌که‌م! قاتی یه‌که‌م.
(۲) نه‌ه‌می دو‌وه‌م (له‌ ئه‌وروپادا).	(۲) نه‌ه‌می دو‌وه‌م (له‌ ئه‌وروپادا).
(۳) نۆ‌به‌ره. (۴) یه‌که‌م نه‌ه‌م‌ج.	(۳) نۆ‌به‌ره. (۴) یه‌که‌م نه‌ه‌م‌ج.
له‌ سه‌رجاوه‌وه!	له‌ سه‌رجاوه‌وه!
راسته‌وخۆ! به‌کسه‌ری:	راسته‌وخۆ! به‌کسه‌ری:
(~ information, knowledge, experience, etc.)	(~ information, knowledge, experience, etc.)
first lady,	ژنی سه‌ر‌کۆماری نه‌مه‌ریکا.
first lieutenant,	نه‌فسه‌ری دوو نه‌ه‌م‌جیه‌! ملازمی یه‌که‌م.
first-ling (furst'ling), n.	(۱) نۆ‌به‌ره (۲) به‌چه‌کی نۆ‌به‌ره.
firstly (furst'li), adv.	یه‌که‌م! به‌که‌مین! له‌پیش هه‌مووشتی‌که‌دا.
first mate,	یه‌که‌م نه‌فسه‌ری که‌شتی (پله‌یه‌ک له‌خوار کاپته‌وه).
first officer, = first mate.	یه‌که‌م نه‌فسه‌ری که‌شتی (پله‌یه‌ک له‌خوار کاپته‌وه).
first person,	پێش‌وا‌ی یه‌که‌م. واته دو‌وێنه‌ر وه‌ک: (<i>I, we</i>) (پێش‌مان).
first rate (furst'rāt'), adj.	نمره یه‌ک! یه‌که‌مین! باشت‌ترین!
زۆر نایاب	زۆر نایاب
نمره یه‌ک! زۆر باش! زۆر نایاب.	نمره یه‌ک! زۆر باش! زۆر نایاب.
(۱) تا‌بی‌ه‌تی به‌ خه‌زێنه‌ی میری یا ده‌سکه‌وت.	(۱) تا‌بی‌ه‌تی به‌ خه‌زێنه‌ی میری یا ده‌سکه‌وت.
(۲) دارایی	(۲) دارایی
سالی دارایی.	سالی دارایی.
fiscal year,	سالی دارایی.
fish (fish), n.	(۱) ماسی. (۲) هه‌رچ گیاندارێکی ئاوی. (۳) گۆشتی ماسی.
(۴) [<i>Colloq.</i>] که‌سێکی ساویلکه‌ یا بێ هه‌ست.	(۴) [<i>Colloq.</i>] که‌سێکی ساویلکه‌ یا بێ هه‌ست.
(۱) ماسی گرتن! راه‌مه‌سی کردن. (۲) به‌ فرۆڤیل شتی‌که‌ ده‌سکه‌وتن.	(۱) ماسی گرتن! راه‌مه‌سی کردن. (۲) به‌ فرۆڤیل شتی‌که‌ ده‌سکه‌وتن.
(۳) ماسی تێدا گرتن! راه‌مه‌سی تێدا کردن:	(۳) ماسی تێدا گرتن! راه‌مه‌سی تێدا کردن:
(<i>We ~ed the stream.</i>)	(<i>We ~ed the stream.</i>)
(۲) ئی ده‌ره‌ه‌ینان! دۆزێنه‌وه‌و ده‌ره‌ه‌ینان:	(۲) ئی ده‌ره‌ه‌ینان! دۆزێنه‌وه‌و ده‌ره‌ه‌ینان:
(<i>He ~ed a coin out of his pocket.</i>)	(<i>He ~ed a coin out of his pocket.</i>)
(۳) له‌نگه‌ر هه‌له‌برین.	(۳) له‌نگه‌ر هه‌له‌برین.
تا‌بی‌ه‌تی به‌ ماسی یا ماسی گرتن.	تا‌بی‌ه‌تی به‌ ماسی یا ماسی گرتن.
adj.	adj.

زۆر خواردنه‌وه.	drink like a fish,
بۆ گه‌ران! هه‌ولێ ده‌سکه‌وتن دان (به‌تا‌بی‌ه‌تی به‌ شتی‌که‌یه‌کی	fish for,
نا‌راسته‌وخۆ یا قه‌تلا‌زانه).	نا‌راسته‌وخۆ یا قه‌تلا‌زانه).
له‌ ئاوی لێ‌دا راه‌مه‌سی کردن, واته	fish in troubled waters,
هه‌ل په‌رس‌تن له‌ کاتی‌که‌ پش‌وی‌دا بۆ ده‌سکه‌وتنی شتی‌که‌ به‌ نا‌ره‌ه‌وایی.	هه‌ل په‌رس‌تن له‌ کاتی‌که‌ پش‌وی‌دا بۆ ده‌سکه‌وتنی شتی‌که‌ به‌ نا‌ره‌ه‌وایی.
ماسی ئی برین (له‌ ده‌ریاچه‌یه‌ک).	fish out,
له‌ ده‌ره‌وه‌ی شوینی سرووش‌تی خۆدا بوون	like a fish out of water,
(وه‌ک ماسی‌یه‌ک که‌ له‌ناو ئاودا نه‌ه‌یت).	(وه‌ک ماسی‌یه‌ک که‌ له‌ناو ئاودا نه‌ه‌یت).
جێبه‌جێکردنی کاری تر به‌ ده‌سته‌وه‌ بوون!	other fish to fry,
هه‌ل تریش هه‌یه‌ نه‌ک هه‌ر نه‌مه.	هه‌ل تریش هه‌یه‌ نه‌ک هه‌ر نه‌مه.
ماسی و په‌تانه‌ی سووره‌وه‌که‌راو (خواردنیکی	fish and chips,
شینگی‌زی‌یه).	شینگی‌زی‌یه).
ده‌فرێکی شووشه‌یه ماسی بچوکی	fish-bowl (fish'bōl'), n.
تێدا به‌خێوه‌کریت له‌ناو‌ماندا.	تێدا به‌خێوه‌کریت له‌ناو‌ماندا.
(۱) ماسی‌گر.	fisher (fish'ēr), n.
(۲) به‌له‌می ماسی‌گر.	(۱) ماسی‌گر.
(۱) ماسی‌گر.	fisherman (fish'ēr-mən), n.
(۲) که‌شتی ماسی گرتن.	(۱) ماسی‌گر.
(۱) گرتن و هه‌له‌گرتن و فرۆشتنی ماسی و	fishery (fish'ēr-i), n.
گیاندارێ ئاوی تر. (۲) شوینی راه‌مه‌سی کردن.	(۱) گرتن و هه‌له‌گرتن و فرۆشتنی ماسی و
(۳) مافی ماسی گرتن (له‌ شوین و کاتی تا‌بی‌ه‌تیدا).	(۲) مافی ماسی گرتن (له‌ شوین و کاتی تا‌بی‌ه‌تیدا).
(۴) شوینی ماسی په‌روه‌ده‌کردن.	(۳) مافی ماسی گرتن (له‌ شوین و کاتی تا‌بی‌ه‌تیدا).
قوڵایی ماسی گرتن.	fish-hook (fish'hook'), n.
(۱) راه‌مه‌سی! ماسی گرتن.	fish-hook (fish'hook'), n.
(۲) شوینی راه‌مه‌سی! شوینی ماسی گرتن.	(۱) راه‌مه‌سی! ماسی گرتن.
داری راه‌مه‌سی.	(۲) شوینی راه‌مه‌سی! شوینی ماسی گرتن.
ماسی فرۆش.	fishing rod,
نه‌ه‌ستێکی ماسی په‌روه‌ده‌کردن!	fish-monger (fish'mun'gēr), n.
هه‌وزه ماسی.	fish pole, = fishing rod.
(۱) ماسی‌خانه! وه‌ک ماسی.	fish-pond (fish'pond'), n.
(۲) بۆنی ماسی ئی دیت! بۆگه‌ن.	fish-pond (fish'pond'), n.
(۳) بێ هه‌ست و بێ ره‌نگ! سارد: (<i>a ~ stare</i>).	نه‌ه‌ستێکی ماسی په‌روه‌ده‌کردن!
(۴) [<i>Colloq.</i>] جێی گومانه (ووته, چه‌ڕۆک, ده‌نگوباس)! جێی برۆا نی‌یه.	هه‌وزه ماسی.
-fishiness (n.).	(۱) ماسی‌خانه! وه‌ک ماسی.
(۱) شەق بردن! که‌رت بوون! درز بردن! له‌ت بوون.	(۲) بۆنی ماسی ئی دیت! بۆگه‌ن.
(۲) دوو که‌رت بوون (زاو‌و‌زێ‌یه‌کی بێ جووت بوونه بریتی‌یه‌ له‌ به‌ دوو که‌رت	(۳) بێ هه‌ست و بێ ره‌نگ! سارد: (<i>a ~ stare</i>).
بوونی گیاندارێک یا پوه‌ه‌کێک). (۳) که‌رت بوونی نه‌تۆمی (فیزیا	(۴) [<i>Colloq.</i>] جێی گومانه (ووته, چه‌ڕۆک, ده‌نگوباس)! جێی برۆا نی‌یه.
(۱) درز! قه‌لیش.	-fishiness (n.).
(۲) شەق بردن! پارچه‌ پارچه‌ بوون! که‌رت بوون.	fission (fish'on), n.
(۳) درزی ئێوان به‌شه‌کانی نه‌ندامیکی له‌ش (وه‌ک له‌ مێشکه‌دا).	(۱) شەق بردن! که‌رت بوون! درز بردن! له‌ت بوون.
شەق پێ بردن! که‌رت کردن! پارچه‌ پارچه‌ کردن! شەق بردن!	(۲) دوو که‌رت بوون (زاو‌و‌زێ‌یه‌کی بێ جووت بوونه بریتی‌یه‌ له‌ به‌ دوو که‌رت
که‌رت بوون! پارچه‌ پارچه‌ بوون.	بوونی گیاندارێک یا پوه‌ه‌کێک). (۳) که‌رت بوونی نه‌تۆمی (فیزیا
(۱) مسته‌کۆله (۲) [<i>Colloq.</i>] (ب) ده‌ست. (ب) ده‌سخت.	(۱) درز! قه‌لیش.
مسته‌کۆله لێ‌دان یا پێ‌دان.	(۲) شەق بردن! پارچه‌ پارچه‌ بوون! که‌رت بوون.
چنگێک! پچ چنگێک.	(۳) درزی ئێوان به‌شه‌کانی نه‌ندامیکی له‌ش (وه‌ک له‌ مێشکه‌دا).
(۱) بۆری. (۲) ناسۆ! برین.	شەق پێ بردن! که‌رت کردن! پارچه‌ پارچه‌ کردن! شەق بردن!
(۱) له‌گه‌ل گونجانه‌! شیان: (<i>His actions ~ his words.</i>)	که‌رت بوون! پارچه‌ پارچه‌ بوون.
(۲) پێ کردن! به‌قه‌ده‌کردن! به‌ پێ کردن! به‌قه‌ده‌بوون: (<i>The coat ~s him.</i>)	(۱) مسته‌کۆله (۲) [<i>Colloq.</i>] (ب) ده‌ست. (ب) ده‌سخت.
(۳) گۆزین و به‌قه‌ده‌کردن. (۴) شیان! گونجاندن	مسته‌کۆله لێ‌دان یا پێ‌دان.
(۵) پێ‌داکردن: (<i>He ~ted the key in the lock.</i>)	چنگێک! پچ چنگێک.
(۶) له‌به‌رکردن! پێ‌دان.	(۱) بۆری. (۲) ناسۆ! برین.
(۱) گونجانه‌! شیان! باش بوون. (۲) پێ کردن! به‌قه‌ده‌کردن.	(۱) له‌گه‌ل گونجانه‌! شیان: (<i>His actions ~ his words.</i>)
(۱) گونجاو! شیاو! چه‌سپ (ج‌ل‌و‌به‌رگ)! پێ کردوو. (۲) باش.	(۲) پێ کردن! به‌قه‌ده‌کردن! به‌ پێ کردن! به‌قه‌ده‌بوون: (<i>The coat ~s him.</i>)
(۳) ئاماده. (۴) ته‌ندرووست! ته‌ندرووست باش.	(۳) گۆزین و به‌قه‌ده‌کردن. (۴) شیان! گونجاندن
	(۵) پێ‌داکردن: (<i>He ~ted the key in the lock.</i>)
	(۶) له‌به‌رکردن! پێ‌دان.
	(۱) گونجانه‌! شیان! باش بوون. (۲) پێ کردن! به‌قه‌ده‌کردن.
	(۱) گونجاو! شیاو! چه‌سپ (ج‌ل‌و‌به‌رگ)! پێ کردوو. (۲) باش.
	(۳) ئاماده. (۴) ته‌ندرووست! ته‌ندرووست باش.

fit

- n.** (۱) پىن كىرىش؛ بېقىدېيىن (۲) چۆتىنى پىن كىرىش. (a tight ~) .
(۳) شىنكى پىن كىرىش؛ شىنكى گونجاو يا شىيار
(۱) لەپىر كىرىش؛ كۆكە، پىنكەن... ھتد؛ ھىرش؛
(a ~ of coughing, laughter, etc.)
- (۲) جىم جو، لىنكى كاتى (۲) فى
by fits and starts,
have (or throw) a fit, [Colloq.],
نۇر تورە بولۇش؛ شىنكى بولۇش
fitch (fich), **n.** = fitchew.
fitchew (fich'ōō), **n.** (۱) گىيادىكى تۈك دىزىلە لە پىشلىك گەرەتەر.
(۲) فەزەي نەم گىيادارە.
fitful (fit'fəl), **adj.** (۱) ئارىلىقلىق؛ سىرەمى (جىم جوولۇ يا چالاقى)؛
ئارىلىقلىق
fitly (fit'li), **adv.** (۱) بە گونجاۋى؛ بە چاقى؛ بە رىك وپىنكى.
(۲) لەكاتى خۇدا؛ لە كاتىكى باشدا.
fitter (fit'er), **n.** (۱) فېتەر ئوتومبىل؛ مىكانىكى
(۲) جىلدروپىك كە جىل وپىرگ گەرەتەر بىچۈك دەكەتەر بۇ نەزەرى بە قەدى
خاۋەنەكى سكات
fitting (fit'ing), **adj.** (۱) دىروسى؛ بەجىن؛ شىاۋ؛ پىرەپىر
n. (۱) جىل پىراۋە كىرىش؛ جىل بە بەرگىرتىش تاقىكىرىندە.
(۲) (pl.) كىرەمسى ئاۋمال يا فەرمانگە.
five (fiv), **adj.** (۱) پىنچ
n. (۱) پىنچ (۲) شىنكى پىنچەكى بەتايىپەتى. (۱) قىيى باسكە.
(ب) پۈلۈ دۈمىنى پىنچەكى
(ج) [Colloq.] پارە پىنچ دۆلارى.
five-and-dime (fiv'n-dim'), **n.** [Colloq.].
a five-and-ten-cent store.
five-and-ten-cent store (fiv'n-ten'sent'), **Also called:**
five-and-ten and dime store, دوكانى شىرەمى ھەزەن (كە ھەر
يەكە بە پىنچ يا دە قىلە).
five-fold (fiv'föld'), **adj.** (۱) پىنچ ئەۋەتە؛ پىنچ قات.
(۲) پىنچ بەشدار
fix (fiks), **v.t.** (۱) چىسىپان؛ قايم كىرىش. (۲) خىستەنە مىشكەرە
(۳) ئاراستە كىرىش؛ چاۋ تىن بىرىش.
(The child ~ed his eyes on the clown.)
- (۱) رەق كىرىش
(۲) بىرەنە؛ دانان. (He ~ed the rent at forty dollars.)
(۳) گەپىشتە ئەنجام؛ پىرادان
(۴) پىنچىش؛ رىك وپىك كىرىش. (۵) چاك كىرىدەۋە
(۶) خۇش كىرىش؛ ئاڭلى.
(۷) لىئان؛ چىشت؛ ئامادە كىرىش (خاۋەنەمى، چىشت).
(۸) [Colloq.] بە ساختە بىرەنە؛ ھەلپىرادان، مەلەملى... ھتد.
(to ~ an election or a game)
(۹) [Colloq.] تۆلە ئى سەندىن؛ سىزادان.
(۱۰) خەسەندىن
v.t. (۱) چىسىپان؛ چىسىپان؛ قايم بولۇش.
(۲) [Colloq. or Dial.] شىاۋا بولۇش؛ ئامادە بولۇش (بۇ كارتىك):
(I'm ~ing to go fishing.)
n. (۱) [Colloq.] تەنگۈچەلەمە؛ گىچەل.
(۲) شىنكى كە نە ساختە دەررەتەرە
fix on (or upon),
fix up, [Colloq.],
(۱) چاك كىرىدەۋە؛ شىي شىكاۋ
(۲) پىنچىش؛ رىك وپىك كىرىش. (۳) ئاشتىرىدەۋە
(۴) بۇ ئامادە كىرىش رىك وپىك كىرىش.
fixate (fik'sāt), **v.t.** (۱) چىسىپان؛ چاۋ تىن بىرىش
(۲) خۇ ھەلۋاسىن يا بەستى بە كىسىكەرە بە شىۋەيەكى مىدالانە؛ تىۋە ئالان.

flagellate

- v.t.** (۱) چاۋ تىن بىرىش؛ سەرىچ پىدان
(۲) (۱) خۇ ھەلۋاسىن يا بەستى بە كىسىكەرە بە شىۋەيەكى مىدالانە
(ب) پەرەتەسەندى سىرۋىشى و دەرۋىنى و توخى كىسىك لە پەلەيەكى
تايىپەتى رىئاندا.
fixation (fik-sā'shən), **n.** (۱) چاۋ تىن بىرىش. (۲) چىسىپاندىن.
(۳) خۇلىا (دەرپارەي كىسىك يا شىنكى)؛ خۇگىرتىن بە كىسىك يا شىنكى
بەتايىپەتى كە لە مىدالانە يەرە دەستى پىن كىرىدەتەر بەردەۋام بىت؛
ھەلپىكىرىنكى پىن سىۋىرۋ مىدالانە.
fixed (fikst), **adj.** (۱) چىسىپان؛ قايم؛ نەجۋاۋ؛ جىگىر.
(۲) پىراۋە؛ دانۋا؛ نەگۈز؛ (a ~ price) .
(۳) سۈرۈر لىسەر؛ نەگۈز؛ (a ~ purpose) .
(۴) ھەمىشە لە مىشكە؛ بولۇ؛ خۇلىايى؛ (a ~ idea) .
fixer (fik'sēr), **n.** (۱) چىسىپان؛ جىگىرگەر.
(۲) [Colloq.] خۇ يا كىسىكى تىر پىزگارگەر لە سىزا بە بەرتىل دان و دەسەلات
بەكارمىئان.
fixity (fik'sə-ti), **n.** (۱) چىسىپان؛ جىگىر؛ پەلەي؛ قايمى.
(۲) شىنكى چىسىپان.
fixture (fiks'chēr), **n.** (۱) شىنكى چىسىپان يا جىگىر.
(۲) (pl.) شىۋەمەكى چىسىپان ئاۋمال، دوكان، يا فەرمانگە.
(۳) [Colloq.] كىسىكى جىگىر لە شىۋىنكى يا فەرمانگە بۇ مەرەيەكى زۇر.
fizz, fiz (fiz), **n.** (۱) قىشكە (۲) ھەم شامپانىيا يا كۆككۆلە كاتى
كىرىدەۋە شىۋەشكە. (۳) خاۋەنەۋەيەكى ۋەك شامپانىيا يا كۆككۆلە كە
فىشكەكى ئىۋە دىت كاتى كىرىدەۋە شىۋەشكە.
v.t. فىشكەكىرىش؛ فىشە لىۋەھاتىن
fizzle (fiz'li), **v.t.** (۱) فىشە لىۋەھاتىن (۲) ۋەك شامپانىيا يا كۆككۆلە كاتى
كىرىدەۋە شىۋەشكە. (۳) (~ out) [Colloq.] سەرنەكەتەن؛
پوچ بولۇش؛ سەرنەكەتەن؛ بە ھىچ نەگەپىشتە.
n. (۱) فىشكە (۲) ۋەك ھەم شامپانىيا كۆككۆلە.
(۳) [Colloq.] ھەلپىرادىكى بىن سۈرۈر يا زۇرگەتەر؛ ھەلپىرادىكى پوچ
flabbergast (flab'ēr-gast'), **v.t.** [Colloq.],
ھەپساندىن؛ سەرسۈرۈرماندىن.
flabby (flab'i), **adj.** (۱) فىشە؛ شىۋەش؛ پەلە؛ نەرم وشل؛
(~ muscles)
(۲) بىن ھىز؛ لاۋاز؛ بىن تىن.
-flabbily (adv.); **flabbiness** (n.).
flaccid (flak'sid), **adj.** (۱) فىشە؛ شىۋەش؛ پەلە؛ نەرم وشل؛
(~ muscles)
(۲) بىن ھىز؛ لاۋاز؛ بىن تىن.
-flaccidity (n.).
flag (flag), **n.** (۱) ئالا؛ بەيداخ. (۲) توۋكى پانى كۈۋەنەپەپو و ھەلۋا
پەرە ووردەي ھەندى بانئە. (۳) كلىكى ئاسكە كىۋى.
(۴) كلىكى توۋكى ھەندى سەگ
(۱) بە ئالا پارازاندەۋە.
(۲) بە ئالا ئىشارەت بۇ كىرىش. (He ~ged the train.)
(۳) پەيام ئارەن بە ئالا
ئىشارەت كىرىش بە ئالا بۇ ۋەستاندن.
flag down,
(to flag down a train, car, etc.)
flag (flag), **v.t.** (۱) شىۋەش؛ بولۇش؛ داکەتەن؛ شىۋەش.
(۲) كىزىپون؛ بىن ھىز بولۇش؛ تىن تىدا نەمان. (His enthusiasm ~ged.)
flagellant (flaj'ə-lənt, flə-jel'ənt), **n.** قامچى ۋەشەن (بەتايىپەتى
كىسىك كە بە قامچى خۇزى دادەگىرتەرە بۇ مەبەستىكى ئاينى يا ھەرس
ھەلسان و خۇشى ئى ۋەگىرتەن).
adj. قامچى لىدەر.
flagellate (flaj'ə-lāt'), **v.t.** قامچى لىدان.
adj. قامچىدار؛ ۋەك قامچى.

flagellation

flagellation (flaj'ə-lā'shən), *n.* قامچی وەشاندن یا لێدان
(بەتایبەتی بۆ مەبەستێکی ئایینی یا ھەوس ھەلسان و خۆشی ئۆ وەرگرتن).

flagellum (flə-jel'əm), *n.* (۱) قامچی (۲) تەرز (پووەک).

flagman (flag'mən), *n.* (۱) شالەمەنگەر

(۲) بە شالە ئیشارەت نێز (بۆ وەستاندن و بەرێکردنی شەمەندەفەر یا ئوتومبیل).

flagon (flag'ən), *n.* (۱) مەسینە شووشەیی دەسکدار.

(۲) ناوھەڵکە مەسینە یا شووشەییکی دەسکدار.

flagpole (flag'pōl), *n.* دارناڵ

flagrance (flā'grəns), *n.* ھەمەلێراوی ناشارکراوی بێ شەرمی.

flagrancy (n.).

flagrant (flā'grənt), *adj.* ھەمەلێراو! بێ شەرم! ناشارکراو بێ شەرم.

(*a ~ violation of the law*)

flagstaff (flag'staf', flag'stäf'), *n.* - **flagpole.**

flail (flāl), *n.* داری گەندو جۆ کوت! گەلا کوتک.

(۱) گەندو جۆ کوتان بەم جۆرە دارە.

(۲) قامچی لێدان! بیرازکردن! لێدان! کوتان.

بەھەر! توانا! دەستبەلایی.

flair (flār), *n.*

flake (flāk), *n.* (۱) پیرووش! بێفن! کۆلۆ! (بەفن: (*a ~ of snow*).

(۲) تەلەزەم! پارچە.

(۱) کۆلۆ کۆلۆ وەستان! پیرووش پیرووش کردن.

(۲) تەلەزەم لێکردنەو! پارچە لێکردنەو.

(۱) دانە دانە وەستاو! کۆلۆ کۆلۆ وەستاو.

(۲) ناسک و قەزەج! (Slang), فەشەن! پەشت پێ نەبەستراو! ھێج رەپوچ.

flakily (adv.); **flakiness** (n.).

flambeau (flam'bō), *n.* (۱) مەشخەل! بلینسە. (۲) مۆمەدان.

flamboyant (flam-boi'ənt), *adj.* (۱) پێ نە چۆکەو! ھێلی.

خواروخیج و رازاوەی وەک گری ناگر (خانەساز).

(۲) پووناک وەک گری ناگر! گراوی! مەشخەل! بلینسەیی.

(۳) پاراوا! زەق.

(۴) نە کەش و فەش! خۆنێنەر! خۆنەرەخ! (*a ~ person, speech, etc.*).

flamboyance (n.).

flame (flām), *n.* (۱) گری! کلپە! کەسپ! بلینسە.

(۲) ھەستێکی قوول و بەھیز! سۆز (Slang), دندار.

(۱) گرگرتن! کلپەکردن! بلینسە سەندن.

(۲) سووربوونەو! (*Her face ~d with anger.*).

(۳) ھاقتە جۆش! جۆش سەندن.

(۱) گرتن! بەردان! ناگرتن! بەردان. (۲) ھێنانە جۆش.

flamenco (flā-men'kō), *n.* جۆرە ئارازو سەمایەکی ئیسپانییە.

flaming (flām'īŋ), *adj.* (۱) گرگرتوو! گراوی.

(۲) گری ناسا! (بە پووناکی و گەرمیدا). (۳) بە جۆش! بە ھەست.

(۴) ھەمەلێراو! ناشارکراو! زۆر دیار.

flamingo (flā-min'gō), *n.* سوورە قوڵنگ! باندەبەمکی ئاوی پەمەیی.

گەرەیی مل و لاق درێژی دەنووک چەماوەیە.

flammable (flam'b-l'), *adj.* زوو سووت! زوو گرگر.

flange (flanŋ), *n.* لێواری چەرخی یا لولەبەک بۆ بەھیزکردن و چەسپاندن.

یا پێکەو نووساندن.

(۱) لاقەد! لاقەرغە! لاتەرەف! کەلەکە.

(۲) گۆشتی لاتەرەفی ناژەل. (۳) لاتەنیشت! لا.

flank (flanŋ), *n.* ھێ لاقەرغە یا لاتەنیشت.

adj.

(۱) لە تەنیشتەو بوون, وەستان. یا دانیشتن! لە لاوە بوون.

(۲) (ا) پاراستنی لاتەنیشتی ھێزێکی دۆست یا لایەنگر.

(ب) ھێرش بردنە سەر ھێزێکی دۆژمن لە لاوە.

(ج) نە لای ھێزێکی دۆژمندا تێپەرین.

(د) لە لاوە بوون! لە تەنیشتەو بوون.

(۱) قوماشی خوری تەنگ.

(۲) قوماشی خوری تەنگ.

flat

(۲) (*pl.*) جل و بەرگی خوری بەتایبەتی پانتۆل.

(۳) (*Colloq.*), (*pl.*) فانیلە! جلی ژێرەو.

flap (flap), *n.* چمک (جل و بەرگ یا شتی ت)! پارچەبەمکی شۆرپووەو.

(وەک زمانەکی گیرفانی چاکەت). (۲) شەقە! بانی باندە! بەلەفڕی.

(۳) زللە. (۴) بەشێکی جوولەو لە بانی فۆزکە.

v.t. (۱) زللە لێدان! پێدان (بەشێکی پان و تەخت).

(۲) شەقە لە بان ھەلساندن! بەلەفڕی کردن.

(*The bird ~ped its wings.*)

v.t. (۱) بەلەفڕی کردن! شەقە لە بان ھەلسان.

(۲) شۆرپوونەو! شەکانەو.

flare (flār), *v.t.* (۱) گرگرتن! داگیرسان! ناگرتن! کەسپکردن! ھەلچوون.

(۲) ئیشارەت دان بە شتیکی داگیرساو وەک گری.

(۱) گرتن! بەردان! داگیرساندن. (۲) ئیشارەت پێدان بە شتیکی گراوی.

n. (۱) گرگرتن! کەم خایەن! کەسپ. (۲) گرگرتن! زۆر پووناکی سەرەدەمی بۆ.

پووناک کردنەو! شوێنێک. (۳) ھەلچوون (ھەست, سۆز)! لەپەر تووڕەبوون یا

ھەلچوون! شتێگرتن. (۴) پێچایی یا لول (تەنووڕ).

(۱) گرگرتن! ناگرتن! کلپەکردن.

(۲) لەپەر ھەلچوون (ھەست)! لەپەر تووڕەبوون! شتێگرتبوون.

(۳) داگیرسان (ناگر, شەق, ناگۆکی, برین)! سەرھەلداوە (برین, نەخۆشی

شەق).

flare-up (flār'up), *n.* (۱) کلپە! کلپەکردن! گرگرتن.

(۲) لەپەر ھەلچوون (ھەست)! لەپەر تووڕەبوون.

(۳) داگیرسان (شەق, برین, ناگۆکی, ناگر)! سەرھەلداوە.

flash (flash), *v.t.* (۱) بریقانەو! درەوشانەو! شەرقدانەو.

(۲) بریسکانەو! (*Her eyes ~ed with anger.*).

(۳) وەک بریسکە تێپەر بوون. (*The automobile ~ed by.*).

v.t. (۱) بریقانەو! درەوشانەو. (۲) بە بریسکە ئاردن (پەيام, بریسکە).

(۳) (*Colloq.*) پێشانەدان بۆ خۆنوواندن.

(*He ~ed a roll of money.*)

n. (۱) بریقە! بریقانەو! درەوشانەو.

(۲) چرکە (کات)! ھەناسە (کات).

(۳) دەرکەوتنی کورت و لەپەر (ھەست, زەرەکی, وریایی ... ھتد).

(*a ~ of wit*)

(۴) بریسکە! پەيامی بە بریسکە ئێردراو.

(۵) خۆنوواندن! خۆ پێشانەدان بە کەش و فەش.

(۶) زمانی دزو جەردەو خەلکی ساختەجی. (۷) لاڤا ھەلسانی لەپەر.

adj. (۱) خۆنوێنەر! خۆپێشانەر.

(۲) تاییبەتی بە دزو جەردەو خەلکی ساختەجی.

flashback (flash'bak'), *n.* گەڕانەویمکی خێراو کورت وەک

بروسکە بۆ پووداوی پاوردو لە چیرۆکێکدا یا لە مێشکدا.

flash bulb, گۆژی ئەلەکتریکی کامێرا (کە پووناکییەکی کورت دەدات

بۆ وێنەگرتن).

flash flood, لاڤاوی کوتوپر.

flash-light (flash'lit'), *n.* (۱) شەرقێکی برووسکەیی کزکە

ھەلەگەرسیت و دەرکۆتێتەو بۆ ئیشارەتدان. (۲) گۆژی دەستی

(۳) شەرقی وێنەگرتن بە کامێرا.

(۱) بریقەدار! بریسکەدار! زۆر پووناک.

(۲) خۆنوێنەر! بە کەشخە! بە کەش و فەش! خۆبادەر.

flask (flask. fläsk), *n.* شووشەیی مل باریک! شووشەیی مە!

دەفری مل باریک.

flat (flat), *adj.* (۱) تەخت! تەختانی! تەختایی! پۆک.

(۲) پەل (دەفی). (۳) بە درێژایی! بە درێژی.

(۴) پان و تەنگ و ساف.

(۵) پێ نەملاو! ئەوا! پێ دوو دلی. (*a ~ denial*).

(۶) پراوە (نرخ)! سەردای لەسەر ناگرێ. (*a ~ rate*).

- (۷) کز (بازار): (a ~ market).
- (۸) بن تام: ناخوش: (a ~ drink).
- (۹) ووشک: ناخوش: یک نموا: (a ~ existence).
- (۱۰) ناپوون: نادیار: (a ~ sound).
- (۱۱) په پنجر: تایه: (a ~ tire).
- (۱۲) [Colloq.]، ناپووت: (۱۳) بن برله (بویه، پهنگ): (۱۴) نزم (هنگ، ناوان).
- adv.**
- (۱) به تختی: به پانی.
- (۲) لسمر پشت یا به دهه: تهخت: (He fell ~).
- (۳) به تمراوی: بن کموزیاد: (۴) به بن قازانج (قمر): (۵) نزم (ناوان، هنگ).
- n.**
- (۱) تهختایی (پو، دست، شوین): پانایی: (the ~ of the hand, of a sword, etc.).
- (۲) شوینکی تهختایی: زموی بهکی گموری تهخت.
- (۳) ژونگ ویکي نزم: (۴) شتیکی تهخت (دهفی): (۵) تایه: په پنجر.
- v.t. & v.i.**
- fall flat,**
- flat (flat), n.**
- تهخت کردن: تهخت بوون: پان کردنه.
- به دلی کس نه بوون: سر نه گوتن: به نهجام نه گیشتن.
- خانوجه: خانوی بن حموشه: (شوقه):
- چمند ژورنکی پیکهوه له همان نه چمد.
- flat-foot (flat'foot'), n.** (۱) بن پین تهخت: [Slang], پوئیس.
- flat-footed (flat'foot'id), adj.** (۱) بن پین تهخت: (۲) [Slang], پتمو: چسپیو: نه گوی.
- flatten (flat'n), v.t.** (۱) تهخت کردن: پان کردنه.
- (۲) دان به زمویدا: یخ دان.
- v.i.** (۱) تهخت بوون: پان بوونوه.
- (۲) لسمر زموی تهخت بوون (مروقه، گیانیه): پاکشان.
- flatten out,**
- flatter (flat'er), v.t.** تهخت کردن: تهخت بوون: پان کردنه: پان بوونوه.
- مرایی کردن: پشی پشی بۆ کردن:
- به دور و قنگدا هاتن.
- flatter oneself,**
- flattery (flat'er-i), n.** دلی خو خوش کردن.
- مرایی: مرایی کردن: پشی پشی.
- flatulence (flat'ə-ləns, flat'yoo-ləns), n.** (۱) باویریه.
- ناوسکو ریخوله: (۲) قسوی زلو میچ و پوچ: کش و لاش: لوت بهزی.
- flatulent (flat'ə-lənt, flat'yoo-lənt), adj.** (۱) ترکه: (۲) قسزل: فشمچی: به کش و لاش.
- flatware (flat'wār), n.** دهفری نان خواردن (وهک کموچک و چتالو).
- چاقو و قاپو: ... هتد.
- flaunt (flōnt), v.i.** خویادان به کش و لشمه: خونواندن:
- خودرخستن.
- v.t.** خونواندن به کش و لشمه: درخستن به کش و لشمه: دان به چاودا:
- کش و لشمه کردن: (He ~s his wealth.).
- flautist (flō'tist), n. = flutist.**
- flavor (flā'vēr), n.** (۱) بون: (۲) تام.
- (۳) تایه: خوی: شتیکی: (the ~ of adventure).
- v.t.** تام پیدان: ترش و خوی پیوه کردن.
- به تام: خوش: تام خوش.
- flavorous (flā'vēr-əs), adj.**
- flavory (flā'vēr-i), adj. = flavoured.**
- flavour (flā'vēr), n. & v.t. = flavor [British Spelling].**
- flaw (flō), n.** (۱) درز: شکای: کم و کورتی: ناتمراوی:
- (a ~ in the diamond)
- (۲) کم و کورتی: کم و کورتی: هله: ناتمراوی: (a ~ in his character).
- v.t. & v.i.** عمیبار کردن: کم و کورتی هیئان: ناتمراو بوون.
- flaw (flō), n.** باویرانکی کورت.
- flawless (flō'lis), adj.** بن کم و کورتی: بن گورد: بن ناتمراوی:

- flax (flaks), n.** (۱) پوومکی کهتان: (۲) کهتان.
- flaxen (flak's'n), adj.** (۱) کهتان: له کهتان سروستکراو: (۲) زمردیو.
- flaxseed (flaks'sēd, flak'sēd'), n.** توو کهتان.
- flaxy (flak'si), adj.** وهک کهتان: له کهتان دهچیت: کهتانی.
- flay (flā), v.t.** (۱) چرم لیکردنه: کمول کردن: بهر قامچی دان و چرم.
- لیکردنه: (۲) به توند و تیزی به خنه لیکرتن: (۳) پووتکردنه: قان کردن.
- flea (flē), n.** کنج.
- fleabite (flē'bīt'), n.** (۱) گاز به کنج.
- (۲) شوینی نم گاز که سوورده بیته: (۳) ناره: ته: یهکی بچوک.
- fleck (flek), n.** (۱) خال (پنست): (۲) پروش: نهختال.
- (۳) پهله (پروناکی، پهنگ).
- v.t.** به خال داپوشین (پنست).
- flection (flek'shən), n.** (۱) چمینه: چورتانوه: (۲) پنج: (۳) inflection.
- inflectional (adj.).**
- fled (fled), past tense and past participle of flee.**
- fledge (flej), v.i.** په په در کردن: پهرو پال کردن و دست کردن به فرین.
- (۱) به چکه به خنوکردن تا باله فری بوون: (۲) تیر داپوشین به په.
- fledgling, fledgeling (flej'lin), n.** (۱) بالنده: یهکی تازه باله فری.
- بوو: به چکه بالنده: (۲) کسینکی گنج و دنیا نه دیدده و چاو نه پیشکوتو:
- باپ (مروقه).
- flee (flē), v.i.** (۱) پاکردن: هلاتن: دربار بوون.
- (۲) وون بوون: زوو تپیه بوون: (۳) خیرا پویشتن.
- v.t.** له دست پاکردن: له دربار بوون: خو له لادن: له پاکردن.
- fleece (flēs), n.** (۱) برگن: خوری (که به مبره کمه بیت یا تازه لئی).
- پورایته: (۲) برگن مبرک: (۳) برگ (که وهک برگن مبر و ابیت).
- (۴) چمینه قوماشتی نهم.
- v.t.** (۱) برینه: (مهر): برگن له برینه.
- (۲) پووتکردنه: (به فیل): خله تاندن و پاره له سندن: له دزین.
- fleecey (adj.).**
- fleet (flēt), n.** (۱) گله کهشتی جنگ: هیزی درباری.
- (۲) گله کهشتی، فرکه، نوتومیل، لوری: ... هتد.
- fleet (flēt), v.i.** (۱) سرناوگوتن: مهله کردن: (۲) فرین: خیرا پویشتن.
- (۳) [Archaic], له چاو وون بوون: به پهله تپیه بوون.
- (۴) جینگه گویین.
- v.t.** (۱) [Rare], کات کوشتن: کات بردن: سر: (۲) جینگه پین گویین.
- adj.** خیرا: گوی: پهله.
- fleeting (flēt'ing), adj.** کورت (کات): کم خایه: سرده می:
- زوو به سرده می: (for a ~ moment).
- flesh (flesh), n.** (۱) گوشت (به تایه: می ناده میزاد).
- (۲) گوشتی میوه هات: (۳) گوشتی گیاندار.
- (۴) لشمی ناده میزاد: (۵) سروشتی لشم و هستی ناده میزاد.
- (۶) هممو مروقه: مروقه یهتی: (۷) هممو زینده و مرک.
- (۸) پووکاری لشمی ناده میزاد: (۹) سووریاو: پهنگی پیستی مروقی سپی.
- v.t.** (۱) گوشت به سگ دان بۆ هاندانی یا بۆ پاور کردن.
- (۲) هانی خوین رشتن دان: (۳) پهق کردن: تیغ به گوشتدا کردن.
- (۵) قله و کردن: (۶) گوشت لیکردنه: کمول کردن.
- v.t. [Colloq.],**
- flesh and blood,**
- in the flesh,**
- (۱) به زیند و یهتی: زیندو.
- (۲) خوی: خوی: به لشم و گیان.
- مندالی خوی: خرمی زور نریک:
- له گوشت و خوینی خوی.
- flesh-eating (flesh'ēt'ing), adj.** گوشتخور.

fleshy

- fleshy** (flesh'i), *adj.* (۱) گوشتن؛ قلمو (۲) تاييبي به گوشت؛ وک گوشت. (۳) گوشتن (ميرومات).
- fleshiness** (n.).
- flew** (flōd), *past tense of fly.*
- flex** (fleks), *v.t. & v.i.* (۱) چماندنوه (قزل، جومگه). (۲) تور کردن (ماسولکه)؛ تور بون؛ کرڙبون.
- flexibility** (flek'sa-bil'ə-ti), *n.* نرمي؛ چري.
- flexible** (flek'sa-b'l), *adj.* نرم؛ چري؛ نه کيشان.
- flick** (flik), *n.* (۱) شقه (وک هي قامچي). (۲) ليدان (وک به قامچي).
- v.t.** ليدان يا پيدان (وک به قامچي).
- v.i.** فرتفرت کردن.
- flick** (flik), *n.* [Slang]. فيلم سينما.
- flicker** (flik'er), *v.i.* (۱) باله بري کردن؛ شقه له بال هلساندن؛ فرفرکردن (۲) پرتپرت کردن (چرا، مزم)؛ ترووسکانهوه.
- n.** (۱) فرفر؛ فرتفرت. (۲) ترووسکانهوه؛ ترووسکه (۳) هستيکي کم خايين يا زوو بيسرچو. (۴) [Slang]؛ فيلم سينما.
- flier** (fli'er), *n.* (۱) فروزه؛ شتيک که بفريند. (۲) فروزهچي. (۳) شهمندهفرتک يا پاسيک که زوو زوو هاتوچو دمکات. (۴) پني پيلکه. (۵) [Slang]؛ کارنکي بازگانن بيباکانهي وک قوما. (۶) [Slang]؛ بلاونامهيك که چاپ بکرتو بلاوکرتهوه به هممولايهکدا.
- flight** (flit), *n.* (۱) فرين (۲) ماوهي فريني يک جاري فروزه يا بالندهيک. (۳) پزل (بالنده) (a ~ of birds). (۴) پزل فروزهکي سويي به ناسمانوه. (۵) فروزهيک که هاتوچوي پزک ويک دمکات له ننيوان دوو شويندا. (۶) گمشتي فروزه. (۷) خيال فرين: (a ~ of fancy).
- (۸) چمن پي پليکهيک
- v.i.** پليکهوه مير (بالنده)؛ کوچ کردن (بالنده).
- flight** (flit), *n.* پاکردن (له مەترسي)؛ دمرپازبون؛ هلاتن؛ پمو.
- put to flight,** پاونان؛ رافرنن؛ هلفراندن.
- take to flight,** پاکردن؛ دمرپازبون؛ هلاتن.
- flighty** (flit'i), *adj.* (۱) حولولي؛ بي بار. (۲) شيت؛ شيتوکه.
- flim-flam** (flim'flam), *n.* (۱) قسهي قوبو هيچويوچ. (۲) فيل؛ فيلنازي.
- adj.** (۱) هيچويوچ؛ قوب؛ بن مانا. (۲) فيلبازانه؛ لپوفيلاي.
- v.t.** [Colloq.]. فيل ليکردن؛ خله تاندن.
- flimsy** (flim'zi), *adj.* (۱) ناسک؛ برگنهگر؛ شقوشپ. (۲) هيچويوچ؛ بن مانا (بيلگه): (a ~ excuse).
- n.** (۱) کاغزي تنک. (۲) شتيک لهسر کاغزيکي وها تنک نووسراييت.
- flinch** (flinch), *v.i.* سل کردنوه؛ سله مينوه؛ کؤکردن.
- n.** سل کردنوه؛ سل؛ سله مينوه؛ کؤکردن.
- flinder** (flin'dēr), *n.* پارچه؛ تلهزم.
- fling** (flin), *v.t.* (۱) فريندان؛ نه توند هملدان؛ تووپردان. (۲) جوولندن به توند لهپ (بال، لاق، سري).
- (He flung his arms about her.)
- (He flung himself into the task.)
- (۲) دستپيکردن بهجوشوه: (He flung himself into the task.)
- (۴) خسته نهولاره؛ گوي پي نهدان.
- (۵) دانره (بون)؛ لي هاتن (بون).
- v.i.** (۱) به پهله پزيشتن يا جوونهدهوه. (۲) شيتانه قسهکردن؛ دهموري کردن.
- n.** (۱) فرندان. (۲) لاقرتن.
- (۲) دؤستايهتيهکي ننيوان لزو پياويک بؤ پياوردن: (They had a ~).
- (۴) سهاييکي بهجوش. (۵) [Colloq.]. هملداننک هر بؤ تاقيرکانهوه.
- flint** (flint), *n.* (۱) بيردهستي؛ بيرده هستي. (۲) شتيکي زؤد پق.
- flintly** (adj.).

flocus

- flip** (flip), *v.t.* (۱) هملدانوه (پيره): (to ~ a page). (۲) شيروخهت کردن؛ تپو ووشک کردن؛ پاره هملدان به همولاد له شيروخهتدا.
- v.i.** (۱) چقهنهليدان؛ شقه له قامچي هملساندن. (۲) به جرت و فرت جوولانهوه.
- n.** چقهنه؛ شقهي قامچي.
- flip up,** شيروخهت کردن؛ تپو ووشک کردن.
- flip** (flip), *adj.* [Colloq.]. فشقي؛ شت به لاقرتن گر.
- flippancy** (flip'an-si), *n.* (۱) فشقيچيتي؛ به گالته دانهبير.
- (۲) کردمويهک يا ووتيهيکي فشقيچيتي يانه.
- flippant** (flip'ant), *adj.* فشقي؛ فشقيچي؛ شت به گالته دهرمير؛ شت به لاقرتن گر.
- flipper** (flip'er), *n.* (۱) پيرهکي نههمنگو گيانداري دمرپايي تر. (۲) [Slang]؛ دست.
- flirt** (flirt), *v.t.* (۱) فريندان به توندي. (۲) پاوهماندن: (The bird ~ed its tail.).
- v.i.** (۱) فرتفرت کردن. (۲) چاوباشقالي کردن؛ چاوبازي کردن؛ چاوپرکي کردن. (۳) ياري پيکردن (له ميشکدا): (He ~ed with the idea of quitting his job.)
- n.** (۱) فرتفرت؛ فرفه. (۲) فرينداني خيرا؛ هملدان. (۳) چاوباز؛ چاوباشقالي؛ چاو لهده؛ کسيکي چاوباشقان.
- flirtation** (flirt-tā'shan), *n.* چاوبازي؛ چاوباشقالي؛ چاوپرکي؛ چاوباشقالي کردن؛ چاو له دهرمويي.
- flirtatious** (flirt-tā'shas), *adj.* چاوبازيکي؛ چاوباشقالي؛ چاو له دهرمويي؛ چاوپرکيکي.
- flirty** (flirt'i), *adj.* = flirtatious.
- flit** (flit), *v.i.* (۱) پندا تنيپهيوون (بير به ميشکدا)؛ دمرپازبون. (۲) فرين؛ فرفهکردن. (۳) [Dial.], [Obs.]. پزيشتن. (۴) گؤرين
- n.** جوولانهويکي خيرا؛ فرفه.
- flitter** (flit'er), *v.i. & v.t.* فرفهکردن.
- float** (flōt), *n.* (۱) شتيک که سمرناو دهکورت يا يارمتهي سمرناوکهوتي. (۲) شتيکي تر دهکات. (۳) عره بانهيکي رازاوه که له خونواندننکدا بيسر شهقامدا دهبريت. (۴) ماله (بؤ ساف ولووس کردني چيمهنتوکاري و گچکاري) (pl.). (۵) ريزه گؤزيي سمر شانو.
- v.i.** (۱) سمرناوکهوتن. (۲) بيسر هموا يا ناودا پزيشتن لهخووهو بن هملدان؛ سمر هموا کهوتن. (۳) چوون و هاتني بن مهبست. (۴) سمرناوختن.
- v.t.** (۲) پاگرتن بيسر ناوهوه: (enough water to ~ a ship). (۳) به ناو داپوشن؛ نوتم کردن له ناودا. (۴) خسته ناو بازپروه. (۵) مالهليدان (چيمهنتو، گچ، قوب)؛ ساف ولووس کردن به ماله.
- floatage** (flōt'ij), *n.* = flotage.
- floatation** (flō-tā'shan), *n.* = flotation.
- floater** (flōt'er), *n.* (۱) کسيک يا شتيکي سمرناوکهوتو. (۲) کسيک که له چمن شونينکدا دهگ دهکات. (۳) [Colloq.]. گپوک (بهتاييبي کريکاريک که هر دمه له شونينک کار بکات).
- floating** (flōt'in), *adj.* (۱) سمرناوکهوتو. (۲) گپوک؛ ناجيگر: (the ~ population). (۳) پارهي نهخواوه کار. (۴) نههمانيکي لهشي له جيگهي خؤي ترازاو (پزيشکواني): (a ~ kidney).
- floating dock,** نهسکهلهي سمرناو (که نرم دهکرتيهوه و ناو کهشتي ديته سري و دواي نهوه بيرز دهکرتيهوه سمر ناو و کهشتييهکي تيدا چاک دهکرتيهوه).
- flocus** (flok'as), *n.* توپيلي توويکي سمر کلکي هملدن گياندار.

flock

- flock** (flok), *n.* (۱) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
(۲) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
(۳) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
v.i. گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
flock (flok), *n.* (۱) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
(۲) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
flog (flog, flōg), *v.t.* (۱) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
flood (flud), *n.* (۱) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
(۲) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
(۳) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
(۴) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
(۵) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
v.t. (۱) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
(۲) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
(۳) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
v.i. (۱) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
flood control, (۲) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
flood-gate (flud'gāt'), *n.* (۱) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
(۲) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
(the ~s of anger)
flood-light (flud'lit'), *n.* (۱) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
v.t. (۱) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
floor (flōr, flōr), *n.* (۱) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
(۲) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
(۳) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
(۴) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
(۵) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
(The chairman gave him the ~.)
v.t. (۱) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
(The problem ~ed us.)
floorage (flōr'ij, flōr'ij), *n.* (۱) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
flooring (flōr'ij, flōr'ij), *n.* (۱) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
(۲) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
floor leader, (۳) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
floor plan, (۴) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
floor show, (۵) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
floozy, floozie (flōō'zi), *n.* (۱) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
flop (flop), *v.t.* (۱) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
(۲) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
(۳) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
(۴) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
(۵) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
n. (۱) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
flop-house (flop'hous'), *n.* (۱) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).
floppy (flop'i), *adj.* [Colloq.], (۲) گله؛ من گله؛ بان (مهر، بن)؛ پل (بالنده).

flout

- Flora** (flōr'ə, flō'rə), *n.* (۱) خودای گولن (نفسه‌سای پیمان).
(۲) [F-], پروهکی ناوچه‌یک: (The F~ and fauna of Africa).
(۳) [F-], لیکولینومیک دهریاری پروهکی ناوچه‌یک.
floral (flōr'əl, flō'rəl), *adj.* گولن؛ گولی؛ گول؛ گولای.
florescence (flō-res'ns, flō-res'ns), *n.* (۱) گول کردن؛
گول کردن؛ گمشانده. (۲) دُخ یا ماهوی گول کردن و گمشانده.
(۳) سهردهمی سهرکوتن.
-florescent (adj.), گولینکی بچوک.
floret (flōr'it, flō'rit), *n.* گولر-
floriculture (flōr'i-kul'chēr, flō'ri-kul'chēr), *n.* گولباخ پهرمردکردن.
-floriculturist (n.), (۱) سوروسپی (پینست)؛ سور.
(۲) نورد پازاوه؛ پهنکا و پهنکا؛ زهق. (۳) [Rare], به گول پازاوه.
-floridity (n.), گول؛ گولکر؛
floriferous (flō-rif'ēr-as, flō-rif'ēr-as), *adj.* نورد گول کرتور
florin (flōr'in, flor'in), *n.* پارمیهکی کونی نالتونی یا زبوی
فلورنسی، نینگلزی، یا نورویاییه.
florist (flōr'ist, flō'rist, flor'ist), *n.* گولفروش؛ گول پهرمردکردن.
floss (flōs, flos), *n.* (۱) ناوریسمی خا؛ ناوریسم.
(۲) شتیکی وه ناوریسم (وه قزی گوله گشمشامی).
(۳) dental floss
v.t. ددان پاکردنم به دمنوی ددان:
(You should ~ every night.)
flossy (flōs'i, flos'i), *adj.* (۱) نهرم (وه پهری بالنده)؛ ناوریسمی.
(۲) [Slang], جوان؛ پازاوه؛ خنده‌خمر: (a ~ dress).
n. (۱) ناوهرتیکی خورازنهرموی جل جوانی سووک. (۲) سووک.
flotage (flō'tij), *n.* (۱) سهرناوگوتن.
(۲) شتی سهرناوگوتو (به‌تاییه‌تی پیسهرک).
flotation (flō-tā'shən), *n.* (۱) سهرناوگوتن.
(۲) فروشتنی سهندی دارایی به خستندی به ناو بازپاوه.
(۳) دام‌زاندن (کومانیای)؛ دانا؛ ده‌ستپیکردن.
flotilla (flō-til'ə), *n.* نیچه گله کشتی و به‌لیمک.
flotsam (flot'səm), *n.* لاشه کشتی‌یهکی شکای سهرناوگوتو
یا بارهکی.
flounder (floun'dēr), *v.i.* (۱) پل کوتان؛ به زحممت پزیشن به‌ناو.
قور یا به‌فردا. (۲) شلزان؛ پشوکان؛ سهر لی‌تیچورن.
n. (۱) پل کوتان. (۲) شلزان؛ پشوکان.
flounder (floun'dēr), *n.* جورنکه له ماسی.
flour (flour), *n.* (۱) نارد. (۲) تون؛ شتیکی نورد وورد.
v.t. (۱) نارد پیومکردن؛ نارد تیکردن. (۲) هارین و بیژانهوه.
flourish (flūr'ish), *v.i.* (۱) پهرسه‌ندن؛ گمشکردن؛ پیوژانهوه؛
نمشونماکردن. (۲) له ههرتی گنجی و سهرکوتندا بوون.
(۳) خونواندن (به دست و بال جوراندنم).
(۴) نووسن به شیره‌یهکی نورد پازاوه. (۵) زورنا و بوقیه لیدان.
v.t. (۱) پازاندنم. (۲) شیر یا شمشیر پاره‌شاندن.
n. (۱) [Rare], پهرسه‌ندن. (۲) خونواندن؛ کردوه‌یهکی خونواندانه.
(۳) شیر پاره‌شاندن؛ پاره‌شاندن. (۴) نووسرای پازاوه.
(۵) دهرده‌ی موسیقایی؛ پارچه‌یک موسیقایی ناساده.
(۱) ناش؛ ناشی نارد.
(۲) مه‌کینه‌ی گندم و جور دانمیلای تر هارین.
flout (flout), *v.t. & v.i.* گالته‌پیکردن؛ به سووک سهریکردن؛
لاقرتی کردن.
n. گالته‌پیکردن؛ به سووک سهریکردن؛ کردوه‌یهکی وهما.

flow

- flow** (flō), *v.i.* (۱) ریزین (ناو، شله)؛ ناو بزیشتن.
(۲) ریزیشتن به خشکه و ړنګه پینکې: (*The crowds ~ed past.*)
(۳) پچریچر نه بون خوش پهلوانی (نوسین، دوان): (*His writing ~s.*)
(۴) هلقولان؛ هلقولان و له بهر بزیشتن.
(۵) تن پښان؛ پښانه ناو (پوبار بؤ ناو دهریا).
(۶) شویرونه؛ به شه پوړ وستان: (*Her hair ~ed down her back.*)
(۷) ناو هلسان (دهریا).
(۸) مشه بون؛ فره بون.
v.t. به ناو دایو شین؛ به ناو نوم کردن.
n. (۱) پهلوانی (ناو)؛ پهلوانی؛ پزیشتنی خوشکانه (ناو یا شله یی تن).
(۲) پزله یی نم بزیشتنه. (۳) جوه؛ تروژم.
(۴) بهرزاو؛ ناو هلسان (دهریا).
flower (flou'ēr, flour), *n.* (۱) گل (۲) گولپاخ.
(۳) نمونه؛ پوخته؛ سمرتیز؛ باشتین بهش.
(۴) تاف؛ مهرت.
v.i. (۱) گل کردن؛ گل کردن؛ هاتنه گل. (۲) بهرگرتن؛ هاتنه بهر.
v.t. به گل پازانده.
in flower, به گل؛ گولدار؛ گمشاوه؛ گل کردو.
floweret (flou'ēr-it, flour'it), *n.* گولپنکی بچوک
flower girl, (۱) کچینکی گولپوړش له سره شقام
(۲) کچینکی بچوک که به چه پیکه گولپه له گهل بووکدا دهینت له کاتی
گواستنده.
flowering (flou'ēr-ing, flour'ing), *adj.* به گل؛ گولدار؛ گمشاوه.
دم به گل.
flower-pot (flou'ēr-pot, flour'pot), *n.* شینجانه؛ گولدان
flowery (flou'ēr-i, flour'ri), *adj.* (۱) به گل پازاوه؛
به گل دایو شراو. (۲) گولوی؛ گولی.
(۳) پازاوه (ووته)؛ به روشی جوان پازینراوه.
flown (flōn), *past participle of fly.*
flow sheet (flō'shēt), *n.* = flow chart.
flu (flō), *n.* [Colloq.], = influenza.
fluctuate (fluk'chōō-āt), *v.i.* (۱) هلبه روده اهن کردن؛
به ریزونم بوننه. (۲) همیشنه گولان؛ گولپن.
(*The cost of sugar ~s.*)
v.t. گولپن؛ بون به هوی گولان.
-fluctuant (*adj.*).
fluctuation (fluk'chōō-ā'shōn), *n.* (۱) به ریزونم بوننه؛
هلبه روده اهن؛ گولپن؛ گولان.
flue (flō), *n.* گولپینه
fluency (flō'ēn-si), *n.* (۱) پهلوت خوشی؛ خوش پهلوانی؛
به نرسمی و به سالی بزیشتن. (۲) زمانپارای؛ زمانپهلوانی:
(*His ~ in English helped him a lot.*)
fluent (flō'ēnt), *adj.* (۱) خوش پهلوان؛ پهلوت خوش: (*~ verse*).
(۲) پهلوان؛ زمانپارای؛ زمانپهلوان: (*He is ~ in French.*)
fluently (flō'ēnt-li), *adv.* (۱) به خوش پهلوانی؛ به پهلوت خوشی.
(۲) به پارای زمان؛ به پهلوانی؛ به پهلوانی (دوان به زمانیک):
(*She speaks three languages ~.*)
fluff (fluf), *n.* (۱) پهلر (۲) کوملنیک شتی فشنل یا پهل (وه؛ تون، قو).
فهلر (۳) هله (له خویندنه ودا له سره رادیو یا شاق).
v.t. (۱) شیکردنه و پهل کردن؛ فشنل کردن.
(۲) هله کردن (له خویندنه ودا له سره رادیو یا شاق).
v.i. شی بوننه و پهل بون؛ فشنل بون.
fluffy (fluf'i), *adj.* پهل؛ نرمدوش؛ نرمدوله؛ فشنل.
-fluffily (*adv.*); **fluffiness** (*n.*).

flush

- fluid** (flō'id), *adj.* (۱) شل؛ شله؛ نرم. (۲) هی شل یا شله.
(۳) همیشنه له گولپندایه؛ نهمیو؛ جیکر نه بون.
شتیک شله یا شل.
n.
-fluidity (*n.*).
fluke (flōok), *n.* (۱) جویکه له ماسی.
(۲) جوره گرمیکه به تابه تی له جگرمی مهره دهوی.
fluke (flōok), *n.* (۱) نوکی قولاپی لنگر. (۲) نوکی پم.
(۳) پیکه له دور پهلرکې کلکی نهمنگ.
fluke (flōok), *n.* [Slang], (۱) لیدانیک یا بوهاننیک باش له یاری
بلیارد. (۲) پزکوتیک به ختوره؛ به ختیک باش و به پزکوت:
(*We won the football game by a ~.*)
v.i. & v.t. بهخت گرتن؛ بهخت برین؛ شانس مینان.
fluky, flukey (flōok'i), *adj.* [Slang], (۱) به پزکوت؛
به شانس. (۲) همیشنه دهگولپن: (*a ~ wind*).
flume (flōom), *n.* (۱) جوهیمکی دهستگرد (بؤ گواستنه ودا هینانه
خولرموی پهلر له شاخ و گولپه بؤ ووزه پیدان وه هی ناشی کون).
(۲) چمینکی تسک که جوهیمکی پیدان پروات.
v.t. دار گواستنه ودا به جوهیمکی دهستگرد.
flummery (flum'ēr-i), *n.* (۱) خولردنیک نهم وشل (وه؛ له په،
شله، محمللی... هتد). (۲) قسه هی هیو پوړچ؛ مه رای.
flung (flug), *past tense and past participle of fling.*
flunk (flunk), *v.t.* [Colloq.], (۱) دهرنچون (تاقیکردنه)؛
کمون (کورس، خویندن): (*He ~ed the English Examination.*)
(۲) دهرنچووندن؛ خستن: (*The teacher ~ed her in the course.*)
(۳) بون به هوی دهرنچون یا کمرت.
v.i. [Colloq.], (۱) دهرنچون (قوتابی)؛ کمرت. (۲) دهست هملگرتن.
n. [Colloq.], (۱) دهرنچون؛ کمرت (قوتابی). (۲) نهری دهرنچون.
flunk out, [Colloq.], (۱) دهرنچون و واهینان له قوتابخانه.
(۲) دهرنچووندن و له قوتابخانه دهرکردن یا قوتابخانه پښ به جینپشتن.
flunkey, flunky (flun'ki), *n.* (۱) بهر دهست؛ خزمه تکار؛ نوکمر.
(۲) مه رای کمریک.
fluoresce (flō'ā-res'), *v.i.* شوقی سپی دانه و.
fluorescence (flō'ā-res'ns), *n.* شوقی سپی له لکه کتریک
(وه هی نیون).
fluorescent (flō'ā-res'nt, floor-es'nt), *adj.* شوقی سپی
دهر و.
fluorescent lamp, گلزپی سپی (که شوقی سپیش ده دانه و).
fluoride (flō'ā-rid, flō'ā-rid), *n.* فلزید (ناوینه).
fluorine (flō'ā-rēn, flō'ā-rin), *n.* فلزین.
fluorite (flō'ā-rit), *n.* فلزیت.
fluoroscope (flō'ā-skōp, flō'ā-rā-skōp), *n.* نامیری
بینینی بهشی ناوهری لهش بهوی تیشکی ینکسره و.
flurry (flūr'i), *n.* (۱) پایمکی قایمی کم خایه؛ یا؛ هملکردن پایمکی
قایم کم خایه. (۲) کرپوه؛ باران یا بهر پارینیک کم: (*snow ~ies*).
(۳) شپزیمی، سر ل ټیکچون، یا هاتنه جوش و جم و جولیکی کوتیوی:
(*a ~ of activities*)
v.t. شپزیمکردن؛ پشپزیمکردن؛ سر ل ټیکچون؛ هینانه جوش و جم و جویل.
flush (flush), *v.t.* (۱) پای بزیشتن و بلا و بوننه و به گورجی:
(*The blood ~ed in his face.*)
(۲) پهلرک سور هملگرتن له تهریقدا یا له تروپه پید؛ تهریق بوننه و
(۳) دهر و شانه و؛ بلنیه سندن.
(۴) به تال بوننه و یا کورنه و به ناو پیکار کردن.
(۵) دهر پهلان؛ قاون.
v.t. (۱) به تال کردنه و یا کورنه و به ناو پیکار کردن (ناو دهستخانه).
(۲) تهریق کردنه و؛ پهلرک سور هملگرتن. (۳) هینانه جوش.

flush

- (۱) قاپون (هست).
 fly into, له ناكو پوشتن؛ به پهله پوشتن.
 fly off, (۱) تېگرتن؛ تهقلېكړدن؛ پيادان.
 let fly (at), (۲) هيرش برندن سر به دم.
- fly (fli), n.** (۱) ميش. (۲) شتيكي له پيري پلاستيكي پهنگاوپهنگ
 دروستكړاوه له شيوه جانموردا له پاره ماسي دا بهكاردهمېنرېت بۇ دان.
fly-by-night (fli'bi-nīt), adj. (۱) پشتي پېن نابهستريت (له پروي)
 دارايي يا بازرگاني پيمره؛ شلوق
 (۲) جني گومانو سرده ميه؛ كاتي و هيچ وچوچ
n. (۱) قمرزاريك كه له خاوهن قمرزكاني راده كاتو به شمې دهرېاز ده بېت.
 (۲) شتيكي سرده ميه و پشېت پېن نابهستراو جني گومان.
flyer (fli'er), n. = flier.
flying (fli'ing), adj. (۱) فرينده؛ فريو؛ بفر. (۲) خيرا.
 (۳) شمكاوه (نالا). (۴) كورتو به پهله: (a ~ trip).
 (۵) هي فريو كه يا فريو كمان: (a ~ field; a ~ suit).
 جم وچوليكې زور تيختن.
 send flying, فريو كې ناوي.
flying boat, پايميك كه به هوي تاقېكه موه دهنوسينرېت به
flying buttress, ديوار كې موه بۇ پالېشې كړدنې.
flying colors, (۱) نالاي شمكاوه. (۲) سره كرتن.
flying field, فريو كه خانه
flying fish, ماسي فريده (ده توانيت باز دات به هوادا).
flying machine, فريو كه.
flying saucer, ده فريو فريو؛ قاپي فريده؛ قاپي بفر (كه برتي يه له
 دياردهيك له شيوه قاپدا مروه ديونتي به ناسماندا فريوه).
fly-leaf (fli'lēf'), n. پهره يكي سپي له سرده تا كوتايي پرتو كينكا.
fly net, پهره كوله (كه برتي يه له پهره ييك مروه هليده دات بۇ
 خوپاراستن له ميش و ميشوله ... هتد).
fly-paper (fli'pā'pār), n. كاغذي ميش (كه برتي يه له ته به قه
 كاغذيكي لينج يا زهر پيمو كراو بۇ ميش كوشتن).
fly sheet, ناميلكه.
fly-weight (fli'wāt'), n. بۇكسبازيك كه ۱۱۲ پاوهن قورس بېت يا
 كه مته.
fly-wheel (fli'hwēl'), n. پهره يوه يكي قورسه به مېكنه يه كې موه
 ده بېستريت بۇ پيك وپيك كړدنې خيرا يي يا كار كړدنې مېكنه كه به بهر دوماي.
foal (fōl), n. جوانو نېسپ؛ جوانو ماین؛ جوانو كه؛ جاش (كه، هينسرت).
v.l. & v.i. زاین (ماين، كه، هينسرت).
foam (fōm), n. (۱) كهف (ناو، شه بول، بېره، عهرق).
 (۲) [Poetic]، ده ریا.
v.i. كهف كړدن
v.l. كهف پيكردن
foam at the mouth, زور تووېمبون؛ نېجگار تووېمبون.
foamy (fōm'i), adj. (۱) كهفلاوي. (۲) كهف پيكتاتو.
 (۳) ورك كهف.
-foamily (adv.); foaminess (n.).
fob (fob), n. (۱) گيرلاني كاتو مېر. (۲) زنجيري كاتو مېرې گيرلاني.
 (۳) گمونه ريك يا شتيكي جوان به سوري زنجيريكه موه.
fob (fob), v.l. [Obs.], خهله تاندن؛ گزي ليكردن؛ ده سترپين.
focalize (fō'k'l-īz'), v.l. & v.i. (۱) كوكړنه له ناوچه قدا؛
 تيشكو كړدن؛ تيشكو بون.
 (۲) راگرتن له يك شويين يا نه اندامدا (نه خوشي).
-focalization (n.).
focus (fō'kəs), n. (۱) تيشكو. (۲) ناوچه رگه؛ ناوهراس؛ ناوچه ق.
 (۳) نه انداميك يا به شتيكي لهش كه نه خوشي يكي تيا راگيراوه.
 (۴) ناوهراس يا ناوچه قې يو موه لري يهك.

focus

- (۱) قاپون (هست).
 fly into, له ناكو پوشتن؛ به پهله پوشتن.
 fly off, (۱) تېگرتن؛ تهقلېكړدن؛ پيادان.
 let fly (at), (۲) هيرش برندن سر به دم.
- fly (fli), n.** (۱) ميش. (۲) شتيكي له پيري پلاستيكي پهنگاوپهنگ
 دروستكړاوه له شيوه جانموردا له پاره ماسي دا بهكاردهمېنرېت بۇ دان.
fly-by-night (fli'bi-nīt), adj. (۱) پشتي پېن نابهستريت (له پروي)
 دارايي يا بازرگاني پيمره؛ شلوق
 (۲) جني گومانو سرده ميه؛ كاتي و هيچ وچوچ
n. (۱) قمرزاريك كه له خاوهن قمرزكاني راده كاتو به شمې دهرېاز ده بېت.
 (۲) شتيكي سرده ميه و پشېت پېن نابهستراو جني گومان.
flyer (fli'er), n. = flier.
flying (fli'ing), adj. (۱) فرينده؛ فريو؛ بفر. (۲) خيرا.
 (۳) شمكاوه (نالا). (۴) كورتو به پهله: (a ~ trip).
 (۵) هي فريو كه يا فريو كمان: (a ~ field; a ~ suit).
 جم وچوليكې زور تيختن.
 send flying, فريو كې ناوي.
flying boat, پايميك كه به هوي تاقېكه موه دهنوسينرېت به
flying buttress, ديوار كې موه بۇ پالېشې كړدنې.
flying colors, (۱) نالاي شمكاوه. (۲) سره كرتن.
flying field, فريو كه خانه
flying fish, ماسي فريده (ده توانيت باز دات به هوادا).
flying machine, فريو كه.
flying saucer, ده فريو فريو؛ قاپي فريده؛ قاپي بفر (كه برتي يه له
 دياردهيك له شيوه قاپدا مروه ديونتي به ناسماندا فريوه).
fly-leaf (fli'lēf'), n. پهره يكي سپي له سرده تا كوتايي پرتو كينكا.
fly net, پهره كوله (كه برتي يه له پهره ييك مروه هليده دات بۇ
 خوپاراستن له ميش و ميشوله ... هتد).
fly-paper (fli'pā'pār), n. كاغذي ميش (كه برتي يه له ته به قه
 كاغذيكي لينج يا زهر پيمو كراو بۇ ميش كوشتن).
fly sheet, ناميلكه.
fly-weight (fli'wāt'), n. بۇكسبازيك كه ۱۱۲ پاوهن قورس بېت يا
 كه مته.
fly-wheel (fli'hwēl'), n. پهره يوه يكي قورسه به مېكنه يه كې موه
 ده بېستريت بۇ پيك وپيك كړدنې خيرا يي يا كار كړدنې مېكنه كه به بهر دوماي.
foal (fōl), n. جوانو نېسپ؛ جوانو ماین؛ جوانو كه؛ جاش (كه، هينسرت).
v.l. & v.i. زاین (ماين، كه، هينسرت).
foam (fōm), n. (۱) كهف (ناو، شه بول، بېره، عهرق).
 (۲) [Poetic]، ده ریا.
v.i. كهف كړدن
v.l. كهف پيكردن
foam at the mouth, زور تووېمبون؛ نېجگار تووېمبون.
foamy (fōm'i), adj. (۱) كهفلاوي. (۲) كهف پيكتاتو.
 (۳) ورك كهف.
-foamily (adv.); foaminess (n.).
fob (fob), n. (۱) گيرلاني كاتو مېر. (۲) زنجيري كاتو مېرې گيرلاني.
 (۳) گمونه ريك يا شتيكي جوان به سوري زنجيريكه موه.
fob (fob), v.l. [Obs.], خهله تاندن؛ گزي ليكردن؛ ده سترپين.
focalize (fō'k'l-īz'), v.l. & v.i. (۱) كوكړنه له ناوچه قدا؛
 تيشكو كړدن؛ تيشكو بون.
 (۲) راگرتن له يك شويين يا نه اندامدا (نه خوشي).
-focalization (n.).
focus (fō'kəs), n. (۱) تيشكو. (۲) ناوچه رگه؛ ناوهراس؛ ناوچه ق.
 (۳) نه انداميك يا به شتيكي لهش كه نه خوشي يكي تيا راگيراوه.
 (۴) ناوهراس يا ناوچه قې يو موه لري يهك.

fodder

- v.t.** (۱) تیشکۆکردن (to ~ a camera).
(۲) چاۋ تى بېرىن؛ ئاراستەمەكردن: (F~ your attention on study.)
in focus, روۋن؛ دىدار
out of focus, لېڭ؛ نادىدار
fodder (fod'ər), *n.* ئائىف؛ ئائىف
foe (fō), *n.* ئائىف پېندە؛ ئائىف پېندە
foetal (fē'tal), *adj.* = fetal.
foetus (fē'tas), *n.* = fetus.
fog (fōg, fog), *n.* (۱) تەم؛ تەمۈز
(۲) ئېلى (مېشك، بار يا دۆڭ)؛ ئاپوونى.
v.t. (۱) تەم گېران؛ تەم داپۇشراۋ (۲) لېڭ بوۋن؛ ئاپوون بوۋن.
v.t. (۱) تەم گېرتن؛ تەم داپۇشراۋ (۲) لېڭ بوۋن؛ ئاپوون بوۋن
(۲) شىۋاندن؛ سەرسام كىرىن
fog bank, تەمىكى زور چىر
fog-bound (fōg'bound', fog'bound'), *adj.* تەم پىرى كىرگۈرە
(كەشتى)
foggy (fōg'i, fog'i), *adj.* (۱) تەمۈز؛ تەم گېران يا داپۇشراۋ
پىر تەم (۲) لېڭ؛ ئاپوون (۳) سەم ئى شىۋاۋ؛ پەشۇكاۋ؛ ۋاق ۋوپاۋ؛ شىۋاۋ.
-foggy (n.).
foghorn (fōg'hōm', fog'hōm'), *n.* (۱) مۇزى تەم؛ كەكەتە
تەمدا ئاۋەمداۋ ئى دەۋرەتتە قەۋاغى دەريادا يا لەلەين كەشتى يەمە بۇ
ۋوربا كىرەنەمى كەشتى ۋەلەم. (۲) دەنگىنى بەزى تېزى دەنگىدەمە.
fogy, fovey (fō'gi), *n.* كەسكىنى كۈنەپەرسەت
foible (foi'b'l), *n.* (۱) كەم ۋەكۈپى (پەۋۋەشت)؛ ئاتەۋاۋىيەكى بېچۈك
(پەۋۋەشت ۋە سۈۋەشت) (۲) بەشى بىن ھىزى شىر (لە ئاۋەپاستەمە بۇ
ئوۋكەكەي).
foil (foil), *v.t.* (۱) كۆسپ خىستە پى؛ ژۇرەستە؛ رېنگە پىن ئەدان
پى؛ سەركەۋتەن ئەدان. (He was ~ed in his attempt.)
(۲) سەم ئى شىۋاندن (بە ۋەكۈپى شىۋىن پىن يا بۇن كۆپىن بەتايىبەتى لە
پاۋكۈرەندە).
n. (۱) بۇز يا شىۋىن پىن؛ گېئاندەرك.
(۲) شىۋىكى دىزىنى تەنكى ئوۋك داپۇشراۋ (بۇ شىۋىزى). (۳) شىۋىزى.
(۴) [Archaic] پى لېنگىر؛ ژۇرەستە؛ پى سەركەۋتەن ئەدان.
foil (foil), *n.* (۱) پەرى كائىز (tin ~ ; gold ~).
(۲) نەخشىكى ۋەك گەلە پۈۋەك (خائوۋسازى).
(۳) كەسكى كە پىچەۋەلەي كەسكى تىر بىت لە پەۋۋەشت ۋە سۈۋەشتە.
v.t. (۱) بە پەرى كائىز داپۇشراۋ؛ پەرى كائىز تىۋە پىچان.
(۲) Rare؛ بە پىچەۋەلەي كەسكى تىر پەۋۋەشتە.
(۳) پەنخە پازاندەۋە بە نەخشى ۋەك گەلە دار (خائوۋسازى).
foist (foist), *v.t.* (۱) بە دىۋەمە تىخىستەن (مەرجىك لە ئاۋ قۇنتەراتىكى
ئوۋسراۋدا) (۲) ~ on ; ~ upon. ساختە كىرىن
fold (fōld), *v.t.* (۱) قەد كىرىن؛ لول كىرىن؛ دانۇشتاندن؛ ئوشتانەۋە
پىچانەۋە (۲) ئوشتانەۋە كىرىن بە يەكدا. (F~ your arms.)
(۳) مېتائەۋە يەك؛ قەد كىرىن: (A bird ~s its wings.)
(۴) گىرتە ماۋەش؛ ماۋەش پىيا كىرىن. (۵) پىچانەۋە؛ گىرتەۋە.
v.t. (۱) قەد بوۋن؛ ئوشتانەۋە؛ قەد كىرىن.
(۲) [Slang] ژۇرەكۈت؛ ئاشبەتال لىكۈر؛ داخىستەن:
(The business ~ed.)
n. (۱) قەد كىرىن؛ لول كىرىن؛ دانۇشتاندن. (۲) تۈي؛ قەد؛ لۇ
(۳) خەتى قەد كىرىن.
fold up, (۱) پىچانەۋە؛ لول كىرىن؛ قەد كىرىن
(۲) [Slang] ژۇرەكۈت؛ ئاشبەتال كىرىن؛ داخىستەن.
fold (fōld), *n.* (۱) پەچە؛ كۆز (۲) مەۋر بۇزى ئاۋ پەچە
(۳) ئەندامانى كىلىسە يەك (ب) كىلىسە يەك.

follow

- (۴) كۆمەللىكى يەك ئامانچ يەك ئەۋا.
v.t. كۆمەنە پەچەۋە (مەي، بۇن)
پاشگىرەكە بەمانى؛ كەمەت؛ ئەۋەندە؛ چار:
(tenfold, fivefold, etc.)
folder (fōl'dər), *n.* (۱) قەد كىرى (مۇز، ئامىن). (۲) فایل؛ مەلە.
(۳) ئامىلىكەمەكى لول كىراۋ يا ئوشتاۋە.
foliage (fō'li-ij), *n.* (۱) گەلە دار ۋە دەرەخ؛ گەلە بەسەرچەمى.
(۲) نەخش ۋە نىگارىك لە شىۋەي گەلە لۇ ۋوپۇدا.
foliar (fō'li-ēr), *adj.* گەلەي؛ تايىبەتى بە گەلە.
foliate (fō'li-āt'), *v.t.* (۱) كىرىن بە پەرى يا تۈي تەنكەۋە.
(۲) پازاندەۋە بە نەخشى ۋەك گەلە.
(۳) ژمارە دانان لەسەر پەرى پەرتۈكەك يا پەرتۈك.
v.t. (۱) چىن چىن بوۋن. (۲) گەلە كىرىن؛ گەلە دەر كىرىن.
adj. (۱) بە گەلە داپۇشراۋ. (۲) گەلەي؛ ۋەك گەلە.
(۱) گەلە كىرىن؛ گەلە دەر كىرىن
(۲) گەلە پىنە بوۋن. (۳) تەنك كىرىن پەرى پەرتۈكەك كائىز.
(۴) پارچە پارچە بوۋن ۋەك گەلە لىھاتە.
(۵) ژمارە دانان لەسەر پەرى پەرتۈكەك (لەسەر ھەمۋە پەرى يەك يەك پەرى).
(۶) نەخش ۋە نىگارىك لە شىۋەي گەلە.
(۷) چۈننى بوۋن گەلە لە خۇنچە يەكدا.
folio (fō'li-ō', fō'lyō), *n.* (۱) پەرى يەك گەلە يەك چار قەد كىراۋ.
(۲) پەرتۈكەك كە لە پەرى ئوشتاۋە ۋە پىكەتەتە.
(۳) پەرى پەرتۈكەك يا دەستۈۋەسەك كە ھەم يەك لۇ ژمارەي لەسەر بىت
(۴) ژمارەي لاپەرى پەرتۈكەك.
adj. يەك چار قەد كىراۋ (پەرى).
v.t. ژمارە دانان لەسەر لاپەرى پەرتۈكەك.
folk (fōk), *n.* (۱) ئەتەر؛ گەل؛ تىرە؛ خىل؛ رەگەز؛ مىللەت.
(۲) (pl.) خەل؛ كەسان: (Town ~s are not like farmers.)
adj. مىللى؛ ھى گەل؛ رەمەكى: (~ music).
خەل كى سادە؛ كەسانى خاكى ۋە بى ھەم. just folks, [Dial. or Colloq.],
خەم؛ خەم؛ كەس ۋەك. (one's) folks, [Colloq.],
folk dance, ھەلپەرى؛ سەمى مىللى.
folklore (fōk'lōr', fōk'lōr'), *n.* (۱) فۇلكلور؛ كەلەپۇر ۋە پىرۋاۋ.
قەسە ئەستەۋە ئەفسانە ۋە نەرت ۋە خۇي مىللى. (۲) لىكۈلەۋەي فۇلكلور.
folklorist (fōk'lōr'ist, fōk'lōr'ist), *n.* زانانى فۇلكلور.
folk music, مۇسقىي فۇلكلورى يا مىللى.
folk song, گۇرانى فۇلكلورى يا مىللى.
folksy (fōk'si), *adj.* [Colloq.], خاكى؛ سادە؛ ۋەك خەل كى سادە.
(۲) دۇستانە؛ پۇخۇش.
folk tale, چىۋىكى ئەفسانەي فۇلكلورى يا مىللى؛ سەمگۈرۈشتە.
follicle (fōl'i-k'l), *n.* (۱) كىس يا كۈنى بېۋەكى ئاۋ پىست بۇ شتى
ۋەك ئارەق ئى ھاتتە دەرۋە لە شى: (~ a hair).
(۲) تۈۋىك يا كەلۈۋەكى ۋەشكى لە يەك لاۋە كراۋە. (۳) قۇزاق.
follow (fōl'ō), *v.t.* (۱) لە داۋە ھاتن؛ لە داۋە پۇيشتەن.
(۲) لەگەلدا بوۋن؛ لەگەلدا پۇيشتەن.
(۳) شىۋىن كەۋتەن (بۇ گىرتە)؛ داۋەكۈت؛ پاپراۋەند.
(۴) لەسەر پى پۇيشتەن؛ پەپەۋەي كىرىن: (to ~ the right road).
(۵) جىگىرتەنە: (He ~ed his father as manager.)
(۶) داۋەدا ھاتن.
(۷) لىۋە پەيدابوۋن؛ دەرۋەنچام بوۋن:
(Disease often ~s malnutrition.)
(۸) لەسەر پى شىۋىن پۇيشتەن؛ چاۋلىكۈرەن.
(۹) لەسەر پۇيشتەن؛ پەپەۋەي كىرىن؛ بە گۈي كىرىن:
(We ~ed the rules of the game.)
(۱۰) پالېشتى كىرىن (پىرۋا، رىبان).

(۱) گوينگرتن: سەرنج پيدان.
(۱۲) گوي پيدان: ئاگا ئى بون: (He ~s local politics.)
(۱۳) تىنگىشتن: (Do you ~ me?)
v.L
(۱) لە دوامەتتەن يا پۇشتى.
(۲) لەگەندە بون: لەگەندە پۇشتى. (۳) بون بە ھۇ.
as follows, بىم جۈرەي خوارمە: ھەك لە خوارمە بون كراۋەتەرە.
follow out, تەواۋى كەردن: بە تەواۋى جىيە جىيە كەردن: پەيەرەي كەردن.
follow suit, لەسەر بون: شۇنى كەسكىنى تە پۇشتى: چاۋلىنىكەردن.
follow through, بەردەوام بون لەسەر كارىك تا تەواۋى كەردن: لەسەر پۇشتى تەواۋى كەردن.
follow up, (۱) دوۋىكەوتن: دواۋىكەوتن بەردەوام.
(۲) تەواۋى كەردن: بەجىيەتتەن: بە تەواۋى جىيە جىيە كەردن.
(۳) شۇنى كەوتن: (داخۇاست، سىكالا نامە): ھەنگاۋى تازە ئان بۇ پالېشتى كەردن و جىيە جىيە كەردن كارىك. (۴) لىكۋىلىنەي زىاترا: بەردەوام بون لەسەر.
follower (fol'ō-ēr, fol'ō-wēr), n. (۱) پاشكۆ: كەندە: دەسكەلا: (۲) چاۋلىنىكەردن: بەردەست: خەزمەتكار.
(۳) شۇنى كەوتن: (۲) چاۋلىنىكەردن: بەردەست: خەزمەتكار.
(۴) بەشىكى مەكىنە كە ووزە بونىنى لە بەشىكى تى مەكىنە كە بۇ دىت.
following (fol'ō-īn, fol'ō-wīn), adj. ئاينىدە: داھاتو: خوارمە: ئەمانەي خوارمە
n. كۆمەلىك لە شۇنى كەوتن: دەستەيەكى پالېشتىكەردن: دەستەي پاشكۆ خوارمەستان.
the following, (۱) ئەمانەي خوارمە: ئەمەي خوارمە.
(۲) ئاينىدە: داھاتو.
follow-through (fol'ō-thrō), n. بەردەوام بون لەسەر كارىك تا تەواۋى كەردن: (بەتايىبەتتەن لىدانى تۆپ لە يارىدا).
follow-up (fol'ō-up, fol'ō-wup), adj. ھى دواترا: ئەمەي لە پاش ئەمەي تەرە دىت: (~ visits; ~ letter).
n. (۱) كارىك بە شىتىكى پاشكۆ: ئەمەي لە دواترە دىت: ھەنگاۋى ئاينىدە (بۇ پالېشتى كەردن ھەنگاۋى پىشۋوتن).
(۲) ھەنگاۋى ئاينىدە ئان (ھەك ئوسىنى نامەيەكى تى سەردانى يەكەن).
folly (fol'i), n. (۱) گەرجىتى: كەرتى: ئەزانى.
(۲) كەردەيەك يا بىرۋايەكى كەرانە. (۳) ھەنگاۋىكى بىن سوۋى گرانىيە.
foment (fō-ment'), v.L (۱) ھەنۋىن: لەش: بە ئاۋى گەرم داشقۇ: (۲) ھاندان: بىزۋاندن: پى بۇ خۇش كەردن: شتى گەرم لىنان: لەش. (۲) ھاندان: بىزۋاندن: پى بۇ خۇش كەردن:
(to ~ rebellion)
-fomentation (n.).
fond (fond), adj. (۱) سايلىكە (۲) [Dial], شىت: شىتۋەكە.
(۳) دىلەرە: دىل ناسك. (۴) ناسك و پەر لە خۇشەيىستى: (~ caresses).
(۵) خۇش: خۇشەيىستى: (my ~est wish).
خۇشەيىستى: خۇشەيىستى: چۈنە دەرە:
fond of, (to be fond of a person)
fondle (fon'd'l), v.L دەست پىيەننەن: (خۇشەيىستى): دەست تىۋەدان و يارى پىكىردن (بۇ دەرەيىنى خۇشەيىستى):
(to ~ a baby, a lover, a cat, etc.)
fondly (fond'li), adv. (۱) سايلىكە.
(۲) خۇشەيىستەن: لەپوۋى خۇشەيىستەيەرە.
fon-due (fon'dō, fon-dō), n. خوارمە: مەنىيەكى گەرمە لە پەيىرى تەواۋى كەردن ھىلەكە مەي پىكىدەت بە نانەرە دىمخورت.
food (fōd), n. (۱) خوارمە: مەنى: خۇراك: ئان: ئەمە: بۇنۇ: خوارمە.
(۲) خوارمە: مەنى: تايىبەت: خوارمە: مەنىيەكى تايىبەت.
(۳) دان: شتى زاخاۋ دەرەيە يا بۇن: (~ for thought).
food-stuff (fōd'stuf), n. خوارمە: مەنى: خوارمە: مەنى: خاۋ: بۇن.
fool (fōl), n. (۱) كەسكىنى بىن مىشكە. كەر، ئەزان، يا گىل.
(۲) كەسكىنى قۇشەمچى يا گانەبۇ: (لە كۇندا لە كۇشكى پاشاكەندا پادەمگرا ھەر بۇ پايۋاردن و پىكەنەن).

v.L (۱) خۇ گىل كەردن: پەيۋىشتى مىشكەنە نوۋاندن.
(۲) گانەكەردن.
v.L ھەلخەلەتەندەن: بە ھەلە بىردن
be no (or nobody's) fool, نۆندان: ئۇن: لىتەتو: كەرتىيە
fool around, [Colloq.], (۱) كات بەيىرۇدان: بە شتى ھىچ وپوچ و
مەدالانەمە كات بەسەر بىردن. (۲) [Slang], داۋىن پىسى كەردن: بە دىزىيەرە
پايۋاردن (بەتايىبەتتەن ئۇنى مۇردار يا پىياۋى ئۇدان)
fool with, [Colloq.], دەستكارى كەردن: لاقەكەردن.
play the fool, خۇ گىل كەردن: خۇ ئى ھەلەكەردن.
fool (fōl), n. شىرىنىيەكە لە مەيە دىروست دەكەرت.
foolery (fōl'ēr-i), n. (۱) كەردەيە يا پەيۋىشتىكى شىتەنە يا كەرانە.
(۲) كەرتى.
foolhardy (fōl'hār-di), adj. چاۋقايە: سەركىش: ھەلەشە:
-foolhardily (adv.); foolhardiness (n.). سەركەرم: ئازاۋ بىن مىشكە.
foolish (fōl'ish), adj. (۱) بىن مىشكە: كەر: ئەزان: گەرج.
(۲) بىن مانا: قۇر.
(۳) [Archaic], بىن ئرخ: ھىچ وپوچ
foolishness (fōl'ish-nis), n. (۱) بىن مىشكى: كەرتى: ئەزانى.
گەرجى. (۲) كەردەيەك يا شىتىكى كەرانە.
fool-proof (fōl'prōf), adj. (۱) ئەمەندە ناسان و پىكە رەوانە
كەسكىنى بىن مىشكىش دەزانى كارى پى بىكات.
(۲) قەت تى ناسكى، خراپ ناسكى، يا ژۇر ناكەوت: (a ~ plan).
foolscap (fōlz'kap), n. پەيەرە كاغەزى گەرمە (كە پانى ۱۲ گرىۋ
دريۋى ۱۲ گرىۋ بىت).
fool's errand, كەردەيەيەكى بىن سوۋى كەرانە.
fool's paradise, بىمەشتى كەران يا بىن مىشكەن.
foot (foot), n. (۱) پىن: قاچ.
(۲) شىتىك كە لە شۇندا ھەك پى بىت: (۱) بىن، پىچكە (مىز، كورسى)
(ب) لاخاۋى شىتىك: (the ~ of a page).
(ج) دامىنى شاخ: بىنارى شاخ
(۲) لاخاۋى جىن نوۋست يا گۇر (كە جىن قاچە).
(۳) ئەمە بەشەي گۆرەي كە قاچ دادەپۇشتى. (۴) پىن (پىۋان).
(۵) پىيادە (سوپا، پۇلىس). (۶) خەتە.
(۷) خەتە (ھۇنراۋە): دوۋىرگە يا زىاتىرى پىكەو ووتراۋى ھۇنراۋە:
(to be or not to be) لە سى خەتە يا "قوت" پىكەتوۋە.
v.L (۱) سەما كەردن: (۲) بە پىن پۇشتى: پىياسەكەردن.
(۳) بىزۋان يا بۇ پىشەۋە پۇشتى (كەشتى).
v.L (۱) پىيا پۇشتى: پاكەردن لەسەر: سەما كەردن لەسەر.
(۲) گۆرەي لەپىكىردن. (۳) كۆكەندەۋە سەرجەم دەرەيەن.
(۴) [Colloq.], پارەدان: (He ~ed the bill).
foot it, [Colloq.], سەما كەردن: بە پىن پۇشتى: پاكەردن.
foot up, كۆكەندەۋە سەرجەم دەرەيەن.
have one foot in the grave, [Colloq.], سەر لە گۆي گۆرەلەرنى: پىرو نەخۇش.
(۱) بە پىۋە وىستار. (۲) بە پىن پۇشتى: پاكەردن.
(۳) بەردەوام بون: خەرىك بون.
put one's best foot forward, [Colloq.], (۱) ئۇر خىزا: پاكەردن يا پۇشتى.
(۲) (۱) بە باشتىن شىۋە خۇ پىشاندان. (ب) ئەپەي ھەلەن.
put one's foot down, [Colloq.], لەسەر سوۋىبون:
پىن دان بە زەۋىد، واتە لەسەر سوۋىبون.
put one's foot in it (or one's mouth), [Colloq.], ھەلەكەردن يا شىتىكى خراپ ووتن تەرىق بونەۋە لە ئەنجامدا،
پاشكۆيەكە بەمانا: پىن (پىۋان- درىۋى، پانى، بەرىز،
قۇۋلى): (six-foot).

- (۲) به زور سوار بودن؛ به زور له گلدان جوت بودن
(۳) به زور پرت کردن؛ به زور له گلدان یا شکافتن یا داغ کردن؛ به سوراخ دان
(۴) به زور بی سندن: (*I ~d the gun from his hand.*)
(۵) ناچار کردن؛ واک کردن: (*Hunger ~d him to steal.*)
(۶) (~ on ; ~ upon) - سپاندن به سوراخ؛ به زور سپاندن به سوراخ:
(*He ~ed his attention on her.*)
by force, به زور؛ به زورملی؛ به زورکاری
in force, (۱) به هموار میز؛ به هموار میز
(۲) کاری بین دهکری (یاسا)؛ له کاردایه (په پهره، یاسا)
(۱) می زورکاری؛ به زورملی؛ به زور
بینگار: (*~ labor*)
(۲) ناسرووشتی؛ دوز؛ دروستکار: (*a ~ smile*)
(۳) ناچاری (*a ~ landing*)

-forcedly (adv.).

- forceful (fôr'sfəl, fôr'sfəl), adj. به زورمرونگ؛ به میز؛ به تین؛
به گورم؛ توندوتیز؛ به کار؛ کاریگر: (*a ~ person, argument, etc.*)
forceps (fôr'səps, fôr'seps), n. مقستی پزشکی
forcible (fôr'sə-b'l, fôr'sə-b'l), adj. (۱) به زورملی؛ به زور کار
(۲) به زورمرونگ؛ به میز؛ توندوتیز
forcibly (fôr'sə-bli, fôr'sə-bli), adv. به زور؛ به زورملی؛
به زورکاری
ford (fôrd, fôrd), n. بورا؛ تنکاو؛ تنکایی
v.t. له بوراوه؛ یا تنکاوه؛ په پینهوه
fordo (fôr-dôo'), v.t. [Archaic]. (۱) له ناو بردن؛ نه میشتن؛ کوشتن
(۲) ماندور کردن
fordone (fôr-dun'), adj. [Archaic]. ماندور؛ هلاک
fore (fôr, fôr), adv. پینهوه؛ پینه کوی؛ لورت کوی (کهشتی).
adj. له پینهوه؛ له پینه کوی
n. بهشتی پینهوه؛ یا بهر دم
fore- (fôr, fôr), پیشکویه به مانی؛ (۱) له پیش (کات، جینگه،
پله، رین: (*forecast, forenoon*)).
(۲) له بهر دم؛ پیش (*forearm, forehead*)

- fore-and-aft (fôr'n-aft', fôr'n-äft'), adj. به درزیایی
(کهشتی).
fore and aft, (۱) له پیشی کهشتی؛ به تا پشت کوی
(۲) له پیشی و یاشی کهشتی؛ به له هردو سوری کهشتی؛ به
باسک؛ قول (میوان؛ نانیشک و
مه چک)
forearm (fôr-ärm', fôr-ärm'), v.t. پینه کوی چه کار کردن
پینه کوی خو ناماده کردن
forebear (fôr'bär', fôr'bär'), n. باوو باپیر
forebode (fôr-bôd', fôr-bôd'), v.t. & v.i. (۱) نیشانه؛ نهوه
بوون (به تاییه؛ شتیک یا پودانیکی به دووم)
(۲) دل خه بردن یا پیشبینی کردن؛ پودانیکی به دووم ناخوش
foreboding (fôr-bôd'ing, fôr-bôd'ing), n. نیشانه؛ پودانیکی
به دووم یا کاره ساتی
forecast (fôr'kast', fôr'käst'), v.t. (۱) پینه کوی هلسنگاندن
(۲) پیشبینی (ناووه؛ پودانیکی تن)
n. پیشبینی (*weather*)
forecastle (fôr'kas'l, fôr'kas'l), n. (۱) بهشتی پینهوه؛ سهریشتی
کهشتی. (۲) بهشتی پینهوه؛ کهشتی؛ بزرگانی (شونیی حواءهوه)
کهشتی؛ بهر دهه کان

- foreclose (fôr-klôz', fôr-klôz'), v.t. (۱) پئی لیکرتن؛ نه میشتن
قهغه کردن (۲) پئی نه دان یا قهغه کردن؛ ده پینه نهمی؛ بارتیه یک یا
شتیک پنه کراو له بهر نه دانی قیستکان له کاتی خویدا.
foreclosure (fôr-klô'zhër), n. (۱) قهغه کردن؛ ده پینه نهمی
شتیک پنه کراو (له بهر نه دانی قیستکان له کاتی خویدا)
(۲) خانو سندنهوه له خاوه نه کوی له لایه پانقوه له بهر نه دانی مانگانه کانی
باوو باپیر؛ دایر: (*forefather*)
forefinger (fôr'fin'gër, fôr'fin'gër), n. پینه کوی شایه تان؛
دوشاومزه
forefoot (fôr'foot'), n. سمی وواخ؛ سمی گیانداریکی چوارپن
forefront (fôr'frunt', fôr'frunt'), n. (۱) بهر دم؛ هره پینهوه
پیشی پینهوه؛ پینه ک
(۲) ناوچه رگی کار یا شت؛ شونیی هره گرنگ
(۱) له پیشی؛ بوون یا هاتن (کات،
جین، پله) (۲) دهست لئ هلمگرتن (ماف)؛ واز لئ هیتان
foregoing (fôr'gō'ing, fôr'gō'ing), adj. پیشو؛ پیشووتر
the foregoing, شوهی پیشو (روته، نوسراو، تینیسی)
شوهی لهوه ویشتر ووتراوه یا نوسراوه
foregone (fôr-gôn', fôr'gon), adj. (۱) پیشو؛ پیشووتر
پابوردهو. (۲) پینه کوی بریاردراو یا زانراو؛ دایر؛ مسوگر؛ بن گومان
(*a ~ conclusion*)
foreground (fôr'ground', fôr'ground'), n. (۱) بهر دم (وینه)
بهی. (۲) دیارترین شون
forehand (fôr'hand', fôr'hand'), adj. (۱) بهر دم؛ پیشترین
(۲) به پیشووه؛ دهست کراو (لیدانی یاری تهنس)
n. (۱) جزی بهر دم؛ جزی سود به خش
(۲) بهشتی پیشووه؛ نه سپ (که له بهر ده می سوار دایه)
(۳) لیدانی تپ به پیشووه؛ دهست (یاری تهنس)
forehead (fôr'id, fôr'əd), n. (۱) ناوچهوان؛ تهختی ناوچهوان
تهوئل. (۲) بهر دم؛ یا پیشووه؛ شتیک
foreign (fôr'in, fôr'an), adj. (۱) بیگانه؛ می بیگانه؛ دهرکی
(۲) ناسرووشتی؛ نااسا؛ بهشتیک نیه له:
(*Unkindness is ~ for his nature.*)

- (۲) په پوهندی پنه نیه؛ دهرکی
کارویاری دهرهوه
foreign affairs, (۱) بیگانه؛ کهشتیک بیگانه
foreigner (fôr'in-ër, fôr'an-ër), n. (۲) ناوړه؛ دهرکی؛ ناوکی (۳) شتیک بیگانه (به تاییه؛ کهشتی)
foreign exchange, (۱) ناوچهوانی پاره له گلدان وولاتان یا کهسانی
بیگانه. (۲) حواله؛ بهر اناهمی دارایی بیگانه
foreignism (fôr'in-iz'm, fôr'an-iz'm), n. ووته، خو، یا
نهرتیک بیگانه
foreign legion, هیزیک سوپایی له بیگانه پیکهاتو
foreign mission, (۱) دهستگایه کانی که دهستیه که
دایان نایب له وولاتیک بیگانه؛ (به تاییه؛ له لایه خاچ په رسته کانهوه)
(۲) بالیوژخانه؛ وولاتیک له وولاتیک بیگانه
وهماره؛ دهرهوه
foreign office, پینه کوی حوکم دان به سورا
forejudge (fôr-juj', fôr-juj'), v.t. پینه کوی زانن
foreknow (fôr-nô', fôr-nô'), v.t. پینه کوی زانن
foreknowledge (fôr'nol'ij, fôr-nol'ij), n. (۱) په رجه؛ قزی ناوچهوان
(۲) په رجه؛ نه سپو ماین
foreman (fôr'mæn, fôr'mæn), n. (۱) سروزکی دهست
سوتندخواران (دادگا). (۲) سروزکار؛ سروزستا؛ چاوهش
-foremanship (n.).
foremost (fôr'môst', fôr'mäst'), adj. & adv. یکم؛ هره
له پشته ترین؛ گرنگترین؛ له سورو همووشتیکوه
forename (fôr'näm', fôr'näm'), n. ناوی یکم؛ کهستیک

- (۲) به زور سوار بودن؛ به زور له گلدان جوت بودن
(۳) به زور پرت کردن؛ به زور له گلدان یا شکافتن یا داغ کردن؛ به سوراخ دان
(۴) به زور بی سندن: (*I ~d the gun from his hand.*)
(۵) ناچار کردن؛ واک کردن: (*Hunger ~d him to steal.*)
(۶) (~ on ; ~ upon) - سپاندن به سوراخ؛ به زور سپاندن به سوراخ:
(*He ~ed his attention on her.*)
by force, به زور؛ به زورملی؛ به زورکاری
in force, (۱) به هموار میز؛ به هموار میز
(۲) کاری بین دهکری (یاسا)؛ له کاردایه (په پهره، یاسا)
(۱) می زورکاری؛ به زورملی؛ به زور
بینگار: (*~ labor*)
(۲) ناسرووشتی؛ دوز؛ دروستکار: (*a ~ smile*)
(۳) ناچاری (*a ~ landing*)
-forcedly (adv.).
forceful (fôr'sfəl, fôr'sfəl), adj. به زورمرونگ؛ به میز؛ به تین؛
به گورم؛ توندوتیز؛ به کار؛ کاریگر: (*a ~ person, argument, etc.*)
forceps (fôr'səps, fôr'seps), n. مقستی پزشکی
forcible (fôr'sə-b'l, fôr'sə-b'l), adj. (۱) به زورملی؛ به زور کار
(۲) به زورمرونگ؛ به میز؛ توندوتیز
forcibly (fôr'sə-bli, fôr'sə-bli), adv. به زور؛ به زورملی؛
به زورکاری
ford (fôrd, fôrd), n. بورا؛ تنکاو؛ تنکایی
v.t. له بوراوه؛ یا تنکاوه؛ په پینهوه
fordo (fôr-dôo'), v.t. [Archaic]. (۱) له ناو بردن؛ نه میشتن؛ کوشتن
(۲) ماندور کردن
fordone (fôr-dun'), adj. [Archaic]. ماندور؛ هلاک
fore (fôr, fôr), adv. پینهوه؛ پینه کوی؛ لورت کوی (کهشتی).
adj. له پینهوه؛ له پینه کوی
n. بهشتی پینهوه؛ یا بهر دم
fore- (fôr, fôr), پیشکویه به مانی؛ (۱) له پیش (کات، جینگه،
پله، رین: (*forecast, forenoon*)).
(۲) له بهر دم؛ پیش (*forearm, forehead*)
fore-and-aft (fôr'n-aft', fôr'n-äft'), adj. به درزیایی
(کهشتی).
fore and aft, (۱) له پیشی کهشتی؛ به تا پشت کوی
(۲) له پیشی و یاشی کهشتی؛ به له هردو سوری کهشتی؛ به
باسک؛ قول (میوان؛ نانیشک و
مه چک)
forearm (fôr-ärm', fôr-ärm'), v.t. پینه کوی چه کار کردن
پینه کوی خو ناماده کردن
forebear (fôr'bär', fôr'bär'), n. باوو باپیر
forebode (fôr-bôd', fôr-bôd'), v.t. & v.i. (۱) نیشانه؛ نهوه
بوون (به تاییه؛ شتیک یا پودانیکی به دووم)
(۲) دل خه بردن یا پیشبینی کردن؛ پودانیکی به دووم ناخوش
foreboding (fôr-bôd'ing, fôr-bôd'ing), n. نیشانه؛ پودانیکی
به دووم یا کاره ساتی
forecast (fôr'kast', fôr'käst'), v.t. (۱) پینه کوی هلسنگاندن
(۲) پیشبینی (ناووه؛ پودانیکی تن)
n. پیشبینی (*weather*)
forecastle (fôr'kas'l, fôr'kas'l), n. (۱) بهشتی پینهوه؛ سهریشتی
کهشتی. (۲) بهشتی پینهوه؛ کهشتی؛ بزرگانی (شونیی حواءهوه)
کهشتی؛ بهر دهه کان
foreclose (fôr-klôz', fôr-klôz'), v.t. (۱) پئی لیکرتن؛ نه میشتن
قهغه کردن (۲) پئی نه دان یا قهغه کردن؛ ده پینه نهمی؛ بارتیه یک یا
شتیک پنه کراو له بهر نه دانی قیستکان له کاتی خویدا.
foreclosure (fôr-klô'zhër), n. (۱) قهغه کردن؛ ده پینه نهمی
شتیک پنه کراو (له بهر نه دانی قیستکان له کاتی خویدا)
(۲) خانو سندنهوه له خاوه نه کوی له لایه پانقوه له بهر نه دانی مانگانه کانی
باوو باپیر؛ دایر: (*forefather*)
forefinger (fôr'fin'gër, fôr'fin'gër), n. پینه کوی شایه تان؛
دوشاومزه
forefoot (fôr'foot'), n. سمی وواخ؛ سمی گیانداریکی چوارپن
forefront (fôr'frunt', fôr'frunt'), n. (۱) بهر دم؛ هره پینهوه
پیشی پینهوه؛ پینه ک
(۲) ناوچه رگی کار یا شت؛ شونیی هره گرنگ
(۱) له پیشی؛ بوون یا هاتن (کات،
جین، پله) (۲) دهست لئ هلمگرتن (ماف)؛ واز لئ هیتان
foregoing (fôr'gō'ing, fôr'gō'ing), adj. پیشو؛ پیشووتر
the foregoing, شوهی پیشو (روته، نوسراو، تینیسی)
شوهی لهوه ویشتر ووتراوه یا نوسراوه
foregone (fôr-gôn', fôr'gon), adj. (۱) پیشو؛ پیشووتر
پابوردهو. (۲) پینه کوی بریاردراو یا زانراو؛ دایر؛ مسوگر؛ بن گومان
(*a ~ conclusion*)
foreground (fôr'ground', fôr'ground'), n. (۱) بهر دم (وینه)
بهی. (۲) دیارترین شون
forehand (fôr'hand', fôr'hand'), adj. (۱) بهر دم؛ پیشترین
(۲) به پیشووه؛ دهست کراو (لیدانی یاری تهنس)
n. (۱) جزی بهر دم؛ جزی سود به خش
(۲) بهشتی پیشووه؛ نه سپ (که له بهر ده می سوار دایه)
(۳) لیدانی تپ به پیشووه؛ دهست (یاری تهنس)
forehead (fôr'id, fôr'əd), n. (۱) ناوچهوان؛ تهختی ناوچهوان
تهوئل. (۲) بهر دم؛ یا پیشووه؛ شتیک
foreign (fôr'in, fôr'an), adj. (۱) بیگانه؛ می بیگانه؛ دهرکی
(۲) ناسرووشتی؛ نااسا؛ بهشتیک نیه له:
(*Unkindness is ~ for his nature.*)
(۲) په پوهندی پنه نیه؛ دهرکی
کارویاری دهرهوه
foreign affairs, (۱) بیگانه؛ کهشتیک بیگانه
foreigner (fôr'in-ër, fôr'an-ër), n. (۲) ناوړه؛ دهرکی؛ ناوکی (۳) شتیک بیگانه (به تاییه؛ کهشتی)
foreign exchange, (۱) ناوچهوانی پاره له گلدان وولاتان یا کهسانی
بیگانه. (۲) حواله؛ بهر اناهمی دارایی بیگانه
foreignism (fôr'in-iz'm, fôr'an-iz'm), n. ووته، خو، یا
نهرتیک بیگانه
foreign legion, هیزیک سوپایی له بیگانه پیکهاتو
foreign mission, (۱) دهستگایه کانی که دهستیه که
دایان نایب له وولاتیک بیگانه؛ (به تاییه؛ له لایه خاچ په رسته کانهوه)
(۲) بالیوژخانه؛ وولاتیک له وولاتیک بیگانه
وهماره؛ دهرهوه
foreign office, پینه کوی حوکم دان به سورا
forejudge (fôr-juj', fôr-juj'), v.t. پینه کوی زانن
foreknow (fôr-nô', fôr-nô'), v.t. پینه کوی زانن
foreknowledge (fôr'nol'ij, fôr-nol'ij), n. (۱) په رجه؛ قزی ناوچهوان
(۲) په رجه؛ نه سپو ماین
foreman (fôr'mæn, fôr'mæn), n. (۱) سروزکی دهست
سوتندخواران (دادگا). (۲) سروزکار؛ سروزستا؛ چاوهش
-foremanship (n.).
foremost (fôr'môst', fôr'mäst'), adj. & adv. یکم؛ هره
له پشته ترین؛ گرنگترین؛ له سورو همووشتیکوه
forename (fôr'näm', fôr'näm'), n. ناوی یکم؛ کهستیک

forenamed

- forenamed** (fôr'nāmd', fôr'nāmd'), *adj.* ناوبراوا
له‌پېښدا ناوبراوا.
- forenoon** (fôr'nōon', fôr'nōon'), *n.* پېښ نیوېږ؛ چېښته‌نگاو؛
کاتی نیوان هه‌تاوکوتن و نیوېږ.
adj. له بهیانیدا؛ له چېښته‌نگاودا.
- forensic** (fə-ren'sik), *adj.* دادگایی؛ دادگری.
- foreordain** (fôr'ôr-dān', fôr'ôr-dān'), *v.t.* چاره‌نوس
نورسین؛ وها بڼ برېښه.
- foreordination** (*n.*).
forereach (fôr-rēch', fôr-rēch'), *v.t. & v.i.* (۱) پېښکوتن؛
په‌ل‌کردن و پېښکوتن (که‌شتی، به‌لم). (۲) بردنوه (مله‌لی)؛ پېښکوتن.
- forerun** (fôr-run', fôr-run'), *v.t.* (۱) له پېښی‌په‌ره هاتن.
(۲) نېشان‌ه‌ی نوره بوون.
- forerunner** (fôr-run'ēr, fôr-run'ēr), *n.* (۱) پېښه‌گ.
(۲) نېشان‌ه‌ی دواېږځ.
- foresaid** (fôr'sed', fôr'sed'), *adj.* (۱) کم‌ی پېښووتر (ب) باوو باپیر
له‌پېښدا ناوبراوا؛
هی پېښووتر ناوبراوا.
- foresee** (fôr-sē', fôr-sē'), *v.t.* راپېښن؛ و چاره‌پوان کړدن؛
پېښه‌کی بېښن یا زانېن؛ پېښ‌بېښن.
- foreseer** (*n.*).
foreshadow (fôr-shad'ō, fôr-shad'ō), *v.t.* نېشان‌ه‌ی
پوړدانیکي دواېږځ بوون؛ پېښه‌کی و ا‌گه‌یاندن یا دهر‌خستن.
- foreshow** (fôr-shō', fôr-shō'), *v.t.* پېښه‌کی و دهر‌خستن،
پېشان‌دان یا گه‌یاندن؛ نېشان‌ه‌ی نوره بوون.
- foresight** (fôr'sīt', fôr'sīt'), *n.* (۱) پېښ‌بېښی
(۲) دور‌بېښی؛ لیک‌دانه‌وه.
- foreskin** (fôr'skin', fôr'skin'), *n.* پېښتی سمری کیر که له‌کاتی
خه‌ته‌ن‌کړدن‌دا دهر‌پړت.
- forest** (fôr'ist, for'ist), *n.* دارستان
v.t. دارو دره‌حت تیندا ناشتن؛ کړدن به دارستان.
- forestall** (fôr-stōl', fôr-stōl'), *v.t.* (۱) پری‌نکړتن (به‌که‌وتنه‌ خو)
پېښه‌کی؛ (۲) وه‌ستان‌دن. (۳) چاره‌پوان کړدن و چاره‌س‌رکړدن پېښه‌کی.
(۴) قورځ کړدن (بازرگانی).
- forestation** (fôr'is-tā'shən, for'is-tā'shən), *n.* ناشتنی
دارستان و چاره‌گیری کړدن و پاراستنی
- forester** (fôr'is-tēr, for'is-tēr), *n.* (۱) دارستان‌ناس
(۲) کارمندی دارستان. (۳) دارستان نشین (مرو، گیان‌دان).
- forest ranger**, (۲) جوړنکه له‌مزرانه.
دارستان‌وان؛ کارمندی دارستان.
(پېښی دهر‌وتری "ranger")
- forestry** (fôr'is-tri, for'is-tri), *n.* [Rare] (۱) دارستان.
(۲) دارستان‌ناسی؛ زانستی دارستان؛ ناشتن و پاراستنی دارستان.
(۳) به‌خپو‌کړدن‌ی دارستان بڼ دارو ته‌خته
- foretaste** (fôr'tāst', fôr'tāst'), *n.* به‌رکول
v.t. [Rare] به‌رکول کړدن.
- foretell** (fôr-tel', fôr-tel'), *v.t.* پېښ‌بېښی؛ نېشان‌ه‌ی پوړدانیکي
دواېږځ بوون.
- forethought** (fôr'thōt', fôr'thōt'), *n.* (۱) دور‌بېښی؛
پېښه‌کی برل‌نکړدن‌ه‌وه (۲) پېښه‌کی که‌وته‌خو نه‌خه‌دانان.
- foretold** (fôr-tōld'), *past tense and p.p. of foretell.*
- foretooth** (fôr'tōōth', fôr'tōōth'), *n.* ددانی پېښه‌وه
- forever** (fēr-ev'ēr, fôr-ev'ēr), *adv.* (۱) هه‌تا‌ه‌تا؛ به‌یک‌جاری
(۲) هه‌میشه؛ به‌دوام
- forevermore** (fēr-ev'ēr-mōr', fôr-ev'ēr-mōr'), *adv.* =

fork

- forever.**
- foreverness** (fēr-ev'ēr-nis, fôr-ev'ēr-nis), *n.* هه‌تا‌ه‌تایی؛
همیشه‌یی.
- forewarn** (fôr-wōm', fôr-wōm'), *v.t.* پېښه‌کی څاگادارکړدن؛
پېښه‌کی ووریا‌کړدن‌ه‌وه.
- foreword** (fôr'wōrd', fôr'wōrd'), *n.* پېښه‌کی (په‌رتوک)؛
سمره‌تا.
- forfeit** (fôr'fit), *n.* (۱) سزا (پاره، ماف)؛ (۲) سندن‌ه‌وه (ماف).
(۳) شتیکی (۴) س‌ن‌واو له‌باتی تاوانیکه؛ شتی ده‌ست (۵) هه‌ل‌گراو له‌باتی تاوانیک.
(۶) ده‌سته‌ل‌گرتن (ماف)؛ وازه‌پان.
- v.t.* ده‌سته‌ل‌گرتن یا (۱) سندن‌ه‌وه‌ی مافیک له‌بر تاوانباری‌په‌ک.
- forfeiture** (fôr'fi-chēr), *n.* (۱) ده‌ست له‌ماف هه‌ل‌گرتن؛
ده‌ست (۲) به‌ردار بوون. (۳) شتیکی ده‌ست (۴) هه‌ل‌گراو؛ سزا.
- forgave** (fēr-gāv', fôr-gāv'), *past tense of forgive.*
- forge** (fôrj, fôrj), *n.* (۱) کووروی ناستگر. (۲) دوکانی ناستگر.
(۳) داپشتن (کان)؛ کانزا توواندن‌ه‌وه شت (۴) درووس‌ت‌کړدن‌ی.
(۵) داپشتن. (۶) ساختم‌کړدن (په‌وانامه، چه‌کی بانق، پاره ... هند).
- v.t.* (۱) داپشتن (کان). (۲) ساختم‌کړدن.
- forge** (fôrj, fôrj), *v.t. & v.i.* به‌ردوام بوون له‌س‌رو به‌ره‌به‌ره
پېښ‌کوتن.
- forgery** (fôr'jēr, fôr'jēr), *n.* (۱) داپړځور؛ ناستگر.
(۲) چړوک هه‌لیست؛ درق هه‌لیست؛ دروون.
(۳) ساختم‌کړ (پاره، په‌وانامه، چه‌ک)؛ ساختم‌چی.
- forgery** (fôr'jēr-i, fôr'jēr-i), *n.* (۱) ساختم؛ ساختم‌کاری (پاره،
په‌وانامه، چه‌ک). (۲) شتیکی ساختم.
- forget** (fēr-get', fôr-get'), *v.t.* (۱) له‌بیر‌چوون؛ له‌بیر‌چوون‌ه‌وه؛
له‌یاد‌کړدن. (۲) له‌راموښ کړدن؛ خسته‌نه‌پشت کوون.
- v.t.* له‌بیر‌چوون؛ له‌یاد‌کړدن.
- forget oneself**, (۱) بیر ه‌ر له‌خ‌لک کړدن‌ه‌وه بیر له‌خو نه‌کړدن‌ه‌وه؛
ه‌ر به‌ت‌نگ خ‌ل‌ک‌ه‌وه هاتن.
- (۲) په‌وړشتی ناشرین توواندن؛ ناشرینه‌وه جوو‌ل‌ه‌وه.
- forgetful** (fēr-get'fəl, fôr-get'fəl), *adj.* (۱) له‌راموښ‌کړ.
(۲) بڼ هوښ.
- forgetfulness** (*n.*).
forget-me-not (fēr-get'mi-not'), *n.* جوړه‌گول و پوره‌کیکه.
- forgive** (fēr-giv', fôr-giv'), *v.t.* (۱) لیب‌وړدن؛ لیخ‌و‌ښ‌بوون؛
به‌خ‌ښن؛ که‌رډن نازاد‌کړدن. (۲) له‌قرز خوښ‌بوون.
- v.t.* لیب‌وړدن؛ لیخ‌و‌ښ‌بوون.
- forgivable** (*adj.*); **forgiver** (*n.*).
forgiveness (fēr-giv'nis, fôr-giv'nis), *n.* لیب‌وړدن؛ به‌خ‌ښن؛
لیخ‌و‌ښ‌بوون؛ که‌رډن نازاد‌کړدن؛ به‌خ‌ښند‌ه‌یی.
- forgiving** (fēr-giv'ing, fôr-giv'ing), *adj.* به‌خ‌ښنده؛ لیب‌وړد؛
لیب‌وړدو: (a ~ person).
- forgo** (fôr-gō'), *v.t.* (۱) ده‌ست (۲) هه‌ل‌گرتن؛ وازه‌پان؛ پارېزکړدن.
(۳) [Archaic] (۱) تپه‌پوون. (ب) کوون پڼ ندان؛ چاو (۲) پوښن.
(ج) به‌جېښتن.
- forgone** (fôr-gōn', fôr-gōn'), *p.p. of forgo.*
- forgot** (fēr-got', fôr-got'), *past tense of forget.*
- forgotten** (fēr-got'n, fôr-got'n), *p.p. of forget.*
- fork** (fôr), *n.* (۱) چنگال؛ چه‌تان. (۲) سیک (کشت‌کوال).
(۳) دوپړپانه؛ شوونی جیابوون‌ه‌وه‌ی پوړیا یا به‌یک‌گه‌یشتنی زنکانی پوړیاړک.
(۴) زئ؛ پنگه‌یه‌کی جیابوون‌ه‌وه؛ لږ.
- v.t.* لږ (۱) جیابوون‌ه‌وه؛ بوون به‌دو به‌ش‌وه (پڼ، پوړیا)؛
(The road ~s here.)
- v.t.* (۱) وک چنگال لیکړدن. (۲) جیابکړدن‌ه‌وه؛ به‌ش به‌ش کړدن.

forked

- (۲) ھەلگرتن بە سىڭك
forked (fôrkt), *adj.* دوقلىقانى پەل پەل؛ دوقلاق.
forlorn (fēr-lôr, fôr-lôr), *adj.* (۱) جىمار؛ بەجىنلار. (۲) غەمبار؛ بارىكتوو؛ دلەنگ؛ كولۆل. (۳) بىن ھىوا؛ ھىوا بىراو.
form (fôr), *n.* (۱) شىۋە. (۲) لەش (مۇۋە، گىياندان)؛ قەد. (۳) داپزىگە؛ نەق؛ قالىب.
(۴) شىۋاز؛ چۈنئىتى: (*Democracy is a ~ of government.*)
(۵) دەستور (كردنى كارتىك).
(۶) ئىستىمارە؛ قۇرم.
(۷) جۈز؛ چەشەن: (*Man is a ~ of animal life.*)
(۸) بار؛ دۇخ (۹) كۈنە كىرىشك. (۱۰) پۇل (قوتابخانە)؛ پەل.
(۱۱) [Archaic]، جوانى. (۱۲) شىۋە؛ ۋىشە (پۇزمان).
v.t. (۱) دروستكردن؛ كىرەن؛ دامەزاندن؛ پىڭكەتەن؛ پىڭكەتەن.
(۲) ئىزىرىن؛ پەننىان؛ داپزىش (پەۋىشت). (۳) ئىزىرىن (خو)؛ پەتەن.
(۴) ھىنانە بەرچاۋى خۇ؛ يىزىرىنەنە.
(۵) پىڭكەتەن: (*The boys ~ed lines.*)
(۶) پىڭكەتەن:
(*Thirteen States ~ed the original United States.*)
(۷) دروستكردن؛ پىڭكەتەن (رەستە): (*to ~ a sentence*).
v.t. (۱) پىڭكەتەن؛ شىۋە ۋە مەركەز؛ نەق بەستە؛ نەق كىرەن.
(۲) ھاتتەن؛ پەيدابوون.
bad form, پەۋىشتى نەشەن.
good form, پەۋىشتى جوان.
-form (fôr), *n.* پاشكۇزەكە بەمانى: (۱) ۋەك؛ لە شىۋە؛
(*canelform*)
(۲) ئەرەندە شىۋە؛ ھەيە: (*uniform*).
formal (fôr'ml), *adj.* (۱) پەۋەكەش؛ ھى نەرمە؛ دىيار. (۲) ئاۋەكى.
(۲) بە دەستور؛ پەننى دەستور (۴) پەۋەكەش.
(۵) مەرى كار؛ مەرى.
(۶) (۱) لە بۇنە تايەتەن؛ لەبەردەكەن: (*a ~ dress*).
(ب) پەسەمى؛ بە دەستور: (*a ~ dance*).
(۷) پىڭكەتەن؛ ۋەرد.
(۸) پەسەمى: (*a ~ contract*).
(۹) پەننى شىۋازى پەست: (*~ language*).
n. [Colloq.], (۱) سەما بە جىلى پەسەمى پەۋە.
(۲) كراسى پەسەمى ئاۋەتە.
formality (fôr-mal'ə-ti), *n.* شىڭكە ھەز نەۋ بىرگەن؛ پەۋەتەن؛
نەرىتى ھەز پەۋەچۈ پەۋەكەش؛ شىڭكى پەۋەكەش.
formalize (fôr'ml-iz), *v.t.* شىۋە پەننى؛ چەسپەندەن؛
پەننى دەستور كىرەن.
-formalization (*n.*).
formally (fôr'ml-i), *adv.* (۱) بە پەسەمى؛ بە دەستور.
(۲) لەبۇۋى شىۋازو پەۋەكەشە.
format (fôr'mat), *n.* (۱) شىۋە قەۋەدو جۇرى پىڭكەتەن پەۋەكەش.
يا كۇۋارەك. (۲) شىۋازى پەرتەمەيەكى تەلەۋزىۋىنى؛ شىۋاز.
formation (fôr-mā'shən), *n.* (۱) پىڭكەتەن؛ دامەزاندن؛ پىڭكەتەن؛
دروستكردن. (۲) شىڭكى دامەزاندن يا پىڭكەتەن.
(۳) پىڭكەتەن؛ جۇرى پىڭكەتەن.
(۴) چەند چىنئىكى ھەمان كان يا بەرد (زەمىنئاسى).
(۵) پۇل؛ پەلەندە؛ پەۋەكە؛ دەستە (سەربان).
formative (fôr'mə-tiv), *adj.* (۱) پىڭكەتەن؛ پەۋەدەكە.
(*A teacher is a ~ influence on a child.*)
(۲) ھى پەۋەدەبۇون؛ ھى گەۋەبۇون؛ ساۋا (*a child's ~ years*).
(۳) ۋىشە پىڭكەتەن (پاشكۇ. پىڭكۇ).
n. (۱) پاشكۇ يا پىڭكۇزەكە ھە ۋىشە تى پىڭك دەمەنەرتە.

forthcoming

- (۲) ۋىشە يەمكى ۋەھا پىڭكەتەن.
(۱) پىڭشۇ؛ پەۋەدو؛ جاران؛ پىڭشۇۋە:
(*in ~ times*)
(۲) يەمكى؛ ھى يەمكى؛ ھى پىڭشۇ تەۋەۋە.
former (fôr'mēr), *adj.* پىڭكەتەن؛ دەرۋەستە؛ دامەزاندە.
formerly (fôr'mēr-li), *adv.* لەۋەۋىش؛ جاران؛ جارى جاران.
formidable (fôr'mi-də'b'l), *adj.* (۱) سامەك؛ بە سام؛ سامدار؛
بەشكۇ؛ شكۇدار. (۲) سەخت؛ گران؛ زەھمەت
-formidably (*adv.*); **formidability** (*n.*).
formless (fôr'm'lis), *adj.* بىن شىۋە؛ بىن سەۋەكە.
form letter, ئامەكەكە دەۋەۋەقە گەلەك نامە تە (كۇمپانىا)
دەستگى تە دەۋەنن بۇ خەلە.
formula (fôr'myoo-lə), *n.* (۱) پىژە (زەمانەنى)؛ قالىب داپزىش.
(۲) دەستور؛ شىۋاز (۳) (۱) پەچەتە؛ شىۋە؛ دەرمان گەتەۋە
(ب) شىۋە؛ ئامەدەكەننى خوارەدەمەنى بۇ مەدالى ساۋا؛ ئەم جۇرە خوارەندە.
(۴) ھاۋكەشە (پەۋەكە، كىمىيا... ھەتە).
formulate (fôr'myoo-lāt), *v.t.* پىڭكەتەن؛ دانان؛ داپزىش؛
گەلەكەن؛ پىڭكەتەن؛ پىڭكەتەن: (*to ~ a theory*).
-formulator (*n.*).
formulation (fôr'myoo-lā'shən), *n.* دانان؛ پىڭكەتەن؛ داپزىش؛
گەلەكەن.
formulism (fôr'myoo-liz'm), *n.* پىڭكەتەن پەۋەۋە
كردنى پىژە دەستور.
formulize (fôr'myoo-liz), *v.t.* = **formulate**.
fornicate (fôr'ni-kāt), *v.i.* داۋىن پىسى كىرەن؛ جوت بوون؛
گان كىرەن؛ زىنا كىرەن.
-fornicator (*n.*).
fornication (fôr'ni-kā'shən), *n.* داۋىن پىسى؛ جوت بوون؛
گان كىرەن؛ زىنا؛ زىنا كىرەن.
forsake (fēr-sāk', fôr-sāk'), *v.t.* (۱) ۋازىنەن (خو، پىۋە)؛
دەست تى ھەلگەرتەن. (۲) بەجىنئىشتەن؛ پىشت تى ھەلگەرتەن؛ پىشت تىكەن؛
دەست تى بەردەن.
forsaken (fēr-sāk'ən, fôr-sāk'ən), *adj.* جىنئىلار (جىگە)،
مۇۋە؛ دەست تى ھەلگەرتەن؛ پىشت تى ھەلگەرتەن؛ چۆل؛ چۆل مۇۋە؛
دەست تىكەن.
forsook (fēr-sook', fôr-sook'), *past tense of forsake*.
forsooth (fēr-sōoth', fôr-sōoth'), *adv.* [Archaic], بىن گومان؛
پەۋەستى؛ لە پەۋەستە.
forswear (fôr-swâr'), *v.t.* (۱) پاكەنەكەن؛ سۆيىندەكەن؛
دەست ھەلگەرتەن؛ شىڭكە (۲) ھاشالىنكەن.
v.i. بە دەرۋ سۆيىندەكەن؛ بەلەن شىڭكەن.
forswear oneself, سۆيىندەكەن؛ دەرۋ خوارەن.
forsworn (fôr-swôr', fôr-swôr'), *p.p. of forswear*.
adj. سۆيىندەكەن؛ دەرۋ خوارەن.
fort (fôrt, fôr), *n.* (۱) قەلە؛ سەنگەر. (۲) ئۆردۇگا؛ لەشكەرگا؛ قەلە.
hold the fort, شەپ لەسەر كىرەن؛ پەۋەستە كىرەن؛ پەۋەكە كىرەن.
forte (fôr), *n.* (۱) ئەۋ كارە يا پىشتەيەكى كەسەك زۇر شەرەۋەۋە
كارامەتەن تەۋە ھەيەت: (*Writing is his ~*).
(۲) پەۋەتەن تەۋە ھەيەتە.
forte (fôr'ti, fôr'tā), *adj. & adv.* پەۋە (دەنگى مۇسەپقا).
forth (fôrth, fôrth), *adv.* (۱) پىڭشەۋە (كات، جى، پەل).
(۲) دەرۋە؛ دەرۋ؛ پەۋە؛ دىيار.
(۳) [Archaic], دەرۋەۋە ۋەلەت.
ۋە ھەرۋەھا؛ ۋە شى تەۋە ھەتە.
and so forth, ۋە ھەرۋەھا؛ پەۋەۋە.
forthcoming (fôrth'kum'ing), *adj.* (۱) داۋەتەۋە؛ پەۋەۋە؛

foul-mouthed

- v.L (۱) پیس کردن (۲) نابووېدون؛ سمرشونکردن؛ شمرهف شکادن.
(۲) بېرېدم گرتن؛ گرتن (بوري، کون)؛ بېستن؛ بېر بېستن:
(Grease often ~s sink drains.)
(۴) نالوسکندن (۵) فاول کردن (ياري، ومرتش)؛ هلمکردن (ومرتش).
(۶) خو پيادان.
v.L (۱) پیس بوون (۲) گيران (کون، بوري). (۳) نالوسکان.
(۴) خو پيادار؛ بېرکومتن. (۵) فاول کردن (ياري).
foul up, [Colloq.], شېواندن؛ تېنگدن؛ تېنگوړېنگدن؛ نالوسکندن.
foul-mouthed (foul'mouthd', foul'moutht'), adj. بېدگو؛
دېم پیس؛ جوړن فروش؛ زمان پیس؛ بېدزمان.
foulness (foul'nis), n. (۱) پیس؛ بوگنی؛ پیستی؛ ناپېسېندی.
(۲) شتیکی پیس و بوگن.
foul play, (۱) گزی؛ ساخته.
(۲) ناپاکی (کردهوه)؛ کارنکی ناپاکانه و خراپ (وهک کوشتن).
found (found), past tense and past participle of find.
found (found), v.L (۱) بناغدانان؛ درووستکردن؛ بنچینه دانان:
(The city was ~ed in 1700.)
(۲) دانان؛ دامه نراندن؛ پیکه نینان:
(The college was ~ed in 1970.)
found (found), v.L داپشتن (کانزا).
foundation (foun-dā'shən), n. (۱) دامه نراندن؛ بنچینه دانان؛
دانان (۲) (۱) دهستگایه کی خیرخوازی داریی بۇ پاره پندانی نه خوشخانه،
قوتابخانه. یا پڼکخراوکی خیرخواز.
(ب) پاره و سمرمایه ی هم جوړه دهستگایه.
(۲) بناغه؛ بنچینه؛ بن و بنچینه.
foundation stone, بریدی بناغه.
founder (foun'dēr), v.L (۱) پڼ داجوون؛ پڼ هلمکوتن؛
ساتمه کردن (۲) پړېوون له ناو و نوم بوون (کشتی، بېلم)؛ نوقوم بوون.
(۲) تینکشان؛ پووخان؛ ژړکومتن.
v.L نوقوم کردن؛ تینکشانکندن.
n. ناوسانی سمي نېسپ.
founder (foun'dēr), n. دامه نراندن؛ دانه.
founder (foun'dēr), n. داریژهر.
foundling (found'lin), n. مندالیکي بېجېنېنراو له لایمېن باوک و
دایکې پوه که نه زانې کړن.
foundry (foun'dri), n. (۱) داپشتن (کانزا).
(۲) داپشتنکا؛ داپشتکه.
fount (fount), n. (۱) کانی؛ کارژن.
(۲) سمرچاره: (a ~ of wisdom).
fountain (foun't'n), n. (۱) کانی؛ کارژن.
(۲) سمرچاره ی ناو، پوېار، یا جوگه.
(۳) سمرچاره. (۴) فواره.
(۵) عماراو؛ عماري شله (وهک هی مرمکېب، نمرت ... هتد).
fountainhead (foun't'n-hed'), n. (۱) سمرچاره ی ناو؛
سمرچاره ی کانی. (۲) سمرچاره.
fountain pen, پاندان؛ پینووسی مرمکېب.
four (fôr, fôr), adj. & n. چوار
on all fours, بې گاگوژنک؛ گاگوژنکی.
four-dimensional, چوارلایي
fourfold (fôr'föld', fôr'föld'), adj. & adv. چوار نه وده؛
چوارقات
four-footed (fôr'foot'id, fôr'foot'id), adj. چوارپڼ
four-letter word, ووشېه کی چوار تېپي ناشرین یا پیس
(fuck, shit, etc.) وهک.
fourscore (fôr'skôr', fôr'skôr'), adj. & n. هشتا

fragmentary

- foursome (fôr'səm, fôr'səm), adj. چوارکسی؛ چواری.
n. چوارکسی؛ تاقینکی چوارکسی.
fourteen (fôr'tēn', fôr'tēn'), adj. & n. چواره.
fourteenth (fôr'tēnth', fôr'tēnth'), adj. & n. (۱) چواره مېم؛
چواره مېم. (۲) چواره مېم.
fourth (fôrth, fôrth), adj. & n. (۱) چواره؛ چواره مېم.
(۲) چواره مېم.
fourthly (fôrth'li, fôrth'li), adv. چواره؛ چواره مېم.
four-wheel (fôr'hwēl', fôr'hwēl'), adj. چوارپنجه کی؛
چوارپنجه: (a ~ drive).
four-wheeled (fôr'hwēld', fôr'hwēld'), adj. چوارپنجه کی؛
چوارپنجه؛ چوارپنجه دار.
fowl (fowl), n. (۱) مېل؛ بالنده؛ بالدار.
(۲) بالنده ی مالی (مریشک، مراوی، قان)
(۳) گوشتی بالنده بېتابېه ی می مالی.
v.L پاوکردن؛ بالنده ی کڼوی.
fowler (foul'ēr), n. پاوکمری بالنده ی کڼوی.
fox (foks), n. (۱) پڼوی. (۲) فېرو یا بېستی پڼوی.
(۳) کمینکی فیلبارو ژول. (۴) گوش.
(۵) [Obs.], جوړه شیریکه. (۶) [Slang], نافرته تینکی جوان.
v.L (۱) رېنگ کردن (بې رېنگی قاوه یی سوورباو).
(۲) فیل لیکردن؛ هلمخه تاندن.
(۳) پڼاو پینه کردن یا چاکرندنهوه.
foxed (fokst), adj. (۱) رېنگ کړاو (بې رېنگینکی قاوه یی سوورباو).
(۲) هلمخه تار. (۳) پینه کړاو (پڼاو).
foxglove (foks'gluv'), n. جوړه پوهه کڼیکه.
foxhole (foks'hōl'), n. چالیکه وهک سڼگر سمریاز خو ی تید؛
له دوزم دده پازیزن.
foxhound (foks'hound'), n. تانجی؛ جوړه سڼگینکی پاره.
fox hunt, پاره پڼوی.
foxily (fok's'l-i), adv. ژولنه؛ بې ژولنه.
foxiness (fok'si-nis), n. ژولی؛ ژولیتي؛ فیلباری.
fox-tail (foks'tāl'), n. قمللاس.
fox terrier, سڼگینکی بچکوله ی پاره.
fox trot, (۱) رېوتینکی تایه یی نېسپه. (۲) جوړه سه مایه که.
(۳) موسیقای هم سه مایه.
foxy (fok'si), adj. (۱) فیلبار؛ ژول. (۲) قاوه یی سوورباو.
(۳) قرشاو (بیره، مې).
(۴) پهلېه لمدارو که پوه هلمخیناو (پېرتووی کون).
foyer (foi'ēr, foi'ā), n. دالان.
fracas (frā'kās), n. دهمه قالی؛ شمرېدم؛ شپ.
fraction (frak'shən), n. (۱) له تکریدن؛ بېشکردن؛ کمرتکردن.
(۲) پارچه؛ له؛ بېش؛ کمرت؛ نهخت. (۳) کمرت (بیرکاری).
fractional (frak'shən-l), adj. (۱) کمرتی (بیرکاری).
(۲) نذر بچوک؛ نذر کم و بڼ بایه خ.
fractionous (frak'shəs), adj. (۱) لاسار؛ سرکیش. (۲) تهنه جیکلانه.
fracture (frak'chēr), n. (۱) شکان (نیسکان)؛ قرچان؛ قرچاوی؛
شکاوی. (۲) دڼ.
v.L & v.I شکادن (نیسکان)؛ شکان؛ قرچان؛ قرچاندن؛ (نیسکان).
fragile (fraj'əl), adj. ناسک؛ بې ناسانی دمنکی؛ بېرگه نه گر.
-fragility (n.).
fragment (frag'mənt), n. (۱) پارچه؛ له؛ کمرت؛ کورت.
(۲) بېشینکی فاته و او.
fragmentary (frag'mən-ter'i), adj. پچپچر؛ پارچه پارچه؛
له؛ له؛ کمرت؛ کمرت؛ بېش بېش.

fragmentation

-fragmentariness (n.).

fragmentation (frag'mən-tā'shən), n. پچریچ کردن؛

پارچه پارچه بودن؛ بهش بهش بودن؛ کهرت کهرت بودن؛ لهت لهت بودن.

fragmentation bomb, بمبایه که ته قیه یه پارچه پارچه ده بخت و بلا ده بخت و هه خهک ده کوژیت.

fragmented (frag'mən-tid), adj. پچریچ لهت لهت؛

کهرت کهرت؛ بهش بهش.

fragmentize (frag'mən-tīz), v.t. پچریچ کردن؛ لهت لهت کردن؛

پارچه پارچه کردن.

fragrance (frā'grəns), n. بۆز خوشی؛ بۆنیککی خوش.

fragrant (frā'grənt), adj. بۆن خوش.

frail (frāl), adj. (۱) ناسک؛ به ناسانی دهشکی.

(۲) لاواز؛ مۆز؛ بۆن میژ.

(۳) به ناسانی هله ده فریوژن؛ به ناسانی ده خرتیه سهر پئی خراپه.

(۴) [Slang]، ژن؛ کچ؛ ناهرت.

frailty (frāl'ti), n. (۱) بۆن میهت؛ به ناسانی هله ریواندن.

(۲) کم و کورتی رهروشت.

frame (frām), v.t. (۱) نه خشه دانان؛ نه خشه کیشان؛ دانان؛

(They ~d a constitution.)

(۲) دروست کردن؛ پیکهوه نان.

(۳) ووتن؛ پرتانیدن؛ دهر پین؛ (His lips ~d the words.)

(۴) گونجاندن؛ شیان.

(۵) له چوارچینه کرتن؛ دهر و کرتن.

(۶) تاوان بۆ هله بستن؛ به درو تاوانبار کردن؛ سه پاندن بهسردا (تاوان):

(The police ~d him.)

n. (۱) نه خشه؛ شیرازه (۲) په پیکه ری نیسک؛ لهشی مۆز؛ قاوغی لهش.

(۳) چوارچینه؛ (۴) کلنشه (۵) شینوه؛ شینواز.

(۶) سرووشت؛ باری همست و موش و میشتک؛ (a happy ~ of mind)

(۷) [Slang]، به درو تاوانبار کردن؛ تاوان بۆ دروست کردن.

(۸) خانه بکی فیلمی سینه ما.

frame of mind, باری همست و موش و میشتک؛ هله ونست.

frame-up (frām'up), n. [Colloq.]، ترووس کردن به تاوانی درو؛

تاوان بۆ هله بستن

frame-work (frām'wūrk), n. چوارچینه؛ شیرازه

franc (frāŋk), n. فرانک؛ پاره یی فره نساو؛ سویرایه.

franchise (fran'chīz), n. (۱) نازادی (له نه رکینک).

(۲) مافیکی تاییهتی (که میری به خشیییتی به کسک یا کومپانیایهک).

(۳) مافی دهنگدان (۴) مافی تاییهتی فروشتنی شتیک.

francolin (fran'kə-lin), n. پۆی

frank (frāŋk), adj. (۱) قسه له بوی؛ له بوی؛ راسته و بوی؛ له بوی دانانه ماو.

(۲) ناشکرا؛ دیار.

v.t. (۱) پۆسته ناردن به خۆپایی، واته به بۆن پوول.

(۲) مۆز کردن پۆسته بۆ ناردنی به خۆپایی (۳) پئی هاتوچو دان به خۆپایی.

(۴) نازاد کردن له نه رکینک.

n. (۱) مافی پۆسته ناردن به خۆپایی.

(۲) مۆزی نیشانه ی پۆسته ناردن به خۆپایی.

(۳) نامه بک یا پۆسته بکی به خۆپایی نۆز دراو.

frankfurter, frankfurt (frāŋk'fēr-tēr), n. خواردنیکه

له گوشتی گا یا بهراز ده کوژیت شینوه ی لووله کی یه چه نه گرئیهک دروژ.

(ههروه ها بپیشی ده لۆن: "weiner").

franklin (frāŋk'lin), n. خاوهن زهوی و زاریکی سه ده ی ناوه پراست.

frankly (frāŋk'li), adv. (۱) به ناشکرا؛ له بوی.

(۲) نهوی راست بیت؛ به راستی.

frankness (frāŋk'nīs), n. قسه له بوی؛ قسه نهشاردنهوه؛

له بوی دانانه ماو

free

frantic (fran'tik), adj. شپهزه؛ شله ژاو.

frantically (fran'ti-k'l-i, fran'tik-li), adv. شپهزه؛ به شپهزه یی؛

به هله داوان؛ به پهله پور و زکی.

frater (frā'tēr), n. [Obs.], هاوپی؛ برادره.

fraternal (frə-tūr'n'l), adj. (۱) برایی؛ براییه؛ دۆستی

(۲) تاییهتی به دوانه (مندان).

-fraternalism (n.).

fraternity (frə-tūr'nə-ti), n. (۱) براییهتی؛ برادره رتی.

(ب) کوژی براییهتی. (۲) پیکهراوینکی کۆمه لایهتی قوتا ییانی کوژی زانکویه

هله دامه کانی پیکهوه ده ژین.

fraternize (frat'ēr-nīz), v.t. (۱) برادره رتی لهگه ل کردن؛

بوون به برادره [Colloq.]، جوت بوون لهگه ل دروژمن؛

دۆستایهتی لهگه ل دروژمن کرتن (به تاییهتی جوت بوون لهگه ل).

fratricide (frat'rə-sīd, frā'trə-sīd), n. (۱) برا یا خوشکی خۆ

کوشتن (۲) برا یا خوشکی خۆ کوژ.

-fratricidal (adj.).

fraud (frôd), n. (۱) ساخته؛ فریو؛ فیل و ته که؛ درو؛ ساخته بازی.

(۲) [Colloq.]، ساخته باز؛ ساخته چی؛ کسکی ساخته باز.

fraudulent (frô'jə-lənt), adj. (۱) ساخته چی؛ ساخته باز؛ ساخته.

(۲) لهسهر ساخته بهنده (۳) به ساخته کراوه یا دهسکه و توهه

-fraudulence (n.); fraudulency (n.).

fraught (frô't), adj. پر؛ پرله.

(The situation is ~ with danger.)

fray (frā), n. (۱) دهمه قالی؛ شه په قسه (۲) شه؛ ناکوکی.

v.t. [Archaic]، ترساندن.

v.i. [Archaic]، شه کردن.

fray (frā), v.t. (۱) شه کردنهوه؛ هله و هه شان؛ دراندن (جل)؛ سوواندن.

(to ~ the edges of a coat-sleeve)

(۲) ماندوو کردن (ههست. میشتک): (nerves ~ed by noise)

v.i. شیبوونهوه؛ هله و هه شان؛ سووان؛ ره وینهوه.

n. پیناش؛ تالی شیبوونهوه یا هله و هه شان؛ جلی هله و هه شان.

frazzle (fraz'z'l), v.t. (۱) هله و هه شان؛ شه کردنهوه؛ سوواندن.

(۲) ماندوو کردن (ههست)

v.i. (۱) شیبوونهوه؛ هله و هه شان. (۲) ماندوو بوون

n. [Colloq.]، (۱) سووای؛ درای؛ شیبوونهوه

(۲) پزله؛ پیناش؛ تالی شیبوونهوه.

freak (frēk), n. (۱) ههوهس. (۲) ههوهسبازتی؛ حولولیتی.

(۳) مۆز، گیاندار، یا پوهه کینکی ناسای دهعبایی سهیر.

v.t. & v.i. (~ out), نراوچوون؛ زۆر ترسان و کردهوی سهیر کردن.

adj. سهیر؛ ناسا؛ دهعبایی.

freakish (frēk'ish), adj. (۱) ههوهسباز؛ حولول

(۲) سهیر؛ ناسا؛ دهعبایی.

freaky (frēk'i), adj. (۱) ههوهسباز؛ حولول

(۲) سهیر؛ ناسا؛ دهعبایی. [Colloq.]، ترسناک؛ سامناک

freckle (frēk'l), n. شل؛ شله؛ کونج

v.t. شل کردن.

v.i. شل بوون؛ کونج بوون

-freckly (adj.).

free (frē), adj. (۱) سهیره خۆ؛ سهیرهست. (۲) نازاد: (a ~ people)

(۳) بهره. (۴) نازادکراو (دادگا)؛ نازاد.

(۵) بۆن: (~ from pain)

(۶) ناده قاودهق: (~ translation)

(۷) نازاد: (~ will)

(۸) دهسته تال؛ بۆن نیش و کار: (I will be ~ tomorrow.)

(۹) پوهان: (~ a ~ gait)

(۱۰) (a ~ spender) دمستبلار (ب) فره زور مشه
(۱۱) له پور ناشکرا بن شاردن و پوچ و پنا
(۱۲) ناشرین (دوان، پوشت، کردای) بن شرم
(۱۳) خورایی به لاش مفت: (a ~ ticket, meal, etc.)
(۱۴) ناکدهغه (۱۵) کراوه (پنگه) پهان: (a ~ road ahead)
(۱۶) کراوه تهره بؤ همور کس: (a ~ market)
(۱۷) بن خاوه
(۱۸) نه به ستراوه بهره: (the ~ end of a rope)
(۱۹) گیره جیگر کینکر (دهنگاسی و زمانه وانی)
(۱) خورایی به خورایی به لاش (۲) نازاد بهره: پهان.
(۲) بهات: هات: بهامند: (a ~ wind)
(۱) نازاد کردن (بند) سر بهستی پیدان سرفراز کردن: بردان: پرگار کردن. v.l.
(۲) بهره لاکردن: کردنوه (گری) له نالو سکاوی پرگار کردن.
(۱) بهمن: بن (۲) بی جاکراوه بی نازادکرا.
(۲) له دهره و بی دور له.
give (or have) a free hand, دهسلاتی تمواو پیدان یا بوون
(بق جو لانه و به بی پای خو)
set free, پرگار کردن: نازاد کردن: سرفراز کردن: بهره لاکردن: بردان.
free alongside ship (or vessel), ده برته دست خاوه نه کس،
یا نیرده له بهندر وه نویش پاره ی گواستنه و دی ددات (شتمه کیک که به کشتی بگویند)
freebooter (frē'bōtēr), n. چته ی دهریا: تالانکر: جرده
freeborn (frē'bōrn), adj. به نازادی له دایکبو نه به بهندی
freedom (frē'dəm), n. (۱) نازادی: سر بهستی: سر به خوری:
سرفرازی: پرگاری: (۲) (۱) قسه له پوری: له پوردا دانمان
(ب) پووکراوی له نه اندازه بهدر لهگه کسینکدا
(۲) مافیکی تایه تی (هی مرقه، کوپانیا، یا شارنک)
freedom of the press, سر بهستی بؤژنامه گری:
نازادی بؤژنامه گری: سر بهستی بلاوکردنوه
free enterprise, کاروکاسی نازاد (واته بهمن چاودیری میری
له پژی سر مایه داریدا)
free-for-all (frē'fēr-ōl), n. (۱) مملانی نه یا لیکویننه ویه کی
کراوه بؤ همور کس: (۲) دهه قانی یا شریک که گلیک کس تیندا به شداریت.
adj. کراوه بؤ همور کس: ناکدهغه
free-handed (frē'han'did), adj. دهست و دل تیر: به خشنده:
بده: دل فراوان: سهخی
free-hearted (frē'hār'tid), adj. قسه له پور: دل کراوه
free-lance (frē'lans', frē'lāns'), adj. سر بهست
(a ~ writer, photographer, etc.)
کارکردنی سر بهستی بؤ دستگای جؤزه جؤز نهک بؤ یک لا به سر و مری. v.l.
free lance, (۱) سر بازی به کری گراو.
(۲) کسینکی سر بهست (واته له ژیر دهستی هیچ لایه یا پیکوینکدا نهی).
(۲) نووسر یا هنر مند نازاد: که هرکات بیوی کاری سر بهستی دهکات بؤ
دهستگای جؤزه جؤز نهک بؤ لایه به سر و مری.
free liver, کسینک که نه اندازه بهدر خریکی خواردن و خواردنوه
پاوارنده: کسینکی بهره:
free-loader (frē'lōd ēr), n. [Slang]. کسینکی مفتخور:
مشخور.
free love, پاواردن و جوت بوون بهمن ژنه پان و شوو کردن
freely (frē'li), adv. (۱) به سر بهستی: نه سر بهستانه.
(۲) بهمن زوره ملی: به نازادی
free-man (frē'mən), n. (۱) کسینکی نازاد، واته که بهند نهی.
(۲) هاوولاتی نهک که همور مافیکی پامیری و شارستانتی بهیست.
Freemason (frē'mā's'n, frē'mā's'n), n. ماسونی:

کسینکی ماسونی.
(۱) پیازی: Freemasonry (frē'mā's'n-ri, frē'mā's'n-ri), n.
ماسونی. (۲) [f-] هاوسونی.
free on board, فروشیار هتا سر کشتی یا شمه نده فر
دیگه نهیت (شتمه کی نیردراو).
free port, بهندری نازاد: که باجی گومرگی تیدا ناسه نری.
free-spoken (frē'spō'kən), adj. قسه له پور: له پوردا دانمان
(۱) بازگانی نازاد (به تایه تی جیهانی و بهمن باجی گومرگی
زیاده). (۲) [Archaic] قاچا خچینی.
free verse, مؤنراوه ی نازاد، واته بهمن دهستور
(۱) پنگایکی پانی چمند منلی خیرای نوتومیه. n.
که پنگای تر نایبی. (۲) پنگا و بانیک و ههای بن مزه.
free-wheeling (frē'hwēl'ing), adj. [Slang], بهره: نازاد:
بن سنور.
free-will (frē'wil'), adj. به خوشی خو: خواستی نازاد: بن زوره ملی.
free will, سر بهستی هلیاردن و بریاردان: ویستی نازاد:
خواستی سر بهست.
freeze (frēz), v.l. (۱) بهست (سرما): بوون به سهول.
(۲) تهرین: سرما بران. (۳) رهق بوونوه له سرما دا: مردن له سرما دا:
له گز کورتن. (۴) روشک بوون: له جووله کورتن: رهق بوون.
v.l. (۱) بهستی: کردن به سهول. (۲) سارد کردن.
(۳) خواردن پاراستن به خستنی نه ناو سهول بهندانوه.
(۴) روشک کردن: له جووله خستن. (۵) کوشتن به سرما: رهق کردنوه.
(۶) [Colloq.] وهستاندن له پله ی کدا (نرخ، موچه، کری... هتد).
n. (۱) بهستی: بوون به سهول (۲) سر بهستی زور سارد: زوقم.
(۳) وهستان له پله ی کدا (نرخ، موچه، کری).
freeze over, به سهول گرتن: بوون به سهول.
freezer (frēz'ēr), n. سهول بهند: سهول دنان.
freezing point, پله ی بهستی.
freight (frāt), n. (۱) گواستنه و ی باری قورس به کشتی، فریکه، یا
شمه نده فر. (۲) کری نیم بار گواستنه ویه. (۳) باری گویندراوه
(۴) شمه نده فری بار. (۵) بار: نرک.
v.l. (۱) بار بی بار کردن. (۲) بار گواستنه ویه.
freightage (n.).
freight car, فارگونی بار (له شمه نده فر دا).
freighter (frāt'ēr), n. (۱) بار بارکره ناو کشتی. (۲) بار نیرم.
(۳) کسینک که باری نیردراو و مرده نهیت به خاوه نه کس.
(۴) کشتی بار.
freight house, هماری بار (پیش بارکردنی یا دوا ی داگرتنی).
freight train, شمه نده فری بار.
French (french), adj. فرهنسی (زمان، گهل، کلتور... هتد).
n. زمانی فرهنسی: فرهنسی.
the French, گهل فرهنسا.
French fried, له پونی قراچودا سورمه و کراوه تا نال بوون.
French fries, قاشی باریکی په تاتی له پونی قراچودا سورمه و کراو.
French toast, پارچه نان له مینکو شیر هلیکیشراو له پوند
سورمه و کراوه.
frenzied (fren'zid), adj. شیتگی: شپرنه.
frenzy (fren'zi), n. شیتگی: شپرنه.
frequency (frē'kwəns), n. = frequency.
frequency (frē'kwən-si), n. (۱) نذر پودان: نذری پودان.
(۲) ژماره ی پودان (له ماوه یکی تایه تیدا). (۳) له ریتوه: له رانه و: له ره
(۱) نوو نوو پودهدات: نذر پودا:
نوو نوو. (۲) همیشی: باو: (a ~ visitor)
v.l. نوو نوو سر پیدان (شون): نوو نوو چوون بوی:

frequentation

(She ~s the theatre.; to ~ a restaurant, bar, etc.)

frequentation (frē kwān-tā'shən), *n.* زو زو سەرلاندن

frequenter (fri-kwen'tēr), *n.* زو زو سەرلاندەر؛ هەمیشە مێوان

frequently (frē'kwānt-li), *adv.* زو زو؛ زۆر جار؛ گەلێك جار؛ جارەها

fresco (fres'kō), *n.* (١) وێنە نیکارکردن لەسەر دیواری گەج

(٢) وێنە نیکاری سەر دیواری گەج

v.t. وێنە نیکارکردن لەسەر دیواری گەج

fresh (fresh), *adj.* (١) تازە مێو، خواردن، خواردنەوه؛ تەوێر؛ نوێ

(٢) بەهێز؛ چالاک (٣) پاکو تازەو بە رەنگ

(٤) پووختار گەنج؛ گەش (a ~ complexion)

(٥) تازە (دەنگوباس)؛ نوێ

(٦) لە سەرەوه؛ تازە؛ نوێ (He made a ~ start.)

(٧) نوێکار؛ نەشارەزا (٨) سازگار (ناو، هەوا)

fresh (fresh), *adj.* [Slang], (١) لە نەسازە بەدەر پووکراره؛

چاوقایم؛ بێ شەرم (٢) سەرخۆش

freshen (fresh'en), *v.t.* تازەکردنەوه؛ پووژاندنەوه

v.i. (١) پووژاندنەوه؛ تازەبوونەوه (٢) گۆڕدەکه بوون

(٣) هاتنە شێر (مانگا)

freshet (fresh'it), *n.* (١) جۆگە ناوی سازگار

(٢) هەستانی ناوی جۆگەلەیک بەهۆی تۆواندەوهی بەفر یا باران بارینەرە

freshly (fresh'li), *adv.* (١) بە تازەیی؛ بە نوێیی

(٢) هەر نیستە؛ تازە (bread ~ baked)

freshman (fresh'mən), *n.* (١) نوێکار؛ نەشارەزا؛ تازە

(٢) قوتابی یەکەمی پۆلی یەکەم لە زانکۆ، کۆلیج، یا قوتابخانەی ناوەندی

(٣) کەسیک کە سالی یەکەمی بێت لەسەر کارنک

(Senator Smith is a ~ in Congress.)

adj. تاسەتی نە قوتابی پۆلی یەکەمی زانکۆ یا قوتابخانە

(the ~ curriculum)

fret (fret), *v.t.* (١) جور مەوه؛ خواردنەوه (٢) سوواندن؛ بێ کەن کردن

(٣) شینواندن؛ تێکدان (The wind ~s the water.)

(٤) پەستکردن؛ مەراق پێدان

v.i. (١) جور مەوه؛ بێ کەن کردن (٢) سووان (٣) شینوان؛ تێکچوون

(٤) پەست بوون؛ مەراق خواردن؛ نەسروتن؛ ماخولیان گرتن

n. (١) جور مەوه؛ سووان (٢) شوێنێکی سووا (٣) پەستی؛ مەراق

fret (fret), *n.* (١) شتیکی پاراوێ که ژێ دەیان کردە سەریان

(٢) نەخشی پەراوێز (٣) نەخشی سەر دیوار

v.t. پارازاندنەوه بە نەخش

fret (fret), *n.* چەند تەلیکە بە دەسکی عوودو گیتاردا کە پەنجە

دەخزێتە سەر و یاری پێ دەکێت لە کاتی ژەنیندا

fretful (fret'fəl), *adj.* تەنگەجیکلەن؛ جڕین؛ شپێزە

fret saw, *n.* مشاریکی دەنوک ووردە بۆ برین و نەخش لەسەرکردنی تەختەو

تەبەقە کانزا

fretwork (fret'würk'), *n.* پووێکی بە نەخش پاراوێ؛ نەخش

Fri, = Friday.

friar (fri'ēr), *n.* قەشە کاسۆلیک

friary (fri'ēr-i), *n.* (١) پەرستگای کاسۆلیک

(٢) دەستە قەشە کاسۆلیک کە لە پەرستگادا دەژین

fribble (frib'l), *adj.* هێچ و پوچ؛ هێچ؛ بێ باوەخ

n. (١) کەسیکی کات بەفەڕدەر (٢) کردار یا بیر هێچ و پوچ

v.i. کات بەفەڕدان؛ رەفتاری هێچ و پوچ ئوواندن

fricative (frik'ə-tiv), *adj.* بە پال پێوهانی هەوا بەئاو لێوو ددانی

بە ئاستەم کراوەدا دەبێژێت (هەک تێبی: f, s, v, z)

n. تێپێک کە وەها دەبێژێت

friction (frik'shən), *n.* (١) لێکخاندن؛ لەیک سووان؛ لەیکخستن

frisk

لەیکدان؛ لەیککەوتن (٢) ناکۆکی؛ ڕێک نەکەوتن؛ ناپێکی

(There is a lot of ~ between them.)

-frictional (*adj.*).

Friday (fri'di), *n.* هەینی؛ جمعه

fried (frīd), *past tense and p.p. of fry.*

adj. (١) سوورەوهکراو (٢) [Slang] سەرخۆش

friend (frend), *n.* (١) برادر؛ هاوێ؛ ئاوە؛ هەژان؛ دوست

(٢) هاوێیمان (٣) هاوێز؛ دوست

v.t. [Rare], برادرێتی کردن؛ هاوێیەتی کردن

be (or make) friends with, برادرێتی لەگەڵ گرتن؛

بوون بە هاوێ یا برادر

friendless (frend'lis), *adj.* بێ برادر؛ بێ هاوێ؛ بێ کەس

friendliness (frend'li-nis), *n.* پووختی؛ هەستی دۆستانەو

هاوێیەتی

friendly (frend'li), *adj.* (١) دۆستانە؛ برادرانە؛ براییانە

(٢) پالێشتیکەر؛ یارمەتیدەر

(٣) پووختی؛ پووکراره؛ دەم بە پێکەنین

adv. دۆستانە؛ بە دۆستانە؛ بە شێوێکی برادرانە

friendship (frend'ship), *n.* (١) برادرێتی؛ هاوێیەتی

دۆستایەتی؛ ئاشناپەتی (٢) هەستی برادرێتی

frieze (frēz), *n.* نەخشی پارێزەرەوهی سەر دیوارو پایە (خانوسازی)

frieze (frēz), *n.* قوماشێکی خوری ئەستورە

frigate (frig'it), *n.* کەشتی یەکی جەنگی بچوکی خێرایە

fright (frīt), *n.* (١) ترس؛ مەترسی یەکی گەورە؛ سام؛ دلەفرزی

(٢) دەبە؛ کەسیک یا شتیکی زۆر ناشرین

v.t. [Rare & Poetic], تۆقاندن؛ تۆساندن

frighten (frīt'n), *v.t.* ترساندن؛ تۆقاندن

v.i. ترسان؛ تۆقین

frightened (frīt'nd), *adj.* ترساو؛ تۆقراو؛ ترس لێ نیشتوو

frightening (frīt'n-ing), *adj.* سەتم؛ تۆقێنەر؛ سامناک؛ ترساناک

پەر مەترسی

frightful (frīt'fəl), *adj.* (١) تۆقێنەر؛ سامناک؛ سەتم؛ ترساناک

(٢) پێس و ناخۆش (٣) [Colloq.] (١) ناخۆش؛ پەستکەر (ب) ئێجگار

-frightfully (*adv.*).

frigid (frij'id), *adj.*

(١) زۆر سارد (ناو و هەوا)؛ سارد

(٢) سارد (مروژ)؛ بێ هەست (٣) بێ هەوەسی جووت بوون (ئافرەت)

ساردەو ناوی نایەتەوه (ئافرەت)

frigidaire (frij'i-dâr'), *n.* سەهۆلدان؛ ساردکەری ئەلەکترویکی

پەخچال؛ بەفرگر

frigidity (fri-jid'a-ti), *n.* (١) ساردی؛ زۆر ساردی

(٢) ساردی و بێ هەستی؛ ئاو نەهاتنەوه (ئافرەت)

frill (fril), *n.* (١) پەپ یا تووکی ملی بالندەو گیاندان

(٢) [Colloq.] شتی پارازاندنەوهی پێ نەویستی هەر بۆ خۆنوواندن

(٣) پەراوێزی نەخشدار؛ چڕ و لۆچی پارازاندنەوه

(٤) چڕ بوونی قەراغی فیلم

fringe (frinj), *n.* (١) گێز و گولنگ

(٢) قەراغ؛ پەر؛ سنوور؛ لێوار؛ پەراوێز (the ~s of civilization)

v.t. (١) بە گێز و گولنگ پارازاندنەوه (٢) دەورەدان؛ دەورگرتن

adj. قەراغ؛ پەراوێز؛ پەر؛ لێوار

fringe benefit, (١) دەسکەرتی لە مووچە بێلاره (بەخشیش، پشوو،

چەژنانە، بیمە، ژیان) (٢) دەسکەرتی لەلاره یا زیاده

frippery (frip'ēr-i), *n.* (١) جل و بێرگی هەرزان و رەنگ زەق

(٢) تەپۆشی؛ خۆنوواندن لە بەرگ و کردەوه و دوواندا

frisk (frisk), *adj.* سەرك

n. یاری و جووتەمەلەدان؛ مەلتوزان؛ کلەکلەتی

frisky

- v.t.** (۱) کلکله قی کرن؛ هملتوزان؛ یاری کردن و جووتمه‌لدان: (The puppy ~ed its tail.) (۲) [Slang] پشکنینی که‌سینک (بۇ چەك یا شتی قەدەغە). (۳) [Slang] ئۇ دزینی شتیك له کاتی پشکنینی کەسینکدا.
- v.i.** یاری کردن و جووتمه‌لدان؛ هملتوزان.
- friskily (adv.); friskiness (n.).**
- frisky (fris'ki), adj.** سركا؛ بزیو؛ نه حۆش و حمز له یاری کەر.
- fritter (frit'er), n. [Rare].** پارچه؛ لهت؛ کمرت
- v.t.** (۱) [Rare] پارچه پارچه کردن. (۲) (away ~) به‌فریزدان (کات، پارە، روزە).
- frivol (friv'li), v.i. & v.t. [Colloq.].** کات به‌فریزدان؛ کات کوشتن.
- frivolity (fri-vol'ə-ti), n.** (۱) هیچ‌و‌پوچی (کردەرە، پەموشت). (۲) کرده‌میک یا شتیکی هیچ‌و‌پوچ.
- frivolous (friv'ə-ləs), adj.** (۱) هیچ‌و‌پوچ؛ سئ بایەخ: (a ~ act). (۲) لامسەرلا؛ فشی؛ به سووکی گرا؛ هیچ‌و‌پوچ: (a ~ person).
- friz (friz), v.t. & v.i.** (۱) لولول کردن (قش)؛ لولول بوون. (۲) گری گری و هستان (قوماش).
- n.** قش لولول.
- frizz (friz), v.t. & v.i.** قرچه‌قرچ کردن؛ سوورکردنەوی خوارده‌مەنی؛ قرچاندن؛ قرچه‌هاتن.
- frizzle (friz'li), v.t. & v.i.** (۱) قرچه‌قرچ ئۇ هەلسان؛ سوورکردنەوی خوارده‌مەنی؛ قرچه‌هاتن. (۲) سوورکردنەوی ئال کردن؛ سوورکردنەوی ئال بوون.
- frizzly (friz'li), adj.** لولول (قش).
- frizzy (friz'i), adj. = frizzly.**
- fro (frō), adv.** بۇ دواوہ: (to and ~).
- to and fro,** بۇ پششەوہ و بۇ دواوہ؛ هاتن و چوون.
- frock (frok), n.** کەوا؛ یا پۆسی قەشە
- v.t.** کەوا یا پۆسیکی رەها لەبەرکردن.
- frog (frōg, frog), n.** (۱) بۆق. (۲) قونفەیکە نەخشدەر به جەلوہ بۆ جوانی یا بەستەر. (۳) نامیری گۆپینی شەمەندەفەر بۆ هیلای تایبەتی خۆی له چوار پێیاندا (۴) [Slang] کەسیکی فەرەنسی (لەپووی سووکی‌پەرە).
- frog in the throat,** دەنگ ئورسان
- froggy (frōg'i, frog'i), adj.** (۱) بۆق ئاسا؛ وە بۆق. (۲) پەر له بۆق.
- frolie (frol'ik), adj.** به کەیف؛ حمز له یاری کەر؛ خۆش
- n.** (۱) گالتە و گەپ؛ گالتە. (۲) ناھەنگیک یا یاری‌چەکی خۆش؛ یاری. (۳) خۆشی؛ کەیف؛ رابواردن.
- v.t.** هملتوزاندن له خۆشیدا؛ سەماکردن له خۆشیدا؛ گالتە و گەپ کردن؛ رابواردن؛ یاری کردن
- frolicker (n.); frolicky (adj.).**
- frolicsome (frol'ik-səm), n.** به جۆش و خۆش؛ حمز له یاری و سەما کەر
- from (frum, from), prep.** (۱) له (شوین).
- (He walked ~ home.)** (۲) نه (کات): (I stayed ~ Monday to Friday.) (۳) له (دەرھێنان له شوینیک): (He took a comb ~ his pocket.) (۴) له (شت یا مۆقەوہ): له لایەن:
- (facts learned ~ reading; a letter ~ Mary)** (۵) له (شوین، دوروی): (She is far ~ home.) (۶) له (ئێ دەرکردن، ژمارە): (Take two ~ four.) (۷) له (قەدەغەکردن): (He kept me ~ going.) (۸) له (بەرەلکردن له شوینیک): (They released him ~ jail.) (۹) له (جیاکردنەوہ له، ناسینەوہ): (He didn't know me ~ Adam.) (۱۰) له؛ بەهۆی: (He trembled ~ fear.)
- frond (frond), n.** گەلایەکی هەمە پەر؛ وەك هی دارخوڕما.

frost

- frondescent (fron-des'ənt), adj.** پەر له گەلای گەلای زۆرە.
- frondescence (n.).**
- front (frunt), n.** (۱) ناوچەوان. (۲) دهم و چاو؛ پوو؛ پووخسار. (۳) پووالەت؛ پوو: (He puts on a bold ~ in spite of his fears.) (۴) بێ شەرمی؛ بێ حەیاپی. (۵) پششەوہ؛ پشش؛ پوو؛ پەر. (۶) سەرەتا. (۷) بەردەم؛ له بەردەم: (It's right in ~ of you.) (۸) زەوی و خانووی قەراغ پووار، دەریا، یا شەقام. (۹) پششەنگ؛ بەرایی جەنگ. (۱۰) پەرە؛ یەگەرتنی چەند حیزب و پشخراوتیک بۆ نامانجیکی تایبەتی. (۱۱) کەسیکی ناوێر که دەبێت به نوێنەری دیاری کۆمەل یا دەزگایەک. (۱۲) کەسیک، دەستە یا دەزگایەک که دەبێت به پووالەتی دەستە یا دەزگایەکی تر بۆ داپۆشینی نامانج و کاری راستەقینەیی ئەو دەستە یا دەزگایە. (۱۳) [Colloq.] پووالەت؛ خۆدەرخستنی درۆ. (۱۴) پوو یا بەشی پششەوی خانوویەک. (۱۵) لەپششەوہ؛ بۆ پششەوہ؛ هی پششەوہ؛ پششەوہ. (۱۶) به سەری زمان دەبێژێ (دەنگناسی). (وێک تێپی i, e له ورشی bid, met دا).
- v.t.** (۱) پەرە پوو و هستان. (۲) له بەردەمدا بوون؛ لەپششەویدا بوون. (۳) پین گەیشتن. (۴) بەرهەلستی کردن. (۵) پووالەت پشاندان. **v.i.** بەرەو لایەک بوون (خانوو). **in front of,** لەبەردەم؛ لەپشش.
- frontage (frun'tij), n.** (۱) پووی خانوویەک؛ دیوی پششەوہی خانو. (۲) ئەم لایە دیوی پششەوہی خانوویەک پووی تێ دەکات. (۳) حەوشە یا چیمەنی بەردەمی خانو؛ زەمینی نیوان خانو و شەقام. (۴) زەمینی قەراغ پووار، دەریاچە، یا شەقام.
- frontal (frun'tl), adj.** (۱) پششەوہ؛ هی پششەوہ؛ هی بەردەم؛ لەپششەوہ. (۲) ناوچەوانی؛ تایبەتی به ناوچەوان.
- n.** ئینسانێ ناوچەوان.
- frontal (frun'tl), n.** (۱) شریتیك که به ناوچەوانەو دەبەستێت یا قەلغانی سەر و دهم و چاو. (۲) پەردە سەر قوربانگا (کلیسە). (۳) (۱) پوو؛ پووالەت (ب) تاقیکی سیگۆشەیی بچووی سەر پەنجەرە یا دەزگایە (خانوسازی).
- frontal attack,** (۱) هێرش پششەوہ (جەنگ)؛ هێرش سەر پششەنگی سوپای دۆژن. (۲) هێرش راستەو‌خۆ.
- frontier (frun-têr', fron'têr), n.** (۱) سنوور (وولت). (۲) بەشی ئاوەدان نەکرادەوی نزیک سنووری وولتیک. (۳) بەشی نەزانراوی زانیاری: (the ~s of medicine).
- frontiersman (frun-têr'smən), n.** دانیشتووی بەشی ئاوەدان نەکرادەوی وولت؛ نیشتمانی نزیک سنوور.
- frontispiece (frun'tis-pēs', fron'tis-pēs'), n.** (۱) (۱) لایەری. (ب) سەرەتا (پەرتووک). (۲) وێنە بەرامبەری لایەری پەرتووکیک. (۳) (۱) پووی پششەوہی خانوویەک. (ب) تاقیکی سیگۆشەیی بچووی سەر پەنجەرە یا دەرگا.
- frontlet (frunt'lit), n.** (۱) شریتی ناوچەوان. (۲) ناوچەوانی گیاندار یا بالندە. (۳) سنووری پاراوەی قوربانگا (کلیسە).
- front-page (frunt'pāj), adj.** له لایەری یەکمە یۆژنامەدا
- چاپکراو؛ گرنگ؛ سەرچ پاکیش: (~ news).**
- front room,** ئووری پششەوہی مال؛ ئووری میوان.
- frosh (frosh), n. [Slang].** قوتابی پۆل یەکمە زانکۆ، کۆلیج، یا قوتابخانە.
- frost (frōst, frost), n.** (۱) بەستن؛ بوون به زۆق. (۲) پەلە بەستن. (۳) زۆق. (۴) ساردی (هەست).

- (۵) [Slang]. شتیکی سمرنه کورتو (ناهمنگ، شانۆگمری).
 v.t. (۱) به زوقم داپوشین؛ به زوقم گرتن.
 (۲) به زوقم فموتاندن (پرووه)؛ زوقم لیدان.
 (۳) داپوشینی کیک به کریمکی سپی.
frost-bite (frôst'bit, frôst'bit'), *n.* سمرماردن (مرؤ، پرووه)؛ سمرمالیدان.

-frostbitten (*adj.*).

- frosting** (frôs'tin, frôs'tin), *n.* کریمی سپی سمر کیک.
frosty (frôs'ti, frôs'ti), *adj.* (۱) زور سارد؛ سارد وک سمهول.
 (۲) به زوقم داپوشراو؛ زوقم گرتو (سارد، همست، پرووشت).
 (۴) سمرسپی (۵) (ل) پیر. (ب) هی پیری.

-frothily (*adv.*); frothiness (*n.*).

- froth** (frôth, froth), *n.* (۱) کف (۲) شتیکی میچرپوچ و بایخ.
 v.t. (۱) کف پیکردن. (۲) به کف داپوشین.
frothy (frôth'i, froth'i), *adj.* (۱) کفاوی؛ کفی؛ به کف داپوشراو. (۲) میچرپوچ؛ بئ نرخ.

-frothily (*adv.*); frothiness (*n.*).

- frown** (froun), *v.i.* (۱) نارچمران گرژکردن؛ خو مۆن کردنوه.
 (۲) (on; upon), پسمند نهکردن؛ به دل نهبوون.
 v.t. (۱) (down), دهمکوت کردن به سمریکردنیکي پسمند نهکردنوه.
 (۲) نارچمران گرژکردن؛ مۆن بوونوه.
n. (۱) نارچمران گرژ؛ مۆنی؛ مۆن بوونوه.
 (۲) پسمند نهکردن؛ به دل نهبوون.
 (۱) [Rare] بۆگن.
frowzy (frou'zi), *adj.* (۲) پیس و پوخل؛ پیس؛ چه پهل.

froze (frôz), *past tense of freeze.***frozen** (frô'z'n), *past participle of freeze.*

- adj.* (۱) به ستوریه تی وک سمهول؛ به ستور.
 (۲) رهق بووه؛ تهزبو؛ له گو چور.
 (۳) به ستوریه تی لهناو سمهولداندا (خواردنمهنی).
 (۴) ووشک بوو؛ له ترسدا؛ سپر ده بیت (له ترسدا): (*with terror*).
 (۵) سارد ههست؛ ههست مردور.
 (۶) دهست به سهردا گیراو (سامان): (*assets*).
 (۷) وهستاو (نرخ، موچه... هتد): (*Salaries were ~*).

fructiferous (fruk-tif'er-əs), *adj.*

- بهردار؛ نه بهر.
fructose (fruk'tôs, frook'tôs), *n.* شمکری میوه و ههنگوین.
frugal (frô'g'l), *adj.* (۱) گیرا؛ پاره به فیژنده؛ دهست به پاروه گر؛ دهست نووقاو. (۲) (ل) ههزانبهها. (ب) کم.

frugality (frô-gal'ə-ti), *n.*

- گیرا؛ پاره به فیژنده؛ دهست به پاروه گر؛ دهست نووقاو. (۲) (ل) ههزانبهها. (ب) کم.
fruit (frôot), *n.* دهست به پاروه گر؛ دهست قووچاری.
 (۱) (pl.) بهر؛ بهر و بووم.
 (۲) میوه؛ میوه هات. (۳) بهرهم؛ نهجام: (*the ~ of his work*).
 (۴) [Archaic] بهچه؛ بهچه (مرؤ، گیاندان).

v.t.

v.t.

- بهرگرتن؛ هاتنه بهر.
fruitage (frôot'ij), *n.* (۱) بهرگرتن؛ هاتنه بهر.
 (۲) میوه؛ بهر؛ بهر و بهرێک. (۳) بهرهم؛ نهجام؛ بهر و بووم.
fruiter (frôot'er), *n.* (۱) باخهوان؛ بنیستانهوان.
 (۲) داری بهردار.
 (۳) کهشتی میوه گوینزه روه.

fruiterer (frôot'er-er), *n.*

- (۱) [Chiefly British]، میوه فروش.
 (۲) کهشتی میوه گوینزه روه.
fruit fly, میروی میوه؛ که قوژاخه کی له سمر میوه و سمرزه دهژی و دهیفهوتنن.

fruitful (frôot'fal), *adj.*

- (۱) بهر؛ بهردار؛ بهرپشت.

- (۲) به بهرهم؛ به کله؛ به سوود؛ نهجام بهخش: (*a ~ plan*)
fruition (frôo-ish'an), *n.* (۱) خوشی.

- (۲) بهرگرتن؛ هاتنه بهر؛ هاتنه بهرهم؛ بهر:

(*Success was the ~ of his years of work.*)

- fruitless** (frôot'lis), *adj.* (۱) بئ سوود؛ بئ کله؛ بئ نهجام.

- (۲) بئ بهر؛ بئ

-fruitlessness (*n.*).

- fruit tree**, داری بهردار؛ درهختی بهرگر یا بهر.
fruity (frôot'i), *adj.* (۱) میوهیی؛ تام خوش وک میوه: (*a ~ wine*).
 (۲) خوش (دهنگ)؛ ساز: (*a ~ voice*).
 (۳) [Colloq.]، تهروبو؛ خوش: (*a ~ story*).

frump (frump), *n.***frumpish** (frump'ish), *adj.* = *frumpy*.**frumpy** (frump'i), *adj.***frustrate** (frus'trât), *v.t.*

- (۱) کوسپ خستنه پئ؛ بهزاندن؛
 تیکشکاندن؛ پهنگ پئ خواردنوه؛ ژیرخستن: (*He ~d our plans.*)

- (۲) دیق پیکردن؛ ناویندکردن؛ بیزارکردن.

frustrated (frus'trât'id), *adj.***frustration** (frus-trâ'shən), *n.*

- وهرس؛ بیزار؛ بهست؛ ناویند.
 بیزاری؛ وهرسی؛ بهستی؛
 بهست بوون؛ ناویندی؛ نامرادی.

fry (fri), *v.t.*

- (۱) سوورکردنوه (خواردنمهنی).
 (۲) [Obs.], چهوساندنوه؛ پهستکردن؛ تووره کردن.

- (۱) سووریوونوه. [Obs.], تووریوون.
 (۱) بهچکه ماسی. (۲) ماسی بچوک.

- (۲) بهچکه؛ بهچه؛ مندا؛ لاو.

- (۱) مندا؛ مندا؛ (۲) میچرپوچ و بایخ (مرؤ، شت).

small fry, (۱) مندا؛ مندا؛ (۲) میچرپوچ و بایخ (مرؤ، شت).**fryer** (fri'er), *n.*

- (۱) سوورکردنوه (مرؤ، شت).
 (۲) خواردنیک که بئ سوورکردنوه باش بیت وک مریشک.

frying pan,

- تاره.
 له باریکی خراپه به بئ خراپه.

out of the frying pan into the fire,**fuddle** (fud'l), *v.t.*

- سهر ئی شینواندن؛ سهر ئی تیکدان.
n.

fuddy-duddy (fud'i-dud'i), *n.* [Slang].

- (۱) کهسینکی هه میسه.
 رهخنهگری به هیچ پازی نه بوو. (۲) کهسینکی کۆنه پهرست؛ کهسینکی کۆنه باو.

fudge (fu), *n.*

- (۱) قسهی درؤ یا ههلبهستراو؛ قسهی قوچو بئ نامو.
 ههچرپوچ. (۲) جۆره نوقل یا شیرینی بهکه.

- (۲) دوا دهنه گوباسی به رهنه گوبهنگ چاپکراو له بۆژنامه بهکدا.

interj.

- قسهی قوچو ههچرپوچ.
 به لامه سهر لایی و ههر به درؤوه کردن.

fuel (fū'l), *n.*

- (۱) سووته مهنی (نهوت، دار، خملووز، بهنزی).
 (۲) ناگرخوشکهر (ههست، کردار، کردهوه).

v.t.

- سووته مهنی تیکردن یا تیخستن؛ ناگر خوشکردن (به پاستی و به مجازی): (*to ~ the fire*)

-fueler; fueller (n.).**fugacious** (fū-gā'shəs), *adj.*

- (۱) کم خایه؛ زو لهناوچو؛
 سهردهمی؛ کاتی. (۲) زور وهریو (کهلا).

fugitive (fū'jə-tiv), *adj.*

- (۱) ههلا توو؛ پاکردو؛ قاچاق.
 (۲) کم خایه؛ سهردهمی؛ زو لهناوچو. (۳) هه میسه گوچاو.

n.

- (۱) کهسینکی ههلا توو، قاچاق، یا پاکردو بههزی تارانکاری بهره.
 (۲) شتیکی زو لهناوچو، کم خایه، یا سهردهمی.

fugleman (fū'g'l-mən), *n.*

- (۱) سهریازی نمونه. که نهونده له
 مهشقا؛ باش له سهره تای ریزدا دههستی تا نهوانی تر چاوی ئی بکه؛

fulcrum (ful'krəm), *n.*

- (۱) پاگره؛ نه خاله به سهری نوینی لهسهر.
 داده نئ بئ بهرکردنوهی شت. (۲) هوی ژورلیکردن؛ هوی زهبر خستنه سهر

fund

(۲) بهین کم و زیاد. (۳) نیجگار زور؛ فرم.

(۴) بهای که مهره.

(۱) [Rare]، چه خاخو **fulminate** (ful'mə-nāt'), v.i.

همه تریشقه دان. (۲) ته قینهوه (له توو پمید)؛ ته قین.

(۳) قیزاندن (له توو پمید).

v.i. (۱) تهاندنمه. (۲) قیزاندن و جوین دان.

n. ته قینهوه.

-fulmination (n.); fulminator (n.).

fulsome (fool'səm, ful'səm), adj. ناشوین و قیزهینه روه

(ستایشی دیوو بن نه ندازه، معرایی): (flattery) ~.

(۱) بۆ گهران به ناقولایی و گهرهیی؛ **fumble** (fum'b'l), v.i. & v.t.

دهست پیندا گهران (گیران)؛ دهست بۆ کوتان: (to ~ for a key)

(۲) به دهسته روه گرتن به ناکارامهیی.

(۳) کردنی کاریک به ناقولایی و ناکارامهیی؛ زمان گیران و ههله کردن:

(He ~ed through his speech.)

(۴) تۆپ نه گرتنهوه (باری فوتبۆلی نه مریکی).

n. (۱) پهل کوتان؛ دهست بۆ کوتان به ناقولایی. (۲) تۆپ نه گرتنهوه.

-fumbler (n.).

(۱) دووکل؛ چره دووکل؛ دووکلینی بۆگهن و ههناسه **fume** (fūm), n.

سوارکمر. (۲) شتیک که تنها ههله خهیلدا ههبن و بوونی نهبن.

(۳) [Rare]، توو پمیی؛ زور پستی.

v.i. (۱) چره دووکل ئی هاتنه روه؛ دووکل ئی ههلسان.

(۲) زور توو پمیی؛ ههله چوون.

v.t. چره دووکل لیدان یا پیا کردن؛ پاک کردنمه به دووکل (بۆ کوشتن)

جانمهر).

(۱) کوشتنی جانمهر له مال، باخ، یا **fumigate** (fū'mə-gāt'), v.t.

بیستاندن به دووکل کیمایی تایبهتی؛ پاک کردنمه له جانمهر به چره

دووکل؛ قانگدان (۲) [Rare or Archaic]، بۆن خوش کردن.

-fumigation (n.); fumigator (n.).

fumy (fūm'i), adj. پر له دووکل؛ دووکلنی ئی دهینه روه؛

تعم و مژوئی؛ دووکلانی.

fun (fun), n. خوشی؛ رابواردن؛ کیف؛ باری؛ گالته و گهپ؛ قوشمه؛ سهیر.

adj. [Colloq.] خوش؛ قوشمه: (a ~ movie).

for (or in) fun, بۆ گالته؛ به گالته روه؛ بۆ کیف و رابواردن؛ بۆ سهیر.

have fun, رابواردن؛ خوش رابواردن؛ کات به خوشی بردن سهیر.

make fun of, گالته پین کردن؛ پین پینکین.

funambulist (fyoo-nam'byoo-list), n. تمنایان.

function (fun'kshən), n.

(۱) کار؛ نیش؛ کردار.

(۲) لهرکی سهیرشان؛ نهرک:

(The ~ of a policeman is to protect and assist the public.)

(۳) پیشه. (۴) نامهنگ.

(۵) ژماره یهکی گۆپاو (بهرکاری).

v.i. کار کردن؛ نیش کردن؛ به کارهاتن؛ به کهک هاتن.

functional (fun'kshən'l), adj. (۱) هی کار؛ هی نهرک.

(۲) به کاردیت؛ کارمهکات؛ باش کارمهکات.

-functionalism (n.).

functionally (fun'kshən'l-i), adv. له پهری کار کردن، نهرک

به جیهینان یا به کارهاتنه روه.

functionary (fun'kshən-er'i), n. لهرمانبهر؛ موچه خور؛

کار به دهست.

fund (fund), n. (۱) نازووه: (a ~ of good humor).

(۲) هه ندی پارهی ترخان کراو بۆ مه بهستینی تایبهتی: (orphans' ~)

(b) (pl.), پارهی ناماده بۆ خهرج کردن؛ پاره.

(۳) [British]، (the ~)، قهرزی لهرمانبهرایی لینگلیزی.

(۴) دهزگای بهرینه بردنی پارهی ترخان کراو بۆ مه بهستینی تایبهتی.

fulfill, fulfil

fulfil, fulfil (fool-fil'), v.t. (۱) هینانه دی؛ به جیهینان؛ کردن؛

جیهه جیکردن. (۲) به پهره وی کردن؛ به گوئی کردن. (۳) تهوار کردن

fulfill oneself, ناوات و نامانجی خو هینانه دی.

fulfillment, fulfilment (fool-fil'mənt), n. (۱) به ناوات

گهیشتن؛ به نامانج گهیشتن؛ ناوات هینانه دی یا هاتنه دی

(۲) ناوات هینه روه دی

fulgent (ful'jənt), adj. [Poetic]، گهش؛ برقه دار؛ برقاوه.

full (fool), adj. (۱) پرا؛ لیب و لیب: (The glass is ~.).

(۲) تیرا؛ پر؛ پرا؛ پر له: (a room ~ of people).

(۴) تهوار: (a ~ load).

(۵) تهوار؛ ههچی که نه یه: (a ~ dozen).

(۶) پرا؛ تهوار: (a ~ moon; ~ speed).

(۷) تهوار؛ هه مووی: (a ~ view).

(۸) خرومر؛ پرا؛ قهله: (a ~ face).

(۹) ره بهق؛ تهوار: (two ~ years).

n. نهو پهر؛ پرا؛ زورترین.

adj. (۱) به تهواری؛ تهوار: (a ~ grown boy).

(۲) به کسه ر؛ به تهواری: (The blow landed ~ in his face.).

(۱) پرا؛ پر له؛ پره له. (۲) تیر. (۳) خهریک؛ سه رنج راکیشتر.

full well, زورباش؛ باش؛ تهوار.

in full, (۱) به تهواری؛ هه مووی. (to pay in full).

(۲) کورت نهکاروه (ووشه): (to write the word in full).

to the full, به تهواری؛ هه مووی.

full blood, (۱) برایتی؛ خوشکایهتی.

(۲) توخمی ره سهن

full-blooded (fool'blud'id), adj. (۱) بههین؛ تهروبر

ره سهن

full-blown (fool'blōn'), adj. (۱) گهشاوه؛ گول؛ کراوه (گول).

(۲) پینگهیشتنو؛ کامل؛ گهره بوو.

full-dress (fool'dres'), adj. (۱) تایبهتی به جلی ره سمی:

(a ~ suit).

(۲) ره سمی: (a ~ dinner).

full dress, جل و بهرگیک که له یژنه ره سمید؛ له بهر ده کرت.

full-faced (fool'fāst'), adj. (۱) ده مو و چار خه؛ ده مو و چار پرا؛ قهله.

(۲) ده مو و چار هه مووی دیاره (وینه).

full-fledged (fool'flejd'), adj. (۱) پهر و بان ده رکردو؛ باله فله؛

باله فله بوو. (۲) پینگهیشتنو؛ گهره بوو؛ کامل؛ تهوار:

(a ~ teacher, manager, member, etc.)

full-grown (fool'grōn'), adj. پینگهیشتنو؛ کامل؛ گهره بوو.

full-length (fool'len'θ'), adj. (۱) هه مو و ده رخن.

(۲) ناودامان؛ هه مو و لهش ده رخن یا داپوشن:

(a ~ picture, mirror, etc.)

(۳) کورت نهکاروه؛ تهوار؛ هه مووی به تهواری: (a ~ novel).

full moon, مانگی چواره شه؛ مانگی پر.

fullness (fool'nis), n. پهری؛ تهواری.

fullness of time, له کاتی خویدا؛ له کاتی دیاریکراو.

full professor, ماموستای تهواری ژانکو (به رزترین پلهی

ماموستایه تیبه له ژانکو).

full sail, (۱) به هه مو و بایه وانه کانهوه. (۲) به نهو پهری تواناو خیرایی یهوه.

full stop, خال (له کوتایی رسته).

full swing, نهو پهری تواناو چالکی.

full tilt, به هه مو و هیزنکمه؛ نهو پهری خیرایی.

full-time (fool'tīm'), adj. سهرومر؛ کار کردن؛ فرمان:

(He has a ~ job.; a ~ teacher)

fully (fool'i), adv. (۱) به تهواری؛ تهوار؛ هه مووی.

fundamental

- v.t.** (۱) پاره داتان بۇ دانەمەن سوودى قىزىك.
(۲) گۆرىنى قىزىكى ماوه كورت بۇ ماوه درىژو سوود ئى وەرگرتىنى.
(۳) پاره كۆكردىمەنە و خستىيە شونىنكى تايىيەتى.
(۴) پاره پىندان يا لەسەر سەرف كىردن: (to ~ cancer research).
- fundamental** (fun'də-men'tl), **adj.** (۱) بنجىنەيى؛ بناغەيى؛
پىشەيى؛ بنەرەتى؛ پىنويست (۲) ھى ئىزەتتىن دەنگ (مۇسقىناسى).
(۳) بناغە؛ بنجىنە؛ بنەرەت (۴) دەنگى بنجىنە يا ئىزم (مۇسقىناسى).
- fundamentalism** (fun'də-men'tl-iz'm), **n.** (۱) بىر بوونى
كۆپىنە بە ھەمو ئاۋەمۇكى ئىنجىل ۋەك جۆنىتى دروستبوونى جىيان و
ئادەم و ھەوار بە ھەشت و دۆزەخ (۲) بىر بوون بەم بىر بوۋەرە.
- fundamentalist** (fun'də-men'tl-ist), **n.** كۆپىر بىرۋا پەتايىيەتى
بە ھەمو شىتەك كە لە ئىنجىلدا ئوسراۋە؛ كەسكە كە بە توندوتىزى بىرۋا بە
پىنازىك ھەيى بەتايىيەتى ھى ئايىنى.
- adj.** تايىيەتى بە كۆپىر بىرۋا.
- fundamentally** (fun'də-men'tl-i), **adv.** لە پۈرى بنجىنەنەرە؛
بە شىۋەيەيى بناغەيى؛ لە پۈرى ئو شتەنەرە كە بنجىنەيىن.
- funeral** (fū'nēr-əl), **adj.** تايىيەتى بە بىرە؛ ھى پىرە؛ غەمگىن.
n. پىرە؛ مردو ناشت.
- funerary** (fū'nēr-er'i), **adj.** تايىيەتى بە پىرە؛ مردو ناشت.
- funereal** (fū'nēr-i-əl), **adj.** غەمگىن؛ ئاخۇش ۋەك پىرە.
- fungal** (fun'gəl), **adj.** = fungus.
- fungi** (fun'ji), **alternative plural of fungus.**
- fungoid** (fun'goid), **adj.** قارىچىك؛ تايىيەتى بە قارىچىك.
- n.** قارىچىك؛ كەپوۋا؛ پۈۋەكى ۋەك قارىچىك.
- fungous** (fun'gəs), **adj.** (۱) ۋەك قارىچىك يا كەپوۋا؛ تايىيەتى بە قارىچىك.
يا كەپوۋا؛ (۲) لە پىر سەر ھەلەدەت و لە پىر ئامىنى.
- fungus** (fun'gəs), **n.** (۱) قارىچىك؛ كەپوۋا؛ پۈۋەكى قارىچىك.
(۲) شىتەك كە لە پىر دەپوۋىت بەلام زۆر بەردەوام ئايى.
- funk** (fun'k), **n.** [Colloq.] (۱) ترسان؛ ترس؛ زراۋچوون؛ وورە بەردان.
(۲) كەسكىنى زراۋچوۋ يا وورە بەردەن.
- v.t.** [Colloq.] ترسان و پاشكەزىبونەرە.
- v.t.** [Colloq.] (۱) ترسان؛ ئى ترسان. (۲) خۇلى دىنەرە لە ترسان.
- funky** (**adj.**) سادە؛ چاكى (a ~ hotel).
- funky** (fun'ki), **adj.** (۱) رەجەتى (۲) دورەكەلەش.
- funnel** (fun'l), **n.** بە رەجەتى تىكرىن. ئاردن. يا ئاراستە كىردن لە يەك شونەرە.
- v.t. & v.t.** نەتىكەيى؛ سەپرخۇشى؛ قۇشمەيى.
- funniness** (fun'i-nis), **n.** (۱) نەتىكە؛ سەپرخۇش؛ قۇشمە؛ قۇشمەچى؛
قۇشمەنا؛ ئوكتەچى. (۲) [Colloq.] سەپرا؛ ئاناسا.
- funny** (fun'i), **adj.** وىنەي سەپرو قۇشمە لە پۇژنامەيەك؛ ئو بەشەي پۇژنامەيەك كە نەم جۆرە.
- n.** وىنەنى تىدایە.
- funnily** (**adv.**)
- fur** (fūr), **n.** (۱) توۋكى نەرم شلى ھەندى گياندار.
(۲) كەسى نەم جۆرە گياندارانە. (۳) فەرۋە؛ كەول.
- adj.** فەرۋە؛ لە كەول دروستكراۋ.
- v.t.** (۱) بە فەرۋە كىردن يا داپۇشىن يا پارازىدەرە. (۲) تەخت كىردن.
- furbish** (fūr'bish), **v.t.** (۱) ساف و لووس كىردن؛ بۇيەكردن؛ بىرقانەرە.
(۲) تازە كىردەرە؛ چاكىردەرە.
- furfur** (fūr'fēr), **n.** كىرىشى سەر.
- furious** (fyoor'i-as), **adj.** (۱) زۆر توۋەر.
(۲) زۆر توندوتىزى بە ھەيى: (a ~ attack)
- furl** (fūr), **v.t.** پىچانەرە (ئالا)؛ ھەلەكردن؛ لوول كىردن.
- v.t.** لوول بوون؛ ھەلەكران.
- n.** (۱) توۋى شىتەكى لوول كراۋ يا ھەلەكران.
(۲) لوول كىردن؛ لوول بوون؛ پىچانەرە؛ ھەلەكران.

fuselage

- furlong** (fūr'lōŋ), **n.** پىۋانەيەكى دورىيە بىرەتەيە لە ھەشت يەكى
مىلىك يا ۲۲۰ يارد.
- furlough** (fūr'lō), **n.** پىشۋو پىندان؛ پىشۋو (بەتايىيەتى ھى سەريان).
پىنگەپىندان يا پىشۋودان بە سەريانك بۇ ماۋەيەك.
- v.t.** (۱) تەنۋەر؛ كۆرەر؛ توۋنى گەرماۋ؛ توۋن.
(۲) شونىنكى زۆر گەرە. (۳) تاقىكردەرەيەكى گران.
- furnace** (fūr'nis), **n.** (۱) دانانى ژىرەخەرە سەرەخەرە لە ئاۋمالدا.
(۲) پىندانى ئو شتەي پىنويست؛ پىندانى ھەمو شىتەكى پىنويست؛ پىندان.
- furnishings** (fūr'nish-ŋz), **n.pl.** (۱) شتەمەكى ئاۋمال ۋەك
كۆرسى و مېز و پەرە شتى ۋەماي تر. (۲) جىلۋەرەك.
- furniture** (fūr'ni-chēr), **n.** (۱) شتەمەكى ئاۋمال ۋەك كۆرسى و
مېز و جىلۋى نوۋستىن و پەرە... ھەند. (۲) [Archaic] ئو شتەنى پىنويست بۇ
سوارىكە و نەسەپكەي (ۋەك قەلغان، زىن... ھەند).
- furor** (fyoor'ōr), **n.** (۱) توۋەرەيى؛ زۆر توۋەرەيى.
(۲) شىتەكەيى بوون. (۳) جۇش؛ ھەستى بەتىن؛ شەيدايى؛ بەزم.
- furrier** (fūr'i-ēr, fūr'yēr), **n.** (۱) فەرۋەفروش؛ كەول فروش.
(۲) ۋەستەي فەرۋە.
- furriery** (fūr'i-ēr-i), **n.** (۱) فەرۋە بەگىشى؛ كەول.
(۲) دروستكردن و چاكىردەرە و فروشتى فەرۋە.
- furrow** (fūr'ō), **n.** (۱) دىراۋ؛ ھىلى جوت؛ ھىلى كاسن.
(۲) شىتەك كە نە دىراۋ بىچن؛ چىچى ئاۋچەوان يا دەم و چاۋ.
- v.t.** (۱) دىراۋ ھەلەدان؛ شەستەدان.
(۲) ھەلەپىن و پىندا پىشۋىن (كەشتى بە دەريادا).
- v.t.** (۱) دىراۋ ھەلەدان؛ شەستەدان. (۲) چىچ و لىچ تىكەوتن (ئاۋچەوان).
- furry** (fūr'i), **adj.** (۱) لە فەرۋە دروستكراۋ؛ ھى فەرۋە.
(۲) فەرۋە لەپەر. (۳) قەراغەكەي بە فەرۋە گىراۋە. (۴) فەرۋەيى.
- further** (fūr'thēr), **adj.** (۱) دوروتر (۲) زىاتر؛ زۆرتەر؛ ھى تر.
(ب) تر؛ ھى تر: (till ~ notice).
- adv.** (۱) دوروتر (شونىن، كات)؛ بۇ دوروتر.
(۲) زىاتر (رادە، پەل)؛ تا رادەيەكى زىاتر. (۳) لەۋە بەلۋاۋە؛ زۆرتەر
پەرەپىندان؛ پالپىشتى كىردن؛ پىشۋىن؛ يارمەتيدان:
- (to ~ the cause of peace)**
- furtherance** (fūr'thēr-əns), **n.** (۱) پەرەپىندان؛ يارمەتيدان؛
پىشۋىن؛ پالپىشتى كىردن. (۲) يارمەتى؛ پالپىشتى.
- furthermore** (fūr'thēr-môr'), **adv.** جگە
لەرەيش؛ لەرەيش بەلۋاۋە؛ زىاد لەرەيش؛ زىاد لەمە.
- furthest** (fūr'thēr-mōst), **adj.** دوروترىن (شونىن، كات)،
پەل، رادە؛ ئەۋەر (رادە).
دوروترىن.
- furthest** (fūr'thēr), **adj.** (۱) دوروترىن (شونىن، كات). (۲) ئەۋەر (رادە، پەل).
adv. نەيىنى؛ دىزى؛ پەنھانى؛ بە نەيىنى؛ بىن خىشپە: (a ~ look)
- furtive** (fūr'tiv), **adj.** (۱) دوروترىن (شونىن، كات). (۲) ئەۋەر (رادە، پەل).
adv. نەيىنى؛ دىزى؛ پەنھانى؛ بە نەيىنى؛ بىن خىشپە: (a ~ look)
- furtively** (**adv.**); **furtiveness** (**n.**).
- furuncle** (fyoor'ūŋ-k'l), **n.** دروستەلەكى بچوۋك.
- fury** (fyoor'i), **n.** (۱) زۆر توۋەرەيى؛ شىتەكەيى.
(۲) توندوتىزى؛ زەپەر؛ دىنەرەيى.
(۳) كەسكىنى توندوتىزى داپىن نەكرۋ (بەتايىيەتى ئافەرەت).
- like fury**, [Colloq.] (۱) بە توندوتىزى؛ بە دىنەرە. (۲) زۆر خىزا.
- fuse** (fūz), **v.t.** (۱) توۋاندەرە. (۲) تىكەلەۋكردن؛ كىردن بە يەك؛ يەكخستىن.
(۱) توۋاندەرە. (۲) بوون بە يەك؛ تىكەلەۋبوون؛ يەككەوتن.
- v.t.** (۱) پىلتەي تەقەمەنى. (۲) لىۋوز (ئەلەكترىك).
(۱) شقارەيەك كە بە ئايكۆزىنەرە.
- fusee** (fū-zē'), **n.** (۱) پوۋناكىيەكى سوۋرى وورەكەرەيە (ھىلى شەمەندەھى).
(۲) پىلتەي تەقەمەنى. (۳) خولخولۇكەي زەنەلەكى كاتىمىزى كۆز.
- fuselage** (fū'z'l-iz, fū's'l-iz, fū'zə-lāzh'), **n.** لەشى فۇزەكە جگە

له بالو کلکه که ی (که شوینی دانیشن و باره).

fusion (fū'zhən), *n.* (۱) تووانه و یون به یه؛ تیکه لاو یون.

(۲) یون به یه؛ یه ککرتن؛ یه ککرتن: (a ~ of political parties).

(۳) شتیکی یه ککرتوو؛ شتیکی تیکه لاو.

fusion bomb, بۆمبای هایدرو جینی.

fusionism (fū'zhən-iz'm), *n.* یه ککرتنی جزه ها حیزب یا کۆمهله.

یا نه تهوه؛ تیوری و ریئازی له یه ککرتنه.

-fusionist (*n.*).

fuss (fus), *n.* (۱) له نه ندازه به دهر مراق خواردن به شتی هیج و یو چوه؛

ناز و نوو؛ شپزه یی و جرینی له سهر هیج. (۲) کسینکی وه ها.

(۱) له نه ندازه به دهر مراق خواردن و شپزه یی به شتی هیج و یو چوه؛ *v.i.*

ناز و نوو کردن (۲) زور گوئ به شتی بین بایه خ دان.

(۳) زور به دهر و قنگدا هاتن و مرایی کردن و به درۆ به تهنگره هاتن:

(to ~ over somebody)

v.t. مراق خواردن له خۆراییی.

fussy (fus'i), *adj.* (۱) شپزه؛ جرین؛ به جرت و فرت.

(۲) به هیج رازی نابیت؛ بۆله بۆل کهر؛ به ناز و نوو؛ به قیزوین.

(۳) زور سه رنج به شتی وورد و بین بایه خ دهر؛ له نه ندازه به دهر پاک و ته میزن.

گوئ به شتی ناگرتگ دهر (له ناوما ل یا دهر موه).

-fussiness (*n.*).

fusty (fus'ti), *adj.* (۱) که پوو هه لهنناو؛ بۆگه. (۲) کۆن؛ کۆنباو.

futile (fū'til), *adj.* (۱) بین سوود؛ بین که لک؛ بین نه نجام.

(۲) بین بایه خ؛ هیج و یو چ؛ بین نرخ؛ ناگرتگ.

futility (fū-til'ə-ti), *n.* (۱) بین سوودی؛ بین که لکی؛ بین نه نجامی.

(۲) بین بایه خ؛ هیج و یو چ. (۳) شتیکی بین سوود.

future (fū'chēr), *adj.* (۱) هی دوا پۆز؛ داهاتوو.

(۲) هی داهاتوو (پۆزمان - کاتی کردن).

n. (۱) دوا پۆز؛ پاشه پۆز؛ داهاتوو؛ له ممول؛ له ممولدا.

(۲) (pl.) شتی که ده کپرت و ده فرۆشریت که گوایه له دوا پۆزدا نا لۆگۆ.

ده کپرت (پاره باری) (۳) کاتی کرداری دوا پۆز (پۆزمان).

futureless (fū'chēr-lis), *adj.* بین دوا پۆز؛ بین هیوای دوا پۆز؛

بین ناوات.

future life, نه وه و دنیا.

future perfect tense, کاتی کرداری دوا پۆزی ته و (پۆزمان):

روه "will have finished" له م رستمیه دا:

(I will have finished the dictionary by then.)

futurism (fū'chēr-iz'm), *n.* ناپنده گری؛ بیرو بانه یی هونه رییه.

له کاتی جهنگی جیهانی یه که مدها پهیدا بوو داوای واز لهنانی شتیوای کۆنی

هونه رو داهینانی شتیوای نوی ده کرد.

-futurist (*n.*).

futurity (fū-toor'ə-ti, fū-tyoor'ə-ti), *n.* (۱) دوا پۆز؛ پاشه پۆز.

(۲) پوو داوایک یا باریکی دوا پۆز. (۳) په گهزی دوا پۆز.

fuze (fūz), *n.* = fuse.

fuze (fūz), *v.t. & v.i.* to fuse.

fuzee (fū-zē'), *n.* = fusee.

fuzz (fuz), *n.* که تهگه موو (فۆخ. مۆه)؛ که نه دهموو:

(the ~ on a peach)

v.t. & v.i. په که نه دهموو دا پۆشین.

fuzzy (fuz'i), *adj.* (۱) په که نه دهموو دا پۆشراو.

(۲) لیل (بیرو بانه یی. باری شتیکی)؛ نا پوون؛ نا دیار.

-fuzzily (*adv.*); **fuzziness** (*n.*).

G g

- G, g (jē), n.** (۱) تپسی حرمتی مملو و بی بی شینگلیزیجه. (۲) دهنکی نم تپیه: "گ" یا "ج".
- adj.** (۱) حرمتی. (ب) نم تپیه به چاپ کراوی یا مملو کراوی.
- G (jē), n.** (۱) تپیه بی تپسی "G". (۲) حرمتی له پله یا ریزدا.
- gab (gab), v.i. [Colloq.],** چهنه دان: هله وهری کردن؛ قسه ی زورو
بن تام کردن
- n.** چهنه بازی؛ چهنه دان؛ زورویژ
- gabardine (gab'ēr-dēn', gab'ēr-dēn'), n.** گه بر دین جوره
- قوماشیکی خوری یا لؤکبه.
- gabber (gab'ēr), n. [Colloq.],** چهنه باز؛ زورویژ
- gabble (gab'l), v.i.** چهنه دان؛ چهنه بازی کردن؛ قسه ی بن تام کردن.
- v.i.** چهنه دان؛ زورویژ کردن.
- n.** زورویژ؛ چهنه بازی.
- gabbler (n.)**
- gabby (gab'i), adj. [Colloq.],** زورویژ؛ چهنه باز؛ مهله وهر.
- gable (gā'b'l), n.** (۱) دیوارنکی سینگوشه یی که همدرو لای به
- سرباننکی لیژ گراییت. (۲) تاقینکی سینگوشه یی سر دورگا یا پنجه ره یهک.
- gaby (gā'bi), n. [Colloq.],** کسینکی ساریلکو و بن میشک
- gad (gad), v.i.** گه راننکی بز نامانج؛ گه ران به دوا ی پاباردندا.
- gad (gad), n.** (۱) نه قیزه (۲) نه سکته؛ پیکارنکی وهک نه سکته؛ منج.
- v.i.** (۱) نه قیزه تیوه ژندن؛ تیوه ژندن. (۲) کانزای خام شکاندن به نه سکته.
- gadabout (gad'a-bout), n. [Colloq.],** کسینکه که هه میشه
- به دوا ی پاباردندا ده گه پئی؛ خانه بیزار.
- gadder (gad'ēr), n. = gadabout.**
- gadfly (gad'fli), n.** (۱) خهره گنیر
- (۲) کسینکی خهک په سته که ملوزم.
- gadget (gaj'it), n.** (۱) نامزینکی بجووک؛ به شینکی بجووک نامزینک.
- (۲) شینکی بجووک به تاپیه بی هی بن سوودو ناپیویست.
- Gael (gāl), n.** گیل: هاوالاتی یه کی ناوچه به رزه کانی نوسکوتله نده یا
- نیرله نده که پیشیان ده لئین: "سینت"
- Gaelic (gāl'ik), adj.** (۱) تاپیه بی نه ره گزی "گیل"
- (۲) تاپیه بی نه زمانی "گیلیک"
- n.** زمانی "گیلیک": که له نوسکوتله نده و نیرله نده قسه ی بن ده کړئ.

- gaff (gaf), n.** (۱) قولایینکی گه وهری نه ستور به سهری دار یا پرویه کهره
- (یو دهره یانی ماسی گهره له ناو دوا ی گرتتی).
- (۲) چوقولایینکی تیژی ناسنه ده کړته قاجی که له شیری شه پهره.
- (۳) [British Slang], تپانزویه کی همران به ها.
- (۴) تهره وهری کشتی بایه وان.
- v.i.** (۱) ماسی گه وهری دهره یان له ناو به قولایینکی به مین.
- (۲) [Slang], هملخه تاندن.
- gaffe (gaf), n.** هملیک له هملسان و دانششتی ناو کۆمه لدا (ووته یا
- کردا)؛ ووته یا کردارنکی نابجی که له به رچاوی خهک بکړت.
- gag (gag), v.t.** (۱) خنکاندن؛ پشانه وهر
- (۲) دم داخستن به شتیک بۆ قسه نه کردن یا هاوار نه کردن.
- (۳) قسه ی قه ده غه کردن؛ پنگه نه دانی قسه کردن و بیروپا دهره یان.
- (۴) راهه دانان یا قه ده غه کردنی دیوان له پهرله ماندا.
- (۵) داخستن (مه کینه)؛ کوژاندنه وهر.
- v.i.** (۱) خنکان؛ پشانه وهر. (۲) [Slang], گالته وگه پ کردن؛ نوکته بازی کردن.
- n.** (۱) شتیک که ده خرتنه دهره وهر بۆ قسه نه کردن یا هاوار نه کردن؛
- دم داخه. (۲) دیوان ی قه ده غه کردن (دادگا):
- (The judge issued a ~ order.)
- (۳) شتیک که دانسان به کاری ده مینیت بۆ دم کردنه وهر. (۴) لغار.
- (۵) (۱) نوکته؛ گالته. (ب) فیل؛ وته له که.
- gage (gāj), n.** (۱) بارمه. (۲) بیلین (به تاپیه بی هی هاتن یو شهر
- به فریدانی ده سته شتیک له به رچاوی به رام به رکه ت بۆ نیشانه ی نم به لینه)
- (۳) پرویه وهر وستان؛ مهیدانخواری.
- v.t. [Archaic],** (۱) گره وکردن. (۲) به سته وهر به به لینه کهره.
- gage (gāj), n. & v.t. = gauge.**
- gag (gāj), n.** قوچ.
- gag man,** نوکته باز؛ نوکته چی؛ قوچمه چی.
- gag rule (or law),** قه ده غه کردنی لیدووان له مه سه لیه ک (به تاپیه بی
- له دادگا یا پهرله ماندا).
- gaiety (gā'a-ti), n.** (۱) خوخی؛ که یف و خوخی و زه ما وهرند.
- (۲) نوواندن.
- gaily (gā'li), adv.** (۱) به خوخی و به که یفه وهر.
- (۲) به رهنگی جوان و گه شه وهر.
- gain (gān), n.** (۱) زیاده (به تاپیه بی له سامان یا له ده سکوتدا).
- (۲) ده سکوت؛ ده سکوتن؛ سوود؛ قازانج.
- v.t.** (۱) ده سکوتن؛ پهیدا کردن. (۲) بریدنوه (مه ملی).
- (۳) ده سکوتن (قازانج، سوود). (۴) گه یشتن.
- (۵) زیاده وون (سهنگ)؛ قه له وبون: (to ~ weight).
- v.i.** (۱) پینشکوتن. (۲) زیاده وون (سهنگ)؛ قه له وبون.
- gain on,** پینشکوتن (مه ملی).
- gain over,** پاکیشانه لای خو.
- gainful (gān'fəl), adj.** به سوود؛ سوود به خش؛ به که نک.
- (~ employment)
- gainfully (adv.).**
- gainly (gān'li), adj.** جوان؛ به نه چه ولار؛ قوژ.
- gainsay (gān'sā'), v.t.** (۱) حاشا کردن.
- (۲) به ربه رچدانوه؛ به درو خسته وهر.
- gait (gāi), n.** رهوت (نسه پ، موه)؛ لاره له نه چه.
- v.t.** رهوت کردن به نه سپ و ماین.
- gaiter (gā'tēr), n.** (۱) پورزه وانه. (۲) گیتره (سرباز، پولیس).
- (۳) پیلاوی بن قه یان.
- gal (gal), n. [Slang], - girl.**
- gala (gā'lə, gal'a, gā'la), n.** ناههنگ؛ زه ما وهرند.
- adj.** خوش؛ زه ما وهرندی
- in gala.** به جلی زه ما وهرنده و؛ به جلی جوان و پارا وهره سهیرانه وهر.

galactic

- galactic** (gə-lak'tik), *adj.* (۱) شیر شیری؛ له شیر وهرگراو. (۲) می هینلی کاکیشان (نمستیره ناسی). (۳) پهوانی شیر زیادکمر.
- galavant** (gal'ə-vant'), *v.t.* = **gallivant**.
- galaxy** (gal'ək-si), *n.* (۱) [-] هینلی کاکیشان (نمستیره ناسی). (۲) کۆنه سنبیره؛ کۆمه له نمستیره. (۳) (ب) دسته بیک موزی زیره کو به تاوانگ. (ب) کۆمه لیک شتی بریقهدار.
- gale** (gāl), *n.* (۱) بای قاسم. (۲) [Poetic] شهمان. (۳) قاقای بیکه نین؛ هه لچوونیک. (۴) [Colloq.] جوش و خروش.
- gall** (gōl), *n.* (۱) زراو زرداو. (۲) شتیکی تالو ناخوش. (۳) رِق قین. (۴) [Colloq.] بن چهایی؛ چاوقایی؛ بن شمری.
- gall** (gōl), *n.* (۱) جدهو نهمپ، ماین؛ برین. (۲) (ب) پستی؛ زویری. (ب) هوی پستی یا زویری. (۳) شوئینکی سوووا یا بن هیز. (۴) پووشاندن؛ پینست؛ بریندارکردن به لیخشاندن. (۵) پستکردن؛ زویرکردن.
- v.t.* پووشان؛ برینداربوون به لیخشاندن.
- gall** (gōl), *n.* لوری پروه؛ دووه لیکه له پروه دیت به موی جانمهر یا به کتیراوه.
- gallant** (gal'ənt), *adj.* (۱) جوان؛ گهره و جوان؛ قهشنگ. (۲) نازا؛ به چه رگ؛ جوامیر؛ نه ترساو؛ مهره. (۳) جوان و کهمشه (جل و بهرگ). (۴) (b) به رفقاو ناسک له هه لسان و دانیشتن له گه ل نافرته؛ جوامیر. (ب) دلدار؛ جهزکهر له دلداری.
- n.* (۱) کهمشکی نازا؛ جوامیرک. (۲) (b) کهمشکی رفقاو جوان له گه ل نافرته؛ جوامیر. (ب) دلدار.
- v.t.* (۱) دلداری کردن له گه ل نافرته؛ جوامیر. (۲) له گه ل نافرته؛ جوامیر. (ب) پاراستن یا شاگاداری.
- v.t.* رهفتاری جوامیرانه نوواندن.
- gallantry** (gal'ən-tri), *n.* (۱) نازایی؛ جوامیری؛ نه ترسان. (۲) رهووشتی دلدارانه. (۳) (pl.) کردمه و وتی جوامیرانه و پیاوانه. (۴) دلداری. (۵) [Archaic] نوواندن؛ خۆمه رخستن.
- gall bladder**, **gallery** (gal'ēr-i), *n.* (۱) زراو زرداو یا تالو. (۲) هه یواز؛ سه کو؛ پارو. (۳) بانکون. (۴) سه کوئی دواوی کهمشتی بایهوانی کۆن. (۵) بانکونی نهومی دووه می سینهما یا تیاتر (که همراترین جینگیه). (۶) هیزاترین جئی سینهما یا تیاتر. (۷) نهو کهمسانه؛ له جینگا همرزانه داده نیش. (۸) گویگران یا تماشا کهران (له یاریگا یا کۆبوونهوی بهرله ماندن). (۹) پارو یا ژورینکی تهسکو درژ (۱۰) نیگارگا؛ نیگارخانه؛ گهری. (۱۱) کۆمه له نیگارو تابلو و بهیکهر. (۱۲) شوئینی وینه گرتن، نیشان شانگدن... هند: (a shooting ~). (۱۳) خه نهی ژیرمه ی.
- play to the gallery**, (۱) خۆنوواندن لهسهر شانۆ به جۆریک که تماشا کهرانی جینگا همرزانه کان، واته بۆره پیاوان، پهسندی بگهن. (۲) رهفتارنوواندن به جۆریک که بۆره پیاوان پنیان خوش بیت.
- galley** (gal'i), *n.* (۱) کهمشتی بیکه درژ کۆلهی کۆنه به بایهوان و سهول. (۲) ده خورینت. (۳) بهله میکی سهول لهسهر کهمشتی جهنگی ئینگلیزی. (۴) جینشخانه واته مووبقی کهمشتی یا فزیکه. (۵) سینتی بیکه تنگه تیپی نامادهی چاپه منی تیدا هه لده گرتن. (۶) ضوونهی به کهمی چاپه منی (پیش هه لده بکردن و دوا چاپکردن).
- galley slave**, (۱) بهندی سهول لیدهر لهسهر کهمشتی بایهوان و سهول. (۲) زهمه تکیش؛ کړکاری کاری ووشو ناخوش.
- Gallic** (gal'ik), *adj.* (۱) تابیبهتی به وولاتی "گول" ی کۆن، واته فهره نساو خهنگه کی (۲) فهره نسی.

gambol

- galling** (gōl'in), *adj.* پهستکهر؛ زویرکهر.
- gallivant** (gal'ə-vant', gal'ə-vant'), *v.t.* گهران به دواوی پابواردندا.
- gallon** (gal'ən), *n.* گالون.
- gallop** (gal'əp), *n.* (۱) غار؛ غارغارین؛ رمبازین؛ رمبازی. (۲) [Colloq.] کاریکی زور خیرا. (۳) غارغارین کردن؛ رمبازی کردن؛ تاودان. (۴) زور به خیرا کارکردن یا جوالانهوه. (۵) غارپیکردن.
- v.t.* غارپیکردن.
- galloper** (n.).
- gallows** (gal'ōz), *n.* (۱) سیداره؛ قه ناره. (۲) هه لواسین؛ کردن به سیداره. (۳) کهمشک که شایستهی هه لواسین بیت به سیداره. (۴) کهمشک که شایستهی هه لواسین بیت به سیداره.
- gallows bird**, [Colloq.], (۱) جوره نوکته و قوشمه باری بیکه که شتی ناخوش به هیچ و پوچ و سوکو لاقرتی ده گرتن و دهرده خات. (۲) بهردی ناو زراو.
- gallstone** (gōl'stōn'), *n.* کهمشکی ناقلو لهش.
- galoot**, **galloot** (gə-lōot'), *n.* [Slang], (۱) لاروخوارو پنتی و بن میشت. (۲) سه مایه کی خیرا. (۳) موسیقایی نهم سه مایه. (۴) فره؛ زهمه؛ خنجکار زور. (۵) (She has dresses ~.)
- n.* [Rare], (۱) فره؛ زور زهمه نه. (۲) کالوش؛ پیلوونکی لاستیکی ناو. (۳) نه ده لهسه پیلووی ترهوه له پین ده کرتن.
- galvanic** (gal-van'ik), *adj.* (۱) تابیبهتی به تهوژی نهله کتریک. (۲) ووریا کهره یا هینه ره جوش (وه به تهوژی نهله کتریک)؛ بزورینه.
- galvanism** (gal'və-niz'm), *n.* (۱) نهله کتریک پیکه پزراو له کارپیکردن کیمیایی. (۲) نهو لقی زانستی فیزیا که لهسه ده کوئینهوه. (۳) به کاره یانانی نهله کتریک بۆ چاره کردن نه خوشی.
- galvanize** (gal'və-nīz'), *v.t.* (۱) تهوژی نهله کتریک لیدان (بۆ له حیم کردن یا کاری وهما). (۲) هینانه جوش؛ جم و جوبول تیختن؛ بزواندن. (۳) پروه کش کردن به چینگو (به تابیبهتی خاسن بۆ ژهنگ هه لته هینان)؛ چینگو کتریدن.
- galvanization** (n.).
- galvanized iron**, (۱) ناسنی پروه کش کراو به چینگو (بۆ ژهنگ-هه لته هینان).
- galvanometer** (gal'və-nom'ə-tēr), *n.* پیومهری تهوژی نهله کتریک.
- galvanoscope** (gal-van'ə-skōp'), *n.* دۆزه موهی تهوژی نهله کتریک. (۱) دیدنه (له نئون پاره کهری نه نهنگدا). (۲) تاقیمک نه نهنگ.
- v.t.* (۱) دیدنه کردن (به تابیبهتی له دهریادا). (۲) به کترتتهوهی تاقمه نه نهنگ. (۳) دیدنه کردن (له دهریادا).
- gambit** (gam'bit), *n.* (۱) سه ریاو کردن به قوربانی بۆ دهسکوونیک. (۲) گهره تر (یاری شه ترهنج). (۳) مناوه ره (بۆ دهسکوونیک گهره).
- gamble** (gam'b'l), *v.t.* (۱) قومار کردن. (۲) شتیکی پر مه ترسی کردن. (۳) له پیناوی دهسکوونیک گهره. (۴) (away ~) پارو دژاندن به قومار. (۵) گره و کردن. (۶) کرداریکی پر مه ترسی؛ قومار؛ هات و نه هات؛ دو به ختی. (۷) قومارچی؛ قومارگر. (۸) قهله مپازددان و یاری کردن؛ یاری.

game

- v.t.** قەلماسارداسو يارى كىرىدۇ؛ يارى كىرىدۇ.
game (gām), n. (۱) يارى؛ كەمە
(Football and basketball are ~s.)
 (۲) شىۋە يارى كىرىدۇ
 (۳) تاقىكردەنەدى ئازايى، زىرەكى. يا دەرىدىن. (*the ~ of life*)
 (۴) پىلان. *(He saw through her ~)*
 (۵) گىياندارو ئالندەدى كىۋى پاۋكراۋ
 (۶) كۈشتى گىياندارو ئالندەدى كىۋى پاۋكراۋ. (۷) [Colloq.] ئامانچ.
 (۸) [Slang] كاروبار، يا كاسىبىيەكى پىر مەترسى.
v.t. قوماركىرىدۇ
v.t. پارە دۇراندەن بە قوما.
adj. (۱) تايىبەتەر بە گىياندارو ئالندەدى كىۋى پاۋكراۋ.
 (۲) بارا. (ب) ئامادە بەجۇش. (*He's ~ for anything*)
big game, (۱) گىياندارى كىۋى گەۋرەدى پاۋكراۋ (شېر، فېنگ... ھتد).
 (۲) [Slang] كارىزكى كىرگەۋ پىر مەترسى.
make game of, گالنتەپىكرىدۇ؛ بە گالنتەكرتن يا دانەبەر.
play the game, [Colloq.] (۱) پەيرەۋى كىردىنى دەستورى كاروبارىك.
 (۲) بە پەروا پەتاركرىدۇ.
the game is up, پىلانەكە ئىركەۋتوۋە يا تىكشكارە.
gamecock (gām'kok), n. كەلشېرى شەپ.
gamekeeper (gām'kēp'ēr), n. پاسەۋانى ئالندەدى گىياندارى كىۋى.
game laws, ياساۋى پاۋكرىدى گىياندارو ئالندەدى كىۋى.
gamely (gām'li), adv. ئازايىبە
gamesome (gām'sōm), n. بەكەيف؛ ھەلە يارى كىر.
gamester (gām'stēr), n. قوماركىچى؛ قوماركىر.
gamete (gam'ēt, gə-mēt'), n. كەمىت؛ خانە ئاۋوزى؛ خانەيەكە.
 لەگەل خانەيەكى تردا جۈۋت دەگىرن دەبەنە زىندەۋەرى تازە.
gamic (gam'ik), adj. ئاۋوزىيى
gamma (gam'ə), n. (۱) تىپى سىنەمى ئەلفەۋىيى يۇنانى.
 (۲) سىنەم. (۳) مايكرۇگرام.
gamma rays, تىشىكى گاما.
gammer (gam'ēr), n. پىرېئىن؛ بە تايىبەتە لادىيى.
gammon (gam'ən), n. مەرز راتوۋە.
gammon (gam'ən), n. & interj. [Colloq.] قەسە قۇرۇۋىن مانا.
 رېۋ ھەلەنە ئالندە.
v.t. & v.t. [Colloq.] قەسە قۇرۇۋىن مانا كىرىدۇ.
-gamous (gə-məs), باشكرىكە ھەمانا؛ ئىنەننەۋ شۈۋكرىدۇ.
(monogamous, polygamous)
gamut (gam'ət), n. (۱) ھەمەۋە مەۋداۋى ئاۋازى مۇسىقا.
 (۲) ھەمەۋە مەۋداۋى يا پادە؛ لە سەرەتاۋە تا دىۋايى؛ ھەمەۋە.
(She ran the ~ of emotions.)
gamy (gām'i), adj. (۱) تامىكى تىزى ھەيە رومە كۈشتى ئالندە.
 گىياندارى كىۋى؛ (۲) بۇندار؛ نەختىك بۇگەن. (۳) بۇزۇ.
-gamy (gə-mi), باشكرىكە ھەمانا؛ ئىنەننەۋ شۈۋكرىدۇ.
(polygamy)
gander (gan'dēr), n. (۱) نىزە قاز. (۲) كەسكىنى كەۋج و بىن مېشك.
 (۳) [Slang] سەيكرىدنىك.
gang (gan), n. (۱) دەستە كىركار.
 (۲) دەستە شەلاتى؛ دەستەمەك پىۋاكوۋ يا پىۋاخراپ.
 (۳) تاقەمكە ھەند كە پىكەۋە ئىشيان پىن دەكرى.
 (۴) دەستەبەك ھەرزەدى گەپەك؛ پىز؛ تاقە.
 (۵) دەستە ئامىز.
v.t. (~ up), بۇۋن بە دەستە؛ بۇۋن بە تاقە.
v.t. [Colloq.] كەلەكۈمەكى لىكرىدۇ؛ بە تاقە پەلاماردان.
gang up on, [Slang] كەلەكۈمەكى لىكرىدۇ.

gardener

- gangrene (gan'grēn), n.** گانگرېن؛ تىراۋى؛ بىرىنكى زىد پىسە.
 لە قاچ دەستەۋ لاقو بال دىتەۋ دايەدە پىزىننىتەۋ ساپىزىۋىۋەنەۋى زەمەتە.
v.t. & v.t. توۋشى تىراۋى بۇۋن؛ پىۋاكانەۋە؛ داپزانى ئەندامى لەش.
-gangrenous (adj.). ئەندامى تاقەمكە شەلاتى؛ شەلاتى؛ شەقاۋە.
gangster (gan'stēr), n. پىۋاخراپ.
gangway (gan'wā), n. (۱) پارەۋە؛ دەركا.
 (۲) دەركاۋ تەنىشتى كەشتى. (۳) پارەۋىكى سەردەمى تەختە.
 (۴) پارەۋى ئىۋان پىزە كورسى.
 (۵) پارەۋى دوۋبەشكەرى پەرلەمانى ئىنگلەتەرە.
 (۶) چىن يا پارەۋى سەركى كانى ئىزىزەمىن.
gantlet (gōnt'lit, gan'tlit), n. (۱) سىزايەكى سىۋايىيە سەربازى.
 گوناھىبار پاي دەكرە بەناۋ دوۋ پىز سەربازداۋ لە ھەردوۋ پىزەكەۋە بە دار لىيان دەدا.
 (۲) چەند دەردەسەرىيەك؛ چەند ناخۇشىيەكى يەك لە دىۋاۋ يەك
 (۳) دوۋ ھىلى شەمەندەفەر كە لە جىگەيەكى تەسكدا دەبىن بەيەك.
 كىردىن بەيەكى دوۋ ھىلى شەمەندەفەر.
v.t. (۱) سىزا خواردن (زىمارە يەك بىيەن).
 (۲) بەردەۋام بۇۋن لەسەر كارى خۇ لەكاتىنكدا كە لە ھەمەۋەلەيەكەۋە ھىزىشت دەكرىتە سەر.
gantlet (gōnt'lit, gan'tlit), n. = gauntlet.
gantry (gan'tri), n. (۱) چوارچىۋەۋى بەرمىل لەسەر دانان لەسەر لا.
 (۲) چوارچىۋەۋى ھەلگىرتەۋ گۋاستەۋەۋى مەكىنەۋى بەرزەكرەۋەۋى خانوۋ كىردىن.
 (۳) چوارچىۋەۋى ئىشارەتە ھىلى شەمەندەفەر.
gaol (jāl), n. = jail.
gaoler (jāl'ēr), n. = jailer.
gap (gap), n. (۱) بۇشاۋى؛ كەلەبەر؛ كۈن؛ دىز؛ كەلن؛ دەلاقە.
 (۲) دەربەنگە؛ كەل؛ كەلاۋى؛ چەم.
 (۳) چىچىچى.
 (۴) جىۋاۋازى. (*There's a ~ between his thinking and mine*)
v.t. كەلەبەر تىكرىدۇ؛ كۈن تىكرىدۇ.
gape (gāp), v.t. (۱) دەم داچەقاندن (باۋنىشك. بىرىنىتى).
 (۲) چاۋ تىن بىرىن بە دەم داچەقاۋى (لە سەرسامىدا)؛ ئەبلەق بۇۋن
 (۳) كىردەنەۋە؛ داچىچاندن.
 (۱) ئەبلەق بۇۋن؛ چاۋ تىن بىرىنىك بە دەم داچەقاۋى (لە سەرسامىدا).
 (ب) باۋنىشك. (۲) كۈن؛ دىزىكى گەرە؛ كەلەبەر.
 (۳) دەم داچەقان.
garage (gə-rāzh', gə-rāj'), n. گەراج.
v.t. خىستەنە گەراجەۋە.
garb (gärb), n. (۱) جىلۋەرگە؛ جىل. (۲) پىۋاكەش؛ دىۋى دەردەۋە.
 (۳) [Obs.]، شىۋان.
v.t. جىل كىردەنەۋە؛ پۇشنى؛ پۇشتەكرىدۇ.
garbage (gär'bij), n. (۱) پاشەۋەك؛ پىسايى؛ زىل؛ گەندوگو.
 (۲) شىۋى بىن ھەۋە ھىچۋىچۋىچ. (*literary*)
 زىلدانى گەرە.
garbage bin, زىلدان؛ تەنەكەۋى خۇلۋ بەرماۋەۋە زىل.
garbage can, خۇلۋەۋ زىلۋەۋ زىل كىش.
garbage collector, (۱) [Rare]، لە بىزىك دان؛ پاكۋىپىس كىردىن.
garble (gär'b'l), v.t. (۲) شىۋاندن (چىۋەك)؛ تىكەدان؛ بەسەرىمەكەدان.
garden (gär'd'n), n. (۱) باخچە؛ باخ؛ بىستان؛ باخى سەۋە.
 (۲) [pl.] باخچەۋى كىشتى؛ گۈلستان.
v.t. باخچەۋانى كىردىن؛ باخچە ئاشتىن پەروەردەكرىدۇ.
v.t. باخچە ئاشتىن پەروەردەكرىدۇ.
adj. (۱) باخچەۋى؛ ھى باخچە. (۲) (b) ئاسايى؛ سادە. (ب) بە كىش.
garden cress, تەپەرتىزە. (ھەرەۋە "cress").
gardener (gär'd'nēr, gär'd'n-ēr), n. باخچەۋان.

gardenia

gardenia (gär-dēn'ya, gär-dē'ni-a), *n.* گاردنیا (گول، بووک).
gargle (gär'g'l), *v.t. & v.i.* غرغرەکردن.
n. ئاو يا شلەي غرغرەپيكردن.
gargoyle (gär'goil), *n.* پەيگەر يا پىسوسكە ئاۋىكە لە شىۋەي دەعبايەك يا گياندارنىكى سەيردا بە گۆي سەبانەمە يا لاى سەرووي دىۋارمە.
garish (gär'ish), *adj.* زەق (رەنگ) زۆر بىرقەدار.
garland (gär'lænd), *n.* (۱) چەپكە گۈل و گەلە (دەكرتە سەرىق جۈاننى) گۈلبەند (۲) كۆمەلە ھەلبەست يا گۆرانى ھەلبەزە.
v.t. چەپكە گۈل و گەلە پىنكەشتن؛ پارازاندەمە بە چەپكە گۈل و گەلە.
garlic (gär'lik), *n.* سیر.
-garlicky (*adj.*).
garment (gär'mənt), *n.* جلوبەرگ؛ جل.
v.t. پۆشۈن؛ جل لەبەرکردن.
garner (gär'nēr), *n.* (۱) ھەلبەرى گەنەر جۈۋ دانەتەلە. (۲) گەنجىنە.
v.t. كۆكرىدەمە ۋە ھەلگرتن؛ كەندە ھەلبەرەمە.
garnet (gär'nit), *n.* (۱) جۈرە بەردنىكى بەنرەخە. (۲) سۈۋرىنىكى تۈخ.
garnet (gär'nit), *n.* ئامىزى بەرزەكەرە (بۇ بارىكرىنى كەشتى و بارداكرىن).
garnish (gär'nish), *v.t.* (۱) پارازاندەمە؛ جۈانكرىن.
(۲) پارازاندەمەي خۋاردەمەنى (يا ھەر بۇ جۈاننى يا بۇ تام):
(A steak is often ~ed with parsley.)
(۳) دەست بەسەرداكرىنى بەشەك لە موۋچە يا سەرمایەي قەرزارنىك لەلايەن مىرىيەرە بۇ قەرزاندەمە.
n. (۱) جۈاننى شەتتىكى جۈان. (۲) شەتتىك كە دەخرىتە سەر قاپ لەگەل خۋاردەمەنىدا بۇ جۈاننى يا تام (رەك كەرەمەن) پادەم... ھتە.
(۳) [Obs.] مە (بەتايىيەتتى كە لە بەندى تازە دەسترا لەلايەن بەندە كۆنەكان يا پاسەۋاننى بەندىخانەمە).
-garnishment (*n.*).
garnishee (gär'ni-shē'), *n.* كەسنىك كە دەست بەسەر بەشەك لە موۋچەكەيدە دەگرىي بۇ قەرزاندەمە.
v.t. دەست بەسەرداكرىنى بەشەك لە موۋچە يا سەرمایەي قەرزارنىك بۇ دانەمەي قەرزەكەي شەتتى پارازاندەمە
garniture (gär'ni-chēr), *n.* ئورۇرى بەينى سەربان و بنمىچ (لە خانۋىيەكەدا كە سەربانى لىژى ھەمە).
garret (gar'it), *n.* (۱) ئوردو (۲) ئوردوگا قشە؛ قەلە. (۳) ئوردو دانان لە قشە يا قەلەيكەدا بۇ پاراستنى.
garrulity (gə-rōō'lə-ti), *n.* ئۆزۈزۈ چەنەبازى.
garrulous (gar'oo-ləs, gar'yoo-ləs), *adj.* ئۆزۈزۈ چەنەبازى؛ ئۆزۈزۈ دەمەۋەر.
garter (gär'tēr), *n.* (۱) ئاسقى گۆرەمەي ژانە. (۲) [G-] مەدالايەمكى بەزى ئىنگلىزىيە.
v.t. بەستن يا ھەلۋاسىن بە ئاسقى قايىشنىكى لاسنىكە ئاسقى پىۋەيە ژان دەيكەنە ئاۋقەديان.
garter belt, جۈرە مارنىكى بچوۋكى خەت خەتتى نەمەركاي باكورە.
garter snake, (۱) گاز ھەلە؛ گازى كىمىيائى (۲) باۋبۇزە؛ باي ئاۋسك.
gas (gas), *n.* (۳) بەنرەنى ئوتومبىل. فەۋكە... ھتە. (۴) [Slang]، لاف؛ ھەلات؛ فېشان.
v.t. (۱) بەنرەن تىكرىن (مەكىنە). (۲) ھېرش بىردنە سەر بە گاز؛ كۈشتن يا بىرىنداركرىن بە گاز.
v.t. (۱) گاز ئى دەرچۈن. (۲) [Slang]، فېشان كرىن؛ لاف لىدان.
adj. تايىيەتتى بە گاز پىكرىن لە بەنرەن (ئوتومبىل)؛ بەنرەن تىكرىن.
gas up, (۱) پى ئان بە بەنرەن؛ بەنرەننى زىادە دان.
step on the gas, [Slang]، بە ئوتومبىل. (۲) پەلەكرىن؛ خىراكرىن.
gasbag (gas'bag'), *n.* (۱) كىسەي گاز (بالۋن).

gather

(۲) [Slang]، كەسنىكى زۆرۈزۈ.
gas burner, ئۇپا يا فېرنى گاز.
gas chamber, ئورۇرى كۈشتن بە گاز.
gas engine, مەكىنەي بەنرەن.
gaseous (gas'i-əs, gas'yas), *adj.* گازىن؛ تايىيەتتى بە گاز.
gas fitter, فېتەرى بۇرى گاز يا سوۋتەمەنى.
gas furnace, (۱) كۈرەي گاز دەمەنەر لە خەلۋوز. (۲) كۈرەي گاز.
gash (gash), *v.t.* ھەلدەن؛ بىرىن؛ بىرىنداركرىن.
n. قلىشنىكى قول لە لەشدا؛ بىرىن يا بىرىنكى قول.
gasify (gas'ə-fi'), *v.t. & v.i.* كرىن بە گاز.
-gasification (*n.*).
gasket (gas'kit), *n.* (۱) قەپاغ؛ دەمەۋانە. (۲) گورسى پىچانەمەي بايەۋاننى قەدكرەۋ بە تەۋەرەمە.
gas mask, ماسكەي گاز؛ بۇ ھەلنەمەننى گازى زەمەرەي.
gas meter, پىۋەرى گاز؛ بۇ پىۋاننى سوۋتەمەنى بەكارمەنراۋ لە مالاندا.
gasoline, gasolene (gas'li-ēn', gas'li-ēn'), *n.* بەنرەن؛ گازۆلەين.
gasometer (gas-om'ə-tēr), *n.* (۱) دەفرى تىا ھەلگرتن و پىۋاننى گاز. (۲) ھەلبەرى گاز.
gasp (gasp), *v.i. & v.t.* ھەنەسەپكىن؛ ھەنەسكە.
at the last gasp, (۱) لە دوا ھەنەسەدا؛ كاتى دەم بەيەكەدان؛ لەپىش مردەندا. (۲) زۆر دەرەنگ؛ لە ھەرە دوايىدا.
gas station, بەنرەنخانىە.
gassy (gas'i), *adj.* (۱) پەلە گاز. (۲) رەك گاز؛ گاز ئاسا. (۳) [Colloq.]، فېشانلى؛ فېشانلىز.
gastrectomy (gas-trek'tə-mi), *n.* لاپردنى بەشەك لە سك (پىزىشكەۋاننى).
gastric (gas'trik), *adj.* تايىيەتتى بە سك؛ ھى سك.
gastric ulcer, بىرىنى دىۋارى ئاۋەمەي سك.
gastritis (gas-trī'tis), *n.* ھەمەكرىن، سۈۋرۋونەمە يا بىرىنداربۈۋىنى دىۋارى ئاۋەمەي سك.
gastro- (gas'trō, gas'trō), *adj.* پىنشىگرىكە بەماناى؛ سك؛ ھى سك.
gastrointestinal (gas'trō-in-tes'ti-n'l), *adj.* ھى سك.
gastroscope (gas'trō-skōp), *n.* لاپردنى ۋە ۋورەۋونەمەي ئاۋسك.
-gastroscopic (*adj.*); **gastroscopy** (*n.*).
gate (gāt), *n.* (۱) چەپەرە؛ دەرگەي دەرەۋە؛ دەرۋازە؛ چەپەر. (۲) دەرگا؛ رىنگە: (the ~ of one's heart). (۳) دەرەندە؛ كەل. (۴) دەرگا يا كۈنى دايىنكرىنى ئاۋ لە بەستىنكە. (۵) (ا) سەرچەمى پارەي بلىتى ئۈۋاندنىكى گشتى يا پىشانگايەك (ب) سەرچەمى گۈنگران يا تەماشاكەرانى ئۈۋاندنىكى ۋەھا.
v.t. [British]. قەدەغەكرىنى چۈنە دەرەۋەي قۇتايىيەككى كۆلچ لە كۆلچەكە. (۲) [Slang]، ھەلەكە؛ كۆل خۇ كرىندەمە.
give the gate, [Slang]، خۇ ئى پىزكاركرىن.
gateway (gāt'wā'), *n.* (۱) دەرۋازە؛ دەرگا. (۲) رىنگە؛ ھۆي گەبشتن بە شوۋنىك ئى ھاتنەرە دەرەۋەي.
gather (gath'ēr), *v.t.* (۱) كۆكرىدەمە؛ كۆكرىدەمە؛ خىركىدەمە. (۲) چىنەمە؛ كرىندەمە؛ كۆكرىدەمە (گول، مېۋە).
(to ~ a harvest, flowers, etc.)
(۳) ۋا بۇ دەرەكەتن؛ ۋا تىگەبشتن: (I ~ that you disagree.)
(۴) خۇ گورچ كرىندەمە ۋا تامادەكرىن.

gathering

- (۵) زیادکردن: (*The car ~ed speed.*)
(۶) جل مینانهرمیک یا قەدکردن. (۷) ناوچەمانی خۆ گۆزکردن.
v. I. (۱) کۆبۆنەرە: کۆمەل بوون؛ گردبوونەرە. (۲) گەیین (دوومەل).
(۳) زیادبوون؛ زۆربوون. (۴) گۆزبوون (ناوچەمان).
gathering (gath'ēr-in), *n.* (۱) کۆکردنەرە: گردکردنەرە.
(۲) کۆبۆنەرە: کۆپ؛ کۆمەل. (۳) دوومەل.
gauche (gōsh), *adj.* ناشرین: کردەرە: کۆمەلایەتی؛
کردەرە: نایەجی.
gaud (gōd), *n.* شتیکی رازنەرە: هەرزانیەها.
gaudy (gōd'i), *adj.* زەق (رەنگ): زۆر بریقەدارو هەرزانیەها؛
لە ئەندازە بەدەر بریقەدار.
-gaudily (*adv.*); **gaudiness** (*n.*).
gauffer (gōf'ēr), *v. I. & n. = goffer.*
gauge (gāj), *n.* (۱) پێوانە: پێوەر؛ ئەندازە.
(۲) پادە: تێادا: جینگەبوونەرە. (۳) پانایی: نیوان: دوو هێلی شەمەندەفەر.
(۴) پانایی: نیوان: دوو پێچکە: هەردوولای ئوتومبیل.
(۵) تیرەکی: لولە: تەنگ.
(۶) (۱) شوینی: کەشتی: سەبارەت بە کەشتی: یەکی ترو باوە.
(ب) ئەوەندە: کەشتی: یەکی بە بارهەر: نوقم دەیت: لە ئاودا.
v. I. (۱) پێوان: ئەندازە: گۆز. (۲) خەملاندن: بە گۆزترە: دانان: گۆزترەکردن.
(۳) یەککردن: ئەندازە: یەک: لەگەڵ ئەندازە: گشتی.
(۴) گۆزترە: قوروقسل: بە ئەندازە: راست.
gauger (gāj'ēr), *n.* (۱) پێوەر (مۆژ، ئامێر).
(۲) پێوەر: بێرمیلی: خواردنەرە: سەرخۆشکەر (بۆ باج لێگرتنی).
(۳) باجگر.
gaunt (gōnt, gānt), *adj.* (۱) لەڕوای: پەقەل: پووکاو.
لە بێرەدا: رەرد: هەلگەراو. (۲) چۆل: وەژو: ناخۆش: دل: پستکەر.
gauntlet (gōnt'lit, gānt'lit), *n.* (۱) دەستکێشی: شەر: ئە: نەرە: دی.
لاسنیکە: دەرە: ناسە: بۆ پاراستن. ئەمەیش: چۆر: ئە: قەلقان.
(۲) دەستکێشی: کار.
(۳) پووەرو: وەستان: ئەمە: نەرۆ: ئەمە: گەز: (*to fling down the ~*).
gauntlet (gōnt'lit, gānt'lit), *n.* (۱) سزای: سەرباز: بێریتی: ئە.
پاکردن: سەرباز: بەناو: دوو: پێز: سەرباز: لەکاتی: ئە: لە: هەردو: پێز: گەو.
بە: دار: ای: دەدەن. (۲) تاقیکردنەرە: یەکی: سەخت: کار: سەخت.
gauze (gōz), *n.* (۱) کرێشە: برنجۆک: شاش.
(۲) تەمبکی: تەنک: تەم: مۆشکی: تەنک.
-gauziness (*n.*); **gauzy** (*adj.*).
gave (gāv), *past tense of give.*
gavel (gav'li), *n.* (۱) چەکووشی: بەرد: ئەقار: کردن: چەکووش.
(۲) چەکووشی: سەروکی: کۆبۆنەرە: یا: کۆپک.
gawk (gōk), *n.* کەسێکی: ساریکە: گەمژە: بێ: مێشک.
v. I. [Colloq.] چاو: تێ: برین: واق: وەرمان: ئەبەلق: بوون: واق: وەرمان.
-gawkily (*adv.*); **gawkiness** (*n.*).
gawky (gōk'i), *adj.* شان: شەپەل: خوار.
n. کەسێکی: گەمژە: بێ: مێشک.
gay (gā), *adj.* (۱) بەکەیف: دێخۆش.
(۲) کراو: پەنگ: جوان: پەنگ: پەنگ: (*~ colors*).
(۳) حەز: لە: پاپو: کردن: کەر: سەرسەری: (*a ~ life*).
(۴) [Colloq.] هەتیو: باز: حیز.
gayety (gā'ā-ti), *n. = gaiety.*
gayly (gā'li), *adv. = gaily.*
gaze (gāz), *v. I.* چاو: تێ: برین: سەیر: کردن: بە: چاو: ترو: کاندن.
n. چاو: تێ: برین: سەیر: کردن: بە: چاو: ترو: کاندن.
gazebo (gā-zē'bō), *n.* سابا: کەپ.
gazelle (gā-zel'), *n.* ناسک: ناسک: کێوی.

gene

- gazette** (gā-zet'), *n.* (۱) پۆژنامە: غەزەتە.
(۲) پلۆنامە: فەرمان: وای: یا: زانکۆ.
v. I. پلۆکردنەرە: لە: پۆژنامە: یا: پلۆنامەدا.
gazetteer (gaz'ā-tēr'), *n.* (۱) پۆژنامەچی: پۆژنامەگر.
(۲) کارگیر: پلۆنامە: یەکی: فەرمان: وای: یا: زانکۆ.
gear (gēr), *n.* (۱) جل: وەرگ. (ب) جل: وەرگی: سەبار: یا: سوار: چاکک.
(۲) کەرەسە: پێداوێستی: یەکانی: کارک. (۳) گیر: (مەکینە).
v. I. (۱) کەرەسە: پێداوێستی: تەوا: پێدان.
(۲) گونجاندن: شیان.
(*They ~ed production to the new demand.*)
(۳) (۱) بە: گیر: لە: یەکان: (ب) خستنه: گیر: وەر.
خۆ: بۆ: نامادە: کردن: (*to gear up for a fight*).
gear up for, (۱) گیر: بەر: [Colloq.] خیر: ئەو: پێ: توانا.
high gear, (۱) لە: گیر: دایە: (۲) پێ: وێنە.
in gear, (۱) گیر: نێم: واتە: هێواش: و: بەهێز.
low gear, (۲) [Colloq.] هێواش.
not in gear, (۱) لە: گیر: دایە: ئە: لە: بۆ: شادە.
(۲) شیان: ناپێ: وێنە: تێ: کچوو.
reverse gear, گیر: دواوە.
shift gears, (۱) گیر: گۆز: (۲) گۆز: شیان: کردن: کارک.
gee (jē), *interj. & n. [Slang]*, روشە: یەکی: سەرسامی: دەرە: پێز.
gees (gēs), *plural of gosse.*
geezer (gē'zēr), *n.* پیر: پیاو: یەکی: سەیر.
gel (jel), *n.* جیل: مادە: یەکی: جەلاتین: یە.
gelatin, **gelatine** (jel'ā-tin), *n.* جەلاتین.
gelatinize (ji-lat'n-iz'), *v. I.* کردن: بە: جەلاتین.
v. I. بوون: بە: جەلاتین.
gelatinous (ji-lat'n-əs), *adj.* جەلاتینی.
gelation (jel-ā'shən, ja-lā'shən), *n.* توند: کردنەرە: یا: پەق: کردنەرە.
بە: ساردی.
geld (geld), *v. I.* (۱) خەساندن. (۲) لاوا: کردن: بێ: هێز: کردن.
geld (geld), *n.* باج: یەکی: کۆن: ئینگلیزی: یە.
gelding (gel'din), *n.* یەختە: ئەسپی: یەختە: ئەسپی: خەستێراو:
ئەسپی: خەسار.
gelid (jel'id), *adj.* سەهۆ: لای: بێ: ستو: زۆر: سارد.
gelt (gelt), *alternative past tense and p.p. of geld.*
gem (jem), *n.* (۱) گەمەر. (۲) شتیکی: زۆر: جوان: و: بەنرخ.
v. I. بە: گەمەر: رازاندنەرە: جوانکردن.
v. I. جوت: دوانە.
geminat (jem'ā-nāt'), *adj.* جوت: بە: دوانە: جوت: جوت: کردن.
v. I. بوون: بە: دوانە: جوت: جوت: بوون.
-geminat (*n.*).
Gemini (jem'ā-nī'), *n.* (۱) کۆنەستێرە: دوانە: ناوی: جوت.
ئەستێرە: یەکی: بۆرجی: جوت: ئەستێرە: کەلو: جوت: ئەوانە.
gemology, **gemmaology** (jem'ā-lā-jī), *n.* گەمەر: ناسی.
-gemologist (*n.*).
gemsbok (gemz'bok'), *n.* کەلە: کێوی: یەکی: ئەفریقای: شاخ: دێزە.
gemstone (jem'stōn'), *n.* گەمەر: بەردی: بەنرخ.
gendarme (zhān'därm), *n.* جەندەرم: پۆلیس.
gendarmier (zhān'där-mēr-i), *n.* هێزی: جەندەرم: یا: پۆلیس.
gendarmery (zhān'där-mēr-i), *n. = gendarmerie.*
gender (jen'dēr), *n.* (۱) نێرو: مێ: لە: پێژماندا: توخم: (پێژمان).
(۲) [Colloq.] نێر: و: مێ: نێر: و: مێ: نێرو: مێ.
gene (jēn), *n.* جین: شانە: هەنگری: تایی: خۆکانی: توخم: یا: پەگە: لە: نەرە: ی.
کۆنەرە: بۆ: نەرە: تازە.

genealogical

genealogical (jē'ni-ə-lɔj'i-k'l), *adj.* (۱) هی ره‌گزی یا ته‌خم.

(۲) هی ره‌گزی یا بنه‌جه دژینه‌وه: (~ tree)

genealogist (jē'ni-ə-lɔj'i-jist, jē'ni-ə-lɔj'i-jist), *n.* ره‌گه‌زناس

ره‌گه‌ز خوینه‌یه‌وه

genealogy (jē'ni-ə-lɔj-i, jē'ni-ə-lɔj-i), *n.* (۱) ره‌گه‌زناسی

توخم‌ناسی (۲) بنه‌جه بنه‌جینه (ره‌گه‌ز) (۳) زنجیره‌ی بنه‌جه

general (jen'ēr-əl, jen'ral), *adj.* (۱) گشتی: همه‌ویی: همه‌مکی:

(the ~ welfare)

(۲) باؤو: سهراسهر: (There is a ~ unrest in the country.)

(۳) تیگرا (the governor ~): گشتی: (the governor ~)

(۴) ناتایه‌تی: گشتی: (He spoke in ~ terms.)

(۵) گشتی: همه‌جه‌شنی: هی همه‌وشتیک: (a ~ store)

(۶) بیری گشتی: (۷) سهرۆکی کوملنکی نایینی:

n. (۸) [Archaic] جه‌ماوه‌ر.

(۹) جه‌نرال (پله‌ی بعزی نه‌فسه‌ری سوپا)

in general, به‌گشتی: به‌شیویه‌یکی گشتی

General Assembly, (۱) پهرله‌مان: نه‌نجومه‌نی پهرله‌مان

(۲) نه‌نجومه‌نی گشتی نه‌توه‌یه‌کگر توه‌کان

General delivery, (۱) گه‌یاندنی بوسته له پوسته‌خانه‌دا به کسانێ

بن ناو‌نیشان (۲) لقی لیپ‌سراوی گه‌یاندنی نه‌م جوژه پوسته‌یه له

به‌رئوه‌به‌رئتی پوسته‌خانه‌دا

general election, هه‌لبژاردنی گشتی

generalissimo (jen'ēr-əl-is'ə-mō), *n.* سوپاسالار

سهرۆکی سوپا یا همه‌و هیزی چه‌کدار

generality (jen'ə-rəl'ə-ti), *n.* (۱) گشتیتێ: همه‌وینتی

(۲) بیرویا یا ووتیه‌یکی گشتی یا گشتگره‌وه: (He spoke in ~ies.)

(۳) ژۆره

generalization (jen'ēr-əl-i-zā'shən, jen'ral-i-zā'shən),

n. (۱) گشتکاری: همه‌مکی کردن (۲) بیریکی گشتی

generalize (jen'ēr-əl-iz', jen'ral-iz'), *v.t. & v.i.* گشتکاری

گشتکاری کردن: همه‌مکی کردن

generally (jen'ēr-əl-i, jen'ral-i), *adv.* (۱) به‌گشتی: تیگرا

به‌شیویه‌یکی گشتی: به‌تیگرایس (۲) به‌بۆری: ژۆری: ژۆری: کات

general officer, نه‌فسه‌ری گه‌ره

general practitioner, پزیشکی گشتی: پزیشکی که پسیوێ له

یه‌ک به‌شد نه‌بیت. به‌لکو به‌گشتی له پزیشک‌وانی بزانیته

generalship (jen'ēr-əl-ship', jen'ral-ship'), *n.* (۱) یه‌و

ده‌سه‌لاتی جه‌نرال (ب) کارامه‌یی جه‌نرالیته

(۲) کارامه‌یی: لیهاتوویی سهرکردایه‌تی

general staff, به‌شی نه‌رکانی سوپا

general store, دووکانی گشتی: که همه‌و جوژه فروخته‌نی‌یه‌کی تیا‌دا

ده‌ست ده‌کویت:

general strike, مانگرتن گشتی

generate (jen'ə-rāt'), *v.t.* (۱) مندا‌لیوون: هینانه دنیا‌وه

(۲) په‌یدا‌کردن: درووستکردن

generation (jen'ə-rā'shən), *n.* (۱) مندا‌لیوون

مندا‌ل مندا‌ل دنیا‌وه (۲) په‌یدا‌کردن: درووستکردن: درووستبوون

(۳) نه‌وه: نه‌ره: پشت

(۴) ماره‌ی نه‌وه یا پشتیک (نزیکه‌ی سی سال)

generative (jen'ə-rā'tiv, jen'ēr-ə-tiv), *adj.* (۱) هی مندا‌لیوون

(۲) په‌یدا‌که: درووستکه

generator (jen'ə-rā'tēr), *n.* دینه‌مۆ

generic (jə-ner'ik), *adj.* (۱) گشتی: همه‌وویی

(۲) توخمی: تایه‌تی به توخمیک همه‌وویی نه‌ک تنه‌ا نه‌ندامیک:

(Flower is a ~ name.)

gentle

(۳) تایه‌تی نه‌یه به یه‌ک کۆمپانیا (ده‌رمان): گشتی:

نیشانه‌ی کۆمپانیا‌یه‌کی پیژنه نه‌یه: (This is a ~ medicine.)

generically (*adv.*)

generosity (jen'ə-rəs'ə-ti), *n.* (۱) ده‌ست و دل تیزی: به‌خشنده‌یی:

به‌راو‌تیزی: ده‌ست‌کراوه‌یی: به‌یی: دل‌ئاوایی (۲) کارگی به‌خشنده‌یی

generous (jen'ēr-əs), *adj.* (۱) خانه‌دان: جوامیز: ره‌وشت جوان:

ناسک (۲) به‌ده: به‌خشنده: ده‌ست و دل تیز: دل ئاوه‌دان

(۳) ژۆر: فره: (~ portions of food)

genesis (jen'ə-sis), *n.* [G-] (۱) به‌شی یه‌که‌می نینجیل (که باسی

درووستبوونی گیتی ده‌کات) (۲) سهره‌تا: سهرچاوه: سهره‌تای درووستبوون

یا پینکاتن

genetic (jə-net'ik), *adj.* (۱) هی سهره‌تا یا سهرچاوه: په‌چه‌له‌کی

(۲) هی زگمکی زانی: هی زانستی زگمکی

genetically (*adv.*)

geneticist (jə-net'ə-sist), *n.* بو‌ماوه‌زان: زانی زگمکی

genetics (jə-net'iks), *n.pl.* بو‌ماوه‌زانی: زانستی زگمکی

genial (jē'njəl), *adj.* [Obs.] (۱) تایه‌تی به ژنیه‌تان و شوو‌کردن

(۲) خوش: باش: سازگار: (a ~ climate)

(۳) پوو‌خوش: دۆستانه: گونجاو (ره‌وشت): (a ~ disposition)

(۴) [Rare] بلیه‌تی

geniality (jē'ni-ə-l'ə-ti, jē'njəl'ə-ti), *n.* پوو‌خوشی

به ناسانی له‌که‌ن پینکرتن

genital (jen'ə-t'l), *adj.* (۱) هی ژاوو‌تی: هی کیزو‌قو‌ز

هی نه‌ندامی ژاوو‌تی

genitalia (jen'ə-tāl'yə, jen'ə-tā'li-ə), *n.pl. = genitals.*

genitals (jen'ə-t'lz), *n.pl.* نه‌ندامی ژاوو‌تی: کیزو‌قو‌ز

genitive (jen'ə-tiv), *adj.* (۱) باری هه‌بوون (پزیمان)

n. (۱) باری هه‌بوون (پزیمان)

(۲) وشه یا شارسته‌یه‌که له‌م باره‌دا بیت

genitive case, باری هه‌بوون (پزیمان)

genius (jē'njəs, jē'ni-əs), *n.* (۱) فره‌شته‌ی پارێزه‌ر

(ب) فره‌شته‌ی باش و خراب

(ج) که‌سی که ده‌سه‌لاتی ژۆر بیت به‌سه‌ر که‌سێکی تردا

(۲) جه‌نۆکه: درنج (۳) سروشتی تایه‌تی گه‌ل، چه‌رخ، یا جه‌گیه‌ک

(۴) (~ to; ~ for) مه‌یل: لیهاتوویی (۵) بلیه‌ت

genocide (jen'ə-sīd'), *n.* کۆمه‌ل کوژی: گه‌ل کوژی: جینۆساید

genocidal (*adj.*)

genre (zhān'rə), *n.* چه‌شن: جو‌زا: جو‌زی وێژه (به‌خشان، شانۆنامه،

هۆنراوه)

gent (jent), *n.* [Slang] جوامیز یا پیاو‌چاک (له‌بووی سووکی یا

گالتیه‌وه)

genteel (jen'tēl'), *adj.* (۱) ره‌وشت جوان: په‌فتار چاک: ناسک

(۲) له‌را‌ده به‌ده‌ر ره‌وشت جوان و ناسک

gentile (jen'til), *n.* (۱) که‌سێکه که جووله‌که نه‌بیت: مه‌سیحی و

موسلمان... هتد (۲) که‌سێکی بێ ناین: کافر

adj. (۱) تایه‌تی به که‌سێکه که جووله‌که نه‌بیت (۲) بێ ناین: کافر

(۳) هی خێل، په‌گه‌ن، یا گه‌لیک

gentle (jen'tl), *adj.* (۱) خانه‌دان: به‌گ‌زاده

(۲) ره‌وشت جوان: په‌فتار چاک (۳) [Archaic] جوامیز

(۴) ده‌ست و دل فراوان: به‌ره‌م

(۵) هیم: له‌سه‌رخو: (a ~ dog; a ~ disposition)

(۶) نه‌رم: ناتوندوتی: (a ~ rebuke)

(۷) هیواش: نه‌رم: (a ~ breeze) (۸) به‌ره‌به‌ره: (a ~ slope)

v.t. (۱) مالی کردن: پاهینان: هیم کردن‌وه

(۲) خانه‌دان کردن

gentlefolk, gentlefolks

- the gentle sex, خانۀ زنان؛ خانۀ مردان
gentlefolk, gentlefolks (jen'tl-fök), *n.pl.* خانۀ دانان
gentleman (jen'tl-mən), *n.* (۱) خانۀ دانان؛ خانۀ دان
(۲) جوامیر؛ بیواچاک؛ پیار؛ جینتلمان (۳) بردهستی پیارونکی گهره.
(۴) (pl) بیوان؛ پیار.
gentleman-at-arms (jen'tl-mən-at-ärmz'), *n.* پاسهوانی
شای نینگلته
gentleman-farmer (jen'tl-mən-fär'mēr), *n.* بهگزاده
کشتیار که سهرهکاری زهوی و زارهکی دهکات. بهلام کاری تیدا ناکات.
gentlemanly (jen'tl-mən-li), *adj.* جوامیرانه؛ بهردهوشت؛
بیوانه
gentleman's (or gentlemen's) agreement. بهیمانی
جوامیرانه ریکوتنیک نهنوسراوی نیوان دوو لایه راگرتنی تنها لهسر
بهلینی هرردولا بهنده نک لهسر پهپوهندی بهکی یاسایی.
gentleman's gentleman, بهردهستی بهگزاده.
gentlewoman (jen'tl-woom'an), *n.* (۱) نافرهتیک خانۀ دان
(۲) نافرهتیک بهردهوشت. (۳) بهردهستی نافرهتیک خانۀ دان
gently (jen'tli), *adv.* (۱) خانۀ دانانه (born ~).
(۲) جوامیرانه
(۳) لهسر خو؛ بهنرمی؛ بهناسکی؛ بههوانشی؛ بهنسیایی.
(~. Speak ~.; Treat the child ~.)
(۴) بهردهوشت؛ ورده ورده: (The hill sloped ~.)
gentry (jen'tri), *n.* (۱) [Obs.] پله هرزی له خیزانهوه بؤماوه.
(۲) خانۀ دانان
(۳) دهسته کؤمهل؛ لهپووی گالته یا سووکی بهوه: (the newspaper ~).
genu (jē'nū), *n.* نهژو
genuflect (jen'yoo-flekt'), *v.i.* کرنوش بو بردن با چوک دادن
(بهرستر)

- genuflection; genuflexion (*n.*).
genuine (jen'ū-in), *adj.* (۱) رهسن
(۲) بوخت؛ بوخته؛ راسته؛ راسته؛
گری و فنی سید؛ نیجه. (۳) سهرهوست؛ راستان؛ دلیک.
genus (jē'nas), *n.* (۱) چشن؛ خوژ
(۲) توخ؛ رهگز
geo- (jē'ō, jē'ā), پینشگرکه بهمانای زمینی
geocentric (jē'ō-sen'trik), *adj.* (۱) وهک له ناوهراستی زهمینهوه
بپنورت با بپنرت (۲) ناوهراستیتی زمین
geode (jē'ōd), *n.* بهردیکه ناوهراستهکی بوشو به بلور گیراوه
-geodesic (*adj.*).
geodesy (jē-od'ā-si), *n.* نو لقی بیرکاری به که له پووی زهوی و
پنوانی دهکولتیهوه
geographer (jē-og'ra-fēr, jē-ōg'ra-fēr), *n.* جوگرافیس
کیشوهرناس
geographic (jē'ā-graf'ik), *adj.* جوگرافی؛ کیشوهری
-geographical (*adj.*); geographically (*adv.*).
geography (jē-og'ra-fi, jē-ōg'ra-fi), *n.* جوگرافیا
زمینناسی؛ پووی زمین ناسی
geological (jē'ā-loj'ik'i'l), *adj.* جیولوجی؛ نایبهتی به زمین و
ژنزهمین ناسی
-geologically (*adv.*).
geologist (jē-ol'ā-jist), *n.* ژانای جیولوجی؛ زمین و ژنزهمین زان
geology (jē-ol'ā-jist), *n.* (۱) جیولوجی؛ زمین و ژنزهمین زانی
(۲) پهتووک با لیکولتیهوه بهکی جیولوجی
geometer (jē-om'ā-tēr), *n.* نهانداناس؛ نهاندازار
geometric (jē'ā-met'rik), *adj.* نهاندازی؛ شپوه؛
لهشپوهی نهاندازی پیکهاتو؛ پیکوینک (شپوه)
-geometrical (*adj.*); geometrically (*adv.*).

gesticulate

- geometrician (jē'ā-mā-trish'an, jē-om'ā-trish'an), *n.* =
geometer.
geometry (jē-om'ā-tri), *n.* (۱) نهاندازه؛ زانستی نهاندازه.
(۲) پهتووک یا لیکولتیهوه بهکی نهاندازه.
geophagy (jē-ōf'ā-ji), *n.* خاک خواردن.
geophysics (jē'ō-fiz'iks), *n.pl.* فیزیای زمینی؛ جیوفیزیای
زانستی پهپوهندی ناوهروا باو ناو هلسان به زمینهوه.
-geophysical (*adj.*).
geopolitics (jē'ō-pol'ā-tiks), *n.pl.* (۱) زانستی پهپوهندی نیوان
جوگرافیا و رامیاری؛ جیوپولتیک. (۲) هلسهفهی نازی بهکان که بریتی بو له
داگیر کردن.
-geopolitical (*adj.*).
geoponic (jē'ā-pon'ik), *adj.* (۱) کشتوکانی. (۲) لادیی
geoponics (jē'ā-pon'iks), *n.pl.* زانست یا هونری کشتوکان
geothermic (jē'ō-thūr'mik), *adj.* هی گهرمای ژنزهمین.
geranium (ji-rā'ni-əm), *n.* سارونیا.
geriatrics (jer'ī-at'riks), *n.pl.* پزیشکوانی پیران.
germ (jūrm), *n.* (۱) تو
(۲) سهرچاوه؛ هون: (the ~ of an idea).
(۳) میکروب
German (jūr'mən), *adj.* نلمانی (گهل، زمان، کلتور).
(۱) نلمانی؛ کهسیکی نلمانی (۲) زمانی نلمانی.
german (jūr'mən), *adj.* (۱) له همان دایکو باوک بوو
برا یا خوشکی دایکو باوکی. (a brother- ~; a sister- ~).
(۲) همان باپیر یا داپیران ههیه. (a cousin- ~).
germane (jēr-mān'), *adj.* (۱) پهپوهندی ههیه به
باسهکوه؛ بهجن. (۲) نزیک
Germanic (jēr-man'ik), *adj.* (۱) نلمانی (وولات، گهل).
(۲) تایبهتی به زمانی نلمانی کؤن.
(۱) زمانی نلمانی کؤن. (۲) لقی له زمانی هیندو-نورویایی بهکان که
نینگیلی و نایسلندی و زمانه نسلکندینا قی بهکان دهگرتیهوه.
German measles, سوویرژی نلمانی؛ دیکه
German shepherd dog, سمکی شوانی نلمانی؛ که له گورگ
دهچیت و زهره که بو کاری پولیسی بهکاردهمینرت.
Germany (jūr'mā-ni), *n.* نلمانی.
germicide (jūr'mā-sid'), *n.* میکروب کوژ
germinate (jūr'mā-nāt'), *v.i. & v.t.* سهوژوون؛ چهکه رهکردن؛
پشکوئن؛ پوان (تو).
-germination (*n.*).
gerontology (jer'ən-tol'ā-ji), *n.* زانستی پهپوون و گروگرتی
پیران.
gerrymander (jer'i-man'dēr, jer'i-man'dēr), *v.t.* (۱) -
دابهشکردنی ناوچهی هملباردن بهجوریک که کهکی جیزینکی زیاتر تیدا
بیت له جیزینکی تر. (۲) کاری ناوهرا کردن بو دهسکوئی تایبهتی.
دابهشکردنی ناوچهی هملباردن بهجوریک که کهکی زور بیت بو جیزینک
n. کرداری ناوی؛ کرداریکه که وهک ناو له پرستدا
بهکاردهمینرت (پزیمان). (ووشی "playing" له پرستیده).
(Playing the piano was one of his hobbies.)
Gestapo (gə-stä'pō, gə-stap'ō), *n.* پولیسی نهانی نلمانی
gestate (jes'tāt), *v.t.* مندل هملگرتن له سکدا
(۱) سکپری؛ ماوهی سکپری؛ سکداری.
ناووسی. (۲) گهلنه کردنی بیریک له میشکدا.
gesticulate (jes-tik'yoo-lāt'), *v.t.* نیشاره تکردن به دهست و چاو و
سهر لهکاتی دوواندا
دوان به یارمتهی نیشاره تکردنهوه.
v.t.

gesture

-gesticulation (n.); gesticulator (n.).

gesture (jes'chēr), n.

(۱) جوړلانه موی نه داسې لهش (به تاييه تي)

دست و چاو) بؤ دهربرني بيروړا! هيما (۲) نيشانه.

(His speech was a ~ of friendship.)

v.i.

نیشاره تکرږد به دست و چاو بؤ بیروړای خو دهربرن

get (get), v.t.

(۱) دسکهوتن؛ دستگیريږون؛ چنگ کړون؛ پيدا کړون.

(۲) گهیشتن (شوین)؛ گمښتن (We got home early.)

(۳) دسکهوتن (به تله فون يا بڼ تله) (Did you ~ Paris?)

(۴) هښان؛ هاورږد (Go and ~ your books.)

(۵) گرتن (مړؤ).

(۶) غږیږون؛ له برکړدن؛ زانښ.

(۷) والیکړدن (Please ~ him to leave.)

(۸) کړدن؛ والیکړدن (Can you ~ the door to shut?)

(۹) کړدن (He got his hands dirty.)

(۱۰) بردن.

(۱۱) حوکم به سردا دران؛ پښان (به نديخانه) (He got ten years.)

(۱۲) نامه کړدن (Will you ~ breakfast for us?)

(۱۳) زاین؛ ږون (مډال)

(۱۴) [Colloq.] پټویست ږون (He has got to pass the exam.)

(۱۵) [Colloq.] هم ږون؛ ږون (He has got red hair.)

(۱۶) سرسورماندن (This problem ~s me.)

(۱۷) گرتن (به نديخانه)؛ بریدار کړدن؛ کوشتن.

(۱۸) [Colloq.] ښان؛ پښان؛ پښان (The blow got him in the eye.)

(۱۹) [Colloq.] ټنگه یشتن (Do you ~ me?; I don't ~ you.)

(۲۰) [Slang] پست کړدن.

(۲۱) [Slang] ښین؛ چارپښکوتن.

(Did you ~ the look on his face?)

v.i.

(۱) گهیشتن (شوین)؛ هاتن (When do we ~ to New York?)

(۲) وا ښهاتن (He got caught in the rain.)

n.

(۱) به چکه (۲) ږون (به چکه، مډال).

get about,

(۱) جوړلانه موی بڼان (۲) گهړان؛ سووړانه موه.

(۳) بلاوړونه موه (دنگویاس).

get across, [Colloq.],

(۱) پوړکړنه موه؛ پڼ سولماندن

(۲) خټک ټنگه یشتن (۳) ټنگه یاندن.

get ahead,

پیشکوتن؛ سرکوتن.

get ahead of,

پیش کسینک یا کسانې ترکوتن.

get along,

(۱) سره پښه موه پویشتن؛ بهر دوا م ږون.

(۲) رویشتن (۳) سرکوتن؛ دهربردن له ژياندا.

(۴) ښکړه گونجان؛ هلکړدن له گهل (مړؤ، گياند).

get around,

(۱) جوړلانه موه؛ بڼان (۲) گهړان؛ سووړانه موه.

(۳) بلاوړونه موه (دنگویاس).

(۴) به فیلبازی نامانجی خو به جیهینان؛ خهله تاندن.

get at,

(۱) گهیشتن (۲) کړدن (کار).

(۳) دوزینه موه (دنگویاس)؛ بؤ دهرکوتن.

(۴) [Colloq.] کارتیکړدن (به بهر تیل یا ترساندن).

get away,

(۱) پویشتن (۲) پاکړدن؛ دهر باز ږون.

(۳) دهرسپښکړدن (پښکړی).

get away with, [Slang],

وهک بهر موهکی پاتان بؤ دهرچوون؛

بؤ سرگرتن؛ دهر باز ږون له سزا؛ بؤ لووان.

get back,

(۱) گهړانه موه (۲) دهرسکهوتنه موه؛ هلگرتنه موه.

(۳) [Slang] ټوله ټی سمندن.

get by,

(۱) تښه ږوون.

(۲) [Colloq.] کاری خوی جیهین دکات بهین نه موه پڼی بزانرنت یا

سزا بږن (۳) [Colloq.] دهربردن؛ هلکړدن:

(It'll be a hard year, but we will get by.)

ghoul

هاتنه خوار موه؛ دابه زین

get down,

دهرسپښکړدن.

get down to,

(۱) چوونه ناو (کومه)؛ ږون به نه دنام یا به شیک له.

get in,

(۲) گهیشتن. (۳) خستنه ناو.

get it, [Colloq.],

(۱) ټنگه یشتن (۲) سزا خواردن؛ سزا دران

get nowhere,

هیچ به هیچ نه کړدن؛ به نه نجام نه گهیشتن.

get off,

(۱) دابه زین (نوټومبیل، شهمنده موه، وولاخ... هتد)؛

هاتنه خوار موه. (۲) پویشتن. (۳) لایردن (پهله، له که)؛ جل داکه ندن.

(۴) پاکړدن؛ دهر باز ږون. (۵) (۱) پرگار کړدن له سزا. (ب) سزا که مکړنه موه.

(۶) دهرسپښکړدن (مله ملی)؛ (۷) پرتاندن یا دهر په پرتاندن (نوټه، ووته)

get on,

(۱) جل کړنه بهر. (۲) پیشکوتن؛ سرکوتن.

(۳) چوونه ته مونه موه؛ گهره ږوون. (۴) سواری ږون (ولاخ، نوټومبیل).

(۵) له ژياندا سرکوتن؛ دهربردن. (۶) گونجان؛ هلکړدن له گهلدا.

get out,

(۱) چوونه دهر موه؛ هاتنه دهر موه. (۲) پویشتن.

(۳) هښانه دهر موه. (۴) ناشرکړ ږوون. (۵) بلاوړکړنه موه.

get out of,

(۱) ټی چوونه دهر موه. (۲) ټی دهر باز ږوون؛ ټی دهر باز کړدن؛

ټی پرگار کړدن. (۳) له چاو وون ږوون

(۴) ټی دهر کښان یا ټی دهر هښان (دنگویاس)؛ (۵) ټی دهرسکهوتن.

get over,

(۱) چاکوړنه موه (نه خوشی). (۲) له لیر چوونه موه (کاره سات)؛

له دل دهر چوون. (۳) ټی په پښه موه. (ب) ټنگه یاندن؛ پڼ گه یاندن (بیر).

get there, [Colloq.],

سرکوتن.

get through,

(۱) تهر او کړدن؛ لږیوونه موه (کار).

(۲) دهربردن؛ هلکړدن؛ مان. (۳) په یوه نډی پښه کړدن (تله فون).

(۴) ټنگه یاندن

get to, [Colloq.],

(۱) به نه نجام گهیشتن.

(۲) ټنگه یاندن؛ په یوه نډی پښه کړدن؛ بیروړای خو پڼ گه یاندن.

(۳) کارتیکړدن (به بهر تیل یا ترساندن).

get together,

(۱) کوکړنه موه؛ یک پښکړن. (۲) کوکړنه موه؛ یک کړن.

(۳) [Colloq.] ږنگوتن؛ په پیمان به ستن.

get up,

(۱) هلنسان (له خو، جڼکه، کورسی). (۲) پڼ خستن

(۳) پیشکوتن (۴) پښان؛ سرکوتن یا هلنگه پان (شاخ، دار).

getaway (get'ə-wā'), n.

(۱) دهرسپښکړدن (مله ملی).

(۲) پاکړدن؛ دهر باز ږون

get-together (get'ta-geθ'er), n.

کوکړنه موه؛ یک کومه لایه تی؛

چاو به یک کړوتن؛ سر له به کتری دان.

geyser (gi'zēr, gi'sēr), n.

(۱) گایزه؛ فواری سرووشتی گهر؛

کاندیه کی گهره ناو به ناو وه فواری وه هلنده جڼت.

(۲) [British]، مه کینه ی ناو گهرم کړدن.

ghastly (gast'li, gäst'li), adj.

(۱) ترسناکه؛ سامناک

(۲) زهره هلنگه پان؛ ناشرین. (۳) [Colloq.] خراب؛ به؛ ناخوش.

-ghastliness (n.).

ghetto (get'tō), n.

(۱) گهره کی جوړه که کان

(۲) گهره کی که مایه تی به نه ته موه یی به کان (که گهلک جار وه ویرانه وایه).

ghost (göst), n.

(۱) گیان؛ پوچ (۲) خنو؛ تارمایی مردو.

(۳) یادینکی ناخوش.

(۴) به ناستم؛ نه ختیک. (not a ~ of a chance).

(۵) [Colloq.]، نووسرنک که بهر توو کیک یا شتیک دهنو سیت بؤ پیاوینکی

گهره به ناوی نه موه. (۶) [G-]، گیانی پیوژ (خاچ په رستی)

v.i. & v.t.

نووسین شتیک بؤ پیاوینکی گهره به ناوی نه موه.

ghostly (gost'li), adj.

(۱) وهک خنو یا دهمبا؛ ختوانه

(۲) گیانی؛ نابیني.

ghost town,

شاری چول؛ شاری چولکراو؛ شاری خزان؛ چوله وانی.

ghost writer,

نووسرنک که ووتارو په پرتووک بؤ که سینیکی تر

دهنو سیت به ناوی نه موه

ghoul (gōol), n. (۱) ده عیایه کی نه فسانه یی به گوږ هلنده کښی و گوشتی.

مردوړه کانا ده خوات. (۲) گوی پروتکړه وه (مړه)	
(۱) که سیکي به دگرځووه! که سیکه که خه ز له شتی پیس دهکات.	
-ghoulish (adj.).	
GI, G.I. (jē'ī'), adj.	هی سهرازی نه مریکا
n. [Colloq.],	سهراب
giant (ji'ant), n.	(۱) گیاندارنکی نه فسانه یی زور زل
(۲) زه به لاخ! فیله تن. (ب) که سیکي زور لېناتوو! که سیکي گوره یا مهن.	
adj.	گوره! مهن! زل
gibber (jib'ēr. gib'ēr), v.i. v.t.	قسی س مانا کردن!
	چه چیه کن
n.	ووتی س مانا! چه چه ق! ووپنه
gibberish (jib'ēr-ish, gib'ēr-ish), adj.	قسی س مانا!
	قسی قوب! چه چه ق.
gibbet (jib'it), n.	سیداره! قناره
v.t.	(۱) له سیداره دان! هلواسین (۲) خسته به رده می خهک بؤ گالته پیکردن.
gibbon (gib'an), n.	جوزه مایونیکي باریکه له یی جوړه.
gibe (jib), v.i. & v.t.	گالته پیکردن! توانج تیگرتن
n.	گالته! توانج! گالته پیکردن! قه شمیری.
giblet (jib'lit), n.pl.	سیقه توره وړو جگړی مریشک و بالنده تر
giddiness (gid'i-nis), n.	گیژي وړی! سرخو لانه وه
giddy (gid'i), adj.	(۱) گیژ! وړ (۲) حولول! بې بار
giddyap or giddyup, interj.	تېخوریسی نسپ بؤ خیرا پزیشن.
-giddily (adv.).	
gift (gift), n.	(۱) دیاری! خهلات.
(۲) بهر: تو نای زکماکی! لېناتوری سروشت کرده:	
(Shakespeare had a great ~.)	
look a gift horse in the mouth,	که موی کوړی دوزینه وه
	له دیاری به کدا
gifted (gif'tid), adj.	به بهر: به بهر: دار! به بهر: وهر! لېناتوړ.
gift-wrap (gift'rap'), v.t.	پنچانه وهر دیاری به کاغزی په نگارونه.
gig (gig), n.	(۱) غره یانه به یی که شسپی دوو پیچکي سر به تال.
(۲) به له می سول و بایوان (به شیکه له که شتی و کاپتی به کاری ده مینیت).	
(۳) به می سول خیرای سول (مله ملی).	
gig (gig), n.	رمی راودماسی
v.t. & v.i.	راودماسی کردن به رم
gig (gig), n. [Slang].	(۱) تال و! قوتابی، سهرابان! لاساری.
	(۲) سرای نه جوړه تاوانه.
v.t.	سرادان
gigantic (ji-gan'tik), adj.	زور زل! زور گوره! فیله تن
-gigantically (adv.).	
giggle (gig'gl), v.i.	له زور لېنوهه ییکه نن
n.	پیکه نننن! له زور لېنوهه.
-giggler (n.); giggly (adj.).	
gigolo (jig'ō-lō'), n.	(۱) پیاوکه که نافرته تیکي دوستی به خوی دهکات.
(۲) پیاوکه که به کړی ده گریت بؤ سه مارکن له گال نافرته دیا یا چوونه دهرمه	
	له گالنه دیا
gild (gild), v.t.	(۱) زهرکش کردن! له نالتوون گرتن.
(۲) رازانه وهر! جوان کردن! پروکesh کردن	
gild the lily,	رازانه وهری ناپیوستی شتی که خوی له خویدا جوان بیت.
-gilder (n.).	
gilding (gil'din), n.	(۱) زهرکش کردن! له نالتوون گرتن.
(۲) زیری زهرکش کردن! بویه زیرین. (۳) پروکesh.	
gill (gil), n.	(۱) هه ناسه کیشی ماسی! کهوانی پشه دار.
(۲) گزشتی بهرملی که له شپرو قله موون. (ب) غه غه به (مړه).	
gill (gil), n.	پنوا به یی شله به سی و دوی به یی گالونیکه.

gill (gil), n.	یار (کچ)! دوست (نافرته).
gill (gil), n.	(۱) چم! چه میکی چ. (۲) جوهله! جوه.
gilt (gilt), alternative past tense and p.p. of gild.	
adj.	زهرکesh کرا! له نالتوون گراو.
n.	زهرکesh! زیری زهرکesh! بویه زیرین.
gilt (gilt), n. [Dial.],	به چکه بهرزی میینه.
gimlet (gim'lit), n.	دروشه.
v.t.	به دروشه کونکردن.
gimmick (gim'ik), n.	(۱) فیل و تله که یی جادو و گه.
(۲) فیل و تله که (۳) ینگ. هؤ، فیل، یا نامیرنکی تازه به بؤ چاره سهرکردن	
	گیرو گرتنیک یا گه یشتن به مبه ستیک.
gin (jin), n.	جن: خوارنده و به یی نه لکحولی سهرخوشکهره
gin (jin), n.	(۱) تله! ته پکه. (۲) مکه یی شت بهر زکهره وه.
	(۳) جیکه نه! مکه یی جیا کردنه و به یی په موو له توره که یی.
v.t.	(۱) گرتن به تله یا ته پکه (۲) په موو جیا کردنه و به توره که یی
ginger (jin'jēr), n.	(۱) زه نه فیل (۲) رهنکی لاین یا سوو ربار
(۳) [Colloq.] جوش! تین	
v.t.	(۱) زه نه فیل تیگرتن (۲) تین پیدان! خسته جوش
ginger ale.	خوارنده و به یی گازوای سهرخوش نه که ره
ginger-bread (jin'jēr-bred), n.	(۱) کیکي زه نه فیل تیگراو
(۲) شتی رازانه وهری زه قو هه رزانه به.	
adj.	زه قو هه رزانه به.
gingerly (jin'jēr-li), adv.	به ترسه و! به ووریا یی! به پارینه وهر.
adj.	ترسوک! ووریا! گوئ قولاخ.
gingivitis (jin'jā-vi'tis), n.	هه وکړنن پوک.
gin mill, [Slang].	مه یخانه.
gin rummy,	جوزه یاری به یی کاغزه.
ginseng (jin'sen), n.	گیاهه یی بؤ خوشی چینی به (بؤ دهرمان
	به کار دیت و چای ئی درووسته کړن).
gip (jip), n., v.t. & v.i. = gyp.	
gipsy (jip'si), n. = gypsy.	
gipsy moth, = gypsy moth.	
giraffe (jā-raf', jā-rāf'), n.	زهرافه! خوشترمل.
gird (gürd), v.t.	(۱) دهره دان به پشتن.
(۲) قایم کردن یا توند کردن به پشتن. (۳) دهره دان	
(۴) خهلات کردن. (۵) خؤ گورج کردن وهر یا ناماده کردن بؤ کردار	
gird (gürd), n., v.t. & v.t.	گالته پیکردن! پنی پیکه نن!
	قه شمیری پیکردن.
girdler (gür'dlēr), n.	نیرگه! شیلان
girdle (gür'd'l), n.	(۱) پشتن! که مبه رنده! قایشی پشت
(۲) شتی دهره وهر. (۳) که مبه (نافرته).	
(۴) بازنه یی دهری قه دی دارنک پاش توئکل لیکردنه وهری.	
(۵) نیسکان یا کهوانی نیسکانی چه سپاندنی لاق و بال.	
v.t.	(۱) پشتن به ست! به پشتن یا قایش دهره دان. (۲) دهره دان
(۳) بازنه درووست کردن له سر قه دی دار به لیکردنه وهری توئکل که یی	
girdler (gür'dlēr, gür'd'l-ēr), n.	(۱) پشتن یا که مبه رنده
درووستکهر. (۲) دهره وهر (مړه! شت). (۳) جان وهر ینگه له سر توئکل دار	
ده و! بازنه درووست دهکات له سر قه دی داره که به خواردنن توئکل که یی	
girl (gür), n.	(۱) کچ (۲) نافرته (شو و کردو یا نه کردو)
(۳) بهر دهرستی کچ (۴) [Colloq.] یار! دندار.	
girlhood (gür'hood), n.	(۱) کچینی! کاتی کچینی! کچینی
(۲) کچان.	
girlish (gür'lish), adj.	کچانه! کچانی
girl scout,	نه ندامیکي دیده وانی کچان.
Girl Scouts,	دیده وانی کچان.

girth

- girth** (gürth), *n.* (۱) تەنگى ئىسپى كىرىم ئىستىرا قايىشى قەياسە؛
(۲) قەياسە. (۳) كەمەرى مۇۋە يەنە خەت بازنە (قەدى مۇۋە يەنە دان).
(۴) پىشتىن كەمەرىندە كەمەرى
v.t. (۱) دەۋرىدە دان. (۲) تەنگە توندىرىدە يەنە قايىم كىرىم بە قايىش توندىرىدە.
v.i. بازنەنى قەدى بىلەن.
gist (jist), *n.* (۱) بىنچىنە ھەي داۋايىك لە دادىگاد.
(۲) پوختە مەسىلە. روتار. يىرۇپروا؛ ئاۋەپۇك.
(۳) دان؛ پىندان؛ دانەدەست؛ پىشكەش كىرىم.
(۴) پىن بەخشىر؛ پىندان (بەخشىش)
(۵) دانەدەست؛ دەرىپىن (to ~ a reply).
(۶) پىشكەش كىرىم كىرىم (They gave a concert).
(۷) دان بەسەردە (سزا)
v.i. (۱) دان؛ پىندان؛ دىيارى پىندان.
(۲) چەمبەندە شىكان؛ پوختا؛ پىسان؛
(The floor gave under the weight of the piano.)
(۳) كىشان؛ مەل دان ھەلپەزىنە
n. (۱) پىسان؛ چەمبەندە شىكان (۲) كىشان
ئالوگۇر كىرىم دان سەندىن گۆرىنە.
give and take, (۱) بەخشىش؛ پىندان؛ بەخشىش؛ دان بە خۇرايى؛ بەخشىنە
give away, (۲) كىچ دان بە شوو (to give away in marriage)
(۳) [Colloq.]؛ ئاشىكارا كىرىم؛ دەرىپىن (نەپىنى)
give back, گەرىپىنە؛ پىندانە؛ دانەدەست (شەت)
give forth, ئى ھاتىن؛ بۇن؛ دانەدەست (بۇن)
give in, (۱) دانەدەست. (۲) ۋازىھىتان؛ مەل دان؛ كۆل دان
give it to, [Colloq.] سەزىنەت كىرىم؛ سىزادان؛ لىدان.
give off, دانەدەست؛ بۇن؛ ئىۋەھاتىن.
give out, (۱) دانەدەست؛ بۇن؛ ئىۋەھاتىن.
(۲) پىلان كىرىم؛ نەپىنى؛ خىستەپروو.
(۳) بەخشىنە؛ دانەدەست.
(۴) سىۋان؛ ئىمان؛ يەككەرتىن
give over, (۱) دانەدەست؛ دان بەدەستە (۲) ۋەستان
give up, (۱) دانەدەست؛ دان بەدەستە؛ پىندان
(۲) ۋازىھىتان؛ كۆل دان؛ دەست ھەلگرتىن (۳) ھىۋا بىرىن.
(۴) تەرخا كىرىم؛ نەخت كىرىم
give way, شىكان؛ پىسان؛ ھەرس بىرىن؛ پوختا؛ پىچان؛
(The rope gave way.)
give-and-take (giv'ən-tāk'), *n.* ئالوگۇر كىرىم؛ گۆرىنە؛
دان سەندىن
giveaway (giv'ə-wā'), *n.* [Colloq.] (۱) ئاشىكارا كىرىم بىن
دەسەنەست نەپىنى (۲) شىتىكى خۇرايى يا زۆر ھەزىنە.
adj. [Colloq.] تايىپەتە بەرنامەدىكى مەلەتتى تەلەفۇزۇن يا رادىئو
كە خەلەتتى تەلەفۇزۇن
given (giv'n), *past participle of give.*
adj. (۱) دراۋ خەلەت. دىيارى؛
(۲) راھاتىۋا؛ خۇرىنەگى (He is ~ to drink).
(۳) دىيارىگراۋ؛ تايىپەتە (۴) گرىمانە
(۵) پىلان كىرىم؛ دىيارى؛ گراۋ.
given name, ئاۋى يەكەمى كەسەنە؛ ئاۋى خۇ؛ ئاۋ
giver (giv'ēr), *n.* بىدەر؛ بەخشىنە (alms ~, law ~).
gizzard (giz'ərd), *n.* (۱) سىقەتورە؛ جىقۇلدانە؛ جىقۇلدانە.
(۲) [Colloq.] سىك (لە پوۋى پىكەنەنە)
glacial (glā'shal, glā'shi-əl), *adj.* (۱) سەمۇلىن؛ بەفرىن؛
ھى پوبار يا شاخى سەمۇلىن (۲) زۆر سارد
(۳) تايىپەتە بە جەرخى سەمۇلىن
glacial epoch, جەرخى سەمۇلىن؛ جەرخى سەمۇلىن

glass

- glaciate** (glā'shi-āt'), *v.t.* (۱) بە سەمۇلىن داپۇشىن؛
بە پوبارى سەمۇلىن داپۇشىن. (ب) يەستىن؛ بۇن بە سەمۇلىن
(۲) پوۋىكىكى سەمۇلىن كىرىم
glacier (glā'shēr), *n.* شاخى سەمۇلىن؛ پوبارى سەمۇلىن؛
بەستەلەكىكى گەۋرە بەسەر شاخىكەۋە كە قەت ئاتۇتەرە.
glacis (glā'sis, glas'is), *n.* بەرموۋار كەپەكى كەم؛
بەرموۋار كەپەكى كەم.
glad (glad), *adj.* (۱) بەختىار؛ دىلشاد؛ دىلخۇش.
(۲) دىلخۇشكەر؛ دىلشادكەر (tidings ~).
(۳) جوان؛ رەنگاۋرەنگ؛ گەش (رەنگ).
gladden (glad'n), *v.t.* دىلخۇشكەردىن؛ بەختىار كىرىم؛ شاد كىرىم.
v.i. دىلخۇش بۇن؛ بەختىار بۇن؛ شاد بۇن.
glade (glād), *n.* (۱) پوۋەتنى ئىۋان دارىستانىك
(۲) زۇنگ؛ زۇنگاۋ.
glad eye, [Slang], سەپىر كىرىمكى چاۋباشقاۋە
[to give (or get) the ~] |
gladiator (glad'i-ā-tēr), *n.* زۇرانبازىك بەتايىپەتە يەندە يە
دەستەسەر كە زۇرانبازىك دىرىدە يا زۇرانبازى تەرەتە مەردىن
بۇ كەپەۋ خۇشى تەماشىكاران لە زۇمى كۇندا.
gladiola (glad'i-ō'la, glā-dī'ə-lə), *n.* = **gladiolus**.
gladiolus (glad'i-ō'las, glā-dī'ə-las), *n.* گلابىۋلا؛
گولە سەۋسەن؛ گولە زەنەپق
gladly (glad'li), *adv.* بە خۇشى؛ بە خۇشى خۇ.
gladsome (glad'səm), *adj.* (۱) شادكەر؛ خۇش
(۲) شاد؛ پوۋخۇش؛ دىلخۇش
glamor (glam'ēr), *n.* = **glamour**.
glamorize (glam'ēr-iz'), *v.t.* بە خۇش كەشخە پىشاندا.
glamorous (glam'ēr-əs), *adj.* خۇش كەشخە (زىيان).
glamour (glam'ēr), *n.* (۱) جادۋ؛ جادۋرگەرى
(۲) خۇشى كەشخە (زىيان).
glamorous (glam'ēr-əs), *adj.* = **glamorous**.
glance (glans, glāns), *v.i.* (۱) لاپە پىشاندا ھەلگەنە (گولە).
بەرد. (۲) ئاۋىرىن (۳) شەرقەندە (۴) سەپىر كىرىمكى پەلەۋ كوتۇپ؛
چاۋ پىشاخشان؛ چاۋ پىپاۋان؛ چاۋ پىپاگىران.
v.t. لاپە پىشاندا ھەلگەنە
n. (۱) لاپە پىشاندا ھەلگەنە (۲) شەرق؛ بىرىقە.
(۳) سەپىر كىرىمكى كوت؛ سەپىر كىرىم؛ چاۋ پىشاخشان؛ چاۋ پىپاگەران
gland (glānd), *n.* لوۋ؛ گلاند؛ پۇتۇن
glanders (glānd'ēr), *n.pl.* مەل؛ نەخۇشىپەكى ئىسپىر ۋولاخى
تەرە.
glandular (glānd'joo-lēr), *adj.* ۋەك لوۋ؛ ھى لوۋ؛ لوۋى.
glans (glanz), *n.* (۱) سەرى كىز. (۲) مەتكە؛ قىتقە.
glare (glār), *v.i.* (۱) گەشەنە؛ بىرىقەندە (۲) زۆر بىرىقەندە بۇن.
(۳) ئىۋىپونە؛ خىسەكەردن؛ چاۋىز كىرىمە
(۱) بىرىقە؛ بىرىقەپەكى زۆر؛ گې.
(۲) مۇپونە؛ خىسە؛ خىسەكەردن؛ چاۋىز كىرىمە؛ مۇپە.
(۳) نوۋاندىنكى بىرىقەدار.
glare (glār), *n.* پوۋىكى سافى بىرىقەدارو شوۋشەپى ۋەك سەمۇلىن
adj. سافى بىرىقەدار.
glaring (glār'ing), *adj.* (۱) بىرىقەدار؛ گەش. (۲) زەق.
(۳) مۇپە؛ خىسە.
(۴) ئاشىكارا؛ پوۋن؛ دىيار؛ ھەلەلار؛ (a ~ mistake).
glary (glār'i), *adj.* = **galring**.
glass (glas, gläs), *n.* (۱) شوۋشە. (۲) دەفرى شوۋشە.
(۳) پەرداخ (۴) تىلىسكۇب؛ گەردىن. (ب) (pl.) دۇررىن. (ج) چاۋىلە

glass blowing

- (۵) پر پیرداخك: پیرداخك (He drank a ~ of milk).
 (۱۰) به شووشه دهورگرتن (۲) خستنه دهفري شووشه به بۇ پاراستن. *v.t.*
 (۲) دانهره (شوق) (۱) پوههكهى وهك شووشه ليكردن.
adj.
 شووشه: هم شووشه: له شووشه كراو
glass blowing, فووكردنه شووشهى توواوه بۇ پيكهپيتاننى شيوهى
 ويستراو
glassful (glas'fool', gläs'fool'), *adj.* پر پیرداخك
glass-house (glas'hous', gläs'hous'), *n.* خانووى شووشه
 (بۇ پیروده دهكردن پروهك)
glassiness (glas'i-nis, gläs'i-nis), *n.* شووشهپى
glassmaker (glas'mäk'ër, gläs'mäk'ër), *n.* شووشه
 دروستكرا: شووشهكر
glassman (glas'män, gläs'män), *n.* (۱) شووشه فروش:
 دهفري شووشه فروش (۲) شووشهكر
glassware (glas'wâr', gläs'wâr'), *n.* دهفري شووشه
glasswork (glas'wür', gläs'wür'), *n.* (۱) كارگهى شووشه
 (۲) دهفري شووشهكردن و پاراښده (۲) دهفري شووشه.
-glassworker (n.)
glassy (glas'i, gläs'i), *adj.* (۱) شووشهپى: ساف: بوش
 (۲) ساردين بى همست: (a ~ stare)
glaucoma (glō-kō'mä), *n.* ناوى پرهس داهاتى (نه خوشى چاو)
glaucous (glō'kas), *adj.* (۱) سدر: سدرى شين باو
 (۲) نارينكى سىي پيوهيه وهك همدنى ترى يا گلاى كهلمه يا هلووه.
glaze (glāz), *v.t.* (۱) به نچهره خستنه خانووه.
 (ب) شووشه خستنه چوارچيوه پهنچهره.
 (۲) رووكش وهك شووشه ليكردن (گوزده ويزه و قاپ و دهفري تر)
 وهك شووشه نهاتن: ساف و لووس بوون.
v.i.
 (۱) رووكشى شووشهپى لهسر گوزده ويزه و دهفري تر
 (۲) بويد شووشهپى: ۲: تارمايى سر چاو
glazier (glā'zhër), *n.* (۱) شووشهكر كه شووشه دهپرت و دهپخته
 په نچهره ۲: رووكشى شووشهپيدور له گوزده ويزه و دهفري تر
glazing (glā'zîng), *n.* (۱) شووشهچنى شووشه برين و خستنه
 په نچهره ۲: شووشه ناماده كراو بو خستنه چوارچيوه
 (۲) رووكشى شووشهپى ۳: بويد شووشهپى
 (۵) بويد شووشهپى له پورى گوزده ويزه و دهفري تر دان
gleam (glēm), *n.* (۱) كله: برووسكه: شووشهپى سردهمى: گرنگ
 (۲) ترووسكه: ۲: پووناكى (تيگه بيشتن: هيو)
v.i.
 (۱) درهوشانهوه: برووسكه دانهوه: شووقدانهوه.
 (۲) دهركهوتن يا پيشانداننى له پور سردهمى
glean (glēn), *v.t. & v.i.* (۱) چيننهوه زهرتك چيننهوه: كوكردنهوه.
 (۲) كوكردنهوه يا چيننهوه بهر بهر (دهنگوباس: راستى: زانبارى).
gleanings (glēn'îngz), *n.pl.* زهرتك: شتى كوكراوه يا چنراوه.
glee (glē), *n.* (۱) خوشى و شادى: كهيف
 (۲) كورانى يهكه بۇ سن گورانى بيژى تاك تاك به بىن موسيقا
 دهسته يا يانهى گورانى.
glee club, شاد: نه خبار
gleeful (glē'fəl), *adj.* (۱) شتى لينج
gleet (glēt), *n.* (۲) هرجى شتىك لهش دهري بدات له نه نجامى نه خوشيدا.
 (۲) دهردراوى نه نجامى ناته شكه. (۱) چلمى نه سپ.
v.i.
 پيسايى يا شتى لينج له هاتنه دهروه (وهك چلم يا دهردراوى ناته شكه).
glen (glen), *n.* دۆل
glib (glib), *adj.* (۱) لامسلايى: (۲) زانباراوه: دم راست.
 (ب) زمان لووس: زمانبان: زمانزان
glide (glid), *v.i.* (۱) خشان: كشان: خشكهكردن: خليكسان
 (۲) تيره بوون نه خشيه (كات)

gloomy

- (۲) هاتنه خوارهوه به بىن مكنينه بهكارهيتان (فروكه).
 (۱) خشان يا خشكهكردن (دهنگناسى).
 (۱) خشكه: كشان: خليكسان.
 (۲) هاتنه خوارهوهى فروكه به بىن مكنينه بهكارهيتان.
 (۳) بهسردا خشان يا خليكسانى تپ يا دهنگيك (دهنگناسى).
glider (gli'dër), *n.* (۱) به خشيه يا خليكسان پويشتن (مروقه: شت).
 (۲) فروكهى بى مكنينه
 (۳) كورسى يا قهقهه يهكه كه وهك جولانن هاتوچ دهكات (بۇ ههيو)
glim (glim), *n.* [Slang]. (۱) پووناكى: چرا: موم (۲) چاو.
glimmer (glim'ër), *v.i.* (۱) ترووسكانهوه: پرته پرت كردن
 (۲) به ناستم دياربوون
 (۱) ترووسكه: پرته: پوشتايى: ترووسكاى.
 (۲) دياربوونكى كه: دهركهوتنىكى كز: ترووسكه: (a ~ of hope)
glimpse (glîmps), *v.t. & v.i.* چاو پياخشاندى: پوانين بۇ ماهه يهكى
 كورت: سهير كردن بۇ ماهه يهكى كورت.
 (۱) ترووسكه: پوشتايى: پرته: بريسكه. (۲) دهركهوتنىكى كورت.
 (۳) سهير كردنىكى كورت: چاو پياخشاندى: چاو پيگهوتنىكى كورج
 (۱) درهوشانهوه: شووقدانهوه.
glint (glint), *v.i.* (۲) وهك برووسكه بوان يا تيره بوون.
 (۱) شوق: درهوشانهوه. (۲) [Dial.] سهير كردنىكى كورت
glisten (ghs'n), *v.i. & n.* بريقه دانهوه: درهوشانهوه:
 تريفه هاتن: بريسكه دانهوه.
glisten (ghs'n), *v.i. & n.* [Archaic]. = glisten.
glitter (glit'ër), *v.i.* (۱) بريسكه دانهوه: بريقه دانهوه: درهوشانهوه:
 تريفه هاتن. (۲) به جوان هاتنه بهر چاو: بريسكه هاتن: بريقه دانهوه
 (All is not gold that ~s.)
 (۱) بريسكه: بريسكه بريسك: تريفه: درهوشانهوه.
 (۲) بريقه: جوانى يهكى بريقه دارو له راده بهدر خوتونين: بريقه بريق
glittery (glit'ër-i), *adj.* بريسكه دار: بريقه دار: شووقدانهوه
gloat (glot), *v.i.* (~ over). له راده بهدر پىن خوش بوونىكى نابجى:
 (to ~ over the misfortunes of an enemy; a miser ~ing over his gold)
global (glō'b'l), *adj.* (۱) خپ.
 (۲) جيهانى: گيتيتى: (~ warfare)
globalization (glō'b'l-i-zā'shən), *n.* جيهانگيرى.
globe (glōb), *n.* (۱) خره زوى. (۲) جيهان: سردهمى: گيتى
 (۳) شتىكى خر (گلوبى نهله كترىك، دهفري شووشهپى ماسى تيا به بخوركردن)
globefish (glōb'fish'), *n.* ماسيه خره.
globe-trotter (glōb'trot'ër), *n.* گپوك.
globin (glō'bin), *n.* گلوبين: پروتينى ناو "هيموگلوبين" كه رهنكى
 سوور دمات به خوئين.
globoid (glō'boid), *adj.* نيمچه خر.
globular (glōb'yoo-lër), *adj.* خپ.
glomerate (glom'ër-it), *adj.* توپهال: توپهال بوو.
glomeration (glom'ër-ā'shən), *n.* (۱) توپهال كردن: خر كردن:
 توپهال بوون. (۲) توپهال.
gloom (glōm), *v.i.* (۱) خفه تيار بوون: دلتهنگ بوون: پهست بوون:
 بهر چاو تاريك بوون. (۲) تاريك بوون: ناخوش بوون.
v.t.
 تاريك كردن: ناخوش كردن.
 (۱) تاريكى: ليلنى. (۲) شوونىكى تاريك. (۳) پهستى: دلتهنگى: خفه تيارى.
gloominess (glōm'i-nis), *n.* (۱) تاريكى: ليلنى.
 (۲) پهستى: دلتهنگى: خفه تيارى: بهر چاو تاريكى.
 (۳) ناخوشى: ناسووده نه به خشى
 (۱) تاريك: ليل.
 (۲) پهست: دلتهنگ: خفه تيار: بهر چاو تاريك: پوگرز: (a ~ person)

glorification

- (۲) ناخوش + يەستىكەر؛ دلتهنگەر: (a ~ day)
- gloomily (adv.).**
- glorification** (glôr'ä-fi-kä'shan), *n.* (۱) نەمىرى گەورەيى؛
مەزنى: مەن كۆردى (۲) [Colloq.]. ناھەنگ.
- glorify** (glôr'ä-fi', glō'rä-fi'), *v.t.* (۱) نەمىركىزى؛ مەن كۆردى؛
بەزىگەندە: گەورە كۆردى (۲) پەرستى (to ~ God).
- glorious** (glôr'i-as, glō'ri-as), *adj.* (۱) شەكۈدار؛ بەشكۈ؛ بەزى؛
سەربەزى زىيىن: (a ~ age) (۲) زۆر جان و ناياب
(۳) [Colloq.]. زۆر خوش: (We had a ~ time.)
- glory** (glôr'i, glō'ri), *n.* (۱) سەربەزى؛ ئاۋادى؛ شانازى؛
(۲) پەرستى؛ ستايىشى زۆر
(۳) بەزى؛ شەكۈ؛ كاتى زىيىن: (Greece in her ~)
(۴) ئوۋپەرى خوشى و شانازى
(۵) جوانى و خوشى (the ~ of the Rocky Mountains)
(۶) بەھەشت؛ خوشى بەھەشت يا بەھەشتى: (۷) خەرمانە (ھونەن).
شانازى پىۋەكەردى؛ دل زۆر پىن خوش بوون.
- v.i. (~ in),**
gone to glory,
gloss (glōs), *n.* (۱) بىرقە؛ بىرسىكە (۲) پوۋكەش (پەرۋىشت. دۋان).
v.t. (۱) بىرقەدار كۆردى؛ سافى لووس و بىرسىكەدار كۆردى.
(۲) (~ over), كۆردى بە زىر لىۋە (ھەلە، كەم و كۆپى).
- v.i.** بىرقەندە؛ بىرسىكەندە.
- gloss** (glōs), *n.* (۱) تىيىنى ي پوۋكەندەي ئىۋان دىرەكانى پەرتوۋىكە.
يا لە قەراع و پەراۋىزەكەيدا (۲) قەرھەنگۆز
- v.t.** (۱) تىيىنى ر يۋىكەندەيە نوۋسىن بۇ پەرتوۋىكە
(۲) بە ھەلە ب دىر لىكەندەيە.
- v.i.** پوۋكەندەي پەرتوۋىكە نوۋسىنەيە لە پەراۋىزەكەيدا.
- glossal** (glōs'l, glōs'i), *adj.* ھى زىمان؛ تايىست بە زىمان
- glossary** (glōs'är-i, glōs'är-i), *n.* قەرھەنگۆز
- glossarist (n.).**
- glossiness** (glōs'i-nis), *n.* بىرقە؛ بىرسىكە؛ سافى لووس
- glossitis** (glō-si'tis), *n.* ھەركەندى زىمان
- glossographer** (glō-sog'ra-fär), *n.* قەرھەنگۆز نوۋس
- ئوۋسەرى پوۋكەندەي تىيىنى لىكەندەيە لە پەراۋىزى پەرتوۋىكە.
- glossy** (glōs'i), *adj.* (۱) بىرقەدار؛ بىرقە؛ بىرسىكەدار
(۲) سافى لووس و بە پوۋكەش جوان
پاشگىرەكە بەمانى زانىنى چەند زىمانىك.
- glot (glot),**
(polyglot, triglot)
- glottal** (glōt'l), *adj.* گەروۋىي. دىگ. دىگناسى.
- glottal stop,**
glottis (glōt'is), *n.* دىگى گەروۋىي داخەر (دىگناسى).
- glove** (gluv), *n.* گەروۋ
- (۱) دەستىكىش
- (۲) دەستىكىش بۇكسباز يا يارىكەرى ئىسبۇن.
- v.t.** (۱) دەستىكىش ئەدەستىكەردى. (۲) دەستىكىش پىدان
بە ناسكى و لەسەرخۋى لىگەن جۋەلەنەھ.
put on the gloves, [Colloq.]. بۇكسبازى كۆردى
نەمە نەرو نەمە گەن كۆردى (شېربازى).
to throw down the gloves,
to take up the gloves, قبول كۆردى نەمە نەرو نەمە گەن (بەتايىستى بۇ،
شېربازى)
- glove compartment,** چەكەمەنى ئوتومبىل
- glover** (gluv'är), *n.* دەستىكىش فرۇش؛ دەستىكىش دروستىكەر
- glow** (glō), *v.i.* (۱) كلىپەكەردى. (۲) درەوشانە؛ شەرقەندە؛
پوۋناكى دانەھ؛ مېروۋسكانەھ؛ گېلىيۋەنەھ.
(۳) گەرمابى دانەھ؛ سوۋقان.
(۴) ھەستى گەرموگېر پىشانەدان؛ خوشى و پوۋخوشى پىشانەدان؛
لە تەندروۋسىنى باشدا بوون؛ كەيف قىچ بوون.

gnomon

- (۵) (۱) دەمۋچاۋ سوربۋەنەھ (شەرم، جۋش)، (ب) چاۋ داگىرىسان.
- n.* (۱) شەۋق؛ پوۋناكى؛ بېروۋسكە؛ گېر (۲) تىرى رەنگ.
(۳) سوربۋەنەھى دەمۋچاۋ لە شەرمدا يا لە خوشىدا.
(۴) گەرموگېرى ھەست.
(۵) توندوتىزى.
- glower** (glou'är), *v.i.* مۇپوۋنەھ؛ خىسە كۆردى
- n.* خىسە؛ مۇپوۋنەھ.
- glowworm** (glō'wurm'), *n.* گولە نەستىرە؛ گول نەستىرە
- glucose** (glōō'kōs), *n.* شەكرى مېۋە
- glue** (glō), *n.* سىرىش؛ كەتەرە؛ گەرە؛ جەۋ؛ ھىلم.
- v.t.* بە سىرىش پىكەۋەلكەندى؛ پىۋە نوۋساندى؛ پىۋەلكەندى.
- gluey** (glōō'i), *adj.* (۱) سىرىشى؛ لىنج
(۲) بە سىرىش داپۇشراۋ؛ پىر لە سىرىش؛ سىرىشاۋى.
پەست؛ خەفتىبار؛ خەمبار؛ پوۋگېر؛ مېروۋىق.
- glum** (glum), *adj.* پوۋوتىش.
- glume** (glōm), *n.* تۈلكى دانەۋىلە؛ سۇس.
- glut** (glut), *v.i.* نەۋسىنى كۆردى؛ زۆر خوارىد؛ چىۋىكى كۆردى؛
دەست لە خۇ بەردان
- v.t.* (۱) ئاخىن؛ زۆر پىكرىد؛ زۆر تىكرىد.
(۲) بازار پىكرىد لە قىۋەتەنەيە؛ بازار نوۋم كۆردى لە قىۋەتەنەيە.
- n.* (۱) زۆرخۇي؛ زۆر خوارىد
(۲) زۆر زەبەنەيە ھەندى قىۋەتەنە لە بازاردا؛ زۆر زەبەنەيە.
- glutinous** (glōō'ti-nōs), *adj.* لىنج.
- glutton** (glut'n), *n.* (۱) كەسكىنى زۆرخۇر؛ كەسكىنى نەۋسىن يا چىلىس
(۲) كەسكىنى بەتۋانا يا بەكەش (دەربىردى. كار).
- (a ~ for work, punishment, etc.)
- glutton** (glut'n), *n.* گياندارىكى گۇشتخۇرە لە دىلەك دەچىت
- gluttonous** (glut'n-as), *adj.* زۆرخۇر؛ نەۋسىن؛ چىلىس؛ چىۋىك.
- gluttony** (glut'n-i), *adj.* چاۋبىرسى
زۆرخۇر؛ نەۋسىن؛ چىلىس؛ چىۋىكى؛
- glycerin, glycerine** (glis'är-in, glis'rin), *n.* چاۋبىرسىنى
گلىسېرىن.
- gnarl** (närl), *n.* گىرئى دار
- v.t.* يادان؛ گىزىدان؛ كۆردى بە گىرئى
- v.i.* با خوارىد؛ گىرئى خوارىد؛ پىچ خوارىد
- gnarl** (närl), *v.t.* مېراندن (سەگ)؛ مېرەمكەردى
- gnarled** (närl'd), *adj.* گىرئى ياي؛ پىچ خوارىد؛ با خوارىد.
- gnarly** (närl'i), *adj.* gnarled.
- gnash** (nash), *v.t.* (۱) ددان چىركەندە؛ ددان لەيەك سوۋاندى.
(۲) بە ددان كۈشتى.
- v.i.* ددان چىركەندەھ (توۋرەيى، ئازار).
- gnat** (nat), *n.* مېشۋە
- gnaw** (nō), *v.t.* (۱) بە ددان قىۋەندى؛ بە ددان پارچەپارچەكەردى.
(۲) بىن كەندى؛ ھەلگەندى؛ خورائەھ؛ خوارىدەھ: (to ~ a hole).
- (۲) ھەراسان كۆردى؛ چەۋساندەھ؛ پەستىكەردى؛ بۆۋەكەردى.
- v.t.* (۱) (~ on; ~ away; ~ at), بىن كەندى؛ خورائەھ؛ خوارىدەھ؛
داۋەشاندى. (۲) (~ on; ~ away; ~ at), چەۋساندەھ؛ ھەراسان كۆردى؛
سەرخىستەسە؛ پەستىكەردى؛ بۆۋەكەردى
- gnome** (nōm), *n.* كورەنەيەكى ئەفسانەيى؛ كە پاسۋانى خەزەنى
زىزەمەن دىكەت)
- gnome** (nōm), *n.* پەندى پىشېنان؛ قەسە نەستەق
- gnomic (adj.); gnomical (adj.).**
- gnomon** (nō'mon), *n.* (۱) دەرىزى كات پىشانەرى كاتىزىرى خۇرى
(۲) ئەۋ لاتەرىيەي دەمىنەتەھ ياش ئى بىرنى لاتەرىيەك لە سوۋچىكى.
- gnomonic (adj.).**

let oneself go, no go, [Colloq.], on the go, [Colloq.], to go, [Slang].	(۲) وار ټی هیټان: دهست ټی هلگرتن هر يو خو بېره لا کړدن: حله یو خو شل کړدن تابی: بی کلهکه: من سوډه همیشه له جم و جوړندایه: همیشه خمریکه دهربخته دهره وه و ده خوریت (خواردنه منی چیشتخانه بیکه). (۱) نه قېزده (۲) ناوره نگی: هاندهر. نه قېزده تیوه ژندن: هاندان: پال پیوه نان. (۱) یو پیښموه چوو. (۲) [Colloq.]: نیشکر: به تین و جوش پښکې پیدان. (۱) نامانج: خاوت (۲) گول (یاری توپی پن) (ب) گول کړدن: (ج) گولچي. goalie (gōl'ī), n. [Colloq.], = goalkeeper. goalkeeper (gōl'kēp'ēr), n. goat (gōt), n. (۱) بز (۲) پیاوړی جاباز: جاباشقان! پیاوړی زور به هرهس (جوت بوون) (۳) [Slang]: قوربانی. get one's goat, [Slang]. goatee (gō-tē'), n. goatherd (gōt'hūrd'), n. goatish (gōt'ish), adj. (۱) بزانه: بزنی: تایبه تی به بز (۲) جاباز: جاباشقان: حه زکر به جوت بوون. (۱) پیښی بز (۲) قایشی بز نه پیښته. (۳) مښک gobble (gob'l), n. v.t. gobble (gob'l), v.t. & v.i. (۱) ماشینه: خواردن: لوښان! به پله و جاورسی یانه خواردن. (۲) [Slang]: دهست به سرده گرتن! د لگر کور gobbledygook (gob'l-di-gook'), n. [Slang]. نوسنی پر له ووشه ی زلو نادیارو مانا بدهسته وه نه ده. gobbler (gob'lēr), n. go-between (gō-bi-twēn'), n. goblet (gob'lit), n. (۱) کاسه یا دهری ناو خوارنده وه (۲) پور خلی لاسکدار goblin (gob'lin), n. go-cart (gō'kārt'), n. (۱) زهره وه ی پیگرتنی مډال (۲) عره دانه ی مډال (۳) عره پانه ی بچوک (۱) خود ی بچوک: خود: گچکه خوا (۲) بت: ستنی پرستراو (۳) کسینکی پرستراو (۴) [i.]: خود: خوا: یزدان: پروردگار خو بکت: پنا به خوا. God willing, god-child (god'child'), n. به خاچ پرستید: د بېته مندانی گیانی برادرینکی نژیک دایکو بارککه ی. goddamn, goddam (god'damd'), adj. به دعوت بیت: - له عنه تی خوی ټی بیت god-daughter (god'dô'tēr), n. کچی گیانی: ووشه ی پینشو بینه, goddess (god'is), n. (۱) بانور خوا: خواژن (۲) نافره تیگی زور جوان یا پر ووشه جاک. godfather (god'fāthēr), n. God-fearing (god'fēr'īn), adj. (۱) له خود ترس. (۲) خود ناس: نایندار: زور به تاین (۱) به: نایه سندن! God-forsaken (god'fēr-sā'kən), adj. پر ووشه پیس (۲) [Colloq.]: چول و ناخوش godhead (god'hed), n. (۱) خود به تی: خودایی.
---	---

godhood (god'hood), n. godless (god'lis), adj. godlike (god'lik'), adj. godliness (god'li-nis), n.	(۲) [G-]: خود: یزدان. خودایی تی: خودایی. خودانه ناس: کافر: بی تاین. خود ناس: له خودا چوو: پېرور. خودا پرستی: خودا پرستی: به تاینی! خودایی تی. خودای بچوک. (۱) [Archaic]: خودایی: پېرور. (۲) زور به تاین: خوداناس. دایکی گیانی. دایک یا بارکی گیانی. دهسکرتیک یا خوشی بیکه چاره یوان نه گراوی وه له خوداوه نیردر او کورپی گیانی. خودا ناگای لیت بیت و سمرکه وتو بیت: دوای گشت خوشی. بالنده بیکه بچوکی دهنوک دریزه له پوخی دهریاد دهری. کسینکی به هله, به چنگ. یا به هلمت. (۱) چاو زوق کړدنه وه. (۲) چاو بادان: چاو پیچ پیدان. (۱) [i] چاو زوق: چاو زوق کړدنه وه. (ب) چاو بادان. (۲) [pl.] چاو بیکه ی پاراستن (که قهرای چاو داده پوښیت یو پاراستنی له ته پوتوو یا, هره وها له ناو له کاتی ماله کړدن یا چونه ژور ناودا) چاو بیکه ی ژور ناو. زوق (چاو): چاو زوق. چاو زوق. (۱) پوښتن: به چیښتن: چوون (۲) چوښتنی پښکاریان (۳) [Colloq.]: باری پوژیا کاروبار (۱) کار دهکات: له گهر دایه. (۲) هی نیستا: (The ~ rates are low.) (۳) هیه: دهست دهکویت: (The best products ~). be going to, (I am going to write him a letter today or tomorrow.) دهسپیکرین get going, [Colloq.]. going on, [Colloq.]. پر ووشه یا کړدنه (به تایه تی هی نایه سندن) پر وودانی نایه سندن. gold (göld), n. (۱) زهر: زهر: نالتوون. (۲) پارهی زهر (۳) سامان: پاره. (۴) زهردی نالتوونی: په نگی زهردی وه زهر. (۵) شتیکی نایاب و به نرخ: (His voice is pure ~). (۱) زهر: له زهر درووستکراو (a ~ watch). (۲) زهر. (۳) پالېشتی کراوه به زهر. (۱) نافره تیگ که چاره یی دیاری گران و پاره. دهکات له دوسته کانی. (۲) شوین زهر که وتو: یو زهر گراو. golden (gōl'd'n), adj. (۱) زهر: زهرین: نالتوون (۲) زهر. (۳) زور به نرخ: (a ~ opportunity). (۴) زهرین (کات): خوش و پیشکوتو: (~ age). چهرخی زهرین. golden age, golden goose, golden rule, gold-finch (göld'finch'), n. (۱) پښازی زهرین: بریتیه له پیوستی جوړنده وه له گهن خه لکدا به جزه ی که دته ویت له گهلندا بچو لینه وه. (۲) پښازی چاک هموت ره نگله: بالنده بیکه بچوکی بال زهرده.
---	---

gold-fish

gold-fish (göld'fish'), *n.* ماسىچە زەردە ماسىيەكى رەنگ زىرىچە

gold mine, (۱) كانە زىر؛ كانە ئالتۇن

(۲) [Colloq.] سەرچاۋە شىتېكى زۆر بەنرخو بەسۈد.

gold plate, قاپى زىر

gold rush, بە پەلە چۈسۈ خەلك بۇ شوئىنك كە زىرى تىدا دۇزراۋەتەرە

goldsmith (göld'smith'), *n.* زەرەنگەر ئالتۇنچى

gold standard, سېستىمى زىر (دارايى)

golf (gôlf, golf), *n.* يارى گولف

v.i. يارى گولف كىرەن

golf club, (۱) دارى گولف؛ (۲) يانەى گولف

golf course, يارىگى گولف

golly (gol'i), *interj.* نەى ھەر بە مالم

gonad (gon'ad, gō'nad), *n.* ئوۋى زاۋۇزى؛ پۇتتى جۈۋت بوۋن يا

زاۋۇرى كە گون ھىلگەدان دەگىزىتەرە؛

(۱) گودولە نەمى شارى قىتسىيا

(۲) فارگونىكى بىن سەرى بار

(۳) زوۋرى زىر يالۇن (بۇ مەكىنەۋ خەلگەكە)

گوندولەران نەمەۋان

gondolier (gon'da-lêr'), *n.*

gone (gôn, gon), *past participle of go.*

adj. (۱) زىشتىۋا رېۋى (۲) قەرتاۋ بەكەك نەماۋ؛ بەكار نەماۋ؛ وئىران بوۋ

(۳) مەردو؛ لە مەردىنايە؛ بەرەۋ نەمان دەچىت (۴) كۆز بىن ھىز

(۵) ھىجى نەماۋ؛ ھەمۋى نەكار ھىزراۋە؛ تەۋاۋبوۋە

(۶) نەكس جۈۋ نەماۋ (۷) پاپوردو

goner (gôn'êr, gon'êr), *n.* [Colloq.] كەسك كە لە سەرمەردگدا

بىت كەسك ب شىت كە قەرتانى تىزىك بىت؛ كەسك يا شىت كە ھىۋى ھىجى

ق نەكرىت

gong (gôn, gon), *n.* زەنگى خەپلەيى خەپلەيى نەختىك قۇقزى

ئاسىنىنە نەنگ دەداۋەرە كە شىتېكى پىا دەمالىت رەك زەنگ بەكار دەھىتېر

بۇ وورباكر دەۋەي خەلك

goniometer (gō'ni-om'ā-tēr), *n.* گۆشەپېر (ئامىن)

-goniometry (*n.*) سوزەنەك

gonorrhea, gonorrhoea (gon'ā-rē'ā), *n.* سوزەنەك

goo (goo), *n.* [Slang.] (۱) شىتېكى لىنج (۲) ھەك سىزىش

(۳) شىتېكى لىنج و شىرىن

(۴) ماش چاك خاس؛ تاياب

(۵) تازە؛ ماش (eggs)

(۶) راسنەقىنە (money)

(۷) ماش تەندىرۋىست؛ بەھىز (eyesight)

(۸) پەسەند؛ چاك؛ ماش (one's ~ name)

(۹) خوش؛ ماش (Life is ~ here.)

(۱۰) يىت پىن بەستراۋ؛ ماش (advice)

(۱۱) وورد؛ چاك (a ~ job of cleaning up)

(۱۲) خوش؛ زۆر بەتام (a ~ meal)

(۱۳) داۋىز پاك؛ پاك (ب) لە خوا ترس

(ج) نە پەحم؛ ھوسۇز (د) پەۋۋىش چاك

(ه) ھۋا (پەۋۋىش) (manners)

(۱۴) لىناۋى؛ پەتۋانا؛ بە بەھرە (a ~ swimmer)

(۱۵) زۆر؛ فرە (a ~ many)

n. (۱) ماشى؛ چاكى؛ ماشىتى (There is much ~ in him.)

(۲) كەلك؛ سۈد؛ قازانچ؛ (۳) شىتېكى ماش

دەست خوش؛ ماش؛ زۆر ماش؛ ئافەرىن

adv. بە ماشى؛ بە تەۋاۋى

تىزىكى؛ ھەك نەۋە وايە

بە ھىج نەبۋن؛ نەنجامى ماش نەبۋن؛ تىكشكان

goody

ھەتا ھەتا؛ بە يەكجارى؛ بە ئىچكارى

(۱) زۆر (۲) بەتەۋاۋى؛ ھەمۋى

(۳) بۇ ژماردن؛ بۇ گۆرىنەرە

(۴) كىرەن؛ جىنەجىن كىرەن؛ بەجىنەتەن (۵) ھىنانەدى

(۶) سەركەۋىت (۷) سەلماندن

بىن فەپ؛ بىن سۈد؛ بىن كەلك؛ قەلب

(۱) پىۋاچكان (۲) كارى چاكە؛ كارى پاكۋچاك

پاش نىۋەپۇت باش (سلاۋكرىدن يا خواخافىزى)

good-by, good-bye (good'bi'), *interj. & n.* خوداھافىز؛

خوات لەگەل

good day, پۇشپاش؛ خوداھافىز

good deal, (۱) ژمارەيەكى زۆر؛ زۆر (۲) [Slang] زۆر باش

good evening, ئىۋارەت باش (سلاۋكرىدن يا خواخافىزى)؛

ئىۋارەتەن باش

good fellow, كوپى باش؛ پىۋا چاك

goodfellowship (good'fel'ō-ship'), *n.* برادەرايەتتى؛

دۇستايەتتى

good-for-nothing (good'fēr-nuth'ing), *adj.* بىن فەپ؛ نالەبار؛ بىن سۈد

كەسكىكى بىن ھەر؛ نالەبار؛ بىكارە يا قەلب

n. ھەينىي پىمۇز؛ ھەينىي مەن؛ يادى پۇزى ھەلۋاسىنى

Good Friday, عىسا (كە سىن پۇز پىش جەزنى زىندوۋىۋەتەتتى)

good-hearted (good'här'tid), *adj.* دل باش؛ بەرەم؛

باش (مىۋە)

good-humored (good'hū'mērd), *adj.* پىۋوخۇش

good-looking (good'look'ing), *adj.* جوان (مىۋە)؛ قۇز؛ شۇخ؛

ئىسك سۈك

good looks, ئىسك سۈكى؛ جوانى (مىۋە)؛ قۇزى

goodly (good'li), *adj.* (۱) ئىسك سۈك؛ جوان؛ قۇز

(۲) باش؛ چاك (۳) زۆر؛ فرە؛ زەبەنە

-goodliness (*n.*)

good morning, بەيانىت باش (سلاۋكرىدن يا خواخافىزى)؛

بەيانىتەن باش

good-natured (good'nā'chērd), *adj.* پەۋۋىش چاك؛

سەۋىش باش؛ لەبار؛ ھىم؛ پىۋوخۇش

goodness (good'nis), *n.* (۱) باشى؛ چاكى؛ پاكى؛ پىۋاچاكى؛

بەرەمى (۲) ئاۋكرۇك؛ پۇختە

بۇ خاتىرى خودا؛ (for ~ sake!)

interj. شەۋباش (خوداھافىزى يا نوۋست)

good night, (۱) شۆمەك؛ شت؛ كەلۋەل

goods (goodz), *n.pl.* (۲) فرۇتەنى (۳) قوماش؛ كۋتال (۴) [British] بار

deliver the goods, كىرەن يا بەجىنەتەنى نەۋەي پىۋىستە؛

بەلۋىن نەشكاندن؛ بەلۋىن بەجىنەتەن

دۇزىنەۋە يا زانىنى تالانىك [Slang], **get (or have) the goods on**, لەسەر كەسكىك يا دەستەيەك

good speed, خوا ئاگى لىت بىتو سەركەۋىتو بىت؛

دۇغى گەشت خوشى

good speed, ھىم؛ لەسەرخۇ؛

good-tempered (good'tem'pērd), *adj.* زوۋ تۋىرە نەبۋ

good turn, چاكە؛ پىۋەتتى؛ چاكەكرىن

good will, (۱) ھەستى برادەرانە؛ پاك بەرامبەر بە خەلك؛

چاكەي خەلك وىست (۲) ئامادەيى بۇ قايىل بوۋن پەسەندىكرىن

(۳) ئاۋبانگى باشى دەزگايەكى بازىرگانى

(۴) خوارىنكى شىرىن خوش (۵) ھەك نوۋول

goody (good'i), *n.* (۱) كەسكىكى بە سەرزارى پاكو بە ئاين

(۲) كەسكىكى بە سەرزارى پاكو بە ئاين

goody

- interj.** ووتەي دەربرینی هەستی خوشی و شادی مندان.
- goody (good'i), n.** پیرۆزینکی قەتەر.
- goody-goody (good'i-good'i), adj.** بە سەرزاری و لە پادە بەدەر. پورخۆش و باش و هوسۆز.
- gooney (gōō'i), adj. [Slang].** (١) لینج (وەک سڕیش)؛ لێقن. (٢) لینج و شیرین.
- goof (gōōf), n. [Slang].** (١) کەسیکی ساویلکە و بێ مێشک و ناکارامە. (٢) هەڵەبەکی بچوک.
- v.t. [Slang].** هەڵەکردن؛ بەهەڵەداچوون؛ لە پیلکە دەرچوون؛ ژێرکەوتن.
- goofy (gōōf'i), adj. [Slang].** مەداڵانە؛ کەرامە؛ کەر؛ ناکارامە.
- (a ~ person, hut, etc.)**
- goofily (adv.); goofiness (n.).**
- gook (gook, gōōk), n. [Military Slang].** کەسیکی فیلیپینی.
- goon (gōōn), n. [Slang].** یابانی؛ یا کورایی؛ لەپووی سووکی-یەوێ.
- goosander (gōōs-an'dēr), n.** (١) کەسیکی ناخۆرا و گەمژە و قەلب. (٢) شەلاتی؛ بەتایبەتی هێ بەکرێ گێراو بۆ تێکشکاندنی مانگرتنیک.
- goose (gōōs), n.** مراوی-یەکی ماسی خۆرە.
- goose** (١) قان؛ (٢) گوشتی قان.
- (٢) کەسیکی هیچ و بۆج و بێ مێشک و ساویلکە.
- (٤) جۆرە نووتەکە؛ (٥) [Slang] سیخوڕمە (لەپووی یاری-یەوێ).
- v.t. [Slang].** (١) سیخوڕمە تێوژەندن (لەپووی یاری-یەوێ). (٢) بەنزیڕن کردنە مەکینەو بە قلیبە قَلپ.
- cook one's goose, [Colloq.].** فانی خۆ بڕیژ؛ هەل لەدەست خۆ دان و کاری خۆتێکال.
- goose bumps, مووگرژی؛ مووچرکە (بەتایبەتی کە دەبێتە هۆی دەریزقینی کونیلەکانی پێست).**
- goose flesh, = goose bumps.**
- goose pimples, = goose humps.**
- goose step, رۆیشتنی تاییبەتی سەرباز.**
- gopher (gō'fēr), n.** ئەزەمەنکە؛ گۆزەنکە؛ جرج.
- gore (gôr, gôr), n.** خوێن (بەتایبەتی هێ مەییو)؛ خوێنی بژاو.
- gore (gôr, gôr), v.t.** بریندارکردن بە شاخ یا شفرە.
- gore (gôr, gôr), n.** (١) پارچە زەوی-یەکی بچوکی سینگۆشە. (٢) پارچەبەک قوماشی سینگۆشەیی کە پانی دەنۆینیت لە کردنەوێدا (چەتر، تەنۆرە، بایو و ئی کەشتی).
- gorge (gôrj), n.** (١) قورگ؛ (٢) ئەوسنی؛ چلێسی.
- (٣) زۆرخووی؛ زۆر خواردن.
- (٤) خواردنی ماشینراوە یا خوێراو. (٥) قیز؛ قیزهاتنەرە؛ بَق.
- (٦) دەرگای پستەوێ قەلایەک. (٧) گەل؛ دەرەند.
- (٨) کۆسپ یا نۆپەلێکی گەورە کە ڕینگایەک بگرت.
- v.t.** زۆر خواردن و بە پەنە؛ لووشدان؛ ماشینەو.
- v.t.** (١) پڕکردن (لە خواردن)؛ تێن تێان. (٢) بە ئەوسناوە خواردن یا قووتدان.
- make one's gorge rise, دڵ تێکەلھاتن؛ توورەبوون؛ بَق مەلسان.**
- gorgeous (gôr'jəs), adj.** (١) پەنگا و پەنگ؛ گەش؛ جوان؛ رازاوە. (٢) [Slang] جوان؛ ئازادار؛ زۆر جوان. (٣) [Slang] خوش.
- gorilla (gə-ril'a), n.** (١) گۆزیلا؛ گەرەرتەین مەیموونی نەفریقادییە. (٢) [Slang] (١) کەسیکی ناشرینی بەهیزی وەک مەیموون؛ ب. شەلاتی.
- gory (gôr'i, gō'ri), adj.** (١) خوێناوی؛ بە خوێن داپۆشراو. (٢) خوێناوی؛ پڕ لە خوێن پاشتن. (a ~ battle, story, etc.)
- gorily (adv.); goriness (n.).**
- gosh (gosh), interj.** هاوار بە مائە.
- goshawk (gos'hōk', gōs'hōk'), n.** شاپاز؛ باز.

govern

- gosling (goz'lin), n.** بچکە قاز.
- gospel (gos'p'l), n.** (١) مێژووی ژبانی مەسیح و نامۆژگاری-یەکانی. (٢) [G-]، یەکیکە لە یەكەم چوار بەشی نینجیل؛ نینجیل. (٣) [G-]، هەلبژاردەییکی نینجیل کە لە نوێژی کۆمەڵدا دەخوێنرێتەو. (٤) پێنازو نامۆژگاری پەسەندکراو بە راست دانراو.
- gossamer (gos'a-mēr), n.** (١) پەردەییکی تەنکە لە هەواداو بەسەر. (٢) قوماشیکی زۆر تەنک؛ کرێشە. (٣) شتیکی تەنک و ناسک.
- adj.** تەنک و سووک و پەردەیی.
- gossamery (adj.).**
- gossip (gos'əp), n.** (١) [Obs. or Dial.] (١) بارو و دایکی گیانی. (ب) برادەری گیانی بە گیانی. (٢) کەسیکی بەدگۆ، پاش دوو. فیتنەباز، غەیبەتکەر، یا لە پاش ملە دوو. (٣) بەدگۆیی؛ لە پاش ملە دوویی؛ ووتووات؛ غەیبەت کردن؛ فیتنەبازی.
- v.t.** بەدگۆیی کردن؛ ووتووات کردن؛ غەیبەت کردن؛ فیتنەبازی کردن؛
- لە پاش ملە دووان.
- gossipry (gos'əp-ri), n. [Rare].** (١) ووتووات؛ لە پاش ملە دووان. (٢) پاش دووان؛ غەیبەتکاران؛ ووتووات کەران.
- gossipy (gos'ə-pi), adj.** (١) حەزکەر لە ووتووات، پاش دوویی، یا غەیبەت. (٢) پڕ لە ووتووات و لە پاش ملە دووان.
- got (got), past tense and alternative p p. of get.**
- Goth (goth, gôth), n.** (١) گۆتی؛ یەکیک لە خێلێکی ئەلمانێ کۆن کە زۆریە ئیمپراتۆری-یەتی پۆمانی داگیرکرد لە سەدەی سێهەم و چوارهەم و پینجەهەمی زاینیدا. (٢) کەسیکی گەرچ و کێوی.
- Gothic (goth'ik), adj.** (١) گۆتی؛ تاییبەتی بە گۆتی-یەکان و زمانەکیان. (٢) تاییبەتی بە هونەری خانووسازی گۆتی کە بریتیە لە تاق و هێل و شمیچ و گۆی سەبەنەیی نووک تیز.
- n.** (١) زمانی گۆتی-یەکان. (٢) هونەری خانووسازی گۆتی.
- Gothic arch, تاقی نووک تیز (خانووسازی)**
- gouge (gouj), n.** (١) ئەسکەنە. (٢) [Colloq.] (١) سز یا کون تێکردن بە ئەسکەنە. (ب) دز؛ کون. (٣) [Colloq.] (١) ساختمەکردن؛ فریودان؛ هەلخەلتاندن. (ب) ساختمەچی. (١) دز یا کون تێکردن بە ئەسکەنە. (٢) هەلکۆلین؛ هەلکەندن؛ چار هەلکۆلین. (His eye was ~d out.) (٣) [Colloq.] ساختمەتێکردن؛ هەلخەلتاندن.
- goulash (gōō'lash, gōō'lash), n.** شەلەي گۆشت و سەرۆ.
- gourd (gôrd, gôrd, goord), n.** (١) کوولەکی ملدار؛ کوولەکە. (٢) کوولەکی رازاندنەر؛ جۆرە کوولەکیە کە نارهەکی هەلدەکوولێت و ووشک دەکێتەوێ بۆ شت تێکردن یا تیا خواردنەرۆ. (٢) پووهکی تەرەزفۆندر (کوولەکە، خەیار، کالەک، شووتی).
- gourmand (goor'mənd), n.** (١) کەسیکی زۆرخو و ئەوسن. (٢) خواردنناس؛ وەستای خواردن.
- gourmet (goor'mā), n.** خواردنناس؛ وەستای خواردن؛
- حەزکەر لە خواردنی خوش و نایاب.
- gout (gout), n.** (١) باداری (نەخۆشی). (٢) دۆلۆپە خوێن.
- gouty (gout'i), adj.** (١) تاییبەتی بە باداری. (٢) وەک باداری؛ دەبێتە هۆی باداری (٢) بادار.
- goutiness (n.).**
- govern (guv'ēm), v.t.** (١) پاندن؛ پائین؛ بەرێوەبردن؛ حوکم کردن؛ (٢) داڕێژکردن؛ راگیرکردن؛ گرتن؛ پاگرتن. (٣) پێکەوتن؛ کردنی خێرايی (نۆتومبیل). (٤) بڕیاردان؛ گرتنەرۆ و پێوەندی پێوە بوون.
- (The scientific principles ~ing a phenomenon)**
- (٥) پێویست بوونی شێوەییکی تاییبەتی ووشە (زمانەوانی).
- v.t.** پاندن؛ بەرێوەبردن؛ حوکم کردن؛ فەرمانڕەوایی کردن.

governable

governable (gʊv'ɛm-a-b'l), *adj.* بەرپۈتەدەرىش: داڭىن دەكرت:

governance (gʊv'ɛr-nəns), *n.* بەرپۈتەدەرىش: دەرئىش:

governess (gʊv'ɛr-nis), *n.* (۱) پەرۋەردىنارى مەدائى مائىك (ۋن):

government (gʊv'ɛr-mənt, gʊv'ɛm-mənt), *n.* (۱) مىرى:

(۲) فەرمانىرەۋايى: فەرمانىرەۋايى كىردن: فەرمانىرەۋايى: بەرپۈتەدەرىش

(۳) كارىيە-دەستىن و فەرمانىرەۋايى فەرمانىرەۋايى يەك: (۴) ھەرىئىكى بەرپۈتەدەرىش

(۵) كارىيىكرىنى ووشىيەك لە ووشىيەكى تر (پىزىمان):

governmental (gʊv'ɛr-mən'tl), *adj.* تايىيەتى بە فەرمانىرەۋايى:

(۱) مىرى: ھى فەرمانىرەۋايى: مىرى

governor (gʊv'ɛr-nēr), *n.* (۱) بارىركار يا فەرمانىرەۋايى تايىيەتى:

(۲) بارىركارى دۇچە يا ھەرىئىكى ژۇرەدەستە

(۳) فەرمانىرەۋايى يەككە لە وىلايەتەكانى ئەمەرىكا:

(۴) تايىيەتى بە فەرمانىرەۋايى يەككە لە وىلايەتەكانى ئەمەرىكا:

governor general, پارىركارى گىشتى

governorship (gʊv'ɛr-nēr-ship), *n.* پارىركارى بارىركارىتى

govt., Govt., = government.

gown (goun), *n.* شۇرەنەسەنى (۱): كراسى دىرئى ژن

(۲) شەركاسى ژن يا پىياو (۳) جىيە - مەلا - قەشە. قوتابيان و مامۇستايى

زانكۇنە دەمەنگى دەرچووندا: (۲): ئەندامانى زانكۇ يا كۆلىج:

grab (grab), *v.t.* جىيە لەبەركرىد

(۱) فرانس: يەلاماردان و فراندن: پىپىيكرىد

(۲) ھەلپۇر و سكاڭدن: (۳) دەست بەسەردا كىرتن بە ناپەرۋايى: قۇستەنە: زەرەتكرىد

grabble (grab'l), *v.i.* (۱) يەلاماردان و فراندن: پىپىيكرىد: قۇستەنە:

(۲) شىئىكى قۇزراۋە يا فرىتراۋ (۳) گىرەمى مەكىنەنى بەرەكرەمە:

(۴) بىل كوتان: دەست كوتان

(۵) خۇن راكشان بەسەردا سكاڭ: بە دەمدا پالەكرىد: كوتن

grace (grās), *n.* دەست بەسەردا كىرتن

(۱) جوانى لەخت ولار: لەنجە ولار: شۇخ رەشەنگى:

(۲) تاسكى: (۳) جوانى كىردەمە رەۋوش: (۴) پىنگە پاست:

(۵) چەكە: پىاۋەتى: (۶) رەحم: رەحمى خوايانە: خىرۋىيىرى خوايى:

(۷) مۇلەت: (۸) دۇعا و سۇپاسى خۇا كىردن پىش نان خوارىد:

(۹) مەخشىن: [G-] ئاۋنىشانى سەركە قەشە يا دۇق بۇ لەگەل دۇوان:

(۱۰) رىزى بىشان: (۱۱) پارازىدەنە:

fall from grace, گۇناھ كىردن: كىردەمە يەككى رۇر ناپەسەند كىردن

in the bad grace of, كۆك نەسۋن لەگەلدا: لەگەلدا رىك نەبۇن:

in the good grace of, خاتىر نەبۇست

with bad grace, كۆك نەسۋن لەگەلدا: لەگەلدا رىك نەبۇن:

with good grace, خاتىر نەبۇست

graceful (grās'fəl), *adj.* بە لەخت ولار: نە لەخت ولار:

(۱) شۇخ رەشەنگ: جوان و رىك و پىك

(۲) بەدە: رەم: مۇس: ناپەسەند:

(۳) باقۇلا: بىن لەخت ولار: ئاشرىن

grace period, مۇلەت: مۇدەت: ئىخۇشپۇن: مۇدەتەكى زىادەدە دەدرىت:

gracious (grā'shəs), *adj.* بە قەرزىر: مۇدەتەكى قەرزەكەكى يا گەپارەۋە شتى خۇاستراۋ

(۱) رۇخۇش: تاسك

(۲) نە رەحم: ھاسۇز: (۳) بەخشىدە بەرامبەر نە بچوكرىد خۇ

interj. ئەي ھاور: نە مانە:

graduate (grā'dāt), *v.t. & v.i.* چىن چىر كىردن: پەلە پەلە بۇن:

graft

چوون بەناۋ يەكدا يا گۇرپان بەبىن سەرىنج راكشان (رەنگ، ئاۋان)

(۱) چىن چىن: پەلە پەلە: چىن چىن كىردن: **gradation** (grā-dā'shən), *n.*

(۲) گۇرپانى پەلە پەلە يا بەرەبەرە:

(۳) تىكەل بۇن يا گۇرپانى وورەدە وورەدە (رەنگ، ئاۋان):

(۴) پەلە: (There are many ~s between good and bad.)

grade (grād), *n.* (۱) پەلە: نەمە: (۲) پەلە بەرەبەرە بۇنەۋە رىنگە:

(۳) زەۋى: (۴) بەرەبەرە خۇارەك: بەرەبەرەۋورەك: قەدىان:

(۵) پۇل: پەلە (قوتابخانە) (۶) نەمە (قوتابخانە)

(۷) گىياندارىك كە تەنھا باۋكى يا دايكى رەسەن بىت:

(۸) پەلە پەلە كىردن: چىن چىن كىردن: پۇل پۇل كىردن: نەمە لەسەر دانان:

(۹) نەمە پىندان (قوتابى، تاقىكرىدەۋە):

(۱۰) تەخت كىردن (زەۋى): رىنگە يا زەمىن تەخت كىردن بۇ ھىلى شەمەندەفەر:

(۱۱) تۇخم چاك كىردن بە جۇوت كىردن لەگەل گىياندارى رەسەتەردا:

(۱۲) پەلە خۇگرتن: جىگە خۇگرتن لە چىتەكدا:

(۱۳) گۇرپانى بەرەبەرە: بە چەند پەلە يەكدا پۇشش:

(۱۴) گەپشەتە تەۋقەسەرى قەدىان يا بەرەبەرەۋورەكەك: **make the grade,**

(۱۵) بەسەر كۇسپدا زالبۇن و گەپشەتە ئامانچ

the grades, قوتابخانە سەرەتايى:

grader (grād'ēr), *n.* (۱) نەمەدەر: (۲) تەختەكر (مۇۋە، مەكىنە):

(۳) قوتابى پۇلىكى تايىيەتى: (a fifth ~)

grade school, قوتابخانە سەرەتايى:

gradual (graj'ōo-əl), *adj.* بەرەبەرە: وورەدە وورەدە:

gradually (graj'ōo-əl'ī), *adv.* بەرەبەرە: وورەدە وورەدە:

تۇرەتۇرە: نەختە نەختە:

(۱) دەرچوۋى زانكۇ، كۆلىج، يا قوتابخانە: **graduate** (graj'ōo-it), *n.*

(۲) دەرر يا شۇرەشەككى پەلەدان:

(۳) دەرچوۋاندا (قوتابى): بىرونامە تەۋاكرىدنى قوتابخانە پىدن:

(۴) شۇرەشە يا دەرر پەلە پەلە كىردن:

(۵) پۇل پۇل كىردن: چىن چىن كىردن:

(۶) ۋەرگرتنى بىرونامە تەۋاكرىدنى قوتابخانە: تەۋاكرىدنى قوتابخانە

(۷) گۇرپانى وورەدە وورەدە

(۸) دەرچوۋى يا تەۋاكرە (قوتابى زانكۇ، كۆلىج، يا قوتابخانە): *adj.*

(۹) تايىيەتى بە خۇيىدنى بەرە: (~ courses)

graduate school, قوتابخانە بەرە: پەلە ژۇر بەكالىۋىۋس لە زانكۇدا:

graduate student, قوتابى خۇيىدنى بال، ۋاتە ژۇر بەكالىۋىۋس:

قوتابى دىكتۇراۋ ماستەر:

(۱) تەۋاكرىدنى قوتابخانە، **graduation** (graj'ōo-ā'shən), *n.*

زانكۇ، يا كۆلىج: (۲) ئاھەنگى قوتابخانە تەۋاكرىدنى بىرونامە ۋەرگرتن

(۳) پەلە پەلە كىردنى دەرر يا شۇرەشەككى: (۴) يەككە لەم پەلە يان ھەمۇۋان

(۵) پۇل پۇل كىردن

graffiti (grā-fē'tē), *n.pl.* نۇسۋىن و ۋىنە و نەخشە سەر دىۋارى

شۇيىنى گىشتى (كە بەزۇرى ناپەسەندە ناپەزايى دەرەبىرت)

graffito (grā-fē'tō), *n. (pl. graffiti),* نۇسۋىن و ۋىنە و نەخشە:

ناپەسەندى سەر دىۋار و كۆلەكە:

(۱) قەلەم (موتوربەكرىد): گۇيەكە (موتوربەكرىد): **graft** (graft, grāft), *n.*

(۲) موتوربەكرىد: پەيۋەست: پەيۋەزكرىد (۳) جىگەكى موتوربە

(۴) دار يا پۇۋەكى موتوربەكرىد:

(۵) دى (كارىيەدەستى مىرى، پىكخراۋ، يا دەرگايەك): دەسكەۋتى قەدەغە

(۶) پارە يا شتى دىزاۋ بەم جۇرە

(۷) تىشۋو يا ئىسقامى پەيۋەست پىكرو (نەشتەركارى):

(۸) موتوربەكرىد: (۹) بەرەم ھىنان بە موتوربە (مىۋە، گۇن):

(۱۰) دىزى كىردن (كارىيەدەستى مىرى يا دەرگايەك):

(۱۱) پەيۋەستكرىدنى تىشۋو (نەشتەركارى):

(۱۲) موتوربەكرىد: پەيۋەست بۇن:

(۱۳) دىزى كىردن (كارىيەدەستى مىرى يا دەرگايەك):

grand tour

- تماشاگه‌گردان یا گونگران پاكيشنى؛ فيزليدان؛ خۇنوادان.
- grand tour**, (۱) گرانتيكى گشتى به نوروپادا؛ له‌لاين قوتايياني به‌گراڭدهى نينگليزىه كه به‌شيك بوو له تهاوكردن خۇشديان (۲) گرانز يا چاو پياگيرانيكى گشتى و وورد.
- granduncle** (grand'uj 'k'l, grand'uj 'k'l), *n.* مامه‌گوره؛
برای باير يا برای نەك
(۱) عمه‌مارى دان‌ويته.
- grange** (grānj), *n.* (۲) كينگه‌بهك به خانوى وهرزيره‌گه و تويله و كايه‌نهره (۳) (i) - (i) - كومه‌ليكى ههره‌وه‌زى وهرزيران (۴) باره‌گاي نهم جوره كومه‌له ههره‌وه‌زى به
- granger** (grān'jēr), *n.* (۱) نهدامى كومه‌ليكى ههره‌وه‌زى كشتوكالى (۲) وهرزير؛ جوتيان.
- granite** (gran'it), *n.* گرانيت به‌ريكي زور ره‌و و رەنگاوره‌نگه.
- granitoid** (gran'it-oid'), *adj.* له گرانيت ده‌جيت؛ گرانيتى تيدايه.
- granivorous** (grā-niv'ēr-as), *adj.* دان‌ويته‌خور.
- granny, grannie** (gran'i), *n.* [Colloq.] (۱) نەك؛ دايه‌گوره؛
داپير ۲۰ برينز (۲) كه‌سيكى له پاده به‌دهر گوى به شتى ووردو بن بايه‌خ ده‌رو به هيچ رازى نه‌بوو
- grant** (grant, grānt), *v.t.* (۱) پندان؛ پيدانى خواستك؛ دان (۲) (۱) بن به‌خشين؛ به‌خشين. (ب) كرين و فروشتنى زهوى و خانور به تاپو (۳) گريمان؛ دان پيادانان بۇ مەبەستى گفتگو
- n.* (۱) پندان؛ پيدانى خواستك؛ دان؛ دان (۲) به‌خشيش؛ دراو؛ شتيكى به‌خشاو (زهوى، خانور، پارە ... هتد).
take for granted, (۱) به راستى براوه دانان. (۲) به ناسابى دانان؛ به هيچ نه‌زانين؛ به هيچ دانان؛ بايه‌خ پين نه‌دان؛
نرخ نه‌زانين؛ به بن نوخ زانين
- grantee** (gran'tē, grān'tē'), *n.* كه‌سكى ست پين به‌خشاو
- grantor** (gran'tēr, grān'tōr'), *n.* كه‌سكى شت به‌خش.
- granular** (gran'yoo-lēr), *adj.* داندار؛ له ده‌ك پينكهاوو
- granulate** (gran'yoo-lāt'), *v.t. & v.i.* (۱) داندار؛ داندار كردن؛
داندار دان؛ بوو؛ ده‌ك ده‌ك وه‌ستان (۲) گرنج گرنج بوو
- granulation** (*n.*). داندارى (۱) ده‌كوت؛ ده‌كوتى بچوو (۲) شتيكى بچوو؛ ده‌ك ده‌ك
- granulite** (gran'yoo-lit), *n.* گرانوليت به‌ريكي ده‌ك ده‌ك وەك بلوره
- grape** (grāp), *n.* (۱) ترى (۲) دارميو؛ دارترئ. (۳) سورينكى نەرخوانى. (۴) بۇمباى مېشويى. (۵) (pl) (۱) ميخه‌كى ژور سمي نەسپو ماین. (ب) سيلى پەشەوولخ.
- grape-fruit** (grāp'frōt'), *n.* (۱) كهات؛ مزره ميوه‌به‌كه له پرتقال. (۲) گوره‌تره (۳) داري كهات. شه‌كري ترى
- grape sugar**, (۱) دارميو؛ دارترئ.
- grapevine** (grāp'vīn'), *n.* (۲) پنگا يا مويه‌كى نهينى بۇ بلاوكرده‌وه وهرگرتنى ده‌نكوباس؛
(to hear something through the ~) (۲) ووت‌ووت؛ قاو.
- graph** (graf, grāf), *n.* نه‌خشه؛ ويته؛ شيوهى نه‌ندانمىي
پيشاندان به نه‌خشه يا شيوهى نه‌ندانمىي.
- v.t.* (۱) پاشگرينكه به‌ماناي (۱) ناميزى نووسن.
- graph** (graf, grāf), (telegraph) (۲) شتيكى نووسراو؛ (monograph) (۱) پدون؛ روونكراره؛ پودن وهك ويته. (۲) تاييه‌تى به هونه‌رى نه‌خشه‌يى. (۳) هي ده‌ست‌نووسين. (ب) نووسراو. (۴) تاييه‌تى به نه‌خشه و ويته نه‌ندانمىي.
- graphic arts**, هونه‌ره ويته‌يى يا نيكاري‌چمگان.

grate

- هونه‌رى نه‌خشه‌كارى؛
هونه‌رى ويته‌ى كاره نه‌ندانمىي‌چمگان.
- پاشگرينكه به‌ماناي. (۱) جورينكى تاييه‌تى نووسين يا -graphy (graf'i),
ويته‌گرتن: (calligraphy; photography) (۲) زانبارى‌چمكى باسكه‌ر يا نيشانه‌ه‌لده‌ر: (geography) (۱) له‌نگه‌ر. (۲) قولاپ. (۱) قولاپ.
- (۲) گرتن (زورانبارى)؛ به توند پريپياكردن يا گرتن. (۳) زورانبارى؛ زوران؛ نه‌مباربوون.
- گرتن؛ به توند گرتن؛ زوران گرتن؛ نه‌مباربوون
- (۱) قولاپ به‌كاره‌نيان. (۲) زوران گرتن؛ پريه‌كه‌دا كردن؛ نه‌مباربوون؛
گرتن به توند.
- grappler** (*n.*). (۱) له‌نگه‌ر. (۲) قولاپ.
- grappling** (grap'lin), *n.* (۱) به توند گرتن؛ به قايم گرتن؛
به ده‌ست گرتن. (۲) پريپياكرتن؛ سهر ئى ده‌رچوون.
- (۱) گرتن به ده‌ست؛ گرتنكى قايم؛ ده‌ست به‌يكدا كردن. (۲) داپينكردن؛ له‌زير ده‌ستدا بوون. (۳) پينگه‌يشتن؛ تواناي گه‌يشتن (۴) تينگه‌يشتن؛ سهر ئى ده‌رچوون؛ تواناي ميشتكى
- (۱) په‌لاماردان؛ ده‌ست بۇ راكيشان بۇ گرتن؛ پريپياكردن. (۲) به‌جوشه‌وه وهرگرتن يا قبول كردن.
- (۱) بگر
- (۲) چاوهرسى؛ چاو تيرنه‌خور
- (۱) گيا؛ گژوگيا. (۲) له‌وه‌رگا؛ چيمه‌ن. (۳) [Slang], مەريوانه.
- (۱) له‌وه‌راندن (نازه‌ل). (۲) گيا ئى پرواندن.
- (۳) كوشتن و دان به زهويدا (راو)؛ دان به زهويدا (زورانبارى).
- (۱) له‌وه‌رين. (۲) به‌كه‌گرتن؛ فه‌وتان؛ پزين. (۳) مردن (۴) حسانه‌وه؛ پشودان
- (۴) كاتى خۇ به‌فيژدان؛
هەل له ده‌ست خۇ دان.
- grass-cutter** (gras'kut'ēr, grās'kut'ēr), *n.* (۱) مەكينه‌ى
چيمه‌ن برين. (۲) [Colloq.] توپينكه كه‌گياى ياريگا ده‌بووشين (بينسول)
- grasshopper** (gras'hōp'ēr, grās'hōp'ēr), *n.* (۱) كوله‌ه. (۲) [Military Slang], فريكه‌يه‌كى بچوو بۇ چاو‌ديزى يا سووسه‌كردن.
- grassland** (gras'land', grās'land'), *n.* (۱) له‌وه‌رگا. (۲) ههرينيكى گژوگيايوى.
- grass-roots** (gras'rōōts', grās'rōōts'), *n.* [Colloq.] -
خله‌كى ساده يا جه‌ماره‌ره هەلقوول: (a ~ political movement)
- (۱) ژينكى ته‌لاق دراو يا له ميرد جيا‌بووه‌وه.
- (۲) ژينكه كه ميرده‌كه‌ى لا نه‌ييت. (۳) ژنه دوتستينكى وان ئى هيغراو (۴) دايكى مندالينكى زول.
- grass widower**, پياويكى ته‌لاق دراو يا له ژن جيا‌بووه‌وه.
- grassy** (gras'i, grās'i), *adj.* (۱) تاييه‌تى به گژوگيا. (۲) به گيا داپوشراو؛ گيايوى. (۳) سه‌وز.
- grassy-green** (gras'i-grēn', grās'i-grēn'), *adj.* سه‌وز وهك گيا.
- (۱) هارين؛ جنين (پەنيى). (۲) كراندن.
- (۲) چيكرده‌وه (ددان)؛ له‌يه‌كست. (۴) په‌ستكردن؛ زيزكردن.
- (۱) كراندن. (۲) ده‌نگه‌ك ئى په‌يداكردن وهك هي ددان چيكرده‌وه.
- (۲) په‌ستكردن؛ دلگرتن: (Her voice ~s on me.)
- (۱) چوارچينه‌يه‌كى شيش بۇ په‌نجه‌ره ده‌رگا.
- (۲) ته‌يمانى كوره (كه ناگه‌كه‌ى له‌زيردايه و شتى ده‌خريته سهر يا له سهرى ده‌برژينز). (۳) ناگردان؛ كوره. (۴) بيژنگى ناسين؛ ته‌نراوى ته‌ل (بۇ له‌بيژنگدان).

grateful

- v.t.** چوارچینوهی شیش تیختست؛ تهمانه تیختست.
- grateful (grāt'fāl), adj.** (to be ~ to somebody) ۱. مهنون؛ سپاسگەر؛ به چاکه زان
۲. جینگه سپاسه؛ خوش؛ باش.
- grater (grāt'ēr), n.** نامیزی جنبینی په نیرو سهوژه؛ په تیرجن.
- gratification (grat'ə-fi-kā'shən), n.** ۱. دلخوش کردن؛
- دلخوش بوون؛ دلخوشی؛ خوشی؛ بازی کردن. ۲. دلخوشکهره؛ خوشی پییدم.
۳. پاداشت؛ خلات؛ بهخشیش.
- gratify (grat'ə-fi'), v.t.** ۱. دلخوش کردن؛ خوشی پیدان؛ بازی کردن.
۲. دار به دهمره؛ ناز کیشان؛ لاواندنهوه. ۳. [Archaic] پاداشت داننهوه.
- gratifier (n.).**
- gratifying (grat'ə-fi'ing), adj.** دلخوشکهره؛ خوشی پییدم.
- باش؛ بدل بوو
- grating (grāt'ing), n.** چوارچینوهی شیش بۆ په نجه ره و درگا.
- grating (grāt'ing), adj.** ۱. دهگینگی ناساز لیووهات وه می مهنجن.
- کراندن؛ موچرکه به له شدا هینتر (دهنگ). ۲. ناخوش؛ پهستکهر.
- gratis (grā'tis, grat'is), adv. & adj.** خورایی؛ به لاش؛ مفت.
- gratitude (grat'ə-tōōd', grat'ə-tūd'), n.** مهنونو؛ سپاس؛
- مهنونوینتی؛ مهنون بوون؛ به چاکه زانین.
- gratuitous (grə-tōō'ə-təs, grə-tū'ə-təs), adj.** ۱. خورایی؛
- به لاش. ۲. بڼ هۆ؛ نابهجی؛ پڼ نهو یست؛ ناپیویست
- gratuitous contract,** فونته راتی که سوودی فونته راتی به کی
- تیدا بیت
- gratuity (grə-tōō'ə-ti, grə-tū'ə-ti), n.** بهخشیش
- gratulate (grach'oo-lāt'), v.t. [Archaic],** ۱. بڼ خوش بوون؛
- دل بڼ خوش بوون. ۲. پیوژبایی لیکردن.
- gratulation (n.); gratulatory (adj.).**
- grave (grāv), adj.** ۱. گرنگ. (a ~ matter; ~ doubts).
۲. پڼ مهنترسی؛ ستم؛ مهنترسیدار. (a ~ illness).
۳. مرموون؛ پهست؛ ناوچهوان گرژ
۴. ناشرین یا مردود (پهنگ). (~ colors).
۵. نزم ناواژ (موسیکا، دهنگ).
- gravely (adv.); graveness (n.).**
- grave (grāv), n.** ۱. گور؛ نارامگا. ۲. مردن
- v.t.** ۱. [Obs.] ههنگندن. ۲. [Archaic] ناشتن.
۳. ههنگندن (په بکه رکاری)؛ داتاشین؛ داتراشین. ۴. لهسر ههنگندن.
۴. جهسپاشدن
- have one foot in the grave,** له گیاهه لادا بوون؛
- سهر له گوئی گور له زین.
- make one turn in one's grave,** کردنی کارنکی ناپهسند که
- کهسبکی مردووی زور پهست دمکرد نهگهر زیندوو بووایه.
- grave (grāv), v.t.** پاک کردنهوهی دیواری دهرهوهی کهشتی و قیر لیدانی.
- grave-clothes (grāv'klōz', grāv'klōthz'), n.** نهر بهرگی که
- مردووی پنبوه دهنیژرنت
- grave-digger (grāv'dig'ēr), n.** گورمهنکن
- gravel (grav'əl), n.** ۱. زرخ؛ چو. ۲. بهردی ناو گورچیله یا میزه دانان.
۱. چوینژکردن (رینگه). ۲. له زهوی دانی کهشتی یا بهلم له کهناری
- زیخاوی دهرا یا پروباردا. ۳. تریق کردنهوه یا سهر لی شیانودنی دووینهر.
۴. نهسپ شهل کردن (به زبخی ناو سم یا ژیر نال).
۵. [Colloq.] پهستکردن.
- gravelly (adv.).**
- gravely (grāv'li), adv.** نیجگار؛ زور؛ جینگه مهنترسیه؛
- (He is ~ ill).
- graven (grāv'n), alternative past participle of grave.**
- adj.** ۱. ههنگنهراو (لهسر دار، تهخته، ناسن، بهرد... هتد). ۲. جهسپینراو.

great

- graver (grāv'ēr), n.** ۱. لهسکته
۲. مروقی شت ههنگن لهسر بهردو دارو ناسن.
- gravestone (grāv'stōn'), n.** کینه بهرد؛ کینلی گور؛ کینل.
- graveyard (grāv'yārd'), n.** گورستان؛ گورخانه؛ قهرسان.
- gravitate (grav'ə-tāt'), v.i.** ۱. به پڼی پاکیشانی زهوی یا
- موگناتیسسی بزوان. ۲. نیشتن (له بڼی ناو یا شلهدا)؛ نوقم بوون.
۳. بزواندن بهره مروقی یا شتیگهره؛ پاکیشان بهره.
- gravitation (grav'ə-tā'shən), n.** ۱. بهره په کتر چوون یا
- پاکیشان؛ پاکیشان؛ چوون بهره.
۲. پاکیشانی زهوی؛ پاکیشانی موگناتیسسی (فیزیا).
- gravitational (adj.); gravitationally (adv.).**
- gravity (grav'ə-ti), n.** ۱. (a) به گرنگی کرتن (بهوشت، کردهوه).
- گرنگی. (b) مهنترسی؛ پادهی مهنترسی یا ترسناکی.
- (c) پلهی تاوانباری یا گونا بهاری.
۲. قورسی؛ قورسایی. (~ center of)
۳. نزمی ناواژ (موسیکا).
۴. پاکیشانی زهوی (فیزیا)؛ هیزی پاکیشان؛ پاکیشانی موگناتیسسی
- gravy (grā'vi), n.** ۱. چهروای گؤشت
۲. شلهیک که له چهروای گؤشت و ئاردو خوئی و ئالته دروست دهکرتن
- (دهکرتن بهسر خواردمهتیدا).
- gray (grā), adj.** ۱. خوله مینشی (پهنگ)؛ بوز؛ بوز؛ پهنگی مردوو.
۲. ناخوش (ناووهو، ژیان... هتد)؛ ناسووده نه بهخش؛ پهستکهر؛ تاریک
۳. سپی (قر). ۴. پیر.
۱. پهنگی خوله مینشی یا بوز. ۲. گیاندار یا شتیکی بوز (به تاییه تی نهسپ).
۳. کهسبیک که جلی خوله مینشی له بهر بکات. ۴. قوماشی بوز.
- v.t. & v.i.** بوزکردن؛ سپی بوون (قر)
- grayhound (grā'hound'), n. = greyhound.**
- gravid (grā'vid), adj.** بوزکار؛ بوز؛ نریک له خوله مینشی بهره.
- graze (grāz), v.t.** ۱. لهوهراندن؛ لهوهرپڼ؛ کردنه لهوهرگاوه (ناژهل).
۲. ناگاداری ناژهل بوون له لهوهرگاوه.
- v.i.** لهوهرپڼ؛ لهوهرپان
- graze (grāz), v.t.** ۱. بهروشاندن (گولله)؛ ههلوپروشاندن؛ چیچ کردن
- (گولله). ۲. لیختشان؛ به ناستم بهرکهوتن؛ به ناستم لیکهوتن.
- v.i.** بهروشان؛ به ناستم بهرکهوتن.
- n.** ۱. بهروشان؛ به ناستم بهرکهوتن. ۲. بهوشاوی.
- grazier (grā'zhēr), n. [Chiefly British],** گاوان
- grease (grēs), n.** ۱. پون؛ پونی گیاندار؛ چهوری. ۲. پیو.
۳. پونی چهورکردن؛ گریس؛ پونی مهنکینه
۴. ههروکردنی قوله پڼی نهسپ و نهو کیه می ایی دیت.
۵. (a) چهوری بهرگن یا خوری تازه بهراوه. (b) خوری پاک نهکراوه؛ بهرگن.
- v.t.** ۱. چهورکردن.
۲. دم چهورکردن؛ بهرتیل پیدان. | ~ the hand (or palm)
- grease monkey, [Slang].** فیتهری نوتومبیل و فیزکه.
- grease paint,** بویه و شتوممکی مکیا جی نهکته.
- greaser (grēs'ēr, grēs'ēr), n.** ۱. چهورکهر (مروقی، ناچین).
۲. [Slang] مهنسبکی یا نه مهنریکی به کی لاتینی (له پوی سوکی بهره).
۱. چهورکراو؛ پون لیدراو؛ پیس.
۲. چهور (خواردمه می)؛ پوناوی. (~ food).
۳. خز؛ خلیسک؛ لووس.
- greasily (adv.); greasiness (n.).**
- great (grāt), adj.** ۱. زل؛ گهره (قهواره). ۲. زور (ژماره).
۳. دورودریژ (ماوه، کات). (a ~ while).
۴. نیجگار زور؛ توندوتیژ. (~ pain).
۵. زور (پاده). (to a ~ extent).
۶. بهناویانگ؛ ناودار؛ گهره؛ پایه بهرن. (a ~ writer)

- (۷) مەزەن: گەرە: بەرن: (a - man).
 (۸) گەرە (the G- War).
 (۹) گەرەتر با گەنجتر بە يەك پشت (~ grandmother; ~ grandson).
 (۱۰) Colloq. | كارامە: بزان: (He is ~ at tennis).
 (۱۱) Colloq. | زۇرباش: ئاياب: زۇر چاك
 (۱۲) Archaic | سىكېر.
adv. [Colloq.],
n.
 (Many of the nation's ~s were there.)
-greatness (n.).
great on, [Colloq.],
the great,
 پىناوھ گەرەكان: مەزەنەكان.
great-aunt (grāt'ant', grāt'ant'), n. = grandaunt.
Great Bear,
 وورچى گەرە كۈنەستىزەيەك: حەوتە برا: حەوتەوانە.
 (مەرۈھ: " Big Dipper " و " Ursa Major ").
Great Britain,
 بەرىتانىي گەرە (كە برىتىيە لە ئىنگلىتەرە و ئىللىزى ئوسكوتلەندە.
great Dane,
 جۈرە سەگىنى گەرەي بەمىزى تۈك كورە.
Great Divide,
 (۱) ئورنىگەيەكى سەرەكى بەتايىيەتى شاخى
 " بۈكى لە نەمەركاى باكور (۲) (۱) مردن: كۈچى دوايى.
 (ب) تەنگۈچەلەمەيەكى گەرە.
great-grandchild (grāt'gran'child', grāt'grand'child'), n.
 كورەنە: كچەزە.
great-granddaughter (grāt'gran'dô'têr, grāt'grand'-dô'têr), n.
 كچى كورەنە: كچەزە.
great-grandfather (grāt'gran'fâ'thêr, grāt'grand'fâ'thêr), n.
 بايرەگەرە: باۋكى بايىر يا نەنك.
great-grandmother (grāt'gran'muth'êr, grāt'grand'-muth'êr), n.
 دايرەگەرە.
great-grandparent (grāt'gran'pâr'ant, grāt'grand'-pâr'ant), n.
 دايرەگەرە: بايرەگەرە.
great-grandson (grāt'gran'sun', grāt'grand'sun'), n.
 كورى كورەنە: كورى كچەزە.
great-hearted (grāt'hâr'tid), adj.
 (۱) ئاز: چاۋەترەس:
 بەھەرگ (۲) - قراۋان: بەدە: بەخشندە.
greatly (grāt'li), adv.
 (۱) ئىچكار: زۇر: ئۆز.
 (۲) - سەرەزى: بە شەرەفەرە: بە دەستورىنى بەرن.
great-nephew (grāt'nef'û), n. = grand-nephew.
great-niece (grāt'nês'), n. = grand-niece.
great-uncle (grāt'un'k'l), n. = grand-uncle.
greaves (grêvz), n.pl.
 زىئى لاق (لە قولەقاچەرە ھەتا نەزىن).
grebe (grêb), n.
 مەلىكى ئاۋىيە.
Grecian (grê'shən), adj.
 يۇنانى: گرىك.
n.
 (۱) يۇنانىيەك: كەسىنىكى يۇنانى يا گرىك.
 (۲) زىئى زىئى يۇنانى يا گرىك.
Greco- (grê'kô'),
Greco-Roman (grê'kô-rô'man), adj.
 يۇنانىيەك: يۇنانى يا گرىك.
Greece (grês), n.
 يۇنان.
greed (grêd), n.
 چاۋىرىسى: بە ھىچ تىرەخوردن: چىلىسى.
greedy (grêd'i), adj.
 چاۋىرىسى: بە ھىچ تىرەخوردن: چىلىسى.
-greedily (adv.); greediness (n.).
Greek (grêk), n.
 (۱) يۇنانى: كەسىنىكى يۇنانى يا گرىك.
 (۲) زىئى يۇنانى يا گرىكى (Slang).
 كورى زىئىكە لە خانوۋىيەكدا پىكەرە دەزىن (۴) [Obs.],
 تايىيەتى بە يۇنانو گەلەكەي و زىئەكەي و كىلتورەكەي.
adj.

- (۱) سەۋز.
 (۲) پەنگ زەرد يا سەۋز (لە ترەسدا يا بەھۋى نەخۋىيەۋە).
 (۳) تازە: بەتىن:
 (Recollections of his youth were still ~ in his mind.)
 (۴) فەرىك: كان و كىچ: نەگەيۋ: كان.
 (۵) تازەكۈرە: دىئا نەيۋ: ئاكام: ھەرزە.
 (۶) ساۋىلكە. (۷) تازە: ئوئى.
 (۸) سەۋز: پەنگى سەۋز. (۲) خۇمى سەۋز. (۳) جىلۋىرەگى سەۋز.
 (۴) (pl.) گەلە لىقى سەۋز (بۇ پارازىتەۋە) (pl.) سەۋزە (كاھى، سىيىناغ).
 (۶) چىمەنىك كە بۇ مەبەستىكى تايىيەتى بەكاربەندىرنت.
 (۷) يارىگاي گۆلف (كە ھەمۋى چىمەنە).
v.t. & v.i.
green with envy,
 زۇر دىل پىس. (۲) زۇر بەخىل.
greenery (grên'êr-i), n.
 سەۋزە: شىنابى: سەۋزى: سەۋزايى.
 (۲) شەتلىك: جامخانى گۆل و نەمام: پورەك و گۆلخانى.
green-eyed (grên'id), adj.
 (۱) چاۋ سەۋز.
 (۲) (۱) دىل پىس. (ب) بەخىل.
green-grocer (grên'grô'sêr), n.
 سەۋزەفروش.
green-grocery (grên'grô'sêr-i), n.
 (۱) فروشگاي سەۋزە.
 دوكانى سەۋزەفروش. (۲) (pl.) سەۋزە: سەۋزەۋات.
green-horn (grên'hôm'), n.
 (۱) كەسىنىكى تازەكۈرە، ھەرزە.
 يا ئاكام. (۲) كەسىنىكى ساۋىلكە.
 (۳) [Colloq.], لائەۋاز يا كۆچكەرنىكى تازە (لەپورى گالتەۋە).
greenhouse (grên'hous'), n.
 شەتلىك: شوۋشە: خانوۋىيەكى
 شوۋشە گەرە بۇ نەمام: جامخانى گۆل و پورەك و نەمام: پورەك و نەمام و گۆلزار.
greenish (grên'ish), adj.
 سەۋزىاۋ: سەۋزكار.
green light,
 (۱) چىزى سەۋز (بۇ ھاتوچى ئوتومبىل لەسەر شەقام)، ۋاتە
 پىنگەپىندان بە بۆيىشتىن. (۲) [Colloq.], دەسەلات پىندان يا پىنگەپىندان بە
 كردنى كارىك. [to give (or get) the ~]
greenness (grên'nis), n.
 سەۋزى: سەۋزايى: سەۋزىتى.
green onion,
 تەرە پىياز.
green pepper,
 بىيەرى سەۋز: دەرۋىيەرى سەۋز.
green-room (grên'rôom', grên'room'), n.
 ئورۇر چاۋەرو.
 ھەۋنەۋى نەكتەران لە ھەندى شائۇدا.
green-sickness (grên'sik'nis), n.
 جۈرە نەخۋىيەكى
 كەم خۇيىيەكە رەنگى پىست سەۋزىاۋ دەكات.
greensward (grên'swôrd'), n.
 گىيى سەۋز: چىمەن.
green thumb,
 دەستياشى يا بەرەكەتى بۇ پورەك پوئىن:
 شت باش بە دەست پوۋان.
greenwood (grên'wood'), n.
 دارستانى سەۋز.
greet (grêt), v.t.
 (۱) سلاۋلىكردن: چاك و چۆنى لەگەل كردن
 (۲) بەخىرەھاتن كردن: پىشۋازى كردن.
greeting (grêt'ing), n.
 (۱) سلاۋكردن: چاك و چۆنى كردن: سلاۋ.
 (۲) سلاۋ لە كەسىنىكى دورۇ يا نادىارەۋە.
gregarious (gri-gâr'i-ôs), adj.
 (۱) لە كۆمەلدا زىاۋ.
 (۲) كۆمەلخاۋ: سەربەدەرەۋە: ھەزكەر لە ھادەمى مەۋزە.
 (۳) تايىيەتى بە كۆمەل يا جەماۋە. (۴) بە كۆمەل پوۋان (پورەكناسى)
gremlin (grêm'lin), n.
 (۱) گىياندازىكى نەفسانەيى كەتچى
 ۋەك جۈنكەيە. (۲) كەسىنىكى كەتتەبازو بەگۆبەنگ.
grenade (gri-nâd'), n.
 ئارنىچۈك.
grenadier (grên'â-dêr'), n.
 (۱) ئارنىچۈك ھايۋىز (سەرباز).
 (۲) جۈرە ماسىيەكە.
grew (grô), past tense of grow.
grewsome (grô'sam), adj. = gruesome.

grey

grey (grā), *adj., n., v.t. & v.i.* = gray: (British Spelling).

greyhound (grā'hound'), *n.*

grid (grid), *n.*

gridle (grid'l), *n.*

gridle-cake (grid'l-kāk'), *n.*

gridiron (grid'îrēm), *n.*

grief (grēf), *n.*

grieve (grēv), *v.t.*

grievance (grēv'ons), *n.*

grievous (grēv'əs), *adj.*

griffin, griffon, gryphon (grif'in), *n.*

griffon (grif'an), *n.*

grill (gril), *v.t.*

grille (gril), *n.*

grilled (grild), *adj.*

grill-room (gril'rōom', gril'room'), *n.*

grim (grim), *adj.*

grimace (gri-mās'), *n.*

grimalkin (gri-mal'kin, gri-môl'kin), *n.*

grime (grīm), *n.*

grimy (grīm'i), *adj.*

grin (grin), *v.i.*

grisly

grind (grīnd), *v.t.*

grinder (grīn'dēr), *n.*

grindstone (grīnd'stōn'), *n.*

gringo (grīn'gō), *n.*

grip (grip), *n.*

gripe (grīp), *v.t.*

grisly (griz'li), *adj.*

grit (grīt), *n.*

grizzle (grīz'l), *n.*

grizzle-cake (grīz'l-kāk'), *n.*

grizzleiron (grīz'lîrēm), *n.*

grizzle (grīz), *n.*

grizzle-cake (grīz'l-kāk'), *n.*

grizzleiron (grīz'lîrēm), *n.*

grizzle (grīz), *n.*

grizzle-cake (grīz'l-kāk'), *n.*

grizzleiron (grīz'lîrēm), *n.*

grizzle (grīz), *n.*

grizzle-cake (grīz'l-kāk'), *n.*

grizzleiron (grīz'lîrēm), *n.*

grizzle (grīz), *n.*

grizzle-cake (grīz'l-kāk'), *n.*

grizzleiron (grīz'lîrēm), *n.*

grizzle (grīz), *n.*

grizzle-cake (grīz'l-kāk'), *n.*

grizzleiron (grīz'lîrēm), *n.*

grizzle (grīz), *n.*

grizzle-cake (grīz'l-kāk'), *n.*

grizzleiron (grīz'lîrēm), *n.*

grizzle (grīz), *n.*

grizzle-cake (grīz'l-kāk'), *n.*

grizzleiron (grīz'lîrēm), *n.*

grizzle (grīz), *n.*

grizzle-cake (grīz'l-kāk'), *n.*

grizzleiron (grīz'lîrēm), *n.*

grizzle (grīz), *n.*

grizzle-cake (grīz'l-kāk'), *n.*

grizzleiron (grīz'lîrēm), *n.*

grizzle (grīz), *n.*

grizzle-cake (grīz'l-kāk'), *n.*

grizzleiron (grīz'lîrēm), *n.*

grizzle (grīz), *n.*

grizzle-cake (grīz'l-kāk'), *n.*

grizzleiron (grīz'lîrēm), *n.*

grizzle (grīz), *n.*

grizzle-cake (grīz'l-kāk'), *n.*

grizzleiron (grīz'lîrēm), *n.*

grizzle (grīz), *n.*

grizzle-cake (grīz'l-kāk'), *n.*

grizzleiron (grīz'lîrēm), *n.*

grizzle (grīz), *n.*

grizzle-cake (grīz'l-kāk'), *n.*

grizzleiron (grīz'lîrēm), *n.*

grizzle (grīz), *n.*

grizzle-cake (grīz'l-kāk'), *n.*

grizzleiron (grīz'lîrēm), *n.*

grizzle (grīz), *n.*

grizzle-cake (grīz'l-kāk'), *n.*

grizzleiron (grīz'lîrēm), *n.*

grizzle (grīz), *n.*

grizzle-cake (grīz'l-kāk'), *n.*

grist

(a ~ crime)

-gristliness (n.).

grist (grist), n.

grist to one's mill,

gristle (gris'tl), n.

gristmill (grist'mil'), n.

grit (grit), n.

(۱) ریخ؛ دهنکه لم؛ دهنکه ریخ

(۲) ببردیکی رهی زبری لمین (۳) نازلیهتی؛ نازایی؛ کۆل نهان؛ غیرت

v.t.

(۱) به ریخ و لم داپوشین (۲) ددان جیرکردنهوه

v.i.

کره کرکردن؛ لیکخشاندن

grits (grits), n.

جۆره ههردیکی هاپراوه وه له بهی ساوه (به تاییهتی

له لای خواووی نه ههردیکا دهخوړت).

grizzle (griz'l), n.

(۱) قژی بۆز یا خۆله مینشی

(ب) باروکهی بۆز (۲) پهنگی خۆله مینشی

v.t. & v.i.

وهك خۆله مینشی لیکردن؛ بۆرکردن؛ بۆریبون

adj.

خۆله مینشی؛ بۆز

grizzly (griz'li), adj.

بۆز؛ خۆله مینشی

n.

وورچینکی نووک قاومیی یا پهشتالهی دپی گهرهوی نه ههردیکیه

grizzly bear,

وورچینکی نووک قاومیی یا پهشتالهی دپی نه ههردیکیه

groan (grōn), v.i.

(۱) نالاندن؛ ئرکاندن؛ ئرکه نرک کردن؛ ئالین

(۲) لووراندن (یا) (The wind ~s.)

(۳) ناله هاثن له ژنر چه سانه وه

(۴) بار قورس بوون؛ نقه نق کردن له ژنر باری قورسا.

v.t.

نالاندن؛ ناله هاثن کردن

n.

ناله؛ ناله هاثن؛ ئالین؛ ناهو؛ ناله؛ ئکه

grocer (grō'scēr), n.

دووکاندار؛ وورده فروش؛ به قال

grocery (grō'scēr-i), n.

(۱) دووکانداری؛ دووکانداریتی؛ به قال

(۲) دووکان (هی خوارده مهنی و وورده شتی ناوما)

(۳) (pl) فروتهی دووکان (خوارده مهنی و وورده شتی ناوما).

grog (grog), n.

(۱) خوارده مهنی سه رخوشکر (که ناوی تیکه لا و ده کرت).

(۲) خوارده مهنی سه رخوشکر

groggy (grog'i), adj.

(۱) [Colloq.] سه رخوش؛ مهست

(۲) گنژو بی هیزو شلوق و بهم لاو به ولادا کهرتو (به موی لیدان، نه خوشی، یا

بێ خهوی بهوه)

-groggily (adv.); grogginess (n.).

groin (groin), n.

(۱) نارگه؛ پینش؛ گه و گون؛ گه و قون

(۲) شوینی لیکدانی دوو تاق (خانوسازی)

groom (grōom, groom), n.

(۱) مهبتیری وولاخ

(۲) زاو (۳) [Archaic] (ا) پیاو (ب) خزمه تکار؛ بهر دهستی پیاو

(۳) ناماده کردن و راهینانی مرۆ بۆ مهبتیرکی تاییهتی

(He was ~ed for political office.)

groomsman (grōomz'mən, groomz'mən), n.

برازاو

groove (grōov), n.

(۱) دیوار؛ درز؛ هیل؛ قلیش؛ تلیش؛ کهنه

(۲) چال و جۆلی (۳) پۆتین؛ یه نهوایی

v.t.

کهنه تپ کردن؛ درز تیا هه لکه نادن یا کردن؛ قلیش کردن

groovy (grōov'i), adj.

خوش؛ بوودان؛ کار، کردار... هتد

grope (grōp), v.t., v.i. & n.

پهل کوتان (وهك له ژوورنکی تاریکدا)

پهله قازن؛ دهست کوتان بهم لاو به ولادا (بۆ دۆزینه موی شت یا رینگه)

gross (grōs), adj.

(۱) زۆر قهلهو

(۲) ناشکر؛ هه لمانراو؛ هه لیه کی دیار (a ~ violation)

(۳) چپ؛ پیر (۴) زبر

(۵) ناشرین (رهوشت، کردهوه)؛ ناپه سهند؛ نابهجن (language ~)

(۶) نهزان؛ ریی بهدی نهکس

(۷) سه رجهم؛ هه موی؛ سه رویه؛ کۆ (one's ~ income)

ground

n. (۱) هه موی؛ هه موی؛ سه رجهم (۲) دروانگزه دهره ن

v.t. & v.i. [Colloq.],

سه رجهم کردن

grotesque (grō-tesk'), adj.

(۱) سهیرو ناسرووشتی و شیناو

(به ره مهی هونه ری) (۲) ناشرین؛ به دیو؛ بێ مانا؛ شیناو

n.

(۱) تابلۆ یا پهیکه رنکی ناسرووشتی و سهیرو شیناو

(۲) نهخشه یا شینواریکی دژ به سرووشت و ناشرین و شیناو

grotesquerie, grotesquery (grō-tes'kēr-i), n.

(۱) شتیکی

ناشرین و سهیرو پوو خسار شیناو (۲) ناشرینی پوو خساری شت؛ به دیوویی

ناسرووشتی پووالهت (۳) تابلۆ پهیکه ری ناسرووشتی و شیناو و سهیرو

گهشکرت (سرووشتی یا دهستکرد)

grotto (grōt'ō), n.

بۆله بۆل کردن و مرموونی نوواندن

grouch (grouch), v.i. [Colloq.],

(۱) که سیکنی مرموونی و بۆله بۆل کردن؛ که سیکنی سکالا کس

(۲) مرموونی؛ تهنگه جیکلانه بی (۳) هوی سکالا و بۆله بۆل و مرموونی

مرموم؛ مۆن؛ بێ تاقهت؛ (grouch'ī), adj. [Colloq.],

تهنگه جیکلانه؛ بۆله بۆل و سکالا کس (a ~ man or woman)

-grouchily (adv.); grouchiness (n.).

ground (ground), n.

(۱) (ب) بېنجینه (ب) بنی دهریا

(۲) زه مین؛ زه موی؛ نه رز؛ زه مینه (۳) خاک؛ زه موی؛ زه موی؛ رووشکانی

(۴) پارچه یهک زه موی تاییه تی (a hunting ~)

(۵) مهردای باسو و گفتوگو

(۶) دوری له نامانجهوه؛ ماوه ی گهشتن به نامانج

(۷) بېنجینه؛ بناغه (۸) (pl.) هۆ؛ به لگه (۹) پوو

(۱۰) په یوه ندی نه له کترکی به زه مینه وه

(۱) زه مین؛ هی زه مین؛ نزیک به زه مین (floor ~)

(۲) له زه میندا پووای یا ژیاو

(۱) خستنه سهر زه موی؛ له سهر زه مین دانان

(۲) له زه موی دان (که شتی، به لگه) (۳) دامه نراندن؛ دانان (له سهر بناغه ی پته و

(۴) دانان له سهر (به لگه) (۵) فیرکردنی سهره تایی باسیک

(۶) له سهر زه مین هیشته وه و قه دهغه ی فیرین لیکردن

(The plane was ~ed by bad weather.)

(۷) گه یاندن به زه مین (ته ی نه له کتریک)؛ ته ل

(۱) کهوتنه سهر زه موی؛ کهوتنه خواره وه

(۲) له زه موی دان (که شتی، به لگه)

above ground,

زیندوو

break ground,

(۱) هه لکه نادن (۲) کێلان

(۳) بېنجینه دانان (خانوو)؛ پهنگ پشتن (خانوو)؛ دهست به درووستکردن

(خانوو) (۴) دهست پیکردن (کار، پیرۆه، ئه رک)

cover ground,

(۱) پینگه برین؛ برین یا ته واکردنی به شیک له پنگه ی

گهشت (۲) کردنی به شیک له کار یا ئه رک

from the ground up,

له بنه رته وه؛ هه موی؛ به ووردی و ته واکری

gain ground,

په ره سهندن؛ به هیز بپوون؛ پینشکوتن

give ground,

کشانه وه؛ شکان؛ به زین؛ بێ هیز بوون و به دهست نه وهدان

hold one's ground,

خۆ پاگرتن په رامبه ر به هیرش؛ نه کشانه وه؛

واژ له ماف و جینگه ی خۆ نه مینان؛ بهرگه گرتن؛ بهرگری کردن

lose ground,

دواکهوتن؛ دۆپاندن؛ بێ هیز بوون

on firm ground,

پتیی

on one's own ground,

(۱) له باریک یا دور و بهرین کدا که شارماری

بیست (۲) له باسیکا که باشی برانیت (۳) له شوینی خۆتدا؛ له ماله وه

on the ground of,

له بهر؛ به موی

run into the ground, [Colloq.],

له تام کردنه دهره وه؛

له پانه به در کردن

shift one's ground,

هه لویستی خۆ گۆرین؛ جن گۆرین کردن

stand one's ground,

خۆ پاگرتن له بهر هیرشدا؛ نه کشانه وه و نه بزوان

نه جپوول؛ هه لویستی خۆ نه گۆرین و بهر نه دان

ground (ground), past tense and p.p. of grind.

guaranty

guard

- (۱) گهرهنتی: بهائیتی مسوگه‌ری (۲) سه‌نه‌د: کومپياله.
- v.t.** ده‌سه‌م‌ری کردن: بهائیتی پشتگیری کردن دان: گهرهنتی دان.
- guard (gärd), v.t.** (۱) پاراستن: ناگاداری کردن (۲) پاسکردن: پاسه‌وانی کردن: به دیاره‌وه بوون. (۳) [Archaic], له‌گه‌لدا چوون بۆ پاراستن.
- v.t. (~ against),** ووریا بوون: له شتیک یا کسه‌یک: ناگا له خۆ بوون: (to ~ against infection)
- n.** (۱) پاسه‌وانی: پاراستن. (۲) ووریایی: هوشیاری. (۳) پاسه‌وان: پاسدار: دیده‌وان: نوبه‌چی: یاساول. (۴) نامیری پاریزهر (بۆ پاراستنی مکینه یا به‌کاره‌ینته‌ره‌کی). (۵) یاریک‌ری به‌رگر: فوتبول، باسکه ... هتد.
- mount guard,** ده‌ست به نوبه‌ی پاسه‌وانی کردن
- off (one's) guard,** ناووریا: ناووشیار.
- on (one's) guard,** ووریا: هوشیار: به‌ناگا.
- stand guard,** پاسه‌وانی کردن: چاودیری کردن: ناگاداری کردن
- guarded (gär'did), adj.** (۱) پاریزراو (۲) پاسه‌وانی کراو: چاودیری کراو: دایینکراو. (۳) له سنوور نه‌چووه ده‌ره‌وه: به ترسه‌وه: (a ~ speech).
- guardhouse (gärd'hous), n.** (۱) پاسه‌وانخانه: پاسدارخانه. (۲) گرتوخانه‌ی سربازو نه‌فسه‌ر.
- guardian (gär'di-ən), n.** (۱) پاسه‌وان: پاسدار: پاریزهر: پاریزگار. (۲) خه‌مخور (۳) پین سپهره‌روای مندانیک یا کسه‌یک که نه‌توانیت کاروباری خۆی به‌رینه‌بیت: له نه‌ستوگر: لیپرسراو: خه‌مخور.
- guardianship (n.).** نهرده: پین پلکانه‌و ینگه
- guard-rail (gärd'räl), n.** (۱) پاسه‌وان: پاسدار
- guardsman (gärdz'män), n.** (۲) نه‌د می هیزی پاسدارانی میلی (۱) داری " گواغه "
- guava (gwä'və), n.** (۲) به‌ری نه‌م داره که سه‌زه‌و له هه‌رمین ده‌چن، به‌لام بچوکرته ده‌خورت یا ده‌کرت به مره‌با.
- gubernatorial (gōō'bēr-nā-tōr'i-əl, gū'bēr-nā-tō'rī-əl), adj.** تایبه‌تی به‌فه‌رمانه‌روای هه‌رمین یا ویلايه‌تیکه‌ر فه‌رمانه‌گه‌ی.
- guerdon (gūr'd'n), n. [Poetic].** پاداشت: خه‌لات
- v.t [Poetic],** پاداشت دانه‌وه: خه‌لات کردن
- guerilla, guerrilla (gə-ril'ə), n.** (۱) شه‌ری پارتیزانی: شۆرش پارتیزانی: (۲) پارتیزان
- adj.** پارتیزانی
- guess (ges), v.t. & v.i.** (۱) هه‌مه‌نه‌بان: مه‌ته‌ل: گۆتره‌کاری کردن. (۲) وازان: وادان: لا وایوون. (I ~ you can do it).
- n.** هه‌له‌نه‌بان (مه‌ته‌ل: شتیک نه‌ینی): گۆتره: گۆتره‌کاری.
- guess-work (ges'würk), n.** (۱) هه‌له‌نه‌بان: مه‌ته‌ل. (۲) گۆتره‌کاری
- guest (gest), n.** (۱) میوان. (۲) میوانی ئوتیل. (۳) میوانی یانه یا ده‌زگایه‌ک که خۆی تییدا نه‌ندام نه‌بیت. (۴) لاوورگه (خانه‌ومر، گیاندان): لا‌کوت.
- adj.** (۱) نۆ میوان: تایبه‌تی به میوان. (۲) به میوانی یا بانگ کردن کارده‌کار: (a ~ artist).
- v.t.** میوانداری کردن.
- v.i.** میوانداری پیکردن.
- guest-house (gest'hous), n.** میوانخانه
- guest of honor,** میوانی به‌ریز
- guffaw (gə-fô'), n.** قاقای پیکه‌ن: تریقانه‌وه: تریق و هوو
- v.i.** تریقانه‌وه: پیکه‌ن به ده‌نگینکی به‌ری: تریقی پیکه‌ن هاتن.
- guidance (gīd'ns), n.** راه‌ری: راه‌ری کردن: نامۆگاری: ینگه‌ی پيشان‌دان.

gull

- guide (gid), v.t.** (۱) راه‌ری کردن: ینگه‌ی پيشان‌دان: پيشه‌روای کردن. (۲) ناراسته‌کردن. (۳) فیزکردن: پاهیتان. (۴) به‌رینه‌بردن: حوکه‌رانی کردن.
- v.i.** بوون به راه‌ری: راه‌ری کردن.
- n.** (۱) راه‌ری: پيشه‌رو: پيشه‌نگ. (۲) چاوساگی گه‌شتکه‌ران: راه‌ری گه‌شتکه‌ران. (۳) ینگه‌ی پيشان‌ده‌ر (نیشانه). (۴) راه‌نامه‌ی گه‌شتکه‌ران: ږبه‌ری ږبه‌وار. (۵) راه‌نامه: په‌رتوکی راه‌ری: (a ~ to mathematics).
- guidebook (gid'book), n.** راه‌نامه‌ی گه‌شتکه‌ران
- guided missile,** مووشمکی ناراسته‌کراو.
- guideline (gid'lin), n.** په‌یره‌و: راه‌نامه.
- guidepost (gid'pöst), n.** دار یا ستوونی ینگه‌ی پيشان‌ده‌ر (بۆ ږبه‌واران)
- guild (gild), n.** یه‌کیتی (کرنکاران، فه‌رمانه‌بان، پيشه‌سازان): جقات: نه‌قابه.
- guilder (gil'dēr), n.** پارهی هۆنه‌نده‌و نه‌مسا
- guildsman (gildz'män), n.** نه‌ندامی یه‌کیتی یا نه‌قابه‌یک.
- guile (gil), n.** فروغیل: ساخته: ساخته‌بازی: مه‌کر بازی: فیلجی: زو‌لجی.
- guileful (gil'fəl), adj.** فیلجبار: ساخته‌چی: مه‌کر بازی: زۆل.
- guileless (gil'lis), adj.** بڼ فیلو ته‌له‌که: سه‌راست: ساویلکه: دلپاک.
- guillotine (gil'o-tēn), n.** گیلوتین: گیلوتین: نامیری سه‌ریزنی تاوانباران که له فه‌ره‌نساوه داهاتووه.
- guilt (gilt), n.** (۱) تاوان: گوناوه: سوچ: خه‌تا (۲) هه‌ست به گونا‌ه‌باری کردن: هه‌ست به بڼ ویزدانی کردن.
- guiltless (gilt'lis), adj.** بڼ تاوان: بڼ گوناوه: بڼ سوچ: بڼ خه‌تا.
- guilty (gil'ti), adj.** (۱) تاوانبار: گونا‌ه‌بار: خه‌تا‌بار: تاوانکار: به‌تاوان. (۲) هه‌ست به گونا‌ه‌باری کرا: هه‌ستکه‌ر به بڼ ویزدانی: (~ conscience).
- guiltily (adv.); guiltiness (n.).**
- guinea (gin'i), n.** (۱) جونه‌ی: پارهی‌یکی شینگلیزی. (۲) بالنده‌یه‌کی مالی‌یه له مریشک ده‌چن. (۳) [Slang]. ئیتانی (له‌پووی سووکی‌یه‌وه).
- guinea fowl,** بالنده‌یه‌کی مالی‌یه له مریشک ده‌چن.
- guinea hen, = guinea fowl.**
- guinea pig,** (۱) به‌رازی گینی: گیانداریکی بچوکه نه‌وه‌نده‌ی که‌رویشکیکی مالی ده‌بیت له توخمی مشکه‌کویره‌یه بۆ تاقیکردنه‌وه و لیکۆلینه‌وه له تاقیگه‌دا به‌کارده‌هینری.
- (۲) کسه‌یک یا شتیک که بۆ تاقیکردنه‌وه و لیکۆلینه‌وه به‌کاربه‌ینری.
- guise (giz), n.** (۱) [Archaic], په‌فتار: خو‌په‌رووش. (۲) جل‌وبه‌رگ: جل (۳) پوو: پوو‌خسار: شیوه‌ی ده‌ره‌وه. (۴) پوواله‌ت: پوواله‌تی درۆ: په‌رده:
- (Under the ~ of friendship he betrayed us.)**
- v.t.** (۱) [Archaic], پۆشین یا جل‌له‌به‌رکردن به شیوه‌یه‌کی تایبه‌تی (۲) [British Dial.], شاردنه‌وه: خۆ ئی گۆږین: پوو‌خسار گۆږین
- v.i. [British Dial.],** خۆ گۆږین: ده‌ماخ کردن
- guitar (gi-tär'), n.** گیتار: نامزینکی موسیقی‌یه له عوود ده‌چن.
- guitarist (gi-tär'ist), n.** گیتارزن: گیتار لیده‌ر
- gulf (gulf), n.** (۱) که‌نداو. (۲) که‌ندله‌ن: که‌ند: که‌ندله‌نیکي قول و پان. (۳) جیاوازی (نیوان دوو کس، بیروباوه، کۆمه‌ل، رو‌لات ... هتد). (۴) گیزاو: گه‌رداو.
- v.t.** قوت‌دان: ماشینه‌وه: هه‌موو گرتنه‌وه.
- gull (gul), n.** بالنده‌یه‌کی ده‌ریایی قاج تنه‌روای په‌ر سپی و ره‌ش و بۆره
- sea gull,** نه‌وه‌نده‌ی مراوی‌یه‌ک ده‌بیت (هه‌ره‌وه " sea gull ").
- gull (gul), n.** که‌سینکی ساویلکه: که‌سینکی خو‌شیاوه‌ری به ناسانی

gullet

<i>v.t.</i>	هملخه تانیدن؛ قیل لیکردن
gullet (gul'it), <i>n.</i>	(۱) سورینچکه؛ سورینچک (۲) قورگ؛ مل (۳) جۆگه؛ ناز؛ چم؛ گهل
gullibility (gul'ə-bil'ə-ti), <i>n.</i>	ساولیکه؛ خوشباوری؛ بوسزمانی
gullible (gul'ə-b'l), <i>adj.</i>	ساولیکه؛ خوشباور؛ بوسزمان
gully (gul'i), <i>n.</i>	گهل؛ چم
gulp (gulp), <i>v.t.</i>	(۱) همل لورشین (خواردنوه)؛ هملقوراندن به پهله چاوبرسی یانه (<i>~ down coffee</i>) (۲) گریان هاتن و هستاندن (که وهک تف قورتدان دیاره)
<i>v.t.</i>	همناسه و هستان (همر وهک له کاتی هملقوراندن قومینکی زلدا)
<i>n.</i>	(۱) هملقوراندن به پهله؛ همل لورشین (۲) قومینکی زل
gum (gum), <i>n.</i>	(۱) گومون؛ جوی؛ سرنیش (۲) لاستیک (۳) بنیش؛ جاجک
<i>v.t.</i>	(۱) جوی دهراندن؛ گومون دهراندن (۲) لینج بوون؛ لینج بوون
gum (gum), <i>n.</i>	پوک
gumbo (gum'bō), <i>n.</i>	(۱) داری بام؛ پورهکی بام؛ (۲) بام؛ (۳) شله؛ بام؛ (۴) شوزیا یا شله؛ ماسی (۵) جۆره خاکینکی خواروو پۆژاوا؛ نه مریکایه که تهر بوو لینج ده بیت (۶) زمانی مهرنسی قوله؛ مهشکانی ویلایتی "لوریزانا" ی خوارووی نهمریکا و نیندیزی پۆژاوا
gumption (gump'shan), <i>n.</i>	(۱) [Colloq.] زیرهکی؛ له کاروباری ژاندا؛ زورانی؛ زرنگی (۲) گیانی دهستپیشکری کردن و چاونه ترسان؛ گۆشش کردن و چاقا قیمی و کۆل نهدن
gun (gun), <i>n.</i>	(۱) تفنگ؛ ده مانچه؛ چهک؛ تۆپ (۲) تهقی؛ چهک؛ بۆ دهستپیشکردن یا دوابی هاتنی پیشبرکن یا مله مانییک (۳) نامریک که له شینوه و بهکارهیناندا له تفنگ بچیت (۴) [Slang] دهمهوانی؛ مکیهیک (۵) [Colloq.] تهقلیکردن؛ کوشتن (۶) [Slang] جوالاندن دهمهوانی؛ مکیهیک بۆ خیراترکردن (۱) که سینی کرنگ و به دهسهلات؛ که سینی دهست پزیشتوو (۲) نهفسه رنکی گهره خۆ پاکرتن بهرامبر به هیزش؛ نهکشانه؛ stick to one's guns, هملوئست یا رنباری خۆ نهگۆین بهلمی چهکداری پاسهوانی gun-boat (gun'bōt), <i>n.</i> دیبلوماسی بهتی ههره شه و زوره ملی gunboat diplomacy, تهقی؛ تفنگ؛ تفنگ تهقاندن؛ تهق تفنگ gun-fire (gun'fir), <i>n.</i> زۆر بهجوش (بۆ کردنی شتیك، هملوئستیک، بۆ که سیک) gung ho, به پهروش (<i>He is ~ on working for world peace.</i>) gunlock (gun'lōk), <i>n.</i> چهخماخ (تفنگ) gunman (gun'man), <i>n.</i> (۱) تفنگچی؛ به تاییهتی تاوانبارک تفنگ له شان؛ پیاوخرایینکی چهک له شان (۲) تفنگ دروستکر gunner (gun'ēr), <i>n.</i> (۱) سربازی تۆپ نهقین (۲) نهفسه ری نیپرسراوی تۆپ و کهشتی بهکی جهنگی (۳) راجی gunnery (gun'ēr-i), <i>n.</i> (۱) تۆپ؛ تۆپی گهره (۲) تۆپی گهره دروستکردن و تهقاندن (۳) تۆپ تهقاندن gunny (gun'i), <i>n.</i> (۱) نهو قوماشی گونیه ی دروست دهکرت (۲) گونیه؛ خمار gunny sack, گونیه؛ خمار gun-powder (gun'pou'dēr), <i>n.</i> باروت

guzzle

gun-runner (gun'run'ēr), <i>n.</i>	قاچاچی تفنگ و چهکی تر
gun-shot (gun'shot), <i>n.</i>	(۱) گولله؛ تهقی؛ تفنگ؛ تهق (۲) [Rare] تفنگ تهقاندن (۳) مودای بپرکردنی گولله بهک
<i>adj.</i>	تاییهتی به گولله (<i>a ~ wound</i>)
gun-shy (gun'shī'), <i>adj.</i>	له تهقی؛ تفنگ ترسای (<i>a ~ dog</i>)
gunsmith (gun'smith'), <i>n.</i>	تفنگساز؛ چهکساز؛ وهستای تفنگ و دهمانچه
guppy (gup'i), <i>n.</i>	جۆره ماسی بهکی بچوکی رهنگا ورهنگه بۆ جوانی بهخیزو دهکرت
gurgle (gūr'g'l), <i>v.i.</i>	بلقه بلق کردن (وهک ناوی شهره یا شووشه)؛ قلبه هاتن؛ خوربه هاتن
<i>n.</i>	بلقه بلقی ناو؛ خوری ناو یا دهنگینکی وهما
gush (gush), <i>v.i.</i>	(۱) فیچه کردن (خوین، ناو، فرمیسک)؛ ن هاتنه دهره به بخور (<i>[Colloq.]</i>)، نووسین یا دووان به جۆشه وه
<i>n.</i>	(۱) فیچه؛ فیچه کردن؛ پژان (۲) [Colloq.] پیشاندانی ههست یا جۆشی له پاده بهدر
gushy (gush'i), <i>adj.</i>	ههست پیشاندن به ناشکراو له پاده بهدر
gusset (gus'it), <i>n.</i>	تیرۆژ؛ خشتک
gust (gust), <i>n.</i>	(۱) بایهکی قایم که له پهر هله دکات؛ ره شه با (۲) باران، دووکل، ناگر، یا دهنگینکی له پهر بهتین (۳) هملچوونیک، تووهره بوونیک، یا پیکه نینینکی له پهر
gust (gust), <i>v.t.</i> [Scot.]	تام کردن؛ حزاینکردن
gustation (gus-tā'shən), <i>n.</i>	(۱) تام کردن (۲) ههستی تام کردن
gusto (gus'tō), <i>n.</i>	(۱) حمز؛ مهیل (۲) زۆر حزاینکردن؛ زۆر بهدل بوون؛ زۆر به حمزه وه (۳) جۆش (<i>to do something with ~</i>)
gusty (gus'ti), <i>adj.</i>	قایم (با) (<i>~ winds</i>)
gut (gut), <i>n.</i>	(۱) (pl.)، هتاو (۲) ریخۆله (۳) ژئ (که دروست دهکرت له ریخۆله ی ههتن گیاندار ی وهک پیشه بۆ که مانچه و دورینه وه ی برین) (۴) قۆزاخ ی ناویشم (۵) پزهره ی تسمه؛ گهل (۶) [Slang], (pl.)، (b) غیره؛ نازی؛ چاونه ترسای؛ به جهرگی (ب) بئ حه یایی؛ چه قامه سووی؛ بئ شهرمی (ج) هیز؛ کاریگری (۱) هتاو دهره هتاو (۲) ناوهره ی ویرانکردن وهک به ناگر (<i>Fire ~ted the building.</i>) بئ غیره؛ ترسۆک؛ کوونی بغیره؛ ناز؛ به جهرگی
gutless (gut'lis), <i>adj.</i>	
gutlessness (n.)	
gutsy (gut'si), <i>adj.</i> [Slang]	
gutsiness (n.)	
gutter (gut'ēr), <i>n.</i>	(۱) ناوهره؛ ناوهره؛ زراب (۲) باری ژانینکی پهر له نه بوونی و بئ دهرامهتی و پیس و پۆخلی و ره شوووتی زیراب یا ناوهره؛ بۆ دروستکردن (۱) به جۆگه؛ پزیشتن (۲) توهانه (مۆم) (۱) قورگی؛ تاییهتی به قورگ (۲) به قورگ دهرورئ (دهنگ) (۳) پهر له دهنگی له قورگدا پیدابوو یا به قورگ ووتراو (<i>Arabic is a ~ language.</i>) (۱) دهنگیک که له قورگه دیت یا پیدایه ده بیت (وهک دهنگی قیپی) ج، ع، غ (۲) نیشانه ی نه جۆره دهنگه گوریس، زیزه، یا داریک که بۆ چه سپاندن یا پاگیرکردنی شتیک بهکار دهه نریت (۱) که سینی سیر له پوخسار یا جل و بهر گیدا (۲) [Slang]، کوپ؛ پیاو؛ کابرا؛ زهلام گالته پیکردن؛ پئ پیکه نین [Colloq.] guzzle (guz'l), <i>v.i.</i> & <i>v.t.</i> زۆر خواردنوه

gym (jim), *n.*

gymnasium (١)

(٢) كۆرسىتىكى جىمناستىك يا وەرزش لە قوتابخانە يا كۆلىچدا.

gymnasium (jim-nā'zi-əm), *n.*

(١) جىمنازىۋم: خانوۋ يا ھۆلى

ياري جىمناستىك يا وەرزش كۆرۈنۈش يارىگاي سەرگىراۋ؛ وەرزشگا (تەنھەرىكەت).

(٢) [G-]، قوتادىيەكى قوتابخانەنى ئاۋەندى ئەلمانى ۋە ھەندى ۋولتاتنى

ئەۋروپى تىر كە ئامادە ئەمگىرىت بۇ چۈنە زانكۇ

gymnast (jim'nast), *n.*

تەنھەرىكەت يارىگەرى جىمناستىك.

gymnastic (jim-nas'tik), *adj.*

ۋەرزشى: تايىبەتى بە ۋەرزش

gymnastics (jim-nas'tiks), *n.pl.*

تەنھەرىكەت ياري جىمناستىك

gyneco- (jī'ni-kō, jin'i-kō),

پىئىشگىرىكە بەماناي: ھى ژان

تايىبەتى بە ژان

gynecologist (gī'ni-kol'ə-jist, jī'ni-kol'ə-jist), *n.*

پىزىشكى ژان: پىزىشكى نەخۇشى ژان (بەتايىبەتى ھى ئەندامى زاۋۇزى).

gynecology (gī'ni-kol'ə-ji, jī'ni-kol'ə-ji), *n.*

پىزىشكەۋانى نەخۇشى ژان (بەتايىبەتى ھى ئەندامى زاۋۇزى).

-gynecologic (*adj.*); gynecological (*adj.*).gynophobia (jī'ni-fō'bi-ə, jin'i-fō'bi-ə), *n.*

لە ژان ترسان

gyno- (jī'nō, jin'ə),

پىئىشگىرىكە بەماناي: (١) ژان: مى.

(٢) ئەندامى زاۋۇزى ژان

gyp (jip), *n.* [Slang].

(١) ساختە: فىل ۋ تەلەكە: فىل.

(٢) ساختەچى: كەسىپكى ساختەچى يا تەلەكە باز

v.t. & v.i. [Slang].

ساختەلىكەردن: ھەلخەلەتاندن.

gypsum (jip'səm), *n.*

گەچ

gypsy, gipsy (jip'si), *n.*

(١) قەرەج

(٢) [G-]، زمانى قەرەجەگان. (٣) كەسىپكە لە قەرەج دەچىت.

adj.

ۋەك قەرەج: قەرەخانە: تايىبەتى بە قەرەج.

v.i.

ۋەك قەرەج ژان، ۋاتە ژيانى گەپۇكى

gyrate (jī'rāt, jī-rāt'), *v.i.*

خولانەۋە بە دەۋرى خۇدا (گىزراۋ، مەكىنە).

گەردەلۈر.

adj.

پىنچاۋىنچ: پىنچ لۈرل

-gyration (*n.*); gyrator (*n.*).gyre (jīr), *n.*

(١) خولانەۋە بە دەۋرى خۇدا: خولانەۋە.

(٢) بازە: ئەلقە: شىتېكى پىنچ لۈرل

gyve (jīv), *n.* [Archaic].

پىنەندە: پىنەۋ

v.t.

پىنەندەكەردن.

H h

H, h (āch), *n.* (۱) تېپى ھەشتەمى ئەلڧوبىنى ئىنگلىزى.

(۲) دەنگى نەم تېپە. (۳) ھەشتەمىن شت لە پىزىڭدا.

adj.

H, h (āch), *n.*

(۱) تايەتتى بەم تېپە. (۲) ھەشتەمىن.

(۳) شتىك كە شىۋەى لەم تېپە بىكات.

(۴) ژمارەى پۇمانى بۇ (۲۰۰).

ha (hā), *interj.* ھا! نەھا! دەنگىكە سەرسامى، گومان، توپىمى.

خۇشى. يا ناخۇشى دەردەبىرەت.

habeas corpus (hā'bi-əs kôr'pəs), *n.* فەرمانى دادگا بە ھىنانى.

بەندىك يا گىراۋىك بۇ دادگا تاكو بىريار بەرەت ئايا بەند كەردىنى يا كەرتىنى

پەوايە بار نا.

haberdasher (hab'ēr-dash'ēr), *n.* (۱) فروشبارى شتومەكى.

پىياۋان: ۋەك كراس، بۇزىناخ، دەستەس، دەسكىش، كلاخ... ھتد.

(۲) ووردەفرۇش (ۋەك دەزىر دەزۋو قۇچە... ھتد).

haberdashery (hab'ēr-dash'ēr-i), *n.* (۱) ووردە شت.

(۲) دوكانى ووردەفرۇشى.

habiliment (hə-bil'ə-mənt), *n.* (۱) پارچەيەك چل.

(۲) (pl) حل ۋە بەرگ.

habilitate (hə-bil'ə-tāt), *v.t.* (۱) پۇشتەكەردنە: پۇشتى.

چل لەبەركەردن (۲) ئازۋوقەو پارە دان بە كانگايەك

-habilitation (*n.*).

habit (hab'it), *n.* (۱) چل ۋە بەرگ: چل.

(۲) چل ۋە بەرگىكى تايەتتى (ۋەك ھى مەلا يا سۋارى ۋولاخ بۇ ئى):

(*a monk's ~ ; a woman's riding ~*)

(۳) خور: نەرىت: پىشە: عادەت.

(۴) ھۇگىر بە شتىكەرە گىرتىۋ واز ئى نەمىنانى: (*the alcohol ~*).

(۵) شىۋەى تايەتتى گىرەبەۋونى پەۋەك يا گىئادارىك.

v.t. (۱) چل لەبەركەردن: چلى تايەتتى لەبەركەردن: پۇشتى.

(۲) [Archaic] تىدا ژيان: نىشتەجىن بون تىدا.

habitable (hab'i-tə-b'l), *adj.* بەكارى تىدا ژيان دىت: بۇ تىدا.

ژيان دەشت.

habitat (hab'ə-tāt), *n.* (۱) شونى سۋشتى گىئادارىك يا

پەۋەك: نەم شونىنى كە گىئادارىك يا پەۋەككە بەزىرى تىدا دەئى يا

دەبىرنى: نىشتەجىن گىئادارى يا پەۋەك: دەريۋەرى سۋشتى گىئادارى يا

پەۋەك (۲) ھوارگا: نىشتەجىن مۇقۇك يا شتىك.

habitation (hab'ə-tā'shən), *n.* (۱) تىدا ژيان: ژيان: ژىن.

(۲) مال: ھوارگا: نىشتەجىن: خانو.

habitual (hə-bich'ōō-əl), *adj.* (۱) خور: پەۋەك بە خور.

(۲) ھەمىشەى: بەردەۋام: ھۇگىر پىۋەگرتو: (*a ~ smoker*).

(۳) باۋ.

habitually (hə-bich'ōō-əl-i, hə-bich'ōō-li), *adv.* ھەمىشە:

چار لەدۋاى چار: بە خور: عادەتەن.

habituate (hə-bich'ōō-āt), *v.t.* (۱) راھىنان: راھاتن:

خۇ راھىنان: فېرېبون: فېرېكرەن.

(۲) [Colloq.] زۇر چۈنە شونىك: زوۋ زوۋ سەردان لە شونىك.

-habitation (*n.*).

habitude (hab'ə-tōōd', hab'i-tūd'), *n.* (۱) سۋوشت:

جۋرى ھەلسانۋ دانىشتن. (۲) باۋ: خور.

habitué (hə-bich'ōō-ā', hə-bich'ōō-ā'), *n.* كەسنىكە كە زوۋ:

زوۋ دەچىتە چىشتخانە، يانە، يا تىياترۋىكە.

hacienda (hā'si-en'də), *n.* كىلگە يا خانوۋىكى گەرە زەۋى:

زارى دەردەكەى لە لادى.

hack (hak), *v.t.* (۱) داپاچىن: لەت كەردن يا بىرنەمە (بە تەشۋى يا

تەۋى): زەۋى ھەلەكەندەن تەخت كەردن (بە قولنگەو خاكەنان)

(۲) شەق لە لوۋلاق دان (يارى فوتۋلېن).

v.t. (۱) بىرن بە شىۋەىكى تەزانانە. (۲) كۆكىن.

n. (۱) ئامىرى داپاچىن يا ھەلەكەندەن (تەۋى، تەشۋى، قولنگ، خاكەنان)

(۲) تىلش يا قىلشنىك كە بە تىغىكى تىز دەكرىتە شتىك. (۳) كۆكە.

(۴) پووشان يا بىرنى لوۋلاق لە نەنجامى شەق تى ھەلداندا (يارى فوتۋلېن)

hack (hak), *n.* (۱) ئەسپى كرى: ئەسپى عەرەبانە. (۲) بارگىر.

(۳) ئەسپى سۋارى. (۴) ئەسپىكى پىرى بىن كارە.

(۵) نوۋسەرىكى بەكرى گىراۋ (بە تايەتتى بۇ نوۋسىنى شتى ۋوشك ۋناخۇش).

(۶) عەرەبانەى كرى. (۷) تەكسى. (۸) عەرەبانچى.

v.t. (۱) بە كرى كرىن بۇ نوۋسىنى شتى ۋوشك ۋناخۇش.

(۲) بە كرى دان (تەسپ). (۳) سۋاندن: سۋان.

v.t. (۱) سۋارىۋونى ئەسپى كرى.

(۲) [Colloq.] تەكسى لىخۋىرن.

adj. (۱) بە كرى گىراۋ بۇ نوۋسىنى شتى ۋوشك ۋ بىن تام:

(*a ~ writer*)

(۲) سۋاۋ: كۆنۋ پەرىپوت (ۋوتە، زاراۋە): پەرىپوت: ھىچ ۋپوچ

hack (hak), *n.* (۱) چۋارچىۋەىكى بە تەل يا شىش تەنزاۋ (بۇ لەسەر

ھەلخستى پەنرۋ ماسى يا بۇ ناخۇرى رەشەۋولاخ).

(۲) پىزە خشتىكى كال كە لەبەر ھەتاۋ دادەرنىن بۇ ۋوشك بونەۋە

v.t. خستە سەر چۋارچىۋەىك بۇ ۋوشك بونەۋە.

hackle (hak'l), *n.* (۱) پەرى مى كەلەشۋىر كۆتۈر تاۋوس.

(۲) پەرى مى كەلەشۋىر كە دەكرىت بە كلىكى مېشنىكى دەستكەردەۋە بۇ

پاۋەماسى. (۳) (pl)، توۋكى مىلۋ پىشتى سەك كە راست دەبىتەۋە لە كاتى

مەترسىدا.

hackman (hak'mən), *n.* عەرەبانچى.

hackney (hak'ni), *n.* (۱) ئەسپى كرى: ئەسپى سۋارى.

(۲) عەرەبانەى كرى. (۳) كرىكارىكە كە نىشى ۋوشك ۋناخۇشى دەدرىت

بەسەردا.

adj. (۱) بە كرى گىراۋ. (۲) سۋاۋ: پەرىپوت: كۆنۋ بىن تامۋ بىن مانا:

ھىچ ۋپوچ.

v.t. (۱) بەكرەند. (۲) سۋاندن: سۋان: لە كەك خستن بە بەكارھىنانى زۇر.

hackneyed (hak'nid), *adj.* سۋاۋ (ۋوتە، زاراۋە): پەرىپوت:

كۆنۋ بىن تام: (*a ~ phrase*)

hack-saw (hak'sō'), *n.* = **a hack saw.**

hack saw, *n.* مەشارى ئاستىر.

had (had), *past tense and p.p. of have.*

haddock (had'ək), *n.* جۋرە ماسىۋەىكى بچۋكى دەريايۋى.

Hades

- Hades** (hā'dēz), *n.* (۱) نارامگای گیانی مردوان (نفسانە)
یونانی، نینجیل (ب) لەرمانەوای نەم نارامگایە.
(۲) [Colloq.] [h-], دزەخ، جەهەننەم.
- hadj** (haj), *n.*
hadji (haj'ē), *n.*
hadn't (had'nt), = **had not**.
haemo- (hē'mə, hem'ə), = **hemo-**.
haemoglobin (hē'mə-glō'bin, hem'ə-glō'bin), *n.* = **hemoglobin**.
haemophilia (hē'mə-fil'i-ə, hem'ə-fil'yə), *n.* = **hemophilia**.
haft (haft, häft), *n.* مشتو (چەقۆ، شیر)
hag (hag), *n.* (۱) دیوودرنجی مێ، مێ جنۆکە.
(۲) جادوگرێ ژن (۳) پیریژنیکی ناپەسەندو ناشرین. (۴) جۆرە ماسی، بێکە.
hag (hag), *v.t.* داپاچین؛ برین؛ لەتکردن.
n. (۱) (ل) دارودرەخت بێنەمە؛ دار داپاچین.
(ب) بەشی دارستانیک کە بۆ بێنەمە دانراوە. (ج) دارو درەختی بێپاوە.
(۲) ژۆنگار؛ بەشتیکی پتەوی زەلکار.
(۱) هەلۆیەکی بە هەراشی گیراو.
(۲) کێوی؛ مانی نەکرا؛ داوین نەکرا.
(۳) ڕەنگ زەردو لاوازو ماندوو قوای: (*a ~ face, look, etc.*).
n. هەلۆیەکی بە هەراشی گیراو.
haggle (hag'gl), *v.t.* برین یا لەتکردن بە شتوێیەکی نەزانانە.
v.t. سەواکردن؛ مشتومڕکردن (لەسەر نرخ و سەوا).
n. سەوا؛ سەواکردن؛ مشتومڕ (لەسەر نرخ و سەوا).
hagiarchy (hag'i-är'ki, hä'ji-är'ki), *n.* لەرمانەوایی
پیاوێ نایزییە پێژەکان.
hagi-, hagio- (hag'i-ō, hä'ji-ō),
hagiocracy (hag'i-ok'ra-si, hä'ji-ok'ra-si), *n.* لەرمانەوایی
پیاوێ نایزییە پێژەکان.
hagiography (hag'i-og'ra-fi), *n.* (۱) لیکۆلینەوی ژاننامە
پیاوێ نایزییە پێژەکان (۲) پەرئوونیکێ نەم جۆرە ژاننامە.
-hagiographer (*n.*); **hagiographist** (*n.*).
hagiology (hag'i-ol'ə-ji, hä'ji-ol'ə-ji), *n.* (۱) وێژە ژانانی
پیاوێ نایزییە پێژەکان و نوسینەکانیان. (۲) پەرئوونیکێ ژانان و نوسین
پیاوێ نایزییە پێژەکان. (۳) لیستە پیاوێ نایزییە پێژەکان.
haiku (hā'kō), *n.* جۆرە هەلبەستیکێ یابانییە لە سێ دێر پێکدێت
هەقەدە بەرگە
hail (hāl), *v.t.* (۱) سلاوێکردن یا بەخێرهاتن کردن بە دەنگیکێ بەرن.
(۲) ناوانان (*They ~ed him their leader.*)
(۳) بانگ کردن: (*They ~ed a taxi.*)
n. (۱) سلاو یا بەخێرهاتن کردن بە دەنگیکێ بەرن؛ سلاو.
(۲) ماوەی بڕکردنی هاواریک: (*He is within ~.*)
interj. سلاوت ئی بێ: بەخێرهاتن.
hail from, نیشتهجێ یا خەلکی شوێنیک بوون.
(*I hail from Karadagh.*)
hail (hāl), *n.* (۱) تەرزە.
(۲) بارین (تەرزە، ناگی، تەقەمەنی): (*a ~ of explosives*).
v.t. تەرزە بارین.
v.t. (~ on; ~ upon), بەسەردا باران؛ تێگرتن؛ دانەبەر (جووژن، بەرد)،
گولە: (*He ~ed curses upon us.*)
hailstone (hāl'stōn), *n.* دەنگە تەرزە؛ تەرزە
hailstorm (hāl'stōrm), *n.* باوێژانیکێ تەرزە
hair (hâr), *n.* (۱) قۆ، تووک؛ موو؛ قۆی سەرا تیسک؛ پەرچ؛ ئەگرێجە؛
زۆلف. (۲) قوماش یا تەنراوی تووک.

half

- (۲) زۆر کەم (ماوە، پلە، جیاوازی): (*He missed the target by a ~*).
get in one's hair, [Slang]. پەستکردن؛ زینکردن.
let one's hair down, [Slang]. بەر بۆ خۆ بەرەڵاکردن؛ شەرم نەکردن.
make one's hair stand on end, ترساندن؛ تۆقاندن
not turn a hair, خۆ نەشەڵەژاندن؛ نەشەڵەژان.
split hairs, مشتومڕکردن لەسەر شتی هیچ و پوچ.
to a hair, بە تەواوی؛ بەبێ کەم و زیاد؛ هەمووی راستە.
hair-breadth (hâr'bredth), *n.* ماوەیەکی کورت یا تەسک؛
شەڕەندە؛ موویەکی زۆر کەم.
adj. بە ئاستەم؛ بە حال.
(*a ~ escape*)
hair-brush (hâr'brush'), *n.* فلجەیی سەرداھێنان.
hair-cut (hâr'kut'), *n.* سەرتاشین.
hair-do (hâr'dō'), *n.* قۆ چاک کردن و پێک و پێک کردنی ژنان؛
نارایشتی قۆی ئافەرت.
hairstresser (hâr'dres'ēr), *n.* دەلاکی ژنان؛ سەرتاشی ژنان
hairstressing (hâr'dres'ing), *n.* (۱) پیشەیی دەلاک یا سەرتاش؛
دەلاکی (۲) قۆ چاک کردن و نارایشتی کردن. (۳) دەرمانی نارایشتی کردنی قۆ.
adj. تاییبەتی بە چاک کردن و نارایشتی کردنی قۆ.
hairless (hâr'lis), *adj.* سەبەرووتاوە؛ بێ قۆ؛ بێ موو
hairline (hâr'lin'), *n.* (۱) گوریس؛ پەتی موو. (۲) مێنی باریک.
(۳) قوماشی هێلدار. (۴) سنووری قۆی ناوچەوان.
hair-piece (hâr'pēs'), *n.* بارۆکە.
hairpin (hâr'pin'), *n.* تەوقەیی سەر.
adj. زۆر شکاوە (پێنج)؛ سەخت یا تێژ (پنج، لۆف).
(*a ~ curve in the road*)
hair-raising (hâr'râz'ing), *adj.* [Colloq.]. جەرگەر؛ ترسناک؛
ناخۆش.
hair-splitting (hâr'split'ing), *n. & adj.* مشتومڕکردن لەسەر
شتی هیچ و پوچ.
-hair-splitter (*n.*).
hair-spring (hâr'spring'), *n.* زەمبەلمەکی کاتۆمێر (کە وەک موو
واپە).
hair trigger, پەلەپێتکەیک کە بە ئاستەم پەنجەیی بەرێکەوێت
چەکەکە دەتەقینێت.
hairy (hâr'i), *adj.* تووکن؛ تووکاوی؛ تیسکن.
-hairiness (*n.*).
haji, hajji (haj'ē), *n.* حاجی.
halberd (hal'bērd), *n.* *Also* halbert, چەکیکی کلک درێژە لە پەم،
تەوری شەر پێکەاتووە.
halcyon (hal'si-ən), *n.* (۱) بەلندەیکە بەپێی ئەفسانە شەپۆل
بای دەریای هێمن کردۆتەو لەکاتی کێرکەوتنیدا لەسەر دەریا لە چەلی زستاندا.
(۲) بەلندەیکە پۆپەندەر.
adj. (۱) تاییبەتی بەم بەلندە پۆپەندەر
(۲) هێمن؛ خۆش؛ پڕ کامەرائی: (*~ days*).
hale (hāl), *adj.* تەندرووست (بەتاییبەتی کەسێکی بەتەمەن).
hale (hāl), *v.t.* (۱) بەزۆر پاکێشان
(۲) بەزۆر بردن کەسێک بۆ شوێنیک.
half (haf, häf), *n.* نیو؛ نیو؛ نیمە.
adj. (۱) نیو؛ نیو؛ نیمە (۲) ناتەواو؛ بەش بەش؛ کەرت؛ لەت؛ نیمچە.
adv. (۱) نیو؛ نیو.
(۲) [Colloq.], نیمچە؛ تا رادەیکە: (*I was ~ convinced*).
(۳) بە هیچ جۆرێک؛ قەت: (*He doesn't ~ approve.*)
by half, زۆر؛ ئێجگار زۆر.
in half, بە دوو بەشەو؛ نیواو؛ نیو؛ وەکو یەک.

half-and-half

- not half bad, باش
one's better half, [Slang], هاوسەر (ژن یا مێرد): ژنی کەسیک
مێردی کەسیک
half-and-half (haf'nd-haf', häf'n-häf'), *n.* شتێکی بیواو
نیو بەتایبەتی (١) شیری چەور (ب) خواردنەوێهەکی تێکەڵاو
adj. & adv. نیواونیو: لە دوو شتی ئەوەندە یەک پێکھاتوو
half-baked (haf'bäkt', häf'bäkt'), *adj.* (١) باش نەبژاوا
پێ نەگەییو: ناکام: (٢) باش ئی نەکۆلراوە: باش نامادە نەکراو:
بەموردی نەکراو: نیووە ناتەواو: (a ~ scheme)
(٢) نەشارەزا: نەزان: بێ مێشک
half-blood (haf'blud', häf'blud'), *n.* (١) زېبر: زېخوشک
(٢) کەسێکی دوو پرەگ
-half-blooded (*adj.*)
half-breed (haf'brēd', häf'brēd'), *n.* کەسێکی دوو پرەگ
(بەتایبەتی مەدالی کەسێکی سېپ و هیندی یەکی ئەمەریکی)
adj. دوو پرەگ
half brother, زېبرا
half-caste (haf'kast', häf'kast'), *n.* کەسێکی دوو پرەگ
adj. دوو پرەگ
half-hearted (haf'här'tid, häf'här'tid), *adj.* نیو نەبەد
لووتلا (a ~ attempt at painting)
half-heartedly (haf'här'tid-li), *adv.* بە نیو بەدایەییو:
بە لووتلاو
half-hour (haf'our', häf'our'), *n.* نیو سەعات: سی خولەک
adj. (١) نیو سەعاتی: نیو سەعات دەخایەنیت
(٢) هەموو نیو سەعاتیک: نیو سەعاتانە پوودەدات
half-hourly (haf'our'li, häf'our'li), *adj. & adv.* هەموو
نیو سەعاتیک: نیو سەعاتانە پوودەدات
half-length (haf'lenkth', häf'lenkth'), *adj.* (١) نیوێ درێژی
یا کاتی ناسایی (٢) هێ ناوقەد بەرەو ژوور (وێنە)
n. وێنە لە ناوقەد بەرەو ژوور
half-mast (haf'mast', häf'mäst'), *n.* هێنانە خوارەوی ئاڵا بۆ
ناوەراستی دارناڵادا (نیشانە ی شین و کارەسات)
adv. لە ناوەراستی دارناڵادا
v.t. شۆنکردنەوی ئاڵایەک بۆ ناوەراستی دارناڵاکە
half-moon (haf'moon', häf'moon'), *n.* شێوێ مانگ
لە بەینی یەک شەو و چوارە شەو دا: (٢) شتێک کە شێوێ وایە
half-penny (hä'pən-i, häp'ni), *n.* نیو فەلس (پارە ئینگلیزی)
adj. (١) نیو فەلس دینیت: (٢) بێ نرخ: هیچ و پوچ
half sister, زېخوشک
half-staff (haf'staf', häf'stäf'), *n.* = half-mast
half title, ناو یا ناو نیشانی ناوێ پەرتووکیک
half-truth (haf'trōth', häf'trōth'), *n.* نیو راست و
نیو درۆ
half-way (haf'wä', häf'wä'), *adj.* (١) نیو پرستی: ناوەراست
نیوێ ڕینگ (٢) ناتەواو: نیووە ناتەواو: (~ measures)
adv. (١) نیوێ ڕێ: (٢) بە نیووە ناتەواوی
(٣) [Colloq.] نەختیک: تۆزیک: (He'd win if he were ~ good.)
meet halfway, وازەهێنان لە هەندیک ماڵی خۆ لە پێناوی پێکەوتن لەگەڵ
بەرامبەر دا
half-wit (haf'wit', häf'wit'), *n.* کەسێکی کەرو بێ مێشک
half-witted (haf'wit'id, häf'wit'id), *adj.* کەرو بێ مێشک
halibut (hal'ə-bət), *n.* ماسی یەکی گەورە دەریایی
hall (hōl), *n.* (١) کۆشک
(٢) [H-] فەرمانگە و جێی کۆبوونەو: (٢) خانوویەکە گشتی (بۆ کاروباری

hamburger

- کۆمەڵایەتی: (٤) هۆل (زانکۆ، کۆلیج) ژوورێکی گەورە
(٥) (١) کۆلیجێکی بچوکی زانکۆیەکی ئینگلیزی: (ب) خانووی ئەم کۆلیجە
(٦) پارو
hallelujah, halleluia (hal'ə-lōō'yə), *interj. & n.*
سوپاس بۆ خودا! هالیلویا: هاوارێکە خۆشی و پەسەند کردن دەگەینیت
hallmark (hōl'märk'), *n.* (١) مۆزیکە لەسەر شتوومەکی زێرو زبوی
ئینگلیزی هەڵدەکەنرێت کە نیشانە ی پەسەنی و راستە قینەیی دەگەینیت
(٢) نیشانە ی پەسەنی و باشی و راستە قینەیی
halloo (hə-lōō'), *v.i., v.t., interj. & n.* بانگ کردن بە دەنگی بەرز:
هاوار کردن: هاوار
hallow (hal'ō), *v.t.* (١) پێژێرێ دانان: پەرستن
hallow (hə-lō'), *v.i., v.t., interj. & n.* = halloo
hallowed (hal'ōd), *adj.* پێژێر
Halloween (hal'ēn', hāl'ə-wēn'), *n.* چەژنی هەموو
پیاوچاکان یا پیاو پێژێرێکان کە پێکەوتی دوا پۆزی "ئۆکتۆبەر" دەکات و
وەک "شەوی شەو بەرانی" ی کوردەواری وایە
hallucinate (hə-lōō'sə-nāt', hə-lū'sə-nāt'), *v.t.* تووشی
"هەلووسە" بوون: واتە مێشک تێکچوون و شتی سەیر و ئاراست هاتنە بەرچاو
و وێنە نەکردن
v.t. تووشی "هەلووسە" کردن
hallucination (hə-loo'sə-nā'shən, hə-lū'sə-nā'shən), *n.* هەلووسە: مێشک تێکچوون و شتی سەیر و ئاراست هاتنە بەرچاو و وێنە نەکردن
hallucinosi (hə-lōō'sə-nō'sis), *n.* نەخۆشی "هەلووسە" کە
تووشی مێشک دەبێت
hallway (hōl'wä'), *n.* پارو: داڵان
halo (hā'lō), *n.* (١) خەرمانە (مانگ، پۆن)
(٢) تریف: ئەلقەمەکی پووناکە بە دەوری سەری پیاوچاکێکدا کە نیشانە ی
پاکی و پێژێری یە: (٢) ئەو پێژێری و مەزنی و بەرزێیە کە دەدرێتە پال هەندێ
کەسی ئەفسانەیی یا مێژوویی
halt (hōlt), *n.* وەستان: پاروستان
(to come to a ~; to bring to a ~)
v.i. & v.t. وەستان: پاروستان: وەستاندن: پاروستاندن: پاروکردن
بەریهستکردن
call a halt, وەستاندن: فەرمانی پاروستاندن دان
halt (hōlt), *v.i.* (١) شەلین: (٢) بڕوا: بەخۆ نەبوون لە دووانا
وەک لال دووان: ژو ژو وەستان و دەم بەیەکدا هاتن لە دووانا:
(He ~s in his speech.)
(ب) دووێل و پارا بوون لە کاردا
(٢) ناتەواو: نەبەجێ بوون (بیربواری، نووسین)
n. [Archaic], شەل
halter (hōl'tēr), *n.* (١) پەشۆ: پەشوو: پەشە
(٢) پەتی هەلواسین یا بە سێدارەدا کردن
(٣) هەلواسین (تاوانیان): بە سێدارەدا کردن
(٤) بەرەمەکانە ی ئاڵەرت کە بە مەلوو هەلەواسرێ
v.t. (١) پەشۆکردن: بە پەشە پەستەو: پەشۆ کردن
(٢) هەلواسین (تاوانیان): بە سێدارەدا کردن: بە پەتدا کردن
halves (havz, hävz), *plural of half.*
(١) بە نیووە نیو: چلێ: بە ناتەواوی: (٢) بە نەبەدلی
go halves hamlet, دانی پارە ی تێچوو یا خەرج کرای بە نیوایی
ham (ham), *n.* (١) پان (لەش): (٢) (١) بەشی پشتمووی پان
(ب) پان و سمت: (٢) پانی گیاندارێکی چواری
(٤) پانی بەرزا: گۆشتی پانی بەرزا
(٥) [Slang], ئەکتەریکی لەلای خۆنوێن
(٦) [Slang], کارکەرێکی ئەشارەزای رادیۆ یا لاسکی: (a radio ~)
hamburger (ham'būr'gēr), *n.* هامبەرگەر: ساندویچێکی گۆشتی

hamlet (ham'lit), <i>n.</i>	کوئټرہ دئی؛ دئیہکی زور بچووک
hammer (ham'er), <i>n.</i>	(۱) چھکوش
	(۲) شٹیک کہ لہ چھکوش بکات؛ (۱) پیتھکی تھنگو دھمانچہ
	(ب) زہنگ لیدر (ج) ٹھو بھشہ پیاؤ کہ لہ ژنگانی دھدات
	(۳) ٹینسکانی گوئی ناوہوہ
	(۴) چھکوشی سہرؤکی کؤر یا پەرلہمان؛ (ب) چھکوشی مہزاتکر
<i>v.t.</i>	(۱) بہ چھکوش لیدان؛ پیدان بہ چھکوش
	(۲) چھکوش کاری کردن؛ داکوتان بہ چھکوش؛ داجہقاندن بہ چھکوش
	(۳) بہ زور خستنهان؛ (the idea into his head) ~
<i>v.i.</i>	بہ چھکوش لیدان یا پیدان
hammer (away) at,	(۱) ہمیشہ خہریک بوون و کؤشش لہگہندا کردن
	(۲) باس کردن یا ووتنہوہ جار لہدوی جار
hammer out,	(۱) گہلا لہ کردن؛ رینک و پیک کردن
	(۲) بان کردنہوہ بہ چھکوش؛ (۳) راستکردنہوہ بہ چھکوش (قویاوی)
under the hammer,	خراوتہ مہزاتہوہ؛ لہ مہزاتدایہ
hammer and sickle,	چھکوش و داس (نالا)
hammock (ham'ok), <i>n.</i>	جولانی؛ جولانہ
hamper (ham'pēr), <i>v.t.</i>	ری ٹیکرنت؛ دواختن؛ کؤسپ خستنهہر
	ہنگا
hamper (ham'pēr), <i>n.</i>	زہمیلہہکی گہرہی سہرگیرا
hamster (ham'stēr), <i>n.</i>	گیاندریکی کرؤژنہدیہ لہ مشکہکونرہ
	گہورہترہ ہندئی جار لہ تاقیگہ بہکار دہمیزئی بؤ تاقیکردنہوہی زانستی
hamstring (ham'strin'), <i>n.</i>	(۱) دہمیری یشت نہژنوی مروؤ
	(۲) دہماری یشت قولہقاچی گیاندری چوارہی
<i>v.t.</i>	(۱) لہکارخستن بہ برینی دہماری یشت نہژنوی یا یشت قولہہی
	شل و کوچ کردن (۲) پھکخستن؛ ہیز ئی بریز؛ لہکارخستن
hand (hand), <i>n.</i>	(۱) دہست؛ دہس
	(۲) لا؛ دہس (at your right ~)
	(۳) دہسلات (He rules with an iron ~)
	(۴) چوہیتری (The child is in good ~)
	(۵) ہنداری (Take a ~ in this work.)
	(۶) دہس تیداہوون (One can see his ~ in the affair.)
	(۷) ترقہ (نیشانہی بھلین، برادرہیتی، ریکوتن، پھسندکردن)
	(Give me your ~ on that.)
	(۸) بھلینی خواست یا ژنہینان (He asked for her ~)
	(۹) کارامہی؛ شارہزایی؛ توانای کارکردن بہ دہس
	(This work shows a master's ~)
	(۱۰) شہوی کردنی کاریک
	(۱۱) دہستنوس؛ دہسنوس؛ دہسخت (۱۲) ٹیمز
	(۱۳) چہلہ (They gave the singer a ~)
	(۱۴) یارمہتی؛ یاریدہ (Lend me a ~)
	(۱۵) کھسیک کہ نیشی دہستی دھکات (کھشقیہوان، وھزئر، کرنگاں)
	(۱۶) سہرجاہ (۱۷) وینہی دہس (بؤ پئی نیشاندان)
	(۱۸) نیشاندہر (خولہ ژمیزر یا کاتڑمین) (the ~ of a clock)
	(۱۹) پانایی ہری لہپ (پینوانیکہ نزدیکہ چوار گریہ)
	(۲۰) سہرجہمی کاغہزی دہسی قوماچی؛ دہستی یاریکھریک
	(ب) سہرجہمی ٹھو کاغہزانی بہش دھکرت بہسہر یاریکھراشا
	(ج) یاریکھریک (د) دہستیک یاری کردن (۲۱) (۱) ہیشوہ مؤن
	(ب) چہکیک گہلا توتن
<i>adj.</i>	(۱) دہست؛ تاییہتی بہ دہست (۲) دہستی (کار) بہ دہست کراو
<i>v.t.</i>	(۱) دانہدہست؛ پیدان؛ پئی گہیاندن (۲) بردن بؤ؛ یارمہتیدان
	(۳) پینجانہوہی باہوہانی کھشتی
	داواکردن (بؤ شووینکردن)
	لہ سہرجاہ کھوہ؛ یہکسہر

at hand,	(۱) نزیک (۲) نامادہ
at the hand (or hands) of,	بہ دہستی؛ لہ سایہی (بہتہسہرہ)؛
	بہوہی
bite the hand that feeds one,	گاز لہو دہستہ گرتن کہ خواردنت
	دھداتی، واتہ ہنگہراہوہ لہو کھسہی چاکت لہگہل دھکات؛ نھک کونری کردن
by hand,	بہ دہست، واتہ نھک بہ مھکینہ
change hands,	دہستادہست کردن؛ خاوہن گؤران
force one's hand,	زور لہ کھسیک کردن کہ نیازی خوی دہرہی یا
	خوی بخات بہ لایہکدا پیش ٹھوہی نامادہ بیت
from hand to mouth,	لہ دہستہوہ بؤ دھم؛ بئن دھراہت؛
	بہ کولہمہرگی ژیان
hand and foot,	(۱) دہست و پئن بہستہوہ
	(۲) ہمیشہ دلسوزانہ (She will wait on him hand and foot.)
hand down,	(۱) بؤ بھجینیشتن (کھلہپور، میرات)
	(۲) بریاردان (دادگہن) (The judge handed down his decision.)
hand in,	دانہدہست؛ پیدان؛ دان
hand in hand,	(۱) دہست لہ دہستی یھکدا
	(۲) شان بہ شانی یھکری؛ پیکھوہ؛ پشت بہ یھکری
hand out,	بہخشینہوہ؛ دابہشکردن؛ ہشکردن
hand over,	دہست ئی ہلگرتن؛ دانہدہست؛ پیدان
hand over fist, [Colloq.],	بہ ناسانی و زور
	(He is making money hands over fist.)
hands down,	بہ ناسانی
	(He can beat him hands down.)
hands off!	دہستی ئی مھدہ! دہستی تئوہ مھدہ! وازی ئی بھینہ؛
	دہستکاری مھکہ!
hands up!	دہست ہخترہ سہر سہر! دہست ہلہرہو خوت یدہ
	بہدہستہوہ
hand to hand,	لہ نزیکہوہ (شہی)؛ شہری دہستویہخہ
	(hand to hand combat)
have one's hands full,	سہرقان؛ سہرقال بوون
hold hands,	دہستی یھکرت گرتن (خوشہویستی)
in hand,	(۱) لہژئر دہستدایہ (۲) دہست دھکوت؛ ہیہ لہ دہستایہ
	(۳) خہریگہ نامادہ دھکرت
join hands,	(۱) دہستی یھکرت گرتن؛ ہرہوہز کردن؛ بوون بہ ہشدار
	(۲) بوون بہ ژنومیزد؛ یھکتری مارہ کردن
lay hands on,	(۱) ہیزرش بردنہسہر؛ نازاردان
	(۲) گرتن؛ گرتنہدہست؛ دہست بہسہرادرگرتن
	(۳) دہست خستنہسہرو پیروز کردن
not lift a hand,	ہیچ نہکردن؛ ہیچ ہمول نہدان
off one's hands,	لہژئر چاودیزد؛ نہمان؛ ہق بہسہرہوہ نہمان
on hand,	(۱) نزیک (۲) لہبہرہدہستدایہ؛ ہیہ (۳) نامادہ
on one's hand,	لئیرسراو؛ لہژئر چاودیزد
on the one hand,	لہ سہرینکھوہ؛ لہ لایہکھوہ
on the other hand,	(بھلام) لہ سہرینکی ترہوہ؛ لہ لایہکی تریشہوہ
out of hand,	(۱) لہ دہست دھرجو؛ دابین ناکری؛ لہ دہستدا نہماوہ
	(۲) یھکسہر بہبئن پیرلینکردنہوہ (۳) تھواو
shake hands,	تھوہکردن
show one's hand,	نیازی خؤ ٹاشکراکردن
throw up one's hands,	واژہینان؛ کؤل دان؛ دہست ہلگرتن
wash one's hands of,	دہست ئی شتن
with a heavy hand,	(۱) بہ ناشرینی (۲) بہ توندوتیرئی
with a high hand,	بہ لووت ہرزیہوہ؛ بہ لہخویاییہوہ
with clean hands,	بہ پاک؛ بہبئن تاوان
handbag (hand'bag'), <i>n.</i>	(۱) جانٹای دہستی ژانہ

handball

- (۲) جانتای دست
handball (hand'bôl), *n.* (۱) یاری‌یه‌کی دوو‌کسی یا چوارکسی
 ئورده‌یه توپ‌کی بچوکی تیدا ددریت به قد دیوارکدا.
handbarrow (hand'bâr'ô), *n.* (۱) عه‌ره‌بان‌ی دست‌ی
 عه‌ره‌بان‌ی خؤل.
handbook (hand'book), *n.* (۱) په‌یره‌نامه: په‌رتوکی سه‌رچاوه
 (پژمان، ژانست ... هتد)؛ پابه‌رنامه. (۲) پابه‌رنامه‌ی گشتکهران؛ پنه‌نامه.
 (۳) په‌رنامه‌ی گره‌و: رېسن.
handbreadth (hand'bredth), *n.* پانایی به‌ری له‌پ
 (پنوا‌نیکه بریت‌یه له جوار گری).
hand-cart (hand'kärt), *n.* عه‌ره‌بان‌ی دست‌ی.
hand-clasp (hand'klasp'hand'kläsp), *n.* ته‌وقه؛
 ته‌وقه‌کردن
handcuff (hand'kuf), *n. (pl.)* کله‌پچه: ده‌سندن.
v.t. کله‌پچه‌کردن: کله‌پچه‌کردنه‌دست.
handful (hand'fool), *n.* (۱) پر مشت: مشت: لالوینج.
 (۲) ژماره‌یه‌کی کم: چند: (a mere ~ of people).
 (۳) ژور: فره: بس
 (۴) [Colloq.]: کس‌یک یا شتیکی به زه‌حمت دابینکراو.
hand glass, (۱) گهر‌دین: ب: خوننده‌یه چاپه‌منی بچوکی.
 (۲) ئاوینه‌ی بچوکی ده‌سکدا: (۳) شووشی پروه‌ک داپوشین.
hand grenade, نارنجوک: نارنجه
handgrip (hand'grip), *n.* (۱) ته‌وقه: ته‌وقه‌کردن: به‌قائم‌گرتن
 به‌دست. (۲) ده‌سک. (۳) (pl.) شپ‌ی ده‌سته‌ویه‌خه
 شپ‌ی ده‌سته‌ویه‌خه‌کردن.
handicap (han'di-kap), *n.* (۱) ملام‌یه‌که که‌کوسپی تیدا
 ده‌خو‌رت به‌ردم به‌هیزه‌کان و یارم‌تی بئ هیزه‌کان ددریت بؤ نه‌وه‌ی همل
 برده‌نه‌و ددریت به‌همووک‌س. (۲) (l) کوسپ (له‌برده‌م یاریکری به‌هیزه‌کا).
 (ب) یارم‌تی: بؤ یاریکری بئ هیز. (۳) کم نه‌دامی: ناتواری: کم‌وکو‌ری.
v.t. (۱) کوسپ خستنه‌برده‌م یاریکری به‌هیز: یارم‌تیدانی یاریکری
 بئ هیز. (۲) کوسپ خستنه‌ری: ده‌ست به‌ستنه‌وه: په‌کخستن.
handicapped (han'di-kapt), *adj.* په‌کک‌ته: که نه‌دام.
handicraft (han'di-kraft', han'di-kraft'), *n.* (۱) شاره‌زایی
 له‌نیشی ده‌ستدا: کارام‌یی پیشه‌ی ده‌ستی. (۲) پیشه‌ی ده‌ستی (جؤ‌ایی)،
 ته‌نین، به‌ره‌کردن، گۆزه‌دیزه‌کاری).
-handicraftsman (n.)
handily (han'di-l-i), *adv.* (۱) به‌باشی و ریک‌ویکی: کارامانه.
 (۲) به‌ناسانی
handiwork (han'di-würk), *n.* (۱) نیشی ده‌ست: کاری ده‌ست.
 (۲) شتی ده‌ستکرد
 (۳) نه‌جامی کرداری خو: ده‌ستکردی خو: (This mess is my ~).
handkerchief (han'kēr-chif, han'kēr-chēf'), *n.* ده‌ستسپ
hand-knit (hand'nit'), *adj.* به‌دست‌چنراو
hand-knitted (hand'nit'id), *adj.* = hand-knit.
handle (han'dl), *n.* (۱) ده‌سک: کلک (نامین): قولفه: مشتو.
 (۲) شتیکی وه‌ک ده‌سک. (۳) همل: شتیکی که به‌کارده‌مینریت بؤ مه‌بستی خو.
 (۴) سه‌رناو: نازناو
v.t. (۱) ده‌ست تیره‌دان: به‌ده‌ست به‌رزکردنه‌وه.
 (۲) ده‌ستکاری کردن: به‌ده‌ست کردن.
 (۳) کردن: به‌ریزه‌بردن: سه‌ره‌وکاری کردن: دابینکردن.
 (۴) جنبه‌جیکردن: کردن: پایی کردن: خه‌ریک بوون:
 (Our office ~s many requests.)
 (۵) نووسین یا دووان ده‌رباره. (۶) پیشه‌وکاروبار نه‌وه بوون.
 (۷) له‌گه‌ل جوولانه‌وه: په‌فتارکردن یا نواندن له‌گه‌ل.
v.t. کارکردن: ئیشکردن: به‌ریزه‌بران: (The car ~s well).

hang

- له‌په‌ر همل‌چوون یا تو‌په‌بوون
 ده‌سکی پاسکیل و ماتو‌سایکل.
 (۱) مه‌شق دادر: پامینه‌ر: فیرکەر:
 (a dog ~)
 (۲) مه‌شق دادر یا به‌ریزه‌بری کاروباری بؤکسبازی.
hand-made (hand'mād'), *adj.* ده‌ست‌کراو نه‌ک به
 مه‌کینه.
handmaid (hand'mād'), *n.* کاره‌که‌ر: به‌ده‌ستی ژن
handmaiden (hand'mād'n), *n.* = handmaid.
hand out, به‌خشینه‌وه (پاره)، جل‌به‌ریگ، خواره‌دمنی: بؤ‌وک‌ردنه‌وه
 (نامیلکه، بؤ‌وانه، نووسراو)
handout (hand'out'), *n.* (۱) خیر: پاره و جل‌به‌ریگ و خواره‌دمنی
 دراو به‌کسیکی بئ ده‌رامت. (۲) نامیلکه: بؤ‌وانه، یا نووسراوی دابه‌شکراو
 (۳) ده‌نگ‌ویاسی بؤ‌وک‌راو.
hand-picked (hand'pikt'), *adj.* (۱) به‌ده‌ست همل‌بژنراو (میوه)
 سه‌وره. (۲) ده‌ست‌نیشانه‌کراو: ناوینشان کراو یا همل‌بژنراو:
 (a ~ candidate, successor, etc.)
handrail (hand'rāl'), *n.* ته‌یمانی شیشه‌ناسن (به‌قراغی پئ
 پلیکانه‌دا بؤ ده‌ست پیوه‌گرتن).
handsaw (hand'sō'), *n.* مشاری ده‌ست: مشار.
handsel (hand's'l, han's'l), *n.* (۱) دیاری سه‌ری سانی تازه
 (۲) [Rare]: (l) یه‌که‌م قیست. (ب) سفتاح. (۳) نؤ‌به‌ره.
v.t. (۱) دیاری پندان. (۲) رنگ رشتن: کردنه‌وه به‌ناهنگ (شوینیکی تازه)
 (۳) نؤ‌به‌ره‌مینکردن: کردن یا به‌کاره‌نشان بؤ یه‌که‌م جار.
handshake (hand'shak'), *n.* ته‌وقه: ته‌وقه‌کردن.
handsome (han'som), *adj.* (۱) ژور (موچه، پاره):
 (a ~ salary, sum, etc.)
 (۲) به‌جئ: په‌سندن: باش: شیاو: (It was ~ of him to say that).
 (۳) (l) قۆز (پیاو): شوخ و ئیسک سوک (پیاو): (a ~ man).
 (ب) جوان و باش: (a ~ book, piece of work, etc.)
hand-to-hand (hand'tə-hand'), *adj.* ده‌سته‌ویه‌خه (رشتن):
 زور له‌نزیکه‌وه: (~ combat)
hand-to-mouth (hand'tə-mouth'), *adj.* ژبانی کوله‌مه‌ریگی
 بئ ده‌رامتی: بئ قایمه‌کاری بؤ دواوژ.
handwork (hand'würk'), *n.* نیشی ده‌ستکرد: به‌ده‌ست کراو نه‌ک
 به‌مه‌کینه.
handwriting (hand'rīt'ing), *n.* (۱) نووسین به‌ده‌ست.
 (۲) ده‌سخت: نووسین.
 (۳) [Archaic]: ده‌ست‌نووسیک: شتیکی به‌ده‌ست نووسراو (په‌رتووک،
 نامیلکه).
see the handwriting on the wall, نیشانه‌ی به‌دیه‌ختی و ناخوشی
 و کاره‌ساتی داهاتو به‌پوونی بیین.
handy (han'di), *adj.* (۱) نزیک: له‌برده‌ستدایه: به‌ناسانی ده‌ست
 ده‌کوی: ناسان. (۲) باش (نامین): به‌ناسانی به‌کارده‌مینریت (نامین)
 به‌کله‌ک: (a ~ device).
 (۲) به‌ناسانی ئی ده‌خو‌ریشت (که‌شتی)
 (۴) کارامه (له‌کاری ده‌ستدا): سه‌ره‌وچو: میزان (کاری ده‌ست).
handyman (han'di-man), *n.* همه‌کار: کس‌یک یا کریک‌اریکی
 شاره‌زا له‌همو و ورده‌کاریکی ده‌ستدا، وه‌ک چاک‌کردنه‌وه و دانان و
 دیروستکردنی شتی ناوما‌ن و فه‌رمانگه‌و کارگه.
hang (han), *v.t.* (۱) همل‌واسین (جل، شتومک).
 (۲) کردن به‌په‌ته‌وه: له‌سیداره‌دان: خنکاندن: همل‌واسین: له‌قهاره‌دان.
 (۳) وینه‌همل‌واسین (۴) رازاندنه‌وه به‌شتی همل‌واسراو.
 (۵) پیشاندانی وینه و تابلو له‌موزه‌خانه‌دا.
 (۶) رینگرتن له‌بریارانی گشتی کو‌ریک به‌دژه‌ستان و ده‌نگدان به‌و حوره

harmony

- harmony** (här'mə-ni), *n.* (۱) هاواراڻی؛ يەكکەوتن؛ سازاڻ؛
(۲) پێکەوه گونجان؛ هاوهمزی (۳) هاوهمست و یروباوهری؛ لەگەڵ یەک هەلکەردن
یا گونجان؛ تەبابی. (۴) یەک دانە؛ چوونیهکی؛ پێکەوتن لەگەڵ یەک (پەنگ،
شێوە، قەوارە)؛ گونجان. (۵) چەند نووسراویکی لەیەکلچووی پێکەوه پێکخراو
(پەتایبەتی هی ئینجیل)
harness (här'nis), *n.* (۱) قەلغانی مروۆ یا ئەسپ.
(۲) زین و لغاو و سینە بەند و قایش و قرووشی ئەسپ.
(۳) گێزوگولنگ؛ پەت یا قایش پێو بەستەرەوه.
harp (härp), *n.* (۱) هینانەر بار؛ گرتن (وولاخ)؛ زین و لغاوکردن
harpist (här'pist), *n.* (۱) لیدانی ئەم نامێرە موسیقیە
(۲) زۆر لەسەر یەک باس پۆشتن (دوان، نووسین)
(*He is continually ~ing on his misfortunes.*)
harpist (här'pist), *n.* لیدەری نامیری " harp "
harpoon (här-pöön'), *n.* پەمێ پراوە ئەهەنگ.
harpichord (härp'si-körd'), *n.* (۱) نامیریکی موسیقی ژێدارە لە
پیانو دەک
harrier (har'i-ër), *n.* (۱) جۆرە سەگیکی راوی ئینگلیزییە (بەتایبەتی
بۆ راوی کەوێشکە کێوی).
(۲) دەستەبەک سەگی وەهاو پراوچییەکان لە پراو.
(۳) راکەیکی دوور
harrier (har'i-ër), *n.* (۱) تالانکەر؛ پوتکەرەکەوه
(۲) جۆرە هەلۆیکە
harrow (har'ō), *n.* (۱) مالدەر؛ بۆ زەوی تەخت کردن
harry (har'i), *v.t.* (۱) مالدەر (گشتوگال)؛ (۲) بریندارکردن؛ برین
(۳) پەستکردن؛ چەوساندنەوه؛ دنگرتن؛ ئاڕەحەت کردن؛ دێق پێکردن
(۴) تالان کردن؛ پوتکردنەوه
(۵) هەراسان کردن؛ دێق پێکردن؛ پەستکردن؛ چەوساندنەوه
harsh (härsh), *adj.* (۱) ناسار؛ دەرنگ؛ (۲) زەق (پەنگ)
(۳) تێژ؛ تاق؛ تال (۴) زەق
(۵) ناخۆش؛ ئایەستەند؛ ناسان
(۶) بەدروخسار؛ ناشرین؛ قەلب (پروالەت)
(۷) توندوتیژ؛ کەرمەرە؛ (پەق)؛ بێ بەزەیی
(*~ words; a ~ judge, judgement, reply, treatment, punishment, etc.*)
harshly (*adv.*); **harshness** (*n.*).
hart (härt), *n.* نێرە ناسکیکی پێنج سالانە و گەرەتر.
harvest (här'vist), *n.* (۱) خەرمانان؛ کاتی خەرمانان
(۲) بەرهمی دانەوێڵە یا میوه و سەوزی وەرزیک؛ بەربوومی گشتوگالی
سایک ۳. دوورینەوه؛ دەغل و دان کۆکردنەوه؛ دووینە و خەرمان هەلگرتن؛
رێن؛ میوه؛ سەوزە
(۴) بەرهم؛ بەربووم؛ ئەنجام (*Death is the ~ of war.*)
harvester (*n.*).
harvestman (här'vist-mən), *n.* (۱) مەروکەر؛ خەرمان هەلگر
(۲) جۆرە میروویەکی وەک جالجانۆکەبە.
harvest moon, **has** (haz), *the third person singular, present indicative, of- have.*
has-been (haz'bin'), *n.* [Colloq.], باوەنەماو (مروۆ، شت)؛
بەرەنەماو؛ لە کۆندا بەرهه.
hash (hash), *v.t.* (۱) جێن (گۆشت، سەوزە)؛ قاش کردن؛ لەت لەت کردن.
(۲) [Colloq.]: تێکدان؛ بەسەرەکەدان.
(۱) گۆشت و سەوزی جنراو و تێکەلاو کراو؛ شلە (۲) شتومەکی تێکەلاو
(۳) چێشتی مەجور
hashcesh (hash'esh), *n.* = **hashish**.
hashish (hash'esh, hash'ish), *n.* حەشیشە؛ تلیاک؛ بەنگ.
hasn't (haz'nt), = **has not**.
hasp (hasp), *n.* (۱) ئەنجامە (دەرگا، پەنجەرە، سەرکاپ، پەرتووک).
(۲) کلاڤە دەزوو
بە ئەنجامە لێکدان یا پێکەوه بەستن.
hassle, hassel (has'l), *n.* [Slang], (۱) دەمەقانی؛ شەر؛ مشتومر
(۲) سەرئێشە؛ شەرەشق؛ گێرە و کێشە؛ گۆنەنگ.
hassle (has'l), *v.t.* (۱) هەراسان کردن؛ سەرخستەسەر؛ توشی سەرئێشە و
شەرەشق کردن؛ پەستکردن (*Don't ~ me.*)
hassock (has'ok), *n.* (۱) تۆپەلێک گیای چڕ
(۲) کوشن؛ بالیف؛ ئەسکەملی قاچ؛ کوشنێکی ئەستورە بۆ کەنوش لەسەر
بەردن و نوێژکردن لە کلیسەدا.
haste (hāst), *n.* (۱) پەلە؛ خێراایی؛ دەستبەردار.
(۲) شپۆزەیی؛ شپۆزە (*H~ makes waste.*)
(۳) پێویستی پەلەکردن؛ پەلەیی.
in haste, **make haste**, **hasten** (häs'n), *v.t.* (۱) بە پەلە (۲) بە شپۆزە؛ بە شپۆزەیی.
پەلەکردن؛ دەستبەردارکردن
پەلەلێکردن؛ پەلەکردن؛ پراپەندن؛ زووکردن.
hastily (häs'tl-i), *adv.* (۱) پەلە؛ خێرا؛ زوو؛ بە شپۆزەیی؛
بەبێ بیرلێکردنەوه.
hasty (häs'ti), *adj.* (۱) پەلە؛ بەپەلە؛ خێرا
(۲) بە شپۆزەیی و بەبێ بیرکردنەوه کراو.
(۳) تەنگەجیکلەنە؛ زوو هەلچوو (۴) بێ ئارام.
hat (hat), *n.* (۱) شەپقە؛ کلاوی فەرەنگی؛ تەپلە؛ کلاو.
(۲) (a) کلاوی سەرەک قەشە؛ کاسۆلیک (ب) پەلی سەرەک قەشە.
pass the hat, **take one's hat off to**, **talk through one's hat**, [Colloq.], **throw on's hat into the ring**,
under one's hat, [Colloq.], **hatch** (hach), *v.t.*
(۱) هەلپێتان (هێلکە، جووچک).
(۲) هەلپێتان (پیلان)؛ پیلان گێران
هەلپێتان (هێلکە، جووچک)
(۱) هەلپێتان. (۲) سەرچەمی جووچەلەئە مریشکێک یا باندەیهکی تر.
دەستە جووچکی پێکەوه هەلپێتان. (۳) ئەنجام؛ بەرهم.
(۱) نیووی خوارەوی دەرگا یا چەپەرەیکە که له دوو
بەش پێکەاتوو که به جیا جیا دەکێژنەوه و دادەخێژن
(۲) دەرگا یا کەڵبەرێکی سەرگیراوی زەمینی زوور یا کەشتیدا.

hatch

hatchery

- (۲) ده‌رگا یا سهرقایی نهم کله‌بهره.
(۴) ده‌رگای لاڤاو دایینکردن له به‌نداو یا پو‌باردا.
(۵) توری ماسی گرفتن
hatchery (hach'ēr-i), *n.* شونئی هینکه مه‌لنئان به‌تابیه‌تی می مریشدو بالنده‌ی ترو ماسی.
hatchet (hach'it), *n.* تهنوئ
bury the hatchet, شهر وه‌ستاندن؛ ناشتوونه‌وه.
dig (or take) up the hatchet, شهر مه‌نگرساندن؛ جه‌نگان؛ جه‌نگ کردن.
hatchetman (hach'it-mən), *n.* پیادو کوژی به‌کری گیارو.
hatchway (hach'wā'), *n.* ده‌رگا یا کله‌به‌ریکی سهر داپوشراوی
زمینه‌ی کشتی یا خانویه‌ک
hate (hāt), *v.t. & v.i.* بق ئی بوون؛ قین ئی بوون
hateful (hāt'fī), *adj.* (۱) بق؛ قین. (۲) کسئیک یا شتئیکی قین ئی بوو
(۱) کینه له دل؛ رقاوی؛ قیناوی؛ قین له‌به‌ر.
(۲) بوگدن؛ پیسر؛ بافتی بق ئی بوونه؛ ناپه‌سه‌ند.
hath (hath), *archaic third person singular, present indicative, of have.*
hatred (hā'trid), *n.* بق؛ قین؛ ناحه‌ری
haughtiness (hō'ti-nis), *n.* لووت به‌ری؛ له‌خوبایی بوون؛
کەشخه‌جیتی؛ تیزلی؛ تیزلیتی
haughty (hō'ti), *adj.* لووت به‌ری؛ له‌خوبایی؛ کەشخه‌چی؛ تیزلی؛
به‌فیز؛ فیز زل
-haughtily (*adv.*)
haul (hōl), *v.t.* (۱) ږاکیشان؛ نه‌کنش کردن
(۲) کنش کردن به‌ ئوتومبیل، شمه‌نده‌فر، وولاخ... هتد؛ گواسته‌وه؛
(*He ~s coal for a living.*)
(۳) گوریسی ریزاری کەشتی (به‌ بایه‌وانه‌کاشی)
v.i. (۱) ږاکیشان (۲) پوو گورین (ب).
n. (۱) ږاکیشان (۲) ده‌سکوتی یه‌ک جاری پاو (توری ماسی).
(۳) ماوه یا دووری ږاکیشان. (*a long ~*).
(۴) باری گویزراوه یا کنش کراو.
haul off, (۱) پووی کەشتی گورین (بوئ هوه‌ی له‌ شتئیک نه‌دات).
(۲) خوگشانه‌وه؛ کشانه‌وه. (*Colloq.*) (۳) ده‌ست هینانه‌ دواوه‌و گوپ
به‌سته‌وه پیش زله‌لیدن
haunch (hōnch, hānch), *n.* (۱) پاشن؛ کفه‌ن؛ کتگ.
(۲) رانه‌ گۆشت (۳) پایه‌ی تاق (خانوسازی).
haunt (hōnt, hānt), *v.t.* (۱) هم‌میشه‌و زوو زوو چوونه‌ شوئیک (مرو).
خپو. (۲) په‌ستکردن به‌ شوئین که‌وتن و له‌کۆل نه‌بوونه‌وه
(۳) زوو زوو هاتنه‌ یاد و په‌ستکردن. (*Memories ~ed her.*)
(۴) تیداسون؛ خپو یا یاد و پابوردو تیدابوون.
(*Memories of a happier past ~ the house.*)
n. (۱) هوارگا؛ په‌ناگا (چایخانه، سهرکۆلان، بار... هتد).
(ب) لانه‌ له‌وه‌رگا؛ مۆلگه. (*Dial.*) خپو.
haunted (hōn'tid, hān'tid), *adj.* خپوئ تیدایه‌؛ خپوئشین.
(*a ~ house*)
hautboy (hō'boi, dō'boi), *n.* (Also *hautbois*). = oboe.
hauteur (hō-tūr'), *n.* لووت به‌ری؛ فیزلی؛ له‌خوبایی بوون؛ تیزلی.
have (hav), *v.t.* (۱) هه‌بوون؛ بوون؛ هیه‌تی؛ پین بوون؛ خاوه‌ن بوون.
(*He has money; I ~ a house.*)
(۲) تیدابوون. (*The week ~ seven days.*)
(۳) تروش بوون (نه‌خوشی)؛ هه‌بوون. (*The children ~ measles.*)
(۴) برده‌سه‌ر (کات)؛ رابواردن؛ جه‌شتن. (*H ~ a good time.*)
(۵) زانیر. (*He has no knowledge of the matter.*)
(۶) وا ووتن؛ وا گزیرانه‌وه؛ وا بلا‌بوون. (*Gossip ~ it that...*)

hawk

- (۷) هینانه ژیر ده‌ستی خۆوه؛ بوون به‌ هی خۆ
(۸) خواردن و خواردنه‌وه؛ جگه‌ره‌کنشان؛
(*to ~ dinner, a drink, a cigarette*)
(۹) مندالیوون. (*to ~ a baby*).
(۱۰) بوون؛ کردن؛ پو‌ودان له‌ به‌یندا؛
(*We had an argument, a fight, etc.*)
(۱۱) کردنی کارئیک؛ داواکردن بۆ کردنی شتئیک
(*Please ~ this done at once.*)
(۱۲) هه‌بوون (به‌ خاره‌نیتی نا). (*We ~ a talkative neighbour.*)
(۱۳) ږنگه‌دان؛ هینشتن. (*I won't ~ this nonsense.*)
(۱۴) [Colloq.]، به‌سه‌ردا زالیوون؛ دایینکردن.
(*I had my opponent now.*)
(۱۵) [Colloq.]، ده‌ستیرین؛ خه‌ل‌تاندن؛ فیل لیکردن.
(*They've been had in that business deal.*)
(۱۶) هه‌روه‌ها وره‌شی "have" به‌کارده‌مینریت وه‌ک کرداری یاریده‌ده‌ر بۆ
ده‌برینی کارئیک ته‌واوکراو.
(*I ~ left; I had left; I shall ~ left; I would ~ left.*)
(۱۷) هه‌روه‌ها به‌کاریش ده‌مینریت له‌گه‌ل چاووگ دا به‌مانای "پتویسته"
(*I ~ to go; He has to do it.*)
n. [Colloq.] ده‌وله‌مه‌ند؛ خوش گوزهران (مرو، وولات، چین).
(*the ~s and the ~-nots*)
پتویسته؛ وا چاکه.
(*You had better go now.*)
به‌لاوه یا شتربوون؛ پین یا شتربوون.
(*Had rather make love than war.*)
have at, هینش برده‌سه‌ر؛ پیادان؛ پیامانئ؛ لیدن.
have done, ته‌واوکردن؛ ته‌واوبوون؛ ئی بوونه‌وه؛ وه‌ستان.
have it in for, [Colloq.]، پقی کۆن ئی بوون؛ کینه له‌ دلدا بوون دژی.
have it out, برینه‌وه یا خست به‌لایه‌کی ناگۆکیدا به‌ شهر یا گفتوگۆ.
have on, له‌به‌ردا بوون (جل).
have to do with, په‌یوه‌ندی؛ پیوه‌بوون.
haven (hā'v'n), *n.* (۱) به‌ندهر. (۲) لانه؛ په‌ناگا.
v.t. (۱) هینانه به‌ندهر (کەشتی)؛ خسته‌ به‌ندهره‌وه.
(۲) لانه‌ پیدان؛ دالده‌دان؛ جینکردنه‌وه؛ په‌ناپیدان؛ گرتنه‌خۆ.
have-not (hav'not'), *n.* [Colloq.]، کسئیک یا وولاتئیک بئ
ده‌رامه‌ت یا نه‌بوو.
haven't (hav'nt), = have not.
havoc (hav'ok), *n.* ویرانکاری (جه‌نگ، لاڤار، گمردا، بویه‌له‌ره‌وه).
ویران کردن؛ کاول کردن
ویران کردن؛ کاول کردن.
v.t. [Obs.]
play havoc with, ویران کردن؛ کاول کردن؛ خاک به‌ توره‌که‌ بیژانه‌وه.
haw (hō), *n.* (۱) گویژ. (۲) دار گویژ.
haw (hō), *interj. & n.* خویرین به‌سه‌ر نه‌سپو گاو و وولاتی تردا بۆ
پینچکردنه‌وه به‌لای چه‌پدا.
v.t. & v.i. پینچکردنه‌وه به‌لای چه‌پدا.
haw (hō), *v.t. & interj.* منگه‌منگ کردن (دووان)؛ زمان گیران.
(*to hem and ~*)
hawk (hōk), *n.* (۱) هه‌لۆ؛ واشه. (۲) کسئیک ده‌ستی یا فیلان.
(۳) کسئیک شهریه‌رست، شهرانی، یا جه‌نگاوه‌س.
(۱) ږاوکردن به‌ هه‌لۆ. (۲) ږاوکردن به‌ خوپیادان و به‌سه‌رموه‌ نیشته‌وه
وه‌ک واشه.
v.t. په‌لاماردانی نیچیر وه‌ک واشه.
hawk (hōk), *v.t. & v.i.* (۱) وورده‌فروشی کردن له‌سه‌ر شه‌قامه‌کان و
هاوارکردن؛ چه‌رچیتی کردن. (۲) قارخسته‌وه.
hawk (hōk), *v.i.* قوپرگ پاککردنه‌وه (به‌ کۆکین).

hawker

v.t.	بەلغەم فریدان
n.	قورگ یا کوردنەوه؛ کۆکە ی دەنگ بەرز
hawker (hōk'ēr), n.	وورده‌فروشی گەڕۆک؛ چەرچی
hawk-eyed (hōk'īd'), adj.	چاو تیز
hawkbill (hōks'bil'), n.	کیسەنی دەریایی
hawse (hōz), n.	(۱) ئەو هەشە ی پێشی کەشتی کە کونی تێدا یە بۆ
	گوریسی لەنگەر هاوێشتن. (۲) کونی گوریسی وەها. (۳) ماوێ بەینی پێشی
	کەشتی و لەنگەرەکانی. (۴) باری گوریسی ناسنی لەنگەر خست.
hawsehole (hōz'hōl'), n.	کونی بێشەوهی کەشتی بۆ گوریسی لەنگەر
hawser (hō'zēr), n.	گوریسی ناسنی لەنگەری کەشتی.
hawthorn (hō'thōrn'), n.	دار گۆزێ گۆزێ
hay (hā), n.	گێزە؛ یووش؛ کا
v.t.	گێزە خست؛ گێزە کردن
v.t.	(۱) کا پیدان گێزە پیدان (۲) گیا بە خێو کردن بۆ گێزە
	(۳) گێزە خست؛ گێزە کردن
hit the hay, [Slang].	چوو بەناو جینگا؛ نوستن.
make hay,	گێزە خست
make hay while the sun shines,	هەل لە دەست خۆ ئەدان؛
hay fever,	ئەو پەری سوود وەرگرتن لە هەلێک
	نەخۆشی یەکە نیشانەکانی پێمێز و قورگ و چاو و دەم و چاو
hayfork (hā'fōrk'), n.	خوراوە و نووت ناوکردن.
hayloft (hā'lōft'), n.	(۱) سێک؛ شەن. (۲) مەکینە ی گێزە بارکردن
haymaker (hā'māk'ēr), n.	کایەن؛ هەورەبانی گێزە و کا.
	(۱) گێزەخەر؛ گێزەکار.
	(۲) [Slang]. مستەکۆلەیکێ توند
hayrack (hā'rak'), n.	(۱) ناخوڕ (۲) چوارچێوێ سەردەرەمیانو
	لە دو ی واگۆنی گێزە گواستەووه (بۆ گێزە زیاتر هەلگرتن).
	(۳) واگۆنی گێزە کێشان
hayride (hā'rīd'), n.	گەشتێکی کورتە بە لۆری یا واگۆنێک کە
haystack (hā'stak'), n.	زەمێنەکی گێزە یا پووشی لەسەر دانراوێ
	بەستەکی گێزە کۆمەڵە گۆرزی گێزە یا
	پووش؛ شار؛ خەرمان.
haywire (hā'wīr'), n.	تەل گۆرزه‌کردنی گێزە
adj. [Slang].	(۱) شێواو؛ تیکچوو.
	(۲) شیت؛ سەر شیت (to go ~).
hazard (haz'ērd), n.	(۱) جۆرە یاری یا قومازێک بە زار دەکرت
	(۲) ڕێکەوت؛ هات و نەهات. (۳) مەترسی.
	(۴) [Archaic]. شتیکی مەترسی لیکراو.
	(۵) کۆسی یاریگای گۆلف
at all hazards,	مەترسی یەکی هەرچەندە بێت.
hazardous (haz'ēr-dəs), adj.	(۱) هات و نەهات؛ ڕێکەوتە.
	(۲) پەر مەترسی
haze (hāz), n.	(۱) تەم؛ ئەو مۆ؛ (۲) لێلی مێشک؛ سەر ئی شێوان
haze (hāz), v.t.	(۱) سێزان و چەوساندنەوی کەشتی یەوان بە کاری
	قورس و ئابوویست پێن کردن (۲) چەوساندنەوی قوتابی هاو پۆل بە سەر
	خستە سەر لا قرتی پێنکردنی
hazel (hā'z'l), n.	(۱) بێستە (۲) داری بێستە؛ نێکی ئەم دارە
	(۳) ڕەنگی قاوویی سووریان
adj.	(۱) هی داری بێستە. (۲) قاوویی سووریان؛ قاوویی سوورو سەوزیان؛
	(~ eyes)
hazel-nut (hā'z'l-nut'), n.	بێستە
haziness (hā'zi-nis), n.	(۱) تەماوی؛ تەم و مژاوی.
	(۲) لێلی؛ مێشک. بێرکەردنەوه. بێرواوهن؛ سەر ئی شێوان؛ شێواوی.

head

hazy (ha'zi), adj.	(۱) تەماوی؛ تەم و مژاوی.
	(۲) لێلی (مێشک، بێرکەردنەوه، بێرواوهن)؛ سەر ئی شێواو؛ شێواو.
(a ~ mind; ~ thinking, ideas, etc.)	
-hazily (adv.).	
H-homb (āch'bom'), n.	بۆمبای هايدرو جینی.
he (he), pron.	(۱) ئەو (پیاو، کۆر، گیاندار ی نێرینە، شتێک کە بە نێرینە
	بناسرێت). (۲) ئەو کەسێ؛ هەرکەس؛
(H~ who laughs last laughs best.)	
n.	پیاو؛ کۆر؛ گیاندار ی نێرینە. (Our dog is a ~.)
he- (hē),	پێشگرێکە بەمانای. نێرینە: (~ -dog).
head (hed), n.	(۱) سەر. (۲) کەللە؛ کەللەسەر.
	(۳) مێشک: (Use your ~).
	(۴) توانا؛ لێها تووی؛ زیرەکی: (He has a ~ for mathematics.)
	(۵) کەس؛ یەکی: (dinner at five dollars a ~).
	(۶) سەر (ناژەن): (fifty ~s of cattle).
	(۷) شێوێ سەر (پەیکەر، تابلۆ).
	(۸) ئەو پووه ی پارە ی وورده ی کە وێنە ی سەری تێدا هەلکەنراوه ی پێی
	دەووتری: "شێر". (۹) پۆپ؛ تەوقەسەر؛ لای سەروو:
	(۱) تەوقەسەر؛ سەر (لایەرە، پایە، شێوێ مۆژە یا شت).
	(ب) سەرباس. (ج) گۆنگرتن بەشی باسێک.
	(د) کەفی سەر پەرداخە بیرە (the ~ of a glass of beer)
	(ه) سەری تەیل.
	(۱۰) پێشەوهی شتێک یا سەرەکی.
	(۱) سەر (چێنا یە)؛ لاسەروو: (the ~ of a bed, table, etc.).
	(ب) سەری دورور لە زەمینی نەسکەلە. (ج) پێشی کەشتی؛ پووی کەشتی
	(د) پێشەنگ (لەشکر). (ه) ئەمسەر و ئەوسەری شتێک.
	(۱۱) (۱) سەری دەری. (ب) نووکی تیز. (ج) سەری قەدیان.
	(د) سەری دەری یا گەر مەژنە. (۱۲) چەرمی سەر تەیل.
	(۱۳) سەرچاوه (پووار، جۆگە). (۱۴) تەوژمی ناو.
	(۱۵) سەرۆک؛ سەرەک؛ سەرکەرە؛ سەرگەرە (مال)؛ پێشەوا.
	(۱۶) بەرێو بەری قوتابخانە
	(۱۷) تەقینەوهی تەنگچەلەمە: (Things may soon come to a ~).
	(۱۸) [Slang]. ناو دەستخانە؛ توالت.
	(۱۹) (۱) سەلک (کەلەم، کاو، پیاو). (ب) لۆ و پۆپ (دەرەخت، پووه):
	(۲۰) سەری ناسنی داری یاری گۆلف.
adj.	(۱) سەرەکی؛ یەکەم. (۲) پێشەوه؛ هی پێشەوه یا پێشەنگ.
v.t.	(۱) سەرۆکی کردن؛ سەرکەرەبی کردن؛ سەرۆکایەتی کردن.
	(۲) لە سەرەتاوه بوون؛ یەکەم بوون: (She ~s the list).
	(۳) سەر بۆ دروستکردن. [Rare] (۴) سەر بێرین.
	(۵) لۆ و پۆپ کردن. (۶) بە دەوری سەرچاوه دا پۆشیدن.
	(۷) پۆشیدن یا لێخوڕین بەرەو: (I ~ed the car for home).
	(۸) لە تۆپ دان بەسەر (یاری فوتبۆل).
v.t.	(۱) هەلقۆلان (پووار). (۲) گەورەبوون و بوون بە سەلک (کەلەم، کەموو)
	(۳) پۆشیدن بەرەو؛ چوون بۆ: (They ~ed home).
come to a head,	(۱) گەیی (دوومەل)
	(۲) تەقینەوه (تەنگچەلەمە)
give a head, [Slang],	بۆ مژین یا لەستەوه (پیاووژ).
go to one's head,	(۱) سەر خۆش کردن؛ هێنانە جۆش؛ سەر ئی شێواندن.
	(۲) هەست بە زۆل کردن؛ خۆ بە زۆل دانان.
hang (or hide) one's head,	سەر شۆژ کردن (شەرمەزاری).
head and shoulders above,	زۆر باشتربوون لە (مۆژ).
head off,	(۱) بەرەو بری دانەوه. (۲) پێی لێگرتن؛ ئەمێشتن.
head over heels,	(۱) سەر مەو قولات دان. (۲) زۆر؛ تەواو؛ یەکجار.
	(۳) بە هەلەشەیی؛ بە بێباکی؛ بە پەلە.
heads up! [Colloq.],	ووریا بە! ناگات لە خۆت بێ!

headache

- keep one's head, خۆ نەشە ژاندن: خۆ تێك نەدان: بە ژیری و میمنی مانەوه
- keep one's head above water, (۱) سەرداوەکەوت: نوقم نەبوون (۲) ماگا نە خۆ بوون و نەکەوتنە ژێر قەرزەوه.
- lay heads together, پاوێژ بەیه‌کتر کردن: تەگبەرکردن: پیلان دانان پێکەوه
- lose one's head, شەژان: سەر ئی تێکچوون: سەر ئی شیان
- make head or tail of, سەر ئی دەرچوون: تێگەشتن.
- (نەم رەسنەیه بەزۆری لە باری "نەفی" یا "نەکردن" دا بەکار دەهێنرێت. واتە بە مانای "سەر ئی دەرەنچوون" یا "تێ نەگەشتن":)
- (I can't make head or tail of it.)
- out of (or off) one's head, [Colloq.], شیت
- over one's head, (۱) زۆر فورس یا گران: تێگەشتنی زەحمەتە (۲) چوونە لای پەلەیکی بەرزتر (سکالاکردن).
- put heads together, پاوێژکردن: تەگبەرکردن: پیلان دانان بەیه‌کەوه
- take it into one's head, هاتن بە خەڵاند: بیرلێکردنەوه
- turn one's head, (۱) گێژکردن: (۲) لەخۆبایی بوون
- headache (hed'āk'), n. (۱) سەرنێشە: ژانەسەر (۲) [Colloq.] دەردی سەری: چەرمەسەری: مەراق: ناخۆشی: گێجەل.
- headband (hed'band'), n. (۱) سەربینج (شریت یا قایش). (۲) نەقشی سەرەتای یەندی پەرتووکی.
- headboard (hed'bōrd', hed'bōrd'), n. تەختە لاسەرووی چریابە
- heddress (hed'dres'), n. (۱) سەربینج: کلۆو جامانە یا مشکێ. (۲) شەوێ فۆداهێنان و پێکەشتن
- headed (hed'id), باشگرنکە نەمانای: (۱) مێشکینکی تاییبەتی هەیه: (clearheaded)
- (two-headed) (۲) چەند سەرنکی هەیه: (two-headed)
- headfirst (hed'fūrst'), adv. (۱) بەسەرد: (مەلەکردن: کەوتنە خوارەوه: (۲) بە هەلەشەیی: بە بێباکانە
- headgear (hed'gēr'), n. (۱) سەروبیج: کلۆ: تەپلە: شەپقە: کلۆی ناسر (۲) قابیش و قەووش و گێژوگونگی سەری ئەسپ و ماین.
- heading (hed'in'), n. (۱) سەرووتار: (۲) تۆنێلی کانگە.
- headless (hed'lis), adj. (۱) سەربراو: بێ سەر (۲) بێ سەرگەورە: بێ سەروک: (۳) بێ مێشک: کەر چرای ئوتومبیل, شەمەندەفەر, یا سەر تەوهری کەشتی.
- headline (hed'lin'), n. (۱) سەردێرا: سەرووتار: پۆژنامە, دەنگوباس. (۲) کۆرنە: دەنگوباس.
- v.t. (۱) سەرووتار بۆ نووسین یا دانان (۲) بلاکەردنەوه لە شوێنێکی زۆر دیاردا
- headlong (hed'lōn'), adv. (۱) بەسەرد: بە سەرمەوقولات: سەربەرەوخوار: (۲) بەخێراو بە قایم. (۳) بە هەلەشەیی: بە بێباکی.
- adj. (۱) لێژ: (۲) بەسەرد: سەربەرەوخوار: (۲) خێراو قایم. (۴) هەلەشە: بێباک.
- headman (hed'mən), n. (۱) سەرۆت: سەرگەورە: سەرکار: چاودێر (۲) [Rare], پیاوکرۆ.
- headmaster (hed'mas'tēr, hed'mäs'tēr), n. بەرنۆهەری قوتابخانە (بیوا)
- headmistress (hed'mis'tris), n. بەرنۆهەری قوتابخانە (ژن).
- headmost (hed'mōst'), adj. یەکمە: لەبێش هەمووشتیگدا: لەبێشەوه
- head-on (hed'on'), adj. & adv. بەسەرد (a ~ collision)
- head-phone (hed'fōn'), n. بیستۆک: بێ بیست
- headpiece (hed'pēs'), n. (۱) سەروبیج: کلۆ: کلۆی ناسنێ:

hear

- شەپقە. (۲) بیستۆک. (۳) مێشک: سەر.
- (۴) نەقشی سەرەتای پەرتووکی: بەندیکی.
- headquarters (hed'kwōr'tēr), n. pl. (۱) بارەگا (حیزب), پێکخراو, سوپا, دەزگای بازرگانی... (هتد): سەرشار (۲) فەرمانبەران و کاربەدەستانی بارەگا.
- headrest (hed'rest'), n. پالێشتی سەر.
- headset (hed'set'), n. بیستۆک.
- headship (hed'ship'), n. سەرۆکایەتی: پلە: سەرۆک
- headsman (hedz'mən), n. (۱) پیاوکرۆ (بە سەربەین). (۲) [Rare], سەرۆک: سەرگەورە.
- headspring (hed'sprin'), n. سەرچاو.
- head-stall (hed'stōl'), n. لغاو: پەشو: ئەو بەشە: لغاو یا پەشو: کە دەگرنە سەری ئەسپ و ماین.
- head start, دەستپێکردنی کێ: پێکێ: ئەو پێش کەسانی تەردا
- head-stone (hed'stōn'), n. (۱) بەردی بناغە (۲) کێل: کێلە قەبر.
- headstrong (hed'strōn'), adj. سەرکێش: سەربینج: سەرسەخت: کەللەرەق: سەربەق
- head-waiter (hed'wā'tēr), n. سەرک بەردەستان (چێشتخانە).
- headway (hed'wā'), n. (۱) بۆ پێشەوه. (۲) پێشکەوتن (کار, پڕۆژە). (۳) سەرگەوتن. (۴) بۆشایی ژوور سەر (دەرگا, تونیل).
- (۴) ماوهی کات یا دوری نێوان دوو شەمەندەفەر یا کەشتی کە بەهەمان رێگەداو هەمان یودا بپۆن.
- head wind, بای بەرمو پووی کەشتی یا فڕۆکە.
- head-work (hed'würk'), n. کاری مێشک: بیرکردنەوه
- heady (hed'i), adj. (۱) هەلەشە: بێباک (۲) سەرخۆشکەر (wine) .
- heal (hēl), v.t. (۱) چاککردنەوه (بە دەرمان): چاککردنەوه: (to ~ the sick)
- (۲) ساپژێر کردن (برین).
- (۳) لە خەم و خەفەت و ناخۆشی و دەردی سەری بزرگاکردن.
- (۴) ئاشتکردنەوه: پێکەێنانەوه.
- v.i. (۱) چاکبوونەوه (نەخۆش). (۲) ساپژێربوون (برین).
- healer (hel'ēr), n. چاککەرەوه (مەزق, شت): (۱) تیمارکەر: پزیشک: (۲) دەرمان. (۳) دەرمان.
- health (helth), n. (۱) تەندروستی: لەش ساغی. (۲) گەشەکردن: پەرەسەندن. (۳) فۆش.
- healthful (helth'fəl), adj. (۱) ساڭکارا: باش بۆ تەندروستی. (۲) [Rare], تەندروست: لەش ساغ. (۳) تەندروست: لەش ساغ: ساغ.
- healthy (hel'thi), adj. (۱) ساڭکارا: باش بۆ تەندروستی: (food) . (۲) باش و بەهێز: لە پەرەسەندنایە: (a ~ economy) . (۳) چاک: باش: (a ~ appetite) .
- healthily (adv.); healthiness (n.).
- heap (hēp), n. (۱) کۆمەل: تۆپەل: گرد (شتومەک). (۲) [Colloq.], هەندێکی زۆر: زۆر: (a ~ of money) .
- v.t. (۱) کۆمەل کردن: گردکردنەوه: تۆپەل کردن: کەلەکەکردن. (۲) زۆر بێدان: (He ~ed gifts upon me.) .
- (۳) لێپا و لێپ کردن
- v.i. کۆمەل بوون: کەلەکەبوون: گردبوونەوه.
- hear (hēr), v.t. (۱) بیستن: گوێ ئی بوون (۲) گوێ لێگرتن, بەتاییبەتی: (h) گوێ لە داوا گرتن لەلایەن دادگەرەوه: (to ~ a case)
- (ب) قایل بوون: بەخشین: (He ~ed my entreaty.) .
- (ج) گوێگرتن (نۆیەر, شانۆنامە, ووتار).
- (د) پێی قەسەکردن دان: (I cannot ~ you now.) .

hearing

v.i.	(۳) ناگادارکردن؛ پېژانين
hear from,	(۱) بېستې گوي ئې بون. (۲) گونگرتن
hear out,	(۳) (~ of; ~ about) . پېژانين؛ بېستې (دەنگوباس).
not hear of,	(۱) نامە يا بروسكە لېۋە وەرگرتن؛ تەلەفون بۇ کران؛
hearing (hêr'ing), n.	ئې بېستې (۲) سەرزەشت کران.
	گوي لېگرتن ھەتا دوايى
	رېئ ئەدان؛ قەدەغەکردن؛ گوي ئې نەگرتن.
	(۱) بېستې؛ گوي ئې بون
	(۲) ھەستى بېستې
	(۳) رېئ پېدان بۇ قەسەکردن و پوونکردنەۋى شتېك.
	(۴) دادگەرى؛ دادپرسېن؛ لېگولېنەۋى داۋا يا سكالايەك لەلەين دادپرس يا لېگولېنەۋى
	(۵) ھاۋەي دەنگېرکردن؛ (He is within ~)
hearken (hâr'k'n), v.i.	گوي لېگرتن؛ گوي پېدان؛
v.z. [Archaic].	سەرنج پېدان بە ووردى
hearsay (hêr'sâ'), n.	گوي لېگرتن؛ گوي پېدان؛ بايەخ پېدان؛ بەقسەکردن
hearse (hûrs), n.	ووتوۋات؛ ھاۋ؛ قەسى دەماۋدەم.
heart (hârt), n.	تەرم؛ دارە تەرم؛ چواردارە
	(۱) دل ۲، سنگ
	(۲) ناوجەرگە: (the ~ of the city)
	(۴) ئاۋكرۇك؛ سەرزە؛ كاكىل. (۵) گەۋھەر؛ ئاۋەزك؛ پوختە؛ ماک.
	(۶) دلى مەۋقە؛ سەرچاۋەي ھەست و نەستېتى؛ بەتايىبەتى؛
	(۱) ئاۋەل؛ دەروۋز؛ ھۇش؛ (I know my ~) .
	(ب) سەرچاۋەي ھەست. (ج) سەروشت؛ (She has a kind ~) .
	(د) ووزە؛ تېر؛ وورە؛ (I lost ~) .
	(۷) كەسكىنى خۇشەۋىست و رېئ ئې گراۋ؛ (He is a valiant ~) .
	(۸) شتېك نە شېۋەي دلىا بېت. (۹) كويۋە (كاغەزى قومان).
v.z. [Rare],	ھاندان
after one's own heart,	چۆن ھەر دەكەت ۋەھا
at heart,	لە دلەۋە؛ لەدو؛ دلەۋە؛ لەئاۋ دلىا.
break one's heart,	دل شكاندن؛ سوئ بونەۋە؛ خەم و خەفەتېكى
	زۆر پېدان
by heart,	لەبەر؛ لەبەر بون
(to know something by heart)	
change of heart,	دل گۆرېن؛ دل ئې ھەلگەۋتېن؛ پانگۆرېن
eat one's heart out,	سوئ بونەۋە؛ دل دەرھېئان؛ خەم و خەفەتېكى
	زۆر خواردن
from (the bottom of) one's heart,	لە ناخى دلەۋە؛ لە كانگاي
	دلەۋە؛ پېر بە دل
have a heart,	بە پەحم بورا؛ ھاۋسۆزى كردن.
have one's heart in the right place,	دلىپاك بون؛
	خۇش خواست؛ باش وېست.
heart and soul,	بە گيان و بەدل؛ بە ھەمو ھېز و توانايەكەرم.
in one's heart of hearts,	لەئاۋجەرگى دلەۋە؛ لە ناخى دلىا.
lose heart,	وورە بەردان
lose one's heart,	ھەزلىگەردن؛ دل پېدان؛ كەرتقە خۇشەۋىستېيەۋە
near one's heart,	زۆر خۇشەۋىست؛ زۆر گرنگ.
set one's heart at rest,	دلىيا بون
set one's heart on,	بەتاسەۋە بون بۇ؛ دل لېچون؛ وېست؛
	بەتەما بون؛ ھەزلىگەردن
take heart,	بېۋا؛ ھەيىز بون؛ ھاندان؛ دلخۇش بون؛ وورە ھاتتەبەر.
take to heart,	(۱) گرتە دل؛ لە دل گرتن؛ خەفەت پېن خواردن؛
	پېن پەست بون. (۲) زۆر بە گرنگ گرتن.
to one's heart's content,	چەندى ئەۋى ئەۋەندە؛ چەند ھەل ئې
	دەكەت ئەۋەندە.

heat

wear one's heart on one's sleeve,	ھەست زۆر پېشاندان؛
	ھەست زۆر لەپو بون.
with all one's heart,	پېر بەدل؛ بەدل؛ لە كانگاي دلەۋە؛ بە ھەمو
	ھېز و توانايەكەرم.
with half a heart,	بە ئېۋە بەدل؛ بە ئېۋە ناپەدلى.
heartache (hârt'āk'), n.	خەم و خەفەت؛ خەمبارى؛ دلتنەنگى؛ سوئ.
heartbeat (hârt'bēt'), n.	دل لېدان.
heartbreak (hârt'brāk'), n.	سوئ؛ سوئ بونەۋە؛ دل شكان؛
	خەم.
heartbreaking (hârt'brāk'ing), adj.	دل شكىن؛ خەفەتباراۋى؛
	زۆر ناخۇش؛ (~ news) .
heartbroken (hârt'brō'k'n), adj.	خەفەتبار؛ خەمبار؛
	دل شكاۋ؛ جەرگېراۋ.
heartburn (hârt'bûrn'), n.	دلەكەزى
hearten (hârt'n'), v.z.	دل پوونکردنەۋە؛ ھاندان؛ وورە پېدان.
heartfelt (hârt'felt'), adj.	دلىسۆزانە؛ لە كانگاي دلەۋە؛ راستەقىنە.
heart-free (hârt'frē'), adj.	بېن دلدار؛ ھەل كەس ئەكەردو.
hearth (hârth), n.	(۱) ئاگردان. (۲) چوارچېۋەي ئاگردان.
	(۳) مال؛ خېزان.
hearthside (hârth'sîd'), n.	(۱) گوي ئاگردان (۲) مال؛ خېزان.
hearthstone (hârth'stôn'), n.	(۱) بەردى ئاگردان.
	(۲) مال؛ خېزان.
heartily (hârt'lî-i), adv.	(۱) بە پووخۇشى؛ بە پووخۇشانە.
	(۲) بەدل؛ بە جۇشەۋە؛ بە گەرم
	(۳) بەدل (خواردن)؛ زۆر (خواردن)؛ (He ate ~) .
	(۴) تەۋاۋ؛ زۆر.
heartiness (hârt'ti-nis), n.	پېر بەدل؛ جۇش.
heartless (hârt'lis), adj.	(۱) بېن تاقەت؛ بېن وورە؛ ترستەك.
	(۲) بېن بەزەيى؛ بېن پەحم؛ ھەست مەردو؛ دل مەردو.
heart-rending (hârt'ren'ding), adj.	جەرگېراۋ؛ زۆر ناخۇش.
heart-sick (hârt'sik'), adj.	خەفەتبار؛ خەمبار؛ پەست؛ دلتنەنگ.
heart-stricken (hârt'strik'n), adj.	خەفەتبار؛ خەمبار؛
	پەست؛ دلتنەنگ.
heart-string (hârt'string'), n.	(۱) پەرمەي دل؛ زىي دل.
	(۲) (pl.) قوللەين ھەست.
heart-to-heart (hârt'ta-hârt'), adj.	بە دلىكى كراۋە؛ لەپو
	(دوۋان)؛ (a ~ talk) .
heartty (hârt'ti), adj.	(۱) گەرم (بەخېرھاتن)؛ (a ~ welcome) .
	(۲) پېر بەدل؛ زۆر؛ (a ~ dislike) .
	(۳) پەھېز و تەندروست.
	(۴) خۇش (خواردەمەنى)؛ باش و زۆر (زەمە خۇراك)؛ (a ~ meal) .
	(۵) زۆر ھەل لە خواردن كەرا؛ زۆر خۇرا؛ باش خۇرا؛ (a ~ eater) .
	(۶) بە پېت (زەمى)؛
n.	(۱) ھاۋېئ؛ برادەر. (۲) كەشتىيەۋان.
heat (hêt), n.	(۱) گەرم؛ گەرمىيى؛ گەرمى؛ تېن. (۲) پەلەي گەرم.
	(۳) گەرم بون. (۴) ئاۋوھەۋاي گەرم.
	(۵) گەرمى؛ گەرم كەرنەۋە (بە گاز يا كاربە)؛
	(His rent includes ~ , light, etc.)
	(۶) تېرى (تام، خواردەمەنى)؛ گەرم.
	(۷) تا (نەخۇشى).
	(۸) ھەستى بەھېز (جۇش، توۋرەيى، ھەن).
	(۹) گەرمە (جەنگ)؛ لە گەرمەيى؛ (in the ~ of battle) .
	(۱۰) ئاقۇش؛ يەكەل بون؛ بەبا؛ پەشمى؛ تەلەب.
	(۱۲) [Slang], (۱) جومجولېكى زۆر. (ب) زۆرەملى؛ زۆر؛ زۆردارەكى.
v.z.	(۱) گەرم كەرنە؛ گەرم كەرنەۋە. (۲) ھېئانە جۇش؛ ھەست جۈۋلەند.

heater

- v.i.** (۱) گرم بوونهوه: گرم بوون. (۲) هاتنه جوش: هست جویان.
- heater** (hēt'er), *n.* (۱) زوپی گرمی یا گاز: تانیری گرمکر. (۲) گرمکر. [Slang]
- heath** (hēth), *n.* (۱) دهشتیکی چول: دهشتی بهره له که ههئین بنچو. (۲) پوهکی قندا بن. (۳) پوهکی دهشتیکی کورتبالی گول نهرخواندیه.
- heathen** (hē'thən), *n. & adj.* (۱) کافر: کسینکی کافر: بن ناین. (۲) کسینکی کژی: کژی.
- heathenism (n.); heathenry (n.).**
- heathendom** (hē'thən-dəm), *n.* (۱) کافریتی: بن ناین. (۲) وولاتو گهلانی بن ناین یا کافر.
- heathenish** (hē'thən-ish), *adj.* (۱) کافر: بن ناین. (۲) کژی: نهران.
- heather** (heth'ēr), *n.* پوهکی دهشتیکی کورتبالی گول نهرخواندیه.
- heatstroke** (hēt'strōk'), *n.* گرمابردن: خورهنگاری.
- heat wave,** (۱) گر: ناروهمای زور گرم. (۲) مایهیکی وهما.
- heave** (hēv), *v.t.* (۱) بهرگردهوه: به زحمت. (۲) بهرگردهوه و فریدن. (۳) سنگ دهرپهراندن: ناوساندن: دهرپوقاندن. (۴) ههنگدان: ههناسه ههنگشان: نااندن. (۵) پاکیشان.
- v.i.** (۱) ناوسان: بهرژبوونهوه. (۲) بهرژوزم بوونهوه (ههنگدان): (His chest ~d with sobs.). (۳) رشانوه: پشانوه هاتن: هیلنج دان. (۴) ههناسهبرکین کردن. (۵) پاکیشان. (۶) جویان: پویشن.
- n.** بهرژبوونهوه: ناوسان.
- heaven** (hev'n), *n.* (۱) (ک) ناسمان: گهردون. (۲) [I-I]. خود: (۳) به ههشت: شونینکی زور خوش. (۴) بهختیاری: شادمانی: کامرانی. (۵) به ههشت (ناین).
- move heaven and earth,** ههولان به نهوپه توانا.
- heavenly** (hev'n-li), *adj.* (۱) ناسمانی: گهردونی. (۲) زور خوش و پر ناسووه و جوان (۳) به ههشتی: تایبته به به ههشت.
- heavenliness (n.).**
- heavenward** (hev'n-wērd), *adj. & adv.* بهرمو ناسمان: بهرمو گهردون.
- heavenwards** (hev'n-wērdz), *adv. - heavenward.*
- heaves** (hēvz), *n.pl.* نه خوشی یکی وولای بهرزه به بریتیه له ههناسه سواربوون و کژکین.
- heavily** (hev'l-i), *adv.* زور نیچکار زور له راده بهدم.
- (~ burdened; ~ taxed; ~ populated)
- heavy** (hev'i), *adj.* (۱) قورس (سهنگ): سهنگین. (۲) نهستور (قوماش): قورستر له ناسایی. (۳) توند: قایم: بههیز: (a ~ blow). (۴) زورتر به شداری کردوه لهوهی چاوهموان کراوه (دهنگدان و ههلبژاردن): (a ~ vote).
- (۵) ههناسهو پر شهپول (دهریا): (a ~ sea).
- (۶) دهنگ بهرزهو قایم: (a ~ thunder).
- (۷) زلو قهه و ناوقا (بوخسان): (~ features).
- (۸) له راده بهدم: (a ~ drinker).
- (۹) گرنگ: (a ~ responsibility).
- (۱۰) جهرگی: (~ sorrow).
- (۱۱) گران (نیش وکان): قورس: نارحمت: (~ work).
- (۱۲) ناخوش (دهنگوباس): (~ news).
- (۱۳) خه مبار (دل): پر خه و خهفت: پست: (a ~ heart).
- (۱۴) خهوالو: قورس بو و داکهوتو (پیلووی چاو): (~ eyelids).
- (۱۵) تان (ناسمان): تاریک: لیل: (a ~ sky).
- (۱۶) تیز (بوون): (a ~ odor).

hedge

- (۱۸) ووشکو ناخوش: ناخوش و بن تاقمت کمر.
- (۱۹) ناوقا: سست: (a ~ walk).
- (۲۰) قورس: تهپه یلوه دیت: (~ footsteps).
- (۲۱) لیز: زور لیز: (a ~ grade).
- (۲۲) پر چهک (سهربان): (۲۳) کارساتی (شانونامه).
- adv.** زور نیچکار زور.
- n.** (۱) شتینکی قورس یا گران: (۲) کس یا نهکتهرینکی بهد (چیروک، شانوگر): (۳) [Colloq.]: کسینکی بهدو ناپهسند. (۴) (۱) دهورینکی کارساتی له شانونامهیکدا. (ب) نهکتهرین که نه دهوره ببینن. به ناخوشی و هیواشی دهوات (کات). سکپ.
- hang heavy,**
- heavy with child,**
- heaviness (n.).**
- heavy-duty** (hev'i-dōō'ti, hev'i-dū'ti), *adj.* (۱) زور بهرگمر: قایم. (۲) گومرکی زور لهسره.
- heavy-footed** (hev'i-foot'id), *adj.* سست و قورس و ناوقا (پویشن).
- heavy-handed** (hev'i-han'id), *adj.* (۱) ناوقا و نهران. (۲) زوردار: بن بهرزه: بن بهدم.
- heavy-hearted** (hev'i-här'tid), *adj.* خه مبار: خهفتبار: دلتهنگ: پست.
- heavy-laden** (hev'i-lād'n), *adj.* (۱) بارقورس: بارگران. (۲) مرقادان.
- heavy-weight** (hev'i-wät'), *n.* (۱) کسینک یا گیاندارینکی قورس. (۲) زورانیا یا بوکسازین که قورسایی له (۱۷۶) پاوهن زیاتر بیت (۳) [Slang]: کسینکی زور زیرهک، گرنگ، یا به دهسهلات.
- adj.** تایبته به کسانوی وهما.
- hebdomad** (heb'də-mad'), *n.* حوت پوز: ههفته.
- Hebraic** (hi-brä'ik), *adj.* جولهکه: جولهکه: عیبری: تایبته به عیبری: کان و زمان و کلتورمکیان.
- Hebraist** (hē'bri-ist), *n.* زانای زمان و کلتوری عیبری: عیبری زان.
- Hebrew** (hē'brōō), *n.* (۱) جولهکه: جو: عیبری: (۲) زمانی عیبری (کوز و تازه).
- adj.** جولهکه: جولهکه: عیبری: عیبرانی: تایبته به جولهکه.
- hecatoomb** (hek'ə-tōm', hek'ə-tōōm'), *n.* (۱) سهبرین و کردن. به قوربانی سهد گا له یوانی کوندا. (۲) قوربانی یکی زور کوشکار: قهلاچ.
- heck** (hek), *interj.* [Slang], به جهه نههم: قروسا.
- heckle** (hek'l), *v.t.* هوها ل کیشان (ووتاریژ، دوینن): هراسان کردن.
- heckler** (hek'lēr), *n.* هوهاکیش: هوهاکیشن.
- hectare** (hek'tār), *n.* هیکتار (که بریتیه له ده هزار دووجا مهن).
- hectic** (hek'tik), *adj.* (۱) سیلاوی: سیلدار. (۲) تادار. (۳) شپرز و هههههه خهریک و نرک زور و بن نارام و سههه نهپهرژان (a ~ day, week, time, etc.).
- n.** (۱) تا (نه خوشی): (۲) کسینکی سیلاوی.
- hecto-** (hek'tō, hek'tə), *Also hect-* پیشگریکه بهمانای: سهه.
- hectometer** (hek-tə-mē'tēr), *n.* هیکتومتر: سهه متره.
- hector** (hek'tēr), *n.* بهجهترسیننکر.
- v.t. & v.i.** (۱) بهجهترسین کردن. (۲) سههختهسهه: پهستکردن.
- he'd** (hēd), = he had; he would.
- hedge** (hej), *n.* (۱) ریزه پوهکین که بووین به پهرژان. (۲) پهرژان: تهیمان: کوسپ. (۳) پاریز: بیمه: بهر بهست.
- adj.** (۱) هی پهرژان: پهرژانی. (۲) نزم: سووک: بهرزهوه: (a ~ love affair).

hedgehog

- v.t.** (١) پەرژین کردن؛ تهمیان کردن.
(٢) ~ in ~ (به پەرژین یا دیوان) پاراستن.
(٣) زیان کمکردن؛ خو ئی لادان (زیان).
v.t. (١) خوشاردن؛ پاراستن به پەرژین.
(٢) خو ئیدان به دهسته (پرسپارووه لام)؛ وه لای پاسته وخوخته و نهدان به دهسته بو ئی نهگه ورتن. (٣) زیان کمکردن؛ خو ئی لادان (زیان).
-hedger (n.); hedgy (adj.).
hedgehog (hej'hôg, hej'hog), **n.** ژشک.
hedonic (hē-don'ik), **adj.** (١) خویش.
(٢) تابهتی به فلسفه‌ی خوشی پرستی و خوشی پرستان.
hedonism (hē'd'n-iz'm), **n.** فلسفه‌ی خوشی پرستی و کیفو.
پاوارن پرستی؛ شادیت پرستی.
hedonist (hē'd'n-ist), **n.** خوشی و کیفو پاوارن پرست.
کسینک که شادیت پرستی له ژياندا به باشتین ینگه بزانی.
-hedonistic (adj.); hedonistically (adv.).
heebie-jeebies (hē'bi-jē'biz), **n.pl.** حرت و فرت و بى نارامی و شیرزی و سهرشیتی و سهرلیدن.
heed (hēd), **v.t.** گوئ پیدان؛ گوئ لیگرتن؛ به قسه کردن.
v.t. گوئگرتن؛ سهرنجان؛ به قسه کردن؛ گوئ پایل کردن.
n. سهرج؛ گوئ دان؛ گوئگرتن؛ گوئ پایل کردن.
(Take ~ of what I say.)
heedful (hēd'fal), **adj.** گوئ پایل؛ گوئگرتن؛ وریا؛ به قسه کردن.
heedless (hēd'lis), **adj.** بیداد؛ گوئ پانهیل؛ گوئ نهگرتن؛ گوئ نهگرتن؛ لاچار.
hee-haw (hē'hô), **n.** (١) زه‌پى کمر. (٢) قاقای پیکه‌نینى مندانه.
تریقە پیکه‌نین.
v.t. (١) ره‌پین. (٢) تریقانه‌وه؛ قاقای پیکه‌نین هاتن.
heel (hēl), **n.** (١) قنگه پاژنه؛ پاژنه‌پن؛ پاژنه. (٢) قنگه پاژنه‌ی گۆرمه‌ی.
(٣) پاژنه‌ی پیلو. (٤) شتیک که له پاژنه بکات له‌پورى جى و شیوه و نهگرتن.
(سهرى سهرمون، قوناغه تهننگ، بنى ته‌ره‌ی کهشتى، دوا دلۆپى مه‌ی له‌بنى شوره‌په‌کدا... هتد.) (٥) [Slang]، کسینکی پیس و بۆگه.
v.t. (١) پاژنه بو کردن (پیلو). (٢) شوین گه‌وتن؛ دواکه‌وتن؛ رافاندن.
(٣) به پاژنه سه‌ماکردن؛ پاژنه دان له زه‌وى. (٤) [Slang]، پاره‌پیدان.
(٥) جنگی ناسنن کردنه پنی که‌مشیری شه‌ر.
(٦) له توپ دان به‌سهرى دار (باری گولف).
v.t. (١) دواکه‌وتن؛ شوین گه‌وتن زور له نزیکه‌وه.
(٢) به پاژنه سه‌ماکردن.
at heel, زور نریک له دواوه؛ نریک له پشته‌وه؛ به‌کسه‌ر له دواوه؛ دوابه‌دوا.
cool one's heels, [Colloq.], چاوه‌پى کردن؛ چاوه‌پى پیکرتن؛ به‌نگ کردن.
down at (the) heel, (١) پاژنه‌ی پیلو سواو.
(٢) په‌په‌وت؛ کۆن؛ دواو؛ شه‌ر.
kick up one's heels, له که‌فدا بوون؛ له خوشیدا بوون؛ سه‌ماکردن له خوشیدا.
lay by the heels, (١) پنه‌وه‌نکردن؛ کۆت کردنه‌پن؛ خستنه به‌ندیاخانه.
(٢) به‌سهردا ژالبوون؛ پى لیگرتن.
on (or upon) the heels of, دوابه‌دوا؛ به‌کسه‌ر له‌دواوه.
out at the heels, (١) پاژنه‌ی پیلو یا گۆرمه‌ی کۆن تن بوو.
(٢) په‌په‌وت؛ دواو؛ شه‌روو.
show one's (or a clean pair of) heels, راکردن له ترسدا؛ مه‌نهایتن.
take to one's heels, راکردن له ترسدا؛ مه‌نهایتن.
to heel, (١) دوابه‌دوا؛ به‌کسه‌ر له دواوه. (٢) دابینکراو.
heel (hēl), **v.t.** خواریه‌وه به لایه‌کدا (کهشتی).
v.t. لارکردنه‌وه به لایه‌کدا (کهشتی).

Helios

- n.** لاریه‌وه.
(١) قورسایی؛ قورسی؛ سه‌نگ.
(٢) دهسه‌لات؛ دهست پوشتن. (٣) ژۆبه‌ی شتیک یا به‌شه زه‌که‌ی.
v.t. [Colloq.] (١) به‌زکردنه‌وه. (٢) هه‌له‌سه‌نگاندن (به به‌زکردنه‌وه‌ی شته‌که).
hefty (hef'ti), **adj.** (١) قورس؛ سه‌نگین. (٢) زل؛ گه‌ره‌وه به‌هیز.
hegemony (hi-jem'ə-ni, hē'ji-mō'ni), **n.** زالی (دهسه‌لات بوون).
به‌سه‌ر وولاتیکی (تردا)؛ خستنه‌ژنر دهسته‌وه؛ داگیرکردن؛ دهست به‌سهردا کیشان.
-hegemonic (adj.).
heifer (hef'er), **n.** نوینگن؛ مێ پارین؛ به‌رکه‌ن.
height (hit), **n.** (١) پۆپ؛ ته‌وقه‌سه‌ر؛ لوتکه.
(٢) شوپه‌ر. (the ~ of absurdity).
(٣) به‌زنی؛ به‌زایی. (٤) بالا (مرؤة)؛ قه‌لافت؛ درژی (داروده‌خت).
(٥) تاف؛ جۆش؛ گه‌ره (شه‌ر)؛ هه‌پت. (٦) به‌رن.
(٧) جنى به‌رن؛ به‌زایی؛ به‌زایی‌په‌کان.
(٨) [Obs.], په‌لویه‌ی به‌رن.
(٩) به‌زکردنه‌وه؛ به‌زکردنه‌وه.
(١٠) زیادکردن؛ به‌تیتیرکردن؛ توندوتیژکردن؛ به‌تین کردن؛ ژۆرکردن.
(to ~ a person's pleasure, anger, etc.; to ~ the effect of something)
v.t. (١) به‌زبوونه‌وه؛ به‌زتریوونه‌وه. (٢) زیادبوون؛ به‌تین بوون.
heinous (hā'nəs), **adj.** ژۆر ناپه‌سه‌ند (کرده‌وه، تاوان)؛ ژۆر خراپ؛ به‌دووبۆگه. (a ~ act, crime, deed, etc.).
heir (ār), **n.** (١) میراته‌ر؛ میراتگر؛ به‌شبه‌ر؛ خاوه‌ن که‌له‌پوور.
(٢) نه‌وه؛ وه‌چه. (٣) جینشین؛ جینگر.
heir apparent, جینشین؛ جینگر (پاش مردن).
heirdom (ār'dəm), **n.** (١) جینشین؛ جینگری.
(٢) میرات؛ که‌له‌پوور.
heiress (ār'is), **n.** میراته‌ری ژن (به‌تایه‌تی کچیک یا ژنیک که سامان و میراته‌ری‌په‌کی ژۆری بو مایه‌تیه‌وه).
heirloom (ār'lōm), **n.** (١) شتیکى به‌نرخه که میراته‌ر بو.
ده‌مینیته‌وه له‌گه‌ل میراته‌که‌یدا. (٢) شتیکى به‌نرخه که له باور بایره‌نه‌وه.
ده‌مینیته‌وه و هه‌ر له هۆز یا خیزانه‌که‌دا ده‌مینیته‌وه.
heir presumptive, میراته‌ری نیستا؛ میراته‌ریکه که مافی ده‌فه‌وتیت، نه‌گه‌ر خزمینکی نزیکه‌تر به میرات جینینه‌ره‌که له‌دایک بییت.
heirship (ār'ship), **n.** (١) میراته‌ریتی؛ میراته‌ری.
(٢) مافی میراته‌ری یا جینشین.
held (held), **past tense and p.p. of hold.**
heli- (hē'li), = **helio-**.
helicle (hel'i-k'l), **adj.** پنج لول.
helico- (hel'i-kō), پنج لول.
helicon (hel'i-kon, hel'i-kən), **n.** (١) توانای هونه‌ران.
(٢) نامیرنکی موسیقایی‌یه.
helicopter (hel'i-kop'tēr, hē'li-kop'tēr), **n.** هیلکوپتەر.
helio- (hē'li-ō'), پینشگرکه به‌مانای؛ ژۆز؛ خۆز؛ تیشکاوه‌ر؛ تیشکه‌ده‌وه.
heliograph (hē'li-ə-graf, hē'li-ə-gräf), **n.** (١) هیلوگراف.
نامیری وینه‌گرتنی پۆز. (٢) نامیری پینوای تینی خۆز.
(٣) نامیری برووسکه‌نیر به تیشکی پۆز.
-heliographer (n.); heliography (n.). پۆز به‌پرستی؛ خو‌په‌رستی.
heliolatory (hē'li-ol'ə-tri), **n.** (١) تیلیسکۆپی پینوای تیره‌ی.
heliometer (hē'li-om'ə-tēr), **n.** خۆز. (٢) تیلیسکۆپی پینوای دوری نیوان دوو نه‌ستیره.
Helios (hē'li-os), **n.** خودای خۆز (نه‌سه‌مانه‌ی یونانی).

helioscope (hē'li-ə-skōp), *n.* تیلیسکوپ خورشیدگردن بهین
نازاردانی چار

heliotherapy (hē'li-ō-ther'ə-pi), *n.* چارمه‌گردنی نه‌خوشی
به تیشکی پوژ

heliotrope (hē'li-ə-trōp', hē'lyə-trōp'), *n.* (۱) گوله‌پوژ
پووه‌گی که همیشه پو بکاته خور. (۲) پووه‌گی گول نه‌رخه‌وانی.

(۳) نه‌رخه‌وانی سورباو. (۴) نامیری پرووسکه‌نیز به تیشکی پوژ.

helium (hē'li-əm), *n.* هلیوم: گازیکی کیمیایی سووکی بن‌په‌نگه.

helix (hē'liks), *n.* (۱) شتیک پینج لوول: پینج لوول.

(۲) کپ‌کراگی گوی: (۳) نه‌قشیکی پینج لوول (خانوسازی).

(۴) گیاندارای ناوی قاوغ پینج لوول.

hell (hel), *n.* (۱) دوزخ: جهنم.

(۲) شوینک یا باریکی ناخوش و ناپه‌سندو پر نازارو مهینه‌تی.

(۳) [Colloq.]: به‌سهرات یا پوودانیکی ناخوش و ناپه‌سند.

beat the hell out of, **catch (or get) hell**, [Slang], **for the hell of it**, **go to hell!**

raise hell, [Slang]. **hell** (۱) نیدانیکی زور

سهره‌نشت کرا: سزادران.

(۲) هر بؤ سه‌یر

چاوت دهریت: حه‌هنه‌مت ئی پر

raise hell, [Slang]. **hell** (۱) هر به‌هرا: هرا هرا گردن و گیره‌شینونی

نانوه

to hell with him, **hell** (۱) چاوی دهریت: فیروسیای ئی بن: ملی بشکن:

جهنم‌نمی ئی پر

what the hell, [Slang], **hell** (۱) چی تیاپه: چی زانیکی تیاپه: (واته گردن و)

نه‌گردنی شتیک کار ناکاته سر هیچ و گرنگ نیه).

he'll (hēl), = **he will; he shall**.

hell-bent (hel'bent'), *adj.* [Slang], (~ on: ~ for), سور-ه

لهر (به‌تیاپه‌تی کرداریکی هله‌شانه).

hell-cat (hel'kat'), *n.* (۱) جادوگر: نافرمه.

(۲) زینکی تور و تپو و ناپه‌سندو به‌قیز

Hellene (hel'ēn), *n.* یونانی‌یه: نیفریقی

Hellenic (he-len'ik, he-lē'nik), *adj.* یونانی: نیفریقی

تیاپه‌تی به میژوو زمان و کلتوری یونانی.

n. زمانی یونانی کون

-Hellenism (n.); **Hellenist** (n.); **Hellenistic** (adj.).

hell-fire (hel'fir'), *n.* ناگری دوزخ: ناگری جهنم

hell-bound (hel'hound'), *n.* (۱) سگی دوزخ

(۲) شیتان (ب: کسکی به‌دو ناپه‌سند.

hellish (hel'ish), *adj.* (۱) دوزخی: جهنم‌نمی.

(۲) شیتانه: شیتانی. (۳) [Colloq.]: زور ناخوش و ناپه‌سند.

hello (he-lō', hā-lō'), *interj.*, *v.i.* & *v.t.* هلو (له‌سر تله‌فون

یا له‌کاتی بینینی کسیندا ده‌ک سلاولیکردن).

helm (helm), *n.* & *v.t.* [Archaic & Poetic].

helm (helm), *n.* (۱) کلاوی ناسن

(۲) چهرخی لیخویرینی کشتی: سوکانی کشتی.

(۳) سهرؤکایه‌تی (حیزب، ریکخراو، ده‌زگا): پایه‌ی سهرؤکایه‌تی یا پابه‌ری.

v.t. پابه‌ری گردن: پیش‌ره‌ی یا سهرؤکایه‌تی گردن: لیخویرین.

helmet (hel'mit), *n.* کلاوی ناسن: کلاویرین

helmeted (hel'mit-id), *adj.* کلاوی ناسن له‌سهر: کلاویرین له‌سهر.

(۲) له‌کلاویرین چو

helminth (hel'minth), *n.* کرمی ریخله

help (help), *v.t.* (۱) یارمه‌تیدان: یارمه‌تیدان: پالپشتی گردن:

لالیکردنه‌وه: ده‌ستی یارمه‌تی پو دریز گردن: هاوکاری گردن.

(۲) چاکردنه‌وه: تیمارکردن: (*This medicine will ~ your cough.*)

(۳) کهک بو بوون

(۴) به‌هیزگردن: پته‌وکردن: به‌یره‌وکردن.

(۵) (۱) به‌یریساری گردن: چاککردن (په‌روشت): نه‌هیشتن: قه‌ده‌غیرکردن:

(*I can't ~ his bad manners.*)

(ب) نه‌کردن: پئ لیگرتن: نه‌هیشتن: وه‌ستاندن:

(*I can't ~ thinking he's wrong.*)

(۶) به‌ره‌ستی گردن.

v.i. (۱) یارمه‌تیدان: یارمه‌تیدان: کۆمک گردن.

(۲) به‌ره‌ستی گردن (چیشخانه).

n. (۱) یارمه‌تی: یارمه‌تی: کۆمک: هاوکاری.

(۲) چاره (نه‌خوشی): دهرمان.

(۳) یارمه‌ده‌ره: یارمه‌تیدر.

(۴) کسکی به‌کرتی گراو (کاره‌کر، وه‌زیز، په‌نجبه‌ر، به‌ره‌س).

(۵) نیمچه ژم: له‌خورده‌ممنی‌یه‌ی که ده‌خزته‌سر قاپی ناخواردن

cannot help but, **help oneself to**, **help out**, **help yourself!**

help out, **help yourself!** (۱) چار نه‌بوون: ناچاربوون.

(۲) خوارده‌ممنی خواردن یا خسته‌سهر قاپی خو.

(۳) بردنی شتیک به‌بن داواکردنی له‌خاوه‌نه‌گی.

(۴) یارمه‌تیدان: یارمه‌تیدان: کۆمک گردن: ده‌ستگرتن.

(۵) له‌رموو! له‌رموو! بخوا! قهرموو چیت نه‌وئ بیکه، بیخو،

بیبه ... هتد.

so help me God, **helper** (hel'pēr), *n.* خودا شایه‌تمه (سویند): خوا شایه‌ته.

(۱) یارمه‌ده‌ره: یارمه‌تیدر (مرؤ، شت): شاگرد:

هاریکار.

helpful (help'fəl), *adj.* به‌کهکله: به‌سوود: سوودبه‌خش: که‌لکار:

باش.

helping (hel'pin), *n.* (۱) یارمه‌تیدان: یارمه‌تیدان: پالپشتی.

(۲) له‌خورده‌ممنی ده‌خزته‌سر قاپی خواردن: نیمچه ژم:

(*I have had two ~s.*)

helpless (help'lis), *adj.* (۱) زه‌بوون: داماو: لیکه‌مه‌ته: دوچار: لا‌وا:

هیچی پئ نا‌کرتی بؤ خزی. (۲) بی‌دهره‌تان: بیکه‌س: خریک‌ماو.

(۳) ده‌سته‌پاچه: بی‌ده‌سه‌لات: ئی نه‌ها‌تو: نا‌کارامه: نه‌زان.

helpmate (help'māt'), *n.* هاو‌ده‌م: یارمه‌ده‌م (به‌تیاپه‌تی ژن و میژد):

هاوس‌ر.

helpmeet (help'mēt'), *n.* = **helpmate**.

helter-skelter (hel'tēr-skel'tēr), *adv.* به‌شپزه‌یی و

لا‌سه‌رلا‌یی: به‌شی‌وا‌یی و بی‌سهروقنگی.

adj. لا‌سه‌رلا‌یی: شپزه‌و شی‌وا‌و بی‌سهروقنگی: به‌په‌له‌پرووسکتی کراو.

n. شتیک بی‌لا‌سه‌رلا‌یی و شپزه‌یی کراو: شتیک شی‌وا‌و: چیشتی مه‌ره‌م.

hem (hem), *n.* (۱) دامین (جل‌وبه‌رگ): (۲) په‌راوین:

v.t. (۱) په‌راوین‌گرتن: دامین بؤ گردن (جل‌وبه‌رگ).

(۲) (~ in; ~ around) (~ in; ~ around) (~ in; ~ around)

hem (hem), *interj.* & *n.* هم: هم: منجه‌منج: ده‌نگی قورگ پاکردنه‌وه

(دووان).

v.t. (۱) منجه‌منج گردن. (۲) قورگ پاکردنه‌وه له‌کاتی دوواندا.

hem and haw, **hem** (hem), *interj.* & *n.* منجه‌منج گردن.

(۲) وه‌لامی تیاپه‌تی نه‌دان به‌ده‌سته‌وه له‌ووتوژدوواندا.

hem- (hēm, hem), = **hemo-**.

hema- (hēm, hem), = **hemo-**.

hematology (hem'ə-tol'ə-ji, hēm'ə-tol'ə-ji), *n.* زانستی

خوین و نه‌خوشی‌یه‌کانی.

hematoma (hēm'mə-tō'mə, hēm'ə-tō'mə), *n.* ناوساری خوین

تیزاو: دورمه‌لیکی پر له‌خوین

hematose (hem'ə-tō's, hēm'mə-tō's), *adj.* خویناوی:

پر له‌خوین

hematothermal (hem'ə-tō-thūr'm'l), *adj.* خوین گهرم

(ژینده‌موزانی).

hemi- (hem'i), **hemisphere** (hem'ə-sfēr'), *n.* پینشگرکه به‌مانای: نیو: (*hemisphere*)

(۱) نیو‌یی سهره‌مین:

نیوهی جیهان (۲) وولات و گهلانی نیوهی جیهان.
(۲) ناوچه یا مەودای شارەزایی.
(۴) نیوهی مێشک

-hemispheric (adj.).

hemlock (hem'lok), n. (۱) پروه‌کێکی ژه‌هراوی کوشنده‌یه.

(۲) ژه‌هری نە پوه‌که.

hemo- (hē'mō, hem'ə), n. پێشگریکه به‌مانای: خوین:

(hemoglobin)

hemoglobin (hē'mā-glō'bin), n. هیموگلوبین: سوورایی خوین

hemophile (hē'mā-fil'ī, hem'ə-fil'), n. (۱) کەسێکی

هیموفیلی: ۲. به‌کتریا‌یه‌کی خوین خۆشه‌ریسته، واته‌ که له‌ناو خویندا

باش ده‌ژی

hemophilia (hē'mā-fil'ī-ə, hem'ə-fil'yə), n. هیموفیلی:

نەخۆشی نە‌وه‌ستانه‌وه‌ی خوین له‌به‌ر نە‌مه‌یی‌نی تووشی نێزینه‌ ده‌بێت

hemophilic (hē'mā-fil'ī-ak, hem'ə-fil'yak), n. کەسێکی

هیموفیلی

hemophilic (hē'mā-fil'īk), adj. (۱) هیموفیلیاری

(۲) له‌ خویندا باش گه‌ره‌ ده‌بێت (به‌کتریا).

hemoptysis (hi-mop'tə-sis), n. خوین مینانه‌وه به‌ تف یا به‌ کۆکه

(له‌ سی‌یه‌کان یا بۆزی هه‌واوه).

hemorrhage (hem'er-ij), n. خوین پێژان: خوین به‌ریبون:

خوین لێ‌هاتنیکی ژور

v.t. خوین پێژان: تووشی خوین لێ‌هاتنیکی ژور بوون.

hemorrhoid (hem'ə-roid'), n.pl. مایه‌سیری

-hemorrhoidal (adj.).

hemorrhoidectomy (hem'ə-roi-dek'tə-mi), n. مایه‌سیری

پێژان: پزیشک‌ه‌وانی

hemostasis (hi-mos'tə-sis), n. خوین و‌ه‌ستانه‌وه

hemp (hemp), n. (۱) پروه‌کی گوش.

(۲) پێشانی نە‌م پوه‌که (که‌ ده‌کێت به‌ گوش و په‌ت): گوش.

(۳) به‌نگ: که‌ له‌ گول و گه‌لای نە‌م پوه‌که ده‌ردیت: خه‌شیشه: تلیاک.

hen (hen), n. (۱) مریشک: مامرا: مر. (۲) مێینه یا مامری هه‌ندێ بانده.

(۳) [Slang] ئافه‌رت: ژن.

hence (hens), adv. (۱) لێ‌ره: لێ‌ره‌وه: دوور له‌م شوێنه‌وه: (go ~).

(۲) له‌ ئێستاه‌وه: له‌مه‌ودا: له‌مه‌ولا: له‌ ئێسته‌ به‌دواوه: (a year ~).

(۳) له‌م ژبانه‌ یا جیهانه: (before I go ~ and be no more).

(۴) له‌م سه‌رچاره‌یه‌وه: (۵) که‌وابوو: له‌به‌رنه‌مه: له‌به‌رنه‌وه.

interj.

henceforth (hens'fōrth', hens'fōrth'), adv. لێ‌تر: له‌مه‌ودا:

له‌مه‌ودواوه: له‌مه‌ولا: له‌ ئێستا به‌دواوه

henceforward (hens'fōr'wērd), adv. = henceforth.

henchman (hench'mən), n. (۱) به‌رده‌ست: خه‌مه‌تکار.

(۲) ده‌سک‌لا: دا‌رده‌ست: کلک (مۆڤ).

(۳) پالپه‌شتکه‌رنکی پامیاری که‌ له‌ سوودی خۆی ده‌گه‌ڕێ.

hencoop (hen'kōōp', hen'koop'), n. کولانه‌ مریشک

henna (hen'ə), n. (۱) خه‌نه: (۲) خه‌نەیی: قاوه‌یی سووریاو.

adj. خه‌نەیی: قاوه‌یی سووریاو.

v.t. خه‌نه‌لێ‌دار: خه‌نه‌ تێگه‌رتن.

hennery (hen'ēr-i), n. مریشک‌خانه: جۆی په‌روه‌مه‌کردنی مریشک:

په‌روه‌مه‌گای مریشک.

henotheism (hen'ō-thi-iz'm), n. پرواکردن به‌ یه‌ خه‌دا به‌ین:

خاشاکردن له‌ بوونی خه‌دای تر.

-henotheist (n.).

hen party, [Colloq.], ئاهه‌نگی ئافه‌رتان.

henpeck (hen'pek'), v.t. ده‌سته‌مۆک‌کردنی مێ‌وه: هه‌راسان کردن

ژالی ژن به‌سه‌ر مێ‌وه‌که‌یدا.

henpecked (hen'pekt'), adj. ده‌سته‌مۆ (مێ‌وه‌ له‌لایه‌ن ژنه‌که‌یه‌وه):

ژێ‌رده‌سته (مێ‌وه‌ بۆ ژنه‌کی): ملکه‌ج.

hepat- (hi-pat', hep'ət), = hepato-.

hepatitis (hep'ə-ti'tis), n. جگه‌ر ئاه‌سان: نه‌خۆشی جگه‌ر.

hepato- (hep'ə-tō), جگه‌ر: تاییه‌تی به‌ جگه‌ر.

hepta- (hep'ta), پێشگریکه به‌مانای: (۱) هه‌وت.

(۲) هه‌وت گه‌ردی (کیمیایه‌ری).

heptagon (hep'tə-gon'), n. هه‌وت ۷: هه‌وت گۆشه

-heptagonal (adj.).

her (hūr), pron. (۱) ئه‌و (مۆڤو گیاندارێ مێینه‌و بێ گیانی به‌ مێ

ناسراو): (They saw ~.; The engine is all right start ~ now.)

(۲) هێ ئه‌و (مۆڤو گیاندارێ مێینه‌و شتی بێ گیانی به‌ مێ ناسراو): -ی

(~ hands, ~ voice, ~ hair, ~ purse)

herald (her'əld), n. (۱) چاپه‌ره (ب) په‌یامبه‌ر (بۆ وولاتانی تر).

(ج) لێ‌پرسراوی مەملەت و ئاهه‌نگ.

(۲) لێ‌پرسراوی نیشانه‌ و دروشمی به‌گه‌زاده‌یی یا خێله‌کی.

(۳) مێ‌وه‌به‌ر: بۆ‌وه‌گه‌ره‌وه: جارچی (ناوی پۆ‌ژناه‌ه): په‌یامبه‌ر.

(۴) پێشه‌نگ: به‌رای: نیشانه‌.

v.t. پێش بێنێ: بۆ‌وه‌گه‌ره‌وه: نیشانه‌ی پوودانی دواپۆژ بوون: مێ‌وه‌دانی

پوودانی دواپۆژ: جاردا‌ن: (The cocks ~ dawn all night.)

heraldic (he-ral'dik), adj. تاییه‌تی به‌ جارچی و پێشه‌نگ یا

نیشانه‌ و دروشمی به‌گه‌زاده‌یی.

heraldry (her'əld-ri), n. (۱) دروشمی خانه‌دانی، به‌گه‌زاده‌یی، یا

سوارچاکی. (۲) فرمانی لێ‌پرسراوی نە‌م جۆ‌وه‌ دروشمانه‌.

(۳) دروستکردن و لێ‌کۆ‌لینه‌وه‌ی نە‌م دروشمانه‌.

(۴) ئاهه‌نگی دابه‌شکردن و وه‌رگرتنی دروشمی وه‌ها.

herb (ūrb, hūrb), n. (۱) گیای: گۆ‌وگی.

(۲) گیای بۆ‌ندار (پێ‌خانه، جاتره، پونگه ... هتد): گیای ده‌رمان:

گیای بۆ‌ن خۆش.

herbaceous (hēr-bā'shəs), adj. (۱) گیایی: وه‌ک گیای بۆ‌ن خۆش:

تاییه‌تی به‌ گۆ‌وگی. (۲) سه‌و‌و گه‌ه ئاسا.

herbage (ūr'bij, hūr'bij), n. (۱) گیای: گۆ‌وگیای له‌وه‌رگا: قه‌رسیل.

(۲) به‌شه ته‌م‌و‌په‌ره‌کانی گیای که‌ ده‌خوێ‌ت.

(۳) مافی له‌وه‌راندنی ئازه‌ل له‌ له‌وه‌رگای که‌سێکی تر‌دا.

herbal (hūr'b'l, ūr'b'l), adj. تاییه‌تی به‌ گۆ‌وگیای گیای بۆ‌ن خۆش.

په‌رتووکی گیای بۆ‌ن خۆش و گیای ده‌رمان.

herbalist (hūr'b'l-ist, ūr'b'l-ist), n. (۱) نووسه‌ری په‌رتووکی

گیای ده‌رمان و بۆ‌ندار. (۲) کۆ‌که‌ره‌وه‌ و زانی گیای ده‌رمان.

herbarium (hēr-bār'i-əm), n. (۱) چهند نمونه‌یه‌ک له‌ گیای

روشکی پۆ‌ل پۆ‌ل کراو و ئاهه‌ه‌کراو بۆ لێ‌کۆ‌لینه‌وه‌ی زانستی.

(۲) گیایخانه: شوێنی هه‌لگه‌رتنی نە‌م نمونه‌ ووشکه‌ گیایانه‌.

herbicide (hūr'bā-sid'), n. ده‌رمانی بۆ‌ل‌کو‌و.

-herbicide (adj.).

herbivore (hūr'bi-vōr', hūr'bi-vōr'), n. گیاندارێ گیاخۆ‌ر.

herbivorous (hēr-biv'ēr-əs), adj. گیاخۆ‌ر.

Herculean (hēr-kū'li-ən, hūr'kyoo-lē'ən), adj. تاییه‌تی

به‌ "هێ‌رکیوله‌س" قاره‌مانی نه‌فسانه‌ی یۆ‌نان و پۆ‌مان.

(۲) [h-], به‌هێ‌زو ئاز: قاره‌مان.

(۳) [h-], ژور گه‌ران (هه‌رک): ژور قورس: (a ~ task).

herd (hūrd), n. (۱) پان (ئاژه‌ل): گاهه‌ل: مێ‌گه‌ل: ئاژه‌ل: په‌موگ:

چه‌له‌ب. (ب) په‌وه (گیاندارێ کێ‌وی): (a ~ of elephants).

(۲) چه‌ماوه‌ (له‌په‌وی سووکی‌یه‌وه): کۆمه‌له‌ خه‌لکی بێ پای شوێن که‌وتوو.

v.t. & v.i. کۆمه‌ل کردن: گه‌ردبوونه‌وه: بوون به‌ یه‌ک وه‌ک پانه‌ ئاژه‌ل یا چه‌ماوه‌.

herd (hūrd), n. شوان: گاو‌ان: (cow ~, shepherd).

herdsman

herdsman (hūrdz'mən), *n.*

شوان؛ گاوان

here (hēr), *adv.*

(۱) لێرەدا؛ لێرە (بۆ دان پێنانان)

(*John ~ is a good player.*)

(۲) لێرە؛ لێرە؛ بۆ لێرە: (*Come ~*).

(۳) ئێستا؛ لەم کاتەدا. (۴) لەم سەرنەمێندە؛ لەم ژایانەدا.

interj.

هاوارکردنیک بەکار دەهێنرێ لە فەرمانداندا یا وەلام دانەرە لەکاتی ئاو خوێندنەوەدا.

n.

(۱) لێرە؛ لێرە؛ ئەم شوێنە

(۲) ئێستە؛ لەم ژایانەدا.

here and there,

(۱) لێرە و لەوێ؛ لە هەندێ شوێندا.

neither here nor there,

پەیوەندی نە مەسەلەکەرە نێچە.

hereabout (hēr'ə-bout'), *adv.*

لەم نزیکانە؛ لەم دەور و پێشە.

hereabouts (hēr'ə-bouts'), *adv.* = **hereabout.**

hereafter (hēr-af'tēr, hēr-āl'tēr), *adv.*

(۱) لە ئێستە بێدواوە. (۲) لەم و دواتر؛ لەدواى مردن؛ لە قیامەتدا.

n.

(۱) سوپاژۆ (۲) ئەم و دواتر؛ لەم و دواتر؛ لە قیامەت.

hereby (hēr-bī', hēr-bī'), *adv.*

(۱) بەمە؛ بەمە؛ مەژێرە؛ لە پێی

ئەمەرە (۲) [Obs.] لەم نزیکانە.

hereditary (hə-red'ə-ter'i), *adj.*

(۱) بۆماوە (نە باوو باپیرەرە).

(۲) زگماکی؛ زگماک (*~ traits*).

-hereditary (*adj.*); **hereditarily** (*adv.*).

heredity (hə-red'ə-ti), *n.*

(۱) زگماک؛ زگماکی

(۲) تایبەتیی زگماکی؛ تایبەتیی بۆماوە لە باو و باپیرەرە.

herein (hēr-in'), *adv.*

(۱) لێرەدا؛ لێرە؛ بۆ لێرە.

(۲) لەم نووسراوەدا؛ (۳) لەم شتەدا؛ لەم مەسەلەیدا؛ لەمەدا.

hereof (hēr-uv', hēr-ov'), *adv.*

دەربارەی ئەمە؛ لەم پەرە.

hereon (hēr-on'), *adv.* = **hereupon.**

here's (hēr'z), = **here is.**

here's to!

نۆش

heresy (her'ə-si), *n.*

(۱) کفر؛ ۲) رایەکی جیاواز لە پای زانی کۆمەن

یا فەرمانڕەوایی لە فەلسەفە یا پامایاریدا.

heretic (her'ə-tik), *n.*

کافر

-heretical (*adj.*).

hereto (hēr-tō'), *adv.*

بەمە؛ بەم شوێنە. بڕوانامە، یا شتەرە:

(*Attached ~ is my report.*)

heretofore (hēr-too-fōr', hēr-tə-fōr'), *adv.*

لەمەوپێش؛

تا ئێستە.

hereunto (hēr-un-too'), *adv.* = **hereto.**

hereupon (hēr'ə-pon'), *adv.*

(۱) یەكسەر راستەوخۆ؛ دەستبەجێ.

(۲) دەربارەی ئەمە؛ لەم پەرە.

herewith (hēr-with', hēr-with'), *adv.*

(۱) لەگەڵ ئەمەدا

(۲) بەم شێوە؛ بەم هۆیە

heritage (her'ə-tij), *n.*

(۱) میراتی؛ زەوی و زارو شتومەکی بۆ جێماو.

(۲) کەلهپوور

-heritable (*adj.*).

hermaphrodite (hēr-maf'rə-dīt'), *n.*

(۱) نێرەمۆک

(۲) کەشتیەکی دوو تەرەپیی.

adj.

نێرەمۆکی

-hermaphroditic (*adj.*); **hermaphroditism** (*n.*).

hermetic (hēr-met'ik), *adj.*

(۱) جادوگرێ؛ تایبەتی بە ئەلکەمی.

واتە کیمیاگری کۆن. (۲) لەجیم کراو؛ مۆزکراو؛ لۆک کراو.

hermit (hūr'mit), *n.*

(۱) ووشکەسۆفی؛ سۆفی؛ قەلەندەر؛ گۆشەگیر.

دەرویش؛ ۲) جۆزیکە لە کێک (۳) باندەبەکی بچووک وەک فیسقە.

hermitage (hūr'mə-tij), *n.*

(۱) قەلەندەرگا؛ نیشتهجێی ووشکە

سۆفی؛ ۲) پەناگا؛ پەنا؛ شوێنێکی چەپ.

heteronomous

hermitic (hēr-mit'ik), *adj.*

ووشکەسۆفیتی؛ قەلەندەری؛

تەنهایی؛ چەپ (جێ)

hernia (hūr'ni-ə), *n.*

قۆبیتی؛ قۆبیتی.

-hernial (*adj.*).

hero (hēr'ō), *n.*

(۱) پالەوان؛ قارەمان

(۲) قارەمانی هۆنراوە، چیرۆک. یا داستانی؛ کەسی سەرەکی چیرۆکێک

heroic (hi-rō'ik), *adj.*

(۱) قارەمانی؛ پالەوانی؛ قارەمانانە:

(*a ~ act*)

(۲) لە بابەت قارەمانێک و کردارەکانیەرە: (*a ~ poem*).

(۳) پاراوو لە گۆندا زینگاوە: (*~ words*).

(۴) گەرە (بەرەمی هونەری) (*a ~ statue*).

n.

(۱) هەلبەستێ قارەمانی. (ب) (کۆ) هۆنراوی داستانی.

(۲) (*pl.*) ووشە و زۆل بۆش؛ کردەوی خۆنوواندن.

-heroical (*adj.*); **heroically** (*adv.*).

heroic couplet,

دوو دێری هۆنراوی پێنج برگی هاوکیشتە.

heroic verse,

شێوی هۆنراوی داستانی

heroin (her'ō-in, hēr'ō-in), *n.*

هێروین

heroine (her'ō-in), *n.*

(۱) قارەمانی ژن.

(۲) قارەمانی ژنی هۆنراوە، چیرۆک، یا داستانی

heroism (her'ō-iz'm), *n.*

(۱) قارەمانی؛ قارەمانی؛ پالەوانی؛

پالەوانی؛ (۲) کردەوی و هفتاری قارەمانانە.

heron (her'ən), *n.*

شینە شاھ؛ شاھۆ

hero worship,

قارەمان پەرستی

herpes (hūr'pēz), *n.*

ناگرە؛ نەخۆشییەکی ئەندامی زاوژێیە.

herpetic (hēr-pet'ik), *adj.*

تایبەتی بە ناگرە؛ ناگرەدار؛

ناگرە تووش بوو.

herpetology (hūr'pi-tol'ə-jī), *n.*

زانستی ناگرە.

-herpetologist (*n.*).

herring (her'ing), *n.*

جۆرە ماسیەیکە.

hers (hūr'z), *pron.*

هی ئەو (نافرەت یا گیاندارێ مێینە):

(*a friend of ~ ; That book is ~ ; H~ are better.*)

herself (hēr-self'), *pron.*

خۆی (نافرەت):

(*She went ~ ; She hurt ~ .*)

hesitance (hez'ə-təns), *n.* **hesitancy.**

hesitancy (hez'ə-tən-si), *n.*

پارایی؛ دووێنی؛ دڵپراوێ؛ گومان؛

سڵ؛ سڵ کردن.

hesitant (hez'ə-tənt), *adj.*

دووێن؛ پارا؛ دڵپراوێکەر.

hesitate (hez'ə-tāt'), *v.i.*

(۱) دووێنی کردن؛ پاراکردن؛ سڵ کردن؛

سڵ کردنە؛ دڵ لەدەل دان؛ دڵپراوێ کردن. (۲) زمان گیران؛ لال بوون؛

وێک لال قسەکردن

-hesitater (*n.*); **hesitatingly** (*adv.*).

hesitation (hez'ə-tā'shən), *n.*

دووێنی؛ پارایی؛ دڵپراوێ؛ سڵ؛

سڵ کردنە.

-hesitative (*adj.*).

hest (hest), *n.*

(۱) فەرمان. (۲) بەلێن.

hetaera (hi-tēr'ə), *n.*

(۱) دۆست (بەتایبەتی نافرەتی دێل لە یونانی

کۆندا). (۲) نافرەتیکی سەرەپۆ.

hetero- (het'ēr-ō, het'ēr-ə),

پێشگرتیکە بەمانای: ترا؛ هی ترا؛ جیا.

heterodox (het'ēr-ə-doks), *adj.*

لە پێژان لادەر (ناین).

-heterodoxy (*n.*).

heterogeneity (het'ēr-ō-jə-nē'ə-ti), *n.*

(۱) جیاوازی؛

لەیک نەجیون. (۲) شتیکی جیاواز

heterogeneous (het'ēr-ə-jē'ni-əs), *adj.*

(۱) جیا؛ جیاوازی؛

نەگونجاو. (۲) هەمەچیزە؛ هەمەچەشتە؛ ناچوونیک.

heteronomous (het'ēr-on'ə-məs), *adj.*

(۱) ژێردەستە؛

heteronym

ناسەربەست (٢) جیاواژ؛ جیا جیا.
heteronym (het'ēr-ə-nim'), *n.* ووشەى ھاروحونجە بەلام ماناو
بێژە جیا (روە: دراندن: tear وە فرمیسک: tear)

-heteronymous (*adj.*).

heterosexual (het'ēr-ō-sek'shōō-əl'), *adj.* (١) ئارەزووکەرى
جووت بوون لەگەڵ توخمى جیا لە خۆدا (نێر لەگەڵ مێ و مێ لەگەڵ نێر).
(٢) جیا توخم (ژێوارناسى).

heterosexuality (het'ēr-ō-sek'shōō-əl'ə-ti), *n.* ئارەزووکەرى جووت بوون بێ لەگەڵ توخمى جیا لە خۆدا.
ئارەزوو
کردنى جووت بوون لەگەڵ توخمى جیا لە خۆدا (نێر لەگەڵ مێ و مێ لەگەڵ نێر)

heuristic (hyoo-ris'tik), *adj.* ھاندەرى قیروون و دۆزینەو
ھاندەرى قوتابى بۆئەوى خۆى شت فێر بێ و بدۆزیتەو (شینەوى پەرەردە لە
قوتابخانەدا).

hew (hū), *v.t.* (١) برینەو (دار، بەرد، کاشى) برین: لەتکردن؛ داپاچین.
(٢) (out ~) داتاشین: گەڵانەکردن: ئەقارى کردن.
(٣) (down ~) بە تەور برینەو (دار و درەخت) خست.

hewn (hūn), *alternative past participle of hew.*
adj. پیاوان یا لیدان (چەقز، تەور... ھتد)؛ برینەو.

hex (heks), *n.* برارەو: داپاچراو: داتاشراو: گەڵانەکراو.
(١) جادووگەر: سىحرباز
(٢) [Colloq.] شتیکی بەدووم.
(٣) دوغای خراپ: لەعنەت.
(٤) جادوولیکردن.

hexa-, hex- (hek'sə), (٢) دوغای خراپ لیکردن: بەدخواری بۆ کردن.

hexagon (hek'sə-gon'), *n.* پێشگرنیکە بەمانای: شەش.
شەش لا: شەش گۆشە.

-hexagonal (*adj.*).

hexagram (hek'sə-gram'), *n.* (١) ئەستێرەى شەش گۆشەیی.

(٢) شینوھیکەى شەش پوویی (ئەندازە).

hexameter (hek-sam'ə-tēr), *n.* دێزیکەى شەش برگەى ھۆنراو.

hexangular (hek-san'gyoo-lēr), *adj.* شەش گۆشەیی

شەش گۆشە

hexapod (hek'sə-pod'), *n.* گیاندار یا جانەوێکی شەش پى

adj. شەش پى

hexapodous (hek-sap'ə-dəs), *adj.* = hexapod.

hey (hā), *interj.* ھێ: دەنگیکە بۆ سەرئەچ ڕاکێشان، سەرسامى دەربیرین.

یا پرسیارکردن: نەرى (پرسیارکردن)

heyday (hā'dā'), *n.* تاف: ھەرەت: نوپەر (دەسەلات، گەنجی، خوێش)

... ھتد.

(in the ~ of youth; in the ~ of his reign, power, etc.)

H-Hour (āch'our'), *n.* ساتى نەینى دەستپێکردنى ھێرشیکى

سوپایى

hi (hī), *interj.* چۆنى: ئەم کاتەت باش: پۆزباش: ھەلو.

hiatus (hī-ā'təs), *n.* (١) بۆشایی: شوونی بەتال یا بۆش.

(٢) بچران: بەردەوام نەبوون: کەمى: کزی.

(٣) رەستانیکى کورت لە بێژانى دوو برگە یا ووشەى یەک لەدواى یەکی

دەستپێکردوو بە قاول یا تیپی دەنگدار:

(he entered; re-enter; the ear)

hibernate (hī'bēr-nāt'), *v.t.* سەربوون لە زستاندا (مان): سەربوون

نەجولانەو: خۆشاردنەو: چالاکی نەنواندن.

hibernation (hī'bēr-nā'shən), *n.* (١) سەربوون لە زستاندا (مان):

سەرى: سەربوون (٢) چالاکی نەنواندن: ماوێ چالاکی نەنواندن:

(Stirring suddenly from long ~ I know myself once more

a poet.)

hieroglyphic

hibiscus (hī-bis'kəs, hī-bis'kəs), *n.* پڕووکە یا درەختیکى
مام ئاوەندىیە گۆلى رەنگاڤرەنگ دەرگرت.

hic-cup, hic-cough (hik'əp), *n.* نەزگەر.

v.t. & v.t. نەزگەرکردن.

hick (hik), *n.* [Colloq.] کەسێکی نەزانی چاوەنەکراو: لادێیی

(لەپووی سووکییەو): کێوی: دەرشتەکی.

adj. [Colloq.] وەک کەسێکی نەزان یا لادێیی: کێوی.

hickey (hik'i), *n.* (١) ئامیز: (٢) ئامیزی نوشتاندنەوێ بۆری.

(ب) ئامیزی ئەلەکتريک گەیین (٣) خال. [Slang] (٤) شوین گان یا ماچی

دۆستانە (بەتایبەتی بە لاملەو یا پوومەتەرە).

hickory (hik'ēr-i), *n.* (١) درەختیکى ئەمریکىیە لە توخمى دارگۆز.

(٢) دارى ئەم درەختە کە زۆر چیرە. (٣) دارەستى ئەم دارە.

(٤) بەرى ئەم دارە.

hid (hid), *past tense and alternative p.p. of hide.*

hidden (hid'n), *alternative past participle of hide.*

adj. شاراو: نەینى: پەنھانى: نەبێنراو.

hide (hīd), *v.t.* (١) شارەندەو. (٢) داپۆشین.

(٣) کردن بەژێر لێوھە: کردن بەژێرەو.

(٤) دەم و چار وەرگێران بۆ شارەندەو: (He ~ his head in shame).

v.t. (١) شارەندەو: شارەندەو: شارەندەو. (٢) خۆشارەندەو: خۆ داگرتن

hide (hid), *n.* (١) پێستە (خۆشکراو یا خۆش نەکراو): کول: چەرم.

(٢) [Colloq.] کەولى مڕۆ: (لەپووی سووکی یا گالنتەرە).

v.t. (١) کول کردن. (٢) بێرازکردن: فەلاقەکردن: کوتان: لیدان.

neither hide nor hair, ھىج شتێک: ھىج

hide-and-seek (hīd'ən-sēk'), *n.* چاوشاریک: قەرەقەرە.

hideous (hid'i-əs), *adj.* (١) ناشرین. (٢) بۆگەن: چەپەل: پێس: بەد:

ناپەسەند.

-hideously (*adv.*).

hide-out (hīd'out'), *n.* پەناگا: پەنا: لانە: جێى خۆشارەندەو.

hiding (hīd'ing), *n.* (١) شارەندەو: شارەندەو.

(ب) شاراوھیی: خۆى شارەندەو: (in ~).

(٢) لانە: پەناگا: جێى خۆشارەندەو.

hiding (hīd'ing), *n.* [Colloq.] بێرازکردن: کوتان: فەلاقەکردن.

hidrosis (hī-drō'sis), *n.* ئارەق کردن: ئارەق کردنەوھیکى زۆر.

hie (hi), *v.t. & v.t.* پەلەکردن: خێراکردن

hierarch (hī'ēr-ärk'), *n.* (١) سەرۆکی ئاینى: شیخ: قەشەگەرە.

(٢) سەرگۆرە: سەرۆک: سەرەك: سەردار.

hierarchical (hī'ēr-är'ki-k'l), *adj.* بەپێى پلەوپایە:

بەپێى گەرەو و بچووکی.

hierarchy (hī'ēr-är'ki), *n.* (١) فرمانرەوایی کلێسە بە

بەرزەوھارایەتى قەشەکان بەپێى پلەوپایە. (٢) قەشەو کاربەدەستانى

دەرگاھیکى وھا: (٣) کۆمەلە کەس یا شتى پێکخراو بەپێى پلەوپایە.

(٤) پێکخستەن بەپێى پلەوپایە یا گەرەو و بچووکی: گەرەو و بچووکی

(٥) ھەر سێ پلەوپایەى فریشتەکان: سەرچەمى فریشتە.

hieratic (hī'ə-rat'ik), *adj.* (١) قەشەیی.

(٢) تاییەتی بە نووسینی " ھێرگلیفی " میسرى کۆن.

hieroglyph (hī'ēr-ə-glif', hī'rə-glif'), *n.* پێشگرنیکە بەمانای: پێژر

فرمانرەوایی قەشەو کلێسە یا

پیاوانى ئاینى تر.

hieroglyph (hī'ēr-ə-glif', hī'rə-glif'), *n.* تێپیکى ھێرگلیفی:

ھێرگلیف: وێنەیکى ھێرگلیفی.

hieroglyphic (hī'ēr-ə-glif'ik), *adj.* (١) ھێرگلیفی: تاییەتی بە

نووسینی ھێرگلیفی میسرى کۆن. (٢) بە ھێرگلیفی نووسراو.

(٣) نیشانەیی. (٤) خوێندنەو تێگەشتنى ئاسان نییە: سەرى ئى دەرناچى:

بە زەحمەت دەخوێنرێتەو.

- n.** (۱) ونشە يا تېيى ھېزگىلىقى. (۲) *(pl.)* نووسىنى ھېزگىلىقى.
(۳) بېشائەيكە كە تېگەشتى گران بېت.
(۴) *(pl.)* نووسىنىك كە بە گران دەرىجىرى يا بخونىرتتەرە
-hieroglyphical (adj.); hieroglyphist (n.).
hi-fi (hi'fī), n. (۱) دەنگەر ئاۋازى ساف (رادىئو، گراممفون).
(۲) ئامپىرنىكى ئەلەكترۇنى دەنگ ساف
higgle (hig'gl), v.i. = haggle.
higgledy-piggledy (hig'gl-di-pig'gl-di), adv. & adj. شىۋاۋ: بە شىۋاۋى: بە ئارىنكەۋىيىكى: تېكىلاۋوپىكىلاۋ.
شىۋاۋى: تېكىلاۋوپىكىلاۋى: ئارىنكەۋىيىكى.
n. (۱) بەرز: بىلىد.
high (hī), adj. (۲) تايىبەنى بە ئاۋچەي گوردوشاخاۋى، واتە بەرز: *(H ~ German)*.
(۳) لە بەررايىچەرە: *(a ~ jump)*.
(۴) بەرز: يەل: بەرزتر: مەرز: ئاياب
(۵) گەرە: (مەلە: ئايپاكي): گىرگ: *(~ treason)*.
(۶) بەرز: يېشىگەرتوۋ: *(~er mathematics)*.
(۷) سەرەك: سەرگەرە: *(a ~ priest)*.
(۸) زور: گەرە: ئىچكار زور: *(~ stakes)*.
(۹) گرانىھا: گران: *(~ prices)*.
(۱۰) خوش گوزەرانی: بەرز: فەنتازى: *(~ living)*.
(۱۱) لەخۇبايى: نووت بەرز.
(۱۲) گەرە: نەۋپە: *(~ noon)*.
(۱۳) بەرز: ئاساز: دەنگ: تىژ.
(۱۴) شاد: شەۋپەي خوشى: بەرزى: *(~ spirits)*.
(۱۵) *[Slang]* مەست (بە خواردنەرە يا بەنگ): سەرخوش.
(۱۶) ئاۋچەي دورر لە كەسەرەي زەۋى.
(۱۷) سەرترىن: خىرا: گىرى ئوتومبىل.
adv. زور: تايىلەيەكى بەرز: بەرز: ئىچكار: باش: پادەي زور:
(to climb ~; to aim ~; to search ~ and low for something; to pay ~; to live ~)
n. (۱) بەرزايى: شونىنكى بەرز: (۲) گىرى خىرا يا بەرز (ئوتومبىل).
بەتەماي شتى زورر بەرز موون: بۇ شتى بەرز پوانىن و بەھىۋاي
پىن گەشتى بوون.
high and dry, (۱) لەدەرەۋەي ئاۋدا: كەشتى.
(۲) دامار بىن دەرەتاز: گىرخواردوۋ: بىن دەرەت: بىكەس و تەنھا.
high and low, ھەموروشونىنك
(He searched high and low for her but couldn't find her.)
high and mighty, [Colloq.] لەخۇبايى: لووت بەرز: بەلېز
لە ئاسمانەۋە: ئە بەرزايىيەكەۋە.
on high, قول: ھەست: بەھىزو بەجوش (ھەست)
run high, (۱) توخە چاك: پەسەن
(۲) بەرەفتار: پەروشت جوان: نەجىب زادە.
high-bred (hi'bred'), adj. (۱) پوتىبىر
(۲) پوتىبىرى ساختە.
high-brow (hi'brou'), n. [Slang]. ھى پوتىبىر يا پوتىبىرى درۇزە (لەپوۋى سوۋكى و
adj. [Slang]. گالتەپىكرەنەۋە.
high chair, كورسى بەرزى مىدال: كە سىنىچەكى لەبەردەمدايەۋ
شونى قاجى ھەيە مىدال ئانى لەسەر دەخوات
high-class (hi'klas', hi'kläs'), adj. ئاياب: نەرخەك: زۇرباش
بەرز: بەندى خار نەپوۋى سوۋكى يا گالتەپىكرەنەۋە بەكاردەھىرتىت.
high day, جەژ.
higher education, خويندىن بەرز: كۆلىم و زانك.
higher-up (hi'er-up'), n. [Colloq.] كەسكىنى پلەۋيايە بەرزتر.
high-falutin, high-faluting (hi'fə-lōō'tin), n. [Colloq.] قەسەي زل: زامانى قشەر خۇدەرخستەۋ بوش

- adj.** تايىبەنى بە زامانى ۋەھا.
high fidelity, دەنگەر ئاۋازى ساف (رادىئو، گراممفون).
high-frequency (hi'frē'kwən-si), adj. تەزىۋ لەرە زور (رادىئو).
high-grade (hi'grād'), adj. ئاياب: نەرخەك.
high-handed (hi'han'did), adj. زوردارەكى: ئارەزۋوگارى:
قەرەقۇشى: ئابەجىۋ لەخۇبايى:
(a ~ approach to solving problems)
-highhandedly (adv.); highhandedness (n.).
high-hat (hi'hat'), adj. [Slang]. (۱) تەپپۇش: پىنكەۋىيىكى: شىك.
(۲) لووت بەرز: بەلېز: لەخۇبايى.
كەسكىنى لووت بەرز لەخۇبايى.
n. [Slang].
highjack (hi'jak'), v.t. [Colloq.] = to hijack.
highjacker (hi'jak'er), n. [Colloq.] = hijacker.
high jump, بەرزە بازە (مەلەملى ۋەزىشى).
high-land (hi'länd), n. كويستان: ئاۋچەي گوردوشاخاۋى:
ئاۋچەي بەرزايى.
highlander (hi'län-dēr), n. كويستان نىشىن: چىنانشىن:
دانىشتوۋى ئاۋچەي گوردوشاخاۋى.
high life, خوش گوزەرانی: ھاي لايف.
high-light (hi'lit'), v.t. (۱) شەۋق لىدان: پووناك كەردنەۋە
(۲) پوونكرەنەۋە: دەرەخت: سەرنج بۇ پاكىشان (گىرگىرتىن بەشى باسك)
highly (hi'li), adv. (۱) لە بەرزايىدا: بۇ بەرزايى
(۲) بۇ پلەيەكى بەرز: لە پايەۋ پلەيەكى بەرزدا.
(۳) زور: ئىچكار زور: يەككار: تا پادەيەكى زور.
(۴) بە پىزەرە: بە پەسەندىكرارى. (۵) گرانىھا.
high-minded (hi'min'did), adj. (۱) لووت بەرز: لەخۇبايى.
(۲) پەروشت و ھەست و پىروپا بەرز.
highness (hi'nis), n. (۱) بەرزى: بەرزىتى: بىلىد
(۲) *[H-]* ئازناۋى شانزادە:
(His, Her, Your, Royal ~; His, Her, Your ~)
high-octane (hi'ok'tān), adj. ئۆكتىنى زورە: *(~ gasoline)*.
high-pitched (hi'picht'), adj. (۱) بەرزۋاساز: دەنگ: تىژ
(۲) بىلىد: بەرز: (۳) لىژ (سەربان).
high-powered (hi'pou'ērd), adj. زور بەھىز: بەدەسلات.
high-pressure (hi'pres'hēr), adj. (۱) بەتەۋوژم: قايم:
بەرگى تەۋوژمى زور دەرگىت. (۲) سەلمىنەر: بە نىمچە زورلىكرەن (فروشت
سەلماندن): ئەنگەتارەك: زوركرەسەر: زورلىكرە.
v.t. [Colloq.] زورلىكرەن: زوركرەسەر: ئەنگەتارەك.
high-priced (hi'prist'), adj. گرانىھا: گران.
high priest, قەشە گەرە: سەرەك قەشە: خاخامى گەرە.
high-proof (hi'prōōf'), adj. پلەي ئەلەكولى بەرزە يا زورە
high-rise (hi'rīz'), adj. تايىبەنى بە خانوۋىەكى بەرزى چەند نەۋمى.
n. بالەخانە: خانوۋى چەند نەۋم.
high-road (hi'rōd', hi'rōd'), n. (۱) شاپى: پىۋ بانى سەرەكى.
(۲) پىۋ ئاسان و پەكسەرەۋ مەۋگەر: *(the ~ to happiness)*.
high school, قوتابخانەي ئاۋەندى: قوتابخانەي ئامادەيى.
high seas, دەرياي بىن خاۋەن: ئەۋ بەشائەي دەريا كە ئەۋەندە دورىن
لە ۋوشكانىيەۋە لەزىن دەسلەتتى ھىچ ۋولتەكدا ئىن، بەلگە ھى ھەمۋەكەسكىكە:
ئاۋەپاستى دەريا.
high-sounding (hi'soun'din), adj. گەرەۋەنوتى: بەدەبەدە:
بەشكۆ (پاست يا درۇزە): زل (قەسە).
high-spirited (hi'spir'it-id), adj. (۱) ئازا: چاۋنەترە: نەبە:
بەجەرگ. (۲) بەكەيف: بەدەماخ: بەجوش.
high-strung (hi'strun'), adj. زوۋەلچو (مىۋە): ھەمىشە
بەجوش: ھەست توندوتىر: بىن ئارام.

hight

- hight** (hīt), *adj.* [Archaic]. ناری لویه: پئی دهووترئ.
- hightail** (hi'tāl'), *v.i.* [Colloq.]. به پهنهپرووژئ پویشتن:
- له یرو بیهله دهریازبوون.
- high tea**, زهمیت خواردنی سووکه لهگهل چادا له پاش نیومرپویهکی زور درمنگا دهخوژیت (نهریختیکی شینگلیزییه).
- high tide**, (۱) سروزاو (دهریا) شهپول بهرزی (۲) کشی بهرزاو یا شهپول بهرزی (۳) پوپ: لووتکه: گهرمه (کات. کار): ههرت (۴) ههرت: کتی خویهتی.
- high time**, (۱) [Slang]. کاتیکي خوشو پر کهیف (۲) سروزوتیز: دهنگ.
- high-toned** (hi'tōnd'), *adj.* (۱) رهروشتو پیرویاوهر بهرزی: گهلینک جار بهتوسهوه یا بهگالتهوه. (۲) [Colloq.]. تهرپوژش: شیک: مودهپهرست (۳) [Colloq.]. نایاب: زور باش
- high treason**, شپاکی ههردهگوره (دژئ وولاتی خو): خیانت.
- high-water mark** (hi'wō'tēr, hi'wā'tēr), (۱) بهرزیترین پلهی (۲) نیشانهی نم پلهیه (۳) پوپ: پلهی ههره بهرزی
- highway** (hi'wā'), *n.* شارئ: بئیی گشتی: ینگا: بئ
- highwayman** (hi'wā'mən), *n.* چپته جهره.
- hijack** (hi'jak'), *v.t.* [Colloq.]. (۱) رروکتوردهوی ئوتومبیل یا شهنهدهفر له ینگه. (۲) فراندنی فروکه، کهشتی، شهنهدهفر، ئوتومبیل له ینگه و بردنی بهزور بوشوئیکي دیاریکراو. (۳) دزین (له مرؤقه).
- (۴) سه زورهمنی شت پئ کردن: زورلیکردن
- hijacker (n.)**.
- hike** (hīk), *v.i.* کپ: به پئ به دهشت و دهردا بهتاییهتی به خیرا بؤ کهیف یا تهنروستی: (to ~ in the country).
- (۱) ههنگیزان: بهرزیکردنهوه: (~ up your pants).
- (۲) بهرزیکردنهوه (نرخ): زیادکردن: گران کردن.
- به پئ گهران به دهشت و دهردا بهتاییهتی به خیرا بؤ کهیف یا تهنروستی: (to go for a ~)
- hilarious** (hi-lār'i-as, hi-lār'i-əs), *adj.* موشمه: زور ههنتیکه: قوشمچی: به جوش و سرنج پاکیش: سهیرخوش.
- hilarity** (hi-lar'ə-ti, hi-lar'ə-ti), *n.* ههنتیکهیی: قوشمهی: بهجوش و سرنج پاکیش: سهیرخوش.
- hill** (hil), *n.* (۱) گر: ته: (۲) کومهله گل.
- (۳) کومهلهک گل که تووی تیدا دهچینئر یا لهدهوری نهام خردهگرتهوه.
- (۴) تۆمهله نهام یا رووهکینک که بجهکانیان پینکوه بیت.
- (۵) وک گرد لیگردن: (۲) به کومهله گل داپوشین یا دهورگرتن (تور نهام).
- hill-billy** (hil'bil'i), *n.* [Colloq.]. لادی بئ: له پوری سووکیهوه: لادی بییهکی ههرمه خوارووهکانی نههریکا: دهشتهکی.
- hillock** (hil'ək), *n.* گردلکه: تهپۆلکه
- hill of beans**, [Colloq.]. زور کم: کم: نهخت: هیج وپوچ
- hillside** (hil'sid'), *n.* ههگرده: قهديان: یال
- hill-top** (hil'top'), *n.* لووتکه گرد: سهرگرد: تهرقهسهری گرد.
- hilly** (hil'i), *adj.* (۱) گردانی: گرداوی: گردلان: (۲) لیژ: مشتوو: دهسک
- hilt** (hilt), *n.* مشتوو بؤ کردن.
- v.t.** بهتهراری: همووی: زور (پله).
- him** (him), *pron.* نهو: بؤ پیاوو گیاندارئ نیرینه: (له باری کارلیکراو یا ووشه ی توارکهردا)
- himself** (him-self'), *pron.* خوی: پیاوو: بهتاییهتی:
- (۱) کار لهخوکردن: (He hurt ~).
- (۲) دورپاتکردنهوه: (He ~ wasn't sure).
- (۳) باری ناسایی و تهنروستی خوی: (He hasn't been ~ lately).
- hind** (hind), *adj.* دواوه: پاشوو: پشتهوه: (~ legs).

hipster

- hind** (hind), *n.* مئ ناسکینکی سن سالانهو گهرهتر.
- hind** (hind), *n.* پهنجهرا: وهرزیر یا بهردهستی شینگلیزی و نوسکولهندی.
- hinder** (hin'dēr), *v.t.* (۱) وهستادن: پئ لیگرتن: قهدهغهکردن: نههشتن. (۲) دواخستن: راگرتن: کوسپ لهبهردهمدا: دانان: هئواش کردنوه.
- hinder** (hin'dēr), *adj.* پشتهوه: دواوه: پاشهوه
- hinder** (hin'dēr-mōst'), *adj.* = hindmost.
- hindmost** (hind'mōst'), *adj.* دواترین: دوا.
- hindquarter** (hind'kwōr'tēr), *n.* (۱) ران (لاشه ی مپ: گا. گوئرمکه... هتد). (۲) (pl.) پاشهله: کهفهل.
- hindrance** (hin'drəns), *n.* کوسپ: قزرت (مرؤقه: شت).
- hindsight** (hind'sīt'), *n.* (۱) باش بینئ: باش بینینی پاش بوداویله. (۲) نیشان (تفهنگ، دهمانچه).
- Hindu, Hindoo** (hin'dō), *n.* (۱) هیندی: هاونیشنامانی بهکی هیندستان (۲) هیندوئسی: هیندوئسی پهرست.
- adj.** (۱) هی هیندوئسکان و زمان و کلتوروهکیان: (۲) هی نایینی هیندوئسی.
- Hinduism, Hindooism** (hin'doo-iz'm), *n.* نایینی هیندوئسی
- Hindustani** (hin'doo-stan'i, hin'doo-stān'i), *n.* زمانی هیندستانی: زمانی "توربو".
- hinge** (hinj), *n.* (۱) نهجامه. (۲) جومگه (گیاندارئ ناوی).
- (۳) تهره: تهره: شتیکی گرنگ که ههموشتیکي تری لهسهر بهنده.
- v.t.** نهجامه لیدان: به نهجامه لیگدان.
- v.t.** (۱) ههلواسران به نهجامه: لهسهر نهجامه وهستان. (۲) کهوتنهسهر: بهنگ بوون لهسهر: لهسهر وهستان.
- لهسهر بهنگ بوون (کارویان): لهسهر وهستان: کهوتنهسهر: hinge on, پیوههسهران (کارویان): Everything hinges on her decision.
- hinny** (hin'i), *n.* جوانووه نهسپو ماین: جاشهکر.
- hinny** (hin'i), *v.t.* چیلاندن.
- hint** (hint), *n.* (۱) نیشانه: سووسه: تیل نیشان: سهرنج: لاپلار: لاتیل. (۲) [Obs.]. ههله: ههلهکوت.
- v.t. & v.i.** نیشانهپیدان: به لاتیل پئ ووتن: به ناراستهوخوی پئ راگهاندن.
- به لاتیل پئ ووتن: به ناراستهوخو پئ راگهاندن: نیشاندان hint at, تیگهیهشتنی لاتیل یا نیشانهیهک و بهپئی نهوه جوولانهوه.
- take a hint, (۱) ناوچهی دور له دهریا:
- hinterland** (hin'tēr-land'), *n.* ناوچهی ناوهوی وولات. (۲) شوئینی دور له شار: لادی: شوئینی چهپه
- hip** (hip), *n.* (۱) سمع: کهفهل: گوپی سمع. (۲) گوشه ی دور پووی لیژ وک هی سهربان (خانوسازی).
- hip** (hip), *n.* بهری گوله کیزی.
- hip** (hip), *adj.* [Slang]. به ناگی مودهو نههریتی تازهباوی کومهله:
- تازهباو (کردهوه).
- hipbone** (hip'bōn'), *n.* سمعچوله.
- hippo** (hip'pō), *n.* [Colloq.], = hippopotamus.
- hippocras** (hip'ə-kras'), *n.* شهربانکی تیکهلاو به داوهرمانی بؤن خوش.
- Hippocratic oath**, سوئندی بوقراتی (که قوتاییانی پزشکیهوانی دهیخون کاتی وهرگرتنی بهوانامه ی دهرجوئیان).
- hippodrome** (hip'ə-drōm'), *n.* (۱) معیدانی پیشپیکئی نهسپو. (۲) پیشانگای نهسپو سئزک و یاری عهرهبانه (یونان و پوما ی کون).
- hippogriff, hippogryph** (hip'ə-grif'), *n.* دهعبایهکی
- لهلسانتهی به سهریوانی سیمسارک و لهشو پاشهلهو لاقی نهسپی ههیه.
- hippopotamus** (hip'ə-pot'ə-məs), *n.* نهسپی ناوی:
- کههرکهدهنی ناو: گیاندارئکی زلی گیاخوئی پیست نهستووری بئ تووکی نهههریقیه به قهراغی ناو پورادا دهژی.
- hip roof**, سهربانئیکي لایژئ گوشهداره.
- hipster** (hip'stēr), *n.* [Slang], کهسینکی مودهپهرستی شارهزای نههریتی تازهباوی کومهله

hire

- hire** (hīr), *n.* (۱) کرى (مروء نامىن) (۲) بەكرى گرتن.
v.t. (۱) بەكرى گرتن (مروء نامىن)؛ پاگرتن؛ گرتن (پارىژم) :
 (to ~ a laborer, lawyer, etc.)
 (۲) خۇ بەكرىدان كرىنكارى كرىن؛ بەكرىدان.
 بۇ كرى (مروء نامىن)
 hire out, كرىنكارى كرىن؛ بەكرىدان؛ خۇ بەكرىدان.
hireling (hīr'lin), *n.* كەسكىنى بەكرى گىراۋ؛ بەكرى گىراۋ؛ كرىنكار.
adj. بەكرى گىراۋ.
his (hiz), *possessive pron.* (۱) ھى ئەۋ (پىياۋ گىياندارى نىزىنە) :
 (a friend of ~ ; That book is ~ . ; ~ are better.)
 (۲) ھى ئەۋ (پىياۋ گىياندارى نىزىنە) :
 (~ hand ; ~ books ; ~ tail ; ~ house)
Hispanic (his-pan'ik), *adj.* ئىسپانىي (زمانو گەل و كلتور).
hiss (his), *v.i.* (۱) فېشكان (دەك مار)؛ فېشكەكردن.
 (۲) فېشكەكردن و سەفس كرىن لەپوۋى پقو گالتەپىنكردنەۋە.
v.t. ئاۋەزلى خۇ دەرىپىن بە فېشكەكردن و سەفس كرىن
n. فېشكە سەفس
hist (st, hist), *interj.* بىي دەنگ بە : قسە مەكە : گوى گره.
histamine (his'tā-mēn', his'tā-min), *n.* ھىستامىن : ئارىتەپەكە.
 لە شەنەي زىندەروو پوۋەكداپە : جۇرە دەرمانىكە.
histology (his-tol'ə-ji), *n.* (۱) زانستى لىكولنەۋەي گەردىپىنى
 تېشۋو يا شەنەي زىندەروو پوۋەك.
 (۲) پىكھاتنى تېشۋو يا شەنەي زىندەروو.
historian (his-tôr'i-ən, his-tō'ri-ən), *n.* (۱) مېژوۋناس
 (۲) مېژوۋنوس
historic (his-tôr'ik, his-tor'ik), *adj.* مېژوۋىي : كرىگ :
 (a ~ event) كرىگ لە مېژوۋدا :
historical (his-tôr'i-k'l, his-tor'i-k'l), *adj.* (۱) مېژوۋىي :
 (a ~ document)
 (۲) دەربارەي كەسانو پوۋداۋى راستەقىنەي : (a ~ novel)
 (۳) پاست : راستەقىنە : ئەۋەي لە راستىدا پوۋىداۋە.
 (۴) بە شىنەۋەكى مېژوۋىي : بەپىنى پوۋدانى مېژوۋىي : (a ~ account)
historically (his-tôr'i-k'l-i), *adv.* (۱) بە شىنەۋەكى مېژوۋىي :
 بەپىنى پوۋدانى مېژوۋىي : واتە بەپىن لە كۈنەۋە بۇ تازە.
 (۲) لەپوۋى مېژوۋە : بەپىنى مېژوۋ
historicity (his-tə-ris'ə-ti), *n.* مېژوۋىي : راستىنى شىكە لەپوۋى
 مېژوۋە
historiographer (his-tôr'i-og'ə-fēr), *n.* مېژوۋنوس
 (بەقابىلەنى يەككە كە دائىرائىت لەلايەن دەزگايەكى رەسەيەۋە).
-historiography (*n.*)
history (his'tə-ri, his'tri), *n.* (۱) چىرۋك : ھىكايەت
 (۲) مېژوۋ (۳) راپوردو : (This coat has a strange ~ .)
 (۴) شىكى كرىگ : كە شايستەي تۆماركردن بىن).
 مېژوۋ دىۋوستىكردن يا نوۋسىن : شىكى مېژوۋىي يا زۆر
 كرىگ كرىن
histrionic (his-tri-on'ik), *adj.* (۱) شانۋىي
 (۲) خۇدەرخەرى : لە پادە بەدەن خۇنۋادىنى : دەستكرد : مىدالانە.
histrionics (his'tri-on'iks), *n.pl.* (۱) خۇنۋادىنى سەر شانۋ.
 (۲) خۇنۋادىن لە كرىدەۋە يا دىۋادان : پەروشتە كرىدەۋە مىدالانە :
 خۇدەرخەرى
hit (hit), *v.t.* (۱) پىيادان : بەركەۋت : (The car ~ the tree.)
 (۲) لىدان : پىيالىن : پىيالىش : (He ~ her.)
 (۳) پىكەند : ئەنگارتن : (He fired and ~ the deer.)
 (۴) (~ on ; ~ against) : پىيالىن : لىدان.
 (۵) خراب كارتىكردن : زىان لىدان :

hitherto

- (The Irish were hard ~ by potato famine.)
 (۱) بە پىكەت دۆزىنەۋە : (He ~ the right answer.)
 (۲) بەدەل بون : كەزلىكردن : (The hat ~ her fancy.)
 (۳) لە تۆپ دان (يارى بىسىۋل)
 (۴) [Colloq.] كەۋتەپى : پۇشش : (Let's ~ the road.)
 (۵) [Colloq.] داۋاي پارە ئى كرىن : (He ~ me for ten dollars.)
 (۶) [Colloq.] زۆر خوارىدەۋە يا كرىنى شىكە : (~ting the bottle)
v.i. (۱) لىدان : پىيالىن : پىيالىش :
 (۲) (~ against) : خۇپىيادان : بەركەۋت.
 (۳) (~ upon) : بە پىكەت دۆزىنەۋە : بۇ گەپان و دۆزىنەۋە.
 (۴) لىدانى تۆپ (يارى بىسىۋل)
 (۵) لىدان : لىدانىكە : بەركەۋت : پىكان : ئەنگارتن : پىيادان.
 (۶) پىكاندان : بەيەككەدان : لەيەكەدان.
 (۷) تۋانچىكى بىرندە : تېپىنىپەك كە لە جىنى خۇيدا بىن (لاقرتى يا دانايانە).
 (۸) ھات : ھات : بۇ ھاتن : بەختەۋەرى.
 (۹) بەرھەمىكى ھونەرى بە بىرە (فيلم، گۇرانى، پارچە مۇسىقا، پەرتۈك :
 شانۋنامە) : (The film was a ~ ; The play was a ~ .)
 (۱۰) لىدانى تۆپ (يارى بىسىۋل)
 گونجان پىكەۋە : ناسىن بۇ يەكە جارى يەكتى بەدەل بون :
 باش مەلكرىن پىكەۋە :
 (The two of them hit it off from the start.)
 hit off, (۱) لاسايىكردنەۋە.
 (۲) بە كورتى و بە باشى باسكردن
 hit or miss, بە لاسەۋەلىي : يا گال دىنن يا پەموۋ :
 يا دىگىرى يا ئابگىرى : ھات و نەھات.
 hit (out) at, (۱) نىشان لىكرتنەۋە (مستەكۋە، زللە).
 (۲) ھىرش بىرەنەسەر بە دەم : سەزەشتىكردن.
 hit the hay, [Slang], چوۋنە جى : نوۋست :
 (I hit the hay at ten o'clock last night.)
 hit the trail, [Slang], كەۋتەپى : پۇشش.
hit-and-run (hit'n-run'), *adj.* (۱) لىدان و پاكرىن (ئوتومبىلچى).
 (۲) لىدان و ھەلاتن (شەپى پارىزان) :
 (the ~ tactic of guerilla warfare)
hitch (hich), *v.i.* (۱) شەلىن : بە ھەنگەشەئى پۇشش.
 (۲) بەستەنەۋە : گىرخواردن : ئالۋىسكان :
 (۳) پەيزەن بون (ئەسپ) : قاچ لەيەكەدان لە پۇششندە.
 (۴) [Slang], پىۋەبون (زەنپان و شوۋكردن) : بەستەنەۋە : (to get ~ed)
 (۵) [Slang], دەست پاكرىن لە ئوتومبىل بۇ سواركردن بە خۇراپى.
v.t. (۱) پاتەكەند : تەكان پىدان : ھەلگىشان.
 (۲) (۱) بەستەنەۋە : پىۋەبەست (بە قولاپ يا زنجىر) : گرىدان : تونگ كرىن.
 (ب) بەستەنەۋە بە داۋى ئوتومبىل يا ھەربانەۋە : پىۋەبەست
 [Colloq.] زەنپان : شوۋكردن : بەستەنەۋە.
 (۳) تەكان. (۲) ھەنگەشەئى : شەلىن.
 (۴) ئالۋىسكان : كۇسپ : قۇرت : (a ~ in our plans for the picnic)
 (۵) گوى. (۱) گىرە. (ب) شتى پىۋەبەست (ئەلقە، زنجىر، قولاپ).
 (۶) [Slang], سواربونى ئوتومبىل پاش دەست ئى پاكرىتى.
 [Military Slang], ماۋەي سەربازىتى.
 without a hitch, بە ئاسانى : بەپىن گىروگرت : بەرھەتى.
hitchhike (hich'hik), *v.i.* دەست لە ئوتومبىل پاكرىن بۇ
 سواركردن بە خۇراپى.
hither (hith'ēr), *adv.* بۇ ئىزە : بەرە ئىزە : لىزە.
adj. ئەم لا : ئەم لاۋە : ئەم لاۋە : نىزىكە بە ئىزە.
hithermost (hith'ēr-mōst), *adj.* نىزىكەين (لىزەۋە يا بۇ ئىزە).
hitherto (hith'ēr-tōō', hith'ēr-tōō), *adv.* (۱) تا ئىستە.
 (۲) [Obs.] ئىزە.

hitherward

hitherward (hith'ēr-wērd), *adv.* بېرمو نېره بو نېره

hitherwards (hith'ēr-wērdz), *adv.* = **hitherward**.

hit-or-miss (hit'ēr-mis'), *adj.* لاسهولا يا گال دېني يا پېمور

يا دېگري يا ساېگري: (*a ~ approach to things*)

hive (hīv), *n.*

(۱) پوړه هتک

(۲) کومېلک خه لکي هميشه کوششکري سهرقال

(۳) شونښکي سهرقال

v.t. (۱) هتک کؤکردنوه له پوړه دا. (۲) هتکون کؤکردنوه له پوړه دا.

(۳) کؤکردنوه و هتکرتن بؤ دواپوړؤ پاشهکوت کردن

v.i.

(۱) چوونه ناو پوړه هتکوره. (۲) پينکوه ژيان

hives (hīvz), *n.pl.*

ليري نالوشاوي يا خوراو لير

hoar (hōr, hōr), *adj.* (۱) سپي، قز، سر (۲) سهرسپي: قزسپي

(۳) [Dial.] کؤن: کپور هلهپناو

n.

(۱) سپيني: سهر، قز، زوقم

hoard (hōrd, hōrd), *n.* شتي هتکراو بؤ پوړي تېنگانه: شتومکي

همارکراو بؤ دواپوړؤ

v.i. & v.t. هتکرتن بؤ پوړي تېنگانه: پاره، نازوقه: همارکرتن بؤ دواپوړؤ

پاشهکوت کړن: (*to ~ money, food, etc.*)

-hoarder (*n.*).

hoarding (hōr'dīn, hōr'dīn), *n.* هتکرتن بؤ پوړي تېنگانه: پاره

خواردنومني: همارکرتن بؤ دواپوړؤ پاشهکوت کردن

hoarding (hōr'dīn, hōr'dīn), *n.* (۱) پېرېسپکي داريني کاتييه

له دورې خنويهکدا که دروست دتکرتن يا چاک دتکرتنوه.

(۲) تختخي بدونامه: تختخي ناگادارنامه.

hoarfrost (hōr'frōst, hōr'frōst), *n.*

زوقم

hoarse (hōrs, hōrs), *adj.* (۱) نووسا: دتک: گر: (*a ~ voice*)

(۲) دتک نووسا: دتک: گر

hoarsen (hōr's'n, hōr's'n), *v.t. & v.i.* دتک نووسان:

دتک نووسان: دتک: گرېبون.

hoary (hō'i, hō'ri), *adj.*

(۱) سپي (قز، سر)

(۲) (۱) سهرسپي: بېشکؤ. (ب) به گتنگه موري سپي داپوشراو (گهلا).

(۳) زور پير: کؤن

-hoariness (*n.*).

hoax (hōks), *n.*

کلهک: گاتهدزي: گاتنه: ساخته

v.t. گاتنه بازي کړن: کلهکچيني کړن: گاتنه کړن: بېفريوېرېن

hob (hob), *n.* قراغي ددريوئيوي ناگردان بؤ شت لاسر گهرم کړدنوه

hob (hob), *n.*

جنؤکه: دنيوورنچ

play (or raise) **hob**, گيريشويني کړن

hobble (hob'l), *v.i.*

شولين: به هتنگلشلي پوښتن

v.t. (۱) وها نېکړن که به هتنگلشلي بروت

(۲) پيوهندکړن (تسپ): بېستنه موي دوو قاجي تسپ پينکوه بؤنه موي

پانهکات: (۲) ري نېگرتن: کؤسپ خستنه پي: بېرهم گرتن

(۱) هتنگلشلي شولين: پيوهند: پاشه بند: پت يا گورسي پينکوه

n. بېستني دوو قاجي تسپ. (۲) [Rare] کينشه: بارنکي ناخوش

hobby (hob'i), *n.*

(۱) تسپکي مام نوهندي بېدهماخ

(۲) [Rare] تسپهداريندي منداان

(۳) خوليا: شينک که مړؤ خوي پيوه دتکرتن لکاتي دتست بېتاليدا دتکات.

hobby (hob'i), *n.*

بازنکي نوروپايي بچوکه

hobby-horse (hob'i-hōrs), *n.* (۱) (۱) ويني تسپکي سهاکمر

دهکات بېناو قديا له سهاپکي ټينگليزدا: (ب) تهم سهاکمر

(۲) تسپهداريندي منداان (که بريتييه له دارنک منداان سواي دهين و

غارغاريني پي دهکات) (۳) تسپهداريندي پاژهنين

(۴) تسپهداريندي چرخ و فلهک

hobgoblin (hob'gob līn), *n.* (۱) جنؤکه: دنيوورنچ (۲) خيو

hobnail (hob'nāl), *n.* (۱) بزمارنکي کورتي سهرپانه ددرنيت له

hoity-toity

بني پيلاو. (۲) کسپکي که پيلاوي وها له پي دهکات: لاديني

v.t.

بزماري کورتي سهرپان دان له بني پيلاو

hobnob (hob'nob), *v.i.*

(۱) پينکوه خواردنوه

(۲) (*~ with*) زور برادريني وها دهمي لهگهل کردن

hobo (hō'bō), *n.*

(۱) گريکارنکي گه پوک

(۲) کسپکي بي لانه ي ويلي بېکاري دتست له خهک پانکوره موي گه پوک

hock (hok), *n.*

رهفيسک: پينکوه (ناژول، رهشولاو، وولاخي بهرزه،

بالنده).

v.t.

پکخستن به بريني ژوي رهفيسک

hock (hok), *n.*

جوزه سهرپانکي سپييه

hock (hok), *v.t.* [Slang].

خستنه رهمنوه: رهمن کردن

n.

رهمن: بارمنه

hockey (hok'i), *n.*

(۱) ياري هوكي (که لاسر سهول دتکرتن)

(۲) ياري هوكي (که لاسر زوي دتکرتن)

hockshop (hok'shop'), *n.* [Slang].

دوکاني شت خستنه رهمنوه

hocus (hō'kəs), *v.t.*

(۱) خهلاتادن: کلهک لېکړن: فريودان:

ساخته لېکړن: فيل لېکړن: (۲) پتنگ پيدان

(۳) پتنگ کړدن خواردنوه

hocus-pocus (hō'kəs-pō'kəs), *n.*

(۱) قسي بي ماناي جادوگر

(که بکاري ديني له جادوگرته وها): (۲) فيل و تلهکي جادوگر

(۳) ووته کړده موي هيچ وپوچ بؤ خلافتان يا سهرنج پاکيشان له فيل و

تلهکييه: (۴) فيل و تلهکي: فريودان: ساخته: هتنگلشلي تان

v.t. & v.i. [Colloq.], به تلهکي بردن: فريودان: خهلاتادن: فيل لېکړن

hodge-podge (hōj'pōj), *n.*

(۱) چينشي شلي هم مجزو تېکه لؤ

(۲) چينشي مجهور: شتي تېکه لؤو پينکهلؤو هم مجيزه

hoc (hō), *n.*

پاچکؤله: پاچکؤله يکي دم پاني کلک درنؤ

v.t. & v.i.

زوي هتنگلشلي خوش کردن يا بزار کردن به پاچکؤله

hog (hōg, hog), *n.*

(۱) بهرازي: بهرازي ماني: مالؤس: خوگ

(۲) گاوپرينکي نه پېراره: (۳) قلهچي پاککړدن موي ژيرسکي کشتي

(۴) [Colloq.], کسپکي خوپرست و چاوپرسي: زور خور، يا پيس و پوخل

v.t.

(۱) پشت کووېر کردن (وهک هي بهران)

(۲) يالي تسپ و ماين برين (هتا هت کؤتهدکي ده مينيتنوه)

(۳) پاککړدن موي ژيري کشتي

(۴) [Slang], پرياکړدن بردن به چاوپرسي يانه: هم موي يا زياتر له بهشي

خو بردن (خواردن ماني، شت)

v.i.

کووپوېون (وهک پشتي بهران): چمينوه له ناوهراستدا

hogfish (hōg'fish, hog'fish'), *n.*

بهرازه ماسي

hoggish (hōg'ish, hog'ish), *adj.*

(۱) بهرازانه: چاوپرسي و

خوپرست و زورخور و پيس و پوخل: چپهل

hogshead (hōgz'hed, hogz'hed'), *n.*

(۱) بهريميلنکي زل

(۱۰۰-۱۴۰) گالون دتکرتن. (۲) پيوانه يکي شله ي بريتييه له (۶۴) گالون

hogtie (hōg'tī, hog'tī'), *v.t.*

(۱) هر چوار پي بېستنه موي

دهست و پي بېستنه موي (۲) [Colloq.], بېستنه موي: له کارخستن

دهست بېستنه موي

hogwash (hōg'wōsh, hog'wāsh), *n.*

(۱) بهراموه (که ددرنيت

به بهران. (۲) قسي قؤو بې ماناي قسي هيچ وپوچ

hoise (hoiz), *v.t.* [Obs.], = **hoist**.

hoist (hoist), *v.t.*

بهريکړدنوه (به مکينه): هله پرين

(۱) بهريکړدنوه (به مکينه): هله پرين. (۲) جهگي تلهکرتيکي: مکينه ي

شت بهريکړدنوه. (۳) (۱) ناوهراستي توره موي کشتي. (ب) بهري نالا يا

بايوه ايکي شکاوه

hoity-toity (hoi'ti-toi'ti), *adj.*

(۱) حولول: جرين: پارا

(۲) له خولياي: لووت بهرن

(۳) تهنه جيکانه: بؤله بؤلک: به هيچ پازي نه موي

n.

رهوشتي وها

hokey-pokey (hō'ki-pō'ki), *n.* (۱) قىزل تەلەكەي جادوگر (۲) بۇندىرمەي ھېزىنى سىرچادە

hokum (hō'kəm), *n.* [Slang] (۱) بىرودانى سەيىر قوشمە ھەست (۲) بىرودانى شائىنامە چىرۇك (۳) شىتى قۇرۇق بىن مانا: شىتى ھىچ ۋىچۇچ

hold (hōld), *v.t.* (۱) كىرگىز: بە دەست، قۇل، يا شىتى تى. (۲) كىرگىز: بۇندەمەي نەپۇت يا پانەكات: پاكىرتى: (H~ the prisoner.)

Will they ~ the train till we get there? (۱) كىرگىز: بەندىخانە: (He was held for a week.)

(۲) كىرگىز: نەجۋۇلەندەمە: پاكىرتى: (H~ your head on one side.)

(۳) پاكىركىز: (تا نەكەۋى): پاكىرتى: (This pillar ~s the platform.)

(۴) كىرگىز: زامان: دەم: (H~ your tongue.)

(۵) تەربىيە كىرگىز: ۋەستاندن: بەرھەلىستى كىرگىز: پىن نەدان: پىن لىگىرتى.

(۶) پاكىرتى: (سەرىنچ): (The speaker held their attention.)

(۷) بۇ ھەلگىرتى: (پارە، شىت)

(۸) بۇ كىرگىز: بۇ ھەلگىرتى: (ۋە نەدان بە كەسى تى):

[H~ the seat (the reservation) for me.]

(۹) ھەستەنە بە بەلنئەنە: (H~ him to his word.)

(۱۰) ھەبۇن: لە پەلەپايەيەكدا: بۇن: كىرگەدەست: (كاز):

(He ~s the office of mayor.)

(۱۱) ياراستى: نەدان بە دەست: دۇرۇمەنە: (H~ the fort.)

(۱۲) كىرگىز: كۇپى: كۇبۇنەنە، پۇلى قوتابخانە: پىنكەت: (to ~ a meeting, class, etc.)

(۱۳) كىرگىز: كۇپى: دادا: (The judge will ~ the court today.)

(۱۴) جىن تىيەنەنە: كىرگىز: (دەفەر، ژۇر، ھۇل، ئوتۇمبىل... ھتد):

(This bottle ~s a quart; This room ~s ten people; The plane ~s two hundred passengers.)

(۱۵) يا ۋا بۇن: بۇ ۋا بۇن

(I hold your statement to be untrue.; to ~ an opinion)

(۱۶) ۋا دانان: (to ~ a person responsible for something)

(۱۷) خۇشۋىستى: رىز بۇ بۇن: (to ~ one dear)

(۱۸) بىراردان: (دادا)

(۱۹) ھەستەنە بە قۇتەراتەنە: (۲۰) خارەن بۇن.

v.i. (H~ on to your resolution.) (۲۱) ھەگۇران: دەست ئى بەرەندان:

(۲۲) بەرگەگىرتى: نەچچان: (The rope held.)

(۲۳) ھەدروست يا رەۋا دانان: كارپىكران:

(This principle ~s in any government.)

(۲۴) بەردەۋام بۇن: (The wind held from the north.)

(۲۵) خۇگىرتى: (لەبەر ھىزىشا): (۲۶) ۋەستان

n. (۲۷) كىرگىز: شىۋەي كىرگىز: بە دەست كىرگىز: (۲۸) دەسك.

(۲۹) شىتىك كە دەستى پىنۋە دەگىرى بۇ پالېشت: (۳۰) دەفەر.

(۳۱) كىرە: مەنگەنە: (۳۲) دەسەلات: دەست بەسەر پۇشنى:

(His wife has a firm ~ over him.)

(۳۳) ژۇرۇرى بەندىخانە

(۳۴) [Archaic] سەنگەر: قەلە.

(۳۵) ۋەستانىكى سەردەمى

catch hold of, كىرگىز: دەست پىياگەبىشتى

get hold of, كىرگىز: دەست پىياگەبىشتى (۲) دەسكەۋت: پەيداكرىن

(۳) دۇزىنەنە: دەسكەۋت:

(to look for and get hold of somebody)

hold back, (۱) خەلەۋگىرتى: پىن لىگىرتى (۲) خۇپاكىرتى: خۇگىرتى.

(۳) ھىشتەنە: گىدانەۋە

hold down, (۱) داپىل كىرگىز: خىستەنە ژۇرەستەنە: ۋەستاندان:

پىن نەدان: ئىرغ بەرەبۇنەنە، ئازادبۇن:

(۲) [Colloq.] ھەبۇن: لەسەرمانەۋە (كاز): كار كىرگەدەست: لەسەرى

مانەۋە: (to hold down a job)

hold in, (۱) پاكىرتى: جىلەگىرتى: پىن لىگىرتى: داپىنكىرگىز.

(۲) دان بەخۇدا: كىرگىز: ھەستى خۇ دەنەبىرەن: زامانى خۇ كىرگىز: كىرگىز: (ھەناسە).

hold off, (۱) خۇ دورىگىرتى: دورىپەرىز ۋەستان.

(۲) چاۋەپىن كىرگىز: دواخستى: (Hold off for a minute.)

(۳) بەرگىرى كىرگىز: بەرھەلىستى كىرگىز: لە دورىۋە پاكىرتى: (دورۇمىن)

hold on, (۱) دەست ئى بەرەندان: بەرەندان: دەست پىنۋەگىرتى:

بەرەلە نەكرىن. (۲) بەردەۋام بۇن لەسەر: كۇل نەدان.

(۳) [Colloq.] پارەستە: بۇەستە: چاۋەپىن بىكە: ھىۋاش كە: پەلە مەكە.

hold one's own, لە خەلەك دوانەكەۋت: لەگەل خەرىلى خۇدا دەرچۇن

يا دەرىپىن: جىن نەمان

hold out, (۱) دەرىپىن: بەرگەگىرتى: خۇگىرتى: كۇل نەدان: بەردەۋام بۇن

(۲) مل نەدان: خۇ نەدان بە دەستەۋە: بەرھەلىستى كىرگىز.

(۳) پىشكەش كىرگىز: پىندان: دىرۇكرىن: دەست بۇ تەۋقەكرىن.

(۴) [Slang] نەدان: پىن نەدان: بەدەستەنە نەدان: مل نەدان

hold over, (۱) دواخستى: تىۋوانىنى ھەسەلەيەك: چاۋەكرىن.

(۲) مانەۋە بۇ ماۋەيەكى نەختىك زىاتار: ھىشتەنە: ھىلەنەۋە

(۳) پاكىرتى بەسەر سەردەۋە (ھەپەشە).

hold together, يەكگىرتى.

hold up, (۱) پاكىرتى: (تا نەكەۋىتە خوارى): پالېشتى كىرگىز: (كۆلەكە).

(۲) پىشانەدان: خىستەنەۋە. (۳) دەرىپىن: بەرگەگىرتى: كۇل نەدان.

(۴) دواخستى: پىن لىگىرتى: ۋەستاندان: كۇسپى لەبەردەمدا دانان.

(۵) پوتۇكرىنەۋە: پاكىرتى: پوتۇكرىنەۋە.

hold water, بىرۋاپىكران: خۇپاكىرتى: لەبەر تاقىكرىنەۋە لىكۇلنەۋەدا:

جىن بىرۋاپىن: (Your argument doesn't hold water.)

hold with, (۱) پارەلەسەبۇن: پەسەندىكرىن. (۲) لايەن كىرگىز.

lay (or take) hold of, (۱) كىرگىز: ۋەگىرتى: توندى كىرگىز بە دەست.

(۲) دەست بەسەر كىرگىز: دەست بەسەر كىشيان

hold (hōld), *n.* خانەي بار (كەشتى)

holdall (hōld'ōl), *n.* جانتاقى رىنۋار

holdback (hōld'bak), *n.* (۱) كۇسپ: قۇرت: لىقار.

(۲) قايش يا شىشى بەستى نەسپ بە ھەبەنەۋە.

holden (hōl'd'n), *archaic past participle of hold.*

holder (hōl'dēr), *n.* (۱) خارەن يا كەسپكە شت لەدەستدابو (چەك).

سەنەد، كومپىلە. (ب) خارەن (زەۋى): كەسپك كە شىتىكى بەدەستەنە بىن

(زەۋىۋىز): (land ~)

(ج) كىرگىچى: كىرگىز.

(۲) (۱) بىگەر: ھەلگىز: شىتىك كە شىتىكى تىرى تىن بىخىرى (دارجەگرە، مۇدان:

(ب) بىگەر (مۇۋە). (ج) دەرگىز: دەستىگر.

holdfast (hōld'fast', hōld'fast'), *n.* (۱) بەتۇند دەست پىنۋەگىرتى.

(۲) گىرە: مەنگەنە.

holding (hōld'ing), *n.* (۱) زەۋىۋىزى بەكرى گىراۋ.

(۲) (pl.) سامان (كومپىلە، سەنەد، بەش لە كۇمپانىيە بەشكەدا)

(۳) كىرگىز: قەدەغى يارىكەر لە ۋەزىش يا ملەلنىدا لەلەين يارىكەرنىكى ترەۋە

hold-over (hōld'ō'vēr), *n.* [Colloq.] ھىلەۋە: كەسپك كە

دەمىلنەنەۋە يا دەمىلنەنەۋە لەسەر كار زىاتار لە ماۋە ياساى

hold-up (hōld'up'), *n.* (۱) ۋەستان: بەنگ كىرگىز: دواخستى: پاكىرتى.

(۲) پوتۇكرىنەۋە: ۋەستاندان: پوتۇكرىنەۋە.

hole (hōl), *n.* (۱) كۇن: چان: (He dug a ~ in the ground.)

(۲) كەندان. (۳) قولايى ئاۋ پويار: (a swimming ~)

(۴) لانه (گىدانان)

(۵) شۇننىكى بىچۈك: تارىك: پىس: ناخۇش (ژۇر، خانۋە).

(۶) ژۇرۇرى بەندىخانە.

(۷) دىز: كەلەبەر: كۇن: (a ~ in the wall)

(۸) كۇن (جىلەبەرگ): دىراۋى.

(۹) ناتەۋاۋى: كەمۋىكورتى: نەبەجىنى:

holiday

(We found ~s in his argument.)

- (۱۰) [Colloq.] باریکی ناخوش و تریقه‌کرده؛ تنگ‌چله‌مه.
(۱۱) (۱) کون یاری گولف
(ب) دوروبرو ماوه‌ی بهینی کونه‌کانی یاری گولف
(۱) کون تیکردن؛ کونکردن؛ کله‌بهر تیکردن؛ درز تیکردن؛ دراندن.
(۲) خسته کونه‌وه؛ کونده کونه‌وه.
(۲) هلدرین تونیل؛ کونکردن؛ کوناوده‌رکردن.
burn a hole in one's pocket, خونه‌گرتن و پاره‌هه موو خرچ
کردن ده‌لی‌ی گیرفانه‌کی کون ده‌کات نه‌گهر خرچی نه‌کات.
hole in the wall, شونینکی بیجوو و تنگه‌بهر و ناخوش
in the hole, [Colloq.], قه‌زار؛ له‌دواوه؛ له‌زیره‌وه.
(I'm fifty dollars in the hole.)

pick holes in, کهم و کویری درخستن؛ ناتواوی پیشاندان؛
ره‌خنه‌لیکرت

holiday (hol'ə-dā'), n. (۱) جه‌ژنیکی یانی؛ پوژنیکی پیروز.
(۲) پوژی بشوو (وهک هه‌ینی).
(۲) [Chiefly British] pl) بشوو؛ ماوه‌ی بشوو.
(۴) پوژنیکی بشوو که تهرخانه‌کراوه بۆ یادکردنه‌وه‌یهک

(George Washington's birthday is a ~ in the U.S.)

adj. (the ~ spirit) وهک هی بۆژی جه‌ژن یا بشوو؛ خوش و به‌کیف
holiness (hō'li-nis), n. (۱) پیروزی؛ پیروژتی.

(His H ~; Your H ~) (۲) نارناوی پاییه.

holler (hol'ēr), v.i. & v.t. بانگ کردن؛ هوار کردن؛ قیژاندن
n. بانگ؛ هوار؛ قیژه

hollow (hol'ō), adj. (۱) بوش؛ بوچ؛ کلور؛ نارکلور؛ بووت؛ قریون.
(۲) چان؛ قویو؛ قوون (~ cheeks).

(۴) پریوچوچ؛ بن‌بایخ؛ هیچ‌وچوچ؛ بوش؛ بن‌مانا؛ بن‌نرخ
(۵) برسی

(۶) ده‌نیککی مردوو؛ قول و نه‌زنگاوه (دهنگ)؛ (a ~ voice).

n. (۱) کلور؛ کلوری کون؛ بوش؛ چال؛ چالایی؛ قویایی. (۲) بول؛ شیو.
v.t. & v.i. بوش کردن؛ هه‌نگه‌ندن؛ بوچ کردن؛ بوچ بوون؛ چال کردن.

hollow out, هه‌نگه‌ندن و دردان؛ بوش کردن؛ ناو دره‌ینان.

-hollowly (adv.); hollowness (n.).

holly (hol'i), n. (۱) درخت ب ده‌ه‌نیککی هه‌میشه سه‌وزی گه‌ه بریقاره و.
قه‌راغ دیرکایی به‌رهمه‌کی له شیلانی وورد ده‌جیت. (۲) گول و گه‌لو به‌ری نه‌م

دره‌خته (بۆ پاراندنه‌وه له کریسمه‌سدا به‌کارده‌هینریت).

Hollywood (hol'i-wood'), n. (۱) شاری هویوود که به‌مقیه‌ندی
سینه‌ماگه‌ری نه‌مه‌ریگا و جیهان ناسراوه. (۲) سینه‌ماگه‌ری.

holo- (hol'ō, hol'ə, hō'la), پینشگرکه به‌مانای هه‌مو؛ گشت؛
ته‌راو.

holocaust (hol'ə-kōst'), n. (۱) قوریانی‌یه‌کی سووتینراو.
(۲) له‌ناوبردن خه‌لک و گیاندار به‌سووتاندن؛ ویران کردن به‌ناگه‌را

به‌ریاکردن؛ گه‌لیک کس به‌ناگه‌را (۲) به‌ریاکردن؛ ویران کردن؛ ویران بوون؛
فه‌رتانی گشتی و ته‌راو.

holograph (hol'ə-graf', hol'ə-gräf'), adj. به‌دهستی
دانه‌ه‌کی نووسراوه.

n. بروانه، نامه، یا وه‌سیه‌تنامه‌یهک که به‌دهستی دانه‌ه‌کی نووسراییت.

holster (hōl'stēr), n. کیفی ده‌مانچه
v.t. خسته‌کیفه‌وه

holt (hōlt), n. [Archaic] بیشه‌لان؛ گردیکی داروده‌ختاوی

holy (hō'li), adj. (۱) پیروز؛ ده‌په‌رستریت.

(۲) خواهره‌ست؛ به‌تاین؛ پیروز (مروقه)؛ پاک (a ~ man).

(۳) شایسته‌ی په‌رسته. (۴) تاییه‌تی به‌عیسا و به‌سه‌ره‌اتی ژیا‌تی.

(۵) [Slang] ته‌راو؛ به‌ته‌واوی؛ زور؛ نیجگار. (She's a ~ terror.)

n. په‌ناگه‌یه‌کی پیروز؛ شتیکی پیروز

home

Holy Communion, شینی پیروز؛ باو و نه‌ریتیکی خاچ په‌رستی‌یه
بریتی‌یه له خواردن پارچه نانیک بیجوو که قه‌شه له شه‌رابی پیروزی
هه‌له‌ه‌کیشی.

holy-day (hō'li-dā'), n. جه‌ژن (ثانی).

Holy Father, باوکی پیروز؛ نارناوی پاییه.

Holy Ghost, Holy Spirit, گیانی خودا (خاچ په‌رستی).

Holy Roman Empire, نیمه‌پراتوری‌تی پومانی پیروز (له‌سده‌ی
نوی یا ده‌ه هه‌تا سالی ۱۸۰۶).

Holy Rood, holy rood, (۱) نه‌خاچی عیسا پیوه هه‌لواسرا.
(۲) خاچ

Holy Scripture, = the Bible.

Holy See, پایا؛ پاییه‌تی؛ پله‌ ده‌سه‌لاتی پایا.

Holy Sepulcher, گوتی عیسا

Holy Spirit, = the Holy Ghost.

Holy Synod, کۆز یا نه‌نجومه‌نی به‌نیوه‌به‌ری‌تی کلیسی
له‌رسته‌نۆکسی، واته پۆژه‌لاتی.

Holy writ, = the Bible.

hom- (hōm, hom), = homo-.

homage (hom'ij, om'ij), n. (۱) نامه‌نگی کړنوش بۆ بردن
کشتیار و مرزئو ده‌ست‌وپیوند بۆ ده‌ریه‌گ. (ب) کرداریک یا دیاری‌یه‌که که

په‌یوه‌ندی نیوان و مرزئو ده‌ریه‌گ و ناغای ده‌رده‌خت.

(۲) (do ~; pay ~) ریزلنگرتنیکی زور؛ کړنوش؛ کرده‌وه‌یهک یا شتیکی
دراو که نه‌م ریزلینانه پیشان ده‌دات.

(The town paid ~ to the great man.)

hombre (ōm'brā, om'bri), n. [Slang] پیاو؛ کابرا؛ زلام؛ کس.
home (hōm), n. (۱) مال؛ ماله‌وه؛ خانه؛ لانه.

(۲) نیشته‌جی؛ هوارگا؛ مه‌لیه‌ند.

(۳) جۆز له‌دایکبوون؛ نیشتمان؛ شاری خو.

(۴) شوینی ناسوده‌یی و خوشی.

(۵) گۆز؛ ناراماگ.

(۶) خیزان؛ مال؛ (There are only ten ~s in the village.)

(۷) کله‌تکارخانه؛ مه‌تیوخانه؛ تمه‌لخانه؛ هه‌زارخانه.

(۸) ده‌روبه‌ری سروشتی گیاندار یا پوهه.

(۹) مه‌لیه‌ند؛ (Paris is the ~ of women's fashion.)

(۱۰) گۆل (وه‌ریش)؛ (۱۱) سه‌رشار.

adj. (۱) مالی؛ خزماتی (۲) ناوخو؛ ناوخیزی (وه‌زاره‌ت).

(۳) بارمگی گشتی؛ بارمگا؛ (a ~ office).

(۴) به‌کار؛ سه‌رکه‌وتوو.

(۵) له‌شاری تییبه‌که خۆی ده‌کرت (وه‌ریش، مه‌لی)؛ (a ~ game).

adv. (۱) بۆ ماله‌وه؛ به‌ره‌و ماله‌وه؛ له‌ماله‌وه.

(۲) به‌ره‌و شوینی خۆی؛ به‌ره‌و نه‌نجام؛ (He drove the nail ~).

(۳) بۆ ناوچه‌رگی مه‌سه‌له‌که؛ په‌کسه‌رو به‌باشی (دروان، پیشاندان).

(He drove the point ~.)

(۱) چوونه‌وه بۆ ماله‌وه. (۲) مال هه‌بوون؛ خاوه‌ن خیزان یا مال بوون

لانه‌پیدان؛ گرتنه‌خۆ؛ په‌نادان؛ بردنه‌ماله‌وه.

(۱) له‌ماله‌وه؛ له‌مالی خودا؛ له‌گه‌ره‌ک، شار یا نیشتمانی خودا.
at home.

(۲) وهک له‌مالی خودا بوون؛ به‌ناسوده‌وه شادمان؛ پین خوش بوون (شوین).

(I feel at home in this town.)

(۲) شارمزا؛ بۆان؛ (He is at home in this subject.)

(۴) پیشوازی میوان کردن.

(۵) نامه‌نگیک له‌ماله‌وه.

(۱) پیشاندان؛ تیگه‌یاندن؛ پین سه‌لاندن.

(۲) لۆمه‌کردن؛ خه‌ت‌بارکردن

(۱) گه‌رانه‌وه بۆ ماله‌وه؛ گه‌رانه‌وه سه‌رشار؛ گه‌رانه‌وه.

(۲) جیگیر نه‌بوون (له‌نگه‌ی) نه‌گرتن.

home-bred

- see a person home, لەگەڵ کەسێکدا چون بۆ مالهەکی خۆی؛
 بردنەوی کەسێک بۆ مانی خۆی
- home-bred** (hōm'bred'), *adj.* (۱) مانی؛ خۆمالی
 (۲) سادە؛ نەزان؛ هیچ نەزان؛ کۆی.
- home-brew** (hōm'brō'), *n.* خواردنەوی سەرخۆشکەری خۆمالی
 (بەتایبەتی بیرە).
- home-coming** (hōm'kum'ing), *n.* (۱) ھاتنەو مالهە؛ گەرانەرە
 بۆ مالهە (پاش ماوەیەکێ نوورودرێن). (۲) ناھەنگی سالاھێ کۆنچەر
- home economics**, ھونەر و زانستی مانی بەرپەرەبردن؛ زانستی مالداری؛
 کابانی
- home-grown** (hōm'grōn'), *adj.* خۆمالی (میو و سەوزە)؛
 لە ناوچە خۆ پەرەدەکراو.
- homeland** (hōm'land'), *n.* نیشتمان؛ وولات
- homeless** (hōm'lis), *adj.* بێ لانی؛ بێ ماڵ؛ ناوەرە؛ وێڵ؛ دەرپەرە؛
 بێ نیشتمان؛ سەرگەردان؛ بێکەس.
- homelike** (hōm'lik'), *adj.* خۆش و ڕەحەت وەک مالهە؛
 وەک مانی خۆ.
- homely** (hōm'li), *adj.* (۱) خۆمالی؛ خۆیی؛ نارمانی.
 (ب) خانەپەرست؛ ھەژ لە مالهە بوون کەر.
- (۲) (۱) سادە؛ ئاسایی؛ خۆمالی؛ (virtues ~).
 (ب) سادە؛ نەزان؛ کۆی.
- (۲) ناشرین؛ ئافەرە؛ سادە؛ پووی دەرەوی پێو نیچە: (a ~ girl).
- homeliness** (*n.*).
- home-made** (hōm'mād'), *adj.* (۱) خۆمالی؛ خۆکرە. (۲) سادە.
- home-maker** (hōm'māk'ēr), *n.* کەیبانەر؛ ژنی ئاوامان.
- homeo-** (hō'mi-ə, hom'i-ə), *Also* home-, homoio-,
 پێشگرتن بەمانای؛ ھەمان؛ لەیەکچوو؛ وەک یەک؛ خۆ.
- Home Office**, وەزارەتی ئارخۆی ئینگلتەرە.
- home office**, بارەگای گشتی کۆمپانیایەک.
- homeopathy** (hō'mi-op'ə-thi), *n.* چارەکردنی ھەندئ نەخۆشی
 بە پێدانی دەرمانێکی کەم بە نەخۆشەکە، ھەمان دەرمان کە ئەگەر زۆری
 ئی بدەیت بە کەسێکی ساغ ھەمان نەخۆشی دەگرت.
- homeopath** (*n.*); **homeopathist** (*n.*); **homeopathic** (*adj.*);
homeopathically (*adv.*).
- Homeric** (hō-mer'ik), *adj.* ھۆمەری؛ تاییبەتی بە بویژی یونانی
 دیرین؛ ھۆمەر؛ ھۆنراوەکانی و چەرەکە.
- home rule**, خودمختاری؛ ھۆکمی ئارخۆیی.
- homesick** (hōm'sik'), *adj.* بیری مالهە کەر؛ بیری نیشتمان کەر؛
 توش بووی دەردی دووری.
- homesickness** (hōm'sik'nis), *n.* دەردی دووری (لە مالهە یا
 لە نیشتمان؛ بیری مالهە یا نیشتمان کردن؛ دەردی دوور وولاتی؛
 سۆزی نیشتمان).
- home-spun** (hōm'spun'), *n.* (۱) قوماشی خۆمالی.
 (۲) قوماشی سادە یا پەشۆکی.
- adj.* (۱) خۆمالی (قوماش یا شتی تە). (۲) لە قوماشی خۆمالی دیووستکراو.
 (۳) سادە؛ خۆمالی؛ (virtues ~).
- homestead** (hōm'sted'), *n.* (۱) خانووبەرە؛ ماڵ و زەوی وزاری
 دەوریویری (۲) ماڵ؛ خانە.
- homestretch** (hōm'strech'), *n.* (۱) دوا قوناغی پێشپڕکی
 ئەسپی. (۲) دوا قوناغی کارێک.
- hometown** (hōm'toun'), *n.* شاری لەدایکبوون؛ نیشتمانی؛
 شاری خۆ.
- homeward** (hōm'wērd), *adv. & adj.* بەرەو مالهە؛ بۆ مالهە.
- homewards** (hōm'wērdz), *adv.* = **homeward**.

homonym

- homework** (hōm'würk'), *n.* (۱) خوێندن و کۆششی مالهە
 قوتابی؛ ئەرکی دراو بە قوتابی. (۲) خۆ ئامادەکاری؛ خۆ ئامادەکردن بۆ ئەرک
 یا کارێک: (to do one's ~).
- homey, homy** (hōm'i), *adj.* [Colloq.]. وەک مانی خۆ؛
 خۆش و ڕەحەت و پێناسوووە وەک مالهە.
- homicidal** (hom'ə-sīd'l), *adj.* (۱) تاییبەتی بە پیاوگۆزی.
 (۲) پیاوگۆز؛ مەیلی پیاوگۆزی ھەبە: (a ~ person).
- homicide** (hom'ə-sīd'), *n.* (۱) پیاوگۆشتن؛ پیاوگۆزی؛ کوشتن.
 (۲) پیاوگۆز.
- homily** (hom'l-i), *n.* (۱) پەندی ئایینی (بەتاییبەتی ھی ئینجیل)؛
 سەرگۆشتە ئایینی؛ ئامۆزگاری (ئایینی).
 (۲) ووتاریک دەربارە پەرۆشت چاکی و پێی راست و پاک گرتن.
- homing** (hōm'ing), *adj.* (۱) بەرەو مالهە؛ بۆ مالهە؛ پزێشتوو بۆ
 مالهە. (۲) بیری مالهە کەر؛ ھەژەرکەر لە چوونە مالهە.
- homing pigeon**, کۆتری نامەبەر؛ کۆتری ماڵ مۆزەرەو؛ جۆرە کۆترینکە
 پاش پاهێنان دەتوانێت لە دورەو بەگەیتەرە سەر مالهەکی خۆی بێ ئەوەی
 پێ وین بکات.
- hominy** (hom'ə-ni), *n.* گەنەشامی ھاپراو یا کوتراو.
- homo** (hō'mō), *n.* (۱) مرقە؛ ئادەمیزاد؛ پیاو.
 (۲) توخمی مرقە ئیستاد و چەند توخمی کۆنی ئەماو.
- homo-** (hō'mə, hom'ə), چوونیکە؛
 وەک یەک؛ لەیەکچوو.
- homochromatic** (hō'mə-krō-mat'ik), *adj.* یەک ڕەنگ.
- homogamous** (hō-mog'ə-məs), *adj.* (۱) گۆلی یەک توخم؛
 گۆلی نێرک و نێرەکان. (۲) نێرک و نێرە، واتە ئەندامی مێینە و نێرینە گۆل.
 پێکەرە پێکەییو.
- homogeneity** (hō'mə-jə-nē'ə-ti), *n.* چوونیکە؛ ھاوتوخمی؛
 یەک شێوھێ؛ یەکانی؛ لەیەکچوو؛ یەکسانی.
- homogeneous** (hō'mə-jē'ni-əs), *adj.* ھاوتوخم؛ یەکسان؛
 چوونیکە؛ یەک شێوھێ؛ یەکان.
- homogenize** (hō'mə-jə-nīz'), *v.t.* یەکسان کردن؛
 وەک یەک لیککردن؛ یەک شێوھێ کردن؛ یەک توخم کردن؛ ھاوتوخم کردن
- homogenized milk**, شیریکە کە چەورییەکی وەھا ووردکراو
 کە دانرا سەرئۆز ناگرت.
- homogenous** (hō-moj'ə-nəs), *adj.* ھاوڕەگەز (ژێوارناسی)،
 زیندەوێزانی؛ ھاوتوخم؛ چوونیکە.
- homogeny** (hō-moj'ə-ni), *n.* ھاوڕەگەزی؛ ھاوتوخمی؛ چوونیکە.
- homograph** (hom'ə-graf', hō'mə-graf'), *n.* ھاوچوونە؛
 ووشەیکە کە وەک ووشەیکە تر ھونجە دەکرت، بەلام مانا و سەرچاوەکە
 جیاوازە و ھەندیک جار بێژنەکەیشی: (قوێقوشم lead؛ ڕابەری کردن lead)
- homologous** (hō-mol'ə-gas), *adj.* چوونیکە (لە پێکھاتن و
 فرمان و جینگە و باردا)؛ ھاوسەرچاوە (ژێوارناسی)؛ ھاوڕەگەز.
- homomorphic** (hō'mə-môr'fik, hom'ə-môr'fik), *adj.* =
homomorphous.
- homomorphism** (hō'mə-môr'fiz'm), *n.* ھاوشێوھێ؛
 ھاوشێوھێ و ھاوھەبارەیی
- homomorphous** (hō'mə-môr'fəs), *adj.* ھاوشێوھێ؛
 ھاوشێوھێ و ھاوھەبارە.
- homomorphy** (hō'mə-môr'fi, hom'ə-môr'fi), *adj.* =
homomorphism.
- homonym** (hom'ə-nim', hō'mə-nim'), *n.* (۱) ووشە –
 ھاوھەنگ و ھاوچوونە؛ ووشەیکە کە دەنگ و ھونجە وەک ووشەیکە تر بێت.
 بەلام مانا و سەرچاوە جیا بێت: (گۆمی مەلە؛ گۆمی ئاو؛ pool,
 یاری بلیارد pool) (قوچ ھاوێژ؛ butter؛ کەرە؛ butter).
- (۲) ووشە ھاوئۆز؛ ووشەیکە کە دەنگ و ھونجە وەک ووشەیکە تر وایە بەلام مانا و

homonymous

- سرچاوو خونجی جیاپه: (سنتل: **pail** : پەنگ زەردەمەلگەر: **pale**)
 ووشەى **homophone** : **homograph** بێینە.
 (۳) کەسێ هاوناو! مرۆفی هەمان نار.
homonymous (hō-mon'ə-məs), *adj.* (۱) هاوئێژو هاوئەجە
 ووشەى پێشوو بێینە. (۲) هاوئێژ (ووشە).
 (۳) هاوناو (مرۆڤ).
homonymy (hō-mon'ə-mi), *n.* (۱) هاوئێژى و هاوئەجەبى.
 (۲) هاوئێژى. (۳) هاوناوى.
homophone (hom'ə-fōn'), *n.* (۱) تێپى هاوئەنگ.
 وەك: **gem, jump** : **j, g** ; **saucer** : **s, c** .
 (۲) ووشەى هاوئێژ: ووشەبەكە كە هەمان دەنگى هەبێ وەك ووشەبەكێ تر.
 بەلام خونجەو مانا و سرچاوەى جیا بێت: (وەك: مام ناوەندى: پوون: قۆزەرد
fair : كرێ: **fare**) . (قەرەم: **reed** : خوێندەنە: **read**)
 ووشەى **homograph** : **homonym** بێینە.
homophonic (hom'ə-fon'ik), *adj.* (۱) هاوئێژ (ووشە).
 (۲) هاوئێژ (تێپ).
homophonous (hō-mof'ə-nəs), *adj.* = **homophonic**.
homophony (hō-mōf'ə-ni), *n.* هاوئێژى (ووشە, تێپ).
Homosapiens (hō'mō sā'pi-enz'), *n.* مرۆڤ: ئادەمیزاد.
homosexual (hō'mə-sek'shō-əl), *adj.* (۱) هەتیوباز:
 حەز لە هاوتوخم كەر.
 كەسێكى حەز یا هەتیوباز.
homosexuality (hō'mə-sek'shō-əl'ə-ti), *n.* حەزى:
 حەزىتى: هەتیوبازى: حەز لە هاوتوخم كردن.
homy (hōm'i), *adj.* [Colloq.], = **homey**.
hone (hōn), *n.* هەستان: زێرە.
 تێرگەندە (بە هەستان یا زێرە): دەمەزەردكردن (پاستى یا مەجازى).
hone (hōn), *v.t.* [Dial.], (۱) بۆ بەتاسەرە پوون: زۆر وێستن.
 (۲) بۆلەبۆل كردن: سكاڵا كردن.
honest (on'ist), *adj.* (۱) بەرێز: پێژێر: گێراو: بریار: پاك:
 (۲) پاك (مرۆڤ): راستگو: راستال: راست: سەرپاست: دلواوێن: پاك:
 (*an ~ man*)
 (۳) دڵسۆزانە: بەدل: بە راستى: (*an ~ effort*) .
 (۴) بە شەرەف: سەرپەرز: پاك: بە پاکی و پێى راست گرتن دەسكەوتووە:
 (*an ~ living*)
 (۵) راستەقینە: پوختە: بێ فێل و گزى: (*~ wool*) .
 (۶) سادەو: كراوە: هیچ نەشارەو: (*an ~ face*) .
 [Archaic], داوێن: پاك.
honestly (on'ist-li), *adv.* (۱) بە پاکی: بە دلپاکی: بە سەرپاستى:
 بە دڵسۆزانە. (۲) بە راستى: بریار: بێكە: درۆت: لەگەڵ ناكەم: بە راستە:
 (*H- , I'll do it.*)
honesty (on'is-ti), *n.* (۱) دلپاکی: پاکی: راستگوئی: سەرپاستى:
 راستى: راست و دروستى. [Archaic], داوێن: پاکی.
 (۲) جۆرە: پووە: كێكى: گۆل: نەرخەوانى.
honey (hun'i), *n.* (۱) هەنگوین. (۲) شتى: شیرین.
 (۳) گیانەكەم: خوشەریستەكەم: شیرینەكەم: چاوەكەم.
adj. (۱) هەنگوینی. (۲) شیرین: خوشەریست.
v.t. (۱) شیرین كردن: خوش كردن.
 (۲) بە زمانى خوش: لەگەڵ دووان. (۳) مەرایى كردن: كلكەلەقن: بۆ كردن.
v.t. بە زمانى خوش و شیرین: لەگەڵ دووان.
honeybee (hun'i-bē), *n.* هەنگ.
honeycomb (hun'i-kōm), *n.* (۱) شانە: هەنگوین:
 دووبەرەى: هەنگوین. (۲) شتێك كە لە شانە: هەنگوین: بکات.
v.t. (۱) كۆز: كۆن: كۆن: كۆن: تێكردن. (۲) بنكەن: كۆن: هەمووگرتنەو.
v.t. كۆن: كۆن: پوون: كۆن: تێ: پوون.

honorarium

- شانە: هەنگوینی: وەك: شانە: هەنگوین.
honeydew (hun'i-dōō', hun'i-dū'), *n.* (۱) شیلە (كە گەلای).
honeydew melon (۲) هەندێك: درمەخت: دەریدەدات.
honeydew melon, جۆرە: كاكەلێكى: زۆر: شیرینە: وەك: هەنگوین.
honeyed (hun'id), *alternative past tense and p.p. of-*
honey.
adj. (۱) شیرین: كراو: شیرین: هەنگوین: تێكراو.
 (۲) خوش و شیرین (ووشە, دووان): (*~ words*) .
honeymoon (hun'i-mōōn'), *n.* (۱) یەكەم: مانگی: دواى: ژێنێنان: یا
 شووگرتن. (۲) مانگی: شەكرار: ئەو كاتەى پووك و ژاوا: پێكەو: بەسەرى: دەبەن:
 دواى: شایى.
 شیرینە: مانگ: پابواردن: ماوەى: دواى: شایى: پێكەو: بردنە: سەر: (پووك و
 ژاوا).
honeysuckle (hun'i-suk'l), *n.* پووە: كێكى: گەل: گۆل: شیلایى.
 گۆل: سەبى: و بۆن: خوشە: بە: دارو: دیواردا: هەندە: گەرتن.
honied (hun'id), *adj.* = **honeyed**.
honk (hōnk, hōnk), *n.* (۱) دەنگى: قازە: كێوێلە. (۲) هۆپنى: ئوتومبیل.
v.t. & v.t. هۆپن: لێدان.
honky-tonk (hōŋ'ki-tōŋk'), *n.* [Slang], مەمخا: نە: تێترو: یەكى:
 هەرزانی: هەر: بە: دناو.
honor, honour (on'ēr), *n.* (۱) پێژ.
 (۲) ناویانگ: ناوی: باش: سەرپەرزى.
 (۳) راستى: پەروەشت: چاکی: باشى: سەرپەرزى:
 (*He conducts himself with ~ .*)
 (۴) داوێن: پاکی: پاکی.
 (۵) نامووس: شەرەف: ئاڤرو: حەیا.
 (۶) شانازی: جێ: شانازی: (*It is a great ~ to be your friend.*)
 (۷) [II-], نازناوى: پێژگرتن: (بەرێزتان, بەرێز: فلان: كەس): جەناب:
 (*Your, His, Her H-~*)
 (۸) خەلات: نیشانە: خەلات.
 (۹) (*pl.*) خەلات: یا: بریارنامە: شەرەف: كە: دەدرێت: بە: قوتابى: لێها: توو: زێرە.
 (۱۰) بەلێنى: شەرەف: (بۆ: كردن: یا: نە: كە: دنى: كاریك).
 (۱۱) مایە: سەرپەرزى: شانازی: (*to be an ~ to one's family*) .
v.t. (۱) پێژگرتن: پێژگرتن.
 (۲) گەورە: كردن: (نە: لێن: گەورە: كردن): پێژگرتن: (*to ~ someone*) .
 (۳) پەرست. (۴) خەلات: كردن.
 (۵) (*to ~ an agreement*) (*to ~ an agreement*) : نە: شكان: پە: پەرە: كۆن: كردن:
 (ب) قایل: پوون: بە: دانەو: قەر: لە: كاتی: خویدا:
 (*Will you ~ this check?*)
 (۱) زۆر: پێژگرتن.
 (۲) پوون: بە: مایە: شانازی: بۆ: گەورە: كردن.
 (۱) خانە: خوێ: یی: كردن: بە: ئەركى: خانە: خوێ: هەلسان.
 (۲) ئەركى: ئاھە: ننگێ: بێن: وەك: میوان: بە: یەكترى: ناسین: و: ووتارى: پێشەكى:
 خوێندەنە: و: بادە: نوێن: خوازی.
 (*on (or upon) one's honor* , شەرەف: خواردن: سوێند: بە: شەرەف:
 خواردن. (نە: لێن: بە: شەرەف): (*on my honor*) .
honorable (on'ēr-ə-b'l), *adj.* (۱) بەرێز: (كە: وەك: نازناو:
 بە: كاردە: هێنریت: بەرێز: فلان: كەس): جەناب. (۲) بە: ناویانگ: بەرێز.
 (۲) بە: شەرەف: بە: نامووس: سەرپەرز: پووسپ: مەرد: (*an ~ man*) .
 (۴) (*la*) جێ: شانازی: (*~ mention*) .
 (ب) مایە: شەرەف: سەرپەرزى: (*~ peace terms*)
honorably (on'ēr-ə-bli), *adv.* بە: شەرەف: بە: نامووس: سەر:
 مەردانە: بە: سەرپەرزى: (*to behave ~ ; to live and die ~*) .
honorarium (on'ə-rār'i-əm), *n.* خەلاتى: پێژگرتن: ئەو: پارە: یە.
 كە: دەدرێت: بە: كە: سێك: لە: بریتى: كاریك: كە: كرى: بۆ: نە: پراوە: تەو.

honorary (on'ə-rer'ı), *adj.* (۱) تەنھا لەبەرووی پۈزگرتنە دەكرتت (۲) يا دەدرتت: بىرونامەى دكتورا؛ شانازنامە: (an ~ degree) (۳) (۱) ھەر بەناو لەبەرووی پۈزلىتەنە (پەلەيكى بەزى لە دەزگاپەكدا): (the ~ president of the club; an ~ title) (ب) بە خوشى خۇو بىن مووچە (ئەرك بىنن) (۲) لەسەر بەلېن و سەپاستى ئەم كەسە بەندە ئەك لەسەر ياسا (ئەركى - سەرشان، قەرن) **honorific** (on'ə-rif'ik), *adj.* بۇ پۈزلىگرتنە: بۇ شانازى دەپرىنە (بەو كەسەو (an ~ title) روشە، نازناو، يا شىۋەيكى بانگ كەردن و گفتوگۈيە كە نىشانەى پۈزگرتنە *n.* لەم كەسە

honour (on'ər), *n. & v.t. = honor.*

hood (hood), *n.* (۱) كلاو يا كلىتەى سەرۈمل داپۇش (بە جيا يا ەك بەشكە لە بۇب و عەبا ەك ھى قەلەندەرى خاچ پەرستان). (۲) (۱) كلاوى پۇبى ئامەنگى دەرجوونى قوتابى كۆلچ و زانكۆ. (ب) بۇنىت يا كلاوى ئوتومبىل. (ج) سەرى عەمانەى ئەسپ و مندا. (ھ) چاۋبەستى باز (كاتى پاونەكەردن). (۲) پۇينەى ئالندە كلاوى مەل *v.t.* (۱) كلاو كەرسەر: كلاو كەرسەر: چاۋبەستىكەردن (۲) شارەندە: داپۇش. **hood** (hood), *n.* [Slang], شەلاتى: شەقە: شەقاۋەچى. **-hood** (hood), پاشگرتكە ئەمانەى (۱) بارا: سەردەم: چەرخ: (childhood)

(۲) ھەموو ئەسامانى كۆمەلە يا پېشەيكە (priesthood) (۱) كلاو لەسەر: كلاودار (۲) كلاو: سەردار: داپۇشراو (۲) پۇينەدار. **hoodlum** (hōd'ləm), *n.* [Colloq.], شەلاتى: شەقاۋە: شەقاۋەچى. **hoodwink** (hood'wink'), *v.t.* (۱) چاۋبەستىكەردن: چاۋبەستىكە (۲) [Obs.], شارەندە: داپۇش (۳) خەلەتاندن: ھەلخەلەتاندن: ساختەلىكەردن: بەفرىۋەردن **hoocy** (hō'ı), *interj. & n.* [Slang], قەسەى قۇرۇق: مانا: قەسەى ھېچ وپوچ

hoof (hoof, hōf), *n.* (۱) سەمى رولاخ: سەمى گياندار (۲) [Slang], پىن: قاچ. *v.t. & v.i.* (۱) بە ژىر پىۋەكەردن: پىشېل كەردن: كوتانەو بە سەم. (۲) [Colloq.], بە پىن پۇشقىن: پىاسەكەردن. (۳) [Slang], سەماكەردن. (۴) [Slang], ئىمزا كەردن: مۇر كەردن

ژىندو: سەرنەبىراو **hoofed** (hoof, hōft), *adj.* سەمدار **hoof** (hoof'ēr, hōft'ēr), *n.* [Slang], سەماكەس **hook** (hook), *n.* (۱) قولاپ: ۲: قولاپى پادەماسى (۲) (۱) سەك: جەل ھەلۋاسىن. (ب) قەنارە (۴) [Nautical Slang], لەنگەر (كەشتى): (۵) داس. (۶) (۱) بوۋكى چەماۋەى زەوى (ب) پىچى روبايا جۇگە. (۷) داۋ: تەلە: (۸) بەشى داکوتراۋى ئەنجامە.

(۱) بە قولاپ گەرتن (۲) خەلەتاندن: ھەلخەلەتاندن: دەسپىن: فرىۋدان: ساختەلىكەردن (۳) زىن: رىفاندن (۴) قۇچ لىدان: برىندار كەردن. (۵) ەك قولاپ لىكەردن. (۶) سوۋۇن: سوۋۇننى چەماۋە: شىشى چىنن. (۷) قۇپ لىدار و پىچ پىكەردەۋەى (يارى بىسۋول) (۸) پىۋەكەردن (ژۇنەنئان شوۋكەردن): پىۋەبىۋون

(۱) چەمىنەۋە: چەمانەۋە *v.i.* (۲) بەستەۋە: بە قولاپ (ب) گىرانەۋە بە قولاپ (۳) [Slang], پىۋەبىۋون (ژۇنەنئان شوۋكەردن). (He is ~ed.) (۴) [Slang], توش بوۋون واز بۇ ئى نەھىزان (خو، خۇشەۋىستى): پىۋەبىۋون: تىكەۋىت: داندارى: (He is ~ed on cigarettes.; She is ~ed on him.)

hook (hook), *n.* (۱) تەنھا لەبەرووی پۈزگرتنە دەكرتت (۲) يا دەدرتت: بىرونامەى دكتورا؛ شانازنامە: (an ~ degree) (۳) (۱) ھەر بەناو لەبەرووی پۈزلىتەنە (پەلەيكى بەزى لە دەزگاپەكدا): (the ~ president of the club; an ~ title) (ب) بە خوشى خۇو بىن مووچە (ئەرك بىنن) (۲) لەسەر بەلېن و سەپاستى ئەم كەسە بەندە ئەك لەسەر ياسا (ئەركى - سەرشان، قەرن) **honorific** (on'ə-rif'ik), *adj.* بۇ پۈزلىگرتنە: بۇ شانازى دەپرىنە (بەو كەسەو (an ~ title) روشە، نازناو، يا شىۋەيكى بانگ كەردن و گفتوگۈيە كە نىشانەى پۈزگرتنە *n.* لەم كەسە

بەزىد بىن يا بە خۋايشت: بە ھەرچۇنىك بىت: by hook or by crook, بە ھەر شىۋەيكە بىت.

پۇگاركەردن ئەركىك يا لىتېرسىنەۋەيكە: get off the hook, پەركەردن: شىتىكى ناخۇش لەكۆل كەندەۋە.

(۱) پىۋەبەستى بە قولاپ. (۲) بەستى بە ئەلەكتىكەۋە (رادىق), hook up, تەلفىزىۋون: پىكەرەبەستى: كەردن بەيەكدا.

hookah, hooka (hook'ə), *n.* نىرگەلە.

hook and eye, قولاپ و ئەلەيكە بچوۋەكە دەكۇن بەيەكدا بۇ

جەل بەستى بەيەكەۋە (سوخمەى مەمك، بىروانكە... ھتد)

hooked (hookt, hook'id), *adj.* (۱) چەماۋە. (۲) قولاپدار: سەنگار. (۳) [Slang], (۱) ھۇگى بەنگە: تىلىك خۇر

(ب) پىۋەبىۋو: بە داۋەۋە بوۋ: گىراو.

hooker (hook'ēr), *n.* (۱) كەشتىيەكى بچوۋكى دۈۋ تەۋەرى

ھۇلەندىيە. (۲) كەشتىيەكى يەك تەۋەرى لىنگىلىزى يا لىرلەندىيە

(۳) كەشتىيەكى كۆنى ئاقۇل. (۴) [Slang], سىخۇر: جاسوس.

hooker (hook'ēr), *n.* [Slang], (۱) قۇمىك ويسكى

(۲) قەجە: ئافرىقىكى سوۋك.

hook-nose (hook'nōz), *n.* لوۋتى چەماۋە.

-hooknosed (adj.).

hook-up (hook'up), *n.* (۱) تەل و سۈپچى بەستى رادىۋو

تەلفىزىۋون و تەلفون... ھتد: بەستى ئەم شتەنە

(۲) [Colloq.], پەيمان يا يەكگرتتى دۈۋ حېزب يا فەرمائەۋاىي.

hook-worm (hook'wūrm), *n.* كۆمى قولاپدار (لەپىخۇلەدا)

hooky (hook'i), *n.* [Colloq.], خۇزىنەۋە لە قوتابخانە يا لە نىش: (to play ~)

hooligan (hōo'li-gən), *n. -hoodlum.*

-hooliganism (n.).

hoop (hōp, hoop), *n.* (۱) ئەلەق، شىرت، يا تىرەيكە ئاسنە كە

دەۋرى بەرمىلى تەختەۋىستوۋى پىن دەگىرى. (۲) ئەلەقە دەست: ئەمستىلە

(۳) ئەلەقە ژىر تەنۋەرە (بۇ فەشكەندەۋەى).

v.t. دەۋرەدان بە ئەلەق، شىرت، يا تىرەيكە

(۱) ھەراۋەنا: ھەراۋەرىي

ئامەنگى خۇشى: دەدەبە. (۲) دۈۋانكە بۇ چاۋبەستىكەردن و بەھەلەدەبەردن و

سەرنى شۇۋاندن.

پەمۋەسلىمانكە.

hoopoe (hōō'pōo), *n.*

(۱) چاۋرچىۋەى ژىر تەنۋەرە بۇ فەشكەندەۋەى.

(۲) تەنۋەرەى فەشكەۋە بىم شىۋەيە.

hooray (hoo-rā'), *interj., n., v.i. & v.t. = hurrah.*

(۱) خۇندىنى كۈنەپەپو. (۲) ھوۋا كىشان.

hoot (hoot), *v.i.* (۱) ھوۋا ئى كىشان: ئاپەزايى دەپرىن بە ھوۋا ئى كىشان.

(۲) بە ھوۋا كىشان كەندەدەۋە: *(They ~ted him out of the room.)*

(۱) دەنگى كۈنەپەپو: خۇندىنى كۈنەپەپو. (۲) دەنگىكى ۋەھا. *n.*

(۲) ھوۋا: ھوۋا كىشان

(۴) شىتىكى ھېچ وپوچ و بىن ئرخ

(He doesn't give a ~ for your opinion.)

hooves (hōōvz, hoovz), *n. alternative plural of hoof.*

hop (hop), *v.i.* (۱) بە ھەنگەلەش: بازىدان يا پۇشقىن.

(۲) قونەكەردن (بۇق، مەل): قونەقۇن كەردن: ھەلقۇن: بازىدان.

(۳) [Colloq.], سەماكەردن.

(۴) [Slang], پۇشقىن.

v.t. (۱) بەسەردا بازىدان: خۇ بەسەردا ھەلدان: (H~ the hedge.)

(۲) خۇ ھەلدانە سەرا: بازىدانە سەرا: سواریۋون: (to ~ a train.)

(۳) [Colloq.], بەسەردا فېرن بە فېۋكە.

(۱) ھەنگەلەش. (۲) قونە: قونەقۇن: بازىدان: خۇھەلدان. *n.*

hope

- (۱۱) نیشانه‌ی سمری و پایه‌ی سمری به‌یمنی.
- (۱) شاخ (۲) له شینوی شاخدا دروستکردن.
- (۲) قوچ لیدان: یەر قوچ دان.
- (۴) [Archaic], سرشونکردنی پیاویک به گاینی ژنه‌کی.
- به شان و بالی خۇدا هاتن: blow one's horn, [Colloq.].
- ستایشی خۇ کردن: فشەش کردن: لاف لیدان.
- خۆتیه‌لقورتان: horn in, [Slang].
- بالنده‌یکی ترۆپیکی گهره‌ی ده‌نووک: hornbill (hōrn'bil), n.
- نوشتاوییه: horned (hōrnd), adj.
- (۱) شاخدار: (a ~ cow).
- (۲) سمری وه شاخه: (the ~ moon).
- (۳) [Archaic], ژن گایراو.
- چۆره مارمیلکه‌یکی پیست پوله‌که‌داری کلک کورتی: horned toad.
- لەش دیرکاو و وه شاخ: hornet (hōrn'it), n.
- شاره زمرده‌واله: ده‌ستیه‌ک له دوژمنان و ناحه‌زان: hornets' nest.
- (۱) شاخدار: (۲) له شاخ دروستکراو: horny (hōrn'i), adj.
- (۳) په‌ق وه شاخ: (۴) [Slang], به خوروش! به نالوش! برسی گان.
- horniness (n.).
- کاتژمیر: horologe (hōr'ə-lōj', hōr'ə-loj'), n.
- (۱) ژانستی کات ژماردن: horology (hō-rol'ə-jī, hō-rol'ə-ji), n.
- هونه‌ری کاتژمیری: (۲) هونه‌ری کاتژمیر دروستکردن.
- horologer (n.); horologic (adj.); horologist (n.).
- نه‌خشه‌ی: horoscope (hōr'ə-skōp', hōr'ə-skōp'), n.
- چاره‌نووس دۆزینه‌وه (به‌گۆره‌ی شوینی نه‌ستیزه‌ له‌کاتی له‌دایکبوونی نه‌و کسه‌دا): نه‌خشه‌ی چهره‌کان و کله‌وه‌کان (که نه‌ستیزه‌ناس و به‌ختگروه به‌کاری دینن).
- هه‌رسه‌ی: horrendous (hō-ren'das, ho-ren'das), adj.
- ژۆر به‌د و ناپه‌سه‌ند (کردا): پیس: ژۆر خراب! تاشرین (کردوه).
- (۱) په‌پ (وه‌ک دیک): horrent (hōr'ənt, hōr'ənt), adj.
- (۲) [Rare], تۆقینراو: تۆقاو: گیان هاته‌ له‌رزین.
- (۱) ستم: terrible (hōr'i-b'l, hōr'i-b'l), adj.
- (War is ~.)
- (۲) ناپه‌سه‌ند: به‌دا: پیس: بۆگن: خراب: ناخوش:
- (a ~ smell, act, man, place, time, etc.)
- horribly (adv.).
- هه‌رسه‌ی: horrid (hōr'id, hōr'id), adj.
- (۱) ژبر: تیش.
- (۲) تۆقینراو: ترسناک: ستم.
- (۳) [Colloq.], به‌دا: ناپه‌سه‌ند: ناخوش: پیس: بۆگن: خراب: تاشرین.
- هه‌رسه‌ی: horrific (hō-rif'ik, hō-rif'ik), adj.
- (۱) تۆقاندن: زراویردن: horrify (hōr'ə-fī, hōr'ə-fī), v.t.
- ترساندن: (۲) [Colloq.], دل راچله‌کاندن: داچله‌کاندن: دل داخویراندن.
- horrification (n.).
- هه‌رسه‌ی: horror (hōr'ēr, hōr'ēr), n.
- (۱) له‌رزین (له‌ ترسدا).
- (۲) ترس: مەترسی: زراوچوون: (۳) پق: قین: قیزه‌هاتنه‌وه: قین لیهاختن.
- (۴) شتیکی ستم: ترسناک: یا تۆقینراو.
- (۵) [Colloq.], شتیکی ژۆر ناخوش و ناپه‌سه‌ند و پیس.
- پینش خۆراک: hors d'oeuvre (ōr'düv', ōr'düv'), pl.
- مه‌زه: به‌رله‌کروه.
- horse (hōrs), n.
- (۱) نه‌سپ: ماین: به‌رزه‌ وولاخ: (۲) نه‌سپ.
- (۳) شتیکی که مرۆ سوارى ده‌بیت وه‌ک نه‌سپ.
- (۴) چوارچینه‌یه‌که که مشارکاری له‌سەر ده‌کرت.
- (۵) پیاو (له‌پووی گالته, براده‌ری, یا سووکی‌په‌وه).
- (۶) [Colloq.], نه‌سپی شه‌تره‌نج.
- (۷) چوارچینه‌ی به‌سهردا بازددان (ته‌نافازی).

horse

- (۳) [Colloq.], سه‌ما: (۴) [Colloq.], به‌ فرۆکه‌ فرین به‌سهردا.
- (۱) هیوا: نومید: نومیده‌واری: ناوات: خواست.
- (۲) نامانج.
- (۳) که‌سێک با شتیکی که‌ هیواى شتیکی ئی ده‌کرت: (He is our ~).
- (۴) [Archaic], پشت پین به‌ستن.
- هیوادارمبون: هیواپوون: هیواکردن: نومیدکردن: ناوات خواستن: v.t. & v.i.
- وستان: داواکردن: به‌ته‌ماپوون.
- هیواکردن هه‌رچه‌ند هیواش براوه: هیوا نه‌برین: hope against hope.
- نه‌گه‌رچی له‌وه ده‌چن شته‌که هه‌چ هیوایه‌کی ئی نا‌کرت: hopeful (hōp'fəl), adj.
- (۱) هیوادار: نومیده‌وار: ناواته‌خواز: به‌ته‌ما.
- (۲) چنی هیوایه: باش: هیواپه‌خش: (a ~ sign).
- که‌سێک که‌ هیواى سه‌رکه‌وتنی ئی ده‌کرت: که‌سێک که‌ کوششی سه‌رکه‌وتن: n.
- ده‌کات: (a presidential ~).
- hopefully (hōp'fəl-i), adv.
- (۱) به‌ نومیده‌واری: به‌ هیوادارانه.
- (۲) نومید وایه: وایه: هیوا ده‌کرت: (H~ we will arrive this evening).
- hopeless (hōp'lis), adj.
- (۱) بێ نومید: نا‌نومید: هیواپراو: بێ هیوا: (a ~ person).
- (۲) نومیدی ئی نا‌کرت: تاریک: لۆل.
- (۳) بێ ده‌رمان: ده‌رمانی نه‌یه.
- (۴) بێ چاره: چاره‌سه‌ری نه‌یه: (a ~ situation).
- (۵) قه‌لب: ناله‌مان: بێ قه‌ر: نا‌کارامه:
- (a ~ teacher, tennis player, writer, etc.)
- hopelessly (adv.); hopelessness (n.).
- هه‌نگه‌ش: hophead (hōp'hed'), n. [Slang].
- هه‌نگه‌ر: hopper (hōp'ēr), n.
- (۱) قونه‌که‌ر مرۆ. گیاندا: بازده‌ر.
- (۲) جانه‌وه‌ری فونه‌که‌ر (کوله).
- (۳) (۱) ره‌حه‌تی (شت پین تیکردن): گولینه‌ (که‌نو).
- (ب) هه‌مار: که‌نو: ده‌فری شت تیا‌هه‌لگرتنی سه‌رده‌می.
- hopple (hōp'l), v.t. & n. = hobbel.
- هه‌رسه‌ی: hopscotch (hōp'skotch'), n.
- هه‌رسه‌ی: horde (hōrd, hōrd), n.
- (۱) خیلێکی کوچه‌ری مه‌غولی.
- (۲) خیلێکی کوچه‌ر: کۆمه‌لێکی گه‌رۆک.
- (۳) ژۆرد: گه‌ل: پوره: کۆمه‌لێکی وویژاو: کۆمه‌ل.
- v.i.
- به‌ جه‌ماهر یه‌که‌ره ژیان: به‌ کۆمه‌ل یا ژۆرد یه‌که‌ره ژیان.
- horizon (hə-rī'z'n), n.
- (۱) ناسۆ: که‌ناری ناسمان.
- (۲) مه‌ودای تواناو دووربینی و شاره‌زایی و پێ به‌دی‌یی:
- (a man of limited ~s)
- هه‌رسه‌ی: horizontal (hōr'ə-zon'ul, hōr'ə-zon'ul), adj.
- به‌ ناسۆ: ناسۆسی (۲) ناسۆسی (هیل): لایه‌لا: (a ~ line).
- (۳) هی هه‌مار چین یا په‌ل. (۴) ته‌خت.
- horizontally (adv.).
- هه‌رسه‌ی: horizontal union,
- یه‌کیتی کرێکارانی یه‌ک پیه‌شه: نه‌قابه‌ی یه‌ک پیه‌شه‌گه‌ری.
- هه‌رسه‌ی: hormone (hōr'mōn), n.
- هه‌رسه‌ی: هه‌رمون: ماده‌یه‌که‌ هه‌ندێ کلاندا یا لوی.
- له‌ش ده‌ریده‌دات که‌ گه‌یشته‌ هه‌ندێ نه‌نداسی له‌ش کاری تیده‌کات.
- hormonal (adj.); harmonic (adj.).
- هه‌رسه‌ی: horn (hōrn), n.
- (۱) شاخ (بزن. به‌ران. گا, به‌رانه‌کۆی ... هتد).
- (۲) شاخی هه‌ندێ جانه‌وه‌ر (کوله, شه‌یتانۆکه ... هتد).
- (۳) (pl.) نیشانه‌ی پیایو ژن گایراو: (۴) خواردنه‌وه‌یه‌ک که‌له که‌له‌شاخدا بێ.
- (۵) که‌له‌شاخی بیت و زه‌به‌نیه‌ی. (۶) که‌له‌شاخ.
- (۷) شتیکی که‌ له‌ که‌له‌شاخ بچیت: (۱) نه‌سه‌رو نه‌سه‌ری مانگی تازه.
- (ب) نووکی زه‌وی سۆ لا ناوی. (ج) لووتی ده‌زگا. (د) قه‌لیپووزی زین.
- (ه) زئی روباو: (۸) (۱) بوقیه (موسیکا). (ب) که‌له‌شاخێک که‌ فووی پیاده‌کرت.
- (۹) (۱) هه‌رنی نو‌تومیل (ب) هه‌رنی ته‌م: (fog ~).
- (۱۰) لووتکی سه‌ختی چیاپه‌ک.

horseback

- (۸) سوار: (نمىپ سواران (سوپا): (a squadron of ~) .
v.t. (۱) سوارى نمىپ كردن: نمىپ پيدان.
 (۲) خستنه سوار نمىپكى دارينه بؤ فلاقه كردن. (۳) فلاقه كردن.
 (۴) [Slang] گالته پيكردن: سرخستنه سوار.
v.t. سوارى نمىپ بوڭ: به سوارى نمىپ چوڭ.
adj. (۱) نمىپي: نمىپينه: تاييه تي به نمىپ.
 (۲) به سوارى نمىپهوه: به سوارى نمىپ.
 (۳) زلو گهره و قهه: (radish ~) .
back the wrong horse, (۱) گرهر كردن له سوار نمىپي دڭواڭ.
be on one's high horse, [Colloq.] (۲) لايه نگرى كردنى لاي دڭواڭ.
 لووت به زرى كردن.
from the horse's mouth, له سرچاوه كهوه (باس يا دهنگوباس
 بيسن: (to get a story from the horse's mouth) .
hold one's horses, [Slang], خورگرتن: دان به خوردا گرتن.
horse around, [Slang], زرمه زل كردن
horse of another (or different) color, مهسه له يهكى زور
 جياوازه
horseback (hōrs'bak'), n. (۱) پشتى نمىپ. (۲) ناوړيز.
adv. به سوارى: (They came on ~) .
horsecar (hōrs'kär'), n. (۱) نوتومبيل يا واگونى نمىپ پاكش.
 (۲) نوتومبيلى نمىپ گواستنه وه.
horsefly (hōrs'fli'), n. خهره نگرين
horsehair (hōrs'här'), n. (۱) تووكى يال يا كلكى نمىپ.
 (۲) قوماشى نهم تووكه.
adj. (۱) لهم تووكه دروستكراو. (۲) بهم تووكه داپوشراو يا ناخراو.
horsehide (hōrs'hid'), n. (۱) پينسته يا كهولى نمىپ.
 (۲) قايشى نهم پينسته يه.
horselaugh (hōrs'laf', hōrs'läf'), n. قاقاي پينگن (له پورى
 گالته پيكرده وه).
horse mackerel, جوړه ماسيه كى گهره يه (وهك "تونا") .
horseman (hōrs'män), n. (۱) نمىپ سوار: سوار.
 (۲) سواره (له شك). (۳) سوارچاك: نمىپ ناسى.
horsemanship (hōrs'män-ship'), n. سوارچاكى
 نمىپ سوارى: شاره زايى: نمىپ و نمىپ سوارى.
horse opera, [Slang], فيلم يا شانوماه يه كه له بابهت گوانى
 نه مريكاروه.
horseplay (hōrs'plä'), n. زرمه زل: شپره شق
horse-power (hōrs'pou'ēr), n. (۱) ميز يا خيزايى نمىپينك.
 (۲) پيوانه ي تين يا توانايى مكنينه يه.
horse-radish (hōrs'rad'ish), n. تورى توون
horse sense, [Colloq.], = common sense.
horse-shoe (hōrs'shōō', hōrs'shōō'), n. (۱) نالى نمىپ: نال.
 (۲) همرشتيك له نال بچن. (۳) ياري يه كه بريدي يه له فريدانى نال و خستنه
 ناو سنگينى داکوتراو له دورى چل پيوه.
v.t. نمىپ نال كردن
horseshoe crab, = king crab.
horsetail (hōrs'täl'), n. (۱) كلكى نمىپ.
 (۲) دروشمى دهسه لاتی پاشاي توركى كڙن.
horsewhip (hōrs'hwip'), n. قامچى: قه مچى.
v.t. قه مچى ليدان: به قامچى ليدان.
horsewoman (hōrs'woom'än), n. (۱) نمىپ سوارى ژن.
 سوار (ژن). (۲) سوارچاكى ژن: نمىپ ناسى (ژن).
horsy (hōr'si), adj. (۱) نمىپي: نمىپين: له نمىپ دهچن.
 (۲) حه زكر له ياسى نمىپ و پيازيون پاو به سوارى نمىپهوه ... هتد.

hostile

- horsily (adv.); horsiness (n.).
hortative (hōr'tā-tiv), adj. = hortatory.
hortatory (hōr'tā-tōr'ī, hōr'tā-tō'ri), adj. تاييه تي به
 ناموژگارى و هاندان بؤ پياوچاكي.
horticulture (hōr'ti-kul'chēr), n. باخهوانى: باخهوانيتى
 بيستانه واني: زانستى درهختى به دردارو بيستان و گول و گولزار په پروه ده كردن
-horticultural (adj.).
horticulturist (hōr'ti-kul'chēr-ist), n. باخهوان: بيستانه وان
 زاناي دارى ميوه و بيستان و گول و گولزار.
hosanna (hō-zan'ā), n. & interj. هاورانكه وهك: خوابه همر
 خوت گهره يه: خوابه همر خوت مهيت: خوابه به قوريانت بم.
hose (hōz), n. (۱) پانتولي دريژ: (۲) پانتولي كورت.
 (۳) (pl.) گزهره ي ژانه. (ب) گزهره ي پياوانه. (۴) سونده: لاستيكى ناو
v.t. (۱) به سونده ناودان: به سونده ناوپيا كردن و شوزدن.
 (۲) [Slang] به سونده ليدان.
hosier (hō'zhēr), n. گزهره ي و جلى چنراو فروش.
hosiery (hō'zhēr-i), n. (۱) گزهره ي ژانه و پياوانه.
 (ب) جل و بركى چنراو. (۲) پيشه ي گزهره ي و جلى چنراو فروش.
hospice (hos'pis), n. خانه ي پښور و فقيرو مهرارو نه خوښان
 (به تاييه تي كه لايه كى تايي يا ته كي يه كه سريره شتى بكت).
hospitable (hos'pi-tā-b'l), adj. (۱) ميوانيه وړ: نان بهه
 به نان: خانزاده: به خرمه ت: ميوانخواز.
 (۲) ميشك كراوه: ميشك فراوان: (to be ~ to new ideas) .
-hospitably (adv.).
hospital (hos'pi-t'l), n. (۱) لانه ي پښوران: خانه ي پښوراي
 مهرار. (ب) مه تيخواه: مهرارخانه.
 (۲) خسته خانه: نه خوښخانه: بيمارستان: بيمارخانه: تيمارخانه.
hospitality (hos'pi-tal'ə-ti), n. ميوانپه وړمى: ميواندارى
 نان به يي: ميوانخوازى: خرمه تي ميوان كردن.
hospitalization (hos'pi-t'l-ə-zā'shan, hos'pi-t'l-i-zā'-shən), n. له خسته خانه كهوتن: نوستن له خسته خانه.
hospitalization insurance, بيمه ي چاره كردن له خسته خانه دا.
hospitalize (hos'pi-t'l-īz'), v.t. نواندن له خسته خانه بؤ
 دهرمان كردن: بردن بؤ خسته خانه بؤ تيمار كردن.
host (hōst), n. (۱) خانه خوږ: ميواندار: خاوه مال: ناهه نگرين.
 (۲) خانچى: نوتيلچى. (۳) گياندارى يا پروه كيك كه ده بيقته لانه ي گياندار يا
 پروه كيكي ترى مفتخورو له سهرى دهږى.
v.t. & v.i. ميواندارى كردن: خانه خوږيى كردن.
host (hōst), n. (۱) له شكر: سويا.
 (۲) ژورديو: ژماره يه كى زور و يي نه دنازه: (a ~ of golden daffodils) .
host (hōst), n. نانى پيرونكراوى شويى خواهانه (خاچ په رستى).
hostage (hos'tij), n. ديل: به ديل گيراو: ده سته سهر.
 به ديل گرتن (وهك بارمه بؤ جيهه جيكردنى
 take someone hostage, مهبه ستيك).
hostel (hos'tl), n. (۱) خان. (۲) نوتيل يا خانه يه كى مهران بؤ پښوراي
 گهنج. (مهره وها پيشى ده ورتري: youth hostel) .
hosteler (hos'tl-ēr), n. (۱) خانچى: نوتيلچى.
 (۲) ميوانى نهم جوړه نوتيله.
hostess (hōs'tis), n. (۱) خانه خوږ (ژن): ميواندار: خاوه مال.
 (۲) (۱) نوتيلچى (ژن): خانچى. (ب) ژنى نوتيلچى يا خانچى.
 (۳) (۱) به روده ستي ناو فركه (ژن). (ب) سفره چى ژن: سهره ك به روده ستي
 چينستانه (كه پيشوازي له خهك دهكاتو له سهر مېز دايان ده نيت).
hostile (hos'tl), adj. (۱) دروښانه: جهنگاو: (a ~ act) .
 (۲) ناحم: دڭ: رقاوى: پووناخوش: (a ~ person) .
 (۳) نه شيواو: نه گونجاو (دهره يي): دڭ: (a ~ environment)

hostility

- hostility** (hos-til'ə-ti), *n.* (۱) دروغمنایي: دودبه‌ره‌کي؛ (۲) (ب) کاري ناحه‌زانه: کاري دوژمنانه.
(ب) شه‌روښوې: ناژاوه: شه‌ر: (to end all hostilities in the region).
hostler, ostler (hos'lēr, os'lēr), *n.* (۱) مېټر
(۲) کرښکار: که مېکيني شه‌مېنده‌فر چي پښويست بڼ دميکات له دوا
نښتنگه بؤ باش ډاگرکني. (۳) [Obs.]، خانچي، نوټيلچي.
hot (hot), *adj.* (۱) گرم: گرم وگوي: داخ: به‌تين (ناگي).
(۲) تووژ: تيز: (بيهر، پيان) (~ pepper).
(۳) تنگه‌جیکلانه: زووه‌لچوو: سرگرم (~ temper).
(۴) تووژه: توندوتيز: (~ words).
(ب) گرم: جنگ: (~ battle).
(۵) به‌جوش: (۶) به‌خړوش: به‌نالوش.
(۷) مشت‌ومړي: مشت‌ومړي له‌سره: (~ a issue).
(۸) جنگ له‌سره شان (ډاډراندن): (~ pursuit).
(۹) گرم (تېل له‌کتریک): له‌کتریکي له‌سره.
(۱۰) [Slang]، (ب) نوې (ده‌نگوياس): تازه (~ news).
(ب) تازه گېشکووه يا هاتووه: (~ from the front).
(ج) تيز (بڼ، به‌تابيه‌تي له پراوگرند):
(د) خه‌براندان يا پينگېشتنکي نه‌يني تازه وگرنگ (ده‌رياره‌ي پوونکرده‌نوي
تارايښت يا دوزينه‌وي شتيکي وون): (~ a tip).
(ه) تازه دزراو: شتي دزراو. (و) قاچاخ: شتي قاچاخ.
(۱۱) [Slang]، ناياب: باش. (۱۲) به‌جوش (موسيقي جان).
adv. به‌گرمي: به‌گرم: به‌تووني: به‌توندوتيزي.
له‌تېکو چله‌مه‌دا بوون: له‌ناخوشي يا
گڼژاوا بوون.

- make it hot for**, زيان ئې تال کردن: ژيان ئې تیکدان: ناروخته کردن.
hot air, [Slang]. فته: فته‌ش: قسه‌ي بوش و هيچ‌پوچ.
hotbed (hot'bed), *n.* (۱) شه‌تلگايه‌کي به‌شووشه ده‌ورگيراي پېن.
تېکراي به‌گرمي راگيراي بؤ شه‌تل به‌خيراي پېروده‌ده‌کرن.
(۲) حن‌ي زو پېره‌سه‌ندنې شتيک:
(This neighborhood is a ~ of crimes.)
hot-blooded (hot'blud'id), *adj.* (۱) خوښ گرم: به‌جوش؛
به‌هست (۲) سرگرم: زووه‌لچوو.

hot cake = pan cake.

- sell** (or go) like hot cakes, [Colloq.], زوري ئې ده‌فروشرئ و
خير: زور به‌برو ده‌ب: کرياري زور ده‌ب.
hotchpot (hoch'pot), *n.* زه‌وي وزار تيکه‌لاو کردن بؤ دابه‌شکردني به.
پېکساني له‌ناو ميراتبهری مردويه‌کدا که وه‌سيه‌تنامې به‌جن نه‌مېشتين.
hotch-potch (hoch'poch), *n.* (۱) چينشي شله
(۲) چينشي مجوره: شتي تيکه‌لاو پيکه‌لاو
hotchpot (۳)

- hot dog**, (۱) حوادتيکه له گوشتي کوتراوي به‌ران. گا. يا قل ده‌کړنت
له شيوه‌ي لووله‌دايه درنژي ۴-۵ گړئ و نه‌ستووري گړنيک ده‌بيت.
(۲) [Colloq.], ووتيه‌که په‌زامه‌ندي و په‌سندکردن و خوشي ده‌ده‌پرئت.

hotel (hō-tel'), n.

- نوټيل: خان: ميوانخانه
که‌سکي سرگرمي تووړه‌وتړو: سرچل.
hotheaded (hot'hed'id), *adj.* سرگرم: تووړه‌وتړو: سرچل:
سرشيت: زووه‌لچوو: هله‌شه.

hothouse (hot'hous), n.

- شه‌تلگاي به‌شووشه ده‌ورگيراي گرم:
جامخانه‌ي گرمي پوه‌کو نه‌مام.
hot rod, hot-rod, [Slang]. نوټومبيلکه مېکينه‌کي ده‌ستکاري
ده‌کړنت بؤ به‌گوټرو به‌ميزترو گرمه زاتکردني.

hot spring,

hot spur (hot'spūr'), n.

- که‌سکي هله‌شه‌ي سرگرم.
hot-tempered (hot'tem'pērd), *adj.* سرگرم: تووړه‌وتړو:

house

- تېنگه‌تيلک: زووه‌لچوو
براندی يا ويسکي تيکه‌لاو کړاو له‌گډل ناوي گرمدا.
hot toddy, toddy, (۱) ناوي گرم.
hot water, (۲) [Colloq.], (in ~) تنگه‌چله‌مه: گڼژاو: ناخوشي.
hound (hound), *n.* (۱) تانچي: سه‌گي ږاو. (۲) سه‌گ.
(۳) که‌سکي بڼ نرخی بؤگن.
(۱) پراوگرند: دواکړتن و له‌کول نه‌بوونه: شونډن که‌وتني ناحه‌زانه.
(Tax collectors ~ him.)

- (۲) هاندان: تن کردن (سه‌گ).
(۱) سات: سعات (کات).
(۲) (ب) کاتيکي تابيه‌تي: (~ the dinner).
(ب) کات: (~ He spent his happiest ~s in Paris.).
(ج) ماوه‌ي وانه‌يک له قوتايخانه‌دا: وانه: (~ The ~ lasts fifty minutes.).
(د) کاتي ده‌وام يا کارکردن: (~ His office ~s are from 1-5.).
(ه) کاتي له خه‌مه‌لسان ووستن: (~ He keeps late ~s.).
(۳) کاتي پوژ يا شه‌ر: (~ The ~ is 2:30).
(۴) سات (هي پښه يا چنده‌خاياندني):
(It is three ~s from New York to Washington by rail.)

- (۵) (ب) کاتي نوټيزکردني پوژانه (خاچ پهرستي).
(ب) هم نوټيز.
دواي ده‌وام يا کاتي کارکردن.
at the eleventh hour, له دوا سعاتدا: له دوا هه‌ناسه‌دا: درنگ.
hour after hour, همو ساتيک: سعات له دواي سعات.
hour by hour, سعات به‌سعات: هر ساتي جاريک.
of the hour, هي نيستا: هي هم‌و
one's hour, کاتي مردن: کاتي گيان ده‌رچوون.

the small (or wee) hours,

hourglass (our'glas', our'gläs'), n.

- کاترميزي لم
ده‌ستي کاترميز.
hour hand, (۱) حوړي. (۲) نافره‌تيکي جوان.
hourly (our'li), *adj.* (۱) هر ساتي جاريک: ساتانه: همو ساتيک.
(۲) ماوه‌ي ساتيک: ساتي: له ساتيکدا: (~ The ~ output).
(۳) زوو زوو: به‌رده‌وام

house (hous), n.

- (۱) (ب) خانو. (ب) مال.
(۲) (ب) کوليچي زانکويه. (ب) نوټيل: خان.
(ج) شونډي ژباني تاقمیک: (~ a fraternity).
(د) تېکه: قه‌لنده‌رگا.
(۲) خيزان: مال.
(۴) [H~] هوژ (به‌تابيه‌تي هي ناودارو خانه‌دان): به‌نماله: خيل:
(The H~ of Tudor)
(۵) (ب) لانه: په‌ناگا: (~ the monkey ~ in a zoo).
(ب) عه‌مار: جن‌ي هه‌لگرتني شتيک له‌کاتي به‌کارنه‌مينانيدا:
(a carriage ~)

- (۶) چينشين: مه‌لېند: نارامگا.
(۷) (ب) شانو: سينه‌ما.
(ب) ته‌ماشاکره‌ني شانو يا سينه‌ما.
(۸) (ب) جن‌ي کاروکاسبي: جن‌ي بازرگاني.
(ب) ده‌زگاي بازرگاني: (~ a printing ~).
(۹) کلنسه: که‌نېشته: پرستگا.
(۱۰) (ب) خانووي پهرلمان.
(ب) [H~], پهرلمان: نه‌نجومه‌ني نوټنه‌ران:
(The H~ of Representatives)

- (۱۱) (ب) بورجي گهرودون.
(ب) نيشانه‌ي هم بورجه
(۱۲) (ب) نوټيل: مهيخانه: چيشخانه: (~ to have a drink on the ~).

- (ب) [Slang]. قهبحه خانه
- v.t.** (۱) جیکردنوه: خانوو یا ژور پیدان.
(۲) جن تیاپونوه: (The building ~s ten people.)
(۳) پەنادن: لاندان: لانه پیدان: جیکردنوه.
(۴) عمارکردن: ههنگرتن.
- v.i.** تیدا دانیشتن: تیداپون.
bring down the house, [Colloq.]. کردن به چه پله پزان (کۆن).
clean house, (۱) مال پاککردنوه و ینکستن.
(۲) لایردن شتی ناخوش و ناپەسندو له کۆن خۆکردنوهی.
keep house, کهیانوونی کردن: نیش و کاری مال کردن.
on the house, به لاش: خورایی: له سەر خاوەن چاپخانه، بار، چیشخانه، یا نوێنه که به (to have a drink on the house).
set (or put) one's house in order, کاروباری خۆ ڕێک و ڕێک کردن.
house arrest, به بندکردن له مالی خۆدا له باتی بهندیخانه.
houseboat (hous'boat'), n. به له مێکه وه مال بۆ تیا ژیان به کارده ههنگرتن.
house-breaker (hous'brāk'ēr), n. مالێ دزی مال.
house-breaking (hous'brāk'īng), n. مال برین مال دزین.
house-broken (hous'brō'k'n), adj. فیزیکراوه پیسایی له شونی تایمه تیدا بکات نه که له ناوماندا (سهگ و پشيله)
house-dress (hous'dres'), n. کراسی ناومان (هی نیشکردن).
housefly (hous'fli'), n. میشی ناومان: میش.
houseful (hous'fool'), adj. پر به مالیک: نهوه دهی مال که جی تیدا بینهوه: به پری: (a ~ of guests)
household (hous'hōld'), n. خیزان: مال و مندال.
adj. هی مال و خیزان: (~ affairs).
household arts, = home economics.
householder (hous'hōl'dēr), n. گهره ی مال: خاوهن مال: سرگهره ی مال.
household word, ووتیه که ئایه که هه موکهس بیزانی و له سەر زمانه ی هه موکهس بینه: (His name is not quite a ~).
housekeeper (hous'kēp'ēr), n. (۱) کهیانو: ژنی ناومان: بنهوان.
(۲) کاره کەر: سرکاری کاره کەر و به رده سستی مالیک (ژن)
housekeeping (hous'kēp'īng), n. مالدار: نیشی ناومان کردن: نیشی ناومان: کهیانوونی کاره کەر.
housemaid (hous'mād'), n. چاودیر یا به رنوه مری خانه ی.
housemother (hous'muth'ēr), n. کوتابیانی کور یا کچ (ژن): کهیانووری خانه ی کوتابیانی.
house of cards, شتیک که به ناسانی بیروخت یا ههرس به رت.
House of Commons, نهجومه نی پهرله مانی گشتی یا جهاموری نینگلته ره که ده د.
house of correction, بهندیخانه ی راستکردنوه (بۆ نهوانی تاوانی بچوکیان کردوه): بهندیخانه ی ته مینکردن: ته مینخانه.
House of Lords, نهجومه نی پهرله مانی لورده کانی نینگلته ره.
House of Representatives, نهجومه نی نوێنه ران، واته پهرله مانی نه مریکا و ئوسترالیا و نیوزیلته ده و مەسیک.
house organ, نامیلکه ی کۆمپانیایه که بۆ فرمانیه ره کانی خۆی.
house party, (۱) نا ههنگی که چهند شه و پۆزی یا هیچ نه بن یه که شه و پۆزی له مالیکدا (۲) میوانه کانی نه م نا ههنگه (۱) پریشکی حینیشینی خه سته خانه (۲) پریشکی حینیشینی هه ندی ده رگای وه ک نوێل.
house-room (hous'rōom', hous'room'), n. ژووری مالیک (بۆ دانیشتن و سوخت یا شت ههنگرتن)
housetop (hous'top'), n. سهر بان
housewares (hous'wārz'), n.pl. ده فری ناومان: قاپ و قاچاخ و

- شتی رها).
- housewarming (hous'wōr'mīng), n.** نا ههنگی گواسته وه بۆ مالیک تری تازه (خاوهن مال دهنگرتن).
- housewife (hous'wif'), n.** (۱) کهیانو: بنهوان: ژنی ناومان.
(۲) قوتوری ده رزی و ده زوو.
housewifely (hous'wif'li), adj. هی کهیانو یا بنهوان.
housewifery (hous'wif'ēr-i, hous'wif'ri), n. تاییهتی به نیشی ناومان.
بنهوانی: نیشی ناومان.
housework (hous'wūrk'), n. نیشی ناومان: نه رکی ناومان.
housing (houz'ing), n. (۱) خانوو بۆ دۆزینه وه پیدان.
(۲) خانوو: خانوو به گشتی. (۳) خانه سازی: (the ~ problem)
(۴) (۱) په ناگا: په نا: شونی حموانه وه پاراستگا.
(ب) مال یا جی پارچه ی مه کینه یه که.
(۵) شونی سهری ده سته که نه رکه تیخستن یا تیدانان.
(۶) قوینی په یکه تیدانان.
housing (houz'ing), n. (۱) سهرزین. (۲) (کۆن) شتی پارازنده وه.
hove (hōv), alternative past tense and p.p. of heave.
hovel (huv'l, hov'l), n. (۱) په چه: کۆن. (۲) کوخته: کورخ.
v.t. جیکردنوه له کوخته ده: په نا پیدان له کوخته یه که ده.
hover (huv'ēr, hov'ēr), v.i. (۱) به ناسانه وه وستان (بالنده)، فڕۆکه: (۲) (~ around; ~ near) له نه ریکه وه یا به سهر سهره وه وستان و چاودیری کردن.
how (hou), adv. (۱) به چی جۆریک: چۆن (پری: شیه):
(He showed us ~ to work the machine.)
(۲) چۆن: (H~ are you?; H~ does she feel?)
(۳) چهند: تا چی پاده یه که: (H~ do you like that?)
(۴) بۆ: بۆچی: چۆن (هوی کردنی کاریک):
(H~ is it that you don't know?)
(۵) به چهند (نرخ): (H~ are these shirts sold on sale?)
(۶) چۆن (مانا و جۆن): (H~ should I interpret this?)
(۷) ناوی چییه: به چی ناویک بانگ ده کرتن: (H~ is she called?)
(۸) چی: (بۆ دوبراره کردنوه ی ووت): (H~ is that again?)
n. شیه ی کردن: چۆنی: پیا: شیا: ڕنکه:
(Show me the ~ of it.)
how about? پات چییه ده رباریه: مه ستهت چۆنه له بابته
how come? بۆچی: بۆ؟
(How come you are so late?)
how now? نه م چییه: نه م مانای چییه: نه م بۆچی وایه.
how so? بۆچی: بۆ؟
How do you do?, چۆنی (ووتیه که ده ووترت له ناسینی خه لکه ده بۆ یه کهم جار وه که سه کی تریش له وه لاما هه مان ووته ده لیته وه)
howdy (hou'di), interj. [Dial. or Colloq.], چۆنی: مه رچه با؟
نه م کاته ت باش.
however (hou-ev'ēr), adv. (۱) مه رچۆنیک بینه: به مه رشیه یه که بینه. (۲) تا هه ر چه پاده یه که بینه.
له گه ل نه وه شه دا: به لام.
conj.
howl (hou), v.i. (۱) لووراندن (گورگ، سهگ): چه چو لوور کردن.
(۲) نالاندن: هاوار کردن: قیراندن: گریان.
(۳) گه گهف کردن (با): لووراندن (با): (The wind ~ed.)
v.t. (۱) ده رپزین به لووره: لووراندن.
(۲) مه به سستی خۆ جیه جیکردن به لووره: هاوار به سهردا کردن.
n. لووره: لووره لوور: گه گهف: قیر: ناله: هاوار.
howl down, سه پ برین به هاوار هاوار قیر قیر (ووتاریش):
(to howl down a speaker)

howler

howler (hou'ler), *n.* (۱) لوورەلوورکەر؛ ھاوارکەر
(۲) مەمبوسى لوورەلوورکەر [Colloq.] (۳) ھەلەبەكى كىرانە.

howler (hou'ler), *n.* [Archaic], = owl.

howlet (hou'lit), *n.* [Archaic], = owl.

howsoever (hou'sō-ev'ēr), *adv.* (۱) تا ھەر چ پادەبەك بىت.

(۲) ھەرچۇنك بىت؛ بە ھەرشىۋەبەك بىت؛ ھەرچۇن بىت.

hoy (hoi), *n.* (۱) كەشتىبەكى كۇنباۋى بچوك. (۲) كەشتى بار.

hoy (hoi), *interj.* ھى! ھاوارىكە بۇ سەرنج پاكىشان يا وولاخ لىخوبىن.

hoyden (hoi'd'n), *n.* كچە كىرانش؛ كچىكى جەربەزەى چەقارەسۇو
adj. جەربەزەو چەقارەسۇو.

-hoydenish (*adj.*).

hub (hub), *n.* (۱) تۈپ يا تەرەرى پىچكە. پانكە. يا پەروانەبەك.

(۲) ئاۋجەرگەى جموجوول و چالاكى؛ ئاۋجەرگە؛ چەق.

(*That place is the ~ of activity.*)

hubble-bubble (hub'l-bub'l), *n.* (۱) بىرگەلە.

(۲) ھەراھەرا؛ غەلبەغەلب؛ ژاۋەژاۋ؛ دەنگەدەنگ.

hubbub (hub'ub), *n.* غەلبەغەلب؛ ژاۋەژاۋ؛ دەنگەدەنگ.

hubris (hū'bris), *n.* شانازى؛ لەخۇبايى بوون.

huckleberry (huk'l-ber'i), *n.* توتورت (دارو بەر).

huckster (huk'stēr), *n.* (۱) جەرچى فرۇشبارى گەزۇك.

(۲) فرۇشبارى شتومەك لەسەر پادىۋو تەلەفزىۋن.

(۳) [Slang] نووسەرى پادىۋنامەى شت فرۇشتن بۇ پادىۋو تەلەفزىۋن.

v.t. (۱) شت فرۇشتن؛ جەرچىنى كىردن (۲) سەۋداكردن.

huddle (hud'l), *v.t.* (۱) سەر بەبەكەمە ئان؛ كۇمەل بوون؛ خىپوونەۋە.

(*Animals ~ together from fear or for warmth.*)

(۲) خۇ خزانەناۋ. (۳) پادىۋىكردن؛ كۇمەل بوون بۇ پادىۋىكردن.

v.t. (۱) كۇمەل كىردن؛ گىردكردنەۋە؛ كۆكردنەۋە.

(۲) خۇ بىزىك كىردنەۋە؛ خۇ خزانەناۋ. (۳) بە پەلەو لاسەرلايى كىردن.

(۴) خىستەناۋ بە پەلەو شىپەزەى و ئارىكۋىنىكى؛

(*He ~d the children into the automobile.*)

n. (۱) كۇمەلنىكى ئارىكۋىنىك و شىۋاۋ (ئادەمى، شتومەك).

(۲) شىۋاۋى؛ شىۋاۋ؛ ئارىكۋىنىكى.

(۳) كۆرىنىكى نەينى؛ پادىۋو گىفتوگۇ نەينى.

(۴) كۆرىنىكى كورتى تىپى يارى (فوتبۇلى نەمەرىكى).

go into a huddle, [Slang]. كۆرى نەينى گىرتن.

hue (hū), *n.* رەنگ.

hue (hū), *n.* ھاۋار؛ ھەراھەرا؛ ھاۋار ھاۋار.

hue and cry, (۱) ھاۋار ھاۋارى ئىۋانەى شۇن تارائبارىك دەكمەن.

بۇ گىرتنى. (ب) ئەم شۇن كەۋتە.

(۲) ھەراۋەنا؛ ھەرا ھەراۋار ھەراۋەناۋى دەربىن؛ ھەراۋەنا؛

(*to raise a hue and cry against a politician*)

hued (hūd), *adj.* رەنگدارىكى تايىبەتى: (rosy- ~ ; many- ~).

huff (huf), *v.t.* (۱) فوتىنىكردن؛ ئاۋساندن.

(۲) بەچەترىنى كىردن؛ ھەپەشەلىكىردن. (۳) توۋەركىردن؛ زۆيرىكردن.

v.t. (۱) ئاۋسان.

(۲) [Obs.] فوتىنىكران (لووت بەزى و لەخۇبايى بوون).

(۳) پىش خۋاردنەۋە؛ زۆيرىبوون؛ پەست بوون. (*~ing and puffing*).

n. پىش خۋاردنەۋە؛ توۋەپەي؛ ھەلچون؛ شىتگىرى؛ تەنگەتەلىكەي.

huffy (huf'ish), *adj.* (۱) لووت بەزى؛ لەخۇبايى؛ بەفېن.

(۲) تەنگەتەلىكە؛ پىش خۋەۋە؛ زوۋ توۋەپەي؛ مۇن؛ تەنگەجىكەلە؛

دەمۋچاۋ گىرۇ.

-huffishly (*adv.*); **huffishness** (*n.*).

huffy (huf'i), *adj.* (۱) تەنگەجىكەلە؛ زوۋەلچوۋ؛ زوۋ توۋەپەي؛

ھەست ناسك. (۲) توۋەپە؛ زۆير.

(۳) [Obs.] لەخۇبايى؛ لووت بەزى؛ بەفېن.

humane

-huffily (*adv.*); **huffiness** (*n.*).

hug (hug), *v.t.*

(۱) باۋەش پىكارىد. (۲) ووشىن لە باۋەشدا.

(۳) ۋاز ئى نەھىنان (بىرۋا، پىيان) دەست ئى بەرنەدان.

(۴) بەرنەدان؛ گىرتن؛ نەلى؛ باۋەشى پىادەمكات؛

(*The automobile ~ged the curb.*)

v.t. باۋەش پىكارىد؛ باۋەش بەبەكتىدا كىردن.

n. (۱) باۋەش؛ باۋەش پىكارىد. (۲) ووشىن (لە باۋەشدا).

huge (hūj), *adj.* زۇرۇل؛ زۇر گەۋرە؛ فېلەتەن؛ قەبە؛ كەتە (مىۋە).

-hugely (*adv.*).

hugger-mugger (hug'ēr-mug'ēr), *n.* (۱) تىكەلۋىۋىنىكەلۋى؛

شىۋاۋى. (۲) [Archaic] نەپىتىنى.

adj. (۱) تىكەلۋىۋىنىكەلۋى؛ شىۋاۋى.

(۲) [Archaic] نەپىنى.

adv. (۱) بە تىكەلۋىۋىنىكەلۋى؛ بە شىۋاۋى.

(۲) [Archaic] بە نەپىنى.

huh (hu), *interj.* ھە!؛ دەنگىكە بۇ پىرسىياركردن، بە سوۋك سەيركردن،

سەرسامى دەربىن.

hulk (hulk), *n.* (۱) كەشتى. (ب) كەشتىبەكى زى ئاقۇلا.

(۲) قاۋغى كەشتىبەكى كۆن. (۳) (pl.) لاشە يا قاۋغى كەشتىبەكى كۆن يا

يەككى رەھا كە دىروست نەكرارە بە ئىيازەى گەشتى دەربىيى بكات رە

كراۋە بە پەندىخانە يا ھەمار. (۴) كەسكى يا شىتىكى زى ئاقۇلا

v.t. (۱) بە زىۋو قەبەبى بەزى دەبىتەۋە.

(۲) [Dial.] دانىشتن، ۋەستان، يا جۋولانەۋە بە ئاقۇلايى و شان خۋارى و

لەش قورسانە.

قەبەو ئاقۇلا.

hulking (hul'king), *adj.*

hulky (hul'ki), *adj.* = **hulking**.

hull (hul), *n.* (۱) تۈك (گەن، جۇ، چەلتۈك)؛ سۇس؛ كەپك؛

تۈكۈك (گۈز، بادەم)؛ كەلو (پاقەلە، لۇپپا). (۲) ۋوردە گەلۋى دەرى شلىك و

تۈرتك. (۳) قاۋغ؛ بەرگ؛ سەر؛ تۈك؛ تۈنۋ.

v.t. تۈك لىكردنەۋە؛ تۈكۈك لىكردنەۋە؛ پاك كىردن.

hull (hul), *n.* (۱) جۋارچىۋە يا لاشەى كەشتى.

(۲) جۋارچىۋەى فرۇكەى ئاۋى.

(۳) قاۋغ يا جۋارچىۋەى كەشتى ئاسمانى يا موۋشەك.

v.t. لىدان و كۈندىنى لاشەى كەشتى بە بۇمبا.

hullabaloo (hul'a-bə-loo', hul'a-bə-lōō'), *n.* ھەراۋەنا؛

ھەراۋەنا؛ دەنگەدەنگ؛ غەلبە غەلب.

hum (hum), *v.t.* (۱) ۋوزەۋوزكردن (ھەنگ)؛ فرەقېركردن (پانكەى)؛

ئەلەكتىكىكى. (۲) ھەممە كىردن؛ لەبەر خۇۋە ئاۋازى گۇزانى ۋوتن بەبىن

دەم كىردنەۋە.

(۳) دەنگەدەنەۋە: (*The room ~med with voices.*)

(۴) [Colloq.] سەرقال بوون؛ ھەمىشە لە جموجوۋا بوون.

v.t. (۱) لەبەر خۇۋە ئاۋازى گۇزانى ۋوتن بەبىن دەم كىردنەۋە.

(۲) لايلە بە بۇ كىردن: (*to ~ a child to sleep*).

(۱) لەبەر خۇۋە ئاۋازى گۇزانى ۋوتن بەبىن دەم كىردنەۋە.

(۲) ۋوزەۋوز؛ فرەقېر.

hum (həm), *interj.* (۱) ئەم؛ دەنگى قۇپك پاكىكردنەۋە.

(۲) ھم؛ دەنگىكە خۇشى، سەرسامى، يا بە سوۋك سەيركردن دەردەبىر

v.t. (۱) پىرتەكردنى يەككى لەم دەنگانەى پىشۋو.

(۲) مەنچەن كىردن لە درۋاندا.

human (hū'mən), *adj.* مۇۋقى؛ ئادەمى؛ ئادەمىزادى؛ مۇۋقانە؛

ئادەمىزادانە.

n. مۇۋقا؛ ئادەمىزاد؛ ئادەمى.

human being, مۇۋقا؛ ئادەمىزاد؛ ئادەمى؛ كەس.

humane (hyoo-mān'), *adj.* (۱) بە بەزەبى؛ بە پەحم؛ دل بە خەلك.

سوۋتار؛ مۇۋقانە. (۲) مۇۋقى؛ پەروەردەكەر بە پەروەركى پەقارى مۇۋقانەى

humanism

- جوان وەك دڵ بە خەلك سووتان: (*a ~ education*)
- humanism** (hū'mən-iz'm), *n.* (١) سروشتی ئادەمیزاد؛ (٢) فەلسەفە و پێبازی مرقایەتی کە ژبانی ئادەمیزاد لەم جیهاندا بە گەرنیتر دادەنێت لە لێکۆڵینهوهی نایین و شتی مانایی و نەبیینراو.
- (٣) لێکۆڵینهوه و خوێندنی زانست و هونەری مرقایەتی.
- (٤) [H-] مروتەنەوهی مرقایەتی کە لە سەدهی برۆتەنەوهدا پەویدا لە ئەوروپا و بریتی بوو لە خوێندن و لێکۆڵینهوهی وێژە و هونەر و ژواری یۆنان و یۆمانی کۆن.
- humanist** (hū'mən-ist), *n.* (١) قوتابی یا زانی ئەدەب و کلتوری یۆنانی و لاتینی. (٢) قوتابی یا زانی سرووشت و کاروبار و خوش گوزەرائی مرقە، مرقە، مرقە پەرست. (٣) قوتابی یا زانی باسە ئادەمیزادیەکان.
- humanistic** (*adj.*); **humanistically** (*adv.*).
- مرقە پەرست **humanitarian** (hyoo-man'ə-tār'i-ən), *n.* چاکەکار: کەسێک کە چاکە و خوشی و خوش گوزەرائی هەموو مرقەییکی بوێت؛ پیاوی چاک و بە بەزەیی.
- مرقە پەرست: چاکەکار: خوشی و چاکە و خوش گوزەرائی مرقە خواست: **adj.** بە بەزەیی (*a ~ act*)
- (١) **humanitarianism** (hyoo-man'ə-tār'i-ən-iz'm), *n.* مرقە پەرستی: چاکە و خوشی و خوش گوزەرائی مرقە و یست: چاکەکردن؛ دڵ بە مرقە سووتان. (٢) فەلسەفەیهکە کە دەلێت ئەرکی سەرشاری مرقە تەنها مرقە پەرستی و چاکە و خوش گوزەرائی مرقە و یستە.
- (٣) بیوانەبوون بە خواریەتی عیسا (پێبازی نایینی).
- (٤) سرووشتی مرقە. **humanity** (hyoo-man'ə-ti), *n.* (١) سرووشتی مرقە. (٢) مرقایەتی: هەستی باشی ئادەمیزادیت. (٣) خەلك: مرقە، هەموو مرقە، توخمی ئادەم. (٤) بەرەحمی: بەزەیی ھاوتەنەوه؛ دڵ سووتان بە خەلك.
- (١) وێژە و زمان بەتایبەتی هی لاتینی و یۆنانی. **the humanities**, (٢) زانستییەکانی مرقە؛ ئەو زانستەکانی دەربارەی مرقە و وێژە و فەلسەفە (هەندئێ جار هونەر و مێترویش).
- (١) بە مرقە کردن: خوێندنی مرقە **humanize** (hū'mā-nīz), *v.t.* پێدان. (٢) پەقار پوختە و جوان و خاویێن کردن: کردن بە مرقەییکی چاک و بە بەزەیی: کردن بە مرقە پەرست.
- بوون بە مرقە پەرست: پەرووشت چاک بوون. **v.t.**
- humanization** (*n.*).
- توخمی ئادەم: ئادەمیزادان: **humankind** (hū'mən-kind), *n.* خەلك: مرقە، هەموو مرقە.
- (١) مرقانە: ئادەمیزادانە **humanly** (hū'mən-li), *adv.* (٢) ئەوەی نە توانای مرقەدا بێت: لەپێی مرقانەوه: (*to do everything ~ possible to help them*)
- (٣) بەپێی شارەزایی و زانیی مرقە. **humble** (hum'b'l), *adj.* (١) بێ فیز: بێ هەر: خاکی: پێسو: (*a ~ man, woman, etc.*)
- (٢) ئەزەم: پێسوایە، پێشە: فەقیر: (*a man of ~ birth; a ~ occupation*)
- (ب) مام ناوەندی: فەقیرانە: (*a ~ home*)
- ملکەچ کردن: فیز شکادن: سەر پێ دانەواندن: پێسوکردن: **v.t.** (*to ~ one's enemies; to ~ oneself before God*)
- humbleness** (*n.*).
- humblebee** (hum'b'l-bē), *n.* = **humble-bee**.
- humbly** (hum'bli), *adv.* (١) بێ فیزانە: خاکیانە: ملکەچانە. (٢) بە پێسوایی: بە لووت شکاری: بە سەردانەواوی. (٣) بە فەقیرانە: لە پلە و پایەیی ئەزەم.
- (١) ساخته: فیل و تەلەکە: دەسپیری **humbug** (hum'bug), *n.* (٢) قسەیی بۆش و ساخته بازانە: قسەیی قۆزو و هیچ و پوچ. (٣) کەسێکی دەسپ، ساختهچی، کەلەچی، یا بەفریوێر.

humpback

- (٤) ساختهچی: فیلبازی: دەسپیری. **v.t.**
- دەسپیرین: بە فریوێردن: خەلتاندن: ساختهلێکردن. **-humbucker** (*n.*); **humbucker** (*n.*).
- مرقە یا شتیکی زۆر **humdinger** (hum'din'gēr), *n.* [Slang].
- تایاب.
- ووشک و ناخۆش (ژین، فرمان) **humdrum** (hum'drum), *adj.* (١) کەسێکی ووشک و بێ تاقەت کەر. (٢) گفتوگۆی ووشک و ناخۆش و بێ تاقەت کەر: ووشکی (مەجان).
- تەپ (هەوا، ئاو و هەوا): شیدار (هەوا): **humid** (hū'mid), *adj.* (*~ air; ~ weather*)
- شیدارکەری هەوا (تایمینی): **humidifier** (hyoo-mid'ə-fī'ēr), *n.* تەپکەری هەوا: ناوماڵ
- شیدارکردن یا تەپکردنی هەوا **humidify** (hyoo-mid'ə-fī'), *v.t.* ناوماڵ بە تایم (بۆ ئەوانەی نەخۆشی تەنگەتەفسی یان هەیه).
- humidification** (*n.*).
- (١) شیداری (ئاو و هەوا). **humidity** (hyoo-mid'ə-ti), *n.* (٢) پلەیی شیداری (ئاو و هەوا).
- پێسوکردن: ئاڕوویکردن: **humiliate** (hyoo-mil'i-āt'), *v.t.* سەر پێ شوێکردن: چاوشکادن: پێسوکاندن: مل پێ شوێکردن: لووت شکادن: شکادن: شەرەف بردن.
- شەرەزاکەر (کردار): **humiliating** (hyoo-mil'i-āt'ing), *adj.* پوودان: پێسوکار: شەرەف شکین: سەرشوێکردن: چاوشکین.
- پێسوایی: شەرەزاری: **humiliation** (hyoo-mil'i-ā'shən), *n.* سەرشوێ: چاوشوێ: مل شوێ: پێسوایی: شکان.
- (١) بێ فیزی: بێ هەوایی: سەرکزی: **humility** (hyoo-mil'ə-ti), *n.* ملکەچی. (٢) (*pl.*) کردەوهی بێ فیزانە و ملکەچانە.
- جۆرە باندەیهیکی زۆر **humming-bird** (hum'ing-būrd), *n.* بچووکه وەك فیسفە وایە: وێژە وێژە.
- (١) تەپۆلکە: گەردۆلکە. **hummock** (hum'ək), *n.* (٢) گەردۆلکە: ناوی زەوییهیکی سەمۆل بەندان.
- (٣) گەردۆلکەیهیکی چۆی نێزیک زۆنگاوێک.
- (١) شلهی ناو لەشی **humor, humour** (hū'mēr, ū'mēr), *n.* گیاندار یا پێوێر. (٢) سرووشتی مرقە: باری مێشک و هەست. (٣) هەوەس.
- (٤) گالتە و گەپ: گالتە و پێکەنین: (٥) قۆشمەچی: گالتەچی: نوکتهچی: گالتەبازی. (٦) هەستی قۆشمەچی: بوون. (٧) نەخۆشی پێست.
- دڵ راگرتن: لاواندنەوه: ئازکێشان: دڵ ئەوایی: دڵ نەشکاندن. **v.t.**
- هەستی قۆشمەچی: توانای گالتە و گەپ کردن: **sense of humor**, نوکتهچی: (*He has a sense of humor.*)
- زۆیر: بێ تاقەت: پووناخۆش: پەست. **out of humor**, قۆشمەچی: گالتەباز: **humorist** (hū'mēr-ist, ū'mēr-ist), *n.* نوکتهچی.
- humoristic** (*adj.*).
- (١) ئەنتیکە: **humorous** (hū'mēr-əs, ū'mēr-əs), *adj.* هینەرەپێکەنین: سەیر: (*a ~ sight, event, etc.*)
- (٢) قۆشمە: قۆشمەچی: سەیرخۆش: قسەخۆش: ئەنتیکە (مرقە): نوکتهچی (*a ~ person*)
- humour** (hū'mēr, ū'mēr), *n.* & **v.t.** = **humor**.
- hump** (hump), *n.* (١) کۆپاری: حوشترا: پشت کۆمی (نەخۆشی): قورتاوی: قورتی سەر پشت. (٢) تەپۆلکە: گەردۆلکە. (٣) پەستی: غەمباری: دلتەنگی.
- (١) کۆمەدانەوه: نوشتاندنەوه: (*The cat ~ped its back.*) **v.t.** (٢) [Slang], خۆ ماندووکردن. (٣) [Slang], سوک پێوێدان: کوک پێوێدان: گای: لەگەڵ جووت بوون.
- (١) پشت کۆمی: قەموری **humpback** (hump'bak), *n.* (٢) کەسێکی پشت کۆم: قەمور. (٣) ئەمەنگێکی گەورە کۆپارەدار.

humpbacked

- humpbacked** (hump' bakt'), *adj.* پشت کُوم، قه‌مور
- humped** (humpt), *adj.* = **humpbacked**.
- humpy** (hump'i), *adj.* (۱) قورتاوی؛ کُوباره‌دار. (۲) له کُوباره یا قُورت چو.
- humus** (hū'məs), *n.* گِیاو پوره‌کی گهنیوی پدش داگیرساو که ده‌بیته بهین بؤ ره‌وی.
- hunch** (hunch), *v.t.* کُوم کردنه‌وه؛ نوش‌تاندنه‌وه (پشت)؛ کُوماندنه‌وه: (Don't ~ your back.)
- v.i.* پال مان بؤ پیشه‌وه
- n.* (۱) کُوباره، حوشتی؛ کُومی؛ قه‌موری. (۲) تۆپه‌ل؛ کُومه‌ل؛ قُورت. (۳) [Colloq.] دن خه‌بردان به پرودانی شتیک باش بیئت یا خراپ؛ هه‌ست وای بون؛ هه‌ست وای کردن؛ وای زانین: (I have a ~ we will win this time.; I have a ~ we are being tricked.)
- hunchback** (hunch' bak'), *n.* (۱) پشتی کُوماوه؛ پشتی قه‌مور. (۲) کسینکی پشت کُوم یا قه‌مور.
- hunchbacked** (hunch' bakt'), *adj.* = **humpbacked**.
- hundred** (hun'drid), *n.* (۱) سده ۲۱ سده دؤلاری‌هک.
- hundredfold** (hun'drid-föld'), *adj., adv. & n.* سده‌نوده؛ سده قات
- hundredth** (hun'dridth), *adj. & n.* (۱) سده‌م؛ سده‌مین. (۲) سده‌یک؛ یک لسه‌م سده.
- hung** (hun), *past tense and past participle of hang.*
- Hungarian** (hun-gâr'i-on), *adj.* هه‌نگاری؛ هه‌جیری (گهل و زمان و کلتور)
- n.* (۱) هه‌نگاری‌هک؛ هاوولاتی‌هکی هه‌جیر یا هه‌نگاری. (۲) زمانی هه‌جیری یا هه‌نگاری
- hunger** (hun'gēr), *n.* (۱) برسیتی (۲) حه‌ز؛ تاسه بؤ بون؛ بی‌زوی.
- v.i.* (۱) برسی بون (۲) بؤ به‌تاسه‌وه‌بون؛ بی‌زوی پی‌وه‌کردن؛ حه‌زلی‌کردن: (to ~ for a woman, love, comfort, etc.)
- v.t.* برسی کردن؛ له برسا کوشتن.
- hunger strike**, مان گرتن له ناخواردن؛ مان گرتنی ناخواردن.
- hungry** (hun'gri), *adj.* (۱) برسی. (۲) بی‌زوکهر؛ به‌تاسه‌وه (a ~ glance). (۳) [Rare] برسی‌گر. (۴) بن پیت؛ بن به‌ر؛ پووته‌نی؛ ووشک: (~ soil).
- hungrily** (*adv.*); **hungeriness** (*n.*).
- hunk** (hun'k), *n.* [Colloq.], پلیکی گوره (گوشت)؛ پارچه نان؛ کُلا؛ تۆپه‌ل
- hunks** (hun'ks), *n.* کسینکی مرمونی ناپه‌سه‌ندی پیسکه.
- hunt** (hunt), *v.t.* (۱) پاوکردن (۲) به شویندا گه‌ران؛ به دوا‌دا گه‌ران؛ بؤ گه‌ران (۳) شوین کومت؛ دواکومت. (ب) دواکومت و له‌کۆل نه‌بوته‌وه؛ پاوکردن؛ هراسان کردن (۴) پیشکین به ووردی (شوین). (۵) پاوکردن به نه‌سپ و تانجی و سهگ.
- v.i.* (۱) پاوکردن (۲) بؤ گه‌ران؛ گه‌ران به دوا‌دا.
- n.* (۱) پاو؛ پاوکردن (۲) پاو‌که‌ران؛ تاقمیک پاو‌که‌ر. (۳) ناوچه‌ی پاو. (۴) پیشکین؛ بؤ گه‌ران.
- hunt down**, (to hunt down a criminal) (۱) دواکومت و گرتن یا کوشتن: (۲) بؤ گه‌ران و دۆزینه‌وه.
- bunt up**, (۱) بؤ گه‌ران (۲) دۆزینه‌وه به بؤ گه‌ران.
- hunter** (hun'tēr), *n.* (۱) پاوچی؛ راو‌که‌ر؛ نیجیره‌وان. (۲) سهگ، تانجی، یا نه‌سپی پاو.
- hunting** (hun'ting), *n.* پاو؛ پاوکردن؛ پاوچی‌تی.
- adj.* هی پاو؛ هی پاوکردن

hurt

- hunting ground**, شوینی پاو؛ راو‌که‌ر.
- huntress** (hun'tris), *n.* (۱) پاوچی؛ ژنه پاوچی؛ بانو‌خو‌دای پاوچی. (۲) هاین پاو.
- huntsman** (hunts'mən), *n.* [Chiefly British], (۱) پاوچی؛ (۲) سه‌رده‌سته‌ی راو‌ک یا پاوچی‌یان.
- hurdle** (hūr'd'l), *n.* (۱) ته‌یمان (۲) چوارچی‌وه‌ی گواسته‌وه‌ی تاوانباران بؤ هه‌لواسینیان له نینگلته‌ره له کُندا. (۳) چوارچی‌وه یا کُوسپی به‌سه‌ردا بازددان (مله‌ملتی نه‌سپ یا پاکه‌ران). (۴) (pl.) مله‌ملتی به‌سه‌ر کُوسپدا بازددان (نه‌سپ، پاکه‌ر). (۵) کُوسپ؛ کهندوکُوسپ؛ قُورت؛ به‌ریه‌ست.
- v.t.* (۱) ته‌یمان کردن؛ په‌رژین کردن. (۲) بازددان به‌سه‌ر کُوسپ یا چوارچی‌وه‌دا (مله‌ملتی). (۳) سه‌ر‌که‌وتن به‌سه‌ر کهندوکُوسپدا؛ زالیون به‌سه‌ر کُوسپ و ناخوشیدا
- the hurdles**, مله‌ملتی بازددان به‌سه‌ر کُوسپ یا چوارچی‌وه‌دا (نه‌سپ، پاکه‌ر).
- hurdler** (*n.*).
- hurdy-gurdy** (hūr'di-gūr'di), *n.* نام‌یرنکی مۆسیقای کُوباره.
- hurl** (hūr'l), *v.t.* (۱) فَرِیدان (به‌رد، شت)؛ تو‌رِیدان؛ هه‌لدان؛ پیدان؛ پیاکی‌شان: (They ~ed stones at the police.) (۲) هه‌لگه‌رانه‌وه؛ فَرِیدانه خواره‌وه؛ پو‌خاندن؛ هه‌لدان؛ هه‌لدانه خوار. (۳) پی ووتن به ده‌نگی به‌رزو به تو‌په‌یی (جوین).
- v.i.* (۱) پیدان؛ فَرِیدان؛ پیاکی‌شان (۲) [Archaic]، به په‌له ده‌ری‌مین یا پُ‌یشتن. (۳) [Slang]، تۆپ هه‌لدان (باری بی‌سبۆل).
- n.* فَرِیدان؛ تو‌رِیدان؛ هه‌لدان؛ پیدان.
- hurly** (hūr'li), *n.* [Archaic], = **hurly-burly**.
- hurly-burly** (hūr'li-būr'li), *n.* هه‌راوه‌ریا؛ هه‌راوه‌رمانا؛ پشینی؛ غه‌لبه‌غلب
- hurrah** (hoo-rō', hō-rā'), *interj. & n.* ئافه‌رین؛ ئافه‌رم؛ ده‌ست خُوش؛ ئافه‌رین کردن؛ هاندان.
- v.i. & v.t.* **hurray** (hoo-rā', hō-rā'), *interj., n., v.t. & v.i.* = **hurrah**.
- hurricane** (hūr'i-kān'), *n.* گه‌رداو؛ باو‌بۆزان.
- hurricane lamp**, له‌مپای گه‌رداو؛ گُزَیْک یا مۆم‌کی به شووشه ده‌وره‌گیراو؛ فانُوس.
- hurried** (hūr'id), *adj.* (۱) په‌له‌لی‌کراو؛ پاه‌رِنداو. (۲) په‌له؛ به په‌له کراو: (a ~ meal, tour, etc.)
- hurriedly** (hūr'id-li), *adv.* به په‌له‌په‌روزی؛ به په‌له‌په‌روسکی؛ به په‌له؛ به هه‌له‌داوان؛ به په‌له‌فرتن.
- hurry** (hūr'i), *v.t.* په‌له لی‌کردن؛ ده‌ست‌بورد لی‌کردن؛ زو لی‌کردن؛ خیرالی‌کردن.
- v.i.* په‌له‌کردن؛ زو‌کردن؛ خیراکردن؛ ده‌ست‌بوردکردن.
- n.* په‌له؛ په‌له‌کردن؛ ده‌ست‌بورد؛ به خیرا.
- hurry up!**, خیراکه؛ په‌له که؛ زو که؛ ده‌ست‌بورد که؛
- hurry-scurry** (hūr'i-skūr'i), *n.* شپۆزه‌یی؛ په‌له‌په‌روزی؛ په‌له‌فرتن.
- v.t.* په‌له‌په‌روسکی کردن؛ به په‌له و شپۆزه‌یی جوولانه‌وه؛ په‌له‌فرتن بون.
- adj.* شپۆزه؛ په‌له؛ په‌له‌به‌تی.
- adv.* به شپۆزه‌یی؛ به شپۆزه؛ به په‌له.
- hurt** (hūr't), *v.t.* (۱) بریندارکردن؛ ئازاردان. (۲) زیان لیدن؛ زیان پین گه‌یاندن. (۳) دل ئازاردان؛ دل فُشاندن؛ هه‌ست بریندارکردن. (۴) بریندارکردن؛ ئازاردان؛ برینداربون.
- v.i.* (۲) فُشان؛ ئازاربون؛ ژان کردن: (My leg ~s.) (۱) ئازار؛ فُش؛ برین؛ فُشو؛ ئازار. (۲) زیان.
- n.*

- (۳) ههست بریندارکەر؛ دل نازاردەر
hurtful (hūrt'fəl), *adj.* (۱) به نازار؛ نازاردەر (۲) زیان‌بخش.
husband (huz'bənd), *n.* (۱) میند؛ هارسەر
 (۲) [Archaic] سەرکار.
 (۳) کەسێکی گێر، دەست به پاره‌وه گر؛ یا دەست قووچار.
v.t. (۱) ئڤن ماره‌کردن؛ ژنهنان؛ پوون به میند.
 (۲) دەست به پاره‌وه گرتن؛ پاره به‌فیوئەدان.
 (۳) [Archaic] دان به شوو؛ ئڤ ماره‌کردن؛ میند بۆ دۆزینەوه.
 (۴) [Obs.] کشت کردن؛ پووهک به‌خیوکردن؛ زهوی چاندن.
husbandman (huz'bənd-mən), *n.* [Archaic]. کشتیار؛
 زانای کشتوکار.
husbandry (huz'bənd-ri), *n.* (۱) به‌پروەردنی کاروباری ناومان.
 (۲) دەست به پاره‌وه گرتن؛ پاره به‌فیوئەدان؛ گێری.
 (۳) کشتوکار؛ کشت کردن؛ کشتیاری.
 (۴) به‌خیوکردن و پەرۆه‌ده‌کردنی هه‌موو جزه‌ گیاندارێکی مانی به‌شیوه‌یه‌کی
 ژانستیانە: (animal -).
hush (hush), *v.t.* (۱) بڤن دهنگ کردن؛ دم کووت کردن؛ دم پڤن داخستن.
 (۲) هڤمن کردنه‌وه؛ هڤنانه‌وه سهرخو؛ کوژاندنه‌وه (ناژاوه).
 (۳) شارده‌نه‌وه ده‌نگوباس؛ قه‌ده‌غه‌کردنی بڵاوبوونه‌وه؛ داپۆشین.
v.i. بڤن دهنگ بوون؛ دم داخستن.
adj. [Archaic] بڤن دهنگ؛ خاموش.
n. بڤن دهنگی؛ خاموشی.
interj. بڤن دهنگ نه؛ ووس به؛ وس!
hush up, (۱) بڤن دهنگ کردن؛ ده‌مکووت کردن.
 (۲) شارده‌نه‌وه ده‌نگوباس؛ پڤشیل کردن یا پڤنگرتن له بڵاوبوونه‌وه ده‌نگوباس
 نه‌ینی؛ شاراوه
hush-hush (hush-hush), *adj.* [Colloq.] به‌رتیلی بڤن دهنگ بوون (له بڵاوکردنه‌وه ده‌نگوباسیک)؛
 به‌رتیلی ده‌مکووت کردن.
hush puppy, خواردنیکه له به‌شی خوارویی نه‌مه‌ریکا بریتیه‌یه له
 خرۆکه‌یه‌که گه‌مه‌شامی کوترای سووره‌وه‌کراو نه‌مه‌ندی گوژنیک ده‌بیت.
husk (husk), *n.* (۱) توپک (دانه‌ویلنه)؛ که‌په‌که؛ سووس؛ توپکی دانه‌ویلنه و
 سه‌ره‌ (گه‌لای گوله گه‌مه‌شامی). (۲) توپکل؛ قاوغ
 پاک کردن؛ توپکل لیکردنه‌وه.
v.t.
-husker (n.).
husky (hus'ki), *adj.* (۱) (ل) توپکلای؛ توپکاوای.
 (ب) وه‌ک توپکل یا توپک (۲) نووساو (ده‌نگ)؛ گڤ؛ ده‌نگ نیر: (a ~ voice).
-huskily (adv.); huskiness (n.).
husky (hus'ki), *adj.* چوارشانه؛ که‌ته؛ تیکسمرای؛ زل؛ چه‌ته‌وول؛
 زوته‌بوو
n. کسێکی چوارشانه؛ که‌ته. یا تیکسمرای.
-huskiness (n.).
husky (hus'ki), *n.* سه‌گنکی زل تووک دژژه گالیسکه به‌فرینه‌ی پڤن
 پاده‌گنشری هه‌روهه‌ها پڤن ده‌لین: "Alaskan husky" وه
 "Siberian husky".
hussy (huz'i, hus'i), *n.* (۱) خافه‌تیکي سووک (له‌پووی سووکی یا
 گالته‌وه). (۲) خافه‌تیکي بڤن چه‌یاو چه‌قاره‌سوو.
hustings (hus'tɪŋz), *n.pl.* (۱) نه‌نجومه‌نی لیکۆلینه‌وه.
 (ب) دادگای ناوشاری ئینگلیزی (ج) دووانگه‌ی نامزه‌دکردنی نوڤنه‌ران بۆ
 هه‌لبژاردن یا بۆ پهره‌مان (۲) هه‌لبژاردن (۳) دووانگه.
hustle (hus'tl), *v.t.* (۱) پاله‌په‌ستۆکردن؛ پال پڤوه‌نان؛ به‌زۆر پڤن بۆ
 خۆ کردنه‌وه (۲) زۆرلیکردن؛ پال پڤوه‌نان یا ده‌مکردن به‌په‌له‌و ناشرینه‌وه:
 (He ~d the unwelcome visitors out of the house.)
 (۳) [Colloq.] په‌له‌لیکردن؛ به‌په‌له‌کردن.
 (۴) [Colloq.] بۆ گه‌پان و دۆزینه‌وه به‌چالاکی‌یه‌انه؛ پاكیشان:

(to ~ new customers)

- v.i.* (۱) پاله‌په‌ستۆکردن؛ پال نان؛ به‌زۆر پڤن بۆ خۆ کردنه‌وه.
 (۲) هه‌مول و ته‌قلا؛ کارکردن یا جوولانه‌وه؛ هه‌مول و ته‌قلا زۆردان.
n. (۱) پاله‌په‌ستۆ؛ پال نان.
 (۲) [Colloq.] کۆشش؛ هه‌مول و ته‌قلا؛ چالاکی.
-hustler (n.).
hut (hut), *n.* کوخته؛ کوخ؛ خانوچه.
v.t. کوخته بۆ دۆزینه‌وه؛ کوخته پڤندان.
v.i. له کوخته‌دا ژيان.
hyacinth (hi'ə-sinth), *n.* (۱) (ل) یاقوت (ب) چه‌ند جزه‌ به‌ردیکی
 به‌نرخي سوورکار یا پرتەقالیه. (۲) هاس؛ گوله هاس.
 (۳) بالنده‌یه‌کی ناوی پڤن نهرخه‌وانیه. (۴) نهرخه‌وانی شینکار.
hyacinthine (hi'ə-sin'thin, hi'ə-sin'thin), *adj.* (۱) یاقوتی؛
 وه‌ک هاس؛ به‌ یاقوت یا هاس پاراوه. (۲) شین؛ نهرخه‌وانی شینکار.
 (۳) پرتەقالیه‌کی سوورکار.
 (۱) گیاندار یا پووه‌کی دوو‌په‌گ.
 (۲) شتیکی ناره‌سه‌ن؛ شتیکی دوو‌په‌گ یا تیکه‌لو.
 (۳) ووشه‌ی دوو‌په‌گ؛ له دوو‌په‌گه‌ یا ووشه‌ی زمانی جیا‌جیا پڤنکه‌اتوه
 دوو‌په‌گ؛ تیکه‌لو.
adj.
-hybridism (n.).
hybridize (hi'bri-dīz), *v.t. & v.i.* دوو توخم کردن؛
 دوو توخم تیکه‌لو کردن؛ دوو توخم له یه‌ک چاککردن.
-hybridization (n.).
hydrant (hi'drənt), *n.* بۆری یا به‌لو‌عه‌ی ناگرکوژن؛ بریتیه‌یه له
 بۆری‌یه‌کی گه‌وره‌ی ستوونی له‌سه‌ر شه‌قامه‌کاندا به‌ستراوه به‌سه‌رچاوه‌ی
 ناوه‌وه بۆری لاستیکی نه‌ستووری پڤوه ده‌به‌ستری و ناگری پڤن ده‌کوژن‌ترته‌وه
 (هه‌روهه‌ها پڤن ده‌ووتری: "fire hydrant").
hydrate (hi'drāt), *n.* ناوێتی یا ناو مادده‌یه‌کی تر.
v.t. ناو تیکه‌لو کردن؛ له‌گه‌ل ناودا تیکه‌لو کردن.
v.i. له‌گه‌ل ناودا تیکه‌لو بوون.
-hydrated (adj.); hydration (n.).
hydraulic (hi-drō'lik), *adj.* هایدرولیکی؛ (۱) به‌ ناو ده‌گه‌ری
 (مه‌کینه). (ب) په‌ق بوون له‌گه‌ل ناودا (جیعه‌تۆ، قوروقسل).
 (ج) تاییه‌تی به‌ زانستی شله‌و سرووشتی و به‌کاره‌ینانی له‌نه‌اندازه‌دا.
hydraulics (hi-drō'liks), *n.* زانستی شله‌و به‌کاره‌ینانی
 له‌ نه‌اندازه‌دا.
hydric (hi'drik), *adj.* (۱) تاییه‌تی به‌ هایدروژین.
 (۲) تاییه‌تی به‌ ته‌ری یا شڤ؛ ته‌ر؛ ناو زۆر و‌ست.
hydro- (hi'drō, hi'drā), پڤشگرته‌که به‌مانای: (ل) ناو.
 (ب) هایدروژین دارا؛ هایدروژینی تڤدایه.
hydrocephalus (hi'drā-sef'ə-ləs), *n.* نه‌خۆشی‌یه‌کی زگماکی‌یه
 بریتیه‌یه له زۆری شله له سه‌ردا که ده‌بیته‌هۆی گه‌وره بوونی کاسه‌ی سه‌رو
 بچووک بوونه‌وه‌ی مڤشک.
hydrocephaly (hi'drā-sef'ə-li), *n.* - **hydrocephalus.**
hydroelectric (hi'drō-i-lek'trik), *adj.* تاییه‌تی به‌ نه‌ه‌کتريکی
 له ناو درووستکاری.
hydroelectricity (hi'drō-i-lek'tris'ə-ti), *n.* نه‌ه‌کتريکی ناو
 نه‌ه‌کتريکی له ناو درووستکاری.
hydrogen (hi'drā-jən), *n.* هایدروژین.
hydrogenate (hi'drā-jə-nāt), *v.t.* هایدروژین تڤکردن؛
 هایدروژین تیکه‌لو کردن.
-hydrogenation (n.).
hydrogen bomb, بۆمبای هایدروژینی.
hydrogenize (hi'drā-jə-nīz), *v.t.* = **hydrogenate.**
hydrogenous (hi-droj'ə-nəs), *adj.* هایدروژیناوی؛

hydrography

- هایدروگرافی (n.)
hydrography (hi-drog'ə-fi), *n.* زانستی لیکوگرافیه و نه‌خشه
 بو درووستکردنی دهریاو دهریاچه و پوچار (به‌تایبته‌تی دهریاره‌ی سوودی بازگانی و دهریاوانی).
-hydrographer (n.); hydrographic (adj.).
hydrokinetics (hī'drō-ki-net'iks), *n.pl.* زانستی بزوتنی شله (فیزیا)
-hydrokinetic (adj.).
hydrology (hī-drol'ə-jī), *n.* زانستی ناو و تایبته‌خوگانی و دابه‌شبوونی به‌سەر زهوی و ژنیزه‌ویدا به‌تایبته‌تی ژنیزه‌وی
-hydrologic (adj.); hydrologist (n.).
hydromechanics (hī'drō-mi-kan'iks), *n.pl.* زانستی بزوتن و هاوسنگی شله (فیزیا).
hydromel (hī'drō-mel'), *n.* ناوهمه‌نگوینی تیکه‌لور (خواردنهمه).
hydrometallurgy (hī'drā-met'ā-lūr'jī), *n.* پادن پوخت کردنی کانزای خاو به‌شوردنهمه‌ی به‌شله.
hydrometer (hī-drom'ə-tēr), *n.* پیموهری میزگی موگناتیسی شله (نامیر)
hydrometry (hī-drom'ə-trī), *n.* پیموایی میزگی موگناتیسی شله
hydropathy (hi-drop'ə-thi), *n.* دهرمان کردن و چاره‌کردنی نه‌خوشی به‌ناو.
hydrophobia (hī'drā-fō'bi-ə), *n.* (۱) ترسی ناو: له‌ناو ترسان؛ (۲) له‌ناو توغین (۳) نه‌خوشی هاری (به‌تایبته‌تی له‌پیاودا).
-hydrophobic (adj.).
hydroplane (hī'drā-plān'), *n.* (۱) به‌همه‌میکي بز ته‌ختی خیرا (۲) فریژکی ناوی (۳) نه‌و به‌شهی فریژکی ناوی که به‌همه‌یوه فریژکه له‌سەر ناو ده‌خلیسکی. (۴) ستیونی به‌زکردنهمه‌ی نرم کردنهمه‌ی ژنیزه‌ریایی.
 (۱) لیخورین یا سواریوونی فریژکی ناوی یا به‌همه‌میکي خیرا. *v.t.*
 (۲) خلیسکان (وه‌ک فریژکی ناوی).
hydroponics (hī'drā-pon'iks), *n.pl.* په‌روم‌ده‌کردنی پووه که له‌ناوینکا که په‌ینی کیمیایی تیدا بیت له‌باتی خاک
hydrothermal (hī'drā-thūr'məl), *adj.* (۱) می ناوی گرم (۲) تایبته‌تی به‌ناوی گرم و کارکردنهمه‌ی سەر کانزای چینی سەر پووی زهوی.
hydrothorax (hī'drā-thōr'aks), *n.* ناو به‌نگی سنگ.
hydrous (hī'drəs), *adj.* (۱) ناوای ناوی تیدایه‌ی ناودار: تهر (۲) ناوی تیدایه (ناوینته‌ی کیمیایی).
hyena (hī-ē'nə), *n.* که‌متیار
hygiene (hī'jēn, hī'ji-ēn'), *n.* زانستی تندرروستی و په‌ره‌پیدان و به‌رده‌وام بوونی: پاک‌وته‌میزی
hygienic (hī'ji-en'ik, hī-jē'nik), *adj.* (۱) تایبته‌تی به‌تندرروستی و پاک‌وته‌میزی. (۲) بو تندرروستی باش. (۳) پاک‌وته‌میز
-hygienical (adj.); hygienically (adv.).
hygienics (hī'ji-en'iks, hī-jē'niks), *n.* = hygiene.
hygienist (hī'ji-en-ist), *n.* تندرروستی زان: شاره‌زای تندرروستی
 په‌رده‌ی کچ: بنی کچ
 تایبته‌ی به‌شایی و ژنه‌پندان و شووکردن
hymen (hī'mən), *n.* گوژانی شایی: هه‌لبه‌ستی شایی: به‌سته‌ی شایی
hymn (him), *n.* (۱) سرودی نایبی: سرودی خودایی. (۲) سرودی شکویدان و مهن کردن سرود ووش: شکویدان و مهن کردن له‌سرودا. *v.t. & v.i.*
hymnal (him'nəl), *n.* = hymnbook.
adj. تایبته‌ی به‌سرود (نایبی و نا‌نایبی)
hymnbook (him'book'), *n.* سرودنامه: نامیلکه یا په‌رتوکی

hypnotherapy

- سرود.
hymnody (him'nə-di), *n.* (۱) سرود ووش: سرود خویندنهمه. (۲) لیکوگرافیه‌ی سرود و میژوو به‌کاره‌پنانی. (۳) سرود
hymnology (him-nol'ə-jī), *n.* (۱) لیکوگرافیه‌ی سرود. (۲) سرود. (۳) دانانی سرود.
-hymnologist (n.).
hyper- (hī'pēr), پیش‌گرینکه به‌مانای: زور زیاد له‌نه‌اندازه: نیجگار.
hyperacid (hī'pēr-as'id), *adj.* زور ترش.
-hyperacidity (n.).
hyperactive (hī'pēr-ak'tiv), *adj.* بزور: نه‌سهرمت: بِن نارام زور جوجوولکمر.
-hyperactivity (n.).
hyperbole (hī-pūr'bə-li), *n.* زیاده‌پوژی (دووان، نووسین): زیاده‌پوه‌مان (وه‌ک له‌م دور په‌سته‌یدا پیشاندراوه):
(I could sleep for a year.; This book weighs a ton.)
-hyperbolic (adj.); hyperbolically (adv.).
hyperbolism (hī-pūr'bə-liz'm), *n.* (۱) زیاده‌پوژی (دووان) (نووسین): زیاده‌پوه‌مان (۲) وینه‌یکي زیاده‌پوژی
hyperbolize (hī-pūr'bə-līz'), *v.t. & v.i.* زیاده‌پوژستن له‌دووان و نووسیندا: زیاده‌پوه‌مان.
hypercatalexis (hī'pēr-kat'ə-lek'sis), *n.* پرگه‌یک یا دوانی زیاده له‌کوژایی دپه‌یکي هونراوه‌دا.
-hypercatalectic (adj.).
hypercritic (hī'pēr-krit'ik), *n.* که‌سینکی زور به‌رخنه: که‌سینکی نیجگار زور په‌خنگر.
hypercritical (hī'pēr-krit'i-k'l), *adj.* زور به‌رخنه: زور په‌خنگر.
hyperemia (hī'pēr-ē'mi-ə), *n.* خوین تیزان.
-hyperemic (adj.).
hyperesthesia (hī'pēr-es-thē'zhə), *n.* هستیاری یا ناسکی پیست و نه‌ندانی هست. خودای خور (نه‌لسانه‌ی یونانی).
Hyperion (hī-pēr'i-ən), *n.* زور بزوان یا له‌زینی نه‌ندامیکي له‌ش به‌تایبته‌تی ماسولکه (نه‌خوشی).
hypermetropia (hī'pēr-mi-trō'pi-ə), *n.* سووربینی (نه‌خوشی) چای
hyperopia (hī'pēr-ō'pi-ə), *n.* = hypermetropia.
hyperpyrexia (hī'pēr-pi-ek'si-ə), *n.* تایمکی زور به‌رمز.
hypersensitive (hī'pēr-sen'sə-tiv), *adj.* هست ناسک: هست زور ناسک: هستیار
-hypersensitivity (n.).
hypertension (hī'pēr-ten'shən), *n.* (۱) نه‌سهرمت: جرت‌وهرت (۲) ته‌وژمی خوین به‌ری یا زوری
hyphen (hi'fən), *n.* ته‌قنل (پیزمان): ته‌قنلی ووشه‌ی لیکدراو.
hyphenate (hi'fən-āt'), *v.t.* لیکدانی نو ووشه به‌ته‌قنل ووشه‌ی به‌ته‌قنل لیکدراو.
adj.
-hyphenated (adj.); hyphenation (n.).
hypno- (hip'nō, hip'nə), *Also hypn-* پیش‌گرینکه به‌مانای: خوتن: نووسن. (۲) نوواندنی موگناتیسی: نوستنی موگناتیسی: خوتنی موگناتیسی.
hypnology (hip-nol'ə-jī), *n.* زانستی نووسن و نوستنی موگناتیسی.
hypnosis (hip-nō'sis), *n.* (۱) نوواندنی موگناتیسی (۲) نوستنی موگناتیسی: خوتنی موگناتیسی.
hypnotherapy (hip'nō-ther'ə-pi), *n.* چاره‌کردنی نه‌خوشی به‌نوواندنی موگناتیسی

hypnotic

- hypnotic** (hip-not'ik), *adj.* (۱) خەولخەر (*~ music*).
(۲) تاییه‌تی به خەولخستنی موگناتیسی.
(۳) به ناسانی خەوی ئی دەخوشت یا دەنوئفریت.
(۴) خەولخراو؛ نوئنراو.
n. (۱) دەرماسی خەولخەر. (۲) (ل) شتیکی خەولخراو.
(ب) کەسیکی به ناسانی خەولخراو.

-hypnotically (*adv.*).

hypnotism (hip'nə-tiz'm), *n.* (۱) خەولخستنی موگناتیسی.
(۲) زانستی خەولخستنی موگناتیسی.

hypnotist (hip'nə-tist), *n.* خەولخەری موگناتیسی (مروژ).

hypnotize (hip'nə-tīz'), *v.t.* (۱) خەولخستنی موگناتیسی.
(۲) نوواندن موگناتیسی [Colloq.]. بئ هوش کردن؛ دلفراندن؛ ووپکردن؛
سپکردن؛ له هوش خست.

(*He ~d the audience with his eloquent speech.*)

hypo (hi'pō), *n.* (۱) دەری یا شریقه‌یه‌که که لە ژێر پینست دەدریت.

hypochondriac [Slang] (۲) پیشگرێکه به مانای (۱) لە ژێر

hypo- (hi'pō, hip'ə), (۲) کەمتر کەمتر له
(۳) زۆر ژهنگ ناگری.

hypochondria (hi'pə-kon'dri-ə, hip'ə-kon'dri-ə), *n.* زۆر

مەراقی تەندرووستی خواردن و هەمیشە خۆ به نەخۆش دانان و سکاڵا کردن.

hypochondriac (hi'pə-kon'dri-ak'), *n.* کەسیکه که زۆر

مەراقی تەندرووستی بخوات و هەمیشە خۆی به نەخۆش بزانن و سکاڵای بێ.

adj. تاییه‌تی به کەسیکی وها.

hypochondriasis (hi'pə-kən-dri'ə-sis), *n.*

hypochondria.

hypochondrium (hi'pə-kon'dri-əm), *n.* لاخاوری کەلەک

لەخوار پەراسوووه؛ لاتەراف.

hypocrisy (hi-pok'ra-si), *n.* دووویوێ؛ بێ باری؛ دووایی؛

مناقه‌ئیتی

hypocrite (hip'ə-krit), *n.* کەسیکی دووویو. بێ بار. دووایان.

یا مناقه‌ق.

hypocritical (hip'ə-krit'i-k'l), *adj.* دووویو؛ بێ بار؛ دووایان؛

مناقه‌ق (*It is ~ of him to say that; You are being ~*).

hypoderma (hi'pə-dūr'mə), *n.* چینی ژێر پینست؛

شانه‌ی ژێر پینست

-hypodermal (*adj.*).

hypodermic (hi'pə-dūr'mik), *adj.* (۱) تاییه‌تی به ژێر پینست

(۲) له ژێر پینست دەدریت (دەری، شریقه).

n. شریقه ب دەری له ژێر پینست دراو.

-hypodermically (*adv.*).

hypodermic injection, دەری لیدانی ژێر پینست؛

شریقه‌لیدانی ژێر پینست

hypodermic needle, دەری شریقه‌لیدان له ژێر پینست.

hypodermic syringe, سرنج یا شریقه‌ی له ژێر پینست دراو.

hypodermis (hi'pə-dūr'mis), *n.* چینی ژێر پینست؛ گیاندار؛

پرووه؛

hypogastrium (hi'pə-gas'tri-əm), *n.* لای خاوری سک

له ناوکه‌وه بۆ تووکه‌به‌ر.

-hypogastric (*adj.*).

hypoglycemia (hi'pō-glī-sē'mi-ə), *n.* شه‌کر که‌می له خوێندا

(نەخۆشی

hypothee (hi'poth'ik), *n.* مافی خاوه‌ قەررێک به وه‌رگرتنی سامان و

زه‌وی واری قەرزاره‌که به بارمه

hypotheate (hi'poth'ə-kāt'), *v.t.* بارمه‌کردنی سامان و

hysterotomy

hypothermal (hi'pə-thū'm'l), *adj.* زه‌وی واری قەرزار
(۱) شله‌تین.

(۲) تاییه‌تی به نزمی پله‌ی گهرمای له‌ش.

hypothermia (hi'pə-thū'mi-ə), *n.* نزمی پله‌ی گهرمای له‌ش

به‌هۆی سه‌رمایه‌کی زۆره‌وه (پزیشكه‌وانی).

hypothesis (hi'poth'ə-sis, hi'poth'ə-sis), *n.* گهرمانه‌کی؛

گهرمانه‌؛ وا دانان.

hypothesize (hi'poth'ə-sīz'), *v.i. & v.t.* گهرمان؛ وا دانان؛

گهرمانه‌کی کردن.

hypothetical (hi'pə-thet'i-k'l), *adj.* گهرمانه‌کی؛ وا دانان؛

(*a ~ situation*)

-hypothetic (*adj.*); **hypothetically** (*adv.*).

hyster-, hystero- (his'tēr), (۱) منالان

(*hysteroctomy*)

(۲) هیستیریا؛ حال لێهاتن؛ شیتگری.

hysterectomy (his'tēr-ek'tə-mi), *n.* لابردن یا دهره‌ئانی

منالان (پزیشكه‌وانی)

hysteria (his-tēr'i-ə, his-ter'i-ə), *n.* هیستیریا؛ حال لێهاتن؛

شیتگری؛ شیتگریبوون؛ فنی لێهاتن (مه‌جاری)؛ پێکه‌نین یا گریان یا

هه‌لچووێکی له نه‌دازه به‌ده‌رو خۆ بۆ نه‌گیران.

hysterical (his-ter'i-k'l), *adj.* (۱) تاییه‌تی به هیستیریا.

(۲) هیستیریا ی هه‌به‌؛ تووشی هیستیریا بووه‌؛ شیتگری؛ هه‌لچوووه.

(۳) زوو هه‌لچوو؛ زوو هه‌لده‌چن؛ زوو شیتگری ده‌بن.

(۱) پێکه‌نین یا گریانێکی زۆر خۆ

hysterics (his-ter'iks), *n.pl.* (۲) هیستیریا تووش بوون؛ شیتگریبوونیک.

hysterotomy (his'tə-rot'ə-mi), *n.* برینی منالان بۆ منال

ئێ دهره‌ئان؛ نه‌شته‌رگه‌ری قه‌يسه‌ری (منال بوون).

I i

- I, i (i), n.** (۱) تىيى نۆھمى ئەلفوبىيى ئىنگىلىزچە. (۲) دەنگى ئەم تىيە " ئاي " (۳) نىشانى نۆھمى لە پىزىڭدا.
- adj.** (۱) ئايىيەنى بەم تىيە. (۲) نۆھم: نۆھمىيىن.
- I (i), n.** (۱) شىئىڭ كە شىئەي لەم تىيە بىجىت. (۲) ژمارە ئەك يا يەكەم لە لاتىنىدا.
- (۳) نەرى " ئاتەواو Incomplete "، واتە قوتايى لەو وانە يا كۆرسەدا دەرنەجورد و ئەيىت تاقى بىكرىتەو.
- I (i), pron.** مە: نەدە
- n.** (۱) مە (He uses too many ~'s in writing) . (۲) حوا: كان: مە
- iamb (i'amb), n.** بەشى دىرىكى ھۇنراوۋە كە لە دوو بىرگە پىنكەتوۋە يەكەمىيان مەن ھىزو دوۋەمىيان ھىزدارە: (To strive, / to seek, / to find, / and not, / to yield.)
- iambic (i-am'bik), adj.** لە بىرگەي مەن ھىزو ھىزدار پىنكەتوۋە (ھۇنراوۋە)
- n.** (۱) بەشى دىرىكى ھۇنراوۋە كە لە دوو بىرگە پىنكەتوۋە يەكەمىيان مەن ھىزو دوۋەمىيان ھىزدارە. (۲) ھەلەستىك كە بەم جۈرە ھۇنرايىتەو.
- (۳) ھەلەستىكى لاقرىتى ئەم جۈرە.
- ibex (i'beks), n.** بىزەكىي كەلەكىي: فىلە گىزە.
- ibidem (i-bi'dem), adv.** لە ھەمان شوئىدا (پەراۋىزى پەرتوۋە).
- ئامىلىك، يا ووتار: ھەمان سەرچاۋە
- ibis (i'bis), n.** بالندەيەكى تروپىكى ئاۋى دەنوۋك داسىيە لە توخمى شاھۇبە.
- ic (ik),** پاشگىرىكە بەماناي: (۱) تايىيەتە بە: ھى: (volcanic) . (۲) وەك (angelic) .
- (۳) ئى پىنكەتوۋە ئى پەيدابوۋ: تايىيەتە: (alcoholic) .
- ical (i-k'l),** پاشگىرىكە بەماناي: وەك: ھەلەستىك تايىيەتە بە: (physical, historical, commercial)
- Icarus (ik'a-ras, i'ka-ras), n.** ئىكارۇس ئەگەل " دىدالۇس " ى
- پاۋكەدا لە ئەندىخانە راي كەرد بە بالى مۇمىرە بەلەم زۆر بەرەفرى و گەمى
- خۇر بالا مۇمەكانى توۋاندىوۋە كەرتە خوارەوۋە لە دەريادا نوقم بوو.
- Icarian (adj.).**
- ice (is), n.** (۱) سەھۇل: زوقم: (۲) تەيەقە سەھۇل: پارچە سەھۇل. (۳) زوقم: (۴) كرىمى سەركىك. (۵) [Slang]. ئەلماس.
- v.t.** (۱) بەستە: كەردن بە سەھۇل. (۲) بە سەھۇل داپۇش: سەھۇل لىدان.

- (۳) ساردكردنەوۋە بە سەھۇل. (۴) كرىم خىستە سەركىك.
- v.t. (~ up ; ~ over),** بەستە: بوۋن بە سەھۇل.
- break the ice,** شەرم شكان: پوۋكرانەوۋە.
- cut no ice, [Colloq.],** بىن كەك: بىن دەسەلات: كارناكاتە سەركىك.
- on thin ice, [Colloq.],** شلۇق: پەر لە مەترسى.
- ice age,** چەرخى بەستەلەك: چەرخى سەھۇل.
- ice bag,** كىسە سەھۇل
- iceberg (is'bürg), n.** شاخى سەھۇل: بەتايىيەتە كە سەركىك ئاۋى دەريا
- كەوتىن: بەستەلەك.
- iceboat (is'bōt), n.** (۱) بەلەمى سەركىك سەھۇل. (۲) icebreaker
- ice-bound (is'bound), adj.** (۱) بە سەھۇل دەورەدراۋ: (۲) بە سەھۇلدا چەتەو (بەلەم). (۳) بە سەھۇل گىراۋە كەس ئايگاتى جىگە
- icebox (is'hoks), n.** (۱) سەھۇلدا: بەفردان: يەخچال. (۲) سەھۇلدا كۆنرە سەھۇلنى تىن دەخىرئ بۇ خوارەمەنى پاكىرتن بە ساردى.
- ice-breaker (is'brāk'er), n.** (۱) سەھۇل شىكىن: (بەلەم) (۲) چوارچىۋە پاراستنى ئەسكەلە لە سەھۇل سەركىكەوتوۋ.
- ice cap,** كلاۋەقوتەي سەھۇلەندەنى شاخ.
- ice cream,** دۇندەرمە
- iced (ist), adj.** (۱) بە سەھۇل داپۇشراۋ: سەھۇل. (۲) بە سەھۇل ساردكراۋ: سارد. (۳) كرىم بەسەر (كىك)
- ice field, ice floe,** تەيەقەنى گەورە سەھۇل سەركىكەوتوۋ دەريا.
- ice-hockey,** يارى " ھۆكى " كە لەسەر سەھۇل دەكرىت.
- ice-house (is'hous), n.** (۱) يەخچال. (۲) سەھۇلدا: جىزى درووستكرىنى سەھۇل دەستكرى.
- Icelandic (is-lan'dik), adj.** تايىيەتە بە وولاتى ئايسلاندا
- مىللەتەكەي و زمانەكەي و كلتورەكەي.
- n.** زمانى ئايسلاندى.
- iceman (is'man', is'mon), n.** بەفرفوۋش: سەھۇل فروش
- ice pack,** (۱) كۆمەلىك سەھۇل سەركىكەوتوۋ (كە لە چەند پارچەيەك سەھۇل پىنكەوۋە نوۋساۋ پىنكەتوۋە). (۲) كىسە سەھۇل (كە دەخىرتە سەركىك ئەندەمى نازاراي لەش بۇ ئەوۋە ئەئاۋسى).
- ice plant,** پوۋەكىكى ھەمىشە سەركى تەمرزىندە بەسەر زەۋىدا كولى
- سېيى و نەرخەۋانى دەكرى: گەلگەلى گۆشتن و بارىك و چىن لە دەورپىشتى
- مالدا دەورپىشتى بۇ جۋانى و ئاگرىپ.
- ice water,** بەفراۋ: سارد (بۇ خوارەنە): سەھۇل.
- icicle (i'si-k'l), n.** چلوۋرە: كىرەلەگا.
- icily (i'so-li), adv.** زۆر بە ساردى: سەھۇلە
- iciness (i'si-nis), n.** زۆر ساردى: ساردى: سەھۇل
- icing (is'in), n.** كرىمى سەركىك
- icon (i'kon), n.** (۱) وئە: پەيگەر. (۲) وئە يا پەيگەرى عىسا، مەرىم، يا پىۋىكى ئاينى مەن (گەلىك جاز لەسەر شوۋشە دەكرىت يا لە شوۋشە دەكرىت): ئەيقوۋن.
- iconic (i-kon'ik), adj.** (۱) تايىيەتە بە وئە پەيگەرى عىسا مەرىم: ئەيقوۋنى. (۲) تايىيەتە بە شىۋازىكى تايىيەتە و كۆنباۋى پەيگەرگەرى
- (۱) بىت شكان: پەيگەر
- iconoclasm (i-kon'ə-klast'm), n.** شكان (تەيەتە ھى پىۋى ئاينى). (۲) ھىزىش بىردە سەركى گاتەپىكرىن و مەن بايەخ كرىنى بىرۋاۋەرى كۆنى كۆمەل دەزگاكەنى
- (۱) بىت شكان: پەيگەر وئەنى
- iconoclast (i-kon'ə-klast'), n.** ئاينى شكىن و دۇر بە پەرسىتەن. (۲) ھىزىش بەرە سەركى گاتەپىگەر بە ھىچ ئەزائىنى بىرۋاۋەرى كۆنى كۆمەل دەزگاكەنى.
- iconoclastic (adj.).**
- iconography (i'ka-nog'rə-fi), n.** (۱) ھونەرى درووستكرىنى وئە پەيگەرى ئاينى. (۲) لىكۆلىنەۋە ئەم ھونەر.

idiopathy

په‌نجەى بخريته سەر: ناسراو.

(۱) ديارى کردن: *identification* (i-den'tə-fi-kā'shən), n.

ناسين: ناسينهوه: په‌نجە خستنه‌سەر: هه‌له‌تنان.

(۲) ناسنامه: ديارنامه: پيناس:

(Do you have any ~ ?; He used his driver's license as ~.)

(۳) په‌يوه‌ندي‌په‌كى گيانى له‌گه‌ل مرۆڤى ترداو هاوسۆزى کردن له‌گه‌لياندا:

(His ~ with the poor is remarkable.)

(۱) وه‌ك يه‌ك ليكردن: کردن به يه‌ك: *identify* (i-den'tə-ġi), v.t.

(۲) ناسينهوه: په‌نجە خستنه‌سەر: هه‌له‌تنان: ناسين:

(He ~ied the criminal.)

(۲) ديارى کردن: نيشانه‌کردن: ناو‌نووس کردن (to ~ the problem)

(۴) پشتگيرى کردن: هاوسۆزى کردن:

(He ~ies with the labor movement.)

(۵) هاوسۆزى کردن به‌ نهندازەى خۆ به‌و كه‌سه زاتين:

(to ~ with another person)

(۱) له‌يه‌كه‌چوون: هاوتوخمى: ده‌قادده‌قى: *identity* (i-den'tə-ti), n.

وه‌ك يه‌كى: (۲) ناوو ناو‌نیشان: راستى كه‌سێك: نيشتاو راپورده‌وى كه‌سيك.

(He concealed his ~ in order to protect himself.)

(۲) ناسنامه: پيناس.

ideo- (id'i-ə, i'di-ə),

پينشگرێكه‌ به‌ماناى: بىر

(۱) نيشانه: *ideogram* (id'i-ə-gram, i'di-ə-gram), n.

نيشانه‌ى بىرێك يا شتيك (وه‌ك تيب يا ويته‌ى زمانى چيني).

(۲) ويته‌ى نيشانه‌يى: (S, =, #, %, &, *).

ideograph (id'i-ə-graf, i'di-ə-gräf), n. = *ideogram*.

(۱) به‌كارمه‌تاني: *ideography* (id'i-og'ra-fi, i'di-og'ra-fi), n.

نيشانه يا ويته‌ بۆ ده‌بريني بىرێك يا شتيك.

(۲) ده‌بريني بىر يا شت به‌ نيشانه‌و ويته‌.

ideological (i'di-ə-loj'i-k'l), adj.

ئەيدىۆلۆجى: بىروباوه‌رى

(۱) زاتى ئەيدىۆلۆجى يا بىروباوه‌ر: *ideologist* (i'di-ol'ə-jist), n.

پسپۆرى ئەيدىۆلۆجى: (۲) خاوه‌ن بىر يا تيۆرى: خيال په‌رست.

(۲) بىروباوه‌ر په‌رست: شوێن كه‌م‌تووى ئەيدىۆلۆجى‌په‌كى تايه‌به‌تى.

(۱) ليكنولينه‌وى: *ideology* (i'di-ol'ə-ji, id'i-ol'ə-ji), n.

بىروباوه‌رى سه‌رچاوه‌ى (۲) ئەيدىۆلۆجى: بىروباوه‌ر: بىروباوه‌رى شينوه‌ى

بىرگه‌رڤه‌وى مرۆڤ, چين: يا حيزبێك.

ides (idz), n.pl.

پۆژى پانه‌زى مانگى نه‌رۆژ: مايس. ته‌مموزو نوكتۆبه‌رو

پۆژى سيانه‌زى مانگه‌كانى تر له‌ پۆژنامه‌ى پۆمانيدا.

id est (id est), = that is. واته‌.

پينشگرێكه‌ به‌ماناى: هى خۆ: هى كه‌سى: جيا. *idio-* (id'i-ə, id'i-ə),

(۱) بىن ميشتكى: كه‌ريقتى: بىن ميشتكىتى: *idiocy* (id'i-ə-si), n.

(۲) كار: كرده‌وه‌, يا تينيدييه‌كى كه‌رانه‌و بىن ميشتكه‌.

نيشانه‌په‌كى كه‌سى: *idiograph* (id'i-ə-graf, id'i-ə-gräf), n.

يا تايه‌به‌تى (ئيمزا: مۆر)

idiom (id'i-əm), n.

(۱) زمانى ناوچه‌, گه‌ل. يا چينتيك.

(۲) شينوه‌ى تايه‌به‌تى ووشه‌ ليكناداو رسته‌ دارشتنى زمانيك بۆ مانا به‌خشين

(۲) زاراوه‌: زاراوه‌په‌ك كه‌ دارشتنىكى تايه‌به‌تى هه‌يه‌و تايه‌به‌تى به‌ زمانيك و

گوژيني بۆ زمانىكى تر گرانه‌: ئيديه‌م. (۴) شينوازي نووسين و دووانى مرۆڤيكت.

(۵) شينوازيكى تايه‌به‌تى هونه‌رو مۆسيقا.

(۱) تايه‌به‌تى به‌ زمانيك: *idiomatic* (id'i-ə-mat'ik), adj.

(۲) زاراوه‌ى تايه‌به‌تى يا ئيديه‌مى زۆر تيدايه‌و به‌كارى ده‌مه‌نين

(an ~ language)

(۳) زاراوه‌يى: ماناى تايه‌به‌تى خۆى هه‌يه‌:

(an ~ phrase or expression)

-idiomatically (adv.).

نه‌خۆشى‌په‌ك كه‌ هه‌ر له‌خۆه‌ تووش: *idiopathy* (id'i-op'ə-thi), n.

ده‌بى و هۆكەى نه‌زانراوه‌

iconology

-iconographic (adj.).

iconology (i'kə-nol'ə-ji), n.

(۱) ليكنولينه‌وى نه‌يقوون, واته‌

وينه‌و يه‌يكه‌رى تاييى (۲) نه‌يقوون: سه‌رحه‌مى وينه‌و يه‌يكه‌رى تاييى

(۳) نيشانه‌كارى: هونه‌رى نيشانه‌يى.

icy (i'si), adj.

(۱) سه‌هۆل: به‌هۆل: به‌ سه‌هۆل گيراو

(۲) سه‌هۆلى: تايه‌به‌تى به‌ سه‌هۆل.

(۳) خه‌ر: وه‌ك سه‌هۆل: خه‌ليسك.

(۴) زۆر سرد: زۆر سه‌رما: زوقماوى: (~ weather).

(۵) سار: هه‌ست: دووره‌په‌رين: پووناخۆش: (an ~ smile, face, etc.).

id (id), n.

به‌شى پوخته‌ نه‌كراو: هه‌ز له‌ داين نه‌ كرده‌وى هه‌ست و ده‌رونى

مرۆڤ كه‌ سه‌رچاوه‌ى هه‌ستى زگماكى‌په‌ وه‌ك هه‌وه‌سى جووت بوون و تيركردنى

كوته‌په‌رى هه‌موو هه‌ز و پينوستى‌په‌كى مرۆڤ (ده‌رووناسى)

I'd (id), = I. I had. 2. I would. 3. I should.

idea (i-dē'a), n.

(۱) بىر: (۲) بىروباوه‌ر: بىروبوو.

(۳) پار: بوچوون: (۴) نه‌خشه‌: پيلان: پرۆژه: نيان

(۵) بىرێك ليك: ئاگا (۶) نمونه‌ى بنه‌چه‌يى: په‌سه‌نى. يا راسته‌قينه‌ى شت

كه‌ برى‌په‌كه‌ له‌ بىرى نه‌و شته‌و مرۆڤ تهنه‌ا وينه‌ى ناته‌واو لاساى ده‌بينى

به‌ جاو: فه‌لسه‌فه‌ى نه‌فلاطوني

ideal (i-dē'al), adj.

(۱) نمونه‌يى: تهنه‌ا له‌ ميشتك يا بىردا هه‌يه‌:

له‌ بىر يه‌يكه‌تووه‌ (ژماره‌ى شه‌شى ووشى پيشوو بيه‌يه‌).

(۲) تاياب: باشترين: زۆرباش: نمونه‌يى:

(an ~ place, job, situation, time, etc.)

(۳) تايه‌به‌تى به‌ بىر

(۴) دوور به‌ راستى‌چوه‌: خه‌يالى.

n.

(۱) نمونه‌ (۲) ناوات: ناواتيكي نمونه‌يى كه‌ مرۆڤ هه‌ولئى بۆ بدات و

پىزى گه‌ت: (an ~ to strive for).

(۳) شتيك كه‌ تهنه‌ا له‌ ميشتكا هه‌يه‌و بوونى ترى ئه‌په‌.

idealism (i-dē'al-iz'm), n.

(۱) خه‌يال په‌رستى: نمونه‌په‌رستى:

خه‌يال په‌رستى: خه‌يال خاوى: (۲) كوژش كردن بۆ گه‌يشتن به‌ ناواتى به‌رزي

خۆ: (۳) خه‌يال په‌رستى له‌ هونه‌رو ويژه‌دا.

(۴) فه‌لسه‌فه‌په‌كه‌ ده‌لئيت: كه‌ نه‌و شتانه‌ى مرۆڤ به‌ چاو ده‌بينيت وينه‌ى

لاساى بىروباوه‌رى ناو ميشتكه‌و نه‌و شتانه‌ش دروستكاراى ميشتكو

راستى تهنه‌ا له‌ ميشتكه‌په‌

idealist (i-dē'al-ist), n.

(۱) كه‌سكى خه‌يال په‌رست: نمونه‌ خاوان.

نمونه‌ په‌رست. يا خه‌يال خاوان (هه‌ندى جار له‌پروى سووكى‌په‌وه‌).

(۲) په‌په‌رديكه‌رى فه‌لسه‌فه‌ى نمونه‌خوازي له‌ هونه‌رو فه‌لسه‌فه‌دا

نمونه‌په‌رست: *idealistic* (i-dē'al-ist'ik, i-dē'al-ist'ik), adj.

خه‌يال په‌رست: خه‌يال خاوان: نمونه‌خوازان (an ~ person).

idealize (i-dē'al-iz'), v.t.

شكوپيندان: په‌رستن:

به‌ نه‌په‌رى باشى دانان: (to ~ the past)

بوون به‌ نمونه‌: بوون به‌ باشترين وينه‌

v.i.

-idealization (n.).

ideally (i-dē'al-i), adv.

(۱) زۆر به‌ باشى: به‌ شينوه‌په‌كى نمونه‌يى:

به‌ جوړيكي نمونه‌يى: نمونه‌په‌ي‌پانه‌. (۲) نه‌گه‌ر چۆن بوستى و ده‌ا بى:

له‌پروى نيزى‌په‌وه‌: نه‌گه‌ر به‌ ناوته‌خوازي بى.

ideate (i-dē'at), v.t. & v.i.

بىر پينكشان: مينانه‌ به‌رچاوى خۆ:

بىر هه‌بوون ده‌رباره‌

n.

شينيكي: ياره‌ده‌ كه‌ وينه‌ى بىر ناو ميشتك بى: (فه‌لسه‌فه‌)

-ideation (n.); ideational (adj.).

identical (i-den'ti-k'l), adj.

(۱) هه‌مان شت

(۲) ده‌قادده‌ق: كتومت: وه‌ك يه‌ك: چوونيه‌ك: هاوبابه‌ت: له‌يه‌كه‌چوو.

(۳) له‌ يه‌ك هينكه‌ره‌ بوون: ژيوارناسى

identical twins, واته‌

هه‌مان توخه‌و هه‌مان پوخسارو له‌ هه‌مان هينكه‌ره‌ بوو.

identifiable (i-den'tə-ġ'ə-b'l), adj.

ديارىكرو: ده‌توانى

idiophone

-idiopathic (adj.).

idiophone (id'ī-ə-fōn'), *n.* تامپرنیکه که هر به له‌رینه‌وهی خوی دهنگی موسیقایی ئی پیدایه‌ی: کۆزدهنگی له‌بهرده‌رگا هه‌لواسراو.

idiosyncrasy (id'ī-ə-sin'krā-si), *n.* (١) سروشت و بیرکردنه‌وهی. (٢) تایبه‌تی که‌سی: خوری که‌سی: خوری تایبه‌تی که‌سی.

idiosyncratic (id'ī-ə-sin-krat'ik), *adj.* تایبه‌تی به‌خووی که‌سی

-idiosyncratically (adv.).

idiot (id'ī-ət), *n.* که‌سیکی که‌رو بێ مێشک

idiotic (id'ī-ot'ik), *adj.* بێ مێشک: که‌ر: که‌ری

-idiotically (adv.).

idle (i'dl), *adj.* (١) هه‌ج و پوچ: پهرپووت.

(ب) بێ سود: بێ که‌ک: بێ مانا و نه‌جام: (an ~ wish).

(٢) درۆ: بێ بنج و بناوان: (~ rumors).

(٣) بێ نیش و کار: به‌تا: (~ man).

(ب) به‌کار نه‌هێنراو: له‌کار که‌وتوو: کار نه‌که‌ر: (~ machines).

(ج) کاتی ده‌ست نه‌تانی: کاتی بێ نیش: (~ hours).

(٤) ته‌مه‌ن: (an ~ person).

v.i. (١) ته‌مه‌نی کردن: کات کوشتن: هه‌ج نه‌کردن: سوپرا نه‌وه: خۆسته‌نه‌وه.

(٢) که‌را: یا کار کردن به‌هیواشی و ووز نه‌دان به‌هه‌ج لایه‌کی تر (مه‌کینه):

(The engine is ~ing.)

v.t. (١) به‌هه‌یو (کات): کوشتن (کات):

(He ~d away his youth.)

(٢) خسته‌که‌رو واز نه‌هێنان بۆ کار کردن به‌هیواشی (مه‌کینه):

(to ~ a motor)

-idleness (n.); idly (adv.).

idle pulley, خولخولکه‌ی به‌ره‌ه‌ یا بیکار

idler (i'dlēr), *n.* (١) که‌سیکی ته‌مه‌ن.

(٢) خولخولکه‌ یا پێچکه‌ی ناوه‌راستی بیکار.

idle wheel, په‌وره‌وه‌ی ناوه‌راست, بیکار, یا به‌ره‌ه‌ که‌ له‌ به‌ینی دوو

په‌وره‌وه‌ی تردایه‌و ته‌نها ووزه‌ ده‌بات له‌یه‌کیانه‌وه‌ بۆ نه‌وی تر.

idol (i'dl), *n.* (١) بت: ٢, شتیکی په‌رستراو.

(٣) [Obs]: وینه: په‌یکه‌ر (ب) تارمایی: سینه‌ر: خێو: شه‌به‌نگ:

وینه‌ی ناو و وینه‌ (٤) بیری هه‌له‌ (ژیریژی).

idolater (i-dol'ə-tēr), *n.* (١) بت به‌رست: ٢, په‌رست: په‌رستەر

idolatress (i-dol'ə-tris), *n.* ژنیکی بت به‌رست

idolatrize (i-dol'ə-trīz), *v.t.* په‌رست

v.i. بت په‌رست

idolatrous (i-dol'ə-trās), *adj.* (١) تایبه‌تی به‌ بت په‌رست

(٢) بت په‌رستی: ٣, ژور خوش ووست: په‌رست.

idolatry (i-dol'ə-tri), *n.* (١) بت په‌رستی: بت په‌رستن.

(٢) په‌رستن

idolize (i'dl-i-z), *v.t.* (١) په‌رستن وک: بت: کردن به‌ بت

(٢) په‌رستن: نه‌ نه‌دازه‌ به‌ده‌ر شکو پیچدان.

v.i. بت په‌رستن

-idolization (n.).

idyl, idyll (i'dl), *n.* (١) هه‌لبه‌ستیک یا په‌خشانی که‌ بابه‌ت ژبانی

خۆش و دیمه‌ی جوانی لایه‌وه (٢) باسی که‌ یا دیمه‌نیک که‌ بۆ نه‌م جۆره

هۆنراوه‌ به‌ شت: ٢, هه‌لبه‌ستیک درۆ: (٤) پارچه‌یه‌ک موسیقایی ساده.

idyllic, idyllic (i-dil'ik), *adj.* (١) تایبه‌تی به‌ هه‌لبه‌ستی ده‌رباره‌ی لایه‌.

(٢) خۆش و ساده‌ و جواز و دلگیر: هی لایه‌ و شوایتی و شوینی جوان:

(an ~ place, life, existence)

-idyllically (adv.).

i.e. id est [i.e.], ~ that is, واته

-ility

if (if), *conj.* (١) نه‌که‌:

(I ~ I come, I'll see him.; I ~ I were you I wouldn't do that.)

(٢) نه‌که‌رچی: (I ~ it was wrong, it was at least meant well.)

(٣) ئایا: بێنی: (I wonder ~ he can do it.)

(٤) خۆزگه‌: (I ~ I had only known!)

n. (١) نه‌که‌ر: نه‌که‌رچی: ئایا: بێنی: خۆزگه‌: (٢) مه‌رج: گریمانه‌کی

ده‌لێ: له‌وه‌ ده‌چێ: وک نه‌وه‌ وایه‌.

as if, چه‌ند وچۆن.

ifs, ands, or buts, کوخته‌ی نه‌سکیمۆی گوومه‌زی وک سه‌هۆلێن

igloo, iglu (ig'lōō), *n.* (١) ناگیر: ناگری:

igneous (ig'ni-əs), *adj.* (٢) ناگیرژێنی: به‌ ناگیرژێن دروست بووه‌: (~ rock).

ignescant (ig-nes'nt), *adj.* (١) گرگر:

(٢) پریشتی ئی ده‌بیته‌وه‌ (وه‌ک به‌ره‌ده‌ستن).

ignitable, ignitable (ig-nī'tā-b'l), *adj.* گرده‌گریت: ده‌سووتیت

ignite (ig-nīt'), *v.t.* (١) ناگیریه‌ردان: ناگیریه‌نه‌دان: سووتاندن:

داگیرساندن: گریتیه‌ردان.

(٢) هه‌یانه‌جۆش: خسته‌جۆش: (His speech ~d the crowd.)

v.i. ناگیرگرتن: گرگرتن: سووتان.

-igniter; ignitor (n.).

ignition (ig-nish'ən), *n.* (١) ناگیر تیه‌یه‌ردان: گرگرتن: ناگیرگرتن:

گرگرتن: سووتان (٢) سووتیه‌نه‌رد: گرگرتیه‌نه‌رد: داگیرسینه‌رد.

(٣) پریشتی کاره‌بایی: سوچ

(٤) گهر کردن: ناویته‌یه‌ک تا پله‌ی گرگرتن

سوچی ئوتومبیل.

ignoble (ig-nō'b'l), *adj.* (١) نا که‌س: نا ره‌سه‌ن: به‌نه‌ج نه‌م.

(٢) بێ ناموس: نه‌م: نا پیاو: بێ شه‌ره‌ف: سووک

-ignobly (adv.).

ignominious (ig'nə-min'ī-əs), *adj.* (١) شوهریه‌ی: ناشرین:

ئابرویه‌ر: حه‌یا به‌ر: شه‌ره‌زاکه‌ر: (٢) پیس و بۆگه‌ن: نه‌م: (٣) پیسو که‌ر.

ignominy (ig'nə-min'ī), *n.* (١) پیسوایی: سووکی: حه‌یا و ناموس

چوون: ئابروو چوون: (٢) که‌ده‌وه‌, په‌ووش, یا کرداریکی بێ ئابرو و نه‌و

سووک و حه‌یا به‌را نه‌.

ignoramus (ig'nə-ra'məs), *n.*

که‌سیکی هه‌ج نه‌زان

ignorance (ig'nēr-əns), *n.* (١) هه‌ج نه‌زانی: هه‌ج نه‌زانی:

نه‌خۆنده‌واری: نه‌شاره‌زایی (٢) بێ ناگایی: نه‌زانی (شتیکی تایبه‌تی)

ignorant (ig'nēr-ənt), *adj.* (١) هه‌ج نه‌زان: نه‌زان: نه‌خۆنده‌وار:

نه‌شاره‌زا (٢) نیشانه‌ی هه‌ج نه‌زانی: هه‌ی هه‌ج نه‌زانی: به‌

(٢) (~ of), بێ ناگا: (to be ~ of a new law.)

ignore (ig-nōr', ig-nōr'), *v.t.* (١) گوێ بێ نه‌دان: گوێ ئی که‌ر کردن:

سه‌ره‌ج بێ نه‌دان: خسته‌ پشت گوێ: پشت تێ کردن: خۆ تێ نه‌که‌یاندن:

چاو ئی پۆشین. (٢) فریاد نه‌ ده‌وه‌ یا په‌سه‌ندنه‌کردنی تاواننامه (دادگا).

iguana (i-gwā'nə), *n.* مارمێکه‌یه‌کی ژور زێ تروپیکي نه‌مه‌ریکی: به‌

له‌سه‌ر دار و دره‌خت ده‌ژی.

ikon (i'kon), *n.* icon.

ileitis (il'i-tis), *n.* هه‌وکردنی به‌شی خوارووی ریخۆله‌ باریکه‌.

ileum (il'i-əm), *n.* به‌شی خوارووی ریخۆله‌ باریکه‌.

-ileac; iliac (adj.).

ileus (il'i-əs), *n.* ریخۆله‌ گیران یا گرفتیکه‌ که‌ ده‌بیته‌ هه‌ی ژان و پشانه‌وه‌.

خوین پیسی.

ilex (i'leks), *n.* (١) دار به‌رویه‌کی هه‌میشه‌ سه‌ره‌.

(٢) holly.

Iliad (il'i-əd), *n.* ئیلیاد: داستانی هه‌نهری کۆنی به‌ناویانگی یۆنان

"هه‌مه‌ر"

-ility (il'ə-ti), پاشگرتنه‌ به‌مانای. وه‌هابوون: له‌ باریکی وه‌هابوون:

(ability, civility, sensibility)

illum

ilium (il'i-əm), <i>n.</i>	بهشی ژوروی سمته‌جوله: کلوت.
ilk (ilk), <i>adj.</i> [Obs.], <i>pron.</i> [Obs.], <i>n.</i> [Colloq.], of that ilk,	همان: هار چوونیه. همان شت توخ: بابت: چشن: خیزان: (of that ~). (۱) همان ناو: یا شوین: یا خیزان. (۲) همان توخم: چشن: بابت: یا چین. (۱) نه‌خوش: بیمار: خسته: ناساغ. (۲) به: ناپه‌سند: (~ <i>repute</i>). (۳) به‌دوم: به‌دخت: (~ <i>fortune</i>). (۴) ناحن: سورمانه: دژ: به‌دخواستی: (~ <i>will</i>). (۵) ناخوش: خراب: (~ <i>news</i>). (۶) توندوتیژ: به‌زهر: نامرغانه: (~ <i>treatment</i>). (۷) ناپه‌سند: ناپه‌سمن: ناتواو: به: (~ <i>breeding</i>). <i>n.</i> خرابه: شتیکی به‌د ناپه‌سند: نه‌خوشی: ناخوشی: دژواری. <i>adv.</i> (۱) به خرابی: به ناتواوی: به هله: به ناپه‌سندانه. (۲) به دلره‌می: به بن به‌زهری‌یانه: به توندوتیژی. (۳) به رهممت: به حال: (~ <i>He can ~ afford to refuse.</i>) ناپه‌جعت: بن نارام: بن تاقعت.
ill at ease , I'll (il), (1) I shall. (2) I will.	
ill-advised (il'ad-vīz'd'), <i>adj.</i> (<i>an ~ plan, act, etc.</i>) -ill-advisedly (<i>adv.</i>) illation (i-lā'shən), <i>n.</i>	ناژیرانه: ناهجی: بن عقلانه. (۱) گه‌بشته: نه‌جهد: (ژیریتیژی). (۲) نه‌جهد
-illative (<i>adj.</i>) ill-being (il'bē'ing), <i>n.</i>	ناخوشی: مهینه‌تی: نه‌خوشی: به‌دی: خرابی: خه‌مباری: کوزره‌وهری.
ill-boding (il'bōd'ing), <i>adj.</i> ill-bred (il'bred'), <i>adj.</i>	به‌دوم (۱) به‌دوم: به‌دخت: به‌دخو: بن نه‌دهب: بن به‌وشت: ۲۰: ناپه‌سمن.
ill-defined (il'di-find'), <i>adj.</i>	باش دیاری: نه‌کراو: پوون نه‌کراو:
ill-disposed (il'dis-pōzd'), <i>adj.</i>	(۱) به‌دخو: به: (۲) پوون خوش: حن: لی نه‌کرا: نویست: په‌سندنه‌کرا:
(<i>to be ~ toward somebody</i>) illegal (i-lē'gal), <i>adj.</i> -illegally (<i>adv.</i>) illegality (il'ē-gal'ə-ti), <i>n.</i>	قه‌ده‌غه: ناپاسایی: یاساغ: ناده‌ستوری (۱) قه‌ده‌غی: ناپاسایی: یاساغی (۲) کرداریکی: قه‌ده‌غه ناخوینرته‌وه: ده‌ستوروس: ناتوازی چوینرته‌وه
illegible (i-lej'ə-b'l), <i>adj.</i>	
-illegibility (<i>n.</i>); illegibly (<i>adv.</i>) illegitimate (il'i-jit'ə-mit), <i>adj.</i>	(۱) زول: ناکس: به‌چه: هرام زاد: ۲: نابه‌جی: هله: (ژیریتیژی). (۳) قه‌ده‌غه: ناپه‌وه: ناده‌ستوری (۴) هده‌به: به‌پنی: پژمان.
-illegitimacy (<i>n.</i>) ill-fated (il'fāt'id), <i>adj.</i> (<i>an ~ person, mission, etc.</i>)	(۱) به‌دخت: بن به‌خت: سهرکه‌وتنی: بۆ نه‌نوسرته‌وه: چاره‌په‌ش (۲) به‌دوم
ill-favored (il'fā'vərd), <i>adj.</i>	(۱) ناشرین: به‌دوختسار. (۲) ناپه‌سند: به‌د: ناشرین: کرده‌وه: به‌وشت:
ill-founded (il'foun'did), <i>adj.</i> ill-gotten (il'got'n), <i>adj.</i>	بن بناغه: سۆ: نابه‌جی: شلوق (۱) به ناره‌وایی: ده‌ستکه‌وتوو: هرام (۲) له پری: جدوتوه: ده‌ستکه‌وتوو: (~ <i>gains</i>)

ill-use

ill humor , ill humored (il'hū'mērd), <i>adj.</i>	ته‌نگه‌جیکلانه‌می: توپه‌وتیژی: ته‌نگه‌تیکه‌می. ته‌نگه‌جیکلانه: توپه‌وتیژی:
illicit (i-lis'it), <i>adj.</i> ilimitable (i-lim'i-tə-b'l), <i>adj.</i>	ته‌نگه‌تیکه: مرمون: قه‌ده‌غه: ناپاسایی: یاساغ بن شومار: بن پایان: نیجگار ژۆر:
illiteracy (i-lit'er-ə-si), <i>n.</i> (۱) نه‌خوینده‌واری. (۲) هله‌یه‌کی زل (له نووسین یا دوواندا له نه‌جاسی نه‌خوینده‌واریدا).	
illiterate (i-lit'er-it), <i>adj.</i> (۱) نه‌خوینده‌وار (۲) هیچ نه‌زان (له زانست یا باسینکا): نه‌شارمه‌زا: (~ <i>He is musically</i>)	
ill-mannered (il'man'ərd), <i>adj.</i> ill-natured (il'nā'chērd), <i>adj.</i>	کسینکی نه‌خوینده‌وار. بن به‌وشت: به‌دخت: به‌دختار: به‌دخو: بن نه‌دهب. ته‌نگه‌جیکلانه: ته‌نگه‌تیکه:
illness (il'nis), <i>n.</i> illogical (i-loj'i-k'l), <i>adj.</i>	توپه‌وتیژی: مرمون: به‌دست‌روشت. نه‌خوشی: ناساغی: دهره. نابه‌جی: (ژیریتیژی): ناچیتنه: می‌شکه‌وه: بن مانا: بن جی:
ill-omened (il'ōm'ənd), <i>adj.</i> ill-spent (il'spent'), <i>adj.</i> ill-starred (il'stārd'), <i>adj.</i> ill-suited (il'sōot'id, il'sōot'id), <i>adj.</i>	به‌دوم. به‌غیردراو چاره‌په‌ش: به‌دخت: بن به‌خت. نه‌شیار: نه‌گونجاو: به‌کارنا‌بیت.
ill-tempered (il'tem'pērd), <i>adj.</i> ill-timed (il'tīmd'), <i>adj.</i>	ته‌نگه‌جیکلانه: ته‌نگه‌تیکه: توپه‌وتیژی: مرمون: له کاتی خۆیدا: نی‌یه: له جی خۆیدا: نی‌یه:
ill-treat (il'trēt'), <i>v.t.</i> -ill-treatment (<i>n.</i>) illuminate (i-lōōm', i-lūm'), <i>v.t.</i> illuminate . illuminate (i-lōōm'ə-nāt', i-lū'mə-nāt'), <i>v.t.</i>	ناوه‌خت: (~ <i>an ~ remark</i>) به ناشرینی: له‌گه‌لدا: جوولانه‌وه: نازاردان: دلره‌قی: له‌گه‌ل کردن. پووناک کردنه‌وه: پۆشن کردنه‌وه: دهرخستن: (ب) پین ووتن: چاوکردنه‌وه: ناگادارکردن: (۲) ناودارکردن: به‌ناوبانگ کردن. (۴) پازاندنه‌وه: به‌گلوپ (۵) (ب) پازاندنه‌وه: یه‌کمه: تپ یا وشه به نه‌خشه‌ی ژیرین. (ب) پازاندنه‌وه: ده‌ستوروس یا په‌راوین.
illuminati (i-lōō'mə-nā'ti, i-lū'mə-nā'ti), <i>n.</i> illumination (i-lū'mə-nā'shən), <i>n.</i>	پۆشن بوونه‌وه: پووناک بوونه‌وه ده‌سته یا چینی پۆشن‌بیران (۱) پۆشن کردنه‌وه: پووناک کردنه‌وه: پووناک بوونه‌وه: (۲) پووناک کردنه‌وه: دهرخستن (۳) پین ووتن: ناگادارکردن: (۴) پازاندنه‌وه: به‌گلوپ. (۵) پازاندنه‌وه: ده‌ستوروس: په‌راوین: یا وشه‌ی یه‌کمه: به نه‌خشه‌وه: په‌نگ (۶) پووناکی: (۷) نه‌خشه‌ی پازاندنه‌وه: ده‌ستوروس. (۸) گلوپی: پازاندنه‌وه: شار پووناک‌کهره‌وه:
illuminative (i-lū'mə-nā'tiv), <i>adj.</i> illuminator (i-lū'mə-nā'tēr), <i>n.</i>	پۆشن‌کهره‌وه: پووناک‌کهره‌وه: (۱) پووناک‌کهره‌وه: (مرو). نامین. (۲) نامیری: تیشکار: تیشکهار: یا تیشک‌خه‌کی. (۳) پازاندنه‌وه: ده‌ستوروس: به نه‌خشه‌وه: په‌نگ.
illumine (i-lōō'min, i-lū'min), <i>v.t.</i> illuminate . ill-usage (il'ūs'ij, il'ūz'ij), <i>n.</i>	به ناشرینی: له‌گه‌ل جوولانه‌وه: دلره‌قی: له‌گه‌ل کردن.
ill-use (il'ūz'), <i>v.t.</i>	به ناشرینی: یا توندوتیژی: له‌گه‌ل جوولانه‌وه:

- دلره‌فی نه‌گال کردن.
illusion (i-lōō'zhən, i-lū'zhən), *n.* (۱) بیری هله
 (۲) سهر او گار او. (۳) خه‌یال: کلوی بابر دیو. (۴) قوماشی په‌چه.
 -illusional (*adj.*); illusionary (*adj.*).
illusionist (i-lōō'zhən-ist, i-lū'zhən-ist), *n.* (۱) خه‌یال پلوا
 خه‌یال یه‌رست (۲) جادوگر (به‌تایه‌تی نه‌ری که بینا ییمان هله‌ده‌خه‌تین).
illusive (i-lōō'siv, i-lū'siv), *adj.* به‌هله‌به‌ر: درو: خه‌یالی
 هله‌خه‌تینه: سهر او: تارمایی
illusory (i-lōō'sēr-i, i-lū'sēr-i), *adj.* = **illusive**.
illustrate (il'əs-trāt', i-lus'trāt'), *v.t.* (۱) روونکردنه‌وه
 درخست. (۲) پوونکردنه‌وه به‌نمونه و به‌راورد کردن: پیشاندان
 (۳) روونکردنه‌وه پرتوک یا باسیک به‌وینه و نه‌خوش
 (۴) پوونکردنه‌وه (وینه): پارازنده‌وه.
illustration (il'əs-trā'shən), *n.* (۱) پوونکردنه‌وه: پوونکرانه‌وه
 پیشاندان. (۲) نمونه‌ی پوونکرانه‌وه. (۳) وینه و نه‌خوش و نیگاری پوونکرانه‌وه
 یا پارزنده‌وه
illustrative (i-lus'trā-tiv, il'as-trā'tiv), *adj.* پوونکرانه‌وه
 پیشاندان: درخس.
illustrator (il'əs-trā'tēr, i-lus'trā'tēr), *n.* وینه و نه‌خوش
 نیگار گر (پوونکردنه‌وه‌ی باسی ناو پرتوک یا گوفارک).
illustrious (i-lus'tri-əs), *adj.* (۱) نیشکدار: بریقه‌دار: پوون
 پوونک: تیشکاوژ (۲) به‌ناو‌بانگ: به‌ناو: ناسراو: (an ~ man).
ill will,
ill wisher (il'wish'ēr), *n.* ناحه‌زی: دورمناهی: بق: قین: به‌دخوازی.
I'm (im), = **I am**,
image (im'ij), *n.* (۱) په‌یکر (ب) بت. (ج) په‌یکری تاینی: نه‌یقون.
 (۲) وینه: وینه‌ی قه‌یاره‌دار. (۳) وینه‌ی ناو تارینه.
 (۴) وینه‌ی ده‌قانونق (He is the ~ of his father.).
 (۵) وینه‌ی میشکی: بیر.
 (۶) نمونه: وینه: (He is the ~ of laziness.).
 (۷) وه‌سفیکی پوون: لاسایی: وینه‌ی زیندوو:
 (The play is the ~ of life.)
 (۸) ناربانگ: ناو:
 (He is concerned about his ~ in the community.)
 (۹) بریتی (ووشه): مه‌جاز (ره‌وانیژی).
 (۱۰) وینه‌یه‌کی میشکی به‌ز دهر باره‌ی خو یا دایک و باوک (دهر و ناسی).
v.t. (۱) پیشاندان: پوونکردنه‌وه (به‌وینه). (۲) دانه‌وه (وینه‌ی ناوینه).
 (۳) هینانه به‌رچاری خو: (۴) نمونه‌کاری کردن.
 (۵) نه‌پوونی باسکردن: وه‌سف کردن.
imagery (im'ij-ri, im'ij-ēr-i), *n.* (۱) په‌یکر: بت: په‌یکری تاینی
 وینه‌ی قه‌یاره‌دار: وینه. (۲) وینه‌ی میشکی.
 (۳) ووشه و رسته‌ی بریتی له: ووتی مه‌جاری (ره‌وانیژی):
 (Shakespear's poetry is rich in ~.)
imaginable (i-maj'i-nə-b'l), *adj.* ده‌میزینه به‌رچاری خو:
 پئی تن ده‌چی: پئی تن چو.
-imaginably (*adv.*).
imaginary (i-maj'i-ner'i), *adj.* ته‌نها له‌نیشکدایه: خه‌یالی
 نه‌دیده: نه‌بیراو: نه‌دیو: ناپاست.
imagination (i-maj'i-nā'shən), *n.* (۱) خه‌یال
 (ب) توانای هینانه به‌رچاری خو. (ج) هینانه به‌رچاری خو.
 (۲) وینه‌ی میشکی: شتیکی هیناره به‌رچاری خو.
 (۳) دالغه: بیرنکی مندانه‌ی به‌سهر داهاتوی سهرده‌می.
 (۴) توانای تیگه‌یشتن و نرخ زانینی به‌ره‌می هونه‌ری و وژه‌می.
-imaginational (*adj.*).

- imaginative** (i-maj'i-nā'tiv), *adj.* (۱) خه‌یال فراوان: دانا
 خاومن بیرو باره‌ی تازه: دانه‌ری شتی تازه: زرنگ: (an ~ person).
 (ب) حزن له خه‌یال گر: خه‌یالکار.
 (۲) خه‌یالی: خه‌یالگر: نه‌بجام به‌ره‌می خه‌یاله: (literature).
imagine (i-maj'in), *v.t. & v.i.* (۱) هینانه به‌رچاری خو:
 به‌بیرد هاتن: بوجوون: خه‌یال کردن: خه‌یال کردنه‌وه.
 (۲) وا دانان: وا زانن: لا وایوون: (I ~ she is a good cook.).
imagism (im'əj-iz'm), *n.* شیوازو بزوتنه‌وه‌یه‌کی وژه‌می سهره‌تای
 سهرده‌ی بیسته بریتی به‌ل دهر بریتی باسی تازه به‌وینه‌ی پوون و وورد له
 هونراوه‌ی نازاد، واته بن " قافیه " دا.
-imagist (*n.*); **imagistic** (*adj.*).
imago (i-mā'gō), *n.* (۱) دوا قونای بار گورینی جانمهر.
 (ب) جانمهریک له‌م دوا قونای گورینه‌دا.
 (۲) وینه‌یه‌کی میشکی به‌ز دهر باره‌ی خو یا دایک و باوک (دهر و ناسی).
imam (i-mām'), *n.* (۱) نیمام: به‌رونژ: مه‌لا. (۲) زانای شیسلام
 (۳) [-I], خه‌لیفه: نیمام.
imbalance (im-bal'əns), *n.* لاسه‌نگی: ناهاوتایی: له‌نگی.
imbecile (im'bə-s'l), *adj.* بین میشک: کر: گیل.
n. کسه‌یکی بین میشک یا کر.
-imbecility (*n.*).
imbed (im-bed'), *v.t.* = **embed**.
imbibe (im-bīb'), *v.t.* (۱) خوراندنه‌وه. (۲) هله‌مژین (ناو).
 (ب) هله‌کیشان (هه‌ناسه): هه‌ناسه هله‌مژین.
 (۳) خسته میشکوه: تیگه‌یشتن: میشک پرکردن.
 خوراندنه‌وه
v.i.
imbitter (im-bit'ēr), *v.t.* = **embitter**.
imbosom (im-booz'əm, im-bōō'zəm), *v.t.* = **embosom**.
imbricate (im'bri-kāt'), *adj.* (۱) سواری یکت بو (پوله‌کی
 ماسی، خشت). (۲) پاراوه به‌نه‌خشی سوار یکت بو.
v.t. سواری یکت کردن (خشت، تخته، ته‌به‌قه کانرا).
v.i. سواری یکت بوون.
-imbricated (*adj.*); **imbrication** (*n.*).
imbroglio (im-brōl'yō), *n.* (۱) کومه‌لیکی شیواز.
 (۲) بارنکی ناوژ: پشویی: شیوازی: ته‌نگه‌له‌مه: ناوژسکان.
imbrue (im-brōō'), *v.t.* له خونن هله‌کیشان: خویناوی کردن.
imbrute (im-brōōt'), *v.t.* کردن به‌دینه: کردن به‌کیوی.
v.i. بوون به‌دینه.
imbue (im-bū'), *v.t.* (۱) له شله هله‌کیشان: له نار هله‌کیشان
 قه‌یه‌لیکیشان. (۲) خوم کردن: له خوم هله‌کیشان: ره‌نگ کردن: ره‌نگ لیدان.
 (۳) (~ with), میشک پرکردن: پرکردن (بیر، هه‌ست):
 (to be ~d with patriotism, love, hatred, revolutionary spirit, etc.)
imitable (im'i-tə-b'l), *adj.* لاسایی ده‌کرته‌وه: ده‌توانری لاسایی
 بکریته‌وه.
imitate (im'ə-tāt'), *v.t.* (۱) چاولیکردن: له‌سهر پئی و شوین
 پویشتن: (One should ~ the wise.).
 (ب) لاسایی کردنه‌وه. (۲) وینه‌ی ده‌قانونق ساخته درووستکردن.
 (۳) لیچوون: له‌یه‌کچوون: لیچوواندن:
 (Glass is made to ~ diamonds.)
imitation (im'ə-tā'shən), *n.* (۱) چاولیکردن: چاولیکردن
 (ب) لاسایی: لاسایی کردنه‌وه.
 (۲) وینه‌ی درو: وینه‌ی لاسایی: شتیکی نارسه‌ن.
adj. دروژنه: ساخته: نارسه‌ن: ناپوخته: (leather).
imitative (im'ə-tā'tiv), *adj.* (۱) تایه‌تی به‌لاسایی
 (۲) نارسه‌ن: ناپوخته: دروژنه.

(۳) چاویلنکەر: لاساییکەر موه: حەزکەر لە لاسایی کردنەوه.
(۴) هەمان دەنگی: ھاو دەنگ (رووش و ماناکە وەک: hum, hiss).
imitator (im'ə-tā'tēr), *n.* لاساییکەر موه: چاویلنکەر.
(۱) خاویز: پاک و تەمیز: پاک: **immaculate** (i-mak'yoo-lit), *adj.*
(an ~ room, shirt, etc.)
(۲) بێگەر: بێ هەلە: بێ ناتەواوی: راست.
(۳) داوێش: پاک: پاک
-immaculately (*adv.*); **immaculateness** (*n.*).
Immaculate Conception, سکپەر بونی بێ جوت بوون (ئینجیل).
immanent (im'ə-nənt), *adj.* ناوەکی: ناوخوا: ناوخوازی.
(۲) لە هەموو شوێنێکدا: گشت جێی: (God is ~).
(۲) تەنها: لە میشتکی خۆدایە: کەسی: خۆتەنی.
immaterial (im'ə-tēr'i-əl), *adj.* (۱) بە دەست نەگراو: (۲) ناگەرنگ: بێ باوەخ.
هەست پێ نەگراو: گیانی (۲) ناگەرنگ: بێ باوەخ.
-immateriality (*n.*).
immature (im'ə-tyoor', im'ə-toor), *adj.* (۱) کال: نەگەییو.
لەرک: نەبەگام (۲) هەرزە: ئەزان: باری: تێنگەبەشتوو: مەدال (پەروەشت).
مەدالە: (~ behavior).
-immaturely (*adv.*); **immaturity** (*n.*); **immatureness** (*n.*).
immeasurable (i-mezh'ēr-ə-b'l), *adj.* بێ ئەندازە: بێ سنوور: ئیجگار زۆر: زۆر گەوره
-immeasurability (*n.*); **immeasurably** (*adv.*).
immediacy (i-mē'di-ə-si), *n.* (۱) یەكسەر: کوتوپری: خێرای.
(۲) نزیکی (بووداو, کات, شوێن). (۳) شتیکی نزیک (لە هەموو پەڕیەکەر).
(۴) ئاشکرای و ئاسانی تێگەشتنی شتیکی.
immediate (i-mē'di-it), *adj.* (۱) نزیکترین (شوێن): هەرە نزیک: تەنێشت (۲) کوتوپری: کوتوپری: یەكسەر: دەستبەجێ.
(۳) هەرە نزیک (خزم): نزیکترین: (one's ~ family).
(۴) یەكسەر: راستەوخو: (an ~ cause).
(۵) نزیک (کات): (the ~ future).
(۶) ئاشکرا: بوون: دیار: تێگەبەشتنی ئاسانە
-immediateness (*n.*).
immediately (i-mē'di-it-li), *adv.* دەستبەجێ: یەكسەر: کوتوپری.
خێرا: هەر نێستا: راستەوخو: گەرم و گەرم.
conj. یەكسەر: یەكسەر: دەستبەجێ.
immedicable (i-med'i-kə-b'l), *adj.* بێ دەرمان: نەخۆشی: بێ چارە
immemorial (im'mə-mō'ri-əl), *adj.* زۆر کۆن: دیرین: (for time ~).
لە یادی کەسدا نەبە: لە سەرەتای میژوو موه: (for time ~).
immense (i-mens'), *adj.* (۱) بێ ئەندازە: بێ سنوور: ئیجگار زۆر.
(۲) زۆر گەوره: زۆر زۆل.
(۳) [Slang] زۆر باش: نایاب.
immensity (i-men'sə-ti), *n.* (۱) (b) زۆر زۆل: زۆر گەورهی.
(ب) بێ سنووری: بێ ئەندازەیی: (۲) شتیکی زۆر گەوره.
immensurable (i-men'shoor-ə-b'l), *adj.* =
immeasurable.
immerge (i-mū'j'), *v.t.* نوqm کردن: خستەناو ناو یا شله.
v.i. نوqm بوون: وون بوون وەک لەناو ناودا.
immerse (i-mū's'), *v.t.* (۱) نوqm کردن: خستە ناو ناو یا شلهوه: به ناو داووشین (۲) له ناو هەلکێشان و کردن به خاچ پەرست.
(۲) له بێکردنەوه: نوqm بوون: زۆر سەرقال بوون و خو له بێچوونەوه:
(He was ~d in thought; He ~d himself in work.)
immersed (i-mū'st'), *adj.* (۱) نوqm بوو: به ناو یا شله داووشراو: (~ in water).
(۲) کراو به خاچ پەرست به هەلکێشان له ناو.

(۳) تیا چەسپوو. (۴) له ژێر ناودا پوواو.
(۵) زۆر سەرقال: زۆر خەریک.
(۱) نوqm کردن: **immersion** (i-mūr'shən, i-mūr'zhən), *n.* نوqm بوون: به ناو یا شله داووشراو. (۲) هەلکێشانی ئادەمی له ناو کردنی به خاچ پەرست. (۳) گریان یا وون بوونی ئەستێرەبەک له پال یا لەبەر سینهی ئەستێرەبەکی قردا
immigrant (im'ə-grənt), *n.* کۆچکەر.
adj. کۆچکەر.
immigrate (im'ə-grāt'), *v.i.* کۆچ کردن: کۆچ کردن بۆ وڵاتیکی تر. *v.t.* کۆچ پیکردن.
(۱) کۆچ کردن: کۆچ کردن بۆ **immigration** (im'ə-grā'shən), *n.* وڵاتیکی تر: کۆچ و پەو. (۲) ژمارە: کۆچکەرانی بۆ وڵاتیکی له ماومەبەکی دیاریکراو.
(۱) نزیک: **imminence** (im'ə-nəns), *n.* Also **imminency**, (کاتی پوودان): نزیک: پوودان: خەریکی پوودان بوون.
(۲) شتیکی که خەریکه پوودات (بەتایبەتی هی بەدروم ناپەسەند).
imminent (im'ə-nənt), *adj.* خەریکه پوودات (شتی بەدروم ناپەسەند): نزیک (کاتی پوودان):
(War between the two countries is ~.)
imingle (im-miŋ'g'l), *v.t.* تێکەڵوکردن.
v.i. تێکەڵ بوون.
(۱) چەسپوو: قایم: **immobile** (i-mō'b'l, im-mō'bēl), *adj.* نەبزوک. (۲) (a) ئاجوولیت: ناتوانی بچوولیت یا بزووی. (ب) ئاجوولیت: ناتوانیت بچوولیت.
(۱) قایمی: **immobility** (im'ō-bil'ə-ti, im'mō-bil'ə-ti), *n.* چەسپوو. (۲) نەجوول: نەتوانینی جوولندن یا بزوان.
(۱) پەخست: **immobilize** (i-mō'b'l-iz', im-mō'b'l-iz'), *v.t.* (۲) له جووله خست: پێ لێگرتن.
(۳) کێشانهوه: پاری پەق له بازار: له لایەن بانق یا میری پەوه.
-immobilization (*n.*).
(۱) زۆر: له ئەندازە بەدەر: **immoderate** (i-mod'ēr-it), *adj.* نایەجێ: (~ spending).
([Obs.]) بێ سنوور: بێ ئەندازە.
-immoderately (*adv.*); **immoderateness** (*n.*).
(۱) (a) بێ شەرم: ناشرین (پەروەشت). **immodest** (i-mod'ist), *adj.* نایەجێ. (ب) بێ حەیا: پووقایم (۲) لەخوایی: بەفیز: لاف لێدەر.
-immodestly (*adv.*); **immodesty** (*n.*).
immolate (im'ə-lāt'), *v.t.* بەختکردن: کردن به قوربانی.
-immolator (*n.*).
(۱) بەختکردن: کردن به قوربانی. **immolation** (im'ə-lā'shən), *n.* (۲) قوربانی: شتی بەختکراو.
(۱) بێ پەروەشت: بەدەرەفتار: **immoral** (i-môr'əl, i-mor'əl), *adj.* بەدەرەوشت: بەدکار: ناپەوا: چەوت:
(an ~ person, act, behavior, etc.)
(۲) سەرەسری: داوین پێس: بێ ئابوو: بەره‌لا.
(۱) بەدەرەوشتی: بێ پەروەشتی: **immorality** (im'ə-ral'ə-ti), *n.* بەدەرەفتاری: بەدکاری. (۲) سەرەسری: داوین پێسی: بێ ئابوو: بەره‌لا.
(۲) کاریکی بەدەرەوشتانە یا بێ ئابوو: نەه.
(۱) نەمر: بێ مەرگ: قەت نەمر. **immortal** (i-môr't'l), *adj.* (۲) هەتا هەتایی: هەتا هەتا. (۳) هەرگیز لەیادنەجوو: نەمر.
(۱) کەسێکی نەمر: کەسێکی هەرگیز لە یاد نەجوو. *n.* (۲) بوونەوێکی نەمر (خوداگانی ئەفسانەیی یونانی).
immortality (im'ôr-tal'ə-ti), *n.* نەمری: نەمرتی: نەمردن: بێ مەرگی: هەتا هەتایی: هەرگیز لەیادنەجوو.
immortalize (i-môr't'l-iz'), *v.t.* نەمرکردن: کردن به نەمر:

immotile

گیانی ههتا ههتایی کردن به بهردا:

(to ~ a person in a song or poem)

immotile (im-mō'tl), *adj.* نه‌بۆک! چه‌سپاو! نه‌جوولاو.

-immotility (*n.*).

immovable (i-mōv'ə-b'l), *adj.* (١) چه‌سپاو! ناجوولنریت

(ب) ناجوولیت: ناتوانیت بیزووت. (٢) نه‌بۆک! جینگیر. (٣) نه‌گۆپ! پتمو.

(٤) بێ ههست! ههست سارد. (٥) ناگۆزێرتوه (سامان).

n. (١) که‌سێک یا شتیکی نه‌بۆک.

(٢) سامانی نه‌بۆک یا نه‌گۆزێراوه (خانوو، زه‌وی‌وزای).

-immovability (*n.*); immovably (*adv.*).

immune (i-mūn'), *adj.* (١) ههچ کاری تێ ناکات! به‌ده‌ر! ئی به‌ده‌ر!

پاریزراو! ئازاد (سزا، نه‌خۆشی). (٢) نه‌خۆشی ناگرێ! به‌ره‌هه‌ستی نه‌خۆشی

ده‌کات! کو‌ترو! پزیشکه‌وانی.

immunity (i-mū'nə-ti), *n.* (١) ئی به‌ده‌ری (نه‌ک، پاچ، سه‌ربازی،

په‌په‌رو! نه‌گرتنه‌وه (یاسا، په‌په‌رو) به‌ده‌ربوون! پاراستن! ئازادی (له‌ سزا،

یاسا... هتد) (پاریزکاری) (He has diplomatic ~).

(٢) نه‌خۆشی نه‌گرتن! هه‌زی به‌ره‌هه‌ستی نه‌خۆشی! نه‌خۆشی کار تێ نه‌کردن.

کو‌تان (پزیشکه‌وانی) **immunize** (im'yoo-niz'), *v.t.*

-immunization (*n.*).

immuno- (i-mū'nō), توانای به‌ره‌هه‌ستی هه‌بوون، پزیشکیکه به‌مانای: توانای به‌ره‌هه‌ستی هه‌بوون، نه‌خۆشی نه‌گرتن! ئی به‌ده‌ر.

immunology (im'yoo-nol'ə-jī), *n.* زانستی به‌ره‌هه‌ستی

نه‌خۆشی و نه‌خۆشی نه‌گرتن (پزیشکه‌وانی).

immure (i-myoor'), *v.t.* (١) به‌سته‌نه‌وه! به‌ دیوار ده‌ورگرتن!

ئابلقه‌دان! نه‌ دین گرتن! ده‌سته‌به‌سه‌رکردن.

(٢) گۆشه‌گرتن! خۆ تیا وون کردن یا ناشتن!

(He ~d himself in his books.)

-immurement (*n.*).

immutable (i-mū'tə-b'l), *adj.* نه‌گۆپ! نه‌گۆراو! هه‌رگیز ناگۆرێ.

-immutability (*n.*); immutably (*adv.*).

imp (imp), *n.* (١) مەندان! نه‌چه ٢: به‌چه شه‌یتان.

(٢) مەندالیکه که‌تێناز، هارو‌ه‌ج، یا سه‌ر به‌ گۆبه‌ن

v.t. (١) مو‌توربه‌کردن! په‌یوه‌زکردن.

(٢) چاک‌ده‌وه‌ی نا! یا کلکی باز به‌ مو‌توربه‌کردنی په‌پ. (٣) بال بۆ کردن.

(٤) یارمه‌تیدان به‌ بۆ زیادکردن.

impact (im-pakt'), *v.t.* (١) ریزکردن! به‌سته‌نه‌وه! لێکدان! په‌کخستن.

(٢) به‌به‌ک‌دادان! به‌ریه‌ک که‌وتن! به‌ره‌گرتن! لێدان.

(٣) کارتی‌کردن: (to ~ a situation).

n. (١) به‌ قایم به‌ریه‌ک که‌وتن! به‌توند به‌به‌ک‌دادان.

(٢) کار! کارتی‌کردن: (The ~ of the news on the family.)

-impaction (*n.*).

impacted (im-pak'tid), *adj.* پێی هاتنه‌ده‌ره‌وه‌ی ئی گه‌راوه (ددان).

impair (im-pār'), *v.t.* زیان لێدان! زیان بێ گه‌یاندن! کۆکردن (توانا):

توانا که‌مه‌کردنه‌وه (to ~ one's ability to see).

-impairment (*n.*).

impale (im-pāl'), *v.t.* (١) ته‌یمان کردن! به‌ مێخ یا سنگ ده‌وره‌دان.

(٢) (١) مێخیکی نووک تیژ بپاکردن! کردن به‌ نووکی شتیکی تیژه‌وه.

(ب) کوشتن یا ئازاردان به‌ مێخی تیژ کردن! کوشتن به‌ پیدانی

که‌سێک به‌ شپووتی یا مێخی تیژ! خۆکوشتن به‌ خۆ پیدان به‌ شپووتی،

چه‌قۆ، یا مێخی تیژ! (He ~d himself on a sword.)

(٢) په‌کخستن! سه‌رکردن! بپاچوون (وه‌ک شتی تیژ):

(Her glance ~d him.)

(٤) لێکدانی دوو دروشمی سوارچاکی و خانزاده‌یی له‌سه‌ر یه‌ک قه‌لقان.

-impalement (*n.*).

impalpable (im-pal'pə-b'l), *adj.* (١) هه‌ست بێ نه‌کراو.

impenetrable

(٢) زۆر که‌م! هه‌ستی بێ ناگرێ له‌به‌ر که‌می: (~ differences)

-impalpability (*n.*); impalpably (*adv.*).

impart (im-pärt'), *v.t.* (١) به‌شدان! په‌ش پێدان! پێدان.

(٢) پێ ووتن! پێ پاگه‌یاندن! پێ گه‌یاندن: (to ~ news).

-impartation (*n.*).

impartial (im-pär'shəl), *adj.* بێ لایه‌ن.

(an ~ person, policy, treatment)

impartiality (im-pär'shi-al'ə-ti), *n.* بێ لایه‌نی

impassable (im-pas'ə-b'l), *adj.* ئابهریت (په‌نگ، روبر، شاخ):

پیا پزیشتی زۆر گرانه: (an ~ highway, mountain, swamp)

-impassability (*n.*).

impasse (im'pas, im-pas'), *n.* (١) کو‌تره‌کۆل! کۆلانی ده‌ره‌نه‌جوو.

(٢) ته‌نگوچه‌نه‌مه‌ گه‌روگره‌تی بێ چاره‌! گه‌رواردن! چه‌قین:

(The negotiations have reached an ~.)

impassible (im-pas'ə-b'l), *adj.* (١) هه‌ست به‌ ئازار نه‌که‌ر.

(٢) کار تێ نه‌کراو! زیانی ئی نادری! پارێزراو. (٣) بێ هه‌ست! هه‌ست مردوو.

-impassibility (*n.*); impassibly (*adv.*).

impassion (im-pash'ən), *v.t.* هه‌ست جوولاندن! هه‌تانه‌جووش!

impassioned (im-pash'ənd), *adj.* به‌جووش! گه‌رم! به‌هه‌ست:

(He gave an ~ speech.)

impassive (im-pas'iv), *adj.* (١) هه‌ست مردوو! هه‌ست براو:

هه‌ست نه‌بۆک! بێ هه‌ست. (٢) هه‌چ کاری تێ ناکات! پارێزراو.

(٣) هه‌ین! له‌سه‌رخۆ! بێ ده‌نگ.

-impassivity (*n.*).

impatience (im-pā'shəns), *n.* بێ ئارامی! ئارام نه‌گرتن!

خۆ بۆ نه‌گیران! دان به‌ خۆدا نه‌گرتن.

impatient (im-pā'shənt), *adj.* بێ ئارام! ئارام نه‌گر! خۆ بۆ نه‌گیرا:

دان به‌ خۆدا نه‌گر! بێ سه‌بر

impeach (im-pēch'), *v.t.* (١) له‌که‌دارکردن! به‌ده‌رخواستنه‌وه!

ئێ که‌م کردنه‌وه! شکاندن. (٢) گومانبار یا تاوانبارکردن و دان به‌ دادگای

تایه‌به‌تی (کاربه‌ده‌ستی به‌ر): (to ~ the president).

-impeachable (*adj.*); impeachment (*n.*).

impeccable (im-pek'ə-b'l), *adj.* (١) بێ که‌م و کو‌وری! بێ هه‌له:

(an ~ piece of work.)

(٢) بێگه‌رد! بێ له‌که! پاک (ره‌وشت)! داوێن پاک:

(He is a man of ~ character, record, etc.)

-impeccability (*n.*); impeccably (*adv.*).

impecunious (im'pi-kū'ni-əs), *adj.* هه‌ژار! مایه‌پووج! ئابووت:

بێ پاره! بێ ده‌رامه‌ت

-impecuniosity (*n.*); impecuniousness (*n.*).

impede (im-pēd'), *v.t.* پێ لێگرتن! دواخستن! وه‌ستاندن!

ته‌گه‌ره‌لێدان! کۆسپ دانان له‌ په‌نگه‌دا: (to ~ the progress of a plan)

(١) پێ لێگرتن! پێ ئی گه‌ران:

وه‌ستان. (٢) کۆسپ! که‌ندوکۆسپ! قو‌رت! به‌ریه‌ست! ته‌گه‌ره‌.

(٣) لانی: (a speech ~)

impel (im-pel'), *v.t.* (١) پال پێوه‌نان بۆ پێشه‌وه

(٢) زۆرلێکردن! والێکردن! هاندان.

impend (im-pend'), *v.i.* (١) هه‌ره‌شه‌لێکردن! به‌ سه‌ر سه‌ره‌وه‌ بوون.

(مه‌تو‌سی). (٢) خه‌ریکی پو‌ودان بوون (کاره‌سات)! نه‌زکی پو‌ودان بوون:

(an ~ing disaster)

(٣) [Archaic] شو‌ربو‌ونه‌وه به‌سه‌ردا.

impending (im-pen'dənt), *adj.* = impending.

impending (im-pen'diŋ), *adj.* خه‌ریکی پو‌ودانه:

نه‌زیک (کاتی پو‌ودان): (an ~ storm; ~ dangers)

impenetrable (im-pen'i-trə-b'l), *adj.* (١) کون ناگرێ!

impenitent

- کوناودم ناکری: سهخت. (۲) ټیگه‌یشتنی بؤ ډیبه: سهری ټی دهر ناکری!
بؤی ټیک نادرته‌وه. (۳) کاری ټی ناکری: نه‌گوز: سره‌سخت: هه‌ست مردوو.
(۴) هاوچنی نابنی ه‌گهل شتیکی قردا (فیزیا).
- impenetrability (n.); impenetrably (adv.).**
impenitent (im-pen'i-tənt), adj. ناپشیمان
-impenitence (n.).
imperative (im-per'ə-tiv), adj. (۱) ه‌رمانی: ه‌رمان: وک ه‌رمان: (۲) *(an ~ gesture)*
(۳) ژور پیویست: پیویست. *(It is ~ that I go at once.)*
(۴) ه‌رمانی (ریزمان): تایبه‌تی به باری ه‌رمانی کردار: *(the ~ mood)*.
n. (۱) ه‌رمان: ه‌رموده: ه‌رمایشت
(۲) (۱) باری ه‌رمانی کردار (ریزمان) (ب) کردارنکی ه‌رمانی.
imperator (im-pə-rā'tēr, im'pə-rā'tōr), n. (۱) سهرکرده‌ی
ه‌ره به‌ری سویای بؤمای کون. (۲) نیمپراتور.
imperceptible (im'pēr-sep'tə-b'l), adj. هه‌ست پئ نه‌کراو!
نه‌ونده که‌مه هه‌ستی پئ ناکری. *(~ changes, differences, etc.)*.
-imperceptibility (n.); imperceptibleness (n.);
imperceptibly (adv.).
imperceptive (im'pēr-sep'tiv), adj. بئ سهرنج: وورده‌بین:
نابه‌دی: پئ به‌دی‌یی نه‌کهر
-imperceptiveness (n.).
imperfect (im-pūr'fikt), adj. (۱) ناتهاو: که‌م وکورت: که‌م وکوپر.
(۲) تایبه‌تی به کرداری بابوردوی ناتهاو. به‌رده‌وام، یا پیشه‌یی (ریزمان).
n. (۱) باری کرداری بابوردوی ناتهاو، به‌رده‌وام، یا پیشه‌یی (ریزمان).
(۲) کردارنکی نه‌م باره.
imperfection (im'pēr-fek'shən), n. (۱) ناتهاوی
(۲) که‌م وکورتی: که‌م وکوپری: ناتهاوی‌یک: گهر: له‌که.
imperfurate (im-pūr'fēr-it), adj. (۱) کون نه‌کراو: بئ کون
(توئکاری) (۲) قه‌راغه‌کی سافه و گرنج گرنج ډیبه *(an ~ stamp)*.
n. پولونکی قه‌راع ساف
-imperforated (adj.); imperforation (n.).
imperial (im-pēr'ial), adj. (۱) تایبه‌تی به نیمپراتورنشین یا
شاهه‌نشانشین (۲) داگیرکری: نیمپریالیزمی: نیستیعاری
(۳) تایبه‌تی به نیمپراتور یا شاهه‌نشا. (۴) دیکتاتوری: ده‌سلاتی په‌مایی.
(۵) به‌شکو: شکودار: به‌سام. (۶) گهره‌وباش: نایاب
(۷) تایبه‌تی به کیشانه و پیوانه‌ی نینگیزی.
n. (۱) (۱) لایه‌نگرنکی نیمپراتوری پؤمانی پیوژ
(ب) سهریالیزمی نه‌م نیمپراتوره (۲) پاره‌یکه‌ی زیزی نیمپراتورنشین بوسیا.
(۳) (۱) سهریانی عهره‌بانه (ب) جانتای له‌سهر نه‌م سهریانه دافراو.
(۴) شتیکی گهره یا نایاب (گه‌لیک جار ناوی بازرگانی نه‌م شته‌به).
(۵) ته‌به‌قه کاغزی زل (۶) چه‌ناکه‌ی ریش: بزنه‌ریش.
imperialism (im-pēr'ial-iz'm), n. نیمپریالیزم: داگیرکری:
داگیرکردن: نیستیعمار
(۱) سهر به نیمپراتور:
لایه‌نگری شاهه‌نشا: شاهه‌نشاخوان
(۲) داگیرکری: نیمپریالیزم: نیمپریالیست
n. نیمپریالیستی: داگیرکری
imperialistic (im-pēr'ial-is'tik), adj. داگیرکری:
نیمپریالیستی: نیمپریالیزم: خوازی
-imperialistically (adv.).
imperial (im-per'ial), v.t. خسته‌نه‌ترس‌یه‌وه
imperious (im-pēr'ial-əs), adj. (۱) لووت به‌ری: به‌فیز: له‌خوبایی:
دیکتاتوری: ژوردار: به‌زهر (۲) ژور پیویست: ناتوازی: بخریته پشت گوئ.
imperishable (im-per'ish-ə-b'l), adj. (۱) ناهموتی: ناپزی:
ناگهنی (۲) نه‌م: ههر ده‌مینگی

impetus

- imperishability (n.).**
imperium (im-pēr'i-əm), n. (۱) ده‌سلاتی په‌مایی یا بئ سنوو.
(۲) شاهه‌نشانشین: نیمپراتورنشین. (۳) ده‌سلاتی میری: مافی ژورکاری یا
زه‌بر به‌کاره‌یانی میری بؤ دابینکردنی خه‌ک.
impermanent (im-pūr'mə-nənt), adj. ساتی: کاتی: سهرده‌می:
ناهمیشه‌می: ژوو به‌سهرچوو.
impermeable (im-pūr'mi-ə-b'l), adj. (۱) کون ناکری:
(۲) ناوی پیا ناپوات: پئی ناو یا شله نادات پیا بپوات.
-impermeability (n.).
impermisable (im'pēr-mis'ə-b'l), adj. قه‌مه‌غه: پئی نه‌دراو:
یاساخ.
impersonal (im-pūr's'n-əl), adj. (۱) کس نه‌ناس: سارد:
بئ هه‌ست: *(an ~ attitude)*.
(۲) له‌کسی به‌ده‌م: له‌مرؤ به‌ده‌م: *(Time is an ~ force.)*.
(۳) تایبه‌تی ډیبه به‌کس وک وشه‌ی "it" له‌م رسته‌یه‌دا (ریزمان):
(It is snowing.)
(۱) شتیکی له‌مرؤ به‌ده‌م.
(۲) کردارنکی نا تایبه‌تی به‌کس (ریزمان) (ژماره سئ بیینه).
-impersonality (n.); impersonally (adv.);
impersonalize (v.t.).
impersonate (im-pūr'sə-nāt'), v.t. (۱) نوئنه‌ری کردن:
(۲) خؤ کردن به‌کسیکی تر: خؤ وک که‌سیکی تر لیکردن: لاسایی کردنه‌وه
(He can ~ anybody.)
-impersonator (n.).
impersonation (im'pēr-sə-nā'shən), n. (۱) خؤ کردن به
که‌سیکی تر: خؤنواندن وک که‌سیکی تر: لاسایی کردنه‌وه.
(۲) نوئنه‌ری: نوئنه‌ری کردن
(۱) بئ په‌یوه‌ندی:
په‌یوه‌ندی نه‌یوون به‌باسه‌وه: له‌باس لادان.
(۲) نه‌گونجان: نه‌شیان: نابه‌جینی: بئ جینی.
(۳) بئ هه‌یایی: پووکراوه‌می: بئ په‌ووشتی.
(۴) کرده‌ویه‌ک یا ټیټیډی‌یک که‌ وک په‌کیک له‌م سئ خاله‌ی پی‌شو بپت.
impertinency (im-pūr't'n-ən-si), n. = impertinence.
impertinent (im-pūr't'n-ənt), adj. (۱) بئ په‌یوه‌ندی به‌باسه‌وه:
له‌باس لاده‌م: بئ مانا. (۲) نابه‌جی: نه‌شیان: نه‌گونجان.
(۳) بئ هه‌یایی: بئ شرم: پوو ژور کراوه: بئ په‌ووشت.
imperturbable (im'pēr-tūr'bə-b'l), adj. هینن: به‌ناسانی
هملناچی: بئ هه‌ست: هچ کار ټی نه‌کردی: ناسووده‌یی ټیک نادری
-imperturbability (n.); imperturbably (adv.);
imperturbation (n.).
impervious (im-pūr'vi-ə-b'l), adj. = impervious.
(۱) هچ پیا ناچی:
هچ پیا ناپوات: دژ به: به‌رهم‌لستیکر: تور: پتو:
(fabric ~ to moisture)
(۲) (۱) هچ کاری ټی ناکات: هه‌ست نه‌جوو‌لو:
(He was ~ to her tears.)
(ب) گوئ له‌هچ ناکری: سره‌سخت. *(He is ~ to reason.)*
-imperviously (adv.); imperviousness (n.).
impetuous (im-pech'ōō-əs), adj. (۱) ژور قایم: ژور به‌میزو: خیرا:
(~ winds)
(۲) هملشه: پرکیش: *(an ~ person)*.
-impetuosity (n.).
impetus (im'pə-təs), n. (۱) گوژم: ټی: هیز:
(۲) پال پیوه‌نر: پالته‌ر: هاند‌ر: هاند‌ر: هاند‌ر

impiety

(۱) (n. impiety (im-pi'ə-ti), n. (۱) له خودا نه ترسان؛ بى ښايى؛ كافرۍ.

(ب) بى ښيرى؛ ږير نه گرتن له شتو كسانى بهرږ.

(۲) كفر كردن؛ يا كړدموى له خوا نه ترسانه.

(۳) ليدن؛ (v.t. (~ on; ~ upon; ~ against), n. (۳) ليدن؛

پيادان؛ بهر كتر يدادن؛ له يه كدان.

(۲) دستدرېژ كړنه سر مافى خلك: (to ~ on the rights of others).

-impingement (n.).

impious (im'pi-əs), adj. (۱) له خودا نه ترس؛ بى ښايى؛ كافر.

(۲) ږير نه گرتووا؛ بى ږير.

impish (imp'ish), adj.

كه تڼچې به كويښ.

implacable (im-plā'kə-b'l), adj.

(۱) بى سامان.

به هېچ دلى نمره نابى؛ بق نه ستوور؛ ليووردنى بۇ ذبيحه.

(an ~ enemy, hatred, etc.)

(۲) هېچ كارى تن ناكات؛ نه گوي؛ سر سر سخت؛ كم ناكړتومو.

-implacability (n.); implacably (adv.).

implant (im-plant', im-plānt'), v.t. (۱) ناشن؛ تيا چې سپ كړن؛

چې سپاندن؛ (۲) چې سپاندن له ميشكد؛ خستنه ميشكوه؛ كوش كړن.

(۳) مونوريه كړن (پزېشكه واني).

n. شانه، نه دندام، يا به شيكى مونوريه كړاوا (پزېشكه واني).

-implantation (n.).

implausible (im-plō'zə-b'l), adj. بوى ذبيحه؛ له وانه ذبيحه؛

نابى؛ ناچېته ميشكوه؛ پښى تن ناچې: (an ~ story).

-implausibility (n.); implausibleness (n.);

implausibly (adv.).

implement (im-plə-mənt), n. نامير؛ ښكار؛ هو.

(۱) نيش پيكرن (ياسا، پميره)؛ خستنه كار؛ جنبه جيكرن؛ به جيهننان؛ v.t.

(to ~ a law)

(۲) نامير پيدان.

implementation (im-plə-men-tā'shən), n. خستنه كار (ياسا).

پميره؛ نيش پيكرن؛ پميره وكړن؛ به جيهننان؛ جنبه جيكرن؛

(The ~ of the new law is our goal.)

implicate (im'pli-kāt'), v.t. (۱) څاړسكادن؛ له يه كموه څاړن؛

له يه هلكيشان؛ (۲) وا گهياندن؛ نو مانايه دان يا به خېشن.

(۳) تروش كړن؛ تيوه گلان؛ پيوه كړن (تاوانباري)؛ هيتان به سر د.

implication (im'pli-kā'shən), n. (۱) تروش كړن؛ تروش بوون؛

تيوه گلان؛ (۲) وا گهياندن؛ وا گهياندن.

(۳) مانا، نيشانه؛ نه نجام (What are the ~s of his remarks?).

implicit (im-plis'it), adj. (۱) څاړسكاو؛ له يه كموه څاړ.

(۲) څاړسته وڅو؛ ناديار؛ څاړاوه؛ به توكل (مانا، ووت):

(His anger was ~; ~ consent)

(۳) ناوړه كى؛ تيا به تى؛ به شيكى سروشتى به له:

(Suspicion is ~ in such a tone of voice.)

(۴) څواوا؛ بى پايان؛ (Her trust in him was ~.)

-implicitly (adv.); implicitness (n.).

implied (im-plid'), adj. څاړسته وڅو؛ مانا؛ څاړاوه؛ ناديار؛

ناڅاړسكاو.

implode (im-plōd'), v.t. & v.i. (۱) ته قينه وړه بۇ ناوړه؛

ته قينه وړه به ناوړه؛ همرس دان به سر يا به ناوړه؛

(۲) ښځنى تپيڼك به همناسه وستان (وهك) (p, t, k).

implore (im-plōr', im-plōr'), v.t. پارانه وړه؛ لي پارانه وړه؛

تكالېكړن؛ داوا لېكړن؛ دامين گرتن.

implosion (im-plō'zhən), n. (۱) ته قينه وړه بۇ ناوړه؛

ته قينه وړه به ناوړه؛ همرس بريد به ناوړه؛

(۲) همناسه بريد له ښځنى همدن تپيدا (وهك) (p, t, k).

implosive (im-plō'siv), adj. به همناسه بريد ښځنى وهك تپي.

impose

(p, t, k)

n. تپيڼك كه به همناسه بريد ښځنى (دهنگناسي).

imply (im-pli'), v.t. (۱) به شيك بوون له؛ تيدا بوون؛

(Drama ~ies conflict.)

(۲) وا گهياندن؛ نو مانايه به خېشن؛ (His attitude ~ied boredom.)

(۳) څاړسكاو؛ تېكه وړه څاړن؛ [Obs.]

impolite (im'pə-līt'), adj. بى ډموشت؛ بى نه زكاهت؛

ناشرين (ډهفتار).

-impolitely (adv.); impoliteness (n.).

imponderable (im-pon'dēr-ə-b'l), adj. (۱) زور سوو؛

بى سهنگ؛ ناتوانې بكيشرې؛ ناتوانې پيوري؛ (۲) ناتوانې هملېسه نكيشرې؛

شتيځ كه ناتوانې بكيشرې يا پيوري؛ شتيځ كه ناتوانې هملېسه نكيشرې n.

-imponderability (n.).

import (im-pōrt', im'pōrt), v.t. (۱) هيتان له ډرمه وړي وولاتومو.

(شتوومك، ښوواوې). (۲) وا گهياندن؛ نيشانه ي نوډه بوون؛ نه نجام به خېشن؛

(This action ~s trouble.)

(۳) گرنك بوون بۇ؛ به لاره گرنك بوون.

v.t. گرنك بوون بۇ؛ به لاره گرنك بوون؛ گرنك بوون.

n. (۱) له ډرمه وړي وولاتومو هيتان؛ له ډرمه وړي هيتان.

(ب) بازگاني شتوومك له ډرمه وړي وولاتومو هيتان.

(۲) هاوړده؛ شتوومكي له ډرمه وړي هيتان.

(۳) مانا؛ نيشانه؛ (the ~ of his statement).

(۴) گرنكي.

-importable (adj.).

importance (im-pōr'tns), n. (۱) گرنكي؛ گرنكي؛ بايه خ.

(۲) پله ويايه؛ (Obs.) شتيځي گرنك. (۴) مانا؛ نيشانه

important (im-pōr'tnt), adj. (۱) گرنك؛ به بايه خ؛ بايه خدار.

(۲) به ډه سه لاته؛ به پله ويايه؛ (Obs.) سوور له سر؛ كوله دمر.

importation (im'pōr-tā'shən), n. (۱) ختومك له ډرمه وړي

وولاتومو هيتان؛ بازگاني له ډرمه وړي شت هيتان.

(۲) هاوړده؛ شتي له ډرمه وړي هيتان.

importer (im-pōr'tēr, im-pōr'tēr), n. بازگانيك كه شتوومك.

له ډرمه وړي وولاتومو دهيتي؛ بهين.

importunate (im-pōr'chə-nit), adj. (۱) سوور له سر داوا؛

كوله دمر له داوا؛ (an ~ beggar).

(۲) [Obs.] پستكړ؛ بوژه كړ.

importune (im'pōr-toōn', im'pōr-tūn'), v.t. (۱) پستكړن؛

به داوا كړن وواژه هيتان؛ داوا كړننى په يتا په يتا و كوله ددان؛ به زور داوا لېكړن؛

بوژه كړن. (۲) [Obs.] (ب) پست كړن؛ ښار كړن. (ب) زور له كړن.

adj. importunate.

importunity (im'pōr-tōō'nə-ti, im'pōr-tū'nə-ti), n. (۱) -

(ب) داوا لېكړننى په يتا په يتا وواژه له نه هيتان؛ به زور داوا لېكړن.

(ب) پستكړن؛ ښار كړن.

(۲) (pl.) داواى په يتا په يتا؛ داواى به زور؛ زوركارى؛ زور.

impose (im-pōz'), v.t. (۱) به سر د دان (توك، باج)؛ له سر د دان يا

بۇ بريدنوه (سز، باج).

(The government ~s taxes on the people.)

(۲) څو به سر د سهياندن؛ څو به زور دان به سر خلكدا؛

څو سهياندن به سر خلكدا؛

(You shouldn't ~ yourself on others;.

I don't want to ~ on you, but I appreciate your help.)

(۳) به سر د سهياندن (به تيا به تى به ډروډل)؛

(He ~d his doctrines upon the confused nation.)

(۴) ښځستنى په يه بۇ چاپ كړن

(۵) [Archaic] دانان؛ خستنه سر.

imposing

- v.t.** به‌کاره‌نشان بۆ سوودو نامانجی نابەجێی خۆ (مروّ، شت).
- impose on (or upon),** (١) به‌کاره‌نشان بۆ سوودو نامانجی خۆ؛
خۆ به‌سەردا سەپاندن (٢) خەلەتاندن؛ فێل لێکردن؛ دەسپێن؛ ساختەلێکردن.
- imposing (im-pōz'ing), adj.** بەشکۆ: بە سام، سامدار؛
بە سەرو سەما
- imposition (im-pə-zish'an), n.** (١) خۆ به‌سەردا سەپاندن؛
بەزۆر خۆ دان بەسەر خەڵکدا.
- (٢) به‌کاره‌نشان بۆ سوودو نامانجی نابەجێی خۆ
(It is an ~ to ask him to help.)
- (٣) دەستی پێڕزبایی خستەسەر سەر (تایین).
- (٤) (١) باج؛ پێن بژاردن. (ب) ئەرك؛ ئەركی ناپەروا.
- (٥) ساختە: دەسپێن.
- impossibility (im-pos'a-bil'a-ti), n.** (١) بۆ نەبوون؛
لەوانە نەبوونی بوودائێك یا شتێك: پێ نەچوون؛ نەچوونە مێشكەوه
- (لەبەر نابەجێیی) (٢) کاری نەكراو؛ كار یا شتی پێ نەچوو.
- impossible (im-pos'a-b'l), adj.** (١) نابێ: هەر نابێ؛
پێی تێ ناچێ: لەوانە نەبێ: ناچێتە مێشكەوه (لەبەر نابەجێیی)؛ ناشێ؛
بۆی نەبێ. [Colloq] (٢) (ب) لێگەنیدا دەرناپێ: لێگەنیدا مەلناکێ؛
ناپەسەد (an ~ person).
- (ب) ناپەسەند؛ ناخۆش؛ پێگیرگرفت: (an ~ situation).
- impost (im'pōst), n.** باج: ناجی گومرگ (لەسەر شتوومەکی لە دەرەوه.
- هینراو)؛ گومرگ
- v.t.** پۆل پۆل کردنی شتوومەکی لە دەرەوه هینراو بۆ ناجی گومرگ لەسەر
- دانان
- impost (im'pōst), n.** بەشی لاسەرووی کۆلەك یا پایەبەك كە تاقێکی
- لەسەر راگیر بوو.
- impostor (im-pōs'tēr), n.** ساختەچی: بە درۆ خۆنووتنەر.
- impotence (im-pōs'chēr), n.** ساختە: ساختەچیتێ؛
بە درۆ خۆنووتن
- (١) بێ هێزی؛ لاوازی؛ بێ توانایی.
- (٢) دەستەپاچەیی؛ بێ دەسەلاتی؛ هیچ لەبارا نەبوون.
- (٣) لە پیاووەتی كەوتن.
- impotency (im-pə-tən-si), n. = impotence.**
- impotent (im'pə-tənt), adj.** (١) بێ هێز؛ لاوازی؛ بێ توانا؛ بێ تێن.
- (٢) دەستەپاچە؛ بێ دەسەلات؛ هیچ لەبارا نەبوو. (٣) لە پیاووەتی كەوتو.
- impound (im-pound'), v.t.** (١) كردنە كولانە. تەویلە، یا پەچەوه؛
خستە ژورەوه؛ بەستەنەوه. (٢) گرتن؛ خستە زیندانەوه؛ خستە بەندیخانە.
- (٣) ناو كۆکردنەوه لە نەسقیل یا عماراودا
- impoundment (n.).**
- impoverish (im-pov'ēr-ish), v.t.** (١) هەژژاگردن؛ بێ دەرامەت
- کردن؛ بێ پاره کردن. (٢) هێزێ ئی برین؛ بێ هێز کردن؛ بێ پیت کردن
- impoverishment (n.).**
- impracticable (im-prak'ti-kə-b'l), adj.** (١) ناكردەنی؛
بەكار ناهێنرێ؛ کاری پێن ناكێ؛ پەپەرەوی ناكێ: (an ~ plan).
- (٢) نابێرێ؛ ڕنگە؛ كەس ناتوانێ پیاپا بپوات. (an ~ road).
- (٣) دابین ناكێ؛ سەركێش؛ كەللەپوق: (an ~ person).
- impracticability (n.).**
- impractical (im-prak'ti-k'l), adj.** (١) ناكردەنی؛ بەكار ناهێنرێ؛
جێبەجێ ناكێت. (an ~ idea).
- (٢) ناكردەنی (مروّ)؛ نەشارەزای كاروباری ژيان؛ خەیاڵ پەرست:
- (an ~ person)
- impracticality (n.); impracticalness (n.).**
- imprecate (im'pri-kāt), v.t.** لەعنەت لێکردن؛ دُعا لێکردن
- imprecator (n.).**
- imprecation (im'pri-kā'shən), n.** لەعنەت لێکردن؛

impressive

- دُعا لێکردن. (٢) لەعنەت؛ دُعا؛ نَزای خراپ.
- impregnable (im-preg'nə-b'l), adj.** (١) گون ناكێ؛
ناگێرێ (شوێن)؛ سەخت (قەلا، شوێن)؛ داگیر ناكێ؛ قایم:
- (an ~ castle, house, etc.)
- (٢) پتەو؛ چەسپوو (بیروبارەر، ناوبانگ)؛ ڕەگ داكو تاو: (an ~ belief).
- impregnability (n.); impregnably (adv.).**
- impregnable (im-preg'nə-b'l), adj.** سکی پێر دەگرت.
- impregnate (im-preg'nāt), v.t.** (١) پیت کردن؛ لێكدانی تۆوی
- نیرو هێلکەئێ مێ (٢) سکیپرکردن.
- (٣) پەین تێکردن؛ پەین رێژ کردن؛ بەهێزکردنی زەوی بە پەین تێکردن.
- (٤) پێرکردن؛ شتێ هەلکێشان:
- (They ~d their clothing with insecticide.)
- (٥) مێشك پێرکردن.
- (١) سکیپرکراو؛ سکیپر. (٢) پێر؛ پێرکراو.
- impregnation (n.); impregantor (n.).**
- impresario (im'pri-sā'ri-ō), n.** بەرێوەبەری تێپ یا دەستی
- مۆزەر، بائی، یا موسیقا؛ سەرتێپ؛ رێکخەس.
- impress (im-pres'), v.t.** (١) گرتن بە سەرمایا؛ بەزۆرگرتن بە سەربان
- (٢) دەستبەسەرگرتن (سامان، زەوی وزان).
- n. = impressment.**
- (١) نیشان کردن؛ مۆزکردن؛ لەسەر هەلکۆلێن؛
- مۆز لەسەر هەلکەندن (٢) کارکردنەسەر (مێشك، هەست)؛ کارتێکردن؛
- هەست جوولاندن؛ بەندلداچوون:
- (The place ~ed him very much.; He ~ed his audience.)
- (٣) خستە مێشكەوه؛ لە مێشكو یادا چەسپاندن
- (١) (١) نیشان کردن؛ مۆزکردن؛ مۆز لەسەر هەلکەندن.
- (ب) کارکردنەسەر؛ هەست جوولاندن. (ج) خستە مێشكەوه.
- (٢) نیشان؛ نیشانه؛ مۆز. (٣) کاری سەر مێشك.
- impressibility (n.); impressible (adj.).**
- impression (im-presh'an), n.** (١) نیشان کردن؛ مۆزکردن؛
- مۆز لەسەر هەلکەندن؛ لەسەر هەلکەندن. (٢) مۆز؛ نیشان؛ جێ نیشان؛
- شوێن مۆز؛ جێ نیشانه. (٣) جۆنیتی هاوتە بەرجاو (مروّ، شت، پوودا)؛
- باری سەرنج؛ یادگاری لە مێشكدا دروست بوو؛ هەستی بەرامبەر بە كەسێك،
- شتێك، یا پووداوتێك؛ کاری سەر مێشكو هەست:
- (His music makes little ~ on me.;
- He made a good ~ on all of them.)
- (٤) وا تێگەبێشتن؛ وا زانی؛ لاوابوون:
- (I have the ~ that he was there.)
- (٥) قالبی دان (دانسازی)
- (٦) (١) چاپکردن. (ب) دانەبەکی چاپکراو.
- (ج) سەرچەمی ژمارەیی بە یەكجار چاپکراو (پەرتووك).
- impressionable (im-presh'an-ə-b'l), adj.** بە ئاسانی کاری
- تێ دەگرت؛ بە ئاسانی بێو هەستی دەگۆڕێت و کار لە پەموشتی دەگرت:
- (Children are very ~.; He is at an ~ age.)
- impressionability (n.); impressionableness (n.).**
- impressionism (im-presh'an-iz'm), n.** شیوازو-
- بزووتنەوێکی نێگارکێشییە (هەرەها وێژو موسیقاش) لە بەشی دواوی
- سەدەئێ نۆژەهەمدا داهاات و دەلیت: کە هونەرەمەند چۆن دیمەن و شت و
- پووداوی دیتە بەرجاو بۆ یەكەم جار دەبێت وەهايش بێگێرتنەوه بۆ خەلك و
- گوێ ئەداتە وردەکاری و پاست و دروویی ئەو وێنەیه كە هاوتۆته بەرجاوی و
- گونجانی لەگەڵ پاستی تەواوی شتەكەدا.
- (١) هونەرەمەندی-
- impressionist (im-presh'an-ist), n.**
- impressionism** (٢) لاساییكەرەوه.
- impressionistic (adj.).**
- impressive (im-pres'iv), adj.** سەرنج راكێش؛ باش؛ بەشكۆ؛

impressment

- په‌سه‌ند: کارتنکه! کارکهره سره‌هست و میشک.
- impressment** (im-pres'mənt), *n.* (۱) ده‌سینه‌سهرارگرتنی زه‌وی و زارو سامان (۲) به‌زور گرتن به‌سهریان
- imprest** (im'prest), *n.* قهرز یا بازه‌ی پیشه‌کی له‌ده‌زگایه‌کی میری‌په‌وه (بۆ جینه‌جیکردنی فرمانیکی ره‌سمی)
- adj.** قهرز بازه‌ی پیشه‌کی دراو وه‌ک قهرز
- imprint** (im-print'), *v.t.* (۱) له‌سهر هه‌لکه‌ندن: مۆرکردن (۲) نیشان کردن (He ~ed the paper with his seal.)
- (۳) چاپکردن: وینه‌ی ده‌قاوده‌ق ده‌رکردن به‌چاپ
- (۴) له‌سهر نه‌خش کردن: کردن (ماچ): له‌سهرکردن: (She ~ed a kiss on my forehead.)
- (۵) خسته‌ه‌میشکوه: له‌میشکدا چه‌سپ کردن: له‌یاده‌نکردن: (to ~ something on the mind)
- n.** (۱) نیشان: مۆر: نه‌خشه‌ یا جی نه‌خشه‌ی نه‌کوژاوه. (۲) نه‌نجامی له‌به‌رجاوا: جی نیشان: جی نیشانه: نه‌نجامی کارتنکردن: نیشانه: (the ~ of starvation: He left his ~ on his society.)
- (۳) مۆری چاپکهر یا بلاوکهره‌وه: که‌بریتی‌یه له‌ناوی چاپکهر و کات و شوینی چاپ کردنی پرتوونیکه‌که له‌سهر په‌ره‌ی یه‌که‌م چاپ ده‌کړی.
- (۴) خسته‌ه‌میشکوه: (۵) زندانی کردن: به‌سته‌نوه
- imprison** (im-priz'n), *v.t.* (۱) خسته‌ه‌میشکوه: (۲) زندانی کردن: به‌سته‌نوه
- imprisonment** (im-priz'n-mənt), *n.* (۱) خسته‌ه‌میشکوه: (۲) زندانی کردن: به‌سته‌نوه
- improbability** (im'prob-ə-bil'ə-ti), *n.* (۱) له‌وانه‌نه‌بوونی (۲) پوودا‌ب: ری‌تن نه‌چوون: بۆ نه‌بوون که‌پوودات.
- (۳) شتیک که‌له‌وانه‌نه‌ب پوودات: کاری نه‌کرد
- improbable** (im-prob'ə-b'l), *adj.* له‌وانه‌نیه‌پوودات: نابین: (۱) ری‌تن نه‌چوون: بۆ نه‌بوون: بۆ نه‌بوون: تاجیته‌میشکوه.
- improbably** (*adv.*)
- improbability** (im-prō'ba-ti), *n.* سهرجیوسی: جیوتی: ناپاکی
- impromptu** (im-promp'tō, im-promp'tū), *adj. & adv.* سهرین‌س: به‌بێ خۆ بۆ ناماده‌کردن و بیرلێکردنه‌وه پیشه‌کی: کوتوپری: (an ~ news conference)
- n.** شتیک یا کرداریکی سهرین‌س: شتیک یا کرداریکی کراو به‌بێ خۆ بۆ ناماده‌کردن و بیرلێکردنه‌وه پیشه‌کی: کوتوپری.
- improper** (im-prop'ēr), *adj.* (۱) نه‌گو‌جیاو: نه‌شیواو: نابه‌جی: (۲) جی: هه‌له: چه‌وت: نادره‌وست: (He uses ~ English.)
- (۳) ناشرین: ره‌ووش: بێ ره‌ووش: ناپه‌سه‌ند: به‌درووش: ناشایسته: (~ conduct, language, dress, etc.)
- improper fraction**, کهرتی نه‌ه‌واو: بیرکاری.
- impropriety** (im'pra-pri'ə-ti), *n.* (۱) نابه‌جی: بێ جی‌یی: (۲) نه‌شیواو: نه‌گونجی: ناشرینی (ره‌ووش).
- (۳) کارنکی ناشرین یا نابه‌جی: کرده‌ره‌یه‌کی بێ جی یا ناشرین
- (۴) به‌هه‌له‌به‌کاره‌یتانی ووشه.
- improve** (im-prōv'), *v.t.* (۱) سوو- ئی وهرگرتن: که‌ک ئی وهرگرتن. (۲) چاک کردن: ماش کردن: چاک‌ترکردن: په‌ره‌ پێ سه‌ندن: پیشه‌خستن.
- (۳) چاک بوون: چاک‌تر کردن (زه‌وی‌وزار)
- v.t.** چاک بوون: چاک‌تر کردن: به‌ره‌و باشی پویشتن: په‌ره‌سه‌ندن: پیشه‌کهرت
- improvement** (im-prōv'mənt), *n.* (۱) چاک بوون: چاک کردن: (۲) به‌ره‌سه‌ندن: (۳) چاک‌ی: پیشه‌کهرت: پیشه‌خستن: په‌ره‌سه‌ندن: (۴) به‌ره‌و باشی: چاک‌ی.
- (ب) گهرینی به‌ره‌و باشی: چاک کردن: زه‌وی‌وزارو خانوو.
- improvidence** (im-prov'ə-dəns), *n.* پاشه‌کهرت نه‌کردن بۆ دوا‌زور: به‌ره‌و‌دان: ده‌ست‌لاری: بێباکی
- improvident** (im-prov'ə-dənt), *adj.* ده‌سه‌نلار: به‌ره‌و‌ده‌ر: به‌نه‌نگ دوا‌زور: به‌ره‌و نه‌هات: پاشه‌کهرت نه‌کهر: بێباک

in

- improvisation** (im-prov'ə-zā'shən), *n.* (۱) سهرین‌س: کردنی شتیک به‌بێ خۆ ناماده‌کردن و پیشه‌کی بیرلێکردنه‌وه: به‌سهرین‌س کردن.
- (۲) کارنکی سهرین‌س: کرداریکی بێ خۆ ناماده‌کردن و بیرلێکردنه‌وه.
- improvisator** (im-prov'ə-zā'tēr), *n.* بکهری شتیک بێ خۆ ناماده‌کردن و پیشه‌کی بیرلێکردنه‌وه
- improvisatorial** (*adj.*); **improvisatory** (*adj.*).
- improvise** (im'prə-vīz'), *v.t. & v.i.* به‌سهرین‌س‌یه‌په‌وه کردن: کردنی شتیک به‌بێ خۆ بۆ ناماده‌کردن و بیرلێکردنه‌وه (گۆزانی, خۆنوواندن, شت درووستکردن).
- improviser** (*n.*).
- improvised** (im'prə-vīz'd'), *adj.* سهرین‌س: به‌سهرین‌س‌یه‌په‌وه: به‌بێ خۆ بۆ ناماده‌کردن و بیرلێکردنه‌وه کراوه
- imprudence** (im-prōō'd'ns), *n.* (۱) هه‌له‌شه‌یی: ناژیری: نابه‌جی: دورنه‌بینی
- (۲) کرده‌وه یا کرداریکی ناژیرانه‌وه هه‌له‌شان
- imprudent** (im-prōō'd'nt), *adj.* ناژیر: هه‌له‌شه‌: نادره‌وست: نابه‌جی: دورنه‌بین
- impudence** (im'pyoo-dəns), *n.* (۱) بێ حیا‌یی: بێ نابوویی: بێ شرم‌ی: پووقایی: (۲) کرده‌وه‌یه‌کی بێ شرم‌انه‌ یا بێ حیا‌یانه.
- impudency** (im'pyoo-dən-si), *n.* = **impudence.**
- impudent** (im'pyoo-dənt), *adj.* بێ نابوو: بێ شرم: بێ حیا: پووقایی.
- impugn** (im-pūn'), *v.t.* هه‌رش برده‌ن سهر: په‌رخه‌لیگرتن: به‌درو‌خسته‌نوه
- (۱) (a) پال پیوه‌نان: له‌په‌ر پال پیوه‌نان بۆ پیشه‌وه. (ب) پال: گوژم: پالکی قایم و له‌په‌ر (ج) جوولانیک به‌هۆی نه‌م گوژمه‌وه. (۲) (a) هاندان: هانه‌هان (ب) هه‌وه‌س: مه‌یل: هه‌وه‌س یا مه‌یلیکی له‌په‌ر بێ بیرلێکردنه‌وه: هه‌ست.
- (۱) پال پیوه‌نان
- (۲) پال: گوژم (۳) هه‌وه‌س: مه‌یل: هه‌وه‌س یا مه‌یلی کوتوپر.
- impulsive** (im-pul'siv), *adj.* (۱) پال پیوه‌نەر.
- (۲) (a) هه‌وه‌س په‌رسته: هه‌وه‌ست خواز: پرکینش (an ~ person)
- (ب) نه‌نجامی بیر ئی نه‌کردنه‌وه هه‌وه‌س په‌رسته‌یه: (an ~ remark, act)
- impunity** (im-pū'nə-ti), *n.* له‌سزا به‌ده‌ری: به‌بێ سزادان: به‌سهره‌ستی و بێ ترسی سزا: وه‌ک به‌زه‌کی بانان بۆ ده‌رچوون.
- (They commit crimes with ~.)
- impure** (im-pyoor'), *adj.* (۱) پیس: نا‌خاوین: ناپاک‌وته‌میز.
- (۲) گلاو: به‌درو‌ه‌وشت: ناپاک: داوین پیس: ناپه‌سه‌ند: پیس
- (۳) نابوخت: نابوخته. (۴) تیکه‌لاو: هه‌مه‌چیزه.
- (۵) هه‌له (له‌په‌ر زما‌ن یا ریزمانه‌وه).
- (۱) پیسی: نا‌خاوینی: پیستی
- (۲) ناپاکی: داوین پیسی: به‌درو‌ه‌وشتی.
- (۳) نابوخته‌یی: دو‌ره‌گی: هه‌مه‌چیزه‌یی: تیکه‌لاوی.
- (۴) هه‌له (زما‌ن): (۵) شتیک پیس: ناپاک: ده‌ره‌کی, یا نابوخته
- imputation** (im'pyoo-tā'shən), *n.* تاوانبارکردن: گونا‌ه‌بارکردن: تاوانبارکردن: تاوان داننه‌پال: له‌که‌که‌که‌ تاوان.
- (۱) تاوانبارکردن: گونا‌ه‌بارکردن: تاوان داننه‌پال: له‌که‌که‌که‌ تاوان: خسته‌ه‌مل:
- (He was innocent of the crime ~d to him.)
- (۲) دا‌نه‌پال (مه‌جاز).
- in** (in), *prep.* (۱) له‌ناو: له: (~ the room; ~ the envelope)
- (۲) له: له‌به‌ره‌یاده (جل): (the lady ~ red)
- (۳) له‌ما‌وه‌ی: له: (It was done ~ a day.)
- (۴) له‌پاش: له‌دوای: (I'll be with you ~ an hour.)
- (۵) هه‌ستی پێ ده‌کړی: له‌به‌ره‌چاوه: ده‌بینی: (He is ~ sight.)

inaccessibility (*n.*); **inaccessibly** (*adv.*)
 (۱) ناتاواری؛ نارسستی؛
 (۲) هملە؛ شتیکی ناتەواو.
inaccurate (*in-ak'yoo-rit*), *adj.* ناتەواو؛ هەندار؛ هەلە؛ نارسست.
inaction (*in-ak'shan*), *n.* هیچ نەکردن؛ ناچالاکی؛ سستی؛ تەمەلی؛
 پال ئی دانەوه.
inactive (*in-ak'to-vāt*), *v.t.* (۱) لە چالاکی خستن؛ دانیشاندن
 (۲) هەلوەشانەوه؛ ناشیەتال پیکردن؛ لەکارخستن؛ دوایی پین هیئان (دەزگای
 میری، لقی لەشکر... هتد)
inactive (*in-ak'tiv*), *adj.* (۱) نەپۆزک؛ نەحوولان.
 (۲) سست؛ تەمەل؛ خاوە؛ ناچالاک؛ هیچ نەکەر؛ دانیشتوو.
 (۳) (ل) پەیکەوتە؛ لەکارکەوتوو. (ب) خانەنشین.
 (۴) زۆر کار لە هیچ ناکاو کاری ئی ناکرێ (کیمیای).
 (۵) خامۆش (نەخۆشی)؛ دامرکاوتەرەوه هیچ نیشانەئە دیار نەبێ (نەخۆشی)
 (*an ~ disease*)
inactivity (*in'ak-tiv'ə-ti*), *n.* ناچالاکی؛ هیچ نەکردن؛ دانیشتن؛
 سستی؛ تەمەلی؛ خاوی؛ خامۆشی؛ دامرکاوییی.
inadequacy (*in-ad'i-kwə-si*), *n.* ناتەواوی؛ کەم و کووپی؛
 کەم و کوویتی؛ کەمی.
inadequate (*in-ad'i-kwit*), *adj.* ناتەواو؛ کەم و کووپی؛ کەم و کوورت؛
 کەم؛ بەش ناکات؛ بێس نەبێ؛ باش نەبێ.
-inadequately (*adv.*)
inadmissible (*in'əd-mis'ə-b'l*), *adj.* قەدەغە؛ پێی نادری؛
 نابێ؛ پێی ئی نافرێ (*an ~ evidence, mistake, etc.*)
-inadmissibility (*n.*); **inadmissibly** (*adv.*)
inadvertence (*in'əd-vür'təns*), *n.* (۱) گوێ پانەهەلی؛ بێباکی؛
 گوێ نەدان (۲) بێ دەسەنقەستی؛ پێکەوتی؛ هەلە ئی دەسەنقەست
 لەخۆهەیی
inadvertency (*in'əd-vür'tənsi*), *n.* = **inadvertence**.
inadvertent (*in'əd-vür'tənt*), *adj.* (۱) گوێ پانەهەل؛ بێ گوێ؛
 بێباک؛ گوێ پین نەدەر. (۲) بێ دەسەنقەست؛ پێکەوت؛ بە هەلە:
 (*an ~ insult, mistake, etc.*)
-inadvertently (*adv.*)
inadvisable (*in'əd-viz'ə-b'l*), *adj.* نابەجێ؛ بێ جێ؛
 وا باش نەبێ؛ ناژێرانە؛ نادرووست؛ ناپەسەند؛
 (*It is ~ to put all your eggs in one basket.*)
-inadvisability (*n.*)
inalienable (*in-āl'yən-ə-b'l*), *adj.* ناسەریتەرەوه نادری بە
 یەکیکی تر؛ بۆی نەبێ کەس بێسەریتەرەوه یا بیدات بە یەکیکی تر (ماف):
 (*~ rights*)
-inalienability (*n.*); **inalienably** (*adv.*)
inalterable (*in-öl'tèr-ə-b'l*), *adj.* ناگۆڕی؛ گۆڕینی بۆ نەبێ؛
 نەگۆڕاو.
-inalterability (*n.*); **inalterably** (*adv.*)
inane (*in-ān'*), *adj.* (۱) بۆش؛ بەتاڵ.
 (۲) هیچ و پووج؛ بێ مانا؛ مەدائەنە؛ بێ مێشکانە (*~ conversation*)
-inanity (*n.*)
inanimate (*in-an'ə-mit*), *adj.* (۱) بێ ژین؛ بێ گیان.
 (*A rock is an ~ object.*)
 (۲) بێ گیان؛ بێ پۆخ (*~ nature*)
 (۳) ووشک؛ بێ هەست؛ مرئوو (مەجازی)؛ بێ تین؛ خاوە:
 (*~ conversation*)
inappeasable (*in'ə-pēz'ə-b'l*), *adj.* دلی نەرم نابێ؛
 هیچ کاری تێ ناکاو پای پین ناگۆڕێ؛ سەر سەخت.
inappetence (*in-ap'ə-təns*), *n.* نەز لە خواریدن نەکردن؛

inapplicable

ناروئوی خواردن نه‌بوون یا نه‌کردن
inapplicable (in-ap'li-kə-b'l), *adj.* (۱) ناکړتیه؛ بې‌اساس،
په‌پوره (The law is ~ in this case.)
(۲) نه‌گونځان؛ نه‌شیاو؛ نابېجی.

-inapplicability (n.).
inappreciable (in 'a-prē'shi-ə-b'l, in 'a-prē'shə-b'l), *adj.*

نور کم؛ نه‌وړنده کمه هستی پټ ناکړی.
inappreciative (in 'a-prē'shi-ā'tiv), *adj.* بې‌دښمه؛ نه‌کم کوټی؛
سپله؛ بې‌سفت

inapprehensive (in 'ap-ri-hen'siv), *adj.* (۱) ټی‌ناکات؛
ناتوانی ټی‌گات (۲) هڅست به‌مترسی نه‌کړ.

inapproachable (in 'ə-prōch'ə-b'l), *adj.* کس ناتوانی لوی
نژیک‌نیته‌وه؛ کس ناتوانی دهمی بیگاتنی یا قسمی لگه‌لدا پکات.

inappropriate (in 'ə-prō'pri-it), *adj.* ناخبرین؛ کرده‌وه
په‌وړشت؛ نابېجی؛ بې‌جن؛ نه‌شیاو؛ نه‌گونځان.

-inappropriately (adv.); **inappropriateness** (n.).
inapt (in-apt'), *adj.* (۱) نه‌گونځان؛ نه‌شیاو؛ نابېجی

(۲) ناکارامه؛ هېچ له‌بارا نه‌بوو؛ نه‌شاره‌وه؛ نه‌زان؛ ناله‌بار؛ نابه‌کار؛ دسه‌پاچه.
(۳) نه‌شیاو

inaptitude (in-ap'tə-tōd', in-ap'tə-tūd'), *n.* (۱) نه‌شیاو
نابېجی‌بی؛ نه‌گونځان (۲) ناکارامه‌یی؛ هېچ له‌بارا نه‌بوون؛ نه‌شاره‌یایی؛
نه‌زان؛ ناله‌باری؛ نابه‌کاری؛ دسه‌پاچه‌یی.

inarticulate (in 'ār-tik'yoo-lit), *adj.* (۱) کس ټی‌ناکات؛
بې‌پرتلی‌بی؛ بې‌ووشه (۲) (n.) لال؛ ب؛ بې‌دښمه‌ویل؛ زمان‌ناپارو؛ ناتوانی هڅست ویری خوی‌باش

دږیری
(۳) دږیرې‌برو؛ نه‌ووشه دږیرې‌برې (۴) (n.) بې‌جومگه؛ ژبنده‌وړناسی؛

(۵) بې‌جومگه؛ ژبنده‌وړناسی؛
inartificial (in-är'tə-fish'l), *adj.* (۱) سروشتی؛ ناده‌سکرتد.

(۲) خاکی؛ ساده (۳) ناهوئری؛ نه‌زان
inartistic (in 'är-tis'tik), *adj.* ناهوئری؛ ناهوئره‌انه؛ ناخبرین.

-inartistically (adv.).
in-as-much (in 'əz-much'), *conj.* (۱) چونکه له‌بهره‌وه‌ی؛

له‌بهره‌وه (۲) نه‌وړنده‌ی (پله)؛ تا‌شو را‌دیه‌یی که؛ همتا.
inattention (in 'ə-ten'shən), *n.* (۱) بې‌گویی؛ گویی پټ نه‌دان؛

بې‌پاکي؛ فراهوئشی (۲) کار یا کرده‌وه‌ییکی بې‌گویی یا نه‌بیناکانه.
inattentive (in 'ə-ten'tiv), *adj.* بې‌کوی؛ کوی پټ نه‌دەر؛

گویی پټ نه‌دەر؛ کوی‌پانه‌یل؛ بې‌پاک
-inattentiveness (n.).

inaudible (in-ō'də-b'l), *adj.* نابېستری؛ نه‌وړنده هیناوش و نزمه
نابېستری

-inaudibly (adv.).
inaugural (in-ō'gyoo-rəl), *adj.* (۱) تاییه‌تی به‌رنگ‌رشتن؛

بناغه‌دانان؛ یا کرده‌وه‌ی پروژیه‌یک (۲) تاییه‌تی به‌گرتنه‌دهستی جلوی
فرمانبره‌وایی؛ له‌لاین سهرک کومار‌وه

ووتاری سهرک کومار به‌بونه‌ی گرتنه‌دهستی جلوی فرمانبره‌وایی‌یه‌وه
inaugurate (in-ō'gyoo-rāt'), *v.t.* (۱) جلوی فرمانبره‌وایی

دانه‌دهست سهرک کوماری تازه (to ~ a president).
(۲) بناغه‌دانان؛ رنگ‌رشتن؛ ده‌سټیکردن؛ بناغه‌دارشتن؛

(The mayor ~d the new library.)
-inaugurator (n.).

inauguration (in-ō'gyoo-rā'shən), *n.* (۱) جلوی
فرمانبره‌وایی گرتنه‌دهست (سهرک کومان)؛ جلوی فرمانبره‌وایی دانه‌دهست.

(۲) ده‌سټیکردن؛ بناغه‌دارشتن؛ رنگ‌رشتن.
(۳) کرده‌وه؛ پروژیه.

Inauguration Day, یوژنی جلوی فرمانبره‌وایی گرتنه‌دهست له‌لاین

incarnation

سهرک کوماری تازه‌ی نه‌مهریکاوه (که ریکه‌وتی ۲۰۰۰ ی ریکه‌ندان ده‌کات).
inauspicious (in 'ōs-pish'əs), *adj.* بې‌دږوم؛ نه‌هات؛ بې‌ووم؛

(an ~ sign)
in-born (in 'börn'), *adj.* زگماکی؛ سروشتی؛ له‌خوړه؛ خویی

in-bound (in 'bound'), *adj.* هاتو؛ (an ~ train).
inbred (in 'bred'), *adj.* زگماکی؛ خویی

(۲) نه‌جاسی زاوړزی‌ی ناو خزم؛ له‌نژیک به‌خو چاک‌کراوه.
inbreed (in 'brēd', in 'brēd'), *v.t.* (۱) له‌نارووه‌په‌روړده‌کردن

یا په‌یدابوون (۲) خزمی نژیکي خو هینان؛ زاوړزی‌ی کردن له‌گه‌ل نژیک به‌خو
Inc., - incorporated.

(۱) بې‌شومار؛
incalculable (in-kal'kyoo-lə-b'l), *adj.* نازمیرنی؛ بې‌نه‌دازه؛ خجگار زور؛ له‌ژماردن نایه‌ت.

(۲) نازانری؛ پیښه‌کی؛ نه‌زانو؛ پیښیښی نه‌کراو؛ پشت پټ نه‌بېستراو؛
(~ risks; ~ moods)

-incalculability (n.); **incalculably** (adv.).
incandesce (in 'kən-des'), *v.t. & v.i.* بلیښه‌دان؛ گرگرتن؛

بريقانه‌وه؛ شوقانه‌وه؛ دره‌وشانه‌وه؛ داگیرسان
incandescence (in 'kən-des'ns), *n.* بلیښه؛ بلیښه‌دان؛ گرگرتن؛

بريقه؛ بریقانه‌وه؛ شوق؛ شوقانه‌وه؛ دره‌وشه؛ دره‌وشانه‌وه.
incandescent (in 'kən-des'nt), *adj.* (۱) بلیښه‌دار؛ گردار؛

داگیرساو؛ گهرمی و گری سوور یا سپی دهره‌وه.
(۲) به‌شوق؛ شوقدار؛ بریقاه؛ دره‌وشانه‌وه؛ زور‌پوونک؛ (~ light)

incandescent lamp,
incantation (in 'kan-tā'shən), *n.* گلویی نه‌کرتیک؛ گل‌وې
(۱) نواعه‌خوئندن له‌کاتی

نوشته‌کردن یا جادوگریدار. (۲) نهم دواعیه.
(۳) جادوگره‌ی؛ نوشته‌کردن؛ نوشته‌لینکړن؛ نه‌فسوون.

incapable (in-kā'pə-b'l), *adj.* بې‌توانا؛ له‌بارا نه‌بوو؛ ټی‌نه‌هاتو.

-incapability (n.); **incapably** (adv.).
incapable of, له‌باریدا‌دیه؛ بوی‌دیه؛ ناتوانی؛ له‌توانیدا‌دیه؛

(She is incapable of change.)
incapacitate (in 'kə-pas'ə-tāt'), *v.t.* (۱) هینز ټی‌برین؛ په‌کخست؛

له‌کارخستن. (۲) چړوک کردن (ایساناسی).
-incapacitation (n.).

incapacitated (in 'kə-pas'ə-tāt'id), *adj.* بې‌کاره؛ په‌کخه‌وتو؛
هینز ټی‌بران؛ له‌کارکه‌وتو

(۱) نه‌توانی؛ له‌توانادا‌نبوون.
incapacity (in 'kə-pas'ə-ti), *n.* له‌باردا نه‌بوون؛ بې‌توانایی (۲) چړوک بوون؛ چړوک کران.

incarcerate (in-kār'sə-rāt'), *v.t.* (۱) خستنه‌په‌ندیکخانه‌وه؛
زیندانی کردن؛ گرتن (۲) به‌ستنه‌وه؛ کردن ژور‌ه‌وه.

-incarceration (n.); **incarcerator** (n.).
incardinate (in-kār'də-nāt'), *v.t.* (۱) دانان به‌قهه؛

(۲) کردن به‌کاردینال
incarnadine (in-kār'nā-dīn'), *adj.* سوور وک خوین یا گوشت؛

خال.
سوورکردن؛ خال کردن؛ خویناوی کردن.

incarnate (in-kār'nit), *adj.* (۱) گیان به‌به‌رداکراو؛ له‌نشو گیانی
ناده‌میزاد؛ نمونه‌ی زیندوو (~ He is evil).

(۲) سوور؛ خال
(۱) گیان به‌به‌رداکردن؛ به‌رجه‌سته‌کردن

(ب) شپوه‌ی تاییه‌تی پیدان؛ زیندوو کردن.
(۲) بوون به‌نمونه‌ییکی زیندوو؛ نمونه‌کاری کردن

(He ~s the courage of the whole race.)
incarnation (in 'kār-nā'shən), *n.* (۱) گیان به‌به‌رداکردن؛

گیان به‌به‌رداکران (۲) [I-] گیانی ناده‌می به‌به‌راکردنی عیسا.
(۳) مروه یا گیانداریک که وک خودا به‌رستری.

(*He is the ~ of courage.*) (ه) شوونئى زېندور

in-case (in-kās'), *v.t.* encase.

incaution (in-kō'shən), *n.* ناھوشيارى ناوړيايى بې ټاگيايى بېياکي

incautious (in-kō'shas), *adj.* ناھوشيارا ناوړيا: هملشه: بېياک

incendiary (in-sen'di-er'i), *adj.* (۱) سووتينەر: تايبه تي به

سووتاندى خاڼو شتى به نرخ به ده سته سته: ټاگرتي به رده

(۲) سووتينەر بومبا: (*an ~ bomb*)

(۳) ناژاو جي: تايبه تي به ناژاو نه و

n. (۱) سووتينهرى خاڼو به ده سته سته: مرؤ: ټاگرتي به رده

(۲) ناژاو جي: شور شگرې: (۳) بومباي سووتينەر: شتى سووتينەر

incendiary bomb, بومباي سووتينەر بومباي به که ده ته تيته و ده ټاگريش ددي به و

incense (in'sens), *n.* (۱) بخور: (۲) دووکل و بوټي بخور

(۳) بوټي ټيکي خوش: (۴) ستايش: ستايش کران: شکو پيدراڼ

v.t. (۱) بوټي خوش کردن: به بخور بوټي خوش کردن

(۲) بخور بو سووتاندى

v.i. بخور سووتاندى

incense (in-sens'), *v.t.* يق هلساندى: يور توو به کردن:

(*Her remarks ~d him.*)

incentive (in-sen'tiv), *n. & adj.* هاندى: پال بيوهنر: پالنه:

هان هان

inception (in-sep'shan), *n.* سره تا: کاتي ده ستين کردن:

(*The project ran into trouble from its ~.*)

incertitude (in-sūr'tā-tōōd', in-sūr'tā-tūd'), *n.* (۱) گومان:

دوونى: (۲) مترسى پشت پي نه به ست: (۳) بې ناسوودى: بې ناسايشي

incessant (in-ses'nt), *adj.* به رده وام: سر و مر: نه و ستاو: هميشه:

بې ووچار

-incessancy (*n.*); **incessantly** (*adv.*).

incest (in'sest), *n.* جوت بوو: بې چوپه جن له گهل کسنيکي

پي نه شي او دا وه باوت و دايک و خوشکو براو مدنايى خو

incestuous (in-ses'choo-as), *adj.* (۱) تايبه تي به جوت بوو:

يا چوپه جن له گهل کسنيکي پي نه شي او دا وه باوت و دايک و خوشکو براو

مدنايى خو: (۲) تاوانگاريکي وها: (۳) به رده و نه جيمي تاوانگاريکي وها

inch (inch), *n.* (۱) گري: ننج: دوايزه يکي پي يک

(۲) نه و ندهي گري يک بازار يا به فري ياريو

(۳) نهخت: توژ: توسقال: نهختان

v.t. & v.i. وورده وورده خو لا نه و: زور به هيواشي بزيشتي به به رده و پيشه و ده

چوون

by inches, وورده وورده: سره به رده: زور به هيواشي

every inch, له هممو روو به که و ده: همموي: به تواري

inch by inch, وورده وورده: سره به رده: زور به هيواشي

within an inch of, زور نژيک: هيچ دووړ نه يه نيوه

inch (inch), *n.* [Scotish]. دوورکه

inchmeal (inch'mēl'), *adv.* Also by inchmeal, وورده وورده:

به رده به رده: له سره خو

inchoate (in-kō'it, in'kō-āt'), *adj.* ساوا: پړوژه: کار: تازه:

سره تا

incidence (in'si-dəns), *n.* (۱) يووډان: خوړي يووډان: ټيکه و تن:

ټيکه و تن: (۲) موډا يا پهي يووډان: موډاي کار تيکړدن

(۳) (۱) که ونه سهر: رووناکي: که و تنه سهر: پوويه: (فيزيا):

(ب) گوښه ي نه که و تنه سهره

incident (in'si-dent), *adj.* (۱) پيوه ستر: به شي که له:

(*the cares ~ to leadership*)

(۲) که و تنه سهر: که و تنه سهر: پوويه: (*~ rays*)

(۳) ده که و تنه سهر: به ستر او ده

n. (۱) يووډان: پوډان: ټيکه و تن: به سهرات

(۲) يووډان يا به سهرات ټيکي بچوک که به شي که له يووډان ټيکي که و رده تر

(به تايبه تي له چيرک و شانو نامدا)

(۳) شتيکي به ستر او به شتيکي تره و ده (ياساناسي)

incidental (in'si-den'tl'), *adj.* (۱) ټيکه و تن: ټيکه و تنه: ټيکه و تنه:

به شي که له يووډان ټيکي که و رده تر

(۲) ناگريک: په راوړي: يا شکوښي: (*~ expenses*)

n. (۱) شتيکي ټيکه و تنه: که به شي که له شتيکي يا يووډان ټيکي که و رده تر

(۲) (*pl.*) وورده خمرجي: وورده شت: وورده خمرجي همه چه شته

(۱) به ټيکه و تن

(۲) بهم بونه يوه: ووتنه که له پيشککش کردني دهنگوباس يا باسيکي

تازه ي ناگريک به لام پيوه ديداردا ده ووترتيت, وه که دملين: "نای باش بوو

بيم که و تنه": (*I ~ I'll be home half an hour late today.*)

incinerate (in-sin'ə-rāt'), *v.t.* سووتاندى تا ده بې به خو له ميش:

-incineration (*n.*).

incinerator (in-sin'ə-rā'tēr), *n.* (۱) کووړه: فېن (به تايبه تي هي

زېل يا يا شامو ده ي خوار دن سووتاندى): (۲) فېن يا کووړه ي سووتاندى لاشه ي

مردووان

incipient (in-sip'i-ənt), *adj.* ساوا: تازه: پيدا يوو يا

سره هداو: (*an ~ tumor*)

-incipience (*n.*); **incipiency** (*n.*).

incise (in-sīz'), *v.t.* (۱) پرين: هملتي شاندن: هملدين

(۲) له سره هملکندن: له تاو هملکون: داتاشين: نه نقش له سره هملکندن

(۱) (۱) هملدياو: پړاو: هملتي شينراو

(ب) نه نقش له سره هملکندراو

(۲) گونج گونج: قراغي که و

incision (in-sīzh'ən), *n.* (۱) هملدين: پرين: هملتي شان

(۲) تليش: هملدياو: پرينيک: قليش: (۳) تيژي

(۴) هملدينيکي نه اندام يا تيژي لاش (نه شترکاري)

incisive (in-sī'siv), *adj.* (۱) تيژ: پير: پرنده

(۲) تيژ (ميشک): پوون: زير که (*an ~ mind*)

(۳) پير (زمان): پوون: پاراو: پرنده: (*an ~ language*)

-incisively (*adv.*); **incisiveness** (*n.*); **incisor** (*n.*).

incitation (in'si-tā'shən, in'si-tā'shən), *n.* (۱) هاندى:

هيخانه جوښ: کلک پيوه کردن: هملگري ساندن (ناژاو)

(۲) هاندى: پال پيوه نر: هان هان

incite (in-sīt'), *v.t.* هاندى: هيخانه جوښ: هان هان دان: کلک پيوه کردن:

هملگري ساندن (ناژاو): (*He ~d people to riot.*)

incitement (in-sīt'mənt), *n.* (۱) هاندى: هيخانه جوښ: هملگري سان

(۲) هاندى: پالنه: پال پيوه نر: هيخانه جوښ

incivility (in'si-vil'ə-ti), *n.* (۱) بې نژاکتې: بې په ووشتي

په ووشت ناشرينى: (۲) کارنيکي بې نژاکتانه: کرده و يکي ناشرين

inclement (in-klem'ənt), *adj.* (۱) سهخت (ناو و هو): سهراو

سوله و باويزدانوي: (۲) تووندوتيز: بې به زمي: دلرېه: (*an ~ judge*)

-inclemency (*n.*).

inclination (in'klā-nā'shən), *n.* (۱) نوشتانره: چه مينه و ده:

لژي: لاري: (۲) گوښه ي نوشتانره

(۳) ناروژو: هموس: حزه: ويست: مهيل: هملوئست

(۴) شتيکي ويستراو

incline (in-klīn'), *v.i.* (۱) نوشتانره: چه مينه و ده: لار بوو نه و ده

(۲) سر دانه واندن: لهش نوشتانره: خو نوشتانده و ده

(۳) ويست: ناروژو کردن: مهيل کردن: مهيل بوون: حزه کردن

v.t. (۱) نوشتانره: لار کردنه و ده: لا داخست

(۲) کار تيکړدن: مهيل پي پيدا کردن: دل پي گورين: دل پي داهيتان:

inclined

- n.** ھەوسىي پەيدا كىرىش
ئېزىلىش: سەرھەتتە: بەرھەتتە: كۆرۈنۈش
incline one's ear, كۆرۈنۈش
inclined (in-klind'), adj. (۱) لار: خوار: بەللا: كۆرۈنۈش: چەت
(۲) ئەمەل: بەللا: كۆرۈنۈش: چەت
(۳) كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
inclined plane, پروتەكتىكى لار
inclinometer (in-kli-nom'ō-tēr), n. (۱) بېرەنە: كۆرۈنۈش
مۇناسىۋىتى: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
inclose (in-klōz'), v.t. = enclose.
inclosure (in-klōz'hēr), n. enclosure.
include (in-klōd'), v.t. (۱) كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
قەيىسە: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
(*This atlas contains fifty maps ~ing six of North America.*)
(*There are ten of us in the house ~ing the four children.*)
(*They will send you the book for \$ 10.00, postage ~d.*)
inclusion (in-klōd'zhən), n. (۱) كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
(*A vacation from the first to the tenth ~ is a vacation of ten days.*)
incognita (in-kog'ni-tə), n. & adj. fem. of incognito.
incognito (in-kog'ni-tō'), adv. & adj. (۱) كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
(*The prince travelled ~.*)
n. (۱) كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
(۲) كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
ب: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
incognizant (in-kog'ni-zant, in-kon'i-zant), adj. (۱) كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
ب: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
incoherence (in-kō-hēr'əns), n. (۱) كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
ب: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
incoherency (in-kō-hēr'ən-si), n. = incoherence.
incoherent (in-kō-hēr'ənt), adj. (۱) كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
ب: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
incombustible (in-kəm-bus'tə-b'l), adj. (۱) كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
(*~ material*)
-incombustibility (n.).
income (in'kum), n. (۱) كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
ب: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
incomer (in'kum'ēr), n. (۱) كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
ب: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
income tax, كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
incoming (in'kum'ing), adj. (۱) كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
(*~ profit; the ~ director*)
n. (۱) كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
ب: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
incommensurable (in-kə-men'shoor-ə-b'l), adj. (۱) كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
ب: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
(*Coins and trees are ~.*)
-incommensurability (n.); incommensurably (adv.).
incommensurate (in-kə-men'shoor-it), adj. (۱) كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
ب: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
(*a reward ~ with his efforts*)
(۲) كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
(۳) كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
-incommensurately (adv.).

inconclusive

- incommod (in 'kə-mōd'), v.t.** پەست كىرىش: پەست كىرىش
ئارەت كىرىش
incommodious (in 'kə-mō'di-əs), adj. (۱) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش
incommodity (in 'kə-mōd'ə-ti), n. (۱) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش
incommunicable (in 'kə-mū'ni-kə-b'l), adj. (۱) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
incommunicability (n.); incommunicably (adv.).
incomunicado (in 'kə-mū'ni-kā'dō), n. (۱) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش
(*The prisoners were held ~.*)
incommunicative (in 'kə-mū'ni-kā'tiv), adj. (۱) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش
كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
incommutable (in 'kə-mū'tə-b'l), adj. (۱) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش
incomparable (in-kom'pə-rə-b'l), adj. (۱) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش
ب: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
(*~ beauty, skill, etc.*)
(۲) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
-incomparability (n.); incomparably (adv.).
incompatibility (in 'kəm-pat'ə-bil'ə-ti), n. (۱) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش
incompatible (in 'kəm-pat'ə-b'l), adj. (۱) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش
(*The two are ~ with each other.*)
(۲) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش
incompetence (in-kom'pə-təns), n. (۱) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش
ب: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
incompetency (in-kom'pə-tən-si), n. = incompetence.
incompetent (in-kom'pə-tənt), adj. (۱) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش
ب: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
(۲) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش
n. (۱) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش
incomplete (in 'kəm-plēt'), adj. (۱) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش
(۲) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش
(۳) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش
-incompletely (adv.); incompleteness (n.);
incompletion (n.).
incompliance (in 'kəm-pli'əns), n. (۱) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش
ب: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
incompliant (in 'kəm-pli'ənt), adj. (۱) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش
ب: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
incomprehensible (in 'kom-pri-hen'sə-b'l), adj. (۱) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش
ب: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
(۲) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش
-incomprehensibility (n.); incomprehensibly (adv.).
incomprehension (in 'kom-pri-hen'shən), n. (۱) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش
incomprehensive (in 'kom-pri-hen'siv), adj. (۱) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش
ب: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
incompressible (in 'kəm-pres'ə-b'l), adj. (۱) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش
ب: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش
inconceivable (in 'kən-sēv'ə-b'l), adj. (۱) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش
ب: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش: كۆرۈنۈش
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش
-inconceivability (n.); inconceivably (adv.).
inconclusive (in 'kən-kloō'siv), adj. (۱) ئارەت: ئارەت: ئارەت: ئارەت
پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش: پەست كىرىش

indefinite

- indefinite** (in-def'ə-nit), *adj.* (۱) ستوور بۇ دانەنراۋ: نادىيار: (۲) دىيارى ئەنكران: كات بۇ دانەنراۋ: (۳) نامسۇگەن: (۴) ئاتايىبەتنى سامراۋ پىزىمان: ئەناس.
- ("A" and "an" are ~ articles.)
- indefiniteness** (n.).
- indefinite article**, سامراۋى ئاتايىبەتنى: رىزىمان: سامراۋى ئەناس.
- (a, an)
- indefinitely** (in-def'ə-nit'li), *adv.* ئاتايىبەتنى دىيارى ئەنكران:
- (The meeting was postponed ~ .)
- indelible** (in-del'ə-b'l), *adj.* ناسىپىنقىتەۋە: ئاكوۋىنقىتەۋە: ئاكوۋىنقىنقىتەۋە: ئەتائەتايى: لانا بىرئى:
- (~ ink; ~ shame; an ~ impression, memory)
- indelibly** (adv.).
- indelicacy** (in-del'i-kə-si), *n.* (۱) ئايەجىۋى: كىردەۋە: ووتە: زىمان: (۲) پەرۋىشتى: ئىن ئەۋاكەتنى: ئاشىرىنى: ئىدەقتار: (۳) كىردەۋە: ووتە: يا پەقتارىنكى: ئاشىرىن
- indelicate** (in-del'i-kit), *adj.* بىن ئەۋاكەت: بىن رەۋىشتى: ئاشىرىن: ئىدەقتار: ئايەجىۋى: ووتە: كىردەۋە:
- indemnify** (in-dem'na-lī'), *v.t.* (۱) بىيمەكردن: لە زىيان پاراستى: (۲) زىيان بۇ بىزاردن: بىزاردن
- indemnification** (n.); **indemnifier** (n.).
- indemnity** (in-dem'na-ti), *n.* (۱) بىيمە: لە زىيان پاراستى: (۲) بەخشىن: تاۋان: ئىپسسىنەۋە: قەرز: (۳) بىزاردن: زىيان بۇ بىزاردن
- indemonstrable** (in'di-mon'stra-b'l), *adj.* پىشان نادرى: ئاخىرىنقى پىش چاۋ: ئاسەلمىنئى:
- indent** (in-dent'), *v.t.* (۱) قەراغ: كىرغى: كىرغى: كىرغى: (۲) دىراندنى: مىۋانامەيەكى: دوو دانەيى: لەسەر: ھىلىنكى: ئايەك: بۇ سەرلەنئى: بەيەكەۋە: ئايان: لەدۋايىدا: بۇ سەلماندنى: راست: دىۋى: بىۋانامەكە: (۳) ئوسسىنى: قۇتتەراتىك: بە دوو دانە: (۴) بەجىنقىشتى: ئەختىك: بۇشايى: لە سەرەتاي: ئەند: بەجىنقىشتى: پىراۋىزىنكى: پاتر: لە ناسايى: (بە: رەگىرتى: شت: لە سەرچاۋە: تەرەۋە: يا تۇمارگىردنى: دەقارەقنى: ووتارىك: ... ھىند):
- بىردنەناۋە: ئوسسىن: لە پىراۋىزى: ناسايى: زىياتر:
- (۵) داۋاگىرد: كىرىنى: شتۋومەك: بە ئوسسىن
- v.t.* (۱) گىرغى: كىرغى: بوون: (۲) قۇتتەرات: كىرغى:
- (۳) ئوسسىنى: قۇتتەراتىك: بە دوو دانە
- (۴) بەجىنقىشتى: پىراۋىزى: پاتر: لە ئاسا: ئۇمارە: چوار: بىيىنە:
- n.* (۱) قىلىنى: شتۋىكى: قەراغ: كىرغى: كىرغى: (۲) قۇتتەراتىكى: ئوسسارەۋە: (۳) پىراۋىزى: پان: بۇشايى: سەرەتاي: بەند: (۴) دىپ: يا سەدىكى: براۋە: ئاۋەۋە: واتە: پىراۋىزى: پان: (۵) داۋا: شت: كىرىن: بە ئوسسارۋى:
- indent** (in-dent'), *v.t.* (۱) قوپاندن: (۲) نىشانەكردن: نىشانە: لەسەر: ھەلەكەندن: موزگىردن: موز: لەسەر: ھەلەكەندن
- n.* (۱) بۇشايى: بەجىنقىشتى: لە سەرەتاي: پىراۋىزى: پان: بەجىنقىشتى: (۲) قىلىشى: شتۋىكى: قەراغ: كىرغى: گىرغى: (۳) قوپاۋى: قوپان: (۴) بۇشايى: سەرەتاي: بەند: بىردنەناۋە: ئوسسىن: لە پىراۋىزى: ناسايى: زىياتر:
- indentation** (in-den-tā'shən), *n.* (۱) بۇشايى: بەجىنقىشتى: لە سەرەتاي: پىراۋىزى: پان: بەجىنقىشتى: (۲) قىلىشى: شتۋىكى: قەراغ: كىرغى: گىرغى: (۳) قوپاۋى: قوپان: (۴) بۇشايى: سەرەتاي: بەند: بىردنەناۋە: ئوسسىن: لە پىراۋىزى: ناسايى: زىياتر:
- indention** (in-den'shən), *n.* (۱) بۇشايى: بەجىنقىشتى: لە سەرەتاي: پىراۋىزى: پان: بەجىنقىشتى: (۲) ئەم: بۇشايى: بەجىنقىشتى: پانە: (۳) قوپاۋى: قوپان:
- indenture** (in-den'chər), *n.* (۱) مىۋانامەيەكى: دوو دانەيى: قەراغ: گىرغى: كىرغى: (۲) قۇتتەراتىكى: شاگىردى: يا كار: بۇگىردن: بۇمارەيەكى: تايىبەتنى: (۳) لىستەي: شتۋومەك: كىرىن: لىستەي: پەسىمى: (۴) بۇشايى: سەرەتاي: بەند: پىراۋىزى: پان: (۱) بىيەكەۋە: ئوسسندن: يا لەيەكەند: لە پىكى: قەراغ: كىرغى: كىرغى:

Indian

- (۲) بۇشايى: بەجىنقىشتى: لەسەرەتاي: بەند: پىراۋىزى: پان: بەجىنقىشتى:
- independence** (in'di-pen'dəns), *n.* (۱) سەرەتاي: خۇبىيون: (۲) دەسكەۋىك: كە بەشى: دەرامەت: بىكات: سەرەتاي: بۇزى: سەرەتاي: ئەمەرىكا: (كە: پىكىرتى: چوارى: تەموزى: ۱۷۷۶: دەكات):
- Independence Day**, (۱) سەرەتاي: خۇبىيون: (۲) ۱۷۷۶: دەكات:
- independency** (in'di-pen'dən-si), *n.* (۱) سەرەتاي: خۇبىيون: (۲) ۱۷۷۶: دەكات:
- independent** (in'di-pen'dənt), *adj.* (۱) سەرەتاي: خۇبىيون: (۲) ۱۷۷۶: دەكات:
- (۲) لەۋىز: پىكىنى: كەسدا: ئىيە: سەرەتاي: (~ thinking)
- (۳) لە ھىچ: خىزب: يا كۆمە: لەيەكەند: ئىيە: (an ~ voter, person, etc.)
- (۴) جىيا: سەرەتاي: (an ~ grocer)
- (۵) سەرەتاي: خۇبىيون: (۲) ۱۷۷۶: دەكات:
- (۶) سەرەتاي: خۇبىيون: (۲) ۱۷۷۶: دەكات:
- (۱) كەسكىنى: سەرەتاي: خۇبىيون: (۲) ۱۷۷۶: دەكات:
- n.* (۱) كەسكىنى: سەرەتاي: خۇبىيون: (۲) ۱۷۷۶: دەكات:
- independently** (adv.).
- independent of**, (۱) كەسكىنى: سەرەتاي: خۇبىيون: (۲) ۱۷۷۶: دەكات:
- independent clause**, (۱) كەسكىنى: سەرەتاي: خۇبىيون: (۲) ۱۷۷۶: دەكات:
- indescribable** (in'di-skrīb'ə-b'l), *adj.* (۱) كەسكىنى: سەرەتاي: خۇبىيون: (۲) ۱۷۷۶: دەكات:
- indescribability** (n.); **indescribably** (adv.).
- indestructible** (in'di-struk'tə-b'l), *adj.* (۱) كەسكىنى: سەرەتاي: خۇبىيون: (۲) ۱۷۷۶: دەكات:
- indestructibility** (n.); **indestructibleness** (n.); **indestructibly** (adv.).
- indeterminable** (in'di-tūr'mi-nə-b'l), *adj.* (۱) كەسكىنى: سەرەتاي: خۇبىيون: (۲) ۱۷۷۶: دەكات:
- indeterminate** (in'di-tūr'mə-nit), *adj.* (۱) كەسكىنى: سەرەتاي: خۇبىيون: (۲) ۱۷۷۶: دەكات:
- index** (in'deks), *n.* (۱) كەسكىنى: سەرەتاي: خۇبىيون: (۲) ۱۷۷۶: دەكات:
- (۲) كەسكىنى: سەرەتاي: خۇبىيون: (۲) ۱۷۷۶: دەكات:
- (۳) كەسكىنى: سەرەتاي: خۇبىيون: (۲) ۱۷۷۶: دەكات:
- (۴) كەسكىنى: سەرەتاي: خۇبىيون: (۲) ۱۷۷۶: دەكات:
- (۵) كەسكىنى: سەرەتاي: خۇبىيون: (۲) ۱۷۷۶: دەكات:
- (۶) كەسكىنى: سەرەتاي: خۇبىيون: (۲) ۱۷۷۶: دەكات:
- (۷) كەسكىنى: سەرەتاي: خۇبىيون: (۲) ۱۷۷۶: دەكات:
- (۸) كەسكىنى: سەرەتاي: خۇبىيون: (۲) ۱۷۷۶: دەكات:
- (۹) كەسكىنى: سەرەتاي: خۇبىيون: (۲) ۱۷۷۶: دەكات:
- (۱۰) كەسكىنى: سەرەتاي: خۇبىيون: (۲) ۱۷۷۶: دەكات:

Indian file

- n.** (۱) هیندی: هاوولاتی یهکی هیندستان یا هیندی پوژمه لاتی.
(۲) هیندی نهمریکایی: هیندی سوور
(۳) به کیک له زمانه کانی هینده نهمریکایی به کانی
پروژه پیاده یهک کسسی.
Indian giver, [Colloq.] کسینکه که دیاری یهک یا شتی که ده بخشن و
دوبای داوی دهکاتوه یا دهیسه نیتوه (یا هر یو نیاز دهیدات که له باتی
نوه شتیکی بدریتی): به خشنده دی درو
Indian summer, (۱) هاوینه دروزه: ماوهیه کی کورتی گرم و
تاووهوا خوش له کوتایی پایزدا (به تاییهتی له نهمریکایی): هاوینه بچکوله.
(۲) ماوهیه کی خوش و پر ناسووه له کوتایی ژبان، قوناغ، چرخ، یا شتیکی.
Indic (in'dik), adj. (۱) هیندی: هیندستانی.
(۲) تاییهتی به نیک له زمانه هیندو-نهوروی یهکان که ژوبی له زمانه
دهگرینه که له هیندستان قسه ی پیکراوه یا پی دی دهگریت.
indicant (in'di-kənt), adj. & n. (۱) پیشاندان: پیشاندان: دهرخست.
indicate (in'də-kāt), v.t. (۲) نیشانه ی نوره بوون: (Thunder ~s that a storm is near.)
(۳) پیویست بهوه بوون.
(۴) ووتن: راگه یاندن: واگه یاندن: دهرپین به کورتی:
(He ~d that he would co-operate with us.)
indication (in'də-kā'shən), n. (۱) پیشاندان: پیشاندان:
دهرخست (۲) نیشانه: بهلکه: (Is this an ~ of how she feels?)
(۳) پله ی پیشاندراو به پیوانه یا نیشاندهرنک.
indicative (in-dik'ə-tiv), adj. (۱) نیشانه ی نوره یه:
نوه دهگه بنیت: (actions ~ of love, hate, fear, hope, etc.)
(۲) تاییهتی به کردار له باری راگه یاندن، ووتن، نیشاندان، یا پرسیاردا
(پیرزمان):
n. (۱) باری راگه یاندن، ووتن، نیشاندان، یا پرسیارکردن (پیرزمان):
(We rented a house.; Will you be on time?)
(۲) کردار یهک لهم باره دا.
indicator (in'də-kā'tēr), n. نیشاندهر: پیشاندهر: میل: نیشاندهر.
indices (in'də-sēz'), n. alternative plural of index.
indict (in-dit'), v.t. (۱) تانبارکردن: گومانبارکردن: تاوان دانه پال.
(۲) به رهسمی گومانبارکردن بۆ دان به دادگا.
-indictable (adj.); indictor (n.); indictor (n.).
indiction (in-dik'shən), n. (۱) فهرمانی شمیراتوری پوما دهریاره ی
یاج له سهردانان له سهره تایی هموو ماوهیه کی پانزه سالیدا.
(۲) نهم جزره باجه: (۳) (۱) ماوهیه کی پانزه سالی.
(ب) سالیکی تاییهتی لهم ماوهیه دا.
indictment (in-dit'mənt), n. (۱) تاوانبارکردن: تاوانباری: تاوان:
(It is an ~ of the regime.)
(۲) به رهسمی گومانبارکردن بۆ دان به دادگا.
indifference (in-dif'ər-əns, in-dif'rəns), n. (۱) گوئ نهدان:
به دهریسته نوه نهاتن: بۆ دهریستی: به تنگنوه نهاتن: کهمترخمی:
بیباکی: من همستی. (۲) بۆ لایهتی. (۳) بۆ بایهخی: ناگرنگی.
indifferent (in-dif'ər-ənt, in-dif'rənt), adj. (۱) بۆ لایهتی
(۲) به دهریسته نوه نهاتن: بۆ دهریستی: به تنگنوه نهاتن: کهمترخمی:
گوئ نهدر: بیباک: دورره پیرن: هیچ مهربست نهبوو:
(He is ~ to everything.)
(۳) بۆ بایهخ: ناگرنگ.
(۴) (۱) مام نارهندی: ره شوگی: بازاری: نه باش و نه خراب.
(ب) خراب: به کارنه هاووتو. (۵) نه راست و نه هله.
(۶) جیا ناگرنتوه (ژئوارناسی).
-indifferently (adv.).
indigence (in'di-jəns), n. ههژاری: نه موونی: نه بوون: دهستکورتی:
بۆ دهرامستی: فقری.

indiscriminate

- indigene (in'di-jēn), n. Also indigen,** گیاندار یا پوره کیکی
خوولاتی، خومالی، خومی، یا تاییهتی به ناوچه یهکی تاییهتی خومی
(۱) خوولاتی (مرو، گیاندار،
پوره): خومالی: خومی: بنه چیی: خه لکی ناوچه که خوی: پشهیی:
هی شوینمه که خوی: تاییهتی به خو:
(an ~ population; an ~ plant, animal or person)
(۲) زگماکی: زگماک: ناوکی.
indigent (in'di-jənt), adj. ههژار: بۆ دهرامست: دهستکورت: نه بوو:
فقری.
(۱) باش بیی: نه کراوه تهره:
باش لای: نه کراوه تهره. (۲) شیواو: تیکه لاو و پیکه لاو.
(۳) پهله خورد نه کراو.
indigestible (in'də-jes'tə-b'l), adj. پهله خورد ناکری.
-indigestibility (n.).
indigestion (in'də-jes'chən), n. گرفت: گرفت کردن.
indigestive (in'də-jes'tiv), adj. (۱) گرفت کردوو.
(۲) گرفت کردوو. (۳) گرفت به مرو دهکات.
indign (in-din'), adj. [Obs.], (۱) بۆ لایهتی: بۆ بایهخ: هیچ و پوچ:
بۆ نوح: هه لنگری: شایسته نییه. (۲) شوروی.
indignant (in-dig'nənt), adj. توپره (به تاییهتی به یهوی کرده یهک
یا شتیکی ناووهواوه).
indignation (in'dig-nā'shən), n. توپره یی.
(۱) (pl.)، پرسواکه: ناموس شکنی:
هه یایه: به سووک تهماشاکردن:
(They subjected us to all sorts of ~ies.)
(۲) [Obs.], (۱) بۆ ناووی: پرسواکی.
(ب) کرده ی سووک، ناشرین، بۆ ناووهوا.
(ج) توپره یی (له سهر کاری ناووهوا).
indigo (in'di-gō), n. (۱) خومی شین.
(۲) پوره کی که نهم خومه شینه ی نه دهره هینرنت.
(۳) رنگی شین: شینیکی توخ: شینیکی نهرخمانی توخ.
indirect (in'də-rekt'), adj. (۱) به پینچه یهنا: ناوکه: ناوکه یه خوی:
پینچاوینچ: (an ~ route; an ~ reply).
(۲) چهوت: فروغیلاوی: ناوکه. (~ dealing).
(۳) ناوکه یه خوی: له لاره: (~ benefits; an ~ result).
(۴) ناوکه یه خوی: (دووان، ووتن): (~ speech, discourse, etc.).
indirect discourse, ووتن: ناوکه یه خوی: دووانی ناوکه یه خوی:
ووتنیه که که ده قاردهق هی قسه که نه یی:
(She said that she could not go.)
indirection (in'də-rek'shən), n. (۱) کردار، رینبار، یا رنگی:
ناوکه یه خوی: پینچاوینچ. (۲) فروغیل: چهوتی: ناوکی: سهرچموتی: ساخته.
indirect object, تهراکری: ناوکه یه خوی (پیرزمان): نامانج یا کار
له سهری ناوکه یه خوی: ووتن "him" و "her" لهم دوو پرستیه دا:
(She gave him the book.; I did her a favor.)
indiscernible (in'di-zür'nə-b'l), adj. ههست پین نه کراو:
جیا ناگرنتوه: نه ونده که مە ناوینرئ و ههستی پین ناکری.
indiscreet (in'dis-kre't), adj. ههله: ههله: دهم دراو:
بۆ سهلیقه: ناژیر.
indiscrete (in'dis-kre't), adj. یهک پارچه: جیا نه کراوه:
ناوینرئ جیا کرنتوه یا پارچه پارچه بکری.
indiscretion (in'dis-kresh'ən), n. (۱) ههله شیی: بۆ سهلیقه یی:
دهم دراو: ناژیری. (۲) کارنکی ههله: کرده یهکی بۆ سهلیقه.
indiscriminate (in'dis-krim'ə-nit), adj. (۱) بۆ پاک و پیسی:
کردن: جیاوازی نه کرا: پاک و پیسی نه کرا: (~ killing; an ~ reader).
(۲) لامه سهرلا: بۆ سهروشون: چۆن پیکوت و هه.

ئابدۇرىزىق ئاشىقنىڭ: مەل شۇر ئەكەر: سەرىپەر:

(*an ~ spirit, people, etc.*)

Indonesian (in-'dō-ne-'zhān), *adj.* (۱) ئىندونىزىيىلىك تايپىتى بە

ئىندونىزىيەلىك كەسكى (۲) تايپىتى بە يەككەلەنمەن ئىندونىزىيەلىك

فېلىپپىنلار ھەم

n. (۱) ئىندونىزىيىلىك كەسكى ئىندونىزىيەلىك ھاۋالا ئىندونىزىيەلىك

(۲) رەتلىك ئىندونىزىيەلىك

indoor (in-'dōr', in-'dōr'), *adj.* (۱) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(*an ~ pool; ~ plumbing*)

(۲) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي (*an ~ party*)

indoors (in-'dōr', in-'dōr'), *adv.* (۱) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي (*let's go ~*)

indubitable (in-'dū-bi-'tā-b'l), *adj.* كۈچى ئىچكى

كۈچى ئىچكى

induce (in-'dōs', in-'dūs'), *v.t.* (۱) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي (۲) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(*to ~ sleep, labor, etc.; indigestion -d by overeating*)

(۲) كۈچى ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي (۳) كۈچى ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

inducement (in-'dūs-'mānt), *n.* (۱) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي (۲) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي (۳) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

induct (in-'dukt'), *v.t.* (۱) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي (۲) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۳) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(*to ~ into an organization*)

(۴) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي (*He was ~ed into the army.*)

(۵) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي (۶) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

inductee (in-'duk-'tē'), *n.* (۱) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۲) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۳) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

inductile (in-'duk-'t'l), *adj.* (۱) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي (۲) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

-inductility (*n.*)

induction (in-'duk-'shān), *n.* (۱) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۲) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۳) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(*~ into the army; an army ~ center*)

(۴) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي (۵) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۶) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۷) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۸) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي (۹) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

inductive (in-'duk-'t'iv), *adj.* (۱) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي (۲) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۳) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي (*~ reasoning, method, etc.*)

(۴) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

inductor (in-'duk-'tēr), *n.* (۱) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۲) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

indulge (in-'dulj'), *v.t.* (۱) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي (۲) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۳) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي (*He ~s his children too much.*)

(۴) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۵) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۵) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

v.t. (~ in),

(*to ~ in drinking, eating, idle thoughts, etc.*)

indulgence (in-'dul-'jāns), *n.* (۱) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۲) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۳) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۴) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۵) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۶) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

indulgent (in-'dul-'jānt), *adj.* ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(*an ~ parent, teacher, etc.*)

indurate (in-'doo-'rāt', in-'dyoo-'rāt'), *v.t.* (۱) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۲) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۳) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۴) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۵) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۶) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۷) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۸) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۹) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۱۰) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۱۱) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۱۲) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۱۳) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۱۴) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۱۵) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۱۶) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۱۷) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۱۸) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۱۹) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۲۰) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۲۱) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۲۲) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۲۳) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۲۴) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۲۵) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۲۶) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۲۷) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۲۸) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۲۹) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۳۰) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۳۱) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۳۲) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۳۳) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۳۴) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۳۵) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۳۶) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۳۷) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۳۸) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۳۹) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۴۰) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۴۱) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۴۲) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۴۳) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۴۴) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

(۴۵) ئىچكى: ئىچكى ئۆي: ئۆي

- (۲) هېئانه خوش: شەيداكردن: شەيداكردن
adj. سەرخوش
n. كەسكىگەر: ھەمىشە سەرخوش: كەسكىگەر سەرخوش
inebriated (in-ē'brī-āt'id), *adj.* سەرخوش
inebriation (in-ē'brī-ā'shən), *n.* سەرخوشى
inebriety (in-ē'brī-ā-ti), *n.* سەرخوشى
inedible (in-ed'ə-b'l), *adj.* ناخورىت: بەكەرى خوارىد ناپەيت
ineffable (in-el'ə-b'l), *adj.* (۱) بە دەم سانس ناكەرى
 لە دەسە كەس ناپەيت: لە باسكەردن ناپەيت: (~ delight, beauty, etc.)
 (۲) ناوې ناپەيت: ئەسەر بەشكۆيى و پىچۆيى: (God's ~ name)
-ineffability (n.): ineffably (*adv.*)
ineffaceable (in-i-fās'ə-b'l), *adj.* ناسپەرتە: ناكۆنترىتەرە
 ناكۆنترىتەرە: ھەتتەتەيى: (an ~ impression)
ineffective (in-ə-fek'tiv), *adj.* (۱) بىن كەك: بىن نەخام: بىن سوود
 ناكارىگەر: (~ efforts)
 (۲) ئى نەھاتو: ناكارىمە: بىن تواتا: ھىچ لەبارا نەبوو: ناپەكارا: چىروك:
 سەرتەكەوتو: (an ~ leader)
-ineffectively (*adv.*); **ineffectiveness** (n.)
ineffectual (in-ə-fek'chōo-əl), *adj.* بىن نەخام: بىن كەك
 بىن سوود: سەرتەكەوتو: ناكارىگەر
inefficacious (in-ef-i-kā'shəs), *adj.* بىن كەك: بىن سوود
 ناكارىگەر: بىن نەخام
inefficacy (in-ef'i-kā-si), *n.* بىن كەك: بىن سوودى: بىن نەخامى
 ناكارىگەر
inefficiency (in-ə-fish'an-si), *n.* ناكارىمە: ناكارىگەر
 ناچالاکى: ئى نەھاتو
inefficient (in-ə-fish'ənt), *adj.* (۱) بىن نەخام: بىن سوود
 بىن كەك: ۲. باش سەرتەكەوتو: كاتو: روزو: يارە: بىن سوود: ناكارىگەر:
 (an ~ system)
 (۲) ئى نەھاتو: ناكارىمە: بىن تواتا: چىروك: (an ~ worker)
inelastic (in-ē-las'tik), *adj.* رەق: نالاستىكى: ناوشىتەتەرە
-inelasticity (n.)
inelegance (in-el'ə-gəns), *n.* (۱) ناتەرىشى: نەناسكى
 ناخوشو: ھەنگى: ۲. ناشرىنى: زمان: رەفتار: بىن نەزاكەتى
inelegant (in-el'ə-gənt), *adj.* (۱) ناتەرىش: نەناسك:
 ناخوشو: ھەنگى: (an ~ woman)
 (۲) ناشرىنى: زمان: رەفتار: كەدەرە: بىن نەزاكەت
ineligible (in-el'i-jə-b'l), *adj.* نەشاپو: ۱. كەبەدەستىگە: يا
 فرمايتەك: ۲. دىستەي: ھەلپەردەن: نەپە
 كەسكىگەر: نەشاپو: بىن ھەلپەردەن: بىن شىتەك:
n.
-ineligibility (n.)
ineloquent (in-el'ə-kwənt), *adj.* زمان نامارو: بىن دەھويل
-ineloquence (n.)
ineluctable (in-ē-luk'tə-b'l), *adj.* دەريازىوونى: ئەدەست: نەپە
 لەدەست: دە: جوى: نەپە: ھەر نەپە: بىن: (~ fate)
 (۱) نەشاپو: ۱. كەبەدەستىگە: يا
 بەكەك: نەھاتو: ناخام: (an ~ comparison)
 (۲) كەرانە: ووتە: مشتومر: گفتوگو: بىن مېشكانە: بىن مانا:
 (an ~ argument, remark, conversation, etc.)
 (۲) ناكارىمە: ئى نەھاتو: ھىچ لەبارا نەبوو: بىن تواتا: ئى نەزان: نەشارەزا:
 نالەبارا: بىن دەسەلات: دەسەپاچە:
 (an ~ official, carpenter, worker, etc.)
-ineptly (*adv.*); **ineptness** (n.)
ineptitude (in-ep'tə-tōd', in-ep'tə-tūd), *n.* (۱) نەشاپان
 نەگونجان: نامەجىبى: (۲) بىن مېشكى: بىن مانا: كەرىتى

- (۲) ناكارىمە: ئى نەزان: نەشارەزا: نالەبارا: دەسەپاچە: بىن تواتا: (۱) كەرىتى: ووتەكە: يا رەفتارىكى: ناپەجى: ناپەسەند:
inequality (in-ē-kwāl'ə-ti, in-ē-kwōl'ə-ti), *n.* (۱) ناھوتايى: (۲) (۱) جىوازى: قەبارە: پەلە: رادە: چۆنئىتى: پەلە: وپايە:
 كۆمەلەيتى: (ب) نەمەندە: يەك نەبوون: (ج) ناھەقى: ناھەقايى:
 (۲) ناھوتايى: دو: ژمارە: (بىركارى):
inequation (in-ē-kwā'zhən, in-ē-kwā'shən), *n.* ناھوتايى
 دو: ژمارە: (بىركارى):
inequitable (in-ek'wi-tə-b'l), *adj.* ناپەكسان: ناھەق
-inequitably (*adv.*)
inequity (in-ek'wi-ti), *n.* ناھەقايى: ناھەقى: ناپەكسانى: لاينەگرى:
 لاسەنگى: سەمەكارى
ineradicable (in-ē-rad'ī-kə-b'l), *adj.* رىشەكەش: ناكەرى
 لە رەگ: دەرنەپەيت: ناھەتەتەيى: لە ناھوتايى: بىن ناكەرى:
inerasable (in-ē-rās'ə-b'l), *adj.* ناسپەرتە: ناكۆنترىتەرە
inerrant (in-er'ənt, in-ūr'ənt), *adj.* ھەلە: ناكات: لە ھەلە: دەھور
 (۱) بىن گيان: نەپەك: (~ matter)
 (۲) سەست: ناچالاک: خا: تەمەل: (۲) كەرانە: ھىچ شىتەك: (كىمىا, دەرمەن)
inertia (in-ūr'shə), *n.* (۱) بار نەگۆيى: نەپەزان: نەجولان: بىن تىنى:
 (۲) بىن گيانى: سەستى: تەمەلى: بىن تاقەتى: ھىچ نەكەردن
-inertial (*adj.*)
inescapable (in-ə-skāp'ə-b'l), *adj.* دەريازىوونى: لە دەست: نەپە
 ھەر نەپە: بىن: ھەر پەدەدەت
inessential (in-ə-sen'shəl), *adj.* پەن نەپەست: ناپەيەست:
 ناكەركە:
n. شىتەكى: پەن نەپەست
inestimable (in-es'ti-mə-b'l), *adj.* (۱) ھەلەسە: نەگىتەيى:
 ناھەتەيى: نەزەكە: ناھەتەيى: ناپەيەست: (~ damage)
 (۲) زۆر: نەپە: نەزەكە: ھەسەر: دانەتەيى: لەبەر: زۆر: نەزەكە: (~ advice)
-inestimably (*adv.*)
inevitability (in-ēv-i-tə-bil'ə-ti), *n.* مەسۇگەر: پەدەدە: شىتەك:
 بىن گومانى: پەدەدە: شىتەك: ناچارى: پەدەدە: شىتەك:
inevitable (in-ēv'i-tə-b'l), *adj.* ھەر نەپە: بىن: ھەر پەدەدەت
 ھەر نەپە: لە دەست: دەريازىوونى: بىن نەپە: بە ناچارى: ھەر نەپە:
-inevitably (*adv.*)
inexact (in-ig-zakt'), *adj.* راست: نەپە: ھەلە: ناھەتە: وورد: نەپە
-inexactitude (n.)
inexcusable (in-ik-skūz'ə-b'l), *adj.* ناپەخەشەيى: لىبەردەن: بى
 نەپە: شاپەستەيى: بەخەشەن: نەپە: ناپە: بىخەشەن: يا بىپەي: ناھە: بى بەلە:
 (an ~ mistake, delay, oversight, etc.)
-inexcusably (*adv.*); **inexcusability** (n.)
inexhaustible (in-ig-zōs'tə-b'l), *adj.* (۱) لەبەن: ناپەيت:
 تەواو: ناپە: ناپەيت: لەبەن: نەھاتو:
 (an ~ supply of food, water, good feelings, etc.)
 (۲) ماندو: ناپە: ماندو: وونى: بى نەپە:
-inexhaustibly (*adv.*); **inexhaustibility** (n.)
inexistent (in-ig-zis'tənt), *adj.* پەي: نەپە: نەپە:
 لە جىھاندا: نەپە:
inexorable (in-ek'sēr-ə-b'l), *adj.* بىن نامان: دلەرم: ناپە: دلەرم:
 بىن پەجە: وازناھەتەيى: لە رى: لاندەت: كۆنەدە: مەلەدە: سەرسەخت:
 كەلەپەق: كۆي: لە ھىچ نەگەر: ناگۆيى:
-inexorably (*adv.*); **inexorability** (n.)
inexpedient (in-ik-spē'di-ənt), *adj.* نەشاپو: نەگونجان:
 بەكارنەھاتو: بەكەك: نەھاتو: ناپەجى: ناھەتە:
-inexpedience (n.); **inexpediency** (n.)

inexpensive

inexpensive (in'ik-spen'siv), *adj.* هه‌زانه‌ها: هه‌زان
inexperience (in'ik-spēr'i-ans), *n.* نه‌شارمه‌زیایی: ئی نه‌زانین
 نه‌زانای: قال نه‌بوون: نا‌قالی: تازه‌کووره‌یی: دنیا نه‌دیده‌یی
inexperienced (in'ik-spēr'i-ans), *adj.* نه‌شارمه‌ز: ئی نه‌زان
 تازه‌کووره: هه‌رزه: نه‌زان: قال نه‌بوو: دنیا نه‌دیده
inexpert (in'ik-spürt', in-ek'spært), *adj.* نه‌شارمه‌ز: ئی نه‌زان
 نه‌زان: قال نه‌بوو

-inexpertly (*adv.*).

inexpiable (in-ek'spi-a-b'l), *adj.* (1) ناسه‌ریتوه: تاوان: گوناوه: (2) ئیخوشبوویی: ئیجه (an ~ sin).

(3) [Archae] دانا‌مرکیتوه: سارد: نایبته‌وه: دلی نهرم: نابین: نا‌گورئ: (4) (~ vengeance)

inexplicable (in'iks-plan'a-b'l), *adj.* پوون نا‌کرنته‌وه:

هۆکه‌ی پوون نا‌کرنته‌وه: پوون نه‌کراوه

inexplicable (in-eks'pli-ka-b'l), *adj.* هۆکه‌ی پوون نا‌کرنته‌وه:

پوون نا‌کرنته‌وه: پوون نه‌کراوه: ئیجه‌بشتنی: هۆکه‌ی گرانه

-inexplicability (*n.*); **inexplicably** (*adv.*).

inexplicit (in'iks-plis'it), *adj.* نا‌پوون: نا‌ناسکر: نادیار: ئیل

inexpressible (in'iks-pres'a-b'l), *adj.* ده‌رنابوئ: دس نا‌کرئ:

نا‌توانئ: بو‌ئوئ: یا ده‌رنابوئ: (~ joy)

inexpressive (in'iks-pres'iv), *adj.* (1) ووشه‌ی: ئیشوو: بینه

(2) ده‌رنه‌ر: ئاده‌ری: بئ مانا: هیچ: بیشان: نه‌ده‌ر

inexpugnable (in'ik-spug'a-b'l), *adj.* نا‌به‌زینئ: نا‌گیرئ:

نا‌شکینئ: نا‌گیر نا‌کرئ: ملی پئ شوئ: نا‌کرئ: سخت

inextinguishable (in'ik-stin'gwish-a-b'l), *adj.* نا‌کوژنه‌وه:

نا‌کوژنئ: نه‌توه: دانا‌مرکیتوه: نا‌وه‌ستینئ: دواپی پئ نایه‌ت:

(~ fire, flame, spirit, etc.)

inextirpable (in'ik-stür'pa-b'l), *adj.* نا‌فه‌وتنئ: دواپی پئ

نایه‌ت: له‌ ده‌کو: ریشه: ده‌رنایه‌ت

in extremis (in'iks-trē'mis), (1) له‌ سه‌رده‌رگا:

(2) له‌ کانی: نه‌نگوچه‌مه‌دا:

inextricable (in-eks'tri-ka-b'l), *adj.* (1) له‌ ده‌ست: ده‌ریازبوونی:

ئیه‌یه: ئی زکر: بوونی: ئیه‌یه: له‌ ده‌ست: ده‌رچوونی: ئیه‌یه.

(an ~ maze, quandary, etc.)

(2) (a) نا‌لوئ: نا‌لوسکاوا: نا‌لوزاو: (ته‌نگوچه‌مه‌هه‌h

inference

infancy (in'fæn-si), *n.* (1) ساوايه‌تی: ساوايي: کۆريه‌یی: مندالی.

(2) سه‌رمه‌تا: ساوايي: (Flying is no longer in its ~).

(3) کاتی مندالی: هه‌رزه‌یی: (تا ته‌مه‌نی بیست و یه‌ک سالی).

infant (in'fænt), *n.* (1) مندالی: ساوا: شیرده‌خۆره: به‌رمه‌مکانه: مه‌لۆکه:

مندالی: کۆريه: (2) مندال: (له‌ بیست و یه‌ک که‌مه‌تر): هه‌رزه

(3) بۆ مندالی: ساوا: تايه‌تی به‌ مندالی: ساوا: یا کۆريه

(4) ژۆر: ژۆر: له‌ سه‌رمه‌تاوه: له‌ قۆناغی یه‌که‌م: یا له‌ سه‌رمه‌تاوه.

infanticide (in-fan'tə-sid'), *n.* (1) مندالی: ساوا: کوشتن.

(2) مندالی: ساوا: کوژ

infantile (in'fæn-til', in'fæn-til), *adj.* (1) تايه‌تی به‌ مندالی.

ساوا: یا ساوايي: (2) مندالانه: کردار: کردوه: ره‌ووش: (~ behavior)

(3) له‌کاتی ساوايي: یا مندالانه: هی سه‌رمه‌تا: سه‌رمه‌تايي.

infantilism (in-fan'tə-liz'm), *n.* (1) هه‌ر به‌ مندالی: مانوه:

گه‌ره‌ نه‌بوون: نه‌ له‌ شو: نه‌ له‌ مێشکداو: بلووق: نه‌بوون: (نه‌خۆشی: ناسی)

هه‌ر به‌ مندالیتی: مانوه: (2) کردوه: یا کردار: ئه‌ مندالانه.

infantine (in'fæn-tin', in'fæn-tin), *adj.* = infantile.

infantry (in'fæn-tri), *n.* له‌شکری: پیاوه: (سهریار).

infantryman (in'fæn-tri-man), *n.* سه‌ریازی: پیاوه

(3) هۆش: له‌ به‌ر: نه‌مێش: شیت: کردن: مێشک: نه‌مێش: (2) دلفراندن: هیئانه: جۆش: شه‌یداکردن: (خۆشه‌ویستی)

infatuate (in-fach'ōō-āt'), *v.t.* شیت: وشه‌یدا: جه‌زلیکه‌ر: دلفرازاو.

infatuated (in-fach'ōō-āt'id), *adj.* شیت: وشه‌یدا: جه‌زلیکه‌ر:

دلفرازاو: (He is ~ with her.)

infatuation (in-fach'ōō-ā'shan), *n.* شیت: وشه‌یدا: جه‌زلیکه‌ر:

جه‌زلیکه‌ر: دلفرازان

infeasible (in-[ē'zə-b'l), *adj.* نه‌کرده‌نی: نا‌کرئ: نه‌کراو:

ده‌ست: نادات: سه‌رناگرئ.

-infeasibility (*n.*).

infect (in-fekt'), *v.t.* (1) پیس: کردن: به‌ میکروب: میکروباوی: کردن.

(2) تووشی: نه‌خۆشی: کردن: نه‌خۆشی: پئ: گه‌یاندن

(3) خراب: کردن: ئیگدان: پیس: کردن.

(4) پئ: گه‌یاندن: (ترس: نا‌زایی: چاکی: خراپی: (His fear ~ed us all.)

infection (in-fek'shən), *n.* (1) نه‌خۆش: که‌وتن: تووشی: نه‌خۆشی:

بوون: برینداربوون: (2) نه‌خۆشی: بریندارئ:

(3) میکروب: یا شتیکی: نه‌خۆشی: تووشکه‌ر: (4) نه‌خۆشی: یه‌کی: تووشکه‌ر

(5) تووش: بوون: یا پئ: گه‌یاندن: (پروباوه: هه‌ست).

infectious (in-fek'shəs), *adj.* (1) ده‌بێته‌ هۆی: نه‌خۆشی:

(2) له‌ که‌سیکه‌ره‌ تووشی: که‌سیکی: تر: ده‌بێت: (نه‌خۆشی): تیه‌ر: په‌رۆک:

به‌ته‌شه‌نه: (an ~ disease)

(3) پلاوده‌بێته‌وه: به‌ناسانی: به‌ خه‌لکی: تر: ده‌گات: (an ~ laugh)

(4) [Obs.] نه‌خۆش.

infective (in-fek'tiv), *adj.* = infectious.

infelicitous (in-fə-lis'ə-təs), *adj.* (1) ناخۆش: (ده‌نگوایی):

خه‌یار: دانه‌گ: به‌ده‌خت: به‌دووم: به‌یووم. (2) نایه‌جئ: نه‌شیواو: نه‌گونجاو

(3) ناخۆشی: خه‌بیری: دانه‌گئ: (4) نایه‌جئ: نه‌شیواو: نه‌گونجاو: نه‌گونجاو:

(5) به‌ده‌ختئ: (2) نایه‌جئ: نه‌شیواو: نه‌گونجاو: نه‌گونجاو:

(6) بوون: به‌ هۆ: والیکردن

(7) بۆ ده‌رکه‌وتن: هه‌له‌هێنان: نه‌جام: ئی: ده‌ره‌هێنان: نه‌جام: لێوه: وه‌رگرتن:

تیگه‌هێشتن: (to ~ an unknown fact from a known fact;

I ~ed from what he said that he disagreed with me.)

(2) وا: ده‌رخستن: نیشانه‌ی: نه‌وه: بوون

بۆ ده‌رکه‌وتن: نه‌جام: ده‌ره‌هێنان

(3) لێوه: وه‌رگرتن: بۆ ده‌رکه‌وتن: هه‌له‌هێنان: (in'fēr-ans), *n.*

(4) بۆ ده‌رکه‌وتن: نه‌جام: ده‌ره‌هێنان

(5) لێوه: وه‌رگرتن: بۆ ده‌رکه‌وتن: هه‌له‌هێنان: (in'fēr-ans), *n.*

(6) بۆ ده‌رکه‌وتن: نه‌جام: ده‌ره‌هێنان

(7) لێوه: وه‌رگرتن: بۆ ده‌رکه‌وتن: هه‌له‌هێنان: (in'fēr-ans), *n.*

نەنجام بۇ دەرگەوتن (to find out by ~)

(۲) نەنجام بۇ دەرگەوتنكە بۇ دەرگەوتتو

(Is that a fair ~ from my statement?)

inferential (in-fə-ren'shəl), *adj.* قايىمىيە بە نەنجام دەرھىنان

يا دەرگەوتن بە شتىكەرە

inferior (in-fēr'i-ēr, in-fēr'yēr), *adj.* (۱) خوارتر، خوارووتر

(۲) پلە وياپە خوارتر پلە نرمتا؛ پلە كەمترا؛ نزم (پلە)؛ بەردەست؛ خواردەست

(۳) بازارى؛ رەسۇكى؛ كەنگ؛ ئى نەھاتتو؛ بىن قەر؛ ناتەواو

(۴) (to ~) خراپتر لە؛ بىن بايەخترا؛ ئەودەدى نەو باش نىيە

(۵) لە ژىرەدە رىواو ژىوارناسى

(۶) لە ژىرە مەكەدە نووسراو يا چاپكراو

n. (۱) كەسكىنى ئى نەھاتتو، پلە وياپە نزم، بەردەست، يا كەم بايەخ

(۲) شتىكى بازارى يا رەشۇكى

(۳) تىپ، نىشە، يا سەروپۇرى ژىرەيل

inferiority (in-fēr'i-ōr'ə-ti, in-fēr-i-ōr'ə-ti), *n.* (۱) پلە وياپە

نزمى؛ پلە كەمى؛ پلە كەمترا (۲) خراپى؛ كەم وگورۇ

inferiority complex, ھەست بە ناتەواوى كىردن؛ خۇ بە كەم زانين؛

خۇ بە خەلك بە كەمترا دانان؛ ھەست بە كەم وگورۇ كىردن؛ ھەستى ناتەواوى

ھەستى كەم وگورۇ

infernal (in-fūr'nəl), *adj.* (۱) دۆزەخى جەھەنمى

(۲) ناخۇش؛ شەيتانى؛ نامۇقائە؛ بەلەغەت؛ بۇ دۆزەخ دەشتىن

(۳) (colloq.) ناتەستە؛ ژۇر خراپ؛ بەدوئىس

inferno (in-fūr'nō), *n.* (۱) دۆزەخ؛ جەھەننەم

(۲) شۇنىكى ژۇر گەردە ناخۇش

infertile (in-fūr'ul), *adj.* (۱) بىن مەرھەم بىن بەر؛ بىن پىت

بىن بەرەكت (an ~ land)

(۲) بە پىت نەكراو (an ~ egg)

infertility (in-fēr-ti'ə-ti), *n.* بىن بەرى؛ نىزى؛ بىن پىتتى؛ بەر نەگرتن؛

مىدال نەبوو

infest (in-fest'), *v.t.* پىرپوون لە شتىكى بايەستەندۇ زىانەخش؛

(mountains ~ed with robbers; قىن وروووزار

(buildings ~ed with rats; clothes ~ed with lice)

-infestation (*n.*).

infidel (in'fə-dl'), *adj.* (۱) بىن ناير؛ كافر

(۲) قايىمىيە بە كافر؛ كافر

n. (۱) كەسكىنى بىن ناير؛ كافر؛ خوانەناسكە

(۲) بىن بىر؛ كەسكىنە كە بىرۋاى بە پىتارنىكى قايىمىيە نەبىن

infidelity (in-fə-del'ə-ti), *n.* (۱) بىن نابى؛ كافرلى؛ كافرلىتى

خوانەناسى (۲) نادىسۇزى؛ ئاپاكى؛ بىن دەفالى

(۳) ئاپاكى ژۇر مېرەپەتتى؛ زىفا؛ دامىن پىسى نىوان ژۇر مېرە

(۴) كارىنىكى ئاكانە؛ ئادىلۇزانە؛ يا دامىن پىسانە

infield (in'fēld'), *n.* (۱) زەوى وبارى نىزك بە خانۋى ئاۋ كىلگەيەك

(۲) بەشى ئاۋدەۋى يارىگاي نىسبۇن (ب) يارىكەرانى نەم بەشى يارىگا

infiltrate (in-fil'trāt), *v.t. & v.i.* (۱) پالاولر شە

(۲) بە درى يەدە چوونە ئاۋ بىنكە يا شۇنىكى دوزىن

(to ~ behind the enemy lines)

n. شتىك كە نە تىشۋى لى شىشا كودەپىتەۋە

infiltration (in-fil-trā'shən), *n.* (۱) بە درى يەدە چوونە ئاۋ

دوزىنەۋە يا شۇنىكى دوزىنەۋە بۇ زىان لىدان يا سوۋەستەن

(۲) بە درى يەدە ھەستەنەۋەدى دوزىن

(۳) شتىكى پىتۋار؛ شتىكى كۆمەل بوو

infinite (in'fə-nit), *adj.* (۱) بىن بايان؛ بىن سنوور؛ بىن ئەندازە

بىن شومار؛ بىن (space)

(۲) ژۇر زىل؛ ژۇر گەرە؛ يەكجار ژۇر؛ لە بىن نەھاتتو؛ بىن بىن

(۳) بىن بايان؛ ژمارە؛ بىركارى

n. (۱) شتىكى بىن سنوور يا بىن بايان (جىگە، كات)

(۲) ژمارەيەكى بىن بايان (بىركارى)

خودا

the Infinite (Being),

-infiniteness (*n.*).

infinitely (in'fə-nit-li), *adv.* ئىنچىكار ژۇر؛ بە پادەيەكى بىن ئەندازە

(This is ~ better than all the others.)

infinitesimal (in-fīn-ə-tes'm'l), *adj.* (۱) ئىنچىكار ژۇر بچووك

(ژمارە، بىركارى) (۲) ژۇر ژۇر كەم؛ ئىنچىكار ژۇر كەم يا بچووك؛ ژۇر وورد

ئەودە كەمە يا بچووكە ئاپنورى

n. ھەند، بى؛ يا ژمارەيەكى ئىنچىكار بچووك

infinitive (in-fin'ə-tiv), *adj.* (۱) قايىمىيە بە چاووگ (پىژمان)

(۲) بىن سنوور؛ دىارى نەكراو

n. چاووگ (پىژمان)؛ سەرچاۋە كىردار (پىژمان)؛ لە ئىنگلىزىدا بىرىتىيە لە

روشەي "to" لەگەن كىرداردا (to go; to think; to sing; to feel)

infinitude (in-fīn'ə-tōd', in-fīn'ə-tūd'), *n.* (۱) بىن بايانى؛

بىن سنوورى؛ بىن بىنى؛ بىن پادەيى (۲) ژمارە، ھەند، يا پادەيەكى بىن سنوور

(۱) بىن بايانى؛ بىن سنوورى؛ بىن ئەندازەيى

(۲) ھەتتەھەتاسى؛ ھەتتەھەتا؛ بىن بايان (۳) ژمارە؛ بىن بايان (بىركارى)

(۴) ماۋەى بىن ئەندازە لە دورىدا (۵) ئىنچەگرتن بە كامىرا

ھەتتەھەتا؛ بىن بايان

(۱) لاۋاز؛ بىن ھىزا؛ بىن تىن

(۲) پارا؛ دوۋىن (۳) [Rare] شلۇق؛ شلۇشۇق

infirmary (in-fūr'mə-ri), *n.* تىمارخانىە (بەتايىمىيە لە قوتباخانىە يا

ئۆردۈگايەكدا)؛ نەخۇشخانىە

infirmity (in-fūr'mə-ti), *n.* (۱) لاۋازى؛ بىن ھىزى؛ بىن تىنى

(۲) كەم وگورۇ (رەۋوشت)

infix (in-fiks'), *v.t.* (۱) تىخىستىر؛ تىدا؛ چەسپاندن؛ تىدا قايىم كىردن

(۲) لە مېشكدا چەسپ كىردن؛ قىر كىردن

(۳) ئاۋوگ يا ئاۋبەند خىستەنەۋە ووشەۋە (زمانەۋانى)

n. ئاۋبەند (زمانەۋانى)؛ ئاۋوگ

inflamm (in-flām'), *v.t.* (۱) ئاگرىتىنەردان؛ كىرتىنەردان

(۲) ھىتتەھەتاسى؛ ھەست بىزۋاندن (بەتايىمىيە تورپەيى)

(to ~ the crowd)

(۳) تىرتىركىردن (ھەست، ئارەۋو، توۋپەيى، جۇش)

(۴) ئاۋساندن؛ ھەيىكىردن؛ داگرىسان (بىر، شكاۋى)؛ ھەلئاساندن

v.i. (۱) ھاتتەجۇش (۲) ئاگرىگرتن؛ ئاگرىتىنەردان؛ كىرتىنەردان

(۳) ھەيىكىردن؛ ئاۋسان؛ سوۋىپوونەۋە؛ ھەلئاسان

(۱) ژۇر ئاگرىگرتن؛ ژۇر گىرگرتن

خۇش سوۋت؛ ئاگرىگرتن؛ ژۇر سوۋت (۲) ژۇر ھاتتەجۇش؛ ژۇر ھەلجۇو

-inflammability (*n.*); **inflammably** (*adv.*).

(۱) سوۋتاتن؛ سوۋتاندن

ئاگرىگرتن؛ گىرگرتن (۲) ئاۋسان (نەخۇشى)؛ ئاۋساۋى؛ ھەيىكىردن؛

سوۋتاتنەۋە (نەخۇشى)؛ ئاۋسان؛ سوۋىپوونەۋە

inflammatory (in-flām'ə-tōr'i, in-flām'ə-tō'ri), *adj.* (۱)

ھاندەر؛ ھىنەرمەجۇش؛ ھەست بىزۋىنەر (an ~ speech)

(۲) قايىمىيە بە ھەيىكىردن؛ ئاۋساۋى؛ سوۋىپوونەۋە لەگەلدايە

inflatable (in-flāt'ə-b'l), *adj.* فوۋى تىن دەرگى؛ ھەۋاى تىن دەرگى

(an ~ tire, tube, etc.)

(۱) فوۋىتىكىردن؛ ھەراتىكىردن؛ پىركىردن لە ھەۋا

ئاۋساندن (۲) دىلخۇش كىردن؛ كەيف پىندان؛ فوۋىتىكىردن (مەجان)؛

شادى؛ شانازى پىندان (۳) فېشال كىردن؛ قىشەكىردن؛ پىۋەنان

(۴) زىادىكىردن يا بەرگىردنەۋەى بىن ئەندازە (۵) پارە ژۇر خىستەنەۋە بازارمە

ئاۋسان؛ باكرىد؛ فوۋىتىكىردن

-inflater (*n.*); **inflator** (*n.*).

inflated (in-flāt'id), *adj.* (۱) فوۋىتىكىردن؛ ئاۋساۋ؛ باكرىد

ingenious

- (ج) گهرسهی کارښک: (*carpeting*)
ingenious (in-jen'yoəs), *adj.* (۱) بلیعت: داناک: زیرهه: کارامه:
 لښاتو: ژاناک: (*an ~ mechanic, actor, diplomat, writer, etc.*)
 (۲) بلیعتانه کړاوه: دانایانه دروستکړاوه: کارامانه پښکېنراوه: رسمن:
 (*an ~ machine, theory, explanation, etc.*)
 (۱) کچنکی ساویلکې دښاک.
 (۲) (۱) دورې کچنکی ساویلکې له شانژنامه یېکا.
 (ب) ژنه نه کتریک که دورې کچنکی ساویلکې ده بېن له سمر شانژ.
ingenuity (in-jə-nōō'ti, in-jə-nū'ə-ti), *n.* بلیعتی: دانایی:
 ژانایی: کارامه یی: رسمنی:
 (*His ~ was apparent to everyone; the ~ of the plan*)
ingenuous (in-jen'ū-əs), *adj.* (۱) خانه دان: جوامنر: سروشت و:
 پرفتار بهر: (۲) له ورو: بڼ پښوپه نا: کړاوه.
 (۳) ساده: خاکی: ساویلکې: (*an ~ smile*)
ingest (in-jest'), *v.t.* خواردن: (خواردمه یی: دهرمان):
 خواردمه یی خواردن.
-ingestion (*n.*)
ingesta (in-jes'tə), *n.pl.* خواردمه یی: خوراک: خواردن.
inglenook (in'g'l-nook'), *n.* قوژنې گوی ناگردان.
inglorious (in-glō'r'i-əs, in-glō'ri-əs), *adj.* (۱) شورومې:
 شهره زارکړ: حه یا بهر: ناشیرین (کړدوه): سمرشونکړ:
 (*an ~ retreat, defeat, etc.*)
 (۲) نه ناسراو: بڼ ناو: بڼ ناویانک: (*to live an ~ life*)
-ingloriously (*adv.*)
ingoing (in'gō'in), *adj.* (۱) چوړه ناو: چوړه ژورده: پیاچوړ.
 (۲) ووردا: هم موگرده.
ingot (in'gət), *n.* (۱) دارنژگه: قالب (۲) دارشته: دارنژ.
ingrain (in-grān'), *v.t.* (۱) له خوم دان له پښ چښندا.
 (۲) تڼدا چسپاندن: تڼدا ناشن: تڼکه لاوکردن: له میښکا چسپاندن.
 (۱) له خوم دراو له پښ چښندا: (۲) له بڼ یا دهرزوی له خوم دراو له
 پښ چښندا دروستکړاوه (بهره، ژیره خس).
n. بڼو دهرزوی له خوم دراو پښ چښن.
ingrained (in-grān'd'), *adj.* له میښکا چسپو: رڼک داکوتا:
 (~ *habits, prejudices, principles, etc.*)
ingrate (in'grāt), *adj.* [Obs.], به دهمک: سپله: نهمک کونړ
n. کسینکی سپله: به دهمک، نهمک کونړ، یا بڼ سفت.
ingratiating (in-grā'ti-āt'), *v.t.* خو ئې بردن پېشمه: مریایې کردن: (*v.t.*)
 خو ئې نزیک کړدوه: خو له لا شیرین کردن:
 (*He ~d himself with his boss.*)
-ingratiating (*n.*)
ingratitude (in-grat'ə-tōōd', in-grat'ə-tūd'), *n.* سپله یی:
 به دهمک: نهمک کونړی.
ingredient (in-grē'di-ənt), *n.* (۱) بهشی ئې پښکاتو (به تاییه یی):
 خواردمه یی: کهرسه: دانه: (*the ~s of pea soup*)
 (۲) پښکېن: پښکېننر: بهشی پښکېننر: کهرسه (مه جان):
 (*the ~s of success*)
ingress (in'gres), *n.* (۱) چوړه ژورده: هاتنه ژورده.
 (۲) مافی چوړه ژورده: پڼ پڼدانی چوړه ژورده.
 (۳) دهرگا: کون: دهرک
ingression (*n.*)
ingrown (in'grōn'), *adj.* (۱) بڼ ناوړه: پړواو: له ناو گوشتا پړواو:
 (نیوک) به ناو گوشتا چوړ: (*an ~ toe nail*)
 (۲) زگماکی
ingrowth (in'grōth'), *n.* (۱) بڼ ناوړه: پړواو
 (۲) شتنکی له ناو گوشتا یا بڼ ناوړه پړواو (نیوک)

inhibition

- ingulf** (in-gulf'), *v.t.* = engulf.
ingurgitate (in-gūr'jə-tāt'), *v.t.* همل لووشن:
 به پهلو چلیسانه خواردن.
inhabit (in-hab'it), *v.t.* تڼدا ژيان (مال، ناوچه): تڼدا نیشتجن بوون
 یا دانیشتن: (*to ~ a house, a region, country*)
-inhabitation (*n.*)
inhabitable (in-hab'i-tə-b'l), *adj.* بڼ تڼدا ژيان ده شیت یا باشه:
 بهکاری تڼدا ژيان دیت (خانوو، ناوچه).
-inhabitability (*n.*)
inhabitancy (in-hab'i-tən-si), *n.* (۱) تڼا ژيان: تڼا نیشتجن
 بوون: نیشتجن یی: (۲) نیشتجن: مال: خانه: لانه.
inhabitant (in-hab'i-tənt), *n.* دانیشتنو: نیشتجن: نیشتنی:
 (*the ~s of a town, region, country, etc.*)
inhabited (in-hab'i-tid), *adj.* ناوړه دان: ناو: ناو کړاوه:
 خلکی تڼدا ده یی: (*an ~ house, place, town, etc.*)
inhalant (in-hāl'ənt), *n.* دهرمانیکه که به همناسه همل بکشیږی.
adj. به همناسه هملکیشان: وهرده گری.
inhalation (in-hā-lā'shən), *n.* (۱) همناسه هملکیشان: همناسه
 وهرگرتن: قووتدان (دووکل) (۲) دهرمانی به همناسه هملکیشراو.
inhale (in-hāl'), *v.t.* همناسه هملکیشان: همناسه وهرگرتن:
 قووتدان (دووکل).
v.t. دووکلی جگړه قووتدان.
 (*He smokes; but doesn't ~*)
inhaler (in-hāl'ēr), *n.* (۱) همناسه هملکیش: همناسه دهر: دووکلی
 جگړه قووتدن. (۲) نامیری پاککردنه وې همل: له تۆزو دووکلو پیسی.
 (۳) نامیری همناسه پښده.
inharmonious (in-hār-mō'ni-əs), *adj.* (۱) ناساز (دهنگ،
 موسیق): نهمان. (۲) ناوکه: پښکوه نه گونجاو: له گهل یهک رڼک نه کورتو.
inhere (in-hēr'), *v.t.* پارچیمک بوون: به شیکې جیا نه بووړه له:
 پیوه نورسان: به شیکې زگماکی یا خزی بوون له.
-inherence (*n.*); **inherency** (*n.*)
inherent (in-hēr'ənt), *adj.* زگماکی: خزی: به شیکې سروشتی به:
 له هر له خوړه تپایه تی: (*Weight is an ~ property of matter.*)
He has an ~ love of beauty; Most people have an ~ fear of darkness.)
inherently (in-hēr'ənt'li), *adv.* له خوړدا: به زگماکی:
 له بڼچینه دا: (*Is man ~ good or bad?*)
inherit (in-her'it), *v.t.* (۱) میرات بردن: میرات وهرگرتن: میرات بڼ
 به جیمان یا بهرکوتن (۲) بڼ به جیمان له باوو یا پیرمه (سروشتی خزی):
 بڼ مانه و: (*He ~ed his stubbornness from his mother.*)
inheritable (in-her'i-tə-b'l), *adj.* (۱) مافی میرات وهرگرتنی هیه:
 (۲) ده بڼ به میراتی: بڼی هیه به جیپنلری و بری به میراتی.
-inheritability (*n.*)
inheritance (in-her'i-təns), *n.* (۱) میرات بردن: میرات وهرگرتن.
 (۲) میراتی: میرات. (۳) کله پوړو: شتی بڼ به جیمان له باوو یا پیرمه.
inheritor (in-her'i-tēr), *n.* میراتیر: میراتگر: به شیم.
inhibit (in-hib'it), *v.t.* (۱) قدهغه کردن.
 (۲) پڼ لیگرتن: پښیل کردن: بهر به سترکدن: راگرتن: جلوه وگرتن:
 پڼ به خو نهدان و شهرم کردن:
 (*to ~ wrong desires; Having been laughed at because of his lameness, the child became shy and ~ed.*)
-inhibitor (*n.*); **inhibitive** (*adj.*)
inhibition (in-hi-bish'ən, in-i-bish'ən), *n.* (۱) پڼ گرتن:
 پڼ له خو گرتن: پڼ به خو نهدان: جلوه وگرتن: شهرم:
 (*Wine weakens a person's ~s; a man without ~s*)

inhospitable

- (۲) کۆسپى مىشكى ۋە ھەستى! پىئى لىگىرى دەروونى.
inhospitable (in-hos'pi-tə-b'l), *adj.* (۱) ئاڭخاندان;
 مىوان رەنەگەر (۲) لائەنەدەر! چۆل! چۆلەۋانى ۋە سەخت ۋە ناخۇش:
 (an ~ shore, region, place, etc.)
 -inhospitableness (n.); inhospitably (adv.);
 inhospitality (n.).
inhuman (in-hū'mən), *adj.* (۱) نامرۇفانە
 (۲) دېندەيى! بىن بەزەيى! بىن پەخم! دېرق! دىل بە كەس نەسۋاتى.
inhumane (in hyoo-mān'), *adj.* (۱) بىن بەزەيى! دىل پىن نەسۋاتى!
 بىن پەخم! دېرق.
inhumanity (in hyoo-man'ə-ti), *n.* (۱) نامرۇفايەتى! دېرقى!
 دېندەيىتى! بىن بەزەيىتى! دىل بە كەس نەسۋاتى. (۲) كارىڭ يا ۋوتەيەكى
 نامرۇفانە ۋە دېرقانە.
inhume (in-hūm'), *v.t.* ئاشقۇن (مردو)
inimical (in-im'i-k'l), *adj.* (۱) ئاڭخاندان
 (۲) زىيانبەخش! (habits ~ to good health; acts ~ to peace).
inimitable (in-im'i-tə-b'l), *adj.* بىن ھارۋا! بىن ۋىنە!
 لاسايى ئاكرىتەرە.
iniquitous (in-ik'wə-təs), *adj.* ئاپرەۋ! ئۆردار! ئاھەق! ئاپەسەندە!
 بەد پىس پەقتار! پەۋش نۇم
iniquity (in-ik'wə-ti), *n.* (۱) ئاپرەۋايى! ئاھەق! ئۆردارى!
 پەۋش نۇم! پەقتار پىسى! سەرسەرتى
 (۲) كۈرەۋە يا كارىڭى ئاپرەۋ! نۇم، پىس، يا ئۆردارەنە.
initial (i-nish'əl), *adj.* (۱) سەرەتا! سەرەتايى:
 (the ~ stage of a disease)
 (۲) تايەتەي بە تىيى يەكەمى ۋەشەكە يا ئاۋىك.
n. تىيى يەكەمى ۋەشەكە. بەتايەتەي: (۱) تىيى گەرە لە سەرەتاي بەندىكە.
 (۲) تىيى يەكەمى ئاۋى كەسلىك يا شۇننىك: (a person's ~s).
v.t. مۇرگىرن يا نىمىزگىرن بە تىيى يەكەمى ئاۋى خۇ:
 (to ~ a document)
initially (i-nish'əl-i), *adj.* لە سەرەتادا! لەپىشەۋە! يەكەم جار.
initiate (i-nish'i-āt'), *v.t.* (۱) دەستپىشكەرنى كىرن:
 (to ~ reforms, a fight, a friendship)
 (۲) فېرگىرن! پىئاسىن! پراھىئان.
 (۳) ۋەرگىرن يا كىرن بە ئەندامى كۆمەلەيكە.
adj. (۱) دەستپىشكەرنى. (۲) فېرگراۋ! پراھىئان.
 (۳) تازە ۋەرگىراۋ بە ئەندامى كۆمەلەيكە
n. ئەندامىكى تازە ۋەرگىراۋ لە كۆمەلەيكە.
-initiator (n.).
initiation (i-nish'i-ā'shən), *n.* (۱) دەستپىشكەرنى.
 (۲) پراھىئان! فېرگىرن! پراھىئان. (۳) ۋەرگىرن بە ئەندام لە كۆمەلەيكە!
 ئاھەنگىر خور نەرتى ئەندامى تازە ۋەرگىرن لە كۆمەلەيكە.
initiative (i-nish'i-ā-tiv, i-nish'i-ā-tiv), *adj.* سەرەتايى.
 (۱) دەستپىشكەرنى: (to take the ~).
 (۲) كۈرەۋەيەكى دەست پىشكەرنى! ھەنگاۋىكى دەست پىشكەرنى:
 (a new European ~ about world peace)
 (۲) گىياسى دەستپىشكەرنى كىرن! گىياسى ھەنگاۋى تازەۋە ئازا نان.
 (۳) مافى پەرلەمان بۇ پىشكەشكەرنى ياساى تازە.
 (ب) مافى ھاۋولاتيان بۇ گۆرپىنى ياساىك يا دانائى ياساىكە تازە لەپىرى
 كۆرگىرنەۋى نىمىزى دەنگەۋەرە
 on one's own initiative, لەخۇرە! بەن كەس پىن ۋوتىن يا ئۆزلىكەرن
 (He started the project on his own initiative.)
 take the initiative, دەستپىشكەرنى كىرن
initiator (i-nish'i-ā-tōr'i, i-nish'i-ā-tōr'i), *adj.* (۱) سەرەتايى
 (۲) تايەتەي بە ئاھەنگىر نەرتى ئەندامى تازە ۋەرگىرن لە

inmate

- كۆمەلەيكە: (cermonies or rites) ~
inject (in-jekt'), *v.t.* (۱) دەزى لىدان! شىرقەلىدان.
 (۲) تىكەرن! تىخىست! پىياكەرن.
 (۳) تىن فېرئان! ۋوتە، سەرنج، تىيىنى! تىكەۋەكەرن! تىخىست
 (to ~ plitics in the discussion)
injection (in-jek'shən), *n.* (۱) دەزى لىدان! شىرقەلىدان
 (۲) خىستەناۋ! تىكەرن! تىكەرن.
 (۳) (۱) شىرقە: دەزى: (to give a patient an ~) (ب) دەرمانى بە شىرقە لىدراۋ.
injudicious (in'jōō-dish'əs), *adj.* ئاھەجى! ئازىرانە.
injunction (in-junk'shən), *n.* (۱) فەرمان! پىن ۋوتىن
 (۲) فەرمانى دادگا.
injure (in'jēr), *v.t.* (۱) بىندارگىرن! زامارگىرن! زامان لىدان
 (۲) ھەست بىندارگىرن! كارىڭى ئاپرەۋ! كىرن پەرامبەر! ھەست ئازاردان:
 (You ~d my feeling.)
injurious (in-joor'i-əs), *adj.* (۱) زىيانبەخش! بە زيان
 (۲) بىندارگەر (ھەست)! لىكەدارگەر! پىساۋاگەر! ئاشىرن! سوۋك
injury (in'jēr-i), *n.* (۱) بىرن! زام! زيان! ئازار
 (۲) سىتەمكارى! ھەست بىندارگىرن! ماف پىشقىل كىرن! دەستىرنى
 (۳) كارىڭى ئاپرەۋ يا سىتەم.
injustice (in-jus'tis), *n.* (۱) ئاپرەۋايى! ئۆردارى! زولم! زولم! ئۆرۋا
 ئاھەق! غەدر! بىن دادى. (۲) كارىڭى ئاپرەۋ يا ئاھەق! كۈرەۋەيەكى زالمەنە.
ink (ɪŋk), *n.* مەرەكەب.
v.t. (۱) لە مەرەكەب ھەنگىشان (مۆن)! مەرەكەب كىرن بەسەردا.
 (۲) بە مەرەكەب نىشانە كىرن.
inkhorn (ɪŋk'hōrn), *n.* مەرەكەبدان (ھى كەلەشاخ).
inkling (ɪŋk'liŋ), *n.* (۱) نىشانە! نىشانەيەكى ئاپاستەۋخۇ.
 (۲) ئاگا! دىل خەبەردان! ھەست! ھەستپىشكەرنى:
 (I had no ~ of what was happening.)
inkstand (ɪŋk'stænd), *n.* (۱) مەرەكەبدان ۋە قەلەمدانى سەر مىز.
 (۲) مەرەكەبدانى سەر مىز! مەرەكەبدان! شوۋشە مەرەكەب.
inkwell (ɪŋk'wel), *n.* مەرەكەبدانى سەر مىز! شوۋشە مەرەكەب.
inlaid (in'lād', in-lād'), *adj.* بۇ جوانى خراۋەتە ئاۋ شىتەكەرە يا
 تىننىدا ھەلگەنراۋە بەلەم پىكە لەگەل پوۋى شتەكەدا (نەقش ۋىگەل).
inland (in'lænd), *adj.* (۱) تايەتەي بە بەشى ئاۋمەۋى ۋولاتىك.
 (۲) خۇلاتى! خۇمالى
n. ئاۋمەۋى ۋولاتىك! ئاۋچەي ئاۋمەۋى ۋولات.
adv. بەرە ئاۋمەۋى ۋولاتىك! دور لە سنورى ۋولاتەۋە.
inlander (in'læn-dēr), *n.* جىنشىن يا دانىشتوۋى بەشى ئاۋمەۋى ۋولاتىك.
in-law (in'lō'), *n.* خۇمى ئىن (خەسو، خەۋور، ئىن برا، ئىن خوشك،
 براۋىن! زالا، ... ھەتدا) خۇمى مىرد! خۇمى ئىن مىرد.
inlay (in-lā'), *v.t.* (۱) تىخىست يا ھەلگەندى زۆرۋ بەردى بەنرخ يا
 نەقش ۋىگار لەناۋ شىتەكە بە مەرجىك لەگەل پوۋى شتەكەدا پىكە بىت.
 (۲) پازانەنەۋى پوۋى شىتەك بەم جۆرە.
n. (۱) شىتە پازىنەنەۋى لە پوۋىكەدا ھەلگەنراۋ يا تىخراۋ.
 (۲) ددان پىكەرەۋە! ئاۋلاخنى ددانى پىكەرەۋە.
inlet (in-let'), *v.t.* خىستەناۋ! تيا قايم كىرن يا چەسپاندىن.
 (۱) (۱) جۆگە! پوۋار. (ب) جۆگە يا كەندەۋىك كە لە پوۋار، دەريا، يا
 دەرياچەيەكەرە ھاتىن يا جىباۋىيەتەۋە (ج) كەندەۋىكى ئىۋان دوو دورگ
 (۲) دەرگا! كۆن! جىۋەنەۋەرەۋە.
 (۳) شىتەكى تىخراۋ، تىن چەسپىنراۋ، يا ئى ھەلگەنراۋ.
inmate (in'māt'), *n.* (۱) ھاۋخانە! ھاۋمال! نىشتەجى خانوۋەك
 (۲) نىشتەجى بەندىخانە، شىتەخانە، يا پەئگا! بەند:
 (the prison ~s demanded better treatment.)

in memoriam

in memoriam (in 'mə-mōr'i-əm), [L.], **به يادی فلان کسه ره**.
له سهر کتلی مردو له بلو نامه ی پوژنامه ده نووسری به بونه ی مردنی کسینکوه

innmost (in 'mōst, in 'māst), **adj.** innermost.

inn (in), **n.** (۱) خان: نوتیل (۲) چیشخانه و مهخانه: مهخانه
(۳) خانه ی قوتایی شینگلته ره

innards (in 'ɛrdz), **n.pl.** (۱) هه ناو: ریخونه: ناوسک.
(۲) ناوه پوک: ناوناخن: بهشی ناوه ی شتی

innate (in 'æt, i-nāt'), **adj.** زگماکی: حویی: له خویدايه: له خویدايه:
(~ courtesy; to have an ~ ability to sympathize سرووشتی
with others)

-innately (adv.): **innateness** (n.).

inner (in 'ɛr), **adj.** (۱) ناوه ده: هی ناوه ده: ژوروه ده:
(an ~ room, door, etc.)

(۲) تابه ی به میشک و دهروون: دهروونی: گیانی.

(۳) هی ناخ: قوون: تابه ی به خو: نهینی: کس پین نهزان: (~ emotion).
n. ناوه ده: نارمکی: ناوخو

inner circle, دهستی ده سلاتداران یا شت به دهستی وولاتیک یا دهزگایه.
دهستی کار به دهست یا شت به دهستی وولاتیک یا دهزگایه.

inner city, ناوه ی شار: به تابه ی گهرکه هه ژارو قهرمانه کان.

innermost (in 'ɛr-mōst, in 'ɛr-māst), **adj.** (۱) هره ناوه ده:
هی ناوی ناوه ده: هی ناوه ده: (۲) دهروونی: کانگا: ناخ: قوونترین:
کس پین نهزان و تابه ی به خو:

(One's ~ thoughts, feeling, and desires)

inning (in 'iŋ), **n.** کایه: ریاری

innkeeper (in 'kēp'ɛr), **n.** خانچی: نوتیلچی.

innocence (in 'ə-s'ns), **n.** (۱) مین تاوانی: مین سوچی: مین گونا هی

(۲) داوین پاک: پاک: (۳) به سزمانی: ساویلکهی: دل سافی: مین فروقینلی:

سادهی: (۴) میشک سوکی: منداقینی: کهریتی: مین میشکیتی: نهزانی

(۵) کسینکی ساویلک: داوین پاک: مین تاوان. یا مین میشک.

(۶) جوره رووه کینکی گول شین و سپیه.

innocent (in 'ə-s'nt), **adj.** (۱) داوین پاک: پاک:

(as ~ as a child)

(۲) مین تاوان: مین سوچ: مین گونا

(He was found ~ of all charges.)

(۳) ریان به بخش: مین زیان: مین وهی: (an ~ remark).

(۴) ساویلک: به سزمان

(۵) هه ران ئی نهزان: ساده: نهشاره

(۶) مین فروقین: مین ههست: ساده: (an ~ smile)

n. (۱) کسینکی داوین پاک: (۲) کسینکی ساویلک و ساده و هچ نهزان.

(۳) مندا

innocuous (i-nok 'ū-əs), **adj.** مین ریان: نه بخش: مین وهی.

innovate (in 'ə-vāt'), **v.t.** داهنن: شتی تازه: تازه کردنه وه:

شینوار و پرازو نامیری نوی به کارهینان له کارو له زیاندا

(۱) شتی تازه: داهینان:

تازه کردنه وه: هه میشه ریانوار و نامیری تازه به کارهینان: برئی تازه دوزینه وه

موشن کرس: (۲) شتیکی تازه داهینان: ریانوار: تازه نامیریکی تازه

داهینانوار

innovative (in 'ə-vā'tiv), **adj.** تازه کردنه: ریانوار: نامیر: شیانوار:

داهینن: تازه: تازه داهینانوار:

(an ~ artist, teacher, person; an ~ method)

innovator (in 'ə-vā'tēr), **n.** داهیننری: ریانوار و شیانوار نامیری تازه:

innocuous (i-nok 'shas, in-nok 'shas), **adj.** مین زیان: مین وهی:

زیان نه بخش

innuendo (in 'ū-en'dō), **n.** پلار: لاپلار: تواج: تهقه (مهجان):

inquietude

قسمه ی به توینکل: ووته ی توینکلار.

innumerable (in-nū'mēr-ə-b'l), **adj.** له ژماردن نایه:

ناژمیری: مین شومار: له ژماره نه هاتوو.

innumerable (i-nōō'mēr-əs, in-nū'mēr-əs), **adj.** =

innumerable.

innutritious (in 'nōō-trish'əs, in 'ū-trish'əs), **adj.** نابزونی:

کملکی کمه یا نییه بۆ تهندرووستی (خواردنه مهنی).

inobservance (in 'əb-zūr'vəns), **n.** (۱) سه رنج نه دان:

مین سه رنجی: گوی نه دان: (۲) په پیره ی نه کردن (یاسا، په پیمان، نه ریت).

-inobservant (adj.).

inoculate (in-ok 'yoo-lāt'), **v.t.** (۱) کوتان (پزیشکوهانی)

(۲) خستنه میشکوه: میشک پر کردن له.

inoculation (in-ok 'yoo-lā'shən), **n.** (۱) کوتان (پزیشکوهانی)

(۲) دهرمانی کوتان.

inoculum (in-ok 'yoo-ləm), **n.** دهرمانی کوتان.

inodorous (in-ō'dēr-əs), **adj.** مین بون.

inoffensive (in 'ə-fen'siv), **adj.** مین زیان: نه بخش: مین وهی:

ناپهسندن نییه: خراب نییه: ناشرین نییه (پرهوشت، کردنه وه)

inofficial (in 'ə-fish'əs), **adj.** (۱) بیکار: کار نه کهر

(۲) دژ به سرووشت یا په پیره ی کردن نه ریت و په پیره ندی خیزانی -

(به وهسیه تنامه یک دهووتری که نهوانه ی مافی میرات بردنیا ههیه هموویان

تیدا: مین بهش کران: مین پیشاندانی هچ هویهک)

inoperable (in-op 'ɛr-ə-b'l), **adj.** (۱) ناخریته کار:

کاری مین ناکری: (۲) بۆ نهشته رکاری ناشی: (an ~ cancer)

inoperative (in-op 'ə-rā'tiv, in-op 'ɛr-ə-tiv), **adj.** (۱) کاری

مین ناکری (یاسا، په پیره وه): وهستینوار: (۲) ناکاریگر: مین نهجام: مین کک.

inopportune (in-op 'ɛr-tōōn, in 'op-ɛr-tūn'), **adj.** کاتی

خوی نییه: ناوهخت: نابهجی: (an ~ time, visit, request, etc.)

inordinate (in-ōr'd'n-it), **adj.** (۱) نارک و پیک: شیانوار.

(۲) (b) له راده به ده: زیاد له پیوست: نابهجی: (demands ~)

(ب) جله ونه گراو: بهر بۆ بهر لاکراو: بهر لاکراو: دابین نهکراو: مین سنور:

(~ passions)

-inordinately (adv.).

inorganic (in 'ōr-gan'ik), **adj.** (۱) نازنده بهر: ناژورگانیک:

(Rocks and metals are ~ substances.)

(۲) ناسرووشتی: دهستکرد

(۳) تابه ی به کیمیای ژورگانیک.

-inorganically (adv.).

inorganization (in-ōr'gan-i-zā'shən), **n.** تارک و پیک:

شینوار و

inosculate (in-os 'kyoo-lāt'), **v.t.** (۱) به به کگیشتنی

سهرکانیان (دهماری خوین: بۆری): لیکدان (ب) له به کوه نالان: نهزان:

نالوسکان. (۲) تیکه لاوبون: بون به به ک: په کگرتن.

-inosculation (n.).

inpatient (in 'pā'shənt), **n.** نهخوشی له خسته خانه کهرتوو.

input (in 'poot'), **n.** (۱) ووزه یا تهووزمی نهله کتریکی خراوه ناو

مهکینه به کوه: تیخراو: (۲) زانیاری خراوه ناو کومپوتره وه بۆ چاره سهر -

کردنی: (۳) شتیکی پیشکش کراو یا خراوه به چا و (پیشندان، به خنه)

(The director is asking for our ~ concerning this matter.)

inquest (in 'kwɛst), **n.** (۱) لیکوینه به به کی دادگهری له میندینکی

ناکاری و ناسرووشتی (به تابه ی به بهر دهست ی سویند خواراندا)

(۲) دهستی لیکوینه وه ی وهما: (۳) نهجام و بریاری لیکوینه وه به به کی وهما

(۴) لیکوینه وه: ساغ کردنه وه.

inquietude (in-kwī'a-tōōd, in-kwī'a-tūd), **n.** مین نارامی:

مین سهرونی: نه سهروتن

inquire (in-kwīr'), v.t. (١) پرسین: پرسیارکردن. (٢) into ~ (٣) لیکولینهوه: ساغ کردنهوه: ئی ووردبوونهوه. ئی پرسینهوه له تهنرووستی کەسیک.

inquire after, (١) پرسین: پرسیارکردن. (٢) لیکولینهوه: ساغ کردنهوه: ووردبوونهوه: پرسیار: پرس.

inquisition (in kwā-zish'ən), n. (١) لیکولینهوه: ساغ کردنهوه: ئی ووردبوونهوه (٢) inquest (٣) بۆ گەڕان و سزادانی بێ بڕوایان له لایەن کلێسە کاسۆلیکەوه (ب) دادگای کلێسە له سەدە ی سیانزەهەدا بۆ سزادانی کفرکردن و کافران (ج) نیش و کاری نەم دادگایە.

(٤) لیکولینهوه و سزادانی توندوتیژ و هەرسکاری کەسانی دژ به پۆژم.

-inquisitional (adj.).

inquisitive (in-kwiz'ə-tiv), adj. (١) حەز به شت زانی کەر: حەزکەر به پرسیارکردن و فیروبون (to have an ~ mind). (٢) حەزکەر به دۆزینەوه و زانیینی دەنگوباس و شتی نەینی زیاد له پنیوست: (She is very ~.)

-inquisitively (adv.); inquisitiveness (n.).

inquisitor (in-kwiz'ə-tēr), n. (١) لیکولەرەوه. (٢) کاربەدەست یا دادپرسیکی دادگای کلێسە (ژمارە سێ ی وشە ی پینشو بێنە.

-inquisitorial (adj.).

inroad (in'rōd'), n. (١) بەلامار: هێرش: شالۆ: بەردەباران. (٢) کەنە: کەنەلیکردن: دەستدریژی: زیان: بکنە: (These long hours will make ~s on your health.)

insalivate (in-sal'ə-vāl'), v.t. خوارەمەنی و تف تیکەلاکردن له کاتی حویندا

insane (in-sān'), adj. (١) شیت: مینشک: تیکچوو. (٢) تابهەتی به شیتان: هی شیتان: (an ~ asylum). (٣) شیتانە: بێ مینشکانە: بێ مینشک: نابەجێ: بێ مانا: (an ~ idea).

-insanely (adv.).

the insane, شیتان: خەلکی شیت

insanitary (in-san'ə-ter'i), adj. ناتەندرووستی: پیسو پۆخل: بۆ تەندرووستی خراپە: (~ conditions, houses, etc.).

insanitation (in-san'ə-tā'shən), n. پیسو پۆخلی: ناباک و تەمیزی: ناتەندرووستی

insanity (in-san'ə-ti), n. (١) شینی: شیتیتی: مینشک: تیکچوو. (٢) نابەجێی: بێ مینشکی: کەریتی: بێ مانایی

insatiable (in-sā'shə-b'l, in-sā'shi-ə-b'l), adj. تیرەخۆرا: هەرگیز تیر نابێ: تیربوونی بۆ نەیه: چاوبرسی: (an ~ person; ~ desires)

-insatiability (n.); insatiably (adv.).

insatiate (in-sā'shi-it), adj. = insatiable.

inscribe (in-skrib'), v.t. (١) لەسەر هەلکەندن (ناو. ووتە. نیشانە. (to ~ a name on a tombstone) درووشم: ناو خستەسەر لیستەیک: ناو نووسین. (٢) بێشکەش کردنی پەرتووکیک بۆ کەسیک (به نووسینی چەند ووتەیک لەسەرەتای پەرتووکیکەدا). (٤) له مینشکدا چەسپاندن. ٥٠ دروستکردنی وینەیکە ئەندازەیی لەناو وینەیکەکی تردا به مەرجیک له ژۆرتیر شونیدا کە مەرجکانیان لەبەرت بەن (ئەندازە).

inscription (in-skrip'shən), n. (١) ناو یا نیشانە لەسەر هەلکەندن. (٢) شتی لەسەر هەلکەنراو (ناو, نیشانە, درووشم, ووتە): شتی نووسراو نووسین. (The ~ on the monument, the coin, the medal, etc.). (٣) بێشکەش کردنی پەرتووکیک به یەکیک له سەرەتای پەرتووکیکەدا.

-inscriptional (adj.); inscriptive (adj.).

inscrutable (in-skroō'tə-b'l), adj. سەری ئی دەرناکری (مەسەلە, نووسراو): ناخوینترتەوه: کەس ناتوانی تێ ی بگات (مەسەلە, پاس, مژدە,

شون): لیل: هەست و نەستی نازانج: مەبەستی نازانج: (an ~ person, people, look, country, face, etc.)

-inscrutability (n.); inscrutableness (n.).

insect (in'sekt), n. میروو: جانەرە: چروچانەرە: مینش و مەگەر.

insectarium (in'sek-tār'i-əm), n. (١) میرووخانە (بۆ- لیکولینهوه): چروچانەرەخانە (٢) میرووی پەرودەرەگراو بۆ لیکولینهوه

insectary (in'sek-ter'i), n. - insectarium.

insecticide (in-sek'tə-sīd'), n. (١) میرووکۆژ: دەرمان: دەرمانی جانەرەگراو: دەرمانی مینش و مەگەر: لەناوبردن. (٢) میروویی: هی مینش و مەگەر:

insectile (in-sek'til), adj. جانەرەری. (٢) له میروو یا جانەرە پینکەتوو.

insectivore (in-sek'tə-vōr', in-sek'tə-vōr'), n. گیاندار یا پووەکی میرووخۆر.

insectivorous (in'sek-tiv'ēr-əs), adj. میرووخۆر: جانەرەخۆر.

insectology (in'sek-tol'ə-jī), n. میرووناسی: جانەرەناسی: زانستی چروچانەرە

insecure (in'si-kyoor'), adj. (١) مەترسیدار: پە مەترسی: مەترسی لیکراو: بێ ناسایش. (٢) پڕوا به خۆ نەبوو: نااسوودە: ترسار: به ترس: (an ~ person, child, etc.)

(٢) شلۆق: پشت پێ نەبەستراو: نەچەسیو

insecurity (in'si-kyoor'ə-ti), n. (١) مەترسی. (٢) پڕوا به خۆ نەبوون: ترس: ترسان. (٣) شلۆقی: نەچەسیوای: پشت پێ نەبەستراو. سکپکردن: ئی پەڕین: پیتاندن: توپام و تیکردن: چاک کردن: ئی چاک کردن.

-insemination (n.); inseminator (n.).

insensible (in-sen'sə-b'l), adj. (١) بێ هەست: هەست مردوو: هەست به هیچ نەکەر. (٢) بێ هوش: له هوش خۆ چوو. (٣) گوئی نەدەر: بێباک: بێ دەربەست: بێ ناگا. (٤) ناشیرین (کردەوه, پەووش): نابەجێ: بێ مانا: دلی خەلک: نەگەر: بێ هەست: بێ هەستانە: (an ~ person, act; ~ behavior). (٥) نەرەندە کەمە هەستی پێ ناگری.

-insensibility (n.); insensibly (adv.).

insensitive (in-sen'sə-tiv), adj. (١) هەست پێ نەکەر: هەست نەکەر: هەست مردوو: (~ to beauty, touch, etc.). (٢) بێ هەست (بەرامبەر به خەلک): بێ دەربەست: گوئی نەدەر: کاری تێ ناگری: (~ to people's wishes).

-insensitivity (n.); insensitiveness (n.).

insentient (in-sen'shi-ənt, in-sen'shənt), adj. بێ گیان: بێ هوش: بێ ژین.

inseparable (in-sep'ēr-ə-b'l), adj. له یەکتەر جیا نایەوه: له یەکتەر جیا ناگیرنەوه: هەمیشە پینگەون: (~ friends) n.pl. کەسانی هەمیشە بەیەکەوه له یەک جیانەبووهوه

insert (in-sûrt'), v.t. (١) تێخستن: خستەناو: خستە نێوانەوه. (٢) ~ a key in a hole or an advertisement in a newspaper (٣) خستەسەر: خستەناو: دانەدەم: (to ~ a sentence in a paragraph)

شتی تێخراو (بەتایبەتی پەرەیکە زیادە لەناو پۆژنامە یا پەرتووکیکدا).

insertion (in-sûr'shən), n. (١) تێخستن: خستەناو: خستەسەر. (٢) شتیکی تێخراو (رستە ی زیادە لەناو بەندا, بلاونامە له پۆژنامەدا... هتد). (٣) شێوه و جێ ی لیکدانی ماسولکە یا ئەندامی لەش. (٤) تیرە, تیلماسک, یا نەقشیک کە دەدرێتە دەم جل و بەرگ.

inset (in-set'), v.t. خستەناو: تێخستن.

شتیکی تێخراو یا خراوەسەر (بەتایبەتی وینە یا نەخشەیکە بچوو کە دەخێرتەسەر یا ناو وینە یا نەخشەیکە گەرەتر)

inspire

-inspirational (adj.).

inspire (in-spir'), v.t.

- (۱) فروتن کردن؛ فوویا کردن.
(ب) زیاده‌نور یا گیان پیدان به فوویا کردن.
(۲) همناسه همنگشان؛ همناسه وەرگرتن.
(۳) کارت کردن؛ بزواندن؛ خستنه جموجول؛ هاندان.
(۴) سروش پیدان له خوداره: (God ~d the Bible.)
(۵) لایونه‌ره بون به هو؛ نه‌نجام دران: (Kindness ~s love.)
(۶) تندا درووست کردن یا پیداکردن: (It ~d fear in their hearts.)
v.t.
(۱) همناسه همنگشان؛ همناسه وەرگرتن.
(۲) هاندان؛ بزواندن؛ خستنه جموجول.
زیانده‌ره؛ بزواندن؛ خستنه جموجول؛
دلخوش کردن

inspirit (in-spir'it), v.t.

ناناسوده‌یی؛ بن ناسوده‌یی؛
پشینی؛ شله‌زاری؛ دانه‌مرکازی؛ نه‌چسپویی؛ شلوقی؛ شلوشوقی؛

(~ in a country, a family, a person, etc.)

instable (in-stā'b'l), adj. = unstable.

install (in-stōl'), v.t.

(۱) دانان له فرمانه‌ره یا کاربه‌دهستیکی
گوره به ناهنگه‌ره: (to ~ a president, a governor, a government, etc.; to ~ in office)

(۲) جزی خۆ خوش کردن؛ جزی خۆ کردنه‌ره تیا دانیشتن.
(۳) تیا دانان (نه‌نه‌فۆن، نه‌له‌کرتیک، به‌لوعه، ... هتد).

(to ~ a telephone, a heating or lighting system in a house)

installation (in'stā-lā'shən), n.
دامه‌زاندن؛ چه‌سپاندن (۲) مەکیته و کهره‌سی داتراو یا دامه‌زراو؛
(a heating, lighting, or telephone ~)

(۲) سنکی سویا؛ نۆردگا: (military ~s)

installment, instalment (in-stōl'mənt), n.

(۱) قیست
قیستی مانگانه (۲) نه‌له‌قی جزیکی زنجیری (که به چند جزیکی
دوره‌جی: (The story was published in ~s.)

installment, instalment (in-stōl'mənt), n.

installation.

instance (in'stəns), n.

(۱) دارا؛ نکا؛ داواکردن؛ (۲) وینه؛ نمونه.
(۳) جازا؛ کهرت؛ (in the first ~)
(۴) [Obs.]؛ هو؛ پالنه‌ره
(۵) دارا؛ دنگا

v.t.
(۱) پیشاندان؛ درخستن؛ دهرکرتن. (۲) نمونه هیتانه‌ره؛ نمونه دان.

for instance,

instant (in'stənt), adj.

(۱) به‌له؛ ده‌بن؛ ده‌بنه‌جی بکری؛
ناخرنه‌یه بخت گوی (۲) هی نهم مانگه.

(in reply to your letter of the 19th ~)

(۳) خهریکه پووده‌دات؛ له پووداندایه.

(۴) کوتوپر؛ ده‌ستبه‌جی؛ خیرا.

(to feel ~ relief after taking a dose of medicine)

(۵) کوتوپر؛ ناماده دهرکری (وهک قاوه‌ی وشکی ناماده‌کراو که تنه‌ها ناوی
دهرکری به‌سراو ده‌جورته‌وه)؛ یه‌کسهری؛ همناسه‌یکی پین ده‌جی؛
(~ coffee)

n. (۱) خوله‌ک؛ چرکه؛ همناسه (کات)؛ (I will be back in an ~.)

(۲) کاتنکی تابه‌تی

خیرا؛ به‌کسهر؛ کوتوپر

ههر که؛ کوتوپر؛ به‌کسهر که

(I will let you know the instant he arrives.)

instantaneous (in'stən-tā'ni-əs), adj.

(۱) یهک چرکه‌یی؛
یهک همناسه‌یی؛ له یهک همناسه‌دا ده‌بن یا پووده‌دات
(۲) کوتوپری؛ یه‌کسهری؛ ده‌م‌وده‌ستی؛ خیرا: (an ~ reply)

-instantaneously (adv.).

institutionalism

instantly (in'stānt-lī), adv.

کوتوپر؛ یه‌کسهر؛ ده‌م‌وده‌ستی.

(۱) به‌په‌له.

(۲) ده‌ستبه‌جی؛ زوو به زوو؛ کوتوپر؛ یه‌کسهر؛ ده‌م‌وده‌ستی؛ خیرا:

(I went there ~ to help.)

instead (in-'sted'), adv.

له‌باتی؛ له‌جیاتی؛ له‌بری؛ له‌بریتی:

(Since we had no honey, we used sugar ~.)

I asked for an orange, but she gave me an apple ~.)

له‌باتی؛ له‌بریتی؛ له‌بری؛ له‌جیاتی؛ له‌جی:

instead of.

(I will go instead of you.)

instep (in'step), n.

(۱) شانیه پین

(۲) نه‌و به‌شهی گۆره‌وی یا پیناو که شانیه پین داده‌پۆشن.

(۳) دیوی پیشه‌وه‌ی لاقی نه‌سپ له‌نیوان پاشوو قوله‌قاچدا.

هاندان؛ پال پینوه‌نا؛ جۆشدان؛

ناوه‌ره (شەپ)؛ فیتدان؛ ری بو خوش کردن؛

(to ~ a rebellion, a quarrel, etc.;

to ~ workers to go out on a strike)

-instigation (n.); instigator (n.).

به‌هاندانی (فلان کەس یا لا)؛ به‌فیتی

at the instigation of,

instill, instil (in-'stil'), v.t.

(۱) تینکردن؛ لۆپ؛ لۆپ

(۲) (in: ~ into ~)؛ خستنه مینشکوه به‌ره‌به‌ره؛ له مینشکدا چه‌سپاندن یا

ناشتن

-instillation (n.); instillment (n.).

instinct (in'stinkt), n.

(۱) زگماک؛ هه‌ست و هۆشی

زگماکی یا سرووشتی: (Suckling is an ~ in mammals.)

(to have an ~ for music;

به‌هره؛ توانای زگماکی؛ سه‌لیقه:

She has an ~ for doing the right thing.)

adj. (with emotions) ~)

instinctive (in-'stink'tiv), adj.

زگماکی؛ خۆیی؛ له خۆوه

(an ~ reaction)

-instinctively (adv.).

instinctual (in-'stink'chōō-əl), adj.

زگماکی؛ خۆیی

institute (in'stā-tōōl', in'stā-tūt'), v.t.

(۱) دامه‌زاندن؛ دانان؛

هیتانه‌کایه‌ره: (to ~ a custom or rule)

(۲) ده‌ستپینکردن؛ کردن: (to ~ an investigation, changes, etc.)

(۳) دامه‌زاندن یا دانان له‌سهر کار؛ دانان به کاربه‌دهستی گوره

n. (۱) پیره‌ره؛ ریزا؛ به‌ما؛ یاسا؛ ده‌زگا.

(ب) گورته‌ی نهم پیره‌ره یا یاسایانه. (۲) (۱) دانشگاه؛ ناموزگا.

(ب) خانووی دانشگاهیک (ج) دانشگاهی پیشه‌سازی

(د) دانشگاهیکی به‌زری لیکۆلینه‌وهو خۆیندن.

(ه) به‌رنامه‌یکی کورتی تابه‌تی خۆیندن.

(۱) دانان: (in'stā-tōō'shən, in'stā-tūt'shən), n.

دامه‌زاندن؛ هیتانه‌کایه‌ره؛ ده‌ستپینکردن. (۲) نه‌ریت؛ خۆنه‌ریتی کۆمه‌لایه‌تی؛

په‌یوه‌ندی و دامو ده‌زگای کۆمه‌لایه‌تی:

(Marriage as an ~ is under attack.)

(۳) (۱) ناموزگا؛ دانشگاه: (~s of higher learning)

(ب) ده‌زگا (دانشگا، قوتابخانه، مژگوت، کلنسه؛ به‌ندیخانه، شیتخانه.

خسته‌خانه، ... هتد)

(۴) شوین یا خانووی نهم جۆره ده‌زگایه

(۵) شیتخانه؛ به‌ندیخانه

(۶) [Colloq.]؛ کەسێک یا شتێک که بووین به‌شینکی هه‌میشه له نارادای

ژیانی کۆمه‌لایه‌تی: (He is an ~)

(۷) کۆمه‌له یاساو په‌یره‌وێک

-institutional (adj.).

institutionalism (in'stā-tūt'shən-'l-iz'm), n.

(۱) بپوا پین

بوون و لایه‌نگیرکردنی ده‌زگاکانی کۆمه‌ل به‌تایه‌تی ناين. (۲) به‌خۆوکردن و

ئاگا ئى بوئى بىن كەسانو ھەژاران لەلايەن دەزگا كۆمەلەيتىيەكانەو
institutionalize (in'sta-tū'shən-'l-īz'), *v.t.* (۱) كەردن بە
 دەزگايەكى چەسپو لە كۆمەلەدا. (۲) خستە شىتخانە يا بەندىخانەو
instruct (in-strukt'), *v.t.* (۱) فێركردن، وانە ووتنەو
 پەرورەدەكردن لە قوتابخانەدا. (۲) ئامۆزگارى كردن؛ بۆ پوون كەردنەو
 پىن راگەبەندن؛ رابەرى كردن: (The judge ~s the jury.)
 (۳) ھەرمان پێدان؛ پىن ووتن

(The officer ~ed his soldiers to shoot.)

instruction (in-struk'shən), *n.* (۱) فێركردن؛ پەرورەدەكردن
 (قوتابخانە)؛ وانە ووتنەو (۲) زانیاری؛ زانست
 (۳) ھەرمان؛ ئامۆزگارى؛ رابەرى؛ پىننامى

-instructional (*adj.*).

instructive (in-struk'tiv), *adj.* فێركەر؛ بەكەك (پەند)؛ چاوكەرەو
 (an ~ lesson, experience, book, trip, etc.)

instructor (in-struk'tēr), *n.* ماموستا؛ وانەپێژ؛ فێركار؛
 ماموستای پلە ئزمى كۆلىج يا زانكۆ

instructorship (in-struk'tēr-ship), *n.* پلەى ماموستايەتى؛
 ماموستايى؛ كارى ماموستايەتى

instrument (in'stroo-mənt), *n.* (۱) ھو مرقە؛ شت؛
 دەسكەلا؛ پىكار (to be the ~ of a person's death)
 (۲) ئامير؛ بەنايەبەتى ھى زانیاری يا ووردەكارى؛ پىكار
 (۳) ئاميرى مۇسقى (a musical ~)
 (۴) برسانامەيەكى ياسايى (كۆمپيالى. سەنەد. قوتنەرات. تاپۆ).

v.t. (۱) نووسىن يا ئامادەكردنى برسانامەيەكى ياسايى.
 (۲) پىنكخستىر گونجاندنى ئاواز و ئاميرى مۇسقى.

instrumental (in'stroo-mən'tl), *adj.* (۱) بەكەكە؛ گرنگ؛ بەكار؛
 ئەنجامدەر؛ يارمەتیدەر (to be ~ in finding work for a friend)
 (۲) ئاميرى مۇسقى؛ بە ئامير لىدەردى يا دەژەنرى: (~ music)
 (۳) بۆ ئەو نووسراو دا ئاواو كە بە ئامير ئى بدزىت (مۇسقى).

instrumentalism (in'stroo-mən'tl-iz'm), *n.* تىۋرىيەكە كە
 دەلەت؛ بىروناوې تەنھا ھۆيەكە بۆ كەردنى شىتەك وە ئرخى بىروناوې بە
 سەركەرتنى كەردارەكەرە بەنگە.

instrumentalist (in'stroo-mən'tl-ist), *n.* (۱) مۇسقىزان؛
 مۇسقىنپەندەر (۲) لایەنگرى تىۋرى "instrumentalism"

instrumentality (in'stroo-mən-tal'ə-ti), *n.* (۱) كەك بوون؛
 كارىكەرى؛ ئە ئەنجام گەيەنەرى (۲) ھو

instrumentation (in'stroo-mən-tā'shən), *n.* (۱) ئامير
 بەكارهەتەن لە كارىكەدا. (۲) پىنكخستىر گونجاندنى ئاواز لەگەل ئاميرى
 مۇسقىدا؛ ئاوازگەرى (۳) لىكۆتەنەو پىنكخستىر و دروستكردنى ئاميرى
 زانیاری

instrument flying فېرىنى فېۋكە بە ئامير
instrument panel دەشپوول؛ دۆلاب يا تەختەى پارچەى لىخووين
 (فېۋكە. ئوتومبىل)

insubordinate (in'sə-bôr'd'n-it), *v.t.* ئى ھەنگەرەنەو
 بەسەنەكردن؛ ياخى بوون؛ بە گۆي نەكردن

insubordination (in'sə-bôr'd'n-ā'shən), *n.* ئى ھەنگەرەنەو
 بەسەنەكردن؛ ياخى بوون؛ بە گۆي نەكردن؛ قسە پىن ووتنەو

insubstantial (in'səb-stan'shəl), *adj.* (۱) خەيالى؛ بوونى ئىيە
 (۲) ئابتەو لاواز؛ بىن ھىز؛ شلوق؛ ھىچ؛ كەم

insufferable (in-suf'ēr-ə-b'l), *adj.* لەگەلى دەرنابىرى
 لەگەلى ھەلناكرى؛ لە ووزە بەدەر (~ insults; an ~ person)

insufficiency (in'sə-fish'ən-si), *n.* (۱) بەش نەكردن؛ كەمى
 كەموكۆپى (۲) شىتەكى كەم يا بەش نەكردو

insufficient (in'sə-fish'ənt), *adj.* كەم؛ ئاتەواو؛ بەش ئاكاك
 بەس ئىيە؛ كەموكۆپى

-insufficiently (*adv.*).

insular (in'sə-lēr, in'syoo-lēr), *adj.* (۱) دورگەيى
 (۲) لە دورگە ژباو؛ دورگە نىشتەنى
 (۳) جيا (وەك دورگە)؛ داپراو؛ دورا؛ پىچراو؛ گۆشەگر.
 (۴) بىرومىشكە تەسك
 (۵) تايەبەتى بە شانەو تىشوو پەر؛ لا تەرىك، يا جيا.

-insularity (*n.*).

insulate (in'sə-lāt', in'syoo-lāt'), *v.t.* (۱) جياكەردنەو؛ داپرىن؛
 داپرىكردن؛ ئى پىچراندن (۲) جياكەردنەو پاراستن؛ دەورگرتن يا داپوشن بە
 ماددەيەكى ئەلەكترىك، گەرما، سەرما، يا دەنگ نەگەيىن.

insulation (in'sə-lā'shən, in'syoo-lā'shən), *n.* (۱) پاراستن؛
 جياكەردنەو پاراستن؛ دەورگرتن پاراستن بە ماددەيەكى ئەلەكترىك، گەرما،
 سەرما، يا دەنگ نەگەيىن؛ داپرىكردن؛ ھەوابرى

(۲) ماددەى نەگەيەنەر؛ جياكەر، يا لادەر.
insulator (in'sə-lā'tēr, in'syoo-lā'tēr), *n.* نەگەيىنى؛
 نەگەيەنەرى ئەلەكترىكى

insulin (in'sə-lin, in'syoo-lin), *n.* ئەنسۇلىن؛ دەرمانى نەخۇشى
 شەكەرە.

insult (in'sult), *n.* پووشكاندن (بە ووتە يا كەردەو)؛ قسەى سووك
 سووكى.

(۱) پووشكاندن (بە كەردەو يا بە قسە)؛ شكاندن؛ قسەى سووك پىن ووتن؛ *v.t.*
 سووك كردن. (۲) [Obs.] ھىرش بردنە سەر؛ پەلاماردان.

بە لووت بەزى و لەخۇبايىتى پەفتار ئوواندن.
v.t. [Archaic].

insuperable (in-sū'pēr-ə-b'l), *adj.* زالىبوونى بەسەردا بۆ ئىيە؛
 ئاشكىنەرى؛ كۆلى پىن نادىر: (~ barriers, difficulties, etc.)

insupportable (in'sə-pôr'tə-b'l), *adj.* (۱) لەگەلى ھەلناكرى؛
 لە ووزە بەدەر. (۲) ئاڤەوا؛ بىن بئانغە؛ بىن پالېشت: (an ~ claim)

insuppressible (in'sə-pres'ə-b'l), *adj.* ئاشارتەرە؛
 داپىن ئاكرى؛ دانامركىتەو؛ پىنى ئى ئاكرى؛ دەمكوت ئاكرى.

insurable (in-shoor'ə-b'l), *adj.* بىمە دەكرىت.
insurance (in-shoor'əns), *n.* (۱) بىمە؛ پاراستن

(۲) ئرخى بىمەكردن؛ ئەر پارمەي دەردى بە بىمە.
 (۳) پادەى بىمەكردنى ژباو، شتوومەك، خانوو... ھتە.

(۴) بىمەكارى؛ پىشەوکاروبارى بىمەكارى.
insure (in-shoor'), *v.t.* (۱) دالناپوون؛ پىشت نەستور بوون؛
 دووپاكتەردنەو: (Please ~ the accuracy of your reports.)

(۲) مسۆگەرکردن؛ گەرەنتى كردن: (Your degree will ~ you a job.)
 (۳) پاراستن: (Care ~s one against error.)
 (۴) بىمەكردن: (to ~ a car, a house, etc.)

v.t. بىمەكردن؛ بىمە پېدان يا بۆ كردن
insured (in-shoor'd), *n.* بىمەكارو؛ كەسەك كە ژباانى يا سەرمایەو
 شتوومەكى بىمە دەكات.

insurer (in-shoor'ēr), *n.* بىمەكەر؛ كۆمپانىيەك يا كەسەك كە ژباان
 يا سەرمایەو شتوومەكى خەك بىمە دەكات.

insurgence (in-sūr'jəns), *n.* شۆپش؛ راپەرىن؛ ياخى بوون.
insurgency (in-sūr'jən-si), *n.* = insurgency.

insurgent (in-sūr'jənt), *adj.* شۆپشگىر؛ ياخى بوو؛ ياخى.
 كەسەكى شۆپشگىر؛ كەسەكى ياخى؛ ياخى. *n.*

insurmountable (in'sēr-moun'tə-b'l), *adj.* زالىبوونى
 بەسەردا بۆ ئىيە؛ ئاشكىنەرى: (~ difficulties)

-insurmountability (*n.*).

insurrection (in'sə-rek'shən), *n.* ياخى بوون؛ شۆپش؛ راپەرىن.
insurrectionary (*adj. & n.*); **insurrectionist** (*n.*).

insusceptible (in'sə-sep'tə-b'l), *adj.* (۱) كارى تىن ئاكرى؛
 (~ to flattery)

intact

- (۲) تووش نایی (نهخوشی) (~ to disease) intact (in-takt'), *adj.* دست لېوه نندراو؛ ننگړاوا؛ ساغ؛
(to live on the interest ~; to find or leave something ~) هیچی ئی کم ننگراوه توه؛ سهرمؤز؛ بئ گهرد؛
intaglio (in-tal'yō, in-tāl'yō), *n.* (۱) نقش و ننگاری هه لکه نندراو؛
له ناو یا له ژیر پووی شتیځدا.
(۲) نوردنکی به ترخی نقش له سر هه لکه نندراو (له ژیر پووی هه لکه توه).
(۳) نه قشی و هه لکه نند.
v.t. نه قش هه لکه نند له ناو یا له ژیر پووی شتیځدا.
intake (in'tāk'), *n.* (۱) وهرگرتن؛ هینانه ژور ووه؛
(۲) نه وده و وهرده گرتن؛ دیته ژور وړی. یا پیا دېوات؛
(A small pipe has little ~.) (۳) دهم بری. خه نق؛ کون. (The sewer ~ was too small.)
(۴) نه سکون و نه و؛ پچوک بو نه ووه
(۵) ووهی وهرگراو یا پندراو (مه کینه)؛ سوو ته منی.
(ب) خورده منی خورواو.
به دست ناگرتن؛
intangible (in-tan'jə-b'l), *adj.* به رده ست نا که وئ؛ ههستی پئ ناگرتن؛ کم؛ لیل؛ ناچیته مینشکه ووه؛
تیځه یشتن گرانته. (an ~ amount, idea, reward, etc.)
-intangibility (*n.*).
integer (in'tə-jēr), *n.* (۱) شتیځکی ته ووا؛ هه مو، یا گشت.
(۲) ژماره بکی ته ووا، واته کهرت نه بئ (بیرکاری).
integral (in'tə-grəl), *adj.* (۱) پنیوست؛ ته ووا که ئی جیا نه کراوه؛
تایه تی نه به شتیځ که جیا نه کړیتوه؛ (an ~ part).
(۲) ته ووا؛ گشت؛ هه مو (۳) تایه تی به ژماره ته ووا (بیرکاری).
(۱) شتیځکی ته ووا، هه مو، یا گشت (۲) ته ووا کاري (بیرکاری).
n. به شتیځکی ئی جیا نه بو ووه.
integrant (in'tə-grənt), *n.* (۱) ته ووا کړدن؛ گشت کړدن.
(۲) کړدن نه یکه؛ یکه پنگرتن؛ هینانه ناو؛ کړدن به به شتیځ که؛
(to ~ a group into the society)
(۳) سهرخم کړدن یا پیشاندان.
(۴) جیا وازی لاردن؛ جیا وازی نه کړدن؛ دهرگا کړنه ووه بؤ هه مو نه توه یکه؛
(to ~ the schools)
(۵) ته ووا کړدن؛ بیرکاری.
v.t. بوون به یکه؛ به گگرتن
integration (in'tə-grā'shən), *n.* (۱) به گگرتن؛ بهک پنگرتن؛
به کخست. ۲. جیا وازی لاردن؛ جیا وازی نه هینشتن و دهرگا کړنه ووه بؤ هه مو
ره گه ریک (school ~ in southern United States).
(۲) ته ووا کاري؛ بیرکاری.
(۴) به کخست و گشت کړدن کسینک (دروونناسی).
integrator (in'tə-grā'tēr), *n.* (۱) به کخه؛ به یکه پنگر.
(۲) نامیری ژماردن ته ووا کاري (بیرکاری).
integrity (in-teg'ri-ti), *n.* (۱) هه مووی؛ گشتی؛ گشت.
(۲) ساغی؛ باشی؛ بنگه ردي؛ پارچه پارچه نه کراوی.
(۳) راستنکزی؛ راستی؛ سهر راستی؛ راستی و دروستی؛ ناموس؛
چاک و دروستی (~). (He is a man of ~.)
integument (in-teg'yoo-mənt), *n.* پیشت؛ توپکل؛ توپک؛ قاوغ؛
پینسته
intellect (in'tə-lekt', in'tl'-ekt'), *n.* (۱) مینشک؛
توانای بیرکړنه ووه و تیځه یشتن و لیکولنه ووه. (۲) زیره کی؛ زرنکی؛
مینشک؛ باشی؛ لېنا تووی؛ دانایی؛ توانای بهرن؛ (~ a man of ~).
(۳) (۱) مینشکینکی باش (ب) کسینکی زیره ک
(ج) مینشک؛ باشه کان؛ موزفه زیره که کان
(۱) بیرکړنه ووه ۲. بیر
intellectual (in'tə-lek'chōō-əl), *adj.* (۱) مینشکی؛ هه مینشک؛

intense

- تایه تی به مینشک؛ هه پوشتنیری (~ activities).
(۲) پنیوست به بیرکړنه ووه کړ؛ بیرکړه ووه؛ مینشک به کاره یځن.
(۳) زیره ک؛ پوشتنیر؛ پووناکیر.
پوشتنیر؛ پووناکیر؛ کسینکی پوشتنیر.
n.
-intellectually (*adv.*).
intellectualism (in'tə-lek'chōō-əl-iz'm), *n.* (۱) پوشتنیری؛
پوشتنیرتی؛ پووناکیرتی. (۲) نه و فله سه قه یه یه که ده لیت؛ سهرچا ووی
هه مو و زانیتیک مینشک و بیرکړنه ووه نه که هه ست.
intellectualist (in'tə-lek'chōō-əl-ist), *n.* کسینک که له راده
به دهر خهریکی کاروباری مینشک یه.
intellectualize (in'tə-lek'chōō-əl-iz'), *v.t.* بؤچوون و
لیکولنه ووه و چاره سهر کړدن شت له پئی مینشک و بیرکړنه ووه نه که له پئی
هه ستوه.
intelligence (in-tel'ə-jəns), *n.* (۱) مینشک؛ توانای بیرکړنه ووه
تیځه یشتن. (۲) زیره کی؛ مینشک؛ باشی؛ به توانایی.
(۳) [Rare] (b) کسینکی زیره ک؛ بوونه وهرنکی به مینشک.
(ب) [I-] فریشته. (۴) دنگوباس؛ سووسه
(۵) سووسه کړدن؛ جاسووسی کړدن (به تایه تی له کاروباری سوپا و پولیسید)
(۶) دهرگای سووسه کړدن؛ دهرگای جاسووسی؛ سهرخمی جاسووسان
intelligence department (or bureau), سووسه کړدن؛ فرمانگهی سووسه.
intelligent quotient, زیره کی پئو؛ زیری پئو؛ پله ی زیره کی یا زیری.
(به کورتی. (I.Q. : (to have a high (or low) I.Q.)
intelligent test, قاقیکړنه ووهی زیره کی.
intelligent (in-tel'ə-jənt), *adj.* (۱) مینشکدار.
(۲) زیره ک؛ زانا؛ دانا؛ به مینشک (an ~ person).
(۳) زیره کانه؛ زانایانه. (an ~ answer, approach, etc.)
(۴) به ناگا؛ ناگادار؛ تیځه یشتو.
intelligentsia (in-te'ə-jen'tsi-ə), *n.* چینای پوشتنیرانی کومل؛
پوشتنیران.
intelligible (in-tel'i-jə-b'l), *adj.* (۱) تیځه یشتراو؛ دیار؛ پوون
(۲) تیځه یشتراو ته نه به مینشک (فله سه قه)؛ مینشکی؛ ته نه له مینشک دایه
-intelligibility (*n.*); intelligibly (*adv.*).
intemperance (in-tem'pēr-əns), *n.* (۱) زیاده وزی (به تایه تی)
له جله وې نارهم زو شل کړند؛ له نه دنازه به دهری؛ خو بؤ نه گریان؛ توپره یی
(۲) مهی ژور خورده ووه.
intemperate (in-tem'pēr-it), *adj.* (۱) جله وې بؤ نارهم زو شل کړند؛
زیاده وزی؛ بهر بؤ خو به رده لاکهر (۲) توپره؛ توپره و تپو؛ ته ننگه جیکانه.
(۳) توندوتییز؛ قایم (an ~ wind).
(۴) مهی ژور خورده ووه.
intend (in-tend'), *v.t.* (۱) نیاز بوون؛ به ته مابوون؛ ویتن؛
له سر سوور بوون؛ مه به ست بوون. (۲) بؤ مه به ستیک کران یا ناماده کړدن؛
به نیاز کران. (The cake was ~ed for the party.)
(۳) مانا و ابوون؛ نیشانه بوون
(۴) [Archaic]؛ فاراسته کړدن.
v.t. نیاز بوون؛ به ته مابوون.
intended (in-ten'did), *adj.* (۱) ده سه نغسه ست؛ به ده سه نغسه ست کراو.
(۲) هه دواپوون؛ به ته مابوون (ژهنیان) (an ~ wife).
n. [Colloq.] دهرگریان؛ ئن یا میردی دواپوون؛ هاوسهری دواپوون.
intense (in-tens'), *adj.* (۱) توندوتییز؛ تیز؛ ژور؛ به هیز؛ زیاده ووه؛
(~ light, heat, pain, etc.)
(۲) ماندو وکړ؛ توندوتییز؛ تیز؛ به دن؛ به تن؛ (~ thought).
(۳) به هه ست؛ هه ست تیز؛ هه ست توندوتییز؛ زووه نه چو؛ به جوش
(an ~ person)
(۴) ژور؛ ئیچگار ژور؛ به تن؛ (~ activity).

interdiction

نه‌هیلان ٣: بن بهش کردن یا دایرکردنی کلیسه یا نه‌ندامیکی له کاروباری نایینی (بایینی کاسولیکی).

(١) قهرمانی قه‌ده‌گه‌کردن (٢) قه‌ده‌گه‌کردنی کلیسه‌یه‌کی کاسولیکی یا *n.* نه‌ندامیکی له هه‌لسان به هه‌ندی کاروباری نایینی

قه‌ده‌گه‌کردن: پئی لیگرتن! *interdiction* (in 'têr-dik'shan), *n.* نه‌هیشتر: وه‌ستاندن

(١) بهش: ماف *interest* (in 'têr-ist, in 'trist), *n.*

(to have an ~ in a piece of property)

(٢) (١) چاکه: قازانج: سوود: (to look after one's own ~s)

(٢) به‌زۆره‌ندی (the business ~s; the steel ~)

(٤) خاترا‌به: ده‌سه‌لات: خوا‌یشتر.

(٥) خولدا: حه‌ریکی زۆر: هه‌ره‌س: شتی به‌ته‌نگه‌ده‌هاتوو:

(We have similar ~s; His great ~s in life are music and literature.)

(٦) گرنگی: سه‌رنج: پاک‌یشان (a matter of little ~)

(٧) قازانج: سوو: سوود: (to pay 6% ~ on a loan)

(٨) سلۆر: به‌سه‌لاهوه: به‌زیادهوه: به‌خاترا‌نهوه

(He repaid her kindness with ~; to return a blow with ~)

(١) حه‌ز: پئی په‌داکردن: مه‌یل پئی په‌یداکردن: هه‌وه‌س هه‌لساندن: *v.t.*

(I want to ~ him in the plan.)

(٢) سه‌رنج: پاک‌یشان: (The story did not ~ him.)

(٣) حه‌ز: نیککردن: هه‌وه‌س ئی بوون: (She is ~ed in travelling.)

له‌به‌ر: له‌به‌رخاتری: *in the interest (or interests) of.*

(١) به‌شدار: *interested* (in 'têr-is-tid, in 'ta-res'tid), *adj.*

مافدار: (٢) لایه‌نگر: سوودی خوی تێدایه: (an ~ witness)

(٣) حه‌ز: که: به‌هه‌ر: هه‌ره‌سدان: به‌هه‌وه‌س (an ~ look)

خوش: سه‌رنج: *interesting* (in 'têr-is-tin, in 'ta-res'tin), *adj.*

سه‌رنج: پاک‌یشان: نه‌نتیکه

(an ~ man, woman, book, conversation, film, place,

town, time, idea, meeting, etc.)

interfere (in 'têr-fêr'), *v.i.* (١) به‌بێزار: بوور: نه‌سپ:

قاج: له‌به‌کدن: له‌کاتی رۆیشته‌دا: (٢) به‌به‌کدادان: له‌به‌کدان: به‌به‌کداک‌یشان.

(٣) ده‌ست: کنشانه‌ناو: ده‌ست: تێخستن: ده‌ست: تێوه‌ردان:

ده‌ست: هه‌ل: نه‌پئی: خۆتێه‌لقورتان

(He ~s in other people's affairs.)

(ب) که‌وتنه‌نیوا‌هوه

(٤) داو: ی: مافنامه‌ی: دا‌هینان: کردن: له‌لایه‌ن: چه‌ند: که‌سیکه‌ره: گوا‌یه: له‌به‌ر

ده‌ست‌پێشکهری: کردن: له‌و: دا‌هینانه‌دا

(٥) کارکردنه‌سه‌ر: به‌کی: شه‌پۆل: ده‌نگ: یا: پووناکی: (فیزیا).

(٦) پئی: لیگرتن: له‌شه‌پۆل: رادیو: به‌رنامه: وه‌رگرتن

(to ~ with radio signals)

(١) وه‌ستاندن: پئی: لیگرتن: پێک: نه‌که‌وتن: له‌گه‌ل:

interfere with, نه‌ساران: (٢) په‌ستکردن: زه‌رکردن

(١) ده‌ست: کێشه‌نه‌ناو: *interference* (in 'têr-fêr'ons), *n.*

ده‌ست: تێخستن: ده‌ست: تێوه‌ردان: خۆتێه‌لقورتان: تێ: هه‌لکوتان:

تێ: هه‌لجورا: ده‌ست‌دێژێ: (٢) به‌ری: یاریکهری: تر: گرتن: له‌کاتی: یاریدا.

(٣) کارکردنه‌سه‌ر: به‌کتری: شه‌پۆل: ده‌نگ: یا: پووناکی: (فیزیا)

(٤) وۆژووری: سه‌ر: رادیو: ته‌له‌فزیۆن: (که: پئی: ده‌گرتن: له: وه‌رگرتنی: به‌رنامه‌که:

به‌سامی:

(١) تێکه‌لاه‌کردن: تێکه‌ن: کردن: له‌گه‌ل: *interfuse* (in 'têr-füz'), *v.t.*

(٢) پیاکردن: تیککردن.

(٣) هه‌مووگرتنه‌وه: پیا: بلا‌ویوونه‌وه.

تێکه‌ن: بوور: تێکه‌لاه‌بوون: *v.i.*

گۆزینی: نه‌ره: به‌ره: *intergrade* (in 'têr-grād'), *v.i.*

intermarriage

تێکه‌ن: بوونی: پله‌پله‌یی

ماوه: کات, یا: ماوه‌ی: نێوان: دوو: بوودان. *interim* (in 'têr-im), *n.*

سه‌رده‌می: کاتی: ساتی: *adj.*

(an ~ council, president, government, etc.)

له‌و: کاته‌دا: له‌و: سه‌رده‌مه‌دا: *in the interim,*

(١) ناوخۆ: ناوخۆیی: ناوه‌ره: هه‌ی: ناوه‌ره: *interior* (in 'têr'i-êr), *adj.*

(٢) ناوه‌وه‌ی: وولات, واته: دوور: له: سنوور: یا: که‌ناری: ده‌ریا.

(٣) ناوه‌کی: که‌سی: تاییه‌تی: به‌خۆ: تاییه‌تی: نه‌پینی

(١) (١) به‌شی: ناوه‌ره: ناوه‌ره: دیوی: ناوه‌ره: *n.*

(ب) ناو: ژوور: ناو: خانوو: ژووره‌وه: ناو:

(the ~ of a house, room, building, etc.)

(ج) به‌شی: ناوه‌ره: یا: ناوخۆ: وولاتیک.

(د) سه‌رووشتی: مرزیک: ناوکرۆک: ماک: گه‌هه‌ر

(٢) دیمه‌ن: یا: وینه‌ی: ناو: ژوور: یا: خانوو: به‌ک

(٣) [I-]. کاروباری: ناوخۆ: وولاتیک

(the I- Minister;

the Department (or Ministry) of the I-)

هونه‌ری: رازاندنه‌وه‌ی: ناوما‌ن: *interior decoration,*

هه‌لدانه: قسه: یا: دووان: پئی: برین: (قسه): *interject* (in 'têr-jek'), *v.t.*

تێه‌لقورتان: تێخستن: (to ~ a question, remark)

-interjector (n).

(١) تێه‌لقورتان: *interjection* (in 'têr-jek'shan), *n.*

پئی: برین: (قسه): هه‌لدان: گفتوگۆ: (٢) باری: سه‌رسامی: (پێژمان):

ووشه‌ی: سه‌رسامی: نامرازی: سه‌رسامی: (Good!; Oh!; Alas!)

چێن: لێکه‌لێک‌یشان: *interlace* (in 'têr-lās'), *v.t. & v.i.*

به‌به‌کداکردن: به‌به‌کداچوون: (ing branches)

(١) خسته‌نه‌نیوانه‌وه: خسته‌نه‌ناو: *interlay* (in 'têr-lā'), *v.t.*

له‌ناو‌دا: دانان: (٢) رازاندنه‌وه: به‌شت: خسته‌نه‌نیوانه‌وه

(١) په‌ره‌یه‌کی: سه‌پ‌یه: ده‌خه‌رتنه‌ناو: *interleaf* (in 'têr-lēf'), *n.*

به‌رتووکیکه‌وه: بو: شت: تێدا: نووسین: (٢) نووسراوی: ناو: نه‌م: په‌ره‌یه:

تێپینی: نووسین: له‌نیوان: دیری: په‌رتوو‌کدا: *interline* (in 'têr-līn'), *v.t.*

به‌ریکی: زیاده: له‌خول: به‌رگ: دان: *interline* (in 'têr-līn'), *v.t.*

پێکه‌وه‌به‌ستن: له‌به‌ک: گیرکردن: (گیر): *interlink* (in 'têr-līn'), *v.t.*

(١) پێکه‌وه‌به‌ستن: *interlock* (in 'têr-lok'), *v.t. & v.i.*

پێکه‌وه‌به‌ست‌ان: لێکه‌لێک‌یشان: به‌خۆ: که: لێک: جیا‌نه‌به‌نه‌وه:

له‌به‌ک: گیرکردن: (گیر).

دووان: گفتوگۆ: ووتوێ: *interlocution* (in 'têr-lō-kū'shan), *n.*

ده‌مه‌ته‌تی: قسه‌کردن: پێکه‌وه

دوینه‌ر: قسه‌کەر: *interlocutor* (in 'têr-lok'yoo-têr), *n.*

گفتوگۆکەر

-interlocutory (adj).

(١) ده‌ست‌دێژی: کردنه‌سه‌ر: بازاری: *interlope* (in 'têr-lōp'), *v.i.*

که‌سیکی: تر: (٢) ده‌ست: خسته‌نه‌ناو: کاروباری: خه‌لکه‌وه: خۆتێه‌لقورتان

-interloper (n).

(١) شانۆنامه‌یه‌کی: *interlude* (in 'têr-lōd', in 'têr-lūd'), *n.*

کورشی: قوشمه‌یه: پێشک‌ش: ده‌کرا: له‌نیوان: په‌رده‌کانی: شانۆنامه‌یه‌کدا: هه‌ر: بو:

پێکه‌هێن: (٢) خۆبوواندنیکه: له‌نیوان: په‌رده‌کانی: شانۆنامه‌یه‌کدا

(٢) شانۆنامه‌یه‌ک: (٤) پارچه: موسیقایه‌که: که: لێده‌دریت: له‌نیوان: به‌شه‌کانی:

گۆزانی: شانۆنامه. یا: خودا: په‌رسی: له: کلیسه‌دا

(٥) ماوه‌ی: نێوان: دوو: بوودان: پشوو: ووچان: شتیکه: که: نه‌م: ماوه‌یه‌ی: پئی:

ده‌به‌رتنه‌سه‌ر: (s of waiting between trains)

له‌نیوان: مانگی: *interlunar* (in 'têr-lōo'nêr, in 'têr-lu'nêr), *adj.*

کۆن: تازه‌دا, واته: له‌و: چوارشه‌وه‌ی: مانگی: تێدا: نابهری

(١) ژنه‌پێژان: شووکردن: *intermarriage* (in 'têr-mar'ij), *n.*

له‌نیوان: خێزان: تیره: و: جیز: په‌گه‌زی: جیا‌جیا‌دا

intermarry

- (۲) ژهنپانارو شووگردي ناوځوي، واته لهناو څښي نږيكا.
intermarry (in 'tēr-mar'ī), *n.* (۱) ژهنپانارو شووگردي لهنيوان
 څڅيزان و تيره و چيزو پهگهري جياجيادا (۲) ژهنپانارو شووگردي ناوځوي،
 واته لهناو څښي نږيكا
intermediacy (in 'tēr-mē'di-ə-si), *n.* ناوځدبتي
 مام ناوځدبتي
intermediary (in 'tēr-mē'di-er'ī), *adj.* (۱) ناوځرگر
 (۲) ناوځرست ناوځپاسي ناوځدي ناوځي.
 (۱) ناوځرگر (۲) هؤ پځي پڼگه
 (۲) فونځ يا شپوهي ناوځدي يا ناوځپاسي.
intermediate (in 'tēr-mē'di-it), *adj.* ناوځندي ناوځي
 (an ~ school, stage, etc.)
n. (۱) شپيكي ناوځندي يا ناوځي. (۲) ناوځرگر
 (۳) ماددېكه دروست دېن له قوناغي ناوځپاسي له پځي دروستگردي
 دوا بېرهمېكه كيمياگرې
v.i. ناوځي كړن كوتنه نيوانهوه پځيخستنهوه.
-intermediation (*n.*); **intermediator** (*n.*).
interment (in 'tūr'mont), *n.* ناشي مړوو
 (۱) موانديكي شانوځي يا
 موسيقيي كور لهنيوان پېردهكاني شانوځه يا نځپرايهكا.
 (۲) پارچهسك موسيقيي كورته كه ورك پرده گورهكان بيهكهوه دهېستې.
interminable (in 'tūr'mi-nə-b'l), *adj.* دوايي نايته من يايان
 دوايي پي نايته من بن دوورونځي
 (an ~ speech, sermon, debate; ~ suffering)
-interminably (*adv.*).
intermingle (in 'tēr-ming'g'l), *v.t.* ټيكله لوكړن ټيكله كړن
v.i. ټيكله لوبون ټيكله بوون
intermission (in 'tēr-mish'ən), *n.* (۱) بچر مېن كار. دووان
 (۲) ووچار شانوځه. فيلمي سينما. ناهنگ پشور
 (~s between acts of a play)
intermit (in 'tēr-mit'), *v.t. & v.i.* بېن نهيز وستان. بړين. يا
 پچر نځل
intermittent (in 'tēr-mit'nt), *adj.* دهمدمي دهم ناوبهناو
 جارخاري بچر پچر بېن بېن (~ fever, pain, rain, activity)
-intermittence (*n.*); **intermittently** (*adv.*).
intermittent current, تېروزمي نهلهكړيكي پچر پچري يكلابي
intermix (in 'tēr-miks'), *v.t.* ټيكله كړن ټيكله لوكړن
 ناوځه كړن
v.i. ټيكله بوون ټيكله لوبون ناوځه بوون
-intermixture (*n.*).
intern (in 'tēr), *n.* Also interne. پښيكي ښتهجن پښيكي
 تازه دهرجوه. له خستهخانه كاردكات نهژر چارديري پښيكي شارهزادا.
v.i. كارخړس ورك پښيكي ښتهجن
v.t. (۱) كړن ناحيزان يا گومان ليكراوان بهتايپي لهكاتي جهنگدا;
 بهنكردن خسته بهنديخانهوه
 (Countries often ~ aliens in time of war.)
 (۲) كشتي گلدانهوه يا پراگړكردن له بهندهردا
adj. [Archaic]. ناوځوي ناوځي
 (۱) ناوځي: هي څو څوي: هي ناوځه
 (~ evidence)
 (۲) ناوځو ناوځوي وولات (~ revenue, wars, affairs, etc.)
 (۳) همدري نهڅوي. پښيكي ناوځه
 (~ injured, bleeding, medicine)
 (۴) ددجوريت دهرمان: بو ناو لهه (~ remedies)
 (۵) ددروني كسي تايپي به ددروون همدو نهستي كسيك څوي.

interplanetary

- internally** (*adv.*).
internal-combustion engine, مېكيني سووتاني ناوځي.
internalize (in 'tūr'n'l-iz'), *v.t.* كړن به بهشيك له څو پهپرموي
 كړن (بيروا) پځيان: پځي پځداني شتي دهرموه بډ كاركردهسهر ددروون
 همدو نهست
internal medicine, پښيكيهوايي ههناو: پښيكيهوايي ناوځي.
 شو لقي پښيكيهوايي به كه له نهڅوي و چارهكردي نهندامي ناوځهوي
 لهش بهېن نهشتهكراري دهكونيتهوه.
internal revenue, دسكورتو ناوځوي وولات (كه زوربه له باجي
 دسكورتو قازانجهوه ديت)
international (in 'tēr-nash'ən-l'), *adj.* جيهاني گنتي
 گنتي: نيولانان نيوميلهتان: (an ~ incident, treaty, court)
 (۱) پځيخواو يا كومهلهيكي جيهاني.
 (۲) كسيك كه هاوولتي وولاتيك بډو نيشتهجن وولاتيكي تر بډو.
-internationally (*adv.*).
internationale (in 'tēr-nash'ən-l'), *n.* سروودي بزوتنهوهي
 چيني كړنكارو سوشيايستې جيهان
internationalism (in 'tēr-nash'ən-l-iz'm), *n.* (۱) گنتي
 جيهاني. (۲) هاوكراري جيهاني بډ چاكه گشتي.
-internationalist (*n.*); **internationality** (*n.*).
internationalize (in 'tēr-nash'ən-l-iz'), *v.t.* خستهنځر
 پكيف يا چاوديري جيهانهوه كړن به جيهاني.
-internationalization (*n.*).
international law, ياساي جيهاني (كه هممو وولاتيك دهبيت
 پهپرموي بكات له پهيوځدي لهگال وولاتاني تردا)
International Phonetic Alphabet, IPA, تلفوځي
 دهنگيځي جيهاني
interne (in 'tēr), *n.* = intern.
internecine (in 'tēr-nē'sin, in 'tēr-nē'sin), *adj.* (۱) بگړ
 كوشنده ويرانكار: خوځي زوري تيدا دهرځي خوځناو: (~ wars)
 (۲) كوشنده به هردوولا: بډ هردوولا زيانبهخش
 (۳) تايپي به ناوځي ناوځو (گال، كومهله، حيز. دهسته).
internecine (in 'tēr-nē'), *n.* به ديل گړواي جهنگ: دهستهسهر
 (بهتايپي هاوولتي يكي بيگانه لهكاتي جهنگدا): گړوا: ديل
internist (in 'tūr'nist), *n.* پښيكي همدوي: پښيكي نهڅوي
 ناوځي.
internment (in 'tūr'nment), *n.* كړن يا گړاني هاوولتي بيگانه
 لهكاتي جهنگدا: خسته بهنديخانهوه: دهستهسهر كړن (بهتايپي لهكاتي
 جهنگدا)
internship (in 'tēr-nship'), *n.* (۱) نيش و كارو پله پښيكي
 نيشتهجن له خستهخانهدا (۲) ماوهي كاركردي پښيكي نيشتهجن له
 خستهخانهدا.
internuncio (in 'tēr-nun'shi-ō'), *n.* (۱) ناوځيكر: نوځنر
 (۲) نوځنري ديبلوماسي پلهيك له څار باليوژهوي پاپا له وولاتيكا
interpellate (in 'tēr-pel'āt, in 'tūr'pi-lāt'), *v.t.* لپښيښهوي
 كاربهدهستي گورهوي ميري له پهرلهماندا
-interpellation (*n.*).
interpenetrate (in 'tēr-pen'ə-trāt'), *v.t.* پياچوون تپچوون
 تپختن: پياكړن: چوونه ناوي ناوځه: همدوگرتهوه: به تهاوي چوونه
 ژوررهوه
v.i. چوونه ناو پهكړيپهوه: بهيهكداچوون
-interpenetration (*n.*).
interphone (in 'tēr-fōn'), *n.* تهلهفوني ناوځو (فهرمانگه. فوځه).
interphase (in 'tēr-fās'), *n.* ماوهي نيوان دوو بهشپوني شانديك.
interplanetary (in 'tēr-plan'ə-ter'ī), *adj.* هي نيوان

intrepid

intrepid (in-trep'id), *adj.* نازا، نەترسان، بەغیرەت.
intricacy (in'tri-kə-si), *n.* ووردی، ئالۇسکای، ئالۇزی
intricate (in'tri-kit), *adj.* وورد، ئالۇز، ئالۇسکار، گران
 تینگەشتی گرانە

(~ directions; an ~ plot, design, or plan; an ~ machine)
 -intricately (*adv.*); intricateness (*n.*)
intrigue (in-trēg'), *v.i.* (۱) دلداری کردن به دژی، مهوه
 (۲) پیلانمازی کردن، پیلان گنیران: (to ~ against one's friends)
v.t. (۱) فسلاری کردن، فروفیل کردن، به فروفیل شتیک بەجیننن.
 (۲) سەرنج زۆر پاکیشان و پین خوش بوون: (The plan ~ed her.)
n. (۱) پیلانمازی کردن، پیلان گنیران
 (۲) پیلان، پیلانمازی، پەنگ، فروفیل: (She loves ~s.)
 (۳) دلداری، پەکی دزی

intrinsic (in-trin'sik), *adj.* (۱) ئارەکی، خویی، هی خو، ناوخویی
 (the ~ worth of a man; ~ qualities;
 the oppressive relationships ~ to capitalism)
 (۲) هی ئارەوی لەش یا ئەندامیکی

-intrinsic (*adj.*); intrinsically (*adv.*)
intro- (in'trō),
introduce (in-trə-dōos', in-trə-dūs'), *v.t.* (۱) جاوساگی کردن
 برده ژور، مهوه (۲) پینشکەشی کۆمەلەیک کردن به پەسمی، پیناسین،
 (۳) تېخسەن، خستەناو.
 (۴) هینانە پینشەوه، پینشکەش کردن.

(to ~ a subject into a conversation)
 (۵) هینانە کایەوه، هینانە ئاوهوه (بۆ بەکارهینان)
 (The war ~d many new words.)

(۶) پینشکەش کردنی شتیکی تازە بۆ فروشتن، خستە بازار، مهوه، خستە پوو.
 (۷) پیناسین، پینشکەش کردن، بەیکەر ناسین:

(I would like to ~ my friend to you;
 to ~ two people; He ~d the speaker to the audience.)

(۸) پینشاندن، چاودکردن مهوه (They ~d him to city life.)
 (ب) فیرکردن، راهینان، خستە پینش چاود: (She ~d him to music.)
 (۹) پینشکەش کردن به پەسمی بۆ لیکۆلینەوه، گەلەنی یاسا:

(to ~ a bill to Congress)
 (۱۰) دەستپینکردن، پینشکەش کردن:

(He ~d his speech with a joke.)
introduction (in-trə-duk'shən), *n.* (۱) پیناسین، هینانە کایەوه،
 پینشکەش کردن (۲) شتیکی پین ناسراو، پینشکەش کراو، یا هینراوه کایەوه.

(۳) پینشەکی (پەرتوک، ووتار) سەرەتا.
 (ب) سەردەنای پارچەیکە موسیقا
 (۴) پیناسین یا پینشکەش کردن (کەسێک بە کەسێکی تر، کەسێک بە گونگران
 یا بە کۆمەلە)

introductory (in-trə-duk'tēr-i), *adj.* سەردەتایی، پینشەکی
 هی پینشەکی (~ remarks by the speaker)

introspect (in-trə-spekt'), *v.t. & v.i.* لە هەست و بیرۆناوەری
 خۆ کۆلینەوه، لە خۆ کۆلینەوه، بیرکردنەوه لە هەست و نەستی خۆ.
introspection (in-trə-spek'shən), *n.* لە هەست و بیرۆناوەری
 خۆ کۆلینەوه، لە هەست و نەستی خۆ کۆلینەوه

introspective (in-trə-spek'tiv), *adj.* (۱) ئابەستی به لیکۆلینەوهی
 هەست و بیرۆناوەری خۆ.

(۲) لە هەست و نەستی خۆ کۆنەرهوه: (an ~ person)

introversion (in-trə-vūr'zhən), *n.* (۱) گۆشەگیری
 پوونەکرۆهیی، سەرنجدان به بیرۆ هەستی خۆ ئەک به دەر مهوه.

(۲) بۆ ئاوهوه، چوون، چەمانەوه، بەرهو ئاوهوه

-introversion (*adj.*)

invade

introvert (in-trə-vūrt'), *v.t. & v.i.* (۱) گۆشەگیری، گۆشەگرتن
 لە هەست و نەستی خۆ کۆلینەوه (۲) بەرهو ئاوهوه، چوون یا نوشتانەوه
n. (۱) شتیکی چەماوه بەسەر خۆیدا یا بۆ ئاوهوه.
 (۲) گۆشەگیر، کەسێکی گۆشەگیر

adj. گۆشەگیر.
 -introverted (*adj.*)

intrude (in-trōd'), *v.t.* (۱) سەپاندن بەسەر، دان بەسەر،
 (۲) خۆ سەپاندن بەسەر، خۆ داکووتان، دەست کیشانە ناو، دەستدریزی
 کردنەسەر، خۆتێهەلقووتاندن (۳) بەردی تیاوه بەزۆر کردن بەسەر یا
 بەتاو بەردی تێدا (زەمینناسی).

v.i. (I hope I'm not ~ing.)
intruder (in-trōd'ēr), *n.* (۱) خۆ سەپاندن بەسەر، خۆ داکووتان
 خۆتێهەلقووتینەر (۲) دەستدریزی کردنەسەر (دز، دوژمن، فزۆکەیی دوژمن)
 دەست کیشەر ناو

intrusion (in-trōd'zhən), *n.* (۱) خۆ سەپاندن، خۆداکووتان
 خۆتێهەلقووتان (دەست بەسەر داگرتن یا داگیرکردنی زهوی و زاری خەک:
 چوونە ناو زهوی خەلکەوه

(۲) دەستدریزی کردنەسەر، چوونە ناو یا دەست کیشانە ناو وولاتیکی تر مهوه
 (an ~ into our country's air space)

(۴) بەزۆر بەردی تیاوه کردنەسەر یا ناو توئی بەردی تر مهوه (زەمینناسی)
 -intrusive (*adj.*)

intrust (in-trust'), *v.t.* - entrust.
intubate (in'tyoo-bāt', in'too-bāt'), *v.t.* بۆزی خستەناو
 ئەندامیکی لەشەوه (وەک قورگ بۆ هەناسەدان)

-intubation (*n.*)
intuit (in'tū-it, in-tōd'it), *v.t. & v.i.* لەخۆوه زانین

بە زگماکی هەستپینکردن یا زانین.
intuition (in-tōd'ish'ən, in-tū-ish'ən), *n.* (۱) لەخۆوه زانین
 هوشی زگماکی، بە زگماکی زانین یا هەستپینکردن:
 (to know something by ~)

(۲) پێ بەدی، سەلیقه
 (۳) شتیکی لەخۆوه زانراو یا بە زگماکی هەستپینکراو.

intuitive (in-tōd'i-tiv, in-tū'i-tiv), *adj.* (۱) لەخۆوه زانراو
 بە زگماکی زانراو یا هەستپینکراو: (~ knowledge)

(۲) لەخۆوه زان، پێ بەدی، بە زگماکی زان یا هەستپینکەر:
 (an ~ person; Are women more ~ than men?)

-intuitiveness (*n.*)
intuitively (in-tōd'i-tiv-li, in-tū'i-tiv-li), *adv.* لەخۆوه زانین،
 کردەوه، پەروشت، بە زگماکی ئەک به فیزبوون

(to know something ~)

intwine (in-twīn'), *v.t. & v.i.* = entwine.
inundate (in'ən-dāt', in-un'dāt'), *v.t.* (۱) داپۆشین به ناو یا
 به ناوی لافاو، لافاو ئی هەناسان، نووقوم کردن له ناودا

(۲) نووقوم کردن، کردن به ژێرمهوه هەر وەک به لافاو، پیربوون، پیرکردن
 (to ~ with requests; to be ~ed with letters)

-inundation (*n.*)
inure (in-voor'), *v.t.* راهینان (به شتی ناخۆش):
 (to be ~ed to hardships)

v.i. دەستپینکردن یا خستەناو (یاسا، پەیرهوه)
 (Compensation benefits ~ from the first day of disability.)

inutile (in-u'til), *adj.* بێ سوود، بێ کەلک

inutility (in'yoo-til'ə-ti), *n.* (۱) بێ سوودی، بێ کەلکی
 (۲) کەسێک یا شتیکی بێ کەلک.

invade (in-vād'), *v.t.* (۱) هیرش بردنەسەر، پەلاماردان، داگیرکردن
 دەستدریزی کردنەسەر، شالو بۆ بردن: (to ~ another country)

invader

- (٢) تڻ ووروژان: تڻ چران: تڻ ووروگان: هيرش برندن سەر:
(The children ~d the kitchen.) (دگيرکردن (معدن))
- (٣) دهرستريژي کردنه سەر: سنور شکاندن: خو سپاندن به سهردا:
(He ~d my privacy.)
- (٤) پياپلاو بوونه و ريان ليدان: (Disease ~s tissues.)
- v.t. په لاماردا: هيرش برندن سەر: شالاو بډ بردن
- invader (in-vād'ēr), n. داگيرکړ: په لامارده: هيرش بهر سەر:
دهستريژکړ
- invalid (in'vā-lid), adj. (١) نه خوښ: کهفته کار: لاوازو نه خوښ:
(٢) په ککوته: بن هيل: (٣) هي کهفته کاران: قابيه تي به نه خوښو کهفته کاران:
(an ~ home)
- n. کس يکي نه خوښو کهفته کار: کس يکي په ککوته و هميشه نه خوښو
له جنگادا کتونو.
- v.t. (١) په ککوته: کهفته کارکردن: لاوازکردن.
- (٢) نازا کردی سهریان له بهر نه خوښي يا کهفته کاري.
- v.t. (١) په ککوته: کهفته کاربوون: لاوازيوون.
- (٢) خوښي سهریان له بهر نه خوښي يا کهفته کاري
- invalid (in-val'id), adj. نادروست: پوچ: بي بايه: بهتال بوته ره:
(باوه پنامه: کاري پښ ناکړي: نابهي:
- (an ~ excuse, argument, claim, passport, etc.)
- invalidate (in-val'ā-dāt'), v.t. بهتالکردنه وروا. ياسا:
نادروست کرد: سهريره (مجان): پوچ کردن
- invalidation (n.).
- invalidity (in'vā-lid'ā-ti), n. نادروستي: بهتالي: نابهي ي:
- پوچي.
- invaluable (in-val'ū-ā-b'l), adj. زور بهرځ: زور به بايه:
نرخي له سهر داتري له بهر زور بهرځي
- (~ paintings, advice, service, help, etc.)
- invariable (in-vār'ā-b'l), adj. نه گون: ناکوري
- invariably (in-vār'ā-b'li), adv. هميشه: همور کاتيک:
(He is ~ late to class.)
- invariant (in-vār'ā-ōnt), adj. نه گون
- n. هيندي نه گون: سرکاري
- invasion (in-vā'zhān), n. (١) په لاماردا: هيرش برندن سەر:
(a military ~) داگيرکردن: شالاو: دهستريژي:
- (٢) دهرستريژي: بډ سهراف: سنور شکاندن: هيرش
- (an ~ of privacy)
- invasive (adj.).
- invective (in-vek'tiv), adj. هيرش بهر سەر: به دهم: جويښ فروش:
سهره نشنکړ: دهم پيس: به دگوي
- n. (١) هيرش برندن سهر سهر يکي توند (به دهم): به دگوي
- (٢) اډل: خوښ: ووشه ي پيس
- inveigh (in-vā'), v.t. هيرش برندن سهر به توند (به دهم)
- inveigle (in-vē'g'l, in-vā'g'l), v.t. به هله بردن: بهر يو بردن:
هله يرواندن: يو کردی کاري ناپه سندن:
- invent (in-vent'), v.t. (١) داهيتان: نامير يا شتي تازه:
(Edison ~ed the phonograph.)
- (٢) هله ي سهر: سهر: بهتال: دهرستريژي:
- (to ~ an excuse, alibi, etc.)
- inventer (in-vent'ēr), n. inventor.
- invention (in-ven'shān), n. (١) داهيتان: ناميرو شتي تازه:
- (٢) شتي کي دهرترو نامير: (٣) شتي کي هله ي سهر: دهر:
- inventive (in-ven'tiv), adj. (١) قابيه تي به داهيتان:
- (٢) داهيتان: ريره: دهره: دهره: بهتال: داهيتان: هله ي سهر:
- (He has an ~ mind.)

investment

- داهيتان: دهره ووه (نامير):
inventor (in-ven'tēr), n.
- بارنامه:
inventory (in'vān-tō'rī, in'vān-tō'ri), n.
- ليسته ي بهر کردنه ووه:
v.t. (١) ليسته ي بهر کردنه ووه بډ ناما دهرکردن.
- (٢) خستنه سهر يا تمارکردن له ليسته ي بهر کردنه ووه.
- inverse (in-vūrs'), adj. (١) هله گه پاره: سهر بهر وخوا هله گه پاره:
- (٢) پيچونه: به پيچونه.
- (٣) به پيچونه (بیرکاري): په يوه ندي به پيچونه:
- (an ~ ratio or proportion)
- n. پيچونه: شتي کي پيچونه: (Love is the ~ of hate.)
- v.t. هله گه پاره ووه: پيچونه کردن: وهر گه پاره.
- inversely (in-vūrs'li), adv. به پيچونه: به پيچونه اي نه ووه
- inverse proportion, په يوه ندي به پيچونه (بیرکاري).
- inverse ratio, په يوه ندي به پيچونه (بیرکاري).
- inversion (in-vū'r'shān, in-vū'r'zhān), n. (١) هله گه پاره ووه:
- وهر گه پاره. (٢) شتي کي هله گه پاره. (٣) وهر گه پاره دهرستريژي پيچستني
- ناسايي پرسته (ريزمان): پاشو پيچستني بگرو کردن:
- (Waiting at the gate was the host.; That I like.)
- (٤) پيچونه کردن (بیرکاري). (٥) گوشه گيري.
- (٦) وهر گه پاره ناولان.
- (٧) هله گه پاره ووه: زمان به پشندا (دهنگيژي).
- (٨) هله گه پاره: حمله له توخي خو کردن: نيزياري
- invert (in-vūrt'), v.t. (١) سهر بهر وخوا کردنه ووه: هله گه پاره ووه:
- هله گه پاره ووه. (٢) وهر گه پاره: پاشو پيچستني: پيچونه کردن.
- (٣) نوشتان دهره بډ ناما ووه: بهر وخوا وهر گه پاره ووه.
- n. (١) شتي کي هله گه پاره. (٢) هله گه پاره: نيزياري
- invertibrate (in-vū'r'tā-brāt'), adj. (١) بي بربره: بي بربره:
- (٢) ترستو: بي غيره: پاره: بي بار.
- n. گيانداري بي بربره يا بربره.
- inverted commas, [British], = quotation marks, ويژگوي
- سهره وژي: ويژگوي هله گه پاره
- invest (in-vest'), v.t. (١) پوښ: جل له بهر کردن: کردنه بهر: رازاندنه ووه
- (٢) داپوشن: گرتنه (Fog ~s the city.)
- (٣) پريوون له: هله گه پاره: تيدايوون: کرانه بهر (مجان):
- (The old ruins were ~ed with romance.)
- (٤) دانان به فرما نپوه يا کاري به دهرستريژي گهره به ناهنگه ووه.
- (٥) دهرستريژي پيدان: ماف پيدان
- (The military governor has been ~ed with full authority.)
- (٦) وهرستريژي پاره هله گه پاره: پاره خستنه نيش بډ قازانچ:
- به بهرهم هيتان: (to ~ money in real estate)
- (٧) تيدا خرچ کردن: کات. کوشش. ووه. پاره. پهنج: پهنج: تيدان
- (We have ~ed a lot of time and effort in this project.)
- (٨) نابلور قه دان: دموردان به سهریان
- v.t. وهرستريژي پاره خستنه نيش ووه بډ قازانچ: پاره هله گه پاره ووه
- investigate (in-ves'tā-gāt'), v.t. نيکولینه ووه به ووردی:
- تي ووردی ووه و پشکنين و ساغ کردنه ووه:
- (to ~ a crime, the causes of a railway accident, etc.)
- investigative (adj.).
- investigation (in-ves'tā-gā'shān), n. نيکولینه ووه به ووردی:
- (تاوان, پودان).
- investigator (in-ves'tā-gā'tēr), n. نيکولینه ووه (تاوان, پودان).
- investiture (in-ves'tā-chēr), n. (١) له سهر کار دانان به په رسمي ووه
- به ناهنگه ووه: دهرستريژي پيدان: کردن به فرما نپوه.
- (٢) بهرگ: داپوشن: پوښ: سهرمخ.
- investment (in-vest'mənt), n. (١) داپوشن: بهرگ له بهر کردن:

inwardly

(۱) لە خودا پارێنەوه: نزاکردن: داوای یارمەتی **invoke** (in-vōk'), *v.t.*
کردن لە خودا یا کەسێکی نایینی پێرژن.

(۲) جنۆکەو دیوو درنج بانگ کردن (جادووگەری)

(۳) داواڵێکردن: پارێنەوه: تەکاکردن: هاوار بۆ بردن.

(۱) خۆ نەویست: خۆ نەکرد: **involuntary** (in-vol'ən-ter'ē), *adj.*
بەبێ ئارەزووی خۆ: (*an ~ act*)

(۲) بێ دەسەڵەت: رێکەوت

(۳) لە خەزیمە بوودەدات: نۆتوماتیکی: (*Digestion is ~*)

-involuntarily (*adv.*).

(۱) ئالۆز: ئالۆسکا: **involute** (in'və-lōōt, in'və-lūt'), *adj.*

(۲) لوول خواردوو: پێنج لوولی: پێنج خواردوو (گوێچکەماسی، قاوڤ)

(۳) بۆ ئارەوه لوول خواردوو (گەلا)

(۱) ئالۆسکا: **involution** (in'və-lōō'shən, in'və-lū'shən), *n.*

تیوه ئالۆزان: تیوه گلان: (۲) شتیکی ئالۆز: ئالۆزی

(۳) لوول خواردن بۆ ئارەوه: ئەندامیکی پێنج لوولی

(۴) پووکانەوه (تەندرووستی: دانه دواوه

(۵) پستەبەکی ئالۆز بەتایبەتی کە بکەرو کردار لەیهک جیاکرایتەوه بە

دەستەواژەیهک (پێژمان)

(۶) (b) چوونەوه بێکی ئەندامیکی لەشو: گەپانەوهی بۆ قەبارەیی ناسایی (سکی

ئافرەت پاش مەندالیون) (ب) کزیوونی چالاکی لەش بەتایبەتی کە ئافرەت

دەگاتە تەمەنی وەستانی بێ ئوتزی یان خوێنی پزانی مانگانەیی.

(۱) داپۆشین: دەورگرتن: پێچانەوه: گرتەوه: **involve** (in-volv'), *v.t.*

(*Fog ~d the shoreline.*)

(۲) لوول خواردن: پێنج خواردن: پەپکەخواردن

(۳) ئالۆزان: ئالۆسکاندن

(۴) تووش کردن: تیوه گلان: تیوه تان: پێومکردن (سەرئێشە، تاوانباری)

(۵) گرتەوه: تێداپوون: پاکێشانە ناوخوا:

(*The procession ~d thousands as it moved toward the Bastille.*)

(۶) پێویست.

(۷) خەریک بوون: پێوه خەریک بوون:

(*He is ~d in repairing his house.*)

(۱) گێروگرفتاری: تێگەیشتنی گرانە: **involved** (in-volv'd'), *adj.*

ئالۆز: ئالۆسکا: وورد: (۲) دەستی تێداپەیتی (پروودان، تاوان)

(۱) تووش کردن: تیوه گلان: **involvement** (in-volv'mənt), *n.*

پێوه کردن: (۲) پێوهندی بە کاریک یا پروودانیکەرە: دەست تێداپوون:

(*His ~ in the crime was never proved.*)

(۲) کاروباری ئالۆز

(۱) ئازار ناسی: زیانی **invulnerable** (in-vul'nēr-ə-b'l), *adj.*

پێ ناگات: کاری تێ ناکرێ: هەستی بریندار ناکرێ: (*an ~ person*)

(۲) داگیر ناکرێ: ناگیر: بەرھەڵستی هەموو ھێرشێک دەکات:

(*an ~ base, position, etc.*)

-invulnerably (*adv.*).

inward (in'wērd), *adj.*

(۱) ئارەوه: ھی ئارەوه: ئارەوهکی:

(*the ~ organs of the body*)

(۲) گیانی: مێشکی: دەروونی (۳) بەرەو ئارەوه چوو

(۴) ئارەوه: دوور لە قەراغ: (۵) خوێ: زگمائی: ئارەوهکی.

(۶) [Archaic]. خۆمانی: ناوخۆیی

(۷) [Obs.]. کەسی: نەینی: تاپەتی بە خۆ

(۱) بەشی ئارەوه: شتی ئارەوه: (۲) (pl.) پێخۆلە

(۱) بەرەو ئارەوه: (۲) بۆ ئارەوه: گیان، یا دەروون

(۳) [Obs.]. لە ئارەوه.

(۱) لە ئارەوه: (۲) بەرەو ئارەوه: **inwardly** (in'wērd-li), *adv.*

(۳) لە مێشک و دەرووند: لە ناوخۆدا. واتە بێ ئەرەکی کەس بیزانی

(*to be ~ resentful; to grieve ~*)

investor

پۆشین ۲. کردن بە فەرمانرەواو دەسەلات پێدان: دامان لەسەر کارو مافو

دەسەلات پێدان ۲. (۱) وەسوودھێنانی پارە: پارە ھەلسووژاندن بۆ قازانج

(ب) پارە وەسوودھێنان: ئەر پارەیی دەخزێتە نیشەوه بۆ قازانج:

(*a large ~*)

(ج) ئەر شتی پارەیی تیا وەسوود دەھێنرێ: یا دەخزێتە نیش بۆ قازانج

(زەوی و راز: خانوو: بازگانی: ... ھتد.

(۴) ئالۆو قەدان: دەورگرتن بە سەریان

پارە وەسوودھێنەر: پارە ھەلسووژێنەر بۆ **investor** (in-ves'tēr), *n.*
قازانج

(۱) دێرین: کۆن: رەگ داکو تاو: **inveterate** (in-vet'ēr-it), *adj.*

چەسپاو (*an ~ prejudice*).

(۲) فێر: خوو پێوهگر: وازنەھێن: بۆ تەرک نەکەر:

(*an ~ smoker, liar, etc.*)

(۱) رۆ ھەلسێنەر: پێس (کردهوه) **invidious** (in-vid'i-əs), *adj.*

(۲) ئارەو: ئابەجی: ئاپەسەند (*Obs.*) چاو لەدوو: بەغیل.

چاودێری کردنی قوتابیانی لەکاتی **invigilate** (in-vij'ə-lāt'), *v.t.*

تاقیکردنەودا

بەھێزکردن: ووزەپێدان: **invigorate** (in-vig'ə-rāt'), *v.t.*

ھێنانە حۆش: خوێن جووڵاندن: بزواندن:

(*an ~ing climate, speech, atmosphere*)

نەبەر: ئابەزی: ئاشکێنرێ: **invincible** (in-vin'sə-b'l), *adj.*

ئاشکی (*an ~ army, spirit, will, etc.*)

-invincibility (*n.*).

(۱) پێرژ: ئابن: شکیئێر: **inviolable** (in-vi'ə-lə-b'l), *adj.*

ئابن: دەستکاری ناکرێ: (*an ~ oath, promise, law, etc.*)

(۲) نەبەر: بڕێژراو: بەرھەڵستی هەموو ھێرشێک دەکات: داگیر ناکرێ: ناگیر:

-inviolability (*n.*).

دەست نێوه نەدراو: **inviolate** (in-vi'ə-lit, in-vi'ə-lāt'), *adj.*

دەستکاری نەکرد: پێرژ: دەستدریژ نەکراوه: سەر: پاک.

(۱) نەبێنراو: شەروە: داپۆشراو: **invisible** (in-viz'ə-b'l), *adj.*

نادیار: ئی: ھەنگ: پەنگ: (۲) بە چاو نابینرێ: لەبەر بچووکی.

n. شتی ب بوونەورێکی بە چاو نەبێنراو

-invisibility (*n.*).

خودا: بەردان: **the Invisible,**

مەرکەبی نەبێنراو: **invisible ink,**

(۱) مانگ کردن: بۆ ئان خواردن: **invitation** (in'və-tā'shən), *n.*

ئاهەنگ: کردنی شتی: بانگ: خۆلک کردن (دەعوەت).

(۲) ھاندان: پاکێشان.

(۱) بانگ کردن: بۆ ئان خواردن. ئاهەنگ. **invite** (in-vit'), *v.t.*

کردنی کاری: دەنگ کردن:

(*to ~ someone to a party, dinner, etc.*)

(۲) داواکردن: تەکاکردن: (*The speaker ~d questions.*)

(۳) ھێنان بەسەر خۆدا: بوون بە ھۆ: (*to ~ trouble*).

(ب) ھاندان: پاکێشان

n. [Slang], (*to send someone an ~*)

ھاندەر: پان: پێوهنەر: پاکێش: جوان: **inviting** (in-vīt'ing), *adj.*

دلفرین: سەرنج: پاکێش (*an ~ smile*)

(۱) داواکردن: بۆ یارمەتی: **invocation** (in'və-kā'shən), *n.*

نزا: لە خود: پارێنەوه: نزاکردن: (۲) نزیابەک لە سەرەتای پروودانیکە پەسمی

یا ئوتزی ئەر کێشەدا: (۳) نزیابوێ لە سەرەتای داستان یا ھۆنراوەدا

بۆ خودی سرووش و ھونەر بۆ یارمەتیدانی لە نووسینەکییدا.

(۴) جنۆکەو دیوو درنج بانگ کردن (جادووگەری)

(۱) ئارامە: **invoice** (in'vois), *n.*

(۲) ماری تۆمارکراو: لە بارنامەدا: بار

v.t. تۆمارکردن: لە بارنامەدا: بارنامە ئامادەکردن.

ironing

- ناوچه‌ی هاویه‌ستواوتنی هه‌وا له مارویه‌کی تاییه‌تیدا.
(۲) نه‌تۆمی هاوکنیشه‌ی نه‌تۆمی و ژماره‌ی نه‌تۆمی جی‌اوان.
isocracy (i-sok'ra-si), *n.* یژنمی یه‌کسانی (له‌بوری دمه‌سه‌لاتی پامباری‌یه‌وه):
isodiametric (i'sa-di'a-met'rik), *adj.* هاوتیره
isodynamic (i'so-di-nam'ik), *adj.* (۱) هاوهیز (۲) هاوهیزی موگنا‌تیزیسی
isoelectric (i'so-i-lek'trik), *adj.* هاوهیزی شه‌له‌کتريکی
isogenous (i-soj'a-nas), *adj.* هاوسه‌رجاوه
isolate (i'sa-lāt', is'a-lāt'), *v.t.* (۱) جیا‌کردنه‌وه: داپ‌کردن: داپ‌بین: (۲) گه‌وره‌کردن یا به‌خۆ‌گۆرانی نه‌مونه‌یه‌کی به‌کتريایی ته‌ریک کردن: به‌پ‌کردن (۳) قۆره‌تین کردن: نه‌خۆش: جیا‌کردنه‌وه‌ی نه‌خۆش
isolation (i'sa-lā'shan, is'a-lā'shan), *n.* (۱) دورره‌په‌ریزی: ته‌ریک‌گری: ب‌په‌یون: داپ‌په‌یون: گۆشه‌گیر: خۆ‌دور‌گرتن: ته‌نهایی: ته‌ریکی: خه‌لوته: په‌په‌یون: ب‌په‌یوه‌ندی: (to live in -)
(۲) قۆره‌تین کردن: جیا‌کردنه‌وه‌ی نه‌خۆش:
(an ~ hospital, ward, etc.)
isolated (i'sa-lā'tid, is'a-lā'tid), *adj.* چه‌په‌ حیکه: لات‌ه‌ریک: دورره‌په‌ریزی: دور: په‌په‌یون: ب‌په‌یوه‌ندی
isolationism (i'sa-lā'shan-iz'm), *n.* گۆشه‌گیری پامباری و باز‌گانی وولاتیک
isolationist (i'sa-lā'shan-ist), *n.* پال‌په‌شتک‌ری گۆشه‌گیری پامباری و باز‌گانی وولاتیکه‌ی: گۆشه‌گیر: گۆشه‌گیر‌خوار: که‌نار‌گر
isometric (i'sa-met'rik), *adj.* هاوپه‌یوانه: هاوکنیشه
isometry (i-som'a-tri), *n.* (۱) هاو: نه‌مونه‌ی یه‌کی: هاوپه‌یوانی (۲) هاوپه‌ریزی (له‌ناستی ده‌ریاوه)
-ison (a-s'n), *n.* (comparison) پاش‌گرنه‌که‌ ناوی ئی دروست ده‌کری: پاش‌گرنه‌که‌ ناوی ئی دروست ده‌کری: یه‌کسانی (ماف)
isonomy (i-son'a-mi), *n.* سینگۆشه‌ی جووت لا
isosceles (i-sos'a-lēz'), *adj.* سینگۆشه‌ی دوو لا یه‌کسان: (~ triangle)
isostasy (i-sos'a-tā-si), *n.* هاوتایی زه‌مین (زه‌مینناسی)
-isostatic (*adj.*)
Israeli (iz-rā'li), *adj.* ئیس‌رائیلی: حوله‌که: یه‌هودی
Israelite (iz'ri-al-īt'), *n.* حوله‌که: عی‌رائی: یه‌هودی: ئیس‌رائیلی
issuable (ish'ōō-a-b'l, ish'ū-a-b'l), *adj.* (۱) ده‌ریک‌رته (۲) چاپه‌مسی: مزی هه‌یه ده‌ریک‌رته یا بلا‌یک‌رته‌وه (۳) لای ده‌کۆل‌رته‌وه له داد‌گادا
issuance (ish'ōō-ans, ish'ū-ans), *n.* ده‌ریک‌رته (چاپه‌مسی), یاسا: په‌په‌رو
issue (ish'ōō, ish'ū), *n.* (۱) چونه ده‌ری: ده‌رچوون (۲) ده‌ریکا: کۆن: پێ: (۳) نه‌نجام: به‌هه‌م (۴) وه‌چه: نه‌وه: مه‌دا: به‌چه (۵) قازانج: ده‌سه‌کوت (۶) مه‌سه‌له: ناس: مه‌سه‌له‌یه‌که که نا‌کۆکی له‌سه‌ره: کیشه:
(to debate an ~)
(۷) ده‌ریک‌رته (پۆژنامه, گۆڤار, ب‌روانامه‌ی دارایی, په‌په‌رو, یاسا)
(۸) بلا‌یک‌راوه (پۆژنامه, گۆڤار, ب‌روانامه‌ی دارایی): (an ~ of bonds)
(ب) ژماره‌ی پۆژنامه یا گۆڤار:
(the most recent ~ of a magazine, journal, newspaper)
(۱) خۆن یا کیم ئی هاتن: خۆن پژان
(ب) کۆن تیک‌کردنی دوومه‌لێک بۆ کیم ده‌ریک‌رته
v.t. (۱) هاتنه‌ده‌رمه‌وه: ئی هاتنه‌ده‌رمه‌وه: ئی هاتن: ئی پۆشتن: پۆشتن
(blood ~ing from the wound)
(۲) لایه‌هاتن (باروبایی): نه‌وه یا وه‌چه‌ی فلانه کس یا تیره بوون
(۳) نه‌نجامی نه‌وه بوون: له‌رمه‌وه هاتن: بوون به‌هه‌وا لایه‌ه پیدابوون

- (۴) ده‌سه‌کوتن: هاتنه‌ده‌ست
(۵) ده‌ریک‌رته (پۆژنامه, گۆڤار): بلا‌یک‌راوه: ده‌رچوون
(۱) ده‌ریک‌رته: ئی هاتن: ئی پۆشتن: ئی هاتنه‌ده‌رمه‌وه: قه‌ندان
(۲) دابه‌شکردن: پیدان: (to ~ supplies to the soldiers)
(۳) ده‌ریک‌رته (پۆژنامه, گۆڤار, په‌په‌رو, ب‌روانامه‌ی دارایی): بلا‌یک‌رته‌وه
(to ~ a newspaper, a magazine, a new stamp, government bonds, a decree, etc.)
له‌و یاسه‌ی لای ده‌کۆل‌رته‌وه: نه‌و مه‌سه‌له‌یه‌ی نا‌کۆکی له‌سه‌ره
ده‌پێ باس بکری و به‌ری به‌لایه‌کدا:
(At issue is whether we are for freedom or not.)
join issue,
(۱) که‌وتنه نا‌کۆکی یا مشت و مرمه‌وه له‌گه‌ن یه‌کترا
(۲) مه‌سه‌له‌یه‌که پێکه‌وه خسته‌ به‌رده‌می داد‌گا بۆ به‌ریار له‌سه‌ردان
پێکه‌ نه‌که‌وتن له‌گه‌ن: را له‌سه‌ نه‌په‌یون: نا‌کۆکی له‌گه‌ن بوون: take issue,
(I take issue with what you just said.)
isthmus (i'smäs), *n.* پارچه‌ زه‌وی‌یه‌کی ته‌سه‌که هه‌ردوو لای ناو یا ده‌ریا‌یه‌ دوو شوینی ووشکانی به‌یه‌که ده‌گه‌یشتن: ته‌نگه‌ زه‌وی:
(the I- of Panama)
-istic (i'stik), پاش‌گرنه‌که به‌مانای: تاییه‌تی به‌ ناسراوه به:
(artistic, altruistic)
it (it), *pron.* (ئو) (بۆ شتی بێ گیان, گیاندار, یا مه‌دا)
(I- is playing in the yard.; I- is four months old.; who is -? I- is mine.)
(۲) به‌ری کرداری گشتی: (I- is cold.; I- is raining.)
(۳) ته‌وا‌که‌ری نادیار:
(Carry ~ off successfully.; Confound ~ !; Face ~ out.)
Italian (i-tal'yən), *adj.* ئیتالی: هه‌ گه‌ل و زمان و کلتوری ئیتالی
(۱) ئیتالی: هاو‌لاتی‌یه‌کی ئیتالی (۲) زمانی ئیتالی
italic (i-tal'ik), *adj. & n.* چاپی خوار: تیپی لا:
(This is ~ type.)
italicize (i-tal'a-sīz'), *v.t.* به‌ تیپی خوار چاپ کردن (بۆ سه‌رنج را‌کێشان)
Italy (it'l-i), *n.* ئیتالیا
itch (ich), *v.t.* (۱) هاتنه‌ نا‌ئۆش: هاتنه‌ خو‌وش: خوران
(۲) که‌وتنه‌سه‌ره که‌نگه‌له: زۆر که‌ز کردن
(۱) نا‌ئۆش: خو‌وش: خوران: خو‌وش
(۲) که‌نگه‌له: که‌ز کردن: زۆر (to have an ~ to travel)
itchy (ich'i), *adj.* نا‌ئۆش‌او: به‌ نا‌ئۆش: خو‌وش‌او: به‌ خو‌وش:
(an ~ skin)
-itchiness (*n.*)
-ite (it), پاش‌گرنه‌که به‌مانای: (۱) نیشه‌تی: نیشه‌تی: دانیشه‌تی
هاو‌لاتی: (Brooklynite)
(۲) شوینی که‌وتوی بیروبا‌مه‌ریک: خوار: پال‌په‌شتیکه‌ر: (Hashemite)
(۳) شتیکی دروست‌کراو: (dynamite)
(۴) شتیکی به‌ریک
(۵) به‌شی نه‌ندامیکی له‌ش: (۶) خو‌ش (کیمی): (nitrite)
item (i'təm), *n.* (۱) مه‌دا: به‌ند: شت: مه‌ده:
(an ~ in a catalog; the first ~ on a program)
(۲) ده‌نگوباس:
(Are there any interesting ~s in today's newspaper?)
v.t. نو‌سین له‌ لیسته‌دا: تۆمار کردن له‌ لیسته‌یه‌کدا
itemize (i'təm-iz'), *v.t.* لیسته‌گرتن: تۆمار کردن له‌ لیسته‌یه‌کدا
نو‌سین دانه به‌ دانه: (to ~ a bill; an ~d list, account)
iterate (it'a-rāt'), *v.t.* دو‌باره‌کردنه‌وه: دو‌باره‌تکرده‌وه
-iteration (*n.*)
itineracy (i-tin'ēr-a-si, i-tin'ēr-a-si), *n.* = itinerancy

itinerancy

itinerancy (i-tin'ēr-ən-si, i-tin'ēr-ən-si), *n.* (۱) گەپزگی

هاتوچو کردن له شوێنێکەوە بۆ شوێنێک بە فرمان.

(۲) دەستەبەت مەلا یا دادپرسی گەپزگی.

(۳) فرمانێک کە پێویست بە هاتوچو کردن بکات له شوێنێکەوە بۆ شوێنێک.

itinerant (i-tin'ēr-ənt, i-tin'ēr-ənt), *adj.* گەپزک

(~ musician, farm workers, etc.)

n. گەپزکێک: گەپزک

itinerary (i-tin'ə-rer'ī, i-tin'ə-rer'ī), *n.* (۱) پێگەی گەشت:

پێ: پێگا: (۲) یادداشتی گەشتیار (۳) پەرنامە

(۴) پەرنامەی گەشت: نەخشەی گەشت.

itinerate (i-tin'ə-rāt', i-tin'ə-rāt'), *v.t.* گەپان (بەتایبەتی بۆ

مەبەستی نابین بۆ و کردنەوه یا دادپرسی).

-itious (ish'əs), پاشگێرێکە بەمانای: - دار: هی: تاییبەتی بە:

(*nutritious, seditious*)

-itis (i'tis), پاشگێرێکە بەمانای: نەخۆشی یا نەخۆشی بەتایبەتی هەروکەردن

یا داگیرسانی نەندامینگی لەش:

(*bronchitis, appendicitis, tonsillitis*)

it'll (it'll), = it will; it shall.

its (its), *pron.* پائاوی بوونە بەمانای: - ی: هی نەر

(*The dog wagged ~ tail; The horse broke ~ leg.*)

it's (its), = it is; it has.

itself (it-self'), *pron.* (۱) خۆی: بۆ گیاندارو مێ گیان و پووهک:

(*The dog scratched ~ .*)

(۲) خۆی له خۆیدا: هەر خۆی (بۆ دووپاتکردنەوه):

(*The house ~ is not worth much but the land is valuable.*)

(۳) بە تەنها: هەر خۆی: (*The house stands all by ~*)

-ity (ə-ti, i-ti), پاشگێرێکە بەمانای: بار: دۆخ:

(*adversity, chastity*)

I've (īv), = I have.

-ive (iv), پاشگێرێکە بەمانای: (۱) هی: تاییبەتی بە: (*native*).

(۲) بکەر: جەژیکەر: خواز (*destructive, creative*).

ivied (i'vid), *adj.* بە لاواو داپۆشراو: لاواواوی

(۱) ماهی: سەدەف: (۲) ددانی فیل: (۳) ددان.

(۴) پەنگی سەدەف: سپی (۵) (*pl.*) شتی له سەدەف دروستکراو:

شتی ماهی (۱) کلیلی پیاوۆ (ب) ددان (ج) زار (تاولە، دۆمبە).

(د) تۆپی بلیارد

adj. (۱) له سەدەف یا ماهی دروستکراو. (۲) سپی: سپی کال.

ivory tower, شوێن یا هەلوێستی گۆشەگیری و خۆ دوو گرتن له ژيان و

هەر خەریکی بیرکردنەوه بوون (هەندێ جار لە پووی سووکی و پەختەو

گالته پیکردنەوه بەکاردههینرێت).

ivy (i'vi), *n.* لاواو

Ivy League, کۆمەڵەی هەشت زانکۆی پۆڵەهەلاتی ئەمەریکایە بۆ وەرزش و

چالاکي ناوخۆ (ووتەکە هەلوێست و مۆدەو بێپۆرای قوتاییانی ئەم زانکۆیانە

دەردەبیرێت)

-ization (ə-zā'shən, i-zā'shən), پاشگێرێکە ناو له کردارەوه

پێکدێنن بەمانای: باری شتی: بوونی شتی:

(*realization; sterilization*)

-ize (iz), پاشگێرێکە کرداری ئی پێکدیت بەمانای:

(۱) کردن بە: والیکردن: (*democratize, Americanize, sterilize*).

(۲) بوون بە: والیهاتن: (*crystalize*).

(۳) خستەبەر: کەوتەبەر: (*oxidize*).

(۴) کردنی شتی: هەڵسان بە کرداریک: (*theorize, soliloquize*).

J j

J, j (jā), n.

- (۱) نیبی دههمی نەلف و بێی ئینگلیزییە.
(۲) دەنگی ئەم تییە. (۳) نیشانی پەلە دەهەم لە لیستەیکەدا.
(۴) شتێک کە شێوی وەک ئەم تییە وایست.
jab (jab), v.t. & v.i. (۱) نیوژەندن؛ پیاکردن، یا لێدان بە شتێکی تیز.
(۲) مستەکۆلە لێدان خێرا خێرا.
n. (۱) تێوژەندن. (۲) مستەکۆلە.
jabber (jab'ēr), v.t. & v.i. چەندە دان چەنە مازی کردن؛
قەسە هێچ و پوچ کردن.
n. چەنە مازی 'هەلەمەری' قەسە هێچ و پوچ و بێ مانا.
jack (jak), n. (۱) [-J-] شاگرد. (۲) [-J-] کابرا؛ کوپا؛ پیاو.
(۳) [-J-] کەشتی یانوان. (۴) دارفروش؛ دارکەر.
(۵) [-J-] هەمەکار؛ کەسێک کە وێرە شارەزایییەکی هەبێت لە گەلیک کاردا.
(۶) شتیەک چەکەمی لە پێ پێ دانەکەنێ.
(۷) نامیری هەنگەراندنەوی شیشی گۆشت برژاندن.
(۸) جەك 'نوتومبیل بەرزکردنەوه'؛ نامیرکی شت بەرزکردنەوه.
(۹) قاژ؛ قەبە باجکە (۱۰) نێرە کەر. (۱۱) نێرە کەروێشک.
(۱۲) نێرە ماسی "سالمۆن" (۱۳) [Slang]، پارە؛ پۆلیس؛ پۆلیسی نەهێنی.
(۱۴) کاغەزی "جاک" ی "قوما" (۱۵) چرای شوپاوا. (۱۶) بیدایەکی کەشتی.
(۱۷) سوێجی نەلە کتریک.

- (۱) بەرزکردنەوه بە جەك. (۲) پراوکردن یا بۆ گەران بە چرا.
adj. (۱) نێرینەمی هەندێ گیاندار.
هەموو کەس
every man jack,
jack up, (۱) بەرزکردنەوه بە جەك.
(۲) [Colloq.] بەرزکردنەوه (نرخ، مووچە، کرێ):

(to jack up food prices)

- (۲) [Colloq.] سەرزنەشت کردن؛ لۆمەکردن؛ تەمەن کردن بۆ کارکردن.
پیشگیریکە بەمانای (۱) نێرینە: (jackass, jackdaw).
(۲) گەرە: بەمیز (jackboot, jackknife).
(۳) کورا؛ کابرا (jack-in-the box).

- (۱) چەقەل (۲) دەسکەلا؛ داردەست؛
بەردەست؛ نۆکەر؛ کلک (۳) دەستبەر؛ ساخەجی.

- (۱) نێرە کەر. (۲) کەسێکی کەرو بێ مێشک.
jackboot (jak'bōōt), n. (۱) چەکە؛ جزمە؛ درێژکە دەگاتە ژوور.
ئەژنۆ (۲) نیشانی زەبروژنێک یا زۆرداری.

- jackdaw** (jak'dō), n. قاژ؛ قەلە باجکە

- (۱) چاکەت. (۲) بەرگی دەرەوهی پەرتووک کە لە بەرگە.
jacket (jak'it), n. پەقەکە گیراوه. (۳) قاوگی فیشەك. (۴) تونگی فاسولیاو پاقلە.
(۵) (۱) بەرگی قەوان. (ب) بەرگی بیوانامە یا فایلیك.
(۶) هەر بەرگیك کە شتیکی تێو بێنچرێت.

- v.t. (۱) چاکەت لەبەرکردن. (۲) بێچانەوه
jackhammer (jak'ham'ēr), n. نامیرێکی بە دەستەوه گیراوی
بەرد کونکەرە.

- jack-in-the-box** (jak'in-tha-boks'), n. بووکەشوشەیکە
قومقومیەکی تێدایە.

- jackknife** (jak'nif'), n. (۱) قەلەمیری گەرە.
(۲) جۆرە خۆفێراندنیکە ناو گۆمی مەلەرە کە مەلەوانەکە بە نووشتاوهیی خۆی
فێرێ دەداتە ناو کەوه و لاقی راست دەکاوه و پێش گەیشتنە ناو کە بە سەردا
چەقۆ لێدان.

- v.t. نووشتانەوه لە ناو پاستدا (مەلەرەکردن، لۆزی وەرگراو بە لا).
v.i. کەسێک کە وێرە
jack-of-all-trades (jak'ov-ōl'trādz'), n. شارەزایییەکی هەیه لە هەموو شتێکدا؛ هەمەکارە.

- (۱) پووناکییەکە لەسەر
jack-o'-lantern (jak'ə-lan'tēm), n. زەلکاو دەبێرێ بە شەر. (۲) کوولەکەیکە بۆش کراوه توێکەلەکی شێوی
دەموچاویکی ئی هەلەدەکەنێ و مۆمێکی دەخێرتە ناو وە (بە بۆنە شەوی
شەوی بەراتەوه).

- (۱) بلیت یا پاداشتی هەرە گەرەمی پێنانقو یا
jackpot (jak'pot'), n. ھایبەختنیک (۲) [Colloq.] پاداشت یا دەسکەوتی هەرە بەنرخ و باش
(۱) بلیتی هەرە بەنرخ بۆ دەرچوون لە پێنانقو. hit the jackpot, [Slang].
یا ھایبەختنیکدا (۲) دەسکەوتنی پاداشتی هەرە بەنرخ و گەرە.

- jack rabbit**, کەروێشکە کێوی.
jacks (jaks), n.pl. ھەلماق.
jackstone (jak'stōn'), n. (۱) ھەلماق (۲) بەردە ھەلماق.
jade (jād), n. (۱) بەردیکی بەنرخێ سەوزە. (۲) ڕەنگی سەوزی تۆخ.
(۱) لەم بەردە بەنرخە دروستکراوه. (۲) سەوزی تۆخ
adj. (۱) نەسپێکی پەککەوتە بێ فەر و ماندوو.
jade (jād), n. (۲) (۱) ئاڤەرەتێکی سووک و بەرە. (ب) ئاڤەرەت (لە پووی گالترە)

- v.t. & v.i. ماندووکردن؛ ماندوو بوون؛ سووان.
jaded (jād'id), adj. ماندوو؛ بێ تاقەت (لەبەر زۆر کردنی شتیك).
ئارەزوو ئی نەبوو (لەبەر تێزیوون لە شتیك).

- jag** (jag), n. (۱) قەلە یا قلیشکی قەراغ نارێک.
(۲) چۆکە؛ نووک؛ قەرەغێکی گرنج گرنجی (a ~ of rock).

- v.t. بە نارێکی بێرین (قوماش)؛ گرنج گرنج کردن.
(۱) [Colloq.]، بارە دار؛ بارە گزەر.
jag (jag), n. (۲) [Slang]، سەرخۆشی. (۳) [Slang]، ئاھەنگێکی سەرخۆشە.

- jagged** (jag'id), adj. نووک تیز؛ چۆکەدار؛ گرنج گرنج؛
داندار (دەمی مشان). (a ~ rock, mountain, edge, etc.).

- jaggy** (jag'i), adj. = jagged.
پلنگە بەلەکی نەمەریکی.
jaguar (jag'wār, jag'ū-ār'), n. بەندیخانە؛ زیندان؛ جەپسخانە.

- jail** (jāl), n. خستە بەندیخانەوه؛ خستە زیندانەوه؛ بەندکردن.
v.t. (۱) بەند؛ بەندکراو؛ جەپس.

- jail-bird** (jāl'būrd'), n. [Colloq.] (۲) کەسێک کە زوو زوو دەخێرتە بەندیخانەوه.

- jailbreak** (jāl'brāk'), n. پراکردن لە بەندیخانە؛ بەندیخانە بێرین و
دەربازبوون.

- jailer, jailor** (jāl'ēr), n. بەندیوان؛ پاسەوانی بەندیخانە.

- (۱) تێ ناخێن؛ تێ ترخاندن؛ پەستەوه؛ زۆر پێکردن.
jam (jam), v.t. (۲) ھارین؛ بڕیندارکردن. (۳) پالەپەستۆکردن.
(۴) پێ گرتن؛ پێکردن و پێ لە ھاوچۆ گرتن:

- (The streets are ~med with cars.)
(۵) عاستی کردن؛ عاستی بوون؛ گیران؛ پەستن:

شيرينى يەكى جەلاتىنى (۲) مەيىن؛ دەق بەستى؛ خۇگرتى؛ توندېونمە:

(Our plans haven't ~ed yet.)

n. [Colloq.],

jelly (jel'i), n.

jelly-bean (jel'i-bən), n.

jelly-fish (jel'i-fish), n.

(۱) ماسى غەرمەلىقە.

jeopardize (jep'er-diz), v.t.

خستە مەترسىمە:

(The soldier ~ed his life to save his comrade.)

jeopardy (jep'er-di), n.

(۱) مەترسى؛ لە مەترسىدا بون:

(to be in ~; to put someone's life in ~)

(۲) مەترسى تارانباركران لە دادگادا.

jerboa (jēr-bō'a), n.

گياندارىكى بچوگە بە بازو دەپوات لە مشك

دەچىت

jerk (jürk), v.t.

(۱) تەكان يېدان؛ پايۇنەنان و پاكشان و

بادان بە قايم؛ مەلەزۇدەيى پىكرىن.

(۲) (~ out)، بە مەناسە بركىن و پەلە ووتىن.

v.t.

(۱) مەلەزۇدەيى بركىن (چا، ماسولكە)؛ فرتەفرت كىردىن.

n.

(۱) تەكان؛ پايۇنەنان؛ پال پىنۇمەنان و پاكشان

(۲) فرىن چا، ماسولكە؛ فرتەفرت. (۳) [Slang]. كەسىكى ئالەپارو

بىن بايەج و بىن فەرو كەرو ھىچى چاك لە دەست نەھاتو.

-jerky (adv.); jerkiness (n.).

jerk (jürk), v.t.

توي كىردىن گۇشت ووشك كىردەنەي و ھەلگرتى.

n.

گۇشتى توي توي كراوى ووشك كراو (بەتايىبەتى گۇشتى گار مانگا).

jerk (jür'ki), adj.

(۱) مەلەزۇدەيى بركىن؛ پىر لە تاسە:

(a ~ automobile ride)

(۲) فرتەفرتكەر (ماسولكە).

jerk (jür'ki), n.

گۇشتى گار مانگاى توي توي كراوى ووشك كراو.

jersey (jür'zi), n.

(۱) قوماسىكى بىرەمى چىنراوى خورى يا ئاورىشى

كشاو (۲) بلووسىك لەم قوماشە كرايىت (كەشتى پەوان و مەرزىكاران

لەبەرى دەكەن) (۳) بلووسىكى چىنراوى تەسك.

jest (jest), n.

(۱) تىوانج؛ لاپارا؛ پىلا. (۲) نوكتە.

(۳) گالتە (to say something in ~)

(۴) كەسىكى يا شتىك كە ماىيە پىكەن و گالتە پىكرىن؛ گالتەچى خەلك.

(۵) [Obs.] (ب) كارىكى گرتىگ. (ب) چىزىكىكى فەشە.

v.t.

(۱) تىوانج تىگرتى؛ كلك پىنۇمەن؛ پىلا تىگرتى.

(۲) گالتەكرىن؛ نوكتەبازى كىردىن

jester (jes'tēr), n.

گالتەباز؛ نوكتەباز (بەتايىبەتى كەسىكى نەنتىكە كە

پىشە قۇشەبازى و نوكتەبازى بوو لە كۇشكى پاشاكانى سەدى

ئاوهراسدا

Jesuit (jezh'ōō-it, jez'ū-it), n.

(۱) جەزۇيتى ئەندامى لىقىكى

نايى خاچ بەرسى كە ناوى "جەزۇيت" م. (۲) [~]: كەسىكى فېلباز

Jesus (jē'zəs), n.

عيسا

jet (jet), v.t. & v.i.

فېچەكرىن؛ بە گوژم ھاتتەندەروە لە كونىكى

تەسكەو

n.

(۱) فېچە؛ فېچەى ئا و يا شەلى تر. (۲) لولە؛ دەم (بۇرى) ئاوپىژىن.

(۲) فېچەى فېشكەدار

jet (jet), n.

(۱) كانزا يەكى رەشى رەقە خىشلى ئى دروست دەكرى.

(۲) رەشىكى بىرىقەدار؛ قەترانى رەش.

adj.

(۱) لەم كانزا رەشە بىرىقەدارە دروستكراو. (۲) رەش؛ رەشى قەترانى.

jet airplane, jetliner,

فېچەى فېشكەدار

jetblack (jet'blak), adj.

رەشى بىرىقەدار

jet-propelled (jet'prə-peld), adj.

بە ئامىزى فېشكەدار

ئى دەخوپىرت.

jet propulsion,

لېخوپىرت بە مەكىنەى فېشكەدار (فېچە، كەشتى).

بەلەم.

jet stream,

(۱) تەروژمى بايەكى بەھىز

(۲) دووكلەى دىراى فېچەى فېشكەدار.

jetsam (jet'səm), n.

(۱) بارىكى فېندراو لە كەشتى يا فېچەى لەكاتى

ئاكاويدا بۇ بار سووكى. (۲) بارىكى فېندراوى وەھا كە ئا و پاى بەلئىتە كەنارى

دەريا. (۳) شتومەكى فېندراو

jettison (jet's-s'n, jet's-z'n), n.

(۱) فېندانى بارى فېچەى كەشتى

لەكاتى ئاكاويدا بۇ بار سووك كىردى. (۲) بارى وەھا فېندراو.

(۱) فېندانى بارى فېچەى كەشتى لەكاتى ئاكاويدا بۇ بار سووك كىردى

(۲) فېندانى شتى بىن كەلك.

jetty (jet'i), n.

(۱) دىوارى بەرەبەستى بەرزوى دەريا و پاراستنى بەندەر.

ئەسكەلە، يا كەنارى دەريا (۲) مۇلگەى كەشتى.

jetty (jet'i), adj.

رەشى قەترانى؛ زۆر رەش و بىرىقە.

Jew (jōō), n.

جولەكە؛ جو.

jewel (jōō'al), n.

(۱) خىش؛ گەمەر.

(۲) كەسىكى يا شتىكى زۆر خۇشەيست و بەرخ

jeweler, jeweller (jōō'al-ēr), n.

زەمەنگەر.

jewelry, jewellery (jōō'al-ri), n.

خىش.

Jewish (jōō'ish), adj.

ھى جولەكە؛ تايىبەتى بە جولەكە

Jewry (jōō'ri), n.

(۱) گەرەكى جولەكەكان؛ گەرەكى جولەكە.

(۲) گەل جولەكە؛ جو زىان (American Jew).

jibe (jib), v.t.

(۱) لادانى بايەوانى كەشتى لە لايەكى كەشتى يەكەو بۇ

لاكى تى. (۲) گۇپىنى رىبازى كەشتى بۇ پو پىن گۇپىنى بايەوانەكى

(۳) [Colloq.]: گونجان؛ پىكەوتن لەگەل يەك؛ يەككەوتن (بىروپ).

(Our views don't ~.)

v.t.

(۱) لادانى بايەوانى كەشتى لە لايەكەو بۇ لايەكى تر.

(۲) رىباز بە كەشتى گۇپىن بۇ پو پىن گۇپىنى بايەوانەكى.

n.

(۱) لادانى بايەوانى كەشتى بايەوان لە لايەكەو بۇ لايەكى تر.

(۲) رىباز گۇپانى كەشتى بۇ پو پىن گۇپىنى بايەوانەكى.

jibe (jib), v.t. & v.t.

گالتەپىكرىن؛ پىن پىكەن

گالتەپىكرىن؛ گالتە؛ قەشمەرى.

jiffy (jif'i), n. [Colloq.],

مەناسەيك؛ ماوہەيكى زۆر كەم يا كورت:

(done in a ~; I'll be back in a ~.)

jig (jig), n.

(۱) ھەلپەركى يەكى بە جۇش و پىر لە ھەلپەرتەر.

(۲) مۇسىقاي ھەلپەركى يەكى وەھا. (۳) جۇرە قولايىكى راوہماسىيە.

(۴) ئامىزىك كە بە راوہشاندىن كارى پىن دەكرى (بىژنگى پاكرىدەنەي كانزا.

سەقى نەلەكتىكى) (۵) [Slang]. يارى؛ فېل؛ گالتە.

v.t. & v.t.

(۱) ھەلپەرتىن بە جۇش. (۲) راوہشاندىن؛ لە بىژنگ دان.

the jig is up, [Slang],

كار لە كار ترازو؛ يارى تەوا.

jigger (jig'ēr), n.

(۱) سەماكىرى بە جۇش.

(۲) پىنۇنەيكى بچوگە بۇ پىنۇنى خوارىدەنەي سەرخۇشكەر.

(۳) ھىن؛ ئامىزىك يا شتىك كە ناوہەكى نەزانى ئى يا لە بىرچووبىن.

(۴) دارىكى كورتى سەر ئاسىنەى گۇلف.

(۵) جۇرە قولايىكى راوہماسىيە. (۶) بىژنگى كانزا پاكرىدەنەي.

(۷) (b) بايەوانىكى بچوگە. (ب) خولخولۇكەى كارپىكرىدى بايەوانى كەشتى.

(ج) بەلەمىكى بايەوانى بچوگە.

(د) تەورەى پىشەوەى بەلەم يا كەشتى بايەوانى.

jiggle (jig'l), v.t. & v.t.

لەرانىدەنە؛ لەرىنەو.

n.

jigsaw (jig'sō), n.

مشارىكى دەم بارىكە بۇ بىرىنەو شت بە

خواروخچى.

jigsaw puzzle,

مەتەل يا يارىيەكە بىرىتەى لە پارچە دار يا مقەباى

خواروخچى كە ئەگەر بە راستى بىرنىن بەيەكەو شىنەيەكى ئى دەردەچىن.

jihad (ji-hād), n.

(۱) خەباتى ئايىنى.

(۲) خەبات كىردىن بۇ يا دىرى بىروپاوپىك.

(۴) به کارهینانی پله و پاییه خۇ بۇ سودی تایبته.

(۱) شتومک کرین له کارگه فرۆشتهوهی به تاک فرۆشان.

(۲) قۆتتهرات وەرگرتن و دانوهی به قۆتتهرات به خه لکی تر؛ ده لانی کردن

(۳) جیبه جیکردنی کاروباری گشتی یا رهسم، به ناپاکی بۇ سودی خۇ.

(۴) به کرئ دان (نەسپ، عەرهبانه).

به یهک یهک، دانه دانه، پارچه پارچه، یا جیا جیا (کردنی)
کارنک به پاره.

هموو جۆره فرمانیک کارى هه مه چه شنه:

(odd jobs, (to work at odd jobs)

(۱) له کاتی نیش کردن:

(۲) [Slang]، به تنگ فرمان یا نهرکی سهرشانهوه هاتوو؛ به دل نیش کردو.

(۱) ده لانی: کەسیک که شتومک به کۆ ده کرئو

دەپهروشتنهوه به تاکفرۆش

(۲) کەسیک که دانه دانه یا یهک یهک نیش به قۆتتهرات ده کرئو دهیکات.

(۳) کەسیک که کارى رهسمی به ناپاکی به کاردههینن بۇ سودی خۇ.

(۴) ده لانی بهوانامه ی دارایی

نەسپ سواری پیشه کرئى نەسپ.

(۱) نەسپ سواری کردن له پیشه کرئى نەسپدا

(۲) گزى کردن؛ فیل کردن؛ ده ستیرین

(۳) هاوهره کردن یا فیل کردن بۇ جیى باش گرتن، سوود ده سکوتن یا

خۇ پیشه ستن: (The candidates were ~ing for position.)

ناوگەل بهند (وهرشکار له برى ده کەن)؛

پیشەل بهند؛ بهرموسلدان بهند.

(۱) نهنتیکه؛ گالته؛ سهر.

(۲) گالته باز؛ نهنتیکه (مۆه)؛ سهرخوش.

(۱) سهرخوشی؛ نوکته بازى؛ گالته بازى.

(۲) نوکته؛ شتیکی نهنتیکه یا سهر.

(۱) گالته باز؛ نهنتیکه؛ سهرخوش؛

قۆشه. (۲) گالته؛ به گالتهوه؛ نوکته.

(۱) گالته بازى؛ نوکته بازى.

(۲) نوکته؛ گالته بهک.

دهم به پیکه نین؛ دلخوش؛

پهوخوش.

(۱) دلخوشی؛ پهوخوشی.

(۲) کارنک یا ووتیهکی دهم به پیکه نینانه.

(۱) پال پیوه نان، پاته کاندن، یا راهه شانندن به نه سپایی.

(۲) سیخورمه لیدن؛ (۳) بیرخستنهوه؛ هینانه وه بیر.

(۱) پاکردن له سه رخو؛ لۆقه کردن؛ ههروه له کردن:

(I ~ five times a week.)

(۲) (~ on; ~ along)، له سه رخو پۆشتن یا بهردهوام بوون.

(۱) سیخورمه؛ پال پیوه نان یا پاته کانیکی به نه سپایی.

(۲) لۆقه؛ پاکردنیکی له سه رخو؛ ههروه له.

(۱) ده ریو قین؛ چوکه؛ نوک: (a ~ in the wall).

(۲) لادان یا پئى گۆپینیکی کوتوپری.

پنجگرددنهوه.

راهه شانندن یا پاته کاندن به هیناوشی

راهه شانندن یا راته کاندنیکی هیناوش.

(۱) چال و زمانه بۇ کردنی دو دار یا بهرد بۇ

بهیمه کدا چوون و لیکدان. (۲) چال، قلیش، یا زمانه بهک بۇ نهم لیکدان.

لیکدانی دو دار یا بهرد به چال و زمانه.

(۱) لۆقه؛ پاکردنیکی له سه رخو؛ ههروه له.

(۲) له سه رخو کردن کارنک.

(۱) کەسیکی خه یالی یا نه ناسراو؛ فلان کەس؛ فلان و فیسار.

(۲) کەسیکی ساده یا ناسایی.

نیمرا یا مۆری کەسیک.

jillion

ژماره یهکی بی سنوور؛ ژماره یهکی له ژماردن
نهماوونافره تیک که لداره که ی به جی دههینن پاش نهوهی به لینی
خوشهویستی پین ده دات.به جیهینشتن یا واز له دلدار هینان پاش به لینی خوشهویستی پیدانی
(When he lost his money she ~ed him.)

(۱) [Colloq.]، په گه زیهرستی دژی

قوله پەش ۲ [Slang]، قوله پەشیک: له بوی سووکی بهوه.

(۱) زینگانه وه (زهنگ، پارهی وورده... هتد)؛

زینگه زنگ کردن؛ زهه ماتن؛ هاره لیهاتن

(۲) یهک ناوار یا یهک نهوا؛ بوونی هونراوه

زینگانه وه؛ زهه ئی ههلسان؛ هاره ئی ههلساندن

(۱) زینگه؛ زهه؛ زهه زهه؛ زینگانه وه؛ هاره

(۲) ههله به ستنکی یهک ناوار

کەسیکی جهنگاوه رو شوقینی

شوقینی و جهنگاوه

سویندنیکی بن مانایه له سهر سووریوون یا

سهرسامی ده گیه نیت.

-jingoist (n.); jingoistic (adj.).

شو قینیتی و جهنگاوه ری.

خیرا پاکردن و زو زوو پنجگرددنهوه بۇ ده راز بوون له

ده ست شتیکی یا کەسیک

(۱) خۇ ئی لادان (به کوتوپر پنجگرددنهوه).

(۲) (pl.) شه ره شق؛ زرمه ن؛ گالته ره گپ.

جنگه

کەسیک یا شتیکی به دووم

به ختی رهش بۇ هینان؛ نوشته لیک کردن: (to put a ~ on).

(۱) جرت و فرت کردن؛ هاتن و چوون به

جریانه ۲ سه ما کردن به جوش

جرت و فرت؛ جریانی؛ بن نارامی؛ سهرشیتی.

سه ما کردنکی به جوش به

موسیقی جان.

سه ما کردن به جوش به موسیقی جان.

به جرت و فرت؛ جریانی؛ جرت و فرت کەر.

بن نارام

(۱) گالته ره گپ کردن له لایه ن جاز لیدره وه له کاتی

موسیقی لیدنه که؛ (۲) زمانی تایبتهی به جاز لیدره و گوینگرانی

(۳) موسیقی جان؛ (۴) درق؛ قسه ی هیج و پیوچ و بهمه له بهر؛ گالته.

(۱) موسیقی جان لیدان (۲) سه ما کردن به جان

(۳) گالته کردن؛ درق کردن

درق له گه ل کردن؛ گالته له گه ل کردن

(۱) فرمان؛ کار؛ نیش.

(۲) کارنکی تایبتهی که به کرئ یا به پاره ده کرئ.

(۳) نهو شتی کارى له سهر ده کرئ (ب) نه نجامی کاره که.

(۴) پله و پاییه؛ کار به دهستی.

(۵) نهک؛ نهکی سهرشان.

(It was her ~ to get her younger brother ready for school.)

(۱) کارنک یا نیشینی گران.

(۲) بار؛ چو نیتی.

(۳) تاوان (به قایبهتی دزی یا مال برین).

(۴) کارنک که به پروهاته بۇ سودی گشتی کرابیت، به لام

له راستیدا بۇ سودی خۇ کراوه

(۵) [Colloq.] زیان لیدن؛ زیان؛ تازاردان.

(۱) کارى هه مه چه شته کردن. (۲) به یهک یهک، پارچه پارچه، یا دانه دانه

نیش کردن. (۳) ده لانی کردن

Johnny-on-the-spot (jon'i-on'tha-spot'), *adj.* همیشه
ناماده

n. كەسنىكى ھەمىشە نامادە.
joie de vivre (zhwâ'da-vêvr'), [Fr.], خۇشى ژىيان رايوارىدىن
كەيف

join (join), *v.t.* (۱) پىڭكەۋە بىستىن پىڭكەۋەلىكەندىن دانەدەم.
(۲) يەككەرتىن يەك پىڭكەرتىن: (to ~ forces; to ~ in marriage).
(۳) چوۋنە پىزەۋە: چوۋنەنەۋا: بوۋن يە ئەندام يا بەشىكەلە:
(He ~ed a labor union.)

(۴) لىڭدان: بوۋن يە يەك: (The path ~s the highway).
(۵) ئەگەندە بوۋن يا چوۋن: ھاۋدەمى كىرىن: (J ~ me in a walk).
(۶) گەرانەۋە بۇ شۇيىنى خۇ: (The soldier ~ed his regiment).
(۷) [Colloq.]. بە تەننىشت يەكەۋە بوۋن: ھاۋ سىنور بوۋن.
(۸) لىڭدان (ئەندازە).

v.t. (۱) بەيەككەيشتىن لىڭدان.
(۲) چوۋنە پىزەۋە: بوۋن يە ئەندام تىدا.
(۳) بەشدارى كىرىن: (to ~ in the conversation, singing, etc.).
n. (۱) لىڭدانىڭ بەيەككەيشتىن.
(۲) جىي لىڭدان يا بەيەككەيشتىن.

joinder (join'dër), *n.* (۱) بەيەككەيشتىن لىڭدان: بوۋن بەيەك.
(۲) بوۋن بەيەكى چەند داۋاجىيەك يا داۋا لەسەركراۋىك (دادگەرى).
joiner (join'ër), *n.* (۱) بەيەككەيشتىن (مىۋە، شەت): (۲) دارتاش.
(۳) [Colloq.]. كەسنىك كە بېنى يە ئەندام لە گەلىك پىڭخراۋدا يا خۇي
پىن ياندە ھەنپەسىرى.

joinery (join'ër-i), *n.* (۱) دارتاشى (۲) شىتى دارتاش درووستكەر.
joint (joint), *n.* (۱) جىي بەيەككەيشتىن دوۋ شەت.
(۲) چۈننىتى ئەم بەيەككەيشتەن: (۳) پارچەيەكى لەيەكداۋ لەگەل پارچەيى تىردە.
(۴) پارچەيەكى گەۋرە گۇشت بە ئىسقاۋە: (۵) ئەنجامە.
(۶) جومگە: خىرتكە: (۷) جىي لىق لىيۋنەۋە لىقەك.
(۸) درزى بەرد يا تاۋىز (زەمىنناسى): (۹) [Slang], خانوۋ مال.
(۱۰) [Slang]. چىشتاخانە، بار، تياتىر، يا چاپخانەيەكى ھەزەنئەۋە
ئارباڭ نەختەك خىراپ: (۱۱) [Slang], جگەرى مەريۋانە
adj. (۱) ھاركات: ھەمان كات.
(۲) دوۋقۇلى: دوۋلايى: (a ~ communique).
(۳) ھارۋىش: ھى دوۋ بەشدار يا زياتىر: (~ property).
(۴) بەشدار: ھارۋىش: (a ~ owner).

v.t. (۱) بەيەككەيشتىن يا پىڭكەۋە بىستىن (بە نەجىمە).
(۲) گۇشت بىرىن بە ئىسقاۋە: جىيا كىردەۋە لە جومگەدا.
out of joint, (۱) لە جى چوۋ لە خىرتكە چوۋ لەيەك تىرازو.
(۲) پەشنىۋا: شىۋا: شىرازە تىڭچوۋ.
حسابى ھارۋىشى يا دوۋقۇلى بانق.
لىۋنەۋە دوۋقۇلى يا زياتىر.

joint account,
joint committee,
jointly (joint'li), *adv.* پىڭكەۋە: بە دوۋقۇلى: بە ھارۋىش: بە كۇمەل.
joint resolution, بىياري دوۋقۇلى (لەلەين دوۋ لىق پەرلەمانەۋە).
joint return, ئىستىمارە باجى دەسكەۋى ئۇن مىردىك بە دوۋقۇلى
ئەك بە جىيا جىيا

jointure (join'chër), *n.* بەجىيشتىن زەۋى ۋىزار لە ۋەسىيەتنامەدا
لە مىزدەۋە بۇ ئۇ

joist (joist), *n.* دەستەك: نىرگە
joke (jök), *n.* (۱) نوكتە: ۋوتەيەكى ئەننىكە يا سەير.
(۲) گانتە: گەمە: (۳) كەسنىكى گانتەجى يا ھىچ ۋىچ: شىڭكى ھىچ ۋىچوۋ
بىن بايەخ.

v.t. (۱) نوكتە ۋوتىن: نوكتە بازى كىرىن: (۲) گانتە كىرىن: بە گانتەۋە ۋوتىن.
v.t. گانتە پىڭكەرن: كىك بىۋە كىرىن: پىن پىڭكەرن.
بىن گانتە: مەسەلەكە گانتە لەگەل ناكىرى

practical joke, پەنگ: پەنگ پىدان: گانتە پىڭكەرنىك كە ھەر بە دەم
ئەبىت، بەنگو كىردارىشى لەگەل بىت:

(to play a practical joke on someone)
joker (jök'ër), *n.* (۱) نوكتەجى: نوكتە باز: گانتە باز: قۇشەجى.
(۲) گىروگىرقتىكى شارۋە (۳) مەرجىك يا بەندىكى شارۋە لە ياسايەكدا
(۴) جۆكەر (قۇمەل).

jollify (jol'a-fi'), *v.t. & v.i.* دلخۇش كىرىن
jolliness (jol'i-nis), *n.* ~ **jollify.**
jollity (jol'a-ti), *n.* (۱) كەيف قىچى: بە كەيفى
(۲) ئاھەنگ: زەماۋەند.

jolly (jol'i), *adj.* (۱) بە كەيف: كەيف قىچى: پوۋخۇش
(۲) [Colloq.], خوش (كات بەسەرىدىن): (to have a ~ time).
ئۇر: بە تەۋاۋى: (~ well).

adv. (۱) دلخۇش كىرىن (بە نوكتە ۋە مەريۋى... ھتە).
v.t. & v.i. [Colloq.], (۲) كەيف خۇش كىرىن: (۳) گانتە پىڭكەرن: پىن پىڭكەرن.
jolt (jölt), *v.t.* (۱) پاۋەشاندەن راتەكەندەن: لەرەنەۋە: تاسەپىڭكەرن:
(The old car ~ed its passengers as it went over the rough road.)

(۲) شەۋەندەن: تىڭدان.
v.i. پاۋەشان: راتەكان: تاسە كىرىن: لەرەنەۋە.
n. (۱) تەكان: راتەكان: پال: لەرەنەۋە: پاۋەشان: تاسە.
(۲) شەۋەن: تىڭچوۋ: خورپە: داچەكەن: راتەكان (ھەست):
(The news gave us all a ~.)

jolty (*adj.*),
Jonah (jō'na), *n.* (۱) "يونس": يە يەمبەر
(۲) بەشىكەلە: "ئىنجىل": ي كۇن: (۳) كەسنىكى بەدوۋم.

jongleur (jon'glër), *n.* شايەرتكى گەۋرە.
Jordan (jôr'd'n), *n.* (۱) بۇياري ئوردون: (۲) ئوردون.
Jordan almond, ئوقۇلە بادەمى.
jostle (jos'l), *v.t. & v.i.* پالەپەستۇ كىرىن: پال بەيەكەۋە نان.
n. پالەپەستۇ: پال: پال نان
jot (jot), *n.* ئەخت: تۇز: نەختال: دەك: تۇسقال:
(She doesn't care a ~ for him.)

v.t. (~ down), نوۋسىن: تۇمار كىرىن (تېيىنىيەكى كورت):
(to ~ down a note, remark, name, etc.)

journal (jūr'n'l), *n.* (۱) بىرنامە: يادنامە: پۇژانە: يادداشت.
(۲) پىراۋى بىرنامە: (۳) كارنامە: كۆي، پەرلەمان، كۇمىتە، يا پىڭخراۋىك
(۴) تۇمارى پۇژانە: كەشىيەك: (۵) پۇژنامە.
(۶) گۇۋار: (۷) تۇمارى پۇژانە: دەركايەكى بازىگىنى
(۸) پاگەر يا جىي پاگىرپوۋنى تەۋەر (مەكىنەگەرى)
journalise (jūr'n'l-ēz', jūr'n'l-ēs'), *n.* شىۋازى نوۋسىنى
پۇژنامە گۇۋار

journalism (jūr'n'l-iz'm), *n.* (۱) پۇژنامەگەرى: پۇژنامەچىتى.
(۲) نوۋسىنى پۇژنامە گۇۋار
(۳) پۇژنامە گۇۋار

journalist (jūr'n'l-ist), *n.* (۱) پۇژنامەگەر: پۇژنامەچى.
(۲) يادداشت نوۋس: بىرنامە: پۇژانە نوۋس.

-journalistic (*adj.*); **journalistically** (*adv.*).
تۇمار كىرىن (لە بىرنامە، يا

تۇمارى پۇژانە: دەركايەكى بازىگەندە).
journey (jūr'ni), *n.* گەشت: گەران:
(a ~ of three days; a three days' ~; to make a ~;
to go on a ~).

v.i. گەشتكەرن: گەران: چوۋن بۇ شۇيىنىك.
journeyman (jūr'ni-mən), *n.* (۱) كىركار: كارگەر.

juggler (jug'ler), *n.* (۱) كەسپكە كە توپ و شتى وەھا ھەلەدەدات بە ھەوادا دەیان گزیتەو ھەلەیان دەداتەو ھەر بۇ سەیر.

(۲) گزیتەر؛ فیلان؛ دەستکاری شت كەر بۇ مەبەستى تايەبەتى خۇ.

jugglery (jug'ler-i), *n.* (۱) ھەلەداتى توپ و شتى وەھا بە ھەوادا گزیتەو ھەلەیان و ھەلەیانەو ھەر بۇ سەیر. (۲) فیلان؛ گزى؛ خەلەتەندەن.

jugular (jug'yoo-ler, joo'gyoo-ler), *adj.* (۱) ھى قوڭگو مل. (۲) ھى دەمارى قوڭگو مل.

jugular vein, يەككە لە دوو دەمارى مل كە خۇين لە سەرەو دەبەنەو بۇ دل

juice (jōos), *n.* (۱) شیلە؛ شيرە؛ ئاۋوگ؛ خۇشاۋ؛ ئاۋ؛ پىنگاۋ؛ تەپى. (۲) شەلى دەرداۋ لە لەشى گياندارىك. (۳) ئاۋوگ؛ پوخە؛ ماك؛ گەرەمى.

(۴) [Slang], ئەلەكتىك؛ كارەبا.

(۵) [Slang], بەنژىن؛ گاز؛ ئەو؛ سەرچاۋەى ووزە.

v.t. [Colloq.], شیلە ئى دەرىھان؛ گوشىن و خۇشاۋ ئى دەرىھان.

juicer (jōō'sēr), *n.* ئاۋوگ؛ گوشەر؛ ئامبىرى خۇشاۋ دەرىھەر لە ميوە سەوزە.

juicy (jōō'si), *adj.* (۱) تەروپ؛ ئاۋاد؛ پىر لە خۇشاۋ يا شیلە.

(۲) خۇش و سەرنج پاكىش و پىلانارى (چىۋك، ئوكتە، قەسە پاش ملە).

(*a ~ story; ~ details*)

-juicily (*adv.*); juiciness (*n.*).

jujitsu, jujutsu (jōō-jit'sōō), *n.* ژۇرئىزى يابانى.

jujube (jōō'jōōb), *n.* (۱) عەنەب. (۲) دار عەنەب. (۳) مەربەى عەنەب.

juke box (jōōk), [Colloq.], فۇنۇگراف يا سىنۇقى قەۋانكە لە

ھەندى جىشخەنەو مەيخانەدا بە پارەى ووردە كار دەكات.

July (jōō-lī'), *n.* پووشىر؛ مانگى تەمووز؛ ميوەگەنان.

jumbel (jum'b'l), *v.t.* (۱) تىكەلەۋۋىكەلەۋەن؛ شىۋاندىن بەسەر.

يەككە؛ تىكەلەۋەن كەن؛ چىشقى مەجەم.

(۲) سەر ئى شىۋاندىن.

(۱) تىكەلەۋۋىكەلەۋەن؛ سەر يەككە؛ شىۋان. (۲) سەر ئى شىۋان.

(۱) چىشقى مەجەم؛ شىۋان تىكەلەۋۋىكەلەۋەن؛ شىۋان بەسەر يەككە؛ شىۋان.

(۲) شىۋان؛ شىۋان؛ سەر ئى شىۋان؛ شىۋان بىن سەرۋىن.

jumbo (jum'bō), *n.* كەسپكە. گياندارىك، يا شىۋان زل و قەبە

adj. زل؛ زور زل؛ گەرە؛ قەبە.

jump (jump), *v.t.* (۱) بارىدان؛ قەلەمبازدان؛ خۇمەلەن؛ قونەكەن.

(بۇق، ۲) ھەلەۋىنەۋە؛ پاتەكان.

(۲) ھەل سەلەمىنەۋە؛ پاجلەكەن؛ داجلەكەن؛ پاپەرىن؛ پاجەنن؛

(*to ~ at a loud voice*)

(۴) بارىدان لە باسنىكەۋە بۇ باسنىكى تىر.

(۵) لەپەر بەرزىۋىنەۋە؛ زىادىۋىن لەپەر. (*Prices have ~ed recently.*)

(۶) بارىدان بەسەرەۋ خوارىن (داشى دامە).

(۷) بەلەكەن؛ نە پەلە گەيشقە ئەنجام. (*to ~ to conclusions*)

(۱) مازىدان بەسەرەۋ.

v.t. (۲) مازى پىدان؛ قەلەمباز پىدان. (*He ~ed his horse over the fence.*)

(۳) (۱) مازىدان سەر يا ئاۋ. (*to ~ a train, bus, etc.*)

(ب) مازى لىۋەدان (۴) بەرزىۋىنەۋە (توخ)؛ زىادەكەن (۵) مازىدان (فيلم).

(۶) [Slang], ھەلەكەتە سەر؛ پەلاماردا؛ شالو بۇ بىردن.

(۷) [Slang], پاكەن؛ مازىزىۋىن؛ لەپەر بەجىنەشقىن. (*He ~ed town.*)

(۸) بەسەرەۋ مازىدان و خوارىن (داشى دامە).

(۹) تەۋاۋەردىن چىۋك يا دەنگوباسىكە لە لاپەرەيكە تەۋا (پۇژنامەگەرى).

n. (۱) مازى؛ قەلەمباز؛ قونە؛ ھەلەۋىنەۋە. (۲) ماۋەى مازى.

(۳) كۇسپ؛ قۇرت؛ شىۋان بەسەرەۋ مازىدراۋ

(۴) گۇزىنەۋە كوتوپەر لە باسنىكەۋە بۇ باسنىك. (*a ~ in the story*)

(۵) بەرزىۋىنەۋە يا زىادىۋىن لەپەر (توخ). (*a ~ in prices*)

(۶) ھەل سەلەمىنەۋە؛ پاجلەكەن؛ فرتەرت.

(۷) (the ~) (p.l.) (۷) وپىنەۋ لەزىن و فرتەرت

(۸) مەلەمەتى مازىدان (۷ەرزىش). (*high ~*)

(۹) مازىدان بەسەرەۋ خوارىن (داشى دامە).

(۱۰) دىۋىكە كە بە خۇمەۋار دەلەت چىۋكەكە لەسەر چى لاپەرەيكە تەۋا

دەكەرى (پۇژنامەگەرى).

دەستپىشكەرى كەن؛ **get (or have) the jump on**, [Slang],

لە پىش ھاۋچاۋا دەستپىشكەن (مەلەمەتى، پىشكەرى).

jump at, (۱) گەيشقە ئەنجام بە پەلەۋ بىن لىۋىۋىنەۋەى تەۋا.

(۲) بە پەرزىۋەۋە پازى بۇون يا پەسەندەكەن؛ قۇزىنەۋە؛

(*to jump at an offer*)

كەفەلەت شىكاندىن؛ پاكەن واز لە دەستەبەرى ھىنان.

jump bail, سەرزەشت كەن؛ ھىرش بىردەن سەر بە دەم.

jump on, [Slang], پىش ئى ھەلەكەن؛ بەجىنەشقىن؛ دەستەبەردارىۋىن؛

jump ship, پاكەن لە ئەرك.

jump the gun, [Slang], دەست بە مەلەمەتى كەن؛ پىش نىشانە يا

فەرمانى دەستپىشكەن؛ پەلەكەن و دەستپىشكەن كەركە بەر لە كاتى خۇي.

jump the track, لەپەر لە ھىل لادان يا دەرىپەرىن (شەمەندەفەر).

on the jump, [Colloq.], سەرقال؛ ھەمىشە خەرىك

jumper (jum'pēr), *n.* (۱) مازىدەر (مروۋ، شت).

(۲) گالىسكە بەفرىنە؛ ئەسپە بەفرىنە.

(۳) گىرە (كاتزىن).

(۴) تەلى ئەلەكتىك پىن گىيەندىن (خىستەكەرى باترىيەكى مەروۋى ئوتومبىلىك

بە بەستى بە باترىيەكى كاركەرەۋە). (۵) پىراسكەگەيىن.

(۶) ئامبىرى كۆنەر (كانگەرى).

jumper (jum'pēr), *n.* (۱) چاكەتى كارگەر كەشتىۋەن (بۇ بە پاكى

پاگرتنى جلى ئاۋەۋە). (۲) كراسى بىن قۇلى ئانە.

(۳) چاكەتىكى كۆۋدەرى فەر.

(۴) جلى يەك پارچەى سەرتابى يارى مىندال

jumpy (jum'pi), *adj.* (۱) (۱) ھەلەۋىدەۋەزەكەر؛ پىر لە تاسە.

(ب) زوۋ زوۋ دەگۇپ؛ ھەمىشە گۇزاۋ. (۲) ھەر لە خۇمەۋە ھەل دەسەلەمىنەۋە

(لە ترەسدا)؛ زوۋ ھەلەۋەچىت؛ زوۋ زوۋ دادەچلەكەن؛ بە جەرت و فرت

(*a ~ horse, guard, policeman, etc.*)

junction (jun'k'shon), *n.* (۱) بەيەكگەيىشقىن؛ بەيەكگەيىشقىن؛ لىكەن.

(۲) شۇننى بەيەكگەيىشقىن (۳) چوار پىيان؛ دوۋرىانە.

juncture (jun'k'chēr), *n.* (۱) بەيەكگەيىشقىن؛ بەيەكگەيىشقىن؛ لىكەن.

(۲) جەمسەر. (۳) كاتىكى تايەبەتى. (*at this ~*)

(۴) تەنگەۋەچەلەمە؛ كاتى تەنگەۋەچەلەمە. (۵) بار؛ دۇخ.

June (jōōn), *n.* جۇنەردان؛ باران بران.

jungle (jun'g'l), *n.* (۱) بىشەلەن؛ بىشە؛ دارستانىكى چىرى پىر دېندە.

(۲) چىستان؛ شۇننىكى پىر لە پوۋەكە دارو دەرەخت.

(۳) [Slang], نىشەجەن خەللى بىن لائەۋ دەرىدەر.

junior (joon'yēr), *n.* (۱) كوپ يا چوۋك (نازناۋى كوپىكە كە ئاۋى ۋەك

ھى باۋكى ۋەھا بىت). (*John Brown, J~*)

(۲) پەلەكەت؛ پەلە نۇمتر؛ پەلە نۇم: (*a ~ partner, officer, etc.*)

(۳) تازەتر؛ ئوئ تر؛ لە دواۋەتر. (۴) تايەبەتى بە قوتابى پۇلى سىنەم يا پۇلى

سىنەمى كۆلىچ، زانكۇ، يا قوتابخەنەى ئامادەيى.

(۱) كەسپكى گەنج يا مىندال؛ لاۋ. (۲) كەسپكى پەلە نۇمتر؛ كەسپكى پەلە نۇم.

(۳) قوتابى پۇلى سىنەمى كۆلىچ، زانكۇ، يا قوتابخەنەى ئامادەيى.

كەسپكى پەلە نۇمتر؛ كەسپكى پەلە نۇمتر؛ كەسپكى پەلە نۇم.

one's junior, كۆلىچ يا دانىشگاي دوۋسالەيى پاش قوتابخەنەى

junior college, ئامادەيى (كە بەرامبەر بە دوۋ سالى يەكەمى زانكۇ يا كۆلىچى چورسالەيە).

junior high school, قوتابخەنەى ئاۋەندى (كە بىرىنچە لە پۇلى

جەمەت ھەشت و ئۆ. واتە سىن پۇلى دواى قوتابخەنەى سەرەتايى).

juniper (jōō'nə-pēr), *n.* ھەرەمەر؛ دار ھەرەمەر.

junk (jun'k), *n.* (۱) شىرە؛ كۆنە؛ پىروپىت؛ خەركە شكاۋ.

(۲) [Colloq.], شىۋان بىن توخ؛ خەلە؛ شىۋان كە ھەر بۇ فۇردان شىۋان.

(۳) قاۋورمە.

junk

v.t. [Colloq.] . (*He ~ed his car.*)
junk (jʌŋk), *n.* کشتیه‌کی نابهرانی چینی
junket (jʌŋ'kit), *n.* (۱) محله‌سی؛ پهنری شیرین
 (۲) سهران؛ ناهنگیک به نانخواردنهوه. (۳) گهشت
 (۴) گهشتی کاربدهستیک لسه حسابی میری.
 v.i.
 v.t. گهشتکردن له‌لایه کاربدهستیکه لسه حسابی میری.
junkie (jʌŋki), *n.* [Slang].
junkman (jʌŋk'man), *n.* هوشخوړه
junkyard (jʌŋk'yärd), *n.* کونه‌خانه؛ کونه‌خانه‌ی نوتمویل
junta (jun'tə), *n.* (۱) نه‌جوړه‌من یا لیژنه‌ی پامیاری و کارگیری
 (په‌تایبته‌ی دهسته‌یک که جله‌وی وولات دهرگنه دست پاش بوخاندنی میری).
 (۲) دهسته‌یکه پیلانگیر.

junto (jun'tō), *n.* دهسته‌یکه پیلانگیر
Jupiter (jōō'pə-tēr), *n.* (۱) گموره‌خودای پومانه‌کان (نه‌فسانه‌ی)
 پومانی (۲) جویپتەر. گموره‌ترین نه‌ستیره‌ی کاروانکرو پینجه‌مین
 له دوریدا له یوزه‌وه؛ موشتیری

jural (joor'al), *adj.* (۱) دادی؛ دادگری
 (۲) تایبته‌ی به مافو شرکی سرشان.

jurant (joor'ant), *n.* سویندخوړ (دادگری).

jurat (joor'at), *n.* [Obs.] . (۱) که‌سیکی سویندخوړ (دادگری)
 (۲) دادپرس (۳) پروانامه‌یکه دهنوسینتری به شایه‌تیه‌یکه پورنی دهکاتره
 که‌ی له کو‌ی له به‌رده‌می کیدا نهم شایه‌تیه‌یکه دراوه.

juridic, juridical (joo-rid'ik, joo-rid'ik-l), *adj.* دادگری؛
 تایبته‌ی به دادگری و داواو پروداو و کاروباری دادگا.

jurisconsult (joor'is-kən-sult', joor'is-kon'sult), *n.* زانای
 دادگری؛ دادگری؛ یاسازان

jurisdiction (joor'is-dik'shan), *n.* (۱) دادپرسی؛
 مافی دهسه‌لاتی دادپرسی؛ دادگری. (۲) دهسه‌لات؛ دهسه‌لاتداری؛

(*A country's courts have ~ not only over its own citizens but over foreigners who are living in the country.*)

(۳) راده‌ی دهسه‌لات یا دهسه‌لاتداری.

(۴) سنوورو مودای دهسه‌لاتداری؛ بش کردنی دهسه‌لات به‌گومره‌ی ناوچه.

(۵) دادگا

jurisprudence (joor'is-prōō'dns), *n.* (۱) فله‌سفه و زانستی
 یاسا و یاسادانان؛ فله‌سفه و زانستی دادگری.

(۲) کومه‌لیک یاسا؛ سرجه‌می یاسا. (۳) لقیق له یاسا یا دادگری.

jurisprudent (joor'is-prōō'dnt), *n.* = jurist.

jurist (joor'ist), *n.* زانای یاسا؛ یاسازان؛ دادگری.

juristic (joo-ris'tik), *adj.* تایبته‌ی به یاسا و یاسازانی؛

تایبته‌ی به دادگری

juror (joor'ēr), *n.* (۱) سویندخوړ یه‌کیک له‌ی دوازه که‌سی که دادگا
 پاریزه‌ری گومانباریک هملیان ده‌بیزین بؤ بریاردانی تاوانباری یا بن تاوانی
 گومانباریکه (۲) سرپیشک؛ نه‌دای دهسته‌یکه سرپیشکی (مله‌لی، کتی برکتی).

jury (joor'i), *n.* (۱) دهسته‌ی سویندخوړان. بریوتیه‌ی له‌ی دوازه که‌سی
 که دادگا پاریزه‌ری گومانباریک هملیان ده‌بیزین بؤ بریاردانی تاوانباری یا
 بن تاوانی له‌ی گومانباریکه. (۲) دهسته‌ی سرپیشک (مله‌لی، کتی برکتی).

jury (joor'i), *adj.* هی به‌کاره‌یانی سهرده‌می لسه که‌شتیه‌یکه
 (*a ~ mast*)

juryman (joor'i-mən), *n.* = juror.

just (just), *adj.* (۱) پموا؛ هق؛ بن لایه‌ی: (*a ~ decision*).

(۲) دادپه‌ره؛ دادپه‌رست؛ هق په‌رست: (*a ~ man*).

(۳) شایسته؛ هقی خویه‌تی؛ پموا: (*a ~ punishment*).

(۴) به‌جی؛ شید

juvenile

(۵) له جی خویایمته؛ بن هؤ یا بنجینه‌ی: (*a ~ suspicion*)
 (۶) راست. (۷) تمواو؛ ده‌قاوده‌ق.

adv. (۱) به تمواو؛ بن کم و زیاد: (*~ one o'clock*).

(۲) نزدیک. (۳) تنها؛ همر: (*~ a simple soul*).

(۴) به ناسته‌ی تنها به تۆزیک: (*He ~ missed the train.*)

(۵) همر نیستا؛ تازه: (*She has ~ left.*).

(۶) [Colloq.]، ژور؛ نیجگار؛ به راستی: (*It's ~ beautiful.*)

just now, همر نیستا؛ پیش همناسه‌یکه.

just the same, [Colloq.], له‌گل نه‌وه‌شدا.

justice (jus'tis), *n.* (۱) دادپه‌ره‌ی؛ دادپه‌رستی؛ داد؛ هق په‌رستی؛

هق. (۲) سرپاستی؛ راستی.

(۳) پمواو (مه‌سمله‌یکه): (*the ~ of our cause*).

(۴) پاداشت یا سزای شایسته (۵) دادگری؛ دادپرسی. (۶) دادپرس؛ دادگری.

bring to justice, دان به دادگا بؤ سزای پمواو خؤ وهرگرتن.

do justice to, (۱) به پموا له‌گل جوولانه‌وه؛ مافی خؤ پیدان.

(۲) نرخ زانین؛ نرخ خؤ پیدان؛ بایه‌خی خؤ پیدان:

(*to do justice to the occasion*)

do oneself justice, بایه‌خ به خؤ دان؛ ماف به خؤ دان؛

خؤ بؤ ماف نه‌کردن.

justice of the peace, دادپرسی ناوېزی کردن.

justiceship (jus'tis-ship), *n.* دادگری؛ پله و همرمان و موده‌ی

لسه‌کار مانهری دادپرس.

justiciable (jus-tish'i-a-b'l), *adj.* (۱) ده‌توانی بری به دادگا.

(۲) له سنووری دهسه‌لاتی دادگادایه.

justifiable (jus'tə-fi'ə-b'l), *adj.* به‌گلدار؛ پموا؛ هق؛

به‌گلگی بؤ ده‌مینتره: (*His anger is ~; ~ homicide*).

-justifiability (*n.*); justifiably (*adv.*).

justification (jus'tə-fi-kā'shan), *n.* (۱) به‌گلگی؛ بیانو؛

پروپانور: (*One can find ~ for any act he commits.*)

His ~ for stealing was that his children were hungry.

(۲) به‌گلگی یا بیانو هینانه‌وه.

(۳) بن تاوانی.

justify (jus'tə-fi), *v.t.* (۱) به‌گلگی هینانه‌وه؛ به پموا پیشاندان؛

پروپانور دۆزینوه. (۲) به‌خشین؛ نازادکردن؛ بریاری بن تاوانی دان.

(۳) هینان؛ شایسته‌بون: (*Does anything ~ taking a life?*)

(۴) چاک کردن و پښخستنی تیپ (چاپه‌مهی).

v.i. (۱) به پموا پیشاندان؛ به‌گلگی هینانه‌وه.

(۲) سه‌مماندن شایانی که‌سیک بؤ بوون به دهسته‌هر.

(۳) پښکردن و پښخستنی تیپ (چاپه‌مهی).

justly (just'li), *adv.* به هق؛ به پموا.

jut (jut), *v.i.* سهرده‌هینان؛ ده‌ریزین:

(*He saw a gun ~ing out of some bushes.*)

n. چوکله؛ نوک؛ سهر.

Jute (jōōt), *n.* نه‌دای تیره‌یکه نلمانی که له سه‌ده‌ی پینجه‌مدا

نینگلتره‌مین داگیرکرد.

jute (jōōt), *n.* (۱) گوش؛ پشالیکه گوتیه و پتی گوشین و شتی وای

نی‌یرووست ده‌کوت. (۲) پرومکیکه نهم جوړه پشالهی نی‌یرومه‌ینتی.

adj. گوشین؛ گوش.

(۱) به‌سیکی ده‌ریزوی یا سهرده‌هینتری دیواریک یا

خانویه‌یکه. (۲) له‌سکه‌له؛ دیواری به‌ریسته‌کری به‌زوی دهریا (بؤ پاراستنی

به‌ده‌ریک یا کناری دهریاکه).

v.i. & v.t. ده‌ریزین؛ سهر هینانه‌وه‌وه.

juvenescence (jōō'və-nes'ns), *n.* گنج بونوره.

juvenile (jōō'və-n'l, jōō'və-n'il), *adj.* (۱) متدال؛ گنج.

(۲) متدالنه؛ هی متدال؛ گنجی؛ همرزانه.

(۱) منڊال؛ منڊالنيڪ؛ همريزه. (۲) نهڪٽهرنيڪ ڪه دموري گهنج دهينيئي. *n.*
(۳) ڪٽيني منڊالان.

juvenile court, دادگاي منڊالان؛ دادگاي همريزه (له همريزه سال ڪهتر).
juvenile delinquent, قاونبارنيڪي منڊال؛ تاونبارنيڪي گهنج يا همريزه (له همريزه سال ڪهتر).

juvenilia (jooˈvə-nilˈi-ə, jōōˈvə-nilˈyə), *n.pl.* بهرهمي
منڊالي يا گهنجي (نووسين، وينهڪيشي)؛ ڪرداري منڊالي يا گهنجي.

juvenility (jōōˈvə-nilˈə-ti), *n.* (۱) منڊاليتي؛ همريهيني.

(۲) ڪردهوه يا رهوشتيڪي منڊالانه. (۳) منڊالان؛ همريهڪاران.

juxtapose (juksˈtə-pōz), *v.t.* خستنه پال يهڪٽري (به تايهتي بڻ
بهراوورد ڪردن)؛ له لاي يهڪموره دانان.

(۱) خزانه پال يهڪٽري **juxtaposition** (juksˈtə-pə-zishˈən), *n.*

(بڻ بهراوورد ڪردن)؛ له لاي يهڪموره دانان: (*the ~ of ideas*).

(۲) له لاي يهڪموره بوون.

K k

- K, k** (kā), *n.* (۱) تیبی يانزهمه می تلف و بنی نینگلیزییہ
(۲) دهنگی نم تیبہ "کھی" (۳) نیشانهی يانزهمه له پوزنکدا.
- adj.* (۱) تايهتی بم تیبہ (۲) يانزهمه
K (kā), *n.* (۱) شتیک له شیوهی تیبی "k" دا
(۲) ژماره ۲۵۰۰ یی ژمانی. (۳) نیشانهی ژماره ی نگۆږ (بیرکاری).
- adj.* شیوهی وه "k" وایه.
Kaaba (kā'ba, kā'a-ba), *n.* کهعبه
Kabuki (kā-bōō'kē), *n.* کابوکی جزه شانزگهرییهکی یابانییه
به سمنر گۆرائییهوه.
- kaiser** (kā'zēr), *n.* قهیسەر نیمیراتۆر شاهه نشا نازناری
فهرماره واکاشی نیمیراتۆرنشین یژمانی پیروژو نه مساو نهلمانیا.
- kaka** (kā'ka), *n.* تووتییهکی نیوزیلهندییه.
kakapo (kā'kā-pō'), *n.* تووتییهکی زهمین نشینی شهوینی
نیوزیلندییه
- kale** (kā), *n.* (۱) سهروزهیکه وهک کهلهرم وهاییه
(۲) شۆزیا یا شلهی نم سهروزیه. (۳) [Slang] پاره (بهتاییهتی هی کاغهن).
- kaleidoscope** (kā-lī'da-skōp), *n.* (۱) نامیرزکی لوولهکییه
پارچه شووشه ی همه شیوه و نهاندازه و رنگ و نهقشی تیدایه و نم شیوه و
رنگ و نهقشه دهگۆرئ به هی تر به بادانی نامیره که.
(۲) شتیکي همیشه گۆر: بهتاییهتی له پهنگ و نهخشدا)
- kaleidoscopic** (*adj.*); **kaleidoscopically** (*adv.*).
kangaroo (kaŋ'gō-rōō'), *n.* کهنگه گياندارنکی نوستورالییه.
به قهلبهز قهلبهز دهوات و بهچکهکی له کیسهیهکدا ههلهگۆرئ له بهرخویهوه.
- kangaroo court**, [Colloq.]. دادگایهکی بن دادی دادگایهکی
ههوهسکارییه که لهسه یاساو دهستور ناروات.
- kaput** (kā-pōōt'), *adj.* [Colloq.]. ههواتا! پهک کهوتو! شکاو!
بهکلهک نهماو
- karat** (kar'at), *n.* = carat.
karate (kā-rā'tē), *n.* کاراتی. واته "به دهستی خالی". جزه
خۆپاراستنیکي بن چهکی یابانییه بریتییه له ههله هینانو له دوژمن دان
به لای دهست
- karma** (kā'rma, kū'rma), *n.* (۱) کارمه: سهرحمه کردارو
پهوهشتی کهسک له یهکک له ژانانهکاندا یا له چهرخنکی ژاناندا که کاردهکاته
سه چاره نووسی له ژانانهکانی تردا یا له چهرخهکانی تری ژاناندا: داینی
بودی و هیندی. (۲) چاره نووس.

katharsis (kā-thār'sis), *n.* = catharsis.

kayak (kā'ak), *n.* بهلهمی سهرداپۆشراوی نهسکیمۆسی.

keel (kēl), *n.* (۱) نیرگه یا شیلمانی ژیر بهلهم کهشتی به درزۆی.

(۲) [Poetic], کهشتی. (۳) سهرحمه ی شیشی ژیر فۆرکه (بۆ دانهکهوتنی
بنهکی). (۴) تیرهغهی بهرسنگی بالنده.

v.t.

(۱) نیرگه یا شیلمان خستنه ژیر

(۲) ههلهگه پاندنهوهی کهشتییهک بۆ سهرا لایهکی.

keel over, [Colloq.],

(۱) ههلهگه پاندنهوه! وههگه پاندن.

(۲) کهوتن! بهورانهوه کهوتن.

on an even keel,

(۱) به پیکي راست! بهین کهوتن یا خواربوونهوه

بهملاو بهولادا. (۲) به بن ههلهزو دابهز! به پیک و پهوانی:

(to stay on an even keel)

keel (kēl), *n.*

(۱) کهشتییهکی بن تخت (بهتاییهتی هی خملوژ

گواستهوه! باریجهی خملوژ. (۲) پاره خملوژی کهشتی یا باریجهیهکی وهما.

(۳) کیشانهیهکی نینگلیزی خملوژه بریتییه له بیست و یهک تن

keel (kēl), *n.* بۆیهیهکی سووره.

keen (kēn), *adj.*

(۱) تیز: (a ~ knife, edge, etc.).

(۲) تیز! بێ: (a ~ appetite, wind, etc.).

(۳) تیز! ووریا! زیرهک! پێ بهدیگر: (~ eyes; a ~ mind)

(۴) زۆڤان.

(۵) سوور لهسهرا! ههوهس لهسهرا! بۆ به جۆش:

(to be ~ on doing something)

(۶) توندوتیز. (۷) [Slang], زۆر باش! نایاب.

keen (kēn), *n.* شیوهن! واوهیلن.

v.t. & v.i.

شیوهن کردن! واوهیلن کردن.

keep (kep), *v.t.*

(۱) بهیرهوی کردن (نه پیتیک وهک کار نه کردن له

پۆزی ههیندا): (They kept the Sabbath.).

(۲) (ا) پاراستن. (ب) ناگاداری کردن! چاو تیرهوون (بۆ ناگاداری).

(ج) ههشتهوه به باشی و پیک و پیتیک. (د) ژانان! بهخۆکردن! یارمهتیدان

(ه) خواردن پیدان یا جیکر نهوه به پاره! بهخۆکردن به پاره:

(She ~s boarders.)

(و) راگرتن (به دهست): (They ~ servants.).

(ز) دهفته رگرتن: (to ~ books for a business firm).

(ح) تۆمار کردن (یادداشت): نووسین ههوهو پۆز: (She ~s a diary.).

(۲) به پیرهو بردن.

(۴) بهردهوام بوون لهسهرا! راگرتن له باری خۆیدا:

(~ your engine running.)

(۵) ههلهگرتن بۆ دواپۆز یا بۆ ماوهیهکی زۆر.

(۶) ههوهوون (له فرۆشگادا).

(۷) (ا) گرتن (بهندیخانه)! بهستنهوه. (ب) گلدانهوه! راگیر کردن

(ج) پێ لیگرتن: (The rain kept us from going out.).

(د) پێ نه دان

(ه) ههلهگرتن بۆ خۆ: (She kept the change.).

(و) ئی شاردهوه (دهنگوباس): (He kept the news from her.).

(ن) دهست ئی ههلهگرتن.

(ج) مانهوه لهسهرا پیتیک یا له شوپنیک! له پێ لانه دان.

v.i.

(۱) بهردهوام بوون! مانهوه لهسهرا باری خۆ, جینگه, پیتیک, هتد...

(۲) (on ~) کۆل نه دان! واژ نه هینان! بهردهوام بوون لهسهرا:

(to ~ on talking)

(۲) خۆ راگرتن! پێ به خۆ نه دان: (She can't ~ from telling us.).

(۴) نهفوتان! مانهوه به پیک و پیتیک و باشی! بۆگه نه کردن:

(The food will ~.)

(ه) به کراوهی مانهوه! بهردهوام بوونی کۆر گرتن:

(Will school ~ all day?)

(Colloq.), نیشتهجێی شوپنیک بوون! ژان له شوپنیکدا:

keeper

- n.**
- (۱) چاودیزی؛ ناگا ئی بوون؛ سهرپرشتی؛ پاراستن.
(۲) (a) قهلا؛ سهرنگر. (ب) ناوجهرگی قهلا؛ قوللی ناوقهلا.
(۳) [Rare]، بهخوکردن؛ ژانندن.
(۴) خوراک؛ خواردنه؛ پړوئین: (The horse isn't worth its ~).
(۵) شته براوه که همل دگرئ بؤ خوی
(۶) ههتا ههتا
(۷) بهردوام بوون لهسر.
keep at,
keep down, (۱) کهمکردنه؛ (خهرجی)؛ به کهمی هیشتهوه.
(۲) کهمکردنه؛ (دهنگ)؛ کپ کردنه؛ (۳) پړی پهرهسندن لیگرتن.
keep in with, پهیوهندی به باشی مانوه لهگهلا؛
به برادرهتی مانوه لهگهلا.
keep off, (۱) ئی دورکهوتنه؛ له دوروه وهستان.
(۲) بهرهانستی کردن؛ له دوروه راگرتن.
keep on, بهردوام بوون لهسر؛ سووریوون لهسر؛ دهست هملنهگرتن.
keep out, ئی دورکهوتنه؛ ههق بهسرهوه نهیوون.
keep to oneself, (۱) گوشهگیری کردن؛ به تنهایی زیان.
(۲) که کس نهووتن (دهنگویاس)؛ شاردهوه.
keep up, (۱) به باشی راگرتن؛ پاراستن. (۲) بهردوام بوون لهسر.
(۳) برکردن لهگهلا؛ لهگهلا دهرچوون؛ دوا نهکوتن.
(۴) (with ~) به ناگاداری مانوه.
keep up with, دوا نهکوتن؛ برکردن لهگهلا؛ لهگهلا دهرچوون؛
پیاگاهیشتن.
keeper (kēp'ēr), n.
(۱) بهندیوان؛ پاسهوانی بهندیخانه.
(۲) پاسهوانی بالندهو گیاندار (وهک له باخچهی گیانداراندا).
(۳) پاریزگار؛ چاودیزیکر.
(۴) خاوند (shopkeeper, innkeeper)
(۵) گیره نامین.
keeping (kēp'in), n.
(۱) پهیرهوی کردن؛ راگرتن و نهشکاندن (بهلین).
(۲) سهرپرشتی؛ ناگا ئی بوون؛ پاراستن. (۳) بهخوکردن.
(۴) دۆخ: (۵) هیشتهوه.
(۶) ههنگرتن و پاراستن بؤ دواپۆژ.
(۷) گونجان: (His acts are not in ~ with his promises).
keepsake (kēp'sāk), n. یادگار؛ شتی که همل دگرئ یا
دهبهخشریت بؤ یادگار.
kef (kāf), n. (۱) کهیف؛ سهرخوشتی (له بهنگ کیشانهوه). (۲) بهنگ.
keg (keg), n. (۱) بهرمیلکی بجوکه (ده گالون دهرگرتن).
(۲) کیشانهی که بزماره (سهه پاوهنه)
(۳) گیای دهریا (گهلا پاو بۆره).
(۴) خولهمنشی نهه گیایه (یودی ئی دهردههینریت).
kelp (kelp), n.
ken (ken), v.t. (۱) [Scot.] ژانین.
(۲) [Archaic] بینین؛ سهریرکردن.
v.t. [Scot.], پین ژانین؛ ژانین.
n. (۱) [Rare] بینین؛ ماوهی چاو برکردن؛ بینایی.
(۲) ههستیپرکردن؛ ژانین؛ مووادی ژانین یا پړی بهدی کردن.
kennel (ken'l), n. (۱) کولانه سهگ.
(۲) (pl.) جزی زاوژی پین کردن و بهخوکردنی سهگ. (۳) گله سهگ.
v.t. خسته کولانه سهگهوه
v.t. له کولانه سهگدا ژانین.
kennel (ken'l), n. ژیرابی سهر بهره؛ زاوه بۆگه
kenning (ken'in), n. (۱) [Scot.] ژانیری؛ ژانین. (ب) نهخت.
(۲) ناوی مهجازی شتی که له هژانراوه (وهک: sea-stead بهمانای: ship).
kept (kept), past tense and past participle of keep.
keratin (ker'ə-tin), n. نهو ماددهیه له لهشدا که شاخ و نینۆک و قژو
سمی ئی دروست دهین
keratosis (ker'ə-tō'sis), n. میخکه

khan

- kerchief (kūr'chif), n.** (۱) سهرپۆش. (۲) دهسهسپ.
kern (kūrn), n. نوکی تیپنکی چاپ.
kern, kerne (kūrn), n. [Archaic] سهرپازنکی پیادهی کوئی
ئیرلهندی یا ئوسکوتلهندی. (۳) وهزیرنکی ئیرلهندی
kernel (kūr'n'l), n. (۱) دهنگ (گهه، جۆ، برنج، هتد...)؛ تۆو.
(۲) کاگل. (۳) ناوگرۆک؛ گهوهه؛ ماگ.
kerosene (ker'ə-sēn', ker'ə-sēn'), n. نهوت.
ketchup (kech'ap), n. Also catsup, catchup, به دۆشای تهماته
به بههاراتهوه.
kettle (ket'l), n. (۱) کتلی؛ کتری چا.
(۲) تپیل (که بهنکهی ئاسن و سهرهکی چهرم).
(۳) چاله قووته؛ چال. (۴) چاله قووتهی ناو شاخنکی سههولین
کاروبارنکی ناوۆ؛ بارنکی ناوۆ و گیروگرفتاری ناخۆش.
kettledrum (ket'l-drum), n. تهپلنکی بن ئاسن و سهر چهرم.
key (kē), n. (۱) کلیل. (۲) (a) کلیلی کاترئیر. (ب) دهسبوس. بزمار، یا
کیلونیک که دهخترته کوئیکهوه و شتیکی پین قایم دهکرتن یا دادهخرتن.
(ج) شتی که دوو شت پیکهوه پاکیر دهکات (وهک بهردی سهر تاق).
(د) دوگمهی پیاوژ یا تیپنوس.
(۳) شتی که وهک کلیل بکاتهوه و دابخات بهتابیهتی: (a) دهرگای ناوچهیک.
(ب) نهخشه یا کلیلی لیکدهوه (دهنگبۆژی)؛
نووسراوی سهر نهخشهیک که نهخشه که لیکدهواتهوه.
(ج) کهسینک یا شتیکی زۆر گرنگ (بؤ جینهجیکردنی کارنیک).
(۴) دهنگ؛ بهرزوزمی دهنگیک
(۵) شینواری دهرپیزو نووسن و بیرکردنهوه.
(He wrote and spoke in a cheerful ~).
(۶) سهرجهمی ناوازی پارچهیک موسیقا.
adj. زۆر گرنگ؛ گرنگ.
(a ~ industry; He has a ~ position in the government.)
v.t. (۱) داخستن به کلیل یا کیلون؛ کلیل دان.
(۲) (a) بهردی تهوقهسهری تاق دانان. (ب) نهخشه یا کلیلی لیکدهواتهوه بؤ دانان.
(۳) پینکستنن بهرزو و نزمی دهنگ یا ناواز.
(۴) گوئیاندن؛ یهخستن؛ یهک دان کردن.
key up, (۱) بهرزکردنهوه (دهنگ، ناوان).
(۲) وورژاندن؛ خسته جۆش؛ بزواندن.
key (kē), n. دوورگیکی نزم؛ تیره بهرد یا لیمیک که له ناستی ناودا بیت یا
نهختیک له ژیر له ژووری ناستی ناوهکهوه بیت.
keyboard (kē'bōrd', kē'bōrd), n. کلیل بهند (پیانو، تیپنوس).
keyed (kēd), adj. (۱) کلیل یا دوگمهدار (نامیری موسیقا).
(۲) کلیل دراو؛ کیلون دراو.
(۳) بهرزو و نزمی له پلهییکه تاییهتیدا دانراوه (دهنگ، ناوان).
keyhole (kē'hōl), n. کونه کلیلی دهرگا؛ کونه قفل.
keynote (kē'nōt), n. (۱) نزمترین دهنگی ناوازنکی موسیقا؛
ناوازی بناغه. (۲) بنچینهی ووتاریک یا پینازنیک؛ بیروباوهی ههره گرنگ
سهرووتار خویندنهوه؛ بنچینه یا بیروباوهی ههره گرنگی ووتاریک یا
نهخشهیک پینککش کردن.
keynoter (kē'nōt'ēr), n. سهرووتار خویندنهوهی کۆنگرهیک یا
کۆپنیک
keynote address or speech, سهرووتاری کۆنگرهیک یا کۆپنیک؛
ووتاری سهرهکی کۆنگرهیک یا ناوهنگنکی رهسمی.
keystone (kē'stōn), n. (۱) بهردی سهرتاق (که ههردو لای تاقهکه
پیکهوه پادهگرتن). (۲) بهردی بناغه؛ گرنگترین بهش یا پارچه
(۱) خاکی؛ بۆز
(۲) له قوماشی خاکی دروستکراو
(۱) خاکی؛ پهنگی خاکی (۲) جل و بهرگ یا قوماشی خاکی.
khan (kān, kan), n. خان (نازانو).

Kit

- (۲) (۱) کۆنلۈك نازوققەي سەرباز (جگە لە چەك).
(ب) كەرەسە نازوققەي گەشت: (a travel ~)
(ج) كەرەسەي كاس: (بەتايەتتى وورە كەرەسە): (a mechanic's ~)
(۳) قوتو ب سئوقى كەرەسە نازوققە تيا ھەلگرتن.
(۴) [Colloq.] دەستە: تاقم: كۆمەل.
سەرباز ھەموو: گەشتى. [Colloq.] the whole kit and caboodle,
ھەموو بىر مۇقە. شت: بە گەرەو بچووكەو
- kit** (kit), *n.* = kitten.
kit (kit), *n.* [Rare].
kitchen (kich'an), *n.*
(۱) كەمانچەبەك بچووك.
(۲) چىشتخانە: مووبەق.
(۳) كەرەسەي چىشت لىنان
چىشتخانەي بچووك: مووبەق بچووك
kitchen garden,
باخچەي سوزەو ميوەھات بۆ بەكارھىنانى خۇ.
kitchenware (kich'an-wär'), *n.*
قاپو قاچاغى چىشتخانە ۋەك.
مەنجەل و تاو ۋە شتى ۋەھا
- kite** (kit), *n.*
(۱) كۆلارە: دال (۲) كەسكى چاوبىرسى و بە ھەلپە:
كەسكى زۆل و قورماز (۳) كۆلارەي مىندالان.
(۴) بايەۋاسى سووك و بەر (۵) كومپىلەيەكى بىن ئرخ يا ساختە.
v.i. [Colloq.]
(۱) قىزىن ۋەك كۆلارە: قىزىن بە بىن خىشپەو خىزا.
(۲) بارە دەستكەۋتن بە كومپىلەو چەكى بىن ئرخ يا ساختە
نوسىن ب دانى كومپىلەيە بىن ئرخ يا ساختە
kith (kith), *n.* [Archaic].
برادەران: خۇزمان: دەرودراوسى.
برادەرو دەرودراوسى و خۇزم و كەس و كار.
kith and kin,
بە چەك پىشیلە: بىچوۋە پىشیلە يا ھى ھەندى
kitten (kit'n), *n.*
گىياندارى ن.
v.i. & v.t.
ترومكىن: پىشیلە: بەچكەبوون
kitty (kit'i), *n.*
(۱) بە چەك پىشیلە: بىچوۋە پىشیلە. (۲) پىشیلە
kitty (kit'i), *n.*
ئەر پارەيەي قورماچى كۆي دەكەنەرە بۆ كىرىنى شتىك
بە كۆمەل ۋەك خواردەنەرە يا خواردن... مىند
kitty-cornered (kit'i-kôr'nêrd), *adj. & adv.* Also **kitty-corner**,
لاپلا: چەپ و رست
Klan (klan), *n.* = Ku Klux & Klan.
kleptomania (klep'ta-mā'ni-a), *n.* Also **cleptomania**,
خەزەلە دىزى كىرەن: بەتايەتتى وورە شتى قىزىشكا يا ئاۋمال.
-kleptomaniac (*adj.*).
(۱) (۲) قىل: ب. رىنگەيەكى ئاسان و زىرەكانە بۆ كىردى
شتىك: ۲. شارەزايى: كىردى كارىك: كارامەيى: تۈنا: بەھرە:
سەر لى دەرچوون: سەلىقە (بۆ كىردى شتىك بە باشى):
(to have a ~ for doing something)
(۳) [Rare]. زىرەكانە: شتى پازانەۋەي ھەزەنەھا يا بازارى
قىزىمۈنى كىردى شتىك بە ئاسانى و بە خىزا:
گەت the knack for,
(۱) بىياكىشان: پىيادان
knap (nap), *v.t. & v.i.* [Dial.]
(۲) شكاندن: تەلەزم لىكىردنەۋە. (۳) كارلىكىرتن: پەلاماردان.
knap (nap), *n.* [Dial.]
تەرقەسەرى كىرد: يۆپ
knapsack (nap'sak'), *n.*
كۆل: تۈرەكەيەكە كەرەسە. نازوققە.
پەنۈوك يا وورە شتى قىن دەرگىن و دەرئى بە شاند: تۈرەكەي شان
(۱) [Archaic]. (۲) بەردەستى ئىزىنە
(ب) پىياۋىكى بىن پەلەۋپايە يا بىنچە ئىزم.
(۲) كەسكى زۆل و قورماز و ئاپاك: كەسكى ئاكەس بەچەو ئاپاۋ.
knavery (nāv'êr-i), *n.*
ئاكەس بەچەي: ئاپاۋى و زۆلى:
كىردەۋەي ئاپاۋ و پىس و زۆلە
knave (nāv), *n.*
ئاپاك: ئاكەس بەچە: ئاكەس بەچەي:
زۆل و نامەرد
knave (nāv), *v.t.*
(۱) شىلان (ھەمىر، قوپ). (۲) شىلان: پىشت. لەش.

- knee** (nē), *n.*
(۱) ئەنۇن: چۆك: كەشكەنۇن (۲) ئەنۇنۇ پانتۇل.
(۳) گۆشە (دارتاشى).
v.t.
(۱) ئەنۇن پىيادان: بە ئەنۇن لىدان: ئەنۇن بەركەۋتن.
(۲) بە گۆشە قايىم كىردن (دارتاشى).
سەر پىن دانەۋاندن: سەر پىن شۆپىركىردن:
بەزاندن.
knee breeches,
پانتۇلى كورت (ھەتا ئەنۇن)
knee-cap (nē'kap'), *n.*
(۱) كەشكەنۇن: كۆلارەي ئەنۇن: كاسەي ئەنۇن.
(۲) پەپۇز يا شتىكى ۋەھا كە دەرگىنە سەر كۆلارەي ئەنۇن بۆ پاراستى.
knee-deep (nē'dēp'), *adj.*
(۱) دەكانە ئەنۇن: ھەتا ئەنۇن دىت.
(۲) ھەتا ئەنۇن داپۇشراۋە: ئوقۇم بوۋە ھەتا ئەنۇن:
(They stood ~ in water.)
(۲) سەرقال.
knee-high (nē'hī'), *adj.*
دەكانە ئەنۇن: ئومەندەي ئەنۇن بەرە:
(~ grass)
knee jerk,
فرتەفرتى ئەنۇن لاق: فرتەي ئەنۇن.
knec (nē), *v.i.*
(۱) چۆك دادان
(۲) كىرۈش بۆ بىردن: سەر بۆ دانەۋاندن.
knee-pad (nē'pad'), *n.*
پەپۇزىكە ۋەزىشكار ئەنۇن پىن دەپارزىت.
(۱) لىدانى زەنگى كلىسە بە بۆنەي مردنى كەسكىكە.
knell (nēl), *v.i.*
(۲) دىنگى شىۋەن يا بەدرومى لىۋە ھاتن.
(۱) يانگ كىردن يا بۆلۈكەندەۋەي دىنگىياس بە زەنگ لىدان.
(۲) [Obs.] زەنگ لىدان.
n.
(۱) دىنگى زەنگى كلىسە لەكاتى پىرسەي مردوۋىكەدا.
(۲) نىشانەي مردن يا بەدرومى. (۲) دىنگىكى غەمگىن.
knelt (nelt), *alternative past tense and past participle of kneel.*
knew (nō, nū), *past tense of know.*
(۱) كەسكى نىۋىۋىكى كە
لە بىنچەي ھۆلەندى بىت. (۲) كەسكى نىۋىۋىكى.
(۳) [k-]. شەروالىكى ھەلكارا تا ئەنۇن.
knickers (nik'êrz), *n.pl.*
(۱) شەروالىكى ھەلكارا تا ئەنۇن.
(۲) بەرگىكى ئىزمەۋەي ئىشانە كە لەم پانتۇلە دەچى.
knick-knack (nik'nak'), *n.*
زىۋىزىگانە: خىشلى ھەزەنەھا يا
بازارى.
knife (nīf), *n.*
(۱) چەقۇ. (۲) دەمى تىغ يا مەكىنەي بىزىن.
v.t.
(۱) چەقۇ لىدان: بەر چەقۇ دان: بىزىندار كىردن بە چەقۇ.
(۲) [Colloq.]. لە زىرەۋە ئاپاۋى كەلەك كىردن: بە دىزىپەۋە ئازاردان
لە زىرە نەشتەركارىدەيە.
under the knife, [Colloq.]
(۱) دەمە چەقۇ. (۲) دەمە تىغ
(۳) پاگرەي تەرازو.
knight (nit), *n.*
(۱) شاسوار: كەلەسوار: پەلەيەكى شاسۋارىيە كە
لە سەدەكانى ئاۋەراستىدا پاشا دەيدا بە سوارچاۋى بەگزاۋە.
(۲) ئەسپ (شەترەنج).
v.t.
پەلەي كەلەسۋارى پىندان: (He was ~ed for his war services.)
knight-errant (nit'er'ant), *n.*
كەلەسۋارى گەپۇك: كەلەسۋارىكە كە
دەگەپى بە شۆۋىن شەپۋىشۋىر نەھىشتىنى ئاھەقىدا بۆ ئازايەتتى ئىۋاندن
-knight-errantry (*n.*).
(۱) پەلەۋپايەي كەلەسوار
(۲) كەلەسۋارى: شاسۋارى. (۳) كەلەسۋاران: شۆپەسۋاران.
knightliness (nit'li-nis), *n.*
كەلەسۋارىتى: شاسۋارىتى.
knightly (nit'li), *adj.*
(۱) تايەتتى بە كەلەسۋار: كەلەسۋارى:
شاسۋارى. (۲) لە كەلەسۋاران پىكەتاتو.
كەلەسۋارانە: شاسۋارانە
adv. [Archaic],
knit (nit), *v.t.*
(۱) چىن. (۲) پىكەۋەستىن: كىردن بەيەك.

knitting

- (۲) ناوچوران گرځېدونې؛ بړۍ هڅانه‌وه‌يکه.
(۴) [Archaic & Dial.]، گرځېدونې؛ پښکوه گرځېدون.
v.i.
(۱) چنډن
(۲) ساريژبوونوه (ښځېسکانې ښکاره، برين)؛ يوونوه بيهکه (ښځېسکان).
(۳) هاتنه‌وه‌يکه (برين)؛ کرځيوون. (*His brows ~ in thought.*)
(۱) چنډن. (۲) چنراو؛ شتيکي چنراو.
knitting (nit'ing), **n.**
knives (nīvz), **n. plural of knife.**
knob (nob), **n.**
(۱) گرځې؛ دوگمه؛ چوکله‌يکه خړ؛ گڼيکه.
(۲) ددسکي دهرگا؛ ددسکي خړ. (۳) گردنکي خړ؛ شاخکي خړ.
knobbed (nobd), **adj.**
گرځېدار؛ گرځې؛ ددسکدار
knobby (nob'i), **adj.**
(۱) گرځې؛ گرځېدار؛ گرځې ياري.
(۲) وهک گرځې. دوگمه، يا گڼيکه.
knobkerrie (nob'ker'i), **n.**
کوتهک
knock (nok), **v.i.**
(۱) له دهرگادان. (۲) پيدان؛ ليدان؛ بيهک‌دادان؛
بهرک‌وتن. (۳) تهنه‌تق يا ته‌په‌تپ کردن (مکینه).
(۴) [Colloq.] پرخنه‌گرځن.
(۱) پيدان؛ پياکښان؛ ليدان.
v.t.
(۲) (~ down; ~ off) به زمويدان؛ خستن.
(۳) کون تڼکړن به پياکښان يا پيدان. (*He ~ed a hole in the wall.*)
(۴) [Colloq.] پرخنه‌گرځن.
n.
(۱) پيدان؛ ليدان؛ پياکښان؛ تهنه‌تق دهرگا.
(۲) تهنه‌تق يا ته‌په‌تپي مکينه. (۴) [Colloq.] پرخنه.
(۱) گهران
knock about (or around), [Colloq.],
(۲) بيران‌کړن؛ شقو و زله و مسته‌کوله ليدان په‌پتا په‌پتا.
knock down,
(۱) به زمويدان؛ يخ دان؛ خستن.
(۲) هه‌لوه‌شانده‌نوهی شتيک يو گواستتووی به ناساني.
(۳) نرخ کم‌کړنه‌وه؛ نرخ هڅانه‌خواروه.
(۱) [Colloq.] (b) پايډوس لیکړن؛ دهست له کار هه‌لگرځن.
knock off,
(ب) کار به‌جڼه‌نشتن. (۲) [Colloq.] (b) داشکان؛ ټي دهرکړن؛
(*He knocked off five dollars from the price.*)
(۲) [Colloq.] کړن؛ به‌جڼه‌نشتان؛ تهاوکړدن (نووسن، کان).
(۴) [Slang]، کوشتن. (۵) [Slang]، دزين.
(۶) [Slang]، گايڼ؛ چوونه جن له‌گال.
knock out,
(۱) به زمويدان (بوکسبازي).
(۲) بن هوش کړن؛ هيز ټي برين؛ هوش ټي برين.
(۳) به‌زادن. (*to knock out a competitor*)
(۴) په‌کڅستن؛ له‌کارخستن. (۵) [Colloq.]، گردنې شتيک به په‌له.
(۶) [Slang]، سرسام کړن؛ واق وپرماندن.
knock up,
(۱) [British Slang]، ماندووکړن؛ هيز ټي برين.
(۲) [Slang]، سکپړکړن.
knockdown (nok'down), **adj.**
(۱) قايم (ليدان، پياکښان)؛ توند.
(۲) به ناساني هه‌لوه‌شيتننن: (*a ~ table*).
n.
(۱) بوکسبک يا زله‌يهک که پياو ددات به زمويدان.
(۲) خستن؛ که‌وتن؛ به زمويدان. (۳) [Slang]، پښ ناسين به که‌سيک.
knocker (nok'er), **n.**
دهرگا بن ليدو ته‌لغه‌يکه ناسنه به دهرگاوه
چه‌سپڼه‌نراوه له دهرگای پښ دهرگيت
به زمويدان (بوکس، زله).
knock-out (nok'out), **adj.**
(۱) بوکسبکي بن‌هوشکس. (۲) به زمويدان (بوکسبازي)؛ خستن.
(۳) دلفرنز؛ جوان؛ ناياب؛ زور چاک. (*She is a ~; The film is a ~.*)
knoll (nōl), **n.**
ته‌پولکه؛ گردولکه
knot (not), **n.**
(۱) گرځې. (۲) گرځې يا نه‌لغه‌يکه له شريتکيدا بړ جواښي.
(۳) کومل (مروقه، شت)؛ قايم؛ دهسته؛ توپه‌ل. (۴) په‌پوهندی ژدو ميژدايه‌تي.
(۵) گروگرفت؛ کښه؛ نالوسکاي؛ نالوزی. (۶) گرځې دار.
(۷) (a vessel of 15 ~s) پټوانه‌ی خيزايي که‌شتي له سه‌عاتيکدا.
(ب) ميلي دهريايي

knucklebone

- v.t.**
(۱) گرځېدان؛ گرځې ليدان. (۲) نالوسکادن؛ نالوزاندن.
v.i.
(۱) گرځې خواردن. (۲) نالوسکان؛ نالوزان.
بالنده‌يکه له نزيک دهرياوه ده‌ژي.
(۱) گرځېدار؛ گرځې ليدراو؛ به گرځې قايم کراو.
(۲) گرځېدار؛ گرځې ياري؛ پر له گرځې
(۳) نالوز؛ نالوسکاو. (۴) سه‌ير؛ سه‌رسورمينه.
(۱) گرځېدار؛ گرځې ياري؛ پر له گرځې.
knotty (not'i), **adj.**
(a ~ board)
(۲) نالوز؛ نالوسکاو؛ چاره‌سهرکړدنې گران؛ نالوزاو: (*a ~ problem*).
(۱) زانين. (*We ~ the facts.*)
(۲) ناگا ټي يوون؛ پښ زانين. (۳) شاره‌زابوون.
(۴) ټي زانين: (*She ~s music.*)
(۵) ناسينه‌وه؛ ناسين: (*I'd ~ that face anywhere.*)
(۶) له‌په‌ک چياکړنه‌وه؛ چياکړنه‌وه:
(*It is not always easy to ~ right from wrong.*)
(۷) چوونه جن له‌گال؛ جوت يوون له‌گال؛ گايڼ:
(*Have you known her?*)
(۱) زانين. (۲) ناگا ټي يوون؛ پښ زانين.
v.i.
in the know, [Colloq.],
دهنگوياسي نه‌پښي لايه؛
شتي نه‌پښي ده‌زاندن.
knowable (nō'a-b'l), **adj.**
ده‌تواننې بزاندنې؛ ده‌زاندن
know-how (nō'hau'), **n.** [Colloq.],
شاره‌زايي؛ ټي زانين؛
کارامه‌يي.
knowing (nō'ing), **adj.**
(۱) بزاند؛ ناگدار.
(۲) زورزان؛ زړنگ؛ دانا؛ زيرمه.
(۳) ناگداري ده‌گه‌پښت؛ نيشانه‌ی ناگا ټي يوون يا زانينه: (*a ~ look*).
(۴) ده‌سه‌نقه‌ستي؛ ده‌سه‌نقه‌ست.
(۱) به ده‌سه‌نقه‌ست:
knowingly (nō'ing-li), **adv.**
(*I would never ~ do anything to hurt you.*)
(۲) به شيوه‌يکه وها که نيشانه‌ی زانين يا ناگا ټي يوون يښ:
(*to look ~ at a person*)
know-it-all (nō'it-ōl'), **adj.** [Colloq.],
شارمزا خو دهرخن: (*a ~ attitude*).
n.
که‌سيک که وا خوې دهرده‌خات له همور شت دهرزاني و شاره‌زايه.
knowledge (nol'ij), **n.**
(۱) (a) زانين. (ب) ټي زانين؛ شاره‌زايي.
(ج) ناگداري. (د) ټيگه‌پښتن. (۲) زانست؛ زانيراي؛ زانستي.
(۳) شتي زانواو.
(۴) [Archaic]، جوت يوون؛ چوونه جن له‌گال؛ گايڼ: (*carnal ~*).
به‌پښي زانيني خو؛
ته‌وه‌نډه‌ی که په‌کک يا که‌سيک بيزانن:
(*to the best of my knowledge he is an honest man.*)
شارمزا؛ ټيگه‌پښتو؛ زانا؛
knowledgeable (nol'ij-a-b'l), **adj.**
بزان.
known (nōn), **past participle of know.**
(۱) هيچ نه‌زان؛ که‌سيکي هيچ
نه‌زان. (۲) که‌سيکي بن شايڼ.
knuckle (nuk'l), **n.**
(۱) جومگه؛ که‌شک؛ گرځې په‌نجه.
(۲) خرتکه‌ی گياندار به گڼشتي دهرورپښتي‌په‌وه که شله و شوړياي
پښ ټي دهرنښت. (۳) جومگه نه‌نچامه. (۴) (pl.) بوکسي ناسن.
v.t.
که‌شک ليدان؛ ليدان به جومگه‌ی په‌نجه.
(۱) به دل هه‌ولدن؛ به جالاکي کوشش کړدن.
(۲) مل دان؛ مل شوړکړدن؛ دهست هه‌لگرځن؛ پووخان (مروقه).
مل دان؛ مل شوړکړدن؛ دهست هه‌لگرځن؛
پووخان (مروقه).
knucklebone (nuk'l-bōn), **n.**
(۱) جومگه؛ ښځېسکاني جومگه

(۲) ئىسپاتلىق جومگەي گياندار.

knuckleduster (nukˈl-dusˈtēr), *n.* بۆكىسى ناسن**kohl** (kōl), *n.* كل**kook** (kōōk), *n.* [Slang], كەسكى شىتۇگەو سەير**kopeck, kopek** (kōˈpek), *n.* كۆپىك پارەيەكى يەككىتى سۆفەيتى

جارانە سەدىەكى "پۇيل" نىكە

Koran (kō-ränˈ, kōˈran), *n.* قورنان**Korean** (kō-rēˈən. kō-rēˈən), *adj.* تايبەتتى بە كۆرياو گەلەكەي و

زمانەكەي و كلتۇرەكەي.

n. (۱) كەسكىنى كۆرى. (۲) زمانى كۆرى.**kosher** (kōˈshēr), *adj.* (۱) پاك و خاۋىن بەپىنى دەستۇرىي ئاينىجوولەكە (خواردەمەنى): (*~ food*).

(ب) خواردنى پاك و خاۋىننى تېدا دەفۇشۇرىن يا ئى دەنرىن بەگۈنرەي ئاينى

جوولەكە (*a ~ kitchen*).

(۲) [Slang], يەسەند؛ دروست؛ چاك؛ باش؛ رەوا؛ راست؛ بەجن.

n. خواردەمەنى پاك و خاۋىن بەپىنى دەستۇرىي ئاينى جوولەكە.*v.t.* پاك و خاۋىن كۆردن (خواردەمەنى).**koto** (kōˈtō), *n.* ئامېرىكى مۇسسىقاي ژۇندارى يابانىيە.**kremlin** (kremˈlin), *n.* قەلئى شارىك لە يەككىتى سۆفەيتى جاران

(۱) قەلئى مۇسكۇ كە بارەگاي فەرمانرەواي يەككىتى

سۆفەيتە (۲) فەرمانرەواي يەككىتى سۆفەيتە.

Ku Klux Klan (kūˈkluksˈklan), كۆمەلەي كو كلەكس كلان:

كۆمەلەيەكى رەگەزىرەستە سېيەكانە لە بەشى خوارووي ئەمەرىكاندا دامەزىنرا

لە دواي شەرى ناۋخۇي ئەمەرىكاو بۇ درىژەپىندانى پىشپىل كۆردنى مافى

قولەزەشەكان و زالى رەگەزى سېي.

Ku Klux Klanner, ئەندامىكى كۆمەلەي "كو كلەكس كلان" ى

رەگەزىرەست (ووشەي پىشپو بېينە)

kumquat (kumˈkwōt), *n.* (۱) يەنگى دنيا (۲) درەختى ئەم مېوۋە.**Kurd** (kūrd, koorˈd), *n.* كورد.**Kurdish** (kūrˈdish, koorˈdish), *adj.* كوردى؛ تايبەتتى بە گەل

كورد و زمانەكەي و كلتۇرەكەي؛ شتى كوردى.

n. زمانى كوردى؛ كوردى (زمان).**Kurdistan** (kūrˈdi-stanˈ, koorˈdi-stān), *n.* كوردستان**kyack** (kīˈak), *n.* (بارى وولاج)؛ شەلتە.

L I

L, l (el), n.

- (۱) تیپی دوازه هه می ئه ل فو یی نیگیلیزییه
(۲) دهکی نه تیپه "ئیل" (۳) قالبی نه تیپه
(۴) نیشانهی دوازه هه له لیسته یه کدا.

adj.

L (el), n.

- (۱) شتیك له شیوهی نه تیپه (به تاییهی نه خشی خانو).
(۲) نیشانهی ژماره (۵۰) له لاتینیدا.

lab (lab), n. [Colloq.], = laboratory.

label (lā'b'l), n.

- (۱) نیشان؛ شەقل؛ نیشانه؛ کارتی ناو و نیشان و ناو بۆک که ده نووسینری به فروته دییه، نامه یه، یا شتی تروهه.
(۲) ناو نیشان؛ ناوی نراو له کەسێک، کۆمەڵێک، یا شتیك؛ نیشانه.
(۳) بهرزه کیکی جوانه لسه درگا و بهنجرهوه (خانوسازی).

v.t.

- (۱) نیشانه کردن؛ شەقل کردن؛ مۆر کردن؛ ناو و نیشان لیدان یا لسه نووسین (They ~led the boxes.)
(۲) ناو لیدان؛ ناو خستنه دوا.

(to ~ a person a "liberal" or "conservative")

labial (lā'bi-əl), adj.

- (۱) لیبوی؛ لیبویکی؛ دوو لیبوی.
(۲) به لچ و لیبو بیزراو (دهنگناسی)؛ وهک تیپی: (b, p, m).

n.

labialize (lā'bi-əl-iz'), v.t.

- به لیبو بیزراو دهنگ، هه ندی جار له پاده به ده رانه

-labialization (n.).

labiodental (lā'bi-ō-den't'l), adj.

- به لیبو و ددان بیزراو
(دهنگناسی)؛ وهک تیپی: (f, v).

labium (lā'bi-əm), n.

- (۱) لیبو؛ لچ (کۆ) لچی زئی ئا فرهت.
(۲) لیبوی کۆ بهرزی هه ندی گۆل (۴) لیبوی خوارووی هه ندی جانه موه.

labor (lā'bēr), n.

- (۱) کار؛ نیش؛ پهنج؛ فرمان
(۲) نهک؛ کارکی تاییهی (۲) کرکاران؛ چینی کرکاران
(the right of ~ ; skilled and unskilled ~)

- (۴) نیشی کرکاران؛ پهنجی کرکار.

- (۵) بهرزه ئان؛ ژانی مندالبوون (She's in ~).

v.t.

- (۱) پهنجان؛ کار کردن؛ فرمان کردن؛ نیش کردن.
(۲) هه لدان؛ کۆشش کردن؛ خۆ ماندوو کردن؛ نارهق پشتن.
(۳) به زهحمهت و به هیواشی پۆششت:

(The old car ~ed up the hill.)

- (ب) هه لبه نو دابهز کردن؛ به ملاو به ولادا هاتن

(۴) ژان گریتی ئا فرهت پشش مندالبوون.

v.t.

دریژه پیدان؛ ژور لسه پۆششت؛ له تام کردنه دهروه:

(Do not ~ the point.)

تاقیگه؛ تاقیخانه. **laboratory** (lab'rə-tōr'ī, lab'ēr-ə-tō'rī), *n.* زه مونه.

adj.

له تاقیگه کراو؛ تاقیگه یی.

Labor Day,

جهزنی کرکاران.

labored (lā'bērd), adj.

(۱) هیواش و گران و به نازارو ماندوو که:

(~ breathing)

(۲) دهستکرد؛ ناسرووشتی: (a ~ style of writing)

laborer (lā'bēr-ēr), n.

کرکار؛ کارگر؛ نیشکر؛ فرمانکر.

laborious (lə-bō'r-i-əs, lə-bō'rī-əs), adj.

(۱) گران؛ قورس؛ ناخوش (کار)؛ زهحمهت. (۲) ژور نیشکر؛ کۆششکر؛ ژور پهنجدر.

laborite (lā'bēr-it), n.

(۱) نه ندان یا پشتگیرکی حیزی کرکاران.

labor party, [L-], n.

(۱) نه ندان یا پشتگیرکی حیزی کرکارانی نینگلته ره.

labor-saving (lā'bēr-sāv'ing), adj.

نهک که مکه رهوه (نامین):

(a ~ device)

labor union,

یه کیتی کرکاران؛ جفاتی کرکاران.

labour (lā'bēr), n., v.t. & v.i. = labor. [British Spelling].

labyrinth (lab'ə-rinth), n.

(۱) یهگه یا شوینیکی پر له پنچ و پهنا

(که مروه وین تیندا بین)؛ پنچ و پهنا؛ پئی وونه

(۲) کاروباریکی نالۆز. (۳) گوئی ناوهوه.

labyrinthian (lab'ə-rin'thi-ən), adj. = labyrinthine.

labyrinthine (lab'ə-rin'thin), adj.

(۱) پر له پنچ و پهنا؛

پنچ و پهنا دار. (۲) نالۆز؛ نالۆسکار؛ سه سویمینه ره.

lace (lās), n.

(۱) قهیتان (پیلو)، جل توندکردنهوه؛ بهن؛ بهنه خوین.

(۲) شریت، قهیتان، یا بهنۆکی جل پښ پازنه رهوه (به تاییهی بهرگی نهفسه).

(۳) نهقش (جل و بهرگ، ده سس، متیل)؛ نهقشکاری.

(۴) قومیک له خواردنهوهی سه رخۆشکر که ده کرتنه چاو قاوهوه.

v.t.

(۱) قایم کردن به قهیتان یا بهن؛ پیکهوه بهستن؛ توندکردنهوه.

(۲) (up ~) که مهربه ند توندکردنهوه (بۆ ناوقه و سک تهسک کردنهوه).

(۳) چینی؛ له یهک هه لکیشان.

(۴) پازاندنهوه به نهقش و شریتی جوان؛ نهقشکاری کردن.

(۵) پیراز کردن؛ دارکاری کردن؛ قهینه ندان.

(۶) قومیک خواردنهوهی سه رخۆشکر کردنه ناو چاو قاوهوه.

v.i.

lace into, [Colloq.],

قایم بوون یا بهسترن به قهیتان.

(۱) هیرش بردنه سهرا؛ پهلاماردان

(۲) هیرش بردنه سهرا به دم؛ سه رزه نهشت کردن.

lacerate (las'ə-rāt'), v.t.

(۱) کوتانهوه و شینکردنهوهی پیست و لهش؛

پیرین (پیست)؛ بریندار کردن؛ ههست بریندار کردن؛ ههست نازاردان

adj.

(۱) کوتراوه و شین بووهوه (پیست، لهش)؛ بریندارکراو؛ بریندار

(۲) قهراغ گرنج گرنج (گهلا).

-laceration (n.).

lacertilian (las'ēr-til'i-ən), adj.

تاییهی به هه ندی گیانداری

lacework (lās'würk'), n.

خشۆک

laches (lach'iz), n.

فرامۆشی (به تاییهی له داواکردنی مافی خۆ

لهکاتی خۆیدا)

lachrymal (lak'rə-m'l), adj.

فرمیسکی؛ تاییهی به فرمیسک.

(۱) ده فریکی بچوکه له گۆبه کۆنه کانی پزمانه کاندان دۆزاده توه، گوايه بۆ

فرمیسکی شیوهن که ران بووه. (۲) (pl.), لوری فرمیسک رینۆ

(۱) گرینۆکه؛ چاو به فرمیسک؛

ژۆر فرمیسک رینۆ (۲) مینه ره گریان؛ غه مگین؛ فرمیسک پښ رینۆ

lack

- lack** (lak), *n.* (۱) کەمى؛ كەم و كۆپى؛ بەش ئەكرەن (۲) نەبۇن؛ ھىچ نەبۇن؛ نەبۇنى؛ بىن (۳) شتى كەم. نەبۇ. يا پىئۇست.
- v.t.* (۱) كەم بۇن؛ بەش ئەكرەن؛ كەم و كۆپى بۇن. (۲) نەبۇن؛ دەست ئەكەت.
- v.t.* (۱) نەبۇن؛ ھىچ نەبۇن (۲) پىئۇست بۇن
- lackadaisical** (lak'ə-dā'zi-k'l), *adj.* بىن تاقەت؛ ماندور؛ بىن ھىز؛ سست؛ تەمەن؛ يىناك؛ نازدار؛ خۇ بەنار؛ فرۇش
- lackey** (lak'i), *n.* (۱) بەردەست. (۲) ئۆكەر؛ كلك؛ دەسكەلا؛ بە كرئ گىراو: (a ~ of imperialism)
- v.t. & v.i.* ئۆكرى كرىن
- lackluster, lacklustre** (lak'lus'tēr), *adj.* مردو (ھەست)
- رەنگ؛ بىن ھەست؛ بىن رەنگ؛ بىن بىرقە؛ بىن جۇش: (~ eyes)
- laconic** (lə-kon'ik), *adj.* كورت؛ پىر مانا؛ كورت؛ كەم دور؛ نەدور: (a ~ person, answer, style, etc.)
- laconically** (adv.); **laconicism** (n.); **laconism** (n.).
- (۱) جۇرە بۇيەكە. (۲) پارچەيەك شتى پارزەنرەھەمى دارىن كە بەم بۇيەكە بۇيە كرەن:
- v.t.* بۇيەكرەن بەم جۇرە بۇيەكە.
- lacrimal** (lak'rə-m'l), *adj. & n.* = **lachrymal.**
- lacrimose** (lak'rə-mōs'), *adj.* = **lachrymose.**
- lacrosse** (lə-kros's, lə-kros'), *n.* يارىيەكى دەم يارىكەرەيە لە
- ھەر تىپىكدا، ھەر تىپىك ھەمۇل دەمات بە پاكىتى دەسك دىزىزە تۆپەكە بكات بە گۆلى تىپى بەرامبەرىدا
- lactate** (lak'tāt), *v.i.* (۱) ھاتتە شىر؛ شىردان؛ شىر دەردان (۲) ھەمك پىندان؛ شىر پىندان.
- n.* خۇئى ترشەلۇكى شىر
- lactation** (n.).
- lacteal** (lak'ti-əl), *adj.* (۱) شىرى؛ ۋەك شىر؛ تاييەمى بە شىر. (۲) تاييەمى بە دەمارى؛ كىلۇس؛ بەر (كىلۇس) خوار دەمەنى پەلەخوردكرەو كە ۋەك شىلە شىرى ۋايە)
- n.* دەمارى؛ كىلۇس بەر
- lacteous** (lak'ti-əs), *adj.* شىرى؛ لە شىر چو
- lactescent** (lak'tes'nt), *adj.* (۱) شىرى؛ لە شىر چو (۲) ۋەك شىر ئى ھاتو (۲) شىلە يا شىرە دەردەر (پوھە).
- lactescence** (n.).
- lactic** (lak'tik), *adj.* شىرى؛ لە شىر ۋەگىراو؛ شىر.
- lactiferous** (lak-tif'ēr-əs), *adj.* شىردەر؛ شىرەر؛ شىردەردەر.
- lacto-** (lak'tō, lak'tə), پىنشىگرىكە بەمانا؛ شىرى.
- lactobacillus** (lak'tō-bā-sil'əs), *n.* بەكتىراي ترشەنەر؛ بەكتىراي دروستىكرى ترشى لاكتىك؛ ۋاتە ترشى شىر
- lactose** (lak'tōs), *n.* لاكتۇز؛ شەكرى شىر
- lacuna** (lə-kū'nə), *n.* بۇشايى؛ كون؛ كەلەبەر؛ دىز؛ چالايى.
- lacunal** (adj.); **lacunar** (adj.).
- (۱) بنمىچى چال چالى پاراۋە (۲) يەككە لەم چالە پاراۋانە بنمىچ
- نەقش و نىكارى ناسكدار
- (۱) كۇپ؛ لاو؛ ھەرزە (۲) پىاۋا؛ كەبرا (لە پوۋى دۇستىيەۋە)
- ladder** (lad'ēr), *n.* (۱) پەيزە (۲) ھۇي پىنشىكەوتن يا بەرېزېۋونەۋە بەرەبەرە: (the ~ of success)
- lade** (lād), *v.t. & v.i.* (۱) بار ئى باركرەن؛ بار لىئان؛ باركرەن (۲) ئاۋەلھىنجان بە چەمچە يا سەتل؛ ئاۋ يا شلە دەردان.
- laden** (lād'n), *alternative past participle of lade.*
- adj.* (۱) بار لىئانراۋ؛ باركرەۋ؛ پى. (۲) توۋش بوۋ؛ باركرەن؛ گرفتار: (~ with pain)
- laden** (lād'n), *v.t. & v.i.* = **lade.**

lam

- lading** (lād'ing), *n.* (۱) باركرەن؛ بار لىئان؛ بار ئى باركرەن. (۲) بار.
- ladle** (lā'd'l), *n.* چەمچە؛ ئىسكۇن.
- v.t.* ھەلھىنجان بە چەمچە؛ شلەۋ ئاۋ دەردان يا ھەلھىنجان بە چەمچە.
- ladleful** (lā'd'l-fool'), *n.* پىر بە چەمچەيەك.
- lady** (lā'di), *n.* (۱) خان؛ خاتۇن؛ خاتۇ؛ بانو؛ خانم. (۲) ئافەرەت؛ ئن. (۳) دلدار؛ يار؛ خۇشەۋىست. (۴) ئن؛ خىزان؛ ھاۋسەر. (۵) [L-], مريەم (دايىكى عيسا): (Our L-). (۶) [L-], نازناۋى ئافەرەتلىكى پەلەۋپايەي كۆمەلەيتى بەر. (۷) مئ؛ مئىنە؛ ئن: (a ~ barber). (۲) بۇ ئافەرەت شىاۋا ھى ئن؛ ئنانە.
- adj.*
- ladybird** (lā'di-būrd'), *n.* = **ladybug.**
- ladybug** (lā'di-bug'), *n.* خانخالۇكە.
- lady in waiting**, كاركەرى شائىن يا كچە پاشا.
- lady-killer** (lā'di-kil'ēr), *n.* [Slang], دلفرىنى ئافەرەت؛
- پىاۋىك كە ئۆز ئن ھەزى ئى بگەن بۇي بە تاسمەۋە بىن؛ ئن كۆز.
- ladylike** (lā'di-līk'), *adj.* خانمانە؛ خاتۇنانە؛
- پەروشت جوان (ئافەرەت).
- ladyship** (lā'di-ship'), *n.* (۱) خانمىتى؛ پەلەۋپايەي خاتۇنىتى. (۲) [L-], خانم؛ خاتۇن؛ خاتۇ؛ نازناۋى ئافەرەتلىكى پەلەۋپايەدان.
- lag** (lag), *v.i.* دواكەوتن؛ بەجىمان؛ ئۆز پىچوون؛ خۇ بە قىنگدا خست.
- (۱) دواكەوتن؛ بەجىمان. (۲) ماۋەي دواكەوتن يا بەجىمان.
- lag behind**, دواكەوتن؛ بەجىمان؛ پىانەگەيشت.
- lag** (lag), *n.* پەل يا پەراسوۋى بەرمىل.
- lag** (lag), *v.t.* (۱) ئاردن بۇ ئۆزدوگى بىگارى يا بەندىخانە. (۲) گرتن؛ بەندكرەن.
- n.* [Slang], (۱) ئاۋانبارى ئاۋ ئۆزدوگى بىگارى؛ ئاۋانبار. (۲) ماۋەي بەندىتى لە بىگارىخانە.
- lagan** (lag'an), *n.* بارى لە كەشتى فرىندار لە باۋىزاندا پاش بەستنى بە شتىكى سەرئاكەۋتوۋەۋە بۇ دەرمەنەنەۋەي لە دواۋۇزدا.
- laggard** (lag'ērd), *n.* كەستىكى سستو ھەمىشە دواكەۋتوۋ.
- adj.* دواكەۋتوۋ؛ سست؛ خاۋ.
- lagger** (lag'ēr), *n.* كەستىك يا شتىكى سستو دواكەۋتوۋ.
- lagoon** (lə-gōon'), *n.* گۆم، دەرياچە، يا زەلكارىك كە نىزىك بىن لە دەرياۋە يا ئاۋەكەي لەۋزە ھاتىن.
- laic** (lā'ik), *adj.* تاييەمى بە جەماۋەرى خەلك جگە لە شىخ و مەلاۋ
- پىاۋە ئاينىيەكان؛ ھى خەلكى رەمەكى و دورر لە ئاين.
- n.* = **layman.**
- laical** (adj.).
- laicize** (lā'ə-sīz'), *v.t.* لە ئۆز دەستى ئاين و پىاۋە ئاينىيەكان دەرمەنن؛ رەمەكى كرىن.
- laid** (lād), *past tense and past participle of lay.*
- lain** (lān), *past participle of lie.*
- لانە؛ نىشتەجىنى گىاندانكى كىۋى.
- laissez-faire** (les ā-fār'), *n.* بەرەلەيى (بەتاييەتى لە كار، يارى
- بازرگانى و كارو كاسىبى؛ سەرەستى دان بە دەزگانى بازرگانى و كارو كاسىبى و دەست نەخستە كاروۋبارانەۋە لەلايەن مرييەۋە؛ دەست نەمەننەنە پى.
- laissez-passer** (les ā-pas'ēr), *n.* پەسپاۋرت.
- (۱) جەماۋەرى خەلك جگە لە شىخ و مەلاۋ پىاۋە - ئاينىيەكان. (۲) بۇرە پىاۋان؛ تىكرەي خەلكى رەمەكى يا ئەۋانەي كە پىشەيەكى ۋە ھايايى نىچە كە شارەزايىيەكى تاييەتى بويت.
- (۱) گۆم؛ دەرياچە. (۲) گۆمە نوت يا شلەي تر.
- lake** (lāk), *n.* (۱) بۇيەيەكى سوۋرى تۇخ. (۲) رەنگى نەم بۇيەيە.
- lake** (lāk), *n.* پاركرەن لە ترسى سزا؛ دەريازېۋون.
- lam** (lam), *n. & v.i.* [Slang], لە پاركرەندا لە ترسى سزا.
- on the lam*, [Slang],

lama

- take it on the lam**, [Slang], پاكردن له ترسي سزا؛ دهريابوون.
- lama** (lā'mə), *n.* ووشكهسوزي بهكي بوودي له تبتو مهنكوليا.
- lamasery** (lā'mə-ser'i), *n.* پرستگا يا نشينگاي ووشكهسوزي ياني بوودي.
- lamb** (lam), *n.* (۱) بهرخ؛ كروپ؛ مې. (۲) گوشتي بهرخ، كاووپ، يا مې. (۳) پينستې بهرخ و كاووپو مې. (۴) كس يكي بهسزمان و بن تاوان بهتاييه تي منداليك. (۵) كس يكي ساويلكه.
- v.t.* زابن (مې) بهرخ بوون.
- like a lamb**, عيسا.
- the Lamb**, عيسا.
- lambaste** (lam-bāst'), *v.t.* (۱) پيراكردن؛ داركاري كردن؛ كوتان. (۲) سهرزاشتكردن.
- lambkin** (lam'kin), *n.* بهرخوله (هندي جار به مندال دهوترئ).
- lamblike** (lam'lik'), *adj.* بهسزمان؛ ساويلكه؛ وهك مې.
- Lamb of God**, عيسا.
- lambskin** (lam'skin'), *n.* (۱) پينستې بهرخ و مې بهتاييه تي به خوري بهكيه يوه. (۲) چرمي بهرخ و مې.
- lame** (lām), *adj.* (۱) شل؛ لهنگ. (۲) رهق يوو به نيش ونازار.
- (۳) هيچ ويوچ؛ كس پي نهمه لمينراو؛ كس پي پروانهكړ؛ قهلب؛ پي فې؛
- (*a ~ excuse*)
- v.t. & v.i.* شل كردن؛ شل بوون؛ له كهك خستن.
- lame duck**, (۱) كس يكي بهكهو ته. زه بوون، دهسپاچه، يا ناكارمه؛ شتيكي كهك نهمو. (۲) نندام يكي بهرله مان يا سهرهك كۆمارك كه مهنه بزرگي ته به كايه يكي تازه يا خوي خانه نشين كردېن، بهلام هيشتا ماهه يكي مدين لهسهر كار.
- lament** (lə-ment'), *v.i.* شيون كردن؛ شين كردن؛ كپووزانهوه؛ زور پي ناخوش بوون.
- v.t.* (۱) شيون بۇ كردن؛ شين بۇ كردن؛ بۇ گريان؛ زور پي ناخوش بوون. (۲) زور بهشيمان بوونهوه.
- n.* (۱) شين؛ شيون؛ لاوانهوه؛ سكال؛ سكالو گريان؛ كپووزاندنوه. (۲) همنه سني شيون (ويژه يا موسيقا).
- lamentable** (lam'ən-tə-b'l), *adj.* (۱) جني بهشيمان يه؛ جني داخه؛ ناخوش. (۲) دلگير؛ شيونه.
- (۳) قهلب؛ خراب؛ پي فې؛ هيچ ويوچ؛ (*a ~ piece of acting*).
- lamentably** (*adv.*).
- lamentation** (lam'ən-tā'shən), *n.* شيون؛ شين؛ وارهيلي؛ لاوانهوه؛ سكال؛ سكالو گريان؛ پۆله پۆ.
- lamia** (lā'mi-ə), *n.* (۱) دهعا يه يكي نهفسانه يي خويندو. (۲) گياندار يكي خويندو؛ جنوگي مينه؛ نهفسونگر.
- lamina** (lam'ə-nə), *n.* (۱) ته بقبيني تهنگ؛ توئ؛ چين. (۲) له پي كهلا؛ كهلاي درمخت بينجه له قنچكه كي.
- laminated** (lam'ə-nāt'), *v.t.* (۱) كردن به ته بقب يا توئ يمي تهنگ. (۲) چين چير كردن؛ توئ توئ كردن. (۳) به توئ ي تهنگ داپوشين. (۴) به توئ توئ ي تهنگ دروستكردن. (۵) بينجه و نوساندن به پستاندنوه.
- adj.* توئ توئ؛ چين چيني تهنگ.
- laminated** (lam'ə-nā'tid), *adj.* (۱) توئ توئ؛ كراوه به چين چيني تهنگ. (۲) بينجه و نوسينراو يا پستانراوه (پيناس).
- lamination** (lam'ə-nā'shən), *n.* (۱) توئ توئ كردن؛ (۲) شتيكي توئ توئ يا چين چيني تهنگ. (۳) توئ؛ چيني تهنگ.
- lammergeier, lammergeyer** (lam'ēr-gī'ēr), *n.* دالاش.

landing

- lamp** (lamp), *n.* (۱) چرا؛ لهمپا. (ب) گولوپ. (۲) سهرچاوهي زانستو ژيري و دانايي. (۳) [Poetic], خور؛ مانگ؛ نهستيره. (۴) [Slang] (pl.), چاو تهماشاكردن؛ سهرگردن.
- v.t.* [Slang], شوقي چرا؛ پوونايي چرا.
- lamplight** (lamp'lit'), *n.* داشوړي؛ بهدگزي (به نووسين).
- lampoon** (lam-pōon'), *n.* داشوړي كردن؛ داشتن؛ بهدگزي كردن له ويژه دا.
- v.t.* -lampooner (*n.*); lampoonery (*n.*); lampoonist (*n.*).
- lamppost** (lamp'pōst'), *n.* ستووني كارها يا چراي سهر پي.
- lance** (lans, lāns), *n.* (۱) نيزه؛ پم. (۲) سهر يازي سوارهي تيره وان. (۳) تيري راوه نه هنگ يا ماسي. (۴) چهقوي دوو دهمي نهشتهركاري.
- v.t.* (۱) پم پياكردن؛ هيرش بردنه سهر به نيزه. (۲) هملدين به چهقوي دوو دهمي.
- lance corporal**, سهر يازي چينگري سهر پم (سويي نينگليزي).
- lancer** (lan'sēr, lān'sēr), *n.* تيره وان؛ سهر يازي سوارهي تيره وان.
- lancers** (lan'sērz, lān'sērz), *n.pl.* (۱) جوړه سهمايكه. (۲) موسيقاي نهم سهماي.
- lancet** (lan'sit, lān'sit), *n.* (۱) چهقوي دوو دهمي نهشتهركاري. (۲) پهنجهره ي باريكي بهري سهر تيري ناو تاق.
- lancet window**, پهنجهره ي باريكي بهري سهر تيري ناو تاق.
- lancinate** (lan'sō-nāt'), *v.t.* برونداركردن (مجازي).
- land** (land), *n.* (۱) زمين؛ ووشكاني (۲) ولات؛ خاك. (ب) گهلا؛ ميله؛ دانيشتواني خاك يك. (۳) زمو؛ زموي وزار؛ (*rich ~*).
- (۴) خانوبيره؛ زموي وزار؛ (*L ~ is a good investment.*).
- (۵) [pl.] مولك. (۶) لادئ (۷) سهرمايهي سرووشتي ژنرهمين و سهرهمين.
- v.t.* (۱) دابهزين له كهشتي؛ گهيشته ووشكاني. (۲) گه ياندن؛ بردن.
- (*This train will ~ you in New York tomorrow.*)
- (۲) گه ياندنوه (*This fight ~ed them both in jail.*)
- (۴) نيشاندنوه (*The pilot ~ed the plane safely.*)
- (۵) هينانه ناو بهلم يا سهر ووشكاني؛ (*He ~s the fish wich she hooks.*)
- (۶) [Colloq.] دهسكهوتن؛ دهمگريوون؛ (*He ~ed a job.*)
- (۷) [Colloq.] پيادان؛ پياكشان؛ (*He ~ed a punch on his face.*)
- v.i.* (۱) له كهشتي دابهزين. (۲) گهيشته بهندره (كهشتي). (۳) گهيشتن. (۴) گه يسانوه.
- (۵) نيشتهنوه (فرزكه، يانده) (*The plane ~ed in London.*)
- make land**, گهيشته كمناري بهريا يا ووشكاني
- landau** (lan'dô, lan'dou), *n.* (۱) عهره يانه يكي چوار بينجه يي.
- landed** (lan'did), *adj.* (۱) سهرگيراي دوو بهش. (۲) نوتومبيليني كۆنباري بهم شينويه. (۳) خاوهن زموي وزار؛ (*~ gentry*). (۴) له خانوبيره و زموي وزار بينجه اتوو؛ (*a ~ estate*).
- landfall** (land'fôl'), *n.* (۱) بهديكر دني ووشكاني له كهشتي يا فرزكهوه. (۲) نهم ووشكاني بهديكر اووه.
- land grant, lands** بهخيشيني زموي وزار له لايين ميري يوه به زانكۆر دانشگاه و دهزگاي كۆمهلايه تي و گشتي.
- landholder** (land'hôl'dēr), *n.* خاوهن زموي وزار؛ زمويدار
- landing** (lan'ding), *n.* (۱) نيشتهنوه؛ گهيشته بهندره يا ووشكاني. (۲) چي باركردن و بارداگرتني كهشتي. (۳) تهختايي سهر ته و قهسهر ي ريزه پي پليكانه. (۴) دابهزين؛ گه يسانوه.

- landing field**, لڤرگه، فرۆگهخانه
- landing gear**, نامیڙی مړۆکه پښ نیشته‌نوه
- landlady** (land'la'di), n. (۱) خاوند خانووی به کړی دراو (ژن).
(۲) به‌رڼه‌به‌ری ټوټیل یا خانووی به کړی دراو (ژن).
- landless** (land'lis), adj. خاوندی زه‌وی وړان نه‌یو.
- landlocked** (land'lokt'), adj. (۱) به ووشکاني دهره‌دراو.
(۲) له دهریا دایراو قه‌تیس بو له جۆگه وړباردا (ماسی): (the ~ salmon)
- landloper** (land'lō'pēr), n. که‌سینگی پښ لانه‌ی دهریه‌دهری گه‌رۆک.
- landlord** (land'lōrd'), n. (۱) دهره‌گه؛ خاوند زه‌وی وړان.
(۲) خاوند مولک خانووی به کړی دراو.
(۳) به‌رڼه‌به‌ری ټوټیل یا خانووی به کړی دراو ووشکاني نشین و نه‌شاره‌زای ژانی.
- landlubber** (land'lub'ēr), n. دهریابی که‌شتی‌یه‌وان له پووی سووکی‌یه‌وه به خه‌لکی تری ده‌لښ.
- landman** (land'mən), n. ووشکاني نشین.
- landmark** (land'märk'), n. (۱) نیشانه‌ی سنور.
سنور داریکهری زه‌وی، ناوچه، یا شوینیک (۲) (۱) نیشانه‌ی سمرینگ
(که رینور ږنگه‌ی پښ ده‌ناسیته‌وه)؛ نیشانه‌ی رښتو.
(ب) شتیکی زور له‌به‌رچاو که شونینکی پیوه بناسریت (خانو، دای):
(Their house was a ~ in the town.)
(۲) گوزین یا بوودانینکی میژووی گرنک:
(~s in the history of civilization)
- land mine**, مینی ژیرزه‌وی؛ ته‌قه‌مینی ژیرزه‌وی.
- land-owner** (land'ōn'ēr), n. خاوند زه‌وی وړان؛ خاوند مولک.
- landownership** (n.). دهره‌به‌گ.
- landscape** (land'skāp'), n. (۱) دیمعی ده‌شت‌وده.
(۲) (۱) وینه‌یه‌کی دیمعی ده‌شت‌وده (ب) هونه‌ری وینه‌گرتن و نیگارکیشانی دیمعی جوانی ده‌شت‌وده.
- v.l.** ږنک کردن و جوانکردن دیمعی زه‌مین دهروپشتی خانو (به دراو چیمن تا ناشتن و نه‌خشه‌کیشانی).
- v.l.** کارکردن له نه‌خشه‌کیشانو و جوانکردن دیمعی دهروپشتی خانو.
- landscape architect**, نه‌خشه‌کیشی جوانکردن دیمعی دهروپشتی خانو.
- landscape architecture**, نه‌خشه‌کیشانی جوانکردن دیمعی دهروپشتی خانو.
- landslide** (land'slid'), n. (۱) ههرس بردن قه‌دپالیک؛
ههرس هیټان (۲) به‌ردو خاک و خولی ههرس بردو
(۳) وهرگرتن زوریه‌ی ده‌گ له هه‌لښاردنیکدا.
(ب) بردن‌وه‌یه‌کی گهره‌ی هه‌لښاردنیک: (The election was a ~).
(ج) بردن‌وه‌یه‌کی گهره.
- landsmān** (landz'mən), n. (۱) ووشکاني نشین.
(۲) که‌شتی‌یه‌وانینکی تازه و نه‌شاره‌زای
- lane** (lān), n. (۱) باریک‌پړ (به‌تاییه‌تی له لایډ دا که شم دیو نو دیو).
په‌رژین بڼت: (۲) کولان؛ کوچه (۳) پارموی نیوان ږیزه خه‌لکی و مستار.
(۴) ږنگی دهریابی یا هویابی دیاریکراو بو که‌شتی و فرۆکه؛
هینلی دهریابی و هویابی: (sea ~s)
(۵) هینل؛ خانه (هاتوچوی ټوټمیل له شه‌قام و ږنگه‌باندا):
(traffic ~s; a four- ~ highway.)
(۶) هینل؛ خانه. یا ږیزای دیاریکراو بو پښېږیکه‌ریک (مه‌لکردن، ډاکردن، سمرن بیدان ... هتد)
- language** (lan'gwi:j), n. (۱) زمان؛ زبان.
(۲) شیوازی زمان به‌کاره‌نیان و هست دهریرین
(a person with a great command of ~; strong ~)
(۳) زمان پیشه‌یه‌کی تاییه‌تی: (technical ~; the ~ of diplomacy)

- (۴) زمانی نیشانه‌یی به ده‌ست و په‌نجه: (deaf-and-dumb ~)
- languid** (lan'gwid), adj. (۱) پښ هینل؛ لاوا؛ پوکاوه.
(۲) سارد (مه‌جان)؛ پښ ټاقت؛ ماندرو. (۳) سست؛ خاو؛ هینواش
- languish** (lan'gwi:ʃ), v.i. (۱) پوکانه‌وه؛ لاوا بوون؛ هینل ټېرآن.
(۲) چه‌رسانه‌وه؛ پوکانه‌وه له خه‌م خه‌فت و برسیتیدا: (~ing in prison)
(۳) خاوبونه‌وه؛ سست بوون؛ ساردبوونه‌وه.
(۴) به تاسه‌وه بوون بو؛ خه‌فت بو؛ خواردن؛ خۆزگه بو؛ خواردن و پیوه نالاندن:
(He ~ed for her)
(۵) نوواندن هه‌ست ناسکی و خه‌مباری و خۆشه‌یستی به سهرزای.
- languisher** (n.); **languishment** (n.).
- languishing** (lan'gwi:ʃ-in), adj. (۱) لاوا؛ پښ هینل؛ ماندرو.
(۲) زور خایه‌ن؛ زور پښجوو (۳) خاو؛ سست؛ هینواش.
(۴) به‌تاس؛ خۆزگه‌خواز
(۵) ناسک؛ پر له خۆشه‌یستی و بو به‌تاسه‌وه‌بوون: (a ~ eye, look, etc.)
- languor** (lan'gēr), n. (۱) پښ هینل؛ لاوازی.
(۲) پښ ټاقتی؛ ساردی؛ گوی نه‌دان. (۳) هه‌ست ناسکی.
(۴) سستی؛ خای؛ هینواش.
(۵) ناخۆش و دلته‌نگهر (ناووه‌وا)؛ قورس.
- languorous** (lan'gēr-əs), adj. (۱) پښ هینل؛ لاوا؛ خاو؛ سست.
(۲) سستکه؛ هینواش که‌ره‌وه؛ خاوکه‌ره‌وه
- langur** (lan'gōōr'), n. جوزه مه‌یوونینکی کلک درژزی برز پره.
- lank** (lan'k), adj. (۱) باریکه‌له (مړۆ)؛ پیوه‌له؛ بالا به‌رزو باریک؛ په‌قه‌له.
(۲) خاو (ق)؛ درژو خاو.
- lanky** (lan'ki), adj. پیوه‌له؛ په‌قه‌له؛ باریک و درژو؛ باریکه‌له
باریک و ناشرین: (a ~ boy, tree, etc.)
- lankily** (adv.); **lankiness** (n.).
- lanner** (lan'ēr), n. (۱) جوزه هه‌لۆبه‌که؛ هه‌لۆ.
(۲) مینه‌ی شم هه‌لۆبه (پاری پښ ده‌گرتن).
- lanneret** (lan'ēr-et'), n. نیره هه‌لۆ (ووشه‌ی پښو بینه‌ه).
- lantern** (lan'tēr'n), n. (۱) چرا؛ له‌مپا؛ لؤکس؛ فانوس؛ شووشه‌ی چرا
یا له‌مپا. (۲) ژورری چرا سمر بورجی پوونکی بو پښاندانی که‌شتی و
که‌شتی‌یه‌وان له که‌ناری دهریادا. (۳) گلاوړوژنه.
(۴) چرا؛ نه‌فسوونه‌یی؛ فانوس؛ نه‌فسوونه‌یی.
(۱) دامین کراس و که‌وا. (۲) کۆش.
(۳) چمکه کراس (بو شت هه‌لگرتن). (۴) باوه‌ش؛ باوروش.
(۵) (۱) سمریک چوون. (ب) ټوټی سمریک چوو.
(ج) مودای سمریک چوون. (۶) خول (گومی مه‌له، ډاکردن له یارگادا)؛
سوړ؛ چه‌رخه (۷) پښ (گورس به دهری سنگ یا میخدا).
(۸) نامیڙی برین و سافو لووس کردن به‌ردی به‌نرخ
(۱) پښچانه‌وه؛ قه‌دکردن.
(۲) گرتنه‌باوه‌ش؛ دهره‌دان؛ دهرگرتن: (He was ~ped in luxury.)
(۳) سواری په‌کتر کردن دو شت یا زیاتر به جۆریک که سهری شته‌کی
سهره‌وه له‌وه‌ی ژیره‌وه ټیپه‌ر بیت (وهک پوله‌که‌ی ماسی):
(You must ~ the second board over the first.)
(۴) ټیپه‌ر بوون (سهری شتیکی دانراو له سهری شته‌کی ژیری)
(۵) برین یا سافو لووس کردن به نامیڙی تاییه‌تی (به‌ردی به‌نرخ).
(۶) خول یا سوړخواردنیک زیاتر له که‌سه‌که‌ی تر پښېږیکنې مه‌له و ډاکردن.
(۱) پیچچانه‌وه؛ قه‌دکردن. (۲) دانراوی دو شت له‌سهر په‌کتری به جۆریک که
سهری له‌وه‌ی سهره‌وه له‌وه‌ی ژیره‌وه ټیپه‌ر بیت.
له خوش گوزهراندیا؛ له خیرو خوشیدا.
له ده‌ست خودادایه؛ له ده‌ستی ټاده‌میزادایه‌ی.
(۱) ټاو خوارده‌وه وک سگ؛ شلپ و هوړ ټې
هه‌لساندن؛ به شلپه شلپ خوارده‌وه. (۲) لسته‌وه (مه‌جان)؛ شلپه شلپ کردن
(شه‌پۆل)؛ به نه‌سپایی پښه‌نیان؛ پښه‌کیشان:
(waves ~ping on the beach)

laparo -

- n.**
- (۱) خواردنمردی به شلپه شلپ وک سهگ.
(۲) شلپه: خواردنمردی سهگ، شلپه (شلپه): شلپه و هوو.
(۳) شلپه به شلپه شلپ خوراوه.
- (۱) به شلپه شلپ خواردنمردی یا خواردن (شلپه، خواردن شلپه وک، **lap up**، شلپه: هه لوشین، [Colloq.]، هه لوشین: قوستنمرد:
- به چاوبرسیتیا نه خواردن یا بردن بۆ خۆ.
- laparo-** (lap'ə-rə),
laparotomy (lap'ə-rot'ə-mi), **n.** پشنگریک به مانای: لاقه بفره: دیواری سک سک هه لدرین له لاره یا له هر چ.
- lap-board** (lap'bōrd', lap'bōrd'), **n.** شلپه به نهشته کاری.
- تهخته به کی بچوکی.
- سه رکوشی نووسینه (له باتی مین).
- lap dog**, سه گیک کی بچوکی نارمانه (ده توارینت بخریته نار کوشه وه).
- lapel** (lə-pel'), **n.** یخه ی چاکه: به رۆک: یخه ی بهر سنگی چاکه.
- lapful** (lap'fool'), **adj.** پر کوشیک زۆر.
- lapidary** (lap'ə-der'i), **n.** زهرنگه: کارگری گوهرو بهردی.
- به نرخی تر: (۲) -ه لانی گوهرو بهردی به نرخی تر.
- adj.** (۱) تاییه تی به گوهرو و شت له سر هه لکه ندی: هی زهرنگه ی:
- هی هونه ی له سر گوهرو هه لکه ندی: (۲) له سر گوهرو هه لکه ندی:
- (۲) نه وه ده باش و جوانی نایابه شایسته ی له سر گوهرو هه لکه ندی:
- (~ prose)
- lapidate** (lap'ə-dāt'), **v.t.** (۱) بهرده باران کردن.
- (۲) کوشتن به بهرده باران.
- lapidation (n.).**
- lapillus** (lə-pil'əs), **n.** بهردیکی شوشه یی ناگریژندییه (نه ونده ی)
- گوژنیکه
- lapin** (lap'in), **n.** (۱) کهریشتک: (۲) کهریشتک.
- lapis lazuli** (lap'is laz'yoo-li'), **n.** لاجی وهره بهردیکی نیمچه
- به نرخی: (۲) لاجی وهره ی: شینی ناسمانی.
- lappet** (lap'it), **n.** چمکی پازنه تهره ی بهرله ی جل و بهرک یا سه رینچ.
- (ووک چمکی مشککی و جامانه): (۲) پارچه چرم یا گوشتی داکرتوو
- (غبه به ی کاو مانگا، نهرمه گوشتی گو).
- lapse** (laps), **n.** (۱) له زمان دهرچوون: له دهست دهرچوون: هه:
- که م و کوویری: له بیرچوون (۲) دانه دواوه (بهروشت): بپهروشتی نووان.
- (۳) نرم بووه: بپهروشتی نووان (۴) قهوتان: ویران بوون.
- (۵) تپه پوون (کات): پاپوردن: به سه رچوون.
- (۶) دهست له ماف هه لگرتن یا مافیک ئی سه رانه وه له بهر جیه به نکرندی
- نهرکی سارشان و که مته رخمی (ب) وهرنه گرتنی میراتییه که له بهر مردنی
- میراته رکه
- v.i.** (۱) چوونه باریکی تاییه تییه وه: که رتن:
- (He ~d into unconsciousness.)
- (۲) دانه دواوه (بهروشت): بپهروشتی نووان (۳) قهوتان: ویران بوون.
- (۴) تپه پوون (کات): پاپوردن: به سه رچوون.
- (۵) دانه دواوه (بهروشت): بپهروشتی نووان (۶) قهوتان: ویران بوون.
- (۷) تپه پوون (کات): پاپوردن: به سه رچوون.
- (۸) دانه دواوه (بهروشت): بپهروشتی نووان (۹) قهوتان: ویران بوون.
- (۱۰) تپه پوون (کات): پاپوردن: به سه رچوون.
- larboard** (lär'bērd, lär'bōrd', lär'bōrd'), **n.** دهسته چپی
- کهشتی یا فروکیه که (هه لکه له دواوه بووه ستیت و سه ییری پشموه بکه تی):
- لاچه پی کهشتی و فروکه
- adj. & adv.** تاییه تی به دهسته چپی کهشتی و فروکه.
- larcener** (lär'sə-nēr), **n.** = larcenist.
- larcenist** (lär'sə-nist), **n.** دن.
- larcenous** (lär'sə-nəs), **adj.** دن: حه ز له دزی که
- larceny** (lär'sə-ni), **n.** دن: دزیتی: دزین
- larch** (lärch), **n.** (۱) دره ختیکه له توخمی سه توبه ر
- (۲) داری نه دره خته.
- lard** (lärđ), **n.** بهری بهران: بیوی بهران

lascivious

- v.t.**
- (۱) به بهری بهران چهرکردن: چهرکردن.
- (۲) توئ گوشتی بهران خسته مریشک و گوشتی گاره پشش کولاندن.
- (۳) پازاندنمرد
- larder** (lär'dēr), **n.** (۱) گنجینه: (۲) نازووه.
- lardon** (lär'dən), **n.** Also lardoon, توئ گوشتی بهران
- که ده خریته مریشک و گوشتی گاره پشش کولاندن.
- large** (lärj), **adj.** (a ~ heart) (۱) به خشنده: دهست و دل تیر: بده:
- (ب) دهست و دل: پاره له بهرد ده.
- (۲) گهره: زل: فراوان: (a ~ room, office, house, etc.)
- (۳) زۆر: (a ~ sum of money)
- (۴) درشت: گهره.
- (۵) گهره: به نه ندازه یه کی زۆر: (a ~ manufacturer)
- (۶) بهات (با): هات: باش: (۷) گشتی.
- adv.** (۱) به زل (نووسین): به گهره یی: (۲) به با ی بهات یا باشمرد.
- (۱) بهرده (تاوانبار): به لهسه:
- (The killer is still at large.)
- (۲) به دور و ورژ: به ووردی:
- (He spoke at large on the housing problem)
- (۲) به گشتی: (the society at large)
- (۴) نوینه ی گشتی نارچه یه که: (a congressman at large)
- (۵) گشتی: گه پوک (بالیون): دانه نراوه بۆ وولاتیک به لکو هی گشتییه و
- ده گهریت به سه رمه: (ambassador at large)
- large-hearted** (lärj'här'tid), **adj.** به خشنده: دهست و دل فراوان:
- بده: هاوسوژ: به بهرییه.
- large intestine**, ریخوله گهره.
- largely** (lärj'li), **adv.** (۱) زۆر: به نه ندازه یه کی زۆر
- (۲) به زۆری: (His failure is due ~ to laziness.)
- large-minded** (lärj'min'did), **adj.** مینشک فراوان: مینشک کراوه
- large-scale** (lärj'skäl'), **adj.** (۱) گهره (نخسته):
- (۲) مهودا گهره: گهره: به نه ندازه یه کی زۆر:
- (a ~ offensive, war, business operation, etc.)
- largess, largesse** (lär'jis, lär'jes), **n.** به بخش.
- lark** (lärk), **n.** کلز و کوپه.
- lark** (lärk), **v.i.** [Colloq.], گالته و گپ کردن: یاری کردن
- v.t.** [Colloq.], گالته پیکردن: کلک پیوه کردن: سه رخنه سه ر.
- n.** گالته و گپ: یاری: یاری سه یرو خوش.
- larkspur** (lärk'spür'), **n.** = delphinium.
- larva** (lär'və), **n.** کرموکه: بیچوه مینرو.
- larval (adj.).**
- laryngeal** (lə-rin'gol), **adj.** قوپقوپاگه یی: بینه قاقه یی: قوپگی.
- laryngitic** (lär'in-jit'ik), **adj.** تاییه تی به قوپک نیشه و دهنگ
- نوسان: قوپک نیشه و دهنگ نوسانه وه.
- laryngitis** (lär'in-jit'is), **n.** قوپک نیشه به دهنگ نوسانه وه.
- laryng-, laryngo-** (lə-rin'gō, lə-rin'gō), پشنگریک به مانای:
- (۱) قوپک: قوپقوپاگه: بهرین: (۲) قوپقوپاگه یی: بهرین: قوپگی.
- laryngology** (lär'in-gol'ə-jī), **n.** پزیشکدوانی قوپک.
- laryngotomy** (lär'in-got'ə-mi), **n.** نهشته کاری قوپک:
- قوپک هه لدرین (نهشته کاری)
- larynx** (lär'ingks), **n.** قوپک: قوپقوپاگه: بینه قاقا
- lasagna** (lə-zän'yo), **n.** له زانیا: خواردنمردییه کی نیتانیه له
- مه عکه زوئی و گوشتی کوتراو و دزشاوی ته ماتو بهر ده گرت له فرندا
- lascivious** (lə-siv'i-əs), **adj.** هه وس هه لسیته: به نالوش:
- چا و چلیس (جووت بوون): چا و باشقال: بهرده:
- (a ~ look, act, novel, etc.)
- lasciviously (adv.); lasciviousness (n.).**

laser

laser (lā'zêr), *n.*

lash (lash), *n.*

v.t.

v.t.

lash out,

(*to lash out at somebody*)

lash (lash), *v.t.*

lashing (lash'ing), *n.*

lashing (lash'ing), *n.*

lass (las), *n.*

lassitude (las'ə-tōd'it, las'ə-tūd'), *n.*

lasso (las'ō), *n.*

v.t.

last (last, lăst), *adj.*

(*the ~ place; the ~ person*)

(*~ month, week, year, etc.*)

(*She was the ~ person that they would have suspected.*)

(*of the ~ importance*)

adv.

n.

at (long) last,

breathe one's last,

see the last of,

(*I hope we have seen the last of him.*)

to the last,

last (last, lăst), *v.i.*

(*The war ~ed four years.*)

(*He will not ~ too long in his new job.*)

last (last, lăst), *n.*

v.t.

last (last, lăst), *n.*

lasting (las'ting, lăst'ing), *adj.*

(*a ~ peace*)

n.

تیشکی "لایزر"

(۱) قامچی قه‌مچی (۲) لیدانیک به قامچی

(۳) پلار! تواج! سهرزەنشقی! ووتیه‌کی توندوتیژ

(۴) بیاکیشانیک (۵) برژانگ! برژانگیک

(۱) قامچی لیدان! دارکاری کردن! فەلاقە کردن.

(۲) پراوەشاندن. (an angry lion ~ing his tail.)

(۳) پیدان به قایم! بیاک! ن! لیدان (The waves ~ed the cliffs.)

(۴) هیزش کردنه سەر به دەم! سهرزەنشکردن! شکاندن

(۵) هینانە جوش! هاندان.

(۱) پراوەشان (۲) لیدان! پیدان! بیاکیشان! بیامالین

(He ~ed at everything that came near.)

(۱) به توب! بیامالین! بیاکیشان! به قایم لیدان.

(۲) هیزش بردنه سەر به توندی به دەم! به توندی سهرزەنشکردن! شکاندن:

بەستنه‌وه به پەت، گوریس، یا زنجیر.

(۱) به قامچی لیدان! دارکاری کردن.

(۲) هیزشی به توندی به دەم! سهرزەنش: (He got a tongue ~.)

(۱) بەستنه‌وه (۲) پەت! گوریس.

(۱) کچ: ۲: یار! بلندار

(۲) کارەکر

ماندوریانی: پیروکان.

بە مەنار: بێ تاقەتی! بێ هیزی.

گەمەند! پەتیکێ قۆلفەدارە نەسپ و پەشەوولای بەرەلای.

پێ دەگیرنه‌وه

به كەمەند گرتەوه! كەمەندکردن! كەمەند هاویشتن.

(۱) دواهمین! دواترین! دوا! قەرە! هەرە دواپی!

دوايەك! دوايەن (the ~ place; the ~ person)

(۲) دوا! تەنها ئەوەی كە هاو.

(۳) راپۆردو! مانگ! سان! هەفتە: (~ month, week, year, etc.)

(۴) ئەوەی كە هەر چاوەروانی ئی تەكری! دوايەن:

(She was the ~ person that they would have suspected.)

(۵) هەرە! گەرەترین (of the ~ importance)

(۶) مێ سێج تەرین! دوا! كەمترین.

(۷) تەرەترین! مۆی تەرین.

(۸) دوا! تەرەترین: (the ~ word in scientific research)

(۱) له دو ییدا! هەرە دواپی! دوا! (۲) دواچار.

(۳) له كۆتاییدا! له ئاكامدا

(۱) دوا! شت: (This is the ~ of the apples.)

(۲) دوا! چەرخی! قوناغ!

له ئەنجامدا! له ئاكامدا! له هەرە دوايیدا

مردن! دو! هەناسە! هەنگێشان

دوا چاوپەیکەوتن! ئیتر نەبیننه‌وه

(I hope we have seen the last of him.)

هەتا! مردن! هەتا! دوا! هەناسە.

(۱) بەرەدوام! بوون! خایاندن

(۲) بەرگەگرتن! دەربردن! هەل! کردن! مانه‌وه.

(He will not ~ too long in his new job.)

(۲) بەش! کردن! مان! بەس! بوون: (will our food ~ ?)

قالی پیلار

قالب! خستنه‌وار! پیلاره‌وه.

کیشانه‌یکه بریتی‌یه له چوار هه‌زار پاوه‌ند.

هه‌میشه! بەرەدوام! بەرگەر

(۱) هه‌مینەیی! بەرەدوامی! بەرگەگرتن (۲) جۆره قوماشیکێ قایمه.

lather

Last Judgment,

lastly (last'li, lăst'li), *adv.*

(*I ~, I must explain that...*)

Last Supper,

last word,

latch (lach), *n.*

v.t. & v.i.

latch on to, [Slang],

latchet (lach'it), *n.*

late (lāt), *adj.*

(*~ afternoon*)

(*the ~ Middle Ages*)

(*the ~ president*)

adv.

(*I saw him as ~ as yesterday.*)

of late,

(*I have not seen him of late.*)

too late,

lately (lāt'li), *adv.*

(*I haven't seen him ~.*)

latency (lā'tēn-si), *n.*

latent (lā'tēnt), *adj.*

(*~ talent, qualities, etc.*)

(*~ disease germs*)

latent period,

later (lāt'ēr), *adv.*

later on,

sooner or later,

(*We must all die sooner or later.*)

lateral (lāt'ēr-əl), *adj.*

(*~ movement*)

n.

-laterally (adv.).

latest (lāt'ist), *adj.*

at the latest,

(*I will be back tomorrow at the latest.*)

the latest,

lath (lath, lāth), *n.*

(*که له خانوسازی و*

پەرە کانزای تەنکی کون

تەختەداری باریکو تەنک لیدان! تەیمانە درووستکردن بە تەختەداری

باریکو تەنک.

lathe (lāth), *n.*

(۱) ئامیری دارو! کانزا! داتاشین! پێک و پێک کردن.

(۲) چەرخێ گۆزەگەر.

v.t.

lather (lath'ēr), *n.*

(۱) کەفە سابوون! کەف

(۲) کەفی لافاوه! شوینی تری لەش.

(۱) کەفە سابوون! لیدان! سابوون لیدان.

(۲) [Colloq.] دارکاری کردن! فەلاقە کردن.

کەف کردن: (This soap ~s well.)

پژدی قیامەت.

له كۆتاییدا! له ئەنجامدا! ئیتر:

دوا شیوی عیسا! پێش له سێداره‌دانی.

(هم‌وه‌ها پێشی ده‌وتریت: Lord's Supper.)

(۱) دوا! گوشتار! دوا! ووتە (که گفتوگۆیه‌ک یا مشتومڕێک

ده‌پێننێتمه‌وه). (Colloq.) دوا! مۆده.

ئەلقەرز! سوورگی! کلۆم.

ئەلقەرزکردن.

(۱) خۆ! پێوه! هه‌لواسین! ده‌ست پێوه گرتو.

بەرەندان. (۲) دەسکەرتن! پەیداکردن. (۳) تێگەیشتن.

قەمچانی پێلار.

(۱) درەنگ! دواکەوتو! له دوا.

(۲) (۱) دوا! دوا! درەنگ! نزیکێ کۆتایی: (~ afternoon)

(ب) دوا! بەشی دواپی: (the ~ Middle Ages)

(۲) خوالێخۆشبوو: (the ~ president)

(۱) درەنگ! دواکەوتو. (۲) له دوا! دوا.

(۲) تازە! بەم زووانە! لەم درەنگانە! (I saw him as ~ as yesterday.)

بەم زووانە! تازە! لەم دواپی! پەیدا:

کار! له کار! تازا! تازە! درەنگ.

لەم دواپی! پەیدا! لەم چەندانە! بەم زووانە:

(۱) شاراوەمی! نادایری! داپۆشراوی.

(۲) ماتێ! کش و ماتێ! (زینەدەرزانێ)! کچی! کچی! بوون.

(۱) شاراوە! نادایر! داپۆشراو:

(۲) مات (زینەدەرزانێ)! کش و مات! خامۆش: (~ disease germs)

ماوەی نیوان تووش بوونی نەخۆشی! پەیکەر! دەرکەوتنی

نیشانەکانی.

له دوايیدا! له پاشدا! دوا! ئەوه.

له دوا! ئەوه! له پاشا! دواپی.

ئێستای بێ! کاتیکی! تەرا! زوو! بێ! یا! درەنگ:

(We must all die sooner or later.)

لاپەلایی! لەلاره! لا! تەنیشتن.

شتی! لا! بە! لا! شتی! تەنیشتنی.

تازەترین! نوێ! ترین! دواترین! دوا.

دوا! کات! لەم! درەنگتر! نا:

تازەترین! نوێ! ترین! دوا! هەمین.

(۱) تەختەداری باریکو تەنک (که له خانوسازی و

پەرە کانزای تەنکی کون

تەختەداری باریکو تەنک لیدان! تەیمانە درووستکردن بە تەختەداری

باریکو تەنک.

(۱) ئامیری دارو! کانزا! داتاشین! پێک و پێک کردن.

(۲) چەرخێ گۆزەگەر.

داتاشین! پێک و پێک کردنی تەختەدارو! کانزا.

(۱) کەفە سابوون! کەف

(۲) کەفی لافاوه! شوینی تری لەش.

(۱) کەفە سابوون! لیدان! سابوون لیدان.

(۲) [Colloq.] دارکاری کردن! فەلاقە کردن.

کەف کردن: (This soap ~s well.)

lathing

- lathing** (lath'ing, läth'ing), *n.* تخته‌داری باریک و تمک له دیوارو
بتمیج دارو گچکاری کردنی.
- Latin** (lat'n), *adj.* لاتینی (زمان، کلتور، گله، نایبی کاسولیکی).
- n.* (۱) لاتینی: هاونیشتمانی‌یه‌کی پۆمای کۆن.
(۲) لاتینی: زمانی لاتینی.
- (۳) کەسێکی ئیتالی، ئیسپانی، یا ئەمەریکای لاتینی (کە زمانەکیان لە لاتینی‌یەوه وەرگیراوه) (۴) کاسۆلیکی: کاسۆلیکی پەرور.
- Latinate** (lat'n-āt), *adj.* لە زمانی لاتینی‌یەوه وەرگیراوه.
- پۆر لە وشە‌ی لاتینی و لە لاتینی‌یەوه وەرگیراوه.
- Latinize** (lat'n-īz), *v.t.* (۱) وەرگیران بۆ لاتینی: کردن بە لاتینی.
(۲) وەک لاتینی نیکردن (۳) بە تێپی لاتینی نووسین.
(۴) پەڕموری نابزو و دەستووری کاسۆلیکی کردن.
- v.t.* ووتە و وشە‌ی لاتینی بەکارهێنان.
- latish** (lāt'ish), *adj.* نەختی درەنگ
- latitude** (lat'ə-tōd', lat'ə-tūd'), *n.* (۱) پانی: فراوانی
(۲) مەودا (۳) سەر‌بەستی کردار و ڕادە‌برین و هە‌ڵسان و دانیشتن
کردنی شت بە دنی خۆ: (to allow people great ~ in their jobs.)
(۴) هێلی پانی (جۆگرافیا).
(۵) (high ~s; low ~s) (جوگرافیا).
- latitudinal** (adj.).
- latitudinarian** (lat'ə-tōd'n-ār'i-ən, lat'ə-tūd'n-ār'i-ən), *adj.* مێشک‌کراوه (بە‌تایبەتی لە کاروباری ناییدا): چارپۆشیکەر.
- n.* کەسێکی مێشک‌کراوه: کەسێکی چارپۆشیکەر (بە‌تایبەتی لە سەر‌بەستی ناییدا).
- latitudinarianism** (n.).
- latrine** (lə-trēn'), *n.* ئاودە‌ستخانی (بە‌تایبەتی هێ جە‌ماویری وەک
لە ئوردوگا و قوتابخانە‌دا): پێش‌او.
- latry** (lə-tri), *n.* پاشگۆرکە بە‌مانای: پەرستن: (idolatry).
- latten** (lat'n), *n.* (۱) پە‌ڕی تە‌نکی مس.
(۲) پە‌ڕی تە‌نکی کانزا بە‌تایبەتی تە‌نکە.
- latter** (lat'er), *adj.* (۱) دوای: ئەوەی دوایی: بە‌شی دوایی:
دوایی‌یه‌کی.
- (the ~ part of the year, the century, the book, etc.)
- (۲) دوو‌هەمین شت یا کە‌سی ناوبراو:
(Of these two men the former is dead and the ~ still alive.)
- latterly** (adv.).
- latter-day** (lat'er-dā'), *adj.* تازە‌یاری: نوێ یارو
- lattermost** (lat'er-mōst'), *adj.* دوایترین.
- lattice** (lat'is), *n.* (۱) تە‌یمانی: پە‌نجەرە و دەرگا: تە‌لی پە‌نجەرە و دەرگا.
(۲) چوارچێ‌وه‌ی تە‌نراو (۳) دەرگا و پە‌نجەرە‌ی تە‌یمانی‌دار.
- v.t.* (۱) تە‌یمانی درووستکردن: وە‌ک تە‌یمانی لیکردن
(۲) تە‌یمانی لێدان: بە تە‌یمانی داپۆشین.
- lattice work** (lat'is-würk'), *n.* تە‌یمانی دەرگا و پە‌نجەرە:
چوارچێ‌وه‌ی تە‌یمانی‌یی.
- laud** (lôd), *n.* (۱) ستایش: پیا‌هە‌ڵدان
(۲) سە‌روود یا گۆرانی ستایشی
- v.t.* ستایش کردن: ئە‌شان و با‌هۆدا هاتتە خوار‌ه‌وه.
- laudable** (lôd'ə-b'l), *adj.* جێ‌ی ستایش: باش.
- laudanum** (lôd'n-əm, lôd'nəm), *n.* (۱) شتیکی گێ‌راو‌یه به
تلی‌کەرە (۲) گێ‌راو‌یه‌کی تلی‌ک‌ و خوار‌نە‌وه‌ی ک‌حوای‌یه.
- laudation** (lô-dā'shən), *n.* ستایش کردن: ستایشکاری: ستایش.
- laudative** (lôd'ə-tiv), *adj.* = laudatory.
- laudatory** (lôd'ə-tôr'ī, lôd'ə-tō'ri), *adj.* ستایشکار:
- ستایش‌کەر
- laugh** (laf, läf), *v.i.* پێ‌که‌نین

laundryman

- v.t.* (۱) بە پێ‌که‌نین دەر‌برین: (۲) بە پێ‌که‌نین وە‌هێنان یا وای‌کردن.
- n.* (۱) پێ‌که‌نین: (۲) شتی‌ک کە مایە‌ی پێ‌که‌نین بێت
- have the last laugh, له ئە‌نجام‌دا بردنە‌وه یا سەر‌که‌وتن پاش
- laugh at, پێ‌که‌نین: گالته‌پێ‌کردن
- laugh away, خۆ دەر‌یازکردن یا پەراندنە‌وه له شتی‌کی ناخۆش به
- پێ‌که‌نین: بە پێ‌که‌نین بردنە‌وه سەر:
- (to laugh away a person's fears or doubts)
- laugh in one's sleeve, بە دزێ‌یە‌وه پێ‌که‌نین: لە ناو‌هه پێ‌که‌نین.
- laugh off, خۆ پەراندنە‌وه له بارێ‌کی ناخۆش به پێ‌که‌نین، لا‌ق‌رتی، یا
- (to laugh off an embarrassing situation)
- laugh out of (or on) the other (or wrong) side of the- بێ‌یایی نوواندن:
- mouth, هە‌ست به ناخۆشی کردن پاش خۆشی.
- no laughing matter, (شتی‌کی) گالته‌نێ‌یه:
- شتی‌کی گرنگ و نابێ‌ن به سووکی بگێ‌رن: گالته‌ی پێ‌ نا‌ک‌رن.
- laughable** (laf'əb'l, läf'ə-b'l), *adj.* سە‌یز: شایانی گالته یا
- پێ‌که‌نین: بۆ پێ‌که‌نین یا گالته‌پێ‌کردن باشه.
- laughableness** (n.); **laughably** (adv.).
- laughing gas**, گازی پێ‌که‌نین.
- laughing jackass**, -- kookaburra.
- laughingly** (laf'ing-li, läf'ing-li), *adv.* بە پێ‌که‌نین‌ه‌وه: بە گالته‌وه
- laughing-stock** (laf'ing-stok', läf'ing-stok'), *n.* قە‌شە‌ری:
- کە‌سێ‌ک یا شتی‌ک کە گالته‌چی هە‌موو‌کە‌س بێت.
- laughter** (laf'tēr, läf'tēr), *n.* پێ‌که‌نین.
- launch** (lōnch, lānch), *v.t.* (۱) تە‌قاندن: هە‌ڵدان: فرێ‌دان:
- ناردن (بۆ ئاسمان وە‌ک مووشە‌ک یا کە‌شتی ئاسمانی):
- (to ~ a missile, rocket, etc.)
- (۲) بۆ یە‌کە‌م جار خستە‌ناو ناو‌ه‌وه و خستە‌گە‌ڕ (کە‌شتی و بە‌له‌می تازه،
- (۳) هێ‌رش بردنە‌وه سەر: دە‌ست به هێ‌رش کردن: (to ~ an attack)
- (۴) دامە‌زراندن (لە‌سەر کار یا پێ‌شە‌یه‌ک): دە‌ست‌پێ‌کردن.
- (to ~ a new career; to ~ a young man into business)
- v.t.* (۱) ناردن ناو دەر‌یاز‌ه: دە‌ست‌پێ‌کردن.
- (۲) (~ into) خۆ تێ‌ فرێ‌دان: به جۆ‌ش‌ه‌وه دە‌ست‌پێ‌کردن:
- (She ~ed into a tirade.)
- n.* (۱) نزم کردنە‌وه‌ی کە‌شتی یا بە‌له‌میکی تازه بۆ ناو دەر‌یا.
- (۲) جە‌وزی کە‌شتی درووستکردن (کە کە‌شتی تازه‌ی لێ‌وه دە‌نێ‌رن‌ته ناو دەر‌یا)
- (۳) کاتی دە‌ست‌پێ‌کردن (کار، هێ‌رش، مووشە‌ک تە‌قاندن).
- launch** (lōnch, lānch), *n.* (۱) گە‌ورە‌ترین بە‌له‌می سەر‌کە‌شتی‌یه‌کی
- جە‌نگی. (۲) بە‌له‌می مە‌کینه.
- launching pad**, **launch pad** (or platform), *n.* ب‌نکە‌ی
- مووشە‌ک تە‌قاندن: ب‌نکە‌ی هاو‌یشتن یا تە‌قاندنی مووشە‌ک و کە‌شتی ئاسمانی
- launder** (lōn'dēr, lān'dēr), *n.* تە‌شتی پاک‌کردنە‌وه کانزای خاو.
- v.t.* جل شۆ‌رن: (to ~ clothes)
- v.t.* (۱) بە‌رگە‌ی شتن گرتن: (This fabric ~s well.)
- (۲) جل شۆ‌رن: جل شۆ‌ردن
- laundress** (lōn'dris, lān'dris), *n.* جل شۆ‌ر (ناف‌رە‌ت)
- laundromat** (lōn'drə-mat', lān'drə-mat'), *n.* جل شۆ‌ر:
- جل شۆ‌رخانه.
- laundry** (lōn'dri, lān'dri), *n.* (۱) جل شۆ‌رن: جل شۆ‌ردن
- (۲) جل شۆ‌رک: جل شۆ‌رخانه
- (۳) (a) جلی پیمس (کە دە‌بێت بشۆ‌رن یا ئامادە‌یه بۆ شتن):
(I have to do my ~ today.)
- (ب) جلی تازه شۆ‌راو
- laundryman** (lōn'dri-mən, lān'dri-mən), *n.* کرێ‌کاری یا
- سەر‌پەر‌شتی‌کە‌ری جل شۆ‌رخانه و نو‌توخانه.

laundrywoman

laundrywoman (lɒn'dri-woom'ən, lān'dri-woom'ən), *n.* = laundress.

laureate (lɒ'ri-it), *adj.* (۱) به جزو گولر گهای "دفعه" چنراو
(۲) گولنه‌دی "دفعه" پین به‌خشراو
(۳) هه‌لکوتو (ه‌تایه‌تی هون) شاعری بلیمت
(۴) خلات کرو (Nobel ~)
(۱) کسینکی گولنه‌دی "دفعه" پین به‌خشراو کسینکی خلات کراو. *n.*
(۲) هونری هه‌لکوتو شاعری کوشکی پادشا
v.t. (۱) پینلینان به گولنه‌دی "دفعه" پین به‌خشین.
(۲) کردن به هونری کوشکی پادشا.

-laureateship (*n.*).

laurel (lɒ'rəl, lār'əl), *n.* (۱) ده‌فنه دره‌ختکی هه‌یشته سوزه
(۲) گولنه‌دی نهم دره‌خته که به کسینک ده‌به‌خشرت له سرکه‌وتنید
گولنه‌دی سرکه‌وتن. (۳) (pl.) پله‌وپایه به‌ریزی ناوداری ناوبانگ.
(ب) سرکه‌وتن.

v.t. (۱) گولنه‌دی سرکه‌وتن پین به‌خشین (۲) پینلینان
look to one's laurels, پاراستنی ده‌سکه‌وتن پله‌وپایه‌ی خو
له هاوچاوان
reap (or win) one's laurels, پینلینان گولنه‌دی سرکه‌وتن پین
به‌خشین بره‌بوومی سرکه‌وتن خواردن.
rest on one's laurels, شانازی کردن به سرکه‌وتنی راپوردووه‌وه
پان لیدانه‌وه بازی بوون به ده‌سکه‌وتن سرکه‌وتنی راپوردو قاج لاکیشان.
lava (lā'və, lav'ə), *n.* (۱) ناگراو شله‌ی ناگربین ناگربین
(که بریتی‌یه له کاتراو به‌ردی تواره): نهم ناگراو پاش ساردبونووه‌ی
وهک به‌ردنیه‌تتی

lavatory (lav'ə-tōr'i, lav'ə-tō'r'i), *n.* (۱) جورنه ده‌ستشور.
(۲) ناوده‌ستخانه ناوده‌ست پینشاو ژووری ده‌ست شتن.

lave (lāv), *v.t. & v.i.* شتن شوردن
lave (lāv), *v.t.* به چه‌مجه تیکردن یا هه‌لینجان
lavender (lav'ən-dēr), *n.* (۱) گولنه خیرنه چاران چه‌یله
پروه‌کینکی بون خوشه (۲) بون و گولای نهم گولنه (۳) نهرخوایی

adj. نهرخوایی
v.t. بون خوش کردن نهم گولنه.
laver (lā'vēr), *n.* (۱) جورنه ه‌تایه‌تی هی مس که له کهنیشه‌دا
ده‌ست و فاجی تیدا ده‌شوردا (۲) پاک‌کروهه شتی پاک‌کروهه‌ی گیانی.
laver (lā'vēr), *n.* جزیره گیایه‌کی ده‌ریاییه ده‌خوریت.
lavish (lav'ish), *adj.* (۱) ده‌ستلوا بده ده‌ست‌ودل تیر:
(to be ~ in giving one's money)

(۲) زیاد له پینوست زو: فەنتازی فرە بەرجاوێز
(~ praise; ~ expenditure; a ~ party, life-style, etc.)
v.t. به ده‌ست و دل تیرانه پیدان یا خراج کردن
(He ~ed his love on his children.)

-lavishly (*adv.*); **lavishness** (*n.*).

law (lɒ), *n.* (۱) قانون: اساسا ده‌ستوور. (۲) قانونیک: یاسایه
(They have established ~ and order.)
(۴) ژانسنی یاسا: یاساگه‌ری.
(۵) دادگا (They had to resort to ~ to settle the matter.)
(۶) یاسای تایه‌تی به به‌شینکی تایه‌تی ژان: (business ~)
(۷) دادگه‌ری: دادپرسی: پارێزهری: بېشه‌ی دادپرس و پارێزهر.
(۸) یاسا ژانین: ۹. په‌یره: یاسا.
(۱۰) هه‌ست و هوش ژگماکی (the ~ of self-preservation).
(۱۱) فرمانی خودایی.

go to law, چوونه دادگا بو دادپرسی: شکات کردن
lay down the law, زه‌بروژنگ نوواندن: سنوور بو دانان
بهر بو به‌ره‌لا نه‌کردن

lay

take the law into one's own hands, مافی خو سمندن به ده‌ستی
خو به‌زور (له‌باتی چوونه دادگا).

law-abiding (lɒ'ə-bīd'ɪŋ), *adj.* یاساپهرست: یاساپه‌روه:
ملکه‌چ.

law-breaker (lɒ'brāk'ēr), *n.* یاساشکین.

law-breaking (lɒ'brāk'ɪŋ), *n.* یاسا شکاندن.

adj. یاساشکین

law court, دادگا.

lawful (lɒ'fʊl), *adj.* (۱) یاسایی: به‌پینی یاسایه نا‌قه‌ده‌غه:

(a ~ act; ~ methods)

(۲) دان پیدانراو ده‌ستووری: (the ~ heir).

(۳) دروست: حلال: (a ~ marriage).

-lawfully (*adv.*); **lawfulness** (*n.*).

lawgiver (lɒ'giv'ēr), *n.* (۱) یاسای گه‌ل به‌ره پینشه‌رایه‌که که

ده‌ستووری ژان دان‌ده‌نیت بو گه‌ل‌که‌ی. (۲) **lawmaker**.

lawless (lɒ'lis), *adj.* (۱) بپ یاسا: به‌ره‌لا: (a ~ city).

(۲) قه‌ده‌غه: دژ به یاسا: (a ~ act).

(۳) لاسار: باخی: سرکیش: (a ~ person).

-lawlessly (*adv.*); **lawlessness** (*n.*).

lawmaker (lɒ'māk'ēr), *n.* یاسادانه‌ر

lawn (lɒn), *n.* چه‌من.

lawn (lɒn), *n.* مه‌لعل: کریشه.

lawn mower, چه‌منه‌ر: مه‌کینه‌ی چه‌من برین.

Law of Moses, یاسای موسا: تهورات.

law of nations, یاسای نیو وولاتان.

lawsuit (lɒ'sōōt', lɒ'sūt'), *n.* دادخوایی: داواکاری (دادگا).

lawyer (lɒ'yēr), *n.* پارێزهر (دادگا).

lax (laks), *adj.* (۱) په‌وان: سگچو.

(۲) شل: شل‌وشیواو: خاو.

(۳) (to be ~ about paying one's bills) بپاک: (to be ~ about paying one's bills).

(ب) به‌ره‌لا (په‌وشت): شل (مه‌جان): سووک (مه‌جان): (~ morals).

(۴) خاو یا کشار (زمان و کارتر له‌کاتی بیژانی هه‌ندی له ده‌نگه بزیننه‌کاندا

وهک: "e" له "let" وه "i" له "hide" دا).

-laxity (*n.*); **laxness** (*n.*).

laxative (lak'sə-tiv), *adj.* سک په‌وه‌ین.

n. دهرمانی په‌وانی: په‌وانکهره.

lay (lā), *v.t.* (۱) به ژه‌ویدا دان: خستنه خوارمه:

(He laid his opponent low with one punch.)

(۲) (in; ~ on), دانان: دانان له‌سەر, له‌ژێر, یا له‌ناو: خستنه‌سەر:

پالختن: (L ~ the pencil on the table.)

(۳) دانان له شویننکی تایه‌تیدا: خستنه شویننکی تایه‌تی:

خشتکاری کردن: (to ~ bricks, a carpet, etc.).

(۴) خستنه‌سەر پیدان: (He ~s great emphasis on accuracy.)

(۵) هیلکه‌کردن: (Chickens ~ eggs.).

(۶) هینن کردنه‌وه: دامرکانده‌وه: (His doubts were laid.)

(۷) پارده‌دانان بو گره.

(۸) له‌سەر دانان (باج, سزا): بو پرینه‌وه.

(۹) دانان (نه‌خشه, پیلان): کردن: (L ~ your plans carefully.)

(۱۰) ناماده‌کردن (میزی نان خواردن).

(۱۱) به هی خو دانان ده‌ست به‌سهردا گرتن:

(He laid claim to the property.)

(۱۲) خستنه‌پال: دانه‌پال: (The murder was laid to Jones.)

(۱۳) [Slang] گاین: جووت بوون له‌گه‌ن.

v.t. (۱) هیلکه‌کردن. (۲) گره‌کردن.

(۳) پاکشان: پالکوتن. (۴) به چالاکی کارکردن.

lay

- (۱) بارا چۇنئىتى ھاتتە بەرچاۋى شۇنئىتىك چۇنئىتى پىنخۇننى زەمىن ۋازار: *n. (the ~ of the land)*
- (۲) بەش: لە قازانچىك
- (۳) پىلە ئۈلۈ خوارىنى تالى گورىس يا پەت
- (۴) [Slang]. (۱) ھاسەن: ئافرىدەك (كە لەگەلى جوت دەپىت):
- (a good ~)
- (ب) گان
- (۱) ئازايە جەنگان: بە ھەموو لايەكدا لىدان
- lay about (one), مستەكۆلە كىشان بە ھەموو لايەكدا.
- (۲) چالەكى ئىۋاندىن.
- lay a course, (۱) نە لايەكى ئايەتتە رۇشەن (كەشتى).
- (۲) نەخشەدانان: پى دانا بۇ كارىك.
- lay aside, (۱) خىستەلاۋە: لايەن: لادان:
- (He laid his book aside to listen.)
- (۲) ھەلگرتن: پاشەكەوت كەرتن: خىستەلاۋە:
- (to lay aside money for one's old age)
- (۳) ۋازەتەن (خو): دەست ئى ھەلگرتن: تەرك كەرتن.
- lay away, (۱) پاشەكەوت كەرتن: ھەلگرتن: خىستەلاۋە.
- (۲) خىستە لاۋە: (فروتنە) لە فروشكايەكدا پاش نەۋى كىرەكە پىشەكى
- ھەندى لە نەخشەكى دەدات: بۇ دانا (فروتنە):
- (I asked the store manager to lay away a suitcase for me.; Some stores lay away merchandise for their clients after they pay a percentage of the price.)
- (۳) ئاشىن
- lay bare, پوۋنكەرتن: پوۋنكەرتەۋە: خىستەپوۋ
- lay before, خىستە بەرچاۋ: خىستە بەردەم: خىستە پىش:
- (to lay the facts before them) . پىشكەش كەرتن:
- lay by, ھەلگرتن: پاشەكەوت كەرتن.
- lay down, (۱) خۇبەختەرتن: ئايەن: خۇ بەختەرتن:
- (to lay down one's life for a cause or a person)
- (۲) پى دان بە زەۋىدا: لەسەر سوۋىپوۋن: زەمىن ئوۋاندىن: ۋەتن بە تۈندى:
- (to lay down the law)
- (۳) جەك فرىدان: خۇ دان بە دەستەۋە: (to lay down one's arms)
- (۴) گەۋەكەرتن: (۵) ەماۋكەرتن: ھەلگرتن.
- lay (fast) by the heels, بەندەكەرتن: گەرتن: پىۋەندەكەرتن:
- پىۋەندەكەرتن: گەرتن:
- lay for, [Colloq.], خۇ بۇ مات دان (بۇ پەلاماردان)
- lay hands on, (۱) لىدان: زەلە: مستەكۆلە:
- (Don't lay hands on the child.)
- (۲) دۇزىنەۋە.
- lay into, [Slang], (۱) لىدان يا پىمالەن پەيتا پەيتا.
- (۲) سەرزەشتەكەرتن: ھىزىش بىردە سەر بە دەم.
- lay it on, [Colloq.], (۱) ھىزەكەرتن: (۲) بە شان ۋالدا ھاتتە خوارەۋە.
- lay low, (۱) بە لە پەۋە كەرتن.
- (۲) [Slang]. سەرى خۇ كەرتن: خۇشاردەۋە.
- lay off, (۱) خىستەلاۋە: (مشتەۋى).
- (۲) لە كار دەرگەرتن: (بەتايەتتى بۇ ماۋەيكى كەرتن): ئى خىست:
- (He was laid off yesterday.)
- (۳) سەۋۋر بۇ دانا: سەۋۋر جىاۋكەرتەۋە.
- (۴) [Slang]. (۱) ەۋەستان: ۋازەتەن
- (ب) لە گاتتە پىكەرتن يا سەر خىستەسەر ەۋەستان: بىرنەۋە (قەسە ئاشىرىن، سەر خىستەسەر. پەختە ... ھەتد).
- lay on, (۱) ئى ھەلسوۋن: لىدان (مەلەم، پۇن ... ھەتد).
- (۲) ھىزىش بىردە سەر: لىدان بە تۈند.
- lay oneself open, خۇ خىستە بەر يا پى دان بە (ھىزىش، لۇمە، پەختە).

lazy tongs

- (to lay oneself open to criticism by one's actions)
- lay open, (۱) ھەلەپىن: كەرتەۋە: (۲) خىستەپوۋ: ھەلەلەن.
- lay out, (۱) خەرج كەرتن. (۲) پىكەۋىك كەرتن: پىزەكەرتن.
- (۳) پاشىست: داخىست: ھىتەنەپوۋ.
- (۴) شۇردەن ۋە كەن كەرتن: ئامادەكەرتن بۇ ئاشىن.
- (۵) [Slang], بە زەۋىدا دان ۋە ھۇش خۇ خىست: كەشتى.
- lay over, لادان (پىۋان): مانەۋە يا پىشوداننى پىۋان لەنىۋان دەر قۇناغدا.
- lay to rest, ئاشىن: بە خاك سىپاردن.
- lay up, (۱) ھەلگرتن: پاشەكەوت كەرتن: خىستەلاۋە.
- (۲) پەختەست (نەخۇش). (۳) لە كار كىشانەۋە بۇ چاك كەرتن (كەشتى)
- lay waste, ۋىران كەرتن.
- lay (lā), past tense of lie, پاكشان.
- lay (lā), adj. (۱) تايەتتى بەۋەنەكى كە قەشە نىن.
- (۲) تايەتتى بە بۇرەپىۋان يا بۇرەپىۋان: تايەتتى بە كەسەك كە نەۋە پىشەكى
- نەبىت كە باسى دەكەرتن:
- (No ~ reader will understand this medical text.)
- lay (la), n. (۱) ھەلەستەكى كەرت (بەتايەتتى كە بىكەرت بە گۇرەننى).
- (۲) [Archaic], گۇرەننى ئازان.
- layer (lā'ēr), n. (۱) چىن: تونىخ: تونىك: لۇ: تونى: تىرە: تونى:
- (a ~ of meat, clay, etc.)
- (۲) (۱) ەۋەستا (خىستەكەرت): خىستەكەرت: (a brick ~)
- (ب) مەلەكە: (good ~s; bad ~s)
- (۳) چىنەكە دەرگەرتن بەۋىر خاكەۋە ۋەگ دادەكەرتن بەن نەۋەكى لە پوۋەكە
- بىكەرتەۋە.
- v.t. & v.i. پوۋاندىن پوۋەك بە كەرتنى چەكەننى بەۋىر خاكەۋە بۇ ۋەگ دادەكەرتن بەن نەۋەكى لە پوۋەكە.
- layer cake, كىكى چىن چىن.
- layman (lā'mən), n. (۱) كەسەك كە قەشە نەبىت.
- (۲) مۇۋى پەمەكى: بۇرەپىۋان: كەسەك كە نەۋە پىشەكى نەبىت كە باسى
- دەكەرتن: (This medical textbook is not for the ~.)
- layoff (lā'ōf), n. (۱) لە كار دەرگەرتن بۇ ماۋەيك: ئى خىستى سەردەمى:
- (There were many ~s in the oil industry last year.)
- (۲) ماۋەكى نەم ئى خىستە.
- lay-out (lā'out), n. (۱) پاشىست: بلاۋكەرتەۋە: خىستە بەرچاۋ
- (۲) نەخشە: (the ~ of a factory)
- (The newspaper ~ is his responsibility.)
- (۳) شىۋە پىنخىست:
- (۴) [Colloq.], بارەگا: فەرمانگە: جىنى كارى كەشتە.
- (۵) كۆمەلە ئامىر.
- lay-over (lā'ō'vēr), n. لادان (پىۋان): پىشودان يا مانەۋە پىۋان
- لەنىۋان دەر قۇناغدا.
- lazar (lā'ēr, laz'ēr), n. سۈلەكەرتى كەرت.
- lazaretto (laz'et-ret'ō), n. Also lazaret, lazarette, (۱) -
- خىستەخانەكى گەپان: خىستەخانەكى نەخۇشە پەردەكان.
- (۲) كەرتەتتەخانە. (۳) گەنجىنەكى كەشتى.
- laze (lāz), v.i. تەمەلى كەرتن: سوۋپانەۋە
- v.t. (~ away), كات كەشتى: تەمەلى كەرتن: سوۋپانەۋە.
- laziness (lā'zi-nis), n. تەمەلى: تەمەلىتتى.
- lazuli = lapis lazuli.
- lazy (lā'zi), adj. (۱) تەمەل: لەش گران
- (۲) سىست ۋەرس: خاۋ: خاۋ: خىلچىك: (a ~ motion)
- (۳) كاتى پىشت لىكەرتەۋە يا پىشودان: (a ~ day)
- lazily (adv.).
- lazy-bones (lā'zi-bōnz), n. [Colloq.], كەسەكى تەمەل.
- lazy tongs, مەقاشى تەمەلگەل: مەقاشىكە شتوۋەكى پى ھەلدەگەرتن
- دەھىننى.

lazzarone

lazzarone (laz'ə-rō'nā), *n.*

lb., [L.], libra = pound.

lea (lē), *n.* [Poetic],

leach (lēch), *v.t.*

v.t.

n.

lead (lēd), *v.t.*

(to ~ a people)

(۲) پاکیشان (جھن): (*He led the horse by the bridle.*)

(۳) پیشکەوتن: پئ پیشاندان: (*L ~ the way!*)

(۴) والیکرن: بوون به ه: (*His troubles led him to drink.*)

(۵) چوون ب: (*This room ~s to another one.*)

(۶) پئ کردن: (*A teacher ~s his pupils to think clearly.*)

(۷) سەرکردەیی یا سەرئیتی کردن (لقه لەشکر، هێرش، ئۆکیسترا، بان):

(۸) بردنەسەر (ژيان): (*He ~s a busy life.*)

(۹) پئ بردنەسەر (ژيان): (*She ~s him a dog's life.*)

(۱۰) دەستپیکردن: کردنەو

v.t.

(۱) پیشەرەوی کردن: سەرکردەیی کردن: رێنومایی کردن.

(۲) وەها بوون: وەها بۆیشتن.

(۳) بوون به ه: (*One thing led to another.*)

(۴) دەستپیکردن (ه): یەکەم مستەکۆلە هاویشتن (بۆکسیازی).

(۶) یەکەم دەست یاری کردن (یاری کاغەن)

n.

(۱) سەرکردەیی: پیشەرەوی:

(*In community projects he always took the ~.*)

(۲) وێنە: نموونە: (*We will follow your ~.*)

(۳) پیشکەوتن: پیشبڕین.

(۴) مەردای پیشکەوتن (پیشبڕین): (*We hold a safe ~.*)

(۵) نیشانە: کلێلی مەتەل هەلەپنان.

(۶) یەکەم مستەکۆلە: (بۆکسیازی).

(۷) یەکەم دەست یا مافی یەکەم دەست یاری کردن (یاری کاغەن).

(۸) تەل نەلەکتیک گەیی.

(۹) (۱) دەوری سەرەکی (فیلم، شانۆنامە): (*Who plays the ~ ?*)

(ب) نوواندەری سەرەکی کە نەم دەورە دەبینی.

(۱۰) (۱) سەردیڕ یا یەکەم بەندی دەنگوباسیک (پۆژنامەگەری).

(ب) دەنگوباسی سەرەکی (پۆژنامەگەری، تەلفزیۆن، رادیۆ):

(*the ~ story in today's papers*)

(۱۱) چینه کازای خاوی زێراوی لە بنی ووشکە پوباردا.

adj.

پیشەرە: هێ پیشەرە: یەکەم: (*the ~ horse*)

بەهەلەدایردن: خستەسەر پئی چووت

(*He was led astray by evil companions.*)

جەلوی کەسێک بە دەست بوون: (*lead (a person) by the nose,*)

(*She leads him by the nose.*)

دەستپیکردن: کردنەو (ناهەنگ، کۆب، ووتار... هتد):

(*Who is going to lead off the discussion?*)

lead on, (۱) فریودان: هاندان: دان بۆ پۆکردن: تەفرەدان.

(*She led him on.; Don't lead people on.*)

(۲) بەرەو پیشەرە بردن: پال پێوەنان بۆ پیشەرە.

lead the way, پیشکەوتن: رێ پیشاندان: رێنومایی کردن:

بوون به نموونە بۆ خەلک.

lead up to, (۱) رێ بۆ تەختکردن: بەرە بەرە بۆ تەمامەکردن:

بەرەو مەبەست بردن (گفتوگۆ)

(*I don't know what you're leading up to.*)

(۲) بوون به ئەنجام: بەرەو ئەو پۆیشتن.

leadsman

lead (led), *n.*

(۱) قورقوشم.

(۲) شتێکی قورقوشمی: (۱) سەنگێکە بۆ پێوانی قورقوشمی دەریا.

(ب) [British], [pl.], پەرە: قورقوشمی بە بۆ سەریان دایۆشین.

(ج) چوارچۆی شووشە: پەنجەرە.

(د) تیلماسکێکە بۆ جیاکردنەوی دێری چاپەمەنی.

(۳) فیشەک: گولە.

(۴) گرافیت: جۆرە کاربۆن (خەلوون) نیکە قەلەمی رەشی ئی درووستدەکرێت.

adj.

قورقوشمی.

(۱) قورقوشم لیدان: (۲) سوورکردنەو بە قورقوشم (کلێنەکاری).

v.t.

(۳) پان کردنی نیوان دێرەکانی چاپەمەنی بە تیلماسکی قورقوشمی.

v.i.

قورقوشماوی بوون: قورقوشم لیدران.

lead (led'n), *adj.*

(۱) قورقوشمی: (۲) قورس: گران (سەنگ).

(۳) سست: خاوا: قەنگ گران. (۴) خەمبار: مات: دلتەنگ.

(۵) خۆلەمیشی: قورقوشمی (رەنگ).

leader (lēd'ēr), *n.*

(۱) سەرۆک: سەرکردە: رابەر: فرماندەر: پیشەرە:

پیشەرە: سەرگەرە: (۲) بەرێوەبەر.

(۳) (۱) سەرۆکی حیزب یا رێکخراویک.

(ب) کەسێکی بە دەسەلات لە کۆمەڵەبەکی رابەریدا: سەرکردە.

(۴) (۱) سەردەستە (تیپی مۆسیقا).

(ب) مۆسیقاژەنی سەرەکی (تیپی مۆسیقا).

(۵) ئەسپی پیشەنگ (گالیسکە) چەند ئەسپی.

(۶) سەرۆتار (پۆژنامەگەری).

(۷) (Pl.) پیزە خالی چاوا ئاراستەکەر بۆ ئەوپەری لاپەرە (وەک لە پیزەستا).

(۸) بۆری (بۆ ئاوەپۆی سەریان).

(۹) ژێ (توێکاری): ماسولکەژێ.

(۱۰) ژێبەکی کورته قولاپ یا دانی پێو دەبەستێت بە ژێ سەرەکیبەکەرە

(پاوەماسی).

(۱۱) تەوقەسەری چلە دار یا دەوێ: چل یا لقی سەرەکی پورە.

leadership (lēd'ēr-ship), *n.*

(۱) سەرکردایەتی: سەرکایەتی:

رابەرەتی: پیشەرەوی: پلەویایەتی سەرکردە.

(۲) توانای سەرکردایەتی یا سەرۆکی.

(۳) کۆمەڵە سەرکردە: دەستەبەک سەرۆک.

lead-in (lēd'in), *n.*

(۱) پیشەکی: سەرەتا.

(۲) بەرنامە: پیشەنگ (تەلفزیۆن، رادیۆ).

(۳) تەل پئ گەیی: ئەو بەشە بە تەل ئێرەلیک کە دەبەستێت بە ئامیزە

ئەلەکترونیبەکەرە وەک تەلفزیۆن و رادیۆ.

leading (lēd'ing), *n.*

سەرکایەتی کردن: سەرکردایەتی کردن:

پیشەرەتی: رابەرەتی.

adj.

(۱) سەرەکی: گرنگ: بنچینەیی: (*a ~ writer, factor, role*)

(۲) لەپیش هەمووانەو: یەکەم: پیشەنگ: (*the ~ candidate*)

(۳) نووانەری سەرەکی: دەوری سەرەکی بین (فیلم، شانۆنامە):

(*a ~ lady, man*)

leading article,

سەرۆتار (پۆژنامەگەری).

leading lady,

نووانەری سەرەکی (فیلم، شانۆنامە).

leading man,

نووانەری سەرەکی (فیلم، شانۆنامە).

leading question,

پرسیارێکە وەها دەرکێت کە ئەو وەلامی

پرسیارکەرە دەبێت بیدریگەو.

lead line, = sounding line.

lead-off (lēd'ōf), *n.*

(۱) سەرەتا (وەرزش): یەکەم لیدان (یاری).

(۲) سەرەتا.

adj.

دەستپیکەر: تاییبەتی بە دەستپیکردن.

lead pencil,

قەلەمی رەش: قەلەم

lead poisoning, ژەهری قورقوشم لیدران (کە دەبێتە هۆی خۆین کەمی و

قەبزی و سک ئێشەو ماسولکە ئێشەو گۆجی).

leadsman (ledz'mən), *n.*

قورقوشمی دەریا پێو.

leady

- leady** (led'ī), *adj.* (۱) قورقوشمی له قورقوشم ده چیت. (۲) قورس.
- leaf** (lēf), *n.* (۱) گهلا (۲) پهری گول (ب) پهره گهلا. (۳) پهره پهره کاغذ. (۴) پهری خوان (که ده تاشی له میزه که بکریته و یا بخریته و سهری به پهری که و زوری میوان) (ب) پهری چمپیوی خوان. (۵) پهری دهرگا و پهنجره ی نوشتاوه. (۶) پهری کانزایی.
- v.i.* (۱) گهلا کردن گهلا گرتن: (Trees ~ in the spring.) (۲) (to ~ through a book) پهره پهره کردن پهره هملدانه و پهره پهره کردن: (The fig tree is in leaf.)
- v.t.* take a leaf out of a person's book, پویشتر کردنی که سیک به نمونه ی خو. turn over a new leaf, پهره یکی تازه هملدانه و له ژاندا (به تاییه تی بهمانی ترک کردنی خوی خراب: سهرله نوی دهسپیکردن و بیرچوونه و پاوردو
- leafage** (lēf'ij), *n.* گهلا: سهرجمی گهلاکانی پروه کیک یا دره ختیک
- leaf hopper**, *n.* میروی بازدهر (شیلو و تهرایی گهلا ده خوات)
- leafless** (lēf'lis), *n.* بی گهلا: روت
- leaflet** (lēf'lit), *n.* (۱) گهلا چکونه گهلا تاز. (۲) بهشکی گهلا یکی خانه خاندان. (۳) بلو نامه (به تاییه تی هی گورت و پروپاگنده: ~s) (۴) لاسکه گهلا.
- leaf-stalk** (lēf'stōk), *n.* (۱) گهلا دار: له گهلا پیکهاتو: گهلا یی. (۲) گهلا زور: پر گهلا. (۳) گهلا بان وک (کاهو، سبناغ): (Lettuce and spinach are ~ vegetables.)
- leafy** (lēf'i), *adj.* (۱) پهمان (له نیو وولاتان، یانه، کومهله، یا تپیدا). (۲) بهکیتی (نیوان وولاتان). (ب) بهکیتی (نیوان تپیی وهرش، یانه، پیکراو، یا موقدا).
- v.t. & v.i.* in league, (He is in league with the enemy.) (۱) پهمان بهکی دوری به بریتی به له سن میل (له هندی وولاتیشدا جوان: فرسخ. (۲) دوجای هم پهمان به.
- leaguer** (lē'gēr), *n.* (۱) گهمارا: گهمارو دان. (۲) لهشکری گهمارو ده. (۳) نوردگای هم جوره لهشکره.
- leaguer** (lē'gēr), *n.* لهاندای بهکیتی بهک (هی نیو وولاتان، یانه، پیکراو، تپیی وهرش... همد: هاویه پهمان.
- leak** (lēk), *v.i.* (۱) تکه کردن: دلویه کردن: دهلاندن. (۲) ~ in; ~ out: له چوون (ناو، هوا): دادان: دهریازبوون: تن چوون. (۳) ناشکرا بوون: دهرکوتن: درکان. (The truth ~ed out.) (۱) پری دان به تن چوون یا تن چوونی ناو و هوا: فشرگنده و. (to ~ secrets or information) درکاندن: ناشکرا کردن: دهرخستن: (۱) درزا کون: کله بهر. (۲) تکه: دلویه: دهلان (a ~ in the roof) (۳) دهریازبوون و لهکیس چوونی وهری لهله کتریکی. (ب) جوی هم دهریازبوون: (۴) درکانی دهنگوباسی نهینتی (به دهسه نهست یا بهین دهسه نهست) (ب) دهنگوباسی درکینزاو. (ج) درکینتری هم دهنگوباسه: سهرچاوهی هم درکانده
- leakage** (lēk'ij), *n.* (۱) دلویه: دلویه کردن: تکه. (۲) شتی له جوو یا تن چوو (شله، هوا). (۳) نه بری له دهفرک دهجیت یا تنی دهجیت. (۴) نه بری که و داده نهیت لهکیس دهجیت له گواستنه و هی شله و

lease

- به لیجونی له دهفر (بازرگانی).
- leaky** (lēk'i), *adj.* (۱) تکهکرا: دلویه کرا: (a ~ roof). (۲) [Colloq.] دم دراو.
- leakiness** (n.).
- lean** (lēn), *v.i.* (۱) لاریبوونه و: خواربوونه و: چه مینه و. (۲) شان لهسهر دادان: دهست پیوه گرتن: پال پیوه دان: (He ~ed on the desk; ~ing against the railing) (۳) (on; ~ upon), پشت پین بهستن: (L ~ on me for help.) (۴) لایهنگیری کردن: پالیشتی کردن: بهلاوه باشتی بوون: (You ~ toward state control of education.) (۵) [Colloq.] (on ~): زور بو هینان: زورلی کردن: بهگیره نینان: (Their boss is ~ing on them.)
- lean** (lēn), *adj.* (۱) لهرا: لاوا: رهقهله: باریک. (۲) بپ چوری (گشت): (~ meal). (۳) کم (قازانج، بار، بوجه، سهرمایه): (a ~ budget). *n.* گشتی بپ چوری.
- leaning** (lēn'ing), *n.* (۱) لاری: خوار: لاریبوونه و. (۲) مهیل: نارو: لایهنگری.
- leant** (lent), *alternative past tense and p.p. of lean.*
- leap** (lēp), *v.i.* (۱) قهله میازددان: بازددان: قونه کردن: هملیزینه و. (۲) بازددان: بازده: بازده بهسهردا دان. (He ~ed his horse over the wall.) (۱) قهله میازد: بازده: قونه: هملیزینه و. (۲) مهردای قهله میازد. (۳) شو شوینی بازدهی لویه دهردیت: شت یا شوینی بازده بهسهردا دراو. (۴) گزینیکی کوتوپری (۵) قوستنه و: به پهروشوه بوون بو همل بو هملکوتن (بو کردن شتیک): بهکودبو له نه کردن: (to ~ at the chance to do something) کارنکی پر مهترسی: کارنکی نه انجام نهانراو. a leap in the dark, نیجگار زور زور خیرا (پیشکوتن، پهره سندن): by leaps and bounds, (His business is growing by leaps and bounds.)
- leapfrog** (lēp'frōg', lēp'frog'), *n.* بهکوه همیزه ران: بهکوه گوتنه و.
- v.t. & v.i.* بهرمه پشیموه پویشتن یا قهله میازددان وک له بهکوه گوتنه و.
- leapt** (lept, lēpt), *alternative past tense and p.p. of leap.* سالی پر: ۲۶۶ پوژ.
- leap year.** (۱) فیربوون. (۲) پهوان کردن. (۳) بیستن: زانین: پین زانین: (I ~ed that he had been sick.) (۴) بو دهرکوتن. (۵) عارنان: (I've learnt my lesson.) (۶) فیربوون (خو، هملوینست): (You have ~ed humility.) (۷) فیرکردن (هم مانایه نیستا همر نه خوینده وار بهکاری دههینن: (۱) فیربوون. (۲) بیستن: پین زانین: زانین. (۱) زانا: بزنا: زور تیگهیشته و: دانا: (a ~ man) (۲) زانایانه: تاییه تی به زانایان: زاناری (گوقار، پیکراو): (a ~ society, journal, etc.) (۱) فیربوون. (۲) زاناری: زانست.
- learning** (lēr'nin), *n.* (۱) فیربوون. (۲) زاناری: زانست.
- learnt** (lērnt), *alternative past tense and p.p. of learn.*
- leary** (lē'i), *adj.* = leery.
- leasable** (lē'sə-b'l), *adj.* بهکری دهردیت (به تاییه تی بو ماوه بهکی دورودرژو به تاییه تی خانو زهوی واز): بهکری دهگرتن.
- lease** (lē), *n.* (۱) کری نامه (خانو زهوی واز): قوتته راتی بهکریدان یا بهکری گرتن. (۲) ماوهی بهکریدان یا بهکری گرتن (خانو زهوی واز). (۳) خانو زهوی وازی بهکری دراو.

v.t. (۱) به‌کردن (خانوو زه‌وی وزان) (۲) به‌کړئ گرتن (خانوو زه‌وی وزان).
a new lease on life, ژمان نوئ مونه‌وه (له نه‌نجامی له نه‌خوښی
چاکوونه‌وه، مراق نه‌مان، یا پژار بوون له کاره‌ساتیک).

lease-holder (lē's'hōl 'dēr), n. کړنچی (خانوو زه‌وی وزان)
کړئ گرت

leash (lēsh), n. (۱) ره‌شوه، ره‌شمه، جلوه، هوسار، پټ
(۲) دایب‌کردن، جلوه‌گیری: (kept in ~)

(۳) سئ سگ، کړویشک... هتد (واو‌کردن): ده‌ست‌ی سئ‌یانه.

v.t. (۱) ره‌شوه‌کردن، ره‌شمه‌کردن، به‌ستنه‌وه، پټ‌کردن.
(۲) جلوه‌گرتن، دایب‌کردن.

hold in leash, دایب‌کردن، جلوه‌گرتن.

strain at the leash, سرکینشی‌کردن، بڼ‌نارامی‌ننواندن

least (lēst), adj. که‌ترین

adv. به‌که‌ترین

n. که‌ترین

at (the) least, (۱) به‌لای که‌مونه، هیچ نه‌بڼ، (۲) هرچو‌نیک بڼ.

not in the least, هیچ، به‌هیچ جوړنیک، به‌هیچ راده‌یهک.

(I'm not in the least tired.)

leastways (lēst'wāz'), adv. [Dial.], = leastwise.

leastwise (lēst'wīz'), adv. [Colloq.], = at least.

leather (lēth'ēr), n. (۱) چرم، پښته‌ی خوش‌کړاو، قایش؛

پښته‌ی د‌ب‌اخ‌کړاو. (۲) شتوم‌کی له چرم درووست‌کړاو، شتی چرم.

adj. چرم، له چرم درووست‌کړاو، چرمین.

v.t. (۱) چرم‌تیکرتن: (۲) به قامچی لیدن، قامچی پیدان.

leatherback (lēth'ēr-bak'), n. جزوه کیسه‌لنکی د‌مریایی گوره‌یه.

leathern (lēth'ēm), adj. (۱) چرمین، چرم، له چرم درووست‌کړاو.

(۲) له چرم ده‌جیت.

leatherneck (lēth'ēr-nek'), n. [Slang], سرباری هیزری د‌مریایی

نهم‌ریکی

leatheroid (lēth'ēr-oid'), n. چرمی ده‌ست‌کرد.

leathery (lēth'ēr-i), adj. چرمی، وک چرم وایه، نهم‌و‌چی.

leave (lēv), v.t. (۱) مښت‌نه‌وه، نه‌بردن، ټی به‌جین‌ه‌شتن.

(۲) به‌جین‌ه‌شتن، شوین‌ه‌وا، پاشماوه، نیشانه‌جن.

(۳) له د‌وای خو به‌جین‌ه‌شتن، له د‌وا به‌جینان:

(The deceased ~s a widow and two children.)

(۴) بڼ به‌جین‌ه‌شتن، له وه‌سیه‌تنامه‌دا:

(She left her fortune to charity.)

(۵) (to ~; ~ up to) پڼ سپاردن (لښ‌رساو) ری پیدن بڼ بریار‌دان:

(I will ~ that to you.; She ~s such decisions up to me.)

(۶) مانوه (ژمینره): (Ten minus two ~s eight.)

(۷) نه‌ویستن، به‌جین‌ه‌شتن: (Here is my proposal- take it or ~ it.)

(۸) به‌جین‌ه‌شتن (شوین)، پویشتن، پوین:

(we will ~ town tomorrow.)

(۹) به‌جین‌ه‌شتن له د‌وای خو (مروقه، شت):

(I left him there.; She left it in the car.)

(۱۰) وازلین‌ه‌تان، ده‌ست ټی هه‌لگرتن، ده‌ست ټی به‌ردار بوون

(۱۱) خو ټی کشانه‌وه، وازلین‌ه‌تان، ده‌ست هه‌لگرتن

(۱۲) [Slang] هښتن، پڼ پیدن

v.t. پویشتن، پوین

leave off, (۱) وه‌ستن، ده‌ست هه‌لگرتن.

(۲) تهرک‌کردن، وازلین‌ه‌تان: (leave off alcohol)

به‌رک‌ن‌ه‌ردان، ټی گه‌ران، وازلین‌ه‌تان، له کول بوونه‌وه:

(Leave me alone, please.)

leave out, به‌راندن، له‌یرچوونه‌وه، باس نه‌کردن:

(to leave out a letter, some names, an important item.)

unnecessary details, etc.)

leave word (with), پاسپاردن، په‌یام بڼ به‌جین‌ه‌شتن:

(I will leave word with my neighbour to open the door for you and let you in my house.)

leave (lēv), n. (۱) ماوه، ماوه‌پیدن، پڼ پیدن، پڼ پڼ‌دان

(۲) ووچان، پشو، ماوه دان بڼ ووچان گرتن.

(۳) ماوه‌ی شم ووچانه.

beg leave, د‌لوای ماوه‌دان کردن، داواکردن به پڼ پیدن.

by your leave, به یارمه‌تی تو، نه‌گه‌ر پڼم پڼ ده‌دیت.

on leave, له ووچاندایه، له ووچانه.

take leave of, خواحافیزی لیکرتن.

take one's leave, پویشتن، خواحافیزی کردن و پویشتن.

leave (lēv), v.t. گه‌لگرتن.

leaved (lēvd), adj. (۱) گه‌لای پیو‌یه، گه‌لای کردووه.

(۲) جوړنیک یا ژماره‌یه‌کی تاییه‌تی گه‌لای پیو‌یه: (~ narrow).

leaven (lēv'n), n. (۱) هویرت‌رش، هویرن.

(۲) بیرراییک یا کارنیک که وورده وورده شت ده‌بزوینتی و ده‌ژنیت‌ه‌وه جو‌شی

تی به‌مخات.

v.t. (۱) هویرت‌رش تیکرتن، هویرن هه‌ل‌ه‌تان، هویرن تیکرتن.

(۲) ژیانده‌نوه‌ی به‌رم به‌رم، پیا بلا‌بوونه‌وه و ب‌واندن یا جو‌ش تیختن.

leave of absence, ووچان، ووچان پیدن.

leaves (lēvz), n. plural of leaf.

leave-taking (lēv'tāk'īn), n. خواحافیزی کردن، خواحافیزی.

leavings (lēv'īnz), n.pl. پاشماوه، خلته، پاشه‌رک، گه‌نوگو، زبل.

Lebanese (lēb'ā-nēz'), adj. لوبنانی (گه‌ل، کلتور).

n. لوبنانی، که‌سینکی لوبنانی.

lecher (lēch'ēr), n. پیاوینکی داوین پیس، چاوچینس.

lecherous (lēch'ēr-əs), adj. داوین پیس، چاوچینس.

-lecherously (adv.); lecherousness (n).

lechery (lēch'ēr-i), n. داوین پیسی، چاوچینسی.

lectern (lēk'tēr), n. (۱) میزی لینجیل لئوه خوینده‌نوه له کلنیه‌دا.

(۲) دورانگه، میزی دو‌انده‌ر، سینای و‌تار خوینده‌نوه.

lection (lēk'shən), n. (۱) خوینده‌نوه‌ی لینجیل له کلنیه‌دا له‌کاتی

نوژندا. (۲) خوینده‌نوه‌ی ده‌قی نو‌س‌راویکی جیا له ده‌قیکی تری هه‌مان

نو‌س‌راو.

lectionary (lēk'shən-er'ī), n. لیسته‌ی لئو به‌شانه‌ی لینجیل که

ده‌خوینترت‌ه‌وه له کلنیه‌دا له‌کاتی نوژندا.

lector (lēk'tēr), n. (۱) خوینده‌نوه‌ی لینجیل له کلنیه‌دا له‌کاتی نوژندا.

(۲) وانه‌وانی هه‌ندئ زانکو.

lecture (lēk'chēr), n. (۱) وانه.

(۲) سرزه‌نشتیکی دورودریژ: (~ to give someone a ~)

v.t. وانه بیژان، وانه دان.

(۱) وانه بیژان، وانه بڼ دان. (۲) سرزه‌نشت‌کردن به دورودریژی

v.t. وانه‌وان، وانه‌بیژان، ما‌م‌وستا.

lectureship (lēk'chēr-shīp'), n. وانه‌بیژی، پله‌ی وانه‌وان

led (lēd), past tense and past participle of lead.

ledge (lēj), n. (۱) لئواری په‌نجه‌ره یا په‌فه، په‌فه.

(۲) (۱) لو‌تکه‌ی شاخ، لو‌تکه‌ی به‌رد. (ب) تیره به‌ردی ژیر ناوی که‌نار د‌ه‌ریا

(۳) تیره به‌ردی کانزاداری ژیرنه‌مین.

ledger (lēj'ēr), n. (۱) تخته‌به‌ردی سرگوب.

(۲) به‌رداری نا‌س‌ویی سیداره (۳) ده‌ق‌تری ژمین‌ری، ده‌ق‌تری ژمینره

تخته‌داری سر ته‌یانی پڼ پلیکانه‌و ت‌لارو شوینی تر.

lec (lē), n. (۱) په‌نا، په‌ناگا، ج‌نی په‌نا (۲) شوینیک که با نه‌یگرت‌ه‌وه.

(۳) لئو دیوه‌ی که‌شتی و به‌لم که با نایگرت‌ه‌وه.

leech

- adj.** بانهگروهه؛ تاييهتی به دیوی بانهگروهه.
- leech (lēch), n.** (١) پزیشک. (٢) زارو؛ زهرو؛ زالوو. (٣) مفتخو؛ لاوورگه؛ لاووت؛ هوانتهخو؛ ناخوونککمر؛ مشهخو.
- v.t.** (١) چارهکردن؛ چاککردنهوه؛ دهزمان کردن. (٢) خوین گرتن به زهرو؛ خوین بهردان به زالوو.
- v.i.** لاکوئی کردن؛ مفتخوری کردن؛ ناخوونک کردن.
- leech (lēch), n.** قهراغی دهروهی بایهوان؛ قهراغی ستوونی بایهوان.
- leek (lēk), n.** سهروهیکه له توخمی تهره پیازه گهلاکائی له کمرم دهچیت. بهلام زور پاتره.
- leer (lēr), n.** سهیرکردنیکه به لاتیلای چارو به بزوه به نیازی پیسو. ناپهسهاندانه یا تماع کردنه ناهرمهتیک یا شتیک.
- v.i.** تماشاکردن بهم خوهر.
- (The nasty old man ~ed on the young girl.)**
- leery (lē'i), adj.** Also leary, [Colloq.], به ترس؛ نه گومان.
- lees (lēz), n.pl.** خلتنه؛ تلپی نیشتوو؛ نیشتووی بن دهفر.
- lee shore,** شو کهنار دهرایهیی بهرو شو با ههلهکات.
- leeward (lē'wērd), adj., n., & adv.** بهرو شو لایهیی که با بوی ههلهکات.
- leeway (lē'wā'), n.** (١) لادانی کمشتی و فرۆکه له پئی راستی. خویان بهموی ناوه. (ب) گوشتی نه لادانه.
- (Colloq.)** معوادی لادانی پئی پندراو (پاره خهرج کردن، کات بردن، سهری کاروبار ههلسووپاندن، رهفتار نوواندن)؛ سهریستی کردنی شت به دلی خو: **(With this tight schedule I don't have much ~.)**
- left (left), adj.** (١) چهپ (٢) چهپرهو (رامباری).
- n.** (١) لای چهپ؛ چهپ. (٢) مستهکۆلهیک به دهستی چهپ (بۆکسبازی). (٣) [the L-]، حیزب، کۆمهله، یا ههلوئستیکی چهپرهو.
- adv.** بهرو چهپ؛ به لای چهپدا.
- left (left), past tense and past participle of leave.**
- left-handed (left'han'did), adj.** (١) چهپهرا؛ چهپه. (٢) بهدهستی چهپ کراو. (٣) ناکارامه؛ گیل؛ گهلهو؛ گیلز. (٤) نادلسو؛ نابهدل؛ مهبهست خراپ. **(a ~ compliment)**. **morganatic** (٥).
- (٦) بۆ دهستی چهپ کراوه؛ به دهستی چهپ بهکاردههینرئ.
- (٧) له راستهرو بۆ چهپ دهسووپتهوه (به درۆ دهسی کاتژمیرهوه).
- adv.** به دهستی چهپ. **(He writes ~.)**
- leftism (lef'tiz'm), n.** چهپهرویی (رامباری).
- leftist (lef'tist), n.** چهپهرو (رامباری)؛ چهپرو.
- leftover (left'ō'vēr), n. & adj.** بهراماره؛ باشماوه؛ چیشتی کۆن؛ پاشهپوک.
- left wing, Also Left Wing,** چهپهرو؛ حیزب، کۆمهله؛ چهپی (رامباری).
- left-wing (adj.).**
- left-winger (left'wɪŋ'ēr), n.** چهپهرو؛ مرفۆ؛ نهدامی حیزب یا کۆمهلهیکه چهپهرو.
- lefty (lef'ti), n.** [Slang], کسکیکی چهپهرا.
- leg (leg), n.** (١) لاق؛ لنگ. (٢) لنگی شروان و پانتۆل. (٣) شتیک که له لاق بچن. (٤) لاق یا پینچکه (کورسی، مین). (ب) لاقی سنبوار پرگان. (٤) قوناغ **(the last ~ of our trip)**. (٥) پهکیک له دوولا ستوونییهکی سیگۆشهیه.
- v.t. [Colloq.], (~ it),** به پن بۆیشتن؛ پاگردن.
- give a leg up, [Colloq.],** پال پنهوان؛ یارمهتیدان؛ هاندان.
- have not a leg to stand on, [Colloq.],** هیچ بهنگر بیانوویهکی.
- نهییه بۆ ههلوئستیک یا کریمهوه.

legibly

- زور به بهروه نهمان؛ زوری نهماوه **on one's last leg, [Colloq.],** (بۆ مردن، ژیرکوتن، نابوت بوون، یا ماندوو بوون)؛ باری شلوقه.
- pull one's leg, [Colloq.],** گالته لنگه کردن؛ درۆ لنگه کردن ههر بۆ گالته: **(I was pulling your leg when I told you about winning a lottery.)**
- shake a leg, [Slang],** (١) پهلهکردن. (٢) سهماکردن.
- legacy (leg'ə-si), n.** (١) میراتی؛ جیماوه. (٢) کهلهپوور؛ باشماوهی دیزین؛ نهريت.
- legal (lē'g'l), adj.** (١) یاسایی؛ دروست؛ پئی دراو: **(a ~ act)**. (٢) تاييهتی به پارێزهراوان دادپرسان: **(ethics ~)**. (٣) له پووی یاساوه؛ بهیپی یاسا: **(a ~ offense)**. (٤) تاييهتی به تهورات. (٥) ههلال.
- legal cap,** کاغهزی نووسینی پارێزهراو.
- legalism (lē'g'l-iz'm), n.** پهپهرویی کردنی کوثرانهی یاسا.
- legalist (n.); legalistic (adj.); legalistically (adv.),** (١) دروستیستی؛ یاسایهتی؛ **(the ~ of his act)**. (٢) پهپهرویی کردنی یاسا.
- legality (li-gal'ə-ti), n.** (٢) شت یا ههنگاری پیوست بهیپی یاسا.
- legalize (lē'g'l-īz'), v.t.** (١) پئی پیدان بهیپی یاسا؛ دروستکردن: **(to ~ abortion)**. (٢) ههلال کردن؛ بهیپی یاسا کردن.
- legalization (n.),**
- legally (lē'g'l-i), adv.** له پووی یاساوه؛ له باری یاساوه؛ بهیپی یاسا.
- legal tender,** چیشنی پاره که بهیپی یاسا دهیت خاوهن قهرز وهری بگرت له وهرگرتنهوهی قهرزهکیدا: **(Dimes are a ~ for any sum up to ten dollars.)**
- legate (leg'it), n.** بالیوزی پاپا؛ نوێنهری دیپلوماسی (بهتایبهتی هی پاپا).
- legateship (n.),**
- legatee (leg'ə-tē'), n.** میراتگرو؛ میراتبهرا.
- legation (li-gā'shən), n.** (١) نوێنهری دیپلوماسی نارین. (٢) ئهرکی پئی سپێدرای ئهم نوێنهرا. (٣) دهزگایهکی دیپلوماسیهی پهلهیک لهخوار بالیوزخانهوهیه. (٤) سهروکی ئهم دهزگایه و فرمانبهراکانی. (٥) فرمانگهی ئهم دهزگایه.
- legend (lej'ənd), n.** (١) داستان؛ نهفسانه. (٢) کۆمهله داستان. (٣) کهسیکی زور بهتاوانگ یا شتیک که دهیته داستان؛ کهسیکی نهرونده لایهاتوه که وهک نهفسانهی ئی دیت. (٤) ناوینشانیکه ههنگهتراوه لهسهرا سکهی که یا دروشمیکه خانهدانی. (٥) تاییینی پوونکهرهوهی نهخشه یا وینهیهک.
- legendary (lej'ən-der'i), adj.** داستانی؛ نهفسانهیی؛ نهفساناوی: **(a ~ figure in Kurdish history)**
- legendry (lej'ən-dri), n.** سهرجمی داستان یا نهفسانهکان.
- legerdemain (lej'ēr-di-mān'), n.** (١) دهست سووکی؛ **فیلو تهلهکی جاسوگهرا؛ جادوگهری. (٢) فیلو تهلهکه؛ تهلهکهبازی؛ فیل؛ ساخته؛ فروغیل.**
- leggy (leg'i), adj.** (١) لاق درۆ له نهاندازه بهده: **(a ~ colt)**. (٢) [Colloq.], لاق جوان و درۆ (نافرهت). (٣) لاسک درۆ.
- legible (lej'ə-b'l), adj.** پوون (دهستووس)؛ به ناسانی دهخوینرتنهوه؛ دهخوینرتنهوه: **(~ handwriting)**.
- legibility (n.); legibility (n.),**
- legibly (lej'ə-bli), adv.** به جوړته که بخوینرتنهوه (دهستووس)؛ **(Please, write ~)** به پوونی.

legion

legion (lĕ'jən), *n.* (۱) لڭيڭى لەشكرى پۇمانى (لەنڭوان سى ھەزار تا شەش ھەزار سەربازدا: (۲) ئۇردو: لەشكر. (۳) ژمارەيمكى ئۇر: گەلڭ.

(۴) [-L], يەككىتى جەنگاۋەرانى كۆن: پىڭخراۋى سەربازانى كۆن. ئۇردۇسى: لەشكرى.

legionary (lĕ'jən-er'i), *adj.* (۱) ئەندامى ئۇردو: ئەندامى لەشكرى.

legionnaire (lĕ'jən-ār'), *n.* (۱) ئەندامى لەشكرى يا ئۇردۇسى. (۲) ئەندامى پىڭخراۋىكى جەنگاۋەرانى كۆن.

Legion of Honor, خەلاتىكى بەزى قەرەنسەيە بۇ سەربازان. **Legion of Merit,** خەلاتى لىئا توۋى. خەلاتىكى بەزى ئەمەرىكىيە بۇ سەربازان.

legislate (lej'is-lāt'), *v.i. & v.t.* ياسايدانان.

legislation (lej'is-lā'shən), *n.* (۱) ياسايدانان. ۲. ياسا قانۇن. (۲) ياساسازى: ياسايدانان.

legislative (lej'is-lā'tiv), *adj.* (۱) دەسلەتتى ياسايدانان: (a ~ assembly).

legislator (lej'is-lā'tēr), *n.* (۱) لڭى ياساسازى مىرى: دەستەي ياسايدانان. (۲) لڭى ياساسازى مىرى: دەستەي ياسايدانان.

legislature (lej'is-lā'chēr), *n.* (۱) ئەنجومەنى ياسايدانان: پەرلەمان. (۲) ئەنجومەنى ياسايدانان: پەرلەمان. (۳) ئەنجومەنى ياسايدانان: پەرلەمان.

legist (lĕ'jist), *n.* ياسازان: پىيۇزى ياسا. (۱) ياسازان: پىيۇزى ياسا. (۲) ياسازان: پىيۇزى ياسا.

legit (li-jit'), *n.* [Slang]. **adj.** [Slang], = legitimate.

legitimacy (li-jit'ə-mə-si), *n.* پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۱) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۲) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۳) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۴) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۵) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۶) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۷) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۸) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۹) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۱۰) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۱۱) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۱۲) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۱۳) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۱۴) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۱۵) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۱۶) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۱۷) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۱۸) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۱۹) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۲۰) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۲۱) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۲۲) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۲۳) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۲۴) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۲۵) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۲۶) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۲۷) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۲۸) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۲۹) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۳۰) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۳۱) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۳۲) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۳۳) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۳۴) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۳۵) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۳۶) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۳۷) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۳۸) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۳۹) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۴۰) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۴۱) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۴۲) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۴۳) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۴۴) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۴۵) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۴۶) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۴۷) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۴۸) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۴۹) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۵۰) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۵۱) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۵۲) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۵۳) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۵۴) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۵۵) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۵۶) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۵۷) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۵۸) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۵۹) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۶۰) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۶۱) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۶۲) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۶۳) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۶۴) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۶۵) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۶۶) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۶۷) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۶۸) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۶۹) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۷۰) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۷۱) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۷۲) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۷۳) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۷۴) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۷۵) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۷۶) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۷۷) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۷۸) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۷۹) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۸۰) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۸۱) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۸۲) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۸۳) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۸۴) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۸۵) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۸۶) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۸۷) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۸۸) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۸۹) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۹۰) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۹۱) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۹۲) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۹۳) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۹۴) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۹۵) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۹۶) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۹۷) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۹۸) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۹۹) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى. (۱۰۰) پەرۋايى: درووستى: درووستىتى.

legitimate (li-jit'ə-mit), *adj.* (۱) حەلەل زادە: (a ~ child). (۲) حەلەل زادە: (a ~ claim, purpose, etc.). (۳) حەلەل زادە: (a ~ reason for being absent). (۴) حەلەل زادە: (a ~ government). (۵) حەلەل زادە: (a ~ king). (۶) حەلەل زادە: (a ~ drama, theatre).

legitimacy (li-jit'ə-mə-si), *n.* (۱) حەلەل زادە: (a ~ child). (۲) حەلەل زادە: (a ~ claim, purpose, etc.). (۳) حەلەل زادە: (a ~ reason for being absent). (۴) حەلەل زادە: (a ~ government). (۵) حەلەل زادە: (a ~ king). (۶) حەلەل زادە: (a ~ drama, theatre).

legitimize (li-jit'ə-mə-tīz'), *v.t.* = legitimize.

legitimist (li-jit'ə-mist), *n.* لايەنگرى دەسلەتتى دەستوروى.

legitimism (li-jit'ə-miz'), *n.* لايەنگرى دەسلەتتى دەستوروى.

legitimately (adv.); **legitimation** (n.).

legitimize (li-jit'ə-mə-tīz'), *v.t.* = legitimize.

legitimate (li-jit'ə-mit), *adj.* (۱) حەلەل زادە: (a ~ child). (۲) حەلەل زادە: (a ~ claim, purpose, etc.). (۳) حەلەل زادە: (a ~ reason for being absent). (۴) حەلەل زادە: (a ~ government). (۵) حەلەل زادە: (a ~ king). (۶) حەلەل زادە: (a ~ drama, theatre).

legitimacy (li-jit'ə-mə-si), *n.* (۱) حەلەل زادە: (a ~ child). (۲) حەلەل زادە: (a ~ claim, purpose, etc.). (۳) حەلەل زادە: (a ~ reason for being absent). (۴) حەلەل زادە: (a ~ government). (۵) حەلەل زادە: (a ~ king). (۶) حەلەل زادە: (a ~ drama, theatre).

legitimize (li-jit'ə-mə-tīz'), *v.t.* = legitimize.

legitimist (li-jit'ə-mist), *n.* لايەنگرى دەسلەتتى دەستوروى.

legitimism (li-jit'ə-miz'), *n.* لايەنگرى دەسلەتتى دەستوروى.

legitimately (adv.); **legitimation** (n.).

legitimize (li-jit'ə-mə-tīz'), *v.t.* = legitimize.

legitimate (li-jit'ə-mit), *adj.* (۱) حەلەل زادە: (a ~ child). (۲) حەلەل زادە: (a ~ claim, purpose, etc.). (۳) حەلەل زادە: (a ~ reason for being absent). (۴) حەلەل زادە: (a ~ government). (۵) حەلەل زادە: (a ~ king). (۶) حەلەل زادە: (a ~ drama, theatre).

length

leister (lĕs'tēr), *n.* (۱) چىنگالى (بۇ پارە ماسى).

leisure (lĕ'zhēr, lezh'ēr), *n.* (۱) چىنگالى گرەتە ماسى. (۲) كاتى بەتال: كاتى بى ئىشى: ئاسودىدەي.

at leisure, (۱) بەتال (كات): دەستبەتال: (~ time). (۲) ئاسودە و بى ئىش: خۇش گوزەران: (the ~ class).

at one's leisure, (۱) دەستبەتال: بەتال. (۲) لەسرخۇ: بەتال پەلەكردن: بە ھىۋاشى: بە شىنەيى.

leisured (lĕ'zhērd, lezh'ērd), *adj.* (۱) دەستبەتال: ئاسودە و. (۲) لەسرخۇ: بەتال پەلەكردن: بە ھىۋاشى: بە شىنەيى.

leisurely (lĕ'zhēr-li, lezh'ēr-li), *adj.* (۱) لەسرخۇ: بە شىنەيى. (۲) ھىۋاشى: بەتال پەلەكردن: ئاسودە: (a ~ meal, drive, trip, etc.).

leisureliness (n.). (۱) لەسرخۇ: بە شىنەيى. (۲) ھىۋاشى: بەتال پەلەكردن: ئاسودە: (a ~ meal, drive, trip, etc.).

leitmotif, leitmotiv (lit'mō-tēf'), *n.* (۱) بىرى سەرمكى (لە چىزۇك). (۲) ھۇنراۋە, يا شانۇنامەيەكدا كە زو زو دو بارە دەكرتەۋە ۋە چىزۇكەكە دەبەستىت بەيەكەۋە.

leman (lem'an, lĕ'mən), *n.* [Archaic]. (۱) دىلدار (پىلار, ئۇن). (۲) خۇشەيىست. (۳) دۇست (ئافەرت).

lemma (lem'ə), *n.* (۱) بەلگەيەك يا بىرىكى پىن سەلمىنراۋە بۇ سەلماندنى بىرىكى گرەتەر بەكار دەھىندى. (۲) (۱) بىرى ئاۋىراۋ لە سەرباسدا (ب) ۋوشە لە فەرەنگۇكدا پوۋن كراۋە.

lemon (lem'an), *n.* (۱) لىمۇ. (۲) دار لىمۇ. (۳) رەنگى لىمۇ: پەنگى زەرد. (۴) [Colloq.], شىنكى قەلب و بى فەر: كچىكى ئاشرىن: كەسنىك يا شىنكى بى كەك و سەرنەكەۋتوۋ: (The used car I bought was a ~.)

lemonade (lem'an-ād'), *n.* (۱) لىمۇ: (رەنگ). (۲) تامى لىمۇ دەتال: لىمۇ: بە لىمۇ كراۋ. (۳) ئاۋى لىمۇ: خۇشاۋى لىمۇ: شەبەتە لىمۇ: ئوقلە لىمۇ.

lemon drop, (۱) چۆرىكە لە مەيموۋن. (۲) خىۋى شەرگىرى مردوۋان (ئەلسانەي پۇمانى).

lemur (lĕ'mēr), *n.* (۱) چۆرىكە لە مەيموۋن. (۲) خىۋى شەرگىرى مردوۋان (ئەلسانەي پۇمانى).

lemures (lem'yoo-rēz'), *n.pl.* (۱) چۆرىكە لە مەيموۋن. (۲) خىۋى شەرگىرى مردوۋان (ئەلسانەي پۇمانى).

lend (lend), *v.t.* (۱) بە دەستىۋا پىندان: بە ئەمانەت پىندان: (to ~ someone a book).

lend itself (or oneself) to, (۲) قەرز پىندان. (۳) پىندان: ئى زىادەكردن: خۇشتىۋ جۋانتەكردن: (A fire ~s cheer to a room.)

length (lĕnkt, lĕnkt), *n.* (۱) دەستىۋا پىندان: يارمەتيدان: پىندان: (to ~ a helping hand).

length (lĕnkt, lĕnkt), *n.* (۱) قەرز پىندان. (۲) پىندان: ئى زىادەكردن: خۇشتىۋ جۋانتەكردن: (A fire ~s cheer to a room.)

length (lĕnkt, lĕnkt), *n.* (۱) قەرز پىندان. (۲) پىندان: ئى زىادەكردن: خۇشتىۋ جۋانتەكردن: (A fire ~s cheer to a room.)

length (lĕnkt, lĕnkt), *n.* (۱) قەرز پىندان. (۲) پىندان: ئى زىادەكردن: خۇشتىۋ جۋانتەكردن: (A fire ~s cheer to a room.)

length (lĕnkt, lĕnkt), *n.* (۱) قەرز پىندان. (۲) پىندان: ئى زىادەكردن: خۇشتىۋ جۋانتەكردن: (A fire ~s cheer to a room.)

length (lĕnkt, lĕnkt), *n.* (۱) قەرز پىندان. (۲) پىندان: ئى زىادەكردن: خۇشتىۋ جۋانتەكردن: (A fire ~s cheer to a room.)

length (lĕnkt, lĕnkt), *n.* (۱) قەرز پىندان. (۲) پىندان: ئى زىادەكردن: خۇشتىۋ جۋانتەكردن: (A fire ~s cheer to a room.)

length (lĕnkt, lĕnkt), *n.* (۱) قەرز پىندان. (۲) پىندان: ئى زىادەكردن: خۇشتىۋ جۋانتەكردن: (A fire ~s cheer to a room.)

length (lĕnkt, lĕnkt), *n.* (۱) قەرز پىندان. (۲) پىندان: ئى زىادەكردن: خۇشتىۋ جۋانتەكردن: (A fire ~s cheer to a room.)

length (lĕnkt, lĕnkt), *n.* (۱) قەرز پىندان. (۲) پىندان: ئى زىادەكردن: خۇشتىۋ جۋانتەكردن: (A fire ~s cheer to a room.)

length (lĕnkt, lĕnkt), *n.* (۱) قەرز پىندان. (۲) پىندان: ئى زىادەكردن: خۇشتىۋ جۋانتەكردن: (A fire ~s cheer to a room.)

سل نه كړنده به له كړدنې هېڅ شتېك (يو دسكروتن يا جېبه جېكړدنې شتېك).

go to great (or all) lengths, = go to any length.

keep at arm's length, دووړه پريزې ئې وروستاڼ؛ ساردي له كېلې نه ورواښتن.

دوور پراگرت: (She tried to keep him at arm's length.)

lengthen (lenk'θ'h'n, len'θ'h'n), v.t. درېژكړنده؛ درېژكړدن؛

درېژه پيدان

v.t. درېژووننده؛ درېژوون

lengthily (lenk'θ'h-li, len'θ'h-li), adv. به دووړو درېژي

lengthways (lenkth'wāz', lenth'wāz'), adv. & adj. -

lengthwise. لسمه

lengthwise (lenkth'wīz', lenth'wīz'), adv. & adj. لسمه

باري درېژي؛ به باري درېژي؛ به درېژي

lengthy (lenk'θ'hi, len'θ'hi), adj. ژور دووړو درېژي

(a ~ speech, lecture, discussion. etc.)

-lengthiness (n).

lenience (lē'ni-əns, lēn'yəns), n. = leniency.

leniency (lē'ni-ən-si, lēn'yən-si), n. (۱) بهزه مې؛ دلنرمي؛

نرمي (۲) كارنكي دلنرمانه.

lenient (lē'ni-ənt, lēn'yənt), adj. دلنرم؛ نرم؛ به بهزه مې؛

شل؛ جلمو شكله: (a ~ judge, teacher, parent, etc.)

Leninism (len'in-i-z'm), n. بېروباوه وړو فلسفه فې لينين

-Leninist; Leninite (n. & adj.).

lenitive (len'ə-tiv), adj. نازاركو؛ نازارې

n. دهرمانې نازاركو

lenity (len'ə-ti), n. = leniency.

lens (lenz), n. (۱) گهردين؛ زهره بين؛ شووشه ي بين (چاويلكه، كاميرا).

(۲) پهرديه ي كې بژشني چاوه له پشني پم شينې چاوه كړم كاتوره.

Lent (lent), n. ماوه ي بژو وگرتن له نايني خاچ پرستيدا (بريتيه له

چل پوځ).

lent (lent), past tense and past participle of lend.

lenticular (len-tik'yoo-lēr), adj. (۱) دوو پړو قوږ

(۲) گهردينې

lentigo (len-ti'gō), n. (۱) شل؛ كونج

(۲) نيشانه ي كې زگماكي (وهك خال).

lentil (len't'l, len'til), n. (۱) نيسك (۲) پووهكي نيسك

Leo (lē'ō), n. (۱) ناي كؤ نيسك تيره كه. (۲) بودجي شير.

leonine (lē'ō-nīn'), adj. شيرانه؛ وهك شير.

leopard (lep'ərd), n. (۱) بورا؛ پلنگ

(۲) كولي سمور يا پلنگ

(۳) وينه يا په ي كې شيريكه له لاهو سري بهر په پوي تماشكوره (وهك).

شيرې نينگيزي لسمه درووشم يا شيرې تن.

leopardess (lep'ər-dis), n. بهوري مې؛ مې پلنگ

leotard (lē'ə-tārd'), n. بهرگينكي يك پارچه ي تها فابازو سها كهرانه.

leper (lep'ər), n. كهر؛ كول؛ كسبكي كهر وگول.

lepidopterous (lep'ə-dop'tēr-əs), adj. تاييه تي به جانمهره ي

بال تنكي يوونه كاري (وهك په پوهله).

lepidote (lep'ə-dōt'), adj. به پوهنه كه كاژ يا تويزال داپوشراو

(پوهه كناسي).

leprechaun (lep'rə-kōn'), n. جنو كه يه كه به خزنه ي شارواه

دوژانې وه هر كس بيگري پيشاني دودات (نفسانه ي شيرله ندي).

leprosarium (lep'rə-sār'i-əm), n. خسته خانه ي گهران.

leprosy (lep'rə-si), n. گهرې؛ گهر وگول

leprous (lep'rəs), adj. (۱) گهر؛ گول. (۲) له گهر ده چنيت.

lesbian (lez'bi-ən), adj. پانپانوكي كهر؛ قاشكرو قاش كراو.

n. نافرته ي پانپانوكي كهر؛ نافرته ي كه كز له نافرته ي تر دهكات.

lesbianism (lez'bi-ən-i-z'm), n. پانپانوكي؛ كز كړدنې نافرته له

نافرته

lesion (lē'zhən), n. (۱) بړي؛ زام؛ نازار. (۲) بريني پښت.

(۳) زيان يې گه بيشني نهندامكي له شو له كار كړوتني.

less (les), adj. (۱) كمتر. (۲) بچوكتر؛ زمتر (پله وپايه)؛ خوارتر.

adv. كمتر؛ به راده يه كي كمتر.

n. همنديكي كمتر؛ بړنكي كمتر.

prep. شوه نده ي ئې دهر چي (ژميره): (Five dollars ~ two.)

-less (lis), پاشگريكه به ماناي؛ بې؛ به بې؛

(pitiless, dauntless, relentless)

lessee (les-ē'), n. كرنچي؛ كړي كړته.

lessen (les'n), v.t. (۱) كم كړنده؛ كم كړدن

(۲) شكاندن؛ له پله وپايه كم كړنده.

v.t. كم يوونه؛ كم يوون.

lesser (les'ēr), adj. (۱) كمتر. (۲) بچوكتر؛ زمتر (پله وپايه)؛ خوارتر.

lesson (les'n), n. (۱) وانه. (۲) بهش (په پتووكي قوتباخانه)

(۳) شتېك كه فېرېووني پيوسته.

(۴) په نده؛ فېرېوونيكه له نه ناجمي هله كړدندا؛

(I hope you've learned your ~.)

(۵) سهره نشت.

(۶) به شينكي شينجيل (كه له كلېسه دا ده خو نړيتوه).

v.t. (۱) فېر كړدن؛ وانه پي ووتنه وه. (۲) سهره نشت كړدن.

lessor (les'ôr, les-ôr'), n. به كړنده به پي ئې قوتتيرات (خانوو -

زموي وژان؛ خاوه خانو زموي وژاري به كړي دراو.

lest (lest), conj. (۱) نه كو؛ نه بادا؛ نه ترسي نه وه كي كه؛

(We spoke very low ~ we should wake her up.)

(We were afraid ~ he should get here too late.)

let (let), v.t. (۱) وازلېنېنان؛ به جېنېشتن؛ دهست ئې له كړتن؛

(~ alone; ~ be)

(۲) (ا) به كړدندا (خانوو زموي وژان).

(ب) به قوتتيرات كار پيدان.

(۳) بهردان (خوښ)؛ پشني: (~ blood).

(۴) ماوه پيدان؛ پي دان: (Will you ~ me smoke?)

(۵) با؛ بام: (~ us go.; L~ me hear from you.)

v.t. به كړي دران: (This apartment ~s for \$400.00 a month.)

let alone, (۱) بهر ك بهردان؛ له كؤل يوونه؛ وازلېنېنان.

(۲) نه وه هر هېڅ؛ نه وه هر ياسي مكه؛ نه خوازه لا؛

(We couldn't even hold our ground, let alone advance.)

let down, (۱) نرم كړنده؛ شژ كړنده؛ هينانه خوازه وه.

(۲) پشت ليكړنده؛ به ناساني كړتن.

(۳) ناووميد كړدن؛ دلشكست كړدن؛ همناسه سارد كړدن.

let go, بهر لاکړدن؛ دهست ئې بهر لاکړدن؛ وازلېنېنان.

let go of oneself, پهت بؤ خو شل كړدن؛ دهست له خو بهردان.

let in, پي ئې هاتنه وروړه دان.

let loose, بهر لاکړدن؛ بهردان

let off, (۱) ئې هاتنه دهره وه: (to let off steam).

(Let the workmen off early.)

(۲) بهردان (كړنكا)؛ پايدوس ليكړدن.

(۳) بهر لاکړدن به بې سزا يان به سزايه كي كم.

(۴) دابهزاندن: (Let me off here.)

let on, [Colloq.], وا خو پيشاندان؛ وا پيشاندان

let out, (۱) بهردان (ناوو شله ي تن).

(۲) ئې بهر يوونه؛ كړدن؛ ئې هاتنه دهره وه: (The dog let out a Yelp.)

(۳) به كړدندا.

(۴) دركاندن (نهني)؛ ناشكرا كړدن: (who let that story out?)

(۵) درېژكړدن يا پان كړدنې جل وپه رگ به كړنده ي دامېن يا تيكه كي.

let

	(۱) [Colloq.], بريدان (قوتابخانه)؛ پايدوس ليكردن.
let up,	(۱) پشت ليكرده: فراموش كردن.
	(۲) وهستان: ميواش كرده: (The storm didn't let up.)
let up on, [Colloq.],	به ناستر لهگل جو لانهوه؛
	چله نهختن بؤ شل كردن.
let (let), v.t. [Archaic].	نههيشتن: پي ليكرتن: وهستان: بهريهستكردن.
n.	(۱) كوسپ: قورت.
	(۲) دوياره كردهوه: "سيزه" (ياري تهنس).
-let (lit),	پاشگرته بهماناي: بچكوله: بچوك (ringlet).
let-down (let'down'), n.	(۱) خاوبونهوه: پشت ليكردهوه.
	(۲) ناويميدي: دلشكستي (۲) نرم بوونهوهي فزوكه لهپيش نيشتنهويدها.
lethal (lē'thal), adj.	كوشنده: بكو: زههراوي:
(a ~ injection; ~ gas, weapons, etc.)	
lethargic (li-thā'jik), adj.	(۱) خاوه: سست: بن تاقهت: بن ووزه.
	خهالوو: لهش داهيزراو: (۲) سستكر: بن تاقهت كره: خاوهكرهوه:
	لهش داهيزره
lethargy (leth'ēr-ji), n.	(۱) نوستني دووو دريژو ناسروشتي:
	نوستنيكي وهك سربوون: (۲) خهالووي: سستي: خاوي: خاوخليچكي:
	بن هيژي: بن تاقهتي: (۳) بيياكي: هيچ گوي نهان
Lethe (lē'thi), n.	(۱) پوباري لهيرچوونهوه (لهلسانهي يژان و پژمان)
	(۲) لهيرچوونهوه: هيچ لهير نهان.
let's (lets), = let us.	با ئيمه: با
letter (let'ēr), n.	(۱) تيب: پيت (۲) نامه: پهيام: نووسراو.
	(۳) (pl.) ويژه: (a man of ~s).
	(۴) واتاي دهقادوق
	(۵) (l) تيب: چاپمهني.
	(ب) شيوههكي تاييهتي هم تيبه يا تيبانه.
v.t.	(۱) لهسر نووسين به دهست.
	(۲) نيشانهكردن به تيب: تيب لهسر نهخشكردن.
letters,	(۱) ويژه: (۲) زانباري (بهتاييهتي هي ويژه): زانين.
	(۳) پيشه: نووسر
to the letter,	دهقادوق: بهتواوي: كتومت: بن زيادوكهسي:
(to carry out an order to the letter)	
letter box, = mailbox.	
letter carrier, = mailman.	
lettered (let'ērd), adj.	(۱) خوئندهوار.
	(۲) خيگهيشوو: زانا: بوشنير
	(۳) به نووسين دياريكراو.
lettergram (let'ēr-gram), n.	بروسكه نامه: بروسكه
letterhead (let'ēr-hed'), n.	(۱) كاغذي سبي دهزگايهكه ناوو
	ناونيشاني دهزگايهكه لهسره: (۲) هم ناوو ناونيشانه.
letter of credit,	بروانامه: پشتيواني دارايي (كه بانكيك دهيدات به
	معميلينيكي بؤ قيرز وهرگرتن به ناوي هم بانقوه).
letter of recommendation,	پهسندننامه
letter-perfect (let'ēr-pūr'fikt), adj.	(۱) تهاو: دهقادوق:
	بن هله: (۲) ديژهكاني خوي لهبرهوه دهورهكه خوي باش دهزاني (نواونده).
letters (or letter) of credence,	بروانامه: داليوز يا
	نوئنهري ديلوماسي
letters (or letter) of marque (and reprisal),	بروا-
	نامهيهكه كه ميري دهيدات به كهشتييهوانيكي بؤ دهستبهسرهداگرتني كهشتي و
	شومهكي وولاتي درژمن.
letters patent,	بروانامه: مافيني تاييهتي بهخشاو به كمسيك لهلايهن
	ميريپهوه
letter testamentary,	بهلگه نامهيهكه دادگا دهيدات به سروهسيهت
	بؤ جنيه جيكردي وهسيهتنامه.

level

lettuce (let'is), n.	كاموو.
let-up (let'up'), n. [Colloq.],	(۱) هم بوونهوه: ميواش بوونهوه:
	كزيوون: (There was no ~ in the rain.)
	(۲) وهستان: نهان: دوايي هاتن.
leuco-; leuc-; leuk-; leuko- (lōō'kō, lū'kō),	پيشگرته
	بهماناي: سبي (پزيشكهواني): بن پهنگ.
leucocyte (lōō'kə-sīt', lū'kə-sīt'), n. = leukocyte.	
leucoma (lōō-kō'mə, lyoo-kō'mə), n.	نور سيني و ناووشني
	كورنياي چاو (پزيشكهواني).
leuk-; leuko-, = leuco-	
leukemia, leukaemia (lōō-kē'mi-ə), n.	لوكميا:
	شيزهجهي خوين.
leukocyte (lōō'kə-sīt', lū'kə-sīt'), n.	خپوكي سبي خوين.
leukopenia (lōō'kə-pē'ni-ə, lū'kə-pē'ni-ə), n.	كمي خپوكه
	سبيپهكان له خويندا.
-leukopenic (adj.).	
leukopoiesis,	پينگهاتن و پهرهسندن خپوكه سبيپهكاني خوين.
Levant (lə-vant'), n.	(۱) ناوچهي پژههلات: وولاتاني پژههلات.
	(۲) [I.], جزوه چهرميكه.
levanter (lə-van'tēr), n.	(۱) پژههلاتي: كمسيني پژههلاتي.
	(۲) بايمكي پژههلاتي بههيزه.
levantine (lə-van'tin, lev'an-tēn), adj.	پژههلاتي.
	(۱) پژههلاتي: كمسيني پژههلاتي. (۲) كهشتيپهكي پژههلاتي.
n.	(۳) [I.], جزوه قوماشيني ناووشنه.
levator (lə-vā'tēr), n.	(۱) ماسولكه پل يا نهندامي تر بهركرهوه.
	(۲) ناميرينيكي پزيشكهوانيپه بؤ بهركردهوهي بهشي نويوي كاسهسري
	شكاو.
levee (lev'i), n.	(۱) بهستكي قراغ پوبار (بؤ لافاو پاگرتن).
	(۲) بهستوي گوله ميرهزه يا شتي وهما: بهستويپهكي لهسر ديرو بهررت
	(۳) شوسته قراغ پوبار.
levee (lev'i, lə-vē'), n.	(۱) پيشوازي سر له بهياني لهلايهن پادشا يا
	كمسيني پايه بهركرهوه. (۲) پيشوازيپهكي پاش نيوه پزيهكي نوو له كوشكي
	پادشاي فينگليزدا تنها بؤ پياوان. (۳) پيشوازيپهكي پهسمي.
level (lev'l), n.	(۱) ترازوي وهستاي خانو: ترازوي خانوسازو
	دارقاش. (۲) پيواني پلهي بهرزي نزمي بهم ترازووه
	(۳) ناست: راه: (sea ~).
	(۴) تهختاي: تهختاني.
	(۵) پيني: ناست: (The tops of the pictures should be on a ~).
	(۶) بهرزي: بهرزي.
	(۷) پله: (Few men can rise to that ~).
adj.	(۱) تهخت. (۲) پيك: ناستي يهكر.
	(۳) پچ بهلام لپا وليپ نا: له پيني ليوازي دهفرهكه (a ~ teaspoonful)
	(۴) هاويله. بهرامبهرا: هاوتا.
adv.	به پيني: به تهختي.
v.t.	(۱) پيك كردن (به ترازوي خانوساز يا دارقاش): يه ناست كردن
	(۲) تهختكردن. (۳) هاويلهكردن. (۴) وهك يهك ليكردن.
	(۵) پوخاندن: تهختكردن (خانوو):
	(The storm ~ed trees and houses.)
	(۶) تلهنگ بهركردهوهي پيك كردن بؤ تهقاندن.
	(۷) نيشان گرتنهوه.
v.i.	(۱) نيشان گرتنهوه. (۲) نيشانهكردن: كردن به نيشان
	(۳) وهك يهك ليكردن: يهك ناست كردن.
	(۴) (~ with), [Slang], راستي پي ووتن.
	پيك كردن: هاويلهكردن: تهختكردن.
	پاستگوو سهرپاست بوون لهگله!

liberalize

- liberalize** (lib'ēr-ə-liz', lib'rā-liz'), *v.t.* جەلەو شل کردن؛
چاپۆشەن؛ لایبۆرەن؛ زیاتر پێ پێدان: (to ~ drinking laws)
v.i. جەلەو شل کردن؛ چاوی پۆشران.
- liberalization (n.)**
- liberate** (lib'ēr-rāt'), *v.t.* (1) ئازادکردن؛ بزرگاریکردن؛
(to ~ a people, country, etc.) (2) لێک جیاکردنەوە (بەشەکانی ناویتهی کیمیا).
(Military Slang) [تالانکردن؛ دزین]
- liberator (n.)**
- liberation** (lib'ēr-rā'shən), *n.* (1) ئازادکردن؛ بزرگاریکردن؛
سەرپەستکردن؛ (2) ئازادی؛ بزرگاری.
- libertarian** (lib'ēr-tār'i-ən), *n.* (1) لایەنگری بیروباوەری
سەرپەستی و پێشتر کردن (کە دەلێت: مەژە سەرپەستە لە خواست و کرداریدا و
نەبەستراوەتەو بە هیچ شتێکی لە خۆ بەدەم).
(2) ئازادیخوا؛ لایەنگری ئازادی بێکردنەو کارکردنی مەژە؛ ئازادی پەرەو.
لایەنگری یەکێک لە دوو بیروباوەری خانی یەک و دوو
- adj.**
- libertarianism (n.)**
- libertinage** (lib'ēr-tin-i-j), *n.* = **libertinism**.
- libertine** (lib'ēr-tēn', lib'ēr-tin), *n.* (1) بەندیکی پۆمانی
ئازادکراو (2) کەسێکی داوێن پێس؛ سەرپەستی؛ بەرەڵ.
- (3) پەڕەوێ بەکەری هیچ جۆرە بیروباوەریکی نایێ و پەروشتی؛ بێ بوو.
- adj.** سەرپەستی؛ داوێن پێس؛ بەرەڵ.
- libertinism** (lib'ēr-tin-i-z'm), *n.* Also **libertinage**. داوێن
پێسی؛ داوێن پێستی؛ سەرپەستی؛ بەرەڵایی.
- liberty** (lib'ēr-ti), *n.* (1) ئازادی؛ سەرپەستی؛ بزرگاری.
(2) سەرچەمی جۆرە مافیک: (civil ~ies).
(3) پێ پێدان؛ ماف؛ مافیکێ تایبەتی.
(4) پوکرانەوی نایەجێ؛ شەرم شکانی بێ نەندازە (to take ~ies).
(5) (1) پشووێ سەربازی هێزی دەریایی.
(ب) ماوەی نەم پشوو (بۆ چوونە ناوشار).
(6) سەرپەستی هەلبێژاردن (فەلسەفە).
(1) ئازاد؛ سەرپەستی؛ بەرەڵ.
- at liberty**, (2) پێ دراو؛ بۆ کردن یا ووتنی شتێک؛ بۆی هەیه:
- (You are at liberty to come or go.) (3) دەستەتال؛ بێ نیش.
- take liberties**, (1) زۆر بە پوکرانە پەروشت نوێاندن؛
بە شەرم شکانە بێ نەندازە لەگەڵ جوولانەو؛
بە ناشریانە لەگەڵ جوولانەو:
- (to take liberties with somebody; to take liberties)
- (2) زۆر گوێ پێ نەدان (پەڕەو)؛ بە هەروەسی خۆ جوولانەو؛
لە تام کردنە دەروە:
- libidinous** (li-bid'n-əs), *adj.* بە جۆش و خۆش؛ بە هەروەس؛
بە ئالۆش
- libido** (li-bī'dō, li-bē'dō), *n.* (1) ئارەزووی جوت بوون؛
هەستی جوت بوون؛ ووزە جوت بوون؛ ئالۆش.
(ب) نیشانەێ نەم ئالۆش و ئارەزوو.
- (2) هەست و ووزە زگماکی هاندەر بۆ هەموو کردەوێکی مەژە
- Libra** (li'brā), *n.* پورجی تەرازوو (نەستێره‌وانی)
- libra** (li'brā), *n.* (1) پارەند؛ سەنگیکە نەختیک لە نیو کیلۆ کەمترە
(2) سەنگیکێ پۆمانی کۆنە لە پارەند کەمترە.
- librarian** (li-brār'i-ən), *n.* (1) بەرپوێهەری کتێبخانە؛
لێپرسراو یا بەرپوێهەری پەرتووکیخانە (2) فەرمانبەری کتێبخانە.
- library** (li'brer'i, li'brā-ri), *n.* (1) کتێبخانە؛ پەرتووکیخانە
گشتی (ب) کتێبخانەێ تایبەتی کەسێک.
(2) کۆمەلەێک پەرتووکی سەرچاوەیی کتێبخانەیک.

lidless

- (3) نەستە پەرتووکی بۆرکراوە لەلایەن چاپخانەیکەو.
- librate** (li'brāt), *v.t.* (1) لەرینەو؛ جۆلانێ کردن؛ پارا کردن.
(2) بە هاوترانزوی مەنەو.
- libration (n.)**
- libretto** (li-bret'ō), *n.* (1) دەق یا ووشەکانی ئۆپەرا.
(2) پەرتووکی دەقی ئۆپەرا.
- lice** (lis), *plural of louse.*
- license** (lī's'ns), *n.* (1) پێ پێدان؛ پێ دانیکێ پەسێ بۆ کردنی شتێک: (a ~ to marry, hunt, drive a car)
(2) بڕوانامەێ نەم پێ پێدان: (a driver ~).
(3) (1) سەرپەستی لادان لە دەستوور یا نەرتی باو: (Poetic ~).
(ب) نەمۆنەیکێ نەم لادانە.
(4) بەرەڵایی؛ بەکارهێنانی سەرپەستییک یا مافیک بە شتێهیکێ نایەجێ.
(5) سەرپەستی؛ بێ پەڕەو؛ بێ ئابروویی؛ بەرەڵایی؛ داوێن پێسی.
پێ پێدان؛ ماوەپێدانێ پەسێ؛ بڕوانامە پێدان.
- v.t.*
- licensor; licenser (n.)**
- licensee** (lī's'n-sē'), *n.* پێ پێدراو بە پەسێ؛ ماوە پێدراو.
- licentiate** (lī-sen'shi-it, lī-sen'shi-āt'), *n.* (1) بڕوانامە پێدراو.
بۆ پیشەکارییک: (2) لێسانس؛ بڕوانامەیکێ زانکۆی ئەوروپاییە لەنێوان
بەگالۆیۆس و دکتۆرادا.
- licentious** (lī-sen'shəs), *adj.* (1) بەرەڵ؛ داوێن پێس؛ سەرپەستی؛
بێ ئابروو؛ کەیف پەرست.
(2) [Arch.] گوێ بە پەڕەو و نەرت و دەستووری کۆن نەم.
- licentiously (adv.); licentiousness (n.)**
- lichen** (lī'kən), *n.* (1) قەمزە. (2) نەخۆشییکێ پێستە.
- lichenology** (lī'kən-ol'ə-jī), *n.* قەمزەناسی؛ زانستی قەمزە.
- lich gate, Also lych gate,** پارووی سەرگراوی بەردەمی حەرشە
کلیسەیکە تەرمی مەردووی تێدا دادەنرا تا گەشتنی قەشە.
- licit** (lis'it), *adj.* درووست؛ یاسایی؛ پێ پێ دراو بە پێی یاسا؛ حەلال.
- lick** (lik), *v.t.* (1) لێستەو؛ لێسانەو.
(2) بە ئاستەم بەرکەوتن (شەپۆل، گۆ)؛ پێداهێنان؛ لێخشان.
- (3) (1) [Colloq.] بێزارکردن؛ دارکاری کردن؛ تێهەلەل؛ بە قەمچێ لێدان.
(ب) بەسەردا زالیوون (مەژە، شت)؛ بەزانەل:
- (to ~ a disease, problem, person, etc.)
- v.i.* بە خەشپە و بە تێژی بزوان.
- n.* (1) لێستەو؛ لێسانەو. (2) نەختیک؛ تۆزیک؛ نەختان.
(3) کاریکێ پەلەو لاسەرلایی (خۆشتن، شوێن پاککردنەو).
(4) شوێنیکە (وێک کانیاوێک) کە گیاندار زوو زوو بۆی دەچن بۆ لێستەوێ
بەردی سێزێ دەروپێشتەکە.
- (5) [Colloq.] دارکاری. (6) [Slang] هەل؛ تۆبە.
- lick one's lips**, زۆر پێن خۆش بوون؛ مەخ ئی خۆش کردن.
- lick one's wounds**, سەری خۆ کزکردن؛ پاش بەزین.
- lick the dust**, بەزین؛ کوژدان؛ تۆپین.
- lick up**, لێستەو؛ پاککردنەو بە لێستەو؛ ماشینەو.
- lickerish** (lik'ēr-ish), *adj.* (1) بە ئالۆش؛ بەرەڵ.
- (2) نەرسن؛ چلێس؛ چاوپرسی.
- (3) لێستەو؛ لێسانەو.
- (4) بێزارکردن؛ کوتان؛ بە قەمچێ لێدان.
- licorice** (lik'ēr-is, lik'ēr-ish), *n.* Also **liquorice**, بەلەک.
- (2) پەگە بەلەک. (3) نوقولە بەلەک.
- lid** (lid), *n.* (1) سەرچاق؛ قەپاغ؛ سەرچەپاغ؛ سەر؛ سەردەم.
(2) پێلوی چاوی. [Colloq.] پارگتن؛ سنوور؛ پێ نەدان:
(The police put the ~ on vice.)
- (4) [Slang] کلاو؛ تەپەلە؛ شەپقە.
- (1) بێ سەرچاق؛ بێ سەر؛ بێ قەپاغ.

lie (lī), <i>v.t.</i>	(۲) ووریا: مَن خەرا: نەنوستو.
	(۱) پالکەوتن: پاكشان.
	(۲) لە بارىنكى تايپەتیدا بوون:
(The town lay in ruins after the earthquake.)	
	(۳) كەوتنە: دەكموئە:
(Canada ~s to the north of United States.)	
	(۴) درىزىيونەو: (The valley lay at our feet.)
	(۵) بوون: لە شوئىنكىدا يا شتىنگدا بوون:
(The remedy ~s within yourself.)	
	(۶) ئىززان: خراڭە گۆمەرە
	(۷) [Archaic]. لادان يا مانەو لە شوئىنكى (بۆ شەرىك يا زياتى).
	(۸) بەپەيى ياسار پەيپەرە ئىيە (داواكارى لە دادگادا):
(This appeal will not ~.)	
n.	(۱) شىوئى بوون يا پىنخەران: (the ~ of the land).
	(۲) لانە
lie down,	پالکەوتن: پاكشان و حەوانەو
lie in,	لە جىندا مانەو لەبەر مەندالەوون
lie with, [Archaic],	جوت بوور لەگەل: چوونە جىن لەگەل: گايىن.
take lying down, [Colloq.],	خۆبەدەستەردان بە بىن بەرمەلەستى.
lie (lī), <i>v.t.</i>	درۆکردن.
v.t.	بە درۆ بەدەستەنەن: بە درۆ کردن يا جىنبەجىنگردن
n.	درۆ: (to tell a ~.)
lie in one's throat,	درۆيەكى زل يا ناشكراكردن.
lie out of,	خۆ پەراندەنەو لە تەنگوچەلمەيەك بە درۆکردن.
white lie,	درۆي رەوا.
lied (lēd), <i>n.</i>	گۆزادىيەكى ئەلمانى.
lie detector,	درۆ دۆزەرەو: ئامىرنىكە ئەگەر كەسيك بە درۆ وەلامى
	پرسىيارىك بەداتەو ھەستى پىن دەكات (لە پىي تۆمارکردنى گۆزاني لىداني
	دلو دەنگو كرژىيونەو... ھتد).
lief (lēf), <i>adj.</i> [Obs.],	(۱) خۆشەويست (۲) ئامادە: ئارەزووكەر.
adv. , [Rare],	بە دل: ئامادە.
liege (lēj), <i>adj.</i>	(۱) مافى دەربەگايەتى ھەيە: مافى ئومەدى ھەيە
	مەسكىنەكانى دىلسۆزى بىو كاري بۆ بكن.
	(۲) بەستراوئەو بە پەيمانى دىلسۆزى و خزمەتکردنى دەربەگەي:
	بەندە: پەنجەر (subjects ~)
	(۳) دىلسۆز: ھەوفا.
n.	(۱) بەگ: سەرور: پاشا: سەرگەرە: دەربەگ.
	(۲) بەردەست: مەسكىن: پەنجەر.
liegeman (lēj'mən), <i>n.</i>	(۱) مەسكىن: پەنجەر.
	(۲) بە دووگەوتوويەكى دىلسۆز: پاشكۆيەكى ھەوفا: لايەنگەر.
lien (lēn, lē'an), <i>n.</i>	بارمە (زەوى و زار. خانوو, ئوتومبىل):
	مافى دەستبەسەرداگرتن يا فروشتنى خانوويەك يا شتىك لەباتى قەرز (ئەگەر
	قەرزەكە نەدرىقەو): (The bank has a ~ on my car.)
lienal (lē'n'l), <i>adj.</i>	تايپەتى بە سەپل: سەپلى
lieu (lē, lū), <i>n.</i>	جىن: جىنگە
in lieu of,	لەباتى: لەجايى: لە برىتى.
lieutenancy (lē-tən'an-si, lū-tən'an-si), <i>n.</i>	پلەو پايەي
	ئەفسەرى يەك ئەستىزە "ملازم"
lieutenant (lē-tən'ant, lū-tən'ant), <i>n.</i>	(۱) جىنگەر: بارىدەو.
	(۲) ئەفسەرى يەك ئەستىزە يا دوو ئەستىزە.
lieutenant colonel,	ئەفسەرىكە پلەيەك لە خوار (كۆنۇنل) ھەيە.
lieutenant commander,	ئەفسەرىكى ھىزى دەريايىيە پلەيەك
	لەسەرور "ملازم" ھەيە
lieutenant general,	جىنگرى جەنەرال: ئەفسەرىكە پلەيەك لە خوار
	(جەنەرال) ھەو

lieutenant governor,	جىنگرى ھەرمانيەرەي وىلايەتتىكى ئەمەرىكى.
life (lif), <i>n.</i>	(۱) ژيان. (۲) گياندار (بەتايپەتى مەو).
	(۳) زىندەو: توخنىكى تايپەتى زىندەو: (plant ~)
	(۴) بارى ژيان: (His was a ~ of poverty.)
	(۵) جۆرى ژيانى پيشەيەكى تايپەتى و دەريووبەرى: (military ~)
	(۶) ژياننامە: ژىننامە
	(۷) گيان.
	(۸) گەوھەر: ئاوكرۆك.
(Freedom of speech is the ~ of democracy.)	
	(۹) سەرچارەي خۇشى و بەزم و ەزم: (She was the ~ of the party.)
	(۱۰) زىندوروتى: چالاكى: گورج و گۆلى.
a matter of life and death,	(۱) مەسەلەي مردن و ژيانە.
	(۲) شتىكى زۆر گرنگ.
bring to life,	(۱) ھىنانەو ھۇش خۇ: ھۇش ھىنانەو ھەي.
	(۲) گەرم كردن (كۆپ: ئاھەنگ): خۇش كردن
come to life,	(۱) ھۇش ھاتتەو ھەي: ھاتتەو ھۇش خۇ.
	(۲) گەرم بوون (كۆپ: ئاھەنگ): خۇش بوون.
for life,	(۱) بە درۆژايى ژيان ھەتا مردن: (a job for life)
	(۲) بۆ ژيانى خۇ پىزگارکردن يا پاراستن
not on your life, [Colloq.],	بە ھىچ جۆرى: ئابىن.
take life,	كوشتن.
take one's own life,	خۆكوشتن.
true to life,	پاستەقىنە: پاست.
life-blood (lif'blud'), <i>n.</i>	(۱) خوين.
	(۲) گەوھەرى شتىك: پىئوستىرتىن شت بۆ ژيان و مانەو و بەردەوام بوونى
	شتىك.
life-boat (lif'bōt'), <i>n.</i>	بەلەمى پىزگارى: بەلەمى فرياكەوتن (كە كەشتى
	ھەلى دەگرت بۆ تەنگانە, وەك چۆلكردنى كەشتىيەكە)
life buoy,	چاگەتى پىزگارى لە خىنگاندن: چاگەتى سەرئاوخەر.
life cycle,	چەرخى ژيان.
life expectancy,	ماوەي ژيانى مەوئى چەرخىك يا وولاتىك بە تىنگرايى:
	تىنگراي درۆژى ژيانى مەوئى
life-giving (lif'giv'ing), <i>adj.</i>	(۱) ژيانبەخش: زىندوكرەو
	(۲) خۇش: بەھىزكەر: تازەكرەو.
life-guard (lif'gärd'), <i>n.</i>	پاسەوانى مەلە: لە خىنگان پىزگاركر
	(لە دەورى گۆمى مەلە و كەنارى دەريا).
life history,	مىژووى ژيان (لە لىدايكوبونەو تا مردن).
life insurance,	بىمەي ژيان.
life jacket,	چاگەتى پىزگارى لە خىنگان: چاگەتى سەرئاوخەر.
lifeless (lif'lis), <i>adj.</i>	(۱) (ب) بىن گيان.
	(۲) ووشكو: ناخۇش: بىن ووزە: سست: خاو.
life-like (lif'lik'), <i>adj.</i>	(۱) زىندوو: لە زىندوو چو: لە خۇ چو:
(a ~ portrait)	
	(۲) پاستەقىنە: پاست.
life line,	(۱) پەتى پىزگارى: (ب) كە كەنارى دەرياوە فۆرى دەرىي بۆ
	كەشتىيەك كە لە تەنگانەدايە. (ب) كە كەسيكى پىن پىزگار دەگرتن لە خىنگاندن
	(۲) پەتى بەزىكرەو ەو ەزم كردنەو ەي مەلەوانى ژىر ئاو.
	(۳) ھىلىكى ئاو لەپە (كە گوايە پاستى ژيانى ئەو كەسە دەردەخات)
	(۴) پىنگەيەكى دەريايى بازىگاني زۆر گرنگ.
	(۵) پىي ئازووقە لىو ە ناردن.
life-long (lif'lōng'), <i>adj.</i>	بە درۆژايى ژيان: (a ~ friendship)
life preserver,	(۱) چاگەتى پىزگارى لە خىنگان: چاگەتى سەرئاوخەر.
	(۲) كوتەك: داردەست (بۆ خۇ پاراستن).
lifer (lif'ēr), <i>n.</i> [Slang],	بەندىكى ھەتا مردن.
life raft,	كەلەمى پىزگاركر.

life-saver

life-saver (lif'sāv'ēr), *n.* (۱) له خنکان پزگارکەر (مروڤ، بهلم، شت). (۲) پاسمواسی مەلە (Colloq.)، کەسێک یا شتێکێک ژۆر پێویست و گەرم بۆ ناسودەیی و ژیان.

life-saving (lif'sāv'ing), *adj.* مروڤ پزگارکەر له خنکاندن و مردن: (a ~ device)

n. مروڤ پزگارکردن له خنکاندن و مردن.

life-size (lif'siz'), *adj.* به قەبارەى خۆ وێنە، پەیکەر: (a ~ portrait)

life-sized (lif'sizd'), *adj.* = life-size.

life-style (lif'stil'), *n.* Also life style, شیوەى ژيان (مروڤ، چين، کۆمەڵ).

life-time (lif'tim'), *n.* (۱) ژيان، مارهى ژيان.

(۲) مارهى کرکردن، بەردەوام بوون، یا بوونی شتێک به درێژایی ژيان: (a ~ job).

life-work (lif'würk'), *n.* گەرمترین کارى ژيان.

ئەرك و كاركە كە كەسێك خەریكێتی به درێژایی ژيان.

lift (lift), *v.t.* (۱) بەرزکردنەوە، هەڵبێن، هەلگرتن.

(۲) پلە و پیا بهرزکردنەوە، بڵندکردنەوە (هەست، بارى ژيان، وەرە ناتەبەر! ههوا پێدان (to ~ the nation's spirits.))

(۳) دانەوهى قەرزى سەر بارتەیهك و بهتال کردنەوى.

(۴) دەم و چاوهەلگرتن! چرچ و لۆجى دەم و چاوهەبە لایردن (پزیشكهوانى).

(۵) [Colloq.] قۆپەبەركردن، دزین و به هى خۆ دانان (ئوسراو):

(He ~ed a passage from Shakespeare.)

(۶) [Slang] دزین.

(۷) ئەمام هەلکەندن بۆ گواستەنەوە و ناشتنی.

(۸) لایردن (تابلوقە): (to ~ blockade, curfew, etc.)

v.i. (۱) به گران یا به زەحمەت شت بەرزکردنەوه.

(۲) لاچوون، ئەمان، پەوینەوه:

(By afternoon, the clouds had ~ed.)

(۳) بەرزبوونەوه.

(۴) وهستان.

n. (۱) بەرزبوونەوه، بڵندبوونەوه. (۲) بار! ئەوەندەى به جارێك هەلەدەگیرێت.

(۳) مارهى بهرزکردنەوه.

(۴) ههزى بهرزکردنەوه: (the ~ of the pump)

(۵) وەرە، پاڻ، ههوا، هاندان: (to give a hopeless person a ~)

(۶) گەباندن، به نوتمبیل بەره ئه شوینەى کەسەك خۆى بۆى دەچێت:

(She gave me a ~ to my office.)

(۷) بەرزایی (۸) جینیکی پاژنه پێلۆ

(۹) یارمەتى یاریده

(۱۰) (b) [British]، بەرزکەرەوى کارەبایی ناو خانوو (له ئەمریکا

پێى دەوترى: "elevator")

(ب) بەرزکەرەوى کارەبایی بۆ شوینی بەفرەخلیسکی لەسەر شاخ و گەرمەکان.

(۱۱) ههزى بهرزبوونەوه (فرۆكهوانى).

lift-off (lif'ōf'), *n.* فرین، هەلسان! له زهوى بران و بهرزبوونەوه

کەشتى ئاسمانى و مووشەك.

ligament (lig'ə-mənt), *n.* (۱) بەند، پەيوەند، پێیەست.

(۲) چەند بيشالینكى چين ئێسكەكان بهیهكمهوه دەبەستەنەوه بەتایبەتى هى جومگەكان، ئەم جۆره ريشالەيه ئەندامى لەش له جى خۆيدا پادەگرێ.

-ligamental; ligamentary; ligamentous (*adj.*).

ligate (li'gāt), *v.t.* بەستەنەوى دەمارى خوێن (نەشتەكارى).

ligation (li-gā'shən), *n.* (۱) بەستەنەوى دەمارى خوێن.

(۲) سارغى، تەل نەشتەكارى، پێیەست، بەند.

ligature (lig'ə-chēr), *n.* (۱) پێكهوهبەستەنەوه، پێچانەوه.

(۲) پێیەست، سارغى.

(۳) تەل پێكهوهبەست (نەشتەكارى).

light

(۴) دور نۆتەى پێكهەملێدراو (مۆسیقا).

(۵) تێپە درواڤه، جوته تێپ: دور تێپى كە پێكهەوه دەنوسرێن و دەخوێنرێنەوه

(وهك: 2c).

v.t. پێكهەوهبەستەنەوه.

light (lit), *n.* (۱) پووناكى، پۆشنایی، (۲) شەوق.

(۳) سەرچاوهى پووناكى (خۆر، چرا، لەمپا).

(۴) تیشكى پۆڤا پووناكى خۆر (۵) بەرەبەیان! پۆڤوونەوه.

(۶) ماوهى پووناكى پۆڤاگاز. (۷) پەنجەرە، كۆنى پووناكى.

(۸) شقارتە، چەرڤ، ناگەر. (۹) پۆشنەبیری، تێگەشتوویى.

(۱۰) ئاشكرایی، هاتنەپەر، دەرکەوتن:

(Every day new facts are brought to ~.)

(۱۱) شیوەى هاتنە بەرچاوه، پووالەت، شیوەى بێنێن:

(She saw the situation in a different ~.)

(۱۲) [Archaic & Poetic]، بێنایی، بێنێن.

(۱۳) (pl.) بېروبوو و هەلوێست و شیوەى بېركردنەوى خۆ.

(۱۴) پووناكى ژيان، مايهى خۆشى و شادى:

(His daughter is the ~ of his life.)

(۱۵) نموونه، كەسێكى بەناویانگ كە دەبێتە نموونهى باش بۆ خەلك

(۱۶) چاوهكەشەوه، چاوهكەشى.

adj. (۱) پووناكه، پۆشن، گەش.

(۲) كراوه (رەنگ)، سەپ، سەپكار، كان: (colors ~).

adv. كان! كراوه (رەنگ).

v.t. (۱) داگیرسان، كەرنەوه (ناگەر! هەلگیرسان:

(to ~ a candle, fire, lamp, etc.)

(۲) پووناكه كەرنەوه: (Lamps ~ the streets.)

(۳) خۆشى و پووناكى تێخست: ژياندەوه: (A smile ~s his face.)

(۴) پێ بۆ پووناكه كەرنەوه، پێ پيشاندان.

v.i. (۱) ناگەرگرتن، سووتان: (Green wood will not ~ easily.)

(۲) (~ up) پووناكه بوونەوه، پۆشن بوونەوه، پوون بوونەوه.

دەرڤست، ئاشكراکردن، پيشاندان، خستەپەر.

ئاشكرابوون، دەرکەوتن، هاتنەپەر.

لەبەر! له پەچاوکردنى ئەم شتەدا! بەپێى! بەهۆى!

له ئەنجامى ئەمەدا:

(In the light of these facts we cannot sign any agreement.)

(۱) پووناكه بوونەوه، پۆشن بوونەوه، پوون بوونەوه.

(۲) دڵخۆش كەردن، خۆشحال كەردن، پوونكەرنەوه (ژيان):

(to light up someone's life)

(۳) [Colloq.]، جگەرە داگیرسان، جگەرە كێشان.

(۱) لەدايەكبوون، پووناكى بێنێن، هاتنەدى. see the light (of day),

(۲) ئاشكرابوون، دەرکەوتن، هاتنەپەر.

(۳) بۆ پوون بوونەوه، تێگەشتن، چاوهكەشەوه.

پوونكەرنەوه (مەسەله، پاس).

زيان به خۆ گەياندن.

شقارتە داگیرسان، شقارتە لێدان.

(۱) سووك، سووكەله.

(۲) (b) سووك: (a ~ blow)

(ب) كەم: (a ~ rain; a ~ vote)

(ج) ئاسك، تەنگ، جوان و ئاسك. (د) كۆ، ههواش: (a ~ wind)

(ه) نزم (دەنگ)، نەرم: (a ~ sound)

(و) كەم، كۆ: (~ applause)

(۲) ناگەرگ: (~ conversation)

(۴) ئاسان، كۆ، كەم: (a ~ tax)

(۵) ئاسان: (~ work)

(۶) پووخۆش، باشبێن، بەكهف، سووك (گيان): (~ spirits; ~ hearted)

(۷) حوالەى، سووك، پارا، ههچ رەوچ.

- (۸) بهرله به درهروشت: داوین پیس: بن نابوو.
(۹) گئیز: حؤل (*a ~ head*).
(۱۰) سووک: ناسان: خوش: (*~ reading*).
(۱۱) سووک: کحول: گم: تئدیه: (*~ wine*).
(۱۲) (۱) گم: بچوک: مام: ناوهندی: (*a ~ meal*).
(ب) به ناسانی: یله خورده کئی: سووک.
(ج) فشول: فشور: فشول (*a ~ cake*).
(۱۳) سووکله: خیرا: رهوت: خوش: رهوت: (*She is ~ on her feet*).
(۱۴) بار سووک: به سووکی: (*We will travel ~*).
(۱۵) (۱) هیز: نه خواره: سهر: برکه- دهنگاسی: (ب) لهی: تیپ: پیس.
(۱۶) سووک: چک: (*a ~ tank*).
adv.
(۱) به هیواشی: به نسیایی: به ناستم: له سرخو.
(۲) به بار سووکی: به سووکی: (*traveling ~*).
v.t.
(۱) دابیز: هاتنه خواره: له نوتومیل: وولخ.
(۲) نیشتنه: بالنده.
(۳) (*~ on; ~ upon*): هاتن به سرده: به پنکوت: به پنکوت دوزینه: (*to ~ on a rare book in a second-hand shop*).
(۴) له پرن به سره هاتن: له پرن یوودان:
(*Misfortune ~ed upon him.*)
light in the head, (۱) گئیز: (۲) میشت سووک: مندا: حولولی.
light into, [Slang]. (۱) هیز: برده: سهر: په لاماردان.
(۲) سهره شتکردن: شکاندن.
light out, [Slang]. تن نه قادن: هلاتن: پرن پیوه نان: بوز دهریان بون:
دهریان
make light of, به گالنه دانیه: به سووکی: تماشا کردن: گوین پرن ندان.
lighten (lit'n), v.t. (۱) پووناک: کردنه: پوشتکردنه.
(۲) کردنه: (رنگ): کال: کردنه.
(۳) بیز: پوشتکردنه: میشت: کردنه: فیر کردن.
v.t. (۱) پووناک: بوونه: پوشت کردن: (۲) بریقهداننه: بریسکه داننه.
(۳) برووسکه دان
lighten (lit'n), v.t. (۱) سووک کردن: بار سووک کردن: بار گم کردن.
(۲) نهرکی: سهرشان: گم کردن: سهرنیشنه: گم کردن: به ناسانی: تر کردن:
پرن دان: بوز همناسه دان: (۳) دلخوش کردن: دل کردن.
v.t. (۱) سووک بوون: بار سووک بوون: گم بوونه.
(۲) نهرکی: سهرشان: سووک بوون: ناسانتر بوون
(۳) دلخوش بوون: دل کرانه.
lighter (lit'ēr), n. (۱) دابیزینه: چرخ: ناستی: (*a cigarette ~*).
lighter (lit'ēr), n. به له می: بارداگرتن: بارکردنی: کشتی: باری: گوره.
که ناتوان: نرک: بندم: بکونه: له پرن تنگایی.
lighterage (lit'ēr-ij), n. (۱) بارکردن: بارداگرتن: کشتی: باری: گوره.
به به له می: بار (نهر: کشتی: یانه: ناتوان: بیته: تنگای: بندم: ره).
(۲) کئی: نهر: بارکردن: داگرتنه.
تیپ: باریدو: کال: (چاپه منی).
lightface (lit'fās), n. (۱) دهست سووک.
light-fingered (lit'fin'gērd), adj. (۲) دهست باغ: له گیران: بریندا: دز: لپهاتو: له دزید.
light-footed (lit'foot'id), adj. سووکله: پوشتن: خیرا.
light-handed (lit'han'did), adj. (۱) دهست سووک.
(۲) دهست تال: گم: هله گرتو: به دهست.
light-headed (lit'hed'id), adj. (۱) گئیز.
(۲) شهیدا: گهشه دار: سهرخوش.
(۳) فشقی: میشت سووک: مندا: حولولی: هیج و پوچ: (مرؤ).
light-hearted (lit'hār'tid), adj. بیباک: بن خمد: خفه: معراق: نه خور.
light-house (lit'hous), n. بورجی: پووناکی: که ناری: دهریا.
(ب) پابری: کشتی: یوانان: تیشکی: رنوما: (ب) پابری: کشتی).

lighting (lit'ing), n.

- (۱) داگیرسان: داگیرساندن.
(۲) پووناک: کردنه: پووناک: بوونه: پووناکی.
(۳) پنکختن: دابیزکردن: پووناکی: تاریکی: له وینه میکا.
(۴) پیک وینک: کردنی: پووناکی: سهر شاق.
lightly (lit'li), adv. (۱) به هیواشی: به نسیایی: به ناستم: له سرخو: (*to touch something ~*).
(۲) گم: نه ختیک: (*to spend ~*).
(۳) به گورج و گولی: خیرا.
(۴) به خوشی: به دلخوشی: به پنکته نینه.
(۵) به لاسه رایی: به بیباکانه: به سووکی: (*to take something ~*).
(۶) بن نابوو: به بن شرمانه.
light-minded (lit'min'did), adj. میشت سووک:
هیج و پوچ: (مرؤ): مندا: (پروشت): فشقی.
lightness (lit'nis), n. (۱) پووناکی: پوشتی: سپیکه لیلی.
lightness (lit'nis), n. (۱) سووکی: سووکی.
(۲) خیرایی: سووکله: گورج و گولی.
(۳) بن مرقای: بیباکی: بن خمد: خفه: سهر سووکی.
(۴) لاسه رایی: به گالنه دانیه: به سووکی: گرتن.
هوره: برووسکه: برووسکه: چه خماخه.
lightning (lit'ning), n.
lightning bug (or beetle), = firefly.
lightning rod, به برهستکری: هوره تریشقه.
lights (lits), n.pl. سبی: تارون.
lightship (lit'ship), n. کشتی: چرای: وریا: کمره: کشتی: پیک.
چراداره: له شونینکی: پر: مترسید: لهنگه: ده خاتو: به چراکی: کشتی: پیک.
وویا: ده کاتمه: که نرکی: شو: شونین: نه کون.
lightsome (lit'səm), adj. (۱) گورج و گولی: خیرا: به هله: زیت.
(۲) دلشاد: بن مرقای: بیباک: به کفیف: (۳) هیج و پوچ: (مرؤ): فشقی.
lightsome (lit'səm), adj. (۱) پووناکی: دهرمه: پوشتکردنه.
(۲) پووناک: پوشت.
lightweight (lit'wāt), n. (۱) کسبکی: سته: سووک.
(۲) [Colloq.]: کسبکی: هیج و پوچ: بن بایخ: (*He is a ~*).
(۳) بوکسبازیکه: سته: له نیوان: ۱۲۷-۱۳۵ پاوند: بن.
adj. (۱) سته: سووک: سووک. (۲) (۱) هیج و پوچ: بن بایخ.
(ب) سته: له نیوان: ۱۲۷-۱۳۵ پاوند.
lightwood (lit'wood), n. داری: خوش سووت.
light-year (lit'yēr), n. تیشکه سال.
ligneous (lig'ni-əs), adj. دارین: داری: وه دار: وایه.
ligni-, lign-, ligno- (lig'ni), (lignify) پوشتکردنه: به مانای: دار:
lignify (lig'nə-fi'), v.t. کردن: به دار: وه دار: لیکردن:
کردن: به پیشانی: دارین.
v.t. بوون: به دار: پیشانی: دارین: بیبکاتن.
lignin (lig'nin), n. ماده: پیکه: پیشانی: داری: دروست: ده پیت.
lignite (lig'nīt), n. جوره: خله و زنی: قاومی: به
lignocellulose (lig'nō-sel'yoo-lōs), n. سیلولوزی: دارین:
ناوینگی: سیلولوزو: ماده: پیکه: تره: پیشانی: داری: بیبکیت.
ligula (lig'yoo-lə), n. = ligule.
ligule (lig'ul), n. (۱) زمانه: هندی: کوی: پدی: گول.
(۲) پهره: پیکه: تنه: له بنی: گله: گیاد: که گله: لاسکه: به پیک: ده گن.
(۳) ده می: هندی: جانور.
ligure (lig'yoor), n. جوره: به پیکه: به نرکه.
likable, likeable (lik'ə-b'l), adj. پوختن: باش:
نیشک: سووک: کوی: باش: کچی: باش: (*a ~ person*).
like (lik), adj. (۱) وه: همان: (۲) وه: پیک.
adv. (۱) وه: دملنی: (*He works ~ a mad.*).
(۲) [Colloq.]: لهوانه.

prep. (۱) وەك: لىنجو: (She is ~ a bird.)
 (۲) لەسەر ھەمان شىئە: وەك: (She sings ~ a bird.)
 (۳) لىئەمەشانە: (It was not ~ him to forget her birthday.)
 (۴) ھەزەلئىكەر: ويستو: (I feel ~ sleeping.)
 (۵) لەرە دەجى: وا ديارە: (It looks ~ a clear day tomorrow.)
conj. [Colloq.] (۱) وەك: (It was just ~ you said.)
 (۲) لەرە دەجى: دەلنى: (It looks ~ he is signalling to us.)
n. ھاوئا (I have never seen the ~ of it.)
v.t. [Obs.] لىكچوواندن: بەراوردکردن.
v.i. [Dial.] خەرىك بوور: نەزىك بوون لە كردنى كارتەك.
 وە ھەروەھا: ھەتا دوایى: ھتد...
 and the like, زۆر جیاوازا: ھەچ لە يەك ناکەن.
 nothing like, وەك: نەزىكە نەوەرە.
 something like, كەسانى وەك فلان و فلان:
 the like (or likes) of, [Colloq.] شتى وەك

like (līk), **v.i.** (۱) بە دل بوون: بۆ لوان: بۆ شيان: (It ~s me not.)
 (۲) ويستن: ھەزەلکردن: ھەرەس ئى بوون.
v.t. (۱) ھەزەلکردن: خوشتويستن: ويستن: بە دل بوون: دل پىئەبوون
 (۲) خۆزگە خواستە: بريا (I should ~ to go there.)
n.pl. شتى ويستراو يا بە دل بوو: شتى ھەزەلئىكەر:
 (We know nothing of his ~s and dislikes.)
-like (līk), پاشگرتنە بەماناى: - ئاسا: وەك:
 (doglike, manlike, homelike)
likeable (līk'ə-b'l), **adj.** = likable.
likelihood (līk'li-hood), **n.** لەوانەبوون: بۆ ھەبوون: شيان:

پى تى چوون.
 in all likelihood, زۆر لەوانە: نۆز پى تى دەچى.
likely (līk'li), **adj.** لەوانە: ڕەنگە:
 (They are ~ to become angry with him.)
 (۲) پى تى دەچى: جۆى بىروايە: دەشتى: بەجى:
 (a ~ excuse; a ~ account of the flight)

(۳) شيار: گونجاو (a ~ place to find deer)
 (۴) ھىواى سەركەوتنى ئى دەكرى: دواپۆزىكى باشى ھەيە: (a ~ lad)
adv. لەوانە: ڕەنگە: بۆى ھەيە: پى تى دەچى. (He will very ~ go.)
like-minded (līk'mīn'id), **adj.** ھاويپوور
liken (līk'n), **v.t.** لىكچوواندن: لىنجوواندن: بەراوردکردن.
likeness (līk'nīs), **n.** (۱) لەيەكچوون: لەيەك كردن.
 (۲) شىئە: (۳) وێنە.

likewise (līk'wīz'), **adv.** (۱) بە ھەمان چەشە: بە ھەمان شىئە
 (۲) ھەروەھا
liking (līk'īŋ), **n.** (۱) خوشتويستن: ھەز: (۲) ويستن
 (۳) بە دل بوون: بەلاوە باش بوون: مەيل ئى بوون (not to my ~)
lilac (lī'læk), **n.** (۱) لەيلاق: (۲) گولە لەيلان
 (۳) ڕەنگى نەرخەوانى كال

Lilliputian (līl'ə-pū'shən), **n.** (۱) نىشتە: دىيەكى بىستەبالاى
 دورگەى "لىليپپوت" ي ئەديده يا خەيائىيە كە نووسەرى نىنگلزي
 بەناوبانگ "سويغت" لە چيزوكى "گەشتەكانى گەلپەز" دا باسى كردووە.
 (۲) [ل.] كەسيكى بىستەبالا (۳) [ل.] كەسيكى ھىچ وپوچ و بى بايەخ.
adj. (۱) تايبەتى بە دورگەى "لىليپپوت" و دانىشتووەكانى.
 (۲) [ل.] زۆر بچووك: بىستەبالا (۳) [ل.] ھىچ وپوچ: بى بايەخ
lilt (lilt), **v.t. & v.i.** گۆزانى ووتن يا دووان بە دەنگىكى خوش نەوا
n. (۱) گۆزادىيەكى خوش: گۆزادىيەكى خوش نەوا.
 (۲) جوولانەوہيەكى ناسكانەو سووكو جوان
lily (lī'lī), **n.** (۱) شالیز: زەمەق: زەنبەق: چەند جۆرە پووەكەن كۆلى
 ھەمەرەنگى كەمەك بۆن خوش دەگرن

(۲) گۆلى نەم پووەكانە: گولە زەنبەق: گولە شلير.
 جوان و ناسكو پاكو سېو و بىنگەرد وەك گولە زەنبەق.
lily-livered (lī'lī-liv'ērd), **adj.** ترستۆكە: بى غيرەت.
lily-white (lī'lī-wīt'), **adj.** (۱) سېو وەك گولە زەنبەق.
 (۲) بىنگەرد: پاك.
 (۳) [Colloq.] ڕەگەزبەرست بەرامبەر بە قولەردەش.
limb (lim), **n.** (۱) پەل (دەست, لاق, قاچ): دەست و پى.
 (۲) لاق: لەقادار: پەل: درەخت.
 (۳) پەش: پەل: لاق: (A policeman is a ~ of the law.)
 (۴) مەندالنىكى بىن ھەياو چەقاوہسوو.
v.t. پەل بربەنەوہ: پەل لىكردنەوہ: پارچە پارچە كردن.
 لە بارىكى پى مەترسيداىە.
limb (lim), **n.** (۱) قەراغى مانگور پۆژو نەستىرە.
 (۲) قەراغى نامۆرى گۆشەپۆي.

(۳) پۆيەى كۆپەرەى گول (كە پاتىرەى بەشى گولەكەيە).
limber (lim'bēr), **adj.** نەرم: جىرا: بە كۆشمان:
 بە ئاسانى دەنوشتيەوہ: (a ~ body).
v.t. نەرموئۆل كردن: شلك كردن: (Exercise ~s the body).
v.i. لەمشى خو شلك كردن: (The dancers were ~ing up.)
limber (lim'bēr), **n.** گاليسكەى جەنگى (كە ئازووقەى جەنگى پى
 ھەلمەگيرى).

v.t. & v.i. پىئەبەستنى تۆپ بە گاليسكەى جەنگىيە.
limbo (lim'bō), **n.** (۱) ئاوچەيەكە لە قەراغى دۆزەخدا گيانى خەلكى
 پيش عيساو مەندالى نەكراو بە خاچ پەرسىتى تى دەخريت نەگەرچى ئاوانيشيان
 نەمى (خاچ پەرسىتى). (۲) (۱) بەندىخانە: شوئنى پاگرتن يا گلدانەوہ
 (ب) بەندىتى: بەستراوەوہ.
 (۳) (۱) خزانە پشت گۆي: ھەرمۆش كران: گۆي پى نەدران.
 (ب) نيشتەجىنى مرۆفە شتى نويستراو گۆي پى نەدراو.
 (۴) (۱) بارىكە كە نە لىزە بىن و نە لەوئ: بارىكە كە مرۆفە دەستى تىيدا
 بەسترايەتەوہ ھىچى پى نەكرى: (He has been in ~ for years.)
 (ب) شوئنى چاوەرەى كردن: شوئنىكە كە لەنيوان دوو شوئنى تردا بىن و ھىچى
 تىدا پو نەدات.

lime (lim), **n.** (۱) دەموكانە: سرفىشكە دەدرىت لە دارو درەخت بۆ نەوہى
 بەلندەى پىئە بىئوسى بۆ پاوكردن. (۲) گەج: قەل.
v.t. (۱) دەموكانە لىدان: سرفىش لىدان بۆ بەلندە گرتن.
 (۲) پاوكردن بە دەموكانە: بە تەلموہ كردن.
 (۳) گەجكارى كردن. (۴) بە گەج قايم كردن.
lime (lim), **n.** (۱) لىمۆى ترش. (۲) دار لىمۆى ترش.
adj. (۱) بە لىمۆى ترش كراو. (۲) تامى لىمۆى ترش دەدات.
lime (lim), **n.** سنجور: جۆرە درەختىكە.
limcade (lim'ād'), **n.** ئاوى لىمۆترش: خوشاوى لىمۆترش.
limckiln (līm'kil', līm'kiln'), **n.** كورە گەج
limelight (līm'lit'), **n.** (۱) شەوقىكى بەمىز: پووناكىيەكى بە شەوق.
 (۲) شوئنى شەوق: لەسەرى شانق.
 (۳) شوئنىكە زۆر لەبەرچاوى جەماوەر بىن:

(He is in the ~ because of his job.)
limen (lī'men), **n.** كەمترین ھاندان كە ئەنجامى ھەستى بەدات
 (دەرووناسى).
limerick (līm'ēr-ik), **n.** ھەلبەستىكى پىنج خشتەكى ھىچ وپوچو
 سەير ھەر بۆ پىكەن.
limestone (līm'stōn'), **n.** بەردەگەج.
lime tree, (۱) سنجور: جۆرە درەختىكە. (۲) tupelo.
limey (līm'i), **n.** [Slang], (۱) سەربازى نىنگلزي: كەشتىيەوانى
 نىنگلزي (لەرووى سووكىيەوہ). (۲) نىنگلزيك (لەرووى سووكىيەوہ)
limicoline (lī-mik'ə-līn'), **adj.** تايبەتى بە بەلندەى كەنار دەريا.

limit

limit (lim'it), *n.*

- (۱) پاده: سنوور
(۲) (pl) سنوور (within the city ~s).
(۳) پیری نوپیر: نه‌دازه‌ی پئ درو.
v.t. سنوور بؤ دانان: که‌مکردنمه: وه‌ستاندن:

(to ~ the powers of the State)

limitation (lim'ə-tā'shən), *n.* (۱) سنوور دانان: سنوور بؤ دانان.
(۲) سنوور (۳) که‌م وکووبی: (We all have our ~s).
(۴) ماوه‌ی مافی دان به دادگا.

limited (lim'it-id), *adj.*

- (۱) سنووردان: پاده‌دار: بستراره.
(۲) که‌م (a ~ success).
(۳) بستراره به‌دستور: (a ~ monarch).
(۴) تنها له چمند شوئینک دموه‌ستیتو پنیوار که‌م هلمدگرنیت (شهمه‌نده‌فیر، پاس) (۵) برپرسیاری هر به‌شدانک به‌پئی نم پاره‌یمیه که دایناوه
(کۆمپانیای به‌شکه) (a ~ company).
له چایدانی ژماره‌یمکی که‌م.

limited edition,

limiting (lim'it-in), *adj.*

(۱) به‌سترمه: سنووردان:

(~ factors)

- (۲) دیاریکەر (پیزمان): (وهک له وشه‌ی: "this" و "several" له‌م دوو
ده‌ست‌واژه‌یه‌دا: "several horses"; "this book".

limitless (lim'it-lis), *adj.*

بین سنوور: بین نه‌دازه: بین پایان:

limn (lim), *v.t.*

- (۱) وینه‌کیشان: وینه‌کردن: نه‌خشه‌کیشان.
(۲) [Archaic] باسکردن: وه‌سف کردن.
(۳) [Obs.] پوونکردنمه‌ی ده‌ست‌نوس یا پهرتوک به وینه.

limousine (lim'ə-zēn', lim'ə-zēn'), *n.*

لیموزین، نوتومیلی

limp (limp), *v.i.*

شه‌لن: له‌نگین: به‌شله‌شهل پزیشن.

n.

limp (limp), *adj.*

(۱) سیس: شلوو: شل: خاو.

(۲) لاوار: بین هیز: هیچ له باردا نه‌بوو: بین توانا.

-limply (*adv.*); limpness (*n.*).

limpet (lim'pit), *n.*

(۱) گیانداریکی قاروغدازه به‌بردی قه‌راغ ده‌ریاره.
(۲) که‌سینگی خۆ هملواسینه‌را: که‌سینکه خزی ده‌نوسینیت به
یه‌کینگی قه‌ره‌و لئی نابیتمه. (۳) جوزه تمقه‌من‌یه‌که ده‌نوسینیت به له‌شی
که‌شدی‌یمه.

limpid (lim'pid), *adj.*

(۱) پۆشن: پوون (ناو، ناوه‌مرا):

(~ streams)

(۲) پوون (نوسراو): (~ prose).

(۳) خاموش: بین ده‌نگ: کش‌ومات:

(The early morning and evening were ~.)

-limpidity; limpidness (*n.*); limpidly (*adv.*).

limpkin (limp'kin), *n.*

بآنده‌یه‌کی لاق دریزی قاره‌میکاری ناو

limulus (lim'yoo-ləs), *n.*

قورژانگ که‌موره: شاق‌ژانگ.

limy (lim'i), *adj.*

(۱) لینج: شتیکی لینجی وهک دموکانه لیدراو.

(۲) که‌چی: که‌چی تیدایه: وهک قسله.

linage, lineage (lin'ij), *n.*

(۱) ژماره‌ی دیری نووسراو یا چاپکاری

لاپه‌ریه‌ک (۲) کرئ دان به وینه‌وان به‌پئی ژماره‌ی دیری لاپه‌ریه‌ک.

linchpin (linch'pin), *n.*

(۱) بزمار یا باگرا یا چه‌سپینه‌ر: بزمار یا

میخیکی سهرداره ده‌کرنیت به ته‌ره‌ی په‌په‌موره بؤ پاگرتنی په‌په‌موره‌که‌و

ده‌ره‌هاتنی (۲) به‌شیکی بناغیسی یا سهره‌کی: به‌شیکی یه‌کهر.

linden (lin'dan), *n.*

سنجور: چند جوزه دره‌ختیکی گول زه‌ردو

بؤن خوش‌گه‌لاکانیان له دل ده‌کات.

line (līn), *n.*

(۱) پت: گوریس: ته‌ل: ته‌ناف: هیل: رایه‌ل.

(ب) ته‌ل راوه‌ماسی: (ج) شریقی پیوان: (د) (pl.) جلو: لغاو.

line

(۲) (۱) ته‌ل ته‌له‌فون: (ب) سهرجه‌می نم ته‌لانه.

(ج) ته‌ل ته‌له‌فونی به‌کاره‌ینراو: (Hold the ~, please).

(۳) بؤری: ته‌ل نه‌له‌کتریک: ته‌ل شت به‌ر یا گه‌ینته‌ر.

(۴) (۱) دیر: هیل: نووسین: (ب) هیل: هلمکه‌تراو له‌سر پوویه‌ک.

(ج) هیل: ناو له‌پ یا ده‌م وچاو: چرچی ناوچه‌وان.

(۵) (۱) هیل: دیاری کردن: جیاکردنمه‌ی وهرزشگا.

(ب) هیل: ده‌ستپنکردنی پینشپک: (starting- ~).

(۶) سنوور: (the State ~).

(۷) هیل: دیاری کردن: هیل: جیاکردنمه.

(۸) چینه: که‌مهره: چوارچینه: پوخساری گشتی.

(۹) (pl.) چاره‌نوس: باری ژبان

(۱۰) (pl.) نه‌خشه‌کار: (۱۱) ریز.

(۱۲) په‌په‌ریه‌و یگاری: پئی راست: هارپه‌روشتی:

(He brought the troublemakers into ~.)

(۱۳) یه‌ک له دوا‌ی یه‌کی: ریز: دوا‌یه‌وایی:

(a ~ of Democratic presidents)

(۱۴) بنه‌چه: باووبایر.

(۱۵) (۱) هاتوچوی پیک‌وینک (شهمه‌نده‌فیر، پاس، که‌شتی).

(ب) کۆمپانیای هاتوچو.

(ج) لقی کۆمپانیایه‌کی هاتوچو.

(د) هیل: شهمه‌نده‌فیر.

(۱۶) پنباز: پیزه‌و: پوو: (the ~ of fire).

(۱۷) بار (په‌روشت، کردار، پوونکردنمه): پئی بۆچوون:

(What was the ~ of his argument?)

(۱۸) پیشه: (his ~ of work).

(۱۹) جۆر (شتمه‌ک).

(۲۰) پسپوری: مه‌ودای ئی زانین یا شاره‌زایی:

(Debating was right in his ~.)

(۲۱) نامه‌یه‌کی کورت: پۆستکار:

(Drop me a ~ when you get home.)

(۲۲) (۱) دیری هونراوه.

(ب) دیری هونراوه‌ی تاییه‌تی به هونه‌ریک: (Marlowe's mighty ~).

(۲۳) (pl.) سهرجه‌می روت یا گوشتاری نواندهری شان‌نامه‌یه‌ک:

(learning his ~s)

(۲۴) دوانزه‌یه‌کی گری یا نیجیک.

(۲۵) پیزی یاریکەر (فوتبۆلی نه‌مهریکی).

(۲۶) که‌مهره (زه‌ری): چینه (جوگرافیا): (۲۷) هیل (بیرکاری).

(۲۸) (۱) ریز (له‌شکی، که‌شتی، چه‌نگ).

(ب) ریزی پینشموه‌ی له‌شکر: به‌رایه‌ی له‌شکر: به‌رایه‌ی چه‌نگ.

(ج) لقی جه‌نگه‌ری له‌شکر: (د) نه‌فسه‌ری که‌شتی جه‌نگ له‌کاتی جه‌نگه‌دا.

v.t. (۱) هیل بیا‌هینان: خه‌ت لیدان: کوژاندنمه.

(۲) (up ~) ریزکردن: ریک‌خستن:

(The general ~ed up his troops.)

(۳) به‌درژیایی شونینک درژی‌بوونه‌وه: به‌درژیایی قه‌راغینکا پووان یا پیکهاتن

(Tall trees ~ the streets.)

(۴) خستنه‌سر قه‌راغ.

پیزموون: (The soldiers quickly ~ed up.).

v.i. (~ up),

all along the line,

(۱) له‌همه‌ووشوئینکدا.

(۲) همیشه: همه‌و کاتیک

(۱) هینانه ناو ریزه‌وه: پیزکردن.

(۲) خستنه‌زتر ده‌ستاره: راستکردنمه (په‌روشت): جله‌وگرتن.

(۱) هاتنه ناو ریزه‌وه: راست بوونه‌وه.

(۲) [Colloq.] گونجان: له‌گه‌ل ریک که‌وتن.

(۳) [Colloq.] په‌روشتی خۆ چاک کردن: جله‌وی خۆ گرتنمه.

سنوور بؤ دانان: وه‌ستاندن (کردارو په‌روشتی

draw the (or a) line,

linguiform

- linguiform (lin'gwi-fôrm), *adj.* دهك "l, t" - دهنگناسی .
 linguist (lin'gwist), *n.* له زمان دهجیت .
 (۱) کەسکی چەند زمان زان .
 (۲) زمانوان؛ زانی زمان؛ زمانزان .
 linguistic (lin-gwis'tik), *adj.* (۱) زمانی؛ تایبەتی بە زمان .
 (۲) تایبەتی بە زمانوانی .
 linguistically (lin-gwis'ti-k'l-i), *adv.* لەپەڕی زمانوانی پەموه .
 linguistics (lin-gwis'tiks), *n.pl.* لەپەڕی زمانوانی زمانوانی؛ زمانوانی زمان .
 lingulate (lin'gyoo-lāt'), *adj.* له زمان دهجیت .
 liniment (lin'ə-mənt), *n.* مەلمەمکی شلە .
 lining (lin'ing), *n.* (۱) بەرتنگرتن (کەوا، چاکەت، پانتۆ) .
 (۲) بەر (کەوا، چاکەت و پانتۆ) .
 (۳) ناویوش؛ ناواخن .
 link (lin'k), *n.* (۱) ئەلقی زنجیر؛ ئەلقە .
 (۲) پارچەیەک باسترە کە بەشیکە لە زنجیرەکی بەپەتەرکراو .
 (ب) برگە؛ ئەلقە؛ بەش؛ بەند . (a weak ~ in the evidence) .
 cuff link (۳) .
 (د) پەپوهندی؛ بەند . (a ~ with the past) .
 (ه) سەد بەکی زنجیری پوپیووی زەوی (کە بریتییە لە ۷.۹۲ ئینچ) .
 (و) شیشی ووزە گەیاندن و بزواندن (مەکیههچینی) .
 v.t. پێکەوهەستە؛ لەیهکدان؛ یەک پێگرتن .
 v.l. پێکەوهەستە؛ لەیهکدان .
 link (lin'k), *n.* مەشخەل (بۆ بەرینی خۆ بیخێن) .
 linkage (lin'kij), *n.* (۱) لەیهکدان؛ پێکەوهەستە .
 (۲) زنجیرەکی ووزە یا بزواندن .
 (۳) پەپوهندی نزیکی دوو چین یا زیاتر (زیندەهەرزانی) .
 link-boy (lin'k'boi'), *n.* مەشخەلچە هەنگری مەشخەلێکە بۆ .
 یئ پووناک کردنەو بۆ خەلک لە شەودا . (پیشی دەورتن: linkman) .
 linking verb, کرداری بن هیز؛ کرداری پەپوهند: .
 (be, is, are, appear, seem, become, etc.)
 link-man (lin'k'mən), *n.* = link-boy.
 linn (lin), *n.* (۱) تافگە .
 (۲) گۆمی ژێر تافگە . (۳) چەمی لیژ .
 linnet (lin'it), *n.* بەلندەکی بچوکی قارەیی دەنگ خۆشە .
 linoleum (li-nō'li-əm), *n.* مەشەمای زەمێنە داووشین .
 linseed (lin'sēd'), *n.* تۆکەتان .
 linseed oil, یۆنی تۆکەتان .
 lint (lint), *n.* (۱) سارگی؛ لۆکی برین پیچان .
 (۲) تۆپەنە ریشانیکی کە لە جل دەبێتەو شە دەبێتەو (وەک لەدوای جل شتن) .
 (۳) ریشانی دەوری تۆوی پەموو .
 lintel (lin'tel), *n.* چێوی سەر دەرگا و پەنجەرە؛ سەر دەرگا و پەنجەرە .
 linter (lin'tēr), *n.* (۱) مەکیهه ی لیکردنەویش پێشالە کورتەکانی کە .
 (۲) تۆی پەموو دەمینیتەو پاش جیاکردنەویش پەموو لە تۆمەکی .
 (pl) شەم ریشالە کورتانە (کە دەکرێن بە سارگی لەستووری شت هەلچێن) .
 lint-white (lint'hwit'), *n.* = linnet.
 lion (li'ən), *n.* (۱) شیر؛ نێرە شیر .
 (۲) کەسکی ئازا .
 (۳) کەسکی بەناوبانگ . (۴) درووشمی شینگلەرە .
 (۵) (ل) کۆنەستێرە شیر . (ب) پێنجەم بۆرج (نەستێرەوانی) .
 lioness (li'ən-is), *n.* شیرێ دایکە؛ شیرێ مێینه .
 lionet (li'ən-et'), *n.* بەچکە شیر .
 lion-hearted (li'ən-här'tid), *adj.* زۆر ئازا .
 lionize (li'ən-iz'), *v.t.* (۱) شکۆپێدان؛ زۆر پێژانگرتن (وەک لە کەسکی) .
 (۲) [Rare] . سەردان لە جێگە خۆش و بەناوبانگەکانی شارێک .
 lion's share, بەشی شیر؛ بەشی گەورە؛ باش؛ بەشی زل .

liquorish

- lip (lip), *n.* (۱) لیو؛ لیج . (۲) شتیکی وەک لیو؛ (ل) قەرەغی برین .
 (ب) لیو یا دەمی سوراخی و پیاڵە و کووب... هتد .
 (ج) دەمی شەمشال و کەرەنا (د) دەمی تیغ .
 (۳) [Slang] . قەسە قوڕو ناشرین .
 v.t. (۱) ماچ کردن؛ لیو تێوەدان؛ لیو لێدان .
 (۲) لیو خستەسەر شەمشال یا کەرەنا بۆ لێدانی .
 adj. (۱) سەرزاری؛ درۆ؛ تەنها بە دەم: (service ~) .
 (۲) لیو (دەنگناسی)؛ بە لیو بیژاو (تیپ): (a ~ consonant) .
 bite one's lips, لیوێ خۆ گەستە؛ خۆگرتن و تۆپەیی و پەستی .
 پیشان نەدان .
 hang on the lips of, بە ووردی گۆی لێگرتن؛ باش سەرنج پێدان .
 keep a stiff upper lip, [Colloq.] . وورە بەرنەدان؛ نەترسان .
 smack one's lips, شەقە لە لیو هەلساندن لە خۆشیدا .
 lipid (li'pid, lip'id), *n.* Also lipide, چەوری و ماددە تری وەک .
 چەوری (کە لەگەڵ پروتینات و نیشاستەدا بناغە شەن) .
 lipo-, lip- (li'pō, lip'ō), پێشگرێکە بەمانای: چەور؛ چەوری .
 lipoma (li-pō'mə), *n.* برینی چەورە پێشال .
 lip-read (lip'rēd'), *v.t. & v.l.* لیو خۆندەنەو .
 -lip-reader (n.) .
 lip service, لایەنگری درۆ؛ پالێشتی سەرزاری؛ تەنها بە دەم .
 (to pay ~ to a cause, an idea, a person, etc.)
 lipstick (lip'stik'), *n.* سوورای لیو .
 lique (li'kwāt), *v.t.* جیاکردنەوێ کانزای دارشتەیکە لە یەکتەر .
 به تواندنەو .
 liquefaction (lik'wə-fak'shən), *n.* کردن بە شلە؛ بوون بە شلە .
 liquefy (lik'wə-fl'), *v.t.* کردن بە شلە؛ گۆڕین بە شلە .
 (ل) بە تێواندنەوێ شتی رەق . (ب) بە گۆڕینی گاز بە شلە .
 v.t. بوون بە شلە .
 liquescent (li-kwes'nt), *adj.* دەتێتەو؛ بۆی هەمە بقرتەرە .
 liqueur (li-kūr'), *n.* جێزەما خواردنەوێ کحولی بەمیزی مەیلە .
 شیرینی بۆن و بەرامە خۆشە .
 liquid (lik'wid), *adj.* (۱) شلە؛ شل؛ پەوان . (۲) بوون (هەوا) .
 (۳) پەوان (هۆنارە): (verse ~) .
 (د) بە ئاسانی دەگۆڕیتەرە بە پارە رەق: (assets ~) .
 (ه) هەمیشە گۆرا؛ نەچەسپار: (convictions or ideas ~) .
 شلە؛ شلەمەندی؛ شالو .
 n. (۱) پێنەو (قەر، بژاردن)؛ پاکتاوکردن .
 (۲) پاک و پێس کردنی حسابی کۆمپانیایەکی نابووت؛ پاک کردنەوێ حساب .
 (۳) قەرزدانەو؛ قەرێ پاک کردنەو .
 (د) گۆڕینەو بە پارە رەق .
 (ه) کوشتن؛ بێهێزکردن؛ سەرکردن بە گۆمدا: (to ~ one's enemies) .
 v.l. قەرزدانەو؛ قەرێ پاک کردنەو .
 -liquidation (n.) .
 liquidator (lik'wi-dā'tēr), *n.* بەرپرسیاری پێنەوێ حسابی .
 کۆمپانیایەکی نابووت، خانووبەرەیک، یا میراتییک .
 liquidity (li-kwid'ə-ti), *n.* (۱) شلەیی؛ شلێنی .
 (۲) بەگۆڕنەویش پێنەویش پارە رەق بە دەستەووەبوون یا سەرمايە وەما کە .
 به ئاسانی بگۆڕیتەرە بە پارە رەق .
 liquor (lik'ēr), *n.* (۱) خواردنەوێ سەرخۆشکەر؛ خواردنەوێ کحول .
 (۲) شلە (گۆشتار، خۆشای) . (۳) دەرمانێکی لە ئاودا گیراوە .
 v.t. [Slang]. [~ up], سەرخۆش کردن؛ خواردنەوێ کحول پێدان .
 v.l. [Slang]. [~ up], زۆر خواردنەو؛ سەرخۆش بوون .
 liquorice (lik'ēr-is, lik'ēr-ish, lik'rish), *n.* = licorice.
 liquorish (lik'ēr-ish), *adj.* (۱) lickorish .
 (۲) حەز لە خواردنەوێ کحول کەر .

lira

lira (lêr'ə), <i>n.</i>	لیره: سکه‌ی ایتالیا و تورکیه.
lisp (lisp), <i>v.i.</i>	(۱) پسه‌پس کردن: به پسه‌پس قسه‌کردن. (۲) دهک منداال قسه‌کردن
<i>v.t.</i>	به پسه‌پس قسه‌کردن.
<i>n.</i>	پسه‌پسی زمان: زمان پسی: پسه‌پس.
lissome, lissom (lis'əm), <i>adj.</i>	(۱) چیر: نرم: به‌کیشمان. (۲) لمش سووک: سووکه‌له: خیرا.
list (list), <i>n.</i>	(۱) قیلماستکی لیکراوه له قراغی داگیراوه‌ی قوماش. (۲) میلی پهنکا و پهنکی قوماش. (۲) پارچه تخته‌ی باریک و دریز. (۳) قراغ: پراویز. (۴) سدر دیراو. (۶) لیسته.
<i>v.t.</i>	(۱) پراویز داگیرته‌وه: پراویز گرتن. (۲) میل میل کردن. (۳) (۱) لیسته‌گرتن: نووسین به ریز. (ب) خسته لیسته‌وه: نووسین له لیسته‌دا. (۴) زهوی کتلان و تودان له همان کاتدا.
<i>v.i.</i>	(۱) [Rare]. خو نووسین به سرباز. (۲) زهوی کتلان.
list (list), <i>v.i.</i> [Archaic].	(۱) بیدل بوون: پنی رازی بوون. (۲) ویستن: هوه‌س لی بوون.
list (list), <i>v.t. & v.i.</i>	به‌لاداکموتن (کشتی): لاریوونوه.
<i>n.</i>	لاری: لاریوونوه.
list (list), <i>v.t. & v.i.</i> [Archaic].	گوئی لیگرتن
listen (lis'n), <i>v.i.</i>	(۱) گوئیگرتن (۲) به‌قسه‌کردن: ناموزگاری و هرگرتن: تمن و هرگرتن.
<i>n.</i>	گوئیگرتن
-listener (<i>n.</i>).	
listen in,	گوئی لیگرتن (له تله‌فونی خه‌ک، رادیو... هتد).
listening post,	سووسه‌گا: شوینیکی نه‌نی‌یه بز گوئیگرتن له دوزمن و سووسه و هرگرتن.
lister (lis'tēr), <i>n.</i>	هوجار: گاسن
listing (lis'tiŋ), <i>n.</i>	(۱) لیسته‌گرتن: نووسین له لیسته‌دا. (۲) ناویکی سر لیسته. (۳) لیسته.
listless (lis'tlis), <i>adj.</i>	بن تاقه‌ت: له‌ش داهیزاو: سست: خاو: ماندوو: بن هیز.
lists (lists), <i>n.pl.</i>	(۱) پهریزی یاریگا (۲) (۱) یاریگا: گۆره‌یانی مله‌لی. (ب) مله‌لی. (۳) میانی جه‌ک.
enter the lists,	چوونه میانی مله‌لی‌وه: چوونه میانی ناگزکی یا جه‌نگره
lit (lit), (1) <i>alternative past tense and p.p. of light.</i>	(پوناک کرده‌وه)
(2) <i>alternative past tense and p.p. of light.</i>	(دابه‌زین).
litany (lit'n-i), <i>n.</i>	دوعایه‌کی جه‌ماوه‌ری‌یه قه‌شه ده‌خوینیته‌وه و خه‌لکی کلنسه‌ک بز ده‌سندنه‌وه
litchi (lē'chē), <i>n.</i>	جۆره درختیکی همیشه سه‌وزی چینیه.
-lite (lit), <i>Also -lyte,</i>	پاشگرکه به‌مانای: به‌رد.
liter (lē'tēr), <i>n. Also litre,</i>	لیتر.
literacy (lit'ēr-ə-si), <i>n.</i>	خوینده‌واری
literate (lit'ēr-əl), <i>adj.</i>	(۱) تیپی: یینی: به‌تیپیک دهرده‌بیری (نهره).
(<i>a ~ grade</i>)	
	(۲) ده‌قاوده‌ق: مانای ده‌قاوده‌ق: مانای ووشه به ووشه:
(<i>a ~ translation</i>)	
	(۲) (۱) تایبه‌تی به مانای ریک و پره‌وان یک به یک نه‌ک مه‌جاری:
(<i>the ~ meaning of a passage</i>)	
	(ب) تایبه‌تی به مانای بنچینه‌یی ووشه‌یک. (۴) ووشک (مؤلف: میثک): ناسا: مانای ووشه لیکده‌روه به‌پنی مانای ناشکرای ووشه‌که نه‌ک مه‌جاری و شاراوه: (<i>He has a ~ mind.</i>) (۵) ساده: ساکار: پوت: نه‌را‌اوه: (<i>the ~ truth</i>)
-literalness (<i>n.</i>).	

litigation

literalism (lit'ēr-əl-iz'm), <i>n.</i>	(۱) لیکدانوه‌ی ده‌قاوده‌ق: لیکدانوه‌ی ووشه به ووشه. (۲) دهریری باریک له هونه‌دا به‌پنی پازاندن‌وه و به شیوه‌یکی زور نریک له راستی‌یموه.
-literalist (<i>n.</i>); literalistic (<i>adj.</i>).	
literality (lit'ēr-əl'ə-ti), <i>n.</i>	(۱) ده‌قاوده‌ق: ووشه به ووشه. (۲) مانایه‌کی ووشه به ووشه‌یی یا ده‌قاوده‌ق.
literalize (lit'ēr-ə-liz'), <i>v.t.</i>	(۱) گۆرینی ده‌قاوده‌ق یا ووشه به ووشه. (له زمانیکه‌وه بز زمانیکه).
	(۲) لیکدانوه‌ی مانای ناشکرا نه‌ک شاراوه و مه‌جاری.
literally (lit'ēr-əl-i), <i>adv.</i>	(۱) ووشه به ووشه: ده‌قاوده‌ق: به‌پنی پازاندن‌وه: به‌پنی مانای ناشکرا نه‌ک مه‌جاری:
(<i>Translate this passage ~</i>).	
(<i>Colloq.</i>)	(۲) به‌پنی هیچ پنه‌مان: به راستی:
(<i>He ~ flew into the room.</i>)	
literary (lit'ər-rer'i), <i>adj.</i>	(۱) ویزی (نهدیه‌ی):
(<i>a ~ magazine</i>)	
(۲) (۱) بز ویزه شیوا: (<i>a ~ style</i>).	
	(ب) له نووسیندا به‌کاره‌نراو نه‌ک له دوواندا: (<i>a ~ language</i>).
	(۲) ویزه‌وان: شاره‌زای ویزه: نه‌ده‌ب خواز: ویزه‌زان: (<i>a ~ man</i>).
	(۴) تایبه‌تی به نووسران و پیشه‌کمان: (<i>~ circles</i>).
	(۵) ووشک: شاره‌زایی‌یه‌ک له کتیب خوینده‌نهره هاتوره.
literate (lit'ēr-it), <i>adj.</i>	(۱) خوینده‌وار.
	(۲) پۆشنیر: زانا: تیگمیش‌تور
	(۳) ویزه‌وان.
<i>n.</i>	کسه‌یکی خوینده‌وار، زانا، یا ویزه‌وان.
literati (lit'ə-rā'ti, lit'ə-rā'ti), <i>n.pl.</i>	(۱) نووسران: ویزه‌وانان: بویران. (۲) چینی پۆشنیر.
literatim (lit'ə-rā'tim), <i>adv.</i>	= literally .
literature (lit'ēr-ə-chēr, lit'ra-choor'), <i>n.</i>	(۱) ویزه: نه‌ده‌ب. (۲) سه‌رحمی شتی نووسراو دهریاری باسک. (۳) [Colloq.], چاپه‌ممنی (نامیکه، بلا‌نامه، شتی پروپاگنده).
-lith (lith),	پاشگرکه به‌مانای: به‌رد.
lithe (lith), <i>adj.</i>	چیر: نرم: به‌کیشمان.
lithesome (lith'səm), <i>adj.</i>	= lithe .
-lithic (lith'ik),	پاشگرکه به‌مانای: تایبه‌تی به چرخیکی تایبه‌تی
	به‌کاره‌نرانی: به‌رد: (<i>neolithic</i>).
litho- , lith- (lith'ə),	(<i>lithograph</i>)
lithograph (lith'ə-graf', lith'ə-gräf'), <i>n.</i>	وینه یا چاپی لهر. به‌رد کراو.
<i>v.t.</i>	چاپ کردن یا وینه دهره‌نران لهر به‌رد.
-lithographer (<i>n.</i>); lithographic (<i>adj.</i>);	
lithographically (<i>adv.</i>).	
lithography (li-thog'ra-fi), <i>n.</i>	چاپ کردن به‌ردی:
	نووسین یا نه‌خشه و نیگارکیشان لهر به‌ردی ساف و وینه لهر دهره‌نرانی.
lithoid (lith'oid), <i>adj.</i>	به‌ردی: به‌رد.
lithotomy (li-thot'ə-mi), <i>n.</i>	به‌ردی ناو میزهدان دهره‌نران (نمشترکاری).
lithotripsy (li-thot'ri-ti), <i>n.</i>	هاریشی به‌ردی میزهدان (پزیشک‌هوش).
litigable (lit'i-gə-b'l), <i>adj.</i>	ده‌توانی: به‌ردی: به‌دادگا.
litigant (lit'ə-gant), <i>n. & adj.</i>	دادخوا: دلاچی یا دوا لهر:
	هردو لای دواچی.
litigate (lit'ə-gāt'), <i>v.t. & v.i.</i>	دان به دادگا: دواکاری دان به دادگا:
	داد خواستن.
litigation (lit'ə-gā'shən), <i>n.</i>	(۱) دادخوازی: دان به دادگا:
	هروتی دواکاری له دادگا. (۲) دواچینی‌یه‌ک.

litigious

- litigious** (li-tij'əs), *adj.* (۱) دږو روو شکاکه؛ حزن له شکاکه؛ (۲) دږه ننگیز (۳) له دادگا دږېرېتووم. (۴) تايېهتی به دادگا.
- litotes** (li'tə-tēz'), *n.* دږېرېتی شتیک به په رچدانو هوی دږه کی: (This is no small problem.; no rare occurrence)
- litter** (lit'ər), *n.* = liter. (۱) دږسته بهری نه خوش گواستنه. (۲) پووش و په لاشی به کارهینراو بږ ژیره خمری گیاندار یا داپوشینی نمام. (۳) سکیک: سرچمی تووتله سگ، بهچکه پشیل، یا بهچکه گیاندار تری به یه سک له دایکبو: (a ~ of puppies). (۴) زبل: شتی پیس وپوخل: پاشاخو. (۵) پیس وپوخلی: پیسی نارنک وپیک. (۶) زمینی دارستان (که پووش و گلاکاني نهختیک گه نیوون). *v.t.* (۱) پووش بږ کردن به ژیره خمر: جن بږ ناماده کردن له پووش: (to ~ down a stable, horse, etc.) (۲) تره کی. (۳) (to ~ up): پیس وپوخل کردن: تیکدان به سره یکه: (to ~ a deck with papers; to ~ up one's room.) *v.t.* تره کی: زاین (سهگ وپشیل). **litterateur** (lit'ər-ə-tūr'), *n.* ویزه وان: نووسر **litterbug** (lit'ər-bug'), *n.* شونی گشتی پیس وپوخلک: که سیکه که شتی پیس وپوخل به هممولایه کدا فږی ددات. **little** (lit'l), *adj.* (۱) بچوک: بچکوله: ووردیل: وورد: بچکولانه. (۲) کم: نهخت: توژ. (۳) کورت (ماوه، دوری، کات): کم خایمن. (۴) ناگرنک: بچوک (له گرنکید): (the rights of the ~ man). (۵) کم: هیز: بږ هیز: بږ بایه: هیج وپوچ. (۶) کم: هیز: بږ هیز: بږ بایه: هیج وپوچ. (۷) کم: هیز: بږ هیز: بږ بایه: هیج وپوچ. (۸) کوربه: بهچکه: لاو: مندان. *adv.* (۱) کم: تا راده یه کی کم: نهختیک. (۲) هیج (He ~ suspects the plot.) *n.* (۱) کم (L ~ will be done about it.) (۲) ماوه یه کی کورت: ماوه یه کی کم: پږ یه کی کورت. **little by little, make little of, think little of,** (۱) بایه یږ نه دان: گوی پږ نه دان: به هیج دانه نان. (۲) بایه یږ نه دان: گوی پږ نه دان: به هیج دانه نان: به گرنک دانه نان (۳) پارایی نه کردن: دو دلی نه کردن. **Little Bear, little finger,** وورچی بچکوله: کو نه ستیزه یکه: حوتوانه بچوک **liturgical** (li-tūr'ji-k'l), *adj.* تايېهتی به نهریتی نوژو دږعا له کلنسه دا **liturgics** (li-tūr'jiks), *n.pl.* زانستی نوژو دږعاي جه ماوه ری: لیکونیه و نهریتی ناینی. **liturgist** (lit'ər-jist), *n.* (۱) لایه نگر: نهریتی ناینی له کلنسه دا. (۲) نهریتی ناینی ناس: زانای نهریتی ناینی کلنسه. **liturgy** (lit'ər-ji), *n.* شیوه ی خوداپهرستی له کلنسه دا: نهریتی ناینی له کلنسه دا: تايېهتی هی نوژو دږعا. **livable, liveable** (liv'ə-b'l), *adj.* (۱) بږ تید: ژیان باشه (خانوی). (۲) دږه بری: ژیان، بارنکی تايېهتی ژیان: له گلی دږه بری: بهرگه ی دږه بری (ناخوشی ژیان). (۳) له گلی له دږه کریت (مړه): ژیان له گلی دږه بری. **live** (liv), *v.t.* (۱) ژیان: ژیان. (۲) مانوه: هلن کردن: دږېرېدن. (۳) به جوینکی تايېهتی ژیان برده سر. (۴) به خوشی و پږ ناسوده یی ژیان: (They ~). (۵) خو ژياندن: ژیان له سر: پږ چون بهر نو: (She ~s on fifty dollars a week.) (۶) پږ ژیان: (Bats ~ on insects and fruit.)

liveryman

- (۷) نیشتمنی بوون: دانیشتن: ژیان: (He ~s in England.) (۸) له یادا مانوه. *v.t.* (۱) به کرده و کردن: (He ~s his faith.) (۲) برده نسمر: (She ~ed a useful life.) **live and let live,** لیووردن هه بوون: بږی و بهیل خه لکیش بږی **live down,** (۱) سرینه و ناسوده یی ناپه سندن به ژیان پاک. (۲) ژانپوون به سره شرمه زاری یه کدا به رنجازی راست گوتن. **live high,** به خوش گوزه رانی و ناسوده یی ژیان. **live in,** له گلا خاوم مانه که ده ژی (کاره کی). **live it up, [Colloq.],** ژور خوش پايواردن **live through,** دږېرېدن: هلن کردن: (to live through a frightening experience.) (۱) به گوزی یی و پايو و یا به پږه ویک ژیان: به پږه ویک کردن: (to live up to certain ideals) (۲) هینانه دی نه و پايو و یا پږه ویک کردن: (to live up to a great reputation) (۱) له گلا ژیان. (۲) هاوسه ری کردن. (۱) زیندو. (۲) جلاک: ووریا: زیت. (۳) گرم: (a ~ political issue). (۴) گردار: دانه مرکاوه: (a ~ spark). (۵) دانه گریساو: نسووتاو: زیندو: (a ~ match). (۶) گرم: زیندو (تفه مینی): راسته قینه: (ammunition ~). (۷) نه تقيو: زیندو: (a ~ shell). (۸) گش: برقه دار: تیر (رنگ): (colors ~). (۹) گرم (تل کاره): کاره بای له سره: (a ~ wire). (۱۰) پږ له خه لک: جمی دیت. (۱۱) پاک (هوا). (۱۲) راسته وخو (ماههنگ، کو، بهرنامه... هت): (a ~ concert). **liveable** (liv'ə-b'l), *adj.* = livable. **livelihood** (liv'li-hood'), *n.* بږو: گوزه ران: دهرامهت. **lively** (liv'li), *adj.* (۱) [Rare] ژیان ناسا. (۲) جلاک: زیت: بږو: به تین. (۳) گرم (کو): به جوش (a ~ session of the council). (۴) به کیف: زیندو. (۵) گورج و گول: خیر. (۶) توند (یا، سوره): (a ~ breeze). (۷) پوون: گش: به شووق: (colors ~). *adv.* به چالاکی: به تینه و: به گورج و گولی. **livelily** (*adv.*); **liveliness** (*n.*). **liven** (liv'en), *v.t.* (to ~ up), جوش تیختن: گرم کردن (کو)، ماههنگ. *v.t.* (to ~ up). **live oak,** جوش سندن: جوش تیکوتن: گرم بوون. **liver** (liv'ər), *n.* داره و پوویکی هه میشه سوزی دار سختی شمیرکایه یه. (۱) جگر: جگر. (۲) کانگی هست و ژان و و. **liverish** (liv'ər-ish), *adj.* [Colloq.], (۱) جگره نه خوشه. (۲) تنه جیکلانه: توپه و تر. **liverwort** (liv'ər-würt'), *n.* چند جزه پوه کیکی په ننگا پږهنگ له قورزه دهچن. **livery** (liv'ər-i), *n.* (۱) بهرگی تايېهتی (وه کی بهرستان یا پیشه یه کی تايېهتی). (۲) نه وانه ی شم بهرگه تايېهتی به بهر دهکن. (۳) پاگرتن و به خور کردن نسپ بږ خاوه نه کی به کر. (۴) پاگرتن نسپ و گالیسکه بږ به کریدن. (۵) توپله ی نسپ کی کر: خان. (۶) دانی خانو و زوی و زار به خاوه تازهی. **liveryman** (liv'ər-i-mən), *n.* (۱) بهرده ست: په نجه ری پیاو.

loblolly

- مینشک هتد. به نهشته رکاری.
loblolly (lob'lol'i), *n.* (۱) [Obs.] شۆربای خست.
 (۲) [Colloq.] کسینکی زلحوی کەر.
 (۳) [Colloq.] چالینکی قوپاوی.
lobo (lō'bō), *n.* جۆره گورگینکی گهرهیه.
lobotomy (lō-bot'ə-mi), *n.* لابردنی ههئێ پهری مینشک به نهشته رکاری (که دهیته هۆی ههست نهمانی نهخۆشهکه).
lobster (lob'stēr), *n.* کوللهی دهریا.
lobule (lob'ūl), *n.* لۆ بچکۆله؛ لۆ پهره چکۆله (مینشک، سی، جگه).
-lobular (*adj.*).
local (lō'kəl), *adj.* (۱) تایهتی به شوینیک یا ناوچهیهک.
 (۲) ناوخۆ؛ ناوخۆیی؛ خۆمانی: (*~ government*).
 (۳) تهسک: (*~ outlook*).
 (۴) تایهتی به نهتامینکی لهش نهک ههمووی: (*~ anesthesia*).
 (۵) ناوخۆ (شهمه نهدهفر. پاس): له گهلیک شوین دهوه ستیت: هی ناوشار:
 (*a ~ train*)
n. (۱) شهمه نهدهفر یا پاسی ناوخۆ (که له گهلیک شوین دهوه ستیت).
 (۲) لقی ریکخراوێک (به تایهتی یهکیتی کرێکاران).
 (۳) کسینکی خۆجێیی.
local color, *n.* خونه ریت و تایه خۆی ناوچهیهک (که نووسهرێک له چیرۆک یا شاننامه یهکدا پاسی دهکات بۆ نزیك کردنهوی له خۆندهوان).
locale (lō-kal', lō-kāl'), *n.* (۱) شوین؛ حن: (به تایهتی جینگه ی پوودانیک). (۲) شوین یا دهووبهری چیرۆک (ویژه).
local government, *n.* ههرمانهروایی ناوخۆ.
localism (lō-k'l-iz'm), *n.* (۱) خو نه ریتی ناوچهیی.
 (۲) روشه یا ووتیهکی تایهتی به ناوچهیهک.
 (۳) حن له ناوچهیهکی تایهتی کردن؛ به سترانه به ناوچهیهکهوه.
 (۴) نهروا تهسکی؛ مینشک تهسکی و له چاوی ناوچهیهکی تهسکهوه شت بینن.
locality (lō-kal'ə-ti), *n.* شوین؛ ناوچه؛ گهرهک.
localize (lō'k'l-iz'), *v.t.* (۱) تایهتی کردن به شوینیک.
 (۲) له ناوچهیهکدا هینشتنهوه و پێی پهره سندن ئی گرتن.
 (۳) سهراچاوه دۆزینهوه؛ گهرانهوه بۆ شوینی لێوه ههلقوونی یا پهیدا بوونی:
 (*to ~ a dialect*)
v.t. له یهک شویندا جیکری بوون.
locally (lō'k'l-i), *adv.* له شوینیک تایهتیدا؛ له ناوخۆدا:
 (*The tornado did much damage ~ .*)
 له ناوچهیهکدا:
 (*You can't find any good honey ~ .*)
locate (lō'kāt, lō-kāt'), *v.t.* (۱) شوین دیاری کردن.
 (۲) کهوتنه شوینیکهوه؛ له شوینیکدا بوون:
 (*His offices are ~d on the third floor.*)
 (۳) دۆزینهوهی شوینیکهکی: (*He ~d the seat of the trouble.*)
 (۴) پیشاندان (شوین): پهتجه خستنه سهر شوینیکهکی:
 (*L~ Istanbul for me on this map.*)
 (۵) دانان له سهر کارێک یا له شوینیکدا.
v.t. [Colloq.], جینشین بوون: (*He ~d in New York.*)
location (lō-kā'shən), *n.* (۱) جن دیاری کردن؛ شوین دیاری کران.
 (۲) شوین؛ جن؛ ههراره.
 (۳) شوین یا ناوچهیهکی دیاریکراو بۆ مه بهستینکی تایهتی.
 (۴) شوینیکه له دهروهی ستۆدیۆ که فیلمی تیدا دهگیرن.
locative (lok'ə-tiv), *adj.* تایهتی به باری ناوی شوین دهریب (ریزمان).
n. (۱) باری ناوی شوین پیشاندەر (ریزمان).
 (۲) ناوینکه که لهه باره دا بێ.
loc. cit., [L.], له هه مان شوینی ناوبراودا (پهراوین).
loch (lok, lokh), *n.* [Scot.], دهریاچه.
lock (lok), *n.* (۱) قفل (۲) داخستن؛ قفلدان.

locoweed

- (۲) بهشینکی داخراوی جۆکه ناوینکه که بهلهمی تیدا بهرزو نزم دهکرتنهوه بههۆی دهراگی بزۆکهوه.
 (۴) چه خاخنیکه تهنکی کۆنی پێ ناگر دهدر.
 (۵) دهست لهیهک گیربوون (نۆرانیازی): گرتن؛ بهیهکداچوون (دهست و لاق).
 (۱) قفلدان (دهراگ. جانتا، سنووق): داخستن.
 (۲) بهندکردن؛ راگرتن؛ قهتیس کردن: (*He was ~ed in the closet.*)
 (۳) بهیهکداکردن (قۆل): له یهک ههنگیشان: (*We ~ed arms.*)
 (۴) به توند باوهش پێداکردن.
 (۵) کلپله بوون؛ گیرخواردن لهناو یهکترا: (*The gears are ~ed.*)
 (۶) دهراگی بزۆک دانان له جۆکه ناوینکا.
 (۷) هینان و بردنی بهلهم به جۆکه ناوینکا به هۆی دهراگی یا بهستی بزۆکهوه
v.t. (۱) قفلدان؛ داخران: (۲) لهیهک گیربوون؛ بهیهکداچوون؛ چوون بهناو یهکترا؛ بوون به یهک؛ جیوت بوون؛ لهیهکدان.
 (۳) چوونه کلپله؛ کلپله بوون (دهم): (*His jaws ~ed.*)
 (۴) گیرخواردن و نهجوولان (گیرێ مهکینه)
lock away, ههنگرتن له دهفر یا سنووقینکی قفل لێدراودا.
lock horns, تێوهگلان؛ دهسته و بهخه وهستان؛
 شاخ له شاخ گیرکردن (شهره قۆچی بهران و خرت).
lock in, دهراگی ژوور له سهر داخستن و پێی هاتنه دهروه نه دان.
lock out, (۱) دهراگ له سهر داخستن و پێی هاتنه ژوورهوه نه دان.
 (۲) دهراگی کارخانه داخستن و پێی کرێکار نه دان به چوونه ژوورهوه بۆ سهپاندنی مهرجی خاوهن کارهکه به سهریاندن)
lock up, (۱) قفل لێدان (دهراگی مال): داخستن به قفل.
 (۲) ههنگرتن له دهفرینکی قفل لێدراودا. (۳) خستنه بهندیکانهوه؛ بهندکردن له دهفرینکی قفل لێدراودا؛ ههنگراوه.
under lock and key, (۱) کاكۆل؛ پرچی لوول؛ تیتك؛ نهگهرجه.
lock (lok), *n.* (۲) [Poetic] (pl.), پرچی؛ قۆی سهر؛ قۆ: (۳) تۆپهله خوری یا لۆکه
 (۱) قفل لێدەر
locker (lok'ər), *n.* (۲) دۆلب (به تایهتی له ژووری خۆگۆرینی وه زشکاردا بۆ تیخستنی شتی به نه رخ و قفل لێدانی): چهکمهج. (۳) دۆلبی خواردن (له کهشتیدا).
locker room, ژووری خۆگۆرینی وه زشکار (که چهند دۆلبینکی تیدایه بۆ جل و شتی به نه رخ تیدادانان و قفلدانی).
locket (lok'it), *n.* قوتویهکی بچکۆلهی جوانه تۆپهله قۆ، وینه، یا شتی تری تێ دهخوێ و به زنجیر دهکێ به ملدا.
lockjaw (lok'jō), *n.* کلپله بوونی دهه (دهره کۆیان).
locksmith (lok'smith), *n.* قفلچی؛ قفل و کلپل دروستکەر.
lock-up (lok'up), *n.* (۱) داخستن؛ قفلدان؛ داخران.
 (۲) خراوه بهندیکانهوه؛ بهندکران. (۳) بهندیکانه.
loco (lō'kō), *n.* (۱) loco disease. (۲) شیت کردن
v.t. (۱) بهرمانخوارد کردن به پروهکی شیتی. (۲) [Slang], شیت کردن
adj. [Slang], شیت؛ مینشک تیکچوو.
loco- (lō'kō, lō'kə), له جینگهیهکهوه بۆ جینگهیهکی، تر.
loco disease, شیتی ناژوله و نهسپ؛ نهخۆشییهکی شیتییه تووشی ناژوله و نهسپ دهبن بههۆی خواردنی "پروهکی شیتی" یهوه.
locoism (lō'kə-iz'm), *n.* - loco disease.
locomotion (lō'kə-mō'shən), *n.* بزوان له جینگهیهکهوه بۆ جینگهیهکی تر: (*Walking is a form of a ~.*)
locomotive (lō'kə-mō'tiv), *adj.* (۱) تایهتی به بزوان له جینگهیهکهوه بۆ جینگهیهکی تر. (۲) بزۆک
 (۳) تایهتی به مهکینهی بزۆک یا خۆبزوین.
n. مهکینهی خۆبزوین (به تایهتی هی شهمه نهدهفر؛ مهکینهی بزۆک
locomotor (lō'kə-mō'tēr), *n.* خۆبزوین (مرۆ، مهکینه).
adj. هی بزوان.
locoweed (lō'kō-wēd), *n.* پروهکی شیتی؛ پروهکینکه ناژوله و

- (۳) بالکون یا سەكۆ (وەك لە كلیسیەكدا): (*a choir*) .
 (۴) گایەن؛ ئوربۆزچەکی بنمیی تووێلە بۆ کاو گزە.
 (۵) (l) کولانە کۆتەر. (ب) کۆتری ئاو کولانەیی وەها.
 (۶) (l) خوارکردنەوی سەری گورزی یاری "گۆلف" (بۆ لێدانی تۆپەکە بە هەوادا). (ب) لێدانی تۆپی یاری "گۆلف" بە هەوادا.
 (۱) (l) دانان یا هەلگرتن لە ئوربۆزچەکی بنمیی.
 (۲) (l) لێدانی تۆپی یاری "گۆلف" بە هەوادا.
 (ب) لارکردنەوی دەمی گورزی یاری "گۆلف" بۆ لێدانی تۆپ بە هەوادا.
 (۱) بەرز (لووتکە)؛ بلند؛ زۆر بەرز: *lofty* (lôf'ti, lôf'ti), *adj.*
 (*a ~ peak in the Alps*)
 (۲) بەرزو نایاب؛ بلند (پەلە، شێوان)؛ بەشکۆ:
 (*~ aims, ideals, sentiments, style, etc.*)
 (۳) لووت بەرز؛ لەخۆبایی؛ کەشخەچی: (*in a ~ manner*)
 -loftily (*adv.*); loftiness (*n.*)
 log (lôg, log), *n.*
 (۱) (l) بەردار؛ لێدار؛ کۆتەرەدار؛ مۆرەدار؛
 داری سووتان. (ب) دارو دەستک؛ داری خانوسازی.
 (۲) پێوانەی خێرای کەشتی.
 (۳) تۆمارنامەی پۆژانەی کەشتی (دەرباری خێرای و جینگە و پوودان)
 (۴) (l) تۆمارنامەی کاری پۆژانەی فڕۆکە یا مەکینەکە.
 (ب) تۆمارنامەی کاتی فرین و شارەزایی فڕۆکەوان.
 (۵) تۆمارنامەی گەشتیک؛ کارنامە.
 له مۆرەدار یا دارو دەستک درووستکراو: (*a ~ cabin*) . *adj.*
 (۱) (l) دار برینەو. (ب) دارو درەخت برینەو و گواستەنەوی بۆ کارخانە. *v.i.*
 (۲) تۆمارکردن لە تۆمارنامەی کەشتی یا فڕۆکەدا.
 (۳) برینی ماوەیەک بە کەشتی.
 (۴) کار بۆ کردن؛ تۆمارکردنی کاتی کارکردن:
 (*He has ~ged 25 years with his company.*)
v.i. دارو درەخت برینەو و گواستەنەو.
 log, - logarithm.
 logarithm (lôg'ə-rith'm, log'ə-rith'm), *n.* لوگاریسم.
 -logarithmic (*adj.*); logarithmically (*adv.*)
 logbook (lôg'book, log'book), *n.* تۆمارنامەی کاری پۆژانە.
 کەشتی و فڕۆکە.
 (۱) دارکەر؛ ئەوێ دارو درەخت دەبرێتەو: *logger* (lôg'ər, log'ər), *n.*
 دارو تەختە برەو. (۲) ئامیزی بارکردنی دارو تەختە دەستک لەسەر ئۆری
 (۱) کەسێکی کەر. *loggerhead* (lôg'ər-hed, log'ər-hed), *n.*
 بێ منیشک. (۲) شیشیکی سەر خەڕ سەرەکی گەرم دەکرێت و قیری پێ
 دەتوێتەو یا شەلی پێ گەرم دەکرێت.
 (۳) جۆرە کیسەلێکی ئاوی سەر زلی قارۆ پەقە.
 (۴) سنگێکە لەسەر بێلەمی پراو نەهەنگ ئەو گۆرسەیی تێو دەپێچرێت کە
 نەهەنگی پاوکراوی پێ پادەکیشرێت.
 at loggerheads (*with*),
 loggia (lôj'i-ə, lô'jə), *n.* ئاڤەوێکی تاق تاقی سەرگیراوە بەسەر
 هەوشەییکی بەر بەرەلادا دەپوانی. (۲) بالکۆن (شانۆ یا سینەما).
 logging (lôg'ing, log'ing), *n.* دارو درەخت برینەو و گواستەنەویان بۆ
 کارخانە.
 (۱) ژیریژی؛ زانستی بیرکردنەو و لێکدانەوی
 درووست بەجێ. (۲) پەرپۆتوکی ژیریژی.
 (۳) بیرکردنەوی راست و درووست؛ لێکدانەوی راست:
 (*L ~ shows us a better course.*)
 (۴) شێوەی بیرکردنەو و لێکدانەو (راست بێ یا هەتە):
 (*At this point our ~ was at fault.*)
 (۵) بنچینەکانی زانستیک یا ھونەریک.
 (۶) پەپوھندی نێوان ھۆو نەجام.
 (۱) تاییبەتی بە ژیریژی؛ ژیریژەکی.
 logical (lôj'i-k'l), *adj.*
- ئەسپ پنی شیت دەبن ئەگەر بپخۆن.
 (۱) جێ شوێن؛ جینگە.
 (۲) بوو نەندازە؛ ھێل؛ جێ (نەندازە).
 locust (lôk'kəst), *n.* (۱) کوللە
 (۲) میروویەکی دەنگ زلە لە کوللە دەچێت.
 (۳) دارخەرنووک؛ خەرنووک. (۴) درەختێکی ئەمریکایییە.
 (۵) دارو تەختە نەم درەختە.
 locution (lô-kü'shən), *n.* (۱) ووتە؛ ووشە
 (۲) شێوھەکی تاییبەتی دیوان
 locutory (lôk'yoo-tôr'i, lôk'yoo-tô'ti), *n.* (۱) ئوروی دەمەتەتی
 (وەک لە خەلوەتگایەکی ئاییندا).
 lode (lôd), *n.* (۱) دەماری کانزایی (ب) پارچە کانزای خاو
 (۲) سەرجاوی لەبێ ئەھاوێری ئازووتە.
 lodestone (lôd'stôn'), *n.* (۱) بەردی ئاسنکێش
 (۲) راکێشەر
 lodge (lôj), *n.* (۱) کوختە دیوور لە ئاوەدان؛ کوختە؛ خانوو:
 (*a skiing ~*)
 (۲) کوختە بەردەست؛ کوختە پاسەوان
 (۳) ئوتیل؛ خان
 (۴) (l) دەماری ھیندی ئەمریکایی. (ب) کۆمەلێکی دەمارنشین وەها.
 (۵) (l) لقی ھەندی پێکخراو. (ب) شوێنی کۆبوونەوی لقیکی وەها.
 (ج) کۆپی لقیکی وەها
 (۶) لانی. وەك می گۆر ھەلکەنە.
 (۱) حەوانەنەوی سەردەمی؛ جێی نووستن پێدانی سەردەمی؛ جیکردنەو. *v.i.*
 (۲) ژوور پێدان بە کرێ.
 (۳) دامەزراندن؛ جیکردنەو؛ لانی پێدان؛ دانان:
 (*to ~ children with relatives*)
 (۴) دانان؛ خستەناو بە ئەمانەت.
 (۵) پێاکردن؛ تیا چەسپاندن؛ پێوەنان (گولە، تیر)؛ تیا گیرساندەو:
 (*He ~d a bullet in the deer's back.*)
 (۶) شکات کردن؛ دان بە دادگا: (*to ~ a complaint*) .
 (۷) دەسەلات پێدان.
 (۸) خستن (دانەوێلێ نەدووراو).
v.i. (۱) تێدا ژيان بۆ سەردەمێک؛ نیشتەنی بوون بۆ ماوەیەک:
 (*They ~d in the same house for a while.*)
 (۲) بە کرێ گرتن (بەتاییبەتی ژووریک لە مالی کەسێکدا).
 (۳) جووھەناو بۆ حەوانەو؛ کرێن بە لانی سەردەمی
 (۴) تێدا چەسپان؛ خێگیربوون؛ جێی خۆ گرتن؛ تێدا گیرسانەو:
 (*The bullet ~d in his leg.*)
 lodger (lôj'ər), *n.* کرێچی ژووری مالیک
 (*The widow makes a living by taking in ~s.*)
 lodging (lôj'ing), *n.* (۱) مال یا لانی سەردەمی؛ نیشینگە سەردەمی.
 (۲) جێی نووستن؛ جێی حەوانەو.
 (۳) (l) ژووریک یا چەند ژووریک بە کرێ گیراوە مالیکدا؛ ژووری کرێ گرتە.
 (۴) حەو نەنەو؛ لانی پێدان؛ جیکردنەو.
 lodging house, خانوویەکی مالیکی ژوور بە ژوور بە کرێدار
 lodgment (lôj'mənt), *n.* Also lodgement, (۱) جیکردنەو؛
 لانی یا نیشینگە سەردەمی پەیداکردن
 (۲) لانی؛ نیشینگە؛ مال یا جێی حەوانەوی سەردەمی
 (۳) کۆمەلەبوون؛ کەنەکەبوون و پێگرتن
 (۴) ناوچەی گیراوی خاکی دوژمن لە جەنگدا؛ بنگەییکی سوپایییە لە ناو
 خاکی دوژمندا
 loft (lôft, loft), *n.* (۱) ژووربۆچکەیی بەرەلەلە ژێر بنمیی
 ژووریک بەرزدا
 (۲) ژووربۆچکەیی وەها لە عەماریک یا ژووریک پێشەسازی گەورەدا.

logician

- (۲) به چر' دروست؛ پسهندا؛ دهچن به ميشکدا؛ بئى تن دهچن.
-logicality (n.); logically (adv.).
logician (lō-jish'an), *n.* ژوربيژ: زانای ژيوربيژي.
logion (log'i-on'), *n.* (pl. logia), گوشتاری عيسا
logistic (lə-jis'tik), *adj.* [Rare], تاييهتي به ژميره؛ ژماره زان
n. [Rare], ژميره؛ زانستي ژماره.
logistic (lə-jis'tik), *adj.* تاييهتي به logistics.
logistics (lə-jis'tiks), *n. pl.* (۱) کرين و ناماده کردن و گواستنوه و
 سهره و کاری کردنى نازوقه لى لشکرو دهنگای تری میری.
 (۲) نخشه دانان و شينوهی جينه چينکردنى کارنگ.
logo (lōg'ə, log'ə), *n.* = logotype.
logo- (lōg'ə, log'ə), پينشگرنگه به مانای: وشه؛ ووت؛ دوان.
logogram (lōg'ə-gram', log'ə-gram'), *n.* نيشانهی وشيهک
 (که به تيب يا نيشانه دهرده بريت رک "\$" نيشانهی بؤ "دزلار").
logograph (lōg'ə-graf', log'ə-graf'), *n.* = logogram.
logomachy (lō-gom'ə-ki), *n.* (۱) ناکوکى يا مشت و مې دهر ياره ی.
 وشه (۲) ياری وشه گؤزين به پاشو پينشختنى تيبه کانی:
won-now; made-dame
Logos (log'os, lô'gos), *n.* (۱) توانای بيرکردنوه و ليکدانوه
 (فلسفه ی یونانی). (۲) عيسا؛ بېروياوه و ليکدانوه ی عيسا.
logotype (lōg'ə-tīp', log'ə-tīp'), *n.* (۱) چهند تيبينکی يئکهوه
 چاپکرو (۲) نيشانه يا دروشمی کؤمانيايهک يا چاپه مندی يهک.
logroil (lōg'rōl', log'rōl'), *v.t. & v.i.* چاکه ی يکتر دانوه ی
 نه اندامانی پهرله مان به دهنگدان بؤ گه لای ياسای يهکتر.
logrolling (lōg'rōl'īn, log'rōl'īn), *n.* (۱) ههره وه زکردنى
 درواسن بؤ پاک کردنوه ی زموى يهک له دارو درمختو کؤکردنوه و کؤمهل
 کردنى دارمکه بؤ سوورتاندى.
 (۲) (۱) ده ستياو يارمته ی يکتر دان؛ چاکه له گهل يکتر کردن.
 (ب) يارمته ی يکتر دانى نه اندامانی پهرله مان به دهنگدان بؤ گه لای ياسای
 يهکتر.
logwood (lōg'wood', log'wood'), *n.* (۱) درمختينکی
 نه مريکايى قد سووره بؤيه ی لى درمده منترى.
 (۲) دارو تخته ی قاوه ی و سورکاری لى درمده.
 (۳) بؤيه ی درمهنراو لى درمده.
logi (lōg'i, log'i), *adj.* سست؛ خا؛ لى قورس (به هؤی زؤر
 خوارده وه).
-logy (lə-ji), پاشگرنگه به مانای: (۱) شينوه يهکى تاييه تي باس ليکردن يا
 دوان (eulogy).
 (۲) زانست؛ زانيارى: (geology, biology).
loin (loin), *n.* (۱) (pl) قهرغه؛ لاسه رووی قهرغه؛ کله که؛ ناوقه.
 (۲) گؤشتى لاسه رووی قهرغه ی نزيک پشتى گا و مانگا و مهر و بزن.
 (۳) (pl) سمت و بهرموسلدا؛ پيشه لو پاشه؛ لى به شى لى
 که دهرينى کورت دايدة پؤشيت. (ب) نه اندامى زاوئى.
gird up one's loins, خؤ ناماده کردن بؤ کارنگ يا نه رکينکی گران؛
 خؤ گورج کردنوه
sprung from the loins of, وهچى فلان کسه؛ مندالی فلان کسه؛
 له فلان کس بووه.
loincloth (loin'klōth', loin'kloth'), *n.* پشته مال؛
 په پؤيهکى رک پشته ماله پيشه لو پاشملى پى دابه پؤشرى له هه ندئ وولاتى
 گهرمدا له بهر دهکرى.
loiter (loi'tēr), *v.i.* (۱) سوانه وه؛ هاتن وچوون يا وهستان له بهر دم
 شونينکدا له بهر بيکارى. (۲) خؤ خست به قنگدا؛ خاوه خاوه کردن؛ کات کوشتن.
v.i. کات کوشتن؛ کات به فېرودان.
-loiterer (n.); loiteringly (adv.).
loll (loi), *v.i.* (۱) شان دادان؛ پاکشان؛ پال ليدانه وه؛ تمه لى کردن.

longevity

- (۲) شؤر بونوه به شلو و شياوای؛ داکه وتن.
v.i. شؤر کردنوه به شلو و شياوای.
lollipop, lollypop (lōl'i-pop'), *n.* نوقله مره
 (پيشى دهووترى: " sucker ").
lone (lōn), *adj.* (۱) ته نيا؛ گؤشه گير؛ بى کس.
 (۲) چؤل؛ چه په؛ دابراو: (۲) په بن؛ زوگورتى؛ بيه نؤ؛ بيه پياو.
loneliness (lōn'li-nis), *n.* ههستي ته نهایى؛ ههستي به ته نيایى کردن؛
 ته نهایى.
lonely (lōn'li), *adj.* (۱) ته نيا؛ ته نيا: (a ~ traveller).
 (۲) بى کس؛ خه مبار؛ ته نيا؛ ههستي به ته نيایى کس: (a ~ man).
 (۳) چؤل؛ چه په؛ دووره دهست؛ دور له ناوه دانی:
 (a ~ house, mountain village., etc.)
 (۴) ههستي ته نهایى و بى کسى و خه مبارى پى ده:
 (the loneliest night of the week)
loner (lōn'ēr), *n.* [Colloq.], گؤشه گير؛ کسینکى حهز به ته نهایى کس،
 حهز به تينکلاوى خهک نهکس.
lonesome (lōn'səm), *adj.* (۱) ههستي به ته نيایى کس؛
 ته نياو بى کس و خه مبار. (۲) ههستي ته نيایى پى ده: (a ~ trip).
 (۳) چه په؛ دووره دهست؛ ته ریک؛ په نا. (۴) چؤل: (a ~ valley).
 (۵) ته نيا؛ تاک: (a ~ pine).
long (lōŋ), *adj.* (۱) درئ. (۲) لى سهره وه بؤ نهو سهر؛ هى درئ زايى.
 (۳) هى درئ زايى تاييه تي؛ نه وهنده (درئ زايى):
 (The parade was a mile ~.).
 (۴) درئ (ليست).
 (۵) (۱) دور و درئ زؤر خايه ن.
 (ب) وشک و ناخؤش و دور و درئ زؤر
 (۶) فراوان؛ گشتگر: (He took a ~ view of the matter.).
 (۷) گهره؛ زل: (He's taking a ~ chance.).
 (۸) (a ~ of; ~ on): زؤر؛ فره: (He was ~ on excuses.).
 (۹) نه لگرتنى زؤر بهش به نيازی ترخ بهر بونوه وه فروشتنى (پاره بزی).
 (۱۰) زؤر خايه ن له ووتندا (دهنگسازى). (۱۱) هئز له سهر (برگه).
adv. (۱) بؤ ماوه يهکى زؤر؛ بؤ ماوه يهکى دور و درئ زؤر؛ ده ميک.
 (۲) به درئ زايى (کات): (He lay awake all night ~.).
 (۳) زؤر زووتر يا درهنگتر له کاتينکى تاييه تي؛ ده ميک له پيش يا
 له پاش کاتينکى تاييه تي يهوه: (It happened ~ ago.).
 (۱) گيرار (پاره بازى). (۲) تيب يا برگه ی درئ (دهنگسازى).
n. as (or so) long as,
 (۱) هه تاکو؛ هه تاک.
 (۲) مادهم؛ له بهر نه وه ی.
 (۳) نه گهر؛ به مريچينک.
before long, بهم زؤرانه؛ زؤرى تری پى ناچن.
in the long run, له نه چامدا؛ له کؤتاييدا؛ له ههره دواييدا:
 (In the long run your hard work will pay off.)
the long and the short of, به کورتى؛ کورتى مهسه له که.
long (lōŋ), *v.i.* به تاسه وه بوون؛ به پهرؤشه وه بوون؛ ناوات بؤ خواستن؛
 بيرکردن و زؤر حهز به بينين کردن:
 (We ~ to go home.; I ~ for you.)
longanimity (lōŋ-gə-nim'ə-ti), *n.* خؤراگرتن له بهر نازارو
 ناخؤشيدا؛ هه لکردن؛ دهر بريدن؛ نارام گرتن.
long-distance (lōŋ'dis'tans), *adj.* دور؛ بؤ جئ يهکى دور:
 (~ telephone calls; ~ running)
long division, بهشکردنى دور و درئ زؤر (ژميره).
long dozen, سيانزه؛ دهره نيك به سلاوه وه.
long-drawn (lōŋ'drōn'), *adj.* درئ زؤر کيش؛ درئ زؤر خايه ن.
longevity (lōŋ-jev'ə-ti), *n.* (۱) ته منى درئ زؤر؛
 (۲) زؤر مانوه له سهر کارنگ؛ له پيشه يهک، يا کار به دهستى يهکدا؛

longevous

- سەرگەرمەیی لە کاردا: پلە بەرزى لە کاردا.
longevous (lon-jē'vas), *adj.* [Rare], تەمەن درىژ: تەمەن گەرمە.
long-faced (lōŋ'fāst'), *adj.* مۆن: مەرمۆن: پووتەرش.
 دەمەرچا و داکەو نوو
longhand (lōŋ'hand'), *n.* نووسینی ناساسى: بە پىنچەوانەى
 کورتە نووسىیمە: تەواونووسى.
long-horn (lōŋ'horn'), *n.* گاو مانگای شاخ درىژ: گە جاران لە
 خواوێ پۆژناو ی نەمەریکا زۆر بوو.
 (پیشى دەووترى "Texas longhorn")
longi- (lon'ji), پیشگرتنە بەمانای درىژ
longicorn (lon'ji-kōrn'), *adj.* تاییبەتى بە جانەهرى شاخ درىژ
 قالدۆنچەى شاخ درىژ
longing (lōŋ'ing), *n.* تاس: پەرۆش: ناوات خواست: حەزى نکی زۆر
adj. بە پەرۆش: بە تاس: ناواتەخواز: (to look with ~ eyes)
longish (lōŋ'ish), *adj.* درىژکۆلە: نەختى درىژ
longitude (lon'jə-tōd'), *n.* هێلى درىژى: جوگرافیا.
longitudinal (lon'jə-tōd'di-n'l, lon'jə-tū'di-n'l), *adj.* (۱)
 لە درىژیدا: تاییبەتى بە درىژى: (۲) لە بارى درىژى
 (۳) تاییبەتى بە هێلى درىژى (جوگرافیا)
long jump, بازە درىژە
long-lived (lōŋ'livd'), *adj.* (۱) زۆر دەژى: تەمەن درىژ
 (۲) هەر نابێتەرە: درىژەگىش: (a ~ rumor)
long-range (lōŋ'rāŋ'), *adj.* (۱) دورەمەودا: دورەبەرکەر (تەنگ):
 زۆر بەرکەر (~ guns)
 (۲) دور: دواوژ: تاییبەتى بە دواوژى نکی دور (plans)
longshore (lōŋ'shōr', lōŋ'shōr'), *adj. & adv.* هەى سەر کەنار
 دەریا: هەى بەندەر
longshoreman (lōŋ'shōr'mən), *n.* گرێکارى بەندەر: بارکەر
 بارداگرى کەشتى
long shot, [Colloq.], (۱) گرەمىکە کە هێچ لەوانە نەبە بێریتەرە:
 مەلەمەتەیکە کە لەوانە نەبە بێریتەرە. (۲) دیمەنىکى لە دورەمەودا گراوى فیلیمیک.
 ئۆجگار زۆر: تاپادەمەنى زۆر: بە پادەمەنى زۆر
 by a long shot, بە هێچ جۆرەى
 not by a long shot, [Colloq.], هێچ لەوانە نەبە: هێچ.
 قەت
long-sighted (lōŋ'sit'id), *adj.* = farsighted.
long-spur (lōŋ'spūr'), *n.* چەند جۆرە باندەبەیکى بچووکى چنگ
 درىژن لە ترخمى چۆلەکەن
long-standing (lōŋ'stan'ding), *adj.* دەمێکە هەبە: رابە. یا
 بەردەوام: کۆن (a ~ practice, policy, etc.)
long-suffering (lōŋ'suf'ēr-ing), *adv.* خۆراگر بۆ ماوەبەیکى زۆر
 لەبەر ناخۆشى و چەوسانەودا.
n. دەربەردن و خۆراگرتن لەبەر ناخۆشى و چەوسانەودا
long suit, (۱) دەستیکە کە لە هەموو دەستەکاڤى تر زیاتر کارتى تێدا بە
 (پارى کاغەز یا قوماڤ): (۲) بەهرەمەیکە کە گەرمەترین سەرمایەى کەسێکە:
 کارنیکە یا شتىکە کە کەسێک زۆر شارەزاى تێدا هەبێ.
 تەنى ئینگلیزى: (کە بریتى بە لە ۲۴۰۰ پارەند)
long ton,
long-ways (lōŋ'wāz'), *adv.* = lengthwise.
long-winded (lōŋ'win'did), *adj.* (۱) ماندوو نایم: هەناسە درىژ
 (۲) (ب) درىژدادا: زۆر بێلێ: (ب) درىژ و وشک (ووتان).
longwise (lōŋ'wiz'), *adv.* = lengthwise.
loo (lōō), *n.* (۱) جۆرە قوماڤىکە: (۲) پارەى گرەم لەسەرکراوى قوماڤ.
looby (lōō'bi), *n.* کەسێکى حۆن ناکارامە
look (look), *v.t.* (۱) سەیرکردن: تەماشاکردن: پوانین: نوارین.
 (۲) سەرنجدان: ئى ووردبوونەرە. (۳) بۆ گەران: بەدوادا گەران.
 (۴) وادیاربوون: لەوەچوون: وادەركووتن.

look-out

- (۵) بەسەردا پوانین: (My windows ~ (out) on the garden.)
 (۶) بەتەمابوون: چارەوان کردن: نوێنەدمەواربوون:
 (He ~ed to hear from her.)
 (۱) سەیرکردن: تەماشاکردن: پووتیکردن:
 v.t.
 (He couldn't ~ us in the face.)
 (۲) وا نەبرین بە پووخسار: (He ~ed his despair.)
 (۳) لەوەمکردن (تەمەن): وادیاربوون: (She scarcely ~ her years.)
 (۱) تەماشای: سەیرکردن: تەماشاکردن: (۲) پووانەت: پووانەت: شێوە.
 n.
 (۲) [Colloq.] (pl.), (b) شێوە: شێوەى هاتنە بەرچاو:
 (I don't like the ~s of things.)
 (ب) پووخسار (بەتاییبەتى هەى جوان): ئىسک سووکى: جوانى:
 (She has ~s and youth.)
 interj.
 (۱) سەیرکەر: تەماشاکەر: (۲) وێر: بە ناگادار بە.
 it looks like, وا دیارە: وا دەردەکەوێ: لەوە دەچێ.
 look after, ناگادارى کردن: چاودێرى کردن: سەرمەکارى کردن:
 ناگا ئى بوون: بە دیارەمە بوون.
 look around, چاودێران: چاودێرکردنە.
 look at, ئى ووردبوونەرە: سەیرکردن: تەماشاکردن.
 look back, یادى کۆن کردنەرە.
 look daggers, ئى مۆبەبوونەرە: خێسەلینکردن: زۆر بە تورەبەیییمە
 سەیرکردن.
 look down on (or upon), بە سووکى سەیرکردن: بە نزم سەیرکردن:
 بە نزم دانان: بە ناشرین دانان
 look for, (۱) بۆ گەران: بەدوادا گەران: مشورخوارن: سۆراخ کردن:
 چاودێرکردن: (۲) بەتەمابوون: چاودێرکردن.
 look forward to, بە پەرۆشمە چاودێر کردن: بە پەرۆشمە بەتەمابوون:
 بەتەمابوون بۆ (ببینى کەسێک, کردنى شتىک).
 look in the face, پووتیکردن بەبێ ترس: بەرەو پووتبوونەرە:
 سەیرکردن: (to look a person in the face)
 look into, لێکۆلینەرە: بە ووردى سەیرکردن
 look on, (۱) تەماشاکردن (وەک تەماشاکەرێک نەک بەشداریبوون):
 لە لایە سەیرکردن بەبێ بەشداریبوون. (۲) وا دانان: وا سەیرکردن.
 look oneself, پەنگى پووخسار و تەندروستى باش بوون: باش نوواندن.
 look out, وێر: پووتن: ناگادارىبوون.
 look out for, بەتەنگەرە هاتن: (look out for somebody)
 look over, ئى ووردبوونەرە: پشکنین: بە ووردى سەیرکردن.
 look to, (۱) ناگادارى کردن: چاودێرى کردن.
 (۲) پشت پێ بەستن: پەناێردنەبەر.
 (۳) بەتەمابوون: چاودێرکردن: بە پەرۆشمە چاودێر کردن.
 look up, (۱) بۆ گەران (لە فەرەنگ, سەرجاوه, یا پەرۆشکێکدا).
 (۲) [Colloq.], بە دوادا گەران و دۆزینەرە سەرنجدان: سەرنجدان:
 (If I come to London, I will look you up.)
 (۲) [Colloq.], بەرەو باشى پزىشتن: (Business is looking up.)
 look up and down, (۱) هەمووشوونیک بۆ گەران.
 (۲) بە ووردى سەیرکردن (بۆ هەلسەنگاندن): باش ووردبوونەرە لە کەسێک
 جل و بێرکى (بۆ هەلسەنگاندن).
 look up to, زۆر پزى گرتن: پزىلێ: وەک گەرمەى خۆ سەیرکردن:
 (to look up to one's parents, teachers, etc.)
 looker (look'er), *n.* (۱) سەیرکەر.
 (۲) [Slang], ئىنیکى جوان: پیاوینیکى قۆز.
 looker-on (look'er-on'), *n.* تەماشاکەرى پووانیک بەبێ
 بەشداریبوون تێدا: سەیرکەر.
 looking glass, ئاوێنە.
 look-out (look'out'), *n.* (۱) چاودێرى: چاودێرکردن.
 (۲) (b) پووانە: قوڵەى چاودێرى. (ب) پووانەى سەر کەشتى.

- (۳) ښکېچې پاسمران؛ حسهس.
- (۴) ښکېچې ډاډېډې ښکېچې ډاډېډې.
- (۵) [Colloq.]، معراق؛ دهرېست؛ باډ؛ خم.
- loom** (lōm), *n.*
- (۱) ټمون. (۲) ټمون چټن؛ ټمون کړن؛ چټن.
- (۳) ټمر بهشې سول لټونان دهمکې و دهمکې کېدا.
- loom** (lōm), *v. & i.*
- دهرکرتن (بهتايمې شتي سامناک)؛ هاتنه بهرجاو؛
(The peak ~ed up before us.;
The specter of revolution ~ed ahead.)
n.
- هاتنه بهرجاو؛ شتيک به لټلی و سامناکې.
- loom** (lōm), *n.* = loon.
- loon** (lōn), *n.*
- بالندېمکې ژړاوگېچې ماسې خوری ناوچه سارمکانه
له مراوی دمچن خوښندنه کې وک پښکېښنه.
- loon** (lōn), *n.*
- (۱) کسېکې گټو وړو ساوېلک؛ کسېکې کمر
بن مېشک؛ کسېکې شټوک.
- (۲) [Archaic]، بهرهمسټیک يا کسېکې بن پله وپايه.
- (۳) کسېکې بن نیش وکارې تمېلې کات کوږ.
- loony** (lōn'i), *adj.* [Slang],
n. [Slang].
- کسېکې شټوک.
- loop** (lōp), *n.*
- (۱) ټوله. (۲) پښ (پښه)؛ پښکې تيدږ.
- (۳) ټوله (نقش ونيگا).
- (۴) ټوله (لهوک)؛ ټوله ليدان.
- (۵) بازنه کې کارمېچې خولې کارمې.
- (۱) ټوله ليدان؛ کړن به ټوله.
- (۲) پښ پيدان؛ پښانوم به دموردا؛ پښ پښ خوارن؛
(L~ the wire around the post.)
- (۲) قايم کړن به ټوله.
- (۴) خولې کارمې تمولو کړن.
- v. & i.**
- (۱) ټوله ليدان؛ (۲) پښ شتن وک کرم به لمش کړ کړن و خاوو کړنوم.
- (۳) ټوله ليدان (لهوک).
- loophole** (lōp'hōl), *n.*
- (۱) کور يا قلیشه ديوارې سڼگس.
- (۲) سېمرې دمروم لټو کړن يا ټلنگ تمقاندن.
- (۳) هوی دمريازبون؛ پښې خوزېنوم له کارکې ناخوش؛
پښ وېما (بهتايمې بې ټول وټلکه کړن و باج ندان):
- (tax ~s ; a legal ~)
- loose** (lōs), *adj.*
- (۱) بهرله؛ نازاد.
- (۲) نکراره ته دمروم: (~ salt).
- (۳) پرش؛ پرش وېځو: (~ gravel).
- (۴) لهبهرهمسټايه: (~ cash).
- (۵) لهق؛ شل: (~). (The leg of this table is ~).
- (۶) (ب) دملې؛ لش (جل وېمرگ).
- (۷) معلق و معلق؛ بهرله (قسه): (~ talk).
- (۸) ناتمولو؛ نامعلق و دمق: (~ translation).
- (۹) سووک (بهتايمې ټافره)؛ سمر به دمروم؛ خوښې؛ بهرله (هفتان).
- (۱۰) شوز؛ پومان: (~ bowels).
- به بهرله؛ بې به فشمې؛ به ناتمولو.
- adv.**
- v. & i.**
- (۱) بهرله کړن؛ نازاد کړنوم. (۲) شل کړنوم (گرځ).
- (۳) فشم کړن؛ شکر کړنوم.
- (۴) خاوو کړنوم؛ له توند و ټيږې کم کړنوم (پمېرې).
- (۵) سمره کړن؛ به خشم؛ کړن نازاد کړن.
- (۶) هارېشتن؛ تمقاندن.
- v. & i.**
- شل بوونوم؛ خاوو بوونوم؛ بهرله بوون.
- break loose,**
- پت پچراندن؛ خو پزگار کړن؛ کوټ شکاندن؛
بېلسمه بوون؛ بهرله بوون.
- cut loose,**
- (۱) پت پچراندن؛ بېلسمه بوون؛ بهرله بوون.
- (۲) دمريازبون؛ هه لټن؛ نازاد بوون.

- (۲) [Colloq.]، پامواردن به بهرله لټانه؛ خو ټي بهرله لټ کړن.
- have a screw loose,**
- بهردان؛ بهرله لټ کړن.
- let loose,**
- (۱) بهرله؛ بېلسمه؛ نازاد.
- (۲) [Colloq.]، سمرسې؛ بهرله.
- set (or turn) loose,**
- بهرله لټ کړن؛ بهردان؛ نازاد کړن.
- loose ends,**
- دوا بهشې تمراو نکرارې کارک.
- loose-jointed** (lōs'join'tid), *adj.*
- (۱) جومگه شل.
- (۲) نمر؛ جې؛ بېکېشمان؛ به ناساني بزوو.
- loose-leaf** (lōs'lēf), *adj.*
- پېر بهرله: (~ notebook).
- loosen** (lōs'n), *v. & i.*
- شل کړنوم؛ پمواردنوم؛ جلمو بې شل کړن؛
شل کړن؛ خاوو کړنوم.
- v. & i.**
- شل بوونوم؛ پمواردنوم؛ شل بوون؛ خاوو بوونوم.
- loose-tongued** (lōs'tund'), *adj.*
- دم شې؛ غېبمکې.
- loot** (lōt), *n.*
- ټالو؛ ټالو.
- v. & i.**
- ټالو کړن.
- lop** (lop), *v. & i.*
- (۱) قلم کړن؛ باخ برين؛ لټو پډې کړن.
- (۲) (~ off)؛ برينوم؛ برين؛ لېرډن.
- (۱) قلم کړن؛ هملېچن؛ (۲) شتي بېراره.
- n.**
- lop** (lop), *v. & i.*
- شوپوونوم.
- v. & i.**
- شوپو کړنوم.
- adj.**
- شوپو؛ شوپوونوم.
- lope** (lōp), *v. & i.*
- قلمه مېازدان؛ بازدان؛ نمره غار کړن؛ کورگه لټه کړن.
- n.**
- قلمه مېاز؛ باز؛ نمره غار؛ کورگه لټه.
- loper (n.).**
- lop-eared** (lop'êrd'), *adj.*
- کورې شوې.
- loppy** (lop'i), *adj.*
- شوپو؛ شوپوونوم.
- lop-sided** (lop'sid'id), *adj.*
- لاسهنگ؛ لاسهنگ؛ لار؛ خوار؛ لهنگ؛
ټارک.
- loquacious** (lō-kwā'shəs), *adj.*
- ټډډو؛ چمباز؛ ټډډلې؛
دمروم.
- loquaciousness (n.).**
- loquacity** (lō-kwā's-ti), *n.*
- ټډوډو؛ چمبازې؛ دمرومې.
- loquat** (lō'kwāt, lō'kwat), *n.*
- (۱) داری یمنگې دوتیا.
- (۲) یمنگې دوتیا.
- lord** (lōrd), *n.*
- (۱) پاشا؛ میر؛ سمرور؛ ناغا؛ لمرمانوم؛ سمرگمره.
- (۲) دمرومېگ.
- (۳) مېرد.
- (۴) [L~]، (۱) خودا؛ خوا: (~ the L~).
- (ب) عيسا: (~ Our L~).
- (۵) لټو: (۱) نازناوی پياوه خاندانمکانې ټينگلتمه.
- (ب) نازناوی سمرک قشې ټينگلتمه.
- (۶) [L~]، (pl.)، نمره مېنې لټو دانی پمړه مانی ټينگلتمه.
- لمرمانومې کړن؛ لمرمانومې بوون؛ لټو داری نواندن؛ ټولم و ټډ کړن.
- v. & i.**
- lording** (lōrd'ing), *n.*
- (۱) lordling.
- (۲) [Archaic]، لټو.
- (۳) [Archaic]، نهی لټو دمرگان؛ نهی پياوه گمره کان؛
لټو دمرگان بې بايه خ (له پوی سووکی پيمره)؛
لټو دمرگان بې بايه خ.
- lordling** (lōrd'ing), *n.*
- لټو دمرگان بې بايه خ.
- lordly** (lōrd'li), *adj.*
- (۱) پادشايانه.
- (۲) جوان و ناياب؛ بې پادشا شياو؛ بېشکو. (۳) له خوښايې؛ لوت بهر.
- adv.**
- پادشايانه؛ لټو دمرگان.
- lordliness (n.).**
- lordship** (lōrd'ship), *n.*
- (۱) پله و پايه پادشا يا لټو؛ پادشايتمه.
- (۲) دمسه لټې؛ پادشا؛ دمسه لټې؛ لمرمانومې.
- (۳) نازناوی پادشا يا لټو (بې بانگ کړن): (~ his ~ ; your ~).

Lord's Prayer

Lord's Prayer, نژای خوداومند شو نژاییه که عیسا فیری دواتره
قوتابییهکی خوی کرد.

Lord's Supper, = Last Supper.

lore (lôr, lôr), *n.* (Archaic) (۱) فیرکردن؛ فیربوون.

(ب) شتی فیرکراو: (۲) ژانست؛ ژانباری کهله پووری (به تاییه تی می کومه له خه لیکه یا دهر باره ی باسیکی تاییه تی).

lore (lôr, lôr), *n.* ناوچه ی نیوان جاوو بنی دهنوکی بالنده؛

ناوچه ی نیوان جاوو کونسلووتی مار.

lorn (lôrn), *adj.* (Obs.) (۱) ویزان بوو؛ فوتاو؛ لمارچوو

(۲) [Archaic & Poetic] کساسو داماو؛ کولول؛ بن کس؛ تنیا؛ چول.

lorry (lôr'i, lor'i), *n.* لوری.

lose (lôz), *v.t.* (۱) وون کردن؛ گوم کردن؛ بزرکردن.

(*He lost his keys.*)

(۲) له دهست چوون؛ له کیس چوون: (*He lost a good opportunity.*)

(۳) ئی بی بهش بوون (۴) دوزاندن (پاره)

(۵) به فیژدان کات. یاره: (*We can't afford to ~ any time.*)

(۶) دوزاندن (باری؛ پیشبرکن)؛ ژیرکوتو؛ به زین: (*We lost the game.*)

(۷) وون بوون ری ئی تیکیچوون: (*She lost her way.*)

v.i. (۱) له کیس چوون؛ له دهست چوون؛ له ناوچوون.

(۲) دوزاندن؛ به زین؛ ژیرکوتو.

lose oneself, (۱) پی ئی وون بوون یا تیکیچوون؛ وون بوون.

(۲) خو له سیرچوونه؛ به هوئی خه ریک بوون به شتیکی یا کاریکوه.

losel (lôz'l, lôz'z'l, loz'l), *n.* کسینکی بی قرا؛ کسینکی بی بایخ.

loser (lôz'er), *n.* دوزار؛ تیکشکار؛ زیان ئی کهوتوو

losing (lôz'ing), *n.* (۱) دوزان؛ کسینکی دوزار

(۲) (pl.) پاره ی دوزار به قوما.

adj. (۱) دوزار؛ به زینو (*the ~ team*).

(۲) دودوزی؛ ژیر دهکوی؛ سهرناکوی: (*a ~ proposition*).

loss (lôs), *n.* (۱) دوزان؛ له کیس چوون؛ له دهست چوون.

(۲) زیان (۳) شت یا کسسی له ناوچوو.

(۴) گم بوونه و یا له ناوچوونی توروژی کاره با.

(۵) زیان و برینداری و مردن که کومانیای بیمه ده بی بیژمیری.

(۶) له ناوچوونی سهر باز له جهنگدا (به مردن و برینداری و به دیل گیران).

(ب) (pl.) شو سهر بازانه ی بهم شینویه له ناوده چن.

at a loss, سهرسورماو؛ سهر ئی شینواو؛ سهرسام مار؛ گیرخواردوو.

lost (lôst), *past tense and p.p. of lose.*

adj. (۱) له ناوچوو؛ فوتاو؛ نه مار. (۲) وون؛ گوم؛ وون بوو؛ گوم بوو؛ بزر.

(۳) دوزار (پاره) شت؛ له کیس چوو؛ له دهست چوو.

(۴) دوزار (باری؛ پیشبرکن)؛ نه براوه؛ ژیرکوتوو.

(۵) ری ئی وون بوو؛ ویل (۶) سهرگردان.

(۷) سهر ئی تیکیچوو؛ سهر ئی شینواو؛ سهرسورماو؛ واق ووپماو.

(۸) به فیژچوو؛ به فیژدراو

lost in, تیکهوتوو؛ زور خه ریک پیئوه (کار؛ راپواردن).

lost on, کار تن نه کار؛ بن که لک

lost cause, کاریکی سهر نه کهوتوو؛ کاری بی نه ناجم

lot (lot), *n.* (۱) تیرویشک؛ هایبهخت؛ شانس. (۲) بهش؛ بهخت.

(۳) چاره نووس (۴) پهله زهوی؛ پارچه زهوی؛ (۱) بوشون خانوویک.

(ب) له گورستاندا: (۵) دهسته (مرؤة)؛ کومه ل؛ تا قم

(۶) [Colloq.] گه لیک؛ زور؛ ژماره یکی زور:

(*We saw a ~ of wild ducks.*)

(۷) [Colloq.] جور (مرؤة)؛ چه شن: (*He's a bad ~.*)

adv. زور؛ گه لیک؛ نیجگار زور: (*She is a ~ happier.*)

v.t. بهشکردن به پهله پهله؛ دابهشکردن (زهوی)

v.i. تیرویشک کردن؛ تیرویشک بزر کردن؛ هایبهخت بزر کردن.

cast (or throw) in one's lot with, چاره نووسی خو پیئوه به ستن

love

draw (or cast) lots, تیرویشک بزر کردن.

the lot, [Colloq.], همووی؛ گشتی.

lotion (lô'shən), *n.* پونی پیست چهرکردن (بزر پاراستنی یا بزر جوانی).

lottery (lot'er-i), *n.* تیرویشک؛ هایبهخت؛ پیا نطق.

lotus (lô'təs), *n.* (۱) میوه یکه گویاه خواردنی ده بیته هوی شت

له سیرچوونه و سستی و بیباکی (نهفسانه ی یونانی). (ب) داری لهم میوه یه.

(۲) جزیره پوهه کیکه.

loud (loud), *adj.* (۱) بهرز (دهنگ)؛ قایم (دهنگ)؛ گوره.

(۲) دهنگی گوره له یوه هاتوو: (*a ~ bell*).

(۳) پر له دهنگه دهنگ.

(۴) [Colloq.] زق (پهنگ، نه قش): (*a ~ necktie*).

(۵) [Colloq.] (۱) بۆگن؛ پیس (بۆن). (ب) ناشرین (په ووشت).

adv. به دهنگی بهرز؛ به قایم.

-loudly (adv.); loudness (n.).

louden (loud'n), *v.t.* بهرزکردنوه (دهنگ).

v.i. بهرزبوونه (دهنگ).

loud-mouthed (loud'mouthd', loud'moutht'), *adj.* دم-

دراو؛ دم درتو؛ دهنگ زق معلوم

loud-speaker (loud'spēk'er), *n.* دهنگ گهره ککر؛ بلندگو.

lounge (lounj), *v.i.* (۱) حوانه و؛ پال لیدانوه؛ دانیشتن؛

قاچ ئی پاکیشان. (۲) پیاسه کردن.

v.t. کات بردن سهر به پال لیدانوه و هیچ نه کردن؛ کات کوشتن.

n. (۱) حوانه و؛ کات کوشتن؛ پال لیدانوه.

(۲) کاتی حوانه و؛ کات کوشتن. (۳) پیاسه.

(۴) دیوه خان؛ لوری دانیشتن. (ب) سالونی حوانه و؛ چاره پی کردن.

(۵) قهقهه ی بی پشت.

-lounger (n.).

louse (lous), *n.* (۱) نه سپین.

(۲) [Slang] کسینکی بی نرخی پیسی بۆگن.

v.t. [Rare] = delouse.

louse up, [Slang], تیکدان (کاس)؛ شینوادن؛ پوچ کردن.

lousy (lou'zi), *adj.* (۱) نه سپین؛ تیدار؛ رشکن.

(۲) [Slang] پیس؛ بۆگن.

(۳) [Slang] گمگ؛ بی فم؛ پوچ؛ هیچ و پوچ؛ قهلب؛ خراب؛ قو؛ ناله بار

(*a ~ job, teacher, hotel, restaurant, salary, apartment, etc.*)

(۴) [Slang] زوری هیه؛ پر؛ فره.

-lousiness (n.).

lout (lout), *n.* زرکه یوز؛ زلحو؛ کسینکی هیچ نه زان و بی میشک.

v.t. [Obs.], به چاری سووکه و سهرکردن

lout (lout), *v.i. & v.t.* [Archaic & Dial.], کپنوش بردن؛

سهردانواندن.

loutish (lout'ish), *adj.* زرته یوزانه؛ زلحو؛ گره و هیچ نه زان.

louver, louvre (lôv'vēr), *n.* (۱) کلایو پوژنه.

(۲) کونه پنجه رمی ته نیشت لهم کلایو پوژنه.

(ب) ته ختدارو شووشه ی دانراو له پنجه رمیه کی وهادا بزر هوا گۆپین و پی

له باران گرتن. (۳) کونه پنجه رمی هوا گۆپین (وهک له ته نیشت کلایو ی سهر

مکینه ی لوتومبیل).

lovable, loveable (luv'ə-b'l), *adj.* خوشه ویست؛ خوین شیرین.

(*a ~ child, person, etc.*)

-lovableness (n.); lovably (adv.).

love (luv), *n.* (۱) خوشه رمیستی.

(۲) همرا؛ ویست؛ زور ویستن؛ ناره زوی توند.

(۳) دلدار؛ خوشه ویستن؛ همرا زکردن. (۴) دلدار؛ خوشه ویست؛ یار.

(۵) همزی جوت بوون؛ جوت بوون.

(۶) [L-] خودای دلدار.

loveable

- (۷) (۱) خۇشەويىستى خۇدا بۇ مۇۋە. (ب) خۇشەويىستى مۇۋە بۇ خۇدا.
(ج) خۇشەويىستى براۋ خۇشكايەتتى مۇۋە بۇ يەكتى.
(۸) خۇشويىستى (۲) دەستىبازى و ماچ كىردن و گىرتىنەباۋەش.
(۲) خەزىنىكىر دىن - نى يېۋە بوۋى. (She loves good music.)
v.i. خۇشويىستى
fall in love, كەۋتە خۇشەويىستى يەۋە.
for love, مەر بۇ خوشى: بە خۇپايى: بىن ھىچ ئى دەسكىرتىن! ھەروھە!
بۇ خۇشويىستى: (I'm doing this work for love.)
for the love of, لەبەر خاتىرى
in love, خۇشويىستى: خەزىنىكىر دىن! دىل پىندان:
(Are you in love with her?)
make love (to), ماچ كىردن و دەستىبازى لەگەل كىردن! جوت بوۋى!
چوۋنە جى لەگەل
no love lost between, پىقان لە يەكتەرە: يەكتىريان خۇش ناۋىت:
(There's no love lost between the two.)
loveable (luv'a-b'l), adj. = lovable.
love affair, (۱) دىلدارى: دىلدارى و جوت بوۋى لەنىۋان دۇستدا نەك
ئۇو مىرد. (۲) خەزىنىكى زۆر شەيدايى:
(America's ~ with the automobile)
love apple, تەماتە
love-bird (luv'būrd'), n. بالندەي دىلدار: بالندەيەكى بچوۋە
لە توخى تۈۋى: بۇيە پىنى دەۋوتىرى " بالندەي دىلدار " چۈنكە دۇستەكەي
زۆر خوش دەۋىت:
love feast, (۱) خۋانى خۇشەويىستى (لەنىۋان خاچ پەرسىتانى كۇندا بۇ
دەپىرىنى ھەستى براپەتى). (۲) خوانىكى ۋەھا لەنىۋان خا پەرسىتانى ئەمپۇدا.
(۲) خوانىك با كۆزىكى پىر لە ھەستى خۇشەويىستى و براپەتى.
love game, يارىيەكى: تەنس! ەكە دۇۋا ھىچ خالى تىدا ئابا تەۋە.
love knot, گىۋى: دىلدارى: كە لە شىرتىك دەپرى ۋەك نىشانەي
خۇشەويىستى.
loveless (luv'lis), adj. بىن خۇشەويىستى! خۇشەويىستى تىدا نىيە:
(a ~ marriage)
(۲) خوش تەرىست! ھەست بە خۇشەويىستى نەكەر.
(۲) خوش تەرىستراۋ: بىن بەش لە خۇشەويىستى.
loveliness (luv'li-nis), n. جۋانى: ناسكى: دىلغىرنى
lovelorn (luv'lōrn'), adj. كۈشتەي دىلدارى: كۈشتەي دىلدار:
شىت و شەيد.
lovely (luv'li), adj. (۱) جۋان: ناسكى: دىلغىرنى: (a ~ girl).
(۲) خوش: تاياب: [Colloq.]. (a ~ party).
lovemaking (luv'māk'ing), n. (۱) ماچ و دەستىبازى
(۲) جوت بوۋى: گان
love match, شوۋكىردن و ئىنەنىشنى خۇشەويىستى نەك بۇ پارە و پەلەپايە.
love potion, خۋاردنەۋەي دىلدارى: خۋاردنەۋەيەكى نەفسونەيىيە
گويايە نەۋە كەسەي دەپىرىتى دىلى دەچىن بە كەسكى تايەيتىدا.
lover (luv'ēr), n. (۱) دىلدار: پارە: دەنك: خۇشەويىست: دۇست.
(۲) [pl.] زۆر پىياۋىكى دىلدار.
(۲) پەروە: خوان: (a ~ of good food, music, etc.)
love seat, قەنەقەيەكى دو كەسى
lovesick (luv'sik'), adj. (۱) بىمارى: دىلدارى: كۈشتەي دىلدارى.
(۲) بىمارىتى: دىلدارى دەردەپرىت (گۇرانی).
-lovesickness (n.).
loving (luv'ing), adj. دىلسۇز: ھەست ناسكىر چاك:
(a ~ person, act, etc.)
loving-kindness (luv'ing-kind'nis), n. دىلسۇزى: خۇشەويىستى و.
دلىنەرمى
low (lō), adj. (۱) نزم: تەنك: تەنكار: (The river is ~.).

lower

- (۲) كەم: نزم: (~ prices; ~ pressure).
(۴) نزم بە ناسو: نزم: (The sun was ~.).
(۵) (۱) پاكشاۋ: مريدو: بە دەما كەۋتو: (He was laid ~.).
(ب) سەرى خۇ كىزكىدو: سەركىز.
(۶) بىن ھىز: لاۋاز
(۷) خەمبار: مات و مەلوۋ: پەست: دىل پەستكەر: كىز.
(۸) ھەژار: نزم (پەلەپايە): (His ~ origin did not hamper him.).
(۹) ناكەس: ناكەس بەچە: نزم: نامەرد: بىن نىرخ: بۈگەن.
(۱۰) خراپ (۱۱) ناپەسەندە: بەدەل تەبو: نزم:
(She has a ~ opinion of him.)
(۱۱) ئاپىزىن: سادە: ھىچ: (a ~ diet).
(۱۲) سەردەتايى: نزم (گىنەۋە): (a ~ form of plant life).
(۱۳) كىز: بىن: كەم (نازۋوقە, پارە... ھەتد):
(to be ~ on cash, food, etc.)
(۱۴) نزم (دەنگ): كىز.
(۱۵) دەپىزىر كاتىك زەمان لە زەمىنەي دەمدايە.
ۋەك "a" لە ۋەشى "calm" دا.
(۱) لە خۋارەۋە: بەرەۋ خۋار. (۲) بە ناكەسانە: بە نامەردانە.
adv. (۲) بە ھىۋاشى: ھىۋاش: بە دەنگى نزم: بە نەسپايى:
(Talk ~ so as not to disturb the others.)
(۴) بە دەنگى قورۇل قەلە.
(۵) نزم (پەلەپايە).
(۶) بە ھەرزان: ھەرزان: (Sell high and buy ~.).
n. شىتەك يا پەلەيەكى نزم: (۱) گىزى ئوتومبىل.
(ب) [Colloq.], پەلەي ئى نەھاۋىسى: (ج) كەمترىن خال (يارى, پىشپىكى)
(۱) دان بە زەۋىدا: گەۋزاندن: خستى. (۲) بەزاندن: كۈشتى.
lay low, (۱) سەرى خۇ كىزكىدو: خۇ دەرنەخستى.
lie low, (۲) بە لەپەۋە كەۋت: خۇ پال خستى بە دەمدا.
low (lō), v.i. بۇپاندن: قۇپاندن
n. بۇپە: قۇپە.
low-born (lō'bōrn'), adj. بىنچە كەم: بىنچە ھەژار.
low-boy (lō'boi'), n. جۋرە مېزىكى چەكەمەجەدارى نزمە.
low-bred (lō'bred'), adj. low-born (۱).
(۲) ناكەس: ناكەس بەچە: نازەسەن: بىن نەزاكەت.
low-brow (lō'brou'), n. [Slang], كەسكىي كەم خۋىندەۋار يا
نەزان.
adj. [Slang], كەم خۋىندەۋار: نەزان: پەشۋكى.
low-cost (lō'kōst'), adj. ھەرزانەھا: ھەرزان.
low-down (lō'doun'), n. [Slang], راستى بەبىن كەم زىداد:
ھەمو دەنگۋاس
adj. [Colloq.], بۈگەن: پىس: نزم: نامەرد.
lower (lō'ēr), adj. (۱) نزمتر: خۋارتى: (ب) خۋارو: زۇپرو.
(۲) نزمتر (پەلەپايە, پەلە): كەمتر (پەلە).
(۳) [I-]. پىشۋوتىر (زەمىنناسى).
n. [Colloq.], چەپىيەي زۇپروە (كە دوان بەسەر يەكەۋە بىن).
v.i. (۱) پاكشاۋە خۋارەۋە: نزم كىردنەۋە: داهىلان: پاهىلان: شۇپكىردنەۋە:
ھىتانەۋارەۋە. (۲) كەمكىردنەۋە: ھىتانەۋارەۋە: شكاندن (نرخ):
(He will ~ his prices.)
(۲) لاۋازكىردن: بىن ھىز كىردن: كەمكىردنەۋە:
(A cold had ~ed his resistance.)
(۴) سوۋك كىردن: شكاندن (ناۋبانگ):
(Such acts ~ed him in our eyes.)
(۵) كىزكىردن (دەنگ): كەمكىردنەۋە.
v.i. (۱) نزم بوۋنەۋە: نەۋىن: داکەرتىن (۲) كەم بوۋنەۋە: كىزبوۋن.
lower (lou'ēr), v.i. (۱) ناچەۋان كىزكىردن: دەمچاۋ كىزكىردن:

luculent

- luculent** (lōō'kyool-ənt, lū'kyool-ənt), *adj.* (۱) بەشمۇق؛ (۲) بېرقەندار؛ (۳) پۈۈن؛ ئاسان؛ تېگەشتى ئاسانە.
- ludicrous** (lōō'di-krəs, lū'di-krəs), *adj.* شايىستى پىكەنەنە (لەبىز بىن مانايى و ئابەجىنى)؛ شايىستە گالئە پىكەندە؛ بىن مانا؛ (a ~ idea, suggestion, conclusion, etc.)
- lues** (lōō'ēz, lū'ēz), *n.* plague (۲), syphilis (۱).
- luetic** (adj.).
- luff** (luf), *n.* (۱) بەرمو يا لىخورىنى كەشتى. (۲) قاراغى پىشمۇەى بايەوان.
- v.l.** (۱) لىخورىنى كەشتى بەرمو يا. (۲) بوون بەرمو شەكەنمەى بايەوان (بە ئىچكار زۆر پوۋكوردىيە با).
- lug** (lug), *v.t.* (۱) پاكىشان يا ھەلگرتنى شتىكى قورس؛ تەكان پىدان؛ (to ~ a heavy suitcase) بە زۆر بىردى كەسكە بۇ شوئىنىك؛ (۲) سەپاندنى باسنىكى دەرەكى بەسەر دوۋانىكدا؛ ھىنانە پىشمۇەى باسنىكى بىن پەپەندى لە گەتوگۇمەكدا.
- n.** (۱) [Scot.] گوى؛ گونچە. (۲) قولفەيكى گونچەكى (بۇ ھەلگرتن يا پارگرتنى شتەكە). (۳) پاكىشان شتى قورس؛ تەكان. (۴) [Slang] پارەى ئى كىشراۋە بە فىلوتەلەكە يا بە زۆر (بەتايىيەتى بۇ مەبەستى پامبارى) (۵) [Slang] كەسكىنى بىن مېشك. (۶) (pl.) خۇنۋاندنى دىز.
- lug** (lug), *n.* = lugsail.
- lug** (lug), *n.* = lugworm.
- luggage** (lug'ij), *n.* جانقا؛ بول؛ مارگە؛ جانقاى گەشتىار.
- lugger** (lug'ēr), *n.* بەلەمىكى بايەوانى كە بايەوانەكانى چوارگۇشە بىن.
- lugsail** (lug's'l, lug'sāl), *n.* بايەوانى چوارگۇشەمى.
- lugubrious** (loo-gōō'bri-əs, lyoo-gū'bri-əs), *adj.* دلگىر؛ غەمگىن يا شىۋەنى (بەتايىيەتى ئەۋەندە بە دىۋو لە سنورر بەرمەكە شايىستە پىكەنەن بىن).
- lugworm** (lug'wūrm'), *n.* كرمىكى نەلقە نەلقەيە (بۇ دانى پادەماسى).
- lukewarm** (lōōk'wōrm', lūk'wōrm'), *adj.* (۱) شەلتەن. (۲) سارد (مەھان) ئابەدل؛ ئابەجۇش؛ (He gave a ~ support to the cause.)
- lull** (lul), *v.t.* (۱) لايلايە بۇ كىردن؛ كىردەخمى (بە لايلايە)؛ لاۋاندەمە؛ (to ~ to sleep) (۲) ھىمەن كىردەمە؛ دلەندەمە؛ دلەنمايى كىردن؛ دامىكاندەمە. (۳) كەمكىردەمە (توندوتىيىزى).
- v.l.** ھىمەن بوۋنەمە؛ دامىكاندەمە.
- n.** ھارەى ھىمەنى بىن دەنگى؛ ھارەى كىش و ماتى يا خامۇشى؛ (There was a ~ in the fighting, storm, conversation, traffic, etc.)
- lullaby** (lul'ə-bī'), *n.* لايلايە.
- v.l.** لايلايە بۇكىردن؛ لاۋاندەمە؛ كىردەخمى بە لايلايە.
- lulu** (lōō'lōō), *n.* [Slang], كەسكە يا شتىكى زۆر جوان ئاياب.
- lumbago** (lum-bā'gō), *n.* بىر؛ پەقىتە.
- lumbar** (lum'bēr), *n.* سىنەندە.
- lumber** (lum'bēr), *n.* (۱) شتومەكى ناۋمانى كۇنە بىن كەلگى كەلەكەكرەى رى گرتو يا لە ئورۇنكىدا ھەلگىرا. (۲) تەختەدار؛ دارو دەستەك. (۱) پىركىردن بە شتى بىن كەلەكە كەلەكەكرەن؛ ئاخىن بە شتى بىن كەك (ئور، مېشك. ھەتد). (۲) دەرەخت داپاچىن بۇ دارو دەستەك.
- v.l.** دەرەخت داپاچىن بۇ دارو دەستەك.
- lumber** (lum'bēr), *v.l.* (۱) بە قورسى و ناۋلايى جوۋلانەمە. (۲) گرەمەتاتو بە قورسى پۇيشتى؛ (The heavy trucks ~ed by.)
- lumberjack** (lum'bēr-jak), *n.* (۱) دارەكر (بۇ دارو دەستەك و

lunar

- تەختە)؛ دارو دەستەك ئامادەكر. (۲) جۇرە چاكەتەكە (۳) ھەك ھى دارەكى.
- lumberman** (lum'bēr-mən), *n.* دارەكر؛ دارو دەستەك تەختە. بېرمە. (۲) دارو دەستەك تەختە قۇش.
- lumbervard** (lum'bēr-yārd), *n.* قۇشكار گۇپەپانى دارو دەستەك.
- lumen** (lōō'mən, lū'mən), *n.* (۱) جۇرە پىۋانەيەكى روۋناكى لىۋونەمە. (۲) بۇشايى ئەندامىكى بۇرى لەشە.
- luminary** (lōō'mə-ner'ī, lū'mə-ner'ī), *n.* (۱) شتىكى روۋناكى. (۲) سەرچارەى پۇشنىرى. (۳) پۇشنىر يا زانايەكى بەناۋانگە؛ كەسكىنى ئاۋدار.
- luminesce** (lōō'mə-nes', lū'mə-nes'), *v.i.* روۋناكى دانەۋە؛ شەۋقدانەمە.
- luminescence** (lōō'mə-nes'ns, lū'mə-nes'ns), *n.* شەۋق؛ روۋناكى؛ دەرەۋشەمە.
- luminescent** (loo'mə-nes'nt, lū'mə-nes'nt), *adj.* بەشمۇق؛ شەۋق؛ دەرەۋە؛ روۋناكى لىۋونەمە.
- luminiferous** (lōō'mə-nif'ēr-əs, lū'mə-nif'ēr-əs), *adj.* روۋناكىدار؛ روۋناكىدەرەۋە.
- luminosity** (lōō'mə-nos'ə-ti, lū'mə-nos'ə-ti), *n.* (۱) گەشى؛ شەۋقدارى؛ روۋناكىدارى. (۲) شتىكى روۋناكىدارى؛ شتىكى بەشمۇق.
- luminous** (lōō'mə-nəs, lū'mə-nəs), *adj.* (۱) روۋناكىدار؛ روۋناكىدەرەۋە؛ شەۋقدەرەۋە. (۲) روۋناك؛ روۋناك كراۋە. (۳) پۈۈن؛ ئاسان؛ ديار. (۴) زۆر زىرەك؛ بىلمەت؛ زۆر پۇشنىر.
- luminous energy,** روۋناكى؛ ووزەى روۋناكى.
- luminous flux,** پىژەى روۋناكى لىۋونەمە يا لىۋەمەت.
- lummo** (lum'aks), *n.* [Colloq.], كەسكىنى خۇق بىن مېشك.
- lump** (lump), *n.* (۱) تۇپەل. (۲) كۇلۇ (شەك). (a ~ of sugar). (۲) تۇلۇق؛ قۇرت؛ ئاۋسار؛ لور. (۴) سەرچەم؛ ھەمور. (۵) كەسكىنى ووشك وۋل و بىن مېشك و زل.
- adj.* كۇلۇ؛ ھى كۇلۇ؛ (sugar ~).
- v.l.** (۱) تۇپەل كىردن؛ كۇمەل كىردن؛ كۇكرەنەمە. (۲) كىردن بە يەك؛ ۋەك يەك سەپىركىردن و جىۋاۋى نەپىنن؛ ۋەك يەك كۇمەل سەپىركىردن؛ (to ~ all the people of a country together is wrong.)
- (۲) تۇپەل تۇپەل كىردن؛ قۇرت قۇرت كىردن. (۱) تۇپەل تۇپەل ۋەستەن؛ تۇپەل بوون. (۲) (along ~) خۇ بەكىش كىردن؛ بە زەھمەت بىۋان.
- a lump in the throat,** قوپىر پىۋون (لە گىراند يا لە ناخۇشدا)؛ پەست بوون و قوپىر ووشك بوون و دل گىران.
- in the lump,** بە كۇمەل؛ پىكەمە؛ ھەمورى؛ بە گەشتى؛ بە سەرچەمى.
- lump** (lump), *v.t.* [Colloq.], دەرەپىردن؛ كۇن ئەدان بە شتى ناخۇش؛ ھەلگىردن؛ (If you don't like it, you can ~ it.)
- lumper** (lump'ēr), *n.* كىركارى باركىردن و باردەگرتنى كەشتى.
- lumpish** (lump'ish), *adj.* (۱) قەبە؛ قورس؛ ئاقۇلا. (۲) بىن مېشك؛ كەر؛ ووشك.
- lump sugar,** شەكرى كۇلۇ.
- lump sum,** بە كۇمەل؛ ھەندى پارە كە بە يەك جار بىرئىتەك بە مانگانە؛ (to pay someone in a ~)
- lumpy** (lump'i), *adj.* (۱) گرى گرى ۋەستەن؛ تۇپەل تۇپەل ۋەستەن؛ گىرگىز؛ (~ custard). (۲) قۇرتاۋى؛ ئاۋىك (۳) شەۋلاۋى؛ ھەلساۋ (ئاۋ). (۴) زل و قەبە و قورس و ئاقۇلا.
- lunacy** (lōō'nə-si, lū'nə-si), *n.* (۱) شتىكى شىتەتتىكى. (۲) كەرتىنى بىن مېشكى. (۱) تايىيەتى بە مانگ؛ مانگى.

lunar month , lunar year , lunate (lōō'nāt, lū'nit), <i>adj.</i> lunatic (lōō'nā-tik, lū'nā-tik), <i>adj.</i> <i>n.</i> lunatic asylum , lunatic fringe , lunch (lunch), <i>n.</i> <i>v.t.</i> <i>v.t.</i> luncheon (lun'chən), <i>n.</i> luncheonette (lun'chən-et'), <i>n.</i> lunchroom (lunch'rōom, lunch'room), <i>n.</i> luncheonette , lunes (lōōnz, lūnz), <i>n.pl.</i> lunette (lōō-net', lū-net'), <i>n.</i> lung (lung), <i>n.</i> at the top of one's lungs , lunge (lung), <i>n.</i> <i>v.t.</i> lunger (lung'ēr), <i>n.</i> lungi (lung'gē), <i>n.</i> lunisolar (lōō'ni-sō'lēr, lū'ni-sō'lēr), <i>adj.</i> lunitidal (lōō'ni-ti'd'l, lū'ni-ti'd'l), <i>adj.</i> lunkhead (lunk'hed), <i>n.</i> [Slang]. lunula (lōō'nyoo-lā, lū'nyoo-lā), <i>n.</i> lunular (lōō'nyoo-lēr, lū'nyoo-lēr), <i>adj.</i> lunulate (lōō'nyoo-lit, lū'nyoo-lāt), <i>adj.</i> lunule (lōō'nyool, lū'nyool), <i>n.</i> luny (lōōn'i), <i>adj. & n.</i> = loony. lupine (lōō'pin, lū'pin), <i>n.</i> lupine (lōō'pīn, lū'pīn), <i>n.</i> lupus (lōō'pas, lū'pas), <i>n.</i> lurch (lurch), <i>v.i.</i>	(۲) وەك مانگ: (۱) رەنگ زەردمەلگەراو: بىن رەنگ (ب) خە: كەوانەيى. (۳) مانگى: نە مانگ پيۇراو: (a ~ year). (۴) زىوى مانگى عەرەس: مانگى ھەيلى. سالى عەرەس (۲۰۰۴ و يەك لەسر سىنى پۇڭ): سالى ھەيلى. كەوانەيى: دەمەداسى. (۱) شىت: شىتەپەتەرى: (۲) شىتان: بۇ شىتە (۳) زۆر كە: كە كەسىكى شىتە. شىتخانە. لەقى زىادەرى كۆمەلەيەكى پامپارى: ئاينى، يا كۆمەلەيەنى قارەلتى: ئانى نيوەرى. ئانى نيوەرى خوارەن: قارەلتى. ئانى نيوەرى پيۇرا ئانى نيوەرى (بەتايەتتى ھى رەسىمى). (۱) چىشتخانە سەرىنى ئانى نيوەرى پىشى دەووتى: lunchroom. (۲) قارەلتى سووك: ئانى نيوەرى سووك. (۱) شىتىنى ئاۋ بە ئاۋ (۱) كۆلۈپۈزەيەكى كەوانەيى (۲) شىۋىنىكى كەوانەيى بەسەر دەرگاۋ پەنجەرەۋە بە پەيگەر. شووشە، يا شىتى تەرەزىنىرەتەرە سى. بە دەنگىكى زۆر بەرزا ھەتا بىتۈنى بە دەنگىكى قايىم. (۱) لىدان بە شىر. چەقە. يا خەنجەر: تىغ پىنداكرەن. (۲) گۆزىكى لەپەر (۱) شىر. چەقە. يا خەنجەرلىدان: تىغ پىنداكرەن. (۲) بە گۆزە پۇيشتەن. سىلاۋى: كەسىكى سىلاۋى. (۱) پەشتەمال يا بەرگى ھىندى. (۲) قوماشى بەرگ سەرىنچى ھىندى. مانگور خۇرى: (۱) تايەتتە بە مانگور خۇر (~ tides). بەرزاۋو نىرماۋى بەۋى مانگورە بووداۋ. كەسىكى كەرو بىن مېشك نىشانەبەك يا شىتىكى دەمەداسى بچووك كەوانەيى: دەمەداسى (۱) بچووك و كەوانەيى (۲) نىشانەي كەوانەيىدار نىشانەبەكى كەوانەيى ۋەك سپىنەيى بىنى نىنۆك (تونىكارى) پوۋەكىكى ياقەلەيە (۱) گورگى: گورگانە: گورگ ناسا (۲) (۱) دەر ھار: (ب) برسى: بە ھىچ تىزەنەخۇر: لە برسا ھار بوۋە. نەخۇشىەكى بىستە (بىرىتەيە لە بىرىنى گورگى كرى) (۱) لەتەردان: بەم لاۋ بەم لاۋا كەوتەن. (۲) لارەۋلار كەردن: ۋەك كەشتىيەك لە زىياندا: تاسە كەردن: بەلاداكەوتەن. لەتەر: لەتەردان: بەم لاۋ بەم لاۋا كەوتەن: تاسە.
---	--

lurch (lurch), <i>v.t.</i> <i>v.t.</i> lurch (lurch), <i>n.</i> leave in the lurch , lurcher (lurch'ēr), <i>n.</i> lure (loor, lyoor), <i>n.</i> lurid (loor'id, lyoor'id), <i>adj.</i> lurk (lürk), <i>v.t.</i> luscious (lush'əs), <i>adj.</i> lush (lush), <i>adj.</i> lush (lush), <i>n.</i> [Slang]. <i>v.i. & v.t.</i> lust (lust), <i>n.</i> lustful (lust'fəl), <i>adj.</i> lustrate (lus'trāt), <i>v.t.</i>	خۇماتدان: خۇمتەكرەن: خۇمەلاسدان. (۱) بەردەم گۆرتن بىن بەش كەردن. (۲) ساختەلىكرەن: پوۋتەكرەن: گۆزى لىكرەن: لىسەندەن بە فروفىل دۇپاندەلىكى خۇپ (يارى). پشت ھەلكرەن لە كەسىك لە كاتى تەنگەندە. (۱) خۇماتكە: خۇمەلاسدەر. (۲) دز (بەتايەتتى ھى بالندەۋ ئاۋەل). (۳) [British], سەگىكى دىۋەرگە بەبىن دەنگ پاد دەكات (دۆى بالندەۋ ئاۋەلى بەرەۋە بەكارى دەمەندەن). (۱) چەش يا دانی پادەماسى (بەتايەتتى ھى دىۋ): چەش دان. (۲) شىتىكى ھەلكرەن يا دلفرىن. ھەلكرەندەن: دلفرىن: پاكىشان: فريۋاندەن: لەخشتەبەردن: دان بۇ پۇكرەن (۱) [Rare], سىبى ھەلگەراو: رەنگى ۋەك مردوۋ ئى نىشتەۋ: زەردەلگەراو. (۲) بىلىسە سەندوۋ پەناۋ دىۋەك يا تەمۋەردا. (۳) سەر سۈپەت: ترسناك: تۆقىنەر: زۆر سەپ: پىس و ناشىرىن: پوۋو بە جۇش: (a ~ tale, career, etc.). (۱) خۇمەلاسدان: خۇماتدان: خۇمەندەن. (۲) بە دزىيەۋە جۇۋەنەۋە: بە نەپنى بىزان. (۳) مانەۋە بەبىن بىنران: تىدا مانەۋە بە نەپنى (ۋەك لە مېشكەدا): (Some suspicion still ~ed in his mind.) (۱) خۇش: بۇن خۇش: بە تام: شىرىن: جوان: دەلگىر: (a ~ melon; ~ grapes, lips, music, etc.). (۲) [Archaic], زۆر شىرىن. (۱) تەۋرەپ: خۇش. (۲) (۱) زۆر سەۋزە چىر تىۋرەتەسەل (زەۋى، باخچە، باغ، گىيا): پاراۋ: (~ meadows, fields, vegetation, etc.). (ب) جوان بە تىۋرەتەسەل كراۋ: (~ carpets). (۲) ئۆد پاراۋە: (~ writing, prose, rhetoric, etc.). (۱) خوارەندەۋە كەۋىلى ھەمەجۇر. (۲) كەسىكى سەرخۇش. عەرەق خوارەندەۋە: خوارەندەۋە. (۱) ئارەۋو: ھەز: ۋىست. (۲) (۱) ھەرسى جۇوت پوۋن: ئارەۋوۋ جۇوت پوۋن: ئالۇش. (ب) زۆر ھەز لە جۇوت پوۋن كەردن: ئارەۋوۋ بىن نەندازەۋى جۇوت پوۋنى بەرەۋە: زۆر بە ئالۇش. (۳) ئارەۋوۋ بەتەن: ھەز (دەسلەت، سامان... ھەتد): (a ~ for power, gold, etc.) (۴) [Obs.], (۱) خۇشى. (ب) مەيل. زۆر ھەزلىكرەن (جۇوت پوۋن، دەسلەت، سامان): v.i. (~ for; ~ after), (to ~ after sex, power, gold, etc.). (۱) بىرىقە: بىرىسكە: شەۋق: جوانى: ساف و لوۋسى. (۲) ئاۋمانگ: ئاۋدارى: شانازى: مەزنى: بەرزی: شەۋ: (to add ~ to one's name) (۲) ئاۋىزە: چەل چەرا. (۴) قوماشى بىرىقەدارى لۆكە خۇرى تىكەلەۋ. (۵) ساف و لوۋسى و بىرىقەۋى گلىنە. بىرىقەپىندەۋە. بىرىقەدەۋە. گلىنەيى لۇستەرۋە (lus'tēr-wār), <i>n.</i> Also lustreware, بىرىقەدار. (۱) بەنلۇش: چارچىلىس (جۇوت پوۋن): بەمەۋەس. (۲) [Archaic], lusty. پاك كەردەۋە (بەپنى نەرىت و دەستورنىكى
---	--

- تابىتى.
- lustre (lus'tēr), *n.*, *v.t.* & *v.i.* = luster.
- lustreware (lus'tēr-wār), *n.* = lusterware.
- lustrous (lus'trəs), *adj.* بىرىقەدار؛ بە شەرق؛ گەش؛ دەرەشواھ؛ ساف و لووس و بىرىقەدار.
- lustrum (lus'trəm), *n.* (۱) پاك كىرىنمەي گىيادى ھەمىو گەل يۇمى كۈن پاش ھەمىو سەزىمىرىيەكى پىنچ سالى. (۲) مەۋى پىنچ سالى.
- lusty (lus'ti), *adj.* (۱) بەھىز؛ گەنج و بەھىز؛ بەتەن. (۲) [Archaic] بەكەيف؛ خۇش؛ دلخۇش.
- lustily (*adv.*); lustiness (*n.*).
- lutanist, lutenist (lōō't'n-ist, lūt'n-ist), *n.* عودژەن؛ عودلەندەر.
- lute (lōōt, lūt), *n.* عود؛ ئامېرىكى مۇسقىيە لە عود دەچن.
- lute (lōōt, lūt), *n.* قوپۇرسىل يا چىمەنتۇ (بۇ بايرىرىدىن).
- lutenist (lōō't'n-ist, lūt'n-ist), *n.* = lutanist.
- luteous (lōō'ti-əs, lūt'i-əs), *adj.* زەردى پىرتەقانى؛ زەردى سورىكار.
- Lutheran (lōō'thēr-ən, lūt'hēr-ən), *adj.* (۱) لووسەرى؛ تابىتى بە مارتىن لووسەر كە سەزۇكىكى ئانىنى ئىلمانى بول.
- (۲) تابىتى بە لى پىرتەقانى كە مارتىن لووسەر داپنا.
- lutist (lōō't'ist, lūt'ist), *n.* (۱) lutanist. (۲) عود دروستىكەر.
- luxate (luk'sāt), *v.t.* لەجىرىدىن جومگە.
- luxe (looks, luks), *n.* جوش و باشى و ئايى؛ بە تىروتمەسى.
- de luxe (to ~ in the warm, spring sunshine).
- luxuriant (lug-zhoor'i-ənt, luk-shoor'i-ənt), *adj.* (۱) - (۲) [Rare] بەپىت؛ بەبەرەم؛ بەپىرشت؛ (~ soil).
- (۲) گەشەكەر؛ زۇر باش بولۇر گەمەر؛ زۇر سەزۇ بەھىز بە پىرشت.
- (۳) زۇر پاراۋە.
- luxuriance (*n.*).
- luxuriate (lug-zhoor'i-āt), *v.t.* (۱) گەشەكەردن؛ بە باشى بولۇر. (۲) گەمەرى بولۇر؛ بەپىرشت بولۇر. (۳) بە خۇشى ژان؛ بە تىروتمەسى ژان.
- (۲) (~ in) - پىن خۇش بولۇر؛ لا خۇش بولۇر بە دەرە نووسان؛
- (to ~ in the warm, spring sunshine)
- luxurious (lug-zhoor'i-əs, luk-shoor'i-əs), *adj.* (۱) تىر. (۲) تەسەل؛ خۇش گوزەران؛ دەرەمەند؛ (~ a ~ life).
- (۲) خۇش و ئايى؛ لەتقازى؛ بە تىروتمەسە لە كرا؛ (~ a ~ hotel; ~ food).
- (۳) حەز لە تىروتمەسى كەر؛ حەز لە خۇش گوزەرانى كەر.
- luxuriously (*adv.*); luxuriousness (*n.*).
- luxury (luk'shə-ri), *n.* (۱) خۇش گوزەرانى؛ تىروتمەسى؛ دەرەمەندى؛ خىروخۇشى؛ (~ to live in ~; a life of ~).
- (۲) ھۇى خۇش گوزەرانى و تىروتمەسى؛ شىتىكى ئاپىزىست بۇ ژان.
- (۳) خۇشىيەكى تابىتى (ھى ھەست يا مېشك).
- (ب) ھۇى نەم خۇشىيە.
- ly (li), پاشىرىكى ئاۋەلقار پىكەنتەرە بەماناى؛ (۱) ۋەك؛ ۋەكو؛ - ۋەك؛ (fatherly, manly).
- (۲) ھەر سەمەتى. پۇزى، مانكى، سانى، ھەت، جارىك پەۋدەدات؛
- (hourly, weekly, daily, yearly, monthly, etc.)
- ly (li), پاشىرىكى ئاۋەلقار پىكەنتەرە بەماناى؛ (۱) بە جۇرىكى تابىتى؛ (~ harshly).
- (۲) بە لايەكى تابىتىدا؛ (~ outwardly).
- (۳) لە كات يا شۇنىكى تابىتىدا؛ (~ hourly).
- (۴) لە پەلەكى تابىتى پىزىنكىدا؛ (~ secondly, thirdly).
- lycée (lě'sā'), *n.* قوتابخانە ئامادەيى فەرەنس.
- lyceum (lī-sē'əm, lī'si-əm), *n.* (۱) [L-] نەر باخە ئاۋ شارى (ئەسىنا) بە لە يۇنان كە (ئەرەستۇ) كۆپى خۇندىنى تىدا دەرگرت.
- (۲) ھۇلى ۋانە؛ دورانگەكى گەرە.

- (۲) كۆمەلىكە كۆر ناھەنگى مۇسقى پىك دەخت.
- lycée (l). جۇرە تەقەمەنىيەكى بەھىزە.
- lyddite (lid'it), *n.* گىراۋەيەكى قلىيەيە بۇ شت پاك كىرىنمە و سابوون.
- lye (li), *n.* دروستىكەردن بەكارىت.
- lying (lī'ing), *present participle of lie.* درۇكردن.
- adj.* درۇ؛ ئاپاست.
- n.* درۇكردن.
- lying (lī'ing), *present participle of lie.* پاكشان.
- lying-in (lī'ing-in'), *n.* لە جىگە كەتەن بەھۇى مەدالپوونە.
- adj.* زەمىستانى؛ تابىتى بە مەدالپوون؛ (~ a ~ hospital).
- lymph (limf), *n.* (۱) [Poetic or Obs.] كانى؛ كانيارى پوونو پاك. (۲) لەمف؛ شەيەكى بىن پەنگە لە بۇرىيە لەمفوىيەكەنى لەشدايە و لە پلازماى خۇن دەچن تەمنا خۇكە سى تىدايە. (۳) كىم.
- lymphadenitis (lim-fad'ə-nī'tis), *n.* ھەمىرىدىن لوو.
- لەمفوىيەكەن.
- lymphatic (lim-fat'ik), *adj.* (۱) لەمف؛ تابىتى بە لەمف و بۇرى لەمف و لووى لەمفوى. (۲) سست؛ خاۋ؛ بىن ھىز؛ بىن تاقەت؛ بىن ۋوزە بۇرى لەمفوى.
- n.* ھەمىرىدىن بۇرى لەمفوى يا لووى لەمفوى.
- lymphatitis (lim-fə-tī'tis), *n.* كىسى ئاۋ لووى لەمفوى.
- lymph follicle, lymph nodule, lymph gland, lymph node, = lymph gland. لووى لەمفوى.
- lymphocyte (lim-fə-sīt), *n.* خۇكە سى لەمف.
- lymphocytosis (lim-fə-si-tō'sis), *n.* زىاد لە پىزىستى بولۇ.
- خۇكە لەمفوىيەكەن لە خۇندىدا.
- lymphoid (lim-foid), *adj.* لەمف؛ تابىتى بە لەمف و پىشانى لووى لەمف.
- lymphoma (lim-fō'mə), *n.* نەخۇشى لەمف.
- lyncean (lin-sē'ən), *adj.* چاۋتىز.
- lynch (linch), *n.* ھەلواسىن يا كوشتن بەبىن دادپرسى.
- lynch law, نەرىتى ھەلواسىن يا كوشتن بەبىن دادپرسى.
- lynx (līnks), *n.* (۱) جۇرىكە لە پىشەلە كىۋى كك كورتى لاق درىزى گوى توۋكى چاۋتىز؛ پىشەلە كىۋى. (۲) فەرە توۋك درىزى ئاۋرىشمەيەكى ئەم پىشەلە كىۋىيە. (۳) [L-] ئاۋى كۆ نەستىرەيەكە.
- lynx-eyed (līnks'id), *adj.* چاۋتىز.
- lyonnaise (lī'ə-nāz'), *adj.* لەگەل پىزى سەۋرەمەكرادا لىنراۋ (بەتابىتى پەتاتە).
- Lyra (lī'rə), *n.* ئاۋى كۆ نەستىرەيەكە.
- lyre (lir), *n.* ئامېرىكى مۇسقى ژاندارى يۇنانى كۇنە.
- lyre-bird (lir'būrd), *n.* جۇرە ئالندەيەكى دەنگ خۇشى ئوستورالپادىيە. (كلىكى ئىرەكەنى لە ئامېرى "lyre" مۇسقى دەچىت كە دىكەتەۋە).
- lyric (lir'ik), *adj.* (۱) تابىتى بە ئامېرى "lyre" مۇسقى. (۲) ھەستى ئاۋ دەرۋىنى بۇرۇ دەرپ؛ پىر ھەست (ھۇنراۋە)؛ بەسز؛ بەستىي؛ دەشىت بىرى بە گۇرانى؛ (~ poetry).
- (۱) بەستە؛ ھەلبەستىكە كە بۇ گۇرانى بىشيت؛ ھەلبەستى گۇرانى.
- (۲) [pl.] ۋەشەكەنى گۇرانىيەك.
- lyrical (lir'i-k'l), *adj.* (۱) lyric. (۲) بەسز؛ بەھەست؛ بەجۇش و شاعىرائە؛
- (He became ~ in his account of his trip to Greece.)
- lyricism (lir'i-siz'm), *n.* (۱) شىيانى ھۇنراۋە بۇ گۇرانى؛ بەستىي. (۲) بە سۇزى ھۇنراۋە؛ بە جۇشى ھەلبەست؛ دەرپىنى ھەستى ئاۋ دەرۋىن لە ھۇنراۋەدا. (۳) ھەلبەستىكە يا ۋوتەيەكى ۋەھا سۇزى قوۋل دەرپ.

lyricist

- lyricist** (lir'i-sist), *n.* مۆنەرى گۆداسى گۆداسى نووسا بىستەنووس.
- lyricism** (lir'iz'm, lir'iz'm), *n.* (۱) lyricism .
(۲) لىداسى شامىرى "lyre" ى مۇسىقى.
- lyrist** (lir'ist, lir'ist), *n.* (۱) لىدەرى شامىرى lyre ى مۇسىقى.
(۲) lyricist .
- lysis** (li'sis), *n.* (۱) لىيى پىن ھاتلى ئەخۇشى يەك بەرە بەرە.
(۲) لىوتانى خۇكەئى سوورى خۇيىن و شانەئى لەش.
- lysis** (li'sis),
دەپزان: (paralysis) .
پاشگىرىكە بەماناى: لىوتان شىيەونەمە پەيىن
- lysol** (li'sol, li'sol), *n.* لايىسۇل: دەرمانى شەئى مىكروب كۆزۈ
پاكىزگەرەمەيە.
- lytic** (lit'ik), *adj.* لىوتىنەرا پەيىن.
- lytic** (lit'ik),
پاشگىرىكە بەماناى: لىوتان پەيىن دەپزان.
- lytta** (lit'a), *n.* لىوتالىتىكى كەپكەگەيىيە بەيىر زامانى سەگە ھەندى
گەياندەرى گۆشتەقۇرى تەرمە (گەيە دەپپىتە ھۇى ھارى).
- lyze** (liz),
پاشگىرىكە بەماناى: پەكخەستەن سەپكەندەن لىوتاندەن پەندەن
ووشك كەندەن شىكەندەمە: (analyze, paralyze, etc.) .

M m

M, m (em), n.

(۱) تېبىي سىيانزەممى ئەلفبىنى ئىنگلىزچە.

(۲) دەنگى ئەم تېبى: " ئېم " . (۳) قالىبى ئەم تېبە.

(۴) نىشانى سىيانزەممە لە پوزىتېدا نىشانى پەلە سىيانزەممە.

(۵) ئەم تېبە بە چاپىراۋى.

adj.

(۱) تايەتمە بە تېبى M . (۲) سىيانزەممە.

M (em), n.

(۱) شتېك لە شىۋە M دا.

(۲) ژمارە ئەزىزى پۇمانى.

adj.

شىۋە لە M دەكات.

ma (mä), n. [Colloq.],

دايە

(كورتە " mama ") يە.

M.A., [Magister Artium= Master of Arts],

ماستەر (پروفاستەر)

ماجستېر

ma'am (mam, mām; unstressed məm, 'm), n. [Colloq.],

= madam.

Mac-, Mc-, Mc- (mak, mək, mə),

پېشىگىرى ھەندى نازارە

بەمانا: كوپى، كوپى فلان كەس (لە نازارە ئوسكولەندى ئۆزلەندى).

macaber (mə-kä'bēr), adj. = macabre.

macabre (mə-kä'brə, mə-kä'bēr), adj.

(۱) دەريارە مردن

باسى ناخوشىيە (چىۋەك، شانۇنامە). (۲) ترسناك، سامناك، زۇر ناخۇش

دېھىستەك (باس، چىۋەك).

macadam (mə-kad'əm), n.

(۱) وورە بەردى شكاۋ، وورە بەردا

چەم. (۲) پىي چەمپۇزىگراۋ.

macadamia (mə-kad'ə-miə), n.

جۇرە درەختىكى ئوستورالاييە

بەرەكەت شەندەي دو دەنكەنكە زۇر خۇشە پىي دەۋرتى:

" macadamia nuts "

macadamize (mə-kad'əm-iz), v.t.

پى چەمپۇزىگراۋ.

macaque (mə-käk'), n.

جۇرە مەيۋىنىكى كەك كورتە.

macaroni (mak'ə-rō'ni), n.

(۱) مەكەرنى.

(۲) تەپىۋىشكى ئىنگلىزى سەمەي ھەزەممە كە لاسايى بىگانەي دەكرەمە لە

بەرگە رەمۇشتىدا كەسنىكى تەپىۋىش.

macaronic (mak'ə-rō'nik), adj.

(۱) لە چەند زامانك پىنكەتۇر.

(۲) [Obs.]. دوپەرگە تىكەۋا تىكەۋا پىنكەۋا.

n.

(۱) ھەزەمەي لە چەند زامانك پىنكەتۇر.

(۲) [Obs.]. (pl.). شتېكى تىكەۋا يا دوپەرگە شتېكى مەمبۇر.

macaroon (mak'ə-rōon'), n.

ماكەرون: شىرىنىيەكە لە شەكرو

سېنەي ھىلەكە بەدەمى ھاپاۋا ۋا گۈزى ھىندى دروست دەكرى.

macaw (mə-kō'), n.

جۇرە توۋىيەكى كەك دىزى دەنۇك

نوۋىشاۋەي پەي رەنگاۋەرەنگە.

maccaboy, maccoboy (mak'a-boi), n.

بېرنوۋى.

mace (mās), n.

(۱) كوتەكىكى سەر ئاسىنەي دېگاۋىيە (لە كۇندا

قەلغەنى پى دەشكىنرا). (۲) گۈزى فەرمانپەرۋار: دارەستى فەرمانپەرۋار.

(۳) ھىلگىرى ئەم دارەستە. (۴) دارى بىلاردا دارى يارىيەكە ۋەك بىلاردا.

mace (mās), n.

جۇرەكە لە بەھارەت.

macebearer (mās'bâr-ēr), n.

ھىلگىرى گۈزى فەرمانپەرۋار

پى پۇششتا.

macedoine (mas'ā-dwān'), n.

(۱) زەلەتەيەكى تىكەۋا لە

سەزەۋە مېۋە. (۲) شتى تىكەۋا.

macer (mās'ēr), n. = macebearer.

macerate (mas'ə-rāt), v.t.

(۱) (l) خوۋساندەن:

نەرم كۈندەمەي شتېكى رەق بە خوۋساندەن. (ب) لىك جىكارەنەمەي شتېكى

رەق يا توۋىۋىۋىل بە خوۋساندەن (بەتايەمەي لە كەمەۋ پىخۇلەدا).

(۲) لە بىرسدا ۋوشك كۈندەمەي پوۋكەندەمەي بىرسىتى: لاۋازكۈندەن.

(۳) چەۋساندەنەمەي ئازاردان

v.t.

پوۋكەنەمەي لە بىرسدا: لە بىرسدا ۋوشك بوۋنەمەي لاۋازبوۋن.

macerater; macerator (n.); maceration (n.).

machete (mä-chä'lā, mə-shet', mə-shet'i), n.

تەرساس

چەمپەچاڭ.

Machiavellian, Machiavelian (mak'i-ə-vel'i-ən, mak'

ya-vel'yən), adj.

(۱) مېكياۋېلى: تايەتمە بە مېكياۋېلى.

(۲) مېكياۋېلىيە: تايەتمە بە مېكياۋېلى ۋە پىروپاۋەي دەريارەي فەرمانپەرۋار

كە بىرەتەيە لە ھەلخەلەتەندەن ۋەلەتەلەكە دوۋېۋىيە ۋە ناپاك: ناپاك:

فېلپاز: دوۋېۋى.

n.

كەسنىكى مېكياۋېلى: ۋاتە كە بىرەي بە فېلەتەلەكە دوۋېۋىيە ۋە ناپاك: ۋە

ھەلخەلەتەندەن ھەبىت.

Machiavellism (mak'i-ə-vel'iz'm), n.

مېكياۋېلىيە:

پىروپاۋەي ھەلسەفەي مېكياۋېلى دەريارەي فەرمانپەرۋار كە دەلەت:

بۇ كەيشتەن بە بەمەبەستى خۇ مۇۋا يا جىزى بۇ ھەيە فېلەتەلەكە ۋە ناپاك: ۋە

دوۋېۋىيە ۋە ھەلخەلەتەندەن بەكاربېنىت: ھەلپەرسىتى رامبارى.

machicolation (mə-chik'ə-lā'shən), n.

(۱) كۈنى زەمىنەي

قۇللە يا سەنگەرنەكە كە شەي كەمەي بەردى كەۋرەي لىۋە بەرەدەرتەۋە بەسەر

دوۋىندا. (۲) دىۋارى قۇللە يا سەنگەرنەكە كۈندەن.

machinate (mak'ə-nāt'), v.t. & v.i.

پىلان كېچان: پىلان لىكۈندەن.

machination (mak'ə-nā'shən), n.

(۱) پىلان كېچان: پىلانبارى

(۲) (pl.). پىلان.

machinator (mak'ə-nā'tēr), n.

پىلانكېچان: پىلانبار.

machine (mə-shēn'), n.

(۱) [Rare] ، چۈرچۈۋەي لەشى مۇۋا

گىياندار. (۲) (l) گالىسكە. (ب) ئوتومبىل.

(۳) مەكىنە: خەرك: (a sewing ~) .

(۴) كەسنىك يا پىنخراۋىك كە ۋەك مەكىنە كار بىكات، ۋاتە بەمەي بىكرەنەمەي.

(۵) (l) ئەندامانى بەمۇرەبەي جىزى يا پىنخراۋىك.

(ب) دامۇدەمۇگى جىزى يا پىنخراۋىك: جىزى.

(۶) ئامۇر يا ھۇي نوۋادەندى شتى سەيرو ئاسروۋىشتى لەسەر شانۇ (بەتايەتمەي

لەسەر شانۇي پۇنانى كۇندا). (۷) ئامۇرى ۋوزە گۈزەرمەۋە.

adj.

(۱) مەكىنەي: تايەتمە بە مەكىنە. (۲) بە مەكىنە دروستىگراۋ.

(۳) يەك بابەت كراۋ: ۋەك يەك لىكراۋ: بە يەك ئەندازە كراۋ.

v.t.

بە مەكىنە كۈندەن.

machine-gun (mə-shēn'gun), v.t.

گۈللەپۇرۇش كۈندەن:

دائىمەي گۈللە (بە گۈللەپۇرۇش).

machine gun,

گۈللەپۇرۇش: پەشاش: شەست تىر.

machine-made (mə-shēn'mād'), adj.

بە مەكىنە كراۋ، ئەك

machinery

- به دست! هي مەكنه.
- machinery** (mə-shēn'ēr-i, mə-shēn'ri), *n.* (۱) مەكنه.
- مەكنهكان (۲) پارچەكانی مەكنه.
- (۳) دامودەزگا: دەزگا: (the ~ of government).
- machine shop**, کارگەهی مەكنه دروستکردن و چالە کردنەوه.
- machine tool**, مەكنهخاڤە: وەرشی مەكنه.
- machinist** (mə-shēn'ist), *n.* (۱) مەكنهچی: ئاش وەستا.
- (۲) کریکارێکی شارەزاو لێهاتووی مەكنه دروستکردن.
- (۳) ئەفسەری مەكنهچی (هێزی دەریایی ئەمریکی).
- machismo** (mä-chēz'mō), *n.* زۆر خۆنۆزانن بە نێرتی و ئازایەتی و. (۱) زانیی و بەسر ژندا خوێن.
- Mach number, mach number**, پێژە ئێوان خێرای.
- شتێک خێرای دەنگ لە هەمان دەورەدا (وەک هی فۆکە دەنگ لە هەوا).
- macho** (mä'chō), *adj.* زۆر خۆنۆزان بە نێرتی و ئازایەتی و خۆبەدان.
- بەسر ئاڤەدا.
- (۱) **machismo**.
- (۲) پیاویکی زۆر خۆنۆزان بە نێرتی و زانیی و خۆبەدان بەرچاوی ئاڤە.
- mackerel** (mak'er-əl), *n.* جۆره ماسیەکی دەریایی.
- (۱) مەشەمای باران: پالتۆی باران. **mackintosh** (mak'in-tosh), *n.*
- (۲) قوماشی ئەم جۆره پالتۆیه.
- mackle** (mak'l), *n.* لەکه (چاپەمەنی): ئێلی شتیکی لەچاڤەداو لەبەر.
- لەکه یا جوت بوونی دوو دێر بەسر یەکه.
- (۱) جوت بلوو. **macle** (mak'l), *n.* (۲) لەکهی کانزایە.
- macramé** (mak'rə-mā'), *n.* ئەنقش و نیکاری چنراو.
- شتی چنراو بە پێشوووه (بۆ هەلواسن بۆ جوانی یا بەسر شتی ئاوماڵدا دان).
- macro-**, **macr-** (mak'rō, mak'rə), پێشگریکە بەمانای: گەره.
- ژا: درێژ: (**macrocosm**).
- macrocephaly** (mak'rə-sef'ə-li), *n.* کاسەیی سەر گەرهیی.
- (بەتایبەتی لە کەسانی مێشک سووکدا دەبینرێت).
- macrocephalic; macrocephalous** (*adj.*).
- macrocosm** (mak'rə-koz'm), *n.* گەردوون: گیتی.
- macrocosmic** (*adj.*).
- macron** (mā'krən, mak'ron), *n.* مێلێکی کورتە (-) نیشانهی.
- درێژی به له خوێندنەوه (دەخێرتە سەر تێپە بزوین).
- macroscopic** (mak'rə-skop'ik), *adj.* بە چاڕ دەخوێندەر.
- (دێر روشی "microscopic" ە).
- macula** (mak'yoo-lə), *n.* (۱) پەلە (بەتایبەتی هی سپی یا ڕەش).
- بەسر پێستەر. (۲) پەلەیی سەر خۆر.
- maculate** (mak'yoo-lāt'), *v.t.* پێس کردن: لەکه‌دارکردن.
- (۱) لەکاوی: پەلەدارا لەکه‌دار. (۲) پێس ناخاوین.
- maculation** (mak'yoo-lā'shən), *n.* (۱) لەکه‌دارکردن.
- پەلای کردن (۲) لەکه‌داری: پێسی: پەلای.
- (۳) پەلەیی پێستی گیاندارو پوووک (وەک هی پلنگ).
- لێل کردن.
- macule** (mak'ūl), *v.t. & v.i.* (۱) پەلە (چاپەمەنی، بە پێستەر وەک هی ئاوه... هتد).
- mad** (mad), *adj.* (۱) شت: مێشک تێکچوو.
- (۲) بێ مێشک: ئاژیرا بێ مانا.
- (۳) شت و شەیدا: شەیدا: (**She's ~ about him**).
- (۴) هار: (**a ~ dog**).
- (۵) [Colloq.] زویرا تووڤە: تۆزاو: دل ئێشاو: لوت خوار.
- drive a person mad**, شت کردن.
- go mad**, شت بوون.
- like mad**, (۱) شتانه: وەک شت. (۲) بە پەلە: خێرا.
- madam** (mad'am), *n.* (۱) ئاڤە: ئا خان (بۆ بانگ کردنی ژن).

madrigal

- (گەلێک چار دەوتری: "ma'am"). (۲) کەبیانو: کابان.
- (۳) بەرپۆڤەری قەحبەخاڤە.
- madame** (mā'dām'), [Fr.], *n.* (pl. Mesdames), خاتوو: خان: ئازناوی ئاڤەوتی مێرددارە وەک.
- روشی "Mrs." ی نینگلیزی.
- madcap** (mad'kap'), *n.* کەسێکی هەلەشو پەتەری.
- (بەتایبەتی کچ).
- پەتەری: هەلەشو.
- adj.**
- (۱) شت کردن. (۲) تووڤکردن: پێستکردن. **madden** (mad'n), *v.t.*
- ژند تووڤەبوون: ژند پێست بوون.
- (۱) پووکیکە دەمان و خوسی ئی دگەیی. **madder** (mad'ēr), *n.*
- (۲) (۱) پەگی سووری ئەم پووکه. (ب) خوسی سوور که لەم پووکه دگەیی.
- (۳) سووری ئال: قەرمزی ئال.
- madder** (mad'ēr), *adj.* **comperative of mad**, شتێرا تووڤەر.
- (۱) [Rare], هەلچو: حال لێهاتو.
- madding** (mad'ing), *adj.* شت: بە جۆش و خروشا: هار: (**the ~ crowd**).
- (۲) شتێکرا: تووڤەکر.
- made** (mād), *past tense and past participle of make*.
- (۱) کراو: دروستکراو: پێکەینراو: **adj.**
- (**a well- ~ play, plan, car, etc.**)
- (۲) دەستکرد: ئاسرووشتی.
- (۳) داھێنراو: داڤاڤاڤا: (**a ~ word**).
- (۴) بەتایبەتی ئامەدکراو: لەخۆوه کراو: (**a ~ dish**).
- (۵) سەرکەوتو: (**a ~ man**).
- made for**, پەر بە پێستی خۆمەتی: بۆ پەکری: باش: پێی: دەکات.
- گوڤاڤا: (**The two are made for each other**).
- (۱) خاتوو: خان. **mademoiselle** (mad'ə-mə-zel'), *n.* [Fr.],
- ئازناوی کچە وەک روشی "Miss" ی نینگلیزی. (۲) لەلە: لەمرنسی.
- made-to-order** (mād'tə-ōr'dēr), *adj.* (۱) دەستدروو.
- دەستکرد: بەپێی ئارمژووی کڕیار کراو. (۲) زۆر لەبار: باش: گوڤاڤا.
- made-up** (mād'up'), *adj.* (۱) پێکەڤاڤا: ئامەدکراو.
- (۲) هەلبەستراو: درۆ: داڤاڤاڤا: دروستکراو: (**a ~ story**).
- (۳) سوووسپیاو: کراو: بە سووواو و سپیاووه: (**a ~ face**).
- madhouse** (mad'hous'), *n.* (۱) شتخاڤە.
- (۲) شوێنێکی پەر لە پشێوی و دەنگەدەنگ: حەمامی ژنان.
- madly** (mad'li), *adv.* (۱) شتخاڤە.
- (۲) زۆر ئێجگار زۆر: بەجۆشەوه: (**~ in love**).
- (۳) زۆر بە شێرەمەیی: وەک حال لێهاتو.
- (۴) بە کەرانه: بە کەرتی.
- madman** (mad'man', mad'mən), *n.* کەسێکی شت: دیوانە.
- شت.
- madness** (mad'nis), *n.* (۱) شتی: دیوانەیی.
- (۲) زۆر تووڤەیی. (۳) کەرتی: گەجی. (۴) جۆش و خروشا: جۆش.
- (۵) هاری: هاری.
- (۱) [m-], خاتوو: ئازناویکی کۆنە. **Madonna** (mə-don'ə), *n.*
- لە زمانێ ئێتالیا بۆ ژن وەک روشی "madam".
- (۲) (the ~), (۱) مەریم (دایکی عیسا). (ب) وێنە و پەیکەری مەریم.
- (۱) قوماشی. **madras** (mad'rəs, mə-dras', mə-dräs'), *n.*
- مەدراس: قوماشیکی ئاوریشمی خەت خەتی قایمە.
- (۲) دەسەپتی گەرهی ئاوریشم.
- adj.**
- (۱) هەلبەستێکی دلداری کورت. **madrigal** (mad'ri-g'li), *n.*
- کە بکرتی بە گۆزانی. (۲) (۱) گۆزانی: پەکی چەند کەسی بەین موسیقا.
- (ب) گۆزانی: پەکی دودەنگی بەین موسیقا.
- madrigalist** (*n.*).

madrona (mə-drō'nə), *n.* Also **madrono**; **madrone**, - (۱)

درختی که همیشه سبزی گول سپی گدا بر بقیه داره بره که دی خوریت.

(۲) بری سووری بؤ خواردن شیای نیم داره.

maduro (mə-door'ō), *n.*

سیگارکی پش و توندوتیژ.

madwoman (mad'woom'an), *n.*

ناغره تنکی شیت.

madwort (mad'würt'), *n.*

جوزه پوره کی که له توخمی خهرته له.

maelstrom (mäl'ström), *n.*

(۱) گیزاویکی گهره و بهیزو ترسانا.

گهردار (۲) هیزنکی ویرانگری بهیزا پشوی به کی گهره (له میشک، جیهان،

یا کاروباردا) گیزاوا: (They were caught in the ~ of war.)

maenad, menad (mē'nad), *n.*

(۱) کچی بهشدار یا هاننگو

زهاره دندی می خوارنده می دایونیسس و باکوس (نهلسانه یونان و رومان).

(۲) نافرستی دیوانه ژنی شهیدا یا حال لیهاتوو.

maestro (mis'trō, mā-es'trō), *n.*

مأموستای لیهاتوی موسیقا

دانه می موسیقا مأموستای مونه می موسیقا.

mafia, mafia (mä'fi-ä'), *n.*

(۱) دژایه می به می

دژ وستان به فرمانروایی. (۲) [M-], مافیا: دسته به کی نهی خراپه کاره

له نهمریکا که هر خمریکی قاچاچیتوی پاره به زور له خلك سمنند و

پیروکشتن (له به نه چمی نیاتلین).

magazine (mag'ə-zēn'), *n.*

(۱) عمار

(۲) عمار می تهقه منی (له قهلا یا کشتی جهنگدا).

(۳) (۱) شانه (چمکی ناگرین). (ب) شونی فیلم له کامیادا.

(۴) نازوقه و تهقه منی و شتی تری هانگراو (له عمار یا فیشمکداند).

(۵) گوفان.

maggot (mag'ət), *n.*

(۱) کرموکه (به تابه می له ناو شتی پزیو و

کرم تیداوا). (۲) بیرنکی سهیر.

maggoty (mag'ət-i), *adj.*

(۱) کرمای: کرم تیداوا کرموکاری.

(۲) پر نه بری سهیر یا هوسسباز: هوسسباز.

Magi (mā'ji), *n. pl.*

(۱) دهسته می جوس (که گواهی توانای

له سروشت به در یا نهلسونی هه بوه). (۲) نه سنی پش سپی به بون که

هاتن بهیر له دایکبونی عیساوه دیاریان بؤ هینا (شینجیل).

magic (maj'ik), *n.*

(۱) جادوگری: جادو بازی: جادو و تلیسم

نهلسون: سحر. (۲) شتیکی نهلسونی: (the ~ of love).

adj.

نهلسونیهی: جادوویی.

magical (maj'ik'l), *adj.*

نهلسونیهی: جادوویی: تلیسمای:

(~ power; The result was ~.)

magically (*adv.*).

magician (mə-jish'an), *n.*

جادوگر: جادو باز: نهلسون باز.

magic lantern

فانوسی سحری: چرای نهلسونی.

magisterial (maj'is-tēr'i-əl), *adj.*

(۱) دادپرسی: دادگری:

تابیه می به دادگر: (rank ~).

(۲) بهشکو: به کش و لش: زوردارگی: به دهسلاتی:

(~ opinion, manner, etc.)

magistracy (maj'is-trə-si), *n.*

(۱) پله و پایه می دادگر.

(۲) دادگران: دهسته می دادگران. (۳) دادگریشین.

magistral (maj'is-trəl), *adj.*

(۱) بهشکو: دیکتاتوری: کش و لش.

زوردارگی. (۲) سهرگی: بنچینه می: (the ~ line of fortification).

(۳) به تابه می نامادگراو بؤ نه خوشی به کی تابیه می (چه جهته، دهرمان).

magistrate (maj'is-trāt', maj'is-trit), *n.*

(۱) دادپرس: دادگر.

(۲) فرمانده.

magma (mag'mə), *n.*

(۱) گراوه می کانزایی.

(۲) بهردی تواوه می ژنرمین (که بهردی ناگریشینی ئی دروست دهییت).

(۳) تله می میوه می گوشراو.

Magna Charta, Magna Carta (mag'nə kār'tə), - (۱)

ماگناکارتا: پروانامی به ناوانگی شینگلیز که گلیک ماف و سهریستی دا

به گلی شینگلیز له سالی ۱۲۱۵ دا. (۲) پروانامی به کی دهستوری که ماف و

سهریستی بدات به گلی.

magna cum laude (mag'nə kum lōdi), [L.],

به شهردی زور باش: پروانامی زور پهسند و بهرزی دهرچوانی لیهاتوی زانگو.

magnanimity (mag'nə-nim'ə-ti), *n.*

(۱) بهخشندیهی:

جوامیری: لهخوبوردن. (۲) کاریکی جوامیرانه یا بهخشندیهی یانه.

magnanimous (mag-nan'ə-məs), *adj.*

بهخشنده: جوامیر:

لهخوبوردن: رهوشت بهر: پیاو.

magnate (mag'nāt), *n.*

کهسیکی دهوله مهند و به دهسلات و ناردار

به تابه می له پیشه سازی، بازگانی، یا کارو کاسییدا: (a cotton ~)

magnesium (mag-nē'shi-əm), *n.*

مهگنسیوم.

magnet (mag'nit), *n.*

(۱) ناسن پفین: موگناتیس.

(۲) کهسینک، شتیک، یا شونیکی دلپزین.

magnetic (mag-net'ik), *adj.*

(۱) ناسن پفین: موگناتیس.

(۲) موگناتیسای دهگرت: به موگناتیس پاده کیشرت.

(۳) دلپزین: جوان (په وشت، پروخسان) خهک پاکیش: دل پاکیش

(a ~ personality)

-magnetically (*adv.*).

magnetic field,

مهردای موگناتیس: نه مهردایه می که موگناتیس

دهتوانن ناسنی لیهه پاکیش.

magnetic flux,

سهرجه می تهوژی موگناتیس.

magnetic needle,

نهرزی موگناتیس.

magnetic pole,

(۱) جهسهری موگناتیس.

(۲) [M- P-], جهسهری زمین (که نهرزی موگناتیس پوهی تیدهکات).

magnetic tape,

شیرتی موگناتیس: توتالی کانزایی یا پلاستیکی

موگناتیس لیدراوه دهنگ و به نامی قله فریزون و کمپیوترو شتی تری

لهسر تومار دهگرت.

magnetics (mag-net'iks), *n. pl.*

زانباری موگناتیس:

موگناتیسناسی.

magnetism (mag'nə-tiz'm), *n.*

(۱) ناسن پفین: موگناتیسیتی.

(۲) magnetics. دلپزینی: توانای دل پاکیشان.

(۴) نوواندن موگناتیس.

magnetize (mag'nə-tīz'), *v. t.*

(۱) کردن به ناسن پفین:

موگناتیسای کردن: موگناتیس لیدان. (۲) دل پفاندن: دل پاکیشان.

(۳) [Rare]. نوواندن موگناتیس.

بوون به ناسن پفین: موگناتیسای بوون: دهک موگناتیس لیهاتن.

-magnetization (*n.*).

magneto (mag-nē'tō), *n.*

دینه می موگناتیس:

نامیری نهکتریک دروسته می موگناتیس.

magnetoelectric (mag-nē'tō-i-lek'trik), *adj.*

کاره بایی

موگناتیس: تابه می به کاره بایی که به دینه می موگناتیس دروست

دهگرت.

magnetoelectricity (mag-nē'tō-i-lek'tris'ə-ti), *n.*

کاره بایی.

موگناتیس.

magnetogenerator (mag-nē'tō-jen'ə-rā'tēr), *n.* =

magneto.

magnetometer (mag'nə-tom'ə-tēr), *n.*

پنوه می هیزی

موگناتیس: نامیری پوانی هیزی مهردای موگناتیس.

magnetoscope (mag-nē'tə-skōp), *n.*

نامیری دژره وهی

هیزی موگناتیس.

magnific (mag-nif'ik), *adj.* [Obs.], = magnificent.

magnification (mag'nə-fi-kā'shən), *n.*

گهره کردن

(به وردین) زل کردن (وینه، قهاره) والیکردن که گهره تر بنوین.

magnificence (mag-nif'ə-s'ns), *n.*

جوانی و تایی و بهشکو و

شوخ و شهنگی: (the ~ of the scenery, her dress, her act, etc.)

magnificent (mag-nif'ə-s'nt), *adj.*

(۱) زور جوان و تایی:

- شۇخ و شەنگ: بەشكۆ: نۇر جوان پاراۋەر: (a ~ house, city, dress, carpet, etc.)
- (۲) نۇر باش: ناياب. (a ~ place for sailing; a ~ book; ~ food)
- (۳) بەرز (بىرۋاقىت): نۇر چاڭدو بەجىن: (a ~ idea)
- magnifico (mag-nif'ə-kō), n. (۱) بەگزادە: كىشىنى پەلەۋپايە بەرزو ئاۋدان.
- magnifier (mag'nə-fī'ēr), n. (۱) زىكەر (مىۋە): گەرەكەر.
- (۲) ئاممىرى گەرەكەر (گەردىن، چاۋىلكە).
- magnify (mag'nə-fī'), v.t. (۱) [Rare] گەرەكەردىن (قەبارە)، پەلەۋپايە. (۲) زىادە پىۋەمان: دانەمە: گەرەكەردىن (دەنگوباس، چىۋەك): (She ~ed her sufferings in telling about them.)
- (۳) ۋەھالەنكىدەك گەرەكەردىن بىۋىتىن (بە گەردىن): گەرەكەردىن.
- (۴) [Archaic] شىۋىيدان: مەزىن كەرد: نۇر ستايش كەرد.
- v.t. گەرەكەردىن
- (Telescopes and microscopes ~.)
- magnifying glass, گەردىن: ۋوردىن.
- magniloquent (mag-nil'ə-kwənt), adj. (۱) ۋوشەي زلۇ
- پارازەۋ بە كەش ۋەش بەكارهينەر. (۲) گەزاف لىدەر: فەشەي: خۇيادەر: خۇمەلەكش
- magniloquence (n.); magniloquently (adv.).
- magnitude (mag'nə-tōd', mag'nə-tūd'), n. (۱) گەرەكەردىن
- (۱) قەبارە. (ب) رادە: پەلە. (c) گرەنگى: مەزىن: (the ~ of his achievement)
- (۲) پەلەي پورەنكى نەستىرە
- of the first magnitude, نۇر گرەنگ: نەمە يەك.
- magnolia (mag-nō'li-ə, mag-nōl'yə), n. (۱) ماگنولىيا
- پوۋەكەكە گولنى سېۋى پەمەيىۋى نەرخەۋانى بۇن خۇش دەگىرت.
- (۲) گولە ماگنولىيا.
- magnum (mag'nəm), n. (۱) شوشەيەكى مەيۋ خوارەنەۋەي تەرە
- (بەرتىيە بە دوو لەسەر پىنجى گانۇنىك). (۲) پىرى نەم شوشەيە.
- magnum opus (mag'nəm ō'pəs), [L.], n. (۱) شاكار (بەتايەتەي)
- بەرەمەيىكى ۋىزەيى، ھونەرى، يا مۇسىقى. (۲) گەرەتەين بەرەمە يا شاكارى
- نوسەرەك يا ھونەرەندەك
- magpie (mag'pī'), n. (۱) قەلباجەك (۲) كەسكىنى نۇرۋىز
- maharajah, maharaja (mā'hə-rā'jə), n. مەھەرەج: شازادەي
- ھىندى: مىرى ھىندى
- maharani, maharanee (mā'hə-rā'nē), n. (۱) ئۇنى مەھەرەج
- (۲) ۋوشەي پىشۋو بىيەن: (۳) شاۋنى ھىندى (كە فەرماندەۋانى ھەرتىيىكى ھىندىستانى كەردەۋە)
- mahatma (mə-hat'mə, mə-hāt'mə), n. مەھاتما: كەسكىنى
- نۇر تىگەيشتەۋ و پىۋىزۇ دانا كە تۋاناي شتى ئاناسايى ھەيى (نايىن بۇدى).
- mahogany (mə-hog'ə-ni, mə-hōg'ə-ni), n. (۱) تەختەدارى
- مەھۇگەنى تەختەدارىنى رەق و نايابى قاۋەيى سۈۋىيارە مېزۇ كورسى ئى
- دروست دەكرى. (۲) دەرەختى مەھۇگەنى. (۳) قاۋەيى سۈۋىيارە.
- adj. (۱) لە مەھۇگەنى دروستكارە. (۲) قاۋەيى سۈۋىيارە.
- mahout (mə-hout'), n. فېلەۋان.
- maid (mād), n. (۱) كىچ
- (۲) قەيرە كىچ. (ھەرەمە پىشۋى دەۋرتى: "old maid")
- (۳) كارەكەر
- maiden (mād'n), n. (۱) كىچ: ئافەرتى كۈن نەكرەۋ.
- (۲) نەسپىك كە ھەرگىز پىشۋىكى يەككى نەبەدەتەۋە.
- (۳) [M-] ئاممىرىكى ئوسكوتلەندى بە گىلۋىتىنى لەرەنسە دەچىن
- (لە سەمەي شائەۋە ھەلەدە تاۋانبارى پىن سەمەدەپەر).
- adj. (۱) بۇ كىچ شىۋا: بۇ كىچ باشە. (۲) كىچ: كۈن نەكرەۋ: بىندار.
- (۳) تازە: فەرەك: نەشارەزا: بەكارنەمەنارۋ: ئوۋ.

- (۴) يەكەم: (a ~ speech, voyage, etc.)
- (۵) ھەج پىشۋىكى يەككى نەبەدەتەۋە (نەسپ): (a ~ horse)
- maidenhair (mād'n-hâr'), n. كىچە پوۋەكەكى گەلە ناسكى
- پەرە لە سىيەردا باش دەۋرتى.
- maidenhead (mād'n-hed'), n. [Archaic] بىندارى: بەيىنى
- كىچىنى. (۲) بىز: بىنى كىچ: پەردەي كىچىنى.
- maidenhood (mād'n-hood'), n. كىچىنى: بىندارى: بەيىنى
- maidenly (mād'n-li), adj. (۱) كەچانە: تايەتەي بە كىچىنى
- (۲) ناسكە: شەرمە: بۇ كىچ شىۋا.
- maiden name, تازەۋى كىچ پىشۋى شۋەكەردىن (لە كەلەك ۋولتەدا پاش
- شۋەكەردىن كىچ تازەۋى مېرەكەي ۋەردەگىرت).
- maidhood (mād'hood'), n. = maidenhood.
- maid in waiting, كارەكەرى شائىن يا كىچە پاشا
- maid of honor, (۱) ئاۋەل بۈك: كىچىكى ھارۋىي بۈكە لە كاتى
- مارەپىنۋ شايىدە لەگەلەدا دەبىت. (۲) كارەكەرى شائىن يا كىچە پاشا.
- maidservant (mād'sūr'vənt), n. كارەكەر.
- maihem (mā'hēm), n. = mayhem.
- mail (māl), n. (۱) [Obs.] چاڭتا.
- (ب) [Archaic] تۈۋرەكە يا چاڭتاي پۇستە. (۲) پۇستە.
- (۳) پۇستەبەر (مىۋە، شەمەندەلەر، بەلەم).
- (۴) پۇستە كۆكۈرەنەۋە تاردنۋ گەياندن بە خاۋەنى.
- پۇستە: ھى پۇستە.
- خستە پۇستەۋە: بە پۇستەدا تاردن:
- adj. (to ~ a letter, package, etc.)
- mail (māl), n. (۱) قەلغان: زىئ: گوللەبەند.
- (۲) قاۋى ھەندى گياندارى ۋەك كىسەل.
- v.t. بە قەلغان پاراستا: گوللەبەند كەردەبەر.
- mailbag (māl'bag'), n. تۈۋرەكەي پۇستە.
- mailbox (māl'boks'), n. (۱) سۋولقى پۇستەي مال (كە لەمەردەمى)
- ھەمۋو مالىكەدايە پۇستەچى پۇستەي نەي مالەي تى دەخت).
- (۲) سۋولقى پۇستەي كىشتى سەر شەقام (كە خەك پۇستەي تى دەخت).
- mailed (māld), adj. زۇندار.
- mailed fist, ھەپشە (ھى نىۋو ۋولتەن).
- mailer (māl'ēr), n. (۱) پۇستەنېر: ئاۋنىشانۋەسى سەر پۇستە.
- (۲) مەكىنەي پۇستە. (۳) بەلەمى پۇستە.
- mailman (māl'man', māl'mən), n. پۇستەچى: پۇستەبەر
- ئاممەي.
- mail order, شت كەيىن ۋرۇشتىن بەمۇ پۇستەۋە.
- mail-order house, نەزگاي ۋرۇشتىن شتەۋە بەمۇ پۇستەۋە.
- maim (mām), v.t. (۱) پەل شكاندن: بىندار كەردن: كۆچ كەردن
- پەل بىرەنەۋە: پەكەستىن: (He was seriously ~ed in the war.)
- (۲) شىۋاندن: تىگەدان: پوچ كەردن: لە كەك خستىن:
- (The bill was ~ed by amendments.)
- main (mān), n. (۱) ھىز:
- (تەنھا لەم ۋوتەيدا: "with might and main")
- (۲) بەش: بەشى سەرەكى: (in the ~)
- (۳) بۇرى، ھىل، يا تەل سەرەكى (ئو، ئەلەكتىك، گاز، بەمىزىن).
- (۴) [Poetic] دەريا: زەمى. (۵) تەرەي كەشتى. (ب) بايەۋانى سەرەكى.
- [Archaic] = mainland.
- [Obs.] شۋىنىكى نۇر گەرەۋە پلاۋ (زەۋى، دەشت، دەريا).
- adj. (۱) بەمىزىن: (۲) سەرەكى: بىنجىنەي: گرەنگەين: گەرەتەين: گەرە.
- (۳) تايەتەي بە شۋىنىكى گەرەۋە پان (زەۋى، ئاۋ).
- (۴) ھى تەرەي سەرەكى كەشتى: ھى بايەۋانى كەشتى.
- (۵) [British Dial.] ئىچكار نۇر
- تەنھا بە ھىز: ھەر بە نۇر.
- by main force (or strength),

main clause

- in the main,** به‌زیری؛ به‌شیوایی گشتی.
- main clause,** شارسندی سردکی (که به تنه‌ایش مانا ده‌به‌خشی له رستیه‌کی نایته‌دا وک: "She will visit us if she can" له رستمید: "She will visit us if she can")
- main drag, [Slang],** شه‌قاسی سردکی.
- mainland (mān'land', mān'land'), n.** به‌مشی سردکی وولات یا کیشوریک (نه‌ک دورگه‌گانی دورپشتی).
- mainly (mān'li), adv.** (۱) به‌زیری؛ به‌گشتی. (۲) [Archaic] زور؛ ئیجگار؛ تا پاده‌یه‌کی زور.
- mainmast (mān'mäst, mān'mäst', mān'mäst'), n.** تومری سردکی به‌لمی یا
- mainsail (mān's'l, mān'sāl'), n.** یایوانی سردکی.
- mainspring (mān'sprin'), n.** (۱) زه‌مه‌له‌کی سردکی (کاتژمین). (۲) هوی سردکی؛ پال پیوه‌نری سردکی.
- mainstay (mān'stā'), n.** (۱) گوریسی راگری تومری سردکی به‌لم و کشتی. (۲) پالپشتی سردکی؛ پایه؛ کۆله‌ک: (Her son is her ~)
- mainstream (mān'strēm'), n.** پیره‌وی گشتی؛ سردکی، زال، بلو. یا ناوی مه‌یدانیکی تاییه‌تی کۆمه‌ل؛ پای سردکی رسته‌یک یا کۆمه‌لک: (He is in the ~ of the Democratic Party.)
- main street,** (۱) شه‌قاسی سردکی. (۲) [M-S-] مه‌لوینستی دانیش‌توانی شارزچکه که بریتی‌یه له پاره‌یهرستی و منطک تاسکی و خۆیه‌سه‌ندی
- maintain (mān-lān'), v.t.** (۱) به‌ردوام بوون لسه‌را؛ نه‌گۆرین؛ راگرتن؛ لسه‌را پۆیشتن: (to ~ the same speed, standard of living, etc.) (۲) به‌ردوامی پیدان: (Food ~s life.) (۳) به‌پاکی و چاکی راگرتن؛ له‌دوخی خۆیدا راگرتن: (to ~ a car, house, roads, etc.)
- (۴) پاراستن (دژی هیرش). (۵) پالپشتی کردن (به‌دهم له‌گفتوگۆ یا مشت‌ومردا)؛ سووریوون لسه‌را؛ واورتن پیتا پیتا: (Throughout the trial he ~ed he was innocent.)
- (۶) یارمه‌تیدان؛ پاراستن. (۷) به‌خوگریدن؛ ژانندن: (He can't ~ his family.)
- maintenance (mān'tə-nəns), n.** (۱) به‌باشی راگرتن؛ پاراستن؛ یارمه‌تی. (۲) گوزهران؛ مایه‌ی ژان. (۳) به‌خوگریدن؛ یارمه‌تیدان؛ ژانندن. (۴) ده‌ست خسته‌نه‌ناو داواکاری‌یه‌که‌وه به‌پالپشتی کردن لایه‌ک (داداگری).
- maitre d'hôtel (me'tr' dō'tel'), [Fr.],** (۱) سهرک به‌رده‌ستان. (له‌کۆشک، میوانخانه، یا چیش‌تخانه‌دا)؛ گموری به‌رده‌ستان. (۲) ئوتیلچی. (۳) شله‌یه‌که له‌که‌ری توواوه و که‌رووژو لیمو یا سرکه پیکدیت.
- maize (māz), n.** (۱) گه‌نه‌شامی. (۲) زهردی کال.
- majestic (mə-jes'tik), adj. Also majestic,** پادشایانه؛ به‌رز؛ به‌شکو؛ شکۆدار؛ به‌سام؛ زور جوان؛ شوخ‌وشه‌نگ؛ پایه‌به‌رن: -majestically (adv.).
- majesty (maj'is-ti), n.** (۱) (۱) ده‌سه‌لات و پله‌وپایه‌ی پادشا. (ب) پادشا. (۲) [M-] خاوه‌ن شکۆ؛ سهرور؛ نازناوی پادشا: (His, Her, or Your Majesty)
- (۳) شکۆ؛ به‌شکوویی؛ پایه‌به‌زیری؛ به‌زیری؛ سام؛ جوانی و به‌سامی.
- majolica (mə-jol'i-kə, mə-yol'i-kə), n.** (۱) جوژه‌گلینه‌یه‌کی نه‌قش‌و‌نیگارداري ئیتالی کۆنه. (۲) گلینه‌یه‌ک که لاسایی نه‌مه‌ بکاتره.
- major (mā'jēr), adj.** (۱) (۱) گموره‌تر (قه‌باره، ژماره، پاده). (ب) گرنگتر (پله‌وپایه)؛ گموره‌تر. (۲) بالق؛ بلوق بوو؛ هه‌راش. (۳) زۆریه؛ به‌شی زۆری: (a ~ part)

make

- (۴) هی رسته؛ پسپۆری؛ تاییه‌تی به‌مه‌یدانی خۆیندنن سهرکی قوتایی زانکو. (۵) گشتگر (ژیریژی): (~ premise). (۶) نۆته‌ی به‌رز (مۆسیقا).
- پسپۆری کردن؛ رسته‌ی تاییه‌تی خۆیندن (قوتایی زانکو): v.i. (~ in), (He will ~ in Physics.)
- n. (۱) سهرکوتووی پۆلک یا مه‌یدانیکی تاییه‌تی. (۲) پله‌یه‌کی نه‌فسه‌ری‌یه (چوار نه‌ستیره). (۳) (۱) رسته (خۆیندن): (Her ~ is Psychology; What's your ~?) (ب) قوتایی‌یه‌ک که رسته‌یه‌کی تاییه‌تی ده‌خۆینن: (He's a history ~).
- (۴) که‌سیکی بالق یا هه‌راش. (۵) نۆته‌یه‌کی به‌رز (مۆسیقا).
- major general,** پله‌یه‌کی نه‌فسه‌ری‌یه؛ لیوا.
- majority (mə-jōr'ə-ti, mə-jor'ə-ti), n.** (۱) زۆریه؛ زۆرتین: (The ~ of people prefer peace to war.) (ب) به‌شی زۆر: (The ~ of people prefer peace to war.)
- (۲) گموره‌ترین ژماره‌ی ده‌نگ (مه‌لبازرین)؛ جیاوازی ئیوان گموره‌ترین و بچوو‌کترین ژماره‌ی ده‌نگ. (۳) ئه‌ر حیزبه یا کۆمه‌له‌ی زۆرتین ده‌نگ ره‌ده‌گر: (۴) بالقی؛ هه‌راشی (ته‌مه‌نی بیست‌ویک سالی): (He will reach his ~ next month.)
- (۵) پله‌یه‌کی نه‌فسه‌ری‌یه (چوار نه‌ستیره). **join the (great) majority,** مودن.
- majuscul (mə-jus'kūl), n.** (۱) تیپی گموره؛ تیپی گموره و قه‌له‌ی. (که له‌ده‌ست‌وو‌سه‌گانی سه‌ده‌ی ناوه‌راست‌دا به‌کارده‌هینرا). (۲) ده‌ست‌وو‌سیکی به‌م تیپه‌ گموره‌نه‌ نووسراو.
- adj.** تاییه‌تی به‌تیپی گموره و قه‌له‌و؛ به‌م جوژه‌ تیپه‌ نووسراو.
- make (māk), v.t.** (۱) دروو‌ستکردن؛ کردن. (۲) بوون به‌مه‌: (What made this sudden change?) (۳) کردن به؛ دانان به: (They made him president.) (۴) (۱) و‌الیکردن؛ واکردن: (This portrait ~s her an old woman; ~ M~ yourself at home.) (۵) پێک‌وه‌پێک کردن (جنی نووستن)؛ ناماده‌کردن: (M~ the beds.) (۶) کردن (سهرجه‌م)؛ بریتی بوون له: (Four quarts ~ a gallon.) (۷) بوون به؛ ئی ده‌رچوون: (He will ~ a good doctor.) (۸) دانان (په‌یره‌وه): (We made a rule that only members might attend.) (۹) گرتن (براده‌ی)؛ په‌یدا کردن: (He made many friends.) (۱۰) په‌یدا کردن (پاره)؛ ده‌سه‌گوتن: (We all want to ~ money.) (۱۱) سه‌رخه‌ستن؛ کردن به‌پیاو: (This restaurant made him.) (۱۲) تیگه‌یه‌شتن؛ لیک‌دانه‌وه: (What do you ~ of his strange actions?)
- (۱۳) کردن: (She made a quick movement.) (۱۴) کردن؛ خه‌ریک بوون: (to ~ war). (۱۵) دان (ووتار)؛ کردن (قه‌سه)؛ بیژان: (to ~ a speech, remark, etc.) (۱۶) و‌الیکردن؛ به‌زور پێ کردن: (M~ him behave.) (۱۷) گه‌یه‌شتن: (The ship made port.) (۱۸) فریاکه‌وتن؛ پیاگه‌یه‌شتن: (He made the train.) (۱۹) چوون (به‌نیش‌و‌کار): (The salesman made six towns on this trip.) (۲۰) بڕین (پێکه، دوری): (They made the distance in five hours.) (۲۱) (۱) پۆیشتن (خه‌یریایی): (My car can ~ 90 miles an hour.) (ب) بڕکردن. (۲۲) (۱) لێژان (چا، قاره، نان و چیشته): (I'll ~ you some tea.) (ب) کردنه‌وه (ناگی): (Let's ~ a fire.)

make

- (۲۳) [Colloq.]، وەرگىران (له ښځه‌خاويڼه يا تېپېنګدا) 'گه‌ښتنه نامانج':
(*He made the team; She made the headlines.*)
- (۲۴) [Slang]، تاوکړدن 'جووت بوون' گايڼ. (۲۵) يارى بردنوه.
v.i. (۱) دسټکړدن به کارک يا شتېک: (*She made to go.*)
(۲) پوښتنه نمره: خو بۇ کوتان: (*He made for the door.*)
(۲) بوون 'به شپوه‌په‌کى تايپه‌تى پم‌وشت نوواندن'
(*M~ bold, merry, etc.*)
- (۱) کړدن: (*M~ fast; M~ ready.*)
(۵) که‌له‌که‌بوون 'نوربوون' قول بوون: هلمسان (نار).
n. (۱) دروستکړدن: کړدن.
(۲) پهره‌م 'ه‌تايپه‌تى شتى دروستکړاو' سره‌جهمى شتى دروستکړاو.
(۲) مؤيدل: شپوان (شقى دروستکړاو).
(۱) جوړو شوين و ناورى دروستکړ: (*an automobile of English*).
(۵) سرووشنى کسى: (*a man of this*).
make a fool (or ass) of, به کړکړدن: به کړ دهرخستن:
والیکړدن که به کړ ديار بڼ.
make after, ډاکړدن به دواډا: شوين کهوتن: نيشته سمر.
make as if (or as though), وا دانان
make away with, (۱) دزين: بردن و ډاکړدن:
(*The thieves made away with two thousand dollars.*)
(۲) سمر به کومدا کړدن: خو ئې پزگارکړدن.
(۲) ماشينه‌وه: هممو خواردن. (۱) کوشتن.
make believe, وا دانان: وا نوواندن: وا دهرخستن:
(*The children made believe they were adults.*)
make for, (۱) خو بۇ کوتان: چوون بره‌و.
(۲) هيرش بردنه سمر: په‌لاماردان. (۳) همول بۇ دان: کوشش بۇ کړدن.
make haste, په‌له‌کړدن: خيراکړدن.
make it, [Colloq.], دسکسکرتن: هيئانه‌دى: جينبه‌جینکړدن:
پڼ گه‌ښتن: نامانج)
make love, (۱) دسټبازى کړدن. (۲) جووت بوون: گايڼ.
make off, ډاکړدن: دهرېزبون: ه‌لاتن: بوى دهرچوون.
make off with, دزين: بردن.
(*The burglars made off with a lot of money.*)
make or break, يا گال دينى يا په‌موو.
make out, (۱) (ب) به حال به‌دى کړدن: به ناسته‌م بينين.
(ب) به حال بۇ خوښترانه‌وه.
(۲) تينگه‌ښتن: سمر ئې دهرچوون: (*I can't make him out.*)
(۳) نووسين: نووسينه‌وه: ناماده‌کړدن: (*to make out a list*).
(۴) پرکړدنوه: نيشته‌ماره).
(۵) وا دهرچوون: وا دهرکړتن.
(۶) وا پيشاندان: وا ووتن.
(۷) به باشى پوښتن (کاروبار).
make over, (۱) تازه‌کړدنوه: (*to make over a coat*).
(۲) خستنه‌سمر (مولک): پيدان: خستنه‌سمر ناورى کمسټک (مولک، سامان):
(*He has made over the whole business to his son.*)
make the most (or best) of, (۱) به باشرين شپوه به‌کاره‌ښان:
(*He makes the most of the little he has.*)
(۲) پڼ دهربردن به همرچوونک بيت.
make up, (۱) دانان: نووسين: پينکه‌وه‌مان.
(۲) بريتى بوون له: بوون: پينکه‌ښان:
(*Students make up half the population of the town.*)
(۳) هلمسستن (چيروک، درق): پينخستن: دروستکړدن:
(*to make up stories, lies, etc.*)
(۴) تهاوکړدن.
(۵) (~ for), بۇ بډاردن. (۶) پينخستن

maladroit

- (۷) ناشتکړدنوه: ناشتپوونوه: (*We made up.*)
(۸) سوور او وسپاو کړدن: نارايشتکړدن.
(۹) پرياردان: (*I've made up my mind.*)
(۱۰) سمرله‌نوئى تايکړدنوه (له‌مېر دهرنه‌چوون يا ديار نه‌بوون):
(*to make up a test*)
make up for, بۇ بډاردن: هق بۇ کړدنوه:
(*We must make up for lost time.*)
make up one's mind, پرياردان:
(*Have you made up your mind?*)
make up to, (۱) خو ئې بردنه پينشه‌وه: مرياسى کړدن.
(۲) هق بۇ کړدنوه: (*We must make it up to him somehow.*)
(۱) [Colloq.]، خريکى پارم په‌يداکړدن و
on the make, خو پينخستن (له‌پوى سووکى‌پوه).
(۲) [Slang]، خريکى ډاکړدن (دلدارى، تاوکړدن).
(۱) هاوت: هاويله:
make (māk), n. [Obs. or British Dial.], (۲) هاوسر: دؤست.
make-believe (māk'be-lēv), n. (۱) پوهالته: وا نوواندن:
سمرزاري: پوهالته‌بازى. (۲) پوهالته‌باز: به درق خو وا دهرخست: خو وا پيشاندن
adj. درؤنه: درؤ: خه‌يالى: زپخوى:
(*a ~ character, situation, world, etc.*)
maker (māk'er), n. (۱) بکر: دروستکړ.
(۲) [M-], خودا. (۳) [Archaic]، هونمر: بوژ.
(۴) نيمزاکرى کزيمپاله.
makeshift (māk'shift), n. چاره‌ى سمرده‌مى: چاره‌سرى کاتى.
adj. سمرده‌مى (چاره).
make-up (māk'up), n. (۱) پينکه‌تان: شپوه‌ى پينکه‌تان:
(*the complex ~ of a corporation*)
(۲) سرووشنى مرؤ: (*He has an easygoing*).
(۳) پينگفران: پينخستن (تپو و پنه‌ى چاپه‌منى).
(۴) (۱) نارايشت: سوور او وسپاو. (ب) شپوه‌ى نارايشتکړدن.
(ج) نارايشت و جل‌وېرگى نوښن (شانزگه‌رى).
(۵) [Colloq.]، تايکړدنوه‌ى دوپاره يا له‌باتى (بۇ کوتابى‌په‌که که له
تايکړدنوه‌ى يکه‌مدا کهوتن يا ناماده نه‌بوون و نه‌يدان).
making (māk'ing), n. (۱) کړدن: دروستکړدن: پينکه‌ښان: پينکه‌وه‌نان.
(۲) هؤى سمرکهوتن يا پينگه‌ښتن. (۳) (۱) شتيکى دروستکړاو.
(ب) پهره‌مى يک جار: نمره‌ده‌ى جارک دروست دکړى.
(ج) (pl.), داهات: دسکسکرت.
(۴) (pl.), نمره‌ى پنوښته: نيشانه: تايپه‌خو:
(*He has the ~s of a good doctor.*)
(۵) (pl.), [Colloq.]، کاغزو تووتنى جگړه دروستکړدن.
mal- (mal), پينشگرنگه به‌ماناى: خراپ: ناتهاوا: هله:
(*malfunction, maladjustment, malnutrition*)
malaco- (mal'ə-kə), پينشگرنگه به‌ماناى: (۱) نهرم.
(۲) گياندارى ناورى نهرمى قاوغدار.
malacology (mal'ə-kol'ə-ji), n. زانستى گيانداره ناورى به نهرم.
maladjusted (mal'ə-jus'tid), adj. له‌گال دهرروپه‌دا نه‌گونجاو.
پانه‌هاوتو، يا پک نه‌کمرتو.
maladjustment (mal'ə-just'mənt), n. (۱) له‌گال دهرروپه‌دا.
نه‌گونجان يا پانه‌هاوت. (۲) باش پڼ نه‌کړدن (پارچه مه‌کينه): به هله چاک کړاو
maladminister (mal'əd-min'ə-stēr), v.i. خراپ به‌رپوه‌بردن:
باش نه‌بردن به‌رپوه.
-maladministration (n.).
maladroit (mal'ə-droit'), adj. (۱) پڼ دسټوپل: ناکارامه:
که‌لحق. (۲) نه‌زان: پڼ به‌دى‌پى نه‌کمر.

malady

- malady** (mal'ə-di), *n.* نەخۇشى پاستى و مەجاسى: (spiritual ~ies; a social ~)
- malaise** (ma-lāz'), *n.* بىن تاقەتسىزلىق: كىزى پەستى بىن وورەسى؛ لەش داھىران؛ ئاپرەھەتى.
- malamute** (mä'lə-mūt'), *n.* سەگىنىكى رىل بەھىزى تېسكىنى ئەلا سكايدىيە.
- malapert** (mal'ə-pūrt'), *adj.* [Archaic] بىن حەيا بىن شەرم؛ پوقايە.
- n.* [Archaic] كەسكىنى بىن شەرم بىن حەيا.
- malapropism** (mal'ə-prop-iz'm), *n.* (۱) بە ھەلە بەكارمەنئەنى وورەشە تېكەل كەندى (لەبەر لەپەكچىۋونى دەنگىيانمە). (۲) رېنەبەكى ئەم ھەلە بەكارمەنئەنى.
- malapropos** (mal'ap-rə-pō'), *adj.* لە جىزى خۇيدا ئەبۇ؛ ئابەجى؛ لە ئاكتادا بۇ.
- adv.* بەشىۋەبەكى ئابەجى.
- malar** (mā'lēr), *adj.* ھى كۆل؛ ھى ئىسقاتى كۆل.
- n.* ئىسقاتى كۆل.
- malaria** (mə-lār'i-ə), *n.* لەرۋا؛ مەلاريا.
- malarkey, malarky** (mə-lār'ki), *n.* [Slang] قەسى بىن مالا؛ قەسى مېچ و پوچ.
- malcontent** (mal'kən-tent'), *adj.* ئاپرازى و سەركىش (دەزى) پۇتەنەك ياكى دۇخىكى تايەبەتى؛ كىنە لە دل.
- n.* كەسكىنى ئاپرازى و سەركىش؛ كەسكىنى كىنە لە دل و ئامادە شۇپش ياكى بوز.
- male** (māl), *adj.* (۱) نىزەنە: نىزە؛ نىزە؛ باۋكە. (۲) بەھىز. (۳) پىوانە. (۴) ھى پىوان؛ لە كۆپ و پىوان پىنكەتو: (a ~ choir). (۵) (۱) ھى نىزەك: نىزە؛ ھى ئەندامى نىزەنى گول. (ب) نىزەكى: نىزەك ھەلگەر؛ نىزەكەر: (flowers ~). (۶) نىزە (مەكىنەناسى): دەرگىز بە كوند (سۈچى كارەبا، بۇزى... ھەتد).
- n.* نىزەنى مەزۇ و گىئادار و پوھە.
- malediction** (mal'ə-dik'shən), *n.* (۱) لەئەنەت لىكەند؛ لەئەنەت. (۲) بەدگۇسى؛ ئاۋ پىس كەند؛ بەدئاۋكەند.
- malefaction** (mal'ə-fak'shən), *n.* قاتان؛ بەدكارى؛ خراپەكارى؛ خراپە.
- malefactor** (mal'ə-fak'tēr), *n.* قاتانبار؛ بەدكار؛ خراپەكار.
- malefic** (mə-lef'ik), *adj.* زىيانەخەش؛ پىس؛ مال و ئىزانكەر؛ بەد.
- maleficence** (mə-lef'ə-s'ns), *n.* بەدكارى؛ خراپەكارى؛ زىيان؛ خراپە.
- maleficent** (*adj.*).
- malemute, malemiut** (mä'lə-mūt'), *n.* = malamute.
- malevolence** (mə-lev'ə-ləns), *n.* بەدخۋاى؛ نەھەز؛ كىنە و بەدخۋاى.
- malevolent** (mə-lev'ə-lənt), *adj.* بەدخۋا؛ نەھەز؛ كىنە لە دل و بەدخۋا.
- malfeasance** (mal-fē'z'ns), *n.* كارىكى قەدەغە لەلاين كارەدەستىكەر (دەك بەرتىل وەرگرتن).
- malformation** (mal fôr-mā'shən), *n.* شىۋان (لەش ياكى ئەندام)؛ شىۋانى ماکزايى؛ بە ئارىكى ياكى ئاتەۋاى پىنكەت.
- malformed** (mal-fôrmd'), *adj.* شىۋان (لەش ياكى ئەندام)؛ بە شىۋاۋى. ئارىكى، ياكى ئاتەۋاى پىنكەت.
- malfunction** (mal-fun'k'shən), *v.i.* بە باشى ئىش نەكەند (مەكىنە، ئامىن)؛ كارنەكەند؛ ۋەستان.
- (Some of the instruments ~ed.)
- n.* بە باشى ئىش نەكەند؛ ئاتەۋاى؛ كارنەكەند؛ ۋەستان.
- malice** (mal'is), *n.* بەدخۋاى؛ نەھەز؛ پۇ؛ كىنە؛

malpractice

- (I hear you no ~.)
- malicious** (mə-lish'əs), *adj.* بەدخۋا؛ نەھەز؛ كىنەدار؛ پىس؛ پقانى: (a ~ person, remark, act, etc.).
- malign** (mə-līn'), *v.t.* بەدگۇسى كەند؛ ئاۋ پىس كەند؛ بەدئاۋكەند؛ خراپە ورت.
- adj.* (۱) بەدخۋا؛ نەھەز؛ پىس. (۲) زىيانەخەش؛ بەد؛ خراپ.
- maligner** (*n.*).
- malignance** (mə-lig'nəns), *n.* = malignancy.
- malignancy** (mə-lig'nən-si), *n.* بەدخۋاى؛ كىنە و بەدخۋاى؛ پىسى؛ ئاخەزى. (۲) كوشندەبى (شىئىرەنەجە، بىرەن)؛ زىيانەخەش. (۳) بىرەنكى كوشندە (شىئىرەنەجە)؛ سەندان.
- malignant** (mə-lig'nənt), *adj.* (۱) زۇر بەدخۋا؛ زۇر نەھەز؛ زۇر كىنەدار. (۲) زۇر زىيانەخەش؛ بەد؛ پىس. (۳) كوشندە (شىئىرەنەجە، سەندان، نەخۇشى)؛ سەندان؛ يكوژ؛ پىس (a ~ tumor, disease, etc.).
- malignantly** (*adv.*).
- malignity** (mə-lig'nə-ti), *n.* (۱) زۇر بەدخۋاى؛ زۇر نەھەز؛ پىكىنى زۇر. (۲) كارەك، ھەستەك ياكى پوۋدانىكى بەد و نەھەزەنە. (۳) كوشندەبى (بىرەن)؛ يكوژى.
- malingering** (mə-līn'gēr), *v.i.* بە دۇر خۇ نەخۇش خەست (بۇ خۇ-دەزىنەمە لە كار).
- malkin** (mô'kin), *n.* [Obs. or British Dial.] (۱) ژنى چەپەل. (۲) داھۇل. [Scot.] كەروئەشك؛ كەروئەشكە كىۋى. (۳) پىشەلە.
- mall** (môl), *n.* (۱) (۱) مېكوتى يارى "pall-mall". (ب) ئەم يارىيە. (ج) يارىگى ئەم يارىيە. (۲) قەيسەرى؛ بازارى سەرگىراۋ. (۳) دوۋبەنى (پىنگاۋان، شەقام). (۴) جىزى پىياسە؛ پىنەۋى دارسىنەراۋى بۇ پىياسەكەند.
- mall** (môl), *n.* & *v.t.* = maul.
- mallard** (mal'êrd), *n.* نىزەمراۋى؛ سۇنە.
- malleable** (mal'i-ə-b'l), *adj.* (۱) ئەم (كانز)؛ چەكشۇر. (۲) ئەم ئاسانى رادىت؛ مەدەر؛ ئەم؛ گونجاۋ.
- malleability** (*n.*).
- mallee** (mal'i), *n.* (۱) جۇزىكە لە يوكالىپتۇسى ئوستورال. (۲) چىستان ياكى بىشەلەنەك ئەم دەرەخە.
- mallemuck** (mal'i-muk'), *n.* چەند جۇرە بالندەبەكى دەريايى گەورەبە ۋەك قەترەس و فىلمار.
- malleolus** (mə-lē'ə-ləs), *n.* ئىسقاتى قولەپن.
- mallet** (mal'it), *n.* (۱) مېكوت؛ چەكوشى دار. (۲) گوزى مېكوت ئاسا ھەندى يارى ۋەك "پۇلۇ".
- malleus** (mal'i-əs), *n.* ئىسقاتى مېكوتى گۆى ئاۋمە.
- mallow** (mal'ō), *n.* (۱) چەند تۇخەم پوۋەكىكە ھىزۇ لۇكە و باقى دەگوزتەرە. (۲) تۇلەكە.
- malm** (mām), *n.* (۱) جۇرە بەردە قىلىنىكى سىپى بۇزى ئەمە. (۲) [British Dial.] گلىكى ئەمە تەباشىرىيە (خەشتى ئى دروست دەكەرى).
- malmsey** (mām'zi), *n.* (۱) جۇرە شەربەتى شىرىنى بۇن خۇشە. (۲) ئەم تىرىيە ئەم شەربەتى ئى دروست دەكەرى.
- malnourished** (mal-nūr'isht), *adj.* بەدخۋا؛ گەندەخۇر.
- malnutrition** (mal'nōō-trish'ən, mal'nū-trish'ən), *n.* بىن خوارەندى؛ بەدخۋا؛ كەم خوراكى؛ گەندەخۇر.
- malodor** (mal-ō'dēr), *n.* بۇنىكى پىس.
- malodorous** (mal-ō'dēr-əs), *adj.* بۇنەك.
- malposition** (mal'pə-zish'ən), *n.* بارى چەرتى (بەتايەبەتى ھى ئاۋلەمە لە مەندالەند).
- malpractice** (mal-prak'tis), *n.* (۱) خەتاكارى پىزىشكە لە

- چارمگردنى نەخۇشدا بەھزى گۆي پىن ئەدانەرە يا ئەزانىنەرە (كە دەپتە ھۆى زىيان پىن گەياندىنى نەخۇشەكە). (۲) ياسا شكاندىن بۇ سودى خۇ (بەتايىبەتى لەلەين كاربەدەستانەرە).
- (۱) جۆى ترشايى چوگەرەكردو (بۇ يەرە درووستكردن). **malt** (mòlt), *n.*
- (۲) خواردنەرەيكە ھەك يەرە يەرە.
- v.t.* يەرە درووستكردن لە جۆ
- v.i.* بوون بە يەرە
- malted milk**, (۱) تۆزىكە لە شىرى ووشك و جۆى ترشايى چوگەرەكردو ووشك كراوھى ھاپراو پىنگىدىت.
- (۲) خواردنەرەيكە لەم تۆزە و شىرە دۆندىرە دەكرىت.
- malt liquor**, يەرە خواردنەرە تىرى وھاي لە جۆ درووستكراو! خواردنەرەيكە لە يەرە دەچى.
- maltose** (mòl'tòs), *n.* جۆزىكە لە شەكر (لە جۆى ترشايى درمىت). (ھەرەھا پىشى دەروترى: " malt sugar ")
- maltreat** (mal-trēt'), *v.t.* بەدەرەفكارى لەگەل كردن! خراب لەگەل جوولانەرە
- maltreatment** (*n.*)
- malvasia** (mal'və-sē'a), *n.* (۱) جۆرە تىرىكە شەرابى - " malmsey " نى درووست دەكرى. (۲) نەم شەرابە
- malversation** (mal'vēr-sā'shən), *n.* بەدەرەفكارى كاربەدەست (ھەك: دۆى، بىرتىل وەرگرتن... ھەتد)
- mamma, mama** (mā'mə), *n.* (۱) دايك (ووشەى مىندانە) دايە. (۲) [Slang] ژىنكى جوان و پان و پۆر شەھوانى و ھەمەس ھەنسەنەر.
- mamma** (mam'a), *n.* مەمە: مەمە: گوان.
- mammal** (mam'al), *n.* شىرەرە: مەمەكار: گواندار.
- mammalian** (ma-mā'li-ən), *adj.* شىرەرە: مەمەكار: گواندار.
- n.* = mammal.
- mammalogy** (ma-mal'a-jī), *n.* مەمەكارناسى: گواندارناسى! ژانستى شىرەرەكان.
- mammary** (mam'a-ri), *adj.* مەمەكى: گوانى: تايبەت بە مەمە يا گوان.
- mammary gland**, ئىندامى شىرەرە: لوى شىردان.
- mammiferous** (ma-mif'ēr-əs), *adj.* مەمەكار: گواندار.
- mammilla** (ma-mil'a), *n.* كۆى مەمە: كۆى گوان
- mamillate** (mam'a-lāt'), *adj.* (۱) كۆدار (۲) لە كۆى مەمە دەچى.
- mammoth** (mam'ək), *n.* پارچە: كوت: كوت: لەت.
- v.t.* كوت كوت كردن! پارچە پارچە كردن.
- mammon** (mam'an), *n.* (۱) [M-] ، خا، دۆزەنى سامان و چاوبىرسىتى: شەيتانى سامان پەرسىتى و چاوبىرسىتى (۲) سامان (لەپووى خراپىيەو چوئەك دەپەرسىرتىت).
- mammonism** (mam'an-iz'm), *n.* سامان پەرسىتى و چاوبىرسىتى: زىر پەرسىتى
- mammoth** (mam'əth), *n.* (۱) جۆرە فېلىكى قىزىكەوتووه. (۲) شىنكى نىچكار زۆر گەرە.
- adj.* زۆر زل: زۆر گەرە: فېلەتن: نىچكار زۆر گەرە: زەبەلاج.
- mammy** (mam'i), *n.* (۱) دايك (ووشەى مىندانە بە ھەمان مانا - " mamma " دايە. (۲) ژنە قولەرەشى لەلەى مىندانى سېي يا كەرەكرىكى كۆنى مالىك (بەتايىبەتى لە ناوچەى خوارووى ئەمەرىكا).
- man** (man), *n.* (۱) موزۇ: ئادەمىزاد. (۲) موزۇقايەتى: ئادەمىزادان: خەلك: توخى ئادەمىزاد. (۳) (۱) پياو: كور: نىزىنە: نىز. (ب) كاپرا: زەلام: كەس. (۴) (۱) پياو: بەردەست: راگرتە: نۆكەر. (ب) كىزىكار: موچەخۇر: (The employer talked to his ~). (ج) (pl.) سەرباز (ھەموو جۆزىك: (officers and men)

- (د) [Archaic]، بىندە: مسكىن! پەنجەر.
- (۵) (۱) موزۇ: (They are ~ and wife).
- (ب) موزۇ: ئادەمىزادان: پياو.
- (۶) موزۇ: نىز: پياو: ئازا. (۷) پياو: موزۇ: موزۇ: موزۇ.
- (۸) ئىندامى تىپ (موزۇش يا پوزۇش). (۹) پارچەى شەترەنج و دامە.
- (۱۰) كەشتى (لە ووشەى پەيوستىدا ھەك: " merchantman "؛ " man-of-war ")
- (۱) پياو: خىستەسەر (كار، بىرگىرى، سەرەوکارى): *v.t.* (They ~ned the ship, barricades, tables, etc.)
- (۲) جىنى خۇ كرتن (كار، بىرگىرى): (M~ the guns!)
- (۳) خۇ كورج كورنەرە: بەھىزكردن:
- (He ~ned himself for the ordeal)
- interj.* [Slang], ووشەيكە خۇشى و سەرسامى دەردەپى:
- (Oh, ~ ! ; M~, what a sight!)
- adj.* نىز: نىزىنە.
- as a (or one) man, پىنگەرە: ھەموو پىنگەرە.
- be one's own man, سەرسەست: لە ژىر دەستى كەسدا نەبوون!
- man and boy, بە ھەمەسى خۇ شت كردن.
- to a man, لە مىندانىشدا: لە گەرەپىشدا.
- man (mən, man), ھەموو يان: ھەموو كەس: دايەيكان.
- (۱) خەلكى رولتىكى تايبەتى: (Englishman, Frenchman)
- (ب) پىشەكەر: (laundryman)
- (ج) مەكىنەچى: لىخۇر يا بەكارمەنەرى مەكىنەك: (motorman)
- mana** (mā'nā), *n.* ھىزۇ دەسەلاتى لە سەروشت بەدەر! ھىزى خودايانە: ھىزى ئەفسونەنى.
- manacle** (man'a-k'l), *n.* (۱) (pl.) ، كەلچە. (۲) پاگىرگىرا: پاگرا: بەستەرەو.
- v.t.* (۱) كەلچەكەكردن. (۲) رى لىگرتن! بەستەرەو: پاگىرگىرا: راگرتن.
- manage** (man'ij), *v.t.* (۱) پاھىتان (نەسب) مەشق پىكردن. (۲) بەرپوۋەبردن! ھەلسوۋراندن! سەرەوکارى كردن! كىزان:
- (to ~ a hotel, restaurant, household, etc.)
- (۳) [Rare]، دەست پىزەمگرتن (پارە، ئازوۋە) بەھىزۇندەن.
- (۴) ھىتانە ژىربارەو: مالى كردن! مل پىدان.
- (۵) بەھىزۇندەن! سەركەشتى لە كارىكدا (بەتەوسەو).
- (۶) بەرپوۋەبردن! سەرەوکارى كردن! ھەلسوۋراندن.
- v.i.* (۲) دەردىرەن! ھەلكردن: (I don't know how but I'll ~).
- n.* [Archaic], (۱) مانەكى: بەرپوۋەبردن! بەرپوۋەبىرايەتى.
- manageable** (man'ij-ə-b'l), *adj.* دايىن دەكرى! بەرپوۋەدەپىر! دەرگىز! جىنەجى دەكرىت.
- manageability** (*n.*)
- management** (man'ij-mənt), *n.* (۱) بەرپوۋەبردن! ھەلسوۋراندن. (۲) توانايى بەرپوۋەبردن! لىھاتوۋى بەرپوۋەبردن. (۳) بەرپوۋەبىرايەتى! دەستەى بەرپوۋەبىرايەتى يا بەرپوۋەبىران:
- (the hotel ~ ; Labor and ~ failed to agree on wages.)
- manager** (man'ij-ēr), *n.* (۱) كارگىز! بەرپوۋەبىر (مىوانخانە، چىشخاھە، دەرگى بازىرگانى و پىشەسازى) سەركار. (۲) بەرپوۋەبىرى لىھاتوۋى دەستىگەر بە پارەو. (۳) بەرپوۋەبىرى تىپى وەرەش. (۴) بەرپوۋەبىرى كاروبارى گۇراني بىزىك يا سەماكرىك.
- managerial** (man'ə-jēr'i-əl), *adj.* بەرپوۋەبىرى! بەرپوۋەبىر:
- (~ skills, positions, duties, etc.)
- managership** (man'ij-ēr-ship'), *n.* پەلەوپايە ھەركى بەرپوۋەبىر! بەرپوۋەبىرايەتى.
- manakin** (man'a-kin), *n.* (۱) چەند توخەمە بالندەيكى پەنگارپەنگى.

- manikin** (۲) چوکوکه (۲) **mañana** (mä-nyä'nä), *n.* [Sp.], سبهینز
- (۱) سبهینز (۲) هرکاتیک پزکوت له مودوا (نم ووتیه نوه دهگهینز) **adv.** که پنیوست ناکات پله له کارمه بکړئ و خوا گوریه هرکات کړا دهکړنت.
- man-at-arms** (man'at-ärmz'), *n.* سهریار. به تاییهتی یهکنکی
- سوارهی پرچک له سوپای سدهی ناوهر استدا. **manatee** (man'at-tē'), *n.* مانگای دهریا: گیانداریکي دهریایی
- گیاخوری گورهی ناوچه گهرمهگانه **manchet** (man'chit), *n.* نانن گهنمی نایاب
- man-child** (man'child'), *n.* کور: مندالی نیرینه
- manchineel** (man'chi-nēl'), *n.* (۱) درهختیکي ناوچهی گرمی (۲) نهریکیه شیلوه بهری ژدهراوی هییه (به رکهی له سیو دهچن).
- (۲) دارونهختی له درهخته. **manciple** (man'si-pl), *n.* قونته راتچی نارووقه (پهرستگا، دانشتگی ښینگلیزی... همد).
- mandala** (man'da-lə), *n.* مهنده کلنیشیهکی خپری نهخشاره
- نیشانهی گهردونه (نایشی بودی). **mandamus** (man-dā'məs), *n.* فرمانی دادگای بهرن.
- v.t.** فرمانیکي وها بډ دهکړدن. **mandarin** (man'da-rin), *n.* (۱) کاربهدهستی بهری چینی لهکاتی (۲) [M-], شپوهزمانی چینی رهسمی و چینه پزشنیرو بهرنهگان.
- (۳) (۱) لالنگی (ب) دار له لانگی. (ج) همدی درهختی همان توخم. (۴) رهنکی پرتهقالی توخم.
- (۵) (۱) جوره چاکهتیکي چینییه. (ب) جوره چاکهتیکي ژانهای چینییه **adj.** تاییهتی به چینه بهرنهکی چین: ریکوپیک و جوان و باش و ناساده (زمان، خواردهمنی، شپوار... همد)
- mandarin duck**, جوره مراوییهکی پهنگاوپهنگی پزینهداره. **mandatary** (man'da-ter'i), *n.* (۱) وولاتیکي دهسولات پندراو بډ
- به پزیهبردنی وولاتیک یا ناوچهیکي بیگانه. (۲) [Rare], کهسپیکي دهسولات پندراو بډ کردنی شتیک.
- mandate** (man'dāt), *n.* (۱) فرمان (به تاییهتی هی نورسرای): دهسولات (۲) (۱) لهو فرمانیه که کوملی نه تهریه بکگرتووهگان دای به همدی له وولاته نه دندامکانی دای جهنگی جیهانی یکه به بډ به پزیهبردنی همدی وولات و ناوچهی ژیردهستهی بیگانه (وه له پزیههلاتی ناوهر استدا).
- (ب) ناوچه یا وولاتیکي وها به پزیهبراوی ژیردهسته. (۳) دهسولاتیکي گشتی یا فرمانیکه که گهل دهیدات به یهکیک له نوینهرمانی (وهک سرکوماری یا نه دندامی په رلمان) بډ جیهه جیکرکدن په رنامیهک.
- (۴) فرمانیکي دادگایی یا پاپایی **v.t.** پز سپارن یا خسته ژیر دهستی ناوچهیک به وولاتیک بډ به پزیهبردنی
- سهردهمی به پزیهبردنی ناوچهیکي ژیردهستهی وها. **mandator** (man-dā'tēr), *n.* دهسولات پندهر
- (۱) زورهکی: **mandatory** (man'da-tōr'i, man'da-tō'ri), *adj.* به پز: فرمانی: (Military service is ~ in some countries.)
- (۲) تاییهتی به دهسولات و فرمانی به پزیهبردنی ناوچهیکي ژیردهسته. (۳) فرمان پندراوی به پزیهبردنی ناوچهیکي ژیردهسته.
- (۱) شمیرلیکی خواروو. **mandible** (man'də-b'l), *n.* (۲) لاخواروی دهنوک یا لاسهرووی (۳) دمی جانهره.
- mandibular** (man-dib'yoo-lēr), *adj.* شمیرلیکی: کاژیری
- n.* ښساقی کاژیری خواروو. **mandibulate** (man-dib'yoo-lit), *adj.* (۱) شمیرلگدار
- (۲) خواردهمنی پز دهجووری. **n.** جانهری شمیرلگدار.
- mandolin** (man'd'l-in, man'də-lin'), *n.* ماندولین نامیرنکی
- موسیقایی ژنداره له عود دهچن. **mandrake** (man'drāk), *n.* (۱) گیاه نادمه گیایهکی ژدهراوییه

- پهگهکی بډ دهرمان بهکاردهمینز. (۲) پهکی له پورهکه که له کوندا واهزانا شپوهی له نادمیزاد دهچن.
- mandrel, mandril** (man'drəl), *n.* (۱) تورمیرنکی چسپیهوه
- شتی پزیه قایم دهکړئ لهکاتی پزیهوه و پزیک کردنیدا. (۲) قالیکی لوهلییه شتی بهدهوردا داده پزیرئ.
- mandrill** (man'dril), *n.* مایمونیکي زل دهری پزواوای لهه رقایه. **mane** (mān), *n.* (۱) یال (نمپ، ماین، شیر، گامیشی نه مریکی).
- (۲) پرچ: پرچی درپز بډ. **man-eater** (man'ēt'ēr), *n.* (۱) پیاوخور: گوشتی نادمیزاد خور
- (نادمیزاد). (۲) گیانداریکي نادمیزادخور، به تاییهتی: (۱) همدی کوسه. (ب) شیر و پلنگیک که حمز له گوشتی نادمیزاد دهکهن.
- (۱) سوارچاکی: **manège, manege** (ma-nezh', mā-nāzh'), *n.* نمپ سواروی و مشق پیکردنی نمپ.
- (۲) رهموت و خونواندنن نمپ مشق پیکراو. (۳) نمپ سوارچاکی (بډ مشق پیکردنی نمپ و خلهک فیری سواروی کردن).
- (۱) گیانی باوو باپیرانی مردو **manes, Manes** (mā'nēz), *n.pl.* که به خودا داهنران (نایشی کونی پومان).
- (۲) گیان یا خپری مردووی زور به پزیر. **maneuver, manoeuvre** (mā-nōō'vēr, mā-nū'vēr), *n.* (۱) (pl.), مناوهری سواپی: مهشتی تاییهتی لهشکر.
- (۲) پیلان: فیلت و تلمکه: مناوهره: (The child tried various ~s to get his way.)
- v.t. & v.i.** (۱) مناوهره به لهشکر کردن. (۲) پیلانی زورخانه دانان: پیلان گپان: به فیلت نامانجی خو هینانه دی: مناوهره کردن:
- (He ~ed his way to victory.; She ~ed herself out of an embarrassing position.) **maneuverable** (mā-nōō'vēr-ə-b'l), *adj.* مناوهری پز دهکړئ:
- به ناسانی پیچی پز دهکړتووه ئی دهخویرئ: به ناسانی دهجوولینز و دهگورئ.
- maneuverability (n.).** بهردهست، یاریدههر، یا شاگردیکي دلسوزو لیهاتو. **man Friday**, مهر: نازا: پیاو: بهزهبر: بهوره.
- manful** (man'fəl), *adj.* مهنکمنز. **manganese** (man'gə-nēs, man'gə-nēz'), *n.* مهنکمنز.
- manganic** (man-gan'ik, man-gan'ik), *adj.* مهنکمنز. **manganous** (man'gə-nəs, man-gan'əs), *adj.* مهنکمنز.
- گپری (گیانهره و موه): که چلی. **mange** (mānj), *n.* جوره چهره ندرنکی
- mangel-wurzel** (man'g'l-wūr'z'l), *n.* گوریه ندرن به رهشورولاخ.
- manger** (mān'jēr), *n.* ناخو. (۱) پینست و لمش شین کردنوه و شپواندن و
- بریندار کردن و کوتانوه: (The body was ~d beyond recognition.) (۲) تیکدان (لهووی نمرانینهوه): شپواندن: (to ~ a speech, text, etc.)
- (۱) نامیری له نوتودانی قوماش و جل و بهرگ. **mangle** (man'g'l), *n.* (۲) [Chiefly British], نامیری جل گوشت.
- (۱) مانگ: میوهیکي ترپیکي پهنگ زهره و سووری گوشتی پینست نمستووری ناوک پهقه به گپیوی دهخویرئ و به کالی
- دهکړئ به "عنه". (۲) درهختی نم میوهیه. **mangonel** (man'gə-nel'), *n.* نامیرنکی جهنگی بهردهوژنی کونه.
- (۱) میوهیکي ترپیکي ترش و **mangosteen** (man'gə-stēn), *n.* شیرینی گوشتی پینست نمستووری پرتهقالییه.
- (۲) درهختی نم میوهیه. **mangrove** (man'grōv), *n.* جوره دارو دهره نیکي همیشه سوزی
- ناوچه گرمه زهکاواییهکانه لکانیشی پهکی ئی دهپتوره. **mangy** (mān'ji), *adj.* (۱) گپ: که چن.

manhandle

- (۲) دېراو (جلوبېرگ): شپ: (a ~ old coat) .
 (۲) پېرېپوت: كېلاوېمې! كۆن و پېس و پۇخلو ناخوش:
 (a ~ apartment building)
manhandle (man'han'd'l, man'han'd'l), v.t. [Rare] (۱)
 به دەست جوړلاندن نېك به مېگېنه. (۲) به توندوتېښى لهگډل جوړلاندېره!
 دانېبېر تېكان و پال پېوهنان و پاپېسكان
manhattan (man-hat'en), n.
 جوړه خواردنه و مېگې تېگه لوى
 سېرغۇشكېره (له وېسكى و لېرموس دېكرېت).
manhole (man'hōl), n.
 كوڼى لېوه چوڼه نار زېراب و بۇرى
 لېږزه مېن (بۇ كار تېداكردن).
manhood (man'hood), n.
 (۱) كاتى پياوړتى: تمېنى پياوړتى.
 (۲) پياوړتى: مېردايېتى: نازايېتى.
 (۳) پياوان: پياو.
manhour (man'our'), n.
 كارى سىعاتان: برېتىپه له پېوانېمېكى
 بېرهمى سىعاتانې كارېك.
manhunt (man'hunt), n.
 بېدواډاگېراني تاوانبارېك بېتوندى
 (له لايېن پۇلېسموه)
mania (mā'ni-ə), n.
 (۱) شېتى: شېتى و بې ئارامى: دېوانېمې:
 شېته پېته پېتى (۲) خوليا: (a ~ for collecting stamps) .
-mania (mā'ni-ə),
 پاشگړنگه بېمانى: خوليا: شېدايې:
 (kleptomania)
maniac (mā'ni-ak'), adj.
 شېته پېته پېتى: دېوانه: شېتىكى تېواو.
 كېسېكى شېته پېته پېتى.
manic (man'ik, mā'nik), adj.
 شېته پېته پېتى: شېدا: دېوانه.
manic-depressive (man'ik-di-pres'iv), adj.
 شېداو پېست
 بېنۇره: بېنۇره جارىك زۇر به كېف و جارىك زۇر پېست و دلتمنگ
 (دېرونتاسى)
n.
 كېسېكه كه بېنۇره جارىك شېت و شېدايې له خۇشېداو جارىك زۇر پېست و
 دلتمنگ (دېرونتاسى)
Manicheism, Manichaeism (man'a-kē'iz'm), n.
 بېرو-
 باوړېكى نايذېپه برېتىپه له بېروابوون به ناكوكى نېوان باشى (پېواناكى),
 خودا, گېان و خرابى (تارىكى, شېپتان, لهش).
-Manichean; Manichaean (n. & adj.).
manicure (man'a-kyoor'), n.
 نېنوك كردن و بۇيه كردنېان.
 نېنوك كردن و بۇيه كردنېان.
 v.t. & v.i.
manicurist (man'a-kyoor'ist), n.
 نېنوك پېشې نېنوك كردن و
 بۇيه كردنېان
manifest (man'a-fest'), adj.
 ديار: ناشكرا: پوون.
 (۱) دېرخست: ناشكرا كردن: پېشانان: پوونكردنوه.
 v.t.
 (۲) سېلمانان: ساغ كړدنه وه. (۲) (۱) له بارنامې كېشتېدا تۇماركردن.
 (ب) بارنامه پېشانان.
 v.i.
 دېرگه وتن: هاتنېپو.
 n.
 (۱) بارنامې كېشتى و فېزكه (بارو پېنېوان).
 (۲) گواستېنوهى خواردمېنى زو له ناوچو بېمېنى هاتوچى خېراوه.
 (۳) [Obs.] . نېشان. (ب) بېاننامه.
manifestant (man'a-fes'tant), n.
 بېمشادېوې خۇپېشانانېك:
 خۇپېشاندر
manifestation (man'a-fes-tā'shən), n.
 (۱) دېرخست:
 دېرگه وتن: پېشانان: هاتنېپو: خستېپو.
 (۲) نېشان: (His silence was a ~ of cowardice.) .
 (۳) خۇپېشانان
manifesto (man'a-fes'tō), n.
 بېاننامه: بېتايېتى يېكېكى
 پاميارى گړنگ دېبارې بېروباوړو نامانچ.
 v.i.
 بېاننامه دېرگړن.
manifold (man'a-föld'), adj.
 (۱) له گډلېك بېش و چېشن و تايېخو.

manner

- پېنكها توو: (wisdom) (~) .
 (۲) فرم جوړ: جوړاو جوړ: زۇر جيا جيا: جوړه ها: (duties) (~) .
 (۳) گډلېك جارا: چېنده ها جارا: (a ~ villain) .
 (۴) گډلېك بېشى مېگېنېك كارېنېدېكات له هېمان كاتدا.
 n.
 (۱) شېتىكى جوړاو جوړ يا فرمېش. (۲) وېنې دېقاو دېق.
 (۳) بۇرىپېك كه چېند بۇرىپېكى لقي ئې دېپېته موه (مېگېنې ئوتومېل).
 v.t.
 (۱) گډلېك وېنې ئې دېرھېتان: (to ~ a letter) .
 (۲) فرم كړن: زۇر كړن: چېنده ها جارا كړن.
manifolder (man'a-fōl'dēr), n.
 مېگېنې وېنې دېقاو دېق
 دېرھېتان.
manikin, mannikin (man'a-kin), n.
 (۱) كورته بالا: بېسته بالا.
 كوله پېنه. (۲) پېكېرېكه له شېوهى ئادېمېزاددا بۇ لېكولېنېوه له زانستگاي
 پزېشكېوانېدا بېكار دېمېنېنې. (۳) mannequin .
 كېسېكى ناسايى: بۇرېپياو.
 (۱) پوړه كېكى تروپېكېپه
 رېمگې دېخوړى. (۲) نېشاستى دېرھېنارو لېم رېگه.
maniple (man'a-p'l), n.
 (۱) دېستى سويى پۇمانى كۆن (برېتىپه)
 له ۶۰ يا ۱۰۰ كېس). (۲) بالېستى كاتى خوانى خودايى (خاچ پېرستى).
 (۱) به دېست خستېنكار:
 به دېست بېكارھېتان به كارامانه: بېكارھېتان. (۲) بېكارھېتان به زېرېكانه بۇ
 مېبېست و سووې خۇ: كار تېنكردن بۇ سووې مېبېستى خۇ:
 (A clever politician knows how to ~ his supporters.
 She always tries to ~ him.)
 (۲) دېستكارى كړن بۇ سووې مېبېستى خۇ: ساخته كړن (زېمېريارى, نرخ).
 تۇمارنامې: (to ~ accounts) .
-manipulative; manipulatory (adj.); **manipulator** (n.).
manipulation (mā-nip'yoo-lā'shən), n.
 (۱) به دېست
 بېكارھېتان به كارامانه. (۲) بېكارھېتان دابېنكردن به زېرېكانه بۇ سووې خۇ.
 (۳) دېستكارى كړن يا ساخته كړن بۇ سووې خۇ (زېمېريارى, نرخ).
manito, manitou, manitu (man'a-tō'), n.
 خودا يا هېنې
 سېرووشى باش و خراب (لاى هېنېپه سورېكانى نېمېركا).
mankind (man'kind'), n.
 (۱) توخى ئادېمېزاد: رېگېزى مړوفا:
 هېمووكېس. (۲) پياوان: نېرېنه.
manlike (man'lik'), adj.
 (۱) له پياو دېچې: شېوهى له پياو دېكات.
 (۲) پياوانه: بۇ پياو شيار: بۇ پياو باشه.
manliness (man'li-nis), n.
 پياوړتى: نازايېتى: مېردايېتى.
manly (man'li), adj.
 (۱) مېرد: بېمېنېز: پياو: ناز: نېر.
 (۲) پياوانه: تايېتى به پياو يا پياوان: هې پياو: (~ sports) .
 adv.
 مېردانه: نازايانه: پياوانه.
 دېستكرد: مړوفا كړد.
man-made (man-mād'), adj.
 (۱) گېزۇ: مېن (كه بۇ جوولېك دابارى بېپېنى
 ئېنجېل). (۲) خۇراكېكى گيانى, دلخۇشىپېك, يا يارمېتېپېك كه وېك له
 ناسمانېوه بارى بېت و ابېت. (۳) شېلې داره پېشېكى ئېروپايېپه دېكرې به
 دېرمانى پېوانى.
mannequin (man'a-kin), n. Also **manikin**,
 جلوبېرگ نوواندى فووشا. (۲) مۇدېل: ئافره تېگه پېشې له بېر كړدى جل و
 بېرگى تازه باره بۇ نوواندى له پېشانگا و فووشا كادا.
manner (man'ēr), n.
 (۱) شېوهى كړدى شېك: شېوان:
 (Do it in this ~.)
 (۲) (۱) پېمووشت: شېوهى هېلسان و دانېشتن:
 (He has an awkward ~.; His ~ showed his anger.)
 (ب) پېمووشى جوان: خوى جوان: سېلارې: (She has ~) .
 (۳) خوى: نېرېتى تايېتى كېسېك (له قسېكردن يا رېفكار كړدندا):
 (It is his ~ to be sarcastic.)
 (۴) (pl.), (۱) نېرېتى كۆمېلېپه.

- (ب) په‌وړشت: خوږ: (*good ~s; bad ~s*) .
 (۵) شپوارۍ تايه‌تې هونرو مۇسيقا وېژنه.
 (۶) [Archaic or Literary]، جوړ:
 (*What ~ of man is he? all ~ of things*)
 by all manner of means, بڼ گومار
 by no manner of means, به هيچ حزينه به هيچ شپوهيکه.
 in a manner of speaking, تا راديه‌که: ده‌توانيت وا بلنيت.
 to the manner born, له پښتاويشته‌ره بڼې ماوه‌توره!
 له زگماکي‌يموه فيره به بڼه‌چه وهان! لټي ديت.
mannered (man'ērd), *adj.* (۱) په‌وړشتي تايه‌تيدار!
 خوږي تايه‌تيدار: (*ill ~; well ~*) .
 (۲) ناسروشتي: خوتونينه: خويانه: به‌پېژ.
mannerism (man'ēr-iz'm), *n.* (۱) خوږي تايه‌تې زور له‌به‌رجاو .
 (له قسه‌کردن يا په‌فقاډا که کسيکي پڼ ناسراوه پڼ ده‌ناسرېته‌ره).
 (۲) له پاده زياتر به‌کاره‌يتاني شپوارۍ تايه‌تې له هونرو ويزو دوانو
 په‌فتاردا
mannerless (man'ēr-lis), *adj.* به‌دروشت: به‌دخوږ:
 بڼ په‌وړشت: په‌وړشت ناسرين.
mannerly (man'ēr-li), *adj.* په‌وړشت جوان: ناسک.
adv. به جواسي: به ناسکي: به شپوهيکي جوان: به په‌وړشت جواني.
-mannerliness (*n.*).
mannikin (man'ə-kin), *n.* = manikin.
mannish (man'ish), *adj.* (۱) کوراني (به کچنک يا ژنيک ده‌وړتري)
 له‌پوړي سووکي‌يموه: ژنه‌کوراني: (*her ~ clothes and behavior*) .
 (۲) پيدوانه: بڼ پياو شياو! له پياو هاتو.
mannite (man'it), *n.* = mannitol.
mannitol (man'ə-tōl', man'ə-tol'), *n.* مانيتول مادده‌يکي
 کحول شيرينه له گمليک پرومکدا هيه بڼ خوراک تايکيدنه‌ره‌ي کاري گورچيله
 به‌کارديت
mannose (man'ōs), *n.* مانوز حوره شکرکه له نوکسيدکردني
 "مانيتول" پيکديت.
manoeuvre (mə-nōō'vēr, mə-nū'vēr), *n., v.i. & v.t.* =
 manoeuvre.
man of God, (۱) خوداناس: ناياندار: پيروز: سوفي: قلمندره.
 (۲) قهش: ملا: مالوم.
man of the world, کسبکي تيگه‌يشتو ونياديده: زانا!
 کسبکي چاوکراوه.
man-of-war (man'əv-wōr', man'ə-wōr'), *n.* کشتي جهنگ.
manometer (mə-nom'ə-tēr), *n.* (۱) پڼوهرې په‌ستاني گازو هلم:
 په‌ستان پيو: (۲) پڼوهرې په‌ستاني خوڼ.
manor (man'ēr), *n.* (۱) دهره‌بگ نشين: ناوچه‌ي سر به دهره‌بگ.
 (ب) کوشکي دهره‌بگي ناوچه‌يکي ودها. (۲) زموي‌وزارو کينگي دهره‌بگ.
 (۳) کوشکي ناو زموي‌وزار.
 (۴) زموي به کري گيراو (له سهره‌تاي دروستيوني نه‌ميرکادا).
manor house, کوشکي دهره‌بگ: کوشکي خاوه‌ن زموي‌وزار (له‌ناو)
 زموي‌وزاره‌که‌دا.
manpower (man'pou ēr), *n.* (۱) هيزي باهوويان:
 هيزي ناده‌ميزاد (بڼ کارکردن). (۲) سرجه‌مي کړنکاران يا لهرمانکراني
 ناوچه‌يک يا وولاتيک که پڼويست بڼت بڼ جينه‌جیکردني کارک.
manqué (mān'kā'), *adj.* سرنه‌که‌وتو: به نامانج نه‌گه‌يشتو!
 ناناور: (*a poet, artist, Napoleon, ~*) .
manrope (man'rōp), *n.* گوريسي پيژوهر قراغي پڼ پليکانه‌ي
 کشتي (بڼ ده‌ست پيژه‌گرتن).
mansard (man'sārd), *n.* (۱) سربانيکه هموي ديوه‌کاني له دوو
 بهش پيکته‌توره بهشي ژيژه‌ره‌ي ليزتره (ههره‌ها "mansard roof") .

- (۲) خانه‌ي ژيژر نه‌م سربانه.
 (۱) خانه يا مالي قهشه (به‌تايه‌تې نوکوتله‌ندي). **manse** (mans), *n.*
 (۲) [Obs.], (۱) mansion. (ب) نه‌منده زموي‌وزار که خيژاتيک گوزهراني
 پڼ يکات.
manservant (man'sūr'vant), *n.* Also man servant,
 به‌رده‌ست: خزمه‌تکار: خزمه‌تچي.
mansion (man'shən), *n.* (۱) کوشک: خانويه‌کي گهره‌و خوش.
 (۲) کوشکي دهره‌بگ. (۳) [Archaic], مان: خانه: خانوو.
 (۴) په‌کيک له بيست وه‌شت خولگه‌کي مانگ
 پياوانه: بڼ پياو ده‌شي!
man-sized (man'sizd), *adj.* هر به پياو ده‌کري: زل: گهره: (*a ~ job, piece of pie, model, etc.*)
manslaughter (man'slō'tēr), *n.* پياوکوشتن به ناپره‌وا، به‌لام
 به‌بڼ کينه‌و بڼ ده‌سنقه‌ست: مروءه کوشتن به ريکوت.
manslayer (man'slā'ēr), *n.* پياوکوژ به ده‌سنقه‌ست يا
 بڼ ده‌سنقه‌ست.
mansuetude (man'swi-tōōd', man'swi-tūd'), *n.* سرکزي:
 ملکه‌چي: به‌سزمني.
manta (man'tə), *n.* (۱) قوماشکي لؤکي هيرانه‌مايه (بڼ ده‌ستمالو)
 شتي ودها. (۲) ده‌ستمال. (۳) سهره‌خري بار. (۴) devilfish
manteau (man'tō), *n.* (۱) عباي ژاننه. (ب) عبا.
 (۲) [Obs.], کراسي ده‌لبي ژاننه.
mantel (man'tl), *n.* په‌له يا ليواري سر ناگرداني ناو ديوار.
mantelet (man'tl-et', man'tlit), *n.* (۱) عباي کورتي بڼ قولي
 ده‌لب. (۲) (ب) قلفان يا زري سربازي هيرشبه‌ر.
 (ب) زري توپ هاوز.
mantelletta (man'tə-let'a), *n.* عباي سهره قهشه کاردينالي
 کاسوليکي.
mantelpiece (man'tl-pēs'), *n.* = mantel.
mantic (man'tik), *adj.* پيشبينیکر: نوقلانه‌ليده.
mantilla (man-til'a), *n.* (۱) سهرپوش (به‌تايه‌تې که ناره‌تي
 شپياني و مکسيکي ده‌يدن به‌سرياندا). (۲) ده‌ستمال: عباي کورت
mantis (man'tis), *n.* کولله‌حاجي.
mantle (man'tl), *n.* (۱) کوا: عبا.
 (۲) پوښني: پوشاک: سهره‌خري: داپوشهر. (۳) mantel.
 (۴) ديوي دهره‌وي ديوار. (۵) هوای گرمي دهره‌ويشتي گره ناگر.
 (۶) توپري لؤکس (که پووانکي ده‌داتوره له‌کاتي داکيرساندا).
 (۷) ديواري فرني کانا: تواندنه‌وه. (۸) قهپاغی ميشتک.
 (۹) چيني سهره‌وي زموي.
 (۱۰) په‌رده‌ي پڼستي نيوان له‌شي قاوغ له گونچکه‌ماسي و هندی گيانداري
 قاوغداري ترده که به به‌ردی که‌ناردهرپاوه ده‌نوسين.
 v.i.
 (۱) پوښن: داپوشن: شاردنه‌وه:
 (*All the high points about the valley were ~d in fresh snow.*)
 (۲) عبا به‌سردا دان: کوا له‌به‌رکردن.
 v.t.
 (۱) داپوشان (وه: ناو به‌کف يا خلته و پيسي و گهندوگوي).
 (۲) بلايوونه‌وه به‌سر پرويه‌که: کشان: کشانه‌وه.
 (۳) په‌نگ سوور هلگه‌ران (له خوشي يا ته‌ريقدا).
mantlepiece (man'tl-pēs'), *n.* = mantelpiece.
mantra (man'trə), *n.* ووته‌ي پيژو: بريتيه له چند ووتيه‌ک له‌کاتي
 نوژي يا دعو نژاکردن ده‌وړتري (نايني بودي و هيندي).
mantua (man'chōō-ə, man'tōō-ə), *n.* عبا: کراسي ده‌لبي ژان.
manual (man'ū-əl), *adj.* (۱) ده‌ستي: به ده‌ست کارپيکراو:
 به ده‌ست کراو. (۲) په‌يره‌ونامه‌ي: په‌يره‌ونامه‌ي.
 (۱) په‌يره‌ونامه: په‌يره‌ونامه: په‌رتوکیکي بچوکه دهره‌ري شپوه‌ي کردني
 شتيک يا به‌کاره‌يتاني مکينه‌يک. (۲) کليل بڼد (نورگاني مۇسيقا).
 (۳) په‌يره‌ونامه‌ي به‌کاره‌يتاني چه به‌تايه‌تې تلنگ.

manually

- manually** (man'ū-ə-li), *adv.* به دست (خستنه کاری مەکینه یا لیڤوینی): (to fly an airplane ~).
- manual alphabet**, **manual training**, فنیکردنی پیشه‌ی دستی (وهک: دارتاشی، کاره‌باچیتی و به‌رگه‌روویی ... هتد له قوتابخانه‌دا)؛ راهینانی پیشه‌گه‌ری.
- manufactory** (man'yoo-fak'tēr-i), *n.* = factory.
- manufacture** (man'yoo-fak'chēr), *n.* (۱) درووستکردن (به دست یا به مەکینه). (۲) شتی درووستکارا؛ کەل‌وپەل درووستکارا. *v.t.* (۱) درووستکردن (به دست یا به مەکینه). (۲) نووسین یا به‌ره‌م هینان وهک به مەکینه و به‌بن بیرلێکردنوه (هونه‌ر، وێژە، پەرتووک) (to ~ textbooks).
- (۳) هەلبەست (درو، بەلگه، ده‌نگوباس)؛ داتاشین.
- manufacturer** (man'yoo-fak'chēr-ēr), *n.* خاوه‌ن کارگه.
- پیشه‌ساز؛ پیشه‌گه‌ر؛ درووستکار (کارگه‌ر، کارگه، ده‌ستگا).
- manumission** (man'yoo-mish'an), *n.* پزگاکردن (به‌ندایه‌تی)؛ نازدادکردن.
- manumit** (man'yoo-mit'), *v.t.* پزگاکردن (به‌ندایه‌تی)؛ نازدادکردن.
- manure** (mā-nyoor', mā-noor'), *n.* پەیین.
- v.t.* پەیین تێکردن؛ پەییناوکردن.
- manus** (mā'nəs), *n.* (۱) ده‌ست؛ سەمی پیشه‌وه‌ی گیاندارێ برپه‌ه‌دار؛ چنگ؛ ده‌ستی وولاخ. (۲) ده‌سه‌لاتی میژد به‌سه‌ر ژنه‌که‌دا (پاسای پۆمانی).
- manuscript** (man'yoo-skript'), *adj.* ده‌ستنووس؛ ووتار، پەرتووک، یا به‌وێنامه‌ی به‌ ده‌ست نووسراو نەک به‌ چاپ.
- manx cat, Manx cat**, جۆره‌ پشیلەیه‌کی مانی بێ کێکه.
- many** (men'i), *adj.* زۆر؛ گەلیک؛ فره؛ چەنده‌ها.
- n.* ژماره‌یه‌کی زۆر؛ زۆر؛ گەلیک؛ گەلیک کەس یا شت.
- pron.* ژماره‌یه‌کی زۆر؛ زۆر؛ گەلیک.
- a good many, ژماره‌یه‌کی زۆر؛ زۆر؛ گەلیک.
- a great many, ژماره‌یه‌کی زۆر؛ زۆر؛ گەلیک.
- many a man, گەلیک کەس؛ گەلیک پیاو.
- the many, (۱) زۆریه‌ی خەلک. (۲) خەلک؛ جەماوەر.
- many-sided** (men'i-sīd'id), *adj.* (۱) فره‌پو؛ زۆرپو. (۲) فره‌توانا و سه‌ر له‌ گەلیک شت ده‌رچوو.
- manzanita** (man'za-nē'ta), *n.* داروه‌وه‌یه‌کی هه‌میشه‌ سه‌وزی.
- پۆژاوا‌ی نه‌مه‌ریکایه‌ گۆلی سپی و په‌مەیی ده‌گرێ.
- map** (map), *n.* (۱) نه‌خشه (جوگرافیا). (۲) شتیکی وهک نه‌خشه. (۳) [Slang] ده‌م‌و‌چا و پروخسار.
- v.t.* (۱) نه‌خشه‌کردن؛ پیشاندان له‌سه‌ر نه‌خشه؛ نه‌خشه‌ بۆ کردن. (۲) ~ out (He ~ped out his working time.) نه‌خشه‌کێشان.
- (۳) پووی زه‌وی پێوان بۆ نه‌خشه‌ درووستکردن.
- put on the map, [Colloq.], ئاودا‌کردن؛ به‌ناوبانگ کردن؛ ئاوی پێ ده‌رکردن.
- maple** (mā'p'l), *n.* (۱) گه‌وت؛ داره‌کوت. (۲) دارو ته‌خته‌ی ته‌م ده‌رخته. (۳) په‌نگی زه‌ردی سووری‌وای ته‌م دارو ته‌خته‌یه. (۴) تامی شیلو و شه‌کری ته‌م ده‌رخته.
- adj.* (۱) له‌ داره‌کوت درووستکارا. (۲) شیلە‌ی ته‌م ده‌رخته‌ی تێکاراوه.
- maple sirup**, شیلە‌ی هه‌ندی توخمی داره‌کوت.
- maple sugar**, شه‌کری شیلە‌ی داره‌کوت.
- maqui** (mā'kē), *n.* ده‌وه‌یه‌کی هه‌میشه‌ سه‌وزه به‌ره‌که‌ی شه‌رابی ئی.
- درووست ده‌کرێ.
- maquis** (mā-kē'), *n.* (۱) بێشه؛ بێشه‌لان (که‌ که‌سانی په‌نا به‌رو پاک‌روو خۆیانێ تێدا ده‌شارنه‌وه).
- (۲) [M-] خه‌بات‌کەری فه‌ره‌نسی دژی شه‌لمانی‌یه‌ نازی‌یه‌کان.
- mar** (mār), *v.t.* شیواندن؛ تێکردن؛ ئی که‌مه‌کردنوه (له‌ خۆشی و ته‌راوی و

marchese

- (چاکی)؛ له‌مه‌دارکردن: (Nothing ~red this perfect day.; to ~ a happy occasion, her beauty, etc.)
- n.* له‌که.
- marabou** (mar'ə-boo'), *n.* (۱) له‌قه‌لێکی گه‌وره‌ی نه‌مه‌ریقاییه. (۲) په‌ره‌ نه‌مه‌که‌ی ژێر بال و کلکی ته‌م له‌قه‌له (شه‌په‌قه‌ی ژتانه‌ی ئی درووست ده‌کرێ). (۳) جۆره‌ ئاو‌ریشمێکی ناسکه.
- marabout** (mar'ə-bōō'), *n.* وشکه‌سه‌وێ؛ قه‌له‌نده‌ر.
- maraca** (mā-rā'kā), *n.* کووله‌که‌ی مل درێژی ووشک کراوه (که‌ ده‌نگه).
- زیخ یا دان‌وێله‌ی تێ ده‌کرێ و وهک ئامێرێکی مۆسیقی به‌کارده‌مێنرێ.
- marasca** (mā-ras'kā), *n.* جۆره‌ گیلانیکی کێوی‌یه.
- maraschino** (mar'ə-skē'nō), *n.* جۆره‌ خواردن‌وه‌یه‌کی سه‌رخ‌وشکه‌ره‌ له‌ گیلانی کێوی درووست ده‌کرێ.
- marasmus** (mā-raz'məs), *n.* به‌ره‌مه‌ر پووکانه‌وه‌ی له‌ش (به‌تا‌به‌تی له‌ مه‌ندالدا).
- marathon** (mar'ə-thon', mar'ə-thən), *n.* (۱) پێشپێکی‌یه‌کی پاک‌رونه‌ ماوه‌که‌ی بیست و شه‌ش میل و سه‌سه‌د و هه‌شتا و پینچ یارمه‌یه. (۲) مه‌لمه‌یه‌کی درێژخایه‌ن: (a dance ~).
- maraud** (mā-rōd'), *v.t.* پێدا‌گه‌ران بۆ تالان‌کردن؛ تالان‌کردن.
- v.t.* تالان‌کردن.
- n.* تالان‌کردن؛ تالان‌کردن و کوشتن و بره‌ن؛ هێرشێک بۆ تالان‌کردن.
- marauder** (mā-rōd'ēr), *n.* تالان‌کار؛ تالان‌کەر و بکوژ بێ.
- marble** (mār'b'l), *n.* (۱) مه‌رمه‌ر؛ ته‌خته‌به‌ردی مه‌رمه‌ر؛ به‌ره‌مه‌رمه‌ر. (۲) شتیکی سه‌خت و ساف و لووس وهک مه‌رمه‌ر. (۳) هه‌له‌مات. (۴) هه‌له‌ماتین؛ مووشین. (۵) (pl.) کۆمه‌لیک په‌یکه‌ری مه‌رمه‌ر. (۶) (pl.) له‌ مه‌رمه‌ر درووستکارا؛ مه‌رمه‌ر. (۷) سه‌خت و ساف و لووس. *adj.* -marbly.
- marbleize** (mār'b'l-īz'), *v.t.* وهک مه‌رمه‌ر لێکردن (له‌ په‌نگ و شێوه‌دا).
- marbling** (mār'blīn), *n.* (۱) مه‌رمه‌رکاری؛ وهک مه‌رمه‌ر لێکردن. (له‌ ساف و لووسی و په‌نگ و ده‌مارده‌ماریدا). (۲) شێوه‌ی په‌نگی مه‌رمه‌ر. (۳) به‌رگی و په‌ره‌ وهک مه‌رمه‌ر نه‌خشکردن (په‌رتووک به‌ندی).
- marc** (märk), *n.* (۱) ته‌له‌و پاشه‌پۆکی تری و میوه‌ی تری گووشراو. (۲) "براندی" ته‌م ته‌له‌و پاشه‌پۆکه‌ی درووستکارا.
- March** (märch), *n.* مارت؛ نه‌ه‌وژ؛ خاکی‌نو.
- march** (märch), *v.t.* (۱) به‌ پێز پۆششتن (وهک سه‌ریان). (۲) په‌وتکردن. (۳) به‌ره‌م پێشه‌وه‌ پۆششتن به‌ پێک‌وه‌پێکی و سه‌رومه‌ر کشان به‌ پێز په‌وت پێکردن وهک سه‌ریان. (۴) به‌ پێز پۆششتن وهک سه‌ریان؛ پۆششتنی سه‌ریان‌انه. (۵) (b) پێ پۆششتن. (۶) به‌ره‌م پێشه‌وه‌ پۆششتن: (the ~ of events).
- (۷) په‌وت. (۸) قوتاغ: (a day's ~).
- (۹) به‌ پێ پۆششتنیکی دورودریژو ماندووک. (۱۰) مارش؛ مۆسیقای په‌وتی سه‌ریان. له‌ پێشکه‌وتن‌دا؛ به‌ره‌م پێشه‌وه‌ ده‌پۆن.
- on the march, (Science is on the march.)
- march** (märch), *n.* (۱) سنووری وولات؛ سنوور. (۲) ناوچه‌ی سه‌ر سنووری نوو وولات که‌ ناوکی له‌سه‌ر بێ چونکه‌ هه‌ردووا داوا‌ی ده‌کەن.
- marcher** (mār'chēr), *n.* که‌سیکی وهک سه‌ریان پۆششتو؛ به‌شارنکی پێ پێوان.
- marchesa** (mār-ke'zä), *n.* مه‌رکیزه؛ ژن یا بیوه‌یه‌ی مه‌رکیز (ووشی داماتو و بیوه).
- marchese** (mār-ke'ze), *n.* مه‌رکیز؛ به‌گه‌زاده‌ی ئیتالی.

marching orders

marching orders, (۱) فەرمانى لەشكر بۇ چوون بۇ جەنگ؛
 فەرمانى دەستېكىكرى خەپاتىك يا كارىك. (۲) فەرمانى دەرگىد (لە شوئىنىك يا كارىك)

marchioness (mārch'shən-is, mār'sha-nēs'), *n.* (۱) ۋنە -
 بەگزاڧە (۲) marchesa

marchland (mārch'land'), *n.* ناوچەى سىر سنوور.

marchpane (mārch'pān'), *n.* = marzipan.

Mardi gras, ماردى گرا بۇڭى كەپنەقال لە شارى "نيونۇرليانس" ى
 لەمەرىكى و "پارىس" و ھەندى شوئىنى تر.

mare (mār), *n.* ماين؛ ماكر؛ ھىستىرە مېچكە.

mare (mār'i), *n.* (۱) دەريا (۲) نارچمىيەكى تارىكى سىر پووى مانگ
 (لە كۇندا و دەزانرا كە دەريايە).

mare (mār), *n.* دەعبا يا جنۇكەيكە لە كۇندا وايان دەزانى كە دەبىتە
 ھۆى مېردەرە

mare's-nest (mār's'nēs'), *n.* (۱) ساختە درۇ؛ شتىكى درۇنە.
 (۲) بارىكى زۇر ئالۇز.

mare's-tail (mār's'tāl'), *n.* (۱) پەلە ھەرىكە لە شىئەى كلكى
 ئەسپا؛ گوابە نىشانەى ناوۋھەى ناخۇشە. (۲) پوۋەكىكى ناۋىيە گولى
 زۇر بچووك دەگرى و گەلاكى وەك تالەموو بارىكن.
 (۳) پوۋەكىكى لاسك بۇشە.

margarine (mār'jə-rin, mār'jə-rēs'), *n.* مارجرىن رۇنى
 پوۋەك (وەك كەرە وايە)

margarita (mār'gə-rīt'a), *n.* مارگرىتە كۆكتىلىكى سىرخۇشكەرە
 لە "تەكلىك" و ناۋى لىمۇ دەكرى (خوئ دەكرىت بە قەراغى ئەم پەرداخەى
 پىنى دەخۇرئەو)

margin (mār'jin), *n.* (۱) قەراغ؛ كەنار؛ لىۋار؛ تەنىشت:
 (the ~ of a pool, pond, etc.)

(۲) پەراۋىز پەرتووك، دەفتەى.
 (۳) پەلەى حىاۋازى:

(a ~ of 500 votes; He escaped defeat in the election
 by a narrow ~.)

(۴) يەدەك يارە؛ كات؛ سېئىر
 (۵) جىاۋازى نىۋان نرخی كرىن و فرۇشتى فرۇتەنى و بەشەكانى كۇمپانىاكانى
 بۇرسە (۶) (۱) كەمترىن پەلەى قازانچ كە لەو كەمتر بۇ كۇمپانىيەك دەست
 نادات نىتر كارىكات. (ب) جىاۋازى نىۋان نرخی فرۇشتى شتومەك و نرخی
 درووستكردى

v.t. (۱) سنوور بۇ كرىن؛ قەراغ بۇ درووستكردى.
 (۲) فرۇسەنەو لە پەراۋىزى پەرتووك يا دەفتەرا؛ كورىكرىنەو لە پەراۋىزدا.

marginal (mār'ji-n'l), *adj.* (۱) پەراۋىزى؛ لە پەراۋىزدا نووسراو:
 (~ notes)

(۲) سنوورى؛ قەراغى.
 (۳) كەم؛ زۇر كەم؛ تاكرىك: (~ abilities, differences, profits).

marginalia (mār'jə-nāl'i-ə, mār'jə-nāl'yə), *n.pl.* تىيىنى
 پەراۋىزى.

marginate (mār'jə-nāt'), *v.t.* پەراۋىز بۇ كرىن؛ سنوور بۇ كرىن.
adj. پەراۋىزدار؛ سنووردار؛ قەراغدار.

-margination (*n.*).
margrave (mār'grāv), *n.* (۱) فەرمانرەۋى سىيايى ناۋچەيكەى
 سنوورى ئەلمانى (۲) مېرى ئەلمانى؛ شارادەى ئەلمانى.

margraviate (mār-grā'vi-it), *n.* ناۋچەى سنوورى ژۇردەستى
 فەرمانرەۋى سىيايى

marguerite (mār'gə-rēt'), *n.* جۇرنەكە لە گولە چارپىشە.

marigold (mar'i-gōld'), *n.* گولە شەستېپ؛ ھەمىشە بەھار؛
 گولە قەيە

marijuana, marihuana (mār'i-wā'nə), *n.* مەريوانە؛ بەك

mark

marimba (mə-rim'bə), *n.* ئامېرىكى مۇسقىيە
marina (mə-rē'nə), *n.* لەنگەرگى بەلەم و بەخت.

بەندەرى بچووكى بەلەم و كەشتى و بەخت.
marinade (mar'ə-nād'), *n.* (۱) خۇشاۋى گۇشت و ماسى تىادانان
 پىش بىزاندىن يا سووركرىدەو (كە لە سىرگە يا شەراپ و بەھارات پىكىدىت)

(۲) گۇشت و ماسى خۇشاۋكرى يا ترش و خوئ كراو.
marinate (mar'ə-nāt'), *v.t.* خۇشاۋكرى يا ترش و خوئ كرىنى

گۇشت و ماسى.
marine (mə-rēn'), *adj.* (۱) دەريايى؛ تايبەتى بە دەريا.
 (~ exploration)

(ب) دەريايى؛ ناۋى؛ لەئاو دەريادا؛ زىاو (گياندار، پوۋەك): (~ life)
 (۲) تايبەتى بە ھاتۇچۇ بازىگىنى دەريايى.

(۳) تايبەتى بە كەشتى پانى: (~ chart).
 (۴) تايبەتى بە سەرباز يا لەشكرى پىادەى دەريايى.

(۱) (۱) سەربازى ھىزى دەريايى پىادە.
 (ب) [M-]. سەربازى ھىزى دەريايى پىادەى ئەمەرىكى.

(۲) كەشتى بازىگىنى و سىيايى بە كۇمەل؛ سەرجەمى كەشتى وولاتىك.
 (۳) ۋەزارەتى دەريايى (لە ھەندى وولاتدا).

(۴) ۋىنەى دەريا يا كەشتى
 ھىزى دەريايى ئەمەرىكى.

Marine Corps, كەشتىۋان؛ دەريايان؛ دەريايى.
mariner (mar'ə-nēr), *n.* مەريەم پەرسىتى.

Mariolatry (mār'i-ol'ə-tri), *n.* بوۋەك سەماكەرە.
marionette (mar'i-ə-net'), *n.* بىيجىجەخانەى بە دەست يا بە تەل جۈۋىلتراو.

marital (mar'ə-t'l), *adj.* (۱) مېردى؛ ھى مېرد.
 (۲) ۋنومېردى؛ ھى ۋنومېردى؛ خىزانى؛ ھى ژنېئان و شوۋكرىن:

ھاۋسەرى: (~ status)
maritime (mar'ə-tim'), *adj.* (۱) ئىزىك بە دەريا؛ تەنىشت دەريا؛
 سەر دەريا: (~ provinces; a ~ people).

(۲) ھى كەشتى پانى؛ ھى بازىگىنى و ھاتۇچى دەريايى: (~ laws).
 (۳) كەشتىيەۋانى؛ دەريايانى؛ تايبەتى بە كەشتىيەۋانان.

marjoram (mār'jēr-əm), *n.* جاترە كىۋىلە.
mark (märk), *n.* (۱) نىشانە؛ نىشان (۲) نىشانەيكەى تايبەتى:

(۱) نىشانەى خالەندى (زمانەۋانى): (~ punctuation).
 (ب) شەق؛ نىشانى سەر شتومەك (بازىگى): (~ a trade).
 (ج) نىشانەى باشى و خانەدانى:

(د) نمرە (قوتابخانە): (~ a ~ of "B" in history).
 (۵) مۆز. (و) درووشم.

(۲) پەلە و نىشانەى لىھاۋوۋى و پەسەندىكرى:
 (~ This novel dosen't come up to the ~.)

(۴) گىرگى؛ پايە بەرۋى؛ لىھاۋوۋى؛ ناسراۋى؛ بەناۋبانگى:
 (~ a man of ~)

(۵) كارتىكرىن؛ نىشانەى ئەم كارتىكرىنە:
 (~ Good teachers have their ~s on their students.)

(۶) نىشانەى پانومايى. (۷) پەلە؛ ئاست؛ شوئىن.
 (۸) (۱) نىشان (بۇ تەقەلىكرىن و پىكان). (ب) ئامانچ؛ ئاۋات.

(۹) سەرنج پىدانىك؛ گوى پىدانىك؛ وورىابوون.
 (۱۰) [Archaic]. (۱) سنوورى وولات؛ سنوور.

(ب) مولكى گىشت دى، شارۇچكە، يا كۇمەل.
 (۱۱) ئاست يا ھىلى دەستېكىكرىنى پىشېركى.

(۱) نىشانەكرىن؛ نىشانەكرىن؛ دىيارىكرىن.
 (۲) نوۋسىن؛ ۋىنەكرىن؛ لەسەر نوۋسىن.

(۳) پىشاندان بە نىشانەيكە.
 (~ Her smile ~ed her happiness.)

(۴) دەرۋىستىن؛ پىشاندان: (~ Her smile ~ed her happiness.)

- (۵) جياكرىدەنە: ديارىكرىدەن.
(Great scientific discoveries ~ed the 19th century.)
(۶) سەبىركىرەن: تىيىن: سەرتىچ پىدان. (M~ my words.)
(۷) نەمرە پىدان: نەمرە لەسەر دانان.
(The teacher ~ed the examination papers.)
(۸) ئىخ لەسەر دانان (فروقتەنى)
(۹) تۆماركرىدەن يا راگرتن (خالى پىشېركىن).
v.i.
(۱) نىشانەكرىدەن: نىشانكرىدەن: ديارىكرىدەن
(۲) تىيىنى كىردەن: سەرتىچدان (۳) تۆماركرىدەن يا راگرتن (خالى پىشېركىن)
(۱) نەپىكان: ئىق پەيۋەندى
beside the mark,
(۱) لە نىشان دان: پىكان: نىشان شكاندن.
hit the mark,
(۲) سەركەرتەن: بە ئامانچ گەيشتن (۳) راست بولۇ: راست كىردەن.
make one's mark,
سەركەرتەن: ئاۋمانگ دەركىردەن.
(۱) ئوسىن: تۆماركرىدەن (۲) ئىخ شكاندن يا كەمكرىدەنە.
mark down,
ستور نىشانەكرىدەن: ستور بۇ دانان: جياكرىدەنە,
mark off (or out),
بۇ ھەلىزادە: بۇ جياكرىدەنە.
mark out for,
(۱) ھەنگاۋان ھەر لە شوئىنى خۇدا:
mark time,
قاچ بەرزو ئىرم كىردەنە لە شوئىنى خۇدا بەين پۇشتى بۇ پىشېرە.
(۲) پىش نەكەرتەن: لە جىنى خۇدا مانەۋە: (۳) كات كوشتن: كات بىردەنە.
mark up,
(۱) نىشانەكرىدەن (۲) ئىخ زىادەكرىدەن (فروقتەنى).
miss the mark,
(۱) نىشان نەشكاندن: لە نىشان نەدان: نەپىكان.
بە ئامانچ نەگەيشتن (۲) راست نەكرىدەن: بەھەلەداچون: لە راستىيەۋە دور.
mark (märk), n.
(۱) سەنكىكى كۆنى ئورپايى زىرو زىو.
(۲) مارك پارەنى نەلمانى (۳) پارەنىكى ئوسكوتلەندى كۆنە.
markdown (märk'down), n.
(۱) ئىخ شكاندن (فروقتەنى).
(۲) چەندى نەم ئىخ شكاندەن.
marked (märkt), adj.
(۱) نىشانەكرىدەن: نىشانكرىدەن: (a ~ cards).
(۲) دەستىشان كراۋ (لەبەر گوماندارى و ئاخەزى) (a ~ man).
(۳) زۇر: دىرا: لەبەرچاۋ: نەوتق: (a ~ change in behavior).
markedly (mär'kid-li), adv.
زۇر: نە زۇر: ئىجگار زۇر: نەوتق.
marker (mär'kär), n.
(۱) نىشانەكرىدەن: شتى نىشانەكرىدەن: (۱) كىلە قەبىر.
(ب) نىشان: ئا نىشانەنى سەر رىگە (ج) شىرتىك يا شىتلىكى ترە كە لە شوئىنى
پەرتوۋكىك: دادەنئى كە خۇئىنەكرەكە دەيكانى.
(۲) فروتەنى نىشانەكرە (۳) خۇئىنەكرەنى ئوسراۋو نەمرە پىدەرى
(۴) ھىل: بەداخى بچوۋك, يا شتى تر كە يارىگى پى نىشانە دەكرى.
(۵) (۱) تۆماركرىدەن: خالى يارى و پىشېركىن (مروۋ, نامىن).
(ب) خالى بىرى يا پىشېركىن
(۱) بازار (۲) خەللى ئاۋ بازار
(۳) فروشتا: دوۋكان: (a meat ~)
(۴) كىرىن و فروشتا: شتومەك: پارەبازى: ئالوۋىر (an active, slow, ~).
(۵) ئىخ: ئىستاي شىتلىك.
v.f.
(۱) بىردەنە بازار: ئارندە بازار (۲) خىستە بازار: ھەۋە (۳) فروشتا
v.i.
(۱) كىرىن و فروشتا: كىرىن يا فروشتا (۲) ئازۋوقە كىرىن
be in the market for,
ويست: خەن بە كىرىنى كىردەن:
پىۋىست بىر بولۇ
be on the market,
خراۋە ئاۋ بازار: ھەۋە
(His house is on the market.)
بازارى كىرەنە: بارى بازار لە سودى كىرەنە (لەبەر)
buyer's market,
زەبەنەبى فروقتەنى:
put on the market,
خىستە بازار: ھەۋە
seller's market,
بازارى فروشتا: بارى بازار لە سودى فروشتا:
(لەبەر كەمى فروقتەنى).
marketability (mär'kit-a-bil'a-ti), n.
(۱) بازار ھەبىۋە:
باش بولۇن بۇ فروشتا: كىرەن بۇ ھەبىۋە (۲) ھەۋە

- (۱) دەفروشتى: بازارى ھەبە.
marketable (mär'kit-a-b'l), adj.
(۲) ھەبىۋە: (۳) تايەتەنى بە كىرىن يا فروشتا.
market-place (mär'kit-pläs), n. Also market place, ~.
(۱) بازار: (۲) شوئىنى ئالوۋىركرىدەن (مەجان): شوئىنى ئالوۋىركرىدەن بىرۋاۋە:
بازار: (the ~ of ideas).
market price,
ئىخى بازار:
market value,
ئىخى بازار:
marking (mär'kiŋ), n.
(۱) نىشانەكارى: نىشانەكرىدەن: نىشانكرىدەن.
(۲) نىشان: نىشانە.
(۳) نىشانەنى رەنگو شتى گىاندەر يا پوۋەك.
marksman (märks'mən), n.
نىشانچى: نىشان شكىن:
دەست راست.
marksmanship (märks'mən-ship), n.
نىشانچىلىق:
نىشان شكىنى: دەست راستى
markup (märk'up), n.
(۱) ئىخ زىادەكرىدەن.
(۲) چەندى نەم ئىخ زىادەكرىدەن.
(۳) ئىخ زىادەكرىدەن: سەر ئىخى تىچوۋنى فروتەندىكە بۇ فروشتىنى
بە قازانچ.
marl (mär), n.
(۱) خاكىكە بۇ پەيئانكرىدەن و خىشت و چىمەنتۇ
دوروستكرىدەن بىكارەدەمىرنى. (۲) [Poetic], زەمىن
v.f.
پەيئانكرىدەن بىم خاكە.
marlin (mär'lin), n.
(۱) ماسىيەكى گەۋرە بىن دەريايە.
(۲) پەمەماسى.
marmalade (mär'mə-lād), n.
مەبەي تويىكل و تىلە پرتەقال.
marmoreal (mär-mô'r-i-əl, mär-mô'ri-əl), adj.
(۱) مەمەپ.
(۲) ۋەك مەمەپ: ساف و لورس و ساردو سىپى.
marmorean (mär-mô'r-i-ən, mär-mô'ri-ən), adj.
marmoreal.
marmoset (mär'mə-zet), n.
مەمەۋىنىكى بىچكەلى ئەمەرىكاي
باشۋور و ئاۋمەپست.
marmot (mär'mət), n.
مىشەخا: گىاندەركى كرۋەندەنى
قەلمى توۋك زىرى كلك توۋك و كورە.
maroon (mə-rōön'), n. & adj.
سوۋرى قاۋەپى: سوۋرى تىر:
شەرابى.
maroon (mə-rōön'), n.
(۱) (۱) قەلمەشى بەندى راكرىدەن يا پەنابەر.
(ب) ۋەچە قەلمەشىكى ۋەھا.
(۲) [Rare], كەسكى گىرخاردەن لە چۆلەۋانىيەكدا.
(۱) بەجىنەشتى كەسكى لە دورەگىكە يا كەناردەريايەكى چۆلدا
v.f.
بۆنەۋە دەنگى بە كەس نەگات و سزا بىچىزى.
(۲) بەجىنەشتى لە چۆلەۋانىيەكدا كە ئى دەريابولۇن يا پىزگاربولۇن نەبى:
گىر پىن خواردن.
marplot (mär'plot), n.
كەسكى بىن مىشك كە شت تىك دەدات بە
خۇتەلەقورتاندىن.
marque (märk), n.
(۱) تۆلە (۲) letters of marque.
marquee (mär-kē'), n.
(۱) چادىركى گەۋرە لاكرەۋە بۇ ئاھەنگى
دەمرە. (۲) چەرتكى گەۋرە سەربان ئاسايە بەسەر بەردەركاي مياۋخانە و
سىنەماۋ شوئىنى ترەۋە. (ھەۋەھا پىشنى دەۋرتى: "marquise")
marquess (mär'kwis), n. = marquis.
marquetry, marqueterie (mär'kə-tri), n.
پازاندەنەرى
كورسى و مىز بە سەدەف و نەقىش جوان.
marquis (mär'kwis), n.
مەركىز: بەگزالەدى ھەندى ۋولاتى
ئورپايى.
marquise (mär-kē'), n.
(۱) مەركىزى ئى: (۱) ئى يا بىۋەزى
"مەركىز". (ب) ئى بەگزالە (۲) marquee.
(۲) ئەۋۋەستىلەكە بەردى بەنرخى ھىلەكى تىدا چەسپىنارەۋە.

(۲) ماسونی.

بەردکاری کردن؛ به بەرد درووستکردن؛ دیوارو خانووی بەرد درووستکردن. *v.t.*
 ھەنگیکە بە تەنھا دەژی و ھیلانەکە ی لە قوڕ یا لم و خۆل *mason bee*,
 درووست دەکات.

ھێنلی مەیسەن-دیکسن: سنووری نیوان *Mason-Dixon line*,
 ویلایەتی "مەریلاند" و "پەنسڵفانیا" کە بە سنووری نیوان بەشی خوارو
 سەرووی ئەمەریکا دادەنرێ.

ماسۆنی. *Masonic, masonic* (mə-son'ik), *adj.*
 شووشەییکی دەم پانی ھەواپرە لەناو مالدا خواردەمەنی *Mason jar*,
 تێدا ھەندەگیرێ.

(۱) بەردکاری؛ بەردتاشی؛ پیشەیی- *masonry* (mā's'n-ri), *n.*
 بەردکاری؛ وەستایی خانووی بەردوخت؛ بەردوختکاری؛ خانووسازی بەردو
 خشت. (۲) خانووی شتی لە بەردوخت درووستکراو؛ خانووی بەردوخت. *v.t.*
 (۳) [M-], ماسۆنیەتی؛ (۱) بیروباوەڕی پێبازی ماسۆنیەتی. (ب) ماسۆنیەکان
 (۸) *masquerade*, *masque* (mask, mäs), *n.*
 (۲) شانۆنامەییکی سەدانی شانۆ و ھەندەیی بە جل و بەرگی جوان و مۆسیقا
 سەماوە پێشکەش دەکراو گەلەگزی کەم تێدا بوو.

(۱) ناھەنگیکە *masquerade* (mas'kə-rād', mäs'kə-rād'), *n.*
 بە جلی جوان و دوماخ کردنەو. (۲) جل و بەرگی ناھەنگیکە وەھا.
 (۲) (۱) دوماخ کردن؛ خۆگۆڕین. (ب) بە درۆ و پێشانان؛ شتی درۆزن و ساخە
 (۱) بەشداریبوون لە ناھەنگیکە بە جلی جوان و دوماخ کردنەو. *v.i.*
 (۲) بە درۆ و پێشانان؛ خۆگۆڕین؛ پەفتاری ساخە و درۆژانە نوواندن؛
 دوماخ کردن.

بە ماسکە داپۆشین؛ شارەنەرە؛ گۆڕین. *v.t.*
 (۱) نوێژی بەکۆمەلە لە کتێبەیی *Mass, mass* (mas, mäs), *n.*
 کاسۆلیکید. (۲) مۆسیقای ئەم نوێژە.

(۱) تۆپەل؛ بارست. (۲) ژمارەییکی زۆر؛ کۆمەل؛ زۆر؛ *mass* (mas), *n.*
 گەلیک؛ کۆمەلەییکی گەرە. (۳) جەماوەر؛ خەلک؛ گەلیک کەس.
 (۴) بارستایی؛ قەبارە؛ گەرەیی. (۵) زۆریی؛ بەشی زۆری شتی.
 (۶) تۆپەلە کائزای ناپۆلۆنیکی ژێرەمین.
 (۷) گێراوی توندی ھەب ئی درووستکراو (دەرواسازی).

(۱) بەکۆمەل؛ فرمیی؛ بەکۆمەل ئەک تاک تاک: (*production* ~) *adj.*
 (۲) جەماوەری؛ تاپبەت بە ھەموو کەس؛ گشتی: (*education* ~) *v.t.*
 تۆپەل کردن؛ کۆکردنەو؛ کۆمەل کردن؛ بارست کردن؛ تۆپەل بوون: *v.t. & v.i.*
 کۆمەل بوون.

پێکەرە؛ بەگشتی؛ ھەموو *in the mass*,
 جەماوەر؛ خەلک؛ گەل؛ بۆرە پیاوان؛ کۆمەلانی خەلک. *the masses*,
 (۱) گەلەکوشتار؛ قەلاچۆ؛ کوشتار؛ *massacre* (mas'ə-kēr), *n.*
 کوشتن و سەربەپێنی دێندانەیی بەکۆمەل. (۲) [Slang], بەزێخیک زۆر خراپ
 (یاری، وەرزش).

(۱) قەلاچۆکردن؛ کوشتن و سەربەپێنی گەلیک کەس یا گیاندار بەشینوویەکی *v.t.*
 دێندانە و بەبێ پاکو پیس لیکردن. (۲) [Slang], زۆر خراپ بەزاندن (یاری،
 وەرزش).

مەساج؛ شیلان؛ ھەنوو؛ دەست پیاھێنان. *massage* (mə-sāzh'), *n.*
 لەش شیلان؛ شیلان؛ ھەنوو؛ دەست پیاھێنان؛ مەساج کردن. *v.t.*

مارتیک زەنگۆلەداری خوارووی *massager; massagist* (n.).
massasauga (mas'ə-sō'gə), *n.*

ئەمەریکایە. *masseter* (ma-sē'tēr), *n.*
 ماسولکەیی جوین (لە شەویلگەیی
 لاخواروودا).

پشت شیل بە پیشە؛ لەش شیل. *masseur* (ma-sūr'), *n.*
 ژنی پشت شیل بە پیشە؛ ژنی لەش شیل. *masseuse* (ma-sooz'), *n.*
 ماسیکۆت؛ یەکەم نوکسیدی قوڕقوشم. *massicot* (mas'ik-ot'), *n.*
 (۱) بەشی سەرەکی ریزە شاخێک؛
 چەند لوتکە شاخێکی لایەکداو. *massif* (mas'if), *n.*

ماسکارە *mascara* (mas-kar'ə), *n.*
 برتەنگەر برۆی پێ بەرنگ دەکێ.

کەسێک، گیاندارێک یا شتی *mascot* (mas'kot, mas'kət), *n.*
 گواپە بەختوهری لەدواپە یا دەھێنێت بەسەر خەلکدا (بەتایبەتی کە بکێ بە
 درووشمی نیپینکی وەرزشی یا پێخراوێک).

(۱) نێرینە *masculine* (mas'kyoo-lin), *adj.*
 (۲) بەھێز وەک پیاو؛ پیاوانە. (۳) بۆ پیاو دەشی؛ پیاوانە؛ کورانە.
 (۴) لە پیاو دەچن (ژن)؛ کورانی؛ ژنە کورانی (a ~ woman).
 (۵) نێرینە پێژمان: (*the ~ gender*)

(۱) (ا) نێر؛ نێرینە. (ب) پیاو؛ کور. *n.*
 (۲) (ا) توحمی نێرینە (پێژمان)؛ (ب) روشەییکی وەھا
masculinity (mas'kyoo-lin'ə-ti), *n.*
 نێرینەیی؛ نێری؛ پیاوەتی؛
 بەھێزی و نێری.

(۱) جۆی خووساری ھارپا (کە بەرێی ئی درووست *mash* (mash), *n.*
 دەکێ: (۲) دانەوێلەیی ھارپاوی خووسا (کە دەدرێ بە ناژەو پەشموولەخ و
 ئەسپ و مریشک)؛ (۳) ھەریسە.

(۱) جۆ خووساندن و بیرە ئی درووستکردن. *v.t.*
 (۲) فلیقانەرە؛ ھارپا وەک ھەریسە لیکردن: (*potatoes* ~).
 (۳) ھارپا؛ کوتان. (۴) [Slang], چاوباشقانی یا چاوبازی لێکەل کردن.
 (۸) نامیری فلیقانەرەیی سەوز و میو. *masher* (mash'ēr), *n.*
 (۲) [Slang]. پیاویکە کە بە زۆر دەییوێ چاوباشقانی بکات لێکەل ناھەنگیکە
 نەناسیوادا.

جۆرە گۆرینیکە یاری "گۆلف" ە. *mashtie, masy* (mash'i), *n.*
 (۱) پوویوش؛ ماسک؛ دوماخ؛ دەم و چاوەر. *mask* (mask, mäs), *n.*
 (۲) پۆشاک؛ پۆشەنی؛ داپۆشین. (۳) ناھەنگیکە یا کەرنەفایک کە خەلکی
 دەم و چاوی خۆیان دەگۆڕن یا ماسکە لە دەم و چاوەر دەکەن. (۴) دەماخکەر.
 (۵) دەم و چاوەر؛ تاپبەتی؛ (۱) پەیکەرێ دەم و چاوەر؛ قالبی دەم و چاوەر.
 (ب) وینەییکی شینووی دەم و چاوەر بۆ گائەو لاقرتی.
 (ج) وینەیی سەرو دەم و چاوەر کە نەکەرمەکانی پۆمان لەسەر شانۆ
 لەسەریان دەکەن. (۶) کلۆزینی؛ کلۆی گاز: (*gas* ~).
 (۷) دەم و چاوەر یا سەری پێو و سەگ.

(۸) پۆشەنی مناوەرەیی لەشکر. (۹) شریتی داپۆشین. (۱۰) *masque*. *v.t.*
 (۱) داپۆشین بە ماسکە؛ پوویوشین؛ دەم و چاوەر ھەلەست؛ دوماخ کردن؛
 ماسکە کردنەسەر. (۲) شارەنەرە؛ داپۆشین.

(*to ~ one's enmity under an appearance of friendliness*)
 ماسکە لەسەرکردن (بۆ کەرنەفال یا ناھەنگ)؛ پوویوشین؛ *v.i.*
 دەم و چاوەر ھەلەست.

(۱) دوماخ کردو؛ پوویوشراو؛ *masked* (maskt, mäskt), *adj.*
 ماسکە لەسەر (*A ~ gunman tried to rob the bank.*)
 (۲) شارو؛ داپۆشراو (بۆ بەھەلەدایردن).
 (۳) ماسکەیی تێدا لەسەردەکێ؛ خەلکی خۆی بۆ دەگۆڕی (کەرنەفال،
 ناھەنگی سەما) (*a ~ ball*).

ماسکە لەسەر؛ *masker, masquer* (mas'kēr, mäs'kēr), *n.*
 بەشداری کەرنەفال یا شانۆنامە بە پوویوشراوی.

شریتی پێوێلکێ؛ شریتی سرتیشاوی؛ *masking tape*,
 شریتی داپۆشەر (بۆ داپۆشین قەراغی دەرگا و پەنجەرە لێکاتی بۆیەکردندا).

(۱) ماسۆشیەت؛ نەخۆشییەکی *masochism* (maz'ə-kiz'm), *n.*
 دەروونی بە بریتی بە لەزەت بینینی کەسێک لە چەوسانەرە و نازاردان و
 تێھەلەدان بە دەستی ھاوسەرینەکە. (۲) (۱) خۆشی و لەزەت بینن لە نازاردان و
 چەوساندنەو. خۆ. (ب) بە شوێن چەوسانەرە و نازاری خۆدا گەران.

(۱) لەزەت وەرگەر لە چەوساندنەو *masochist* (maz'ə-kist), *n.*
 نازار چەشتن بە دەستی ھاوسەرینەکە. (۲) لەزەت و خۆشی یێن لە نازار و
 ناخۆشی و چەوساندنەو. خۆ.

-*masochistic* (*adj.*); *masochistically* (*adv.*).
 (۱) وەستای دیوارو خانو؛ بەردتاش؛ بەنا. *mason* (mā's'n), *n.*

(۲) پارچه‌بک زهوی دابراو له ده‌وړیشت‌مکې به ډېرې گوره.

massive (mas'iv), *adj.* (۱) قهه: گوره: ژور زل: فیله‌تن:

(a ~ piece of furniture)

(۲) گوره: زل: بشکو: (a ~ head, forehead, etc.)

(۳) گوره نه قه‌اره و توندوتیږی و موداد! له ننداره به‌ده:

(a ~ military buildup along the frontier)

(۴) گوره‌تر یا زیاتر له ناسایی: (a ~ dose of vitamin C)

(۵) گشتی: ژور خړاپ و ترسناک (نڅوڅی): (a ~ heart-attack)

-massiveness (n.).

mass media, (sing. mass medium), هڅی پ‌گه‌باندنی گشتی (تله‌فزیون، رادیو، پوښنامه)

mass production, ډېروست‌کردنی برنګی ژور شتوومک به م‌کینه به‌کوم‌ل و ټیگرایی

massy (mas'i), *adj.* قهه: گوره: ژور زل: قورس.

mast (mast, mäst), *n.* (۱) دارنالی: کشتی و به‌لم: ستونی کشتی و به‌لم. (۲) به‌شیکي نهم دارنالی: (the top ~)

(۳) توره یا ستون (م‌کینه)

(۴) [M-] د‌دیرسی له‌این نهم‌سرنکی هیزی د‌ریایی نهم‌ریکی‌پوه.

v.t. دارنالا ټی‌دادان یا خست‌سهر.

(۱) جنی کاری د‌ریاونه ناسایی‌کان له کشتی‌په‌کدا، before the mast

نک نهم‌سهر‌کان (۲) وک د‌ریاوانیکي ناسایی

mast (mast, mäst), *n.* به‌رو و به‌ری همدی درختی تر که د‌دری به به‌رازی مالی.

mast-, = masto-

mastaba, mastabah (mas'to-bə), *n.* گورنکی فرعون‌ه‌کانی

میسره له شپوهی ژورنکی لاکش‌میی دیوار خواری سهران ته‌خت‌په.

mastectomy (mas-tek'tə-mi), *n.* م‌مک د‌هره‌مان به نهم‌سهر‌گری (پزیشک‌وایی)

master (mas'tēr, mäs'tēr), *n.* (۱) ک‌سبکی ژورده‌ست، سهر‌گوره:

یا به‌ده‌سلات (۲) گوره‌ی مال: خاوه‌ن مال. (ب) سهر‌وکی د‌ه‌ر‌گایک.

(ج) خاوه‌ن کار: سهر‌کار: کار‌گیر. (د) خاوه‌ن به‌ند: خاوه‌ن گیان‌دار.

(ه) سهر‌ک ک‌شتی‌په‌وایی ک‌شتی‌په‌کی بازگانی (و) پراوه (پیش‌پ‌گ‌ن).

(ز) ماموستای پیای قوت‌باخ‌ه‌ای سهر‌تایی.

(ح) ماموستای‌په‌کی به‌ری فله‌سه‌فه یا ټین که خ‌مک شوینی ب‌کون.

(۲) شتیکی به‌ده‌سلات: (Love is his ~)

(۳) (۱) وستا: پیش‌ه‌گری ژور لیا‌تو. (ب) هونرمه‌ندیکي گوره و لیا‌تو.

(۴) به‌ره‌می هونرمه‌ندیکي گوره و لیا‌تو.

(۵) سهر‌و: سهر‌ک: گوره: ناغا.

(۶) [M-] نازناوی ک‌سبیکه به‌تایبه‌تی: (۱) پیایونکی پله‌پایه‌دار.

(ب) هر پیایونک یا کورنک. (نیستا "Mr." به‌کارده‌هینری).

(ج) کورنک که ژور مداله تا پی‌ی بووتی: "Mr."

(د) کار‌گیر: سهر‌کار: لپ‌رس‌وای شوینی.

(۷) خاوه‌ن پروانه‌ی "ماستر": (۸) یاریده‌ده‌ری د‌دیرس.

adj. (۱) تایبه‌تی به سهر‌ک، سهر‌گوره، یا ناغا.

(۲) ژور لیا‌تو: قال: ده‌ست‌بال: (a ~ craftsman, thief, etc.)

(۳) سهر‌کی (a ~ switch, key, etc.)

(۴) سهر‌جاری: وینه‌ی سهر‌کی (که وینه‌ی تری له‌بر ده‌گیر‌ت‌م‌ه).

v.t. (۱) د‌اینگردن: به‌زاندن: خستنه ژیرده‌ست‌ه: هینانه‌به‌ر بار: مل پ‌ن شو‌کردن (۲) به‌ت‌و‌وای فی‌بوون: ژورباش فی‌بوون:

(to ~ an art, a language, craft, science, etc.)

master-at-arms (mas'tēr-at-ärm'z), *n.* نهم‌سری د‌اینگردن و ناسایش له ک‌شتی‌په‌کی جه‌نگ‌دا.

masterful (mas'tēr-fəl, mäs'tēr-fəl), *adj.* (۱) به‌ز‌بر‌وونگ:

توندوتیږ: ټیر (۲) (۱) لیا‌تو: به‌ت‌وانا: به‌ده‌ست: کارامه: شاره‌زا:

(a ~ pianist)

(ب) ژور چاکو به کارامه‌ه‌ کراو: کار‌یگر: (a ~ speech)

-masterfully (*adv.*); masterfulness (*n.*).

master key, کلیدلی گشتی: شاکیل: کلیدیکه که چند قفلنکی جی‌واژ ده‌کاته‌وه

masterly (mas'tēr-li, mäs'tēr-li), *adj.* ژورباش: کارامه‌ه:

شاره‌زایانه: نایاب: (He did a ~ job.)

adv. به کارامه‌یی: به شاره‌زایانه: به باشی

-masterliness (*n.*).

master mason, وه‌ستای لیا‌تو‌ی به‌روخت‌کاری:

سهر‌وستای خانو و دیواری به‌روخت‌خت.

mastermind (mas'tēr-mind', mäs'tēr-mind'), *n.* ک‌سبکی

ژور زیره‌ک به‌تایبه‌تی د‌انه‌رو به‌ری‌نهم‌ه‌ری نه‌خش‌ه‌یک یا پ‌روژه‌یک: نه‌خش‌ه‌کار

v.t. نه‌خش‌ه‌دانان (پ‌روژه، جو‌لان‌ه‌وه) پ‌ن‌خست‌ن و پ‌ای‌ری کردن: (to ~ a revolution, an activity, attack, etc.)

Master of Arts, (Abbr. A.M.; M.A.), (۱) پروانه‌ی ماستری:

نهم‌بیات (که پشته‌ی زانسته موق‌ایه‌تی‌په‌کان و هونرمه‌... هتد ده‌گیر‌ت‌م‌ه).

(۲) وهر‌گری نهم پروانه‌ی له زان‌ک‌دا.

master of ceremonies, (Abbr. M.C.; m.c.), چاو‌دیري

ناهنگ: پ‌ای‌ری ناهنگ: ناهنگ گ‌نر.

Master of Science, (Abbr. M.S.; M.Sc.), پروانه‌ی ماستر

هی زانسته.

masterpiece (mas'tēr-pes', mäs'tēr-pēs'), *n.* (۱) شاکار:

به‌ز‌ترین و باش‌ترین به‌ره‌می هونرمه‌ی. (۲) شاکاری هونرمه‌ندیک یا نووس‌رنک:

باش‌ترین به‌ره‌می هونرمه‌ندیک یا نووس‌رنک.

mastership (mas'tēr-ship', mäs'tēr-ship'), *n.* (۱) د‌ایبن و

د‌ایبن‌کاری: د‌ایبن‌کردن. (۲) ماموستایه‌تی (به‌تایبه‌تی قوت‌باخ‌ه‌ای سهر‌تایی):

پله‌وپایه و نهرکی ماموستایه‌تی. (۳) شاره‌زایی: کارامه‌یی: لیا‌تو‌ویی.

(۴) وه‌ستایه‌تی و وه‌ستایی

master stroke, کارنکی نایاب: کارنک یا جینه‌جین‌کردنیکي به‌رو

لیا‌ت‌و‌وانه و نایاب.

masterwork (mas'tēr-würk', mäs'tēr-würk'), *n.*

masterpiece.

master workman, (۱) وه‌ستا: سهر‌وستا. (۲) سهر‌کار: کار‌گیر.

mastery (mas'tēr-i, mäs'tēr-i), *n.* (۱) د‌ایبن‌کاری: د‌ایبن‌کردن:

ده‌ست به‌سهر‌دا پویش‌تن (۲) (۱) شاره‌زایی: کارامه‌یی: لیا‌تو‌ویی.

(ب) زانینی شتیکن ژور به باشی: (a poet's ~ of the language)

masthead (mast'hed', mäs't'hed'), *n.* (۱) سهری توره‌ری

ک‌شتی. (۲) نوبه‌چی سهر ته‌وق‌سهری توره‌ری ک‌شتی.

(۳) لو به‌شهی پوښنامه یا گو‌فاریک که ناوی پوښنامه یا گو‌فاره‌که و خاوه‌نه‌که‌ی و

سهر‌نووس‌رو شوینی بلا‌و‌کردن‌ه‌وه و نرځ... هتد، ټی‌دا ده‌نووس‌ری

(۱) کردن ک‌شتی‌وانیک به نوبه‌چی له‌سهر ته‌وق‌سهری توره‌ری ک‌شتی بو *v.t.* سزادانی. (۲) به‌ز‌کردن‌ه‌وه و پیش‌اندان له‌سهر ته‌وق‌سهری توره‌ری ک‌شتی.

mastic (mas'tik), *n.* (۱) مه‌ستکی: جه‌وی‌په‌که له جوره دره‌ختیک

ده‌گیري بنیشت و بویه د‌ره‌مانی ئی ډرووست ده‌کړی (۲) داری مه‌ستکی

(۳) عره‌قی مه‌ستکی. (۴) جوره چیمه‌ت‌و‌یکه.

masticate (mas'tə-kāt'), *v.t.* (۱) جوین (خواره‌م‌ن‌ی).

(۲) جنین: شیلان

-mastication (*n.*); masticator (*n.*).

masticatory (mas'ti-kə-tōr'i, mas'ti-kə-tō'ri), *adj.* پو

جوین به‌کارده‌هینری (ده‌م، د‌ان): تایبه‌تی به کرداری جوین.

n. بنیشت: شتیکن که ده‌جوړی بو تف زیاده‌کردن.

mastiff (mas'tif, mäs'tif), *n.* سه‌گنکی گوره و به‌یزی پ‌یست

لووسی کوئ شوری پ‌اوو پاسه.

mastitis (mas-ti'tis), *n.* هم‌کردنی م‌مک

masto- (mas'tō, mas'tə), *Also mast-*, پ‌یش‌گرنکه به‌مانای:

mastodon

مەمك: تابىت بە مەمك يا گوان: گۆى مەمك.

mastodon (mas'tə-don'), *n.* گياندارىكى قىزىكەتلىك ۋە تۇخىمى فېل.

mastoid (mas'toid), *adj.* (۱) مەمكى: كۆمەمكى.

(۲) چوڭلەنگۈسى: تابىتى بە ئىسقاتى پىشت گونچىكە كە لە گۆى مەمك دەچى.

n. (۱) ئىسقاتى پىشت گونچىكە كە لە گۆى مەمك دەچى.

mastoiditis [Colloq.], *(۲)*

mastoidectomy (mas'toid-ek'tə-mi), *n.* لاپردى ئىسقاتى

پىشت گونچىكە بە ئەشتەركىرى.

mastoiditis (mas'toid-i'tis), *n.* مەمكىدى ئىسقاتى پىشت

گونچىكە كە لە گۆى مەمك دەچى.

masturbate (mas'tēr-bāt'), *v.i.* دەسپەركىدى ناۋىنەنەۋە.

masturbation (mas'tēr-bā'shan), *n.* دەسپە: ناۋىنەنەۋە.

ناۋى خۇ ھىنانەۋە.

mat (mat), *n.* (۱) ھەسپ: ياخە: بەرە. (۲) **doormat**.

(۲) پارچە تەنراۋىكى قوماش يا پۈشە دەخىتە ژۇر قاپمە لەسەر مىزى

ناخۋاردى (۱) ژۇرخەنكى ئەستۈرى نەرمە لە ۋەزىشگادە بۇ ژۇرنازىر

ھەلەمىز ۋەدەن لەسەر كىردى.

(۵) شتى چىڭك لەيەكداۋى چىر (قۇ) (*a ~ of hair*)

v.t. (۱) پارچە ھەسپ يا ھەرش لەسەر پاخستى.

(۲) تەنچى ناۋۇزاندىن پىنگەۋە.

v.i. پىنگەۋە تەنراۋى چىڭك دانە يەك.

mat (mat), *adj.* بىن بىرقە: بىن رەڭ: مردوۋ (رەڭ).

n. (۱) پۈۋەكى بىن بىرقە: پۈۋەكارى بىن رەڭ.

(۲) پەراۋىزىكى بىن بىرقە يە دەخىتە ئىۋان ۋىنەيەك ۋە چۈرچىۋەيەك.

v.t. پەرداخ كىردى پۈۋەكارىكە بىن بىرقە.

matador (mat'ə-dōr'), *n.* ماتەدۇر: ژۇرنازىر گاي ئىسپانى

(كە كەلگەكە دەكۇزى پاش يارى پىنگىردى).

match (mach), *n.* (۱) پلىتە (تەقەمەنى): (۲) دەنگە شقارتە.

match (mach), *n.* (۱) ھاۋا: ھاۋسەنگ: ھەرىف.

(۲) تاكى جۈرە شت يا مۇۋى لەيەكچۈر.

(۲) جۈۋ (شت يا كەسى بۇ يەكتر شىۋى).

(*Her purse and shoes were a good ~.*)

(۱) مەملى: بىشېركى.

(۵) (۱) شوۋىردى: ژۇنەن: (*She made a good ~*).

(ب) پىڭىستى كچ ۋە كۈر (بۇ خواست).

(۶) كەسپكە كە بۇ ھاۋسەر شىت: كچىك كە بۇ ھىنان باش بىت:

كۈرپكە كە بۇ شوۋىپىردى باش بىت.

(۱) ژۇن بۇ دۇزىنەۋە: مىرد بۇ دۇزىنەۋە: پىڭىستى كچ ۋە كۈرپكە بۇ ژۇنەن: *v.t.*

ئى مارەكردى (۲) (۱) بەرەنگارىۋون

(ب) مەملى لەگەل كىردى: شان لە شان دان:

(*He can ~ anybody in his specialty.*)

(۲) ھاۋچاۋ بۇ دۇزىنەۋە: ھاۋتاكرىدى: ھەرىف بۇ دۇزىنەۋە.

(۱) لەيەكچۈن (*The markings on the stamps ~ each other.*)

(۵) ئى ھاۋت (جىل ۋەرگ): لەگەل يەك گونچان: بۇ يەك شىۋان:

(*The coat ~es the dress.*)

(۶) لەيەكچۈندى (*I want to ~ this cloth.*)

(۷) شىۋوخەت كىردى (۸) بەراۋوردىردى

v.i. (۱) ژۇنەن: شوۋىردى

(۲) لەيەكچۈن: لەگەل يەك گونچان: بۇ يەك شىۋان: لەيەككردى.

(*The colors ~. ; The description ~es.*)

matchbox (mach'boks'), *n.* قوتۇۋە شقارتە: شقارتە.

matchless (mach'lis), *adj.* بىن ھاۋا: بىن ۋىنە.

matchmaker (mach'māk'ēr), *n.* شقارتە درۋوستىك

matchmaker (mach'māk'ēr), *n.* (۱) ژۇنەن بۇ خەك

maternity

دۇزىنەۋە: پىڭىستى كچ ۋە كۈر بۇ ژۇنەن.

(۲) پىڭىستى كچ ۋە كۈر بۇ ژۇنەن: بۇ كىسبازى.

-matchmaking (*n. & adj.*).

match point, دوا خالى بىردىنەۋە ھاۋىپىركىيەك (يارى تەنس).

mate (māt), *n.* (۱) ھاۋەل: ھاۋەل: ھاۋەل:

(*classmate, roommate*)

(۲) لىڭ يا تاكى جۈۋىك شت: (*the ~ to this glove*).

(۳) ھاۋسەر: ژۇنەن: مىرد.

(۴) ئىرە يا مىرەي دۈر بالندە يا گياندارى جۈۋت بۈر.

(۵) [Archaic] ھاۋتا: ھاۋسەنگ

(۶) يارىدەمىر كاپتى كەشتى: (*chief (second, third) ~*)

(۷) يارىدەمەر (لەسەر كەشتى): (*the cook's ~*)

v.t. (۱) جۈۋت كىردى: يەك پىڭىرتى.

(۲) بۈۋن بە ژۇنەن: شوۋىپىردى: ژۇنەن.

(۳) جۈۋت پىڭىرتى: لىنان (ۋولاخ): كەلدان: ئى چاكرىدى: ئى پەرداند.

v.i. (۱) بۈۋن بە ژۇنەن: جۈۋت بۈۋن: گايىن.

(۲) جۈۋت بۈۋن (نۈۋىمى) بالندە گياندار: پىۋەبۈۋن: ژاۋىزى كىردى:

(*Some animals ~ in the spring.*)

mate (māt), *n., interj., v.t. = checkmate.*

mater (mā'tēr, mā'tēr), *n.* [Chiefly British Obsolete], = mother.

material (mə-tēr'i-əl), *adj.* (۱) بەرجەستە: بەرجەستەدار:

(*a ~ object ; a ~ evidence*)

(۲) (۱) لەشى: جەستەي: (*~ pleasures*).

(ب) ھى جىھانى (ۋەك شت) پارە ۋە پەلەپايە: نەك گيانى: (*~ success*).

(۳) گرنگ: سەرمەكى.

n. (۱) كەرسە: شت: (*raw ~*).

(۲) قوماش: كۇتان. (۳) (*pl.*) نامىز: كەرسە: (*writing ~s*).

(۴) شتۈمەك.

materialism (mə-tēr'i-əl-iz'm), *n.* (۱) فەلسەفەي ماددى.

(۲) پارەپەرسى: شت پەرسى: ماددە پەرسى.

materialist (mə-tēr'i-əl-ist), *n.* (۱) پەراۋىرە فەلسەفەي ماددى.

(۲) پارەپەرسى: ماددەپەرسى.

materialistic (mə-tēr'i-əl-ist'ik), *adj.* (۱) تابىتەي فەلسەفەي

ماددى. (۲) پارەپەرسى: ماددەپەرسى: پۈۋەكى.

-materialistically (*adv.*).

materiality (mə-tēr'i-əl'ə-ti), *n.* (۱) بەرجەستەي:

بەرجەستەدارى. (۲) لەش: ماددە.

materialize (mə-tēr'i-əl-iz'), *v.t.* (۱) لەش بە بەرداكرىدى:

گيان بە بەرداكرىدى. (۲) ھىنانەۋەۋى فرىشتەيەك يا گيان بە بەرداكرىدى.

v.i. (۱) ھاۋتەندى: سەمگرتى: (*Our plans did not ~*).

(۲) ھاۋتەپۈرە بە لەشەۋە (فرىشتە، دىۋودىرنج).

-materialization (*n.*).

(۱) لەپۈۋى ناۋەۋەكە نەك شىۋە

(۲) تابىتەي بە شتى بەرجەستەدار

(۳) تا پادەيەكى ژۇد: ئىچكار: ژۇد:

(*His testimony is ~ different from hers.*)

matériel, matériel (mə-tēr'i-əl'), *n.* (۱) كەرسە (بەتابىتەي

ھى دىۋگايەك) (۲) كەرسەۋ چەكى سۈپايى.

maternal (mə-tür'n'l), *adj.* (۱) دايكى: دايكانە: (*~ instinct*).

(۲) لە دايكەرە بۇ ھاۋە: دايكى.

(۳) دايكى: لە دايكەرە: (*~ aunt, grandparents, etc.*)

maternity (mə-tür'nə-ti), *n.* (۱) دايكىتى: دايكايەتى: دايكى.

(۲) ھەستى دايكايەتى: خۇشەۋىستى دايكايەتى

adj. ھى مىندالبۈۋن: ھى سىكېرى: مىندالبۈۋن:

maternity hospital

(a ~ dress, ward, hospital, leave, etc.)

maternity hospital, نه خوشخانهی مندالبوون زاینکه.

math (math), *n.* [Colloq.] = **mathematics**.

mathematical (math 'ə-mat'ī-k'l), *adj.* (۱) بیرکاری؛

هی ژماره و بیوان (۲) وورد تهواو؛ بی کم و زیاد.

-mathematically (*adv.*).

mathematician (math 'ə-ma-tish'ən), *n.* زانای بیرکاری؛

بیرکاریناس زانای ژماره و بیوان.

mathematics (math 'ə-mat'īks), *n.pl.* زانستی بیرکاری؛

ژماره و بیوان.

matin (mat'in), *n.* (۱) نوژی بره به بیان (کلیسی کاسولیکی).

(۲) [Poetic]، خوئندنی به بیانی بالنده

(۳) تایبهتی به نوژی بره به بیان (۴) هی بهیانی؛ هی بهیانیان.

-matinal (*adj.*).

matinee, matinée (mat'in-ā', mat'in-ā'), *n.* نو وندنیک.

هرنامهیک یا پیشانداننیک به پوژ (به تایبهتی شانوئامهیک یا فیلمیک پاش نیوه پوژ).

matinee idol, نهکته رنکی قوژ که ژن زور حهز له فیلمهکانی دهکون و ده به به رست.

matrass (mat'rās), *n.* شووسه یکی مل باریکه بو دلزاندن.

matri- (mā'tri, mat'ri), (*matriarch*) دایک

matriarch (mā'tri-ārk'), *n.* دایکه سرزک؛ مافره تیکه که

سرگهره ی خیزان یا خیلکه یه تی.

-matriarchal (*adj.*); **matriarchic** (*adj.*).

matriarchate (mā'tri-ār'kit), *n.* (۱) خیزانیک یا خیلنیک که

مافره سرگهره ی بیت (۲) پژنیک که به سرکایه تی مافره بیت.

matriarchy (mā'tri-ār'ki), *n.* (۱) پژنمی دایک سالاری؛ پژنمیک

کومه لایه یه که سرکایه تی خیزان و خیل دهادت به مافره وه لیم پژنمدا

بنجهش له پژی دایکمه ده دوزیتمه نهک باوک (۲) **matriarchate**.

matricide (mā'trə-sīd', mat'ra-sīd'), *n.* (۱) دایکی خوکوشتن.

(۲) - بکی خوکوژ

-matricidal (*adj.*).

matriculant (mə-trik'yoo-lənt), *n.* فوناسی وهرگیر له زانک.

matriculate (mə-trik'yoo-lāt'), *v.t.* وهرگیرتن له زانکو پاش

تاقیکردنه و ی تایبه تی.

v.i. وهرگیرتن له زانکو

matriculation (mə-trik'yoo-lā'shən), *n.* (۱) وهرگیرتن یا

وهرگیرتن له زانکو (۲) تاقیکردنه و ی وهرگیرتن له زانکو.

matriculator (mə-trik'yoo-lā'tēr), *n.* = **matriculant**.

matrilineal (mā'trə-līn'i-əl, mat'ra-līn'i-əl), *adj.* له ری

دایکه و میه نهک باوک (بنجه، خزمایه تی)

matrimonial (mat'ra-mō'ni-əl), *adj.* هی ژهنیان و شووکردن؛

هی ژو و میزدایه تی

matrimony (mat'ra-mō'ni), *n.* (۱) ژهنیان و شووکردن؛ ژهنیان؛

شووکردن (۲) ژو و میزدایه تی.

(۳) زانی ژو و میزدایه تی

(۴) جوره یاری یه کی کاغز یا قوماه.

matrix (mā'triks, mat'riks), *n.* (۱) مندالان؛ تیزانگ.

(۲) سرجاوه؛ نیشتمان؛ ژندا؛ شوینی لیوه پیدابوون.

(۳) نهو کونجه ی ژنرزه مین یا سرزمین که به ردی به نرخی تیدا چمسیوه.

(ب) قالب (ج) قالبی تیپی چاپمه نی.

(۴) مادده ی تیوان شاننهکانی گیانداری پوهه.

(ب) نهو شاننه ی نینوک و ددانیان لیوه پیدایه نی.

matron (mā'trən), *n.* (۱) ژنی میرددار؛ ژنی قهیره؛

ژنیک مندالدار ی به سانداجو؛ که بیانو.

maturity

(۲) بهرپوهی قوتابخانه، نه خوشخانه، یا به ندیخانه (مافره ت).

matronize (mā'trən-īz', mat'ra-n-īz'), *v.t.* سرپهرشتی کردن
وهک دایک بو منداله کی.

matronly (mā'trən-li), *adj.* (۱) سهلار (مافره ت)؛ سهنگین؛

به شهرم و شکو. (۲) تایبهتی به نرکی سرپهرشتی (مافره ت)

matron of honor, بهرپوه.

mat (mat), *n.* پهرداخ کردنیک بی پهنک.

matte (mat), *n.* تیکه لایکی کانزاییه.

matted (mat'id), *adj.* (۱) چپوچنگ لهیک داو و پستراوه؛

(~ hair)

(۲) پهراوژی بو کراوه (وینه ی له چوارچینه گیراو).

matter (mat'ēr), *n.* (۱) شت؛ ماده (۲) کهرمه.

(۳) ناوه پوکی نووسراونیک نهک شیانزه کی

(۴) هه ند؛ بی: (a ~ of a few days).

(۵) مهسه له؛ باس: (business ~).

(۶) (۱) شتیکی گرنگ؛ مهسه له یه کی گرنگ.

(ب) گرنگی: (It's of no ~).

(۷) (the ~)، کیشه؛ ناخوشی؛ گروگرفت؛ مهسه له (ناخوشی)؛

(What's the ~ ?)

(۸) پوخته: (second-class ~).

(۹) (۱) کیم (ب) بیسایی؛ گور.

(۱۰) (۱) شتی له چاپدراو. (ب) تیپی ناماده کراو (چاپه مه نی)

v.i. (۱) گرنگ بوون؛ قه ی کردن؛

(It doesn't ~.; Does it really ~ what I think?)

(۲) کیم ئی هاتن؛ گه یین (دومه ل).

as a matter of fact, له راستیدا؛ نه ی راستی بیت.

for that matter, لهو پوهه؛ سه بهارت به.

no laughing matter, گالته نه یه؛ زور گرنگه

no matter, (۱) گرنگ نه یه؛ قه ی ناگات.

(۲) له گهل نه مه شد؛ به یین گویدان به.

matter of course, شتیکی ناساییه؛ شتیکی سرووشتی و یه

جی ی سهرسامی نه یه.

matter-of-fact (mat'ēr-əv-fakt'), *adj.* بی پیچ و مه نا؛

بی نه ملاو نهوا؛ به یین هه ستانه؛ به ووشکی.

matter of opinion, دهکهرته سهر پای نهو کسه؛

ههرکس پای خوی هیه دهریاره ی.

mattock (mat'ək), *n.* پاچ؛ قوژنک.

mattress (mat'ris), *n.* (۱) دوشک.

(۲) تهیمانیکی نه ستوری دارو گه لو و بچکه داری تهراوه بو یاراستنی قراغی

پوبار له پامالین و ههرس بریدن.

maturate (mach'oo-rāt', mat'yoo-rāt'), *v.t.* (۱) گه یین

(دومه ل)؛ کیم دهردان. (۲) گه یین؛ پنگه یشتن؛ کامل بوون.

maturation (mach'oo-rā'shən), *n.* (۱) گه یین (دومه ل)؛

کیم دهردان. (۲) گه یین؛ پنگه یشتن؛ کامل بوون؛ هه راش بوون.

mature (mə-tyoor', mə-toor'), *adj.* (۱) هه راش (پوهه)،

گیاندان؛ گه ییو. (۲) کامل؛ گهره؛ هه راش؛ قهیره؛

(a person of ~ age)

(۲) تیکه یشتو؛ به جی؛ هیمن: (a ~ person, reaction, etc.)

(۴) باش لیکوژاوه؛ باش بیرلیکراوه: (a ~ plan of action)

(۵) کاتی دانوه ی هاتووه: (a ~ loan, bond, etc.)

v.t. (۱) پنگه یاندن. (۲) باش لیکوژینه وه.

v.i. (۱) (۱) گه یین؛ پنگه یشتن. (ب) هه راش بوون؛ گهره بوون؛

(Girls ~ early.)

(۲) کاتی دانوه هاتن (بانه نوژت).

maturity (mə-tyoor'ə-ti, mə-toor'ə-ti), *n.* (۱) هه راشی؛

- کامل بون (۲) گهین: پنگیشتن (۳) لیکولراوهیی
(۱) تیگیشتر: لسهرخونی: (This kind of work requires ~.)
(۵) (a) کاتی دانوه هاتن (بانقه‌نوت).
(ب) شم کاتی دانوهیه.
matzo (mät'sō. mät'sə), *n.* (pl. matzoth, matzos). جزیره
نانیکی همویرتوش تیغه‌کراوی دهقه (جولله‌که له هه‌ندئ جه‌ئندا ده‌بخن).
maudlin (mōd'lin), *adj.* (۱) به‌سۆزو گرینۆک: هه‌ست ناسک
گرینۆک (۲) به‌سۆزو گرینۆک له‌سه‌رخوشیدا
maul (mōl), *n.* (۱) کوته‌کۆ سنگ داچه‌قاندن: پیک
(۲) [Archaic] گورن: دارده‌ست
v.t. (۱) لیدان: بریندارکردن: پینست شینکردنوه.
(ب) هه‌لگه‌نۆفتن: گله‌فینمه‌وه: (A hunter was ~ed by a bear.)
(۲) قلیشاندر به‌پیکو پوان: له‌تکردن (دان)
-mauler (*n.*).
maulstick, mahlstick (mōl'stik'), *n.* داری نیگارکش
داریکی دیری باریکه نیگارکش بۆ له‌نگه‌ر به‌کاری ده‌مین
maund (mōnd), *n.* من (کنشان)
maunder (mōn'dēr), *v.i.* (۱) سوورانه‌وه: خول خواردن.
(۲) وورینه‌کردن: قسه‌ی بن سه‌رویه‌ر کردن.
mausoleum (mō'sa-lē'əm), *n.* گۆزیکه‌ گه‌وره (به‌تایه‌تی له‌ناو)
خانویه‌کی جواندا: گۆزی که‌سیکی مه‌زن: نارامگای مه‌زن.
mauve (mōv), *n.* په‌نگی موز: بۆیه‌ی بنه‌وشه‌یی
adj. موز: خامه‌کی: بنه‌وشه‌یی.
maverick (mav'ēr-ik), *n.* (۱) گۆزیه‌که‌ به‌ مانگای نه‌سمراوی له
گه‌گه‌ل وونبوو یا دابراو: گۆزیه‌که‌ یا جوانووی ناوه‌کی بن‌ خاوه‌ن.
(۲) پارین: یا نه‌سیی پراگروو.
(۳) [Colloq.] که‌سیکی سه‌ره‌خۆ که‌ مل نادات بۆ حیزبه‌که‌ی یا کۆمه‌له‌که‌ی
که‌سیکه‌ که‌ خۆی جیا‌کردیه‌مه‌وه له‌ حیزب یا کۆمه‌له‌که‌ی و ینگه‌ی سه‌ره‌خۆی
گرتین
mavis (mā'vis), *n.* بانه‌ده‌ی که‌ ده‌نگ خۆشه‌ له‌ توخمی ریشۆله.
maw (mō), *n.* (۱) گه‌ده: وورگ (ب) گه‌ده‌ی چواره‌می گیانداری
کاویژگه‌ر (۲) قورگو کاژیرو سوورینجکی گیانداری زۆرخۆ.
maw (mō), *n.* [Dial.] - ma; mamma; mother.
(۱) دل تیکه‌نه‌نه‌ر: پیس: زۆر بن تام.
mawkish (mōk'ish), *adj.* (۲) به‌سۆز یا هه‌ست ناسک به‌شینویه‌کی بن تامو منداڵانه.
max., = maximum.
maxi (mak'si), *n.* تنوره‌ به‌ کراسی ناودامان.
maxilla (mak-sil'a), *n.* شه‌ویلیگی سه‌روه:
یه‌کێک له‌ دوو ئینسانه‌که‌ی شه‌ویلیگی سه‌روه.
maxillary (mak'sə-ler'ī, mak-sil'a-ri), *adj.* ه‌ی شه‌ویلیگی
سه‌روه
n. = maxilla.
maxim (mak'sim), *n.* په‌ند: په‌ندی پیشینان: قسه‌ی نه‌ستق:
ووته‌ی نه‌جن
maximal (mak'sə-m'l), *adj.* نه‌ویه‌ری: نه‌ویه‌ری: به‌ری نه‌ویه‌ری.
maximize (mak'sə-miz'), *v.t.* گه‌یاندنه‌ به‌ری نه‌ویه‌ری:
زیادکردن هه‌تا به‌زترین په‌له‌ هه‌تا بتوانی زیاده‌کردن گه‌وره‌کردن.
maximum (mak'sə-məm), *n.* به‌ری نه‌ویه‌ری: نه‌ویه‌ری: زیاترین:
زۆرتین
maxwell (maks'wel, maks'wəl), *n.* ماکسۆیل یه‌که‌ی ته‌ووژمی
موگنا‌تییسی
May (mā), *n.* (۱) به‌خه‌یاران: یاران بران: بانه‌مه‌ری مایس:
مانگی پینجه‌می سالنامه‌ی گریگۆزی. (۲) (b) به‌هاران: به‌هار.
(ب) لاوی: لاوتی: گه‌نجی: تافی گه‌نجی. (۳) [m-]. گۆزی نینگلیزی.
(۴) ناوه‌نگی جه‌ژنی کریکاران (یه‌کی مایس)

- may** (mā), *v.* (۱) له‌وانه‌یه: له‌وانه‌بوون: بۆی هه‌یه: بۆ هه‌بوون: په‌نگه‌:
(It ~ rain.)
(۲) پێ پێدان: په‌نگه‌دان. (You ~ go.)
(۳) پێ شه‌وه‌ی: تاقو:
(Write to him at once so that he ~ know our plans.)
(۴) ئاوات خواستن: هیوا وابوون: دوعاکردن (وه‌ک: یاخو! وابی یا وانه‌بی!)
(M~ you be happy!; M~ he go!)
له‌وانه‌یه: په‌نگه‌: به‌لکو.
maybe (mā'bi, mā'bē), *adv.* پزگاریان که‌ن: شخه‌ری هاوارکردن بۆ یارمه‌تی
Mayday (mā'dā'), *n.* له‌کشتی و فڕۆکه‌وه له‌کاتی ته‌نگانه‌دا. (There was no M~ call.)
(روشه‌ی "S.O.S" بیه‌نه).
May Day, جه‌ژنی یه‌کی مایس: جه‌ژنی کریکاران.
mayest (mā'ist), *archaic second person singular of may.*
mayhap (mā'hap', mā'hap'), *adv.* = maybe.
mayhem (mā'hem, mā'əm), *n.* (۱) بریندارکردن و په‌کخستن:
په‌ل برینه‌وه به‌ ده‌سه‌نقمه‌ست. (۲) کاریکی زیانه‌بخش و ناپه‌سه‌ند: نازاردان.
(۳) پیشووی.
mayonnaise (mā'ə-nāz', mā'ə-nāz'), *n.* میوینه‌ی:
گیراوه‌ی که‌ خه‌ستی سپیکاره‌ له‌ زه‌ردینه‌ی هینکه‌و سه‌رکه‌و به‌هارات پیکدیت
له‌ بابۆله‌ی خواره‌مه‌نی ده‌ریت و ده‌خورت.
mayor (mā'ēr, mār), *n.* سه‌رۆکی شاره‌وانی: به‌رپه‌وه‌ری شار.
mayoral (*adj.*); **mayoralship** (*n.*).
mayoralty (mā'ēr-əl-ti, mār'al-ti), *n.* په‌له‌وپایه‌ی سه‌رۆکی
شاره‌وانی: ماوه‌ی فەرمانه‌روایی سه‌رۆکی شاره‌وانی.
Maypole (mā'pōl'), *n.* ستوونی مایس: داریکی به‌ری به‌ گول
پازاوه‌یه‌ له‌ جه‌ژنی یه‌کی مایسدا سه‌مای له‌ده‌ور ده‌کری.
mayst (māst), *archaic second person singular of may.*
mazard (maz'ērd), *n.* [Obs.]. (۱) سه‌ر: که‌له‌سه‌ر: که‌سه‌ی سه‌ر.
(۲) ده‌م‌و‌چاو.
maze (māz), *v.t.* [Archaic]. (۱) ووپکردن: گه‌ژکردن: واق ووپم‌اندن.
(۲) سه‌رسام کردن: سه‌ر ئی شێواندن: خه‌په‌ساندن.
(۱) پێگه‌ی پێ له‌ پێچه‌وه‌نا: ینگه‌ی پێچه‌پێچاوی: پێچه‌پێچاوی: پێ وونه‌.
(۲) سه‌رشێواوی: خه‌په‌ساوی: واق ووپماوی.
-mazy (*adj.*).
M.C., = Master of Cermonies.
M.D.,
M-day (em'dā'), *n.* = mobilization day., پوژنی په‌شگیر
ده‌ستپێکردن بۆ جه‌نگ.
me (mē: unstressed mi), *pron.* من (که‌سی یه‌که‌می تاک) (پزمان).
mead (mēd), *n.* خواره‌نه‌ویه‌کی که‌وا‌یه‌.
meadow (med'ō), *n.* مێرگ.
-meadowy (*adj.*).
meadow lark, کلۆکۆبه‌ی مێرگ.
meadowsweet (med'ō-swēt'), *n.* جوړه‌ گوله‌باخیگی بۆنخۆشه
meager, meagre (mē'gēr), *adj.* (۱) له‌په‌لاوا: له‌په‌:
(a ~ face)
(۲) که‌م: کن: (a ~ meal, salary, etc.; ~ resources)
meal (mēl), *n.* (۱) ژه‌م: ژه‌میک خواردن: چیشتن. (۲) کاتی نانخواردن.
meal (mēl), *n.* دانوینله‌ی هاریاو: (corn ~).
(۱) (pl.), گه‌نه‌شامی. (۲) گوله‌شامی.
(۱) تکتی خواردن.
(۲) [Slang]. هۆی گۆزه‌ران: مایه‌ی گۆزه‌ران یا ژیان: پشتیوانی داریایی (کار).
مۆقه‌.
mealtime (mēl'tim'), *n.* کاتی نانخواردن.
meal worm, مۆزه‌ی ناردو دانوینله‌.

mealy

- mealy** (mēl'i), *adj.* (١) ورد وەك نارد؛ ناردی (٢) داسوێلەى ھارزای تێدایە (٣) بەلەك؛ كونج كونج؛ خال خال؛ خالۆی.
(٤) سێی؛ كال؛ ڕەنگ زەرد. (٥) mealy-mouthed
mealy-mouthed (mēl'i-moutht), *adj.* زمان لوس
mean (mēn), *v.t.* (١) نیازبوون؛ مەبەست بوون؛ ویستن
(He ~s to go.)

(٢) مانا وابوون؛ واگمیاندن؛ واگرتنەو؛ واتا وابوون.
(What does this word ~ in Kurdish?)

(٣) بریتی بوون لە؛ مایەى ئەوە بوون؛ بوون بە ھۆ؛
(Money does not necessarily ~ happiness.)

v.i. (١) مەبەست بوون؛ نیازبوون؛ ویستن (to ~ well).
(٢) بایەخ بوون؛ گرنگ بوون. (Money ~s little to me.)

mean well by, ھەستی باش و برايانە و چاکە ویستن.
mean (mēn), *adj.* (١) گەنگ؛ ڕەشۆکی؛ بازاری؛ قەلب.
(He is no ~ scholar.)

(٢) ھەژار؛ نزم (پەلەویایە). (of ~ birth).
(٣) بێ شکۆ. (٤) بێ بایەخ؛ بێ نرخ؛ ھێج و ھېوچ.
(٥) پەڕپووت (پووخسان)؛ ناشرین؛ بێ قەل.

(a ~ house in a ~ street)
(٦) ھەدا؛ ناپەسەند؛ ناکەس؛ تاپایا؛ نامەرد؛ نزم.
(٧) ڕەزێل؛ بێسکە؛ پوولەکی.
(٨) سەریکش (ئەسپ). (a ~ horse).

(٩) [Colloq.] ناپەسەند؛ بەدخو؛ دەر تووڕە و تێژ؛ بەدسرووشت؛ پووگۆژ؛
دەرەق؛ شەرەنگێژ؛ خراپ (ڕەفتار لەگەڵ خەڵکدا).
(a ~ remark; Don't be so ~ to your little brother.)

(١٠) [Colloq.] شەرمەزار.
(١١) [Colloq.] نەخۆش.
(١٢) [Slang.] (١) قایم؛ ناگەڕێنرتەو (تۆپی یاری)؛ سەخت.
(He throws a ~ ball)

(ب) لێھا توو؛ کارامە؛ شارەزا.
mean (mēn), *adj.* (١) نامەراست؛ ناوەند. (٢) مام ناوەندی؛ ناوەندی.
(٣) نامەراست (٤) نێوانبۆی؛ میانبۆی. (٥) تێکرا (ژمارە و پێوان).

meander (mi-an'dēr), *n.* (١) ڕینگە یا ڕیپازی خواروخیج.
چەم یا ناوڕۆی پێچاوپیچ. (٢) سووڕانەو؛ گەران.
(٣) نەخشەى پێچاوپیچ.
(٤) بە پێچاوپیچ ڕویشتن؛ بە خواروخیجی ڕویشتن.
(Streams tend to ~ through level land.)

(٥) سووڕانەو؛ گەران بەبێ مەبەست.
(~ing through the bazaar, life, etc.)
meandering (mi-an'drəs), *adj.* (١) پێچاوپیچ (چەم، ڕویار، ڕینگە)؛
خواروخیج.

meaning (mēn'ing), *n.* (١) مانا؛ مانا؛ (the ~ of a word).
(٢) [Archaic] مەبەست؛ نیاز.
(٣) واتا دار؛ گرنگ؛ مانا بەخش. (٤) بە مەبەست.

meaningful (mēn'ing-fl), *adj.* واتا دار؛ مانا بەخش؛ گرنگ؛ بەنرخ؛
پەر مانا (a ~ experience).

meaningless (mēn'ing-lis), *adj.* بێ مانا؛ ھێج و ھېوچ؛ بێ نرخ.
(١) گەنگی؛ بێ نرخ؛ قەلبی؛ بێ ھەری.
(٢) ڕەزێلیتی؛ پوولەکیتی؛ خۆبەستى. (٣) بەدخوای؛ ناپەسەندی؛ دەرەق؛
پووگۆژ؛ کێنە لە دل؛ خراپ (ڕەوشت). (٤) کارێکی ناپەسەندی دەرەقمانەى.
کێنە لە دلانەى بەدخوایانە.

meanness (mēn'nis), *n.* (١) ھۆ؛ ڕینگە؛ ڕیپاز. (a ~ to an end).
(٢) سەرمایە؛ سامان؛ پارە؛ داھات؛ ھەرامەت؛ ھەسکوت.
(He's a man of ~; to live within one's ~)

بێ گومان؛ سۆگەر؛ بە سۆگەری.
by all means,

measure

- بەرجۆنیک بێت؛ بە ھەرشێوەیەک بێت؛ بە ھەرچۆرێک بێت.
by any means, ھەوێ؛ لێرنگەى.
by means of, بە ھێج جۆرێک؛ بە ھێج ڕەنگێک؛ بە ھێج کلزجێک.
by no means, ھۆی بە مەبەست گەشتن.
means to an end, ھۆی ھەستکوتنى ئامانجێک.

meant (ment), *past tense and past participle of mean.*

meantime (mēn'tim), *adv.* (١) لە ھەمان کاتدا.
ن. ھەوێ نێوان دوو کات.

meanwhile (mēn'hwil), *adv. & n. = meantime.*

measles (mē'z'iz), *n.pl.* سووڕنەو.

measly (mēz'li), *adj.* (١) سووڕنەوێتەى.

(٢) [Slang] کەم؛ زۆر کەم؛ ھێج و ھېوچ. (a ~ tip).

measurability (mez'ēr-ə-bil'ə-ti), *n.* بۆ پێوان یا ئەندازە
گرتن شیان.

measurable (mez'ēr-ə-b'l), *adj.* (١) دەپێوێت؛
ئەندازەى دەگیرێ؛ دەتوانێ پێوێت.

(٢) زۆر؛ ئەوتۆ؛ (a ~ amount of rain).
تا ڕادەىگى زۆر؛ زۆر.

measurably (mez'ēr-ə-bli), *adv.* ئێچگار: (His health has improved ~).

measure (mez'ēr), *n.* (١) ئەندازە (پاشی، درژێ، ڕەزێ، قەبارە،
ئەستووری، سەنگ... ھتد). (٢) پێوان. (٣) پێوانە؛ ئەندازە؛ کێشانە.
(٤) ھەندا؛ ڕێکی تاپەمى یا دیاریکراو.

(٥) (١) پارە یا سنووری دیاریکراو: (Remain within ~).
(٢) پارە یا ئەندازەى بەجێ: (She grieved beyond ~).
(٣) پارە: (in large ~).

(٧) ھەنگاو؛ ھەلسان بە کارێکی پێویست؛ تەقەلا؛ تەگیر:
(We have to take ~s to deal with the problem.)

(٨) گەلەى یاسا؛ گەلەنامە؛ یاسا.
(٩) کێش (ھۆنراو).

(١٠) سەمای لەسەرخۆ؛ جۆلەىگى ئەم جۆرە سەمایە.
(١١) ژمارەى بەسەردا دابەشکراو بەبێ ئەوێ ھێجى بھێنێتەو (ژمارە و پێوان).

(١٢) کێش (مۆسیقا). (١٣) پاشی شەقل یا لا پەرە (چاپەمەنى).
v.i. (١) ئەندازەگرتن؛ پێوان؛ کێشان.

(٢) (off; ~ out), (جیاکردنەو بە پێوان یا ئەندازەگرتن.
(٣) ھەلسەنگاندن: (He ~d his foe).

(٤) ھەراوردکردن: (I'll ~ my talent against his).
(٥) بە ھەنگوتن؛ بە قەدگرتن.

(٦) ھاگرتن (کات)؛ ژماردن (کاتژمێر): (A clock ~s time).
(٧) گونجاندن بەبێ ئەندازەىگە.

(٨) لێکدانەو.
(٩) ڕەزێ (ڕینگە، ماو)؛ پێدا تێپەریوون.

(١) ئەندازەگرتن؛ پێوان؛ کێشان.
(٢) ئەوێندە بوون یا ھەرچوون (درژێ و پاشی... ھتد).

(This room ~s thirty feet across.)
beyond measure, لە ئەندازە بەدەر؛ ئێچگار زۆر.

for good measure, بە ساڵووە (پێوان، کێشان).

in a measure, ٩ ڕادەىگە نەختێک.

in great measure, = in (a) large measure. ٩ ڕادەىگى زۆر.

in (a) large measure, ٩ ڕادەىگە.

in some measure, ھەستکرد (جەل و ھەرگ)؛ بە پێوانە درووستکراو.

made to measure, دابەشکردن بە پێوانە.
measure out, لەى پلیمەدا بوون؛ توانا بەسەردا شکان؛
measure up to, ھەرھەت ھاتن (کردار، مەترسی، مۆژ... ھتد).

(to measure up to a job, challenge, someone's expectations,

measured

(task, etc.)

take measures, مەئسائى پىئوست نان' مەلسان بە كارى پىئوست؛ كەوتتە خۇ.

take one's measure, مەلسەنگاندىن

measured (mezħ'ērd), adj.

(۱) پىئوراۋا ئەندازە گىراۋ.

(۲) (۱) پىئوپىئەك چوونىيەك.

(ب) ووردو لەسەرخۇز بەردەوام: (He walked with ~ steps.)

(۳) كىشىدار ھۇنراۋە.

(۴) باش بىرلىكراۋە: بە ئەندازە ھىمانە ۋورىيائە كراۋ يا ووتراۋ؛

بە ژمارە (مەجاز): (~ words; a ~ speech, response, etc.)

(۵) دەسەنقەست

(۶) كەم.

measureless (mezħ'ēr-lis), adj.

بىن ئەندازە: لە پادە بەدەر؛

لە ئەندازە بەدەر: بىن شومان: ئىچكار زۇر يا گەرە.

measurement (mezħ'ēr-mənt), n.

(۱) ئەندازەگرتن: پىئوان.

(۲) ئەندازە يا قەبارە بەپىي پىئوان كىشان.

(ب) (pl.). ئەندازە: (a person's ~)

(۳) پىئوانە كىشانە: ئەندازە: سەنگ.

meat (mēt), n.

(۱) خواردەمەنى: خۇراك: خواردن: (~ and drink)

(۲) گۆشت (ھى گياندارى چوارپىن): (۳) گۆشتى مېۋەھات.

(۴) ئاۋكۆك: ئاۋمەپۆك: كۆك: (the ~ of a story)

(۵) ژەم (بەتايەتەنى ئانى ئىۋارە).

(۶) [Slang]. كارىك يا شىئىك كە كەسنىك شارەزايى تىدا يىتو ھەزى ئى بىكات:

(Tennis is his ~.)

meat-ball (mēt'bōl), n.

(۱) كەلتە: گۆشتى قىمەي خې ھەلداۋى

ئەۋەندەي گۆزىك: (۲) [Slang]. كەسنىكى كەر بىن مېشك.

meatless (mēt'lis), adj.

(۱) بىن گۆشت: گۆشتى تىدا نەپە.

(۲) گۆشتى تىدا ناخوڧى: (a ~ day)

meatman (mēt'man), n.

گۆشتفروش.

meatus (mi-ā'tas), n.

كۆن يا بۇرى ئاۋلەش (كونەكۆن، بۇرى مېزە).

meaty (mē'tī), adj.

(۱) گۆشتى: تامى گۆشت دەدات: لە گۆشت دەچىن.

(۲) (۱) پەر لە گۆشت. (ب) گۆشتى: قەلمى.

(۳) مېشك بۇزىر: خەۋرەۋىن: ئاۋكۆكى زۆرە (مەجاز):

(a ~ subject for study and debate)

-meatiness (n.).

Mecca, Mekka (mek'ə), n.

(۱) مەككە

(۲) [m-]. شۇنىكىكە كە كەلىك كەس بۇ دەچىن قىبەلە.

(ب) شۇنىكىكە كە مەۋزە ئاۋاتەخاۋە بېيىنى. (ج) ئاۋات: ئامانج.

mechanic (mə-kan'ik), adj. [Archaic],

(۱) ھى ئىشى دەستى

(۲) ھى مەكىنە

n. (۱) فېتەر: مەكىنە چى (۲) [Archaic], (۱) پېشەگەر.

(ب) كەسنىكى پېسى بۆگەن.

mechanical (mə-kan'i-k'l), adj.

(۱) مەكىنەيى

تايەت بە مەكىنە. (۲) بە مەكىنە دروستكراۋ. (۳) ھى مەكىنەكارى.

(۴) بىرگەندەي ئاۋى: ئۆتوماتىكى: لە خۇرە يا خورمەيە: (a ~ act)

(۵) [Archaic], (۱) ھى پېشەي دەستى.

(ب) ھى پېشەگەر: ھى چىنى ۋەستو كرىكاران. (ج) نزم: پېسو بۆگەن.

mechanically (mə-kan'i-k'l-i), adv.

(۱) بە شۇنەيەكى

ئۆتوماتىكى: لە خۇرە (۲) لەپوۋى مەكىنە كارگەندەيە:

(There is nothing wrong with the car ~.)

(۳) دەربارەي مەكىنە ۋە مەكىنەكارى: دەربارەي شارەزايى مەكىنەكارى:

(He is ~ inclined.)

mechanician (mek'ə-nish'an), n.

مەكىنەچى: مەكىنەئاس:

ئەندازىبارى مەكىنە.

mechanics (mə-kan'iks), n.pl. (۱) زانستى بزوۋتنو كارگەندە

mediate

سەر ۋوزە بۇ سەر لەش (فېزىيا)

(۲) مەكىنەكارى: زانستو پېشەي مەكىنەكارى.

(۳) چۆنىتى كەندى شىئىك: لايەنى كەندى كارىك كە بىرگەندەي زۆر ئاۋىت.

(the ~ of writing)

mechanism (mek'ə-niz'm), n.

(۱) پارچەكانى مەكىنەيەك

كارگەندىيان پىكەرە: (the ~ of a clock)

(۲) (۱) كۆنەندەم. (ب) شىۋەي بە ئەنجام ھىنان.

(۳) لايەنى تەكلىكى.

(۴) بىروباۋەر يا فەلسەفەيەكە دەلىت: ژيانو جىهان لەرنگەي فېزىياو كىمىاۋە

لىكەندەرتەقەرە.

mechanistic (mek'ə-nis'tik), adj.

مەكىنەيى: تايەتەي بە

مەكىنە ۋە مەكىنەئاسىو بىروباۋەي مەكىنەپەرستى.

mechanize (mek'ə-niz'), v.t.

(۱) ۋەك مەكىنە لىكەندە.

(۲) بە مەكىنە بەرھەم ھىنان لەباتى دەست: (to ~ agriculture)

(۳) مەكىنە بەكارھىنان لە كارگەدا (۴) كەرەسەي جەنگ دان بە سوپا.

-mechanization (n.).

medal (med'al), n.

نیشان: مەدالىا

v.t.

مەدالىا پىدان

medalist, medallist (med'al-ist), n.

(۱) مەدالىاچى:

نیشان دروستكەر: (۲) نیشان ۋەرگەر: مەدالىا بەرەۋە: مەدالىا پىن بەخشاۋ.

medallion (mə-dal'yən), n.

(۱) مەدالىي گەرە: مەدالىا.

(۲) نەقشلىكى خې يا ھىلگەيىيە فەرشو قوماشو شتى تەنراۋى پىن

دەپازىنەرتەقەرە.

meddle (med'l), v.i.

(۱) (in; ~ with), دەست تىۋەردەن:

دەست خىستە ئاۋ كاروبارى خەلگەرە: خۆتىنەلقورتان: تىنەلچوون:

دەست تىنكىشان: (Don't ~ in other people's affairs.)

(۲) (~ with), دەست تىۋەردەن: دەستكارى كەند.

(۳) [Obs.], (۱) چوونە ئاۋ: تىكەلەۋبۇن. (ب) بەرەبەرەكانى كەند.

-meddler (n.).

meddlesome (med'l-səm), adj.

خۆتىنەلقورتىنەر:

دەست تىۋەردەن.

media (mē'di-ə), n. alternative plural of medium.

media (mē'di-ə), n.

پەرەي ئاۋمەراستى دىۋارى بۇرى خۇيىن.

mediacy (mē'di-ə-si), n.

(۱) (۱) ئاۋمەراستىنى: ئاۋەندىتى.

(ب) ئاۋمەراستىخۇيى پەيۋەندى (۲) ئاۋمەراستى: ئاۋمەراستى كەند.

mediaeval (mē'di-ē'v'l, med'i-ē'v'l), adj. = medieval.

medial (mē'di-əl), adj.

(۱) ئاۋمەراستى: ھى ئاۋمەراست: ئاۋەندى.

(۲) ئاۋچەقى. (۱) (۱) مام ئاۋەندى: ئاۋنچى. (ب) ئاساسى.

n. (۱) (۱) تىپى ئاۋمەراستى ۋوشە. (ب) شىۋەي تىپى ئاۋمەراست.

(۲) دەنگى تىپى (b, d, g) لە ئاۋمەراستى ۋوشەدا.

median (mē'di-ən), adj.

(۱) ئاۋمەراست: ئاۋمەراستى: ئاۋەندى.

(۲) تايەتەي بە ھىللىك كە ۋىنەيەكى ئەندازەي ۋەك سىگۆشە يا لەشلىك دەكات

بە دوو كەرتى يەكسانەۋە لەسەر بارى درىزى. (۳) ھى ژمارەي ئاۋمەراستى

پىزە ژمارەيەك (۴) ھى ژمارە: (۵) لەم پىزەدا: ۲ ۴ ۶ ۸ ۱۰ ۱۲ ۱۴ ۱۶ ۲۰.

(۱) ژمارە، خال، يا ھىللى ئاۋمەراست (ئەندازە، ژمىرەكارى): ئاۋەند.

(۲) دەمارى خۇيىن يا ھەستەدەمارى ئاۋەند.

(۳) تىرە زەۋىيەكى بارىكە لە ئاۋەندى پىنگاۋبانو شەقامى دروستكراۋ: ئاۋەند.

mediastinum (mē'di-as-tī'nəm), n.

(۱) پەرەي ئىۋان

سىيەكان. (۲) ئاۋ بۇشاۋىيەي سىگ كە دل ۋە ھەموو ئەندامەكانى تىرى تىدايە

جگە لە سىيەكان.

mediate (mē'di-āt'), v.i.

(۱) لە ئاۋمەراستدا بوون: لە ئاۋەندا بوون.

(۲) ئاۋمەراستى كەند: كەوتتە بەيئەۋە: پىنخىستەنەرە:

(to ~ between two warring nations)

ھىئانەدى لەرنگەي ئاۋمەراستى كەندە: (to ~ a settlement)

v.t. (۱) ئاۋەند: ئاۋەندى: ئاۋمەراستى. (۲) ئاۋمەراستىخۇ.

adj.

mediation

- mediation** (mē'di-ā'shən), *n.* ناوېزې کردن؛ ناشتکردنهوه.
(*All attempts at ~ by a third party were rejected.*)
mediator (mē'di-ā'tēr), *n.* ناوېزکړ؛ ناشتکړهوه.
mediatory (mē'di-ā-tōr'ī, mē'di-ā-tō'ri), *adj.* ناوېزکړی.
تابیهتی به ناوېزکړ یا ناوېزکاري.
medic (med'ik), *n.* [Colloq.], (۱) پزیشک؛ نهشتکړهوه.
(۲) قوتابی پزیشکروانی؛ پزیشکینکی تازه دهرچو؛ برینچ.
(۳) نهندامی تیپی پزیشکروانی سوپا.
medic (med'ik), *n.* = alfalfa.
medicable (med'i-kə-b'l), *adj.* به دهرمان چارهسهر دمکړی؛
به دهرمان چاک دهیتکهوه.
medical (med'i-k'l), *adj.* (۱) پزیشکی؛ پزیشکروانی.
(۲) پیوستی به دهرمانکړنه نک نهشتکړی.
(۳) [Archaic] وک دهرمان وایه؛ چاکهوهوه.
n. [Colloq.], تیرواینی گشتی پزیشکی.
medical examiner, پزیشکی لیکونهوهی یاسایی؛ که لاشه ی
مردو توینکاري دهکات یو دوزینهوهی هوی مردنهکی (له مردنی نااسایدا
وهک کوشتو و خوکوشتن... هتد). (پیشی دموترن: "coroner")
medical jurisprudence, پزیشکروانی یاسایی.
medically (med'i-k'l-i, med'ik-li), *adv.* (۱) به دهرمان.
(۲) لهپرووی پزیشکروانیپوه؛ لهپرووی پزیشکیپوه.
medicament (mə-dik'ə-mənt, med'i-kə-mənt), *n.* دهرمان.
medicate (med'i-kāt'), *v.t.* (۱) دهرمانکړنه.
(۲) دهرمان تیگردن؛ دهرمان لیدان.
-medicative (*adj.*).
medication (med'i-kā'shən), *n.* (۱) دهرمان لیدان؛ دهرمانکړنه.
(۲) دهرمان
medicinal (mə-dis'n-l), *adj.* چاکهوهوه؛ چاکهوه (دهرمان)؛
یو چارهکړنی نه خوشی باشه؛ وک دهرمانه: (~ herbs).
-medicinally (*adv.*).
medicine (med'ə-s'n), *n.* (۱) پزیشکروانی؛ زانستی پزیشکروانی.
(۲) دهرمان. (۳) (۱) شتی، نه ریتی، یا جادوگرپیک که گوايه خلک
دوېرېزې وک دهرمان نه خوشی چاک دهکاتوه (هیندیپه نه مریکایپیکان).
(ب) نهفسون؛ هیزی جادوگرپیک (۴) [Obs.]. **medicine man**.
v.t. دهرمانکړنه؛ دهرمان پیدان؛ دهرمان لیدان.
medicine man, جادوگرپیک؛ پزیشکی جادوگر.
medico (med'i-kō'), *n.* [Colloq.], (۱) پزیشک؛ نهشتکړهوه.
(۲) قوتابی پزیشکروانی.
medico- (med'i-kō'), پزیشکروانی.
medieval, mediaeval (med'i-ē'v'l), *adj.* سدهی ناوهراست؛
هی سدهی ناوهراست.
medievalism, mediaevalism (mē'di-ē'v'l-iz'm, med-
i-ē'v'l-iz'm), *n.* (۱) بیرواوهو نه ریتی سدهی ناوهراست.
(۲) پهپرووی کردن و پروا پې بوونو دلسوزی یو بیرواوهو نه ریتیکانی سدهی
ناوهراست؛ سدهی ناوهراست خوازی. (۳) بیرواوهو یا نه ریتیکانی سدهی
ناوهراست. (۴) لیکونهوهی سدهی ناوهراست.
medievalist, mediaevalist (mē'di-ē'v'l-ist), *n.* زانا یا (۱)
قوتابی سدهی ناوهراست؛ سدهی ناوهراست ناس.
(۲) سدهی ناوهراست خوازی.
medio- (mē'di-ō, mē'di-ə), *Also medi-*, پزیشکرنه بهمانی؛
ناوهند؛ ناوهندی؛ ناوېجی.
mediocre (mē'di-ō kēr, mē'di-ō'kēr), *adj.* مام ناوهندی؛
ناوېجی؛ نه باش و نه خراب؛ پزیشک؛ پوهمکی.
mediocrity (mē'di-ōk'rə-ti), *n.* (۱) مام ناوهندی (توانا)،
لیناوتووی، چوینتی؛ پوهمکیتی؛ نه باشی و نه خرابی.

meet

- (۲) توانا و لیناوتووی مام ناوهندیپانه.
(۳) کهسینکی مام ناوهندی له توانا و لیناوتوویدا.
(۴) [Rare]، بیرلکړنهوه.
(۵) نه خشه داتان؛ و نیازبوون؛ رستن؛ به ته مابوون.
به قولی بیرکړنهوه؛ بیرکړنهوه.
v.t.
-meditator (*n.*).
meditation (med'ə-tā'shən), *n.* (۱) بیرکړنهوهی قول؛
به قولی بیرکړنهوه. (۲) به قول بیرکړنهوهی نایني.
meditative (med'ə-tā'tiv), *adj.* (۱) حزنکړ له بیرکړنهوه؛
بیرکړهوه: (~ mind).
(۲) بیرکړنهوهی؛ تابیهتی به بیرکړنهوه.
Mediterranean (med'ə-tā-rā'ni-ən), *adj.* (۱) (m-)، (۲) له
ناوهوهی وولتدا؛ دور له قراغ دهریاوه.
(ب) به زوی دهورگراو (دهریا، دهریاچه).
(۲) هی دهریای سپی ناوهراست و ناوچهی دهوروبری: (~ a M~ climate).
(۳) هی گلانی ناوچهی دهریای سپی ناوهراست.
(۴) دهریای سپی ناوهراست. (۵) کهسینکی خه لکی نه ناوچه یه.
Mediterranean Sea, دهریای سپی ناوهراست.
medium (mē'di-əm), *n.* (pl. media or mediums), (۱) (۱)
شتیک مام ناوهندی یا ناوېجی.
(ب) پلهی ناوهراست یا ناوهندی؛ نوخی ناوهندی.
(۲) هوا ناوهند: (~ The ether is the supposed ~ for radio waves.)
(۳) هوا: (~ Radio is a ~ of communication.)
(۴) (۱) ناوهند. (ب) دهوروبری؛ شوین.
(۵) کهسینکه که گوايه هوی پهپوهندیپه لنتوان خه لکی مردو و زیندودا؛
پهپامبری نلوان خه لکی مردو و زیندود.
(۶) هوی دهرپین (هون): (~ This sculptor's favorite ~ is stone.)
adj. مام ناوهندی؛ ناوېجی.
medium of exchange, هوی ناوگورکړن یا گورپهوه (وهک پاره)
یا شتی لهجی پاره)
medlar (med'lār), *n.* گورپ.
medley (med'li), *n.* (۱) کومه لیکي همهچه شتی تیکه لوی (مروءه)،
گیاندار، شت: (~ کومه لیکي همهچه وک چیشتی مجور: (~ What a ~ of races in America!))
(۲) پارچه موسیقایی که له چند پارچه یکی بجوکی نسان پیکهاتین.
(۳) [Archaic] mele.
adj. تیکه لوی؛ همهچه؛ همهچه؛ همهچه.
(۱) (۱) مؤخ (ب) ناوه پزیک هندی نهندامی (۲) ناوه پزیک لیکنی قهفی هندی پروهک
لش (وهک گورچیلوه و قز... هتد). (۳) ناوه پزیک لیکنی قهفی هندی پروهک
-medullary (*adj.*).
Medusa (mə-dōō'sə, mə-dū'zə), *n.* (۱) مدهوسه؛ په کینکه له
"گورگون" مکانی نهفسانهی یونانی (ووشی "gorgon" ببینه).
(۲) ماسیپه نه رملیه.
-medusan (*adj.*).
medusoid (mə-dōō'soid, mə-dū'zoid), *n.* (۱) شپوهیکی وک
ماسیپه نه رملیه. (۲) ماسیپه نه رملیه
adj. له ماسیپه نه رملیه دهجی.
mced (mēd), *n.* [Poetic], پاداشت؛ خلات.
meek (mēk), *adj.* (۱) به نارام؛ ملکهج.
(۲) (۱) بهسزمان؛ سرکز؛ بې فیز. (ب) سرشور؛ بې غیرت.
(۳) [Obs.], له سرخو؛ هیمن؛ دلنهرم.
-meekly (*adv.*); **meekness** (*n.*).
meet (mēt), *v.t.* (۱) (۱) تووش بوون؛ پی گیشتن؛ تووش هاتن؛
پهپه گیشتن: (~ I met him in the street.)
(ب) تووش بوون (ناخوشی): (~ He met his fate.)

[illegible]

-meliotic (*adj.*).
melan-, = **melano-**.
melancholia (mel'ən-kō'li-ə), *n.* میلتانخولیا (دهرووناسی)؛ پستی؛ مات ومهلول؛ دلتنگی؛ غمگینی.
-melancholiac (*adj. & n.*).
melancholic (mel'ən-kol'ik), *adj.* (۱) مات ومهلول؛ پست؛ دلتنگ؛ غمبار؛ میلتانخولیا؛ لگملادیه. (۲) تابیبه شی به میلتانخولیا؛ لهرانیه تروشی میلتانخولیا بیئت.
-melancholically (*adv.*).
melancholy (mel'ən-kol'ī), *n.* (۱) [Archaic]، (۲) رمشاو؛ یکینکه له چوار شلی ناو لهشی موژا که پیشینان وایان دهرانی دهیته هژی غمباری و دلتنگی. (ب) نهخوشی میلتانخولیا، واته غمباری و دلتنگی. (۲) مات ومهلول؛ غمباری؛ پستی؛ دلتنگی. (۲) بیرکردنومی قولی ومه. (۴) [Obs.]. نهخوشی میلتانخولیا؛ لگملادیه.
mélange (mā'lānzʰ), *n.* همهمه؛ شتی ټیکل ټینکل.
melanic (mə-lan'ik), *adj.* پیست رمش؛ رمش؛ قرژ پهر و پیست رمش.
melanin (mel'ə-nin), *n.* رمنگی رمش (پیست و قرژ پهری گیاندای).
melanism (mel'ə-niz'm), *n.* پیست رمشی بهشونهیکه ناسایی؛ رمشی چاو و پیست و قرژ پهر... هتد. (پیشی دهورتی: "melanosis")
melanite (mel'ə-nīt'), *n.* جزیره بریدیکه بهرنه.
melano- (mel'ə-nō, mel'ə-nə), *Also melan-*, پیشگرینکه بهمانای؛ رمش؛ زهر رمش؛ رمشی قهرانی.
melanoid (mel'ə-noid'), *adj.* رمنگ رمش (پیست، چاو، قرژ پهر).
melanoma (mel'ə-nō'mə), *n.* لوو، برین، یا سندانیکه رمشی کوشنده.
melanosis (mel'ə-nō'sis), *n.* رمشی ناسایی پیست و شانکانی لیش (نهخوشی ناسی). (پیشی دهورتی: "melanism")
-melanotic (*adj.*).
melanous (mel'ə-nəs), *adj.* پیست و قرژ رمش.
melaphyre (mel'ə-fir'), *n.* میثافایر؛ بریدیکه ناگریرژنی رمشباروه.
meld (meld), *v.t., v.i. & n.* دست پیشاندان بؤ خال ژماردن (قومان).
meld (meld), *v.t.* ټیکه لاوکردن؛ ټیکل کردن.
v.i. ټیکه لاو بوون؛ ټیکل بوون؛ بوون بهیکه.
melee, mêlée (mā-lā', mā'lā, mel'ā), *n.* (۱) (۱) شمېرې دستمیرهخه. (ب) شمېر مستکزه؛ بهیکداچوون؛ بهیکداندان؛ بهیکداهاتن: (He struck his wife and aunt, and during the ~ the baby also suffered scratches.)
(۲) پاله پستوی جهاموری: (the rush-hour).
melic (mel'ik), *adj.* (۱) هملیست؛ هی گوزانی و هژنراوه. (۲) هی هملیستی گوزانی یونانی.
melilot (mel'i-lot'), *n.* چمند جزیره گیایمکی سنیرپرمی بون خوشو شیرینه.
meliorate (mēl'ya-rāt'), *v.t.* باشترکردن (جور، توخم، ودهجه، نهوه)؛ چاکردن؛ پهره پئ سندن.
v.i. باشتریوون (توخم)؛ چاکتریوون.
-meliorable (*adj.*); **melioration** (*n.*); **meliorative** (*adj.*).
meliorism (mēl'ya-riz'm), *n.* (۱) لاسی یروباوهری که دلایت؛ ججهان همیشه بهرمو باشی دهرات و موزیش دهراتی پهره بهسنی بهم چاک بوونه به همول و تهقلای خوی. (۲) پهره پئ سندن کومل (لهزگی نهمنیشتی نهخوشی و بهرکردنومی پلهی ژانوره).
-meliorist (*n. & adj.*); **melioristic** (*adj.*).
mell (mel), *v.t. & v.i.* [Obs. or British Dial.], ټیکل کردن؛ ټیکه لاو بوون.
melliferous (mə-lif'ēr-əs), *adj.* ننگوین بهرمه دهمنی؛

- mellifluence** (mə-lif'loō-əns), *n.* ھەنگوینی ئی پەیدا دەبن.
ھەنگویناوی: شیرین.
خۆش دەنگ. (مۇسقا).
- mellifluent** (mə-lif'loō-ənt), *adj.* = **mellifluous**.
mellifluous (mə-lif'loō-əs), *adj.* دەلنی ھەنگوینە.
سازو شیرین (دەنگ): خۆش (دەنگ، مۇسقا، وشە): (her ~ voice).
mellow (mel'ō), *adj.* (۱) گەییو (میو): شیرین و خۆش و پەر لە ئار: (۲) گەراو (شەراب): تام خۆش: (wine ~).
(۳) خۆش (دەنگ، ئاوا و ھەوا): نەرم (دەنگ): دلگیر (دەنگ): (~ air, weather, etc.).
(۴) شیندارو بەپیت (خاک).
(۵) لەسەر خۆ تەگەشتوو و ژیر (بەھزی تەمەنەو).
(۶) [Colloq.] پروخۆش! کوپی باش! ئاسک: (He is a ~ guy).
(۷) [Colloq.] سەر خۆش! نەختیک سەر خۆش! خەیلی ھەبە.
(۸) [Slang] ئایاب! ئۆز چاک.
- v.t.* گەیاندر: پەن گەیاندر.
v.i. (۱) گەیان: پەنگەین. (۲) بێ بوون: گەیین.
(۳) گەرانەو (مرو): ھین بوونەو.
- melodeon** (mə-lō'di-ən), *n.* (۱) ئامیرنکی بچوکی مۇسقا.
بۆزدارە وە نەرگن: (۲) جۆرنیکە لە ئەکۆردیون.
- melodic** (mə-lod'ik), *adj.* (۱) خۆش (ئاوان). (۲) melodious.
-melodically (*adv.*).
melodious (mə-lō'di-əs), *adj.* (۱) خۆش ئاوان: خۆش نەو.
شیرین ئاوان (~ music).
(۲) خۆش (دەنگ، مۇسقا): شیرین (دەنگ): ساز:
(the ~ voice of a young girl)
-melodiously (*adv.*).
melodist (mel'ə-dist), *n.* (۱) ئاواندانە. (۲) گۆرائی بۆژ.
melodize (mel'ə-dīz), *v.t.* (۱) خۆش کردن (دەنگ، مۇسقا).
(۲) ئاوان بۆ دانان.
- v.i.* ئاوان دانان.
melodrama (mel'ə-drā'mə, mel'ə-dram'ə), *n.* (۱) شانزنامە.
دەلاری یا وروژنەو ھەست بزوین بە گۆرائی و مۇسقاو.
(۲) میلودراما: شانزنامەیکە پەر لە کرداری وروژنەو دەلاری و ھەست بزوین و گەلیک جار توندوتیژ سۆزی لە ئەندازە بەدەر کە نەجامەکی بە خۆشی کۆتایی دیت.
(۳) کردار و ڤروشت و وتە وروژنەو ھەست بزوین و بەجۆش.
melodramatic (mel'ə-drə-mat'ik), *adj.* (۱) وەک میلودراما.
ئوشە پشوو بیینە. (۲) وروژنەو (کردار، ڤروشت، وتە) بەجۆش: بەسۆزو توندوتیژ ھەست بزوین.
- melodramatically (*adv.*).
melodramatics (mel'ə-drə-mat'iks), *n.pl.* (۱) شانزنامە.
میلودراماتیکی (وشە، پشوو تر بیینە). (۲) ڤەقارو کردەوی وروژنەو ھەست بزوین و لە ئەندازە بەدەر بەجۆش.
- melody** (mel'ə-di), *n.* (۱) ئاوان: نەو. (۲) ئاوانی خۆش یا شیرین.
(۳) خۆشی دەنگ: ئاوانی: مۇسقاایی: (the ~ of verse).
(۴) ھەلەستی گۆرائی.
- meloid** (mel'oid), *n.* جۆرنیکە لە قانۆنچە.
adj. قانۆنچەیی: تاییەتی بەم جۆرە قانۆنچە.
melon (mel'ən), *n.* (۱) کالەک.
(۲) [Slang] قازانجی چاوەپوان نەکراو کە بەش دەکری لەنیوان بەشداری.
کۆمیانیا بەکد: (~ to cut a ~).
(۱) (۱) توانەو: (Sugar ~s in water).
(ب) چوونەو (بەل): یەتکردنەو.
(۲) لەناوچوون: نەمان: توانەو: سەرنگووم بوون:

- (Like snow in sunshine his capital had ~ed.)
(۲) تیکەل و بون: بون بەیک.
(۴) نەرم بوون (دل، ھەست): توانەو:
(Her heart ~ed at the child's tears.)
(Obs.) [دەشکست بوون] ھەرس بردن (مەجان) ڤووخان (ترس، غەمباری، سەرسامی) (۶) تەراو ئی نیشتن: زۆر گەرمابوون.
(۱) (~ down), تواندەو.
(۲) تواندەو: (~ing honey in hot milk).
(۳) وورە وورە نەنیشتن: پەرش و بۆو پیکردن: لەناو بردن:
(The sun ~ed the fog.)
(۴) تیکەل و کردن: تواندەو:
(Here individuals of all races are ~ed into a new race of men.)
(۵) تیکەل و کردن (دەنگ، ڤەنگ): تیکەل کردن.
(۶) نەرم کردن (دل، ھەست).
n. (۱) تواندەو: توانەو. (۲) شتیک تونینراو: شتیک توارو.
(۳) ئەر ھەندە بە یک جار دەتوونیتەو یا دەتوونیتەو.
(۱) تواندەو: توانەو.
(۲) شتی تونینراو یا توارو، ھەندی تونینراو یا توارو.
پەلە توارو.
(۱) دەفری تواندەوی کانزا.
(۲) وولاتیکە کە ھەموو جۆرە نەتەرەیکی کۆچەری تیدا کۆدەبیتەو تیکەل و دەبیت و دەتوونیتەو: (~ The United States is a ~).
member (mem'bēr), *n.* (۱) ئەندام (لەش): پەل.
(۲) بەش (ھاوکیشە) ژمارە و پێوان، پستە، خانو، ڤرد... ھتد.
(۳) ئەندام (رێکخراو، یانە، حیزب).
(۴) [M-] ئەندامی کۆنگرەسی ئەمریکا.
(ب) ئەندامی پەرلەمانی شینگلیزی
(۱) ئەندامیتی: ئەندامی.
(۲) سەرجمە ئەندامان (رێکخراو، یانە، حیزب):
(The club has a large ~.)
membranaceous (mem'brə-nā'shas), *adj.* =
membranous.
membrane (mem'brān), *n.* پەردە (پووەک، گیاندار، کاژ):
تەمکە پینست.
membranous (mem'brə-nəs, mem-brā'nəs), *adj.* Also =
membranaceous, (۱) پەردەیی: لە پەردە دەچن (گیاندار، پووەک).
لە پەردە پیکتاتوو. (۲) پەردە پیکتەنەر (نەخۆشی). (۳) زۆر تەنک
memento (mi-men'tō), *n.* بیرخستەو: بیرخەروە.
نیشانە (لەش): پەل.
memento mori (mi-men'tō mō'ri), [L.] (۱) بیرخەروە (مردن).
(وێک کاسە سەر): بیرخەروە (مردن).
memo (mem'ō), *n.* [Colloq.] = memorandum.
memoir (mem'wār), *n.* (۱) ژاننامە: ژاننامە. (ب) ژاننامە خۆ.
memorandum (۲) (۳) ڤاپۆرتیک زانستی: لیکۆلینەو.
(۴) (pl.) یاداشت: بیرنامە: ڤەرەو: (m-s of a national leader).
(۵) (pl.) تۆمارنامە کاروباری رێکخراوکی زانستی.
memorabilia (mem'ēr-ə-bil'i-ə), *n.pl.* ئەر و شتانی شایانی
لەیریون: شتی لەیادنەچووە: شتی لەیریەنچووە: شتی گرنگ.
memorable (mem'ēr-ə-b'l), *adj.* لەیریەنچووە: خۆش:
لەیادنەچووە: (We spent a ~ evening together.)
-memorability (*n.*); memorablenss (*n.*); memorably (*adv.*).
memorandum (mem'ə-ran'dəm), *n.* (۱) یادنامە: بیرنامە:
(He wrote a ~ to the department chairman.)
(۲) تۆمارنامە: پیکوتن یا قۆتەرانی.
(۳) یادنامە: دیبلۆماسی: ڤاگیاندا نامە: دیبلۆماسی.

memorial

memorial (mə-mōr'i-əl, mə-mō'ri-əl), *adj.* (۱) یادگاری؛

بیرخه‌رومیی؛ هی یادکردنه‌وه (۲) هی بیر یاد؛ هی بیروه‌ری.

(۱) شتی بیروه‌ری؛ شتی که بۆ بیرکردنه‌وه‌ی کسینک یا پووداونک بکری یا *n.* کرابن (په‌یکەر، یشووی گشتی... هتد):

(the Lincoln ~ in Washington)

(۲) پرسه.

(۳) داوانامه؛ خو زانامه؛ سکالانامه

Memorial Day. پۆزی یادکردنه‌وه‌ی کوژراوانی جگه له نه‌مه‌ریکا

پۆزی ۳۰ ی مایس.

memorialize (mə-mōr'i-ə-līz', mə-mō'ri-ə-līz'), *v.t.* (۱)

یادکردنه‌وه؛ بیروه‌ری کردنه‌وه (۲) داوانامه پیشکش کردن؛ خواننامه یا

سکالانامه پندان

memorization (mem'ēr-i-zā'shən), *n.* له‌بهرکردن؛ دهرخ کردن

په‌وان کردن

memorize (mem'ā-rīz'), *v.t.* له‌بهرکردن؛ په‌وان کردن؛ دهرخ کردن

memory (mem'ēr-i), *n.* (۱) بیر؛ یاد

[to have a good (or bad) ~]

(۲) سه‌رحمی شتی له‌بیربوو. (۳) کسینک، شتی. یا کرداری له‌یادبوو

(۴) بیروه‌ری؛ ماوه‌ی له‌بیربوون؛ ماوه‌ی له‌یادبوون:

(Not within the ~ of living men has this happened.)

(۵) په‌یادی؛ یاد (in ~ of his father)

(۶) ناوبانگی پاش مردن؛ ناوبانگی له‌دوا به‌جیماو:

(a man of notorious ~)

(۷) نه‌ی به‌شی پیژمیری نه‌له‌کتونییه (کۆمپووته) که وه‌ک مینک یا بیر

مروقه زانیاری تید کۆده‌کرتیه‌وه ده‌پاریزی بۆ به‌کاره‌ینانی له‌پاشه‌پۆژدا.

commit to memory, له‌بهرکردن؛ په‌وان کردن؛ دهرخ کردن:

(to commit a poem to memory)

from memory, له‌بهر:

(I can recite the poem from memory)

in memory of, به‌یادی؛ (in memory of the martyrs)

memsahib (mem'sā'ib), *n.* میمساب؛ نازناوی ناهه‌تی

نه‌ووپایی میژداده له‌هیندستان (به‌تایبه‌تی ژنی کاربه‌ده‌ستیکی ئینگلیزی)

men (men), *n. plural of man.*

menace (men'is), *n.* (۱) شتیکی مه‌ترسی لیکراو؛ شتی ترسناک.

(ب) مه‌ترسی. ۲. هه‌ره‌شه.

(۳) کسینکی نایسه‌ندی ترسناک.

v.t. & v.i. (۱) خستنه مه‌ترسی‌یه‌وه (۲) هه‌ره‌شه‌لیکردن.

-menacingly (*adv.*)

ménage, menage (mə-nāzh', mā-nāzh'), *n.* (۱) خیزان؛

مال؛ خاوخیزان (۲) مالداری؛ به‌وانی مال؛ که‌بیانوویتی؛ مال به‌رینه‌بردن.

menagerie (mə-naj'ēr-i, mə-nāzh'ēr-i), *n.* (۱) کۆمه‌لیک

گیاندارێ کێوی یا سه‌یری ناو قه‌فه‌ز بۆ نوواندن.

(۲) پیشانگای کۆمه‌لیک گیاندارێ کێوی یا سه‌یر.

mend (mend), *v.t.* (۱) چاک کردنه‌وه؛ چاک کردن:

(to ~ shoes, a broken window, etc.)

(۲) چاک کردن؛ په‌وه‌شت؛ باشکردن؛ راستکردنه‌وه:

(M~ your manners.; to ~ one's ways)

v.t. (۱) په‌وه‌شت باش بوون؛ به‌ره‌و باشی پۆیشت.

(۲) چاکبوونه‌وه؛ ته‌ندرووستی: (The bone ~ed in a month.)

n. (۱) چاکبوونه‌وه؛ چاکبوون؛ چاکردنه‌وه؛ به‌ره‌و باشی پۆیشت.

(۲) شوینی چاکراو؛ کونی دووراه (جل‌وه‌رگ)؛ جێی پینه‌کراو.

mend a fire, ناگر خوشکردن

mend one's fences, په‌یه‌وه‌ندی باشکردن له‌گه‌ل دراوسێ و خه‌نکی تردا

(مروقه، وولات)

mend one's pace, پین مه‌لگرتن؛ خه‌راکردن؛ په‌له‌کردن.

-ment

on the mend,

له‌چاکبوونه‌وه‌یه (ته‌ندرووستی)

به‌ره‌و چاکبوونه‌وه ده‌چن.

mendacious (men-dā'shəs), *adj.* (۱) درۆن: (a ~ child)

(۲) درۆ: (~ statements, newspaper reports, etc.)

mendacity (men-das'ə-ti), *n.* (۱) درۆزی؛ درۆزینی: (۲) درۆ.

Mendel's laws, یاساکانی مەندل (ده‌ریاره‌ی تایبه‌خۆی به‌زگماکی

بۆماوه له‌گیاندارو پوومکدا).

mendicancy (men'di-kən-si), *n.* سوالکری؛ سوال کردن؛

مست پانکردنه‌وه له‌خه‌ک.

mendicant (men'di-kənt), *adj.* به‌سوالکری؛ ژبا؛ سوالکەر.

(۱) سوالکەر. (۲) روشکسه‌وێی سوالکەر (خاچ په‌رستی).

mendicity (men-dis'ə-ti), *n.* = mendicancy.

menial (mē'ni-əl, mēn'yəl), *adj.* (۱) هی نۆکەر؛ بۆ نۆکەر باشه

(کای)؛ پیسو ناخۆش (کای): (a ~ job; She hated such ~ tasks as

washing the pots and pans.)

(۲) کاری پیسو ناخۆش و نۆکهریکەر.

n. (۱) نۆکەر؛ به‌رده‌ست (۲) کسینکی پیسی بۆگه‌نی بێ نرخ.

meningeal (mə-nin'ji-əl), *adj.* تایبه‌تی به‌په‌رده‌ی مینشک و

مۆخی بره‌پراگه.

meninges (mə-nin'jēz), *n.pl.* په‌رده‌ی مینشک و مۆخی بره‌پراگه.

meningitis (men'in-jī'tis), *n.* هه‌وگرده‌ی په‌رده‌ی مینشک و

مۆخی بره‌پراگه (پزیشکوانی).

meningococcus (mə-nin'gō-kok'əs), *n.* میکروبێ نه‌خۆشی

په‌رده‌ی مینشک و بره‌پراگه.

meniscus (mi-nis'kas), *n.* (۱) که‌وانه؛ شتیکی که‌وانه‌یی.

(۲) گه‌ردیینی قۆزو قویاو (۳) پووی که‌وانه‌یی شله‌ی ناو ده‌فر.

(۴) که‌رکه‌گی جویمه (توئکاری).

menology (mi-nol'ə-ji), *n.* (۱) سالنامه‌ی نایینی.

(۲) کورتی زاننامه‌ی پیران له‌سالنامه‌یکه‌ی وه‌مادا.

menopause (men'ə-pōz'), *n.* وه‌ستانی بێ نوژی یا خوینی پزانی

مانگانه‌ی ئافه‌ره‌ت.

-menopausal (*adj.*).

menorrhagia (men'ə-rā'ji-ə), *n.* بێ نوژی یا خوینی پزانی له

پرا‌ه به‌مه‌ری مانگانه‌ی ئافه‌ره‌ت.

mensal (men's'l), *adj.* هی میژنی ناخواردن.

mensal (men's'l), *adj.* مانگانه؛ مانگی؛ مانگی جارێک.

menscs (men'sēz), *n.pl.* بێ نوژی؛ خوینی پزانی مانگانه‌ی ئافه‌ره‌ت.

Menshevik, menshevik (men'shə-vik'), *n.* مه‌شه‌لیکی:

نه‌داسی لقی دا‌پراو له‌حیزبی دیموکراتی ئیشتراکی پووسی پێش شۆرش که

به‌وای به‌په‌گی شۆرشگێڕانه‌ی نه‌بوو وه‌ ده‌ی "بۆشه‌لیکه‌کان" وه‌ستا.

-Menshevism (*n.*); **Menshevist** (*n.*).

menstrual (men'strō-əl), *adj.* (۱) هی بێ نوژی؛

هی خوینی پزانی مانگانه‌ی ئافه‌ره‌ت. (۲) مانگانه؛ مانگی جارێک پووده‌ت؛

مانگنیک ده‌خایه‌نی.

menstruate (men'strō-āt'), *v.t.* بێ نوژی هاتن؛ خوینی پزانی

menstruation (men'strō-ā'shən), *n.* بێ نوژی؛

خوینی پزانی مانگانه‌ی ئافه‌ره‌ت.

menstruous (men'strō-əs), *adj.* بێ نوژی.

mensurable (men'shēr-ə'b'l), *adj.* ده‌پێوێ؛ نه‌دازه‌ی ده‌گێری.

mensural (men'shēr-əl), *adj.* پێوانه‌یی؛ پێوانی؛ هی پێوان.

mensuration (men'shə-rā'shən), *n.* (۱) پێوان؛ نه‌دازه‌گرتن.

(۲) نه‌دازه‌گرتنی قه‌واره‌ و پانی و درێژی و پو (ژماره‌ و پێوان).

-ment (mənt, mint), پاشگرتنه‌که به‌مانای: (۱) نه‌نجام؛ به‌ره‌م:

(improvement)

(۲) هۆ.

mental

- (۲) کردن: شنواری کردن: کارکرد: (*movement, measurement*)
(۴) بار: دوح (*disappointment*)
mental (men'tl), *adj.* (۱) میشکی: هر میشک: هوشهکی:
(~ powers)
(۲) له: میشک: نیکده در تهمه (واته بهین نورسینهوه): (*~ arithmetic*)
(۳) شین: میشک: تیکچو: (*a ~ patient*)
(۴) هر شینان (*a ~ hospital*)
mental (men'tl), *adj.* چه ماکه کی
mental age, تهمه نی میشکی: راده ی تیکه یشتو زیره کی که سیکه
mental deficiency, میشک: ناهوای (به زکماکی)
mentality (men-tal'ə-ti), *n.* (۱) توانای میشکی: زیره کی: میشک
(۲) باری میشک: شیوه ی بیرکردنمه: بیروهوش: شیوه ی بیروهوش:
(*a war ~; a racist ~*)
mentally (men'tl-i), *adv.* (۱) به میشک: له میشکدا
(۲) له روی میشکوه: دهریاری میشک: له یاری میشکوه
menthol (men'thol, men'thōl, men'thōl), *n.* مینسول
ماده یه که له نعا دهرده هینرئ بؤ بؤن دهرمان
mention (men'shan), *n.* نامبردن: نامبردن: ناوهینان
v.t. نامبردن: ناوهینان
Don't mention it! شایانی نیجه: له وهلامی سوپاسدا
make mention of, نامبردن: ناوهینان
not to mention, چگله: نه خوازه
mentor (men'tēr), *n.* ناموزگار: رابه ری زیری دلسوز:
ماموستی ناموزگاریکار
menu (men'ū, mā'nū), *n.* (۱) لیستی خواردن: چیشخانه:
خوارکامه ناشنامه: پینشی دهوترئ: "bill of fare"
(۲) خورک: خورده مهنی پیشکشکار
meow, meou (mi-ou', myou), *n.* میاوانی: شیشه: میاومیاو
v.i. میاواندن
Mephistopheles (mef'ə-stof'ə-lēz), *n.* (۱) مفیستوفیس:
شیمانه گوره داستانی کون (۲) شیمتان: کسکی زل و قوماربان
-Mephistophelean; Mephistophelian (*adj.*)
(۱) مونیکی پیسی له ژنره مینهوه هاتو
mephitis (me-fi'tis), *n.* (۲) مژگن: مونیکی پیس
-mephitic (*adj.*)
mercantile (mūr'kən-til, mūr'kən-til'), *adj.* (۱) بازرگانی:
هری بازرگانو دزرگانی: بازاری (۲) هر هستی بازرگانیتی
mercantilism (mūr'kən-til-iz'm), *n.* هستی و فلسفه ی
بازرگانیتی (به تاییه تی له نهو روپا: پاش دواپی پش هاتنی دهره بگایه تی که
برینی بو به پهره پش سهندنی بازرگانی و زیاترکردنی ناردنی شتومک بؤ
دهرود وک له مینانی بؤ ناو ولادت) (۲) بازرگانیتی
mercenary (mūr'sə-ner'i), *adj.* (۱) تنها بؤ پاره کراو:
پاره خوشه ویست (ب) چاویرسی
(۲) نه کری گرو: هر سهریازی به کری گراو
n. (۱) سهریازی به کری گراو (له لایه ن ولاتی بیگانه وه): جاش
(۲) نوکر: چلکا و خور: به کری گراو
merc (mūr'sēr), *n.* کووتالغوش: بازرگانی کووتال
mercery (mūr'sēr-i), *n.* (۱) کووتال: قوماش
(۲) فروشکای کووتال: کووتال فروشی
merchandise (mūr'chən-dīz'), *n.* (۱) فروته ی شتومه کی
بازرگانی (۲) [Obs.] بازرگانی: کرین و فروشتن
v.t. & v.i. کرین و فروشتن: بازرگانی کردن
merchant (mūr'chant), *n.* (۱) بازرگان: کوفروش
(۲) دوکاندار: ورده فروش: خاوه ن فروشکا
adj. (۱) هر بازرگانی: بازرگانی (۲) هر گله که شتی بازرگانی

meridian

- merchantman** (mūr'chant-mən), *n.* (۱) کشتی بازرگانی
(۲) [Archaic] بازرگان
merchant marine, (۱) گله که شتی بازرگانی ولاتی
(۲) کشتی یه وانی نه گله که شتی یه
merciful (mūr'si-fəl), *adj.* به به زهی: به خشنده: دلنرم: به رحم
merciless (mūr'si-lis), *adj.* بی به زهی: دلرهق: بی رحم:
بی نامان
mercurate (mūr'kyoo-rāt'), *v.t.* جیوه تیکه لاو کردن:
جیوه لیدان
mercurial (mēr-kyoor'i-əl), *adj.* (۱) [M-], تاییه تی به
نستیزی: گه بؤکی موشتیری (۲) جیوه یی: جیوه دار
(۳) زویران: دانا: زیره و قوماربان
(۴) همیشه گوزاو: حولی: جیوه تیکراو
n. دهرمانیک یا گرویه که که جیوه ی تنداب
mercurialism (mēr-kyoor'i-əl-iz'm), *n.* ژهر لیدان به جیوه
ژهرای بوون به جیوه
mercuric (mēr-kyoor'ik), *adj.* جیوه داری: هاوینزی دور
(کیمیایگری)
mercurous (mēr-kyoor'as, mūr'kyoo-ras), *adj.* جیوه دار
(به تاییه تی هر هاوینزی یه)
Mercury (mūr'kyoo-ri), *n.* (۱) خودای پیامبری و بازرگانی و
کارگری و زمان پارای و زویرانی و هاتوچو دزی (نه فسانه ی یومانی)
(۲) نستیزی: گه بؤکی موشتیری
mercury (mūr'kyoo-ri), *n.* (۱) جیوه (۲) جیوه ی گروپینو
(۳) پیامبر: رابه (۴) جوره بووه کیکی نهو روپاییه هندیکی ده خورئ و
هندیکی تریشی ژهرای یه
(۱) به زهی: دلنرم: به رحم
(۲) به خشنده یی: لیبوردن (۳) دهسلاتی به خشین یا لیبوردن
(۴) خهلاتی خواهانه
interj. "نه ی هاوار به مانا":
at the mercy of, له ژنر دهسلات یا په حمدا بوون:
(*A slave is at the mercy of his master;*
The ship was at the mercy of waves.)
mercy killing, = euthanasia
mere (mēr), *adj.* (۱) تنها: هر: نهو نده (*He's a ~ child.*)
(۲) [Obs.], تنوا: پته
(۱) (b) دهریا: [Archaic, Poetic, or British Dial.]
(ب) لقی دهریا: (۲) دهریاچه (۳) زلکان
mere (mēr), *n.* [Archaic, Poetic, or British Dial.] سنور
merely (mēr'li), *adv.* (۱) تنها: هر: نهو نده
(*I ~ asked you a question.*)
(۲) [Obs.], به تهوای
(۱) قهحانه
(۲) دورکوژ: دوزنه: دوز: به بوکهش جوان: زهق و هه زانیه ها
merganser (mēr-gan'sēr), *n.* جوره مرویه کی ماسی خوری
پوینه داری ده نوک باریک و نوشتاوه یه
merge (mūj), *v.i. & v.t.* لیکدان: بوون به یه: یه کگرتن:
یه کگرتنمه
-mergence (*n.*)
merger (mūr'jēr), *n.* بوون به یه (به تاییه تی دوو کومپانی یا زیاتی)
یه کگرتن
meridian (mə-rid'i-an), *adj.* (۱) هر نیوه یو: نیوه یو
(۲) هر مینای دینزی (جوغرافیا)
(۳) تاف (گمنجی، جوانی، به ختیار، دهسلات): ههرت
(۴) [Rare], باشووری

- (۱) بزرگترین شونگ که نئستیریهک پیتیدا دهرات له گهراپیدا
 (۲) تاف (گنجی، جوانی، هیز، خوشی، دهرله مندی... هقد)؛ ههرت.
 (۳) [Obs.] نیومیز. (۴) هینلی نیومیز (نئستیریه ناسی).
 (۵) هینلی دریزی (جوگرافیا).
 (۶) (۱) شونینگکی تاییهتی. (ب) سرووشتی تاییهتی.
meridional (mə-rid'ī-ə-n'l), *adj.*
 (۱) باشوری
 (۲) تاییهتی به دانیشتونانی ناوچهی باشوری نوروپا به تاییهتی فەرهنسا.
 (۳) تاییهتی به هینلی نیومیز یا هینلی دریزی.
 دانیشتونانی ناوچهی باشوری نوروپا به تاییهتی فەرهنسا
n. [M-].
 (۱) سپینهی هینکهی شله قینراو شکر
meringue (mə-ran'), *n.*
 که له فرندا سورده کریتوه و دهرتته سر کیک (۲) کیکیکه له سپینهی
 هینکهیه و شکر دروست دهرتته و میوه دهرتته ناویهوه.
merino (mə-rē'nō), *n.*
 (۱) مری نیسپانی (که بهرگنهکی دریزی
 ناوریسمیه). (۲) بهرگنی نهم جوره مریه. (۳) پیسی نهم خورییه.
 (۴) قوماشیک خورییه له خورییه دروست دهرتته.
adj.
 تاییهتی به جوره مریو پیسو خوری و قوماشه.
merit (mer'it), *n.*
 (۱) باشی؛ نایابی؛ چاکلی؛ لیهاتوویی؛
 (a play of ~)
 (۲) (pl.) نهها؛ نرخ؛ بایخ.
 (۳) چاکه؛ کار یا شتی باش (۴) خهلات؛ پاداشت
 (۵) (pl.) چاکو؛ خراپی؛ باش و خراپی؛
 (You have to decide the case on its ~s.)
v.t.
 هینان؛ شایسته بوون.
merited (mer'it-id), *adj.*
 دههینن؛ شایستهی نهویه.
meritorious (mer'ō-tōr'i-as, mer'ō-tō'r'i-as), *adj.*
 باش؛
 چاکه؛ شایستهی خهلاته
merit system,
 سیستمی لیهاتوویی؛ داناو و پینشختنی فەرمانبهران
 بهگونهری لیهاتوویی نهک خاترو خواشت
merl, merle (mūrl), *n.* [Archaic or Poetic],
 بالندهیهکی رهشی
 نهورپایییه نهختیک له چۆلهکه گهرهتره
merlin (mūr'lin), *n.*
 بالندهیهکی گۆشخوره له واشه دهجن
merlon (mūr'lon), *n.*
 دیواری نیوان دوو کونی سهنگرک
mermaid (mūr'mād'), *n.*
 (۱) پری دهریا گیانداریکی نهفسانهیییه.
 سهر و لهشی کچو کلکی ماسی هییه؛ کهنیشکی دهریا. (۲) نافرتهی مهلوان
merman (mūr'man'), *n.*
 (۱) پیایو ناوی گیانداریکی نهفسانهیییه
 لهشو سهری پیایو کلکی ماسی هییه (۲) پیایو مهلوان.
-merous (mēr-əs), *adj.*
 پاشگریکه سهامای؛ نهونده پارچه یا بهشی هییه
merrily (mer'ə-li), *adv.*
 بهخوشییهوه؛ به کهیفر خوشی؛
 بهشادییهوه.
merriment (mer'ī-mənt), *n.*
 خوشی؛ شادی؛ زهماوند؛
 کهیفر خوشی؛ بهزومرهزم.
merry (mer'ī), *adj.*
 (۱) پر له کهیفر خوشی؛ پر له شادی و پینکهنین
 شاد؛ خوش (a ~ laugh; a ~ Christmas)
 (۲) [Archaic] (the ~ month of May).
 (ب) بهلاقرتی؛ بهتوسهوه.
-merriness (n.).
 به پینکهنین و گۆزانی و زهماوند کات رامواردن
 خوش رامواردن
 گالته پیکردن؛ پینکهنین.
make merry over,
 قهشمر؛ گالتهچی.
merry-andrew (mer'ī-an'drō), *n.*
 (۱) چهره و فلهک
 (۲) پودانی شت به پهل و یک لهوای یک و سهر؛ سورانهوه؛ خولانهوه
merrymaker (mer'ī-māk'ər), *n.*
 زهماوندگنیز؛ بهشادی ناھنگ؛
 ناھنگهگر
merrymaking (mer'ī-māk'ing), *n.*
 بهزومرهزم؛ زهماوند؛

ناھنگ.

merrythought (mer'ī-thôt'), *n.* = wishbone.**mesa** (mā'sə), *n.***mesalliance** (mā-zal'ī-əns), *n.*

ژنهینان و شووگردنی ناھوتا؛

mescal (mes-kal'), *n.*

(۱) جۆریکه له "کاکتس" (روشی

cactus "بیینه). (۲) خواردنهوهیهکی سهرخۆشکهره له خۆشاری نهم

پووهکه دهرههینری.

mescaline (mes'kə-lēn', mes'kə-lin), *n.*

یا گۆزیکهره وهک بهنگ دههینتههوی مهلووهسهو زپهخمو وریته، له پووهکی

mesdames (mā-dām'), *n. plural of madame and madam.***mesdemoiselles** (mā'd'mwā'zel'), *n. plural of**mademoiselle.***mesecms** (mē-sēmz'), *impersonal v.* [Archaic],

واپزان؛

mesencephalon (mes'en-sef'ə-lon'), *n.*

میشکی ناومرست.

mesh (mesh), *n.*

(۱) کون (تۆپ، بیژنگ، هینک).

(۲) (pl.) پایه له کانی کونه تۆپ. (۳) تۆپ. (۴) داو؛ تله.

(۵) بهیهکداچوون و قایم بوونی ددانهکانی زنجیرو گنیری مهکینه... هتد.

v.t.

(۱) به داومه کردن؛ پیوه کردن؛ ئالوزاندن.

(۲) بهیهکداکردن و لهیهک قایم کردنی ددانهکانی زنجیرو گنیری مهکینه... هتد.

(۳) پیگهره گونجان؛ پیگهره باش کارکردن.

(۱) ئالوزان؛ پیوه بوون. (۲) بهیهکداچوون و قایم بوونی ددانهکانی زنجیرو

گنیری مهکینه... هتد. (۳) پیگهره گونجان؛ شیان.

بهیهکداچووه و قایم بووه (ددانهکانی زنجیرو گنیری مهکینه)؛

لهیهک گیربوون.

meshwork (mesh'würk'), *n.*

تۆپ؛ تهیمانه.

meshy (mesh'i), *adj.*

کون کون وهک تۆپ.

mesial (mē'zi-əl, mes'ī-əl), *adj.*

له ناومرستدا؛ بهتاییهتی به

دیویمشکردنی لهشی گیاندار به هی پاست و چهپهوه.

mesmeric (mes-mer'ik, mez-mer'ik), *adj.*

به نوواندن موگناتیسسی؛ دلهزینهر؛ هۆش لیز.

mesmerism (mes'mēr-iz'm, mez'mēr-iz'm), *n.*

(۱) خهر -

لیختنشی موگناتیسسی؛ نوواندن موگناتیسسی؛ هۆش لی برین. (۲) دلهزاندن

mesmerize (mes'mā-riz', mez'mā-rīz'), *v.t.*

(۱) نوواندن

موگناتیسسی؛ خولایختنشی موگناتیسسی؛ هۆش لی برین.

(۲) دلهزاندن؛ شینت و شهیداکردن؛

(He could ~ an audience by the sheer force of his

presence.)

-mesmerizer (n.).**mesne** (mēn), *adj.*

ناومرست (کات).

mesne lord,

دهرهههیکه که زهری به کری دهرگری له دهرهههیکه گهرهتر،

له خوی.

meso- (mes'ō, mes'ə),

پینشگریکه بهامانی؛ لهنیوان؛ نیوان؛

ناومرست؛ ناوهند.

mesoblast (mes'ə-blast'), *n.*

نهی شانانهی ئاولهمیه که سهرچاوهی

پهرهسهندن ئینسان و ماسولکه تیشووی له شه.

mesocarp (mes'ə-käp'), *n.*

ناومرستی گۆشتی میوه.

mesocephalon (mes'ō-sef'ə-lon'), *n.* = mesencephalon.**mesoderm** (mes'ə-dürm'), *n.* = mesoblast.**mesomorphic** (mes'ə-môr'fik), *adj.*

(۱) هی باری نیوان شلهو

رهقی. (۲) هی لهشی ماسولکهی بههیزو ئینساناوی.

mesonephros (mes'ə-nēf'ros), *n.*

گورچیلهی ئاولهمی گیاندار؛

برهبرهدار.

mesophyll

mesophyll (mes'ə-fil'), *n.* شانەى نەرمى نارمەى گەلا.
mesophyte (mes'ə-fit'), *n.* پورەمكىنە لە دەوروپەرنەكدا دەپوینت
كە شنى مام ناوەندى بێت.

Mesopotamia (mes'ə-pə-tā'mi-ə), *n.* مێزوپوتاميا: وولاتى
نیوان دوو دەيار: "عێراق".

mesquite, mesquit (mes-kēt', mes'kēt'), *n.* دار يا دەووەنىكى
دەركارى به بەرەكەى وەك كەلووى پاقلە وایە.

mess (mes), *n.* (١) ژەم: يەك خۆراك. (٢) ژەمە شۆريا.
(٣) خواردنى ناخۆش.

(٤) تاقمىك كە ھەميشە پىنگەرە نان دەخۆن (وەك سەربان): نارەلى سەر خوان.

(٥) (١) نە ژەمە خواردنەى ئەم تاقمە پىنگەرە دەخۆن.

(ب) خوان: خوانى گشتى يا كۆمەل: خوانى جەماوەرى: (He's at ~ now.)

(٦) كۆمەلەى شتى تىكەلەووپىنگەرە يا بەسەرەكدا كەوتوو.

(٧) تەنگوچەلەمە: ناخۆشى سەرنەشە: (He got himself into a ~.)

(٨) تىكەلەووپىنگەرەى پىسبوخلى.

(٩) گەندوگوا: پىسى: پىسايى: (Please clean up this ~.)

v.t. (١) خواردن پێدان (وەك لە سوپادا).

(٢) پىس كردن: پىسبوخلى كردن. (ب) (up ~), تىكەدان:

(The late arrival of the train ~ed up our plans.)

(٣) [Obs. or Dial.] خواردن بەشكردن: خواردن بەخشینەرە.

v.i. (١) ناخواردن بە جەماوەرى: پىنگەرە ناخواردن.

(٢) تىكەدان: تىكەلەووپىنگەرەى: شىواندن.

(٣) دەست تىكەشان: دەست تىخستى (كاروبارى خەلك).

تىكەدان: شىواندن.

make a mess of,

(He made a mess of his life.)

mess around (or about), (١) خۆ خەرىك كردن: كات كوشتن:

خۆ خەلفاندن بە شتى ھېچوچوچو بىن ئەنجامەرە:

(She's always messing around the house.)

(٢) [Colloq.] ناپاكي كردن لە ژنو مێردى خۆ (بەتايەتەى بەندىيەرە).

message (mes'ij), *n.* (١) نامە: پەيام: راسپاردە.

(٢) پەيامبەرى: (٣) پەيامىكى گەنگ (وەك ھى پىنگەمبەرەك يا لەمەلسووفەك).

messenger (mes'n-jēr), *n.* (١) پەيامبەر: نامەبەر: تەنەر.

(٢) رابەر: پىنگەمبەر [Archaic], پىنگەنگ: مژدەبەر.

mess hall, ژوور يا ھۆلى ناخواردن (فۆردوگا): خوانى جەماوەرى.

Messiah (mə-sī'ə), *n.* (١) پەنگەرەى چاوھەوانكرارى جوولەكە

(ناينى جوولەكە): (٢) مەسیح: عيسا.

(٣) [m-] پەنگەرەى چاوھەوانكرار.

Messianic (mes'ī-an'ik), *adj.* (١) تايەتەى بە مەسیح: ھى عيسا.

(٢) [m-] ھى پەنگەرەى چاوھەوانكرار.

Messias (mə-sī'əs), *n.* = Messiah.

messieurs (mes'ērz), *n. plural of monsieur.*

messily (mes'ə-li), *adv.* بە پىسبوخلى: بە تىكەلەووپىنگەرەى:

بە شىواوى: بە پىسى.

messiness (mes'ī-nis), *n.* پىسبوخلى: پىسى: شىواوى:

تىكەلەووپىنگەرەى

mess jacket, چاگەتى سىي پىپارەنى تەسكى كورت ھەتا ناوعد

(بۆ بۆنەى پەسى)

mess kit, دەفرى ناخواردنى سەربازو دەشتەمان.

(پىشى دەروترى: "mess gear")

messmate (mes'māt), *n.* ھاوخوان (فۆردوگا).

Messrs. (mes'ērz), *n. plural of Mr.*

messuage (mes'wij), *n.* خانووبەرە: مانێك بە خانو و خانوچەك و

ھەوش و زەوى دەرووبەرىيەرە.

messy (mes'i), *adj.* (١) پىسبوخلى: پىس: ناپوختە: تىكەلەووپىنگەرە:

ناپەك و پەنگ: شىواو (a ~ place, dress, person, etc.)

metalloid

(٢) خراب (بارى ژيان): پەر لە سەرنەشە: ناخۆش: شىواو: (a ~ situation)
كەسێكى دوو پەگ (بەتايەتەى نافرەتەك كە
mestiza (mes-tē'zə), *n.* نەوى ئىسپانى يا پورتوگالى ھىندى نەمەرىكى بێت لە وولاتانى نەمەرىكى
لاتىنیدا).

mestizo (mes-tē'zō), *n.* كەسێكى دوو پەگ (بەتايەتەى پىوانك يا
كوپەك كە نەوى ئىسپانى يا پورتوگالى ھىندى نەمەرىكى بێت لە وولاتانى
نەمەرىكى لاتىنیدا).

met (met), *past tense and past participle of meet.*

meta- (met'ə), پىنگەرەكە بەماناى: (١) شىوہ گۆران:

(metamorphosis)

(٢) (١) لەولا: لەو پەرە لەپاش: نەودىو: (metaphysics)

(ب) بەرتر: لەسەر (٢) لەپشتەرە: لەپشت.

(٤) لىوہ وەرگىراو (كىميا)

metabolic (met'ə-bol'ik), *adj.* تايەتەى بە کردارە كىمىايەيەكەن

لە لەشى گيانداردا (ووشەى داھااتوو بىيئە)

metabolism (mə-tab'ə-liz'm), *n.* مێتابوليزم: کردارەكانى

زىندەوهرى: کردارە كىمىايەيەكانى شانەكانى زىندەوهر كە پىووست بۆ ژيان:

زىندەكار

metabolite (mə-tab'ə-līt'), *n.* ماددەيەك كە لە ئەنجامى کردارە

كىمىايەيەكانى شانەكانى زىندەوهردا پەيدا دەبێت.

metabolize (mə-tab'ə-līz'), *v.t. & v.i.* گۆرینی خواردەمەنى بە

کردارە كىمىايەيەكانى شانەكانى زىندەوهر بۆ بەردەوام بوونی ژيان

metacarpus (met'ə-kār'pəs), *n.* ئىسقانەكانى دەست لەنيوان

مەچەك و پەنجەكاندا: شانەى لەپ: بەروپشتى لەپ.

-metacarpal (*adj.*).

metacenter, metacentre (met'ə-sen'tēr), *n.* چەتى

قورسايى بەشى نوقووم بووى لەشێكى سەرنوگەرەتوو.

metagalaxy (met'ə-gal'ək-si), *n.* گەردوون.

metal (met'əl), *n.* (١) كانزا: كانزا: دارپەژاوتىكى دوو كانزا يا زياتر.

(٢) شتىكى كانزايى. (٤) سرووشتى مروژ: ماك: گەوهر.

(٥) [British], بەرەدەشكار: وورە بەرد.

(٦) شووشەى توواو (كە پەيگەرە شتى شووشەى ئى دروست دەكرى)

(٧) ناستى جۆشەدرای توواو (٨) تىپى كانزايى (چاپەمەنى).

adj. كانزايى: لە كانزا دروستكرار.

v.t. بە كانزا داپوشين: كانزا ليدان.

metalist, metallist (met'əl-ist), *n.* (١) كارگرى كانزا.

(٢) لايمەنگرى بەكارھێنانى پارەى كانزايى لەباتى ھى كاغەز.

metalize (met'əl-īz'), *v.t.* (١) داپوشين بە كانزا: كانزا ليدان.

(٢) گۆرین بۆ كانزا

metallic (mə-tal'ik), *adj.* (١) كانزايى.

(٢) كانزايى تىدايە: كانزايى ئى دەردىت: لە كانزا پىنگەتوو:

(a ~ compound)

(٢) لە ھى كانزا دەچى (دەنگ): (a ~ sound)

-metallically (*adv.*).

metalliferous (met'əl-īf'ēr-əs), *adj.* كانزايى ئى دەردىت:

كانزادار.

metalline (met'əl-in, met'əl-in'), *adj.* (١) metallic.

(٢) كانزا يا مايۆنى كانزايى تىدايە.

metalist (met'əl-ist), *n.* = metalist.

metallize (met'əl-īz'), *v.t.* = metalize.

metallography (met'əl-og'rə-fi), *n.* (١) لىكۆلىنەوى پىنگەتانو

تايەخۆى كانزاو دارپەژەى كانزايى. (٢) جۆرەكە لە چاپكردن.

metalloid (met'əl-oid'), *n.* (١) شتى ناكانزايى.

(٢) شتى نيمچە كانزايى.

(١) لە كانزاچوو. (٢) ناكانزايى: نيمچە كانزايى

adj.

(۲) كىشى مۇسقا. (۳) مەتر.
meter (mē'tēr), *n.* پىئورە: كات، دورى، خىراپى، ھەند، توندوتىش؛
 ئۆلچەم: (a water- ~ ; a parking ~).
v.t. پىئورە بە پىئورە: ئاماردىن بە ئۆلچەم.
-meter (mē'tēr, mī-tēr), پاشگىرنەك بەماناى: (۱) پىئورە: ئۆلچەم.
(barometer, thermometer)
 (۲) (۱) ئۆلچەم مەترىكى تاپىھەتى: (kilometer).
 (ب) كەرتەمەترىكى تاپىھەتى: ئۆلچەمىكى تاپىھەتى لە كەرتەمەتر:
(centimeter)
 (۲) كىشىلىكى تاپىھەتيدار (ھۆنراھە): (pentameter).
methadon (meth'ə-don), *n.* مىسادۇن دەرماتىكى سىركەرە.
methane (meth'an), *n.* مىسان: گازىكى بسوتى بىن رەنگى
 بىن بۇنى كانگەو ئۆلچەم (كىمىيە).
methanol (meth'ə-nōl, meth'ə-nol), *n.* مىسانۇل شەبەكى
 بسوتى بىن رەنگى ئۆلچەمىيە (كىمىيە).
methinks (mi-thinks'), *impersonal v.*, [Archaic], لام واىھە:
 وا بزانم.
method (meth'əd), *n.* (۱) شىۋەى كەرنى كارىكە: شىۋازا: رىبازا:
 رىنگە: (modern ~s of language teaching).
 (۲) رىنگە رىپىكى (بىرۋە)، كار، دەرىپىن، شتومەك رىنگىشتى.
methodic (mə-thod'ik), *adj.* = methodical.
methodical (mə-thod'i-k'l), *adj.* رىنگە رىپىكە بە شىۋازىكى
 تاپىھەتى كراۋ يا رىنگىخراۋ: (~ work; a ~ man).
methodically (mə-thod'i-k'l-i), *adv.* بەپىي شىۋازىكى
 تاپىھەتى: بەۋوردى: بە رىنگە رىپىكى:
 (to arrange or do something ~)
Methodism (meth'əd-iz'm), *n.* (۱) بىرۋە شىۋەى پەرسىتى
 لىقىكى كىلىسەى خاچ پەرسىتەكانە كە پىيان دەلىن "مىسۇدىيەكان"
 (۲) ۋوشەى درابى بىيەنە. (۳) خۇبىستەمە بە توندوتىش بە شىۋازىكى
 تاپىھەتى لە كەرنى كارىكە.
Methodist (meth'əd-ist), *n.* (۱) ئەندامى لىقىكى كىلىسەى
 خاچ پەرسىتەكانە كە پىي دەۋورتى "مىسۇدىيەكان" ۋە لەلايەن چارلسو
 جۇن وىلسو چەند كەسكى تەرۋە لە ئۆكسۇرد لە نىنگلەتەرە لە سالى
 ۱۷۲۹ دا دامەزرا
 (۲) [Rare]. [m-]. [l-] كەسكىكە بە توندوتىش خۇي دەبەستىتەرە بە
 شىۋازىكى تاپىھەتىيەۋە لە كەرنى كارىكە.
methodize (meth'əd-iz'), *v.t.* رىنگە رىپىكە كەرنى:
 شىۋازىكى تاپىھەتى بۇ دانان.
methodology (meth'əd-ol'ə-jī), *n.* (۱) زانستى شىۋازى
 بىر كەرنەۋە لىكۆلنەۋەى زانبارى ۋە لەسەفى (ئىربىزى). (۲) زانستى شىۋازى
 كەرنى كارىكە: سەرجەمى شىۋازى لىكۆلنەۋەى زانبارىيەك يا كەرنى شتەك.
methought (mi-thōt'), [Archaic], *past tense of methinks.*
Methuselah (mə-thū'z'l-ə), *n.* (۱) كەلەپياۋىكى جۈۋەكەپە
 كە بەپىي نىنجىل گوايە (۹۶۹) سال ئاۋە. (۲) پياۋىكى ئۆز پىر.
meticulous (mə-tik'yoo-ləs), *adj.* (۱) ئۆز ۋورد (مىۋە): ۋورد:
 پوخە: (۲) ئۆز سەرنجەدەر بە شتى ۋوردو بىن بايەخ.
-meticulousity; meticulousness (n.); meticulously (adv.).
métier (mā-tyā'), *n.* پىشە
métif (mā-tēf'), *n.* كەسكىكى دوۋرەگ (بەتاپىھەتى كە ھى فەرەنسى ۋە
 ھىندى نەمەرىكايى بىت).
metonym (met'ə-nim), *n.* ۋوشەى مەجازى (ۋوشەى دوايى بىيەنە).
metonymy (mə-ton'ə-mi), *n.* مەجاز: بەكارھىنانى ۋوشە يا
 دەستەۋازىيەك بە ماناى ۋوشە يا دەستەۋازىيەكى تە:
 (the White House decided = the President decided;
 the Crown = the King or the Queen)

-metonymic; metonymical (adj.).
metre (mē'tēr), *n.* = meter.
metric (met'rik), *adj.* (۱) تاپىھەتى بە پىئورە.
 (۲) مەترى: تاپىھەتى بە پىئورە مەترى: (~ system).
metrical (met'ri-k'l), *adj.* (۱) كىشدار (ھۆنراھە).
 (۲) metric.
-metrically (adv.).
metrics (met'riks), *n.pl.* (۱) لىكۆلنەۋەى كىشى ھۆنراھە.
 (۲) نوۋسىنى ھۆنراھەى كىشدار. (۳) تىۋرى پىئورە (ئۆلچەم رىپىئورە).
metric system, پەپەرەۋى مەترى: پەپەرەۋى پىئورە كىشدارى دەپى
 بەگۈزەرە مەترى كىلۇگرام.
metric ton, تەنى مەترى: تەنى ھەزار كىلۇگى.
metrist (met'rist, mē'trist), *n.* (۱) ھۆنەرى ھۆنراھەى كىشدار:
 ھۆنەر. (۲) زاناي كىشى ھۆنراھەى پىسپۇرى ھۆنراھەى كىشدار.
metritis (mi-trī'tis), *n.* ئاۋسانى مىندادان.
Metro, metro (mē'trō), *n.* مىترۇ: رىنگە شەمەندەفرى كارەبايى
 ئۆزۋەمىن.
metro- (mē'trō, met'rə), پىشگىرنەك بەماناى: پىئورە:
(metrology)
metro- (mē'trō, met'rə), پىشگىرنەك بەماناى: مىندادان.
metrology (mi-trol'ə-jī), *n.* (۱) زانستى كىشدار ۋە پىئورە: كىشدار ۋە
 پىئورە زاناي. (۲) پەپەرەۋى كىشدار ۋە پىئورە.
metronome (met'rə-nōm), *n.* ئامپىرىكى كات ئۆلچەم.
metronymic (mē'trə-nim'ik, met'rə-nim'ik), *adj.* ئاۋى
 داىكى يا داىپىيە: لە ئاۋى داىكى يا داىپىيەۋە ۋەگىراۋە.
metropolis (mə-trop'ē-l-is), *n.* (۱) گەرە شارى ۋولتەك:
 پايتەخت: شارى سەرەكى ۋولتەك. (۲) شارىكى گەرە: شارىكى سەرەكى.
 (۳) داىكەشارى ئاۋچەپەكى يۇنانى كۆن. (۴) سەرەك قەشەنشىن.
metropolitan (met'rə-pol'ē-t'n), *adj.* (۱) پايتەختى:
 گەرەشارى: سەرەك شارى. (۲) سەرەك قەشەنشىنى.
n. (۱) شارى: شارستانى: خەلكى شارى: دانىشتۇۋى شارى.
 (۲) سەرەك قەشە (۳) ھارۋالەتى داىكەشارى ئاۋچەپەكى يۇنانى كۆن.
-metry (met'ri), پاشگىرنەك بەماناى: پىئورە:
 زانستى پىئورە: ھۆنەرى پىئورە.
mettle (met'l), *n.* پەرۋەشت بەزى: پەرۋەشت: ئازابى: غىرەت:
 نەبەردى: جۇش: چالاكى: (~ to test someone's ~).
 on one's mettle, پال پىئورەۋ بۇ ھەۋلەدان بە نەپەرەى توانا.
mettled (met'ld), *adj.* = mettlesome.
mettlesome (met'l-səm), *adj.* بەغىرەت: بەجۇش: ئازا: چالاك.
mew (mū), *n.* (۱) قەغەزى ھەلۇ: (۲) لەنە: جنى خۇشاردەۋە.
 (۳) [Obs.], جنى بەستەۋە: بەندىخاھە.
v.t. (۱) (~ up), خستە قەغەزەۋە: بەستەۋە.
 (۲) [Archaic], پەر فرىدان.
 (ب) [Obs.], شاخ كەۋتن يا فرىدان (كەلەگىۋى).
v.i. [Archaic], پەر فرىدان: پەر كەۋتن (بالندە).
mew (mū), *n.* مياۋمياۋى پىشە: مياۋان
v.i. مياۋان: مياۋاندن.
mew (mū), *n.* نەۋرەس: بالندەيەكى ئاۋى سىپى يا بۇرە نەختەك لە كۆتەر
 گەرەتەرە.
mewl (mūl), *v.i.* گرىيان ۋەك مىندال: نوۋەنۋوز كەرن.
mews (mūz), *n.pl.* (۱) ئاۋلەى نەسپى شاھانەى لەندە.
 (۲) ئاۋلەى دەۋرى ھەۋشەيەك يا لاپىيەك (كە ئىستازۇرەپەيان كراۋن بە
 خانۋرچەك).
Mexican (mek'si-kən), *adj.* مەكسىكى: تاپىھەتى بە گەل مەكسىكو
 زەمان ۋە كىلتۈرەكەيان.

- n.** كەسىپكى مەكسىكى: ھارولەت يەككى مەكسىك.
- mezzanine** (mez'ə-nēn', mez'ə-nin), *n.* (۱) ئىمچە ئۆمى. (۲) ئىۋان ئۆمى يەكەمە دوۋەمى خانىۋىك.
- (۳) (۱) ئۆمىن بالكونى سىنەما، شانۇ، يا تىياتىر خانە.
- (ب) يىزە كورسىيەكەنى پىشەمەي شەم بالكونە.
- miaow, miaou** (mi-ou', myou), *n.* & *v. i.* = meow; mew.
- miasma** (mī-az'mə, mī-az'mə), *n.* ھالۋى بۆگەنى لە ئۆنگارو.
- لاشەي بۆگەن كوردوۋە ھاتوۋ
- miasmal (adj.); miasmatic; miasmie (adj.).**
- mica** (mī'ka), *n.* مىكا: كانزايەكى ھافۇنى يا سىلىكونىيە بە ناسانى.
- دەكرى بە تەبەقى تەندە كەرما كارى تىن ناكات.
- mice** (mīs), *n. plural of mouse.*
- mickle** (mik'l), *adj. & adv. Also muckle.* [Archaic or-Scot.], زۇر: گەلگەل بۇنكى زۇر
- micro-** (mī'krō, mī'krə), بېشگىزگە بەمانى: (۱) (۲) بېچوك.
- (ب) زۇر بېچوك. (۲) گەرەكەر: (microscope, microphone).
- (۳) مىليون يەككى پىۋانەيەكى تايەتتى: (microgram).
- microbarograph** (mī'krō-bar'ə-graf'), *n.* ئامىرى پىۋانى
- كۆپىنى زۇر كەم لە پەسناۋتنى ھەرادا.
- microbe** (mī'krōb), *n.* مىكروب: خۇرە.
- microbial (adj.).**
- microbic** (mī'krō'bik, mī'krōb'ik), *adj.* مىكروبى: خۇرەمى.
- microbicide** (mī'krō'bā-sīd'), *n.* مىكروب كۆز: خۇرەكۆزە.
- microbiology** (mī'krō-bī-ol'ə-jī), *n.* رانستى زىندەمەرى
- گەردىنى.
- microcephaly** (mī'krə-sef'ə-li), *n.* سەرچوۋكى:
- مىشك بېچوكى.
- microcephalic (adj. & n.); microcephalous (adj.).**
- microchemistry** (mī'krō-kem'is-trī), *n.* كىمىيى شتو
- ھەندى گەردىنى
- microclimate** (mī'krō-klī'mət), *n.* ئاۋوھماي ئاۋچەيەكى
- زۇر بېچوك.
- microclimatology (n.).**
- microcopy** (mī'krō-kə'pī), *n.* وىنەي دەقۇدەق زۇر بېچوك
- microcosm** (mī'krə-koz'm), *n.* جىھانى بېچوك، بەتايەتتى.
- (۱) مۇۋە ۋەك وىنەيەكى زۇر بېچوكى ھەمو جىھان.
- (ب) دىنەك يا كۆمەلگەك ۋەك وىنەيەكى بېچوكى ھەمو جىھان.
- microcosmic; microcosmical (adj.).**
- microcyte** (mī'krə-sīt'), *n.* خۇرەكەي سوۋى زۇر بېچوك
- لە نەخۇشى كەم خۇنىندا دەپىنرى.
- microfilm** (mī'krə-film'), *n.* فىلىمكى زۇر بېچوكە وىنەي پەرتوك
- و پىۋانامە شتى تىرى نەسەر دەگىرىتو كە وىسترا بە ئامىرى شەۋق ھارۋى
- دەخۇنرىتەرە.
- microgram, microgramme** (mī'krə-gram'), *n.* مىليون
- بەكى گراممە.
- micrograph** (mī'krə-graf', mī'krə-gräf'), *n.* (۱) ئامىرى
- سوسىن وىنەكارى و شت ھەلگەندى زۇر بېچوك
- (۲) وىنەي شتەك بەي شىۋەيەكى كە بە گەردىن دەپىنرى.
- (۳) ئامىرى تۇماركردن و پىۋانى جۈۋەي زۇر بېچوك
- micrography (n.).**
- microgroove** (mī'krə-grōōv'), *n.* (۱) ھىلى زۇر بارىكى قەۋان
- كە بەمۇيەمە قەۋانكە زىاتر شتى نەسەر تۇمار دەكرى: (۲) قەۋانكى ۋەما
- micrology** (mī-krol'ə-jī), *n.* نىكولىنەمە شتى ھىچ وىۋوچ
- micrometeorite** (mī'krə-mē'ti-ēr-īt'), *n.* نەستىرەيەكى
- كشارى زۇر بېچوك بەتايەتتى كە بگاتە سەر زەۋى بىن ئەۋى بسوۋتى.

- micrometer** (mī-krom'ə-tēr), *n.* ئامىرىكە بۇ پىۋانى دورى
- زۇر كەمە گۆشەي زۇر بېچوك لەگەل گەردىن و دورىپىندا بەكارىت.
- micrometry** (mī-krom'ə-trī), *n.* پىۋان بە مايگۇمەتر (روھەي
- پىشۋو بىيەن).
- micron, mikron** (mī-kron), *n.* مايگۇن يەككى مەترىك.
- microorganism** (mī'krō-ōr'gən-iz'm), *n.* زىندەمەرى
- گەردىن.
- microphone** (mī'krə-fōn'), *n.* مايگۇفۇن: ئامىرى دەنگ
- گەياندن و گەرمەكردن.
- microphotograph** (mī'krə-fō'tə-graf', mī'krə-fō'tə-gräf'), *n.* (۱) وىنەيەكى زۇر بېچوكە. (۲) وىنەيەكى گەردىن: وىنەيەكە كە
- لەئى گەردىنەمە گەياندن.
- microphyte** (mī'krə-fīt'), *n.* پوھكى گەردىن (بەتايەت لاخۇ).
- microprint** (mī'krə-print'), *n.* وىنەيەكى ئەۋمەنە بېچوكە كە بە
- ئامىرى گەرمەكەر نەبى ئابىنرى.
- (۱) كۈنلە (لە ئىركى پوھەكدا بۇ
- چوۋنە ئاۋمەي تۇۋا يا ھەلە). (۲) كۈنلە (لە پەردەي ھىلگەدەنى زىندەمەردا
- بۇ چوۋنە ئاۋمەي تۇۋان).
- microscope** (mī'krə-skōp'), *n.* گەردىن: زەرمەي: مىكروسكوب.
- (۱) گەردىن: زۇر بېچوك.
- ئەۋمەنە بېچوكە بە گەردىن ئابىنرى. (۲) زۇر بېچوك: زۇر وورد.
- (۳) تايەتتى بە گەردىن.
- (۴) زۇر بەۋەردى كراۋ: زۇر وورد: (a ~ investigation).
- (۵) ووردىن: ۋەك گەردىن وايە لە پىننى شتى زۇر وورد.
- microscopical (adj.); microscopically (adv.).**
- microscopy** (mī-kros'kə-pi, mī'krə-skō'pi), *n.* نىكولىنەمە
- بە گەردىن: نىكولىنەمە گەردىن.
- microseism** (mī'krə-sīz'm, mī'krə-sīs'm), *n.* بوۋەلەزەيەكى.
- زۇر بېچوك.
- microsome** (mī'krə-sōm'), *n.* دەنگۇلەي زۇر بېچوكى ئاۋ
- پىۋەتۇلەمەي شەۋى زىندەمەردو پوھە.
- microspore** (mī'krə-spōr', mī'krə-spōr'), *n.* شەۋى بېچوكى.
- زاۋۇنى پوھەك و زىندەمەرى گەردىن كە خۇي دەپىتە پوھەك و زىندەمەرى
- گەردىن.
- microtome** (mī'krə-tōm'), *n.* ئامىرى تۈۋى تۈۋى كەردى تىشۋو
- بۇ نىكولىنەمە بە گەردىن.
- microtomy** (mī-krot'ə-mi), *n.* تۈۋى تۈۋى كەردى تىشۋو بۇ
- نىكولىنەمە بە گەردىن.
- microwave** (mī'krə-wāw'), *n.* مايگۇۋىف: شەۋۇل زۇر كورتى
- نەلەكتۇمۇگەتتسى.
- micturate** (mik'choo-rāt'), *v. i.* مىزكەن.
- micturition** (mik'choo-rish'ən), *n.* (۱) مىزكەن.
- (۲) زۇر مىزكەن: زۇر زۇر مىزكەن
- (۱) ئاۋمەست: ھى ئاۋمەست.
- (۲) دەپىنرى كە زەمان لە ئاۋمەستى ئاسمانە زەمىنەي دەمدا بىت ۋەك لە
- ھەندى تىپە پىۋەندى ۋەك: "a" لە "cake" ۋە "o" لە "cold" دا.
- mid-** (mid), بېشگىزگە بەمانى: ئاۋمەست: بەشى ئاۋمەست:
- (midbrain, mid-Atlantic)
- midbrain** (mid'brān'), *n.* بەشى ئاۋمەستى مىشك.
- midday** (mid'dā'), *n.* نىۋەز.
- adj.* نىۋەز: ھى نىۋەز.
- midden** (mid'n), *n.* (British Dial.) ، سەرەنۆك.
- (۲) گەردىلەيەكە كە ئىسقاۋ و پاشماۋەي تىرى كۆمەلگەيەكى سەرەتايى
- تىداپى. (پىشى دەۋورتى: "kitchen midden").
- (۱) ئاۋمەست. (۲) ئاۋمەند: ئاۋمەندى.

middle age

- (۳) ناوچەق: چەق. (۴) [M-], قۇناغى ئىۋان كۆنۈ تازە لە گۇپانى زىمانىدا!
 ھى سەردەمى ناۋەرەست: (M~ English) .
 (۱) ناۋەرەست (۲) ناۋەندى: شتى ناۋەندى. (۳) ناۋەندى: كەمەر.
 (۱) خىستە ناۋەرەستەم. (۲) دولۇكردن (پەت، گورىس).
 middle age, تەمەنى ئىۋان گەنجى و پىرى
 middle-aged (mid'ol-ājd), adj. نە گەنجى نە پىرى
 ھى تەمەنى ئىۋان گەنجى و پىرى: ھى بەسەلداچو.
 Middle Ages, سەدانى ناۋەرەست (لە مېژوۋى ئورۇپادا لە سالى: ۱۴۵۰-۵۰۰ ي زايىنى).
 middle-class (mid'ol-klas', mid'ol-klās'), adj. ھى چىنى
 ناۋەندى كۆمەل: بورجوازى.
 middle class, چىنى ناۋەندى كۆمەل: چىنى بورجوازى: بورجوازى.
 middle ear, گوڭى ناۋەرەست: پەردەى گوڭى.
 middlebrow (mid'ol-brō'), n. [Colloq.], خۇندەوارى
 مام ناۋەندى: نىمچە خۇندەوارا: كەم خۇندەوارا: پۇشنىرى مام ناۋەندى.
 Middle East, پۇژمەلاتى ناۋەرەست.
 Middle English, ئىنگلىزى ناۋەندى: زىمانى ئىنگلىزى لە سەدى
 دوانزەمەمى زايىنىمە ھەتا كۆتايى سەدى پانزەمەم.
 middleman (mid'ol-man'), n. (۱) دەلەل كەسكىكە شتەمەك
 لە خاۋەندەكى دەرگىزىت و دەرگىزىشتەمە ووردەفرۇش يا خۇى دەرگىزىشتەمە.
 (۲) ناۋەرەستەك.
 middlemost (mid'ol-mōst'), adj. = midmost.
 middle-sized (mid'ol-sizd'), adj. ناۋەندى: قەۋارە.
 middleweight (mid'ol-wāt'), n. (۱) كەسكىكى سەنگ مام
 ناۋەندى: (۲) بۇكسىز يا زۇرانبازىكە كە قورساى ۱۴۸-۱۶۰ پاورن بىت.
 middling (mid'oln), adj. ناۋىچى (قەۋارە، بار، دۇخ، چۇنىتى):
 ئاسايى (fair to ~).
 adv. نەختىك: تا پادەيكە: بە پادەيكە مام ناۋەندى.
 n. (۱) گۇشتى ئىۋان پان و مىلى بەران.
 (۲) (pl.). شتەمەكى مام ناۋەندى (باش و خراپى، قەۋارە، ترخ).
 midge (mij), n. (۱) مېشۋولەى بچووك: جانەمۇزىكى بچووكى وەك
 مېشۋولە (۲) midget.
 midget (mij'it), n. (۱) كورتەبالا: جىر: فېرەنگولە.
 (۲) شتىكى بچووك لەچاۋ توخەمەكى خۇيدا.
 adj. بچووك: بچووك لەچاۋ توخى خۇدا.
 midland (mid'land), n. (۱) ناۋەچى ناۋەرەستى وولات:
 ناۋەچى ناۋەرەسى وولات (۲) [M-], شىۋەزىمانى ئىنگلىزى ناۋەچىكانى
 ناۋەرەستى ئىنگلىتەرە (كە بناغەى ئىنگلىزى ئەمۇزىيە).
 adj. (۱) ھى ناۋەرەستى وولات: ھى ناۋەچى ناۋەرەسى وولات.
 (۲) [M-], تايىبەتى بە ناۋەچى ناۋەرەستى ئىنگلىتەرە.
 midmost (mid'mōst'), adj. ناۋەرەست: ناۋەچى: ناۋەرەستى تەۋا.
 adv. لە ناۋەرەستىدا: لە ناۋەچىدا: بەتەۋاى لە ناۋەرەستىدا.
 prep. لە ناۋەرەستىدا: لە ناۋەچىدا.
 midnight (mid'nīt'), n. (۱) نېۋەشەم: (۲) شەۋەزەنگ: زۇر تارىك.
 adj. (۱) نېۋەشەمى: نە نېۋەشەمى: نېۋەشەم.
 (۲) زۇر تارىك: رەش: (blue ~).
 burn the midnight oil, سەمى كۆردن يا كاركۆردن تا نېۋەشەمى.
 midnight sun, خۇى نېۋەشەم كە لە نېۋەشەمى ھاۋىندا لە تەرەرى
 باگورۇ باشۋوردا دىمىنىرى.
 midnoon (mid'nōon'), n. [Rare], = noon.
 midrib (mid'rib'), n. دەمارى ناۋەرەستى كەلا: لە قىچكەكەيەرە تا
 سەرمەكى.
 midriff (mid'rif'), n. (۱) ناۋەچىك (توڭكارى): پەردەى ماسولەكى
 ئىۋان بۇشايى سەنگ و بۇشايى سە. (۲) ناۋەرەستى لەشى مۇژە لەنىۋان
 ناۋەندى سەنگدا: (۳) (۱) ئەۋ بەشەى جىلى ئاۋەرەت كە ئەم ناۋەرەستى لەشى

migration

- دادەمۇش: (ب) ئەۋ بەشەى جىلى ئاۋەرەت كە ئەم ناۋەرەستى لەشى دەرەخات
 تايىبەتى بەۋ جىلى ئاۋەرەت كە ناۋەچى ئىۋان ناۋەندى سىنەى دەرەخات
 midship (mid'ship'), adj. ھى ناۋەرەستى كەشتى.
 midshipman (mid'ship mən), n. (۱) قوتايى دانىشگاي ھىزى
 دەرەيى ئەمەرىكى. (۲) ئەسەرىكى بچووكى ھىزى دەرەيى ئىنگلىزى.
 midst (midst, mitst), n. ناۋەرەست: ناۋ: ناۋەچەرگە.
 in our (or your, their) midst, لە تاۋماندا: (يا لە تاۋماندا، يا
 لە تاۋماندا).
 in the midst of, (۱) لە ناۋەرەستى: لە ناۋەندى: لە ناۋەچەرگە.
 (۲) لە كاتى.
 midsummer (mid'sum'ēr), n. (۱) ناۋەرەستى ھاۋىن.
 (۲) كاتى پۇژ گەپانەۋەى ھاۋىن.
 midterm (mid'tūrm'), adj. ھى ناۋەرەستى وەزى.
 n. [Colloq.], تاقىكردنەۋەى ناۋەرەستى وەزى زانكۆ.
 midway (mid'wā'), n. (۱) (۱) نېۋەچى: نېۋەچى پى: ناۋەرەستى وەزى
 شۇن. (ب) ميانەرەى: ئىۋانزۇى (بىروپاۋە، ھەلۋىست، كوردان).
 (۲) ناۋەچى ئورۇندى و پابوردن و تىۋىزى پىشانگەيەك يا كەپنەقالىك.
 adj. & adv. نېۋەچى: لە نېۋەچى پىدا.
 midweek (mid'wēk'), n. ناۋەرەستى ھەفتە.
 adj. لە ناۋەرەستى ھەفتە: ھى ناۋەرەستى ھەفتە.
 -midweekly (adv.).
 Midwest (mid'west'), n. پۇژاۋى ناۋەرەستى ئەمەرىكا (كە
 ناۋەچەكانى ناۋەرەستى ئەمەرىكا دەرگىزەمە).
 -Midwestern (adj.); Midwesterner (n.). مامان.
 midwife (mid'wif'), n. مامانى: مامانىتى.
 midwifery (mid'wif'ēr-i, mid'wif'ri), n. (۱) ناۋەرەستى زىستان
 (۲) كاتى پۇژ گەپانەۋەى زىستان.
 midyear (mid'yēr'), adj. لە ناۋەرەستى سالى: ھى ناۋەرەستى سالى.
 n.pl. [Colloq.], تاقىكردنەۋەى ناۋەرەستى سالى زانكۆ.
 mien (mēn), n. (۱) پەقەتار: پەۋش: چۇنىتى ھەلسان و دانىشتن:
 (a person of noble ~).
 (۲) پەۋالەت: پەۋخسار: دىمەن: پەۋ.
 miff (mif), n. [Colloq.], دەمەقانى: شەرىكى بچووك: بىكاماتن.
 v.t. & v.i. [Colloq.], پەست بوون: ئى پەست بوون: ئى زوۋىر بوون:
 (to be ~ed at somebody)
 might (mīt), v. past tense of may.
 might (mīt), n. ھىزى زۇر: دەسەلاتى گەرە: تەۋا: زەمبوزۇنگ:
 (the military ~ of the United States)
 with might and main, بەرەپى تەۋاۋە: بە ھەمۇ ھىزىكىيەۋە.
 mightily (mīt'li-i), adv. (۱) بە ھىزەۋە: بە ھىزى تەۋاۋە.
 (۲) زۇر: تا پادەيكەى زۇر: ئىچكار: (to be ~ indignant).
 mighty (mīt'i), adj. (۱) بەمىن: زۇر بەمىن: (the ~ ocean).
 (۲) تەۋند: تەۋندىتى: (a ~ blow of his ax).
 (۳) زۇر: زۇر: زۇر گەرە: (a ~ hill).
 adv. [Colloq.], زۇر: ئىچكار: زۇر: (~ hard).
 -mightiness (n.).
 migraine (mī'grān, mī-grān'), n. سەرنىشەيەكى ئاۋەناۋە
 تەۋشى لايەكى سەر دەبىت، گەلىك جار سەرەخۇن و دل تىكەلەتەنى لەگەنە.
 migrant (mī'grənt), adj. كۆچەر: رەۋەند.
 n. مۇژە، بالندە، يا زىندەۋەرى كۆچەر.
 migrate (mī'grāt), v.i. (۱) كۆچ كۆردن: وولاتى خۇ بەجىنىشتن و
 جىنىشتن بوون لە وولاتىكى تر. (۲) ھەۋار گەۋاستەۋە (بالندە، زىندەۋەر، مۇژە)
 گەرميان و كۆيستان كۆردن: باركۆردن: كۆچ كۆردن: پەۋكۆردن.
 migration (mī-grā'shən), n. (۱) كۆچ كۆردن: كۆچ: گەرميان و

migratory

- کوستان کردن (۲) کۆمەلەیک مۆڤ، بالەندە، یا زیندەدەری پیکەرە کۆچکەر.
(۱) جینگۆرکێ کردنی گەرد (کیمیای).
(ب) کۆبوونەوی ئایوونات لە جەمسەری نەلەکتەریکیدا (کیمیای).
migratory (mi'grə-tōr'i, mi'grə-tō'ri), *adj.* (۱) کۆچەر:
پەروەندە گەرمیان و کوستان کەر (birds) (۲) هێ کۆچ کردن: هێ کۆچەری
(۳) کۆچەر: گەروک

- mikado** (mi-kā'dō), *n.* میکادۆ: ئازناوی شاهەنشای یابانە.
mike (mīk), *n.* [Slang], = microphone.
mikron (mī'kron), *n.* = micron.
mil (mil), *n.* (۱) هەزارەکی گرییک (بۆ پێوانی تیرە تەل بەکار دێت)
(۲) میلیمەتر
(۳) پێوانەکی گۆشەییە.

- milady, miladi** (mi-lā'di), *n.* (۱) خانمەکە: خانە. ئازناوی ژنە.
بەگژاندە نینگلیزە: (لە دووان لەگەڵیدا یا دەیارەیمو بەکار دەهێنێ).
(۲) ئاڤەرەتێکی تەریوش.

- milage** (mil'ij), *n.* = mileage.
milch (milch), *adj.* شیردەر: شیردار: (cows) (۱) هێمن: لەسەر خۆ: هیواش:
(a ~ nature; ~ manners)

- (۲) ئاڤەندی: کەم: (a ~ punishment).
(۳) سووک: کز: (a ~ fever, cold, etc.).
(۴) توون و تیز: ئی: (a ~ cheese, cigar, etc.).
(۵) فێتک: نە گەرم و نە سارد: سازگار: (weather) (۶) نەرم (پۆل، ئاسن): گونجاو: بەرگەر: (steel)

- mildew** (mil'dōō, mil'dū), *n.* کەپو.
کەپو مەلەپنەن.
mildewy (mil'dōō'i, mil'dū'i), *adj.* (۱) کەپو مەلەپنەن:
کەپوواوی: (۲) وەک کەپو وایە: لە کەپو دەچێ.

- mildly** (mild'li), *adv.* (۱) لەسەر خۆ: بە هیواشی:
(۲) نەختیک: ئۆزیک: تارادەییە

- to put it mildly, هەر هێج نەین: بێ ئەرەوی هێجی پێو بنییت.
mile (mil), *n.* میل: پێوانەیکە بریتییە لە ۱۷۶۰ یاردە، یا ۱۶۰۹ یاردە، یا ۲۵.۱۶۰۹ مەتر، یا ۲۵۸۰ پێ. (پێشی دەوترێ: "statute mile").

- mileage, milage** (mil'ij), *n.* (۱) بۆ بژاردنی پارە: گەشتیک بەپێی.
دووری: (۲) سەرچەمی دووری بە میل: ماو بە میل.
(۳) سەرچەمی میلی بێراو لە ماوێکی تاییەتیدا.
(۴) [Colloq.], کەلە: سەرچەمی کەلکی وەرگیراو لە شتیک:

- (to get full ~ out of a typewriter)
milepost (mil'pōst), *n.* نیشانەی پیشاندەری دووری شوێنیک بە
میل: ستوونی دووری پیشاندەر بە میل.

- milestone** (mil'stōn), *n.* (۱) بەرد، ستوون، یا نیشانەی پیشاندەری
دووری شوێنیک بە میل (۲) پوودانێکی زۆر گەرم لە ژبانی کەسیکدا یا
میژووی گەلەک یا شتیکدا.

- miliaria** (mil'i-ār'i-a), *n.* نەخۆشیەکی پێستە لە داگیرسانی لوی.
تەپەرە پەیدا دەبێ و نیشانەکانی سووربوونەوی پێست و تاقۆ و خوورو
تووزانەرە.

- milieu** (mēl-yoo'), *n.* دەرووبەر (بەتایبەتی هێ کۆمەڵەیت):
شوێنەوار: دەرووشت: (a person's ~)

- militancy** (mil'i-tən-si), *n.* جەنگاوەری: خەباتکاری: توندوتیژی
لە مەودای رامیاری و نەتەرەپەرستی و ماف داواکردندا.

- militant** (mil'i-tant), *adj.* جەنگاوەر: خەباتکەر: توندوتیژ
(بەتایبەتی لە مەودای رامیاری و نەتەرەپەرستی و ماف داواکردندا).
n. کەسیکی جەنگاوەر: خەباتکەر: کەسیکی توندوتیژ لە کاروباری رامیاری و
نەتەرە و ناین پەرستی و ماف داواکردندا

milk snake

- militarily** (mil'ə-ter'ə-li), *adv.* (۱) لەهێی سوپاوە: بە سوپا.
(۲) لەهێی سوپاوە.

- militarism** (mil'i-tə-riz'm), *n.* (۱) سوپاپەرستی:
گیانی سوپاپەرستی: هەلوێستی سوپاپەرستی و شەرپەرستی.
(۲) بەهەسەلاتی سوپا لە کاروباری هەرمەنەرەیدا.

- (۳) جەنگاوەری و دێ و پارگرتنی سوپایەکی بەهێز بۆ جەنگاندن.
militarist (mil'i-tə-ris't), *n.* (۱) سوپاپەرست: کەسیکی جەنگاوەر.
(۲) ژانای جەنگ و ژانستی سوپایی.

- militaristic** (*adj.*); **militaristically** (*adv.*).
militarize (mil'i-tə-rīz'), *v.t.* (۱) سوپا بەهێزکردن: سوپا بەهێز
کردن و خۆ ئامادەکردن بۆ جەنگ.
(۲) پلۆکردنەوی گیانی سوپاپەرستی لە وولتدا.

- militarization** (*n.*).
military (mil'ə-ter'i), *adj.* (۱) سوپایی: تاییبەتی بە سوپا:
تاییبەتی بە لەشکر یا هێز: چەمکدار.
(۲) جەنگی: تاییبەتی بە جەنگ: بۆ جەنگ شیاو.
سوپا: لەشکر:

- n.* (the ~),
(The ~ took control of the government.)
military intelligence, سووسە سوپایی.
military law, یاسای سوپایی.

- military police**, پۆلیسی سوپایی: بالیازی سوپایی.
militate (mil'i-tāt'), *v.t.* (۱) سەریازی کردن: شەرپکردن: جەنگان.
(۲) دژکاری کردن: دژ وەستان: دژبوون: (His youth ~d against him).
militia (mə-līsh'ə), *n.* هێزی میلی: میلیشیا.
militiaman (mə-līsh'ə-mən), *n.* سەریازی هێزی میلی:
سەریازی میلیشیا.

- milk** (milk), *n.* (۱) شیر.
(۲) شیر (وەک هێ گۆزێ هیندی، هەنجەر... هتد): شیلە.
v.t. (۱) دۆشین: (to ~ a cow, goat, sheep).

- (۲) ئێ سەندن (پارە، بێروبوو، هێز... هتد): پووتکردنە (مەجان):
(corrupt officials ~ing the company for all they could)

- (۳) ئێ مەرھێتان (زەھر): (He ~ed the snake of its venom).
(۴) ئێ مەرھێتان (دەنگوباس): (to ~ information from a person).
شیردان: (The cows are ~ing well now.)

- v.t.* خەفەت خواردن بۆ شتی پاریووی و لە دەستچوو.
cry over spilt milk,
milk adder, = milk snake.

- milk-and-water** (milk'ən-wō'tēr, milk'ən-wāt'ēr), *adj.* بوودەلە: لاوا: هێچ و پوچ: بێ دەسەلات: پارا.
milker (mil'kēr), *n.* (۱) دۆشەر: مەرموالات دۆش:
(۲) مەکیئە شیردۆش: مەکیئە مانگا دۆش.

- (۳) مانگای شیر: شیردەر (مانگا، مەر، بۆز): (a good ~).
(۱) قای مەمە پێدان (کە تووشی ئاڤەرە دەبێ پاش

- مەندالوون و شیر دان). (۲) تاییکی وەهایە تووشی مانگا دەبێ پاش زاین.

- milkfish** (milk'fish'), *n.* چۆرە ماسیەکی دەریاییە.
milk leg, هەوکردنی لاقی ژن پاش مەندالوون.

- milk-livered** (milk'liv'ērd), *adj.* تەسەنۆک: بێ غیرە: کوونی.
milkmaid (milk'mād'), *n.* کچە شیردۆش: ئاڤەرەتی شیردۆش.

- milkman** (milk'man'), *n.* شیرفروش.
milk of human kindness, هەستی هاوسۆزی و بەزەیی و
دلفراوانی و دلفەرمی مۆڤ.

- milk of magnesia**, دەرمانیکی سک پەوانی و دۆزەشیە.
milk shake, خواردنەرەیکە لە شیر و دۆزەرمە داو و دەرمانی قام و
پۆنخۆش درووست دەکێ.

- milk snake**, بۆرە مارێکی بچوکی بێ زەھرە.
(پێشی دەوترێ: "house snake" و "milk adder").

milk

milk (milk'sop), *n.* زئانی: کچانی: پیاو یا گوپی سەرژانی: بوودنه

milk sugar, شەکرى شىر
milk tooth, ددانى مندالى (پنشى دەوترى: " baby tooth ")
milkwhite (mil'hwīt'), *adj.* سېى وەك شىر
milky (mil'ki), *adj.* (۱) شىرى: سېى وەك شىر.

Milky Way, (۲) شەردار: شەردەر: شىرى تىدايه. (۳) ترسۆك: سەرشۆپ.
mill (mil), *n.* خەتى كاڭىشان (ئەستېرومانى).

(۱) ئاش (۲) مەكىنەى ھارپنى دانەوئە: دەستاپ.
(۳) ھارپ: مەكىنەى ھارپىن: (a coffee) .
(۴) گوشر: مەكىنەى ميوە گوشرىن.
(۵) مەكىنەى ساف و لووس كوردنى پوى كاڭزا.
(۶) كارگە: كارخانە: (a textile) .
(۷) مەكىنەى پارە لە سكەدان.
(۸) مەكىنەى قالب لەسەر ھەلەكەدن يا چاپكردن.
(۹) دەزگايەكى كارخانە ئاسايى لەپوى پۆئىنەو (بۆ دەرھىنان و درووستكردنى گەلەك شتى چوئىك): (The college was only a diploma) .
(۱۰) شىوئەىكى كاروبار جىئەجىكردنى سست.
(۱۱) [Slang] شەپە مستەكۆلە: شەپە بۆكس.

v.t. (۱) ھارپ: بۆدەنە ئاش: ھارپن لە ئاشدا.
(۲) ساف و لووس كوردنى پوى كاڭزايى. (۳) لىوار درووستكردن بۆ پارە.
(۴) شەقاندن و كەف پىكردن. (۵) گىڭزىخواردن (ئاژەل): گىڭزىندان.
(۶) [Slang] بىرازكردن: كوتان! بە مستەكۆلە لىدان.
v.t. (۱) گىڭزىخواردن: بەدەرى بەكدا سوپانەو يا گىڭزىخواردن (جەماوەر).
ئاژەل: پالەپەستۆ: (The crowd was ~ing around) .
(۲) [Slang] شەپە مستەكۆلەكردن: شەپە بۆكس كوردن.

run of the mill, پەشۆكى: ھەرەمە: ئاسايى: بازايى.
through the mill, [Colloq.] بە تاقىكردنەو يا بەسەرھاتىڭى
ئاخۆش و چاوكەرەودا.

millboard (mil'bōrd', mil'bōrd'), *n.* مەقبا (بۆ بەرگى كىڭىپ).
milldam (mil'dam'), *n.* (۱) پەندايى ئاش (بۆ بەرگەندەو پەلەى
ئار بە پارەمەك كە ئاشەكەى پىن بگەپى. (۲) millpond
millenarian (mil'ə-nār'i-ən), *adj.* ھى ھەزار سالى: ھەزار سالە.
n. كەسەك كە بىرۆى ھەپن بە گەپانەو عىسا و ھەرمانپەروايى بەسەر زەمىندا
بۆ ھەزار سال.

millenary (mil'ə-ner'i), *adj.* (۱) ھەزار سالە: ھى ھەزار سال:
ھەزار سالى. (۲) تايەتەى بە گەپانەو عىسا بۆ سەرزمەن و ھەرمانپەروايى
كوردنى بۆ ھەزار سال: تايەتەى بەو كەسانەى بىرۆيان بەم شتە ھەپە.
(۱) ھەزار (۲) ھەزار سال. (۳) يادى ھەزار سالە.
(۴) كەسەك كە بىرۆى ھەپن بە گەپانەو عىسا بۆ سەرزمەن و ھەرمانپەروايى
كوردنى بۆ ھەزار سال.

millennium (mi-len'i-əm), *n.* (۱) ھەزار سال: ماوئەى ھەزار سال.
(۲) ئەر ھەزار سالەى كە گوئە عىسا دەگەپتەو بۆ سەرزمەن و ھەرمانپەروايى
دەكات. (۳) سەردەمەكى ئاسودەپى و شادى و خۆش گوژەرائى: سەردەمى

زىزىن
millepede (mil'ə-pēd'), *n.* ھەزاريى
miller (mil'ēr), *n.* (۱) ئاشەوان: وەستاي ئاش.
(۲) مەكىنەى ھارپىن.
(۳) مۇزىيەكى بالدارى لەش. لە ئارداوى چو.

millet (mil'it), *n.* ھەرز: كان.
milli- (mil'i, mil'ə), پىڭشگرنە بەماناي: (۱) ھەزاريەك:
(millimeter)
(۲) ھەزار (millifold) .

milliard (mil'yērd, mil'yārd), *n.* مىليار: ھەزار مىليۇن: بىليۇن.
milligram, milligramme (mil'ə-gram), *n.* مىليگرام:

mimesis

ھەزاريەكى گراممىك.
milliliter, millilitre (mil'ə-lē'tēr), *n.* ھەزاريەكى لىترىك.
millimeter, millimetre (mil'ə-lē'tēr), *n.* مىللىمەتر:

ھەزاريەكى مەترىك.
millimicron (mil'ə-mī'kron), *n.* ھەزاريەكى مايكرۇنىك، واتە
مىليۇنىەكى مىللىمەترىك.
milliner (mil'ə-nēr), *n.* نەخشەكەش، درووستكەر، يا فرۇشيارى
شەپقەو سەرىوئى ئۆتەنە.

(۱) شەپقەو سەرىوئى
millinery (mil'ə-ner'i, mil'ə-nēr-i), *n.* ئۆتەنە. (۲) شەپقەو سەرىوئى ئۆتەنە درووستكردن و فرۇشتى.
milling (mil'ing), *n.* (۱) ھارپن (دانەوئە).

(۲) بىرىن و پىك و پىك كوردن و پوختەكردنى بەرەمى كارخانە (وەك: قوماش، كاڭزا... ھتد). (۳) لىوارى پارە.
(۴) گىڭزىخواردن يا بەدەرى يەكترىدا سوپانەوئەى ئاژەل.
(۵) [Slang]، كوتان: بىرازكردن: دانەبەر مستەكۆلە.

million (mil'yən), *n.* مىليۇن: ھەزار ھەزار
millionaire, millionnaire (mil'yən-ār'), *n.* (۱) مىليۇنىر:
خاوەنى مىليۇنىك دۇلار، پاوەند، فرانك... ھتد
(۲) كەسەكى زۆر دەولەمەند

millionfold (mil'yən-fōld'), *adj. & adv.* مىليۇن ئەوئەندە
millionth (mil'yənth), *adj. & n.* (۱) مىليۇننەم: مىليۇنمىن
(۲) مىليۇنىەك.

milliped, millipede (mil'ə-ped'), *n.* = millepede.
millpond (mil'pond'), *n.* ئەستىلى پەندايى ئاش.
millrace (mil'rās'), *n.* (۱) تەورۇمى ئاوى ئاش.
(۲) جۆگەى ئاوى ئاش.

millstone (mil'stōn'), *n.* (۱) بەرداش: دەستاپ.
(۲) بارىكى قورس و ئاخۆش.
ئاوى ئاش.

millstream (mil'strēm'), *n.* وەستاي ئاش: نەخشەكەش و دانەرى ئاش.
millwright (mil'rit'), *n.* دانەوئەيەكە لە توخى ھەرز.
milo (mī'lō), *n.* بەگزاوئەى ئىنگلىزى: ئازناوى بەگزاوئەىكى وەھا
milord (mī-lōrd'), *n.* (لە دووان لەگەلەيد بەكاردەھىنئى).

milt (milt), *n.* (۱) تۆماوى ماسى. (۲) لووى تۆماوى ماسى.
v.t. ھىلەكى ماسى چاگردن يا پىتاندن.
milt (milt), *n.* سىپل.
(۱) نىزەماسى لەكاتى جوت بووندا.
(۲) تۆماوى ماسى: لووى تۆماوى ماسى.

Miltonic (mil-ton'ik), *adj.* Also Miltonian, لەسەر شىئوئى
ھۆنەرەى ھۆنەرى ئىنگلىزى بەئاوانگ " جۇن مىلتۇن " : بەرزو سەنگىن و
شكۆدار.

mime (mīm), *n.* (۱) (ا) شائۇنامەى لاسايى يۇنان و پۇمانى كۆن.
(ب) گفتوگۆى ئەم جۆرە شائۇنامەى. (۲) شائۇنامەى لاسايى ئۆي.
(۳) نۆئەرى شائۇنامەىكى وەھا.

(۴) قەشەم: گالتەچى: نۆئەرىكى قەشەم.
(۵) شائۇنامەى بىن گفتوگۆ: شائۇنامەى بىن دەنگ.
v.t. لاسايى كوردنەو لە شائۇنامەى لاسايىدا.
v.t. خۇنوادن لە شائۇنامەى بىن گفتوگۆدا: خۇنوادن بەمى دەنگ تەنبا بە
جولانەوئەى ئەندامى لەش.

mimeograph (mim'i-ə-graf', mim'i-ə-grāf'), *n.* پۇنىق:
ئامىرى وئەى دەقاردەق دەرکردن.
v.t. لە پۇنىق دان: وئەى دەقاردەق دەرکردن بە پۇنىق.
mimesis (mī-mē'sis, mī-mē'sis), *n.* (۱) لاسايى كوردنەو

(لە وئەو ھونەردا): دەرپىنى وئەى دەقاردەق پەروشت و وئەى مۇزە لە
وئەو ھونەردا. (۲) ئەپەكچوونى زىندەمەرىك و زىندەمەرىكى تريا

(ب) [M-]، خود؛ يەزدان (پېشى دەوترى: "Divine Mind") .

v.t.

(۱) ھەستىيىڭىزنىڭ يېنىڭ سەيرىڭىزنىڭ ئاڭا ئى بوون.

(۲) سەرنىڭ پېندان گوي پېندان: (M~ your own business.)

(۳) يىگىتىڭىز كىرگەن بېسىمىڭىزنىڭ گوي پايەلى كىرگەن:

(The dog ~s his master.)

(۴) كۆشش كىرگەن.

(۵) چاۋدىڭىز كىرگەن ئاڭا ئى بوون سەرموڭىز كىرگەن: (M~ the baby.)

(۶) وورىابوون ئاڭا لە خۇ بوون:

(M~ your tongue.; M~ those rickety stairs.)

(۷) (۱) بە لاۋە گىرگەن بوون؛ بەتەنگەرەھاتى.

(ب) بەدەل نەبوون؛ ھەز ئى نەكەردەن؛ نەرىستى: (I don't ~ the cold.)

(۸) [Dial.]، لەيادبوون؛ لەيىرىبوون.

(۹) [Dial.]، بەتەمايوون؛ نىيازبوون.

(۱۰) [Dial. or Archaic]، خىستەنە ياد؛ يىرخىستەنە.

v.i.

(۱) گوي پېندان سەرنىڭ پېندان باك بوون.

(۲) گوي پايەل كىرگەن؛ ملدان؛ بەقسەكەردەن. (۳) وورىابوون ئاڭا لە خۇ بوون

(۴) بەتەنگەرەھاتى؛ بە لاۋە گىرگەن بوون.

(ب) بەدەل نەبوون؛ ھەز نەكەردەن؛ نەرىستى.

لەيىرىبوون؛ لەيادبوون؛ لەيىرىنەچوون.

bear in mind,

be in one's right mind,

be of one mind,

be of the same mind,

be of two minds,

be out of one's mind,

(۲) يىروھۇش لە لاى خۇ نەمان (لە مەراق و خەلەتدا).

call to mind,

(۱) لەيىرىبوون؛ لەيادبوون. (۲) يىرخىستەنە.

change one's mind, پاي خۇ گۆزىڭىز؛ را گۆزىڭىز؛ نىياز و ھەلۋىست گۆزىڭىز.

give a person a piece of one's mind, سەرنەشتىڭىزنىڭ

ئاپەسىڭىزنى خۇ بىرەمىڭىز كەسكىڭىز دەرپىڭىز بۇ ئەر كەسە؛ قەسە پىن ووتىڭىز؛

چى بە دەمدا ھاتىڭىز پىن ووتىڭىز؛

(I am going to give him a piece of my mind.)

have a (good or great) mind to,

زۆر ھەز كىرگەن؛

have half a mind to,

پىر بە دل وىستىڭىز.

have in mind,

نەختىڭىز ھەز كىرگەن.

have in mind,

(۱) لەيىرىبوون؛ لەيادبوون؛ لەيىرىنەچوون.

have in mind,

(۲) يىرىڭىز كىرگەنە.

have in mind,

(۳) نىيازبوون؛ وىستىڭىز.

keep in mind,

لەيىرىبوون؛ لەيادبوون؛ لەيىرىنەچوون.

keep one's mind on,

مىشك خىستەنە سەر؛ سەرنىڭ پېندان؛ گوي پېندان.

know one's mind,

لە يىروپا ھەست و ھەستى خۇ دىنلىابوون؛

خۇ باش ناسىڭىز؛ خۇ ناسىڭىز.

make up one's mind,

پىر ياردان؛

(I have made up my mind about the car; I want to buy it.)

meeting of minds,

پىڭكەوتىڭىز؛ يەك دلې؛ يەك دل بوون.

never mind,

قەي ئاڭا گوي مەدەرىڭىز گىرگەن نىيە گوي مەدەرىڭىز.

on one's mind, مەراق بوون؛ لە خەيالدا؛ بوون مىشك پىئو خەرىك بوون؛

پىئو سەرقال بوون.

out of sight, out of mind,

كە شت لەبەرچاۋ نەبوو زوۋ لەيىر

دەچىتەنە؛ لەيىرىچوونەنە؛ كەسكىڭىز (بەتەيىبەتە دىدارىڭىز) ھەر كە لەبەرچاۋ نەما؛

دەۋرى دەپتە ھۇي يىرچوونەنە.

pass out of mind,

لەيىرىچوونەنە؛ لەيىر خۇ بىردىنەنە.

put in mind,

يىرخىستەنە؛ خىستەنە ياد

put out of one's mind,

لەيىر خۇ بىردىنەنە؛ يىر ئى نەكەردەنە.

set one's mind on, سۈرىبوون لەسەر؛ پىر يار لەسەر دان و را نەگۆزىڭىز؛

وىستىڭىز.

دەۋرىبەرەكەي و خۇياراستى و خۇشاردەنە؛ خۇگۆزىڭىزنى ھەندىڭ زىندەمەر وەك

دەۋرىبەرەكەي بۇ خۇياراستى (ۋەك: قۇرى).

mimetic (mi-met'ik, mi-met'ik), adj. (۱) لاسايىكەرەھىيە؛

لاسايى. (۲) درۋزەنە؛ درۋ؛ ھەر بە پىوالەت. (۳) تايىبەتە بە لەيىكچوون يا

خۇگۆزىڭىزنى گىيانەمەر بۇ لەيىكچوونى لەگەل دەۋرىبەرەكەيدە.

mimic (mim'ik), adj. (۱) لاسايىكەرەھىيە؛ لاسايىكەرەھە؛ لاسايى

(۲) سۆزەنە؛ درۋ: (battles ~)

v.t. (۱) لاسايى كىرگەنە (بۇ گالەتەپىڭىزنىڭ)؛ دەمە لاسكىڭىز كىرگەن.

(۲) خۇگۆزىڭىز بۇ لەيىكچوون (ۋەك ھەندى گىيانەمەر و دەۋرىبەرەكەي بۇ

خۇياراستى)

n. (۱) لاسايىكەرەھە؛ بۇ گالەتەپىڭىزنىڭ؛ دەمە لاسكىڭىز.

(۲) نۆينەرەڭكى لاسايىكەرەھە.

-mimicker (n.).

mimicry (mim'ik-ri), n. (۱) لاسايى كىرگەنە؛ لاسايىكارى؛

لاسايى؛ دەمە لاسكىڭىز (۲) لەيىكچوونى گىيانەمەرەڭكى دەۋرىبەرەكەي يا

خۇگۆزىڭىزنى بۇ نەم لەيىكچوون و خۇياراستى.

mimosa (mi-mō'sə, mi-mō'zə), n. پۈۋەك شەرىم؛ چەند جۆرە

دەۋرەخت و بىچىك و پۈۋەككىڭىز بە شەرىمنى، واتە ھەستىيىڭىز بۇ پۈۋەككىڭىز دەست

لەيدانەۋە ناسراۋن

mina (mī'nə), n.

ھەن؛ يەكەي كىشەن و پارەي پۇنانى كۆن.

minacious (mi-nā'shəs), adj. ترسناك؛ سامناك؛ مەترسى لىڭىز.

minaret (min'ə-ret', min'ə-ret'), n. منارە.

minatory (min'ə-tōr'i, min'ə-tō'ri), adj. - minacious.

mince (mins), v.t. (۱) جىنىڭ قىمەت كىرگەن؛ وورد كىرگەن؛ قاش كىرگەن؛

گۆشت كوتان (۲) كىرگەن بە بەش بەشى زۆر ووردەنە

(۳) بە تىزىل و ناز و خۇ تەسك كىرگەنەمەرە دوان؛

(He ~d his phrases in the presence of the rich.)

(۴) لەزىزە لىۋەرە قەسە كىرگەن؛ مەنەمەن كىرگەن: (I ~d no words.)

v.t. خۇ تەسك كىرگەنەمەرە تىزىل و ناسكى نوۋاندىڭىز لە گۆتۈگۆز پىزىشتىڭىز؛

n. = mincemeat.

not to mince matters (or one's words), قەسە لەپىر بوون؛

شەرىم نەكەردەن ھىچ نەشاردەنە؛ بە ئاشكراۋ بەپى پىنچەپەنە را دەرپىڭىز.

mincemeat (mins'mēt'), n. (۱) سىۋى خىراۋ و كىشىش و

داۋودەرمانى تام و بۇن خۇش كە دەكرىتە كىشەمەرە (ھەندىڭ چار بە گۆشتى

قىمەت كىرگەنە: [Obs.], گۆشتى قىمەت كىرگەنە.

make mincemeat of, (۱) جىنىڭ پارچە پارچە كىرگەن؛ وىچىرىچى كىرگەن؛

(۲) بەزاندەن؛ بەتەۋاى بەرپەرچەندەنە؛ بەدەۋى خىستەنە.

mince pie, شىرىنىيەكى ۋەك كولىچەنە ناۋەكەي پىر دەكرىڭىز لە سىۋى

جىراۋ و كىشىش و داۋودەرمانى خۇش.

mincing (min'sin), adj. Also mincy, خۇ تەسكەكەرەنە

بە دىۋ نازكەر لە گۆتۈگۆز پىزىشتىڭىز؛

mind (mīnd), n.

(۱) ياد؛ يىر؛

(This brings to ~ another story.)

(۲) (۱) را؛ ھەلۋىست؛ شەۋى لە مىشكدايە: (Speak your ~.)

(ب) نىياز؛ ھەز؛ بەتەمايوون: (I have a good ~ to go.)

(۳) (۱) ھۇش؛ يىر؛ يىروھۇش؛ (ب) زىرەكى؛ زىرى؛ مىشك.

(ج) سەرچەمى ئەرە يەسەرھاتانەي كە بەسەر كەسكىڭىز ھاتىڭىز لە يىرى پىن.

(د) دەۋرون.

(۴) مىشك؛ يىروھۇش؛ يىر: (He has lost his ~.)

(۵) كەسى زىرەك و دان؛ پىۋاى زىرەك؛ بىلمەت؛

(the great ~s of this century)

(۶) شىۋە يىر كىرگەنەمەرە ھەلۋىست؛ ھەلۋىست؛ يىروپا؛

(the reactionary ~)

(۷) ھۇش (قەلەسەفە).

(۸) (۱) ياد كىرگەنەمەرە مەرد و ۋەك چەلە (خاچ پەرسىتى).

minded

say one's mind, پای خو دهریرین بهین پیچ و پەنا.
take one's mind off, لە مێشک دەرکردن! لەبیری خو بردنە.
to one's mind, بە پای خو! بە لای خووە! بە بیرو پای خو.
minded (mīn'əd), *adj.* (۱) مێشکێکی تاییبەتی ھەیە:
(small- ~; evil- ~; strong- ~)

(۲) مەبەلدا: مەیل واپوو.
mindful (mīnd'fəl), *adj.* بەناگا، ناگادار! وریا! لەبیرنەجوو!
بە باک: (I am ~ of the danger.)

mindless (mīnd'lis), *adj.* (۱) بێ مێشک: کەس.
(۲) (~ of)، بێباک: بێ گۆی! بێ ھۆش.

mind reader, مێشک خوێنەرە: مێشک و دانی خەڵک خوێنەرە.
mind's eye, خەیاڵ: توانای شت ھێنانە بەرچاو.

mine (mīn), *possessive pron.* (۱) می من:
(a friend of ~; That book is ~; M~ are letter.)

(۲) می من: می خۆم: (~ eyes; ~ honor; mother ~)

mine (mīn), *n.* (۱) کان: کانگ: (۲) کانزا
(۳) کانگا (مەحەل: سەرچاوەیەک بێ بزو بەنرخ: (a ~ of information)

(۴) مین (۵) بنگەندی ژێر جیگا دوژمن (بۆ مین تەقاندنە).
(۱) کانزا/کردن: کانزا لە کان دەرھێنان.

(۲) تونێل لێدان لە ژێر جێی دوژمندا. (۳) مین دانان: مین تەقاندنە.

(۱) زەوی ھەلکەندن (بۆ کانزا): کانگە ھەلکەندن یا لێدان.

(۲) کانکردن: کانزا لە کان دەرھێنان.

(۳) وێرانکردن بە مین: مین نانە: مین تێدا دانان: مین تێدا تەقاندنە.

(۴) بنگەنکردن (بۆ پووخاندن و وێرانکردن): بە دزییەو بنگەنکردن و

زێان لێدان.

mine detector, مین دۆزەرە: ئامێرێکی ئەلەکترومۆگناکیسییە.
mine field, زەوی مین پێژگراو: زەوی یا ناوی مین تێدا دانراو:

مەیدانی مین

mine-layer (mīn'la'yēr), *n.* کەشتی مین دانەر: لەناو ناودا.

miner (mīn'ēr), *n.* (۱) کارگەری کان: کرێکاری کانگە.

(۲) سەربەری مین نێرە: مین نێرە.

mineral (min'ēr-əl, min'rəl), *n.* کانزا: کان

adj. (۱) کانزایی: کانی.

(۲) کانزا: تیکراو: کانزادار: (~ water)

mineralize (min'ēr-ə-liz', min'rə-liz'), *v.t.* (۱) کردن بە

کانزا: گۆڕین بۆ کان. (۲) وەك بەردەلێکردن (شتی زیندوو).

(۳) کانزاتیکردن (ناو): پێکردن لە کان

-mineralization (n.); mineralizer (n.).

mineralogical (min'ēr-ə-loj'i-k'l), *adj.* کانزایی: کانی

mineralogist (min'ēr-əl'ə-jist, min'ēr-āl'ə-jist), *n.* ژاڵای

کان: کانزاناس

mineralogy (min'ēr-əl'ə-ji, min'ēr-āl'ə-ji), *n.* (۱) ژانستی

کان: کانزاناسی: (۲) پەرتووک یا ووتارێکە دەربارەی کانزا.

mineral oil, پۆنی کانزایی: (۱) پەرتوول: نەوتی خا.

(ب) پۆنی ئە نەوتی خا: دەرھێنراو (وەك دەرمانی پەوانی).

mineral pitch, قیر.

mineral spring, گەراو: کانیای کانزایی.

mineral water, کانیار: ناوی کانزایی

Minerva (mi-nūr'və), *n.* بانوخوای ژیری و دانایی پۆمانی کۆنە.

minestrone (min'ə-strō'ni), *n.* شەلەبەکی سەرزە و مەعکەزۆنی و

گۆشتە

minesweeper, مینعەل: کەشتی لایەر و پووجەنکەرە: مینی دوژمن

لەناو دەریادا.

mingle (mīŋ'g'l), *v.t.* تێکەڵ و کردن.

v.i. تێکەڵ و بوون: چوونە ناو یەکەرە.

ministry

(to ~ with the crowd, people, etc.; truth ~d with falsehood)

mini- (min'i), پێشگرتنە بەمانای: بچووک کراوە: بچووک:

(miniskirt, minicar)

miniature (min'i-ə-chēr, min'i-chēr), *n.* (۱) نیکار یا وێنە:

کێشراوی بچووک. (۲) نیکار یا وێنەبەکی بچووکى لەسەر سەدەف کێشراو.

(۳) وێنەبەکی دەقاوودەقی بچووک یا بچووک کراوە.

adj. بچووک: بچووک کراوە: وێنە: بچووک یا بچووک کراوە.

in miniature, بچووک کراوە: بە بچووک کراوەیی.

miniaturize (min'i-ə-chēr-iz'), *v.t.* بە بچووکى دروستکردن

(ئامێری پێشسازى و سوپایی): بچووک کردنە.

minify (min'ə-fī'), *v.t.* لە گرنگی کەمکردنە: بە کەمتر یا بچووکتر

پێشاندان.

minim (min'im), *n.* (۱) بچووکترین پێوانە: شەلە (کە بریتیە لە

دلوپیک. (۲) تۆژنە: ئەختیک: ژۆر کەم. (۳) نیونۆتە (مۆسیقا).

adj. بچووکترین: کەمترین.

minima (min'ə-mə), *alternative plural of minimum.*

minimal (min'ə-m'l), *adj.* کەمترین.

minimize (min'ə-mīz'), *v.t.* (۱) کەمکردنە: بۆ پەڕی ئەم پەڕ:

کەمترین کردنە: ئێچگار کەمکردنە. (۲) لە نرخ، گرنگی، مەترسی، یا پە

کەمکردنە: ھەتا بێتوانی: (to ~ the importance, risk, etc.)

minimum (min'ə-məm), *n.* (۱) کەمترین ژمارە، پە، ھەند... ھەند:

پەڕی ئەم پەڕ: بەلای کەمەو.

adj. کەمترین (ژمارە، ھەند، پە... ھەند): ئەم پەڕی: بەلای کەمەو:

پەڕی ئەم پەڕ.

minimum wage, (۱) کەمترین کرێ: (کە دەبێت بدرێت بە کرێکار بەپێی

یاسا): پەڕی ئەم پەڕی کرێ: کرێکار. (۲) کرێی گۆزەران: کرێی مەمەرە و مەزى.

mining (min'ing), *n.* (۱) دەرھێنانی کانزا لە ژێرەمێندا: کانزاکاری.

(۲) مین نانە: مین تێدا دانان.

minion (min'yən), *n.* (۱) ئۆکەر: کلە: دەسکەلا.

(۲) [Obs.], دۆست: ھاوچن. (۳) قەبارەبەکی بچووکى تێپ (چاپەمەنى).

adj. [Rare], ناسکۆلە: بچووک و ناسک.

minion of the law, = a policeman.

mini-skirt (min'i-skūrt'), *n.* تەنۆرە: کورت.

minister (min'is-tēr), *n.* (۱) شالیار: وەزیر.

(۲) کاربەدەستێکی بالیۆخانە: پەلەیک لەخوار بالیۆزەویە.

(۳) قەشە: کەشیش. (۴) دەسکەلا: دارەست.

v.t. (۱) [Archaic], پێدان: یارمەتیدان.

(۲) پێن ھەلسان (ئەزکیکی ئایینی لە کلیسەدا).

(۱) بەردەستی کردن: کردن لەبەری کەسێکی تر.

(۲) یارمەتیدان: خزمەتکردن (نەخۆش): دەرمان پێدان:

(to ~ to the wants of a sick man)

ministerial (min'is-tēr'i-əl), *adj.* (۱) ھى وەزیر یا وەزیران:

شالیاری: (a ~ meeting)

(۲) بەرێوەبەری. (۳) بەردەست: بەردەستی.

(۴) قەشەیی. (۵) ھۆبى: ھۆکاری.

minister plenipotentiary, کاربەدەستێکی دیپلۆماسى دەسەلات

پێدراو لەخوار بالیۆزەویە.

ministrant (min'is-trənt), *adj. & n.* بەردەست: یارمەتیدەر:

خزمەتگەر.

ministration (min'is-trā'shən), *n.* (۱) نیش و کاری قەشە:

قەشەیی. (۲) خزمەت: یارمەتی.

ministry (min'is-tri), *n.* (۱) خزمەت: یارمەتی.

(۲) قەشەیی: نیش و کاری قەشە. (۳) قەشەکان: پیاوێ ئایینیەکانی کلیسە.

(۴) وەزارەت: (the ~ of education)

(ب) ماردی کاربەدەستێتی شالیار.

(ج) شالبازان: سەرچەمى شالبازان.
miniver (min'ə-vēr), *n.* كەولى سې: فەرەى سې.
mink (mɪŋk), *n.* (۱) گياندارنىكى تېرە ووشكانى گۆشتخۇزى لاق كوتى. (۲) كەولە نەرمو ئىستورۇ بىرقەدەرەكى ئىم گياندارە. (۳) چاكەتى لەم جۇزە كەولە درووستكرار.
minnow (mɪn'ɒ), *n.* جۇزە ماسىيەكى بچووك.
minor (mɪ'nɔr), *adj.* (۱) كەمتر: بچووكتر.
 (۲) ناكرنگ: ناسەرەكى! پلە نزم: (a ~ poet).
 (۳) ھىچوچ: مەترسى ئى ناكرى: (~ difficulties; a ~ injury).
 (۴) ھەرزە: تەمەن لە بېستويەك سال كەمتر: مىندال.
 (۵) ھى پشەتى ناسەرەكى (زانكۇ).
 (۶) تەسك (ژىرىيۇتى): ناگشتى.
 (۷) كورت (نۆتەى مۇسقىا): غەمگىن (ناوان).
v.l. خويندى پشەتى ناسەرەكى: (He will ~ in chemistry).
n. (۱) كەسىكى تەمەن لە بېستويەك سال كەمتر: ھەرزە: مىندال.
 (۲) پشەتى ناسەرەكى (زانكۇ).
 (۳) گرېمانەيەكى ناسەرەكى يا ناگشتى (ژىرىيۇتى).
 (۴) نۆتەى كورت (مۇسقىا).
minority (mə-nôr'ə-ti, mī-nor'ə-ti), *n.* (۱) بەشى كەمى!
 كەمتر لە نىوہ (۲) كەمايەتى نەتەويى: پەگەزى، ئايىنى، يا پامبارى.
 (۳) كاتى لە بېستويەك سال كەمتر: كاتى مىندالى و ھەرزەيى.
minor-league (mī'nēr-lēg'), *adj.* (۱) ھى تىپى وەرزشى بچووك.
 يا ناسەرەكى (۲) ناسەرەكى: ناوەندى: ناكرنگ: بچووك: ھىچوچ:
 (a ~ politician)
minor league, تىپى وەرزشى ناسەرەكى ھەرزە (بەتايەتى بەيسىيۇل).
Minotaur (mɪn'ə-tôr'), *n.* دەمبايەكى نەفسانەيىيە بە لەشى.
minster (mɪn'stɛr), *n.* (۱) كلنيسەى پەرستگا: كلنيسە.
 (۲) كلنيسەى گەرە.
minstrel (mɪn'strɛl), *n.* (۱) بەستەر گۇرانى بىژى گەزۇك بە گيتارەوہ.
 (بەتايەتى لە سەدائى ناوہراستدا): شايرى گەزۇك.
 (۲) [Poetic], ھۇنەر: گۇرانى بىژ: مۇسقىاھۇن.
 (۳) نەندەمى تىپى "minstrel show". (روشى دوايى بېينە).
minstrel show, خۇنوادنى تىپىكى نووادەرى گالتهبىژى دەمچار.
 رەش كراوہ كە برىتى بوو لە گۇرانى و گالتهوگەپ.
minstrelsy (mɪn'strɛl-si), *n.* (۱) پېنسى بەستەر گۇرانى بىژى.
 گەزۇك بە نامىزى مۇسقىاھوہ لە سەدائى ناوہراستدا.
 (۲) دەستەيك بەستەر گۇرانى بىژى گەزۇك بە نامىزى مۇسقىاھوہ.
 (۳) كۆمەلىك بەستەر گۇرانى وەھا.
mint (mɪnt), *n.* (۱) شۇيىنى سەكەلىدان: سەكەخانە: دراوخانە.
 (۲) سەرچاوى بىن: شتى لەبىن نەھاتو: (a ~ of ideas).
 (۳) شۇيىن يا سەرچاوى درووستكران: جنى ھەلبەست يا داتاشىن.
adj. (a postage stamp in ~ condition) نازە وفت وئو: تازە: نوئ:
v.l. (۱) سەكەلىدان.
 (۲) درووستكران: ھەلبەست: داتاشىن: رېكخست: داپشت:
 (a phrase ~ed for one occasion and audience)
mint (mɪnt), *n.* (۱) پوگە: نەنا. (۲) بىنىشت يا شىرىنى بىن پونگاوى.
mintage (mɪn'tɪdʒ), *n.* (۱) سەكەلىدان.
 (۲) درووستكران: داتاشىن: دارشت: ھەلبەست. (۳) سەكە.
 (۴) كرئى سەكەلىدان. (۵) نەقشى سەر پارەى رەق.
minuend (mɪn'ū-ɛnd), *n.* ژمارەى ئى دەركران (ژمارەوېئون).
 نەر ژمارەيەكە ژمارەيەكى ترى ئى دەرەكران.
minuet (mɪn'ū-ɛt'), *n.* (۱) جۇزە سەمايەكى ھىناش.
 (۲) مۇسقىاى ئىم سەمايە.
minus (mɪ'nəs), *prep.* (۱) لوى دەرچىن (ژمارەوېئون): كەتر:

(four ~ two)
 (۲) [Colloq.], بەين: (~ a finger)
 (۱) ھى نىشانەى ئى دەركران (ژمارەوېئون): (a ~ sign).
 (۲) كەم. (۳) نەختىكە كەمتر لە: نەختىكە لەخوار (نەمرە، پلە).
 (a grade of A ~)
 (۱) نىشانەى ئى دەركران (ژمارەوېئون). (۲) بىژىكى كەم.
minuscule (mɪ-nus'kūl), *n.* (۱) جۇزە نووسىنىكى كۆنە بە تىپى.
 بچووك (۲) تىپىكى ئىم جۇزە نووسىنە. (۳) تىپى بچووك.
 (۱) بە تىپى بچووك نووسراو. (۲) ژۇر بچووك: بچووك.
adj. نىشانەى ئى دەركران: " - " (ژمارەوېئون).
minus sign, (۱) خولەك: دەقىقە.
minute (mɪn'it), *n.* (۲) ماويەكى ژۇر كورت: ھەناسەيەك: (I'll come in a ~).
 (۳) (pl.), تۇمارنامەى پرودانى كۆيۈنەويەك: (the ~s of a meeting).
 (۴) يادنامە.
v.l. (۱) تۇماركراننى پرودانى كۆيۈنەويەك.
 (۲) لە تۇمارنامەى پرودانى كۆيۈنەويەكدا تۇماركران.
 (۳) بەيوردى كات راكران.
 ھەر كە: ھەر يەكسەر كە:
 the minute (that),
 [I'll tell him the minute (that) he gets here.]
 ھەتا دوا خولەك: ژۇر بەيوردى (كات رېكخست):
 to the minute, بەتەراوى (كات):
 (The day was organized to the minute.)
 دواترىن (دەنگوياس، مۇدە): ھەتا ئىستا:
 up to the minute, (up to the minute news, fashion, etc.)
minute (mɪ-nōt', mɪ-nūt'), *adj.* (۱) ژۇر بچووك: بچكۆلە:
 (~ particles of dust)
 (۲) ھىچوچ: بىن بايەخ
 (۳) وورد: ژۇر وورد: (~ descriptions, details, etc.).
minute hand, مىلى خولەك (كاترەيىن).
minutely (mɪn'it-li), *adj.* (۱) خولەكى: ھەموو خولەكىك پرودەدات.
 (۲) زوو ژوو پرودەدات.
adv. (۱) ھەموو خولەكىك. (۲) زوو ژوو: بەرەوام.
minutely (mɪ-nōt'li, mɪ-nūt'li), *adv.* بەيوردى: ژۇر بەيوردى.
minuteman, **Minuteman** (mɪn'it-man'), *n.* خەباتكرى.
 ھەمىشە ئامادە بۇ جەنگاندن (لە شۇپشى سەربەخۇزى ئەمەرىكادا).
minuteness (mɪ-nōt'nɪs, mɪ-nūt'nɪs), *n.* (۱) ژۇر بچووكى.
 بچكۆلەيى. (۲) ووردى: ژۇر ووردى: گوئىدان بە شتى وورد: ووردەكارى.
minute steak, پارچە گۆشتى تەكى زوو بىژنراو.
minutiae (mɪ-nū'shi-ē'), *n. pl.* (sing. minutia), شتى ووردو.
 دوورودىژى ھىچوچوچ.
minx (mɪŋks), *n.* كچىكى بىن شەرمى بىن خەيا.
miracle (mɪr'ə-k'l), *n.* (۱) پرودانىكى لە سرووشت بەدەر (ناين).
 موغجىزە. (۲) پرودانىكى سەرناسا: شتىكى سەيرو ناساساى. (۳) نموونە.
 a miracle play (۴)
 شانۇنامەيەكى سەدەكانى ناوہراستە دەرپارەى ژياننامەى،
 پىغەمبەرگان و پياوچاكانى موغجىزەكار.
miraculous (mɪ-rak'yoo-ləs), *adj.* (۱) لە سرووشت بەدەر:
 وەك موغجىزە وايە: (a ~ event).
 (۲) ژۇر سەير: سەرناسا: ناساسا. (۳) موغجىزەكار.
mirage (mɪ-rāzh'), *n.* (۱) سەرا: تاروئىكە.
 (۲) كلورى بابردو: ژەمخو: شتى نەدىدە.
mire (mɪr), *n.* (۱) زۇنگاو (۲) قوروا: قورواوچىپا (مەجان):
 (to be in the ~; to drag someone through the ~)
v.l. (۱) لە قورواوچىپاودا چەقاندن.
 (۲) قورواى كردن: قورواوچىپا ئى ھەلبەزاندن: بە قورواودا پاكىشان (مەجان).
v.l. (۱) چەقەن: لە قورواودا چەقەن: وەستان. (۲) قورواى بوون: پيس بوون.

mirk

mirk (mürk), *n.* = murk.

mirky (mür'ki), *adj.* = murky.

mirror (mir'ēr), *n.*

(۱) ناوینه

(۲) شتی پیشاندەر؛ شتی دهرخەر:

(*The film is a ~ of the times we live in.*)

(۳) نمونه

v.t. دانهره (شعوق، وینه)؛ پیشاندان یا دهرخستن وهك به ناوینه:

(*The water ~s a still sky.; The book ~s the conflict in the author.*)

mirth (mürth), *n.*

خوشی وشادی؛ كهیف و زماوند.

mirthful (mürth'fəl), *adj.*

په له خوشی وشادی؛ بهكهیف؛

دخوش؛ خوش (كات).

mirthless (mürth'lis), *adj.*

غهمگیر؛ پست؛ بئ كهیف وخوشی.

miry (mür'i), *adj.*

(۱) زوئگاری. (۲) قوای؛ قورچلپاری.

mis- (mis), پیشگرتنه بهمانای؛ ههله؛ به ههله؛ بهد؛ خراپ؛ چهوت؛
نادروست (*misplace, misconduct*).

misadventure (mis'ad-ven'chēr), *n.*

کاریکی خوترین؛

کاریکی بهد؛ چهوت، نادروست، یا ناسهرکهوتو.

misadvise (mis'ad-vīz'), *v.t.*

ناموزگاری ههله یا خراپ کردن.

misalliance (mis'ā-lī'āns), *n.*

هاوپهیمانی یا بهکگرتنکی

نا بهجین و ههله و نهگونجاو (بهتایبهتی ژهنینان و شووکردن).

misally (mis'ā-lī'), *v.t.*

به ههله بهکگرتن یا پهیمان بهستن

(بهتایبهتی ژهنینان و شووکردن).

misanthrope (mis'an-thrōp', mis'an-thrōp'), *n.* Also-

misanthropist, حهن له مرؤه نهکهر؛ کهسینگه که گومان و پقی له ههمو
مروفق بیت؛ مرؤه نهخوان.

misanthropic (mis'an-thrōp'ik), *adj.*

نژ به مرؤه مروفا بهتی؛

حهن له مرؤه نهکهر؛ مرؤه نهخوان.

misanthropy (mis-an'thrō-pi), *n.*

پق له مرؤه بوون

قین و گومان له مرؤه بوون.

misapplication (mis'ap-lā-kā'shən), *n.*

بهخرابی بهکارهینان؛

به نابهجینی بهکارهینان.

misapply (mis'ā-plī'), *v.t.*

(۱) به خراپی یا نابهسهندی بهکارهینان؛

(*He ~ies his energies.*)

(۲) به ناباکانه و سهرچهرتانه بهکارهینان؛ بهفیردان (پاره)؛

(*He ~ied the company's money.*)

misapprehend (mis'ap-ri-hend'), *v.t.*

به ههله تیگه یشتن؛

خراپ تیگه یشتن.

misapprehension (mis'ap-ri-hen'shən), *n.*

تیگه یشتن به

ههله؛ خراپ تیگه یشتن.

misappropriate (mis'ā-prō'pri-āt'), *v.t.*

(۱) بۆ شتی خراپ

دانان یا ترخان کردن (پاره)؛ به ههله بۆ دانان؛ بهفیردان. (۲) دزین؛

(*to ~ the company's money*)

-misappropriation (*n.*).

misbecome (mis'bi-kum'), *v.t.*

نهمشان؛ ئی نههاتن؛

(*What you've done ~s your place.*)

misbegot (mis'bi-got'), *adj.* = misbegotten.

misbegotten (mis'bi-got'n), *adj.*

زۆل.

misbehave (mis'bi-hāv'), *v.t. & v.i.*

پهروشتی ناشرین نوواندن؛

بهدرهفتاری کردن؛ بئ حهییایی کردن.

misbehavior, misbehaviour (mis'bi-hāv'yēr), *n.*

بئ

حهییایی؛ بهدرهفتاری؛ پهروشتی ناشرین؛ کردهوهی خراپ.

misbelief (mis'ba-lēf'), *n.*

بیروبوای چهوت (بهتایبهتی نایینی)؛

پای ههله یا چهوت.

misbelieve (mis'ba-lēv'), *v.t.*

به ههله بهرواکردن؛

miscreancy

بهروابوون به شتی چهوت یا ههله.

miscalculate (mis-kal'kyoo-lāt'), *v.t. & v.i.*

به ههله ژماردن؛ به ههله پهچاوکردن.

-miscalculation (*n.*).

miscall (mis-kōl'), *v.t.*

(۱) به ههله ناوهینان؛ ناوی ههله لینان.

(۲) [Obs. or British Dial.], جوین پندان؛ سووک کردن.

miscarriage (mis-kar'ij), *n.*

(۱) نههینانهوی؛ جیههجن نهکردن؛

به چهوتی کردن (دادپرسی): (*a ~ of justice*).

(۲) (۱) نهگه یشتنه جنی خوی (پوسته، بار... هتد).

(ب) نهگه یشتنه نامانج؛ سهرنهکوتن

(۳) مندان له بارچوون؛ بهرفرندان؛ بهراویته بوون.

miscarry (mis-kar'i), *v.i.*

(۱) سهرنهکوتن؛ نهگه یشتنه نامانج؛

نههاتنهوی: (*All his plans ~ied.*)

(۲) نهگه یشتنه جنی خوی (نامه، بار، پوسته).

(۳) مندان له بارچوون؛ بهراویته بوون؛ بهرفرندان: (*She ~ied.*)

miscast (mis-kast', mis-käst'), *v.t.*

(۱) دهوریکی نهگونجاو یا

ئی نههاتو دان به نوئنه له شانۆنامه یا فیلمیکدا.

(۲) دابهشکردنی دهرهکانی شانۆنامه به ههله یا به چهوتی.

miscegenation (mis'i-jə-nā'shən), *n.*

دوهرهگی؛ تیگه لاوی

نیوان پهگهزی جیا له پرنی ژهنینانهوه (بهتایبهتی لهنیوان پهشو و سبی له

نههمریکا).

miscellanea (mis'al-ā'ni-ə), *n.pl.*

کۆمهلیکی جۆراوجۆر

بهتایبهتی بهرهه می ویزهیی

miscellaneous (mis'al-ā'ni-əs), *adj.*

(۱) ههمه پهنهگ؛ ههمچۆر؛

تیگه ل؛ جۆراوجۆر. (۲) شیوه و توانای جۆراوجۆر ههمو؛ جۆره ها باری ههم.

miscellany (mis'al-ā'ni), *n.*

(۱) کۆمهلیکی جۆراوجۆر بهتایبهتی

بهرهه می ویزهیی. (۲) (*pl.*) پهتورکیکی بهرهه می ویزهیی جۆراوجۆر.

mischance (mis-chans', mis-chāns'), *n.*

(۱) کاره سات؛

پهرواوکی ناخۆش. (۲) بهد بهختی؛ نهگه بهتی؛ بئ بهختی.

mischief (mis'chif), *n.*

(۱) زیان (بهتایبهتی که مرؤه بیدا).

(۲) (۱) بهدکاری؛ کاری نابهسهند. (ب) بهدکاری؛ زیانبهخش.

(۳) (۱) کهتن؛ گۆبهن. (ب) هاروهاجی.

mischief-maker (mis'chif-māk'ēr), *n.*

فیتمهچی؛ شهیتان؛

زیانبهخش؛ بهگۆبهن.

mischievous (mis'chi-vas), *adj.*

(۱) زیانبهخش؛ بهدکار.

(۲) کهتن؛ بگۆبهن.

(۳) بئ حهیا (مندان)؛ هاروهاج؛ شهیتان.

miscible (mis'ā-b'l), *adj.*

به ناسانی تیگه لاو دهکری (کیمی).

-miscibility (*n.*).

به ههله تیگه یشتن؛

به ههله لیکندهوه؛ خراپ تیگه یشتن؛ به ههله داچوون.

misconception (mis'kon-sep'shən), *n.*

به ههله لیکندهوه؛ بیر ههله؛ ههله؛ بیروبوایهکی چهوت؛ به ههله داچوونیک.

misconduct (mis'kən-duk't'), *v.t.*

(۱) به خراپی بردن به پرنهوه؛

به چهوتی کردن. (۲) بهدرهفتاری کردن؛ پهروشتی ناشرین نوواندن.

misconstruction (mis'kən-struk'shən), *n.*

(۱) لیکندهوهی

ههله؛ به ههله تیگه یشتن؛ به ههله داچوون. (۲) به ههله داپشتنی پسته یا

دهستواژه.

misconstrue (mis'kən-strōō', mis-kon'strōō), *v.t.*

به ههله

لیکندهوه؛ به ههله داچوون؛ به ههله تیگه یشتن.

miscount (mis-kount'), *v.t. & v.i.*

به ههله ژماردن.

miscreancy (mis'kri-ən-si), *n.*

به دی؛ پیسی؛ خراپی؛

- ناپسەندی
miscreant (mis'kri-ənt), *adj.* (١) بەد پەس ناپەسەند: بەدکار (٢) [Archaic]. خوانەناس: کافر.
n. (١) کەسێکی پەس و ناپەسەند: بەدکار: تاوانبار. (٢) [Archaic]. خوانەناسێک: کافر.
miscreate (mis'kri-āt'), *v.t.* تێکچوواندن: بە چەوتی، ناقۆلایی، یا ناشرینی دروستکردن.
adj. [Rare],
miscue (mis-kū'), *n.* (١) لێدانی هەلە (یارى بلیارد). (٢) هەلە.
v.t. (١) بە هەلە لێدان (بلیارد). (٢) بە هەلە وەلام دانەرە (شانۆگەری): هەلەکردن.
misdeal (mis-dēl'), *v.t., v.i. & n.* بە هەلە دا بەشکردن (کاغەزی قوماو یاری).
misdeed (mis-dēd'), *n.* تاوان: کاری خراپ: بەدکاری: خراپە.
misdeem (mis-dēm'), *v.t.* [Archaic or Poetic]. = **misjudge**.
misdemean (mis'di-mēn'), *v.i.* بەدپەرەفتاری کردن:
 پەرەوشتی ناشرین نوواندن: بەدکاری کردن: تاوان کردن.
misdemeanant (dis'di-mēn'ənt), *n.* (١) تاوانبار: بچووک یا مام ناوەندی (دادگا). (٢) بەدپەرەفتار: بەدپەرەوشت: بەدکار.
misdemeanor (mis'di-mēn'ēr), *n.* (١) تاوانی بچووک (دادگا). (٢) [Archaic]. بەدپەرەفتاری: بەدپەرەوشتی.
misdirect (mis'da-rekt', mis'di-rekt'), *v.t.* (١) نامۆزگاری: هەلە پێدان: بە هەلەدا بردن: بە هەلە پێ ووتن. (٢) ناوێشانى هەلە خستەسەر نامە.
misdirection (mis'da-rek'shən, mis'di-rek'shən), *n.* (١) نامۆزگاری: هەلە: بە هەلەدا بردن. (٢) نامۆزگاری: هەلە لە دادپەرەو بە سوێندخواران.
misdo (mis-dō'), *v.t.* تێکدان: بە چەوتی و نەزانانە کردن.
v.i. [Obs.], بەدکاری کردن: گوناھ کردن.
misdoing (mis-dō'ing), *n.* بەدکاری: کاری خراپ: گوناھ: تاوان: هەلە.
misdoubt (mis-dout'), *v.t.* [Archaic]. (١) گومان لیککردن: گومان ئی بوون (٢) ترسان: مەترسی لیککردن: ئی ترسان.
v.i. [Archaic], گومان ئی هەبوون.
n. [Archaic], گومان.
mise en scène (mē'zān'sen'), [Fr.], (١) دەرهێنانى شانۆنامە: نوواندى شانۆنامە (بە هەلبژاردنى دەورەبەرەى و پێکخستنى نەکتەرەکان و پێویستى تەرە). (٢) دەورەبەر: دەورەپێشت.
miser (mī'zēr), *n.* (١) کەسێکی بەزێل: پەسکە: پارەپەس: پوولەکی. (٢) [Obs.]. کەسێکی کلۆن: کەساس.
miserable (miz'ēr-ə-b'l, miz'rə-b'l), *adj.* (١) دلتەنگ: پەست: غەمبار: کەساس: بەدبەخت: هەناسەسارد. (٢) ناخۆش: بەد: ناپەسەند: خراپ: (a ~ climate). (٣) خراپ: ناخۆش: خواردن: کەم (ژەمە خواردن). (a ~ meal). (٤) قەلب: خراپ: بێ فەر: (He did a ~ job.).
-miserableness (n.); miserably (adv.).
misericord, misericorde (miz'ēr-i-kōrd'), *n.* (١) شل: کردنى پەیرەوى پەرستگایەك. (٢) ژووری حەوانەوى پەرستگا. (٣) بەشێكى دەریۆقیوى ژێر کورسى کلێسەیه پێگەى حەوانەو دەدات بە کەسێک کە بە پێو نوێژ دەکات. (٤) خەنجەری بەزەیی و بزگاری (کە لە سەدەکانى ناوەراستدا سوارچاکی زۆر بریندارو پەڕیشانی پێ دەکوژدا بۆ بزگارکردنى لە ئازار).
miserliness (mī'zēr-li-nis), *n.* پەزێلی: پەسکەیی: پارەپەسی: پوولەکێتی: بەرچاو تەنگی.

- پەزێل: پەسکە: پارەپەس: پوولەکی: چووک.
miserly (mī'zēr-li), *adj.* (١) مەینەتی: گوزەرەمەری: ناخۆشی: کەساسی: کلۆلی: دلتەنگی: غەمباری. (٢) هەزەری: نەبوونی: ناخۆشی. (٣) [Dial.]. ئازار: ئێش.
misesteem (mis-es'tēm), *v.t.* پێزی تەواو ئی نەکردن.
misestimate (mis-es'tə-māt'), *v.t.* بە هەلە هەلسەنگاندن: بە هەلە خەمڵاندن.
n. هەلسەنگاندنى هەلە: خەمڵاندنى هەلە.
misfeasance (mis-fē'z'ns), *n.* سنوور شکاندن (کاربەدەست): بەکارهێنانى دەسەلات بە ناوەجێیی: بۆ مەبەستى خراپ دەسەلات بەکارهێنان.
misfire (mis-fīr'), *v.i.* (١) دانەگیرسان (مەکینە). (٢) نەتەقین (چەکی ئاگرین): نەتەقان. (٣) سەرئەگرتن (پیلان): سەرئەگرتن: (a scheme that ~d).
n. (١) دانەگیرسان. (٢) نەتەقین. (٣) سەرئەگرتن.
misfit (mis-fit'), *v.t. & v.i.* پێ نەکردن (پێلۆ، جل و بەرگ): پەڕنەکردن (نەگونجە).
n. (١) پێ نەکردن (پێلۆ، جل). (٢) جلی بە بەر نەکردوو: پێلۆی بە پێ نەکردوو. (٣) کەسێکی نەگونجاو: لەگەڵ دەورەبەردا.
misfortune (mis-fōr'chən), *n.* (١) بەدبەختی: نەهاتی: نەگەبەتی. (٢) کارەسات: بەلا: ئیقەومان.
misgive (mis-giv'), *v.t. & v.i.* مەترسی کردن: بەدگومانی کردن: دوو دل بوون.
misgiving (mis-giv'ing), *n. often in pl.* بەدگومانی: مەترسی: دوو دل.
misgovern (mis-guv'ēm), *v.t.* بە خراپی بەرێوەبردن.
misgovernment (mis-guv'ēm-mənt), *n.* بە خراپی بەرێوەبردن.
misguidance (mis-gīd'əns), *n.* بە هەلەدا بردن.
misguide (mis-gīd'), *v.t.* بە هەلەدا بردن: خستە سەر پێی: خراپ.
misguided (mis-gīd'id), *adj.* بە هەلەدا بڕا: مەلخەلەتاو.
mishandle (mis-han'dl), *v.t.* بە خراپی کردن یا بەرێوەبردن: بە ناشرینانە لەگەڵ جوولانەرە: بە نەزانانە چارەسەرکردن.
mishap (mis'hap', mis-hap'), *n.* (١) بەدبەختی: بێ شانس. (٢) پوودانێکی ناخۆش کە جێ داخو و خەتای کەسیشی تێدا نەبێ: پوودانێکی ناپەسەندی تەریکەرەو.
mish-mash (mish'mash'), *n.* = **hodgepodge**.
misinform (mis'in-fōrm', mis'n-fōrm'), *v.t. & v.i.* شتی هەلە یا درۆ پێ ووتن: دەنگوباسی هەلە یا درۆ پێدان: بە هەلەدا بردن
-misinformant; misinform (n.).
misinformation (mis'in-fēr-mā'shən), *n.* دەنگوباسی درۆ: یا هەلە کە دەگەڕێت بە خەلک: شتی هەلە یا درۆ.
misinterpret (mis'in-tūr'prīt), *v.t.* بە هەلە لێکدانەرە: بە هەلە تێگەشتن.
misinterpretation (mis'in-tūr'pri-tā'shən), *n.* بە هەلە لێکدانەرە: بە هەلە تێگەشتن.
misjudge (mis-juj'), *v.t. & v.i.* بە هەلە هەلسەنگاندن: بەهەلەداچوون.
-misjudgment; misjudgement (n.).
mislay (mis-lā'), *v.t.* (١) شت دانان لە شوێنێکدا و پێ نەبردنەرە. (٢) لە دوایدا: لە شوێنێکدا دانان و بۆ نەدۆزرانەرە لە دوایدا.
 (٣) بە نەزانانە یا بە هەلە دانان: بە خراپی کردن: (to ~ linoleum).
mislead (mis-lēd'), *v.t.* بە هەلەدا بردن: هەلەروان: خەمڵاندن: چاوپەستکردن: لەخستەبردن.

misleading

misleading (mis-lēd'ing), *adj.* به‌هله‌دایر؛ درو؛ چاوبه‌ستکمر؛
هملخه‌نه‌تنبهر؛ تفره‌دەر: (~ information)

mismanage (mis-man'ij), *v.t. & v.i.* به خرابی به‌ریزوم‌بردن

mismanagement (mis-man'ij-mənt), *n.* به خرابی
به‌ریزوم‌بردن

mismatch (mis-mach'), *v.t.* (۱) به‌کرتنی نه‌گونجاو یا
نه‌گونجاوان (به‌تابیه‌تی ژنه‌نیان و شووکردن). (۲) به‌کستنی شتی له‌یه‌ک

نه‌هاتوو یا پیکره نه‌گونجاو (ره‌نگ، جل‌وبه‌رگ)
یه‌کرتنی نه‌گونجاو یا خراب (ژنه‌نیان و شووکردن)؛ به‌ککوتنی دوو شت یا *n.*

په‌نگی له‌یه‌ک نه‌هاتوو؛ لاسه‌نگی؛ ناهاوتایی

mismate (mis-māt'), *v.t. & v.i.* جووت بوونی نه‌گونجاو؛

ژنه‌نیان و شووکردنی ناپه‌سەند

misname (mis-nām'), *v.t.* ناوی هه‌له‌لێنان؛

به‌ناوی هه‌له‌ بانگ کردن.

misnomer (mis-nō'mēr), *n.* (۱) به‌هه‌له‌ ناوێلانی کەسیک،

شوونیک. (۲) شتی که ناوه‌که پاستی شته‌که یا شوونیکه ده‌نه‌خت.

(ب) ناوی که هه‌له‌ی وه‌ا. (۲) به‌هه‌له‌ ناوێلانی کەسیک یا شوونیک له‌

پروانامه‌یه‌کی یاسایدا.

miso- (mis'ō), (*misogyny*)، قین؛

misogamist (mi-sog'a-mist), *n.* کەسیکه که پتی له ژنه‌نیان و

شووکردن

misogamy (mi-sog'a-mi), *n.* پتی بوون له ژنه‌نیان و شووکردن.

misogynist (mi-soj'ā-nist), *n.* کەسیکه که پتی له هه‌موو ژنه

(به‌تابیه‌تی پیاو)

misogyny (mi-soj'ā-ni), *n.* پتی بوون له هه‌موو ژن؛ پتی له ژن بوون.

-misogynous (*adj.*)

misology (mi-sol'ə-ji), *n.* پتی بوون له مشت‌ومڕ، ژیربیزنی، یا

چەندوچوون

-misologist (*n.*)

misplace (mis-plās'), *v.t.* (۱) له جری هه‌له‌دانان؛ له جری

خویدا دانەنان؛ به‌هه‌له‌ دانان له جریه‌کی ترد.

(۲) به‌هه‌له‌ پرا یا دلی خو دان به‌یه‌کێ که شایسته‌ی نه‌وه‌ نه‌بێت.

(Coiloq.) (۳) به‌هه‌له‌ دانان له شوونیکداو پتی پین نه‌برده‌وه.

-misplacement (*n.*)

misprint (mis-print'), *v.t.* به‌هه‌له‌ جایکردن؛

هه‌له‌کردن له جایکردن

n. هه‌له‌ی جاب؛ هه‌له‌ی چاپه‌مه‌نی

mispronounce (mis'prə-nouns'), *v.t. & v.i.* به‌هه‌له‌ ووتن؛

به‌هه‌له‌ بیزان

-mispronunciation (*n.*)

misquote (mis-kwōt'), *v.t.* به‌هه‌له‌ یا نه‌ونه‌هێنانه‌وه‌ی ووتی

کەسیک یا ووتاریک به‌هه‌له‌: (to ~ a person or a book)

-misquotation (*n.*)

misread (mis-rēd'), *v.t. & v.i.* به‌هه‌له‌ خوینندنه‌وه

(۲) به‌هه‌له‌ لیکدانه‌وه؛ به‌هه‌له‌ تیگه‌یه‌شتن

misrepresent (mis'rep-ri-zent'), *v.t.* (۱) به‌چەوتی یا

شێواوی خستنه‌ پیش چاو؛ تیگدان؛ شێواندن؛ ریزکردن: (to ~ the facts)

(۲) به‌چەوتی یا ناپه‌سەندی نوێنه‌رایه‌تی کردن

-misrepresentation (*n.*); **misrepresentative** (*adj.*)

misrule (mis-rōōl'), *v.t.* به‌خرابی یا ناره‌وایی فره‌مانه‌روایی کردن

(۱) فره‌مانه‌روایی خراب یا ناره‌وا. (۲) پشیوی؛ بی‌ناسوده‌یی؛ ناشووب

miss (mis), *v.t.* (۱) ئی نه‌دان؛ نه‌پیکان

(۲) سه‌رکه‌وتوو نه‌بوون له ده‌ستکوتن، بیهن؛ گوئ ئی بوون، یا کردن

(۳) پیا پانه‌گه‌یین (I ~ed the train.)

(۴) له‌کێس چوون؛ له‌کێس خو دان؛ له‌ده‌ست چوون؛ له‌ده‌ست خو دان

misspend

(to ~ an opportunity)

(۵) له‌وی نه‌بوون؛ ناهاه‌نه‌بوون: (He ~ed class yesterday.)

(۶) ده‌ریازووون؛ پزگاریبوون: (He just ~ed being struck.)

(۷) پین زانی به‌وون بوون یا دیاره‌نه‌بوونی شتی:

(He suddenly ~ed his watch.)

(۸) بیرکردن: (I ~ you.; she ~ed her friends.)

(۱) به‌رته‌که‌وتن؛ ئی نه‌دان؛ نه‌پیکان (۲) سه‌رته‌که‌وتن؛ سه‌رکه‌وتوو نه‌بوون

v.t. ئی نه‌دان؛ به‌رته‌که‌وتن؛ نه‌پیکان؛ ده‌ست نه‌که‌وتن؛ نه‌بوون؛ سه‌رته‌گرتن

n. (۱) [M-]، خان؛ نازناوی پزیه‌ بۆ کچ له‌ دووان و

نووسیندا له‌پیش ناوه‌که‌یه‌وه‌ داده‌نری: (M ~ Smith)

(۲) خان؛ نازناوی کچه‌ له‌ دووان و نووسیندا به‌بین ناوه‌که‌ی.

(۳) کچ؛ ناهه‌تی شوونه‌کردوو یا بێ میرو.

(۱) به‌پرتووکی نوێژو نژای سالیکی ته‌واو (تایینی

کاسۆلیکی). (۲) به‌پرتووکی نوێژو نژا.

missal (mis'al), *n.* شێوه‌ تیکدان؛ پوو‌خسار تیکدان؛

misshape (mis-shāp'), *v.t.* ناشرین کردن.

missshapen (mis-shāp'n), *adj.* شێوه‌ تیکدراو؛ پوو‌خسار تیکدراو؛

ناشرین.

missile (mis'il), *adj.* (۱) ده‌هاوێژیی (Rare)، هاوێژ.

n. مووشک؛ فیه‌هکی هه‌واپی.

missilery (mis'il-ri), *n.* زانستی مووشک دروو‌ستکردن و هاویشتن؛

مووشه‌کناسی.

missing (mis'ing), *adj.* وون بوو؛ وون (به‌تابیه‌تی له‌وای جه‌نگدا).

(۱) نه‌له‌قی وون (له‌ زنجیره‌یه‌کدا که پێوسته‌ بۆ

تیگه‌یه‌یه‌شتن). (۲) نه‌له‌قی وون (گوایه‌ مه‌یموون و نا‌هه‌میزاد پیکه‌وه‌ ده‌به‌ستن

mission (mish'an), *n.* (۱) ئاردنی خه‌که‌ بۆ بلاوکردنه‌وه‌ی ئاینیک

(به‌تابیه‌تی له‌ ده‌روه‌ی وولات).

(۲) ئاردنی نوێنه‌ری دیپلوماسی بۆ ده‌روه‌ بۆ گفتوگۆ.

(۳) (۱) ده‌سته‌یه‌کی ئێریدراو بۆ بلاوکردنه‌وه‌ی ئاین له‌ ده‌روه‌ی وولات.

(ب) باره‌گای ده‌سته‌یه‌کی وه‌ا. (۴) بالێژخانه.

(۵) ئه‌رکی په‌یامبه‌ر یا نوێنه‌ر؛ ئه‌رکی پین سپێردراو.

(۶) ئه‌رکی سه‌رشان؛ ئه‌رکی چاره‌نووس:

(His ~ in life was to educate the ignorant.)

(۷) پزیکه‌روای کاری خێر یا په‌روه‌رده‌کردن له‌ گه‌رکه‌ی هه‌ژمه‌کاندا.

(۸) ناوچه‌یه‌که که قه‌شه‌ی تابه‌تی خزی نه‌بی.

(۹) (pl.)، خاچ په‌رستی بلاوکردنه‌وه.

(۱۰) ئه‌رکی سوپایی (به‌تابیه‌تی یۆمه‌اران کردن):

(He flew many ~s in the war.)

adj. تابه‌تی به‌کلێسه‌ کۆنه‌کانی ده‌سته‌ی خاچ په‌رستانی ئیسپانی له‌

خواه‌ووی پۆژاوی نه‌مه‌ریکاندا.

v.t. (۱) په‌یام پیا ئاردن؛ ئاردن به‌ ئه‌رک؛ ئه‌رک پێدا پاسباردن.

(۲) ئاردن بۆ بلاوکردنه‌وه‌ی ئاین.

missionary (mish'an-er'i), *adj.* تابه‌تی به‌ ئاینی خاچ په‌رستی

بلاوکه‌روه‌کان و باره‌گاگانیان.

n. ئاین بلاوکه‌روه‌ له‌ ده‌روه‌ی وولات؛

په‌یامبه‌ری کلێسه‌ بۆ ئاین بلاوکردنه‌وه‌ له‌ ده‌روه‌.

missioner (mish'an-ēr), *n.* = missionary.

missis, missus (mis'əz), *n.* (۱) [Colloq. or Dial.]، ژن؛

خیزان: (The ~ does all the shopping.)

(۲) کەمیابوو؛ ژنی ما.

missive (mis'iv), *n.* نامه؛ په‌یام.

adj. [Archaic or Rare]، ئێریدراو (نامه).

misspell (mis-spel'), *v.t. & v.i.* به‌هه‌له‌ حوێمه‌کردن.

misspelling (mis-spel'ing), *n.* هه‌له‌ی حوێجه.

misspend (mis-spend'), *v.t.* به‌غیردان؛ پاره‌ به‌بادان.

misstate

misstate (mis-stāt'), *v.t.* به ههله دهربرين: به ههله ووتن: شيواندن: *(He ~d the facts.; I ~d myself.)*

misstatement (mis-stāt'mənt), *n.* شتي درې يا ههله: ووته يا راستۍ يکې به دسه نغصه شتون تراو.

misstep (mis-step'), *n.* (۱) ههنگامې ههله: پېن ههنگامې. (۲) ههله (د مړوست): ههله يکه که بېته هڅې تريق برونه.

missus (mis'az), *n.* [Colloq. or Dial.] = missis.

missy (mis'i), *n.* [Colloq.] خان (نازانو به کچې بچوک).

mist (mist), *n.* (۱) تهمومږ: تهمي تنک: ههلموهاو. (۲) ليلي به چاگر: ليلي به چاگر: *(She smiled in a ~ of tears.)*

(۳) ليلي مينش: ليلي تيگه يشتن. (۱) تهمومږ او بوون.

v.t. & v.i. (۲) ليل کردن: سرچا وگرتن: بهرگرتن (بينځن، تيگه يشتن): بهرچا وگرتن.

mistakable (mis-tāk'ə-b'l), *adj.* به ههله وهره دگرځي: بڼې ههله به ههله وهره دگرځي يا ليکدانه نه.

mistake (mis-tāk'), *v.t.* (۱) به ههله تيگه يشتن: به ههله ليکدانه نه: خراب تيگه يشتن: *(You ~ his real motives.)*

(۲) کسيک به کسيکي تر دانان يا زانين: شتيک به شتيکي تر دانان: نماناسينه وه: *(I mistook him for his brother.)*

v.i. ههله کردن: به ههله داچوون. *n.* ههله: چموت.

and no mistake, [Colloq.] بېن گومان.

by mistake, *(I took your umbrella by mistake.)* به ههله: *(I mistook him for his brother.)*

mistaken (mis-tak'n), *adj.* (۱) به ههله داچوون: به ههله تيگه يشتو. (۲) ههله: چموت.

mister (mis'tēr), *n.* [M-] نازناوې ريزه بڼې پياوړه "کاک": له پينځن ناوې پياوړه دانه نړۍ له دووانو نويسندا به کورتي به هم جوړه: "Mr." به پيز: نه فندي:

(Mr. Jones; Mr. Secretary; Mr. Minister)

(۲) نازناوې باگ کردن به همدې پلې سويای شميريکي.

(۳) [Colloq.] کاکه، خانه. بڼې باگ کردن کسيک ناوکه ي نزانيت: *(What time is it, ~?)*

(۴) ميژد

mistletoe (mis'tl-tō'), *n.* دهموگانه پروه کيکي لاکوتي هميشه سمره.

mistook (mis-took'), *past tense and obsolete p.p. of mistake.*

mistranslate (mis'trans-lāt', mis-tranz'lāt), *v.t.* به ههله وهرگيران (زمان).

-mistranslation (*n.*).

mistreat (mis-trēt'), *v.t.* به خرابي له گڼ جوولانه وه.

-mistreatment (*n.*).

mistress (mis'tris), *n.* (۱) کهياننو: گمورمږني مال: ژني مال: *(the ~ of a household)*

(۲) خاوهن گياندار يا پند

(۳) خانم: ژني دسه لاتدار *(the ~ of his heart)*

(۴) [M-] شتيکي بده سه لاتي به من دانراو: خانم (مهجان): *(England was M- of the sea.)*

(۵) ژنيکي لپهانو له مديدانکدا: *(a ~ of cooking)*

(۶) دؤست: هارجن

(۷) [British] ژنه مامؤستا.

(۸) [Archaic] دنارا: يار

(۹) [M-] نازناوې ريزه بڼې نافرمت. (فيسا "Mrs.", "Miss", يا

"Ms." به کاره مينځي)

mistrial (mis-tri'al), *n.* دادپيرسي پوچ: داواکاري پوچ کراوه

mitral valve

به هڅې ههله يک له چوښتي دادپيرسينه کدا يا رنک نه که وټني سوښد خوره کان نسمر پريارتک.

mistrust (mis-trust'), *n.* بڼو پېن نه بوون: گومان: بېن باوهږي. *v.t. & v.i.* بڼو پېن نه کردن (مروقه، شت، رينان): بڼو پېن نه بوون:

دل ټي پيس بوون: گومان ټي بوون

mistrustful (mis-trust'fəl), *adj.* بېن بڼو: دل پيس: به گومان.

misty (mis'ti), *adj.* (۱) تهمومږ او تهموای: له تهمومږ چور.

(۲) به تهمومږ داچوښراو. (۳) ليل: ناپوون: ناديار.

-mistiness (*n.*).

misunderstand (mis'un-dēr-stand'), *v.t.* به ههله تيگه يشتن: خراب تيگه يشتن: به ههله ليکدانه نه: به ههله وهرگرتن.

misunderstanding (mis'un-dēr-stand'ing), *n.* به ههله تيگه يشتن: به ههله وهرگرتن. (۲) ناوکی: گمورگرت: دهمه قان: ناخوښي.

misunderstood (mis'un-dēr-stood'), *adj.* (۱) به ههله وهرگراو: به ههله ليکدانه وه. (۲) گوځ پېن نه دراو: بايه خ پېن نه دراو:

پيز ټي نه گراو: *(a ~ child)*

misusage (mis-ūs'ij, mis-ūz'ij), *n.* (۱) به ههله به کاره ينان: ووشه. (۲) به خرابي يا توندوتيزي له گڼ جوولانه وه.

misuse (mis-ūz'), *v.t.* (۱) به ههله به کاره ينان: ووشه. (۲) به خرابي، ناشريني، يا توندوتيزي له گڼ جوولانه وه.

n. (۱) به ههله به کاره ينان: ووشه. (۲) [Obs. or Rare] به خرابي يا توندوتيزي له گڼ جوولانه وه.

misvalue (mis-val'ū), *v.t.* به ههله همنسنگاندا:

به تهموای بايه خ پېن نه دان.

misventure (mis-ven'chēr), *n.* = misadventure.

misword (mis-würd'), *v.t.* به ووشه ههله دهربرين:

به ههله دارشتن.

mite (mit), *n.* مؤران: چانه ريکي مشه خوري زور بچوک.

(۱) (ب) پريکي زور کم پاره. (ب) پاره يکي زور بېن رخه له **mite** (mit), *n.* شينگلته: فلس. (۲) زينه ده وړک يا شتيکي زور بچوک.

miter, mitre (mī'tēr), *n.* (۱) کلای پازاوه ي پاپاو سره ک قمشه: تاجي پاپاو سره ک قمشه. (۲) کلای کوني سره ک مالووم.

(ب) سريجي ژانده ي يوناني کون. (۳) پله وپايه ي سره ک قمشه. (۴) کلای لولې زوپا و دووکه لکيش.

v.t. کردن به سره ک قمشه: تاجي سره ک قمشه کردن سر.

miter, mitre (mī'tēr), *n.* (۱) جني ليکداني دوو ته ختدار به. (۲) پله وپايه ي سره ک قمشه: تاجي سره ک قمشه کردن سر.

(۳) همریکه له پوري شم دوو پارچه ته ختديه. (۴) کلای لولې زوپا و دووکه لکيش.

miter box, ناميریکه بڼې يارمه تيدان له بريني ته ختدار بڼې ليکدانيان و

گوښي راست دروست کردن.

mithridate (mith'ra-dāt'), *n.* دهرمانی درې ژهر.

mitigable (mit'i-gə-b'l), *adj.* کم دهرمنته وه: ووشه: داهاتو

بيينه.

mitigate (mit'ə-gāt'), *v.t.* کم کردن نه وه (تورره يي، نازار، سزا، ختم، توندوتيزي، زبان، گهرما، سهرما): نهر کردن (مهجان): خاورکونه وه:

(to ~ someone's anger, pain, loss, aggressiveness, etc.)

-mitigation (*n.*); **mitigative**; **mitigatory** (*adj.*);

mitigator (*n.*).

mitosis (mi-tō'sis, mī-tō'sis), *n.* کموت کورت بوون: دابه شپووني

ناپاسته خوځ (له خانه ي لهشي گيانداره بالاکاندا): دابه شپووني دهرمنه يي.

-mitotic (*adj.*); **mitotically** (*adv.*).

mitral (mī'trəl), *adj.* (۱) هي کلای پازاوه ي سره ک قمشه.

(۲) هي زمانه ي دل

زمانه ي دل: زمانه ي کلایه يي دل (تونيکاري).

mitre (mī'tēr), *n.* & *v.t.* = **miter**.

mitt (mit), *n.* (۱) دسکیشینکی ژانته به باسکو دستو نهختنک له
پهڅه کار دده پوښی (۲) mitten (۳) [Slang], دست.

(۴) دسکیشی یارگره به یسول.
(ب) mitt (۱) دسکیشی بوسبان.

mitten (mit'n), *n.* (۱) دسکیشینکه شونښی پهڅه گوره به جیا به
چوړ پهڅه کي تریش پیکره (۲) دسکیشینکی ژانته به باسکو دستو
نهختنک له پهڅه کار دده پوښی (۳) دسکیشی بوسبان.

mittimus (mit'i-mas), *n.* (۱) فرماسی خسته به دیکانه وه
(دادگره) (۲) دکرکد له کار.

mitzvah (mits'vā, mits'vô), *n.* (۱) فرماسی نیجیل یا مالوم.
(۲) جیهه جیکرکدنی نه فرمانه.

mix (miks), *v.t.* (۱) ټیکه لورکدنی ټیکه لورکدنی.
(۲) دروستکدنی له پری ټیکه لورکدنه وه.

(۳) ټیکه لورکدنی په کخستن:
(*They ~ed the boys and the girls in our school.*)

(۴) حوروت پنگرتنی دوو توخم (گیانه ورناسی، پوهه کناسی)
لینکدنی دوو توخم.

v.i. (۱) ټیکه لورکدنی ټیکه لورکدنی.
(۲) له گڼل خنکدا باش هال کدنی یا گونجان.

(۱) ټیکه لورکدنی ټیکه لورکدنی (۲) شینوای سر ل شینوای پشینوای.
(۳) ناوینته چنډ شتینکی ټیکه لورکدنی.

(۴) خوارکدنه به کي گاروای به (وهک سؤدا) له گڼل خوارکدنه به کي کولیدای
ټیکه لورکدنی

mix up, (۱) به تهرای ټیکه لورکدنی باش ټیکه لورکدنی.
(۲) (۱) سر ل شینوای سر ل ټیکدنی ټیکدنی شینوای.

(ب) (~ With) به په کیکي تر ژانین نه ناسینه وه به په کیکي تر دانان.
(۲) تووش کدنی ټیکه لورکدنی.

mixed (mikst), *adj.* (۱) ټیکه لورکدنی ناوینته.
(۲) همه جهشز جوړه ها ټیکه لورکدنی (~ emotions).

(۳) می نیرومز می ټو پیاو یا کورو کچ (~ class; ~ company).
(۴) شینوای سر ل شینوای سر ل ټیکچوو.

mixed marriage, ژهنیانز شوو کدنی له نینوان خنکي ناین یا
په گڼل حیوازان

mixed metaphor, درو ورته می مجازی نه گونجاو یا زیاتر:
(*The storm of protest was nipped in the bud.*)

mixed number, ژماره ی ناتهواو ژماره ی کهرتی.
mixer (mik'sēr), *n.* (۱) کسبک وه چوښتی گونجانی له گڼل خنکدا.

(*He is a good ~ ; She is a bad ~ .*)
(۲) ټیکه لورکدنی نامیری خوارکدنه ټیکه لورکدنی یا شلقا قند (چینشت لینان).

(۳) [Slang], نامهنگی به په کترناسینی خنک.
mixt (mikst), *alternative past tense and p.p. of mix.*

mixture (miks'chēr), *n.* (۱) ټیکه لورکدنی ټیکه لورکدنی.
(۲) شتی ټیکه لورکدنی هره مه هره مه (۳) ناوینته (کیمی).

mix-up (miks'up), *n.* (۱) شینوای سر ل شینوای ناوینتی:
(*There was a ~ about who was to meet the train.*)

(۲) [Colloq.], شپړا به په کداندان به په کداهان به په گڼل کدچوون.
mizzen, mizen (miz'n), *n.* (۱) بابه واسی سر ته وهری پشته وهری

کشتی. (۲) mizzenmast.
adj. تابیه تی به ته وهری پشته وهری کشتی.

mizzenmast, mizenmast (miz'n-mäst, miz'n-mäst), *n.*
ته وهری پشته وهری کشتی.

mizzle (miz'l), *v.t. & v.i.* ته پ ونه کدنی نمره باران بارین.
n. [Obs. or Dial.], = drizzle.

mnemonic (ni-mon'ik), *adj.* (۱) یارمه تیدهری یاد بؤ له بیربیر.

باشه. (۲) تابیه تی به یاد یا بیر تیزکدنه وه
(۱) زانستی یاد یا بیر تیزکدنه وه: **mnemonics** (ni-mon'iks), *n.pl.*

یاد به یزکدنی (۲) هوی یاد یا بیر تیزکدنه وه: هوی بیر به یزکدنی.
moa (mō'a), *n.* جوړه بالنده به کي گوره ی نه فری قریکته و توی

شینوای نه دی به له توخمی و شترمل
(۱) [Rare], نووړه نووړه: نووړه: سکالا.

(۲) ناله: ناله نال: کرکه: نکه نک.
(۳) دهنگی له ناله چو (وهک لووړه لووړی یا): (*the ~ of the wind*)

v.i. (۱) نالاندن: نرکاندن: نکه نک هاتن.
(۲) نووړه نووړکدنی: سکالا کدنی: کپوړه زانه وه: شین کدنی.

(۱) بؤ نالاندن: ناهونال کدنی.
(۲) شین بؤ کدنی: بؤ کپوړه زانه وه: سکالا کدنی: (*He ~ed his fate.*)

moat (mōt), *n.* خنه قنکی پان و قووی پر له ناوه به وهری قه لایه کدا
(بؤ پاراستن له هیرشی دوژمن).

v.t. دموړه دان به خنه قنکی پان و قووی پر له ناو.
(۱) جه ماوهرکی سرکیشی لاساری گیزه شینوای:

کومه ټیک خنکي ناشوونکې (۲) جه ماوهر: خنک.
(۳) پووته وپووته: بؤره پیاوان: هرچی وپهرچی.

(۴) [Slang], دهسته به کي تاوانکار: تاقمیکي پیاوخراب یا پیاوکر.
(۱) به کومل دموړه دان و په لماردان.

(۲) به کومل دموړه دان و پال پیوه نان و هملی بیتن یا لئ نیک بوونه وه دان
(وهک جه ماوهرنک بؤ په کیکي به ناوینته):

(*The audience ~bed the movie star.*)
mobbish (mob'ish), *adj.* وهک جه ماوهرکی سرکیشی لاسار.

(۱) جووړه بؤک: ده جووړنیزه: ده جووړنیزه.
(۲) زوړ زوړ له بارنیکه به بؤ بارنیک تر ده گورنیزه.

(۳) همه میشه له جم جووړنیزه: ټیکه لورکدنی له نینوان په گڼل ناوچه کانیدای
نوره: (*a ~ society*)

(۴) پهران (شله): بؤک: (*a ~ fluid*).
(۵) گپوړک (سویا): به ناسانی دهکورتیه جم جووړل: بؤک:

(*a ~ unit of the army*)
په یکه ری بؤک:

n. خانووی بؤک: خانوویه که ده توانیزه بگوینیزه وه یا
بجووړنیزه.

mobility (mō-bil'ə-ti), *n.* ناسانی گواستنه وه یا جووړلاندن:
ناسانی هاتوچ: جم جووړل: بؤوان.

mobilization (mō'b'l-i-zā'shən), *n.* (۱) په شیکرکدنی له شکرکدنی:
سرمبارگرتنی گشتی (۲) ناماده کدنی بؤ له کیکي گرتن: ناماده بوون بؤ

کارنکی کورس و گرتن.
(۱) (ب) بؤک کدنی: والینکدنی که بېزوئ:

یا بجوولینیزه: (ب) بؤواندن: خسته جم جووړل: جووړلاندن.
(۲) په شیکرکدنی له شکرکدنی: ناماده کدنی بؤ جهنگ: (*to ~ the army*)

(۳) ناماده کدنی بؤ کارنکی زور گرتن:
(*We have to ~ all our resources to fight this disease.*)

mobocracy (mob-ok'ə-si), *n.* فرمانده وایی پووته وپووته:
حوکمرانی بؤره پیاوانی سرکیشی و لاسار.

-mobocrat (*n.*); **mohocratic** (*adj.*).
mobster (mob'stēr), *n.* [Slang], نه ندامی دهسته ی تاوانکار یا

پیاوخراب: تاوانکار.
(۱) نه علی چهره: نه علی

(۲) جوړه مارنکی ژه وروایه.
(۱) جوړه قاویه کي وولاتی "یمنه" م.

(۲) [Colloq.], قاوه: همه مو جوړه قاویه که.
(۳) [m-], جوړه چرمیکي نمره بؤ دهستکیش.

mock (mok), *v.t.* (۱) گاته پیکردن: پي پیکه نین: لاقرتی پیکردن.

man, etc.)

- (۲) نه زړور نه کم: ناوړه ندي: (~ prices).
 (۳) ښه نه گرمو نه سارد: (a ~ climate).
 (۴) مام ناوړه ندي: نه باش و نه خراب: (a man of ~ skills).
 n. کسنيکي ميانيزه (له پوړۍ پاميارۍ و نايښه يوه).
 v.i. (۱) چلېوگرتن: مينن کړدنه (پېرول): خاوندونه: له توندوتيزۍ کمکړدنه: (He has ~d his political views.).
 (۲) گټوران (کوڼ): (Who will ~ this meeting?).
 v.i. (۱) مينن بوونه: خاويوونه: له توندوتيزۍ کم بوونه.
 (۲) کوڼ گټوران

moderately (mod'ēr-it-li), adv. پهنه اندازه: نه ختیک: تا راده يک.
 moderation (mod'ā-rā'shən), n. (۱) چلېوگري: مينن کړدنه.
 له توندوتيزۍ کمکړدنه. (۲) مام ناوړه ندي: نه زړور نه کم: پهنه اندازه يې.
 (۳) نيوانړۍ: هينې: لسمرخوښ: ناتوندوتيزۍ (له پوړۍ پاميارۍ و نايښه يوه).
 پهنه اندازه: نه زړور نه کم: په شيوه يکې مام ناوړه ندي. in moderation,
 moderator (mod'ā-rā'tēr), n. کوڼ گټر.
 modern (mod'ēr), adj. (۱) تازه: نوې.
 (۲) تازه باو: نوې باو: تازه داهاتو. [M-], تايبه تي به زمان يا شيوه

زمانې نښتا به کارهينراو نهک هي کون.
 (۱) کسنيکي نه چرخه. (۲) کسنيکي يروباوې تازه باو: نوځوان.
 n. -modernly (adv.); modernity (n.).
 Modern English, زمانې ښنگليزې نوې (له سهره تاي سده)
 شانزهمه مېره تا نه مړی.
 modernism (mod'ēr-iz'm), n. (۱) (۱) تازه باوې (به کارهينراو) نوځوان.
 ووشه، يروباو: تازه باو پهرستي. (ب) ووشه يک، نه ريتک، يا يروباو يکې تازه باو. (۲) [M-] تازه باو کړدنې خاچ پهرستي به گونډه ي زانست (که به کفر دادمښ). (۲) هونکرکاري تازه باو.

-modernist (n.); modernistic (adj.).
 modernization (mod'ēr-i-zā'shən), n. تازه کړدنه: تازه کاري: تازه باو کاري: تازه باو کړدنه.
 modernize (mod'ēr-iz'), v.t. & v.i. تازه کړدنه (ب) گونډاندن: تازه باو کړدن.
 له گڼل چرخي تازه دا: تازه باو کړدن.
 modest (mod'ist), adj. (۱) بې فيز: بې هوا: خاکی: ساده.
 (۲) شمرن: به حيا و به شرم: به حيا: (~ behavior).
 (۳) (۱) نيوانړۍ: به نه اندازه: (a ~ request).
 (ب) کم: نه زړور نه کم: (a ~ salary; ~ wages).
 (۴) ساده: ساکار: مام ناوړه ندي: نه باش و نه خراب: (a ~ home).
 (۱) بې فيز: بې هوا يې: ساده يې: modesty (mod'is-ti), n.
 خاکی تي: خوه نه کښان. (۲) نيوانړۍ: به نه اندازه يې: نه کم و نه زړور
 (۲) پهرده ي شرم: حيا: شرم: حيا و شرم.

modicum (mod'i-kəm), n. نه ختیک: توژک.
 modifiable (mod'ā-fi'ā-b'l), adj. ده توانې بگوږي.
 modification (mod'ā-fi-kā'shən), n. (۱) گډون: گډونکي کم: سازاندن.
 (۲) نه جامي گډونکي کمي وه. (۳) نه ختیک کمکړدنه: کمکړدنه: هينانه خواره وه.
 (۴) مانا گډون يا پوونکړدنه (وهک ناوړه نارو ناوړه لکړدن) (ووشه ي دواي نه مې ژماره سې دوهم ووشه ي دواي نه مې بېينه).
 modifier (mod'ā-fi'ēr), n. ووشه يا دهسته ووشه ي مانا گډون يا پوونکړدنه: (Adjectives and adverbs are ~s.).
 modify (mod'ā-fi'), v.t. (۱) گډون: نه ختیک گډون: سازکړدن: (to ~ one's behavior, views, a contract, etc.)
 (۲) نه ختیک کمکړدنه: کمکړدنه: گډون يا پوونکړدنه: هانای رسته يک (پېزمان):
 ("Large" ~ies "house" in "a large house".)

(۲) دهه لاسکې کړدن: لاساي کړدنه (ب) گالته پيکړدن.
 (۳) به هله د اېرډن هله وړاندن: ته فرم دن.
 (۴) به ره هلستي کړدن: به زانډن.
 v.i. (~ at), پې پيکښ: گالته پيکړدن: لاقرتن کړدن.
 n. (۱) لاقرتن: گالته پيکړدن. (۲) کسنيکي لاقرتن: هه لگر: شتيکي گالته پيکړاو.
 (۳) ساخته دروزه: لاسايي.
 adj. درويينه: هي لاسايي نهک راسته قينه: (a ~ trial).
 mockery (mok'ēr-i), n. (۱) گالته پيکړدن: لاقرتن پيکړدن.
 گالته کاري: لاقرتن. (۲) کسنيک يا شتيکي گالته پيکړاو: کسنيک يا شتيک که شاپسته ي لاقرتن پيکړدن بېت. (۳) لاسايي (ب) گالته پيکړدن: دهه لاسکې.
 (۴) هولي بې نه جام: ته قه لای بې سوود: بې سوودي.
 mockingbird (mok'ing-bürd), n. بالنده ي لاساييکه روه.
 بالنده يکې بجوکه لاسايي خوښدن بالنده ي تر ده کاتوه.
 mock orange, پرته قاله دروزه. نارو دوه ښکې گول و بهرکه ي له هي داپرته قال دهچ.
 mock-up (mok'up), n. نمونه يک به نه اندازه ي سرووشتي يا راسته قينه يې. بې ښکونينه وه و تايکړدنه وه.
 modal (mō'd'l), adj. (۱) تايبه تي به باري کردار (پېزمان): (a ~ verb)

(۲) مرجعي (ژبېريزې).
 (۳) شيوای: شيوه يې: چوښتي: هي شيوه نهک ناوړه پوک.
 (۴) نمونه يي (ژبېريزه کاري).
 modal auxiliary, کردارتيکي ياريدده روه له گڼل کردارې تردا به کاره يښوئ و باري نه کرداره پيشان ددهات.
 (can, may, might, must, would, etc. روه).
 modality (mō-dal'ā-ti), n. مرجعيتي (ژبېريزې).
 mode (mōd), n. (۱) شيوه ي کردس کاريک: چوښتي: شيوان: جز.
 (۲) موده: شيوه ي باو: (۳) باري کردار (پېزمان).
 (۴) شيوه ي شتيک نهک ناوړه پوک يکي.
 (۵) ژماره ي نمونه يي (ژبېريزه کاري).
 (۱) (۱) وينه: وينه ي ده قاردهق. (ب) سره مشق.
 (ج) قالب (به يکمرکاري): نه ختیک.
 (۲) نمونه ي ياشي: نمونه: (a ~ of good behavior).
 (۳) موديل (last year's ~ of automobile).
 (۴) موديل: (۱) کسنيک پېز لڼدهات بې وينه گري يا نيگارکښ بې وينه گرتني به تايبه تي ناهرهت).
 (ب) نوواندري حروبرگي تازه له پيشانگاد به تايبه تي ناهرهت.
 adj. نمونه: نمونه يي: وينه

(۱) (۱) قالب يا وينه نمونه يي دروست کړدن.
 v.t. (ب) له سره قالبک يا نمونه يک دروست کړدن.
 (۲) کړدن به نمونه بې خو: له سره بې ووشون يا رهفتاري کسنيک پوښتن: (He ~ed his behavior on that of his father.)

(۲) جل و بهرگي موده له بهر کړدن و نوواندن له پيشانگاد
 v.i. (۱) وينه نمونه يي دروست کړدن: قالب دروست کړدن.
 (۲) (۱) پوژلېدان بې وينه گري يا نيگارکښ بې وينه گرتن.
 (ب) جل و بهرگي موده له بهر کړدن و نوواندن له پيشانگاد
 -modeler; modeller (n.).

modeling, modelling (mod'ing, mod'ing), n. قالب (۱) دروست کړدن: نمونه ي وهک قالب دروست کړدن.
 (۲) شيوه به تايبه تي هي ده وچاو: پوخسار.
 (۳) (۱) پوژلېدان بې وينه گري يا نيگارکښ.
 (ب) جل و بهرگي موده له بهر کړدن و نوواندن له پيشانگاد.
 moderate (mod'ēr-it), adj. (۱) ناوړه ندي: نه اندازه: ناتوندوتيز: نيوانړو:

(~ demands, views, opinions, etc.; a ~ organization,

modish

- modish** (mōd'ish), *adj.* مۇدە: بەيىنى مۇدە تازەيە: مۇدەپەرست؛ تازەماو: تازەبو خواز: مۇدە تازە پەرست.
- modiste** (mō-dēs'tē), *n.* بەرگىروى مۇدە ئۆتەنە؛
- modulate** (mōj'oo-lāt'), *v.t.* (۱) رىتەملىك كۆرۈن: رىتەملىك؛ (۲) گونجاند: (۳) بەرزو نىزم كۆرۈنەي دەنگ.
- (۲) گۇراسى ووتن: خۇيىندەنە وەك بە گۇراسى: خۇيىندەن (سروود).
- (۴) گۇرىسى ئاۋازى مۇسقىقا.
- (۵) گۇرىسى مەودا لەرەي شەپۇلى رادىئو.
- v.t.* (۱) گۇرىنى ئاۋازى مۇسقىقا (۲) گۇراسى مەودا لەرەي شەپۇلى رادىئو.
- modulation** (mōj'oo-lā'shən), *n.* (۱) مەرزونىمى دەنگ.
- (۲) گۇرىسى ئاۋازى مۇسقىقا (۳) گۇرىنى لەرە مەودا شەپۇلى رادىئو.
- (۴) ئەمانى ھىزى سەر ووشە و كورت بوونەي (ووشە " have " لەم دوو رىستەبەد بەراورد بەگ. (I've gone; I have friends.)
- (۱) رىتەملىككەر: گونجىنەر.
- modulator** (mōj'oo-lā'tēr), *n.* (۲) ئامىزى گۇرىنى لەرە مەودا شەپۇلى رادىئو.
- (۳) ھەستەدەمارىكى تۇرى چارە.
- module** (mōj'ōl, mōj'ul), *n.* (۱) حۇرە پىئوانىيەكە (بۇ ئاۋى پۇيۇ: (۲) پىئوانىيەكە دەكرى بە ئەندازە بۇ لىكدا ئەرەي ھەمو ئەندازەيەكى خانوويەك (وەك تەرەي كۆلەك) (۳) ئامىزىكى ئەلەكترۇنىيەكە بەشنىكە لە ئامىزىكى گەورەتر. (۴) بەشنىكە لە كەشتى ھەرايى.
- modular** (*adj.*).
- modulus** (mōj'oo-ləs), *n.* (۱) ئەندارە: نەموئە.
- (۲) ژمارەي بەسەردا دابەشكراۋ (۳) مەودا
- modus operandi**, [L.], *n.* شىئەي كاركرىن: شىئەي كار جىئەجىكرىن: شىئەي رەفقا ئارنوۋاندن: شىئەي كاروبار بەرپەنەبەردن.
- (۱) شىئەي ژيان: چۆنىنى ژيان.
- (۲) رىتەملىك سەردەمى
- mofette, moffette** (mō-fet'), *n.* (۱) كۆننىكە دووئە ئۆكسىدى
- كارمىن و گازى تىرى لەژىر زەيىيەو لە دىئە دەرمە (دەي ئاگرېژىن).
- (۲) نەر گازانى لە كۆننىكى ۋە ھەو ھەو لەژىر زەيىيەو دىئە دەرمە.
- Mogul** (mō'gul, mō-gul'), *n.* (۱) مەغۇل: مەغۇل.
- (۲) كەسنىكى گەورە بەدەسەلات: كەسنىكى گرنگ.
- (۳) مەكىنەيەكى ھەلمە بۇ راكىشاشى شەمەندەفەرى قورس.
- mohair** (mō'hâr'), *n.* (۱) مەرەن: كارەموو: (۲) قوماشى مەرەن.
- (۳) جىنەرىكى مەرەن.
- Mohammedan** (mō-ham'ed-dan), *adj.* تايەتە بە ئىسلام:
- تايەتە بە پىنغەمىر. (ھەرۋەھا " Muhammadan ")
- n.* مۇسولمان: مۇسولماننىك.
- Mohammedanism** (mō-ham'ed-dan-iz'm), *n.* ئىسلام:
- ئايىنى ئىسلام. (ھەرۋەھا " Muhammadanism ")
- Mohawk** (mō'hōk), *n.* (۱) خىللىكى ھىندى سورى ئەمەرىكايىيە.
- (۲) ئەندامىكى ئەم خىلە. (۳) زامانى ئەم خىلە.
- adj.* تايەتە ئەم خىلە
- (۱) ئىپ: نەو: (۲) ھەند: بەش: بىر
- moiety** (mōi'et-i), *n.* ئارق: رىشت: ئىشى قورس و ئاخۇش كرىن.
- moil** (moil), *v.i.* (۱) ئىشى قورس و ئاخۇش (۲) پىشپىۋى: شىئەي.
- n.* شىئەي: تەي.
- moist** (moist), *adj.* تەپكرىن: تەپوون: شىئەي.
- moisten** (mois'tēn), *v.t. & v.i.* شى: شىئەي: تەي.
- moisture** (mois'chēr), *n.* (۱) قولەش (لەپوۋى سوۋىيەو)
- (۲) كەر: گۇي: دىئە: (۳) كەسنىكى كەر و بى مىشك
- (۴) نەسپىكى پىرى پەككەوتە.
- molar** (mō'lār), *adj.* (۱) ھاپەر: شى پىن دەھاپرى (۲) كاكىلەيى
- n.* كاكىلە خرى

molly

- molar** (mō'lār), *adj.* ھى پارچەيەك ھەموي ئەك گەردەكانى (فىزىيا).
- molasses** (ma-las'iz), *n.* دۇشار.
- mold, mould** (mōld), *n.* (۱) قالب: چوارچىۋە: (۲) مۇدىل.
- (۳) شىئىكى بە قالب درووستكراۋ: شىئىكى لە قالب دراۋ: (۴) شىئە.
- (۵) سىرووشى تايەتە كەسنىك. (۶) molding.
- v.t.* (۱) لەقالبدان: داپشت: بە قالب درووستكرىن.
- (۲) درووستكرىن يا رىكەپىك كرىن لەسەر شىئەيەكى تايەتە: گەلەكرىن (to ~ a person's character)
- mold, mould** (mōld), *n.* كەپوۋ
- v.t.* كەپوۋ ھەلپەنار.
- mold, mould** (mōld), *n.* (۱) خاك (بەتايەتە ھى فەشەل و پەر لە پوۋەكى گەنيوۋ بۇ كشتوكال كرىن باش). (۲) [Poetic], (۱) زەمىن: خاك.
- (ب) كلى گۇر. (۳) [Obs.], (كە بەيىنى ئاين موزى ئى درووست بوۋە): خاك.
- molder** (mōl'dēr), *v.t.* پەين: پوۋان.
- v.t.* پەندەن: پوۋاندن.
- molding, moulding** (mōl'dīng), *n.* (۱) لەسەر قالب دەرھىئان:
- بە قالب درووستكرىن: قالبكارى: داپشت.
- (۲) شىئىكى لەسەر قالب درووستكراۋ. (۳) نەقشى رازىنەمەو (خانوسازى (۴) تەختەدارىكى بارىكە لە بى دىوارو قەراغى بىمىچ و شوىنى تى خانوۋ دەرى بۇ جوانى قايىمى و شت داپوشىن.
- moldy, mouldy** (mōl'di), *adj.* كەپوۋ ھەلپەنار:
- بۇن كرىوۋ: بۇن كۆنى ئى دى: بۇگەن.
- moldiness** (*n.*).
- mole** (mōl), *n.* خال.
- mole** (mōl), *n.* مشكەكۆرە: جىرەكۆرە.
- mole** (mōl), *n.* (۱) بەرپەستى كەمار دەريا (بۇ پاراستنى بەندەن).
- (۲) بەندەرى پارىزراۋ لە شەپۇلى دەريا بە بەرپەستىكى ۋەھا.
- mole, mol** (mōl), *n.* كىشى گەردى بە گرام (كىمىا).
- mole** (mōl), *n.* تۇپەلە گۆشى زىادەي ئاۋ مىندالان: ئاۋسارى ئاۋ
- مىندالان (لە ئەخۇشى و باش گەورە نەبوۋنى ئاۋلەمەو درووست دەپن).
- molecular** (mə-lek'yoo-lēr), *adj.* گەردىلەيى: گەردى.
- molecule** (mol'ə-kūl'), *n.* (۱) گەردىلە: گەرد.
- (۲) تۇز: نەخت: نەختال: تۇسقال.
- molehill** (mōl'hil'), *n.* تەپۇلەيەكى بىكۆلەي خۇلە مشكەكۆرە
- يا گۇرەلەكەنە لەژىر زەيىيەو دەرىدەدات.
- make a mountain out of a molehill**, شىئەي بىچوۋ زۇر زىل كرىن:
- گىروگرفتى بىچوۋ و ھىچ وپوۋ زىل كرىن: شت گەورەكرىن.
- molest** (mə-lest'), *v.t.* دەست ھىئانە رى (بەمەبەستى جوت بوون):
- دەستدرىزى كرىنە سەر موز: پەستكرىن: دەست تىۋەدان و ئازاردان:
- (to ~ a child, girl, woman, etc.)
- molestation** (*n.*); **molester** (*n.*).
- moll** (mol), *n.* [Slang]. (۱) دۆستى ئاۋانكارىك يا دۆك.
- (۲) ئافرەتلىكى سوۋك: قەجە.
- mollah** (mol'ə), *n.* = mullah.
- mollify** (mol'ə-fi'), *v.t.* (۱) دىلنەۋىي كرىن: دىل نەرم كرىن:
- دىل ھىئانەو جى خۇ. (۲) ھىمىن كرىنەو: ساردكرىنەو: خاۋكرىنەو:
- دامركاندەنە (توپەيى). (to ~ a person's anger)
- mollification** (*n.*); **mollifier** (*n.*).
- mollusc** (mol'əsk), *n.* = mollusk.
- molluscan, molluskan** (mə-lus'kən), *adj.* ھى گىياندارە
- نەرمە قاۋغدارەكان.
- mollusk, mollusc** (mol'əsk), *n.* گىياندارى نەرمى قاۋغدار يا
- قالقەلدارى ئاۋى (ۋەك گۆنكەماسى و شەيتانۆكە ... ھتە).
- molly** (mol'i), *n.* ماسىيەكى رەنگاۋرەنگە بۇ جوانى پەرۋەردە دەكرى.

mollycoddle

mollycoddle (mol'i-kod'1), *n.* پیاویک یا کورنکی به نازی
سهرژانهی بورده

v.t.

Molotov cocktail, [Slang]. نارتجوتیکه بریتی به له شورشیه کی
پر له به نزیل یا شله ناگرگری تر

molt (mōlt), *v.i.* کاژ فریدان: نوین فریدان: پیری کۆن فریدان و هی
تازه دهرکردن

n. (1) کاژ فریدان: پیری کۆن فریدان
(2) کاژ یا پیری فریدارو

molten (mōl't'n), *archaic past participle of melt.*
adj. (1) توواوه: تووینراوه (2) تووینراوه له قالبدا دایژراو.

mom (mom), *n.* [Colloq.]. = **mother.**
moment (mō'mənt), *n.* (1) ماوهیهکی کورت: ماوهیهکی زۆر کم:
همناسه: (He'll join you in a ~. (

(2) کاتیکی تایهتی (at that ~).
(3) کاتیکی گرگ.

(4) گرگی: بابخ (business of great ~).
(5) زهبری هیز: مکهینهناسی.

the moment, (I'm busy at the moment.) ئیستا: لم کاتدا:
the moment that, هه ک: به کسه ر که

momentarily (mō'mən-ter'ə-li), *adv.* (1) بۆ هه ناسیه ک:
بۆ ماوهیهکی زۆر کم (The phone was ~ out of order.)

(2) پاش بهختیک: بهم ژوانه: هه ئیستا (We will start ~).
(3) هه موو هه ناسیه ک: له چرکهیه کوه بۆ چرکهیه کی تر.

momentary (mō'mən-ter'ə), *adj.* (1) سهردهمی: کاتی: کورت:
(2) هه موو هه ناسیه ک: بووده دات

-momentariness (*n.*).
momently (mō'mənt-li), *adv.* (1) هه موو هه ناسیه ک:
له چرکهیه کوه بۆ چرکهیه کی تر. (2) به کسه ر

(3) بۆ هه ناسیه ک: بۆ چرکهیه ک.
momentous (mō-men'təs), *adj.* (a ~ decision) زۆر گرگ:

-momentousness (*n.*).
momentum (mō-men'təm), *n.* گور: تهووزم: تاو: هیز: تین:
پال پیوه نانکی به تین (Falling objects gain ~. ;

The revolutionary movement is gathering ~.)
Momus (mō'məs), *n.* (1) خودای لاقرتی و رمخه: (ههسانه ی یۆنانی).
(2) [-m]: کسه بکی زۆر رمخه گر: زۆر به رمخه.

monachal (mon'ə-k'1), *adj.* = **monastic.**
monachism (mon'ə-kiz'm), *n.* = **monasticism.**

monad (mon'ad. mō'nad), *n.* (1) به ک: شتیکی به پارچه ک:
بهش نه کری (2) زینه موهریکی به ک: شانه: نه میبا

(3) گهر دیله به کی به ک: هاو هیزی (کی میا).
monadelphous (mon'ə-del'fəs), *adj.* نیرکه کانی بینکوهن:
وهک چه پکیک: بروده کناسی

monandrous (mə-nan'drəs), *adj.* (1) تاک میزداد: به ک میزداد:
(2) تایهتی به تاک میزداری (3) تاک نیرکدار: به ک نیرکدار.

monandry (mə-nan'dri), *n.* تاک میزداری: به ک منردی:
به ک میزداری

monarch (mon'ər-k), *n.* (1) پاشا:
(2) جزیره په پونه به کی نه مریکایی قاوه می سورکاری قراغ بال ره شه

-monarchal; monarchial (*adj.*).
monarchic (mə-nār'kik), *adj.* Also **monarchical.** پاشایی:
تایهتی به شاش

monarchism (mon'ər-kiz'm), *n.* بیروباوری به پاشایی:
بژمی پاشایی به پرستی: پاشایی ته خواستن

Mongolism

monarchist (mon'ər-kist), *n.* پاشایی ته پرستی: پاشا پرستی:
پاشاخوان.

-monarchistic (*adj.*).
monarchy (mon'ər-ki), *n.* (1) بژمی پاشایی ته:
پاشایی (2) شانشین: وولاتی شانشین.

monastery (mon'əs-ter'i), *n.* پرستگای ووشکه سو فیان:
شینگی ووشکه سو فیان: خه لوه تگای ناینی: ته کیه (خاچ پرستی)

monastic (mə-nas'tik), *adj.* (1) هی پرستگای ووشکه سو فیان:
(2) هی ووشکه سو فی: ووشکه سو فی یانه.

n. ووشکه سو فی.
-monastical (*adj.*).
monasticism (mə-nas'tə-siz'm), *n.* زانی ووشکه سو فی:
ووشکه سو فی

monatomic (mon'ə-tom'ik), *adj.* (1) تاک گهر دیله می:
(2) تاک هاو تایی (کی میا).

Monday (mun'di), *n.* نروشه ممه.
monetarily (mon'ə-ter'ə-li, mun'ə-ter'ə-li), *adv.* نه بروری:
پاره وه: له بروری سکه وه.

monetary (mon'ə-ter'i, mun'ə-ter'i), *adj.* (1) هی سکه:
تایهتی به سکه ی وولاتیک (2) هی پاره.

money (mun'i), *n.* (1) پاره: دراو: (2) سامان:
(1) براوهیه: له براوه کانه.

(2) دوه له مهند: زهنگین: سه رمایه دار.
پاره په یداکردن: پاره دهسکه ورتن

پاره تیختن: پاره تیدا خه ر کردن.
گرمو له سه ر کردن.

make money,
put money into,
put money on,
moneybag (mun'i-bag), *n.* (1) کیسه ی پاره:
(2) [Colloq.]: (pl.) (3) سامان: سه رمایه.

(ب) که سکی پاره دار.
money-changer (mun'i-chān'jēr), *n.* (1) پاره گزهره وه: هی:
جزره ها وولات. (2) مکهینه ی پاره وورده کهره وه.

moneyed (mun'id), *adj.* (1) دوه له مهند: زهنگین: پاره دار:
(2) هی پاره و پاره داران: نوینه ی پاره و سه رمایه داران.

moneylender (mun'i-len'dēr), *n.* پاره به قهرزده به قازانج:
سووخور.

money-maker (mun'i-māk'ēr), *n.* (1) که سکی پاره کۆکهره وه:
که سکی پاره (زۆر) په یداکر: (2) نیشیکی به سوود و پاره په یداکر: شتیکی با

کاسبی به کی پاره په یداکر: (This business is a ~.)
(1) پاره په یداکردن:

پاره دهسکه ورتن: قازانج کردن (2) سکه لیدان.
adj. (1) به سوود: پاره ی زۆر تیدایه: پاره ی ئی دهست ده کوئ:

(a ~ business)
(2) پاره په یداکر: خه ریکی پاره په یداکردن.

money order,
monger (mun'gēr), *n.* (1) حواله: حواله ی پاره (له پۆسته خانه ده کریئ):
(2) فرشیار: فروش (fishmonger).

(2) دهل: که سیک که بازگانی به شتیکی ناپه سنده وه بکات:
که سکی به دخا: (warmonger, scandalmonger).

Mongol (mon'gol, mon'gol, mon'göl), *n.* (1) هاو ولاتی به کی:
مەنگولیا: که سکی مەنگولی (2) زمانی مەنگولی

Mongolian (mon-gō'li-on, mon-gō'lyan), *adj.* (1) تایهتی:
به مەنگولیا و گه له کی و کلتور به کی. (2) مەنگولی. (3) زمانی مەنگولی

(4) تووشی "Mongolism" بووه: (هم ووشه یه بیینه).
(1) هاو ولاتی مەنگولیا: که سکی مەنگولی. (2) زمانی مەنگولی.

Mongolism (mon'gol-iz'm), *n.* بن میشکی مەنگولی:
باریکی زگماکی به بریتی به له میشک سووکی و راست وچه پی چاو و نزیکیان

- لەبەكەرەو كەللە تەختى
Mongoloid (mon'gəl-oid'), *adj.* (۱) مەنگۇنى.
 (۲) بىن مېشكى مەنگۇنى تووش بۈۋە (ووشى پېشۋو بېينە).
mongoose, mongoos (mon'gōōs, mun'gōōs), *n.* جۈرە
 گياندارىكى گۇشتخۇزە تواناي پاكوردنى جىرچ مارى ژەھراۋى ... ھتد ھەيە.
mongrel (mun'grəl, mon'grəl), *n.* (۱) دوۋرەگ (بەتايىبەتتى
 سەگ) گياندارى دوۋرەگ. (۲) مۇقۇى دوۋرەگ مۇقۇى ئاپرەسەن.
 (۳) شتى دوو توخم شتى ئاپرەسەن.
adj. دوۋرەگ: لەبۈۋى سۈۋكىيەۋە: ئاپرەسەن.
monicker, moniker (mon'i-kēr), *n.* [Slang]. ئاۋ: ئارناۋ
monism (mon'iz'm, mō'niz'm), *n.* بىروباۋەرىكى فەلسەفەيە
 كە دەلىت بىرو ماددە ھەمۋى يەكەر پاستىتى گەردۈۋن ھە يەكەر پارچە
 پارچە ئاكرى.
monition (mō-nish'an), *n.* (۱) وورپاكرەنەۋە ئاگاداركرەنەۋە
 ئاگادارى مەترسى: (۲) فەرمانى سەرەك قەشە بە نەكرەدى تالانىك.
 (۳) بانگ كىردن بۇ دادگا.
monitor (mon'ə-tēr), *n.* (۱) [Rare]. ئامۇزگار: ئامۇزگارەكەر.
 (۲) قوتاي چاۋدىر: چاۋدىرى پۇل: چاۋدىر. (۳) بىرخەرەۋە: ئاگاداركرەنەۋە
 وورپاكرەنەۋە. (۴) جۈرە قۇيىيەكى گەۋرە ماسى خۇرە.
 (۵) گىرە سەر لولەلى ئاۋ (ئاگرىكوژاندەنەۋە)
 (۶) ئامىزى چاۋدىرەكەر (مەكىنەى ئەلەكتىۋى ۋاگەياندن).
v.t. & v.i. (۱) چاۋدىرى كىردن (مۇقۇ، شت، بار... ھتد):
 (to ~ a person, situation, etc.)
 (۲) چاۋدىرى كىردى مەكىنەى ئەلەكتىۋى ۋاگەياندن (رادىۋو تەلەفونۇ).
monitorial (mon'ə-tôr'i-əl, mon'ə-tō'ri-əl), *adj.* تايىبەتتى
 بە چاۋدىرى يا ئامۇزگارى.
monitorship (mon'ə-tēr-ship), *n.* پلەۋپايەۋ ماۋەي پىن
 سپاردنى چاۋدىرى پۇل يا ھەر چاۋدىرىيەك.
monitory (mon'ə-tôr'ī, mon'ə-tō'ri), *adj.* وورپاكرەنەۋە
 ئاگاداركرەنەۋە: بىرخەرەۋە: (a ~ glance).
n. نامەى وورپاكرەنەۋە: نامەى ئاگاداركرەنەۋە.
monk (munjk), *n.* ووشكەسۇفۇ: خاچ پەرستى: خۇپەرست: كەشپىش
 قەلەندەر: پەرستگانىش.
monkery (munjk'ēr-i), *n.* (۱) ووشكەسۇفۇتتى: ژيانى ووشكەسۇفۇ:
 ژيانى ووشكەسۇفۇتتى. (۲) پەرستگاي ووشكەسۇفۇ: تەكپە.
 (۳) ووشكەسۇفۇيان
monkey (mun'ki), *n.* (۱) مەيموون
 (۲) مىندالىكى قۇشەۋ ھارۋاج دەمەلاسىكىر.
 (۳) [Slang]. كەسىكى گالتەپىنكراۋ: گالتەچى خەلك.
 (۴) ئامىزى جۇزاۋجۇرى مەكىنەكارى
v.t. [Colloq.] (~ with; ~ around with), يارى پىنكرەن:
 دەست تېۋەدان: خۇ پىۋە خۇلەندەن: دەست تېخستىن (كاروبارى خەلك).
v.t. [Rare]. لاسايى كىردەۋە: دەمەلاسىكىن كىردن.
monkey business, [Slang], كىردەۋە كىردى چەۋت:
 پەۋۋىشتى بىن مېشكانەۋە ئاپاك تەلەكەبازى: فېلپازى.
monkeyish (mun'ki-ish), *adj.* مەيموونى: ۋەك مەيموون:
 مەيموون ناسايى
monkeyshine (mun'ki-shin), *n.* [Slang]. usually in pl., فېلۋتەلەكە: گالتەۋگەپ: گالتە.
monkey wrench, (۱) ئىسپانەيەكە دەمەكەى دىمگۇنچىنرئ بۇ ئەۋەى
 بۇ ھەمۋە جۈرە بورغۇيەك بېيىت. (۲) [Colloq.]. تىنكەر: شتى تىنكەر يا
 شىۋىنەر. (He threw a ~ into the plans.)
monkhood (munjk'hood), *n.* (۱) ژيانى ووشكەسۇفۇ: قەلەندەۋى:
 ووشكەسۇفۇتتى. (۲) ووشكەسۇفۇيان.
monkish (munjk'ish), *adj.* ۋەك ووشكەسۇفۇ: ووشكەسۇفۇيانەۋە.

- ۋوشكەسۇفۇ ئاسا.
mono-, mon- (mon'ō, mon'ə), (۱) تەك:
 تەك: يەك: تەنە. (۲) تەك گەردىلە: يەك گەردىلە.
monocarpic (mon'ə-kär'pik), *adj.* يەك چار بەر دەگرئ دەمرئ:
 يەك بەرى: سالتەكى.
monochord (mon'ə-körd'), *n.* (۱) ئامىزى مۇسقىي يەك ژئ.
 (۲) [Rare]. يەك ئەۋايى: گونچان: يەك دەنگى.
monochromat (mon'ə-krō-mat), *n.* كەسىنكە كە رەنگ ئايىنئ:
 يەك رەنگە: رەنگ كۆر.
monochromatic (mon'ə-krō-mat'ik), *adj.* (۱) يەك رەنگى:
 (۲) يەك شەپۇل (پوۋناكى):
monochromatism (mon'ə-krō-mat'iz'm), *n.* رەنگ كۆرئ:
 رەنگ نەبىنئ تەنە ھى بۇر نەبئ.
monocle (mon'ə-k'l), *n.* چاۋىلەكى يەك چاۋ.
monoclinous (mon'ə-kli'nas), *adj.* ئىرومىن پىنكەۋە
 (پوۋەكتاسى): ئىرك و ئىرەكى پىنكەۋەن لە ھەمان گولدا.
monocracy (mā-nok'rā-si), *n.* فەرمانرەۋايى يەك كەسى:
 فەرمانرەۋايى رەھا: پاشايەتتى.
monocrat (mon'ə-krat'), *n.* فەرمانرەۋايى يەك كەسى پەرست:
 لايەنگرى فەرمانرەۋايى رەھا: پاشايەتتى پەرست.
monocular (mā-nok'yoo-lēr), *adj.* (۱) يەك چاۋە: تەك چاۋ:
 تەكە چاۋ. (۲) يەك چاۋى: بۇ يەك چاۋ كراۋە.
monodrama (mon'ə-drā'mə), *n.* شانۇگەرى يەك كەسى
 (۱) ھەلبەستى گۇرائى (لە شانۇنامەى)
monody (mon'ə-di), *n.* كارەساتىي پۇئانى كۇندا: (۲) ھۇنراۋەى شىۋەن: ھەلبەستى لاۋانەۋە.
 (۳) دەنگىكى يەك ئەۋا (ۋەك ھى شەپۇل).
 (۴) ئاۋازكى مۇسقىي يا گۇرائىيەك كە يەك دەنگ تىيادا زالە بەسەر دەنگەكانى
 تىردا.
-monodic (adj.); monodically (adv.); monodist (n.).
 (۱) ئىرەموۋ.
monoecious (mā-nē'shas, mō-nē'shas), *adj.* (۱) تەك مال (پوۋەكتاسى): ئىرك و ئىرەكى لە ھەمان پوۋەكدان بە گونى جياۋاز:
 ئىرومىن پىنكەۋە (پوۋەكتاسى).
monogamist (mā-nog'ə-mist), *n.* پىداۋى يەك ژئە: يەك ھاۋسەرە:
 ژنى يەك مىردە.
monogamous (mā-nog'ə-mas), *adj.* يەك ژئە: يەك مىردە:
 يەك ھاۋسەرە.
monogamy (mā-nog'ə-mi), *n.* (۱) يەك ژئە: يەك مىردى:
 يەك ھاۋسەرى. (۲) [Rare]. يەك چار ژئەپان يا شوۋكرەن لە ھەمۋە ژياندا
 (۱) پەيدابوۋنى ھەمۋە
monogenesis (mon'ə-jen'ə-sis), *n.* زىندەۋەر لە يەك شانە. (۲) زىادبوۋن يا زازۇن كىردن لەبىۋى كەرت بوۋنى
 شانەۋە بوۋنى ھەر كەرتىك بە زىندەۋەرنىكى تازە.
monogenism (۲)
-monogenic (adj.); monogenetic (adj.).
monogenism (mā-noj'ə-niz'm), *n.* پەيدابوۋنى ھەمۋە مۇقۇ لە
 يەك كەسەرە يا لە يەك جۈۋت باۋو بايرەۋە
monogram (mon'ə-gram'), *n.* نىشانەيەكى دوو تىپى يا زياترە
 بەتايىبەتتى تىپى يەكەمى ئاۋو ئازۋاۋى كەسپك دەدرئ لە نامەۋ دەستەسېرو
 چاكەت و جۇرەھا شتى ئەۋ كەسە.
 نىشانەى رەھا لىدان.
v.t. (۱) ووتارنك يا
monograph (mon'ə-graf', mon'ə-gräf'), *n.* پەرۋوۋىنكە دەريارەى ياسىكى تەسك. (۲) ووتارنكە دەريارەى توخىنك پوۋەك
 يا گياندار.
-monographer (n.); monographic (adj.).
monogyny (mā-noj'ə-ni), *n.* يەك ژئە: يەك ژئەپان لە ھەمان كاتدا.
-monogynist (n.); monogynous (adj.).

(۲) مۆنتاز: (۱) دروستکردن و پیکه‌ستنی زنجیره‌یک ویندو نوواندن سینه‌ما
 ده‌باری ده‌مان یاس (ب) به‌رنامه‌یک سینه‌مای یا ته‌له‌فزیونی وها.
month (munth), *n.* مانگ
month after month, مانگ له‌دای مانگ: هه‌مو مانگیک.
month by month, مانگ به مانگ
month in, month out, هه‌مو مانگیک
monthly (munth'li), *adj.* (۱) مانگی: مانگیک ده‌خایه‌نی
 مانگیک بئ ده‌چن. (۲) مانگانه: مانگی جاریک ده‌کری یا ده‌ری: مانگی:
 (a ~ magazine)

(۳) هی بن نویژی ئافره‌ت.
n. (۱) گوڤاریکی مانگانه: مانگانه. (۲) (pl.) بن نویژی ئافره‌ت.
adv. مانگی: مانگی جاریک: هه‌مو مانگیک.
monument (mon'yoo-mant), *n.* (۱) په‌یکری یادگار
 خانوی یادگار (۲) پاشماوه‌ی دیرین یا میژووی.
 (۳) شتیکی گرتو به‌بایخی نهر. (۴) به‌ری سنوور نیشانه‌ی سنوور
 (۵) [Obs.] گوڤ. [Obs.] په‌یکر
monumental (mon'yoo-men'tl), *adj.* (۱) یادوه‌ری
 هی یادگار. (۲) گرت: نهر: به‌نرخ: مه‌زن: گوره: (a ~ book).
 (۳) زل: گوره: (۴) سه‌رسوورمینه‌ر: له‌نه‌دازه‌ی به‌ده‌ر: زل:

(~ ignorance, ineptitude, etc.)
-mony (mō'ni), پاشگریکه به‌مانای: نه‌جامی شت. بار. یا دۆخ:
 (patrimony, sanctimony)
moo (mōō), *n.* بۆه (گا و مانگ):
 بۆراندن: بۆه‌بۆرکرن.

mooch, mouch (mōōch), *v.i.* [Slang], (۱) خۆ مات کردن:
 به‌خشیه به‌دزی‌یه‌وه‌ی زوشتن. (۲) سوورانه‌وه‌ی جاده‌ی پێوان.
v.i. [Slang], (۱) دزین (۲) ناخوونه‌ک کردن: شه‌خوژی کردن: سوال کردن.
mood (mōōd), *n.* (۱) باری هۆش و هست و مینش: سروشت:
 (in a merry, gloomy, bad ~)

(۲) (pl.) په‌ستی: به‌چاو تاریکی: پوگرژی.
 (۳) [Obs.] تووره‌یی.
mood (mōōd), *n.* بار یا پێژه‌ی کردار (پێزمان): له‌زمانی نینگلیزیدا
 کردار سز بار یا پێژه‌ی هیه:

(indicative, subjunctive, imperative)
moodiness (mōōd'i-nis), *n.* دلته‌نگی: په‌ستی: ده‌میک دلخۆش و
 ده‌میک غه‌مبار: زوو زوو گوڤانی باری هست: بن باری باری هست.
moody (mōōd'i), *adj.* (۱) ده‌میک دلخۆش و ده‌میک غه‌مبار:
 زوو زوو هست و هۆش بۆگۆ: بن بار (هست و هۆش و سروشت).
 (۲) په‌ست: پوگرژی: دلته‌نگ

-moodily (*adv.*)
moon (mōōn), *n.* (۱) مانگ: هه‌یڤ. (۲) مانگ (کات):
 (۳) مانگه‌شه‌ر: شەوقی مانگه‌شه‌ر. (۴) نه‌ستیره‌یه‌کی بچوکه که به‌ده‌وری

په‌یکری گه‌ره‌تردا بسوورپته‌وه.
v.i. زه‌خه‌وبینین: خه‌وبینین: سوورانه‌وه
v.i. کات کوشتن به‌زه‌خه‌وبینینه‌وه.

moonbeam (mōōn'bēm), *n.* شەوقی مانگه‌شه‌ر.
moon-blind (mōōn'blind'), *adj.* شه‌کویر
 (۱) شه‌کویری (۲) چاو‌نیشی نه‌سپ.
moon blindness, (۱) کسه‌یکی به‌زگماکی
mooncalf (mōōn'kaf', mōōn'kaf'), *n.* بن مینش: به‌زگماکی مینش سووک (۲) زینه‌وه‌ریکی سه‌رو شه‌وه‌ی تاناسا.
mooneye (mōōn'i'), *n.* (۱) چاری نه‌خۆشی نه‌سپ. (۲) شه‌کویری.
 (۳) جۆره ماسی‌یه‌کی په‌نگ زیوی‌یه.

moon-eyed (mōōn'id'), *adj.* (۱) شه‌کویر
 (۲) نه‌له‌ق: چاو ده‌ری‌قیو له‌ترس یا سه‌رسامیدا.
moon-faced (mōōn'fast'), *adj.* ده‌م‌چاو خپ

ماسی‌یه‌کی ده‌ریایی په‌نگ زیوی خه‌ینه.
moonfish (mōōn'fish'), *n.* (۱) پوره‌یککی خه‌مه‌لواسه‌ری
 گوڤ سپی‌یه به‌شه‌ر گوله‌کی ده‌م ده‌کاتمه‌ه له‌توخی لا‌لا‌وه.
 (۲) گولی نه‌م پوه‌که.

moonish (mōōn'ish), *adj.* (۱) مانگی: له مانگ چوو.
 (۲) بئ بار: حوله‌ی.
moonlight (mōōn'lit'), *n.* مانگه‌شه‌ر: شەوقی مانگه‌شه‌ر:
 شەوقی مانگ.

(۱) هی مانگه‌شه‌ر: هی شەوقی مانگ.
 (۲) مانگه‌شه‌ر: به‌شەوقی مانگ پووناک کراوه‌ته‌وه.
 (۳) به مانگه‌شه‌ر کراو: به‌شه‌و کراو.

v.i. کاریکی تر گرتنه‌ده‌ست به‌تایه‌تی به‌شه‌و.
moonlighting (mōōn'lit'ing), *n.* کاریکی تر گرتنه‌ده‌ست که
 په‌مه‌ندی به‌پیشی شه‌ر کسه‌ه خۆیه‌وه نه‌بن به‌تایه‌تی به‌شه‌و.
moonlit (mōōn'lit), *adj.* مانگه‌شه‌ر: به‌شەوقی مانگ پووناک کراوه.
moonrise (mōōn'riz'), *n.* (۱) مانگ هه‌له‌هاتن.

(۲) کاتی مانگ هه‌له‌هاتن.
 (۱) مانگ ئاوابوون.
 (۲) کاتی مانگ ئاوابوون
 (۱) مانگه‌شه‌ر: شەوقی مانگ.

(۲) قسه‌ی هه‌چ‌پوچ و بن مانا: قسه‌ی قوڤ.
 (۳) [Colloq.] ورسکی و نه‌لکولی تری به‌قاچاخ دروستکراو یا فروشارو
 به‌قاچاخ ورسکی و نه‌لکولی تر دروستکردن یا فروشتن:
v.i. قاچاخچیتی کردن به‌ویسکی‌یه‌وه.

moonshiner (mōōn'shīn'ēr), *n.* قاچاخچی ورسکی و خواردنه‌وه‌ی
 نه‌لکولی تر: ورسکی و خواردنه‌وه‌ی نه‌لکولی تر دروستکراو به‌قاچاخ.
moonstone (mōōn'stōn'), *n.* به‌رمانگ: به‌ریکی به‌نرخ:

سپی پوونی برقه‌داره وه مرواری وایه ده‌کری به‌خشل.
moonstruck (mōōn'struk'), *adj.* Also moonstricken, -(۱)
 دیوانه: مینش تیکچوو: شیت. (۲) کوشتی دل‌داری: شه‌یدای دل‌داری.
moony (mōōn'i'), *adj.* (۱) مانگی: وه مانگ.

(۲) (۱) خپ وه مانگی چواردنه‌وه‌ی. (ب) کوانی‌یه وه مانگی نوڤ.
 (۳) مانگه‌شه‌ر. (۴) به‌شەوقی مانگ پووناک کراوه.
 (۵) داله‌چن: دیوانه: شه‌یدا.

Moor (moor), *n.* (۱) هاوولتی‌یه‌کی موسولحانی باکووری نه‌فریقا له
 په‌گه‌زی تیکه‌لوی به‌ریمو عه‌ره‌ب: به‌ریمو. (۲) داگیرکریکی ئیسپانی له
 سه‌ده‌ی هه‌شته‌می زانیندا (که له‌م نه‌توه‌یه بوون).

(۱) ده‌شتی زۆنگاری یا بنچکاو و چۆل: چۆله‌وانی:
 ده‌شتی چۆل. (۲) ده‌شتی پر له‌بالنده بۆ پاوکردن.
 (۱) له‌نگه‌ر هاویشتن: به‌سته‌نه‌وه به‌گورس و زنجیر
moor (moor), *v.i.* (که‌شتی، به‌له‌م، فرۆکه). (۲) به‌سته‌نه‌وه‌ی قایم کردن.

(۱) له‌نگه‌ر هاویشتن: به‌سته‌نه‌وه (که‌شتی). (۲) به‌سترانه‌وه.
v.i. (۱) له‌نگه‌ر فرۆدان: به‌سته‌نه‌وه.
moorage (moor'ij), *n.* (۲) کرێی له‌نگه‌ر هاویشتن له‌له‌نگه‌رگادا.

moor hen, مریشکه ئاوی.
mooring (moor'ing), *n.* (۱) له‌نگه‌ر هاویشتن: به‌سته‌نه‌وه (که‌شتی).
 به‌له‌م، فرۆکه. (۲) (pl.) گورس و زنجیری به‌سته‌نه‌وه. (۳) (pl.) له‌نگه‌رگا
Moorish (moor'ish), *adj.* تایه‌تی به‌به‌ره‌ره‌کانی سه‌رووی
 نه‌فریقا و کلتوره‌که‌یان به‌تایه‌تی خانووسازی وه‌ک: خانووسازی به‌به‌ره‌ره‌کان:
 (M~ architecture)

moose (mōōs), *n.* گیانداریکی گه‌ره‌ی نه‌مه‌ریکای باکووره له‌توخی
 که‌له‌کۆی نه‌ه‌نده‌ی که‌له‌گایه‌ک ده‌بن.

(۱) نه‌چوومه‌نیک ناوچیی کۆنی نینگلیزی‌یه بۆ
 به‌په‌ره‌بردنی کاروباری ناوچه‌که. (۲) لیکۆلینه‌وه‌یه‌کی گریمانکی (به‌تایه‌تی
 هی داواکاری‌یه‌ک له‌دانشگای یاسا بۆ مه‌شق کردن).

adj. جنى گومانه: نه پراوه نه پاره: به لايه كدا نه خراوه:
(*a ~ question; That's a ~ point.*)

v.t. (۱) ليكنز لینهوه: باسكردن. (۲) هيتانه پيشمه بڼ ليكنز لینهوه.
(۳) ليكنز لینهوه: داواكارۍ يېكې گريمانه كې هر بڼ مشق (له دادگای لاسايي يا درونه دا بڼ قوتايياني دانشگاهي ياسا):

moot court, دادگای لاسايي: درونه, يا مشق (بڼ قوتايياني دانشگاهي ياسا)

mop (mop), **n.** (۱) گسكي نيسفنج, پيس, يا پېرو (بڼ شتنو سړينهوه).
زمينه ي ژور: (۲) تږينه شتي بڼو نالوز (قز, بركن).

v.t. شتنو سړينهوه به گسكي نيسفنج, يا پېرو: (*to ~ the floor*).
به زاندين گموزاندين: [Slang], mop the floor with (a person),

دان به زويد! زوي پڼ سړينهوه.
(۱) تمواو كړدن (كار, شرك). mop up, [Colloq.],

(۲) پاكړنه له پاشماره ي لمشكړي درژمني شكوا:
(*mopping-up operations*)

(۳) [British], ماشينهوه: هل لووشن: گسك ليدان.
(۱) داخو خهفت خواردين: دلته نگ بوون: mope (mōp), **v.t.**

داخو داخو هملگيشان: (*He ~s about in the house all day.*).
(۲) سوړانهوه: گمزان.

(۱) كسينكي پستو بڼ تاقه: كسينكي داخو خهفت خور: غمگين. **n.**
(۲) (*pl.*). پستي: خهفتباري: دلتهنگي.

moped (mōpt), **n.** ماتوپسكيلينكي بجوړه.
mopish (mōp'ish), **adj.** پست: داخو خهفت خور: غمبار.

moppet (mop'it), **n.** مندان: كچوله.
moquette (mō-ket'), **n.** ژيرخري كولكن: فريشي تووكن:

پينه كولكن بڼ ژيرخري وها.
moraine (mā-rān', mō-rān'), **n.** بارستك خولز بريدو لمي:

پامالراو به بوباري سمهولن.
moral (mōr'al, mor'al), **adj.** (۱) تاييهتي به پڼو پوهوشتي راستو.

چوت: هي پڼي چاكو خراب: (*~ standards; a ~ question*).
(۲) داوڼ پاك: راستگو: پاك: پوهوشت چاك: راست:

(*a ~ act; a ~ man; to live a ~ life*)
(۳) پڼو پوهوشتي چاكو خراب دمزان.

(۴) پڼو پوهوشتي چاك يا راست فيركر: (*a ~ book*).
(۵) گياني (*to give a person ~ support*).

(۶) همان نېجام گيڼ وگ شته راستهينه: (*a ~ victory*).
(۷) لهو نه به: زور بڼي هميه: (*a ~ certainty*).

(۱) پند: (*What is the ~ of the story?*) **n.**
(۲) (*pl.*). پڼو پوهوشتي راستو باش: راستهري: بنچينه ي پوهوشت چاك:

پوهوشتي چاكو خراب: (*His ~s are excellent.*).
morale (mā-ral', mō-rāl'), **n.** ووره: گيان: گياني بهرن:

(*The ~ of our troops is high.*)
moralism (mōr'al-iz'm, mor'al-iz'm), **n.** (۱) ناموزگاري:

پوهوشت باشي: ناموزگاري پڼو پوهوشتي راست گرتن. (۲) پند.
(۳) پڼو پوهوشتي راست.

(۱) ماموستاي پڼو **moralist** (mōr'al-ist, mor'al-ist), **n.**
پوهوشتي راست: بيرخه روه ي پڼو پوهوشتي راستو چوت.

(۲) پاك: كسينكي راستهوه: پڼو پوهوشتي راستگر.
moralistic (mōr'al-ist'ik, mor'al-ist'ik), **adj.** زياده

پيويست سوور لهسر پيشانداني پڼو پوهوشتي چاكو خراب:
(*His ~ attitude turns people off.*)

morality (mō-ral'ā-ti, mā-ral'ā-ti), **n.** (۱) راستي و چوتي.
كارنك يا كردهوميه: (۲) داوڼ پاك: پاك: پوهوشتي جوان: پرفتاري باش.

(۳) راستي پڼو پوهوشتي راست: بنچينه كاني پڼو پوهوشتي باش.
(۴) پند: (۵) morality play.

morality play, جوړه شانوانميه يكي سده ي پانزه همدو شانزه همه
نمرياره ي پڼو پوهوشتي راستو چوت (نمكته ركان وينه ي پوهوشتي وگ
باشي و بدكاري و شتي تريان دهوواند).

moralize (mōr'al-iz', mor'al-iz'), **v.t.** پيشانداني پڼو
پوهوشتي چاكو خراب له نوو سينو درواندا (به تاييهتي زياده پيويست)

(۱) ليكندهوه له پوي راستي و چوتيهوه.
(ب) پند ليوه وهرگرتن: پيشانداني پند.

(۲) پله ي راستهري بهر زكړدهوه: راستكړدهوه (پوهوشت).
-moralization (n.).

(۱) به پوهوشت پاك: **morally** (mōr'al-i, mor'al-i), **adv.**
به پاك: به داوڼ پاك: به راستهري. (۲) له پوي پوهوشت چاكيهوه:

له پوي پاكيهوه: له پوي پڼو پوهوشتي راستو چوتهوه.
moral philosophy, فلسفه ي پوهوشت: زانستي پڼو پوهوشتي

راستو چوت: فلسفه ي پڼو پوهوشتي چاكو خراب.
(۱) ژونگاوه: **morass** (mō-ras', mā-ras', mō-ras'), **n.**

(۲) نالوزي: بارنكي ناخوش گيروگرفتاري: شتيكي سر ڼي شپوڼه.
(۱) **moratorium** (mōr'al-tōr'i-əm, mor'al-tōr'i-əm), **n.**

ومستادن يا دواختني قمرزدهوه له لايڼ بانق يا وولاتيكيوه به پڼي ياسا.
(۲) ماوه ي نهم وستاندن يا دواختنه.

(۳) وستاندن يا دواختني كار يا بهرنامه: قدهغه: قدهغه كړدن:
(*There is a building ~ in this town.*)

moratory (mōr'al-tō'ī, mor'al-tō'ī), **adj.** دواخه: دهسه لاتي.
دواختني قمرزدهوه پند: (*a ~ contract*).

moray (mōr'ā, mō-rā'), **n.** جوړه مارماسي يكي بهرنگاو پهنكي.
چاوپرسيه.

morbid (mōr'bid), **adj.** (۱) نه خوش: ناساغ.
(۲) دلتهنگ: بهرچاوتاريك: پست: هميشه بيركه روه له شتي ناخوش:

(*a ~ person, mind, etc.*)
(۳) ناخوش: پيس: دلتهنگكر: ترسناك: جهركر:

(*the ~ details of a story*)
(۴) هي نه دامي نه خوش (تويكاري): (*~ anatomy*).

(۱) نه خوشي: ناساغي. **morbidity** (mōr-bid'ā-ti), **n.**
(ب) دلتهنگي: پستي: بهرچاوتاريكي.

(۲) پڼه ي بلابووندهوه نه خوشي له ناوچه يه يا وولاتيكا.
دهميه هوي نه خوشي. **morbific** (mōr-bif'ik), **adj.**

morbilli (mor-bil'ī), **n.pl.** = measles.
(۱) توندوتيز (ووته): بې:

تيژ: به ته وسهوه. (۲) تفت وتال: تفت: تال: توون.
-mordacity (n.).

(۱) توندوتيز (ووته): بې: تيژ **mordant** (mōr'd'nt), **adj.**
(۲) داپړننه (تيزاب): ژمنگ پڼ هملننه.

(۳) رهنك چسپيننه (خومكاري).
(۱) ماده ي رهنك چسپيننه (خومكاري): **n.**

(۲) ماده يه كه وگ تيزاب بڼ كلنشه هملگندن لهسر كانزا.
ماده ي رهنك چسپيننه تيكرن: ماده ي خورنده ليدان. **v.t.**

(۱) زياتر (همنه): پله: زورتر (همنه): پتر. **more** (mōr, mōr), **adj.**
(۲) زورتر (ژماره): زياتر (ژماره).

(۳) هي تر: كه:
(*There is ~ tea in the tea-pot; Would you like ~ coffee.*)

(۱) همنديكي زياتر: برنكي زياتر. **n.**
(۲) ژماره يكي زياتر: (*M~ of us are going.*)

(۳) شتيكي تر: هجي تر: (*M~ cannot be said.*).
(۴) شتيكي گرتن.

(۱) زورتر: زياتر: (*~ satisfying*). **adv.**
(۲) زياده لوهش: لوهش بهر لوه: جگه لوهش.

mortician

mortification

- ناشتنى مردوو
- mortification** (môr'ta-fi-kā'shən), *n.* (۱) پىرى خوشى له
خۇ گرتىڭ سزاي خۇ دان به خوشى له خۇ قەدەغەكردىڭ ئارەزوو كوشتىڭ
سزاي خۇ دان. (۲) پىسواپى پىسواپون پىسواكردىڭ
(۳) تىراوى پىوكانەمەي ئەندامىكى لەش.
(۴) پىسواكەر: مايەي شوورەيى.
- mortify** (môr'ta-fi'), *v.t.* (۱) سزاي خۇ دان به ئارەزوو كوشتىڭ
خوشى له خۇ قەدەغەكردىڭ خواردىڭ خوشى له خۇ بېرىڭ.
(۲) پىسواكردىڭ شىگاندىڭ.
(۳) تىراوى توش كوردىڭ داپزاندىڭ پىوكانەمەي ئەندامىكى لەش.
v.t. (۱) سزاي خۇ دان به خوشى له خۇ قەدەغەكردىڭ خواردىڭ خوشى له خۇ
بېرىڭ. (۲) پىوكانەمەي ئەندامىكى لەش: داپزان.
- mortise, mortice** (môr'tis), *n.* كۈننىكە دەكرىتە پارچە دارىنگەرە
بۇ پىكاردىڭ زامانەيەك چىسپاندنىڭ.
- v.t.* (۱) لىكندىڭ چىسپاندىڭ به كۈن و زامانە.
(۲) كۈنكردىڭ بۇ زامانە پىكاردىڭ قايم كوردىڭ.
- mortmain** (môr'tmān), *n.* خانو رەمى زار دان به مەگەوت
قوتابخانە به خىر يا وەقە.
- mortuary** (môr'chō-er-i), *n.* (۱) خانەي شىت و ئامادەكردىڭ
مردوو بۇ ناشت (۲) (a) مىراتىيەكە لە كىسىيەكە كە لە گىيانەلادا بىن بۇ
قەشەكەي (ب) مىراتىيەكە لە قەشەكەيەكە كە لە گىيانەلادا بىن بۇ سەرگەمەردەكەي.
adj. (۱) تايەتتى به مردوو ناشت.
(۲) مردىڭ تايەتتى به مردىڭ.
- Mosaic** (mō-zā'ik), *adj.* مووسايى: تايەتتى به مووسا ئامزىگارى و
فرمان و ياساكانى.
- mosaic** (mō-zā'ik), *n.* (۱) نەخشىكارى ھەمچەشنى لىسەر دىوارو
شوشە بروي تو (۲) نەخشى جۇراوجۇرو ئالغۇزى سەر دىوارو شوشە و
شۈننى ترا وئەي ھەمچەشنى پارچە پارچەي لىكندىڭ.
(۳) شىت جۇراوجۇر: شىت ھەمچەشنى ھەمەردەكەي.
(۴) نەخشىيەكە گەل پەلەلورى چىچىلۇچ دەكەت.
- v.t.* (۱) نەخشەي ھەمچەشنى كوردىڭ وئەي جۇراوجۇرو ھەمەردەكەي پارچە
پارچە لىكندىڭ. (۲) پارازاندەمەي به نەخشەي يا وئەيەكەي رەمەي.
- mosaic (adj.); mosaicist (n.).**
- Mosaic law,** ياساي مووسا: ياساي جۈلەكە كە به ئارى مووسارە
ئاسرارە و لە پىنج بەشى يەكەي ئىنجىلدايە.
- Moses** (mō'ziz, mō'zās), *n.* مووسا: پىنغەمبەرى جۈلەكەي.
- mosey** (mō'zi), *v.t.* [Slang], پۇششتا: چوون پىياسەكردىڭ گەپان:
(I will ~ on home.)
- Moslem** (moz'lām, mos'lām), *n.* موسولمان
adj. موسولمانى: ئىسلامى.
- Moslem calendar,** سالنامەي ئىسلامى يا غەربىي.
- mosque** (mosk), *n.* مەگەوت
- mosquito** (ma-skē'tō), *n.* مىشۈولە
- mosquito net,** پەردەكولە.
- moss** (mōs, mos), *n.* قەوزە
v.t. به قەوزە داپۇشنىڭ.
- mossback** (mōs'bak, mos'bak), *n.* (۱) كىسەل، ماسى يا
گۈنچەكە ماسى پىرى پشت قەوزاوي. (۲) [Colloq.] كىسىيەكە كۈنەپەست.
- moss-grown** (mōs'grōn, mos'grōn), *adj.* (۱) قەوزاوي:
به قەوزە داپۇشراو (۲) كۈنە: كۈنەباو: كۈنەپەست.
- mossy** (mōs'i, mos'i), *adj.* (۱) قەوزاوي: به قەوزە داپۇشراو.
(۲) لە قەوزە دەچىڭ.
- most** (mōst), *adj.* (۱) زۇرتىڭ: زياتىڭ: ھەرە: - تىرىڭ:
(Of the three, he has the ~ money.)
(۲) زۇربەي: بەشى زۇرى: (M~ people think so.)

motif

- n.* (۱) زۇربەي: بەشى زۇرى: (He took ~ of the credit.)
(۲) زۇرتىڭ: زياتىڭ: - تىرىڭ.
- adv.* (۱) زياتىڭ: - تىرىڭ: (~ horrible).
(۲) زۇر: (a ~ beautiful morning).
(Colloq.) [M~ everyone agrees with you.] نىزىكەي:
- at (the) most,** پەرى ئوپەرى: بەلای زۇرمە.
- for the most part,** بەزۇرى: زۇربەي جان.
- make the most of,** ئوپەرى سوود ئى وەرگرتىڭ:
زۇرتىڭ كەك ئى وەرگرتىڭ:
- (to make the most of one's opportunities)
- most** (mōst), (foremost) پاشىگىكە بەماناي: ھەرە.
- mostly** (mōst'li), *adv.* بەزۇرى: بەشى زۇرى.
- mot** (mō), *n.* پەندە: قەسى نەستەق.
- mote** (mōt), *n.* گەردىلەي تەپوتۇڭ.
- motel** (mō-tel'), *n.* مۆتىل: ئوتتۇلى سەرەي: ئوتتۇلى سادەي نىزىك
پىنگاوبان و ھەندىك جارىش ئاوشار (كە به زۇرى خەلكى پەقتەنى ئى دادەپەزىت).
- moth** (mōth, moth), *n.* مۆزانە.
- moth ball,** خېرەي ئەقتالىنى مۆزانەكوڭ (بۇ جىلەپەگ پاراستىڭ).
- moth-eaten** (mōth'ē'tn, moth'ē'tn), *adj.* (۱) مۆزانە
خواردىڭ. (۲) داپزاو: كۈن: سوواو: بەكار نەماو.
(۳) كۈنەباو: كۈن.
- mother** (muth'ēr), *n.* (۱) دايەك. (۲) دايەك. (۳) سەرچاوە.
(۴) (a) ئافرىتەكە كە ئەرەك دەسلەتتى دايەك ھەيىت.
(ب) سەرگەك ئى دەستگايەك ئايىيى يا پەرسىتگايەك: (~ superior).
(۵) دايە: ئازناوي ئافرىتەكەي بەتەمەنە لىپووي رىزەمە.
(۶) تايەتتى دايەك.
- adj.* (۱) دايەك: تايەتتى به دايەك: (love).
(۲) زىگماكى: (~ tongue).
- v.t.* (۱) مىندالپون: ھىنانە جىپانەمە: (to ~ a child).
(۲) چاودىرى كوردىڭ بەتەنگەرە ھاتىڭ رەك دايەك: پەروەردەكردىڭ.
- mother** (muth'ēr), *n.* (۱) ھەيىتى سەرگە: سەرتۇزى لىقتى شەلەي
ترشاو (ھەرەمەي پىشى دەروترى: "mother of vinegar").
(Obs.) [Xtē], خەتە.
- mother country, = motherland.**
- motherhood** (muth'ēr-hood), *n.* (۱) دايەكەتتى: دايەكتى:
دايەك. (۲) تايەتتى دايەك. (۳) دايەك.
- mother-in-law** (muth'ēr-'n-lō'), *n.* خەسەو.
- motherland** (muth'ēr-land'), *n.* (۱) ئىشتىمان
(۲) ئىشتىمانى باووباپىر
- motherly** (muth'ēr-li), *adj.* دايەكە: دايەك: بەرەمە.
- adv.* ھەر رەك دايەك: دايەكە.
- motherliness (n.).**
- mother-of-pearl** (muth'ēr-av-pūrl'), *n.* ماددەيەك پەنگاو -
پەنگە به پەرى قاقلى ھەندى گىياندارى ئاويەو پە قۇچەو خەشلى ئى درووست
دەكەي.
- mother of vinegar,** ھەيىتى سەرگە: سەرتۇزى لىقتى شەلەي ترشاو.
- Mother's Day,** چەئى دايەك (كە دووم يەك شەمەي مانگى
جۇزەردە).
- mother superior,** سەرەك ئافرىتەي پەرسىتگاي ئى.
- mother tongue,** زامانى دايەك: زامانى زىگماكى.
- mother wit,** زىرەكى زىگماكى: ھەست و ھوش.
- mothy** (mōth'i, moth'i), *adj.* (۱) مۆزانە تىزى داوۋ.
(۲) مۆزانە خواردىڭ.
- motif** (mō-tēf'), *n.* (۱) پىر يا مەبەستى بەرەمەيەكى وئەيى يا ھونەرى
زۇو زۇو دىويات كراوۋ. (۲) پىرى بىچىنەيى يا سەرەكى.

motile

- (۲) تەخشەبەكى بۇر دووپات كراوه (خانوسازى، پاراڭدەنەرە).
motile (mō'tīl, mō'tīl), *adj.* بىزكە (زىندەۋەرزىنى) خۇبىزىن.
motility (mō-tīl'ə-ti), *n.* بىزكى (زىندەۋەرزىنى) خۇبىزىنى.
motion (mō'shən), *n.* (۱) بىزوان بىزواندىن؛ جۈلە؛ جۈلەنەرە.
 (۲) رەت (۳) تۈنەي بىزوان؛ تۈنەي جۈلەنەرە ھەبۈن.
 (۴) ھىما؛ جۈلەنەرە دەست و چاۋ بۇ يۈرۈرە دەرىپىن (۵) مەيل؛ رىست.
 (۶) پىششىقار (بۇ دەنگ لىسەر دان لە كۆر يا ئەنجۈمەندە).
 (۷) داۋاي قەرمار دەرگىدىن (داداگا).
 (۸) سەرچەمى ئامبىرى بىزكە (مەكىنەكارى).
 (۹) كۆپىنى بەرزى ئىزى ئاۋازى مۇسقا.
v.i. دەست با چاۋ جۈلەنەرە بۇ ئىشانە پىدان.
v.t. پىن ووتىن بە بىزواندىن دەست يا چاۋ؛ ئىشانە پىدان بە جۈلەنەرە دەست يا
 چاۋ
in motion, لە گەراندايە؛ دەجۈلەنەرە؛ لە جەم جۈلەنەرە
put (set) in motion, خىستەنەكار؛ خىستەنە جەم جۈلەنەرە؛ بىزواندىن
 خىستەنەگەر. (*The plan was put in motion.*)
motionless (mō'shən-lis), *adj.* ئەبىزكە؛ ۋەستە؛ بىن جۈلەنەرە
 جۈلەنەنەكەر
motion picture, سىنەما؛ فىلىمى سىنەما.
motivate (mō'tə-vāt'), *v.t.* ھاندان؛ پال پىئومەن؛ بىزواندىن.
motivation (mō'tə-vā'shən), *n.* ھاندەرە؛ پالئەرە؛ پان پىئومەن.
motive (mō'tiv), *n.* (۱) پالئەرە؛ ھۇكار؛ بىزىنەرە؛ مەرام.
 (*We despise those who act from low or selfish ~s.*)
motif (۲) بىزىنەرە؛ بىزىن
adj. ھاندان؛ پال پىئومەن
v.t. مەرامى دورە؛ مەرامى شاراۋە.
ulterior motive, پاشگىرەنە ھەمانى بىزكە؛ بىزوان؛ تاييەت بە بىزوان
-motive (mō'tiv), (*automotive, locomotive*)
motiveless (mō'tiv-lis), *adj.* بىن مەرام
motive power, (۱) ھىزى سۈيىن؛ ھەلم. ئەلەكتىك... ھەتە.
 (۲) مەكىنەكەنى شەمەندەفەرەك
 (۳) ھىزى پانپىئومەنەرە؛ ھىزى جۈلەنەرە
motivity (mō-tiv'ə-ti), *n.* ھىزى بىزواندىن
mot juste (mō'zhüst'), [Fr.] ۋوشى پىر بە پىر؛ ۋوشى تەۋاۋە
 ۋوشى گونجۇ
motley (mot'li), *adj.* (۱) ھەمەپەنگ؛ خال خال: (*a ~ coat*).
 (۲) بەرگى ھەمەپەنگ لەبەرگەر (*a ~ fool*).
 (۳) ھەمەچەشەن؛ تىكەلەر (*a ~ crowd, group, etc.*).
n. (۱) قوماشى ھەمەپەنگ يا خال خال
 (۲) بەرگى ھەمەپەنگ (كە قەشەمەرچى لەبەرى دەرگە بە تاييەتتى ھى كۆشكى
 شاھانەي كۆن. [Obs.]) (۳) قەشەمەرى كۆشكى شاھانەي كۆن؛ قەشەمەر.
motmot (mot'mot), *n.* بالئەدەبىكى ئاۋچە گەرمەكەنى ئەمەرىكايە
 لە تۇخمى قەلەباجكە
motor (mō'tēr), *n.* (۱) مەكىنە؛ ماتۇر؛ بىزىنەرە؛ مەكىنە بىزىن
 (۲) ئوتومبىل
adj. (۱) بىزىنەرە؛ تاييەتتى بە مەكىنە بىزىن.
 (۲) مەكىنەنى ھەيە؛ بە مەكىنە دەپرات (*a ~ vehicle; a ~ boat*).
 (۳) بە ئوتومبىل (*a ~ trip*).
 (۴) تاييەتتى بە ھەستەدەمارى ماسولكە بىزىن
v.i. بە ئوتومبىل گەران؛ بە ئوتومبىل چوون يا گەشتەردىن.
motorbike (mō'tēr-bīk'), *n.* [Colloq.] ماتۇر بىكەل؛ ماتۇر.
motorboat (mō'tēr-bōt'), *n.* بەلەمى ماتۇر.
motorbus (mō'tēr-bus'), *n.* پاس؛ پاسى كارۋان
motorcade (mō'tēr-kād'), *n.* بۇيىشتى چەند ئوتومبىلنىك پىنكەرە.

mountain cat

- motorcar** (mō'tēr-kär'), *n.* ئوتومبىل.
motorcycle (mō'tēr-sī'kl'), *n.* ماتۇر بىكەل.
v.i. سۈارى ماتۇر بىكەل بوون.
motorcyclist (mō'tēr-sī'klist), *n.* ماتۇر بىكەلچى.
motorist (mō'tēr-ist), *n.* ئوتومبىلچى؛ ئوتومبىلچى (بەتاييەتتى
 ھى ئوتومبىلچى خۇنەك بە پىشە).
motorize (mō'tēr-īz'), *v.t.* (۱) بە ئوتومبىل يا بە مەكىنەكەردىن
 لەباتى گالىسكە ۋە ئەسپ. (۲) مەكىنە خىستەنە سەر؛ مەكىنە ئى بەستە.
motorman (mō'tēr-mən), *n.* لىخۇپى پاسى ئەلەكتىكى ئاۋشار
 يا ترام؛ لىخۇپى شەمەندەفەرى ئەلەكتىكى ئۆزەرمەن.
motor scooter, ماتۇر بىكەلچى بىچۈك.
mottle (mot'li), *v.t.* خال خال كەردىن؛ پەلەپەلەۋى كەردىن؛
 پەنگاۋەنگ كەردىن.
n. (۱) خال؛ خال؛ خال؛ پەلەپەلەۋى پەنگاۋەنگ.
 (۲) نەقىشى خال خالۋى، پەلەپەلەۋى، يا پەنگاۋەنگ (ۋەك ھى مەرمەر).
mottled (mot'ld), *adj.* خال خال؛ خال خالۋى؛ پەلەپەلەۋى؛
 پەنگاۋەنگ.
motto (mot'ō), *n.* درۋوشم.
mouch (mōch), *v.i. & v.t. = mooch.*
mouflon, moufflon (mōf'lon), *n.* جۆرىكە لە مەرمەكۈي.
moulage (mō-lāzh'), *n.* (۱) لەقاندان بۇ ئاسىنەۋە (بەتاييەتتى
 شوۋىن پىن و شوۋىن پەنجە). (۲) قالپىكى رەھا.
mould (mōld), *n., v.t. & v.i.* [Chiefly British] = mold.
moulding (mōld'ing), *n. = molding.*
mouldy (mōld'i), *adj. = moldy.*
mound (mound), *n.* (۱) سەنگەرى لەم خۇل. (۲) تەپۈلكە؛ گەردۈلكە.
 (۳) بەستەۋ؛ بەستەك؛ بارست.
 (۴) ئىم نەختە بەرزىۋەيەيە كە تۇپھاۋىزى لەسەر دەۋەستى (يارى بىسىۋل).
v.t. (۱) سەنگەرى خۇل لەم بەدەردە درۋوستەردىن.
 (۲) كەلەكەكەردىن؛ گەردەنەرە؛ كۆمەل كەردىن.
 (۱) شاخ؛ چىپا؛ گەردە (*M- Everest*).
 (۲) [Obs.], سەنگەرى بەرزى؛ بەستەۋ.
 (۳) بەشە گۆشتەكەنى بەرى لەپ.
mount (mount), *v.i.* (۱) پىپا ھەلگەپان؛ پىپا سەركەۋت.
 (۲) سۈاربوون. (۳) ئۆزبۇون؛ زىادبوون؛ لە زىادبووندايە:
 (*The number of casualties was ~ing.*)
 (۱) پىپا سەركەۋت؛ سەركەۋت: (*She ~ed the stairs.*)
 (۲) (۱) سۈاربوون (ئەسپ، كەر، ھىستە): (*He ~ed his horse.*)
 (ب) چوونە سەر (سەكۈ، كورسى).
 (۲) سۈاربوون (ئافەرت، گىئاندار بۇ جوت بوون).
 (۴) خىستەنسەرۋ قايم كەردىن؛ لەسەر دانانۋ چەسپاندان:
 (*He ~ed the statue on a pedestal.*)
 (۵) ئىختىستۋ چەسپاندان؛ خىستەنسەرۋ قايم كەردىن: (*to ~ a picture*).
 (۶) گەردەبەرى بەيگەرى جەلۋەرگە ئوۋاندىن؛ پىشانان.
 (۷) (۱) راستكەندەۋە لە شوۋىنى خۇدا چەسپاندان؛ ئامادەكەردىن:
 (*to ~ a gun*)
 (ب) ھەبۈون (چەك): (*This ship ~s six cannon.*)
 (ج) دانان بە پاسەۋان. (د) نۆرەي پاسەۋانى كەردىن.
n. (۱) سۈاربوون (ئەسپ)؛ شىۋەي سۈاربوون.
 (۲) شىكەك كە بۇ سۈاربوون بىن (ئەسپ، پاسكەل).
 (۳) سۈاربوونى ئەسپى پىشپىكەن. (۴) پالپىشت.
 (۱) شاخ؛ چىپا؛ كەر؛ كۆن.
 (۲) (pl.) زىچىرە شاخ. (۳) بەستەك؛ بارست؛ كۆمەلنىكى گەرمە؛ تۇيەلنىكى زل.
adj. (۱) شاخى؛ چىپايى. (۲) ئۆز زل.
mountain cat, (۱) وىز (۲) پىشپەلەكۈي.

mountain chain

- mountain chain**, زنجیرە شاخ: ریزە شاخ
- mountain dew**, [Colloq.], ویسکی (۱)
- (۲) ویسکی بە قاجاخ درووستکراو.
- mountaineer** (moun'tin-êr), *n.* (۱) شاخ نشین
- (۲) شاخووان
- v.t.* شاخووانی کردن.
- mountain goat**, بزنەکیوی
- mountain lion**, شیرێ ئەمەریکی: وێن
- mountainous** (moun'tin-əs), *adj.* (۱) شاخاوی: چیاواوی
- شاخ و داخاوی: (۲) زۆر زل: زۆر گەورە.
- mountain range**, زنجیرە شاخ: ریزە شاخ
- mountain sheep**, مەرەکیوی
- mountain sickness**, گژێ شاخ: سەرەخوایی سەر شاخ
- mountebank** (moun'tə-bank), *n.* (۱) دەرمانفروشی ساخته باز
- (له شوننکی گشتیدا) (۲) گەسێکی ساخته باز
- mounted** (moun'tid), *adj.* (۱) سوار: ئەسپ: پاسکیل: سواربوو
- (۲) سواره (police).
- (۳) داگیراوە: تەنگ: نامادە بۆ بەکارهێنان: لەسەر پەلەپیتکە: (a ~ gun).
- (۴) خراوەسەر: چەسپینراو بۆ لەچوارچۆنەگرتن.
- (۵) بۆک: مۆی گواستەمۆی هەیه (سوپا).
- mounting** (moun'tin), *n.* (۱) سواربوو
- (۲) پالەشت وێنە لەچوارچۆنەگرتن.
- mourn** (mōrn, mōrn), *v.t.* (۱) شینکردن: شیوەنکردن: بۆ گریان
- داخ بۆ خواردن (۲) رەش پۆشین: جلی رەش لەبەرکردن. (۳) خوێندن (کۆتس).
- v.t.* (۱) شیوەن بۆ کردن: شین بۆ کردن: بۆ گریان. (۲) داخ بۆ خواردن.
- mourner** (mōr'nēr, mōr'nēr), *n.* شیوەنکەر: کەسێکە کە
- لە پرسەدا بەشداری دەکات.
- mournful** (mōrn'fāl, mōrn'fāl), *adj.* (۱) شیوەنی: پرسەیی.
- (۲) غەمگین: دلگیر: بەسۆز (a ~ song, sound, etc.).
- mourning** (mōr'niŋ, mōr'niŋ), *n.* (۱) شیوەن: شین
- (۲) جل و بەرگی رەش: پۆشاکی رەش (۳) ماوەی رەشپۆشی یا شین.
- mouse** (mous), *n.* (۱) مشک (۲) کچ (لەبوی خۆشەویستیەوه).
- (ب) کەسێکی ترسۆک و نالەبار. (۳) [Slang], چاو شین بوونەوه (لە ئەنجامی
- لێداندا) (۴) جۆزیکە لە گڕێ (کەشتیەوانی).
- v.t.* (۱) پاوه مشک کردن: مشک گرتن
- (۲) بە نزیکیوە بۆ گەڕان: بە خشیپە بەدوادا گەڕان.
- mouser** (mou'zēr), *n.* پشیلەێ مشکگەر
- mousetrap** (mous'trap), *n.* تەلەێ مشک
- mousey** (mou'si, mou'zi), *adj.* = mousy.
- mousse** (mōos), *n.* مووس جۆرە شیرینیەیکە لە شیرێ خەستی
- شەقینراو و سپینەێ هینکەو شەکر درووست دەکری.
- mousseline** (mōos lēn'), *n.* [Fr.], muslin (۱)
- (۲) جۆرە شووشەیکە ئەقش لەسەر کراوە.
- moustache** (məs-tash', mus'tash), *n.* = mustache.
- mousy** (mou'si, mou'zi), *adj.* (۱) لە مشک چووا: بێ دەنگ: ترسۆک
- (۲) پەرە لە مشک: مشک تەنی داوه
- mouth** (mouth), *n.* (۱) دەم: زار (۲) لێو: لێو: دەملێو.
- (۳) کەس: کە دەبێ بژینێ یا خواردنی بدریتێ: (He has four ~s to feed.)
- (۴) (۱) پێژگەێ یوبار (ب) دەمی دەفر.
- (ج) دەمی لوولەێ چەکی ناگرین.
- (د) دەمی گیرە یا مەنگەنە. (ه) دەمی کەرەنای.
- v.t.* (۱) ووتن: دەربرین (بەتایبەتی بە خۆنوواندەوه): ووتاردان.
- (۲) خستنه دەمەوه (۳) دەم پیاھینان: دەملێو پیاھینان.
- (۴) ئەسپ راھینان بە لغار

movement

- (۱) ووتن: دەربرین (بەتایبەتی بە خۆ نوواندەوه): ووتاردان.
- (۲) دەم و چاو گرتنکردن.
- پەست: غەمبار: خەفەتبار. [Colloq.], down in (or at) the mouth,
- ووتن: دەربرین: ووتاردان. give mouth to,
- دەم درێژی کردن: زمان درێژی کردن: [Slang], have a big mouth,
- دەم ئێ کردنەوه.
- mouthful** (mouth'fool'), *n.* (۱) پەر بە دەم (۲) پارووا: تیکە.
- (۳) ئەخت: تۆز.
- (۴) [Colloq.], وشە یا ووتەیکە دوورو درێژ (کە بە ناسانی نایبژێ).
- (۵) [Slang], ووتەیکە بەجێ: (say a ~).
- mouthpiece** (mouth'pēs'), *n.* (۱) ئەو بەشەێ دەنرێ بە دەمەوه
- یا دەخزێتە ناو دەمەوه:
- (the ~ of a telephone, of a pipe, of a horse's bit, etc.)
- (۲) ئەو بەشەێ نامیزێکی مۆسیقییە کە دەمی پێوه دەنرێ (هەک شمشال):
- (۳) دەم راستی دەستە, کۆمەلە, یا حیزبێک.
- (۴) [Slang], پارێزەری تاوانکاران.
- mouthy** (mouth'i, mouth'i), *adj.* زۆریو: هەلەوه: فەشکەر.
- movability** (mōov'ə-bil'ə-ti), *n.* توانای جوولاندن هەبوون
- movable, moveable** (mōov'ə-b'l), *adj.* (۱) دەجوولێنرێ
- دەتوانرێ بجوولێنرێ (سامان): دەبزوێنرێ: هەلەمگیرێ: (~ property)
- (۲) دەگوێزێتەوه: لە کاتیگەرە بۆ کاتیگێ تر دەگوێزێ: (~ holidays)
- (۱) شتێک کە بتوانرێ بجوولێنرێ.
- (۲) (pl.), سامانی هەلگرتەنی کەسیک خۆی (بەتایبەتی کەرەسەێ ناوماڵ),
- (۱) گواستەوه: گوێزانەوه (۲) بزواندن: جوولاندن. *v.t.* move (mōov),
- (۳) وایکێدن: پال پێوهنان
- (۴) خستنه جەوجوول: هینانە جۆش:
- (He ~d the crowd with his speech.)
- (۵) پێشێناوێ کردن (لە کۆی یا ئەنجومەتیگدا بۆ دەنگدان لەسەر).
- (۶) گوێزێکردن: پێسابی پێکردن.
- (۷) فرۆشتن: (to ~ the merchandise)
- v.t.* (۱) جوولان: بزان: چوون: بزیشتن
- (۲) گواستەوه (بۆ مال یا شاری تازە): گوێزانەوه: بارکردن:
- (They ~d last month.; We will ~ to our new house.)
- (۳) هەلسانو دانیشتن: ژيان: جەوجوول کردن:
- (We ~ in good society.)
- (۴) پێشکەوتن.
- (۵) کەوتنەخۆ: جەمان: کارکردن: بە کار هەلسان.
- (۶) گەڕان (مەکینه): کارکردن.
- (۷) داواکردن: (to ~ for a new trial).
- (۸) پێسابی کردن: گووکردن: بەتالێوونەوه.
- (۹) [Colloq.], (~ on), دەستکردن بە پۆشتن: پۆشتن:
- (Let's be ~ing on.)
- (۱۰) جوولاندن (داشی دامەو شەترەنج).
- (۱۱) فرۆشتن.
- n.* (۱) جوولە: جوولانەوه: جەم. (۲) هەنگاو (بەرەو نامانج).
- (۳) گواستەوه (مال): گوێزانەوه.
- (۴) جوولان (داشی دامەو شەترەنج): تۆرە (یاری)
- (۱) بزان: جوولان: جەمان (۲) پەلەکردن. [Slang], get a move on,
- گەرێک: هەمیشە لە جەوجوولدايه [Colloq.], on the move,
- moveable** (mōov'ə-b'l), *adj.* = movable.
- movement** (mōov'mənt), *n.* (۱) جوولە: جوولانەوه: بزان.
- (۲) هاتوچو: هاتوچوون: جەوجوول.
- (۳) پێسابی: گوو: (bowel ~).
- (۴) مئاوەرە (سوپا). (۵) پەوت: لەنجە: چۆنیتی جوولانەوه.
- (۶) بزووتنەوهێ کۆمەلایەتی یا پارامیاری.

mud turtle

- mud turtle**, كېسەلى ناو قورولتە.
- muezzin** (mū-ez'zin), *n.* بانگەر
- muff** (muf), *n.* (۱) دەسكىش؛ دەسكىشنىڭ شۇنى پەنجەكانى بە
جىياخا ئىن سەلگۇ ھەممۇ يەك خانەيە. (۲) (۱) تۇپ نەگرتنە (يارى بېسىۋىل).
(ب) كارىڭى ئاقۇلار نەشارەزايانە؛ تىڭداڭنى كار لەبەر نەزائىن.
(ج) ئاقۇلار ئاكارامە؛ كار تىڭدەر.
- v.l. & v.i.** بە ئاكارامەيى كىرىن (۱) بە ئاقۇلار يانە نەزائانە كىرىن.
- muffin** (muf'in), *n.* خەپلەنەنى نەستۇرۇ بچوك؛ كىڭى بچوك.
- muffle** (muf'l), *v.t.* (۱) (~ up)؛ داپۇشېن بە (مېلىنچ، بەتانی، يا
پالاق)؛ پىچانەنە؛ لەبەر سەرما. (۲) دەم ھەلبەست؛ دەم وچاۋ ھەلبەست؛
چاۋ بەستەنە؛ دەماخ كىرىن. (۲) كپ كىرىن؛ دەنگ ئېرىن:
(to ~ a sound, an explosion, etc.)
- n.** (۱) دەم ھەلبەست؛ چاۋ بەست. (۲) دەنگ كېكەر؛ خەفەكەر.
- (۲) فېرىڭە ئۆ سورۇكەنەۋى گۈزەۋىدەز بەين بەركەۋىتى پاستىخۇزى گېرى
ئاگەرگە
- muffler** (muf'lēr), *n.* (۱) دەم ھەلبەست؛ مېلىنچ
(۲) كېكەر؛ دەنگ خەفەكەرى ئەگۈزۈسى ئوتومبىل
- mufti** (muf'ti), *n.* (۱) موفتى؛ ئاينى ئىسلام.
(۲) بەرگى مولكى؛ بەتايىبەتلى لەبەرى يەككىدا كە ھەمىشە بەرگى سوپايى
لەبەركىرىن
- mug** (mug), *n.* (۱) كوپى نەختىك قورسۇ گەرەۋى چاۋ قاۋە (چاران
ۋىنەۋى دەم وچاۋىڭى لەسەر دەكرا). (۲) پۇر كوپىڭى ۋەھا.
(۳) [Slang]؛ (۱) دەم وچاۋ. (ب) دەم.
(ج) لىچ ھەنقۇرتان؛ مۇنى؛ پۇۋى گۇڭ
(د) كەسكىڭى قىسەرەق بىن نەزاکەتى نەزان.
- v.l. [Slang]** (۱) ۋىنەگىرىن؛ بەتايىبەتلى ھى تاۋانكارىڭ لەلايەن پۇلىسەرە.
(۲) پەلاماردان لە پىشتەۋە دەست خىستەنە بېنەققا بەنپازى پۇتكرەنەۋە.
- v.l. [Slang]** (۱) دەم وچاۋى خۇ گۇڭكرەن يا شىۋاندن لە دەمەلاسىڭدا
(بەتايىبەتلى لەسەر شائۇ). (۲) پەلاماردان لە پىشتەۋە دەست خىستەنە بېنەققا
بەنپازى پۇتكرەنەۋە
- mugger** (mug'ēr), *n.* [Slang]. (۱) پۇتكرەۋە؛ بەتايىبەتلى كە
پەلامارى كەسكىڭ دەدات لەۋاۋە دەست دەخاتە بېنەققا. (۲) ئەگىرىڭە
دەم وچاۋى خۇ گۇڭكرەن دەكات يا دەشنىۋىن لە دەمەلاسىڭدا لەسەر شائۇ.
- muggy** (mug'i), *adj.* گەرەۋ شىدار (ئاۋوۋە)؛ بۇخە:
(~ weather)
- mugginess** (*n.*)
- Muhammadan** (moo-ham'ad-on), *adj. & n.* مۇسولمان
(ھەرەھا "Muhammedan")
- mulatto** (mə-lat'ō, myoo-lat'ō), *n.* كەسكىڭى دۇۋرەگ لە دايكۇ
باۋكىڭى پەش و سېى.
سەۋر؛ پەشتالە
- adj.**
- mulberry** (mul'ber'i, mul'bēr-i), *n.* (۱) تۇۋ؛ تۇۋە سېيە.
(۲) دارتۇ؛ نەرخەۋانى؛ پەنگى نەرخەۋانى سورۇكار.
- mulch** (mulch), *n.* گۇڭگىۋى ۋوشكۇ گەۋ تۇڭكەلەۋى خېركراۋە لە
بىنى پۇرەكدا بۇ ھىشتەۋە تەپايى بىنى پۇرەكەكە پاراستى پەگەكانى لە
سەرما گەرما
- v.l.** گۇڭگىۋى ۋوشكۇ گەۋ تۇڭكەلەۋى خىستەنە بىنى پۇرەك.
- mulet** (mulk), *v.t.* (۱) سىزادان بە پارە ئى سەندن (لەبەر تاۋان).
(۲) بە فېلرەتەلەك ئى سەندن؛ بە ساختە ئى كىشائەۋە.
- n.** سىزاي پارە (لەبەر تاۋانك).
- mule** (mūl), *n.* (۱) ھىستەر؛ قاتر
(۲) رىسەرى لۇكە؛ مەكىنەۋى رىستىنى لۇكە.
(۳) [Colloq.]؛ كەسكىڭى كەللەۋەق؛ كەسكىڭى سەرسەختە مانگىر.
(۴) تۇخە گىياندازىڭى دۇۋرەگى بىن بەر.
- mule** (mūl), *n.* سۇلىكە پارەنى بىن داناۋۇش

multiple sclerosis

- mule deer**, فېلەگىزە.
- mule skinner**, [Colloq.], قاترچى؛ ھىستىرچى.
- muleteer** (mū 1ə-tēr'), *n.* قاترچى؛ ھىستىرچى.
- muley** (mū'li, mool'i, mōō'li), *adj. & n.* = mulley.
- muliebriety** (mū'li-eb'rā-ti), *n.* (۱) ۋىنىتى؛ ۋىنەنىي.
(۲) مېچكەيى؛ ناسكى؛ ۋىنەنىي.
- mulish** (mūl'ish), *adj.* (۱) ھىستىرچى. (۲) كەللەۋەق؛ سەرسەختە؛
مانگىر. (۳) (۱) بىن بەر؛ نەزۇك. (ب) دۇۋرەگ.
- mull** (mul), *v.t. & v.i.* [Colloq.], (~ over), بىرلىككەنەۋە:
(to ~ over a question)
- mull** (mul), *v.t.* خۇشاۋكرەن؛ گەرەككەنەۋە خۇشاۋكرەن (شەراب،
بىرە، ئاۋى سىۋ).
- mull** (mul), *n.* مەلەل؛ قوماشى ئاۋرىشما يا چىتتى تەنك.
- mullah, mulla** (mul'ə, mool'ə), *n.* مەلا؛ مامۇستاي ئاينى.
- muller** (mul'ēr), *n.* دەسكەۋان (بۇ ھارىتى دەرمان و بۇيە).
- mullet** (mul'it), *n.* چەند جۇرە ماسىيەكى دەرياۋ پۇۋبارەكانە.
- mulley, muley** (mool'i, mōō'li), *adj.* شاخ كراۋ (پەشەۋەق)؛
بىن شاخ
مانگى بىن شاخ؛ مانگى شاخ كراۋ.
- n.**
- mulligan** (mul'i-g'n), *n.* [Slang], شەلى گۇشت و سەۋزە
(بەتايىبەتلى ھى پىۋى ھەۋارى بىن لائە).
- mullion** (mul'yən), *n.* تىفەدار يا شىشى سقۇنى خانەخانەكەرى
شۇۋى پەنجەرە.
- multi-** (mul'ti, mul'tə), پىشگىرىڭە بەماناۋى؛ فرە؛ زۇر؛ چەندەھا؛
ھەمە؛ گەلىك؛ چەند؛ (multicolored, multimillionaire)
- multicolored** (mul'ti-kul'ērd), *adj.* ھەمەپەنگ؛ فرە پەنگ.
- multi-ethnic** (mul'ti-eth'nik), *adj.* فرە نەتەرە؛ فرە پەگەن:
(a ~ city)
- multifarious** (mul'tə-fār'i-əs), *adj.* ھەمەچەش؛ فرە جۇر؛
جۇراۋجۇر؛ جىياچا؛ جۇرەھا
- multifid** (mul'tə-fid), *adj.* بەش بەش (گەۋ)؛ خانە خانە؛
پارچە پارچە.
- multifold** (mul'tə-fōld), *adj.* تۇۋى تۇۋى
- multiform** (mul'tə-fōrm), *adj.* فرە شىۋە؛ ھەمەچەش؛ جۇرەھا.
- multilateral** (mul'ti-lat'ēr-əl), *adj.* (۱) فرە لايەن؛ فرە پۇۋ؛
فرە لا. (۲) چەند لايى؛ فرە لايى؛ چەندەھا ۋولات يا لايەن تىپىدا بەشدارە:
(a ~ treaty)
- multilaterally** (*adv.*).
- multimillionaire** (mul'ti-mil'yən-ār'), *n.* خاۋەنى چەندەھا
مىلۇن دۇلار يا پاۋەند؛ فرە مىلۇندار.
- multipara** (mul-tip'ə-rə), *n.* ئافرىتەكە كە سكى پۇرە بە مىندالى
دۇۋم يا بەلای كەمەرە دۇۋ مىندالى لەۋەۋىش پۇرە.
- multiparous** (mul-tip'ə-rəs), *adj.* (۱) سكىر بە دۇۋم مىندال.
(۲) لە يەك بەچكە زىاتىرى دەبن لە سىڭىدا.
- multipartite** (mul'ti-pār'tīt), *adj.* (۱) بەش بەش؛ جۇرەھا؛
فرە بەش؛ پارچە پارچە. (۲) multilateral
- multiped** (mul'ti-ped), *adj.* Also multipede, فرە پىن.
گىياندازىڭى فرە پىن؛ گىياندازىڭە لە چوار پىن زىاتىرى ھەيە.
- multiple** (mul'tə-p'l), *adj.* چەندجار؛ جۇراۋجۇر؛ زۇر؛ فرە.
نەنجامى لىكەدان (ژمارەۋىپۇن): (10 is a ~ of 5 and 2).
- n.** فرە ۋەلام؛
چەند ۋەلامىك دەدات بۇنەۋى يەك ۋەلامى پاستىيان ھەلبۇرتى:
(a ~ test, question, etc.)
- multiple sclerosis**, نەخۇشى پەق بۇۋن و ۋوشكۇۋەۋە ھەستە
دەمارەكان كە دەبىتە ھۇي لەكارىكەۋىن لەۋزىنى ماسولكەكان.

multipliable

multipliable (mul'tə-pli'ə-b'l), *adj.* دهنوتائى لىك بىرئ (ژمارە پىئوان)

multiplicable (mul'tə-pli-kə-b'l), *adj.* = multipliable.

multiplicand (mul'tə-pli-kand'), *n.* ژمارە لىندراو

multiply (mul'tə-pli-kāt'), *adj.* (۱) توي توي (۲) چەندەھا ئۆز

multiplication (mul'tə-pli-kā'shən), *n.* لىندراو ژمارەو پىئوان

multiplication table, خىشتە لىندراو (ژمارە پىئوان)

multiplicity (mul'tə-plis'ə-ti), *n.* (۱) زۆرى چەندەھا

ئۆزى و جورا و جورى (۲) ژمارە يەكى زۆر گەلىك

multiplier (mul'tə-pli'ēr), *n.* (۱) زىادە بىر قىلىش (۲) زىادە بىر قىلىش

زاورىكەر (۳) ژمارە يەكى لىندراو (ژمارە پىئوان)

(۴) ئامبىرى تەھىزكەر (فىزىكا)

multiply (mul'tə-pli'), *v.t.* (۱) زىادە بىر قىلىش (۲) چەندەھا ئۆز

(۳) لىندراو (ژمارە پىئوان)

v.i. (۱) زاورىكەر (۲) چەندەھا ئۆز (۳) زىادە بىر قىلىش (۴) ئامبىرى تەھىزكەر (فىزىكا)

(۵) لىندراو (ژمارە پىئوان)

multitude (mul'tə-tōd', mul'tə-tūd'), *n.* (۱) زۆرى قىممەت

ژمارە زۆرى (۲) ژمارە يەكى زۆر گەلىك (۳) كۆپلىك (۴) كۆپلىك (۵) كۆپلىك

(*There was a ~ of volunteers.*)

(۶) چەندەھا (۷) خەلىك بۇرە پىئوان

multitudinous (mul'tə-tū'd'n-as), *adj.* (۱) بىن شومار زۆر

ئىچكار زۆر (۲) زۆر جۇرا و جورى مەمەچەش

multivalent (mul'ti-vā'lant, mul'tiv'ə-lant), *adj.* (۱) قىممەت

ھاۋىزى (كىمىيا) (۲) قىممەت مانا قىممەت

multure (mul'chēr), *n.* مىز ئاش ئاشانە

mum (mum), *n.* بىرەكە خەستە تىرە

mum (mum), *v.i.* خۇگۇرىس بۇ خۇگۇرىس

mum (mum), *n.* [Colloq.], = chrysanthemum.

mum (mum), *n.* [Colloq.], = mother.

mum (mum), *adj.* بىن دەنگ نەدەھا قىممەت كەدەھا

interj. بىن دەنگ بەدەھا قىممەت كەدەھا دەمەت داخە

mumble (mum'b'l), *v.t. & v.i.* (۱) منجەمىج كۆرە

لەزىز لىمەھ ووتە

(*Don't ~ your words.; The old man was ~ing to himself.*)

(۲) بىر يۈك كۆيۈن بەھىۋاشى و ئارەھەتتى (لەبەر بىن دىئى)

n. منجەمىج

mumbo jumbo (mum'bō jum'bō), (۱) [M-J] بىتەكى

ئاشرىنە خەلىك بەھەكەش بۇ ژاۋاۋا سودان دەھان پەرىست جادوۋگەرىكى

ئابدەھە كە بە ئاۋ گوايە خەلىك لە ھەي دەھارنىزى (۲) شىتەكى ترىسناك

(۳) نەرىنى ئابدەھە ھىچ وپوچ و بىن مانا نەرىنى ھەك جادوۋگەرى

(۴) قىممەت ھىچ وپوچ قىممەت قۇرۇ بىن مانا

mummer (mum'ēr), *n.* (۱) نەكتەرى خۇگۇرى شەنۇزى بىن دەنگ

(۲) نەكتەرى

mummery (mum'ēr-i), *n.* (۱) نوۋادىنەكە بە جلى خۇگۇرىنەھە

(۲) نوۋادىنەكە كەش و فەشانە نەرىت يا ئاھەنگىكى پىر لە كەش و فەش و

ھىچ وپوچ و دوۋىۋانە

mummification (mum'ə-fi-kā'shən), *n.* موۋىيا كۆرە

موۋىيا كۆرە

mummify (mum'ə-fi'), *v.t.* موۋىيا كۆرە دەھىفەنە ئاۋسكى

مىرۇقا يا كىيەندەرى مردو و دەھمان تىكەندەرى بۇ پاراستىنى لە بۇگەنگەندە

v.i. ووشكەۋىنەھە ھەلقىچان سىس بوۋىنەھە

mummy (mum'i), *n.* (۱) موۋىيا مردوۋى موۋىيا كۆرە

(۲) كەسكىنى ھەلقىچان كەسكىنى رەقەلە سىس بوۋىنەھە

murky

mump (mump), *v.t. & v.i.* mumble = [Dial.] (۱)

(۲) [Old Slang] (۱) سۈال كۆرەنە پارانەھە (ب) كۆزى كۆرەنە

mumps (mumps), *n.pl.* مەخۇرى ئاۋسانى لىكى زىر گۆنچەكە

munch (munch), *v.t. & v.i.* كۆرەندەنە مەنچەمەلە كۆرەنە

mundane (mun'dān), *adj.* (۱) جىيەنە تاييەتتى بەم جىيەنە نەك

بە جىيەنە تاييەتتى بەر زىر تۆرە گىيەنە: (*pleasures*)

(۲) ئاۋسانى ووشكە ناخۇش (مەجان) سادە (*a ~ job, task, etc.*)

mung bean, ماش

municipal (mū-nis'ə-p'l), *adj.* (۱) شارەۋانى ھى شارەۋانى

ھى ئاۋشار (ب) سەرىبەخۇزى ناخۇش ھەيە

(۲) تاييەتتى بە كاروبارى ناخۇش وولات يا ھەرىمەكە

municipality (mū-nis'ə-pal'ə-ti), *n.* (۱) شارە شارەۋانى

شارەكە سەرىبەخۇزى ناخۇش ھەيە (۲) كارىبەدەستەنى شارە كارىبەدەستەنى

شارەۋانى

municipalize (mū-nis'ə-p'l-īz'), *v.t.* (۱) خىستەسەر شارە

كۆرەنە بە بەشىكە لە شارە دانەدەم شارە (۲) كۆرەنە بە شارە كۆرەنە بە شارەكە

سەرىبەخۇزى ناخۇش ھەيە

-municipalization (n.)

munificence (mū-nif'ə-s'ns), *n.* بەخىشەندە: زۆر دىلغراۋانى

زۆر دەستەۋىل كراۋەمى

munificent (mū-nif'ə-s'nt), *adj.* (۱) بەخىشەندە: زۆر دىلغراۋان

زۆر دەستەۋىل كراۋە (۲) زۆر دىلغراۋانى دىلغراۋانى بەخىشەندە

دەستەۋىل كراۋەمى: (*a ~ gift*)

muniment (mū'ni-mənt), *n.* (۱) ھۆى خۇپاراستە ھۆى پاراستە

(۲) (*pl.*) باۋەنەنامە خارەنەتتى زەۋى و زارو شىتە: باۋەنەنامە ماف

munition (mū-nish'ən), *v.t.* كەرسەي جەنگ پىئان: كەدەكە كۆرەندە

چەك پىئان

munitions (mū-nish'ənz), *n.pl.* جىيەخانە چەك كەرسەي جەنگ

(گوللە، بۇمبا ... ھەتە)

mural (myoor'əl), *adj.* (۱) ھى سەر دىۋار: ھى دىۋار: بۇ سەر دىۋار

(۲) ھەك دىۋار: دىۋارى

n. نىگار يا دىيەمەنى لىسەر دىۋار كراۋە

muralist (myoor'əl-ist), *n.* نىگار كىشى سەر دىۋار

murder (mūr'dēr), *n.* پىياۋكۆشتە بە دەسەنقەست: پىياۋكۆزى

خۇيىن پىشتە: خۇيىن پىشتە

v.t. (۱) پىياۋكۆشتە بە دەسەنقەست: كۆشتە: خۇيىن پىشتە

(۲) كۆشتە بە شىۋەيەكە دېرەندە بىن بەزىيەنە (جەنگ)

(۳) تىكەندە: شىۋەندە: (*She ~ed that song.*)

v.i. پىياۋكۆشتە بە دەسەنقەست: خۇيىن پىشتە

كارىكى خراپ كۆرەنە كەس

پىن نەزەنەن سزا نەدەران: بەدكارى كۆرەنە ھەك بەزىيەكە بانان بۇ دەرجوون

(۱) پىياۋكۆز ھەر دەردەكەمەن: پىياۋكۆز ھەر

دەردەكەمەن: (۲) كارى نەيىنى بەدكارى ھەر دەردەكەمەن زۆر يا دەردەكە

murderer (mūr'dēr-ēr), *n.* پىياۋكۆز: خۇيىن پىشتە

murderess (mūr'dēr-is), *n.* ئاۋرەتتى پىياۋكۆز: پىياۋكۆز ئىنە

murderous (mūr'dēr-əs), *adj.* (۱) دېرەندە: كۆشتە: پىياۋكۆزەنە

زۆر بەدە: زۆر دەرەقەنە: (*a ~ act*)

(۲) تاييەتتى بە پىياۋكۆشتە: ھى پىياۋكۆزى: (*a ~ rage*)

(۳) [Colloq.] زۆر گران: زۆر ناخۇش و ترىسناك: (*a ~ exam*)

murine (myoor'in, myoor'in), *adj.* ھى توخى مىشك

ھى گىيەندەرى كۆرەندە ھەك مىشك و مىشكەكۆرە ... ھەتە

n. گىيەندەرى كۆرەندە

murk (mürk), *n.* قارىكى: ئىلى: ئادىپارى

adj. [Archaic] قارىكە: ئىل: ئاۋوون

murky (mūr'ki), *adj.* (۱) قارىكە (۲) ئىل (ئاۋ، ئاسمان) لىخەن

- تموموژاوی (~ waters, air, etc.)
(۲) لیل (میشک) شیناوا: تیکچور.
(۴) تادیار: لیل: تیگیشتنی گرانه
- murkily (adv.); murkiness (n.).**
murmur (mūr'mēr), n.
(۱) خوره: خوره خور: خوره ی ناو.
(۲) بۆله: بۆله بول له ژنر لیووه: خوته و بۆله.
(۳) پرتی پرتی دل (پزیشکوانی).
v.i.
(۱) خوره هات: خوره خوره هات.
(۲) خوته و بۆله هات: بۆله هات له ژنر لیووه
v.t.
(۱) خوره خوریکر
murmurous (mūr'mēr-əs), adj.
(۲) منجه منجاوی: خوته و بۆله لیووه هاتو.
- murphy (mūr'fi), n. [Slang]. = potato.**
murraín (mūr'in), n.
(۱) دهری رهشهره لاخ.
(۲) [Archaic]. تا عوون
- muscadine (mus'kə-din, mus'kə-din'), n.**
(۱) جوره ترینه که.
(۲) [Obs.]. حوریکه له شراب.
- muscat (mus'kət, mus'kat), n.**
(۱) جوره ترینه که شرابه
(۲) شرابی نهم ترینه
- muscatel (mus'ka-tel'), n.**
(۱) جوره شراب یکی شیرینه.
(۲) جوره ترینه که شیرینه نهم شرابی ئی دروست دهکری.
- muscle (mus'li), n.**
(۱) ماسولکه: بازوله: بازوو.
(۲) هیزی ماسولکه (۲) هیز: زهیر: زهیر و زوونگ:
(to put some ~ into law enforcement)
v.t. [Colloq.], (~ in),
به زور خو پیاکردن: به زور بئی خو کردنه
muscle sugar,
شکر ی خا: شکر ی پاک نه کراره
Muscovite (mus'kə-vīt'), n.
دانیشتووی شاری موسکو:
پووسی: هاویشتمانی یهکی پووسی
adj.
پووسی: تایبهتی به پووسی.
muscovite (mus'kə-vīt'), n.
کانزاییهکی فافونی یا شووشهیی
کاره یا نهگه یه نه ره
- muscular (mus'kyoo-lēr), adj.**
(۱) ماسولکه یی: بازوله یی.
(۲) ماسولکه دار: بازو دار: به هیز: بازوله دار.
- muscular dystrophy,**
ئیسکه نه ره
muscularity (mus'kyoo-lar'ə-ti), n.
ماسولکه داری به هیزی:
بازوله داری
- musculature (mus'kyoo-lə-chēr), n.**
باری پزیکرانی ماسولکه
یا نه نهمینی لهش
- musculo- (mus'kyoo-lō, mus'kyoo-lō), Also muscal-,**
پیشگرینه به مانای ماسولکه: بازوو.
- Muse (mūz), n.**
(۱) بانوخوای ویزه و هونرو و زانیاری
(نه فسانه ی یونانی) (۲) [m-] پیری هونراوه و هونر: پیری شیر.
muse (mūz), v.i. (~ over; ~ on),
پیرکردنه: دانغه لیدن
v.t.
(۱) پیرکردنه: تیدا: پاهان: سهر لیهاتن.
n.
پیرکردنه
musful (mūz'fəl), adj.
پیرکردنه: دانغه لیدن.
musette (mū-zet'), n.
(۱) جورتکه له زور یا جورزه.
(۲) ناواز: (۳) تووره که ی سهرشانی سهر باز.
- museum (mū-zē'am), n.**
موزه خانه: نه تیکه خانه.
mush (mush), n.
(۱) شوربای گنمه شامی.
(۲) شتیکی نهم و شلی تهر و پیری خست و خول.
(۳) [Colloq.], سوزداری له زاده بهدر: هست ناسکی (به تاییهت دلدار).
mush (mush), v.i.
کاروانکردن به ناو بهفردا به گالیسکه بهفرینه ی سهگ.
n.
کاروانیکی وها.
interj.
تیخویرینی سهگی گالیسکه ی بهفرین.

- mushroom (mush'roóm, mush'room), n.**
قارچک.
(۱) قارچکی: به قارچک کراو.
(۲) له قارچک دهچن (له شینوه یا زوو پهره سهندا).
v.i.
(۱) زوو پهره سهند: زوو گهره بوون:
(The demonstration ~ed into a riot;
Their business ~ed in the first year.)
(۲) ناوسانو سهر پان بوونه وه وه قارچک: وه قارچک لیها تن.
(۱) بل: نهره و فشان: (~ rice).
(۲) [Colloq.], له زاده بهدر بهسوز: زور بهسوزو هست ناسک.
(۱) ساز: موسیقا.
(۲) ناوازیکی خوش (وه خوندنی باندوه خوره خوری ناو).
پوو به پوو نهجانی ناخوشی کاری خو
[Colloq.], face the music, مستان و قیول کردنی.
ناواز بۇ دانان: موسیقا بۇ دانان.
[set to music, (۱) ساز: موسیقای.
(۲) خوش ناواز: دهنگ خوش.
(۳) موسیقازان: هزکر له موسیقا: لیها تووی موسیقا: (a ~ person).
(۴) به موسیقاوه: به ناوازه وه (a ~ comedy).
(۱) musical comedy. (۲) ناهانگ به موسیقاوه.
n.
شانو نامی موسیقای: فیلمی موسیقای:
musical comedy,
فیلمی به گزانی و موسیقاوه.
ناهانگ به موسیقاوه.
musicale (mū'zi-kal'), n. [Fr.],
سنووقی موسیقا.
music box,
شانوی موسیقا و شانوگره: هولی موسیقا و شانوگره.
music hall,
موسیقازان به پیشه: ساز لیدن.
musician (mū-zish'an), n.
موسیقاناس.
musicologist (mū'zi-kol'ə-jist), n.
زانستی موسیقا: موسیقاناسی.
musicology (mū'zi-kol'ə-ji), n.
پیرکردنه.
musin (mūz'ing), adj.
پیرکردنه.
n.
(۱) مسک: ماده یهکی بۆنداره له تووره که یهکی ژیر.
musk (musk), n.
چهرمی سکی ناسکی مسک دهره هیزن: (۲) مسک: بۆنیکی خوشه بۇ له خندان.
(۳) ناسکی مسک.
musk deer,
ناسکی مسک.
musket (mus'kit), n.
مهسکه: جوره تفهنگیکی سهر بازی پیا دهی
کونه.
musketeer (mus'kə-tēr'), n.
سهر بازی مهسکه له شان:
مهسکه له شان.
(۱) هونری ته قاندنی تفهنگی مهسکه.
(۲) (ب) مهسکه له شانان.
(۱) شهامه: کاله که زهره.
muskmelon (musk'mel'an), n.
(۲) پوره کی شهامه
(۱) مشککی ناوی: گیاندارکی کرژهنده ی
ناوی کهول ساف و برقه داره له مشک دهچن. (۲) کهولی نهم گیانداره.
musk rose,
گوله مسک: گولیکی بۆنخوشی سپی به.
muslin (muz'lin), n.
موزلین: قوماشیکی لۆکی ته که
musquash (mus'kwāsh), n. = muskrat.
muss (mus), n. [Colloq. or Dial.],
(۱) پشویی: ناوازه.
(۲) شه: دمه قانی.
v.t. [Colloq. or Dial.], (~ up),
تیکدان: شیناوندن.
mussel (mus'li), n.
جورتکه له گولیکه ماسی
ناریک و پیک: تیکه لۆ و پیکه لۆ:
mussy (mus'i), adj. [Colloq.],
به سهره که دا شیناوا.
must (must), v.aux.
(۱) پنیوسته: دهبی: پنیوست کردن:
(I ~ pay you.)
(۲) دهبی: له ره دهچن: (Then you ~ be her cousin.)

must

- (*It ~ have rained while we were in.*) (٢) دهمین: دهمین وایوینی
 شتیکی پیوسته: شتیکی که پیوسته بکری یا بین
 | *This book (film, play) is a ~.* |
 adj. پیوسته: پیوسته
 must (must), n. (١) ماستو: بدن بیهوشی نیزه‌فیلی به‌نالوش
 (٢) نردبانی به‌نالوش
 must (must), n. شمراسی تازه: خوشاوی تازه
 must (must), n. بۆگن: بۆگن کردن
 mustache, moustache (məs-tash', mus'tash), n. سمیل
 mustang (mus'taŋ), n. نهمسبه‌کوی پۇژاوی نهمریکا
 mustard (mus'tərd), n. (١) خهرتله
 (٢) توی هیراوی خهرتله که ده‌گیریتوه و ده به‌هارات و درمان به‌کاردیت
 (٣) زهر: زهرنگی زهر
 mustard gas, گاز: خهرتله گازیکی زهرای کوشنده
 mustard oil, بۆش: خهرتله اسابوونی ئی دیوست ده‌کری
 muster (mus'tər), v.t. (١) کۆکردوه: سهریان: کۆمەل کردن
 (The man was ~ed for roll call.)
 بانگ کردن
 (٢) کۆچ کردن: کۆمەل: کۆمەل: خستنه‌یک (نازایی، هین)
 (٣) کۆکردوه: (M- up your courage.)
 v.i. کۆبوونه: سهریان: پیربوون
 n. (١) کۆبوونه: سهریان: بۆ ناو خوندنه‌وه و پشتکین
 (٢) کۆمەل: کسان کۆبوونه‌وه‌یک: کۆبوونه
 (٣) لیسنه‌ی ناوی لقیکی سوپا یا هیزی ده‌ریایی
 muster in, گران به سهریان
 muster out, له سهریانی خست یا نازادکردن
 pass muster, باشه: په‌سند: به‌کارده‌هینری: په‌که‌ی په‌سند
 mustiness (mus'ti-nis), n. بۆن کپرو: بۆن دین
 musty (mus'ti), adj. (١) بۆن کپرو: بۆن دیناوی: بۆن کۆن
 (٢) کۆن: باونه‌ما: سووا
 mutability (mū'tā-bil'ə-ti), n. بگۆری: ههمیشه‌گۆران: مین باری
 mutable (mū'tā-bil), adj. (١) بگۆر: ده‌گۆری: ده‌توانری بگۆری
 (٢) مین باری: جولو: ههمیشه‌گۆران
 mutate (mū'tāt), v.i. & v.t. گۆران: گۆری: گۆرانی بچینه‌یی و
 کوتوپر: زنده‌هه‌ری
 mutation (mū-tā'shən), n. (١) گۆران: گۆری
 (٢) گۆراسی شیه: سروشت: یا تاییه‌خوینی
 (٣) گۆریکی بچینه‌یی کوتوپری گیاندارک یا پروه‌کین و بون به‌هوی
 جیاوازی‌یکی زور له‌چاو توخمو بچه‌که‌یدا
 (ب) گناسر یا پروه‌کین که نهم گۆریته‌ی به‌سهردا بیت
 mutatis mutandis (mū-tā'tis mū-tan'dis), [L.] دواي
 نه‌وه‌ی نه‌و گۆریته‌ی پیوسته بوو بکری کرا
 mutative (mū'tā-tiv), adj. ده‌گۆری: گۆران: شیه که سروشتی
 mutchkin (much'kin), n. [Scot.] پئوانه‌یکی شله‌به‌هشت یه‌کی
 گالونیک
 mute (mūt), adj. لال: مین رمان
 n. (١) لال: کپرو: کسانیک کپرو: لال (٢) تپیی مین ده‌نگ (زمانه‌وانی)
 (٣) شتیکی مین کزکردنی ده‌نگی نامیرنیک موسیقایی
 v.t. (١) ده‌نگ کرکردن: نزم کردنه‌وه: خه‌فکردن: کپ کردن
 (٢) له‌توخی که مکرده‌وه: ده‌نگ: له‌توندوتیژی که مکرده‌وه (ده‌نگ)
 mutilate (mū'tl-āt), v.t. (١) ده‌ست و پا: مریز: پا: پیرین
 به‌سهرکه‌دا شیناودن (له‌ش): که‌لاکردن: (His body was ~d.)
 (٢) شیناودن: تیکدان: (The censors ~d his speech.)
 -mutilation (n.); mutilative (adj.); mutilator (n.).
 mutineer (mū'tn-ēr'), n. کسانیک یاخی: سهریازی یاخی: یاخی
 سهرینج

myna, mynah

- یاخی‌بوو: سهرینج
 mutinous (mū'tn-as), adj. یاخی بوون: سهرینجی: یاخی بوونی سهریان
 mutiny (mū'tn-i), n. یا که‌شتی‌هوان: له‌سهری که‌کانیان
 v.t. یاخی بوون: سهرینجی کردن
 mutt (mut), n. [Slang] (١) گۆزووی: کسانیک مین میشک
 (٢) سگی دورگ
 mutter (mut'ēr), v.i. (١) منجه‌منج کردن: له‌ژیر لیومه‌وه ووتن
 (٢) بۆله‌بۆل کردن: به‌ده‌نگی نزم: خوته‌وبۆله‌هاتن: سکالاکردن
 (٣) گرمه‌هاتن: گرمه‌گرم کردن
 v.t. بۆله‌بۆل کردن: سکالاکردن: له‌ژیر لیومه‌وه: خوته‌وبۆله‌هاتن
 n. (١) منجه‌منج کردن: بۆله‌بۆل کردن
 (٢) بۆله‌بۆل: ورتهمورت: منجه‌منج: سکالا
 (٣) گۆشتی مهر: (Rare) مهر
 mutton (mut'n), n. (١) دوولایی: دووسهر: دووسهری
 mutual (mū'chōō-əl), adj. (ب) وه‌یک وان بۆ یه‌کتی: (~ enemies)
 (٢) نازکویی: هار: (our ~ friend)
 (٣) تاییه‌به‌ کۆمپانیایه‌یکی بیه‌که‌ نه‌ندامه‌کانی به‌شداری سوود و زانی دهر
 mutualism (mū'chōō-al-iz'm), n. هاوکاری: نالوگۆکردنی
 سوود: له‌سهر یه‌کتی زانی دوو گیاندار
 mutuality (mū'chōō-al'ə-ti), n. دوولایه‌یی: دووسهری
 mutualize (mū'chōō-al-iz'), v.t. & v.i. (١) دوولایی کردن
 کردن به‌ دووسهر: کردن به‌ هی هردوولا: (٢) به‌شداری کردنی کۆمپانیایه‌یک
 کردن کۆمپانیایه‌یک به‌ هی کرنگاره‌کانی
 mutually (mū'chōō-al-i), adv. بۆ هردوولا: دوولایه‌نه: دووسهری
 (~ beneficial)
 muzzle (muz'l), n. (١) لمۆز: قه‌پۆز: دهم‌قه‌پۆز
 (٢) ده‌مبه‌ست: ده‌مبیز: له‌واشه
 v.t. (٣) سهر یا دهمی لولله‌ی چکی ناکرین
 (١) له‌واشه‌کردن: ده‌مبینه‌کردن: لمۆزکردن
 (٢) دهم داخستن: قسه‌ ئی قده‌غه‌کردن
 my (mi), pron. هی من: هینی من: ~ م (سهرم، پیلاره‌کانم)
 interj. په‌حما: په‌کورو: به‌به‌ه: هاوار به‌مانم: (Oh, ~!)
 my- (mi), myo-
 myalgia (mī-al'ji-ə), n. نازاری ماسولکه
 myasthenia (mī-as-thē'ni-ə), n. مین هیزی ماسولکه
 لاوازی و سستی ماسولکه
 mycelium (mī-sē'li-əm), n. به‌شی سهره‌واتی قارچک و توخمه‌کی
 که له‌ شیه‌ی قاله‌ ده‌زوودان
 myco- (mī'kō, mī'kə), پینشگر: که‌مانای: قارچک: که‌بوو
 mycobacterium (mī'kō-bak-tēr'i-əm), n. به‌کتیری که‌بوو
 mycology (mī-kol'ə-ji), n. (١) قارچک زانی: که‌پورانی
 زانستی قارچک و که‌پور: (٢) ههمو جۆره قارچک و که‌پوریه‌کی ناوچه‌یک
 mycosis (mī-kō'sis), n. (١) په‌یدابوونی که‌پور له‌له‌شدا
 که‌پورمه‌له‌پتانی له‌ش: (٢) نه‌خوشتی که‌پور
 mydriasis (mī-dri'ə-sis, mī-dri'ə-sis), n. فراوانی
 بیلله‌ی چاو (به‌هوی نه‌خوشتی یا دهرمانه‌وه)
 myelencephalon (mī'ə-len-sel'ə-lon), n. به‌شی دواوه‌ی
 میشک
 myelitis (mī'ə-lī'tis), n. ههمکردنی مۆخی بربره: نه‌خوشتی مۆخ
 myelo- (mī'ə-lō), پینشگر: که‌مانای: مۆخی بربره‌ی پشت
 myeloid (mī'ə-lōid), adj. (١) هی مۆخی بربره
 (٢) تاییه‌تی به‌ مۆخ: له‌ مۆخ چوو یا وه‌رگیراو
 myna, mynah (mī'nə), n. بالنده‌یه‌کی ناسیاییه‌ی لاسایی مۆقه
 ده‌کاته‌وه

myo-

myo- (mī'ō, mī'ə), پېشگرىڼكه بهماناي: ماسولكه.
myocardiograph (mī'ō-kār'di-ə-gräf', mī'ō-kār'di-ə-gräf'), *n.* نامىزى توماركرى بىوانى ماسولكى دل: وينهگرى بىوانى ماسولكى دل.
myocarditis (mī'ō-kār-dī'tis), *n.* هوكردنى ماسولكى دل.
myocardium (mī'ō-kār'di-əm), *n.* ماسولكى دل.
myogenetic (mī'ō-jə-net'ik), *adj.* له ماسولكهوه پيدادهين: له ماسولكهوه هاتوو.
myograph (mī'ə-gräf', mī'ə-gräf'), *n.* نامىزى توماركرى گرځى ماسولكه.
myology (mī-ol'ə-ji), *n.* ماسولكهناسى (تونكارى).
myoma (mī-ō'mə), *n.* ناوساريهيكى له تيشورى شانه پېكهاوتو: لورى شانهى ماسولكه.
myomatous (mī-om'ə-təs), *adj.* قابيهتى به ناوساوى شانهى ماسولكه.
myopathy (mī-op'ə-thi), *n.* نهخوشى ماسولكه.
myope (mī'öp), *n.* نهخوشى نزيك بين: نزيك بين.
myopia (mī-ō'pi-ə), *n.* نهخوشى نزيك بينى: نزيك بينى.
myopic (mī-op'ik), *adj.* نزيك بين.
myopy (mī'ə-pi), *n.* = myopia.
myosis (mī-ō'sis), *n.* چوونوهيكه يا كرڙبوونى بېلبيلهى چاو (بههزى).
 نهخوشى يا بهكارهينانى دهرمانهوه.
myosotis (mī-ō-sō'tis), *n.* پروهكېكه كولى رهنكاره رنگ دهگرځى.
myotic (mī-ot'ik), *adj.* هې بېلبيلهى چاو هينانهوهيكه كرڙكردن: بېلبيلهى چاو كرڙبوو: دهبيته هوى چوونوهيكه بېلبيلهى چاو.
 دهرمانى بېلبيلهى چاو كرڙكردن يا هينانهوهيكه.
myria- (mir'i-ə), پېشگرىڼكه بهماناي: (۱) بن شومار: زورا گنلېك.
 (۲) ده هزار.
myriad (mir'i-əd), *n.* (۱) ده هزار.
 (۲) هزاران: هزارهها: ژمارهيكى بن شومار يا ئېجگار زور.
adj. بن شومار: هزارهها: ئېجگار زور.
myriapod (mir'i-ə-pod'), *adj. & n.* هزارپڼ.
myriapodan (mir'i-ap'ə-dən), *adj. & n.* = myriapod.
myriapodous (mir'i-ap'ə-dəs), *adj.* = myriapod.
myrmeco- (mūr'mi-kō, mūr'mi-kə), پېشگرىڼكه بهماناي: مېرووله.
myrmecology (mūr'mi-kol'ə-ji), *n.* مېروولهراى: زانستى مېرووله.
myrmecophagous (mūr'mi-kof'ə-gəs), *adj.* مېروولهخور.
myrrh (mūr), *n.* (۱) جهورى دار: "موږ".
 (۲) دارى "موږ" دارىكى مۇنخۇشه جهورىيكه دهردهدات بوئى خوشى ئى.
 درووست دهكرئى.
myrtaceous (mūr-tā'shəs), *adj.* مۇردى: هې درهختى مۇردو.
 يوكالېيتۇس.
myrtle (mūr'tl), *n.* مۇرد.
myself (mī-self', mə-self'), *pron.* (۱) خوم.
 (I went ~.; I hurt ~.)
 (۲) دۇخى چاكى خوم: دۇخى باشيم:
 (I am not ~ when I rage like that.)
mystagogue (mis'tə-gōg', mis'tə-gog'), *n.* لېنكدهرهوى.
 شتى ناينى لېل و نهينى: مامۇستاي شتى نهينى و نەزائراوى ناينى.
-mystagogy (*n.*).
mysterious (mis-tēr'i-əs), *adj.* ناديار: لېل: شارواه.
mystery (mis'tēr-i, mis'tri), *n.* (۱) شتى نەزائراو يا دهرنكهوتو:
 نهينى (the ~ of life).

myxoid

(۲) (۱) پوداوينكى شارواه (بهتابيهتى پياوگوشتن).
 (ب) چيوكى پوداوينكى شارواهى وهما.
 (۳) لېلى: نهينى: شارواهى: (An air of ~ surrounds this affair).
 (۴) (pl.), نهريت و بيروى ناينى.
 (۵) كۆمەلى ناينى نهينى كۆن. a mystery play.
 (۷) (۱) نوڭزى بهكۆمەلى كلنيسه كاسوليكى.
 (ب) پودانى ژيانامهى عيساو مهريه.
mystery (mis'tēr-i), *n.* [Archaic].
mystery play, شانوامهى پوداوينكى ئېنجيل بهتابيهتى هې ژيانامهى عيساو.
mystic (mis'tik), *adj.* (۱) قابيهتى به نهريت و بيروى ناينى نهينى.
 (۲) نهينى: شارواه: ناديار: (powers).
 (۳) هې سؤفى يا سؤفىتى.
n.
mystical (mis'ti-k'l), *adj.* (۱) نيشانهى: گرگ لهروى ناينىيهوه.
 (۲) هې سؤفى يا سؤفىتى. [Rare] شارواه: لېل: نهينى: ناديار.
mysticism (mis'tə-siz'm), *n.* (۱) سؤفىتى.
 (۲) بيروى شارواه يا ناديار: بيرگنده له شتى ناديار.
mystify (mis'tə-fi'), *v.t.* (۱) سهسام كردن: سهسورماندن.
 (۲) شاردهوه بۆ تېنكهيشتنى: وهاليكردن كه سهير بيته بهراچاو تېنكيشتنى گران بيت.
-mystification (*n.*).
mystique (mis-ték'), *n.* همستى سهسامى و شكۆ پيدان و دلغاردن.
 كه شتيك, كهسيك, يا پيشهيك دروستى دهكات له لاي همدئ كس.
 (the ~ of Eastern music, art, progress, revolution, the acting profession, etc.)
myth (mith), *n.* (۱) نهفسانه. (۲) سهرجهمى نهفسانهكان.
 (۳) چيوكى نهفسانهى: چيوكى درو.
 (۴) كهسيك يا شتيكى نهفسانهى.
mythic (mith'ik), *adj.* - mythical.
mythical (mith'i-k'l), *adj.* (۱) نهفسانهى: (a ~ creature).
 (۲) درو: هلبهستراو: ريخراو.
mythicize (mith'i-siz'), *v.t.* كردن به نهفسانه: به نهفسانه دانان:
 وهك نهفسانه ليكردن.
mytho- (mith'ō, mith'ə), پېشگرىڼكه بهماناي: نهفسانه.
mythological (mith'ə-loj'i-k'l), *adj.* نهفسانهى.
mythologist (mi-thol'ə-jist), *n.* نهفسانهزان: قوتابى نهفسانه.
mythologize (mi-thol'ə-jiz'), *v.i.* نهفسانه ليكدانهوه:
 دهربارى نهفسانه نووسين.
v.t. = mysticize.
mythology (mi-thol'ə-ji), *n.* (۱) نهفسانهزاني: زانستى نهفسانه.
 (۲) كتىبى نهفسانه: پهتووكيك دهربارى نهفسانه.
 (۳) نهفسانه: سهرجهمى نهفسانهى چهرخك يا نهتوهيكه.
mythomania (mith'ə-mā'ni-ə), *n.* زور حزن له دروكردن:
 حزن له شت گهورهكردن.
mythopoeic, mythopeic (mith'ə-pē'ik), *adj.* نهفسانه.
 درووستكرا: حزنكه له نهفسانه درووستكردن.
mythos (mī'thəs), *n.* (۱) myth (b).
 (۲) نهريت و خوږهوشنى نهتوهيكه وهك له هونهرى نهو نهتوهيهدا.
 دهردهكوى. (۳) مرؤه پهرستى.
myxedema, myxoedema (mik'si-dē'mə), *n.* جزوه.
 نهخوشىيكه له نهجامى باش كارنكردنى لورى "سايرؤد" هوه تووش.
 دهين و نيشانهكانى ووشكېوونهوى پېست و سستى لهش و ميشتكه.
myxo- (mik'sō, mik'sə), پېشگرىڼكه بهماناي: چلم: مادهوى لينج.
myxoid (mik'soid'), *adj.* چلمين: لينج.

myxoma

myxomycete

myxoma (mik'sō-mə), *n.*

لووی بن زبانی چلمین.

myxomycete (mik'sō-mī-sēt'), *n.*

کهپووی چلمین یا لینج.

N n

N, n (en), n.

(۱) تېپى چواردەھەمى ئەلف-ئوبىنى ئىنگلىزچە.

(۲) دەنگى ئەم تېپە: "ئىن". (۳) قالپى ئەم تېپە.

(۴) نېشانەنى پەلە چواردەھەم: پەلە چواردەھەم.

adj.

(۱) تايپەنى ئەم تېپە. (۲) چواردەھەم: پەلە چواردەھەم.

N (en), n.

(۱) شىنكە لە شىنەي تېپى "N" دا.

(۲) ژمارە ۹۰۰نى پۇمانى.

nab (nab), v.t. [Colloq.],

(۱) بىر پىدا كىرىد: ھەلپىرىسكان: پاندان.

(۲) كىرىد (تاوانكار).

nabob (nā'bob), n.

(۱) ھەمەرىھەي خۇيى ئاۋچەيەكى شىمىراتۇرىيەتى.

ھەغۇل لە ھىندىستان: ھەمەرىھەي ئاۋچەيە ھىندى.

(۲) نەورۇپادىيەكى دەۋلەتەند لە ھىندىستاندا. (۳) كەسكىنى زۆر دەۋلەتەند.

nacelle (nā-sel'), n.

خاسە فرېكەوان. مەكىنە، يا بار لە ھەندى.

فرۇكەدا

nacre (nā'kēr), n. = mother-of-pearl.

nacreous (nā'kri-əs), adj.

(۱) ماددەيەكى ۋەك مىرۋارى.

بە ھەركەيەيە (قاقلەي گىيانداری ئاۋى). (۲) بىرقەدار.

nadir (nā'dēr, nā'dēr), n.

(۱) بىر تەرىپ خالى جىهان (ئەستىزەناسى).

(۲) بىر تەرىپ پەلە ئىزەتەن شۇن: بىنى: پەستىرىن كات:

(the ~ of human misery)

nag (nag), v.t.

سەركونىرىد (بە رەخنە و برتە بۆلە): سەر خستەنەسەر.

ھەمىشە بۆلەبۆل كىرىد بەسەرداۋ رەخنەلىگىرىد.

v.t.

ھەمىشە بۆلەبۆل كىرىد رەخنەگىرىد.

n.

(۱) سەركونىرىد: ھەمىشە بۆلەبۆل كىرىد رەخنەگىرىد.

(۲) [Colloq.] سەركونىر (بەتايپەتى ئافرىدە و بەتايپەتىش بۇ مىزەكەي).

ھەمىشە بۆلەبۆل كىرىد سىكلاگەر (ئافرىدە)

nag (nag), n.

(۱) نەسپى سۈرى بچۈك: ئەسپ.

(۲) نەسپى پىرى لەكارەكەتوۋ: نەسپى بىن فەي.

nagger (nag'ēr), n.

كەسكىنى سەركونىر (بەتايپەتى ئافرىدە):

كەسكىنى ھەمىشە بۆلەبۆل كىرىد رەخنەگىرىد.

naiad (nā'ad, nī'ad), n.

(۱) جۈزى ئاۋ: كىچىكى ئەفسانەيەيە گۈايە.

لە كاسى و رۇباردا دەۋى دەپتە ھۈي ھەلقولۇنيان و ۋوشك ئەگرەنيان.

(۲) ئاۋېزىشكەرە ھە. (۳) ئافرىدە مەلەوان.

naif (nā-ēf'), adj. = naive.

nail (nāl), n.

(۱) نىنۇك (ب) چىنگ: چىنۇك. (۲) بىزمار.

(۳) بىئوانەيەكى كۈنى كۈتالە بىرىتەيە لە دور گىرى و چۈرىيەكى گىرىيەك.

۴ [Slang], جگەرە.

v.t.

(۱) بىزمارلىدىن: بە بىزمار قايىم كىرىد.

(۲) بەستەنە ھە (مەجان): مەسۇگەر كىرىد: دۇنيابوون لە دەستكەرتنى شىتەك.

(He ~ ed the bargain, contract, etc.)

(۳) چاۋ تى بىرىن: چاۋ ئاۋ نەترووكاندن: (eyes ~ ed to the stage)

(۴) [Colloq.], كىرىد: بەرەۋىرى دانەۋە گىرىد: (to ~ a criminal)

(۵) [Colloq.], ھەنمەلىن (دەۋ): خستەنەۋو: كىرىد: (to ~ a lie)

(۶) پىنگان و خستەنەۋارە ھە: (to ~ a bird in flight)

fight tooth and nail, بەرەۋىرى ئاۋاۋە شەپكىرىد يا ھەلۇدان.

hit the nail on the head, پىنگان: باش بۇ چۈن: باش ۋوتىن يا كىرىد.

nail (a person) down (to a promise), بەستەنەۋى كەسكى بە

بەلنەكەيەۋە ۋاز ئاۋ ھەيئەتى ھەتا بەلنەكەيە جىيەجى دەكات.

nail up, (۱) بە بىزمار داکوتان يا ھەلۇاسىن.

(۲) داخست بە بىزمار (دەرگا، پەنجەرە): بە بىزمار قايىم كىرىد:

(to nail up a window)

(۱) پەكسەر: دەمۋەست: بەبىن دواكەۋوتى.

(۲) لە كات يا شۇنى خۇيدا.

nail clipper,

نىنۇككەر: مەكىنەي نىنۇك كىرىد.

nail file,

بىرەندى نىنۇك.

naive, naïve (nā-ēv'), adj.

ساولىكە: خۇش باۋەر: ئەزان: دىل ساف.

-naively (adv.): naiveness (n.).

naiveté, naïvete (nā-ēv'tā', nā-ēv'tā), n.

(۱) ساولىكەي.

خۇش باۋەر: ئەزان: دىل سافى (۲) تېپىنى يا كىردارىكى ساولىكە:

گوفتار يا كارى دىل سافانە.

naivety (nā-ēv'ti), n. = naiveté.

naked (nā'kid), adj.

(۱) پوت: پوت ۋوتوت: (a ~ body).

(۲) ھەژار: بىن دەرامەت: ھەقىر. (۳) بەرەلا: نەپارىزراۋ.

(۴) (۱) پوت: لەناۋ كىلانەكەيدا: نىيە: (a ~ sword).

(ب) پوت (دەرەخت).

(ج) پوت (دىۋان): ئەپازاۋە: ھىچى پىۋە نىيە: (a ~ wall).

(۵) ئاشكەر: پوت: ھەنمەلار: (the ~ truth; ~ aggression)

(۶) پەتان. (a ~ contract)

(۷) بىن توت: بىن پەر: بىن قاۋۇغ: بىن پولىكە: پوت.

naked eye, چاۋى پوت: چاۋى بىن چاۋىلەك يا دورىن.

nakedness (nā'kid-nis), n.

پوتى: پوت ۋوتوتى: ھەنمەلار: پوت.

ئاشكەرىيە

nameable (nām'a-b'l), adj.

(۱) ئاۋ دەھەتە: دەتۋائى ئاۋى.

namby-pamby (nām'bi-pām'bi), adj.

(۲) شايانى ئاۋىرەندە: پەناۋ: دىار.

نامىكۇلە: ژانە.

نامىكۇلە: ژانە.

نامىكۇلە: ژانە.

نامىكۇلە: ژانە.

نامىكۇلە: ژانە.

نامىكۇلە: ژانە.

نامىكۇلە: ژانە.

نامىكۇلە: ژانە.

نامىكۇلە: ژانە.

نامىكۇلە: ژانە.

نامىكۇلە: ژانە.

نامىكۇلە: ژانە.

نامىكۇلە: ژانە.

نامىكۇلە: ژانە.

نامىكۇلە: ژانە.

نامىكۇلە: ژانە.

نامىكۇلە: ژانە.

نامىكۇلە: ژانە.

نامىكۇلە: ژانە.

نامىكۇلە: ژانە.

nameable

(to ~ a price, date, day, etc.) دانان (نرخ، کات) ديارى کړون
call a person names, جون پيدان! جنټو پيدان!
 ناورى سوډ پښ ووتن
in the name of, (in the name of the law) په ناورى
 (په پيړۍ دهسلاتى! په ناورى)
know only by name, تنهنا ناورانينو هيچى تر! نه ناسين
to one's name, هه بون! حاوهنى بون!

(He only has ten dollars to his name.)

nameable (nām'ə-b'l), *adj.* - **namable**.

name-dropper (nām'drop'ēr), *n.* کسکک که زو زو ناورى
 کسانى په ناورانگ دهينى له بېرچاوى خلك که گوايه دهيان ناسين بډ
 خوځسکړدوهو خوزه لکيشان.

nameless (nām'lis), *adj.* (~ stars) .
 (~ dread) .
 (~ voices) .
 (~ voices) .

namely (nām'li), *adv.*
namesake (nām'sāk'), *n.* هاونان! کسکک که به ناورى کسککى
 تروه ناورى نراين
 له لى مندان! دايين.
nanny (nan'i), *n.* [British].
nanny goat, [Colloq.],
nap (nap), *v.t.* سرخه وځسکادن! تنگه خه وکړدن!
 کوريشک خه وکړدن.

n. سرخه وځسکادن! تنگه خه وکړدن!
 (to take a ~; I take a ~ every afternoon.)

nap (nap), *n.* (1) تيسک قوماش و تنراوى تازه
 (2) ناور تيسکى له تنراوى تازه دهينته به يکه فلچ ليدان.
 (3) گندهمو (پروکسانس).

v.t. (1) تيسک بزکړدوه به فلچ
 (2) تيسکى دريژو زياته برين! ساف کړدن! سفت کړدن.

napalm (nā'pām), *n.* ناپالم! بومباى ناپالم.
nape (nāp, nap), *n.* بوقته نى مل! پشت مل! نه ستو
napery (nā'pēr-i), *n.* سرمينرو دهستسپرو شتى تری وهماى ناومان.
naphthalene (nā'fthā-lēn', nā'fthā-lēn'), *n.* نفتالين

napkin (nap'kin), *n.* (1) دهستسپرى کاغه! دهستسپرى سر مينزى
 نانخوران (Chiefly British), ده پيړۍ مندان.
napoleon (nā-pō'li-ən, nā-pō'l'yən), *n.* (1) پارهيکى زيرى
 فهره ناساي کونه (2) جزره ياريکى کاغه زه.

(3) جزره شيريدى يکى فهره ناساي.
Napoleonic (nā-pō'li-on'ik), *adj.* ناپليوني! تاييه تى به ناپليوني
 يکه م و هيرشه جهنگى يه کاني و چرخه کي.

nappy (nap'i), *adj.* تووک! تووکاوى! گندهموواوى
nappy (nap'i), *adj.* (1) به تين (يره) (2) نه ختنى سرخوش.
n. [Scott.], بيره! خواردنه و يکه له بيره دهکات.

narcism (nār'siz'm), *n.* - **narcissism**.
narcissism (nār-sis'iz'm), *n.* (1) خويرستى! من منوکى.
 (2) دل چونه خؤ! حزن له خؤ کړدن! خؤ خوشويست.
narcissist (nār-sis'ist), *n.* (1) خويرست
 (2) حزن له خؤ کړ! دل به خؤره بو.

-**narcissistic** (*adj.*).
narcissus (nār-sis'as), *n.* (1) [N-] لاويکى جوان بو نه وږه
 حمزى له وينى خؤى دهکړد له ناودا هتا پوکايره و بو به نيرگز.
 (2) نيرگز

narco- (nār'kə, nār-kō'), *n.* پيشگرک به ماناى: (1) سپى! سستى!

nasal

خاوى. (2) دهرمانى سپرک.
 نه خوشى زور نوستن.
narcolepsy (nār'kə-lep'si), *n.* سپريون يا گيزبون به تلياک کيشان و
 شتى تری ودها.

narcotic (nār-kot'ik), *adj.* (1) سپرک! گيزک.
 (2) تاييه تى به شتى گيزک يا سپرک وک بهنگو تلياک... هتد.
 (3) تاييه تى به تلياک! تاييه تى به کسانى خوويان به تلياک کيشان و شتى
 تری ودها و گرتوه

(1) دهرمانى گيزک (وک تلياک بهنگو... هتد)! شتى سپرک. (2) تلياک. *n.*
 (3) شتى خورليخار يا شتى سستک.

narcotism (nār'kə-tiz'm), *n.* (1) گيزبون يا سپريون به تلياک
 کيشان و شتى تری ودها (2) خوگرتن به تلياک کيشان و شتى تری گيزک
 يا سپرک وده.

nares (nār'ēz), *n.pl.* کونه لوتکان! کونه لوت.
narghile (nār'gə-li, nār'gə-lā'), *n.* Also **nargile**, **nargileh**
 نيرگله.

narial (nār'i-əl), *adj.* Also **naric**, **narine**,
 هي کونه لوتکان!
 کونه لوتى.

nark (nārk), *n.* [British Slang], سووسه! سيخو! جاسوس
 سيخو! کړدن! سووسه کړدن.

narrate (nā-rāt', nār'āt), *v.t. & v.i.* گيزانه و (چيوک)! مونيته و.
narration (nā-rā'shən), *n.* (1) گيزانه و (چيوک)! مونيته و!
 دوان. (2) چيوک. (3) چيوکى نويسراو! نويسراوى گيزپاوه (وک ميژو،
 ژيانامه... هتد).

narrative (nār'ə-tiv), *adj.* (1) چيوکى! له شيوه چيوکايه!
 هواناويه. (2) له شيوه چيوکا ده نويسيت.

n. (1) چيوک. (2) چيوک گيزانه و! هونته چيوک گيزانه و.
narrator, **narrater** (nā-rā'tēr), *n.* چيوکيز! چيوک گيزانه و!
 گيزانه و.

narrow (nār'ō), *adj.* (1) تسک! تنگ! تنگه بهر! باريک.
 (2) کم: (a ~ majority).
 (3) تسک (ميشک): (a ~ mind, outlook).
 (4) وورد: (a ~ inspection).
 (5) به ناستم! به حال: (a ~ escape).
 (6) بين دهرامه! کم دهرامه! دهستکورت: (~ circumstances).

v.t. تسک کړدنه و! سنور بډ دانان! کمکړدنه و (موردا):
 تسک کړدنه و! (The river ~s.).
v.t. تسک کړدنه و! سنور بډ دانان! کمکړدنه و (موردا):
 تسک کړدنه و! (The river ~s.).

(He ~ed the argument.)
 (1) پڼگى تسک! پڼه وى تسک. (2) گورو (ناوړي)! تنگا و.
n. -**narrowness** (*n.*).

(1) به ناستم! به حال:
narrowly (nār'ō-li), *adv.* (He ~ escaped drowning, getting caught, etc.)
 (2) به ووردى.
 ميشک تسک!
 بير تسک.

narrow-minded (nār'ō-mīn'did), *adj.* -**narrow-mindedly** (*adv.*); **narrow-mindedness** (*n.*).
 (1) هيوانى قراغ کلنيس (له کوندا قافوت و).
 خلکى تاوانکاري پشيمان بوموه به کاريان دهينا. (2) پارموى کلنيس.
narwhal (nār'wəl, nār'hwəl), *n.* Also **narwhale**,
 دهریا! جزره نه منگى تيره باکوره کلبه يکى دريژى هيه له شاخ
 دهچيت.

nasal (nā'z'l), *adj.* (1) لوت! تاييه تى به لوت.
 (2) به لوت بيژاو (وک تپي: م، ن، نگ).
 (3) منگن! تاييه تى به دهنگى لوتى: (a ~ voice).
 (4) دهنگى منگن! تپي منگن يا به لوت ووتراو. (2) نيسقانى لوت.

(۲) لوت بۆش (كلوزيدئ).
nasalize (nā'z'l-īz'), v.t. & v.t. به لوت قسەكرەن؛ به لوت روتن؛
منگنى كرن.

-nasalization (n.).

nascency (nas'n-si, nā's'n-si), n. لەدايكيون؛ پەيداويون؛
هاتنە جىيە نەو.

nascent (nas'nt, nā's'nt), adj. ساوا؛ كلتور؛ يورپا؛ تازە؛
تازە پەيداويو؛ تازە لەدايكيو.

nastiness (nas'ti-nis), n. (۱) بەدى؛ ئاپەسەندى؛ پەيسى؛ بەدخوایى؛
بەدسروشتى (۲) كارىك يا كوفتارىكى ئاپەسەندو پەيس.

nasturtium (nə-stūr'shəm), n. (۱) پورەكنكە گەلای قەلغانى و
گولنى رەنگا ورنەنگى وەك پەختى دەگرنى. (۲) گولنى نەم پورەكە.

nasty (nas'ti), adj. (۱) پەيس؛ چەپەل؛ پەيس و پۆخل.
(۲) ناخوش؛ چىڭ؛ پەيس؛ (a ~ taste).

(۳) ئاشرىن؛ كەردار؛ رەوشت؛ بۆگەن؛ پەيس؛ نەم.
(۴) ناخوش؛ ئاروھەوا؛ پەيس؛ خراپ؛ (a ~ weather).

(۵) ئورەرتو؛ بەدخوایا؛ ئاپەسەند؛ كەنەدار؛ بەدسروشت؛ خراپ؛
(a ~ temper, person, remark, etc.).

(۶) زىانبەخش؛ خراپ؛ ترسانك؛ (a ~ bruise, wound, etc.).

-nastily (adv.).
natal (nā'tl), adj. (۱) ھى لەدايكيون؛ (a ~ injuries).

(۲) ھى كات يا شوئى لەدايكيون.
(۳) [Rare] لەدايكيون birth rate (۲)

natant (nā'tnt), adj. سەرنائوكتو؛ سەرنائو؛
(the ~ leaves of water lilies)

natation (nā-tā'shən), n. مەلەكرەن؛ مەلە؛ ھونەرى مەلەكرەن
natatorial (nā'tə-tōr'i-əl, nā'tə-tō'r'i-əl), adj. =

natatory.
natatorium (nā'tə-tōr'i-əm, nā'tə-tō'r'i-əm), n. كۆمى مەلە

(بەتايەتتى ھى ئورەروە يا ئا و خانوو).
natatory (nā'tə-tōr'i, nā'tə-tō'r'i), adj. ھى مەلە؛ سەرنائوكتو؛

مەلەكرە (بائندە).
nates (nā'tēz), n.pl. كوپپى سەت؛ كوپپى قەنگ؛ كەفەل.

natheless (nāth'lis, nāth'lis), adv. Also nathless, [Arch.],
= nevertheless.

nation (nā'shən), n. (۱) نەتەرە؛ گەل؛ مەللەت. (۲) وولات.
(۳) (۱) خەل. (ب) خەللىكى ھىندى ئەمەرىكى.

(ج) خاكى خەللىكى وەھا.
national (nash'an-l), adj. (۱) نەتەرەيى؛ نىشتەمانى؛ مىللى؛

نەتەرەيەتتى. (۲) نىشتەمانپەرە؛ وولات پەرەو.
(۱) ھارولاتى؛ ھارونىشتەمانى؛ (a U.S. ~).

(۲) ھارولات؛ ھاونىشتەمان.
national anthem, سەرودى نىشتەمانى؛ سەرودى مىللى.

national bank, بانكى مىللى
national Guard, پاسەوانى نىشتەمانى؛ پاسەوانى مىللى.

national income, داھاتى سالىكى وولات؛ دەسكەوتى مىللى.
nationalism (nash'an-l-iz'm), n. (۱) نەتەرەپەرستى؛

نەتەرەگرە؛ نەتەرەگەرتى؛ نەتەرەچىتى؛ پەگەزپەرستى.
(۲) نىشتەمانپەرەيى؛ نىشتەمانپەرەرتى.

(۳) سەربەخۇشى خاوان.
nationalist (nash'an-l-ist), n. (۱) نەتەرەپەرست؛ نەتەرەچى؛

پەگەزپەرست؛ نەتەرەپەرەو. (۲) نىشتەمانپەرەو.
adj. ھى نەتەرەپەرستى؛ ھى نىشتەمانپەرەمى.

nationalistic (nash'an-l-is'tik), adj. نەتەرەپەرست؛

ھى نەتەرەپەرستى؛ ھى نەتەرەچىتى. (a ~ feelings).
(۱) زىندانە؛ زىندانە؛ پەگەزنامە. n. nationality (nash'an-l-iz'm), n.

(۲) نەتەرە؛ گەل؛ رەگەن. (There are many ~ies in America.)
(۲) سەربەخۇشى نىشتەمانى؛ سەربەخۇشى نەتەرەيى.

(۳) تايەخۇو پورەسارو رەوشتى نەتەرەيەك.
nationalization (nash'an-l-iz'm), n. خۇمالى كرن؛

كرن بە مالى مىللەت.
nationalize (nash'an-l-iz'm), v.t. (۱) ھەموو وولات پەگەرتەو؛

گەشتى كرن؛ بلاقەردەو بە ھەموو وولات. (۲) كرن بە مالى مىللەت؛
خۇمالى كرن؛ خۇمالى كرنى ھى بىرەم ھىنان وەك. كارگەو كۆمپانىيا و

پىشەسازى ... ھەتد: (to ~ the oil companies).
(۲) كرن بە وولاتىكى سەربەخۇ؛ سەربەخۇشى پىدان.

(۱) ھەموو وولاتەكەد؛
nationally (nash'an-l-i), adv. لەمەسەرى وولاتەو پەگەرتەو. (۲) وەك نەتەرەيەك؛ وەك گەلەك

باخى گەل؛ باخى مىللى؛ سەيرانگەيەكى جوان و دلگەرە
national park, مىرى سەربەخۇشتى دەكات پە پەوارەن و بەكارھىنانى گەل.

nationhood (nā'shən-hood), n. سەربەخۇشى نەتەرەيى؛
پوون بە نەتەرە يا وولاتىكى سەربەخۇ.

nationwide (nā'shən-wid'), adj. سەرانسەرى وولات؛ گەشتى؛
ھى ھەموو وولات؛ (a ~ strike).

native (nā'tiv), adj. (۱) زگماكى؛ (a ~ ability).
(۲) خۇمالى؛ خۇشى؛ خۇلاتى؛ ناخۇشى؛ نەچەيى؛ خۇكرى؛

(~ industry; ~ plants; a ~ New Yorker).
(۳) (۱) ھى خۇ؛ خۇشى؛ (one's ~ land).

(ب) دايكى؛ زگماكى؛ (one's ~ language).
(۴) سەروشتى؛ خاكرە؛ دەست تىو نەدراو.

(۵) تايەتتى بە دانىشتوانى ناچەيەك (بەتايەتتى گەل سەرتايى؛ خۇشى؛
(~ customs)

n. (۱) خۇمالى؛ شىتىكى خۇمالى؛ شىتىكى خۇشى.
(۲) (۱) خەللىكى شوئىك بە نەچە؛ كەسكىكى خۇلاتى؛

(a ~ of Sulaimanl)
(ب) گياندار يا پورەكى خۇمالى؛ گياندار يا پورەكى خۇلاتى يا ھى ناچەكە

خۇشى. (۲) كەسكىكى نىشتەمانى؛ نىشتەجەن.
native-born (nā'tiv-bōrn), adj. خەللىكى فلان شوئە؛ لە فلان

شار يا وولات لەدايكيو.
nativism (nā'tiv-iz'm), n. (۱) پىشەستى سەردى خەللىكى وولاتەكە

خۇشى بەسەر ھى كۆچەرەند. (۲) لەسەفەي پەرى خۇشى؛ دەلەت كە گوايە
مىشك خۇشى لە خۇيدا پەرواى لىو پەيدادەيەت پەي نەو ھى لە دەرەوى خۇشى

وهرى بگرى. (۳) پورەندەو نەرت و خوى خۇلاتى.
nativity (nə-tiv'ə-ti, nā-tiv'ə-ti), n. (۱) لەدايكيوون.

(۲) بارودخى لەدايكيوون. (۳) چارەنوس دۆزىنەو بەگوزىرە كەلووكان
(۱) لەدايكيوونى عيسا. (۲) نوواندى نەم لەدايكيوونە. the Nativity,

(۳) پۆزى كرىسمەس.
natural (nach'ēr-əl), adj. (۱) سەروشتى؛ بەگوزىرە سەروشت.

(۲) تايەتتى بە سەروشت؛ سەروشتى؛ (a ~ science).
(۳) سەروشتەكە؛ خاكرە؛ خاكرە.

(۴) (۱) خاوا نەپاللىراو (ب) نەزان؛ كىوى؛ كالوكر؛ تىنەگەيشتو.
(۵) ھى جىيەنى سەروشتى نەك گيانى.

(۶) زگماكى؛ لەخۇو؛ (abilities ~).
(۷) سەروشتى؛ بە زگماكى؛ (rights ~).

(۸) راستەقىنە؛ سەروشتى.
(۹) ئاسايى؛ سەروشتى؛ سەير نەيە؛ جىنى سەرسوپمان نەيە؛

(a ~ outcome)
(۱۰) ئاسايى؛ لە جىنى خۇيەيەتتى؛ (a ~ courtesy).

(۱۱) خاكى؛ سادە؛ پەيى كەشوفش.

navy blue, navy yard,	navy blue (٤) شینی توخ؛ شینی دهریایی. کارگهی درووستکردن و چاک کردنموی کشتی هیزی دهریایی
nay (nā), adv.	(Archaic) نه؛ نهخیر. (٢) نه که هر نهونده بلکو هی تریش؛ نه که... بلکو: (I will permit, ~, encourage it.) n.
Nazarene (naz'ə-rēn' naz'ə-rēn'), n.	(١) نه؛ نهخیر؛ نه کاری. (٢) دهنگی نهی (دهنگدان)؛ دهنگی دژ؛ دهنگداری نهی. (٣) وهلامی نهی.
Nazi (nā'tsi, nā'zi), adj.	(١) کسینکی خه لکی "ناسیر" ه له فلهستین بهتاییه تی عیسا. (٢) نه دماي کۆمه لیکي کۆنی خاچ پهرستی جووله که: (٣) [Obs.], خاچ پهرست؛ عیسایی. نازی؛ فاشیستی.
Naziism, Nazism (nā'tsi-iz'm, nā'zi-iz'm), n.	کسینکی نازی؛ نه دماي حیزبی نازی نهلمانی که به سهرزکایه تی هیتلر نهلمانیای حسته ژیر دهستی خوی نازیستی؛ فلهسه فهی نازیستی؛ فلهسه فهی حیزبی نازی نهلمانی؛ فاشیزمی نهلمانی.
N.B., n.b.,	تیبینی؛ باش سهرنجی ئی بده. (کورتی "nota bene")
Neanderthal (ni-an'dēr-tāl), adj. & n.	نیاندرتال؛ ناده میزادی. ههره کۆز
neap tide, Neapolitan (nē'ə-pol'ə-t'n), adj.	به رزای زور کم یا نرم. ناپولی؛ تایه تی به شاری "ناپولی نیقانی دانیشجوی شاری" ناپولی n.
near (nēr), adv.	(١) نزیک (شوین. کات). (٢) نزیک؛ نهوندهی نهماوه (٣) زور له نزیکوه (٤) به پیسکه یی؛ به پوهله کیتی.
near miss,	(١) نزیک (شوین. کات). (٢) نزیک (خزم، خزمایه تی). (٣) نزیک (براده ری. هست)؛ گیانی به گیانی. (٤) به ناسته؛ به حال (a ~ escape) (٥) لای چه؛ له لای چه؛ (the ~ horse) (٦) نزیک؛ ریگه؛ راسته خو؛ قه دبر (٧) پیسکه؛ پوهله کی؛ په زیل. (٨) نزیکه لیوه ی؛ ایی ده چی؛ وه که شو وایه (beer ~). prep.
v.t. & v.i.	نزیک (شوین. کات، پله)؛ کم. نزیک کردنهوه؛ نزیک بوئنهوه. زور نزیک کات. شوین، پوودان؛ زوری نهماوه (Victory is near at hand.) nearby (nēr'bī'), adj. & adv.
Near East,	نزیک (شوین. کات). پۆژهه لاتی نزیک؛ پۆژهه لاتی ناوه رپاست.
nearly (nēr'li), adv.	(١) خهریکه؛ زوری نهماوه؛ نهوندهی نهماوو: (I'm ~ finished.; He ~ died.) (٢) زور نزیک (خزمایه تی، لیکچوین): (They are ~ related.) (٣) به پیسکه یی؛ به پوهله کی یانه؛ به په زیلی. (٤) نزیکه ی.
near miss,	نه پیکان؛ نه لام زیان پین گهیاندن (بۆمباران)؛ نه گرتن؛ نه پیکان
near-sighted (nēr'sīt'id), adj.	نزیکبین؛ دور نه بین.
-neasightedness (n.).	
neat (nēt), adj.	(١) تیکه ل نهکراو (خواردنموی کحولی)؛ یه کسر. (٢) سافی (سود، مووچه، دهسکورت): (~ profit)

(٣) خاوین؛ پاک و ته میر؛ پزک و پیک: (a ~ room).	
(٤) پزک و پیک؛ وورد و لیها توو؛ پوخت: (a ~ worker).	
(٥) ته پووش؛ پزک و پیک: (a ~ appearance).	
(٦) جوان؛ دلگیر: (a ~ dress).	
(٧) لیها توو؛ باش؛ کارامه	
-neatly (adv.); neatness (n.).	
neat (nēt), n. [Obs.],	په شه و لاخ.
neath (nēth, nēth), prep. [Poetic], = beneath.	
neatherd (nēt'hūrd'), n.	گاوان.
neb (neb), n.	(١) (ل) ده نوک. (ب) لموژ؛ قه یۆز. (٢) دم و لووت؛ دم؛ لووت؛ قه یۆز. (٣) نوک؛ سهر.
nebula (neb'yoo-lə), n.	(١) په لکه هه ورا؛ ته تکه هه ورا؛ کۆمه له نهستی ره ی زور دورره که وه که ته پ و توژی سپی یا ته تکه هه ورا ده رده که یو (٢) (ل) تانه؛ لیلی کورنیای چاو. (ب) لیلی مین. (ج) پرژه دهرمان
-nebular (adj.).	
nebulize (neb'yoo-līz'), v.t.	(١) شله کردن به پرژه؛ به پرژ کردن. (٢) دهرمان هه لپهراندن له برین.
nebulosity (neb'yoo-los'ə-ti), n.	(١) لیلی تی؛ ته و مرژی؛ نادیاری (٢) nebula
nebulous (neb'yoo-ləs), adj.	(١) ته تکه هه وری؛ له توژی ته تکه ده چی به به رزایی ناسمانه وه. (٢) لیل؛ ته و مرژی. (٣) نادیار؛ نابوون؛ لیل.
necessarily (nes'ə-ser'ə-li, nes'ə-sār'ə-li), adv.	به ناچار ی؛ به پیوستی: (That is not ~ so.) (١) پیوست؛ necessary (nes'ə-ser'i), adj.
(Water is ~ to life.)	(٢) ناچاره کی؛ ههر ده بین بین؛ خوی ئی نا داری. (٣) زوره ملی.
n.	(١) (pl.)، ویسته مه نی. (٢) [Dial.]، ناوده ست.
necessitate (nə-ses'ə-lāt'), v.t.	پیوست کردن؛ (The increse in population ~s a greater food supply.)
necessitous (nə-ses'ə-təs), adj.	هه ژار؛ دهسکورت.
necessity (nə-ses'ə-ti), n.	(١) چاره نووس (٢) ناچار ی. (٣) پیوستی: (Death is a ~ to life.) (٤) شتیکی پیوستی: (A passport is a ~). (٥) پیوستی یه کی زور؛ ناچار ی: (Call me in case of ~). (٦) (pl.)، ویسته مه نی. (the ~ies of life). (٧) پیوستی تی (٨) هه ژاری؛ دهسکورتی
make a virtue of necessity,	کردنی شتی که له ناچاریدا به لام
necessity knows no law,	وا پیشاندان که به خۆشی خۆ له باشی و پیاوه تی خۆوه کراوه له کاتی پیوستیدا هه موو په رزینی که دهشکینری؛ پیوستی سنوور نازانی
of necessity,	به ناچار ی؛ له ناچاریدا؛ له تاوانا.
neck (nck), n.	(١) مل؛ گهردن؛ نه ستو. (٢) ملی شتیکی: (the ~ of a violin).
(٣) ملیوان (٤) باریکترین یا تهسکترین بهشی شتی که له مل ده چی، به تاییه تی: (ل) تیره زهوی (ب) ملی نامین. (ج) ملی شووشه یا بوتل. (د) گهرو (ناوه ری)؛ تهنگاو	
v.t.	(١) سهر برین (بالنده)؛ خنکاندن؛ مل شکاندن (مه ل).
(٢) [Slang].	دهستبازی و ماچ کردن.
v.i. [Slang].	دهستبازی و ماچ کردن؛ باوهش پیاکردن و ماچ کردن
break one's neck, [Slang],	ملی خۆ شکاندن (له کردنی کارنگدا)؛ نه و په ری هه ول و تهقه لادان (ب) جیهه جیکردنی شتی که؛ خۆ کوشتن بۆ کردنی کارنگ (مه جان) سزای باش خواردن؛ به توندی سهر نهشت کران.
get it in the neck,	

neckerchief

- neck and neck, هاتر هاتر (The two candidates were neck and neck.)
 neck of the woods, [Colloq.], ناوچه؛ کوچه.
 (When will you visit our neck of the woods?)
 risk one's neck, ژبانی خو خستنه مه ترسی یه وه.
 save one's neck, (۱) خو له هه لواسین پزگار کردن.
 (۲) خو پزگار کردن؛ خو دهرباز کردن؛ دهرباز بوون.
 win by a neck, (۱) بردنه به درژایی ملیک، واته به ناسته.
 (پیشبرکی نه سپ)، (۲) به ناسته بردنه وه (پیشبرکی، مله ملی).
 neckerchief (nek'ər-chif), n. ملبه؛ سرکشی.
 necking (nek'ɪŋ), n. (۱) نهفتی رازاندنه وهی دوری ته قهسه ری پایه.
 (خانوساری)، (۲) [Slang]، ده ستبازی و ماج و موچ کردن.
 necklace (nek'lis), n. ملوانکه؛ گهر دانه.
 necktie (nek'ti), n. بونیاخ؛ قهرواته.
 neckwear (nek'wār'), n. مل پوش وهک ملبه، سرکشی، ملیوان.
 بونیاخ.
 necro- (nek'rō, nek'rā), پیشبرک به مانای؛ مردن؛ لاشه؛
 شانه ی بزو: (necrology)
 necrology (ne-krol'ə-jī), n. (۱) نۆمارنامه یا لیسته ی ناوی مردووان.
 (له پۆژنامه دا)، (۲) یادکردنه وهی مردو له پۆژنامه دا.
 necromancer (nek'rə-man'sər), n. (۱) پیشبین له بری.
 گفتوگوه به گهل مردووان، (۲) جادوگر.
 necromancy (nek'rə-man'si), n. (۱) پیشبینی له بری گفتوگوه.
 له گهل مردووان، (۲) جادوگره ی.
 necrophile, necrophil (nek'rə-fil'), n. حمزه له مردوگر.
 necrophilia (nek'rə-fil'i-ə), n. Also necrophilism, حمزه له مردو کردن.
 necrophilism (ne-krol'ə-liz'm), n. ~ necrophilia.
 necrophobia (nek'rə-fō'bi-ə), n. ترسانگی نااسایی له مردو.
 لاشه ی مردو.
 necropolis (ne-krop'ə-lis), n. گۆرستانی شارگی کۆن؛
 شاری مردووان.
 necropsy (nek'rop-si), n. توینکاری لاشه ی مردو.
 necrosis (ne-kro'sis), n. (۱) یوکانه وه یا پزینی شانه ی نه دامنیکی.
 له ش ۲: یوکانه وه و قهوتانی پوه و داردرخت.
 necrotomy (ne-krol'ə-mi), n. (۱) به ک لاکردنه وهی لاشه ی مردو.
 (۲) لابردنی ئیستاتی یوکانه به توینکاری.
 nectar (nek'tər), n. (۱) خواردنه وهی خودایی (نهفسانه ی یونانی).
 (۲) خواردنه وهی یکی ژور خوش.
 (۳) شیه له لیک گۆل که ههنگ ههنگوینی ئی دیروست دهکات.
 -nectareous (adj.).
 nectarine (nek'tə-ren', nek'tə-rēn'), n. نیکته ریس میوه یه کی.
 شیرینه له فوخ دهچن پسته کی سافه.
 nectary (nek'tə-ri), n. نه دامی شیه ده رکهری گۆل.
 nee, née (nā), adj. وهما له ادبکبو و ورشه یه که بۆ دیاری کردنی نازناوی.
 کچینی نافرته یکی میزدار، واته هی پیش شوو کردنی (له کۆمهنگای پۆژناو دا)
 نافرته که شووی کرد نازناوی میزده کی وهرده گرت: (Mrs. Helen Jones, ~ Smith.)
 need (nēd), n. (۱) پنیوستی.
 (There is no ~ to worry now.)
 (۲) پنیوست بوون؛ ویست: (I feel the ~ of a long rest.)
 (۳) ویسته مه نی (What are his daily ~s?)
 (۴) تهنگانه: (A friend in ~ is a friend indeed.)
 (۵) نه بوونی؛ هه ژاری؛ دهستکورتی (to be in ~).
 v.t. پنیوست؛ ویست؛ گهرهک بوون.

negative

- (I ~ more time to think about it.; He ~s to be careful.)
 v.i. (۱) پنیوست پین بوون؛ ویست: [Rare] پنیوست کردن.
 if need be, نهگهر پنیوست بیت.
 needful (nēd'fəl), adj. (۱) پنیوست؛ پنیوست بوون.
 (۲) [Archaic]، هه ژار؛ دهستکورت؛ فه قهر.
 neediness (nēd'i-nis), n. هه ژاری؛ نه بوونی؛ دهستکورتی.
 needle (nēd'l), n. (۱) به رزی، (۲) شیش (چین).
 (۳) به رزی سنووقی قهوان، (۴) به رزی موگناتیسی قیبله نما.
 (۵) میلی پله پیشاندهر (هموو جۆره ئامیزکی پنهو).
 (۶) به رزی پزیشکوانی؛ شریقه، (۷) به رزی کارمابی.
 (۸) شتیکی ئوگرکاری له به رزی چوو.
 v.t. (۱) دیرومان کردن؛ دیورین؛ به رزی پیا کردن و کوئ کردن؛ چین.
 (۲) [Colloq.]، (۱) هاندان؛ پال پنهوان؛ تیوه ژه تندن.
 (ب) کلک پنهو کردن؛ سرخستنه سه؛ تیز پنهو کردن.
 (۳) [Slang]، خواردنه وه خست کردن به تیکردنی کحول.
 v.i. دیورین؛ دیرومان؛ چین.
 look for a needle in a haystack, بۆ شتیکی گهران که هه رگیز
 له وانه نه بن بدوژیتنه وه.
 needlefish (nēd'l-fish'), n. به رزی به ماسی؛ ماسی به کی لهوژ
 تیژی ددان تیژه له بۆری دهچن.
 needless (nēd'lis), adj. پین نه ویست؛ ناکات؛
 (~ work, suffering, trouble, etc.; N~ to say, he kept his
 promise.)
 needlewoman (nēd'l-woom'an), n. به رگدرووی ئن؛
 ناهرته نهفتکار.
 needlework (nēd'l-würk'), n. به رزی دیرومان؛
 نهفتکاری.
 needn't (nēd'nt), = need not. پنیوست ناکات.
 needs (nēdz), adv. (He must ~ obey.) پنیوسته به ناچاری؛
 هه ژار؛ دهستکورت؛ بپن دهرامته؛ لات؛ فه قهر.
 needy (nēd'i), adj. needn't (nēd'nt), = need not.
 ne'er (nār), adv. [Poetic], = never.
 ne'er-do-well (nār'doo-wel'), n. کهسکی ناله بار؛
 کهسکی هیچ به هیچ نهگهر
 adj. بپن فه؛ بپن کهک؛ هیچ به هیچ نهگهر.
 nefarious (ni-fār'i-əs), adj. ژۆر به د؛ ژۆر خراب؛ ژۆر ناپه سته؛
 ژۆر ناهره.
 negate (ni-gāt', nē-gāt'), v.t. (۱) حاشا (ئ) کردن.
 (۲) له کارخست؛ له کاریگری که مکردنه وه؛ بۆش کردنه وه.
 negation (ni-gā'shən), n. (۱) حاشاکاری؛ حاشا کردن؛
 به درخستنه وه. (۲) بپو نه بوون؛ بپوای دژ؛ وه لای دژ.
 (۳) نه بوون: (Death is nothing more than the ~ of life.)
 negative (neg'ə-tiv), adj. (۱) نه؛ نا.
 (۲) دژ به هه مووشت: (a ~ person, personality, etc.)
 (۳) نیشانه ی نه خوژی دهرناخت:
 (The results of the blood test were ~.)
 (۴) ژماره ی له سفر که مته (ژماره و پینان)؛ ژماره ی ئی دهرکراو.
 (۵) سارد (کاره با).
 n. (۱) نه؛ نا. (۲) حاشاکاری؛ حاشا.
 (۳) پای به رپه رچه ده وه؛ پای دژ؛ دژ وه ستان:
 (The ~ won the debate.)
 (۴) مافی قیبت: (۵) سه ری سارد (کاره با).
 (۶) ژماره ی له سفر که مته؛ ژماره ی ئی دهرکراو. (۷) جام (ویته گرت).
 v.t. (۱) دژ وه ستان؛ فیتو دان. (۲) حاشا کردن؛ به رپه رچه ده وه.
 (۳) به درخستنه وه.
 (۴) پوچ کردنه وه؛ به رپه رکهانی کردن؛ به رامپه ر وه ستان.

negativism

- in the negative, به پنجوا نه؛ را له سر نه بون؛ په سندنه کردن.
(to answer in the negative)
-negatively (adv.); negativity; negativeness (n.).
negativism (neg'ə-tiv-iz'm), n. (۱) گومان بون له برورای
ثابتي و فلسفې: سې برورای (ثابتي، فلسفه). (۲) دژي هم موشت وستان؛
په سندنه کردن برور او خواستی هېچ کس؛ هېچ شتيک به دل نه بون.
-negativist (n.); negativistic (adj.).
neglect (ni-glekt'), v.t. (۱) گوي پښ نه دان؛ بايخ پښ نه دان؛
خستنه پشت گوي (They ~ed his warning.)
(۲) ژور گوي پښ نه دان؛ به تنگوه نه هاتن.
(She ~ed her appearance.)
(۲) که مترخمي کردن؛ له برچون؛ نه کردن؛ فراموش کردن.
(He ~ed to pay his telephone bill.)
n. (۱) که مترخمي؛ فراموشي؛ گوي پښ نه دان؛ خستنه پشت گوي.
(۲) خړانه پشت گوي؛ گوي پښ نه دان.
-neglecter; neglector (n.).
neglectful (ni-glekt'fəl), adj. گوي پښ نه دان؛ که مترخمي.
(He is ~ of his appearance.)
negligee, negligé (neg'li-zhā', neg'li-zhā'), n. (۱) کراسي
تنګي شوي نافرمت (۲) جلي ناوماني نافرمت.
negligence (neg'li-jəns), n. (۱) که مترخمي؛ فراموشي؛
گوي پښ نه دان (The accident was due to ~.)
(۲) نه نجامي که مترخمي.
negligent (neg'li-jənt), adj. که مترخمي؛ گوينده؛ بيناک.
(He was ~ of his duties.)
negligible (neg'li-jə-b'l), adj. کم؛ هېچ وپوچ؛ هېچ.
(a ~ quantity; The difference between the two is ~.)
negotiable (ni-gō'shi-ə-b'l, ni-gō'shā-b'l), adj. (۱) گفتگوګوي.
له سر دهکړي؛ ووتويزي له سر دهکړي. (۲) دوتواري بدرې به کسيکي تر
(بانقنوت، چک؛ دوتواري بگويږته به پاره.
(a ~ check, banknote, etc.)
-negotiability (n.).
negotiate (ni-gō'shi-āt'), v.i. گفتگوګوي؛ ووتويزګوي.
v.t. (۱) برينه به گفتگو؛ له سر رنګورت به گفتگو؛ (to ~ a treaty).
(۲) دان به کسيکي تر (چک؛ گويږته (بانقنوت، چک).
(Colloq.) سرکوتن په سر کسپد (رنگاويان)؛ کردن يا پيدايزيشت
به يې ورګرځي. (The driver was able to ~ the sharp curve.)
negotiation (ni-gō'shi-ā'shən), n. often in plural, گفتگو؛
ووتويز.
negotiator (ni-gō'shi-ā'tēr), n. گفتگوګوي؛ ووتويزګوي.
Negress (nē'gris), n. ژنه قوليږش؛ له بروی سوکي يوه.
Negro (nē'grō), n. قوليږش؛ قول؛ رهش (مروقه).
adj. هي قوليږش؛ قوليږشي.
Negroid (nē'groid), adj. قوليږشي؛ هي رګري قوليږش.
n. قوليږش؛ له بنه جي يا رګري قوليږش.
Negrophile, Negrophil (nē'grā-fil', nē'grā-fil'), n. حن.
له قوليږش کم؛ لايه نګري قوليږشان.
Negrophobe (nē'grā-fōb), n. ناحزي قوليږش؛ کسيکه که له
رګري قوليږش دترسي يا رقي ن دميته وه.
Negrophobia (nē'grā-fō'bi-ə), n. ترسي قوليږش؛ ترس و بقی
بون له قوليږش.
neigh (nā), v.i. حيلاندن؛ حيله حيل کردن.
n. حيله؛ حيله حيل.
neighbor, neighbour (nā'bēr), n. (۱) دروسن؛ هوسن؛
دور دروسن؛ ۲ هوسنور.

Neoplatonism

- (۲) مروقه؛ کس؛ نادميراد.
تعنيشت؛ هوسنور.
adj. (۱) دروسن بون؛ له تعنيشته ژيان؛ به تعنيشته وه بون.
(۲) [Rare]، نې نزيک کردنه.
v.i. (۱) دروسن بون؛ به تعنيشته وه بون.
(۲) (with ~) هلسان و دانيشتن له گډل؛ هستي دروسن يه تي بون له گډل؛
پووخوش بون له گډل.
(Rare) [adj.]. همستي.
دروسن يه تي. (۲) دروسن يه تي. (۲) گرهک؛ (an attractive ~).
(۱) خلکي گرهک؛ دانيشتوواني گرهک.
(۱) نزيک؛ نزيک شوئيک.
(۲) نزيکي؛ (We paid in the neighborhood of ten thousand dollars for the car.)
haosin' (nā'bēr-in), adj. هوسين؛ دروسين؛ نزيک؛
هوسنور.
neighborliness (nā'bēr-li-nis), n. دروسن يه تي؛
همستي دروسن يه تي.
neighborly (nā'bēr-li), adj. وهک دروسن؛ دروسن يانه؛
پووخوش و پک و پک (relations ~).
neighbour (nā'bēr), n. = neighbor.
neither (nē'thēr, ni'thēr), adj. (Use ~ hand.) هيجيان (دون)؛
هيجيان؛ هيج کاميان (دون).
pron. (۱) نه... نه؛ نه شم و نه شم؛ (He can ~ read nor write.)
(۲) همره ها نه؛ (He doesn't smoke, ~ does he drink.)
adv. [Dial or Colloq.]. همره ها؛ -يش.
(If she won't go, I won't ~.)
Nemesis (nem'ə-sis), n. (۱) بانخواي توله سندن (هفسانه ي پښان).
(۲) [n.]. (۱) توله؛ سزاي روه. (ب) توله سندن (هي خو يا خلك؛ سزادر
(۲) [n.]. (۱) ميل؛ دورن؛ دوشني کولنه ده.
(ب) هارچاي بو نه بترنراو؛ هارچاي کولنه ده.
neo- (nē'ō, nē'ō), پيشګرنگه به ماناي؛ نوې باو؛ تازه باو؛ نوې؛ تازه.
(Neoplatonism; neoclassic; neocolonialism)
neoclassic (nē'ō-klas'ik), adj. کلاسيکي نوې باو؛ شپوازيکه له
ويژه و هنردا بريته به له زيندورګرندوه و پيرده ي کردني شپوازي کلاسيکي
کون.
-neoclassical (adj.).
neolith (nē'ə-lith'), n. ناميري به ردينی دواوای سهرده می بهرد.
neolithic (nē'ə-lith'ik), adj. هي دواوای سهرده می بهرد؛
هي سهرده می بهردی نوې.
neologism (nē-ol'ə-jiz'm), n. (۱) ووشه تازه؛ ووشه داپژراو.
يا داتاشراو؛ ماناي تازه ووشه کون. (۲) ووشه تازه داپژستن يا داتاشين؛
به کارهيناني ووشه تازه داپژراو.
-neological (adj.); neologist (n.).
neology (nē-ol'ə-ji), n. = neologism.
neomycin (nē'ə-mī'sin), n. نيوزمايسين؛ دهرمانکي دژ به ميکروب.
neon (nē'on), n. گاري نيون.
neon lamp, گلوي شيری؛ گلوي نيون.
neophyte (nē'ə-fīt'), n. (۱) نوې پرو؛ تازه پرواکر (به نايين يا
بيرواي جياواز له هي خو). (۲) (۱) قهشي تازه.
(ب) نه دامي تازه ي پرستگايک.
(۲) نوکار؛ نوکار؛ تازه کوره؛ فريک؛ شاګرد.
neoplasm (nē'ə-plaz'm), n. بريني دهرپويوي تازه؛ لو؛ دوومه؛
ناوساوي (له گياندار يا پروه کدا).
Neoplatonism (nē'ō-plā't'n-iz'm), n. فلسفه ي نيپلاتوني -

nether (neth'ēr), *adj.* . (*the ~ world*) خوارو: (۱) هی ژیره‌مین: خوارو: (۲) ژیره‌ه: هی ژیره‌ه: (*~ garments*) .

nethermost (neth'ēr-mōst', neth'ēr-māst'), *adj.* : نزمترین: خوارووترین: ژیرترین:

nether world, (۱) دۆزه‌خ: (۲) نوره‌ودنیا: شوینی مردووان. شوینیک یا بارنکی له دۆزه‌خ چوو.

netting (net'ing), *n.* (۱) تۆر دیرووستکردن. (ب) پاوکردن به تۆر: گرتن به تۆر: کردن به داوه‌وه. (۲) تۆر. (۳) نیچیری به تۆر گیراو.

nettle (net'l), *n.* (۱) درک. (۲) پوهکی درکاو. (۳) پوهکردن: تۆپه‌کردن.

nettle rash, (۱) درک پنداکردن. (۲) پمستکردن: تۆپه‌کردن.

network (net'wūrk), *n.* (۱) تۆر: تهنراو. (۲) چمند شتکی لیکدراو. (۳) چمند بسترای وک تۆر (پنگاوبان): دهستی په‌یوه‌ندیار: پنگه‌وه بسترای وک تۆر (پنگاوبان): دهستی په‌یوه‌ندیار: (*a ~ of railways, highways, friends, etc.*)

(۲) چمند نیستگه‌یه‌کی رادیو یا تله‌فزیونی پنگه‌وه بسترای: دزگایه‌کی وه‌ها: (*a television ~*)

neur-, = **neuro-**
neural (noor'al, nyoor'al), *adj.* هی هه‌سته‌ده‌مار: هی کۆنه‌ده‌مار: هه‌سته‌ده‌مار.

neuralgia (noo-ral'jə, nyoo-ral'jə), *n.* نازاری هه‌سته‌ده‌مار.

neurasthenia (noor'as-thē'ni-ə, nyoor'as-thē'ni-ə), *n.* (۱) ماندروبوون و بێ هیزی هه‌سته‌ده‌مار. (۲) جۆره‌ نه‌خۆشی‌یه‌کی کۆنه‌ده‌مار: هه‌سته‌ده‌ماره‌ نیشانه‌کانی ماندروینتی و دل‌پاوی و پستی و نازاره.

neurectomy (noo-rek'tə-mi, nyoo-rek'tə-mi), *n.* بڕین و لابردنی هه‌سته‌ده‌مار (هه‌شته‌کاری).

neurilemma (noor'i-lem'ə, nyoor'i-lem'ə), *n.* کیفی ته‌نکی. ده‌وری هه‌سته‌ده‌مار.

neuritis (noo-rī'tis, nyoo-rī'tis), *n.* هه‌موکردن یا داگیرسانی. هه‌سته‌ده‌مار

neuro- (noor'ō, nyoor'ə), *Also neur-*, پێشگیرکه به‌مانای: هه‌سته‌ده‌مار: کۆنه‌ده‌مار: هه‌سته‌ده‌مار.

neuroglia (noo-rog'li-ə, nyoo-rog'li-ə), *n.* ریشالینکی تایبه‌تیبه‌ شانه‌کانی کۆنه‌ده‌مار: هه‌سته‌ده‌مار پنگه‌وه ده‌به‌ستن و راگیران ده‌کا.

neurologist (noo-rol'ə-jist, nyoo-rol'ə-jist), *n.* پزیشکی کۆنه‌ده‌مار: هه‌سته‌ده‌مارو نه‌خۆشی‌یه‌کانی: پزیشکی مێشک.

neurology (noo-rol'ə-ji, nyoo-rol'ə-ji), *n.* پزیشک‌هوانی کۆنه‌ده‌مار: هه‌سته‌ده‌مارو پێکهاتنی و نه‌خۆشی‌یه‌کانی: هه‌سته‌ده‌مارناسی.

neurological (*adj.*), دوومه‌ل یا برینی. هه‌سته‌ده‌مار

neuroma (noo-rō'mə, nyoo-rō'mə), *n.* هه‌سته‌ده‌مار

neuron, neurone (noor'ōn, nyoor'ōn), *n.* شانه‌ی هه‌سته‌ده‌مار

neuropath (noor'ə-path', nyoor'ə-path'), *n.* کسێکه که نه زگماکی نه‌خۆشی کۆنه‌ده‌مار ده‌ماری له‌گه‌ندایه.

neuropathology (noor'ō-pə-thol'ə-ji), *n.* پزیشک‌هوانی کۆنه‌ده‌مار: هه‌سته‌ده‌مار

neuropathy (noo-rop'ə-thi, nyoo-rop'ə-thi), *n.* نه‌خۆشی کۆنه‌ده‌مار: هه‌سته‌ده‌مار

neurosis (noo-rō'sis, nyoo-rō'sis), *n.* مێشک تێکچوون: نه‌خۆشی کۆنه‌ده‌مار: هه‌سته‌ده‌ماره که ده‌بیته‌ هۆی ره‌فتاری ناسایی شیتانه‌و

ده‌خۆرتو و ترسینکی ژۆرو و وێک گرتن له‌ کردنی شت: جۆزیکه له‌ شیتی نه‌شته‌رکاری کۆنه‌ده‌مار

neurosurgery (noor'ō-sūr'jēr-i), *n.* هه‌سته‌ده‌مار

neurotic (noo-rot'ik, nyoo-rot'ik), *adj.* (۱) هی هه‌سته‌ده‌مار: تایبه‌تی به‌ هه‌سته‌ده‌مار: (*a ~ disorder*)

(۲) نه‌خۆشی "neurosis" ی له‌گه‌له‌ شیت: (*a ~ patient*) . کسێکه که نه‌خۆشی "neurosis" ی له‌گه‌له‌ کسێکی شیت.

neurotomy (noo-rot'ə-mi, nyoo-rot'ə-mi), *n.* هه‌سته‌ده‌مار بڕین یا چڕاندن بۆ نازار که‌مه‌کردنه‌وه (هه‌شته‌کاری).

neuter (nōō'tēr, nū'tēr), *adj.* [Archaic] . بێ لایه‌ن. (۱) بێ نه‌ندامی زاووی: نه‌نیرو نه‌ مێ. (ب) نه‌ندامی زاووی ناته‌واوه.

(۲) نه‌نیرو نه‌ مێ (پزیمان): بێ گیان (ووشه). (ب) تێته‌په‌ر (کردار).

(۱) گیاندارێ خه‌سار. [Archaic] که‌سێک یا ده‌سته‌یه‌کی بێ لایه‌ن. (۲) گیاندار یا پوهکی نه‌نیرو نه‌ مێ: گیاندار یا پوهکی نه‌ندامی زاووی

ناته‌واو. (۳) ووشه‌ی بێ گیان (پزیمان): ووشه‌ی نه‌نیرو نه‌ مێ. (۱) بێ لایه‌ن (مروڤ، وولات):

لاشه‌ر. (۲) هی وولاتی بێ لایه‌ن. (۳) بێ رهنگ: رهنگیکی تایبه‌تی دێیه‌: (*a ~ color*) . (۴) مێ نێروک و نێروک (پوهه‌کناسی). (۵) نه‌ ترشه‌لۆکی و نه‌ قلیه‌یی (کیمیای)

(۶) نه‌ ساردو نه‌ گرم (کاره‌با): ته‌ووژی کاره‌بای له‌سه‌ر دێیه‌. (۷) هێژ نه‌خراوه‌ سه‌ر (تیپه‌ بزوین).

(۸) نه‌نیرو نه‌ مێ: نه‌ندامی زاووی ناته‌واوه. (۱) وولاتی بێ لایه‌ن. (۲) مروڤی بێ لایه‌ن: هاوولاتی وولاتی بێ لایه‌ن.

(۳) رهنگیکی بێ رهنگ: رهنگیکه که رهنگیکی تایبه‌تی نه‌یه‌. (۴) بۆش (گێری نوتومیل و مه‌کینه).

neutralism (nōō'trəl-iz'm, nū'trəl-iz'm), *n.* نه‌چووئه‌ ناو. په‌یمانی جه‌نگه‌وه: بێ لایه‌نی وولات: لاشه‌ری.

neutralist (*n.*), بێ لایه‌نی وولات: نه‌چووئه‌ ناو په‌یمانی جه‌نگه‌وه: لاشه‌ری.

neutralize (nōō'trə-liz', nū'trə-liz'), *v.t.* (۱) بێ لایه‌ن کردن (وولات): بوون به‌ بێ لایه‌ن. (۲) (ل) هاوتاکردن.

(ب) له‌کارخست: بۆش کردن: به‌تال کردنه‌وه (کارگیر شتیک).

(۲) له‌ کارگیر خست (کیمیای): له‌ ترشه‌لۆکی و قلیه‌یی خست. (۴) ته‌ووژی کاره‌با له‌سه‌ر لادان.

neutralization (*n.*), نیوترو (فیزیای): گه‌ردیله‌ی بێ ته‌ووژی کاره‌با و به‌ قه‌واره‌ی "پروتون" یکه.

neutron (nōō'tron, nū'tron), *n.* هه‌رگیز: هه‌ج کات: هه‌ج کاتیک: قه‌ت: به‌ هه‌ج جۆزیک: بێ لایه‌ن: هه‌ج.

never (nev'ēr), *adv.* بێ لایه‌ن: هه‌رگیز و هه‌رگیز: بێ لایه‌ن: هه‌ج.

nevermore (nev'ēr-mōr', nev'ēr-mōr'), *adv.* هه‌رگیز و هه‌رگیز: بێ لایه‌ن: هه‌ج.

nevertheless (nev'ēr-thə-les'), *adv.* له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا: مێشتا. خال (پێست).

nevus (nē'vəs), *n.* (۱) تازە: نوێ.

new (nōō, nū), *adj.* (۲) (ل) تازە دۆزراوه. (ب) تازە بێنراو: تازە سه‌رنج پێدراو.

(ج) تازە: سه‌یر: پێ پانه‌هاتوو. (۳) تازە: تازە: نوکار: تازە: پانه‌هاتوو: (*He is ~ to the work.*)

(۴) هی وه‌زی تازە: تازە پێگه‌یه‌شتوو: (*~ potatoes*).

(۵) تازە: مێشتا به‌کاره‌نه‌نراو یا له‌به‌ر نه‌کراو: کۆن نه‌بوو.

(۶) تازە‌هاو: تازە داهاتوو: نوێ هاو: هی نه‌مێ: (*~ fashions*) .

(۷) هی تر: زیاده: هی تازە. (۸) تازە: نوێ: (*the ~ moon*) .

(۹) تازە هاتوو: تازە گه‌یه‌شتوو: تازە: (*a ~ arrival*) . (۱۰) [N-], نوێ: هی سه‌دانێ نوێ: له‌ دوا‌ی سه‌دانێ ناوه‌په‌سته‌وه (زمان)

(۱) دیسانه‌وه: سه‌رله‌نوێ. (۲) له‌م جه‌نده‌دا: تازە: له‌م دوا‌یه‌دا.

newborn (nōō'bōrn', nū'bōrn'), *adj.* تازە له‌دایکبوو.

newcomer (nōō'kum'ēr, nū'kum'ēr), *n.* تازە هاتوو: تازە گه‌یه‌شتوو.

newel

- newel** (nōō'el, nū'el), *n.* (۱) سنگی ناوهرآستی محاجره‌ی
پن پلیکانه که پن پلیکانهکه پیچی تیدا دهکاته‌وه.
(۲) سنگی محاجره‌ی پن پلیکانه.
- newfangled** (nōō'fan'g'ld, nū'fan'g'ld), *adj.* (۱) تازه‌یار
تازه داهاتور؛ نوئ باو؛ تازه پیدابوو: (~ ideas).
(۲) موده‌ی تازه پهرست (له‌رووی سووکی‌یه‌وه)؛ زور حهز له شتی تازه‌یارکر.
- newfashioned** (nōō'fash'ond, nū'fash'ond), *adj.* تازه (۱)
بووه به باو؛ تازه‌یار؛ تازه پیدابوو. (۲) شینه تازه؛ له‌سهر شینواری تازه کراو.
- newish** (nōō'ish, nū'ish), *adj.* نه‌ختیک تازه؛ نیمچه تازه.
- New Latin**, لاتینی تازه. زمانی لاتینی له سهرده‌ی بزووتنه‌وه‌ی
نوو‌یاروه به‌تایبه‌تی زمانی رانستی.
- newly** (nōō'li, nū'li), *adv.* (۱) تازه؛ زوری پن نه‌چوره؛ نوئ:
(~ baked bread)
(۲) سهرله‌نوئ؛ دیسانه‌وه. (۳) به‌شینوه‌یکه تازه
- newlywed** (nōō'li-wed', nū'li-wed'), *n.* تازه‌بوک؛ تازه‌زاو؛
نوئ بوک؛ نو بوک.
- new moon**, (۱) نوئ مانگ؛ مانگی ده‌مه‌داسی؛ نو مانگ.
(۲) کاتی نوئ مانگ.
- news** (nōōz, nūz), *n. pl.* (۱) ده‌نگوباس (به‌تایبه‌تی هی ناو پوژنامه و
سهر رادیو ته‌له‌فزیون)؛ هوال (۲) سهرجه‌ی ده‌نگوباسی بلوکراره.
(۳) ده‌نگوباسی تازه و هیشتا نه‌بیستراو: (That's ~ to me.).
(۴) پوژنامه
- news agency**, ناژانس؛ ده‌نگوباس دوات به پوژنامه و رادیو
ته‌له‌فزیون)
- newsboy** (nōōz'boi', nūz'boi'), *n.* پوژنامه‌فروش (مندال)؛
پوژنامه‌بهر بز مالی خه‌ک.
- newsbreak** (nōōz'brāk', nūz'brāk'), *n.* ده‌نگوباسیکی گرنگی
کوئوپر؛ ده‌نگوباسی په‌له.
- news bulletin**, ده‌نگوباسی سهر رادیو ته‌له‌فزیون (به‌تایبه‌تی هی گرنگ)،
newscast (nōōz'kast', nūz'kast'), *n.* ژه‌میک ده‌نگوباسی سهر
رادیو ته‌له‌فزیون؛ جارنک ده‌نگوباسی له‌سهر رادیو ته‌له‌فزیون بلوکراره.
- newscaster** (nōōz'kas'tēr, nūz'kās'tēr), *n.* ده‌نگوباس
خوینته‌روه له‌سهر رادیو ته‌له‌فزیون؛ ده‌نگوباس بلوکراره‌وه.
- news conference**, کوئفرانسی پوژنامه‌گه‌ری؛ کوژی پوژنامه‌گه‌ری
newsletter (nōōz'let'ēr, nūz'let'ēr), *n.* ده‌نگوباسنامه (که ناو-
به‌ناو لایه‌ک ده‌ری ده‌کات)؛ په‌یامنامه.
- newsman** (nōōz'man', nūz'man'), *n.* (۱) پوژنامه‌چی؛
پوژنامه‌گه‌ری؛ ده‌نگوباس کوکراره‌وه بۆ پوژنامه و رادیو ته‌له‌فزیون.
(۲) پوژنامه‌فروش.
- news monger** (nōōz'mun'gēr, nūz'mun'gēr), *n.* ده‌نگوباس
هینته‌رو بینه‌ری؛ قاوخه‌روه.
- newspaper** (nōōz'pā'pēr, nūz'pā'pēr), *n.* پوژنامه
newsreel (nōōz'rēl', nūz'rēl'), *n.* فیلمی ده‌نگوباس.
newsroom (nōōz'rōom', nūz'rōom'), *n.* (۱) دوری
ده‌نگوباس؛ ژورنیکه له ده‌ستگایه‌کی راگیانده‌دا که ده‌نگوباسی تیدا ناماده
ده‌کری بۆ له چاپدانی یا بلوکرده‌وه‌ی. (۲) ژورنیکه وه‌لا له نیستگای
رادیو ته‌له‌فزیوندا.
- newsstall** (nōōz'stōl', nūz'stōl'), *n.* = newsstand.
newsstand (nōōz'stand', nūz'stand'), *n.* فروشگای پوژنامه؛
پوژنامه‌خانه
- newsworthy** (nōōz'wūr'thi, nūz'wūr'thi), *adj.* به‌ده‌نگوباس.
ده‌ژمیرئ؛ گرنگ (له‌رووی ده‌نگوباسه‌وه)؛ ده‌هینن پئی بوئرتی "ده‌نگوباس".
- newsy** (nōōz'i, nūz'i), *adj.* [Colloq.], پر له ده‌نگوباس.
n. [Colloq.], پوژنامه‌فروش (مندال).
- newt** (nōōt, nūt), *n.* قویناویله‌ک

nice

- New Testament**, به‌شی دروهمی نینجیل؛ به‌شی تازه‌ی نینجیل.
- Newtonian** (nōō-tō'ni-an, nū-tō'ni-an), *adj.* تایبه‌تی به
ژانای نینگلیز "نیوتن" و تیزری‌یه‌کانی.
- New World**, جیهانی نوئ؛ نه‌مریکای باکوورو باشوور.
new year, (۱) (the ~), سالی تازه.
(۲) سهری سالی تازه؛ جه‌ژنی سهری سال.
یکه‌م پوژنی سالی تازه؛ سهری سالی تازه.
- New Year's Day**, شهوری سهری سالی تازه؛ جه‌ژنی سهری سالی تازه.
New Year's Eve, سهری سالی تازه
- next** (nekst), *adj.* (۱) تمینشت: (the ~ room).
(۲) ناینده؛ داهاتور؛ دواپی؛ نه‌وی تر:
(~ Monday, the ~ train; the ~ president)
adv. (۱) داهاتور؛ ناینده؛ تر؛ پاشتر.
(۲) له‌جاره: (when ~ I write).
- prep.** نزیک؛ به‌ته‌نیشت؛ ته‌نیشت:
(Sit ~ to the tree.; ~ to my heart)
له مال یا خانووه‌کی ته‌نیشتیدا.
next door (to), هیچ له‌وانه نییه پویدات یا بین؛ بۆی نییه؛
next to impossible, زور گرانه.
next to nothing, هیچ:
(He knows next to nothing about it.)
- next-door** (neks'dōr', neks'dōr'), *adj.* نه‌وی ته‌نیشت؛
(our ~ neighbor).
- next friend**, نوینته‌ری مندالیک یا کسینک که نه‌توانی نوینته‌ری خوی
له دادگادا بکات.
- next of kin**, (۱) نزیکترین خزم. (۲) (l) نزیکترین خزمی مردویه‌ک.
(ب) نزیکترین خزمی مردویه‌ک که مافی میراتی‌یان هه‌یه له‌گه‌ر وه‌سیه‌تنامه‌ی
به‌جین نه‌هینشتی.
- nexus** (nek'sus), *n.* (۱) په‌یوه‌ندی (نیوان له‌ندامانی کۆمه‌لێک یا نیوان
چه‌ند ده‌سته‌یه‌ک). (۲) کۆمه‌له‌ی په‌یوه‌ندی‌دار؛ زنجیره.
- nib** (nib), *n.* (۱) نه‌نووک. (۲) نووکه پاندان؛ نووکه پینووس؛ نووکه نووچ؛
نووکی پینووسی له قه‌فی پهر درووستکراو. (۳) نووک (نامی).
(۴) (pl.) ده‌نگه‌قاوه یا کاووی هارپا.
- v. t.* (۱) تیزکردن و دروفا‌کهردن قه‌فی پهر کردنی به پینووس؛
تیزکردنی نووکی پینووس. (۲) چاک کردنه‌وه‌ی نووکه پینووس.
(۳) نووک کردن به پاندان و نووچه‌وه.
- nibble** (nib'l), *n.* (۱) گرۆشت؛ داکرۆشت (وه‌ک مشک)؛ قه‌پی بچوک
بچوک لیگرتن. (۲) به‌ناستم گازلیگرتن؛ گازنی له‌سپایی لیگرتن؛
به‌له‌سپایی قه‌ب لیگرتن (خۆشه‌یستی).
(۱) قه‌پی بچوک بچوک لیگرتن و به‌ترسه‌وه:
(The fish ~ed at the bait.)
- (۲) مرووش کردن.
(۱) قه‌پی بچوک (خواردن، خۆشه‌یستی)؛ قه‌پی بچوک گرتن.
(۲) قه‌پیک خواردن؛ قه‌پال.
- nibs** (nibz), *n.* [Colloq.], کسینکی گرنگ؛ کسینکی خۆ به‌ژان.
nice (nis), *adj.* (۱) به‌قیزوبیز؛ به‌ناز؛ به‌ناز و نوور.
(۲) وورد؛ به‌ناستم هه‌ستی پین ده‌کری: (a ~ distinction).
(۳) ناسک (ته‌نگوچه‌له‌مه، بار، کاروبار): (a ~ problem).
(۴) (l) وورد (مروقه). (ب) وورد (نامین)؛ ته‌واو.
(۵) (l) باش؛ خۆش؛ چاک؛ دلگیر؛ په‌سه‌ند؛ زور باش:
(a ~ person, house, town, meal, etc.)
(ب) جوان: (a ~ girl).
(ج) پلک‌رپیک؛ په‌وشت جوان؛ په‌لتار چاک؛ باش؛ چاک؛ ناسک:
(a ~ person)
(د) جوان (شوین)؛ ریک‌وینک: (a ~ room, office, etc.).

- (۱) [Obs.] (۱) نازان! کمر و بن میثک.
(ب) داوین پیس! سهرسهری. (ج) شمرن! به دروه شمرن.
nicely (nīs'li), *adv.* (۱) به جوانی (۲) به وردی! به تمواوی.
(۳) به باشی! به چاکی.
nicety (nī'sə-ti), *n.* (۱) [Obs.] (۱) کمریتی! بن میثکی! نمرانی.
(ب) شمرنی! شمرن (ج) تهرپوشی! له راده بهدر. (د) وردی! تمواوی.
(ه) قیزوینز! ناز فروشتن! نازکردن. (۲) جوانی! باشی! ناسکی! خوش.
(۳) شتی خوش و جوان: (to enjoy the ~ies of life).
(۴) ورده شتی به ناستم همستینکراوی پموشت:
(the ~ies of table manners)
to a nicety, به تمواوی! به وردی
niche (nich), *n.* (۱) تاق (لناو دیواردا بۆ تیادانانی پهیکرو گولدان)!
خانه. (۲) کونج! کنار! پهنا! قورین.
(۳) کونجیک یا پیشیهکی خوش و گونجاو لگهال توانا ویستی کمینکدا:
(to find a ~ for oneself in life)
(۴) دهروربری گونجاو بۆ پهرسهندن توحمه گیاندار.
v.t. خستنه کونجیکوه! له پهنایکدا دانان! خستنه تاقهوه!
جینگه یاش بۆ دۆزینوه.
nick (nik), *v.t.* (۱) لهلهکردن! درز ئی هلهکندن!
قلیش تیکردن (۲) ژماردن بهموی لهلهکردن یا قلیش تیکردن پوویهکوه.
(۳) لهکاتی خویدا هلسان به کارنک! پیکان! دهست و نشانن لهکاتی خویدا.
(۴) [British Slang] کرتن (تاوانکان)
(۵) [Slang] خهله تاندن! گزی لیکردن.
n. (۱) لهله! قلیش! درز: (~s in the table).
(۲) ژماردن بهموی لهلهکردن یا قلیش تیکردن پوویهکوه.
لهکاتی خویدا! له درا ههناسه!
(He showed up in the nick of time and rescued her.)
nickle (nik'li), *n.* (۱) نیکل. جوزه کانزایهکه.
(۲) نیکل: دراوی پینج فلسی نهمهرکاوه کهندها.
v.t. پووکمش کردن به "نیکل".
nicker (nik'er), *n.* [British Dial.], (۱) حيله: لووشکلووشک.
(۲) پینکین! زهردهخه.
v.t. [British Dial.], (۱) حیلاندن! لووشکلووشک کردن.
(۲) پینکین! زهردهخهنگرتن.
nick-nack (nik'nak'), *n.* = nickknack.
nickname (nik'nām'), *n.* (۱) نازانو: که دهرنئ له مرؤ، شوین. یا.
شت لهپوری خوشمیریستی یا سووکییمه: (Fatty, Shorty, etc.).
(۲) نازانو (مرؤ):
(Robert بۆ Bob + James بۆ Jim + David بۆ Dave)
v.t. (۱) نازانولینان. (۲) ناوی همله لینان! به ناوی همله بانگ کردن.
nicotine (nik'ə-tēn', nik'ə-tin), *n.* نیکوتین. ژهری تووتن.
nidificate (nid'ə-fi-kāt'), *v.t.* هیلانکردن.
-nidification (*n.*).
nidify (nid'ə-fi'), *v.t.* هیلانکردن.
nidus (nī'dəs), *n.* (۱) هیلان (بهتابیهتی هی جالانوکوه جانوم).
(۲) هیلان یا جینی هملینان و پهرسهندن! (۱) جینی پمیدابوون و پهرسهندن
تهنی یک شانهیی (ب) جینی پهرسهندن میکرۆب! سمرچاروی نهخۆشی.
(۱) برزا یا خوشکهای مینه! کچی برا یا خوشک.
(۲) کچی ئن خوشک و ئن براو شووبراوش.
(۳) زوله کچی پیاویکی نایینی گهری وک قمشه له سدانی ناومراستدا.
niello (ni-el'ō), *n.* (۱) نل: دایزیهیکی رهشه له گوگرد و قورقوشم.
زئوو مس پینکدیت. (۲) پووکمشکاری بهم دایزیه.
(۳) شتیکی پووکمش کراو بهم دایزیه.
v.t. پووکمش کردن یا پازاندنوه بهم دایزیه.
nifty (nif'ti), *adj.* [Slang], (۱) نایاب! باش و جوان و پیک (مهرگ)!

- چاک.
قسمی قوت.
n. [Slang],
niggard (nig'ērd), *n.* کمینکی رهزیل! کمینکی پوولهکی.
adj. رهزیل! پوولهکی! پارهپیس! بهرچاوتنگ.
niggardly (nig'ērd-li), *adj.* (۱) رهزیل! پوولهکی.
(۲) کم! نهختیک! (a ~ sum).
adv. رهزیلانه! پوولهکیانه! به بهرچاوتنگی.
-niggardliness (*n.*). قولهرمش (لهپوری سووکییمه).
nigger (nig'ēr), *n.* (۱) خۆ خهریک کردن به شتی هیچوپوچهره.
niggle (nig'li), *v.t.* (۲) سکااکردن له شتی هیچوپوچ! همیش بهختی بن جی کرتن.
nigh (ni), *adv.* [Archaic or Dial.], (۱) نزیک (کات، شوین).
(۲) نزیکگی.
adj. [Archaic or Dial.], (۱) نزیک. (۲) یهکسهر! قهدب.
(۳) له لای چهپ (وولاخ، ئوتومبیل). (۴) رهزیل و ناپهسند.
prep. [Archaic or Dial.], نزیک.
v.i. & v.t. ئی نزیکبوونوه.
night (nit), *n.* (۱) شو! شوگار. (۲) تاریکی. (۳) تاریکی (مهجان)!
کاتی نمرانی و پئی پاست وون کردن! کاتی دئوارو ناخۆشی.
(ب) کاتی خم. (ج) مردن.
شو! بۆ شو! هی شو.
به نامهنگ شو بردنهر.
شو! پۆز! همیش.
شوگویری.
(۱) کلوی نووستن! تهبله نارنجیکه.
(۲) [Colloq.], پینکی خواردنهری کجای به لهپیش نووستندا دهخویرتهوه.
night clothes, جلی شو! جلی نووستن (وهک بیجامه).
night club, یانه شو! سهماخانه! تیاتر.
night-dress (nīt'dres'), *n.* (۱) کراسی نووستنی ژانه!
شوکراسی نافرهت. (۲) night clothes.
nightfall (nīt'fōl'), *n.* شو داهاتن! تاریک داهاتن.
nightgown (nīt'goun'), *n.* (۱) کراسی نووستنی ژان!
شوکراسی نافرهت و مندل. (۲) کراسی نووستنی پیاوانه.
nighthawk (nīt'hōk'), *n.* (۱) هملوی شو. (۲) کمینکی شووکی!
کهسینکه که تا درهنگ نیش دهکات یا دادهنیش.
night heron, شاهوی شو! شاهویهکه به شو تاریک و لیلی دهگهری.
nightingale (nīt'n-gāl', nīt'iq-gāl'), *n.* بلبل! بولبول.
night letter, برووسکی شو! برووسکیهکه به شو دهرنیرئ و پۆزی
دوایی دهگهرنئ له هی پۆز همرانتره.
night light, چرای شو! گلۆپینکی کره به دریزایی شو له پارهوی مالدا
دهسووتن.
nightlong (nīt'lōng'), *adj.* ههمو شو بمردهوامه.
adv. به دریزایی شو.
nightly (nīt'li), *adj.* (۱) شووی! هی شووی.
(۲) شوانه! ههمو شووینک پوودهات: (~ performances).
adv. (۱) له شهود! هی شو. (۲) ههمو شووینک.
nightmare (nīt'mār'), *n.* (۱) میردهزه! دیوهمه! مۆتهکه.
(۲) بهسهراتینکی زور ناخۆش.
nightmarish (nīt'mār'ish), *adj.* میردهزهیی! دیوهمهیی:
(a ~ experience in jail)
(۱) گونه بهپوری شو. (۲) کمینکی شووکی! کهسینکه که شو,
تا درهنگ نیش دهکات یا دادهنیش.
nightrider (nīt'ri'dēr), *n.* نهمسپ سواری شو! نهنامی دهسپهیک.
نهمسپ سواری شهلای دهماخ کردوه که به شو دهگهران و خهلکیان بهچهترسین
دهکردو دهستدریژیان دهکرد (له ناوچهکانی خواری نهمهرکا).

- egg nog** (ɛɡnɒɡ) (۱) گورچیکى چوڭ.
- noggin** (nɒɡˈɪn), *n.* (۲) پىئوتىبىكى بچىرىنى حواردنەوئى كحوئىيە.
- (۳) [Colloq.] سەر؛ كەللە.
- nogging** (nɒɡˈɪŋ), *n.* خشتەكارى ئاۋ چوارچىنەۋى دار.
- Noh, noh** (nɒ), *n.* جۈرە شاۋ، گىرىيەكى يابانچىيە
- رووشەي (۱) "بىيەنە".
- noil** (noil), *n.* (۱) خورى گرى خواردوۋى يا ئالۇسكاۋ.
- (۲) پېزۋەلى خورى ۋە ئۆگە تىسك.
- noise** (noiz), *n.* (۱) دەنگەدەنگ؛ دەنگى بەرزو ئاسان؛ ھەرا ھەرا؛
- غەلبەغەلب؛ ھەرا ھەرا (۲) (b) دەنگ. (ب) دەنگى چارەپوان نەكراۋ؛
- تەقەتەق؛ تەقەپەرە (۳) [Obs.]. ووتوۋات؛ مۇمۇقۇ؛ قارەقار.
- (۴) ووزوۋر؛ رادىو. تەلەفون؛ خشەخش.
- v.t.* قارىختەنەو
- v.i.* (۱) ئۆزۈڭۈزى كۆرۈن؛ بە دەنگى بەرز قەسەكردن؛ دەمەۋىرى كۆرۈن.
- (۲) دەنگەدەنگ كۆرۈن
- noiseless** (noizˈlis), *adj.* بىن دەنگ؛ بىن چىركە؛ كپ
- noisemaker** (noizˈmāk ɛr), *n.* دەنگەدەنگەر (بەتايىيەتى فېقەۋ
- زەنگى ئامەسك ۋە مەۋەند)
- noisily** (noizˈə-li), *adv.* بە دەنگەدەنگ؛ بە دەنگى زل؛ بە غەلبەغەلب.
- noisiness** (noizˈi-nis), *n.* دەنگ بەررى؛ دەنگەدەنگ ھاتن؛
- غەلبەغەلب ھاتن؛ دەنگ زور ھاتن (ئامەن).
- noisome** (noiˈsəm), *adj.* (۱) زىيانەخش؛ بۇ تەندىروستى خراپ
- (۲) يۈگەن؛ پېس (a ~ odor).
- noisy** (noizˈi), *adj.* (۱) دەنگ زل؛ دەنگ گەۋرە؛ دەنگى زور ئىۋەدەت؛
- دەنگاۋى. (۲) پەر لە دەنگەدەنگ؛ پەر لە غەلبەغەلب (the ~ city).
- noma** (nɒˈmə), *n.* بىرىنى دەم؛ بەتايىيەتى لە مەندالدا.
- nomad** (nɒˈmad, nomˈad), *n.* (۱) كۆچەر؛ رەۋەند؛ دەشتەكى
- (۲) گەۋز؛ لاسەگۈر
- adj.* كۆچەر؛ گەۋز.
- nomadic** (nɒ-madˈɪk), *adj.* ھى كۆچەر؛ كۆچەرى؛
- (They lead a ~ life.)
- nomadism** (nɒˈmad-izˈm, nomˈad-izˈm), *n.* كۆچەرلىتى؛
- ئۇيانى كۆچەرى
- no man's land**, (۱) زەۋى بەرەلە؛ جۈلەۋانى؛ زەۋى بىن خاۋەن.
- (۲) مەيدانى سوان دىۋ لەشكرى جەنگاۋەر كە ھىچيان بۇيان نەگىرى.
- (۳) ئاۋچەبەكە كە كەس نەۋىرى بۇ بېچ لەبەر مەترسى ۋە ئاۋەر.
- nomarch** (nomˈɑrk), *n.* ھەماۋەرەۋى ئاۋچەبەكى يۇنان
- nom de guerre** (nɒn də ɡɑˈr), [Fr.], ئاۋى نەننى؛ سەربازى؛
- ھەرمەنسى
- nom de plume** (nomˈ də plɒm), [Fr.], ئاۋى نەننى ئوۋسەر
- nome** (nɒm), *n.* ئاۋچەبەكى مىسىرى كۆن ۋە يۇنانى ئىستى.
- (۱) بانگەرى ئاۋى مىۋان
- nomenclator** (nɒˈmən-klāˈtɛr), *n.* پېشاندەرى جەن مىۋان لەسەر مىزى خوان (لە بۇماي كۇندا).
- (۲) ئاۋلىنەر؛ ئرانت. ھونە؛ زائى ئاۋلىنەر؛ ئاۋدزەرەۋە بۇ شتى تازە.
- (۱) ئاۋلىنەر؛ ئرانت. ھونە؛ زائى ئاۋلىنەر؛ ئاۋدزەرەۋە بۇ شتى تازە.
- nomenclature** (nɒˈmən-klāˈchɛr), *n.* ھونە؛ ئاۋان (۲) شىۋە ۋە چۇننىتى ئاۋلىنەر لە لىقىكى زانست يا ھونەدا.
- (۳) سەرجمى زاراۋە ئاۋى لىقىكى زانست يا ھونە.
- nominal** (nomˈə-nl), *adj.* (۱) ھى ئاۋ؛ تايىيەتى بە ئاۋ.
- (۲) ھى ئاۋ (پىزماۋ). (۳) ھەر بەئاۋ؛ تەننا بەئاۋ (a ~ leader).
- (۴) كەم؛ زور كەم (a ~ fee)
- n.* ووشەبەكە كە نە شىۋە كىرداردا لە ئاۋ دەچن

-nominally (*adv.*).

nominalism (nomˈə-nl-izˈm), *n.* ھەلسەفەبەكە دەلىت كە

پىروپاۋەرى پۈت تەننا لە مېشكدا ھەز ھەر بەئاۋ بۈونى راستەقىيەت ئىيە.

- nominalist (*n.*); nominalistic (*adj.*).
- nominal value**, بەماي بەئاۋ.
- nominal wages**, مورچەي بەئاۋ؛ مورچەبەكە كە بەگۈزەۋى ھىندى
- پارەكە لىكەدەرتتەرە نەك بەگۈزەۋى نە شتەنى كە بەر پارەيە دەكېرىت، واتە
- نرخى راستەقىيەتى پارەكە.
- nominate** (nomˈə-nāt), *v.t.* (۱) ئاۋان؛ ئاۋلىنەر؛ دىيارى كۆرۈن.
- (۲) دانان لەسەر كار؛ دامەزاندن.
- (۳) پالاۋتن (ھەلبۇزاردن)؛ نامزەدكردن (to ~ someone for president).
- nominator** (*n.*).
- nomination** (nomˈə-nāˈshən), *n.* (۱) دانان لەسەر كار؛
- دانان بە كاربەدەست؛ دامەزاندن. (۲) پالاۋتن (ھەلبۇزاردن)؛ نامزەدكردن؛
- نامزەدكارى.
- nominate** (nomˈi-nə-tiv), *adj.* (۱) دانان لەسەر كار (نەك)
- ھەلبۇزاردن؛ دامەزاندن. (۲) ئاۋى كەسىكى پىۋەيە: (a ~ will).
- (۳) بارى بىكەر (پىزماۋ).
- n.* (۱) بارى بىكەر (پىزماۋ). (۲) ووشەبەكە كە لەم بارەدا بىن.
- nominee** (nomˈə-nē), *n.* كەسىكى پالاۋتراۋ (ھەلبۇزاردن)؛
- نامزەدكار
- nomogram** (nɒ-mogˈrəm), *n.* نەخشى نەندامى.
- nomography** (nɒ-mogˈrə-fi), *n.* - nomogram.
- nomology** (nɒ-molˈə-ji), *n.* زانستى ياساۋ ياسادانان؛
- زانستى ياساۋ سىروشتى ۋە زىرىتى.
- nomy**, پاشگىرىكە بەماناۋ؛ زانستى فلانە شت، زانستى پىنخراۋ بەپىنى
- نەخشەبەكى تايىيەتى: (astronomy).
- non-** (non), پىشگىرىكە بەماناۋ؛ نە؛ بىن؛ ۋا ئىيە؛ نا؛
- (nonresident, non-American, nonathletic)
- non-age** (nonˈij, nɒˈnij), *n.* (۱) تەمەنى مەندالى ۋە ھەزمەي؛
- تەمەنى لە بېستۋىكە سال كەمتر. (۲) (۱) ھەزمەي؛ كالۋىكى.
- (ب) ساۋاي؛ قۇناغى سەرەتايى
- nonagenarian** (nonˈə-ji-nārˈi-ən), *adj.* (۱) نەرسەسالە؛
- تەمەنى نەۋەد سال زىاتەر. (۲) تايىيەتى بە تەمەنى نەۋەد سال ۋە زىاتەر
- n.* كەسىكى نەۋەد سال؛ كەسىكى نەۋەد سال ۋە بەرمەۋىۋور.
- non-aggression pact**, پەيمانى لاشەۋى؛ پەيمانى ئاجەنگاۋەرى.
- nonagon** (nonˈə-gon), *n.* ئۇلا؛ ئۇلاي؛ ئۇگۇشەي؛ پەۋى ئۇلا.
- non-aligned** (nonˈə-līnd), *adj.* بىن لاين (ۋولات)؛ نەندامى ھىچ
- پەيمانىكى جەنگ ئىيە: (a ~ nation).
- non-alignment** (nonˈə-līnˈmɒnt), *n.* بىن لاين (ۋولات)؛
- نەندامى ھىچ پەيمانىكى جەنگ نەبۈن.
- nonce** (nɒns), *n.* بۇ ئىستى؛ تەننا بۇ نەم بەكارمەننە (ۋوشە)؛
- ھەر بۇ نەمجارە. (بەتايىيەتى لەم ۋوتەيەدا: "for the nonce").
- nonce word**, ووشەبەكى داتاشراۋ بۇ بەكارمەننە تايىيەتى.
- non-chalance** (nonˈʃa-ləns, nonˈʃa-ləns), *n.* بېياكى؛
- لامسەلايى.
- non-chalant** (nonˈʃa-lənt, nonˈʃa-lənt), *adj.* (۱) سارد؛
- (ھەست، ھەلۋىست)؛ بىن جۇش. (۲) بېياك؛ لاسەرلا
- non-com** (nonˈkom), *n.* [Colloq.], = non-commissioned officer.
- non-combatant** (non-komˈbə-tənt, non-kumˈbə-tənt),
- (۱) شەپنەكەر؛ كەسىكە كە لە سوپادايە، بەلام ئاچىتە مەيدانى جەنگەرە
- (۲) ھەك، قەشە، چىشتەكەر... ھەتد. (۳) شارستانىيەك لەكاتى جەنگدا؛
- شارنشىن؛ سويل.
- adj.* (۱) تايىيەتى بە نەندامانى شەپنەكەرى سوپا.
- (۲) تايىيەتى بە سويل؛ شارنشىن.
- non-commissioned officer**, ئەلسەمبار.
- non-committal** (non-kə-mitˈl), *adj.* خۇجە ھىچ لايكەدا ساغ

non-compliance

نەكەرە: نە ئىرەو نە ئەرئ: (a ~ answer, attitude, etc.)

non-compliance (non kəm-pli'əns), *n.* پەيپەرى نەكەرن: مەل نەدان

non compos mentis (non kom'pəs men'tis), [L.] مېشك: ئاتەراو: مېشك تېكچوو

non-conductor (non kən-duk'tēr), *n.* نەگەيىن: نەلەكەرىك: گەرما: دەنگ

non-conformist (non kən-fôr'mist), *n.* پەيپەرى نەكەرى باوو: نەرىتى كۆمەلەكەي: نەگونجاو لەگەل كۆمەلەكەيدا لە يېرپاۋا ھەلوئىست و پەرۋىشتىدا: شوئىن يېرپاۋا خۇ كەرتوو.

non-conformity (non kən-fôr'mə-ti), [N-], *n.* پەيپەرى: نەكەرنى كلىسىيە ئىنگىلىزى: (۲) يېرپاۋا ھەلوئىستى پەيپەرى نەكەرانى

كلىسىيە ئىنگىلىزى: (۳) پەيپەرى نەكەرنى باوو نەرىتى كۆمەلى خۇ: نەگونجاو لەگەل يېرپاۋا ھەلوئىستى كۆمەلى خۇداو لەسەر يېرپاۋا خۇ پۇشقىن.

non-cooperation (non kō-op'ə-rā'shən), *n.* ئاھاركارى: ھاۋكارى نەكەرن

non-descript (non'di-skript'), *adj.* ھەرەمە: ئاتايەتتى: ئاجايىوازا: كەسنىك يا شىئىكى ئاتايەتتى و جيانەكراۋە لە كەسان يا شىتى تر.

none (nun), *pron.* كەس: ھىچ كەس: (۱) كەس: ھىچ كەس: (N~ but Jack can do it.)

(۲) ھىچ: ھىچ كەس: ھىچ شىئىك: (There are ~ on the table.)

n. ھىچى: ھىچ: (I want ~ of it.)

adv. ھىچ: ھىچ جۈزىك: (He is ~ the stronger for it.)

non-entity (non-en'tə-ti), *n.* نەبۇون: شىئىكى نەبۇون: (۲) كەسنىكى ھىچ ۋىچۈچ: كەسنىكى بىن بايەخ ۋىچۈچ بىن نەدراۋ.

nones (nōnz), *n. pl.* پۇزى حەۋەتى مانكى نەۋىزۇ باران بىران: پوۋشەپرو گەلپۇزان و پۇزى پىنچەمى مانگەكانى تر (سالنامە پۇمانى).

(۲) (۱) ھەسر: (ب) ئوۋى ھەسر (خاچ پەرسىتى): ئاپتورىست: بىئورىست نىچە: **nonessential** (non'ɪ-sen'shəl), *adj.*

n. كەسنىك يا شىئىكى ئاپتورىست: كەسنىك يا شىئىكى بىن ھاۋتا: **nonesuch** (nun'such'), *n.*

بىن ۋىنە: جۈرە سىۋىكە: لەگەل نەۋەشدا: **none-the-less,**

non-existence (non'ɪg-zis'təns), *n.* نەبۇون: شىئىكى نەبۇو: شىئىك كە بوۋنى نەبىن.

-non-existent (adj.). جىيەجى نەكەرن يا خىستە: پىشت گۈي نەركى سەرشان (ياسا).

non-intervention (non'ɪn-tēr-ven'shən), *n.* دەست نەكىشانە: ئاۋ (كاروبارى ۋولاتى تر): دەست نەخستە ئاۋ: دەستدۇرۇش نەكەرن.

non-joinder (non-join'dēr), *n.* ئاتەراۋى داۋانامە (دادگا): مەل كەچ نەكەر بۇ پاشا يا مېرى.

non-juror (non-joor'ēr), *n.* قەشەي كلىسىيە ئىنگىلىزى مەل كەچ نەكەر بۇ پاشا ۋىيامو مارى: ۋىنى لە سانى ۱۶۸۹ دا.

non-metal (non-met'əl, non'met'əl), *n.* ئاكانزا: ۋەك: كاربۇن: ئۇكسجىن: ئاترۇجىن.

non-metallic (non-met'əl-ik, non'met'əl-ik), *adj.* ئاكانزا: بىن ھاۋتا: بىن ۋىنە: كەسنىكى بىن ھاۋتا يا بىن ۋىنە

non-plus (non-plus', non'plus), *n.* سەر ئى شىۋان: سەر ئى تىكچون: سەر ئى شىۋاۋى.

v.t. سەر ئى شىۋاندىن: سەر ئى تىكدان: بىن بىرەمە: **non-productive** (non'prə-duk'tiv), *adj.*

بىن سوۋد: بىن بەر: (a ~ plan) بىن بىرەمە: بە شت ھىنانە بىرەمە ھەرىك نىچە:

noose

(Clerks and salesmen are ~ presonnel.)

non-profit (non-prof'it), *adj.* ئاسوۋى: بۇ سوۋد دانەتراۋە: مەبەستى قازانچ نىچە: (a ~ organization)

non-residence (non-rez'ə-dəns), *n.* ئانىشتەجىنى: **non-resident** (non-rez'ə-dənt), *adj.* ئانىشتەجىنى:

(۱) ئانىشتەجىنى: نىشتەجىنى سەردەمى: (۲) كەسنىك كە نىشتەجىنى شوئىكى سوۋرە لە شوئىنى كار يا خۇندىنىچەۋە.

non-resistance (non'ri-zis'təns), *n.* بىرەھلىستى نەكەرن: ملدان: **non-resistant** (non'ri-zis'tənt), *adj.* بىرەھلىستى نەكەر: ملدەر:

بىرەھلىستى نەكەر: ئاشتىخۇزا: لاشەر: ملكچ: (۱) نەبەستەرەۋە: **non-restrictive** (non'ri-strik'tiv), *adj.*

(۲) ئايەتتى بە ۋوشەيەك يا دەستەۋاژەيەك كە ماناي رىستەكەي لەسەر بەند نىچەۋە نەكەر لايىش بىرى رىستەكە ماناگەي ھەر دەبەخىش (پۇزمان)

(۳) ۋەك دەستەۋاژەي ئىۋان يەرگولەكانى نەم رىستەيە: (John, who is six feet tall, is younger than Bill.)

non-sectarian (non'sek-tār'i-ən), *adj.* بىن پەيۋەندى بە ھىچ: تىرمەيەكى ئايىنىچەۋە:

nonsense (non'sens, non'səns), *n.* قەسەي ھىچ ۋىچۈچ: كوردەۋى بىن مانا: قەسەي ھەلەق ۋەمەلەق:

(۲) شىتى ھىچ ۋىچۈچ: شىتى بىن بايەخ: (۳) پەۋوشىتى كەرانەۋ بىن مانايانە بىن مانا: ھىچ ۋىچۈچ بىن مانا: ناچى بە مېشكدا: (~ remarks)

non-sequitur (non-sek'wi-tēr), *n.* نەنجامى بىن مانا: نەنجامى بىن پەيۋەندى لەم بەلگەيەۋە كە ئىۋەۋى ۋەرگىراۋە:

(I am certain that all Germans like opera because I have not met one who did not like it.)

(۲) ۋوشەيەكە كە ھىچ پەيۋەندى نەبىت بە نەۋانەي لەپىشىيەۋە ھاۋتون نەخزاۋ (تايە): ئاخۇج:

non-skid (non'skid'), *adj.* بىن ۋەستان: بەردەۋام: يەكپىن: **non-stop** (non'stop'), *adj.*

(a ~ flight) **non-such** (nun'such'), *n.* = nonesuch.

non-verbal (non-vür'b'l), *adj.* بىن زارەكى: بىن قەسەكەرن: بىن دەنگ: (~ communication)

non-viable (non-vī'ə-b'l), *adj.* (۱) ئاتۋانى زىانى نىچە: ئاتۋانى بۇيى ۋەرە بىن: (a ~ fetus)

(۲) سەرنەگى: ئاكرەندى: لاشەرىتى: پۇيازى لاشەرىۋ: ئاشتىخۇزاۋى (بۇ چاك كەرن ۋىچۈرىنى كۆمەل).

non-violence (non-vī'ə-ləns), *n.* (۱) كەسنىكى ساۋىلەكە يا بىن مېشك: (۲) [Slang] سەر: كەللەسەر

non-violent (adj.); non-violently (adv.). ئالە مەكەرنۇنى يا سىپاگىتى: (۱) قوۋىن: قوۋىنە

(۲) پەنا: كۆشە: شوئىنى لاتەرىك: پەناگا: **noodle** (nōō'd'l), *n.*

noodle (nōō'd'l), *n.* (۱) ئىۋەپۇ: (۲) قاف: پۇيە: نەپەپ: (in the ~ of his life)

(Rare or Poetic) (۱) ئىۋەمەشۋ: (ب) شوئىنى مانگ لە ئىۋەمەشۋ: كاتى ئىۋەپۇ: ئىۋەپۇ: **noonday** (nōōn'dā'), *n. & adj.*

no-one (nō'wun', nō'ən), *pron.* = no one. ھىچ كەس: كەس:

no one, (۱) ئىۋەپۇ: **nooning** (nōōn'ɪŋ), *n.* [Archaic or Dial.]

(۲) پىشۋى ئىۋەپۇ: (۲) ئانى ئىۋەپۇ: ۋەمى ئىۋەپۇ: قارەلتى: **noon-tide** (nōōn'tid'), *n.* = noon.

noon-time (nōōn'tim'), *n.* = noon. (۱) قولفەي پەتو گورىس: قولفەي كەمەند: ھەلواسىن: **noose** (noōs), *n.*

northwestwards

بەرەو باکورى پۇژئاوا. (۲) لە باکورى پۇژئاوا: (a ~ wind).
northwestwards (nōrth 'west'wērdz), *adv.* = northwestward.

Norwegian (nōr-wē'jən), *adj.* نەروىجى (گەل. زمان. كەلتوى)
n. (۱) ھارولايەكى نەروىج؛ كەسىكى نەروىجى
(۲) زمانى نەروىجى.

nose (nōz), *n.* (۱) لوت؛ كەپو (۲) لىز (۳) ھەستى بۇن كەرن
(۴) (ل) بۇن (ب) بە بۇن دۆزىنەرە. (۵) بەشىكى دەرىڧو كە لە لوت بچن
(وەك لولەى مەسىنەر قۇرى، لوتى فېزكەر بەلەو كەشتى).
(۶) [British Slang]. سوسە؛ سىخو؛ جاسوس.

v.t. (۱) بە بۇن دۆزىنەرە؛ بۇن كەرن. (۲) لوت لىخشانە؛ لوت لى مەلەسون.
(۳) بە لوت يا بەشى پىشەرە پىگەرنەرە.
(The ship ~d its way into the harbor.)

(۴) بە ناستە بەزانە.
v.t. (۱) بۇن كەرن. (۲) خۆتەنەلقورتان (كاروبارى خەلك).
(۳) بەرەو پىشەرە چوون. (۴) [British Slang]. سوسەى كەرن؛
سىخو كەرن.

by a nose, (۱) بە ئەمەندەى لوتىك يا لىزىك (پىشەركىنى نەسپ).
(۲) بە ناستە؛ ئەمەندەى ئەختىك.

count noses, سەر ۇماردن كۆر. دەنگدانى ئەنجومەن.
cut off one's nose to spite one's face, زيان لە خۇدان لە رقى خۇ.
follow one's nose, (۱) يەكسەر بەرەو پىشەرە پۇشتن.
(۲) شوئىر ھەستى خۇ كەوتن؛ بۇن كەرن (مەجان)
lead by the nose, بەتەواى لەزىر پىگەندا بوون؛
بەتەواى لەزىر دەستدا بوون؛

(She is leading her husband by the nose.)
look down one's nose at, [Colloq.], بە چاوى سووك سەركەرن.
on the nose, [Slang], بەتەواى؛ بەنى كەمۇ زيان.
pay through the nose, پارەى زۇر پىدان؛ زۇر گران كەوتن لەسەر.
poke one's nose into, خۆتەنەلقورتان؛ دەست تىخست (كاروبارى
خەلك).

turn up one's nose at, بە ھىچ دانەن؛ پىن رازى ئەبوون؛
گالتەپىكرەن

under one's (very) nose, بە ئاشكر؛ بە بەرچاوەرە.
nose bag, توورەكەى وۇلاخ
noseband (nōz'band), *n.* بەشى سەرلوتى نغارو پەشمە.
nosebleed (nōz'blēd), *n.* خوئىن پۇژ؛ نووت پۇژان.
nosedive (nōz'dīv), *v.t.* كەوتنەخوارەوى خىراو لەپرو
سەرەرمو خور (فېزكە).

nose dive, (۱) كەوتنەخوارەوى خىراو لەپرو فېزكە سەرەرمو خوار.
(۲) ھاتنەخوارەوى كەمۇ خىراو يەكجار: (Oil prices took a ~).
nosegay (nōz'gā), *n.* چەپكە گول؛ دەستە گول.
nosepiece (nōz'pēs), *n.* (۱) ئەو بەشى كەلوزىن كە لوت دەپارنىزى.
(۲) noseband (۳) ئەو بەشى لە لوت دەچن (سەرى سۇندە).

(۴) پردى سەرلوتى چاويلەك
(۱) ئەلقى لوتى وۇلاخ يا گياندارى تر (بۇ پاكىشانى بە پەت
يا زنجىر). ۲. لوتەوانە

nose ring, (۱) ئەلقى لوتى وۇلاخ يا گياندارى تر (بۇ پاكىشانى بە پەت
يا زنجىر). ۲. لوتەوانە

nosey (nōz'i), *adj.* = nosy.
noso-, nos- (nō'sō, nos'a), پىشەركە بەماناى نەخۇشى.

nosology (nō-sol'a-jī), *n.* (۱) پۇل كەرسى نەخۇشى؛ ھاپۇل كەرنى
نەخۇشى. ۲. زانستى ھاپۇل كەرنى نەخۇشى (پىشەركەوانى).

nostalgia (nos-tal'jā, nos-tal'ji-a), *n.* (۱) بىرى مانەرە كەرن؛
يادى نىشتەمان كەرن. (۲) خۇزگە خواستق بۇ جارى جاران؛ خۇزگە خواستق
بۇ شتى راپوردو لەدەست چو؛ خۇزگە خواستق بە گەرەنەرە بۇ راپوردو.
-nostalgic (*adj.*).

note

زانستى بىرى؛ پىرىناسى.
nostology (nos-tol'a-jī), *n.*
nostril (nos'trəl), *n.* كۈنە لوت

nostrum (nos'trəm), *n.* (۱) دەرمانى خۇمانى؛ دەرمانى نەئىنى.
(ب) دەرمانى ساختە؛ دەرمانى پىشت پىن نەبەستراو (۲) دەرمانى ھەموو

تەنگوچەلەمەيەكى كۆمەلەيتى و پامىارى؛ دەرمانى ھەموو دەردىك.
nosy, nosey (nōz'i), *adj.* [Colloq.]. خەن بە سوسە كەر؛

خەزكەر بە نەئىنى زانن؛ زۇر بە پىرسار.
-nosiness (*n.*).

not (not), *adv.* ئە؛ نا؛ نەخىر؛ ھىچ.
nota bene (nō'tə bē'ni), [L.], تىببىنى؛ باش سەرنجى لى بەدە.

notability (nō'tə-bil'a-ti), *n.* (۱) كەسىكى ناسراو يا ناودار
(۲) ناودارىتى؛ ناسراوى؛ بەناوبانگى؛ دىارى؛ سەرنج پاكىشى.

notable (nō'tə-b'l), *adj.* سەرنج پاكىش؛ شايانى باس؛ ديار؛ بەناو؛
ناسراو.

n. كەسىكى بەناو؛ كەسىكى ناسراو يا بەناوبانگ.
notably (nō'tə-bli), *adv.* (۱) بەتايبەتتى.

(۲) تا پادەيەكى زۇر؛ ئىچكار.
(۱) تايبەتتى بە دانووس.

(۲) ئامادەكراو مۇكرالەلەين دانووسەرە.
notarize (nō'tə-rīz'), *v.t.* مۇكرەننى بروتامەيك لەلەين

دانووسەرە: (to ~ a document, petition, etc.).
-notarization (*n.*).

notary (nō'tēr-i), *n.* = notary public.
notary public, دانووس؛ بروتامە مۇكرەن.

notation (nō-tā'shən), *n.* (۱) بەكارھىنانى نىشانە لەباتى ووشو.
دەستەواژە و ژمارە. (۲) كۆمەلەك نىشانەى وھا (ژمارە و پىوان، نۆتەى مۇسىقا)

(۳) تىببىنى؛ تىببىنىكارى؛ تىببىنى نووسىن.
(۴) تىببىنى پەراوئىزى پەرتووك و پەراو؛ تىببىنى؛ يادداشت.

notch (noch), *n.* (۱) سزىك لە شىئەى خەوتدا؛ قلىشىكى وھا.
(۲) دەرمەند؛ گەل؛ چەم؛ بارىكە پىى شاخ.

(His average dropped a ~). [Colloq.], پەلە؛ كرى؛ نەمرە: (~ a ~ of sadness).
v.t. (۱) قلىشى وھ ژمارە ھەوت لەسەر ھەلەكەندن.

(۲) ژماردن بە ھەلەكەندى درزى وھ ھەوت لەسەر دار.
note (nōt), *n.* (۱) نىشانە: (a ~ of sadness).

(۲) گرنگى؛ ناودارى؛ ناسراوى؛ شايانى باس: (a person of ~).
(۳) نىشانە (وەك نىشانەى پىرسار يا سەرسامى لە نووسىندا).

(۴) تىببىنى؛ سەرنج: (Please take ~ of this.).
(۵) يادداشت. (۶) يادنامە (دىپلوماسى).

(۷) پەراوئىزى؛ تىببىنى پەراوئىزى.
(۸) بانقە نۆت؛ كومپالە؛ بروتامەى دارايى؛

(a promissory ~; a bank ~)
(۹) بانگ؛ بانگەوا؛ دەنگ. (۱۰) خۆندىنى بالندە.

(۱۱) نىشانە پىن ووتن. [Archaic or Poetic], ئاواز؛ گۇزائى؛ نەوا
(۱۲) (ل) نۆتەى مۇسىقا. (ب) نىشانەى نۆتەيەكى وھا.

(ج) نوگەمى پىانو يا ئامىزى مۇسىقائى تر.
(۱) سەرنج پىدان؛ تىببىنى كەرن؛ تىببىنى.

(۲) تىببىنى بە نووسىن؛ نووسىن؛ خستە سەر كاغەز.
(۳) ناوبردن؛ ناوھىنان. (۴) نىشانەى نەو بوون؛ وا گەياندن.

(۵) لە پەراوئىزدا نووسىن؛ پوونكرەتەرە لە پەراوئىزدا.
(۶) نۆتەى مۇسىقا نووسىن

compare notes, بىروپا تىببىنى بەراوردكەرن؛ باس كەرن.
strike the right note, پىكان (نووسىن، ووتن، كەردار... ھەتد)؛

كەرنى شتىك بە جوانى و بەبى زىادو كەمى.
take notes, تىببىنى نووسىن.
take note of, سەرنج پىدان؛ سەركەرن.

notebook

notebook (nōt'book'), *n.*

noted (nōt'id), *adj.*

noteless (nōt'lis), *adj.*

note of hand, = promissory note.

note paper,

noteworthy (nōt'wūr'thi), *adj.*

-noteworthily (*adv.*); **noteworthiness** (*n.*).

nothing (nuth'ing), *n.*

- (۱) هیچ شتیک؛ هیچ
(۲) نه‌بودن؛ نه‌بودنی. (ب) بن بایه‌خی؛ ناگرنگی؛ هیچ‌وپوچی.
(۳) شتیک نه‌بود؛ شتیک که بوونی نه‌بن.
(۴) شتیک هیچ‌وپوچی یا بن بایه‌خ. (ب) کسینکی هیچ‌وپوچی یا بن بایه‌خ.
(۵) سفر، ژماره‌ویژوان.

adv.

- به هیچ جزینک؛ هیچ
(۱) خورایی؛ به‌لاش. (۲) بن سود؛ بن کفک؛ به هیچ چور.
(۳) به خوت و خورایی؛ به‌بن هیچ هویه.
(۴) به هیچ داننه؛ به هیچ‌وپوچی دانان؛
بایه‌خ بن نه‌دان؛ گوئ پین نه‌دان. (۲) تینه‌گیشتر؛ سر لی دهرن‌کردن.
(۲) به‌کارنه‌هینان؛ سود لی ورنه‌گرتن؛ نه‌کردن.

nothing but,

nothing doing, [Colloq.].

(۱) نا؛ نابین؛ په‌سند نه‌کردن؛ نه‌خیر.

(۲) بن سود؛ بن نه‌نجامه؛ سرناگری؛ به هیچ ناگات.

nothing less than,

nothing short of, = **nothing less than**.

think nothing of,

به ناسان دانان؛ به هیچ داننه؛ به هیچ نه‌زنان؛

نومنده نه‌گرتگ داننه‌ان.

to say nothing of,

نه‌گرتگ بانی نومیش هر نه‌کرت؛

به‌بن په‌جاوکردنی نومیش.

nothingness (nuth'ing-nis), *n.*

(۱) هیچینی؛ هیچی؛ نه‌بودن؛

نه‌بودنی. (۲) هیچ‌وپوچی؛ بن بایه‌خی؛ ناگرنگی؛ بن کفکی.

(۳) بن موشی. (۴) به‌تالی؛ شوینی به‌تال.

(۵) شتی هیچ‌وپوچی؛ شتیک بن بایه‌خ.

notice (nō'tis), *n.*

(۱) ناگاداری؛ ناگانامه؛ راگه‌یاندن؛ راگه‌یاندن‌نامه.

(۲) راپورتیک کورت (درباره‌ی په‌رتوک یا شانونامه‌یک تاره).

(۳) راگه‌یاندن ناگاداری نو‌سراو یا چاپکراو.

(۴) سرنج پیدان؛ گوئ پیدان؛ باک؛ سرنج.

(ب) رینر؛ پرتلگرتن؛ به جوانی له‌گه‌لدا جوولانه‌وه.

(۵) راگه‌یاندن (درباره‌ی دواپی پیژینانی قوتنه‌تار، په‌یمان یا په‌یوه‌ندی‌یک):

(*The tenant gave ~*.)

v.l. (۱) ناپردن؛ ناوه‌ینان؛ تیپینی کردن (ب) هه‌لسه‌نگاندن به‌کورتی.

(۲) سرنج پیدان؛ سه‌یرکردن؛ گوئ پیدان.

(ب) رینرگرتن؛ به جوانی له‌گه‌ل جوولانه‌وه. (۳) [Rare]، پین راگه‌یاندن.

serve notice,

پین راگه‌یاندن؛ ناگاداری کردن.

take notice,

سرنج پیدان؛ بینن؛ پرتلگرتن؛ گوئ پیدان؛ ناگاداربوون.

noticeable (nō'tis-ə-b'l), *adj.*

(۱) دیار؛ سرنج راگیش.

(۲) گرگ؛ شایانی سرنج پیدانه.

noticeably (nō'tis-ə-bli), *adv.*

(۱) به ناشرک؛ به شیره‌یک که

سرنج راگیش. (۲) تا راده‌یک زور؛ فینگار؛ زور.

notification (nō'tə-fi-kā'shən), *n.*

(۱) ناگادارکردن؛

پین راگه‌یاندن. (۲) ناگاداری؛ راگه‌یاندن؛ ناگانامه؛ راگه‌یاندن‌نامه.

notify (nō'tə-fi'), *v.l.*

پین راگه‌یاندن؛ ناگادارکردن.

-notifier (*n.*).

notion (nō'shən), *n.*

(۱) بیر؛ بیروپای گشتی.

(ب) بیر لیل یا ناپوون. (۲) برو؛ باوه؛ را.

novelty

(۲) تارم‌زو؛ هوس؛ میل. (۴) نیاز.

(۵) شتومکی بچوکی ناو فروشگا (وهک: دهری و دهری).

notional (nō'shən-l), *adj.*

(۱) بیروپای؛ تاییه‌تی به بیروپا.

(۲) تنها له میشکدایه و لوانه‌یشته پاست نه‌بن؛ خه‌یالی:

(*a ~ value of one's own skills*)

(۲) هوسباز؛ شوین بیر سیر کورتو.

(۴) مانای سر به‌خوی خوی هیه (پرتلگرتن).

noto-, **not-** (nō'tō, nō'tō),

notochord (nō'tō-kōrd'), *n.*

(۱) په‌تکی پشت؛ په‌تکی نمره کاری.

په‌په‌گه ده‌بین له گیانداره سره‌تاکاندا. (۲) په‌تکی نمره له نوله‌می

په‌په‌گه‌داره‌کاندا که له دواپیدا ده‌یته په‌په‌ی پشت.

notoriety (nō'tə-rī'ə-ti), *n.*

(۱) ناوینان؛ به‌دانای؛ نا‌توره؛

ناوینانگی خراپ. (۲) کسینکی ناوینان؛ کسینکی به‌دانای یا ناوینانگی پیس.

notorious (nō'tō-rī-əs, nō'tō'ri-əs), *adj.*

(۱) له هومو شوین.

پاس کراو؛ باش زانراو؛ پاو. (۲) به‌دانای ناوینان؛ ناو خراپ و هه‌میش

پاس کراو؛ به نا‌توره:

(*a ~ criminal, thief, smuggler, etc.*;

a city ~ for smog and traffic jams)

-notoriously (*adv.*); **notoriousness** (*n.*).

notwithstanding (not'with-stan'din), *prep.*

له‌گه‌ل نومشدا که؛ هرچی چهند: (*They traveled on, ~ the storm.*)

adv.

له‌گه‌ل نومشدا: (*They will do it, ~*.)

conj.

له‌گه‌ل نومشدا؛ هرچی چهند؛ له‌گه‌ل نومشدا.

nought (nôt), *n.* = **naught**.

noumenon (nōō'mi-non', nou'mi-non'), *n. pl. noumena*,

شتیک به میشک زگامی زانراو به‌بن یارم‌تی هه‌سته‌کان (فلسفه‌ی

"کانت")؛ شتی پوت، مانای، یا نادیار.

noun (noun), *n.*

(۱) خواردن پیدان؛ بوژاندنوم؛ گهره‌کردن؛

په‌ورمه‌کردن؛ به‌هیزکردن (زهری). (۲) هاندان؛ په‌ره پین سهند؛ بره‌پیدان.

(*to ~ feelings of love or hatred; to ~ friendship*)

nourishing (nūr'ish-in), *adj.*

بروین؛ بو تندرستی باشه؛

بوژیننوم: (*~ food*).

nourishment (nūr'ish-mənt), *n.*

(۱) خواردن پیدان؛ بوژاندنوم؛

په‌ورمه‌کردن؛ خواردن پیدان. (۲) خوارده‌مینی؛ خواردن به‌کفک؛ بروین.

شتیک به‌کفک بو په‌ره پین سهند و درژه‌پیدانی شتیک تر:

(*There is no ~ in that type of food.*)

nous (nōōs, nous), *n.*

میشک (فلسفه)؛ بیرکردنوم؛ تیکه‌یشتن.

nouveau riche (nōō'vō' rēsh'), [Fr.],

تازه پیاکومتو؛

تازه دوله‌مند؛ نه‌دی ویدی.

Nov., = **November**.

nova (nō'və), *n.*

نوستیره‌یک که له‌پ ده‌گشتنوم و له‌دای نوم.

به‌ره‌به‌ره کزده‌یته‌وه (نوستیره‌وانی).

novaculite (nō-vak'yoo-lit'), *n.*

جوړه به‌رینکه به‌ره‌مسانی لی.

درووست ده‌کرت.

novation (nō-vā'shən), *n.*

گوپینه‌وه به هی تازه (قرن، قوتنه‌تار،

په‌یمان... هتد)؛ تازه‌کردنوم.

novel (nov'l), *adj.*

تازه؛ نوئ؛ سیر؛ تازه‌باو؛ تازه‌داهاتو؛

(*a ~ idea*)

novel (nov'l), *n.*

(۱) چیرک؛ داستان؛ رومان.

(۲) شم جوړه نووسینه‌ی وژو.

کورت چیرک.

novelist (nov'l-ist), *n.*

چیرک نووس.

-novelistic (*adj.*).

novella (nō-vel'lā), *n.*

کورت چیرک؛ چیرک.

novelty (nov'l-ti), *n.*

(۱) تازه‌می؛ نوئی؛ خوشی و له‌تیکه‌می شتی.

۳. بټك: كۆتۈرمە؛ قىچچ.
۴. [Colloq.], مانا يا ئاۋىزىڭى چىۋىڭىك، مەبەست:
(the ~ of a story)
nubbin (nub'in), n.
(۱) كۈلۈ: گرى؛ تۈپەنلىكى بېچوك.
(۲) گۈلە گەنەشامىيەكى بېچوك يا ئاتماۋ.
(۳) مېۋە ئاتماۋ؛ شىنكى بېچوك لەچار توخمەكەيدە.
nubble (nub'l), n.
گرىنى بېچوك.
nubby (nub'i), adj.
گرىنپارۋى (قۇماش)؛ گرىن گرندار.
nubile (nōō'b'l, nū'bil), adj.
مىشۋ؛ بۇ شوۋىكرەن دەشەنت
مېۋى تەمەن و جۋانىمەۋ.
-nubility (n.).
nubilous (nōō'b'l-əs, nū'bil-əs), adj.
(۱) ھەۋارۋى؛ تەماۋى؛
تەمەنپارۋى (۲) لىل؛ ئاپتون؛ ئادىار.
nucha (nū'kə), n.
پىختىل
nuclear (nōō'kli-ēr, nū'kli-ēr), adj.
نۇقۇسى؛ گەردىلەيى.
nuclear energy,
يورۇنى ئەتۈمى؛ يورۇنى ئەتۈم.
nuclear fission,
كەرتىۋىنى ئەتۈم؛ بەرەلەۋىنى يورۇ.
nuclear physics,
فىزىئە ئەتۈسى.
nucleate (nōō'kli-it, nū'kli-āt'), adj.
ئاۋىكرە؛ ئاۋىپۇكرە.
v.t.
لەۋىرى ئاۋىك يا ئاۋىپۇك كۆكرەنەۋ.
v.t.
بۈۋى بە ئاۋىك يا بىناغە.
nuclei (nōō'kli-ī', nū'kli-ī'), n. plural of nucleus.
nucleus (nōō'kli-əs, nū'kli-əs), n.
(۱) ئاۋىك؛ ئاۋىپۇك؛ ئاۋىجەرگە.
(۲) بىناغە؛ تۈۋ (مەجان)؛ سەرما؛ (the ~ of an art collection)
(۳) كۆمەلە شائەي مېشك يا بېرە.
(۴) ئاۋىپاراستى پۈۋى ئاۋى سەرى ئەستىرەيى كەلكرە.
(۵) ئاۋىپۇكى شائە (گىئەۋەرناسى). (۶) ئاۋىكى ئەتۈم (فىزىئە، كىمىيە).
nude (nōōd, nūd), adj.
(۱) پۈۋى (لەش)؛ رۈۋى وقۇۋى.
(۲) ئاتماۋ (قۇتقەرات)؛ بەتال.
n.
لەشنى پۈۋى (لە ۋىنە، تاپلۇ، يا پەيكرەدا).
nudge (nuj), v.t.
سىخۇرە تىۋەرەندىن؛ ئاۋىشك تىۋەرەندىن؛ پال بىۋەتەن؛
ھاندان.
n.
سىخۇرە؛ پال؛ ھان؛ ھاندان.
nudism (nōōd'iz'm, nūd'iz'm), n.
مىۋىپارەۋى پۈۋىتىنى؛
پۈۋىتىنى (لەش ھەتە بۇ تەندىۋىسى)؛ پۈۋى پۈۋىتىنى.
nudist (nōōd'ist, nūd'ist), n.
پۈۋىتىنى؛ كەسكىگە كە پۈۋى بۈۋەي.
مۇۋالە شۈۋىنى ۋەك كەنار دەرىدا بە پۈۋى بگەرنى يا دانىشنى.
adj. (a ~ beach, colony)
پۈۋى؛ پۈۋى وقۇۋى؛ ھى پۈۋى وقۇۋىكان:
(۱) پۈۋى (لەش)؛ پۈۋىتىنى؛
پۈۋى وقۇۋى: (~ in film and on stage is not allowed).
(۲) شىنكى پۈۋى.
nugget (nug'it), n.
(۱) پارچەپەك كائازى بېچوكى خاۋ (بەتاپەيى زېن).
(۲) نەختىك شى بەنخ؛ پارچەپەكى بېچوكى ئاۋىپ:
(~s of information)
nuisance (nōō's'ns, nū's'ns), n.
شىنكى، كەدەۋەمەك، كەسكى يا
بارىڭكى پەستەكرو ئاپەسەند:
(Flies and mosquitoes are a ~ ; He is a ~ ; what a ~ !)
باجى پەستەك (چۈنكە نەختە نەختە بە چەندەما جار
لە خەك دەسەنرۇت).
null (nul), adj.
(۱) بەتال (پەيمان، قۇتقەرات، ياسا)؛ پۈۋى؛ ھەۋەشاۋ؛
ئىت كارى پىن ئاكرى. (۲) نەبۈ؛ ھىچ؛ بە ھىچ ئاچن.
(۳) ھىچ پۈۋى؛ بىن بايەخ؛ ئاكرىگ.
n.
سەر.
null and void,
بەتال (پەيمان، قۇتقەرات)؛ ھەۋەشاۋ؛ پۈۋى؛

nullification

- کاری پښ ناکړی: (*This contract is null and void.*)
nullification (nul'ə-fi-kā'shən), *n.* (۱) بهتال کړندویه (په پیمان. قوتتیرات. یاسا): هملوه شاندنوه. (۲) پرازی نه بوونی همرنمیکي نه مریکا به کاریکړدنی یاسای فیدرالی نه مریکی.
nullifier (nul'ə-fi'ēr), *n.* (۱) بهتال کړندویه: هملوه شاندنوه. (۲) لایه نگرې ښکندنه دانی همرنمیکي نه مریکا به کاریکړدنی یاسای فیدرالی.
nullify (nul'ə-fi'), *v.t.* (۱) بهتال کړندویه (په پیمان. قوتتیرات. یاسا): هملوه شاندنوه. (۲) تینکدان: به هیچ کړدن.
nullipara (nə-lip'ēr-ə), *n.* نافرهتی س مندال: نافرهتی نه زوک یا سک نه کړسور.
nulliparous (nə-lip'ēr-əs), *adj.* نه زوک: رپا: بې هر.
nullity (nul'ə-ti), *n.* (۱) پووجیتي: په پیمان. قوتتیرات. یاسا. ماریتی. (۲) بهتالیتي: (۳) کارک یا پروانامیه کی پوچ (له پروی یاساوه). (۴) میجیتي: میچی: هیچ.
numb (num), *adj.* (۱) سر: له کړ کورتو: ته زیو (۲) کاس: واق وپوما: ووشک بوو (مجان) (~ with grief). (۳) بې هس: مردور (هس): بیاک: هیچ کارتینه کړدو: (*a ~ feeling; People have become ~ to all the violence around them.*)
v.t. سرکړدن: له کړ خست: مراندن (نازار: پزیشکوانی).
v.i. سربوون: له کړ کورت.
number (num'bēr), *n.* (۱) ژماره: نمره. (۲) (pl.) ژماره وپښوان. (۳) سررحم: کړ. (۴) دهسته: کومه: ژماره یکه: چنده. (*A ~ of his friends came.*) (۵) (pl.) گلیک: ژور (۶) همد: بر. (۷) ژماره یکه یا دانه یکه له زنجیره یکه: (۸) ژماره یکه پوژنامه یا گوفارک: (*The June ~ of a magazine*) (ب) نه لقی زنجیره (گورانی. سما. خونواندن) (۸) شپوری ووشه بې پیشاندانی باری تاک یا کړ (ریژمان): (*The list was long; The lists were long.*)
(۹) کیش (هونراوه)
v.t. (۱) ژماردن: (۲) ژماره له سر دانان. (۳) دانان به په کیک یا به شیک له دهسته به. (۴) ژماره ماوه بې برینه: یا بې دانان: (*His days are ~ed.*) (۵) کړدن نه ده: سررحم نه ده: بون: نه ده: بون: (*The rebels ~ed in the thousands.*)
(۶) [Obs.] بې دانان: بې ترخان کړدن.
v.i. (۱) ژماردن: (۲) دانان به به شیک له چنده: ژماره یکه: همدیک.
(*a number of the students failed in the examination*)
له ژماردن نایه: بې شومار
beyond number,
even number, ژماره ی جووت
get one's number, [Slang], راستي کسک بې ده کورت.
odd number, ژماره تاک: ژماره یه کتنی
one's number is up, [Slang], نوره ی مردنی هاتوره
without number, له ژماردن نایه: بې شومار.
numberless (num'bēr-lis), *adj.* (۱) له ژماردن نایه: بې شومار. (۲) بې ژماره: ژماره ی پښه دیه
number one, [Colloq.], خړ
(*He always takes care of ~.*)
(۲) نمره یکه: نایابترین: باشترین.
numen (nū'men), *n.* هینکی خودایی (نه فسانه ی پومان): خودایی
گیا نکی مه زن: هینکی پیوژی خودایی

nurse

- numerable** (nōō'mēr-ə-b'l, nū'mēr-ə-b'l), *adj.* نه ژمیریت: له ژماردن یت: ژور دیه
numeral (nōō'mēr-əl, nū'mēr-əl), *adj.* هی ژماره: تایهتی به ژماره یا نمره.
n. ژماره: نمره: تپیک که نیشانه ی ژماره یکه
numery (nū'mēr-er'ī, nū'mēr-er'ī), *adj.* هی ژماره: تایهتی به ژماره یا نمره.
numerate (nōō'mā-rāt', nū'mā-rāt'), *v.t.* (۱) ژماردن. (۲) ژماره خویندنه.
numeration (nōō'mā-rā'shən, nū'mā-rā'shən), *n.* (۱) ژماردن (به نووسین یا خویندنه). (۲) دهستور یا شپوه ی ژماردن: ژماره خویندنه یا ژماره دانان.
numerator (nōō'mā-rā'tēr, nū'mā-rā'tēr), *n.* (۱) سره. (۲) کورتی ژماره وپښوان. (۳) ژمیر (مرو: نامین): ژمیریا.
numeric (nōō-mer'ik, nū-mer'ik), *adj.* = numerical.
numerical (nōō-mer'ik'l, nū-mer'ik'l), *adj.* (۱) ژماره یی: تایهتی به ژماره. (۲) هی ژماره یکه: نیشانه ی ژماره یکه. (۳) به ژماره نیشان ده دیریت نه که به تپ.
-numerically (adv.)
numerology (nōō'mā-rol'ə-ji, nū'mā-rol'ə-ji), *n.* فال: گرتنوه له ری: ژماره: لیکوینده ی مانای جادوگره ی ژماره بې شومار: فره.
numerous (nōō'mēr-əs, nū'mēr-əs), *adj.* ژماره یکی ژور: ژور: گلیک.
numinous (nū'mā-nəs), *adj.* (۱) تایهتی به هینکی پیوژی خودایی. (۲) پیوژ: مه زن (گیان).
numismatic (nōō'miz-mat'ik, nū'mis-mat'ik), *adj.* (۱) هی پاره ی وورده و مدالیات. (۲) numismatics
numismatics (nōō'miz-mat'iks), *n.* لیکوینده ی پاره ی وورده و مدالیات: کورنده ی پاره ی وورده و مدالیات.
-numismatist (n.).
numismatology (nōō-miz-mā-tol'ə-ji), *n.* = numismatics.
numskull, numbskull (num'skul'), *n.* کورده: گلهو: کسکی کور بې شیک: گمه: ده بنگ.
nun (nun), *n.* سؤفلیک: (خاچ پرستی): پرستگانشین (نافرهت).
nuncio (nun'shi-ō'), *n.* بالیوژی پاپا.
nuncle (nun'k'l), *n.* [Dial.], = uncle.
nuncupative (nun'kyoo-pā'tiv), *adj.* هر به دم (وهسیه تنامه): نه نووسراو: به دهی.
nnunery (nun'ēr'ī), *n.* (۱) پرستگای نافرهت (خاچ پرستی). (۲) کومه لکای سؤفلیک: خانای سؤفلیک: ژان.
nuptial (nup'shəl, nup'chəl), *adj.* (۱) هی بوک و زوایهتی: هی شایی: هی ژنپندان و شوو کړدن: (*the ~ day*). (۲) تایهتی به کات یا ویزی جووت بوون.
n.pl. شایی: شادی.
nurse (nūrs), *n.* (۱) دایه (هروها پی دی دوتو: "wet nurse"). (۲) له لای مندان. (۳) نه خو شومان. (۴) په ورو ده کار: پاریزه: ملبه: نشینکه:
(*England, the ~ of liberty*)
(۱) همک پیدان (دایک): شیری پیدان. (۲) له لای کړدن مندان.
(۳) چاودیری کړدن نه خوش: ناگاداری کړدن نه خوش:
(*to take up ~ing as a career*)
(۴) هملی چاره کړدن دان (نه خوش بې نه خوشی یه کی):
(*He is ~ing a cold.*)
(۵) په ورو ده کړدن: چاودیری کړدن: ناگاداری کړدن: به خو کړدن:

nurseling

(to ~ young plants)

- (٦) له منیشکدا هملگرتن؛ بیرلینکدنهوه: (to ~ feeling of revenge).
 (٧) دهست پیومگرتن؛ گرتنه باوهش؛ خستنهسەر کوش.
 (٨) به هیواشی خواردنهوه؛ لهسهرخ خواردنهوه: (to ~ a beer).
 v.i. (٩) مەمک خواردن؛ شیر خواردن: (The baby is still ~ing.).
 (١٠) مەمک پێدان؛ شیر پێدان.
 (١١) چاودیری کردنی نهخوش؛ نهخوشهوانی کردن.

nurseling (nürs'liŋ), *n.* = **nursling**.

nursemaid (nürs'mād'), *n.*

- لهله؛ لهلهی مندان؛ دایمن.
 (١) (١) ژووری نوسقنی مندان.
 (ب) ژووری یاری مندان. (ج) دایهنگا. (٢) شهتلگا.
 (٣) پەروەرەگا؛ هۆی پەروەرسەندن و پەروەردەکردن و پاراستن.

nursery-maid (nür'sēr-i-mād', nürs'ri-mād'), *n.*

nursemaid.

nursery-man (nür'sēr-i-mən, nürs'ri-mən), *n.* خاوەن
 شهتلگا؛ کارگری شهتلگا.

nursery rhyme, هۆنراوی مندان؛ هۆنراوه یا کورتە چیرۆکی مندان.

nursery school, دایهنگا؛ قوتابخانهی مندان؛ له پینچ سال کەتەر.

nursing bottle (nür'siq), مەمکەشووشتە؛ مەمەیی مندان.

nursing home, خانەیی پیران و کەفەکاران.

nursling, nurseling (nürs'liŋ), *n.* (١) مندان؛ شیرخۆره؛ کۆریه.
 (٢) (١) بەچکە (ب) شەتەل (٢) کەسیک یا شتیکی بە باشی و پێکەوێکی
 چاودیری کراو و خزمەت کراو.

nurture (nür'chēr), *n.*

- (١) خۆراک؛ خواردەمەنی.
 (٢) پەروەردە؛ پەروەردەکردن؛ گەورەکردن؛ بەخێوکردن.
 (٣) دەروەرو کارتێکردنی پێگەییشتنی مرۆ؛ ژینگە و کارکردنە سەری
 پەروەردەیی مرۆ.

v.i. (٤) ژياندن؛ خۆراک پێدان؛ بەخێوکردن؛ گەورەکردن؛ پەروەردەکردن؛
 پێگەیانندن: (to ~ a child).

(٥) پەرە پێن سەندن؛ برهوپێدان؛ بههێزکردن؛ چاودیری کردن:

(to ~ a friendship)

nut (nut), *n.*

(١) گۆز؛ ووشکە میوهی کاکلهدار: (Walnuts, pecans, chestnuts, peanuts, and almonds, etc. are all ~s.).

(٢) کاکله؛ ناوک (گۆز، بادەم، بستم، کەستەنە ... هتد).

(٣) (pl.) چەرەس؛ شوچەرە.

(٤) گیروگرفت؛ کێشه؛ کەسیک یا شتیکی بە گیروگرفت. (٥) سەمولە.

(٦) [Slang]. (١) سەر. (ب) (pl.) گۆن.

(٧) [Slang]. کەسیکی شیتۆکە و سەیر؛ کەسیکی بێ منیشک.

v.i. گۆزێ کۆکردنهوه؛ ووشکە میوهی کاکلهدار گردکردنهوه.

(١) گیروگرفتیکی گران؛
hard (or tough) nut to crack, کارێکی گران؛ مەسەلەی دژوار. (٢) کەسیکە کە بە گران شتی پێن بێسەلمەینێ؛

کەسیکە کە بە ناسانی خۆی ئەدات بەدەستەوه و سوور بێن لەسەر پێبازی خۆی.
off one's nut, [Slang], شیت

پۆیه چەماوە؛ پووهک؛
nutant (nōō'tnt, nū'tnt), *adj.*

سەر داگەوتوو.

nutation (nōō-tā'shən, nū-tā'shən), *n.*

(١) سەرلەقاندن؛
 سەرلەق؛ وەنەوزەکووتن. (٢) لەرینەویەکی کەمی ئەوهری زەمین.

(٣) وەرگەڕانی قەف یا لاسکی پووهک.

nut-brown (nut'broun'), *adj.* قارهەیی تۆخ

nut-gall (nut'gōl'), *n.* مازوو

nut-cracker (nut'krak'ēr), *n.* گۆزێشکێن

(١) گۆزێلۆکە (٢) ناوکی گێلاس و قۆخ و هەلووژە.
nutlet (nut'lit), *n.*

(١) تۆو یا کاکلهی جۆره گۆزێکی ناوچه

nutmeg (nut'meg), *n.*

گەرمەکانە بۆنی خۆشه دەهاریت بۆ بهارات. (٢) داری ئەم چەشتە گۆزێه.

nymphomaniac

کاکلهی گۆزێ دەرھێنەر؛ نامۆزێکی نووک تێره. **nutpick** (nut'pik), *n.*

(١) جۆره گیاندارێکی قوتینەری **nutria** (nōō'tri-ə, nū'tri-ə), *n.*

ناوی ئەمەریکای باشوور. (٢) کەوێی ئەم گیاندارە.

nutrient (nōō'tri-ənt, nū'tri-ənt), *adj.* باش بۆ تەندرووستی

(خواردەمەنی)؛ بژوین

n. بژوین؛ خواردەمەنی باش بۆ تەندرووستی.

(١) خواردەمەنی؛ **nutriment** (nōō'trə-mənt, nū'trə-mənt), *n.*

خۆراک. (٢) شتی گەشەپێدەر؛ شتی پەرە پێن سەند.

(١) خۆراک پێدان؛ **nutrition** (nōō-trish'ən, nū-trish'ən), *n.*

خواردەمەنی خواردن. (٢) خۆراک؛ خواردەمەنی.

بژوینی؛ **nutritional** (nōō-trish'ən-l, nū-trish'ən-l), *adj.*

تایبەتی بە خۆراک.

زانای- **nutritionist** (nōō-trish'ən-ist, nū-trish'ən-ist), *n.*

خۆراک؛ شارەزای خواردەمەنی.

بژوین؛ **nutritious** (nōō-trish'əs, nū-trish'əs), *adj.*

بەکەک بۆ تەندرووستی (خواردەمەنی): (foods ~).

nuts (nuts), *adj.* [Slang], شیت؛ سەرلێدان؛ بێ منیشک.

interj. [Slang], ووتەبەکی سەرسامی وەپرسی یا ناڕەزایی یا بێ نوێدی

دەردەبێر.

(١) زۆر حەزێکردن؛ زۆر خۆشویستن؛ **be nuts about**, [Slang].

بۆ شیت بوون. (He is nuts about her.).

(٢) زۆر بەدەل بوون.

تۆنیکە گۆزێ.

زۆر بە کورتی.

(١) پڕ لە گۆز؛ پڕ لە کاکله.

(٢) تاقو بۆنی لە گۆزێ دەچن. (٣) [Slang]. (١) زۆر بەجۆش؛ شیت و شەیدا

(ب) شیت؛ شیتۆکە؛ سەیر.

-**nuttness** (*n.*).

nuzzle (nuz'z'l), *v.t.* (١) لەمۆزێ هەلسوون؛ لوت لێخستن.

(٢) لە پەرگ دەرھێنان بە لەمۆز.

v.i. (١) لوت لێخستن؛ لەمۆز لێدان یا ئێ هەلسوون.

(٢) خۆتێهەلسوون و چوونە باوهشەرە بۆ خۆشویستی و گەرمی

nylon (ni'lōn), *n.* (١) نایلۆن. (٢) (pl.) گۆزەوی نایلۆن.

(١) بووکی ناو پوبارو شاخ و کێزو دارستان

(ئەفسانەیی یۆنان و پۆمان)؛ خۆری. (٢) (١) کچێکی جوان. (ب) کچ.

(٣) پێ کۆپە؛ کرمۆکە.

-**nymphal** (*adj.*); **nymph** (*adj.*).

nymphet (nim'fət, nim-fet'), *n.* کچێکی جوان

nympho (nim'fə), *n.* [Slang], = a **nymphomaniac**.

(١) شیت و شەیدایی و هاری

له ئەنجامی سەیرکردنی بووکی ئەفسانەیییدا.

(٢) شیت و شەیدایی (له ئەنجامی ئارەزووکردنی شتی دەستگیرنەبوودا).

کەسیکی شیت و شەیدا **nympholept** (nim'fə-lept'), *n.*

(له ئەنجامی سەیرکردنی بووکی ئەفسانەیییدا).

-**nympholeptic** (*adj.*).

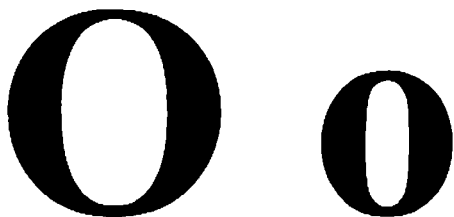
nymphomania (nim'fə-mā'ni-ə), *n.* حەشەرێتی

هەمیشە لەسەر هەروس بوونی ژن؛ تێر لە گان نەخواردن (ئافرەت).

nymphomaniac (nim'fə-mā'ni-ak'), *adj.* حەشەری

هەمیشە لەسەر هەروس (ئافرەت)؛ تێر نەخۆر لە گان (ژن).

ژنی حەشەری؛ ژنی هەمیشە لەسەر هەروس؛ ئافرەتی زۆر حەزکەر لە گان *n.*

- O, o (ō), n.** (۱) تیپی پانزهممی شلف و بی نینگیزییه. (۲) دهنگی شم تپیه (۳) قالبی شم تپیه. (۴) سفر (۵) شتیک له شیوهی شم تپیهدا. (۶) نیشانهی پلهی پانزهمم.
- adj.** (۱) تاییهتی شم تپیه (۲) خرا؛ هیلکیمی (۳) پانزهمم؛ پلهی پانزهمم.
- O (ō), interj.** نیشانهی سهرسامی به گهلیک مانا و شیوه
بهکاردهمینرنت: (۱) بۆ بانگ کردن یا هاوار بۆ هیتان: (~ God, save us!).
(۲) بۆ دهریرینی سهرسامی و ترسو بازار (وهك: هی!، نای!، نؤه!).
(نستتا به "oh" دهنوسرنت).
- oaf (ōf), n.** (۱) مندائیکی ناتواوی نالوگوپکراو به مندائیکی ناسایی یا
تواو (۲) مندائیکی شیواو ناتواو یا گیل.
(۳) کسبکی جلفی یا دهبنگ؛ کسبکی کهر و بن میشک
- oafish (ōf'ish), adj.** جلفی؛ گیل؛ کهردهن؛ بن میشک
- oak (ōk), n.** (۱) داربهری؛ بهرپو. (۲) تختهدارو داری بهرپو.
(۳) هر جوره پوهکینکی وهك بهرپو. (۴) گولبهندی گهلی بهرپو.
(۵) کهردهی ناوماال و شتی تری له داربهری و دروستکراو.
- adj.** هی تختهدارو بهرپو؛ هی داربهری؛ له داربهری و دروستکراو؛ بهرپو.
- oak apple, oak gall,** مازوو
- oaken (ōk'an), adj.** له تختهدارو بهرپو و دروستکراو؛ بهرپو
- oakum (ō'kəm), n.** پریزلهی گوشه کونه (قیری ئی دهری و دزی
بهلهو کشتی پین دهگری)
- oar (ōr, ōr), n.** (۱) سمور؛ داره سمور. (۲) سمور لیدهر
- v.t. & v.i.** سمور لیدان.
- put one's oar in,** دهست خستنه نیش و کاری خهلهکهره؛
پهجه تیوهردانی کاری خهلهک
- rest on one's oars,** پشوداز؛ پشوو وهرگرنت
- oarfish (ōr'fish', ōr'fish'), n.** سموله ماسی؛ ماسییهکی دهریایی
گهرهه بهرکه دیرژه
- oarlock (ōr'lok', ōr'lok'), n.** قلی سمور لهشیوهی "U" دایه بۆ
پاگیرکردی سمور له جزی خویدا لهکاتی سمور لیداندا؛ گهری سمور.
- oarsman (ōrz'man, ōrz'mən), n.** سمور لیدهر
- oarsmanship (ōrz'man-ship', ōrz'mən-ship'), n.** هورنی
سمور لیدان؛ سمور لیدان.
- oasis (ō-ā'sis, ō'ā-sis), n.** (۱) منبرگ (بهتاییهتی له بیاباندا).
(۲) پهناگ؛ جزی حورانوه
- oat (ōt), n.** چهند جوره دانهریلهیکه له جز دهچن بۆ نالیک

- بهکاردهمینرنت و هندی جوریشی نادهمیزاد دهیخوات.
- feel one's oats,** (۱) کریف قنج بوون؛ به دهماخ بوون؛ سرک بوون.
(۲) خۆ به زل زانن؛ تیزلی نوواندن.
- sow one's wild oats,** بهر بۆ خۆ بهر لاکردن و زۆر پامواردن لهکاتی
لاویدا.
- oaten (ōt'n), adj.** له دانهریله "oat" دروستکراوه که له جز دهچن.
- oath (ōth), n.** (۱) سویند؛ سوینگ؛ سوین. (۲) سویندخواردن.
(۳) پهیمان. (۴) کفر؛ لهعنت.
- take an oath,** سویندخواردن؛ سوینددارن.
- under oath.** به سویندخواردنوه؛ به سویندوه؛
به سوینگوه بهستراوتهوه: (He testified under oath.)
- oatmeal (ōt'mēl'), n.** (۱) دانهریله "oat" به ووردکراوی یا
هاپراوی؛ نارد و وردهی شم دانهریله. (۲) شۆریا یا ههریسهی شم دانهریله.
- ob- (ob, ob, ōb),** پینشگرنگه بهمانای: (۱) بهر. (۲) دژ؛ دژ به.
- obduracy (ob'doo-rā-si, ob'dyoo-rā-si), n.** (۱) لهر. (۲) بهتواوی (۳) به ههنگه پارهیی.
- obdurate (ob'doo-rit, ob'dyoo-rit), adj.** (۱) دلهرقی.
(۲) ناپهشیمانی. (۳) کلههرقی؛ قیرسیچهمی؛ سهرسهختی.
- obedience (ō-bē'di-əns, ā-bē'di-əns), n.** (۱) به گوئی کردن؛
گوئی پایملی؛ بهتسهکردن؛ ملدان؛ ملکهچی.
(۲) دهسهلاتی کلنسه.
- obedient (ō-bē'di-ənt, ā-bē'di-ənt), adj.** (۱) کۆمکلایک که له سنووری شم دهسهلاتدا بیت.
گوئی پایمل؛ ملکهچی.
- obeisance (ō-bā's'sns, ō-bē's'sns), n.** به گوئی؛ مل شۆر؛ گوئی پاگ.
- obey (ō-bā', ā-bā'), v.t. & v.i.** (۱) کهرنوش کردن.
(۲) پیزا؛ پیزگرنت؛ ملدان: (They did ~ to him.)
- obelisk (ob'l-isk'), n.** (۱) میل؛ پایهی بهردینی چوارگوشهی سهر.
قوچکیمی (گهلیک چار نووسینی بزماری لهره). (۲) obelus.
- obelus (ob'l-as), n.** (۱) نیشانهی " " یا " " که له دستنوو سه.
کونهکاندا بهکاردهمینرنت؛ بۆ پیشاندانی شو بهند و بهشانهی که گومانی ئی بکری.
(۲) نیشانهی خمنجر که دهخرتنه پال ووشهیک که له پهراییزدا پوون
کراپیتوه.
- obese (ō-bēs'), n.** زۆر قهلهو.
- obesity (ō-bēs'ə-ti, ō-bes'ə-ti), n.** زۆر قهلهوی؛
قهلهوی له راده بهدهن.
- obey (ō-bā', ā-bā'), v.t. & v.i.** پهمیرهکردن؛ به گوئی کردن؛ ملدان؛
بهتسهکردن؛ ملکهچی کردن: (Soldiers must ~ orders.)
- obfuscate (ob-fus'kāt, ob'fās-kāt'), v.t.** (۱) تاریک کردن؛
لایل کردن؛ داپوشین؛ شاردهنوه: (The fog ~d the shore.)
(۲) لایل کردن؛ شیواندن؛ تیکدان؛ سهر ئی تیکدان:
(His emotions ~d his judgement.)
- obfuscation (n.).**
- obit (ō'bit, ob'it), n. = obituary.**
- obiter dictum (ob'i-tēr dik'təm), n.** (۱) پای لاسمیرلا یا
پنکورتی دادپرس که هیچ پهیههندی نهین بهر داوایی له بهردهمیایهتی
(۲) تیپیهییهکی مین بیرکدرنوه یا پنکورتی.
- obituary (ō-bich'ō-er'i, ā-bich'ō-er-i), n.** یادکردنوهی
مردوو له پۆژنامه؛ هوالی مردنی کسبیک لهگهله کورتهی ژیاانامهکیدا له
پۆژنامهدا.
- adj.** هی هوالی مردنی کسبیک و یادکردنوهی له پۆژنامهدا: (~ notices).
- object (ob'jekt), n.** (۱) شت؛ شتی ههستپیکراو.
(۲) کسبیک یا شتیک که جزی گالتپینکردن، خۆشهویستی، بۆ یا جوره

- همستیکی تر بن (to be an ~ of ridicule, contempt, love, etc.)
(۳) نامانج: مه‌بست: (What is the ~ of the game?)
(۴) شتیك كه میشت وهری بگری یا همستی پین بگات.
(۵) کارلیکراو: ریژمان: تعواوگر (ریژمان).
(۱) دژ وستان: (object (əb-jekt', ob-jekt'), v.t. & v.i.
بهریره کانی کردن: بهره‌رچدانوه: ته‌گهره‌لیدن:
(He ~ed to the testimony of the witness.)
(۲) په‌سهند نه‌کردن: ناپره‌زایی ده‌برین:
(He ~s to modern materialism.; I ~ to the noise.)
(۳) دهست هیئانه ری: ته‌گهره‌لیدن: پهلپ گرتن: بهره‌لستی کردن.
شینوی ته‌ندار (objectify (əb-jek'tə-fī', ob-jek'tə-fī'), v.t.
پیدان: برگ کردنه‌بر: پیشاندان نه‌ک وه شتیکی پروت ب‌لکو وه شتیکی
همستی‌نکراو و له‌برچار.
(۱) په‌سهند نه‌کردن: (objection (əb-jek'shən, ob-jek'shən), n.
دژ وستان: بهره‌لستی کردن. (۲) ره‌خنه: پهلپ: ته‌گهره: ناپره‌زایی.
(۳) هوی په‌سهند نه‌کردن: هوی دژ وستان.
ناپه‌سهند: بد: خراب: (objectionable (əb-jek'shən-ə-b'l), adj.
ناپه‌جی: ناشرین (کرده‌وه), ووته, ره‌ووش: جئی ره‌خنه‌یه:
(an ~ smell, person, act, word, etc.)
-objectionably (adv.).
(۱) تاییه‌تی به شتیکی (objective (əb-jek'tiv, ob-jek'tiv), adj.
همستی‌نکراو نه‌ک به شتیکی پروتی ناو میشت: ته‌ندار.
(۲) بن لایه‌ن: نه‌سهر شته‌که خوی به‌نده نه‌ک همستی که‌ستی خۆ:
(an ~ person, description, analysis, etc.)
(۳) تاییه‌تی به باری کارلیکراو (ریژمان): (me, him, her, them).
n.
(۱) شتیکی همستی‌نکراوی له‌برچار: شتیکی ته‌ندار.
(۲) مه‌بست: نامانج: (۳) (۱) باری کارلیکراو (ریژمان).
(ب) وشه‌یه که له‌م باره‌دا بیټ: (me, him, her, them).
به‌بن لایه‌نانه: (objectively (əb-jek'tiv-li, ob-jek'tiv-li), adv.
به‌بن لایه‌نی (to report the news ~).
(۱) بیرو (objectivism (əb-jek'tiv-iz'm, ob-jek'tiv-iz'm), n.
باوه‌بی ماددی: بیروباوه‌ریکی: فلسفه‌یه‌که ده‌لایت: راستی نه‌ویه که همستی
پین بگری و له‌برچار بیټ نه‌ک ته‌ننا بیروباوه‌ریک پین له میشتکه.
(۲) بایخ دار نه‌باسی همستی‌نکراو نه‌ک همستی خۆ له وژده‌دا.
(۱) بن لایه‌نی: بن لایه‌نیټی: (objectivity (əb-jek'tiv-ə-ti), n.
(His report lacks ~.)
(۲) راستی همستی‌نکراو نه‌ک هی پروتی ته‌ننا له میشتکه.
بن نامانج: بن مه‌بست: (objectless (əb'jikt-lis), adj.
په‌ند پروت‌کرده‌وه له‌بری شتی له‌برچار و
همستی‌نکراوه.
(objurgate (əb'jēr-gāt, əb-jūr'gāt), v.t.
به‌توندی سهرزه‌نشت
کردن: شکاندن
له‌رم (oblanceolate (əb-lan'si-ə-lit, əb-lan'si-ə-lāt'), adj.
ده‌چن: بده‌کی باریک و پویه‌کی پانه (گه‌ل): (an ~ leaf).
(۱) خۆبه‌ختکه‌ن بۆ خودا: (oblate (əb'lāt, əb-lāt'), adj.
(۲) همدوو سهره‌کی پان یا ته‌خته (ته‌نداره).
n.
سوفلیکه: خواهرست.
(۱) قوربانی دان (oblation (əb-lā'shən, əb-lā'shən), n.
(بۆ خودا): قوربانی کردن: (۲) قوربانی.
(۱) به‌ستنه‌وه به‌بەلین, قوتنرات, یا (obligate (əb'lā-gāt'), v.t.
په‌یمان‌وه: ناچار کردن (۲) مه‌تبار کردن: چاوه‌ره‌وژر کردن.
adj.
(۱) به‌ستراوه: به‌بەلین, په‌یمان, یا قوتنراتیکه‌وه: ناچار.
(۲) به‌باریکی ژبان‌وه به‌ستراوه‌وه.
(۱) به‌ستنه‌وه به‌بەلین یا په‌یمان‌وه: (obligation (əb'lā-gā'shən), n.
به‌ستراوه‌به‌بەلین‌وه (۲) پیوستی سهرشان:

- (a person's ~ to his family, friends and country)
۳. په‌یمان: به‌لین.
۴. (۱) مه‌تباری (ب) مه‌ت.
obligatory (ə-blīg'ə-tôr'i, ob'li-gā-tôr'i), adj.
پیوستی سهرشانه: زوره‌کی (Attendance at school is ~).
(۱) زورلیک‌دن: ناچار کردن: به‌گیره‌نان: (oblige (ə-blīj', ō-blīj'), v.t.
به‌زور پین کردن. (۲) چاوه‌ره‌وژر کردن: مه‌تبار کردن.
-obliger (n.).
(۱) ناچارکراو: به‌زور پین کراو: به‌گیره‌نراو. (obligee (ob'li-jē'), n.
(۲) چاوه‌ره‌وژرکراو: مه‌تبارکراو.
(۳) که‌ستیکی به‌ستراوه به‌قوتنرات یا په‌یمان‌وه.
(۱) [Rare], زوره‌کی: (obliging (ə-blīj'ing, ō-blīj'ing), adj.
(۲) چاکه‌که: همیشه ناماده‌ی یارمه‌تیدانی خه‌لکه: ده‌ست‌و‌دل فراوان
به‌لیندن: په‌یمان‌وه: (obligor (ob'li-gôr', ob'li-gôr'), n.
خۆبه‌ستره‌وه به‌په‌یمان‌وه یا به‌قوتنرات‌وه.
(۱) لار: خوار: ناریک: لابه‌لا. (oblique (ə-blēk'), adj.
(۲) ناپاسته‌خۆ: ناریک.
(۳) چهرت: سهر چهرت: پشت پین نه‌به‌ستراو.
(۴) هی ماسولگی خوار
(۵) لاکانی ناهاوتان (گه‌ل): (۶) ناپاسته‌خۆ (دووان).
v.i.
(۱) خواربوونه‌وه: لاریبوونه‌وه.
(۲) به‌خواری پویشتن: لادان له‌ری به " ۴۵ " پله.
oblique angle, (۳) گوشه‌ی لار (که گوشه‌ی تیر کراوه دمه‌گرتنه‌وه).
(۱) (۱) لاری: خواری: ناریکی. (obliquity (ə-blik'wə-ti), n.
(ب) پله‌ی نه‌لاری‌یه.
(۲) جهوتی (ره‌ووش): له‌پئی راست لادان: به‌دوره‌فتاری.
(۳) ناپاسته‌خۆیی و لیلی (دووان, نووسین, بیرکردنه‌وه).
(۴) (۱) خواری هیل یا پویه‌یک (ژماره‌و‌پینان).
(ب) پله‌ی نه‌م خواری‌یه.
(۱) سهرنه‌وه (نووسین, نیشانه): (obliterate (ə-blīt'ə-rāt'), v.t.
کوژاندنه‌وه: (۲) له‌نا‌بردن: نه‌هیشتن: لایردن: کوژکردنه‌وه (یاد):
په‌شکه‌ش کردن:
(to ~ a nation, a memory, differences between two or
more things, etc.)
-obliteration (n.); obliterate (adj.); obliterator (n.).
(۱) فهراموش کران: خرانه‌پشت گوئ: (oblivion (ə-bliv'i-ən), n.
له‌بیری خه‌لک چوونه‌وه: (to fall into ~).
(۲) له‌بیری چوونه‌وه: له‌بیر نه‌مان: فهراموش کردن: (to suffer from ~).
(۳) به‌خشین: ئی خوشبوون: چاو ئی نووقاندن (تاوان).
(۱) بن بیر شت له‌بیرچوو: بیر خراب. (oblivious (ə-bliv'i-əs), adj.
(۲) بن ناگه: له‌بیرچوو‌وه: گوئ پین نه‌ده: فهراموش‌که‌ن:
(to be ~ of one's surroundings; ~ to the danger)
لاکیشه: لاکیش: درنژکوله. (oblong (əb'lŏŋ), adj.
لاکیشه: روویه‌یک یا وینه‌یه‌کی لاکیش.
n.
(۱) به‌دگویی: په‌خنه‌ی توندوتیر: جینو: (obloquy (əb'lə-kwi), n.
سهرزه‌نشت. (۲) ناو‌زبان و سهرمه‌زاری و پوره‌شی (له‌نه‌جامی به‌دگویی
خه‌لک‌دا).
(۱) زور ناپه‌سهند: به‌د (ره‌ووش). (obnoxious (əb-nok'shəs), adj.
مروغه‌کردن: په‌ستکه‌ن: بیزارکهر: (an ~ person).
(۲) [Archaic], بوی همیه‌زیانی پین بگات.
(۳) [Archaic], بافتی سزادانه: شایسته‌ی سهرزه‌نشتی‌یه.
-obnoxiously (adv.); obnoxiousness (n.).
زورنا: گهره‌نا. (oboe (ō'bō, ō'boi), n.
هیلکه‌یی هه‌نگه‌راوه (گه‌لای بن باریک). (obovate (ob-ō'vāt), adj.
(۱) هه‌م‌لاروا: بن شهرم: سووک. (obscene (əb-sēn', əb-sēn'), adj.

obscenity

- هموس ههلسینتەر: بهرلا: (pictures ~) .
(۲) ناشرین: قسه، کردهوه، پیس: ناپهسهند.
- obscenely (adv.)**
obscenity (ob-sen'shə-ti, ob-sē'nə-ti), *n.* (۱) ههملارای: پیسی.
بن شهرمی: بهرلائی: ناپهسهندی (پروخسار، پوو، پهووشت، ووته).
(۲) شتیک پیسو ناپهسهند (ووته، کردهوه، پهووشت).
obscurant (əb-skyoor'ənt, ob-skyoor'ənt), *n.* کەسێکی دژ
به پیشکەوتن و پۆشنیری: کۆسی پێ زانیاری و پیشکەوتن: تاریک پەرست.
adj. تایهتی به کەسانی دژ به پیشکەوتن و پۆشنیری.
obscurantism (əb-skyoor'ən-tiz'm), *n.* (۱) دژاهستی
پیشکەوتن و پۆشنیری: پێ گرتن له چاو کردهوه و پیشکەوتنی گه:
تاریکی پەرستی. (۲) (l) لێلی دهسهنقهست (ویژه، هونه).
(ب) نموونهیکی نهم لێلی و نابوونییه دهسهنقهسته
(۱) تاریک: نه دیار: **obscure** (əb-skyoor', ob-skyoor'), *adj.*
(an ~ corner of the room)
(۲) (l) نابوون: کۆ: لێلی: نادیار: (an ~ figure or sound)
(ب) لێلی: شاراه: نابوون: نادیار (an ~ explanation, point, etc.)
(۳) (l) نه ناسراو: شاراه: بن ناو: (an ~ scientist)
(ب) نه ناسراو: دورو: شاراه: تهرک: ناگرنگ:
(an ~ town, country, etc.)
v.t. (۱) تاریک کردن
(۲) داپۆشین: شاردهوه: بهرگرتن (The moon was ~d by clouds.)
(۳) لێلی کردن: شاردهوه: داپۆشین:
(to ~ an issue, a grievance, a fact, etc.)
(۱) کەمکردنهوه یا شاردهوهی دهنگی تیه بزوین (دهنگناسی).
-obscurely (adv.); obscureness (n.)
(۱) تاریکی: **obscurity** (əb-skyoor'ə-ti, ob-skyoor'ə-ti), *n.*
لێلی: نادیار: نابوونی: (۲) نه ناسراوی: بن ناوی: شاراهویی:
(He is content to live in ~.)
(۲) کەسێک یا شتیک نه ناسراو، بن ناو، یا شاراه
لی پاراوه **obsecrate** (ob'si-krāt'), *v.t.* [Rare]
(۱) حذر به **obsequious** (əb-sē'kwi-əs, ob-sē'kwi-əs), *adj.*
نۆکەری کەر: کەکەله قێکەر: مەرایکەر (۲) [Rare]. دلسۆز: ملکهچ: گوێ پایهن.
-obsequiously (adv.); obsequiousness (n.)
پرسه نهم ووشهیه **obsequy** (ob'si-kwi), *n.* (pl. obsequies),
به زۆری له شێوهی کۆدا بهکاردههینرنت.
(۱) بینرو: **observable** (əb-zūr'və-b'l, ob-zūr'və-b'l), *adj.*
دهبینرئ: دیار: له بهرچاو: (~ improvements)
(۲) سههرج راکیش: گرنگ: شایانی باس
(۳) یادی دهکرتنهوه: (an ~ religious holiday)
(۱) بهیرهوی کردن: **observance** (əb-zūr'vəns, ob-zūr'vəns), *n.*
(یاسا، نهريت نه رکي سهرشان): ۲. نهريت: «کۆمهلاهتی، ئایینی... هقد»
(۳) یادکردنهوه (the ~ of his birthday)
(۴) تییسی: سهرجدا: سهرنج
(۵) (ب) بهیرهوییه کانی دهستهی ئایینی (ئایینی کاسۆلیکی).
(c) [Archaic]: پزیزگرتن: پزیز: دن راکرتن
(۱) به وردي **observant** (əb-zūr'vant, ob-zūr'vant), *adj.*
پهیرهویکەر: (~ of the rules of etiquette)
(۲) ویر: هوشیار: به ناگا: سهیرهکر
(۳) به سهرنج: ووردین: تیین: (an ~ child)
(۱) بهیرهوی کردن: یاسا: **observation** (ob'zēr-vā'shən), *n.*
نهريت: هقد: (۲) (ب) سهرنج: سهرنج پیدان: بینین: تهماشا کردن.
(ب) شتیک سهرنج پیدارو یا بینارو
(۳) بینارو (Let's try to avoid ~.)

obstinate

- (۱) تییینی: تییینی کردن و تۆمار کردن
(۵) چاودیری کردن (نەخۆش، گومانبار، تاوانبار):
(to keep a patient or a suspect under ~)
-observational (adj.)
observation car فارگونی تهماشا: فارگونیکی پر له پهچهرهیه
له بهشی دراهوی شهمنده لهدرا بۆ دیمهن سهیره کردن.
observation post بنگه چاودیری (سویا): قوللهی چاودیری:
پووانگه
observatory (əb-zūr'və-tō'r-i, ob-zūr'və-tō'r-i), *n.* پووانگه
observe (əb-zūr'v, ob-zūr'v), *v.t.* (۱) پهیرهوی کردن:
لهسر پویشن: (to ~ the rules and regulations)
(۲) یادکردنهوه: (Do you ~ Christmas?)
(۳) بینن: هاقت بهرچاو: چاوپیکهوتن.
(۴) سههرنج پیدان: تییینن: (۵) ووتن: بیژان (۶) لیکۆلینهوه
(۱) چاوپیکهوتن: بینن: (۲) ووتن: تییینن: لی دروان
(۳) چاودیری کردن.
(۱) چاودیر: چاودیریکی: **observer** (əb-zūr'vēr, ob-zūr'vēr), *n.*
(۲) چاودیر: نوینه ریک که چاودیری کاروباری کۆنفرانسیک دهکات بهی مای
دهنگدان: (۳) (l) سهربازی چاودیر له فۆکهی سوپادا.
(ب) سهربازی بنگه یا قوللهی چاودیری.
obsess (əb-ses', ob-ses'), *v.t.* بوون به خولیا: هه میشه له خهیلدا
بوون: سواری مێشک بوون: سهرقال کردن: کەکەله پێ خستن:
(to be ~ed by an idea; The thought he might lose his
position ~ed him.)
obsession (əb-sesh'ən, ob-sesh'ən), *n.* سهرقالی کەسێک به
پهیرهوه که سواری سهری دهی و له کۆلی نایتهوه: کەکەله پێ کەوتن:
خولیا: ماخۆلیان
(۱) سهرقالکەر: **obsessive** (əb-ses'iv, ob-ses'iv), *adj.*
کەکەله پینخەر: (۲) له پاده بهدهر.
(۲) خولیا: تایهتی به کەکەله یا ماخۆلیان.
obsidian (əb-sid'i-ən, ob-sid'i-ən), *n.* بهریدیکی شووشهیی
پهشی سهختی ناگرپژنتییه وه "گرانیت" وایه
obsolescence (ob'sə-les'ns), *n.* کۆنی: کۆن بوون:
بهکار نه هاتن له بهر کۆنی.
obsolescent (ob'sə-les'nt), *adj.* کۆن: بهکار نه هاتو له بهر کۆنی.
(۱) کۆن: مردوو (مهجان): بهکار نه هاتوو: **obsolete** (ob'sə-lēt'), *adj.*
بهکار نه هاتوو (له بهر کۆنی): (an ~ word)
(۲) کۆنباو: کۆن: کۆنه: بهکار نه ماو: باونه ماو: (an ~ gun)
(۳) له نه مانهوه یا بهره بهره بچوک دهبیتهوه بههۆی بار گۆرانهوه (نه ندامی
زیندهوه).
obstacle (ob'sti-k'l), *n.* کۆسپ: کەندوکۆسپ: بهر مه ناست: تهگهره:
قۆرت: بهر بهست.
obstacle race پینچرکێی بهر بهست (که بریدییه له پار کردن و باز دادن
به سهر بهر بهستی جۆراوجۆر).
obstetric (ob-stet'rik, əb-stet'rik), *n.* تایهتی به مامانی:
هی مندالبوون.
obstetrician (ob'ste-trish'ən), *n.* پزیشکی مندالبوون.
obstetrics (ob-stet'riks, əb-stet'riks), *n.pl.* پزیشکایهتی
مندالبوون: پيشه و زانستی پزیشکایهتی مندالبوون و مامانی.
obstinacy (ob'sti-nə-si), *n.* (۱) کەکەلهوهی: سهرسهختی: مانگرتن:
قیرسیجهیی: خرسی: سهرکیشی. (۲) دهرمان کار لی نه کردن: چاک نه بوونهوه
به ناسانی. (۳) کردهوهیهک یا ههلوئستیکی کەکەلهوه قانه.
(۱) کەکەلهوهی: سهرسهخت: سهرکیش: **obstinate** (ob'sti-nit), *adj.*
مانگرتن: قیرسیجه: خرس.
(۲) دهرمان کاری تن ناگات: به ناسانی چاک نایتهوه:

- خوارەمە: جوت بوونی پیزە ددانی سەرەو و خوارەمە.
occult (ə-kult', ok'ult), *adj.* (۱) شارارە: داپۆشراو.
 (۲) پەنەنای: نەینى.
 (۳) مرۆ: ناتوانى تى بگات: تىگەيشتنى بۆ دىيە.
 (۴) ھى نەو جۆرە لىكۆلینەو ھونەرە ئاشکرايانەى وەك جادوگەرى و ئەستىزەوانى: ھەتد.
 لە چار وون بوون (بەتايەتەى ئەستىزە وەك مانگ گىران و پۆزگىران): *v.t. & v.i.*
 بەردەم گرتن: بەردەم گىران: شارەنەو.
 ھونەر و لىكۆلینەو ئاشکراكان (جادوگەرى: ئەستىزەوانى), **the occult**,
 ھەندى كۆمەنى بەناو ئاينى و... (ھەتد).
occultation (ok'ul-tā'shən), *n.* (۱) شارەنەو: شارارەو.
 لە چار وون بوون. (۲) لە چار وون بوونی ئەستىزە (وەك مانگ گىران و پۆزگىران).
occultism (ə-kul'tiz'm, ok'al-tiz'm), *n.* (۱) بىرەبوون بە ھىزى.
 ئاشکرا. وەك جادوگەرى, ئەستىزەوانى و... (ھەتد): ھىزى ئاشکرا پەرسى.
 (۲) لىكۆلینەو ھىزى ئەم ھىزە ئاشکرايانە.
occupancy (ok'yoo-pən-si), *n.* (۱) گرتن: دەستبەسەر داگرتن.
 داگىركردن: گرتنە ژىردەست. (۲) (۱) تى چوون (خانەو): چوونە ئاو بە كرى
 يا بە كرىز (ب) ماوەى تىدايوون (خانەو, فەرمانگە).
 (ج) كرى گرتەنى: تىدايوون. (۲) گرتنە ژىردەست و كردن بە ھى خۆ (زەوى و
 خانەوى بەرە: شتى بىن خاوەن).
occupant (ok'yoo-pənt), *n.* (۱) نىشتەنى: تىدا دانىشتو (كرنچى).
 يا خاوەنى خانەو.
 (the ~ of a house, apartment, office, building, etc.)
 (۲) خاوەن (لەرى: دەستبەسەر داگرتنەو).
 (۳) ئەو كەسەى تىدايە (پەلەپايە, فەرمانبەرى): (the ~ of this office).
occupation (ok'yoo-pā'shən), *n.* (۱) داگىركردن.
 (an army of ~; the ~ of a foreign country)
 (۲) چوونە ئاو: خانەو: تى چوون.
 (۳) ماوەى تىدا ژيان يا بە كرى گرتن (خانەو, كىنگە).
 (۴) پيشە: كار: نيش و كار.
occupational (ok'yoo-pā'shən-l), *n.* (۱) پيشەيى.
 سەبارەت بە پيشە يا كار: بەمۆى پيشەو: (hazards; an ~ disease)
 (۲) داگىركەرى: ھى داگىركەرى يا داگىركەرى.
occupational disease,
occupational therapy,
 نەخۆشى لە نيشەو تووش بوو.
 چارەكردن بە كار كردن.
 چارەكردنى پيشەيى: چارەكردنى نەخۆشى مېشك يا لەش لەرى خەرىك
 بوونی نەخۆشەكە بە نيش و كارىكى خۆش و بەسودەو بۆنەو كاتى نەبى بۆ
 بىركردنەو لە نەخۆشىيەگە.
occupier (ok'yoo-pi'ēr), *n.* داگىركەرى: دەستبەسەر داگى.
occupy (ok'yoo-pi'), *v.t.* (۱) داگىركردن: گرتن: دەستبەسەر داگرتن.
 (to ~ the enemy's territory)
 (۲) تىدا دانىشتن: تىدا جىگىربوون: تىدا ژيان.
 (to ~ a house, farm, etc.)
 (۳) گرتنە دەست (كاربەدەستى, فەرمانبەرى): تىدايوون (پيشە, كاربەدەستى,
 كان): (He has ~ied this important position for two years.)
 (۴) (۱) گرتن (جى: كورسى): تىدايوون. (to ~ a seat)
 (ب) پىچوون: كات گرتن: (Dinner ~ies two hours of hour time.)
 (۵) خەرىك كردن: مېشك پىنو خەرىك كردن.
 (۶) پىنو خەرىك بوون: خەرىك بوون.
 (Workmen were ~ied with building new roads.)
occur (ə-kūr'), *v.i.* (۱) ھەبوون: بوون: تىدايوون.
 (Several mistakes ~ on the first page.)
 (۲) بەبىرەھاتن: (Did it ~ to you to close the windows?)
 (۳) ھەبوون: (When did the accident ~ ?)

- occurrence** (ə-kūr'əns), *n.* (۱) ھەبوون: بەسەرھاتن.
 (The ~ of this disease is rare.)
 (۲) ھەبوون: ھەبوون: بەسەرھات: (an everyday ~).
-occurrent (*adj.*).
ocean (ō'shən), *n.* (۱) زەریا: دەریا: ھەبوون: زەریا.
 (۲) ئىچکار زۆر: فرە: (~s of time, money, trouble, etc.)
oceanic (ō'shi-an'ik), *adj.* (۱) زەریايى: لە زەریادا دەژى.
 بەرھەمى زەریايە. (۲) زۆر زۆر: ئىچکار گەورە.
oceanographer (ō'shən-og'rə-fēr), *n.* زەریاناس:
 زانای ئوقیانوس.
oceanography (ō'shən-og'rə-fi), *n.* زەریاناسی:
 زاناستى ئوقیانوس.
-oceanographic (*adj.*).
Oceanus (ō-sē'an-əs), *n.* خودای ئوقیانوس (ئەفسانەى یونانی).
ocellus (ō-sel'əs), *n.* (۱) چاوى جانەو: بى برىرەى زۆر بچووک.
 (۲) خال يا پەلەى بچووک (وەك ھى سەر پانی تاووس).
ocelot (ō'sa-lot', ō'sə-lət), *n.* گياندارىكى ئەمرىكىيە لە پلنگ.
 دەچىت: بۆرى ئەمرىكى.
ocher (ō'kēr), *n.* (۱) گىلەسور (كە ئاستى خاوى تىدايە).
 (۲) پەنگى سوور يا قاو: پەنگى.
v.t. پەنگ كردن بەم پەنگ.
ochlocracy (ok-lok'rə-si), *n.* فەرمانبەروايى پووتەو پووتە:
 فەرمانبەروايى جەماوەرى بۆرە پياوان.
ochlocrat (ok'lə-krat'), *n.* لایەنگرى فەرمانبەروايى پووتەو پووتە.
-ochlocratic (*adj.*).
-ock (ək),
o'clock (ə-klok', ō-klok'),
 بېجىنى كاتژمىر: سات:
 (three ~; eight ~)
ocotillo (ō'ka-tēl'yō), *n.* پووەكىكى دىركارى بىابانى گول ئالە.
oct-, octa-, octo-,
octagon (ok'tə-gon', ok'tə-gən), *n.* پىنشىگىرە بەماتاي: ھەشت.
 ھەشت كۆشە:
 وینەى ھەشتا.
octagonal (ok-tag'ə-n'l), *adj.* ھەشت كۆشەيى: ھەشتلايى.
octahedral (ok'tə-hē'drəl), *adj.* ھەشت بۆويى (ئەندازە).
octahedron (ok'tə-hē'drən), *n.* ھەشت پوو (ئەندازە).
 وینەى ئەندارى ھەشت پوو.
octameter (ok-tam'ə-tēr), *n.* دىپتىكى ھۆنراوى ھەشت بېگى.
 كىشدار.
adj. ھەشت بېگىيى كىشدار.
octane (ok'tān), *n.* ئۆكتەين (پەتۆل, كىمىا).
octane number (or rating),
octangular (ok-tan'gyoo-lēr), *adj.* پەلەى ئۆكتەين لە بەزىندا.
 ھەشت كۆشەيى.
octave (ok'tāv), *n.* (۱) ھەشتەم پۆزى دواى جەنن (خاچ پەرسى).
 (ب) ماوەى نىوان جەنن ئەم ھەشتەم پۆزە, واتە ھەموو ھەشت پۆزەكە.
 (۲) ھەشت دىپرى يەكەمى ھۆنراو: يەكەمى چوارە دىپرى كە پۆزى دەووتى:
 "sonnet". (۳) ھەشت دانە: دەستبەسەر ھەشت دانەيى: ھەشت.
 (۴) ئاوازىكى مۇسقىي كە ھەشت پەلە لۆوور يا لەخوار ئاوازىكى
 تايبەتەيەو: ھەشتەم ئاواز.
 (۱) ھەشت: ھەشتى. (۲) ھى ھەشتەم ئاواز (مۇسقى).
octave (ok'tāv), *n.* (۱) قەوارەى پەريەك كاغەزى چاپكراو كە ھەشت
 يەكەمى پەريەى گەورەى پەريەى پەريەى پىنچ ھەتا شەمش گرى دايەو
 دىپتىيەكەيشى لە ھەشت ھەتا نۆ گرى و نىو.
 (۲) پەرتووكىك كە پەريەكانى بەم پانی و دىپتىيە بىن.
 لە پەريەى وەك ئەم قەوارەى پىنكەتو.
adj. (۱) ھەر ھەشت سال جارىك پوودەدات.
octennial (ok-ten'i-əl), *adj.*

- (۲) هشت سال دهخایه‌ئن.
- octet, octette** (ok-ter'), *n.* (۱) دسته‌بندی هشت دانه‌یی؛ (۲) هشت دانه (۳) پارچه‌یک موسیقا که بؤ هشت سازژنه یا گۆزانی بیژ دانراوه. (ب) هم هشت سازژنه یا گۆزانی بیژ. (۲) هشت دیری یکه‌می هؤنراوه‌یکی چواره دیری که پی‌ی ده‌ووتی: "sonnet".
- octillion** (ok-til'yən), *n.* نوکتیلیئن. ژماره‌یکه له نه‌مهریکا و
- له‌رئسادا بریدی‌یه له یه‌ک و بیست و حوت سفر له لای راستی‌یه‌وه، وه‌ک له نینگلته‌وه و نه‌لمان‌یادا بریدی‌یه له یه‌ک و چل و هشت سفر له لای راستی‌یه‌وه.
- octo-, oct-** (ok-tō, ok-tō', ok'ta), هشت. پیشگرینکه به‌مانای: هشت.
- October** (ok-tō'bēr), *n.* گه‌ل‌ریزان؛ نوکتوبر. مانگی ده‌یمی سالنامه‌ی گریگوری.
- octogenarian** (ok'ta-ji-nâr'i-on), *adj.* هشتا ساله.
- ته‌منی هشتا ساله.
- n.* کسینکی هشتا سال.
- octonary** (ok'ta-ner'i), *adj.* هشتا؛ هشتی؛ هشت هشت.
- له‌دهستی هشت هشت پیکهاتوو.
- n.* (۱) دهستی هشت دانه؛ دهستی هشتی.
- (۲) هشت دیری یکه‌می هؤنراوه‌یکی چواره دیری که پی‌ی ده‌ووتی: "sonnet" اووشی "octave" و "octet" (بینه).
- octopod** (ok'ta-pod'), *n.* گیاندار ی هشت پهل؛ هشت پی.
- octopus** (ok'ta-pas), *n.* (۱) هشت پی؛ هشت پهل؛ نوکتوپس؛
- گیاندارینکی نرم و لینج و پهل هاوژی ناوی‌یه هشت پهل هیه هر پهل ی ده‌میک مژکی پیویه به‌هوی هم مژکانه‌وه خزی به‌شته ده‌نوسینیت.
- (۲) شتیکی وه‌ک هشت پهل به‌تاییه‌تی پیکخراوینکی پهل هاوژی به‌ده‌سه‌لات که له‌ری‌ی لئکان‌ی‌یه‌وه ده‌ست بکیش پی‌سەر ده‌گا و پیکخراوی تردا.
- octoroon** (ok'ta-rōon'), *n.* کسینکه که هشت یکه‌ی خوننی
- قوله‌رش پی و حوت به‌شیشی سپی.
- octosyllable** (ok'ta-sil'ə-b'l), *n.* (۱) دیرینکی هؤنراوه‌ی هشت
- برگی. (۲) روت‌یه‌یکی هشت برگی.
- octosyllabic** (*adj.*).
- باجیکه له‌سەر همدی‌ی له‌ی شتومه‌کانه داده‌نری که
- octroi** (ok'troi), *n.* ده‌هینرینه نرو همدی‌ی له‌ شاره‌کانی نه‌روپاوه
- (۱) هشت نه‌ونده.
- (۲) هشت به‌شی؛ هشت پارچه‌یی.
- n.* شتیکی که هشت نه‌ونده‌ی شتیکی تر پی.
- v.t.* له‌هشت دان (ژماره و پیوان).
- ocular** (ok'yoo-lēr), *adj.* (۱) تاییه‌تی به‌چاو؛ به‌چاو؛
- وه‌ک چاو (*~ exercises*)
- (۲) هی بینایی؛ تاییه‌تی به‌هیزی بینن: (*an ~ exam*).
- (۳) له‌به‌رجاو؛ بینراو؛ دیار: (*~ proof*).
- oculist** (ok'yoo-list), *n.* پزشکی چاو.
- oculo-, ocul-** (ok'yoo-lō, ok'yoo-lə), چاو. پیشگرینکه به‌مانای چاو.
- odd** (od), *adj.* (۱) تاکي شتیکی جوت که ناکه‌کی تری وون بیت:
- (*an ~ glove, shoe, or boot*)
- (۲) تاک (ژماره). وه‌ک: (۲, ۵, ۷, ۹, ... هتد): (*an ~ number*).
- (۳) تاک (سەرجه‌می ژماره): (*an ~ month*).
- (۴) زیاده؛ نه‌ونده؛ زیاتر:
- (*fifty and some ~ dollars; thirty ~ years*)
- (۵) پیکه‌وت؛ نه‌وه‌ی پیکه‌وت؛ هه‌لکوت؛ نه‌وه‌ی ده‌ست بکوت؛ زیاده:
- (*He is doing ~ jobs.*)
- (۶) تاکیک یا چهند ژماره‌یکی دابراو له‌ده‌ستیه‌ک:
- (*a few ~ volumes of an encyclopedia*)
- (۷) سه‌یر؛ ناناسا
- (*How ~ ! ; an ~ person, situation, place, etc.*)
- odd man out**, کسینکی جیاواژ له‌تاقم یا کۆمه‌له‌کی؛
- odd-ball** (od-bôl'), *n.* [Colloq.], کسینکی سه‌یر (له‌په‌وشت و
- یروباوه‌ریدا).
- oddish** (od'ish), *adj.* نه‌ختیک سه‌یر؛ نه‌ختیک ناناسا
- oddity** (od'ə-ti), *n.* (۱) ناناسایی؛ سه‌یری؛ سه‌یریتی.
- (۲) تاییه‌خوینکی سه‌یر یا ناناسا؛ خو و په‌وشتیکی سه‌یر.
- (۳) کسینکی سه‌یر؛ شتیکی سه‌یر.
- oddmant** (od'mənt), *n.* (۱) پاشماوه؛ پروپیت؛ سه‌ره مقست؛
- ووردکه و پرتکه. (۲) نه‌و په‌رانه‌ی په‌رتووکیک که به‌ده‌قی په‌رتووکیکه ناژمینری
- وه‌ک په‌ره‌ی ناوینشان په‌رتووکیکه.
- odds** (odz), *n.pl.* (۱) ناهاوتایی؛ شتی ناهاوتا.
- (۲) پیژدی له‌وانه‌بوونی پوردانیک یا نه‌نجامه‌کی (گروه):
- (*The ~ on the champion winning are three to one.*)
- (۳) جیاواژی نیوان دوو تیپی مله‌ملیکه‌رو له‌وانه‌بوونی بردنه‌وه‌ی لایه‌کیان
- (۴) نه‌و خاله زیادانه‌ی ده‌ریت به‌تیپی لاواژ له‌مله‌ملیکه‌دا له‌سه‌ره‌تاوه بؤ
- هاوتاکردنی له‌گه‌ل تیپه به‌هیزی که.
- ناکۆکن؛ شه‌ریانه؛ دانووله‌یان به‌یه‌که‌وه ناکۆکن؛ نارینک.
- at odds**, به‌مسۆگرئ؛ بی‌گومان.
- by all odds**, له‌وانه‌ی زۆر له‌وانه‌یه.
- the odds are**, ووردکه و پرتکه؛ پروپیت؛ وورده بایه‌ت؛
- odds and ends**, سه‌ره مقست؛ شتی ماوه.
- ode** (ōd), *n.* (۱) هه‌لبه‌ستی گۆزانی؛ هؤنراوه‌یکه که بؤ گۆزانی ده‌شیت.
- (۲) هه‌لبه‌ستیکی پر هه‌ستی به‌یز که به‌سه‌ر کسینک یا شتیکی ده‌نده‌دریت
- پاشگرینکه به‌مانای: پنگه؛ پنباز؛ پیژوه.
- ode** (ōd), پاشگرینکه به‌مانای: وه‌ک.
- odious** (ō'di-əs), *adj.* بۆگه‌ن؛ پیس؛ ناشیرین.
- odium** (ō'di-əm), *n.* (۱) بۆگه‌نی؛ پیسی؛ ناشیرینی.
- (۲) قین؛ کینه (۳) شه‌رمه‌زاری؛ نابوووچوون.
- odograph** (ō'də-graf', ō'də-gräf'), *n.* odometer (۱).
- (۲) هه‌نگاوژمین؛ نامۆرتیکه ژماره و دیرژی و خیرایی هه‌نگاوی کسینک ده‌ژمینری
- دووری ژمین؛ نامۆرتیکه دووری نه‌و.
- odometer** (ō-dom'ə-tēr), *n.* پنگه‌یه ده‌پنوی و ژمار ده‌کات که نوتمینیک ده‌پنری به‌میل یا کیلومه‌تر
- پاشگرینکه به‌مانای: ددان.
- odont** (ə-dont'), پیشگرینکه به‌مانای: ددان.
- odont-** (ō-don'tō, ō-don'ta), دانسانزی؛
- odontology** (ō'don-tol'ə-ji, ō'don-tol'ə-ji), *n.* پزیشکایه‌تی ددان؛ زانستی ددان و نه‌خوشتی‌یه‌کانی.
- odor, odour** (ō'dēr), *n.* (۱) بۆن (به‌تاییه‌تی هی ناخوش).
- (۲) [Archaic]، گولاو؛ بۆنی خوش.
- (۳) تاییه‌خوینکی زال
- (۴) ناوبانگ؛ ناو؛ ریز: (*to be in bad ~*).
- odorant** (ō'dēr-ənt), *n.* ماده‌ی بۆندار (که ده‌کرتیه شتیکی ترسانکی
- بی بۆنه‌وه بؤ ووریاکردنه‌وه‌ی خه‌ک).
- odorless** (ō'dēr-lis), *adj.* بی بۆن.
- odorous** (ō'dēr-əs), *adj.* بۆندار.
- odour** (ō'dēr), *n.* = odor.
- Odyssey** (od'ə-si), *n.* (۱) داستانی "ئودیسی" یونانی به‌مانا یانگ
- که له‌سویرانه‌وه‌ی ده‌ساله‌ی "ئودیسیه‌س" ده‌دوی.
- (۲) [O-]، گه‌شتینکی دووردریز؛ چهند گه‌شتینکی دواپی نه‌هاتو؛
- سویرانه‌وه‌یکی زۆر.
- Oedipal, oedipal** (ed'ə-pal, ēd'ə-pal), *adj.* ئودیپی؛
- تاییه‌تی به‌نه‌خوشتی "ئودیپ" (ده‌رووناسی). (ووشه‌ی دواپی بینه).
- Oedipus complex**, نه‌خوشتی "ئودیپ": بریتی‌یه له‌هه‌زکردنی کوپ و
- له‌دایکی و پق لی بۆونی له‌باوکی وه‌هه‌روه‌ها هه‌زکردنی کچ له‌باوکی و پق لی
- بۆونی له‌دایکی (ده‌رووناسی)
- oenology** (ē-nol'ə-ji), *n.* شه‌راب ناسی؛ مه‌ی ناسی.

offering

(a job ~; She has had several marriage ~s.)

- (۳) پیشنهاد (دادگه‌ری).
(۴) ههول ته‌فلا.
(۱) دهست دریزکردن بۆ ته‌وقه‌کردن.
(۲) داواکردن: خوازینی کردن.
(۱) پیدار: (the ~ of bribes).
(۲) شتئگی پیشکەش کراو یا دراو (قوربانی، خەلات، پیتاک، دۆعا).
(۱) نوێژنکی تاییه‌تییه: offertory (ôf'êr-tô'rî, ôf'êr-to'ri), n.
له کلێسه‌ی ئینگلیزیدا: (۲) پیتاکی کۆکراوه له کلێسه‌دا.
offhand (ôf'hand'), adv. به‌ی بێ‌کردنه‌وه و خۆ ناماده‌کردن
(I couldn't give you the figures ~.)
adj. (۱) سه‌رس‌یی: لاسه‌رلا‌یی: بێ ناماده‌کردن: (~ remarks).
(۲) ناشیرین (ده‌فتار): بێ نه‌زاکه‌ت: نابه‌جێ: (He acted in an ~ way).
offhanded (ôf'hand'), adj. = offhand.
office (ôf'is, of'is), n. (۱) ههول: ههولان: ته‌فلا:
(This was done through his good ~s.)

- (۲) نه‌رت: نه‌رکی سه‌رشان: کار.
(۳) پله‌ویا‌یه: پایه: (the ~ of president).
(۴) ده‌زگا: به‌رنه‌به‌رایه‌تی: (the Post Office).
(ب) [British]: شالیارگه: ده‌زاره‌ت: (the foreign ~).
(۵) (ب) فه‌رمانگه.
(ب) هه‌موو فه‌رمانبه‌رانی فه‌رمانگه‌یه‌ک: کاربه‌ده‌ستانی فه‌رمانگه‌یه‌ک.
(۶) ژووری کارکردنی به‌رده‌سته‌کانی مانیکی گهره (چینخانه).
ژووری حل شتن: ته‌ویله.
(۷) ماهه‌گی ناینی کلێسه: نوێژی به‌ کۆمه‌ل.

office boy, به‌رده‌ستی فه‌رمانگه: به‌رده‌ست: کارگوزار: فه‌راش.
office-holder (ôf'is-hôl'dêr, of'is-hôl'dêr), n. کاربه‌ده‌ست: فه‌رمانه‌ر

- (۱) کاتی ده‌وام: فه‌رمانگه یا فه‌رمانبه‌ن: کاتی نیش.
(۲) کاتی دانیشتنی ماموستا له ژووره‌کی (بۆ نامۆژگاری قوتابی).
(۱) کاربه‌ده‌ست: میری: کۆمیا‌نیا: officer (ôf'ê-sêr, of'ê-sêr), n.
یا نه: ده‌رگای کۆمه‌لایه‌تی: هتد: فه‌رمانبه‌ر: (۲) نه‌فسه‌ر.
(۲) نه‌فسه‌ری پۆلیس: پۆلیس: (a police ~).
(۴) که‌شتیوانی که‌شتی‌یه‌کی بازگانی.

official (ə-fish'al), adj. (۱) نایه‌تی به‌ پله‌ویا‌یه و نه‌رکی
کاربه‌ده‌ستیک: (~ responsibilities; an ~ uniform).
(۲) په‌سه‌می: میرکاری: میرگه‌ری.
(an ~ statement, reply, invitation, etc.)

- (۲) ده‌شت: بۆ پله‌ویا‌یه‌ی کاربه‌ده‌ستیک.
(۴) په‌سه‌ندکراوه بۆ به‌کاره‌ینان (ده‌رمانساز).
n. کاربه‌ده‌ست: فه‌رمانبه‌ر: (~ government).
officialdom (ə-fish'al-dəm), n. (۱) چینی کاربه‌ده‌ستان:
سه‌رحمی فه‌رمانبه‌ران: (۲) officialism
(۳) پله‌ویا‌یه و ده‌سه‌لات و کاری فه‌رمانبه‌ران
(۱) رۆژنێ پرستی فه‌رمانبه‌ران: officialism (ə-fish'al-iz'm), n.
له پاده به‌ده‌ر په‌یره‌وی کردنی پۆتین له‌لاین فه‌رمانبه‌رانوه.
(۲) چینی فه‌رمانبه‌ران: هه‌موو کاربه‌ده‌ستان

- officially (ə-fish'al-i), adv. به‌ په‌سه‌می: به‌ شیوه‌یه‌کی میرکاری
officialant (ə-fish'ant), n. پینش نوێژ: کلێسه
officialary (ə-fish'ar-i), n. ده‌سته‌به‌ک فه‌رمانبه‌ران.
adj. به‌هزی پله‌ویا‌یه‌یه‌وه‌یه.
officiate (ə-fish'i-āt'), v.i. (۱) نه‌رکی پله‌ویا‌یه به‌جێه‌ینان:
(to ~ as a chairman, master of ceremonies, etc.)
(۲) نه‌رکی قه‌شه به‌جێه‌ینان (پینش نوێژی، ماره‌بیرن ... هتد):
(to ~ at a marriage)

oftentimes

-officiation (n.); officiator (n.).

- (۱) [Obs.] چاکه‌که: ناماده‌ی یاره‌تی: officious (ə-fish'əs), adj.
چاوبه‌ره‌وێژکه‌ر: (۲) خۆتێه‌لقورتنه‌ر: ده‌ست خه‌ره ناو کاروباری خه‌نکه‌وه
(۳) ناره‌سه‌می: (an ~ statement).
(۱) ئاسۆی ده‌ریا: دوورترین به‌شی ده‌ریا که له که‌ناری
ده‌ریاوه دیاریت: (۲) شوێنیکێ نه‌ختیک دوور له که‌نار ده‌ریاوه
(۳) دواپوژی نزیک.
(۱) به‌ ناسته‌م دیاره له که‌ناری ده‌ریاوه: له ئاسۆی ده‌ریاوه. in the offing.
(۲) دووره به‌لام به‌ چاو ده‌بێژێ.
(۳) له دواپوژنیکێ نزیکدا: نزیک: به‌ ده‌سته‌وه‌یه (پوودان، کار، پرۆژه ... هتد):
(a quarrel in the offing)

offish (ôf'ish), adj. [Colloq.], گۆشه‌گیر: دووره‌په‌رێژ: ته‌ریک.
offprint (ôf'print'), n. ووتاریکی سه‌ره‌له‌نوێ له‌چاپدراو که له‌وه‌وه‌ینش
بلاوکراینه‌وه
v.t. نه‌ چاپ دانه‌وه‌ی ووتارنک یا به‌شینکی پاش بلاوکردنه‌وه‌ی له‌ گۆفاریکی
گه‌وره‌دا.

offscouring (ôf'skour'ing), n. usually plural, (۱) پیسایی
که له‌ ده‌فرنک یا شتیک کراینه‌وه به‌ شتن.
(۲) که‌شینکی ده‌ریه‌ده‌ر: ناوه‌کی: ته‌ره.
(۱) لق: ته‌ر: (۲) پارسه‌نگ: هاوسه‌نگه‌ر.
(۳) تاق: ره‌فه.

- (۴) ته‌رژنیک که‌ ره‌گ داده‌کوێژ و ده‌بێته‌ پوهه‌کینکی تازه.
(۵) پینچی بۆری یا شیش (بۆ کردنی به‌ شوێنیکدا).
(۶) هینیکێ نه‌له‌کتریکێ جیاپوه‌وه له‌ هینلی سه‌ره‌کی.
(۷) جوژنیکه له‌ چاپکردن (ب) له‌کی مه‌ره‌که‌یی لاپه‌ره‌یه‌کی تازه چاپکراو
که لاپه‌ره‌که‌ی ته‌نیشتی پیس ده‌کات.
v.t. (۱) پارسه‌نگ گرتنه‌وه: هاوسه‌نگ کردن: هاوتاکردن: سه‌رینه‌وه:
پاک له‌ پاک کردن: (His gains will ~ his losses.)

- (۲) چاپکردن به‌ شیوه‌یه‌کی تاییه‌تی.
(ب) له‌که‌دارکردنی لاپه‌ره‌یه‌ک به‌ مه‌ره‌که‌یی لاپه‌ره‌کی ته‌نیشتی: چاپه‌مه‌نی:
(۱) ته‌رژفیندان: ره‌گ داکوێژ و بوون به‌ پوهه‌کینکی تازه (ته‌رژ).
(۲) له‌که‌داربوونی لاپه‌ره‌یه‌ک به‌ مه‌ره‌که‌یی لاپه‌ره‌کی ته‌نیشتی.

offset printing, چاپی "ئۆفسه‌ت": بریتیه‌ له‌ ده‌ره‌ینانی قانلی
تیپه‌کان له‌سه‌ر لاستیکی مه‌ره‌که‌باوی و گواسته‌وه‌ی بۆ سه‌ر کاغه‌ز.
offshoot (ôf'shōōt'), n. ته‌رژ: لق: چوون: وه‌ج: نه‌نجام
(an ~ of a plant, family, party, mountain range, etc.)

offshore (ôf'shōr', ôf'shōr'), adj. (۱) له‌ که‌ناری ده‌ریاوه
هه‌لکدوو یا هاتوو: (an ~ wind).
(۲) دوور له‌ که‌نار ده‌ریاوه: (~ drilling for oil).

- adv. دوور له‌ که‌نار ده‌ریاوه: (~ The storm moved ~).
offside (ôf'sid'), adj. له‌به‌رده‌می تۆپه‌که‌دایه له‌به‌ره‌وه‌ی قه‌ده‌غه‌یه
یاری پین بکات (یاری فوتبۆلی نه‌مه‌ریکی)
(۱) نه‌وه: وه‌ج: مندان: وه‌جاج: بێچوو: offspring (ôf'sprɪŋ'), n.
به‌چه‌که: جگه‌رگۆشه: فه‌زنده‌: (~ She has three ~s.)

- (۲) نه‌نجام: به‌ره‌مه: به‌ر
پشته‌وه‌ی شانۆ
(۱) له‌ پشته‌وه‌ی شانۆوه: (~ an ~ whisper).
(۲) دوور له‌ شانۆوه: دوور له‌ بینایی سه‌یرکراوه‌وه.
adv. (۱) به‌ره‌و پشته‌وه‌ی شانۆ: (~ He went ~).
(۲) دوور له‌ شانۆ و بینایی ته‌ماشاکراوه‌وه.

off-white (ôf'hwīt'), adj. & n. په‌نگی سپی وه‌ک خوری:
په‌نگی خوری: په‌نگی سپی که‌ ژۆر سپی نه‌بێت.
oft (ôft), adv. [Rare or Poetic], = often.
often (ôf'n), adv. ژۆر جار: گه‌لێک جار: فره‌ جار: جاره‌ها.
oftentimes (ôf'n-timz', ôf'n-timz'), adv. = often.

ofttimes

ofttimes (ɒl'tɪmz, ɒft'tɪmz), *adv.* [Arch. or Poetic].

often.

ogive (ɔ-ji-v, ɔ-jiv'), *n.* (۱) پەراسە، ئابلاي جۈزىگە لە قاسە. (۲) قاقى بويى تىز

ogle (ɔ'g'l), *v.i. & v.t.* جاومازى كرىن، جاوماشقالى كرىن؛
بە ھەزەۋە سەيىر كرىن

n. جاومازى جاوماشقالى سەيىر كرىنكى بە ھەزەۋە
(۱) دەغدى بيارحور (فولكلور) دەغبا
(۲) كەسكىن دېندەي دېرەقى ئاشرىن

-ogreish; ogrish (*adj.*).

ogress (ɔ'gris), *n.* دەغباي مېنىيە - ووشەي پىششور بېيىتە.

oh (ɔ), *interj. & n.* ئاھا، ئۆھ، ھە! دىگىنگە سەرسامى، ترس، توورەيى. بازار، يا نىزارى يى دەردە بېرىت

oil (oil), *n.* (۱) پۇن، چەۋرى
(۲) نەۋت، نەۋرۇل، پۇننى چەۋرىگىن پاك كرىنەۋە.
(۳) بۇيەي پۇن ئىگارىكىشى (۴) تابلۇ بۇيەي پۇن
(۵) [Colloq.] مەزىيى، پوۋائەت، كىكەلەقن

v.t. (۱) پۇن ئىگە بە پۇن چەۋرىگىن (مەكىنە) (۲) بەرتىل پىدان

v.i. بون بە پۇن تەۋرەنەۋە

adj. پۇن پۇننى ھى پۇن ھى نەۋت يا پەتۋىل
pour oil on troubled waters, شەي كۆۋرەنەۋە ئاۋىزى كرىن
pour [throw] oil on the flames, شەي كەرمە كرىن، ھە! ۋىل كرىن
strike oil, (۱) پىرە نەۋت دۆزىنەۋە

(۲) لەپىر دەۋە مەشەۋون، لەپىر شىتىكى بەنرەخ دۆزىنەۋە

oil-cloth (oil'klôth), *n.* مەشەماي سەن مېزورەفە

oil color, بۇيەي پۇننى ئىگارىكىشى،

oiler (oil'ēr), *n.* (۱) مەكىنە خەۋرىگەر

(۲) دەۋرى رۇنى مەكىنە چەۋرىگىن (۳) كەشتى نەۋت.

(۴) كەشتى نەۋت بەكارھىنەر (۵) پىرى نەۋت

(۶) [Colloq.] چاكەتى مەشەما

oil field, نەۋتخانى نەۋتكا، چالە نەۋت

oil of vitriol, پۇننى راج، ترشى كۆگرەيدە، ترشى كېرىتىك

oil paint, بۇيەي پۇن

oil painting, (۱) تابلۇ بۇيەي پۇن (۲) ئىگارىكىشان بە بۇيەي پۇن

oilskin (oil'skin'), *n.* (۱) مەشەما (۲) چىلۋىرەكى مەشەما

oil well, پىرە نەۋت

oily (oil'i), *adj.* (۱) لەرۋى دەچن، لە نەۋت دەچن (۲) چەۋر

(۳) خىز، ئورس، زەمان ئورس

ointment (oint'mənt), *n.* مەلەم، شەنەپكە بۇ چەۋرىگىن

ھەۋىۋى نەش

O.K., OK (ɔ'kɑ'), *adj., adv., interj.* باشە، چاكە، ئىز

بەلى باشە، بەجىن

n. پەسەندىكارى پەسەندىگىن (We would like to have your ~)

v.t. پەسەندىگىن (to ~ a plan)

oka, oke (ɔ'kɑ), *n.* ھۆقە كېتەنە

okapi (ɔ-kä'pi), *n.* كىاندازىكى سەرىقاۋىيە لە توخىمى زەرافە، بەلام

ملى كورنە

okay (ɔ'kɑ'), *adj., adv., interj., n. & v.t.* [Colloq.] O.K.

Okie (ɔ'ki), *n.* ۋەزىزىكى كۆچكەر " ئۆكلامۇما " ۋە بۇ ئاۋچەكانى

ترى شەمەرىك (لەۋۋى سۈۋكىيەۋە)

okra (ɔ'kra), *n.* باۋىن

old (ɔld), *adj.* (۱) پىر، ئەسلىداچۇر

(an ~ man, woman, etc.)

(۲) تەمەنى نەۋەندەيە: (She is seven years ~)

(۳) كۈن، كۈپە (an ~ pair of shoes)

old-world

(۴) پەرىپوت، كۆن ۋە دېۋا.

(۵) پىششور، ھى پىششور يا پەرىدور.

(۶) شەرەزا: (He is an ~ hand at that work.)

(۷) دىرىن، كۆن: (an ~ civilization, culture, etc.)

(۸) كۆن: (an ~ tradition)

(۹) كۆن، كۆنەكە (ھى دوۋشت يا زىياتى): (The O~ Testament)

(۱۰) [Colloq.]، خۇشەۋىست: (good ~ Jack)

(۱۱) [Colloq.]، خۇش، پىر لە كەيف: (a high ~ time)

(۱۲) دىرىن، كۆن، زەمانى كۆن: (days of ~)

(۲) خەللى پىر، پىران

(۳) كەسكىن لە تەمەنىكى تايەتتە: (a three-years ~)

the old, خەللى پىر، پىران

old age, پىرى

old country, ئىشتمانى كۆننى كۆچەر.

olden (ɔld'd'n), *adj.* [Poetic], دىرىن، كۆن، زۇر كۆن.

(in the ~ times; in ~ days)

Old English, زەمانى ئىنگلىزى كۆن (كە ئەنگلى-ساكسونىيەكان

بەكارىان ھىناۋە لە ئىنگلىتەرە لە سەدەي پىنجەمەۋە تا دوۋنەۋەم)

old-fashioned (ɔld'fash'ənd), *adj.* (۱) كۆنەۋار، كۆن

(an ~ dress)

(۲) كۆن پەرست، كۆنەپەرست، لەسەر پىر ۋە شوۋىنى كۆن بۇيششور

(an ~ girl, man, etc.)

old foggy, old fogey, كەسكىن زۇر كۆنەپەرست (دەفتار).

-old-foggyish; old-fogeyish (*adj.*).

Old Glory, ئالاي ئەمەرىكا، بەيداخى ئەمەرىكا

old hand, كەسكىن زۇر شەرەزا يا قال

old hat, [Slang], (۱) كۆن، كۆنباۋ، كۆنەپەرست

(۲) پەرىپوت، كۆن ۋە بى مانا.

oldish (ɔld'ish), *adj.* نەختەك كۆن.

old lady, [Slang], (۱) دايك، (۲) ھارسەر، ئىز

old-line (ɔld'lm'), *adj.* (۱) كۆن، لە دەمىكەرە ھەيە

(۲) كۆن پەرست، كۆنەپەرست

old maid, (۱) گەرە كىچ، قەيرە كىچ، پىرە كىچ.

(۲) كەسكىن بە قىزۋىزۋ توۋرەۋتۋ.

(۳) يارىيەكى كاغەزە.

-old-madish (*adj.*).

old man, [Slang], (۱) باۋك، (۲) مېرد.

(۳) سەرگەرە، سەرۋك، كاربەدەست (ئەفسەر، كەشتىۋان، ... ھتد)

old master, (۱) يەكەك لە ئىگارىكىشە بەناۋانگەكانى ئەۋروپاي پىش

سەدەي ھەزەۋەم، مامۇستاي گەرە. (۲) تابلۇ ھەرىكەك لەم ئىگارىكىشانە

old school, دەستەي كۆنەپەرستان، قوتابخانەي كۆن (مەجان)

ئەۋانەي بە شىۋەي كۆن پىردەكەنەۋە.

old squaw, چۆرە مەۋىيەكى دەريايە.

oldster - ɔld'stēr), *n.* [Colloq.]، كەسكىن پىر، كەسكىن بەسلىداچۇر.

Old Testament, بەشى يەكەمى ئىنجىل، ئىنجىلى كۆن.

old-time (ɔld'tim'), *adj.* كۆن، ھى كۆن، ۋەك ھى كۆن

old-timer (ɔld'tim'ēr), *n.* [Colloq.]، (۱) كەسكىن كە دەمىك بى

لە شارىكدا بىي يا لە شوۋىنىكدا ئىش بىكات يا لە پىكروۋىنىكدا ئەندام بى

(۲) كەسكىن شەرەزا يا قال (۳) كەسكىن كۆنەپەرست.

(۴) كۆنە شىتىكى كۆن يا كۆنەۋار.

old wives' tale, (۱) چىۋىكى پىرۋىزىن.

(۲) ئەفسانە، باۋەرى پىرۋىزىچ، شىتىكە كە جى بىرۋا ئىيە.

old-womanish (ɔld'woom'ən-ish), *adj.* پىرۋىزىنى

بە قىزۋىزۋ ترسەۋك.

old-world (ɔld'wūrl'd'), *adj.* (۱) ھى دىرىن، ھى سالانى زۋو.

- (ب) كۈنەيەرست: كۈنەبار: ئەنتىكە
(۲) [o-w-] ھى جىھانى كۈن (ووشەي داھاتور بىيىنە).
Old World, جىھانى كۈن كە تەۋرىپار ئاسىيا ۋە ئافرىقا دەڭىزئوتتە
بەتايىيەنى ئەۋروپا
oleaginous (ō'li-aj'i-nəs), *adj.* (۱) چەورە يۇلتۇزى يۇندار
لە پۇن دەچى (۲) خۇا لۇوس: دەم لۇوس
ژالە
oleander (ō'li-an'dēr), *n.* زەيتۇنى كىۋى
oleaster (ō'li-as'tēr), *n.* زەيتۇنى كىۋى
oleic (ō-lē'ik, ō'li-ik), *adj.* پۇنى: لە پۇن دەرھاتوۋ
oleic acid, تۇشى ئولىك لە پۇن چەورەدا ھەيە
oleomargarine (ō'li-ō-mär'jə-rin), *n.* = margarine.
olfaction (ol-fak'shan), *n.* (۱) ھەستى مۇن كىردن: پۇن كىردن
olfactory (ol-fak'tēr-i), *adj.* ھى ھەستى مۇن كىردن
(۱) ئەندامى مۇن كىردن: (۲) ھەستى مۇن كىردن
olfactory nerve, ھەستەدەمارى مۇن كىردن
oligarch (ol'i-gärk'), *n.* ئۆلىگارخ ھەمەنەرەۋايى رولاتىك كە چەند
كەستىكى كەمە يا خىزانىك بەرپۇئەي بەرنت
oligarchy (ol'i-gär'ki), *adj.* ئۆلىگاركى (۱) پۇنىكىكە كە تەنھا چەند
كەستىك بىيەن بەرپۇئەي (۲) رولاتىكە كە پۇنىكىكى ۋەھى ھەبىت.
(۲) ئەر دەستە كەستەي ئەم پۇنىكە بەرپۇئەدەيەن.
-oligarchic; oligarchical (*adj.*).
oligo-, olig- (ol'i-gō), پىنىشگرىككە بەماناى: كەم: چەند: بچوۋك:
كەمى: ئانەۋايى
oligopoly (ol'i-gop'ə-li), *n.* قۇرغ كىردى ئازار ئەلەيەن چەند
كەستىك يا كۇمپانىيەكەۋە
olio (ō'li-ō), *n.* (۱) شەلى گۇشت ۋە سەۋزە
(۲) شتى جۇراۋجۇر: شتى ھەرمەمە يا تىكەلەۋ.
olivaceous (ol'i-vā'shəs), *adj.* رەنگ زەيتۇنى
olivary (ol'ə-ver'i), *adj.* شىۋە زەيتۇنى
olive (ol'iv), *n.* (۱) دار زەيتۇن (۲) زەيتۇن (۳) دارى دار زەيتۇن
(۴) چەلە زەيتۇن: گولەندى زەيتۇن: گەردانەي زەيتۇن
(۵) سەۋزى زەيتۇنى: زەيتۇنى
adj. (۱) زەيتۇنى: ھى زەيتۇن (۲) رەنگ زەيتۇنى: زەيتۇن رەنگ: زەيتۇنى.
olive branch, (۱) چەلە زەيتۇن: نىشانەي ئاشتى.
(۲) پىنىشكەشى ئاشتى: پىنىشكەشكەرى ئاشتى: پىنىشيازى ئاشتى.
olive drab, (۱) سەۋزى تۇخ: سەۋزى بۇركار
(۲) قوماشى خۇرى ئەم رەنگە (جلى سەربازى ئى دروست دەكرىت).
(۳) (pl.) خەلۋەركى ئەم رەنگە
سەۋزى رەيتۇنى
olive green, پۇن زەيتۇن
olive oil, پۇن زەيتۇن
Olympiad (ō-lim'pi-ad', ə-lim'pi-ad'), *n.* (۱) ماۋەي جۋار
سالى نىۋان يارىيە ئۆلەمپىيەكەنى يۇنانى كۈن (۲) يارى ئۆلەمپىيە نۆي
Olympian (ō-lim'pi-ən, ə-lim'pi-ən), *n.* (۱) يەككىلەر دوانزە
خاۋەي كە گۈايە لە قەدىالى شاخى " ئۆلەمپىس " لە يۇنان ژاۋون (ئەفسانەي
يۇنانى) (۲) نىشتەنەيەكى دەشتى " ئۆلەمپىيا " ى يۇنانى (كە يارى ئۆلەمپىيە
لئوۋ دەستىپىكەر) (۳) ۋەزىشكارىكى يارى ئۆلەمپىيە
(۱) ھى دەشتى " ئۆلەمپىيا " يا شاخى " ئۆلەمپىس " .
(۲) مەزەن: خۇدایى: بەزە: گەۋرە (۳) ھى يارى ئۆلەمپىيە كۈنى يۇنان.
Olympic (ō-lim'pik, ə-lim'pik), *adj.* = Olympian.
n. (۱) يارىيەكى ئۆلەمپىيە
(۲) (the ~ (pl.)) يارى ئۆلەمپىيە
(۱) يارى ئۆلەمپىيە كۈنى يۇنان
(۲) يارى ئۆلەمپىيە
Olympic games, باشگرىككە بەماناى: سەندان (شىۋىيەنچە): بىرەن
گەدەي سىنەمى گىياندەي كاۋىزىكەر.
-oma (ō'mə),
omasum (ō-mā'səm), *n.*

- (۱) دواھەمىن تىپىي
ئەلفۋىي يۇنانى (كە بىستۋچار تىپىي): (۲) دوا: كۇتايى: دواھەمىن: دوايى
omelet, omelette (om'lit, om'ə-let), *n.* خۇاردەمەنىيەكە
بىرەتەيە لە ھىلگەي شەلقاۋو پەنرە سەۋزەي ۋەك قارچىك ۋە بىيەرە پەتاتەي
سۈرۈمەكرەۋ پىكەرە
omen (o'mən), *n.* نىشانەي دواۋۇژ (ھى بەت يا نەھات):
نۇقلانە (باش يا خراپ): [It is a bad (or good) omen].
نۇقلانەلەندەن: پىنىشپىنى كىردن: ۋاگەياندەن: نىشانەي ئەۋەبۇون.
ominous (om'ə-nəs), *adj.* بەدۋوم: نىشانەي پۇۋدانىكى خراپ:
ترسناك: (an ~ sign)
-ominously (*adv.*).
omissible (ō-mis'ə-b'l), *adj.* بۇيە ھەيە لاپىرى يا بىۋىررى
(۱) لاپىردن: بىۋاردن
(۲) شتىكى لاپىرا يا بىۋىررا
(۲) شتىكى پەپۇرراۋ، ئەكرەۋ، يا خۇارە پىشت گۇي
omit (ō-mit'), *v.t.* (۱) لاپىردن: بىۋاردن
(to ~ a sentence, paragraph, etc.)
(۲) خىستەنە پىشت گۇي: ھەرمەمەش كىردن: ئەكرەۋ: (She ~ted to bathe.)
پىنىشگرىككە بەماناى: ھەمەۋ: لە ھەمەۋ شۇيەن: (omni- (om'nī, om'nə),
(*omniscient*)
omnibus (om'ni-bus', om'nə-bas), *n.* (۱) پاسى دوو نۆۋم:
پاسى ئاۋشار: پاس. (۲) پەرتۇركىكە گەلىك لە بەرمەمە جۇراۋجۇرەكەنى
نۇۋسەرىكى تىدا كۇكرەۋەتەرە يا بەرمەمە ھاۋچەشتى چەند نۇۋسەرىك.
adj. گىشتى: گىشتەرەۋ: فرە مەبەست: گەلىك شتى تىدايە يا پىن دەكرى.
(an ~ law, tool, volume, etc.)
omnifarious (om'ni-fār'i-as), *adj.* جۇراۋجۇر: ھەمە چەشەن:
فرە جۇر.
omnific (om-nif'ik), *adj.* ھەمەۋ شت دىۋوستىكەر (خۇدا): كىردگار.
omnipotence (om-nip'ə-təns), *n.* (۱) تۋاناي بى سىۋور:
تۋاناي تەۋار: دەسلەتەي بى ئەندازە: (۲) [O-]. خۇدا.
omnipotent (om-nip'ə-tənt), *adj.* تۋانادارى بى ئەندازە:
زۇر بەدەسلەتەي تۋاناي بىسەر ھەمەۋشنىكە: دەشكىت: (God is ~ .)
خۇدا: يەزدان.
the Omnipotent,
omnipresence (om'ni-prez'ns), *n.* لە ھەمەۋشنىكە بۇۋن لە
ھەمان كاتدا.
omnipresent (om'ni-prez'nt), *adj.* لە ھەمەۋشنىكەدايە
لە ھەمان كاتدا.
omniscience (om-nish'əns), *n.* (۱) ھەمەۋ شت زانەن:
ئاگا لە ھەمەۋ شت بۇۋن: بە ھەمەۋ شت زانەن: زانەن تەۋار.
(۲) [O-]. خۇدا: يەزدان.
omniscient (om-nish'ənt), *adj.* ھەمەۋ شت زان: بزان:
بە ھەمەۋ شت زان: ئاگادارى تەۋارى ھەمەۋ شت.
the Omniscient, خۇدا: يەزدان.
omnium-gatherum (om'ni-əm-gath'ər-əm), *n.* [L.],
كۇمەلنىكى جۇراۋجۇر: چىشتى مەۋر.
omnivore (om-niv'ēr), *n.* گىاندەي ھەمەۋ شت خۇر (گۇشتىش ۋە
سەۋزەش ۋە مەۋەش)
(۱) ھەمەۋ شت خۇر:
گۇشتىش دەخۋات ۋە سەۋزەش دەخۋات: (Man is ~ .)
(۲) ھەمەۋشنىك دەخۋات ۋە مەۋەش ۋە مەۋەش خۇر (مەجان):
بە پەلە ھەمەۋشنىك ھەندەلۋوشنى (مەجان): (an ~ reader)
(۱) لەسەر: ئەيان: (The cup is ~ the table.)
(۲) ئەزىك: بەتەننىش: لەلەمەۋ:
(a cottage ~ the lake; seated ~ my right)
(۳) لە كات: لەكاتى:

onager

(~ entering the room; ~ the first of the month)

(~ his authority; ~ purpose) به بی‌پزی؛ پشت به:

(~ a trip) له خەریک له:

(~ parole) له باریکی تاییبەتیدا له:

(He made a profit ~ the sale.) له ئەسحامی شتیگدا له:

(to live ~ bread and water) به:

(He wrote an essay ~ war.) له ناهەت دەریارە:

(a drink ~ me; a beer ~ the house) له سەر حسابی:

adv. (Put your shoes ~.) له (لەپیکردن، لەبەرکردن، لەسەرکردن):

(Move ~.) بۆ یشێوه:

(She sang ~.) بەردەو م بۆن: لەسەر یشێشت:

(داگیرساندن، هەلکردن، کردنەوه «رادین»، تەلفەزیژن):

(to turn ~ the light, radio, television, etc.)

adj. (کراوە تەوه «رادین»، تەلفەزیژن) «داگیرساوه» کاردەهات:

[The light (radio, television, engine) is ~.]

(The play is ~.) دەستی پیکردنەوه: بەردەوامه:

and so on, وه هەروەه

have something on one, [Colloq.] بەلگە ئه‌ینی خراب هەبوون

(She has something on him.) لەسەر: شتی خراب هەبوون لەسەر:

on and off, ناوێناو: جار نه جار به جار

on and on, بەردەوام: هەب و هەستان

on to, [Slang] ئاگادار

onager (on'ə-jēr), n. (کەرەکیوی ٢) مەنجه‌نیق

onanism (ō'nən-iz'm), n. (١) خۆکێشانه‌وه یشێشت ناوه‌اته‌وه بۆ

سکێر نه‌بوون (٢) دەسپەر: ناوی خۆ هێنانەوه

once (wuns), adv. (١) جارێک: یەک جار (٢) «a day»

(٢) پۆرتیک له بۆژان: ئەگەر بۆ جارێکیش بێت

(O~ known, never forgotten)

(She was ~ a famous actress.) جارێک: پەڕدوو: یشێشو: جارێک

conj. هەر که: که: یەکیسەر که: کاتیگ که

(O~ he is tired he will quit.)

adj. هە یشێشو: هە جارێک (the ~ capital of the nation)

n. (Let him go this ~.; I'm right for ~.) جارێک: یەک جار: جار

all at once, (١) هەموو بێگەرە: بێگەرە (٢) کۆتایی

at once, (١) یەکیسەر: دەستەجێ: دەروەست (٢) له هەمان کاتدا

for once, تەنها جارێک: هێج نه‌ییت جارێک

once and again, جار له‌درای جار: گەنێگ جار

once and for all, به یەکیجاری: به تەواوی

once in a while, جار به جارێک: جار نه جارێک: ناوێناو

once upon a time, وا ده‌گێرناوه که نه زه‌مانی کۆندا: هەبوو نه‌بوو

once-over (wuns'ō-vēr), n. [Slang] سه‌یرکردنیکی سه‌ریه‌یی و

هەنسه‌نگاندن

oncology (on-kol'ə-jī), n.

زانستی شێره‌نجه

شێره‌نجه‌ناسی: یزیشکه‌وانی

oncoming (on'kum'ing), adj.

ئەوه‌ی وا: دت به‌ره‌و ئێره

(the ~ storm) نزیك بووه‌وه

n. نزیك بوونه‌وه: هاتن به‌ره‌و

one (wun), adj. (١) یەك: یەكێگ: تاکێگ

(with ~ voice) (٢) پێگەرە: یەك

(from ~ end of town to another) (٣) یەك

(~ day last week) (٤) یەکیکی دیاری نه‌کراو

(٥) هەمان

n. (١) یەك (٢) یەك کەس یا شت

pron. (١) یەكێگ: دانەیه‌ك

(I don't like this hat. Can you show me a better ~ ?)

onslaught

(٢) کەسێک یا شتیگ: مرۆف: یەکیگ

(O~ has to do one's best; If ~ wants a thing done, ~ had best do it oneself.)

هەمووی وه‌ك یەك وايه

at one, پێگەرە: یەك: له‌سەر یەك پان

one and all, هەموو کەس: هەموو کەسێک

one another, یەکترا: یەکترا:

(They love and respect one another.)

one by one, یەك له‌درای یەك: یەك به یەك: یەك یەك

one-horse (wun'hôrs'), adj. (١) یەك ئەسپ پای ده‌کێشتی

یەك ئەسپی (٢) بچوک: ناگرتگ: (a ~ town)

oneness (wun'nis), n. (١) تەنها یی: بێ هاوێشی:

(the ~ of God)

(٢) یەکتایی: بێ هاوێشی: (٣) یەکتایی: یەك پارچه‌یی

(٤) گونجان: سازان (٥) له‌یه‌کچوون: چوونیه‌کی: یەك نه‌وایی

one-night stand (wun'nit'), نوواندنیکی یەك شەوی (تیپی)

شانۆگەری یا موسیقای گەڕۆک

onerous (on'ēr-əs), adj. گران: قورس: (~ duties)

oneself (wun'self', wunz'self'), pron. خۆ:

be oneself, خۆ ئی نه‌گۆزان

by oneself, به تەنها: به تاقی: تەنها

come to oneself, هۆش هاتنه‌وه‌یه‌ر خۆ

one-sided (wun'sid'id), adj. (a ~ street) (١) یەکلایی: یەکلای

(٢) لاسه‌نگ. (٣) لایه‌نگر: سەر به لایه‌ک: له یەك لاره

(a ~ view of the issue)

one-time (wun'tim'), adj. یشێشو: جارێک: (a ~ teacher)

one-track (wun'trak'), adj. (١) یەك مێل

(٢) [Colloq.] هەر خولبای یەك شته: هەر بیر له یەك شت ده‌کاته‌وه: ته‌سک:

(a ~ mind)

one-way (wun'wā'), adj. یەك سه‌ری (شه‌قام، بلیتی گه‌شت... هتد):

یەك سه‌ره: (a ~ street, ticket, etc.)

onion (un'yən), n.

پیاز

onion-skin (un'yən-skin'), n. (١) توێکله پیاز

(٢) چۆره کاغەزێکی ته‌نکی پۆشتی قایمه

onlooker (on'look'ēr), n. ته‌ماشاکەر: سه‌یرکەر

only (ōn'li), adj. (١) تەنها: تەنها (٢) باشترین: نایابترین

adv. هەر: تەنها

conj. [Colloq.] به‌لām: نه‌گەر له‌به‌ر نه‌وه نه‌بووایه

(I would have gone, ~ it rained.)

if only, خۆزگه: (If only I could see you again!)

one and only, تەنها: (my one and only chance)

only too, زۆر: (only too glad to help)

onomatopoeia (on'ə-mat'ə-pē'ə), n. (١) پێکهێنانی ووشه‌یه‌که

که به ده‌نگه‌که‌یدا ماناکه‌ی دیاره (وه‌ك: ته‌ق‌وتوو، شلپه، گرمه‌ گرم)

زیقه‌ زیق، ووزه‌ ووز: (buzz, hum, splash, etc.)

(٢) ووشه‌یه‌کی وه‌ها

(٣) به‌کارهێنانی ووشه‌ی وه‌ها

-onomatopoeic (adj.).

onrush (on'rush'), n. لێشاو: تەروژم

onset (on'set'), n. (١) هێرش: تاو: هه‌لمه‌ت

(٢) سه‌ره‌تا: (the ~ of a cold)

on-shore (on'shōr', on'shōr'), adj. (١) له‌ که‌ناری ده‌ریا:

(an ~ gale)

(٢) له‌سەر که‌ناری ده‌ریا: له‌سەر ووشکانی: (an ~ patrol)

adv. له‌ که‌ناری ده‌ریا: له‌سەر ووشکانی

onslaught (on'slôt'), n. هێرشێکی درێدانه

onto

- onto** (on'tō, on'ta), *prep.* (۱) بىرەر ۋە لەسەر: لەسەر (۲) [Slang] ئاڭدادان: (The boss is ~ you and your excuses.)
- onto-** (on'tō, on'ta), پېشگىرىگە بەمانا: پۈتۈنلۈك: پۈتۈن (ontology)
- ontogeny** (on-toj'ə-ni), *n.* گۇرۇپپىسىنىڭ يېتىلەش
- ontology** (on-tol'ə-ji), *n.* زانستى بولۇپ: زانستى بولۇپ: زانستى بولۇپ
- ontological** (*adj.*); **ontologist** (*n.*). ئەرگى كران: ئەرگى كران: ئەرگى كران
- onus** (ō'nəs), *n.* (The ~ of proof rests with you.)
- onward** (on'wərd), *adv.* بۇ يېنىغا: بۇ يېنىغا: بۇ يېنىغا
- (to move ~) *adj.* (an ~ march) بۇ يېنىغا: بۇ يېنىغا: بۇ يېنىغا
- onwards** (on'wərdz), *adv.* = onward.
- onyx** (on'iks, ō'niks), *n.* ياقىنىق: ياقىنىق: ياقىنىق
- oo-** (ō'ə), پېشگىرىگە بەمانا: مېلىك: مېلىك
- oocyte** (ō'ə-sīt'), *n.* مېلىك: مېلىك: مېلىك
- oodles** (ōō'dl'z), *n. pl.* [Slang]. فرە ئۇر: ئۇر: ئۇر
- (~ of money)
- oology** (ō-ol'ə-ji), *n.* زانستى مېلىك: زانستى مېلىك: زانستى مېلىك
- oolong** (ōō'lōŋ, ōō'lon), *n.* جۈزە: جۈزە: جۈزە
- oomph** (oomf), *n.* [Slang]. (۱) دېڭىزنى ئۇر: دېڭىزنى ئۇر: دېڭىزنى ئۇر
- ھەمىسە: ھەمىسە: ھەمىسە
- oops** (oops), *interj.* = whoops; woops.
- ooze** (ōōz), *n.* (۱) ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز
- (۲) شىنكى ئاۋۇز: شىنكى ئاۋۇز: شىنكى ئاۋۇز
- (۳) ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز
- (۴) ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز
- v.i.* (۱) ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز
- (My shoes were ~ing with water.)
- (۲) ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز
- (His desire to go ~d away.)
- (۳) ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز
- (a woman ~ing with charm)
- v.t.* ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز
- (۱) ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز
- (۲) ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز
- oozy** (ōō'zi), *adj.* ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز
- oozy** (ōō'zi), *adj.* ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز
- opacity** (ō-pas'ə-ti), *n.* (۱) ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز
- (۲) ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز
- opah** (ō'pə), *n.* ماسىيە: ماسىيە: ماسىيە
- opal** (ō'p'l), *n.* بەردىكى: بەردىكى: بەردىكى
- opaline** (ō'p'l-in, ō'p'l-in'), *adj.* يۇشۇ: يۇشۇ: يۇشۇ
- opaque** (ō-pāk', ə-pāk'), *adj.* (۱) ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز
- (~ glass) تەڭ: تەڭ: تەڭ
- (۲) ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز
- (۳) ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز
- (۴) ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز
- (۵) ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز
- n.* (۱) ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز
- (۲) ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز
- op. cit.**, [L.], **open** (ō'p'n), *adj.* (۱) ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز
- (an ~ door) (۲) ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز
- (an ~ field) (۳) ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز
- (۴) ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز
- (an ~ can, jar, bottle, etc.) (۵) ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز
- (an ~ book) (۶) ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز
- (~ ranks) (۷) ئاۋۇز: ئاۋۇز: ئاۋۇز

open door

- ۸ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۹ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۱۰ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۱۱ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۱۲ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۱۳ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۱۴ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۱۵ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۱۶ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۱۷ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۱۸ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۱۹ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۲۰ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۲۱ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۲۲ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۲۳ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۲۴ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۲۵ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۲۶ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۲۷ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۲۸ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۲۹ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۳۰ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۳۱ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۳۲ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۳۳ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۳۴ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۳۵ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۳۶ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۳۷ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۳۸ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۳۹ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۴۰ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۴۱ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۴۲ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۴۳ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۴۴ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۴۵ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۴۶ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۴۷ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۴۸ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۴۹ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۵۰ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۵۱ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۵۲ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۵۳ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۵۴ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۵۵ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۵۶ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۵۷ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۵۸ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۵۹ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۶۰ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۶۱ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۶۲ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۶۳ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۶۴ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۶۵ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۶۶ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۶۷ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۶۸ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۶۹ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۷۰ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۷۱ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۷۲ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۷۳ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۷۴ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۷۵ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۷۶ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۷۷ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۷۸ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۷۹ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۸۰ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۸۱ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۸۲ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۸۳ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۸۴ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۸۵ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۸۶ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۸۷ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۸۸ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۸۹ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۹۰ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۹۱ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۹۲ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۹۳ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۹۴ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۹۵ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۹۶ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۹۷ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۹۸ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۹۹ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل
- ۱۰۰ كراۋە: سەھۇل: سەھۇل: سەھۇل

open-ended

- open-ended** (ō'p'n-end'id), *adj.* (۱) بېن سئور (۲) دوتوارئ بگۆزئ بهگۆزئ پئوئستئ (an ~ plan) (۳) نهپراوه نهوه؛ نهخراوه به لايه كدا (۱) مه كېنهئ قوتوو هه لېچرئ: (a can- ~) (۲) په ردهئ يه كهه (شانوانه، نوواندئ قوشمه).
open-eyed (ō'p'n-id'), *adj.* (۱) چاو كراوه؛ ووربا. (۲) به ووربايئ كراوه.
open-handed (ō'p'n-han'id), *adj.* بهخشنده؛ نهچاوتئ. (۱) قسه نهرو؛ كراوه؛ نهپرو. (۲) دلنه؛ بهخشنده؛ دل فراوان؛ دل كراوه.
open-hearted (ō'p'n-här'tid), *adj.* (۱) مېوانداري يه كئ گشتئ يا كراوه بۆ هه مووكس. (۲) كردهوئ شوئئئكئ وهك قوتابخانه بۆ مېوان بهتايهتئ باوك دايكئ قوتايئ. يا دهزگايهكئ تر بۆ نهوانهئ دهيانهئ بييئ. (۳) دهزگاكردنهوئ خانوويهك كه لهناو بازاردا بئت بۆ فروشتن بۆنهوئ كرپاراز بييئ.
opening (ō'p'n-in), *n.* (۱) كردهوئ ب. كراوه (۲) كوئ. كهلهپرا؛ دهزگا؛ كهلئ: دم (۳) پروتئئ ناو دارستانك (۴) سهرده؛ دهستپكرئ (ب) كراوه؛ كردهوئ: (the ~ of a project) (ه) هه: (as soon as there is an ~) (۶) جيكه يهكئ بهتال له فهرمانگه يهك يا دهزگايهكدا بۆ كاركرئ: (There is an ~ for a clerk in my department.)
open letter, نامه يهكئ كراوه نامه يهكئ پرخنهو سكالايه بۆ كاربه دهستكئ يا نهجوو مهنك لهلام له پوژنامه دا بلاوه كردهوئ
open-minded (ō'p'n-min'id), *adj.* مئشك كراوه؛ كوئ راگر له پيروئو بهلگهئ نوئ
-open-mindedly (*adv.*); **open-mindedness** (*n.*). به ناشكرا؛ مئ پئوچهنا؛ نهپرو.
openly (ō'p'n-li), *adv.* دم كراوه
open-mouthed (ō'p'n-mouth'id), *adj.* (۱) واق وورماو؛ دم داچه قاو (سهرسامئ) (۲) دم پان (۱) ناشكرايئ شت نهشاردنهوئ (۲) قسه نهپروئ (۳) هه مووكس وهك يهك ته ماشاكرئ.
openness (ō'p'n-nis), *n.* وهرزئ راوكرئ: به مولهتئ ميرئ.
open season, نهپئئ يهكئ گشت كهس پئ زانئو؛ نهپئئ ناشكرا
open secret, هؤي سهركوئئ يا به نامانج كه شتئئ مسوكر
open sesame, كارگهئ كراوه دهزگايهك كه نهنامئ يهكئئ و نهنامئش بهكرئ دهكرئ
open shop, (۱) نؤپرا؛ چيروكئئ شانوگره يه به گوراني و موسيفاوته دهنوئرنئ: (۲) نؤپراخانه
opera (op'ä-rä), *n.* (۱) چاره دهكرئ به نهشتهركاري: (an ~ cancer) (۲) بهكاروئئئ نئش دهكات؛ كاري پئ دهكرئ: (an ~ motor) (۳) كردهئ (an ~ plan)
opera house, خانهئ نؤپرا؛ شانؤي نؤپرا
operate (op'ä-rät'), *v.i.* (۱) كهوئتهكئ نئش كردن (مهكئنه): كاركرئ (۲) كارتئكرئ: به نهجام كه يانئ. (۳) هئرش برده سهر؛ لهشكرئكرئ (۴) نهشتهركاري كردن؛ نهشتهركهري كردن (۵) خستهكئ؛ لئخوئرن (فوتومبيل، تراكتور) نئش پئكرئ (۶) بهرئوده برئ (to ~ a restaurant)
operation (op'ä-rä'shan), *n.* (۱) كاركرئ؛ كاريئكرئ

opinionated

- (۲) هئئ: دهسلات.
 (۳) كردار؛ كار (بهتايهتئ كه نهلقه يهك بئت له زنجيره يهك كارد).
 (۴) كردارئئ سوپايئ.
 (۵) نهشتهركاري
 (۶) ژماره كاري (ژماره وئوان)
 كاردهكات؛ لهگه ردايه؛ لهكار كردهنايه:
 in operation,
 (The factory is in operation.)
operational (op'ä-rä'shan-l), *adj.* (۱) تايهتئ به كردارك يا كارك (۲) تايهتئ به كرداري سوپايئ.
 (۳) بهكاردهمئرنئ: دهخرئته كار؛ كاردهكات: (an ~ aircraft)
operative (op'ä-rä'tiv, op'är-ä-tiv), *adj.* (۱) كاردهكات؛ دهخرئته كار. (۲) كارگر (۳) تايهتئ به نهشتهركاري يهك.
 (۱) كرينكاري پيشه ساري؛ كرينكار. (۲) پؤليسي نهپئئ.
operator (op'ä-rä'tër), *n.* (۱) كرينكار؛ كارگر: (۲) خاوهن كار؛ خاوهن كارگ (۳) پاره ياز.
 (۴) نيشانهئ ژماره كاري (كوكردهوئ، ئ دهكرئ... هئد).
 (۵) [Colloq.]: كهسئكئ زؤئ زمان لووسي له خشتهپرا؛ كهسئكه مه بهستئ ههچ يهك بئت دهستئ دهكوئئ له پؤئ چوئتهوئ: (He is such an ~.)
operculum (ō-pür'kyoo-ləm), *n.* (۱) قاوغئ ههناسهكئئئ ماسئ. (۲) چمكئ داپؤشهر يا سهرگر (گيانه و نهناسئ، پروه كناسئ).
operetta (op'ä-ret'ä), *n.* كوئته نؤپرا.
ophidian (ō-fid'i-on), *n.* مار؛ خشوئكئ بئ پهل. مارئ؛ هئ مارو خشوئكئ تري بئ پهل.
ad. مارناسئ؛ زانستئ مار.
ophiology (of'i-ol'ä-ji), *n.* بهرهمار؛ جوهر بهردئكئ خال خالوي سهره.
ophite (of'it, ö'fit), *n.* چاوئئشه؛ چاو گل كردن؛ چاو ههركردن.
ophthalmia (of-thal'mi-ä), *n.* (۱) هئ چاو؛ تايهتئ به چاو. (۲) چاوئئشه يي
ophthalmic (of-thal'mik), *adj.* پئشكرئكه بهمانايئ: ophthalmia.
ophthalmo-, **ophthalm-** (of-thal'mä), چاو؛ تايهتئ به چاو: (ophthalmoscope)
ophthalmologist (of-thal-mol'ä-jist), *n.* پزئشكئ چاو؛ پزئشكئ نهشتهركهري چاو.
ophthalmology (of-thal-mol'ä-ji), *n.* پزئشكهواني چاو.
-ophthalmological (*adj.*). بئهرئ چاو: ophthalmoscope (of-thal'mä-sköp'), *n.* نامئرنكه بئ تئروائئئ چاو؛ چاوئشكهري؛ بئهرئ پزئشك.
-ophthalmoscopic (*adj.*); **ophthalmoscopy** (*n.*). پاشكرئكه بهمانايئ؛ ناتاووي چاو؛ كهووكوئري بئنايئ: -opia (ō'pi-ä), (myopia)
opiate (ō'pi-it, ö'pi-ät'), *n.* (۱) دهرواني تلياكايئ؛ دهرواني سركهري. (۲) شقئكئ نارام پئدهري يا دامركئنهروه. بهنگ.
adj. (۱) تلياكايئ؛ تلياكئ تئداه. (۲) سركهري؛ خولئخهري؛ نارام پئدهري. v.t. [Rare]. (۱) دهروان كردن به تلياك. (۲) سركردن؛ مراندن.
opine (ō-pin'), *v.t. & v.i.* وا دانان؛ وا زانن؛ پا وا بوون.
opinion (ä-pin'yän), *n.* (۱) پا: (۲) بهرواوه؛ بهروپا. (۳) ههلسهنگانئ؛ پاي ئئكولراوه: (a legal ~). (۴) گوشتاري دادپرس؛ فرمان؛ پريان.
opinionated (ä-pin'yän-ä'tid), *adj.* له پاي خؤي نايهته خوارهوئ؛ ههري پاي خؤي لا پهسهنده؛ كهلههري

opium

- opium** (ō'pi-əm), *n.* تلياک، بهنگ
- opium poppy**, خەشخاش پووەکی بەنگ، پووەکی تلياک.
- opossum** (ə-pos'əm), *n.* Also possum, گياندارىكى ئەمەريکايى
- شەمۆگەرى ھەموو شتخۆرى شيردارى کلک بىرژى دارووسەخت نەشەنە بەچکەى
- لە توورە کە بە کدا ھەلەدە گرىو خۆى دەکات بە مردوو کە ھىرشى بۆ دەبىزىت
- opponent** (ə-pō'nənt), *adj.* (١) بەرامبەر، وەستار، بەرامبەر.
- (٢) دژووەستار، دژ، ناخەز، ئەيار.
- (٣) رى ئېنگر (ماسولگە).
- n.* کەسى بەرامبەر وەستار (کەين وەپەين، مشت و مەر، يارى، شەر، کۆپ)؛ دژمەن؛ ناخەز
- opportune** (op'ēr-tōn', op'ēr-tūn'), *adj.* (١) سارا، گونجاو.
- (٢) باش کات (at an ~ time)
- (٣) لە کاتى خۆيدا؛ لە کاتىکى باشدا: (an ~ remark)
- opportunism** (op'ēr-tōn'iz'm, op'ēr-tūn'iz'm), *n.* ھەل پەرستى
- opportunist** (op'ēr-tōn'ist, op'ēr-tūn'ist), *n.* ھەل پەرست؛ کەسێکى ھەل پەرست
- adj.* ھەل پەرست.
- opportunistic** (*adj.*).
- opportunity** (op'ēr-tōō'nə-ti, op'ēr-tū'nə-ti), *n.* دەرفەت؛ ھەل؛ بوار؛ مۆلەت؛ ھەلکەوت
- (١) دژووەستار؛ بەرپەرەگانی کردن؛ بەرھەلستى
- کردن؛ دژابەتى کردن؛ بەرپەرەچدانەو؛ لە پوودا وەستان؛ شەر لەگەل کردن؛
- (to ~ the enemy; to ~ the new ideas)
- (٢) بەرامبەرکردن (to ~ anger with good nature)
- بە دژ بوون؛ ناقابل ئابازى؛ پەن خۆش نەبوون:
- (I am opposed to your going abroad.)
- opposite** (op'ə-zit), *adj.* (١) بەرامبەر؛ ئەوى تەر (دېو، لا)
- (the house ~ to ours; the ~ side of the street)
- (٢) پێچەوانە (in the ~ direction)
- (٣) دژ، ئە، ناخەز، ئە، ناخەز.
- (٤) ھاوتا (٥) جووتە (پووەکناسى)
- n.* ووشەى پێچەوانە، ووشەى دژ مانا: (Black and white are ~s.)
- adv.* بەرامبەر: (He played ~ her in that film.)
- prep.* بەرامبەر؛ ئەوى
- opposite number**, کەسێکى ھاوپەلە لە پێکخراویک، دەرگاىک، یا وولانتیکى تەردا؛ کەسى بەرامبەر.
- opposition** (op'ə-zish'ən), *n.* (١) بەرپەرەگانی؛ بەرپەرەگانی کردن.
- (٢) ناخەزى؛ دژابەتى؛ دژمناپەتى: (٣) کۆسپ؛ شتى بەرھەلستیکە.
- (٤) [O] حیزبى دژ وەستار یا ناخەز؛ بەرەى بەرپەرەگانی:
- (the O~ party; the O~ ; leader of the O~)
- (٥) بەرامبەرى (ئەستێرەناسى)
- oppress** (ə-pres'), *v.t.* (١) دنگرتن؛ پەستکردن؛ بوون بە بارىکى قورس.
- بەسەرەو (٢) چەوساندنەو؛ سەمکەرى کردن؛ زۆلم و زۆرلىکردن.
- (٣) [Obs] پێشپێل کردن؛ پێشپەستکردن؛ پێشپەستکردن.
- (ب) بەسەر، زۆلم، زۆر.
- oppression** (ə-pres'hən), *n.* (١) زۆلم و زۆر؛ سەمکەرى؛ زۆردارى.
- زۆرلىکردن؛ چەوساندنەو (٢) کارىکى سەمکەرەنە یا زۆردارەنە.
- (٣) دنگرتن؛ پەست بوون؛ پەستى
- oppressive** (ə-pres'iv), *adj.* (١) چەوسێنەرەو؛ زۆردار؛ سەمکەر.
- (an ~ regime, king, ruler, etc.)
- (٢) تەرەو؛ ناھەموار؛ ناھەق (~ laws, taxes, rules, etc.)
- (٣) دنگر؛ ھەناسە ئى بى ناخۆش؛ تەنگ (دەوربەر، ھەوا):
- (an ~ atmosphere, air; ~ weather, heat)
- oppressively** (*adv.*); **oppressiveness** (*n.*).

or

- oppressor** (ə-pres'ēr), *n.* زۆردار؛ زالم؛ چەوسێنەرەو؛ سەمکەر.
- opprobrious** (ə-prō'bri-əs), *adj.* (١) ناشرین (ووتە، پەوشت)؛ پووشکێن؛ پيسواکەر؛ سووکەر؛ سووک (~ words).
- (٢) مايەى پوورەشى؛ ناشرین؛ بى شەرمانە؛ شوورەى: (~ behavior)
- opprobrium** (ə-prō'bri-əm), *n.* (١) شوورەى؛ حەياچوون.
- پيسواى (٢) کارىکى حەياپەرە؛ کردەوھەیکى پيسواکەر.
- oppugn** (ə-pūn'), *v.t.* بەرپەرەچدانەو؛ بەلگەھێنانەو دژى؛ پەختەلنگرتن.
- opt** (opt), *v.i.* ھەلپێژاردن:
- (The people ~ed for independence.)
- optic** (op'tik), *adj.* ھى چاو؛ ھى بېنن؛ يا بېنایى
- n.* [Colloq.] چاو.
- optical** (op'ti-k'l), *adj.* (١) ھى چاو؛ ھى بېنایى.
- (٢) ھى بېنایىزانى؛ ھى زانستى پووناکی و بېنن.
- (٣) ھى بېننە؛ يارمەتى بېنن دەدات.
- optician** (op-tish'ən), *n.* چاویلکەساز؛ چاویلکەچى
- optics** (op'tiks), *n.pl.* بېنایىزانى؛ زانستى پووناکی و بېنن.
- optimism** (op'tə-miz'm), *n.* خۆش بېنى؛ خۆش بېنن؛ گەشپېنى؛ باش بېنى
- optimist** (op'tə-mist), *n.* خۆش بېن؛ بەرچا و پووناک؛ باش بېن.
- optimistic** (op'tə-mis'tik), *adj.* خۆش بېن؛ باش بېن.
- (I remain ~ about the future.)
- optimistically** (*adv.*).
- optimize** (op'tə-miz'), *v.t.* گەورەترین سوود ئى وەرگرتن؛ زۆر بە باشى بەکارھێنان.
- optimum** (op'tə-məm), *n.* باشترین (دوخ، پەل، سوود، ھەند).
- adj.* باشترین؛ چاکترین.
- (the ~ temperature for growing vegetables)
- option** (op'shən), *n.* (١) ھەلپێژاردن؛ مافی وېستن؛ يا ھەلپێژاردن؛ ئارەزوومەندى: (I have no ~ but to go.)
- (٢) شتىکى ھەلپێژارو؛ ئەوى دەشتى ھەلپێژىت
- (None of the ~s is satisfactory.)
- (٣) مافی کرین؛ يا فرۆشتنى شتىک لە ماوھەیکى تايبەتدا:
- (I have an ~ on a piece of land.)
- optional** (op'shən-l), *adj.* بە کەيفى خۆيە؛ بە ئارەزو و يا وېستى
- خۆيە: (Taking the test is ~.)
- optometer** (op-tom'ə-tēr), *n.* پېئومەرى بېنایى؛ ئامىرى پېئوانى
- مەوداى بېنن.
- optometrist** (op-tom'ə-trist), *n.* پېسپۆرى بېنایى و چاویلکە؛ پزىشکى چاو؛ چاویلکەساز.
- optometry** (op-tom'ə-tri), *n.* (١) پېئوانى مەوداى بېنایى؛ پېئوانى دوورو نزىکى بېنن. (٢) تېروانپى چاو بۆ ناتەواوى و چاویلکە بۆ ھەلپێژاردنى
- opulence** (op'yoo-ləns), *n.* (١) سامان؛ زەنگىنى؛ دەلەمەندى.
- (٢) زۆر زەبەنەى.
- opulency** (op'yoo-lən-si), *n.* ~ **opulence.**
- opulent** (op'yoo-lənt), *adj.* (١) دەلەمەند؛ زەنگىن.
- (٢) زۆر زەبەنە (~ vegetation).
- opuntia** (ō-pun'shi-ə), *n.* ھەنجىرى دېکاوى؛ ھەرمى دېکاوى؛ پووەکىکى مېابانە.
- opus** (ō'pəs), *n.* (١) پارچەيەک مۇسقى.
- (٢) بەرھەمىکى وێژەى (چېرۆک، ھۆنراو، شانۆگەرى)
- opuscule** (ō-pus'kūl), *n.* پارچە مۇسقىيەکى کورت و ھېچوچوچ.
- (١) يا؛ يان: (I'll offer her tea ~ coffee.)
- (٢) يا (لە دوو شت زياتى): (apples, pears, peaches, ~ plums)
- (٣) واتە؛ يان؛ يا: (botany, ~ the science of plants)

- (٤) یا، یاز، یاوه‌کو
(Either go ~ stay.; whether he stays ~ goes.)
adj.
-or (ēr), (inventor, inspector) بکر: (horror, error)
(دوخ: نار: (horror, error)
oracle (ôr'ə-k'l, or'ī-k'l), **n.** (١) پیشبینی پیامبر: ولامیک
پیشبینی نو له به‌کێک له خوداکانهوه که پیریک یا پیغه‌مبهریک ده‌یگه‌یاندوه
بهو که‌سه‌ی پرسباری بگردایه دهرباره‌ی دواپۆژ (نه‌فسانه‌ی یۆنان و پۆمان).
(٢) شوینی پیغه‌یاندنی نهم وه‌لامه.
(٣) په‌یامبه‌ری نهم په‌یامه: (to consult an ~).
(٤) (١) که‌سێکی ژور تیغه‌یشتوو.
(ب) نامۆزگاری که‌سێکی ژور تیغه‌یشتوو.
oracular (ô-rak'yoo-lēr, ô-rak'yoo-lēr), **n.** (١) تایه‌تی به
وه‌لام و پیشبینی خودایی (ووشه‌ی پیشوو بینه): (an ~ warning).
(٢) دانان: زنگ: تیغه‌یشتوو.
(٣) نل: تادیار: تاپوون.
oral (ôr'əl, ô'rəl), **adj.** (١) به‌دهم: به‌زار
(~ instructions)
(٢) به‌دهم: وه‌رگیرا: (an ~ vaccine)
(٣) ده‌م: هی ده‌م: (~ hygiene)
n. (often plural),
-orally (**adv.**)
oral contraceptive,
orange (ôr'anj, or'inj), **n.** (١) پرتقال: (٢) داریته‌قال
(٣) په‌نگی پرتقالی.
adj. (١) تایه‌تی به‌پرتقال: (٢) پرتقالی: نارنجی.
orangeade (ôr'anj-ād' or'inj-ād'), **n.** ناوی پرتقال
orange pekoe,
orangery (ôr'anj-ri, or'inj-ri), **n.** جۆره‌ی چایه‌کی سیلانییه
جامخانه‌ی داریته‌قال:
داریته‌قالی تیدا په‌روه‌رده ده‌کری له ناوچه‌ی سارده‌کاندا.
orangewood (ôr'anj-wood', or'inj-wood'), **n.** داریته‌قال
orangutan, orangoutang (ô-ran'oo-tan'), **n.** ممیموینیک
له‌ مرۆ ده‌جی له‌ دارستانه‌کانی "بۆرنیو" و "سۆمه‌تره" ده‌ژی
مۆفی کینی: مرۆفی دارستان
ووتاردان: ووتار خویندنه‌وه:
orate (ôr'āt, ô-rāt'), **v.i. & v.t.** ووتار خویندنه‌وه به‌کەش و فەشەوه
ووتار: ووتاردان:
oration (ô-rā'shan, ô-rā'shan), **n.** ووتار خویندنه‌وه له‌ پیکه‌وتنیکه‌ی په‌سمیدا.
orator (ôr'ə-tēr, or'ə-tēr), **n.** (١) ووتاریژ: ووتارده‌ر
(٢) ووتاریژی لێهاتوو
(٣) تایه‌تی به
oratorical (ôr'ə-tôr'i-k'l, or'ə-tôr'i-k'l), **adj.** ووتاردان یا ووتاریژ: (٢) که‌زکەر له‌ ووتاردان
پارچه‌یه‌ک موسیقای:
oratorio (ôr'ə-tôr'i-ō', or'ə-tôr'i-ō'), **n.** ناینی درێژ
(١) ووتاریژی: ووتاردان:
oratory (ôr'ə-tôr'i, or'ə-tôr'i), **n.** مونه‌ری ووتاریژی: (٢) کلێسه‌یه‌کی تایه‌تی بجووک
orb (ôrb), **n.** (١) خۆکی زه‌وی: گیتی: خۆک
(٢) (١) نه‌ستیره: یۆژ: مانگ: (ب) [Obs.], سه‌ره‌مه‌ن: سه‌ره‌وی.
(ج) [Obs.], خولگه‌ی نه‌ستیره: (٢) [Poetic]. چاو: گۆی چاو
(٤) خۆکی شاهانه‌ی خۆکێکه‌ی خاچیکه‌ی به‌ سه‌ره‌وه‌یه‌ هینای ده‌سه‌لاتی
شاهانه‌یه: (٥) [Archaic], (ب) مه‌ودای چالاک: مه‌یدانی ده‌سه‌لات: مه‌یدان.
(ب) په‌لویه: (٦) گشت: هه‌موو.
(٧) [Rare], بانه: شتیکی خه‌ر.
v.t. (١) خه‌کردن: بانه‌کردن: (٢) [Poetic], ده‌ورگرتن
v.i. (١) له‌ خولگه‌یه‌که‌دا سووپانه‌وه: (٢) [Poetic], خه‌بوون.

- orbicular** (ôr-bik'yoo-lēr), **adj.** (١) خه‌ی: بانه‌یه‌ی.
(٢) خه‌و ته‌خت (گه‌لا): (٢) ته‌واو: سه‌راپا: هه‌موو.
orbiculate (ôr-bik'yoo-lit, ôr-bik'yoo-lāt'), **adj.** =
orbicular.
orbiculated (ôr-bik'yoo-lāt'id), **adj.** = orbiculate.
orbit (ôr'bit), **n.** (١) چالی چاو.
(٢) خولگه‌ی سوپه‌گه‌: (the earth's ~ round the sun).
(٣) مه‌ودای چالاک و زانی و به‌سه‌ره‌ات و هه‌لسوکه‌وت: (one's social ~).
(٤) مه‌ودای ده‌سه‌لات و دابینه‌کاری: پکیف.
(٥) پیستی ده‌وری چاوی بانه‌ده.
v.t. (١) خسته‌وه‌ خولگه‌وه (مانگی ده‌ستکرد).
(٢) به‌ده‌وردا: خولگه‌وه: سوپانه‌وه: به‌ده‌وردا:
(The moon ~s the earth.; He ~s the film world.)
v.i. سوپانه‌وه: خولگه‌وه.
orc (ôr'k), **n.** = grampus.
orchard (ôr'chêrd), **n.** (١) باخ: (٢) داری باخ.
orchardist (ôr'chêrd-ist), **n.** Also orchardman, باخه‌وان.
orchestra (ôr'kis-trə), **n.** (١) سازیه‌نه‌ی ساز و سه‌متوور: ئۆرکێسترا:
ده‌سته‌ی موسیقاژه‌نان: (٢) جێ سازیه‌نه‌ی له‌ شانۆیه‌که‌دا.
(٣) گۆرسي پزیه‌کانی پیشه‌وه‌ی شانۆیه‌که‌.
-orchestral (**adj.**)
orchestrate (ôr'kis-trāt'), **v.t. & v.i.** (١) ساز دانان بۆ سازیه‌نه‌ی.
(٢) سازاندن: پیکه‌ستن: پیکه‌وتن: (to ~ an event).
orchestration (ôr'kis-trā'shan), **n.** (١) پارچه‌ ناوازی ناماده‌کراو.
بۆ سازیه‌نه‌ی. (٢) سازاندن یا پیکه‌ستنی ساز یا سازیه‌نه‌ی.
(٣) سازاندن: پیکه‌ستن.
orchid (ôr'kid), **n.** (١) جۆره‌ی گولیکه‌.
(٢) ئه‌رخه‌وانی: ئه‌رخه‌وانی کال.
orchitis (ôr'ki-tis), **n.** باگونه‌ی.
ordain (ôr-dān'), **v.t.** (١) پیکه‌ستن: پیکه‌وتن: ناماده‌کردن.
(٢) له‌ چاره‌ نووسین: وای بۆ دانان: فه‌رماندان: بۆ بیه‌تیه‌وه:
(God has ~ed death as our lot.)
(٢) دانان به‌ قه‌شه‌ی کردن یا دامه‌زاردن به‌ قه‌شه‌ی: (He was ~ed priest.)
(٤) دانان به‌ مالووم.
-ordainment (**n.**)
ordeal (ôr-dēl', ôr-dē'al, ôr'dēl), **n.** (١) شیه‌یه‌کی دادپرسی
کۆنه‌ بۆ بریاردانی تاوانبارتی یا بۆ تاوانی گومانباریک و بریتیه‌یه‌ له
تاقیکردنه‌وه‌یه‌کی سه‌ختی گومانباریکه‌ (وه‌ک ده‌ستی خسته‌وه‌ ناو نه‌ری
له‌کوله‌وه‌) و گوايه‌ نه‌گه‌ر بۆ تاوان بۆ نه‌وا خوا ده‌یارژێتی و زانی بۆ ناگات.
(٢) تاقیکردنه‌وه‌یه‌کی سه‌خت: کاره‌ساتیکه‌ی ناخۆش: کاریکه‌ی سه‌خت:
(to go through a terrible ~)
order (ôr'dēr), **n.** (١) په‌لویه‌یه‌ی کۆمه‌لایه‌تی.
(٢) ئاسایش: ئاسوده‌یی: (٢) پز: به‌روودایی.
(٤) نه‌خشه‌ی: شیه‌وه‌ی پیکه‌ستن: په‌یره‌وه‌: (٥) تاق: ده‌سته‌ی.
(٦) (١) پنبازنکی ناینی: (a monastic ~).
(ب) پیکه‌خراوی نه‌پنی.
(٧) (١) ده‌سته‌یه‌کی خه‌لات کراو: (ب) درووشمی نهم ده‌سته‌یه‌ی.
(٨) پیکه‌وتنیکه‌ی.
(٩) دوخ: بار: (The motor was in very poor ~).
(١٠) فه‌رمان: فه‌رمایش: فه‌رموده‌ی: (١١) چه‌شن: جۆر: چه‌شن.
(١٢) پنباز: پنباز: پیکه‌ی: شیه‌وه‌ی کردنی شتی.
(١٣) (١) داوا: خواست: داواکاری:
(Have you received my ~ for books?)
(ب) شتی داواکراو: (I delivered her grocery ~).
(ج) په‌ک به‌ش خواره‌مه‌نی داواکراو له‌ چیشته‌خانه‌دا:

orderliness

(I'll have an ~ of French fries.)

- (۱۴) شیوهی خانوسازی.
(۱۵) فرمانی دادپرس؛ بپاری دادپرس.
(۱۶) (pl.) بلانامه‌ی سوپایی.
(۱۷) چین (زینده‌مرزانی، پووه‌کناسی).
(۱۸) (۱) به‌کلیک له نو پله یا جورمکانی فریشته. (ب) پله‌یکی قهشیمیتی.
(ج) (pl.) پله‌ی قهشه. (He took holy ~s.)
(د) شاهه‌نگی کردن به قهشه.

v.t.
(۱) رنک‌خستن؛ رنک‌وپنک کردن؛ ریزکردن.
(۲) فرمان به‌سردا کردن؛ به‌سردا خوین؛ فرمان پیدان.
(۳) داواکردن. (to ~ groceries, a hamburger, a beer, etc.)
ordain (ɔːˈdeɪn)

v.i.
(۱) فرمان‌کردن؛ فرمان‌دان. (۲) داواکردن.
a large (or tall) order, کارنکی گران
call to order, دست به‌کوبونوه کردن؛ دست‌پنکردن (کوب)
کوب به‌ست. (He called the meeting to order.)
in order, (۱) به‌پیر؛ رنک‌وپنک (۲) باش‌کاره‌کات.
(۳) به‌پیری؛ پیرموره. (۴) به‌جی؛ شیاو.
in order that, بونه‌روی؛ تا‌کو؛ تاوه‌کو.
in order to, بونه‌روی؛ تا‌کو؛ تاوه‌کو.
in short order, خیرا؛ یک‌سره؛ زوو.
made to order, به‌پیری وستی؛ کپیار؛ درووست‌کراوه؛ دست‌کرد.
on order, داواکراوه به‌لام هیشتا نه‌گه‌یشتوه (نازوقه، کمرسه).
on the order of, وک.
order (a person) about, همیشه فرمان به‌سردا کردن؛

به‌پیتا به‌پیتا به‌سردا خوین.
out of order, (۱) ناپنک‌وپنک؛ له ریز چوه دهره.
(۲) شکاو؛ به‌کهرتوو؛ له‌کاره‌وتوو؛ تیکچوو.
(۳) ناپه‌پیره‌وی؛ به‌گوریره‌ی پیرموره‌ی نیه (خواست، پینشیا، یا به‌پیرچدانموری کمسینک له کورینکدا).
(۴) نابجی؛ نه‌شیاو؛ له جی خویدا نیه.

take holy orders, بوون به قهشه؛ کران به قهشه.
orderliness (ɔːˈdɜːlɪ-nɪs), n. رنک‌وپنکی.
orderly (ɔːˈdɜːlɪ), adj. (۱) رنک‌وپنک؛ جوان رنک‌خراو؛ پاک‌وته‌مین.
(an ~ room)

(۲) به ناشتی؛ ناسایشانه.
(an ~ crowd; an ~ transition of power)

(۳) می‌راگه‌یاندنی فرمانی سوپایی.
n. (۱) سهریزی به‌ردستی نفسه.
(۲) به‌ردستی خسته‌خانه.

ordinal (ɔːˈdɪn-əl, ɔːˈdɪn-əl), adj. (۱) پله‌یی (ژماره).
(first, second, third, tenth, thirtieth, etc. 1st, 2nd, 10th, 30th, etc.)

(۲) می‌جینه زینده‌مور یا پروه.
n. ordinal number (۱) [O-] کتبی نویژکردن.
ordinal number, ژماره‌ی پله‌یی.
(first, second, third, ninth, fourteenth, etc.)

روشی "cardinal number" (بینی).

ordinance (ɔːˈdɪn-əns), n. (۱) فرمان. (۲) نهریت.
(۳) نهریتی ناینی (به‌تایه‌بیتی می‌شوی پیژوله کلنسه‌دا).
(۴) یاسای شاره‌وانی؛ یاسای ناوخوی شار. (a city ~)

ordinarily (ɔːˈdɪn-er-ə-li, ɔːˈdɪn-er-ə-li), adv. به ناسایی؛
به ژوری

ordinary (ɔːˈdɪn-er-i), adj. (۱) ناسایی.
(۲) رهمه‌کی؛ ههرمه؛ بازاری؛ ساکار

organize

- n. (۱) کسینک، شتیک، یا بارنکی ناسایی.
(۲) کاربه‌دستی‌کی کلنسه یا دادگای ناسایی (واته جیگری کسینکی تر نه‌بیت).
(۳) (۱) نهو به‌شوی نویژی ناو کلنسه که هیچ ناگوریت.
(ب) نامیلکه‌ی نهو نویژه. (ج) قهشوی به‌ندیخانه.
(۴) (۱) ژهمیک خوارده‌نه که چیشختخانه‌یه که همو پوژنک له ههمان کاتدا
پنشکه‌می ده‌کات به ههمان نرخ. (ب) چیشختخانه‌یه‌کی وه‌ها.
(۵) درووشمی سوارچاکی ناسایی.

-ordinariness (n.).
out of the ordinary, ناسایی؛ ناسا؛ سه‌رناسا.
ordination (ɔːˈdɑː-nāˈʃən), n. (۱) (۱) کردن به قهشه؛ بوون به
قهشه. (ب) شاهه‌نگی کردن به قهشه. (۲) رنک‌خستن؛ هاوپول کردن
ordnance (ɔːˈdɒn-əns), n. (۱) توپ (سویا).

(۲) کهرسه‌ی جهنگ؛ ته‌قه‌می؛ چه‌کی جهنگ.
ordonnance (ɔːˈdɑː-nɒns), n. (۱) رنک‌خستن (ویژه، نیگارکیشی،
خانوسازی) سازدان. (۲) یاسا؛ یاسای شاره‌وانی؛ فرمان؛ فرماننامه
ordure (ɔːˈdʒɜː, ɔːˈdʒuːr), n. (۱) پیسایی؛ شیاکه؛ گور.
(۲) شتیک؛ پوهوش پیسک.
ore (ɔːr, ɔːr), n. کانزای خاو؛ کانزای پاک نه‌کراوه.
oread (ɔːˈrɪ-ad, ɔːˈrɪ-ad), n. بووک یا خوری گردو شاخ (نه‌فسانه‌ی
یونانی).

oregano (ɔː-reˈgə-nō), n. جاتره
organ (ɔːˈgən), n. (۱) نوزگن؛ نامیزنکی موسیقایی بورداره له پیانو.
دمچن. (۲) نه‌ندام (له‌ش).
(۳) دمگا؛ هو؛ نامیز؛ پیکار.

(Parliament is the chief ~ of government.)
(۴) هوی راگه‌یاندنی حیزنیک یا رنک‌خراوینک (پوژنامه، گوقان، نوزگان.
organic (ɔːˈgən-ɪk), adj. (۱) تایه‌بیتی به نه‌ندام؛ نه‌ندامی.
(۲) ناوه‌کی؛ خویی؛ به‌شینی کی جیانه‌بووه‌یه: (an ~ part)
(۳) رنک‌خراو؛ یک ناوا؛ رنک‌وپنک؛ سازو: (an ~ whole)
(۴) نوزگانیک (کیمیا). (۵) زینده؛ زینده ماده.
(۶) (۱) به پمین پهرموره‌کراوه نك به پمینی کیمایی؛ به‌شینه‌وی سرووشتی
به‌خیزوکران. (~ gardening; ~ vegetables, foods, etc.)
(ب) هوزمونات یا مادده‌ی کیمایی تن نه‌کراوه: (~ meat)
(ج) خاکی؛ سرووشتی؛ ساده: (an ~ lifestyle)
(۷) بنجینه‌یی؛ بناغه‌یی.

-organically (adv.).
organic chemistry, کیمای نوزگانیک.
organicism (ɔːˈgən-ɪz-əm), n. (۱) تیوری‌یه‌که ده‌لنت؛ که همو
نه‌خوش‌یه‌ک له گوزانی نه‌ندامی له‌شه‌وه تووش ده‌بیت.
(۲) بیروباوه‌رنکه که ده‌لنت؛ کومل وک زینده‌مورنک وایه.
(۱) زینده‌مور؛ گیانه‌مور
organism (ɔːˈgən-ɪz-əm), n. (۲) رنک‌خراوینک یا شتیک له زینده‌مور چو؛ پوژنک؛ دمگا: (~ the social)
organist (ɔːˈgən-ɪst), n. نوزگه‌نژن؛ نوزگن لیده.
(۱) رنک‌خستن؛ سازدان
organization (ɔːˈgən-ɪ-zāˈʃən), n. (۲) (۱) شیهو پله‌ی رنک‌خستن یا رنک‌خراو: (~ a high degree of)
(ب) پینکاتن. (۲) (۱) دمگا؛ شتیک یه‌ک پین گراو یا یه‌کخراو؛ کومل
(ب) پوژنک. (۴) رنک‌خراو؛ یه‌کیتی.
(۵) ده‌ست‌ی فرمان‌گیریی رنک‌خراوینک.

organize (ɔːˈgən-ɪz), v.t. (۱) رنک‌خستن؛ رنک‌وپنک کردن؛ سازدان.
(to ~ one's thoughts before speaking)

(۲) رنک‌خستن: (to ~ a strike)
(۳) دانان؛ دامه‌نراندن؛ رنک‌خراو دانان: (to ~ a club)
(۴) یه‌کیتی کرنگاران دانان؛ یه‌ک پیگرتنی کرنگاران؛

(to ~ a union; to ~ the workers in a union)
v.i. (۱) پینکاتن؛ بوون به‌یه‌ک یه‌کگرتن.

ornery (ôr'nêr-i), *adj.* (۱) بىن حىياو چەقارەسوز؛ شەرەنگىز؛
(۲) تەسكە چىككەن؛ بەدرەقتار. (۳) كەللەپەق؛ سەرەسخت.

(۴) پىسوز بۆگەن؛ بىن ئوخ.

(۵) مەرەمە؛ پەمەكى؛ بازارپى.

ornithic (ôr-nith'ik), *adj.* بالندىمى؛ ھى بالندە.

ornitho-, ornith- (ôr'ni-thô, ôr'ni-thə), *n.* پىنشىگرىككە بەماناى؛
بالندە

ornithologist (ôr'ni-thol'ə-jist), *n.* بالندەناس؛ زاناى بالندە.

ornithology (ôr'ni-thol'ə-ji), *n.* بالندەناسى؛ زانستى بالندە.

-ornithological (*adj.*).

oro- (ôr'ô, or'ə), *n.* پىنشىگرىككە بەماناى؛ شاخ؛ كىو؛ چيا.

orogenesis (ôr'ə-jen'ə-sis), *n.* = **orogeny**.

orogeny (ôr'ə-jen'ə-sis), *n.* شاخ و كىو پىنشىكتان (بەتايىبەتى لە ئەتجامى
جولانەمە زەمىنەمە)؛ پەيدا بونى چيا.

orography (ôr'ə-jen'ə-sis), *n.* شاخ و كىوناسى (كە بەشىكە
لە جوگرافىا)

-orographic; orographical (*adj.*).

oroide (ôr'ô-id', ôr'ô-id), *n.* دارىشتەى زەرد يا زىرە دورزەنە؛
دارىشتەىكە لە مس و توتيا و تەنكە پىنكىدەت لە زىر دەچىن خىشلى ھەرزەنبەمەى
ئى دروست دەكرىت.

orometer (ôr'ô-mê-tēr), *n.* پىنومەرى بەرزى شاخ.

orotund (ôr'ô-tund', ôr'ô-tund'), *adj.* (۱) گەورە (دەنگ)؛
دەنگدەرە؛ پىرو زىنگاۋە. (۲) بە تەنتەنە (گفتگو، نووسىن)؛ بە كەش و لەش؛
پارازە؛ خۆمەنكىشاۋ: (talk ~).

orphan (ôr'fən), *n.* ھەتىو؛ بىن باوك و دايك؛ بىن باوك يا دايك.
adj. (۲) ھەتىو. (۳) ھى ھەتىو: (an ~ home).

v.t. ھەتىوكرىن؛ كرىن بە ھەتىو.

orphanage (ôr'fən-ij), *n.* (۱) ھەتىو؛ ھەتىوئىتى.
(۲) ھەتىوخانە. (۳) ھەتىوان.

orphanhood (ôr'fən-hood), *n.* ھەتىو؛ ھەتىوئىتى.

Orpheus (ôr'fi-əs, ôr'fūs), *n.* ئورفەيس؛ سازشەنك بو سازى
نەردەنە دىگىرى ئىدەدا گياندارو دارو بەردى دەجولاند (ئەفسانەى يۇنانى).

Orphic (ôr'fik), *adj.* (۱) تايىبەتى بە پىروباۋەرو نەرىتى "ئورفيس"
رووشە پىنشوو بىيىنە. (۲) خۇش و دىگىر ۋەك ناۋازى "ئورفيس"
دەلفىن ناۋان: (۳) [O-], نادىار؛ ئىل؛ شاراۋە.

orphrey (ôr'fri), *n.* تىرەمەكى نەقىش و نىگارۋىيە بە عەباى قەشەمە.
ortho- (ôr'thō, ôr'thə), *n.* پىنشىگرىككە بەماناى؛ (۱) رىك؛ پاست؛
ستونى. (۲) گۆشەى پاست.

(۳) پاست؛ تەۋاز؛ بە جوانى و باشى كراۋ: (*orthography*).
(۴) پاستكرىدەمەى چەۋىتى و ناتەۋاۋى (بەتايىبەتى ئىنسان):

(*orthopedics*)

orthodontia (ôr'thə-don'shi-ə), *n.* پاستكرىدەمەى ددان و

شەۋىلىكى خواروخىچ (پىزىشكەۋانى).

orthodontic (ôr'thə-don'tik), *adj.* تايىبەتى بە پاستكرىدەمەى

ددان و شەۋىلىكى خواروخىچ

orthodontics (ôr'thə-don'tiks), *n.* = **orthodontia**.

orthodontist (ôr'thə-don'tist), *n.* ددان پاستكرەمە؛

دانسازى پاستكرىدەمەى ددان و شەۋىلىكى خواروخىچ

orthodox (ôr'thə-doks'), *adj.* (۱) ئەسەر ئايىنى باۋا؛ بەپىنى ئايىنى

چەسپىيو كۆن باۋ. (۲) بەپىنى نەرىت و دەستورى كۆن و چەسپىيو

(~ *ideas*)

(۳) [O-]. تايىبەتى بە كىئىسەى پۇژەۋەتلى: (*O ~ church*).

orthodoxy (ôr'thə-dok'si), *n.* (۱) پاستىتى (پىروباۋە، رەۋشەت،

كرىدەمە؛ پەيرەمەى كرىدى نەرىت و دەستورى كۆن و چەسپىيو.

(۲) پىروباۋەرو كرىدەمەى نەرىت و دەستورى كۆن.

orthocopy (ôr-thō'pī, ôr'thō-i-pī), *n.* (۱) زانستى دەنگ؛

دەنگناسى (زمانەۋانى). (۲) پىژاننى رىكۋىپىك؛ پىژەى پاست يا تەۋاز.

-orthoepic (*adj.*); **orthoepist** (*n.*).

orthogenesis (ôr'thə-jen'ə-sis), *n.* (۱) پىروباۋەرىككە دەلىت؛

گۆپان لە نەۋەيەكەۋە بۇ نەۋەيەكى تر بە پىكۋىپىكى و بەپىنى پەيرەۋىكى

تايىبەتى پىروۋەدەت نەك ھەر لەخوۋە (زىندەۋەرزانى).

(۲) پىروباۋەرىككە دەلىت؛ كە ھەمو گەلىك يا كۆمەلىك بە ھەمان قۇتاغى گۆرىندا

تەن دەپەرى، نەگەرچى دەۋرەپەرىشى جياۋاز بىت (كۆمەلناسى).

-orthogenetic (*adj.*); **orthogenetically** (*adv.*).

orthogonal (ôr-thog'ə-n'l), *adj.* ھى گۆشەى ۋەستاز؛ تايىبەتى بە

گۆشەى پاست

orthography (ôr-thog'ə-rā-fi), *n.* (۱) پىنئوس؛ نووسىنەۋى

پاست. (۲) جونجەكرىن؛ جونجە. (۳) خۇش نووسى؛ دەسختە خۇشى.

-orthographic; orthographical (*adj.*).

orthopedic, orthopaedic (ôr'thə-pē'dik), *adj.* تايىبەتى بە

پىزىشكەۋانى ئىنسان؛ ھى ئىنسانى شكاۋ گرتتەۋە يا نەشتەركارى كرىن.

orthopedics (ôr'thə-pē'diks), *n.pl.* پىزىشكەۋانى ئىنسان؛

نەشتەركارى ئىنسان.

orthopedist, orthopaedist (ôr'thə-pē'dist), *n.* پىزىشكى

ئىنسان.

orthopedy (ôr'thə-pē'di), *n.* = **orthopedics**.

orthoscope (ôr'thə-skōp'), *n.* ئامىزى قىروانىنى چاۋ

(پىزىشكەۋانى)؛ بىيەرى چاۋ.

ortolan (ôr'tə-lən), *n.* بالندەيەكى گۆش خۇشە لە توخمى چۆلەكەيە.

-ory (ôr'i), *n.* پاشگرىككە بەماناى؛ (۱) ھى ۋەك؛ تايىبەتى بە.

(۲) جى؛ مەلىبەند؛ - خانە: (*directory*).

oryx (ôr'iks, ôr'riks, or'iks), *n.* مانگا كىۋى ئەفرىقا؛ كەلەكىۋى.

oscillate (os'ə-lāt'), *v.t.* (۱) لەرىنەۋە؛ لەرەنەۋە.

(۲) پاپايى كرىن؛ دوۋدى كرىن؛ گۆپان.

oscillation (os'ə-lā'shən), *n.* (۱) لەرىنەۋە؛ لەرەنەۋە

(۲) پاپايى؛ دوۋدى؛ دوۋدى كرىن؛ گۆپان. (۳) لەرەلەر (ئەلەكتىك)

oscillator (os'ə-lā'tēr), *n.* (۱) لەرەلەركەر؛ لەرۋك.

(ب) پاراكەر؛ دوۋدى كەر. (۲) ئامىزى لەرەلەر دروستكەر (رادىۋ، ئەلەكتىك).

oscillogram (ə-sil'ə-gram', os'i-lə-grām'), *n.* وىنەى

لەرىنەۋە (ئەلەكتىك).

oscillograph (ə-sil'ə-graf', os'i-lə-gräf'), *n.* تۆماركەرى

لەرىنەۋەى تەۋۋىشى ئەلەكتىكى.

oscilloscope (ə-sil'ə-skōp'), *n.* = **oscillograph**.

oscitancy (os'i-tən-si), *n.* (۱) باۋىشك دان. (۲) خەۋالوۋىتى.

osculant (os'kyoo-lənt), *adj.* (۱) (b) ماچكەر؛ ماچكەرى.

(ب) بەرگەتوۋ؛ لىخشاۋ. (۲) ئاۋكۋ (تايىبەخۇى دوۋ توخمى زىندەمە).

osculate (os'kyoo-lāt'), *v.t. & v.i.* (۱) ماچ كرىن.

(۲) بەرگەتوۋ؛ لىخشاۋ؛ لىۋەدان. (۳) بەشداربون لە چەند تايىبەخۇىكەدا

(زىندەۋەرزانى). (۴) لىكەۋتن (ئەندازە).

osculation (os'kyoo-lā'shən), *n.* (۱) ماچ كرىن؛ ماچ كران.

(۲) ماچ. (۳) بەرگەتوۋ؛ لىخشاۋ؛ لىۋەدان. (۴) خالى لىكەدان (ئەندازە)؛ لىكەدان

پاشگرىككە بەماناى؛ كاربۇھىدرات (ۋەك نىشاستەۋ شەكىل):

-ose (ôs), (*sucrose*)

پاشگرىككە بەماناى؛ پىرە لە ئەو تايىبەخۇىيەى ھەيە؛ - ئاسا:

-ose (ôs), (*bellicose, morose*)

osier (ô'zhēr), *n.* (۱) دارەبى (بەتايىبەتى ئەۋ جۈزە دارەبىيەى كە

خەلفەكانى سەبەتەۋ زەمىلەى ئى دروست دەكرى).

(۲) خەلى دارەبىيەى ۋەھا.

پاشگرىككە بەماناى؛ (۱) بارا؛ دۇخ؛ كار: (*osmosis*).

(ب) نەخۇشى: (*neurosis*).

(ج) زیاده زړوبون یا پښکاتنیکي ناپه‌سند: (*sclerosis*).
osmium (oz'mi-əm, os'mi-əm), *n.* نوزمیزم: ماده‌یه‌کی کانزایی.
 سخت
osmose (oz'mōs, os'mōs), *v.i.* ده‌لاندن: دادان (ووشی داهاتو بینه).
osmosis (oz-mō'sis, os-mō'sis), *n.* (۱) ده‌لاندن: دادان. (۲) په‌لمزین: فیزیوون له‌خوړو بڼ ه‌ولدان: پيدا پرموون.
 (to learn a language by ~) پيدا پرموون: (۲) ه‌لمزین: فیزیوون له‌خوړو بڼ ه‌ولدان: پيدا پرموون.
osprey (os'pri), *n.* بانده‌یه‌کی ماسی خوړه له واشه ده‌چیت.
osseous (os'i-əs), *adj.* نیسکانوای: له نیسکان ده‌چن: نیسکان.
ossicle (os'i-k'l), *n.* نیسکانه بچکوله (به‌تاییه‌تی هی ناو گونجکه): نیسکوله.
ossification (os'a-fi-kā'shən), *n.* (۱) بوور نه نیسکان: نیسکان. (۲) پښکاتن: (۳) وهک نیسکان لښاتنی ریشال: (ب) کوم‌نیک ریشانی پ‌ق بوو. (۴) وهک به‌ردل‌نیه‌تانی دل، هست، مینشک.
ossifrage (os'a-frij), *n.* (۱) lammergeier. (۲) osprey.
ossify (os'a-fi'), *v.t. & v.i.* (۱) کردن به نیسکان: بوون به نیسکان. (۲) وهک به‌ردل‌نیه‌تانی دل، هست، یا مینشک.
ossuary (os'ū-er'i, osh'ū-er'i), *n.* نیسکان‌دان: ده‌فریکه بڼ ه‌لمگرتنی نیسکانی مردووان.
osteal (os'ti-əl), *adj.* osseous.
osteitis (os'ti-i'tis), *n.* ه‌موکردنی نیسکان.
ostensible (os-ten'sə-b'l), *adj.* له‌پوړو: دیرا: پ‌واله‌ت: س‌رزاری: (an ~ reason or purpose).
ostensibly (os-ten'sə-bli), *adv.* له‌پوړو: به ناو: به پ‌واله‌ت: به س‌رزاری: (He was ~ for us but in reality he was against us.)
ostensive (os-ten'siv), *adj.* (۱) له‌پوړو: پ‌واله‌ت: س‌رزاری. (۲) وانه‌رخه: (۳) ناشکرا: دیار.
ostentation (os'tən-tā'shən), *n.* خویادان: خ‌نوواندن: کمش‌وفش (the ~ of the newly-rich).
ostentatious (os'tən-tā'shəs), *adj.* (۱) خویاده‌ن: خ‌نویننه‌ن: به کمش‌وفش: به تهنه‌نه: (an ~ person, manner, etc.). (۲) بڼ کمش‌وفش کراو: بڼ تهنه‌نه و خویادان کراو: کمش‌وفش‌وای: (~ jewelry).
osteo-, **oste-** (os'ti-ō, os'ti-ə), پښگرکه به‌مانای: نیسکان.
osteoblast (os'ti-ə-blast), *n.* شان‌ی نیسکان پښکهنه‌ن.
osteoclast (os'ti-ək'lā-sis), *n.* شکانده‌و‌ی نیسکان م‌ز گرتنه‌و‌ی: به باشی و ریک‌و‌ینکی.
osteoclast (os'ti-ə-klast'), *n.* (۱) شان‌یه‌که نیسکانی نه‌و‌ستراو: (۲) نام‌زری نیسکان شکانده‌و‌و گرتنه‌و‌ی به پ‌ک‌و‌پ‌ینکی.
osteoid (os'ti-oid'), *adj.* له نیسکان ده‌چی.
osteology (os'ti-ol'ə-ji), *n.* نیسکان‌ناسی: زانستی نیسکان.
-osteologist (n.); osteological (adj.).
osteoma (os'ti-ə'mə), *n.* سندان‌ی نیسکان: سندان‌ی شان‌ی نیسکان.
osteomyelitis (os'ti-ə-mī'ə-lī'tis), *n.* ه‌موکردنی موخ.
osteopath (os'ti-ə-path'), *n.* پ‌زیشکی چاره‌ک‌ری نه‌خ‌وشی له‌پ‌ری: ده‌س‌تکاری کردن و راست‌کردنه‌و‌ی برپ‌ده‌ی پشت‌و‌ه.
osteopathy (os'ti-ə-pā'thi), *n.* چاره‌کردنی نه‌خ‌وشی له‌پ‌ری: راست‌کردنه‌و‌ی برپ‌ده‌ی پشت‌و‌ه ماسولکه‌و‌ه.
-osteopathist (n.).
osteophyte (os'ti-ə-fīt'), *n.* زیاده نیسکان.
osteoplasty (os'ti-ə-plas'ti), *n.* نه‌شته‌رکاری نیسکان: پینه‌کاری نیسکان.
osteotome (os'ti-ə-tōm'), *n.* نیسکان‌پ‌ز: نام‌زری نیسکان برین.

osteotomy (os'ti-ot'ə-mi), *n.* نیسکان برینه‌و (نه‌شته‌رکاری): نه‌شته‌رکاری نیسکان.
ostuary (os'ti-er'i), *n.* (۱) ده‌رگاوانی کلنیه. (۲) ه‌رم‌ان‌ب‌ری کلنیه‌ی کاس‌و‌لیکی وهک قه‌شه.
ostiole (os'ti-ōl'), *n.* کونیه: کون: دم.
ostler (os'lēr), *n.* مه‌یت‌ر.
ostosis (os-tō'sis), *n.* پښکاتنی نیسکان.
ostracism (os'trə-siz'm), *n.* (۱) شارب‌ه‌ده‌رکردن (له یونانی کوندا): پ‌رم‌وازه‌کردن: ت‌راندن: ت‌رم‌ه‌کردن: نا‌واره‌کردن.
ostracize (os'trə-siz'), *v.t.* شارب‌ه‌ده‌رکردن: د‌رم‌ه‌ده‌رکردن: ت‌رم‌ه‌کردن: پ‌رم‌وازه‌کردن.
ostrich (ôs'trich, os'trich), *n.* حوشرمه‌ل: ووشرمه‌ل: ووشرموخ.
other (uth'ēr), *adj.* (۱) (the ~ foot) تر نوی ترا نوی که: (the ~ foot). (۲) (His ~ books are better than this.) تر نوی ترا نوی که: (any ~ girl) هی ترا جیاوازا هی جیاوازا: (He has no ~ coat.) (۳) زیاده: هی ترا هی که: (O- times had their own customs.) (۴) پښتور: (Each loved the ~.) (۵) تر نوی تر: (How many ~s are there?) (۶) هی تر نوی تر: (He can't do ~ than go.)
pron. هی تر نوی تر: (He can't do ~ than go.)
adv. هر یک نه یه‌یکه: every other, (every other person, house, day, week, etc.)
 زیاتر له ه‌موو: زیاد له ه‌موو: of all others, the other day (or night, etc.),
otherwhere (uth'ēr-hwār), *adv.* [Arch. or Dial.] له شونیی: ترده: بڼ شونییکی تر.
otherwhile (uth'ēr-hwīl'), *adv.* [Archaic or Dial.] له کاتیکي، ترده.
otherwise (uth'ēr-wīz'), *adv.* (۱) به‌پښچه‌و‌نه: به ش‌ویه‌کی تر: جیاوازا: (He says ~; She believed ~.) (۲) له ه‌موو پ‌و‌یه‌کی تره‌و‌ه: له‌گینا: (The rent is high, but ~ the house is satisfactory.) (۳) له‌گ‌رنا: له‌گینا: د‌نا: (Do what you are told ~ you will be punished.)
 هی ترا جیاوازا به ج‌و‌زیکي تر: **adj.** (His answer could not be ~.)
other world, له‌و‌و دنیا: دنیای تر.
otherworldly (uth'ēr-wūrl'd'li), *adv.* (۱) تاییه‌تی به له‌و‌و دنیا. (۲) له‌و‌و دنیا به‌رست: خ‌و ترخانک‌ر بڼ شتی له‌و‌و دنیایی و گیایی و گوئی له‌و‌و به شتی له‌و‌و دنیا‌یه.
-otherworldliness (n.).
otic (ō'tik, ot'ik), *adj.* کونجکه‌یی: هی کونجکه.
otiose (ō'shi-ōs', ō'ti-ōs'), *adj.* (۱) تمه‌ل: بیکاره. (۲) بڼ سوود: بڼ کمک.
otitis (ō-ti'tis), *n.* گوئی ه‌موکردن: گوئی چ‌و‌زانه‌و‌ه.
oto-, **ot-** (ō'tō, ō'tə), پښگرکه به‌مانای: گوئی: کونجکه.
otocyst (ō'tə-sist'), *n.* کیسی شله‌داری بیست‌و له‌نگ‌رگی له بڼ برپ‌ه‌کاندا.
otolaryngology (ō'tə-lār'ing-gol'ə-ji), *n.* پ‌زیشک‌رانی ق‌و‌رگو: گوئی.
otolith (ō'tə-lith'), *n.* گ‌رد‌پ‌نکی به‌ردین یا نیسکانی ناو کونجکه‌یه.
otology (ō-tol'ə-ji), *n.* پ‌زیشک‌رانی گوئی.
-otological (adj.); otologist (n.).
otoscope (ō'tə-skōp'), *n.* بینم‌ری گوئی: نام‌زری تی‌و‌ر‌ان‌و‌و.

outline

- كۆمەلەكچە: (۲) كەسىپكە مەلەكەي دورە لە شۇنى كاردەكچە.
(۳) تاشەردىكى داپراپ لە دورەبەرەكچە بەھۇي خورائەرمە (زەمىنئاسى).
outline (out'lin'), *n.* (۱) چوارچىۋە سنوور: كەمەرە: چىۋە.
(۲) شىۋە چوارچىۋە: نىگارنىك كە ھەر چىۋە شىۋە دەرخت:
(*an ~ map of England*)
(۳) نەخشەيەكى سەرەتايى: پىلاننىكى گىشتى يا سەرەتايى:
(*the ~ of a composition, lecture, paper, plan, etc.*)
(۴) كورتە كورتە باس: پوختە: (*the story ~*).
v.t. (۱) نەخشەكېشەن چوارچىۋە: نىگارنىشەن چىۋە.
(۲) كورتە كورتە: پوختە كورتە: (*to ~ a story*).
(۳) پىلان يا نەخشە سەرەتايى دانان: (*to ~ a plan*).
outlive (out-liv'), *v.t.* (۱) زىاتر زىانە مانەۋە يا بەرگەگرتەن لە:
زىاتر دەربەردەن لە: بەردەۋامتەردەن لە:
(*He will ~ us all; His reputation will ~ him.*)
outlook (out'look'), *n.* (۱) پوۋانگە. (۲) دىيەن. (۳) سەيركردن.
(۴) شىۋە بىيىنى زىانە مەسەلەكە: پرا: پىروا: شىۋە ھاتتە بەرچاۋ:
(*a narrow ~ on life; an optimistic ~ on the future*)
(۵) ئا: رايىيىن: نىشانەي دواپۇز: ئەرەي چاۋەردەن دەرگى لە دواپۇز:
(*The ~ for trade is poor for next year.*)
outlying (out'li'ing), *adj.* پەر: دورە دورەپەرنە: لاچەپ:
(*~ villages, regions, etc.*) دورە دەست
outman (out-man'), *v.t.* outnumber (۱)
(۲) پىلاترەردەن لە: ئازاترەردەن لە.
outmaneuver, outmanoeuvre (out'ma-nōō'ver'), *v.t.*
فېلپاترەردەن لە: زىرەكتەردەن لە: ئا: بىرەنەۋە دانان پىلاننى باشت.
outmatch (out-mach'), *v.t.* ئا: بىرەنەۋە: باشتەردەن لە.
outmoded (out-mōd'id), *adj.* باۋنەماۋ: كۆن: كۆنىۋ.
outmost (out'mōst'), *adj.* = outermost.
outnumber (out-num'bēr'), *v.t.* ئۇمارە زۆرەردەن لە.
out-of-date (out'əv-dāt', out'ə-dāt'), *adj.* كۆن: باۋنەماۋ:
(*~ information*)
out-of-door (out'əv-dōr', out'ə-dōr'), *adj.* = outdoor.
out-of-doors (out'əv-dōrz', out'ə-dōrz'), *adj., n. & adv.*
= outdoors.
out-of-the-way (out'əv-thə-wā'), *adj.* (۱) تەرىك: لاچەپ: پەر:
دور: پەر: دورە دەست: (*an ~ village*).
(۲) ئاساسىي: سەير: جىيا: ئابەجى.
outpatient (out'pā'shənt), *n.* نەخەشەكە كە لە خەستەخانىە دەرمان
دەكرىت: ئەرەي لەۋى: ئەرەي.
outplay (out-plā'), *v.t.* باشتەردەن لە.
outpost (out'pōst'), *n.* (۱) پاسەۋانگەي سەر سنوور.
(ب) پاسەۋانگەيەكە كە نەخشەكە دورە لە ئوردەگاۋە بۇ پۇنگەندەننى ھىرشى
كوتوپىرى دوزم: (ج) دەستەي پاسەۋاننى پاسەۋانگەيەكە ۋەھا.
(۲) شازۇچەكەي سەر سنوور.
outpour (out'pōr', out'pōr'), *n.* ھەلپۇز: پۇز: نىشاۋ: ھەلقۇلان
v.t. & v.i. ھەلپۇز: پۇز: نىشاۋ: ھەلقۇلان: ھەلقۇلان.
outpouring (out'pōr'ing), *n.* ھەلپۇز: نىشاۋ: پۇز: ھەلقۇلان:
ھەلقۇلان: ھەلپۇز: پۇز: نىشاۋ: ھەلقۇلان: ھەلقۇلان:
(*an ~ of emotions*).
output (out'poot'), *n.* (۱) بەرھەم:
(*the ~ of a gold mine, factory, etc.*)
(۲) ۋوزەي بەرھەم ھىنراۋى مەكىنەيەك.
outrage (out'rāj'), *n.* (۱) كارىكى زۆر دېندانەۋ خراپ.
(۲) شوۋرەي: شەرھەزەي.
(۳) سنوور شكاندن: ياساي مۇقاپەيتى شكاندن: كارى تاۋانكارانە:
(*The dropping of bombs on civilians is an ~.*)

outside

- (۴) توۋرەيەكەي زۆر.
(۱) كارىكى زۆر دېندانەۋ ئاپەسەندانە كوردن.
(۲) زۆر توۋرەكردن: (۳) بەزۇر گايىن: بەزۇر سوارىيۋون.
outrageous (out-rā'jəs), *adj.* (۱) (۱) شوۋرەي.
(ب) زۆر خراپ: زۆر ئاشرىن: توۋرەكەر: (*an ~ act; ~ behavior*)
(۲) دېندە.
(۳) ئىچكار زۆر: لە پادە بەدەر: ئابەجى:
(*She spends an ~ mount on clothes.*)
outrank (out-rank'), *v.t.* پەلەۋاپە بەرەرتەردەن لە.
outreach (out-rēch'), *v.t.* (۱) تىپەردەن: زىاتر پۇشەن لە.
(۲) دېرەكتەنەۋە: دەست بۇ دېرەكتەن.
v.i. دېرەكتەنەۋە: زىاتر پۇشەن يا گەيشتن.
(۱) دەست بۇ دېرەكتەن: (۲) ماۋەي ئەم دەست بۇ دېرەكتەنە.
n. (۱) سوارىكى باشتەردەن:
بەزاندەن لە سوارىدا: (۲) ئا: پەرنەۋە بەيىن زىان (كەشتى لە زىان)
outrider (out'rid'ēr'), *n.* (۱) ئەسپ سوارى پابەرى گالىسكەيەك كە:
يا لە پىشەۋەي گالىسكەيەك يا لە تەنپىشەيەۋە دەپرات.
(۲) پابەر: چارۋا: ئاۋەل: پىشەرە
پالپىشتى سەرەپەرى دېرەكتەنەۋە
(بۇ چەسپاندىنى بەلەم قەياغ): لەنگەر: كۆلەك: شىۋە: پاكەر.
outright (out'rit'), *adj.* (۱) بەيىن مەرج: يەكسەر: بەيىن چەندەردەن:
(*~ grants for research*)
(۲) تەۋاۋ: بەيىن كەم ۋەزىادە: (*an ~ lie*).
(۳) ھەمۋەي بە يەك چار ئەك بە مانگانە.
(۴) پاستەۋەردەن: بىن پىشەرە.
(۵) [Archaic]. بۇ پىشەرە.
(۶) [Archaic]. بۇ پىشەرە: پاستەۋە.
adv. (۲) ھەمۋەي: بە تەۋاۋى: (*She rejected the proposal ~*).
(۳) يەكسەر: دەم ۋەدەست: (*He was killed ~*).
(۴) بە يەك چار ئەك بە مانگانە:
(*He bought the property ~ for cash.*)
outrun (out-run'), *v.t.* (۱) خىراتر يا زىاتر پاكەردن لە:
باشتەردەن لە (۲) تىپەردەن: زىاترەردەن لە.
(۳) دەرەزەردەن: خۇ ئەدان بە دەستەۋە.
زىاتر فرۇشتەن لە.
outsell (out-sel'), *v.t.* (۱) دەستەپىشەردەن.
outset (out'set'), *n.* (۲) سەرەتە: (*at the ~ of his career*)
(۱) زىاتر بىرىقەنەۋە: زىاتر شەرھەدانەۋە
لە: بىرىسكەدەرەردەن لە (۲) باشتەردەن لە: جۋاترەردەن لە:
(*He ~s all his classmates.; She ~s the other girls.*)
v.i. بىرىقەنەۋە: شەرھەدانەۋە: بىرىسكەنەۋە.
outshoot (out-shōōt'), *v.t.* (۱) نىشانە شىكىنى باشتەردەن لە:
تەنەكچى باشتەردەن لە: باشتەردەن لە (۲) تىپەردەن.
v.i. دەرەزە: دەرەزە: سەر ھىنەنەدەرەۋە.
n. (۱) شىۋە دەرەزە: چوكلە: ۋەجە.
(۲) ھەلقۇلان: تەۋرەم دان: لە بەر پۇشەن.
(۱) دەرەۋە: دەرە: (۲) پوۋ: پوۋالەت.
(۳) (*the ~*), ئەۋەپ: پەرى ئەۋەپ.
(۱) دەرەكەي: ھى دەرەۋە: (۲) سەرەپە: ئەۋەپە.
(۳) كەم: (*There is an ~ chance of it happening.*)
adv. (۱) لە دەرەۋە: (۲) بۇ دەرەۋە: بۇ دەرە: (۳) لە پادە بەدەر.
prep. (۱) لە دەرەۋە: لە دىۋى دەرەۋە.
(۲) [Colloq.], جگە لە: بىجگە لە.
پەرى ئەۋەپە:
(۱) لە دەرەۋە: دەرەۋە.
at the outside,
outside of,

outsider

- (۲) [Colloq.] جگه له؛ بېجگه له
(۱) دهره کی؛ ناوکه کی؛ بېگانه.
outsider (out-sīd'ēr), *n.*
(۲) نه سپېنکه که له وانه ښه پېنځرکی بهرتهوه
قراغ؛ دهر وېشت؛ *n. usually in plural*
دهر موهی شارا؛ نژیکې سنوور: (on the ~s of the city)
outsmart (out-smärt'), *v.t.* [Colloq.],
فینلار تر یوور له؛
زیرمه کتروون له.
outspcak (out-spēk'), *v.t.*
(۱) به دهر ویل تر یوون له؛ دهر هراشتر
یوون له (۲) به ناشکرا ووتن؛ به ناشکرا هاوار کردن
v.t.
به ناشکرا ووتن؛ به ناشکرا هاوار کردن.
outspoken (out'spō'kən), *adj.*
قسه له رو؛ نه دهر؛ به دهر ویل؛
دهر هراش: (~ remarks; an ~ oritic of the government)
outspread (out-spre'd'), *v.t. & v.i.*
بلاو کړدنه؛ بلاو یوونه؛
دریژ یوونه؛ کشان
بلاو یوونه؛ بلاوی
n.
adj.
outstand (out-stand'), *v.i.*
(۱) دیار یوون؛ زور به دهر وه یوون
(۲) دهر چوون؛ به کشتی؛ دهر ستکردن به گهشتی دهر یایی.
v.t.
(۱) به رهمه لستې کردن؛ (۲) زور به رگه گرتن؛ دهر بردن
outstanding (out'stan'ding), *adj.*
(۱) دهر یو قیو؛ دیار؛ دهر که وتو؛
دهر به ریمو: (an ~ landmark)
(۲) هله که وتو؛ زور لېها تو؛ ناسراو؛ نایاب
(an ~ student, person, achievement, etc.)
(۲) (a) دهر اوه؛ دهر اوه تهوه؛ له سرې ماوه تهوه: (~ debts)
(ب) نه بر اوه؛ نه خراوه به لایه کدا: (~ issues)
outstare (out-stār'), *v.t.*
(۱) چاو شکاندن؛ یو پیدان له چاو تن بریندا
(۲) چاو تن بریزو چاو نه ترو وکاندن
outstretch (out-strech'), *v.t.*
(۱) دریز کړدنه؛ راکیشان
(۲) تیبه پکړدن؛ دریز کړدنه؛ تیبه پکړدن
outstrip (out-strip'), *v.t.*
(۱) خیرا تر یوون له؛ پېنځرکی؛ پېنځه ووتن؛
به جېهنستن (۲) باشر یوون له.
outtalk (out-tōk'), *v.t.*
به زانندن به قسه
outturn (out'tūm'), *n.*
به رهم
outward (out'wērd), *adj.*
(۱) هی دهر موه؛ دهر موه؛ دهر کی.
(۲) دیار؛ ناشکرا؛ له بهر چاو (۳) یو دهر موه؛ بهر موه دهر موه
(۴) نه شې ته که گبانی؛ بهر جهسته یی.
(۵) یوواله تی؛ پوکه شې
adv.
(۱) له دهر موه؛ دهر کی (۲) یو دهر موه؛ یو دهری
(۳) به ناشکرا؛ له بهر چاو
n.
(۱) به شې دهر موه؛ دیوی دهر موه (۲) جېهانی بېنراو یا هستېنکراو.
(۳) یوواله تی؛ پوکه شې.
-outwardness (n.)
outwardly (out'wērd-li), *adv.*
(۱) له دهر موه؛ یو دهر موه.
(۲) به یوواله تی؛ له یوو؛ به سر زاری:
(Though frightened, she remained ~ calm.)
outwards (out'wērdz), *adv.*
یو دهر موه؛ بهر موه دهر موه:
(The two ends are bent ~.)
outwear (out-wār'), *v.t.*
(۱) تروا کردن؛ په کشتن؛ دراندن؛
سوواله تی؛ زور به کاره ښان و له که که خستن (۲) زیاتر بهر موهام یوون له؛
زیاتر بهر گرتن له.
outweigh (out-wā'), *v.t.*
(۱) سده گیت یوون له؛ قورستر یوون له
(۲) گرتن یوون له؛ زیاتر یوون له (بایه خ، گرتن کی).
(The advantages of television ~ the disadvantages.)
outwit (out-wit'), *v.t.*
(۱) فینلار تر یوون له؛ یو پیدان (به قسه ی دانو)
نه ستق؛ به زانندن به زوړ زانی (۲) [Archaic] زیره کتروون له.

over -

- outwork** (out'würk'), *n.*
سده گرتنکی ناسره کی سره پې.
(۱) زیاترو باشر نیش کردن له (۲) تروا کردن؛ نه چامدان
v.t.
oval (ō'vāl), *adj.*
هیلکې.
شتنکی شپوه هیلکې.
ovarian (ō-vār'i-an), *adj.*
تایبه تی به هیلکدان یا گمرادن.
ovariotomy (ō-vār'i-ot'ō-mi), *n.*
برینو دهر مېنای هیلکدان
(نه شته رگاری).
ovaritis (ō'vā-rī'tis), *n.*
هر مگردن هیلکدان.
ovary (ō'vēr-i), *n.*
(۱) هیلکدان؛ گمرادن
(۲) نه به شپه ناوساوه نیرک که گمرای پوه کی تیډایه.
ovate (ō'vāt), *adj.*
هیلکې.
ovation (ō-vā'shən), *n.*
چه پله یو لیدانکی به جوش؛
پېنځواری لیکر دینکی گمر.
oven (uv'on), *n.*
تھوور؛ کووره؛ فون.
over (ō'vēr), *prep.*
(۱) له سر؛ له بان؛ به سر؛
(The branch hung ~ the house.)
(۲) سره گرتن؛ گرتن؛ دپوشین: (They boarded ~ the window.)
(۳) له کاتی: (We'll discuss it ~ dinner.)
(۴) به سر: (She spread the syrup ~ the pancake.)
(۵) به سر: (She cast a spell ~ the group.)
(۶) سره پهرشتی کردن؛ گزبان: (He will preside ~ the meeting.)
(۷) به سر: (The bird flew ~ the lake.)
(۸) له دیو: (a city ~ the border)
(۹) لیرو له یو؛ له هموشو ښکند: (~ the whole country)
(۱۰) له له کاتی؛ له ماوه: (~ a period of several years)
(۱۱) زیاتر له: (The sandwich cost ~ five dollars.)
(۱۲) له کاتدا له: (Stay with us ~ the holiday.)
(۱۳) به لوه باشر یوون (۱۴) دهر یاره؛ سه بارت به.
adv.
(۱) به سر؛ په پرتوه به سر: (to go ~ the bridge)
(۲) زیاتر له: (They were gone two hours or ~.)
(۳) به تروا؛ هم موه: (~ The wound healed ~.)
(۴) له سر موه: (He took out his money and counted it ~.)
(۵) که وتن به سر: به سر: (The tree fell ~.)
(۶) هله گپانه موه؛ هله دانه موه: (Turn the page ~.)
(۷) سر له نو؛ دیسان موه: (Go back and do it again.)
(۸) له یو؛ له: (~ in England)
(۹) له لایه که، هله نو ښتیک، یا بیرو باوه ښکوه یو یکینکی تر:
(The party's new policy won him ~.)
(۱۰) له که کسینکه یو کسینکی تر: (Sign the check ~ to her.)
adj.
(۱) سرور؛ زوړ یو؛ سر؛ زیاتر.
(۲) تروا؛ دوا یی هاتوه؛ به سر چووه: (The game is ~.)
(۳) په ریمه موه. (۴) زیاده.
n.
(۱) زیاده؛ زیاد له پوښت.
(۲) گولله پیکه که له نیشانه که تیبه ر ده یو و نایپینک.
v.t. & v.i. [Archaic],
به سر؛ پوښتن؛ به سر؛ په پرتوه.
(۱) له هموشو ښتیک؛ به هموشو ښتیک.
(۲) تروا؛ دوا یی هاتوه؛ کو تایی هاتوه.
دو باره؛ سر له نو؛ دیسان موه:
over again.
(write it over again.)
over and above,
زیاد له؛ جگه له؛ زیاد له موه یی.
over and over (again),
گه لیک جار جار له دوا یی جار؛ په پیتا پیتا.
over- (ō'vēr),
پېنځرکی به مانای: (۱) سر؛ سرکار؛ سر پهرشت:
(overlord)
(۲) له راده بهر؛ ښکار زور: (oversleep)
(۳) تیبه پوښت: (overpass)

overabundance

overabundance (ō-vēr-ə-bun'dəns), *n.* ئىنچىكار زۆر زۆر
فرە زۆر

-overabundant (*adj.*).

overact (ō'vēr-akt'), *v.t. & v.i.* لە پادە بەدەر خۇ نوواندن
(شانزۆگرى).

overactive (ō'vēr-ak'tiv), *adj.* بىزىو زۆر بە حدوجوول بىن ئارام.

overall (ō'vēr-ōl'), *adj.* بەگىشتى: بەتېنكرايى: ھەمىوى: سەرتاپا

overalls (ō'vēr-ōlz'), *n.pl.* بەرگى يەك پارچەى ئاودامان (ھەندى جار)
لەسەر جلى ترەو لەسەر دەكرى بۇ ئىش كردن: بەرگى يەك پارچەى ئاودامانى
كار

overbear (ō'vēr-bâr'), *v.t.* (۱) پىساندن: قورسايى يا ھىز خستىنە
سەر. (۲) زەبەر نوواندن: سام نوواندن: دەسلەلتى خۇ بەسەردا سەپاندن.

overbearing (ō'vēr-bâr'ing), *adj.* بە زەبەر: بە ساء: زەبىرنوئى:
دەسلەلتى خۇ بەسەرداسەپىن: (an ~ manner, personality, etc.)

overbid (ō'vēr-bid'), *v.t. & v.i.* (۱) پارە لەسەر زىادكردن (ھەراج)
(۲) پارە زىاتر يىدان لە ئرخەكى (ھەراج).

n. (۱) پارە لەسەر زىادكردىك (۲) پارە زىاتر يىدان لە ئرخەكى.

overblow (ō'vēr-blō'), *v.t.* (۱) بابردن: ھەنگرتن و بردن يا دان بە
زەويدا (باي قايم) (۲) بە توند فوويپاكدن (شمشال, كەرەتا ... ھتد).

overblown (ō'vēr-blōn'), *adj.* (۱) زۆر گەشاو: زۆر كراو (گول)
خەرىكە دادەتەپىن (۲) بابردو. (۳) فووتىكار لە تىزلىدا زۆر لەخۇبايى.

overboard (ō'vēr-bōrd', ō'vēr-bōrd'), *adv.* (۱) بەسەر
قەراغى بەلەم يا كەشتىيەرە (۲) لەسەر قەراغى بەلەم يا كەشتىيەرە بۇ ئا: ئا:
(to jump ~; to throw ~)

go overboard, [Colloq.]. پىن ئى ھەلەپىن: زۆر بەجۆشەوە كردن:
لە پادە بەدەر بەجۆش بوون بۇ: لە تام كردنە دەرمە.

overbuild (ō'vēr-bild'), *v.t.* (۱) بەسەردا دروستكردن:
دروستكردن لەسەر ئەومە. (۲) زىاد لە پىنويست خانو و دروستكردن لە
ئاوچەيەكدا: (۳) زىاد لە پىنويست گەورە دروستكردن

overburden (ō'vēr-būr'dn'), *v.t.* ئەرك زۆر خستەسەر:
دانەواندن: قورسايى زۆر خستەسەر.

n. ئەركىكى گران: بارىكى قورس.

overbuy (ō'vēr-bī'), *v.t. & v.i.* زىاد لە پىنويست شت كرىن

overcast (ō'vēr-kast', ō'vēr-käst'), *n.* (۱) پۆشەنى: بەتايبەتى
ھەروھالەى ئاسمان داپۆشيو (۲) قولايى دوورتر لە پىنويست فېندراو
(پارەماسى)

adj. (۱) داپۆشراو: ۲: ھەروھالەى: ھەرواي
(۳) بە تەقەلى زل دووراي.

v.t. (۱) تاريك كردن: بەرگرتن: داپۆشيو.

(۲) فېندانى قولايى ماسى دوورتر لە پىنويست.

(۳) دوورينەو بە تەقەلى زل و شاش.

overcharge (ō'vēr-chärj'), *v.t.* (۱) بە گران پىن فرۆشتن:

لە ئرخى خۇى زىاتر داواكردن يا لىسەندن: پارە زۆر لىسەندن:
(We were ~d for the eggs.; That grocer always ~s.)

(۲) زۆر داگرتەو (to ~ a gun; ~d with electricity)

(۳) زۆر زل كردن: پىن ئى ھەلەپىن: زۆر شتى ئاپىنويست پىنەوان (نوسىن,
دەيمەن كىشان: زىادە پىنەوان.

n. (۱) ئرخىكى گران. (۲) زۆر داگرتەو (تەنگ, تەقەمنى, ھىلى ئەلەكتريك):
بارى قورس لىتان. (۳) زل كردن: زىادە پىنەوان

overcloud (ō'vēr-kloud'), *v.t.* (۱) بە ھور داپۆشيو

(۲) تاريك كردن (۳) بەرچا تاريك كردن: پستكردن.

v.t. بە ھور داپۆشراو: تاريك بوون.

overcoat (ō'vēr-kōt'), *n.* پالتو: پالتاو: قاپووت.

overcome (ō'vēr-kum'), *v.t.* (۱) بەسەردا زالىوون: بەزاندن:
(to ~ one's enemies)

overestimate

(۲) بەسەردا سەركەوتن: (to ~ obstacles)

(۳) پەمخستى: زۆر خراپ كارتىكردن:

(to be ~ by illness, fumes, etc.)

v.i. سەركەوتن: (We shall ~).

overcompensate (ō'vēr-kom'pən-sāt'), *v.t.* زىاد لە پىنويست
قەرميوو بۇ كردن: لە پادە بەدەر ھەلەدان بۇ ھەق بۇ كردنەو يا سلاودانەو
دەرووناسى.

overcompensation (ō'vēr-kom'pən-sā'shən), *n.* ھەولى
لە ئەندازە بەدەر بۇ ھەق كردنەو يا سلاودانەو (دەرووناسى).

overconfidence (ō'vēr-kon'fə-dəns), *n.* ئىنچىكار زۆر
بىوا: بە خۇ بوون.

overconfident (ō'vēr-kon'fə-dənt), *adj.* لە ئەندازە بەدەر
بىواى بە خۇيەتى: (He was ~ about his ability.)

overcrowd (ō'vēr-kroud'), *v.t.* سىخناخ كردن: زۆر قەربەلغ كردن.

overcrowded (ō'vēr-kroud'id), *adj.* سىخناخ: زۆر قەربەلغ:
زۆر پى: (~ homes, streets, cities, markets, etc.)

overdevelop (ō'vēr-di-vel'əp), *v.t.* (۱) لە ئەندازە بەدەر پەرە پى:
سەندن يا گەورەكردن: (~ped muscles)

(۲) زۆر شۆردنەو پووناك كردن (ويئە).

overdo (ō'vēr-dōō'), *v.t.* (۱) لە تام كردنەومەو: لە پادە بەدەر
كردن:

(He overdid his part in the play.; an overdone scene)

(۲) زىاد لە پىنويست كردن يا ھەلەدان: (She overdid her apology.)

(۳) زۆر ماندووكردن: (Work hard but don't ~ it.)

(۴) زۆر كۆلەندن: (The meat is overdone.)

overdose (ō'vēr-dōs'), *n.* ژەمە دەرمانى زىاد لە پىنويست.

ژەمە دەرمانى زىاد لە پىنويست يىدان: ژەمە دەرمانى زىاد لە پىنويست
خواردن.

overdraft, overdraught (ō'vēr-draft'), *n.* (۱) پارە زىاتر
دەرهىنان لە بانق لەوى ئەو كەسە يا كۆمپانىيە ھەيتى لە بانقەكدا.

(۲) ئەو پارەيى بەم جۆرە دەرهەينىرتن.

(۳) ھەواى تىيەپوو بەسەر ئاگرى كوررە يا تەنوردا.

overdraw (ō'vēr-drō'), *v.t.* (۱) پارە زىاتر دەرهىنان لەوى

ئەو كەسە ھەيتى لە بانقەكدا: (۲) زۆر پاكىشان (تيروكەوان).

(۳) زىادە پىنەوان و تىكدان (چىوك گىئرانەو).

overdress (ō'vēr-dres'), *v.t. & v.i.* زىاد لە پىنويست جل و بەرگى
فەنتازى لەبەركردن: زۆر خۇ گۆپىن:

(She was ~ed for the occasion.)

n. بەرگى دەرمە (وەك بەروانكە ... ھتد).

overdrive (ō'vēr-driv'), *n.* زىادەگىر (بۇ خىزايى و بەنزىن كەم
بەكارەينان): گىبرى پىنج

overdue (ō'vēr-dōō', ō'vēr-dū'), *adj.* (۱) دواكەوتووە (قەس):
دەمىكە كاتى دانەوى ھاتووە نەدراوئەو: (This bill is ~.)

(۲) (دواكەوتووە) لە كاتى خۇى دەرەك كەوتووە:

(The train is ~.; The baby is ~.)

(ب) دەمىكە كاتى ھاتووە بەلام نەكراو: (A change in the law is ~.)

overcat (ō'vēr-ēt'), *v.i.* زۆرخۇرى كردن: زۆر خواردن.

overemphasis (ō'vēr-em'fā-sis), *n.* دووبارەكردنەو:
بە توندى گرتن.

overemphasize (ō'vēr-em'fā-siz'), *v.t. & v.i.* دووبارە-
كردنەو: بە توندى گرتن.

overestimate (ō'vēr-es'tə-māt'), *v.t.* بە زۆرتر خەملەندن:
بە زۆرتر دانان يا ھەلسەنگاندن: (Don't ~ your abilities.)

n. بە زۆرتر خەملەن: بە زۆرتر دانان يا ھەلسەنگان.

-overestimation (*n.*).

overpass

- adj.** (۱) شەۋى: مى شەۋى (۲) ھى شەۋى يېتىشۈ.
(۲) (۱) يەك شەۋى دەخايەتى: يەك شەۋى پىن دەچى: يەك شەۋى:
(an ~ journey)
(ب) شەۋىك دەمىنىتتەۋە (an ~ guest)
(۱) بۇ بەكارھىتان بۇ يەك شەۋى (an ~ bag)
(۵) كوتوپىر: نەپىر: لە ئاكاۋ: (The situation changed ~).
n.
شەۋى رايونى
overpass (ō'vēr-pas', ō'vēr-päs'), **n.** رېنگەيەكە كە ۋەك يرد
بەسەر رېنگەيەكە تىدا دەپەرتەۋە: رېنگە يرد.
v.t. (۱) بەسەر: پەرتەۋە: پىدا تىپەريون: ئى پەرتەۋە
(۲) تىپەريون: زىاتريون: لە (۲) چاپۇشنى: چاپۇشنى كىردن:
خستەن بشت گوى (۱) سئور شكاندن.
overpay (ō'vēr-pā'), **v.t.** (۱) زىاد لە پىۋىست پارەدان (قەرن)
پارە زۇر دانا: لە نرخی خۇي پارە زىاتر پىدان. (۲) پارە زۇر دان بە كەسەك.
v.t. پارە زۇر دان
overpower (ō'vēr-pou'ēr), **v.t.** (۱) بەسەر: زالىبون: بەزاندن
(۲) ھىز: ئى بىرىن: كاس كىردن. (۲) زۇر ۋوزە پىدان
overpowering (ō'vēr-pou'ēr-īŋ), **adj.** زۇر بەمىز: ئوندوتىژ:
كاسكەر: ھىز: ئى بىر (an ~ smell; ~ grief).
overprice (ō'vēr-pris'), **v.t.** نرخی گران لەسەر دانا:
نرخی زۇر لەسەر دانا:
overproduce (ō'vēr-prā-dōs', ō'vēr-prā-dūs'), **v.t.** زىاد
لە پىۋىست نەرمە ھىتان: زىاد لە پىۋىست درووستىردن.
overproduction (ō'vēr-prā-duk'shən), **n.** زىاد لە پىۋىست
ھىتانە بەرمە: زۇر درووستىردن.
overrate (ō'vēr-rāt'), **v.t.** بە زىاتر دانا: زىاد لە پىۋىست بە گىرگ
دانا: (to ~ one's abilities; an ~d book).
overreach (ō'vēr-rēch'), **v.t.** (۱) تىپەركىر: ئى تىپەريون.
(۲) پىدا مالاۋيونەۋە: داپۇشنى.
(۳) تىپەريون: بەرنەگەۋە: تىپەريون: ئى نەدان.
(۴) ھەلخەلەتاندن: بەزاندن بە قىلمازى.
v.t. (۱) تىپەريون: زۇر بۇشنى. (۲) خەلەتاندن: زالىبون بەسەر: بە قىلمازى.
(۲) پەيزەن بون
overreach oneself, تىكشكار نەم زۇر بەپەرتەۋە بون: ھەلپەكىردن:
لە تواناي خو زىاتر پۇشنى يا كىردن.
override (ō'vēr-rīd'), **v.t.** (۱) پىدا پۇشنى رولاتى دوژمن بە
لەشكەرەۋە: پىدا تىپەريون. (۲) (۱) خستەن زۇر پى: نەسپەر:
خستەن زۇر پىۋە. (ب) پىشلىل كىردن: چەسەندەۋە: خستەن زۇر دەستەۋە.
(۲) خستەن شت گوى: ھىچ بايەخ پىن نەدان:
(He overrode their pleas, objections, etc.)
(۱) بەسەر: تىپەركىردن
(۵) پەتەندى نەسپ: زۇر مەندوۋكىردن (نەسپ).
(۶) خستەنەسەر: نەحقىكىش: ئى تىپەركىردن (نەشتەركارى).
n. مەزى سەرەك سەۋادگەر: يا فرۇشياران.
overripe (ō'vēr-rīp'), **adj.** (۱) زۇر كەيۋ: بىل (مىۋە): بوردوۋ.
(۲) گەنيو: مەجان: بۇگەن: پىس (مەجان).
overrule (ō'vēr-rōol'), **v.t.** (۱) بىرارى خۇ بەسەر: سەپاندن
پا پىن كۆرىن: بىرارى پىن كۆرىن: (The general ~d the captain.)
(ب) بىراردان بە دۇ
(ج) بىرارى بەتال كىردەۋە. (The judge ~d the previous decision.)
(۲) كارتىكىردن: بەزۇر پىن سەلماندن: بەزۇر پىن كىردن
overrun (ō'vēr-run'), **v.t.** (۱) داپۇشنى: پىدا مالاۋيونەۋە: داپۇشنى:
(The flooded river overran the valley;
The garden was ~ with weeds.)
(۲) داپۇشنى: كىردن (territory ~ by enemy forces)

overstay

- (۲) خىرا مالاۋيونەۋە: داپۇشنى: تەشمەنە سەندىن.
(۱) تىپەريون: (His speech overran the time allowed).
(۵) ۋوشە دىر گواستەۋە سەرلەنۇن رېڭخستىن (چاپەمەنى).
(۶) [Archaic]. خىراتر پاركىردن لە.
(۱) ئى پۇان: ھەلچون: ھەلسان (لافا). (۲) تىپەريون.
(۱) (۱) ئى پۇان: ھەلسان (لافا). (ب) تىپەريون.
(۲) (۱) پادەي ئى پۇان. (ب) پادەي تىپەريون.
oversea (ō'vēr-sē'), **adj. & adv.** [Rare] = overseas.
overseas (ō'vēr-sēz'), **adv.** دەرەۋە ۋولات: دەرەۋە:
لەۋبەر يا لەۋبىۋى دەرەۋە: (to go ~).
adv. ھى دەرەۋە: ھى بىگەنە: دەرەۋە: بىگەنە: (trade).
(۲) لەۋبەر يا لەۋبىۋى دەرەۋە:
oversee (ō'vēr-sē'), **v.t.** (۱) سەرەۋكارى كىردن: چاپۇشنى كىردن:
سەرەۋىشتى كىردن: سەرگارى كىردن. (Obs.) (۲) بىشكىن: ئى ۋوردىيونەۋە
overseer (ō'vēr-sē'er), **n.** چاپۇشنى: سەرەۋىشتى: سەرگارى:
چاۋەش: چاپۇشنى: سەرەۋىشتى: سەرگارى:
oversell (ō'vēr-sel'), **v.t.** (۱) زىاتر فرۇشنى: لە زىاد لە پىۋىست
فرۇشنى. (۲) زۇر بەپەرتەۋە بون: پىن سەلماندن: پىن فرۇشنى. ھەتە:
زۇر چاكى شتەك ۋوتى: (to ~ an idea)
overset (ō'vēr-sel'), **v.t.** (۱) پەستىردن: شىۋاندن: تىكەدان.
(۲) ھەلگەپاندەۋە: ۋەرگەپاندن: ۋەرگەپان: سەر بەرمەۋار كىردن
(۳) زۇر تىن ئاخىن: (چاپەمەنى).
oversexed (ō'vēr-seks'), **adj.** ھەشەرى.
overshadow (ō'vēr-shad'ō), **v.t.** (۱) سىنەر بەسەر: كىردن.
(ب) تارىك كىردن. (۲) كىردن بەزۇرەۋە (مەجان): داپۇشنى: گىرگىريون: لە:
سەرنىچ ئى پاكىشان: (His father's death ~ed his son's illness.)
overshoe (ō'vēr-shōō'), **n.** = galosh.
overshoot (ō'vēr-shōō'), **v.t.** (۱) دور تەقەكىردن: لە نىشان
بەللاۋە تەقەكىردن (۲) زىاد پۇشنى: لە شۇنقىكى تايەتە بەللاۋە تىپەريون:
(The plane ~ the runway.)
(۲) تىپەريون: لە سئور دەرچوون.
v.t. (۱) دور تەقەكىردن. (۲) زۇر پۇشنى: تىپەريون.
overshot (ō'vēr-shot'), **adj.** (۱) دىۋى سەرەۋى دەرپۇقىۋە
(an ~ jaw)
(۲) دەرپۇقىۋە بەۋ ئاۋەي كە لە دىۋى سەرەۋى دەدات:
(an ~ water wheel)
oversight (ō'vēr-sīt'), **n.** (۱) چاپۇشنى: سەرەۋىشتى.
(۲) ھەلە: ھەلەي پىن دەسەنەقتە كە لە نەپىن يا سەرنىچ پىن نەدانەۋە پىۋىدات
oversimplify (ō'vēr-sim'plā-īt'), **v.t.** زۇر بە ناسان پىشانان: ۋ
شىۋاندن
-oversimplification (n.).
oversize (ō'vēr-siz'), **adj.** Also oversized, (۱) نۇر زىل
(۲) گەرەتەر لە رادە يا پىۋانەي ناسايى
n. (۱) قەۋارەيەكى زۇر زىل (۲) شتەكى قەۋارە ئىچكار زىل.
overskirt (ō'vēr-skūrt'), **n.** تەنۋەرى دەرەۋە
oversleep (ō'vēr-slēp'), **v.t. & v.i.** ھەتا درەنگىر نوستن لە پۇزانی
ناسايى: دەرەك لە خەۋ ھەلسان: زۇر نوستن.
overspend (ō'vēr-spend'), **v.t.** (۱) [Rare]. سۋاندن:
ھىز: ئى بىرىن: پەخستى: (overspent with toil).
(۲) پارە زىاتر خەرج كىردن لە: (to ~ one's income).
v.t. زىاد لە پىۋىست خەرج كىردن.
overstate (ō'vēr-stāt'), **v.t.** زىل كىردن: پىۋەنان: فەشەكىردن:
پىن ئى ھەلپىن.
overstatement (ō'vēr-stāt'mənt), **n.** زىل كىردن: پىۋەنان: فەشە.
overstay (ō'vēr-stā'), **v.t.** زىاتر مەنەۋە لە زىاد لە پىۋىست و رادەي

(He ~ed his welcome.) به جایی مانعود

overstep (ō'vēr-stēp'), *v.t.* له سنوور دمرچوون له ستووری
دهسلاتی خو تپه پوون (to ~ one's authority)

overstock (ō'vēr-stok'), *v.t.* (۱) زور هلگرتن، فروته، ناووقه
زیاد له بیویست شت هلگرتن له فروشگا یا ماندا

(۲) زور برکرس، فروشگا، زیاد له بیویست تپه هلگرتن
شتومه کی زیاد له بیویست عمارکراو یا هلگرکراو.

overstrung (ō'vēr-strung'), *adj.* زور به حرب و فرت، دهمار کرځا
بی نارام

overstuff (ō'vēr-stuf'), *v.t.* (۱) زور تی ناخن، سیخناخ کردن
زور پرکرس (۲) ناو ناخن زور تیختن، قهقهه کورس.

oversupply (ō'vēr-sa-pli'), *v.t.* فروتنی زیاد له بیویست خستنه
ناو بازار

زیاد له بیویست یوونی فروتنی له ناو بازار، یووسی شتیک زیاد له بیویست:
(an ~ of meat and vegetables)

overt (ō'vērt, ō-vūrt'), *adj.* (to ~ hostility) ناشکرا، دبار، له روو
-overtly (*adv.*); overtly (*n.*).

overtake (ō'vēr-tāk'), *v.t.* (۱) پینکه پشتهوه، گرتهوه.
(۲) پینکه سسونهوه، به جینیشتن، گرتهوه، پینکه ووت

(۳) له بر داسه سردا، له پیر هاتن به سردا
(۴) باخی زور له سندن، باخی زور له سمر

overtax (ō'vēr-taks'), *v.t.* داتان (۱) شرکی زور خستنه سمر، ماندو و کردن، یوون به بار به سمرهوه.
(۲) پیکسره

over-the-counter (ō'vēr-thə-koun'tēr), *adj.* (۱) پیکسره
ده فروشری، د کریر به یمن دهلال (مورسه): (an ~ stock)
(۲) بیویست به په چته ناکات بو کرینی (دهرامن)

(Aspirin is an ~ drug.)
overthrow (ō'vēr-thrō'), *v.t.* (۱) هلکه راندنهوه، ورگراندن
هلگیراندنهوه (۲) یو خاندن (میری): خستن (to ~ the government)

(۳) فرندانه، سودویر، نیشانه (یاری بیسیول)
(۴) هلکه راندنهوه، ورگراندن

n. (۱) هلکه راندنهوه، ورگراندن
(۲) پووحار، خستن

(The demonstrations led to the ~ of the government.)
overtime (ō'vēr-tīm'), *n.* (۱) کانی زیاد کار کردن، له سهر و کانی
کار کردن، ناسایی بهوه (۲) موچه یا کرځی شم کار کردن، زیاده

(۳) کانی دریز کردن، یاری له کانی بهرامیور و ستانی دور تپیدا.
هی کانی ریده کار کردن، هی موچه یا کرځی کانی زیاده

adj. & adv. کار کردن، کانی دریز کردن، یاری له بهرامیور و ستانی دور تپیدا:
(~ pay; to work ~; ~ play)

overtone (ō'vēr-tōn'), *n.* (۱) دهنگی بهر و ناسک (موسیکا)
(۲) (pl) مدی شارووه، مانای زیاده (praise with ~s of envy)

overtop (ō'vēr-top'), *v.t.* (۱) بهر زور یوون له به سردا، شکانهوه
(۲) گرگتر یوون له

overture (ō'vēr-chēr), *n.* (۱) پینسیر، ناشتوبونهوه یا
گفتوگو کردن، خو بردنه پینشوه، خستنه بهرچاو، پینشیا:

(to make ~s to a person; peace ~s)
(۲) (a) پاچه بیک موسیکا که نوپه رایه کی پین دکرتهوه.
(ب) پاچه موسیقی نؤرکسترا (۳) سهره تای هلیست

(۴) پینشیا کلنسه
(۵) هلکه راندنهوه، ورگراندن

overturn (ō'vēr-tūrn'), *v.t.* هلگیراندنهوه، نخوون کردنهوه (۲) بهراندن، زالیوون به سردا.
ورگراندن، هلگیراندنهوه (The car ~ed.)

v.t. ورگراندن، هلگیراندنهوه
n. ورگراندن، هلگیراندنهوه

overuse (ō'vēr-ūs'), *n.* زور به کارهینان
زور به کارهینان

v.t. ترخ زور له سمر داتان، زیاد له
overvalue (ō'vēr-val'ū), *v.t.*

بیویست به بایه خ یا گرنگ داتان، به گرنگ داتان

overview (ō'vēr-vū'), *n.* دیمه کی گشتی، سهر کردن کی گشتی
هلکه گاندن کی گشتی (to get an ~ of the situation)

overweening (ō'vēr-wēn'ing), *adj.* (۱) له خویایی، لووت بهر
به فین (۲) زیاد له بیویست، زور

overweigh (ō'vēr-wā'), *v.t.* (۱) قورستریوون له
(۲) شرکی زور قورس دان به سردا، بار زور لینان، پساندن

overweight (ō'vēr-wāt'), *n.* (۱) قورسایی زیاد
(۲) گرنگی، به بایه خ.

adj. زور قورس، زیاد له بیویست قورس: (~ luggage; an ~ person)
(۱) بار زور لینان، شرکی زور قورس دان به سردا، پساندن

(۲) بایه خ زور پیدان، زیاد له بیویست به گرنگ داتان.
(۳) داپوشین (لافا، شپول):

overwhelm (ō'vēr-hwel'm'), *v.t.* کردن به ژورهوه (۲) بهراندن، زالیوون به سردا، تیکشکادن، په گختن
(۳) کاس کردن، په ریشان کردن، نیجگار کارتیکریدن:

(to be ~ed by grief, excitement, kindness, etc.)
overwhelming (ō'vēr-hwel'ming), *adj.* زور بهرین، نیجگار زور،
کاسکرا، بهر هلمستی ناکری، په ریشانکری.

(an ~ victory; ~ support, sorrow, etc.)
overwork (ō'vēr-würk'), *v.t.* (۱) په تاندن، زور نیش پین کردن:
(to ~ a horse, oneself, etc.)

(۲) زور به کارهینان، سوواندن (معجان)
(to ~ an excuse, a metaphor)

v.t. زور نیش کردن، زور تیکوشان
n. (۱) نیشی گران، شرکی قورس.

(۲) نیشی زیاده (به تاییه کی هی دوی کاتی نیش کردن، ناسایی)
overwrite (ō'vēr-rīl'), *v.t.* (۱) نووسین له سمر په ری شت له سمر
نووسراو (۲) نووسین به شپو ازکی زور پاژاوه.

v.t. نیجگار زور نووسین
overwrought (ō'vēr-rōt'), *adj.* (۱) ماندو، هیز، لېر، لېر زور
نیش کردن (۲) دهمار کرځا، به جوش، بی نارام (۳) زور پاژاوه.

ovi- (ō'vi),
oviduct (ō'vi-dukt'), *n.* بؤری هیلکه پيدا، بؤیشتن، بو منادان یا
بو دهرهوه

oviform (ō'vi-fōrm'), *adj.* هیلکه کی، شپوه هیلکه کی.
ovine (ō'vin, ō'vin), *adj.* معوی، وک معوی، له معر، ده چن

ovipara (ō-vip'ēr-ə), *n.* گیاندار، هیلکه کی
(۱) هیلکه کی، هی گیاندار

oviparous (ō-vip'ēr-as), *adj.* هیلکه کی، هی زالیوون، له بنگی، هلمهاتی هیلکه کی، له دهرهوه، نه کی
میننهوه.

ovoid (ō'void), *adj.* Also ovoidal, هیلکه کی، شپوه هیلکه کی.
n. شتیکی هیلکه کی

ovular (ō'vyoo-lēr), *adj.* تاییه کی به هیلکه یا گرا.
ovulate (ō'vyoo-lāt'), *v.i.* گهرا کردن، دهرچوونی هیلکه یا گرا له
هیلکه دانهوه، گرا داتان.

ovulation (ō'vyoo-lā'shan), *n.* گهرا کردن، هاتنه خوارهوه، گرا
یا هیلکه له هیلکه دانهوه، گرا داتان

(۱) هیلکه کی، هیلکه کی، له سهره تای په سهره دندید.
(۲) توه چکوله، شو به شپوه، پوهه که ده بیته توه.

ovum (ō'vəm), *n.* گرا (نافره و هه مو جزوه میننه کی تریش)
هیلکه، هیلکه کی.

owe (ō), *v.t.* (I ~ you ten dollars.) (۱) قهر زالیوون
(۲) قهر زالیوون (معجان):

(We ~ a great deal to our parents and teachers.)
(۲) مه منوون یوون، چاکه به سهرهوه یوون.

- v.t.** (Obs.) ھەببون: بوون.
owing (ō'ing), *adj.* قەرزدار بوون: قەرز ھەسەر بوون
 (There are ten dollars ~.) ھېشسا ئەتراۋدەتەرە: (قەرز)
owing to, ھەمۇ: لەپەر
 (Owing to the floods, we couldn't come.)
owl (oul), *n.* (۱) كۈنەيەپو: بايەقووش: پەپو
 (۲) كەسكى شەۋەكى: كەسكى كە شە تا درەنگ نەئوئ.
 (۳) كەسكى پروخسار بە شەكۇ يا سەنگىن
owlet (oul'it), *n.* (۱) نەجكە كۈنەپەپو: كۈنەپەپو: بچووك
 (۲) جۈرە كۈنەپەپو: كۈنەپەپو: بچووك
owlish (oul'ish), *adj.* بايەقووش: نە كۈنەپەپو دەچىت.
own (ōn), *adj.* ھى خۇ
 (This is my ~ house.; I saw it with my ~ eyes.)
n. ھەر ھى خۇ: خۇ (That is his ~.; I am on my ~.)
v.t. (۱) ھەببون: بوون: خاۋەن بوون (Who ~s this house?)
 (۲) پىن لىئان: دان پىدادان: (to ~ one's faults)
 پىن لىئان: دان پىدادان: (to ~ to),
 (to ~ to having stolen something)
be one's own man. ئەزىر دەستى كەسا نەببون: سەرەبەخۇ بوون:
 پىارۋ كەس دىيەو بە ھەرەسى خۇ: پەفتار دەكات
come into one's own, پىگەشەن: گەشەنە ئاۋاتى خۇ
hold one's own, خۇراگەش: ئەنەردەم ھىزىش يا پەختەدا:
 جىي خۇ: بىرنەدان: دەرەقت ھاتن: بەرگەگرتن
of one's own, ھى جو (He has nothing of his own.)
on one's own, [Colloq.], سەرەخۇ: ھەر خۇ: خۇ بە خۇ: بە تەنھا:
 تەنھا خۇ
 (He's living on his own now.; Can you do the work on your own?)
own up (to), دان پىادان: پىن لىئان (تاوان).
owner (ōn'ēr), *n.* خاۋەن
ownership (ōn'ēr-ship'), *n.* خاۋەن: خاۋەندارىتى: ھەببون:
 خاۋەندىنى
ox (oks), *n.* (pl. oxen), (۱) كى: خەسار: گا
 (۲) كىسادارىك: تۇخى گا: مانگا.
ox-, = oxy-
oxbow (oks'bō'), *n.* (۱) كەلەم (۲) شىتىكى كەلەمى يا كەرانەپى
 (۳) ۋەرى پىۋارىك: (۴) ۋەرى پىۋارىك پىچىكى ۋەھا.
oxen (ok's'n), *n. plural of ox.*
oxeye (oks'ī'), *n.* چاۋەك: جۈرە پوۋەككە
oxford (oks'fērd), *n.* (۱) جۈرە پىلاۋىكى قەبەي يازنە نزمە
 (۲) جۈرە قوماشنىكى لۇكەبە
oxheart (oks'härt'), *n.* (۱) جۈرە گىلاسنىكى گۆشتەنە شىۋەي
 (۲) جۈرەگە كەلەرم
oxidation (ok'sa-dā'shan), *n.* ۋەنگ ھەلپەن: ۋەنگ گرتن
oxide (ok'sid, ok'sid), *n.* ئوكسىد كىمىيا
oxidize (ok'sa-dīz'), *v.t.* (۱) ئوكسىجىن تىكەن: يەك پىنگرتن لەگەن
 ئوكسىد: ئوكسىد كرتن: (۲) ۋەنگ پىن گرتن: ۋەنگ پىن ھەلپەن.
v.t. (۱) بەككرتن لەگەن: ئوكسىجىن: ئوكسىجىن تىكەن: ۋەنگ پىن ھەلپەن.
 (۲) ۋەنگ گرتن: ۋەنگ ھەلپەن.
oxidizer (ok'sa-dīz'ēr), *n.* ماددەي ۋەنگىر: ماددەي ۋەنگ پىنگر
Oxonian (ok-sō'ni-an), *adj.* ئوكسفوردى: (۱) ھى شارى ئوكسفورد
 لە ئىنگلەنەرە: (۲) ھى زانكۇي ئوكسفورد.
n. (۱) قونابى زانكۇي ئوكسفورد: دەرچوۋى زانكۇي ئوكسفورد
 (۲) زانكۇي ۋەنگى شارى ئوكسفورد

- oxtail** (oks'tāl'), *n.* كىكە گا (بەتايەتتى كە شۇرباي پىن ئۇ دەنرىت)
oxtongue (oks'tun'), *n.* زمانە گا: چەند جۈرە پوۋەككە گەلەكەيان
 زىرەو لە زمانى گا دەچىت
oxy- (ok'si), *Also ox-*, پىشگىنكە بەمانا: ئوكسىجىن: ئوكسىجىن تىكەن:
oxy- (ok'si, ok'sa), پىشگىنكە بەمانا: قىز: ئوك تىز: قوندوتىز.
oxygen (ok'si-jən), *n.* ئوكسىجىن
oxygenate (ok'si-jə-nāt'), *v.t.* ئوكسىجىن تىكەن: ۋەنگ پىن ھەلپەن.
-oxygenation (*n.*).
oxygen mask, كالاھ ئوكسىجىن: دەرختە سەر دەم لوت بۇ ئوكسىجىن
 ۋەرگرتن ھەناسەدان.
oxygen tent, چادىرە ئوكسىجىن: سەر شانى نەخۇشى دەرختە زىر بۇ
 ھەناسەدان بە ئاسانى.
oxymoron (ok'si-mōr'on, ok'si-mōr'on), *n.* ۋوتەيەكە
 بىرىتەيە لە يەكگرتى دوو ۋوشەي دژ بە يەك:
 (sweet sorrow; cold fire; a mournful optimist)
oxtone (ok'si-tōn'), *adj.* دوا بىرگەي ھىزى لەسەرە:
 دوا بىرگەي بە زمان دەگىر:
n. ۋوشەيەكە كە دوا بىرگەي ھىزى دەرختە سەر يا بە زمان دەگىر:
oyster (ois'tēr), *n.* (۱) گۈنچەكە ماسى:
 (۲) شىتىكى بەكەك: شىتىكى سوود ئى ۋەرگىراو.
 (۳) [Slang], كەسكى پىن دەنگ: كەسكى نەدو.
oyster bed, جىنشىنى گۈنچەكە ماسى (لە بىنى دەريادا).
oyster catcher, گۈنچەكە ماسى گرە: چەند جۈرە پالندەيەكى قەراغ
 ئاۋى دەنوك پوازي لاق ئەستورن.
oysterman (ois'tēr-mən), *n.* (۱) گۈنچەكە ماسى فرۇش: راۋەرى
 گۈنچەكە ماسى: گۈنچەكە ماسى بەخىۋەكەر (۲) بەلەمى پاۋە گۈنچەكە ماسى.
OZ., = ounce.
ozone (ō'zōn, ō-zōn'), *n.* (۱) ئۇزۇن: شىۋەيەكە لە ئوكسىجىن
 (۲) [Slang], ھەراي پاك
ozonic (ō-zon'ik, ō-zō'nik), *adj.* ئۇزۇن: ئۇزۇنى تىدەيە:
 تايەتتى بە ئۇزۇن
ozonide (ō'zō-nīd'), *n.* ئاۋىتەي ئۇزۇن
ozonize (ō'zō-nīz'), *v.t.* (۱) ئۇزۇن گۈرپىن بۇ ئوكسىجىن.
 (۲) ئۇزۇن تىكەن
ozonous (ō'zō-nəs), *adj.* ozonic.
OZS., = ounces.

pack

pack up. [Colloq.],	واژە نیش مێنان؛ پەك كەوتن؛ شكان
send packing,	لەبەر دەرکردن (لەبەر ناپەسەندوبوونی).
pack (pak), v.t.	پڕکردن لە لایەنگراانی خۆ (كۆمیتە، ئەنجومەن، دەستە، سوبندخۆزان)؛ زۆر لە لایەنگراانی خۆ تیا دانان: (to ~ a jury).
package (pak'ij), n.	(١) پێچانەو؛ كۆكردنەو؛ بەستەك كێرێن؛ قوتوو كێرێن (٢) پریاسكە؛ بەستەك؛ گۆرە.
	(٣) پێشنیاز یا پێشكەشكەری یەكی گشتی: (deal ~).
v.t.	پێچانەو؛ نامادە كێرێن (بۆ فرۆشتن یا گواستنەو).
package deal,	ڕێكەوتنێكی سوداگەری گشتی یەكە بە باش و خراپەو.
	دەبێ هەمووی پەسەند بکړیت.
pack animal,	روڵاخی بار؛ روڵاخی باری یا باربەر.
packer (pak'ēr), n.	پێچەرەو یا داگرەو؛ خواردەمەنی و شتومەك
	بۆ فرۆشتن یا هەلگرێن یا گواستنەو (كۆفرۆشی)؛ قوتوو كەری كۆفرۆش:
(a meat ~)	
packet (pak'it), n.	(١) پاكەت؛ پریاسكە
	(٢) بەلەم یا كەشتی گواستنەو؛ ڕێك و پێكی گەشتكەرو پۆستەو بار.
pack ice,	بەستەلەكی سەرناو كەوتوو
packet boat,	بەلەم یا كەشتی گواستنەو؛ ڕێك و پێكی گەشتكەرو
	پۆستەو بار
pack horse,	(١) بارگەر
	(٢) كەسێكە كە نیشی قورس و ناخۆش دەكات.
packing (pak'ing), n.	(١) داگرێتەو؛ خواردەمەنی بۆ ناردنی بۆ بازار؛
	قوتوو كێرێن (٢) پڕكردنەو؛ برین یا بۆشایی یەك بە سارغی.
	(٣) شتی بەكارهێنراو لە داگرێتەو؛ خواردەمەنی
	(ب) شتی بەكارهێنراو لە پێچانەو؛ كەل و پەل و كەرەسەدا.
packing box (or case),	سنووفی تێكردن و داگرێتەو؛
	خواردەمەنی و شتومەك
packing house,	كارگەری نامادە كێرێن و كێرێن قوتوو و داگرێتەو؛
	كۆشت و مەندێ جاریش میوه و سەوزە
	(هەروەها پێشنی دەوترێ "packing plant").
packman (pak'mən), n. = peddler.	
pack rat,	(١) مەشكەكۆز یەكی ئەمەریكەیی كە هەموو جۆرە شتی
	لە كۆنەكیدا كۆدەكاتو (٢) [Slang], كەسێكە كە هەموو شت كۆدەكاتو
	هەرگیز هیچ شتیك فری نادات
packsack (pak'sak'), n.	تۆرەكە یان شان؛ خەوال
packsaddle (pak'sad'l), n.	كورتان؛ كۆبان
packthread (pak'thred'), n.	گۆش (بۆ پێچانەو) سنووق و
	شتی تر
pack train,	كاروانی بار
pact (pakt), n.	پەیمان؛ ڕێكەوت
pad (pad), n.	تەپە یان: دەرنگی گۆچان یا دار دەست كە بەر زەوی
	دەكویت
pad (pad), n.	(١) لێدای ژێر زین؛ لێدای لەبەری زین بەكارهێنراو
	(٢) دۆشەكە؛ پێشانی؛ شتی ناخراوی نەرم؛ پالپەشت؛ ژۆرەخم.
	(٣) ناواخ؛ بەر (جل و بەرگ)؛ قەتەواچە (a shoulder ~)
	(٤) نەرمە گێشێتی لاستیکی ژێر پێی هەندێ گێاندراو بەلەم.
	(ب) سەمێ نەم جۆرە گێاندراو (ج) شوێن پێی نەم جۆرە گێاندراو.
	(٥) بەشە گۆشێتەكە یان ژێر سەری پێنجی دەست و پێ.
	(٦) گەلای پانی سەرناو كەوتوو یان پوومەکی ناوی.
	(٧) پەراو؛ دەفتەر (بەتایبەتی كە پەرەكانی بە ئاسانی ئی بکړیتەو):
(a writing ~)	
	(٨) نیشەمیا.
	(٩) بێكە؛ سەمۆ (بۆ مووشەك فرێدان؛ هێلکۆپتەر نیشتهو، دەستگیرکردنی
	کارێك: (a launching ~ for revolution; a missile launch ~ ;
	a helicopter ~)

pagandom

	(١٠) دەستگەر؛ دەرگەر؛ پەیز (بۆ شتی گەرم پێن هەلگرێن)؛ پارچە یەك بەزی ناخراوی نەرم و نۆل.
	(١١) [Slang], (١) ژوور؛ خانە؛ ماڵ؛ جێ.
	(ب) جێی نووستن؛ چەریا یەك؛ جێ.
v.t.	(١) ناواخ؛ تێخستن؛ ناخین؛ بەر تێكردن (جل و بەرگ)
	(٢) درێژە پێدان؛ شتی هیچ و پوچ تێخستن؛ پڕكردن لە شتی هیچ و پوچ:
(to ~ a speech, lecture, article, etc.)	
	(٣) بە شتی ساخقە یا درۆ پڕكردنەو (خەرجی)؛ زیادە پێوەنان بۆ قازانجی خۆ
(to ~ an expence account, payroll, etc.)	
pad (pad), v.t.	(١) بە پێن پۆشیتن؛ بە پیا دەیی چوون
	(٢) بەبێن خێشە پۆشیتن یا راكردن؛ بەبێن دەنگ پۆشیتن.
pad (pad), n.	(١) ئەسپێکی سست یا هینواش.
	(٢) [Rare], چەتە یان پیا؛ دزی؛ پیا.
	(٣) [British Slang or Dial.], پێگە؛ پێ؛ پیا دەیی.
padding (pad'ing), n.	(١) ناخین؛ ناخینەو
	(٢) ناواخ؛ (لۆكە، پووش... هتد).
	(٣) زیادە پێوەنان (بەتایبەتی لە نووسیندا)؛ شتی زیادە پێوەنراوی ناپیویست.
paddle (pad'l), n.	(١) سەول؛ سەولی دەم؛ پانی كورت.
	(٢) گەلاکووتك؛ شتی (ب) بێلچە (شەوێشكەری) (ج) تەختەداری مامۆستا (بۆ تەمەن كێرێن كۆرەو)؛
	یا لێدانی قوتابی (د) تەختەداری چەرخێ گەردوون یا چەنچەری ئا؛
	تەختەداری چەرخێ كەشتی و بەلەمی هەلمی؛ (ه) پەكێتی تەنسی سەر مێز
v.t.	سەول لێدان؛ سەول لێدان لەسەر خۆ.
v.t.	(١) سەول لێدان (٢) لێدان یا تەمەن كێرێن (بە تەختە دار دەست).
	(٣) تێكەڵدان؛ تێكدان.
-paddler (n.).	
paddle one's own canoe,	پشت بە خۆ بەستن؛
	نیش و کاری خۆ كێرێن بە دەستی خۆ.
paddle (pad'l), v.t.	(١) بە ئا تەنكاو؛ پۆشیتن؛ دەست و پێ
	جووڵاندنەو؛ لە تەنكاو؛ خێلە لە ئا و هەلساندن بە ئەسپایی بە دەست یا
	بە قاچ. (٢) (in ~ ; ~ on ; ~ about), یاری پێ كێرێن
	(٣) بە گەلاوگەل پۆشیتن وەك مێدان؛ وەك مراوی پۆشیتن.
paddle boat,	بەلەمی چەرخدار
paddle fish,	ماسی یەكی لەمۆز سەولی یەك
paddle wheel,	چەرخێ بەلەم پان؛ پێوەنان؛ چەرخێ بەلەم لێخوێن.
paddock (pad'ək), n. [Archaic],	بۆق؛ قورباویلەك؛ بۆقێ زل
paddock (pad'ək), n.	(١) لەمەركای ئەسپ لە ئێزك تاوڵەو
	(٢) مەیدانی مەشقی تەنیش تاوڵە یان ئەسپ
	(٣) شوێنی زین كێرێن و نامادە كێرێن ئەسپی غارغارێن پێش غارغارێنەك
	(٤) زەوی پەرژێن كراو
v.t.	كێرێن لەمەركا یا مەیدانی مەشقەو.
paddy (pad'i), n.	(١) مەرمەز؛ چەنتووك
	(٢) گۆلە مەرمەز؛ جەرە مەرمەز
paddy wagon, [Slang], = patrol wagon.	
padlock (pad'lok'), n.	قفل.
v.t.	قفل لێدان؛ داخستن
padre (pā'dri), n.	(١) قەشە؛ ئاویشتانی قەشە یەك؛ ئیتالیای ئیسپانیای
	پورتوگال و ئەمەریكای لاتینی (٢) [Slang], قەشە یان سوپا.
padrone (pə-drō'ni), n.	(١) سەردار؛ سەرگەرەو؛ سەرەك
	(٢) خاوەن ئوتێل
	(٣) قوتەرانی نیش دۆزینەو بۆ كۆچەر ئیتالیاییەكان لە ئەمەریكا.
paean (pē'an), n.	(١) سروودی سوپاسنامە بۆ خواکانی یونانی كۆن.
	(٢) سروودی شادی و سەرگوتن.
pagan (pā'gən), n. & adj.	كافرا؛ بت پەرست؛ بت ناين؛ خاوەن پەرست.
pagandom (pā'gən-dəm), n.	(١) كافران؛ بت پەرستان.

تقویشی دهردی سهری کردن.

به مترسی سزادرانیکی تاییه تییهوه (on (or upon, under) pain of, سزاییکی تاییه تی ده دئی شگهر کاریک بکری یا نه کری:

(under pain of death)

pained (pānd), *adj.*

پهست؛ دلگیربو؛ دلگیر؛ زویر؛ دل شکاو.

painful (pān'fəl), *adj.*

(۱) نازار به خش؛ نازار دهر؛ به سوئی.

(۲) به نازار؛ به نیش و نازار؛ به ناسوز؛ (a ~ finger)

(۳) ناخوش؛ (a ~ decision)؛ (۴) [Archaic]؛ قورس؛ گران.

painkiller (pān'kil'ēr), *n.* [Colloq.]

نازارکو؛ نازار شکن.

painless (pān'lis), *adj.*

(۱) بئ نازار؛ بئ نیش.

(۲) نابیته هوی نیش و نازار.

painstaking (pānz'tāk'īŋ), *n.*

همولدان؛ همول؛ رمنج دان؛

ووردی و وریایی له نیش و کاردا.

adj. (۱) پیوست به همول و وردی و کوشش و به تنگه هواتن دمکات؛ گران.

(work) (۲) زور کوششکرا؛ همولده؛ رمنجده؛ نیشکری باش و گران:

(a ~ carpenter)

paint (pānt), *v.t.*

(۱) دیمه ن کیشان؛ وینه کیشان؛ نیگار کیشان.

(He ~ed a landscape.)

(۲) به پوونی باسکردن:

(He ~ed a bleak picture of the political situation.)

(He ~ed the walls.)

(۳) بویه کردن:

(۴) نارایشت کردن؛ جوانکردن؛ پازاندنوه (به رنگ یا بویه)؛ پوکش کردن.

v.i.

(۱) دیمه ن کیشان؛ وینه کیشان؛ نیگار دیروستکردن.

(۲) نارایشت کردن؛ نارایشت به کارهینان.

n.

(۱) بویه؛ بویاخ؛ رنگ. (۲) بویه و وشکوه بو. (۳) نارایشت.

paint out,

به بویه داپوشین؛ بویه کردن و داپوشین.

paintbrush (pānt'brush'), *n.*

فلجی؛ بویه چی؛ فلجی نیگار کیش.

painted (pān'tid), *adj.*

(۱) نیگار کیشراو؛ وینه کیشراو.

(۲) بویه کراو.

(۳) دیو؛ دوزخه؛ پوولته؛ هر به سهراری: (~ expressions)

(۴) زوق؛ له نندازه به دهر رنگاو پهنگ. (۵) له نندازه به دهر نارایشت کراو.

painter (pān'tēr), *n.*

(۱) نیگار کیش؛ وینه کیش؛ هونرمه مند

(۲) بویه چی.

painter (pān'tēr), *n.*

گورسی به ستنه هوی به لم له به ندهردا.

painter (pān'tēr), *n.* [Dial.]

پلنگی نه مریکی.

painting (pān'tīŋ), *n.*

(۱) بویه چیتی.

(۲) نیگار کیشی؛ وینه کیشی؛ نیگار کیشان. (۳) تابلو.

pair (pār), *n.*

(۱) جوت؛ (a ~ of shoes, socks, gloves, etc.)

(۲) شتیکی دوولا یا دوو پل که پیکه به بکارده مینری: (a ~ of pants ;

a ~ of scissors)

(۳) جوت ته مینزاد یا گیاندان؛ (۴) ژن و پیاو؛ جوت ته دندار؛ جوت ته دهر گران.

(ب) جوت ته بالنده یا گیانداری نیرومن

(ج) جوت ته کسی هاوپی یا هاوپیرو باوهر: (a ~ of rascals)

(د) جوت ته نسپی گالیسکه. (ه) دوو نندامی بیرو باوهر و حیزب جیاواز که

پیک ده کمون دهنگ نمدن لهسر گله لای یاساییکی تاییه تی. (و) نم ریکه ورتنه

(۴) دور کاغزی چوئیه که له دست کاغزی قوما ردا.

(۵) [Rare or Dial.]؛ دیو: (a ~ of stairs)

v.t.

(۱) جوت کردن؛ جوت جوت کردن.

(۲) جوت پئ گرتن؛ له یک چاک کردن.

(۳) هاو جوت بؤ دوزنه هوی؛ هاو بهش بؤ پیداکردن.

v.i.

(۱) (~ off)؛ جوت گرتن؛ بوون به جوت یا جوت ته.

(۲) ماره کردن؛ ژنپنان؛ شوو پئ کردن؛ بوون به هاوسه.

pair off,

(۱) جوت پئ گرتن؛ جوت جوت کردن؛ جوت کردن.

(۲) جوت گرتن و پویشتن؛ جوت جوت بوون و کشانه هوی.

paisley (pāz'li), *adj.*

(۱) هی قوما شیکی خوری نه قش و نیگارواوی

(۲) کافرستان؛ شوینی کافران یا بت په رستان.

paganism (pā'gən-iz'm), *n.*

(۱) کافری؛ بت په رستی؛ بئ نایینی.

(۲) خونریست و بیرو پای کافران.

paganize (pā'gən-iz'), *v.t.*

کردن به کافر

v.i.

بوون به کافر

page (pāj), *n.*

(۱) لایره؛ پیره (tearing out a ~)

(ب) نووسراوی سهر لایره پیهک.

(۲) (pl) تومار نامه؛ نووسراو: (the ~s of history)

(۳) پوداوا؛ جهند پوداویک؛ زنجیره پیهک پوداوا؛ نهلقه:

(a colorful ~ in his life)

(۴) چاپی ناماده کراو بؤ له چاپدانی لایره پیهک.

v.t.

ژماره دانان لهسر لایره کانی کتیب یا دهفته ریک.

page (pāj), *n.*

(۱) شاگردی سوارچاکی سهدانی ناوه پاست (بؤ خو

ناماده کردن بؤ بوون به سوارچاک). (۲) به رده سستی پیاویکی گموره.

(۳) ههرزه به رده سستی میوانخانه و فرمانگه (بؤ نامه بیری و نیشی سهرینی).

(۴) به رده سستی په رله مان یا کونگرتس (بؤ نامه بیری و کاری سهرینی).

v.t.

(۱) به رده سستی کردن.

(۲) بانگ کردن به بلندگو؛ دوزینه هوی که سیک به بانگ کردن به بلندگو له

شوینیکی وک فریکه خانه دا: (to ~ a person)

v.i.

به رده سستی کردن

pageant (paj'ənt), *n.*

(۱) به رده پیهکی شانوانامه ی نایینی.

(ب) شانوی سهرده می شانوانامه ی نایینی.

(۲) نامهنگی نوواندنی سهر شهقام؛ نووانوی نسپ سواران؛

نووانوی رازاوه؛ پئ بؤیشتنیکی رازاوه و خوشی

(۳) نامهنگی نوواندنی سهر شانو به جلی هممه رنگه هوی.

(۴) نوواندنی به تهنه نه و کیش و فشر و بوش.

pageantry (paj'ən-tri), *n.*

(۱) نامهنگی نوواندنی سهر شهقامه کار؛

نووانوی رازاوه (۲) نوواندنیکی زور جوان؛ دیمه نی خو نوواندنیکی جوان و

رازاهو (۳) نوواندنیکی به تهنه نه و کیش و فشر و بوش.

paginal (paj'ə-nəl), *adj.*

(۱) لایره دی؛ هی لایره

(۲) لایره به لایره (~ facsimile)

paginate (paj'ə-nāt'), *v.t.*

ژماره دانان لهسر لایره کانی کتیب یا

دهفته

pagination (paj'ə-nā'shən), *n.*

(۱) ژماره لهسر دانانی لایره کانی

کتیب یا دهفته؛ ژماره لهسر دانان (۲) (۱) شو ژمارانه ی لهسر لایره کانی

کتیب یا دهفته دادنریست. (ب) سهرجه می ژماره ی لایره کانی کتیب یا دهفته

ههره ها ریکه شتیان

pagoda (pə-gō'də), *n.*

پاگوده په رستگایه کی جهند نهومی هیندی و

چینی و یاناییه

Pahlavi (pā'la-vē'), *n.*

پهله وی رمانی فارسی کون

pahlavi (pā'la-vē'), *n.*

پاره پیهکی زیری نیرانییه

paid (pād), *past tense and past participle of pay.*

adj.

(۱) به کری گراو؛ موچه خور: (a ~ advisor)

(۲) (~ out ; ~ up)؛ دراو ته هوی (دهقز)

pail (pāl), *n.*

(۱) سهتل (۲) بر سه تلیک؛ سه تلیک

pailful (pāl'fool'), *n.*

پر سه تلیک؛ سه تلیک

paillasse (pal-yas', pal'yas), *n.* Also palliasse.

دوشه کی

پوش ما ناردده ششار

paillette (pal-yet'), *n.*

پووله که؛ زو رنگیانه؛ موورو

pain (pān), *n.*

(۱) سزا (۲) نیش؛ نازار؛ ناسوز؛ گل؛ ژان.

(۳) دهردی سهری؛ ناخوشی؛ سهرنیش؛ سوئی

(۴) (pl) ژانی مندالیوون؛ ژان

(۵) (pl)؛ همول و تهقلای زور؛ به تنگه هوی هاتنی زور؛ رمنج دان؛ رمنج:

(He took ~s with his work.)

v.t.

نازاردان؛ نشو و نازار پندان؛ سوئی کردن به دهره

pajamas

- رەنگاۋرەنگە: (۲). لەم جۈزە قوماشە درووستىكرائە
- n.** (۱) قوماشى خورى رەنگاۋرەنگى نەقش ونيگارائى: شال.
(۲) دەستىمال يا جلۈبەرگى تىرى لەم قوماشە درووستىكرائە.
- pajamas** (pə-jam'əz, pə-jä'məz), **n.pl.** بىجائە
- pal** (pal), **n.** [Colloq.] برادەر: ھاورى
- v.t. & v.i.** [Colloq.] بوون بە ھاورى: برادەرى كردن.
- palace** (pal'is), **n.** (۱) كۈشكى شاھانە: كۈشك.
(۲) خانۇبەكى زۆر گەرە جووان.
- (۳) خانۇبەكى گەرە جووانى پىشانگاۋ خۇنۇواندن.
- paladin** (pal'ə-din), **n.** (۱) بەكىك لە دوانزە سوارچاكە بەگژادەكەي.
(۲) شارلەمان: (۲) پالەوان: قارەمان: سوارچاك.
- palaestra** (pə-les'trə), **n.** (۱) ھەرىشكا (بەتايىمى ھى زۇرئانازى لە
يۇنانى كۇند): (۲) (۱) قۇتابخانەى زۇرئانازى.
(ب) جىمنازىۋم: ھەرىشكا: مەشقا.
- palanquin, palankeen** (pal'an-kēn'), **n.** كەژاۋە: كە دوو
كەس لە شان ھەليان گرتىپىت
- palatability** (pal'i-tə-bil'ə-ti), **n.** (۱) تام خۇشى: خۇشىتى.
(۲) پەسەندىتى: بەجىتى: بەدل بوون.
- palatable** (pal'i-tə-b'l), **adj.** (۱) تام خۇش: خۇش: دەخۇرىت.
(۲) پەسەندە: بەجى: بەدل بوو: جىزى ھەزەمەندى پەسەندە.
- palatal** (pal'i-t'l), **adj.** (۱) ھى ئاسمانەى دەم: ھى مەلاشوو: ھى دەم.
(۲) بە بەركەرتنى سەرى زمان و ئاسمانەى دەم دەپىژىرى ھەك دەنگى "ج" و
"ش" (دەنگەئاسى) مەلاشوو.
- palatalize** (pal'i-t'l-iz'), **v.t.** گۇزىن بۇ دەنگىكى ھەكە
بە بەركەرتنى سەرى زمان و ئاسمانەى دەم دەپىژىرى.
- palate** (pal'it), **n.** (۱) ئاسمانەى دەم: مەلاشوو.
(۲) ھەستى چەشت: چەشت: ھەستى تام كردن.
(۳) چىژى مېشك و دل: ھەستى بەدل بوون و پەسەندىكردن.
- palatial** (pə-lā'shəl), **adj.** (۱) بۇ كۈشك دەشتى:
(~ gardens)
(۲) زۆر گەرە جووان و پاراۋە: لە كۈشك دەچى: زۆر جووان و كەشخە (خانۇ):
(a ~ house)
- palatinate** (pə-lat'n-āt', pə-lat'n-it), **n.** (۱) ھەرىمى
ژىردەستى دەرەبەگىكى گەرە (۲) پلەپايەى مىزىكى دەرەبەگى.
(۳) [P-], دانىشتۇرى ھەرىمىكى نەلمانىا كە بە "پەلاتىن" ئاسراۋە.
- palatine** (pal'ə-tin', pal'ə-tin), **adj.** (۱) كۈشكى
(۲) ماغى شاھانەى ھەبە: (۲) تايىبەتى بە مىر يا بەگژادە.
- n.** (۱) كارىدەستى كۈشكى شاھەنشە.
(۲) دەرەبەگىكى سەدانى ئاۋەرەست كە ھەك پاشا ھەرىمەكەى خۇى دەپان.
(۳) كەولى سەرشان
- (۴) [P-], بەكىكە لەر ھەوت گىردى يۇماى لەسەر درووستىكرائە
(۵) [P-], دانىشتۇرى ھەرىمى "پەلاتىن" ى نەلمانى.
- palatine** (pal'ə-tin', pal'ə-tin), **adj.** ھى ئاسمانەى دەم:
مەلاشوو
- n.** ئىنسانى ئاسمانەى دەم.
- palaver** (pə-lav'ər), **n.** (۱) كۆرى خىلە نەفەرىقايىبەكان:
كۆرى ئىۋان خىلە نەفەرىقايىبەكان و بازىگان و كەسانى نەۋرۇپايى تر لە
نەفەرىقادا: (۲) دەمەتەق: قەسە. (۳) ھەرايى: زمان لووسى.
- v.t. & v.i.** ھەرايى كردن: زمان لووسى كردن.
- pale** (pāl), **adj.** (۱) رەنگ زەرە ھەنگەراۋ: رەنگ سىپى ھەنگەراۋ:
رەنگ پەرىو (to turn ~) (۲) بىن رەنگ: كۆ (پوۋناكى).
(۳) بىن ھىز: بىن تىز.
- v.i.** (۱) رەنگ زەرە بوون: رەنگ سىپى ھەنگەراۋ: رەنگ پەرىن.
(۲) كۆرەنار بوون: ئاگرىنگ و ھىچ وپوچ ديار بوون لەچاۋ شتىكى تردا:
(My work ~d beside his.)

palish

- v.t.** رەنگ زەرە ھەنگەراۋ: كۆكردن.
- paleness (n).**
- pale** (pāl), **n.** (۱) سىنگ (تەيمان): قىسپ.
(۲) پەرىژىن: تەيمان: سىنۇر: (outside the ~ of the law).
(۳) شۇنىنكى پەرىژىن كراۋ.
(۴) مىلى سىنۇرنى ئاۋەرەستى قەلغان.
لە سىنۇرى پەقار جووانى بەدەر.
- beyond the pale,
- pale-, palae- (pā'li), paleo-**
- pale ethnology** (pā'li-eth-nol'ə-ji), **n.** رەگەزى كۆن ناسى:
لىكۆلىنەۋەى رەگەزە كۆنەكانى بەر لە مىژىۋ.
- paleo-** (pā'li-ō), **Also pale-, palae-,** يىشگىرەكە بەمانى: (۱) كۆن:
بەر لە مىژىۋ. (ب) سەرەتايى: كىۋى.
- paleobotany** (pā'li-ō-bot'ə-ni), **n.** لىكۆلىنەۋەى پوۋەكە
بەردەنەبەكان: زانستى پوۋەكى ھەك بەرد لىھانۇ.
- paleography** (pā'li-og'ə-fi), **n.** (۱) ئووسىنى كۆن: ئووسىنە.
كۆنەكان (ھەك ئووسىنى بىزمارى). (۲) لىكۆلىنەۋەى ئووسىن و ئووسراۋە كۆنەكان
مەلىپىتان يا دەرەكرەن و خۇرىندەۋە باسكردنى ئووسراۋە كۆنەكان
- paleographic; paleographical (adj.); paleographer (n.).**
- paleolith** (pā'li-ə-lith'), **n.** ئامىزى بەردىنى كۆن.
- paleolithic** (pā'li-ə-lith'ik), **adj.** تايىبەتى بە دەۋرى بەرد.
- paleolithic man,** مۇۋى دەۋرى بەرد.
- paleontology** (pā'li-ən-tol'ə-ji), **n.** (۱) زانستى پاشماۋە
بەردىنەكانى گياندار و پوۋەكى كۆن (زەمىنئاسى): لىكۆلىنەۋەى پوۋەۋەرى زۆر
كۆن. (۲) پاپۇتلىكى ئووسراۋە دەرەبارەى ئەم لىكۆلىنەۋەى.
- paleontological (adj.); paleontologist (n.).**
- Paleozoic** (pā'li-ə-zō'ik), **adj.** (۱) ھى چەرە زۆر كۆنەكان
(زەمىنئاسى). (۲) ھى بەردى ئەم چەرە.
- paleozoology** (pā'li-ə-zō-ol'ə-ji), **n.** زانستى پاشماۋە
بەردىنەكانى گياندار و جانەۋەرى كۆن (زەمىنئاسى).
- paleozoological (adj.).**
- Palestinian** (pal'əs-tin'i-ən, pal'əs-tin'yan), **adj. & n.**
قەلەستىنى.
- palette** (pal'it), **n.** (۱) تەختەبەكە نىگار كىتىش بۇيەكانى لەسەر تىكەلاۋ.
دەكات و رىك دەخات. (۲) رەنگى بەكارھىزراۋ لەلايەن نىگار كىتىشكى
تايىبەتەۋە: رەنگى تابلۇبەكى تايىبەتى.
- palette knife,** چەقۇزى كولى تىكەلاۋكردىنى بۇيەى نىگار كىتىش.
- palfrey** (pōl'fri), **n.** [Archaic] ئەسپىكى بچوۋە ئۆ سوارى دەپى.
- palimpsest** (pal'imp-sest'), **n.** پىنست يا تەختەبەردىكە كە دوو.
سىن جار شتى لەسەر ئووسرايىن و كۆزىنارايىتەۋە، بەلام ھەندى لە ئووسىنە
كۆنەكەى ھىشتا ھەر پىۋە ديارىپىت
- palindrome** (pal'in-drōm'), **n.** ووشەبەك يا رەستەبەك يا
ژمارەبەكە كە لە پىشەۋە و دواۋە دەخۇرىتەۋە بەبى گۇزىنى ماناكەى:
(madam; rotator; Able was I ere I saw Elba; 1441)
- paling** (pā'lin), **n.** (۱) تەيمان درووستىكردن: تەيمان كردن.
(۲) تەيمان. (۳) قىسپ: سىنگ (تەيمان)
- palingenesis** (pal'in-jen'ə-sis), **n.** (۱) لەدايىكبوۋەۋە:
زىندووبوۋەۋە. (۲) زىندووبوۋەۋەى گىانى مردوۋ لە لەشىكى تىرى زىندوۋا.
(۳) گۇزىنى تەۋاى جانەۋەر لەكاتى گەرەبوۋىدا.
- palinode** (pal'ə-nōd'), **n.** (۱) ھەلبەستى پاشگەزى: ھەلبەستىكە كە.
ھۇنەر تىپىدا پاشگەز دەپىتەۋە لە ھەلبەستىكى پىشۋو. (۲) پاشگەزبوۋەۋە
- palisade** (pal'ə-sād'), **n.** (۱) سىنگى ئەستۇرى نوۋك تىز.
(۲) تەيمانى سىنگى ئەستۇرى نوۋك تىز بۇ پاراستن.
- v.t.** (۲) رىزە كەندەلانى بەرەز زۆر لىژى قەراغ پوبار
بەھىزكردن و پاراستن بە تەيمانى سىنگى ئەستۇرى نوۋك تىز.
- palish** (pāl'ish), **adj.** نەختىك رەنگ سىپى ھەنگەراۋ:

pall

- pall** (pôl), *v.t.* له‌برچاوخستی: بئ تاقت کردن؛ په‌ستکردن
v.i. (۱) سست بوون: بئ تاقت بوون؛ ماندووبوون.
(۲) له‌برچاوخوتن (له‌بر زوری): تاقت ئی چوون
pall (pôl), *n.* (۱) پوره‌دی داتریم: تارای تهریم.
(۲) پوره‌دیه‌کی ره‌شی دلته‌نگه‌ری ناشرین: (a ~ of smoke)
(۳) [Obs.]: پوره: پو‌شاک (۴) [Obs.]: عبا
(۵) تارای کاسه‌ی شعرابی پیروزی کلنسه: (ب) تارای قوربانیکای کلنسه.
v.t. پوره به‌سرد: دن؛ داپوشین به پوره.
Palladian (pə-lā'di-ən), *adj.* (۱) تایه‌نی به "پالاس نئسینا"
که مانوخوای ژیری بوو لای یونانه‌کان: (۲) هی ژیری و ژانیاری.
Palladium (pə-lā'di-əm), *n.* (۱) په‌یکه‌ری مانوخوای ژیری
"پالاس نئسینا" له یونان و پوما (به‌تایه‌تی په‌یکه‌ه‌کی شاری "تروزی"
که گوايه شاره‌ه‌کی ده‌یاراست: (۲) [P-]: شتیکه که پاراستنی شوئنی که یا
له‌سرد سده: بارنزه‌را: قه‌لا
palladium (pə-lā'di-əm), *n.* ماده‌یه‌کی کیمیایی زیویه له
توخمی یلاتین
Pallas (pal'əs), *n.* (۱) ناوی بانوخوای ژیری یونانی کونه
(۲) په‌یکه که نئستیزه کاروانی‌یه بچوکه‌کانی نیوان "ماریخو موشته‌ری".
pallbearer (pôl'bâr-ēr), *n.* تهریم هه‌نگر: داتریم هه‌نگر.
pallet (pal'it), *n.* (۱) مانه‌ی گوره‌و‌دیزه کمر: مانه‌ی ساف کردن
(۲) palette: (۳) تاخته‌ی شت له‌سرد دانان یا شت پئ گواستنه‌وه.
(۴) نامتری چاپ‌کردن له‌سرد به‌رگی کتیب: (۵) چه‌کوشی کاتریش.
pallet (pal'it), *n.* دوشه‌کی پووش: جزی پووش: گه‌نگه‌جی:
جزی هیج و پووش
pallet (pal'it), *n.* میلی سنوونی سهر قه‌لغان
pallette (pal'it), *n.* ته‌قه‌ی ژیرمانی قه‌لغان
palliasse (pal-yas', pal'yas), *n.* - paillasse.
palliate (pal'i-āt'), *v.t.* (۱) له نار کهم کردنه‌وه: نازار کوشتن:
له تودو تیزی کهم کردنه‌وه. (۲) به‌لنگه بۆ هینانه‌وه‌ی تاوان: له ستم‌کاری-
تاوان‌بک کهم کردنه‌وه به به‌لنگه بۆ هینانه‌وه‌ی
palliative (pal'i-ā-tiv, pal'i-ə-tiv), *adj.* هی نازار یا ستم
کهم کردنه‌وه
n. نازار‌میرزا: نیش کوژا: ستم کهم‌کوره‌وه
pallid (pal'id), *adj.* ره‌نگ زهره‌را: ره‌نگ پئ نه‌ماو: بئ ره‌نگ:
(the ~ face of an invalid)
pallium (pal'i-əm), *n.* (۱) که‌ماه‌کی پیاوانه‌ی یونانی کونه
(۲) توپکی میشت: (۳) عبا‌ی پاپاو سهره‌ه قه‌شه (۴) توپک یا ریشالی ته‌نیش
قارغی. هه‌ندئ گیاندارای ناوی: به‌رگی ناو قارغی نه‌م گیانداران.
pall-mall (pel'mel'), *n.* (۱) بۆل مۆل: یاری‌یه‌کی کونه بریتی‌یه له
لیدانی توپکی دارین به مینکوتیک و خستدیه ناو ته‌قه‌یه‌کی ناسیننی
هه‌لواسراو به‌وسه‌ری کۆلانیکه‌وه. (۲) نه‌ر کۆلانه‌ی یاری‌یه‌کی وه‌مای تیدا بکری.
pallor (pal'ēr), *n.* ره‌نگ زهره‌ری ده‌م و جاو: بئ ره‌نگی
palm (pām), *n.* (۱) دارخورما
(۲) گه‌لای دارخورما که نیشانه‌ی سهرکه‌وته (۳) سهرکه‌وتن: ژالبوون
(۴) مه‌لایه‌کی خه‌لاتی سوپایه له شیه‌وه‌ی گه‌لای دارخورما‌دا
بریدنه‌وه: سهرکه‌وتن: خه‌لات کران.
yield the palm to, دان به‌دوژاندن: دان به سهرکه‌وتنی هاوچا‌وا
نان: بئ به‌بۆس نان
palm (pām), *n.* (۱) به‌ری له‌پ: به‌ری ده‌ست: له‌پ: ناو له‌پ: ناو ده‌ست.
(۲) به‌ری له‌پ: ده‌ست‌کش: (۳) پانایی شاخی ناسک و مه‌په‌کینوی.
(۴) سست: پانایی به‌ری له‌پ: اپنوان.
(۵) ده‌می سه‌ول: سهره پانه‌ه‌کی شتی تری وه سه‌ول
v.t. (۱) شاردنه‌وه له به‌ری له‌پ: (۲) به‌ری ده‌ست لیدان
بهرتیل یندان
grease the palm of,

paludal

- have an itching palm** [Colloq.], به‌ری ده‌ست خوران بۆ پاره:
زۆر حه‌ز له پاره کردن: زۆر برسی پاره بوون.
palm off, به ساخته بردنه‌وه: به درۆ بردنه‌وه: یا خو په‌راشدنه‌وه.
palmar (pal'mēr), *adj.* وه‌ک به‌ری له‌پ: له به‌ری ده‌ست:
هی به‌ری له‌پ یا سمی گیاندار.
palmary (pal'mə-ri), *adj.* زۆر لیها‌تو: سهرکه‌وتو.
palmate (pal'māt, pal'mit), *adj.* وه‌ک به‌ری ده‌ست وایه
به‌کراوه‌یی: (۱) وه‌ک هه‌ندئ گه‌لا: (ب) قاجی په‌رده‌داری گیاندارای ناوی
(۱) حاجی‌په‌ک که گه‌لایه‌کی دارخورمای هه‌لده‌گرت **palmer** (pām'ēr), *n.*
نیشانه‌ی نه‌وه‌ی که حه‌جی کردوه له "نهرزی پیروز" له سه‌دانی ناوه‌راست: له
نهریو: (۲) حاجی. (۳) palmer worm.
palmer worm, (۱) جۆره ته‌ته‌له‌میرانیکی زیانبه‌خشه بۆ زهره‌ک.
(۲) جۆره کرم‌که‌یه‌که گه‌لای داریسو ده‌مخوات.
palmetto (pal-met'ō), *n.* جۆره دارخورمایه‌کی بچوکی گه‌لا
باوه‌شیندیه.
palmist (pām'ist), *n.* فالگر: فالگره‌وه: ده‌ست‌گره‌وه.
palmistry (pām'is-tri), *n.* ده‌ست‌گرته‌وه: فالگرته‌وه: فال.
palm leaf, گه‌لای باوه‌شیننی دارخورمای بچووک (باوه‌شین و کلاوی
ئی دروست ده‌کرت):
palm oil, پۆنی دارخورما.
palmy (pām'i), *adj.* (۱) پر له دارخورما: دارخورما سینه‌ری به‌سردا
داوه. (۲) دارخورمایی. (۳) سهرکه‌وتو: زال: گه‌شه‌کردو: (~ days).
palmyra (pal-mi'ra), *n.* دارخورمایه‌کی گه‌لا باوه‌شیننی پانی
هیندیه.
palomino (pal'ə-mē'nō), *n.* نئسپی (عه‌ره‌بی) شنی یا بۆری کلک:
یال زیوی.
palp (palp), *n.* = **palpus**.
palpable (pal'pə-b'l), *adj.* (۱) به ده‌ست ده‌گیرئ:
به ناسانی هه‌ستی پئ ده‌کرت. (۲) دیار: بوون: ناشکر.
-palpability (*n.*).
palpate (pal'pāt), *v.t.* به ده‌ست تاقیکردنه‌وه (پزیشک‌ه‌وانی):
به ده‌ست پشکنین.
-palpation (*n.*).
palpebral (pal'pə-brəl), *adj.* هی برژانگی چاو.
palpitant (pal'pə-tant), *adj.* له‌زیو: لیدهر (دل، ده‌ما): پلده‌را:
پرت‌پرت‌کس.
palpitate (pal'pə-tāt'), *v.i.* (۱) پرت‌پرت کردن (دل): پلدان:
خیرا لیدان (دل): دل‌کووتن کردن. (۲) له‌زیو.
palpitation (pal'pə-tā'shən), *n.* (۱) دل‌کووتن: دل خیرا لیدان:
پرت‌پرتی دل: پلدان. (۲) له‌زیو: له‌زیو.
palpus (pal'pəs), *n.* شاخی هه‌ستیاری ته‌نیش ده‌می جان‌ه‌وه.
palsied (pôl'zid), *adj.* گۆج: په‌که‌وتو: سر.
palsy (pôl'zi), *n.* گۆجی: نیفلیجی یا په‌که‌وتنی نه‌ندامیکی له‌ش
(هه‌ندئ جار به له‌زیونه‌وه).
v.t. (۱) گۆج کردن: نیفلیج کردن: سپ کردن: ووشک کردن.
(۲) په‌که‌ستن (به‌ترساندن): هیز ئی برین.
(۱) دووزمانی کردن: درۆ کردن: جامبازی کردن:
خۆ به‌ده‌سته‌وه نه‌دان: ته‌له‌کبازی کردن.
(۲) به سووک دانه‌وه‌را به هیج و پووش دانان: گاته‌په‌ناتن.
(۳) چه‌ند و چوون کردن له‌سرد نرخ: سه‌وا‌گه‌ری کردن.
paltriness (pôl'tri-nis), *n.* که‌می: هیج و پووشی: بئ نرخ:
بئ بایه‌خی.
paltry (pôl'tri), *adj.* که‌م: هیج و پووش: بئ نرخ: بئ بایه‌خ.
paludal (pə-lōō'd'l, pal'yoo-d'l), *adj.* (۱) زه‌لکاو: زه‌لکاو:
(۲) له زه‌لکاو هه‌وه تووش ده‌بی (وه‌ک نه‌خووشی مه‌لاریا).

paludism

paludism (pal'yoo-diz'm), *n.* مەلاريا، لەرزىتا
pampas (pam'pəz), *n.pl.* دەشتى زۆر گەورەى بە گيا داپۇشراوى
pampas grass, گيايەكى بەرزە لە زەل دەچن گولنىكى ريشاىى
pampean (pam'pi-ən, pam-pé'ən), *adj.* زەردكارى ھەيە لە پرچى ئافرەت دەچن
 تاييەت بە دەشتە
pamper (pam'pēr), *v.t.* فراوانەكانى ئەمەريكاي لاتىنى و دانىشتوو ھىندىيەكانى
 (۱) خواردن زۆر پىدان! زۆر تىزكردن
 (۲) ئارزىشان! زۆر بەدەمەودان! جلى بۇ بەرەلاكردن:

(He ~s the child.)

pamphlet (pam'flit), *n.* (۱) ناملىكە، پلانامە
 (۲) ووتارى ناو ناملىكەيك (كە بەزۇرى لەبارەى باسنىكى ھاجەرخمەيە)
pamphleteer (pam'fli-tēr'), *n.* ناملىكەنووس!
 ناملىكە پلاوكرەو! ووتارنووسى ناملىكە
pan (pan), *n.* ناملىكە پلاوكرەو! ناملىكە نووسى! ووتار نووسىن بۇ ناملىكەيكە.
 خوداى لەوەرگا و دارستان و گياندارى كۆيى و ئاژەل و
 شوان كە لاو و كلكو شاخى وەك ھى بىزەنە قەدىشى وەك ئادەمیزاد (ئەفسانەى
 يۇنانى)
pan (pan), *n.* (۱) تارە، مەنچەلۆكە: قابىلمە (frying ~)
 (۲) تارە، دەفرى شۆردنەو! پاكردنەو! زىزى خار. (ب) ئاى تەرازو.
 (۳) پىر تارەيك: پىر مەنچەلۆكەيكە. (۴) چالايى: ئىزمایى. (۵) زەوى پەق.
 (۶) پارچە سەھنى سەرنوكرەو. (۷) بارودخانەى تەنگو دەمانچەى كۆن.
 (۸) [Slang]. دەمچار: پوخسار

pan (pan), *n.* (۱) تارە، سوركرەو! لە مەنچەلۆكەدا لىئان
 (۲) [Colloq.]. پەسەند نەكرن: رەخنەلىكرن.
 (۳) جياكرەو! زىزى خا و زىخو لم بە شۆردنەو.
pan (pan), *n.* (۱) زىخو لم شۆردنەو بۇ جياكرەو! زىزى خار.
 (۲) زىزى دەستەكوتن.
pan out, (۱) زىزى ھىنانە بەرھەم! زىزى دەستەكوتن.
 (۲) [Colloq.]. روودان: ھاتنەدى. (۳) [Colloq.]. سەرگرتن: سەرگرتن.
pan (pän), *n.* (۱) گەلای دايكە لە توخنى دارخورما.
 (۲) ماددەيكە لەم گەلایە دەردەھىنرى بۇ جوين.
pan (pan), *v.t. & v.i.* جيوولانى كامىزا، بۇ وەرگرتنى فيلمى تەلەفزیونی

يا سىنەماى
pan- (pan), پىنشىگرىكە بەماناى: (۱) گشت: ھەموو: (pantheism).
 (۲) [P-]: گشتگرەو! ھەموو دەگرىتەرە: (Pan-American).
 (ب) رىنەرەى يەكىتى و ھاوکارى ھەموو: (Pan-Americanism).
panacea (pan'ə-sē'a), *n.* دەرمانى ھەموو دەردىك
panache (pə-nash', pə-nāsh'), *n.* (۱) پەرى لە تەيلە دراو
 (۲) پەروشت جواى: مې باكى! پۇز! قۇزى! كەشخەيى.
Pan-American (pan'ə-mer'ə-kən), *adj.* تاييەت بە ئەمەريكاي
 سەروو، خواوو، ئاومراست و گەلەكانيان.
Pan-Americanism (pan'ə-mer'ə-kən-iz'm), *n.* ھاوکارى
 ئابووورى رامبارى و كۆمەلەيتى و كلتووورى ئىواز ئەمەريكاي سەروو، خواوو،
 ئاومراست

pancake (pan'kāk', paŋ'kāk'), *n.* (۱) شاكىنە، جۆرە كىنەيكە لە
 شاكىنە نەستوورتەرە بەيانيان دەخوړى. (۲) نىشتنەو! فېزكە بە شىوئەيكى
 ستوونى
panchromatic (pan'krō-mat'ik), *adj.* فېزكە نىشتنەو بە شىوئەيكى ستوونى.
 بەرگەى ھىچ جۆرە
 پووناكىيەك ئاكرى: (film ~)
pancreas (pan'kri-əs, paŋ'kri-əs), *n.* پەنكرىاس، لويەكە
 شەپەك دەردەدات و دەپزىتتە گەدەرە بۇ پەلخورد كىردن ھەلمزىنى خواردن.
pancreatic (pan'kri-at'ik, paŋ'kri-at'ik), *adj.* پەنكرىاسى
pancreatic juice, شەلى پەنكرىاسى (روشى پىشورت بىيەنە)

panfish (pan'fɪʃ), *n.* (۱) پاندا، وورچى چىشى: گياندارىكى شىردەرى
 رەمشوسى تووكنى شاخەكانى چىن و تىيەت لە توخنى وورچە.
 (ھەرەھا پىشى دەمورتى "giant panda")
 (۲) گياندارىكى بچووكى مەمكدارى سوورى كلك دىژە لە ھىمالايا دەژى
pandemic (pan-dem'ik), *adj.* (۱) پلاو! گشتى.
 (۲) بە ھەموو لاىەكدا پلاو، پەتەو (نەخۆشى): داکەوتوو.
pan (pan), *n.* دىرم! پەتا
Pandemonium (pan'di-mō'ni-əm), *n.* (۱) شەيتانخانە:
 شىنەنگاي شەيتانان (۲) دۆزەخ.
 (۳) [p-]: ئاژاوەخانە: شونىنكى پىر لە پىشوى بگرەو، بەرە.
 (۴) [p-]: ئاژاوە: پىشوى: بگرەو، بەرە: گەرەلاوژى.

pander (pan'dēr), *n.* Also panderer, (۱) گەوا، (۲) دەلان
v.t. [Archaic], گەواى بۇ كىردن.
v.i. (~ to), گەواى كىردن! چى بوويت بۇ دەكات (شتى سووك).
pandit (pun'dit), *n.* كەسنىكى زانا: دانا.
Pandora (pan-dōr'ə, pan-dō'r'ə), *n.* پاندورا: ئافرەتەك بوو كە
 "زەوس" سەروكى خواكانى يۇنان ئاردى بۇ سزادانى ئادەمیزاد بە -
 سنووقىكەو "Pandora's box" چونكە "پرومىسەس" ئاكرى دىزى بوو
 لە خواداكان وە كە سنووقەكى كىردەو ھەرچى بەلاو خراپە و ناپەسەندى ھەبوو
 لىئى ھاتە دەردەو پلاو، پەتەو، مەروفا تەنھا "ھىوا" نەبىت لە سنووقەكدا
 ماىمەو (ئەفسانەى يۇنانى):
pandora (pan-dōr'ə, pan-dō'r'ə), *n.* ئامىرنىكى مۇسقىابى ژىندەرە.
pandurate (pan'doo-rāt', pan'dyoo-rit), *adj.* = panduriform.
panduriform (pan-door'ə-fōrm', pan-dyoor'ə-fōrm'), *adj.*
 لە كەمانچە دەچن (وەك ھەندى گەل)
pane (pān), *n.* (۱) تەختە شووشەى پەنجەرە: تەبەقە شووشەى پەنجەرە.
 (۲) خانەى دەرگا: تەختەدار (كە بەشەك دەپن لە دەرگا يا دىوار يا لەبەينى دور
 سىنگدا لە شوورەيكدا).
panegyric (pan'ə-jir'ik), *n.* (۱) ووتارىكى ستايشى.
 (۲) ستايش: پىاھەلەن! پىزلىئان.
panegyryze (pan'ə-jir-iz'), *v.t. & v.i.* ستايش كىردن!
 پىاھەلەن! پىزلىئان

panel (pan'əl), *n.* (۱) (ب) لىباد يا جلى ژىزى زىن (ب) زىنى نەرم.
 (۲) خانەى رويەكە كە نەزمەرە يا بەرترەرە لە دەروپشتەكەى يا خراوتە ناو
 جوارچىوئە: (ب) خانەى بىيىنى دوو سىنگى شوورەيكە.
 (ب) خانەى دەرگا، بەك، دىوارىك يا سەر دۆلبەك (ج) تەبەقە شووشەى پەنجەرە
 (د) گەمەبەند: كلىل بەند، وەك نوتمىيل و فېزكە: (an instrument ~)
 (۳) (ا) تەختەدارى نىگار لەسەر كىشراو.
 (ب) نىگار يا تابلويەكى وەھا. (ج) وىنەيكە لاكىشەيى.
 (د) كۆز! نەنجوئەن: (a ~ will discuss the issue.)
 (۵) تەبەقى بالىكى فېزكە. (۶) تىلەسكە قوماشىكى رەنگ جىاواز دەدرى لە
 كراسىك لە بارى دىژى. (۷) (ا) لىستەى ناوى ئەو كەسانەى لە دادگاوارە بانگ
 دەكرىن بۇ بوون بە سویندخوړ. (ب) كۆزى سویندخوړان (دادگا).
 (۱) تەبەقە شووشە، تەختە يا كانزا تىخست!
v.t. پازاندنەو بە تەبەقەيكە وەھا (۲) كۆزى سویندخوړان ھەلمزاردن.

panel discussion, كۆز! كۆزگرتنىكى ئاشكارا لەبەردەم كۆمەلەيك
 خەلكدا! لىكۆلەينەرەيك لەلاين دەستەبەكەو لەبەردەم كۆمەلەيك خەلكدا.
panelling, **paneling** (pan'el-ing), *n.* (۱) تەبەقە شووشە،
 تەختە يا كانزا لىدان. (۲) تەبەقە تەختەى دىوار پىن داپۇشراو (بۇ جواى يا
 قايمى).
panelist (pan'el-ist), *n.* (۱) ئەندامى كۆز! بەشدارى كۆز!
 ئەندامى دەستەى لىكۆلەينەرە. (۲) ئەندامى دەستەيكە كە لە بەرنامەيكە رادىو
 يا تەلەفزیوندا پرسىاريان ئا دەكرى.
pan fish, ماسىيەك كە ئەودە بچكۆلە بىت بە ساغى لە تارەيكدا

pan-fry

- سورورکرتەوه
pan-fry (pan'fri'), *v.t.* سورورکرتەوه له تارههه.
pan (pan), *n.* نازاری توندوتیژی کوتوپر (هی لەش یا مێشک و هەست):
 نازاریکی تیژی وەک تیر: هەستیکی ناخۆشی کوتوپری:
 (the ~s of hunger; ~s of remorse)
panhandle (pan'han'dl), *n.* (۱) دەسکی تاهه
 (۲) [P-] ناوچەیەکە کە لە دەسکی تاهه بچیت، وەک کلکی باکووری پۆژاواي
 تەکساس:
panhandle (pan'han'dl), *v.t. & v.i.* [Slang]. سوالکردن
 دەست له خەلک پانکردنەوه.
panhandler (pan'han'dlēr), *n.* سوالکەر
 دەست له خەلک پانکەرەوه.
Panhellenic (pan'hə-len'ik), *adj.* (۱) هی هەموو یونانییەکان
 (۲) هی یەکیی هەموو یونانییەکان (۳) تاییبەتی بە پیکخواه کۆمەڵایەتی-
 یەکانی کوران و کچانی زانکۆ کە ناوی یونانیان لێنراوه
Panhellenism (pan'hel'n-iz'm), *n.* بزوتنەوهی یەککرتی
 هەموو یونانییەکان: یوروباوهری رێبازی یەککرتی هەموو یونانییەکان.
panic (pan'ik), *adj.* هی وورەهردان: هی تۆقان: له ئەندازه بەهەر
 (ترس): هی کاتی ناکاری و ترسی زۆر: (fear) ~
 (۱) وورەهردان: ترسیکی ئیجگار زۆر کوتوپر
 (The earthquake caused a lot of ~.)
 (۲) ترسی هەرمس هینانی دەزگا دارایییەکانی کۆمەڵ
 (۳) [Slang]. کەسیک یا شتیکی قۆشمه.
v.t. (۱) تۆقاندن: زۆر ترساندن: وورە پێن بەردان.
 (۲) [Slang]. هینانه پیکهین.
v.i. تۆقین: زۆر ترسان: وورەهردان: ترس ئی هەنیشتن:
 (He ~ked when he lost control of the car.)
panic grass, گیای ئالف: گیای گزهره.
panicky (pan'ik-i), *adj.* (۱) وورەهرداو: تۆقیو: زۆر ترساو.
 (۲) پڕ له ترس: ترس خەرەبەر: (a ~ situation).
 (۳) زوو وورە بەرهەر: پێن وورە: ترسنۆک: زوو دەتۆقن.
panicle (pan'i-k'l), *n.* گۆلی پەل بەل: وەک گۆله جۆداس.
panic-stricken (pan'ik-strik'n), *adj.* زۆر ترساو: تۆقیو:
 وورەهرداو
panic-struck (pan'ik-struk'), *adj.* - **panic-stricken**.
paniculate (pə-nik'yoo-lāt', pə-nik'yoo-lit), *adj.* - **Also-**
paniculated, پەل بەلای (ووک گۆله جۆداس)
panjandrum (pan-jan'drum), *n.* کاربەدەسنێکی خۆ به زل ژان:
 پیاری گهره (له یووی لاقرتیوه):
pannier (pan'yēr, pan'i-ēr), *n.* (۱) سەبەت: بەرچنە: سهری.
 (۲) (۱) چوارچێوەیەکە تەنۆرهی پێن فش دەرکرتەوه لەدەوری سەمدا.
 (ب) تەنۆرهیەکی وها فشکراوه
pannikin (pan'o-kin), *n.* (۱) تارهی چکۆله: مەنجەلۆکه
 (۲) کووپی کانزایی
panoply (pan'ə-pli), *n.* (۱) زری هەموو لەش داپۆشمەر: قەلغان
 (۲) (۱) بەرگی پەسمی: (ب) بەرگی پاراوهو جوان
 (ج) بەرگی جوانی پارێزەر: قەلغان (مەجانب)
 (۳) تەنتەنە: فەنتازنتی: خۆ نوواندنیکی جوان:
 (the full ~ of a military funeral)
panorama (pan'ə-ram'ə, pan'ə-rā'mə), *n.* (۱) دیمەنیکی
 گهره ی جوان: دیمەنیکی گهره ی هەمووش تێوه دیار
 (۲) زنجیره دیمەنیکە لەبابەت باسکی تاییبەتییه: زنجیره دیمەنی پودانیک:
 (a ~ of ancient civilization)
 (۳) چارپیاخساندنیکی گشتی: هەلسەنگاندنیکی گشتی
panoramic (pan'ə-ram'ik), *adj.* پازو گهره (دیمەن):

pantry

- هەمووشتیکی لێوه دیاره: هەموولایەکی لێوه دەبینری: (a ~ view)
panpipe (pan'pip'), *n.* نامزنیکی مۆسیقای کۆنه بریتییه له پیزه
 شمشالێکی لەیهکتر درێژتر.
pansy (pan'zi), *n.* (۱) گولەوئەوشه. (۲) بنەرەشی: وەئەوشهیی.
 (۳) [Slang]. (۱) سەرژانی: کچانی: ژانانی: خەلکچانی. (ب) حیر: لووسکه.
pant (pan), *v.i.* (۱) هەناسەپرکی کردن.
 (۲) زۆر خێرا لیدان (دل): پلدان: پرتەپرت کردن.
 (۳) (for; ~ after), بۆ مەتاسهوه بوون: بەپەرۆشمهوه بوون:
 ئاوات بۆ خواستن: خۆزگه بۆ خواستن.
 (۴) دووکل یا هەلم ئی هەلسان (مەکیته): فیشکەکردن.
 به هەناسەپرکەرە ووتن.
v.t. (~ out; ~ forth), (۱) هەناسەپرکی.
 (۲) دل لیدان به خێرای و به پەله.
 (۳) فیشکە مەکیته: دووکل یا هەلم ئی هەلسان.
pantalets, pantaletts (pan'tə-lets'), *n.pl.* (۱) بەرگیکی
 ژێرهوی ژانە ی وەک پانتۆله لەژێر تەنۆرهوه لەبەر دەرکێو له ئەژنۆدا
 هەلەدەکرتی و گێزگولنگی ئی دەری (له سەدهی نۆزهدها لەبەر دەرک)
 (۲) گێزگولنگی دەوری ئەژنۆی ئەم پانتۆله.
pantaloon (pan'tə-lōon'), *n.* (۱) کەسیکە له کەسانی
 شانۆنامە قۆشمە ئیتالی کۆن کە پانتۆلی تەسلو درێژی لەبەر دەرک
 هەمیشە گالتهی پێن دەرک (ب) کەسیکە له کەسانی شانۆنامە ی: دەرک کە
 قۆشمەبازی شانۆنامە دەیکات به گالتهچی خۆی. (۲) (pl.), پانتۆل
pantheism (pan'thē-iz'm), *n.* (۱) یوروبایەکه کە دەلیت: خوا له
 هەمووشتیکی هیه و هەموو کەسیک و شتیکی ئەم جیهانەدا تاییبەخۆی خوایی
 تێدایه: یوروبایەکه دەلیت: خوا هەمووشتیکی و هەمووشتیکی خوایی، واته
 خوا سەرووشت هەرووکای هەر یەکیک و هەمووشتیکی وەک خوا پیززه
 (۲) گشت خواپرستی: پیزهه ی جیهان پرستی: پیزهه ی هەمووشت پرستی
 (گواییه خوا له هەمووشتیکی هیه).
pantheist (pan'thē-ist), *n.* گشت خواپرست (ووشه ی پێشوو
 بیهه).
-pantheistic (adj.).
pantheon (pan'thē-on', pan'thi-ən, pan-thē'on), *n.* (۱)
 [P-], پرستگایەکه له پۆما بۆ گشت خواکان تەرخانکراوه.
 (۲) پرستگای گشت خواکان. (۳) هەموو خواکانی گەلێک.
 (۴) گۆرستانی پیاوه گهرهکانی گەلێک.
panther (pan'thēr), *n.* (۱) پلنگ: پلنگی ئەمەریکی: دیز.
 (۲) جۆره پلنگی پەشه.
pantheress (pan'thēr-is), *n.* پلنگی مێیه: دیزی مینه.
panties (pan'tiz), *n.pl.* دەرپێی کورتی ژن و مندال.
pantile (pan'til'), *n.* خشتی کاشییهکی سەربانه قەرارههکی دەرخرته.
 سەر یەکتري کە لەسەر سەریان دادهنری.
pantofle, pantoffle (pan'tə-fl, pan-tof'l, pan-tōō'fl), *n.*
 پینلوی ناوما: نەمل: سۆل.
pantograph (pan'tə-graf', pan'tə-grāf'), *n.* دهقاردهقی نەخشه و وینه لەبەر دەرک کردن به گهرهکراوی یا بچوکراوی
pantomime (pan'tə-mim'), *n.* (۱) نووانەری شانۆنامەیهکی پێن
 دەرک له پۆمای کۆندا. (۲) شانۆنامە ی: دەرک: نوواندنیکی پێن گفتوگۆ
 (ههروهها "mime") (۳) هیناو کهرهوهی پێن دەرکی هەست و یوروباوهر
 دەرپ.
 تاییبەتی به شانۆنامە ی: دەرک.
v.t. & v.i. نوواندن له شانۆنامە ی: پێن دەرک: به هیناو کهرهوه هەست و
 یوروباوهر دەرپ.
-pantomimic (adj.).
pantomimist (pan'tə-mim'ist), *n.* نووانەری شانۆنامە ی-
 پێن دەرک.
pantry (pan'tri), *n.* گەنجینه: نازووقهخانه.

pants

- pants** (pants), *n. pl.* (۱) پانتول: شل یا ژانته. (۲) دهرېنې پياوانه يا ژانته.
- pap** (pap), *n.* [Archaic] (۱) گڼې مېمک. (۲) شتيکې له گڼې مېمک چوړ.
- pap** (pap), *n.* (۱) خوارډسې شل يا نېرم بڼې منډالې ساواو نه خوځښ. (۲) شتيکې مېچ وپوچوچ بڼې بایه خ: کتېب و شتي نووسراوی مېچ وپوچوچ بڼې خېلکې بڼې مېشک باش: شتي فشنل. (۳) چاکې کارېدهست بڼې ناشناکاني.
- papa** (pā'pə, pə-pā'), *n.* Also pa; paw; pop. (۱) بابا: باول: پوه. (۲) ووشه ي منډ له.
- papacy** (pā'pə-si), *n.* (۱) پاپايه تي: پله وپايه پاپا. (۲) ماره ي همرانېه وايي پاپا. (۳) پاپاکان. (۴) [P-] همرانېه وايي کليسي کاسولیکې که پاپا سرؤکيه تي.
- papal** (pā'pəl), *adj.* (۱) هې پاپ: پاپايي: (a ~ visit). (۲) هې پاپايه تي: ۲: تايه تي به کليسي کاسولیکې.
- papaw** (pō'pō, pə-pō'), *n.* papaya. (۱) درهختيکې نهمريکاي باکوړه بهرنيکې زهردي پړ له دېک دمگري. (۲) بهري نهم درهخته.
- papaya** (pə-pā'yə), *n.* (۱) درهختيکې ناوچه گهرمه کانه بهرنيکې وېک کانه يا شهمه دهگري. (۲) بهري نهم درهخته.
- paper** (pā'pēr), *n.* (۱) کاغېر: ۲: پهره. (۲) کاغېرې شت لېسر نووسراو يا چاپکراو: ووتاري نووسراو: ليکولېنه و: پاپوړت (to write a ~). (۳) کومپاله: بانقه نوټ: پروانامه ي دارايي. (۴) پوژنامه. (۵) کاغېرې تيونه پېچان: قوتووي کاغېر. (۶) کاغېرې ديوار: کاغېرېکې جوانه سهرتاپا له ديوار دهرديت. (۷) (بليتي خورايي) سينهماو شانق. (۸) نهم کسې بهم بليته دهچيته ژورده و. (۹) پروانامه: تاسامه. (۱۰) سرهمي نووسين و نامه و پروانامه ي کسنيک: (the Lincoln ~). (۱۱) هې کاغېر: کاغېر: له کاغېر دروستکراو: (~ money). (۱۲) تېک وک کاغېر: ۲: تېنها لېسر کاغېر: بهناو: (~ profits). (۱۳) به کاغېر داپوشين (ديوان) (ژماره حوت بيه): (to ~ a room). (۱۴) لېسر کاغېر نووسين: لېسر نووسين: به نووسين ليدووان. (۱۵) به کاغېر پېچانه و. (۱۶) [Slang] پېرکړدني سينهما له خېلک به بليتي خورايي. (۱۷) نووسين: خستنه سر کاغېر. (۱۸) به نووسراو: به چاپکراو: به نووسين. (۱۹) همر هتاو: لېسر کاغېر: (On paper he was worth nearly a million dollars.) نووسين: دهست به نووسين کردن. (۲۰) کتېبي بهرگ نهم: کتېبي بهرگ کاغېر. (۲۱) هې بهرگي نهم: هې بهرگ کاغېر (a ~ edition of the novel). (۲۲) داره سپي نهمريکي (که توکله کي سپيکاره). (۲۳) مقبا: paper-board (pā'pēr-bōrd'), *n.* paper-bound (pā'pēr-bound'), *adj.* = paperhack. (۲۴) paper cutter, paper knife. (۲۵) کاغېرېر به پاني و دريژيکې که کسنيک بيه و. (۲۶) کسنيکې که پيشه ي کاغېر گرتنه ديواره. (۲۷) چه قوېه ي همرديو ديو کوله نامه و کتېبي تازه ي پڼ: همدېچرنت (پيشي دهروترئ: "paper cutter"). (۲۸) کارگي کاغېر. (۲۹) پاره ي کاغېر: (A dollar bill is ~). (۳۰) دارتووي کاغېر لې دروستکراو. (۳۱) گيانداريکې هشت پهل ناري به له توخمي.

paraclete

- همشت پڼ مڼيکاني قاريکي تمني وک کاغېرې هيه به چکه کاني تيدا گهره دکات.
- paperweight** (pā'pēr-wāt'), *n.* شتيکې قورسو بچوکه دهرخېته. (۱) سر کاغېرې سهرميژ بڼې نهمې پهرش ويلو نه بيه و.
- paperwork** (pā'pēr-würk'), *n.* Also paper work. (۱) فایکاري: نووسينکاري (همرانگي ميري): کاروباري پاپوړت نووسين و خوړنده وهر. (۲) نيستيماره پېرکړدنه و نامه و داوکاري و نيشي ماموستا... هتد.
- papeteric** (pap'ə-tri), *n.* سنووي کهرسه ي نووسين.
- papier-mâché** (pā'pēr-mā-shā'), *n.* مادېه يکه له تله ي.
- کاغېر و جهر ي پيکديت به نهمي هرج شيوه يک که بويسترئ ايي دروست دمگري.
- papilionaceous** (pə-pil'ə-nā'shəs), *adj.* له په پيو له دهچن. (وک همدئ گول).
- papilla** (pə-pil'ə), *n.* (۱) گڼې مېمک: گڼ. (ب) شتيکې که له گڼې بچووک بچن (وک زياده گوشتي بڼ دداني تازه دهرهاتو يا بڼ قڼ يا سهر زمان). (۲) شانه يکي بچووکي دهرپوځيو (پوه کتاسي).
- papillary** (pap'ə-lər'ē, pə-pil'ēr-i), *adj.* گوممه يکي: گڼي.
- papilloma** (pap'ə-lō'mā), *n.* زياده گوشتي گڼي: مينخه که.
- papillon** (pap'ə-lon'), *n.* سگنيکي بچووکي ناوماله.
- papist** (pā'pist), *n.* کاسولیکي: پاپايي.
- adj.* کاسولیکي (له پرووي ناحهزي يه و).
- papistry** (pā'pis-tri), *n.* بېروباوه ي کاسولیکي (له پرووي ناحهزي يه و).
- papoose** (pa-pōös'), *n.* منډالې ساوای هيندي سووري نهمريکايي.
- pappus** (pap'əs), *n.* تويه له تووکي دهرې همدئ گول، تووړ ميوه.
- pappy** (pap'i), *adj.* نهم: پل: شل.
- paprika, paprica** (pa-prē'kə, pap'ri-kə), *n.* ناله تي سوور.
- Pap smear, = Pap test.** قايکړدنه و شله ي دهرديروي زئي نافرت بڼ بوونو نه بووني.
- Pap test,** نه خوځي شيرپه نهجه (همروها پيشي دهروترئ: "Pap smear").
- papyrus** (pə-pi'rəs), *n.* (۱) زهل: پوه کنيکې له زهل دهچن له وولاتي. (۲) کاغېرې زهل. (۳) پروانامه يک يا نووسراو يکي کوني لېسر نهم جوړه کاغېر نووسراو (وک هې ميسري به کونه کان).
- par** (pär), *n.* (۱) بهاي بهناوې پاره. (۲) هاوتاي: يکسان: چوونيه يکي له پله يا توانا: (He is on a ~ with his classmates in ability.) (۳) ناوهندي: ناستي ناوهندي: پله ي په سه ندرکراو: (His work is above ~; Her work is not up to ~.) (۴) بهاي بهناوې بهش (پاره باري).
- adj.* (۱) چوونيهک (پله): هاوتا. (۲) ناوهندي: مام ناوهندي. (۳) پيشگړنکه بهماناي: (۴) بهتېنشت: بهلاي: (parallel). (۵) لهگېل. (۶) وک: لېچو. (۷) تيکچو: نااسايي (پزېشکواني). (۸) پيشگړنکه بهماناي: (۹) پاريزهر: (parachute). (۱۰) پهره شووت بهکاره نينر: (paratroop).
- parable** (par'ə-b'l), *n.* سهرگوزده شته: چيرؤکيکي کورتي په ند پوړونکې ده و.
- parabola** (pə-rab'ə-lə), *n.* ميلنیکي چهماويه له بريني قوچه کنيک به پوړته ختيکي هاوپړک پهيدا ده ي.
- parachute** (par'ə-shōöt'), *n.* پهره شووت: چه تري نيشته و.
- v.t.* به پهره شووت خستنه خواره و.
- v.i.* به پهره شووت هاتنه خواره و.
- parachutist** (par'ə-shōöt'ist), *n.* پهره شووتوان: نهمې به پهره شووت له فرزکه ديته خواره و (به تايه تي سهر يان).
- paraclete** (par'ə-klēt'), *n.* (۱) به هاواره و هاوتو: لېسرکهره و:

لەسەرەندەم: (۲) [P-]، گياڤى پيرۆز (خاچ پەرسىتى).
 (۱) خۆنوارەند بە گەش و فەش: خۆپيشاندانى بە **parade** (pə-rād'), *n.*
 تەنتەنە: (۲) خۆنوارەندى لەشكر: خۆپيشاندانى سوبايى:
 (a military ~)

(ب) جنى يەگگرتنى سوپا بۇ خۆنوارەند.
 (ج) جنى ئەم خۆ نوارەندە.
 (۳) پىر بۇيشەن: خۆپيشاندانى يا نووانەن بە پىر بۇيشەن: نەمايش.
 (۴) شەقامى گشتى پياسەكردن: پياسەپى: (ب) پياسەكەران.
v.t.
 (۱) لەشكر پيشاندانى يا نووانەن.
 (۲) بە شەقامدا بۇيشەن لە خۆپيشاندانى: (The band ~d the street.)
 (۳) خۆپيشاندانى بە گەش و فەشە: خۆپيشاندانى خۇبادان:
 (to ~ one's skill, knowledge, etc.)

(۱) بەشداربوون لە نووانەندە: بەسەر شەقامدا بۇيشەن و خۆپيشاندانى.
v.t.
 (۲) بە گەش و فەشە: بۇيشەن: خۇبادان و خۆپيشاندانى: پياسەكردن.
 (۳) پيربوون بۇ خۆنوارەندى يا خۆپيشاندانى (لەشكر).

لەبەرچاوى ھەموگەسە: دەرخواو تە ھەموگەسە بيبين.
on parade,
paradigm (par'ə-dim, par'ə-dim'), *n.*

(۱) نمونە: وینە.
 (۲) وینە ھەموو شێوەکان و بارى ووشە (پژمان)
paradigmatic (par'ə-dig-mat'ik), *adj.*
paradise (par'ə-dis'), *n.*

(۱) [P-] (ب) بەهەشت (ناين)
 (ب) بەهەشت: (۲) شونڤىكى زۆر خۆش و جوانى وەك بەهەشت.
 (ب) بارىكى زۆر خۆش و پەر ناسودەى وەك بەهەشت.
paradisiac (par'ə-dis'i-ak'), *adj.*
 بەهەشتى: بەهەشتانە:
 خۆش و جوان وەك بەهەشت.

(۱) ووتەبەكە كە لەو دەچن بى مانا بى و.
paradox (par'ə-doks'), *n.*
 بە مەشكەدا نەچن، بەلام لەوانەشە راست بى: (۲) ووتەبەكە ناكۆك و ناپراست:
 ووتەبەكە نەگونجاو لەگەل خۆيدا.

(۲) [P-] شتىكى ناكۆك يا نەگونجاو بەپىزى زاتىنى خەك.
 (ب) كەسبەكە كە بەو ووشە كەردەوى لەگەل يەكتەر ناگونجى
paradoxical (par'ə-dok'si-k'l), *adj.*
 لەگەل يەك نەگونجاو
 (ووتە. شت. بوودان): ناكۆك. (a ~ statement)

-paradoxically (*adv.*).
paraffin, paraffine (par'ə-fin, par'ə-fen'), *n.*
 ماددەبەكە سىبى مېوئىيە لە پەتەزۆل دەرەھەينىرئى و دەكرئ بە مۆم كە كاغەز

دەكرئ تاكو ئاو كارى تى نەكات
paragenesis (par'ə-jen'a-sis), *n.*
 پىنگەھانى كانزا بەتەنیشە
 يەكەو و بوون بە بەشەك لەيەكتەر.

(۱) نمونە: وینە ناياب:
paragon (par'ə-gon', par'ə-gən), *n.*
 (She was a ~ of virtue and beauty.) (۲) ئەلماسىكى ناياب

(۲) جۆرە قەوارەبەكە چاپە
paragraph (par'ə-graf', par'ə-gräf'), *n.*

(۱) بەند، نووسىن
 (۲) نيشانەى بەندى تازە: (۳) ووتارىكى كورتى ئاو پۆژنامە يا گۇفارىك.
v.t.

(۱) لە بەندىك يا چەند بەندىكدا نووسىن.
 (۲) بەند بەند كەردن: بە بەند بەند پىنگەشتن.
v.t.

وتارى كورت نووسىن بۇ پۆژنامە.
paragrapher (par'ə-graf'ər, par'ə-gräf'ər), *n.*
 نووسەرى

ووتارى كورت (بەتەبەتەى بۇ سەروتارى پۆژنامە).
parakeet (par'ə-kēt'), *n.* Also **parrakeet**, **parroket**,
paroquet, **parroquet**,
paralax (par'ə-laks'), *n.*

جۆرە تورتەبەكە بچوگە.
 وادياربوونى گۇرانی جنى شتىك بە
 سەبىركردنى لە گۆشەبەكە جىاوازهو.
parallel (par'ə-lēl'), *adj.*

(۱) ھاورىك: بەرامبەر: (ھیل):
 (۲) چوونەك: وەك يەك: دەقاردەق وەك يەك.

n.
 (۱) ھىلى ھاورىك: شتى ھاورىك.
 (۲) ھارئا: ھارگىش: (~ kindness without)

(۲) لەبەكچوون: چوونەكى: ھارئاى: (۴) بەراوردكردن: بەراوردكارى:

(۵) ھىلى پانى (جورگرافيا): (۶) (pl.) دوو ھىلى ھاورىكى ستوونىيە بۇ
 تىببىنى (پەراپىزى چاپەمەنى).

(۱) ھاورىك كەردن: (۲) ھاورىكچوون: (The highway ~s the river.)

(۳) بەراوردكردن: پيشاندانى چوونەكى: (۴) ھارئاكەردن.

(۵) ھارتابوون: ھارگىش بوون: شان لە شان دان.

parallel bars,
parallelepiped (par'ə-lēl'ə-pī'pid, par'ə-lēl'ə-pī'pid),

n.
 ئاوژەى شەش گۆشەبە (ئەندازە): تەنكى شەش پووى لاتەرىيە.

(۱) ھاورىكى: بەرامبەرى (ھیل):
parallelism (par'ə-lēl'iz'm), *n.*

(۲) چوونەكى: ھارئاى: ھارگىش: وەك يەكى.

(۳) پىروباوونىكى فەلسەفەىيە كە دەلەيت: مەشكەلەش بە ھارئاى كاردەكەو

كاردەكەنە سەر يەكترى، بەلام بەشێوەبەكە ناپراستەوخۇ.

parallel of latitude,
parallelogram (par'ə-lēl'ə-gram'), *n.*

لاتەرىپ (ئەندازە).
paralogism (pə-ral'ə-jiz'm), *n.*

ھەلەى پىركەدەرەو لىكەنەرە:

ھەلەكارى لىكەنەرە: ئازىرىيىتى.

paralysis (pə-ral'ə-sis), *n.*

(۱) ئىفلىجى: ئىفلىج بوون: گۆجى:

ووشك بوون: سىر: شەپە: كەفتەكارى: (۲) پەكەوتن: لەكارەوتن.

paralytic (par'ə-lit'ik), *adj.*

(۱) ئىفلىجەكەر: وەك ئىفلىجى وایە:

گۆجەكەر: (۲) گۆج: ئىفلىج: كەفتەكار: پەكەوتە.

كەسبىكى ئىفلىج: گۆج: پەكەوتە: شەپە لىدراو.

n.
paralyze (par'ə-līz'), *v.t.*

(۱) ئىفلىج كەردن: گۆج كەردن:

كەفتەكاركەردن: شەپەلەلەيدان.

(۲) لەكارخەست: پەكخەست: ووشك كەردن: وەستاندن.

paramatta (par'ə-mat'ə), *n.*

قوماشەكى تەنكى نەرمى خورى و

لۆكە يا خورى و ئاورىشە.

paramedic (par'ə-med'ik), *n.*

پىرىنچى فرىاگوزارى (بەتەبەتەى)

كەسبەكە كە فرىاى نەخۆش بەكوئ بە ئوتومبىلى فرىاكەوتنى نەخۆشخانەو

لەكاتى ناكۆيدا: يارەدەدەرى پىزىشك.

paramedical (par'ə-med'i-k'l), *adj.*

ھى پىرىنچى فرىاگوزارى و

كارو پيشەيان: ھى پىرىنچى يا يارەدەدەرى پىزىشك.

parament (par'ə-mənt), *n.*

شتوومەكى پازنەرەوى نائىنى (بۆ-)

ھەلواسىن بە بەرگى قەشەى گەورەدا.

parameter (pə-ram'ə-tēr), *n.*

(۱) ژمارەى نەرخى گۇزاو (ژمارەو)

پۆيان: (۲) سنوور: پادە (۳) نيشانە: تەبەخۇ.

paramilitary (par'ə-mil'ə-ter'i), *adj.*

تەبەتەى بە ھىزى

نەمچە سوبايى (كە لەگەل سوپادا يا لەباتى سوپا كاردەكەن وە گەلىك جارىش

بە نەننى).

paramorphism (par'ə-môr'fiz'm), *n.*

گۇرانی كانزاىەك بەبى:

گۇرانی پىنگەھانى كىمىيائى كانزاكە.

paramount (par'ə-mount'), *adj.*

(۱) گرنگەرتن: بەزەرتن:

باشترین: زياتترین: ھەرە بەرز. (of ~ importance)

(۲) بەدەسەلاتترین: پە بەزەرتن: گەورەترین: مەزن: (a ~ leader)

n.
 بەدەسەلاتترین كەس: گەورەترین كەس: مەزترین كەس:

فەرمانەرەوى ھەرە گەورە

paramour (par'ə-moor'), *n.*

دۆست: يار: دلداز.

paranoia (par'ə-noi'ə), *n.*

(۱) نەخۆشەبەكە دەروونىيە پىزىيە

لە ھەست بە چەرساندەرە كەردن يا خۇ بە زل زانين.

(۲) زۆر بەگومان بوون لە خەك: ترسىكى ئىجگار زۆر: زراوچوون.

كەسبىكى ھەستەكەر بە چەرساندەرە

يا خۇ بە زل زان (نەخۆشە دەروونى): كەسبىكى زۆر بەگومان و بەترس لە خەك.

ھەستەكەر بە چەرساندەرە: خۇ بە زل زان: زۆر بەگومان و بەترس

adj.

(۱) ھى نەخۆشە ھەستەكەردن بە

paranoid (par'ə-noid'), *adj.*

چەرساندەرە يا خۇ بە زل زانين. (۲) زۆر بەگومان و بەترس لە خەك: زراوچوون.

paronymph

- n.** (۱) شېئىي ھەستەگەر بە چەوساندەرە: شېئىي خۇ بە زل زان.
(۲) كەسكىي زۆر بەگومان و بەترس لە خەلك.
paronymph (par'ə-nimf), **n.** (۱) برازا (۲) بەربووك.
parapet (par'ə-pit, par'ə-pet'), **n.** (۱) ديوار نا شوورەي سەنگەر.
سەنگەر (۲) شوورە يا ديوارى بالقون، سەربان، يا پرد نەردە.
paraph (par'əf), **n.** نەقش و نىگارنىكى بچووكى دواي نيمزايە بۆ.
پىنگرئەن لە ساخە.
paraphernalia (par'ə-tēr-nā'li-ə, par'ə-tā-nā'li-ə), **n.** (۱) شتوومەكى خۇ؛ جروجيازى خۇ؛ ووردەشتى خۇ.
pl. (۲) كەرەسە؛ نامير (۳) شتى جۇزاو جۇزا؛ ووردەشتى ھەمەجۆر.
(۴) جروجيازى نافەرەت خۇ؛ شتوومەكىگە كە نافەرەت خۇي خاوەنى بى.
paraphrase (par'ə-frāz'), **n.** (۱) بە ووشەي خۇ دەربىرىنى پارچە.
نووسراوىك يا ووتەي كەسكىي تر؛ بوونكرندەرەو كورتكرندەرەي نووسين و
بىرورىي كەسكىي تر بە ووشەي خۇ
(۲) ناقىكرندەرەي دەربىرىن و كورتكرندەرەي پارچە نووسراو و ووتەي
كەسكىي تر بە ووشەي خۇ لە قوتابخانەدا.
v.t. & v.i. دەربىرىن و بوونكرندەرەو كورتكرندەرەي پارچەيەك نووسراو يا
ووتەي كەسكىي تر بە ووشەي خۇ.
paraphrastic (par'ə-fras'tik), **adj.** بوونكرندەرەي.
لىكدانەرەي.
paraplegia (par'ə-plē'ji-ə), **n.** ئىسكەنەرە؛ گىزى؛
ئىفلىجى بەشى خوارووي لەش.
paraplegic (par'ə-plej'ik, par'ə-plē'jik), **adj.** گىزى؛ ئىفلىجى.
تووشى ئىسكەنەرە بوو؛ بەشى خوارووي لەشى ئىفلىجە.
n. كەسكىك بەشى خوارووي لەشى ئىفلىجى بىت؛ ئىفلىجى؛
كەسكىكى گىزى يا تووشى ئىسكەنەرە بوو.
parapsychology (par'ə-si-kol'ə-jī), **n.** پاراسايكولوژى
لقىكە لە زانستى دەروونناسى كە لە ديارەي لە سروشت بەدەر دەكوئىتەرە
وەك دال خەبەردان بە پرودانىك يا دورەسووسە... ھتە.
paraquet (par'ə-ket'), **n.** = parakeet.
paraselenc (par'ə-si-lē'ni), **n.** پۇشانايەيكى مانگ ناسايىيە
بەسەر خەمانەي مانگەرە وە پىشى دەورتى؛ "مانگە درۆزە".
parasite (par'ə-sit'), **n.** (۱) مشەخۆر؛ مەتەخۆر؛ ھەوانتەخۆر؛ لاخۆر؛
لاورگە؛ لاكوت؛ مووشەك. (۲) خۆرە؛ زىندەمەري مشەخۆر؛ پووەك يا گياندارى
مشەخۆر
parasitic (par'ə-sit'ik), **adj.** (۱) مشەخۆر؛ لاورگە.
(۲) لە زىندەمەري مشەخۆرەو تووش دەبن (نەخۆشى).
-parasitical (adj.); parasitically (adv.).
parasiticide (par'ə-sit'ə-sid'), **adj.** قەلاچۆكەري زىندەمەري
مشەخۆر؛ ھەوانەري بوونەمەري لاورگە
n. دەرماسى قەلاچۆكرەن يا لەناوېردەن زىندەمەري مشەخۆر.
parasitism (par'ə-sit'iz'm), **n.** (۱) مشەخۆرى؛ لاوړگى.
(۲) نەخۆشى لە مشەخۆرەو تووش بوو (وەك نەخۆشى پىست).
parasitize (par'ə-si-tiz'), **v.t.** مشەخۆرى كردن؛ لاوړگى كردن.
parasitology (par'ə-si-tol'ə-jī), **n.** زانستى مشەخۆرى.
parasol (par'ə-sôl', par'ə-sol'), **n.** چەترى خۆرەتاوى ژانە.
parataxis (par'ə-tak'sis), **n.** زنجەرەيەك پستەي لىكدراو بە يەرگول؛
لىكدانى جەند پستەيەك بە يەرگول (وەك نەم سىن پستەيە):
(*I came, I saw, I conquered.*)
parathyroid gland, يەكېكە لەر جوار لوو ھىلگەريەي تەنىشت
لووى "سايىزىد" لەژىر ملدا.
paratrooper (par'ə-trōp'ēr), **n.** سەربازى پەرەشووت؛
پەرەشووتەوان
paratroops (par'ə-trōōps'), **n.pl.** ھىزى سەربازى پەرەشووت؛
پەرەشووتەوانان

parenteral

- paratyphoid fever,** جۆرنەكە لە گرانتە (كەمىك سووكتەرە).
paravanc (par'ə-vān'), **n.** مەكىنەي پامائىنى مینەي دەريايى.
par avion, بە پوشتەي ھەوايى؛ بە فېزكە
parboil (pär'boil'), **v.t.** (۱) نىوەكول كردن (برنج؛ گوشت).
(۲) زۆر گەرمابوون؛ گەرماكردن و بىن نىسراحتە كردن
parbuckle (pär'buk'ul), **n.** گورىسى جوت قوئە (بۆ بەرزكرندەرەي)
بەرميل و شتى ترى لوولەكى.
v.t. ھەلېرىن بە گورىسى جوت قوئە (بەرميل و شتى ترى لوولەكى).
parcel (pär's'l), **n.** (۱) پراساكە؛ بەستەك؛ گورزە؛ پاكتە
(۲) دەستە؛ تاقم (*a ~ of fools*). (۳) پەلەزەوي (بەتاييەتەي كە بەشىكى
دابەشكار بىن لە پارچەيەك زەوي گەرە): (*a ~ of land*).
(۴) بەش؛ بەشىكى گرنكو جيانەبوووە: (*part and ~*).
(۱) (*~ out*). بەش بەش كردن (زەوي):
(*to ~ out a piece of property or an estate*)
(۲) كردن بە پراساكە؛ بەستەك كردن؛ پىچانەرە وەك پراساكە.
(۳) گونبە پىچان لە گورىس يا پەتەرە (كەشتووانى).
adj. & adv. نىمچەي؛ بەشى؛ كەرتى؛ نەختىك؛ تا پادەيەك
parcel post, پوشتەي بەستەكو پراساكە؛
پوشتەخانەي بەستەكو پراساكە.
parcenary (pär'sə-ner'i), **n.** برايەشى مېراتى؛
ھاويەشى مېراتى.
parcener (pär'sə-nēr), **n.** برايەشى مېراتى؛ ھاويەشى مېراتى.
parch (pärch), **v.t.** (۱) بىزانەن (فوك، گەنەشامى... ھتە).
(۲) ووشك كردنەرە؛ ھەلقراچاندن لە تىنوئىتيدا. (۳) تىنووكردن.
(۴) ھەلقراچاندن بە سەرما
v.t. (۱) زۆر ووشكبوونەرە؛ ھەلقراچان (لېو، زەوي). (۲) زۆر تىنووبوون.
parchment (pärch'mənt), **n.** (۱) پىستەي مېرو بۆن كە شتى
لەسەر دەنووسى. (۲) بەلگەنامەي لەسەر پىستەي وەھا نووسراو
(۳) جۆرە كاغەزەكە لەم پىستەيە دەچى.
pard (pärd), **n.** [Archaic or Poetic], وێز؛ پلنگ.
pard (pärd), **n.** [Slang], ھاوې؛ دۆست؛ ھاوبەش.
pardon (pär'd'n), **v.t.** (۱) بەخشىنى تاوانكار بە ھەرماني دادگا يا
مېرى. (۲) ئى خوش بوون؛ لىبووردن؛ بەخشىن؛ گەردن نازادكرەن؛ چاوى ئى پۇشى.
(۱) (بەخشىنى تاوانكار بە ھەرماني دادگا يا مېرى؛ بەخشىران.
(ب) ھەرماني ئەم بەخشىنە. (۲) بەخشىن لە گوناھ (ئايىنى كاسۆلىكى).
(۳) لىبووردن؛ ئى خوش بوون؛ چاوى ئى پۇشى
I beg your pardon. (۱) بىمبوره؛ بىبوره
(۲) بەنى؟ گويم ئى نەبوو چىت ووت تكايە دووبارەي كەرەو.
(۱) بىبوره. (۲) بەنى؟
pardonable (pär'd'n-ə-b'l), **adj.** دەبەخشىرئ؛ دەبوورئ؛
چاوى ئى دەپۇشئ.
pardoner (pär'd'n-ēr), **n.** (۱) كەشيشىك بوو لە سەدەمكاني
ناوەرەستدا لەلايەن پاپاوە دەسەلاتى پىن دراوو كە بەلگەنامەي لە گوناھ
خوش بوون بە خەلك بفروشى. (۲) بەخشندەرە.
pare (pär), **v.t.** (۱) تاشين و پىكوپىنك كردن؛ داتاشين.
(۲) پاكرەن (ميوە)؛ توكىل لىكرندەرە.
(۳) (*~ away; ~ down*). بەرەبەرە كەمكرندەرە (خەرجى)؛ داتاشين
paregoric (par'ə-gôr'ik, par'ə-gor'ik), **adj.** نازاركوژ
دەرماني نازاركوژى بەنگاوى
parent (pär'ənt), **n.** (۱) باوك؛ دايك. (۲) باور باپير
(۳) سەرچاوە؛ بنچينە؛ بناغە (۴) گياندار يا پووەكى دايكە.
parentage (pär'ənt-ij), **n.** (۱) بنەجە؛ رەگەز. (۲) باوك و دايكىنى.
parental (pə-ren't'l), **adj.** دايك و باوكى؛ ھى باوك و دايك
لە دەرمەوي پىخولە
parenteral (par-en'tēr-əl), **adj.** لەرئى دەم و گەدەر كىپالەرە نىيە؛ بەلگو لەرئى بۆرى خوئىن يا ماسولكەرەبە

parenthesis

- روك دهرمان يا خوراكي نه خوش.
- parenthesis** (pə-ren'thə-sis), *n.* (۱) ووشه يا ووتی نیوان دوو. (۲) ووشه يا ووشه ناوخن (۳) (pl.)، كهوانه (ريزمان)؛ دوو كهوانه (۴) پوودانی بې پهيوهندی به باسوه؛ بهسرهاتی له لاه.
- parenthesize** (pə-ren'thə-sīz'), *v.t.* خسته نیوان دوو كهوانه يا یرگولهوه
- parenthetical** (par'ən-thet'i-k'l), *adj.* (۱) ناوختی (ريزمان)؛ كهوانه بې (۲) تايهتی به پستی ناوختی: (a ~ statement).
- parenthetically** (*adv.*).
- parenthood** (pār'ənt-hood'), *n.* باوكو دايكي؛ باوكو دايكتی.
- paresis** (pə-rē'sis, par'ə-sis), *n.* (۱) نیمچه بفلجی؛ نیمچه گوجی: (۲) general paresis.
- paresthesia, paraesthesia** (par'ēs-thē'zha, par'ēs-thē'zhi-ə), *n.* تیکجونی هستی پیستو ههمیشه کزانوهو خورانو میووله کردن
- paresthetic** (*adj.*).
- paretic** (pə-ret'ik, pə-rē'tik), *adj. & n.* نیمچه بفلجی؛ نه خوشی "پاریس" ی هیه.
- par excellence** (pār ek'sə-lāns'), [Fr.], *adj.* باشرین؛ نایاترین؛ بې هاوتا؛ زورباش.
- parfait** (pār-fā'), *n.* جوزه شیرینی هکه.
- parget** (pār'jit), *v.t.* کهچکاری کړن.
- (۱) کهچ (۲) کهچکاری؛ نهکش و نیگاری کهچ به دیوارهوه.
- parhelic circle**, *n.* نهلقی جورناسا خرمانه یکه یا نهلقه یکه پوشته.
- له ناستی ناسو (پیشی دهوتری: "parhelic ring") .
- parhelion** (pār-hē'li-on, pār-hē'lyon), *n.* خوزه درونه.
- پوشتای هکه هندی جار لسه نهلقی خرمانه ی خور ده پینری.
- pariah** (pə-rī'ə, par'i-ə, pā'ri-ə), *n.* (۱) نه دما چینیکی زور.
- نزمی هیندستان و زورما. (۲) کهسینکی تهره کراو یا دهر کراو له کومه؛ کهسینکی خو نیوه دورگراو؛ کهسینکی داپراو له کومه.
- paries** (pār'i-ēz'), *n.* دیواری نه دما یکه یا شانه یکه بوش.
- parietal** (pə-rī'ə-t'l), *adj.* (۱) [Rare] تايهتی به ژبانی دانسگا.
- (۲) هی دیواری نه دما بوش (۳) هی نیسقاتی سبرو لای کاسی سر (۴) بهستراوه به دیواری منداندهوه (پروککاسی).
- parietal lobe**, *n.* نیسقاتی سبرو لای دیواری کاسی سر.
- pari-mutuel** (par'i-mū'chōō-əl), *n.* (۱) هارگروکاری جوزه.
- گرومکی غارغارینه که براوه کان به گوزیره نه مه پاره براوه که بهش دهکن به پزی نهو پاره یی گروویان له سر کردوه پاش مز سندن.
- (۲) مه کینه نه جوزه گرووه.
- paring** (pār'ing), *n.* (۱) تاشین؛ داتاشین؛ پاکردن؛ رین (دارتاشی)؛ توکل کردن (۲) تالاش؛ توکل: (5 - nail) .
- (۱) وهکو یکه: [L.]. **pari passu** (par'i pas'ū, pār'i pas'ōō), *[L.]* شان به شانی یکه؛ به همان خیرایی: (to proceed) .
- (۲) پیکهوه له همان کاتدا؛ له همان کاتدا.
- Paris green**, *n.* توژکی زهرینی سوزه بوجانوهه کوشتن و بویه به کارده مینری.
- (۱) قهقه نشینی نیگلته ره ناوچه یکه نیگلیزی.
- به قهقه سپرندراوه به پزی دابه شکردنی کلنیه یی هوه.
- (۲) ناوچه یکه نیگلته ره فرماندهوایی ناوخته
- (۳) (l) قهقه نشینی؛ کهرک یا ناوچه ی به قهقه سپرندراو
- (ب) نه دما مان کلنیه ی ناوچه یکه وهما
- go on the parish, *phr.* یارمه تی پاره وهرگرتن له کلنیه ی ناوچه (به تايهتی له نیگلته ره)
- parishioner** (pə-rish'ən-ēr), *n.* نه دما کلنیه.
- Parisian** (pə-riz'hən), *adj. & n.* پارسی؛ نیشتنی شاری پاریس.

parochialism

- (۱) پهکسانی؛ هارتایی؛ هارسهنگی؛ وهک یکه.
- (۲) له پهکچوون؛ چوونیکه. (۳) هارنرخیی پاره ی وولتان.
- parity** (par'ə-ti), *n.* (۱) مندانوون؛ بوون به دایک؛ مندان هیئانه دنیاوه.
- (۲) سرجمی مندانانی ناغره تیک.
- park** (pärk), *n.* (۱) سهیرانگا؛ باخچه ی گشتی؛ باخی میلی؛ میزگوزار.
- (۲) یاریگای بیسبول. (هرهوا "ball park" یا "baseball park")
- (۳) مزلگی فوتومیل (۴) مزلگی فوتومیل و کهرسه و تفاق سوا
- (۱) پارگرتی فوتومیل له مزلگه؛ وهستانی فوتومیل له شوینیکدا.
- (۲) کوزکندنوهی کهرسه و تفاق سوا و پیزکردنیان له مزلگه یه کدا
- (۳) [Slang], دانان یا به چینیشتن له شوینیکدا بؤ ماوه یهک.
- v.t.* فوتومیل پارگرتن له مزلگی یا شوینیک ترو.
- parking lot**, *n.* مزلگی فوتومیل؛ گوزه پانی پارگرتی فوتومیل.
- parking meter**, *n.* مه کینه ی کات پارگرتی ماره ی وهستانی فوتومیل
- (له سر شوسته به قهرای شه قاموه یا له مزلگه داندراوه و پاره ی تن دخری بؤ هقی وهستانی فوتومیل).
- parking ticket**, *n.* تکتی فوتومیل وهستان؛ سزایهکی پاره ی پولیس
- دهیدات به خاوهی نهو فوتومیلگی که له شونی قهدهغه دهیوه ستین یا له کاتی خوی زیاتر دهیوه ستین.
- Parkinson's disease**, *n.* نه خوشی لریزگی (به تايهتی دهست و سر
- لریزین)؛ نه خوشی گوجی و لریزگی.
- parkway** (pärk'wā'), *n.* پریگومبانیکی پانی قهراغ رازاوه یه به داروده خت.
- (۱) گفتوگوا؛ ووتوژا؛ پوژا.
- (۲) شویان زمان (له نووسین یا دووادا): (newspaper ~)
- (۱) گروم کردن.
- (۲) به کارهستانی سهرمایه یکه به لپهاتروانه.
- parley** (pär'li), *v.i.* گفتوگوزکدن (به تايهتی له گهل دورمندا)؛ کوزگرتن له گهل دورمندا.
- n.* گفتوگوی نیوان دوو سوا ی دورمندا؛ پوژیزکردن یا کوزی نیوان دوو سوا ی دورمندا به یکه.
- (۱) پهرلمان؛ نهجووه منی نوینرهانی کهل. (۲) [P-], پهرلمانی نیگلیزی.
- (۳) پهکیک له دانگا برزمه کانی قهره نسا له پیش شوژی ۱۷۸۹ دا.
- (۱) [P-], **parliamentarian** (pär'la-men-tār'i-on), *n.* لایهنگری پهرلمان دژی (چارلسی یکه) له شهری ناوختی نیگلته ره که پریان دهوتری: "سرخر" (۲) پهرلماننار؛ کهسینکی شارمزاو لپهاترو له پهرموی چهنوچونی پهرلمانید. (۳) نه دما ی پهرلمان.
- parliamentary** (par'la-men'tə-ri), *adj.* پهرلمانی: (۱) وهک؛ پهرلمان؛ تايهتی به پهرلمان. (ب) پهرلمان قهرمانی له سر داوه.
- (ج) به پهرموی پهرلمان. (د) پزیمی پهرلمانی یه.
- (۱) (l) دیوه خان؛ ژووری میوان.
- (ب) ژووری دانیشتن. (۲) سالونی میوانخانه.
- (۳) دهزگای بازوگانی؛ دوکان: (an ice-cream ~ ; a beauty ~) .
- parlor car**, *n.* فارگونی هفتانزی شه منده فیر.
- parlormaid** (pär'lär-mād'), *n.* کارمکری ژووری میوان.
- (۱) ترسانک؛ سامناک.
- (۲) ژوزان؛ زیهرک.
- adv.* [Archaic], نیجگار ژوزا؛ ژوز.
- Parmesan cheese**, *n.* پنیریکي ووشکه رهنده دهکرت و دهکرتی به سر.
- هندنخ خورده منیدا.
- (۱) هی کهرکیک یا ناوچه یکه کلنیه یی؛ تايهتی به کلنیه یا کلنیه یکه؛ ثانی: (a ~ school)
- (۲) تمسک (بیروپا)؛ تمسکین: (a ~ point of view, mentality, etc.) .
- parochialism** (pə-rō'ki-əl-iz'm), *n.* تمسکی بیروپا؛ تمسکینی؛ یرکندنوه له گوزه یهکی ناوچه یی هوه نهک فراوان و گشتی.

parochial school

parochial school, قوتابخانه‌ی کلیسه: قوتابخانه‌یه که کلیسه بپروموی ده‌بات و پشتگیری دارایی ده‌کات.

parodist (par'ə-dist), n. نووسری لاساییکه‌روم (ووشی داهاتوو بیینه)

parody (par'ə-di), n. (۱) لاسایی ویزه‌ویی و موسیقای: نووسراویک یا پارچه موسیقیه که لاسایی نووسراویک یا پارچه موسیقیه‌کی تر ده‌کاتره بۆ لاقرتی. (۲) لاسایی‌کردنه‌ویه‌کی هیچ‌روپوچ و بن مانا.

لاسایی کردنه‌وی نووسریک، هه‌لبه‌ستیک، یا پارچه‌یه‌ک موسیقا... هتد: v.t. (to ~ an author, a poem, etc.)

parol (par'əl), n. ووتار: ووته به‌ده‌ی: ووتارو

parole (pə-rōl'), n. (۱) په‌یمان: به‌تایبه‌تی دیلی جه‌نگ که به‌ردرا ئیت وازده‌هئینی و شهر ناکاتره.

(۲) به‌ردانی به‌ندیک له به‌ندیکه پینش ته‌واوبوونی سزاکه‌ی له‌بهر ره‌فتار چاکو و په‌یمان‌دانی به به‌رده‌وام بوونی نهم ره‌فتار: به‌ردانی به‌ندیک به به‌مرجی خراپه نه‌کردن: (to be on ~; to break one's ~) (۳) ماوه‌ی نهم به‌ردانه: (۴) ووشی نه‌پینی (سويا).

به‌ردان له به‌ندیکه پینش ته‌واوبوونی سزا له‌بهر ره‌فتار چاکو و به به‌مرجی خراپه نه‌کردن

on parole, نازادکراوه له به‌ندیکه پینش ته‌واوبوونی سزاکه‌ی له‌بهر ره‌وشت باشی و به به‌مرجی خراپه نه‌کردن.

parolee (pə-rōl'ē), n. به‌ندیکی نازادکراو پینش ته‌واوبوونی سزاکه‌ی له‌بهر ره‌فتار چاکو و به به‌مرجی خراپه نه‌کردن.

paronomasia (par'ə-nō-mā'zhə, par'ə-nō-mā'hi-ə), n. (۱) pun (۲) ووته‌ی به تونیکل به‌کاره‌ئنان.

paronym (par'ə-nim), n. (۱) ووشی هاوده‌نگو هاوسه‌رچاوه (۲) ووشی له زمانی بیگانه‌وه وهرگیراو.

paronymous (pə-rən'ə-məs), adj. (۱) هاوسه‌رچاوه (ووشه) (۲) هاوده‌نگ، به‌لام مانا و حو‌نجه و سه‌رچاوه جیاوا‌ن (ووشه):

(e.g. pair, pare, pear)

paroquet (par'ə-ket'), n. = parakeet.

parotid (pə-rōt'id), adj. تایبه‌تی به لوی بڼ گوی

n. = paratoid gland. لوی بڼ گوی

parotid gland, مله‌خړی

parotitis (par'ə-ti'tis), n. پاشگریکه به‌مانای: مندالیبون: بون: هینانه دنیاوه.

-parous (pēr'as), (۱) له‌بهر سرن له‌هئانه‌وه‌ی نه‌خو‌شی: ناوبه‌ناو لی پیس کردنی نه‌خو‌شی: (۲) پینکهن، توپه‌بوون، یا هه‌لچوونیکی تاوتاوو خو‌بو نگه‌بان: فن: حال لی هاتن.

paroxysm (par'ək-siz'm), n. ووشه‌یه که برگه‌ی پینش دوامه‌مینی بگیری (ریزمان).

paroxytone (par-ok'sə-tōn'), n. (۱) زهمینه‌ی نه‌می یه‌که‌می شانو‌یه که له‌بهرده‌می شانو‌یه هه‌تا ژیر بالکونه‌کان.

(۲) ته‌خته‌داری نه‌قش و نیگارای جوا‌و‌جوری پارچه که زهمینه‌یه‌کی پین داده‌پو‌شری: (ب) زهمینه‌ی داپو‌شراو به‌م جوره ته‌خته‌دارانه.

v.t. داپو‌شینی زهمینه‌ی ژور به ته‌خته‌داری نه‌قش و نیگارای پارچه پارچه. به‌شی ژیر بالکونی شانو.

parquet circle, ته‌خته‌داری نه‌قش و نیگارای جوا‌و‌جوری

parquetry (pär'kit-ri), n. پارچه پارچه که زهمینه‌ی ژوری پین داده‌پو‌شری

parrakeet (par'ə-kēt'), n. = parakeet.

parricide (par'ə-sid'), n. (۱) باوک یا دایکی خو‌کوژ: باوک و دایکی خو‌کوژ. (۲) باوک یا دایکی خو‌کوشت: باوک و دایکی خو‌کوشت.

-parricidal (adj.).

parroket, parroquet (par'ə-ket'), n. = parakeet.

parrot (par'ət), n. (۱) تووتی

part

(۲) که‌سێکه که وه‌ک تووتی لاسایی قسه و کرده‌وی خه‌ک ده‌کاتره. لاسایی کردنه‌وی قسه و کرده‌وی خه‌ک وه‌ک تووتی.

parrot fever, = psittacosis. جوزه ماسی‌یه‌که ره‌نگا‌وپه‌نگی‌یه‌که‌ی و کاژیری له تووتی

parrot fish, به‌چن.

parry (par'i), v.t. (۱) خو‌لی پاراستن (مسته‌کونه، لیدان): له خو‌لادان: خو‌لی لادان: خو‌لی پرکارکردن.

(۲) وه‌لام به‌ده‌سته‌وه نه‌دان: خو‌ به‌ده‌سته‌وه نه‌دان. له خو‌لادان: خو‌لی پاراستن.

(۱) له خو‌لادانی هیزش (شیربازی): خو‌پاراستن. (۲) وه‌لام به‌ده‌سته‌وه نه‌دان: وه‌لامی به پینچ‌وپه‌نا.

parse (pär's), v.t. (to ~ a sentence) شیکردنه‌وی رسته (ریزمان): شیکردنه‌وی رسته

parsimonious (pär'sə-mō'ni-as), adj. ره‌زیل: پیسه‌که: پاره‌پیس: پرمزلی: پیسه‌کی: پاره‌پیس.

parsimony (pär'sə-mō'ni), n. مە‌عه‌ده‌نووس.

parsley (pär'sli), n. گیزه‌ری سپی.

parsnip (pär'snip), n. قه‌شه: که‌شیش.

parson (pär's'n), n. (۱) مالی قه‌شه (که نه‌ندامانی کلیسه‌کی پی‌ی ده‌بخشن): (۲) موچه و ره‌وی وزاری به قه‌شه به‌خشاو (له‌لایه‌ن نه‌ندامانی کلیسه‌که‌یه‌ره).

parsonage (pär's'n-ij), n. (۱) (ب) پارچه (مه‌کینه، نامیر). (ج) له‌ت: که‌رت: پارچه‌ی لی‌کراوه.

(د) هه‌ند: بر: (He lost ~ of his fortune.) (ه) به‌ش: (Which ~ of the book did you like best?) (و) نه‌دام (له‌ش)

(۲) به‌رکه‌وت: به‌ش: (۱) نه‌رکی سه‌رشان: به‌شی خو‌ (کان): (We do our ~.) (ب) (pl.) توانا: لی‌ها‌توویی: (a man of ~s.)

(ج) پو‌لی که‌سێکی ناو شانو‌نامه: (He played the ~ of a prince.) (د) ووتنه و کرداری که‌سێکی ناو شانو‌نامه‌یه‌ک.

(۲) (pl.) ناوچه: (He left these ~s.) (۴) لا (سه‌وداگه‌ری، په‌یمان، ریکه‌وتن، نا‌کو‌کی).

(۵) خه‌تی سه‌رداه‌ئنان.

(۱) به‌شکردن: به‌ش به‌ش کردن: پارچه پارچه کردن

(۲) سه‌رداه‌ئنان به دوو دیودا تا خه‌تی تن بگو‌ی: (He ~s his hair.)

(۳) له‌یه‌ک جیا‌کردنه‌وه: جیا‌کردنه‌وه: له‌یه‌ک داپیرین.

(۴) له‌یه‌ک جیا‌کردنه‌وه له‌میشکا: (۵) له‌یه‌ک جیا‌کردنه‌وه‌ی دوو ماده‌ه (کیمیای [Archaic]) دابه‌شکردن: به‌سه‌ردا به‌شکردن.

(۱) له‌یه‌ک جیا‌بوونه‌وه: (۲) بوون به‌چه‌ند به‌شیکه‌وه یا لقی‌که‌وه.

(۳) په‌یوه‌ندی له‌گه‌ل برین: جیا‌بوونه‌وه (براده‌ریتی):

(The friends ~ed in unger.) (۴) پو‌یشتن: به‌چینه‌پینشتنی شو‌نیک: جمان.

(۵) مردن: کو‌چی دوا‌یی کردن.

به‌شینک: (to own ~ interest in a company) .

ad. تا‌پاده‌یه‌ک له هه‌ندئ پوره‌وه: له لایه‌که‌وه.

له‌لایه‌ن منه‌وه: به‌لای منه‌وه.

for my part, به‌زوری: به‌شی زوری.

for the most part, تا‌پاده‌یه‌ک: له لایه‌که‌وه: له پو‌ویه‌که‌وه.

in part, به‌شینکی گرتنه: له به‌شینکی پی‌نو‌ست و جیا‌به‌بووه‌یه.

part and parcel, (۱) هه‌ریکه به لایه‌کا پو‌یشتن.

part company, (۲) له‌یه‌ک جیا‌بوونه‌وه (براده‌ریتی): په‌یوه‌ندی چیراندن: له‌یه‌ک داپیران.

(۳) پا له‌گه‌ل نه‌بوون: پا جیا‌بوون له:

(On that question I'm afraid I must part company with

partition

(a dust ~ ; not a ~ of truth)

- (۷) بهند (نوسراو، ووتار).
 (۸) نامراز (وهك: نامرازی په یوه نډی و شوناسی ... هتد) (پژمان)
 (۹) ووردیله (فیزیا): ده نكوله. (۵) پارچه نانې پیژزکراو (کلیسه).
parti-colored (pär'ti-kul'ẽrd), *adj.* (۱) پهنگاوپهنگ
 (۲) جوداو جود: همه چه شته.
particular (për-tik'yoo-lër, pär-tik'yoo-lër), *adj.* (۱) هی
 تاییه تی: تاییه تی به کسینک، بارنک، یا شتیك:
 (a ~ person, case, situation, thing, etc.)
 (۲) تاییه تی: (Why did she choose this ~ hat?)
 (۳) شایانی باس: گرنگ: تاییه تی: (I had no ~ reason for going.)
 (۴) وورد: په ووردی: (a full and ~ account of the incident)
 (۵) به قیزو بیژ: به هیج رازی نه بوو: تریوش: همووشتیکی لا گرنگ:
 (She's too ~ about what she wears.)
 (۱) کسینک، شتیك، یا بارنکی تاییه تی: شتیکی جیاوان
 (۲) تاکه شتیك: تیپینک: دانه په کی ناسره کی: خال.
 go into particulars, in particular, په ووردی باسکردن: به دوو ووردی ټی دووان.
particularism (për-tik'yoo-lër-iz'm), *n.* (۱) بیرویه کی
 نایدی په که ده لیت: تهنا کسانې تاییه تی ده چنه به هشت: تاییناسی)
 (۲) خو ترخانکردن بؤ حیزیک، بیرویه کی، نه ته وهیک، یا کارنکی تاییه تی.
 (۳) سره یوځی ناوځی نه ته وه ناوځی وولاتیک بهی گوندان به چاکه کی
 له وانی تر: خودمختاری: ناوځه گرنتی.
particularity (për-tik'yoo-lar'ẽ-ti, pär-tik'yoo-lar'ẽ-ti)
 (۱) تاییه تی بهی: (۲) زور به تنگ همووشتیکی هاتن نه گمرچی ووردیش *n.*
 بې: زور گوندان به شتی وورد.
 (۲) به قیزو بیژ: به په پله پیکه خو ته کاندن: تریوشی.
 (۴) شتیکی تاییه تی: (۱) تاییه خوځیک.
 (ب) شتیکی ووردو ناگرنگ: تاکه شتیکی ناگرنگ: خال.
particularize (për-tik'yoo-lër-iz', pär-tik'yoo-lër-iz'), *v.t.*
 تاییه تی کردن: په یک به یک ناوځیان یا باسکردن: به تاییه تی و ووردی
 باسکردن نه که گشتی.
-particularization (*n.*).
particularly (për-tik'yoo-lër-li, pär-tik'yoo-lër-li), *adv.*
 (۱) به تاییه تی: (۲) په یک به یک: په ووردی: به دوو ووردی
parting (pär'ting), *adj.* (۱) جیاکه روه: (۲) پوشتو.
 (۲) مردو: له مردن دایه.
 (۴) له کاتی پوشتندا ووتراو یا کراو: (a ~ comment)
 (۱) جیاپو نه وه: له یک جیاپو نه وه: بهش بوون.
 (۲) شونې له یک جیاپو نه وه: دوو یان.
 (۳) جیاکه روه: شتی له یک جیاکه روه: (۴) ختی سره داهینان
 (۵) پوشتن: خواخاږی: (۶) مردن: کوچی دایه.
partisan, partizan (pär'ta-z'n), *n.* (۱) حیزبچی: لایهنگر
 حیزبی: لایهنگری به تین و کوثرانه. (۲) خه باتکری چه کدار (به تاییه تی له
 ناو جمرگی خاکی دوژمندا): پشمهرگه: پارتیزان.
adj. (۱) تاییه تی به حیزبیک: سر به حیزب یا کوثرانک: لایهنگری کوثرانه:
 (~ politics)
 (۲) پشمهرگی: هی خه باتکری چه کدار: پارتیزانی:
 (~ fighting, warfare, operations, etc.)
partisanship (pär'ta-z'n-ship), *n.* (۱) لایهنگری: حیزبچی:
 حیزبیتي. (۲) لایهنگری کوثرانه.
partite (pär'tit), *adj.* (۱) (tripartite) بهش: بهشکراو: بهش:
partition (pär-tish'ẽn, pẽr-tish'ẽn), *n.* (۱) بهش بهش کردن:
 بهشکردن: جیاکه روه: (۲) تیغه دیوار: تیغه: دیوار: په رده
 (۲) بهش: پارچه: له: خانه.

partake

(you.)

- part from**, له جیپیشتن (شون): پوشتن.
part with, ده ست ټی هه گرتن:
 (He doesn't like to part with his money.)
play a part, (۱) به درې شتیك کردن بؤ خه له تاندن:
 به نایکانو هه به پوالت کرده و کردن. (۲) بهشداربوون.
take part in, تندا بهشداربوون: تندا هاو بهش بوون.
partake (pär-tāk'), *v.i.* (۱) بیدا بهشداربوون.
 (۲) هاوخواشی کردن: ناخواوردن له گه: بهشی خو بردن.
v.t. [Rare], تندا بهشداربوون: هاو بهش بوون.
-partaker (*n.*).
partake of, (۱) هاوخواشی کردن: بهشداري کردن له ژمنیک خواردن:
 (to partake of a meal with one's friends)
 ب: بردن: بهشی خو بردن: هه نیک بردن.
 (۲) هاو سروشت بوون: لیچوون: لیکن.
parterre (pär-tär'), *n.* (۱) ناخیکي گولی پاره ودارو به نه اندازه کراو:
 parquet circle (۲) گونستانیکي نه خشدار (۳)
parthenocarp (pär'thẽ-nõ-kar'pi), *n.* بهرگرتن بې چاکردن
 یا حیوت گرتن
parthenogenesis (pär'thẽ-nõ-jẽn'ẽ-sis), *n.* زاینی بې حیوت
 بوون یا په رین: زاینی کچی: زاینی بیچو له هیلگی به پیت نه کراوه (وهک له
 هه نډی جانوهرو قهرده)
-parthenogenetic (*adj.*).
Parthenon (pär'thẽ-non', pär'thẽ-nõn), *n.* بهرستگای
 بانوخوا: "نسینا" له شاری "نسینا" ی پایتهختی یونان.
Parthenos (pär'thẽ-nos'), *n.* کچی کون نه کراو: تاییه خوځیکي
 گه لیک له بانوخواکانی کونی یونان به تاییه تی "نسینا".
partial (pär'shẽl), *adj.* (۱) لایهنگر: سر به لایه: خاترگر: لاکر.
 (۲) دناو: کهرتی: نهختی: نیمچه: (a ~ success, eclipse, etc.)
partial to, لایهنگرتن: خوشتیستن: به دل بوون: لایهنگر به.
partial fraction, کهرتی کیرت: کهرتی کهرتی.
partiality (pär'shi-al'ẽ-ti, pär-shal'ẽ-ti), *n.* (۱) لایهنگری:
 به لایه کدا داتاشین: خاتری لایه ک گرتن.
 (۲) خه لیکرکدن: ویستن: به دل بوون: (a ~ for pretty girls)
partially (pär'shẽl-i), *adv.* (۱) به لایهنگرانه: به خاترگرتن لایه ک:
 به داتاشیر به لایه کدا: (۲) تاراده په ک: نهختیک: له پوځیکه وه: له لایه کوه.
partible (pär'tẽ-b'l), *adj.* بهش دهرکیت: جیاکه رته وه
participant (pär-tis'ẽ-põt, pẽr-tis'ẽ-põt), *n.* بهشداربوو:
 بهشدار: هاو بهش: بهشداري کارنک
adj. بهشداربوو: بهشدار: هاو بهشیکر
participate (pär-tis'ẽ-põt', pẽr-tis'ẽ-põt'), *v.i.* بهشداربوون
 له کارنکدا: هاو بهشی کردن: (to ~ in an activity, contest, etc.)
v.t. [Rare], بهشداري کردن: بهشداربوون.
-participation (*n.*): **participator** (*n.*).
participation (pär-tis'ẽ-põt'shẽn, pẽr-tis'ẽ-põt'shẽn), *n.*
 بهشداري: کان: بهشداربوون: هاو بهش بوون
participial (pär'tẽ-sip'i-ẽl, pär'tẽ-sip'yẽl), *adj.* تاییه تی به
 "participle"
 (۱) ورشبه که له کرداروه وهرگیراوه وهک ناو یا ناوځناو له پستدا
 به کاردهینری (پژمان)
participle (pär'tẽ-sip'i-l), *n.* ناوځناو کرداری: ورشبه که له
 کرداروه وهرگیراوه وهک ناوځناو به کاردهینری وه تاییه خو کردارو
 ناوځناویشی هیه (پژمان)
 ("Going" and "gone" are the present and past ~s of "go".)
particle (pär'ti-k'l), *n.* (۱) گمر: تو: نهختان.

partitive

(۴) دایه‌شکر دنی خانوبه‌ره یا ژموی و زارو تا پۆکر دنی هەر بەشی لەسەر یەکیەک.
(۵) دایه‌شکر دنی (ژماره و پێوان).

(۱) بەش بەش کردن: دایه‌شکر دنی: (to ~ a country).
(۲) بە تێغەریوار یا بەرە جیاکردنەوە: (to ~ a room).

(۱) جیاکەرەوە: لەیەک جیاکەرەوە. **partitive** (pär'tä-tiv), *adj.*
(۲) تاییبەتی بە روشەنی بەستەرەوه یا بەشی.

n. (few, some, any, etc.) (بەشێ: پێژمان).

partizan (pär'tä-z'n), *n. & adj.* = **partisan**.

partlet (pär't'lit), *n.* بەرگێکی ژنانە ی نەقش و نیکاردارە شان و ملو
بەرسنگ دادەبۆشێت.

partly (pär't'li), *adv.* تا پادەیهک: هەندێک: لە لایەکەرە: لە سەرئێکەرە.

partner (pär't'nēr), *n.* (۱) هاوێش: بەشدار: براوەش: هاوکار.

(۲) هاوێشی ژیا: هاوسەر: ژن: میژد. (۳) هاوێش (یارێ، یاری کاغەن).

هاوتیپ. (۴) ئاوەل سەما (لە سەمای دوو کەسیدا).

(۵) کۆلەکی تەوەر: کەشتی بایەوان.

v.t. (۱) کردن بە هاوێش. (۲) بوون بە هاوێش.

partnership (pär't'nēr-ship), *n.* (۱) هاوێشی: بەشدارێ.

هاوکاری: ئاوکۆیی. (۲) (۱) کۆمپانیای هاوێشی.

(ب) پەیمانی کۆمپانیای هاوێشی. (ج) هاوێشانی کۆمپانیایەکی وەها.

part of speech, (۱) بەشێک: لە بەشەکانی ئاخووتن (پێژمان): (وەک).

ئاو، ئاوەلئاو، کردار... هتد. (۲) وشەیهکی یەکیەک لەم بەشەکانی ئاخووتن.

partook (pär-took'), *past tense of partake*.

partridge (pär't'rij), *n.* پۆر.

part-time (pär't'im), *adj.* کەرتەکات: نیمەکات: سەروەر: نێیە.

بەلکو تەنها بەشێکی پۆر، هەفتە، یا مانگە (کات).

(~ work, teaching, etc.; a ~ teacher, student, etc.)

parturient (pär'toor'ä-önt, pär'toor'i-önt), *adj.* (۱) دەزێ.

خەریکە دەزێ: خەریکە مندالی دەبی: لە ژاندایە. (۲) می ژایین: می مندالیبون.

(۳) خەریکە شتیکی تازە بدۆزێتەوه یا بیرێکی تازە ی بۆ بێت.

parturition (pär'choo-rish'ön), *n.* ژایین: مندالیبون.

بەچکەبوون.

party (pär'ti), *n.*

(۱) حیزب.

(۲) دەستە: کۆمەل: تاق: (a surveying ~).

(۳) ئاهەنگ: زەمارەند: (a ~; a dinner ~; a cocktail ~).

(۴) بەشدار: پەيوەندیار: (I'll not be ~ to the affair).

(۵) لا ئاکۆکی: دادخوازی: لایەن.

party-colored (pär'ti-kul'êrd), *adj.* = **parti-colored**.

party line, (۱) سنووری پێوان دوو زەوی.

(۲) هێلی ئاوکۆیی تەلەفۆن: هێلیکە کە تەلەفۆنی چەند مانیکی لەسەرە.

هەرجارە یەکیکیان دەتوانن تەلەفۆنەکانیان بەکاربهێنن. (۳) (pl.), پەپرەموو.

پێنازی حیزبێک کە نە حیزبەکەو نە ئەندامەکانی لێی لاناەن.

party man, ئەندامی دلسۆزو پشت پێن بەستراوی حیزب:

ئەندامی لە پێ لاندەهری حیزب.

party politics, حیزبایەتی: حیزبایەتی کوێرانه: حیزب پەرستی.

party wall, دیواری بەینی دوو خانوو: دیواری ئاوکۆیی دوو خانوو.

parure (pə-roor'), *n.* دەستە خشل.

parvenu (pär'və-nōō, pär'və-nū), *n.* تازەپیاکەوتوو:

ئەدی ویدی: تازە دەولەمەند.

adj. می تازەپیاکەوتوو: وەک ئەدی ویدی.

parvis (pär'vis), *n.*

(۱) حەرشی کلێسە یا کۆشک.

(۲) ریزە کۆنەکە ی بەرەمی کلێسە.

pasha (pə-shä', pash'ə, pä'shə), *n.* پاشا.

pass (pas, pä's), *n.* دەریەند.

pass (pas, pä's), *v.t.* (۱) پۆشێت: نۆ پێشەرە چوون.

(۲) درێژبوونەوه: پۆشێت (رێگە): (The road ~es around the hill).

pass

(۳) دەستار دەست کردن.

(۴) گۆزان (لە بارێکەرە بۆ بارێکی تر):

(to ~ from a solid to a liquid state)

(۵) تێپەر بوون: پێن گەیشتنەوهو تێپەر بوون:

(The sports car ~ed on the right.)

(۶) ووتران لەنیوان دوو کەس یا لادا: کران (سلاو، قسە).

(۷) (۱) دواپی هاتن: وەستان: بەسەرچوون:

(The fever ~ed.; The storm ~ed.)

(ب) پۆشێت: بەجێهێشتن.

(A) (on ~) مردن.

(۹) تێپەر بوون: بەسەرچوون. (The hour ~ed quickly.)

(۱۰) دانران (یاسا): پەسەندکران (گەلەنی یاسا): (The bill ~ed.)

(۱۱) دەرچوون (تاقیکردنەوه): برین: (to ~ a test).

(۱۲) بوودان: (What ~ed in my absence?)

(۱۳) بریارداران: بریارداران: (The jury ~ed upon the case.)

(۱۴) پەراندن (نۆیە خۆ بەتاییبەتی لە یاری کاغەندا).

(۱۵) تۆپ فرێدان بۆ هاوتیپ.

(۱۶) دوان لە کەسیکەرە بە کەسیکی تر (تاقی، ئاو، پلەویایە):

(The title ~ed to the elder son.)

(۱۷) بەجێهێشتن: بەلادا تێپەر بوون و بەجێهێشتن: بەلادا رەت بوون:

(I ~ed Mr. Johnson just now.; We have ~ed her house.)

(۱۸) [Archaic], برین (رێگە).

(۱۹) بەلادا پۆشێت و نەبێت: گۆی پێن ئەدان.

(۲۰) قازانج ئەدان.

(۲۱) زیاتر بوون لە: تێپەر بوون. (The returns ~ed all expectations.)

(۲۲) (۱) دەرچوون (تاقیکردنەوه): برین: تێدا سەرکەوتن:

(He ~ed every test.)

(ب) دەرچوواندن: (The teacher ~ed all the students.)

(۲۳) دەست پێدان: (He ~ed his hand through her hair.)

(۲۴) پێداکردن: پێداکردن: (to ~ a thread through a needle)

(۲۵) بە بەرەمدا پۆشێت.

(۲۶) بەرەنەسەر: کات بەسەر بردن: رابواردن:

(He ~ed his winter in the mountains.)

(۲۷) (۱) گەیاندن: راگەیاندن: (They ~ed the news quickly.)

(ب) دادنەدەست: پێدان: (P ~ the bread, salt, knife, etc.)

(ج) شتی ساخته دەستار دەست پێکردن: (to ~ counterfeit money)

(د) لەسەر یەکیکی تر تا پۆکردن.

(۲۸) تۆپ فرێدان بۆ هاوتیپ: (to ~ the ball)

(۲۹) ئی دەرچوون: ئی هاتنە دەرێ: (No secrets ~ her lips.)

(۳۰) میژو گوو کردن: (to ~ water)

(۳۱) (۱) دانان (یاسا): پەسەندکردن: (The parliament ~ed the bill.)

(ب) دانران (یاسا): پەسەندکران

(The bill ~ed the House of Representatives.)

(۳۲) بریاردارەکردن: (to ~ judgment on something of someone)

(۱) پۆشێت: تێپەر بوون: رەت بوون. (۲) دەرچوون (تاقیکردنەوه): برین.

(۳) نەهری دەرچوون: نەهری بەناستەم دەرچوون:

(She got a ~ in the exam.)

(۴) بار (بەتاییبەتی می گێروگر تاقی): دۆخ: (a strange ~).

(۵) (۱) بلیتی خۆپایی: بلیتی هەمیشەیی خۆپایی.

(ب) پێشوانەمی سەرباز: (ج) تێپەر نامە.

(۶) دەست سووکی جادوگر و قوماچی بۆ فێلبازی و گزی.

(۷) جوولە ی دەست لە نوواندن مۆگناتیسیدا.

(۸) شالاری فۆکە بەسەر نیشاندان: بەسەردا تێپەر بوون.

(۹) نۆیە خۆ پەراندن (یاری کاغەن).

(۱۰) (۱) تۆپ فرێدان بۆ هاوتیپ. (ب) شیر پێداکردن (شەرە شیر).

passable

- (۱) هەولنی چاوباشقانی لەگەڵ کردن دان: هەولنی تاوکردن دان:
(He made a ~ at her.)
بارنکی گرووگرفتاوی: بارنکی ناخۆش و مەترسیدار.
bring to pass, بوون بەهزی بوودان
come to pass, بوودان: ھاتنەدی: وا پێکھوتن.
make a pass at, (۱) هەولنی لێدان دان: شالۆ بۆ بردن بۆ لێدان
(۲) [Slang]. هەولنی چاوباشقانی لەگەڵ کردن دان: هەولنی تاوکردن دان
pass around, دەستاو دەست پێکردن: لە یەکیکەوێ دەران بە یەکیکی تر:
بەسەردا گێران: داخەشتن.
pass away, مردن: کۆچی دوایی کردن: دوایی ھاتن.
pass by, (۱) بەلادا تێپەڕین: (۲) پیشاندان بۆ را وەرگرتن.
pass for, وا ھاتنە بەرچاو (شتی ساختە): وا دانران: بەدق وا دەرکەوتن.
pass off, (۱) بەسەرچوون: دوایی ھاتن: (۲) روودان: ھاتنەدی
(۲) بەدرو و نیشاندان: (He passed himself off as a nobleman.)
(۱) سەرچ لێ لایردن (بارنکی تەریکەرەو): بە گالەگرتن (بۆ تەریق نەبوونەو).
pass one's lips, (۱) خواردنەو: خواردن.
(۲) درکادن: لە دەم ھاتنە دەر: ووتن.
pass out, [Slang]. بوودنەو: بوونەو.
pass over, پەراشتن: بواردن: گوێ پێ نەدان.
pass through, پێدا تێپەربوون (ناخۆشی): بەسەردا ھاتن: چەشتن.
pass time, پۆز بردن: سەر: کات بەسەربردن: کات کوشتن
pass up, ھەل لە دەست خۆ دان: ھەل لەکێس چوون: لە دەست دان:
لەقە لێدان (مەجانب): (to pass up an opportunity)
passable (pas'ə-b'l, pas'ə-b'l), adj. (۱) دەبریت: پێکە:
(a ~ road, stream, etc.) دەتوانریت پێدا بپۆیت یا بپەرتەو:
(۲) دەستاو دەستی پێ دەرکێ (پارە): بۆ ئالووزپێکردن دەشتی:
(~ currency)
(۲) مام دوەمدی: پەسەندا: نە باش و نە خراپ.
(~ grades; a ~ knowledge of English)
(۱) بوی ھەبە نکرێ بە یاسا: لەوانەبە دەنگی لەسەر بێری بۆ بوون بە یاسا.
passably (pas'ə-bli, pas'ə-bli), adv. بە مام ناوھەندیانە
passacaglia (pas'ə-kāl'yə), n. (۱) سەدیەکی ئیتالی کۆنە.
(۲) موسیقای نەم سەمایە
passado (pə-sä'dō), n. شیر بیاکردن لە ھەلووشتنکی و ھادا کە
قاچنکی شیربازمە لەپیش ئەوی تری ھەو بێت.
passage (pas'ij), n. (۱) پویشتن: تێپەربوون: پەت بوون: چوون
(ب) بەسەرچوون: تێپەربوون (کات): (the ~ of time)
(ج) گۆزار (لە بارنکەوێ بۆ بارنک) یا لە قوناغیکەوێ بۆ قوناغیکە تری.
(د) [Obs]. مردن: کۆچی دوایی کردن
(ه) دانانی یاسا: کردن بە یاسا: مۆرکردن: پەسەندکردن (پەرلەمان):
(the ~ of a bill)
(۲) گەشتی دەریایی یا ھەوایی.
(۳) مافی گەشتکردن بە کەشتی: کورسی یا جێی گێراو لە کەشتیدا:
(to book a ~)
(ب) کرێی گەشتنکی و ھەا.
(۱) پێکە: گۆزەر: پێشان: (پ) پارەو (ج) بۆری: کون: (the nasal ~).
(۵) مافی ھاتن و چوون بەسەربەستی.
(۶) ئەوێ کە پوودەدات لەنیوان دوو کەسدا: شەپ: ووتووێژ: دانداری: ... ھتد.
(۷) پارچە یا برگە (ووتار, چیرۆک, شانۆنامە): بەند: (a ~ from Hamlet)
(۸) بەشێکی سیمفونیەیک یا بەرھەمێکی موسیقایی.
(۹) گرووکردن: پێسابی کردن
(۱) گەشتکردن: چوونە گەشت: پویشتن: (۲) شەرکردن: دەمەقانی بوون.
passageway (pas'ij-wä), n. پێکە: زەرەو: کۆلان: گۆزەر.
passbook (pas'book, pas'book), n. (۱) دەفتەری حسابی
بانکی کەسی: پێشی دەووتری: "bankbook". (۲) دەفتەری حساباتی

passionate

- دوکاندار یا بارزگان.
pass degree, [Chiefly British], پڕواتامەیی بەناستەم دەرجوون
لە زانکۆ.
passé (pa-sä', pas'ä), adj. (۱) کۆنەپاو: یار ھەماو: بەسەرچوو.
(۲) پیرا: کۆن: سیس: پەککەوتوو.
passel (pas'əl), n. فرە: ژمارەبەکی زۆر: گەلیک.
passemeterie (pas-men'tri), n. نەقشکاری قەراغی جل و بەرگ.
passenger (pas'n-jēr), n. (۱) پێتوار: کاریوانی: پەوھەند.
(۲) گەشتکەر: سوار: پەفەتەنی.
passenger pigeon, جۆرە کۆترنکی قەتیکیەتووری کۆچەری کلک
دەریزی نەمەریکاییە.
passe partout (pas pär-tō'), [Fr.], (۱) ئەوێ بە ھەموو-
شوێنێکدا دەچێ: ئەوێ ھەچ پێکەبەکی ئی ناگێرێ. (۲) کلیلی گشتی: شاکلی:
کلیلیکە گەلیک قەلی جیاواز دەکاتەو. (۳) مەقا یا کاغەزی وێنە لە چوارچێو
گرتن. (۴) شریقی سەرفشاوی پەراوێزی وێنە لە چوارچێو گێراو.
passer-by (pas'ēr-bī', pas'ēr-bī'), n. کەسێکی بەلادا تێپەربوو:
مرۆفی تێپەربوو.
passerine (pas'ēr-in', pas'ēr-in'), adj. تاییەتی بە باندەو
نیشتووی دەنگ خۆش (وێک بۆرەو فیسقەگولەو پاساری... ھتد).
n. باندەویەکی نەم توخمە.
pas seul (pä'söl'), [Fr.], سەمای یەک کەسی
passible (pas'ə-b'l), adj. ھەستیار: ھەست ناسک.
passim (pas'im), adv. [L.], لە ھەموو شوێنێکی کتێبەکا ھەبە:
ووشەیکە لە بوونکردنەو پەرتووکیکدا بەکار دەھێنرێ بۆ پەنجە پاکیشان بۆ
ووشەیکێ زۆر بەکارھاتوو لەو پەرتووکدا.
passing (pas'ing, pä's'ing), adj. (۱) تێپەربوو (پیدا, بەلادا, یا
بەسەردا). (۲) سەردەمی: کاتی: کەم خایەن: زو لەناوچوو.
(۳) لامسەرلایی: بەبێ بیرلێکردنەو: (a ~ remark).
(۴) دەرچوو (نەرە): (She got a ~ grade in chemistry.)
(۵) ھی ئێستا: تازە.
(۶) [Archaic], زۆر: بەدەر: ئیجگار زۆر.
adv. [Chiefly Archaic], زۆر: ئیجگار زۆر
n. (۱) پێدا: پویشتن: بەناو: یا بەسەردا پویشتن: تێپەربوون
(۲) ھۆی تێپەربوون یا پەرتەو: شوێنی تێپەربوون.
(۳) [Poetic], مردن: کۆچی دوایی کردن.
in passing, بە لامسەرلایی: بە پێکەوت: بەبێ زۆر بیرلێکردنەو:
(He mentioned it in passing.)
passing bell, ژەنگی مردن (بە بۆنە مردنی کەسێکەوێ لێدەدرێ).
passion (pas'hən), n. (۱) نیش و ئازاری گیانەخۆش: تالۆ.
(۲) [P-], (۱) نیش و ئازاری مەسیح لەکاتی ھەلواسین یا لەکاتی نیوان
دوا شینوو ھەلواسیندا. (ب) پاسی نەم ئازارە لە ئینجیلدا.
(ج) دەربرینی نەم ئازارە لە پارچەبەک موسیقیا یا تابلۆبەکا.
(۳) (۱) ھەست: سۆز. (ب) ھەستێکی تاییەتی (وێک تووڕەیی, خۆشی... ھتد).
(۴) ھەستێکی زۆر بەتین, بەتاییەتی: (۱) تووڕەییەکی زۆر.
(ب) حەز: حەزلیکردن (ھونەر, وەرزش... ھتد): جۆش:
(She has a ~ for music.)
(ج) خۆشەویستی: خۆشویستن. (د) حەزی بەتینی جوت بوون: جۆش
(۵) شتێک کە جێی ھەستێکی بەتین بێت.
passional (pas'hən-l), adj. ھەستی: سۆزی: جۆشی.
n. پەرتووکی نیش و ئازاری گیانەخۆشان و پیاوچاکان (خاچ پەستی).
passionate (pas'hən-it), adj. (۱) بەسۆز: بەھەست: ھەستدار:
بەناسانی دیتە جۆش. (۲) سەرگەرم: زو ھەلچوو: تووڕەوتۆز.
(۳) بەتین: بەسۆز: لە دەو: خەلک ھێنەرە جۆش: (a ~ speech).
(۴) بەجۆش (جوت بوون): بەئالۆش: بەھەووس: چاوپلچێس.
(۵) قوول (ھەست): توندوتیژ.

passionflower

-passionately (adv.).

passionflower (pasʰən-flou ɛr), n. گوله نازار (گوايه)

– بهشتك له گوله‌كه‌ی له برینی عیسا ده‌چن؛ گوله سه‌عاتی.

passion fruit, بهری گوله نازار (ووشه‌ی پینشو ببینه)

passionless (pasʰən-lis), adj. بن همت؛ سارد؛ له‌سرخو؛

هین.

Passion play, شان‌نامه‌ی نازاری عیسا.

Passion Sunday, یهك شهمه‌ی نازار: دروهم یهك شهمه‌ی پینش

جهرنی ه‌نواسین و زیندوبوونه‌ی عیسا.

passive (pasʰiv), adj. (۱) کاربیکراو؛ کار نه‌کهره سهر هچ شتیک.

(۲) به‌ره‌لستی نه‌کهر؛ مل که‌چ؛ لاشهر؛ خوین سارد.

(۳) هچ نه‌کهر؛ نا‌کارا؛ نا‌چالاک.

(۴) بن جووله (کیمیا)؛ تین ئی ب‌راو.

(۵) کاربیکراو (ریزمان)؛ نا‌کارا؛ تایمه‌تی به‌رسته‌یه‌که که کاراکه‌ی کاری

ئێ کرابن نه‌ک کارکهر بن؛ هی کرداری رسته‌یه‌که که کار نه‌کاته سهر شتیک،

وه‌ک "was struck" له‌م رسته‌یه‌دا:

(The tree was struck by lightning.)

(۶) بن قارنج (بهشی کۆمپانیای هاو‌پیش)؛ قارنج نه‌ده‌ر.

(۷) سستی (پزیشک‌ه‌وانی)؛ خاوی

n. (۱) باری نا‌چالاکی کردار له‌رسته‌دا (پزیمان)؛ رسته‌یه‌که که کردارمه‌کی

نادیار بن (۲) کرداری نا‌چالاک؛ کرداری نادیار.

passive resistance, به‌ره‌لستی کردنی میریی زۆردارو یاساکانی

له‌ریگی مل نه‌دان و هاو‌کاری له‌گه‌ل نه‌کردنی نه‌ک له‌ریگی خوین پشت‌ه‌ره.

passivism (pasʰiv-iz'm), n. نا‌چالاکی؛ هچ نه‌کردن؛ مل که‌چی؛

ه‌لو‌لستی نا‌هاو‌کاری؛ لاشهری.

-passivist (n.).

passivity (pa-siv'ə-ti), n. مل که‌چی؛ هچ نه‌کردن؛ نا‌چالاکی.

passkey (pasʰkē, pāsʰkē), n. (۱) master key.

(۲) کلینی تایمه‌تی.

passport (pasʰpōrt, pāsʰpōrt), n. (۱) گۆه‌نامه؛ پاسپۆرت.

(۲) هۆی سهرکوتن. په‌سندکران، یا به‌نامانج گه‌بشتن:

(His wit was his ~; Her good look was her ~.)

password (pasʰwōrd, pāsʰwōrd), n. ووشه‌ی نه‌ینی؛

ووشه‌ی تپه‌پوون (به‌لای پاسه‌واندا)؛ په‌له.

past (past, pāst), adj. (۱) درایی هاوتو؛ ته‌راو‌پو؛ نه‌ماو

(His worries are ~.)

(۲) حاران؛ پینشو؛ کۆن؛ کاتی کۆن؛ به‌روو.

(۳) رابوردو؛ پینشو: (the ~ week).

(۴) هی پینشو: (a ~ chairman).

(۵) رابوردو (پزیمان)؛ فیشانه‌ی کاتی رابوردو.

n. (۱) رابوردووی که‌سێک (به‌تایه‌تی رابوردوویه‌کی له‌کاو):

(The actress was found to have a ~.)

(۲) کاتی رابوردو (پزیمان). (ب) کرداریه‌که که کاتی رابوردو نیشان بدات.

prep. (۱) زووتر له؛ کۆتر له. (۲) دوورتر له. (۳) زیاتر له (پله، بن).

(۴) به‌ده‌ر؛ به‌ولاوه: (It's ~ belief).

به‌ده‌ر؛ به‌ولاوه (کات، شوین).

adv. رابوردو؛ کۆن؛ کاتی کۆن؛ پۆژانی رابوردو.

pasta (pās'ta), n. (۱) ه‌ویری مه‌که‌روونی و سپاگیتی و خواردنه‌منی

تری نیانی؛ مه‌که‌روونی؛ سپاگیتی. (۲) ژه‌میک خواردنی مه‌که‌روونی و

سپاگیتی یا خواردنه‌منی تری نیانی.

paste (pāst), n. (۱) ه‌ویری شیرینی. (۲) گیراوه؛ شله؛ شتی گیراوه

(ده‌رمانی ددان، بویه، دۆشاوی ته‌ماته): (tooth ~; tomato ~).

(۲) شیرینی‌یه‌کی جه‌لاتی‌یه‌یه. (۴) قوپی کلینه‌کاری. (۵) سرنش؛ هیل.

(۶) جۆره شووشه‌یه‌کی برقه‌داره (خشلی ده‌ستکردو ه‌مران‌به‌های ئی

دروست ده‌کرت: (Slang) [۷]. مسته‌کۆله

past participle

(۱) پینوه نووساندن به سرنش؛ پینوه‌نان؛ پینوه چه‌سپکردن.

(۲) داپۆشین به شتی سرنش لیدراو. (Slang) [۳]. مسته‌کۆله پیدان؛ لیدان

pasteboard (pās'tōrd, pās'tōrd), n. (۱) کاغزی کارتۆن؛

مقبا. (Slang) [۲]. شتیکی دروستکراو له کاغزی نه‌ستوور یا مقبا (وه‌ک

کاغزی قوما؛ بلیت... هتد)

adj. (۱) مقبایی؛ کارتۆنی. (۲) درۆنه؛ ناسک؛ شه‌ق‌وش؛ پووکه‌شی

pastel (pas'tel), n. (۱) پووکه‌یکه خوم یا ره‌نگی شین له گه‌لاک‌ی

مه‌گیر. (۲) خوم یا ره‌نگی شینی گیرا له گه‌لا‌ی نه‌م پووکه.

pastel (pas-tel, pas'tel), n. (۱) گیراوه‌یه‌که قه‌لم بۆیه‌ی ئی

دروست ده‌کرت. (ب) قه‌لم بۆیه‌یه‌کی له‌م گیراوه‌یه دروستکراو

(۲) وینه‌ی به‌م قه‌لم بۆیه‌یه کیشراو. (۳) نیکارکیشان به قه‌لم بۆیه‌ی ره‌ما.

(۴) ره‌نگی کال و ناسک. (۵) کورته باسیکی په‌خشانی.

adj. کال و ناسک (ره‌نگ)

pastelist, pastellist (pas'tel-ist, pas-tel'ist), n. وینه‌کیشی

تا‌لۆی ره‌نگ کال و ناسک.

pastern (pas'tern), n. (۱) مه‌چه‌کی نه‌سپ.

(۲) مه‌چه‌کی سه‌گ و گیانداری چوارپه‌ی تر

pasteurization (pas'tēr-i-zā'shan, pas'chēr-i-zā'shan),

n. خاوین کردن به کۆلاندن و میکروب کوشتن (شیر، بیره)؛ پوخته‌کردن.

pasteurize (pas'tēr-iz, pas'chēr-iz), v.t. پوخته‌کردن؛

خاوین کردن شیر و بیره به کۆلاندن و میکروب کوشتن.

pasticcio (pās-tē'chō), n. پارچه‌یه‌که مۆسیقا یا به‌ره‌مینی

ویژه‌یه‌که له چه‌ند سه‌رجاوه‌یه‌که‌وه‌رگیرایی یا دزایی.

pastiche (pas-tēsh, pās-tēsh), n. (۱) به‌ره‌مینی مۆسیقای یا

ویژه‌یه‌که له لاسایی به‌ره‌مینی تر ده‌کاته‌وه بۆ لا‌قرتن پیکردنی.

(۲) کۆمه‌لێک شتی جۆراوجۆر؛ کۆمه‌لێکی ه‌ه‌ره‌مه‌ی وه‌ک چیشتی مه‌جور

pastille (pas-tēl), n. Also pastil, (۱) له‌بۆینه‌ی ده‌رمان؛

له‌بۆینه‌ی ده‌رماناوی. (۲) کۆلۆیه‌کی بۆنداره له ژوورنکا ده‌سووتینن بۆ ه‌وا

پاک‌کردنه‌وه بۆ خوشی. (۳) گیراوه‌ی قه‌لم بۆیه‌ی دروستکردن.

(۴) قه‌لم بۆیه‌یه‌ی له‌م گیراوه‌یه دروستکراو.

pastime (pas'tim, pās'tim), n. شتی کات پین بردنه‌سهر؛

شتی کات پین رابواردن؛ رابواردن.

past master, (۱) سه‌روکی پینشوری یانه یا کۆمه‌له‌یه‌که.

(۲) وه‌ستا؛ که‌سێکی شاره‌زا له پیشه‌یه‌که‌دا.

pastor (pas'tēr, pās'tēr), n. (۱) شوان.

(۲) قه‌شه؛ سه‌ره‌رشتیکه‌ی کلێسه‌ی ناوچه یا گه‌ره‌کێک.

pastoral (pas'tēr-əl, pās'tēr-əl), adj. (۱) هی شوان و گاران و

شوانیتی. (۲) هی ده‌شت و ده‌رو باخ و باخات و مه‌رومالات و شوانیتی.

(۳) تایه‌تی به‌ ویژه‌یه‌که له ژانی لادئ و شوانیتی ده‌دۆ.

(۴) وه‌ک ژانی لادئ له خوشی و ساده‌یدا؛ خوش و ساده و نزیك به سه‌روشت؛

په‌ناسووده و خوشی. (۵) تایه‌تی به قه‌شه و کاروباری.

n. (۱) هۆنراوه‌یه‌ک یا شان‌نامه‌یه‌که ده‌رباره‌ی شوان و شوانیتی.

(۲) ویژه‌ی له ژانی لادئ و شوان دو‌واو. (۳) دیه‌نی لادئ.

(۴) په‌رتووکیه‌که ده‌رباره‌ی نه‌رکی قه‌شه.

(۵) نامه‌یه‌که له سه‌ره‌ک قه‌شه‌وه بۆ نه‌ندامانی کلێسه یا قه‌شه‌کان.

(۶) گۆزی سه‌ره‌ک قه‌شه. (۷) pastoral.

-pastoralism (n.); pastoralist (n.).

pastorale (pas'tə-rā'li), n. (۱) پارچه نا‌وازیکه ده‌رباره‌ی ژانی

په‌ناسووده‌یی لادئ و شوانی. (۲) نۆپه‌رایه‌که ده‌رباره‌ی ژانی لادئ و شوانی و

مه‌رومالات.

pastoral staff, گۆزی سه‌ره‌ک قه‌شه

pastorate (pas'tēr-it, pās'tēr-it), n. (۱) سه‌ره‌ک قه‌شه‌یه‌تی؛

قه‌شه‌یه‌تی؛ نه‌رکی قه‌شه یا سه‌ره‌ک قه‌شه. (۲) ماره‌ی قه‌شه‌یه‌تی قه‌شه‌یه‌که له

کلێسه‌دا. (۳) ده‌سته قه‌شه؛ سه‌ره‌جه‌ی قه‌شه‌کان

شینۆی گه‌ردانی سینه‌ی کرداره وه‌ک نا‌وه‌لناو

past participle,

گیرفانیکه به دهره‌وی چاکمت یا بهرگی تره‌وه ددورری،
 وهک پینه.

(۱) پینه‌کاری؛ پارچه‌ی جوراوجوری. **patchwork** (pach'würk), *n.*
 به‌یکه‌وه دوراوو کراو به بهرگی لینه. (۲) نقش‌کاری بهرگه لینه‌یکه وهما
 (۳) شتی پارچه پارچه و پیناوی؛ شتی تیکه‌لاو جوراوجورو ناپنک.
 (۱) (۱) پیناوی: **patchy** (pach'i), *adj.* . (a ~ pair of trousers)
 (ب) له پینه چو. (۲) پیچریچا؛ پارچه پارچه؛ ناپنک‌وپنک؛ یک نه‌وا ذی‌یه
 ههمووی وهک یک باش ذی‌یه: (work ~).

-patchily (*adv.*); patchiness (*n.*).

pate (pāt), *n.*

(۱) سهر. (۲) تهرقه‌سهر.
 (۳) زیره‌کی (له‌پوری گالته یا لاقرتیوه).
 (۱) کولیچه‌ی گۆشت یا ماسی.
 (۲) جگر یا گۆشتی ووردکراو وهک ه‌ویر لیکراو بۆ ه‌لسوون له نانو
 پسکیت.

patella (pə-tel'ə), *n.*

(۱) تاوه‌ی بچوکی پهل.
 (۲) kneecap. (۳) نه‌داسی له تاوه‌چو (زینده‌مورزانی، پوه‌کناسی).

paten (pat'n), *n.*

(۱) ده‌وری یا ده‌فري خوانی قوریانی له کلینه‌دا.
 (۲) ده‌وری؛ قاپ. (۳) خه‌پله‌ی کانزایی ته‌ک.

patency (pā't'n-si), *n.*

(۱) پوونی؛ ناشکاری؛ دیاری.
 (۲) پئی ئی نه‌گیران (پزیشکه‌وانی)؛ بهر به‌ره‌لائی.

patent (pat'nt), *adj.*

(۱) (۱) کراوه (پروانامه‌یک بۆ پشکنینی جهامو).
 ؛ ناهه‌دغه. (ب) کراوه‌ته‌وه بۆ ه‌مموکس. (۲) ناشکرا؛ دیار؛ پوون

(۳) بهر به‌ره‌لا؛ پئی بۆ کراوه.

(۴) پاریزراو یا قه‌ده‌غه‌کراو به مافی داهینانی تازه.

(۵) تازه (شیوان، پئی، هو)؛ نوئی و نه‌نتیکه؛ ناناسایی؛

(a ~ method of lighting a fire)

(۶) نایاب (نارد).

(۷) تهرز قرتنه‌را؛ به‌ره‌سهندو؛ بژوبووه‌وه.

(۱) ماقتامه‌ی دانان؛ پروانامه‌یکه میری ده‌یبه‌خشی به داهینته‌ری شتیکی

تازه که مافی به‌کاره‌ینان و به‌ره‌م هیتان و فروشتن و که‌ک ئی وه‌گرتنی

ده‌دات به داهینته‌رکه بۆ ماوه‌یکه تاییه‌تی: (to get a ~).

(۲) (۱) نه‌م ماقتامه‌یه.

(ب) نه‌م داهینته‌رووی به‌م ماقتامه‌یه ده‌پاریزری بۆ داهینته‌ره‌کی.

(۲) (۱) به‌خشیینی زه‌وی میری به‌که‌سیک. (ب) پروانامه یا تاپوی نه‌م به‌خشیینه.

(ج) زه‌وی به‌خشراو به‌م جوره.

(۴) مافی تاییه‌تی؛ قورخ؛ تاپو (مه‌جان): (She had no ~ on charm).

(۱) وه‌گرتنی مافی داهینانی تازه (ژماره یک بینه)؛ تو‌مارکردنی

داهینته‌رووی تازه بۆ پاراستنی (له‌وه‌ی که که‌سیکی تر بی‌کات به هی خوی) و

پروانامه‌ی داهینان وه‌گرتن: (to ~ a new invention).

(۲) [Rare]. مافی داهینانی تازه پیدان.

patentee (pat'n-tē'), *n.*

خواه‌نی مافی داهینانی تازه.

patent leather,

قایشی برقه‌داری ره‌قی ره‌ش.

patently (pā't'nt-li, pat'nt-li), *adv.*

به‌ناشکرا؛ له‌پوو؛

بئی پیچ‌وپه‌نا.

patent medicine,

ده‌مانیکه که به مافی داهینانی تازه پاریزراوه‌وه.

به‌بئی په‌چمه ده‌گرنت.

Patent Office,

له‌رمانگی مافی داهینانی تازه به‌خشی.

patentor (pat'n-tēr), *n.*

به‌خشنده‌ی مافی داهینانی تازه.

patent right,

مافی داهینانی تازه.

pater (pā'tēr), *n.* [Chiefly British Colloq.], = father.

paterfamilias (pā'tēr-fə-mil'i-əs), *n.*

گه‌ره‌ی مال (نیرینه)؛

باوک.

paternal (pə-tūr'n'l), *adj.*

(۱) باوکی؛ باوکیته‌ی؛ بارکانه.

(۲) له باوکوه بۆ ماوه‌ته‌وه. (۳) هی باوکی؛ له‌لای باوکی‌یه‌وه‌یه؛

(~ grandparents; ~ aunt)

به‌کارده‌میتیری: ("finished work" و "baked potatoes") وه

وهک شیوه‌کرداریش بۆ ده‌برینی سهرده‌می رابوردو به‌کارده‌میتیری (پزیمان):

(The work was finished.; She had baked the potatoes.)

past perfect,

رابوردووی سوور (پزیمان)؛ رابوردووی ته‌واو؛

شیوه‌یکه کرداره که ته‌واو‌پوونی کارنک ده‌گه‌ینن له‌پیش کارنکی تردا یا

له‌پیش کاتیکه تاییه‌تی رابوردودا (وهک: "had locked") له‌م رسته‌یه‌دا:

(He had locked the door before he left.)

pastrami (pə-strā'mi), *n.*

باستره

pastry (pās'tri), *n.*

(۱) ه‌ویری شیرینی

(۲) شیرینی وهک کیک و کولیچه و پاقلوه ... هتد.

past tense,

کاتی رابوردو (پزیمان)

pasturage (pas'chēr-ij, pās'chēr-ij), *n.*

(۱) له‌م.

(۲) (۱) له‌م‌رگا. (ب) مافی به‌کاره‌ینانی له‌م‌رگا

(۳) تازه‌لو و ولاخ له‌م‌رگاندن؛ له‌م‌رگاندن.

pasture (pas'chēr, pās'chēr), *n.*

(۱) له‌م‌ر

(۲) له‌م‌رگا؛ پاوان؛ پاکژ

v.t.

(۱) له‌م‌راندن. (۲) له‌م‌رین.

v.i.

له‌م‌رین؛ له‌م‌ر خواردن

-pasturer (*n.*).

pat (pat), *adj.* . (a ~ answer)

(۱) له‌کاتی خویدا؛ بهات؛ ساز؛ ناماده.

(۲) ته‌واو؛ راست؛ له‌جی خویدا‌یه‌تی.

adv.

(۱) له‌کاتی خویدا؛ بوو؛ له‌جی خویدا؛ بئ کم و زیاد.

(The reply came ~. (۲) ناماده

have (or know) down pat,

ه‌ممووی باش تیکه‌بشتن؛

ه‌ممووی زانی؛ ه‌ممووی باش له‌بربوون.

stand pat, [Colloq.].

(۱) سووربوون له‌سهر؛ له‌پای خو لانه‌دان

(۲) کاهه‌ری تر پانه‌کیشان (یاری قومان)

pat (pat), *n.*

(۱) لیدانیکه به‌ته‌سپایی به‌دهست یا به‌په‌نجه؛

ده‌ست پیدانی گورج به‌ته‌سپایی (۳) ده‌نگی نه‌م ده‌ست پیدانه؛ ته‌په؛

ده‌نگی به‌دهست بیدان. (۲) قالب (که‌ره)

v.t.

(۱) ده‌ست پیدان به‌ته‌سپایی؛ ته‌په ئی ه‌لساندن به‌شتیکی ته‌خت

به‌ته‌سپایی (۲) پند‌وپنک کردن به‌دهست پیدان به‌ته‌سپایی و په‌یتا‌په‌یتا

(گونکه ه‌ویر، تویه‌له قور له‌کلینه‌کاریدا).

v.i.

ته‌په‌تپ کردن له‌رکردندا.

pat someone (or oneself) on the back,

نافه‌رین کردن؛

ده‌ست به‌بشتندا دان بۆ نافه‌رین کردن یا پیروزبایی سهرکوتن لیکردن

patagium (pə-tā'ji-əm), *n.*

(۱) به‌رده‌یکه بال ناسایی‌یه له

شهمشه‌کویردا. (۲) په‌رده‌ی کشاوی به‌ینی بال و له‌شی بالنده.

patch (pach), *n.*

(۱) پینه. (۲) سرغی له‌برنه‌وه پیچراو.

(۳) پینه‌ی چاو

(۴) پارچه‌ید قومانده له‌سهر قوئی کراس و چاکه‌تی سهریاز

ده‌رین وهک بیتاسه. (۵) پارچه‌یک قوماشی بچکوله‌ی ره‌شه ئن ده‌یدات له

ده‌م‌و‌چاوی یا پستی وهک نارایش.

(۶) په‌له؛ په‌له‌ی حیوازان له‌ده‌وربه‌ری (~es of blue sky)

(۷) (۱) په‌له ره‌وی؛ پارچه زه‌وی: (a ~ of desert land; a potato ~)

(ب) به‌ره‌می په‌له زه‌وی‌یکه وهما. (a ~ of grass, beans, etc.).

(۸) پنتک؛ پارچه؛ سهره‌مه‌ست.

(۱) پینه‌کردن؛ دورینه‌وه

(۲) به‌پارچه‌ی جوراوجزو ه‌مه‌ره‌نگ دروس‌تکردن (وهک لینه).

(۳) (a ~ up; ~ together). چاکردن به‌په‌له و به‌لاسه‌ره‌لایی؛ پینه‌کردن

ریکه‌وتن (دو کس یا لای ناکوک؛ برینه‌وه (ناکوک)؛

پنک‌خستن؛ پینه‌کردن. (They patched up their differences.)

-patchable (*adj.*).

patchouli (pach'oo-li, pə-choō'li), *n.*

(۱) نه‌عنای هیندی

(۲) بونیکه له‌پوئی نه‌م نه‌عنایه ده‌گیری. (مه‌ره‌ما "patchouly")

patristic

- نیشتانامی پیره ریختی: نیشتان پهرستی
patristic (pə-tris'tik), *adj.* تاییه تی به دامه زینه رو سهرۆکه کانی
 کۆنی کلێسه و نووسینه کانیان
patrol (pə-trōl'), *v.t. & v.i.* پاسکردن
 ١) پاسهوان: تۆبهچی: حسه حس- (٢) دهستی دیده وانا.
-patroler (n.).
patrol car,
patrolman (pə-trōl'mən), *n.* پاسهوان: تۆبهچی: حسه حس
patrol wagon,
patron (pā'trən), *n.* ١) سایه دار: پارێزه: لایهنگر: پشتیوان
 (٢) بهتایهتی به پاره: (a ~ of the arts)
 ٣) کریاری سهرۆم (فرۆشگا: چیشخانه: ... هتد) مهعمیل
 ٤) له پۆمای کۆندا کهسیک بو که بهنده کە ئازادکردبو: بهلام هیشتا همر
 له ژنر رکینیدا بو.
patronage (pā'trən-ij, pat'rən-ij), *n.* ١) پشتیوان کردن به پاره:
 سایه: پشتیوانی: پاراستن: لایهنگری کهسیکی سایه دار
 ٢) خو به ژنر دانان له خهک: به جوانی لهگهڵ جولانه له بهر له خو به کهتر
 دانان ٣) سهرداگری سهرۆم لهگهڵ فرۆشگا: چیشخانه: میوانخانه یا
 شوینگی نازرگانی تردا. (٤) کریاران: مهعمیلهکان: سهرداگران
 ٥) دامهزاندنی فرمانیهانی میری به خاترو خواپشت نهک به پێی توانا
 دهسهلاتی نهک دامهزاندنه.
 ٦) نهی نیشانهی میری که ده به شرینه وه به خاترو خواپشت.
patroness (pā'trən-is, pat'rən-is), *n.* سایه داری نارهت
patronize (pā'tra-nīz', pat'rā-nīz'), *v.t.* ١) پشتیوانی کردن
 (بهتایهتی به پاره: هینانه ژنر سایه: خووه: پاراستن
 ٢) نه جوانی لهگهڵ جولانه وه له بهر به کهتر دانان له خو:
 به سووک تماشاکردن و لهگهڵ جولانه وه وهک خیرینکردن:
 (He often ~s his employees.)
 ٣) هه میسه ئی کرین: (to ~ a shop)
-patronizer (n.); patronizingly (adv.).
patron saint, پیری سایه داری شوینگی. کهسیک. یا دهزگایه
patronymic (pat'rā-nim'ik), *adj.* هی نازناوی باوک یا باووبایر.
 ١) نازناوی که به پیشگر یا باشگری پیوهیت وه: "Johnson"
 "کوری جون" وه "McAdams" "کوری ئادهمز"
 ٢) نازناو: سهرداو
patsy (pat'si), *n.* [Slang]. کهسیکی قهشهری: گالتهچی خهک
patten (pat'n), *n.* ١) قاپاق ٢) پیلای بن بهرز
patter (pat'ēr), *v.t. & v.i.* به پهل به له رخۆزه ووتن
 ١) شیوه زمانی تاییه تی پیشهگری بهک (که کهسی تر به باشی تزی ناگات).
 ٢) ژور خیر: قسه کردن: زمان لووسی
 ٣) [Colloq.] قسهی بن تام و هیچ و پوچ: ههله و پری.
pattern (pat'ēm), *n.* ١) نمونه ٢) قالب
 ٣) نهخشه: وهک هی جل له سهردوورین: (a dress ~)
 ٤) نهخشه بهتاییه تی هی جوان وهک هی قالی و به پهل جل و بهرگ.
 ٥) شیوازی هه میسه دووباره کراوه: بابته: (behavior ~s)
 ٦) شیوازی: شیوه: (٧) بهشی دهستیک جل یا کراسیک له قوماش
 ٨) (on ~; ~ upon; ~ after) له سهرد نهخشه بهک کردن
 لاسایی کردنه وه نهخشه بهک: له سهرد نهخشه بهک کردن یا دههینان
 (to ~ a dress on a Parisian model)
 ٩) رازدانه وه یا داپوشین به نهخشه بهک
patty (pat'i), *n.* ١) کولچه
 ٢) خه به بهک گۆشتی هایدرو یا ماسی: وهک شفته: (a Hamburger ~)
pausity (pō'sə-ti), *n.* ١) ژماره کهمی
 ٢) کهمی: کهمی: کزی: نهیونی: بهش نه کردن
paunch (pōnch), *n.* ١) وورگی زل: وورگ

pawnshop

- ٢) به کهم وورگی گیانداری کاویژکه
 وورگ زل
paunchy (pōn'chi), *adj.*
-paunchiness (n.).
pauper (pō'pēr), *n.* ١) کهسیکه که به خیر نهی.
 ٢) کهسیکی هژار: کهسیکی بێ پوولو پاره
 ٣) هژاری: بێ پوولو پاریه
pauperism (pō'pēr-iz'm), *n.* ٢) هژاران
pauperize (pō'pēr-iz'), *v.t.* هژار کردن: بێ پوولو پاره کردن
pause (pōz), *n.* ١) وهستانی کهم: وهستان: کورته ووجان
 ٢) وهستانی کهم: وهستانی ههناسهیی یا ژور کورت له ووتار خویندنه وه
 یا ووتووژ: ... هتد. ٣) پارایی: دووولی.
 ٤) نیشانهی وهستانی کورت له نووسیندا (خاله بند).
 ٥) وهستان: ههلوستان: وهستان بۆ ماهیهکی ژور کهم: پارایی کردن
 ٦) (on ~; ~ upon) وهستان و بیرلێکردنه وه: له سهرد مانه وه (دووان)
 درێهه پیدان: (to ~ on a point)
 بوونه هۆی پارایی یا دووولی: نادلنیا کردن
give one pause, گومان ئی پهیدابوون
pave (pāv), *v.t.* قیرتاو کردن
pave the way (for), پئی بۆ خویش کردن: پئی بۆ کردنه وه
 پئی بۆ تهخت کردن
pavement (pāv'mənt), *n.* ١) پوویهکی چیمهنتوکرای یا قیرتاوکرای
 (وهک شوسته). ٢) رنگی قیرتاو: شه قامی قیرتاوکرای
 ٣) قیرتاو: چیمهنتووی زیخ و وورده بهردی به کارهینراو له شوسته و رنگی
 چاک کردن
pavilion (pə-vil'yən), *n.* ١) چادرنیکی گهره: سهیوان
 که پیر یا ساباتیکی گهره ٢) چهرداخێ ناو باخیکی گشتی
 ٣) بهشی پیشانگایهک یا خانوویهکی گهره. (٤) کرکراگی گۆی
 جیکردنه وه له ناو چادر یا ژنر ساباتو سهیواندا
 ٥) قیرتاو کردن. ٦) پئی قیرتاوکرای
paving (pāv'ing), *n.* پووی چیمهنتوکرای. ٣) قیرتاو: چیمهنتووی زیخ و وورده بهرد
pavis (pav'is), *n.* قهلقانی ههموو لهش
pavonine (pav'ə-nīn', pav'ə-nin), *adj.* ١) وهک تاووس
 تاووسی. ٢) پهنگین (وهک پهکه رهنگینه یا کلکی تاووس)
paw (pō), *n.* ١) چنگ: چنگی گیانداری چواری: وهک سهگ پشیلو
 شیر پلنگ: ... هتد: پئی چنگدار
 ٢) [Colloq.] دهست (دهستیکی زل)
 ٣) چنگ لیدان: چنگ پیدان: پووشاندن به چنگ
 ٤) سمکۆل کردن: (to ~ the ground)
 ٥) به ناشریان ههفتار لهگهڵ نواندن: ههنگۆفتنه وه
paw (pō), *n.* [Dial.], باوک
pawl (pōl), *n.* گیره
pawn (pōn), *n.* ١) بارمه: بارمه: دانراو له بری قهرز
 ٢) دهست به سهرد (که وهک بارمه گل دهه زینه وه)
 ٣) دانان به بارمه: کردن به بارمه
 ٤) له بارمه دا دانان: خسته پهته وه: (to ~ jewelry)
 ٥) خسته مهترسی پهته: گهره له سهرد کردن: (He ~ed his honor.)
 ٦) داش (شه ترهنج: دامه): سهردان یا پیادهی شه ترهنج
 بێ نرخترین داش. ٢) دهسهکلا: کهسیکی ناگرنکه که کهسانی تر به کاری
 دههین و یاری پێ دهکن بۆ هینانه دی مه بهستی تاییه تی خوین:
 (We are only a ~ in the game of international politics.)
-pawner (n.): pawnor (n.).
paw nage (pōn'ij), *n.* له بارمه دا دانان: کران به بارمه: بارمه کاری
pawnbroker (pōn'brō kēr), *n.* بارمه گر: کهسیکه که پاره ده دات
 به قهرز بهرام بهر به بارمه بهک
pawnshop (pōn'shop), *n.* بارمه خانه: دوکانی بارمه گر

pawn ticket

- pawn ticket**, په سیدی شتی دارمته کړاو.
- pawpaw** (pō'pō), *n.* = papaw.
- pay** (pā), *v.t.* (١) پیدان: دان! موچه پیدان! کړی پیدان: (Most tenants ~ their rent on time.)
- (٢) دانموره (She paid kindness with evil.)
- (٣) قهرز دانموره (to ~ one's debts)
- (٤) کردن: نافه رین، ستایش! پینشکاش کردن: (to ~ someone a compliment)
- (٥) سرلیدان. (Let us ~ him a visit.)
- (٦) دان (قاراج) (The bank ~s five percent interest.)
- (٧) هیټان! به سوود بوون: (It will ~ you to read this book.)
- v.i.* (١) پیدان: دان! دانموره
- (٢) به کک بون! هیټان! به سوود بوون: (It ~s to be honest.)
- n.* (١) پیدان: دان! پندران (٢) موچه: کړی (٣) پاداشت
- (٤) کسینک له پووی سرچپوټی و سبراستی یوه له قهرز دانموره دا.
- (١) هی پیدان یا پندران (موچه، کړی... هند).
- (٢) به ردی به نرخی تیدایو به سوود: (a ~ gravel)
- (٣) به پاره به: به پاره نیش دهکات. (a ~ telephone)
- به کړی گراوه نه لایان! موچه یو بېر او توره له لایان: in the pay of, (He is in the pay of the enemy.)
- pay as you go**, پاره دان له کاتی کړیندا نک پینشک یا به قهرز.
- pay back**, دانموره (پاداشت، قهرز! یو بزاردن.
- pay down**, (١) پاره یو پق دان.
- (٢) پینشک هیټانکي دان و نموی دهمینیتوره به قهرز.
- pay for**, (١) سزا جه شتن به هو: بازار خواردن به هو: (٢) سزا جه شتن به هو: بازار خواردن به هو: (to pay for one's mistakes, sins, etc.)
- (٢) یو بزاردن
- pay off**, (١) دانموی قهرز به تروای: هممو موچه یا کړی پیدان له کاتی دهر کردن: (٢) توله لې سندن. (٣) پاداشت دانموره (به چاک یا خراب).
- (٤) پینشک کشتی وهر گران بهر نو لایه که با بوی هله دکات.
- (٥) [Colloq.] به رتیل پیدان.
- pay one's way**, بهشی خودان له خرجی: منتهی کس هل نگرتن.
- pay out**, (١) پاره دان! پاره خرج کردن.
- (٢) گوریس شل کردن (کشتیوایی).
- pay up**, قهرز دانموره به تروای: هممو قهرز که یا پاره که دانموره به یکجار.
- pay** (pā), *v.t.* دایوشین به قهر یا مادده تر یو ناروې کردن (دیزی کشتی).
- payable** (pā'ā-b'l), *adj.* (١) دهنواری بدرتنموره (قهرز).
- (٢) دهن بدرتنموره له پوټنکی دیاری کړاودا. (٣) به سوود (کانگا، بازگانی).
- payday** (pā'dā), *n.* پوټی موچه وهر گرتن یا دان!
- پوټی مانگانه وهر گرتن یا دان
- payee** (pā-ē'), *n.* پندراو (پاره، قهرز، کومپاله، بانقنوت).
- payer** (pā'ēr), *n.* دهر (پاره، قهرز، کومپاله، بانقنوت).
- payload** (pā'lōd), *n.* (١) بارگی کړی: باری به کړی گویزداوه.
- (هر وها دهینووسری: "pay load")
- (٢) باری فوکه (به پینوارو بارهوه). (ب) ته قمه منی ساری موشک.
- (ج) کهره سی زانیاری کوکرنموره گیاندنی نه ستیرهی دستکرد.
- (د) کهره سی کشتی هوایی.
- paymaster** (pā'mas'tēr, pā'mās'tēr), *n.* فرمانبری موچه و
- کړنهر
- payment** (pā'mənt), *n.* (١) دانموره (قهرز! دان! درانهوه:
- (to demand ~ of a debt)
- (٢) قیست! پاره یو دراو (مانگانه): (a low monthly ~)
- (٣) پاداشت (به چاک یا به خراب! سزا! خلات! یو بزاردن.
- paynim** (pā'nim), *n.* pagan. [Archaic] (١)
- (٢) کسینکی خاج نه پیرست به تاییه تی موسولمانیک.

peacock

- pay-off** (pā'ōf), *n.* [Colloq.] (١) (١) دان! پیدان (موچه، کړی)
- دانموره (قهرز). (ب) کاتی دانموره یا پیدان. (٢) پینکوتن (سوداگری).
- (٣) دهر سکوتنیک یا دپراندنیکي چاوه یوان نه کړاو. (٤) توله سزا. (٥) به رتیل
- (١) به رتیل دان. (٢) به رتیل.
- payola** (pā-ō'lə), *n.*
- (١) لیستهی موچه ی مانگانه: لیستهی موچه
- (٢) سرجه می مانگانه ی دراو! سرجه می موچه ی دراو له جاریندا:
- (to meet a ~)
- pea** (pē), *n.* (١) پوټکه: پووه کینکی تهرز فریده ره بهر که ی سروزه له نوک
- دهچن دهر کړی به چیشت (٢) بهری نم پووه که.
- (٣) چهن پووه کینکی تری نم توحه (وهک: نیسکو نوک).
- دوقاودق له یک دهچن!
- as like as two peas, کتومت وهک یهک وان.
- peace** (pēs), *n.* (١) ناشتی. (٢) پیمانی ناشتی.
- (٣) ناسایش. (٤) ناسوودهی: (~ of mind)
- (٥) سازین! پینکوه گونجان. (٦) بن دهنگی! هیټان.
- v.i.* بن دهنگ به! بن دهنگ بوون.
- (١) له ناشتیدایه: له جهنگدا نیه: له نا کوکیدا نیه.
- (٢) پر ناسوود: ناسوود: خاموش.
- بن دهنگ بوون: قسه نه کردن:
- hold (or keep) one's peace, دهم داخستن.
- keep the peace, ناسایش راگرتن! ناسایش پاراستن!
- پینک نه دان به پشتوی و باسا شکاندن.
- make one's peace with, ناشتیبونموره له کهل! پینکوتنموره له کهل.
- make peace, پینکوتن! جهنگ دواپی پین هیټان! ناشتی خستنهوه!
- شپرو شوپ برونموره.
- peaceable** (pēs'ā-b'l), *adj.* (١) لاشه! ناشتیخوان
- (٢) ناسوود: پر ناسوود: بن شپرو شوپ.
- peaceably (*adv.*).
- peace conference**, کوټگرهی ناشتی و شپرو شوپ دواپی پین هیټان!
- کوټی ناشتی.
- peaceful** (pēs'fəl), *adj.* (١) ناشتیخوان! لاشه:
- (a ~ people, tribe, person, etc.)
- (٢) ناسوود: پر ناسوود: هیټان! خاموش:
- (a ~ town; a ~ evening)
- (٣) به بن شپرو شوپ! له پینکي ناشتی یوه! به ناشتی:
- (a ~ settlement of the conflict)
- peacefully (*adv.*); peacefulness (*n.*).
- peacemaker** (pēs'māk'ēr), *n.* ناوېرکمر! ناشتکهرهوه.
- peace offering**, (١) قوربانی یو سواپس کردن خودا.
- (٢) دیاری ناشتی: دیاری یه که که پینشکاش دهر کړی به ناحرنک له پینناری
- ناشتی و ناشتیبونموره دا
- peace officer**, پولیس! بالبازی ناسایش.
- peace pipe**, = calumet.
- peacetime** (pēs'tīm), *n.* کاتی ناشتی! کاتی بن شپرو شوپ
- adj.* هی ناشتی! تاییه تی به کاتی ناشتی.
- (١) دارقوخ. (٢) قوخ. (٣) رهنکی قوخ!
- peach** (pēch), *n.* پهنگی پرتقالی زهره (٤) [Slang] کسینکی جوان و باش! پووخشو
- خوشه ییست: شتینکی جوان.
- (١) قوخ. (٢) پهنگ قوخ! پرتقالی زهره
- peach** (pēch), *v.t. & v.i.* یو تیچاندن! جاسووسی به سرهوه کردن.
- peachy** (pē'chi), *adj.* (١) قوخ (له پووی پهنگ وینکاتهوه).
- (٢) [Slang] زور خوش! ناباب! بیکرد: (We had a ~ time.)
- peacock** (pē'kok'), *n.* (١) تاووس.
- (٢) کسینکی به کشف و فاش و له خویایی.
- v.i.* خوشکردنموره (وهک تاووس یا عله شیش! به قنچ و قیتی پویشتن!
- خونواندن.

peacock blue

-peacockish (adj.); peacocky (adj.).

peacock blue, peafowl (pē'foul), n.

pea green, peahen (pē'hēn), n.

peak (pēk), v.t.

peak (pēk), n.

(the ~ of a cap; the ~ of a roof)

(١) لوتکه: لوتکه شاخ: سەرلوتکه: سەرمله. (ب) شاخ: سەرشاخ.

(٢) تاف: کەرە: نوپەر: هەرەت

(at the ~ of his powers; the ~ of summer)

v.t.

v.i.

adj.

peaked (pēkt, pēk'id), adj.

peaked (pēk'id), adj.

peal (pēl), n.

(١) دهنکی زهنگ: دهنکی لیدانی چەند زهنگیک.

(٢) دهنکینکی گهره: درێژخایەن (تەقوتووقی تەنگ، تریقانهوه یا قاقای

v.i. & v.t.

peanut (pē'nut), n.

(١) پوهکی بستە: سودانی (له توحمی پۆلکەو

نۆکە). (٢) بستە: سودانی: کەلوری بستە: سودانی

(٣) [Slang] کەسکی بچوک یا بێ بايخ و هیچ و پوچ

(٤) (pl.) [Slang], هەندیک پاره‌ی زۆر کەم: هەندیک زۆر کەم:

شتینکی کەم و بێ نرخ و هیچ و پوچ:

(He bought the car for ~s.; He paid ~s for it.)

peanut butter, کەرە: بستە: سودانی: بریتییە له بستە: هاپراوی

وەک کەرە لێهاتوو کە له نان هەڵدەسوورێ و دەخوێ.

pear (pār), n.

pearl (pūrl), n.

(١) مرواری (٢) mother-of-pearl.

(٣) شتینکی جوان و بەنرخ و بچوک وەک مرواری.

(٤) رهنکی مرواری: رهنکی سپی زەردکار یا خۆلەمیشتی شینکار.

(٥) جۆره چینیکه

v.t. (١) پازاندنەوه به مرواری. (٢) وەک مرواری لیکردن له شینوه رهنکار.

v.i.

adj.

cast pearls before swine, پاشکەش کردنی شتینکی جوان و خوش و

ناپاب به کەسێک که نرخێ نەزانی.

pearl barley, جۆساوهر

pearl diver (or fisher), مرواریگر: پزوکەری مرواری.

pearl gray, خۆلەمیشتی کانی شینکار.

pearl millet, کال: هەرز

pearly (pūrlī), adj. (١) له مرواری دهچن له شینوه رهنکار.

مرواری ناسا (~ teeth) (٢) مرواریدان: به مرواری پازاوه.

pearmain (pār'mān), n. جۆره سینوکه

peart (pērt, pūrt), adj. [Dial.] (١) کەیف خوش: قنچ و قیت.

(٢) زۆزان: زهره

peasant (pez'nt), n.

(١) جوتیار: رهنجەر: وەرزی: مسکین

(٢) لادیی: (٣) کەسکی کێوی هیچ نەزانی کەرتر

peasantry (pez'n-tri), n.

(١) جوتیاران: رهنجهران: وەرزیان.

(٢) باری ژبان و پله و پایە: جوتیار.

peascod, peasecod (pēz'kod), n.

pease (pēz), n.

(١) [Obs.] pea. (٢) plural of pea.

pea soup, (١) شوربای نيسک (٢) [Slang], تەمبکی چری زەردباو.

pectoral fin

peat (pēt), n. پاشماوه: پوهکی یزوی ناو زەلکار (بۆ سووتەمه‌نی و

زەوی داپۆشین و پەین بەکارده‌هێنن).

peat moss, (١) جۆره قەرزەمەکی شوینی زۆر تەپە.

(٢) ئەم جۆره قەرزەمە به یزوی (وەک پەین بەکارده‌هێنن).

pebble (pēb'l), n.

(١) چو: زیخ: وورده بەرد.

(٢) (١) بەردی کوارتز: بەردیکی بلووری پوون و بێ رهنکه.

(ب) چاویلکه یا گەردبێنی ئەم بلووره دروستکار.

(٢) پوهیەکی زبیری چرچ و لۆچاوی دەستکردە (وەک هی قایش و کاغە).

v.t.

-pebbly (adj.).

peccan (pi-kan', pi-kān', pē'kan), n.

(١) گونزی ئەمریکی:

شینوکه‌ی هینکه‌یی‌یه و توینکه‌ی تەنکه و رهنکه‌ی و تەمه‌کی وەک گونزە

(٢) دارگونزی ئەمریکی.

peccable (pēk'ə-b'l), adj.

بۆی هیه گوناه یا هەله بکات:

له گوناه بەدوور نییه.

-peccability (n.).

peccadillo (pēk'ə-dil'ō), n.

گوناهێکی بچوک: هەله‌یەکی بچوک:

هەله.

peccancy (pēk'ən-si), n.

(١) گوناهباری: تاوانباری. (٢) گوناه.

peccant (pēk'ənt), adj.

(١) گوناهبار: گوناهکار

(٢) سنووروشکێن: پەرەوی نەکەر: کاری ناشرینکەر. (٣) دەبیته هۆی نەخۆشی.

peccary (pēk'ə-ri), n.

گیاندارێکی ئەمریکی‌یه له بەران دەچن.

peck (pek), v.t.

(١) دەنووک لیدان: دانە بەر دەنووک.

(٢) کون تیکردن: تیکردن: (The bird ~ed a hole in the bread.)

(٣) چینه‌کردن: به دەنووک هەنگرتن.

v.i.

n.

پیدان (وەک به دەنووک یا شتینکی نووک تیخ).

(١) دەنووک لیدان: لیدان.

(٢) شوین دەنووک: نیشانه‌ی دەنووک لیدان.

(٣) [Colloq.] ماچکی خێزای وەک دەنووک لیدان.

peck at, (١) پیدان (وەک به دەنووک یا شتینکی نووک تیخ): دەنووک لیدان.

(٢) [Colloq.] به قیز و بیزهوه خواردن: چینه تیدا کردن: به‌ناستم ل خواردن.

(٣) [Colloq.] هەمیشە رەخنە‌لیگرتن.

peck (pek), n.

(١) پینوانه‌یەکی دەغل‌دانە بریتییە له چوارەمکی

"بوشل" پک، واتە دوو گالۆن. (٢) دەفرزکی یەک پینکی.

(٣) [Colloq.] برینکی زۆر (ناخۆشی، سەرنیشتە).

pecker (pēk'ēr), n.

(١) دارگنکەر: بانده یا شتینکی دەنووک لیدەر.

(٢) قولنگە: پاچ. (٣) [British Slang], غیرەت: ئازایی

(٤) [Vulgar], کیز.

pecking order, گەرە و بچوکی: پینکەتانی کۆمەلگای مژو

باندەر: گیاندار بە‌پێی گەرە و بچوکی و پله و پایە (که ئەویش دەکەوێتە سەر

دە‌پێ و بە‌دەسه‌لاتی و پاره‌داری ... هتد).

pecten (pēk'tən), n.

پەردەمەکی شانە‌یی‌یه بە‌دەوری چاوی باندەر.

گیاندارە خشۆکەکاندا.

pectin (pēk'tin), n.

پەکتین: ماددە‌یەکی لیقنە له میوه‌دا هیه وەک

سینو بۆ دق پینگرتنی مەرجا و نەرم‌لیقە و دەرمان و ئارایش بە‌کارده‌هێنن

(١) سنگی: سینە‌یی: تاییەتی به سنگ. pectoral (pēk'tə-rəl), adj.

(٢) بۆ نەخۆشی سینو و سنگ بە‌کەکە. (٣) دەرکێ به سنگ‌مەوه: (a ~ cross)

(٤) دەروونی: هی هەست و دەروون.

n.

(١) ئەندام یا ماسولکە‌ی سنگ. (٢) پەرە‌کە‌ی سنگی. (٣) دەرمانی سنگ.

(٤) سینە‌بەند: شتیکە دەرکێ به سنگ‌مەوه بۆ جوانی.

pectoral arch (or girdle), پشتینێ سینە‌یی (له برپرە‌دارە‌کاندا).

(له موزیقیشدا پێی دەووترێ: "shoulder girdle").

pectoral cross, خاچی سینە‌یی (که سەرکە قەشە دەیکات به

سنگی‌یەوه).

pectoral fin, پەرە‌کە‌ی سینە‌یی ماسی.

peculate

peculate (pek'yoo-lāt'), *v.t. & v.i.* پاره لرف لیدان؛
دزینی پاره و شتی پښ سپږدراو.

-peculation (*n.*); **peculator** (*n.*).

peculiar (pi-kūl'yēr), *adj.* (۱) تایبته به (کس، شتیک،

شونښک، گهلیک... هتد)؛ حیاکرهوه: (*a custom ~ to Americans*).

(۲) تایبته (*a ~ talent for distorting the truth*).

(۳) سیر: ناناسا: (*a ~ man; ~ habits, actions, etc.*).

n. (۱) شتیکی تایبته به کس (کس، شتیک، ماف).

(۲) کلنسمهکی تایبته (که به شتیک نهېن له کلنسمه کی شو ناوچه یی

که خوی تڼدایه، به لکو به شتیک پښ له کلنسمه کی ناوچه یی کی تن).

-peculiarly (*adv.*).

peculiarity (pi-kū'li-ar'ə-ti, pi-kūl'yar'ə-ti), *n.* شتیکی (۱)

تایبته به خو؛ تایبه خو (۲) تایبه تڼتی. (۳) شتیکی سیر یا ناناسا؛

خوویه یا تایبه خو یی سیر. (*~ies of speech, dress, habit, etc.*).

pecuniary (pi-kū'ni-er'ī), *adj.* (۱) دارایی؛ پاره یی؛ پاره:

(*~ considerations; a ~ loss, reward, etc.*)

(۲) تایبته به سزای پاره: (*a ~ offense*)

-ped-, -pede (ped), پاشگرته به مانای: پښ: قاچ.

pedagogic (ped'ə-goj'ik), *adj.* (۱) تایبته به ماموستا و پیشه یی

ماموستایه تی. (۲) تایبته به زیاد له پیوست بایه دانی ماموستا به

فیربونی شتی هیچ وپوچ و وړد.

-pedagogical (*adj.*); **pedagogically** (*adv.*).

pedagogics (ped'ə-goj'iks), *n.pl.* = pedagogy.

pedagogue (ped'ə-gog', ped'ə-gôg'), *n.* (۱) ماموستا (هندی،

چار له یووی سووکی یوه له بهر زور گوډان به شتی هیچ وپوچ).

(۲) ماموستایه کی روشک که زور بایه ددات به شتی ناو کتیب و وړد و

هیچ وپوچ

-pedagoguish (*adj.*).

pedagogy (ped'ə-gô'ji, ped'ə-goj'ī), *n.* (۱) ماموستایه تی:

ماموستای: پیشه یی ماموستایه تی. (۲) فیرکاری: هونری پرموره و فیرکردن

(یعتایه تی ناماده کردنی قوتابی یو ماموستایه تی).

pedal (ped'l), *adj.* (۱) هی پښ

(۲) به پایده لږ ده خوړت: به پایده نیش دمکات.

n. پایده (پاسکیل، پیانو، مکینه جل دورین).

v.t. & v.i. (۱) پایده لیدان. (۲) پاسکیل لیخوړن.

pedant (ped'nt), *n.* (۱) ماموستایه کی میشتک تهسک که زور بایه

ددات به فیربونی شتی وړد و هیچ وپوچ و له بهر کردنی کوڼرانه ی پیرم.

(۲) کسکه که هر شتی ناو کتیب بزانی و گوی نه داده شتی کرده تی.

(۳) زانای خوډره خر. (Obs.) [۴] ماموستا.

pedantic (pi-dan'tik), *adj.* زور بایه خده به فیربونی قوتابی یو

شتی وړد و هیچ وپوچ و روشک و میشتک تهسک (ماموستا)؛

هر شاره زای شتی ناو کتیه.

-pedantically (*adv.*).

pedantry (ped'n-tri), *n.* (۱) زور بایه خدانی ماموستا به فیربونی

شتی وړد و هیچ وپوچ: میشتک تهسکی ماموستا.

(۲) خوډادان به پله ی زاناری و شاره زای خوډه.

(۳) نمونه ی کرده میه کی یه کیلک له دو جوړه کس یی سمرمه.

pedate (ped'āt), *adj.* (۱) پندار؛ قاچدار.

(۲) له پښ ده چن؛ قاچ ناسا؛ وهک پښ کارده کات: (*~ appendages*).

(۳) ناوه شتی (گهلا)؛ بهش بهش: (*a ~ leaf*).

peddle (ped'l), *v.i.* (۱) دهستگیری کردن؛ چرچیتی کردن؛ گه پان به

کولاندا بؤ شت فروشتن. (۲) خو خه ریک کردن به شتی هیچ وپوچ ووه.

v.t. (۱) دهستگیری کردن؛ چرچیتی کردن؛ شت فروشتن مال به مال

(*~ing goods from door to door*)

(۲) نهخته نهخته فروشتن یا بلوکړدنه (هنگ، بیروباو، قسه ی پاش مله):

peduncle

(*~ing drugs, an idea, etc.*)

peddler, pedlar (ped'lēr), *n.*

peddlery, pedlary (ped'lēr-i), *n.* (۱) دهستگیر؛ چرچی.

(۲) فروتنی دهستگیر.

peddling (ped'lig), *adj.* به شتی هیچ وپوچ ووه خه ریک؛

هیچ وپوچ؛ بښ بایه خ

-pede, -ped (pēd), پاشگرته به مانای: پښ: قاچ.

pederast (ped'ə-rast', pē'də-rast'), *n.* هه تیوباز؛ نیرباز.

pederasty (ped'ə-ras'ti, pē'də-ras'ti), *n.* هه تیوبازی؛

نیربازی.

pedestal (ped'is-t'l), *n.* (۱) بنکه (یو په یکه یا گولدان له سر دانان)؛

پښ (پایه، کوله)، (۲) بناغه.

v.t. خسته سر بنکه؛ خسته سر پالپشت.

put (or set) on a pedestal, په رستن؛ وهک بت په رستن؛

شکو پیدان له نه اندازه بهدم.

pedestrian (pə-des'tri-ən), *adj.* (۱) پیاده: (*~ traffic*).

(۲) په شوکی؛ بازای؛ روشک و ناخوش (وژنه)؛ هیچ نه زان؛ ساده:

(*a ~ literary style*)

n. پیاده؛ کسکی پیاده.

pedestrianism (pə-des'tri-ən-iz'm), *n.* (۱) به پښ گهران (یو)

تهندروستی؛ پیاده یی؛ به پښ ریشتن (۲) په شوکی؛ بازایتی؛ نه زانی؛

روشکی و ناخوشی؛ بښ تامی.

pedi- (ped'i), پاشگرته به مانای: پښ: قاچ: (*pedicure*).

pediatric (pē'di-at'rik, ped'i-at'rik), *adj.* تایبته به

پزشکوانی مندان.

pediatrician (pē'di-ə-trish'ən), *n.* پزشکی مندان؛

پسپزی نه خوشی مندان.

pediatrics (pe'di-at'riks, ped'i-at'riks), *n.pl.* پزشکیوانی

مندان.

pediatrist (pē'di-at'rist, ped'i-at'rist), *n.* = pediatrician.

pedicel (ped'i-s'l), *n.* (۱) قده بچکوله.

(۲) نه دانی پاکر (زینده و مرزانی).

pedicle (ped'i-k'l), *n.* = pedicel.

pedicular (pi-dik'yoo-lēr), *adj.* (۱) نه سپڼی؛ هی نه سپڼی.

(۲) نه سپڼی وړن؛ نه سپڼی تنی داوه.

pediculous (pi-dik'yoo-ləs), *adj.* نه سپڼی تنی داوه

pedicure (ped'i-kyoor'), *n.* (۱) پزشکی پښ

(۲) قاچ چاکړدنه. (۳) نینوکی قاچ کردن و بره نه کردنی.

pedigree (ped'ə-grē'), *n.* (۱) بنهجه؛ په گه پښ؛ په چله.

(۲) بنهجه ی گیاندارنکی په سښ (نه سپ، سهگ... هتد)؛

په سښنامه ی گیاندارنک

pedigreed (ped'ə-grēd'), *adj.* په سښ (به تایبته سگ و نه سپ)؛

(*a ~ dog*)

pediment (ped'ə-mənt), *n.* (۱) پووی سیکو شمی لاسه ریان

(خانوسازی یونانی و پړاوا یی). (۲) پووی کی سیکو شمی پازنده ووه به سر

د مرگا یا ناگردانه ووه

pedlar (ped'lēr), *n.* = peddler.

pedo-, ped- (pē'dō, pē'də), پاشگرته به مانای: مندان؛ بهجه.

pedodontia (pē'də-don'shə), *n.* دانشازی مندان.

pedology (pi-dol'ə-ji), *n.* زانستی پوهوشت و پرموره کردنی مندان.

-pedological (*adj.*); **pedologist** (*n.*).

pedometer (pi-dom'ə-tēr), *n.* ههنگاوژنیر؛ نامونیک بؤ پیوانی

نهو ریگه یی به پښ ده بریت.

peduncle (pi-dun'k'l), *n.* (۱) لاسکه گول؛ لاسکه هیشو؛ قف.

(۲) ریشانی ههسته دهماری میشتک. (۳) نه دانی کی لاسکی یا قف ی زینده وهری

-peduncular (adj.).

pedunculate (pi-dun'kyoo-lit, pi-dun'kyoo-lāt'), adj.

Also pedunculated,

peek (pēk), v.i.

(to ~ at something)

n.

peekaboo (pēk'ə-bōō'), n.

چاوشارکن: یاری‌یه‌کی مندا لانه به بریتی‌جه له به ده‌ست دهم‌وچاوی خۇ داپوشینو له‌پر هه‌نمانینی و هوارکردنی "پیکا‌بو"

peel (pēl), v.t.

(to ~ an orange)

v.i.

(۱) تویک فریدان: تویخ لیبوونه‌وه: تویکل دامالان

(۲) [Slang] خۇ پورکردنوه

n.

peel off, خۇ دایرایی مژگه‌یه‌ک له پۆله‌کی بۇ بۆردوومانکردن یا

نیشتنه‌وه

peel (pēl), n. قولله (به‌تایه‌تی وه‌ک یه‌کێک له‌وانی له‌سه‌ر سنووری

ئوسگرته‌نده‌و نینگلته‌ره له‌سه‌دی شانزه‌دا دروستکراوه): قه‌لا

peeling (pēl'ing), n. تویکل: تویخ

peen (pēn), n. سه‌ره تیزه‌کی چه‌کوش

peep (pēp), v.i. (۱) جریکه‌کردن (هه‌چکه‌ بالنده): جریواندن: جریوه‌کردن

(۲) زیفه‌زێق کردن (وه‌ک مندا): چرکه‌کردن: حقیقه‌کردن

n.

(۱) جریکه: جریکه‌جریک: جریوه

(۲) زیفه‌زێق: چرکه: ده‌نگی بچووی سکا:

(I don't want to hear a ~ out of you.)

peep (pēp), v.i. (۱) له‌کونیکه‌وه سه‌یرکردن:

(to ~ through the keyhole)

(۲) به‌دزی‌یه‌وه به‌په‌له سه‌یرکردن: سه‌ره‌تاتکن کردن:

(He ~ed at her across the room.)

(۲) سه‌ره‌ره‌هه‌نان: به‌ره‌به‌ره یا نه‌ختیک سه‌ره‌ره‌هه‌ستن:

(Stars ~ed through the clouds.)

v.t. سه‌ر پین ده‌ره‌هه‌نان: سه‌ر پین ده‌ره‌هه‌نان

n. (۱) سه‌ره‌تاتکن: سه‌یرکردنیک به‌په‌له و به‌دزی‌یه‌وه

(۲) کونی لێوه سه‌یرکردن (۳) هه‌لاتن (پۆش: به‌ره‌به‌یان): یه‌که‌م ده‌ره‌که‌وتن

peeper (pēp'ēr), n. (۱) له‌کونه‌وه به‌نیمجه‌ دزی‌یه‌وه سه‌یرکه‌ر

(به‌تایه‌تی که‌سیکه‌ که‌ چیژ له‌وه وهرگیرێ که‌ به‌دزی‌یه‌وه سه‌یری ده‌ستبازی و

کیرو قوزو جووت بوونی خه‌ک بکات) (۲) [Slang] چاو

peeper (pēp'ēr), n. (۱) بۆق ۳: که‌سیکه‌ یا گیاندارنکی زیفه‌زێقکه‌ر

peephole (pēp'hōl'), n. کونه‌پۆشه‌ کونی ده‌رگا (بۆ لێوه

سه‌یرکردن): کونی به‌دزی‌یه‌وه لێوه سه‌یرکردن

Peeping Tom, که‌سیکه‌ که‌ چیژ له‌وه وهرده‌گرێ به‌دزی‌یه‌وه سه‌یری

کیرو قوزو جووت بوونی خه‌ک بکات

peep show, سنووفیکه‌ چه‌ند وینه‌یه‌ک یا شتی تری تاییه‌و کونیکیشی

تیایه‌ به‌گه‌ردینه‌وه بۆ لێوه سه‌یرکردنی وینه‌کانی ناوی

نیشانگای تفه‌نگو ده‌مانچه

peep sight, (۱) که‌سیکی هاو‌په‌له: هاوتا (په‌له: ته‌مه‌ن: گه‌نگی)

peer (pēr), n. به‌رامبه‌ر به‌باسا: حه‌ریف (۲) به‌گه‌زاده‌ی نینگلیزی

(۳) [Archaic] هه‌قان: ناوه‌ل

v.t. (۱) هاو‌په‌له‌کردن: هاوتاکردن (۲) به‌گه‌زاده‌کردن

peer of the realm, ته‌ندامیکی جینی به‌گه‌زاده‌ی نینگلیزی که‌ به‌هوی

په‌چه‌که‌یه‌وه مافی ته‌ندامیتی هه‌یه له‌نه‌جیوه‌نی لۆردانی په‌ره‌ماندا

peer (pēr), v.i. (۱) به‌ووردی سه‌یرکردن: باش لی ووردبوونه‌وه:

(to ~ into a dark cave) باش تێبو‌ن

(۲) سه‌ره‌ره‌هه‌نان: هه‌لاتن: نه‌ختیک ده‌ره‌که‌وتن

(The moon ~ed from behind a cloud.)

peerage (pēr'ij), n.

(۱) چینی به‌گه‌زاده‌ی وولاتیک

(۲) په‌لوپایه‌ی به‌گه‌زاده: به‌گه‌زاده‌یی

(۳) به‌گه‌زاده‌نامه: کتیییکه‌ به‌ ناو و پته‌جه‌ی به‌گه‌زاده‌کنه‌وه

peeress (pēr'is), n.

peerless (pēr'lis), adj.

peeve (pēv), v.t.

(۱) سکا: (a pet ~)

(۲) په‌ستی: توپه‌یی: زویری: پیش خواردنه‌وه: (to be in a ~)

peevish (pēv'ish), adj.

(۱) به‌سکا: زۆر به‌سکا

(۲) توپه‌و‌تیز: ته‌نگه‌جیکانه: قیناوی

-peevishly (adv.); peevishness (n.).

peewee (pēwē'), n.

(۱) سگه‌ یا شتیکی نیجگار بچووک

(۲) سگه‌ منخ: چوقول (۳) ده‌مه‌وانه: تۆپه‌وانه

(۴) دوگه‌ی توندکردنه‌وه و پاگرتنی زۆی که‌مانچه‌و عوود

(۵) ماوه‌ی نیوان دوو سگه‌ (۶) په‌له: نمره (۷) قولاپ

(۸) [Colloq.] پین: قاچ: لاق: بنگه (۹) [Colloq.] ددان

(۱۰) [British] خواردنه‌وه‌ی کحولی به‌تایه‌تی براندی

v.t. (۱) داخستن به‌ده‌مه‌وانه یا تۆپه‌وانه

(۲) سگه‌ داکوتان: منخ داکوتان: سگه‌ لیدان

(۳) نیشانه‌کردن به‌سگه‌: په‌له دیارکردن به‌منخ (۴) قولاپ لیدان

(۵) نرخ چه‌سپاندن (پاره‌بازی) (۶) [Colloq.] هاو‌یشتن (تۆپ): هه‌ندان

v.i. (۱) کۆشش کردن: هه‌میشه هه‌رلاندن و خه‌ریک بوون

(۲) پاگرتن یا تۆمارکردنی سه‌رجه‌می خالی براوه (یاری)

round peg in a square hole, که‌سیکی نه‌گونجاو بۆ نه‌و شوینو

take down a peg, بارو نیشه‌ی تیندایه (هه‌روه‌ها "a square peg in a round hole")

له‌په‌له‌ک هه‌نانا خواره‌وه: لیز شکاندن:

له‌په‌له‌که‌مکردنه‌وه

Pegasus (peg'ə-səs), n. (۱) ته‌سپی بالدار که‌ به‌سمکونیک کانیاوی

بانووخوای مۆنراوه‌ی هه‌لقولان (نه‌فسانه‌ی یونانی) (۲) ئیله‌امی هۆنراوه‌یی

(۳) ناوی کۆنه‌ستێره‌یه‌کی باکوورییه

peg leg. [Colloq.]

(۱) لاقی دارین: لاقی ته‌خته

(۲) که‌سیکه‌ به‌لاقیکی دارینه‌وه

pegmatite (peg'mə-tīt'), n. به‌ردیتی ناگرپژنی زبری گرانیتی‌یه

peg-top (peg'top'), adj. هه‌رم‌یی یا مزراحی (به‌تایه‌تی پانتۆنیک

که‌ له‌ سه‌روه‌ ده‌لب بپۆ ده‌ره‌لنگه‌کانی ته‌سک بپۆ)

peg top, (۱) مزراح (۲) پانتۆنی له‌ سه‌روه‌ ده‌لب و ده‌ره‌لنگ ته‌سک

peignoir (pān-wär', pān'wār), n. = negligee.

pejoration (pē'jə-rā'shan, pe'jə-rā'shan), n. دانه‌ دواوه:

به‌ناخداچوون: به‌ره‌و خراپی چوون (۲) گۆپینی مانای ووشه‌ به‌ره‌و خراپی

له‌ماوه‌ی چه‌ند چه‌رخیکدا (زمانه‌وانی)

pejorative (pē'jə-rā'tiv, pi-jōr'ā-tiv), adj. سووک و ناشرین

(وو‌شه‌) له‌ پینز که‌مه‌که‌روه (وو‌شه‌): (a ~ term)

وو‌شه‌ی سووک و ناشرین (که‌ به‌ که‌سیک، کۆمه‌لێک، یا په‌گه‌زێک بووتری)

n. (۱) گیاندارنکی شیرده‌ی نه‌مه‌ریکی باکووره‌ له

توخمی ده‌له‌ک (۲) که‌ولی ته‌م گیانداره

(۱) هاو‌ولاتی‌یه‌کی په‌کی

(۲) شیوه‌زمانی په‌کی (۳) سه‌گیکی بچووی تووک درێژو ناو‌ریشه‌یی

چاو ده‌ره‌زقیوه

pekoe (pē'kō; Brit. pē'kō), n. پیکو: جۆره‌ جایه‌کی ره‌شه

pelage (pel'ij), n. تووک یا که‌ولی گیاندارێ شیرده‌ر

pelagic (pə-laj'ik), adj. زه‌ریایی: ئوقیانوسی

pelargonium (pel'ār-gō'ni-əm), n. چه‌ند جۆره‌ پوه‌کێکن له

توخمی ساردونیای

pelerine

pelerine (pel'ə-rēn'), *n.* بەرگىكى پالتۇسى بىن قولى دەلىلى ژانەيە.
pelf (pelf), *n.* [Rare] ، تالانى.

pelican (pel'i-kən), *n.* ئالندەيەكى ئاۋىسى گەۋرەى دەنۈك پان و
درىژە تورەكەيەك لەژىزە ملىدايە بۇ ماسى تىكرىدەن و خواردنى.

pelisse (pə-lēs'), *n.* پالتۇ قەۋەى درىژى ژانەيە.

pelite (pē'lit), *n.* نەردى گىل.

pellagra (pə-lā'grə, pə-lag'rə), *n.* نەخوشىيەكى درىژخايەنە
نیشانەكانى زېرى پىئىستو سىك ئىشەو دەمارتوندىيە.

pellet (pel'it), *n.* ۱. كۈلۈ: جەبى دەرمەن: تۆپەل: خۇك: دەنك.

۲. كۈللەتۇپى كۈن. (۲) كۈللە: فېشەك. (۴) ساچمە.

v.t. ۱. تۆپەلكرىدەن: خېمەلداڭ (۲) كۈللە يا ساچمە تىكرىدەن.

pellicle (pel'i-k'l), *n.* يىئىستى تەنك: پەردەى تەنك: تۈزۈ.

pellitory (pel'ə-tōr'i, pel'ə-tō'ri), *n.* رورەكلىكى پىزىشكىسى

ھەنگەپارە

pell-mell, pellmell (pel'mel'), *adv.* ۱. نە شىۋاى:

نە پەرشوبلاۋى: بە تىكەنلەپىنكەلى (۲) بە پەلەپروۋى: بە شېزەيى.

adj. ۱. شىۋاۋا: پەرشوبلاۋا: تىكەنلەپىنكەلى. (۲) بە پەلەپروۋى: بە شېزە.

n. شىۋاۋا: پەرشوبلاۋا: تىكەنلەپىنكەلى.

pellucid (pə-lōd'sid), *adj.* ۱. پۈن: پۇشەن: ديار.

۲. ئاسان: پۈن (باس): (a ~ explanation).

-pellucidity (*n.*).

pelota (pe-lō'tə), *n.* جۈرە يارىيەكى تۆپە

pelt (pelt), *v.t.* ۱. پىمالەن: پىتاپەيتا: پىاداڭ: بەردەباران كرىدە:

كۈللەباران كرىدە: (to ~ someone with snowballs, eggs, etc.).

۲. كۈلتانەۋە: (۲) فېرىدان: ھاۋىشەن.

v.i. ۱. كۈلتانەۋە: (The rain is ~ing down.).

۲. خىرا: باركرىدە: خىرا: پۇشەن: بە پەلە پۇشەن.

n. ۱. پىمالەن: پىاكىشەن: لىدان: زەلە: شەپازە.

۲. خىرايى: گۈپ: (~ running at full).

pelt (pelt), *n.* ۱. پىشە: (بەتاپەيتى بە تۈۋەكەكەيەۋە).

ب: پىشەتى ئامادەكرەو بۇ خۇشكرىدە: (۲) كۈل: قەۋە.

۲. يىئىستى موزۇ

peltate (pel'tāt), *adj.* قەلغەنى: گەل: لاسكەكەى بە ئاۋەراستەكەيە -

رەبەتى نەك بە قەنگەكەيەۋە: (a ~ leaf)

pelting (pel'tiŋ), *adj.* [Archaic] ھىچويۈچ: بىن بايەخ: بىن نرەخ:

بارەيىس: پىيسويۈگەن: خۇيرى.

peltry (pel'tri), *n.* يىئىستەى خۇش نەكرەو

pelvic (pel'vik), *adj.* سىمەجۈنەيى: ھى سىبەندە

pelvis (pel'vis), *n.* سىمەجۈنە: سىبەندە

pemmican, pemican (pem'i-kən), *n.* خواردەمەنىيەكى

ھىندىيە نەمەركايىيەكانە بىرتىيە لە كۈشەتى كۈتراۋى وشەك كراۋەى

نىكەلۋى پۇن كراۋ ھەنگىراۋ

pemphigus (pem'fi-gəs, pem-fi'gəs), *n.* نەخوشىيەكە

دەبىتە ھۈى بۇق كرىدەنى پىئىست

pen (pen), *n.* ۱. پەچە: كۈز: گەۋپ: مۇلگە: كۈلانە.

۲. ئازەلى ئاۋ پەچە يا گەۋپ: ئازەلى مۇل خواردوۋ.

۳. شۈنلىكى بچۈكى جۈاردەۋر گىراۋ (۲) ھەك يارىگەى مىدالى كۈزپە).

۴. نەنگەرگەى چاككرىدەۋەى پاپۇزى ژىرناۋ.

v.t. كرىدە پەچەۋە: كرىدە كۈزەۋە

pen (pen), *n.* ۱. پىئىئوس: خامە: پانداڭ: قەنەم

۲. ئوۋكى پانداڭ يا پىئىئوس. (۱) ئوۋسىڭ: شىۋاۋى ئوۋسىڭىنى وىژەيى.

ب: پىشەى ئوۋسىڭ: ئوۋسەرى (ج) ئوۋسەر

۴. [Archaic] پەر: قەفى پەر

۵. قاۋغى ھەك پەرى ئاۋەۋەى ھەندى گىياندەرى دەريايى.

pendulum

v.t. ئوۋسىڭ: (to ~ a letter).

pen (pen), *n.* [Slang], بەندىخانە

penal (pē'n'l), *adj.* ۱. سزايى: تاييەتى بە سزا: بە سزا دادەنرە.

۲. سزا دەپرىتەۋە: سزايى: (~ laws; the ~ code).

۳. سزاي لەسەرە: دەبىتە ھۈى سزادان: (a ~ offense)

۴. ھى سزادانە: سزايى: بۇ سزادان كراۋە: (a ~ colony).

penal code, ياساى سزايى: بىرتىيە لە سەرچەمى ياساى دەريارە بە

جۈرەھا تاۋان و ئو سزايەى بۇيان پىراۋەتەرە.

penalize (pē'n'l-iz', pen'l-iz'), *v.t.* ۱. بە تاۋان دانان:

(to ~ drinking liquor)

۲. سزادان.

-penalization (*n.*).

penal servitude, خىستەنە بەندىخانەۋەم بىگار يا ئىشى گران پىن كرىدە.

penalty (pen'l-ti), *n.* ۱. سزا (۲) سزاي پارە.

۳. سزاي يارىكر (لەبەر لەسەر پەپەرەى نەپۇشەن لەكاتى يارىدا).

penance (pen'əns), *n.* تۆپە: تۆپەكرىدەن: تۆپەكارى: سزاي تۆپەكارى:

پەشىمان بوۋنەۋەم سزاي خۇ ۋەرگىرەن.

v.t. تۆپە پىكرىدەن.

do penance, تۆپەكرىدەن.

penates (pi-nā'tēz), *n.pl.* خوداكانى ئارمەلى پۇمانەكانى كۈن.

pence (pens), *n.* [British], plural of penny.

(ھەرۋەھ لە ۋوشەى لىكرەۋادا بەكارىدەت ۋەك " twopence ")

penchant (pen'chənt), *n.* ئارەۋۋى بەتىن: ھەز: بەدەل بوۋن.

pencil (pen's'l), *n.* ۱. قەلچەى ھونەرمەند

۲. شىۋاۋى نىگارگىشى و لىئاۋوۋى ھونەرمەندىك. (۲) پىئىئوس: خامە

۴. مىلى كىكارى: (an eyebrow ~).

۵. (۱) كۈمەلە تىشكى لە يەك خالدا بەيەكگەيشتۈ (بىنەۋارى).

(ب) ۋىئەى پىكەتۈر لە كۈمەلە ھىلىكى لە يەك خالدا بەيەكگەيشتۈ (نەندازە).

v.t. ۱. ئوۋسىڭ: ۋىنەگىشان. (۲) پىئىئوس خىستەنە سەر.

pencil sharpener, قەلەمدان: قەلەمدەر.

pend (pend), *v.i.* ۱. چاۋەرى پىرارىكرىدەن.

۲. [Dial.] بەندبوۋن لەسەر: كەۋتە سەر.

pendant, pendent (pen'dənt), *n.* ۱. پارچە خىشەكە كە لە

ملاۋىكەيەك يا بازنىكەرە شۈى بوۋىتەۋە: گۈارە (۲) ئاۋىزە: چل چرا.

۳. پەيكرىكى جۈانى شۈپبوۋەۋەمە لە نەمىچىكەۋە.

۴. زىزە يا نەلقەى كاتىمىرى گىرفان.

۵. پەتى شۈپبوۋەۋەمە لە تەۋەرى كەشتىيەۋە.

۶. تاكى جۈوتە شتى دەقاۋەدى ق لەيەكچۈ.

adj. شۈپبوۋەۋە: ھەلۋاسراۋ.

pendent, pendant (pen'dənt), *adj.* ۱. شۈپبوۋەۋە: ھەلۋاسراۋ.

۲. دەپۇقۇ.

۳. پىرارى نەدراۋ: بە لايەكدا نەكەۋتۈۋ نەپراۋەتەرە.

pending (pen'diŋ), *adj.* ۱. پىرارى نەدراۋ: يەكلەيى نەكرەۋە:

ساغ نەكرەۋە. (۲) خەرىكى بوۋەدەن: نىزكى بوۋەدەن.

prep. ۱. لەماۋەى: لەكاتى (~ these discussions).

۲. ھەتا: تاكو: تا نەۋ كاتەى: بە چاۋەردانى شتىكەۋە ھەتا بوۋەدەت

(~ his arrival)

pendragon (pen-drag'an), *n.* فەرماندەرى گىشتى: پىشەۋا:

شازادەى كۈنى ئىنگىلتەرە

pendular (pen'joo-lēr), *adj.* ۱. بەندۋلى: لە بەندۋلى كاتىمىرى

گەرە دەچى. (۲) جۈلانىكەر (ۋەك بەندۋل): ھاتچۈكەر: شەكارە

۱. (۱) شۈپبوۋەۋە: ھەلۋاسراۋ.

بە شلى. (ب) جۈلانىكەر (بەندۋلى كاتىمىرى): ھاتچۈكەر. (۲) پارا: دوۋل.

pendulum (pen'joo-ləm, pen'd'l-əm), *n.* ۱. بەندۋلى -

كاتىمىر. (۲) شتىكە كە ھەمىشە دىت و دەچى ۋەكو جۈلانە: شتىكى ھەمىشە

penepplain, peneplane

کوراپ: (the ~ of public opinion)
peneplain, peneplane (pē'nə-plān), *n.* زهوى ته ختكراي به
داشوران يا داخورهانوه.

penetrability (pen'i-trā-bil'ə-ti), *n.* تواناي پيداچوون بوون.
penetrable (pen'i-trā-b'l), *adj.* كون دهرکړئ:

پيداچووسى له توانادايه
penetralia (pen'ə-trā'li-ə), *n.pl.* (۱) ناوهرگه (په رستگه): ناخ:
ناوى ناوهره (۲) شتى شارواه: شتى په نهانى.

penetrant (pen'ə-trānt), *adj.* تيز: کوکهر: بېر: پيداچوون.
penetrate (pen'ə-trāt'), *v.t.* (۱) پيداچوون: کونکړدن:
پيدا تيزپېرېوون (۲) پيدا بلاوېوونه: هه موو گرته نوه (۳) زور کارتيکړدن.
(۴) ټيگه شتى

v.t. (۱) کونکړدن: پيداچوون (۲) زور کارکړدن سهر ميشک.
penetrating (pen'ə-trāt'ing), *adj.* (۱) تيز: ه تيز

(۲) زيرته: پي به ديکهر: تيز: (a ~ sound or smell) (۲) قول: زوري بريوه: (a ~ wound)
(۳) زيرته: پي به ديکهر: تيز: (a ~ mind; ~ insight)

penetration (pen'ə-trā'shən), *n.* (۱) کونکړدن: پيداچوون:
پيدا تيزپېرېوون (۲) تواناي پيداچوون يا کونکړدن.
(۳) قول: (بريى) گولله بو نيشانه کي پاش پيکاني.
(۴) ميشک تيزي: زيره کي: پي به ديکي.

penetrative (pen'ə-trā'tiv), *adj.* تيز: کونکهر
penetrometer (pen'ə-trō'mē-tēr), *n.* (۱) بينوړي ميزي برين

يا برگردي تيشکي ټيکس: (۲) پيوړي راده ي پيداچوونى ته نى نيمچه په ق.
penguin (pen'gwin, pen'gwin), *n.* پهنگوين بالنده يکي ناوي
ناوچه سارده کانه پي پي پرده داره ناتوانى بفرئ

penholder (pen'hōl'dēr), *n.* قهلمدان
penicillin (pen'ə-sil'in), *n.* په نسلين (دهرمان).

penicillium (pen'ə-sil'i-əm), *n.* په نسلپوم: که پوي نان و په نرو.
ميوه گنيو: له همدئ جوړه که پوي تايه تي دهرمانى په نسلين وهرده گيرئ.

peninsula (pə-nin'sə-lə, pə-nin'syo-lə), *n.* سيناو:
نيمچه دورگره

penis (pē'nis), *n.* کير.
penitence (pen'ə-təns), *n.* توبه: توبه کړدن: په شيمانى.

penitent (pen'ə-tənt), *adj.* په شيمان: توبه کړ.
n. توبه کړنک: که سيني په شيمان.

penitential (pen'ə-ten'shəl), *adj.* توبه يي: په شيمانى: توبه کارى.
n. (۱) توبه کارنک: که سيني په شيمان

(۲) ليسته يا نامليکي په پېرېو يي کاني کلنسه دهر باره ي توبه کړدن.
penitentiary (pen'ə-ten'shə-ri), *adj.* (۱) تايه تي نه توبه کارى:

توبه يي (۲) يو سزادان و راستکردنوه په کارديت: (a ~ device)
(۳) سزاي له سره: سزاي شو که سه دهر دى که بيکات: (a ~ offense)

n. (۱) نه ديخانه (په تايه تي هى تاوان و تاوان کارى ترسانک: توبه خانه
(۲) نهنجومنه ي توبه کارى کلنسه ي کاسوليکي

(ب) کاربه ده ستى لييرسزاوي توبه کارى له کلنسه دا
penknife (pen'nif'), *n.* قهلمېر: چه قزى بچوک

penman (pen'mən), *n.* (۱) پروووسکار: له برنوس: پروووسر
(۲) خوشنوس: خه تخوش (۳) نووسر

penmanship (pen'mən-ship'), *n.* (۱) خوشنوسى: خه تخوشى:
هونرى خوشنوسى (۲) شيوازيکي تايه تي خوشنوسى.

penna (pen'nə), *n.* پېرې دهره ي بانده
pen name, ناوى نهينى نووسر: شو ناوى نووسر له باتى ناوى
راسته قېنه ي خوى به کارى ده هيتنت.

pennant (pen'ənt), *n.* (۱) نالاي سينگوشه ي بارىک (که دهر کي به
درووشى قوتايخانه. تيبى يارى: که شتى... هتد) (۲) نالايکي وه ها که
دهر کي به خه لاتی تيبى براوه يا به درووشى برده نوه که.

pensionary

pennate (pen'āt), *adj.* = pinnate.

pennated (pen'ā-tid), *adj.* = pennate.

penni (pen'i), *n.* پارمېکي فته ندي به.

penni- (pen'i), پينشگرنگه به ماناي: پېر: له پېر ده چي:
(penniform)

penniform (pen'i-fōrm), *adj.* وهک پېر: له پېر ده چي.

penniless (pen'i-lis), *adj.* بېر پول و پار: هه ژار نابووت.

pennon (pen'ən), *n.* (۱) نالاي سينگوشه يي بارىکي سوارچاک.

pennant (pen'ənt), *n.* (۲) نالاي: (۴) پېر: بال

penny (pen'i), *n.* (۱) پيننس: پارمېکي ټينگليز يي دوازه يکي
" شلنگ " ټکه. (۲) سته: پارمېکي شمېر يکي و که نه داري يي برتي يه له

سهدېکي دولاريک. (۳) فلس: پول: پارمې کم نرخ

(۴) پارمېکي زور: همدېکي زور پار: (a pretty ~)

a penny for your thoughts, شم ووت يه به که سينک دهر ورتي که
دالغى ليذاي و ناگي له که ساني دهر وپشتي نه مابن به ماناي: " نهره ي که
يړي لي ده که يته وه فلسيک ناهيني "

a pretty penny, [Colloq.], بريکي زور پار: پارمېکي زور.

penny-wise and pound-foolish, پول به پول کزي ده کاتره و

به قرب دايدنه: له شتى هچ وپوچدا ووري يه و ده ست به خويوه دهر کي
به لام له شتى گرنگدا هچ

turn an honest penny, به ناره تي ناوچومان پار: په يدا کړدن:
به سهر پاستي پار: په يدا کړدن.

penny-a-line (pen'i-ə-lin'), *adj.* (۱) ههر يو ډيرنک فلسيکي

ده دريتئ: (۲) هه زانېه ها (نوسين): قلمب: ره شوکي.

penny-a-liner (pen'i-ə-lin'ēr), *n.* نووسه رنکي به کړي گيروي
پوژنامه که بو ههر ډيرنک فلسيک وهرده کړئ: نووسه ي بازاي

penny ante, ياري يکي پوکه که گره و بچوکي له سر دهر کړئ.

penny pincher, [Colloq.], پول له کي: پارمېس: په زيل: پيسکه.

pennyroyal (pen'i-roi'əl), *n.* (۱) پوهه کيک له توخي نه عا.

(۲) پوني شم پوهه که.

pennyweight (pen'i-wāt'), *n.* کيشانه يکي زور سووکه برتي يه
له بيست يکي " ناوس " ټک يا ۱۰۰۰ گرام.

penny-wise (pen'i-wīz'), *adj.* ووري او پول له کي به که ديتنه سهر
پارمې کم و شتى هچ وپوچ.

penny-wise and pound-foolish, پول به پول کزي ده کاتره و

به قرب دايدنه: له شتى هچ وپوچدا ووري يه و ده ست به خويوه دهر کړئ
به لام له شتى گرنگدا هچ

pennywort (pen'i-wūrt'), *n.* چهنه جوړه پوهه کيکي گه لا خرن له
درزه به رد و ديوار و زلکاودا دم پوړئ.

pennyworth (pen'i-wūth'), *n.* (۱) بايي په نس يا پولنک.

(۲) کړيني شتيک به هه زان: بايخي شتيک به رامېر بهو پارمې ي پي دراه:
(a good ~)

(۳) نه ختيک: همدېک: تونک: برنکي کم.

penology, poenology (pē-nol'ə-jī), *n.* زانسنى به نديخانه
به پيوړه بردن و راستکردنوه ي تاوانکاران.

-penological (*adj.*); penologist (*n.*).

pensile (pen'sil), *adj.* (۱) شپړيوه وه: هه لوسراو.

(۲) ميخانه ي شپړيوه وه کړدو.

pension (pen'shən), *n.* (۱) مانگانه ي خانه نشيني.

(۲) به خيشي سهر وېر که که سينيکي پاردار بو هونه رمدېکي ده برتته و

v.t. خانه نشين کړن به مانگانه وه.

pension off, خانه نشين کړن به مانگانه وه:

دهر کړن له کار و مانگانه پيدان.

pension (pen'si-on), *n.* په نسپون: ميوانخانه يکي نه وړي يادي به.

pensionary (pen'shən-er'i), *adj.* (۱) هى موجي خانه نشيني:

pensioner

- به موجی خانه نشینی دانراو. (۲) به کری گراو: چاوه پری دوستی خهک.
n. (۱) موجی خانه نشینی وەرگر. (۲) به کری گراو: دهسکه لا.
pensioner (pen'shən-ēr), **n.** (۱) خانه نشین به مانگانه وەر.
 خانه نشین. (۲) کهسیکه که به خیزو به خشیسی کهسیکی تر دهژی.
pensive (pen'siv), **adj.** (۱) مات: له بیری قول و خه ماکدا:
 (a ~ mood)
 (۲) ماتی و دلته مکی کهینه ر (هونراوه): بیری قول و پر له خه ده رپ.
penstock (pen'stok), **n.** (۱) ده رگای عماراو: یو دایینکرنی لاغار.
 (۲) ناوباره: بوری ناو یا جوهگی ناوبردن بۆ گهردونه.
pent (pent), **alternative past tense and p.p. of pen.**
adj. قهتیس کراو: پنگ خواردوه ووه: گراو: پین پست کراو:
 (~ -up emotion)
penta-, pent- (pen'tə), **پیشگرنگه به مانای: پینچ:**
(pentameter, pentagon)
pentacle (pen'tə-k'l), **n.** نه ستیره به کی پینچ گۆشه یی به وه
 نیشانه به کی جادو و گه ر به کارده مینرئ
pentad (pen'tad), **n.** (۱) پینچ: ژماره پینچ
 (۲) دهسته یا زنجیری پینچی. (۲) چرخیکی پینچ سانی
pentadactyl (pen'tə-dak'til), **adj.** پینچ به پنجه یی
pentagon (pen'tə-gon), **n.** وینه یی پینچ گۆشه یی یا پینچ سوچ:
 پینچ لا
 the Pentagon, پینتاکون: باره گای و هزاره تی به رگری نه مریکا
pentagonal (pen-tag'ə-n'l), **adj.** پینچ گۆشه یی: پینچ لایی
pentagram (pen'tə-gram), **n.** (۱) pentacle
 (۲) وینه به کی پینچ هیلئ
pentahedron (pen'tə-hē'drən), **n.** وینه یی به رجه سته یی پینچ لا
 یا پینچ پو: نه اندازه
-pentahedral (**adj.**).
pentamerous (pen-tam'ēr-əs), **adj.** پینچ به شی: پوره کناسی:
 زینده و مرایی
pentameter (pen-tam'ə-tēr), **n.** (۱) دیرنکی پینچ کیشی هونراوه
 (۲) هونراوه یی پینچ کیشی
pentangular (pen-tan'gyoo-lēr), **adj.** پینچ گۆشه یی
pentathlon (pen-tath'lon, pen-tath'lon), **n.** موزیونی
 پینچی: بۆریننکی و هزری به بریتی به له به شارپوونی همو یو راکه رنک
 له پینچ ملامنیدا
pentavalent (pen'tə-vā'lənt, pen-tav'ə-lənt), **adj.** پینچ-
 هاو هیزی (کیمی)
pentecost (pen'ti-kōst, pen'ti-kost), **n.** جهژنکی جووه که ر
 خاچ په رستانه
pent-up (pent'up), **adj.** قهتیس کراو: پنگ خواردوه ووه: گراو:
 پین پست کراو (**emotion**)
penult (pē'nult, pi-nult), **n.** شتی به ر نه دواترین شت: به تاییه تی
 به رگی پیش دوا به رگی ووشه یی:
penultimate (pi-nul'tə-mit), **adj. & n. = penult.**
penumbra (pi-num'brə), **n.** (۱) نیمچه سینه ر (له نیوان سینه ر)
 توارو پوناکی توارو: (۲) (۱) نیمچه سینه ری دهو رپشتی خاله په شکانی
 خور: (ب) نیمچه سینه ری دهو ری مانگی گراو: (۲) چنوه: دهو رپشت.
penurious (pə-nyoor'i-əs, pə-noor'i-əs), **adj.** (۱) پیسکه:
 په زیل: یاره پیس: پوله کی. (۲) پوتنه یی: بن به رهم: (a ~ land)
penury (pen'yoo-ri), **n.** (۱) ههژاری: نه بوونی: بن به رهمه تی
 (۲) کهمی: بن به رهمی (زه یی): کهم به رهمی: قاتی: شت نه بوونی
peon (pē'an), **n.** (۱) کریکاری نه مریکای لاتینی
 (ب) کهسیکی بیکارینکراو: کهسیکه که نیشی پین ده کری له باتی قهرزانه ووه
 (۲) سربازی پیاده یی هیندی (ب) بۆلیسی هیندی (ج) به رده ست.

peptonize

- peonage** (pē'an-ij), **n.** (۱) بیکارینکرنی کهسانی قهرزانه له باتی
 قهرزانه ووه: به کریزانی به نه له لایه ن مری پوه به کهسانی که ده یانه وئ
 نیشیان پین به کن. (۲) کریکاری: باری ژبانی کریکار.
people (pē'p'l), **n.** (۱) گه: نه توه: میله ت.
 (۲) دانیشتوانی شارنک یا شوننک: خهک: (the ~ of New York)
 (۳) دهست و پنه وند
 (۴) تاقم: نه دامانی کومه له, چین, یا پیشه یی خو
 (۵) کهس و کار: خزم: خزم و کهس و کار: باو و باویر
 (۶) جه ما وهر: خهک: بۆر پیاوان
 (۷) هاو لاتیان یا دهنگه رانی وولاتیک
 (۸) نه مونه: خهک: (I don't care what ~ say.)
 (۹) توخم (گیاندار): (۱۰) مرۆ: ئاده میزاد
v.t. ناوه دانکرنه ووه: خهک تیدا نیشته جیکردن: پیکردن له خهک.
people's front, به رهی نیشتمانی: به رهی میلی
pep (pep), **n.** [Colloq.], چوست و چالاک: تین: جوش: ووزه:
 زیندوونی
v.t. [Colloq.], (~ up), بژاندن: زیندو و کړنه ووه: خسته نه جوش
peplos, peplus (pep'las), **n.** به رگیکي وهک دهستمان یا ملیچی
 نا فره تی یونانی کونه
peplum (pep'ləm), **n.** (۱) peplos
 (۲) به رگیکي چرچی زور کورته له که مروه شو: ده بیته ووه به سر ته نو رده
pepper (pep'ēr), **n.** (۱) بیبه ر: ده لوییبه ر (۲) ئاله ت.
 (۲) ئاله تی سوور
v.t. (۱) ئاله ت پیوه کړن. (۲) زور پیوه کړن (به هارات).
 (۳) تیکرتن (گولله, پرسای) (۴) بیراز کړن: تپه ندان.
pepper-and-salt (pep'ēr-'n-sölt'), **adj.** ماش و برنج (پهنگ):
 (a ~ beard, moustache, hair)
pepperbox (pep'ēr-boks), **n.** ئاله تدان (بۆ ئاله ت کړن به
 خواردنه ووه)
peppercorn (pep'ēr-körn), **n.** (۱) دهنگه ئاله ت.
 (۲) شتیکی هچ و پوچ و بن خر
peppermint (pep'ēr-mint), **n.** (۱) نه عنا. (۲) ناره تی نه عنا
 (۳) نوقلی نه عنا.
pepper pot, (۱) pepperbox
 (۲) چمند جوره چیشتیکی شله یی گۆشت و سه رزه ی تیزه
pepper tree (or shrub), دار بیبه ر: دارنکی همیشه سه رزی
 گه لا باریک و بچکوله یی لق شو: پوه ووه یه
peppery (pep'ēr-i), **adj.** (۱) ئاله ت او: توون: تیز
 (۲) توندو تیز (ووتار, نووسراو): بی
 (۳) تنه گه جیکالنه: سه رگه رم: توو په و ترق
-pepperness (**n.**).
peppy (pep'i), **adj.** [Slang], گورج و گول: چوست و چالاک: قیت: زیت
pepsin (pep'sin), **n.** پپسین: (۱) ماده به کی لیکاری ترشه لکه له
 گه ده دا خوارده مانی پروتینی ده گۆزی بۆ شیوه یی کی ناسا تر بۆ هه رسکردن
 ناوگی هه رس. (ب) همان ماده که له گه ده ی مه رو گویره که و به راز ده گریته و
 بۆ به رمانی هه رس به کارده مینرئ
pepsinogen (pep-sin'ə-jən), **n.** ماده به کی له لووه کانی گه ده دا
 ناوگی هه رس یا پپسینی لئوه پیدا ده بن (ووشه یی پیشو بینه)
peptic (pep'tik), **adj.** (۱) یارمه تیدمیری هه رس: بۆ هه رس باشه
 (۲) هه رسکر. (۲) تاییه تی به ناوگی هه رس: له ناوگی هه رسه وه په یدابو
 (برینی گه ده و پخوله): (a ~ ucler)
peptize (pep'tiz), **v.t.** گۆزین بۆ شله یی کی لیق
peptone (pep'tōn), **n.** ماده به کی له هه رسکردن پرتین پیدا ده بن
peptonize (pep'tə-nīz), **v.t.** له پروتینه ووه کړن به "پپتیز"
 به هزی ناوگی هه رسه وه

periwinkle

periwinkle (per'ə-wīn'k'l), *n.* (۱) پنج بیچکە دەریایی (۲) قاقەلی ئەم گباندارە دەریایییە بچوکە
perjure (pūr'jēr), *v.t.* بە درۆ سویندخواردن لە دادگادا: کە دەبیته هۆی سزادان

-perjurer (*n.*).

perjury (pūr'jēr-i), *n.* بە درۆ سویندخواردن لە دادگادا
perk (pürk), *v.t.* (۱) ~ up: قوتکردنەوە بەرزکردنەوە (۲) ~ up: زیترکردنەوە زیندووکردنەوە: کەیف قنچ کردن

(*The good news ~ed him up.*)

v.t. (۱) قووب بوونەوە (گوێ): بە قنچی پۆشتن (۲) ~ up: کەیف قنچ بوونەوە: جۆش تیکەرتن

perky (pūr'ki), *adj.* زیت: جۆست و جالاک: بەدەماخ
permanence (pūr'mə-nəns), *n.* ھەمیشەیی: ھەتاهەتایی: ئەگۆزان

permanency (pūr'mə-nən-si), *n.* (۱) permanence (۲) شتێکی ھەمیشەیی

permanent (pūr'mə-nənt), *adj.* ھەمیشەیی: ئەگۆز: نیجگاری: ھەتاهەتایی: ھەتاهەتایی

n. [Colloq.] قز لور کردنی دەستکرد

permanent wave قز لور کردنی دەستکرد

permanganate (pēr-man'gā-nāt), *n.* پەرمانگەنات: خوێ: ترشەلۆکی پەرمانگەنیک: بۆ پاککردنەوە بەکار دێت

permanganic acid ترشەلۆکی پەرمانگەنیک

permeability (pūr'mi-ə-bil'ə-ti), *n.* بووھەبوونی پێداچوون و پلۆبووھە

permeable (pūr'mi-ə-b'l), *adj.* پێداچوون و پلۆبووھە (شە): شە: دادەدات

permeance (pūr'mi-əns), *n.* پێداچوون و پلۆبووھە: ھەمووگرتنەوە

permeate (pūr'mi-āt), *v.t. & v.i.* پێداچوون و پلۆبووھە: جووھە ناوھە ھەمووگرتنەوە: پێدا پلۆبووھە

(*Water ~ing through the soil, membrane, etc.*)

permeation (pūr'mi-ā'shən), *n.* پێداچوون و پلۆبووھە: جووھە ناوھە پێدا پلۆبووھە

permeative (pūr'mi-ā'iv), *adj.* توانای پێداچوون و پلۆبووھە: پلۆبووھە ھەبوون

per mensem (pēr men'səm), [L.] مانگە: مانگی: ھەر مانگی

permissibility (pēr-mis'ə-bil'ə-ti), *n.* ھەشتەر: ڕێ پێدان: سێان: بۆ ھەبوون

permissible (pēr-mis'ə-b'l), *adj.* پێندراو: ھێندراو: ماوھ پێندراو

permission (pēr-mish'ən), *n.* ڕێ پێدان: ماوھ پێدان: ماوھ: (You have my ~ to go.)

permissive (pēr-mis'iv), *adj.* (۱) ڕێ پێدەر: ماوھ پێدەر (۲) ھێندراو: ڕێ پێدراو: قەدەغە نەکردا (۳) ھەرە: پەرەوشت, مژو: جەوشلەکر: بەر بۆ ھەرەلاکر

(*a ~ society, parent, etc.*)

-permissiveness (*n.*).

permit (pēr-mit'), *v.t.* (۱) ھەشتەر: قەدەغە نەکردن: (He is ~ted to leave.)

v.t. (۲) ڕێ پێدان: ماوھ پێدان: (I'll come if time and weather ~.)

n. موھت: پروانامە: ڕێ دان

permutation (pūr'myoo-tā'shən), *n.* (۱) گۆزین: گۆزینی تەواو: پێنخستنەوە (۲) بەکێک نە شێوھەکانی پێژە شتێکی پاش و پێش خراو

persecute

permutate (pēr-mūt'), *v.t.* (۱) بەتەواوی گۆزین: گۆزینی یەکجار (۲) پێنخستنەوە: پێزکردنەوە

pernicious (pēr-nish'əs), *adj.* (۱) زیانبەخش: وێرانکەر (ب) کوشندە: بکوژ: پێس (نەخۆشی): (۲) خراپ: ناپەسەند: (*a ~ philosophy*)

-perniciously (*adv.*); perniciousness (*n.*).

pernicious anemia, کەم خوێنەیی زیانبەخش

pernickety (pēr-nik'ə-ti), *adj.* Also *persnickety*. (۱) بە قیزو: بێزار: ھەج پارێ: نەبوو (۲) وورد (کار): پێویست: بە ووردی: شارەزایی: ناسکی دەکات

perorate (per'ə-rāt'), *v.t.* (۱) ووتاری دووردرێژ خویندنەوە (۲) کۆتایی ھێنان بە ووتار: پوختە: ووتار دووپاتکردنەوە: کۆتایی پێھێنان

peroration (per'ə-rā'shən), *n.* بەشی کۆتایی ووتار (کە پوختە: ووتارەکە: تێدا دووبارە دەکرێتەوە)

peroxide (pēr-ok'sid), *n.* پێروکسید

v.t. پێروکسید لێدان

adj. بە پێروکسید سپی کرانە: قژ: بەردیکی گەورە: ناو دیوارە: ئەم دیوو

لەو دیووھە سەر دەردەھێنێ: بۆ پتەوی دیوارەکە

perpend (pēr-pend'), *v.t. & v.i.* [Archaic] پێرێنکردنەوە

perpendicular (pūr'pən-dik'yoo-lēr), *adj.* (۱) ستوونی: راست: (۲) یەکێ

(۲) [P-], شێوازێکی خانوسازی ئینگلیزی: بە ھێلی ستوونی ناسراو

n. ھێلی ستوونی: ھێلی راست: یا وەستاو

perpetrate (pūr'pə-trāt'), *v.t.* کردنی کارێکی ناپەسەند: تاوان کردن: بە کارێکی خراپ ھەلسان: (*to ~ a crime*)

-perpetration (*n.*).

perpetrator (pūr'pə-trā'tēr), *n.* تارانکار: کاری ناپەسەند: ھەمیشەیی: ھەتاهەتایی

(۲) بەردەوام: ھەمیشە بەردەوام: (۲) بە درێژایی وەرز گۆل بە دەم: پووەکی گۆل بە دەم بە درێژایی وەرز (بەتایبەتی گۆلەباخ):

n. (۱) ھەمیشە: ھەتاهەتایی: (۲) بەردەوام: بەبێ وەستان

perpetuate (pēr-pech'ōō-āt'), *v.t.* درێژەپێدان: ھەمیشەکردن

-perpetuation (*n.*); perpetuator (*n.*).

perpetuity (pūr'pə-tōō'ə-ti, pūr'pə-tū'ə-ti), *n.* (۱) ھەتا: ھەتایی: ھەمیشەیی: (۲) شتێکی ھەمیشەیی (موچە: خانەنشینی): ھەمیشە: ھەتاهەتایی

in perpetuity, (*to own a piece of property in perpetuity*)

perplex (pēr-pleks'), *v.t.* (۱) سەر ئێتێکان: سەر ئێتێکان: (۲) ئالۆزان: ئالۆسکان

perplexed (pēr-plekst'), *adj.* (۱) سەر ئێتێکان: ھەپساندن: (۲) ئالۆزان: ئالۆسکان

perplexing (pēr-plek'shən), *adj.* سەر سوپا: سەر ئێتێکان: (۲) ئالۆزان: ئالۆسکان

perplexity (pēr-plek'sə-ti), *n.* سەر ئێتێکان: شێوان: سەر ئێتێکان: سەر سوپا: (۲) شتێکی ئالۆزان: سەر سوپا: (۲) ھەشتەر: (۲) مافی تاییبەتی

perron (per'ən), *n.* پێ پێلکانی: دەروھ: (لە پێنی: قەدیالێدو: دەرگای: دەروھ: خانووبەگدا)

perry (per'i), *n.* خۆشای: ھەرم: خۆی: لە خۆیدا: شتە: ھەر وە: خۆی: ھێچی: تر

per se (pūr'sē'), [L.] (۱) چەوساندنەوە: (۲) یەستکردن

persecute (pūr'sə-kūt'), *v.t.*

perspicacious

perspicacious (pūr'spi-kā'shəs), *adj.* (۱) رڼ بدبیکره:

باش بڼ چو هسټ ویرتیز ووردین: پزشین: ژیر
(۲) [Archaic] چاوتیز:

perspicacity (pūr'spi-kas'ə-ti), *n.* (۱) رڼ بدبیکره:

باش بڼ چو هسټ ویرتیز ووردین: ژیری
(۲) [Archaic] چاوتیزی:

perspiration (pūr'spa-rā'shən), *n.* (۱) تپراو دود:

تپراق گردنه: ۲. تپراو: تپراق

-perspiratory (*adj.*).

perspire (pēr-spīr'), *v.t. & v.i.* تپراو دودان: تپراو ټی نیشتر:

تپراق گردن: تپراق دودان:

persuadable (pēr-swād'ə-b'l), *adj.* سازدهیت:

پښی دسهلمینر:

persuade (pēr-swād'), *v.t.* (۱) سازکردن: قایل گردن: پازی کردن:

(۲) پښی سلهماند:

persuasion (pēr-swā'zhən), *n.* (۱) قایل گردن: سازکردن: قایلی:

قایل بوون: سازبوون (۲) پښی سلهماندن (۳) توانای قایل گردن

(ب) توانای پی سلهماندن: (۴) بیروباوهڼکی بهین: بڼوا:

(۵) تاین: پښار: توانای لهسره همان تاین یا پښان

(۶) دهنه: کومه: تاقه: حیزب [Colloq.] جز: چشن: توخم:

persuasive (pēr-swā'siv), *adj.* پښی سلهمننه: سازکر:

(*a ~ person, reason, argument, etc.*)

n. [Rare]. شقی قایلکر: پښی سلهمننه:

-persuasively (*adv.*); persuasiveness (*n.*).

pert (pūrt), *adj.* (۱) بن حیا: من نابوو: چهقامسو: پوو هملانراو:

(*a ~ answer*) پووقایم

(۲) قیت: زبندو: جوست وچالاک (*a ~ old lady*)

(۳) شیک: ړنک وښک: جوان (*a ~, little hat*)

-pertly (*adv.*); pertness (*n.*).

pertain (pēr-tān'), *v.i.* (۱) بهشیک بوون له:

(۲) شیان: ټی ودهانه: (*the conduct that ~s to a gentleman*)

(۳) پهیوهندی ښه بوون: (*evidence ~ing to the accident*)

pertaining to, دهربرارې: سدهرت به: له باره:

pertinacious (pūr'tə-nā'shəs), *adj.* (۱) کولنه دود: رازنهمننه:

(پښان: بیروبا: به کلهره قانه شونکوتنی بیروبايه)

(۲) بهردهوام: نهبرو: بهگیر (*a ~ illness*)

pertinacity (pūr'tə-nas'ə-ti), *n.* کولنه دان: کلهره دق:

وازنهمننه: سدهوامی

pertinence (pūr'tin-əns), *n.* پهیوهندی: داس:

pertinency (pūr'tin-ən-si), *n.* pertinence.

pertinent (pūr'tin-ənt), *adj.* پهیوهندی: داس:

(*~ facts, information, etc.: a ~ remark*)

perturb (pēr-tūrb'), *v.t.* (۱) شلهژاندن: ووروژاندن: پهستکردن:

پهشوکاندن: شلهقاندن (۲) شوژاندن: ټیکدان:

perturbation (pūr'tēr-bā'shən), *n.* (۱) شلهژان: ووروژان:

پهشوکان: شلهقان: ب: شوژان: ټیکدان:

(۲) شلهژاوی: پهشوکاوی: ټیکچوون: پهستی:

(۳) گوژان و ټیکچوونی خولگی نهستیر: (بهومی کارک یا هیزنکی تازموه):

pertussis (pēr-tus'is), *n.* کزکپهشه:

peruke (pə-rōōk'), *n.* باروکه: کلوز:

perusal (pə-rōō'z'l), *n.* بهووردی: خوښه: خوښدنه: و:

لیکولینه:

peruse (pə-rōōz'), *v.t.* (۱) [Rare] بهووردی: لیکولینه: و:

ټی ووردنه: و: ۲. خوښدنه: و: لیکولینه: و: بهووردی: خوښدنه: و:

(۳) خوښدنه: و:

pestiferous

pervade (pēr-vād'), *v.t.* به هموویدا: بلاووننه: هموگرته: و:

پیدا بلاووننه: (*A marvellous stillness ~d the city*)

pervasion (pēr-vā'zhən), *n.* به هموو: شوښنکدا: بلاووننه: و:

هموگرته: و:

pervasive (pēr-vā'siv), *adj.* بلاووننه: بلاو: هموو شوښنکی:

گرته: و: (*Corruption is ~ throughout the country*)

-pervasiveness (*n.*).

perverse (pēr-vūrs'), *adj.* (۱) چهوت: بهدخو: بهدروشت: گومرا:

(۲) سوور لهسره هله: بهردهوام لهسره هله: سهرسهخت:

(۳) نالهبار: ناپهسند: دژوهستاو (۴) تنگه جیکلانه: تویره ورتی: قیناوی:

perversion (pēr-vūr'zhən, pēr-vūr'shən), *n.* (۱) چهوتی:

بهدخووی: بهدروشتی: بهدروشتی (۲) نالهباری: ناپهسندی:

(۳) شتیکی چهوت یا نالهبار: کارنکی ناپهسند:

(۴) جووت بوونکی: ناساسی: سهرسرتی:

perversity (pēr-vūr'sə-ti), *n.* (۱) ناپهسندی: نالهباری:

سهرسهختی: (۲) بهدروشتی: چهوتی: بهدخووی: پیسی:

(۳) کارنکی ناپهسندانه: کارنکی خرابو: بهدروشتی: یانه:

pervert (pēr-vūrt'), *v.t.* (۱) بهدخو: گردن: بهدروشت کردن:

له رڼی راست لادن: فیزی خرابه کردن: (۲) به هله بهکارهمنان: به خراب:

بهکارهمنان: (۳) به هله لیکدنه: و: ټیکدان (مانا): شوژاندن:

(۴) پیسکردن: نرم کردن: له پله کهمکردنه: و:

n. سهرسری: کسینکی چهوت: بهروشت لهپوری جووت بووننه: و:

بهروشت پیس: چهوتی: (جووت بوون)

perverted (pēr-vūr'tid), *adj.* (۱) چهوت: له رڼی راست لاده:

ناپهسند: (۲) به هله لیکدراو: شوژندراو: ټیکدراو: ټیکچو:

(۳) سهرسری: بهدروشت لهپوری جووت بووننه: چهوتی:

pervious (pūr'vi-as), *adj.* (۱) رڼی پیداچوون: پیدا بلاووننه: و:

دهدات: کوژ دهکړی: (۲) میثک کراوه: کاری تن دهکړی (میثک، هلوښت):

pesade (pə-sād', pə-zād'), *n.* وهستانی: نسپ لهسره هر دو:

پاشووی: بهرژکدنه: و: دهستی به هوادا:

pesky (pes'ki), *adj.* [Colloq.] پهستکر: بیزارکر: هراسانکر:

peso (pa'sō), *n.* پیسو: پاره: مکسیک و همدی ولاتانی نهمریکای:

لاتینی:

pessary (pes'ə-ri), *n.* (۱) شانی رڼی: دهستوری رڼی:

(۲) شتیکه دهخړته رڼه بڼ مندان نه بوون یا راگرتنی رڼی لهجن چو:

pessimism (pes'ə-miz'm), *n.* (۱) (ب) بیروباوهڼکه که دلنیت:

نم جیهانه خرابیزو: ناپهسندترین جیهانه: (ب) بیروباوهڼکه که دلنیت:

هیزی خرابهکاری له هیزی چاکهکاری بهیزتره: (۲) رهشینی: بهدیني:

بهراچواترکی:

pessimist (pes'ə-mist), *n.* کسینکی رهشین: بهدین: یا:

بهراچواترک:

pessimistic (pes'ə-mis'tik), *adj.* رهشین: بهدین: بهراچواترک:

-pessimistically (*adv.*).

pest (pest), *n.* (۱) جانهموری زیانبخش:

(۲) کسینک یا شتیکی پهستکرو زیانبخش و ناپهسند:

(۳) [Rare] تاوون: دهردی پیس:

pester (pes'tēr), *v.t.* سهرکونکردن: سهرکدنه: و: هراسان کردن:

(*She kept ~ing me for money*; *Flies ~ed us in the daytime and mosquitoes at night*.)

pesthole (pest'hōl'), *n.* شوښی پیسی و دهر ټیداگرته: و:

pesthouse (pest'hous'), *n.* [Archaic] نهخوشخانه: دهردی:

تپیر: نهخوشخانه: و: دهردی پیسی و بلاووننه (بڼ دابری):

pesticide (pes'ta-sīd'), *n.* دهرمانی: جانهمورکوژ: میروکوژ:

pestiferous (pes-tif'ēr-əs), *adj.* (۱) نهخوشتی هلوگر:

نهخوشتی خهره: (۲) دهردهان: دهرای: (۳) بهروشت پیس:

pestilence

زیانبه‌خش به کومه‌لگا: به‌دا ناپه‌سهند. (Colloq.) (۴). په‌ستکرا: ناخوش؛

بیزارکرا

pestilence (pes'ta-ləns), *n.* (۱) دهردی کاری: دهردی پیس؛ تاغون.

(۲) دهردگه‌وشنه‌وه. (۳) شتیکی زیانبه‌خش و پیس و ناپه‌سهند (بیروا، پیمان).

pestilent (pes'ta-lənt), *adj.* (۱) کوشنده، سکوژ

(۲) [Rare] درمی: تیپهر (دهرد). (ب) درم خه‌روه: دهردخه‌روه.

(۳) په‌ووشت پیسکرا: زیانبه‌خش به کومه‌لگا: به‌دا

(۴) په‌ستکرا: ناخوش؛ بیزارکرا: ناپه‌سهند

-pestilential (*adj.*).

pestle (pes'tl, pes'tl), *n.* (۱) دهسکی دهسکوان: دهسکی دۆل.

(۲) کوتک

v.t. & v.i.

هارین

pet (pet), *n.* (۱) گیانداری ناوماال که بۆ خوشی به‌خوږده‌کړئ نه‌ک بۆ سوود.

(سه‌گ، پشپله، نالنده... هتد): گیانداری خانه‌کی (۲) که‌سیکی خوښه‌ویست و

نازکینشراو (به‌تابیه‌تی که بکړئ به دهسکلا): (a teacher's ~).

(۳) شتیکی خوش و یستراو

adj. (۱) خانه‌کی و بو خوشی به‌خوږکراو: (a ~ duck).

(۲) خوښه‌ویست: زور خوش و یستراو

(۳) تابیه‌تی: نمونه له‌پووی گالته‌وه: نیچگار

v.t. [Rare] (۱) ره‌ک گیانداری خانه‌کی سه‌یرکړد.

(۲) دهست پیدامینان: یاری پینکړد: (to ~ a child, horse, dog, etc.).

v.i. [Colloq.] دهستیازی کړد: باوه‌ش پیداکړد و ماچ و موچ کړد:

ماچ و موچ کړد

pet (pet), *n.* مرومونی: پرووگرژی: ددم‌وچاوترشی: پیش خواردنه‌وه

v.i. مرومونی کړد: پرووگرژکړد: پیش خواردنه‌وه

petal (pet'l), *n.* پهره‌ی گول.

petaloid (pet'l-oid), *adj.* له پهره‌ی گول ده‌چیت

petalous (pet'l-as), *adj.* پهره‌ی گولدار: پهره‌دار

petard (pi-tärd'), *n.* (۱) بۆمبایه‌کی فوجی‌کی کونه دیوار و دهرگای

پن دهریوخینراو ده‌کرایه‌وه. (۲) دهمه‌رقاچان

به داوی خوږه بوون:

hoist with one's own petard,

تووشی داوی خو بوون و له‌ناوچوون.

petasos, petasus (pet'a-sas), *n.* جوړه تپه‌یه‌کی قه‌راغ پانی

سه‌ر پانی کونی یونانی‌یه‌کانه.

petcock (pet'kok'), *n.* Also pet cock, دهموانه: تپه‌وانه

petiolate (pet'i-a-lät'), *adj.* لاسکدار: پرووکه‌ناسی: زینده‌وه‌ناسی

petiole (pet'i-öl'), *n.* نه‌نداسی لاسکی نیوان قه‌فه‌زه‌ی سنگ و سکی

همه‌ندی جان‌وه‌ر

petit (pet'i), *adj.* بچوک (دادگه‌ری): ناسه‌ره‌کی. (ووشه‌ی دواپی بیینه)

petite (pə-tē'), *adj.* خنچیلانه: نامره‌ت: بچوک و باریکه‌له: خنچيله

petition (pə-tish'ən), *n.* (۱) سکالانامه (۲) خواست

v.t. (۱) سکالانامه بییشه‌کړد کړد (۲) داواکړد: تکاکړد.

v.i. داواکړد

petitioner (pə-tish'ən-ēr), *n.* داواکار: خاوه‌ن سکالانامه.

petit jury, دهستی سویندخوران (که له دوازه کس پینکښت و بریار

له‌سمر داوا ددهات له دادگادا)

petit larceny, = petty larceny.

petit mal (pə-tē' mäl'), [Fr.] فنی سووک

petit point, ته‌قلی بچوک

pet name, نازناو: ماوسکه له خوشه‌ویستیدا له که‌سیک ده‌تری:

ناوی خوشه‌ویستی

petrification (pet'rə-fak'shən), *n.* (۱) بوون به‌یرد:

وه‌ک به‌یرد لپهان کړد به‌یرد: په‌ق بوون (۲) زور ترسان: زاړه‌تره‌ک کړد:

کاس بوون له ترسدا: واق وورمان (۳) شتیکی وه‌ک به‌یرد لپه‌تو.

petrification (pet'rə-fī-kā'shən), *n.* = petrification.

petulant

petrify (pet'rə-fī'), *v.t.* (۱) کړد به‌یرد: وه‌ک به‌یرد لپکرند.

(۲) په‌ق کړد: مراندن. (۳) سرکړد له ترسدا: زور ترساندن: زاړه‌تره‌ک کړد:

ووپکړد له ترسدا: واق وورمان.

v.i. بوون به‌یرد: وه‌ک به‌یرد لپه‌تاتن

petro- (pet'rə),

petrochemical (pet'rə-kem'i-k'l), *n.* ماده‌یه‌کی کیمیایی له

په‌تروژ وهرگیراو.

adj. په‌تروژ کیمیایی

petroglyph (pet'rə-glif'), *n.* نه‌خشی سهر به‌رد (هی زور کون).

petroglyphy (pi-trog'lä-fi), *n.* هونه‌ری نه‌خشی هه‌لکندن له‌سهر

به‌یرد.

petrographer (pi-trog'rə-fēr), *n.* ژانای به‌رد: به‌ردناس

petrography (pi-trog'rə-fi), *n.* به‌ردناسی: زانستی نیشانه‌کړدن و

پؤل پؤل کړدن به‌یرد

petrol (pet'rəl), *n.* [British], = gasoline.

petroleum (pə-trō'li-əm), *n.* په‌تروژ: نه‌وت: نه‌وت و به‌تریز

petrology (pi-trol'ə-jī), *n.* زانستی پیکه‌تانی به‌رد و بنچینه‌کاسی:

به‌ردناسی.

-petrologic (*adj.*); petrological (*adj.*); petrologist (*n.*).

جوړه تهنکیکی کونه (سه‌ده‌ی ۱۵ تا ۱۷).

petronel (pet'rə-nəl), *n.* (۱) به‌ردین: زور په‌ق.

petrosal (pi-trō's'l), *adj.* (۲) تابیه‌تی بو نیسقه‌نه‌ی لای کاسه‌ی سهره که ده‌وری گویی ناوه‌وه ددهات و

ده‌پیاریزی.

petrous (pet'rəs, pē'trəs), *adj.* = petrosal.

petticoat (pet'i-kōt'), *n.* (۱) ژیرکراس. (۲) شتیکی وه‌ک ژیرکراس.

(۳) [Colloq.] نافره‌ت: کچ: ژن

adj. (۱) میچکانه: ژاناه: کچانه: ناسک

(۲) هی ژانای هی ژن: ژن ده‌یبات به‌رتوه: (a ~ government).

petticoat government, فرمان‌پهرایی ژن.

pettifog (pet'i-fog', pet'i-fōg'), *v.i.* داواکاری هیچ وپوچ

گرتنه‌دهست و به‌سهرچه‌وتانه و بن ریژدانانه کارکړد (پارتریز).

pettifogger (pet'i-fog'ēr, pet'i-fōg'ēr), *n.* پارتریزه‌رنکی

سهرچه‌وت و بن ریژدانه که داوای هیچ وپوچ ده‌گرتنه دهست.

-pettifoggery (*n.*).

pettiness (pet'i-nis), *n.* هیچ وپوچی: بن نرخه: شتی بچوک

که‌وره‌کړدن و گیروگرت درووستکړد: زور گویدان به‌شتی هیچ وپوچ

pettish (pet'ish), *adj.* تووره‌وتیز: تنگه‌جیکلانه: وورکگر: قیناری

pettitoes (pet'i-tōz'), *n.pl.* (۱) پاچه‌ی قاجی به‌راز: قاچ و قوی به‌راز

به‌کولای. (۲) قاچ و قوی منداال.

petty (pet'i), *adj.* (۱) هیچ وپوچ: ناگرنگ: کم: بچوک:

(~ grievances)

(۲) میشک ته‌سک: (a ~ outlook).

(۳) [Colloq.] نرم: وورکگر له شتی بچوک و هیچ وپوچ: به‌کینه: ناپه‌سهند

(۴) بچوک (فرمانیه‌ری): په‌نرم: ناسه‌ره‌کی: (a ~ official).

-pettily (*adv.*).

petty cash, ده‌غیله بچکوله: همه‌ندی پاره‌ی کمه ده‌خرته لاره بو

خهرج کړد له‌سهر شتی ناکاو و ناگرنگ.

petty jury, = petit jury.

petty larceny, Also petit larceny, دزی بچوک

petty officer, ده‌ستیاری نه‌فسره (هیزی ده‌ریایی).

petulance (petch'oo-ləns), *n.* تنگه‌جیکلانه‌یی: بن نارامی:

زور هه‌لچوون: تووره‌وتیزیی

petulancy (petch'oo-lən-si), *n.* petulance.

petulant (petch'oo-lənt), *adj.* (۱) پوقایم: بن شرم

(ب) بن حه‌یا: بن نه‌زاکه‌ت (۲) تنگه‌جیکلانه: تووره‌وتیز: زور هه‌لچو

-phasia

-phasia (fā'zhā, fā'zhi-ə), **پاشگرتکه** بهمانای ناتوانی یا **کهموکویری** قسکر

Ph.D., = Philosophiae Doctor - Doctor or Philosophy.

pheasant (fēz'nt), **n.** **قراول**؛ بالندهکی جوانی رنگا ورهنگی **کک** درژده نورهندی گلهشیرتگی گهوره دهبن

phelloderm (fel'a-dūrm), **n.** **چینه** شانای سوزو نرمدی دیوی **ناومردی** توپکله داره

phellogen (fel'a-jən), **n.** **شو** شانای ریشالانن که دیوی ناومردی **توپکله** داریان لی دروست دهبن

phen-, **پیشگر** بهمانای له نهزین دروستکراو؛ بهنرینی

phenix (fē'niks), **n. = phoenix.**

pheno- (fē'nō, fē'nə), **= phen-**

phenol (fē'nōl, fē'nol, fē'nōl), **n.** **فینول**؛ ترشی کریولیک؛ **نفسه نیک**

phenolic (fi-nol'ik, fi-nō'lik), **adj.** **فینولی**؛ **نفسه نیک**

phenology (fi-nol'a-ji), **n.** **فینولوجیا** راستی لیکولینهردی **پهپوهندی** نوان ناوهو او گفرینی وهرهکان دیاردی زیندهردی وک **گول** کردن و زووی و کوچ کردنی بالنده و زیندهردی تر

-phenological (adj.).

phenomena (fi-nom'a-nə), **n. plural of phenomenon.**

phenomenal (fi-nom'a-n'l), **adj.** (۱) **تایبهتی** نه دیارده؛

دیاردی (۲) **سرناسا**؛ **نیجگار** زور؛ **ناتاسا**؛ **چاومروان** نهکراو **(Her recovery from the car accident was ~.)**

(۳) **لهپزی** یهکنه له همستهکانوه پین زانراو.

phenomenalism (fi-nom'a-n'l-iz'm), **n.** **بیروپایهکی**

فلسفه پیه دهلیت که تنها دیارده دهزانتیت له دیاردهش بولاوه هیچ **شتیک** راستیتی نییو نایشزانتی

-phenomenalistic (adj.).

phenomenology (fi-nom'a-nol'a-ji), **n.** (۱) **دیاردناسی**؛

زانستی دمارده (۲) **زانستی** نیشانه همدان و پؤل پؤل کردنی دیارده بهبن **لیکدانهردی**

-phenomenological (adj.); **phenomenologist** (n.).

phenomenon (fi-nom'a-non), **n.** (۱) **پوداویک** سرووشتی؛

دیارد؛ **شتیک** یا **پوداویک** دیارو لهپو؛ **(An eclipse is a ~ of astronomy.)**

(۲) **پووالته**؛ **پووخسار**؛ **پوکمشی** شتیک نهک راستییهکی

(۳) **پوداویک** سرناسا؛ **شتیک** ناتاسا.

(۴) [Colloq.] **کسینکی** بلیمه؛ **کسینکی** زور لیاوتو؛ **یهکینکی** هملکوتو

(۵) **تایهخوی** دیاری **توخنیک** له

گیانهرد که له دوروبهروه پیدابووین نهک له بنهچوه بوی مابیتوه

(۶) **هممو** نهدمانی **توخنیک** وها

فیو؛ **دهنگنه** سمرسامی، وهرسی، یا

ناسوودهی دههردیت

phial (fi'al), **n.** **شورشی** بچوک؛ **تولی** بچوک

philander (fi-lan'dēr), **n. [Rare] = philanderer.**

v.i. **داوین** پیسی کردن؛ **نداری** داوین پیسی کردن به لاسهراپییهرد.

philanderer (fi-lan'dēr-ēr), **n.** **پیار** داوین پیسی؛ **سهرسری**؛

نداری لاسهراپی؛ **بیاریکه** که هر خریکی داوین پیسی و نداری بیباکانهیه.

philanthropic (fil'an-throp'ik), **adj.** **هی** خیرهومندی؛

خیرخوازی؛ **خبری**؛ **دستگیرزی**؛ **(a ~ organization)**

-philanthropical (adj.).

philanthropist (fi-lan'thra-pist), **n.** **خیرهومند**؛ **خشنده**؛

چاکهکر؛ **مرو**؛ **دوست**.

philanthropy (fi-lan'thra-pi), **n.** (۱) **خیرهومندی**؛ **خیرخوازی**؛

چاکهکردن بؤ ناهمیزاد؛ **مرو**؛ **دوستی**.

philosophy

(۲) **پوژهی** چاکه یا **خیرهومندی**؛ **کاری** خیرخوازانه

philately (fi-lāt'i-i), **n.** **پولی** پوژسته کزکندنوه و لیکولینهردیان.

-phile (fil, fil), **پاشگر** بهمانای؛ **خوشرستن**؛ **بدل** بوون؛ **ویستن**.

philharmonic (fil'er-mon'ik), **adj.** (۱) **موسیق** خواز

حز له موسیق که. (۲) **تایبهتی** به کؤمهلهکی موسیق خواز یا **لورکینسترا**.

(۳) [P-], **کؤمهله** موسیق خواز؛ **کؤمهله** سهریرشتیکری **لورکینسترا**.

(۴) [Colloq.], **لورکینسترا**؛ **ناهنکی** موسیق.

philhellene (fil-hel'ēn), **n.** **کسینکی** سهر به یونان و گلهکهکی؛

یونان خواز.

philhellenic (fil'he-len'ik, fil'he-lē'nik), **adj.** **یونان** خواز؛

سهر به یونان و گلهکهکی.

philhellenism (fil-hel'an-iz'm), **n.** **سهر** به یونانی؛ **یونانچی**؛

لایمنگری کردنی یونان و گلهکهکی؛ **یونان** خوازیتی.

-philhellenist (n.).

-philia (fil'i-ə), **پاشگر** بهمانای؛ (۱) **میلی** بؤ هیه؛

(**hemophilia**)

(ب) **زور** خهزلیکردن؛ **بهشیره** بهکی **ناتاسایی** ویستن؛ (**necrophilia**)

(۱) **فلهستین** **Philistine** (fə-lis'tin, fil'as-tēn, fil'as-tin), **n.**

(کؤن). (۲) **کسینکی** نهزانی **پارهپرستی** **میشک** تهسکی **گول** به **کلتورو**

جوانی و **هونر** نهرد.

adj. (۱) **تایبهتی** به **فلهستینی** کؤن. (۲) **پارهپرستی** و **کؤنهپرستی** و **هیچ**

نهزان و **میشک** تهسک **گول** به **کلتورو** **جوانی** و **هونر** نهرد.

Philistinism (fə-lis'tin-iz'm, fil'as-tin-iz'm), **n.** **هیچ** نهزانی

و **میشک** تهسکی و **پارهپرستی** و **کؤنهپرستی** و **گول** نهدان به **کلتورو**

جوانی و **هونر**.

philosophy (fil'ō, fil'ə), **پیشگر** بهمانای؛ **خهزلیکردن**؛ **دل** پیوهبوون؛

ویستن؛ **میل** بؤ ههبوون (بؤ لیکولینهرد)؛ (**philosophy, philology**)

philogyny (fi-loj'ə-ni), **n.** **نافرمت** **خوشرستن**؛ **نافرمت** **پرستی**؛

ژن **خوشرستن**.

philologer (fi-lol'ə-jēr), **n. = philologist.**

philologist (fil'ə-lō'ji-an, fil'ə-lō'jən), **n. = philologist.**

philological (fil'ə-loj'i-k'l), **adj.** **فیلولوجی**؛ **تایبهتی** به **زمانهوانی**.

philologist (fi-lol'ə-jist), **n.** **زمانهوان**؛ **زانای** زمان.

philology (fi-lol'ə-ji), **n.** (۱) **خهزکردن** له **خویندن** و **ویژه**.

(۲) **لیکولینهردی** و **ویژه** کؤن یا **کلاسیکی**. (۳) **فیلولوجی**؛ **زمانهوانی**.

philomel (fil'a-mel), **n. [Poetic]**, **بولبول**.

philoprogenitive (fil'ə-prō-jen'ə-tiv), **adj.** (۱) **مندالی** زور.

بووه؛ **مندالی** زور هیه. (۲) **مندالی** **خو** **خوشرستن**؛ **مندالی** **خو** **پرست**

(۳) **تایبهتی** به **خوشرستن** ویستییه

philosopher (fi-los'ə-fēr), **n.** (۱) **فیللسوف**.

(۲) **کسینکه** که **خو**شی و **ناخو**شی **کاری** تن **ناکات**؛ **کسینکه** که **هات** و **نهات**

به **ژیری** و **هیمنی** و **هردهگری**. (۳) **alchemist**.

philosophers' (or philosopher's) stone, **بهردی**

فیللسوفان؛ **بهردی** **بن** **مرگی**

(۱) **فلسفای**؛ **تایبهتی** به **فلسفه**.

(۲) **ژیر**؛ **هیمن**؛ **بهرگر** و **خو**؛ **اگر** له **نهات** تیدا.

philosophical (fil'ə-sof'i-k'l), **adj. = philosophic.**

philosophize (fi-los'ə-fīz), **v.i.** **فلسفه** **فکر**دن؛

وهک **فیللسوف** **بیرکندنوه** و **قسکر**دن.

(۱) **خهزکردن** له **ژیری** و **زانن** یا **زانست**.

(۲) **فلسفه**؛ **لیکولینهردی** **بنچینهکانی** **راستی** و **بیرکندنوه** و **ژیان** و **پدوشت** و

یاساکانی **ژیان** و **جیهان** و **زانباری**

(۳) **بنچیهو** **یاساکانی** **بهشیک** له **بهشیکانی** **زانباری** یا **ژیان**؛

(**the ~ of education; the ~ of a culture**)

(۴) **هممو** **بهشیکانی** **زانباری** **زانکو** **چکه** له **پزشیکهوانی** و **یاساناسی** و **ناین**

philter, philtre

(Doctor of ~)

- (۵) یا: تیوری؛ بیروباوه‌ری بنچینه‌یی.
(۶) لیکولینه‌وه‌ی ره‌وشت و په‌فتاری مرؤه.
(۷) ژیری؛ هیمنی.
- philter, philtre** (fil'tēr), *n.* (۱) خواردن‌هه یا نوشته‌ی دل‌داری؛
خواردن‌هه‌یه که نوشته‌یه که گوايه وا له مرؤه ده‌کات بکویته دل‌داری‌یه.
(۲) خواردن‌هه‌یه که نه‌فسوونه‌یی.
- v.t.* نوشته‌لینکردن؛ خواردن‌هه‌ی نه‌فسوونی دل‌داریتی خستنه دل‌هه.
phiz (fiz), *n.* [Slang], پوو‌خسار؛ دهم‌و‌چاو.
phlebitis (fli-bī'tis), *n.* هم‌و‌کردنی خونین‌هه؛ ناروسانی دهماری
خوین.
- phlebo-** (fleb'ō, fleb'ə), *Also phleb-*, پیش‌گرینکه به‌مانای؛
خونین‌هه؛ ده‌زوله‌ی خوین؛ دهماری خوین.
- phlebosclerosis** (fleb'ō-skli-rō'sis), *n.* رهمق بونی دیواری
دهماری خوین.
- phlebotomy** (fli-bot'ə-mi), *n.* دهماری خوین مه‌لدیرین خوین
به‌ردان بۆ چاره‌کردنی نه‌خویشی.
- phlegm** (flem), *n.* (۱) به‌لقه؛ (۲) په‌کینکه له‌و چوار شله‌یه‌ی له‌شی
فی پینکدیت و له‌ کؤندا وا بربوویو که ده‌بیته هوی سستی و ته‌ملی.
- (۳) سستی؛ ته‌ملی؛ مین باکی؛ مین تاقه‌تی. (ب) هیمنی؛ له‌سرخویشی.
(۱) خاوه‌ی سستی؛ ته‌میل.
(۲) له‌سرخویشی؛ هیمنی؛ نه‌بۆک؛ هیچ کار‌تینه‌که‌ر.
- phlegmy** (flem'i), *adj.* (۱) به‌لقه‌می؛ به‌لقه‌ماوی؛ به‌به‌لقه
(۲) phlegmatic, [Rare].
- phloem** (flō'em), *n.* توژنکی نرخی لاس‌ک یا قه‌دی پروه‌ه که
خواردن‌هه‌ی لیوه‌ دیت و ده‌چن.
- phlogistic** (flō-jis'tik), *adj.* (۱) تابیه‌ت به‌ بنچینه‌ی ناگرو سووتان.
(۲) [Obs.], گروای؛ گروگروو؛ داگیرسان.
- (۳) می هم‌و‌کردن؛ می ناروسان یا داگیرسان (پزیشک‌هوانی).
- phlogiston** (flō-jis'ton, flō-jis'tən), *n.* بنچینه‌ی ناگرو
ماده‌یه که له‌ کؤندا وا ده‌زانرا که ده‌بیته هوی ناگرو داگیرسان له‌ ناگرویش
ده‌بیته‌وه.
- phobia** (fō'bi-ə), *n.* ترسینگی نینگار زوری به‌ده‌وامی نابجه‌ی له
شتیک یا باریک؛ زراو‌چوون؛ توژین.
- phobia** (fō'bi-ə), پیش‌گرینکه به‌مانای؛ ترس؛ ترسی زوری نابجه‌ی؛
زراو‌چوون؛ توژین؛ قین (claustrophobia).
- phobic** (fō'bik, fob'ik), *adj.* (۱) تابیه‌تی به‌ ترسی نینگار زوری
نابجه‌ی (۲) له‌ شتی فی ترساو پارک‌و‌وو.
- Phoebe** (fē'bi), *n.* (۱) بانو‌خوا‌ی مانگ (نه‌فسانه‌ی یونانی).
(۲) [Poetic], مانگ.
- phoebe** (fē'bi), *n.* جزوه‌ مانده‌یه‌کی می‌شخوره.
Phoebus (fē'bəs), *n.* (۱) خودای خور (نه‌فسانه‌ی یونانی).
(۲) [Poetic], خور.
- Phoenician** (fi-nish'an, fə-nē'shən), *adj.* فینیشی؛ گیل.
زمان، کلتور.
- n.* (۱) فینیشی؛ کسینگی فینیشی (۲) زمانی فینیشی
(۱) قه‌قه‌س؛ مانده‌یه‌کی نه‌فسانه‌ی‌یه پاش.
- Phoenix** (fē'niks), *n.* نه‌وه‌ی پنچ سده سال ژیاوه‌ خوی سووتاندووه له‌ خوله‌میش‌ه‌که‌یره زیندوو
پوه‌ته‌وه به‌ گه‌نجی و جوانی تا سه‌ره‌ل‌ه‌نوئ بژینه‌وه (نه‌فسانه‌ی میسر)؛
نیشانه‌ی نهمری (۲) کسینگی زور جوان یا بلیه‌ت؛ کسینگی مین‌هاوتا؛
نمونه‌ی لیه‌اتوویی یا جوانی (۳) [P-], ناوی کؤن‌ه‌ستیزیه‌که‌ر.
- phon-** (fōn), = **phono-**.
phonate (fō'nāt), *v.i.* بیژان ووتن.
phone (fōn), *n.* دانه‌ ده‌نگی ناخواتن؛ ده‌نگیک (ده‌نگناسی)؛
یه‌که دانه‌ ده‌نگ.

phony

phone (fōn), *n., v.t. & v.i.* [Colloq.], = **telephone**.

- phone** (fōn), پیش‌گرینکه به‌مانای؛ ده‌نگ؛ تابیه‌تی به‌ ده‌نگ؛
(saxophone)
- phoneme** (fō'nēm), *n.* فونیم؛ بچو‌و‌کترین ده‌نگی زمانه که مانای
ووشه‌یه که له‌ ووشه‌یه‌کی تر جیا‌ده‌کاته‌وه: (تیبی) "m" له "meat" دا
وه "h" له "beat" دا هه‌ریه‌که‌یان فونیم‌یکن.
- phonemic** (fō-nē'mik), *adj.* (۱) فونیمی؛ تابیه‌تی به‌ فونیم
(ووشه‌ی پیش‌وو‌ بیینه) (۲) تابیه‌تی به‌ فونیم‌ناسی.
- phonemics** (fō-nē'miks), *n.pl.* فونیم‌ناسی (زمانه‌وانی)
(ووشه‌ی پیش‌وو‌تر بیینه)؛ زانستی فونیم.
- phonetic** (fə-net'ik, fō-net'ik), *adj.* (۱) تابیه‌تی به‌ ده‌نگی زمان
(ده‌نگناسی)؛ ده‌نگی؛ می شینوه‌ی ده‌نگ یا تیب. (۲) می ده‌نگناسی.
(۳) له‌گه‌ل ده‌نگی ووشه یا بیژانیدا گونجاو: (~ spelling).
- phonetically** (fə-net'i-k'l-i, fō-net'ik-li), *adv.* به‌په‌ی
ده‌نگزانی؛ به‌گونیه‌ی په‌یره‌وی زانستی ده‌نگ؛ به‌ جوژیک که ده‌نگی زمان
بنوینتی یا دهر‌بیری.
- phonetician** (fō'nə-tish'an), *n.* ده‌نگزان؛ زانای ده‌نگ.
phoneticist (fə-net'ə-sist, fō-net'ə-sist), *n.* =
phonetician.
- phonetics** (fə-net'iks, fō-net'iks), *n.pl.* ده‌نگزانی؛
زانستی ده‌نگ (زمانه‌وانی).
- phoney** (fō'ni), *adj. & n.* [Slang], = **phony**.
phonic (fon'ik, fō'nik), *adj.* (۱) ده‌نگی؛ تابیه‌تی به‌ ده‌نگزانی.
(۲) [Rare], بیژاو؛ ووتراو به‌ ده‌نگی به‌رن.
- phonics** (fon'iks, fō'niks), *n.pl.* (۱) زانستی ده‌نگ و ده‌نگ بیستن.
(۲) phonetics, [Rare].
- (۳) فیرکردنی خوینده‌وه‌ی زمان له‌ری‌ی به‌کاره‌ناتانی ده‌نگزانی‌یه‌وه.
phono- (fō'nō, fō'nə), *Also phon-*, پیش‌گرینکه به‌مانای؛ ده‌نگ؛
(phonology)
- phonogram** (fō'nə-gram), *n.* فونوگرام؛ نیشانه‌یه که له‌باتی
ووشه‌یه‌که، پرگه‌یه‌که، یا ده‌نگیک به‌کارده‌هینری (ده‌نگزانی، کورته‌نوس).
- phonograph** (fō'nə-graf, fō'nə-gräf), *n.* فونوگراف؛
سنووقی قه‌وان لیدان؛ سنووقی گوزانی.
- phonographic** (*adj.*); **phonographically** (*adv.*).
phonography (fō-nog'ra-fi), *n.* (۱) نووسینی ووشه به‌گونیه‌ی
ده‌نگه‌که‌ی؛ به‌کاره‌ناتانی نیشانه‌کانی ده‌نگزانی بۆ نووسینی ووشه.
(۲) کورته‌نوس به‌په‌ی نیشانه‌کانی ده‌نگزانی.
(۳) به‌کاره‌ناتانی سنووقی قه‌وان لیدان بۆ ده‌نگ په‌یداکردن.
- phonological** (fō'nə-lōj'i-k'l), *adj. Also phonologic*, می
ده‌نگزانی.
- phonologist** (fō-nol'ə-jist), *n.* = **phonetician**.
phonology (fō-nol'ə-ji), *n.* (۱) phonetics (ب)
(ب) phonemics (۲) لیکولینه‌وه‌ی گورینی ده‌نگی زمانیک.
- phonometer** (fō-nom'ə-tēr), *n.* پیومری توندوتیژی و له‌ره‌ی
ده‌نگ.
- phonoreception** (fō'nə-ri-sep'shən), *n.* گوئی له‌ ده‌نگ و
شه‌پۆل ده‌نگ بوون.
- phonotype** (fō'nə-tīp), *n.* (۱) نیشانه‌ی ده‌نگ له‌ چاپکردن
(ده‌نگزانی). (۲) په‌رتووکینگی چاپ‌کراوه به‌ نیشانه‌کانی ده‌نگزانی له‌باتی
تیپی ناسایی.
- phonotypy** (fō'nə-tī'pi), *n.* به‌کاره‌ناتانی نیشانه‌کانی ده‌نگزانی
له‌باتی تیپی ناسایی له‌ چاپ‌مه‌نیدا.
- phony** (fō'ni), *adj. Also phoney*, [Slang], ساخته؛ درؤزه؛
پوه‌که‌ش.
- (۱) شتیکی درؤزه یا ساخته.

-phony

- (۲) کەسنىكى دىۋىزى: ساختەچى: پروالەتارىز: بە دىۋىزى خۇنۇنىنىر
-phonily (adv.); phoniness (n.).
-phony (fō'ni, fā-ni), دەنگى تايىمىتى: باشگىرنىكە بەمانى دەنگ: دەنگى تايىمىتى: (cacophony)
-phore (fōr, fōr), (semaphore) باشگىرنىكە بەمانى ھەنگىر
phosgene (fos'jēn), n. گازنىكى بىر رەنگى بۇن پىسە ۋەك گازى
ژەمراۋى بەكار دەھىننىر ۋ شۇشە ۋ خۇم ۋ جەۋى ۋ شتى پلاستىكى ئى دروست
دەكرى: پىنشى دەۋوتىر: ("carbonyl chloride")
phosphatase (fos'fā-tās'), n. فوسفاتاز: جەند جۇرە نەزىمىكە
لە شانەكان ۋ شلەكانى لەشدا ھەن
phosphate (fos'fāt), n. فوسفات: كىمىيا
(۲) جۇرە پەيىنكى فوسفاتىۋىيە (۳) خواردەنەۋەيكى كەفوكۇلۇيە لە
ئاۋى گازاۋى ۋ شىلە ۋ جەند دۇپىك توشى فوسفۇرىك دروست دەكرى.
phosphatic (fos-fat'ik), adj. فوسفاتىۋى: فوسفاتى
phosphatize (fos'fā-tīz'), v.t. (۱) كىردن بە فوسفات: گۇزىن بۇ
فوسفات: (۲) فوسفاتىۋى كىردن: فوسفات لىدان
phospho- (fos'fō, fos'fā), Also phosph-, فوسفىر
فوسفىر
phosphor (fos'fēr), n. (۱) ئەستىرەي بەيان: ناھى: (Poetic)
كاروان كۆرە: قىنۇس: (۲) [Archaic & Poetic] phosphorus
(۲) ماددەكە پووناكى دەداتەۋە كە تىشىكى ئەتۇمى دەخىرئە سەر (فىزىكا).
phosphate (fos'fā-rāt'), v.t. فوسفۇر لىدان يا تىككەۋىكرىد:
فوسفۇرلۇق كىردن
phosphoresce (fos'fō-res'), v.i. شەۋقەنەۋە: دەرەشانەۋە:
پووناكى دانەۋە
phosphorescence (fos'fō-res'ns), n. (۱) دەرەشانەۋە:
فوسفۇر: دەرەشانەۋە بەن گەرما لىيۇنەۋە (۲) ۋەك پووناكى دانەۋە فوسفۇر.
(۲) ئەم جۇرە پووناكىيە يا دەرەشانەۋە.
phosphorescent (fos'fō-res'nt), adj. دەرەشانەۋە فوسفۇر:
دەرەشانەۋە
phosphoric (fos-fōr'ik, fos-for'ik, fos-fō'rik), adj. فوسفۇر:
ترشى فوسفۇرىك: كىمىيا
phosphoric acid, ژەمراۋى بوور بە فوسفۇر:
phosphorism (fos'fā-riz'm), n. ژەمراۋى فوسفۇر لىدان
phosphorous (fos'fēr-as, fos-fōr'as, fos-fō'rās), adj. فوسفۇر:
فوسفۇر: كىمىيا
phosphorus (fos'fēr-əs), n. فوسفۇر: كىمىيا
phot (fot, fōt), n. پىئوانەيەكى پووناكىيە
phot (fō'tik), adj. (۱) ھى پووناكى
(۲) تايىمىتى بە كارتىكرىنى پووناكى بۇ سەر زىندەۋەر.
photics (fō'tiks), n.pl. زانستى پووناكى: پووناكىزانى
photo (fō'tō), n. [Colloq.] photograph.
photo- (fō'tō, fō'tā), پىنشگىرنىكە بەمانى (۱) بەھۇى پووناكىيەۋە
دروستىكرائ: ھى پووناكى (photograph) (۲) فوتۇگرافى: ۋىئەيى:
ھى ۋىئەكارى
photobiotic (fō'tō-bi-ot'ik), adj. بە پووناكى دەۋى:
ژىانى لەسەر پووناكى بەندە.
photochemical (fō'tā-kem'ā-k'l), adj. تايىمىتى بە كارى:
كىمىيى پووناكى
photochemistry (fō'tō-kem'is-tri), n. كىمىيى پووناكى
لەيىكە لە كىمىيا لە كارىگەرى كىمىيى پووناكى ۋ تىنى تىشكەدەرەۋە تىر
دەكۇلئەۋە (۲) ۋەك لە ۋىئەكارىدا)
photocopy (fō'tō-kā'pi), n. ۋىئە دەق ۋەدەق شتى نووسراۋ يا
چاپكارى: ۋىئە فوتۇگرافى شتى نووسراۋ (the ~ of a letter).

photostat

- ۋىئە دەق ۋەدەق فوتۇگرافى ۋەگرتن:
v.t. (to ~ a document, letter, etc.)
photodrama (fō'tā-drā'mā, fō'tā-dram'ā), n. - photo-play.
photoduplicate (fō'tā-dōō'plā-kit, fō'tā-dū'plā-kit), v.t. = photocopy.
photodynamics (fō'tō-dī-nam'iks), n.pl. (۱) كارىگەرى
پووناكى بۇ سەر زىندەۋەر. (۲) زانستى ئەم كارىگەرىيە.
photo finish, پىشپىرىكە ئەنجەمەكى نەۋەندە لەيەكەۋە نىزىكە بە
ۋىئە فوتۇگرافى ئەن نازاننى كىن بردوۋىيەۋە.
photogenic (fō'tā-jen'ik), adj. (۱) لە پووناكىيەۋە پەيدابوور.
(۲) ۋىئەدا جۋان دەردەچى (مروۋە) ۋىئە ئى دىت.
(۳) شەۋقەدەرەۋە: پووناكى دەرەۋە.
photograph (fō'tā-graf', fō'tā-gräf'), n. ۋىئە: فوتۇگراف.
ۋىئەگرتن: (to ~ a person, scene, etc.)
ۋىئەگرتى كىردن: (۲) ۋىئەگىران (بەتايىمىتى جۋان دەرجوون لە ۋىئەدا):
(She ~s well.)
photographer (fā-tog'rā-fēr), n. ۋىئەگەر (بە پىشە).
photographic (fō'tā-graf'ik), adj. (۱) ۋىئەيى: فوتۇگرافى.
(۲) ۋىئەگرتىدا بەكار ھىنراۋ: (a ~ lens).
(۳) لە ۋىئە دەچى (لە تەۋاۋى ۋ دەرپىنى دەق ۋەدەق ھەمور شتدا).
(۴) شتى بە باشى ۋ تەۋاۋى ۋ وردى لەبىرە: (He has a ~ memory.)
-photographically (adv.).
photography (fā-tog'rā-fi), n. ۋىئەگەر: ۋىئەكارى.
photokinesis (fō'tō-kī-nē'sis, fō'tō-kī-nē'sis), n. جۋولە
يا بىۋانى لە پووناكىيەۋە پەيدابوور (فەسلەجە).
-photokinetic (adj.).
photolysis (fō-tol'ā-sis), n. شىيۋونەۋە كىمىيى بەھۇى
پووناكىيەۋە.
photomap (fō'tā-map'), n. نەخشەي پىكەتوۋ لە ۋىئە لە ھەۋاۋە
گىراۋ.
photometer (fō-tom'ā-tēr), n. پووناكى پىئو: نامىزىكە توندو
تىزى پووناكى دەپىئو.
photometric (fō'tā-met'rik), adj. ھى پووناكى پىئو: پووناكى
پىئو.
photometry (fō-tom'ā-tri), n. (۱) پووناكى پىئو لە پىئو
توندوتىزىيەۋە. (۲) شە بەشەي زانبارى پووناكى ۋ پىئىنە كە لە پىئو
توندوتىزى پووناكى دەكۇلئەۋە.
photomicrograph (fō'tā-mī'krā-graf', fō'tā-mī'krā-gräf'), n. (۱) ۋىئە بە گەردىن ۋەگىراۋ. (۲) ۋىئەيەكى زۇر بچوۋ.
-photomicrographic (adj.); photomicrography (n.).
photomural (fō'tā-myoor'əl), n. ۋىئەيەكى گەۋرەكارەۋە
دەنۋوسىننى بە دىۋارىكەۋە بۇ جۋانى.
photon (fō'ton), n. فوتۇن: ئەندازەي ۋەزەي پووناكى.
photophilous (fō-tof'ā-lās), adj. ھەزكەر لە پووناكى (پوۋە):
لە پووناكىدا باش گەۋرەۋە: (~ plants).
photophobia (fō'tā-fō'bi-ā), n. ترسى نىچكار زۇر ناۋەجى
لە پووناكى.
photophobic (fō'tā-fōb'ik), adj. لە پووناكى زۇر ترساۋ.
photoplay (fō'tā-plā'), n. شانۋنامەي ۋىئەيى يا سىنەمايى.
photosensitive (fō'tā-sen'sā-tiv), adj. ھەستىار بۇ پووناكى:
پووناكى زۇر كارى ئى دەكات.
photostat (fō'tā-stat'), n. (۱) فوتۇستات: نامىزى گرتنى ۋىئەيى
دەق ۋەدەق فوتۇگرافى شتى نووسراۋ چاپكارى. (۲) ۋىئەيەكى ۋەما گىراۋ.
ۋىئە دەق ۋەدەق فوتۇگرافى گرتن.
v.t.

photosynthesis

-photostatic (*adj.*).

photosynthesis (fō'ta-sin'thā-sis), *n.* به پووناکی بیکهاتن:

برقیچه له بیکهاتن خوردهممنی له خانهی پوره کدا به یک پیکرتنی

ناوو گازی دووم نوکسیدی کاربون بههوی تیشکی خورو مادهی سموره.

-photosynthetic (*adj.*); photosynthetically (*adv.*).

phototaxis (fō'ta-tak'sis), *n.* Also phototaxy, جولنی

تیشکی: جولانهویهکه که بههوی پووناکی بهه دهبنت (زینده و مرزانی).

phototelegraphy (fō'tō-tā-leg'rā-fi), *n.* (۱) په پوهندی

تیشکی: دوه به تیشکی پوژدانهوه به ناوینه.

(۲) نارینی تیشکی نووسراوو وینه.

phototherapeutics (fō'ta-ther'ā-pū'tiks), *n.pl.* =

phototherapy.

phototherapy (fō'ta-ther'ā-pi), *n.* دهرمانکردنی نه خوشتی به

تیشکی پووناکی (به تاییهتی نه خوشتی پیست).

photothermic (fō'ta-thū'r'mik), *adj.* هی پووناکی و گرمی.

phototonus (fō-tot'ā-nās), *n.* پووناکی بردهلایی (زینده و مرزانی):

همستیری بو پووناکی.

phototropism (fō-tot'ra-piz'm), *n.* جولنه بهر و پووناکی

پهره سندن به پووناکی.

photozincography (fō'tō-zin-kog'rā-fi), *n.* مه لکندنی

زینکوگرافی: پهری چینکو به کارهتتان له کلیشه مه لکندنی تیشکی.

phrase (frāz), *n.* (۱) شیوهی دهریرن: شیوازی دهریرنی تاییهتی

(۲) ووتیهکی کورت و قوت و جیگر.

(۳) دهسته واژه: (زمان): (at home; in the garden; giving parties; doing my work; fresh vegetables; the same girl)

(۴) پارچه یهک موسیقا.

v.t. (۱) داریشتن: دهریرن (به نووسین یا دووان): ووتن:

(How do you ~ this idea?)

(۲) بهش بهش کردنی ووتاریکی خوینراوه (بو وستان پاش هممو بهشیک).

(۳) بهش بهش کردنی پارچه یهک موسیقا.

-phrasal (*adj.*); phrasally (*adv.*).

phraseogram (frā'zi-ā-gram), *n.* نیشانهی دهسته واژه (کورت)

نووسین

phraseologist (frā'zi-ol'ā-jist), *n.* (۱) که سیکه که زور گوئ

دهدات به شیوهی داریشتن و نووسین و دووان. (۲) که سیکه دهسته واژه له

داریشتنی وشه و دهسته واژه دا: شاره زای داریشتن: وشه داریژ.

phraseology (frā'zi-ol'ā-ji), *n.* (۱) شیوهی داریشتن (نووسین)،

دووان: شیوازی نووسین و دووان: شیوازی دهریرن

(۲) زمان و زارواهی تاییهتی: (~ nautical).

phrasing (frāz'ing), *n.* (۱) داریشتن (دهسته واژه).

(۲) شیوهی داریشتن: شیوهی دهریرن.

(۳) شیوازی نیدانی پارچه یهک موسیقا

تیره: خیل.

phratry (frā'tri), *n.*

phrenetic (fri-net'ik), *adj.* & *n.* = frenetic.

phrenic (fren'ik), *adj.* (۱) ناوپه نچکی: هی پهردهی ماسولکهی

فیوان بوشایی سنگ و سک. (۲) میشکی: تاییهتی به میشک.

phrenitis (fri-ni'tis), *n.* (۱) هوکردنی میشک (که له زووتا و ویرینهی

له گله دایه): (۲) هوکردنی ناوپه نچک: داگیرسانی پهردهی فیوان بوشایی

سنگ و سک

phreno- (fren'ō, fren'ā), ناوپه نچک: پهردهی

فیوان بوشایی سنگ و سک.

phrenological (fren'ā-loj'i-k'l), *adj.* Also phrenologic,

هی کاسه ی سر زانی

phrenologist (fre-nol'ā-jist, fri-nol'ā-jist), *n.* کاسه ی سر

زان (ووشه ی داهاتو بیینه).

physical education

phrenology (fre-nol'ā-ji, fri-nol'ā-ji), *n.* کاسه ی سر زانی:

زانستی کاسه ی سر: زانیی زیرهکی و سرووشتی که سیک له پئی لیکو زینده ی

کاسه ی سر یهوه.

phrensy (fren'zi), *n.* & *v.t.* = frenzy.

phthalein (thal'en, fthal'ē-in), *n.* فسالین: جوره بویه یا خومیکه

phthalic acid, توشی فسالیک.

phthisis (thi'sis, fthi'sis), *n.* دهرده باریکه: سیل

phycology (fi-kol'ā-ji), *n.* قهوزناسی: زانستی قهوزه

phycomycete (fi-kō-mī-sēt'), *n.* که پووی قهوزه یی.

phylactery (fi-lak'tēr-i, fā-lak'tri), *n.* نوشته: چاومزار: جادو.

phylaxis (fi-lak'sis), *n.* بهرهمستنی نه خوشتی: هیزی بهرگری

نه خوشتی.

phyle (i'lē), *n.* تیره: پیکخراوینکی خرم و کس و کار له یو زانی کوندا.

phylesis (fi-lē'sis), *n.* پیکشکوشتی توختی: گوزانی توختی بهر و

بهری (زینده و مرزانی)

phyletic (fi-let'ik), *adj.* په گهزی: توختی.

-phyll (fil), (chlorophyll) گهلا:

phyllo- (fil'ō, fil'ā), پیکشگرکه به مانای: گهلا:

(phylophagous)

phylloclade (fil'ā-klād), *n.* Also phylloclad, لاسکی وک

گهلا: قفیک یا لقیکی پانه کاری گهلا دکات

phyllode (fil'ōd), *n.* لاسک گهلا یهکی پانه وک گهلا کارده کات

phylloid (fil'oid), *adj.* له گهلا دهچی: وک گهلا وایه.

phyllome (fil'ōm), *n.* گهلا: نه دمانیکی وک گهلا.

phyllpod (fil'ā-pod), *n.* چهند جوره زینده و مرزانی قاوغاره پهل

وک گهلا ی هیه بو مه لکند.

phyllotaxy (fil'ā-tak'si), *n.* Also phyllotaxis, (۱) شیوهی

پیکخرازی گهلا به لاسکوه: باری پریزون و پیکو پیکی گهلا به لاسکوه.

(۲) دهستور یا شیوه بچینه ی نه پیکخراوه

-phyllous (fil'ās), پاشگرکه به مانای: نه وند گهلا ی پوهیه.

phylo- (fi'lō, fi'lā), پیکشگرکه به مانای: تیره: خیل: توخت: په گهلا:

(phylogeny)

phylogeny (fi-loj'ā-ni), *n.* Also phylogenesis, میثووی-

گوزان و پهره سندن توخت گیانداریک یا پوه کیک.

-phylogenetic; phylogenetic (*adj.*); phylogenetically (*adv.*).

phyton (fi'ton), *n.* توخت (زینده و مرزانی): پوه کیک.

phylum (fi'lām), *n.* (۱) توخت (زینده و مرزانی): پوه کیک

(۲) په کیک له خیزان یا کومله زمانه هاو توخته کانی جیهان.

physiatrics (fiz'i-ā-triks), *n.pl.* = physical therapy.

physiatry (fiz'i-ā-tri), *n.* = physical therapy.

physic (fiz'ik), *n.* (۱) فیزیقا.

(۲) [Archaic], پزیکه وانی: زانستی دهرمان و دهرمانکاری.

(۳) دهرمان: دهرمانی پهلانی

(۱) دهرمان: پیدان (به تاییهتی دهرمانی پهلانی): (۲) پهلانکردن.

v.t. (۲) چاکرندوه

physical (fiz'i-k'l), *adj.* (۱) سرووشتی: تاییهتی به سرووشت:

(the ~ universe)

(۲) هی زانیاری سرووشتی: هی فلسفه ی سرووشتی.

(۳) به پئی یاسای سرووشتی: تاییهتی به یاسای سرووشتی:

(The force of gravity is a ~ fact.)

(۴) فیزیایی: نه جایی یاسا هیزی فیزیایی

(۵) تمی: لمشی: جهسته یی: (~ exercise)

n. = physical examination.

physical chemistry, کیمیا ی سرووشتی.

physical education, وهرزش: پهره و دهی جهسته یی

physical examination

physical examination, تېيوانىن يا پىشكىنى پزىشكى لىش
physical geography, جۇگرافىيە سىروسىتى
physically (fiz'i-k'i-i, fiz'ik-li), *adv.* (۱) لە باري باساي
 سىروسىتىدە (۲) لەشى جەستەي: لىپورى لەشەدە

(He is ~ fit for the trip.)

physical science, زانستى سىروسىتى (كىمىيە، فىزىيە، زەمىناسى)
physical therapy, چارەكردنى سىروسىتى
 چارەسەركردنى نەخۇشى و پرىندارى بەھۇي چارەسەرى سىروسىتى و
 مىكانىكىيەدە رەك وەرزش و شىلان و ئاۋ و گەرمار و پوئىنىكى و كارەبا) نەك
 بە دەرمال

-physical therapist (n.).

physician (fə-zish'ən), n. پزىشك دىكتور

physicist (fiz'is-sist), n. زانائى فىزىيە فىزىزان

physics (fiz'iks), n. pl. (۱) فىزىيە

(۲) نىشان و ياسا و كودارو كارلەيەككردنى سىروسىتى

physio-, physi- (fiz'i-ō, fiz'i-ō), پىشكىنىكە ئەماناي:

(۱) سىروسىتى (physiography)

(۲) تەنى لەشى (physiatry)

physiognomic (fiz'i-og-nom'ik), *adj.* تايپەتى بە سىروسىتى

پەۋىشتى مەۋە زانئى بەھۇي ئى ووردىبۇنەھۇي پوخسارەھە

تايپەتى بە رۇخسار: ھى دەموجاۋ

-physiognomical (*adj.*): physiognomically (*adv.*)

physiognomy (fiz'i-og'nə-mi, fiz'i-on'ə-mi), n. زانئىيە

پەۋىشتى و سىروسىتى مەۋە لە پى ئى ووردىبۇنەھۇي پوخسارەھە

(۲) دەموجاۋ: پوخسار: بۇ (۲) تايپەخۇي ئاشكەر: پوۋالە

-physiognomist (n.).

physiography (fiz'i-og'grə-fi), n. جۇگرافىيە سىروسىتى

physiological (fiz'i-ə-ləj'i-k'l), *adj.* Also physiologic. (۱)

فەسلەجەيى تايپەتى بە كاركردنى ئاساسى لەشى گىياندار

(۲) يارمەتى كاركردنى ئاساسى ئەندامەكانى لەشى گىياندار دەدات

-physiologically (*adv.*)

physiology (fiz'i-ol'ə-jī), n. (۱) فىسئولوگىيە: زانستى كاركردنى

ئاساسى ئەندەمەكانى لەشى گىياندار: (۲) كىتئىكە يا ووتارىكى ئەم زانستە

(۲) كاركردنى رىندوپىكى ئەندامەكانى لەشى گىياندار

-physiologist (n.).

physiotherapy (fiz'i-ō-ther'ə-pi), n. physical-

therapy.

physique (fi-zēk'), n. لەش و لار: بەئز و ئالا: شىۋەي پىنكەتار

بەمىزى لەش

phyto- (fi'tō, fi'tə), پىشكىنىكە ئەماناي پوۋە: شىنابى: سەوزابى:

گىزوكى (phytogeography)

phytogenesis (fi'tō-jen'ə-sis), n. Also phyto-geny.

مىژورى

بىنچىنە و گۇرئى پوۋەك

-phytogenetic; phytogenetical (*adj.*)

phytogenic (fi'tō-jen'ik), *adj.* لە بەنەردە: پوۋەكەھە ھاتوۋە:

بىنچىنەكى پوۋەك بۇرە: خەلۋز:

phytogeography (fi'tō-jī-og'grə-fi), n. جۇگرافىيە پوۋەك

لە دابەشسۇسى پوۋەك بەسەر زەۋىدا دەكۇئەتەھە

phytography (fi-tog'grə-fi), n. زانستى نىشانەكردنى پوۋەك

phytology (fi-tol'ə-jī), n. [Rare]. = botany.

phytophagous (fi-tof'ə-gas), *adj.* گىياخۇر: بە گۇرگىا دەۋى

pi (pī), n. (۱) كۇمەنىك تىپى چاپەمەنى تىكەلاۋىپىنكەلاۋ

(۲) كۇمەنىكى تىكەلاۋىپىنكەلاۋ

v.t. تىكەلاۋىپىنكەلاۋ

pi (pī, pē), n. تىپى شەزەھەمى ئەلفوبىي پۇتەيە

pick

(۲) نىشانەي پۇزەي كەمەرى بازەنەيەك و تىرەكەيەتى

pia mater (pī'ə mā'tēr), [L.], پەردەيەكى تەنكە بەدەۋرى مىشك

مۇخى بېرېدەدا

pianissimo (pē'ə-nis'ə-mō), *adj. & n.* زۆر نەرم (مۇسقى)

بەنەرمى

pianist (pi-an'ist, pyan'ist, pē'ə-nist), n. پىيانۇئەن

پىيانۇئەن

piano (pi-an'ō, pyan'ō), n. پىيانۇ

نەرم (مۇسقى): بەنەرمى

piano (pi-ā'nō, pyā'nō), *adj. & adv.* پارچەيەك مۇسقىي نەرم

pianoforte (pi-an'ə-fōrt', pyan'ə-fōrt'i), n. = piano.

piaster, piastre (pi-as'tēr), n. [Rare] دۇلارى نىسپانى

(۲) قرش (پارەي مىسرو توركىيە)

piazza (pi-az'ə), n. (۱) مەيدانى گىشتى (بەتايپەتى لە شارىكى

فىتالىدا): گۇرەپان (ناۋشار): (۲) پارەۋىكى سەرگىراۋى پايدەدا

(۲) دالان: ھەيوان

pica (pī'kə), n. تىپى بچوك (چاپەمەنى):

قەبارەيەكى بچوكى تىپى چاپەمەنىيە

pica (pī'kə), n. بىژور: بىژورەكردن

picador (pik'ə-dōr), n. پىكادۇر: نەسپ سوارىكە لە سەرەتاي

شەرەگى نىسپاندا: نەقىزە دەكات بە گاكەدا تاكو توۋرەي بىكات و تامادەي

بىكات بۇ شەر

picaresque (pik'ə-resk'), *adj.* (۱) ھى سەرەسەرى و زۆل

قۇمارىز و پىياوخراپ و چەت و كودارەكانىيان: (۲) تايپەتى بە جۇرە چىزۇكىكە

كە لە نىسپانداۋە داهاتوۋە دەريارەي پىياۋى سەرەسەرى و زۆل و قۇمارىز و

چەتە خراپەكارو كودارەكانىيان: (a ~ novel)

picaroon (pik'ə-rōon'), n. (۱) سەرەسەرى: چەتە: نە كەسكىنى

زۆل و كەلەكچى: (۲) چەتە دەريا: (۲) كەشتى چەتە دەريا

picayune (pik'ī-ūn'), n. (۱) (۱) نىپورئالى نىسپانى كۇن (كە لە بەشى

خواروۋى ئەمەرىكا بەكارەدەمىنار): (ب) پارەيەكى پىنجە فلسى: پارەي كەم نرخ

(۲) شىتئىكى بىن نرخ: شىتئىكى ھىچ وىپوچ: (not worth a ~)

adj. (۱) ھىچ وىپوچ: بىن نرخ: بىن بايەخ

(۲) گۇي بە شتى ھىچ وىپوچ و بىن بايەخ دەم

picayunish (pik'ī-ūn'ish), *adj.* = picayune.

piccalilli (pik'ə-lil'i), n. قرشىتاي سەۋزە

piccolo (pik'ə-lō'), n. ئامېرىكى مۇسقىيى بچوكە لە بابەتى فلووت

يا شەمشان

pice (pīs), n. پارەيەكى بچوكى ھىندى كۇنە

(۱) بەئاسانى گىرگوتوۋ

(۲) پەش ۋەك قىر (زىندەۋەريانى)

pick (pik), n. قۇلنگ: پاچ

pick (pik), *v.t.* (۱) ھەلەكەندەن بە پاچ يا قۇلنگ

(۲) كۇنكردن بە شىتئىكى ئوۋك تىۋ: (۲) (۱) كۇراندن: ھەلەكۇراندن

(ب) ددان ئاۋتۇن: لووت دەردان: پاكۇرەتەھە لە شتى پىس:

(to ~ one's nose)

(۴) پۇتۇن: كۇرەتەھە (گول، ميوە): چىنەتەھە: لىكۇرەتەھە: چىن:

(to ~ flowers, fruits, cotton, etc.)

(۵) ئاۋەپوۋتۇراندن: پەللىكۇرەتەھە

(۶) بە دەنوك خواراندن يا ھەلگۇرئ: ھەلگۇرئ: دەنوك لىدان: چىنەتەھە

(۷) بە قىزۇبىزەھە خواراندن: كەم كەم خواراندن

(۸) لىكۇرەتەھە: دۇراندن: ھەللىشاندن

(۹) ھەللىزاندن: (The best swimmer was ~ed.; to ~ a winner)

(۱۰) شەرۋىشتن: (to ~ a fight with)

(۱۱) دۇزىنەھە (كەم و كۇۋى): (He ~ed holes in their argument.)

(۱۲) لىدان (گىتار، عود)

pickaback

- (۲) قفل بریس: (to ~ a lock) .
 (۴) گیرافاز مری: (to ~ a pocket) .
 v.i. (۱) به قیژوبیزهوه خواردن؛ به نابەداییهوه خواردن. (۲) دزین.
 (۲) قولنگ بەکارهینان. (۴) پئین: کردنهوه (گول، میوه، بن).
 (۵) پئران: نیکرانوه. (Grapes ~ easily) .
 (۶) هەلبژاردن (بەتایبەتی بهووردی و قیژوبیزهوه)
 (۷) هەمیشە رەختی هیچ و پوچ گرتن.
 n. (۱) قولنگ لیدان: بە نامزینی نوک تیز هەنگەندن. (۲) هەلبژاردن.
 (۲) هەلبژاردن: (the ~ of the crop) .
 (۴) شو بەرەمی لە یەك جارداد دەرئێ یا دەچنرێتهوه
 have a bone to pick with someone, سکالا هەبوون بەرامبەر.
 pick and choose, بە هەوەسی خۆ هەلبژاردن؛ سەریشت بوون.
 pick apart (or to pieces), (۱) یەكالا کردنهوه؛ هەلەو شاندن.
 لێك جیا کردنهوه؛ شێر و وێرکردن؛ پارچە پارچە کردن
 (۲) کەموکووری زۆر تێدا دۆزینهوه؛ زۆر رەختەلیگرتن بە کینه و ناحەزانە؛
 شێر و وێرکردن (مەجان): (to pick someone's writing apart) .
 (۱) بە قیژوبیزهوه خواردن؛ بە لالووتنهوه خواردن
 pick at, (۲) [Colloq.] رەختەلیگرتن بە خۆپایی؛ سەرکردنەسەر؛ مێشک بردن.
 (۲) دەسنگاری کردن؛ یاری پێکردن.
 pick off, (۱) لیکردنهوه؛ ئی لابردن. (۲) پێکان.
 pick on, (۱) هەلبژاردن.
 (۲) [Colloq.] سەرکردنەسەر؛ کلک پێوه کردن؛ شەر پێ فرۆشتن؛
 رەختەلیگرتن. (Everyone in the family picked on him.)
 pick one's way, لەسەر خۆ بە وریایی بۆ پیشهوه چوون.
 pick out, (۱) هەلبژاردن.
 (۲) دەستبێشاندن؛ جیا کردنهوه؛ هەلبژاردن (لەناو کۆمەڵێکی گەرمدا).
 (۲) تێگەیشتن؛ لێکدانوه
 pick over, (۲) باشتێرن ئی هەلبژاردن؛
 (The orchard has been picked over.)
 pick up, (۱) بە قولنگ زەوی هەنگەندن.
 (۲) هەنگرتن لە زەوی بەرزکردنهوه.
 (۲) (۱) فیربوون. (to pick up a habit, language, etc.)
 (ب) گرتن (نەخۆشی): تووش بوون؛ هەنگرتن: (to pick up germs) .
 (۴) دەستگەوتن؛ دۆزینهوه؛ دۆزینهوه و وەرگرتن بە ڕنکەوت.
 (۵) بۆ وستان و سوارکردن یا هەنگرتن: (to pick up a hitchhiker ;
 The train picked up passengers along the way.)
 (۶) پێ پێوه سان؛ پێ پێگرتن؛ خێراکردن:
 (The bus picked up speed after we left town.)
 (۷) چاکوونەوه؛ خۆگرتنهوه (پاش ژێرکەوتن یا پارە لەکیس چوون)؛
 دەستگەوتنهوه
 (۸) هەلسانەوه؛ پاش کەوتن یا ژێرکەوتن.
 (۹) گرتن. (He was picked up by the police.)
 (۱۰) (۱) بەدی کردن؛ بێینن:
 (to pick up a star through a telescope)
 (ب) بێستن؛ گوێ ئی بوون؛ دۆزینهوه:
 (to pick up a station on the radio)
 (۱۱) پاکردنهوه؛ خاوێن کردن (ژوو):
 (Please pick up after you finish eating.)
 (۱۲) دان؛ کرێی میوانخانە یا چیشقخانە یا شتی تر، شتی کێراو... (هتد):
 (Her husband will pick up the tab.)
 (۱۳) [Colloq.] ناسین و بردن لەگەڵ خۆدا؛ دۆزینهوه و ناشایی لەگەڵ
 پەیدا کردن، بۆ دەستبازی؛ هەنگرتن:
 (He picked up a girl at the bar.)
 pickaback (pik'ə-bak), adv. Also piggyback. (۱) بە کۆن.
 به قەڵەدۆشکان. (He carried the child ~.)

picnic

- (۲) هە فرینی فرۆکەیک بەسەر پشتی فرۆکەیکێ ترهوه، یا گوێزانەوهی لۆزی
 به شەمەندەفەر، یا ئوتومبیل به لۆزی.
 مەندالی قولەپەش (لەپووی
 pickaninny (pik'ə-nin'ī), n. سووکی پێوه).
 pickax (pik'aks), n. پاچ؛ قولنگ.
 قولنگەکاری کردن؛ پاچکاری کردن؛ قولنگە بەکارهینان؛ پاچ لێدان. v.t. & v.i.
 pickaxe (pik'aks), n., v.t. & v.i. = pickax.
 picked (pikt), adj. (~ men) هەلبژێراو (بەتایبەتی بهووردی).
 (۲) پئراو؛ لیکراوه (گول، میوه): کراوه تەوه لە درمختەکه: (~ fruit) .
 (۲) به قولنگ هەنگەنراو و هەنگراوه؛ قولنگکاری تێداکراو.
 pickerel (pik'ēr-əl, pik'rəl), n. ماسی پەیکێ ناو بۆباری لووت.
 دەرژێ کاژێر دەرپوچووی ددان تێوه.
 picket (pik'it), n. (۱) مێخ؛ سنگ؛ مێخی ئەستووری نوک تیز (وێه) هە.
 تەیمان. (۲) سەربازی پاسەوانی ئۆردوگا (بۆ پاراستنی لە هێرشێ لە ناکاو).
 (۲) ئەندامی پێنکھراوێکی کرێکاری مانگرتووه کە لەبەردەم کارگەدا ریز
 دەگرتن لەگەڵ ئەندامانی تردا بە درێو شەمەوه بۆ پێگرتن لەوانە دیوانەوی
 نیش بکەن. (ئەمە لەبەردەم فرۆشگا و دەرگاکی بازرگانی و فرۆگەیشدا دەبێت):
 کرێکاری مانگرتووی درێو شەمە هەنگرتو
 (۱) تەیمان کردن؛ بە سنگ یا مێخی نوک تیز دەورەگرتن. v.t.
 (۲) و لاخ بەستنهوه بە سنگهوه. (۳) (۱) یاساوی دانان لەبەردەم ئۆردوگا
 (ب) ئۆردوگا پاراستن بە پاسەوانی بەردەرگا.
 (۴) کرێکاری مانگرتووی دانان لەبەردەم کارگەدا بۆ پێگرتن لەوانە دیوانەوی
 نیش بکەن: (to ~ a factory) .
 بەردەمی کارگە گرتن بۆ پێگرتن لە نیشکەران (کرێکاری مانگرتو). v.i.
 تەیمانی سنگ یا مێخی نوک تیز
 picket fence, ریزی کرێکارانی مانگرتووی بە درێو شەمەوه لەبەردەم کارگەدا
 picket line, (بۆ پرۆپیگەندە و پێگرتن لەوانە دیوانەوی نیش بکەن).
 picking (pik'ing), n. (۱) هەنگرتن؛ پئین؛ برین (قفل، گیرافان).
 (۲) (pl.) (۱) بەرماوه؛ پاشماوه.
 (ب) بەشی خۆ لە تالانی؛ تالانی؛ شتی دزراو؛ دەسکەوتی ئارەوا.
 pickle (pik'l), n. (۱) سۆزراوی ترشیات.
 (۲) ترشیات؛ خەبیری ترشیات. (۳) گیراویەکی ترشەلۆکە (بۆ پاکردنهوهی
 کیمیایی کانزە لە ژەنگ و پوولەکه... هتد).
 (۴) گرفتاری؛ بارێکی زۆر ناخۆش یا دژوار.
 ترشیات کردن؛ کردن بە ترشیات؛ خۆشکردن. v.t.
 pickled (pik'ld), adj. [Slang]. سەرخۆش؛ مەست؛ کەیل.
 picklock (pik'lok), n. (۱) قفلێ؛ دز. (۲) نامیری قفل برین.
 pick-me-up (pik'mi-up), n. [Colloq.]. خواردنهوهیەکی
 کحوول و وریاکەرەوهیە.
 pickpocket (pik'pok'it), n. گیرافانێ.
 pickup (pik'up), n. (۱) هەنگرتنهوه لە زەوی.
 (۲) پیکاب؛ جۆزیکە لە ئوتومبیل.
 (۲) توانای پێن گرتن؛ پێن گرتن؛ خێراکردن:
 (a sports car with good ~)
 (۴) [Colloq.] بەرەو باشی چوون (بازرگانی)؛ زیادبوون: (a ~ in sales)
 (۵) [Slang]. گرتن (بەتد).
 (۶) کەسێکی هەنگراو؛ (۱) رێبوار یا بار.
 hitchhiker (ب)
 (ج) کەسێکە کە ناشانەتی لەگەڵ دەگێری بۆ دەستبازی و جوت بوون.
 (۷) وەرگرتن (رادبۆ، تەلەفزیۆن).
 picky (pik'i), adj. [Colloq.]. زۆر بە قیژوبیز؛ زۆر بە رەختە.
 picnic (pik'nik), n. (۱) سەیران.
 (۲) [Slang]. کاریکی ئاسان؛ نیشیکی خۆش و ئاسان.
 v.i. سەیران کردن؛ چوون بۆ سەیران.
 -picnicker (n.).

pictograph

pictograph (pik'tə-graf', pik'tə-gräf'), *n.* (۱) وینه‌بکه که

بیریک دهرده‌برئ (وهک نووسینی هیزگلیفی) (۲) نهم جوره نووسینه

pictography (pik-tog'rə-fi), *n.* نووسینی وینه‌بی

نووسین به وینه (وهک هیزگلیفی).

-pictographic (adj.); pictographically (adv.).

pictorial (pik-tôr'i-əl, pik-tô'ri-əl), *adj.* [Rare] تاییه

به نیگارکش: هی نیگار یا تابلق

(۲) وینه‌بی: له وینه پیکهاتوو: (a ~ magazine)

(۳) پوون وهک وینه (نووسین: نیشانه‌هه‌لدان، باس): ده‌لنی به وینه دهرده‌براه

له وینه‌چوو: (writing ~)

n. گوزارنکی له وینه پیکهاتوو.

picture (pik'chēr), *n.* (۱) وینه

(۲) وینه‌ی نمونیه‌بی: نمونه: وینه: وینه‌ی ده‌قاده‌ق:

(She is the ~ of her mother.; That cat is the ~ of laziness.)

(۳) شتیکی جوان و پیک وینک: (The garden was a ~)

(۴) شتیکی پوونی وهک وینه له میشکدا: بیی پوون

(۵) نیشانه‌هه‌لدان: باس: (۶) هه‌مووشتیکی دهرده‌باری پوودانیک

(۷) تابلق: (۸) فیلمی سینهما

v.t. (۱) وینه‌گرتن: نیگارکشیدن (۲) دهرخستن به‌پوونی: پیشاندان

(۳) باسکردن: نیشانه‌هه‌لدان

(۴) مینانه به‌رچاوی خو: به‌خیال وینه‌کشیدن

(to ~ something in one's mind)

picture gallery, پیشانگی وینه

picturesque (pik'chēr-esk'), *adj.* (۱) جوان: دلگیر: وهک وینه

جوانه (a ~ mountain, city, beach, etc.)

(۲) نه‌نتیکه و جوان (۳) پوون (language ~)

picture writing, (۱) نووسینی وینه‌بی (وهک هیزگلیفی)

(۲) وینه‌ی به‌کاره‌ینراو له‌م جوره نووسینه‌دا

picul (pik'ul), *n.* سه‌نگیکی چینیه

piddle (pid'l), *v.t.* کات به‌پوژدان: کات کوشتن

v.t. (۱) به‌شتی هیج و پووجوه خو خه‌ریک کردن: خاوه‌خاوکردن:

(to ~ around)

(۲) میزکردن: ووشه‌ی مندان

piddling (pid'lin), *adj.* هیج و پووج: بن‌فهر: هیج: بن‌بایه‌خ

piddock (pid'ok), *n.* جوره گیاندارنکی نه‌رمی قاقه‌داری ناویه

pidgin (pij'in), *n.* Also pigeon زمانی هه‌رهمه زمانیکی تیکه‌لاوه

له‌دور زمان یا زیاتر بۆ قسه‌پیکردن له‌لاین چهند گه‌لیکی جیاوازه‌وه

Pidgin English, Also pidgin English, جوره زمانیکی نینگیزی

تیکه‌لاوه‌وینک‌لاوی بازگانییه‌له‌پوژه‌لاتی دور

pie (pi), *n.* (۱) جوره شیرینی‌هکه تامه‌ک‌ی وهک باقلاوه و کولیچه وایه

(۲) [Slang] شتیکی زورناسان یا خوش‌باش

خه‌یانی یلاو: خه‌ون: نومیدی بۆش

pie, pi (pi), *n.* (۱) کۆمه‌لیک تیمی چاپه‌مه‌نی تیکه‌لاوه‌وینک‌لاو

(۲) کۆمه‌لیک شتی تیکه‌لاوه‌وینک‌لاو

pie (pi), *n.* = magpie.

pie (pi), *n.* پاره‌یه‌کی که‌م نرخ‌ی کۆنی هیندی و پاکستانیه

piebald (pi'bôld), *adj.* په‌له‌په‌له: به‌له‌ک: بازوو: ره‌ش و سپی

(a ~ horse)

n. نه‌سپی به‌له‌ک: گیانداري په‌له‌په‌له

piece (pēs), *n.* (۱) پارچه: به‌ش: (۲) تیلماسک: پل: کوت: په‌نچک: نه‌خت

(۳) وینه: نمونه: (a ~ of nonsense)

(۴) به‌ره‌میک‌ی هونه‌ری (ویژه، موسیقا، نیگارکش)

(۵) پای خو: را: (speak one's ~)

(۶) پاره: (a ten-cent ~)

(۷) داشی شه‌تره‌نج (۸) چک (به‌تاییه‌تی ته‌نگ)

pig bed

(۹) [Dial.] مارویه‌کی کورت

(۱۰) [Vulgar Slang] نافرته (که هه‌ر بۆ جووت بوون بئ)

v.t. (۱) دانه‌دم: خسته‌تسه‌ر: پیکه‌وه دورین

(۲) پینه‌کردن: پیکه‌وه‌نان: پیکه‌وه نووساندن

a piece of one's mind, [Colloq.], پای له‌پوو وه نادۆستانه

سه‌ره‌نه‌شت: قسه‌ی خراپ: (I gave him a piece of my mind.)

go to pieces, (۱) پارچه پارچه بوون: پووخان

(۲) پووخان (مه‌جان): په‌رنشان بوون: شیت بوون: هه‌ره‌س بردن (به‌هزی

خوبه‌وه شتی ناخۆشه‌وه)

of a (or one) piece, چوونیه‌ک: هه‌مان چه‌شن

speak one's piece, پای خو دهر‌برین: دهر‌خستنی نه‌وه‌ی له‌دل‌دایه

دل مه‌لرشتن

piece-dyed (pēs'dīd'), *adj.* له‌خوم دراو یا بۆیه‌کراو پاش چینیی

piecemeal (pēs'mēl'), *adv.* پارچه پارچه: نه‌خته نه‌خته

وورده وورده نه‌ک به‌یکجاری: به‌پچرپچری: (work done ~)

adj. وورده وورده کراو: پچرپچر: نه‌خته نه‌خته کراو

piecework (pēs'wŭrk'), *n.* کاری قۆتق‌رات به‌پارچه پارچه یا

دانه دانه

-pieceworker (n.).

pied (pid), *adj.* (۱) په‌له‌په‌له: به‌له‌ک: هه‌مه‌په‌نگ: بازوو

(۲) جلی وه‌ما له‌به‌رکردوو

piedmont (pēd'mont), *adj.* (a ~ stream) له‌بناری شاخ‌دایه

n. دهشت یا ناوچه‌ی بناری شاخ

pieplant (pi'plant'), *n.* پی‌واس

pier (pēr), *n.* (۱) پایه‌ی پرد: کۆله‌کی پرد

(۲) شو‌سته‌ی به‌ندهر: شو‌سته‌ی درێژپووه‌وه بۆ ناو ده‌ریا: نه‌سکه‌له

(۳) پایه (خانوسازی): کۆله‌که (۴) دیواری نیوان دورو په‌نجه‌ره یا ده‌رگا

pierce (pērs), *v.t.* (۱) پیداکردن: پیدابردن: کونکردن: برین: نه‌نگاوتن

(۲) سمین: کونا‌ده‌رکردن: (She had her ears ~d.)

(۳) برین: پیداجوون: (The path ~d the wilderness.)

(۴) تیدا ده‌نگدانه‌وه: (A shriek ~d the air.)

(۵) تیکه‌یشتن: (He ~d the heart of the mystery.)

(۶) کارتیکردن (هه‌ست): (~d by anguish)

v.t. کونکردن: پیداجوون

piercing (pēr'sin), *adj.* قیژ: بپ

Pietà, pietà (pyā-tā'), *n.* وینه‌ی مریمه له‌کاتی گرتنه‌باوه‌شی

لاشه‌ی عیسا و شیوه‌نکردنی به‌سه‌ریدا پاش هه‌لواسینی (له‌په‌که‌رو تابلق‌دا)

pietism (pi'ā-tiz'm), *n.* (۱) ترسی خودا: خوداپه‌رستی

(۲) [P-] بیروباوه‌رو پینازی کۆمه‌لیکی له‌خوداترسی نه‌لمانی سه‌ده‌ی حه‌فده

(۳) له‌خوداترسی پووالته: له‌نه‌داژه به‌ده‌ر خوداپه‌رستی درۆ

-pietist (n.); pietistic (adj.).

piety (pi'ā-ti), *n.* (۱) له‌خودا ترسان: خواپه‌رستی

(۲) دل‌سۆزی بۆ دایک و باوک و خزم و کس و کار و خیزان: جگه‌رسۆزی

(۳) کارنکی له‌خوداترسانه: ووته‌ی دل‌سۆزانه یا له‌خوداترسانه

(۴) [Obs.] به‌رمی

piezometer (pi'ā-zom'ē-tēr), *n.* په‌ستان پیوون

piffle (pif'l), *n.* [Colloq.], شتی هیج و پووج: شتی بن‌بایه‌خ

v.t. [Colloq.], قسه‌ی قۆر یا هیج و پووج کردن

pig (pig), *n.* (۱) به‌راز: خورگ: ما‌ئۆس: (۲) په‌نج: به‌چکه به‌ران

(۳) گۆشتی به‌ران: (۴) [Colloq.], کسه‌یکی پیس و پۆخ‌لی بۆگه‌نی چلیس

(۵) (ا) پارچه‌یه‌ک ناسن یا کاتزای تری دهر‌ئزراو: (ب) قالبی نهم دهر‌شته

v.t. (۱) به‌چکه به‌ران بوون: (۲) (~ it), به‌پیس و پۆخ‌لی و چلیسی ژیان

شت کرین له‌نه‌دیده

buy a pig in a poke, زۆر خواردن: زۆرخۆری کردن

make a pig of oneself, قالبی لعین که‌ناسنی توواوه‌ی تیدا داده‌پژژری

pig bed,

pigboat

pigboat (pig'bōt'), *n.* [Navy Slang]. ژېړه دریایی؛ کشتی ژېړناو.
pigeon (pij'an), *n.* (۱) کوتر.

(۲) [Slang]. کسینکی ساویلکه یا خوش باوه.

pigeon (pij'in), *n.* = pidgin.

pigeon breast, (تووشی کسانۍ سیلاوی دهېن)، دهریوقینی نیسکه کوله.

pigeon-breasted (pij'an-bres'tid), *adj.* سنگ دهریوقیو (نمخوشتی)؛ کوترسنگ.

pigeon hawk, واشی کوترخوړ.

pigeonhearted (pij'an-här'tid), *adj.* ترسنگ.

pigeonhole (pij'an-höl'), *n.* (۱) کونه کوتر؛ هیلانه کوتر.

(۲) تاق؛ خانه ییچوکی میژ؛ چاوی میژ.

v.t. (۱) خستنه چاوی میژوه. (۲) خستنه پشت گوی؛ خستنه لاه.

(۳) پزکړد؛ به پندوینیکی دانان؛ رنکخست.

pigeon-toed (pij'an-töd'), *adj.* پهنه کوتری؛ پهنه یی پی.

نوشتاووتوه بؤ ناروه.

pigfish (pig'fish'), *n.* ماسۍ پکه دهرخین که له ناو دهردهمینرئ.

piggery (pig'er-i), *n.* توبلی بهران.

piggish (pig'in), *n.* دوله یا سټینکی دارینی دسک ستوونۍ.

piggish (pig'ish), *adj.* بهرازخوړ پیس رپوخل؛ چلین؛ سرسخت.

-piggishly (*adv.*); **piggishness** (*n.*). پهلخ؛ بهچکه بهران.

piggy (pig'i), *n.* Also **piggie**, *adj.* = **piggish**.

piggyback (pig'i-bak'), *adv. & adj.* = **pickaback**.

piggy bank, بهرازه بانق دهرنیکه له شپوهی بهرازه دیزنکی تیدایه.

پاره ی وورده ی لپوه تیدهخرئ و پاشهکوت دهکړئ.

pigheaded (pig'hed'id), *adj.* سرسخت؛ کلههرق.

pig iron, ناسنی خار لهکاتی دهرهاتنی له کوورده ی توواندهوه.

piglet (pig'lit), *n.* پهلخ؛ بهچکه بهران.

pigment (pig'mənt), *n.* (۱) رنګ؛ رنګ (ب) پهل؛ خال.

(۲) مادده ی رنګداری خانه ی گیاندارو پوره (وه کلوپیل یا سوزینه).

pigmentary (pig'mən-ter'i), *adj.* رنګۍ؛ پهلۍ؛ خالو.

pigmentation (pig'mən-tā'shən), *n.* (۱) رنګ بوون یا رنګ.

پهیداکرنۍ پوره و گیاندار بهوی رنګ تیدابوونی خانهکایان. (۲) رنګ یا

پهلۍ گیاندارو پوره.

pigmented (pig'mən-tid), *adj.* رنګدار؛ پهلوی؛ خالدار.

Pigmy (pig'mi), *adj. & n.* = **Pygmy**.

pignus (pig'nəs), *n.* بارمه؛ یاسا.

pigpen (pig'pen'), *n.* (۱) توبلی بهران؛ بهچه بهران.

(۲) شونښکی پیس وپوخل.

pigskin (pig'skin'), *n.* (۱) پینسته بهراز؛ قایشی پینسته بهراز.

(۲) [Colloq.]. توبی فوتبولی نههریکۍ. (۳) زین.

pigsticking (pig'stik'ing), *n.* پاوه بهراز کردن به رم.

pigsty (pig'sti'), *n.* = **pigpen**.

pigtail (pig'tail'), *n.* (۱) کلافهتوتن.

(۲) پرچی کلافهکراوی به پشتی ملدا شویپوهوه.

pika (pi'kə), *n.* گیاندارنکی شیردهری قرتینهری بن ککه له توحشی

کهرویشک.

pike (pik), *n.* (۱) turnpike. دهرگای باجدان لهسر پنگاوبانی.

باجۍ دهرگای پنگه نه دان لهسر پنگاوبانی به پاره پیندا پویشتو.

(۲) باجی دراو له دهرگایه دا.

v.t. [Slang]. (۱) خیرا پویشتن؛ بهپله پیندا پویشتن.

pike (pik), *n.* رم؛ نژده.

v.t. رم پینداکړد؛ به نژده یا رم کوشتن.

pike (pik), *n.* جزوه ماسۍ پکه یو باریی لموز درژو باریکی کارژیر.

pilgarlic

دهریوقیوی ددان تیرۍ.

pike (pik), *n.* نووکی رم یا نژده؛ نووکی تیر.

pike (pik), *n.* [British Dial.]. لووتکۍ تیر؛ لووتکۍ تیرۍ شاخ.

(۲) شاخی لووتکه تیر.

pikeman (pik'mən), *n.* سربازی رم ههنگر؛ رم هاوژ؛ نژده دار.

pike perch, ماسۍ پکه لموز درژو باریکی کارژیر دهریوقیوی ددان تیرۍ.

piker (pi'kēr), *n.* [Slang]. (۱) کسینکی پاره پیسی هچ وپوچ؛

کسینکی دهست قوچاوی ترسنگ. (۲) قوماچی یا پاره بازنکی پوهلۍ و

بچوک.

pikestaff (pik'staf', pik'stäf'), *n.* (۱) داری نژده؛ قمدی رم.

(۲) دادرهستی نووک تیر؛ دادرهستی نووک ناسنی تیر.

pilaf, pilaff (pi-läf'), *n.* پلاو.

pilaster (pi-las'tēr), *n.* پایه ی لکینۍ؛ کوله کی لکینۍ.

pilau, pilaw (pi-lō'), *n.* پلاو.

pilchard (pil'chērd), *n.* ماسۍ پکه ییچوکه له توحشی "ساریدین".

pile (pil), *n.* (۱) کومه؛ توبه؛ بهسکه؛ بارستانی

(۲) لیژنه دار (که لاشه ی لهسر دهسووتینرئ).

(۳) خانوویکی زل؛ کومنه لیک خانووی کهوره.

(۴) [Colloq.]. ژماره پکه یو ژور؛ فزه؛ هندنکی ژور.

(۵) [Slang]. کولیک پاره؛ پاره پکه یو ژور؛ سامان

(۶) (ب) چمد پاره پکه یی کارزایی جیا جیا به قوماش یا کاغذی به ترشه لوک

تیرکراو دهرنیکه نیوانیانده یو پیکه نانی ته زوی کاره با. (ب) باتری.

nuclear reactor (۷)

(۱) کومه ی کردن؛ کله که کردن؛ بارسته کردن؛ بهسکه کردن؛ گرد کردنهوه؛

هه لچین. (۲) لهسر هه لچین؛ ژ بار کردن.

v.t. (۱) کومه ی بوون؛ کله که بوون؛ گرد بوونهوه.

(۲) (in; ~ out): به شپاوی جولانهوه؛ به پکه داهاتن و جولانهوه به

تیکه و پیکه لۍ و سر ژ شپاوی؛ به پکه داکه و تن

کوکړنهوه؛ خړکړنهوه؛ کوپونهوه؛ کله که بوون؛ مژ بوون؛

نیشته سهره.

pile (pil), *n.* (۱) نه خشینکی چنراوی نهری سر پوی قوماش

(۲) تهقل یا قولله ی نه خشینکی وهما. (۳) وورده په؛ گنده موو؛ کول؛

نهره موو.

pile (pil), *n.* (۱) پایه ی کونکری یا پلازی پردو خانو؛ کوله کی

نه ستور؛ سنگ؛ منځ. (۲) نیشانه ییچو پوازی نووک بهر وخواړه؛ دسوشمی

سوارچاکی.

v.t. (۱) کوله کی پایه ی کونکریتی و پلازی داکوتان (پو پردو خانو)

(۲) بهیز کردن یا پالیشتی کردن به پایه و کوله که

(۱) کلاو دار (وه قارچک).

(۲) پوپنه داری درژ.

pilcated woodpecker, دارکونکهره پکه نههریکۍ پوپنه درژۍ.

pile driver (or engine), مکهینه ی داکوتانی پایه و کوله که.

pileous (pi'li-əs), *adj.* تووک؛ کولکن؛ گنده موواری

piles (pilz), *n.pl.* مایه سیری.

pileum (pi'li-əm, pil'i-əm), *n.* توه قسه ری بانده له دهنوکوه.

هتا پشت مل.

pileus (pi'li-əs, pil'i-əs), *n.* (۱) تهپه یا کلاوی بن قراغ.

(۲) کلاوی قارچک. (۳) pileum.

pilfer (pil'fēr), *v.t. & v.i.* دزین (به تابه تی پاره ی کم یا شتی

هچ وپوچ).

-pilferer (*n.*). (۱) دزی (به تابه تی پاره ی کم یا شتی

هچ وپوچ)؛ دزین. (۲) شتی دزراو.

pilgarlic (pil-gär'lik), *n.* (۱) کسینکی سر پوتواوه

(۲) کسینکی به چاوی سووک تماشا کراو؛ کسینکی دامو که جزی به زه یی

pilgrim

پیدا هاتمه‌وی خەڵک بێت
 (١) گەروک: گەڕێدە، رەهوند، وێل (٢) حاجی
 pilgrim (pil'grim), *n.*
 (٣) [P-] ، بێگەنکە لەو کۆچەرە ئینگلیزانەی کە لە ساڵی ١٦٢٠ دا یەکەم
 ئاوازی یان لە ئەمریکا داهاو ناویان نا " بلیمس"
 pilgrimage (pil'grə-mij), *n.*
 (١) حەج: حەج کردن: چون بۆ
 شونییکی پیرۆز (٢) گەشتییکی دوورودرێژ
 piliferous (pi-lif'ēr-as), *adj.*
 تووگای
 piling (pil'in), *n.*
 (١) پایە، کۆنە، داکوتان (٢) پایەکان: کۆنەکان
 (٣) خاسووبت یا شتیکی لەسەر پایە دروستکرا: شتیکی لە پایە و کۆنە
 دروستکراو

pill (pil), *n.*

(۱) حب (ددرمان).
 (۲) شنبکی ناخوشه که مروهٔ ناچاره بیکات یا پزی پازی بیت.
 (۳) [Slang] توپی بینسیون و گولف.
 (۴) [Slang] که سبکی و روش یا بهدسروشت و بیزارکر.
v.t.
 (۱) ددرمان بهش بهش کردن به شیوهی حب. (۲) کردن به حب.
pill (pil), *v.t. & v.i.*

(۱) [Archaic] تالانکردن.
 (۲) [Archaic or Dial] پاکردن (میوه)؛ تویکلن لیکردنمویه.
 (۳) [Obs.] سهر رو تاندنمویه؛ سهر رو تاندنمویه.

pillage (pil'ij), *n.* (۱) تالاکاری، پراوویوت، تالانکردن؛ تالان
(۲) تالاسی، شتومەکی تالانکراو
v.t. & v.i. (۱) تالانکردن، پراوویوت کردن، (۲) بردن به تالانی
pillar (pil'ēr), *n.* (۱) کونەکه، دیوکه، پایه
(۲) یکه‌ریزی، یادگاری، له کۆله‌که دیرووستکراو (۳) شتیکی له کۆله‌که چوو
(۴) کەسکه که وه کۆله‌که‌ی ده‌ستگایه‌ک یا کۆمه‌لگایه‌ک وایه؛ پشتیوان
(the ~s of society)

كۆلەك . اتەم . يەتەك . بىر كۆنەككە ياكى كۆنەككە .
from pillar to post, لە تەنگە چەلمەيەكە . بۇ يەككىلىق .
 باھارغا . لە شۇنىڭدەك بۇ شۇنىڭكى . لە بايرىقى ناخۇشە . بۇ يەككىلىق .
pillar box, [British], سۈرىيە پۈستە
pillbox (pil'box), n. (۱) شۇنىڭكى . (۲) سەگەر

(۲) ئەينى ئورۇنلۇق پىزىيە تەختى رۇنە
خەلىپە مىروۋىيەكە ئە ھەزەرىن دەچىن ئەگەر دەستى ئى بىرىت
خۇي خەردەكت ۋەك تۇپ

pillion (pil'yan), *n.* ۱. دوشمه‌کله‌ی پاشکوی زین، یو که سبک که
له پاشکوی سواروډو سوار ددینت به‌تایبه‌تی بو شافروټ. ۲. زیني پاشکوی
زیني، مات، یسکيل.

pillory (pil'ə-ri), *n.* جوازِ جسدی سزائی جوازِ جسدی سزائی
دست و پائی سزائی نه کوندا تاواکاری پنه ددسترایوه له بهر چاری
خداک بو شکارنو سزائی

۱. خستند جوارچیویه کی و دعاووه بۆ سزادان
۲. داوراندا بىدا و کردن پروو هه نالین بۆ کاتته پینکردن
۳. سەرن بىتقی دانف

pillow (pil'ō), *n.*

۴. دونه‌های خستین‌راو ۳. پانپشت
۱. سر خستنه‌سدر سهرین ۲. سدرانه سهر سهرین
سهرگرده سهر سهرین
P.f. مو بوون به سهرین
P.f.

pillow case (pil'ō-kās'), *n.* مەرگی سەزیر مەرگی پشته
pillowslip (pil'ō-slip'), *n.* pillowcase.
pilose (pi'lōs), *adj.* تووکی مەتاسەتی هە نەردو وورد : تووگاوی

pilot (pi'lat), *n.*

۱. تجویر یا رہبری کہشتی لہ ہندوڑا
۲. فروکھواں فروکجی ۳۰ رابہڑا چاوساغ ریسہ
۳. ہمدی رتوینکھری مدکنہ

pilot light :

۱. زبانی کردن: بیستادان زبانی کردن
۲. فروک فرادن: فروکه لیخوین که شتی باندن
۳. زبانی بیستادان

۲) نایب‌نهی به به نام به کی محور کی تافیکردنه ردیی (a ~ program).

pinaster

pilotage (pī'lət-ij), *n.* (١) راندن؛ لِيخوَرين.

(۲) کړۍ پامه روږکه وانه پامه ښه کشتۍ.
پالونی دیارکړدنې خنډی او رووی هملکړدنې با.

pilot burner, = pilot light.
pilot engine, مه‌کنه‌ی راهبر: مه‌کنه‌یه‌که له‌پیش شه‌مه‌نده‌فره‌وه

دهه‌نیزیت بۇ نه‌وه‌ی بزانری که هینلی ناسته‌که ته‌واوه یا نا.
 پیلو‌ه‌س (pilo^hlɔt-hous), *n.* ژووری راه‌ری که شستی

pilot lamp, **گلویی رابەر:** (ا) گلوبینکه جزی مخزنه‌ری کاره‌بایی یا ده‌ستگای برقی، ته‌زوی کاره‌بایی، نشان ده‌دات. (ب) گلوبینکه نشان ده‌دات

پیلوٹ لائٹ، (۱) مزم، فرن، تو، ویکے بکر، ہمیشہ داگر ساوہ لہ

فپرنی گازدا بۇ داگیرساندنن فپرنکه هرکات و یسترا.

pilular (pil'yoo-lër), *adj.* له حب ده چي اهي حب؛ وه حب
pilule (pil'ul), *n.* حب؛ بدهوك

pimento (pi-men'tô), *n.* . pimienta (٧)
(٢) پرمختکی، ناز، جھگڑا، مہکاہ، بالہ، شہ، بڑا، بھ، مکھڑ، پرمہنہ، پرمہ

چون و سونک شومنه
nimiento (ni-myen'tō). *n.*

pimola (pi-mō'la), *n.*
pimp (pimp), *n.*

pimnerpel (pim'pēr-nel / pim'pēr-nal) "گهوادی کردن: که شیشی کردن."

سوورو سپی و شینی نه‌ستیره‌یی ده‌گریت و له ناووه‌وای ناخوشدا گوله‌کی

pimping (pim'pin), *adj.* (۱) بنی بایعہ، ہیچ ویپوچ، ناگرنک۔

pimple (pim'p'l), *n.* دووومال: پیزوکه: قنچکه: زبیکه.
pimpled (pim'p'ld), *adj.* the pimple

پیمپ (pim p id), *adj.* Also pimply, **دوومەلای** پیوگاوی
پیکه دار

(۱) سنگ: میخ؛ چوقول: دروگمه.
(۲) شتیکی: میچ و پوچ و بی نرخ.

(۲) ده‌ریز، ده‌ریز سرخپ، ده‌ریز سنجاق (ب) توفقی سر.
(ج) گیره‌ی جل. (د) یه‌خه‌بند. (ه) بزمار. (۴) [Colloq.] لاق

۶) دووگمەي پيانۇ ئامبىرى مۇسقىيايى تر. (۷) قولاپ (كەشتىيەۋاز

(۸) دارثالا (که کونه کانی گویه پانی یاری گونف نیشانه دهکات)
(۹) پیکهوه نووساندن: لیكدان (به دهرزی یا سنگ ... هتد): پیکهوه به ستر: ۱:۱.

دهریزى لیډان. (۲) دهریزى پیداکړدن. (۳) بېستنه وه؛ راځرتن له یېت شونډا؛
چېسپاندن. (۴) (ON ~) هیوا پښوون.

(ه) [College Slang]، نیشانه کردن؛ دیار کردن (دهستگیران)
 بی نارام، سرهوت نه گز؛ به پیر روش؛
 on pins and needles.

واله که سبک کردن که حی له دلدانه یعنی بهین

پنجوپنه! بهستنه‌ی کسینک به رایك یا به‌ئینیکه‌ره! به نیمچه زوره‌ملی به‌ئین
سا قسه، ته‌ام ئی وه‌گرتن:

pin (something) on one. [Colloq.] (چسبیدن به)

(The murder was pinned on the wrong man.)

pinaceous (pi-nā'shəs), *adj.* سنهوبهري؛ هي توخمي دارسنهوبهري.

pinaster (pi-nas'tēr, pi-nas'tēr) *n.* پن‌استر

پراستر (p-nas ter, pi-nas ter), *n.* ستموبری ناوچی دهریای
ناوهر است.

pinball

pinball (pin' bôl'), *n.* یاری‌هه که نه سنووقینکی لیژ ده‌کرت که پنی
ده‌ووتری **pinball machine** " بریتی‌یه له لیدانی توپیک به‌سەر پووی

مه‌کینه‌یه‌که که پره له چوقولی بچووک و نیشان

pincers (pin' sêrz), *n.pl.* (١) گان (٢) چنگ یا چرنوکی قرژان
pincers movement (٣) مناوهره‌یه‌کی سوپای‌یه بریتی‌یه له هیزش

pincers movement, بردنه سەر دوژمن له دور لاوه له پیشه‌وه

pinch (pinch), *v.t.* (١) چرنووک گرتن

(٢) گوشتین یا گرتن و نازاردان (پیلۆ) (٣) نازاردان ناره‌حه‌ت کردن.

(٤) لارێ کردن و ووشک کردنه‌وه به برستی یا نازاردان.

(٥) تەنگ پین هه‌لچنین (٦) [Slang]. درین

(٧) [Slang]. گرتن (به‌ند) په‌لاماردان (له‌لایم پۆلیسه‌وه).

(٨) نه‌تە‌ئینشت باوه کهشتی راندن

(١) چرنووک گرتن گوشتین و نازاردان (٢) پیسه‌کیی کردن پهریزی کردن. *v.t.*

(٣) تەسک بوونه‌وه

(١) چرنووک چرنووک گرتن. *n.*

(٢) سرووش نه‌ختیک توژیک: (a ~ of salt)

(٣) نایکی ناخۆش و به‌نازارا دژواری ناخۆشی: (to feel the ~)

(٤) نا‌کاوی تەنگانه (٥) [Slang]. دزی

(٦) [Slang]. گرتن (به‌ند) هیزشی پۆلیس

pinch bar, نویلی نووک تیز

pinchbeck (pinch' bek), *n.* (١) داریزه‌ی مس و چینکۆ (بۆ خشنی

هه‌رازه‌ها درووستکردن) (٢) شتی هه‌رازه‌ها.

adj. (١) له داریزه‌ی مس و چینکۆ درووستکراو (٢) هه‌رازه‌ها.

pinchers (pin' chêrz), *n.pl.* **pincers.**

pinch-hit (pinch' hit'), *v.t.* (١) لیدانی تۆپ له ناچاری یا نا‌کاویدا

له‌مانی یاریکەرێکی تر (یاری بێسبۆل)

(٢) جگرێ که‌سێکی تر کردن له نا‌کاوی یا ناچاریدا

-pinch-hitter (*n.*)

pincushion (pin' koosh' on), *n.* ده‌ری دان

کوشنکی بۆر بچکۆله‌یه ده‌ری پینۆ ده‌کرت

Pindaric (pin-dar' ik), *adj.* (١) له‌سه‌ر شینواری هۆنەری یونانی کۆن

" پیندار " (٢) ریک‌وینک (هۆنراوه)

pindling (pin' dling), *adj.* [Dial.] محووب لاواژ: جیقن! هیچ و پوچ.

pine (pin), *n.* (١) سنه‌ویه: دارسنه‌ویه: کاج (٢) داروته‌خه‌ی سنه‌ویه

pineapple [Colloc.] (٣)

pine (pin), *v.i.* (١) پوکانه‌وه (له برستی یا داخ و خه‌فتا)

(*He's ~ing with hunger.*)

(٢) ~ for ~ خۆزگه بۆ خواست! بۆ به‌په‌رۆشه‌وه بون! بۆ به‌تاسه‌وه بون!

رۆر خه‌زێلکرن!

(*He is ~ing for a vacation.; I am ~ing for her.*)

v.t. [Archaic], شیوه بۆ کردن: خه‌فت بۆ خواردن

n. [Archaic], جه‌وسانه‌وه: داخ و خه‌فت: تاس

pinéal (pin' i- al), *adj.* (١) شیه سنه‌ویه: قوچه‌کی وه‌که به‌ری کاج

(٢) می‌لووی سنه‌ویه: ووشی دوایی بیهی:

pineal body, لووی سنه‌ویه: لوویه‌کی قوچه‌کی بچووکێ کار

به‌ران‌وه له‌ منشکی بپه‌رده‌کانه‌دا: پینشی ده‌وتری: " pineal eye " و

" pineal gland "

pineapple (pin' ap- l), *n.* (١) نه‌ناناس. پوه‌کینکی ناوچه گه‌رمه‌کانی

نه‌مه‌ریکابه به‌ریکی گوشتن و ناوداری قوچه‌کی ده‌گری گه‌لکانی درێژو تیز.

(٢) به‌ری نه‌م پوه‌که (که نه‌وه‌ندی کاله‌کینکی مام ناوه‌ندی ده‌ی).

(٣) [Slang]. بۆمبای دینامیتی ده‌ستی: نارنجۆک.

pine cone, به‌ری قوچه‌کی سنه‌ویه

pine needle, ده‌ری سنه‌ویه: گه‌لای وه‌که ده‌ری باریک و تیزێ سنه‌ویه

pinery (pin' êr- i), *n.* (١) دارستانی سنه‌ویه

pinnate

(٢) شه‌نگای نه‌ناناس! باخی نه‌ناناس

pinéy (pin' i), *adj.* = **piny.**

pinfeather (pin' fêth' êr), *n.* په‌ری تازه (که به‌ ناستم سه‌ری

ده‌هینا له پینسته‌وه).

pinfold (pin' fôld'), *n.* ته‌ویله‌ی گیانداری به‌ره‌و وون بوو (به‌تاییه‌تی

سه‌گو پشیله)

v.t. راگرتن! به‌ستنه‌وه! خسته ته‌ویله‌وه و هینسته‌وه

ping (piŋ), *n.* گیزه یا گه‌ی گولله

v.t. & v.t. گیزه‌هاتن

ping-pong (piŋ' pŋŋ', piŋ' pŋŋ'), *n.* یاری تۆپی سه‌ر میز

پینگ پۆنگ.

pinhead (pin' hêd'), *n.* (١) سه‌ره‌ده‌ری.

(٢) شتیکی بچووک و هیچ و پوچ. (٣) که‌سێکی بێ منیشک

-pinheaded (*adj.*).

pinhole (pin' hŋl'), *n.* کونی رۆر بچووک (وه‌که به‌ ده‌ری کرابن).

pinion (pin' yŋ), *n.* پینچه‌کی بچووکێ داندان (که ددانه‌کانی گه‌رمه‌ی

له‌ ددانی پینچه‌کی گه‌ره‌تر له‌کاتی خوولانه‌وه‌دا).

pinion (pin' yŋ), *n.* (١) بال. (٢) سه‌ربال: شابال (٣) شاپه‌ر: په‌ر.

v.t. (١) بال کردن: په‌رو بال قوتاندن (٢) بال به‌ستن (بالنده).

(٢) بال به‌ستنه‌وه: به‌ستنه‌وه: پینوه‌ندکردن: جووله ئی برین.

pink (piŋk), *n.* (١) میخه‌ک. (٢) گوله میخه‌ک.

(٣) میخه‌کی: په‌نگی میخه‌ک: په‌نگی په‌میی. (٤) په‌لی نایاب: چه‌شتی نایاب!

نایابی. (٥) [British]. چاکه‌تی سووری پاوه‌کری پۆوی.

(٦) [British]. پاوه‌کری پۆوی. (٧) که‌سێکی شیوعی، سوور. یا چه‌په‌رو

(له‌پووی سووکی‌یه‌وه)

adj. (١) په‌میی: میخه‌کی (٢) نه‌ختیک سوور یا چه‌په‌رو.

pink (piŋk), *v.t.* (١) پینداکردن (تیغ، چه‌ق، نێزه ... هتد).

(٢) پازاندنه‌وی جل به‌ نه‌ختی قه‌راغ گرنج. (٣) قوماش برین به‌ مه‌هستی

گرنج گرنج تا قه‌راغه‌کی گرنج گرنج ده‌رچن. (٤) پازاندنه‌وه

pink (piŋk), *n.* که‌شتی دوا باریک

pinkeye (piŋk' i'), *n.* **Also pink eye,** هه‌کردن و سووریو نه‌وی

چار

pinkie (piŋk' i), *n.* **Also pinky,** په‌نجه‌توته: په‌نجه بچکۆله.

pincking shears, مه‌هستی گرنج گرنج: که‌شتی پین ده‌په‌ری قه‌راغه‌کی

گرنج گرنج ده‌ده‌چن.

pinkish (piŋk' ish), *adj.* نه‌ختیک په‌میی: مه‌له و په‌میی.

pinko (piŋk' ô), *n.* [Slang]. که‌سێکی چه‌په‌رو یا سوور.

pinky (piŋk' i), *n.* = **pinkie.**

pinky (piŋk' i), *n.* که‌شتی دوا باریک

pin money, (١) پاره‌ی ورده خه‌رجی که‌ می‌رد ده‌یدات به‌ ژنه‌کی.

(٢) ورده خه‌رجی.

pinna (pin' a), *n.* (١) کرک‌راگی گۆی

(٢) گه‌لایه‌کی بچکۆله‌یه که‌ له‌گه‌ل چەند گه‌لایه‌کی بچکۆله‌ی تردا به‌ ریز به‌

لاسه‌که گه‌لایه‌که‌وه بێ (٣) په‌ر: بال: په‌ری ماسی.

pinnacle (pin' is), *n.* (١) به‌له‌مینی بایه‌وانی‌یه بۆ به‌کاره‌ینان له‌نیوان

که‌شتی و قه‌راغ ده‌ریادا. (٢) به‌له‌می که‌شتی (بۆ جیه‌جیکردنی کاروباری

که‌شتی‌یه‌که به‌کارده‌هینن).

pinnacle (pin' a- k' l), *n.* (١) قولله یا بورجیکی نووک تیز

(٢) لووتکه: پۆیه: قووتکه (٣) نه‌وپه‌ر: تاف: نه‌وپه‌ری بلندی به‌رزترین سۆین

(*the ~ of power*)

v.t. (١) قولله‌ی سه‌ر تیز بۆ کردن (٢) خسته‌سه‌ر لووتکه.

(٣) بوون به‌ لووتکه یا پۆیه

pinnate (pin' at, pin' it), *adj.* **Also pinnated,** (١) په‌ری

شینوه له‌ په‌ر ده‌چن (٢) ورده گه‌ل به‌ ریز به‌ هه‌ردوو دیوی لاسکه‌یه‌یه‌یه

وه‌که په‌ر.

pinner

pinner (pin'ēr), *n.* (۱) حورە کلاویکی ئاتاندی کۆنە دوو چمک لەم دیوو. (۲) بکەری "pin"
 لەو دیوبەرد شۆربووەتەرە. (۳) بکەری "pin"
pinniped (pin'i-ped'), *adj.* تاییبەتی بە گیاندارانی ناوی قاچ
 بەرەگەمەر، ئەکە مەنگی دەریاو شۆری دەریا
n. گیاندارانی ناوی قاچ بەرەگەمەر
pinnula (pin'yoo-lə), *n.* – pinnule.
pinnule (pin'ul), *n.* (۱) بەکەمەر وورە گەلایانی کە بەرین
 بە هەردوو دیوی لاسکە گەلایەکیەکی دەک پەر. (۲) پەرەکی زۆر بچوکی هەندێ
 گیاندارانی ناوی
-pinnular (*adj.*).
pinocle, pinocle (pē'nuk'l), *n.* یاریبەکی کاغەز
piñon (pin'yān, pēn'yōn), *n.* (۱) حورە دەرستەبەرێکە بەرەگەمەر
 دەخوڕی. (۲) مەر یا دەنگی ئەم دارە
pinpoint (pin'point'), *v.t.* (۱) نیشانەکردن بە دەریزی پێداکردن
 وەک شوننک لەسەر نەخشە
 (۲) دەستنیشانکردن؛ پەنجە خستەسەر؛ بەووردی و تەواوی نیشانەکردن
 (Our radar ~ed the attacking planes.)
 (۳) بەووردی نیشان لێگرتن
n. (۱) سەری دەریزی. (۲) شتی هیچوچو و بچووک بێ باوەش.
adj. (۱) وورد و شتێکی بێ زیادوگەم (~ bombing).
 (۲) بچووک
pins and needles, مێژوولەکان
pin stripe, (۱) مێنی قوماش. (۲) قوماشی مێلدار؛ دەستەجلی مێلدار.
-pin striped (*adj.*).
pint (pīnt), *n.* پاینت یۆنانەبەکو سەنگیکە بریتیە لە هەشت بەکی
 گالۆنیک (بۆ شلە و شتی ووشت). (ب) دەفرێکی بەک "پاینت" ی
pinta (pin'tə), *n.* نەخۆشیەکی بەیۆکی پێستە دەبێتە هۆی پەیدابوونی
 پەلەبەلە نەسەر پێستەرە
pintado (pin-tā'dō), *n.* جۆرە ماسیەکی دێژکۆلەیه پەلە قارەمیی
 پینووە
pintail (pin'tāl'), *n.* (۱) حورە مراییبەکی مەل درێژی سە سپییە
 پەرەکانی ناوەراستی کەکی درێژ. (۲) جۆرە مێشکەکیویبەکی کەل درێژە.
pinle (pin'tl), *n.* تەوهرە ستوویی
pinto (pin'tō), *adj.* بازو، پەلەبەلە بەنە؛ خال خال
n. (۱) نەسەیی بەلە یا خال خال. (۲) pinto bean.
pinto bean, جۆرە فاسولیاکی قارەمیی خال خالە
pin-up (pin'up'), *adj.* (۱) بە دیواردا هەلواسراو
 بە دیواردا هەلەواسراو (a ~ lamp). (۲) تاییبەتی بە کچیکە
 کە شوێنەد جوانە وێنەکی بە دیواردا هەلەواسراو
n. [Slang]. کچیکە نەهەندە جوانە وێنەکی بە دیواردا هەلەواسراو
 وێنەبەکی بە دیواردا هەلواسراو
pinworm (pin'würm'), *n.* کرمی دەریلەیی کرمیکە بچووکە لە
 پێخولە ئەستوورەو کۆمدا دەژی
 (۱) بۆرە ئەستوورە؛ بە دارستەویر
 داپۆستراو. (۲) سەنەبەری؛ وەک سەنەبەر وایە
 (۱) ئەندە زەری سوپایی بۆ نامادەگەر
pioneer (pi'ō-nēr'), *n.* لەبەرەمی سوپاوە بە دروستکردنی پرد و پێگە کردنەو... هتە.
 (۲) رابەر؛ نیشەنگ؛ پێشەرەو وەک زانیەکی شتی تازە داھێنەر. کەسیکی
 چۆلەوانی ناوەد نەگەرەو... هتە؛ بۆ نامادەگەر: (a ~ in aviation)
 (۱) تاییبەتی بە رابەر و رابەری؛ هەداھێنەر؛ یەکەمین. (a ~ chemist)
 (۲) هە تەواوی چۆلەوانی ناوەدان کردەرەو چەرەخەکیان وەک ئەوانی
 ئەمەریکیان ناوەدان کردنەو بەتاییبەتی پۆژاوی ئەمەریکا: (the ~ spirit)
 (۱) (ب) دۆزینەرە (ناوچە تازە) (ب) ناوەدانکردنەوی شۆینی تازەو
 چۆلەوانی. (۲) رابەری کردن؛ داھێنەر؛ پێشەرەوی کردن.
piosity (pi-ōs'ə-ti), *n.* لە خوداتەرسانی دێژ؛ لە خوداتەرسی پڕووالەت

pipestone

pious (pi'əs), *adj.* (۱) لە خوداتەرس؛ خواپەرست؛ خواناس؛ زۆر بە ئاین.
 (۲) (ب) پیرۆز. (ب) (ب) لە خوداتەرس بە دێژ؛ هەر بە دێژ بە ئاین
 (ب) ئەنجامی بە پڕووالەت لە خوداتەرسییەو.
 (۴) [Archaic]. دڵسۆز بە دایک و باوک و خەم و کەس و کار.
 (۱) ناوک (سێو، هەرمی، پرتەقال)؛ دەنگ.
 (۲) [Slang]. کەسیک یا شتیکی زۆر پەسەندکار
pip (pip), *n.* خالی سەر کاغەزی قوماو پوولی دۆمێنەو زاری تاولە
pip (pip), *v.t.* جزیووەجریوکردن
 (۱) قاوگی هێلکە هاتە دەروە (جۆرەلەو بێچووی بەلندە).
pip (pip), *n.* (۱) رەنقێ مێشک (نیشانەکانی قەتەخەکردنی زمان و ناو
 لە دەمەو هاتە؛ بەلەشۆری (۲) نەخۆشییەکی سووکی مەو (لەپووی
 گالتهو).
pipage (pip'ij), *n.* (۱) ناو و نەوت و گاز گواستەو بە بۆری
 (۲) کەری ئەم گواستەووەیە. (۳) سەرجمی بۆری پێکەو بەستراو بۆ ئەم
 مەبەستە
pipe (pīp), *n.* (۱) شمشال؛ جۆزەلە؛ زۆرنا؛ بلویر.
 (۲) (ب) شاوروی سەرکاری کەشتیەوان. (ب) دەنگی ئەم شاورو.
 (۳) دەنگی گۆرانی. (۴) جزیووە جزیووە جزیووە؛ خۆتەندی بەلندە.
 (۵) بۆری. (۶) بۆری ناو لەش (بەتاییبەتی هەناسەدان).
 (۷) شتی کە شێوی لە بۆری بچن.
 (۸) (ب) سەبیل؛ قلیان؛ قەندە. (ب) پێ سەبیلێک تووتن
 (۹) بەرمیلێک مە ی شلە ی تر (۱۲۶)، گالۆن دەگەری.
 (۱۰) پێوانەبەکی (۱۲۶) گالۆنی
 (۱۱) [Slang]. کارێکی ئاسان؛ شتی ئاسان.
 (۱) شمشال لێدان؛ بلویر ژەندن؛ جۆزەلە لێدان.
 (۲) هاوارکردن؛ زیقەزێق کردن. (۳) شاورولێدان (کەشتیەوانی)
 (۱) شمشال لێدان؛ بلویر ژەندن؛ جۆزەلە لێدان.
 (۲) هاوارکردن؛ زیقەزێق کردن
 (۳) کارتێکردن وەک بە زۆرنا بۆ لێدان؛ والێکردن (بە شمشال لێدان).
 (۴) ناو و نەوت و گاز گواستەو یا بۆ بردن بە بۆری.
 (۵) بۆری پاکێشان.
 (۶) شاور بۆ لێدان و کۆکردنەو (کەشتیەوانی).
pipe down, [Slang]. بێ دەنگ بوون؛ دەنگ نزم کردنەو.
pipe up, (۱) دەست بە شمشال یا زۆرنا لێدان کردن
 دەست بە گۆرانی ووتن کردن. (۲) دەنگ بەرزکردنەو؛ زیقەزێق کردن
pipe clay, گلی سپی.
pipe dream, [Colloq.]. خەیاڵ پلۆ؛ خەون؛ ئویدی بۆش و هەریگیز
 نەهاتەدی.
pipefish (pip'fish'), *n.* بۆرییە ماسی؛ ماسیەکی لە بۆری چووی
 پوولەکە رەقی لەمۆز درێژە
pipe-fitting (pip'fit'ing), *n.* (۱) بۆری بەستەن.
 (ب) بۆری دانان و چاککردن؛ بۆریکاری. (۲) قۆل یا پارچە بۆرییەکی بچووکە
 دوو بۆری تری بێ لێکەدەری.
-pipe-fitter (*n.*).
pipeful (pip'fool'), *n.* پێ سەبیلێک تووتن.
pipe-line (pip'lin'), *v.t.* (۱) گواستەو بە بۆری (ناو، نەوت، گاز)؛
 بە بۆری بۆ بردن. (۲) بۆری بۆ پاکێشان.
pipe line. (۱) بۆری (بۆ ناو و نەوت و گاز پاکێشان)؛ هێلی بۆری.
 (۲) هۆی گەیانەن، گواستەو، یا بردن: (a ~ of information)
pipe of peace, = calumet.
pipe organ, ئامێریکی مۆسیقییە لە بابەتی پیانۆ.
piper (pip'ēr), *n.* بلویرژەن؛ زۆرناڵدەر؛ شمشالژەن.
 سەرانی خۆ دان؛ شاباشی خۆ دان؛
 ئەنجامی کردەوی خۆ هاتەرەو پێ و هەلگرتنی.
pipestone (pip'stōn'), *n.* بەردی سەبیل؛ هیندیە ئەمەریکییەکان

- قېلىپان لى دروست دەكرد
pipette, pipet (pī-pet', pi-pet'), *n.* مۆك: مۇرىيەكى شووشە
 پىلە پىلە كراوى بچووك شەلە پىن دەگۈنلەردە تەلە دەفرىكەدە بۇ دەفرىكى تىر
 (كىمىيەگەر)
piping (pip'ing), *n.* (۱) شىمال ئېدان: بلوئىر ئەندىن: زورنا ئېدان
 (۲) دەنگى شىمال: بلوئىر، يا زورنا (۳) زىقە
 (۴) كۈمەنلىك مۇزى پىنگوۋە بەستراۋە (۵) ماددەى مۇزى ئى دروستىكراۋ
 (۶) ھېلى شىرىنى بەسەر كىگەدە (۷) تىلماسكى پاراڭنەۋى پەراۋىزى جىل
adj. (۱) زورنازەن: ئاى لىدەر: بلوئىرەن
 (۲) تايەنەنە بە دەنگۈ ئاۋازى ھېمىن خۇشى ئاشتىيەنە شىمالو ئاى
 (۳) پىرئاسوۋەبى: ھېمىن (۴) زىقەزىق
adv. چەچەركەر: كىسە ئۆۋەتەن: داخ: (~ hot)
pipit (pip'it), *n.* باندەبەكى بىكۈلەنە لە كۈلۈكۈرە دەچى
pipkin (pip'kin), *n.* (۱) دەفرى كىنە: مەجەل: قابىلە: قۇرى
 (۲) piggin
 (۱) جۈرە سىۋىكى مۇزى سەۋزە
 (۲) ئاۋوك: ئىرۋەكئاسى: دەنگ
 (۳) [Slang] كىسەنە ياكى شىنكى زۇر پەسەندىكراۋ
pipsqueak (pip'skwēk'), *n.* كىسەنە ياكى شىنكى بچووك بىن بايەخو
 ھىچۈرۈچ
pipy (pip'i), *adj.* (۱) لە مۇزى دەچىت
 (۲) دەنگ شىز: ئاسان: زىقەزىقاۋى
piquancy (pe'kan-si), *n.* مۇزى: نىزى: مېشك: ھولتە
 سەپىرى: خۇسى
piquant (pē'kant), *adj.* (۱) مۇز: مېخوش
 (۲) مېشك: ھولتە: سەپىرى: خۇش
 (۳) [Archaic] تىز: پىر: بىرەندە
pique (pēk), *n.* تۇران: تۇزىن: پەستى: تۈرۈپەي: بەھۋى ھەست
 بىرەندەركىس: ئاشكاندەنە
v.t. (۱) تۇراندەن: بەست: تۈرۈپەي: بە ھەست بىرەندەركىس: ئاشكاندەنە
 (۲) جۈرەندەن: مېشك: ھەست: (The portrait ~d my curiosity)
 (۳) شامازى بىۋەندەن: خۇ پىۋە يادان
piquer oneself on (or upon), (They piqued themselves on their modish attire)
 شانازى بىۋەندەن: خۇ پىۋە يادان
piqué (pi-kā'), *n.* جۈرە قوماشكى سىقتى: نۇكەيە
piquet (pi-ket'), *n.* يارىيەكى: كەمەزى: دۈركەسىيە
piracy (pi'ræ-si), *n.* (۱) چەتەلى: دەريا: چەتەكەرى: دەريا
 (۲) دىزىنى: داھىيان: بە ھەمە: زانستى: ھەنەرى: يەككى: ترو: كىرەن: بە ھى: خۇ
 چاچىرەندەن: ئاۋوك: دەنەۋى: بە ھەمە: نوسەر: يا زانابەك: بە ھى: پىرسى: خاۋەنەكى
piragua (pi-rā'gwa, pi-rag'wa), *n.* (۱) بەلەمكى: سەۋى
 بچووك: بە ھەلەندەن: دارىكى: نەستۈرۈ: زىل: دروست: دەكرى: (۲) بەلەمكى
 يايەۋلى: بىز: تەختە
piranha (pi-rän'ya), *n.* جۈرە ماسىيەكى: بچووكى: چاۋىرسى: دەرە
 ھىرش: دەنە: سەر: گىيەندەن: ئاۋى: گەۋرە: تەنەنە: بۇ: سەر: مۇقىش
pirate (pi'rit), *n.* (۱) چەتەلى: دەريا: ۲۰: كەشتى: چەتەلى: دەريا
v.t. & v.i. (۱) چەتەلى: كىرەن: لە: دەريادا: پۈتۈرگەندەن: لە: دەريادا
 (۲) بىلا: كىرەندەن: يا: بەكار: ھىيەنە: بە ھەمە: ھىيەنە: يا: زانستى: بە ھى: پىرسى
 خاۋەنەكى: بە: بىجەۋەنە: پەپەرەۋى: بەلگە: نامە: داھىيان
-piratic; piratical (adj.; piratically (adv.))
pirogue (pi-rög'), *n.* بەلەمكى: سەۋى: بچووك: بە ھەلەندەن: دارى
 نەستۈرۈ: زىل: دروست: دەكرى
pirouette (pi'rōt-et'), *n.* خوللانە: لەسەر: بەنجە: پىن: يا: لەسەر
 يەك: پىن: سەمە: باي:
v.t. خوللانە: لەسەر: جۈرە
piscary (pis'ka-ri), *n.* (۱) ماڧى: ماسى: گىرەن: لە: ئاۋى: يەككى: تىرە

- (۲) شۇنىڭ پادە: ماسى: جىنى: ماسى: گىرەن
piscatology (pis'ka-tol'ə-ji), *n.* پادە: ماسى: زانى:
 ھەنەرى: ماسى: گىرەن
piscatorial (pis'ka-tōr'i-əl, pis'ka-to'r'i-əl), *adj.* تايەتە
 بە: ماسى: ماسى: گىرەن: ماسى: گىرەن
piscatory (pis'ka-tōr'i, pis'ka-tō'ri), *adj.* piscatorial.
Pisces (pis'ēz), *n.* (۱) كۈنەستىرە: ماسى
 (۲) كەلۋى: ماسى: (ئەستىرە: ماسى): بۇرچى: ماسى
 (۳) تۇخى: ماسى: لە: بىرەندە: كەندە
pisci- (pis'i), (pisciculture)
pisciculture (pis'i-kul'chēr), *n.* ماسى: پەرۋەرەندە: كىرەن: (بۇ: خۇشى
 يا: قۇشتى)
piscina (pi-sī'nə, pi-sē'nə), *n.* جۈرەنە: تەنەشت: قۇربانچى: گاي
 كىنە
piscine (pis'in, pis'in), *adj.* لە: ماسى: چوۋ: تايەتە: بە: ماسى
piscivorous (pi-siv'ēr-əs), *adj.* ماسى: خۇز
pish (pish), *interj.* دەنگىكە: ھەرسى: پەستى: تاقەت: چوۋن
 دەردە: بىر
pisiform (pi'sə-fōrm), *adj.* (۱) پۇنكىي: نۇكى: لە: نۇك: دەچى: لە
 شىۋە: قەبارە: (۲) تايەتە: بە: نىسقانىكى: خۇشى: مەچەك
pismire (pis'mir'), *n.* مېرۈلە
piss (pis), *v.t. & v.i.* مېز: كىرەن
n. مېز: (روشەيەكى: ئاشىرە): (to take a ~)
piss off, [Slang], تۈرۈپەي: پەست: بۈۋن:
 (I was pissed off at him.; She pissed me off.)
pistachio (pis-tā'shi-o', pis-tash'i-o'), *n.* (۱) دارى: بىستە
 (۲) بىستە (۳) قامى: بىستە (۴) سەۋزى: كال: سەۋزى: زەردىيار
pistil (pis'til, pis'tl), *n.* ئىرك: ئەندامى: مېنە: گۈل
pistillate (pis'ta-lit, pis'ta-lāt'), *adj.* ئىركدار: (بە: تايەتە: بەيى
 بۈۋنى: ئىرەك)
pistol (pis'tl), *n.* دەمانچە
v.t. دەمانچە: پىۋەنەن: دەمانچە: تىن: تەقاندەن
pistole (pis-tōl'), *n.* پارەيەكى: زىرى: نىسپانى: يا: نەروپايى: كۈنە
pistoleer, pistolier (pis-ta-lēr'), *n.* دەمانچە: ھەلگەر
 دەمانچە: لە: قەد
piston (pis'tn), *n.* پىستىن: پەستىنەر: لۈۋەكى: ھاتۇچۇكەر
 (مەكىنە: ماسى)
piston ring, ئەلغەي: پەستىنەر
piston rod, باسكى: پەستىنەر
pit (pit), *n.* ئاۋوك: (خۇرما): ھەلۋە: قۇخ: دەنگ
v.t. ئاۋوك: ئى: دەرھىنان
pit (pit), *n.* (۱) چال: چالايى: قوۋلگە: (۲) چالى: بىن: ھەك: تۈۋنى: بابا
 (۳) دۇزەخ: (۴) تەپكە: چالنىكە: بۇ: بە: داۋە: كىرەن: گىيەندەن: كىۋى
 (۵) داۋا: تەلە: مەترى: شارۋە (۶) مەيدانى: شەرە: كەلەشتىر: شەرە: سەگ
 (۷) (لۈۋە: ياكى: كىنە: كان: (ب) كان: كانگە
 (۸) چالايى: لەش: (ھەك: بىن: بال): (an armpit)
 (۹) چالايى: پىست: بەھۋى: تەخۇشى: پەرە: ھەك: كۈنجى: دەم: ۋاچ: بەھۋى
 ئاۋلەۋە (۱۰) [British] (ب) نەۋمى: يەكەمى: شانۇنك: بەتايەتە: بەشى
 داۋە: (ب) ئەۋەنە: لەم: بەشى: داۋە: داۋە: نەشتىن
 (۱۱) چالايى: بەردەمى: شانۇ: كە: نۇركىستراي: تىدا: داۋە: نەشتىن
 (۱۲) قۇۋنىكى: تايەتە: بازارى: پارە: مازى
 (۱۳) قۇۋنى: بەزىن: ئىكەندەن: تايە: گۈزىن: لە: مەيدانى: پىشپىكى: ئوتومىلدا
v.t. (۱) خىستە: چالە: لە: چالدا: ھەلگەر: (۲) چال: كىرەن
 (۳) كۈنج: بۈۋن: خانى: ووردور: تىدا: ھەلگەندەن: (ئالە):
 (~ted by smallpox)

(۴) دان نە شەي سەگ، كەلەشپىز. مۇقۇ، تاقىم) دان بەيەكدا
بەرامبەر يەكتەر وەستاندىن:

(to ~ one group against another)

v.t. چال بوون چالاپى تىكەوتن: چال چال بوون كۈنچ بوون
pitch (pich), n. قىرا زىت: نەسەلت

v.t. قىرتاوتۇرۇش: بە نەسەلت سواغدان يا داپۇشپن
pitch (pich), v.t. (to ~ a tent) . (۱) ھەلدان، چادىر،

(۲) فېرىدان: ھاۋىيىتىن: ھەلدان (بەرد، تۇپ).

(۳) نامادەكرىن و رىكخىستى بۇ جەنگ (ed battle) .

(۴) لە يەلەيك يا ناستىكىدا دانان

(۵) تۇپ ھاۋىيىتىن بۇ تۇپ لىدەر كە گۈرەكەي بەدەستەۋەيە (يارى بىنسىۋل)

(۶) دىيارىكرىننى بەزى نۆمى ناۋازى مۇسقىا.

v.t. (۱) ھەمبار ھەلدان (۲) جىگىرىبوون (۳) فېرىدان (تۇپ): ھەلدان
(۴) بە سەرد كەۋتەنەۋارەۋە (۵) بەرەۋ خوار بوونەۋە: نەۋىن: داكەۋتەن.

(۶) ھەلبەزۋا بەزىكرىن (كەشتى): تاسەكرىن (۷) لەتردان.

n. (۱) ھەلدان: شىۋەي ھەلدان (۲) فېرىدانىك: ھاۋىيىتىن.
(۳) ھەلبەزۋا بەزى كەشتى: تاسە: لەتر (۴) قۇزىنى چەرچى.

(۵) پىلە (Excitement was at a high

(۶) پىلە لىزى: پىلە لىزى سەربان (خانۋى پۇژاۋىيى)

(the ~ of a roof)

(۷) پىلە بەررونىمى (دەنگ، مۇسقىا، قسە... ھتد) (the ~ of a voice)

(۸) [Slang] ووتە ووتارو پروپاگەندەيەكە بۇ ساركرىن قايىل كرىن و پى

سەلماسىر ۋەك چەرچى و قۇشپىارى ترو خاۋەن بىرۋاۋەرىك بەكارى دەھىنن

بۇ پاكىشنى خەلك: چار

pitch in, [Colloq.] (۱) دەست بە كاركرىن بە چالاكى: قۇل ئ ھەلكرىن و،

دەست بە نىشكرىن (۲) ھەرۋەزى كرىن: ھاۋكارى كرىن: يارمەتيدان:

(We all pitched in and planted a garden.)

pitch into, [Colloq.] ھىرش بردنە سەر: بە دەم يا بە دەست:

پەلاماردا

pitch on (or upon), ھەلبىزاردن

pitch one's tent, جىنشىن بوون: جىگىرىبوون

pitch-black (pich'blak'), adj. رەشە ۋەك خەلۋور: زۇر رەش:

رەشە ۋەك قىر.

pitch-dark (pich'därk'), adj. تارىك و نوتەك: زۇر تارىك:

شەۋەزەنگ

pitched battle, (۱) شەرى دەستەۋەخەي نۇۋان دوو لەشكر پاش

خۇ بۇ نامادەكرىن دىيارىكرىننى شىۋىنى ھەردو لەشكرەكە.

(۲) شەرى گەرم: ئاكوۋكى زۇر خراب.

pitcher (pich'ēr), n. (۱) سوراخى: پىر سوراخىيەك

(۲) گەلەي ۋەك سوراخى

pitcher (pich'ēr), n. (۱) تۇپ ھاۋىز: يارى بىنسىۋل

(۲) جۈرە گۈرۈنكى گۈلفە كە سەرەكەي بەدۋادا ھەنگەپراۋەتەۋە.

pitcher plant, پوۋەكىكە گەلاكانى لە سوراخى دەچن جانەۋەر

پادەكىشور دەيانكرىز

pitchfork (pich'fōrk), n. سىلك (كشتوكان)

v.t. كرشە ھەلكرىن يا گۈرۈنەۋە بە سىلك

pitchman (pich'män), n. چەرچى: دەستگىر: بەتايىبەتى يەككىك

كە قۇزىنى جادەيەكى گرتىن بۇ خۇي و لەبەردۋا (بى)

pitch pine, سەۋەبەرى جەۋىدار يا پىژندار

pitch-stone (pich'stōn), n. بەردى ئاگرىزىنى رەشى بىرقەدار

pitchy (pich'i), adj. (۱) قىراۋى: قىراۋىدا (۲) لىنج

(۳) رەش: تارىك

piteous (pit'i-əs), adj. (۱) يەسزەمان: جىنى بەزەيى پىنداھاتنەۋە:

دامار (۲) [Archaic]. بەزەيى: بەھەست: بەرەم

pitfall (pit'fōl), n. (۱) داۋ: تەك: تەپكە: چالنى بە ناستەم سەرگىراۋ

بۇ گرتىنى گىيادار. (۲) مەترسى شارۋە: داۋ.

pith (pith), n. (۱) ئاۋەرۈك (قەلى پوۋەك): ئاۋرۈك: كاكىل. (۲) مۇخ.

(۳) گەۋە: كۈك: پوخكە. (۴) ھىز: تۋانا.

v.t. (۱) ئاۋەرۈك ئى دەرھىنان (پوۋەك).

(۲) (۱) بېرىراگە يا پىشت شكاندن و كۈشتن. (ب) بېرىراگە سىركىدن بۇ تاقىكرىنەۋە

لە تاقىكەدا.

Pitheanthropus (pith'ə-kan'thrə-pəs), n. ئادەمىزادى جاۋە

ئادەمىزادى كۇنى قۇتتىكەۋتۈۋە ئىسقاۋەكانى لە " جاۋە " دۇزراۋەتەۋە.

pithy (pith'i), adj. (۱) (۱) ئاۋرۈكگەۋى: مۇخاۋى. (ب) پىر لە ئاۋرۈك: .

ئاولدار: بوردوۋ: بىر مۇخ (۲) كورت و بەمانا: پىر مانا: بەھىز: زامباراۋ

(a ~ style)

-pithily (adv.); pithiness (n.).

pitiable (pit'i-ə-b'l), adj. (۱) يەسزەمان: شايىستەي بەزەيى پىندا

ھاقتەۋەيە. (۲) بۇگەن: پىس: نۇم: شايىستەي بە چاۋى سوۋك سەيىركىرنە:

ئاپەسەند.

-pitiablely (adv.).

pitiful (pit'i-fəl), adj. (۱) بەھەست: ھاۋەست: بەزەيى

(۲) يەسزەمان: جىنى بەزەيى پىنداھاتنەۋەيە: جىنى دل پىن سوۋتەن:

جىنى داخە: (a ~ sight)

(۳) شايىستەي بە چاۋى سوۋك سەيىركىرنە: پىس: بۇگەن: ئاپەسەند

-pitifully (adv.); pitifulness (n.).

pitiless (pit'i-lis), adj. بىن بەزەيى: دلرەق: بىن رەم.

pitman (pit'män), n. (۱) كرىكارى كانگا.

(۲) باسكى لىدان (مەكىنەكارى).

pitton (pit'tən), n. مىخىكى كانزايىيە لە ھەلگەران بە شاخى بەردىندا

بەكارەھىننى.

pit saw, مىشارىكى گەۋەيە بە دوو كەس بەكارەھىننى يەككىيان لەسەر

بەردارەكە دەۋەستى و نەۋى ترىشيان لە چالىكدا.

pittance (pit'təns), n. (۱) موچەي كەم: پارەي بۇ براۋە (خەرجى كەم):

پارەي ھىچ پوچ: (He gets a mere ~).

(۲) ھەندىكى كەم (خوارىن: ئازۋوقە): بەشى كەم: بىرىكى ھىچ پوچ:

شخىكى زۇر كەم.

pitted (pit'id), adj. (۱) چاۋى: چال چال.

(۲) كۈنچ (ۋەك دەم چاۋى ئاولارى):

(His face was ~ with small pox.)

pitter-patter (pit'ēr-pat'ēr), n. پىرتەپرت (دل): نەقەتەق:

تەپەتەپى ئىسپاسى پى: لىدان.

pituitary (pi-tōō'a-ter'i, pi-tū'a-ter'i), adj. (۱) چىلى:

چىلم دەردەر: شەلى ۋەك چىلم دەردەر. (۲) ھى لوى ژىر مىشك.

(۳) تايىبەتى بە جۈرە لەشكىكى ئىسقان زۇر ئەستۈرو قۇل و لاق زۇر درىزە

بەھۇي زۇر دەردانى ھۇزۋنى لوى ژىر مىشكەرە.

pituitary gland (or body), لوى ژىر مىشك.

pity (pit'i), n. (۱) بەزەيى: بەزەيى پىنداھاتنەۋە: دل پىن سوۋتان: خەيف.

(۲) ھۇي بەزەيى پىنداھاتنەۋە يا دل پىن سوۋتان

داخى گرانم: دەستى شكارم: داخەكەم: خەيفە.

بەھۇي دل پىن سوۋتانەۋە.

دل پىن سوۋتان: بەزەيى پىنداھاتنەۋە

(They took pity on him and set him free.)

جىنى داخە: خەيفە: داخەكەم: داخى گرانم.

pityriasis (pit'i-rī'a-sis), n. (۱) نەخۇشىيەكى پىستە دەبىتە ھۇي

تۈيك فېرىدان. (۲) نەخۇشىيەكى پىستى گىيادارى مائىيە دەبىتە ھۇي

دروۋستىۋونى پۈلەكەي ۋوشكى ۋەك گەرى.

pivot (piv'ət), n. (۱) خالى پاگر: پاگر: خالى لەسەر ۋەستان يا

پاگرىن و خوللانەۋە: تەۋەر. (۲) كەس يا شتى سەرەكى كە ھەموۋكەس

بەدۋوردا دەسۋورتنەۋە: كەس يا شتى زۇر گرنگو بىراردەرى نەنجامى كارىك:

گهوه^۱ شونڻي به يه گگيشتن (۲) خوولانموه لمسر خالي پارگيا بهنده وري
تمه ر نکدا

adj. سەرەکی، بنچینەیی، گرنگ: تۆمەری.
v.t. پاگرتن لەسەر خاڵی، پاگەر یا خوولانەوه بەدەوری تۆمەرنێکدا.
v.i. خوولانەوه لەسەر خاڵی پاگەر: خوولانەوه بەدەوری تۆمەرنێکدا.
pivotal (piv'ə-tl), **adj.** (١) ھە، راگەر: ھە، خاڵی، راگەر: تۆمەری.

(۲) سهره‌گی: بزرگ‌گی: ناوجهرگی: (a ~ event, act, man, etc.).
pixy (pik'si), n. Also **pixie**, جنوکه: دینودرنج: پهری.
pizza (pēt'so), n. پیتزه: خورده‌ده‌نی‌ه‌گی: نیثانی‌یه: بریتانی‌یه له
 له‌واشه‌یک که پهنو: د‌ش‌واری: ته‌ماته: بهارات و گوشتی: قیمه‌کراو یا شتی
 وه‌ک قارچ‌و: زه‌تیون: و بیهری: به‌سره‌وه: ده‌ک‌رئو له فرندا ده‌ب‌ئ‌ن‌ئ‌رئ.

pizzeria (pēt'sə-rē'ə), *n.* چیشته‌خانه‌ی پیتزه / پیتزه‌خانه.
(ووشی پیشوو بیننه)
pizzicato (pit'sə-kä'tō), *adj., adv. & n.*, به س‌ری پمنجه
لیدراو / فامیری موسیقایی ژندار واک عودو گیتار.
pizzle (piz'əl), *n.* کیزی گیانداز (به‌تایه‌تی که‌نگه‌گا).
placable (plā'kə-b'əl, plak'ə-b'əl), *adj.* دلی ن‌رم ده‌می:
خ‌خشنده / بن‌و‌ره.

(۶) یشت ین بهستن! نو مند ین یوون! بر و ا ین یوون:

(to ~ confidence in someone)
v.i. بردنوه به یکه، دووم، یا سینهه (به‌تاییه‌تی به دووم له غارغارینی
نمسیو راکردنی سه‌گدا) (His horse ~d.)

چاپی پن پټک دهکړئ.

د ښځینکي زلمکای پچورکه گهلای هیلکي و بهری زېرو planer tree,

گوړن ناسایی دهکړئ.

نمستیره کړه: همساره. planet (plan'it), n.

میڼی پوښوهری زوی. plane table,

(۱) نموونې کړمهلای خور. planetarium (plan'ā-tār'i-əm), n.

(۲) نامیری پیشاندانی شوننی خور مانگو نمستیره و نمستیره گډوکهکان و

خولانهوی نمستیرهکان لهناو گوومزیکدا. (۳) پیشانگایهکی وها

(۱) نمستیره: planetary (plan'ā-ter'i), adj.

قایبهتی به نمستیره کړه.

(۲) (۱) زمینی: تایهتی بهم زمینه. (ب) جیهانی: (life ~).

(۳) تایهتی به ډېرهوه یا گڼری دانداری ډېرهوړی پښکې ترد خولاه.

نمستیره کړه: planetesimal (plan'ā-tes'i-m'l), adj.

بچوک.

(۱) نمستیره کړه: ډېر بچوک. planetoid (plan'ā-toid), n.

(۲) نمستیره دهستکرد: تهنی نمستیره.

plane tree, = plane.

(۱) نمستیره کار. planet-stricken (plan'it-strik'n), adj.

تیکړلو (نمستیره وانی). (۲) توقیو: ډور ترسواو.

ډېرهوړه یکی دانداری که ډېرهوړی ډېرهوړه یکی دانداری planet wheel,

تردا دهخولیکهوه.

(۱) هاروی دینت (وهک دهنگی شه پزل. plangent (plan'jont), adj.

ډهرا) به دهنگی ډل پیاډران (۲) (۱) ډېرو دهنگهرومه (وهک دهنگی زهنگ)

(ب) غمبار: دلگړی. (the ~ sound of a guitar).

پښگرکه بهمانای: تمخت: پټک. plani- (plā'ni, plan'i),

(planimeter)

پوښوهر: نامیری پټوانی پوښوهری. planimeter (plā-nim'ā-tēr), n.

پوښوهر.

پوښوهر: پټوانی پوښوهری. planimetry (plā-nim'ā-tri), n.

پوښوهر.

ناسن و کانزای تر به چهکوش کوتان و planish (plan'ish), v.t.

پټک و پټک و ساف کردن.

(۱) نهخشه: تهنیکی خپ یا نیوهی. planisphere (plan'ā-sfēr), n.

لسمه پوړی کی تمخت. (۲) نهخشه: نمستیره یکی یا نیوهی.

(۱) تمخت دانداری نمستورو درېږ (وهک هی ژیر plank (plank), n.

هیلای شمه منده فلی. (۲) بناغه: پښینه.

(۲) پکیک له بنده کانی حیزیک، کومله ییک، یا بهرنامه یکی رامیاری

(۱) به تمخت دار داپوشین: تمخت دار دانان: زوی داپوشین به تمخت دار

برژاندن و پښککه شکردن لسمه ته بهق (ماسی، گوشت).

(۳) [Colloq.], فرندانه سر زوی.

(۴) [Colloq.], (down; ~ out), جرنگاندن: پاره دان (به فرندانی)

به چاوبه ستراوهری پښتن بهسر دهسته کی walk the plank,

درېږووه له کشتی بهوه (وهک چتهی دهریایی لهو کسانه یان دهکرد که

دهیانگرتن).

(۱) زوی داپوشین به تمخت دار: planking (plank'ing), n.

تمخت دار دانان: داپوشین به تمخت دار. (۲) تمخت دار: سرجه می تمخت دار

(۳) تمخت داری خانویه کی یا چوارچپوه ییک.

تمخت داری دهوړی پشتی کشتی. plank sheer,

پوړه و گیانداری گډه بڼی ناو ناو plankton (plank'tən), n.

سمرناو کهرتو.

نخشه کیش: بهرنامه دانان: نهخشه دانان. planner (plan'er), n.

پښگرکه بهمانای: گډوکه. plano- (plan'ō, plan'ā), Also plan-,

پښگرکه بهمانای: تمخت: پټک. plano- (plā'nō), Also plani-,

(planoconcave)

دییوکی تمخت و planoconcave (plā'nō-kon'kāv), adj.

دزیڼی نووسن و plagiarize (plā'jā-riz', plā'ji-ā-riz'), v.t.

بیروباوهری نووسن یا دانریڼکی ترو بلاورکړنهوی به ناوی خوره.

-plagiarizer (n.).

plagiary (plā'jā-ri, plā'ji-ā-ri), n. [Archaic]. - 1. plagiar-

ism. 2. plagiarist.

plague (plāg), n.

(۱) کاره سات: لیکه ومان: بهلا. (۲) سزای خودایی.

(۳) تاعون: تاعونه ره شه: دهرد. (۴) [Colloq.], شتی ناخوش و پستک.

(۱) تاعون لیدان: تاعونه ره شه تووش بوون: دهرد لیدان. v.t.

(۲) پستکړن: هراسان کردن: بازاردان: تووشی ناخوشی کردن.

پیسو ناخوش: plaguy (plā'gi), adj. Also plaguey, [Colloq.],

پستکړ: بیزارکړ.

plaid (plad), n.

قوماشی خانه خانه: قوماشیکه نهخشه میلی له ییکدارو.

یا خانه خانی تیدایه.

نهخشه خانه خانه دار: خانه خانه (قوماش). adj.

plain (plān), adj.

(۱) تمخت: پټک: تمختایی.

(۲) بهر بهرله: بهرنگیراو: کراوه. (a ~ view).

(۳) پوښ: تیگه پشتنی ناسانه: ناسان: ساده. (a ~ prose style).

(۴) راست وړه وانی: پښو په نا: له ورو. (talk ~).

(۵) ساده: ساکار: ناسایی: (a ~ meal).

(۶) نه ختیک ناشرین: جوان ذیه: ساده: ناسایی: (a ~ face).

(۷) ساده: ناسایی: خاکی: بهین کش وفش: (a ~ man)

دهشت: دهشتایی: تمخت: تمختایی. n.

به پوړی. adv.

-plainly (adv.); plainness (n.).

plain-clothes man,

پوښی نه پټی.

plain dealing,

سهرپاستی و پاکي (له گډل خه کدا).

plain sailing,

(۱) به له ورو کشتی راندنی ناسان.

(۲) کهدو کوسپ له ریگه: نه بوون: تووشی تنگ وچه لمر نه ماتن.

plainsman (plānz'man), n.

دهشت نشین: دانیش تووی دهشتایی.

plaint (plānt), n.

(۱) [Poetic], شیوه: شین: کږوړانه وه.

(۲) سکالا

plaintiff (plān'tif), n.

دواچی: دادخواز: دادگا: شکا تکر.

plaintive (plān'tiv), adj.

غمگین: دلگړ: به سوز: خه له تاوی.

(~ music; a ~ song)

plait (plāt), n.

(۱) توی یا قدی قوماش و جلی قدکړاو: چرچ

(۲) پرچی هوزاره: پرچی کلافه کړاو

v.t.

(۱) قدکړن (قوماش، جل). (۲) پرچی هوزینه وه: هوزینه وه: پرچی کلافه کړن.

plan (plan), n.

(۱) نهخشه. (۲) نهخشه: خانو یا زوی: نهخشه

نه اندازې: ډنگ پشتن. (۳) نهخشه: کار: بهرنامه: کار: پلان

v.t.

(۱) نهخشه کیشار: خانو، شار، زمين: ډنگ پشتن

(۲) نهخشه: نان: پلان دانان: بهرنامه دانان. (۳) نیاز بوون

v.t.

نخشه دانان

plane (plān), n.

سورمه چنار: دره ختیکه له سورمه چنار ده چن

plane (plān), adj.

تمخت: پټک: راست

n.

(۱) پوښوهر: تمخت: تمختایی: پټکی.

(۲) پله: ناست (a low ~ of culture). (۳) فرۆکه. (۴) بالی فرۆکه

plane (plān), n.

ږنده (دانشی): ږنده.

v.t.

ساف و لوس کردن به ږنده: ږنده به کاره یانان: ږنده لیدان.

v.t.

ږنده به کاره یانان

plane (plān), v.t.

(۱) فریز: حبیسکان یا خشان به هراډا

(۲) به ناسته: فریز یا بهر بوونه: فرۆکه ناوی:

plane angle,

گوشه راست

plane geometry,

نه اندازې روونه تحت

planer (plān'er), n.

ږنده به کاره یان

(۲) ږنده به تمخت و کاسا. ۳. پارچه ییک تمختی ساف و لوسه تیپی

planoconvex (plā'nō-kon'veks), *adj.*

دیوینکی قویاو

دیوینکی تهخته و

دیوینکی قوئن

planometer (plā-nom'ā-tēr), *n.*

پیومری تهختی یا پئکی بوو

plant (plant, plānt), *n.*

(۱) نه‌مام: شته‌تل

(۲) سموزایی: شینایی: دارودرخت: (۳) پروهک: پروهکی قهف یا لاسک نهم.

(۴) کارخانه: کارگه (ب) گهرسه و خانو مه‌کینه‌کائی کارگه.

(۵) گهرسه و خانووی ده‌ستگایه: (۶) مه‌کینه و نامیزی کارنک.

(۷) [Slang], فیل و ته‌لکه: پیلان: داو: ته‌له.

(۸) [Slang], کسک یا شتیکی به داوم و مکر.

(۹) پروانده: ناشتن: چانده: (۱۰) چسپانده: تیدا دانان: تیدا چسپانده: *v.t.*

(۱۱) خسته می‌شکوه: له می‌شکدا: چسپانده:

(to ~ the seed of doubt in someone's mind)

(۱۲) دامه‌زادنه: دانان له شوینکدا (تاین).

(۱۳) دانان (ناوایی): دامه‌زادنه: ناوادانکرده‌نوه.

(۱۴) به‌جکه ماسی خسته ناو ناومه له شوینکی تر بز گهره‌بوون و زاوئن.

(۱۵) تیدا ناشتن: تیدا پروانده: تیدا چانده.

(۱۶) [Slang], مسته‌کوله‌لیدان له شوینی خویدا.

(۱۷) [Slang], دار ناومه: ته‌له بز دانان.

(۱۸) [Slang], شاردنه‌وی شتی دزراو.

plantain (plan'tin), *n.*

پوه‌کیکه گه‌لکه‌ی له نریک بینی لاسکه‌کهره

گولی جوان به لاسکی دریزی نووک تیزه‌وه ده‌کری: گوی کاروئل

plantain (plan'tin), *n.*

(۱) جوریکه له دارموز.

(۲) موزی نهم حوره دره‌خته

plantar (plan'tēr), *adj.*

بن پئیی: تاییه‌تی به بنی پئ

plantation (plan-tā'shən), *n.*

(۱) ناوایی تازه: ناوچه‌یکه تازه

ناوده‌انکراوه: (۲) کینگه: زهوی چننراو یا نیژراو.

(۳) کینگه‌یکه گهره‌یه نمو و مرزیزانه‌ی نیشتی تیدا دمکن تیا‌یشیدا ده‌ژین:

(a sugar ~; a cotton ~)

(a rubber ~)

(۴) زهوی ورانکی گهره‌ی به دره‌خت نیژراو:

planter (plan'tēr, plān'tēr), *n.*

(۱) خاوه‌ن کینگه: خاوه‌ن کشتگی

گهره: (۲) چننر (مروقه: مه‌کینه): پویننر: نیژنر: کشتکار: کشتیار.

(۳) شینجانه (گهره یا بجوک گلن یا دارین بز گول و پروهکی بونخوش)

(۴) ناواکه‌رمه: هی ناوچه‌ی دورو چوئلوانی

plantigrade (plan'ta-grād'), *adj.*

تاییه‌تی به گیاندرنک که

له‌سر هم‌مو بنی پئی دمووات (مروقه: وورج)

n.

plant louse,

plaque (plāk), *n.*

سز: نه‌سپنی پروهک: نه‌سپنی گهن

(۱) ته‌خته‌دار یا ته‌خته‌بهردی نه‌خشای

پارزنه‌روه: (ب) ته‌خته‌دار یا ته‌خته‌بهردیگه دهنرنه به شوینکده‌وه میژووی

شو شویننه یا شتی له‌سر ده‌نووسریتموه: ته‌خته‌دار یا ته‌خته‌بهردی یادداشت.

(۲) به‌جه: به‌جه‌بند یا دروشمی نه‌ندامیتی (۳) به‌لفی ره‌قو به‌ریدینی سرور

ژئو به‌بنی ددان: دانساز:

چالور

plash (plash), *n.*

plash (plash), *v.t. & v.i.* = splash.

-plasia (plā'zha, plā'zhi-ə),

پاشگرنکه به‌مانای گهره‌بوون:

گورین: گه‌شه‌کردن

plasm (plaz'm), *n.* = plasma.

-plasm (plaz'm),

پاشگرنکه به‌مانای: پروتوپلازم: ماده‌ی پیکه‌نهری

خانه‌ی زنده‌روم: ماده‌ی شلی خانه‌ی پوهوک و گیاندار.

plasma (plaz'mā), *n.*

(۱) حوره نهریکی به‌نرخ "کوارتز" ی سموزی

نیمچه پروه: (۲) زهردای خویژ: بلازمای خویژ: به‌شی ناوی خویژ و ماست.

(۳) پروتوپلازم: (۴) حوره گازیکه ژماره‌ی نایین و نه‌له‌کترنه‌کائی نه‌رمه‌دی

به‌کترن (فبریا)

plasma- (plaz'mō, plaz'mā), = plasma.

plasmolysis (plaz-mol'ā-sis), *n.*

چوونوه‌یکه پروتوپلازمی

خانه‌ی زنده‌روم (له نه‌نجایی ناو کم بوونوه‌یه‌دا).

plasmolyze (plaz'mō-līz'), *v.t.*

می‌تانه‌وه‌یکه پروتوپلازمی

خانه‌ی زنده‌روم.

-plast (plast),

پاشگرنکه به‌مانای: خانه: شانه.

plaster (plas'tēr, plās'tēr), *n.*

(۱) گچ: هزل.

(۲) مشه‌مای له پشت کرتن بز نه‌هیشتنی نیژ و نا‌زار.

(۳) سواغدان (به گچ یا شتی تر): گچکاری کردن: پوک‌کش کردن.

v.t.

(۴) پیوه‌نووسانده: لیدان

plasterboard (plas'tēr-bōrd', plās'tēr-bōrd'), *n.*

ته‌به‌تی -

گچین: ته‌به‌تی گهره‌ی گچ ههردو دیوی به کاغذی نه‌ستور گراوه له

دیوی ناومه‌ی دیوار دهری (خانوکاری).

plaster cast,

(۱) قالبی گچ (بز پیکر دروستکردن).

(۲) نیسکه‌بندی گچ (بز کرتنه‌وی نیسکانی شکاو له‌جن‌چو).

plastered (plas'tērd, plās'tērd), *adj.*

سه‌رخوش: سر‌مست.

plastering (plas'tēr-ing, plās'tēr-ing), *n.*

(۱) گچکاری:

سواغدان: (۲) سواغ: چینک سواغی گچ.

plaster of Paris,

گچی پاریس: جوړه گچ‌یکه نیسکه‌بندو قالبی

په‌یکه‌ی لی دروست ده‌کری

plastic (plas'tik), *adj.*

(۱) نهم: شلک: به‌ناسانی نه‌نوشتنه‌وه:

پلاستیکی: (۲) تاییه‌تی به دروستکردن: دروستکاری: (the ~ arts)

(۳) پیکه‌نهر: (۴) زو کاری تر ده‌کری: به‌ناسانی کاری تر ده‌کری.

(۵) رنک و پیکر جوان: په‌یکه‌ی جوان دروستکراو

(۶) پلاستیکی: له پلاستیک دروستکراو.

(۷) پیشال پیکه‌نهر (زنده‌وه‌رناسی)

n.

(۱) پلاستیک: باغه: (۲) شتیکی پلاستیکی.

plastic arts,

هونری قالبکاری (وهک په‌یکه‌تاشی و گلینه‌کاری).

plasticity (plas-tis'ā-ti), *n.*

نهمی: شلکی: به‌ناسانی نو‌شانه‌وه.

plasticize (plas'tā-sīz'), *v.t. & v.i.*

وهک پلاستیک لیکردن:

نهم کردن: والیکردن یا لیه‌تان که به‌ناسانی بنوشتنه‌وه.

plasticizer (plas'tā-sīz'ēr), *n.*

ماده‌یه‌که ده‌کریته پلاستیک‌وه بز

نهمی نهم‌تی بن و به‌ناسانی بنوشتنه‌ویتموه

plastic surgeon,

نه‌شته‌گهری جوانکردن

(روشی داهاتو و بیینه)

plastic surgery,

نه‌شته‌گهری جوانکردن: نه‌شته‌گهری راستکردنه‌وه و

چاکردنه‌وی نه‌ندام و پیشالی قاته‌واو و کم‌وکووریدارو سو‌قواوی له‌ش

plastron (plas'trən), *n.*

(۱) قه‌لغان: زری

(۲) به‌رؤکینکی قایشی پارینه‌ره شیرباز له‌بهری ده‌کات

(۳) نه‌خشی پارینه‌روه‌ی به‌رؤکی کراسی تافره: (۴) به‌رؤکی کراسی پیار

(۵) قاوغی ژیر سکی کیسه‌ل و کیسه‌لی ناوی.

-plasty (plas'ti),

پاشگرنکه به‌مانای: (۱) پیکه‌تان: گه‌شه‌کردن:

گهره‌بوون: (ب) تاییه‌تی به نه‌شته‌گهری جوانکردن.

plat (plat), *v.t.*

هؤیننه‌وه: کلافه‌کردن: ته‌نن

n. [Dial.]

پرچی هؤنراوه

plat (plat'), *n.*

(۱) پارچه زهوی‌یه‌کی بجوک: پارچه‌یکه زهوی (به‌تاییه‌تی

که خانووی له‌سر دروست کرابن یا بکری): (۲) نه‌خشی پارچه زهوی

(خانووی له‌سر بن یا نا)

v.t.

نه‌خشه‌کیشان (پارچه زهوی)

(۱) په‌ره‌ک: ته‌به: (۲) په‌ره‌ی کاژا: ته‌به‌که کاژا:

(۳) پارچه قه‌لغان: (۴) قه‌لغان: زری (۵) ته‌به‌که کاژای شت له‌سر هه‌لکه‌نراو

(۶) قالب یا ویندی ته‌به‌که کاژایه‌کی شت له‌سر هه‌لکه‌نراو.

(۷) ویندی ناو په‌رتوک: که لاپه‌ره‌یکه ته‌واو بگریته‌وه.

(۸) قاب و کوجک و جه‌تانی زئرو زئو

(۹) قاب و کوجک و جه‌تانی پوه‌کشکراو به زئرو زئو. (۱۰) قاب: ده‌وری

(۱۱) قاپیک خواره‌ده‌منی: بز قاپیک چیشث (۱۲) خواره‌ده‌منی ناو قاب

- (۱۲) (They serve dinner at six dollars a ~.) (۱۳) دهم (۱۴) دهمی پیتاک کۆکردنەوی کلێسه (۱۵) تووی گۆشتی گا (۱۶) پولهکە، ماسی، پەرەکی نیشقان (۱۷) نیرگە (۱۸) سەرشار (باری بیسیۆل) (۱۹) تاقە ددان (۲۰) ئەنۆد، جەمسەری گەرمی باتری و رادیۆ... هتد.
- (۲۱) تەبەقە شووشە، پووکەشکراو بە ماددەیک کە پووناکی زۆر کاری تێ دەکات (وینەگری) (۲۲) کلێشە (چاپەمەنی).
- (۲۳) (۱) خەلات (بەتایبەتی کاسە زێڕ یا زێو کە دەرکێتە خەلاتی براوەی پیشەریکە)؛ کاسە قارەمانی. (ب) پیشەریکە (بەتایبەتی غارغارین).
- (۱) زەرکەشکردن، زێوتیگرتن، پووکەش کردن (بە زێڕ، زێو... هتد.) *v.t.*
- (۲) تەبەقە کانزا، تیگرتن بۆ پاراستن، بە پەرەکی ناسن داگرتنەو بۆ قایمی و پارێزگاری کردن. (۳) کلێشە داڕشتن (چاپەمەنی).
- (۴) ساف و لووس و بریقە دارکردنی پەرە، کاغەز.
- (۱) دەشتی بێزو فراوان، دەشتایی تەختیک بێز. *plateau* (plā-tō'), *n.*
- (۲) قۇناغ یا باری وەک خۆمانەو، سەردەم یا باری هێمن و بە ناسوودەو کەم بازایی و کەم گۆزبان و شت کەم تێدا پوودان.
- (۱) زێڕ پۆش، پەرەکی کانزا لێدراو، زێردار. *plated* (plāt'id), *adj.*
- (۲) دووێو (جلوبەرگ) (۳) پووکەشکراو بە زێڕ، زێو... هتد؛ زەرکەش؛ زەرکەش (silver- ~; gold- ~).
- پەر قاپیک: قاپیک (a ~ of rice). *plateful* (plāt'fool'), *n.*
- شووشە، نەستووری ناوینە و پەنجەرە گەرە. *plate glass*,
- خۆکەیکە ناو خۆینی بێرەدارمانە. *platelet* (plāt'lit), *n.*
- خۆکەیکە سوور بچوکتەرە و یارمەتی خۆین مەیین دەدات.
- (۱) گەری کاغەزی مەکیەنی چاپ، کە بریتیە لە. *platen* (plat'n), *n.*
- تەبەقە یا لولەیک کە کاغەزەو پادەگری لێبەردەمی تێپەکاندا.
- (۲) لولەگر نامیری پێنوس.
- (۱) بکەری *plate*. (۲) نەسپی غارغارینی گەنک. *plater* (plāt'ēr), *n.*
- (۱) سەنگ، مەبوان. *platform* (plat'fōrm), *n.*
- (۲) دووانگە، شانۆ (بۆ دووان یا ووتار خوێندنەو).
- (۳) شۆستە، وێستگە، شەمەندەفەر.
- (۴) بەرنامە، بەرنامە، حیزبیک یا کۆمەڵەیک.
- (The party ~ was adopted.)
- فەرگۆنی سەرو لا بەرەڵای شەمەندەفەری بار. *platform car*,
- (پیشی دەووتن: "flatcar")
- platina* (plat'n-ə, plā-tē'nə), *n.* [Obs. or Rare], = *platinum*.
- (۱) پووکەش کردن بە کانزا، کانزاییان. *plating* (plāt'ing), *n.*
- زەرکەش کردن. (۲) چینی پەرەکی کانزایی، چینی تەبەقە کانزایی.
- (۳) زەرکەش، پووکەشی تەنکی زێڕ یا زێو؛ زەرکەش.
- پلاتینی، تاییەتی بە پلاتین. *platinic* (plā-tin'ik), *adj.*
- پلاتینی تێدایە.
- پلاتین لێدان، پووکەش کردن بە پلاتین. *platinize* (plat'n-iz'), *v.t.*
- پیشەگریکە بەمانای: پلاتین. *platino-, platin-, platini-,*
- لە پلاتین دەچن: پلاتینی شیو. *platinoid* (plat'n-oid), *adj.*
- (۱) داڕشتنەو، مەس و چینی و نیکل و تەنگستۆن پێکدێت (تەل کارەبای *n.*
- تێ دووست دەرکێ. (۲) کانزاییە کە توخسی پلاتین.
- پلاتینی، پلاتینی تێدایە؛ *platinous* (plat'n-əs), *adj.*
- لە پلاتین دەچن.
- (۱) پلاتین، کانزاییکی سپی زوویی *platinum* (plat'n-əm), *n.*
- بەرخه. (۲) خۆلەمیشی، بۆ.
- تۆزی پلاتینی. *platinum black*,
- (۱) پەنگی زەردی پلاتینی یا زووی (بەتایبەتی *platinum blonde*,
- هی قو. (۲) ناوهرتی قو زووی یا پلاتینی
- (۱) پەرپووتی و *platitude* (plat'ə-tōd', plat'ə-tūd), *n.*
- ووشکی و سێ قامی (ووتە) (۲) تێبینی یا ووتە پەرپووت و بێ قام

- مەرپووت: (He speaks in ~s.) *platitudinize* (plat'ə-dōd'n-iz', plat'ə-tū'd'n-iz'), *v.t.*
- زۆر ووتە پەرپووت و بێ قام بەکارهێنان لە نووسین و دوواندا.
- platitudinous* (plat'ə-tōd'n-əs, plat'ə-tū'd'n-əs), *adj.*
- پەرپووت و ووشک و بێ قام (ووتە، تێبینی).
- Plato* (plā'tō), *n.*
- فیلاتون: فیلسوفی یونانی یونانی.
- (۱) فیلاتونی، تاییەتی *Platonic* (plā-ton'ik, plā-ton'ik), *adj.*
- بە فیلاتون و فیلسوفەکی، لەسەر پەرپووتی فیلسوفی فیلاتونی.
- (۲) نەکردنی، نمونەیی، خەیاڵی.
- (۳) پاک (خۆشەمستی)، هی خۆشەمستی وەک خوشک و براییەتی:
- (P ~ love)
- platonically* (*adv.*).
- Platonic love*,
- خۆشەمستی پاک، نیوان کۆر و کۆر یا زۆر پیاو بەبێ جوت بوون، خۆشەمستی پاک وەک هی خوشک و براییەتی.
- (۱) فیلسوفی فیلاتونی. *Platonism* (plā't'n-iz'm), *n.*
- (۲) ووتەیک یا بێرپایەکی وەرگیراو لە فیلسوفی فیلاتونی.
- (۳) فیلسوفی خۆشەمستی پاک، نیوان زۆر پیاو.
- Platonist* (plā't'n-ist), *adj.*
- فیلاتونی.
- n.*
- فیلاتونی، کەسێکی فیلاتونی، پەرپووتی فیلسوفی فیلاتونی.
- قوتایی فیلسوفی فیلاتونی.
- Platonize* (plā't'n-iz'), *v.t.*
- لەسەر فیلسوفی فیلاتون روشتن.
- پەرگی فیلاتونی، بێرەدارکران وەک فیلسوفی فیلاتونی لێکردن. *v.t.*
- (۱) پەل (لەشکر). *platoon* (plā-tōon'), *n.*
- (۲) دەستە، تاق (فوتبۆلی لەمەریکی).
- (۱) پەلم (چینشت)، تەبەق. *platter* (plat'ēr), *n.*
- (۲) [Slang]، سەرشار (باری بیسیۆل). (۳) [Slang]، قەوان.
- platy-* (plat'i),
- پیشەگریکە بەمانای: پان، فراوان، تەخت.
- platypus* (plat'ə-pəs), *n.* = *duckbill*.
- لوت، *platyrrhine* (plat'ə-rin'), *adj.* Also *platyrrhinian*.
- پانی کۆنەلووت لەیکەرە دور.
- n.*
- کەسێک یا مەیموونێکی لوت، پانی کۆنەلووت لەیکەرە دور.
- (۱) چەپە، چەپەلێدان (نیشانە، پەسەند - *plaudit* (plō'dit), *n.pl.*
- کردن). (۲) پەسەندکردن، بەدەل بوون، ستایش.
- (۱) رۆی تێ دەچن، بەچن، لەوانە: *plausible* (plō'zə-b'l), *adj.*
- لەوانە، و بێ یا راست بێ: (a ~ excuse, story, etc.)
- (۲) پووکەش جوان، سووکۆ، سووژنە، بە پەرە و پەرەتەتەو.
- (۳) شایستە، بێرپایەکی.
- plausibility* (*n.*); *plausibleness* (*n.*); *plausibly* (*adv.*).
- (۱) پەسەندکەر، چەپە بۆ لێدەر. *plausive* (plō'siv), *adj.*
- (۲) *plausible*, [Obs.]
- (۱) شەکیەرە: *play* (plā), *v.t.*
- (Sunlight ~s on the waves.)
- (۲) یاری کردن، گەمەکردن.
- (۳) قوماڕکردن، یاری کاغەزکردن.
- (۴) دەستبازی کردن، چاوباشقالی کردن.
- (۵) (with ~)، یاری پێکردن، کالته پێکردن، بەلامسەرایی گرتن:
- (to ~ with someone's emotions)
- (۶) ژەندن، لێدان (نامیری مۆسیقای).
- (۷) دەنگدانەو (نامیری مۆسیقای)، دەنگ تێ هاتنە دەرەو.
- (۸) بەشیووەیکە تاییەتی جوولەنەو یا پەرپووت بێن.
- (۹) نوواندن لەسەر شانۆ، دەروپێن لە شانۆگەریدا.
- (۱۰) بەباشی دەنووتن، بۆ نوواندن دەرکێ: باش دەژەن:
- (The new piano ~s well; That drama ~s well.)
- (۱۱) پیشان دەنێ: (A new movie is ~ing tonight.)
- (۱۲) بەناسانی و سەرپەستی بزوان (پارچەکانی مەکیە).

playa

- (۱۳) (~ on; ~ over)، بىر دەۋام بولۇپ لىسەر؛ پەيتا پەيتا كىرىنمە.
- v.t. (۱) يارى كىرىن؛ گەمە كىرىن. (۲) مەلەملى كىرىن.
- (۲) يارى يەمكى تايىپەتى بە يارىكەر كىرىن؛
- (The coach ~ed him at center.)
- (۴) كىرىن؛ بۇ سەيىر يا فېل لىكەرن؛ پىن ھەلسان: (to ~ tricks) .
- (۵) (۱) گەمە كىرىن (ب) گەمە لىسەر كىرىن: (~ the horses) .
- (۶) بىزەندىن؛ گىزەن؛ كارىيىكەرن.
- (۷) بولۇپ بە ھۇ؛ كىرىن: (~ havoc) .
- (۸) ۋەندىن؛ لىدان (to ~ the piano) .
- (۹) نولۇندىن؛ لى شەنۇگەردىن؛ پۇل بېنىن؛ لى شەنۇگەردىن؛ گىزەن:
- (to ~ Hamlet)
- (۱۰) لاساى كىرىنمە؛ بە دىق نولۇندىن؛ خۇكەرن؛ بە ۋا خۇدەخست:
- (to ~ soldier)
- (۱۱) لىسەر شەنۇ نولۇندىن يا ۋەندىن:
- (They ~ed U.S. cities for three months.)
- (۱۲) (~ on; ~ over)، پەيتا پەيتا لى دەرمەن يا فېرىدان.
- n. (۱) جۈلە-جۈلە؛ جۈلە خىرا خىرا ئازاد: (the ~ of muscles) .
- (۲) سەرىستى بىزەندىن؛ مەلەملى جۈلە-جۈلە كار.
- (۳) يارى؛ گەمە؛ رەزىش.
- (۴) گەلە؛ يارى: (to do a thing in ~) .
- (۵) يارى كىرىن؛ گەمە كىرىن. (۶) شىۋە؛ يارى كىرىن.
- (۷) مەلەملىك يا جۈلە-جۈلە مەلەملىك تايىپەتى بە يارى يەمكىدە.
- (۸) نۇبە؛ يارى كىرىن. (۹) قوما.
- (۱۰) شەنۇگەرن؛ شەنۇنامە؛ شەنۇنى.
- make a play for, [Colloq.], (۱) مەلەملى دىفەرەندى دان.
- (۲) زۆر مەلەملى دەستەمەت دان.
- play along, [Colloq.], بەشدارى كىرىن؛ لى كارىنكە؛ نەگەرچى بە
- تايەلىش بى.
- play at, (۱) بەشدارى تىدەكەرن.
- (۲) بە نىۋە بەدىلى كىرىن؛ ھەر بەتاۋ كىرىن؛ بە دىۋە كىرىن؛ بە گەلە گەرن؛
- يارى پىنكەرن
- play down, لى گەرنكى يا بايەخ گەمە كىرىنمە؛ بە كەمەتر پىشاندان؛
- (to play down one's failings)
- play dumb, خۇ گىل كىرىن
- played out, (۱) تەۋابىۋ؛ كۇتايى ھاتتو.
- (۲) مەندو؛ پىۋوكاۋ؛ ھىز لى براۋ. (۳) كۇنباۋ؛ كۇن.
- play fair, بەۋىزەن بولۇپ؛ بە سەرىستى وىزەندە لىگەل خەلەكە
- جۈلە-جۈلە
- play for time, مەلەملى دىۋەخستى شىنكە دان بۇ سود وەرگەرن؛ لى كات.
- play into the hands of, بە جۈزىك رەفتار كىرىن؛ لى كار كىرىن كە
- بىيىتە ھۇى سود گەيەندىن بە ناخەز يا ھوچاۋ.
- play off, (۱) دان بەيەكە؛ دان بە شەي:
- (to play off one group against another)
- (۲) كايەيەكى تر يارى كىرىن؛ نەگەر دىۋەتەپ بەرامبەر بولۇپ تەۋەككۈل يەككىلىك
- يارىيەكە بىتەۋە
- play on (or upon), بەكارمەنئاسى كەسكىك يا بارىك بۇ سودى
- نەمەلەملى خۇ: (He played on her sympathies.)
- play one's cards well, بە زىرەكە جۈلە-جۈلە
- بە وىرەيەنە لىنەتەۋە شەك كىرىن.
- play out, (۱) تەۋابىۋ كىرىن؛ ھەتتا دىۋەتەپ تەۋابىۋ شىنكە لىگەلە
- مەنەمە يا كىرىن. (۲) قوتار كىرىن؛ ھىچ نەمەشەنمە؛ تەۋابىۋ كىرىن.
- play second fiddle, خوار دەستى كىرىن؛ پاشكۇيەتى كىرىن.
- play up, [Colloq.], پىۋەنەن؛ دانەمە؛ فەشە كىرىن؛ زىادە خستەمەس؛
- بە گەرنكىر يا بايەختر پىشاندان: (to play up one's successes) .
- play upon words, ۋوشە بە دىۋە مانا بەكارمەنئاسى؛ يارى بە ۋوشە كىرىن.

pleadings

- مەلەملى بۇ كىرىن؛ خۇ لى نىۋە كىرىنمە.
- play up to, [Colloq.], (۱) كەتەر پىۋابە؛ كەتەر دەرىيا.
- playa (plā'ya), n. (۲) بىنى دەرىياچى ۋوشە بولۇپ؛ چالايىيەكى گەمەرى يىپان كە لى دىۋە باران
- بارىن پەر دەپن لى تەۋ.
- playbill (plā'bil), n. (۱) ئاگادارى شەنۇنامە؛ بەلەۋنامە
- شەنۇگەرىيەك. (۲) بەلەۋنامە نولۇندىن شەنۇگەرىيەك.
- playboy (plā'boy), n. [Colloq.], كەمەفخۇزا؛ كەسكىكە كە ھەمەشە
- خەرىكى پىۋابەرنە بە تايىپەتى لىگەل نەفەردە.
- play-by-play (plā'bi-plā), adj. كايە بە كايە؛
- ۋەردى دىۋەردى (a ~ description of a game) .
- player (plā'ēr), n. (۱) يارىكەر؛ ۋەرزەشەن: (a football ~) .
- (۲) actor . (۳) مۇسىقا لىدەر؛ سازەن. (۴) قوماچى؛ قوماكەر.
- (۵) ئامەرى پىۋابەرنە؛ ئامەرى پىۋابەرنە
- (۶) بە سود شەك گەرنە؛ مەيەك.
- player piano, پىۋابەرنە ئۇتۇماتىكى؛ پىۋابەرنە شەنۇمەيەكى
- ئۇتۇماتىكى بۇ خۇى لىدەمەت
- playfellow (plā'fel'ō), n. = playmate.
- playful (plā'fəl), adj. (۱) ھەزەكەر؛ يارى؛ مەزە؛ پىۋوخۇش؛
- (۲) قۇشە؛ قۇشەمەچى؛ نەكەتەن.
- playgoer (plā'gō'ēr), n. ھەزەكەر؛ لى شەنۇ؛ كەسكىكە كە زۆر زۆر
- نەمەشە بۇ شەنۇ.
- playground (plā'ground), n. (۱) يارىگە (بەتايىپەتى ھى مەندالان).
- (۲) مەيدانى چالەكى بەرەبەرە
- خۇدەزەنمە لى قوتابخەنە يا لى كار.
- play hooky, (۱) شەنۇ.
- playhouse (plā'hous), n. (۲) خانەۋى يارى مەندالان؛ يارىگە مەندالان (خانەۋ).
- (۳) خانەۋى بىۋەكەشەۋە.
- playing cards, كاغەزى قوما؛ كاغەزى يارى.
- playing field, ۋەرزەشە؛ يارىگە.
- playlet (plā'lit), n. شەنۇگەرىيەكى كورت.
- playmate (plā'māt), n. ھەۋەل؛ يارى؛ ھەۋەل يارى.
- play-off (plā'ōf), n. (۱) دىۋە يارى نىۋان دىۋە تىپى ۋەرزەشە بەرامبەر
- بۇ بىرەنمە لايەكەن. (۲) دىۋە يارى پەلەۋاننى ۋەرزەشە.
- playpen (plā'pen), n. يارىگە بىۋەكە بىۋەكە گەرنەۋە
- مەندالنى كۇرپە.
- playroom (plā'rōom ', plā'room), n. ئۆۋەرى يارى.
- plaything (plā'thīng), n. (۱) بىۋەكەشەۋە؛ شەنۇ يارى پىنكەرن.
- (۲) كەسكىكى يارى پىنكەرن
- كاتى يارى پىۋابەرنە
- playwright (plā'rit), n. شەنۇگەر؛ نولۇسەرى شەنۇ؛ شەنۇنامە نوۋس.
- plaza (plā'zə, plā'zə), n. گۆرەپانى ئاۋشار؛ مەيدانى گەشە؛ بازار.
- plea (plē), n. (۱) بەلەكە؛ بىيانو؛ بىۋەبىيانو
- (۲) پارەنەۋە؛ داۋا؛ داۋا كىرىن؛ تەككەرى: (a ~ for mercy) .
- (۳) داۋا خۇزى (لەلەن گومەنبارەۋە لى داۋاگە): مەلەملى گومان يا تەۋان
- لىسەر خۇ لاپەرنە.
- pleach (plēch), v.t. تەنن (خەلقەۋەن)؛ ھۇنەنمە.
- plead (plēd), v.i. (۱) داۋا خۇزى كىرىن (لە داۋاگە): بەلەكە ھىتەنەۋە بۇ
- گومانبار يا دىۋە
- (۲) ۋەلەم دانەۋە گومان لى داۋاگە: (to ~ not guilty; to ~ guilty)
- (۳) پارەنەۋە؛ تەككەرن: (to ~ for mercy) .
- v.t. (۱) داۋا خۇزى كىرىن (لە داۋاگە): (۲) ۋەلەم دانەۋە گومان لى داۋاگە
- (۳) بەلەكە ھىتەنەۋە؛ كىرىن؛ بەلەكە يا بىيانو: (to ~ ignorance) .
- pleader (n.).
- pleadings (plēd'īnz), n.pl. داۋا دىۋە ۋەلەم گومانبار
- (داۋا)

pleasance

pleasance (plez'ns), *n.* [Archaic] خۇشى؛ شادى؛

ھۇى خۇشى و شادى (۲) باخچە يا سەيرانگى كۆشكىك.

pleasant (plez'nt), *adj.* خۇش (۱)

(*a ~ evening, voice, place, etc.*)

(۲) پۇوخۇش؛ ئاسك. (*a ~ person, companion, etc.*)

(۳) كەيف خۇش؛ قۇشمە.

-pleasantly (*adv.*); **pleasantness** (*n.*).

pleasantry (plez'n-tri), *n.* (۱) قىسەخۇشى؛ قۇشمەيى؛

سەيىرخۇشى (۲) قىسەى خۇش؛ گالىتە وگەپ.

please (plēz), *v.t.* (۱) دىلخۇش كىردى؛ دل باگرتى؛ پازى كىردى؛

(*It's difficult to ~ everybody.*)

(۲) ھەزىزىكىن؛ ويىستى.

v.t. (۱) دىلخۇش كىردى؛ دل باگرتى؛ پازى كىردى؛ (*We aim to ~ .*)

(۲) ويىستى ھەزىزىكىن؛ ھەزەس بوون؛ (*I'll do as I ~ .*)

(۳) ئىكەيە؛ ھەزەس بوون؛ بىن زەھمەت؛ تۇخۇل؛ (*P- don't forget the key.*;

Won't you ~ come in?; Coffee for two, ~ .; Come in.)

تىكايە؛ نە ئارمەنى تۇ؛ بىن زەھمەت

if you please, بە ھەزەسى خۇ جۇلەنەھە رەفئار كىردى؛

please oneself, بە دىلى خۇ كىردى؛ چى دەوى دەيىكات

pleasing (plēz'ing), *adj.* خۇش؛ جوان؛ دىلخۇشكەر

pleasurable (plezh'ēr-ə-bl), *adj.* خۇش؛ دىلخۇشكەر

(*a ~ experience*)

-pleasurableness (*n.*); **pleasurably** (*adv.*).

pleasure (plezh'ēr), *n.* (۱) خۇشى؛ لەزەت؛ ھەستى خۇشى

(۲) ھەز؛ ويىستى؛ (*What is your ~ ?*)

(۳) ھۇى خۇشى؛ مايەى خۇشى؛ شتى لەزەت يىندىر؛ (۴) پايۋاردى؛ كەيف.

v.t. [Archaic]. دىلخۇش كىردى؛ پازى كىردى؛ دل باگرتى.

v.t. [Archaic]. پىن خۇش بوون؛ خۇشى ئى يىيىن.

pleat (plēt), *n.* لۇچ (تەنۋەرە جىلى تر، پەردە... ھتە)؛

دەق يا تۇى گىزۋوگۇنگى بەرگ.

v.t. لۇچ لۇچ كىردى؛ پەردە، جىلۋەبەرگ؛ دەق يا تۇى تىخىستى.

pleb (pleb), *n.* (۱) plebe, (۲) plebian.

plebe (plēb), *n.* (۱) plebian.

(۲) قۇتاسى پۇلى يەكەمى دانىشگى نەفسەرى نەفسەرى دەريايى نەمەرىكا.

plebeian (pli-bē'an), *n.* (۱) بۇرەپىيائى رۇماى كۇن.

(۲) بۇرەپىياو؛ ھەرجىيۋەرجى؛ رەشۋوپوت.

(۳) كەسكىنى بىن نەزاکەت، ئاكەس، يا كەرتى.

adj. (۱) ھى بۇرەپىيائى رۇماى كۇن (۲) بۇرەپىيائى ھى بۇرەپىياو

(۳) بىن نەز كەت؛ نۇم؛ ئاكەس؛ نەزان؛ رەشۋكى؛ (*~ tastes*)

-plebeianism (*n.*).

plebiscite (pleb'ə-sit', pleb'ə-sit), *n.* پاپىرسى؛ پاپىرسىن؛

پاپىرسى گە.

plebs (plebz), *n.* (۱) چىنى رەشۋوپوتى رۇماى كۇن؛ بۇرەپىيائى

رۇماى كۇن (۲) بۇرەپىيائى رەشۋوپوت

plectrum (plek'trəm), *n.* پەرى كىتارو عوود لىدان.

pledge (plej), *n.* (۱) بارمە (۲) بەلىنىنەمە (۳) نۇش

(۴) پىشەكى ۵ بەلىنىنى ۋەرگىرتىن بە نەندامى تازەى پىنخۇراى قۇتابى كوران

يا كچاشى رانكو

v.t. (۱) بارمە دانان (۲) بەلىنىدان (۳) بەلىنى ئى ۋەرگىرتىن؛ بەستەنە بە بەلىنى.

(۴) بە بۇشى كىيائى كەسكىگەرە خۇاردنەھە

(۵) بەلىنىدان بە بوون بە نەندامى پىنخۇراى قۇتابى كوران يا كچاشى رانكو.

(ب) بەلىنىدان بە ۋەرگىرتىن بە نەندامى پىنخۇراىكى ۋەھا

take the pledge, سۇيىندۇخۇاردىن بە بەلىنىدان بە ئىتر نەخۇاردنەھەى

خۇاردنەھەى سەرخۇشكەر.

pledgee (picj'ē'), *n.* (۱) بەلىنى يىندراو؛ بەلىنى ۋەرگىر

plexiglass

(۲) يارمەتەگى؛ يارمەتەھەرگىر.

pledgeor (plej'ōr'), *n.* = **pledgor**.

pledger (plej'ēr), *n.* بەلىندىر.

pledget (plej'it), *n.* سارغى؛ شتى بىرىن پىنچان.

pledgor (plej'ōr'), *n.* يارمەتەدانەر؛ يارمەتەھەر.

-plegia (plē'ji-ə), پاشگىرتكە بەماناى؛ ئىفلىجى؛ گۇجى؛ گىيرى؛

(*paraplegia*)

Pleiades (plē'a-dēz', plī'a-dēz'), *n.pl.* (۱) ھەوت كچەكەى

"ئەتەلس" كە بوون بە ئەستىزە (ئەفسانەى يۇنانى).

(۲) كۆنەستىزەمەكە شەش ئەستىزەى بە چار دەيىنرى.

plenary (plē'nə-ri, plen'a-ri), *adj.* (۱) تەواو؛ بىن سىنورى؛ رەھا؛

(*a diplomat with ~ powers*)

(۲) گىشتى (كۆيۈنەھە)؛ فراوان؛ بۇ ھەموو نەندامان؛

(*a ~ meeting, session, congress, etc.*)

plenary indulgence, تەواو بەخىشىنى گۇناھبار (ئايىنى كاسۆلىكى).

plenipotentiary (plen'i-pə-ten'shə-ri), *adj.* دەسەلاتدارى

گىشتى؛ دەسەلاتدارى بىن سىنورى.

n. بالوئىز يا ئۇيغەى دىلۇماسى تىرى دەسەلاتدارى گىشتى.

plenitude (plen'ə-tōd', plen'ə-tūd'), *n.* (۱) تەواو؛ پىرى؛

لە ھىچ كەم نەبوون. (۲) زەبەنەيى؛ زۇرى؛ ھەمىي؛ مەيى.

plenteous (plen'ti-əs), *adj.* (۱) زەبەنە؛ زۇر؛ ھەز؛ مەھ.

(۲) بەيىت؛ بەيەر؛ زۇر بەيەر.

plentiful (plen'ti-fəl), *adj.* (۱) زۇرۇزەبەنە؛ زەبەنە؛ ھەز؛ زۇر؛ مەھ.

(۲) بەيىت؛ بەيەر؛ زۇر بەيەر. (*a ~ harvest*)

-plentifully (*adv.*); **plentifulness** (*n.*).

plenty (plen'ti), *n.* (۱) خۇش گۇزەرائى.

(۲) زۇرۇزەبەنەيى؛ مەيى؛ زەبەنەيى.

adv. زۇرۇزەبەنە؛ مەھ؛ ھەز.

adv. [Colloq.], زۇر؛ ئىنچىگار؛ (*It's ~ hot, good, bad, etc.*)

plenum (plē'nəm), *n.* (۱) شۇيىنى پۇا جىنى پۇا (۲) پىرى؛ پىرتى.

(۳) كۆيۈنەھەى ھەموو نەندامان؛ كۆيۈنەھەى گىشتى يا فراوان.

(۴) شۇيىنىكە كە پەستانى گاز يا ھەوا تىيادا زىاتەرە لە دەۋرۋىشتەكەى

pleonasm (plē'a-naz'm), *n.* (۱) ئاخىنىنى قىسە بە ۋوشەى زىادە؛

زۇر ۋوشە بەكارھەتان بۇ دەرىپىنى بىرۋاپەك.

(۲) نەموونەيىكى ئەم قىسە ئاخىنىنە بە ۋوشەى ئاپىيۋىست.

(۳) ۋوشەى ئاپىيۋىست؛ ۋوتەى زىادە.

plessor (ples'ēr), *n.* = **plexor**.

plethora (pleth'ə-rə), *n.* (۱) زۇرۇزەبەنەيى؛ ئىنچىگار زۇرى؛

زىاد لە پىيۋىست؛ (*a ~ of rules and regulations*)

(۲) نەخۇشى زۇرۋوونى خۇيىن لە نەندامىك يا ئاۋچەيەكى لەشدا؛ نەخۇشى

زۇرۋوونى خۇيىكى سۈرر لە خۇيىندا.

-plethoric (*adj.*); **plethorically** (*adv.*).

pleura (ploor'ə), *n.* پەردەى سى.

pleural (ploor'al), *adj.* ھى پەردەى سى.

pleurisy (ploor'ə-si), *n.* ئاۋسانى پەردەى سى؛ سىنەپالو.

pleuritic (ploor-rit'ik), *adj.* پەردەى سىى ئاۋسانە؛

تايىبەتى بە ئاۋسانى پەردەى سى.

pleuro- (ploor'ō, ploor'ə), پىشگىرتكە بەماناى؛ (۱) ۷ تەنىشت.

(ب) ھى پەردەى سى

pleuropneumonia (ploor'ō-nōō-mō'ni-ə, ploor'ō-nū-

mō'ni-ə), *n.* جۈوت نەخۇشى پىزۋو ئاۋسانى پەردەى سى؛ ئاۋسانى سى و.

پەردەى سى.

plexiform (plek'sə-fōrm'), *adj.* (۱) لە تۇپ دەمچى. (۲) ئالوز.

plexiglass (plek'si-glas', plek'si-glās'), *n.* پلاستىكىكى

پووناكە ۋەك شۇوشەى پەنجەرە (گەلىك چار لەباتى شۇوشە بەكاردەھىنرى)

plexor

plexor (plek'sēr), *n.* چمکوشنیکى بچورکى سر لاستىكى پشکىنى پزىشکىچى

plexus (plek'səs), *n.* (۱) کۆندەمارى خۇيىن و ھىستەدەمارى وەك تۆپ (۲) تۆپا شتى تەنراو يا ئالۆز تەنراو.

pliability (pli'ə-bil'ə-ti), *n.* (۱) بە ئاسانى ئوشقانەرە نەرمى (۲) بە ئاسانى پاهاتىن (لەگەل بارى تازەدا) بە ئاسانى چمکوشخۇرى شلىكى. (۳) بە ئاسانى پاهاتىن (لەگەل بارى تازەدا) بە ئاسانى گۇپان يا كارتىكران.

pliable (pli'ə-b'l), *adj.* (۱) نەرم بە ئاسانى ئوشقارە چمکوشخۇرا شلىك. (۲) (۱) بە ئاسانى پاهاتىو يا گۇپان. (ب) بە ئاسانى كارتىكران نەرم (مروۇ).

-pliability (n.); plially (adv.). نەرمى (شت، مروۇ).
pliancy (pli'an-si), *n.* (۱) نەرم بە ئاسانى ئوشقارە.

pliant (pli'ənt), *adj.* (۲) بە ئاسانى پاهاتىو يا گۇپان زو كارتىكران. (۳) ملەكچە سىمىر.

plica (pli'ka), *n.* (۱) لۇچ (پىست) تويى. (۲) نەخۇشى لۇچ.

plicate (pli'kāt), *adj.* (۱) لۇچ لۇچ.

plication (pli-kā'shən, pli-kā'shən), *n.* (۱) لۇچ لۇچ كىردن.

لۇچ تىخىست. (۲) لۇچ تويى. (۳) چىن (زەمىنئاسى) تويى.

pliers (pli'ēr), *n. pl.* كارتىكى لوت درىزە بۇ تەل گرتىن و چەمەندەمە قىرتاندن گاز! پلايس.

plight (plīt), *n.* كىشە بارىكى دىۋارا بارىكى زۆر ئاخۇش و مەترسىدار. (the ~ of refugees)

plight (plīt), *v.t.* (۱) بەلىندەن! پەيمەندان.

(۲) دىيارىكرىن (ژۇئەتەن) نىشانەكرىن! بەلىنى ھىتان دان.

plight one's troth, (۱) بەلىندەن! پەيمەندان.

(۲) بەلىنى ھىتان دان! دىيارىكرىن! نىشانەكرىن.

plinth (plīnth), *n.* (۱) بىنى پايە و كۆلەك. (۲) بىنى پىكەرو گولدان.

plod (plod), *v.t.* (۱) ھىنگاۋى ھىۋاش و قورس ھەلەتەنەرە.

بە تەپەتەپ و زەھمەت و ھىۋاشى پۇشش. (to ~ on one's way).

(۲) ئىشى ۈشە و ئاخۇش كىردن! ئارەق پشش.

(۱) بە تەپەتەپ و ھىۋاشى پۇشش. (۲) تەپەتەپى پىن! نەنگى پىن.

(۲) ھىنگاۋى قورس.

plodder (plod'ēr), *n.* (۱) كەسەك كە بە تەپەتەپ و ھىۋاشى دەرەت.

ھىنگاۋى قورس (۲) ئىشكەرىكى سىست و بىرەمەم! كەسەكى ۈشە سىست!

قوتابى سىست و كۆششكەر.

plop (plop), *v.t. & v.i.* تەپە لىۋەھاتىن

n. تەپە (ۈك نەنگى شتىك كە بىكەرتە ئاۋ ئاۋەمە).

plosion (plō'zhən), *n.* (۱) بىزىان يا پىرتاندنى تىپى (p, k) لە

سەرەتەي ۈشەدا. (۲) لەپەر دەرەپىنى ھەوا لە نەنجامى پىرتاندنى نەم تىپانەدا.

plosive (plō'siv), *adj.* تايىپەتە بە نەنگىكە كە بىزىانى پىۋىست ھەكات.

بە ۈستەنى ھەناسە و لەپەر دەرەپىنى ھەوا لە دەرەمە (ۈك تىپى):

(p, k, t, d) لە سەرەتەي ۈشەدا (دەنگىزى).

n. نەنگىكى ۈمە.

plot (plot), *n.* (۱) پەلە زەمى: پارچە زەمى. (۲) نەخشەي خانوۋ.

(۲) پىلان: داۋا نەخشەيەكى نەئىنى و ئاپەسەند. (۳) نەخشەي چىزەك، داستان، يا شانۇگەرى.

(۱) نەخشەي خانوۋ كىشان! پەنگ پشش! نەخشەدانان.

(۲) پىلان كىشان! نەخشەكىشان: (to ~ someone's destruction).

(۳) نەخشەدانان بۇ چىزەك، داستان، يا شانۇگەرى.

نەخشەكىشان! نەخشەدانان! پىلان دانان.

plottage (plot'ij), *n.* بىۋەرى پەلە زەمى.

plotter (plot'ēr), *n.* پىلانگىز: پىلاننان.

plough (plou), *n., v.t. & v.i. = plow.*

plover (pluv'ēr, plō'vēr), *n.* زىقارە! ئالەندەيەكى گۆي دەرەي.

كلەك كورتى بۇرە نەۋەندەي كۆتەرك دەرەي.

plug

plow (plou), *n. Also plough,* (۱) ھەوجار. (۲) بەفرمان.

(۳) [P-]، ئاۋى كۆنەستىزەيمەكە.

v.t. (۱) كىلان! زەمى كىلان.

(۲) بىرىندان! بەناۋدا پۇشش! پىي خۇ كىردەمە:

(He ~ed his way through the crowd.)

(۳) بەفرمان! لابرەن بە بەفرمان.

(۴) كىلان (مەجان)! بەناۋدا پۇشش! پىي كىردەمە! پىي بىرىن:

(The ship ~s the waves.)

v.t. (۱) كىلان! زەمى كىلان! كاسن لىدان.

(۲) كىلان! (The field ~s well.)

(۳) ھەلەرىن! بەناۋدا پۇشش! پىي كىردەمە.

(۴) بە سىستى و بە زەھمەت پۇشش.

plow back, قازانچ خىستەنە نىش لەگەل مايمەدا.

plow into, (۱) بە توندى لىدان (۲) بە چوستى چالاكى دەستىكرىن بە

نىش! بەپەزۈشە نىشكرىن! بە گەرمى دەستىكرىن.

plow the sands, كارى بىن سوۋد كىردن.

plowboy (plou'boi), *n.* (۱) كوپەلەلەيى.

plowland (plou'land), *n.* (۱) ئەۋەندە زەمى ۈزار كە بە ھەشت گا

بىكىلەل! لى سالىكدا. (۲) زەمى ۈزارى چىنراۋ! زەمى بەكارمىنراۋ بۇ كشتوكال!

زەمى شىۋا بۇ كشتوكال.

plowman (plou'mən), *n.* (۱) جوتىار. (۲) ۈمىزىر! كشتىار.

plowshare (plou'shâr), *n.* كاسن.

ploy (ploi), *n.* فېل! فېل و تەلەكە! مەۋەرە:

(The threat was merely a bargaining ~.)

pluck (pluk), *v.t.* (۱) قىرتاندن! لىكرىنەرە! پىن: (to ~ a flower).

(۲) ئاۋەپوت كىردن! پەللىكرىنەرە: (to ~ a chicken).

(۳) پاكىشان! پاتەكادىن! ھەلچورقاندن: (to ~ a sleeve).

(۴) لىدان (ئۆي ۈۋودو گىتان! پاكىشان و بەرەلەكرىن پەيتاپەيتا.

(۵) [Slang], خەلەتاندن! دەستىكرىن! لە خىستە بىردن.

(۶) [British Slang], ئوۋىستىنى كەسەك پاش تاقىكرىنەرەي.

v.t. (~ at), پاتەكان! ھەلچورقان! پاكىشان.

n. (۱) پاتەكان! ھەلچورقان! پاكىشان.

(۲) دل و جگەرە سىي گىگەندار (بۇ خوارىدن). (۳) ئازابى! غىرەت.

pluck up one's heart, spirit, or courage, غىرەت كىرتن!

خۇ گورج كىردەمە! ئازابوۋن! زات ئانەيەر خۇ.

plucky (pluk'i), *adj.* ئازا! بەجەرگە! چاۋنەترس! دىلەر.

plug (plug), *n.* (۱) دەرەۋانە! تۆپەۋانە! پشك.

(۲) (۱) تۆپەلە توتوتنى پەستىۋىراۋ. (ب) تۆپەلە توتوتنى جۈۋىن.

(۲) پلاكى كارەبا. (۳) پلاكى ئوتومبىل.

(۴) [Slang], شتىك يا گىگەندارىكى بىن كەك بەتايىپەتى ئەسپى پەككەۋە.

(۵) [Slang], گولە: (a ~ in the back).

(۶) [Slang], (۱) پروپاگەندە بۇ بىرەۋىندان و فرۇشتىنى شتىك (بەتايىپەتى

كە لە زىادە بىخىتە ئاۋ بەرنامەيەكى رادىۋو يا تەلەفونۇنەرە).

(ب) بىرەۋدان بە كەسەك.

(۱۰) تەلەبەردى گەرەي ئاگىرېزىن كە دەمى ئاگىرېزىنەكە دەرگى.

(۱۱) (UP ~), بەرگىزىن بە دەرەۋانە! بەرەستى: كىرتن! (كون!)

تۆپەۋانە تىخىست. (۲) پلاك پىداكرىن.

(۳) قاشىكى بىچكۆلە كەلەك كىردەمە بۇ تاقىكرىنەرەي.

(۴) [Slang], گولە لىدان! پىكان. (۵) [Slang], مەستەكۆلە لىدان

(۶) [Slang], بانگ بۇ دان و بىرەۋىندان (بەتايىپەتى لەسەر رادىۋو تەلەفونۇن)

(to ~ a product or a cause on television)

v.t. (۱) [Colloq.], بە سىستى و بىرەۋەم نىشكرىن! ئارەق پشش.

(۲) [Slang], گولە تىگىرتن! گولە پىۋەنان.

پلاكى كارەبا كىردن بە سۆكەدا!

plug in,

plug hat

- ١) ئامىزى كارەبايى گەياندىن بە كارەبا بەھۇي پلاگمە.
- plugger (n.).**
- plug hat, [Slang],** شەپقەت قوۋجى ئاورىشمى پىياۋەت.
- plug-ugly (plug'ug'li), n. [Slang],** شەلاتى، ئەتايەتتى ھى.
- بەكرى گىراۋ بۇ بەجەتسىن كىرىنى خەلك: سىنبەندى.
- plum (plum), n.** ١) دارەھەنۆزە (۲) ھەلۋە (۳) مېۋىۋى ئاۋ كىك.
- ٤) رەنگى ھەلۋەتە: رەنگى نەرخەۋانى يا سۈرى تىل.
- ٥) شىنكى ئاياب: شىنكى زۇر باش ھەلۋەتە: ۋەك پەلەپايەيكى باش بە مۇجەي (زۆرە): خەلات.
- plumage (ploöm'ij), n.** پەرى ئاندىنە: ھى.
- plumate (ploö'māt, ploö'mit), adj.** لە پەر دەجىت.
- plumb (plum), n.** قورسايەيكى قورقۇشە بەسەرى تالە دەزۋىيەكە.
- بەسەرۋە مۇزىنەۋى قولى ئاۋ راسىتى دىۋار شىتى تىر.
- پىنشى دەۋەتتى: "plumb boh".
- adj.** ستوۋى: شاۋلى.
- adv.** ١) نە ستوۋى: شاۋلىيەنە.
- ٢) (He is ~ exhausted.) بەتەۋارى.
- v.t.** ١) راسىتە، خۇ كەتتە خوارمە يا نوقۇم بوۋن.
- ٢) راسىتە، خۇ شۇبۇنەۋە: ٣) قورقۇشەكەرى كىرىن: بۇرىكارى كىرىن.
- v.t.** ١) ئامىزىنەۋى راسىتى دىۋار بە قورسايەيكى قورقۇشە بەسەرۋە.
- بەسەرى تالە دەزۋىيەكە: ٢) ~ up ~ راسىتەنەۋە: ستوۋى كىرىن.
- ٣) بىۋانى قورلاي: قورلايى دۇزىنەۋە: ٤) ئى ۋوردىۋىنەۋە: ئىگۈلنەۋە: تىگەشە: ٥) مۇز كىرىن يا داخىست بە قورقۇشە: بە قورقۇشە لەجىم كىرىن.
- ٦) بۇرىكارى كىرىن.
- out of plumb; off plumb,** ئاستۇمى خۇ: لار.
- plumbago (plum-bā'gō), n.** graphite (۱).
- ٢) نەخسەيكى نە قەلەم كراۋ: ٣) گىيا قورقۇشە.
- plumb bob,** قورسايەيكى قورقۇشە بەسەرى تالە دەزۋىيەكە.
- بۇ بىۋانى قورلاي: راسىتى دىۋار شىتى تىر ۋەدا.
- plumbeous (plum'bi-as), adj.** قورقۇشە.
- plumber (plum'ēr), n.** بۇرىچى: ئولەجى.
- plumber's snake,** تەلىكى نەستۇرە مۇ ياكىرەۋە بۇرى گىراۋى.
- زىنارەت گەراما.
- plumbery (plum'ēr-i), n.** ١) بۇرىچى: ئولەكارى: ئولەچىتى.
- ٢) كارەگى بۇرى دىۋىستىرە: كارخانى ئولە دىۋىستىرە.
- plumbic (plum'bik), adj.** قورقۇشە قورقۇشە تىدەيە.
- plumbing (plum'in), n.** ١) بۇرى ئوۋ گازو زىنارەت ئاۋمان.
- ٢) بۇرىچى: ئولەكارى.
- plumbism (plum'biz'm), n.** ژەھراۋى بوۋن نە قورقۇشە.
- ژەھرى مۇرۇشە بىداز.
- plumb line,** ١) يەنىك نە تالە دەزۋىيەكە قورسايەيكى قورقۇشە.
- بەسەرۋە نە سەركەسەۋە مۇ بىۋانى قورلاي: تاقىكرەۋە راسىتى دىۋار.
- ٢) ھەلى ستوۋى.
- plumbous (plum'bas), adj.** قورقۇشە قورقۇشە تىدەيە.
- plumbum (plum'bəm), n.** قورقۇشە.
- plume (ploöm), n.** ١) نەرىكى رى: ئاندىنە: ٢) كۆمەنە پەرى زى.
- ٣) پەرىكى زى رازىنەۋە (بەتايەتتى كە دەكرى بە كىلاۋ يا تەپنەۋە).
- ٤) خەلات: نىشانە سەركەۋى: ٥) پەرى نەمە: پەر.
- ٥) شىنكى سۈۋە ۋەك پەر: ٦) نەندامىكى لە پەر چو: زىندەۋەزىنى.
- v.t.** ١) نە پەرى زى ۋە جان رازىنەۋە: پەر پىنەۋە كىرىن.
- ٢) نە دەۋەت بەرۋال ساق ۋە پىك كىرىن.
- ٣) خۇداز: خۇشتىكرەۋە: خۇدازان.
- plumelet (ploöm'li), n.** پەرى بىجوت.
- plummet (ploöm'iti), n.** plum boh (۱).
- ٢) مارتىكى ئورس: شىنكى قورس: بەستىكەر.

plunk

- v.t.** ١) كەۋتەخوارمە بە ستوۋى ۋە لەپ: لەپ بەرىۋىنەۋە.
- (The plane ~ed to earth.)
- ٢) لەپ شكان (نرخ): لەپ بەخىزايى ھاتتەخوارمە: داگەۋىن.
- (Prices ~ed.)
- plummy (plum'i), adj.** ١) ھەلۋەتە: ٢) پەر لە ھەلۋەتە.
- ٣) [Colloq.] ئاياب: زۇر باش.
- plumose (ploö'mōs), adj.** ١) پەراي: پەردار: ٢) لە پەر دەجى.
- plump (plump), adj.** پان ۋىز: خىلانە: گۇشت: خىن:
- نەختىكە قەلە.
- v.t. & v.i. (~ up; ~ out),** قەلەۋىكرە: داپەست: پان ۋىز بوۋن.
- plumpness (n.).**
- plump (plump), v.t.** ١) بەتۋىدى ۋە لەپ كەۋتەخوارمە:
- لەپ بەرىۋىنەۋە: ٢) بەتۋىدى ۋە لەپ بەركەۋىن يا پىداران.
- بەتۋىدى ۋە لەپ خستەخوارمە يا فرىدان.
- v.t.** ١) كەۋتەخوارمە لەپ بەتۋىدى: بەرىۋىنەۋە لەپ.
- n.** ١) بەقايە بەركەۋىن: ٢) دەنگى نەم كەۋتەخوارمە يا بەركەۋىن: تەپە: زەمە.
- adv.** ١) لەپ: بەتۋىدى: بەقايە: بەقورس: ٢) يەكسەر بۇ خوارمە.
- ٢) بەپىن پىنچۋەنە: لەپو (قەسە).
- adj.** يەكسەر: بەپىن پىنچۋەنە: لەپو (قەسە).
- ١) دەنگ بۇ دان: ٢) پانىشتى كىرىن: پىشتىۋانى كىرىن.
- plump (plump), n. [Archaic or British Dial.],** دەستە: تاقم.
- plumule (ploö'mūl), n.** ١) لاسكى پوۋەكى تازە پىشتو.
- ٢) ۋوردە پەر: نەمە پەر.
- plumy (ploö'mi), adj.** ١) پەردار: بە پەر داپۇشراۋ: بە پەر رازاۋە.
- ٢) لە پەر دەجى: پەرى.
- plunder (plun'dēr), v.t.** تالانكرەن: پاوۋپوۋت كىرىن.
- v.t.** دىزىن.
- n.** ١) تالان: تالانكرەن: پاوۋپوۋت كىرىن: ٢) تالان.
- plunderer (n.); plunderous (adj.).**
- plunderage (plun'dēr-ij), n.** ١) پوۋتكرەنەۋە: تالانكرەن:
- پاوۋپوۋت كىرىن: ٢) (۱) شت دىزىن لە كەشتىدا.
- ٢) شتى دىزىن لە كەشتىدا: تالان.
- plunge (plunj), v.t.** ١) تىخىست (ئار، شە، كۆن): پىداكرەن:
- تىن فرىدان: خستە ئار: (He ~d his head into the water.)
- ٢) توش كىرىن: پىنەۋە: تىن تىرجاندن: بە زۇر خستە ئار بارىكەۋە.
- (to ~ a country into war; They will ~ us into debt.)
- v.t.** ١) خۇ تىن فرىدان: خۇ تىخىست:
- (to ~ into the pool, an argument, a fight, etc.)
- ٢) ھەلۋەتە: زۇدەۋە: تاسەكرەن.
- ٣) لىۋىۋىنەۋە (پىكە): خىل بوۋنەۋە (ۋەك بەرەۋەخوارە).
- ٤) [Colloq.] سەركىشى كىرىن: كارى پەر مەترسى كىرىن: قوماركىرىن: گەرەۋىكرەن.
- n.** ١) شوۋىنى خۇ تىن فرىدان: گۇماۋ: نەستىل.
- ٢) (۱) خۇ فرىدانە ئار ئاۋمە: بازىدانە ئار ئاۋمە (ب) مەلە.
- ٣) پەستانەۋە (پىستىنى مەكىنە): داگرتەۋە.
- ٤) [Colloq.] قوما: پارەبازى: گەرەۋىكرەن.
- take the plunge,** بە كارىكى تازە ۋە گرنگو نەجام نەزائار ھەلەسان.
- plunger (plun'jēr), n.** ١) بازىدەرە ئار ئاۋمە: خۇ تىن فرىدان.
- ٢) [Colloq.] سەركىش: مەلەشە: قوماچى: بىياك: پارەبازى بىياك.
- ٣) پەستىنەر (پىستىنى مەكىنە).
- ٤) ئامىزىكە بىرىۋىيە لە پارچەيەك پلاستىكى بۇشى ۋەك كوپ بەسەرى.
- دارىكەۋە بۇرى گەراماۋ چىشتەخەنە زىنارەت گىراۋى پىن دەپەستىنەۋە.
- بۇ بەردانى.
- ١) لىدانە زى ئامىزى مۇسبىقى ۋەك عودو گىتار: **plunk (plunk), v.t.**

pneumatometer

- پنوماتمتر کانزا له ژبې په ستاني ژوردا.
- pneumatometer** (nōō'ma-tom'ə-tēr, nū'ma-tom'ə-tēr), *n.*
- (۱) پنبوري نمرکی سر سيپه کان له همناسه داند.
- spirometer** (۲)
- pneumatometry** (*n.*).
- pneumatophore** (nōō'ma-tō-fōr', nū-mat'ə-fōr'), *n.* (۱)
- نه نامی کونيله داری همناسه دان له په دگی همدی پووه کی ناوچه گرمه کاند.
- (۲) بوشایی پر له هوا (زینده وېزانی).
- pneumectomy** (nū-mek'tō-mi), *n.*
- د مړینانی به شیک له
- شانه کانی سی (نشته رگری).
- pneumo-** (nōō'mō, nū'mə),
- pneumobacillus** (nōō'mō-ba-sil'əs, nū'mō-ba-sil'əs), *n.*
- میکروبی بزو و نه خوشی تری بوری هوا.
- pneumococcus** (nū'ma-kok'əs), *n.*
- میکروبی بیو
- pneumococcal** (nū'ma-kok'əs), *n.*
- نخوشی بیکي
- سیپه دهیته هوی په یو بونی شانه کانی سی له نهجانی همدی بونی بیره وای
- تپ و تزی کانزایی پوه تووش دهی.
- pneumogastric** (nōō'ma-gas'trik, nū'ma-gas'trik), *adj.*
- هی سیپه کان و گده.
- pneumonectomy** (nū'ma-nek'tō-mi), *n.*
- د مړینانی بیکه له
- سیپه کان (نشته رگری).
- pneumonia** (nōō-mō'nyə, nū-mō'ni-ə), *n.*
- سوتانوهی سی
- پزو نه خوشی هه گردن و په یو بونی ناو تیزانی سیپه کان.
- pneumonic** (nōō-mon'ik, nū-mon'ik), *adj.*
- (۱) تایه تی به
- سیپه کان (۲) پزودار سی هه گردن و له پزو چو.
- pneumothorax** (nōō'mō-thōr'aks, nū'mō-thōr'aks), *n.*
- کومونه وای هوا یا گاز له بوشایی پره دی سنگ و قهقهه زوی سنگدا
- (پزیشک وای)
- p.o., = post office,**
- poach** (pōch), *v.t.*
- هینکه گردن ناوی کوژده ووه کولاندی بی
- تونکله کی (*a -ed egg*)
- poach** (pōch), *v.t.*
- (۱) پینشیل گردن زوی
- (۲) له ناودا گرتنه و شیلان
- (۳) چونه ناو زوی خه لکه و به دزی پوه بؤ راو گردن یا راوه ماسی.
- (۴) راو گردن له زوی خه لکه به دزی پوه
- (۵) دزی گردن (به تایه تی ناژ و بالندهی خه لک دزین) دزین
- v.i.*
- (۱) له قوردا چمتی (۲) بوون به قورچلپا و بوون به لیته
- (۳) راو گردن له زوی خه لکه به دزی پوه
- دزی ناژ و بالنده راو گردن ناژ و بالنده
- poacher** (pō'chēr), *n.*
- له زوی خه لکه
- pochard** (pō'chērd, pō'kērd), *n.*
- چوړه مراوی بیکه سر سورده
- pock** (pok), *n.*
- شوین برینی ناو له کونجی ناو له
- (۱) گرافان باخه کیسه
- (۲) تورده که هکبه باشییل (۳) بوشایی
- (۴) سامان پاره گرافان (مه جان)
- (۵) کان بوشایی ژورده مینی پر له کانزا کانگه (ب) کانزای خا.
- (۶) تورده کی قوژنی مینی بلیارد
- (۷) (ب) تنگ پین هملچران له هه و لایه کمه له پینشیر کیندا
- (ب) کوژده کولان کولانی دمرنچو
- (۸) تورده که یا بوشایی ناو له شکی گیاندار
- (۹) تروژمینی هوا یی به که دهیته هوی له پیر به یو و نه وای فبزه
- (پینشی دهور تری "air pocket")
- (۱۰) شونینک یا کوملینکی چه به پاریزاو
- (~s of resistance, unemployment, etc.)
- adj.*
- (۱) ده خرینته گرافانه و (۲) بچوک

poet

- v.t.*
- (۱) خسته گرافانه و خسته باخه و
- (۲) نابلو و قه دان دمره دان (۳) دزین لرف لیدان
- (۴) مل شوین گردن سر دان و اندان بهرامی هیز یا قسه ی به تونکل
- (۵) شاردنه و پینشیل گردن دمره خست: (*one's pride*)
- (۶) پوچ گردنه و یا قه ده گردن گه لای یا سا له لایین سر کوماری
- نهمه ریکه پوه به مژنه گردن له پینش پایدوست لیکردنی کونگرین
- له ژور دستدا بوون
- have a person in one's pocket,**
- له ژور پکیندا بوون جلموی کسینک به ده دستمه بوون
- line one's pockets,**
- دوله مهنده بوون گرافانی خو پرکردن
- pocketbook** (pok'it-book), *n.*
- (۱) جزدان کیسه ی پاره
- (۲) کیسه ی پاره و ورده شتی ژانده
- (۳) په پرتو کی بهرگ نمری گرافان، واته، بچوک
- pocketful** (pok'it-fool), *n.*
- پر گرافانک
- pocketknife** (pok'it-nif), *n.*
- قلمه یی
- pocket money,**
- ورده خرچی پاره ی خرچی خرچی
- pocket veto,**
- پوچ گردنه و یا قه ده گردن گه لای یا سیک له لایین
- سر کوماری نهمه ریکه و به مژنه گردن له پینش پایدوست لیکردنی کونگرین
- pockmark** (pok'mark), *n.*
- شوین برینی ناو له کونجی ناو له
- pockmarked** (*adj.*).
- (۱) ناو له یی کونج به شوین برینی ناو له داپوشراو
- pocky** (pok'i), *adj.*
- (۲) فهرنگیدار ناو شته کدار زیکه یی قنچکی
- poco** (pō'kō), *adv. & n.*
- نه ختیک کمینک کم
- poco a poco** (pō'kō ä pō'kō),
- بهره به و ورده و ورده
- نخته نه ختیک
- pococurante** (pō'kō-koo-ran'ti), *adj.*
- بیکه گوی پین نهمه
- pod** (pod), *n.*
- (۱) کلمو (پاقه، فاسولیا، نوله ... هتد) تونکل
- (۲) قوژاخه (۳) تانکی به دزین و خانگی چک و شتی تری ژور بالی فبزه
- v.i.*
- (۱) قوژاخه گردن کلمو گردن یا گرتن (۲) ناوسان
- v.t.*
- له کلمو دمرینان تونکل لیکردنه و پاکردن
- pod** (pod), *n.*
- پول (بالنده، نهمه گ) پوه
- v.t.*
- گردن گردنه و کومل گردن مولدان
- (۱) قلیشی نامیری کونگری وک دمره و
- (۲) چه پیند مالی جی یا نامیری کونگر
- pod** (pod),
- پاشگرینکه به مانای (۱) پین
- (ب) نه و نه پین هیه (*tripod*)
- podagra** (pə-dag'rə, pod'a-grə), *n.*
- باداری پین
- podesta** (pō-des'tə), *n.*
- (۱) بهر پوه یی یا سرکه دادپرسی شاریکی
- نیتالی کون (۲) دادپرسی شاریکی نیتالی
- (۳) سر وکی شاره وانی شاریکی نیتالی لکاتی فاشسته کاند
- podgy** (poj'i), *adj.*
- کورت و قلمو کولمبه و پر
- podginess** (*n.*).
- podiatrist** (pō-di'a-trist), *n.*
- پزیشکی پین
- podiatry** (pō-di'a-tri), *n.*
- پزیشک وانی پین
- podium** (pō'di-əm), *n.*
- (۱) بیکه دیواری نزمی بیکه یی
- (۲) دیواری دهوری سه کوی ژور تیزانی له یاریگی بیکه پومانی کوندا
- (۳) دووانگه (۴) سه کوی قهراغ دیواری ناو ژوریک (۵) پین
- podium** (pō'di-əm),
- پاشگرینکه به مانای پین بیکه پاکر
- podous** (pə-dəs),
- پاشگرینکه به مانای نه و نه پین هیه
- podzol** (pod'zol), *n. Also podsol,*
- خاکی سپیاد یا خوله میشی
- پین پیتی ناوچه سارده کان
- poem** (pō'im), *n.*
- (۱) هه لیست (۲) شتیکی جوان وک هه لیست
- poesy** (pō'i-si, pō'i-zi), *n. [Archaic],*
- poetry (۱)
- poem** (۲) درووشم (۴) چه پیکه گول ده سته گول
- poet** (pō'it), *n.*
- (۱) هونر بوژ شاعر
- (۲) کسینکه هه سستی خوی به جوانی و زمانپارای دهره یی

poetaster

poetaster (pō'it-as'tēr), *n.* ھۆنەرىكى گىنگ بويۇنچى ھىج وپوچ.
poetess (pō'it-is), *n.* بويۇنچى ژى شاعىرى ژى.
poetic (pō-et'ik), *adj.* (۱) ھورايەسى: بويۇنچى شاعىرى.
 (~ works)

(۲) بۇ ھورايە شىپا: جوان و بەرز (زمان، ووتە): (~ diction).
 (۳) لە جوانى و رىك وپىكىدا لە ھورايە دەچى: قول:
 (a ~ imagination, description, etc.)

poetical (pō-et'i-k'l), *adj.* poetic (۱).

poeticism (pō-et'i-siz'm), *n.* ووتەيەكى ھۆنەرى ژور بەكارھىنراو و پەيپوت

poetic justice, دادى پەدا ياداشت دانەوھى چاكە و سزادانى خراپە
 روھك لە چىزكو داستان و شانۇنامەدا پوودەدات.

poetic license, لادانى ھۆنەرى: لادانى بويۇنچى ھۆنەرمەند لە پەيپەرى
 پىزۇمانى يا ھۆنەرى لەبەر پىپوستى و ناچارى

poetics (pō-et'iks), *n.pl.* (۱) رەخنى وىژەي: رەخنى ھۆنەرمەيى.
 (۲) ووتارىكە دەربارى رەخنى وىژەي

(۳) ھۆنەرى ھۆنەرمە: ھۆنەرى بويۇنچى ھەستى شاعىرى
 (۴) [P-]. ووتارىكى بەناوبانگە دەربارى شانۇنامە شاعىرى لەلايەن
 نەرسىنى بىنايەمە

poetize (pō'it-iz'), *v.t.* ھۆنەرمە: ھۆنەرمە نووسىن
 ۋەك ھۆنەرمە لىكرى: بە ھەلبەست دەربىرەن.

poet laureate, (۱) ھۆنەرى كۆشكى پاشا (بەتايەتەي لە ئىنگلىتەرە).
 (۲) شاھۆنەرى وولات

poetry (pō'it-ri), *n.* (۱) ھۆنەرى ھۆنەرمە نووسىن: ھۆنەرمە.
 (۲) ھۆنەرمە شاعىرى.

(۳) شتىكى ھۆنەرمەيى لە جوانى و رىك وپىكى و بەرزى و كارتىكرىدند.
 (۴) گىيانى بويۇنچى ھەستى شاعىرى.

pogonip (pog'ə-nip), *n.* تەمى چىر

pogrom (pō'grəm, pō-grom'), *n.* گەلەكوسىتار: قەلچوكرىنى
 خەلگى بىن تاوان: بەتايەتەي ھى كەمايەتەي نەتەوايەتەي يا ئايىنى بە
 پەزەمەندى مېرى.

pogy (pō'gi, pog'i), *n.* چۆرىكە لە ماسى

poignancy (poin'an-si, poin'yan-si), *n.* (۱) تىزى نام: بۆن.

(۲) بېرى: ھەست بىرىنداركرىن: (۳) توندوتىزى: بەتەيى: بەمىزى.

poignant (poin'ant, poin'yant), *adj.* (۱) تىزى نام: بۆن: تونون.
 (۲) بېرى: توندوتىزى: تەوس: (~ satire).
 (۳) بەتەيى: ھەيىر

-poignantly (*adv.*)

poinsettia (poin-set'i-ə, poin-set'ə), *n.* پوومەكىكى

پازىنەرمەيە گولنى زەردى سوور و گەلەي سوور دەكرى.

point (point), *n.* (۱) خال (نووسىن، چاپەمەنى): نوختە.

(۲) پەلە: لەكە. (۳) شوئىنى يارىكەر لە يارىگادا. (ب) يارىكەر.

(۴) [British], شوئىنى وەستانى پۆلىس بۇ پاسمانى.

(۵) كاتىكى تايەتەي: كات:
 (At this ~ she left the room.; the ~ of death)

(۶) پەلە: (~ boiling).

(۷) بەند: بەش: نوختە: (~ He explained the problem ~ by).

(۸) (۱) نىشانە: تايەخۇ (ب) نىشانە يا تايەخۇ گياندارىك (بۇ بىر ياردانى

پەسەنى. ۹) پىوانە: كىشانە

(۱۰) نووك (۱۱) شتىكى نووك تىزى

(۱۲) (۱) سەرە دەرزى: نووكە دەرزى. (ب) نەقشكارى.

(۱۳) (۱) لووتكە: پۇچە (ب) لووتكە قەدىللىكى درىژبومومە بۇناو دەريا.

(۱۴) ناست: رادە: (۱۵) سەرى پىشەنگو پاشەنگى لەشكر.

pointer

(۱۶) لەقە شاخى ناسكە كىوى.

(۱۷) (the ~), ناوئوك يا پوختەي مەسەلەي باسكارو.

(۱۸) مەبەست: مانا: كەلك: (What's the ~ of acting like a child?)

(۱۹) بېرى سەرەكى: بەشى گرنگ.

(۲۰) بېرىكى سەلمەنەر: بېرىكى بەجى و پەسەند (بۇ پالېشتى كرىنى

ھەلوئىستىك): (You have a ~ there!).

(۲۱) پىوانە (پارەمازى، بۇرسە)

(۲۲) ژمارە (قوتابخانە): نەرە: (A grade of "A" is worth four ~s.).

(۲۳) سۆكت (كارەما).

(۲۴) (۱) يەككە لە ۲۲ پەلەي سەر قىيەلەنوما.

(ب) گۆشەي ئىوان دوو پەلەي سەر قىيەلەنوما.

(۲۵) پىوانەي تىبىي چاپەمەنى.

(۱) خالەندى كرىنى رەستە (to ~ a sentence).

(۲) تىزكرىن (پىنوس): دادان (۳) تىز پىدان (ووتە، چىرۆك).

(۴) (~ out), پىشانان: دەرختىن: سەرنىج بۇ راكيشان:

(۵) ئاراستەكرىن (چەك، پەنجە): نىشان لىكرىن: پەنجە بۇ راكيشان

(۶) پىشانان بە وەستان و پووتىكرىن (سەگى پار): پووتىكرىن.

(۷) سەروپىز بۇ كرىن (پىزىمان)

(۸) درزى ئىوان چىنە خشتى دىوار پىكرىنەرە بە قوروقسل و چىمەنتو

(۱) پەنجە بۇ راكيشان. (۲) سەرنىج بۇ راكيشان: پىشانان.

(۳) پووتىكرىن: ئاراستەكرىن (۴) وەستان و پووتىكرىن: نىچىر (سەگى پار).

(۵) [British], گەيىن (دورمەن).

(۶) بەرەم با پوشتىن (كەشتىيەوانى): پووتىكرىن با.

ژور نىزىكە لە پوودانەرە: خەرىكە پوودات.

پەمەندى نەيە بە باسەكرە

بەجى: لە جىنى خۇيايەتەي.

دەربارى: لە بابەت.

لەسەر سوورپوون: پىن داكرىت

خەرىكە پوودات: نىزىكە لە پوودانەرە.

پىشانان: پەنجە بۇ راكيشان: دەستىنشانكرىن

بە گرنگىر پىشانان: بايەخ پىدان.

دانە دەم: زىادە پىوانە:

گەرەكرىن (باس، دەنگوباس).

بەجى: پەمەندى ھەيە بە ناوەپۇكى باسەكرە:

to the point, [Your answer is (not) to the point.]

point-blank (point'blank'), *adj.* (۱) لەنەزىكە (تەقەكرىن):

(a ~ shot)

(۲) بىن پىنج و پەنا: راستە و پو (~ a ~ answer).

adv. (۱) لەنەزىكە (تەقەكرىن): راستە و پو بە نىشان لىكرىنەرە:

(He fired the gun ~ at the burglar.)

(۲) بىن پىنج و پەنا: راستە و پو (~ She refused ~).

(۱) تىزى: نووك تىزى: نووكدار: (a ~ arch).

(۲) بېرى: تىزى: راستە و پو: لە جىنى خۇدايە: (a ~ question)

(۳) ئاراستەي كەسكى كراو: گىراوئە كەسكى: (a ~ comment)

(۴) ئاشكر: لەپرو: ژور دىار: (a ~ lack of interest).

pointer (poin'tēr), *n.* (۱) پىشانەر: تىزكرى

(۲) مىل (كاتۇمىر، تەرازو... ھتد): نىشانەر (شامىن).

(۳) دارى پىشانەر (كە مامۇستا يا ووتارىزىز شتى پىن نىشان دەدات

لەسەر نەخشە يا تەختە)

(۴) سەگىكى پارى گەرەي بەلەكى پىست سافى تووك كورە (كە بۇنى

نېچرەكەي كرى دەوەستى و پووى تىن دەكات ھەتا پاروچىيەكە خۇي نامادە

دەكات بۇ تەقەكرىن)

(۵) [Colloq.], پىشنىيازى بەكەك: تەمى:

(to give someone a few ~s)

poleax, poleaxe

- سارد: جه مسهری باقری. (ج) جه مسهری شانه (زینده و مرزانی).
(۴) په کیک له دوو پیر. هیز. یا هلوئستی نه گونجاو و نا کۆک له گیل
بهرامبه ره کهیدا (۵) سهرشار چق
پولس اپارت، ناگونیچر پیکره: ژور دورو یا جیوانن له یه کتری
ناسازین پیکره
poleax, poleaxe (pōl'aks'), *n.* (۱) تورى جهنگ.
(۲) تورى قهساب.
v.t. تور لیدن: تور پیدان: به تور خستن
pole bean, فاسولیا و لوبیای به داردا ههنگه راو.
polecat (pōl'kat'), *n.* (۱) مشکى خورماى بۆگه.
(۲) skunk
pole horse, نسیپی گالیسکه: به تایبعتی نهوهی که به تهنیشت
توره ره که ویه له گالیسکه یهکی چه ند نسیپیدا.
polemic (pō-lem'ik), *n.* (۱) مشتومر: چه ندوچون: به ره رجدان نهوه.
هیرش برده سر بیرو باوه: یا هلوئستی که سیک و پوچکرده نهوه.
(۲) هونه ری مشتومر کردن یا چه ندوچون کردن.
(۳) مشتومر که: که سیکى حه زکهر له چه ندوچون کردن: به ره رجدمه وه.
adj. Also polemical, (۱) مشتومری: چه ندوچونی: تایبعتی به مشتومر.
(۲) حه زکهر له مشتومر: چه ندوچون کهر.
-polemically (*adv.*)
polemicist (pō-lem'ə-sist), *n.* Also polemist. مشتومر که:
که سیکى ده ستیلا له مشتومر یا نوو سینی ووتاری به ره رجدمه وه و
پوچکرده وه:
polemics (pō-lem'iks), *n.pl.* (۱) هونه ری به ره رجدان نهوه
پوچکرده نهوه: هونه ری مشتومر و چه ندوچون کردن.
(۲) نا کۆکی: ناریکى: ری نه کورتن: ده مه قانن
polemist (pol'ə-mist), *n.* = polemicalist.
polestar (pōl'stār'), *n.* (۱) Polaris.
(۲) بیرو باوه ری ری پیشانده: بیرو پای رابه.
pole-vault (pōl'vōlt'), *v.t.* باز دی به ری دان به داره وه.
pole vault, باز دی به ری دان به داره وه.
police (pə-lēs'), *n.* (۱) راگرتنى ناسایشی گشتی کۆمه لگا.
(۲) فهرمانگهی پۆلیس: ده زکای پۆلیس.
(۳) هیزی پۆلیس
(۴) *pl.* پۆلیس: نه ندامانی هیزی پۆلیس
(۵) ناسایش و پاک و ته میزی راگرتنى کۆمه لگا.
(ب) سربازی ناسایش و پاک و ته میزی راگرتنى نوردگا.
v.t. (to ~ the streets) (۱) پاسووانی کردن: چاودیزی کردن: دابین کردن:
(۲) ناسایش و پاک و ته میزی راگرتنى نوردگا.
دادگای ناوانی بچوک.
police court,
police dog, سهگی پۆلیس: به تایبعتی توخمی سهگی نه نامانی:
سه گیکه بارمعتی پۆلیس ده دات له نیش و کاره کانیاندا.
police force, هیزی پۆلیس: نیروی پۆلیس.
policeman (pə-lēs'mən), *n.* پۆلیس
police reporter, پۆژنامه گهری پۆلیس: دهنگواس دهر باره ی
کاروباری پۆلیس کۆده کاته وه
police state, وولاتی پۆلیس: وولاتیکه که میری هه موو جوزه
سهرمستیی یهکی تیدا پشیل کردین و کس نهویری دم بکاته وه، نه مهش
له ری به کارمینیانی پۆلیس نه نیدی یه وه.
پۆلیس خانه: فهرمانگهی پۆلیس.
police station, پۆلیس ئن
policewoman (pə-lēs'woom'ən), *n.* تیمارگهی
policlinic (pol'i-klin'ik), *n.* Also polyclinic, خسته خانه: تیمارگه یه که به مشیکه له خسته خانه یه که نه نه خۆشانه ی
تیدا چاره سهر ده کرى که له خسته خانه که دا نه نووستن.
policy (pol'ə-si), *n.* (۱) ژیری: دورویی: نۆزانی.

politico

- (۲) پۆیان: خنوهی ده فکار کردن: (Honesty is the best)
(۳) پامیاری: پنبازی پامیاری: (This country's foreign)
(۱) بیمه نامه: قۆنتراتی بیمه.
(۲) هایبیه خت: پیانق.
خاوهن بیمه نامه
policyholder (pol'ə-si-hōl'dēr), *n.*
polio (pō'li-ō), *n.* = poliomyelitis.
poliomyelitis (pol'i-ō-mī'ə-li'ō-tis), *n.* نیفلیجی مندال:
گۆجی مندال.
Polish (pō'lish), *adj.* پۆله ندی (گه). کلتور، زمان ... هتد.
n. زمانی پۆله ندی.
polish (pol'ish), *v.t.* (۱) بۆیاخ کردن: بریقه پیدان: ساف و لووس کردن: (پهروشت
پهرداخ کردن: سپیکردنه وه (منجهل). (۲) جوان و پیک و پیک کردن (پهروشت
پووخسار، نووسراو ... هتد): پوخت کردن.
(۳) باشت کردن: که م و کوو پی لا بردن.
v.t. (۱) بریقهدانه وه: ساف و لووس بوون: بۆیه کران.
(۲) پوخت بوون: جوان و پیک و پیک بوون.
n. (۱) بریقه: بریسکه: ساف و لووسی.
(۲) جوانی و پیک و پیک: پوختی: ته پوختی: ناسکی (پهروشت).
(۳) بۆیه: بۆیاخ: (۴) بۆیه کران: بۆیه کران: بۆیاخکاری.
(۱) ماشینه وه: ته واکر کردن.
polish off, [Colloq.], (۲) به سهردا زالیوون: سهرنگوم کردن: به زانن.
polish up, [Colloq.], پوخت کردن: باشت کردن: چاک کردن:
(to polish up the speech, poem, lyrics, etc.)
polished (pol'isht), *adj.* (۱) بریقهدار: بریسکه دار: ساف و لووس.
(۲) جوان و پیک و پیک: پهروشت جوان: ناسک: به نه زاکه ت.
(۳) بئ نهنگه: بئ که م و کوو پی: ژور ته واک یا باش.
Politburo (pə-lit'byoor'ō), *n.* لیژنه ی کارگری یا جینه جین کردن
(به تایبعتی هی جیزی شیوعی): مه کتبه ی سیاسی.
polite (pə-lit'), *adj.* (۱) به نه زاکه ت: ناسک: جوان (کرده وه):
پهروشت جوان: (a ~ person, answer, question, etc.)
(۲) به ری جوان: بزآن: پیک و پیک: ناسک: (~ society).
politely (pə-lit'li), *adv.* به نه زاکه ت نه وه: به جوانی: به ناسکی.
politeness (pə-lit'nis), *n.* نه زاکه ت: ناسکی: پهروشت جوانی.
politesse (pol'ə-tes'), *n.* = politeness.
politic (pol'ə-tik), *adj.* (۱) ژیر: دورویی: زیره ک.
(۲) نۆزانی: نۆز: داو باز (۳) هی هه لپه رستی: به نۆز زانه کراو
political, [Rare] (۴) پوپیا گنده کردن بۆ هه لپه زانن.
v.t. (۱) پامیاری: سیاسی:
(۲) قه واره ی پامیاری دار.
political economy, ~ economics.
political liberty, سهرمستیی پامیاری.
politically (pə-lit'i-k'l-i), *adv.* له پووی پامیاری یه وه.
political science, زانستی پامیاری: پامیاری زانی.
politician (pol'ə-tish'ən), *n.* (۱) پامیار: سیاسه تمه دار: سیاسی:
هر قی سیاسه تمه دار (گه لیک جار له پووی سووکی یه وه به کار ده هینری)
(۲) (ا) نه ندامی چالاکي حیزب. (ب) نویته ری په ره لمان یا نهنجو مهنی
هه لپه زانوی تری پامیاری. (۳) که سیکى هه لپه رست و خۆپه رست
(۴) که سیکى شاره زا له کارگری میریدا.
(۱) باسی پامیاری کردن.
(۲) به شداری کردن له چالاکي پامیاری دار.
v.t. به رگی پامیاری کردنه به: له گۆشه ی پامیاری یه وه باس کردن:
خسته قانن پامیاری یه وه
politico (pə-lit'i-kō), *n.* = politician.

politico-

politico- (pə-lit'ī-kō),

پېنشىگىرىكە بەمانى: رامىيارى و...
سىياسى و

politics (pol'ə-tiks), *n. pl.*

(۱) زاتىنى رامىيارى: رامىيارىنى
سىياسەت (۲) رامىيارى: كاروبارى رامىيارى.

(۳) پۇل: سەردارى ووتارىكە لەلەين شەرتى يۇنانىيە.

(۴) پېنسى: رامىيارى: بەشداربوون لە كاروبارى رامىيارىدا.

(۵) بىرورامىيەلىرى رامىيارى: شەندامىتى جىزى

(۶) تەكلىپ و رى رامىيارى

(۷) پېنسىگىرى بەتايىپەتى لەئە دەستەبەك يا كۆمەلىك يا قەرانگەيمەكدا:

(company ~; office ~)

polity (pol'ə-ti), *n.*

(۱) شىئەى قەرانىرەوايى: شىئەى كارگىرى

وولت. كىنەسە. يا رىنگىراوئىك

(۲) دەلەت: قەرانىرەوايى وولتلىك: مىرى: قەرانىرەوايى.

polka (pōl'kə), *n.*

پۇلكا سەمايەكى بۇھىيە

v. i.

سەماي يۇلكا كىرەن.

polka dot,

(۱) خالى قوماشى خال خال. (۲) قوماشى خال خال.

poll (pōl), *n.*

(۱) تەوقەسەر سەرا: پىشتى سەرا: تەوقەسەر.

(۲) كەس كەسلىك: (۳) دەنگ زامان: ھەلىئەردىن:

(۴) دەنگان: سەرچەمى دەنگى دراو: ھەلىئەردىن:

(۶) (poll) شىئەى دەنگان (۷) poll tax

(۸) راپىرسى: راپەرگىرتى نىمىنەيەك لە ھاۋولاتىيان دەربارەى مەسەلىيەك.

(۹) سەرە بانكەى چەكوش.

v. t.

(۱) بىرەنە: كۆرتكەندەنە

(۲) بىرەنە (مەر. بىز): قۇ كۆرتكەندەنە: قەلەم كۆرەن: لىق وپۇپ كۆرەن.

(۳) دەنگ نۇماركۆرەن يا كۆرتكەندەنە (ھەلىئەردىن): (to ~ a city).

(۴) دەنگ رەگىرتى: دەنگ بۇ درانى كەسلىكى نامزەدكارو.

(۵) دەنگان: ھەلىئەردىن:

(۶) راپىرسى: راپەرگىرتى نىمىنەيەك لە خەلەك دەربارەى مەسەلىيەك:

(They ~ed two thousand students.)

v. i.

دەنگان

pollack (pōl'ək), *n.* Also pollock,

جۆرىكە لە ماسى يۈنەكە

ووردى كارىر دەرىۋىو

pollard (pōl'ərd), *n.*

(۱) گىلدارى بىن شاخ

(۲) دەرەخنىكە كە سەرەكەى ھەموو لىقانى ھەلىپچارپىن بۇ نەۋەى بە پىرى

لىقانى سەرەندەنە

v. t.

ھەلىپچىسى سەرە ھەموو لىقانى دەرەختىك بۇ نەۋەى بە پىرى

سەرەندەنە

polled (pōld), *adj.*

(Archaeol.) لىق وپۇپ كراۋ: قەلەم كراۋ:

پىراۋە (مەر. بىز): (۲) بىن شاخ

pollee (pōl'ē'), *n.*

كەسلىكى راپەرگىراۋ لە راپىرسىدا.

pollen (pōl'ən), *n.*

ھەلە

pollux (pōl'eks), *n.*

پەنخە گەۋەى دەست

pollinate (pōl'ə-nāt'), *v. t.* لىقانى ھەلەنە ئىرك:

چاكرەسى گول

pollination (pōl'ə-nā'shan), *n.*

چاكرەسى گول

لىقانى ھەلەنە ئىرك

polliniferous (pōl'ə-nif'ər-əs), *adj.*

ھەلەنەندەنە

ھەلەنەندەنە

pollinium (pə-lin'ī-əm), *n.*

كۆمەك مەلە

pollinosis, pollenosis (pōl'ə-nō'sis), *n.* = hay fever.

polliwog, pollywog (pōl'ī-wog'), *n.* = tadpole.

pollock (pōl'ək), *n.* = pollack.

pollster (pōl'stēr), *n.*

راپىرسى: راپەرگىرى ھاۋولاتىيان دەربارەى

مەسەلىيەك

poll tax,

سەرەنە: بەتايىپەتى كە مەرچىك بىن بۇ دەنگان:

polygenesis

pollute (pə-lōt'), *v. t.* پىس كۆرەن: چەپەل كۆرەن: پىس وپۇخل
كۆرەن (ئارو خاك): (to ~ the air, water, environment, etc.)

(۲) پىس كۆرەن (رەۋوش): خراپ كۆرەن: تىكەن

pollution (pə-lō'shən), *n.*

(۱) پىس كۆرەن: پىس وپۇخل كۆرەن.

(۲) پىس بوون (ئارو خاك): (۲) پىسى: (۴) رەۋوش پىسى: رەقتار خراپى.

pollywog (pōl'ī-wog'), *n.* = polliwog.

polo (pō'lo), *n.*

(۱) پۇل: يارىيەكە بىسەر سوارى ئىسپەرە دەكرى

بە گورنىكى درىۋو تۇپىكى دارىن: (۲) water polo

polo coat.

پاللىۋى توۋى ووشى.

poloist (pō'lō-ist), *n.*

يارىيەكى يارى پۇل (ووشى پىشوتىر بىنە).

polonaise (pōl'ə-nāz', pō'la-nāz'), *n.*

(۱) جۇرە كراسىكى

ئۇنەيە: (۲) جۇرە سەمايەكى پۇلەندە: (۳) مۇسقىلى ئەم سەمايە

polonium (pə-lō'ni-əm), *n.*

پۇلۇنىۋم: كازايەكى تىشكەرى

ئەتۇيە.

polo shirt,

فانىلەيەكى لۇكەى قۇل كورتى تەنراۋى پىلوانىيە قۇچەيەك

بە بەر مەلەكەيەۋەيە

poltergeist (pōl'tēr-gist'), *n.*

خۇنىكە گۇايە دەيىنە ھۇى تەقەر

جىرەى: مېزى دەنگى سەير سەيرى تر.

poltroon (pōl-trōon'), *n.*

كەسلىكى زۇر ترسۇك.

poltroonery (pōl-trōon'ēr-i), *n.*

زۇر ترسۇكى

poly- (pō'ī),

پىشگىرىكە بەمانى: (۱) زۇر: قەرە: گەلىك: ھەمە:

(polyandry)

(ب) لە رادە بەدەر: ئىچكار زۇر: (polyphagia)

(ج) قەرە شىئەى: بە گەلىك شىئەى يا دۇخدا تىن دەپىرى: (polymorphous)

polyandrist (pōl'ī-an'drist), *n.*

ئافرىتى قەرە مىرد:

ئۇنى قەرە مىرددار.

polyandrous (pōl'ī-an'drəs), *adj.*

(۱) قەرە مىرددار

(۲) تايىپەتى بە قەرەمىرددارى: (۲) قەرە نىركدار (پروەكناسى).

polyandry (pōl'ī-an'dri, pōl'ī-an'dri), *n.*

(۱) قەرە مىرددارى:

قەرە مىردى: (۲) قەرە نىركدارى.

(۲) جوت بوونى گىلدارىكى مېنىنە لەگەل چەند نىزىنەيەكدا

polyanthus (pōl'ī-an'thas), *n.*

(۱) گولە بەھارە: (۲) نىركىز.

polychromatic (pōl'ī-krō-mat'ik), *adj.*

ھەمەرەنگى:

رەنگارەنگى.

polychrome (pōl'ī-krōm'), *adj.*

(۱) polychromatic

(۲) بە ھەمەرەنگ جوانكردن.

polychromy (pōl'ī-krō'mi), *n.*

بە جوانى رەنگارەنگ كۆرەن

(پەيگەرئاشى، خانوسازى).

polyclinic (pōl'ī-klīn'ik), *n.*

خەستەخانە يا تىمارگەى گىشتى

(كە ھەموو جۇرە نەخۇشىيەكى تىدا چارسەر دەكرى).

polydactyl, polydactyle (pōl'ī-dak'til), *adj.*

قەرە پەنجە.

(ھەروەھا "polydactylous")

n.

كەسلىكە كە لە دە پەنجە زىاتىرى ھەيى.

-polydactylism (*n.*).

polyembryony (pōl'ī-em'bri-ō-ni), *n.*

قەرە ئالەمەيى:

پەيدابوونى دوو ئالەمە يا زىاتىر لە يەك ھىلەكدا.

polyester (pōl'ī-es'tēr), *n.*

جوىيەكى كىمىيەيى بۇ ئاوپىكرەن و

شت پىنكەرە نووسانن بەكارىدەت.

polygamist (pə-lig'ə-mist), *n.*

پىلوى قەرە ئۇ: پىلوى چەند ئۇ.

polygamous (pə-lig'ə-məs), *adj.*

(۱) قەرە ئۇ: چەند ئۇ.

(۲) تايىپەتى بە قەرە ئۇ: (۲) گولنى نىزەۋمىنە يا ھەر نىزە يا مەنە بە ھەمان

پروەكەرەيە: (ب) گولنى نىزەۋ مەنە يا ھەر نىزە يا مەنە بە پروەكى جىجىي

ھەمان توخمەرەيە.

polygamy (pə-lig'ə-mi), *n.*

قەرە ئۇنى.

polygenesis (pōl'ī-jen'ə-sis), *n.* ھەمە سەرچاۋەيى:

polygenetic

- پهېداېوونى توخمنك له چهند بنهچه يا رهگهزنگهوه.
polygenetic (pol'i-jə-net'ik), *adj.* فره بنهچه: همه سهرچاره يا پرگهز
polyglot (pol'i-glot'), *adj.* (۱) فره زمانزان: چهند زمانزان (۲) به چهند زماننك نووسراو: له چهند زماننك پېنكهاوو.
n. (۱) كسېنكى چهند زمانزان: فره زمانزان (۲) پېرتوونكى به چهند زماننك نووسراو. (۳) چهند زماننكى تېنكل وپېنكل يو: له چهند زماننك پېنكهاوو.
-polyglotism; polyglottism (n.).
polygon (pol'i-gon'), *n.* وېنډى نهندزهې چهند لاو چهند گوشه: فره گوشه: فره لا
-polygonal (adj.).
polygraph (pol'i-graf', pol'i-gräf'), *n.* (۱) مېكنډى وېنډه (۲) نامېرى توماركردنى لېدانى دلو پستتانى خوږنو
 همناسدان نه همان كاتدا (۳) lie detector (۴) نووسرى شتى زور جوړاو جوړ
polygynous (pə-lij'ə-nəs), *adj.* (۱) چهند ژنه: فره ژن (۲) فره نيزكردا: چهند نيزهكې پېوهېه
polygyny (pə-lij'ə-ni), *n.* (۱) فره ژنى: چهند ژنه (۲) پېرېنى گياندارىكى نيز له چهند مېنېهك.
polyhedral (pol'i-hē'drəl), *adj.* فره پو: (نهنداره): چهند پووى
polyhedron (pol'i-hē'drən), *n.* شپوهېكى نهندارى فره پو (نهنداره): تايېهتې له شش پو زياتى
polymer (pol'i-mēr), *n.* پولىمر: ناوېتهېكى كېمياپېه له يهكگرتنى چهند گېردېلهېكى همان ماده پېنكدېت: فره بهش
polymeric (pol'i-mer'ik), *adj.* له چهند بهشكى چوونېهك پېنكهاوو: كېميا
polymerization (pol'i-mēr-i-zā'shən), *n.* يهكگرتنى چهند گېردېلهېكه له همان ماده يو دروستكردنى مادهپهېكى تازه.
polymerize (pol'i-mēr-īz'), *v.t. & v.i.* يهكگرتنى چهند گېردېلهېكه له همان ماده يو دروستكردنى مادهپهېكى تازه.
polymerous (pə-lim'ēr-əs), *adj.* فره بهش: (پروهكناسى): فره نندام: فره شپوه.
polymorph (pol'i-mōrf'), *n.* (۱) پوونوهرىكى فره شپوه (۲) يهكك له شپوانه: (۱) مادهپهېكه كه دهېنېته بلور به دوو شپوه يا زياتر: كېمياگرى: كاتراناسى: (ب) يهكك له شپوانه.
polymorphic (pol'i-mōrf'ik), *adj.* فره شپوه: چهند شپوه
polymorphism (pol'i-mōrf'iz'm), *n.* فره شپوهپې: چهند شپوهپې
polymorphous (pol'i-mōrf'əs), *adj.* فره شپوه: چهند شپوه به چهند شپوه يا دڅخا تېپېريو
Polynesian (pol'ə-nē'zhən, pol'ə-nē'shən), *adj.* پولينېزى: (گېل: كلتور: زمان: هتد).
n. (۱) كسېنكى پولينېزى: (۲) زمانى پولينېزى.
polynomial (pol'i-nō'mi-əl), *adj. & n.* (۱) پاډه زور: (جهر) (۲) له دوو يا زياتر پېنكهاوو (زېندوهرزانى)
polynya (pol'i-ni'ə), *n.* ناوى نه سهوول دورگېراو (بهتايېهتې له دهرياي تهرى باكووردا)
polyp (pol'ip), *n.* (۱) گياندارىكى سهرمتايى گولانېس ناوېه وه شيلان ۲. لوبهكه له پهرهې لينجى لوبو و مېزندانو كود دېت.
polypetalous (pol'i-pet'ə-s), *adj.* پېرهى گولې جياحيا (پروهكناسى)
polyphagia (pol'i-fā'ji-ə), *n.* (۱) زور حمر له خواردن كردن: به هيچ شتنك تېر نه خواردن: زورخوړى همېشه برسى يوو (۲) هممو خوزه خواردنهمېهك خواردن.

Pomeranian

- هممو خوزه خواردنهمېهك خوزه.
polyphagous (pə-lif'ə-gas), *adj.* تېپى فره دهنك: وهك تېپى "C" له ووشهې "cat" و "nice" (دا).
polyphone (pol'i-fōn'), *n.* (۱) فره دهنك: (دهنگناسى) (ووشهې پېشوو بېينه): (۲) فره ناوان: (ب) فره ناوان پېن لېندراو: پېانوا
polyphonic (pol'i-fon'ik), *adj.* (۱) فره دهنك: (دهنگناسى)
polyphonous (pə-lif'ə-nəs), *adj.* = polyphonic.
polyphony (pə-lif'ə-ni, pol'i-fō'ni), *n.* (۱) چهند دهنكى: فره دهنكى: (۲) فره ناوانى تېنكلو: (۳) فره دهنكى: چهند دهنك دهرېرين (دهنگزاني).
polyphyletic (pol'i-fi-let'ik), *adj.* فره بنهچېسې.
polyploid (pol'i-ploid'), *adj.* فره كروموسومى
polypod (pol'i-pəd), *adj.* Also polypodous, فره پېن: ههزاريې
polypus (pol'i-pas), *n.* = polyp.
polysaccharide (pol'i-sak'ə-rīd'), *n.* شمكه همهجوزهكان
polysyllabic (pol'i-si-lab'ik), *adj.* فره برهگې: له سې برهگه زياتر پېنكهاوو: (a ~ word)
 به ووشهې فره برهگه ناسراوه (زمان): گنېك له ووشهكانى له سې برهگه زياتر پېنكهاوو: (a ~ language)
polysyllabical (pol'i-si-lab'ik), *adj.* = polysyllabic.
polysyllable (pol'i-sil'ə-b'l), *n.* ووشهې فره برهگه: ووشهې له سې برهگه زياتر پېنكهاوو.
-polysyllabism; polysyllabism (n.).
polytechnic (pol'i-tek'nik), *adj.* هې فره پېشوه زانستى: تايېهتې به زانكو يا دانشگاه كه هممو خوزه رستهپهېكى زانستى و پېشېسې تېدا بووترتېهوه: (a ~ college)
n. زانكو يا دانشگاه پوليټېكنېكى: زانكو يا دانشگاه كه هممو خوزه رستهپهېكى زانستى و پېشېسې تېدا بووترتېهوه.
polytheism (pol'i-thē-iz'm), *n.* فره خواپهرستى: فره خواناسى
polytheist (pol'i-thē-ist), *n.* فره خواپهرست: كسېنكى فره خواناس
polytheistic (pol'i-thē-is'tik), *adj.* هې فره خواناسى: تايېهتې به فره خواپهرستى
polytypic (pol'i-tip'ik), *adj.* هې چهند جوړى: فره جوړى.
polyuria (pol'i-yoor'i-ə), *n.* دهلهمين.
-polyuric (adj.).
polyvalent (pol'i-val'ənt, pə-liv'ə-lənt), *adj.* (۱) هې چهند هاوهيزى: (كېميا): (۲) چهند دره زېندهپى (مېكروبناسى): هې فره مېكروب يا دره ژيانى
-polyvalence (n.).
pomace (pum'is), *n.* (۱) تليپه سېوو ترى: هتد (۲) كوزمرو تليپه و توى هاپېداو
pomaceous (pō-mā'shəs), *adj.* سېوى: (۳) ناووكدار (سېو: هرمن: بهه)
pomade (pō-mād', pə-mād'), *n.* پونى سهر: پون لهسهر دان
pomander (pə-man'dēr, pō'man-dēr), *n.* (۱) توپى پون: خوش: بريدېه له چهند بونېكى خوش خلك وهك چاوهزار يا پاراستن له نه خوشى ههټيان دهگرت: (۲) سنووقى نهم توپه پون خوشه
pomatum (pō-mā'tam, pō-mā'təm), *n.* pomade.
pome (pōm), *n.* مېوهى گوشتنى ناووكدار (سېو: هرمن: بهه)
pomegranate (pom'gran'it, pum'gran'it), *n.* همنار.
pomelo (pom'ə-lō'), *n.* = grapefruit.
Pomeranian (pom'ə-rā'ni-ən), *n.* (۱) كسېنكى پوميرانى: (كه) نارچهپهكه له پوله نده: (۲) سگى پوميرانى: سگېنكى بچووكى تېسك دېرلى

pomiculture

<i>adj.</i>	لووتو گوی قوت
pomiculture (pō'mi-kul'chēr), <i>n.</i>	پومیرانی
pomiferous (pō-mif'ēr-əs), <i>adj.</i>	میوه پرمهرده کردن
pommel (pum'əl), <i>n.</i>	بهردا یا بهرگا بهر
	(۱) سمری مشهوره شیر
	(۲) قلمپوزی زین سركو
<i>v.t.</i>	مستكوله لیدان به مشهوره شیر لیدان
pomology (pō-mol'ə-jī), <i>n.</i>	زانستی میوه پرمهرده کردن
-pomological (<i>adj.</i>); pomologist (<i>n.</i>).	
pomp (pomp), <i>n.</i>	(۱) تمتنه شکو معزنی جوانی و نایابی
	فمنانزیتی دهم به ۲: حویادان: کمش و فش: کشه: فیز
	pageant. [Obs.] (۳)
pompadour (pom'pa-dôr', pom'pa-dör'), <i>n.</i>	قوذهانیانی
	ژن یا پیاد به پشت
pom-pom (pom'pom'), <i>n.</i>	(۱) گولله پرنیگی گهری جیگی
	جیجانی به کهمه ۲: تویگی فروکشگی جیجانی دوهمه
pompon (pom'pon), <i>n.</i>	(۱) تویله پیر یا ناوریشمی جوان به
	کلنیه ژنو مندانه: تویله نیک و ههایه به پیشه و کیته سربازده
	(۲) پوهکیگی سلهکاره گولی گهری ههمه رنگ دهگرت.
	(ب) گولی هم پوهده
pomposity (pom-pos'ə-ti), <i>n.</i>	کمش و فش: حویادان: فیز: تمتنه
pompous (pom'pəs), <i>adj.</i>	(۱) بهشکو: به تمتنه: جوان و نایاب
	(۲) به کش و فش: به فیز: کشه: جی: له خویابی: تزل
-pomposity (<i>n.</i>); pompously (<i>adv.</i>); pompousness (<i>n.</i>).	
poncho (pon'chō), <i>n.</i>	(۱) بهرگیگی نستوری وک به تانیه سمری
	پندا دهگرت و به سمر شان و پشت و بهر وک: شورده به توه تا خوار ناوقده
	(له) نه سمریکای باشورو مکیک لهبرده گرت: (۲) مشه مایکی بارانی وها
pond (pond), <i>n.</i>	نستیل: گوما: چالو: گوله نار
ponder (pon'dēr), <i>v.t.</i>	به ووردی بیرلکده ووه: تبیین
	باش و ووردی ووه: هله سنگان
<i>v.t.</i>	به ووردی بیرکده ووه: تبیین: باش ووردی ووه
ponderable (pon'dēr-ə-b'l), <i>adj.</i>	(۱) دهگرتی: دهیوری
	هله ده سگرتی: ۲: گرنگ: نه ورتو: سگرتی
-ponderability (<i>n.</i>).	
ponderosity (pon'dēr-əs'ə-ti), <i>n.</i>	(۱) قورسی
	(۲) قهیمی: زلو و دقلاهی: سستی (لهبر قورسی):
	(۳) قورسی و ویشکی و ناسرووشتی: دوتار، سورسارو
ponderous (pon'dēr-əs), <i>adj.</i>	(۱) زور قورس: سسکی
	(۲) قهیم: زلو و باقولا سست لهبر قورسی: (~ movement)
	(۳) قورس و ووشک و ناسرووشتی و ناخوش: (~ words; a ~ style)
pond lily ,	شلیزی ناو
pond scum ,	قورزه
pone (pōn), <i>n.</i>	ناتی گهنه شامی: کبکی گهنه شامی
pongee (pon-jē'), <i>n.</i>	قوماشی ناویشم به پدگی ناویشمی
	سرووشتی
poniard (pon'yèrd), <i>n.</i>	خنجر
<i>v.t.</i>	خنجر لیدان
pons (ponz), <i>n.</i>	(۱) پهره پشانی سوان ووه به سنی نه دمایگی نهش
	۲: همسته پشانی میشک
pons asinorum ,	(۱) تیوری پشیمه: توفیدوس "که ده لیت
	دوو گوشه بهرامده کی سیکوشه یکی جوت لا هوتای یکتر: نه اندازه
	۲: کیشیه یکی گران بونوکاران
pontifex (pon'ta-feks'), <i>n.</i>	نه دمای نه خجومه نی نه رزی قهشکانی
	یومای کون
pontiff (pon'tifi), <i>n.</i>	(۱) pontifex ۲: سمرک قهش ۳: پایا

poop

pontifical (pon-tif'i-k'l), <i>adj.</i>	(۱) سمرک قهشیه: تاییه تی به
	سمرک قهش: (۲) پایایی: (۳) بهشکو: به فیز: به کش و فش
<i>n.</i>	(۱) (pl.) بهرگ و گیز و گونگی سمرک قهش
	(۲) پم توکی نه رتبه تاییه یکانی سمرشانی سمرک قهش
pontificate (pon-tif'i-kit), <i>n.</i>	پله و پاییه سمرک قهش و پایا
	ماومگی
<i>v.t.</i>	(۱) نه رکی سمرک قهش یا پایا بین
	(۲) فیز لیدان: کمش و فش نوواندن: قسه ی ژل کردن
pontil (pon'til), <i>n.</i> = punty .	
ponton (pon'tn), <i>n.</i> = pontoon .	
pontonier (pon'tə-nēr'), <i>n.</i>	نعدان یاری پردی سمرنا و کوه توو
pontoon (pon-tōon'), <i>n.</i>	(۱) بهلمی بن تخت
	(۲) قیما: بهلمی بن تخت یا کونگی فوتیکرای ژنر پردی سمرنا و کوه توو
	(۳) سمرنا و خمری فروکی ناوی (که وک بهلم یا کونگی فوتیکرا وایه)
pontoon bridge ,	پردی سمرنا و کوه تووی سمرده می (که به سمر
	چند بهلمیک یا چند قیماغیک ویه)
	پیشی ده ورتی "pontoon bridge"
pony (pō'ni), <i>n.</i>	(۱) نسیمی کورته بال: نسیمه بچکله
	(۲) [Colloq.] نسیمی غارغارت
	(۳) شتیگی بچوک (له چار توخنی خویدا)
	(۴) [Colloq.] (۱) بهرداختیگی بچکله ی خوارده ووهی کحولی
	(ب) پر نه بهرداخه بچکله
	(۵) [Colloq.] گزینگی ده قاده قی نووسراویک له زمانیکی بیگانه ووه
	نه لایم قوتابی ووه (به تاییه تی بون قوییه کردن)
	[British Slang] بیست و پنج پاوه نی شینگلیزی
<i>v.t. & v.L</i> [Slang], (~ up),	قورزده ووه
pony express ,	پوسته ی خیرا به نسیم
ponytail (pō'ni-tāl), <i>n.</i> Also pony tail ,	کلک نسیمی:
	شویمیکه له داهنانی قزی کچ بریتی به له به ستنه ووهی قز به لاستیکیک
	خستی به نواداد شوی ووه
pooch (pōoch), <i>n.</i> [Slang],	سگ
poodle (pōō'd'l), <i>n.</i>	سگکیگی بچکله ی قز لوول و پری نارمانه
pooh (pōō, poo, pə), <i>interj.</i>	دهنگیکه لاقرتی پیکردن و به کم دانان
	نهرده یی:
pooh-pooh (poo'pōō'), <i>v.t.</i>	لاقرتی پیکردن به هیچ و پوچ دانان
pool (pōol), <i>n.</i>	(۱) نستیل: گوما: گولا: (۲) چالو: پنگار
	(۳) گومی ماله: حوزی ماله: (۴) شوینی قول و مکی پوبار
pool (pōol), <i>n.</i>	(۱) سمرجمی پاره ی قمار له سمر کرای سمر میزک
	(۲) ده رکی نه پاره یه: (۳) یاری بلیارد
	(۴) کردن بهیمکی پاره ی چنده کسک یا کومپانیایک بون نامانجیکی تاییه تی:
	(۵) پاره ی لیکدراوی چنده گره ویک له سمر نسیمی غارغارت
	(ب) سمرجمی پاره ی خروماکاری چنده کسک یا کومپانیایک که قازانچ
	زبان بهش بکن: (ج) سمرجمی پاره ی چنده پاره بازیک
	(د) ده ستمیک که سانی پاره کردو بهیم بون مبه سستیگی تاییه تی
	(۶) قورخ: ده سستی کومپانیای قورخکار: (۷) هله ملوی شیربازی
<i>v.t. & v.L</i>	پاره خستنه و سنو قتیکی ها و بهش یوه: بهشدار و بون له
	نه رکیکی ها و بهشید: کومه نیک همره وری پیکه ننان
	(to ~ our resources together)
poolroom (pōol'roōm', pōol'room'), <i>n.</i>	(۱) ژووی بلیارد
	(۲) ژووی گره وکردن له سمر نسیمی غارغارت یا یاری تر
pool table ,	میزی بلیارد
poop (pōop), <i>n.</i>	(۱) بهشی پشته ووهی کشتی
	(۲) بهر زایی یکی وک سگزی بهشی دراوهی کشتی بایه وان (که همدی
	چار سمریانی ژوویکی ناو که شتییک پیکدینیت)
<i>v.t.</i>	(۱) شهیل لیدانی پشته ووهی کشتی

poop

- (۲) بركومون يا ليدرانى شەپۇل لە دواوەى گەشتى.
poop (pōp), *v.t.* [Slang], زۆر ماندووکردن لە پەل و پەو خستن.
 ھێژ ئى برين پېرووكاندن.
v.t. [Slang], زۆر ماندوو بوون و واھىنان ھێژ ئى بران پېرووكان.
 (*He ~ed out of the race.*)
poop (pōp), *n.* [Slang], تېر تەس بېسايى گۆر.
poop deck, سەكۆى پشتەوھى گەشتى.
poor (poor), *adj.* (۱) ھەژان بىن دەرامەت نەبوو! رەش و پووت! لات!
 دەسكورت (۲) گەندە قەلب! بىن لەپ! رەشكۆى! پەريپووت! خراپ.
 (۳) كەم (*~ crops*).
 (۴) بىن پېت! پووتەنى! بىن بەر! (*~ soil*).
 (۵) لاوان! لەپ! پووكاوە! لات! (*a ~ body*).
 (۶) ناتەواو.
 (۷) ناپەسەند! بۆگەن (پەروشت)! بەدەفەتار! (*He is a ~ creature.*).
 (۸) ناخۆش! خراپ! (*We had a ~ time.*).
 (۹) كولول! دامار! بەسزەمان! بەدەبەخت! نەگەت! كەساس.
 ھەژاران! رەش و پووت! خەلكى بىن گۆزەران.
 سنووقى پېتاك! لە كەنەسەدا!
 كەنگەى ھەژاران! بىز جەواھەرەو نيش پىكردن و
 يارمەتيدانى ھەژاران.
 خانەى ھەژاران! تەمەل خانە.
 ياساكەى يارمەتيدانى ھەژاران
poorly (poor'ly), *adv.* (۱) بەخراپى! بەقەلبى! بەناتەواوى!
 بەرەشكۆىيانە (۲) بەسووكەمە (سەيركردن): (*I think ~ of it.*).
adj. [Colloq.], نەخۆش! ناساغ
poor-spirited (poor'spir'it-id), *adj.* ترسۆك
poor white, كەسيكى سەپى بىن دەرامەت بەتايبەت وەرزەرنكى ناوچەكانى
 خوارووى ئەمەريكا
pop (pop), *n.* (۱) تەقە! تەقەبەكى لەپرو بچوك.
 (۲) تەقەى دەمانچە! تەنگ (۳) خواردنەوھەيكى گازووى.
v.t. (۱) تەقە! نېزەمات! تەقەنە! تەقەن!
 (۲) لەپەر بەيداوون! لەپەر سەردەھىنان! (*He ~ped into the room.*).
 (۳) ئەبلەق بوور
 (*His eyes ~ped with interest and amazement.*)
 (۴) دەمانچە تەقاندن.
v.t. (۱) تەقاندەو! گەنەشامى برژاندن! تەقە ئى ھەلسان
 (۲) دەمانچە تەقاندن. (۳) تەقەليكردن! گولە پێوھەنان.
 (۴) لەپەر خستەنە! ناو (سەرەقاكتى)! لەپەر ليكردن (پرسىار):
 (*He ~ped his head in the room.; They ~ped a question at him.*)
 (۵) ئە نوڤى ليدان (تۆپى بېنسۆل)
adv. (۱) بەتەقەو! بە دەنگى تەقەنەو! دەو
 (۲) لەپەر! كوتوپەر
 خواربېنى كردن! داواكردن (ژەنيانان).
 باوك! ناو! بەه
 (۱) ھى موسيكا و گۆزەنى بەباو
 (۲) ھى ھوھەرى بەباو! بەتايبەتى نىگارگىشى
 ھونەرى بەباو! بەتايبەتى نىگارگىشى
 گەنەشامى برژا و برىشكەى گەنەشامى
 (۱) [H-] پاپا! سەزۆكى كەنەسەى كاسۆليكى
 (۲) كەسەكى سەشكۆ بەدەسەلات و پەلەياپە وەك پاپا.
 (۳) ھەندى كەنەسەى نەرسەزۆكسى پۆژەھەلاتى.
poppedom (pōp'dōm), *n.* پەلەياپە و دەسەلاتى پاپا
popery (pōp'ēr-i), *n.* كاسۆليكىنى نەرووى ناھەزىيەو!

populist

- مىروباوەرو نەرىتى ئاينى كاسۆليكى.
popeyed (pop'id), *adj.* چاوەرەق! چاوەرەوئوقى.
popgun (pop'gun), *n.* تەقەنگى تەپەدۆر.
popinjay (pop'in-jā'), *n.* (۱) تووتى.
 (۲) ئىشانكە برىتيە لە تووتىيەكى پەپۆ بەسەر دارىكەو.
 (۳) كەسيكى چەنەبارى بەفیز! كەسيكى لەخۇيايى زۆرۆن.
 (۴) داروونكەرى سەوز.
popish (pōp'ish), *adj.* كاسۆليكى (لەپروى ناھەزىيەو).
poplar (pop'lār), *n.* (۱) چنار! سپىدار! ھەرمە.
 (۲) داروونكەختەى چنار.
poplin (pop'lin), *n.* پۆپلين! جۆرە قوماشىكى كەتان! خورى! يا
 ناورىشە.
popliteal (pop-lit'i-əl, pop'lā-tē'əl), *adj.* ھى پشتەوھى
 كۆلەوى نەژۆن.
popper (pop'ēr), *n.* (۱) تەقە ئى ھەلسا! نەوھى دەتەقەتەو.
 (۲) دەفرى گەنەشامى برژاندن.
poppet (pop'it), *n. (۱) poppet valve.
 (۲) پارچە دارىكى بارىكە بە لاسەرووى تەنیشتى كەشتىيەو! بۆ رەگرتنى
 قەلى سەولەكان (۳) (b) [Obs.], بووكەشووشە
 (b) [British Dial.], گيانە (بۆ مەندال بەكاردەھىنرى)! خوشەويست.
poppet valve, دەمەوانە! تۆپەوانە.
popple (pop'pl), *v.t.* شەپۇلدان! ھەلسان و بەرزوونەوھى شەپۇل ناو!
 بۆلقدان! ھاتنەكول.
n. (۱) ناوى شەپۇلدار (۲) بۆلقدەلى ناوى كۆلۆ.
popple (pop'pl), *n.* [Colloq.], = poplar.
poppy (pop'i), *n.* (۱) خەشخاش! پووەكى بەنگ! پووەكى تلياك.
 (۲) بەنگ! تلياك (۳) سوورى كال.
poppycock (pop'i-kok'), *n.* [Colloq.], قەسەى قۆپ!
 قەسەى ھىچ و پووج.
populace (pop'yoo-lis), *n.* جەماوەر! خەك! كەل.
popular (pop'yoo-lār), *adj.* (۱) گەشتى: (*~ opinion*).
 (۲) لەناو جەرگەى گەنەو ھەلقو! (*~ legend*).
 (۳) مىللى! جەماوەر! نىشتامى. (*a ~ uprising*).
 (۴) باو! بەباو! بەرەو! بۆ گەشت كەس (*~ music*).
 (۵) ھەژان! بە خەك دەكرىت (*~ prices*).
 (۶) پلاو! باو! لەناو خەلك! (*a ~ misconception*).
 (۷) بەرەو! وىستراو! (*a ~ magazine, song, leader, etc.*).
 (۸) خوشەويستراو! خوشەويست (*a ~ guy, girl, etc.*).
popular front, بەرەى نىشتامى
popularity (pop'yoo-lār'a-ti), *n.* بەرەوھى! بەباوى!
 خوشەويستراو! لەلايەن جەماوەرەو.
popularize (pop'yoo-lā-rīz'), *v.t.* برەوپيدان! باو پىن سەندن
 -popularization (*n.*).
popularly (pop'yoo-lār-li), *adv.* لەناو خەلكدا! (وا ناسراو)!
 لەناو جەماوەرەو! (واى پىن دەلێن).
populate (pop'yoo-lāt'), *v.t.* (۱) تيدا جىنشېن بوون
 (۲) ناو دەدانگەنەو! خەك تيدا نىشتەجىكردن
 (۳) دانىشتووانى وولات يا
 ناوچەيەك. (۴) زماوھى دانىشتووانى وولات يا ناوچەيەك
 (۵) توخمەك يا بەشكى تايبەتى دانىشتووانى وولات يا ناوچەيەك
 (*the Japanese ~ of Hawaii*)
 (۴) ناو دەدانگەنەو! ناو دەدان بوونەو.
 (۵) سەرحەمى بوونەوھى ناوچەيەك! زىندەوھەزانى!
populism (pop'yoo-līz'm), *n.* گەل پەرەمى
populist (pop'yoo-lis't), *n. & adj.* گەل پەرەم*

populous

- populous** (pop'yoo-las), *adj.* زړه ناوهدان پر له خلك چر: قهرمانغ.
- porbeagle** (pôr'bē'g'l), *n.* جوړنكه له كوسه يا سكي دهریا
- porcelain** (pôr's'l-in, pôrs'lin), *n.* هخفوري چيسي: كاشي.
- porcelaneous; porcellaneous** (*adj.*).
- porch** (pôr'ch, pôrch), *n.* (۱) هميون: بزمه يون: دالان (۲) [Obs.] رازهي سرگيراو.
- porcine** (pôr'sin, pôr'sin), *adj.* بمرای: له بمران چور
- porcupine** (pôr'kyoo-pîn'), *n.* سوچه
- pore** (pôr, pôr), *v.i.* (۱) چاو تن بربرو چار نه تروگاندن: ثبلق بوون (۲) پوردي خوندينه: پوردي ليكولینه: پوردي تيروانين: (He ~d over the book.) (۳) پوردي بيرينگندهوه: (He ~d on the wonders of science.)
- pore** (pôr, pôr), *n.* (۱) كوڼ: دهرور (۲) كوڼيله پښت: كوڼي پښت
- porgy** (pôr'gi, pôr'ji), *n.* ماسيپهكي دهریپه
- poriferan** (pô-rif'ēr-an), *n.* هرکام له توخمي گيانداره
- poriferous** (pô-rif'ēr-as), *adj.* هروريپه كان يا نيسفهنجیپه كان
- poriferous** (pô-rif'ēr-as), *adj.* (۱) كوڼيلداران كوڼ كوناوی (۲) هي گياندارنك له توخمي هروريپه كان يا نيسفهنجیپه كان
- pork** (pôr'k, pôrk), *n.* (۱) بمران ۲۱ گوشتي بمران (۲) [Slang] پره يا پله وپايه يه كه له مریپه وه دست كوتيت به خاتروخوايست
- pork barrel**, [Slang]. پرفزه می ترخانكراو بۇ ناوچه يه كه لهر: خاتروخوايست
- porker** (pôr'kēr, pôr'kēr), *n.* پلخ: به چكه بمرای دابهسته
- porkpie** (pôr'k'pī'), *n.* Also pork pie. (۱) خه پله ناونا خنراو
- به گوشتي بمران ۲. نه پله يه كي پياوانه نر می ترقصهر خره.
- porky** (pôr'ki, pôr'ki), *adj.* (۱) بمرای: بمرانه (۲) قهلهو: دابهسته
- pornographic** (pôr'nə-graf'ik), *adj.* می ویزه وینه
- هونهری بمره لاو بن ناوړو دهریپه جوت بوون.
- pornography** (pôr-nog'ra-fi), *n.* ویزه وینه هوسری
- بمره لاو بن ناوړو دهریپه جوت بوون: وینه و نویسینی هملانراو هوسر هملسین.
- pornographer** (*n.*).
- porosity** (pô-ros'ə-ti, pô-ros'ə-ti), *n.* (۱) كوڼيله دار۱: كوڼ كوڼاوين۱ (۲) پله كوڼيله دار۱ شتيك. (۳) شتيكي كوڼيله دار (۴) كوڼيله كور
- porous** (pôr'as, pô'rās), *adj.* كوڼيله دار: كوڼ كوناوی
- porphyry** (pôr'tā-ri), *n.* جوړه بوردنكه
- porpoise** (pôr'pās), *n.* (۱) بمرای دهریا (۲) بزلغين
- porridge** (pôr'ij, por'ij), *n.* هررپه: شوربا
- porringer** (pôr'in-jēr, por'in-jēr), *n.* كاسه دسكداري شوربا
- port** (pôrt, pôrt), *n.* (۱) بندهر (۲) شاری بندهردار.
- port** (pôrt, pôrt), *n.* جوړه شرابیكي شیرینی سورهر
- port** (pôrt, pôrt), *v.t.* (۱) هلگرتن (۲) هلگرتنی تفنگ يا شیر به لابه لای بۇ پشكتين
- n.* (۱) شينوي هملسان و دانيشتن: پهرت. (۲) شينوي هلگرتنی چك به لابه لای بۇ پشكتين (۳) مهبهست: مانا
- port** (pôrt, pôrt), *n.* لای چهپی كشتی و فروزه (نگهر له دراره بوهستيت و سهری پيشهوه بكهيت)
- adj.* له لای چهپی كشتی و فروزه.
- v.t. & v.i.* به لای چهپا ينجگرتنهوه: چهرخی ناوړوتنی كشتی بادان به لای چهپا

portico

- portability** (pôr'ta-bil'ə-ti, pôr'ta-bil'ə-ti), *n.* توانای
- گواستنوه يا هلگرتن بۇ مهبون.
- portable** (pôr'ta-b'l, pôr'ta-b'l), *adj.* (۱) هلمهگر۱: همگرتنهوه: هلگرتنه۱. (۲) دهستی: سووك هلگرا: به ناسانی گوتراوه. (۳) [Obs.] بهرگی دهگر۱: لهگلي دهرده بر۱ يا هلمهگر۱.
- portage** (pôr'tij, pôr'tij), *n.* (۱) گواستنوه: هلگرتن. (۲) كر۱ گواستنوه. (۳) گواستنوهی بهلمو نازووه بهسمر پ۱ ووشكانيدا له پوبارنكهوه بۇ پوبارنكي تریا له دهریاچه يه كهوه بۇ يه كيني تر (۴) پينگه وبانی نهم گواستنوهيه.
- v.t. & v.i.* گواستنوهی بهلمو نازووه له پوبارنكهوه بۇ پوبارنكي تریا له دهریاچه يه كي تر.
- portal** (pôr't'l, pôr't'l), *n.* (۱) دمرگای گمره (به تايپه تي هي كوشك يا شونينكي كه شخه): دهروزه (۲) دمرگا جن۱ چونه ژورهرهوه: (the ~ of wisdom). (۳) portal vein
- adj.* تايپه تي پهر دهرارهی خوښ ده بات بۇ چكر.
- portal-to-portal pay**, كر۱ كر۱ كر۱ له كاتي گهيشتنهوه بۇ كارگه همتا كاتي پوښشتی.
- portal vein**, دهراری خونينهر له سدر پيخوله و سېل و زراوهوه بۇ چكر.
- portamento** (pôr'ta-men'tō), *n.* خشان يا كشان له ناوازنكهوه
- بۇ ناوازنكي تر.
- portance** (pôr't'ns, pôr't'ns), *n.* شينوي هملسان و دانيشتن: پهرت.
- portative** (pôr'tə-tiv, pôr'tə-tiv), *adj.* (۱) دمتوانی هلگرت۱. (۲) portable
- portcullis** (pôrt-kul'is, pôrt-kul'is), *n.* تهروانكي ناسنه
- دهروزه قهلا و شونين تری وهای پڼ دهرپازيد۱.
- porte-cochere** (pôr'tō-shār'), *n.* (۱) پارهوی بمره می حره. (۲) پارهوی دالانكي سرگيراوه له بمره می خانويه كدا بۇ نوتوبيل وهستان و دابهزینی خلك.
- portend** (pôr-tend', pôr-tend'), *v.t.* نوڅاندنيدان: بۇ قزاندن: نيشانهی پوودانكي خراب بوون.
- portent** (pôr'tent, pôr'tent), *n.* (۱) نيشانهی شتيكي بهدوم: نيشانهی پوودانكي خراب له دواړژدا. (۲) پوودانكي ناساسي: موعجزه.
- portentous** (pôr-ten'tas, pôr-ten'tas), *adj.* (۱) بهدوم: نيشانهی بهدوميپه. (۲) بهسام: بهشك: جن۱ سهرساميپه. (۳) بهفيز: بهكش و فله: تېزل: له خويایي.
- porter** (pôr'tēr, pôr'tēr), *n.* دهرگاوان.
- porter** (pôr'tēr, pôr'tēr), *n.* (۱) كوڼ كيش: كوڼ هلگرا: همال. (۲) هپراش: بمره دست. (۳) بهردهستی شه مندههر. (۴) جوړنكه له پره.
- porterage** (pôr'tēr-ij, pôr'tēr-ij), *n.* (۱) كوڼ كيش: همال۱. (۲) كر۱ كوڼ كيشان.
- porterhouse** (pôr'tēr-hous', pôr'tēr-hous'), *n.* (۱) مهيخانه. (به تايپه تي كه همدی جار توڼ گوشتي برژای گایشی تیدا دست دهكر۱).
- portfolio** (pôrt-fō'li-ō', pôrt-fōl'yō), *n.* (۱) جانتای دست. (۲) پله وپايه وهریز: شالياری: (a minister without ~). (۳) لیست۱ مولك و كوميپاله و بهنكه نوت و بزره و سهرمایه تری وهای كسپك يا بانقيك.
- porthole** (pôr't'hōl', pôr't'hōl'), *n.* (۱) كوڼ يا كلو پوښنه۱ لاتمنيشتي كشتی (بۇ پووناي و همر گوږين و تفنگ ليوه ترقاندن). (۲) كوڼي سنگهر (بۇ تهقه ليوه كرتن). (۳) كوڼيكي وه (وگ هي دمرگای فرن)
- portico** (pôr'ti-kō', pôr'ti-kō'), *n.* دالان: پارهوی سرگيراو: هميون.

portiere

portiere (pôr-tyâr', pôr-ti-âr'), *n.* پەرەدی نەستووری دەرگا.
portion (pôr'shən, pôr'shən), *n.* (۱) بەش؛ هەندە هەندیک
 (۲) بەشە میراتی کەسێک. (۳) جیازی و پارە یووک
 (۴) چارەنووس؛ بەخت.
 (۵) بەشە خۆراکی ژەمیکی کەسێک؛ قاپە خواردەمەنی:

(*This restaurant serves large ~s.*)

v.t. (۱) بەش بەش کردن؛ دابەشکردن؛ بەشکردن
 (۲) بۆ دانان؛ بەش پێدان. (۳) بەش بۆ بەجێهێشتن لە میراتیدا.

portliness (pôr'tli-nis, pôr'tli-nis), *n.* (۱) شکۆ (۲) قەلەوی
portly (pôr'tli, pôr'tli), *adj.* (۱) بەشکۆ؛ شکۆدار. (۲) قەلەمی
portmanteau (pôr-man'tō, pôr-man'tō), *n.* (۱) باوەل
 (۲) جانتا. (۳) ناردەلی دوروخانە.

portmanteau word, *n.* ووشەبەکی «پۆرتزاو» لە پارچەیی دوو ووشە
 تر: «smog» لە «smoke» و «fog» «دود» «brunch» لە
 «breakfast» و «lunch» «دو».

port of call, *n.* بەندەری سەرنێدان؛ بەندەرنێکە لەسەر یانگی کەشتیدا
 بۆ وەستان و بار داگرێت و بارکردن و ئازووقە وەرگرتن... هتد.

port of entry, *n.* شوێنی جووێنەو و وەلاتەوی پێنوار و شتومەک پاش
 گومرگ کردن.

portrait (pôr'trât, pôr'trit), *n.* (۱) وێنە
 (۲) وێنە کەسێک؛ تەتایبەتی هێ دەموچاوی بە دەست کراو یا بە کامێرا
 گیراو. (۳) نیشانەمەلدا؛ وەسف.

portraitist (pôr'trât-ist, pôr'trât-ist), *n.* وێنەگری دەموچا
 نیگارکێشی دەموچا؛ وێنەگر

portraiture (pôr'tri-chër, pôr'tri-chër), *n.* (۱) وێنەگری
 هونەری وێنەگرتن؛ نیگارکێشی دەموچا. (۲) *portrait*.

portray (pôr-trâ', pôr-trâ'), *v.t.* (۱) وێنەگرتن؛ وێنەکێشان
 (۲) نیگارکێشان (۳) پیشاندان هەر وەک بە وێنە؛ نیشانەمەلدا؛ وەسف کردن؛
 باسکردن. (۴) ئێواندن لەسەر شانۆ

portrayal (pôr-trâ'al, pôr-trâ'al), *n.* (۱) وێنەکێشان
 نیشانەمەلدا؛ پیشاندان (بە وێنە یا بە ووتە)؛ ئێواندن.

(۲) وێنە؛ بە دەست کراو یا ئورسراو؛ وەسف؛ پاس.

portress (pôr'tris, pôr'tris), *n.* دەرگاوانی ئ.

Portuguese (pôr'cha-gêz', pôr'choo-gêz'), *adj.* پورتوگالی
 (زمان، گەل، کلتور... هتد.)

n. (۱) پورتوگالی؛ کەسێکی پورتوگالی. (۲) زمانی پورتوگالی
pose (pōz), *v.t.* (۱) لێکردن؛ پرسیار؛ دانان؛ پێشنيانکردن
 خستە بەرچاو:

(*to ~ a question to; to ~ a problem for someone*)
 (۲) وەستاندن بەشیوێمەکی تەبەتی بۆ وێنەکێشان یا وێنەگرتن.

v.t. (۱) وەستان یا دابەشتن بەشیوێمەکی تەبەتی بۆ وێنەگرتن
 (to ~ for a picture)

(۲) پۆزێدان
 (۳) خۆ و پیشاندان؛ خۆ و ئێواندن: (*He ~s as a scholar.*)
 (۱) وەستان یا هەلوێستنیکی تەبەتی بۆ وێنەگرتن یا وێنەکێشان.

(۲) پۆزا پۆزێدان (۳) خۆئێواندن؛ خۆ و پیشاندان.
 (۱) [Obs.] پرسیارکردن؛ پرسیارلێکردن.

pose (pōz), *v.t.* (۲) سەرسوێماندن یا شەژاندن بە پرسیارێ قورس
 خۆنێنەر؛ خۆ و دەرخر؛ خۆ تەسکەکرەو؛

poser (pōz'ēr), *n.* پۆزێدەر
 پرسیارێ قورس و سەرنێ شێوێنەر.

poser (pōz'ēr), *n.* هەمیشە پۆزێدەر؛ خۆنێنەر؛ خۆ و دەرخر.
poseur (pō-zûr'), *n.* جوان و نایاب؛ کەشخە؛ شوخ؛

زۆر نایاب و رەوێک: (*a ~ house, office, etc.*)
posh (posh), *adj.* [Colloq.]

(۱) دانان؛ خێگرکردن؛ چەسپاندن
posit (poz'it), *v.t.*

possess

(۲) و دانان.

position (pə-zish'ən), *n.* (۱) دانان؛ جێگیرکردن؛ چەسپاندن
 (۲) هەلوێست؛ شێوەی وەستان یا دانان
 (۳) هەلوێست؛ را: (*What is his ~ on abortion?*)
 (۴) شوێنی تێدابوون؛ شوێن؛ جێ: (*the ship's ~*)
 (۵) شوێنی خۆی؛ شوێنی راست: (*The players were in ~*)
 (۶) بار (وێنە؛ لەم بارە، لە باری خۆیتە... هتد.)

(۷) شوێنی باش یا ستراتیجی:
 (*The politicians were jockeying for ~*)

(۸) شوێنی ستراتیجی سوبایی.
 (۹) پلە و پایە؛ کۆمەڵەتەتی
 (۱۰) پلە و پایە؛ کار؛ فرمان؛ نیش: (*He's got a good ~*)

v.t. (۱) دانان لە جێیەکی تەبەتیدا
 (۲) [Rare] دۆزێنەوێ؛ شوێنی شتێک؛ شوێن دیارکردن.
 (۱) دەستکرد؛ مۆف کرد.

(۲) پێنلە و پەوان؛ پڕوون؛ چەسپاو: (*~ instructions*)
 (۳) خۆشبین؛ ئۆمێدوار: (*a ~ attitude; u ~ person*)
 (۴) باش؛ بەات: (*a ~ sign*)
 (۵) بە بەنی؛ بە ئا؛ ئەرێ: (*a ~ answer*)
 (۶) بەرەو زۆربوون
 (۷) دانیای؛ بێ گومان؛ یشت نەستوور
 (۸) مەبەست؛ باش؛ بەکەل؛ سوودبەخش: (*~ criticism*)
 (۹) بێ گومان؛ بە درۆ؛ ناخەرتەو؛ راست: (*~ proof*)
 (۱۰) کردەنی
 (۱۱) [Colloq.] تەواو؛ بەتەواوی: (*a ~ devil*)
 (۱۲) بوونی نەخۆشی یا میکروب پێشان دەدات:

(*The result of the cancer test was ~*)
 (۱۳) گەرم (کارەبا)؛ بەهێز (فیزیا)
 (۱۴) باری ئاسایی یا بەراوردنەکراوی ئاوەلناو و ئاوەلنکردار (پۆزمان):
 (*good, bad, beautiful, quickly, etc.*)

(۱۵) (ا) تەبەتی بە ژمارە؛ گەرەتەر لە سفر.
 (ب) هێ نیشانە؛ کۆکردنەو () (ژمارە و پێوان).
 (۱۶) وێنە؛ شوێن؛ (نەک جامەکی).
 (۱) دیارە؛ شتی هەستییەکراو (۲) ژمارە؛ لە سفر گەرەتەر.
 (۳) گەرم (کارەبا). (۴) باری ئاوەلناو یا ئاوەلنکرداری سادە یا بەراورد نەکراو
 (۵) وێنە؛ شوێن؛ (نەک جامەکی).

-positively (adv.); positiveness (n.).
positivism (poz'ə-tiv-iz'm), *n.* (۱) دانیایی؛ بێ گومانی.
 (۲) سەرەختی؛ زۆر سووربوون لەسەر بیرۆای خۆ؛ مێشک تەسکی
 (۳) بیرۆایەکی فەلسەفەییە کە دەلێت: تەنها دیاردە؛ هەستییەکراو راستەو
 جێی پشت پێ بەستنە؛ فەلسەفە "کۆنت"

-positivist (n.); positivistic (adj.).
positron (poz'ə-tron'), *n.* پۆزیترون؛ گەردیلە؛ خۆگرە بارستەکی
 ئەوەندەیی ئەلەکترون (فیزیا)

posse (pos'i), *n.* (۱) دەستەبەکی چەکدارە؛ سەرزۆکی پۆلیسی
 ئاوەچەیک بانگیان دەکات بۆ ئاسایش راگرتن.
 (۲) دەستەبەیک چەکداری خاوەن دەسلەلتی میری؛ دەستە؛ پاسەوان
 لەوانە؛ بۆی هەبە.
 (۱) خاوەن بوون؛ هەبوون؛ بوون.
 (۲) هەبوون: (*He ~es wisdom.*)
 (۳) زانیان (زمان).
 (۴) دەسلەلت بەسەردا زۆربوون؛ دابینکردن: (*The idea ~ed him.*)
 (۵) راگرتن؛ راگیرکردن؛ ئاگاداری کردن
 (۶) گاین؛ جووت بوون لەگەل (۷) پێدان؛ کردن بە خاوەنی.

in posse,
possess (pə-zes'), *v.t.*

- (۷) [Colloq.] (۷) پارەى قۇمار لەسەرکراو لە جارێکدا.
(ب) هەندیکى زۆر پارە پارەیکى زۆر
marijuana. [Slang] (۸) pot shot. [Colloq.] (۸)
v.t. (۱) خستنه ناو مەنجەلەرە. (۲) هەلگرتن لە کوپەدا.
(۳) کۆلاندن لە مەنجەلدا. (۴) پاوکردن بۆ گوشت نەك بۆ خوشى
(۵) [Colloq.] لە نزیكەوه پاوکردن یا گولە پێوهنان
(۶) [Colloq.] بردنەوه خستنه کیسەرە دەسکەوتن.
v.t. [Colloq.] لە نزیكەوه پاوکردن یا گولە پێوهنان.
go to pot, فەوتان: لەناوچوون: خراپ بوون: وێران بوون: لە کەلە کەوتن.
The pot calls the kettle black, قەل بە قەل دەلێت پووت بەش بێ.
potable (pō'tə-b'l), adj. دەخورتنەوه: بۆ خواردنەوه دەشێت.
n.pl. خواردنەرە
potage (pō'tāzh'), n. [Fr.] شۆربا.
potassium (pə-tas'i-əm), n. پۆتاسیۆم
potassium carbonate, کاربۆناتی پۆتاسیۆم
potassium nitrate, نیتراتی پۆتاسیۆم
potassium permanganate, پەرمانگەناتی پۆتاسیۆم
potation (pō-tā'shən), n. (۱) خواردنەرە (۲) پێک: جامە بەدە
(۳) زۆر خواردنەرە (۴) خواردنەرەى کحول.
potato (pə-tā'tō), n. پەتاتە
potato beetle (or bug), قالونجەى پەتاتە: قالونجەیکى زەرەرە
میلی رەشى پێوە بەلای پەتاتە دەخوات.
potato chip, تۆبى زۆر تەنكى پەتاتەى سورکراوێ ووشک.
potbellied (pot'bel'id), adj. وورگن: وورگ زۆر
(۱) وورگی زۆر وورگ (۲) کەسێکى وورگن
potbelly (pot'bel'i), n. بەرمەسێکەر هونەرى یا وێژەبى گەنگ
potboiler (pot'boil'ēr), n. کە هەر تەنها بۆ پارە پەیداکردن دەهێنرێتە بەرمە
پادەگێز: بەرەدەستى مەيخاڤە
potboy (pot'boy'), n. وێسكى قاچاڤ (لە نێرلەندا)
poteen (pō-tēn'), n. وێسكى قاچاڤ (لە نێرلەندا)
potence (pō'tēns), n. = potency.
potency (pō'tēn-si), n. (۱) هێز: توانا: تێ: ووزە
(۲) توانای بەرمەسەندن (۳) کەسێک یا شتێکى بەهێز و بەدەسەلات.
(۴) کاریگەرى: دەرمەن: بەتێنى (خواردنەرەى کحول)
(۵) توانای گان کردن.
potent (pō'tēnt), adj. (۱) بەهێز: بەدەسەلات: بەزەبروژوڤگ
(a ~ monarch)
(۲) پێن سەلمێن: بەهێز (a ~ argument, idea, etc.)
(۳) بەتێن (دەرمەن): خواردنەرە: بەهێز: کاریگەر: بەکار
(a ~ medicine, vaccine, drink, etc.)
(۴) بەکار گان کردن: دەتوانى گان بکات: گانگەر
potentate (pō'tēn-tāt'), n. پاشا: فەرمانرەوا
potential (pə-tēn'shəl), adj. (۱) بەهێز: بەدەسەلات
(۲) بۆى هەبە: دەشن: شاراوو (توانا): لەوانەى بێن
(Every admirer is a ~ enemy.)
(۳) تايهتیه به باریک که لەوانەبوون دەگەیهنێ (بە بەکارهێنانى:
(It may snow.) may, can, could
(۱) توانای شاراوو و بەکارهێنراو (۲) لەوانەبوون: شیان: بۆ هەبوون
(۳) ووزەى نەلەکتیک (کە بە "قووت" لێکدەدرێتەوه)
potential energy, ووزەى شاراوو یا کپ: (فیزیا)
potentiality (pə-tēn'shi-əl'i-ti), n. (۱) لەوانەبوونی پوودان
پەیداوون. یا بەرمەسەندن: بۆ هەبوونی هاتەندى یا هاتنەرەو
(۲) شتێک کە توانای ئەم پوودانە یا هاتەندىەى هەبێت
potentially (pə-tēn'shəl-i), adv. لەوانەى: بۆى هەبە پوودات
توانای هاتەندى هەبە: (a ~ dangerous situation)
potentilla (pō'tēn-til'ə), n. چەند خۆرە پووەکێکى گول

- پەنگاوپەنگن لە توخمى گولەباخ
potentiometer (pə-tēn'shi-om'ə-tēr), n. ئامێرى پێوانى
ووزەى شاراوو: نەلەکتیک
potholer (poth'ēr), n. (۱) دووکلە و تەپ و قوژى چر
(۲) هەراوهریا: پشێوى: ناشووب. (۳) جرت و فرت.
v.t. & v.i. پەستکردن: دیک پیکردن: تووشى مەراق کردن.
potholder (pot'hōl'dēr), n. دەستگەر: دەزگەر
pothole (pot'hōl'), n. (۱) چالی پێگەوبان و شەقام: قوولە
(۲) چالێکە گێژ و هەلێ دەکەن لە بەردى ناو پووباردا.
pothook (pot'hook'), n. (۱) قولایى کتلى و مەنجەل پێوه مەلواسین
بەسەر ناگەرە (لە شێوێ تێبى "S" دا). (۲) قولایى کتلى و مەنجەلێ گەرم
لەسەر ناگر پێ داگرتن. (۳) نیشانهیکە وەك تێبى "S" کە مەندال تازە فێرى
ئورسین دەبێت دەبنوسن.
pothouse (pot'hous'), n. [British] مەيخاڤەى ناوبانگ خراپ
pothunter (pot'hun'tēr), n. (۱) پاوکەرێکە کە نێچیر دەکوژێ بۆ
گوشتەکەى نەك بۆ خوشى. (۲) یاریکەرێکە کە مەبەستى تەنها خەلات
بردنەوهیو هێچى تر
potion (pō'shən), n. قوومە دەرمەن یا ژمەر: خواردنەرە (بەتايهتیهى
ژمەرە دەرمەن یا ژمەر)
potlatch (pot'lach'), n. (۱) [P-] (۱) ناھەنگى زستانەى ناو مەندى
خێلى هیندیەى نەمەریکایى بەکان. (ب) دیارى بیهکتر دان لە ناھەنگى وەھا.
(۲) ناھەنگ یا جەژنى دیارى بیهکتر دان.
potluck (pot'luk'), n. ئەو خواردنەى خوا دا بێت (دەبوێت بۆ
ناھەنگێک کە هەموو میوانێک نەختێک خواردن لەگەڵ خۆى دەهێنێ بۆ
بەشداری کردن لە گەڵ میوانەکانى تەرا).
potpie (pot'pī'), n. (۱) خواردنەمەنىەکە بریتىە لە گوشتى گا یا
مەرشک و سەوزە و نانی نەستوورى دەخوێتەسەر و لە فێندا ئى دەنرێت.
(۲) شەلى گوشت یا مەرشک
potpourri (pō'poo-rē', pot-poor'i), n. (۱) شەلى گوشت و
سەوزە (۲) هەندى گولێ جۆراوجۆرى ووشک کراوێ بۆن پێوهکراو دەخوێت
لەفێرێکەوه بۆ بۆن خوشى داوەنرێت.
(۳) کۆمەلە شتى جۆراوجۆر شتى هەمەجۆر: چێشتى مەجەور
pot roast, پارچەیکى گەورەى گوشتى گایە لە دەفێرێکى سەرداخراو
لەناو فێندا ئى دەنرێت.
pot shot, (۱) گولەى راوچىەک کە هەر بۆ گوشت راووەکات نەك بۆ
خوشى. (۲) گولەى ناسان: گولەى لە نزیكەوه تەقینراو.
(۳) تەقەى لاسەرلایى. (۴) هەولێ لاسەرلایى.
potstone (pot'stōn'), n. بەردى مەنجەل: بەردێکە دەفێر چێشت
لێنانى ئى درووست دەکرا لە چەرخى بەرددا.
pottage (pot'ij), n. شەلى سەوزە یا سەوزە و گوشت: شۆربای خەست
potted (pot'id), adj. (۱) خراوەتە مەنجەلەرە
(ب) خراوەتە شینجەنەرە: لە گولەندا پوینراو: (a ~ plant)
(۲) لە دیزە یا شووشەدا هەلگیراوە
(۳) [Slang] سەرخوش: کەیل
potter (pot'ēr), n. گلینەکار: گۆزەو دیزەکار: گۆزەمەر
potter (pot'ēr), v.i. & v.t. [Chiefly British]. خۆ خەریک کردن بە
شتى هێچ و پووجەو
potter's field, گۆزەستانى مەژار و بێ کەسان
potter's wheel, چەرخى گلینەکار: چەرخى گۆزەو دیزەکار
pottery (pot'ēr-i), n. (۱) کارگەى گلینە: کارگەى گۆزەکارى
(۲) گلینەکارى: گۆزەو دیزەکارى. (۳) گلینە: گۆزەو دیزە: کاشى
pottle (pot'l), n. (۱) پێوانەیکە بریتىە لە نيو گالۆن
(۲) دەفێرێکى نيو گالۆنى. (۳) ناوێکى دەفێرێکى وەھا.
(۴) خواردنەرەى کحول
potty (pot'i), adj. [British Colloq.] (۱) هێچ و پووج: بێ بايخ

potty

- (ب) کولانه‌ی سگ و پشیلای بیره‌لا و وون بوو بن خاوه‌ن (که شاره‌وانی به‌ریږه‌ی ده‌بات): (a dog ~)
- (۲) شونځی هلگرځنی شتی د‌ست به‌سردا گ‌راو (ه‌تا خاوه‌نه‌ک‌ی د‌یت به‌شونځ‌یدا): (a car ~)
- (۳) داوی گیاندارو ماسی گ‌رت‌و ه‌ښتنه‌وه.
- (۴) به‌نډیخانه‌ی س‌رده‌می! شونځی گ‌ندانه‌وه یا راگ‌رت‌ن.
- poundage** (poun'dij), *n.* (۱) باج یا مزی سر شتی‌که به‌پ‌ی‌ی
- نرخه‌ک‌ی به‌ پاوه‌نی ښنگ‌لیزې لیک‌ده‌دریته‌وه (۲) مزی شتی‌که به‌پ‌ی‌ی س‌نه‌گ‌ک‌ی به‌ پاوه‌ن لیک‌ده‌دریته‌وه (۳) قورسایې به‌ پاوه‌ن
- poundage** (poun'dij), *n.* (۱) راگ‌رت‌ن ه‌ښتنه‌وه‌ی س‌گ‌و
- پشیلای بیره‌لا و وون بوو و بن خاوه‌ن (له کولانه‌ی شاره‌وانیدا).
- (۲) (ا) کرځی د‌هره‌ښانه‌وه‌ی س‌گ‌و پشیلای له کولانه‌ی وه‌ادا.
- (ب) کرځی د‌هره‌ښانه‌وه‌ی شوم‌ک‌ی د‌ست به‌سردا گ‌راو.
- poundal** (poun'dl), *n.* پاوه‌نډل: پ‌یوانه‌یک‌ی ه‌یزه (فیزیا).
- pound cake,** کیک‌ی پاوه‌نی: کیک‌یک‌ه له ه‌یلک‌و پاوه‌نیک له ه‌ریبه
- له ک‌هره‌س‌ک‌انی پ‌نک‌دیت و‌ک تاردو ش‌ک‌رو ک‌ره.
- pounder** (poun'dēr), *n.* شتی‌که که قورسایې‌یک‌ی نموده‌ پاوه‌ن
- بن یا بایس ن‌رم‌نده پاوه‌ن بن: (a ten ~)
- pound-foolish** (pound'fōol'ish), *adj.* ک‌س‌یک‌ه که ن‌زمان
- چ‌ون د‌ست به‌ پارویه‌یک‌ی ز‌روه ب‌گرځ یا چاره‌س‌ری شتی‌کی گ‌رنگ ب‌کات داوا‌یک‌ی ز‌ور ناب‌ج‌و د‌ل‌ره‌قانه: ق‌ر‌ز‌ن‌که که
- خاوه‌نه‌ک‌ی سورره ل‌س‌ر س‌ندنه‌وه‌ی ه‌رچ‌ونیک بیت.
- pound net,** ت‌و‌پی ماسی له چ‌ند ت‌و‌نک پ‌نک‌هات‌و.
- pound sterling,** پاوه‌نی ښنگ‌لیزې
- pour** (pōr, pōr), *v.i.* (۱) ت‌یک‌رت‌ن (چا، قاره، شله)؛ پ‌ک‌رت‌ن؛ ه‌ل‌پ‌شتن؛ ر‌شتن؛ ق‌لپ ک‌رت‌نه ناو.
- (۲) به‌خ‌و‌ر ل‌یوه ماتنه‌د‌ره‌وه: ز‌ور ووتن: لافاو ئی ه‌لس‌ان (م‌جان)
- (He ~ed out his tale of misfortune.; The sun ~ed down its heat.)
- v.i.* (۱) ز‌ور ل‌یواتن (د‌لو‌په، شله)؛ به‌خ‌و‌ری ل‌ی‌هر پ‌و‌ښتن؛ ل‌یشاو ئی ه‌لس‌ان
- (۲) ه‌م‌ی‌له‌ک‌رت‌ن؛ ل‌یزمه‌ک‌رت‌ن؛ به‌خ‌و‌ر بارین؛ ش‌سته‌ک‌رت‌ن.
- (۳) به‌سردا د‌ابارین؛ به‌ ک‌وم‌ل چ‌وونه ژورره‌وه یا د‌ره‌وه:
- (People ~ed into the hall.)
- (۴) (into ~)، ت‌یر‌ژان (یوبای).
- (۱) ل‌یشاو. (۲) ه‌ی‌له: ل‌یزمه: ش‌سته باران؛ باران‌یک‌ی ز‌ور.
- pourboire** (pōr'bwär'), *n.* [Fr.], به‌خشیش.
- pourparler** (pōr'pär'lär'), *n.* [Fr.], د‌مه‌ت‌اتی‌ی پ‌یش گ‌فت‌و‌گ‌و.
- pourpoint** (poor'point'), *n.* [Fr.], ج‌وره چاکه‌ت‌یک‌ی پ‌یوانه‌ی
- س‌ه‌دانی ناوه‌راسته.
- poussette** (pōo-set'), *n.* [Fr.], ج‌وره س‌ه‌مای‌یک‌ی لاد‌ی‌پانه‌یه
- به‌ ک‌وم‌ل د‌کرځی.
- v.i.* س‌ه‌ماک‌رت‌نی وه‌ا.
- pout** (pout), *v.i.* (۱) ل‌ج ه‌لق‌ورتان؛ ل‌ج به‌یه‌ک‌دادان؛ ل‌ج ه‌ل‌ک‌رت‌ن.
- (۲) پ‌یش خوارنه‌وه: پروت‌رش ک‌رت‌ن؛ د‌م‌و‌چاو گ‌رت‌ک‌رت‌ن
- (۳) د‌م‌پ‌و‌ق‌ین (وه‌ک ل‌یو له‌کاتی ماچ ک‌رت‌ندا).
- v.i.* (۱) د‌م‌پ‌و‌ق‌اندن (د‌م‌و‌ل‌یو). (۲) به‌ ل‌ج ه‌لق‌ورتانه‌وه ووتن.
- (۱) ل‌ج ه‌لق‌ورتان؛ ل‌ج به‌یه‌ک‌دادان؛ ل‌ج ه‌ل‌ک‌رت‌ن.
- (۲) (pl.), پ‌یش خوارنه‌وه: د‌م‌و‌چاو گ‌رت‌ی
- pout** (pout), *n.* ج‌وره ماسی‌یک‌ه
- pouter** (pout'ēr), *n.* (۱) ک‌س‌یک‌ی ل‌ج ه‌لق‌ورتاو؛ ل‌ج به‌یه‌ک‌داده‌.
- (۲) ک‌وت‌ری حاق‌وو.
- poverty** (pov'ēr-ti), *n.* (۱) ه‌م‌ژاری؛ ب‌ن گ‌وزهرانی؛ ب‌ن د‌هرامه‌تی؛
- ن‌م‌وونی؛ د‌ست‌گ‌ورتی.
- (۲) ن‌م‌وونی شتی‌کی ویست‌راو؛ ک‌می: (a ~ of talent).
- (۳) ک‌می؛ ک‌زی؛ ک‌م‌و‌کو‌وری: (the ~ of his vocabulary).

poverty

- (۲) نه‌ختیک س‌رخ‌وش. (۳) شتی‌که.
- قه‌ده‌ی من‌دان.
- (۱) تورره‌که: کیسه؛ کیف؛ ه‌مانه.
- (۲) تورره‌ک‌ی باروت‌و ته‌قمه‌نی (۳) کیسه‌ی ت‌وت‌ن.
- (۴) تورره‌ک‌ی پ‌وسته.
- (۵) تورره‌ک‌ی پ‌وسته‌ی د‌پلوماسی: (diplomatic ~).
- (۶) شتی‌کی له تورره‌که چ‌و. (۷) [Scot.], گ‌یرفان.
- (۸) [Archaic]. ج‌زدان (به‌تایبه‌تی هی پارهی وورده).
- (۹) کیس (تو‌یکاری)؛ پ‌وشایی ناو له‌ش. (۱۰) ک‌لوو.
- (۱۱) (b) تورره‌ک‌ی ژیر س‌کی ک‌نگ‌ر. (ب) تورره‌ک‌ی ژیر د‌ن‌و‌کی س‌م‌ق‌اق‌وش.
- (۱۲) چ‌رچ‌و‌لو‌چی ښستی و‌ک تورره‌که داک‌وت‌و‌ری ژیر چاو.
- (۱) خ‌ستنه تورره‌که یا کیسه‌وه: خ‌ستنه گ‌یرفانه‌وه:
- v.t.* (He ~ed all the money.)
- (۲) و‌ک تورره‌که ل‌یک‌رت‌ن.
- (۳) ق‌وت‌دان (بالنده، ماسی).
- و‌ک تورره‌که ل‌یواتن؛ د‌م‌پ‌و‌ق‌ین؛ داک‌وت‌ن.
- (۱) تورره‌ک‌دار (و‌ک ک‌نگ‌رو س‌م‌ق‌اق‌وش).
- v.t.* پ‌و‌چی ف‌شک‌راوه.
- (۲) به‌شی ف‌ش بووه‌وه‌ی ک‌راسی ژاننه. (۳) ottoman.
- (۱) م‌ریشکی ه‌یلک‌دان.
- د‌م‌ه‌ښتراوی د‌ایه‌ست‌راو. (۲) م‌ریشکی د‌ایه‌سته.
- poult** (pōlt), *n.* به‌چ‌که ق‌له‌موون؛ بار‌و‌که؛ ف‌رو‌ج.
- poulterer** (pōl'tēr-ēr), *n.* [Chiefly British]. بازگان یا د‌ه‌ال‌ی.
- بالنده‌ی مالی.
- poultrice** (pōl'tis), *n.* ه‌و‌یرن‌م‌ک (ب‌و خ‌ستنه‌س‌ر ب‌وین).
- v.t.* ه‌و‌یرن‌م‌ک ل‌یوان یا خ‌ستنه‌س‌ر.
- poultry** (pōl'tri), *n.* بالنده‌ی مالی و‌ک م‌ریشک و‌ق‌ل و‌ق‌ازو مراوی.
- pounce** (pouns), *n.* (۱) چ‌نگی بالنده‌ی گ‌و‌ښت‌خ‌و‌ر.
- (۲) شالو (و‌ک ه‌ل‌زو بالنده‌ی تن)؛ ه‌یرش؛ پ‌لامار.
- v.t.* (~ on; ~ upon), شالو ب‌و ب‌ردن؛ پ‌لاماردان؛ ه‌یرش ب‌ردنه س‌را؛
- چ‌ه‌پ‌وک پ‌یادان.
- pounce** (pouns), *n.* (۱) ت‌و‌زی و‌وشک ک‌رت‌نه‌وه (ب‌و م‌ره‌ک‌ب
- ب‌ل‌و‌نه‌بوونه‌وه و‌ ناماده‌ک‌رت‌نی کاغ‌زی له پ‌ښته‌چ‌وو ب‌و ل‌س‌ر نو‌وس‌ن).
- (۲) ت‌و‌زی خ‌ن‌و‌ز. ب‌و و‌ینه گ‌واسته‌نه‌وه.
- v.t.* به‌کاره‌ښانی ن‌م ج‌وره ت‌وزه.
- pound** (pound), *n.* (۱) پاوه‌ن: س‌نگ یا ک‌یشانه‌یک‌ه بریت‌یه له
- شانزه "ناونس" و نه‌ختیک ک‌م‌تره له ښو کیلو.
- (۲) پاوه‌ن: پارهی ښنگ‌لیزې‌یه.
- (۳) پاوه‌ن: پارهی گ‌ل‌یک و‌ولاتی ت‌ره و‌ک میس، نو‌ست‌ورالیا، نیوزیل‌ندا ... ه‌ت‌د.
- penny wise and pound foolish,** پ‌و‌ول به‌ پ‌و‌ول ک‌زی د‌ه‌کات‌وه‌وه
- به‌ق‌رپ د‌ایده‌نی.
- pound** (pound), *v.t.* (۱) ه‌ا‌رین؛ و‌ر‌د‌و‌خ‌اش ک‌رت‌ن.
- (۲) داگ‌رت‌نه‌وه؛ پ‌یاک‌یشان به‌یتا‌پ‌یتا؛ ک‌وتانه‌وه؛ مست‌ک‌وله ل‌یدان پ‌یتا‌پ‌یتا؛
- داگ‌وتان (ب‌زما، س‌نگ)؛ پ‌یادان
- (The waves were ~ing the shore.)
- v.t.* (۱) (~ at; ~ on), پ‌یامالین به‌یتا‌پ‌یتا؛ ک‌وتانه‌وه؛ ل‌یدان؛ داگ‌رت‌نه‌وه:
- (He was ~ing on the door.)
- (۲) به‌ه‌ښو‌اشی و ته‌پ‌ته‌پ پ‌و‌ښتن.
- (۳) به‌قایم ل‌یدان (د‌ل)؛ پ‌ل‌دان.
- n.* (۱) داگ‌رت‌نه‌وه؛ ک‌وتانه‌وه؛ پ‌یامالینی به‌یتا‌پ‌یتا.
- (۲) ل‌یدان‌یک‌ی ت‌وند؛ پ‌یامالینی‌یک‌ی به‌قایم.
- (۳) ته‌په؛ د‌نگی پ‌یامالینی‌یک‌ی ت‌وند.
- (۱) (a) ت‌و‌یله یا پ‌ه‌چ‌ی نا‌ژله‌ی بیره‌لا و وون بوو.

poverty-stricken

(the ~ of the soil) بى پىتى قاتى بى بەرى؛ ووشكانى.
poverty-stricken (pov'ēr-ti-strik'n), *adj.* مەزۇلات

دامو بىن دەۋامەت؛ بىن گۆزەمەن.
POW; P.O.W., = prisoner of war. دىلى جەنگ

powder (pou'dēr), *n.* (۱) تۇز؛ شىتى ھاپىرا؛ ئاردا.
(۲) پۇدرا (bath ~).
(۳) ئارود

v.t. (۱) پۇدرا ئېلىن؛ پۇدرا پىئوۋەكردن؛ ئى ھەلپىرئان. (۲) ھاپىن
v.i. (۱) ھاپىران؛ ھاپىن. (۲) پۇدرا لە خۇدان.
keep one's powder dry. ووربايىون بۇ بەرەنگارى مەترسى؛
ھەمىشە ئامانەت بولۇپ ئاكاۋى

powder blue, شىنى كال
powdered sugar, شەكرى تۇز
powder horn, كەلەشەكى باروود
powder keg, (۱) نەرمىلى باروود

۲: بارىكى تىرىككە كە خەرىك بىت بىتەقەتەۋە
powder magazine, ئارودخانە؛ ھەمىرى باروود.
powder monkey, ھەزەمەكە كە باروودى دەپدە لە باروودخانە
كەشتى جەنگەرە بۇ تۇپەكانى.

powder room, زوررى تەۋلىتى زىتان
powdery (pou'dēr-i), *adj.* (۱) تۇرى؛ ئاردا؛ پۇدرايى
(۲) بىئاسانى وورداخاش دەپى؛ دەپىرۋى؛ ووردا دەپى.

(۳) تەبوتۇراۋى؛ پۇدراۋى
power (pou'ēr), *n.* (۱) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۲) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۳) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۴) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۵) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۶) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۷) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۸) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۹) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۰) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۱) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۲) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۳) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۴) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۵) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۶) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۷) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۸) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۹) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۲۰) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.

(۱) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۲) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۳) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۴) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۵) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۶) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۷) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۸) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۹) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۰) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۱) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۲) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۳) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۴) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۵) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۶) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۷) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۸) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۹) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۲۰) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.

(۱) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۲) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۳) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۴) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۵) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۶) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۷) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۸) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۹) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۰) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۱) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۲) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۳) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۴) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۵) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۶) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۷) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۸) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۹) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۲۰) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.

(۱) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۲) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۳) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۴) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۵) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۶) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۷) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۸) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۹) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۰) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۱) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۲) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۳) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۴) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۵) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۶) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۷) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۸) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۹) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۲۰) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.

(۱) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۲) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۳) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۴) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۵) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۶) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۷) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۸) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۹) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۰) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۱) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۲) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۳) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۴) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۵) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۶) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۷) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۸) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۹) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۲۰) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.

(۱) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۲) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۳) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۴) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۵) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۶) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۷) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۸) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۹) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۰) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۱) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۲) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۳) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۴) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۵) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۶) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۷) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۸) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۹) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۲۰) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.

(۱) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۲) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۳) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۴) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۵) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۶) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۷) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۸) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۹) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۰) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۱) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۲) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۳) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۴) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۵) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۶) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۷) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۸) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۹) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۲۰) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.

(۱) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۲) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۳) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۴) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۵) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۶) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۷) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۸) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۹) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۰) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۱) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۲) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۳) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۴) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۵) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۶) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۷) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۸) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۹) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۲۰) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.

(۱) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۲) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۳) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۴) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۵) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۶) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۷) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۸) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۹) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۰) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۱) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۲) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۳) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۴) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۵) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۶) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۷) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۸) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۱۹) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.
(۲۰) قۇۋۋە؛ قۇۋۋە؛ ھىز.

practitioner

پايمارى ئۆزگارى.
power politics, (۱) پىزىشكە جادوۋگەرۋى پىۋى ئاينى
powwow (pou'wou'), *n.* (۲) ئاھەنگى ئۆزگەردى بۇ سەركەۋى لە

جەنگدا، لە نەخۇشى چاڭبۇۋە، يا پاۋى باش (لەئاۋ ھىندىيە
ئەمەرىكايىيەكاندا). (۲) كۆپى ھىندىيە ئەمەرىكايىيەكان.
(۳) كۆپى ھىندىيە ئەمەرىكايىيەكان.
(۴) [Colloq.] كۆپ

v.i. (۱) ئاھەنگ گىرەن بۇ ئۆزگەردى.
(۲) كۆپگەردى لەئاۋ ھىندىيە ئەمەرىكايىيەكاندا (۲) كۆپگەردى.
(۳) نەخۇشى ۋەك ئاۋەلە مىكوتە. (۲) syphilis.
pox (poks), *n.* پۇزۇلان.
pozzuolana (pot'swa-lā'nə), *n.* Also pozzolana, بەردىكى ئاڭرىۋىتىيە.

practicability (prak'ti-kə-bil'ə-ti), *n.* كوردەننى
practicable (prak'ti-kə-b'l), *adj.* (۱) كوردەنى؛ دەكرىت؛
جىيەجى دەكرىت: (a ~ plan).
(۲) بەكارىدەت؛ بەكەك: بەكارىدەمىنى: (a ~ tool).

-practicably (adv.).
practical (prak'ti-k'l), *adj.* (۱) تايىمەتە بى كوردەن چالاكى ئەك
خەيال پلاۋى ۋەمەن لىدان؛ كوردەنى ئەك خەيالى: (~ knowledge).
(۲) كوردەنى؛ دەكرىت؛ جىيەجى دەكرىت: (~ proposals).
(۳) بەكەك: بۇ بەكارىدەت ئەك بۇ جۋانى: (a ~ dress).
(۴) ھى بەكارىدەت (بۇ مەبەستى بەكەك): (~ science).
(۵) كوردارخۋان؛ جەز لە شت جىيەجى كوردەن دەكات ئەك خەيال لىدان؛
كوردەنى؛ بەگۈرە؛ بارى زىتان پىلاۋى خۇى دەگۈرۋى: (a ~ man).
(۶) لەراستىدا ۋايە؛ بىرىتىيە لە.

(۱) كوردەننى؛ كوردارخۋانى؛
بۇ ھەبۋى جىيەجى كوردەنى شىتەك: كوردارخۋانى ئەك خەيال پلاۋى
(۲) شىتەكى كوردەنى.
practical joke, تەشەقە؛ پەنگ.
(to play a ~ on someone)

practically (prak'tik-li, prak'ti-k'l-i), *adv.* (۱) بە كوردەمە؛
لەپۋى كوردەننىيەۋە؛ بە كوردە؛ بە كوردار.
(۲) لە ھەمۋى ۋەيەكەمە؛ بە كوردەمە؛ لەراستىدا؛ بە كوردار:
(He is ~ the boss.)

(۲) ئۆزىگە.
practice (prak'tis), *v.t.* (۱) مەشق كوردە؛ خۇ پىن راھىنان.
(۲) كوردە (بە پىشە): خەرىك بۈۋى (پىشەگەرى): (She ~s medicine).
(۳) مەشق پىشەگەرى؛ ھىزگەردە؛ راھىنان.
(۴) پەپىرەۋى كوردە: (to ~ one's religion).
(۵) [Obs.] پىلان گىرەن
(۱) مەشق كوردە؛ راھىنان؛ خۇ راھىنان. (۲) كوردە (پىشەگەرى)
(۳) [Obs.] پىلان گىرەن
(۱) خۇ: (He makes a ~ of coming to work early).
(ب) نەرىت: (Tipping is the ~ in most restaurants).
(۲) مەشق؛ پەراۋە: (P ~ makes perfect).
(۳) كارامەتى ۋە شاۋەزى (لەنەجەمى مەشق كوردە): (He's out of ~).
(۴) بەكارىدەت؛ خىستەكار: (Theory is useless without ~).
(۵) پىشەگەرى؛ خەرىك بۈۋى بە پىشەيەكەۋە: (the ~ of law).
(۶) پىلان؛ ۋەيەك: (۷) پىيازى بەپىرەۋەدى كارۋىبارى داداڭا.

بە كوردەمە؛ بە كوردار.
in practice, جىيەجى كوردە (نەخشە)؛ خىستەكار؛
put into practice, ئىش پىشەگەرى؛ ھىزگەردە؛ راھىنان.
practiced (prak'tist), *adj.* (۱) قال؛ شاۋەزە؛ لەنەجەمى مەشق
كوردەمە؛ بزان (۲) لە مەشقەۋە ۋەيەكەۋە؛ راھەتەن يا مەشقە
practise (prak'tis), *v.t. & v.i.* = practice.
practitioner (prak-tish'an-ēr), *n.* (۱) پىشەگەرى.

(۲) كەسپكە كە خەرىكى خەلك چاكرىدەنەمىيە لەئىي ئاينەمە (خاچ پەرسىتى).

prae- (prē), = pre-

praedial, predial (prē'di-əl), *adj.*

مى زەمى وزارو حاسو
مى موك.

praemunire (prē'myoo-nī'rē), *n.*

(۱) قانوانى بىگەنەپەرسىتى

(لە ئىنگلىتەرە كۆيدە) (۲) قانوانكارىنى كەسپكە بەم شىۋەيە.

(۳) سزاي ئەم تاوانە.

praenomen (prē-nō'men), *n.*

ناۋى يەكەمى ھاۋىلاۋىيەكى

پۇماي كۆن

praepostor, prepostor (prē-pos'tēr), *n.*

قوتابى چاۋدىر

(لە ھەندى قوتابخانى ئايىپەتى ئىنگلىزىدا)

praetor (prē'tēr, prē'tôr), *n.*

دادپەرسى پۇماي كۆن

praetorian (pri-tôr'i-ən, pri-tôr-i-ən), *adj.*

(۱) تايىپەتى بە

" praetor " (۲) مى پاسەۋانى ئىمپىراتۇرى پۇماي كۆن.

pragmatic (prag-mat'ik), *adj.*

(۱) كەندەنى كەندىچاۋى

تايىپەتى بە جىنەجىكرىن ئەك خەيال پلاۋى. (۲) چالاك

(۳) خۇتتەنەنقۇرىن (۴) مى كاروبارى كۆمەل يا ۋولات

(۵) تايىپەتى بە پۇداۋو دىاردە مىژۋىيە پەيۋەندىيان بەيەكەرە.

(۶) تايىپەتى بە ھەسەھە " pragmatism "

pragmatic sanction (۲) كەندەنى كەندىچاۋى.

(۳) خۇتتەنەنقۇرىن

-pragmatical (*adj.*); **pragmatically** (*adv.*).

pragmatism (prag'mə-tiz'm), *n.*

(۱) پۇماي كەندىچاۋى ئەك

خەيال پلاۋى (۲) ھەسەھەكى ئەمەرىكايىيە دەئىت. كە باش ۋىراپى

بىرۋاپەك يا بىرۋاپەك دەكەۋىتە سەر ئەجەمەكانى.

pragmatist (prag'mə-tist), *n.*

(۱) كەسپكە كە بەيىنى بارى

زىيان و رىئازو كاروبارى خۇي دەگۈنچىن دەگۈن: كەندەنى كەندىچاۋى.

(۲) پەيۋەندەكى ھەسەھە " pragmatism "

prairie (prār'i), *n.*

دەشتى فراۋانى گىياۋى يا پوتەنى بىن

دارۋەرەخت (بەتايىپەتى مى ئاۋەرەستى ئەمەرىكا).

prairie breaker,

جۈرە كاسىنكە: خاكەكە تەتەۋى ھەندەگىرەتەرە.

prairie chicken,

مىشكە كىۋى. لە دەشتەكانى ئاۋەرەستى

ئەمەرىكادا ھەيە.

prairie dog,

سەمكى دەشتى كىئاندارىكى كۆرۈنەندەيە لە سۆرە دەچى.

prairie schooner,

گالىسكە دەشتى گالىسكەيەكى گەرەي

سەرگىرەۋە كۆچەرەكانى زۋى ئەمەرىكا پىنى دەچۈن بۇ ئاۋەدانكەندەمە

بەشى پۇۋاۋى ۋولاتكە

praise (prāz), *v.i.*

(۱) ھەسەنگاندىن ئىخ لەسەر دانا.

(۲) ستايش كەندەن پەسەندىكەن پىيائەندەن: ئاۋەرەستى كەندەن.

(۳) شۇقۇندار: مەزىن كەندەن: پەرسەن: گەرەكەندەن: (to ~ God).

(۱) ستايش: بە شان ۋالدا ھەندەن: پەسەندەكەن: شۇقۇندەن.

(۲) [Archaic]. ھۇي ستايش كەندەن.

(۳) [Obs.]. كەس يا شتى ستايش كراۋ يا شۇقۇندەن

زۇر ستايش كەندەن: sing one's praise (or praises),

زۇر پىيائەندەن

praiseworthy (prāz'wūr'thi), *adj.*

جۈي ستايش كەندەن:

شايسەتى ستايش شۇقۇندەن: زۇر پەسەندە.

-praiseworthyly (*adv.*); **praiseworthiness** (*n.*).

praline (prā'lēn, prā'lēn), *n.*

پەمىل: شىرىنىيەكە لە گۈن يا

يادەم شەكرى كولاۋ درۋوست دەكرىت.

pram (pram), *n.* [British Colloq.], = perambulator.

(۱) شاخ كەندەن لەسەر پاشۋو ۋەستان

(ئەسپ) (۲) جامبازەكەندەن: سۋارى ئەسپكە بۈۋن كە شاخ بكاۋ ھەندەنقۇرىن.

(۲) ھەندەنقۇرىن: جۈۋەتەندەن بە ئاسمانداۋ يارى كەندەن.

(۴) خۇنۋاندىن: بەقنچى بە پىگادا پۇشش: خۇبادان

(۵) خۇنۋاندىن: فېزلىدان بە سۋارى ئەسپەرە.

v.i. شاخ بە ئەسپ كەندەن: ۋا لە ئەسپ كەندەن كە ھەندەنقۇرىن: يارى بكاۋ.

n. شاخ كەندەن: ھەندەنقۇرىن: يارى كەندەن: خۇبادان: جامبازە (ئەسپ).

prank (pranċ), *n.*

(۱) تەشقىلە: پەنگ: گالتەۋگەپ: يارى

(۲) ھەندەنقۇرىن: يارى كەندەن: گىئانداۋ

prank (pranċ), *v.t.* خۇ پارازەندەمە (بۇ خۇ بادان بە كەش ۋەشەرە).

v.i. خۇبادان: خۇنۋاندىن بەكەش ۋەشەرە.

prankish (pranċ'ish), *adj.* (۱) گالتەۋگەپ: ھەزكەر لە تەشقىلە

قۇشە: (acts ~)

(۲) لە تەشقىلە: چۈۋ: ۋەك گالتەۋگەپ ۋايە.

prankster (pranċ'stēr), *n.*

تەشقىلەباز.

prat (prat), *n.* [Vulgar],

سەم: قىگ: كەندەن.

prate (prāt), *v.i. & v.t.*

چەنەبازى كەندەن: زۇرۋىزى كەندەن:

ھەندەمە كەندەن.

n. چەنەبازى: زۇرۋىزى: ھەندەمە.

pratfall (prat'fōl'), *n.* [Slang],

كەۋتەن بە قىگدا.

pratincole (prat'in-kōl'), *n.*

بالندەمەكى كەنارناۋە لە پەرسىنكە

دەچىن.

pratique (pra-tēk', prat'ik), *n.*

بېۋانامە تەندەروستى يا

كەرەنتىنە: دراۋ بە كەشتى (كە پىنى دەدات بېچتە ناۋ دەريادە).

prattle (prat'l'), *v.i. & v.t.*

(۱) چەنەبازى كەندەن: زۇرۋىزى كەندەن:

ھەندەمە كەندەن: (۲) گروگال كەندەن

n. (۱) چەنەبازى: زۇرۋىزى: ھەندەمە: (۲) گروگال

prawn (prōn), *n.*

كوللە دەريا (مى گەرە): پۇيان

v.i. پاۋە كوللە دەريا كەندەن.

praxis (prak'sis), *n.*

(۱) خەستەكارى بېرۋاۋەر:

جىبەجىكرىن كەندەن: (۲) نەرىت: دەستۋور: پىشە: خۇ.

(۳) مەشق: رامىئان: نەۋىيە مەشق (پۇمان).

pray (prā), *v.t.* (P ~ tell me.)

(۱) پاراشەرە: تەكەندەن: داۋا كەندەن: (P ~ tell me.)

(۲) نزا كەندەن: دۇعا كەندەن: (۳) ھىئانەندە: لەئىي نزا كەندەن يا پاراشەرە.

v.i. نۇز كەندەن.

prayer (prār), *n.*

(۱) نزا: دۇعا: (۲) نزا كەندەن: دۇعا كەندەن.

(۳) نۇز: (۴) پاراشەرە: لە (خۇ): داۋا. (۵) داۋا: ئاۋات.

prayer (prār), *n.*

نۇز كەندەن.

prayer book,

پەرتۈۋى نۇز

prayerful (prār'fōl), *adj.*

زۇر نۇز كەندەن: لەخۋاترس: بەئايىن

pre- (prē),

پىشەگىرەكە بەمانا: (۱) بەر لە: لەپىش (كات):

(prewar; prearrange)

(ب) لەبەرەم: لەپىش (شۋىن): (preaxial)

(ج) لەسەرۋە: بەرەت: مەزىن: (pre-eminent)

(د) لەپىش (پە): پىشەكى: (Preschool)

(۱) پەندە ئامۇزگارى ئايىنى ۋوتن يا خۇندەنەرە

(لە كلىسە، مەزگەت... ھتە). (۲) پەندە ئامۇزگارى بەۋەشتى ۋە كۆمەلەيەنى ۋ

ئايىنى ۋوتن بەشۋەيەكى ۋەشك ۋاۋش

(۱) بانگ بۇ دان: لايەنگرى كەندەن: بە نۋوسىن ۋە دەم)

(He ~es morality but lives an immoral life.)

(۲) پەندە ئامۇزگارى ئايىنى ۋوتن يا خۇندەنەرە (لە كلىسە، مەزگەت... ھتە).

(۱) قەشە: مەلا

(۲) بانگ بۇ دەر: يەندەن

ئامۇزگارى كەندەن: preachify (prē'cha-fī'), *v.i.* [Colloq.],

پەندە ۋوتن بەشۋەيەكى ۋەشك ۋاۋش ۋە بىن تام.

(۱) ئامۇزگارى پەندە ئايىنى ۋوتن: preachment (prēch'mōnt), *n.*

يا خۇندەنەرە (۲) ئامۇزگارى پەندە پەۋەشتى ۋە كۆمەلەيەنى ۋەشك ۋاۋش

preachy

preachy (prē'chi), *adj.* [Colloq.] حەز لە نامۆزگاری کردن و پەند و وتەر و خەلک خستە سەر بۆی خۆی و بانگدان بۆ ڕێبازێکی تایبەتی دەکات.

-preachiness (*n.*).

preamble (prē'am'b'l, prē-am'b'l), *n.* (١) پێشەکی بەتایبەتی
هی دەستوور، یاسا... هتد؛ سەرەتا (٢) بوودانیکی پێشەکی (کە نیشانی
نەوێه کە لەوایەوه دێت) سەرەتا (بوودان).

prearrange (prē'ā-rānj'), *v.t.* ڕێکخستن لەپێشەوه یا پێشەکی

prearrangement (prē'ā-rānj'mənt), *n.* ڕێکخستنی پێشەکی
یا پێش کاتی خۆی

preaxial (prē-ak'si-əl), *adj.* لەپێش تەمری لەشدايه (توێکاری).

prebend (prē'bənd), *n.* (١) خەلات یا پێ بەخشراوی کلێسه

(٢) مووچە یە قەشە کە لەم خەلاتە دەدرێ. (٣) قەشە یە مووچەخۆری وەها.

prebendary (prē'bən-der'i), *n.* (١) قەشە یە مووچەخۆر.

(٢) قەشە یە هەر بەناو مووچەخۆر

precancel (prē-kan'sl), *v.t.* بەتاککردنەوه یە پوولی پۆسته پێش
بەکارهێنانی.

n. پوولی پۆسته یە بەتاککردنەوه پێش بەکارهێنانی

precarious (pri-kâr'i-əs), *adj.* (١) لەسەر مەوسە کەسیکی تر
بەندە: (a ~ allowance)

(٢) پێ مەترسی: (a ~ life)

(٣) دووبەختی: شلۆق: (a ~ situation)

(٤) لەسەر بنجینه یەکی پتەو دانەڕێژراوه: گومانێ لێ دەکێ: (a ~ conclusion)

(a ~ conclusion)

-precariously (*adv.*); **precariousness** (*n.*).

precative (prē'ā-tiv), *adj.* = **precatory**.

precatory (prē'ā-tōr'i, prē'ā-tō'ri), *adj.* پارانەوه یی:
هی تەکاکردن

precaution (pri-kō'shən), *n.* (١) وەریایی پێشەکی: ناگاداری
(بۆ رووندانی شتی خراپ) (٢) کارێکە پێشەکی دەکێ بۆ ناگەرێکردن یا
نەهێشتنی رووندانی شتی خراپ:

(to take ~s against flood, fire, illness, etc.)

precautionary (pri-kō'shən-cr'i), *adj.* تایبەتی ئە وەریایی و
ناگاداری پێشەکی: هی ناگەرێکردن:

(to take ~ measures against attack)

precautious (pri-kō'shəs), *adj.* وەریا: ناگادار: ناگا لە خۆ بوو:

(a ~ person)

-precautiously (*adv.*); **precautiousness** (*n.*).

precede (pri-sēd', prē-sēd'), *v.t.* (١) لەپێشدا بوو:

لەپێشتردا بوو، بوودان، یا هاتن. (٢) لەبەردەمەوه بوو یا هاتن

(٣) لەپێشتەر بوو (پله و پابه): گەرێتر یا بەرزتر بوو: پایەدارتر بوو.

(٤) دەستپێکردن بە: پێشەکی پێشکەش کردن:

(He ~d his speech with an anecdote.)

precedence (pri-sēd'ns, prē'sēd-əns), *n.* (١) گەرێتر:

لەپێشتەر بوو (کات، شوێن، گەرێ): یەکمەینی (گەرێ):

(Financial security takes ~ over other matters.)

(٢) لەپێشتەر بوودان و بوو بە نموونە بۆ بوودای تری وەها لە دواڕۆژدا:

پێشینه یی: (Is there any ~ for this?)

(٣) پایە بەرزتری: مەزبەری: گەرێتری

precedency (pri-sēd'n-si, prē'sēd-ən-si), *n.* =

precedence.

precedent (pri-sēd'nt), *n.* پێشینه: بوودانێک، کردەوه یەک،

یا بێرێکە کە دەبێتە نموونە و بەنگە بۆ بوودان، کردەوه، یا بێراری تری

وەها لە دواڕۆژدا:

(to set a ~; There is no ~ for this.; That would create a ~.)

adj. لەپێشدا هاتو (کات، شوێن، گەرێ).

precipitation

precedential (pres'ə-den'shəl), *adj.* (١) نموونە و بەنگە

بۆ بوودانی تری وەها لە دواڕۆژدا.

(٢) لەپێشەوه بوو (کات، شوێن، گەرێ).

preceding (pri-sēd'ing), *adj.* پێشوو (کات، شوێن): پابوردو:

(the ~ day; the ~ paragraphs)

precentor (pri-sen'tēr), *n.* سەرتێپی ئێنجیل خوندنەوه بە دەنگ و
ئاوازەوه لە کلێسه دا.

precept (prē'sept), *n.* (١) نامۆزگاری (بەرباری پەرووشت):

فەرمان (هەلسان و دانێشتن): پەیرهو (پەفتار):

(Example is better than ~.)

(٢) پەند: ووتە یە بێج: (٣) پەیرهو.

(٤) فەرمانی دادگا.

preceptive (pri-sēp'tiv), *adj.* (١) پەیرهوی (پەرووشت): فەرمانی.

(٢) پەندی: فێرکەر: تەمێکەر.

مامۆستا: فێرکەر.

preceptor (pri-sēp'tēr), *n.* مامۆستای ژن.

preceptress (pri-sēp'tris), *n.* (١) **precedence**

(٢) بەهێواشی خولانەوه یە تەمێکی خولانەوه بەدەوری تەمێکی

تردا (فیزیا). (٣) **precession of the equinoxes**.

precession of the equinoxes, زووتر پۆژگەرانیوه یە بەهار و

پایز لە سالی پێشوو (نەستێرهانی).

precinct (prē'sinkt), *n.* (١) حەوشە یە کلێسه. (٢) (pl.) گەرێ.

(٣) (١) ناوچه یا گەرێکی قۆلیک پۆلیس. (ب) بنگە یە پۆلیسی گەرێ.

(٤) ناوچه یا گەرێکی هەڵبژاردن: (election ~s).

(٥) سنوور: (within the city ~s).

preciosity (prē'si-ōs'ə-ti), *n.* پەقێزبێزی لە زماندا:

خۆ تەسەل کردنەوه لە زماندا.

precious (prē'shəs), *adj.* (١) بەنرخ: گران: نایاب: (~ metals).

(٢) بەنرخ: (Freedom is ~).

(٣) خۆشەویست. (٤) پەقێزبێز.

(٥) زۆر خراپ و ناپەسەند: بەد: زۆل و تەکەس بەجە.

(٦) [Colloq.] تەواو: زۆر: ئێجگار: (a ~ liar).

n. کەسیکی خۆشەویست.

adv. زۆر: لە پادەبه: (He had ~ little money.)

-preciousness (*n.*).

precious stone, بەردی بەنرخ.

precipice (pres'ə-pis), *n.* (١) هەزار بە هەزار: قەدپانی زۆر لێژ:

لێژگە: لێژایی سەخت. (٢) باری پێ مەترسی: دۆخی نزیک لە کارەساتەوه.

precipitance (pri-sip'ə-təns), *n.* هەلەشەیی زۆر پەلەکردن.

precipitancy (pri-sip'ə-tən-si), *n.* = **precipitance**.

precipitant (pri-sip'ə-tənt), *adj.* (١) بەسەر کەوتووه خوارەوه.

(٢) هەلەشە: زۆر پەلەکەر.

n. نیشتیخەر (کیمی): ماددە یە نیشتیخەر.

precipitate (pri-sip'ə-tāt'), *v.t.* (١) بەسەر لێژدانە خوارەوه.

(٢) پەلە لێکردن (بوودانی شتی): بوو بە هۆی بوودان لەپێش کاتی خۆیدا:

(He ~d the crisis.)

(٣) نیشاندن (کیمی).

(٤) خەستکردنەوه: گۆڕینی هەل بۆ باران و بەفر و سەهۆل.

v.i. (١) نیشتن (کیمی).

(٢) خەستبوونەوه: گۆڕانی هەل بۆ باران و بەفر و سەهۆل.

adj. (١) بەسەر کەوتووه خوار. (٢) هەلەشە: سەرچل.

(٣) لەپەر: کۆتوپر: زۆر خێرا

n. نیشتیخو (کیمی): ماددە یە نیشتیخو.

-precipitateness (*n.*); **precipitator** (*n.*).

precipitation (pri-sip'ə-tā'shən), *n.* (١) بەسەر کەوتنە

precipitin

- خوارزه (۲) هلمشایی سهرچی (۳) پهلیمکردن؛ پله.
(۴) ۱- بیشتر (کیمیای) (ب) مادهی نیستو.
(۵) ۲- دران درین؛ بهفرارین. (ب) نمره باران؛ باران؛ بهفر.
(ج) چهنیقنی باران یا بهفر.
precipitin (pri-sip'ə-tin), *n.* درهتنیکه له کوتان یا دهرمانی
تایبتهی کردنه لهشوره یهیدادهیت.
précis (prā-sē', prā'sē), *n.* کورنهی ووتار؛ بوختهی ووتار یا باس.
precise (pri-sis'), *adj.* (۱) پزون؛ وورد؛ دیار (*~ concepts*).
(۲) وورد (مرزق)؛ ووردکار.
(۳) بن کهم و زور؛ تموا: (*the ~ amount*).
(۴) زور مایهخدر به شتی بچوک.
-preciseness (*n.*).
precisely (pri-sis'li), *adv.* (۱) بهوردی؛ بهتموای.
(۲) بن زیادو کهم؛ کتومت؛ بهلی زور راسته؛ وایه.
precisian (pri-sizh'an), *n.* کسینکی توندوتیز؛ بهتایبتهی له
پهمرهوی کردنی نایند.
precision (pri-sizh'an), *n.* ووردی؛ تموای؛ بن کهمزیادی.
adj. وورد؛ ووردکاری؛ بؤ ووردکاری کراوه:
(*~ bombing, instruments, tools, etc.*)
precisionist (pri-sizh'an-ist), *n.* کسینکی وورد یا ووردکار
preclinical (prē-klin'i-k'l), *adj.* هی مادی پیش دهرکومتی
نیشانهی نهخوشییهک.
preclude (pri-klōd'), *v.t.* نهکرتنه؛ پیشهکی ری ئی بهستنهوه:
پیشهکی نههیشتن. (*His attitude ~s a solution to the problem.*)
preclusion (pri-klōd'zhən), *n.* نهکرتنه؛ نههیشتن:
پیشهکی ری ئی بهستنهوه
preclusive (pri-klōd'siv), *adj.* ری ئی بهستنهوه؛ کؤسپ
precocial (pri-kō'shəl), *adj.* هی نهچکه بالندهی زو پینگیشتو:
هی نهچکه نی بالندهی که هر له هملاتنهوه پهریان دهرکردوهوو زیتلن.
precocious (pri-kō'shəs), *adj.* (۱) هر له کاتی خوی پینگیشتو
(بهتایبتهی مدالی زیرهک) (*a ~ child*).
(۲) هر له کاتی خوی همراش بو.
(۳) لهپیش چرؤکردن؛ خونچه پشتوتو.
precociously (pri-kō'shəs-li), *adv.* به زو یین کبیوی:
به زویی همراش بو
precociousness (pri-kō'shəs-nis), *n.* زو یین گهین:
زو همراش بوون.
precocity (pri-kos'ə-ti), *n.* زو یین گهین؛ زو همراش بوون.
preconceive (prē'kən-sēv'), *v.t.* پیشهکی هینانه بهرچاوی خو:
پیشهکی بریاردان یا هملونست وهرگرتن: (*a ~d idea*).
preconception (prē'kən-sēp'shən), *n.* (۱) پیشهکی هینانه
بهرچاوی خو یا بریاردان دهربارهی. (۲) بریاری نههکام؛ بیروای کالو کرچ.
(۳) لایهنگری؛ به لایهکدا داتاشین
preconcert (prē'kən-sürt'), *v.t.* پیشهکی ریکموتن.
precondition (prē'kən-dish'an), *n.* مهری پیشهکی
v.t. پیشهکی پاهینان
precook (prē-kōok'), *v.t.* پیشهکی کولاندن یا نیمچه کولاندن.
precritical (prē-krit'i-k'l), *adj.* پیش باری تنگروچنههیی.
precursor (pri-kūr'sēr), *n.* (۱) نیشانهی پیشهکی؛ نیشانهی شتی
داهاتوو یا دواپوژ؛ پیشهنگ؛ بهرای:
(*The early snow was the ~ of a cold winter.*)
(۲) پیشین (له کاریهدهستیا).
(۳) مادهیهکه که له رزین یا گورینی کیمیایی مادهیهکی تر پمیدا دهیت.
precursory (pri-kūr'sə-ri), *adj.* (۱) نیشانهی دواپوژ یا شتی
داهاتوو (۲) سهرهتایی؛ پیشهکی.

predicate

- predaceous, predacious** (pri-dā'shəs), *adj.* =
predatory.
predacity (pri-das'ə-ti), *n.* زیانهخوری؛ پراوچیتی (بؤ گوشت)
دپندهیی.
predate (pri-dāt'), *v.t.* (۱) بهروای پیشتر لهسر دانان (چک،
پروانامه... هند).
(۲) لهپیشدا بوون؛ لهپیشتردا بوودان، بوون، یا پمیدابوون:
(*Hunting ~s agriculture.*)
predation (pri-dā'shən), *n.* (۱) زیانهخوری؛ گیانداری تر خواردن.
(۲) تالانکردن؛ تالانکاری
predator (pred'ə-tēr), *n.* (۱) زیانهخور؛ پراوچی؛ دپنده.
(۲) تالانکر
predatory (pred'ə-tōr'i, pred'ə-tō'ri), *adj.* (۱) تالانکر؛
پروتکهموه: (*a ~ band of people*).
(۲) زیانهخور؛ پراوچی؛ دپنده: (*A lion is a ~ animal.*)
-predatorily (*adv.*); **predatoriness** (*n.*).
predecease (prē'di-sēs'), *v.t.* لهپیش کسینکی تردا یا
بوودانیکدا مردن.
predecessor (pred'ə-sēs'ēr, pred'ə-sēs'ēr), *n.* (۱) پیشین؛
پیشتر (کاربهدهست)؛ پیشوو. (۲) شتیکه که شتیکه تر شوینهکمی گرتوهتهوه.
(۳) دواپویر
predestinarian (pri-des'tā-nār'i-ən), *adj.* (۱) چارهنووسی.
(۲) بزوابو به چارهنووس.
n. کسینکه که بهوای به چارهنووسه.
-predestinarianism (*n.*).
predestinate (pri-des'tā-nit), *v.t.* (۱) له چاره نووسین؛
وهه بؤ برینهوه. (۲) پیشهکی بریاردان.
adj. وهه له چارهنووسی نووسراوه؛ نهوه چارهنووسیهتی.
predestination (pri-des'tā-nā'shən), *n.* (۱) چارهنووس
بؤ برینهوه (ناین). (ب) چارهنووس بؤ برانهوه. (۲) چارهنووس؛ خواخواست
predestine (pri-des'tin), *v.t.* (۱) له چاره نووسین؛ وهه بؤ برینهوه.
(۲) پیشهکی بریاردان.
predeterminate (prē'di-tūr'mā-nit), *adj.* پیشهکی بریاردان
predetermination (prē'di-tūr'mā-nā'shən), *n.* (۱) له چاره
نووسین؛ له چاره نووسران. (۲) پیشهکی بریاردان.
(۳) پیشهکی لایهنگری کردن.
predetermine (prē'di-tūr'min), *v.t.* (۱) پیشهکی بریاردان
(۲) پیشهکی لارههنگ کردن یا به لایهکدا خست؛ پیشهکی لایهنگری کردن
-predeterminer (*n.*).
predial (prē'di-əl), *adj.* = **praedial.**
predicable (pred'i-kā-b'l), *adj.* (۱) لهسر بنچینهیکی تایبتهی
بهندبو یا دانراو. (۲) دوویاتکارههتهوه؛ دیسان دان پیانراو یا ووتراوه
n. تایبتهخویهک که دهتوانری دانی پیا بفری یا نهتری (ژیریژی، زمان).
predicament (pri-dik'ə-mənt), *n.* (۱) تنگروچنهه؛
گیروگره؛ باریکی گیروگرهتوای و ناخوش. (۲) بایهت (ژیریژی)؛ جور
(Rare). [۳] بایگ بؤ دان؛ ووتن. (*v.t.*)
predicate (pred'i-kāt'), *v.t.* (۱) بلاقکردنهوه. (۲) دان پیانان (تایبتهخو، نیشانه)؛ چسپاندن:
(*Let us ~ greenness of grass.*)
(۳) وا گهیدان؛ وا گرتنهوه: (*Grass ~s greenness.*)
(۴) لهسر بناغیهیکی تایبتهی دانانی بیروپایهک یا کرداریک
v.t. ووتن؛ چسپاندن؛ ووتنهوه
n. (۱) گوزاره (رزمان)؛ نهو بهشی رستهیه که له بکر دهری.
(روشی) "blows" له رستهی "The wind blows"
"blows from the east" له رستهی:
"The wind blows from the east" وه "threw the ball"

گريڤنى زوى مىرى به چوونه ناوى يەمە پيش خەلكى تر.
(۲) ھى دەستپيشكەرى (بەتايىبەتى ھېزىش بىردە سەر دوژمن):

(a ~ attack against the enemy)

preen (prēn), v.t.

(۱) پەم ياكردنەمە پىڭخست بە دەنووک.

(۲) جلى جوان لەمەركردن و خۇ پاراندنەمە.

(۳) شانازى به خۇە گردن! زۆر له خۇ بازى بوون.

v.i.

pre-establish (prē'ə-stab'lish), v.t.

پيشەمكى دامەزراندن.

pre-exilian (prē'ig-zil'i-ən, prē'ik-sil'i-ən), adj.

تايىبەتى به سەردەمى پيش دىيىتى چوولەكه له بابل له سەدەى شەمشەمى پيش زايىدا.

pre-exilic (prē'ig-zil'ik, prē'ik-sil'ik), adj. =

pre-exilian.

pre-exist (prē'ig-zist'), v.i. & v.t.

لەپيش كەسيك يا شتيكى

تردا بوون يا ژيان.

pre-existence (prē'ig-zis'təns), n.

لەپيشتردا بوون يا ژيان

(بەتايىبەتى گيان).

pre-existent (prē'ig-zis'tənt), adj.

پيشتر له كەسيك يا شتيكى تردا بوو.

prefabricate (prē-fab'rə-kāt'), v.t.

(۱) پيشەمكى دروستکردن.

(۲) پيشەمكى دروستکردنى بەشەكاني خانويەك بۆ گواستەنەمە و پىكەومەنى

له شونىڭكى تر.

-prefabrication (n.).

preface (pref'is), n.

(۱) [P-], سەرەتاي نوڤى كاسۆلىكى.

(۲) سەرەتا (بەرتووك، ووتان) پيشەمكى.

v.t.

(۱) پيشەمكى كردن بە سەرەتا يا پيشەمكى بەكەمە: بە سەرەتايەك

دەستپىكردن. (۲) بۆ بوون بە سەرەتا يا پيشەمكى.

prefatory (pref'ə-tōr'i, pref'ə-tō'ri), adj.

سەرەتايى:

تايىبەتى به ھى سەرەتا يا پيشەمكى.

prefect (prē'fekt), n.

(۱) كاربەدەستىك يا ھەرمانبەرىكى بەرزى

پۇماى كۆن. (۲) كاربەدەستىكى گەرە، بەتايىبەتى: (۱) كاربەدەستى بەرزى

ھەرەنسا. (ب) سەزۇكى پۇلىسى پاريس. (ج) بەرئوبەرى دانشگايەكى ئايى.

(۲) قوتايى چاودير (بەتايىبەتى له قوتابخانەى تايىبەتيدا).

prefect apostolic,

كەشيشى گەرەى كاسۆلىكى.

prefecture (prē'fek-chēr), n.

(۱) دەسلات پلە ويايەى ھەرماندەر.

(۲) جيئيشيني ھەرماندەر.

prefer (pri-fūr'), v.t.

(۱) سكالاکردن: شكات كردن:

(He ~ed charges against her for theft.)

(I ~ tea to coffee; (۲) بەلاوه باشتربوون: زياتر ھەللىكردن:

He ~s reading to sports.)

(۲) پلە پيدان: بەرزکردنەمە.

preferable (pref'ēr-ə-b'l, pref'rə-b'l), adj.

باشترە له:

(Death is ~ to slavery.)

-preferability (n.); preferableness (n.).

preference (pref'ēr-əns, pref'rəns), n.

(۱) زياتر ھەللىكردن:

(He has a ~ for younger women.)

(۲) مافى ھەللىكردن: ھەل يا دەسلەلتى ھەللىكردن:

(You have your ~ of seats in the theatre.)

(۲) شتى زياتر ھەللىكردن: شتى زياتر ويستراو ھەللىكردن:

(What is your ~?)

(۱) خاتەرگرتن له قەرزاندەمە يا قەرز پيداندا: خاتەرگرتنى وولاتىك له باجى

گومرگى و بازرگاني و شتى تردا.

preferential (pref'ər-ən'shəl), adj.

(۱) خاتەرگري: پيشخەرى:

(The sickest patients receive ~ treatment.)

(۲) ھى لاينەگري يا جياوازيكاري: (~ tariff rates).

preferment (pri-fūr'mənt), n.

(۱) پلە پيدان: بەرزکردنەمە.

له رستەى "John threw the ball." دان

(۲) تايىبەخۆيەكى دان پياشراو يا پياشەناوى شتيك (ژيبيژى).

adj.

(۱) لەسەر بنجىنەيەكى تايىبەتى دانراو.

(۲) گوزارەمى: پىژمان: له بگەر دوواو: (a ~ noun).

predication (pred'i-kā'shən), n.

(۱) دووبارە دان پياشان

(ژيبيژى): (۲) لەسەر بناغەيەك دانان: لەسەر شتيك بەندبوون

(گوزارە (پىژمان))

predicatory (pred'i-ka-tōr'i, pred'i-ka-tō'ri), adj.

ھى

بانگ بۆ دان: ھى پەندو نامۆزگارى ئايىو رەووشتى ووتن.

predict (pri-dikt'), v.t. & v.i.

پيشىبىنى كردن: پيشىبىنى:

موفلان ليدان: قزانن.

predictable (pri-dik'tə-b'l), adj.

پيشىبىنى دەركن:

پيشەمكى زانراو: (a ~ behavior, act, person, etc.).

-predictability (n.).

predictive (pri-dik'tiv), adj.

تايىبەتى به پيشىبىنى كردن

predictor (pri-dik'tēr), n.

(۱) پيشىبىنەر

(۲) نامىرى پيشىبىنى: نامىرىكى فرۆكەشكىنە لىكى دەداتەرە كەى موشەكە

بەقەنرىقە فرۆكەى دوژمن

predilection (prē'də-lek'shən, pred'l-ek'shən), n.

ھەن:

لاينەگري: بەلاوه باشتربوون.

predispose (prē'dis-pōz'), v.t.

(۱) واليکردن: پيشەمكى نامادەکردن

بۆ لاىەگري يا کردى شتيك:

(His good manners ~ people to like him.)

(۲) [Archaic]. پيشەمكى بريئەمە يا پىنکەوتن لەسەر

predisposition (prē'dis-pə-zish'ən), n.

(۱) واليکردن:

پيشەمكى نامادەبوون بۆ لاىەگري يا کردنى شتيك

(۲) ھەرى پيشەمكى: ئارەزوو: نامادەيى پيشەمكى.

(a ~ to find fault with everybody)

predominance (pri-dōm'ə-nəns), n.

(۱) زالى

(۲) زۆريەى: زۆرى: بلۆبوومە

predominancy (pri-dōm'ə-nəns-i), n. = predominance.

predominant (pri-dōm'ə-nənt), adj.

(۱) بەدەسلاتر له ھەموو:

زال: (۲) ديارتر له ھەموو: زۆرتەر: بەھيزتر:

(The ~ feature of his character was pride.)

predominantly (pri-dōm'ə-nənt-li), adv.

زۆريەى زۆرى:

بەرزى (The country is ~ Catholic.)

predominate (pri-dōm'ə-nāt'), v.i.

(۱) زالىبون بەسەردا:

دەست بەسەردا: پيشتن: جەو بەدەست بوون

(۲) بەھيزتر و زۆرتربوون له: (a forest in which pine-trees ~)

-predominately (adv.); predominatingly (adv.);

predomination (n.).

pre-eminence (prē-em'ə-nəns), n.

زالى: دەست بۆين:

ناوبانگ: پاىەبەرزى

pre-eminent (prē-em'ə-nənt), adj.

زال: دەست بۆيىو:

بەناوبانگ: پاىەبەرز: (his ~ position among his colleagues)

-pre-eminently (adv.).

pre-empt (prē-empt'), v.t.

(۱) دەستپيشكەرى كردن له گريندا

(بەتايىبەتى زەوى وزارى مىرى لەبىزى نيشتەجن بوون تايادا پيش خەلكى تر).

(۲) دەستبەسەرداگرتن لەپيش خەلكى ترەمە

-pre-emptor (n.); pre-emptory (adj.).

pre-emption (prē-emp'shən), n.

(۱) مافى گرين لەپيش

خەلكى تردا (بەتايىبەتى ھى زەوى مىرى به چوونه نارى پيش خەلك)

(ب) گريى زەوى بەم جۆرە (ج) زەوى بەم جۆرە گريو

(۲) دەستبەسەرداگرتنى شتيك پيش خەلكى تر

pre-emptive (prē-emp'tiv), adj.

(۱) تايىبەتى به گرين يا مافى

preferred stock

(۲) پله و پايه ی پندراو: پله ی بمرزی پندراو.
preferred stock, بهشی هملندزده: نو بهشانی کومپانیایه که
 (له بۆرسدا) که دهخړته پئش بهشی ناسایی له دابهشکردنی قازانج یا
 سهراپه دا)

prefiguration (prē'fig-yoo-rā'shən), *n.* (۱) نیشانه ی نهوه
 بوون: بهرایی شتیک بوون: پئشهکی شتیک گه یاندن.
 (۲) نیشانه ی پئشهکی: نمونه ی پئشهکی یا یهکم.

prefigure (prē-fig'yēr), *v.t.* (۱) نیشانه ی نهوه بوون: پئشهکی و
 دهرخستن یا و گه یاندن: نمونه ی پئشهکی بوون بۆ پئ پاکردنهوه (مهجان).
 (۲) هینانه بهرچاوی خو: پئشهکی لیکدانهوه: پئشپینن.

prefix (prē-fiks'), *v.t.* (۱) [Rare] پئشهکی چاک کردن.
 (۲) دانان له پئشی وشه یهکدا: پئشگر دانان له بهردم وشه دا.
n. پئشگر (زۆزمان): پئشهبندا: پئشکو.

preflight (prē-flit'), *adj.* هی پئش فریس یا هملسانی فرۆکه
 (~ preparation)

preformation (prē'fōr-mā'shən), *n.* (۱) پئشهکی پئکهپنان:
 پئشهکی پئکهپنان: (۲) بیردۆزیک کۆنه وانه ماوه که دهلیت: ههموو
 نهاندماکانی رینهوه ریک هه له سهراوه له تۆرهکی یا شانه
 بنچینه یهک نیدا: هه یه و نهها نهوه یه بهره دهسه نۆر دهین به زینهوه موری
 ههراش

pregnable (preg'nə-b'l), *adj.* داگیر دهکری: دهوانری بگیری
 (قهلا، سهنگه): ناقایه.

pregnancy (preg'nən-si), *n.* سکپری: ماوه ی سکپری.
pregnant (preg'nənt), *adj.* (۱) سکپری: تاووس: دووگیان.
 (۲) داهینن: زهره: خه یال فراوان: دانا: زۆنگ. (۳) بههر: بهپیت.

(۴) گرنگ: پر مانا: سهنگین: (a ~ reply).
 (۵) (with: ~ in): بهره له.

preheat (prē-hēt'), *v.t.* پئشهکی گرم کردن (وهک فرن یا تهنور).
prehensile (pri-hen'sil, pri-hen's'l), *adj.* گزینده

دهگری به پئج خواردن بهدوره دا (وهک کلکی مهبوون).
prehension (pri-hen'shən), *n.* (۱) گرتن

(۲) ههستیگر کردن: (ب) تئگهپشتن: سه ل دهرجوون.
prehistoric (prē-his-tōr'ik, prē-his-tor'ik), *adj.* Also-

prehistorical, پئش میژوو: بهر نه میژوو.
prehistory (prē-his'tə-ri), *n.* پئش میژوو

-prehistorian (n.).
preignition (prē'ig-nish'ən), *n.* سووتان یا داگیرسانی پئش

کاتی (مهکینه).
prejudge (prē-juj'), *v.t.* پئشهکی بریاردان: بریاردان پئش زانیی

ههموشتیک دهبراره ی مهسهله که یا کهسه که.
prejudgment, prejudgement (prē-juj'mənt), *n.* بریاری

پئشهکی: ووشه ی پئشوو بیینه.
prejudice (prej'oo-dis), *n.* (۱) بریاری پئشهکی: بریاردان پئش

زانیی ههموشتیک دهبراره ی مهسهله یه یا کهسینک.
 (۲) لایهنگری کوئراوه: لایهنگری بئ پهوا: دهمارگری: جیاوازی کردن لهگهندا:

(a ~ against foreigners)

(۲) قینی کوئراوه (دژی رهگهزو ناین و ناوچه و ولات و گهلیک شتی تر):
 رهچهلک په رستی (۴) زیان (بههزی کردهوه و لایهنگری کوئراوه خهک).

(۱) زیان لیدان (بههزی لایهنگری بئ پهوا یا بریاری پئشهکی یهوه):
 (His mistake ~d the outcome.)

(۲) قینی کوئراوه ههلساندن: بوون بههزی لایهنگری کوئراوه بئ پهوا یانه.
 in (or to) the prejudice of, به جۆزیک که زیان بهگهین به

کهسینک، مافیک، یا داوا یهک.
 without prejudice to, به جۆزیک که نه بپتیههزی زیان گه یاندن به

مافیک یا داوا یهک: دادگری).

premiership

prejudicial (prej'oo-dish'al), *adj.* زیان گهین:

تایبهتی به لایهنگری کوئراوه و بئ پهوا یانه و زیان لیدان.
prelacy (prel'ə-si), *n.* (۱) پله و پايه ی سهراک قهشه.

(۲) سهراک قهشهکان.
 (۳) فرماندهوایی سهراک قهشهکان (له پووی سووکی یهوه).

prelate (prel'it), *n.* سهراک قهشه: کار به دهستیگی گهره ی کلنسه.

prelateship (prel'it-ship), *n.* پله و پايه ی سهراک قهشه:

ماوه ی کار به دهستی سهراک قهشه.
 (۱) پله ی سهراک قهشه.

(۲) سهراک قهشهکان.
prelect (pri-lekt'), *v.i.* وانه ووتنهوه (له زانک): ووتار خویندنهوه.

prelection (n.); **prelector** (n.).
prelibation (prē'li-bā'shən), *n.* پئشهکی چهشتن:

بهرکولی خواردنهوه: نۆبهره ی خواردنهوه.
preliminary (pri-lim'ə-ner'i), *adj.* سهراکایی: پئشهکی:

(a ~ examination, report, etc.)
 (۱) (pl.) شتیک پئشهکی یا ناماده یی (کردار، ههنگاو، کاروبار)

(۲) تاقیکردنهوه ی سهراکایی (پئشی دهووتن: "prelim").
 (۳) پوودانی پئش ملامه یهکی وهک زۆرانبازی و بۆکسبازی.

(۴) (pl.) بهرهکانی پئش دهقی پهرتووکیک (چاپه مهنی).
 (۱) هی بهر له پهیدا بوونی نووسن.

preliterate (prē-lit'ēr-it), *adj.* (۲) هی گهلیکی بئ شتی نووسراو: هی کۆمهلیکی فیزی نووسین نهبوو.
 (۱) سهراک (کردار، داستان).

prelude (prel'ūd, prel'lood), *n.* هۆنراوه ی درژ، شانۆنامه، پوودانی داهاتوو: پئشهکی.
 (۲) (۱) پارچه یهکی کورت موسیقا که سهراکایی پارچه یهکی درژ.

(ب) پارچه یهک موسیقای پۆمانسی کورت.
 (۱) بۆ بوون به سهراکایی پئشهکی.

(۲) دهستیگر کردن یا پئشهکشی کردن به سهراک.

(۱) بۆ بوون به سهراک. (۲) پارچه یهک موسیقای سهراکایی لیدان
prelusion (pri-lōō'zhən), *n.* ~ **prelude.**

prelusive (pri-lōō'siv), *adj.* سهراکایی: پئشهکیتی.
premature (prē'mə-tyoor', prē'mə-choor'), *adj.* پئش

کاتی خو: نه به کام: بئ نهگهییو: زوو.
 (a ~ baby; a ~ idea, proposal, etc.)

prematurely (prē'mə-tyoor'li, prē'mə-choor'li), *adv.* پئش کاتی خو: زوو: به نه به کامی: (She died ~).

premaxilla (prē'mak-sil'ə), *n.* لئسکی کاژیری سهرووی
 بره بره دارهکان.

premedical (prē-med'i-k'l), *adj.* خویندنی سهراکایی یا
 ناماده یی بۆ خویندنی پزیشکوهانی.

premeditate (prē-med'ə-tāt'), *v.t.* پئشهکی بیرکردنهوه
 نهخشه کیشان و پیلان گیران: به دهسه نهقهست کردن: تهگیر کردن:

(to ~ a murder)

پئشهکی بیرکردنهوه.
-premeditative (adj.); **premeditator** (n.).

premeditated (prē-med'ə-tāt'id), *adj.* به دهسه نهقهست کراو:
 پئشهکی تهگیر بۆ کراو و نهخشه بۆ کیشراو: (a ~ murder).

(۱) نهخشه کیشانی
 پئشهکی: تهگیر: تهگیر کردن: (۲) دهسه نهقهستی له کردنی تاوانیکدا (یاسا).

premier (prē'mi-ēr, prem'yēr), *adj.* (۱) یهکم: گرنگترین:
 سهراکی ترین. (۲) کۆترین: دیرترین: پئشترین: زووترین.

n. سهراک وهزیران.

première (pri-mēr'), *n.* (۱) یهکم پیشاندانی فیلمیک یا نوواندنیک.
 شانۆگری. (۲) قارهمانی ژنی شانۆگری یهک یا فیلمیک.

premiership (pri-mēr'ship, prē'mi-ēr-ship), *n.* سهراک

prepositional phrase

- پەيوەندى
-prepositionally (*adv.*).
prepositional phrase, دەستەواژە يەكە لە نامرازى پەيوەندى و
ئارى باشكۆ يىڭىكەتووه ئىركى ئاوه ئئاو يا ئاوه ئىركدار دەيىن.
(روك: " of wool " و " in haste " لە " a dress of wool " و
" written in haste ")
prepositive (prē-poz'ə-tiv), *adj.* ھى ووشى يىشگر يا بەردەم
(پىژمان)
n. ووشە يا نامرازى يىشگر ووشى يىشەند.
prepositor (prē-poz'ə-tēr), *n.* = praepostor.
prepossess (prē-pə-zes'), *v.t.* [Rare] گرتە دەست لە پىش
(۱) خەنگى تر (۲) مېشك پىركردن سەرقال كردن (بە بىرەو) مېشك گرتن.
(۳) پىشەنگى كارتىڭردن بۆ لايەنگرى كەسك يا شتەك يا دژ وەستانى.
(۴) دلفراندن يەكسەر بە دندا چون
prepossessing (prē-pə-zes'ing), *adj.* جوان دلفرەن ئاياب
prepossession (prē-pə-zesh'an), *n.* (۱) لايەنگرى بىن رەوا
لايەنگرى كوتراڻە (۲) سەرقالى (بە بىرەو) مېشك پىرى مېشك پىومگىران.
preposterous (pri-pos'tēr-əs), *adj.* ئامەجىن ئى مانا
بۆ پىڭەنەن باشە (a ~ idea, suggestion, etc.)
prepotency (pri-pō't'n-si), *n.* (۱) زالى دەست بەسەردا رۆين
پىڭىف (۲) زالى تايەخۇكانى دايك يا باوك لە مەدالەكانياندا.
prepotent (pri-pō't'nt), *adj.* (۱) زال دەسەلات بەسەردا بوون
جەلوگىر (۲) تايەخۇكانى زالتەر لە ھى ھاوسەرەكە لە مەدالەكانياندا.
prep school, [Colloq.] = preparatory school.
prepuce (prē'pūs), *n.* پىستى سەرى كىرەك لە خەتەنە كىردندا
دەبىرئى پىستى قىتەكى قوز.
-preputial (*adj.*).
prerequisite (prē-rek'wə-zit), *adj. & n.* مەرجى پىشەكى
پىوستى پىشەكى
prerogative (pri-rog'ə-tiv), *n.* (۱) مافى تايەتى لەبىرى چىن
بەنچە، پىشە يا پەوپايەو) سەرىشكى: (the royal ~)
(۲) بەرتىر لەپىشتى مافى پىشەپى.
(۳) لىئا تووسى زگماكى بەرتىر بەرتىر جىاوازى.
adj. ھى مافى تايەتى
presage (pres'ij), *n.* (۱) نىشانە پىوودانىكى دواپۇژ (ھى بەت يا
نەھات) نىشانە يەكە بەدووم (۲) دىل خەبەردان بە پىوودانى ناخۇش
ھەستەردن بە پىوودانىكى تايەسەند. (۳) [Rare]. پىشەپى.
(۴) مانا نىشانە (of ominous ~)
v.t. (۱) نىشانە پىوودانىكى خراپى دواپۇژ بوون.
(۲) دىل خەبەردان بە پىوودانى ناخۇش ھەستەردن بە پىوودانى خراپ.
(۳) پىشەپى
v.t. (۱) دىل خەبەردان بە پىوودانى ناخۇش (۲) پىشەپى
presbyopia (prez'bi-ō'pi-a, prez'bi-ō'pi-ə), *n.* نەخۇشى
دوورپىنى (كە تووشى كەسانى پىر دەبىن)
-presbyopic (*adj.*).
presbyter (prez'bi-tēr, prez'bi-tēr), *n.* (۱) پىش سىي يا
گەرە پىارى كلىسە (۲) قەشە.
presbyterate (prez-bit'ēr-it, prez-bit'ā-rāt'), *n.* (۱) پەر-
پايە قەشە يا گەرە پىارى كلىسە. (۲) presbytery
Presbyterian (prez'ba-tēr'i-ən), *adj.* [p-] تايەتى بە
كارگىرى كلىسە لەلەين گەرە پىاوانى كلىسەرە.
(۲) تايەتى بە كلىسە " پىسەبەتەرى " كە لىڭكە لە كلىسە پىزەستانى.
n. ئەندامى كلىسە يەكە وەھا.
-presbyterianism (*n.*).
presbytery (prez'bi-ter'ī, prez'bi-ter'ī), *n.* (۱) ئەنجوومەنى

present

- دادگايى كلىسە " پىسەبەتەرى " يە لە قەشەكان و گەرە پىاوانى كلىسە
پىڭىڭىت. (۲) قەشە گەرە پىاوانى كلىسە.
(۳) كارگىرى كلىسە لەلەين قەشە گەرە پىاوانى كلىسەرە.
(۴) بەشى كلىسە تەرخان كراو بۆ قەشەكان.
(۵) مالى قەشە (تايەتى كاسونىكى).
preschool (prē'skool'), *adj.* ھى تەمەنى پىش چوونە قوتابخانە
(تەمەنى ۲-۶ سال) ھى مەدالى دايەنگە
-preschooler (*n.*).
prescience (prē'shi-əns, presh'i-əns), *n.* پىشەپىنى
دوورپىنى
prescient (prē'shi-ənt, presh'i-ənt), *adj.* پىشەپىن دوورپىن
prescind (pri-sind'), *v.t.* (۱) لەيەك جىا كىردنەو لە مېشكى خۇدا
يەك بە يەك سەرىكردن يا لىڭكەنەو. (۲) پارچە لىڭكەنەو لەپىر يا بەر لە
كاتى خۇى ل لاپردن.
v.t. (~ from), سەرنج ل لاپردن پووكردن بەولاو.
prescribe (pri-skrib'), *v.t.* (۱) پى بۆ دانان نەخشە بۆ كردن
سەنور بۆ دانان فرمان كردن پەيرەو بۆ دانان بۆ دانان پى ووتن
بۆ پىرەنەو ياسا بۆ دانان.
(۲) دەرمان بۆ نووسىن (پىشەك) بۆ پىرەنەو يا بۆ دانان (دەرمان):
(The doctor ~d a new medicine for him.)
(۳) پوچ كىردنەو يا قەدەغەكردن بەپىر يا سا.
v.t. (۱) پەيرەوى دانان دانان ياسا دانان وا ووتن.
(۲) دەرمان بۆ نووسىن (پىشەك) رەجەتە بۆ نووسىن.
(۳) (۱) شتەك بە ھى خۇ دانان بە ھۆى بەدەستەو بوونى ئەو شتە بۆ ماو يەك
دانانى مافىك بە ھى خۇ پاش بەسەرچوونى ماو يەك.
(ب) قەدەغەبوون پوچ كراڻ
prescript (pri-skript'), *adj.* تەوزىمى پىوست
دەبىن پەيرەوى بىكرى
پەيرەو فرمان ياسا دەستور (پەروشت).
n.
prescriptible (pri-skrip'tə-b'l), *adj.* (۱) رەجەتە بۆ
دەنوسرى دىارى دىكرى (نەخۇشى): (a ~ illness)
(۲) پەيرەوى بۆ دادەنرى.
(۳) مافى خاوەنىتى دەستىرى پاش بەدەستەو بوون بۆ ماو يەكى زۆر (زەوى).
prescription (pri-skrip'shən), *n.* (۱) پەيرەوى بۆ دانان
پىڭە بۆ دانان (۲) پەيرەو فرمان دەستور (پەروشت). (۳) رەجەتە.
(۴) دەرمانى بە رەجەتە پىنراو. (۵) (۱) وەرگرتنى مافى خاوەنىتى شتەك
پاش بەدەستەو بوونى ئەو شتە بۆ ماو يەكى زۆر. (ب) ئەم مافى خاوەنىتى يە
prescriptive (pri-skrip'tiv), *adj.* (۱) پەيرەوى دانەر
پى بۆ دانەر. (۲) تەوزىمى فرمانى دەبىن پەيرەوى بىكرى پىوستە
(۳) لەسەر بەدەستەو بوونى ئەو شتە بۆ ماو يەكى زۆر بەندە (مافى خاوەنىتى).
ماف. (۴) بەگوزەرى نەرىتە دەستورى رەوشت دانراو.
(۵) پەيرەوى بەكارهينان دانەر (زەمانەنى).
presence (prez'ns), *n.* (۱) لە شوئىڭىدا بوون لە ئارادا بوون بوون.
(۲) ئامادەبوون لە شوئىڭىدا: ھاتن: (Your ~ will be appreciated.)
(۳) (۱) جەتاب پاشا يا بەگزادە دىار لە شوئىڭىدا.
(ب) كەسكى ئامادەبوو لە شوئىڭىدا.
(۴) شىوھى ھەلسان دانىشتن شىوھى رەقتار نوواندن سەروسىما:
سەروچا شىوھى ھاتنە بەرچاوى خەك: (He has a poor ~)
(۵) خۇ. [Archaic]. كۆپ كۆپگەل كۆمەن.
(۶) presence chamber, [Obs.] دىوھەخانى پاشا دىوھەخان
پىشەپىنى
present of mind, ئەشەلەزان و زو بىرەكردنەو لەكاتى مەترسىدا
تەك نەچوون و شت لەبىر نەچوون لەناكاويدا و زىرەكى لەناكاويدا
present (prez'nt), *n.* (۱) ئىستا: (at ~)
(۲) present tense (ب) كىردارى دەم كاتى ئىستا (پىژمان)

- (۲) پاراستن له بۆگن کردن. (۳) هلگرتنی خواردهمەنی بۆ دواپۆز به کردنه قوتوووه یا خوێ کردن یا ترشیات کردنی.
- (۴) پارگیردن! پارگتن له دۆخی خۆیدا! بەردەوام بوون.
- (۵) پاراستن یا هلگرتنی گیاندارو ماسی و بالندە بۆ پاوی خۆ.
- (۱) خواردهمەنی و میوه هلگرتن به کردنه قوتوووه یا خوێ کردن یا ترشیات کردنی. (۲) پارگتن یا پاراستنی شوێنی پاوی تایبەتی.
- (۱) (pl.) ، میوهی قوتوو (وهك مرهبا و شتی وەها).
- (۲) پاریزگاری گیاندار: ناوچهیەکی قەدەغەكراوه له پاوچی و ناوهدانكردهوه بۆ پاراستنی گیاندارو ماسی و بالندەكانی و جار به جار پێگەى نهختێك پاكردنی تێدا دەدرێ. (۳) خواردهمەنی پارێزەر: ماددەیهكە دەكرێته ئار خواردهمەنییەوه بۆئەوهی بۆگن نهكات.
- (۴) شتیكه كه قەدەغەى كۆمەڵێك كەسی تایبەتییه:
- (Ancient Greek is the ~ of scholars.)
- پێشهکی چۆتەرەیهك: تایبەت preshrunk (prē'shrunk'), adj.
- به جل و بەرگێكە كه لهكاتی دروستكردندا دەچیتەرەیهك بۆئەوهی لەدوایدا كه شۆڕا نەچیتەرەیهك.
- preside (pri-zīd'), v.I
- (۱) كۆنیرگان! سەرکۆماری كۆر یا كۆبوونەرە کردن: (He ~d at the meeting.)
- (۲) سەرگۆڕەیهتی کردن! لەلای سەرۆکی میزەوه دانیشتن! چلەگیری کردن! سەرپرەشتی کردن.
- (۳) پیاوێ یا نامیری تری مۆسیلا لێدان: (to ~ at the piano)
- (۱) سەرکۆماری! سەرکۆماریتی. presidency (prez'i-dən-si), n.
- (۲) پله و پایە و ماوهی سەرکۆمار. (P-), سەرکۆماری ئەمەریکا.
- (۴) ئەنجوومەنی بەڕێوەبەردنی کلیسای "مۆرمۆنی".
- (۱) سەرۆك (زانكۆ، یانە، كۆمەڵە، president (prez'i-dənt), n.
- پێشخوار: (P-), سەرکۆمار.
- سەرکۆماری تازه president-elect (prez'i-dənt-i-lekt'), n.
- هەلبژێراو (كه هێشتا نەچووته سەر كار).
- (۱) تایبەتی به سەرکۆمار: presidential (prez'i-dən'shəl), adj.
- سەرکۆماری. (۲) تایبەتی به پزێمێك كه سەرکۆماری به جیا تیايدا هەلبەجێزێت له پەرلەمان وه سەرکۆمار لەی ئایرسرێتەوه لەلایەن پەرلەمانەوه سەرکۆمارێتی! presidentship (prez'i-dənt-ship), n.
- پله و پایە و ماوهی سەرکۆمار.
- هی ئۆردوگا یا بنگەى سوپایی. presidial (pri-sid'i-əl), adj.
- presidiary (pri-sid'i-er-i), adj. = presidial.
- ئۆردوگا! لەشکرگا! بنگەى سوپایی! presidio (pri-sid'i-ō'), n.
- قەڵایەکی به ئۆردوگا پارێزراو.
- پرویزیدیۆم: (۱) چەند جۆره ئەنجوومەنێکی لەرمانگێری یەکییتی سۆلیتی جارانه.
- (ب) [P-], ئەنجوومەنی بەرزى لەرمانگێری پەرلەمانى سۆلیتییه.
- نیشانەبوون بۆ پوودانیکی presignify (prē-sig'nə-fi'), v.I.
- دواپۆز! پێشهکی واگەياندن.
- (۱) ووشێن! گوشتین. press (pres), v.I.
- (۲) ئاوانێکرتن! هەلگوشین! گوشتین. (۳) (۱) پەستتەوه! پەستانەوه! پەست.
- (ب) له ئوتودان. (۴) خۆ پێوهنووسان! بارەش پیاکردن! هەلگوشین.
- (۵) زۆرلیکرتن! زۆر کردنەسەر. (۶) بەگەرەیان! هەلبێچان! گەياندنه تین.
- (۷) پەزۆر دان بەسەردا: (She ~ed the gift on her friend.)
- (۸) ئی پارانەرە! تکلایکرتن. (۹) پەنجە پیاوان! پال پێوهنان.
- (۱۰) تەنگەتاوکردن! پەستکردن. (۱۱) هاندان.
- (۱۲) [Archaic]. تین ترنجان! کۆبوونەرە! کەلەکەبوون.
- (۱۳) [Obs.], چەوساندنەرە.
- (۱) پەستتەوه! پەستانەوه. (۲) بۆ پێشهوه پزێشتن به هەموو هیزو توانایەکەرە. (۳) درپێدان! رێ بۆ خۆ کردنەرە بەزۆر.
- (۴) تین ترنجان! کەلەکەبوون! کۆبوونەرە.
- (۵) بەگەرەیان! هەلبێچان! زۆر بۆ هێنان.

- (۳) (pl.) ، بېوانەمەى ئاوپراو (داندەگرى، ياسا):
- (Be it known by these ~s.)
- adj.
- (۱) هى ئېستا! تايبەتی به ئېستا. (۲) ديار! ئاماده له شوێنێکدا.
- (۳) [Obs.], ووريا. (۴) [Obs.], لەبەرەستدایە! نزيك.
- (۵) هى کرداری دەم کاتی ئېستا (پزیمان).
- (۱) (۲) پێشکەش کردن.
- present (pri-zent'), v.I.
- (He was ~ed to the audience.)
- (ب) پێشکەش کردنی کچ بۆ کۆمەل بۆ يەکم جار له ئاهەنگێکدا.
- (۲) نوادەر! پێشکەش کردن. (to ~ a play).
- (۳) خەلات پێدان یا پێشکەش کردن: (to ~ a medal)
- (۴) پێشکەش کردن. (The new ambassador ~ed his credentials to the president.)
- (۵) خستنه بەردەست (بۆ لیکۆلێنەرە)! خستنه پێش چار.
- (۶) به چەك سلاو بۆ کردن! نیشان لێگرتەرە.
- (۷) پەسەندکردنی قەشە بۆ خەلات.
- (۸) (۱) خستنه بەردەستی ئەنجوومەنى پەرلەمان یا دادگا بۆ لیکۆلێنەرە.
- (ب) تاوانبارکردن
- presentable (pri-zen'tə-b'l), adj.
- (۱) دەهێنی بدری به خەك! دەهێنی پێشان بدری! دەتوانی بنوێنری یا پێشکەش بکری.
- (۲) سەروسیما و جل و بەرگەکی باش و دەشت پێشکەشی خەك بکری یا خەك بپینێ.
- presentability (n.); presentably (adv.).
- presentation (prez'ən-tā'shən), n.
- (۱) (۱) پێشکەش کردن! پێشانان (ب) پێشکەش کردن بۆ پەسەندکردن.
- (۲) شتی پێشکەش کراو، پێشانراو، یا نوێنراو: (۱) شانۆنامە (ب) خەلات.
- (۳) نوادەن یا پێشکەش کردنی کومپیاڵە بۆ قەرز وەرگرتەرە.
- (۴) پێشکەش کردنی کەسێک بۆ کۆپێک یا کۆمەڵێک خەك.
- (۵) پەسەندکردنی قەشە بۆ خەلات پێدان.
- (۶) چۆنیتی هاوتی مەدال لەکاتی مەدالیووندا.
- present-day (prez'nt-dā'), adj.
- چەرخی ئېستا! ئەمەری: ئېستا! ئەم سەردەمە.
- presentee (prez'ē-tē'), n.
- (۱) خەلات کراو! خەلات پێدراو.
- (۲) پێشکەش کراو! کەسێکی به خەك ئاسراو یا ئاسنراو.
- presentiment (pri-zen'tə-mənt), n.
- دل خەبەردان به پوودانیکی ناخۆش! پێش هەستی به پوودانی خراپ.
- presently (prez'nt-li), adv.
- (۱) پاش تۆزێک! پاش نەختێک! زوو.
- (۲) ئېستا (۳) [Archaic or Dial.], هەر ئېستا! يەكسەر! كوتێپ.
- (۱) پێشکەش کردن! نوادەن! presentment (pri-zen'tmənt), n.
- پێشانان. (۲) پێشانگا! شتی پێشانراو.
- (۳) نوادەن یا پێشکەش کردنی کومپیاڵە بۆ قەرز وەرگرتەرە.
- (۴) راپۆرتی تاوانبارکردن (كه دەستى سونددخۆران پێشکەشی دەكات).
- present participle, شێوەی وشەیهكە له کردار پێكدیت و تايبەخۆی کردارێش و ناوەلناویشی هەیه دەم کاتی ئېستا دەگەینێ و به "ing" - کۆتایی دیت (پزیمان).
- روشی "running" له "running water" (دا).
- present perfect, کرداری پانهبووردو یا ئېستای تەواو (پزیمان):
- (She has gone.; We have eaten.; I have read it.)
- present tense, شێوەی دەم کاتی ئېستای کردار (پزیمان):
- كات یا سەردەمی ئېستای کردار: (I play.; She laughs.; They sew.)
- preservable (pri-zür'və-b'l), adj.
- دەپارێزێ! هەلدەگێر!
- preservation (prez'ēr-vā'shən), n.
- پاراستن! پارێزگاری کردن (کەلەپوور، خووە، نەیت، خواردهمەنی... هتد! هەلگرتن.
- preservative (pri-zür'və-tiv), adj.
- پارێزەر! شت پارێزەر.
- n.
- ماددەى پارێزەر دەكرێته خواردهمەنىیەوه بۆ بۆگن نهکردنى.
- preserve (pri-zürv'), v.I.
- (۱) پاراستن! پارێزگاری کردن! هەلگرتن.

press

- n.** (۱) پەستاتۇن؛ پەستانەۋە؛ پەستىن. (۲) جەماۋەر؛ كۆمەلە خەلك. (۳) مەكىنەنى گوشين. (۴) (۱) مەكىنەنى چاپ. (ب) چاپخانا. (ج) چاپمەنى. (د) پۇرئامە؛ پۇرئامە گۇڭار. (ه) پۇرئامەگەرى. (و) پۇرئامەگەران. (ز) ئاۋمەۋىكى پۇرئامە؛ ووتارو تىيىنى پۇرئامەچىيان. (۵) دۇلاب. دەستكردن بەلە چاپدان.
- go to press,** (۱) مەزۇر گرتىن بە سەرباز. (۲) بەشئومەكى جياۋان لە ئاسايى بەكارهينان.
- press (pres), v.t.** (۱) مەزۇر گرتىن بە سەرباز. (۲) فەرمانى بەزۇر گرتىن بە سەرباز.
- press agent,** ئوينەرى بۇرئاگەندە (بۇ ئەكتەرىك. كۇمپانىيەك، رىنگراۋىك ... ھتد).
- press board (pres'board', pres'bōrd'), n.** (۱) مقبا. (۲) مېزى ئوتتو.
- press box,** لۇجى پۇرئامەگەران لە يارىگادا.
- press conference,** كۇرى پۇرئامەگەرى.
- presser (pres'er), n.** ئوتتوچى.
- press gallery,** لۇجى پۇرئامەگەران (لە پەرلەمان يا ئەنجوۋمەنى ترى ۋەھادا).
- press gang,** دەستى زۇرەملى؛ بۇ بەزۇر خەلك گرتىن بە سەرباز.
- pressing (pres'ing), adj.** (۱) دەپنە يەكسەر جىيەجى بىكى؛ پەلە. (۲) زۇر بىنويست. (a ~ need for food and medicine).
- (۲) بەگىرەنە؛ تەنگ پىن ھەلچنەر؛ داۋاكەرى كۆلەندەر.
- pressman (pres'man), n.** (۱) كارگەرى چاپخانا. (۲) [Brush]. پۇرئامەچى.
- pressmark (pres'mark'), n.** ئاۋىشئانى پەرتوك؛ ژمارەيك يا تىيىنكە لەسەر يىشتى پەرتوك دەنورسنى بۇ ديارىكردنى شۇنەكە لە كىتىخانەدا.
- press release,** بلاۋنامە پۇرئامەگەرى.
- pressroom (pres'room', pres'room'), n.** ئورۇ مەكىنەنى چاپ لە چاپخانادا.
- press secretary,** سىكرىتەرى پۇرئامەگەرى.
- pressure (pres'hēr), n.** (۱) پەستى؛ ۋوشىن. (۲) پەستان؛ پالەپەستو؛ تەۋرۇم. (۳) زەپىر. (۴) بەگىرەنە؛ ھەلچىچان؛ زۇر بۇ ھىنان؛ زۇرلىكردن؛ تەنگ پىن ھەلچىچان؛ گوشار. (۵) پالەپەستو يا پەستانى كارەبايى؛ ئەركى كارەبايى. (۶) پالەپەستۇ ھەوا. (۷) پالەپەستۇ سەر پويىك (فىزىكا). (۸) ئارىكى قورس و ناخۇش؛ تەنگەتاۋى؛ پەستى. (۹) [Obs.]. حىن نىشانە.
- v.t. [Colloq.],** زۇرلىكردن؛ بەگىرەنە؛ ھەلچىچان؛ زۇر كىردن سەر؛ تەنگ پىن ھەلچىچان (to ~ someone into doing something).
- pressure cooker,** مەنجەلى ھەلە.
- pressure gauge,** (۱) پىئومەرى پالەپەستۇ ھەوا ھەلمو ئاۋ. (۲) پىئومەرى ھېزى يا تەۋرۇمى تەقىنەۋىيەك دەستى زۇر؛ دەستەيەكە بۇ زۇر خىستە سەر ئەندامانى پەرلەمان و مېرى بۇ لايەنگەرى كىردنى مەسەلەيك يا دۇرۇمستانى.
- pressure suit,** بەرگى پەستاتۇن (بۇ لەبەركىردن لە كەشتى ھەوايدا). (پىشى دەۋوتىرئ: "pressurized suit").
- pressurize (pres'hēr-iz'), v.t.** گونچاندنى پەستاتۇن (لەئار) فۇكەدا.
- pressurization (n.).**
- presswork (pres'wūrk'), n.** (۱) كارگەرى چاپخانا. (۲) چاپمەنى؛ بەرھەمى چاپخانا.
- prestidigitation (pres'tə-dij'ī-tā'shən), n.** جادوگەرى؛ دەست سىۋكى جادوگەر لە فىلىبازىدا.
- prestidigitator (n.).**
- prestige (pres'tēzh', pres'tij'), n.** پايە پەندى؛ پايە مېزى؛

pretension

- شكۇ؛ پۇرئو دەسەلات و ئاۋدارى (كە لە كىردنى كارى گەرەمە پىت)؛ پايە پەندى؛ پايەدار؛ بەشكۇ؛ پەزىۋو بەدەسەلات و بەئابانگ. (a ~ job, person, etc.).
- prestissimo (pres-tis'sō-mō'), adv. & adj.** زۇر بەخىرايى؛ فەرمان يا ئامۇزگارى سەرەك ئۇركىسترا بۇ مۇسىقاۋەن.
- n.** پارچەيك مۇسىقاى خىرا؛ جوۋلەيەكى خىراى مۇسىقاى ئۇركىسترا.
- presto (pres'tō), adv. & adj.** (۱) خىرا. (۲) زۇر بەخىرايى؛ فەرمان يا ئامۇزگارى سەرەك ئۇركىسترا بۇ مۇسىقاۋەن.
- n.** پارچەيك مۇسىقاى خىرا؛ جوۋلەيەكى خىراى مۇسىقاى ئۇركىسترا.
- presumable (pri-zoom'a-bl', pri-zūm'a-bli'), adj.** وادانرا؛ دەتوانىرئ وادانرا؛ بۇ مەيە واپىن.
- presumably (pri-zoom'a-bli, pri-zūm'a-bli), adv.** بەئار؛ وادانرا؛ بۇ مەيە واپىن. (We were ~ on the right path.)
- presume (pri-zoom', pri-zūm'), v.t.** (۱) پىركىشى كىردن؛ وىران. (to ~ to say or do something).
- (۲) وازاننى؛ لا واپوون؛ دىنبايوون؛ وادانان (بەدلىتايىيەۋە).
- (۳) وادانان. (A person is ~d innocent until proven guilty.)
- (۴) واگەياندن.
- v.t.** (۱) زۇر بە شەرم شكارى لەگەن جوۋلەۋە؛ لە سنوۋرى ئەزاكەت جوۋنە دەرمەۋە. (۲) (on ~ upon)، بە ئارەۋا بەكارهينان بۇ مەبەستو ئامانجى خۇ.
- presumption (pri-zump'shən), n.** (۱) پىركىشى؛ بىن شەرمى؛ پىن ئا ھەلچىچان؛ چاۋقايمى. (۲) وادانان؛ گرىمانى. (۳) شتى وادانرا. (۴) ھۇى وادانان يا وا گرىمان. (۵) لىكەندەۋە يا پىن بەدى كىردنى بە بەلگە (دادگەرى).
- presumptive (pri-zump'tiv), adj.** (۱) ھۇى بىۋا؛ ھۇى وادانان. يا گرىمانەنى: (~ evidence).
- (۲) وادانرا؛ واپوون. (an heir ~).
- presumptuous (pri-zump'chōō-as), adj.** (۱) بىن شەرم؛ بىن ئاپوون؛ پىركىشىكە؛ چاۋقايمى؛ بىن ھەيا؛ لە سنوۋرى ئەزاكەت دەرمەۋە؛ بە بىن شەرمەنە جوۋلەۋە. (۲) presumptive. [Obs.].
- presuppose (prē'sā-pōz'), v.t.** (۱) پىشەكى وادانان. (۲) پىنويست بىۋن بە؛ وا پىنويست كىردن؛ (A healthy body ~s healthy living.)
- presupposition (prē'sup-ā-zish'ən), n.** (۱) پىشەكى وادانان. (۲) گرىمانە؛ شتى پىشەكى وادانرا.
- pretence (pri-tens', prē'tens), n.** [British Spelling].
- pretense.**
- pretend (pri-tend'), v.t.** (۱) واپىشانان؛ وادەرخىست؛ وانواندن؛ واپوون. (He ~ed ignorance of the law.)
- (۲) بە دىۋ واپىشانان؛ بە دىۋ وانواندن؛ بە دىۋ وادەرخىست؛ (He ~ed that he was ill.)
- (۳) خۇ كىردن بە؛ خۇ گۇپىن؛ خۇ وانواندن؛ (She ~ed that she was a princess.)
- v.t.** (۱) (to ~)، واپىشانان؛ وادەرخىست؛ وانواندن. (۲) خۇ كىردن بە؛ خۇ گۇپىن؛ خۇ وانواندن. (۳) دىۋزە؛ دىۋ. (۴) وا ووتراۋ (دىۋ بىن يا راست)؛ بەئار يا بەپوۋالەت. (۵) خۇ وادەرخە؛ خۇ واپىشانان؛ پوۋالەتبار؛ خۇنوتىر. (۶) داۋاكەرى تەختى پاشايى بە دىۋ. (۷) واپىشانان؛ وادەرخىست؛ وانواندن. (۸) خۇ وادەرخىست. (۹) پوۋالەت؛ سەرزارى؛ پوۋالەتبارى. (۱۰) بەھانە؛ بىاننو. (۱۱) [Rare]. مەبەست؛ نىاز.
- pretension (pri-ten'shən), n.** (۱) خۇ واپىشانان؛ خۇ وادەرخىست.

- (۲) حوشکړنه: خنوواندن؛ خويادان. (۳) کفش وفش؛ فین.
- (۴) پروالنه: بیا نو. بهانه؛ بیان.
- pretentious** (pri-ten'shəs), *adj.* (۱) خو وایشانده؛ (۲) واده رخه؛ خو وانوینه؛ (۳) پروالنه تاز.
- (۴) به کفش وفش؛ به فین؛ خويادان؛ حوشکړنه: خوده رخه.
- pretentiously** (*adv.*); **pretentiousness** (*n.*). (۱) پیشکړنه بهمانه؛ بهانه؛ لویې؛ لولا؛ لودیو.
- preter-** (prē'tēr), *adj.* (۱) هی دم کاتی راپور دود.
- preterit, preterite** (prē'tēr-it), *adj.* (۲) [Rare]. راپور دود؛ پیشو.
- n.* (۱) دم کاتی راپور دود (پژمان).
- (۲) کرداری دم کاتی راپور دود (پژمان).
- preterition** (prē'tēr-ish'an), *n.* (۱) خسته پست گوئ؛
- له پیرچوون؛ گوئ پې نه دان. (۲) ناو نه برید میراث پرک له لایه خاوه
- و مسه تنامه. (۳) ناو نووس نه کردنی نه وانهی دم چنه دژوخ و تنه
- ناو نووس کردنی نه وانهی ده چنه به ممشت له لایه خاوه (ثانی "کالښ" ی).
- (۱) خسته پست گوئ؛ له پیرچوون؛ *v.t.* (۲) چاوپوښتن؛ چاوی نوکاندن.
- گوئ پې نه دان.
- pretermission** (*n.*); **pretermitter** (*n.*). (۱) نااساسی؛
- preternatural** (prē'tēr-nach'ēr-əl), *adj.* (۲) له سرووشت به ده؛ سمرناسا.
- ناوینر.
- preternaturalism** (*n.*). بهانه؛ بیان؛ پروییانو؛ به پ.
- pretext** (prē'tekst), *n.* (۱) جوآنکرښ؛ پازاندنه.
- pretor** (prē'tēr, prē'tôr), *n.* = praetor. به جوانی؛ به پک و پیک.
- prettify** (prit'i-fī), *v.t.* جوانی؛ قهشنگی؛ نیک سووکی؛
- prettily** (prit'i-lī), *adv.* دلگیری.
- prettiness** (prit'i-nis), *n.* (۱) جوان؛ قهشنگ؛ نیک سوو.
- (۲) دلگیر؛ رنگین. (۳) زور باش؛ گلهیک جار به ته و سوه؛ نایاب؛ چاک.
- (۴) تریوش؛ سمرژانی؛ کچانی. (۵) [Archaic]. ناسک؛ ووردو؛ نایاب.
- (۶) [Archaic or Scot.]. تاز؛ چاونه ترس.
- (۷) [Colloq.]. زور (ژماره، هند، پاده): (It costs a ~ penny.)
- (۸) تار پاده به؛ زور؛ نه ختیک (~ bad, good, small, etc.).
- adv.* (۱) به جوانی؛ به پک و پیک.
- (۲) [Dial.]. به جوانی؛ به پک و پیک.
- تیر و ته س؛ خوش گوزه ران؛ ده و لمه ند.
- sitting pretty**, [Slang]. نه ختیک جوان یا نیک سوو.
- prettyish** (prit'i-ish), *adj.* مزه بهکی زورخوین به له مارمازیکه زور باریکی.
- pretzel** (pret'sl), *n.* گری گری و نهقه نهقه ده چن.
- prevail** (pri-vāl'), *v.i.* (۱) برده و؛ برده و؛ (over; ~ against).
- زالپوون؛ سرکه و تن به سرده: (We ~ed over our enemies.)
- (۲) سرکه و تن: (Truth will ~.; The will of the people will ~.).
- (۳) له برده و؛ پوون؛ پوون؛ پوون.
- prevail on** (or upon, with), *v.* قایل کردن؛ پې سماندن؛ پازی کردن؛
- والیکردن: (We prevailed upon him not to sue her.)
- prevailing** (pri-vāl'ing), *adj.* (۱) زال؛ سرکه و تنو؛ به بره.
- (۲) پو؛ پو؛ (the ~ attitude about war).
- (۱) [Rare]. زالی؛ سرکه و تنو.
- (۲) به پو؛ پو؛
- (۱) [Rare]. زال؛ سرکه و تنو.
- (۲) به پو؛ پو؛ (fashions, customs, ideas, etc.).
- (۱) تاین و نینازی کردن؛
- خو نه دان به ده سته؛ راستی نه دان به ده سته. (۲) درو کردن.
- prevaricator** (*n.*). تاین و نون.
- prevarication** (pri-var'ə-kā'shən), *n.*

(۲) درو و ده سته.

- prevenience** (prē-vēn'yans), *n.* (۱) پیشو؛ له پیشه و بوون.
- (۲) جنبه چیکردنی پووستی که سیک.
- prevenient** (prē-vēn'yant), *adj.* (۱) پیشو؛ له پیشه و.
- (۲) به پیرمه و چوونی پووستی بهک یا گروگرفتیک؛ ده ستپیشکری.
- prevent** (pri-vent'), *v.t.* (۱) پې لیکرتن؛ پنگه نه دان؛ نه میشتن؛
- به ریستکردن؛ کوسپ خسته سمر پې؛
- (to ~ an accident; What ~ed you from coming?)

(۲) به پیرمه و چوونی پووستی بهک، خواستیک، یا گروگرفتیک؛

ده ستپیشکری کردن.

(۳) [Archaic]. رابری کردن؛

- preventable** (pri-ven'ta-b'l), *adj.* (۱) ده توانی پنگه ی بگیری؛
- ده توانی نه میتری پویدات: (War is ~.).
- preventative** (pri-ven'ta-tiv), *adj.* = preventive.
- prevention** (pri-ven'shən), *n.* (۱) پنگه کرتن؛ نه میشتن.
- (۲) پاراستن؛ خویاراستن: (P ~ is better than cure.).
- preventive** (pri-ven'tiv), *adj.* (۱) به ریستکرا؛ ناگرو؛
- پنگر: (to take ~ steps or measures).
- (۲) پنگر له نه خوشی؛ له نه خوشی پارتن.

- n.* (۱) ناگرو؛ پې لیکر؛ کوسپ. (۲) دهرمانی له نه خوشی پاراستن؛
- هوئ له نه خوشی پاراستن؛ لاستیک (جوت بوون).
- preview** (prē-vū'), *v.t.* Also prevue, پیشه کی بین (فيلم،
- شانوگره، پرتوک، پیشانگه)؛ له پیش خه کدا بین؛ پیشه کی پیشان دان.
- n.* بینینی پیشه کی (فيلم، شانوگره، پیشانگه، یا پرتوک له لایه
- ده سته بهکی بانگ کراوه)؛ پیشاندانی پیشه کی.
- previous** (prē'vi-əs, prē'v'yəs), *adj.* (۱) پیشو (کات، نوره،
- پین)؛ به له راپور دود؛ پیشتر: (the ~ day, time, occasion, etc.).
- (۲) [Colloq.]. په؛ پیش کاتی خوئ؛ زو؛ هله شه؛ نه به کام.
- له پیش؛ به له.
- previous to**, له و پیش؛ له و به؛ به له و.
- previously** (prē'vi-əs-li), *adv.* له و به پیش.

- previous question**, پیشانیازیک پهرله مانی به بۇ دهنگدانی
- کو توپر له سمر نو مسله بهی که له برده سترایه.
- previse** (prē-vīz'), *v.t.* [Rare], (۱) پیشبین؛ پیشزاین.
- (۲) پیشه کی ووریا کردنه و.
- prevision** (prē-vīzh'ən), *n.* (۱) پیشبینی؛ دوربینی.
- (۲) دل خبه ران.
- prevocational** (prē'vō-kā'shən-l), *adj.* تاییه به
- خویندن پووست پیش چوونه قوتابخانه ی پیشه ی.

- prevue** (prē'vū), *n.* = preview. به له جهنگ.
- prewar** (prē'wōr'), *adj.* سمرک (به تاییه می دانشگا یا
- زانگ).

- prey** (prā), *n.* (۱) تانی. (۲) نیچر.
- (۳) مرؤه یا شتی قوربانی؛ مرؤه یا شتی نیچر:
- (He was ~ to his own appetites.)

(۴) پاو کردن؛ نیچر کوشتن.

- v.i.* (۱) تالا نکردن؛ پروتکردنه و.
- (۲) پاو کردن؛ کوشتن بۇ خوراند: (Lions ~ on deer.).
- (۳) ده ستین؛ به کارمندان بۇ مبه سستی خو؛ کردن به قوربانی بۇ مبه سستی خو
- (مجان): (Dishonest businessmen ~ on their customers.)
- (۴) خراب کارتیکردن؛ زیان لیدان؛ تیکدان:

(Remorse ~ed upon his mind.)

- Priapus** (pri-ā'pəs), *n.* (۱) خودای زاونو و باخ و باخت و هیزی
- جوت بوون و نوره خسته و پیاو (نه فسانه ی یونانی و پومانی)

price

- (۲) شانازی؛ سربهرزی؛ شانازی به خوزه کردن.
(۲) شتیکه که چنی شانازی بن؛ مایه شانازی:
(۱) هانزارد؛ باشتیانی کوملیک: (the ~ of the team).
(۵) تیزی یا بدهماخی نوسپ.
(۶) همره؛ تاف: (the ~ of manhood).
(۷) [Archaic]، جوانی و بهشکویی و نایابی و شوخی و پاراوهی.
(ب) شتی پازینهرو.
(۸) [Obs.]، هانزکهل؛ هاتنه یا؛ بهبابی؛ همرهسی جوت بوون
چنی شانازی بوون؛ سر پین بهرژکندنه.
شانازی پیوهکردن؛ خو پیوه بادن؛
سر پین بهرژبوونه.
پرهیز؛ پر شانازی
(۲) لووت بهرژ؛ بهفین
-pridefully (adv.); pridefulness (n.).
کشیکی زور بهرپسیری نابهچی و
خوتیههلقوریتنهری کاروباری خهک.
priest (prēst), n.
قشه؛ کشیش.
priestcraft (prēst'kraft', prēst'kräft'), n.
پیشهی قشهی؛
پریازو پیشهی قشهان
priestess (prēs'tis), n.
قشهی زن؛ کشیشی زن.
priesthood (prēst'hood), n.
(۱) قشهیته؛ کشیشی؛
پلهویایه؛ قشه. (۲) قشهان؛ کوملی کشیشان.
priestly (prēst'li), adj.
(۱) قشهی؛ کشیشی.
(۲) بوقشه شیاو؛ شایستهی کشیش؛ قشانه.
-priestliness (n.).
لهژر دهستی قشهاندايه؛
لهژر پکینو زهرورونگی قشهاندايه.
prig (prig), n.
(۱) کشیکی زور گوندن به شتی بچوک و
میشتک تهسکو بهفین؛ کشیکه که همرهوش به توندی بگری بهتابهتی
مسهلهی رهوش و پهرهوی کردنی پریازی به باش زانراو.
(۲) [Archaic]، کشیکی تهپوش ژانانی لهخویایی.
-priggery (n.); priggish (adj.); priggishly (adv.);
priggishness (n.).
prig (prig), v.t. [British Slang],
v.t. [Scot. or Dial.],
n. [British Slang],
prim (prim), adj.
سهلار؛ سهنگین؛ له راده بهدهر پیکوپیک و
توندوتیز له رهفاتر نوواندن؛ (a very ~ and proper old lady).
v.t. & v.i.
سهلاری نوواندن؛ دم داخستن و سهنگینی نوواندن.
prima ballerina,
primacy (pri'mā-si), n.
(۱) بالادستی؛ بهرتی؛ یهکمی (له بهرزی و
دهسلات و پیشرویی و نژدها)؛ زانی؛ دهستری بهسر همره نووانی تری
توخمهکید. (۲) سهردک قشهیته؛ پلهویایه و لری سهرشانی سهردک
قشه. (۳) دهسلاتی بهرزی پاپا.
prima donna,
(۱) سهردگوره یا یهکمه گزانی بیژی نوبهاریه.
(۲) توانریکی سهردگرمی لهخویایی؛ کشیکی بهفیزی لهخویایی.
prima-facie evidence,
پهلهیهکه که لگه به درق نهخریتنه
راستییهکه دهسلاتی یا دهسپیتنی (دادگری).
prima facie (prī'mā fā'shi-ē' fā'shi), [L.],
له یهکمه بیننهوه؛
هر له یهکمه چارپیکوتنهوه؛ بهنی و وردهبوونه.
primage (prī'mij), n.
(۱) نهو کرئییهی خاوهن بار دهیدات به
کشتیوانهکان بوق بارکردن و چاودیزی کردنی بارهکی.
(۲) مزی دراو به خاوهن کشتی.
primal (prī'm'l), adj.
(۱) سهردتایی؛ کون؛ یهکمه؛ پیشترین.

primal

- (۲) [p-] کین.
price (pris), n.
(۱) بهما؛ یایی (۲) نرخ؛ یایه؛ هینان.
(۳) خهلاتی کوشتن یا گرتنی کسینک.
(۴) بارهی خهک پین کرین؛ بهرتیل؛ باره یا شتی بهرتیل:
(Some people think that every man has his ~).
(۵) نرخ دهسکوتنی شتیکی: (Freedom has its ~).
v.t.
(۱) نرخ لهسر دانان؛ نرخ بوق دانان:
(All our goods are clearly ~d.).
(۲) نرخ یرسین یا دوزینهوه: (They spent hours ~ing dresses.).
at any price,
به هر نرخیک بیت؛ همرچهندی تن بچیت؛
هرچونیک بیت
beyond (or without) price,
نرخ لهسر دانانری نهونده بهنرخه.
every man has his price,
همموکس دهتوانری بکپری.
priced out of the market,
نهونده گرانه کس بوق ناکپری.
price control,
نرخ بوق برینهوهی میری.
priceless (prīs'lis), adj.
(۱) نهونده بهنرخه نرخ لهسر دانانری؛
زور بهنرخ (۲) [Colloq.]، سهیر؛ زور سهیر.
price tag,
(۱) بلیتی نرخ (که له فروتنی دهری).
(۲) نرخ؛ بهما: (a high ~).
prick (prik), n.
(۱) کونیک زور بچوک (که به شتیکی نوک تیز
کراپته شتیکی یا شونیکهوه).
(۲) درک؛ شتی نوک تیز (نیزه، چزوی هتگ، پاچ ... هتد).
(۳) درک بیاکردن؛ شتی نوک تیز بیاکردن؛ نازینهوه؛ سمین.
(۴) نازاری درک یا شتی تیز بیاکردن؛ نازاری توندوتیز.
(۵) نازار؛ داخ؛ نیش: (~ of remorse).
(۶) [Vulgar]، (۱) کیز.
(ب) کسینکی نایهسند، بهدرهوش، بیزارکر یا نالهبار.
v.t.
(۱) کونی بچکوله تیکردن؛ کون تیکردن و لشکردنهوه.
(۲) داخ کردن به دلدا؛ نازاردان: (Remorse ~ed his conscience).
(۳) درک بیاکردن؛ سمین؛ شتی نوک تیز بیاکردن.
(۴) نیشانهکردن به خال.
(۵) بزماردان له گزشتی دهست یا پاشوری لهسپ لهکاتی نال کردنداو
شمل کردنی. (۶) [Archaic]، هاندان؛ تیرههندن.
v.t.
(۱) نازار پین گیشتن: (۲) میروولهکردن؛ چورانهوه؛ موچرکه پیاهاتن.
(۳) [Archaic]، نازونهنگی لیدان؛ غارکردن.
(۴) (~ off; ~ out)، نهام گواستنهوه و ناشتن.
(۵) گوی قولاخ کردن.
adj.
گوی قولاخ (سهگ).
prick up,
ههلسان؛ قیت بوونهوه.
prick up one's (or its) ears,
(۱) گوی قولاخ کردن؛
گوی قولاخ بوون (۲) باش گونگرتن؛ باش سهرنج پیدان.
pricket (prik'it), n.
(۱) مومدان.
(۲) ناسکه کنوی نیرینهی دووبهواره.
prickle (prik'l), n.
(۱) درک
(۲) موچرکه؛ میروولهکردن؛ چورانهوه.
v.t.
(۱) درک بیاکردن؛ نازن؛ شتی نوک تیز بیاکردن.
(۲) موچرکه پیاهاتن؛ چورانهوه.
v.t.
موچرکه پیاهاتن؛ چورانهوه.
prickliness (prik'li-nis), n.
درکای؛ تیزی؛ چورانهوه.
prickly (prik'li), adj.
(۱) درکای؛ تیز (۲) چورانهوه.
prickly ash,
بنچیکی درکای گول زمره.
prickly heat,
گرمهته.
prickly pear,
ههخیری درکای؛ همرین درکای.
prickly poppy,
خهشخشی درکای.
pride (prid), n.
(۱) فیز؛ لووت بهرزی؛ خویابان.

(۱) پەرتوۋىكى ئىزاۋ نوپۇز
(۲) پەرتوۋىكى ئىلفوۋى؛ پەرتوۋىكى سەرەتايى (بۇ فېرگىدىنى نوۋسېن خويۇندىنەۋە).
(۳) پەرتوۋىكى سەرەتايى (ھى ھەر باسنىڭ يا زانىبارى يەك بىخ)
(۴) قەبارىمەكى تايىبەتى تېپى چايەمەنىيە
(۱) ئامادەكەر (مىۋە، شت)؛ سازىكەر.
(۲) ئاگرىمەرى چەك؛ تەقەننىرى چەك؛ پىلتە.
prime rate, كەمترىن پۇرۇشى قازانچ كە باقق لە قەرزىزەكەنى دەسەنن.
prime ribs, گۆشتى پەراسوۋى گا.
prime time, كاتى ھەلىۋاردە؛ ئىو چەند سەعاتى ئىۋاران كە زۇرتىن خەلك سىيرى تەلەۋىۋىۋ دەكەن.
primeval (pri-mē'v'l), adj. زۇر كۇن؛ سەرەتايى؛ دىۋىن؛
ھى سەدەكەنى كۇنى پىش مىۋىۋ.
(۱) ئامادەكارى؛ ئامادەكەرن.
(۲) ئاگرىمەرى چەك؛ تەقەننىرى باروۋى تەقەننىرى؛ پىلتە.
(۳) ئامادەكەرنى دىۋارىك يا بىمىچىك بۇ بۇيەكەرن؛ يەكەم چىنى ئىم بۇيەپە ئافرىتى سىكىر بۇ يەكەم جار؛
ئافرىتى يەك سىك كىرۋى؛ ئۇنى يەك مىندال بوۋ.
-primiparity (n.); primiparous (adj.).
primitive (prim'ə-tiv), adj. (۱) زۇر كۇن؛ سەرەتايى؛ دىۋىن.
(۲) كۇنۇ زىگامكى نەك مىۋە كەرد.
(۳) سادە؛ ساكارا؛ سەرەتايى؛ (~ weapons).
(۴) دەشتەكى؛ كىۋى؛ دواكىۋى؛ سەرەتايى؛ (~ societies).
(۵) ھى پەكى ووشە (زەمانۋى).
(۶) ھى ژمارەۋ شىۋەى بىچىنەنى كە ژمارەۋ شىۋەى تىرى ئى وەردەگىرى (ئەندازەۋ ژمارەۋىۋىۋان).
(۷) (۱) تايىبەتى بە تابۇۋ يا نىگارگىشى كۇمەلگەكەنى كۇنۇ سەرەتايى (ب) خۇۋىرگەر (ھونەرمەند).
(ج) تايىبەتى بە نىگارگىشە ئىروپاۋىيەكەنى دواۋى سەدەكەنى ئاۋەراست (۸) سەرەتايى (زىندەۋەزىۋان).
n. (۱) كەسكى كىۋى يا دەشتەكى؛ كەسكى دواكىۋى يا ھىچ نەزان.
(۲) شىۋىكى سادە يا ساكارا؛ شىۋىكى سەرەتايى يا پىش نەخۋا.
(۳) (۱) تابۇۋىكى دىۋىن؛ تابۇۋەكە كە ژيانى كۇمەلگە سەرەتايى يا كۇنەكان پىشان بىدات. (ب) ھونەرمەندى خۇۋىرگەر.
(۴) شىۋە يا ژمارەۋى بىچىنەنى (ئەندازەۋ ژمارەۋىۋىۋان).
(۵) پەكى ووشە (زىمان).
primitivism (prim'ə-tiv-iz'm), n. (۱) كىۋىۋى؛ دەشتەكىۋى.
(۲) شىۋەۋى ھونەرى دىۋىن؛ نىگارگىشى كۇمەلگە سەرەتايىيەكان يا دەربارەى ئىو كۇمەلگەكانە. (۳) سادەۋى؛ ساكارىۋى.
(۴) دەشتەكى خۋازى؛ پىن باشتىۋىۋىۋى ژيانى سەرەتايى و سادە لە ژيانى پىشەكەۋىۋى.
-primitivist (n.); primitivistic (adj.).
primogenitor (pri'mo-jen'i-tēr), n. باۋىپەر؛ پىشپىنان؛
باپەر ھەرە گەرە.
primogeniture (pri'mo-jen'i-chēr), n. (۱) نۇبەرەۋى؛
كوپە گەرەۋى؛ كچە گەرەۋى. (۲) مافى نۇبەرە (بەتايىبەتى ھى كوپە نۇبەرە لە بىردى ھەممو مىراتكەى باۋكە دايكىدا).
primordial (pri-mô'r-di-əl), adj. (۱) زۇر كۇن؛ پىشپىن؛ دىۋىن؛
ھى سەدانى كۇن. (۲) سەرەتايى؛ بىچىنەنى.
(۳) تايىبەتى بە قۇناغى يەكەم يا سەرەتاي پەرسەندى بوۋەرمەرنەك.
primordium (pri-mô'r-di-əm), n. سەرەتاي ئەندام يا بەشى
ئەندامىكى ئاۋەلەمە.
primp (primp), v.t. & v.i. خۇ پارازىدەۋە جلى جوان لەبەرگەرن؛
خۇ لە تەل دان.
primrose (prim'rôz'), n. (۱) گولە بەھارە.
(۲) زەردى كالى ھەندى گولە بەھارە.

(۲) سەرەكى. گىرگىرتىن؛ بىچىنەنى.
primarily (pri'mer'ə-li, pri'mēr-a-li), adv. (۱) لە سەرەتايەۋە.
لە بىشەۋە؛ يەكەم جار. (۲) بەزۇرى؛ بەتايىبەتى؛ لە ھەممو شت زىياتر.
primary (pri'mer'i, pri'mēr-i), adj. (۱) سەرەتايى؛ كۇنترىن؛
پىشترىر؛ (a ~ instinct)
(۲) (۱) بىچىنەنى؛ بىناغەنى
(ب) تايىبەتى بە رەنگە بىچىنەنىيەكان (ۋەك سۈر. زەرد. شىۋ. سەۋن).
(۳) سەرەتايى؛ (a ~ school)
(۴) سەرەكى؛ زۇر گىرگە؛ بىچىنەنى؛ (the ~ reason).
(۵) چەرخى سەرەتا يا كۇن (زەمىنناسى).
(۶) تايىبەتى بە رەگ يا بىچىنەنى كورت نەكرادەى ووشە (زەمانۋى).
(ب) ھى دەم كاتى ئىشقاۋ دواۋۇ (زەمانى لاتىنى و يۇنانى و سانسىكرىتى).
(۷) ھى پەرى زلو رەقى پىشتەۋەى بال.
(۸) شىۋىكى سەرەتايى يا بىچىنەنى؛ شىۋىكى سەرەكى يا گىرگە.
n. (۱) (۲) ھەلىۋاردىنى سەرەتايى
(۳) رەنگى سەرەتايى (كە لە رەنگى ترەۋە ۋەرنەگىراۋە).
(۴) نەستىرەى گەپۇك (۵) پەرى زلو رەقى پىشتەۋەى بال.
(۶) كۈنلىكى بىچىنەنى (كارەبا)
primary accent, (۱) ھىز يا گىرەى سەرەكى ووشە لە ووتىدا
(دەنگىناسى)؛ (۲) نىشانەى ئەم ھىزە يا گىرەپە (كە لەم فەرەنگەدا بە ھىلىكى بچوۋى نەستۋورى رەشى خۋان نىشان دراۋە ۋەك ھەر لەم ووشەپە خۇدا
[pri'mer'i]
خانى سەرەتايى (كارەبا)
primary cell, رەنگى بىچىنەنى (ۋەك سۈر. زەرد. شىۋ. سەۋن)
primary color, قوتاخەنى سەرەتايى.
primary school, (Rare) (۱) سەۋك؛ سەرگەرە.
(۲) سەرەك قەشە (۳) گىيادىرى بال؛ ۋەك مىۋەۋ مەيموۋن).
-primatial (adj.).
prime (prim), adj. (۱) سەرەتايى؛ بىچىنەنى؛ كۇنترىن.
(۲) سەرەك؛ سەرگەرە؛ (~ minister).
(۳) سەرەكى؛ گىرگىرتىن؛ (a ~ advantage)
(۴) باشتىن؛ ئاياتىن؛ نەمرە يەك؛ (~ beef)
(۵) بىناغەنى؛ بىچىنەنى؛ (the ~ reason)
(۶) تايىبەتى بە ژمارەۋى خۇبەش (كە بەسەر ھىچ ژمارەپەكدا دابەش ئاكرى تەنھا خۇۋى ژمارە يەك ئەيىت ۋەك ژمارە ۲، ۵، ۷).
n. (۱) يەكەم سەعاتى پۇر؛ بەرەبەيان. (۲) سەرەتا. (۳) بەھار؛ كاتى بەھار.
(۴) ھەرەتى ھەرزەكارى؛ قافى گەنجى؛ ھەرەتى گەنجى.
(۵) ھەرەت؛ تاف؛ (- He was in his).
(۶) باشتىن بەشى شىۋىك (۷) ھەلىۋاردە؛ چاكرىتيان.
(۸) ژمارەۋى خۇبەش (ژمارە شەش بىيىنە)
(۹) پىنگەرە بە يەك دەنگ (مۇسقا).
v.t. (۱) ئامادەكەرن؛ (۲) داگرتەۋە (چەكى ئاگرىن).
(۳) ترومبا خىستەنەكار.
(۴) ئامادەكەرنى پوۋىك بۇ بۇيەكەرن؛ (to ~ a wall).
(۵) ۋەلەۋ دەنگوباس پىدان؛ فېرگەرن و ئامادەكەرن؛ راپەرى كەرن؛
(The witness had been ~d by a lawyer.)
v.t. ئامادەكەرن (تەلەنگ. ترومبا، دىۋار بۇ بۇياخ كەرن، مىۋە... ھەتد).
prime cost, نىرخى دروۋستىكرىن؛ كە تەنھا كىۋى گىرگەرو كەرەسى
خاۋ دەگىرتەۋە ھىچى تر.
primely (prim'li), adv. [Colloq.]. زۇر بە باشى؛ زۇر بە ئايابى.
prime meridian, ھىلى نىۋەۋ؛ ھىلىكى درۋىۋىيە پەلەكى سىفرە
ھىلى درۋىۋى لىۋە دەپىۋىۋى بە پوانگەى گىرگىچىدا تىيەر دەپى (لەنزىك لەندەن).
prime minister, سەرەك ۋەزىران.
prime mover, (۱) بىۋىنەرى يەكەم. (۲) بىۋىنەر؛ جولىنەر.
(۳) مەكىنەى بىۋىن. (۴) ھۇى يەكەم يا سەرەتايى بىۋان (فەلسەفە).

(۸) پنگی کارکردنی شتیک
و هک سره تا! به گشتی:

in principle,

(I support the idea in principle.)

on principle,

به هوی بیرو با و پنگی تاییه تی به و! له بهر سر باستی:
به پینی پنبازی ره وشت چاک:

(I refused to participate on principle.)

principled (prin'sə-p'ld), adj.

خواه ن بیرو با و پری راست

سر باست! بن پنج و په نا! پاک. (a high- ~ person)

prink (prɪŋk), v.t. & v.i.

خو پارازنده و! خو له تمل دان

print (print), n.

(۱) جی نیشانه! نیشانه! خوین (پن، دهست):

(footprint; the ~ of a heel)

(۲) دامغه! مؤر. (۳) شتیک دامغه لیدراو یا مؤرکراو.

(۴) قوماشی نه خشاوی! بهرگی له قوماشه دیروستکراو.

(۵) له چاپدران.

(۶) ووشه و تپس چاپکراو: (uneven ~)

(۷) نه خشه یا وینه له قالبیدراو یا وینه له سر وهرگیراو.

(۸) چاپه مینی شتی له چاپدراو: (newsprint)

(۹) گوفا! پوژنامه. (۱۰) جایی شه و نه ده می پیرتو وکیک.

(۱۱) وینه له جامه وهرگیراو: (I prefer large ~s.)

v.t. (۱) نیشانه کردن! جی نیشان به جی نیشتن! مؤر کردن! له قالبیدان

(۲) له چاپدان! چاپ کردن! بلاو کردنه به له چاپدراوی

(۳) به جیا جیا نووسینی تپه کان و لیک نه دانیان:

(P~ your name, please.)

(۴) وینه له سر جام وهرگرتن.

(۵) خستنه می شکوه

v.t. (۱) چاپگری کردن! له چاپخانه کار کردن.

(۲) وینه له سر دهرنیان.

(۳) به جیا جیا نووسینی تپه کان و لیک نه دانیان.

in print,

(۱) به له چاپدراوی! به چاپکراوی! له چاپدراو.

(۲) دهست دهکوی (شتی چاپکراو به تاییه تی پیرتو وک) هیشتا هر له بازارد

به چاپکراوی هیه: (Is the book still in print?)

out of print,

دهست ناکموی له لای بلاو کرده و هکوی!

ته وای یوه و ئیر ناکموی: (The book is out of print.)

printable (prin'tə-b'l), adj.

(۱) له چاپ دهرنی!

وینه لیوه ورده گیر. (۲) بۆ له چاپدان دهشت.

printed matter,

چاپه مینی (که به پوسته دا به هر زاتر دهرنیریت

له لرخ ناسایی).

printer (prin'tēr), n.

(۱) چاپگر! چاپگر

(۲) نامیری تپینوسی پیژمیر یا کومپیوتر (که به نامه که به له چاپدراوی

دهره مینی).

printer's devil,

شاگردی چاپخانه

printer's mark,

ناوو ناویشانی بلاو کرده و (له گن بر واری

بلاو کرده و له دامینی لاپه ری یه کم دا دهره کوی).

printery (prin'tēr-i), n.

(۱) چاپخانه.

(۲) کارگی نه خشه لیدانی قوماش.

printing (prin'tɪŋ), n.

(۱) له چاپدان! چاپ کردن.

(۲) چاپگری! پیشه ی چاپگر. (۳) چاپه مینی.

(۴) سرجه می ژماره ی پیرتو وکیکی به یه جار له چاپدراو:

(the second ~ of the book)

(۵) تپس به جیا جیا نووسراو لیک نه دراو.

printing office,

چاپخانه (به تاییه تی هی میری).

printing press,

چاپ! مکی نی چاپ! چاپخانه.

print out,

له چاپدان (به نامیری تپینوسی پیژمیر یا کومپیوتر).

print-out,

شتی له چاپدراو یا دهرنیراو به نامیری تپینوسی پیژمیر

یا کومپیوتر.

adj.

(۱) گوله به ماری. (۲) زهردی کال.

primrose path,

پنبازی خوشی پیرستی! پنبازی که یفو پاباردن

primula (prim'yoo-lə), n. = primrose.

prince (prɪns), n.

(۱) [Archaic] پاشا.

(۲) میر! فرمانره وای میرنشین. (۳) کوژ پاشا! شازاده.

(۴) پیاوکی پایه بهر و لیهاتو.

prince consort,

میزدی بانو شا

princedom (prɪns'dəm), n.

(۱) میرنشین

(۲) پله و پایه ی میر! میرینی.

princekin (prɪns'kɪn), n. = princeling.

princelet (prɪns'lit), n. = princeling.

princeling (prɪns'liŋ), n.

شازاده ی مدال یا هیج و بن پله و پایه!

گهنگه شازاده.

princely (prɪns'li), adj.

(۱) میری! شازاده می! به مشق.

(۲) به خشنده! دهست و دل کراوه! دل فراوان.

(۳) شایسته ی شازاده یه! شازادانه! نایاب.

-princeliness (n.).

Prince of Darkness,

شمیتان

Prince of Peace,

عیسا

Prince of Wales,

جینشینی پاشای نینگلته ره.

prince regent,

جینشینی پاشا له کاتی مدالی یا پیری و کفته کاری

پاشادا! وهسی.

prince royal,

کوپه گمهری پاشا یا بانو شا.

prince's-feather (prin'siz-feth'er), n.

پووه کیکی جوانو

ناسکی گول سووره

princess (prin'sis, prin'ses), n.

(۱) [Archaic] شازن.

(۲) کچه پاشا! شازاده ی کج. (۳) ژنی میر! ژنی کوپه پاشا! ژنی شازاده.

(۴) نافره تیکی پایه بهر و لیهاتو.

princesse, princess (prin-ses', prin'sis), adj.

هی بهرگی

ژنانه ی تسکو و یک پارچه.

princess royal,

کچه گمهری پاشا یا بانو شا.

principal (prin'sə-p'l), adj.

یه کم! گرنگترین! سره کی! بنجینه یی.

n.

(۱) (ا) سر وک! سر گمهره! سره ک. (ب) بهر یوه بری قوتابخانه.

(ج) سره ک نوانه! نه کتیری سره گمهره. (د) شیر باز (۲) نرگه.

(۳) (ا) دهستمایه! مایه! سرمایه (ب) قهرزی پوت جگه له سود.

(۴) (ا) برکار (یاسا). (ب) لپرسراوی سره کی قهرزک یا نرکک.

(ج) ناوانکار! یاریده وری تاوانکار.

principality (prin'sə-pal'ə-ti), n.

(۱) [Rare] سره کیتی!

یه کم مینی! بنجینه یی. (۲) میرینی! پله و پایه ی میر! دهسلاتی میر.

(۳) میرنشین. (۴) (pl.). یه کم که نۆ چمشن فریشته.

principally (prin'sə-p'l-i, prin'sip-li), adv.

به زوری!

به تاییه تی! له هم و وشت زیاتر

principal parts,

شینوه بنجینه یی یه کانی کردار (پژمان):

(drink, drank, drunk; go, went, gone)

principals (prin'sə-p'l-i), n.

بهر یوه بری قوتابخانه!

پله و پایه و نرک و دهسلات و ماوه ی کارکردنی بهر یوه بر! بهر یوه بری

principle (prin'sə-p'l), n.

(۱) سرچاوه

(۲) رنسا! دهستور! بنجینه! رنگی! بنجینه یی! یاسای بناغه یی.

(۳) په پره! بیرو با و پری پنباز دیار یکه! بیرو پای بنجینه یی!

(the ~ of racial equality)

(۴) رنبازی ره وشت! بنجینه ی رهفتار و کردار! رنسا یا دهستوری ره وشت:

(~s of conduct; to live up to one's ~s)

(۵) سر باستی! ره وشت چاک! پاک! بن پنج و په نایی: (a man of ~)

(۶) تاییه خویه کی تاییه تی مادده یک.

(۷) یاسایه کی سروشتی به که به پینی نوره مکیه یک یا شتیک کارده کات.

print shop

print shop, فروشگاهی چاپ: فروشگاهیه که شتی تیدا له چاپ دهرئو و
وینهی دهقاودهقی ئی دهردههئیرئو ئی دهفروشرئو

prior (pri'ēr), *adj.* (1) پیشتر: پابوردوو (2) گرنگتر.
n. سهرۆک بهرستگای خاچ بهرستان

prior to, . (*It happened prior to my arrival.*)
priorate (pri'ēr-it), *n.* (1) پله و بایه سهرۆک بهرستگا
(2) بهرستگا

prioress (pri'ēr-is), *n.* سهرۆک بهرستگای ژنان

priority (pri-ōr'ē-ti, pri-ōr'ē-ti), *n.* (1) پیشترئ: بهرترئ
دیرترئ: پیشترئتی. (2) گرنگترئ: مافی له پیشتر بون: مافی پیش خزان (له
دهسکهوتنی شتی بهسوودا): بهکهمیتئ: (*to have ~ over others*).
(3) شتیکی پیش خزان (له جینهجیکردندا): شتی به گرنگتر دانراو:

(*This is a ~*)
priorship (pri'ēr-ship), *n.* = priorate (1).
priory (pri'ēr-i), *n.* بهرستگای ژن یا پیانو

prise (priz), *n. & v.t.* ههلهچراندن: هولاندن یا لایردن به نوئل:
ههلهتهکاندن

prism (priz'm), *n.* (1) سینهاله (ههلهتهکاندن).
(2) بلور شووشه: ناوژنه

prismatic (priz-mat'ik), *adj.* (1) سینهالهیی: 2: بلووری
(3) بریقهدار: ههلهتهکانگ: بهشوق

-prismatical (*adj.*); **prismatically** (*adv.*).
prison (priz'n), *n.* (1) بهندبخانه: زیندان

(2) بهندکران: بهسترانهوه: خزان به زیندانهوه: بهندی.
خستنه بهندبخانهوه: خستنه زیندانهوه

v.t.
prisoner (priz'n-ēr, priz'nēr), *n.* (1) زندانی: به بند: دیل:
گیراو: به دیل گیراو. (2) گیروده: بهستراوه

(*a ~ of love; A bad cold kept me a ~ in my room.*)
prisoner of war, P.O.W., دیلی جهنگ

prison fever, = typhus.
prissy (pris'i), *adj.* [Colloq.], (1) به نازو نوو: به قیزو بیژ

(2) له پاره بهدەر سهارو سهنگین: گوندهر به شتی زۆر ووردو ههچ وپوچ.
pristine (pris'tēn, pris'tin), *adj.* (1) وهك دهرخی جارن:

وهك كۆن چوون بوو وهما: وهك جاری جارانی زوو
(2) (*له دهشتهکی: پاک: دهستکاری نهکراو: پیس نهبوو به هژی پیشکهرتنهوه:*)
به پاکي خهرا: گرتوو: (*a ~ innocence*).

(ب) پاک: حاوین: تازه: پوخت.
prithce (prith'i), *interj.* [Archaic]. = please.

privacy (pri'vā-si), *n.* (1) گوشهگیری: تایبهتی: سهریهخوئی:
کهم تیکه لاری لهگه لهکاندا:

(*He likes his ~.; to disturb one's ~*)
(2) نهپینتی.

private (pri'vit), *adj.* (1) تایبهت به خو: ناگشتی: خوئی:
(*~ property; a ~ joke*)

(2) تایبهتی: (*a ~ school, club, etc.*).
(3) ناسایی: (*a ~ citizen*)

(4) تایبهتی: کسێ: خوئی: (*a ~ bathroom*)
(5) نهپینی: بلانهکراوه: شاراو: (*one's ~ opinion; a ~ affair*).

(6) نهپینی خزان: (*a ~ person*)
(7) شاراو: داپوشراو (ههلهدامی لهش): (*one's ~ parts*).

n. (1) (*pr*) گهلوگون: گهلوقور: (2) سهریان
به نهپینی: لهلاوه: ته نهیا خو

in private, کاری نازاد: بازرگانی نازاد یا سهر بهست بهپینی
private enterprise, رژیمی سهرامهرداری بهپینی جله وگیری میری

privateer (pri'vā-tēr'), *n.* (1) کهشتی چهتهگیری کهشتییهکی

prize

میللییه میری پئی پین دههات بۆ هیزیش بردنه سهرو گرتنی کهشتی بازرگانی
دوژمن لهکاتی جهنگدا: (2) سهرهک کهشتیوانی کهشتییهکی وهما:

کهشتیوانی کهشتییهکی وهما.
v.t. کهشتیوانی کردن لهسهر کهشتییهکی وهما.

privateersman (pri'vā-tēr'z'mān), *n.* = privateer (2).
private first class, سهریازی یهک خهت.

privately (pri'vit-li), *adv.* به نهپینی: به دزییهوه: لهلاوه:
بهشویهیهکی تایبهتی.

private parts, گهل وگون: گهلوقور.
private school, قوتابخانهی تایبهتی: قوتابخانهی میللی.

privation (pri-vā'shən), *n.* (1) [Rare], بێ بهش کردن:
بێ بهشی. (2) نهبوون: بێ (3) نهبوونی بێ گوزهرانی: دهستکورتی:

بێ دهرامهتی: بێ ناسوودهیی.
(1) بێ بهش کهر.

privative (priv'ə-tiv), *adj.* (2) هێ بێ بهش کردن یا ئی سهندهوه.
(3) نیشانهی بێ بهش کردن یا نهبوونه (پیزمان):

(*"non-" is a ~ prefix*)
n. پینشگر یا پاشگری بێ بهش کهر:

(پینشگر: a-, un-, non-; پاشگر: -less).
مافی تایبهتی: مافی جیاوازی.

privilege (priv'l-i-j), *n.* مافی تایبهتی پیدان: مافی جیاوازی پیدان.
v.t. خاوهن مافی تایبهتی:

privileged (priv'l-i-jd), *adj.* مافی تایبهتی ههبوو: (*the ~ class of society*).
به نهپینی: به دزییهوه: بهشویهیهکی تایبهتی.

(1) (*la*) ناگاداری پیلانیک یا شتیکی نهپینی و
قههغه بوون. (ب) بهشداریبوون له شتیکی نهپینی دا.

(2) پهپوهندی نژوان دوو کسێ هواسوود (کریچی و خاوهن مال. خزمایهتی,
کریچارو خاوهن کار... هتد).

privy (priv'i), *adj.* (1) تایبهتی: کسێ: خوئی:
(2) [Archaic], نهپینی: دزی.

(1) ناو دهستخانه: ناو دهستی دهرهوهی ناوماڵ.
(2) کسێکی پهپوهندیدار به کسێکی یا کسانێ تهرهوه (خزمایهتی),
کریچی و خاوهن مال... هتد).

privy to, ناگادار: به نهپینی ناگادارکراو:
(*I was not privy to any information about the matter.*)

privy council, (P.C.), نهنجومهنی راویژکاری پاشای
لینگهتهره. (2) نهنجومهنی راویژکاری نهنجومهنی تایبهتی راویژکردن

Privy Purse, بووجهی پاشای لینگهتهره (که پهلهمان بۆی دهبرتهوه).
prix fixe (prē'fēks'), [Fr.], (1) ژمهیک خواردنی نرخ بپراوه

(لهبری نهوهی نرخ ههراشته به جیا بێت). (2) نرخێ ئەم ژمه خواردنه.
(1) نرخ بۆ دانان: نرخ لهسهر دانان: خهملاندن.

prize (priz), *v.t.* (2) زۆر له لا بهنرخ بوون: زۆر به بهنرخ دانان: له لا خوشمهریست بوون:
زۆر پینزگرتن.

(1) خهلات: بهخشیش: شاباش.
(2) شتیکه دههیننی ههولی بۆ بهدیت: شتیکی زۆر بهنرخ.

adj. (1) خهلات پیدراو: خهلات وهرگر: (*a ~ novel*).
(2) شایستهی خهلات کردنه: نایاب. (ههندی جار بهتوسمهوه):

(*a ~ answer*)
(2) خهلات: به خهلات دراو.

prize (priz), *n.* (1) گرتن: دهست بهسهردا: گرتن: داگیرکردن.
(2) تالانی (بهتایبهتی کهشتی جهنگی دوژمن یا بارهکهی).

(3) دهسهلات بهسهردا: بوون: زۆر بهسهردا: بوون.
(4) [Dial.], نوئل.

(1) گرتن: دهستبهسهردا: گرتن: تالانکردن.
(2) ههلهتهکاندن: هولاندن به نوئل: ههلهچراندن.

prize fight

prize fight, بۆكسبازى بۇ پارە.
prize fighter, بۆكسبازىگە بۆكسبازى پىشەيتى و بۇ پارە دەپكات.
prize fighting, بۆكسبازى بۇ پارە
prize ring, (۱) مەيدانى بۆكسبازى بۇ پارە. (۲) بۆكسبازى بۇ پارە.
pro (prō), *adv. & adj.* سەر بە لايەك لايەنگر.
n. (۱) كەسكىنى سەر بە لايەك لايەنگرى مەسلىمەكى كۆپ لەسەر گىراو.
 (۲) ھۆى لايەنگرى كەردنى مەسلىمەك:
 (the ~s and cons of the matter)

(۲) دەنگىگە بۇ لايەنگرى مەسلىمەك.
pro (prō), *adj. & n.* [Colloq.], = professional.
pro- (prō), پىشگىرگە بەمانى: (۱) لەپىش: لەبەردەم.
 (ب) لەپىش: بەر لە
pro- (prō), پىشگىرگە بەمانى (۱) بۇ پىشەرە پۇشش: (progress).
 (ب) لەبرى: لەجىياتى: (pronoun).
 (ج) لەسەر كەردنە: لەسەر ھەلەدان.
 (د) سەر بە: لايەنگىرگەر: (prolabor; pro-American).
proa (prō'ā), *n.* بەلەمىكى بايەوانى خىرايە.
probability (prob'ā-bil'ā-ti), *n.* (۱) لەوانە بوون: بۇ ھەبوون.
 پى تىن چوون: شىيان: (۲) شتىكى پى تىن چوون: شتىگە كە لەوانىيە بىن.
in all probability, (۱) لەوانىيە: نۇر پى تىن دەچىن.
probable (prob'ā-b'l), *adj.* (۱) لەوانىيە: پى تىن دەچىن.
 بۇى ھەبە پىروپىدات: رەنگە. (۲) دەشنى: دەگونچى: بۇى ھەبە بىگىرە بە بەلگە:
 شىيان: (~ evidence).
probable cause, ھۆى بەچى بۇ بە تاوانبار دانانى گومانبارىك
 (دادگەرى)
probably (prob'ā-bli), *adv.* لەوانە: بۇى ھەبە: دەگونچى:
 رەنگە
probang (prō'ban), *n.* قوپىك پاكەرە: شىشكىنى نەرمى بارىكە
 سەرگەى نىسەلەنچ يا لۆكەى پىئوئە بۇ شت لە قوپىك لاپردن يا دەرمان كەردنى
 بەكار دەھىنئى
probate (prō'bāt), *n.* سەلمەندىنى راستى وەسىيەتنامەى مردوويەك
 لە دادگارا.
adj. تاييەتە بە سەلمەندىنى دروستى وەسىيەتنامەى مردوويەك لە دادگارا:
 (a ~ judge)

v.t. (۱) سەلمەندىنى دروستى وەسىيەتنامەى مردوويەك لە دادگارا.
 (۲) وەستاندىنى سزاي تاوانبارىكى مەترىنى ئى نەكراو و خستىيە ژىر
 چاودىرىيەو لەباتى بەندىخانە.
probate court, دادگارى سەلمەندىنى دروستى وەسىيەتنامە (ھەندى)
 جار دابەشكەردنى زەوى و زارو خانو و مالى مىراتى.
probation (prō-bā'shən), *n.* (۱) تاقىكەردنەى لىھاتوويى
 كەسكىك پىش دانانى لەسەر كار (۲) وەستاندىنى سزاي تاوانبارىك
 خستىيە ژىر چاودىرىيەو لەباتى بەندىخانە.
 (۳) ماوہى مۇلەتدان بە قوتابىيەك بۇ بەر زەردنەى نەرمەكانى لەژىر چاودىرىدا.
 (۴) بارى كەسكىگە لەژىر چاودىرى وەھادا.
-probational (*adj.*); **probationary** (*adj.*).
probationer (prō-bā'shən-ēr), *n.* كەسكىنى ژىر چاودىرى
 ووشەى پىشور بىيەنە.
probation officer, نەفسەرى چاودىر: ھەمانبەرىكە دادگا دايدەنئى
 بۇ چاودىرى كەردنى ئەو تاوانبارانەى سزاكەيان وەستىنارەو بەرەلا كراون.
probative (prō'bā-tiv, prob'ā-tiv), *adj.* (۱) ھى تاقىكەردنەو:
 تاقىكەرە. (۲) سەلمەنەر: بەلگە پىشانەر: تاييەتە بە بەلگە پىشانەدان
 سەلمەندىن.

probatory (prō'bā-tōr'ī, prō'bā-tō'r'i), *adj.* = probative.
probe (prōb), *n.* (۱) نامىرى پىشكىن: نامىرىكى پىشكى باريكى كۆلە
 بۇ پىشكىننى برىن و بۇشايى لەش. (۲) كەشتىيەكى ھەوايىيە دەھوئىرئە

process

بۇشايى ئاسمان بۇ كۆكەردنەوى دەنگوباسى زانىارى لەبارەى بۇشايى
 دەوروشتى زەوىيەو (پىشنى دەوروش: space probe).
 (۲) لىكۆلىنەوى وورد لە كارى چەوت و قەدەغە (بەتاييەتى لەلەين
 كۆمىتەيەكى بەرلەمانەو).
 (۱) پىشكىننى برىن (وہ گہران بۇ گوللەيەكى جىگىرىبوو لەناو لەشدا)
 (۲) لىكۆلىنەو بەوردى.
v.i. (~ into).
 پىشكىن: بۇ گہران: لىكۆلىنەو
probity (prō'bā-ti, prob'ā-ti), *n.* سەرپاستى: بىن پىچ و پەنايى:
 پاكى.

problem (prob'lām), *n.* (۱) كىشە: گىروگرفت: دەرەمسەرى:
 تەنگرچەلەمە: گىچەل: تەگەرە: ناخۇشى: مەسەلەى باسكارو.
 (۲) كىشە (ژمارە و پىئوئە): (a mathematical ~).
adj. (۱) گىروگرفتو: كىشەدار: (a ~ novel).
 (۲) سەرگىش: لاسار: بە ئاسانى رانەھاتو: (a ~ child).
problematical (prob'lā-mat'ī-k'l), *adj.* (۱) گىروگرفتو:
 بە ئاسانى چارەسەر ناكىر: (۲) گومانو: ناسىگەر: نەگەرونەگەرى
proboscidian (prō'bā-sid'ī-ən), *adj.* تاييەتە بە گىلاندەرە
 لەمۆزدارەكان (وہ فيل): لەمۆزدار.
n. گىلاندەرى لەمۆزدار.
proboscis (prō-bos'is), *n.* (۱) لەمۆزى فىل.
 (۲) لەمۆزى جانەور (بۇ مژىن). (۲) لەمۆزى زىل (لەپووى گالەنەو)
procaine (prō-kān', prō'kān), *n.* پىروكايىن: ماددەيەكە نە
 دەرمانى بەنج دا بەكار دەھىنئى.
procambium (prō-kam'bi-əm), *n.* ئەو شانانەى پووەكە كە
 شانەى دارىن و ئاووگ بەرىان ئى دروست دەپىت.
procedural (prā-sē'jēr-əl, prō-sē'jēr-əl), *adj.* تاييەتە بە
 پەيرەوى جىبەجىكەردنى كاروبارى بەرلەمان يا دادگا يا كۆپىك.
procedure (prā-sē'jēr, prō-sē'jēr), *n.* (۱) شىوہى كەردن:
 پەيرەو: شىوہى جىبەجىكەردنى كارىك. (۲) پىيازى كەردنى شتىك.
 (۳) شىوہى پەيرەوى جىبەجىكەردنى كاروبارى بەرلەمان, دادگا يا كۆپىك.
proceed (prā-sēd', prō-sēd'), *v.i.* (۱) بەردەوام بوون پاش وەستان:
 دەستىنكەردنەو: (We then ~ed to the next town.)
 (۲) دەستىنكەردنەو بە قەسەكەردن پاش وەستان: تىھەلچوونەو.
 (۳) كەردن: لەسەر پۇشش: بەردەوام بوون لەسەر: دەستىنكەردن:
 (He ~ed to eat his dinner.)

(۴) (~ against), شكات لىكەردن: دان بە دادگا.
 (۵) لىوہە پەيدابوون: لىوہەھاتن.
proceeding (prā-sēd'īn, prō-sēd'īn), *n.* (۱) بەردەوام بوون
 لەسەر: لەسەر پۇشش: (۲) كەردار: كار. (۳) پىياز: پى.
 (۴) (pl.), سەوداگەرى: سەودا: ئالوويى.
 (۵) (pl.), تۆمارنامەى كۆپى پىخراوئىكى زانستى يا ھى تر.
 (۶) (pl.), شكات. (ب) شكات كەردن.
proceeds (prō'sēdz), *n.pl.* داھات: بەرھەم (سەوداگەرى, چالاكى):
 دەسكەوتى ئالوويى: (The ~ from the sale of the house will be devoted to charity.)

procephalic (prō'sā-fal'ik), *adj.* ھى پىشەمەى سەر:
 ئاوجەوانى.
process (pros'es), *n.* (۱) پىياز: شىوہى جىبەجىكەردنى كارىك:
 پىرۇسە: پەوتى كار: پەيرەوى ھىنانە بەرھەمى شتىك.
 (۲) ھەنگاوەكانى جىبەجىكەردنى كارىك: ھەنگاو يا قۇناغەكانى پىدا پۇششنى
 كەردارىك بۇ تەواوويى: (the ~ of digestion).
 (۳) كات تىھەبوون يا بەسەرچوون
 (۴) بەردەوامى: پىشكەوتن: بزووان.
 (۵) (۱) شكات. (ب) ھەمانى دادگا بۇ بانگ كەردنى گومانبار بۇ دادگا
 (ج) سەرھەمى ئەم ھەمانى بانگ كەردنەو دەرەبارەى داواكارىيەك.

process

- (۶) زیاده نیشکان؛ زیاده گوشت؛ نه‌ندام یا پارچه‌ی نه‌ندامی زیاده‌ی گیاندارو پروک
- v.i.** (۱) نه پنبازیک‌ی تاییه‌تیدا بردن.
(۲) ناماده‌کردن به دستکاری کردن و گۆرین بردن به چنده‌مناوینکی تاییه‌تیدا؛ خوشکردن (پیشته، خواره‌مه‌نی): (to ~ food).
(۳) شکات لیکردن؛ دان به دادگا.
(۴) فرمان پیکردن بۇ چوونه دادگا؛ بانگ کردن بۇ دادگا.
adj. (۵) به‌شینه‌یه‌کی تاییه‌تی ناماده‌کراو؛ خوشکراو؛ ناماده‌کراو: (~ cheese).
(۶) وا دروست ده‌کری؛ له ناماده‌کردنایه.
(۷) له کاتی.
له نمایشدا بوون؛ له خویشانداندا به‌شداری
process (pros'es), v.i. کردن
procession (prə-sesh'an, prō-sesh'an), n. (۱) رپی بۆیشتن.
بۇ پیشه‌وه بۆیشتن؛ بۆیشتنی رپک‌وینک.
(۲) نمایش؛ گله‌پروت؛ خویشاندان: (a funeral ~).
(۳) زنجیره.
v.i. به‌شداری‌رونی رپی بۆیشتن.
processional (prə-sesh'an-l, prō-sesh'an-l), adj. (۱) -
نمایشی (۲) تاییه‌ت به‌گۆرانی ووتن به‌ناوازه‌وه (خاچ پرستی).
n. (۱) پورتوکی نمایشی کلنسه. (۲) سروودینکی نایینی یا گۆرانی‌یه‌که له کاتی هاتنه‌وویره‌وه‌ی قه‌شه‌کاندا بۇ کلنسه له‌پیش نیوژدا ده‌ووترا.
(۳) ناوازه‌وه موسیقایی نمایش یا تاهه‌نگینکی نایینی ... هتد.
process server, پوئیسسی یا‌که‌یه‌نهری فرمانی دادگا به‌و کسانه‌ی که
بانگ ده‌کری بۇ دادگا (گومانبار یا شایه‌ت).
proclaim (prō-klām'), v.i. (۱) بانگ بۇ هه‌لاند؛ جاپ بۇ دان.
(They ~ed her queen.)
(۲) قه‌ده‌غمه‌کردن به‌بلا‌ونامه.
(۳) بلا‌وکردنه‌وه؛ بانگ هه‌لاند؛ جاردان.
(۴) نیشانه‌ی نه‌وه بوون؛ وا‌که‌یاندن؛ پیشاندان.
(Her every act ~ed her a snob.)
proclamation (prō-klā-mā'shən), n. (۱) بلا‌وکردنه‌وه؛
بانگ هه‌لاند؛ جاردان (۲) بلا‌ونامه (به‌تاییه‌تی هی میری یا ره‌سمی)؛ جار:
(the ~ of independence)
proclivity (prō-kliv'ə-ti), n. تاره‌زو (به‌تاییه‌تی بۇ کرده‌وه و
خووی ناپه‌سهند؛ حه‌زی زگماکی؛ مه‌یلی سرووشتی: (a ~ to vice).
proconsul (prō-kon'sul), n. (۱) فرمانده‌ی لشکرو به‌رینه‌وهری
ناوچه‌یه‌کی نیمه‌پراتۆریه‌تی بۆمانی (۲) فرمانه‌وه‌ی نینگلیز له یه‌کیکه له
وولته ژنیره‌سته‌کاتی نینگلته‌ره.
-proconsular (adj.).
proconsulate (prō-kon'sul-it, prō-kon'syoo-lit), n. هاره‌ی
کاربه‌ده‌ستی و پله‌وپایه‌ی فرمانده‌ی بۆمانی
procrastinate (prō-kras'tə-nāt'), v.i. دواخستن
که‌مه‌ترخه‌می کردن؛ خسته‌ت پشت گوئ؛ به‌قنگدا خستن.
v.i. شت دواخستن؛ شت خسته‌ت پشت گوئ؛ که‌مه‌ترخه‌می کردن.
procrastination (prō-kras'tə-nā'shən), n. که‌مه‌ترخه‌می
شت خسته‌ت پشت گوئ؛ به‌قنگدا خستن.
procrastinator (prō-kras'tə-nā'tēr), n. که‌مه‌ترخه‌می
کار له کاتی خویدا نه‌که‌ر.
procreant (prō'kri-ənt), adj. (۱) مندالی ده‌بن؛ به‌یه‌ر سک ده‌کات.
(۲) تاییه‌تی به‌زاوئ؛ هی سک‌وژا کردن.
procreate (prō'kri-āt'), v.i. (۱) مندالبوون؛ زاوئ کردن؛
سک‌وژا کردن. (۲) هینانه به‌ر؛ دروستکردن؛ هینانه جیهانه‌وه.
v.i. مندالبوون؛ زاوئ کردن؛ سک‌وژا کردن.
-procreator (n.).
procreation (prō'kri-ā'shən), n. مندالبوون؛ زاوئ کردن؛

produce

- سک‌وژا کردن؛ هینانه جیهانه‌وه.
procreative (prō'kri-ā'tiv), adj. (۱) مندالی ده‌بن؛ به‌یه‌ر؛
سک ده‌کات. (۲) زاوئ؛ تاییه‌تی به‌سک‌وژا کردن: (~ instinct)
procto- (prōk'tō, prōk'tə), پیشگره‌که به‌مانای؛ کۆم؛ قنگ:
(proctology)
proctology (prōk-tol'ə-ji), n. پزشکی‌کرونی کۆم.
proctor (prōk'tēr), n. چاودیز (تاقیکردنه‌وه‌ی قوتابخانه و خانه‌ی
قوتابیان یا به‌شی ناوخۆ).
v.i. چاودیزی کردن؛ تاقیکردنه‌وه: (to ~ an examination)
-proctorial (adj.); proctorship (n.).
proctoscope (prōk'tə-skōp'), n. نامیری تیپوانینی کۆم
(پزشکی‌کرونی).
procumbent (prō-kum'bənt), adj. (۱) به‌سهر ده‌ندا پال که‌وتوو.
(۲) تهرز فرۆده‌ر به‌سهر زه‌ویدا؛ به‌سهر زه‌ویدا کشان (په‌وه‌ک).
procurable (prō-kyoo'rə-b'l), adj. به‌ماسانی ده‌سکه‌وتوو.
procuration (prō'kyoo-rā'shən), n. (۱) به‌جیه‌ننانی کاروباری
که‌سینکی تر. (۲) برینامه و‌که‌اله‌تنامه.
(۳) بۇ هینان (نافره‌تی سوک)؛ بۇ په‌یداکردن.
procurator (prō'kyoo-rā'tēr), n. (۱) به‌رینه‌وهری دارایی
ناوچه‌یه‌کی نیمه‌پراتۆریه‌تی بۆمانی. (۲) بریکار؛ ده‌کیل.
procure (prō-kyoor'), v.i. (۱) په‌یداکردن؛ ده‌سکه‌وتن:
(He ~d work.)
(۲) [Rare]، بوون به‌هۆ.
(۳) گمادی بۇ کردن؛ نافره‌ت بۇ هینان.
v.i. گمادی کردن؛ نافره‌ت بۇ په‌یداکردن یا هینان.
procurement (prō-kyoor'mənt), n. (۱) په‌یداکردن؛
ده‌سکه‌وتن. (۲) نافره‌ت بۇ هینان؛ گمادی بۇ کردن.
procurer (prō-kyoor'ēr), n. (۱) په‌یدا‌کەر. (۲) گماد.
procuress (prō-kyoor'is), n. گماد (ژن).
prod (prod), n. (۱) نه‌قیزه.
(۲) نه‌قیزه قیوه‌ژه‌ندن؛ تیوه‌ژه‌ندن؛ هان؛ پال.
v.i. (۱) نه‌قیزه قیوه‌ژه‌ندن؛ تیوه‌ژه‌ندن. (۲) هاندان؛ پال پینوه‌نان.
-prodger (n.).
(۱) پاره به‌غیرزهر؛ پاره له‌به‌رده‌ر.
(۲) ده‌ستیلو؛ به‌خشنده؛ دل فراوان؛ به‌ر. (۳) ژۆرۆمه‌نه؛ فره؛ مشه.
n. که‌سینکی پاره به‌غیرزهر؛ که‌سینکی پاره له‌به‌رده‌ر.
prodigality (prod'i-gal'ə-ti), n. (۱) پاره به‌غیرزدان؛
به‌غیرزدان. (۲) به‌خشنده‌یی؛ ده‌ستیلو؛ دل فراوانی.
(۳) ژۆرۆمه‌نه‌یی؛ فره‌یی؛ مشه‌یی.
prodigious (prō-dij'əs), adj. (۱) ژۆر ژا؛ ژۆر گموره.
(۲) نا‌ناسایی؛ سه‌رسو‌پ‌مینهر. (۳) [Obs.], به‌دووم؛ نیشانه‌ی نه‌هاته.
prodigy (prod'ə-ji), n. (۱) په‌ودانینکی نا‌ناسایی یا له سرووشت
به‌هه‌ر؛ شتینکی سه‌رسو‌پ‌مینهر. (۲) که‌سینکی بلیه‌ت (به‌تاییه‌تی مندال)؛
که‌سینکی هه‌لکه‌رتوو: (~ a child).
(۳) [Archaic]، نیشانه‌ی به‌دوومی.
prodrome (prō'drōm), n. یه‌که‌م نیشانه‌ی نه‌خوشتی.
-prodromal (adj.).
produce (prə-dōs', prə-dūs'), v.i. (۱) ده‌ره‌هینان؛
ده‌رخست و پیدان بۇ سه‌یرکردن:
(At the police officer's request he ~d his driver's license.)
(۲) به‌ره‌م هینان؛ به‌رگرتن:
(This field ~s wheat; a well that ~s oil)
(۳) دروستکردن؛ پیکه‌هینان.
(۴) بوون به‌هۆ؛ په‌یدا بوون:
(His remarks ~d a flood of rumors.)

profitably

(۲) به درو؛ همر به‌ناو؛ دروژنه: (*a ~ friend*) .

(۳) خو ترخان کردو بۆ خواپهرستی: (*a ~ man*) .

professedly (prə-fes'id-li), *adv.* (۱) به‌ناشکرا؛ به دهمی خو.

(۲) به‌ناو؛ به درو؛ به سمرزاري؛ به پوواله‌ت.

profession (prə-fesh'an), *n.* (۱) بانگ هه‌دان به راست يا به درو؛

وا ووتن؛ وا پيشاندان؛ دان پيانتان: (*a ~ of faith*) .

(۲) (ا) بروا پي هينان به‌ناشکرا به نايفک. (ب) نايفي برواپنکراو؛ بروا

(۳) پيشه؛ پيشه‌گهري؛ نيش وکارا کار؛ پيشه‌به‌که که پتيويست به خويندني

به‌رز بکات (وهک پزيشکه‌واني، پاريزه‌ري، نه‌اندازياري، ماموستايي ... هتد).

(۴) پيشه‌گهري پيشه‌به‌که. (۵) خو ترخان کردن بۆ خواپهرستی.

professional (prə-fesh'an-l), *adj.* (۱) شايسته‌ي پيشه‌گهري؛

پيشه‌وهر؛ تاييه‌تي به پيشه‌گهري.

(۲) بۆ پاره کراو؛ کراو به پيشه (نه‌ک بۆ خوشي): (*a ~ writer*) .

(۳) هي پيشه‌گهري؛ نه‌وانه‌ي مه‌به‌ستيان پاره‌به نه‌ک رابواردن: (*~ sports*) .

(۴) بزآن؛ شاره‌زاي ريشه‌ي خو؛ پيشه‌وهر؛ پيشه‌زان: (*a ~ politician*) .

n. (۱) پيشه‌وهر؛ پيشه‌گهري.

(۲) که‌سيکه که شتي رابواردن ده‌کات به پيشه (وه‌رزشکاري موچه‌خور).

(۳) پيشه‌وهرنکي شاره‌زا يا ليهاتوو؛ که‌سيکي ده‌ستبالا له پيشه‌به‌کدا.

(*a true ~*)

professionalism (prə-fesh'an-l-iz'm), *n.* (۱) پيشه‌گهريتي؛

ليهاتوويي و شاره‌زايي له پيشه‌ي خود؛ گياني پيشه‌گهريتي؛ به جواني و

پيشه‌وهرنکي و ووردي و ليهاتوويي نيش وکاري خو کردن:

(*He impressed me with his ~*) .

(۲) به‌کاره‌ميناني وه‌رزشکاري موچه‌خور له وه‌رزشدا؛ کردني شتيک به پيشه و

بۆ پاره که به‌ناو همر بۆ رابواردن ده‌کرت.

professor (prə-fes'er), *n.* (۱) بانگ هه‌ذر بۆ هستو نه‌ستو

بيروباوه‌ري خو. (۲) ماموستاي زانکو يا دانشگا؛ پروفيسور.

professorate (prə-fes'er-it), *n.* پله وپايه و ماره‌ي کارکردني

ماموستا؛ ماموستايه‌تي زانکو.

professorial (prə-fə-sôr'i-əl, prof'a-sô'ri-əl), *adj.* تاييه‌ت

يا شايسته به ماموستاي زانکو؛ ماموستايي؛ ماموستايانه؛ له ماموستا چور

(*his ~ demeanor*)

professorship (prə-fes'er-ship), *n.* پله وپايه‌ي ماموستاي

زانکو؛ ماموستايه‌تي؛ نه‌ک و کاري پروفيسور.

proffer (prof'er), *v.t.* پيشکه‌ش کردن: (*to ~ friendship*) .

n. پيشکه‌ش؛ شتي پيشکه‌ش کراو.

proficiency (prə-fish'an-si), *n.* شاره‌زايي؛ کارامه‌يي؛ زانين:

(*~ in English*)

proficient (prə-fish'ont), *adj.* شاره‌زا؛ کارامه؛ بزآن:

(*He is ~ in driving a car, two foreign languages, etc.*)

n. که‌سيکي شاره‌زا يا کارامه

profile (prô'fil), *n.* (۱) لايه‌کي ده‌م وچاو؛ لاپوو.

(۲) ويژه‌ي لايه‌کي ده‌م وچاو.

(*the ~ of a distant hill*) .

(۳) چينه‌و؛ چوارچينه‌ي شينه‌ويه‌ک: (*the ~ of a distant hill*) .

(۴) کورته‌ي ژيان؛ پوخته‌ي ژياننامه؛ ويژه‌ي پووتکرده‌وه‌ي ژيان.

v.t. (۱) ويژه‌ي لايه‌کي ده‌م وچاو کيشان.

(۲) پوخته‌ي ژياننامه نووسين؛ نووسيني کورته‌ي ژياني که‌سيک.

profit (prof'it), *n.* (۱) سوود؛ که‌ک؛ به‌روبووم. (۲) قازانج

v.t. (۱) به‌سوود بوون؛ به‌که‌ک بوون.

(۲) سوود ئي وه‌رگرتن؛ قازانج ليکرتن.

v.t. سوود پي گهياندين؛ قازانج پي گهياندين: (*It ~ed him nothing*) .

profitable (prof'it-a-bl), *adj.* به‌سوود؛ به‌که‌ک؛ سوودبه‌خش:

(*a ~ business; ~ advice*)

-profitability; profitableness (*n.*)

profitably (prof'it-a-bli), *adv.* به‌شينه‌ويه‌که که سوودي ئي

producer

(۵) شامه‌کردو پيشاندان (فيلم، شانوگهري؛ ده‌کردن؛ ده‌هينان:

(*to ~ a film, play, etc.*)

v.t. (۱) به‌ره‌م هينان؛ به‌رگرتن. (۲) درووستکردن؛ پيشکيه‌نان.

n. به‌روبوومي کشتوکالي؛ سه‌رزه و ميوه و دانه‌ويژه (که له فروشگاهدا

ده‌فروشرئ).

producer (prə-dōös'er, prə-dūs'er), *n.* (۱) به‌ره‌مه‌مينر

(به‌روبوومي کشتوکالي، شتي درووستکراو ... هتد).

(۲) فرني گاري سووته‌مه‌ني درووستکر (له خه‌لوون).

(۳) ده‌ره‌مينري فيلم و شانوگهري؛ ده‌ره‌مينر.

producer gas, گاري سووته‌مه‌ني له خه‌لووز درووستکراو.

producer goods, producers' goods, شتومه‌کي به‌ره‌مه‌مينر.

که‌ره‌سه‌ي خاو و مه‌کيه‌ي به‌کاره‌ينراو بۆ درووستکردني فروته‌ني.

producible (prə-dōös'a-bl, prə-dūs'a-bl), *adj.* به‌به‌ره‌مه

ده‌مه‌ينري؛ په‌يدا ده‌کرت.

product (prod'akt), *n.* (۱) به‌ره‌م؛ به‌روبووم؛ شتي درووستکراو.

(۲) نه‌جام: (*War is a ~ of greed.*) .

(۳) ماده‌به‌کي په‌يدا بوو له نه‌جامي گوپاينکي کيميايي به‌مه.

(۴) نه‌جامي ليکدان (ژماره‌ويپوان).

production (prə-duk'shən), *n.* (۱) هينانه به‌ره‌م؛ هاتنه به‌ره‌م.

(۲) هينانه به‌ره‌مه‌ي فروته‌ني. (۳) به‌ره‌م.

(۴) سه‌رحه‌مي به‌ره‌م؛ سه‌رحه‌مي شتومه‌کي درووستکراو.

(۵) شانوگهري به‌کي پيشکه‌ش کراو له‌سه‌ر شانو؛ نوواندني شانوگهري به‌ک.

productive (prə-duk'tiv), *adj.* (۱) به‌بيت؛ به‌پرشت:

(*a ~ farm*)

(۲) به‌به‌ره‌م؛ به‌ره‌مه‌دان: (*a ~ week*) .

(۳) ~ of: ده‌بيته هوي؛ ئي په‌يدا بوو: (*Waste is ~ of many evils.*) .

(۴) به‌ره‌مه‌مينري فروته‌ني.

-productively (*adv.*); productiveness (*n.*)

productivity (prô-duk-tiv'a-ti), *n.* به‌به‌روبوومي؛ به‌بيتتي؛

به‌به‌ره‌مه‌ي؛ به‌پرشتي.

proem (prô'em), *n.* پيشه‌کي يا سه‌ره‌تايه‌کي کورت.

prof (prof), *n.* = professor.

profanation (prof'a-nā'shən), *n.* پيس کردن (شويني نايفي و

پيرون)

profane (prə-fān', prô-fān'), *adj.* (۱) نا‌نايفي؛ جيپاني:

(*~ history, literature, art, writer, etc.*)

(۲) کافر؛ خوانه‌ناس؛ پي نايف؛ زمان پيس؛ به‌دگو.

(۳) پيس؛ ناشرين (کرده‌وه، زمان): (*~ language*) .

(۴) نا‌پيرون؛ پيرون نه‌کراو

v.t. (۱) پيس کردن (شويني نايفي و پيرون).

(۲) بۆ مه‌به‌ستي نزم و پيس به‌کاره‌ينان؛ به‌خراپانه به‌کاره‌ينان؛ پيس کردن.

-profanatory (*adj.*); profanely (*adv.*); profaneness (*n.*)

profanity (prə-fan'a-ti, prô-fan'a-ti), *n.* (۱) کافري؛

پي نايفي. (۲) زمان پيسي؛ کفر؛ جوئن؛ به‌دگوئي.

profess (prə-fes'), *v.t.* (۱) به‌ناشکرا ووتن؛ دان پيانتان؛ بانگ هه‌لدان.

(۲) به‌درو واپيشاندان؛ به‌درو ووتن:

(*She ~ed a gratitude she did not feel.*)

(۳) پيشه‌گهري کردن؛ کردن: (*to ~ medicine, law, etc.*) .

(۴) بروا پي هينان به‌ناشکرا: (*to ~ Christianity, Islam, etc.*) .

(۵) وه‌رگرتن به‌نه‌ندامي په‌رستگا.

v.t. (۱) به‌ناشکرا ووتن؛ دان پيانتان.

(۲) بوون به‌نه‌ندامي په‌رستگايه‌ک؛ خو ترخان کردن بۆ خواپهرستی.

professed (prə-fest'), *adj.* (۱) به‌ناشکرا دان پيانتراو؛

به‌دهي خوئي ووتوويه‌تي:

(*a ~ infidel; a ~ opponent of progress*)

projectile

(۲) ھېئانە ھىچاۋى خۇ، بە ھىيال خۇ خىستە شۇنىڭدە:

(*P~ yourselves into the world of tomorrow.*)

(۱) دەريۇقاندن: دەريۇپاندن

(۵) شەرق ھارويشتە سەر: پىشانان (بە شەرق ھارويشتە سەر):

(*to ~ an image on the screen*)

(۶) يىر يا ھىستىكى خۇ لە خۇ دورۇخستەنە (دەروونئاسى).

v.t.

projectile (prə-jek'tɪl), n.

دەريۇقاندن: دەريۇپاندن

(۱) گوللە: مووشەك: فېشەكە شىتە.

(۲) شىتى ھارويژراۋا: شىتى ھارويژراۋا.

(۱) بۇ ھارويشتە: دەھارويژراۋا: (*A javelin is a ~ weapon.*)

(۲) پال پىنەنەر بۇ پىنەنەر: ھارويژراۋا: (*~ energy*)

projection (prə-jek'shən), n.

(۱) ھارويشتە: ھارويژراۋا.

(۲) دەريۇقاندن: دەريۇپاندن: سەر دەريۇقاندن.

(۳) شىتى دەريۇقاندن: چوكلە: نووك، زمانە، قۇرت، لوتكە.

(۴) پىشاناننى ويئەنە ھارويژراۋا: (بە شەرق ھارويشتە سەر).

(ب) ويئەنە ھارويژراۋا: پىشاناننى.

(۵) تەخىشە پىشېشېنى داپۇژا: گۇتەرەكە:

(*These figures are only a ~ of next year's budget.*)

(۶) ھەستە نەستە ھەزى يىرۇپاۋى خۇ دانە پال خەك (دەروونئاسى):

ھەستە ياش ھارويژراۋا: خۇ دانە پال خەك.

projectionist (prə-jek'shən-ist), n.

(۱) كارگەرى مەكىنە:

سېنەما (۲) تەخىشە درويوستكەر.

projector (prə-jek'tēr), n.

مەكىنە سېنەما: شەرق ھارويژراۋا (بۇ)

پىشاناننى ويئەنە تەك تەك يا ھارويژراۋا: (بە شەرق ھارويشتە سەر):

(*a motion-picture ~*)

prolan (prō'lan), n.

پۇلان ھورمۇنىكە لە مىزى ئافرەتى سىكېردا

ھەيە

prolapse (prō-laps'), n.

شۇرپونەنە يا لە جىنى خۇ ترازانى

ئەندامى ئاۋەدە لەش (ووك مەندالان).

v.t.

شۇرپونەنە: لە جىنى خۇ ترازانى: لە جىنى چوون.

prolate (prō'lāt, prō-lāt'), adj.

جەمسەر دىرۇكۇلە.

proleg (prō'leg'), n.

پەل نەستورۇ كورتى ژىر سىكى ھەندى كىرۇكە.

prolegomenon (prō'li-gom'ə-non), n.

سەرەتاي پەرتوك:

پىشەكى

prolepsis (prō-lep'sis), n.

(۱) چاۋەپوان كىردى پەلپو

دەستپىشەكەرى كىردى لە بەرپەرچەندەيدە: بەرپەرچەندەيدە پەلپىك پىش

ئەۋەي پەلپىكەكە دەم بىكەتەرە. (۲) باسكىردى پۇدۇۋىكى چاۋەپوان كىرا

ھەر ۋەك پىشەكى پۇۋى داپىت.

-proleptic (adj.).

proletarian (prō'lə-tār'i-ən), n.

پۇرۇلتارى: تايەتەي بە چىنى

كۇنكار: تايەتەي بە كۇنكار.

n.

پۇرۇلتارى: كۇنكار.

proletariat (prō'lə-tār'i-ət), n.

(۱) مۇمىن چىنى كۇمەنى پۇماي

كۇن: چىنى پەش ۋىپوت (۲) چىنى كۇنكار: پۇرۇلتارى.

proletary (prō'lə-ter'i), n.

ئەندامى چىنى پەش ۋىپوتى پۇماي

كۇن

prolicide (prō'li-sīd'), n.

مەندالى خۇ كوشتن (پىش) يا پاش

لەدايىكۇن.

proliferate (prō-lif'ə-rāt'), v.t.

پەرە پىن سەندى.

(۱) زۇر پەرەسەندى: بە ھەموو لايەكدا تەزى ھارويژراۋا: (*~ing cells*).

(۲) زۇر تەشەنەكەندى: بىلۇپونەنە: زۇرپون.

proliferation (prō-lif'ə-rā'shən), n.

تەزى ھارويژراۋا: زاورى:

بە ھەموو لايەكدا بىلۇپونەنە: تەشەنەكەندى:

(*the ~ of nuclear weapons*)

proliferous (prō-lif'ēr-əs), adj.

(۱) زۇرپون بە كۇيەكە كىردى

promiscuous

تەزى ھارويژراۋا پەل ھارويشتى (پۇدەكئاسى، زىندەھارويژراۋا).

(۲) زۇر كۇيەكەكە: زۇر تەزى ھارويژراۋا.

prolific (prə-lif'ik), adj.

(۱) پەيپىت: بەپىشت: بەپەر: زۇر زاورىكەر:

زۇر بە ھارويژراۋا: (۲) زۇر بە ھەرەمە: (*a ~ writer, poet, etc.*)

prolificacy (prə-lif'i-kə-si), n.

بەپىپىت: بەپىشتى: زۇر بەپەر:

زۇر بەپەرەمە:

proline (prō'lēn, prō'lin), n.

پۇرۇل: تەشەكەنى ئەمىنىيە لە

پۇرۇتەندە ھەيە.

prolix (prō-lik's, prō'lik's), adj.

(۱) زۇرۇز: دىرۇدە:

دورۇدە: زۇر ۋوشك (نورسار). (۲) ھەزكەر لە زۇرۇزى.

-proximity (n.).

prolocutor (prō-lok'yoo-tēr), n.

(۱) دەم پاستى دەستەيەك.

چىزىق، يا كەسنىك: قەسكەر بەناۋى لايەكى تەرەۋ. (۲) كۇرگى.

prologue (prō'lōg, prō'log), n.

(۱) سەرەتاي ھارويژراۋا

شائۇگەرى: سەرەتاي كورتە ۋوتارنىكە سەرەتاي شائۇگەرىيەكە:

پىشەكەنى دەمات (۲) خۇنەنەۋەي سەرەتاي.

(۳) كارى سەرەتاي (كە نىشانەي كارى دوايى تەرە): پۇدەكئاسى.

prologuize (prō'lō-gīz'), v.t.

سەرەتاي خۇنەنەۋەي

prolong (prə-lōŋ'), v.t.

دۇرۇپەندە: دىرۇكەندە:

زۇر پىن خايدان

prolongate (prə-lōŋ'gāt), v.t. = prolong.

prolongation (prō'lōŋ-gā'shən), n.

(۱) دۇرۇپەندە:

دۇرۇكەندە. (۲) بەشى خراۋەسەر: بەشى زىادكار.

prolusion (prō-lōō'zhən, prō-lū'zhən), n.

(۱) تاقىكەندەۋەي

سەرەتاي. (۲) ۋوتارى سەرەتاي: كورتە ۋوتارنىكى پىشەكى بۇ ۋوتارنىكى

دورۇدە:

prolusory (prō-lōō'sə-ri, prō-lū'sə-ri), adj.

سەرەتاي:

ھى سەرەتاي پىشەكى.

prom (prom), n. [Colloq.],

ئامەنگى سەماي دەرجوۋانى قوتابخانەي

ئاۋەندى.

promenade (prom'ə-nād', prom'ə-nād'), n.

(۱) پىياسە:

پىياسە خۇنۋاندن. (۲) جىنى پىياسەكەندى: شەقامى كىشتى پىياسەكەندى.

(۳) (۱) ئامەنگى سەما. (ب) بە پىن ھاتەنەۋەرەۋەي بەشدارانى ئامەنگى سەما

لە سەرەتاي ئامەنگەكەدا.

v.t.

پىياسەكەندى.

v.t.

(۱) پىياسەكەندى: خۇنۋاندن بە پەۋت يا پىياسە.

promenade deck,

جىنى پىياسەكەندى سەر كىشتى.

Promethean (prə-mē'thi-ən), adj.

(۱) پىمىسى (ۋوشەي دوايى)

بېيەنە. (۲) داھىنەر: ژانپەخش: خاۋەنى يىرى پەسەن.

n.

كەسنىكى ژانپەخش: داھىنەر: خاۋەنى يىرى پەسەن.

Prometheus (prə-mē'thūs, prə-mē'thi-əs), n.

خوداي

ئاگەندى لە ئاسمان و بە مۇزۇ بەخش (ئەفسانەي يۇنانى).

promethium (prō-mē'thi-əm), n.

پرومىسۇم: توخمىكى

كىمىيەگەرى كاترايىيە.

prominence (prom'ə-nəns), n.

(۱) ئاۋابانگ: ئاۋادارى

(۲) دەريۇپەندى: دەريۇقاندن. (۳) شىتى دەريۇقاندن يا دەريۇپەندى: نووك: چوكلە

prominency (prom'ə-nən-si), n. = prominence.

prominent (prom'ə-nənt), adj.

(۱) دەريۇپەندى: دەريۇقاندن:

(*a ~ nose, chin, eye, etc.*)

(۲) زۇر لەبەرچاۋ: بەدەرەۋە: ديار.

(۳) بەناۋابانگ: ئاۋادار: ئاسراۋ.

promiscuity (prom'is-kū'ə-ti), n.

(۱) بەرەۋەي جوت بون:

پاك ۋىپىس ئەكەندى لە جوت بوندا. (۲) ھەرەمە: شىتى ھەمەجۇر.

promiscuous (prə-mis'kū-əs), adj.

(۱) ھەرەمە: ھەمەجۇرە.

(۲) بەرەۋەي جوت بون: پاك ۋىپىس ئەكەرى جوت بون.

promise

- (۲) *promise* (prom'is), *n.* (۱) به‌لین: به‌یمان: گفت
(۲) هیوای سوابیژا: خوش هیوایی: هیوای بهات. (a writer of ~)
(۳) شتی به‌لین: پیدراو.
v.t. (۱) به‌لیندن: به‌یماندن: گفتدن
(۲) نیشانه‌ی نهوه بوون: هیوا لیکران.
v.t. (۱) به‌لین پیدان: گفت پیدان (۲) به‌تمه‌ماکردن.
(۳) به‌یمان پیدان (شووکردن): دیاریکردن.
(۴) نیشانه‌ی نهوه بوون: هیوا لیکران. (The clouds ~ rain.)
Promised Land, (۱) خاکی به‌لیندراو به جووله‌ک (نینجیل).
(۲) خاکی خیروخوشی: به‌مشت.
promisee (prom'is-ē'), *n.* به‌لین پندراو
promiser (prom'is-ēr), *n.* به‌لیندن.
promising (prom'is-ing), *adj.* هیوای سرکه‌رتن لیکراو
نومید لیکراو (a ~ pupil).
promissory (prom'ə-sôr'ī, prom'ə-sō'ri), *adj.* به‌یمانی.
promissory note, کومبیه‌له: قهرنامه.
promontory (prom'an-tôr'ī, prom'an-tō'ri), *n.* (۱) نیزگی.
(۲) زهوی دریژبووه‌وه بؤ ناو دریا یا دریاچه.
(۳) نندامی ده‌ریقویو یا ده‌ریقوی له‌ش.
promote (prə-mōt'), *v.t.* (۱) پیشخستن:
(۲) پایه بلندکردن (He was ~d to colonel).
(۳) به‌ره‌پیدان: گه‌شه‌پینکردن
(۴) به‌ره‌پیدان (to ~ a new law).
(۵) ده‌رجوآندن بؤ پوئلیکی به‌رتر.
promoter (prə-mōt'ēr), *n.* (۱) به‌ره‌پیندر: پیشخشر: لایه‌نگر.
(۲) پرویاگه‌نده‌چی: جاردن:
(the ~ of a boxing match, beauty product, philosophy, etc.)
promotion (prə-mō'shən), *n.* (۱) یله پیدان: پیشخستن:
(۲) پایه به‌ره‌پیندن: پرویاگه‌نده کردن بؤ فروته‌نی‌یه‌ک یا
بازرگانی‌یه‌ک: نه‌م پرویاگه‌نده‌یه.
-promotional (adj.); promotive (adj.).
prompt (prompt), *adj.* (۱) ناماده (بؤ کای): خیرا (بؤ کردنی شتیک):
(men ~ to obey, volunteer, etc.)
(۲) به‌کسر کراو: دوانه‌کوتوو: زوو (a ~ reply)
(۳) مؤلفه‌تی قهرزادانه‌وه (ب) به‌یمانی قهرزادانه‌وه له کاتیکتی تاییه‌تیدا.
n. (۱) بیرخه‌روه‌ی قهرزادانه‌وه: نامه‌ی بیرخه‌روه
(۲) (ب) بیرخه‌روه‌ی نه‌کتر له‌سر شانق: (ب) شتی بیرخه‌روه‌ی نه‌کتر.
v.t. (۱) هاندان: پال پیوه‌نان (۲) والیکردن (۳) بیرخستن‌وه.
(۴) بیرخستن‌وه‌ی نه‌کتر له په‌نا پرده‌ی شانزوه
promptbook (prompt'book'), *n.* په‌تووکی بیرخه‌روه:
بردی‌یه‌ک له ده‌قی شانزگه‌ری‌یه‌ک که که‌سیک به‌کاری دینن بؤ بیرخستن‌وه‌ی
نه‌کتر
prompter (prompt'ēr), *n.* (۱) هاندن: بیرخه‌روه.
(۲) بیرخه‌روه‌ی نه‌کتر له‌سر شانق.
promptitude (prompt'it-tyūd', prompt'it-tūd'), *n.* (۱) ناماده‌یی (بؤ کردنی کارک): خیرایی
(۲) شت له کاتی خویدا کردن: دوانه‌کوتوو.
promptly (prompt'li), *adv.* به‌کسر: بن دواکه‌وتن.
prompt note, نامه‌ی بیرخستن‌وه‌ی قهرزار.
(پیشی ده‌وتروئ: "prompt")
promulgate (prō-mul'gāt, prom'al-gāt'), *v.t.* (۱) مانگ بؤ
هلدان: فرمان: یاسا: بؤلوکردنه‌وه: (to ~ a decree).
(۲) خستن‌ه‌کاری یاسایه‌ک به بؤلوکردنه‌وه‌ی: ده‌رکردن (یاسا).

proofread

- (۲) بؤلوکردنه‌وه: په‌ره پین سندن: (to ~ learning and culture)
-promulgator (n.).
promulgation (prō-mul-gā'shən), *n.* بؤلوکردنه‌وه (یاسا),
فرمان, ژانباری... هتد.
pronate (prō'nāt), *v.t.* (۱) پدو وهرگنیزان به‌ره‌و خوار.
(۲) به‌ری له‌پ پاگرتن بؤ خواره‌وه.
v.t. چه‌مینوه‌ا نوشتانه‌وه.
-pronation (n.).
pronator (prō-nā'tēr), *n.* باسکه ماسولکه‌ی به‌ری له‌پ بؤ خواره‌وه
پاگر.
prone (prōn), *adj.* (۱) چه‌ماوه: نوشتاره.
(۲) به‌ده‌مدا پاکشاو: به‌ده‌مدا کموتوو یا پال کموتوو:
(~ on the ground)
(۳) (to ~), مه‌یلدارا به‌سروشت وده‌ایه: زور بؤی همیه:
(~ to anger, error, mischief, etc.)
prong (prōn), *n.* (۱) په‌ل چنگال: نووکی چنگالی خواردن یا مه‌کینه:
په‌ل سیلک. (۲) نوک: چوکلک. (۳) سیلک: شهن.
(۴) په‌ل شاخی ناسک.
v.t. (۱) چنگال لیدان: چنگال پیاکردن.
(۲) زهوی کیدان به چنگالی مه‌کینه. (۳) به سیلک مه‌لگرتن.
pronged (prōnd), *adj.* په‌لدار: چنگدار: (a three- ~ fork).
pronghorn (prōn'hōrn'), *n.* فاسکی شاخ په‌ل په‌ل
pronominal (prō-nom'ə-n'l), *adj.* تاییه‌ت به‌پاناو (پیزمان).
pronoun (prō'noun), *n.* پاناو (پیزمان):
(I, me, you, he, she, it, they)
pronounce (prə-nouns'), *v.t.* (۱) ده‌رکردن: بؤلوکردنه‌وه: ده‌رپین:
(The judge ~d the sentence.)
(۲) بؤلوکردنه‌وه‌ی بارودن‌خی که‌سیک یا شتیک:
(He was ~d dead on arrival.)
(۳) ووتن: بیژان: (She couldn't ~ my name.)
v.t. (۱) (on ~), بریار ده‌رکردن. (۲) بیژان (زمانه‌وانی): ووتن.
pronounced (prə-nouns't'), *adj.* (۱) بیژراو: ووتراو.
(۲) دیار: زور دیار: ناشکرا: (a ~ accent).
pronouncement (prə-nouns'mənt), *n.* (۱) بؤلونامه‌ی په‌سمی.
(۲) بریاری په‌سمی: بریارا پا.
pronto (pron'tō), *adv.* [Slang], به‌کسری: به‌خیرایی.
pronunciamento (prə-nun'si-ə-men'tō), *n.* (۱) بؤلونامه‌ی
په‌سمی. (۲) بؤلونامه‌ی یاخی بووان به‌پوخواندن‌ی میری.
pronunciation (prə-nun'si-ə'shən), *n.* (۱) بیژان:
(زمانه‌وانی): ووتن. (ب) شتووی بیژان یا ووتن.
(۲) نووسینی ووشه به‌شتووی بیژانی یا ووتنی.
(۱) چه‌سپاندن: سه‌لماندن: ساغ کردنه‌وه.
proof (prōf), *n.* (۲) به‌لگه: نیشانه. (۳) تاقیکردنه‌وه. (۴) تاقیکراوه: ده‌رچوون.
(۵) قایمی: هنزی تاقیکراوه. (۶) تیزی یا خستنی خوارندن‌وه‌ی کحول.
(۷) په‌راوه (چاپه‌مندی, ویننگری, هملکندن).
(۸) به‌لگه (دادگه‌ری).
adj. (۱) کارتینه‌کراو: به‌ره‌مستیکرا: خوراکر: (~ against criticism).
(۲) تاقیکه‌روه‌یی.
(۳) خستنی‌یه‌ک‌ی ناسایی‌یه (خوارندن‌وه‌ی کحول).
-proof (prōf), (۱) - بر: (waterproof).
(ب) دژ به: پاریزراو له: (foolproof; weatherproof).
(ج) به‌هنز یا قایم وه: (armorproof).
(د) کارتینه‌کرو: (pityproof).
proofread (prōf'rēd'), *v.t. & v.i.* هملیکردن:
پخته‌کردن (نورسراو), په‌رتووک.

proof spirit

-proofreader (n.).

proof spirit, خواردمه‌ی نیوه کحولی (له ۵۰٪ ی کحولی بوخته).

prop (prop), n. (۱) کوله‌که؛ پالېشت؛ پایه؛ له‌نگر.

(۲) کهرسه‌و حل‌و‌په‌رگ و شتومەکی به‌کاره‌یتراو بۆ ده‌هینانی فیلم یا شانۆگه‌ری.

v.t. (۱) (~ up) له‌نگه‌رگرتن؛ پالېشت گرتن؛ دانه‌پال.

(۲) (~ against) هه‌له‌پساردن.

(۳) راگیرکردن؛ پالېشتی کردن (to ~ an unpopular regime).

propaedeutic (prō'pi-dū'tik), adj. سه‌ره‌تایی (خوێندن،

فێرکردن)

n. باسێکی سه‌ره‌تایی؛ خوێندن یا فێرکردنی سه‌ره‌تایی.

propaedeutics (prō'pi-dū'tiks), n.pl. زانیاری و په‌په‌روه‌ی

سه‌ره‌تایی یا بنچینه‌یی.

propagable (prop'ə-gə'b'l), adj. (۱) بڵاوه‌کریته‌وه (بیروباوه).

(۲) په‌ره‌ی پێ ده‌سه‌نئ؛ زۆر ده‌کری (له‌رێژی زاوژی‌وه).

propaganda (prop'ə-gan'də), n. [P-] (۱) نه‌نحوومه‌نی ناین

بڵاوه‌کریته‌وه (که له سه‌ره‌که قه‌شه کاسۆلیکی‌یه‌کان پێکدێت).

(۲) ده‌سته‌ی پروپاگه‌نده؛ ده‌سته‌ی بڵاوه‌کهره‌ی بیروباوه‌په‌رک یا پێنازێک.

(۳) پروپاگه‌نده؛ به‌ندوباو.

propagandist (prop'ə-gan'dist), n. پروپاگه‌نده‌چی؛

به‌ندوباو‌خه‌ره‌وه

adj. پروپاگه‌نده‌یی

propagandize (prop'ə-gan'diz), v.t. (۱) پروپاگه‌نده بۆ کردن؛

بڵاوه‌کریته‌وه‌ی بیروباوه‌یه‌که به‌ پروپاگه‌نده بۆ کردن

(۲) پروپاگه‌نده ئاراسته‌کردن.

v.t. پروپاگه‌نده‌کردن؛ به‌ندوباو‌خه‌سته‌وه.

propagate (prop'ə-gāt'), v.t. (۱) زاوژی پێکردن؛

له‌یه‌که چاک کردن و په‌روه‌ده‌کردن (گیاندار، په‌وه‌که).

(۲) زاوژی کردن؛ زۆربوون؛ په‌ره‌سه‌ندن.

(۳) تابه‌خۆدان به‌ نه‌ره‌ یا وه‌جه‌ له‌رێژی زاوژی‌وه.

(۴) بڵاوه‌کریته‌وه (بیروباوه‌ی، ده‌نگوباس) (to ~ news, ideas, etc.).

(۵) گه‌پاندن (to ~ heat).

v.t. زاوژی کردن؛ زۆربوون؛ په‌ره‌سه‌ندن.

-propagator (n.).

propagation (prop'ə-gā'shən), n. (۱) زاوژی؛ زۆربوون؛

په‌ره‌سه‌ندن. (۲) بڵاوه‌بوونه‌وه (the ~ of ideas, disease, etc.).

(۳) گه‌پاندن؛ ئاردن.

propane (prō'pān), n. پڕۆپین گازێکه بۆ سووتهمه‌نی به‌کار دێت.

propel (prə-pel'), v.t. پال پێوه‌نان بۆ پێشه‌وه‌؛ هاندار؛ بزوێندن

propellant (prə-pel'ənt), n. پال پێوه‌نەر؛ ته‌قینه‌ر (مووشه‌که،

ته‌قنه‌که؛ مژوینه‌ر.

propellent (prə-pel'ənt), adj. مژوینه‌ر؛ ته‌قینه‌ر.

n. = propellant.

propeller (prə-pel'ēr), n. په‌روه‌انه؛ مژوکه، پانه‌که؛ پالنه‌ر.

propene (prō'pēn), n. = propylene.

propensity (prə-pen'sə-ti), n. مه‌یل؛ حه‌زی زه‌مکای؛

ئاره‌زووی سه‌رووشتی (a ~ to exaggerate).

proper (prop'ēr), adj. (۱) شیاو؛ گونجاو؛

(the ~ tool for this job)

(۲) تابه‌یه‌تی به (This weather is ~ to California.)

(۳) راست؛ بێ مه‌له؛ ته‌واو (the ~ pronunciation; in ~ English)

(۴) به‌جێ؛ درووست؛ له‌ جێی خۆیدا؛ راست؛

(It was ~ for him to accept the invitation.)

(۵) رێک‌و‌پێک (په‌رووشت)؛ سه‌نگێک؛ به‌ناپه‌یو؛ جوان (په‌فتار).

(۶) به‌ مانای ته‌سکی ووشه‌که؛ به‌ مانای راستی؛

propitious

(the population of London ~)

(۷) [Archaic or Dial.] (ب) باش؛ نایاب.

(ب) جوان؛ ئێسک سووک

(۸) [British Colloq.] ته‌واو (a ~ scoundrel).

(۹) [Obs.] تابه‌یه‌تی به‌ خۆ؛ خۆیی.

(۱۰) ناوی تابه‌یه‌تی (پێژمان)؛

(Sardar, New York, and Karadagh are ~ names.)

(۱۱) به‌ ره‌نگی سه‌رووشتی خۆی کراو.

(۱۲) تابه‌یه‌تی به‌ پۆژێک یا ئاهه‌نگێکی تابه‌یه‌تی (نۆ، نه‌ریتی ئاینی).

proper fraction, که‌رتی ته‌واو؛ که‌رتی راست.

properly (prop'ēr-li), adv. به‌ پێک‌و‌پێکی؛ به‌ جوانی؛ به‌ باشی؛

به‌ شێوه‌یه‌کی راست.

proper noun, ناوی تابه‌یه‌تی (پێژمان) (John, Paris, etc.).

propertied (prop'ēr-tid), adj. خاوه‌ن زه‌وی‌زار؛ خاوه‌ن مۆلک.

property (prop'ēr-ti), n. (۱) خاوه‌نمێتی؛ خاوه‌نی؛ خاوه‌ن بوون.

(۲) مۆلک؛ مۆلک و مال؛ زه‌وی‌زار؛ خانوو و زه‌وی‌زار.

(۳) پارچه‌ زه‌وی؛ خانوویه‌کی تابه‌یه‌تی.

(۴) تابه‌یه‌خۆ؛ نیشانه (the ~ies of a chemical compound)

(۵) که‌ره‌سه‌ی به‌کاره‌یتراو له‌ ده‌ره‌هینانی فیلمێک یا شانۆگه‌ری‌یه‌که‌دا.

prophase (prō'fāz'), n. په‌له‌ی یه‌که‌می دابه‌شبوونی خانە‌ی له‌ش.

property tax, مۆلکانه؛ باجی خانوو و زه‌وی‌زار.

prophecy (prof'ə-si), n. (۱) پێشبینی؛ نو‌قلانه.

(۲) پێشبینی ئاینی؛ کارو گو‌فتاری پێغه‌مبه‌ر؛ پێغه‌مبه‌ری.

(۳) په‌رتووکی پێشبینی

prophecy (prof'ə-si'), v.t. (۱) پێشبینی کردن؛ نو‌قلانه‌ لێدان.

(۲) [Rare] نیشانه‌ی بوودانی دوا‌پۆژ بوون.

v.t. (۱) پێشبینی؛ پێغه‌مبه‌ری کردن.

(۲) په‌ند و ئامۆژگاری ئاینی ووتنه‌وه یا بڵاوه‌کریته‌وه.

prophet (prof'it), n. (۱) پێغه‌مبه‌ر؛ په‌یامبه‌ر.

(۲) سه‌رۆک یا مامۆستای ئاینی به‌رز.

(۳) ده‌م راستی ده‌سته‌یه‌ک یا پێنازێک. (۴) پێشبین.

the Prophet,

(۱) محمه‌د؛ پێغه‌مبه‌ری ئیسلام.

(۲) پێغه‌مبه‌ری مۆرمه‌نه‌کان.

prophetess (prof'it-is), n. پێغه‌مبه‌ری ژن

prophethood (prof'it-hood'), n. پێغه‌مبه‌ریتی

prophetic (prə-fet'ik), adj. Also prophetic, تابه‌یه‌تی به

پێغه‌مبه‌ر؛ پێغه‌مبه‌ری (۲) تابه‌یه‌تی به‌ پێشبینی (a ~ utterance).

prophylactic (prō'fə-lak'tik, prof'ə-lak'tik), adj. له (۱)

نه‌خۆشی پاراستن؛ تابه‌یه‌تی به‌ پزیشک‌مانی به‌رگری

(۲) تابه‌یه‌ت به‌ به‌رگری یا رێگرتن له‌ نه‌خۆشی.

n. ده‌رمانی خۆپاراستن؛ (۱) لاستیکی گان کردن.

(ب) ده‌رمان یا مایه‌ری سکێر نه‌بوون.

prophylaxis (prō'fə-lak'sis, prof'ə-lak'sis), n. (۱) خۆ له

نه‌خۆشی پاراستن. (۲) ده‌رمان کردنی خۆپاراستن.

propinquity (prō-pīn'kwə-ti), n. (۱) نزیکي.

(۲) خه‌مایه‌تی.

(۳) له‌یه‌که‌چوون؛ چوونه‌یه‌کی تابه‌یه‌خۆ.

propitiable (prə-pish'i-ə'b'l), adj. پازنی ده‌یی؛

ناشت ده‌کریته‌وه.

propitiate (prə-pish'i-āt'), v.t. پازنی کردن؛ ناشت‌کردنه‌وه؛

دل راگرتن؛

(Rain had to be prayed for and priests and gods ~d.)

propitiation (prə-pish'i-ā'shən), n. (۱) دل راگرتن؛

پازنی کردن؛ ناشت‌بوونه‌وه. (۲) قوربانی.

-propitiatory (adj.).

propitious (prə-pish'əs), adj. (۱) په‌یه‌زه‌یی؛ به‌ره‌م؛

propolis

(The gods were ~.)

- (۲) بهات بهات (a ~ omen).
(۳) باش لمار شیار (~ winds).
propolis (prop'ə-lis), *n.* ماده بهکی سرنیچییه ههنگ له دارو.
درخت کوی دهکاتهوه بۆ چه سپاندنی شان کانی.
proponent (prə-pō'nənt), *n.* (۱) پیشنیاز کەر.
(۲) لایهنگر؛ پشتیوان؛ بانگ بۆ ههنگەر.
proportion (prə-pōr'shən, prə-pōr'shən), *n.* (۱) پرتزه.
پهش ۲. هاوتایی؛ هاوسهنگی؛ بهرامبری؛ پتکی.
(۳) (a building of large ~s) ته اندازه؛ پانی و درژی و تهستوری.

(a building of large ~s)

- (۴) [Rare] بهراوردی.
(۵) هاو پرتزه (ژماره و پینوان).
v.t. (۱) هاوتاکردن؛ گونجاندن؛ هاو پرتزه کردن.
(to ~ the penalty to the nature of the crime)
(۲) پتک و پتک کردن؛ هاوسهنگ کردن؛ تاووتی کردن.
زل کردن له ته اندازه کردنه دهرهوه.
blow out of proportion,
(They have blown this incident out of proportion.)
in proportion to, بهگوتیری
out of proportion, بپ ته اندازه؛ له ته اندازه چو ته دهرهوه
proportional (prə-pōr'shən-l), *adj.* (۱) به ته اندازه.
بهگوتیری تهویه؛ هاوتا؛ گونجاو؛ هاو پرتزه.
(His pay is ~ to his work.)

- (۲) هاو پرتزه (ژماره و پینوان).
n. ههنگ با ژماره؛ هاو پرتزه (ژماره و پینوان).
-proportionally (*adv.*); **proportionable** (*adj.*);
proportionality (*n.*).
proportional representation, نوینتری بهگوتیری یا به ته اندازه؛
نوینتری ههموو حیزبو دهستان له پهرله ماندا بهگوتیری ته دهنگی گه
پینان دهات
proportionate (prə-pōr'shən-it), *adj.* به ته اندازه؛ هاوتا؛
هاو پرتزه؛ گونجاو.

- v.t.* هاوتاکردن؛ گونجاندن؛ هاو پرتزه کردن؛ به ته اندازه کردن؛ تاووتی کردن.
-proportionately (*adv.*).
proportionment (prə-pōr'shən-mənt), *n.* (۱) هاوتا کردن؛
تاووتی کردن؛ هاو پرتزه کردن؛ به ته اندازه کردن
(۲) به ته اندازه؛ هاوتایی؛ هاو پرتزه.
proposal (prə-pōz'əl), *n.* (۱) پیشنیاز (۲) خوازیاری؛ داخوازی
propose (prə-pōz'), *v.t.* (۱) پیشنیاز کردن.
(۲) نیاز بۆن؛ ته مابوون.
(to ~ a toast) (۳) پیشنیازی نوش کردن.
(۴) نامر ده کردن؛ ناو دیر کردن. (I ~ Kawa for chairman.)
(۱) نیاز بۆن؛ نهخشه دانان؛ پیشنیاز کردن.

- v.t.* (Man ~s, God disposes.)
(۲) داخوازی کردن؛ خوازیاری کردن.
(He ~d to her and she accepted.)
proposition (prop'ə-zish'ən), *n.* (۱) پیشنیاز
(۲) شتی پیشنیاز کراو.
(a difficult ~) (۳) مهسهله؛ کاروبار؛ شت.
(۴) [Colloq.] داوای گان لیکردن.
(۵) ووته به که ووته پیشیوی پشتگیری دهکات یا به دیزی دهخاتهوه
(ژیربیزی)
(۶) گریمانه (ژماره و پینوان).

- v.t.* [Colloq.]. (He ~ed her.)
-propositional (*adj.*).
داوای گان لیکردن؛

proscenium

- propound** (prə-pound'), *v.t.* پیشکەش کردن بۆ لیکۆلینهوه؛
پیشنیاز کردن.
propraactor, propretor (prō-prē'tēr), *n.* فرمانبروای
ناوچهی شیمپراتۆریهتی پۆمای کۆن.
proprietary (prə-prī'ə-ter'), *n.* (۱) خاوهن مولک یا دهزگای
بازرگانی (وهک: چیشتهخانه و فرۆشگا ... هتد)؛ خاوهن.
(۲) دهستهی خاوهنان.
(۳) خاوهنیتی مولک و دهزگای بازگانی؛ خاوهنی.
(۴) خاوهن و فرمانبروای "proprietary colony".
(ووشه ی دواپی ببینه).

- (۵) دهرمانیکه که بهناری کەسێک یا کۆمپانیایه کهوه تۆمار کراوه و ههر نهان
ماهی فرۆشتنیان ههیه
adj. (۱) تاییهت به خاوهن یا خاوهنهکانی دهزگا بازگانییهکان.
(۲) مولکی تاییهتی کەسێک یا کۆمپانیایه که.
(۳) له خاوهن دهزگای بازگانی دیت: (u ~ air).
(۴) خاوهنی مولک یا دهزگای بازگانییه.
(a ~ medicine) (۵) ماهی فرۆشتنی به دهسته کەسێک یا کۆمپانیایه که: (a ~ medicine)
proprietary colony, ناوچهیهکی گهرومی تهمریکا پیش
سهر به خۆی که ئینگلتهر دهیدایه دهسته دهر به گنک.
proprietor (prə-prī'ə-tēr), *n.* (۱) خاوهن مولک یا دهزگای
بازرگانی؛ خاوهن. (۲) خاوهن یا دهر به گنکی "proprietary colony"
(ووشه ی پیشوو ببینه).

- proprietorship** (prə-prī'ə-tēr-ship), *n.* خاوهنیتی (مولک و)
دهزگای بازگانی.
proprietress (prə-prī'ə-tris), *n.* ژنی خاوهن مولک یا دهزگای
بازرگانی.
propriety (prə-prī'ə-ti), *n.* (۱) به جێبێ؛ دروستی؛ شیان.
(۲) نهزاکهت؛ پهفتار جوانی؛ گونجان له گهگه پهووشته و نه ریتی کۆمه لایهتیدا
(a breach of ~)
پهووشته و نه ریتی کۆمه لایهتی.
proprioceptor (prō'pri-ə-sep'tēr), *n.* شانیهی ههستیاری
ماسولکه و ماسولکه ئێ که خیرا ههسته دهکات بهر ههسته بزوینانهی که
له تهندهمانانی له شهوه دین.

- prop root**, پهگی راگیره کیری پوهه.
proptosis (prop-tō'sis), *n.* چاو دهر بۆقین.
propulsion (prə-pul'shən), *n.* (۱) پال پیوهنان بۆ پیشهوه.
(۲) هیزی پال پیوهنهر؛ پال پیوهنهر؛ هیزی پهروانهیی.
propulsive (prə-pul'siv), *adj.* پال پیوهنهری؛ پهروانهیی.
propylaeum (prop'ī-lē'əm), *n.* دالان یا پارووی بهر دهمی خانوو.
propylene (prō'pə-lēn'), *n.* گازێکی هایدروکاربۆنی زووگپرکه.
(پیشی دهووتی: "propene").
prorate (prō'rāt'), *v.t. & v.i.* بهشکردن یا ههسه نهنگاندن به ته اندازه؛
بهشکردن به پرتزه: (to ~ the insurance payment, the rent, etc.)
دواپی پین هینان یا
prorogation (prō-rō-gā'shən), *n.* ناشبهتال لیکردنی په رهلهمان.

- prorogue** (prō-rōg'), *v.t.* (۱) دواپی پین هینان یا ناشبهتال
پیکردنی په رهلهمان. (۲) [Rare] دواخستن.
prosaic (prō-zā'ik), *adj.* (۱) پهخشانی؛ تاییهتی به پهخشان
ههک هۆنراوه. (ب) بپ پیچ و په نایی؛ پاست و په وانی.
(۲) ئاسایی؛ ووشکه؛ ووشکه و ناخۆش؛ بازایی؛ ساده.

- (a ~ life, person, approach, view of things, style, etc.)
-prosaically (*adv.*).
prosaism (prō-zā-iz'm), *n.* (۱) ووشکی و ناخۆشی؛ بازایی؛
پهشۆکیته؛ ساده پیتی. (۲) ووته بهکی ووشکه و بپ تام.
proscenium (prō-sē'ni-əm), *n.* (۱) شانۆی یۆنان و پۆمای کۆن.

proscribe

- (۲) (۱) نەردەمى شائۇ (كە پاش پەردە دادانەمەش ھەم ديارە).
(ب) پەردە شائۇ چوارچىنەكەي.
proscribe (prō-skrib'), *v.t.*
(۱) ياكى كەندەمەي ناۋى تاۋانبارىكى
لە ۋولات دەرگراۋ يا بىر ياردراۋ بە ھەلۋاسىنى (لە پۇماي كۇندا).
(۲) قەدەمەكەندە: مافى پاراستنى ياساينى ئى سەندەمە.
(۳) لە ۋولات دەرگراۋ: (۱) ئاۋەزايى توند دەرپىن دەريارەي.
proscription (prō-skrip'shən), *n.*
(۱) (۲) قەدەمەكەندە:

- (ب) قەدەمەكەن (۲) لە ۋولات دەرگراۋ.
prose (prōz), *n.*
(۱) پەخشان: (۲) ۋوتە يا گەلتوگىزى ۋوشكە ناخۇش.
adj.
(۱) پەخشانى: (۲) سادە: ۋوشكە ناخۇش ئاساينى: پەشۇكى: بازايى
v.t. & v.i.
(۱) پەخشان نووسىن.
(۲) بەشپەمەي سادە ۋوشكە ناخۇش نووسىن يا گەلتوگىزى.
prosector (prō-sek'tēr), *n.*
prosecute (pros'i-kūt'), *v.t.*
(۱) تا دۋاسى لەسەر پۇششەن:
(۲) (to ~ a war with great vigor) ۋازىنەن ھەتتا تەۋاۋەكەندە:
(۳) بەردەمەي بوۋن لەسەر: بەردەمەي خەرىكە بوۋن: (P ~ your studies.)
(۴) بە دادگا ئىپرسىنەمە: دان بە دادگا: (to ~ a criminal)

- (۱) داۋا كەندە لەرئى ياساۋە.
(۱) دان بە دادگا: ئىپرسىنەمە لە دادگا.
(۲) كارى دادخۋان يا نۆنەرى گىشتى بىيىن لە دادگا.
prosecuting attorney,
prosecution (pros'i-kū'shən), *n.*
(۱) ئىپرسىنەمە لە دادگا:
دان بە دادگا: (۲) دەستەي دادخۋان يا داۋاكار (بە پارىزەرو دادخۋان يا
نۆنەرى گىشتى و شىكاتكەرەمە).
prosecutor (pros'i-kū tēr), *n.*
دادخۋان يا نۆنەرى گىشتى
(دادگەرى)

- proselyte** (pros'li-tē), *n.*
تازە ئاين: تازە ۋەرگەراۋ بۇ ئاين يا
حيزبى تازە: ئەندامى تازەي ئاينىك يا حيزبىك.
v.t. & v.i.
(۱) proselytize .
(۲) بە بارە پاكىشنى ۋەرزىشكار بۇ تىپى قوتابخانەي خۇ.

- prosencephalic** (pros'en-sə-fal'ik), *adj.*
تايىبەي بە بەشى
پىشەمەي مېشك
prosencephalon (pros'en-sef'a-lon), *n.*
بەشى پىشەمەي
مېشك

- proser** (prō'zēr), *n.*
(۱) پەخشان نووس.
(۲) بەشپەمەي سادە ۋوشكە ناخۇش شت نووس يا گەلتوگىزى.
prosily (prō'zə-li), *adv.*
(۱) بەشپەمەي پەخشان.
(۲) بە سادەيى: بە ۋوشكى و ناخۇشى.
prosit (prō'sit), *interj.*
نۇش: (بەتايىبەي لەئاۋ ئەلمانىيەكەندا)
proslavery (prō-slāv'ēr-i), *adj. & n.*
لايەنگرى كۈيلەيەي.
prosodic (prā-sod'ik), *adj.* Also prosodical,
بەپنى زانستى
ھۇنراۋە رىنكخستى: تايىبەي بە ھونەرى ھۇنراۋە.

- prosodically** (*adv.*).
prosodist (pros'ə-dist), *n.*
شارمەي ھونەرى ھۇنراۋە ھۇنەنەمە.
prosody (pros'ə-di), *n.*
زانستى رىنكخستى ھۇنراۋە:
ھونەرى ھۇنەنەمەي ھۇنراۋە.

- prosopopeia** (prā-sō'pō-pe'ə), *n.*
(۱) گيان بەرداگرەنى
كەسى مردو و نەديارو خەيالى (پەمانيۇي)
(۲) گيان بەرداگرەنى شتى بىن گيان.
prospect (pros'pekt), *n.*
(۱) دىمەن (۲) نەۋ لايەي خانوۋەك يا
شەككە روۋى تى دەكات (۳) شپەي ھاتنە بەرچار.
(۴) ھىۋا: نەتەمەبوۋن: ئومىدكەندە.
(۵) شتى چاۋەپوانگراۋ: شتى ھىۋا پىن بوۋ: نەتەمە.
(ب) (pl.) ھىۋالەنگراۋى سەركەۋىت يا بەردەمە: لەۋانەبوۋنى سەركەۋىت يا

prostrate

- قازانچ كەندە. (۶) كەسكى پىيا راپىنراۋ بۇ بوۋن بە كىرپار.
(۷) (۱) جىگەيەكە ھىۋا بۈيۈنى كەنگەي ئى دەكرى.
(ب) خاكە ۋۆلۋ چەۋى تاقىكرەۋە بۇ كەنزا. (ج) كەنزا.
بۇ گەپان (بەتايىبەي زىۋو كەنزاى بەنرخى تى):
v.t. & v.i.
(to ~ for gold)

- چاۋەپوانگراۋ پىيا راپىنراۋ:
in prospect,
(He's out of work and has nothing in prospect at present.)
prospective (prə-spek'tiv), *adj.*
(۱) پىشپىن: ھىۋابو بە دۋاپۇ:
پىشت نەستوۋ بە دۋاپۇ: بەتەمەي دۋاپۇ بوۋ.
(۲) ئى راپىنراۋ: چاۋەپوان لىنگراۋ: (a ~ buyer, client, etc.)
prospector (pros'pek-tēr), *n.*
كەسكىكە كە بۇ زىۋو نەۋت كەنزاى
بەنرخى تەدەگەپىت.

- prospectus** (prə-spek'təs, pros-pek'təs), *n.*
بلاۋكراۋەي
سەرەتايى: دەرپارەي پىۋزەيەك، دەرگايەكە بازىگەي يا زانستى، يا
كۈمپانايەك بۇ پىنئاسىنى بە خەك.
سەركەۋىت (بەتايىبەي لەپوۋى
ئابوۋرىيەمە): پەرسەندە: كەشەكەندە:
(When business ~s, the country will ~, too.)

- پەرە پىن سەندە: كەشەپىنكەندە: سەرخستى.
v.t.
prosperity (pros-per'ə-ti), *n.*
خۇش گۈزەرائى: كەشەكەندە:
كەشەكەندە داريى: تىۋرەتەسەي.
(۱) سەركەۋىت: كەشەكەندە:
پەرسەندە: ئاۋەدان: (a ~ business, town, etc.)
(۲) خۇش گۈزەرائى: تىۋرەتەسەل: پارەدار: سەركەۋىت.
(۳) بەت: لەبار: باش.

- prostate** (pros'tāt), *adj. & n.*
پىۋستات (پىۋستەمەي):
لوۋى پىۋستات
-prostatic (*adj.*).
prostatectomy (pros'tə-tek'tə-mi), *n.*
لاپىرنى لوۋى
پىۋستات بە نەشتەرگەرى
prostate gland,
prostatitis (pros'tə-ti'tis), *n.*
لوۋى پىۋستات.
ھەمەكەندە لوۋى پىۋستات.
prosthesis (pros'thə-sis), *n.*
prothesis (۱)
(۲) (۱) نەشتەرگەرى پىنەكەندە: دانانى ئەندامىكى دەستكە لە جىنى
ئەندامىكى ئەمەي لەشدا (ۋەك: لاق، قۇل، چاۋ، ددان ... ھتە).
(ب) ئەندامىكى دەستكەي ۋەھا.

- prosthetic** (*adj.*).
prosthetics (pros-thet'iks), *n.pl.*
نەشتەرگەرى پىنەكەندە.
(ۋوشەي پىشپوۋ بىيەنە).
prosthodontics (pros'thə-don'tiks), *n.* Also prosthodon-
tia,
دانسانازى پىنەكەندە: پردو تاقى ددان كەندە لە جىنى ددانى كەتوۋدا
prosthodontist (pros'thə-don'tist), *n.*
دانسانازى پىنەكەن.
(ۋوشەي پىشپوۋ بىيەنە).

- prostitute** (pros'tə-tōt', pros'tə-tūt'), *v.t.*
(۱) قەمبەيەي
كەندە: بوۋن بە قەجە. (۲) خۇۋۇشتى: بۇ مەبەستى سوۋە ھىچ رەپوۋج
بەكار ھىتان: (to ~ one's abilities)
سوۋە: نىم: قەجە.
(۱) قەجە: ئافەرەتى سوۋە. (۲) خۇۋۇشتى.
n.
(۱) قەجەيى.
prostitution (pros'tə-tū'shən), *n.*
(۲) خۇۋۇشتى: ۋۇشتى بۇ مەبەستى سوۋە (the ~ of one's genius)

- (۱) بە لەپا كەتوۋ (پەرسەن، مەكەچى).
prostrate (pros'trāt), *adj.*
غەمبارى: قەنگە ۋۆلۋو كەتوۋ. (۲) بە دەمەي يا بە پىشتا پاكشاۋ: پال كەتوۋ
(۳) مەندو: پىۋوگاۋ: ھىز ئى براۋ. (۴) بەزىۋ: مەكەچ: بىن چارە.
(۵) تەزى فەندە بەسەر زەۋىدا.
(۱) خۇۋۇشتى بە لەپا (بۇ پەرسەن يا مەكەچى پىشپاندا): كەنۋوش بىردن.
v.t.

prostration

- (۲) مەزەپىدا دان: پال كەوتى: پال خىست
(۳) مەزەپىدا: مەزىن: ھىزى ئېرىن.
- prostration** (pros-trā'shan), *n.*
(۱) خۇ بە ئېپا دان (بۇ)
پەرسىت ئا مەلگەجى پېشاندان: پال كەوتى: قىنگە وتلور كەوتى.
(ب) رېسوايى (بە كىرئوش بىردىن يا خۇ دان بە زەويدا).
(۲) ھىز ئېپان: مائىدوونىقى: خەفە تىبارى: بىن چارەيى.
prostyle (prō'stil), *adj.*
پوزە كۆلەكەي لە بەردەمەدە، وەك
پەرسىتگای يۇنانى (خانووسازى)
n.
خانويەكە بەردەمەكەي دالانىك بىت بە رىزىك كۆلەكەرە.
prosy (prō'zi), *adj.*
(۱) يەخشانى
(۲) سادە: ووشك و ناخۇش: پەشۇكى: ئاسايى.
-prosiness (*n.*).
protagonist (prō-tag'ō-nist), *n.*
(۱) قارەمانى جىرۇك. داستان.
يا شانۇگەرى (۲) قارەمان: پالەوانى رۇبازىك. مەسەلەبەك. يا مەلەمەكەي.
protamine (prō'tā-mēn', prō-tā-min), *n.*
پروتامېن پىرۇتىنى
تقتى سادە.
protasis (prot'ā-sis), *n.*
(۱) نەشى سەرەتاي شانۇگەرى يۇنانى و
پۇمانى (۲) رىستەي مەرجى (وەك بەشى يەكەمى ئەم رىستەي)
(If it rains, I will stay at home.)
protean (prō'ti-ən, prō-tē'ən), *adj.*
بىن بارا روو زور شىوەي
خۇگۇز: رەنگى خۇگۇز بەپىنى: كات و شوىن (a ~ politician).
protease (prō'ti-ās'), *n.*
ئەنزىمى يەلەخوردىكى پىرۇتىن.
protect (prā-tek't), *v.t.*
(۱) پاراستى: پارىزىگارى كىردى: پاس كىردى:
ئاگادارى كىردى (۲) پاراستى بىرەمەي خۇمانى بە دانانى باجى گومرگى زۇر
لەسەر شتومەكى لە دەرمە ھىنراو
protection (prā-tek'shən), *n.*
(۱) پاراستى: پارىزىگارى: پاسەوانى.
(۲) پارىزەر: پاسەوان (۲) پەساپۇت.
(۳) [Colloq.] نەرتىلى خۇپاراستى: پارەي بە زۇر لە خەلك كىشراو
لەلەپ: دەستەي شەلاتى و پىاوخراپەو بۇ ئازار ئەدان و ھەراسان ئەكردى.
(۴) پاراستى بىرەمەي خۇمانى لەپىنى دانانى باجى گومرگى زۇر لەسەر
شتومەكى لە دەرمە ھىنراو.
protectionism (prā-tek'shən-iz'm), *n.*
خۇمانى لەپىنى دانانى باجى گومرگى زۇر لەسەر شتومەكى لە دەرمە ھىنراو.
protectionist (prā-tek'shən-ist), *n.*
پارىزەرى بىرەمەي خۇمانى.
(وشەي يىشوو بىيەنە).
protective (prā-tek'tiv), *adj.*
(۱) تايەتەي بە پاراستى:
بۇ پاراستى كراو (۲) تايەتەي بە باجى سەر شتومەكى لە دەرمە ھىنراو بۇ
پاراستى بىرەمەي خۇمانى
protective tariff,
تارىفى پارىزەر: باجى سەر شتومەكى ھىنراو.
بۇ پاراستى بىرەمەي خۇمانى.
protector, protecter (prā-tek'tēr), *n.*
(۱) پارىزەر: پاسەوان
(۲) پىن سىپىردراوى تەختى پاشايى لەكاتى مىندالى يا نەخۇشى پاشادا:
جىنشىنى پاشا:
(۳) وولاتى ژىردەستى جىنشىنى
protectorate (prā-tek'tēr-it), *n.*
پاشا: ۲ جىنشىنى پاشا: پەلەوپاەو ماوۋى فەرمانەرەيى جىنشىنى
پاشا: ۳ [P-] فەرمانەرەيى ئىنگلەتەرە لەژر دەستى "كىرۇمىل" و
"رىچارد" ى كورى سانى ۱۶۵۲-۱۶۵۹. (۴) پەيەندى وولاتىكى گەرەو
بەھىز بە وولاتىكى ژىردەستى پەيەندى پارىزەر و پاراستە.
(۵) پاراستە: وولاتى ژىردەستەو پارىزەرە لەلەپ وولاتى پارىزەرەو.
(۶) دەسەلاتى وولاتى پارىزەر.
protectorship (prā-tek'tēr-ship), *n.*
پەلەوپاەي جىنشىنى
پاشا: جىنشىنى پاشا.
protectory (prā-tek'tēr-i), *n.*
ھەتپوخانە: لانى مىندالنى ھەژار
protégé (prō'tā-zhā'), *n.* [Fr.], *feminine protégée*,
كەسكىگە
كە لەژر ساپەي كەسكىگە لە خۇي بەدەسەلاتىدا: بىت: پارىزەر: شاگرد: پىا.

protocol

- proteide, proteid** (prō'ti-id', prō'ti-id), *n.*
پىرۇتىد: پىرۇتىن.
adj.
پىرۇتىن: ماددەيەكى پىرۇتىن.
protein (prō'tē-in, prō'tēn), *n.*
پىرۇتىن: ماددەيەكى پىرۇتىن.
لەش لە گۇشت و شىرەمەنى و ھىلگەدا ھەيە.
proteinase (prō'tē-in-ās'), *n.*
پىرۇتىناز: ئەنزىمىكى پىرۇتىن
توتىنەرەوھەيە.
proteolysis (prō'ti-ol'ā-sis), *n.*
شىپوونەرەي پىرۇتىن (وەك)
لەكاتى پەلەخوردىكى خوارەمەنىدا.
protest (prā-test'), *v.t.*
(۱) سۈرۈپوون لەسەر: بەتۈندى دالنىيەيەو
ووتى: (He ~ed his innocence.)
(۲) ئاپەزايى دەمىرپىن: دۇ وەستان: بىزىزى دەمىرپىن:
(to ~ against injustice, the war, etc.)
(۳) تىيازى خۇ دەمىرپىن بە ئەدانەرەي قەرزىك.
(۱) سۈرۈپوون لەسەر: بەتۈندى دالنىيەيەو ووتى.
(۲) ئاپەزايى دەمىرپىن: دۇ وەستان.
(۱) ئاپەزايى: ئاپەزايى دەمىرپىن.
(۲) (۱) ئامەيەكە لە خاوەن قەرزەو دەمىرپىن: پارى ئەپوونى قەرزەر بە دانەرەي
قەرزەكە. (ب) ئامەيەكە دەمىرپىن: پارى ئەپوونى كەسكىگە بە باج دان.
(۲) ئامەي ئاپەزايى پەسەي: (to lodge a ~).
-protester (*n.*); **protestingly** (*adv.*).
بە ئابەدلى: (كىردى شىتىك) پاش ئاپەزايى خۇ دەمىرپىن:
(to do something under protest)
protestant (prō'tis-tənt), *n.*
(۱) [P-], پىرۇتىستانى: ئەندانى
كلىسەي پىرۇتىستانى. (۲) ئاپەزايى دەمىرپىن: بىزىزى دەمىرپىن.
Protestantism (prō'tis-tənt-iz'm), *n.*
(۱) ئانىي پىرۇتىستانى.
(۲) پىرۇتىستانىيە: (۲) پىرۇتىستانىيەكان: كلىسە پىرۇتىستانىيەكان
protestation (prō'tis-tā'shən), *n.*
(۱) دىواكتىدەرەو:
سۈرۈپوون لەسەر: بە دالنىيەي ووتى يا بانگ بۇ دان: (~s of friendship)
(۲) ئاپەزايى: ئاپەزايى دەمىرپىن.
prothalamion (prō'thā-lā'mi-on), *n.*
گۇرانی شايبى.
prothalamium (prō'thā-lā'mi-əm), *n.* = **prothalamion**.
prothesis (prō'thē-sis), *n.*
(۱) بىرگەكە يا تىپىكە خىستەسەر
سەرەتاي ووشە (پىزەمان): (وەك) بە- ووشەي beloved وە a- لە
ووشەي ahead (۱) (پىشى دەپوتى: "prosthesis")
(۲) (۱) ئامادەكەشنى شىوۋى خۇدايى (خاچ پەرسىتى).
(ب) مېزى يا سىرەي ئەم شىوۋە (ج) جىنى ئەم مېزە يا سىرەيە.
-prothetic (*adj.*).
prothonotary (prō-thon'ō-ter'i), *n.*
(۱) سەرەك دادنوس.
(۲) تۇماركەرى فەرمانى پاپايى (ئانىي كاسۇلىكى).
prothoracic (prō'thō-ras'ik), *adj.*
تايپەتەي بە بەشى پىشەوۋى
سنگى جانەرەو.
prothorax (prō'thō-raks, prō'thō'raks), *n.*
بەشى پىشەوۋى
سنگى جانەرەو.
prothrombin (prō-throm'bin), *n.*
پىرۇسىمىن: ماددەيەكە لە
خۇنىدا يارەمەتى مەيىنى خۇين دەدات.
protist (prō'tist), *n.*
پوۋەك يا گىلاندارى يەك خانەيى.
-protistant (*adj.*); **protistology** (*n.*).
پىشگىرگە بەمانى: (۱) پىشگىرگە: سەرەتا:
يەكەم: (protoplast).
(ب) گىرگىرگىن: يەكەمىن: سەرەك: (protogonist).
(ج) سەرەتايى: كۆتۈرگىن: يەكەم: نىمۇندى چەشنى خۇ (زمان، گەل): دىرپىن:
(proto- Indo- European)
protocol (prō'tā-kol'), *n.*
(۱) يەكەم تۇمارنامەي پەيمانىكە يا
پىرۇنامەيەك. (۲) پىرۇنامەي پەيمان. (۳) پىرۇتۇكۇل: رەفتار و نەرتىر
دەستۇرى دىلۇماسى و فەرمانەرەيى (بەتايەتەي ھى نىوان وولاتان).

protogine

- v.i.** پەيمان داپشتن يا گەلەنەکردن.
protogine (prō'tə-jin, prō'tə-jēn), *n.* پۈتۈنچىن جۈزىگە نە
 بەردى گرانىت لە شاخى " ئالپ " ى سويسرىدا ھەبە
protolithic (prō'tə-lith'ik), *adj.* تاييەتتى بە سەرەتاي چاخی
 بەردىن.
protomartyr (prō'tō-mär'tēr), *n.* يەكەم گيانەبخش (بەتاييەتتى
 لەرىنى خاچ پەرسىتىدا)
protomorph (prō'tə-môrf'), *n.* شىۋەى سەرەتايى
 (زىندەمەرزانى)
-protomorphic (*adj.*).
proton (prō'ton), *n.* پۈتۈن: پارچەبەكى ناۋكى ئەتۈمىيە كارەبى
 گەرمى لەسەرە
protonema (prō'tə-nēmə), *n.* تەرتىنكى دەزۋەلىي قەۋزەيە
 دەپىتە قەۋزەى ھەراش
protonotary (prō-ton'ə-ter'i, prō'tə-nō'tēr-i), *n.* = **pro-**
thonotary.
protopathic (prō'tə-path'ik), *adj.* تاييەت بە ھەستى سەرەتايى و
 تەنھا ھەست بە شتى توندوتىژ دەكات ۋەك ئازار.
protoplasm (prō'tə-plaz'm), *n.* پۈتۈنلازم ماددى زىندۋى
 بىنچىنەيى شانەى گياندارو پۈۋەك: بەشى زىندۋى خانە.
-protoplasmic (*adj.*).
protoplast (prō'tə-plast'), *n.* **prototype** (۱)
 (۲) پۈتۈنلازمى ناۋەۋەى خانە: بەشى زىندۋى خانە.
-protoplastic (*adj.*).
protostele (prō'tə-stē'li, prō'tə-stēl'), *n.* لوولەي پىندا
 پۈيشتى ناۋىكى بەزەۋۇ نەمەۋى پۈۋەك.
prototypal (prō'tə-tīp'ul), *adj.* تاييەت بە يەكەم نمونە:
 ھى كۈتەرتىن نمونە: دىئەرتىن
prototype (prō'tə-tīp'), *n.* نمونەى يەكەمى توخىمى خۇ:
 كۈتەرتىن نمونەى شتىك: يەكەم مۇدىل: يەكەم نمونە:
 (*Benjamin Franklin is the real practical ~ of the American.*
; the ~ of an airplane)
prototypic (prō'tə-tīp'ik), *adj.* = **prototypal.**
protozoan (prō'tə-zō'ən), *n.* زىندەۋەرى يەك شانەيى بە چار
 نەبىنراو.
adj. تاييەت بەم زىندەۋەرە يەك شانەيىيەنە.
protozoology (prō'tə-zō-ol'ə-jī), *n.* زانستى گياندارە يەك
 خانەيىيەكان (گياندارناسى).
protozoon (prō'tə-zō'on), *n.* = **protozoan.**
protract (prō-trakt'), *v.t.* (۱) درىژەپىندان: دوورودرىژەكەندەرە:
 (*a ~ed war, argument, etc.*)
 (۲) نەخشەكىشان بە گۈشەپىنو.
 (۳) درىژەكەندەرە: دەريۋقاندىن: دەريۋقاندىن
protractile (prō-trak't'l, prō-trak'til), *adj.* **Also** **protrac-**
tile, درىژەكەندەرە.
protraction (prō-trak'shən), *n.* (۱) درىژەپىندان
 (۲) نەخشەكىشان بە گۈشەپىنو.
protractive (prō-trak'tiv), *adj.* درىژەپىندەر
protractor (prō-trak'tēr), *n.* (۱) درىژەپىندەر (۲) گۈشەپىنو.
 (۳) ماسۈلكەي پەل درىژەكەرەۋە.
protrude (prō-trōod'), *v.t. & v.i.* دەريۋقىن: دەريۋقىن:
 سەردەرەھىنان: دىياربۈۋ.
protrudent (prō-trōod'd'nt), *adj.* دەريۋقىن: دەريۋقىن
protrusible (prō-trōod'sə-b'l), *adj.* = **protrusile.**
protrusile (prō-trōod's'l, prō-trōod'sil), *adj.* دەردەپەرىننى

providence

- (۱) ۋەك زەمان يا لەۋزى فەل: درىژە دەكرىتەرە.
protrusion (prō-trōod'zhən), *n.* (۱) دەريۋقىن: دەريۋقىن:
 سەردەرەھىنان. (۲) شتى دەريۋقىن: ئەندامى دەريۋقىن: شتى سەردەرەھىنەر:
 بەزەك: چوكنە: گرى
protrusive (prō-trōod'siv), *adj.* (۱) دەريۋقىن: دەريۋقىن:
 زور بەدەرەۋە. (۲) خۇتتەلەۋرتىنەر: خۇ بەسەردا سەپىن: خۇنۋىن.
protuberance (prō-tū'bēr-əns), *n.* **Also** **protuberancy,**
 (۱) ھەلتۇقىن: دەريۋقىن: ئاۋسان: كىف كەند.
 (۲) ئاۋساۋى: تۇق: شتى دەريۋقىن: بەزەك: گرى: چوكنە.
protuberant (prō-tōd'bēr-ənt, prō-tū'bēr-ənt), *adj.* كىف
 كەندو: ئاۋساۋ: دەريۋقىن: دەريۋقىن: ھەلتۇقىن.
protuberate (prō-tōd'bā-rāt', prō-tū'bā-rāt'), *v.t. & v.i.* ئاۋسان:
 تۇق كەند: دەريۋقىن: دەريۋقىن.
proud (proud), *adj.* (۱) شاناز: سەربەز.
 (۲) بەقىن: لوت بەز: لەۋزىيە. (۳) بەختيار: دلخۇش: شاد.
 (۴) خۇش: دلخۇشكەر.
 (۵) بەشكۇ: زور پىك ۋەيك: چالە: ئاياب: (*a ~ fleet*).
 (۶) خۇش رەت: بەدەماغ: چالاك: گورجۇگۇن: (*a ~ stallion*).
 (۷) [Obs.], ئازار.
-proudly (*adv.*); **proudest** (*n.*).
proud of, شانازى پىۋەكەند.
provable (prōūv'ə-b'l), *adj.* دەسەلمەننى: ساغ دەكرىتەرە:
 بەلگەى بۇ دەمىنەرتەرە
prove (prōūv), *v.t.* (۱) تاقىكرەندەرە.
 (۲) سەلمەند: ساغ كەندەرە: بەلگە بۇ ھىنانەرە.
 (۳) [Archaic], چەشت: بۇ دەكرەكتن بە تاقىكرەندەرە.
 (۴) سەلمەند يا تاقىكرەندەرە: راستى ژماردىك (ژمارۋىيۋان).
 (۵) پىچاچۈنەرە يا بىژاردنى پەرۋەى چابەمەنى.
v.i. بۇ دەكرەكتن باش تاقىكرەندەرە: (*The operation ~d fatal*).
provenance (prov'ə-nəns), *n.* سەرچاۋە: جەنى لىۋە ھاتو.
Provençal (prō'vən-säl', prov'ən-säl'), *adj.* پروۋانسى:
 تاييەت بە ئاۋجەى " پروۋانس " ى ھەرەنسكى كە دەكرەكتە خواروۋى
 پۈژەھەلاتى ۋولتەكەرە.
n. (۱) شىۋەزەمانى پروۋانسى: پروۋانسى. (۲) ھارۋلاتىيەكى پروۋانسى.
provender (prov'ən-dēr), *n.* (۱) ئالفا: كا: كارچ.
 (۲) [Colloq.], خواردەمەنى (لەۋزىيە گالتەرە).
provenience (prō-vē'ni-əns), *n.* = **provenance.**
proverb (prov'ərb), *n.* پەندى پىشيان: قەسى نەستەق
v.t. دەربىن بە پەند.
proverbial (prā-vūr'bi-əl), *adj.* (۱) ۋەك پەندى پىشيان.
 (۲) لە پەندى پىشياندا دەبىراۋە.
 (۳) ۋەك پەندى پىشياننى ئى ھاتوۋە: ئاسراۋ.
-proverbially (*adv.*).
provide (prə-vid'), *v.t.* (۱) ئامادەكەند: پىشەكى ئامادەكەند
 ئاكاۋى دواۋۇ: دووربىنى كەند. (۲) پىندان: خستە بەردەست:
 (*to ~ someone with money, information, etc.*)
 (۳) مەرج دانان.
v.i. (۱) پىشەكى خۇ ئامادەكەند بۇ ئاكاۋى دواۋۇ:
 (*to ~ against a shortage of wheat*)
 (۲) مەرج دانان.
 (۳) (*~ for*), بەخىۋەكەند: پىۋىستى ژيان بۇ داپىنەكەند:
 (*to ~ for one's children*)
provided (prə-vid'id), *conj.* بە مەرجىك: تەنھا ئەگەر: ئەگەر:
 (*I will forgive you ~ that you apologize.*)
providence (prov'ə-dəns), *n.* (۱) دووربىنى: پىشەكى خۇ

provident

- نامادەکردن بۆ ئاكاوى دواپۇز (۲) دەست بە پارەوە گرتن؛ پاشەكەوت كەردن.
(۲) بەزەبى خواو سىرووش؛ بەزەبى خوا؛ چاودىرى كەردى خوا بۆ ئادەمىزادو
ھەموو بوئەنەمەرىكى تىرى جىهان (۴) [P-]. خودا؛ يەزدان.
provident (prov'ə-dənt), *adj.* (۱) دورىيىن؛ بە تەنگ دواپۇزەو
ھاتو. (۲) دەست بە پارەوە گر؛ پاشەكەوتكەر.
providential (prov'ə-den'shəl), *adj.* (۱) تايىبەتى بە بەزەبى
خودايى (۲) خواكرەدە؛ خوا؛ واى داناوە.
(۲) بەات؛ گونجاو؛ خوش (پوودا)؛ بەختەوەر.
providing (prə-vīd'ɪŋ), *conj.* = provided.
province (prov'ins), *n.* (۱) ناوچەى ژۇئەستى ئىمپراتۆرىيەتى
پۇما لەدەرەوەى ئىتاللىدا. (۲) ناوچە؛ ھەرىت.
(۲) ھەموو ناوچەكانى دەرەوەى پايتەخت.
(۴) مەرداى شارەزايى و دەسلەت و ئەرە.
(۵) لىق زانبارى؛ يەككە لە بەشەكانى زانست يا ھونەر.
(۶) سەرەك قەشەنشەن.
provincial (prə-vin'shəl), *adj.* (۱) تايىبەتى بە ناوچەكانى دەرەوەى
پايتەخت؛ ناوچەبى. (۲) لادىيى؛ تايىبەتى بە لادى يا دەرەوەى شار.
(۲) بىرورا تەسك؛ تەسكىن؛ مېشك تەسك؛ ناوچەپەرست؛
(*a ~ outlook, point of view, attitude, etc.*)
n. (۱) لادىيى؛ كەسكىنى لادىيى.
(۲) كەسكىنى تەسكىن؛ مېشك تەسك؛ ناوچەپەرست.
provincialism (prə-vin'shəl-iz'm), *n.* (۱) لادىيەتى.
(۲) مېشك تەسكى؛ ناوچەگەرلىق؛ بىرورا تەسكى؛ تەسكىنى.
(۳) خويەك يا نەرىتىكى ناوچەگەرى.
(۴) وشەبەك يا شىوەى قەسەكرەنى تايىبەتى بە ناوچەبەك.
provinciality (prə-vin'shi-əl'ə-ti), *n.* = provincialism.
proving ground, شونى تاقىكرەنەوەى بىرورا كەرەسەى تازە،
تاقىكە.
provision (prə-vīzh'ən), *n.* (۱) نامادەكرەن؛ پىدان.
(۲) (*pl*) ئازووقە؛ تفاق؛ قايمەكارى.
(۳) قايمە؛ خۇ كۆكرەنەوەى نامادەكرەن بۆ شتىك يا ئاكاويە.
(۴) خۇ نامادەكرەن بۆ دواپۇز؛ پاشەكەوت كەردن
(*to make ~ for the future*)
(۵) مەرج؛ بەند (*one of the ~s in the will*)
(۶) پىشەكى دامەزەندەنى كاربەدەستى بەزى كىلىسە لەلەين پاپاوە.
v.t. ئازووقە بۆ دانان؛ تفاق خست
provisional (prə-vīzh'ən-l), *adj.* (۱) سەردەمى؛ كاتى.
(*a ~ government*)
(۲) مەرجى؛ بە مەرجەوە.
-provisionally (*adv.*).
provisionary (prə-vīzh'ən-er'ī), *adj.* = provisional.
provisioner (prə-vīzh'ən-ēr), *n.* ئازووقە بۆ پەيداكەر؛
تفاق بۆ ھىنەر؛ ئازووقە پىدەر.
proviso (prə-vī'zō), *n.* (۱) مەرجى پىكەوتنىك؛ بەندى مەرجى
پىكەوتنىك. (۲) مەرج
(۱) مەرجى (۲) سەردەمى؛ كاتى.
provisory (prə-vī'zēr-i), *adj.* پىزىتامىن؛ ماددەبەكە لە لەشدا
provitamin (prō-vī'to-min), *n.* دەگۇپىزىت بۆ قىتامىن.
provocation (prov'ə-kā'shən), *n.* (۱) شەپ پىن فرۇشتن؛
توپرەكەردن؛ دەمارگرتن؛ تەنگاكرەن. (ب) وورپۇزاندن؛ ھاندان.
(۲) ھۇى توپرەبى يا وورپۇزاندن؛ ھاندەر؛ شتى توپرەكەر.
provocative (prə-vok'ə-tiv), *adj.* (۱) شەپ پىن فرۇش؛
توپرەكەر (*a ~ act, gesture, etc.*)
(۲) وورپۇزىن؛ ھەرسەس ھەلسىن (*She was wearing a ~ dress.*)
provoke (prə-vōk'), *v.t.* (۱) وورپۇزاندن؛ كلك پىنەكەردن؛

pruinose

- ھەست جولەند. (۱) شەپ پىن فرۇشتن؛ شەپناوە.
(ب) توپرەكەردن؛ پىق ھەلساندن؛ دەمارگرتن.
(۲) بوون بە ھۇ: (*to ~ laughter*).
توپرەكەر؛ پەستكەر؛ دەمارگىرى؛
پىق ھەلسىنەر.
-provokingly (*adv.*).
provost (prov'əst), *n.* (۱) سەرزىكى شارەوانى لە ئوسكوتلەندە
(Obs.)، كارگىزى بەندىخانە. (۲) سەرزىكى كىلىسە.
(۴) (۱) سەرزىكى ھەندى دانىشاگە لە ئىنگلەندە و ئوسكوتلەندە.
(ب) كاربەدەستىكى گەمەرى زانكۆى ئەمەرىكى؛ سەرزىكى ھەندى زانستگى
ئەمەرىكى.
provost court, دادگاى سوپايى تاوانى بچووكى نارچەى داگىركراو.
provost guard, دەستەى پۇلىسى سوپا؛ دەستەى پاسەوانى سوپا.
provost marshal, سەرەك دەستەى پۇلىسى سوپا.
prow (prou), *n.* (۱) پىش يا لووتە تىزەكەى بەلەم كەشتى؛
پەراسوبەندى پىش بەلەم كەشتى. (۲) پىشى شتىك يا لووتەكەى.
prow (prou), *adj.* [Archaic], ئاز؛ پالەوان.
prowess (prou'is), *n.* (۱) ئازايى؛ پالەوانى؛ جوامىزى.
(۲) كارىكى ئازايانە يا پالەوانانە.
(۳) شارەزايى؛ ئىھاتووى؛ كارامەبى.
prowl (proul), *v.t. & v.i.* دەوروخولەنى شوئىنك (بۆ دىزى يا
سوسەكرەن)؛ گەران بە شوئىنى قەدەغەدا.
n. دەوروخولەن (بۆ دىزى يا سوسەكرەن).
لە دەوروخولەنى شوئىنكەبە.
دەوروخولەرى شوئىنك (بۆ دىزى يا
سوسەكرەن)؛ پەرزىن شكىن.
prowl car, = squad car.
proximal (prok'sə-m'l), *adj.* (۱) نىزىكرەن.
(۲) نىزىكى ئاومەراستى لەش يا بەبەكگەشىنى پەل و لەش.
proximate (prok'sə-mit), *adj.* (۱) نىزىكرەن. (۲) نىزىكى.
proximity (prok-sim'ə-ti), *n.* نىزىكى (شوئىن يا كات).
proximo (prok'sə-mō), *adv.* Also prox, [Archaic], لە
مانگى داھاتوودا: (*on the 9th ~*).
proxy (prok'si), *n.* (۱) بىركارى؛ مالى بىركارى؛ جىگىرى؛ ئوتەرى؛
(*to vote by ~*)
(۲) بىرنامە؛ بىروانەمى بىركارى يا ئوتەرى
(۳) بىركار؛ ئوتەرى؛ جىگەر.
prude (prōd), *n.* خۇ بە سەنگىن و بە ئاپو و پەووشت چاك دەرەخەر
(بەتايىبەتى ئافەرە)؛ كەسكىنەكە بە سەرزارى لە پادە بەدەر گوى دەداتە
پەووشت جوانى و ھەلسان و دانىشتنى بەجىن.
prudence (prōd'əns), *n.* (۱) دورىيىنى؛ وورايى و لەسەرخۇى؛
ژىرى. (۲) دەست بە پارەوە گرتن؛ گىرى؛ پارە بەفپۇنەدان.
prudent (prōd'ənt), *adj.* (۱) دورىيىن؛ ژىر؛ ووريا و لەسەرخۇ؛
تىگەپىشتو. (۲) دەست بە پارەوە گر؛ خەمى خۇ خۇر.
prudential (prōd-den'shəl), *adj.* (۱) تايىبەتە بە دورىيىنى؛
ژىرانە و وورايانە. (۲) دورىيىن؛ ووريا و لەسەرخۇ؛ تىگەپىشتو.
prudently (prōd'ənt-li), *adv.* بە دورىيىنانە؛ بە ژىرى؛
بە تىگەپىشتووانە؛ بە وورايانە و لەسەرخۇى.
prudery (prōd'ēr-i), *n.* (۱) خۇدەرخست بە سەنگىن و بە ئاپو و
پەووشت جوان؛ توندوتىزى؛ پووكەشى دەرەبەرى پەووشت؛ لە ئەندازە بەدەر
گوئىدان بە پەووشت جوانى پووكەشى. (۲) وئەبەك لەم جۇرە رەفتارە.
prudish (prōd'ish), *adj.* خۇ بە پەووشت جوان و بە ئاپو و
شەرمەن دەرەخەر؛ شەرمەن بە سەرزارى.
-prudishly (*adv.*); **prudishness** (*n.*).
pruinose (prōd'i-nōs), *adj.* داپۇشراو بە قۇزى سەبى (وەك تىرى).

- هملوژده ههئێ گه‌لا.
- prune** (prōon), *n.* (١) هملوژده ره‌شهی وشک. (٢) هملوژده (به‌تایبته‌ی که بتوانی وشک بکرتوه‌). (٣) [Slang]. کسێکی به‌د سرووشتی خه‌ک ئی بیزار بوو! کسێکی به‌سکا‌و ته‌نگه‌جێکلا‌نه‌و توو‌په‌وتو‌ژو ناپه‌سه‌ند.
- prune** (prōon), *v.t.* (١) قه‌لم کردن! لق‌و‌پ‌و‌پ کردن! باخ برین! هه‌ل‌پ‌ا‌چ (to ~ a tree, orchard, etc.). (٢) شتی زیاده‌و ناپیویست ئی فرێدان یا ده‌ره‌ئان! کورت‌کردنه‌و: (to ~ a speech)
- (٢) که‌م‌کردنه‌و! هێنانه‌وه‌یک: (to ~ a budget).
- prunella** (prōo-nel'ə), *n.* جوزه‌ قوماشێکی خوری میل میله.
- prurience** (proor'i-əns), *n.* Also **pruriency**, به‌وه‌سی جوت بوون! تاسه‌ی گان کردن.
- prurient** (proor'i-ənt), *adj.* (١) حه‌شه‌ری: هه‌میشه‌ هه‌وه‌سی له‌سه‌ر. (٢) جوت بوون (٣) تاییه‌ت به‌ هه‌وه‌سی جوت بوون: (~ thoughts).
- (٢) هه‌وه‌س هه‌له‌سێن! هه‌ستی جوت بوون بزوین: (~ literature).
- pruriginous** (proo-rij'ə-nəs), *adj.* گه‌: تاییه‌ت به‌ گه‌ری! ئالوشی
- prurigo** (proo-ri'gō), *n.* گه‌ری: خورو: نه‌خوشی‌یه‌کی پیسته‌ وه‌ک گه‌ری: ئالوش به‌خورو: به‌ئالوش! ئالوشاری.
- pruritic** (proo-rit'ik), *adj.* خورو: ئالوشی
- pruritus** (proo-ri'təs), *n.* (١) پرووسی (گه‌ل، زمان، کلتور).
- Prussian** (prush'an), *adj.* (٢) تاییه‌تی به‌ چینی سوپای پرووسیا له‌ باکووری ئەلمانیا: توندوتیژو به‌زه‌مه‌رو به‌فیز
- n.* (١) پرووسی: دانیشتووی پرووسیا. (٢) زمانی پرووسی: شیوه‌زمانی ئەلمانیا ناوچه‌ی پرووسیا.
- Prussian blue**, شینی توخ.
- prussic acid**, ترشی پروسیک: ترشیکی گازی ژه‌هراوی‌یه‌ بونی باده‌می قالی ئی دیت
- pry** (pri), *n.* (١) نوێل. (٢) (١) پکێف! ده‌سه‌لات. (ب) ده‌ست تێخستن. (٣) هه‌ل‌پ‌چا‌ر‌دان! به‌ نوێل به‌ر‌کردنه‌وه‌ یا جولا‌دن! هه‌لته‌کا‌دن! به‌ نامیرکی نوک تێژ کردنه‌وه‌: (to ~ open).
- (٢) به‌ زور ئی ده‌ره‌ئان (وه‌لام، ده‌نگوباس):
- (to ~ a confession out of a suspect)
- pry** (pri), *v.t.* (~ into), به‌دزی‌به‌وه‌ر به‌و‌ردی تێروانێن و پرساری تابه‌جی و سووسه‌کردن: (to ~ into other people's affairs).
- pryer** (pri'er), *n.* = **prier**.
- prying** (pri'ing), *adj.* زور به‌ پرسار (به‌تاییه‌تی هێ تابه‌جی)! هه‌زه‌که‌ له‌ ده‌نگوباس وه‌رگرتن و به‌شیوه‌یه‌کی سووسه‌یی و تابه‌جی.
- PS., P.S., p.s.,** = **postscript**.
- psalm** (sām), *n.* (١) گۆزانی یا سروودی ئایینی پیرۆز. (٢) به‌کێک له‌ گۆزانی یا سرووده‌کانی ئینجیل.
- v.t.* سروودی ئایینی خوێندن به‌ ده‌نگه‌وه‌: گۆزانی ئایینی ووتن.
- psalmbook** (sām'book'), *n.* په‌رتووی گۆزانی و سروودی ئایینی پیرۆز
- psalmist** (sām'ist), *n.* دانه‌ری گۆزانی و سروودی ئایینی. پێغه‌مه‌بر "داد" ی جووله‌که‌ (که ده‌لێن دانه‌ری ژۆربه‌ی گۆزانی و سرووده‌کانی ئینجیل).
- psalmody** (sām'ə-di, sal'mə-di), *n.* (١) خوێندنه‌وه‌ی سروودی ئایینی به‌ ده‌نگه‌وه‌: گۆزانی ئایینی ووتن. (٢) کۆمه‌لێک گۆزانی و سروودی ئایینی. (٣) دانان یا پێگه‌ستنی گۆزانی و سروودی ئایینی.
- psalmodic** (*adj.*); **psalmodist** (*n.*).
- Psalter** (sôl'tēr), *n.* (١) به‌شی سروودی ئایینی ئینجیل. (٢) psalmbook, [p-]

- psalterium** (sôl-tēr'i-am), *n.* = **omasum**.
- psaitery** (sôl'tēr-i, sôl'tri), *n.* (١) سه‌نتوور. (٢) Psalter, [P-]
- pseudo** (sôo'dō, sū'dō), *adj.* درۆزنه‌: ساخته‌ درۆ: نیمچه‌:
- (a ~ intellectual)
- pseudo-**, **pseud-** (sôo'dō, sū'dō), (*pseudonym; pseudoscience*)
- pseudomorph** (sôo'də-môrf', sū'də-môrf'), *n.* (١) شیوه‌ی ساخته‌ یا ناناسایی. (٢) کانه‌یه‌که‌ شیوه‌ی له‌ کانه‌یه‌کی تر ده‌چێ.
- pseudomorphic** (*adj.*); **pseudomorphism** (*n.*); **pseudomorphous** (*adj.*).
- pseudonym** (sôo'də-nim', sū'də-nim'), *n.* ناوی خواستراو یا درووستکراو: ناوی نه‌ینی یا درۆ.
- pseudonymous** (sū-don'ə-məs), *adj.* (١) ناوی نه‌ینیدا! ناوی درۆ لیتراو (٢) به‌ ناوی نه‌ینی یا درۆه‌ نووسراو! له‌ژێر ناوی ساخته‌دا! نووسراو.
- pseudopod** (sū'də-pod'), *n.* = **pseudopodium**.
- pseudopodium** (sū'də-pō'di-am), *n.* پێی درۆزنه‌: کشانی سه‌رده‌می پروتۆزۆی هه‌ندێ ژینده‌وه‌ری یه‌ک خانه‌یه‌ بۆ پێ جولا‌نه‌وه‌ خوارده‌مه‌نی وه‌رگرتن
- pshaw** (shō), *interj. & n.* ئۆف: ده‌نگێکه‌ په‌ستی. بیزاری. لا‌ق‌رتن. ئاره‌زایی. بڕوا نه‌کردن! یا تا‌قه‌ت نه‌مان ده‌رده‌برێت. ده‌نگێکی وه‌ه‌ لێه‌ هاتن.
- v.t. & v.t.* (١) قژ‌ووتانه‌وه‌. (٢) sprue.
- psilosis** (sī-lō'sis), *n.* نه‌خوشی تووتی: نه‌خوشی‌یه‌کی درمی تووتی و بالنده‌ی هاوتوخمیتی به‌ مرۆ‌ده‌کات و ده‌بیته‌ هۆی تا و پزور (پیشی ده‌و‌رتن: "parrot fever").
- psoriasis** (sō-rī'ə-sis, sə-rī'ə-sis), *n.* نه‌خوشی‌یه‌کی پیسته‌ نیشانه‌کانی درووست بوونی په‌له‌ی سووره‌ له‌سه‌ر پیسته‌ و توێژ فرێدانه‌.
- psyche** (si'ki), *n.* (١) گیان! ده‌روون! په‌وان. (٢) مێشک! هۆش.
- psychedelic** (sī-kə-del'ik), *adj.* تاییه‌تی به‌ زه‌خه‌و بین و وورینه‌کردن! تاییه‌تی به‌ هه‌له‌سه‌کردن یا شتی سه‌یر هاتنه‌ به‌رجاو.
- psychiatric** (sī'ki-at'rik), *adj.* (١) تاییه‌ت به‌ پزیشکه‌وانی ده‌روون. (٢) به‌ مێشک: (a ~ clinic).
- (٢) ده‌رمانی پزیشکه‌وانی مێشک به‌کاره‌ئین: (~ treatment)
- psychiatrist** (sī-kī'ə-trist), *n.* پزیشکی ده‌روون! پزیشکی نه‌خوشی مێشک
- psychiatry** (sī-kī'ə-tri), *n.* پزیشکه‌وانی ده‌روون! ده‌روونناسی! پزیشکه‌وانی مێشک.
- psychic** (sī'kik), *adj.* (١) ده‌روونی! مێشکی! هۆشی! گیانی. (٢) له‌ سرووش به‌ده‌ر (٢) هه‌ستیار بۆ هیزی گیانی و له‌ سرووش به‌ده‌ر (١) کسێکی هه‌ستیار بۆ هیزی گیانی و له‌ سرووش به‌ده‌ر. (٢) که‌سێکی هه‌ستیاره‌ گوايه‌ پردي‌که‌ له‌نیوان ته‌م جیهانه‌و جیهانی مردووان و له‌ سرووش به‌ده‌ردا.
- psychical** (*adj.*); **psychically** (*adv.*).
- psycho** (sī'kō), *adj. & n.* [Colloq.], = **psychopath**.
- psycho-** (sī'kō, sī'ka), پێشگرێکه‌ به‌مانای: ده‌روون! مێشک: (*psychology*)
- psychoanalysis** (sī'kō-ə-nal'ə-sis), *n.* شیکردنه‌وه‌ی ده‌روونی
- psychoanalyst** (sī'kō-an'al-ist), *n.* پزیشکی ده‌روون! شیکه‌رمه‌ی ده‌روون.
- psychoanalytic** (sī'kō-an'al-ik), *adj.* Also **psychoanalytical**, تاییه‌تی به‌ شیکردنه‌وه‌ی ده‌روون! له‌رووی شیکردنه‌وه‌ی ده‌روونه‌وه‌
- psychoanalytically** (*adv.*).
- psychoanalyze** (sī'kō-an'al-iz'), *v.t.* شیکردنه‌وه‌ی ده‌روون!

psychobiology

(to ~ someone)

psychobiology (sī'kō-bī-ol'ə-jī), *n.* (۱) زانستی لىكۆلىنەرەي

پەيۋەندى رىزدەھەرزانى دەرۋونناسى؛ زانستى لىكۆلىنەرەي پەيۋەندى لەش و
مىشكە جۈنئىتى كارگەرنە سەر يەكتىرى (۲) لىكۆلىنەرەي نەخۇشى دەرۋونى
لەئى لىكۆلىنەرەي لەشەرە

psychodrama (sī'kō-drā'ma), *n.* پىن ھەلساسى نەخۇشى دەرۋون

بە دەرۋون يا نوۋاندنى ھۇي نەخۇشى يەكەي ھەر ۈك لەسەر شائۇ بىت

psychogenesis (sī'kō-jen'ə-sis), *n.* (۱) پەيدابوۋون پەرەسەندىنى

تايپەخۇشى دەرۋونى. (۲) سەرچاۋى دەرۋونى كىردەھەيەك يا تايپەخۇشەك

psychogenetic (sī'kō-jen'et'ik), *adj.* = psychogenic.

psychogenic (sī'kō-jen'ik), *adj.* سەرچاۋەكەي دەرۋونىيە

لە مىشكە يا دەرۋونەھەھەلقۇلارە

psychognosis (sī-kog'nə-sis, sī'kōg-nō'sis), *n.* دىيارى

كىردى نەخۇشى دەرۋونى يا مىشكە

psychograph (sī'kō-graf', sī'kō-gräf'), *n.* ۋىندى

پوۋونگەرنەرەي دەرۋونى

psychological (sī'kō-loj'i-k'l), *adj.* Also **psychologic**,

(*a ~ problem*) دەرۋونى تايپەتى بە مىشكە

-psychologically (*adv.*)

psychologist (sī-kol'ə-jist), *n.* دەرۋونزان؛ زاناي دەرۋون

psychology (sī-kol'ə-jī), *n.* دەرۋونزانى زانستى دەرۋون

psychometrics (sī'kō-met'riks), *n.* (۱) پىئوانى زىرەكى و

نەخۇشى مىشكە (۲) نەخۇشى تايكىردنەرەھە پىئوانى دەرۋون

psychometry (sī-kom'ə-tri), *n.* (۱) فېزىيون دەرۋارەي شىتەك يا

خاۋەنەكەي بە دەست لىدانى ئەۋ شتە يا ئىزىكىۋونەرەھە

psychometrics (۲)

psychoneurosis (sī'kō-nyoo-rō'sis), *n.* = neurosis.

psychoneurotic (sī'kō-nyoo-rot'ik), *adj.* = neurotic.

psychopath (sī'kō-path'), *n.* شىتەكەسكى مىشكە تىكچوۋ

(بەتايپەتى دۇ بە كۆمەل ۋەستارە)

-psychopathic (*adj.*)

psychopathy (sī-kop'ə-si), *n.* نەخۇشى مىشكە

مىشكە تىكچوۋ بەتايپەتى كە دۇ بە كۆمەل ۋەستارە لىكەل بىت

psychophysics (sī'kō-fiz'iks), *n.pl.* دەرۋونزانى لەش لىكەكە لە

دەرۋونزانى كە لە پەيۋەندى نىۋان لەش و مىشكە دەكۆلىنەرەھە

-psychophysical (*adj.*); psychophysicist (*n.*)

psychosis (sī-kō'sis), *n.* نەخۇشى مىشكە شىتەكە نەخۇشىيەكى

مىشكە بىرىتەكە لە نەگۇنجانى نەخۇشەكە لىكەل دەرۋونبىرداۋ پەيۋەندى

نەمانى لىكەل راستى دەرۋونپىشتىدا

psychosomatic (sī'kō-sō-mat'ik), *adj.* تايپەتى بە دەرۋون

لەش تايپەتى بە پەيۋەندى نىۋان بارى مىشكە لەش تايپەتى بە نەخۇشىيەك

كە لە مىشكە تىكچوۋنەرەھە توش دەبىت: (*a ~ illness*)

n. كەسكىنەكە نەخۇشىيەكەي لە مىشكە تىكچوۋنەرەھە

psychotherapeutics (sī'kō-ther'ə-pū'tiks), *n.pl.* = psy-

chotherapy.

psychotherapy (sī'kō-ther'ə-pi), *n.* چارەكردنى نەخۇشى

مىشكە يا دەرۋون لىرىنگەي چارەسەرەكردنى دەرۋونىيەرەھە (ۈك نوۋاندنى

موگناتىسىر شىكىردنەرەي نەخۇشىيەكە ھۇكەنى)

-psychotherapeutic (*adj.*)

psychotherapist (sī'kō-ther'ə-pist), *n.* پزىشكى دەرۋون

چارەكەرى نەخۇشى دەرۋون

psychotic (sī-kot'ik), *adj.* (۱) تايپەتە نەخۇشى تىكچوۋنى

مىشكە يا شىتەيەرەھە (۲) نەخۇشى مىشكى لىكەلدايە شىتە

n. مىشكە تىكچوۋ نەخۇشى مىشكە يا دەرۋون شىتە

psychro- (sī'krō, sī'krə), پىشگرەكە بەماناي سارد

publication

psychrometer (sī-krom'ə-tēr), *n.* پىئومەرى شىنى ھەۋا

P.T.A., Parent-Teacher Association, ئەتىۋونەنى دايىدو

باركان ۋە مامۇستايان

ptarmigan (tär'mə-gən), *n.* بالندەمەكە لە كۆمەلەي پۇر لە

شاخە بەفرىنەكاندا دەئۇ پەنگەكەي بەپىنى ۋەزى دەكۆپىت

pteridology (ter'ə-dol'ə-jī), *n.* سەرەسەنناسى

pteridophyte (ter'ə-dō-fit'), *n.* سەرەسەن پىرەكەكەي بىن

گولى بىن تۆۋە پىرەكە سەرەسەننىيەكان

ptero- (ter'ō, ter'ə), پىشگرەكە بەماناي پەر؛ بال

(*pterodactyl*)

pterodactyl (ter'ə-dak't'l, ter'ə-dak'til), *n.* خىشۇكى بالدارا

گىياندارنىكى خىشۇكى بالدارى قەتتىكەتۆۋە

pteropod (ter'ə-pod'), *adj.* پىن بال

گىياندارى پىن بال؛ جۇرىكە لە گىياندارە نەرمەكان كە بە ھۇي لۇيەكى بال

n. ئاسايىيەرە كە بە پىنەرە بەستارەھە مەلە دەكات

pterosaur (ter'ə-sôr'), *n.* = pterodactyl.

-pteros (tēr-əs), پاشگرەكە بەماناي بالدارا نەرمەندە بالى ھەيە

(۱) لە بال دەچىن ۈك بال وايە

(۲) تايپەت بە دوۋ ئىسقىنى كاسەي سەر كە لە شىۋەي بالدان

n. ئىسقىنى ۈك بال (توۋىكارى)

ptisan (tiz'an, ti-zan'), *n.* ئاۋى جۇ؛ خوارنەرمەكە

ptosis (tō'sis), *n.* داگەرتنى پىئلوۋى سەرەھەي چاۋ بەھۇي خاۋبوۋنەرەھە

يا ۋوشكىۋونەرەي ماسولىكەكانىيەرەھە

ptyalin (tī'ə-lin), *n.* ئەنزىمەكە لە لىكى مىۋۇل ھەندى گىياندارا

ھەيە يارمەتى پەلەخوردىكىنى خوارنەرمەنى دەكات

ptyalism (tī'ə-liz'm), *n.* لىكىنى

pub (pub), *n.* [British Slang] مەيخانە بار

puberty (pū'bēr-ti), *n.* بلۇق بوۋن؛ تەمەنى بلۇق بوۋن

pubes (pū'bēz), *n.* (۱) تۈۋەكەس

(۲) بالەنگە ئاۋچەي تۈۋەكەس

pubes (pū'bēz), *n. plural of pubis.*

pubescence (pū-bes'ns), *n.* (۱) بلۇق بوۋن؛ گەيشتە تەمەنى

بلۇقى. (۲) گەندەھەۋا نەرمەتۈۋە

pubescent (pū-bes'nt), *adj.* (۱) بلۇق؛ بالق

(۲) گەندەھەۋا پىۋەيە؛ بە نەرمەتۈۋە داپۇشراۋە

pubic (pū'bik), *adj.* تۈۋەكەسەي تايپەتى بە ئىسقىنى بىر مىزەلدان

(~ hair)

pubis (pū'bis), *n.* ئىسقىنى ئاۋچەي تۈۋەكەس يا بىر مىزەلدان

public (pub'lik), *adj.* (۱) گەشتى؛ كراۋەنەرەھە بۇ ھەمۈكەس

جەماۋەرى: (*a ~ meeting*)

(۲) گەشتى؛ ھەمۈكەسنىك بۇي ھەيە يا دەتوانىت بەكارى بەپىتت:

(*a ~ park, building, library, etc.*)

(۳) بە ئاۋى گەلەرەھە؛ پەسى: (*a ~ prosecution*)

(۴) گەشتى؛ پەيۋەندى ھەيە بە ھەمۈكەسەھە: (*the ~ good*)

(۵) ئاشكرا:

(*He will make this information ~; It is ~ knowledge.*)

n. (۱) خەلك؛ جەماۋەرا؛ گەل؛ مىللەت

(۲) كۆمەلنىكى ھارمەبەست يا ھاپىشە: (*the reading ~*)

(۳) دۇست گەل كەسكىنى ئاسراۋ

in public, بە ئاشكرا؛ لە بىرچاۋى خەلك

public address system, دىمگەي لىندىگۇي جىگەي گەشتى

publican (pub'li-kən), *n.* (۱) باجگر (لە پۇماي كۇندە)

(۲) [British] خاۋەن مىۋانخانە يا مەيخانە

publication (pub'li-kā'shən), *n.* (۱) پلاۋىرەنەرەھە دىمگۇياس

گەياندن بە گەل؛ ئاگادارى كىردن. (۲) پلاۋىرەنەرەھە (پەرتۈۋەك، گۇلار، ... ھتە)

public defender

لهچاپدان (۲)، (۱) شتی بلاقراوه چاپمهنی؛ بلاوگراوه. (ب) پهخشنامه
public defender, پارێزەری گشتی: پارێزەریکه دادگا دایدەنی
بۆ گومانداری بێ پارێزەر.

public domain, (۱) زەوی و زاری میری؛ زەوی و زاری گشتی گەل
(۲) ماف یا بڕواتامە داھێنانی هێ کەس نەبە بەلکو هێ هەموو گەل:

(*Shakespeare's works are in the ~*.)

public enemy, دوژمنی گەل؛ دوژمنی گشتی.

public house, [British], (۱) مەیخانە؛ باپ. (۲) میوانخانە؛ خان.

publicist (pub'li-sist), n. (۱) شارەزای یاسای جیھانی.

(۲) پۆژنامەچی کاروباری گشتی.

publicity (pub-lis'ə-ti), n. (۱) ناسکرایی

(۲) جاپ؛ بانگ بۆ دان؛ ڕاگەیاندن؛ پرۆپاگەندە.

(۳) لەناو خەڵکدا ناسران؛ ناودەکردن (باش یا خراپ).

publicize (pub'li-sīz), v.t. بانگ بۆ دان؛ جاپ بۆ دان؛

بلاوکردنەو: (*to ~ an issue*).

publicly (pub'lik-li), adv. بە ناسکرا؛ لە بەرچاوی خەڵک.

public opinion, ڕای گشتی؛ ڕیوای جەماوەر؛ ڕای خەڵک.

public relations, پەیوەندی گشتی؛ دامەزراندن و پەرەپێدانی

پەیوەندی باش لەنێوان کەسێک، کۆمپانیایەک، دەزگایەک، دەستەیەک، یا

گەلێکدا

public school, (۱) قوتابخانەی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی گشتی

(لە ئەمەریکا). (۲) (۱) قوتابخانەی سەرەتایی گشتی (لە جاران)

ئینگلتەرەدا). (ب) قوتابخانەی ئامادەیی تایبەتی بە جێی خواری و

خوێستەرە (لە ئێستای ئینگلتەرەدا).

public servant, کاربەدەستی میری؛ فرمانبەر.

public-spirited (pub'lik-spir'i-tid), adj. بە تەنگ سوودی

گشتی؛ پەرە هاتوو؛ حەز لە کارێک دەکات کە سوودی گشتی تێدا بێت.

public utility, (۱) دەزگایەکی تایبەتی بە کارەکات لەپێناو خزمەت

کردنی گشتیییدا وە لەژێر چاودێری میریدا (وەک دەزگای ئاو، کارمێاو هاتوچ).

(۲) (*pl.*) بەشی دەزگایەکی وەهای گێڕاو و فرۆشراو لە بازاری بۆرسەدا.

public works, نیش و کاری گشتی؛ ئەم پڕۆژانە میری دەیکات بۆ

سوودی گەل: وەک ڕێگا و یان و بەنداو ... هتد.

publish (pub'lish), v.t. (۱) بلاوکردنەو؛ پهخشکردن.

(۲) بلاوکردنەو (پەرتووک، پۆژنامە، گۆڤان) لهچاپدان.

publisher (pub'lish-ēr), n. بلاوکرەو (مۆڤ، کۆمپانیای

چاپمهنی).

puccoon (pə-kōon'), n. (۱) پووهکێکی ئەمریکی بە بۆیە سوور

یا زەردی ئی دەردیت. (۲) ئەم جۆرە بۆیە.

puce (pūs), adj. سووری تۆخ؛ نەرخەوانی تۆخ.

n. پەنگی سوور یا نەرخەوانی تۆخ.

puck (puk), n. خەپلە؛ لاسیکی یاری مۆکی (کە لەبری تۆپ بەکاردێ).

puck (puk), n. جێنۆک؛ نیوودرنج.

pucka (puk'ə), adj. = pukka.

pucker (puk'ēr), v.t. & v.i. چڕ و لۆج کردن (بەرگ، ناوچەوان).

گرژکردن؛ ژاگاندن.

n. چڕ و لۆج؛ چڕ؛ گرژی.

puckery (puk'ēr-i), adj. چڕ و لۆجی؛ ژاگا؛ ژوو چڕ و لۆجی

تێ دەکەوێ.

puckish (puk'ish), adj. بەگۆبە؛ کەتێناز؛ شەیتان؛ زانیەخش.

pudding (pood'ing), n. (۱) پێخۆلە؛ پێرکراو لە گۆشتی کوتراو.

(۲) مەلەبە؛ شیرینی پێکە وەک مەلەبە.

puddle (pud'l), n. (۱) چالو (بەتایبەتی هێ ئاو و هەستای پیسی

باران) یا پۆل؛ گۆلاری بچوک؛ پەنگاو. (۲) قویری گێراو؛ قویرە.

v.t. (۱) قویرای کردن؛ لێل کردن. (۲) قویرەیان؛ قویرەکردن.

puffin

قویرەسەل گرتەو. (۲) ئاوبەکردن بە قویرەسەل؛ کۆن گرتن؛ کۆنەکردن.

(۴) گۆزینی ناسنی خاوی بۆ ناسنی نەرم یا بەرگەر.

(۵) زەوی تەب کێلان یا هەنگێنەرەو (وەک ئیشکردن لە گۆلە مەرەمدا)

v.t. خۆ گەوزان لە قویرە؛ شێشەلپ یا یاری کردن لە قویرە.

puddler (pud'lēr), n. (۱) قویرەسەل؛ قویرەسەل گرتەو.

(۲) ناسنی خاوی شێل یا تیکەر بۆ نەرم کردن.

puddling (pud'ling), n. (۱) قویرەسەل؛ قویرەسەل گرتەو؛

قویرەسەل گرتەو. (۲) ناسنی خاوی کردن بە ناسنی نەرم یا بەرگەر.

puddly (pud'li, pud'l-i), adj. (۱) پێر لە چالو و پیس.

(۲) لە چالو و چوو.

pudency (pū'd'n-si), n. ئاوبو؛ شەرم؛ حەیا.

pudendum (pū-den'dam), n. (۱) قویرە؛ مەم و لۆج کونی قویر.

(۲) (*pl.*) قویرە؛ کێر.

pudginess (puj'i-nis), n. پان و پۆی؛ خەینی؛ کورتی و قەلەوی

پان و پۆی؛ خەین؛ کورت و قەلەو.

pueblo (pweb'lō), n. (۱) دێ (بەتایبەتی هێ هیندی پەکانی ئەمەریکا).

گوند. (۲) [P-] هیندی ئەمەریکایی.

puerile (pū'ēr-il), adj. (۱) هێ کاتی مەندانی.

(۲) مەندانە؛ مەچ و پوچ؛ لە مەندال دەوێ شەیتەر.

puerility (pū'ēr-il'ə-ti), n. (۱) مەندالێتی؛ مەچ و پوچی؛

بۆ مەندال شیان. (۲) کردەوی مەندالە.

puerperal (pū-ūr'pēr'al), adj. زەبەستان؛ هێ کاتی مەندالوون.

puerperal fever, قای زەبەستان؛ زەبەستانە تا.

puerperium (pū'ēr-pēr'i-əm), n. ماوەی زەبەستان؛

زەبەستانێتی.

puff (puf), n. (۱) (۱) فو؛ فو؛ مژ (ب) دەنگی فو یا فو؛

فیشکە (مەکێنە). (ج) نەختیک دوو کەل یا مەلەیی بەیەک جار دەهاتوو.

(*~s of smoke from a pipe*)

(۲) مژ؛ قوم (جگەرە): (*to take a ~*).

(۳) ئاوساوی؛ کیف؛ تەلۆق. (۴) کولێچی ئاوسا.

(۵) کێس؛ کێسی ئاو ناخترای. (۶) قویری بۆ تۆپەلە قویری گێف بوو.

(۷) جۆرێکە لە ئێلە؛ سەرەخەری ئاو ناخترای.

(۸) ئێسەنجی پۆدرە (ئارایش).

(۹) فەشە.

v.t. (۱) فیشکە فیشک کردن؛ فیشکاندن. (ب) فو و کردن؛ فو کردن؛ دەماندن.

(۲) ئی هاتنە دەروە (دووکەل، هەلە).

(*Smoke ~ed up out of the volcano.*)

(۳) هەناسە بێرکێ پێکەوتن؛ هەناسە سواربوون.

(۴) (۱) باکردن؛ هەلاتن؛ فەش بوونەو؛ گێف بوونەو.

(ب) خۆشکەردنەو؛ خۆ گێف کردنەو؛ سنگ دەپەراندن؛

(*He is all ~ed up.; Be not ~ed up.*)

(۵) مژ یا قوم لە جگەرە دان.

v.t. (۱) فو و لێکردن؛ فو و لێکردن و کوژاندنەو: (*to ~ out a candle*).

(۲) فو و تێکردن؛ فەشکردنەو؛ ئاوساندن.

(۳) فو و تێکردن (ستایش)؛ دەماندن؛ هەلدان:

(*He ~ed out his chest with pride.; He ~ed his boss up.*)

(۴) جگەرە کێشان؛ قوم لێدان؛ مژ لێدان: (*to ~ a cigarette*).

(۵) بژکردنەو؛ گێف کردنەو.

puff adder, ماری خۆ فو و تێکەر.

puff ball, جۆرە قارچکێکە کە دەستی بەرکەوت دەتەقن و تۆزی لێو.

دێتە دەروە.

puffer (puf'ēr), n. (۱) فو و کەر؛ مژبێدەر. (۲) ماسی خۆ فو و تێکەر.

puffery (puf'ēr-i), n. (۱) فەشە. (۲) جاپ یا بلاوگراوەی پێر لە فەشە.

puffin (puf'in), n. پەفەن؛ باندەییەکی دەنوک کەلێ پەنگا و پەنگی

دەریای باکوور.

pull-over

- (۲) راستکردن روی فروکش به پشکی فرین پاش سمریهرهوخوار فرین.
(۳) شتیکه که وا دروست کراوه پاکیشورته دهرهوه.
pull-over (pool'ō'vēr), *n.* بلووسینکی بن قوپچهیه بهسردا لهبر دهکرتی
adj. بهسردا لهسردا کورت.
pullulate (pul'yoo-lāt), *v.i.* (۱) چهکه رهمکردن پوانا پشکوتن.
(۲) زوو زاوژی کردن زود زاوژی کردن بهچه زود بوون.
(۳) پرپوون له تیجران زودبوون زود زود بوون زود پرمهسندن.
-pullulation (*n.*).
pull-up (pool'up), *n.* مناوهرهیه که سرتیهیه له کتوپر بهرو ژود
فرینی فروکش بق ماوهرهیه کورت پاش به پشکی فرین.
pulmonary (pul'mə-ner'i), *adj.* (۱) تاییهتی به سی
هی سییمکان. (۲) نهاندای وک سی هییه.
(۳) خوینبهر خوینبهری سی.
pulmonate (pul'mə-nāt, pul'mə-nit), *adj.* (۱) سی یا
نهاندای وک سی هییه. (۲) تاییهتی بهو کومله گیانداره نرمانه ی که
نهاندای وک سی یا کیسیکی هواپایان هییه وک قاقلهو شمیانتوکیه
باخچه.
n. گیانداریکی نهم کوملهیه.
pulmonic (pul-mon'ik), *adj.* (۱) pulmonary.
(۲) پزویی تاییهتی به نه خوشی سی.
pulmotor (pul'mō tēr, pool'mō tēr), *n.* نامیزی مهناسدان.
بؤ نهوانی نریکی مردن به هوی خنکانهوه مهناسدانهوه.
pulp (pulp), *n.* (۱) تلبه تلبه میوه پاش گوشینی (وک تری، سیو...
هند). (۲) گوشتی میوه. (۳) ناوه پوکی قهلی پرووه.
(۴) کانزای خاوی هاپرای تیکه کراو لهگهل ناو.
(۵) تلبه یا هویری وک کاغز: تلبه دارو پمپو شتی وها که کاغزی
فی دروست دهکرت. (۶) [Slang], (pl.) نمر گوکار یا پرتوکانن که
لهسر کاغزی زیر چاپ دهکرتن و باسی وورویژنریان تیدایه.
v.i. (۱) کردن به تلب یا معجون وک تلب لیکردن.
(۲) گوشت یا ناوه بؤک فی دهرهئان.
v.i. بوون به تلب: وک تلب لیهان.
pulpit (pool'pit), *n.* (۱) درواگه کلنسه، مزگوت.
(۲) قهشه گهل مهلا گهل. (۳) ناموزگاری نابنی و پموشتی کردن.
pulpous (pul'pus), *adj.* = pulpy.
pulpwood (pulp'wood), *n.* (۱) نهرمداری کاغز دروستکردن
(وک سپیدارو سنویم). (۲) تلبه دار (بؤ کاغز دروستکردن).
pulpy (pul'pi), *adj.* گوشتن (میوه) تلبهیی: خست وخول.
-pulpiness (*n.*).
(۱) لیدان (دل): پلدان. (The heart ~s.).
(۲) پلدان (مهجان): موچکه پیاهاقن. (The city ~s with life.).
(۳) لهرزین
pulsatile (pul'sa-t'l, pul'sa-til), *adj.* (۱) لیدهوات (دل)
(۲) لیدهدری (قهپل).
pulsation (pul-sā'shən), *n.* (۱) دل لیدان
(۲) پرته: لیدانکی دل.
pulsator (pul-sā'tēr), *n.* پرتکه (نامیز: مهکینه): لیدر وک دل.
pulsatory (pul'sa-tō'r'i, pul'sa-tō'ri), *adj.* پرتکه
به پشک وپشکی لیدهوات.
pulse (puls), *n.* (۱) دل لیدان. (۲) پرته: پل لیدانکی دل.
(۳) لیدانی ریک وپشکی وک دل.
(۴) هست و ناره زووی شارووی کومله نیک: (the ~ of the electorate).
(۵) پرته: کارهیا.
v.i. لیدان (دل): پلدان.
pulse (puls), *n.* (۱) دهنگ یا توی ناو کهلو (باقله، فاسولیا، نؤک،

punch

- نیسک). (۲) پروهکی کهلوودار.
pulsimeter (pul-sim'ō-tēr), *n.* پیومری لیدانی دل.
pulsometer (pul-som'ō-tēr), *n.* (۱) ترومیای ناو سرخستن.
(۲) pulsimeter.
pulverable (pul'vēr-a-b'l), *adj.* = pulverizable.
pulverizable (pul'vā-riz'ā-b'l), *adj.* دهرپیت
دهشیت بهاپیت.
(۱) ووردوخاش کردن: (۲) ویرانکردن: پووخان.
pulverization (pul'vēr-i-zā'shən), *n.* هاپین.
(۱) هاپین: ووردوخاش کردن: کوتان. *v.i.*
کردن به تۆز. (۲) ویرانکردن: پووخاندن: تهخت و تاراج تیکدان.
v.i. بوون به تۆز: هاپان.
pulverulent (pul-ver'yoo-lənt), *adj.* (۱) تۆزای: تۆزی پتویه.
(۲) تۆزی: له تۆز پیکهاتوو. (۳) به ناسانی دهپروئ: دهپروئ.
pulvillus (pul-vil'as), *n.* گوشتی نیسفهنجی پیی جانوهوه.
pulvinate (pul'vi-nāt), *adj.* (۱) نیسفهنجی: نهرم.
(۲) بن ناوساو (لاسی گهل).
pulvinus (pul-vī'nəs), *n.* ناوساری بنی لاسکی گهل.
(۱) پلنگی نهمریکی. (۲) کهلی نهم گیانداره.
puma (pū'mə), *n.* بهردهپن: بهردیگی رهشی سووکی کون کونه.
pumice (pum'is), *n.* بؤ پاکردنهوهو ساف و لووس کردن بهکاردهیترن.
pummel (pum'el), *n.* = pommel.
pump (pump), *n.* ترومیا: بهیم.
v.i. (۱) ناو سرخستن به ترومیا: ناو یا شلهی تر دهرهئان به ترومیا.
(۲) ناو فی دهرهئان: ناو فی دهرکردن. (۳) فووتیکردن: فشکردنهوه
(۴) بهرزو نزم کردنهوه و پدان.
(۵) قسه فی دهرهئان: دهنگوباس فی دهرکیشان:
(to ~ a witness for information)
(۱) ترومیا بهکارهئان. (۲) ناو سرخستن یا دهرهئان به ترومیا.
(۳) بهرزو نزم کردن وک دهسکی ترومیا.
pump (pump), *n.* پیلگوی بین قیتان
pumpnickel (pum'pēr-nik'el), *n.* نانای حوریج.
pumpkin (pump'kin), *n.* (۱) کولهکه. (۲) پروهکی کولهکه.
pumpkinseed (pump'kin-sēd, pun'kin-sēd), *n.* (۱) ناره که
کولهکه: دهنگه کولهکه. (۲) جزوه ماسییهکی ناو پوباره.
pun (pun), *n.* یاری کردن به وشه (لهپوی گالتهمه):
یاری کردن به مانای جیا جیا همان وشه یا به مانا و دهنگی چوونیهکی
ووشه جیاواز (بؤ گالتهمه)
یاری کردن به وشه و مانای (لهپوی گالتهمه). *v.i. & v.t.* (~ on),
punch (punch), *n.* (۱) نامیزی کونکردن:
(a leather ~; a paper ~)
(۲) نامیزی بزمار لیدان یا دهرهئان (به تاییهتی که بزمارکه لهناو پرویهکا
نوم بکات). (۳) نامیزی کلنشه دان له پرویهک: نامیزی وینه ههلهکندن یا
دهرهئان لهسر پرویهک: نیستهمپا: دامغه: موز.
v.i. کون تیکردن: کونکردن:
(to ~ a hole in a piece of paper or leather)
punch (punch), *v.t.* (۱) نهقریه تیهوهندن: دار تیهوهندن.
(۲) ناژول لیخویرن به نهقریه. (۳) مستهکۆله لیدان: بؤکس لیدان.
(۴) مستهکۆله: بؤکس. [Colloq.], (۲) تین: هیز.
n. (۱) به هموو هیز مستهکۆله لیدان.
pull no punches, [Slang], (۲) به هموو هیزی خو لیدان یا هیزش بردنه سر: هیچ تیدا نههیشتنهوه
(۱) به هموو هیز مستهکۆله فی نهدان.
(۲) به هموو هیز فی نهدان یا رخته نهکردن: شتی که تیدا هیشتنهوه.
pull one's punches, [Slang], خواردنهویهکی تیکه لوی ناوی لیمو پرتهقالو
punch (punch), *n.* میوهی تره گلیک جار لهگهل شراب و خواردنهوهی کحول تریشا.

punch-drunk (punch'drʌŋk), *adj.* (۱) مېشكى تېكچۈرە بە
مستەكۈنە: بە مستەكۈنە ووركراره. [Colloq.] - وورد.

punched card, كارتى كون كوزو نەخشە كراو (بۇ پىژمىن).

puncheon (pun'chən), *n.* (۱) كۈلەككى كورت و نەستور (بەتايەتتى
ھى كانگە: (۲) مۇرەدارى پارو يەك لا ساف كراو

(۳) مۇرى رەنكەر.

puncheon (pun'chən), *n.* (۱) مەرمىسى گەرە (كە ۷۲ - ۱۲۰ گانۇن
بگىرى) (۲) پىر مەرمىلىكى وەھا

punch in, تۆماركردى كاتى ئىش دەستېكردى كرىكار بە
كاتۇمىرنىكى مۇردار لەسەر كارتىك

punchinello (pun'chə-nel'ō), *n.* (۱) كالتەجى لوتت نووشتاوەى نەمايش بېجىچە خانى ئىتالى.
قەلەوى پىشت كۆمى لوتت نووشتاوەى نەمايش بېجىچە خانى ئىتالى.

(۲) كەسكىنى كورتەبالاى قەلەوى ناشرىن.

punching bag, تۈرەككى مستەكۈنە لىدان تۈرەككەيكى ناو

ناخراو يا فووتېكرارو ھەلۋاسراوہ بۇ مەسقى بۇكسىيازى.

punch line, روتەى مەسەت: ئەو روتەيەيە كە مەبەستى ئوركتەيەك
دەدات مەدەستەرە

punch out, تۆماركردى كاتى دەست لە نىش ھەلگرتنى كرىكار بە
كاتۇمىرنىكى مۇردار لەسەر كارتىك.

punch press, پەسەننەرى كوكردن (مەكەنەكارى).

punctate (pun'kāt), *adj.* خال خادۇرى: بەنەك: پەنە پەلاوى.

punctated (pun'kāt-əd), *adj.* - punctate.

punctuation (pun'kāt-shən), *n.* (۱) خال خالووتى:

خال خالوتى: (۲) خال (۳) خال خال كردن.

(۴) بەياننامەيەكى لە چەند خالېك پىنكەتوۋ

punctilio (pun'kāt-i-ō), *n.* (۱) خالېكى بېكۈلەى نەزاكەت يا

رەووشت جوانى (۲) رەووشتى جوان خوانى: پەيپەرى كوردى دەستورى
رەووشت يا نەزاكەتى.

punctilious (pun'kāt-i-əs), *adj.* (۱) رەووشت جوان: بە نەزاكەت:

ئۆز بايەخەر بە دەستورى رەووشت: رەووشخوان

(۲) وورد: ووردكار: ئۆز بايەخەر بە شتى بچووك

punctual (pun'kāt-əl), *adj.* (۱) ئۆز بچووك: وورد

(۲) punctilious.

(۳) لە ئوۋان دوا نەكەوتوۋا لە كاتى خۇيدا دەيكات: دوا ناكەرى:

لە كاتى پىنوستدا كراو.

-punctuality (*n.*).

punctuate (pun'kāt-āt), *v.t.* (۱) خالېندى كردن:

خالوبۇز بۇ دانان (۲) ناوبەناو پىن بىرىن:

(lectures ~d by questions and discussions)

(۳) دووپاتكردەنە

v.t. نىشانەى خالېندى بەكارھىنان

punctuation (pun'kāt-ā'shən), *n.* (۱) خالېندى كردن:

خالوبۇز بۇ دانان (۲) خالېندى: خالوبۇز

punctuation mark, نىشانەى خالېندى (رەك: خال، جووت خال.

كەوانە. نىشانەى پىرسىيار... ھتد).

(۱) كونكردن.

(۲) پەنچەر (تايەى ئوتومبىل، پاسكىل... ھتد).

v.t. (۱) پەنچەركدن: كون تىكردن و فشكردەنە: (to ~ a tire).

(۲) فشكردەنە: ھەرس پىن ھىنان: تەياندن: (His pride was ~d).

v.t. پەنچەربوون: فش بوونەنە: تەيپن: ھەرس ھىنان.

-puncturable (*adj.*).

pundit (pun'dit), *n.* (۱) زاناي ھىندى: زانا.

(۲) زانا: ھەروى سووكى يا گانتەپىكردەنە

pung (pun), *n.* [Dial.]. گالىسكە بەرىنەى بەك نەسپى.

pungent (pun'jənt), *adj.* (۱) تىز: تەم: بۇز:

(a ~ smell, taste, etc.)

(۲) ئووك تىز: بىر: بەنازار.

(۳) توندوتىز: تىز (زمان): بىر (پەختە): (~ satire, language, etc.).

(۴) زاخارى مېشكە دەرەو: خەپەرەوئىن.

-pungency (*n.*); **pungently** (*adv.*).

puniness (pū'ni-nis), *n.* كەمى: بچووكى: ھىچ وپوچى: بىن بايەخى.

punish (pun'ish), *v.t.* (۱) سزادان (تاوانباي): سزا بەسەردا دان.

(۲) گازاردان: بە توندوتىزى لەكەلدا جولانەرە.

(۳) ھىچ تىزا نەمىشتەنەرە (نازوققە).

v.t. سزا بەسەردا دان.

punishable (pun'ish-ə-b'l), *adj.* شاياىى سزادانە: سزا بەدەرى:

نەمىشت سزا بەدەرى: (a ~ offense).

punishment (pun'ish-mənt), *n.* (۱) سزادان. (ب) سزادان.

(۲) سزا. [Colloq.] (۳) بە توندوتىزى لەكەلدا جولانەرە.

punitive (pū'nə-tiv), *adj.* تاييەت بە سزا: بۇ سزادان يا تەمىن كردنە.

-punitively (*adv.*); **punitiveness** (*n.*).

Punjabi (pun-jä'bi), *n.* (۱) پەنجابى: ھارولەتىيەكى ناوچەى

پەنجابى ھىندى. (۲) زمانى پەنجابى.

punk (pun'k), *n.* پووشو: قاو.

punk (pun'k), *n.* (۱) [Obs.] قەجە. (۲) [Slang] (ب) حىز.

(ب) شەلاتى ھەرزە. (ج) گەنجىكى نەزانى ھىچ وپوچ: كەسكىنى ئالەبار

adj. [Slang]. گەنگ: پەشۈكى: قەلب.

punkah, punka (pun'kə), *n.* پانكە.

punkie (pun'ki), *n.* مېشكىنى بېكۈلەى گازگى ناوچە

شاخاۋىيەكانى نەمىركايە.

punkin (pun'kin), *n.* [Dial.], = pumpkin.

punster (pun'stēr), *n.* Also punner, يارى بە روشتە كەر:

يارىكەر بە ماناۋ دەنگى جيا جياى روشتە.

punt (punt), *n.* شەق تېھەلدانى تۆپ پاش لەدەست بەردانەرەى

پىش نەرەى يەكۈتە سەر زەمى (يارى فووتبولنى نەمىركى).

v.t. & v.t. شەق تېھەلدانى تۆپ بەم جۇرە.

punt (punt), *n.* بەلەمىكى يەك سەلى بىن تەختى نەمسەرە ئەسەر پىكە.

(۱) سەل لىدانى ئەم جۇرە بەلەمە لە رويارى تەنگاۋا بە گىركردى

v.t. سەلەكە لە بىن رويارەكە. (۲) ھەلگرتن لەم جۇرە بەلەمەدا.

v.t. سوارپوونى ئەم جۇرە بەلەمە.

punt (punt), *v.t.* قوماركردن.

punty (pun'ti), *n.* شىشى شووشەچى: شىشىكى ئاستە شووشەى

لەسەر دروست دەكرى.

puny (pū'ni), *adj.* (۱) كەم: بچووك: ھىچ وپوچ: بىن بايەخ.

(۲) puisne, [Obs.]

pup (pup), *n.* (۱) تۈوتكە سەگ: بەچكە سەگ: تۈوتكە: تۈولە.

(۲) بەچكەى مانگاي دەريا.

v.t. ترمەكىن.

pupa (pū'pə), *n.* بەچكە مېروۋا كرمۈكەى ناو قۇزاخە.

pupal (pū'p'l), *adj.* تاييەت بە قۇزاغى ئىۋان كرمۈكەى مېروۋى تەۋاۋ.

pupate (pū'pāt), *v.t.* گەيشتە قۇزاغى ئىۋان كرمۈكەى مېروۋى تەۋاۋ.

-pupation (*n.*).

pupil (pū'p'l), *n.* (۱) قۇتابى سەرەتايى: قۇتابى مەندال.

(۲) ھەرزەى بىستەۋىكە سال كەمترى ئۆز چاۋدىرى كەسكىنى گەرە.

pupil (pū'p'l), *n.* بىلبىلەى چاۋ.

pupilage (pū'p'l-ij), *n.* قۇتابىيەتى سەرەتايى: كاتى قۇتابىيەتى

سەرەتايى.

pupillary (pū'pə-ler'ī), *adj.* تاييەت بە قۇتابى قۇزاغى سەرەتايى.

pupillary (pū'pə-ler'ī), *adj.* تاييەت بە بىلبىلەى چاۋ.

puppet (pup'it), *n.* (۱) بېجىچە خانە: بۈكە سەماكرە.

puppeteer

- (۲) کسبیک حلهوی به دست خلهکمره بیت: دهسکه لای دهستی خملک.
puppeteer (pup'ī-tēr'), *n.* یاری پیکری بیجیجه خانم؛
 دیروستکرو یاری پیکری بووکه سهماکهره.
puppetry (pup'it-ri), *n.* (۱) دیروستکردن و یاری پیکردن بووکه
 سهماکهره. (۲) سهماکردن بووکه سهماکهره.
 (۳) نوواندن یا پیشاندان ووشک و ناخوش.
puppet show,
puppy (pup'i), *n.* (۱) توتکه سهگ؛ بهچکه سهگ؛ توتکه؛ توله سهگ.
 (۲) بهچکه کوسه و هندن گیلنداری تر.
 (۳) گهنجکی رهوشت مندا لانه همره یهکی نه زانی لهخوبایی؛ مندا.
puppy love, = calf love.
pur (pūr), *n., v.t. & v.t. = purr.*
purblind (pūr'blind'), *adj.* (۱) کور؛ کورنی تهاو.
 (۲) نیمچه کور؛ کوردهن؛ بن میشک؛ تهمل.
purchasable (pūr'chis-ə-b'l), *adj.* (۱) دهکرینت؛ بؤ کرینت.
 له کرین دیت. (۲) به بهرتیل دهکرینت؛ بهرتیل دهخوات.
purchase (pūr'chis), *v.t.* (۱) کرین. (۲) به ثارقی ناوچهوانی خو
 پیداکردن. (۳) جولاندن یا بهرکردن به نامین.
 (۴) کرینی زهوی و زارو خانو.
n. (۱) کریری؛ شتی کریرا. (۲) کرین. (۳) دهسکوت.
 (۴) بهتوندی گرتن (بؤ جولاندن یا نههشتن خلیسکانی شت).
 (۵) حئی دهست تیختن؛ جزی دهسکات بهسردا شان. (ب) نوئل.
 (ج) هوی دهسکات پیداکردن و زیادکردن.
 (د) زهوی و زارو خانو کرین.
-purchaser (n.).
purchasing power, هنزی کرین؛ توانای شت کرینی کسینک
 بهپزی دهسکوتگی. (His ~ is up.)
 (ب) بهر و نرمی نرمی پارویه؛ توانای شت کرین به پارویه بهپزی نرمی
 پارویه. (The dollar's ~ has gone down.)
purdah (pūr'da), *n.* (۱) بهرد؛ (ب) بهردی جیاکردن و ژن له پیار
 له مالش هیندستاندا (ب) بهچه؛ بهچه گرتن؛ دهستوری بهچه هیندی.
 (۲) دهستوری نهی جیاکردن و ژن له پیار له هیند.
pure (pyoor), *adj.* (۱) بالوته؛ پوخت؛ پوت. (۲) بیکرد؛ بن خوش.
 (۳) پاک؛ خاوین. (۴) ساده. (۵) پتی؛ تهوا؛ پوت.
 (۶) بن گوتاه؛ بن تاوان. (۷) داوین پاک؛ پاک.
 (۸) رهسمن؛ یک رهگ. (۹) پوت (~ science, physics, etc.)
n. [Poetic], (the ~), شتی بیکردو خاوین
-pureness (n.).
purebred (pyoor'bred), *adj.* رهسمن؛ نهژاد پاک.
purée (pyoo-rā', pyoor'ā), *n.* (۱) خواردهمنی پانوروا.
 (۲) شورای خهست
v.t. پالوتی خواردهمنی و فرندانی تلپهکی پاش کولاندن.
purely (pyoor'li), *adv.* (۱) به خاوینی؛ به پاک؛ به پوختهیی.
 (۲) بهتهواوی؛ تهنا؛ همر. (It happened ~ by accident.)
 (۳) به داوین پاک؛ به پاک.
purfle (pūr'fl), *v.t.* بهراوین زهیکش کردن؛ بهراوین رازاندنوه.
n. بهراوینی زهیکش کراو یا رازاوه.
purgation (pūr-gā'shən), *n.* پاکردنوه؛ خاوین کردن
purgative (pūr'gā-tiv), *adj.* (۱) پاکرهوه؛ خاوینکهرهوه.
 (۲) رهواسگر
n. دهرمانی رهوانی
purgatorial (pūr'gā-tōr'i-əl, pūr'gā-tō'rī-əl), *adj.* (۱) نه
 گوتاه پاکرهوه؛ گوتاه سهروه. (۲) تاییهت به شونینی گوتاه پاکردنوه
 (وشی داهاتو بیینه).
purgatory (pūr'gā-tōr'ī, pūr'gā-tō'ri), *n.* (۱) جزی گوتاه

purlieu

- پاکردنوه؛ شونینکه له ناوهندن بههشت و دژه خدا که گیانی مردوی تیدا
 سزا دهرن و له گوتاه پاک دهکرینتوه پیش چونه بههشت (ناینی کاسولیکی).
 (۲) شونینی سزادانی سهردمی و تاوان سهردنوه.
adj.
purge (pūrj), *v.t.* (۱) پاکردنوه؛ خاوین کردنوه.
 (۲) گوتاه پاکردنوه؛ گوتاه لایردن. (۳) لای لایردن (پیس).
 (۴) بزارکردن؛ پاکردنوهی جیز یا پیکراوینک له نهدامانی ناپاک.
 (۵) تاوان سهردنوه (دادگری)؛ تاوان لهسه لایردن.
 (۶) رهوان کردن (پزیشکوهانی).
v.t. (۱) پاکبونوه؛ خاوین بوونوه. (۲) سک رهوان بوون.
n. (۱) پاکردنوه؛ خاوین کردنوه. (۲) دهرمانی رهوانی.
 (۳) بزارکردن یا پاکردنوهی جیزیک یا پیکراوینک له نهدامانی ناپاک
purification (pyoor'a-fi-kā'shən), *n.* پاکردنوه؛
 خاوین کردنوه
purificator (pyoor'a-fi-kā'tēr), *n.* پاکرهوه؛ پارچه قومانی
 پاکردنوهی کاسی بادی شوی خودایی (خاچ په رستی).
-purificatory (adj.).
purifier (pyoor'a-fi'ēr), *n.* خاوینکهرهوه؛ پاکرهوه.
purify (pyoor'a-fi'), *v.t.* (۱) پاکردنوه؛ پوخته کردن؛
 خاوین کردنوه. (۲) له گوتاه پاکردنوه؛ تاوان سهردنوه.
v.t. پاکبونوه؛ خاوین بوونوه.
purine (pyoor'ēn, pyoor'in), *n.* پیورین؛ ناوینیکه بلوری
 بن دهنک.
purism (pyoor'iz'm), *n.* (۱) لهسه پهتیتی زمان سوربوون
 (۲) نمونهیکی پهتیتی زمان.
purist (pyoor'ist), *n.* (۱) کسینکی سور لهسه پهتیتی زمان.
 (۲) کسینکی سور لهسه پهسمنی و تیکه لای نهکردن و به پاک میشتنوهی
 شت
Puritan (pyoor'a-t'n), *n.* (۱) پیوریتانی؛ نهدامانی کلیسه
 پروتستانی تینگلیزی سهدهی شانزه و هده که داوای چاکردن کلیسه
 به ووردی پهیرهوی کردن؛ رینازی ناینی راسته قینهیان دهکرد.
 (۲) [p-] کسینکی زور توندوتیز له کاروباری ناینی و رهوشتدا.
adj. (۱) پیوریتانی؛ تاییهت به پیوریتانی هکان و رینازیان.
 (۲) [p-] زور به توندوتیزی پهیرهویکری رینازی ناینی و رهوشتی
puritanical (pyoor'a-tan'i-k'l), *adj. (۱) پیوریتانی (لهروی
 سووکیهوه) (ژماره یهکی وشش پینشو بیینه). (۲) زور توندوتیز دهرمانی
 کاروباری ناینی و رهوشتی (بهتاییهتی سهبارت به جوت بوون و نیشکردن).
-puritanically (adv.).
 (۱) پیوریتانی؛ بیروباوهرو. **Puritanism** (pyoor'a-t'n-iz'm), *n.*
 رینازی پیوریتانی هکان (وشی پینشو تر بیینه). (۲) [p-] زور توندوتیز
 دهرمانی کاروباری ناینی و رهوشت (بهتاییهتی دهرمانی جوت بوون).
 به توندوتیزی دژهستانی خوشی بینن له ژاندا.
purity (pyoor'ə-ti), *n.* (۱) پاک؛ خاوینی؛ پوختهیی.
 (۲) داوین پاک؛ پاک (رهوشت) (پهتیتی زمان).
purl (pūrl), *v.t.* (۱) خوپهاتن؛ خوپهاتن خوشی هاتن
 (۲) گیزخواردن؛ خولانهوه.
n. (۱) جوهلهی خوپهاتن؛ جوهلهی گیزخواردن؛ گیزخوار.
 (۲) خوپهاتن؛ خوپهاتن ناو.
purl (pūrl), *v.t. & v.t.* (۱) زهیکش کردن تهریب.
 (۲) تهریب رازاندنوه به ریزه قولفه. (۳) به تهقلی هانگهراوه جنین.
n. (۱) تاله زهر یا زوی باخاردوی زهیکشکاری.
 (۲) قولفه یا ریزه قولفه رازاندنوهی تهریبی جل و بهرگ.
 (۳) تهقل هانگهراوه له چنیدا.
purlieu (pūr'lō), *n.* (۱) قهرانی دارستان
 (۲) پهنا؛ پهنا؛ شونینکی زور سهردنوه. (۳) [pl.] سنور؛ راده.*

purlin, purline

- (۴) قراغ، قراغی شار (pl) (۵) دهوړوبه؛ دهوړوښت.
purlin, purline (pūr'lin), *n.* نیرکه
purloin (pūr-loin'), *v.t. & v.i.* درزین؛ دزی کردن.
purple (pūr'pl), *n.* (۱) ږهنگی نرځخوانی؛ نرځخوانی.
 (۲) جلی نرځخوانی وک نیشانه‌ی پله‌وپایه‌و پاشایه‌تی.
 (۳) سمره‌ک قهشه‌یه‌تی؛ پله‌وپایه‌ی سمره‌ک قهشه
adj. (۱) نرځخوانی (۲) به‌شکو؛ پاشایانه.
 (۳) پاراوه (نوسراو): (a ~ passage in a book)
v.t. بویه‌ی نرځخوانی کردن.
v.i. بوون به نرځخوانی.
Purple Heart, دل‌ه نرځخوان؛ څه‌آلتیکي نهمریکی‌یه بڼ بریدارانی
 چمنگ
purple heart, دل‌ه نرځخوان (۱) دره‌خټیکي ناوچه گهرمه‌کانی
 نهمریک‌یه: (۲) تمخته‌داری نهم دره‌خته که بڼ جوانی پړوی شتی پڼ
 ده‌پازیرنه‌وه
purple martin, جزیره پره‌سینک‌یه‌کی نهمریکی‌یه
purplish (pūr'plish, pūr'pl-ish), *adj.* وک نرځخوانی
purply (pūr'pli, pūr'pl-i), *adj.* = purplish.
purport (pūr-pōrt', pūr-pōrt'), *v.t.* (۱) همناو مانا وایوون؛
 به‌تاو واورتن یا واک‌یادن؛ به پړوکش وایپشان‌دان (ووتار، نوسراو):
 (a book that ~s to be an objective analysis)
 (۲) مه‌هست وایوون؛ نیاز وایوون.
n. (۱) مانا ووتار، نوسراو. (۲) مه‌هست؛ همرام
purpose (pūr'pəs), *v.t. & v.i.* نیازبوون؛ وابه‌تاما بوون؛
 وانه‌خسه‌کردن؛ ویستن: (They ~ a further attempt.)
n. (۱) مه‌هست؛ همرام؛ نیاز (۲) سوړبوون له‌سره؛ ووره؛ دودنی نه‌کردن؛
 پارایی نه‌کردن؛ ژهر: (to be weak of ~)
 (۳) نامانج؛ تاوات
on purpose, به دهمه‌نقست
to good purpose, به‌ننجام؛ نه‌نجام گه‌یته‌ر؛ به‌کله‌ک
to little (or no) purpose, بڼ نه‌نجام؛ بڼ کله‌ک؛
 به نه‌نجام به‌گه‌یته‌ر.
to the purpose, پر به بیری خوښه‌تی؛ بڼ به نه‌نجام گه‌یادن به‌کله‌ک؛
 په‌یوه‌ندی هیه به کاره‌کوه
purposeful (pūr'pəs-fəl), *adj.* (۱) سوړه له‌سره کارک؛ یک دل؛
 به‌مه‌هست؛ به‌وره؛ به‌دسمه‌نقست: (a ~ man)
 (۲) مانا به‌خش؛ به‌مانا؛ به‌نامانج؛ به‌کله‌ک: (~ activities)
-purposefully (*adv.*); **purposefulness** (*n.*).
purposeless (pūr'pəs-lis), *adj.* بڼ نامانج؛ بڼ مانا
-purposelessly (*adv.*); **purposelessness** (*n.*).
purposely (pūr'pəs-li), *adv.* به دهمه‌نقست
purposive (pūr'pəs-iv), *adj.* (۱) به‌نامانج؛ سوړبه‌خش.
 (۲) بڼ مه‌هستیکي تاییه‌تی کړاو.
purpura (pūr'pyoo-rə), *n.* نه‌خوشی‌یه‌که ده‌یته‌ه‌وی په‌یدایوونی
 په‌له‌په‌لی نرځخوانی به پښتو پوره لښه‌کانه‌وه.
purr (pūr), *n.* (۱) مرځه‌مرځی پشیل؛ (له خوشیدار).
 (۲) ده‌نگیکي وک نهم مرځه‌مرځه (که نیشانه‌ی خوشی و ناسوړده‌یی‌یه)
v.i. مرځه‌مرځ کردن
v.t. خوشی و ناسوړده‌یی دهرېوڼ به مرځه‌مرځ کردن.
purse (pürs), *n.* (۱) جزدان؛ کیسه‌ی پاره.
 (۲) کیسه‌ی پاره و ورده شتی ژتانه؛ جانتای ده‌ستی ژتانه
 (۳) دارایی؛ پاره؛ سامان (۴) څه‌آلتی پاره؛ دیاری پاره.
 (۵) شټیکه له جزدان بچن.
v.t. (۱) [Archaic] خسته جزدانه‌وه
 (۲) چرچ‌ولچ کردن (برگ، ناوچه‌وان)؛ هلقورچان (لج)؛ گرزکردن.

push

- the public purse**, خه‌زنده‌ی گشتی یا میلی؛ خه‌زنده‌ی وولات.
purse-proud (pürs'proud'), *adj.* به سامانه‌ک‌یه‌وه ده‌تازی؛
 به پاره‌ک‌یه‌وه خوی باده‌دات
purser (pür'sēr), *n.* ژمیریاری که‌شتی رښوار.
purse strings, پمتی دهمی کیسه‌ی پاره
hold the purse strings, دارایی له‌ژتر ده‌ستدا بوون؛
 پاره به‌ده‌ست بوون.
purslane (pürs'lin, pürs'lān), *n.* په‌لپینه.
pursuance (pēr-sōō'əns, pēr-sū'əns), *n.* به‌رده‌وام بوون
 له‌سره جټیه‌جټیکردن
pursuant (pēr-sōō'ənt, pēr-sū'ənt), *adj.* به‌پڼی؛ به‌گورزی؛
 له‌سره (پټکه‌وتنک یا شټیکي پښو):
 (P ~ to your instructions I will send the money.)
pursue (pēr-sōō', pēr-sū'), *v.t.* (۱) شوین کومتن (بڼ گرتن) یا
 کوشتن؛ پړاوکردن؛ دواکومتن (بڼ گرتن).
 (۲) له‌سره پوښتن (رښان، کرده‌وه)؛ په‌پړه‌وی کردن؛
 (to ~ a course of action)
 (۳) به دواکه‌گهان؛ سوږاخ کردن؛ همول بڼ دان: (to ~ pleasure)
 (۴) به‌رده‌وام بوون له‌سره: (to ~ one's studies, a career, etc.)
 (۵) ټی نه‌بوونه‌وه؛ له کول نه‌بوونه‌وه؛ شوین کومتن؛
 (His record as a criminal ~d him wherever he went.)
 (۱) شوین کومتن؛ دواکومتن (بڼ گرتن یا کوشتن)؛ پړاډندن.
v.i. (۲) به‌رده‌وام بوون له‌سره.
-pursuable (*adj.*); **pursuer** (*n.*).
pursuit (pēr-sōōt', pēr-sūt'), *n.* (۱) شوین کومتن؛ پړاوکردن؛
 پړاډندن: (The ~ was on.)
 (۲) همول؛ همول بڼ دان: (the ~ of happiness, success, etc.)
 (۳) پیسه؛ شټیک که کاتی پڼ بېرته‌سره.
pursy (pür'si), *adj.* (۱) همناسه کورت (به‌موی قلموی‌یه‌وه)؛
 زوو همناسه ټی براو. (۲) قلمو.
pursy (pür'si), *adj.* . **purse-proud** (۲) گرز؛ چرچ‌ولچاری.
purtenance (pür'tə-nəns), *n.* وورگو رښخول‌لی گیاندار
 (به‌تاییه‌تی دل و سړو جگس).
purulence (pyoor'ə-ləns, pyoor'yoo-ləns), *n.* (۱) کټم.
 (۲) کټم کردن.
purulent (pyoor'ə-lənt, pyoor'yoo-lənt), *adj.* کټم کردو؛
 کټماوی.
purvey (pēr-vā'), *v.t.* پیدان (نازوقه، خواره‌ده‌منی، ده‌نگوباس)؛
 نازوقه پیدان: (A butcher ~s meat to his customers.)
purveyance (pēr-vā'əns), *n.* (۱) نازوقه پیدان. (۲) نازوقه.
 (۳) مافی نازوقه له خمک سندن به نرځیکي تاییه‌تی له‌لایه‌ن پاشای
 ټینگته‌ره‌وه.
purveyor (pēr-vā'ēr), *n.* (۱) نازوقه‌پیدهن.
 (۲) له‌فسه‌ری نازوقه په‌یداکر بڼ پاشای ښکلیزی به نرځیکي تاییه‌تی.
purview (pür'vū), *n.* (۱) ده‌و موداو ستووری یاسایک.
 (۲) مودای ده‌سلات؛ مودای یاسا، پلان، پروانه، یا په‌رتووکټک.
 (۳) مودای بڼایی یا بڼین؛ مودای ټیگه‌یشتن.
pus (pus), *n.* کټم.
push (poosh), *v.t.* (۱) پال پیوه‌نان؛ ته‌کان پیدان.
 (۲) به ژور لایردن؛ دهرېدن. (۳) په‌ستاوتن؛ ده‌ست پیدان.
 (۴) هاندان؛ پال پیوه‌نان. (۵) ژور همول بڼ دان؛ ته‌قلا ژور کردن.
 (۶) کشاندن؛ درزیزکردنه‌وه: (They ~ed their trade to the East.)
 (۷) ژورایکردن؛ ژور خسته‌سره: (He was ~ed for time.)
 (۸) بانگ بڼ دان (فره‌تني، پا، یروباوه)؛ بره‌پیدان.
v.i. (۱) پال نان؛ ته‌کان‌دان. (۲) به همو توانایه‌ک‌وه بڼ پیسه‌وه پوښتن.

pushball

- (۲) زور هوندان؛ تهقلا زور دان. (۴) دپيدان؛ پال نان.
n. (۱) پال؛ تکان؛ کوت. (۲) هوانیکی زور؛ تهقلا. (۳) دپيدان؛ پال نان.
 (۴) پهستان؛ پهستاوتن. (۵) ناکاوی.
 (۶) [Colloq.] همستی پال پیوهنر؛ همستی هاندەر؛ هاندەر.
 (۷) [Slang]؛ دهسته؛ کومه.

get the push, دهرکردن له نیش
give the push, دهرکردن له نیش
push around, یاری پیکردن؛ به ناشیرینی رهفتار لهگهل کردن؛
 به چاوی سووک تهماشاکردن.

push off, [Colloq.], پوښتن؛ دهستیځکړدن (گهشت)
push on, بهر د وام بوون لهسره؛ لهسره پوښتن.
push out, دهرپهراندن؛ دهرکردن.

pushball (poosh'bôl), **n.** (۱) یاریهکه به توپنکی گوره دهرکړی.
 که تیرهکلی شمش پټ به هر تپنیک همل دودات توپهکه خل بکاتوه یا
 پالی پیوهنی یو ناو گولی تپهکه یی تر. (۲) نهم توپه.

push button, دوگه یی داگیرساندن سوریگه یی کارهبا (وهک می زلی)
 کارهبا.

push-button (poosh'but'n), **adj.** به دست پیا نان به دوگه یهکدا.
 دهخرنه کار. واته ناسانه؛ به نامیزی خو برون جینهجی دهرکړی؛

(~ warfare)

pushcart (poosh'kârt), **n.** عهرهباهی دهست (وهک می چهرچی).

pusher (poosh'ēr), **n.** (۱) پانتر؛ پال پیوهنر؛ بهزهر.

(۲) [Slang]؛ فروشیاری بهنگو حمشیشه به قاچاق.

pushing (poosh'ing), **adj.** (۱) جالاک؛ وریاو نیشکهر؛ پرکیش.

(۲) دې چاوقایم؛ بی شهرم؛ دهست له کاروباری خهنگره دهر.

push-over (poosh'ō'vēr), **n.** [Slang], (۱) کړی ناسان؛

نهرک یا کوسپنکی ناسان. (۲) کهسپک یا دهسته یهکی بودهلو به ناسانی
 بهرینراو.

Pushtu (push'tōō), **n.** = Pashto.

push-up (poosh'up), **n.** معشقبکه یو بههیزکردنی ماسولکلی شان و.
 قول بریدی به له پال کهوتن به دهمداو خو بهروو نزم کردنوه به دهست.

pushy (poosh'i), **adj.** به ناشیرینانه و ژورهملی مهبهستی خو مینره دی.

pusillanimity (pū's'l-ā-nim'ā-ti), **n.** ترسوکلی

pusillanimous (pū's'l-an'ā-mas), **adj.** ترسوک

(۱) پشیله. ووشه یی مندلان).

(۲) کچ (لهرووی خوښه ویستی یوه)؛ کیژی پوو خوش.

(۳) [British]؛ کهرویشک

puss (poos), **n.** [Slang], (۱) دهم وچاو؛ پوو خسار. (۲) دهم.

pussley, pussly (pus'li), **n.** = purslane.

pussy (pus'i), **adj.** کیمای

(۱) پشیله. catkin, [Colloq.], (۲)

pussy (poos'i), **n.** [Vulgar Slang], (۱) قرن

(۲) نافرت (بهتایهتی که هر له گۆشه یی جوت بوونهوه سیر کړی).

(۳) به ترسموه پوښتن

pussyfoot (poos'i-foot), **v.i.** [Slang], (۲) به ترسموه هملسان و دانیشتنو خو نهدان

به دهسته؛ گفت نهدان؛ شت به قنگدا خست و جینهجی نهکردن.

n. [Slang], کهسپکه که به ترسموه بجولیتنوهو گفت نهداتو کار نهدات

به دهستهوه

pussy willow, داره بی؛ بی.

pustular (pus'choo-lēr), **adj.** (۱) دوومهلی؛ پیزوکه یی؛ قنجهکی

میخهکلی (۲) دوومهلوی؛ پیزوکه یا قنجهک دهر دراو.

pustulate (pus'choo-lât), **v.i.** & **v.t.** دوومهل دهرکردن؛

پیزوکه دهرکردن

adj. دوومهلوی؛ پیزوکه یا قنجهک دهر دراو.

pustulation (pus'choo-lâ'shən), **n.** (۱) دوومهل دهرکردن؛

put

پیزوکه یا قنجهک دهرکردن. (۲) pustule (pus'chool), **n.**
 دوومهل؛ پیزوکه؛ میخهک؛ قنجهک.

pustulous (pus'choo-las), **adj.** = pustular.

put (poot), **v.t.** (۱) دانان؛ خستن (سهر، ژش، ناو... هتد).

(۲) خستنه بارنک یا دوخنکی تاییهتی یوه؛ والیکردن؛

(to ~ one's room in order)

(۳) تاتیکردنوه؛ (to ~ someone to the test)

(۴) پیکردن

(۵) دانه پال؛ والیکردن؛ خستنه سهر؛

(to ~ a false interpretation or events)

(۶) به نهوهنده دانان؛ هملسهنگاندن؛

(He ~ the number of dead at twenty.)

(۷) لهسره دانان؛ (to ~ a tax on cigarettes)

(۸) گره وکردن.

(۹) هاویشتن؛ فرندان؛ هملدان؛ (to ~ the shot)

(۱۰) (۱) هینانه پینشوه (بو لیکولینوه یا دهنگدان)؛

(They ~ the issue to a vote.)

(ب) لیکورن (پرسیار)؛ (to ~ a question to someone)

(۱۱) دهر پیرن؛ (to ~ it bluntly; P ~ it in plain language.)

(۱۲) گونچاندن؛ ناواز یو دانان؛ (lyrics ~ to music)

(۱۳) گوی پیدان؛ به گرنگ گرتن؛ خو یو ترخان کردن؛

(We must ~ our minds to it.)

v.i. (The ship ~ into the harbor.) پوښتن؛ چوون؛ بزوان بهرو؛

n. (۱) هاویشتن؛ فرندان؛ هملدان.

(۲) مافی فروشتن له ماوه یهکی تاییهتی دواو به نرخنکی تاییهتی (پاره بازی

کومپانیای هاویش).

adj. [Colloq.], جئی خو بهرنده؛ جوله نهکهر؛ له شوینی خودا ماوه؛

نه بزواو؛ (Stay ~ until I come.)

put about, (۱) پټ گویینی کهشتی؛ به لایهکی تردا پوښتن.

(۲) پیناز گویین.

put across, [Slang], (۱) به پوونی پټ پاگیانندن؛ تنگیانندن؛

به باشی پټ گیانندن (۲) جینهجیکردن.

(۳) به قزل و تهلهکه دهسکوت؛ خله تانندن؛ به چهوتی کردن.

put aside, (۱) هملگرتن؛ پاشهکوت کردن

(۲) (۱) خستنه لاوه؛ لایردن؛ (Let us put our differences aside.)

(ب) وازلیه پنان؛ دهست لی هملگرتن.

put away, (۱) هملگرتن؛ پاشهکوت کردن.

(۲) [Colloq.], (۱) خستنه لاوه؛ لایردن.

(ب) کوشتن (گیانداري نه خوش یا پیر)؛

(to put away a dog, horse, etc.)

(۳) [Colloq.], ماشینهوه؛ خواردن و خواردنوه (بهتایهتی بزکی زور؛

تهواوکردن.

put down, (۱) کوژاندنوه؛ دامرکاندنوه (ناژاوه)؛ هارین (مجان)؛

(to put down a rebellion)

(۲) شکاندن؛ پرسواکردن؛ سهر نهشتکردن؛ تریق کردنوه؛

(He puts everybody down.)

(۳) نووسین؛ تومارکردن؛ (Put it down in writing.)

put forth, (۱) دهرکردن (گهلا، خوچه، چوون).

(۲) هملدان؛ زهر خستنه سهر. (۳) پینشیاکردن؛ خستنه بهرچاو.

(۴) بلاوکردنوه؛ لهچاپدان.

(۵) دهست به گهشت کردن به کهشتی؛ به دهر به جینهجیشتن.

put forward, پینشکس کردن (نه خشه، پینشیا، پلان)؛

(to put forward a plan, proposal, etc.)

(۱) لهنگهرخستن؛ گهیشتن به دهر؛ گهیشتن.

(۲) تیختن؛ خستنه ناو (رسته، گفتگو، روتار).

putamen

- (۲) [Colloq.] کات پیوه بردنه سر؛ پیوه خهړیک بوون:
(*I put in two hours yesterday.*)
- (۱) داخوازی یا دوا؛ پېشکېش کردن: (*to put in for a vacation*) .
- پېرخستنه؛ بیرهنانهوه
put in mind,
خستنه کارهوه؛ تاقیکړدنهوه به کاریکړدن
put into practice,
کاریکړدن: (*to put a theory into practice*)
- واپېشانان؛ وانواندن؛ به درې وادهرختن
put it on, [Slang].
هملخه له تاندن؛
put it (or something) over on, [Colloq.],
فیل لیکړدن؛ چاو په ستنهوه:
- (*Don't try to put something over on me.*)
- (۱) دواختن
put off,
(۲) خو ئی درزېنهوه؛ خو ئی لادان؛ حمز به بیښی کسېک نه کړدن.
(۳) په شیمار کړدنهوه؛ کوسپ خستنه ری
(۴) زویرکړدن؛ په سترکړدن (۵) جل داکه ندن
- له بېرکړدن: (*to put on a suit*) .
put on,
(۲) به درې واپېشانان؛ وانواندن
(۳) قهله رېوون؛ زیادکړدن: (*to put on weight*)
(۴) نرخ بېرکړدنهوه
(۵) گرتش (وه ستنه رې ئوتومیل و شتی تن؛ به کارهینان.
(۶) نوواندن شانو؛ خستنه سر شانو؛ پېشانان: (*to put on a play*) .
(۷) دانپال (۸) له سر دانان (پاج)؛ خستنه سر.
- پنجه خستنه سر؛ دیاریکړدن
put one's finger on,
(*He put his finger on the cause of the trouble.*)
- پن داکرتن؛ سووریوون له سر.
put one's foot down,
به هله قسېه کی نابېجی کړدن؛
put one's foot in one's mouth,
قسېه نابېجی و ناشرین کړدن (به هله).
- (۱) دهر کړدن (۲) چاو دهرهینان؛ چاو هملکولین.
put out,
(۳) کوژاندنهوه (ناگر. گلپ) (*to put out a fire*) .
(۴) سر ئی شینواندن
(۵) په سترکړدن؛ توپره کړدن؛ زویرکړدن
(۶) نیسراحت ئی تینکدان؛ ناره حهت کړدن
(*We hate to put you out like this.*)
- (۷) ملاو کړدنهوه؛ چایکړدن
(۸) خانه نشین کړدن (یاریکه رې بیسېول).
(۹) له جن بردن (جومگه)؛ له جن چوړن.
(۱۰) هملندان؛ کوشش کړدن: (*We put out a lot of effort.*)
(۱۱) پاره به قهرزدان به قازانج.
- دواختن
put over,
(۲) [Colloq.] به فیل وتله که و زورزانی جینه جیکړدن
put through,
(۱) به نېجام گه یانان؛ جینه جیکړدن؛ کړدن.
(۲) گه یانان به کسېکمه به تله فون (فرمانبهری تله فون)
(*The telephone operator put me through.*)
- (۳) تووشی ناخوشی کړدن؛ پن کړدن:
(*His children have put him through a lot.*)
- کوشتن؛ هملواسن.
put to death,
پنکېه مان؛ په کختن؛ کړدنهوه.
put together,
پېشکېش کړدن بې لیکولینهوه یا بریار له سر دان.
put (up) to,
(۱) نامزه دکړدن؛ خو نامزه دکړدن بې هملېژاردن.
(۲) دروست کړدن (خانور).
(۳) جن کړدنهوه (بې شمی)؛ میوانی شمی راگرتن:
(*We put them up for a week.*)
- (۴) پاره بې دانان؛ پشتیوانی کړدن به پاره؛ پاره بېدان:
(*His parents will put up the money for the car.*)
- (۵) خستنه سنووقهوه؛ کړدنهوه خستنه دهر فر سنووقهوه.
(۶) هملسان به (ناموژگاری): (*to put up a notice*) .

put-up

- (۷) هملسان (نېچری پار).
(۸) [Colloq.] پېشکې پلان دانان.
(۹) [Archaic] خستنه کړدنهوه.
- شرک خستنه سر شان؛ شرک به سره دان.
put upon,
هاندان (بې کارې خرابه)؛ فیزی کارې ناپه سندن کړدن؛
put up to,
پن کړدن (کارې نابېجی):
(*His mischievous classmates put him up to that.*)
- دهرېرېدن؛ له گدن هملکړدن؛ ئی هملکړتن؛ چاوپووشی کړدن؛
put up with,
قسه ئی خواردنهوه: (*How can you put up with all his insults?*) .
- ناووکې به رېدنی همدنې میوه (وه قوخ).
putamen (pū-tā'man), n.
وادانراوه؛ واپاره؛ وازانراوه.
putative (pū'ta-tiv), adj.
پیسواکړدن؛ شکان؛
put-down (poot'doun), n. [Slang].
قسېه سوول؛ په ختنه ناشرین.
- دستمکې زه مینې ته خته به رېد
putlog (poot'lôg, poot'log), n.
یا چوارچپوهی خانور.
- درېزنه؛ ناپه سته قینه؛ درې؛ پوهالته.
put-on (poot'on), adj.
(۱) گالته؛ گالته وگه؛ به درې واپېشانان.
n. [Slang].
(۲) شتی که به بې سهر و گالته و پیکه نې و پابواردن ده کړی؛ لاسای؛
خو نوواندنی که به هر بې سهر ده کړی.
- (۱) گهنې؛ بۆگن کړدن؛
putrefaction (pū'tra-fak'shan), n.
(۲) شتی گهنیو یا پزیو.
- گهنې؛ بۆگن کړدن؛ پزین.
putrefy (pū'tra-fi'), v.t. & v.i.
(۱) گهنیوی؛ بۆگنی؛ پزیوی.
putrescence (pū-tres'ns), n.
(۲) شتی گهنیو یا بۆگن کړدو.
putrescent (pū-tres'nt), adj.
(۱) گهنیو؛ پزیو؛ بۆگن کړدو.
(۲) تابیبه تی به گهنې یا بۆگن کړدن.
- ده شینت بگه نیت یا بۆگن بکات؛
putrescible (pū-tres'a-b'l), adj.
ده گهنیت.
- (۱) گهنیو؛ بۆگن؛ پزیو.
putrid (pū'trid), adj.
(۲) پیس (په وروشت)؛ پیس و بۆگن؛ به پرهفتار.
(۳) خراب؛ ناپه سندن؛ ناخوش؛ پیس: (*~ weather*) .
- (۱) بۆگنی؛ گهنیوی؛ پزیوی.
-putridly (adv.); putridness (n.).
putridity (pū-trid'a-ti), n.
(۲) به پرهفتاری؛ پیس و بۆگنی (په وروشت).
(۳) شتی گهنیو یا بۆگن کړدو.
- یاخی بوون (بې پوه خاندنی میری).
putsch (pooch), n.
لیداننکی توپی گولف به نسیپایی بې خستنی به ناو
putt (put), n.
کونه کمره.
- لیدانی توپی گولف به نسیپایی بې نهوهی بخرنه ناو کونه کمره
v.t. & v.i.
گیتره.
puttee, puttie, putty (pu-tē', put'i), n.
(۱) گورنې لیدانی توپی گولف به نسیپایی بې
putter (put'er), n.
نهوهی بخرنه ناو کونه کمره (۲) یاریکمره که به م جوړه له توپی گولف
ده دات.
- خنه خن کړدن؛
putter (put'er), v.i. (~ along; ~ around),
خو خلا فاندن به شتی هیچ وپوچپوه؛ کات کوشتن.
v.i. (~ away),
کات به فېژدان به شتی هیچ وپوچپوه؛ خنه خن کړدن؛
خو خلا فاندن.
- هیل کار؛ هیل به کارهینن.
-putterer (n.).
puttier (put'i-ēr), n.
په لمبیکې سمرزه له کوتای یاریکای گولفدا
putting green,
کونیکې تیدایه که یاریکمره دین توپیکه تی بخت.
putty (put'i), n.
هیل؛ همری لکاندن.
v.t.
به هیل درز گرتن، کون پرکړدنهوه، یا سواغدان.
putty (put'i), n. = puttee.
put-up (poot'up), adj. [Colloq.],
پیلان بې کراو؛

puzzle

- به دڼۍ يوه نه خښه کيښتړاو.
puzzle (puz'ɪ), *v.t.* (۱) سرسوپماندن: سرسام کړدن.
 (۲) (out ~) هېښتانه: لښکانه وه.
v.t. سرسوپمان: سرسام بوون: تيا پامان
n. (۱) سرسوپمان: سرسامي: تيا پامان.
 (۲) سرسوپمینه: سرسامگر: (۳) مه تل.
-puzzler (*n.*). هملښتانه: لښکانه وه.
puzzle out, ژور پريښکړنه وه
puzzle over,
puzzled (puz'ld), *adj.* خپه سار: سرسوپماو: سرسام.
puzzlement (puz'li-mənt), *n.* سرسامي: سرسوپمان: خپه سار.
pyelitis (pi'ə-li'tis), *n.* هموکړدنۍ حوزۍ گورچيله.
pyemia, pyaemia (pi'e'mi-ə), *n.* کيم کړدنۍ خون
 (پريښکړنه والي: کيم اوۍ بوونۍ خون)
-pyemic; pyaemic (*adj.*).
pygidium (pi'jid'i-əm), *n.* پاشپه ندۍ ميرو پاشه ندۍ ميرو.
pygmacan, pygmean (pig-mē'an), *adj.* = pygmy.
pygmy (pig'mi), *n.* (۱) کسمبک. گياندارک. يا پروه کيکي کورته بالا.
 کورته بڼه: بجوک (۲) کسمبک يا شتيکي هيچوپوچ و بڼ بايخ.
adj. (۱) کورته بالا: ژور بجوک (۲) هيچوپوچ و بڼ بايخ.
pyjamas (pə-jam'əz, pə-jā'məz), *n.pl.* = pajamas.
pyknic (pik'nik), *adj.* توکم: کورت و قنص
n. کسمبکي توکم
pylon (pi'lon), *n.* (۱) د هوازه: دهرگايه کي ژور گوره.
 (۲) د هوازهۍ پرستگاي کونۍ ميسرۍ له دوو قوچک پښکاتو.
 (۳) بورجي رابري (فوکو والي): ستوونۍ نيشانهۍ پۍۍ فوکو.
 (۴) بورجي ته لۍ کاره بايۍ. (۵) لاقۍ د سترگۍ سرده مۍ.
pylorus (pi-lôr'əs, pə-lō'rəs), *n.* کونۍ نيلان گده و پخولۍ
 دوازه گري
-pyloric (*adj.*).
pyo- (pi'ō, pi'ə), (pyogenesis) کيم: پيشگرنگه به مانۍ: کيم
pyogenesis (pi'ə-jen'ə-sis), *n.* کيم کړدن (پريښکړنه والي).
pyogenic (pi'ə-jen'ik), *adj.* (۱) کيم کړدو: کيم اوۍ
 (۲) کيم پي کړدو
pyoid (pi'oid), *adj.* له کيم دمچين
pyorrhea, pyorrhoea (pi'ə-rē'ə), *n.* (۱) کيم ټي هاتړ:
 کيم کړدن (۲) کيم کړدنۍ پوک: کيم ټي هاتړۍ پوک
-pyorrhoeal; pyorrhoeal (*adj.*).
pyosis (pi-ō'sis), *n.* = pyogenesis.
pyr-, = pyro-
pyralid (pi-ral'id), *n.* Also pyralidid, په پوپله ناگري
adj. تايبه تي بهم جوړه په پوپله يه.
pyramid (pir'ə-mid), *n.* (۱) قوچک: پوب تيز
 (۲) شتيکي شينه قوچکي (۳) قوچک (هندانه): وينۍ قوچکي
v.t. (۱) له شينهۍ قوچکدا دروست کړدن: وه قوچک کړدن.
 (۲) پاره بازي کړدن لاسر بنچينهۍ قوچک به به کاره نيشاني قازنج بۍ کړيني
 بهشي زياتر له بارۍ بۍ بۍ.
v.t. (۱) وه قوچک لښه ات. (۲) کلهک بوون: پره سندن: خيرا زياد بوون.
 (۳) پاره بازي کړدن لاسر بنچينهۍ قوچک.
pyramidal (pi-ram'ə-d'l), *adj.* Also pyramidal, pyrami-
 dical, قوچکي: شينه قوچکي.
-pyramidal (*adv.*).
pyrargyrite (pi-rär'jə-rīt), *n.* پيرميرجرايت: کانزايه کي سافو

pyrophoric

- نورس و بريقه دارۍ سوړ يا ره شه.
pyre (pir), *n.* (۱) کلهکدارۍ لاشهۍ مردو لاسر سووتان (به پيۍ)
 نريتي نايښي. (۲) کلهکدار يا سووته مه تي.
pyrene (pi'rēn), *n.* دهنگي ميوهۍ وهک سينو هرمن.
pyrethrum (pi-rē'thrəm), *n.* (۱) پروه کيکه له توخمۍ گوله
 داوودي. (۲) توږي ميروکوڅ.
pyretic (pi-ret'ik), *adj.* (۱) تا توښکړ: تايبه تي به نه خوښي تا.
 (۲) تاي هميه: تادار.
pyretology (pi-rē-tol'ə-gi, pi-rē-tol'ə-ji), *n.* تاناسي:
 پريښکړنه والي تا.
pyrex (pi'reks), *n.* د فريکي شوشه يي چينش لښانه بهر مه لستي
 گرمي دمکات.
pyrexia (pi-rek'si-ə), *n.* [l.], = fever.
pyrexial (pi-rek'si-əl), *adj.* Also pyrexia, تادار: تاي هميه.
pyrheliometer (pi-rhē'li-om'ə-tēr), *n.* پيرهري گرمي تيشکي
 خور.
pyridine (pi-rī-dēn', pi-rī-din), *n.* Also pyridin, پيريدين:
 شله يکي زو بسوتي بڼ رنگ يا زهردي کانه له قه تراني خه لوړدا هميه.
pyriform (pi-rī-fōrm'), *adj.* هرمنۍ: شينه هرمنۍ.
pyrite (pi'rīt), *n.* پايراي: کانزايه کي زهرده له گوگردو ناسن پيکديت.
pyrites (pə-rī'tēz, pi-rī'tēz, pi'rīts), *n.* ناوښهۍ جزاو جزۍ
 گوگردو ناسن.
pyro- (pi'rō, pi'ra), (۱) ناگر: گرمي: گرما:
 (pyromania)
 (ب) له گرمۍ يوه پيدا يوه: به گرما دروست يوه.
pyrochemical (pi-rə-kem'i-k'l), *adj.* تايبه تي به کار تيشکړنۍ
 کيميايي له گرمۍ ژوردا.
pyrogenic (pi-rə-jen'ik), *adj.* (۱) ناگرين: به ناگر يا گرما
 دروست يوه: گرما ټي پيدا يوه. (۲) تا توښکړ: له تاوه توښ دميته
 (۳) ناگرين: به ناگرين دروست يوه (زمينناسي).
pyrogenous (pi-roj'ə-nəs), *adj.* = pyrogenic.
pyrography (pi-rōg'rə-fi), *n.* (۱) کلښه يا نه قش هه لکندن
 لاسر ته خته دارو قايښ به شيشي سوړه وه کړاو.
 (۲) کلښه يا نه قش هه لکندو بهم جوړه
-pyrographer (*n.*); **pyrographic** (*adj.*).
pyrolysis (pi-rōl'ə-sis), *n.* شيبوړنه وۍ کيميايي به گرما.
pyrolize (pi-rōl'iz), *v.t.* شيبوړنه وۍ کيميايي به گرما.
pyromagnetic (pi-rō-mag-net'ik), *adj.* به کار تيشکړنۍ
 گرما و موگنا تيس پودان.
pyromancy (pi-rə-man'si), *n.* پيشيني دواړو به مۍ گري
 ناگروه (جادوگرۍ).
pyromania (pi-rə-mā'ni-ə), *n.* شيني ناگر بهر دانه وه:
 خولاي ناگر نانه وه: ژور حزل له ناگر نانه وه کړدن.
pyromaniac (pi-rə-mā'ni-ak), *n.* Also pyromaniacal,
 کسمبک شيني ناگر نانه وه بڼت: ژور حزل له ناگر بهر دانه وه.
adj. شيني ناگر بهر دانه وه: خولاي ناگر نانه وه يه.
pyrometer (pi-rom'ə-tēr), *n.* گرمي پيۍ پيۍ پيۍ پيۍ
 ژور بهر (وهک هۍ تهنوري د سترگۍ).
pyrometry (pi-rom'ə-tri), *n.* ژانستي پيۍ پيۍ پيۍ پيۍ
 بهر (فيزيا).
-pyrometric (*adj.*); **pyrometrical** (*adj.*).
pyrope (pi'rōp), *n.* چنده جوړه گرمي سوري يا ره شه.
pyrophobia (pi-rə-fō'bi-ə), *n.* ترسي ناگر.
pyrophoric (pi-rə-fōr'ik, pi-rə-for'ik), *adj.* له خويه وه
 گر دهگري نهگري هواي بهر کوي

pyrosis (pī-rō'sis), *n.* heartburn.

pyrostat (pī'rō-stat'), *n.*

پېرۇستات (۱) زەنگى ئاگرا:

ئامبىرى وورباكوندەنە لە ئاگر بەربونەنەدە:

بى ئامبىرى پىكخستنى گەرمى (بۇ پەلى گەرمى بەرن)

pyrotechnic (pī'rā-tek'nik), *adj.* (۱) تاپىت بە فېشەكە شىتە.

(۲) ئاگرى شەوقدەرەدە: بىرقەدار: دلفىرن: ھەست ووروزىن: (~ wit).

-pyrotechnical (*adj.*); **pyrotechnically** (*adv.*).

pyrotechnics (pī'rā-tek'niks), *n.pl.*

(۱) فېشەكە شىتە

درووستکردن و بەكارھىنان (۲) نوواندن يا پېشانداىنىكى فېشەكە شىتە.

(۳) زىرەكى، قسەخۇشى، يا زمانپاراوى نوواندن

-pyrotechnist (*n.*).

pyrotechny (pī'rā-tek'ni), *n.*

فېشەكە شىتە درووستکردن و

بەكارھىنان

pyroxene (pī'rok-sen'), *n.*

پېرۇكسېن سىلىكاتى مەگنېسىيۇمى

جۇرا و جۇر كە لە بەردى ئاگرپۇتۇنىدا ھەبە

pyrrhic (pī'r'ik), *n.*

سەمايەكى جەنگى كۇنى يۇنانە

pyrrhic (pī'r'ik), *n.* دوو بىرگەى كورت يا ھىز لەسەر نەبووى تەنىتت

يەك: ھۇنراو پىكخستى

adj.

تايەتتى بە دوو بىرگەى وھە.

Pyrrhic victory,

سەرکەرتنى گران: سەرکەرتنىكە كە لەدوای

كوشتارىكى ئىجگار زۇرەدە دىتە دى.

Pythagorean (pi-thag'ā-rē'an), *adj.* فېساگورسى تايەتتى بە

مېروپا و فەلسەفەى زاناو فەيلەسوفى يۇنانى "فېساگورس".

n.

فېساگورسى: قوتابى فېساگورس.

Python (pī'thon), *n.* (۱) نەزۇدەيەكى زۇر گەورە (نەفسانەى يۇنانى)

(۲) پايىسۇز جۇرە مارتىكى زۇر گەورەى ئاژەھراوىيە خۇى دەپىنچى لە

تىچەرەكەيەدە دەيچەرتنى و دەيكورۇت.

pythoness (pī'thə-nis), *n.* (۱) ژنە سۇفى پەرستگای "نەپۇلۇ" لە

"دىلفى" لە يۇنان. (۲) ژنە سۇفى: ژنە فانچى

pythonic (pī-thon'ik), *adj.*

فالگىرى: پىشپىنى دواپۇژ.

pythonic (pī-thon'ik), *adj.*

وھە ماری "پايىسۇن"

pyuria (pī-yoor'i-ə), *n.*

كىم پەيدابوون لە مېزدا.

pyx (piks), *n.*

(۱) دەرەى ئانە رەقەى شىوى خودايى (كلىسەى

كاسۇلىكى): (۲) سىنوقىكە لە سىكەخانەى ئىنگىلەردە: ئىموتەى پارەى تىدا

ھەلدەگىرى بۇ تاقىکردنەدە دۇى ساختە

pyxidium (pik-sid'i-əm), *n.* كەلوپەكى قەباغدارە كە قەباغەكەى

لى بووۋە تۇرەكەى ئاوى بەرەلا دەپى (پوۋەكناسى)

pyxie (pik'si), *n.*

پوۋەكىكى خۇھەلواسەرى ئەمەرىكىيە.

pyxis (pik'sis), *n.*

(۱) قوتوۋ: سىنوقى بچوۋ.

(۲) pyxidium.

Q q

Q, q (kū), n.

(۱) تیبی حقه‌دهمی تلف و بی‌ی نینگیزییه.

(۲) دهنگی نه تیبی "کیو".

(۳) (ا) قالی نه تیبی (ب) نه تیبی به چاپکرای یا هلمک‌نرایی.

(۴) نیشانی حقه‌دهم له ریزنکدا؛ حقه‌دهم؛ حقه‌دهمین.

adj.

(۱) تاییه‌تی بهم تیبی. (۲) حقه‌دهم؛ حقه‌دهمین.

Q (kū), n.

(۱) شتیکه له شیوه‌ی تیبی "Q" یا "q" دا.

(۲) ژماره ۵۰۰ ی پزماني

qua (kwā, kwā), adv.

وڪ: (He will testify ~ official.)

quack (kwak), v.i.

(۱) واقواق کردن وک مراوی.

(۲) قسوی هیج وپوچ کردن.

n.

quack (kwak), n.

(۱) پزشکی ساخته؛ پزشکی درؤ.

(۲) زانای ساخته؛ ساخته‌چی؛ ساخته نوئن.

adj.

ساخته‌چی؛ پزشکی؛ ساخته (دەرمان).

v.i. ساخته‌چینی کردن؛ به‌تاییه‌تی له پزشکی‌وانیدا؛ به درؤ شت بردنه سمر.

quackery (kwak'ēr-i), n.

پزشک‌وانی ساخته یا درؤ؛

ساخته‌چینی؛ به‌تاییه‌تی له پزشکی‌وانیدا.

quackish (kwak'ish), adj. وک پزشکی ساخته‌چی؛ ساخته؛

درؤ. (۲) خوزوینەر؛ خوشک‌هره؛ گراف لیدر.

quack-salver (kwak'sal'vēr), n. = a quack.

quad (kwäd), n. [Colloq.] گۆزه‌پانی به خانور دهره‌درای خویندنک.

quad (kwäd), n. [Colloq.] = quadrangle.

quad (kwäd), n. [Colloq.] = quadruped.

quad (kwäd), n. = quadrat.

quadrangle (kwäd'ran'g'l), n.

(۱) چوارگۆشه (نه‌ندازه)

(۲) شویئیکی چوارگۆشه‌یی چواردهور گریو به خانور.

(۳) خانوره‌کاتی چواردهوری نه شویئنه.

quadrangular (kwäd-ran'gyoo-lēr), adj. چوارگۆشه‌یی

quadrant (kwäd'ränt), n.

(۱) چاره‌که بازنه؛ چاره‌کی بازنه‌یه‌ک.

(۲) ثامیریکی چاره‌که بازنه‌یی‌یه یۆ به‌ری پئوان (که‌شتیوانی، نه‌ستیرموانی).

-quadrantal (adj.).

quadrat (kwäd'rät), n. Also quad. به‌رک‌یکی کاتزایی به بۆشایی

نئوان وشه‌کاتی پین ریک دهرت (چاپه‌مینی).

quadrante (kwäd'rät), adj.

(۱) چوارگۆشه؛ لاکیشه.

(۲) هی نینگه چوارگۆشه

quadrumanous

(۱) چوارگۆشه؛ لاکیشه (۲) نینگه چوارگۆشه؛ نینگانیکی کهنه‌به کارتری **n.**

سره‌وه‌ی خواروه‌ی باندور ماسی و خشوکه‌کان دهم‌ستیت به‌یه‌که‌ره

v.i. له‌گه‌دا گونجان؛ رینگه‌وتن

v.i. گونجاندن له‌گه‌ل یه‌کدا؛ رینگه‌ستن

quadratic (kwäd-rat'ik), adj.

دووجایی.

n. = quadratic equation.

quadratic equation,

هاوکیشه‌ی دووجایی (بیرکاری).

quadratics (kwäd-rat'iks), n.pl.

به‌شی هاوکیشه‌ی دووجایی

(بیرکاری).

quadrature (kwäd'rä-chēr), n.

(۱) دووجاگردن (بیرکاری).

(۲) باری دوو نه‌ستیره‌ی (۹۰) پله له یه‌کتر دور (نه‌ستیرمناسی).

quadrennial (kwäd-ren'i-äl), adj.

(۱) چوار سال خایه‌ن.

(۲) هر چوار سال جاریک پور دهاد؛ چوارسالانه.

n.

بوودانیکه که هر چوار سال جاریک پور دهاد.

-quadrennially (adv.).

quadrennium (kwäd-ren'i-öm), n.

چوار سال؛

ماوه‌ی چوار سال.

quadri- (kwäd'ri), Also quadr-,

پیشگریکه به‌مانای؛

چوار نه‌ونده؛ چوار؛ چوار جار؛ چواره؛ (**quadrilingual**).

quadric (kwäd'rik), adj. & n.

دووجایی (بیرکاری)

quadracentennial (kwäd'ri-sen-ten'i-äl), n.

یادی چوارسده ساله.

adj.

هی یادی چوارسده ساله

quadriceps (kwäd'ri-seps), n.

ماسولکه چوارسره (له پیشی

پانه‌وه).

quadrifid (kwäd'rä-fid), adj.

چوار پارچه (که‌لا، به‌ره‌ی گون).

quadrige (kwäd-rī'gə), n.

گالیسکه‌یکی دوو پیچکه‌یی چوار

نه‌سپی یه‌ک به‌تەنیشته یه‌که‌وه‌یه.

quadrilateral (kwäd'rä-lat'ēr-äl), n. & adj.

چوارلا (نه‌ندازه).

quadrilingual (kwäd'rä-līŋ'gwəl), adj.

چوار زمانه؛

(۱) به چوار زمان نووسراو. (ب) چوار زمان زان

quadrille (kwä-dril', kə-dril'), n.

(۱) جۆزه سه‌مایه‌کی چوار

جوت کسی‌یه. (۲) موسیقای نه‌م سه‌مایه.

quadrille (kwä-dril', kə-dril'), n.

پاری‌یمکی کاغزی چوار

کسی‌یه.

quadrillion (kwäd-ril'yən), n.

ژماره‌یه‌ک پیکدیت له یه‌ک و پانزه

سفر له به‌رده‌میدا (له نه‌مریکا و فرهنسا)، یا بیست و چوار سفر له به‌رده‌میدا

(له ئینگلتیره و ئەلمانیا)

quadrupartite (kwäd'rä-pär'tit), adj.

(۱) چوار پارچه؛

چوار پارچه‌یی. (۲) چوار قۆلی: (**a ~ pact**).

quadriseet (kwäd'rä-sekt'), v.i.

کردن به چوار به‌شی وک یه‌که‌وه.

quadrissyllable (kwäd'rä-sil'ä-b'l), n.

روشه‌ی چوار برگه‌یی.

-quadrissyllabic (adj.).

quadrivalent (kwäd'rä-vä'länt, kwäd-riv'ä-länt), adj.

چوار هاوهینی (کیسیا).

-quadrivalence; quadrivalency (n.).

quadrivial (kwäd-riv'i-äl), adj.

چوار پی‌یان.

quadrivium (kwäd-riv'i-äm), n.

پشته‌ی خویندن زانکۆ

سه‌دانی ناوه‌پاست که پیکه‌تابوو له چوار به‌شی: ژماره و پئوان، نه‌ندازه، موسیقا.

نه‌ستیرمناسی.

quadroon (kwäd-rōon'), n.

که‌سێکه که چواریه‌کی خوینی

قوله‌په‌ش بیت.

quadrumanous (kwäd'roo-mān'), n.

گیاندارێ که چوار ده‌ست؛

گیاندارێکه هر چوار په‌ل وک ده‌ست به‌کارده‌هینی

quadrumanous (kwäd-rōo'mān'), adj.

چوار ده‌ست؛

quadruped

تایهتی بمو گیاندارانی که هر چوار په لیان وک د دست به کار دهینن (وهک: میمون)

quadruped (kwäd'roo-ped'), *n.* چوارپښ: گیاندار چوارپښ.
adj. چوارپښ: هم گیاندار چوارپښ

-quadrupedal (*adj.*).

quadruple (kwäd'roo-p'l. kwäd-rōō'p'l), *adj.* (۱) چوار
بمشه: چور قوڼی: چوارلابی: (a ~ alliance)

(۲) چوار نهمونده: چوار قات

adv. چوار نهمونده: چوار قات

n. ژماره یا بری چوار نهمونده

v.t. چوار نهمونده زیاده کردن

v.i. چوار نهمونده زیاده یون به چوار قات

quadruplet (kwäd'roo-plit, kwäd-rōō'plit), *n.* (۱) (۱) مندالینکی چوار هاوزا: به چکیده کی چواره

(ب) (pl) چواره: چوار هاوزا: چوار هاوزو

(۲) چوار شتی هاوزو: چوار شتی هاوزو

quadruplicate (kwäd-rōō'pla-kāt'), *v.t.* (۱) کردن به چوار
نهمونده: چوار قات کردن: له چوار دان: (۲) چوار وینه لیسر دهرهینان

v.i. یون به چوار نهمونده: چوار وینه لیسر دهرهاتن

adj. (۱) چوار نهمونده: چوار قات (۲) چوارجا (بیرکاری):

n. دانیه که له چوار وینه ده قاده

-quadruplication (*n.*).

quaestor (kwēs'tēr, kwēs'tēr), *n.* خزنه دار یا ژمنریاری پزمانی
کوز

quaff (kwäf, kwaf), *v.t. & v.i.* هلقوراندن

n. (۱) هلقورون: (۲) خواردمو می هلقورینراو

quag (kwäg, kwag), *n.* = quagmire.

quagga (kwag'ä), *n.* کهرنگی مین میلی قرتیکه و تووی: خواروی
نه فیرقایه له شینوهی کهره کیزی

quaggy (kwag'i, kwäg'i), *adj.* (۱) زملکاو: قورولیتاوی: لینج
(۲) فشنه: شل

quagmire (kwag'mir, kwäg'mir), *n.* (۱) شوننی فشنه: که
به ناسانی تیندا: بجه قیت: زملکاو: (۲) توش: باریکی توش و گیره بکرا:

تنگوچله می خو بو بی بزار نه کراو

quail (kwäl), *v.i.* زور ترسان: سل کردنه: یوخ چوون:

(The bravest one ~ ed.)

quail (kwäl), *n.* سوسکه

quaint (kwänt), *adj.* (۱) نه تنیکه: جوان و خنجیلانه: کوزو خشپیله
(a ~ house, village, etc.)

(۲) سیر: ناسا: (~ methods)

(۳) نابه جی: به منیشکا ناچیت: (a ~ sense of honor)

-quaintly (*adv.*); **quaintness** (*n.*).

quake (kwäk), *v.i.* (۱) لرینوه: راوه شان: لرین
(The earth ~ ed.)

(۲) لرین: هاتنه لرین: لرین نهاتن:

(He was ~ing with fear, cold, etc.)

n. (۱) لرین: لرینوه: راوه شان: (۲) earthquake

Quaker (kwäk'ēr), *n.* نهمدمی کوزملینکی ناینی شینگلیزی
نهمریکی که بروای همه به ناشتخواری و سادهی له په ووش و نهریتی

ناینی و جنوبه رگ و شتی تردا

-Quakerism (*n.*).

Quaker gun, تفنگه دارینه: (نیشانه به یو دژ وستانی کومه لی
"کوهیکر" بهرامی جهنگ: (ووشی پینشو بیینه)

Quaker meeting, (۱) کوزی بن دهنگی کوملی "کوهیکر"
(۲) کوزینکی قسه کم تیندا کراو: کوزیو نهمریکی بن دهنگ

quantum

quaky (kwäk'i), *adj.* لرینوک: لرینلرکمر: شلق.
qualification (kwäl'ä-fi-kä'shän), *n.* (۱) شیان:

(۲) لیهاتووی: توانا: له باردا یون: (۳) مرج: (۴) راه: سنور

qualified (kwäl'ä-fid'), *adj.* (۱) همور مرجینکی تیندیه: شیاو:
شایسته: (۲) لیهاتو: له باردا یو: لیزان:

(۳) سنوردار: کم: به مرج: به مرجوه:

(He gave only ~ approval)

qualifier (kwäl'ä-fi'er), *n.* (۱) کسینکی شایسته: شیاو: لیهاتو:
(۲) ورشه یا دستواری به مستمره: ورشه یا دستواری به سنور یو مانای

ووشو دستواری تر دانه نو ده کوزی (وهک ناوه لئاو ناوه لکراو)

qualify (kwäl'ä-fi'), *v.t.* (۱) پیشاندانی تایه خوکانی شتیک:

(۲) شیانن یا شایسته کردن (یو پیشه می که کار به دست یه)

(۳) دهسلات پندان: ناف پندان: (۴) مرج یو دانان: سنور یا راه یو دانان

(۵) له توند و تیزی که مکرونه: نهم کردنه

(۶) مانا کوزین یا دیاری کردن (پزمان): (Adjectives ~ nouns)

v.i. شیان: شایسته یون: همور مرجینک تیندا یون:

(He didn't ~ for the job.)

qualitative (kwäl'ä-tä'tiv), *adj.* چوینتی: تایهتی به چشن یا
چو: (There is a ~ difference between them.)

qualitative analysis, شیکردنوهی چوینتی (کیما):
quality (kwäl'ä-ti), *n.* (۱) تایه خو:

(۲) سروشتی شت: گهره: نهم:

(۳) چوینتی: چو: (goods of low ~)

(۴) نایابی: زور باشی:

(۵) (۱) پله و پایمی کومه لایمی بهر: به گزاده می:

(ب) خله کی پله و پایمی کومه لایمی بهر: به گزاده

(۶) جوری ناوانی موسیقا:

adj. (۱) نایاب: زور باش: باش:
(~ education, people, food, time, etc.)

(۲) چوینتی: می چوینتی شت: (~ control)

qualm (kwäm, kwôm), *n.* (۱) دل تنیکه یون: دل تنیکه لیهاتن:
همستی کوتوپر به دل تنیکه لیهاتن، بورانه، یا نه خوشی:

(۲) همستردنی کوتوپر به گومان یا مه ترسی: دو دلی: نادلنایمی:

(۳) ناوه حتمی دهریون یا ویردان:

(He had no ~s about betraying his friend.)

qualmish (kwäm'ish, kwôm'ish), *adj.* (۱) دل تنیکه لیهاتو:
دل تنیکه یو: (۲) دهینته می دل تنیکه لیهاتن:

(۳) به ویردان: دو دله دهریاری کاری خراپه کردن:

quandary (kwän'dri, kwän'dä-ri), *n.* تنگوچله می: گیزا:
نادلنایمی و سهرسورمان: توش:

quantify (kwän'tä-fi'), *v.t.* (۱) پیمان: نهمدازه دیاری کردن:
(Human misery is hard to ~)

(۲) راه یا نهمدازه یو دانان (به به کارهینانی ووشی وهک:

quantitative (kwän'tä-tä'tiv), *adj.* (all, some, none)
(تیرینتی):
(۱) هیندی: چمندی:

چمندیتی: (۲) دهینوری:

quantitative analysis, شیکردنوهی چمندی: لیکاندنوهی پیمانی
پژوهی توخمه کانی ناویتیکه (کیما):

quantity (kwän'tä-ti), *n.* (۱) همد: بر: چمندی: راه:
نهمدازه: (۲) هیندینکی زور: برینکی زور: (to buy or sell in ~)

(۳) همدی به تهوای پیمواری شتیک:

(۴) تایه خو یا چمندی یو پیمان شیاو:

quantum (kwän'täm), *n.* (۱) همد: چمندی: بر: نهمدازه: (۲) بهش:
(۳) شتیک که بتوانی پیمواری یا پیمواری:

(۴) پیمواری نهمدازه ووزه (فیزیا):

quarantinable (kwôr'ân-tên'a-b'l, kwâr'ân-tên'a-b'l),
adj. دهشت کهرنتینه بکرت.

quarantine (kwôr'ân-tên' kwâr'ân-tên'), n. (۱) دابړنی
پزیشکی: کهرنتینه؛ جیاکردنوهی نهخوش له خملکی ساغ بؤ بهرېست
کردنی نهخوشیبهکه؛ پهپرکړدن. (۲) شوننی دابړن یا جیاکردنوهی پزیشکی
کهرنتینهخانه. (۳) ماوهی چل پوځ.

v.l. (۱) قورهتیز کردن؛ دابړی پزیشکی کردن؛ جیاکردنوهی پزیشکی.
(۲) پهپرکړدن؛ جیاکردنوه؛ دابړکردن.

quarrel (kwôr'al, kwâr'al), n. (۱) تیری سر چوارگوشهیی
تړوکواشی کول: (۲) تبهقه شووشی بجوکی چوارگوشهیی یا لهبزینه
پهمنجره. (۳) نهسکته.

quarrel (kwôr'al, kwâr'al), n. (۱) هوی ناوکوی و تیکچوونو شپ.
(۲) دمهقالتی؛ شپ؛ دمهقره؛ شپهقره؛ ناوکوی؛ تیکچوون.

v.l. (۱) سکلاکړدن؛ پهخنهگرتن. (۲) شپهپرکړدن؛ بهگړداچوون؛ شپهفرشتن؛
دمهقرهکردن؛ دمهقالتی بوون؛ بهیکداهاتن؛ شپهقرهکردن؛ پیکاچوون.

-quarrel; quarreller (n.).
quarrelsome (kwôr'al-səm, kwâr'al-səm), adj. شپرائی؛

شپهپنګر؛ شپهپروش.
تبهقه شووشه یا خشتی لهبزینهیی

quarry (kwôr'i, kwâr'i), n. یا چوارگوشهیی
(۱) بالندو گیانداری پراکړاو (لهلاین)
پراچی یا مانندو گیانداری پراکړهوه؛ نیچر. (۲) شتی پراو بؤ کړاو؛
شتی ویستراو یا نه دودا گپراو؛ نیچر.

quarry (kwôr'i, kwâr'i), n. (۱) کانه بهرد
(۲) سرچاوهی دهنگویاس.

v.l. (۱) بهرد دهرهتان له کانه بهرد. (to ~ out a block of marble)
(۲) کانراکړدن؛ بهرد ټی دهرهتان. (to ~ a hill)
(۳) بؤ گپران و دوزیموه (زانیاری، دهنگویاس):

(to ~ in old manuscripts)
-quarrier (n.).

quarryman (kwôr'i-mən, kwâr'i-mən), n. کړیکاری
کانه بهرد.

quart (kwôr't), n. (۱) چارهکه گالوژ (۲) دهری چارهکه گالوژی.
quart (kârt), n. پینری چواری (کاغزی قوماو یاری).
quartan (kwôr't'n), adj. هر چوار پوځ جارنک سهرمهدهدات
(لهبروتا

چوار بهر. لهبروتا بهکه هر چوار پوځ جارنک له نهخوشهکه دیت.
quarter (kwôr'tēr), n. (۱) چارهکه؛ چواریهک.

(۲) پیوانهیی دهغلودانه بریتیبه له چارهکه تهنیک.
(۳) کیشانهبهکه بریتیبه له ۲۵ پاون له نههریکا یا ۲۸ پاون له ټینگلتهره.
(۴) بست (۵) چارهکی میل. (۶) ووز؛ چواریهکی سال؛ سنی مانگ.
(۷) ووزی خویندن (که سنی مانگ دهخایهینیت) (۸) چارهک (سمعات).
(۹) چواریهکی دولاړ (ب) پارهیکی زیوی نههریکاییه چواریهکی
دولارنکه. (۱۰) چواریهکی پاون (کیشانه).
(۱۱) چواریهکی گیانداری سهرپراو؛ پانیکو گؤشتی دوروپشتهکی.
(۱۲) (۱) لایک له چوار لاکه قیبلهنوما. (ب) چواریهکی ماوهی نیوان دوو لای
قیبلهنوما. (ج) چواریهکی ناسوی به قیبلهنوما دپوشار. (د) ناوچهییکی زموی
که کهوتیتته پهکیک له چوار بهشهی ناسووه؛ ناوچهی زمین.
(۱۳) گرهکه (the Latin ~ in Paris)
(۱۴) (pl) جینگهپنګه؛ نشینگا (living ~s; sleeping ~s).
(۱۵) (pl) کسپک یا دهستهییکی دیاری نهکړاو:
(This information comes from the highest ~s.)
(۱۶) چارهکه یاری فوتوولی نههریکی
(۱۷) لایهکی پیلانو له قنګه پاژنهکهیموه هتا لووتکهکی.
(۱۸) لایهکی سنی نسب.

(۱۹) (۱) چواریهکی ماوهی خولانهوهییکی مانگ به دهوری زهویدا.
(ب) چارهکی یکهو سینهیی مانگ (واته ټو کاتهی که مانگ نیوهی دیاره).
(۲۰) (۱) چواریهکی قلفان. (ب) دوشمی سر چواریهکیکی قلفان.
(۲۱) دوزمنی بهزیو خویهدهستهو داو بهخشین و نهکوشن:
(to give or receive ~; to ask for ~)
(۲۲) (۱) بهشی پشتهوهی لایهکی کهشتی.
(ب) پاسهوانی نه بهشه.

v.l. (۱) چوار کهرت کردن؛ کردن به چوار کهرتی وه یکموره.
(۲) بهش بهش کردن؛ کهرت کهرت کردن.
(۳) هواندنهوه (بهتایهتی سرباز)؛ جینگهکردنوه؛ جینگه پندان
(۴) هاتن و چوون به شوننیکدا به شوننیکدا (تانیجی)
(۵) بروشم له قلفان دان.

v.l. (۱) (with ~ at; ~ with), جینگه کرانهوه (سرباز)؛ هویترانهوه؛
جینگه پینگه پیدران. (۲) به شوننیکدا گپران (تانیجی)
(۳) با ههکړدن له بهشی دواوهی لایهکی کهشتییموه.

چارهک؛ چواریهک
له نژیکهوه
جینگه پینگه تهنگهبرو قهرهبالغ:
(to live in close quarters)
ټی پاپانهوه بؤ بهخشین (دوزمنی بهزیو خویهدهستهو دهه).
cry quarter, (۱) موچه، بهخشیش، باج. یا
quartermage (kwôr'tēr-ij), n. قیستی وهرزانه (واته که سانی چوار جار دهری یا وهردهگرتی).
(۲) نشینگی سرباز؛ جنی هواندنهوهی لهشکر.
quarterback (kwôr'tēr-bak'), n. یاریهکری سهرهکی یاری
فوتوولی نههریکی (که نهخشهی یاریبهکه دهکیشن و ستراتیجی بؤ داهدن).
quarter day, پوځی سهرتای چوار وهرزی سالنه (که له هسان کاتدا
کاتی قیست و کړی و موچهی وهرزانهبه).
quarterdeck (kwôr'tēr-dek'), n. چارهکی پشتهوهی پشتی
کهشتی (که هی نهفسرهکانه)
quartered (kwôr'tērd), adj. (۱) چوار کهرت کړاو.
(۲) هویترانهوه (لهشکن)؛ جینگه و پینگه پیدران.
quarterfinal (kwôr'tēr-fī'n'l), adj. تایهتی به پینشپرنکی پینش
نیچه دواپی.
n. پینشپرنکی پینش پینشپرنکی نیمچه دواپی.
quarter horse, توخمه نهسپنکی بههیزو خیرایه له غارغارننی
چارهکه میلدا.
quarter-hour (kwôr'tēr-our'), n. Also quarter hour, (۱)
چارهک؛ چارهکه سمعات.
(۲) نیشانهی چارهکک پینش و پاش سمعات لهسهر پووی کاتریمیر
quartermaster (kwôr'tēr-mas'tēr, kwôr'tēr-mās'tēr),
n. (۱) چارهکی وهرزی؛ سنی مانگی؛
سانی چوار جار پوو دههات یا دهرهچن: (a ~ magazine).
(۲) چوار پارچهپی؛ چوار کهرت. (۳) کهرتیکه له چوار؛ بهشیکه له چوار.
adv. وهرزانه؛ وهرزی؛ سنی مانگانه؛ هر سنی مانگ جارنک.
n.. (a ~) بلاوکړاوهی وهرزی؛ بلاوکړاوهکه هر سنی مانگ جارنک دهرهچن:
quartermaster (kwôr'tēr-mas'tēr, kwôr'tēr-mās'tēr),
(۱) نهفسرهی ناووقه و جلوهبرگو خانهسازي (له سوپادا).
(۲) نهفسرهی لپرسراوی قیبلهنوما و کؤ نامیزی پاندنی کهشتی.
(هیزی دهریایی)
(۱) چارهک؛ چواریهک
(۲) نانیکه قورسای چوار پاونهوه.
quarter note, چارهکه نوته (موسیق).
quarter-phase (kwôr'tēr-fāz'), adj. دوو قونای؛ به دوو
تووشی به نوره یا گؤواو دهکرت یا دهگرت (کارهبا).
quarter-saw (kwôr'tēr-sō'), v.l. چوار کهرت کردنی دار له باری
دریژی.

quarter section

quarter section, پارچه‌یک زهریه پوویه‌ره‌کە (۱۶۰) باهگا
(شیکەر با چاره‌که میلیکی دو جا بیت.
quarter sessions, دادگای وەزی (۱) دادگایەکی ناوڤو
کەم دەسلەتی نینگلیزییە سانی چوار جار دەگیرئ.
(ب) دادگایەکی چواروچۆری ئەمەریکاییە سانی چوار جار دەگیرئ.
quarter-staff (kwôr'tër-staf, kwôr'tër-stäf), *n.* گورزینکی
درزێی سەر ناستینە بۆ شەپ.
quartet, quartette (kwôr-tet'), *n.* (۱) چوار کەس یا شت؛
چوارە (۲) (۱) ناواری مۆسیقا یا گۆرانی چوارقۆنی
(ب) نیبی مۆسیقا یا گۆرانی چوار کەسی.
quartic (kwôr'tik), *adj. & n.* چوارجا (برکاری)
quarto (kwôr'tō), *n.* (۱) پەرە کاغەزی دوو جار قەدکراو (کە لە
ئەنجامدا بانی و درزێی پەرەکان تۆ گری بە دوانزە گری دەردەچن).
(۲) پەرتووکی لەم چۆرە پەرەیه دروستکراو
quartz (kwôr'ts), *n.* کوارتز بە دینکی پلوری زەقی نیچە بەنرخە.
quartziferous (kwôr-t-sif'ēr-əs), *adj.* کوارتزی؛ لە کوارتز
پینکاتوو؛ کوارتزی ئی دەردەهینرئ.
quash (kwăsh), *v.t.* پوچ کردنەوە (دادگیری)؛ هەلەوشاندنەوە
quash (kwăsh), *v.t.* کوژاندنەوە (شارۆ، راپەڕین)؛ دامرکەندنەوە؛
پیشیل کردن
quasi (kwă'si, kwă'zi), *adv.* ئەختیک یا تا رادەیک لەوە دەچنئ؛
پووالەتی (*~scientific literature*).
adj. لەوە دەچنئ؛ وە؛ نیچە؛ بەناو: (*a ~ victory*).
quaternary (kwă-tür'nə-ri), *adj.* (۱) چوار؛ دەستە دەستی چوار
چوار (۲) (Q.) تاییەتی بە چەرخێ چوارەم (زەمینناسی).
n. (۱) ژمارە چوار: (۲) چوارەم؛ چوارەمین: (۳) دەستە چواری؛ چوار دانە.
quaternion (kwă-tür'ni-an), *n.* چوارین؛ چوارینە؛
دەستە چوار کەسی یا شتی
quatrain (kwă'trān), *n.* چوار خشتەکی
quatrefoil (kat'ër-foi', kat'rā-foi'), *n.* (۱) گولنکی چوار پەرە
(۲) گەلای چوار بەک. (۳) کلنیشەیکێ رازنەرەموهە لە شێوەی گولنی چوار
پەرەدا یا گەلایەکی چوار بەلکدا (خانوسازی)
quaver (kwă'vēr), *v.i.* (۱) لەرزین؛ هەل لەرزین؛ لەرینەو.
(۲) لەرینەو (دەنگ گۆرانی، مۆسیقا).
v.t. (۱) بە لەرزینەو ووتن؛ بە دەنگی لەراومە ووتن
(۲) گۆرانی ووتن یا مۆسیقا لێدان بە شێوەیک کە دەنگە بەریتەو.
n. (۱) دەنگی لەرزۆک؛ لەرزین یا لەرینەو دەنگ
(۲) نۆتەیکێ مۆسیقای زۆر کورت
quavery (kwă'vēr-i), *adj.* لەرزۆک
quay (kē), *n.* شۆستە بەندەر؛ بۆ سواربوون و دابەزین و بار کردن
بار داگرتن؛ ئەسکەلە؛ شۆستە کەشتی
quayage (kē'ij), *n.* (۱) مزی بەکارهێنانی شۆستە بەندەر.
(۲) جینگەیکێ سەر شۆستە بەندەر (۳) شۆستەکانی بەندەرەکان
quean (kwēn), *n.* (۱) نافەرەتیکێ بێ شەرم و بێ حەیا. (۲) قەحجە
(۳) [Scot.] کچ
queasy (kwē'zi), *adj.* (۱) دل تیکەلناو؛
دل تیکچوو (۲) زوو دل تیکەلناو؛ زوو دل تیکچوو
(۳) ناڕەحەتکەر (ب) ناڕەحەت. (۴) بە قیزوین؛ بە هیچ پازی نەبوو.
quebracho (kā-bră'chō), *n.* (۱) درەختیکێ ناوچە گەرمەکانی
ئەمەریکایە توینکل و دارەکی بۆ پیستە خوێش کردن و دەرمان و خومکاری
بەکاردهینرئ (۲) توینکل و داری ئەم درەختە.
queen (kwēn), *n.* (۱) شاژن؛ ژنە شا؛ هاوسەری پاشا.
(۲) بانووشا؛ پاشای ژن. (۳) شاژن (لە جوانی یا لێنا توویدا)؛ شای ژنان.
(۴) شۆینیک یا شتیک کە باشترینی توخمەکی بیت
(۵) شاژنی پوورە هەنگ و شارە میزۆولە (۶) کچ (کاغەزی قوما).

query

(۷) وەزیر (شەترەنج). (۸) [Slang]، لوسکە؛ حیز؛ لوسکە ژنانی.
v.t. (۱) کردن بە شاژن؛ کردن بە بانووشا.
(۲) کردن بە وەزیر (لە شەترەنجدا)؛ نویش بە گەیانندی سەربازیک بۆ دوا خانە
پەرامەیس.
v.i. بانووشایی کردن؛ فەرمانبەراییی کردن وە بانووشا.
queen consort, ژنە شا؛ هاوسەری پاشای سەر تەخت.
(۱) بانووشانشین. (۲) **queendom** (kwēn'dəm), *n.* **queenhood**
queen dowager, بیوژنی پاشا.
queenhood (kwēn'hood), *n.* پلە و پادەو فەرمانبەراییی بانووشا؛
بانووشاییەتی.
(۱) بانووشایی. (۲) لە بانووشا دیت؛
بۆ بانووشا دەشینئ؛ جوان و نایاب.
adv. بانووشایانە.
-queenliness (*n.*).
queen mother, شاژنی دایک؛ بیوژنی پاشای پیشوو وە دایکی پاشا یا
بانووشای سەر تەختی نیستا.
queen olive, چۆرە زەیتوونیکێ گەرمەیه ناوکیکی باریکی درزکۆلەیی
هەیه.
queen post, دێرەکیکە لەمبەر و ئەویەرەو دەدرێتە بەر دەستەکی
سەریانێ سیکۆشەیی یا جەملۆن.
queen's English, see "king's English."
queen's evidence, see "king's evidence."
queer (kwēr), *adj.* (۱) (۱) نااسا؛ سەیر؛ ئەتیکە؛ جیاواز.
(ب) پەروشت و خوو سەیر.
(۲) گێژ؛ دل تیکەلناو؛ ناساگ: (*to feel ~*).
(۳) [Colloq.]، جێی گومانە؛ پێچ و پەنادار (مرۆ): (*a ~ character*).
(۴) [Colloq.]، مێشکی تەواو نییە؛ شیتۆکە؛ سەیر.
(۵) [Slang]، ساخته؛ قەلب.
(۶) [Slang]، حیز؛ هەتیویان.
(۱) پارە قەلب. (۲) حیز؛ هەتیویان.
n. [Slang].
-queerly (*adv.*); **queerness** (*n.*).
Queer street, [British], قەرزازی؛ هەژاری:
(*to find oneself in ~*)
quell (kwel), *v.t.* (۱) کوژاندنەوە؛ دامرکەندنەوە؛ پیشیل کردن:
(*to ~ a rebellion*)
(۲) هێمن کردنەوە؛ دل هێنانەرە جێ.
quench (kwench), *v.t.* (۱) کوژاندنەوە: (*Water ~ed the fire.*).
(۲) قینووتی شکاندن: (*He ~ed his thirst.*).
(۳) ئاودانەرە (پۆلا، تیغ).
-quenchable (*adj.*); **quencher** (*n.*).
quenchless (kwench'lis), *adj.* (۱) ناکوژیتەرە.
(۲) قینووتی ناشکینئ.
quercitron (kwūr'sit-rən), *n.* (۱) پەرووی پەش.
(۲) توینکلی ئەم دابەرەو (کە پەنگیک یا بۆیەیکێ زەردی ئی دەردەهینرئ بۆ
بۆیەکاری و پیستە خوێش کردن). (۳) ئەم پەنگ یا بۆیە زەرە.
querist (kwēr'ist), *n.* پرسیارکەر.
quern (kwūrn), *n.* دەستاپ؛ بەردەستاپ.
querulous (kwēr'ə-ləs, kwēr'yoo-ləs), *adj.* (۱) بە پەرخە؛
زۆر بە سکا. (۲) سکا و وەرس و تەنگەجیکەنەیی و نووزەنووزکەری
دەگەپەنیت: (*a ~ voice*).
-querulously (*adv.*); **querulousness** (*n.*).
query (kwēr'i), *n.* (۱) پرسیار. (۲) گومان.
(۳) نیشانی پرسیار (کە لەدوای پرسیارەو دادەنرئ یا لەدوای شتیکەرە بۆ
گومان دەربەڕین لە راستی شو شتە).
v.t. (۱) پرسیارلێکردن: (*to ~ a person*).

quest

- (۲) گومان دهرېږن؛ گومان ټی بوون؛ دوډلی دهرېږن.
(۳) گومان دهرېږن (به دانانی نیشانه‌ی پرسپاره له دواى شتیځوه)؛
دانانی نهم نیشانه‌ی پرسپاره له دواى ووتیه‌کی گومان لیکراووه.
v.I
quest (kwes't), n.
(۱) پرسپارکردن (۲) گومان دهرېږن؛ گومان بوون.
(۱) بڼ گهران؛ به دواډا گهران؛ ږاو؛ گهران به دواى
خواستنیک یا ناواتنیکدا: (the ~ for knowledge, gold, etc.).
(۲) گه‌شتنیکه به دواى خواستنیکدا یا گنچملا (ووک هی سوارچاکانی سمدانی
ناوهراسن) (۳) نواڼه‌ی به‌شداری نهم گمشته ده‌ښ.
(۴) [Rare]، لیکولینه‌وه (دادگهری).
v.I
(۱) شوین پښ هلنگرتن (تاجی): (dogs ~ing for rabbits).
(۲) [Rare]، به شویندا گهران؛ بڼ گهران.
in quest of,
(He went in quest of food.)
question (kwes'chən), n.
(۱) پرسپار؛ پرس.
(۲) گومان؛ دوډلی؛ دانلنیاپی: (There is no ~ of his veracity).
(۳) مسسه له داوایه‌کی به‌دهم دادگا.
(۴) مسسه له کینه؛ پاس؛ گیروگرفت:
(The ~ of self-determination for minorities)
(۵) مسسه‌ی باسکراو له کورنیک یا په‌رله‌مانیکدا.
(۶) شپوه‌ی هینانه پيشه‌وه‌ی مسسه‌لیک بڼ دهنک لسم دان له کورنیکدا.
v.I
(۱) پرسپارکردن؛ پرس کردن.
(۲) گومان لیکردن؛ دوډلی لیکردن:
(I ~ whether his policy will be successful)
(۳) پرسپار لیکردن به ووردی (دادگا، پولیسفانه):
(He was ~ed by the police.)
v.I
(۱) پرسپارکردن.
beside the question, په‌پوه‌ندی نی‌به به‌سکه‌وه؛ په‌پوه‌ندی نی‌به.
beyond (all) question, هیچ گومانى تیدا نی‌به؛ هیچ نا‌کونک‌یک نی‌به،
دهرباره‌ی
call into question, (۱) گومان لیکردن؛ دوډلی دهرېږن دهرېږه؛
(His integrity was called into question.)
(۲) داواى لیدووان و لیکولینه‌وه کردن.
in question, ناوبراو؛ نه‌وه‌ی باسی ټی ده‌کرت:
(Where is the man in question?)
out of the question, همر نابن؛ همر باسیش مکه؛ همرگیز نابن؛
کاری نه‌کرده؛ لیدووان هلن‌گرت:
(Inviting him to the meeting is out of the question.)
questionable (kwes'chən-ə-bl'), adj.
(۱) جزى گومانه؛
نامسؤگه؛ گومانى تیدایه (نه‌نجام).
(۲) گومانى ټی ده‌کرت (ناوایانگ، پاسقتی، سمراسن)؛ چمرت:
(a ~ person, tactic, motive, etc.)
questionary (kwes'chən-er'ī), n. = questionnaire.
question mark, نیشانه‌ی پرسپار (؟)؛ پرسهک.
questionnaire (kwes'chən-ār'), n.
پرسپارنامه؛ پرسنامه.
queue (kū), n.
(۱) پرچ (۲) پیز؛ پیزه خلك (بڼ نوب‌گرتن).
v.I (~ up), پیزبوون؛ نوب‌گرتن؛ پیزگرتن (بڼ نوب‌گرتی).
quibble (kwib'l), n. pun (۱)
(۲) خوښه‌ده‌ستمومندان له گفتوگودا.
(به سرنج پاکشان بڼ شتی هیچ‌وپوچ و مانای جیا جیای قسه)؛ ناین‌ونوین.
(۲) په‌خنه‌ی هیچ‌وپوچ؛ په‌لپی بڼ مانا.
v.I
(۱) خوښه‌ده‌ستمومندان له گفتوگودا (به سرنج دان به شتی هیچ‌وپوچ و
مانای جیا جیای قسه)؛ پلپ و پمخته‌ی هیچ‌وپوچ گرتن و مشت‌ومر کردن
له‌سمر شتی ناگرتن؛ ناین‌ونوین کردن. (Let's not ~ about details.)
pun (۲)
quick (kwik), adj.
(۱) [Archaic]، زیندو.
(۲) (a ~ walk) خیرا؛ گورج وگول؛ گورج.

quiescent

- (ب) زو کراو؛ خیرا؛ به‌ده‌ست‌ویرد؛ گورج: (a ~ reply).
(۲) سهریپی؛ په‌له؛ خیرا: (a ~ look, visit, etc.).
(۴) زیرهک؛ ووریا؛ میشک تیز: (a ~ mind).
(۵) هست تیز؛ هستپار: (a ~ sense of smell).
(۶) چاپک؛ به‌هله‌په؛ ووریا.
(۷) زو هله‌ده‌چیت؛ سهرگرم: (He has a ~ temper).
(۸) سکپز؛ به سک؛ ناووس.
adv.
خیرا؛ به خیرایی؛ به په‌له.
n.
(۱) زیندووان؛ زیندو: (the ~ and the dead).
(۲) گوشتی ژر نینوک؛ شوینی ناسک؛ ناوهرگه؛ ناوکرکى هست:
(Her sarcasm cut him to the ~.)
v.I. [Archaic], بزواندن؛ زیندوکردنه‌وه؛ ووریاکردنه‌وه.
-quickness (n.).
quick assets, پاره‌ی ده‌ستی و نه‌و سهرمایه‌ی که ده‌توانریت زو
بفروشی و بکری به پاره
quicken (kwik'en), v.I. هینانه‌وه هوش خو؛ ووریاکردنه‌وه؛
زیندوکردنه‌وه (۲) بزواندن؛ جوولاندن؛ ووروژاندن.
(۳) په‌له‌لیکرن؛ په‌له‌کردن؛ خیراکردن: (to ~ the pace).
v.I
(۱) هوش هاتنه‌وه بهر خو؛ ووریاووننه‌وه؛ زیندووبووننه‌وه.
(۲) جوولانه‌وه‌ی ناو‌له‌ه له سکى دایکیدا؛
گه‌میشتنه له قوناغ‌ه‌ی سکپز که ناو‌له‌ه به‌جوولینه‌وه و نیشانه‌ی زیان
پیشان بدات.
(۳) خیرا‌تربوون؛ خیرا‌بوون؛ گورج‌تربوون: (The pulse ~s with fear.)
quick-fire (kwik'fir), adj. خیرا ده‌په‌تیه‌تیه (چه‌کی ناگرتن).
quick fire, گولله‌ی خیرا یک له دواى یک ته‌قینراو.
quick-freeze (kwik'frēz), v.I. خوارده‌مینی خیرا به‌ستن (بڼ)
پاراستنی تامه‌کی)
quickie (kwik'i), adj. [Slang]. کاری سهریپی؛
کاری په‌له (به‌تایه‌تی فیلمی سینما).
quicklime (kwik'lim), n. قسل؛ قسلی زیندو.
quickly (kwik'li), adv. (۱) خیرا؛ گورج؛ به په‌له؛ به گورج وگول؛
به خیرایی (۲) زو به زو؛ به زویی؛ نوو؛ بهم زووانه.
quicksand (kwik'sand), n. لمی فشن (که به ناسانی پی تیدا)
داده‌چن).
quickset (kwik'set), n. (۱) قله‌می پوه‌مکینه ده‌نیزری بڼ په‌رژین.
(۲) په‌رژینی قله‌می وهما.
quicksilver (kwik'sil'ver), n. جیوه.
adj. جیوه‌ی؛ حولولی؛ ږاږا.
quick-step (kwik'step), n. (۱) هنگاو خیرا (پویشتنی سهرپاز).
به رین؛ په‌وی خیرا (۲) موسیقای نهم جوړه پویشتنه.
(۳) هنگاو خیرای سها.
quick-tempered (kwik'tem'pərd), adj. سهرگرم؛
زو هله‌ده‌چیت؛ تنگه‌چیکلانه.
quick-witted (kwik'wit'id), adj. بڼ قسه‌ی نه‌تیکه دانامینیت.
quid (kwid), n. پارچه‌یک تووتن بڼ جوین.
quid (kwid), n. [British Slang]. پاوه‌ی نیست‌لینی یا نینگلیزی.
quiddity (kwid'ə-ti), n. (۱) گوه‌مری شت؛ ناو‌پوک؛ نه‌ژاد.
(۲) جیا‌وازی‌په‌کی هیچ‌وپوچ.
quid-nunc (kwid'nunk), n. ووت‌ووات خوا؛ خو‌تیه‌لقوت‌تینه؛
حز به سورس که.
quid pro quo, نه‌مه به‌وه؛ پاک له پاک؛ کردنی شتی بڼ که‌سیک یا دژ
به‌و که‌سه به‌رامبر به‌و شته‌ی کردوویته‌ی.
quiescence (kwī-es'ns), n. Also quiescency, خاموشی؛ کی؛
بڼ ده‌نگی؛ کش‌وماتی؛ نه‌زروتن؛ وه‌ستان؛ نه‌جوولان؛ ماتی؛ هیمنی.
quiescent (kwī-es'nt), adj. خاموش؛ کپ؛ کش‌ومات؛ بڼ ده‌نگ.

quirk

777

- (٤) خوی سیرو تایبەتی کەسیک (one of his ~s).
 (٥) مەوس یا کردەوی سیرو پێشبینی ئەکراو.
 (٦) درزی بێمچ (بۆ جوانی).
- quirkiness (n.); quirky (adj.).**
quirt (kwürt), n. قامچی نەسپ سوار.
v.t. قامچی لێدان.
quisling (kwiz'lin), n. وولات فرۆش (بەتایبەتی ئەوەی ھارکاری لەگەڵ بێگانەدا بکات بۆ داگیرکردنی وولاتەکەي خۆی)؛ خۆفروش؛ جاش.
quit (kwit), v.t. (١) قەرزدانەوە؛ ئەرك لەسەر شانی خۆ لادان.
 (٢) وازھێنان؛ کۆل دان؛ ئی گەرانی؛ دەست ئی ھەلگرتن.
 (٣) بەرەڵاکردن؛ دەست ئی بەردان.
 (٤) بەجێھێشتن؛ ئی کێشانەوە؛ دەست ئی ھەلگرتن.
 (٥) دەست لە کار ھەلگرتن (لە کۆتایی پۆژدا یا بە یەكجاری)؛ واز لە نیش ھێنان.
 (٦) تەرك كردن (خوو).
 (٧) [Archaic]، پەرۆشت نوواندن؛ پەفتارکردن.
v.t. (١) پزێشتن؛ بەجێھێشتن. (٢) وازھێنان؛ کۆل دان؛ دەست ئی ھەلگرتن.
 (٣) [Colloq.]، واز لە نیش ھێنان بە یەكجاری؛ دەست لە کار ھەلگرتن بە تەواوی.
adj. ئازاد؛ بەخشاو؛ بەرەڵا.
call it quits, ناش بەتال لیکردن؛ وازھێنان؛ دەست ھەلگرتن.
quit it! بێرەرەو!؛ بێسەتی!؛ ئیتر بێسەتی!
quitclaim (kwit'klām), n. (١) واز لە مافی خۆ ھێنان (بەتایبەتی مولک؛ بەشی خۆ دان بە یەكێکی تر. (٢) بەلگەنامەي وازھێنان لە مافی خۆ بۆ کەسیکی تر لە مولکێک یا شتیکیدا.
v.t. وازھێنان لە مافی خۆ بۆ کەسیکی تر لە مولکێک یا شتیکیدا.
quite (kwit), adv. (١) بە تەواوی؛ بە یەكجاری.
 (٢) بە راستی؛ بە بێ گومان.
 (٣) [Colloq.]، زۆر؛ تا پادەییکی زۆر (~ good).
quite a few, گەلێک؛ زۆر؛ چەند؛ ژمارەییکی نەختێک زۆر.
quittance (kwit'rent), n. Also quit rent, مەزێکە دەدری لە باتی نیش و کار (لە پزێمی دەربەگیدا).
quits (kwits), adj. پاک لە پاک (قەرزدانەر، تۆلە سەندن).
cry quits, ھاوارکردنی "پاکمان لە پاک"
quittance (kwit'ns), n. (١) لە قەرز خۆش بوون؛ گەردن ئازادکردن لە قەرز یا ئەركی سەرشان؛ بەخشی؛ ئازادکردن.
 (٢) بەلگەنامەي گەردن ئازادکردن لە قەرز یا ئەركی سەرشان.
 (٣) بۆاردن؛ ھەق بۆ کردنەوە؛ دانووە.
quitter (kwit'ēr), n. [Colloq.]، زوو دەست ھەلگر؛ زوو وازھێنەر؛ زوو پاکەر لە ئەركی سەرشان؛ بەرگەنەر.
quittor (kwit'ēr), n. نەخۆشی سەمی نەسپ و گیاندارە یەك سەمکانی تر.
quiver (kwiv'ēr), v.t. لەرزین؛ لەرینەو؛ تەزوو بە گیاندا ھاتن؛ مووچرکە پێداھاتن.
n. لەرزین؛ ئەرە؛ لەرینەو؛ تەزوو؛ مووچرکە.
quiver (kwiv'ēr), n. (١) تیردان؛ کیف یا گەبەي تیر.
 (٢) پڕ تیردانێک تیر.
have an arrow left in one's quiver, تەواو بەکی نەکوئووە؛ ھێشتا شتیکی پێ ھاو؛ لە بێی ھەمانەکی نەداو.
qui vive? [Fr.] کێ یە ئەرە؟ (تێخوڕینی پاسەوان).
on the qui vive, لەسەر پێ؛ وریا؛ ناگادار.
quixotic (kwik-sot'ik), adj. (١) دۆن کیشۆتی؛ لەسەر پێ و شوونی دۆن کیشۆت (٢) ناکردەنی؛ خەیاڵی؛ دوور لە ژیانی راستەقینەو؛ شیتۆکە؛ دیوانەیی؛ زۆر پۆمانتیکی.
-quixotical (adj.); quixotically (adv.); quixotism (n.).

- quiz (kwiz), n.** (١) [Rare]، کەسیکی سەیر. (٢) تەشەقلە؛ پەنگ.
 (٣) پرسیار. (٤) تاقیکردنەوەییکی کورت یا بچکۆلە.
v.t. (١) پەنگ پێدان؛ تەشەقلە پێکردن. (٢) پرسیارلێکردن بە ووردی.
 (٣) تاقیکردنەوە (بەتایبەتی ھی کورت یا بچوک).
quizzical (kwiz'i-k'l), adj. (١) سەیر؛ پێگەنناو؛ نەنتیکە.
 (٢) لاقرتیکەر بە خەلک؛ گالته بە خەلک کەر؛ توانج گر؛ گالتهچی.
 (٣) سەرسام ھاو؛ سەرسوڤماو؛ سەر ئی شیاو: (a ~ smile).
quod (kwod), n. [British Slang].
quod vide (kwod vi'di), [L.], بێبێنە (ووتەییکی پەراوێزییە کورت، دەکرێتەو بۆ Q.v.).
quoin (koin, kwoin), n. (١) گۆشەي دەرمەوي دیوار.
 (ب) بەردی ئەم گۆشەي (٢) بەردی بناغە؛ بەردی بێچینە. (٣) پارچە دارێک یا کائۆزای میخەي تێپی چاپەمەنی لە جێی خۆیدا پێ پادەگێرئ.
v.t. (١) راگرتنی تێپی چاپەمەنی لە جێی خۆیدا. (٢) بەردی بناغە دانان.
quoit (kwoit, koit), n. (١) ئەلقەي یاری ئەلقەو میخ؛ ئەلقەيەکی ئاستە دەھاوئێرئ بۆ ئەوەي لەسەر میخەكە بێشیتووە.
 (٢) (pl.) یاری ئەلقەو میخ.
v.t. یاری ئەلقەو میخ کردن.
quorum (kwō'rēm, kwō'rēm), n. (١) کەمترین ژمارەي ئەندامی ئەنجومەنێکە کە دەتوانرئ کۆری پێ بگیرێت. (٢) دەستەي ھەلزاردە؛ کۆر بەرکوت؛ بەشی پێ براو؛ بەش.
quotation (kwō-tā'shən), n. (١) ووتەي وەرگراو لە سەرچاوەیەكەو. (٢) وەرگرتنی ووتەي کەسیک و خستەبەرچاوی وەك نمونە. (٣) (١) نرخ پێ ووتن یا وەرگرتن (بۆرسە، بازرگانی).
 (ب) نرخي پێ ووتراو یا وەرگراو.
quotation mark, نیشانەي ووتەي وەرگراو و بە نمونە ھێنارەو (وەك ئەمانە ".....") وێرگولی سەرۆژێر؛ وێرگولی ھەلگەراو.
quote (kwōt), v.t. (١) وەرگرتنی ووتە لە سەرچاوەیەكەو وەك نمونە؛ لەبەر ووتن. (The teacher ~ed Shakespeare.)
 (ب) وەرگرتن لە سەرچاوەیەكەو بە بەلگە یا نمونە ھێنانەو (لە ووتار یا پەرۆوكد). (٢) خستەناو وێرگولی ھەلگەراو.
 (٣) بە بەلگە یا نمونە ھێنانەو: (Can you ~ me a recent instance?)
 (٤) نرخ پێ ووتن: (to ~ someone the price of merchandise).
n. [Colloq.], quotation mark. (٢) quotation mark.
quoth (kwōth), v.t. [Archaic], ووتی: (~ he).
quotha (kwōth'ə), interj. [Archaic], راستە؛ (لە پووی لاقرتی یا سەرسامیەو).
quotidian (kwō-tid'i-ən), adj. (١) پۆژانە؛ ھەموو پۆژێک پوودەدات. (٢) ھیچ وێچوچ؛ ناسایی.
n. تایی پۆژانە.
quotient (kwō'shənt), n. بەرکوت. (بیرکاری).
Qur'an (kō-rān', kō'ran), n. = Koran.
qursh (kūrsh), n. قرش
q.v., [L.], = quod vide.

R r

R, r (är), *n.* (۱) تپیی ههژدههه می نەلف و بی ئینگلیزییە (۲) دەنگی ئەم تپییە: "تار". (۳) (۱) قالی ئەم تپییە (ب) ئەم تپییە بەچاکیکراوی یا هەنگەنراوی. (۴) نیشانی ههژدهههه لهریزنکدا: ههژدهههه.

adj. (۱) تاییهتی به تپیه. (۲) ههژدهههه
R (är), *n.* (۱) شتیکه له شتیوهی تپیی "R" دا. (۲) ژماره ۸۰ ی بۆمانی.

rabato (rə-bā'tō, rə-bā'tō), *n.* = rebato.
rabbet (rab'it), *n.* Also rebate, (۱) چانی نیکوکاری قهرافی دارو تهخته بۆ پێداکردنی زمانه (۲) جومگهی پینکاتوو له زمانه کردن به چالدا یا نیرومی کردنی تهخته.

v.t. چال کردنی تهخته و پێداکردنی زمانه نیرومی کردنی تهخته
v.i. پێداکردنی زمانه به چالدا نیرومی کرانی تهخته.

rabbi (rab'i), *n.* مالووم: مه‌لای حوله‌که

rabbīn (rab'in), *n.* = rabbi.

rabbinate (rab'in-it), *n.* (۱) مالوومی پنه‌ویایه‌ی مالووم. (۲) مالووم گەل

rabbīnic (rə-bin'ik), *n.* زمانێ عیبری به‌کارهێنراو له نووسراوه‌کانی مالوومه‌کانی سه‌ده‌ی ناوه‌راستدا

rabbīnical (rə-bin'i-k'l), *adj.* Also rabbīnic, مالوومی: تاییهتی به مالوومه‌کانی سه‌ده‌ی ناوه‌راست و بیروباوه‌ڕو زانیاری و زمانه‌که‌یان.

rabbit (rab'it), *n.* (۱) که‌رویشک. (۲) که‌وله‌ که‌رویشک

v.i. پاوه که‌رویشک کردن.

rabbit punch, مسته‌کۆله‌ی به‌ پشتی ملدا دراو (بۆکسبازی)

rabbitry (rab'it-ri), *n.* که‌رویشک خانه‌ شوێنی په‌روه‌رده‌کردنی که‌رویشکی مانی

rabbit's (or rabbit) foot, پاشووی که‌رویشک که‌ وه‌ک نوشته‌ سه‌یر ده‌کړو گوايه به‌ختی باش ده‌هینیت.

rabble (rab'l), *n.* قهره‌بالفی کۆمه‌له‌ خه‌نکیکی ده‌نگه‌ده‌نگه‌کرو دابین نه‌کراو: جه‌ماوه‌ری هه‌راوه‌ریاکه‌ر.

v.t. هێرش بردنه‌ سه‌ر به‌ جه‌ماوه‌ری یا به‌ پووته‌ و پووته‌ پووته‌ و پووته‌: بۆزه‌پیاوان: جه‌ماوه‌ر (له‌بۆی سووکی‌یه‌وه‌).
the rabble, په‌شو و پووت گەل: عه‌لم‌وجه‌له‌.

rabble (rab'l), *n.* مقاشی تێکدانی ناسنی تواوه‌ خوا له‌ کوورده‌دا بۆ کردنی به‌ ناسنی نه‌رم یا به‌رگه‌گر

v.t. تێکه‌لدانی ناسنی تواوه‌ خوا له‌ کوورده‌دا.

rabblement (rab'l-mənt), *n.* هه‌راوه‌ریا: پشینوی: ئاژاوه‌.

rabble rouser, پووته‌ و پووته‌ و پووته‌: جه‌ماوه‌ر و پووته‌ (بۆ ئاژاوه‌ نانه‌وه‌).

rabid (rab'id), *adj.* (۱) دابین نه‌کراو: هار.

(۲) توندوتیژ: بی ئەندازه‌ له‌ پادهمه‌ده‌ر: (hate.)

(۳) هار: (a ~ dog.)

-rabidly (*adv.*); **rabidness** (*n.*).

rabidity (rə-bid'ə-ti), *n.* هاری (سه‌گ): توندوتیژی: هاری.

rabies (rā'bēz, rā'bi-ēz'), *n.* هاری: نه‌خۆشی هاری:

میکروبی هاری

raccoon (ra-kōōn'), *n.* پاکوون: گیاندارێکی نه‌مه‌ریکی تیسکنی له‌مز.

دروژی گۆشتخۆرو شیرده‌ره‌ به‌ داردا هه‌لده‌گه‌ڕی به‌زۆری به‌ شوو دیته‌ده‌ری له‌پشینه‌ ده‌چنیت.

race (rās), *n.* (۱) پینشیرکی: کێ برکی: پاکردن.

(۲) (pl.) غارغارین: پهبازی

(۳) مه‌ملی: بۆبۆین: (The presidential ~).

(۴) بۆ پینشه‌وه‌ چوون: پاکه‌پاک.

(۵) (l) ته‌روژی ئاو: خواری: شه‌پۆل. (ب) په‌وتی ته‌روژه‌ ئاو.

(ج) ئاوباره‌: جۆگه‌ی ده‌ستکرد.

(۶) هینلی هاتوچۆی پارچه‌ مه‌کینه‌.

v.i. (۱) پینشیرکی کردن: پاکردن (بۆ برده‌وه‌): کێ برکی کردن.

(۲) خیرا پۆشین یا کردن: پاکه‌پاک کردن: په‌له‌کردن.

(۳) خیرا خولانه‌وه‌: (the engine is ~ing.)

(۱) پینشیرکی له‌گه‌ل کردن.

(۲) غارغارین پی کردن (بۆ برده‌وه‌): پینشیرکی پی کردن:

(to ~ horses, cars).

(۲) خیرا خولاندنه‌وه‌: به‌هێن زۆر پێدان: (don't ~ the engine.)

(۱) په‌گه‌ز: نه‌ته‌وه‌. (۲) کۆمه‌لی هاوپییشه‌و هاوخوا.

race (rās), *n.* (۲) توخم: په‌سه‌ن. (۴) تام: چه‌ژ.

racecourse (rās'kōrs', rās'kōrs), *n.* مهبانی غارغارین یا

پهبازی: مهبانی پینشیرکی.

racehorse, ناسبی غارغارین: ناسبی پهبازی.

raceme (rā-sēm', rā-sē'), *n.* چه‌ند جۆره‌ گولیکه‌ وه‌ک هیشوو.

بسه‌ر لاسکیکه‌ره‌ پیز ده‌بی (وه‌ک نێرگزه‌ کێوی).

racer (rās'er), *n.* (۱) پینشیرکیکه‌ر (ناسب, مڕۆه, ئوتومبیل, فرۆکه‌).

(۲) خیرا: پاکه‌ر: تیر: خیرا. (۳) جۆره‌ ماریکه‌.

race riot, ئاژاوه‌ی نێونه‌ته‌وه‌یی.

racetrack, مهبانی غارغارین یا پهبازی: مهبانی پینشیرکی.

raceway (rās'wā'), *n.* (۱) جۆگه‌ی ده‌ستکردی ئاو گواسته‌وه‌.

ئاوباره‌. (۲) بۆری پاراستنی ته‌ل نه‌له‌کتریک. (۳) racetrack.

rachis (rā'kis), *n.* (۱) بربره‌ی پشت.

(۲) لاسکی گولی هیشوویی (وه‌ک نێرگزی کێوی). (۳) قه‌فی په‌ر.

rachitis (rā-kī'tis), *n.* = rickets.

racial (rā'shəl), *adj.* (۱) په‌گه‌زی: نه‌ته‌وه‌یی.

(۲) له‌ جیاوازی نێو په‌گه‌ز مه‌کانه‌وه‌ هاووه‌.

-racially (*adv.*).

racism (rās'iz'm), *n.* په‌گه‌زیه‌رستی: به‌ سووک سه‌یرکردنی په‌گه‌زی تر.

racist (rās'ist), *adj.* په‌گه‌زیه‌رست.

rack (rak), *n.* (۱) چوارچێوه‌ی شت قیادانان یا له‌سه‌ر دانان: (l) ناخۆپ.

(ب) ته‌ل گۆزه‌ پی به‌سته‌وه‌. (ج) سنگی جل هه‌لواسین. (د) په‌قه‌ی دار یا ناسن.

(ه‌) چوارچێوه‌ی بۆمبا تێخوا له‌ فرۆکه‌ی بۆمباهاوێژدا.

(۲) شیشی داندار که‌ له‌گه‌ل چه‌رخیکی داندارا به‌یه‌کدا ده‌چن و له‌یه‌ک گیرده‌بن.

(مه‌کینه‌کاری). (۳) چوارمه‌خه‌: خه‌رکه‌مان.

(۴) نه‌شه‌که‌چه‌: نیش و ئازاریکی زۆر: هۆی نیش و ئازاری پیس:

rack

- گۆرەوشار. مەجان
- v.t.** (۱) گۆرەن بە سىڭدا (جىل، شتومەك)؛
خستىنسىر چوارچىنەيەك يا پەفەيك! پىزىكرىن بىسىر چوارچىنەيەكەر.
(۲) لە چوارمىچە كىشان! لە خەركەمان دان! گۆرەوشار دان (مەجان).
(۳) ئىش و ئازاردان! داخ و سۆيى كۆرەن بەدەلە! چەوساندەنە.
(۴) زۆر ماددو و كۆرەن! زۆر مەلۇدان! گوشين (مىشك)؛ پىستاقىن!
(to ~ one's brain to come up with an answer)
(۵) كۆي خانووى زۆر ئى سەندى! كۆي خانووى بەزىكرىنەنە.
on the rack, لە ئەشكەنچەدە! لە ئىش و ئازاردە!
rack one's brain (or memory), لەپەيى ناخوشىدا بوون.
ئىچكار زۆر مەلۇدان بۇ
بىرگەتەنە
- rack (rak), n.** پەرت؛ نەرمەلۈقە
v.t. پەرت كۆرەن! نەرمەلۈقە كۆرەن.
rack (rak), n. فەوتان؛ نەمان (go to ~ and ruin).
rack (rak), n. پەلە مەورى ئازىردو.
v.t. بابرەن (بەلە مەور)
rack (rak), v.t. شەراب لە خەتە كۆرتەنە.
racket (rak'it), n. (۱) ھەراوھوربا! جەنجال! دەنگەدەنگ! ھەللا ھەللا.
(۲) بەزىم رەزە! كەيفى پاپولاردى! ئامەنگى خۇشى! زەماوند.
(۳) [Slang] (ب) پارە پەيداكۆرەن بە ساختە و ھەپەشە چەوتى و
قاچاخچىنى (ب) پىنى چەوت و ساختە بۇ پارە پەيداكۆرەن! پىلانى ساختە
(ج) پىشە يا كاسى پارە زۆر پەيداكۆرەن بەتايەتتى بە چەوتى!
(The law profession has become a ~.)
(د) پىشە! كاروكاسى.
v.t. (۱) ھەراوھوربا كۆرەن! دەنگەدەنگ كۆرەن بە كۆمەن.
(۲) خەرىكى ئامەنگى بەزىم رەزە بوون! زەماوند كۆرەن.
racket (rak'it), n. Also racquet, (۱) رەكت! رەكتى تەنس و
پىنگ پۇنگ (۲) (pl.) راکىت! يارىيەكە لە تەنس دەچىت بە رەكتى دەسك
كورت دەكرى لەما و ئورۇنكا.
racketeer (rak'ə-ēr'), n. پارە پەيداكۆرەن بە فىل و تەلەكە و
ساختەچىنى و ھەپەشە قاچاخ
v.t. پارە پەيداكۆرەن بە فىل و تەلەكە و ساختە و ھەپەشە قاچاخ
rackety (rak'ə-ti), adj. (۱) بە دەنگ! بە دەنگەدەنگ!
پۇر لە ھەراوھوربا (۲) جەز لە ئامەنگى بەزىم رەزە كەر.
rack railway, ھىلى داندارى شەمەندەفەر (بۇ بەرەم ئورۇكە).
(پىشنى دەورتنى " cog railway ")
rack-rent (rak'rent'), n. كۆي خانووى زۆر گران
v.t. كۆي خانووى زۆر ئى سەندىن
-rack-renter (n.).
raconteur (rak'on-tūr'), n. چىركىزى لىھاتو! چىركە گىرەدە بەخۇشى
racoen (ra-kōōn'), n. = raccoon.
racquet (rak'it), n. = racket.
racy (rās'i), adj. (۱) تام و بۇن خوش (مىو، شەراب)؛ مۇز! منخۇش.
(۲) توندوتىز! بىر! بىرەدە.
(۳) بىر! پەردە! مەلمانرا! بىر! ئابرو! (a ~ novel, story, film, etc.)
radar (rā'dār), n. پادار.
radar-scope, شامى پادار
raddle (rad'l), v.t. چىن! لەيەك ھەلگىشان! لەيەكە مەلۇ ئالاند.
raddle (rad'l), n. گەلسور! رەنگى ئال يا سور.
v.t. بۇيە سور لىدان! سوركۆرەن.
raddled (rad'ld), adj. سەر ئى شىوا! پەشۇكار! مەندو!
پەشۇ! شەكست! شىوا! (He seems ~ these days.)
radial (rā'di-əl), adj. (۱) تىشكى

radically

- (ب) لە يەك شىنۇدا كۆيۈمە! بەرەم ئاوجەق ھاتو! لەيەك شىنۇدە بلۆيۈمە.
(۲) ئىوۋەتەرىي (بىركارى)! ۋەك ئىوۋەتەرىي رىكخراو.
(۳) قۇلى (توتىكارى)! ھى ئاوجەق قۇل.
(۴) سىمدار (تايە) ئۆتۈمۈيل! (a ~ tire).
radian (rā'di-ən), n. گۆشەي ئىوۋەتەرىي (بىركارى).
radiance (rā'di-əns), n. Also radiancy, (۱) دەرەشەنە!
شەرق! پوونكى! شەرقەنە! (۲) ۋەزەي تىشكاوەر (فىزىيا).
radiant (rā'di-ənt), adj. (۱) دەرەشە! بەشەرق! شەرقەدەرە!
پووناك! بىرقەدار! تىشكەن! (the ~ morning).
(۲) پىر لەخۇشى! پىر كەيف و خۇشى و ئاسوۋە! دەم بە پىنگەتەن و خوش بىن
(a ~ smile, personality, etc.)
(۳) تىشكەدەرە! تىشكاوەر! تىشكەن! (energy).
radiant (rā'di-ənt), n. (۱) سەرچاۋە ئىستىزەي كىشاو
(ئىستىزەناسى). (۲) سەرچاۋە پوونكى.
radiant energy, ۋەزەي تىشكاوەر.
radiate (rā'di-āt'), v.t. (۱) دانەمە (تىشك). پوونكى. گەرمى! خۇشى!
بىرقەنە! تىشكەنە! بىرسكانە.
(۲) ئىوۋەتەن! (Heat ~ from a fire).
(۳) بلۆيۈمە لەما چەقە! ئىوۋە بلۆيۈمە!
(Highways ~ from the city.)
v.t. (۱) تىشكەنە! شەرقەنە! گەرمى يا تىشك ئى بوونە.
(۲) دانەمە (خۇشى، ئانىيە! ئىوۋەتەن! (He ~ confidence).
(۳) بلۆيۈمە لەما چەقە
(۴) پووناك كۆرەنە! شەرق دانە سەر.
adj. (۱) تىشكاوەر! تىشكەدەرە!
(۲) تەزى يا پەل فەزىدەر لەما چەقە! لەما چەقە بلۆيۈمە!
(~ flowers)
(۳) ئەندام پارچەكانى لەما چەقە بلۆيۈمەتە بە پىك و پىكى
گىئەنەناسى).
n. گىئەندارنكە پەلەكانى لەما چەقە بلۆيۈمەتە بە پىك و پىكى
(ۋەك ماسىيە نەرمەلىقە).
radiation (rā'di-ā'shan), n. (۱) دانەمە (تىشك، گەرمى، خۇشى).
(۲) تىشكەنە! (فىزىيا)! تىشكاوەر.
(۳) تىشكى ئەتۇم! تىشك! ۋەزەي تىشك! ۋەزەي تىشكاوەر.
(۴) رىكخراۋى پارچەكانى ئەندامىك يا ئەندامىك لەشك بەجۆرەك ھەمەو
لەما چەقەتە ھاتو! لەوئىش يەك بگرنە! (لەشۇەي تەلى تايە! پاسكىدا).
radiator (rā'di-ā'ter), n. (۱) پادىتەر! ساردكەرەي ئوتىمىل.
(۲) ئامىزى ئور گەرمەدەرە! (بەھى بۇزى ئاۋى گەرمە ھەلمە).
(۳) سەرچاۋەي تىشكاوەر (فىزىيا). (۴) ئىزىيەل ئىزەر.
radical (rad'i-k'l), adj. (۱) بىچىنەي! بىنەرەتى! نەپەرى!
(~ social changes)
(۲) شۇپىگىزى! توندەرى رامىيارى! رادىكالى! (a ~ movement).
(۳) پىشەيى (پوۋەكناسى)! بىچى! رەگى! بىنەرەكى.
(۴) رەگى (بىركارى).
radical (rad'i-k'l), n. (۱) رەگ! بىچى! بىچىنە! پىشە! رەگ! پىشە.
(۲) شۇپىگىزى! چەپەرە! نەپەرە! رادىكالى
(ب) [R-] ئەندامى كۆمەلىكى شۇپىگىزى يا چەپەرە.
(۳) كۆمەلىك ئەتۇم بەلەي كەمەو يەك ئەلەكتۆن (كىمىيا).
(۴) رەگى ئوۋجايى يا سى جايى (بىركارى) (b) radical sign.
(۵) رەگى ۋىشە (زمانەۋانى)
radicalism (rad'i-k'l-iz'm), n. (۱) شۇپىگىزىتى! رادىكالىتى!
توندەرى رامىيارى! چەپەرە! (۲) بىروباۋەرى شۇپىگىزىتى!
پىئازو بىروباۋەرى رادىكالىتى يا چەپەرە.
radically (rad'i-k'l-i, rad'ik-li), adv. (۱) لە بىچىنە!
لە رەگى پىشەرە! لە سەرچاۋە.

radical sign

(English is ~ a Germanic language.)

(۲) بنه‌رته: بنجینه‌یی: زور: نه‌وتویی: (to change something ~)

(۳) به‌شینه‌به‌کی: شو: شنگینه‌یانه یا چه‌په‌روانه

radical sign, نیشانه‌ی ره‌گی: دو‌جایی یا سی: جایی (بیرکاری)

radicel (rad'ə-sel'), n. ره‌گولکه: ره‌گه: بچ‌گوله

radices (rā'də-sēz'), n. alternative plural of radix

radicle (rad'i-k'l'), n. (۱) ره‌گی: ده‌ماری: خوین: یا هسته: ده‌مار

(۲) (ب) نه‌و: به‌شیه: یوه‌گی: ساوا: که ده‌بیته: شاردگ. (ب) ره‌گولکه: ره‌گه: چکوله

radii (rā'di-i'), n. alternative plural of radius

radio (rā'di-ō'), n. (۱) به‌کاره‌بنانی: شه‌پوئی: نه‌له‌کتروماگنتیکی: بۆ

ناردن: وه‌رگرتنی: نامه‌ی بی: تهل (۲) په‌یوه‌ندی: کردن: به‌ده‌زگای بی: تهل

(۳) رادیو (۱): ده‌زگای بی: تهل: بی: تهل: ته‌لسن

(۵) (ب) ملا‌کردنه‌وه: به‌رادیو: یا به‌بی: تهل: (ب) نیستگه‌ی رادیو

(۶) نامه‌ی بی: تهل

adj. بی: تهل: ته‌لسن

radio- (rā'di-ō, rā'di-ə), نیشک: تیشکاوه: (ب) بی: تهل: ته‌لسن (ج) قول: تونیکاری

(د) به‌تیشکی: نه‌توم: گراو: (پزیشکه‌دانی: (ه) تیشکی: نه‌تومدار

radioactive (rā'di-ō-ak'tiv), adj. تیشکی: نه‌تومدار: تیشکاوه:

radioactivity (rā'di-ō-ak-tiv'ə-ti), n. تیشکی: نه‌تومداری:

تیشکاوه‌ی

radio beacon, رای‌بری: بی: تهل: بۆ: پئی: شاندانی: که‌شتی‌یه‌وانو

فرۆکه‌وان

radiobiology (rā'di-ō-bī-ol'ə-jī), n. زانستی: لیکوئینه‌وه‌ی

کارکردنه‌سه‌ری: تیشکی: نه‌توم: له‌سه‌ری: زنده‌وه‌ری

radiobroadcast (rā'di-ō-brōd'kast, rā'di-ō-brōd'käst),

v.t. & n. به‌رادیو: بلا‌کردنه‌وه: به‌نامه‌ی: رادیو: بلا‌کراوه‌ی: رادیو

-radiobroadcaster (n.)

radiocast (rā'di-ō-kast, rā'di-ō-käst), v.t. & n. =

radiobroadcast

radiochemistry (rā'di-ō-kem'is-trī), n. کیمیای: تیشکاوه‌ی

radio compass, قیبه‌نمای: بی: تهل: که‌شتی‌یه‌وانی:

radio frequency, له‌وه‌ی: رادیو

radiogram (rā'di-ō-gram'), n. (۱) نامه‌ی بی: تهل: بروسکی

بی: تهل: radiograph

radiograph (rā'di-ō-graf', rā'di-ō-gräf), n. وینه‌ی: تیشکی

نیکس

v.t. وینه‌گرتن: به‌تیشکی: نیکس

-radiographic (adj); radiography (n.)

radiolocation (rā'di-ō-lō-kā'shən), n. شوین: دیاری: کردن: یا

دۆزینه‌وه‌ی: فرۆکه‌ی: دۆژمن: به‌رادار

radiologist (rā'di-ol'ə-jist), n. شاره‌زای: پزیشکه‌وانی: تیشکاوه‌ی:

زانی: تیشکی: نیکس: به‌کاره‌بنانی: له‌پزیشکه‌وانیدا

radiology (rā'di-ol'ə-jī), n. رادیولوژی: زانیاری: تیشک:

پزیشکه‌واسی: تیشکاوه: زانستی: به‌کاره‌بنانی: ورزه‌ی: تیشکاوه‌ری

پزیشکه‌وانیدا

-radiological (adj.)

radiometerograph (rā'di-ō-mē'ti-cr-ə-graf', rā'di-ō-

mē'ti-cr-ə-gräf'), n. = radiosonde

radiometer (rā'di-om'ə-ter), n. رادیومتر:

پنوه‌ری: خستی: ورزه‌ی: تیشکاوه‌ری

radiometry (rā'di-om'ə-trī), n. پئوانی: خستی: ورزه‌ی

تیشکاوه‌ری

-radiometric (adj.)

radiophone (rā'di-ō-fōn'), n. = radiotelephone

raffia

radioscope (rā'di-ōs'kə-p), n. رادیوسکوپ: ده‌زگای: تیشکی

نیکس: ده‌زگای: تئپوانن: یا پشکنینی: له‌ش: به‌تیشکی: نیکس

radioscopy (rā'di-ōs'kə-pi), n. رادیوسکوپ: پشکنن: یا

تئپوانینی: له‌ش: به‌تیشکی: نیکس

radiosonde (rā'di-ō-sond'), n. پشکنیاری: بی: تهل: نامیزیکی

بی: تهل: له‌بالوئیکه‌وه: به‌ده‌دریت‌ه‌وه: بۆ: کۆکردنه‌وه‌ی: زانیاری: ده‌رباره‌ی

ناووه‌ی: وار: ناردنه‌وه‌ی: بۆ: سه‌ره‌مین

(پیشی: ده‌ووتری: "radiometerograph")

radio spectrum, ممودای: له‌وه‌ی: نه‌له‌کتروماگنتیکی: رادیو

ته‌له‌فریون: رادار: ممودای: له‌وه‌ی: شه‌پوئی: رادیو

radio station, نیستگه‌ی: رادیو

radiotelegram (rā'di-ō-tel'ə-gram'), n. = radiogram

radiotelegraph (rā'di-ō-tel'ə-gräf', rā'di-ō-tel'ə-gräf')

n. نامیزی: بروسکه: ناردن

v.t. & v.i. نامه‌ی بی: تهل: ناردن

-radiotelegraphic (adj.)

radiotelegraphy (rā'di-ō-tə-leg'ə-fi), n. نامه‌ی بی: تهل

ناردن

radiotelephone (rā'di-ō-tel'ə-fōn'), n. ته‌له‌فونی: بی: تهل

ته‌له‌فونی: ته‌لسن: (ه‌روه‌ها: "radiophone")

v.t. & v.i. نامه: ناردن: به‌ته‌له‌فونی: بی: تهل

-radiotelephonic (adj); radiotelephony (n.)

radiotelescope (rā'di-ō-tel'ə-skōp'), n. ده‌ویرینی: بی: تهل

ته‌له‌سکوپ: بی: تهل

radiotherapy (rā'di-ō-ther'ə-pi), n. چاره‌کردنی: تیشکاوه‌ری:

چاره‌کردنی: نه‌خووشی: به‌تیشک: یا تیشکی: نیکس

radio wave, شه‌پوئی: نه‌له‌کتروماگنتیکی

radish (rad'ish), n. توور

radium (rā'di-əm), n. رادیوم: کانزایه‌کی: سپی: تیشک‌ده‌روه‌یه

radium therapy, چاره‌کردنی: نه‌خووشی: به‌رادیوم: (به‌تایبه‌تی

شیرپه‌نجه)

radius (rā'di-əs), n. (۱) ته‌ل: پینجه‌ی: پاسکیل: شتیک: که‌له‌ناوچه‌قهره

بیته‌ده‌روه: یا له‌ناوچه‌فدا: یه‌ک: بگری: (۲) قول: (مه‌کینه‌کاری)

(۳) نیوه‌تیره: (له‌ندازه)

(۴) ناوچه‌یه‌کی: بازنه‌ی: به‌چواره‌وه‌ری: نیوه‌تیره‌دا:

(there was no house within a ~ of five miles.)

(۵) ممودا: (within the ~ of my experience.)

(۶) (۱) نیسقانه: کورت: نه‌ستوره‌که‌ی: دیوی: ناووه‌ی: باسک: له‌دیوی

په‌نجه: گوره: (ب) نیسقانی: باسکی: گیانداری: چوار: پی

radius vector, ده‌ویری: تیشکوپ: (بیرکاری: نه‌ستیره‌وانی)

radix (rā'diks), n. (۱) ره‌گ (پوه): پرشه: بنج

(۲) بنجینه: (بیرکاری): (۳) ره‌گی: ووشه: سه‌چاوه: (زمانه‌وانی)

radome (rā'dôm'), n. رادوم: گوومزی: پاریزه‌ری: نیریه‌ل: (ه‌وایی)

رادار: (به‌تایبه‌تی: له‌همندی: فرۆکه‌دا: به‌کاردنیت)

radon (rā'don), n. رادون: گازیکی: تیشکاوه‌ری‌یه: له‌کانزای

"radium" هوه: په‌یدا‌ده‌بیت: (بۆ: چاره‌کردنی: نه‌خووشی: شیرپه‌نجه

به‌کارده‌نیرت)

radula (raj'oo-lə), n. نه‌ندامیکی: زمان: ناسایی: گیانداره: نه‌رمه‌کانه

پریژک: ددانی: بچوکی: پیوه‌یه: بۆ: خواره‌ده‌منی: له‌تکردن

raff (raf), n. (۱) ژماره‌یه‌کی: زور: کۆمهل

(۲) [Scot. Or British Dial.] زیل: پاشه‌پۆک: شتی: بۆگه‌نی: فریدوار

riffraff (۳)

raffia (raf'i-ə), n. (۱) دارخورمای: پالیه

(پیشی: ده‌ووتری: "raffia palm")

(۲) پشالی: که‌لا‌ی: نه‌م: دارخورمایه: که‌سه‌به‌ته‌وه: حسیرو: شه‌پقه‌ی: ئی: ده‌چنری

raffinose

raffinose (raf'ə-nōs'), *n.* شکرینکی نهختیک شیرینه له چهوندهرو
تووی بهمو دهردهمینر.

raffish (raf'ish), *adj.* (۱) بریفه دارو ههراشهها.

(۲) سهرسهری بی نابوو بی شهرم بهره لا خوینر بی پموشت.

raffle (raf'la), *n.* هایهخت: پشک: بیانقو.

v.t. (~ off), پشک راکیشار: خسته هایهختمه.

v.t. بهشداری هایهخت بوون.

raft (raft, räft), *n.* کلهک

v.t. (۱) به کلهک پهراندنهره یا گواستنهره

(۲) کلهک لی درووستکردن: کردن به کلهک.

v.t. به کلهک پهرینهوه یا هاتوچوکردن.

raft (raft, räft), *n.* [Colloq.], ژماره یکی زور: زور.

rafter (raf'ter, räf'ter), *n.* گورگه: دوستک

raftsman (rafts'man, räfts'man), *n.* کلهکوان: کلهکچی.

rag (rag), *n.* (۱) پیر: پیرو: پاتال: پاتال.

(۲) تلپه ی پیر که کاغذی لی درووست دهکری

(۳) پارچه: کوت: پنچک.

(۴) (pl.) , شیره ویره: شیره: جلی دپاو: کونه.

(۵) (pl.) , جل و برگ (له پووی کاغذه).

(۶) [Slang] , بوزنامه. (۷) دهماری مزه مهنی.

adj. له پیر درووستکار: (a ~ doll) .

rag (rag), *v.t.* (۱) کلک پیوه کردن: کاغذه له گهل کردن: سرخستسمه.

(۲) سهره نشتر کردن (۳) [British] , تشقله پی کردن: پنگ پی دان.

n. [British] , تشقله: له پنگ

rag (rag), *n.* (۱) تخته بیهیکه دیوینکی زیره سهرانی بی تخته پوشت

دهکرت (۲) [British] , هر جزه بیهیکه زیر

rag (rag), *n.* [Slang] , *n.* & *v.t.* = ragtime.

ragamuffin (rag'ə-muf'in), *n.* مندالینکی پیس و پوخلی

شیره ویره له بهر: کسینکی پنتی یا شپوشت.

rage (rāj), *n.* (۱) [Obs.] شینتی: شینتیتی.

(۲) توویره یی یکی نیچگار زور: شینتگیری.

(۳) هیزنکی توندوتیز (وک هی با و زیان).

(۴) حهزی به تین: تاره زوویه کی به تین: پموشی: تاسه.

(۵) بار: مژه: خولای سهرده می گشت کس.

v.t. (۱) زور توویره بوون: شینتگیری بوون.

(۲) ههچوون: دهریا, با و بوزان: هتد: (The see ~ d.)

(۳) بلا بوونهوه (نه خوشی): تشنه سندن.

ragged (rag'id), *adj.* (۱) دپاو: شرا: شوو: ووبا: پهرپووت:

(a ~ shirt)

(۲) پنتی: شیره ویره له بهر: شروشیقال له بهر.

(۳) زیر: ناریک: گرنج: گرنج: (a ~ edge)

(۴) بژ: دانه مینراو: قن: (~ hair)

(۵) ناتواو: کم و کوویریدار: (a ~ style)

(۶) گز: ناسار: (a ~ voice)

-raggedly (*adv.*); **raggedness** (*n.*).

ragged edge, قهراغ (کهنده لان. هزار به هزار, باری تاخوش):

له سهر قهراغ (on the ~ of poverty)

ragger robin, بووه کینکی لاسک درنره گولی سوورو سپی و پهمیی

دهگرت

raglan (rag'lən), *n.* جزه پالتو یا چاکه تینکی دهلبه.

ragman (rag'man', rag'mən), *n.* پهرپوشت

ragout (ra-gōō'), *n.* راگوو: شله ی گوشت و سهوژه.

ragpicker (rag'pik'er), *n.* کونه و شیره ویره کۆکهرهوه و فروش:

شیره و کونه فروش

ragtag (rag'tag'), *n.* پووته و پووته: عهله و جله: لات و لووت.

rain

(پیشی دهووتی: "ragtag and bobtail" له پووی سووکی بهوه).

ragweed (rag'mēd'), *n.* گیاهیکه هه لاله کی دهینته هووی نه خوشی

هستیار.

ragwort (rag'wūrt'), *n.* پووه کینکی بهیزی گه لا دانه دانی گول زهره.

(۱) هیزنی ناکوی لهشکر: به سهردادان: ههل کوتانه سهر

به لهشکر و فرۆکوه: به لاماردانی چهته بۆ پووووت و تالان کردن.

(۲) هیزنی پوولیس. (۳) هیزش: به سهردادان.

(۴) ههولی پاره یازان بۆ نرخ شکاندنی "پووسه" به له پیر فروشتنی به شه کانیان.

v.t. هیزش بردنه سهر له ناکاو: به لاماردان: به سهردادان.

v.t. بهشداری کردنی هیزش.

raider (rād'e), *n.* (۱) هیزش بهره سهر (به تاییه تی کهشتی و فرۆکه):

هیزشکر (۲) [R-], سهریازی شهر ی دهسته و به خه.

rail (rāl), *n.* (۱) (ا) تهیمان: پهرژین: شووره.

(ب) شیشی تهیمان (داریا ناسن). (۲) نهره: چاغ (پی پلیکانه).

(۳) هینلی شه مهنده فهر.

(۴) شه مهنده فهر: (He travels by ~)

(۵) داری دهرگا و دیوار (له سهر لا).

v.t. تهیمان کردن: پهرژین کردن: نهره بۆ کردن (پی پلیکانه).

rail (rāl), *v.t.* هیزش بردنه سهر به دم: به توندوتیزی پخته لنگرتن:

سهره نشتر کردن: زور گله می کردن: سکا لا دهسته کردن.

rail (rāl), *n.* بالنده یکی ناو زه ناوی قاوه می بان کورته له قولنگ دهچی.

rail fence, تهیمانی شیشه ناسن یا دار (که به سگسگ قایم دهکری).

rail-head (rāl'hed'), *n.* (۱) کۆتایی هینلی شه مهنده فهر:

له سهر یا کۆتایی هینلی شه مهنده فهر. (۲) جیی بار داگرتن له شه مهنده فهر

ناردنی بۆ لهشکر له میانی جهنگا

railing (rāl'ing), *n.* (۱) کهره سهی تهیمان و نهره.

(۲) نهره (پی پلیکانه, تالان: چاغ: تهیمان: شووره.

railroad (rāl'rōd'), *n.* (۱) هینلی شه مهنده فهر: هینلی ناسن:

پنگای ناسن: پنگای شه مهنده فهر.

(۲) دهزگای پنگی شه مهنده فهر و به پیوه بردنی.

v.t. (۱) شه مهنده فهر گواستنهره

(۲) هینلی شه مهنده فهر بۆ راکیشار: پنگی شه مهنده فهر بۆ بردن.

(۳) [Colloq] , به پهله پان پیوه نان و موز کردن بۆ نهوی کاتی نهو نه بن

به ووردی لئی بکۆلرتنهوه:

(They ~ ed the law through the Congress.)

(۴) [Slang] , به خو پایی خسته به ندیخانهوه (یا تاوان بۆ ههلبه ستن یا

به پهله داد پرسین).

v.t. له سهر پکی شه مهنده فهر کار کردن.

railroad flat, خانوویه که ژووهره کانی وه فارگوینی شه مهنده فهر به پیز

درووستکارین.

rail-splitter, دارله تکه ری تهیمان و شووره

railway (rāl'wā'), *n.* (۱) هینلی ناسنی شه قامه کان (بۆ پاسی ناوشان).

(۲) railroad. [British]

(۳) هر هینلینکی ناسن بۆ پیچکه به سهردا خولانهوه.

raiment (rām'ənt), *n.* [Archaic or Poetic], جل و برگ:

پوشاک.

rain (rān), *n.* (۱) باران. (۲) باران بارین.

(۳) (ا) کشی بارانای. (ب) [pl.] وهرزی باران.

(۴) شت بارین یا کهرته خواره وه ی کو توپ: (a ~ of ashes)

v.t. (۱) باران بارین: بارین: (It is ~ ing.)

(۲) بارین (گولله, بوزما: هتد: هاتنه خواره وه وه باران: وه باران بارین:

(Bullets ~ ed about him.; Tears ~ ed down her cheeks.).

(۳) باران باراندن (خودا).

v.t. (۱) پژاندن وه باران.

(۲) به سهردا پژاندن (بهخشیش, ستایش): پی بهخشینی بی شوهار:

- بەسەردا باراندن (*They ~ed praises or gifts on him.*)
rain cats and dogs, پەمەنلەکردن؛ بە ئىزمە بارىن؛ شەستەکردن؛
 بەخوڭ بارىن
rain or shine, باران بى يا ھەتا؛ ھەميشە؛ ھەموو كاتتە.
rain out, دوخستى ناھەنگىك، يارىچەك، يا وەنژىك بەھۇى باراندە.
rainbow (rān' bō), n. پەلەكە رەنگىنە؛ پەلەكە زىرىنە.
adj. رەنگىن؛ ھەمەرەنگە؛ رەنگارەنگ.
rainbow trout, ماسىچە رەنگىنە؛ ماسىچەكى جۇگەر پوبارە.
rain check, (۱) نەوېلىتەيە كە دەرىت بە تەماشاكەرانى يارىچەكى
 دواخراو يا تەواونەگراو بەھۇى باراندە تاكو جارىنكى تەرتوان يارىچەكە
 بېيىن بە خۇپايى. (۲) دواخستى پەسەندەردنى پېشىنەزىك يا بانگ كەردنىك؛
 گەنى دووياتەردەوى بانگ كەردنىك يا پېشىنەزىك كە ئىستە ناتوانى
 جىيەجى نكرت
 (*She invited us to dinner but we had to get a ~ because we couldn't go.; Can I get a ~?*)
rain coat (rān' kōt'), n. پالتوى باران.
rain drop (rān' drop'), n. دلوپە باران؛ نە باران؛ تەنۆكە باران.
rain fall (rān' fōl'), n. (۱) باران بارىن؛ باران.
 (۲) سەرجمى باران بارىنى ناوچەيەك لە مارەيەكى تايەتدا
 (كە بە گرى " ئىنج " دەپتورىت).
rain forest, دارستانى باران دارستانى چرو ھەميشە سەوزى ناوچە
 گەرمەكان كە سانى سەد گرى " ئىنج " بارانى ئى دەبارى بەلەي كەمەرە.
rain gauge, Also gage, باران پىو
raininess (rān' i-nis), n. بارانايىتى
rain maker, باران بارىن؛ (بە يووكە بارانى).
rain making, (۱) باران باراندن (بە يووكە بارانى).
 (۲) باران باراندنى دەستكرد
rain proof (rān' prōōf'), adj. بارانپەر باران دانادات.
v.t. بارانپەركردن.
rain storm (rān' stōrm'), n. بايووزان؛ باو باران؛ شەستە باران؛
 پەمەنلە؛ ئىزمە.
rain water, بارانار.
rainy (rān' i), adj. بارانايى.
rainy day, پۇژى تەنگانە؛ پۇژى پەش.
put away (or provide) for a rainy day, پاشەكەوت كەردن بى
 پۇژى تەنگانە؛ شت ھەلگرتن بى پۇژى پەش.
raise (rāz), v.t. (۱) بەرزكەندە؛ بلفەكەندە
 (۲) راستكەندە؛ ھەلساندە
 (۳) دروستكەندە (*to ~ a monument*)
 (۴) پى ھەلسان؛ بەرپاكەندە؛ گېزان (شۆرش)؛ ھاندان
 (*The Indians ~d a revolt.*)
 (۵) زىادكەند (پە، نرخ، ھىن؛ بەرزكەندە: (*He ~d his prices.*)
 (۶) بەرزكەندە (دەنگ، توندوتىزى: (*She ~d her voice.*)
 (۷) بارى زيان باش كەردن يا پەلەپايە بەرزكەندە؛ پېشىختن
 (*Hard work ~d the man from poverty.*)
 (۸) زىندووكەندە؛ گيان ھىنانە بە بەردا: (*to ~ from the dead*)
 (۹) بوون بەھۇ: (*The remark ~d a laugh.*)
 (۱۰) ھىنانە پېشىمە بى باس كەردن؛ ھىنانەكايەو
 (*to ~ an issue or a question in a meeting*)
 (۱۱) (۱) كۆكەندە (پارە)؛ پىتاك كەردن: (*to ~ money for a cause*)
 (ب) گەردكەندە؛ پىكەمەنان: (*to ~ an army*)
 (۱۲) لەدەم ھاتتەدەرەو (قىرە، ھاوار، وورە).
 (۱۳) شكاندن (نابلوقە)؛ دوايى پى ھىنان؛ لابرەن:
 (*We have ~d the siege.*)
 (۱۴) ھەلەنەنەي ھەير (بە ھەيرتەش تىكەردن)

- (۱۵) (۱) بەخىووكەندە؛ پەروەردەكەندە؛ گەرمەكەندە؛ پىنگەيانەندە:
 (*to ~ children*)
 (ب) چاندن؛ پەروەردەكەندە؛ بەخىووكەندە: (*They ~ wheat.*)
 (۱۶) [Scot.]، توورەكەندە؛ شىتەكەندە.
 (۱۷) ھەلگەند (ئالا، بەيداخ): (*We ~d our flag.*)
 (۱۸) بە ساختە نرخی چەكى پارە زىادكەند.
 (۱۹) ئى نىزىكەندە (لە كەشتى تريا لە ووشكانى).
 (۲۰) گەرمە زىادكەند. (۲۱) كۆكەن؛ بلفەم ھىنانەو.
 (۲۲) [Dial.]، لە خەم ھەلسان.
 (۲۳) [Colloq.]، كۆكەن؛ بلفەم ھىنانەو. (۲۴) گەرمە زىادكەند (قومان)
 (۲۵) بەرزكەندە؛ بەرزىوونە؛ بلفەمەندە.
 (۲۶) مووچە زىادكەند؛ مووچە بەرزىوونە؛ زىادە.
 دىنا ھىنانە **raise hell (or Cain, the devil, the roof, etc.),** خوارمە؛ دىنا دان بەسەرمەكدا؛ كەردن بە ناخۇشى؛ ئازاۋە نانەو.
raised (rāzd), adj. (۱) دەرمەپو؛ دەرمەپو؛ بەرزەك تېخراو؛ لۇچاۋى.
 (۲) ھەلاتو (ھەمىس)؛ پەلە؛ پەلە كراۋى.
raisin (rā' z'n), n. مىۋى.
raison d'être (re' zōn' de' tr'), [Fr.], ھۇى بوون؛
 پەلەكە يا مەمەستى بوون.
raj (rāj), n. فەرمەنەرەۋايى؛ دەسلەتدارى.
rajah; raja (rāj' ja), n. پاجا؛ شانزادە؛ ھىندى؛
 مىر يا فەرمەندارىكى ھىندى
rake (rāk), n. چىنگال (بۇ گۆگىا گەلا كۆكەندەو زەمى خوش كەردن).
v.t. (۱) زەمى خوش كەردن؛ تەختكەند: (*to ~ the soil smooth*)
 (۲) كۆكەندە؛ تىكەندە؛ كۆكەندەو:
 (*to ~ the leaves; to ~ out a fire*)
 (۳) كۆكەندە؛ بى گەپان؛ كۆكەندە؛ پىياگەپان بە ووردى:
 (*to ~ through old magazines for facts*)
 (۴) ئى ووردەندە؛ چاۋ پىياخشانەند.
 (۵) تەقەلەكەند بە درىۋايى لاي كەشتى يا پىزە سەربان.
 (۱) چىنگال؛ بىكارەھىنان؛ (۲) پىشكىن؛ گەپان؛ ئى ووردەندەو.
 (۳) گەسك لىدان؛ پاك كەندەو؛ تەختكەند (زەمى)؛ كەردن.
rake up, كاي كۆن؛ پەياكەند؛ زىندووكەندەو شتى كۆن؛
 خىستەنەوۋى نېنى كۆن: (*to ~ an old charge against someone*)
rake (rāk), n. كەسكىنى سەرسەرى؛ بى ئابوۋ؛ بى شەرم؛ بەرەلا؛ خوۋپى.
rake (rāk), v.t. لىۋوۋ؛ خواربوۋ؛ لارەندەو (دارنا لاي كەشتى).
v.t. خواركەندە؛ لارەندەو.
 (۱) لارى؛ خوارى؛ خواربوۋە. (۲) گۆشەي ئىوان تىغىلەو ئەم پوۋى
 دەمپەرتەو يا شتەكەي لەسەر دەمپەرتەو.
rake (rāk), v.t. (۱) ھەلگەن بەدوۋى نىچەردا (ھەلق).
 (۲) شوۋىن بۇنى نىچەر كەرتن و لوت نان بەزەمەيەو لەباتى پەھەراۋە (تەنجى).
rake hell (rāk' hel'), n. & adj. سەرسەرى؛ بى ئابوۋ؛ بى شەرم؛
 بەرەلا؛ خوۋپى.
rake off (rāk' ōf'), n. [Slang], دەلالەيەك يا بەشە قازانچىك كە
 وەك بەرتىل وەرگىزىت.
raki; rakee (rə-kē', rak'i), n. عەرق.
rakish (rāk' ish), adj. (۱) جوان و شوخ و خىرا (كەشتى).
 كەشخەو خىرا. (۲) تەپەش و كەيف قىچ، كەشخە؛ جىل قۇز؛ قۇز.
rakish (rāk' ish), adj. سەرسەرى؛ بى شەرم؛ بى ئابوۋ؛ بەرەلا؛
 خوۋپى.
-rakishly (adv.); rakishness (n.). خىزەي سىنگ؛ خىزەخىز.
rale (rāl), n. [Fr.], (۱) كۆكەندەو پىشكىست (لەشكىرى بەزىو و پاكەردو).
 (۲) كۆكەندەو؛ يەك پىگرتن؛ خەركەندەو؛ بانگ كەردن بى پىگرتن:
 (*The leader rallied his people.*)

ransom

- (۱۱) ئاڭگىردانى چىشت لىنان بە گاز يا كارما: دەرگاي چىشت پى لىنان
(۱۲) نىشتەنى (پورەك و گياندار) شونى تيا پووان و ژيان.
(۱۳) مەودا (ژمىرەكارى).

بەرەل: نەبەستراۋە: لە لەمەڭگادايە بەرەلە: (~ cattle) .
دورى نىشان دۆزەمە (لە تۆپى كامىرا شتى تىدا)
بۆردۆز.

- (۱) [R-] ، (ب) سەربازى ھىرش و شەرى
دەستەۋىخە. (ب) قۇل: پاسوان: حەسەس.
(۲) (ب) لىپىرسراۋى باخچە گشتى (لە ئىنگلىزە) forest ranger
(۳) گەپكە. (۴) پەشەۋىلاخىكى بەرەلە لە لەمەڭگادا، واتە: نەبەستراۋە.
(۱) گەپكە. (۲) لاق دىژ. (۳) فراۋان: بلاۋ: گەرە.
(۱) شازنى ھىندى: ژە مېرەيا ھەمەندەرى
(۲) بانووشا ھىندى: پادشا ۋى ھىندى.
(۱) پىز: زنجىرە. (۲) پىكەۋىپىكى.
(۳) پەلە: پەلەۋپايە: كۆمەلەتە: چىنى كۆمەلە:

(They come from all ~s of life.)

- (۴) پايەدارى: پەلەۋپايە: بەرەلە: بەرەلە: شىك: (a man of ~)
(۵) پەلە (سويا، مېرى، كارەندەستى): (the ~ of captain)
(۶) پەلە: تەرە: پايە: (a poet of the first ~)
(۷) خانەنى ئاسۋى شەترەنج.
(۸) (ب) پىز (سەرباز، ئۆتۈمىل). (ب) (pl.) لەشكەر: سويا.
(ج) (pl.) چىنى سەرباز: (He rose from the ~s.)
(۱) پىزكردن: خىستە پىزە: لەرەزدا دانان
(۲) پەلە بۇ دانان: پۇل پۇل كەردن يا پىزكردن بەپى: پەلەۋپايە:

(She ~s him above the rest.)
(۳) پەلە بەرەلەتە: (A colonel ~s a captain.)
(۱) پەلەمكى تايەتە ھەبۇن: ئەۋەندەمە بۇن لە لىستەكە:
(He ~s second on the list.)

(۲) بەرەلەتە پەلە يا كەس بۇن:
(the ~ing member of the committee)

پەلە خۇ بەكارھىنان بۇ
سود وەرگەرتن يا بەسەر بەرەستە: خۇپىن.

- rank and file,
(۱) چىنى سەرباز: سەربازان.
(۲) ئەندامانى سادە: پىكەۋىپىكى يا چىزىك، ئەك سەركەدەگەنى
لە سەربازىيە بۇن بە ئەفسەر وورە وورە.
rise from the ranks,
(۱) ھەمەشۋىتە گەتەۋەتە ئەۋەندە تەرىزى
rank (ranj), adj.
(۲) ئەۋەندە بەدەر بەھىزە گەرە بۇ: (~ grass, weed, etc.)
(۳) ژۇر بەپىت: ژاد لە پىۋىست بەپىتە: (~ soil)
(۴) بۇگەن: بۇن دېن.

(۵) ئابەجى: ئاشرىن: پىس و بۇگەن: پىس.
(۶) تەۋا (لەۋۋى ناپەسەندىيە): ئەۋەن:

(~ treason, deceit, nonsense, etc.)
(۱) سەرباز.
ranker (ranj'ker), n. [British],

(۲) ئەفسەرئەكە لە سەربازىيە بۇۋى بە ئەفسەر.
ranking (ranj'ing), adj.

بەزىتە ئەندامى ئەنجۈمەنىك يا
دەستەۋىكە: (the ~ing member)

rankle (ranj'k'l), v.i.
(۱) ھەركەن: ئاۋسان: دۈۋەل كەردن.
(۲) پەنگ خوارەنەۋە دىل ئازادان: ھەمەشە پەستەكەن يا تۈۋرەكەن:

وېرۇئەن: يادەندەۋە دەپتە ھۇى بىق ھەلسان: (The insult ~d.)
ransack (ran'sak), v.i.

(۱) پىشكەن: بۇۋەرى گەران يا وورەبۇۋەنە.
(۲) تالان كەردن: (They ~ed the house, village, etc.)

ransom (ran'səm), n.
(۱) گەرانەۋە يا بەرەلەكەرنى دىلىك يا
كەسكىنى فېرئەۋ بە پارە.
(۲) ئەۋ پارەيە دەدرت (بۇ بەردانى دىلىك يا كەسكىنى فېرئەۋ).
(۳) گۇناھ ياك كەردەۋە بە قۇربانى كەردن يا سزا جەشتن.

rancho

rancho (ran'chō, rān'chō), n. [Sp.].
(۱) كۈختە كىكاۋ
(۲) گەرانى ئازەلگە ranch

rancid (ran'sid), adj.
بۇن دېن: بۇنى پىسى پۇن كەرە كۇن.
-rancidity (n).

rancor; rancour (ran'ker),
كەنە: كۇنە قىن: قىن: بەدخۋازى:
كۇنە دۆزەبەتە.

rancorous; rancorous (ran'ker-os), adj.
بە قىر بە كەنە:
قىر ھەنگە كەنەدار

-rancorously (adv.); rancorousness (n.).
rancour (ran'ker), n. [British spelling] = rancor.

rand (rand), n.
(۱) ئاۋۋىشى قەنگە پاۋنە پىلاۋ
(۲) [Rare or Dial.], قەراغ: پەراۋىز: كەنار (وەك كەنارى زەۋىيەك
كەخوتە گا يا مەكەنە ئايگەنى: بىكىنەت:
(۳) پارە نەۋەرىقاي باشۇر.

random (ran'dəm), adj.
پىكەۋە: كۇرئانە: بەپى پىرلىكەندەۋە
پىلان دانان (a ~ remark, selection, meeting, etc.)
ھەركەتە ھەلسۇۋا: بە كۇرئانە:

at random,
چۇر پىكەۋە ۋەھا (to shoot at random)
چۇر پىكەۋە ۋەھا: بەپى پىلان:

randomly (ran'dəm-lī), adv.
بە پىكەۋە: بە كۇرئانە: [~ to read (or do something)]
(۱) ھەشەرى: بەئالۇش: چاۋچىلىس: چاۋباز

randy (ran'di), adj.
(۲) [Scott.], بىن ئەزاكە: بەدەۋەشت.

ranec (rā'ni), n. = rani.
rang (ranj), past tense of ring.
range (rānj), v.t.

- (۱) پىرەكەردن
(۲) ھارپۇل كەردن: پۇل پۇل كەردن: پىكەستەن
(۳) خۇ: ئەپان: لاين گەرتن
(۴) نىشان گەرتن: نىشان ئى گەرتن: پىزكەرنى نىشان و مىلى چەك.
(۵) پىنە: گەران: گەران: (They ~d the woods.)
(۶) ئەۋەرانەن: كەرنە لەۋەگاۋە.
(۷) ئالۇسكاۋى لە ئەنگەر لايرەن و پاستەكەندەۋى (بۇ ئەۋە بە ئاسانى
شۇر كەرنەۋە بۇ ئەنگەرەستەن)
(۱) بەرە لايەك دىژ: بۇۋەنە:

v.i.
(The mountains ~ toward the south.)

(۲) گەران
(۳) بۇ گەران (راۋ): پىنداگەران.

(The dog ~d through the woods.)
(۴) مەودا: ئەۋەندە بۇن: گەشتە ئەۋەندە (دورى):

(The gun ~d half a mile.)
(۵) ئەنۋان ئەۋەندەۋە ئەۋەندەۋە بۇن: ئەنۋان دۈۋ سىۋور يا پادەدا بۇن:

(The children ~d in age from two to five years.)
(۶) نىشتەنى شۋىتە بۇن (پورەك و گياندار): ئە ئاۋچەيەكى تايەتەدا

پووان يا ژيان
(۷) دۆزەنەۋە ماۋە يا دورى نىشان.

n.
(۱) پىز: زنجىرە (۲) پۇل: بابەت: جۇر
(۳) زنجىرە شاخ: پىزە شاخ
(۴) پىكە: ئاست: لەسەر يەك ھىل بۇن

(The tree is on ~ with the house.)
(۵) (۱) مەودا: تەنگ و دەمانچە چەكى تە: ماۋە پىرەكەرنى گوللە.

(ب) دورى نىشان
(۶) مەيالى تەنگ تەقاندن (بۇ مەشق)

(۷) مەودا: پادە: گەشتە: ماۋە پىرەكەرنى. (the ~ of my voice)
(۸) گەران (۹) ئەۋەرگا: پاۋە

(۱۰) حىۋا ۋى: ايلە: كەم و ژۇرى: ئەم پەرو ئەۋەن: پادە: جىۋاۋى:
(The ~ of price was narrow.)

rant

- v.t.** (١) پارەدان مۆ بەردانی دیلیك یا كەسینکی فرینراو.
(٢) (١) پارە داواکردن مۆ بەردانی دیلیك یا كەسینکی فرینراو.
(ب) بەرەلاکردی دیلیك یا كەسینکی فرینراو پاش پارە وەرگرتن.
(٣) گوناھ پاك كۆندەنۆه بە قوربانی كردن.
- rant (rant), v.i.** (١) ھاوار ھاوار كردن: قیرۆه قیرۆکردن وەك شینت: قەسە شینتە كردن (٢) [British Dial.], بەزۆم پەزم گێژان.
- v.t.** ھاوار ھاوار كردن: قیرۆه قیرۆکردن وەك دیوانە.
- n.** (١) قیرۆه قیرۆ: قیرۆ ھاوار: قەسە شینتە.
(٢) [British Dial.], بەزۆم پەزم گێژان.
- rap (rap), v.t.** (١) پیاكێشان: پیامالین: لێدان: تەقە ئی ھەلسان: لە ھەرگا دان (٢) (out ~), لەپرو پەپەلە لەدەم دەریەران.
- v.i.** لێدان: لە ھەرگا دان: تەقە ئی ھەلساندن: پیادان.
- n.** (١) تەقە: تەپە.
(٢) [Slang], لۆمە: سەرزەشتی: پەختە: (to take the ~).
- rap (rap), n.** (١) پارەبەکی نێزلەندی قەلبە.
(٢) [Colloq.], مێج (I don't care a ~).
- rap (rap), v.t.** (١) [Obs.], فراندن: لە دەست ھەلپرووسكان: گرتن: پڕپیاكێردن: بردن (٢) دلفرازدن.
- rap (rap), [Slang], n.** دەمەتەق: قەسەکردن پێكەو بە ناشکراو.
- v.i.** پێكەو دوول بە ناشکراو بەبێ ترس.
- (a place where they could meet and ~)**
- rapacious (rə-pā'shəs), adj.** (١) تالانکەر: پووتکەرەو.
(٢) چاوبرسی: بەرسی: بە ھێج تێر نەخۆرا: چاوجۆک.
(٣) دڕندە: نێچیرکۆ: گۆشتخۆرا: پاوکەر: (a ~ animal, bird, etc.).
- rapaciously (adv.); rapaciousness (n.).**
- rapacity (rə-pas'ə-ti), n.** (١) تالانکەری
(٢) چاوبرسی: چاوجۆکی: برسی
(٣) دڕندە: پاوکردن: نێچیر کوشتن
- rape (rāp), n.** (١) بە زۆر گایینی کچ و ئێ: ئافەرت زەوتکردن: بە زۆر گایین.
(٢) (١) پووتکردنەو: ئی زەوتکردن: بەزۆر لێسەندن
(ب) ھەلگرتن: فراندن (ئافەرت)
(٢) تالان کردن: تالان کردن و وێران کردن
(٤) شکاژدن: یاسا: پەرژین شکان.
- v.t.** (١) بە زۆر گایینی کچ و ئێ: زەوتکردنی ئافەرت
(٢) ھەلگرتن: فراندن (ئافەرت)
- v.i.** بە زۆر گایینی ئافەرت.
- rape (rāp), n.** شێلم
- rape (rāp), n.** قەلبە تری
- rape oil,** پوئى شێم
- raphe (rā'fē), n. Also rhaps,** شۆینی بەیەگەیشتنی ئەدامینکی
دوو پارچە: وەك زمان: سیم یا شیرازە (پووەکناسی، گیانەوہرناسی): ناوبەند
- raphia (rā'fi'ə), n. = raffia.**
- rapid (rap'id), adj.** (١) خێرا: گۆج: پەلە.
(٢) لێژ: سەربەرەو: خوار: سەربەرەو: ژوور
- rapidity (n.).**
- rapid fire (rap'id-fir'), adj.** (١) خێر: تەقیو (a ~ gun).
(٢) خێرا: پەلە: خێرا: خێرا: (a ~ talk).
- rapidity (rə-pid'ə-ti), n.** خێرای: پەلەیی
- rapidly (rap'id-li), adv.** خێرا: بەخێرای: بە گۆجی: زو: بەپەلە
- rapier (rā'pi-er, rāp'yer), n.** شمشیری دووہەم:
شیری باریک و نووک تیز
- rapine (rap'in), n.** تالان کردن: پووتکردنەو: پاوپووت: تالانکاری.
- rapist (rāp'ist), n.** بە زۆر گای: ئافەرت بە زۆر گای.

rascal

- rapparee (rap'ə-rē'), n.** (١) چەتە: نێزلەندی.
(٢) چەتە: پاوپووتکەر: تالانکەر.
- rappee (ra-pē'), n.** برنۆتی توندوتیز
- rapport (ra-pōrt', ra-pōrt'), n.** پەمپوھندی نێزک: مۆستایەتی:
نێزکی.
- rapprochement (ra'prōsh'mān'), n.** ناستبوونەو:
پێنکەوتنەو: پێنکەوتن: پێنکەوتنەو.
- rapsallion (rap-skal'yən), n.** قوماربان: زۆل: پیاوخراب:
نارەسە: ناپیاو: ساختەچی.
- rapt (rapt), adj.** (١) لەخۆشیدا: ئاگا لە خۆ نەماو: ھۆش لای خۆ نەماو.
(٢) شەیدا: گەشکەدار.
- (٣) بێروھۆش نەماو: بەتەواوی پێوھ خەریک بوو: (in thought ~).
- (٤) شەیدا: ئاگانە: گەشکەدارانە. (a ~ look).
- raptorial (rap-tōr'i-əl, rap-tōr'i-ol), adj.** (١) مۆ پاوکردن و
نێچیر گرتن شیاو: (claws ~).
- (٢) تاییەتی بە بانەدی: پاوکەر یا گۆشتخۆرا: ھی چێووکدارەکان.
- rapture (rap'cher), n.** (١) ئەو پەری خۆشی: شەیدا: کامەرائی:
گەشکە. (٢) [Rare], لە خۆشیدا: ئاگا لە خۆ نەمان.
- v.t. [Poetic],** شینت و شەیدا کردن: بەختیارکردن: گەشکەدارکردن.
- rapturous (rap'cher-əs), adj.** گەشکەدار: شەیدا: زۆر دلخۆش:
زۆر کامەران.
- rara avis (rā'rə ā'vis), [L.],** (١) کەسێك یا شتێکی بێ ھاوتا:
کەسێکی سەرناسا. (٢) مەل: دانسقە.
- rare (râr), adj.** (١) دەگمەن: دانسقە: کەم: زۆر کەم دەست دەکەوێت:
بەگراو دەست دەکەوێت. (٢) بێ ھاوتا: ناپیاو: زۆر چاک:
(a ~ scholar, quality, friendship, etc.).
- (٣) کەم (پالەپەستۆی ھەوا): تەنک (ھەوا): (~ air).
- (٤) [Obs.], بلاق: پەرش و بلاق.
- rareness (n.).**
- rare (râr), adj.** نەبەرژاو: نەکوو: باش نەبەرژاو یا نەکوو: کال و کەرچ:
(~ meat)
- rarebit (râr'bit), n.** پەنیری تراوہ: بەسەر ناڤی برژاوہ.
- rare-earth elements,** توخە زەمینی: دانسقەکان (کەمە).
- raree show,** (١) خۆنوواندنی سەر شەقام.
(٢) peep show.
- rarefaction (râr'ə-fak'shən), n.** (١) کەمکردنەو یا کەم بوونەوی.
پالەپەستۆی ھەوا. (٢) تەنک کردن: تەنک بوون.
- rarefactive (adj.).**
- rarefied (râr'fēd'), adj.** (١) شاراوہ: لێژ: کەم کەس تێنی دەگات.
(٢) بەرژ: بەرژو: بەشکۆ: پاکو: خاوین.
- rarefy (râr'ə-fī'), v.t.** (١) کەمکردنەوی: پالەپەستۆی ھەوا:
تەنک کردن: لە چری یا خەستی کەمکردنەو. (٢) پاک کردنەو: خاوین کردن:
پاکژکردن: ناسک کردن: بەرژکردنەو.
- v.i.** (١) کەم بوونەوی: پالەپەستۆی ھەوا: تەنک بوون.
(٢) خاوین بوون: پاکو: خاوین بوون.
- rarely (râr'li), adv.** (١) بە دەگمەن: بە ھەلکەوت: کەم جار: بە دانسقە.
(٢) بەجوانی و ناپیاو: بە لێھا تووانە. (٣) زۆر: نێچکار.
- rareripe (râr'rīp'), adj.** زۆر پێنگەییو.
- n.** میوہ یا سەوزە: پێنگەییو.
- rarity (râr'ə-ti), n.** (١) دەگمەنی: دانسقە: زۆر کەمی.
(٢) ناپیاو: زۆر چاک: (٣) تەنکی: شاشی. (٤) شتێکی دانسقە و ناپیاو.
- rascal (ras'k'l), n.** (١) قوماربان: ساختەچی: زۆل: نارەسە.
(ئەم ووشە گەلێک جار لە پووی خۆشەویستی و گالەوہ بەکار دەھێنرێت)
- (٢) [Obs.], پووتە: پووتە و پووتەیکە.
- adj.** (١) ناگەس: ناپاک: پێس: نارەسە.

rascality

- (۲) [rə'skə-lɪ]، هی پوتو و پوتو
- rascally (adv.)**
- rascality (ras-kal'ə-ti), n.** (۱) قوماز، زبانی، پیاوخرایی، نارەسەنی، (۲) کارئیکی ناپاک و نامەردانە.
- rash (rāz), v.t. = raze.**
- rash (rash), adj.** (۱) ھەمەبە، سەرچێل، سەرکێش، بێناک، جەربەزە
- (a ~ person)**
- (۲) ھەمەبە، کردووە، سەرکێشانە (a ~ act)
- (۳) [Obs.]، زوو بە ئەنجام گەیشتن
- rashly (adv.) ; rashness (n.)**
- rash (rash), n.** (۱) کەرەمەزانە، قەتجکە، زەپکە، لێر:
- (to break out in a ~)**
- (۲) جەمەد، پرووادیکی، یەک لەدوای یەک، زنجیرە، بوودان:
- (a ~ of criticism)**
- rasher (rash'er), n.** توێژانێک، یەک تێلەماسکێک، گۆشتی بەرازی
- rasorial (rə-sōr'i-əl. rə-sō'ri-əl), adj.** (۱) چیبەسک، (۲) gallinaceous
- rasp (rasp. rāsp), v.t.** (۱) لە برەبەندان، کراندن، (۲) بەدەنگییەکێکی گەڕ یا نووساو ووتن، (۳) بەستکردن، وەرەس کردن، زینکردن:
- (The baby's crying ~ed her nerves.)**
- v.t.** (۱) کراندن، ھەل کراندن، (۲) دەنگییەکێکی ناساز یا ناخۆش کردن، کرەکرکردن
- n.** (۱) برەبەند، برەبەنگ (۲) لە برەبەندان، (۳) دەنگییەکێکی گەڕ یا ناساز، دەنگی ناخۆش، کرەکر، دەنگی کراندن
- raspberry (raz'ber'i. raz'ber-i), n.** (۱) تووترک، (۲) [Slang]، حەرت
- raspy (ras'pi. rās'pi), adj.** (۱) گەڕ، نوساو، (a ~ voice)، (۲) ناساز، دەنگ، ناخۆش وەک دەنگی کراندن، (۳) تەنگەحیکلانە، تەنگەتیلکە، زوو پەست دەبێت.
- rat (rat), n.** (۱) مەشک، کوێرە، جەرج، (۲) [Colloq.]، تۆپەنێک، قەز یا قوماشە، قەز یا قوماشە، پەتر پێ، دەنوێنە، (۳) [Slang]، کەسێکی ئەپەتێکی ناپاک، بەتایبەتی، (ب) سیخوێ، جاسوس، بەتایبەتی، بەسەر ھاوکارەکانی پەرە، (ب) کەسێکی ناساز، ناچێتە ناو یەکێکی کرانکارانە.
- v.t.** (۱) ھاوکارە کوێرە کردن، (بەتایبەتی بە سەگەرە) (۲) [Slang]، پەشت تێکردن، ھاوڕێ، ھاوکار لەکاتی تەنگانەدا (وێک چۆن گواھە جەرج کەشتیەک بەجێ دەھێڵێت لەپێش تۆقەم بوودا)؟ ناپاکی کردن، پەیمان شکاندن، (ب) سیخوێ کردن، سووسە کردن، (بەتایبەتی بەسەر ھاوڕێ، ھاوڕێ، ھاوڕێ، ھاوکارە)
- (to ~ on one's classmates, friends, etc.)**
- Rats! [Slang],** قەسێ مۆر، قەسێ ھێچ و پوچ و بێ مانا.
- smell a rat, [Slang],** ھەست بە بێلانی پیسو و ناپاک کردن.
- ratable (rāt'ə-b'l), adj.** (۱) ھەن دەستەبەندی، پێژەری بۆ دادەنێری، یا لێکدەر، لێکدەر، (ب) [British]، باجی لەسەرە
- ratafia (rat'ə-fē'ə), n. Also ratafec.** (۱) خواردنەوەیەکی کحولی، (۲) خۆزێکە لە پەسکویت
- ratan (ra-tan'), n. = rattan.**
- rataplan (rat'ə-plan'), n.** دەنگی تەپەر لێدان، سەمێ ئەسپ لەکاتی غارغارێدن، یا تەقەیی گوللەپێژن.
- v.t. & v.i.** دەنگییەکێکی وەھا، نەوھاتن
- rat-bite fever (or disease),** تاقی جەرج، نەخۆشی، یەکە لە جەرج یا مەشک، کوێرە، گەستەرە، تووش دەبێت.
- ratch (rach), n. = ratchet.**

rating

- ratchet (rach'it), n.** (۱) گەڕەو، پەرەو، دەنگی، (۲) گەڕەو، (۳) پەرەو، دەنگی، (۴) پێچکەیی، (۵) پەرەو، دەنگی، (۶) پەرەو، دەنگی، (۷) تێکچرا، (the ~ of speed per hour)، (۸) پێژە، (the ~ of exchange)، (۹) بەھا، نرخ، (postal ~)، (۱۰) پلە، نەمرە، (a first ~ musician)، (۱۱) خەزایی، (He reads at a moderate ~)، (۱۲) بار، کوێرە، (۱۳) بابەت، پلە، پلە، جۆر، (a writer of the first ~)، (۱۴) [British]، مۆلکانە، باجی خانوو و زەوی و زار، (۱۵) [Obs.]، ھەند، چەند
- v.t.** (۱) نرخ لەسەر دانان، ھەلسەنگاندن، خەملاندن، (۲) پلە یا نەمرە بۆ دانان، ھەلسەنگاندن، (How do you ~ his work?)، (۳) وادانان، دانان
- (He is ~d as an important national figure.)**
- (۴) دیاری کردنی نرخ، بار، گواستە، (۵) [Colloq.]، شایستەبوون، ھەل گرتن، ھێنان
- v.t.** (۱) پلە یا نەمرە بۆ دانان، (۲) بەنرخ بوون، ھەرچۆنێک بێت، بەھەر جۆرێک بێت، (۳) بەم گۆرە، بێت، بەیانی، ئەمە، سەرەشتکردن، شکاندن، پیاھەلشاخان، گیاندارێکە لە گۆرە، ئەمە، دەجێت، پێژە یا بەھا، پلە، گۆرە، (۴) [British]، باجەر، (۵) [British]، پاشگەرتن، بەمانای، نەمر، ئەمە، پلە، ئەمە، (second ~)
- rathe (rath), adj. [Obs. or Poetic].** (۱) نامادە، بەپەرە، خەرا، (۲) زوو، (۳) زوو، پێچکەیی، زوو، پشکووتو، (۴) خەزاتر، زووتر، (۵) بەلایە، باشتر، زیاتر، خەزای، پێ، دەکات:
- (He would ~ go than stay.)**
- (۲) وا، باشتر، وا، بەجێ، ترە، لەپاتی، ئەک:
- (I, ~ than you, should take the risk.)**
- (۴) راستتر، وایە، نا بەلکۆ:
- (It was in the morning, or ~, the early afternoon.)**
- (۵) پێچکەیی، ئەمە، بەلکۆ، (We have not lost, ~, we have won.)
- (۶) ئەخێکە، تۆزێک، تارادە، (It is ~ cold, stupid, late, etc.)
- (۷) [British Colloq.]، بەلێ، راستە، وایە، بەلێ!! بێ گومان، وایە!
- had rather,** بەلاو، باشتر، پێ، باشتر، (I had rather die than support that idea.)
- rathskeller (rāts'kel'er), n.** چێشتخانە، یەکی ژێر، مینە، خواردنەوەی کحولی، تێدا، دەست دەکەوێت.
- raticide (rāt'ə-sīd'), n.** مەرگەموروش، مەرگەمەشک، مەشک، کۆژ.
- ratification (rat'ə-fi-kā'shən), n.** پەیمانکردن، (پەیمان)، (a treaty ~)
- ratify (rat'ə-fi'), v.t.** مۆرکردن، مۆرکردن، (a treaty ~)
- (to ~ a treaty)**
- ratifier (n.).**
- rating (rāt'ing), n.** (۱) پلە، نەمرە، (۲) لە پەیماندا، نەمر، یا پلە، پێدان، خەستە، پۆلێکەرە، (۳) خەملاندن، یا دانانی، ھێزی، مەکینە، بەیانی، ھێزی، ئەسپ، (۴) ھەلسەنگاندن، باری، دارایی، کەسێک، یا بازگە، ئەمە، (بۆ قەرز پێدان)
- (His credit ~ is not good.)**
- rating (rāt'ing), n.** سەرەشت، شکاندن، پیاھەلشاخان

ratio

ratio (rā'shō, rā'shi-ō'), *n.* (۱) پىژە
(*In our class there is a ~ of three boys to two girls.*)

(۲) پىژە بىرگارى
ليکدانهوه ژيرپىژى.

ratiocinate (rash'i-os'ə-nāt'), *v.i.*
-ratiocination (*n.*); ratiocinative (*adj.*).

ration (rash'an, rā'shən), *n.* (۱) بەش
(۲) بەشى بۆ پراوه (خواردەمەنى، ئازووقە، ... هتد).

(۳) خوراکى پۇژانەى سەرباز
(۴) [Military Slang]. خواردەمەنى؛ خواردن؛ خۆراک.

v.i. (۱) بەشى خۆ پىدان؛ خۆراکى پۇژانە دان بە سەرباز
(۲) بۆ پىرنەره لەکاتى نەبوونی و جەنگدا (خواردەمەنى، شتومەک)؛ کم پىدان؛

(*to ~ food*)
rational (rash'an-l), *adj.* (۱) مېشكى تايبەتى بەمىزى بىرکەنەرە.
(~ powers)

(۲) بىرکەرەوه؛ ژىر شت لىکدەرەوه.
(*a ~ person; Man is a ~ being.*)

(۳) بەجى؛ دەچىتە مېشکەرە؛ دروست (*a ~ plan, argument, etc.*).
(۱) بەلگە؛ بيانو.

rationale (rash'ə-nal', rash'ə-nā'li), *n.*
هۆى بېچىنەى (*the ~ for going to war*).
(۲) بەلگە؛ پىشانەدان.

rationalism (rash'an-l-iz'm), *n.* (۱) هۆش پەرستى؛
بىرپەرستى؛ مېشک پەرستى. (۲) بىرورپايەکە دەلەت بىر هۆش سەرچاوهى
زانىنە ئەک خودا

rationalist (rash'an-l-ist), *n.* هۆش و بىر پەرست؛ مېشک پەرست.
-rationalistic (*adj.*); rationally (*adv.*).

rationality (rash'ə-nal'ə-ti), *n.* (۱) بەجىنەى؛ بە مېشکدا چوون؛
ژىرتى کردەرەبەک يا بىرورپايەک (۲) بىرورپايەک يا کردەرەبەمەک بەجى.

rationalization (rash'an-l-i-zā'shən), *n.* (۱) بەلگە بۆ
دۆزىنەرە؛ بيانو بۆ دۆزىنەرە (۲) بەلگە؛ بيانو.

rationalize (rash'an-l-i-z'), *v.i.* (۱) وەرەا لىکردن بە جەجى يا
دروست بىوئى؛ خستەنە قالىپكى بەجى وەرە.

(۲) بەلگە بۆ هينانەرە؛ بيانو بۆ دۆزىنەرە.
(۳) [Chiefly British]. پىشخستى پىشەسازى.

v.i. (۱) بەشيوەبەكى دروست يا بەجى بىرکەنەرە.
(۲) بەلگە بۆ هينانەرە؛ بيانو دۆزىنەرە بۆ کردار و پەقارى خۆ.

ratite (rat'it), *adj.* تايبەتى بە مەلى ئىسكە كۆلە تەخت كە ناتوان بفرن
(وەك ووشترەخ)

n. مەلى ئىسكە كۆلە تەخت
(۱) پەلە پەيزەى گەشتى (كە لەگوريس يا پەت)

ratline (rat'lin), *n.* دروستكراوه (۲) پەتى ئەم پەلە پەيزەبە.
خەلف يا وەرەجى تازەى

ratoon (ra-tōon'), *n.* Also rattoon,
دارىكى مېراوه (وەك قامېشە شەكر و مۆز)

v.i. خەلف يا وەرەجى تازە دەرکردن.
پاکەرەك؛ هاوچاوى و پىشپىكى خەلکى ئەم چەرە.

ratsbane (rats'bān'), *n.* مەرگەمووش؛ ژەهرى مېشک.
پىشى دەورترى "rat poison".

rattan (ra-tan'), *n.* Also ratan.
(۱) پاتان؛ جۆرە دارخورمايەكى
خۆمەلواسەرى قەد بارىك و درىژو جېرە (۲) قەدى ئەم درەختە كە زەمىلە و

سەبەتە و گۇچار و شوولكى داركارى لى دروست دەكرى.
(۳) شوولكى داركارى و گۇچان و دارەستى لەم درەختە دروستكراو.

ratter (rat'er), *n.* (۱) پاكەرى مېشكەكۆرە (مۆز، پىشە، سەگ).
مېشكەكۆرەگر (۳) [Slang]. كەسكى ناپاک؛ پەيمان شكىن.

rattle (rat'l), *v.i.* (۱) شەقشەق کردن؛ تەقەتەق کردن؛ زىنگەزىنگ هاتن؛
(*a train ~ing along the track.*)
زىنگانەرە؛ هارپەهاتن.
(*The window ~s in the wind.*)

ravel

(۲) (on ~). چەنەبازى کردن؛ چەنەچەن کردن؛ زۆر ووتن.
(۱) شەقشەق لى مەلساندن؛ تەقەتەق پىن کردن؛ زىنگەزىنگ لى مەلساندن
(*He ~d the handle.*)

(۲) لەبەرخۆرە و پەپەلە ووتن؛ پەپەلە بە دەم خويندەنەرە؛ لەدەم هەلۆدەرن؛
(*He ~d off a list of names.*)

(۳) [Colloq.]. ووروزاندن؛ پەستکردن؛ دەمارگرتن.
(*The questions ~d the speaker.*)

(۱) شەقشەق؛ شەقە؛ تەقەتەق؛ تەقە؛ زىنگە؛ زىنگەزىنگ؛ زىنگانەرە؛ هارپە
(۲) شەقشەقى مەندال (۳) قرخە يا دەنگى گيانەل؛ قرخەقرخ.

(۴) زەنگولەى ماری زەنگولەدار. (۵) چەنەبازى؛ چەقەچەق؛ چەنەچەن
كەسكى چەنەبازو بى مېشک.
rattle brain (rat'l-brān'), *n.*

rattle brained (rat'l-brān'd'), *adj.* چەنەبازو بى مېشک؛
نۆوئىژ.

rattler (rat'ler), *n.* (۱) شەرى دەزىنگىتەرە؛ شەقشەقە؛ پاورەشىنەر.
(۲) rattlesnake (rat'l-snāk'), [Colloq.]. شەمەندەفەرى بار.

rattle snake (rat'l-snāk'), *n.* ماری زەنگولەدار.
(۱) شتى كۆنە و شەق و شەق تەقەتەقەر؛

rattle trap (rat'l-trap'), *n.* (بەتايبەتى گالیسكە و ئوتومبیل) ئوتومبیلی كۆن و شەقشەقەر.
(۲) [Slang]. (۱) كەسكى چەنەباز. (ب) دەم

(۱) شەقشەقەر؛ تەقەتەقەر
(۲) [Colloq.]. گەرم (گفتگو)؛ خیرا؛ (~ conversation)

(۳) زۆر باش؛ زۆر چاك.
adv. [Colloq.]. زۆر ئىچكار؛ (*a ~ good party*).

rattly (rat'l-i, rat'li), *adj.* شەقشەقەر؛ تەقەتەقەر؛ شەق و شەق.
ratoon (ra-tōon'), *n.* = rattoon.

rat trap (rat'trap'), *n.* (۱) تەلەى مېشكەكۆرە.
(۲) شوئىنكى پىسو و پەربووت و ویرانە. (۳) گىرگرفت؛ تەنگوچەنەمە

(۱) مېشكەكۆرەبى؛ جىرجى؛ لە مېشكەكۆرە دەچىت.
(۲) پەلە مېشكەكۆرە.

(۳) [Slang]. پەربووت و ویرانە؛ پوخوا؛ لەكەلاوه دەچى.
(۱) ناسازى و گرى دەنگ؛ ناخۆشى دەنگ.

(۲) سەركىشى؛ بەلەسەبى؛ دابىن نەكراوى
(۱) گرو ناخۆش؛ ناساز؛ بەرزو ناساز؛

raucous (rō'kəs), *adj.* توندوتىز؛ (~ voice, laughter, etc.).
(۲) چەتوون؛ سەركىشى؛ لاسارەلەسە؛ بى ناسايش؛ (~ frontier town)

-raucously (*adv.*); raucousness (*n.*).
(۱) ویرانكارى؛ تالانكارى؛ ویران بوون؛ خاپوور.

(۲) (pl.). لەناوچوون؛ لەناویران؛ زيان؛ ئەنجامى ویرانكارى؛
(*the ~s of time, disease, etc.*)

v.i. (۱) تالان کردن؛ پروتکردنەرە.
(۲) ویران کردن؛ خاپوورکردن (*The invaders ~d the town.*)

v.i. (۱) ویران کردن؛ خاپوورکردن
(۲) تىكچوون؛ داومشان؛ (*a face ~d by disease*).

rave (rāv), *v.i.* (۱) وورپنەکردن؛ قسە بۆركادن؛ وەك شىت قسەکردن؛
قىزاندن؛ (~ing like a madman).

(۲) بەجۆشەوه لى دووان؛ پىاهەندان (مۆز، شت)؛
(*He ~d about her books.*)

(۳) گرمان؛ گرمانە؛ مەنچوون؛ (*The storm ~d in the forest.*)
v.i. وورپنە پىوەرکردن؛ وورپنەکردن؛ شىتانه قسەکردن.

n. (۱) وورپنە؛ قسە؛ شىتانه. (۲) وورپنەکردن.
(۳) [Slang]. (۱) ستايشى بەجۆش؛ (*The play got ~s.*)

(ب) دلفران؛ بۆشیت بوون؛ حەزلىکردن
زۆر بەجۆش (ستايش)؛

adj. [Colloq.].
(*The film got ~ reviews.*)
ravel (rav'l), *v.i.* (۱) ئالۆسكادن؛ ئالۆزاندن.

reach

- (۴) گۆشتەوزوون نەمەنناو: تازە (برین)؛ پېست ئى دامالراو (برین)؛
داگیرساو: ھەمگەردو: بە نازار: (a ~ cut, sore, wound, etc.)
(۵) ساردو شىندارو ناخۇش: (a ~ wind)
(۶) [Colloq.] بى پەردە: ھەملاراو: بەرەلا: بى شەرم.
(۷) [Slang] توندوتىژو ئاپەو:
(A) لەپو: بى پىچ وپەنا: بى ھىج شارەنەو:
(a ~ treatment, punishment, etc.)
(a ~ portrayal of truth)
n.
in the raw, (۱) لەۋخى سىروشتىدا: يەبى دەستکاری کردن؛
شەتەك خۇي چۆن ھەر رەھا: (nature in the raw)
(۲) پووت: پووت و قووت.
raw-boned (rô'bônd'), adj.
raw hide (rô'hid'), n. (۱) پېستەي خۇش نەمگراوى پەشەو لاخو
نازەل: (۲) قامچى نەم پېستەيە.
v.t. قامچى لىدان: دانەبەر قامچى.
kەرەسەي خار.
raw material, (۱) ئاورىشمى سىروشتى. (۲) قوماشى نەم ئاورىشمە.
raw silk, (۱) تېشك: گۆنگ: پرشنگ (۲) وىنەي تېشك.
ray (rā), n. (۲) ترووسكە: تۇزقال: نەخت: تۇزك: (a ~ of hope)
(۴) ھىلى لە چەقەرە ھاتو وەك نېوئەتيرە (نەندازە).
(۵) گولەنەستېرەيى (وەك گولە چاوپىشەلە).
(۶) (۱) ئىسقامى پەرىي ماسى. (ب) پەل نەستېرە ماسى.
v.t. پرشنگدانەو: تېشكدانەو: شەوقدانەو.
v.t. (۱) دانەو (پرشنگ، تېشك، شەوق).
(۲) وىنەگرتن بە تېشكى ئىكس.
ray (rā), n. پاي: چەند جۆرە ماسى يەكى دەريارى پانكەلەن پەرەكانيان
پان و گەورەن و كلكىكى بارىك و درىزىشان ھەيە لە قامچى نەچىت.
ray flower, گولەنەستېرەيى (وەك گولە چاوپىشەلە).
rayless (rā'lis), adj. تارىك: تارىك و نووتەك: پوناكى بۇ ناچىت.
rayon (rā'on), n. پايۇن: (۱) جۆرە پىشاللىكى دەستكردە.
(ب) تەنراوى لەم پىشالە درووستكراو: قوماشى " پايۇن".
raze (rāz), v.t. (۱) پووشاندن: نەختىك برىندار کردن.
(۲) تاشن: سىرپەرە: لىگەردەو.
(۳) تەختكردن: وىران کردن: گول کردن: پووخاندن بەتەرەوى:
(The occupation army ~d hundreds of villages.)
razor (rā'zer), n. گويزان: پىش تاشن: مەكىنەي پىش تاشن.
razor back (rā'zer-bak'), n. (۱) بەرەزە كىۋى لاي خوارووى
نەمەرىكا (لەشى بارىك و لاقى درۆژەو تىرەغەي پىشتى تىژە).
(۲) جۆرە نەمەنگىكە. (۳) گەردى لىژو لووتكە تىژ.
razor billed (rā'zer-bild'), Also razorbill, مەلىكى دەريايى
پەش و سىپى دەنووك تىغىيە
razz (raz), v.t. & v.i. [Slang], گالەنەپىكردن: چەرت بۇ لىدان:
ھوھا ئى كىشان.
n. [Slang], چەرت: ھوھا.
razzle dazzle (raz'l-daz'l), n. [Slang], بەزەپەزەم: پىشوى:
نوواندەنكە كە سەگ خاوەنى خۇي تيا ناناسىتەو.
re (rè), prep. دەريارەي: سەبارەت بە: لەبابەت. (ھەرەھا " in re ")
re- (rè), پىشگىرەكە بەماناي: (۱) گەردەنەو بۇ دۇخى جاران يا بارى
(repay, restore) (پىشور: دانەو).
(ب) نووبارە: سەرلەنەي: ديسانەو:
(reread, reappear, replay, etc.)
reach (réch), v.t. (۱) دەست بۇ درۆژكردن.
(۲) دەست گەپىشتن: (Can you ~ the top shelf ?)
(۳) دانە دەست: پىدان: (~ me the salt, please.)

ravelin

- (۲) رەوينەو (قوماش، دەزوو): ھەلەو شاندەو: شىگەردەو:
پىشان پىشان کردن (۳) (~ out) پوونکردەو: ئاسان کردن
v.t. (۱) شىبەونەو: ھەلەو شان (جل، قوماش، تال، دەزوو): رەوينەو:
داو شان: سووان. (۲) [Rare] ئالۆسكان: ئالۆزان: شىوان
(۳) ھەل پىوان: پووخان.
n. (۱) رەوينەو (دەزوو، قوماش): ھەلەو شان: شىبەونەو
(۲) پىشان: دەزووى ھەلەو شان يا پىچراو فرىندراو: تال لە قوماش ھەلەو شان.
(۳) ئالۆسكارى: شتى ئالۆزاو: ئالۆزاوى: گرى: گىروگرفت.
ravelin (rav'lin), n. سەگەرى سىگوشەيى دەرمەو.
raveling; ravelling (rav'l-in, rav'lin), n. (۱) ھەلەو شان:
شىگەردەو: شىبەونەو. (۲) تاللى ھەلەو شان لە قوماش: تاللى جىبابووەو.
ravelment (rav'l-mənt), n. شىواوى: ئالۆزكاوى: ئالۆسكان:
شىوان
raven (rāvon), n. قەلەرەش: قەلەرەشكە
adj. پەش و برىقەدار
raven (rav'an), v.t. (۱) ماشىنەو: ھەل لووشىن: لوف لىدان
(۲) نىچىر گرتن: راوگرتن: تالان کردن: بە زۆر گرتن: داگیر کردن.
v.t. (۱) راوگرتن: گەرن بۇ نىچىر: بۇ تالانى گەران.
(۲) ماشىنەو: ھەل لووشىن: لوف لىدان
(۳) زۆر برسى بوون: بە ھىج تىر نەخواردن.
n. = ravin.
ravening (rav'an-in), adj. (۱) نىچىر كۆژ: راوگەر: گۆشتخۇر: دەر:
بۇ نىچىر گەراو: (۲) ھار: شىت: شىت و ھار
ravenous (rav'an-as), adj. (۱) زۆر برسى: زۆرخۇر.
(۲) دىندە: نىچىر كۆژ: گۆشتخۇر: راوگەر
(۳) چاوبرسى: چلنىس: چاوپىنك: بە ھىج تىرەخۇر.
(۴) برسى (ستايىش، دەسەلات، ھتد): زۆر ھەزكەر: بەپەمۇش:
(~ for praise, power, etc.)
-ravenously (adv.); ravenousness (n.).
ravin (rav'an), n. (۱) پووتكردەو: تالان کردن: نىچىر گرتن و كوشتن.
(۲) نىچىر: تالانى: (۳) چاوبرسىتى: چلنىستى: بە ھىج تىرەخواردن.
v.t. & v.i. = raven.
ravine (rə-vēn'), n. شىو: چەم
raving (rāv'in), adj. (۱) شىت: وىرەنەكەر: دىوانە:
(a ~ maniac)
(۲) [Colloq.] دلفىزىن: شىت و شەيداکەر: (a ~ beauty)
n. قەسى بىزكاو يا ھەلەق و ھەلەق: وىرەنە: قەسى بى مانا.
ravioli (rav'i-ō'li), n. خواردىكى نىئالىيە برىقىيە لە قاوغە
ھەبىرى بىجووى پىرگراو لە گۆشتى قىمەو سىپىناغ و دۇشاوى تەماتەو بە ھارەت.
(۱) (۱) ھەلگرتن: فراندن (كچ، ژن، شتومەك):
بردن (ب) ھەلەو بردن: لە دەست ھەلپەوسكان: ئى سەندەنەو
(~ed from the world by death)
(۲) تالان کردن: پووتكردەو
(۳) ئافەت بەزۆر گەين: بەزۆر سواربوون: بى بن کردن.
(۴) دلفىزان: شىت و شەيداکردن: گەشكەپىدان.
-ravisher (n.).
ravishing (rav'ish-in), adj. دلفىزىن: زۆر جوان: خۇش
(a ~ woman, beauty, view, etc.)
ravishment (rav'ish-mənt), n. (۱) ھەلگرتن: فراندن (كچ، ژن).
شتومەك. (۲) تالانى: راو و پووت. (۳) ئافەت بە زۆر گەين: بى بن کردن
(۴) دلفىزان: گەشكە: نەو پەرى خۇشى
raw (rô), adj. (۱) كان: نەكولەو (~ meat, vegetables, etc.)
(۲) (۱) خاو: نەپالىئوراو: نەپالىئوراو: پوختە نەكراو (~ material)
(ب) خۇش نەكراو: پىستە. سەوژە پىش كەردنى بە ترشىيات: (~ hide)
(۳) نەشارەز: نەزان: كان و كچ: تازەكوورە.

- (۴) گەيشت (شونى) (*We will ~ town by dark.*)
 (۵) پى گەيشت (*He didn't ~ his goal.*)
 (۶) گەيشتتە دەست: پى گەيشت (*The news ~ed me late.*)
 (۷) كارتىكرىن: پاكىشان؛ دل پى داهىنان
 (۸) پەيوەندى پىئەكرىن: (*I couldn't ~ her by phone.*)
 (۹) فرباكەرتىن (*The help didn't ~ them in time.*)
 v.i.
 (۱) درىزىكرىن: دەست، قاچ؛ پاكىشان
 (۲) گەيشت (*His influence ~s into other lands.*)
 (۳) بىركىن: دەنگ، چا؛ گەيشت (*۴*) ھول بۇ دان
 n.
 (۱) درىزىكرىن: دەست، قاچ؛ پاكىشان
 (۲) تواناى گەيشت: تواناى دەسكەرتىن: (*The goal within ~*)
 (۳) مەودا: (دەسلەت)؛ نەو دورىيەى كە شتىك دەيگاتى؛ ماوۋى بىركىن:
 (*a short ~ ; a wide ~*)
 (۴) درىزىي روبرىك يا جۇگەيك لەنىوان دوو پىچدا؛ راستە روبرا
 (۵) شونى بىرەلەۋ فراوان: دەشت
 (۶) نەو نەوۋەيە كە نەكسلى داوۋى ئوتومبىل يا گالىسكە دەبەستىت
 بە پىشەكەيەو

above reach = out of reach.

beyond reach = out of reach.

- out of reach, (۱) دەست ناگاتى: دەستى ناگاتى
 (۲) ناتوانى بېئىرتەدى: دورە دەست: دورا: پى گەيشتنى بۇ نىيە
 within reach, (۱) دەست دەيگاتى: دەستى دەگاتى
 (۲) دەتوانى بېئىرتەدى: نىك: نىكە دەست: پى گەيشتنى بۇ ھەيە
 react (ri-akt'), v.i. (۱) بىرەرجى كار دانەو
 (۲) وەلام دانەو بەدەم يا بە كەدەو: ھەلۋىستى خۇ پىشانان؛ وەلام دانەو:
 (*How did she ~ to the proposal?; She ~ed positively.*)
 (۳) دىرۋىستان: بىرەلمىستى كرىن: بىرەلمىر يا بىرەو پو وەستان:
 (*to ~ against injustice*)

- (۴) گەرانەو بۇ دۇخى جارار يا كۆن
 (۵) كارلىككرىن (كىميا)
 re-act (rē-akt'), v.t. سەرلەنۋى كرىنەو: جارىكى تر كرىنەو
 دىسانەو نواندىن: (*to ~ a scene from the play*)
 reactance (ri-ak'təns), n. بىرگەگرتنى تەزوى كارەباى بە نۆرە
 reaction (ri-ak'shən), n. (۱) دىدەكرار: دىكار: بىرەرجى كار
 (۲) وەلام دانەوۋى دەمى يا كىردارى: وەلام

- (*There has been no ~ from the other side yet.*)
 (۳) كۆنەپەرستى: گەرانەو بۇ دۇخى كۆن يا جارار
 (۴) كۆرىنى كىمىيى: كۆزىنى كىمىيى: كارلىككرىن
 (۵) وەلام يا دىكارى لەش بىرەلمىر دەرمان يا بىزۋىنەر (پىشەكەوانى)
 reactionary (ri-ak'shən-er'i), adj. كۆنەپەرست
 (*the ~ forces, groups, etc.*)

- n. كۆنەپەرستىك: كەسكى كۆنەپەرست
 reactionist (ri-ak'shən-ist), n. & adj. = reactionary
 reactivate (ri-ak'tivāt), v.t. خىسەنەو كار: خىسەنەو گەپ
 زىندوۋكرىنەو (مەجان)

- reactivation (n.).
 reactive (ri-ak'tiv), adj. (۱) بىرەرجەدەو: دىرۋىستان
 بىرەلمىر وەستان: (۲) وەلام دەردەو: وەلام دەرنەك دەستپىشەكرىگر
 (۳) كارلىككرىن: كىمىيا
 reactor (ri-ak'ter), n. (۱) بىرەرجەدەو: بىرەلمىر وەستان
 دىرۋىستان: (۲) كەسكى كە دەرمان كارى خراپى تى دەكات
 (۳) نامىرى بىرگرتنى تەزوى كارەباى بە نۆرە
 nuclear reactor (۴)
 read (rēd), v.t. (۱) خويندەو: (۲) بەدەنگى بەزى خويندەو
 (۳) بۇ دەرەكتىن: تىگەيشتنى

- (*You ~ a person's character in his face.*)
 (۴) لىكەندەو (خەو): فال گرتەو: بەخت بۇ گرتەو:
 (*to ~ someone's fortune*)
 (۵) پىشېنى كرىنى دواپۇزا: وا ھاتە بەرچا:
 (*How do you ~ the future of this company.*)
 (۶) تىگەيشتن بە جۇرىكى تايپەتى: (*How do you ~ this poem?*)
 (۷) نووسران يا لە چاپ دران بەشېۋەيەكى تايپەتى:
 (*This edition ~s "show," not "shew."*)
 (۸) كۆشش كرىن بۇ تاقىكرىنەو: (*to ~ for an exam*)
 (۹) پىشانان: تۆماركرىن و پىشانان:
 (*The thermometer ~s forty degrees.*)
 (۱۰) خىستە دۇخىكى تايپەتىيەو بە خويندەو (وەك خەو لە خۇ خىست
 (*She ~s herself to sleep.*)
 v.i.
 (۱) خويندەو: (۲) بەدەنگى بەزى خويندەو
 (۳) (*~ about; ~ of*). فېرېوۋ دەربارەي: خويندەو دەربارەي
 (۴) كۆشش كرىن (قوتابخانە)
 (۵) مانايەكى تايپەتى بەخشىن يا دان:
 (*The paragraph ~s to the effect that all men are equal.*)
 (۶) بەجۇرىكى تايپەتى نووسران يا خويندەو:

- (*The sentence ~s as follows.*)
 read between the lines, كاغەزى سېي خويندەو
 مانا مەبەستى شاراۋە بىنىن يا ھەستپىكرىن
 read into, ماناى زىادە دانە پال: بەجۇرىكى تايپەتى لىكەندەو يا
 خويندەو: (*You are reading into the poem too much.*)
 read out of, دەركرىن (لە حېزب يا رىكخاۋىك بە خويندەوۋى ناۋى
 دەركرىكە بە دەنگى بەزى بىسەر خەلكدا)
 read up on, خويندەو دەربارەي
 read (red), past tense and p.p. of read.

- زاننا: تىگەيشتنو يا فېرېوۋ لەپىي خويندەوۋە: نۆزى خويندەوۋە: (*a well ~ person*)
 (۱) دەخويندەو:
 readable (rēd'ə-b'l), adj. وەما نووسراۋە كە بخويندەو (۲) خويندەوۋى خۇش و ناسە
 -readability (n.); readableness (n.); readably (adv.).
 reader (rēd'er), n. (۱) خويندەر: خويندەوۋە: خويندەوار
 (۲) خويندەرى ھەلەبەست و چىرك بە دەنگى بەزى لە شونى گىشىدا
 (۳) خويندەرى نووسراۋى ناپنى بە دەنگى بەزى بۇ خەلك لە كلىسەدا
 (۴) (۱) خويندەو ھەلسەنگىنەرى دەستوۋوس پىش چاپ كرىنى بە شىۋەي
 پەرتوۋك. (ب) خويندەوۋە پەرتوۋك پاش چاپ كرىنى بۇ ھەلەبەركرىن
 (۵) نەمانبەركە كە رىمەرى ناۋو كارەباۋ گان دەخويندەو.
 (۶) يارىدەدەرى مامۇستاي زانكۆ (كە تاقىكرىنەوۋە باسى نووسراۋى
 قوتاييەگان دەخويندەو لەباتى مامۇستاكەو نەريان دەداتى)
 (۷) [Chiefly British]. وانەبىزى زانكۆ داشگا
 (۸) پەرتوۋكى ھەلەبەدەي ھۇنراۋە چىرك.
 (۹) پەرتوۋكى خويندەۋارى فېركرىن

- readership (rēd'er-ship'), n. (۱) سەرچەمى خويندەرى پۇرئانە يا
 [Chiefly British]. وانەبىزى زانكۆ داشگا: پەلى وانەبىزى
 readily (rēd'l-i), adv. (۱) يەكسەر: خىرا: دەم دەست.
 (۲) بەدل (۲) بە ناسانى
 readiness (rēd'i-nis), n. نامادەي
 reading (rēd'ing), adj. (۱) بۇ خويندەوۋە كراۋە
 (۲) حەز لە خويندەوۋە دەكات
 (۳) خويندەو
 (۲) بە دەنگى بەزى خويندەوۋە بۇ خەلك لە شونى گىشىدا (ھۇنراۋە: شاننامە
 چىرك: (*She gave a public ~ of her poetry.*)
 (۳) كۆشش كرىن (قوتابخانە) (۴) شتى نامادەكرى بۇ خويندەو

reading room

- (۱) ژماره‌ی تومارکراوی سرگرمی پیتو یا پهستان پیتو.
(۲) شیوه‌ی جیا حیای ووشه‌یک یا رسته‌یک له هژناره‌یک یا شانژنامه‌یک
چند چار له چاپ دراودا:
(*There were several ~s for the passage.*)
(۳) لیکدانه‌یه‌یک تاییه‌تی نووسراوینک:
(*What is your ~ of the poem?*)
reading room, ژوروی خویندنه‌وه (له کتبخانه یا یانه‌یکدا).
readjust (rē'ā-just'), *v.t.* ریکستنوه، گویندانه‌وه؛ راهینانه‌وه؛
راهاتنه‌وه چاک کردن.

-readjustment (*n.*).

readmission (rē'ad-mish'an), *n.* وهرگرته‌وه؛ له قوتابخانه
یا شونینکا پاش دهرکردن؛ وهرگیرانه‌وه.

readmit (rē'ad-mit'), *v.t.* وهرگرته‌وه (له قوتابخانه یا
ریکخراوینکا پاش دهرکردن).

ready (red'i), *adj.* (۱) ناماده

(*The house is ~ for occupancy.*)

۲. سازا، جهز دهکاتا: شل. (*She is ~.*)

۳. ناماده (*He is always ~ to blame us.*)

۴. کارامه؛ زیرک؛ لیاقتو

۵. په‌کسر؛ دم‌ونده‌ست؛ خیرا: (*a ~ answer.*)

۶. نریک به دست؛ به دست‌وه‌یه؛ به ناسانی دهستی لې گیرده‌یی:

(*~ cash*)

(۷) [Obs.] لیره‌یه؛ (له وه‌لامی ناو خویندنه‌وه‌دا)؛ ناماده‌یه!

v.t. ناماده‌کردن

n. ۱. پاره‌ی پهق؛ پاره‌ی به دست‌وه یا نریک به دست.

۲. ناماده‌یی تهنک بۇ تهاندن

۱. ناماده‌کردن.

۲. جل له‌برکردن؛ خو‌گورین.

ready-made (red'i-mād'), *adj.* (۱) ناماده (جل‌و‌برگ، پینلار)؛

تاده‌ستکرد (*~ suits, shoes, etc.*)

۲. ناماده «بیروپا» کون؛ هی کسه‌که خو‌ی نیچه په‌لکو خه‌ک له‌زوره‌وه

بیرو لې کردروه‌ته‌وه؛ په‌پیوت: (*~ ideas, opinions, etc.*)

ready money پاره‌ی پهق

ready-to-wear (red'i-tā-wār'), *adj.* جل‌و‌برگی ناماده.

واته. به ده‌ست نه‌دروواو.

ready-witted (red'i-wit'id), *adj.* بۇ قسه دانه‌ماو؛ ژوو بیرکروه‌وه؛

زیرک؛ وریا

reaffirm (rē'ā-fūrm'), *v.t.* دووپانکردنه‌وه؛ تازه‌کردنه‌وه.

(*Today, we ~ our friendship.*)

-reaffirmation (*n.*).

reagent (rē-ā'jənt), *n.* دهرحمری کیمیایی ماده‌یه‌که که له‌ریی

کارلنکردنی کیمیایی‌یه‌وه ماده‌ی تری پی دهرده‌خری و تاقی ده‌کرته‌وه یا

ده‌گوریت.

real (rē'al, rēl), *adj.* (۱) راست

(۲) رسته‌قینه؛ ته‌واو: (*~ gold; a ~ cure; ~ people.*)

(۳) هی خانوبه‌ره؛ هی زه‌وی‌وزارو خانوو؛ هی سرمایه‌ی نه‌گوززواو:

(*~ property*)

(۴) رسته‌قینه (ژماره، بیرکاری).

۵. بوسی راستی و بی گومانی هیه (فلسفه)

n. (the ~), شتی راست؛ شتی راسته‌قینه

adv. [Colloq.] ژور (*I am ~ sorry; to have a ~ good time.*)

real (rē'al, re-āl'), *n.* ریان؛ پاره‌یه‌کی نیسانی کونه.

real estate خانوبه‌ره؛ خانوو زه‌وی‌وزار

realgar (ri-al'ger), *n.* ریلگار؛ کائیزیه‌کی سووری پرته‌قاییه بریتیه

له درووه سونقادی زه‌پنیقی فیضه‌که شتی لې دروست ده‌کرئ.

reaper

(۱) راستی په‌رستن؛ شوین خه‌یال نه‌کهوتن؛

کرده‌نی په‌رستی. (۲) نوادنی راسته‌قینه‌ی ژیان و

سروشت له هونرو ویزده‌وه؛ نه‌گرچی خوشو ناشرینیش بیت؛

پینازی راستی له هونرو ویزده‌وه. (۳) فلسفه‌یه‌که ده‌لیت که شت بوونی

راسته‌قینه‌ی هیه نه‌گرچی له ناگا ووشی موقیشدا نه‌بی.

realist (rē'al-ist), *n.* (۱) کسینکی راستی په‌رست یا راستی خواو؛

راست بین؛ کسینکه که شوین خه‌یال نه‌کهوتی و خه‌یال پلاو نه‌بی؛

کرده‌نی خواو. (۲) راستی په‌رست له هونرو ویزده‌وه (ووشی پینشو ببینه).

(۳) په‌په‌ویکری فلسفه‌ی راستی (ووشی پینشو ببینه)

realistic (rē'al-lis'tik), *adj.* (۱) راستی په‌رست؛

شوین خه‌یال نه‌کهوتوو.

(*A ~ person is one who knows his limits.*)

(۲) راسته‌قینه؛ راستی ژیان یا سروشت پیشانده:

(*The film is a ~ picture of life in the country.*)

-realistically (*adv.*).

reality (ri-al'ti), *n.* (۱) راستی.

(۲) کسینک یا شتیکی راسته‌قینه.

له راستیدا؛ به راستی.

realization (rē'al-i-zā'shən), *n.* (۱) زاین؛ پیزاین؛ بۇ دهرکوتن.

(۲) هاتنه‌دی؛ هینانه‌دی؛ به نه‌نجام گیشتن.

(۳) شتی به‌دی هینارو یا به‌نه‌نجام گیشتنوو.

realize (rē'al-liz'), *v.t.* (۱) هینانه‌دی؛ به نه‌نجام گیانندن؛ به‌جی هینان:

(*to ~ one's dreams*)

(۲) زاین؛ ناگا لې بوون؛ پیزاین؛ بۇ دهرکوتن: (*I ~ the difficulties.*)

(۳) گوزینه‌وه یا فروشتنی خانوو زه‌وی‌وزارو بانقه‌نوت و سامانی تر

به پاره‌ی پهق.

(۴) ده‌سکهوتن؛ هاتنه‌ده‌ست: (*The company ~d a profit.*)

(۵) نه‌ونده قازانج کردن یا بۇ مانه‌وه (له فروشتنی خانوبه‌یه‌که‌دا).

v.i. گوزینه‌وه یا فروشتنی خانوبه‌رو بانقه‌نوت به پاره‌ی پهق.

really (rē'ali, rēl'i), *adv.* (۱) له راستیدا. (۲) بی گومان.

(۳) به راستی؛ ته‌واو؛ ژور: (*a ~ hot day.*)

realm (relm), *n.* (۱) پاشانشین؛ وولات.

(۲) جیهان؛ مه‌وا؛

(*the ~ of imagination, science, thought, etc.*)

(۲) بابت یا توخمه پوهو و گیاندری تاییه‌تی به ناوچه‌یه‌ک.

real member ژماره‌ی راسته‌قینه (بیرکاری).

realtor (rē'al-ter, rē'al-tōr'), *n.* ده‌لانی خانوبه‌ره؛

جامبازی خانوو زه‌وی‌وزار کپین و فروشتن.

realty (rē'al-ti), *n.* (۱) real estate

(۲) [Obs.] پاکي؛ دل‌سوزی.

ream (rēm), *n.* (۱) په‌سته کاغه‌ز؛ په‌نده کاغه‌ز (۱۸۰-۱۶۰ په‌ره).

(۲) بریکي ژور؛ همدنیکي ژور؛ نیجگار ژور: (*~s of verse.*)

ream (rem), *v.t.* (۱) کون گه‌وره‌کردن. (۲) لابردي شت به کون تیکردن.

(۳) گوشینی پرته‌قالو لیمو به گوشه‌ر

(۱) کونکر؛ نامیری کون تیکردن؛

ده‌می دره‌وشی کاره‌بابی. (۲) گوشه‌ری پرته‌قالو لیمو.

(۳) کونکر (مروءه)؛ گوشه‌ر (مروءه).

reanimate (rē-an'ā-māt'), *v.t.* زیندووکردنه‌وه؛ بووراندنه‌وه؛

به‌هینزکردن.

-reanimation (*n.*).

reap (rēp), *v.t.* (۱) دووینه‌وه؛ دروینه‌کردن؛ رین؛ خهرمان هه‌لگرتن.

(۲) چینه‌وه؛ ده‌سکهوتن؛ وهرگرتن (خه‌لات): (*You ~ what you sow.*)

v.i. (۱) دووینه‌وه؛ دروینه‌کردن؛ رین.

(۲) چینه‌وه؛ ده‌سکهوتن؛ خه‌لات وهرگرتن.

reaper (rēp'er), *n.* (۱) دره‌وکر؛ سه‌پان؛ دروینه‌کر؛ گوزل.

receive

- n.pl.** سرچشمی نو قهرزانی کاتی دانهمیان هاتوه.
- receive (ri-sēv'), v.t.** (۱) وەرگرتن به دهست گه‌بشتن دهسکوتن.
(۲) ډاکښان (سرچ): (She ~d a lot of attention.)
(۳) چه‌شت (سزا): ځواردن (مه‌جان) وەرگرتن:
(He ~d punishment, a severe blow, etc.)
(۴) هل‌گرتن ډاگرتن: که‌وتنه سمر:
(The four wheels ~ the weight equally.)
(۵) پي گه‌بشتن: پي زانين: وەرگرتن: (They ~d the news.)
(۶) ټيگه‌بشتن: به مښکدا چوون: دان پيانان
(۷) گرتن: جي تيا بوننه: وەرگرتن
(۸) وەرگرتن (نندامي تازه): (to ~ new members)
(۹) پيشوازي کردن: به پيروهو چوون: به خيهرهاتن کردن: ميوانداری کردن:
(He ~s visitors at all hours.)
(۱۰) وەرگرتن (وينه پموش):
(to ~ a bad (or good) impression)
(۱۱) وەرگرتن: په‌سندکران يا نه‌کوان:
(His new book was well ~d.)
(۱۲) به‌رکوتن (به‌ش):
(۱۳) گوي لي بوزون وەرگرتن: دان پيانان:
(to ~ an oath of allegiance)
v.t. (۱) وەرگرتن: گه‌بشته دهست.
(It is more blessed to give than to ~.)
(۲) ميوانداری کردن: پيشوازي کردن: به‌خيهرهاتن کردن.
(۳) وەرگرتن: گويي شه‌پول نه‌له‌کتر: موگناتيسي به‌دنگ وینه
(ده‌زکاي راديو ته‌لفزيون)
(۱) وەرگر
(۲) خه‌رنه‌دان: ده‌غيله‌جي: پاره‌و‌مرگر.
(۳) کپيار يا وەرگري شتمکي نزلو.
(۴) توپ گروه (باري بيسبول)
(۵) پي سپنراوي دادگري: که‌سينکه که دادگا داي ده‌ني بؤ چاوديري کردني
سرمایه‌ي کوي‌نراوه نه‌گوي‌نراوه ناکوکي له‌سر
(۶) ده‌ر کميا (۷) بيس‌توک (ته‌لفون)
receivership (ri-sēv'er-ship'), n. پي سپنراوي‌تي دادگايي
(۱) نيش‌وکاري پي سپنراوي دادگايي (ژماره ۵): وشه‌ي پيشو بيبته.
(ب) باري چاوديري کراسي سرمايه‌ي ناکوکي له‌سر له‌ايه‌ن پي سپنراوي
دادگايي‌يهو.
recency (rē'shē-si), n. تازه‌ي پرودان: تازه‌يه‌تي.
recension (ri-sen'shən), n. (۱) بزارگري په‌توکيک يا به‌رهميکي
ويژه‌ي کور له‌ري به‌راورنکردني ده‌ق و سرچاوه‌ي جياچاره.
(۲) نووسراويکي وها بزاره کراو.
recent (rē's'nt), adj. (۱) تازه (پرودان): نو.
(a ~ event, murder, scandal, fashion, etc.)
(۲) [R-] تايه‌تي به‌چرخي تازه (زمينناسي)
recently (rē's'nt-li), adv. تازه: له‌م دوایيچه‌دا
(I haven't seen him ~.)
receptacle (ri-sep'ta-k'l), n. (۱) ده‌ر (سنووق: قاپ: قوتو:
ته‌نه‌که هتد): (۲) بنکي گول (۳) کيف (کاره‌با).
reception (ri-sep'shən), n. (۱) وەرگرتن: وەرگيان.
(ب) پيشوازي: پيشوازي کردن: پيشوازي کړان: به‌رو پي چوون
(۲) شيوه‌ي پيشوازي يا به‌خيهرهاتن کړان: (a cool ~; a hearty ~)
(۳) شاه‌نگي پيشوازي: (an official ~)
(۴) ټيگه‌بشتن: چوونه مښکه‌وه: وەرگرتن
(۵) باش و خراپي يا بوون و ليټي وەرگرتن (راديو): ته‌لفزيون:
(The storm caused poor ~.)
receptionist (ri-sep'shən-ist), n. پيشوازي‌کري فرمانگه:

recipe

- (که به زړي نافره‌ته).
- reception room,** ديوه‌خان: ژوري ميوان: ژوري پيشوازي.
receptive (ri-sep'tiv), adj. (۱) وەرگر
(۲) کراوه (مښک): (a ~ mind)
(۳) باش وەرگر (پيشنيان: داوا... هتد): په‌سندکار:
ناماده‌يه په‌سندې پکات: (He was ~ to our proposal.)
-receptively (adv.); receptiveness (n.); receptivity (n.).
receptor (ri-sep'ter), n. (۱) وەرگر
(۲) هسته نه‌ندام: سهره هسته ده‌ماری هستکه به بزوينه‌ري وه که‌رمي:
ساردي: پروناکي... هتد.
recess (ri-sēs'), n. (۱) کون: قوښ: بوشايي: قوياي: تاق (له‌ديوارد):
سوچ: (۲) (pl.), شويني ته‌ريک و شاره‌وه: کونج: شويني شاره‌وي ناوي
ناوه‌وه: (a mountain ~; the ~es of the subconscious)
(۳) (۱) ووچان: پشوو: (a school ~; The court is in ~.)
(۴) چالايي (نه‌ندامي له‌ش): قولايي: قولگه.
(۵) خستنه کونج: قوښ: يا چالايي‌يه‌که‌وه: خستنه کونیکه‌وه.
v.t. (۱) چالايي تندا دروستکردن: کونج تيا کردن: چال کردن: بؤش کردن.
(۲) ووچان پندان: ووچان دان: پشودان.
v.i. ووچان دان: پشودان.
recession (ri-sēs'hən), n. (۱) گه‌پانه دواوه: گه‌پانه‌وه: کشانه‌وه.
(۲) به ريز چوونه‌ده‌روه يا کشانه‌وي قه‌شه و کوره‌سي کلنسه پاش
تواوبووني نوښ: (۳) چالايي: قوياي: کونج: شويني قوياي.
(۴) بي بازارې (تابووريناسي): بازارکزي: بازار ساردي:
(The country is now in a ~.)
recession (rē'sēs'hən), n. گه‌پاندنه‌وه بؤ خاره‌ني پيشوو:
دانوه به‌خواه‌ني پيشوو.
recessional (ri-sēs'hən-'l), adj. (۱) تايه‌تي به‌مؤسيقايي
ليده‌ريټ له‌کاتي کشانه‌وي قه‌شه و کوره‌سي کلنسه پاش تواوبووني نوښ:
(۲) [British]: تايه‌تي به‌ووچاني پهره‌مان.
(۱) مؤسيقاي چوونه‌ده‌روه‌ي قه‌شه و کوره‌سي کلنسه پاش تواوبووني نوښ.
(۲) هم چوونه‌ده‌روه‌يه يا کشانه‌وه‌يه.
recessive (ri-sēs'iv), adj. (۱) گه‌پاره: کشاوه.
(۲) به‌زيو (زگماکي ناسي): به‌رو نه‌مان چوو: (~ genes)
(۳) له برکي دواوه بؤ هي پيشه‌وه چوو (گير - زمانه‌واني).
(۱) تايه‌خزي به‌رو نه‌مان چوو يا کشاوه (زگماکي ناسي).
(۲) زينده‌وهرک که تايه‌خزي وه‌هي هه‌بيټ.
recharge (rē-chärj'), v.t. & v.i. پرکړنده‌وه (باتري): بوژاندنه‌وه.
ووچان دان: بوژانه‌وه: خو بوژانه‌وه.
recharge one's batteries,
(۱) ځواردنه‌مني به‌راموهي
réchauffé (rā'shō'fā'), n. [Fr.] گهرم کراوه (۲) گزيږن و چاک کردن يا پينه‌کردني نووسراوي کونو
پيشکه‌ش کردني
(۱) ناياب: دانشقه.
recherche (rə-shär'shā'), adj. (۲) زور جوان و ناسک. (۳) له راده به‌ده‌ر پک و ويټک.
recidivism (ri-sid'ə-viz'm), n. گه‌پانه‌وه بؤ دؤخ يا په‌ووشتي
چاران (به‌تايه‌تي هي تاوانکاري): گه‌پانه‌وي تاوانکار بؤ تاوانکاري.
recidivist (ri-sid'ə-vist), n. تاوانکارکي که هميشه ده‌گه‌پتموه
بؤ تاوانکاري و چاره‌ي ندييه.
-recidivistic (adj.); recidivous (adj.).
recipe (res'ə-pi), n. (۱) په‌چته (ده‌رمان).
(نښته وشه "prescription" به‌کار ده‌ميرنرټ).
(۲) ده‌رمانی گراوه يا ناماده‌کراو په‌گويزي په‌چته‌يه‌ک.
(۳) ده‌ستووري ناماده‌کردن و ليټاني چيشتيکي تايه‌تي:
(She has a new ~ for fish.)
(۴) ده‌ستووري کار: ده‌ستووري چاره‌کردن: چاره: پي چاره کردن:
سمرکه‌وتن: يا ده‌سکوتني شتيک: (a ~ for success).

recipience

recipience (ri-sip'i-ans), *n.* Also **recipency**, (۱) وەرگرتن

(۲) توانا و مەبلى وەرگرتن ھەبوون

recipient (ri-sip'i-ant), *n.*

وەرگرت وەرگرتو

(the ~ of a scholarship, gift, favor, etc.)

adj.

ئامادە بۇ وەرگرتن وەرگرت

reciprocal (ri-sip'ro-k'l), *adj.*

(۱) ھى ئىراىمىر ئالوگۇر

(I helped him and had ~ help from him.)

(۲) دووسەرى: دوولايى (~ love, hatred, protection, etc.)

(۳) پىچىۋاتىي: ھەنگەراۋەيى

(۴) يەكتىرى (رىزمان): ھى پەيوەندى ئىراىمىر يەكتىر:

("Each other" is a ~ pronoun.)

n.

(۱) ئىراىمىر شتى ئىراىمىر

(۲) ئىراىمىر يەكتە ئىراجى دابەش كىردى يەكتە يەسەر ئىراىمىر خۇيدا:

(The ~ of 7 is 1/7.)

reciprocate (ri-sip'ro-kāt'), *v.t.*

(۱) ھىنان و بىردن (مەكىنە)

(۲) پىدان و وەرگرتن (چاكە. خۇشەويستى. دوژمنايەتى. يىروباۋە... ھەند):

گۇرىنەۋە ئالوگۇر كىردى: (They ~ love, enmity, etc.)

(۳) پىدانەۋە (خۇشەويستى. چاكە. رىق... ھەند): بۇ گەراىدەۋە:

(We ~ her affection.)

(۴) [Rare] ئىراىمىر كىردى ھاۋتاكىردن

v.i.

(۱) ھاۋتو چوون (مەكىنە): پىدان و وەرگرتن ئالوگۇر كىردى.

(۲) پىدانەۋە (چاكە يا خراپە): دانەۋە: بۇ گەراىدەۋە.

(۴) ئىراىمىر بىوون: ھاۋتابوون

reciprocating engine, مەكىنە ھاۋتوچىكەر بۇ دىۋەۋە بۇ پىشەۋە.

نەك خولارە

reciprocation (ri-sip'ro-ka'shan), *n.*

(۱) ھاۋتو چوون

(مەكىنە) (۲) پىدان و وەرگرتن (چاكە. خۇشەويستى. يارمەتى): گۇرىنەۋە:

يەك بىبەك: نەم بىۋە.

(~ is necessary in all human relationships.)

reciprocity (res'a-pros'a-ti), *n.*

(۱) پىدەرى وەرگرتن (چاكە).

يارمەتى: گۇرىنەۋە: چاكە دانەۋە.

(There is no ~ in their relationship because he always gives and she always takes.)

(۲) چاكە ئىراىمىرى لى باژىگانى ئىۋو دوو وولاتىدە: نەم بىۋە:

يەك بىبەك: بى تايىبەتى لى كاروبارى گومىرگو باژىگانىدا: (~ in trade)

recision (ri-sizh'an), *n.*

ھەلوۋشامە: (ياسا. بىران)

recital (ri-si't'l), *n.*

(۱) پەدەنگى بىرۇ لىبەر خۇيىدەۋە: ووتار.

ھەلبەست: خۇيىدەۋە (قورئان): لىبەر ووتن. (۲) گىراىمىر (چىۋىك).

(۳) جىۋىكى گىراىمىر: چىۋىك: باس

(۴) ئاھەستى مۇسقىي يەك كەسى: سەماي يەك كەسى.

recitation (res'a-tā'shan), *n.*

(۱) گىراىمىر: چىۋىك:

(۲) جىۋىكى گىراىمىر: چىۋىك.

(۳) ھەلبەست يا چىۋىك خۇيىدەۋە لىبەر پەدەنگى بىرۇ بۇ خەلك: لىبەر ووتن.

(۴) ھەلبەست يا چىۋىكى لىبەر خۇيىدەۋە بۇ خەلك

(۵) نەم ووتەۋە ھەلبەست و ۋەلامى پىرسىر لىلەيەن قوتابىيەۋە.

(ب) ۋەلى ھەلبەستى لىبەرگرا ووتەۋە بى دەنگى بىرۇ

(۱) تايىبەتى نە (res'a-tā'tiv, ri-si't'iv), *adj.*

خۇيىدەۋە ھەلبەست لىبەر بى دەنگى بىرۇ (۲) تايىبەتى بى چىۋىك گىراىمىر.

recitative (res'a-tā-tēv'), *n.*

(۱) ووتن يا خۇيىدەۋە پەدەنگى

بىرۇ مۇسقىارە (ۋەك ئۆيەر). (۲) ئۆيەر يا بىشەيكى ئوتىراۋە بىم جۋە.

(۳) مۇسقىي ئواندىيىكى ۋەھا

recite (ri-si't'), *v.t.*

(۱) لىبەر ووتن يا خۇيىدەۋە (ھۇنراۋە):

خۇيىدەۋە: قورئان:

(to ~ a poem, a passage from the Koran, etc.)

(۲) گىراىمىر (چىۋىك)

recognition

(۲) ئىماردن.

v.i. (۱) لىبەر ووتن يا خۇيىدەۋە: پەدەنگى بىرۇ لىبەر خۇيىدەۋە

(۲) خۇيىدەۋە ھەلبەستى لىبەرگرا يا ۋەلامى پىرسىاردەۋە لىبەردەمى

ماۋىستاد.

reck (rek), *v.t. & v.i.*

گوى پىدان: پەتەنگەۋە ھاۋت: باك بوون:

تىسان: (He does not ~ death.)

reckless (rek'lis), *adj.*

(۱) بى گوى: بىباك: گوى پى نەدەر: گوى نەگر.

(۲) سىركىش: سىرپىچ: بىرەكەمەۋە لى ئىراجى كىردارى خۇ:

(a ~ driver; ~ driving)

-recklessly (*adv.*).

recklessness (rek'lis-nis), *n.*

بىباكى: سىركىشى: سىرپىچ:

ھەلبەستى: بى گوىيى.

reckon (rek'an), *v.t.*

(۱) ئىماردن.

(۲) ۋا دانان: (I ~ him an enemy.)

(۳) ھەلبەستى: خەملاندن.

(۴) [Colloq.] ۋازانن: ۋا بىر كىردەۋە: لا ۋابوون.

v.i.

(۱) ئىماردن.

(۲) reckon on; reckon upon), پشت پى بىست, پەتەمايوون

(۱) ئاۋىكى لىگەلدا بىرەۋە: لىكەندەۋە خىست بىلەكەدا.

(۲) پەجاۋىكەن: بى گالە نەگرتن:

(He is a leader to be reckoned with.)

reckoner (rek'an-er), *n.*

(۱) ئىمارىر: ئىمارىر.

(۲) خىشتى ئىمارە: خىشتى بىركارى

پىشى دەۋىرتى: "ready reckoner".

reckoning (rek'an-ing), *n.*

(۱) ئىماردن.

(۲) لىكەندەۋە: ھەلبەستى: حساب بىرەۋە.

(۴) بىرەۋە ھەلبەستى خەلات يا سزاي خۇ پىدان: ئى پىرسىنەۋە.

(۵) لىستى: حساب (ئوتىل, لوقنتە).

(۶) (۱) دىبارى كىردى جىكى كەشتى (ب) نەم جىكى.

day of reckoning,

(۱) رۇژى لىپىرسىنەۋە: كاتى لىپىرسىنەۋە.

(۲) رۇژى قىيامەت.

reclaim (ri-klām'), *v.t.*

(۱) ھىنانەۋە سىر پى راس:

(to ~ somebody from error, vice, etc.)

(۲) زەۋى ۋاز چاك كىردى زەۋى ۋازى لىۋە ۋىش بەكارنەھىنراۋ چاك كىردى

ئامادەكەن بۇ كىشتوكال يا شتى تر.

(۳) شتى يەكەك دەھىنان لى بەرامە يا شتى فىندراۋ.

(۴) [Obs.] مانى كىردى (ھەلق).

v.i. [Obs.]

ھاۋار كىردى: قىژاندن.

n.

چاك بوون: ھاۋتەۋە سىر پى راس: (He's past ~).

reclaim (ri-klām'), *v.t.*

داۋا كىردەۋە:

داۋاى گەراىدەۋە شتى كىردى:

(to ~ one's rights, property, position, etc.)

reclamation (rek'la-mā'shan), *n.*

(۱) زەۋى ۋاز چاك كىردى:

(land ~)

(۲) شتى يەكەك دەھىنان لى بەرامە يا شتى فىندراۋ.

recline (ri-klīn'), *v.t.*

نوشتانەۋە بى پىشتا (كورىس):

خىست بى پىشتا.

v.i.

بىپىشتا پال كەۋت: پال دانەۋە: پاكشان: پال كەۋت.

recluse (ri-klōōs'), *adj.*

گۇشەگىر: تەرىك: لاتەرىك.

n.

كەسىكى گۇشەگىر: گۇشەشەن: كەنارگىر: ۋوشكەسۇفى.

reclusion (ri-klōō'zhən), *n.*

(۱) گۇشەگىر: كەنارگىر:

ۋوشكەسۇفىتى: (۲) بىندىتى تەنھا: بىندىكى تەنھا.

reclusive (ri-klōō'siv), *adj.*

گۇشەگىر: لاتەرىك: كەنارگىر:

(a ~ person)

recognition (rek'ag-nish'an), *n.*

(۱) پىژىگرتن: پىژىگىر: پىژى:

recruitment

- (۲) گزرتن به سرباز (۳) نهدامی تازه را کیشانه ناو حیزب و ینکخراومه؛
 نهدامی تازه دوزینهوه؛ هینانه کورهوه
 (۴) بووراندنهوه؛ چاککردنهوه؛ بههیزکردن؛ تهنرووستی باش کردن
 (۱) سرباز گزرتن (۲) جی گزتنهوه؛ کهرسهی تازه هینان بۆ جی گزتنهوهی *v.l.*
 هی فموتای یا تهرای بوو. (۳) بووراندنهوه؛ چاکبوورنهوه؛ هیز هاتنهوههیر.
 (۱) سربازی نوئ (۲) نهدامی نوئ.
recruitment (ri-krōōt'mənt), *n.* (۱) سرباز گزرتن.
 (۲) نهدامی تازه را کیشان؛ هینانه ناو کورهوه
rectal (rek'tl), *adj.* کومی؛ تابیهتی به کوم یا قنگ؛ هی پیخوله راسته.
rectangle (rek'tan'g'l), *n.* لاکیشنه؛ سهنداره
rectangular (rek-tan'gyoo-ler), *adj.* (۱) لاکیشیهی
 (۲) گوشه وهستای گوشه راست
-rectangularity (n.); rectangularly (adv.).
recti- (rek'tə, rek'ti), *Also rect-*, پیشگیریکه بهمانای؛ راست.
rectifiable (rek'tə-fi'ə-b'l), *adj.* راست دهکرتنهوه؛
 چاک دهکرت؛ چاک دهکرتنهوه
rectification (rek'tə-fi-kā'shan), *n.* راستکردنهوه؛
 چاککردنهوه
rectifier (rek'tə-fi'er), *n.* (۱) راستکردنهوه؛ چاککردنهوه.
 (۲) نامیزی گوزینی تهنرووی کارهبا له تهنرووی به نورهوه بۆ هی راستهوخو
 یا نهگوز
rectify (rek'tə-fi'), *v.t.* (۱) راستکردنهوه؛ چاککردنهوه؛
 چارهسهرکردن؛ چارهکردن: (to ~ a mistake, a situation, etc.).
 (۲) راستکردنهوه؛ (ژمارکاری)؛ گونجاندن.
 (۳) دووباره دلوپاندن (کییمای)؛ سهرلهنوئ پالوتن یا پوختهکردن.
 (۴) گوزینی تهنرووی کارهبا له نوره بۆ تهنرووی راستهوخو یا نهگوز.
 (۵) دوزینهوهی دریشی هینلی چهماوه
rectilinear (rek'tə-lin'i-əl), *adj.* = **rectilinear.**
rectilinear (rek'tə-lin'i-ēr), *adj.* (۱) راست؛ ریک
 (۲) له هینلی راست پینکهاوتو.
rectitude (rek'tə-tōōd', rek'tə-tūd'), *n.* (۱) سهرستی؛
 راستی؛ پاکي؛ رهوشت چاکو پاکي (۲) [Rare]؛ راستی؛ ریکی.
recto (rek'tō), *n.* (۱) لایهههی راستی پهرتوکیکی کراوه
 (۲) یووی گهلا؛ بهری گهلا
rector (rek'tēr), *n.* (۱) قهشه (۲) سهرک قهشه
 (۳) بهرینهوهری دانشگاه یا قوتابخانهی نابینی
 (۴) بهرینهوهری دانشگاه یا قوتابخانه؛ سهروکی زانگ.
rectorate (rek'tēr-it), *n.* قهشههتی؛ پلهویایه قهشه؛
 ماهوی قهشههتی.
rectory (rek'tēr-i), *n.* (۱) مالی قهشه
 (۲) پلهویایه قهشه؛ قهشههتی.
rectrix (rek'triks), *n.* پهرنکی گهرههی کلکی بالنده.
rectum (rek'təm), *n.* کوم؛ قنگ؛ بهشی خوارووی پیخوله راسته.
rectus (rek'təs), *n.* ماسولکههیک راستی چاو، مل، سک، یا پان.
recumbent (ri-kum'bənt), *adj.* (۱) راکشای؛ پان کومتو؛
 پالدهروه (a ~ statue).
 (۲) پالدهروه؛ نهدامی زیندهوه؛ پاکشاو (زیندهوههزانی).
 (۳) بی جووله؛ بی دهنگ؛ پان لیدهروه؛ نهبزواو.
-recumbency (n.); recumbently (adv.).
recuperate (ri-kōō'pə-rāt'), *v.t.* (۱) چاککردنهوه؛ بووراندنهوه؛
 تهنرووستی چاک کردن. (۲) دهست کومتوه؛ گهپاندنهوه؛ سهندنهوه.
v.l. (۱) چاکبوورنهوه؛ بووراندنهوه؛ هیز هاتنهوههیر:
 (He ~d quickly from the surgery.)
 (۲) خوگرتنهوه؛ ههلسانهوه (پاش ژنرکمرت یا شکستی).
recuperation (ri-kōō'pə-rā'shan), *n.* (۱) چاکبوورنهوه؛

red-blooded

- بووراندنهوه؛ تهنرووستی باش بوورنهوه.
 (۲) خوگرتنهوه؛ ههلسانهوه (پاش ژنرکمرت یا شکستی).
recuperative (ri-kōō'pə-rā'tiv), *adj.* (۱) تابیهتی به بووراندنهوه.
 یا چاکبوورنهوه (powers).
 (۲) یارمندی چاکبوورنهوه دهست؛ چاککردنهوه
recur (ri-kūr'), *v.i.* (۱) گهپاندنهوه؛ بۆ گهپاندنهوه (دوان).
 (-ing to an earlier question)
 (۲) بووراندنهوه؛ هاتنهوه پینشهوه (بۆ لیکولینهوه)؛ هاتنهوه کایه؛
 دووبارهبوورنهوه
 (۳) سهرهههاندنهوه؛ بووراندنهوه: (This problem ~s periodically).
recurrence (ri-kūr'əns), *n.* (۱) دووبارهبوورنهوه؛ هاتنهوه کایه.
 (۲) هههاندنهوه؛ سهرهههاندنهوه؛ بووراندنهوه.
 (۳) [Rare]؛ دالده، پهنا، پهنا بردنهر بهر.
recurrent (ri-kūr'ənt), *adj.* (۱) سهرهههاندنهوه؛ زوو زوو بوودای؛
 زور بوودای یا دووبارهبوورنهوه: (a ~ theme in his writing)
 (۲) گهپاره یا پینکهرهوه بۆلای پینشو (دهماری خوین، ههسته دهمار).
recurring decimal, کهرتی دهیی دووباره (بیرکاری)
 (۰.۷۷۸۷۷۸۷۷۸۷۷۸)
recurvate (ri-kūr'vit, ri-kūr'vāt), *adj.* به پشتدا چهماوه.
recurve (ri-kūr'v'), *v.t. & v.i.* به پشتدا چهمانهوه
recusancy (rek'yoo-z'n-si, ri-kū'z'n-si), *n.* یاخینتی؛
 مل نه دان؛ به گوئ نهکردن؛ سهرکیشی.
recusant (rek'yoo-z'nt, ri-kū'z'nt), *n. & adj.* (۱) یاخی؛
 سهرینج؛ سهرکیش (۲) کاسولیکیهیکی دژ به کلنیهی ئینگلیزی.
recuse (ri-kūz'), *v.t.* داوای کشاندنهوه کردنی دادوهر له مهسهلهیک که
 پهپوهندی به خزینهوه ههینت
recycle (ri-sī'k'l), *v.t.* پوختهکردن یا گوزینی پاشماوهو شتی
 فریدراو سهرلهنوئ بهکارهینانهوهی؛ دههینانای شتی بهکله له بهرمارهوه
 پاشهپوکو بهکارهینانهوهی؛ سهرلهنوئ بهکارهینانهوه؛
 (to ~ bottles, old newspapers, plastic material, etc.)
red (red), *n.* (۱) رهنگی سور؛ رهنگی ناو. (۲) بویههی سور یا ناو.
 (۳) [R-]؛ (۱) شیوعی؛ سور (رایباری)؛ توندپهوه.
 (ب) کهسکی سهر به یهکیتی سوخته؛ هاوولایهیک یهکیتی سوخته
 (ج) [pl.] هیندیبه سوررهکانی ئهمریکا
 (۱) سور؛ ناو (۲) قر سور؛ سهر سور.
 (۳) پینست سور؛ سور (هیندی نهمریکی).
 (۴) [R-]؛ (۱) شیوعی؛ توندپهوه.
 (ب) سهر به یهکیتی سوخته؛ تابیهتی به یهکیتی سوخته.
 (۱) قازانج نهکردن له بازارگایهیکدا؛ توشی زیان بوون له
 بازارگایهیکدا (The restaurant is operating in the red.)
 (۲) قهرزار.
 see red, [Colloq.], توویدهبوون؛ بق ههلسان
redact (ri-dakt'), *v.t.* (۱) داریشتن (فرماننامه، پهپرهو، یاسا).
 (۲) بژارمکردن؛ نامادهکردن بۆ لهچاپ دان.
-redaction (n.); redactor (n.).
red admiral, جوره پهپولههیک بال سوروی سپیهه.
red alert, ووریاکردنهوهی سور؛ بهرترین پلهی ووریایی لهشکرکه که
 چارههیری هیزشی دوزمنه.
red algae, قهوههی سور؛ گیاههیک دهراییهه
red-bait (red'bāt'), *v.t.* تاوانبارکردنی کهسک بهوهی کهرا سوروه
 یا شیوعیهه
red-bird (red'būrd'), *n.* جوره چولههیک پهنگاوپهنگه.
red blood cell, خروکهی سور.
red-blooded (red'blud'id), *adj.* بههیز؛ پوست وچالاک؛ نیرا؛
 پیای؛ مهره.

red-breast

red-breast (red'breſt'), *n.*

سنگ سووره؛ بویکه سووره؛

باندیهکی بچوکی سنگ سووره.

red-cap (red'kap'), *n.*

(۱) کۆل هەنگری نیستگەیی شەمەندەفر.

(۲) فیرەگولە؛ فیسقەگولە؛ حەوت رەنگیلە.

(۳) [British Colloq.], پۆلیسی سوپا.

red carpet (۱) فەرشی سوور کە رادەخزێت بۆ کاربەدەست یا میوانیکی

پایە بەرز (۲) نیشانەی ریززێکی زۆر.

(to roll out the red carpet for somebody)

red cedar (۱) سەنەبەری سوور؛ درەختێکی هەمیشە سەوزە لە توخمی

سەنەبەر (۲) دارو تەختەیی ئەم دەرختە.

red cent, [Colloq.]. فلسە سوور؛ فلس: (not worth a ~).

red clover, وێجە سوورە (تالاف).

red coat (red'kōt'), *n.* سەربازی نینگلیزی (لەکاتی شەری

سەربەخۆی ئەمریکا)

Red Crescent, مانگی سوور؛ ریزخراوێکە یارمەتی لێقەوماوانی

جەنگو یۆمەلەرزە و لافاو کارەساتی تێ دەدات.

Red Cross, خاچی سوور؛ ریزخراوێکی جیهانی یارمەتی لێقەوماوانی

جەنگو یۆمەلەرزە و لافاو کارەساتی تێ دەدات.

redd (red), *v.t.* [Colloq. or Dial.]. (~ up), ریزخست

رێک و پێک کردن

red deer, ئاسکە سوورە

redde (red'dē), *v.t.* سوورکردن

reddish (red'ish), *adj.* سووربۆنە؛ سوور هەنگەران؛ تەریق بۆنە

reddle (red'l), *n.* = ruddle. سوورکار؛ سوورباو؛ سوورکەلە.

redde (red'dē), *n.* = ruddle. سوورکردن

redde (red'dē), *n.* = ruddle. سوورکردن

rede (rēd), *n.* [Archaic, Poetic, or Dial.]. (۱) تەمە؛ نامۆزگاری.

(۲) نەخشە؛ پیلان. (۳) چێژ. (۴) لێکدانەوه (خەو).

rede (rēd), *n.* [Archaic, Poetic, or Dial.]. (۱) نامۆزگاری کردن؛ تەمە کردن.

(۲) لێکدانەوه (خەو). (۳) گێژانەوه (چێژ).

redeem (ri-dēm'), *v.t.* (۱) لە رەهن دەرھێنانەوه؛ کرێنەوه؛

هەنگرتنەوه: (to ~ a watch from the pawn-shop).

(ب) کرێنەوه؛ پاش فرۆشتن. (۲) دانەوه (قەز).

(۳) فرۆشتن یا گۆڕینەوه بە پارە.

(۴) جێبەجێکردن؛ بەجێهێنان؛ هێنانەدی (بەلێن).

(to ~ an obligation)

(۵) بۆ بژاردن؛ هەق بۆ کردنەوه: (to ~ a fault).

(۶) ئازادکردن بە پارە؛ یزگارکردن بە پارە:

(to ~ a prisoner; a ~ed slave)

(۷) گوناھ پاک کردنەوه یا سڕینەوه (بەقوربانی)؛

قوربانبندان؛ بۆ یزگار کردن. (ب) خۆ کردن بە قوربانی.

redeemable (adj.).

redeemer (ri-dēm'er), *n.* (۱) یزگارکەر؛ ئازادکەر

(۲) عیسا [R-].

redeliver (rē-di-liv'er), *v.t.* (۱) دووبارە بۆ ئاردن؛

سەرلەنۆی بۆ ئاردن. (۲) بۆ گەڕاندنەوه

redemption (ri-demp'shən), *n.* (۱) لە رەهن دەرھێنانەوه؛

کرێنەوه؛ هەنگرتنەوه. (ب) دووبارە کرێنەوه (پاش فرۆشتن).

(۲) گۆڕینەوهی قەوالەو وەرگرتنی پارەکی. (ب) قەرزدانەوه.

(۳) یزگارکردن بە خوێنباپی دان؛ ئازادکردن.

(۴) گوناھ پاک کردنەوه (خاچ پەرستی)؛ گوناھ لەسەر لا بردن.

redemptible (adj.); **redemptive** (adj.).

redemptioner (ri-demp'shən-ēr), *n.* کەسێکە (لەکاتی

سەرەتای کۆچ کردندا بۆ ئەمریکا) کە کرێی ریزگەکی بەلێنی بوو

کە گەیشتە ئەمریکا بەر دەستی بکات بە خۆپایی بۆ ماوەیەکی تایبەتی

redo

rededeploy (rē'di-ploi'), *v.t.* گواستنەوهی لەشکر لە ناوچەیەکە

بۆ ناوچەیەکی تر.

rededeployment (n.).

rededvelop (rē'di-vel'əp), *v.t.* (۱) دووبارە شۆردنەوه (وێنە).

(۲) چاک کردنەوهی کەلەو یا شوێنی پوخوا.

rededvelopment (n.).

red eye (red'ī'), *n.* (۱) جۆرە ماسی یەکی چاو سوورە.

(۲) [Slang], ویسکی ھەرزانبەھا.

(۳) [Colloq.], نیشانەی مەترسی یا سووری سەر ھێلێ شەمەندەفر.

redfin (red'fin'), *n.* پەرەکە سوورە؛ جۆرە ماسی یەکی پەرەکە سوورە.

red fir, (۱) درەختێکی هەمیشە سەوزە لە توخمی سەنەبەر دارو

تەختەکی سوورباو. (۲) دارو تەختەیی ئەم دەرختە.

red fire, ئاگرە سوورە؛ ماددەیەکە کە فیشەکە شیتەیی ئی درووست

دەکرت گرتنی سووری ئی دەبێتەوه.

red flag, (۱) ئالای سوور؛ ئالای شوێش.

(۲) ئالای سوور؛ نیشانەیەکی مەترسی بە لەسەر ھێلێ شەمەندەفر

بەکار دەھێنرێت. (۳) شتی توورەکەر؛ شتی شیتگیرکەر.

red fox, (۱) پۆوی بە سوورە. (۲) کەولی ئەم پۆوی بە.

red-handed (red'han'did), *adj.* (۱) دەست خۆنارێ.

(۲) بە تاوانەوه گیراوا؛ لەکاتی تاوان کردندا گیراوا: (He was caught ~).

(۳) خۆنارێ.

red head (red'hed'), *n.* (۱) کەسێکی سەر سوور یا قژ سوور.

(۲) جۆرە مروای یەکی ئەمریکی بە نێزیکەکی سەری سوورە.

(۳) دارکۆنکەرێ سەر سوور.

red-headed (red'hed'id), *adj.* سەر سوور؛ قژ سوور.

red heat, پلەمەکی گەرمی بە کانزا تێیدا سوور ھەندەگەرت.

red herring, (۱) ماسی "ھێترینگ" ی دووکەل کراوی سوور ھەنگەراو.

(۲) شتێک بە کار دەھێنرێت بۆ خلاقاندنی خەلک و نەبێنینی مەسەلەیک یا

شتێک و شارەندەوهی.

red-hot (red'hot'), *adj.* (۱) زۆر گەرم؛ گرگرتوو.

(۲) زۆر بەجۆش؛ زۆر توورە؛ ئاگرگرتوو. (۳) تازە (دەنگوباس)؛ نوێ.

red Indian, ھیندی سوور؛ ھیندی ئەمریکی.

redingote (red'ing-gōt'), *n.* (۱) پالتۆیەکی پیاوانە.

(۲) چاکەتی درێژ یا کراسێکی ژنانە.

redintegrate (ri-din'ta-grāt'), *v.t.* چاک کردنەوه؛ یەکخستەوه؛

دامەزراندنەوه.

redistribute (ri'di-strib'yoot), *v.t.* داپەش کردنەوه؛

سەرلەنۆی داپەش کردن.

redistribution (n.); **redistributive** (adj.).

redistrict (rē-dis'trikt), *v.t.* سەرلەنۆی داپەشکردنی ناوچەکانی

ھەلبژاردن.

red lead, ئۆکسیدی قورقوشمی سوور؛ قورقوشمی سوور.

red-letter (red'let'er), *adj.* خۆش و لەیاد نەچوو: (a ~ day).

red light, (۱) نیشانەی ووریاکردنەوه؛ نیشانەی مەترسی.

(۲) چرای سووری سەر یزگاوبانی ئوتومبیل و ھێلێ شەمەندەفر کە نیشانەی

وەستانە.

red light district, گەرەکی قەحبەخانە.

red man = **red Indian**.

red meat, گۆشتی سوور (کە گۆشتی گاو مەرو بێن دەگرتەوه).

red neck or red-neck, (۱) جووتیارێک یا کرێکارێکی سەپی

لادێگانی ناوچەکانی خوارووی ئەمریکا کە بە پەگەز پەستی ئاسراون

(لەپووی سوورکی یەوه). (۲) پەگەز پەستی.

redness (red'nis), *n.* سووری؛ سووریتێ؛ سوورایی.

redo (rē'dō'), *v.t.* (۱) سەرلەنۆی کردنەوه؛ کردنەوه.

(۲) سەرلەنۆی بازاندنەوه؛ نەخشاندنەوه.

red ocher

red ocher,

redolent (red'ə-lənt), adj.

گلە سوور
(۱) بۇل خوش: بۆزۈ بىرلەمە خوش؛
بۇندار (wine ~) .

(۲) بۇنى ئەمە ئى ھاتو: (of flowers. ~) .
(۳) بىرخەرەمە: وا: پاگەپىن .

redouble (rē-dub'l), v.t.

(We have to ~ our efforts.)

(۱) دوو ئەمەندە زىادىكردن:

(۲) دووبارە كىرەنەمە: دووپاتكردنەمە .

(۳) دەنگدانەمە .

(۴) دوو ئەمەندە زىادىكردن ئەمە پارەيە قۇمارى لەسەر ئەكرىت

(يارى ~ بىرچ) .

v.t.

(۱) دوو ئەمەندە زىادىكردن: دوو ئەمەندە زىادىكردن .

(۲) دەنگدانەمە .

(۳) دوو ئەمەندە زىادىكردن پارەي قۇمار لەسەر كراو (يارى " بىرچ ") .

redoubt (ri-dout'), n.

(۱) سەنگەر: شۇرە: بەرەست .

(۲) قەلا: مەنبەندى پارىزراو: پەناگاي پارىزراو .

redoubtable (ri-dout'ə-b'l), adj.

(۱) ترسانا: سامانكا: ئازا .

(۲) شايستەي پۇرە: گالغەي پى: ئاكرى: (a ~ opponent) .

redoubted (ri-dout'id), adj. [Aichaic] = redoubtable.

redound (ri-dound'), v.t.

(۱) كارتىكردن (بە باش يا بە خراپ):

يارمەتيد (Your success will ~ to the fame of the college.) .

(۲) ~ upon) . بۇ گەرەنەرە: (Glory ~s upon the brave.) .

red pencil,

بۇرۇكرى لادىنى ئەمەي ناپەسەندە (چاپەمەنى لەلەين)

مىرىيەمە: بۇرۇكرى (ۈك بە پىننوسى سوور)

red pepper,

(۱) ئالەتى سوور . (۲) بىيەرى سوور .

(۳) رورەكى ئەمە جۇرە بىيەرە .

redpoll (red'pōl'), n.

سەرسوور: جۇلەكەيكى سەر سوورە .

redraft (rē'draft', rē'draft'), n.

گەلەنى دوومە (ياسا) .

v.t.

گەلەنەنەرە: سەرلەنۇي: داپشقتەمە (ياسا) .

redress (ri-dres'), v.t.

(۱) راستكردنەمە (بارىكى ناپەرە):

چاك كىرەنەرە: مافى بۇ گەرەنەنەرە: چارەسەرى سكالاكىر:

(to ~ a wrong)

(۲) راستكردنەمە (ھەلە) .

(۳) بۇ بۇاردن: ھەق بۇ كىرەنەرە .

n.

(۱) بۇاردن . (۲) راستكردنەمە: چاك كىرەنەرە .

(۳) ھۇي چارەسەركىر: پىنى چارەكرى: چارە .

redskin (red'skin'), n.

ھىندى سوور: ھىندى ئەمەرىكى .

red snapper,

سوورە ماسى

red squirrel, سمۇرە سوورە: سمۇرەيكى ئەمەرىكى تووك سوورەمە .

redstart (red'stärt'), n.

بەلندەيكى بىجوىكى دەنگ خوشى كىك سوورە .

red tape, پۇتىنى مىرى: سىستى و زۇر خايانى جىيەجىكرى كاروبارى

مىرى بەھۇي كەند و كۇسپى نابەجىۈمە .

reduce (ri-dōōs'), v.t.

(۱) كەمكردنەمە: بىجوىك كىرەنەرە:

كورىكرىدەنەرە . (۲) پۇك و پۇك كىرەن: پۇل پۇل كىرەن . (۳) شىكرىدەنەرە .

(۴) ھاپىر: ئاۋەندەمە: وورىكرىدەن . (۵) ھىنانە خوارەمە (پلە وپايە): شكاندن .

(۶) دابىنكرىدەن: ھىنانە زۇر پكىفەرە .

(۷) دابىكرىدەن: كىرەن (شار , سەنگى): بەزانن .

(۸) (He was ~d to poverty.) . بارى زىان تىكرىدەن .

(ب) (He was ~d to stealing.) . والىكرىدەن .

(۹) لاۋازكرىدەن: كۇشت پىۋە نەھىشتى: (~d to skin and bone) .

(۱۰) سووك كىرەن (سىزا): ھىنانە خوارەمە:

(to ~ a prisoner's sentence)

(۱۱) ھىنانە خوارەمە (ئوخ): شكاندن:

(to ~ the price of vegetables)

(۱۲) كەمكرىدەنەرە: كىرەنەك بىيى: كەمكرىدەنەرە: ئىرخەكى (بىركارى) .

reeducate

(۱۲) بوون بەھۇي دابەشپورنى ئىۋەيى شەنەي زىندەمە .

(۱۴) (۱) ئۇكسىچىن ئى ۋەرىمىنان . (ب) ھایدىزچىن تىكرىدەن .

(ج) شتى ئاكانزايى لە كانزا لاكرىدەن .

(۱۵) كىرەنەرە (ئىسقانى شكاو): ھىنانەمە جىنى خۇي (ئىسقانى شكاو , ئەندامى لەش) .

v.t.

(۱) كەم بوونەرە: بىجوىك بوونەرە .

(۲) خۇ لەكرىدەن بە پارىزا: قەلەۋى كەمكرىدەنەرە .

-reducibility (n.); reducible (adj.); reducibly (adv.).

reducer (ri-dōōs'ēr, ri-dūs'ēr), n.

(۱) كەمكرىدەرە: بىجوىككرىدەرە .

(۲) بۇرىيەكى كىرەنە دوو بۇرى قەبارە جىاۋازى پىكەرە پى: دەبەستىت .

reducing agent,

ھۇي كەمكرىدەرە (كىمىيا) .

reduction (ri-duk'shan), n.

(۱) كەمكرىدەرە: كەم بوونەرە:

بىجوىك كىرەنەرە: بىجوىك بوونەرە: كىرەن بوونەرە .

(۲) شتى كەمكرىدەرە: بىجوىك كراۋە يا داشكاو (پەرەي نووسراۋ , ئوخ) .

(۳) پارەي كەمكرىدەرە يا بىجوىك بوونەرە .

(۴) دابەشپورنى ئىۋەيى شەنەي زىندەمە .

-reductional (adj.).

reductive (ri-duk'tiv), adj.

(۱) ھى كەمكرىدەرە: تاييەتى بە بىجوىك .

كرىدەرە يا كىرەنكرىدەرە . (۲) كەمكرىدەرە: بىجوىككرىدەرە: كىرەنكرىدەرە

redundance (ri-dun'dans), n. = redundancy.

redundancy (ri-dun'dan-si), n.

(۱) زىاد لە پىۋىست: زىادە .

(۲) دووپاتكرىدەرە: دوورودىرۇي (نووسراۋ , دووان) .

(۳) شتى زىاد لە پىۋىست : بە تاييەتى نوورسىن و گىتۇگۇق: شتى ناپىۋىست .

redundant (ri-dun'dant), adj.

(۱) لە ئەندازە بەندەر: زۇر:

زىاد لە پىۋىست .

(۲) ناپىۋىست: دووپاتكرىدەرە: (a ~ word, sentence, etc.) .

(۳) دوورودىرۇي: زۇر ووشەي ناپىۋىست بەكارھىنەرە: (a ~ literary style) .

(۴) تاييەتى بە كىرەنكرە كەلەك شىۋەي راپورودى زىاتر ھەيىت (رىزان) .

(ۈك : awake, dive) .

reduplicate (ri-dōō'plā-kāt'), v.t.

(۱) دوو ئەمەندە كىرەن:

دووپاتكرىدەرە: ۋىنە لەبەر دەركرىدەرە سەرلەنۇي .

(۲) داپشقتى ووشە بە دووپاتكرىدەرە: بىرگەيك بە ھەندىك كۇرىنەرە يا

بەيى: كۇرىن: (chit - chut) .

v.t.

دووپات بوونەرە .

adj.

دووپاتكرىدەرە: دووپاتكرىدەرە

-reduplication (n.); reduplicative (adj.).

redwing (red'win'), n.

سووربال: بەلندەيكى بىجوىكى دەنگ خوشى .

redwood (red'wood'), n.

(۱) سوورەدار: دەرختىكى زۇر بەرزو

گەرەي ھەمىشە سەمۇرە لە كاليفورنىيا ھەيە . (۲) دارو تەختەي ئەمە دەرختە

(كە بۇ خانوۋ كىرەن زۇر بەكارەھىنەرە) .

re-echo (rē-ek'ō), v.t. & v.i.

دەنگدانەرە: دووپاتكرىدەرە: دەنگدانەرە .

دەنگدانەرە: دەنگدانەرە: دووپاتكرىدەرە .

reed (rēd), n.

(۱) زەل: قامىش . (۲) چەپكە زەل: قامىشەلەن .

(۳) شىمشال . (۴) [Poetic], تىر . (۵) نەخشىكى خانوسازىيە

(۶) دەمى شىمشال و ئاى .

v.t.

سەربان دىروستكرىدەن لە زەل و قامىش .

reedbird (rēd'būrd'), n.

بەلندەيكى بىجوىكى دەنگ خوشى

كۇچكىرى ئاۋ مىرگەكانە .

reedbuck (rēd'buk'), n.

جۇرە ناسكىكى نەھرىقايى ئاۋ قامىشەلەن .

reeding (rēd'ing), n.

(۱) نەخشىكى قۇزى خانوسازىيە لە قامىش

دەچىت . (۲) پارزانەنەرە بە زەل چىراۋ .

reed organ,

ئۇرگەنى قامىش

reed pipe,

زۇپناي قامىش

reeducate (rē-ej'oo-kāt'), v.t.

(۱) دووپاتكرىدەرە: پەرەدەكرىدەرە:

پەرەدەكرىدەرە . (۲) فىركىرەنەرە: فىرى پىشى نوئى كىرەن .

reef

-reeducation (n.).

reef (rēf), n. reef

- (۱) تیره‌ی بوردینی ته‌نکاو‌ی گوی‌ی دهریا.
(۲) چینه کانزا (کانگه‌ری)؛ دهمار یا تیره کانزا

reef (rēf), n.

- (۱) بایه‌وانی پینچراوه یا لوول کراو.
(۲) پینچانه‌روی به‌شیک له بایه‌وان.

v.t.

reefer (rēf'er), n.

- نزم کردنه‌روی ته‌وه‌روی به‌لهم و کشتی.
(۱) پینچره‌روی بایه‌وانی به‌لهم و کشتی؛

کشتی‌یه‌وان (۲) جزیره چاکه‌تیک‌ی کشتی‌یه‌وانانه.

(۳) جزیره چاکه‌تیک‌ی ژئانه‌یه. (Slang) (۴) جگه‌روی مریوانه یا به‌نگ.

reef knot,

reek (rēk), n.

- جزیره گری‌یه‌که
(۱) هلم؛ هلم‌وه‌لاو. (۲) بونی پیس؛ بۆگن.
(۳) [Dial.] دووگن.

v.t.

- (۱) هلم ئی هلمسان؛ دووگن کردن؛ دووگن ئی هاتن.
(۲) بۆگن ئی هاتن؛ بۆن ئی هاتن. (He ~s of whisky.)

(۳) پربور له‌شتی ناخوش و ناپه‌سند؛ پیا بلأوبونه‌وه (شتی پیسو و خراپ).

v.t.

- (۱) دووگن تیگرتن؛ دووگن لیدان؛ به دووگن چاک کردن.
(۲) دووگن لیوه‌هاتن؛ هلم‌وه‌لاو لیوه‌هاتن.

-reeky (adj.).

reel (rēl), v.t.

- (۱) به قنگدا کهوتن؛ لاریبونه‌وه؛ به پشتدا کهوتن.
(۲) لاره‌ولار کردن؛ بهم لار به‌ولادا کهوتن؛ له‌تردان (له خوشی، سرخوشی،

یا پهریشاندن). (He was ~ing from the bad news.)

(۳) خولانه‌وه؛ سوپانه‌وه. (The street ~ed before his eyes.)

(۴) گیلزبون؛ سر خولانه‌وه؛ وریبون؛ سر کاس بون.

v.t.

لاره‌ولار کردن؛ خولاندنه‌وه.

n.

خولانه‌وه؛ لاره‌ولار کردن؛ سوپانه‌وه.

reel (rēl), n.

- (۱) جزیره سه‌مایه‌کی نوسکوتله‌ندی‌یه.
(۲) موسیقای نهم سه‌مایه.

reel (rēl), n.

- (۱) خولخولنکه؛ به‌کره؛ به‌کره‌ی ده‌زوو.
(۲) نه‌و ده‌زوو یا ته‌له‌ی به به‌کره‌یه‌که‌ویه؛ کلافه ده‌زوو.

(۳) هزار یایی شریقی سینهما

v.t.

- (۱) هملکردنه‌وه؛ به‌کره (ده‌زوو، ته‌ل).
(۲) (~ in) (پاکیشانی ماسی یا شتی تر به هملکردنی ته‌ل.

(۳) گیلزبانوه یا نویسین به ناسانی.

re-elect (rē'i-lekt'), v.t.

هملنبردنه‌وه (نوینن)

-reelection (n.).

re-enact (rē'in-akt'), v.t.

- (۱) یاسا دانانه‌وه؛ دووباره‌کردن به یاسا.
(۲) نوواندنه‌وه؛ سرله‌نوئ نوواندنه‌وه (شان‌نامه؛ کردار).

(۳) دووباره‌کردنه‌وه (کرداری پابوردو)

-reenactment (n.).

re-enforce (rē'in-fōrs'), v.t. & v.i. = re-inforce.

reenter (rē-en'tēr), v.t. & v.i.

- (۱) دووباره‌وه؛ دووباره‌کردنه‌وه؛
(۲) دووباره تی‌چوون؛ (۳) گه‌پانه‌وه و چوونه‌ناوه‌وه.

re-entrance (rē-en'trans), n.

دووباره چوونه‌ناوه‌وه.

re-entry (rē-en'tri), n.

- (۱) گه‌پانه‌وه‌ی کشتی همایی بۆتاو همایی
ده‌وری زمین. (۲) دووباره هاتنه‌ناوه‌وه؛ سرله‌نوئ چوونه‌وویره‌وه.

(۳) (۱) مافی ده‌ستپیکردنه‌وه‌ی یه‌که‌مینی له یاری "بریج" دا.

(ب) نه‌و کاغه‌زه‌ی نهم مافه ده‌دات به یاریکر

(۴) بۆ گه‌پانه‌وه‌ی مافی خاوه‌نیتی.

reeve (rēv), n.

- (۱) (۱) فرمانره‌وایی ناوچه (له نینگلتره).
(ب) کاربه‌دهستی میری (له ناوچه‌یه‌کی نینگلتره)

(۲) سه‌رکار (۳) سه‌رزی نه‌نچوومه‌ی شاره‌وانی (له که‌نه‌دا).

reeve (rēv), v.t.

- (۱) پمت کردن به نه‌لقده (کشتی‌یه‌وانی).
(۲) قایم کردن و به‌ستنه‌وه به پمت به نه‌لقده‌اکردن و به ده‌وردا پینچانه‌وه.

(۳) پمت کردن به نه‌لقه‌ی به‌کره‌ی شت به‌زکردنه‌وه‌دا.

referendum

reeve (rēv), n.

مویی‌ی چۆله‌کی لم.

reexamination (rē'ig-zam'a-nā'shən), n.

(۱) دووباره

تاقیکردنه‌وه؛ سرله‌نوئ لیگولینه‌وه.

(۲) سرله‌نوئ پرسپارلیکردنی شایهت (دادگا).

reexamine (rē'ig-zam'in), v.t.

(۱) دووباره تاقیکردنه‌وه؛

سرله‌نوئ لیگولینه‌وه. (۲) دووباره پرسپارلیکردن شایهت (دادگا).

reface (rē-fās'), v.t.

پوری تازه تیگرتن؛ سواغ دانعه (دیوار، سربان). v.t.

refect (ri-fekt'), v.t. [Obs.]

خواردن و خواردنه‌وه پینشک‌ش کردن.

refection (ri-fek'shən), n.

(۱) خواردن و خواردنه‌وه؛ خواردمه‌نی.

(۲) تیغ‌خواردن؛ تیغ‌بون. (۳) ژه‌میک خواردمه‌نی سووک؛ ژم.

refectory (ri-fek'ta-ri), n.

ژووی نان خواردنی دانشگاه یا پهرستگا.

refectory table, (که درژو)

باریکه.

refer (ri-fūr'), v.t.

(۱) دانه‌پال؛ کردنه مل؛ به هۆ دانان؛

(He ~red his troubles to the war.)

(۲) دان به‌سه‌ر پشک (بۆ برینه‌وه یا ناویری کردن)؛ خستنه به‌رده‌م؛

(The dispute was ~red to arbitration. ;

The judge ~red the case to a higher court.)

(۳) سه‌رنج بۆ پاکیشان؛ پمچه بۆ بردن.

(۴) ناردن بۆ پزیشکی پسپو؛

(The doctor ~red the patient to a specialist.)

(۵) ناردن؛ فاراسته‌کردن؛

(They ~red me to the information office.)

v.t.

(۱) ده‌رباره‌ی نه‌وه بون؛ ئی دووان؛

(The hook ~s only to fish.)

(۲) پیاچوونه‌وه؛ سه‌یرکردن بۆ بیرکه‌وتنه‌وه؛

(The speaker ~red to his notes and a map.)

(۳) باس کردن؛ ناویردن. (Don't ~ to the matter again.)

-referable (adj.); referral (adj.).

referee (ref'ə-rē'), n.

(۱) سه‌پشکی یاری. (۲) ناویریگه‌ر؛ سه‌پشک.

v.t. & v.i.

سه‌پشکی کردنی یاری؛

(He ~d the basketball game.)

reference (ref'ər-əns), n.

(۱) دان به سه‌پشک (بۆ ناویری کردن

یا برینه‌وه). (۲) ده‌رباره‌ی؛ سه‌بارت به؛ له‌باره‌ی؛ له‌لاین؛

(with ~ to his reply)

(۳) سه‌رنج بۆ پاکیشان.

(۴) پمچه بۆ درژکردن؛ ناویردن.

(۵) ناویردن سه‌رچاوه‌یه‌ک له پهرتووک و ووتاردا.

(۶) سه‌رچاوه؛

(In order to write the article, he consulted several ~s.)

(۷) ژماره‌ی په‌راویز (که سه‌رچاوه پيشان ده‌دات).

(۸) په‌سندگه‌ر؛ پالېشت؛ که‌سێکه که به نووسین یا به ده‌م په‌سندی

ناسیاوێکی ده‌کات بۆ نیش، له زانکۆ وهرگیران، یا قهرز وهرگرتن... هتد؛

(Each job applicant must give the names of three ~s.)

(۹) په‌سندنامه؛

(He submitted four ~s with his job application.)

make reference to, ناویردن؛ پمچه بۆ درژکردن؛ نیشاندان به.

with reference to, ده‌رباره‌ی؛ سه‌بارت به؛ له‌بابه‌ت؛ له‌لاین؛

نیشانه به.

without reference to, به‌بێ گوی دان به؛ به‌بێ په‌یوه‌ندی به.

reference book,

په‌رتوکی سه‌رچاوه (وه‌ک فه‌ره‌نگ).

reference mark,

نیشانه‌ی نیشاندان به شتی که له په‌راویزدا

(وه‌ک ئه‌ستێره).

referendum (ref'ə-ren'dəm), n.

(۱) پاپرسی؛ پاورگرتن له‌وی (۲) یادنامه‌ی نوینهریکی

referent

دېلۇماتىسىيە بۇ رول تەكىلى خۇي بۇ نامۇزگارى وەرگرتن.
referent (ref'ēr-ənt), *n.* (۱) ووشو ماناي پەنجە بۇ درىزگراي يا مەبەست (زمانىۋانى). (۲) نىشانە يا ووشى سەرنج پاكىشەر (زمانىۋانى).
referential (ref'ə-ren'shəl), *adj.* (۱) نىشانەر پەنجە بۇ پاكىش. (۲) سەرچاۋىي.

referral (ri-fūr'əl), *n.* ئاردن: پەسەندىكار بۇ جىنبە جىنگردىنى كارتىك لەلەين كەسكى تەرەو.

refill (rē-fil'), *v.t.* پىرگىرنەر: داگرتنەر (چەك).
(to ~ a glass with wine)
n. پىرگەرەو (بەتايىبەتى ھى پىنۇوسى ووشك).
(a ~ for a ball-point pen.)

(۲) دىووم پىرگىرنەر يا زىيات.
refine (ri-fīn'), *v.t.* (۱) پاكىرنەر: پالۇتن: پوختەكردن: پاكىزىدن.
(to ~ gold, sugar, oil, etc.)

(۲) پەروشت جوان ناسك كىرن: پەفتار، زمان، شىۋان: كەم وىكۇرى ئى لابرېن: بۇلار كىرن (مەجان):
(to ~ one's manners; to ~ a language)

(۲) ئى لابرېن لەكاتى پاكىرنەرەدا.
v.t. (۱) پوختەبوون: پاكىبوونەر: پالۇتن.
 (۲) ناسك جوان بوون (پەروشت، زمان، كىردەرە).
 (۲) ووردىبوون لە قسە يا زماندا.

refine on (or upon), چاكتىر كىرن: باشتىر كىرن: بەرەو باشتىر بىرن.
refined (ri-fīn'), *adj.* (۱) پوختە: پوخت: پالۇتە: پالۇتراۋ:
 پاكىراۋ (۲) پەروشت جوان: بە پەروشت: بە نەزاكتە.
 (۲) ووردو جوان ناسك.

refinement (ri-fīn'mənt), *n.* (۱) پوختەكردن: پوختەبوون:
 پالۇتن: چاكتىبوونەر. (۲) پوختەبى: پالۇتەبى.
 (۲) پەروشت جوانى: جوان ناسكى (دەم وىدو، پەفتار، زمان).
 (۱) ووردى (ووتە، زمان، بىر) تەراۋى.
 (۲) نەمۇنە ووردى تەراۋى.

(۲) چاكتىر كىرن: بەرەو باشتىر بىرن يا بىرن.
refinery (ri-fīn'ēr-i), *n.* پالۇتەرگە (شەك، نەوت، كانزا...ئەت):
 كارگە پوخت كىرن: *(a sugar ~; oil ~)*

refinish (rē-fīn'ish), *v.t.* بۇيەكىرنەر: شتومەكى ناۋمال.
refit (rē-fīt'), *v.t.* چاكتىر كىرن: پىنەكردن: *(to ~ a ship)*.
v.t. چاكتىر كىرن: پىنەكردن.
n. چاكتىر كىرن: پىنەكردن: پىنە: گونجاندن.
reflect (ri-flekt'), *v.t.* (۱) دانەرە (شەق، گەرمى، دەنگ، وىنە):
 بىرقەدانەرە: شەرقدانەرە:

(A mirror ~s light; The mirror ~ed his face.)
 (۲) پىشاندان: دەرەخت: نىشانە ئەرەو بوون:
(His work ~s intelligence.)

(۲) [Rare]، نوشتاندەرە بە پىشتا.
v.t. (۱) دانەرە (شەق، پووناكى، گەرمى، دەنگ).
 (۲) پىشان دران: دەرەخت: پىشاندان.
 (۲) *(~ on; ~ upon)*، بىرگىرنەر: لىكۇلىنەر:

(I must ~ on this matter.)
 (۱) *(~ on; ~ upon)*، لەكەدار كىرن، بەدناۋى كىرن: ناۋپاندن:
 بە خراپ پىشاندان: *(This action ~s badly on your character.)*
reflecting telescope, تەلىسكۇپى ناۋىنەدار.
reflection; reflexion (ri-flek'shən), *n.* (۱) دانەرە (شەق، گەرمى، دەنگ، وىنە): بىرقەدانەرە:

(the ~ of light, heat, sound, etc.)
 (۲) بىرقە: شەق.
 (۲) وىنە: *(He saw his ~ in the water.)*

reformatory

(۱) نىشانە: *(His actions are a ~ of his thoughts.)*
 (۲) بىرى قول: بىرگىرنەرەو قول: سەرنجى قول: *(lost in ~)*
 (۳) بىر: نەجاسى بىرگىرنەرەو قول: *(He wrote down his ~s.)*
 (۴) تىيىنى.
 (۵) لۇمە: سەرنجىنىشى: ناۋپان:

(to cast a ~ upon a mean's motives)
 باش بىرگىرنەرەو بە ووردى.
on reflection,
reflective (ri-flek'tiv), *adj.* (۱) شەرقەدەرەو: گەرمى دەرەو.
 دەنگەدەرەو. (۲) پىشانەر: دەرەو.
 (۲) بىرگەرەو: *(a ~ person)*

-reflectively (*adj.*); **reflectiveness** (*n.*); **reflectivity** (*n.*).
 (۱) پو يا شتى بىرقەدەرەو: دەنگەدەرەو: **reflector** (ri-flek'tēr), *n.*
 گەرمى دەرەو: تىشكەرەو. (۲) **reflecting telescope**.
 (۱) بىرقەدانەرە: تىشكەرەو.
 (ب) بىرقە يا تىشكى دراۋ: (۲) وىنە ناۋ ناۋىنە.
 (۲) كىردارى خۇنەبىستو بى بىرگىرنەرەو:

(My first reaction was just a ~.)
 (۱) دراۋ (تىشك، بىرقە، گەرمى، دەنگ).
adj. (۲) خۇنەبىستو بى بىرگىرنەرەو (كىردى): *(a ~ action, effect, etc.)*
 (۲) تايىبەتى بە گۆشەي پىنچەرە: ھى گۆشەيەكە كە لە ۱۸۰ پە زىياترە
 لە ۲۶۰ پە كەمتر بى:

v.t. (۱) بە دۋادا نوشتاندەرە: بە پىشتا چەمانەرە.
 (۲) بوون بەھۋى كىردارى خۇنەبىستو بى بىرگىرنەرەو.

reflex camera, كامىترى ناۋىنەدار
reflexive (ri-flek'siv), *adj.* (۱) بۇ خۇ گەراۋ: بەسەر خۇدا ھاتەرە.
 (۲) تايىبەتى بە كىردارىكى گەراۋىيە بۇ بىر (پىزىمان): تايىبەتى بە كىردارىكە
 كە بىرەر تەراۋىكى ھەمان شتى (دەك "dressed" لەم پىستەيدە):
(She dressed herself.)

(ب) تايىبەتى بە جى ناۋىكى بەكارھىنەرەو دەك تەراۋىكى كىردارىكى ھەما
 (پىزىمان). (دەك "herself" لە پىستەي پىشورەدا).
n. كىردارىكە يا جى ناۋىكى بۇ خۇ گەراۋ (پىزىمان). (۲) ھەما دەرەو بىيىنە).

-reflexively (*adv.*); **reflexivity** (*n.*).
refluence (ref'lōō-əns), *n.* = **reflux**.
refluent (ref'lōō-ənt), *adj.* كىشارە (ناۋى دەرەيا): نىشتو.
reflux (rē'fluks'), *n.* نۇماۋ: ناۋ كىشارە يا گەراۋەرە: گەراۋەرە (شەل):
(The flux and ~ of the sea.)
reforest (rē-fōr'ist), *v.t.* دارودەرەخت تىدا پوۋاندەرەو.

-reforestation (*n.*).
 (۱) چاكتىر كىرن: راستكردنەرەو: چاكتىر كىرن:
(to ~ a system)

(۲) خىستەسەر پىنى راست: پەروشت باش كىرن.
v.t. پىنى راست كىرن: راستبوونەرەو: پەروشت چاكتىر بوون: تۆبە كىرن:
(He will never ~.)

(۱) چاكتىر بوون: چاكتىر كىرن: راستكردنەرەو: چاكتىر كىرن:
(~ is needed in the political system.)

(۲) پەروشت چاكتىر بوون: كەۋتەسەر پىنى راست.
reform (rē-fōrm'), *v.t.* پىنكەيىنەرەو: پىزىبوونەرەو: پىنكەيىنە كىرنەرەو:
 كۆكردنەرەو.

v.t. كۆيۈنەرەو: پىزىبوونەرەو: پىنكەيىنەرەو.
 (۱) چاكتىر كىرن: چاكتىر بوون:
reformation (ref'ēr-mā'shən), *n.* راستكردنەرەو: چوۋنەسەر پىنى راست.
 (۲) [R-]، بىزوتنەرەو ئاين و راستكردنەرەو دامەزىزاندنى كلىسەي
 پىرۇتستانتى لە ئەۋروپا لە سەدەي شانزەھەمدا.

-reformatory (*adj.*); **reformatory** (*adj.*).
reformatory (ri-fōr'mā-tōr'ī), *n.* تەمىخانە (بۇ ھەرىزەي)

reformed

- تاریخکار: ده‌گایه که وک به‌دیخانه وایه بۆ تمی کردن و خستنه‌ره‌سه‌ر پیی راستی هرزه‌ی تاوانکار
- reformed** (ri-fōrmd'), *adj.* (۱) سه‌ر پیی راست، خراو! (۲) ره‌وشت و کردار چاک بوو (*a ~ criminal*) (۳) هر کلیسه‌ی پروتستانی
- reformer** (ri-fōr'mēr), *n.* (۱) چاک‌کهره‌وه: راست‌کهره‌وه‌ی ده‌زگای (۲) کومه‌لایه‌نی و پامیاری (۳) یه‌کێک له سه‌رکه‌کانی بزوتنه‌وه‌ی ناین و راست‌کردنه‌وه دامه‌زاندنی کلیسه‌ی پروتستانی له نه‌وریادا.
- reformist** (ri-fōrm'ist), *n.* چاک‌کهره‌وه: راست‌کهره‌وه‌ی ده‌زگای کومه‌لایه‌نی و پامیاری
- reform school**, = reformatory.
- refract** (ri-frakt'), *v.t.* شکانه‌وه (تیشکی پووناکی، داری ناو ناو)
- refraction** (ri-frak'shən), *n.* (۱) شکانه‌وه: تیشکی پووناکی، داری ناو ناو. (هتد) (۲) لادانی تیشکی پوژ یا نه‌ستیره‌ی له پیره‌وه‌ی خوی (نه‌ستیره‌ناسی).
- refractional** (*adj.*); **refractive** (*adj.*).
- refractometer** (rē'frak-tom'ə-tēr), *n.* پیره‌وه‌ی شکانه‌وه‌ی تیشکی پووناکی
- refractory** (ri-frak'tə-ri), *adj.* (۱) سه‌رسخت: که‌له‌ره‌ق: لاسار (۲) سه‌رکیش: (۳) به‌ناسانی ناتوخته‌وه (کاترا): به‌ره‌ه‌لستی که‌ره‌ما ده‌کات (۴) دهرمان کاری تی ناکات (نه‌خووشی): چاره‌کردنی گرانه (۵) به‌ره‌ه‌لستی نه‌خووشی ده‌کات: نه‌خووش ناکه‌وێت.
- refrain** (ri-frān'), *v.t.* خۆب‌اگرتن: پی به‌خو نه‌دان: نه‌ه‌شتن: (*to ~ from making any hostile comment*)
- v.t.* [Archaic]. پی لیگرتن: راگرتن: وه‌ستاندن.
- refrain** (ri-frān'), *n.* (۱) نه‌و به‌ش‌ه‌ی هه‌له‌ه‌ستیک که‌ دورباره‌ ده‌کرتنه‌وه: نه‌و به‌ش‌ه‌ی گۆزانی‌یه‌که‌ که‌ کۆره‌س ده‌یسه‌نیتنه‌وه یا ده‌یله‌یتنه‌وه. (۲) مۆسقای نه‌م به‌ش‌ه‌ی گۆزانی ده‌شکینه‌وه (تیشکی پووناکی): ده‌توانی ب‌شکینه‌یتنه‌وه.
- refrangibility** (*n.*).
- refresh** (ri-fresh'), *v.t.* (۱) بوورانه‌وه (به‌خواردن، خواردنه‌وه، نووستن، هتد): ژبان‌ه‌وه: که‌شه‌پینکردن. (۲) فینک کردنه‌وه: تازه‌کردنه‌وه (هه‌وای ژوو). (۳) بیرخستنه‌وه: خستنه‌وه یاد: (*to ~ one's memory*).
- v.t.* (۱) بوورانه‌وه: ژبان‌ه‌وه: که‌شه‌کردن. (۲) خواردن: خواردنه‌وه. (۳) نازووه‌ی تازه‌خستن.
- refresher** (ri-fresh'ēr), *n.* شتی بوورانه‌وه یا فینک‌کهره‌وه.
- adj.* ده‌مه‌زه‌ردکهره‌وه (مه‌جان): تازه‌کهره‌وه: بیرخه‌ره‌وه (شتی له‌ده‌میکه‌ره‌ خوێتراو): (*a ~ course*)
- refreshing** (ri-fresh'ing), *adj.* (۱) خوش: فینک‌کهره‌وه: بوورانه‌ره‌وه (*a ~ drink*). (۲) تازه: له‌مه‌ویش نه‌بیس‌تراو یا نه‌بیس‌راو: جیا: نانا‌سا:
- (*a ~ point of view*)
- refreshment** (ri-fresh'mənt), *n.* (۱) بوورانه‌وه: ژبان‌ه‌وه: که‌شه‌پینکردن (۲) بوورانه‌ره‌وه (خواردنه‌وه، خواردنه‌وه). (۳) ساردمه‌نی: خواردن و خواردنه‌وه‌ی سۆک.
- refrigerant** (ri-frij'ər-ənt), *adj.* (۱) ساردکهره‌وه (۲) له‌ش فینک‌کهره‌وه: تا که‌مه‌کهره‌وه: تا هینه‌ره‌خواره‌وه.
- n.* (۱) دهرمانی تا: دهرمانی تا سووک‌کهر. (۲) ماده‌ی ساردکهره‌وه (له‌به‌فرخه‌ی کاره‌باییدا به‌کارده‌هینرێت).
- refrigerate** (ri-frij'ə-rāt'), *v.t.* (۱) ساردکردن (۲) خواردنه‌وه‌ی و خواردنه‌وه ساردکردن بۆ پاراستن.
- refrigeration** (ri-frij'ə-rā'shən), *n.* ساردکردنی خواردنه‌وه‌ی و خواردنه‌وه بۆ پاراستن.

regard

- refrigerator** (ri-frij'ə-rā'tēr), *n.* به‌فرخه‌ی کاره‌بایی: یه‌خچان: به‌فرگر: سه‌مه‌ل‌دان.
- refrangent** (ri-frin'jənt), *adj.* شکینه‌ره‌وه (تیشکی پووناکی): شکاره.
- reft** (reft), *alternative past tense and p.p. of reave.*
- adj.* ئی سه‌نراو: بی به‌ش کراو.
- refuel** (rē-fū'al), *v.t.* سووتمه‌نی تازه‌تیکردن.
- v.t.* سووتمه‌نی تازه‌تیکردن یا وه‌رگرتن.
- refuge** (ref'ūj), *n.* په‌نا: دالده: په‌ناگا: لانه: په‌ریز. دالده‌دان: په‌نادان.
- to give refuge,* په‌نا ب‌دنه‌ به‌ر: دالده‌ ب‌ه‌ه‌تان: دالده‌ بۆ ب‌دن.
- to take refuge,* په‌نا به‌ر: په‌ناهه‌نده: بی لانه‌ ناواره.
- refugee** (ref'yoo-jē'), *n.* بره‌قه: بره‌سکه: دهره‌شانه‌وه.
- refulgence** (ri-ful'jəns), *n.* بره‌قه‌دار: دهره‌شاه‌وه: بره‌سکه‌دار.
- refulgent** (ri-ful'jənt), *adj.* پاره‌ بۆ که‌راندنه‌وه.
- refund** (ri-fund'), *v.t.* پاره‌ی بۆ که‌راندنه‌وه: پاره‌ بۆ که‌راندنه‌وه.
- n.* (۱) سه‌ره‌له‌نوێ پاره‌ پیدان: پالپشتی کردنه‌وه به‌ پاره. (۲) قه‌رزدا‌نه‌وه به‌ وه‌رگرتنی قه‌رزیکێ تازه‌کردنه‌وه: نوێ کردنه‌وه (خا‌وو).
- refurbish** (rē-fūr'bish), *v.t.* به‌ه‌لم.
- refurbishment** (*n.*).
- refusal** (ri-fū'z'l), *n.* (۱) نه‌ویستن: په‌سه‌ندن نه‌کردن: پازی نه‌بوون. (۲) مافی په‌سه‌ندن نه‌کردن یا نه‌کردن.
- refuse** (ri-fūz'), *v.t.* (۱) نه‌ویستن: په‌سه‌ندن نه‌کردن: (*to ~ an offer*) (۲) پازی نه‌بوون: نه‌کردن: به‌سه‌ندن نه‌کردن: (*to ~ to go*).
- (۳) مل نه‌دان. (۴) سه‌ل کردنه‌وه باز نه‌دان (نه‌سپ).
- v.t.* پازی نه‌بوون: په‌سه‌ندن نه‌کردن: نه‌کردن: نه‌ویستن.
- refuse** (ref'ūs, ref'ūz), *n.* پاشاپۆک: سه‌رکۆزه‌ر: پاشماوه: زیل.
- adj.* نه‌ویستراو: فریندراو.
- refutable** (ref'yoo-tā-b'l), *adj.* به‌ره‌په‌رج ده‌درتته‌وه: به‌درۆ ده‌خرتته‌وه.
- refutation** (ref'yoo-tā'shən), *n.* به‌ره‌په‌رج‌چانه‌وه: به‌درۆ خستنه‌وه.
- refute** (ri-fūt'), *v.t.* به‌ره‌په‌رج‌چانه‌وه: به‌درۆ خستنه‌وه.
- regain** (ri-gān'), *v.t.* (۱) ده‌ست که‌وتنه‌وه: چنگ که‌وتنه‌وه: وه‌رگرتنه‌وه: هاتنه‌وه ده‌ست: (*to ~ consciousness, confidence, control, etc.*)
- (۲) سه‌ره‌له‌نوێ که‌یشتنه‌ شوینیک: که‌یشتنه‌وه.
- regal** (rē'g'l), *adj.* (۱) پادشایانه. (۲) جوان: بۆ پاشا شیار: له‌پاشا هاتوو.
- regally** (*adv.*).
- regale** (ri-gāl'), *v.t.* (۱) خووشی پیدان: دلخووش کردن. (۲) خواردن و خواردنه‌وه‌ی نایاب پيشکesh کردن.
- v.t.* خواردنی ژورو نایاب خواردن.
- n.* [Obs.], خواتنیک نایاب: خواردن و خواردنه‌وه‌ی ژورو نایاب.
- (۲) خواردن یا خواردنه‌وه‌ی هه‌لبژارده: جۆره‌ خواردنیک نایاب.
- (۳) ساردمه‌نی.
- regalia** (ri-gā'li-ə, ri-gāl'yə), *n.* (۱) مافی پادشایه‌تی: مافی پاشا. (۲) درووشمو نیشانه‌ی پادشایه‌تی (وه‌ک تاج و گۆزی پاشا... هتد). (۳) گۆز و گۆلنگ و به‌رگی تایبه‌ی په‌ریایه‌یک یا چینیکی تایبه‌تی: (*The general in his full ~ reviewed the troops.*)
- (۴) جل و به‌رگی جوان و تایبه‌تی.
- regality** (ri-gāl'ə-ti), *n.* (۱) پادشایه‌تی. (۲) پادشاه‌شین.
- (۳) مافی پاشا: مافی پادشایه‌تی.
- regard** (ri-gārd'), *n.* (۱) سه‌په‌رکردن: ته‌ماشاکردن: ته‌ماش!

Reign of Terror

- v.t.** (۱) فرمانروایی کردن وک پاشا؛ پاشایی کردن
(۲) سرکوتن؛ به برهه یون زالیون: (Peace ~s.)
- Reign of Terror**, (۱) سردهمی تواندن لکاتی شورش فرمانسدا
له سالی ۱۷۹۳-۱۷۹۴ که سری گمیک کسی تیدا پریتر.
(۲) [-t-], سردهمی خوین پژان و تواندن.
- reimburse** (rē'im-būrs'), **v.t.** بژ بژاردنوهی پاره و زیان؛
پاره پیدانهوه به کسیک (لهباتی شو پارهیهی داویتی یا شو زیانهی لئی
کوتروه) (The company will ~ you for any loss.)
- reimbursable** (adj.); **reimbursement** (n.).
- reimpression** (rē'im-presh'ən), **n.** له چاپدانی دووهمی
پرتوکیک.
- rein** (rān), **n.** (۱) جلو؛ سرکمله.
(۲) جلو (مجان؛ هوی دایینکردن)
- (the ~s of government; the ~s of power)
- v.t.** (۱) جلو کردن (۲) دایینکردن لغا کردن (مجان).
- v.t.** (۱) وستاندن یا هیواش کردنوه به جلو.
(۲) [Rare] ملدان (نسب)؛ سرپیچی نکردن؛ ملکهچ کردن.
- draw rein**, **Also draw in the reins**, (۱) جلوگرتن؛ جلوپراکیشان؛
جلو توندکردنوه. (۲) وستاندن؛ هیواش کردنوه.
- give (free) rein to**, جلو بژ شل کردن؛ بهر بژ بهر لاکردن؛
جلو بژ بهر لاکردن؛ بهدمهوه دان.
- keep a rein on**, جلو توندکردنوه؛ جلوگرتن؛ دایینکردن.
- reincarnate** (rē'in-kār'nāt), **v.t.** زیندوورکردنوه.
- reincarnation** (rē'in-kār-nā'shən), **n.** (۱) زیندوویونوه؛
زیندوورکردنوه. (۲) بپوای زیندوویونوهی موزة پاش مردن.
- reindeer** (rān'dēr'), **n.** ناسکی شاخه پملکدار.
- reinforce** (rē'in-fōrs', rē'in-fōrs'), **v.t.** (۱) بههیزکردن (بنکهی
سویایی)؛ سربازو چمکی تازه بژ ناردن. (۲) زیادکردن.
(۳) داگرتنوه (تیکی پراوین). (۴) توندکردنوه؛ قایم کردن.
(۵) پتموکردن؛ بههیزترکردن؛ پالیشتی کردن؛
(He ~d his argument with new evidence.)
- reinforced concrete**, کونکرتی شیش بهند.
- reinforcement** (rē'in-fōrs'mənt), **n.** (۱) بههیزکردن؛ پتموکردن؛
توندکردنوه. (۲) شتی بههیزکردن یا پالیشتیکن.
- (pl), (۳) سربازو چمک و کمرهسی جهنگی تازه نیراو بژ بنکهی سویایی
یا معیانی جهنگ بژ بههیزکردن شو لمرکردنوه؛ لمرییه؛
(New ~s were sent to the front.)
- reins** (rānz), **n.pl.** (۱) گورچیل؛ کلهکه؛ لاقهبرغه؛ لاخاوری پشتو
کلهکه (۲) سرجارهی هست (کوا بپوا بوو که لکلهکدایه). (۳) هست.
- reinstatement** (rē'in-stāt'mənt), **v.t.** دانانهوه لمرس کار (پاش دهرکردن)؛
دهرگرتنوه له قوتابخانه؛ گپرانوه بژ سمر کار؛
خستنهوهکار یا گپرانوه (یاسا): (to ~ a worker, student, etc.)
دانانهوه لمرس نیش؛
دهرگرتنوه له قوتابخانه؛ گپرانوهی یاسا یا پمپرو.
- reinsure** (rē'in-shoor'), **v.t.** بیمهکردنوه؛ سمرلهنوی بیمهکردن.
- reinsurance** (n.).
- reinvest** (rē'in-vest'), **v.t.** سمرلهنوی وهرهیتانی سمرمایه و
قازانجهکی؛ دوباره خسته نیشی سمرمایه و قازانج.
- reinvestment** (n.).
- reis** (rās), **n.** دراوی پورتوغالییه.
- reissue** (rē-ish'oo, rē-ish'ū), **v.t.** له چاپ دانوه؛
پیولی پؤسته دهرکردنوه.
- n.** (۱) پرتوکی سمرلهنوی لهچايدارو.
(۲) پیولی پؤستهی سمرلهنوی دهرکراو
- reiterate** (rē-it'ə-rāt'), **v.t.** دوبارهکردنوه؛ دویاتکردنوه؛

relation

- (He ~d the same statement he made yesterday.)
- reiteration** (n.).
- reject** (ri-jekt', rē'jekt), **v.t.** (۱) نويستن؛ پسهندن نهکردن؛
پازی نهبوون؛ بهدل نهبوون: (to ~ an offer)
(۲) فریندان. (۳) پشانوه.
(۴) بهرهلستی کردن؛ مل نهادن؛ له لوت دان.
n. شت یا کسی نويستراو؛ شتی فریندراو؛ شتی بهکارنهاتووا؛
شتی پسهندن نهکراو.
- rejectamenta** (ri-jek'tə-men'tə), **n.pl.** (۱) شتی بی کملو
فریندراو؛ زبل. (۲) پسمایی؛ کوو.
- rejection** (ri-jek'shən), **n.** (۱) نويستن؛ پسهندن نهکردن؛
پازی نهبوون؛ پسهندن نهکراو. (۲) شتی پسهندن نهکراو یا نويستراو
- rejoice** (ri-jois'), **v.t.** دلخوش بوون؛ دلشاد بوون؛ زور پی خوش بوون؛
خوشحال بوون: (We ~ in your success.)
دلخوش کردن؛ دلشاد کردن.
- rejoicing** (ri-jois'ing), **n.** خوشی؛ کامرانی؛ شادی؛ دلخوشی.
- rejoin** (rē-join'), **v.t.** (۱) بهیهکگيشتنوه؛ چوونوه لا؛
یهکگرتنوه یا بهیهکگيشتنوه پاش جیابوونوه: (I will ~ you soon.)
(۲) یهک پینگرتنوه.
- v.t.** یهکگرتنوه پاش جیابوونوه.
- rejoin** (ri-join'), **v.t.** وهلام دانوه؛ له وهلاما ورتن.
- v.t.** (۱) وهلام دانوه. (۲) وهلام دانوهی داخواز (دادگا).
- rejoinder** (ri-join'dēr), **n.** (۱) وهلامی وهلام (ب) وهلام.
(۲) وهلامی داوا لمرس بژ داخواز (دادگا).
- rejuvenate** (ri-jōō'və-nāt'), **v.t.** گهنج کردنوه؛ بووراندنوه؛
هیزی لاوی پیدانهوه؛ تازهکردنوه (تین، وزه، تاقهت)
- rejuvenation** (n.).
- rejuvenescence** (ri-jōō'və-nēs'ns), **n.** گهنج بوونوه.
- rekindle** (ri-kin'dl), **v.t. & v.i.** داگیرساندنوه؛ هملگیرساننوه؛
تازهبوونوه: (to ~ a fire; Our hopes ~d.)
- relapse** (ri-laps'), **v.t.** (۱) گهپرانوه بژ دخی جارن.
(۲) نهخوش کورتنوه پاش چاکبوونوهیهکی کاتی؛ همدانوهی نهخوشی؛
نهخوش کورتنوه. (۳) گهپرانوه بژ سمر خو پرموشتی خراب؛ دانهدواوه؛
به پاشدا هاتن.
- n.** (۱) گهپرانوه بژ دخی جارن. (۲) همدانوهی نهخوشی؛ نهخوش کورتنوه.
(۳) دانهدواوه؛ گهپرانوه بژ پرموشتو خوری خراب.
- relapsing fever**, تاي گهپراوه؛ تاي پینج بهپژ؛ تاي سمرهلهدهوه.
- relate** (ri-lāt'), **v.t.** (۱) گپرانوه (چیزک)؛ ورتن.
(۲) پیشاندان یا بینینی پمپروندی نیوان دوو شت:
- (to ~ theory and practice; to ~ what the government
claims to what is actually happening)
- پمپروندی لهگهلا؛ بوون یا پیداکردن؛ رهفتار لهگهلا کردن؛
v.t. (to ~), هملسان و دانیشتن لهگهلا؛ پمپروندی پینوه بوون؛
- (She can't ~ to people well.)
- related** (ri-lāt'id), **adj.** (۱) گپراوه (چیزک)؛ ووتراو.
(۲) پمپروندی؛ پمپروندی پینوه هیه. (۳) خزمایهتییان هیه.
- relation** (ri-lā'shən), **n.** (۱) گپرانوه (چیزک)؛ ورتن. (۲) چیزک.
(۳) پمپروندی؛ پمپروستی:
- (the ~ of the individual to society;
the ~ of theory and practice)
- (۴) خزمایهتی. (۵) خزم؛ کس وکار.
(۶) (pl.), دؤستایهتی؛ پمپروندی برادریتی؛
(His ~s with his friends are good.)
- (۷) (pl.), پمپروندی نیو وولاتان: (foreign and trade ~s)
- (۸) بهگوتری؛ بهپی.
- in (or with) relation to**, دهریاری؛ سبارت به؛ له یایهت.

relationship

-relational (adj.).

relationship (ri-lā'shən-ship'), *n.* (١) په یوه نډې: په یوه ستی. (٢) خزمایه تی.

relative (rel'ə-tiv), *adj.* (١) په یوه نډېدار: په یوه نډې پیژنېه: (٢) د مریارې: سه پارت به: (His letter was ~ to this matter.)

(٢) هارپړه: هارپړه یوه نډې: (We ended in the same ~ positions.)

(٢) بهر اووردې: ده کویته ستر شتی تریش نهک هر شته که خوی: به کویته: به ستراوه به شتی تره و به ته نها هه ناسه نښتی: له چاو:

(~ wages; "strength", "speed", "cold", and "heat" are ~ terms.; He accepted defeat with ~ calmness.)

(٤) تاییه تی به ووشې لیکد (پړزمان)

(وک ووشی " which " له نیمچه پسته یه دا)

(the hat which you bought)

n. (١) ووشی لیکد (پړزمان) (ژماره چوار بیینه)

(٢) شتی هارپړه شتی هلسه نښتی له چاو شتی تردا.

(٢) خزم: کس وکار.

relative to, (١) د مریارې: له یوې: سه پارت به.

(٢) له چاو: نه کس بهر اووردې به کیت له کتل شتی تردا.

relatively (rel'ə-tiv-li), *adv.* له چاو شتی تردا:

نه کس بهر اووردې به کیت له کتل شتی تردا:

(a ~ unimportant matter; He is ~ rich.)

relative clause, نیمچه پسته په یوه نډې: نیمچه پسته یه که به

پانای لیکد ده ست پی دکات (پړزمان)

(وک " who hesitates " له نیمچه پسته یه دا)

(He who hesitates is lost.)

relative pronoun, پانای لیکد (پړزمان)

(وک رانای " who " له نیمچه پسته یه دا) (He who hesitates is lost.)

relativism (rel'ə-tiv-iz'm), *n.* فلسفه ی پړه: یو پرمه ریکه که

دلایت راستې و هلسه نښتی راستې یه کانی ژان ده کویته ستر مرو

خوی و کات و شوین و باری ژانی: فلسفه ی هارپړه یوه نډې.

relativist (rel'ə-tiv-ist), *n.* (١) په پرمه ریکه ی فلسفه ی پړه یی

(٢) ژانای بیرنزه ی پړه یی (فیزی)

relativity (rel'ə-tiv'ə-ti), *n.* (١) هارپړه یی: بهر اووردې

هارپړه یوه نډې دوو شت یا زیاتر له کتل یه کتردا: په چاو کړدنی شتی له چاو

شتی تردا (٢) بیرنزه ی هارپړه ی نه نیشتی د مریارې فیزیای گمردون

(که دلایت هلسه نښتی و پوانی هیچ شتی به ته نها ناکرت به لکو به

هارپړه یوه نډې له کتل یا له چاو شتی تردا)

relator (ri-lā'tēr), *n.* چم کوی: چم کوی گنره و.

relax (ri-laks'), *v.t.* (١) شل کړد: (He ~ed his hold.)

(٢) جله وشل کړد: خاو کړدنه: نرم کړد:

(She ~ed her discipline of the child.)

(٢) که مکرده: خاو یوه نډې (همل) (He ~ed his efforts.)

(٤) پشو پیدان: هواندنه و: (to ~ the mind, muscle, etc.)

v.t. (١) خاو یوه نډې (ماسولکه) شل یوه

(٢) جله و شل یوه: زهرو توندوتیژی کم یوه نډې

(٢) پان لیدنه و: پشت لیکدنه و: ژارم کړد: پشودان:

(He can't ~ because he has too many thing on his mind.)

relaxant (ri-laks'ənt), *n.* د مریارې خاو کړدنه و کړی نه نیشتی

ماسولکه یا پشودان به میشت.

adj. پشو پیدنه: د مریارې: خاو کړدنه و.

relaxation (rē-lak-sā'shən), *n.* (١) خاو کړدنه و: خاو یوه نډې

کړی نه مان (muscle ~)

(٢) جله و شل کړد: زهرو توندوتیژی کم یوه نډې: خاو کړدنه و:

(a ~ of the rules)

(٢) پشودان: هواندنه و.

reliable

(٤) پاپواردن: که یو خوشی: (I play tennis for ~.)

relay (rē'lā), *n.* (١) ده سته نسبی حساوه یو نډه پی کړد له کتل نسبی ماندو دا له گشتی که چنه قوناغید: نډه.

(٢) ده سته سمی حساوه یو نډه پی کړو له پو یا گالیسکه ی بهریدن:

(٢) ده سته کړنکاری نامده یو نډه کړد و پشودان یوه نډه ماندو:

شفتی کړنکار: نډه. (٢) نامیری ووزه کویته و بهریدن (کاره)

مکینه کاری. (٤) (١) پشپړی که یو نډه: ده ست به ده ست گه یاند (پشپړی)

(٢) قوناغی که شم پشپړی که یه.

(١) پی: گه یاند (پیام، دهنگ و یاس) (to ~ a massage).

(٢) نډه کړد به ده سته نسبی و سگ و کړنکاری ماندو و چی گرتنه و یان

به هی حساوه. (٢) ووزه گواستنه و بهریدن (کاره) مکینه کاری

relay (rē'lā), *v.t.* دانانده: سمرلنوی دانان

relay race, پشپړی که یو نډه: بریتیه له پشپړی که یه چنه قوناغی

که نه نامی تپیکه هریه که یان له قوناغید پاده ک.

release (ri-lēs'), *v.t.* (١) بهر لاکړد: بهر دان: نازاد کړد:

(to ~ a prisoner)

(٢) هارپشت (تیر، پوښ) فریدان.

(٢) پړاند: پی هواندنه و (شله، همل، گان.

(٤) بهریدن (له قمر دانه و، باج دان... هتد) پی خوش یوه.

(٥) نازاد کړد (له نا خوشی و گروگرت) ژارم پیدان.

(٦) بلو کړدنه و (بهمانده، دهنگ و یاس) (to ~ a statement).

(٧) ده ست پی هملگرتن و دان به کس یی تر (ماف، داوا).

(١) بهر دان: بهر لاکړد: نازاد کړد: (the ~ of prisoners).

(٢) بهریدن (له باج یا قمر دانه و) پی خوش یوه.

(٣) نازادانه: بهریدن (شله، گان، همل).

(٥) پړان: پړاند: پی هواندنه و (شله، گان، همل).

(٦) نامیری ده ست پیدان و کویته و مکینه.

(٧) (١) بلو کړدنه و (بهریدن، فیلم، دهنگ و یاس... هتد).

(٢) شتی بلو کړدنه و (بهریدن، فیلم، دهنگ و یاس... هتد).

(٨) (١) ده ست پی هملگرتن و کس یی تر (ماف، داوا).

(٢) بهر لاکړدنه و ده ست پی هملگرتن.

release (rē'lēs'), *v.t.* به کړی دانه و: به کړی گرتنه و

سمرلنوی به کړی دان یا به کړی گرتن.

relegate (rel'ə-gāt'), *v.t.* (١) د مکرده له وولات: د مکرده

ناوړ مکرده: شاربیه مکرده

(٢) له پلوی پایه یی که نژد دانان: له پلوی نژد: فریدان.

(٣) پو پو کړد: بابت بابت کړد.

(٤) فیش پی سپاردن:

(The director ~d the work to his assistant.;

to ~ authority to a subordinate)

-relegation (n.).

relent (ri-lent'), *v.t.* (١) دل نرم یوه: خاو یوه نډه: کول دان:

دل داهینان: له توندوتیژی کم یوه نډه. (٢) [Obs.], توانده و.

v.t. [obs.]. دل نرم کړد: خاو کړدنه و: دل پی داهینان.

(١) دلرپ: دل سخت: توندوتیژی

دل نرم یوه یو نه یه: (a ~ enemy).

(٢) کولندنه و: بی وچان: بی نامان: هر گیز نه و ستاو:

(a ~ effort, storm, wind, etc.)

relevance (rel'ə-vəns), *n.* په یوه نډې (به باسه و)

(What you say has no ~ to the subject.)

relevancy (rel'ə-vən-si), *n.* = relevance.

relevant (rel'ə-vənt), *adj.* په یوه نډې (به باسه و)

په یوه نډې پیوه هیه: (This matter is not ~ to our discussion.)

reliability (ri-lī'ə-bil'ə-ti), *n.* پشت پی: بهریدن: پشت پی

reliable (ri-lī'ə-b'l), *adj.* پشت پی: بهریدن

reliably

- پشتی پى ده‌بەستى (مۆڤ، شت)
reliably (ri-līə-bli), *adv.* (۱) بە جۆزىك كە پشتى پى بېستى.
 (۲) بە رادەيەك كە پشتى پى بېستى؛ تا پەلەيكى پشت پى بېستى.
reliance (ri-lī'əns), *n.* (۱) پشت پى بېستى؛ بىوا پى بوون.
 (۲) شتى پشت پى بېستى.
reliant (ri-lī'ənt), *adj.* (۱) پشت پى بېست؛ پشت پى بېستى.
 (۲) پشت بە خۇ بېست.
relic (rel'ik), *n.* (۱) كۆننە؛ پاشماو مەكى نەرىتو شتى كۆن:
 (The death penalty is a ~ of the past.)
 (۲) نۆشتە؛ موڤەركە؛ پاشماو پى پىاۋىكى ئاينى يا كەسكى خۇبەختىكر
 كە خەلك بېپەستى يە موڤەركە دانى. (۳) پادگار.
 (۴) (pl) لاشەى مردوۋىك.
relict (rel'ikt), *n.* (۱) بىوۋەن. (۲) گياندارىك يا پىوۋەكىكە كە ھىشتا ھەر
 بىزى ھەرچەندە توخمەكى قىرى تىكەرتوۋە.
adj. (۱) تايىبەتى بە گياندارىك يا پىوۋەكىكى ۋەھا كە ھىشتا بەردىوام بىت
 لەژاندا. (۲) بىوۋەن بوو؛ بىوۋەپىاۋ بوو.
relief (ri-lēf'), *n.* (۱) دەرۋى؛ دەرۋەت؛ چارە؛ ئاسوۋەدىيە؛
 بار سوۋك بوون. (۲) شتى ئاسوۋەبەخش يا بار سوۋكەكر.
 (۳) يارمەتى (بەتايىبەتى لە مىرىيەۋە بۆ ھەزارو لىقەۋماۋان).
 (۴) ھانا؛ فرياكەوتن؛ (بەتايىبەتى مى خەلكى ئى قومو، شارىكى ئابلوۋقەدراۋ،
 يا لەشكرىكى گەمارۋەدراۋ) يارمەتى.
 (۵) (۱) پشوو پىدان يا نۆرە لەگەل كەردنى كرىكار يا پاسەۋانى ماندوۋ.
 (ب) پشوو پىدەر يا نۆرە لەگەل كەر.
 (۶) (۱) نەخشى دەرۋىقۇۋى پەيكەرو دىۋار (پەيكەرتاشى، خانوۋسازى).
 (ب) پەيكەرى قۇرتاۋى يا دەرۋىقۇۋى. (۷) بەرزونىمى زەۋى.
 (۸) بەردەيكى قۇشەى شائۇنامە؛ بەشىكى پىكەنىناۋى چىركىك.
 (۹) چانۋچۇلى يا قۇرتى دەرۋىقۇۋى تابلۇ.
 (۱۰) بەرزونىمى يا چانۋچۇلى پوۋىك.
in relief, دەرۋىقۇۋى (خانوۋسازى)؛ چانۋچۇلى تىدايە (تابلۇ).
on relief, يارمەتى لە مىرىيەۋە ۋەردەگىرت لەبىر ھەژارى.
 (He is on relief.)
relief map, نەخشەى بەرزو نىمى پىشانەدەر ۋەك شاخو دۆلۈ چەمۋ
 پوبار
relieve (ri-lēv'), *v.t.* (۱) بار سوۋك كەردن؛ بار لە كۆل كەردنەۋە؛
 سەر سوۋك كەردن. (۲) (۱) لە ئىشۋو ئازارو ئاۋۇشى پىزگار كەردن:
 (to ~ his pain)
 (ب) چاككەردنەۋە؛ چارە كەردن؛ تىمار كەردن.
 (۳) يارمەتيدان؛ فرياكەوتن: (to ~ the poor; to ~ a besieged city).
 (۴) (۱) بەخشىن (لە قەرز يا پىنۋىستىيەكى سەرشان) ئى خوش بوون.
 (ب) مار لە كۆل كەردنەۋە؛ بارى سەرشان لابردن.
 (۵) نۆرە لەگەل كەردنى كرىكار يا پاسەۋانى ماندوۋ؛ پشوو پىدان:
 (She ~d the nurse.)
 (۶) ئى خەست؛ دەر كەردن؛ لابردن لەسەر كار.
 (۷) لە ۋوشكى و ئاۋۇشى شتىك كەم كەردنەۋە.
 (۸) مىزو گۈۋ كەردن: (to ~ oneself).
relievo (ri-lē'vō), *n.* = relief # 6.
religion (ri-līj'ən), *n.* (۱) ئاين.
 (۲) شتىكە كە بوۋىت بە ئاينى كەسكىك ئەۋەندە پەپىرەۋى دىكات:
 (Cleanliness was a ~ to him.)
religionism (ri-līj'ən-iz'm), *n.* (۱) ئاين زۆر بە توندوتىرى گرتن؛
 لە رادە بەدەر ئاين پەرسىتى. (۲) لە ئەندازە بەدەر بە ئاينى سەرزارى.
-religionist (*n.*).
religiose (ri-līj'i-os'), *adj.* (۱) زۆر بە ئاين؛ زۆر لەخواترس.
 (۲) زۆر بە ئاين؛ بە سەرزارى.
religiosity (ri-līj'i-os'ə-ti), *n.* (۱) لە ئەندازە بەدەر بە ئاينى.

remains

- (۲) زۆر بە ئاينى سەرزارى؛ خۇ زۆر بە ئايندار پىشانەدان.
religious (ri-līj'əs), *adj.* (۱) بە ئاين؛ ئايندار.
 (۲) ئاينى؛ تايىبەتى بە ئاين: (~ books).
 (۳) تايىبەتى بە كۆمەلىكى لەخواترس يا ۋوشكەسۇڤى؛
 تايىبەتى بە ئەندامى كۆمەلىكى ۋەھا.
 (۴) زۆر بە ۋوردى پەپىرەۋەكى شتىك: (He is ~ about cleanliness).
 ۋوشكەسۇڤى؛ پىاۋ يا ژنى لە پەرسىتگا ژاۋ.
-religiously (*adv.*); **religiousness** (*n.*).
relinquish (ri-līj'kwish), *v.t.* (۱) ۋازلىۋىنان؛ بەجىنەشتن.
 (۲) دەست ئى ھەلگرتن؛ دان بەدەستوۋە:
 (We will not ~ any part of our country; to ~ authority)
 (۳) دەست ئى بەرەلگەردن؛ دەست شل كەردن.
-relinquishment (*n.*).
reliquary (rel'ə-kwē'i), *n.* نۆشتەخانى؛ موڤەركە خانە؛
 سنوۋىك يا ئارامگەبەكە كە پاشماۋى پىاۋىكى ئاينى تىدا ھەلدەگىرى.
relique (rel'ik, ri-lēk'), *n.* [Archaic], = relic.
 پاشماۋى بەردىبى گياندارو پوۋەك.
reliquiae (ri-līk'wi-ē'), *n.pl.* (۱) تام؛ چەر. (ب) تامىكى تايىبەتى.
relish (rel'ish), *n.* (۲) نەختىك؛ تۆزىك. (۳) بۆۋن بەرامە؛ تامىكى خوش.
 (۴) جۇش؛ تاس؛ بەدل: (~ He eats with).
 (۵) شتىكى خوش.
 (۶) قىرشىيات؛ بەھارات.
v.t. (۱) تامو بۆۋن بەرامەى خوش پىدان.
 (۲) بەدل بوون؛ بە لاۋە زۆر خوش بوون؛ بە دلەۋە نوۋسان؛ ھەزلىكەردن.
v.i. تامىكى خوش دان؛ بۆۋن بەرامە خوش بوون.
relucet (ri-lōō's'nt, ri-lū's'nt), *adj.* پىرەقەدار؛ شەۋقەدەرەۋە.
reluct (ri-lukt'), *v.i.* [Rare] دۆ ۋەستان؛ بەرەستى كەردن؛
 ئابەدلى پىشانەدان.
reluctance (ri-luk't'ns), *n.* (۱) ئابەدلى؛ دودولى؛ بى مەيلى؛
 ھەز پى نەكەردن؛ نوۋىست. (۲) [Rare] دۆ ۋەستان؛ بەرگىرى.
 (۳) بەرەستى موگناتىسى.
reluctancy (ri-luk't'n-si), *n.* = reluctance.
reluctant (ri-lukt'nt), *adj.* (۱) ئابەدلى؛ ھەز پى نەكەر؛ نوۋىست؛
 بى مەيل: (He was ~ to help us).
 (۲) بە ئابەدلىيەۋە كراۋ؛ بە خوشى خۇ نەكراۋ: (a ~ answer)
 (۳) [Rare] دۆ ۋەستان؛ دۆ؛ بەرەستىكەكر.
reluctantly (ri-lukt'nt-li), *adv.* بە ئابەدلىيەۋە؛ بە ناھەزىيەۋە.
reluctivity (rel'ək-tiv'ə-ti), *n.* بەرەستى موگناتىسى.
relume (rē-lōōm', rē-lūm'), *v.t.* داگىرساندنەۋە.
rely (ri-lī'), *v.i.* (۱) پشت پى بېست؛ پىدا پاپەرموۋن.
 (۲) (~ on; ~ upon) بىۋاپىكەردن؛ پشت پى بېست.
remain (ri-mān'), *v.i.* (۱) مانەۋە؛ ئى مانەۋە:
 (Nothing ~ed of the village.)
 (۲) مانەۋە (لە شوۋنىك)؛ گل خوارەنەۋە: (He ~ed in the house).
 (۳) بەردەۋام بوون لەسەر: (He ~ed optimistic).
 (۴) مانەۋە؛ نەفەرتان؛ دەرپەردن: (The old house still ~s).
 (۵) مانەۋە؛ ئىشۋوكان؛ قەۋاۋ نەبوون: (Much ~s to be done).
remainder (ri-mān'dēr), *n.* (۱) دوا ماۋە؛ ماۋە؛ پاشماۋە؛ ئى ماۋە:
 (He ate the ~ of the sandwich.)
 (۲) پەپىرەۋەكى بى بازارى بە ھەرزان فروۋشراۋ.
 (۳) دوا ماۋە (ژمارو پىۋان)؛ ماۋە.
adj. ماۋە؛ پاشماۋە؛ دوا ماۋە.
v.i. پەپىرەۋەكى شتى بى بازار فروۋشتن بە ھەرزان.
remains (ri-mānz'), *n.pl.* (۱) دوا ماۋە؛ پاشماۋە؛ ماۋە؛ پاشپەرك.
 (۲) شوۋنەۋار؛ جى نىشانە؛ نىشانە.

remake

- (۳) شتی له کۆنهوه بهجیماو (خانوو، پهیکر... هتد).
 (۴) لاشه نیشک و پرووسک.
 (۵) نووسراوی بڵاونهکراوهی له دوا بهجیماوی نووسهزکی مردوو.
 (۶) نووسراوی له دوا بهجیماوی نووسهزکی کۆن.
remake (rē-māk', rē'māk'), *v.t.* سهرله نوێ درووستکردنهوه.
reman (rē-man'), *v.t.* شتی سهرله نوێ درووستکراو.
reman (rē-man'), *v.t.* (۱) کرێکار یا سهربازی تازه بۆ ناردن.
 (۲) غیرهت خستنهوه بهر؛ زات نانهوه بهر؛ ووره نانهوه بهر.
remand (ri-mand'), *v.t.* (۱) ناردنهوه؛ گێژانهوه.
 (۲) (ب) ناردنهوهی بهندیك بۆ بهندیخانه (بۆ زیاتر لیکۆلینهوهی داواکارییهکی).
 (ب) ناردنهوهی داوایک له دادگایهکی بهرزوه بۆ هی نزم (بۆ زیاتر لیکۆلینهوهی).
remanence (ri-mān'əns), *n.* (۱) ناردنهوه بۆ بهندیخانه؛ خستنهوه بهندیخانه.
 (ب) ناردنهوهی داوایک له دادگای بهرزوه بۆ هی نزم.
 (۲) کسینکی نێزراوه بۆ بهندیخانه.
remanence (ri-mān'əns), *n.* (۱) مانهوه؛ نهفوتان؛ دهبردن.
 (۲) ماوه؛ دوا ماوه؛ پاشماوه. (۳) پاشماوهی تهوژی موگناتیسی پاش لایردنی سهرجاوهی هیزه موگناتیسییهکه (فیژیا).
-remanent (*adj.*).
remark (ri-märk'), *v.t.* (۱) تبیین؛ بیتهن؛ سهرنج دان.
 (۲) تبیینی کردن؛ ووتن دهرباره؛ ئی دووان؛ ووتن.
 (۳) [Obs] نیشانهکردن؛ جیاکردنهوه.
v.i. (~ on; ~ upon), تبیینی کردن؛ ووتن دهرباره؛ یا دهبرین دهرباره.
 (This point has often been ~ed upon.)
n. (۱) سهرنج؛ بیتهن؛ تبیینی: (a place worthy of ~).
 (۲) تبیینی؛ ووتن؛ ئی دووان: (to make a few ~s).
remarque (*adj.*)
remarkable (ri-mär'kə-b'l), *adj.* (۱) شایانی باسه؛ سهیر.
 (۲) سهرباسا؛ نایاب؛ ئاناسایی (a ~ person, event, etc.).
-remarkableness (*n.*).
remarkably (ri-mär'kə-b'li), *adv.* بهشیویهکه که شایانی باسه.
 یا سهرنج بادهکیش؛ تارادهیهکی زۆر؛ به شیویهکی ئاناسایی؛ زۆر به باشی.
remarque (ri-märk'), *n.* نیشانهی سهر قهراغی کلێشه (چاپهمنی).
remediable (ri-mē'di-ə-b'l), *adj.* چاره دار؛ چاره دهکری.
 ده زمان دهکری.
remedial (ri-mē'di-əl), *adj.* (۱) چاره کەر؛ ده زمان کەر؛ چاکه روه.
 (۲) بۆ لایردن یا راستکردنهوهی کم و کوویرییهکه (بهتایبهتی هی خوێندن و نووسن) (a ~ class in reading and writing).
remediless (rem'ə-di-lis), *adj.* بێ چاره؛ چاره نییه؛
 ده ماسی نییه.
remedy (rem'ə-di), *n.* (۱) ده زمان؛ چاره؛ چار.
 (۲) چاره سهر؛ چاره کردن؛ چاره.
 (۳) ینگایهکی یاسایی بۆ سهندنهوهی مافیک یا چاره کردنی ئارمواوییهک.
v.t. (۱) چاککردنهوه؛ ده زمان کردن؛ چاره کردن.
 (۲) چاره سهر کردن؛ راستکردنهوه؛ چاره کردن؛ کم و کوویری لایردن.
remember (ri-mem'bēr), *v.t.* (۱) هاوتوه بیر؛ بیرکوتنهوه؛
 (He tried to ~ her name.)
 (۲) له بیر بوون؛ له یاد بوون؛ له بیر نهچوونهوه.
 (۳) له بیر چاو بوون (چاکه).
 (۴) (ب) به سهیرکردنهوه (بۆ بهخشیش پێدان یا چاکه له گهڵ کردن).
 (ب) بهخشیش پێدان.
 (۵) سلاو لیک کردن: (~ me to your father).
 (۶) [Obs] بیرخستنهوه؛ خستنهوه یاد.
 (۱) له بیر بوون؛ له یاد بوون (۲) بیرکوتنهوه.
v.t. (۳) بیر هه بوون؛ توانای بیرکردنهوه و له بیر بوون هه بوون.

remittal

- remembrance** (ri-mem'brəns), *n.* (۱) له بیر بوون؛ له یاد بوون.
 (۲) بیر؛ یاد؛ ماوهی له بیرمان؛ ماوهی له یاد بوون.
 (۳) یادکردنهوه؛ هاوهنگی یادکردنهوه.
 (۴) بیرمهوهی: (۵) یادگار.
 (۶) (pl.), سلاو: (to send ~s to someone).
remembrancer (ri-mem'brən-sēr), *n.* (۱) بیرمهوه.
 (۲) [Rare] کاربهدستی قهرز کۆکهرهوه یا وهگرهوه (له نینگلتهره).
 (۳) یادگار.
remex (rē'meks), *n.* (pl. remiges), شاپه.
remind (ri-mīnd'), *v.t. & v.i.* بیرخستنهوه؛ هینانهوه بیر؛
 خستنهوه یاد: (She ~ed me of it).
reminder (ri-mīn'dēr), *n.* بیرمهوه؛ یادخهروه (نامه، شت):
 (She forgot her promise, so I sent her a ~.)
remindful (ri-mīnd'fəl), *adj.* (۱) له بیر نهچووه؛ له یادیتتی.
 (۲) بیرمهوه؛ یادخهروه.
reminisce (rem'ə-nis'), *v.i.* (۱) یادی کۆن کردنهوه؛
 بیر له شتی کۆن کردنهوه. (۲) له سهیر شتی کۆن نووسن یا دووان.
reminiscence (rem'ə-nis'ns), *n.* (۱) یادی شتی کۆن کردنهوه؛
 بیر له کاتی کۆن کردنهوه. (۲) یاد؛ یاد.
 (۳) (pl.) یادداشت؛ بیرمهوهی؛ یادی کۆن.
 (۴) بیرمهوه؛ یادخهروه؛ شتی که یادی شتی تری دهکاتهوه.
reminiscent (rem'ə-nis'nt), *adj.* (۱) بیر له شتی کۆن کهرهوه؛
 یاسی شتی کۆن کهر به تاسهوه: (a ~ person).
 (۲) بیر شت یا پوودانی کۆن دهخاتهوه؛
 له پوودان یا کاتی رابوردو دهچیت:
 (a scene ~ of the idyllic life in his village)
remise (ri-miz'), *v.t.* دهست ههگرتن له ماف (دادگاری).
remiss (ri-mis'), *adj.* (۱) که متهرخم؛ گوێ پێ نهدهر؛
 به باشی پێ ههڵ نهساو: (to be ~ in one's duties).
 (۲) که متهرخمی پیشان دهوات؛ نیشانهی نهزانی و گوێ پێ نه دانه.
 (۳) سهست؛ تهمل؛ خاو.
-remissness (*n.*).
remissible (ri-mis'ə-b'l), *adj.* ده بهخشیرت (گوناه، تاوان)؛
 ئی خوش بوون یا لیبوورنی ههیه.
remission (ri-mish'ən), *n.* (۱) لیبووردن (گوناه، تاوان)؛ بهخشین:
 (the ~ of sins)
 (۲) ئی خوش بوون (قهرز، باج، سزا)؛ دهست ئی ههگرتن؛ وازلێهێنان.
 (۳) کم بوونهوه (گهرمی، ساردی)؛ کزبوون.
 (۴) سووک بوون (نه خوشی، ئازان)؛ کم بوونهوه (توندوتیژی نه خوشی)؛
 کزبوون؛ وهستان: (a ~ of his fever, cancer, etc.).
remit (ri-mit'), *v.t.* (۱) ئی خوش بوون (گوناه)؛ بهخشین؛ لیبووردن:
 (God will ~ sin.)
 (۲) (ا) له قهرز خوش بوون؛ باج ئی سهندن.
 (ب) سزا له سهیر لایردن؛ له سزا خوش بوون.
 (۳) که مکردهوه (ههول)؛ خاوبوونهوه: (He ~ted his efforts).
 (۴) گهڕاندنهوه بۆ دۆخی جاران؛ خستنهوه شوینی خۆی؛ وه خۆی ئی کردنهوه.
 (۵) ناردنهوهی داواکارییهک بۆ دادگایهکی نزمتر بۆ زیاتر لیکۆلینهوهی.
 (۶) دانی مهسهلهیهک به دهزگا یا کسینکی شارمهزا بۆ لیکۆلینهوهی.
 (۷) قهرز دانهوه؛ پاره دان؛ پاره ناردن:
 (Please ~ this amount by the due date.)
 (۸) دواخستن (بۆ لیکۆلینهوهی تری).
 (۹) [Rare] ناردنهوهی بۆ بهندیخانه.
 (۱) کزبوون؛ کم بوونهوه. (۲) دانهوه (قهرز)؛ پاره پێدان؛ پێدان.
v.t. **-remitable** (*adj.*); **remittor** (*n.*).
remittal (ri-mit'əl), *n.* = remission.

remittance

remittance (ri-mit'sns), *n.*

(۱) پارە ئاردن ە پۇستەدا؛ (۲) پارە ئازىراۋ پارە دارە قەرزى دارە.

remittance man, *n.* كەسكىنكى لاۋرگەيە كە لەدەرمەيى ۋولت دەنى نە پارەيەي كە كەسۋىكارى بۇي دەننن.

remittent (ri-mit'snt), *adj.* پچر پچر (تا) ئاۋبەناۋ دەمدەي؛ (~ fever)

n. تاى دەمدەي؛ تاى ئاۋبەناۋ.

remitter (ri-mit'ser), *n.* (۱) گەرانەمە بۇ دۇخى جاران.

(۲) ئاردنەمەي داۋاكارىيەك بۇ داداگەيەكى نزم بۇ لىكۋلنەمەي.

(۳) خانوۋ زەمى ۋزار گرتنەدەست بەيى تاۋبەيى كۋنى دروست نەك تاۋبى تازەي ئادرۋست.

remnant (rem'nant), *n.* (۱) دۋامە؛ پاشماۋ؛ ماۋ؛ پاشمەك.

(۲) ژمارەيەكى كەمى دۋامە؛ (~s of enemy troops).

(۳) نىشانەي شتىكى كۋنى بە زۆرى فەتاۋ؛ پاشماۋى شتى كۋن؛ پاشماۋى پاپورۋو؛ (~s of former glory).

(۴) سەرەمەقەست.

remodel (rē-mod'l), *v.t.* (۱) داۋىشتنەمە سەرلەنۋى داۋىشتن.

(۲) تازەكردنەمە (خانۋو) چاك كۋن؛ دەست پەيئەننى خانۋو؛ (He ~s houses for a living.)

remonstrance (ri-mon'strəns), *n.* سكاۋا ئارەمىي؛ دۇ ۋەستان؛ بىزارى.

remonstrant (ri-mon'strənt), *adj. & n.* ئارەمىي دەرىپ؛ سكاۋا؛ دۇۋەستاۋ؛ بىزارى دەرىپ.

remonstrate (ri-mon'strāt), *v.t.* (۱) ئارەمىي دەرىپ؛

بىزارى خۇ دەرىپ؛ سكاۋا كۋن؛ دۇ ۋەستان.

(۲) [Obs.], پىشانان؛ خىشتەپوۋ.

v.t. ئارەمىي خۇ دەرىپ؛ بىزارى دەرىپ؛ دۇ ۋەستان.

remonstration (rē-mon-strā'shan), *n.* ئارەمىي؛ سكاۋا؛

ئارەمىي دەرىپ؛ بىزارى دەرىپ.

remonstrative (ri-mon'strə-tiv), *adj.* ھى ئارەمىي؛

ھى بىزارى دەرىپ؛ سكاۋا.

remontant (ri-mon'tant), *adj.* ۋەزى جارنك زىاتر دەپشكۋى؛ ۋەك ھەندى كۋن.

n. كۋنكە كە ۋەزى جارنك زىاتر دەپشكۋى.

remora (rem'ə-rə), *n.* جۋرە ماسىيەكى بچۋو كە بەمۇي خەپلەيەكى مۇكى سەر سەرىيەمە خۇ دەنۋسنىي بە جەلە كەشتى ماسى گەمۋو.

remorse (ri-môrs'), *n.* (۱) پەشمەنى؛ كالمە بە ئۇنۇ شكان.

(۲) بەزەي؛ ھاۋسۋى؛ دلەرمى.

remorseful (ri-môrs'fəl), *adj.* پەشمەن.

remorseless (ri-môrs'lis), *adj.* دلەرق؛ بى بەزەي؛ ئاپەشمەن.

remorselessly (*adv.*); **remorselessness** (*n.*).

remote (ri-môit'), *adj.* (۱) دور؛ دورە دەست.

(۲) دورو چەپەك؛ چەپەك؛ تەرىك؛ پەر؛ (a ~ village).

(۳) كۋن؛ دور (پاپورۋو يا دۋاۋن)؛ (the ~ past).

(۴) دور لە باسەۋ؛ پەيۋەندى كەمە بەباسەكەۋ؛

(a point ~ from the subject)

(۵) دور (خزم)؛ (a ~ cousin).

(۶) دورە پەرتا؛ گۇشمەي؛ (~ and cold in his manner).

(۷) كەم؛ (a ~ resemblance; a ~ possibility, chance, etc.).

(۸) ئاسەرمەكى؛ ئاپاستەخۇ؛ (the ~ causes of depression).

remotely (*adv.*); **remoteness** (*n.*).

remote control, (۱) دەستكارى كۋن لە دورەۋ؛

بەريۋەبەردى فەۋكە موشەك تەلەفۇن لە دورەۋ بەمۇي شەۋل بى تەلەۋ.

(۲) ئامبىرى ئەم دەستكارى كۋنە يا بەريۋەبەردى.

remotion (ri-mô'shan), *n.* (۱) لاپردن؛ گۋاستنەۋ.

render

([Obs.]) بۇيشتن؛ چوۋن.

remount (rē-mount'), *v.t. & v.i.* سۋاربۋنەۋ.

n. ئەسپى نۆرە پى كراۋ لەگەل ئەسپى ماندۋدا.

removable (ri-mōōv'ə-b'l), *adj.* لەدەرىت؛ دەتۋاننى بچۋلنننن؛ دەگۋننننننن.

removability (*n.*).

removal (ri-mōōv'l), *n.* (۱) لاپردن؛ لاپران.

(۲) ئىخست؛ دەرگەن لە ئىش يا سەرۋاگەيتى؛ لاپردن لە كاربەدەستى؛

(the minister's ~ from office)

(۳) (۱) گۋاستنەۋ؛ جولان.

(ب) گۋنننننننن (مان)؛ گۋاستنەۋ.

remove (ri-mōōv'), *v.t.* (۱) لاپردن؛ گۋاستنەۋ؛ جولان.

(۲) داكەندن؛ (~ your coat).

(۳) ئىخست؛ لە ئىش دەرگەن؛ لە سەرۋاگەيتى لاپردن.

(to ~ from power)

(۴) كۋشتن.

(۵) نەيشتن؛ لاپردن؛ لەئاۋبەردن؛ (to ~ the causes of war)

(۶) ئى لاپردن؛ ئى جىكارەنەۋ؛ لىكەرنەۋ؛ (to ~ the dirt from).

n. (۱) لاپردن؛ جولان؛ گۋاستنەۋ.

(۲) ھەنگاۋ؛ (We are but one short ~ from war.)

(۳) [British], گۋاستنەۋ (مان، خانۋو)؛ گۋنننننننن.

removed (ri-mōōvd'), *adj.* (۱) دور (پەي خەمەيتى)؛

(My first cousin's child is my first cousin once ~.)

(۲) دور؛ پەيۋەندى كەمە يا نۇيە؛ جىۋان.

remover (ri-mōōv'ēr), *n.* (۱) لاپەر؛ لىكەرنەۋ؛ (a paint ~).

(۲) گۋاستنەۋ داۋاكارىيەك لە داداگەيەكە بۇ داداگەيەكى تر.

remunerate (ri-mū'nə-rāt'), *v.t.* پاداشت دانەۋ؛ خەلات كۋن؛

(to ~ a person for his services)

remunerative (*adj.*).

remuneration (ri-mū'nə-rā'shan), *n.* (۱) پاداشت دانەۋ؛

خەلات كۋن؛ (۲) پاداشت؛ خەلات.

renaissance (ren'ə-sāns', ren'ə-zāns'), *n.* (۱) بۋرۋانەۋ؛

لەدايىكۋنەۋ؛ بۋرۋتەۋ؛ بۋرۋبۋنەۋ؛ پاپەين.

(۲) [R-], بۋرۋتەۋى ھۋنەۋ ۋىژە زاننارى لە ئەۋرۋادا لە سەدانى

چۋاردەۋ پانزەۋ شانزەۋ؛ بۋرۋتەۋى ئەۋرۋا.

(ب) سەردەمى بۋرۋتەۋ يا پاپەينى ئەۋرۋا.

(ج) شىۋازى ھۋنەۋ ۋىژە خانۋوسازى ئەم سەردەمە

(د) ھەر جۋرە بۋرۋتەۋ يا پاپەينىكى ۋەھا.

adj. [R-], (۱) تاپەيتى بە شىۋازى ھۋنەۋ ۋىژە سەردەمى بۋرۋتەۋ يا

پاپەينى ئەۋرۋا؛ (~ painting; the ~ mind).

(۲) ۋەك شىۋازى خانۋوسازى سەردەمى بۋرۋتەۋى ئەۋرۋا

گۋرچىلەي؛ تاپەيتى بە گۋرچىلەكان.

renal (rē'n'l), *adj.*

renascence (ri-nas'ns), *n.* = renaissance.

renascent (ri-nas'nt), *adj.* بۋرۋانەۋ؛ گەشاۋە؛ تازە لەدايىكۋنەۋ.

rencontre (ren-kon'tēr), *n.* = rencounter.

rencounter (ren-koun'tēr), *v.t. & v.i.* (۱) بەرمەنگارى دۋن

بۋن لە شەردا؛ پۋبەپۋ ۋەستان. (۲) بەرىكەت تۋوش ھاتن.

n. (۱) تۋوش بۋننىكى دۋننەن؛ بەرمەنگاربۋن.

(۲) بەرىكەت تۋوش بۋنى برادەرىك.

rend (rend), *v.t.* (۱) لاپاندن؛ پارچە پارچە كۋن؛ پچۋاندن.

(۲) بە زۆر ئى سەندن؛ لە دەست ھەلپۋوسكاندن؛ پچۋاكرۋن؛ فۋاندن.

(۳) تىكەن؛ شىۋاندن؛ (screams that ~ the silence).

(۴) پچۋاندن (دل)؛ دل؛ دەرەھان؛ داخو خەفەتى زۆر پىندان؛ شەق پى بۋن.

v.t. شەق بۋن؛ لاپان؛ ھەلپۋن.

render (ren'dēr), *v.t.* (۱) پىشكەش كۋن؛ بۇ پەسەندكۋن؛

rendezvous

- لېځکولینم، داوای قهرز لېځکول (دان (پاڼو):
(~ an account of your actions; ~ to ~ a bill)
(~ up) (دان به دهستوه: دهست ئې هلگرتن: وازلېځنتان:
(They ~ed up the town to the enemy.)
(~ to ~ good for evil): (چاکه، خرابه):
(~ I ~ back your gold.):
(~ to ~ thanks, obedience, etc.): (دان: بۇ کردن: دانوه لهباتی: (to ~ thanks, obedience, etc.):
(~) والېځرتن:
(The heat ~s me helpless; It ~s the machine useless.)
(~ to ~ help) (ا) یارمەتیدان:
(~ to ~ a service): (ب) کردن: کار، خزمەت: پېشکەش کردن: (to ~ a service):
(~) نیشانه هەلدان: پېشکەش کردن به نووسین
(~) نوواندن (شانوئامه): به دهنگی بمرز خویندنم (هەلبەست، ووتان):
(~) مۆسقیالیدان: (The actors ~ed "Hamlet" very well.)
(~) گۆزین: به زمانیکې تر دەرپرین
(~) چموری و پېو لیکردنم به توواندنم.
(~) قیست دان یا قهرزاندوه به شیوهی پاره، شتوومەک، یا خزمەت.
(~) سواغ دان: چینی یەکم.
(~) قیست: خزمەت کردن یا شت پندان لهباتی کرئ خانوو.
(~) یەکم سواغ: چینه سواغی یەکم.
rendezvous (rān'dā-vōō), n.
(~) جینگای به یەکمەیشتن (لەسەر)
به لېځنیکې پېشور: شوننی کۆبوونم: جی ژوان
(~) شوننی خەلک کۆبوونم بۇ راپورتن، سەیران، یا وەرزش... هتد.
(~) ژوان: یەکمگرتن (به نهینی وەک دور دلدان، یا به ناشکر): کۆبوونم
کۆبوونم (به یی به لېځنیکې پېشور): یەکمگرتن له جی یەکی تایبەتید.
کۆکردنم له جینگە یەکی تایبەتید (سەریان، کەشتی... هتد).
rendition (ren-dish'ən), n.
(~) نوواندن (شانوئامه): مۆسقیالیدان:
پېشکەش کردن (شانوئامه، مۆسقی): شینوی نەم نوواندنم یا مۆسقیالیدان:
(~ the ~ of a dramatic role or a piece of music)
(~) گۆزین (زمانووانی): شینوی گۆزین له زمانیکم بۇ زمانیکې ترا
نەتجای نەم گۆزین.
(~) [Archaic]. دان به دەست دۆزمنم: دەست هەلگرتن.
renegade (ren'ā-gād'), n.
(~) له نایینی خۆ هەلگەراوه:
کەسێکە کە واز له نایینی خۆی دیتن بۇ نایینیکې تر.
(~) ناپاک: له حیزب، گەل، یا پێنای خۆ هەلگەراوه.
renegado (ren'ā-gā'dō), n. = renegade.
renege (ri-nig', ri-nēg'), v.t.
(~) پەیمان شکاندن: پەشیمان بوونم.
له به لېځنیک: له پەیمان کشانم: (to ~ on a promise).
(~) پەپرو نەکردن: پەپرو یاری (یاری کاغەز و قوما).
هاشاکردن
v.t. [Archaic].
-reneger (n.).
renew (ri-nōō', ri-nū'), v.t.
(~) تازەکردنم: نوئ کردنم.
(~) دەستپیکردنم: سەرلەنوئ کردنم: تێهەلچوونم.
(~) دووبارەکردنم: دووپاتکردنم: ووتنم:
(~ one's objection; ~ a promise)
(~) نازووقه یا تفاقى تازە خستن.
(~ to ~ a lease): (to ~ a lease)
(~) تازەبوونم: نوئ بوونم: (to ~ a lease)
v.t.
renewable (ri-nōō'āb'l, ri-nū'āb'l), adj.
تازە دەبێت: (Electricity is a ~ energy.)
(~) (Electricity is a ~ energy.)
renewal (ri-nōō'āl, ri-nū'āl), n.
(~) (a) تازەکردنم:
نوئ کردنم: (ب) تازەبوونم: نوئ بوونم:
(a ~ of hope, determination, etc.)
(~) شتی تازەکراوه یا تازەبووه.
reni- (ren'i, rē'ni), Also reno-
پێشکەشکە بەمانای: گورچیلە.

reorder

- له گورچیلە دەجینت.
reniform (ren'i-fōrm', rē'ni-fōrm'), adj.
ئەنزیمیکە گورچیلە دەردەدات دەبێتە هۆی
renin (rē'nin), n.
ژیاوینوی پەستانى خوین.
renitent (ri-nī't'nt, ren'ā-t'nt), adj.
(~) پەق: بەرهەلستیکەر.
(~) سەرستەخت: کەللەپەق.
-renitency (n.).
rennet (ren'it), n.
(~) پەردەى چوارەم گەدەى گۆزەم.
(~) ماددەیکە نەم پەردەیه دەردەهێنێت بۇ شیر مێاندن (له پەنیر
درووستکردن) بەکار دێت. (rennin)
rennin (ren'in), n.
ئەنزیمیکە له پەردەى چوارەم گەدەى ناوکی گۆزەم.
دەردەهێنێت بۇ شیر مێاندن.
renounce (ri-nouns'), v.t.
(~) دەست ئې هەلگرتن (ماف، ئاین،
حیزب، بیروباوه): وازلېځنتان:
(to ~ one's citizenship, religion, party, right, etc.).
(~) هاشالیکردن: (He ~d his son.)
(~ to ~ the world)
(~) واز له خۆشی ژيان هینان: گەنار گرتن:
دەست له ماف هەلگرتن.
v.i.
-renouncement (n.); renouncer (n.).
renovate (ren'ā-vāt'), v.t.
(~) چاککردنم (خانوو): تازەکردنم:
(to ~ a building)
(~) بووراندنم: ژیاندنم.
-renovator (n.).
renovation (ren'ā-vā'shən), n.
چاککردنم (خانوو):
تازەکردنم.
renown (ri-noun'), n.
(~) ناویانگ: ناو داوای: ناو.
(~) [Obs.], واتەوات.
v.t. [Obs.],
پەناوایانگ: ناسراو: پەناو: ناو داو.
renowned (ri-nound'), adj.
(~) کرئ: کرئ خانوو. (to ~ one's reputation)
(~) به کرئ گرتن (خانوو، زمو، نامین).
(~ out) (~)، به کرئ دان (خانوو، زمو، نامین).
v.i.
به کرئ دان.
بۇ کرئ.
for rent,
rent (rent), past tense and past participle of rend.
adj.
دەپا: شق برودو: دیز برودو.
rent (rent), n.
(~) کون (جلی دەپا): دزی زمو.
(~) دابەش بوون (حیزب یا کۆمەل): دوویرەکی: جیاپوونم.
rental (ren't'l), n.
(~) کرئ: کرئ خانوو. (to ~ one's property)
(~) خانووی بەکرئ: دەپا: خانووی کرئ: (They have several ~s.)
adj.
بۇ کرئ: می کرئ: (a ~ property).
rente (rānt), n. [Fr.],
(~) (pl.). (a) سەرجمی قەرزى میرى فەرەنسا. (ب) قازانجى نەم قەرز.
renter (ren'tēr), n.
(~) گۆزچى: کرئ گرتە.
(~) به کرئم: خاوەنى خانووی کرئ.
rent-free (rent'frē'), adj.
بەبى کرئ: به خۆپایی.
renunciation (ri-nun'shi-ā'shən), n.
(~) دەست ئې هەلگرتن
(ماف، ئاین، بیروباوه، وازلېځنتان): هاشالیکردن:
(~ of pleasures, one's religion, rights, belief, etc.)
(~) بەماننامەى دەست ئې هەلگرتنیکى وەها.
(~) سەرلەنوئ کردنم.
(~) دەستپیکردنم: تێهەلچوونم.
reorder (rē-ōr'dēr), n.
داوای دووبارە (له بازگان یا دەلالەت) بۇ
هەمان شت.
v.t.
(~) دووبارە داواکردن (له بازگان یا دەلالەت) بۇ هەمان شت.
(~) پێکەوتن: کردنم: سەرلەنوئ پێکەستن.

reorganization

- v.t.** داواکردنی شتوومك دوياره.
- reorganization** (rē-ōr-gən-i-zā'shən), *n.* (۱) ريځستنه؛
سرله نوې ريځروپك كردن. (۲) ريځستنه دې كومپانيايك لسمر بنچينه
تازه (به تاييه تي باش نابوت بوون).
- reorganize** (rē-ōr-gə-nīz'), *v.t. & v.i.* ريځستنه؛
سرله نوې ريځروپك كردن.
- reorient** (rē-ōr'i-ent', rē-ō'ri-ent'), *v.t. & v.i.* راهينه؛
پي راهاتنه؛ راهاتنه.
- reorientation** (*n.*).
rep (rep), *n.* جوړه قوماشيكي لوكه، خوري، يا ناوړيشي هيلداره.
- rep** (rep), *n.* [Colloq.] = representative.
repackage (ri-pak'ij), *v.t.* سرله نوې پنچانه له بهرگيكي تازه ترو
جوانتره.
- repaid** (ri-pād'), *past tense and past participle of repay.*
repair (ri-pār'), *v.t.* (۱) چاكدنه؛ چاك كردن.
(to ~ a car, bicycle, window, etc.)
- (۲) بووراندنه؛ چاك كړنه؛ (to ~ one's health).
(۳) راستكړنه؛ چاك كردن. (to ~ a mistake).
(۴) بې بژاردن.
- n.** (۱) چاك كړنه؛ چاك كردن.
(۲) (pl.) نيش و كاري چاك كړنه؛ چاك كړنه؛
(The ~s on the house are not finished yet.)
(۳) دځي شت له يوې چاك كړنه؛ (The house is in bad ~).
چاري نيه؛ بې چاره؛ كار له كار ترازوه.
- beyond repair**, *v.i.* (۱) چوون: (to ~ to the parlor).
(۲) زو زو بې چوون: (They ~ed daily to the park.).
(Obs.) (۳) گهړنه.
- n.** (۱) چوون: بې چوون به گشت. (۲) شونې زو زو سرلېدارو.
- repairable** (ri-pār-ə-b'l), *adj.* Also **reparable**,
چاك دمكړنه؛ چاك دمكړنه.
- repairman** (ri-pār'man'), *n.* چاكدنه؛ كسينكه كه پيشه
چاك كړنه؛ شتي شكاوه.
- repand** (ri-pand'), *adj.* قراغ شه پولي (گلا): (a ~ leaf).
reparable (rep'ər-ə-b'l), *adj.* = repairable.
reparation (rep'ə-rā'shən), *n.* (۱) چاك كړنه؛ چاك كړنه.
(۲) بژاردن؛ قهره يو: (to make ~ for).
(۳) (pl.) بژاردنې جنك (كه وولاتي دژباو به وولاتي سرگوتوي دمدا):
(war ~s)
- reparative** (ri-par'ə-tiv), *adj.* (۱) هي چاك كردن؛
چاك كړنه؛ بې بې بژاردن. (۲) تاييه تي به بې بژاردن.
- repatee** (rep'ər-tē', rep'ār-tē'), *n.* (۱) وه لامي قوت و نسته.
(۲) دمه ته قوت و نسته. (۳) بهرې وه لامي قوت و خيرا دانره.
- repartition** (rē-pār-tish'ən, rē-pēr-tish'ən), *n.* (۱) دابيش
كردن؛ بشكردن. (۲) سرله نوې دابيشكردن؛ بشكردنه.
- v.t.** دابيشكردنه؛ بشكړنه.
- repass** (rē-pas', rē-pās'), *v.t. & v.i.* به لادا تپېرېونه
(به تاييه تي له گهړانه دا)؛ تپېرېوون.
- repassage** (rē-pas'ij), *n.* (۱) به لادا تپېرېونه؛ تپېرېوون.
(۲) گهړانه؛ مافي گهړانه يا تپېرېوون.
- repast** (ri-past', ri-päst'), *n.* (۱) ژم (ب) ژميك خوردمهني.
(۲) [Archaic] (ب) نان خوارن. (ب) كاشي نان خوارن.
(Obs.) (۳) خوردمهني؛ خوارن.
- repatriate** (rē-pā'tri-āt'), *v.t. & v.i.* نارنده بې نيشتماني خو
(ديلي جنك، په نابي): (Prisoners of war were ~ed.).
- n.** كسينكي گهړناره بې وولاتي خو.

repellent

- repatriation** (rē-pā'tri-ā'shən), *n.* گهړاندنه بې وولاتي خو
(ديلي جنك، په نابي).
- repay** (ri-pā'), *v.t.* (۱) قهرېدنه؛ پاداشت دانره. (۲) بژاردن.
(۳) سرمدانه؛ (to ~ a visit).
- repayable** (*adj.*); **repayment** (*n.*).
repeal (ri-pēl'), *v.t.* (۱) هلو هشانوه؛ (ياسا) لا بردن؛ سپړنه؛
(The law was ~ed.)
- (Obs.) (۲) بانگ كړنه؛ (كسينكي دمركواو بې دمروه وولات).
n. هلو هشانوه؛ سپړنه؛ لا بردن.
- repeat** (ri-pēt'), *v.t.* (۱) دووباره كړنه؛ دووباكړنه؛
(to ~ a statement)
- (۲) له بېر ووتن.
(۳) ووتنه؛ بې سمندنه؛ (He ~ed it after her.).
(۴) پي ووتن؛ دركاندن. (to ~ a secret).
(۵) سرله نوې كړنه؛ (to ~ an operation).
(۶) قسه ووتنه؛ (He ~s himself.).
- v.i.** (۱) دووباره كړنه؛ دووباكړنه.
(۲) پوښانه؛ دووباره بوونه؛ (Experiences ~).
- n.** (۱) دووباره (كردن، ووتن)؛ دووباره كړنه؛ (۲) شتي دووباره كړه
(۳) (ب) پارچه يك موسيقي دووباره كړه.
(ب) نيشانه ي شم دووباره كړنه.
- repeated** (ri-pēt'id), *adj.* دووباره كړه؛ دووباكړه.
repeatedly (ri-pēt'id-li), *adv.* جار له دوي جار؛ گهليك جار؛
جاره هاي جار.
- repeater** (ri-pēt'ēr), *n.* (۱) دووباره كړه (مرو، شت)؛
دووباكړه؛ (۲) كاترميري سات ليدنه. (۳) repeating firearm.
(۴) دووباره تاوانكار؛ تاوانكار كه له كوه پيش همان تاواني كړده يا
له همان بهنډخانه دا بوو.
- (۵) دووباره دنگمه له همان هليږدندا به ساخته.
(۶) قوتاييك كه وانميك ورمه كړنه يا ساليك دووباره دمكته له بېر
دمرته چوون. (۷) repeating decimal.
- repeating decimal**, *n.* كرتي ديمي دووباره يا سووړه (بېركاري).
(همره ها پيشي دموتري).
"circulating decimal" ر "recurring decimal".
- repeating firearm**, *n.* چمكي ناگريشي دووباره ي؛ تفنگ يا
دمانچييك كه چمند گولميك پي دمته قيرت بې داگرتنه.
- repel** (ri-pel'), *v.t.* (۱) بهرملستي كردن؛ گهړاندنه دواوه؛
پال پيوه نان بې دمروه؛ دمركردن بهرور؛
(to ~ an attack, an aggressor, an invasion, etc.)
- (۲) نهويستن؛ پي پازي نهويون؛ په سمند نه كړدن.
(to ~ an offer, a suitor, etc.)
- (۳) دورخستنه؛ بهرملستي كردن: (It ~s insects.).
(۴) قير ټي هاتنه؛ بوون بهرې بيزهاتنه؛ دوركوتنه؛
(The odor ~s me.)
- (۵) ټي دورخستنه؛ (A plastic coating ~s moisture.).
(۶) تيكه لاو نهويون: (water ~s oil).
- v.i.** (۱) بهرملستي كردن؛ گهړاندنه دواوه؛ دمركردن.
(۲) بوون بهرې قير ټي هاتنه.
- repellence** (ri-pel'əns), *n.* (۱) بهرملستي كردن؛ پال پيوه نان
بې دمروه؛ بهرور؛ گهړاندنه دواوه.
(۲) تواناي شم بهرملستي كردن؛ گهړاندنه دواوه.
- repellency** (ri-pel'ən-si), *n.* = repellence.
repellent (ri-pel'ənt), *adj.* (۱) بهرملستيكو پال پيوه نان بې
دمروه. (۲) بگه؛ پيس. (۳) ناوېر؛ ناو كارتنه كمر.
شتيكي بهرملستيكو؛ (۱) قوماشي ناوېر يا ناو كارتنه كمر.
- n.**

reportage

(۲) شتی لیډراوه.

(۱) دادخواری دووباره (دادگهری). **repleader** (rē-plēd'ēr), n.

(۲) مافی دادخواری دووباره. (۲) فهرمانی دادگا به دووباره دادپرسینوم.

(۱) پرکردنوم (به نازووقه تازه). **replenish** (ri-plen'ish), v.t.

شتی تازه بۇ هیئان لهباتی نومی بکارهینراوه:

(to ~ the stock of goods)

(۲) سووتمهمنی تازه بۇهیئان سووتمهمنی تازه تیخستن.

-replenishment (n.).

replete (ri-plēt'), adj.

(۱) پر:

(a home ~ with every comfort;

History is ~ with examples of injustice.)

(۲) تیرا ئیجگار تیر.

-repleteness (n.).

repletion (ri-plē'shən), n.

(۱) پری پریتی.

(۲) تیری: (He ate to ~).

(۱) گهرانهوی شتوومکی به نارهوایی **replevin** (ri-plev'in), n.

سهنراو بۇ خاوهنمکی (۲) فهرمانی دادگا دهریاری نهم گهراندنومیه.

گهراندنوم شتوومکی به نارهوایی دهستیسهرداگراو بۇ خاوهنمکی. v.t.

replevy (ri-plev'i), n. = replevin.

(۱) وینه دهقادهقی بهرهمیکی هونهری **replica** (rep'li-kə), n.

وهك پیکر یا تابلو بهتایبیتی به دهستی هونرمهندهكه خوی.

(۲) وینه دهقادهق.

replicate (rep'li-kit, rep'li-kāt'), adj.

نوشتاره به پشتدا

(وهك گهلا).

(۱) نوشتاندنوم به پشتدا. v.t.

(۲) وینه دهقادهق لیسر دهرهینان؛ وینه لهبرگرتنوم؛ دووبارهکردنوم.

(۲) [Rare] وهلام دانوم.

(۱) نوشتانوم به پشتدا؛ توی. **replication** (rep'li-kā'shən), n.

(۲) وهلام دانوم. (۲) وهلامی دادخواری بۇ گومانبار (دادگهری).

(۴) دهنگدانوم. (۵) وینه دهقادهق؛ وینه. (۶) وینه دهقادهق دهرهینان

reply (ri-pli'), v.t.

(۱) وهلام دانوم.

(۲) تهقلینکردنوم یا پهلاماردانوم دوزمن:

(They ~ied to the enemy's fire.)

(۲) دهنگدانوم. (۴) وهلام دانوم گومانبار (دادگهری).

v.t. وهلام دانوم؛ له وهلامدا ووتن.

(۱) وهلام؛ وهلام دانوم. (۲) کردارنکه كه وهلامی کردارنکی پشتره.

(۳) وهلامی بهرپرچدانوم دادخواری بۇ گومانبار (دادگهری).

-replier (n.).

(۱) پاپورت دان؛ ووتن. **report** (ri-pōrt', ri-pōrt'), n.

(۲) پاپورت نووسین (پورتنامگهری). (۳) بلاوکردنوم.

(۴) سکااکردن دهریاری دهنگویاس گهاندن به کاربهدهستان؛

پاپورت لیسر یا له دژ نووسین:

(to ~ an accident, a burglary, etc.)

(۱) پاپورت نووسین؛ پاپورت نامادکردن. v.t.

(۲) پورتنامگهری کردن.

(۳) هاتن بۇ لیش؛ چوون بۇ کارکردن: (to ~ for duty).

(۱) واتنوا؛ قار: (~ has it that you are married).

(۲) ناویانگ؛ ناو: (a man of good ~).

(۳) پاپورت؛ پاپورت؛ دهنگویاس: (a ~ of a battle).

(۴) پاپورتی پهسم؛ پاپورت.

(۵) (pl.), تۆمارنامهی داواکاری و بریاری دادگا.

(۶) تهقل؛ دهنگ؛ دهنگی تهقلنوم: (the ~ of a gun).

-reportable (adj.).

reportage (ri-pōrt'ij, ri-pōrt'ij), n.

پاپورتاچ؛ تپلوانیننکی

پورتنامگهری.

repent

(ب) دهرمانی میشلو له میشل و مهگاز دورخرمومیه (له پنیست دهری).

(ج) دهرمانی ناوساوی و تلوق.

repent (ri-pent'), v.t.

(۱) پمشیمان بوونوم:

(He ~ed of his severity)

(۲) توبهکردن (تاین).

v.t. (توبهکردن (تاین).

(He ~ed his generosity.)

repent (rē'pənt), adj.

(۱) خوهلوس (پوهکناسی)؛ پیندا ههنگراو.

(۲) خشوک (زیندمههزانی).

repentance (ri-pen'təns), n.

(۱) پمشیمانی؛ توبه.

(He showed his ~.)

(۲) پمشیمان بوونوم؛ توبهکردن.

repentant (ri-pen'tənt), adj.

توبهکار؛ توبهکر؛ پمشیمان.

-repentantly (adv.).

repercussion (rē'pēr-kush'ən), n.

(۱) گهرانوم؛ هملیزینوم.

(۲) دهنگدانوم. (۲) نهجامی ناراستوخو (بهتایبیتی هی ناپهسند):

(The explosion of the first atomic bomb had ~s all over

the world.)

-repercussive (adj.).

repertoire (rep'ēr-twär', rep'ēr-twör'), n.

سهرجهی نوم

شانونامه و دورو گهرانی یانهی تیپنکی شانوگهری، نووانرنک، گهرانی بیژنک،

یا موسیقارنیک ههمیشه نامادهیه بۇ پششکمش کردنی.

(۱) عمار (بهتایبیتی. **repertory** (rep'ēr-tōr'i, rep'ēr-tō'ri), n.

هی شتی نهککک نا خواردهممنی) (a ~ of useful information).

(۲) شتی ناو عمارنکی وهما؛ شتی هملگراو.

repertoire (۲)

repertory theatre,

شانویمه كه تیپنکی شانوگهری ههمیشهی

سهروم شانونامهی تیندا پششکمش دهكات.

repetend (rep'ə-tend'), n.

(۱) ژمارهی دووبارهبووموی کهرتی دهی.

دووباره یا سوپراوه (بیرکاری). (۲) دهنگی دووبارهکراوه (موسیق).

repetition (rep'ə-tish'ən), n.

(۱) دووبارهکردنوم؛ دووپاکردنوم؛

دووبارهکرانوم؛ ووتنوم. (۲) لهبر ووتنوم (هملیست).

(۳) وینه دهقادهق.

repetitious (rep'ə-tish'əs), adj.

دووبارهکراوه (هه جوړنك كه

بیینه هوی بیزاربوون یا بی تاقهت بوون)؛ دووپاتکراوه.

-repetitiously (adv.); repetitiousness (n.).

repetitive (ri-pet'ə-tiv), adj.

دووبارهکراوه؛ دووپاتکراوه.

-repetitively (adv.); repetitiveness (n.).

rephrase (rē-frāz'), v.t.

داریشتنوم (پسته، ووته، وهلام، پرسیان).

به شیویهکی تر یا جیا داریشتنوم ووتن:

(to ~ a question, answer, statement, etc.)

repinc (ri-pin'), v.t. (~ at),

سکااکردن؛ بیزاری دهربرین؛

نارهزایی دهربرین

replace (ri-plās'), v.t.

(۱) خستنوم شوینی خوی؛

له شوینی خوی دانانوم؛ گهراندنوم بۇ دۆخی جاران.

(۲) جی گرتنوم؛ شوین گرتنوم یا پرکردنوم:

(The automobile has ~d the horse.)

(۲) گزین (to ~ a worn tire).

(۴) گهراندنوم؛ دانوم: (to ~ embezzled funds).

(۱) جی گرتنوم؛ شوین گرتنوم. **replacement** (ri-plās'mənt), n.

یا پرکردنوم. (۲) جی گرهوه؛ شوین پرکردنوم؛ جیگر:

(The director retired, but his ~ hasn't begun work yet.)

(۳) سهریازی جی گرهوه.

replay (ri-plā), v.t.

لیدانوم؛ شریت. قهران.

n. (۱) لیدانوم؛ لیدرانوم (a ~ of the tape).

report card

report card, راپۆردى قوتابخانە؛ راپۆرتىگە دەربارەى نەمرو پەرۋىشى قوتابى كە قوتابخانەگە سالى چەت جارىك دەينىرى بۇ دايكە باوكى.

reportedly (ri-pōr'tid-li), *adv.* گوايە: ۈك دەلىل؛ دەلىل.

reporter (ri-pōr'tēr, ri-pōr'tēr), *n.* (۱) تۆماركەرى كۆرى دادگاۋ. پەرلەمان (a court ~).

(۲) راپۆرنوسى رۇئامەۋ رادىئو تەلەفونۇ؛ پەيامنىرى رۇئامەۋ رادىئو تەلەفونۇ: (a newspaper ~; a news ~).

-reportorial (adj.).

repose (ri-pōz'), *v.t.* پالختىن؛ پالكوئىن؛ حمائەت:

(~ yourself on the bed.)

v.t. (۱) پالكوئىن؛ پاكشان. (۲) حمائەت؛ حمائەت؛ پشودان.

(۳) حمائەت؛ پاكشان لە گۆردا:

(He ~s at the Saiwan cemetery.)

(۴) (in ~), پشت پى بىستىن.

(۵) بە بى دەنگى مانەۋە يا درىزىيونەۋ: (The land ~s in the dusk.)

(۶) پال پىنەدان؛ كوتتە سەر؛ لەسەر ۋەستان.

n. (۱) پالكوئىن؛ پاكشان. (۲) (۱) حمائەت؛ حمائەت؛ (ب) نوستىن.

(۲) ناسودەبى (۴) ھىمىنى لەسەرخۇبى.

(۵) كىيى؛ بى دەنگى؛ كىشۋماتى؛ ناسايش؛ ناشى؛ خامۇش.

(۶) يەك نەرايى؛ يەك دانى؛ پىنكەۋ گونجان.

repose (ri-pōz'), *v.t.* (۱) دانان.

(۲) (in ~), بىروپىنكىردن.

reposeful (ri-pōz'fəl), *adj.* ھىمىن؛ بىدەنگ؛ خامۇش.

reposit (ri-pōz'it), *v.t.* (۱) ھەلگرتن؛ ھەماركردن؛ دانان بۇ دواپۇز.

(۲) [Rare]؛ خستەۋە شوئىنى خۇي؛ گەپاندەۋە بۇ جىنى خۇي.

-reposition (n.).

repository (ri-pōz'it-tōr'i, ri-pōz'it-tō'r'i), *n.* (۱) سىنوق؛

چەمكەج؛ دۇلاب؛ شوئىنى شت ھەلگرتن.

(۲) [Rare]؛ مۇزەخانە.

(۳) ھەمار؛ دوكان؛ كۇگا. (۴) گۇب.

(۵) ھەمار؛ مەجان؛ سەرچارە:

(The old professor was a ~ of knowledge.)

(۶) پارگە؛ پارىزۇش

repossess (rē-pā-zes'), *v.t.* (۱) دەستبەسەرداگرتەۋە:

(The bank ~ed his house.)

(۲) بۇ گەپاندەۋە؛ پىدائەۋە شتى خۇ:

(They ~ed him of his house.)

-repossession (n.).

repoussé (rə-pōō'sā'), *adj.* [Fr.] (۱) نەخشىۋ كلىشەى دەرىۋقىو.

(۲) بە نەخشىۋ كلىشەى دەرىۋقىو ۋ پاراۋە.

n. (۱) نەخشىۋ كلىشەى دەرىۋقىو.

reprehend (rep'ri-hend'), *v.t.* (۱) سەرزەشتىكردن.

(۲) پەرخنەلىگرتن؛ لۆمەكردن.

reprehensible (rep'ri-hen'sə-b'l), *adj.* شايسەى

سەرزەشتىكردن؛ ناشىرىن؛ خراپ؛ ئاپەسەند؛ پىس (كردەۋە، پەۋشت):

(a ~ act)

-reprehensibility (n.); **reprehensibly** (adv.).

reprehension (rep'ri-hen'shən), *n.* سەرزەشتى؛

سەرزەشتىكردن

reprehensive (rep'ri-hen'siv), *adj.* ھى سەرزەشتى؛

تاييەتى بە سەرزەشتى كوردن.

represent (rep'ri-zent'), *v.t.* (۱) پىشاندان؛ پوونگەردەۋە؛

ھىئانە بەرجاۋ (۲) پاس كوردن؛ نىشانە ھەلدان.

(۳) نىشانەى نەۋە پوون؛ واگەياندن؛ دەرىپىن.

(۴) برىتى پوون لە: (A cave ~ed home to these people.)

reprisal

(۵) نوۋاندن (شانۇنامە)؛ پىشكەش كوردن.

(۶) نوئەرى كوردن (دادگەرى)؛ برىكارى كوردن:

(A lawyer ~ed each side.)

(۷) نوئەرى كوردن (لە پەرلەماندا يا ۋولاتىكى تردا ۈك يالىۋن)؛ نوئەرىپوون:

(He ~s his district well in parliament.)

(۸) نەۋنە پوون بۇ؛ پوون بە نەۋنە بۇ.

-representable (adj.).

representation (rep'ri-zen'tā'shən), *n.* (۱) پىشاندان؛

پوونگەردەۋە. (۲) ۋىئە.

(۳) پەيان؛ پەياننامە. (۴) نەۋنەكارى.

(۵) نوئەرى: (They have no ~ in the parliament.)

(۶) نوئەران (پەرلەمانى؛ دىلۇماسى).

(۷) نوۋاندن (شانۇنامە)؛ پىشكەش كوردن لەسەر شانۇ.

-representational (adj.).

representative (rep'ri-zen'tā-tiv), *adj.* (۱) ھى پىشاندان يا

پوونگەردەۋە. (۲) ھى نوئەرى كوردن.

(۳) نوئەرى: (a ~ assembly).

(۴) دەستورى؛ نوئەرى: (a ~ government)

(۵) نەۋنەبى: (New York is not a ~ American city.)

n. (۱) نەۋنە. (۲) نوئەر (پەرلەمانى يا دىلۇماسى).

(۳) [R-]، ئەندامى كۇنگرىس "نەنجوۋەنى نوئەران" ى ئەمەرىكى يا

پەرلەمانى يەككە لە ۋولات يەكگرتەۋەكانى ئەمەرىكا.

repress (ri-pres'), *v.t.* (۱) پىلىگرتن؛ بەرىسەستكردن؛ نەھىشتن؛

خۇپاگرتن: (to ~ a laugh).

(۲) كۇئاندەۋە؛ دامركاندەۋە: (to ~ a rebellion).

(۳) (۱) پىشلىل كوردن؛ پىيەست كوردن؛ يەستەۋە؛ پەستكردن:

(to ~ a people's hopes)

(ب) چەۋساندەۋە.

(۴) كوردن بەزىرەۋە (ھەست ۋادى ناخۇش)؛ شاردەۋە (ھەست):

پىيەست كوردن؛ ناشكارا نەكردن.

-repressible (adj.).

repressed (ri-prest'), *adj.* پىشلىل كراۋ؛ پىيەست كراۋ؛

شاراۋە (ھەست)؛ بەزىرەۋە كراۋ؛ پەستراۋە.

repression (ri-presh'ən), *n.* (۱) پىشلىل كوردن؛ پىيەست كوردن.

(۲) چەۋساندەۋە؛ زۇردارى؛ زەبروزەنگ.

(۳) شاردەۋە (ھەست)؛ كوردن بەزىرەۋە (ھەست ۋارەۋى ئابەجى)

repressive (ri-pres'iv), *adj.* پىشلىلگەر؛ پىيەستكەر؛

چەۋسەندەۋە؛ زۇردارانە:

(~ measures taken by the government)

-repressiveness (n.).

reprieve (ri-prēv'), *v.t.* (۱) ۋەستاندن يا دواخستنى سزا؛ بەتاييەتى

ھى ھەلۋاسىنى تاۋانكارىك. (۲) پزگاركردن لە ناخۇشىيەك؛

دواخستنى كارەساتىك.

n. (۱) (۱) سزاي ھەلۋاسىنى تاۋانكارىك دواخستنى يا ۋەستاندن.

(ب) ھەلۋاسىنى ئەم دواخستنى يا ۋەستانە.

(۲) پزگارى سەردەمى لە ناخۇشى يا كارەسات؛ مۇلەت؛ پشوو:

(They got a temporary ~ from bombing.)

reprimand (rep'rā-mand'), *n.* سەرزەشتى؛ پىيەلشخان.

v.t. سەرزەشتىكردن؛ پىيەلشخان.

لە چاپ دانەۋە (بەبى گۇرپن يا دەستكارى).

(۱) (۱) چاپى دوۋەمى پەرتوك يا گۇقار (بەبى گۇرپن).

(ب) ۋورتىك يا بەشىكى لە گۇقارو پەرتوك ۋەرگىراۋ بەجيا لە چاپدراۋ.

(۲) پوول پۇستەى دەكراۋ لەسەر پوولنىكى كۇن ھەر بۇ ھەلگرتن ئەك بەكارھىنان.

(۳) لە چاپ دانەۋە.

reprisal (ri-prī'z'l), *n.* (۱) داگىركردنى خاكى دوزمىن بە خەلگەكەيەۋە.

reputed

- n.** (۱) ناوبانگ: ناو: (*a city of bad ~*).
(۲) ناوبانگی باش: ناوی باش: (*a man of ~*).
- reputed (ri-pūt'id), adj.**
(*the ~ author of a book*)
وا ناسراو: وا دانراو:
- reputedly (ri-pūt'id-li), adv.**
گوايه به ناو:
- request (ri-kwest'), n.**
(۱) داواکردن
(۲) داخوازی: داوا: خواست: تکا.
- v.t.**
(۱) داوا لیکردن: داواکردن: داخوازی کردن: (۲) تکا کردن.
لسمس داخوازی جه ماومرا: لسمس داوا.
- by request,**
requiem (rē'kwī-əm), n. (۱) نوژنو مزای جه ماومری بۆ گیانی
مردوویهک یا مردووان (ثانی کاسولیک): یادکردنمه یا بیرموری مردو.
(ب) موسیقای لیدراو لم کاتهدا.
(۲) لاوانهوه بۆ گیانی مردو: لاوانهوه: شیوه: شیخ.
- require (ri-kwīr'), v.t.**
(۱) داواکردن: لسمس سووربوون:
(۲) فرمان دان: داوا لیکردن: پی: ووتن:
(*They ~d them to be present.*)
(۳) پیویست کردن: پیویست بوون: ویست:
(*A hungry man ~s food.*)
- v.t.**
داواکردن: ژورکردن.
- required (ri-kwīr'd), adj.**
پیویست
- requirement (ri-kwīr'mənt), n.** (۱) داواکاری
(۲) مهرج: مهرجی پینشکی: پیویستی:
(*the ~s for college entrance*)
(۳) پیویستی: شتی پیویست: ویستهمنی.
requisite (rek'wā-zit), adj.
پیویست: ژور پیویست:
(*The ~ supplies for a journey.*)
- n.**
شتی پیویست: پیویستی: ویستهمنی.
- requisition (rek'wā-zish'ən), n.** (۱) داوا: داواکردن
(۲) داخوازی رسمی دهمزگایهکی میری یا کومپانیایهک بۆ کمرسه و شتورمهک:
(*a ~ for supplies and equipment*)
(۳) مهرج: مهرجی سرمگی: پیویست: (*the ~ of college degree*).
(۴) داواکردنی گهراندنمه یا داننمه دهستی تاوانکارک (له وولاتیکمه بۆ وولاتیکتی تن)
- v.t.** (۱) داواکردن: لی سندن: (*~ food for troops*).
(۲) داوا لیکردن
- requital (ri-kwīt'l), n.** (۱) داواکردن: داواکاری: داوا لیکردن.
(۲) (ا) پاداشت: خلات. (ب) تۆله.
- requite (ri-kwīt'), v.t.** (۱) بۆ گهراندنمه (چاکه، خوشمویستی):
پاداشت داننمه: (*to ~ another's love*).
(۲) تۆله سندنمه: تۆله لیکردنمه.
- reredos (rēr'dos), n.** پهرده یا تیغه دیواری پشت قوربانیکا (کلنسه).
- reroute (rēr-rōūt', rēr-rout'), v.t.** به ینگهیکه تردا ناردن:
به پرییهکی جیاواژدا ناردنمه.
- rerun (rēr-run'), v.t.** پیشاندنمه: دوباره پیشاندان.
پیشاندنمه: فیلمی سینهما: دوباره پیشاندن.
- n.**
پیشاندنمه: فیلمی سینهما یا بهرنامهیکه تلهفزیونی.
- resalable (rēr-sāl'ə-b'l), adj.** دهوژشرتمه.
- resale (rēr-sāl', rēr-sāl'), n.** فروختنمه.
- rescind (ri-sind'), v.t.** هلهوه شاندنمه (یا سا): پوچ کردنمه:
سپینمه: لابریدن: (*to ~ a law*).
- rescinable (adj.).**
هلهوه شانهوه (یا سا):
- rescission (ri-sizh'ən, ri-sish'ən), n.** پوچ کردنمه: سپینمه: لابریدن.
تایبهتی به یا سا
- rescissory (ri-sis'ə-ri, ri-siz'ə-ri), adj.** هلهوه شاندنمه یا پوچ کردنمه.

reserve

- rescript (rēr'skript), n.** (۱) فرمانی نیمپراتوری پوما یا پایا:
وهلامی نیمپراتوری پوما یا پایا دهمزایه پرسیارک یا داخوازیهک.
(۲) فرمان. (۳) (ا) نووسینهوه: دوباره نووسین.
(ب) شتیکی سهرله نوی نووسراو.
(۴) فرمانی دادگا بۆ دادنوس یا هی دادگای بهرز بۆ دادگای نرم دهمزایه داواکاریهک.
- rescue (res'kū), v.t.** (۱) پژگارکردن: فریادگوتن: هاتن به هاوارمهوه.
(۲) به ژور دهرهینان له بهندیخانه: به ژور شت سندنمهوه.
- n.** (۱) پژگارکردن: پژگاری: فریادگوتن.
(۲) به ژور له بهندیخانه پژگارکردن: به ژور شت سندنمهوه.
- research (ri-sūrch', rēr'sūrch'), n.** لیکولینهوه: کنهکردن:
لیکولینهوه: زانستی.
لیکولینهوه: کنهکردن.
- v.t.**
researcher (ri-sūrch'ēr, rēr'sūrch'ēr), n. لیکولنهمه: کنهکار.
rescat (rēr-sēt'), v.t. (۱) دانیشاندنمه.
(۲) کورسی تازه تیختن: کورسی تازهکردنمهوه.
- rescau (rēr-zō'), n.** (۱) تۆزی نهقش لسمس کراو.
(۲) پهرده یا تۆزی رهنگاوهرنگ (وینهگهری).
- resect (ri-sekt'), v.t.** بریدن یا لابرینی بهشتیکی نهاندانمیکه لهش به نهشتگرهگری
بریدن یا لیکردنمهوه: پارچهیکه له نهاندانمیکه لهش به نهشتگرهگری
- resection (ri-sek'shən), n.** (۱) پوههکنکه گولی بۆن خوش دهگری.
(۲) رهنگی سهوزی خوله میشتی یا زهیتوونی.
- resemblance (ri-zem'bləns), n.** (۱) لیکچوون: لیکردن:
هاوشیهویی. (۲) وینه. (۳) [Obs.], لهوانه بوون: بۆ هه بوون.
- resemble (ri-zem'b'l), v.t.** (۱) لی چوون: لیکردن: لیکچوون:
هاوشیهو بوون: (*He ~s his father.*).
(۲) [Archaic], بهراوردکردن: لهیهک چوواندن.
- resend (rēr-send'), v.t.** (۱) سهرله نوی ناردن یا ناردنمهوه.
(۲) گهراندنمه: ناردنمهوه.
- resent (ri-zent'), v.t.** بۆ لی بوون: لی پست بوون: نارهزایی دهربریدن:
بدل نهبوون:
(*He ~s criticism; He ~s her indifference toward him.*)
- resentful (ri-zent'fəl), adj.** کینه له دل: کینه دار: قین له دل:
داخ له دل.
- resentfully (adv.); resentfulness (n.).**
بۆ: قین: کینه: قین لی بوون:
- resentment (ri-zent'mənt), n.** لی پریوون: نارهزایی.
- reservation (rez'ēr-vā'shən), n.** (۱) ههنگرتن: بۆ دواپوژ:
خستنه لاوه: هیشتنمهوه. (۲) شتی ههنگراو یا هیلراوه: یهدهک: سپین.
(۳) مهرج: دوودنی:
- (She accepted the invitation with mental ~s.)**
(۴) شوژن یا ناوچهیکه تهرخان کراو بۆ مههستیکی تایبهتی:
(*an Indian ~; a military ~*)
- (۵) (ا) قورخ کردن (ژوری نویتل، کورسی فروکه... هتد): جی کرتن:
جی یا بلیت بۆ ههنگرتن یا دانا: (*We made ~ at this hotel.*)
(ب) جی قورخ کراو یا ههنگراو (له نویتل، فروکه، شهمندهفر، یا چیشخانهدا). (ج) بلیتی نم قورخ کردن یا جی کرتنه.
- reserve (ri-zūr'v'), v.t.** (۱) ههنگرتن بۆ دواپوژ: گلدانمهوه.
(۲) قورخ کردن: ههنگرتن یا دانا بۆ کهستیکی تایبهتی یا مههستیکی تایبهتی:
گرتن (جیگه، کورسی) (۳) بۆ خۆ ههنگرتن: دان بهخۆ:
(*I ~ the right to disagree.*)
- n.** (۱) یهدهک: سپین: شتی ههنگراو بۆ دواپوژ (غازووه، قایمهکاری).
(۲) ههنگران بۆ دواپوژ: خانه لاوه. (۳) مهرج: دوودنی.

- (۴) ھەستو بىروراي خۇلە خەلك شاردىنەرە.
 (۵) شەرمىنى خۇگرتى: سەنگىنى: بى دەنگى.
 (۶) سەرمایە ھەلگىراو بۇ تەنگانە لەلەن بانق يا دەزگای ترمە: قايەكارى.
 (۷) رەوى پارىزراو يا شونى دانراو بۇ مەبەستى تايەبى: (a forest ~).
 (۸) ھىزى چەكدارى تەنگانە. (pl.)
adj. ھەلگىراو بۇ دواپۇژ: دانراو بۇ تەنگانە: (a ~ supply of food).
 ھەلگىراو بۇ كاتى خۇي: دانراو بۇ كەسىك يا كاتىكى تايەبى. in resrve,
 بىبى مەرج. without resrve,
reserved (ri-zürvd'), **adj.** (۱) قۇرخ كراو: گىراو (جى).
 دانراو بۇ كەسىك يا مەبەستىكى تايەبى (۲) شەرمى: بى دەنگ.
reservist (ri-zür'vist), **n.** سەرمایى ھىزى چەكدارى تەنگانە
reservoir (rez'ër-vvär', rez'ër-vôr'), **n.** (۱) مەمارا: نەستىل.
 (۲) تانكى: دەفرى شە. (۳) كىس يا تورەكە (زىندەۋەزى).
 (۴) مەمار (مەجان): كۇگا: جىنى شت كۇمەل بون: بىرىكى ژۇر.
 (a ~ of good will)
reset (rè-set'), **v.t.** (۱) دووبارە گرتىنەرە: ئىسقاتى شكاو.
 چاك كرەنەرە (to ~ a broken arm)
 (۲) راستكرەنەرە: كاتژمىن: دانانەرە لەسەر كاتى راست
 (to ~ an alarm oclock)
n. (۱) گرتىنەرە ئىسقاتى شكاو.
 (۲) ئىسقاتى شكاو: دووبارە گىراو: شتى سەرلەنۇي چاك كراو يا پىنخراو.
 (۳) بۇرەكى دووبارە ئىژراو
reship (rè-ship'), **v.t.** (۱) دووبارە ئاردىن بە كەشتى.
 (۲) گواستىنەرە بۇ كەشتىبەكى تر.
v.t. (۱) سوارى كەشتى بونەرە: دووبارە بە كەشتى پۇشنى.
 (۲) ئاوى خۇ بوسىن بۇ كاركرەن لەسەر كەشتى ئاپىندە كەشتى بازىگانی
 (كەشتىون)
-reshipment (n.).
reshuffle (rè-shuf'l), **v.t.** (۱) دووبارە تىكەلەۋكرەنەرە (كاغەزى)
 يارى يا قومان (۲) گۇپىن (نەنجوۋمىنى ۋەزىران): پىنخستىنەرە.
n. گۇپان: نەنجوۋمىنى ۋەزىران: پىنخستىنەرە: (a cabinet ~).
reside (ri-zid'), **v.i.** (۱) نىشتەجى بون (بۇ ماۋەبەكى ژۇر).
 تىدا ژيان: دانىشتىن: (He still ~s in the same house.).
 (۲) تىدا بون: تايەبى: ھەببون بە زىگماكى.
 (۳) بە دەست بون: درانە دەست: پى سىزىردان (دەسلات):
 (The real power ~s in the people.)
residence (rez'i-dəns), **n.** (۱) ژيان لە شونىنك: ماۋە ئىم ژيانە.
 نىشتەجى: (His ~ in Europe matured him.)
 (۲) نىشتەجى كاتى قوتابىتى لە زانكۇدا: ماۋە ئىم نىشتەجىۋىيە.
 (۳) مال: نىشتەجى: نىشتىگە. (۴) خانوۋەرە: كۇشك
 (۵) ماۋە ژيان لە خانوۋەرە يا شونىنكدا.
residency (rez'i-dən-si), **n.** (۱) مال: خانە: نىشتىگە.
 (۲) نىشتىگە يا بارەگای ئونەرە دىلۇماسى (بە تايەبى لە ۋولاتى ژۇردەستەدا).
 (۳) ماۋە فېرېۋونى پىپۇرى پىزىشك.
resident (rez'i-dənt), **adj.** (۱) نىشتەجى: نىشتەنى:
 دانىشتىۋى شونىنك. (۲) پىزىشكى نىشتەجى:
 (a ~ physician in a hospital)
 (۳) ئاۋكى: شارارە.
 (۴) ئاۋچەر (بالندە): نىشتەنى بە درىژاى سان.
n. (۱) نىشتەجى: نىشتەنى: دانىشتىۋى ھەمىشەبى شونىنك
 (۲) ئونەرە دىلۇماسى (بە تايەبى لە ۋولاتى ژۇردەستەدا).
 (۳) بالندە نىشتەنى يا ئاۋچەر. (۴) جىگر.
residential (rez'i-dən'shal), **adj.** (۱) تايەبى بە مال.
 (۲) بۇ تىدا ژيان دەشتى: نىشتەجى: ھى نىشتەنى: (a ~ district).
residual (ri-zij'ōō-əl), **adj. & n.** (۱) پاشماۋە: پاشمەۋك: دواۋە.

- (۲) ژمارەى دواۋە پاش ئى دەركرەن (ژمارە ۋىۋان).
 (۳) ھەلەى ژماردىن (ژمارە ۋىۋان): ھەلەى چاك نەكراو.
 (۴) (pl.), ئىم مەزى دەرى: بە نوۋانەرىكى بەرنامەبەكى تەلەفېۋونى ھەر
 جارىك بەرنامەكە پىشان بىرئىتەرە.
residuary (ri-zij'ōō-er'i), **adj.** ھى دواۋە: ھى پاشماۋە.
residue (rez'ə-dōō', rez'ə-dū'), **n.** (۱) پاشماۋە: دواۋە: ماۋە.
 پاشمەۋك. (۲) خەتە. (۳) پاشماۋەى مىراتى پاش دابەشكرەنى بەسەر
 مىراتبەرە خاۋەن قەرزدا
residuum (ri-zij'ōō-əm), **n.** پاشماۋە: دواۋە: پاشمەۋك: خەتە.
 (۱) دەست ھەلگرتىن (لە ماف يا داۋايەك).
 (۲) ۋازىمىتان لەكار: دەست لە ئىش ھەلگرتىن بە تەۋاۋى.
 (۳) ژۇر لە خۇ كرىن بۇ پارى بون بە شتىك: بە ئاچارى پى پارى بون
 (You have to ~ yourself to do without luxuries.)
v.t. ۋاز لە كار ھىتان بە دەستى: ھەلگرتىن:
 (He ~ed from the presidency.)
resign oneself,
 مل بۇ كەچ كرىن لە ئاچارىدا: (to ~ oneself to a life of poverty)
resign (rè-sin'), **v.t.** سەرلەنۇي مۇركرىن: نىمزاكرەنەرە.
 (۱) ۋاز لە كار ھىتان بە دەستى: ھەلگرتىن:
 دەست ھەلگرتىن لە ئىش بە يەكجارى. (۲) بەياتنامەى ئىم ۋازىمىتانە: ۋازنامە.
 (۳) پى قايىل بونى ئاچارى: ملگەچى ئاچارى: مل نان: شان دانەبەر: ماتەمىنى
 ملگەچ بە ئاچارى: ملدەر: ماتەمىن:
resigned (ri-zīnd'), **adj.** شان دەرەبەر: (~ed to one's fate).
resile (ri-zil'), **v.i.** خۇگرتىنەرە: گەرەنەرە شىۋەى پىشور
 شىۋەى خۇ ۋەرگرتىنەرە: ھەلسانەرە.
resilience (ri-zil'i-əns, ri-zil'yəns), **n.** (۱) شىۋەى خۇ
 ۋەرگرتىنەرە: نەرمى: بەرگەگرتىن.
 (۲) تواناى خۇگرتىنەرە: تواناى ھەلسانەرە (پاش تىكەشكان يا ژۇركەۋت):
 جىپى: تواناى گەرەنەرە بۇ دۇخى چاكى چاران:
 (These people are known for their ~.)
resiliency (ri-zil'i-ən-si, ri-zil'yən-si), **n.** = resilience.
resilient (ri-zil'i-ənt, ri-zil'yənt), **adj.** (۱) لاستىكى: نەرم:
 شىۋەى خۇ ۋەرگرتىنەرە. (۲) زوۋمەلساۋە (پاش تىكەشكان يا ژۇركەۋت): جىپى
 بەرگەگرتىنەرە: نەبەزىو.
resin (rez'n), **n.** (۱) جەۋى: شىلەبەكى لىنچە لە ھەدىك دارۋدرەخت
 دىت كە بىرىندار دەرگى يا دەبېرى.
 (۲) ماددەبەكى كىمىيائى گىراۋە ۋەك جەۋى ۋايە.
v.t. جەۋى لىدان: جەۋى لىشاندان.
resinate (rez'n-āt'), **v.t.** جەۋى تىكرەن.
resiniferous (rez'n-if'ēr-əs), **adj.** جەۋى ئى دەدرىت:
 جەۋى ئى دىتە بەرەم.
resinoid (rez'n-oid'), **adj.** تايەبى بە جەۋى: لە جەۋى دەچىت:
 جەۋى تىدايە.
n. ماددەبەك ۋەك جەۋى.
resist (ri-zist'), **v.t.** بەرەملىتى كرىن: بەرگى كرىن: خۇگرتى:
 مل نەدان: خۇ بەدەستەرە نەدان: بەرەمەكەنى كرىن: دۇۋەستان: خۇپاگرتى
 ماددەبەكە لە پەۋيەك دەرى بۇ پى گرتىن لە خورائەرە.
n. (۱) بەرەملىتى: بەرگى: مل نەدان:
 بەرەمەكەنى: خۇ بەدەستەرە نەدان: خۇپاگرتى.
 (۲) تواناى بەرگى: تواناى بەرەمەكەنى.
 (۳) [R-], ھىزى بەرگى دۇ بە داگىگەرەنى ۋولات.
resistant (ri-zis'tənt), **adj.** بەرگى: بەرەملىتىكەر: مل نەدەر.
n. مۇۋا يا شتى بەرگى.
resistible (ri-zis'tə-b'l), **adj.** بەرگى دەكرى: بەرى دەكرى:
 بەرەملىتى دەكرى.

resistive

-resistibility (n.).

resistive (ri-zis'tiv), adj. بهرگر؛ بهرهلستیکر؛ بهرگریکس.

-resistivity (n.).

resistless (ri-zist'lis), adj. (۱) بهرگری ناکری؛ بهرهلستی ناکری.

(۲) بهرهلستی ناکر؛ بهرگری ناکر؛ توانای بهرهلستی نایه.

resistor (ri-zis'tēr), n.

نامیری بهرهلستی بازندی کارهیا.

resoluble (rez'ə-loo-b'l, rez'ə-l-yoo-b'l), adj. چاره‌سمر.

دوکر؛ دهرپیتومو.

-resolubility (n.).

resolute (rez'ə-lōōt', rez'ə-l-ūt'), adj. سوور لسمرا؛ نهگزی؛

دوولنی نهکر.

-resolutely (adv.); resoluteness (n.).

resolution (rez'ə-lōō'shən, rez'ə-l-ū'shən), n. (۱) بریاردان.

(۲) یهک لاکردنموه؛ خستن به‌لایمکدا؛ (۳) بریار؛ بریارنامه.

(۴) سووربوون لسمرا؛ نهگزیان؛ دوو دلی نهکردن.

(۵) چاره‌سمری؛ چاره‌کردن؛ نه‌نجام؛ به نه‌نجام گیاندن.

(۶) نیشتنموه (ناوساوی، تا).

resolvable (ri-zol'və-b'l), adj. چاره‌سمر دهری؛

چاره‌ی بو دهرزیتومو.

resolve (ri-zolv'), v.t. (۱) شیکردنموه.

(۲) گزیان؛ بوون به؛

(The discussion ~d itself into an argument.)

(۳) بریار بیدان؛ والیکردن؛ والیکردن که بریار بدات.

(۴) بریاردان؛ (We ~d to go.)

(۵) (a) چاره‌کردن؛ چاره‌سمرکردن؛ (to ~ a problem)

(ب) لاردن (گومان، دوولنی)؛ دهراندنموه؛ نه‌نیشتن.

(۶) بریاردان به دهنگ لسمرا دان؛ خستن به لایمکدا؛ بریشموه؛ یه‌کلکاردنموه.

(۷) [Obs.]؛ توواندنموه.

(۸) بوون به‌هزی نیشتنموه (ناوساوی، تا).

(۹) پیشاندانی هممو به‌شکانی به جیاو به بوونی.

v.t. (۱) یه‌کلکاردنموه؛ به لایمکدا کموتن.

(۲) بریاردان؛ گیاندننه نه‌نجام.

n. (۱) لسمرا سووربوون؛ نهگزیان؛ دوولنی نهکردن؛ (They lack ~.)

(۲) بریار (۳) بریار یه‌سمی نه‌نچوومینیک وهک پهرلمان.

resolved (ri-zolv'd), adj. سووره لسمری؛ نهگزی؛ دوولنی نهکر.

-resolvedly (adv.).

resolvent (ri-zol'vant), adj. & n. (۱) تویننرموه.

(۲) دهرمانی ناوساوی نیشتنموه.

resonance (rez'ə-nəns), n. زرنگانموه؛ زرنگنریگ؛ دهنگدانموه.

resonant (rez'ə-nənt), adj. (۱) زرنگانموه؛ لهرلمراوی (دهنگ)؛

لهرزوک؛ (a deep ~ voice)

(۲) دهنگدهرموه؛ (~ walls)

resonate (rez'ə-nāt'), v.t. زرنگانموه؛ دهنگدانموه؛ زرنگنریگ کردن.

resonator (rez'ə-nā'tēr), n. نامیری زرنگانموه؛ دهنگدهرموه.

resorb (ri-sōrb'), v.t. (۱) هلمزینموه؛ دووباره هلمزین.

(۲) توواندنموه؛ گزیین و هلمزینی خواردنموه.

-resorption (n.).

resort (ri-zōrt'), v.t. (۱) بووون (به‌تایبه‌تی بوو سیران یا گشت)؛

چوون بوو سیرانگا؛

(People ~ to parks and beaches in the summer.)

(۲) په‌نا بوو بردن؛ په‌نا دانهمبر؛ دالده بوو بردن؛

(He ~ed to extreme measures.)

n. (۱) سهرانگا؛ هارینه‌هوار؛ زستانه هوار؛ گشتگا؛ (a winter ~)

(۲) شوینی کزبوونموه یا یه‌کگرتن؛ (a popular place of ~)

(۳) دالده؛ په‌نا؛ په‌ناگا؛ چاره.

respective

(۴) که‌سینک یا شتیکی دالده بوو براو؛ په‌نا بوو براو؛ (a last ~)

resound (ri-zound'), v.t. (۱) زرنگانموه؛ دهنگدانموه.

(۲) دهنگیکی زل لیوه هاتن.

(۳) دهنگدانموه (مه‌جان)؛ ناو دهرکردن؛

(His bravery ~ed all over the country.)

v.t. (۱) دهنگدانموه؛ زرنگانموه. (۲) به دهنگی به‌رز ووتن.

(۳) پیاهمندان؛ ستایش کردن به دهنگی به‌رز.

-resounding (adj.); resoundingly (adv.).

resource (ri-sōrs', rē'sōrs), n. (۱) داهات؛ دهرامت.

(۲) (pl.)، سامان، سهرمایه.

(۳) سامانی رولات؛ سهرچاوه‌ی سامان؛

(Our natural ~s include coal and petroleum.)

(۴) هزی جیه‌جیکردن؛ هزی فریادکوتن؛ چاره؛ پیی پهراندنی کار.

(۵) (pl.)، شیه‌ی کات بردنسمرا؛ شیه‌ی راپواردن.

(۶) شاره‌زایی؛ زانین؛ بلیه‌تی؛ زویدانی.

resourceful (ri-sōrs'fəl, ri-sōrs'fəl), adj. زویدان؛ لیها‌تور.

(به‌تایبه‌تی له‌کاتی ته‌نگاندا)؛ کارامه؛ همرگیز دانامینی؛ بوو همرج شتیکی

بیوی؛ بیکات.

-resourcefully (adv.); resourcefulness (n.).

respect (ri-spekt'), v.t. (۱) پزنگرتن؛ پزنگرتن؛ پزنگرتن.

(۲) به‌ته‌نگرمه‌هاتن؛ (R ~ his privacy.)

(۳) په‌یوه‌ندی پتوه‌بوون.

n. (۱) پز؛ (They have great ~ for him.)

(۲) به‌ته‌نگرمه‌هاتن؛

(One must have ~ for the felling of others.)

(۳) شیه‌ی پز؛ پیشاندان.

(۴) پوو؛ لا؛ بار.

(In this ~ you are wrong.; They differ in two ~s.)

(۵) دهریاره؛ سهرارت به؛ (with ~ to your problem)

in every respect, له هممو پوویه‌کموه.

in respect of, دهریاره‌ی؛ سهرارت به؛ له بایه‌ت نه‌وه‌وه.

in respect that, له‌بهر؛ به‌هزی.

pay one's last respects, چوون بوو پرسه‌ی که‌سینک.

pay one's respects, پز؛ پیشاندان به سهراندان؛

چوون بوو لا بوو پزنگرتن؛ (He paid his respects to the mayor.)

respectability (ri-spekt'ə-bil'ə-ti), n. (۱) به‌ریزی؛ به‌ریزی؛

پز؛ زان؛ گران؛ پایه‌داری؛ سه‌نگینی؛ پایه‌خداری.

(۲) خه‌لکی به‌ریزی؛ به‌ریزان؛ پز؛ زان؛ گران.

(۳) (pl.)، نهو نه‌ریته کومه‌لایه‌تی‌پانه‌ی به‌ریزی پیشان ده‌دهن.

respectable (ri-spekt'ə-b'l), adj. (۱) به‌ریزی؛ پزدار؛ سه‌نگین؛

پز؛ زان؛ گران؛ پایه‌دار؛ شایانی پز.

(۲) په‌سندا؛ به‌جی؛ درووست؛ باش؛ (a ~ hotel ; ~ behavior)

(۳) باش؛ خراب‌زییه؛ په‌سندا؛

(His work was ~, but not outstanding.)

(۴) قه‌باردار؛ گوره؛ زور؛ گالته‌ی پی ناکری؛ (ژماره، قه‌باره)؛

(a ~ number, amount, etc.)

(۵) خراب‌زییه؛ باش؛ به‌کاردیت؛ (a ~ suit of clothes)

-respectably (adv.).

respectful (ri-spekt'fəl), adj. پزنگر؛ نیشانه‌ی پزنگرتنه؛

(a ~ person ; ~ behavior)

-respectfully (adv.).

respecting (ri-spek'tinj), prep. دهریاره‌ی؛ سهرارت به؛ له بایه‌ت.

respective (ri-spek'tiv), adj. (۱) همریکه‌هی خزی؛ جیا؛

تایبه‌تی به همریکیک؛

(The two women stood by their ~ husbands.)

restitution

-restfully (adv.); restfulness (n.).

restitution (res'ta-tōō'shən, res'ta-tū'shən), n. دانەمە (۱)

شتیک بە خاوەنەکی خۆی (۲) بۆ بژاردن (۳) گەڕاندنە بۆ دۆخی جاران.

(۴) شێوەی خۆ وەرگرتنەمە شتیکی لاستیکی پاش قوباندن.

restive (res'tiv), adj. (۱) لاتراسکە بەستوو (ئەسپ) مانگ.

(۲) سەرگێش: کەلەمەق: سەرسەخت: لاسار.

(۳) بێ ئارام: ئەسەرەوتوو: بێ سەرموت.

restless (rest'lis), adj. (۱) بێ ئارام: بێ سەرموت: جێوەتیکراو (مەجان).

(۲) بێ حەوانەمە: بێ خەم: (a ~ night).

(۳) هەرگیز: نەوستان: (the ~ sea).

(۴) بێزار: ناپارێ.

-restlessly (adv.); restlessness (n.).

restock (rē-stok'), v.t. شتوومەکی تازە بۆ هێنان (دوکان، کۆگا).

شوێن پرکردنەمە شتوومەکی فرۆشراو یا بەکارهێنراو.

restoration (res'ta-rā'shən), n. (۱) دانانەمە: دانراوەمە.

دامەزراندنەمە (۲) گەڕاندنەمە بۆ دۆخی جاران یا پیشوو.

(۳) چاک کردنەمە: خاڵوو، شتی ناوێ.

(the ~ of a house, a piece of furniture, etc.)

(۴) چاکبوونەمە: لە نەخۆشی هەلسانەمە: بووژانەمە.

(۵) شتیکی چاککراوە یا پێشکەراوە.

the Restoration, (۱) گەڕاندنەمە یۆنی پاشایەتی بۆ ئینگلتەرە سالی

۱۶۶۰ بە پاشایەتی چارلسی دووەم.

(۲) ماوەی پاشایەتی چارلسی دووەم لە سالی ۱۶۶۰-۱۶۸۵.

restorative (ri-stōr'a-tiv, ri-stō'rā-tiv), adj. (۱) چاککەرەمە.

(دەرمان: بووژێنەرەمە: هۆش هێنەرەمە: بەر خۆ.

(۲) تازەکەرەمە: گەڕێنەرەمە: بۆ دۆخی جاران: دامەزرێنەرەمە.

n. دەرمانی: هۆش هێنەرەمە: بەر خۆ: دەرمانی چاککەرەمە.

restore (ri-stōr', ri-stōr'), v.t. (۱) دانەمە بە خاوەنی خۆی.

بۆ گەڕاندنەمە (۲) چاک کردنەمە: گەڕاندنەمە بۆ دۆخی جاران یا باری پیشوو:

(to ~ a building, painting, etc.)

(۳) دانانەمە: لەسەر پلە و پایە: خۆی: گەڕاندنەمە بۆ پلە: پیشوو:

(to ~ a king to his throne)

(۴) بووژاندنەمە: چاک کردنەمە: (to ~ someone to health).

(۵) سەندنەمە: دەمەزراندنەمە: هێنانەمە:

(to ~ one's rights; to ~ decency to the government)

restrain (ri-strān'), v.t. (۱) پارگرتن: خۆپارگرتن: وەستاندن:

بەریهستکردن: پێ لێگرتن. (۲) جەڵوگرتن: داگیرکردن: گرتن.

(۳) خستنه بەندخانەمە یا شیتخانەمە: گرتن.

(۴) سنوور بۆ دانان: بەستنه.

restraint (ri-strānt'), n. (۱) پارگرتن: خۆپارگرتن: پێ لێگرتن.

(۲) سەریهستی: ئێ سەندنەمە: بێ سەریهستی: بەستنه.

(۳) پارگ: پارگەر: کۆسپ: تەگەر.

(۴) هەستی: خۆ شارندنەمە: هەست: ئەرنەخست: یا پێشیل کردن.

restrict (ri-strikt'), v.t. سنوور بۆ دانان: بەستنه: کەمکردنەمە.

پێ لێگرتن: قەدەغەکردن: (The government ~ed his movements).

restricted (ri-strik'tid), adj. (۱) بەستراوە: سنوور بۆ دانراو.

(۲) قەدەغەکراو: قەدەغە: بۆ هەندێ: پەگەر, کەس... هتد:

(a ~ hotel, neighborhood, etc.)

restriction (ri-strik'shən), n. (۱) سنوور بۆ دانان: پێ لێگرتن:

قەدەغە کردن: بەستراوە.

(۲) سنوور: کۆسپ: قەدەغە: (to place ~s on foreign trade).

restrictive (ri-strik'tiv), adj. (۱) بەستەرەمە: پێ لێگەر:

هەست بەستەرەمە: قەدەغە: (regulations ~).

(۲) بەستەرەمە (پێژمان): تاییهتی: بە دەستەواژە: یا پارستەیک کە

پێویستە بۆ مانای رستەمە و دێیهستێنەرە: (لە رستە:)

retable

People who read a great deal have large vocabularies.

"who read a great deal" پارستە: بەستەرەمە.

rest-room (rest'rōōm', rest'rōōm'), n.

(بەتاییهتی: لە شوونی گشتیدا): ئاودەست: پێشوو.

(هەرەمە: "rest room").

result (ri-zult'), v.i. (۱) لێو: پەیدا بوون: ئەنجام: ئێ بوونەمە:

(Learning ~s from study.)

(۲) بوون بە: (The discussion ~ed in new action.)

n. بەرەمە: بەر.

resultant (ri-zul'tnt), adj. لێو: پەیدا بوو: ئەنجامی: ئەوێه.

n. (۱) ئەنجام: سەرەنجام. (۲) هێز: (فیزیا).

resume (ri-zōōm', ri-zūm'), v.t. (۱) وەرگرتنەمە:

(He ~d his seat.)

(۲) دەستپێکردنەمە: تێهەلچوونەمە: (to ~ work).

v.i. دەستپێکردنەمە: تێهەلچوونەمە: سەرەنجام: هەلەنەمە.

-resumable (adj.).

résumé (rā'zoo-mā', rez'ōō-mā'), n. (۱) کورتە: پوختە.

(۲) کورتە: ئێنە: کورتە: خۆبەند: پێشوو: کاری: پابوردوو: (کەسێک کە بۆ

ئێش: دەرە: دەیداته: خاوەن: کار).

resumption (ri-zump'shən), n. دەستپێکردنەمە: تێهەلچوونەمە:

دەستپێکردنەمە.

resupinate (ri-sōō'pā-nāt', ri-sū'pā-nāt'), adj. هەلگەراوە.

یا لە سەرە: وەرە: خوار: چوو: (وە: هەندێ: گول).

resupine (rē'soo-pīn', rē'syoo-pīn'), adj. لەسەر: پشت:

پالکەوتوو.

resurge (ri-sūrj'), v.i. سەرەلەنەمە: زیندووبوونەمە: بووژانەمە:

هەلچوون.

resurgence (ri-sūr'jəns), n. سەرەلەنەمە: سەر: بەرزکردنەمە:

زیندووبوونەمە: بووژانەمە: (a ~ of nationalistic feelings).

resurgent (ri-sūr'jənt), adj. سەرەلەنەرەمە: زیندووبوونەرە:

بووژاوە.

resurrect (rez'ə-rekt'), v.t. (۱) زیندووکردنەمە:

مردوو: زیندووکردنەمە: (۲) بووژاندنەمە: بژاندنەمە: هێنانەمە: بەرجا:

هێنانەمە: پێشوو.

v.i. زیندووبوونەمە.

resurrection (rez'ə-rek'shən), n. (۱) زیندووبوونەمە: مردوو:

(۲) بووژتنەمە: بووژانەمە: زیندووبوونەمە: (مەجان).

the Resurrection, (۱) زیندووبوونەمە: عیسا: پاش: هەلەسینی.

(۲) زیندووبوونەمە: مردوو: لە پۆز: قیامەتدا.

resurrectionist (rez'ə-rek'shən-ist), n. (۱) مردوو: لەگۆر:

دەرە: هێنەر: بۆ: فرۆشتنی: و: پەکا: کردنەمە: لا: شەدز:

(۲) شتی: کۆن: و: لە: بێ: چوو: زیندوو: کەرەمە.

(۳) بڕوا: دار: بە: زیندووبوونەمە: مردوو: و: پۆز: قیامەت.

resurvey (rē'sēr-vā'), v.t. سەرەلەن: لێکۆلینەمە: پیاچوونەمە.

n. دووبارە: لێکۆلینەمە: پیاچوونەمە.

resuscitate (ri-sus'ə-tāt'), v.t. هەناسە: هێنەرەمە: بەر:

هۆش: هێنانەمە: بەر: (پاش: لە: هۆش: خۆ: چوون).

v.i. هەناسە: هاتنەرەمە: بەر: هۆش: هاتنەرە: بە: بەردا.

resuscitation (ri-sus'ə-tā'shən), n. هۆش: هێنانەرە: بەر: (پاش:

لە: هۆش: خۆ: چوون: یا: بووژانەمە): هۆش: هێنانەرە: بەر: هەناسە: پێدانەرە.

resucitator (ri-sus'ə-tā'tēr), n. هۆش: هێنەرە: بەر: (نامێر:

مرو: هەناسە: پێدانەرە.

ret (ret), v.t. خۆشە: کردن: (بۆ: جیا: کردنەمە: پریشانی: پووه: کی:

گوش: لە: قەدە: کە:).

retable (ri-tā'b'l), n. پەلە: پشت: قووبانگ: (بۆ: شت: لەسەر: دانان).

retail

- retail** (rē'tāil), *n.* ووردهفروشی؛ تاقفروشی.
adj. می ووردهفروشی: (*The ~ price is a dollar.*)
v.t. (۱) ووردهفروشی کردن؛ تاقفروشی کردن.
 (۲) گئیرانهوه (چیزک، دهنگوباسی).
v.i. به تاق فروشان: (*These books ~ at a dollar.*)
retailer (rē'tāl-ēr, ri-tāl'ēr), *n.* ووردهفروش؛ تاقفروش؛
 دانهفروش.
retain (ri-tān'), *v.t.* (۱) گلدانهوه بۆ خۇ؛ بۆ خۇ هیشتنهوه؛ هیلانهوه.
 (۲) له مارک یا دۇخیکدا هیشتنهوه.
 (۳) بىردهوام بویى له کردن یا بهکارهیتاندا.
 (۴) له بیرمان؛ له بیر نهچوننهوه؛ له میشکدا مانهوه:
 (*to ~ information, knowledge, etc.*)
 (۵) گرتن (پاريزم)؛ پارگرتن به پاره: (*to ~ a lawyer*).
 (۶) پارگرتن (کارهکر، بىردهست).
retainer (ri-tān'ēr), *n.* (۱) هیلانهوه (مرو، شت).
 (۲) پیاوی دهره به گنگ، خانزاده يک، یا سرگهروهی خیلک.
 (۳) (۱) که مریست؛ بىردهستی ناومان؛ کارهکر. (ب) موچه خۇ؛ کرنگار.
 (۴) درزنگ یا ریزه ویکه که شتیکی تیدا دهخولیتنهوه تیدا پادەگیرى.
retainer (ri-tān'ēr), *n.* (۱) گرتن (پاريزم، پاوریزک)؛ پارگرتن بهکری.
 (۲) مزی پاريزم.
retaining wall, دیواری بهریهستک (له پەنا کردی همرهس بریدودا).
retainment (ri-tān'mənt), *n.* هیشتنهوه؛ گلدانهوه؛ هیلانهوه؛
 مانهوه.
retake (rē-tāk'), *v.t.* (۱) گرتنهوه؛ شوینى داگیرکراو؛
 گهراندنهوه بۆ خۇ: (*to ~ a captured town*).
 (۲) وینه گرتنهوه.
n. (۱) گرتنهوه؛ سەندنهوه. (۲) وینهی دووباره گیراو.
retaliate (ri-tal'i-āt'), *v.i. & v.t.* تۆله کردنهوه؛ تۆله سەندنهوه.
retaliation (ri-tal'i-ā'shən), *n.* تۆله؛ تۆله کردنهوه؛ تۆله سەندنهوه.
retaliatory (ri-tal'i-ā-tō'ri, ri-tal'i-ā-tō'ri), *adj.* تابییهتی به
 تۆله کردنهوه.
retard (ri-tārd'), *v.t.* دواخستن؛ پاش خستن؛ هیواش کردنهوه؛
 کۆسپ له بىردهدا؛ دانان: (*to ~ progress*).
v.i. دواکوژ؛ هیواش بوننهوه.
n. دواکوژ.
retardate (rē'tār-dāt'), *n.* کهسکی میشک ناتەواو؛
 کهسکی به زگماکی بى میشک.
retardation (rē'tār-dā'shən), *n.* (۱) دواخستن؛ هیواش کردنهوه؛
 پاش خستن. (۲) دواخزان. (۳) کۆسپ؛ شتی دواخز. (ب) ماوهی دواخستن.
 (۴) هیواش کردنهوه (مؤسیقا).
 (۵) میشک ناتەواو؛ کهودەنى؛ بى میشکی به زگماکی.
retarded (rē'tār-did'), *adj.* میشک ناتەواو؛ کهودەن؛
 بى میشک به زگماکی.
retch (rech), *v.i.* هیلنج هیلان؛ پشانهوه.
rete (rē'tē), *n.* تۆپی دەرزوله خوین یا ههسته دهمار.
retenc (rē'tēn, ret'ēn), *n.* پاتین؛ هایدروکاربونیکى بلورریه
 (کیما).
retention (ri-tēn'shən), *n.* (۱) هیشتنهوه؛ گلدانهوه.
 (۲) هیلرانهوه؛ مانهوه له لهشدا (وهک میزوشتی تى).
 (۳) (۱) له بیرمان؛ له بیر نهچوننهوه؛ له بیرمانهوه (*~ of information*).
 (ب) توانای له بیرمان یا له بیر نهچوننهوه.
retentive (ri-tēn'tiv), *adj.* (۱) هیلنهوه؛ توانای هیشتنهوه هه بویى.
 (۲) بیرتیز؛ شت له بیرنهچو؛ تیز (بیر): (*a ~ memory*).
retentivity (rē'tēn-tiv'ə-ti), *n.* (۱) هیزی هیلانهوه یا مانهوه.
 (۲) مانهوهی موگناتیسیتی پاش برینی سرچاوهی موگناتیسیتی کردنهکه.

retool

- retialy** (rē'shi-er'i), *adj.* (۱) تهونی؛ تابییهتی به تهون یا تۆپ.
 (۲) تهون دروستکەر (وهک جالجالۆکه).
reticence (ret'ə-s'ns), *n.* بى دهنگی؛ کهم دووی؛ نه دووی؛
 دهم نووقاوی.
reticency (ret'ə-s'n-si), *n.* = reticence.
reticent (ret'ə-s'nt), *adj.* کهم درو؛ نه درو؛ بى دهنگ؛ دهم نووقا.
-reticently (*adv.*).
reticle (ret'i-k'l), *n.* تۆپی وورده تلی تهلیسکۆب و نامیری بینینی تره.
reticular (ri-tik'yoo-lēr), *adj.* (۱) له تۆپی یا تهون دهچیت.
 (۲) ئالۆز؛ ئالۆسکار.
reticulate (ri-tik'yoo-lit), *adj.* تهون ئاسا:
 (*~ veins of a leaf*)
v.t. وهک تۆپی یا تهون دروستکردن؛ وهک تۆپی لیکردن.
v.i. وهک تۆپی یا تهون لیتهان.
reticulation (ri-tik'yoo-lā'shən), *n.* تۆپی؛ تهون.
reticule (ret'i-kūl'), *n.* (۱) جانقای تۆپی ئاسایی دهستی ژاننه.
 (۲) reticle.
reticulum (ri-tik'yoo-ləm), *n.* (۱) تۆپی؛ تهون.
 (۲) [R-], ناری کۆ ئهستیره به که (۲) شانەى تۆپی ئاسایی (زینده وهرانی).
 (۴) دروه گه دهی گیاندارى گاو زکەر.
retiform (rē'ti-fōrm', ret'i-fōrm'), *adj.* تهون ئاسایی؛
 وهک تۆپی.
retina (ret'n-ə, ret'i-nə), *n.* تۆپی چاو؛ تۆپینه.
-retinal (*adj.*).
retinitis (ret'n-ī'tis, ret'i-nī'tis), *n.* همکردنی تۆپی چاو.
retino-, **retin-** (ret'n-ə), پینشگرۆنکه بهمانای؛ تۆپی چاو.
retinoscope (ret'n-ə-skōp', ret'i-nə-skōp'), *n.* نامیری
 تئپوانینی تۆپی چاو (پزیشکهرانی).
 (همروها پینشی دهرورتی: "skiascope").
retinoscopy (ret'n-os'kə-pi, ret'i-nos'kə-pi), *n.* تئپوانین
 یا پشکینیتی تۆپی چاو (پزیشکهرانی). (همروها "skiascopy").
-retinoscopic (*adj.*).
retinue (ret'n-dō, ret'i-nū'), *n.* دهست ویننهوه.
retire (ri-tīr'), *v.i.* (۱) خۆکشانهوه بۆ شویننکی پهناو بى دهنگ؛
 چوون بۆ حوانهوه. (۲) چوونه جینکا؛ نوستن: (*to ~ to the bedroom*).
 (۳) کشانهوه (جهنگ).
 (۴) خۆخانه نشین کردن؛ خۆ ئی خستن؛ لیکه رتن؛ دهست له میش هه لکرتن
 بههوی پیری بههوه: (*He ~d from teaching last year.*).
v.t. (۱) کشاندنهوه؛ کشانهوه؛ کشانه دواوه:
 (*to ~ the troops from an action*)
 (۲) کشانهوه له بازای (وهک پاره).
 (۳) خانه نشین کردن؛ ئی خستن؛ دهست پى هه لکرتن له نیش:
 (*They ~d several generals.*)
retired (ri-tīrd'), *adj.* (۱) گۆشهگیر؛ لاتهریک: (*a ~ life*).
 (۲) خانه نشین؛ لیکهوتو؛ نیشته مان؛ مان نشین: (*a ~ officer*).
 (۳) هی خانه نشین؛ هی مان نشینان: (*~ pay*).
 (۴) کشاوه.
retirement (ri-tīr'mənt), *n.* (۱) خۆکشانهوه.
 (۲) خانه نشینی؛ لیکهوتن؛ مان نشینی. (۳) گۆشهگیری؛ لاتهریکی؛ تنهایی.
 (۴) پهنا؛ کونجی بى دهنگ؛ پهناکا.
retiring (ri-tīr'ing), *adj.* گۆشهگیر؛ لاتهریک؛ شهرمن؛ نه دوو؛ بى دهنگ.
retook (rē-took'), *past tense of retake.*
retool (rē-tool'), *v.t. & v.i.* (۱) تازه کردنهوهی نامیزو مهکینهی
 کارخانه (بۆ دروستکردنی شتی جیا).
 (۲) پیکشتنهوه؛ سەرله نووی پیکشتن.

retort

retort (ri-tôrt'), *v.t.*

(۱) دانەو (خرابە، جۆن، بەدگۆزی)؛

کردنەو بەرامبەر (بەتایبەتی کاری خراب)؛

(to ~ an affront upon a person)

(۲) بەرپەرچدانەو؛ وەلامی پەق دانەو.

v.t. بەرپەرچدانەو؛ وەلامی پەق دانەو؛ وەلامی کوتوپر دانەو (بەتایبەتی وەلامیکی پەق زێرەکانە)

n. بەرپەرچ؛ بەرپەرچدانەو؛ وەلامی کوتوپر پەق زێرەکانە.

retort (ri-tôrt'), *n.* شووشەى مل خوار (کیمی).

retortion (ri-tôr'shən), *n.* (۱) چەماندەو بە پشتدا؛

بە پشتدا وەرگەران.

(۲) تۆلەکردنەو (بەتایبەتی لە هاوولاتیانی وولاتیکی تر لەلایەن میرییەو).

retouch (rê-tuch'), *v.t.* (۱) دەستکاری کردن بۆ چاک کردن (تابلۆ،

نوسراو، پیکس)، (۲) چاک کردنى جام یا وێنە بە دەستکاری کردنى

(وێنەگەرى)

n. (۱) دەستکاری کردن بۆ چاک کردن.

(۲) شتیکی زیانگراو یا لابراو لەم دەستکاری کردنەدا.

(۳) وێنەیکى دەستکاری کراو چاک کراو.

retrace (ri-trās'), *v.t.* (۱) پاشەو یاش گەڕانەو؛

(He ~d his steps.)

(۲) پیاچوونەو لە سەرەتارە (بە چیرۆکیگدا).

(۳) پیاچوونەو لە مێشکدا یا بەجاو.

retrace (rê-trās'), *v.t.* بەسەر مێلەکانیدا چوونەو (وێنە، نەخشە).

retract (ri-trakt'), *v.t. & v.i.* (۱) کشاندنە دواو یا نارەو؛

کشاندنەو (A snail can ~ its horns.)

(۲) کشاندنەو؛ پاشگەز بوونەو (to ~ a statement, offer, etc.)

-retractable; retractible (adj.).

retractile (ri-trak'til), *adj.* (۱) دەتوانى بکشێنێتەو؛ دەکشێتەو؛

(Cats have ~ claws.)

(۲) هى کشانەو: (~ power)

-retractility (n.).

retraction (ri-trak'shən), *n.* (۱) کشانە دواو یا نارەو؛ کشاندنەو؛

کشێنارەو (۲) کشاندنەو (ووتە، بەلێن)؛ پاشگەزبوونەو.

(۳) توانای کشانەو.

retractive (ri-trak'tiv), *adj.* کشێنەرەو؛ تايبەتی بە کشاندنە دواو

یا نارەو.

retractor (ri-trak'tēr), *n.* (۱) کشێنەرەو؛ ماسولکەى ئەندامى لەش

کشێنەرەو (۲) نامێرى پراکیشانی ئەملاو ئەملاو برین لەمکاتی ئەشتەرکاریدا

بۆ هێشتنەو یا بەکراوەیى.

retral (rê'trəl), *adj.* (۱) هى پشتەو یا دواو لەش.

(۲) بۆ دواو؛ بۆ پشتەو

retread (rê'tred'), *v.t.* لاستیکی تازە تیگرتنى تايەى نوتومبیل.

n. تايەى لاستیکی تازە تیگراو.

retread (rê-tred'), *v.t.* پێدا بۆیشتنەو (پى، رێبان)؛

(to ~ a path)

retreat (ri-trê't), *n.* (۱) کشانە دواو؛ کشاندنەو؛ گەڕانە دواو؛ بەزین؛

پاشەو یاش گەڕانە دواو. (۲) کشانەو بۆ پەناگا یا کونجى حەوانەو.

(۳) پەناگا؛ پەنا؛ قەلەندەرگا؛ جۆى خوشاردنەو.

(۴) مارەى بێسەربراو لە پەناگایەدا (بەتایبەتی بۆ خواپەرستى یا بێرکێشەو).

(۵) لانە (بۆ شیت و سەرخۆش و نەخۆش... هتد)؛ شیتخانە.

(۶) (۱) کشانەو (لەشکى)؛ تێکشکان؛ بە ژۆر کشاندنەو؛ بەزین و کشاندنەو.

(ب) نیشانەى ئەم کشانەوێهەى لەشکى.

(ج) دەنگى تەپل یا کەرەنا لە ئێواراندا بۆ ئالا داگرتن.

(د) ئاھەنگى ئەم ئالا داگرتنە.

v.t. (۱) کشانەو (لەشکى)؛ تێکشکان: (The army ~d.)

(۲) بە دواو چوون (چەناگە، ئاوجەوان)؛ بە پشتدا کەوتن.

retrogradation

v.t.

گەڕانەو یا کشاندنەوێ دایى شەتەرەنج.

(۱) فەرمانى لەشکر کشاندنەو دان بە تەپل یا کەرەنا لێدان beat a retreat,

(۲) کشاندنەو؛ پارکدن؛ بەزین و کشاندنەو.

(۳) دەست هەلگرتن لەکارێک؛ دەست ئێ بەرداربوون.

retrench (ri-trench'), *v.t.* (۱) کەمکردنەو (خەرجى)؛

دەست بەپارەو گرتن (۲) ئێ لابردن (بەشى پەرتووک یا ووتاریک)؛

ئێ برین یا کردنەو.

v.t. کەمتر خەرج کردن؛ دەست بە پارەو گرتن.

retrenchment (ri-trench'mənt), *n.* (۱) خەرجى کەمکردنەو؛

دەست بە خۆو گرتن. (۲) سەنگەرى دواو یا دووم پێز؛ خەنەقێ پشتەو

retribution (ret'rə-bū'shən), *n.* (۱) سزای پەو؛ تۆلە.

(ب) پاداشت.

(۲) پاداشتی ئەوێ دایى (هى کاری خراب یا باش).

retributive (ri-trib'yoo-tiv), *adj.* Also retributory, *هی*

سزای پەو؛ هى پاداشتی کاری خراب یا چاک.

retrievable (ri-trēv'ə-b'l), *adj.* دەهێنێتەو؛ دەگەڕێنێتەو؛

دەسەنێتەو؛ دەست دەکەوێتەو

retrieval (ri-trēv'əl), *n.* (۱) سەندنەو؛ گەڕاندنەو؛ هێنانەو؛

دەست کەوتنەو؛ هاتنەوێر. (۲) لەوانەبوونی هێنانەو بۆ لای خۆ.

دەست کەوتنەو، یا بێرکەوتنەو: (~ beyond)

retrieve (ri-trēv'), *v.t.* (۱) سەندنەو؛ دەست کەوتنەو؛ هێنانەو؛

گەڕاندنەو بۆلای خۆ. (۲) بۆراندنەو؛ تازەکردنەو؛ بۆ گەڕانەو؛

(He ~d his spirits.)

(۳) راستکردنەو (هەلە)؛ چاک کردن؛ بۆاردن.

(۴) بێرکەوتنەو؛ هاتنەوێر.

(۵) دۆزینەوێ نیچیری بریندارکراو یا کوژراو و هێنانەوێ بۆلای پاوچی

(تانبجی و سەکی پاو).

v.t. دۆزینەوێ نیچیری بریندارکراو یا کوژراو و هێنانەوێ بۆلای پاوچی

(تانبجی و سەکی پاو).

retriever (ri-trēv'ēr), *n.* (۱) هێنەرەو؛ سەندەرەو؛

گەڕێنەرەو بۆ خۆ. (۲) سەکی نیچیرەهێنەرەو؛ جۆرە سەگێکی پاو نیچیری

بریندارکراو یا کوژراو دەدۆزێتەو دەهێنێتەو بۆ لای پاوچی بەکە

retro- (ret'rō), پێشگرتنە بەمانای؛ بۆ دواو؛ پشتەو؛ بەرەدوا؛

(retroactive)

retroact (ret'rō-akt'), *v.t.* (۱) بەرپەرچی کار دانەو

(۲) کارکردنەسەر پوودای پابردوو (یاسا)؛ بۆ دواپشەو کارکردن

retroaction (ret'rō-ak'shən), *n.* (۱) بەرپەرچی کار دانەو.

(۲) کاریگەردنی یاسا بۆسەر ئەو شتەنەى پێش دەرچوونی یاساکە پووداوە.

retroactive (ret'rō-ak'tiv), *adj.* ئەو شتەنەى دەگەرتەو کە پێش

دەرچوونی یاساکە پووداوە؛ بەرە دواپش کارکەر:

(a ~ law or agreement)

-retroactive.

بە جۆرێک کە ئەو شتەنەى بگەڕێتەو کە ئەو پێش پووداوە (یاسا) (The law applies ~.)

retrocede (ret'rō-sēd'), *v.i.* گەڕانە دواو؛ کشاندنەو.

v.t. پێدانەو؛ بۆ گەڕاندنەو.

retrocession (ret'rō-sesh'ən), *n.* (۱) گەڕانە دواو؛ کشاندنەو.

(۲) پێدانەو؛ بۆ گەڕاندنەو.

retroflex (ret'rā-fleks'), *adj.* (۱) بە دواو ئوشتاوەتەر؛

بە پشتدا چەماوەتەر. (۲) بە لێدانى سەری زمان لە ئاسەنەى دەم دەبێژى

(دەنگناسی).

-retroflexed (adj.); **retroflexion**; **retroflexion** (n.).

retrogradation (ret'rō-grā-dā'shən), *n.* (۱) کشاندنەو؛

بۆ دواو گەڕانەو؛ پاشەو یاش پویشتن. (۲) دانەدواو؛ فەسەستى هێنان؛

بەناخداچوون؛ بەرەو ئەمان چوون.

retrograde

(۱) گهراوه: بۆ دواوه چو: كشاوه: *retrograde (ret'ra-grād'), adj.*
(a ~ motion)

(۲) هملگهراوه: بهینچهرانه (پین) پاش و پینش خراو.
(۳) بۆ دۇخی جارانو خراپتر دهگه پرتمهوه: دهادته دواوه: همتا بیت خراپتر دهبی.
(۴) به پیچهرانهی زمینوه دهسووپتیهوه (نستیزه ناسی).
(۵) [Obs.], دژ
(۱) گهراوه: بۆ دواوه چوون.
(۲) دانه دواوه (پهروشت، توانا) خراپتیهوون: نشوستی هینان:
گهراوه بۆ دۇخی جارانو خراپتر.
(۳) به پیچهرانهی زمینوه سوورانهوه (نستیزه ناسی).

(۱) دانه دواوه: بهرو خراپتی چوون: *retrogress (ret'rə-gres'), v.t.*
گهراوه بۆ دۇخی جارانو خراپتر: (۲) گهراوه: كشاوه: گهراوه دواوه.

(۱) نشوستی هینان: *retrogression (ret'rə-gresh'an), n.*
دانه دواوه: بهرو خراپتی پویشتن: بهناخدا چوون.

(۲) گهراوه بۆ دۇخی سهرمتایی و گم ئالووزی (زینده موزاشی).
له بهناخدا چووندايه: *retrogressive (ret'rə-gres'iv), adj.*

له نشوستیدايه: بهرو خراپتی پویشتنو: نیشانهی گهراوهی پیوه دیاره بۆ
دۇخی سهرمتایی.

نوشتانهوه بۆ دواوه یا خواروه: چهماوه: *retorse (ri-trôrs'), adj.*
بیر له شتی راپوردوو کردنهوه: *retrospect (ret'rə-spekt'), n.*

یادکردنهوهی راپوردوو.
بیر له شتی راپوردوو کردنهوه: یادی راپوردوو کردنهوه.
که سهری راپوردوو دهکیت یا ایی دهکولیتیهوه:
in retrospect,

نهگه به چاری نیسته سهری راپوردوو دهکیت.
بیرکردنهوه له شتی: *retrospection (ret'rə-spek'shən), n.*

راپوردوو: یادکردنهوهی راپوردوو.
(۱) سهری راپوردوو که: *retrospective (ret'rə-spek'tiv), adj.*

له راپوردوو کولهرهوه: هی تیروانیی راپوردوو. (۲) سهری دواوه که:
ناراستی پشتهوه کراو. (۳) *retroactive*

(۴) تاییهتی به پیشانگایه که بهرهمی راپوردوو هونرمه ندیک پیشان
دهدات: (a ~ exhibit).

پیشانگایه که بهرهمی راپوردوو هونرمه ندیک پیشان ده دات.
قنچ (لووت): *retrouse (ret'rōo-sā'), adj.*

سهرمه کی هملگهراوه تهره بۆ سهرمه (لووت).
(۱) به: *retroversion (ret'rə-vūr'shən, ret'rə-vūr'zhən), n.*

پشتدا خوارکردنهوه: به دواوه کهوتن یا لاریونهوه.
(۲) به پشتدا خواربونهوه: به پشتدا چوون یا کهوتن.

دوباره دادپرسین: دادپرسینهوه.
retry (rē-trī'), v.t.

پنسینا جوره شهربانگی یونانییه.
retsina (ret'si-nā), n.

جی خوشه کردن یا خوشاندنی پوهه کی گوش.
rettery (ret'ə-ri), n.

بۆ جیاکردنهوهی پیشاله کان له قه دی پوهه کهکه.
(۱) گهراوه: هاتنهوه: پویشتنهوه.
(۲) گهراوه سهر (باس، بی): (Let's ~ to the subject).

(۳) گهراوه بۆ خاوهنی پیشوو. (۴) وهلام دانهوه.
(۱) گهراوندنهوه: ناردنهوه: هینانهوه: بۆ گهراوندنهوه: هاوردنهوه: *v.t.*

خستنهوه جی خوی. (۲) دانهوه (چاکه، دیدهنی):
(to ~ a favor; to ~ a visit)

(۳) بهرهم بوون: بهرپورم هه بوون: بهرگرتن.
(۴) راپوردان: بلاوکردنهوه.

(۵) هملپاردنهوه (نوینتری پهرله مان) گهراوندنهوه بۆ پهرله مان.
(۶) چک خستنهوه کیفه کی.

(۷) پاشه و پاش گهراوندنهوه: گهراوندنهوه بۆ دواوه.
(۸) لیدانهوه (تویی باله یا تنس): گهراوندنهوه.

(۱) گهراوه: هاتنهوه: پویشتنهوه.
(۲) گهراوندنهوه: هینانهوه: ناردنهوه. (۳) شتی گهراوندنهوه یا خیراوه.
n.

revelation

(۴) پهو دانهوه: دوباره بوونهوه: گهراوه:
(On his birthday they wished him many happy ~s of the day.)

(۵) چاکه دانهوه: خراپه دانهوه: چاکه: پاداشت.
(۶) قازانچ یا دهسکرتی ئالوگزی بهک.
(ب) (pl.), قازانچ: دهسکرت. (ج) دهسکرت یا قازانچی دانهویه.
(۷) (۱) پینچ (دیوار، پنگه، هیل... هتد). (ب) هاوه یا شتی نیوان دوو پینچ.
(۸) وهلام. (۹) راپوژ: (۱۰) راپوژری باری دارایی کومپانیایهک.
(ب) (pl.), راپوژری نهجای هملپاردن: (election ~s).
(۱۰) (۱) گهراوندنهوهی فرمانیکی دانگا له لایه کسینکوه پاش مۆکردنی.
(ب) راپوژری مۆکردا له لایه کاربه دهستی هملپاردن یا باجهوه.
(۱۱) (۱) لیدانهوهی تویی تنس یا باله: گهراوندنهوهی تویی وها.
(ب) تویی گهراوه.

(۱) هی گهراوه (بلیت): هی چوون و هاتنهوه: (a ~ ticket).
(۲) له نهجای کاریکی بهرامبردا کراو: (a ~ visit).

(۲) گهراوه. (۴) گهراوندنهوه: خیراوه: هینراوه.
بهرامبر به له پاداشتدا.

(۱) دهگه پرتنهوه (فرۆتنی): *in return, returnable (ri-tūr'nā-b'l), adj.*

(۲) پیوسته یا دهبی بهگه پرتنهوه.
(۱) بلیتی گهراوه.

(۲) بلیتی هردو سهر: بلیتی دوسهوه.
سهرمه کی خره یا کوله نهختیکی: *retuse (ri-tōōs', ri-tūs'), adj.*

کهله کهله.
دوباره چاپ کردن: چاپ کردنهوه.

یک پیگرتنهوه: یهگرتنهوه: *reunify (rē-ū'nā-fī'), v.t.*
کردنهوه به یک.

-reunification (n.).
(۱) یک پیگرتنهوه: کردنهوه به یک: *reunion (rē-ūn'yən), n.*

یهگرتنهوه: بوونهوه به یک. (۲) بهیهگه یشتنهوه (به تاییهتی هی خیزانیک یا
دهرچووانی پوی قوتابخانه یک پاش ماره یه کی ژو): به یک شادبوونهوه:

(a family ~; a class ~)
یهگرتن خوازی کلنسی: *reunionist (rē-ūn'yən-ist), n.*

لینگلیزی و کاسولیکی.
یک پیگرتنهوه: کردنهوه به یک. *reunite (rē-yoo-nit'), v.t.*

یهگرتنهوه: بوونهوه به یک. *v.t.*
خولانهوهی مکینه.

بین پیدان (مکینه): بهزین ژو پیدان و خیرا خولاندنهوه: *rev (rev), n. [Colloq.], v.t. [Colloq.],*

بین پی گرتن: (the engine up ~).
بین گرتن: خیرا خولانهوه. *v.t. [Colloq.],*

Rev. = Reverend.
نرخه تازهی بهزتر دانا بۆ پاره. *revalue (rē-val'ū), v.t.*

-revaluation (n.).
(۱) چاک کردنهوه: تازه کردنهوه: پینه کردن. *revamp (rē-vamp'), v.t.*

(۲) پیلاو پینه کردن. (۳) بزاره کردن: داپشتنهوه.
سهندنهوهی شوینی داگیرکراو. *revanchism (rē-van'chi-z'm), n.*

له لایه وولاتی دووژنهوه.
(۱) دهرخستن: پیشاندان: خستنه بوو.

(۲) درکادن: ناشکرا کردن: (to ~ a secret).
(۱) کهرمان یا تهملی سهر باز له خه هلسان.

(۲) یهگم پیزبوونی بهیانان.
(۱) بهزم و بهزم گهراو: راپاردن: زه ماوند گهراو: *revel (rev'l), v.t.*

خوش راپواردن. (۲) خوشی لی بینن: ژور حمزیک کردن:
(He ~s in sports.)

بهزم و بهزم: زه ماوند: تاهنگ: راپاردن. *n.*
(۱) درکادن: ناشکرا کردن (نهینی): *revelation (rev'ə-lā'shən), n.*

- (۲) شتی ناشکراکراو یا درگینراو.
(۳) (۱) خو ناشکراکردنی خوداو نه خشه کانی بۆ ئاده میزاد.
(ب) نهوهی ناشکراکراوه.
(ج) نینجیس (که مه بستی و نه خشه کانی خودای تیدا ناشکراکراوه).
(۴) [R-] دواشی نینجیل
reveler; reveller (rev'el-ēr), *n.* بهرم گینر زماوه ندهکرا
شاهنگکر
revelry (rev'el-ri), *n.* بهرم و بهرم زماوه ندهکرا شاهنگ؛ کیف و سهوا.
revenant (rev'ə-nənt), *n.* (۱) کسینکی گهراوه پاش ماوه ییکی زور.
(۲) خینو؛ گینانی گهراوهی مردوو.
revenge (ri-venj'), *v.t.* توله کردنهوه؛ توله سندن.
n. (۱) توله (۲) توله کردنهوه؛ توله سندن.
(۳) حهز له توله سندنهوه کردن؛ کینه له دلی.
توله کردنهوه؛ توله سندن.
be revenged, revengeful (ri-venj'fəl), *adj.* حهزکر له توله سندنهوه؛
کینه له دلی؛ بق ههنگر.
revenue (rev'ə-nōō', rev'ə-nū'), *n.* (۱) داهات؛ بهروبووم؛
مولکانه؛ دهسکوت. (۲) سهرچاوهی داهات.
(۳) داهاتی باجو و گومرگو شتی وهای میری.
(۴) دهزگای داهات کۆکردنهوهی میری.
دهنگدانهوه
reverberant (ri-vūr'bēr-ənt), *adj.* (۱) دهنگدانهوه؛ زنگانهوه.
reverberate (ri-vūr'bā-rāt'), *v.t.* (۲) شموقدانهوه؛ گهرمی دانهوه.
v.i. (۱) دهنگدانهوه؛ زنگانهوه. (۲) شموقدانهوه؛ گهرمی دانهوه.
(۳) گهراوه دواوه؛ ههلبهزینهوه.
-reverberative (*adj.*); **reverberator** (*n.*).
reverberation (ri-vūr'bā-rā'shən), *n.* (۱) دهنگدانهوه؛
زنگانهوه. (ب) شموقدانهوه؛ گهرمی دانهوه.
(۲) دهنگی دراوه؛ زنگه؛ شموقی دراوه.
reverberatory (ri-vūr'bēr-ə-tōr'i), *adj.* (۱) دراوه (دهنگ).
گهرمی (۲) تاییهتی به دهنگدانهوه یا گهرمی دانهوه.
(۳) تاییهتی به کوریهک که کانزای خاوی تیدا دهوتنرتنهوه بههوی ئه
گهرمی بهی بنمیچی کوریهک دهیدانهوه.
n. کوریهی توواندنهوهی کانزای خاوی بههوی گهرمای بنمیچی کوریهک.
revere (ri-vêr'), *v.t.* زور بزرگرتن؛ په رستن؛
(*They ~ their parents.; to ~ a saint*)
revere (ri-vêr'), *n.* = **revers.**
reverence (rev'ēr-əns), *n.* (۱) بزرگرتن؛ په رستن.
(۲) نیشانهی ریزی نیجگار زور یا په رستن (وک کونوش بردن).
(۳) بزرگی زور گران؛ په رستن.
(۴) [R-]؛ بزرگرتن؛ نازناوی قهشو و سهوک قهشهیه؛
(*His ~, the bishop; your ~*)
v.t. زور بزرگرتن؛ په رستن.
reverend (rev'ēr-ənd), *adj.* (۱) [R-]؛ بزرگرتن؛ نازناوی قهشو و سهوک قهشهیه؛
(*~ Jackson*).
(۲) تاییهتی به قهشو و سهوک قهشکان.
قهشو.
n. [Colloq.],
reverent (rev'ēr-ənt), *adj.* زور بزرگرتن؛ په رستن؛ بزرگرتن.
reverential (rev'ə-ren'shəl), *adj.* بزرگرتن؛ بزرگرتن؛ په رستن؛ بزرگرتن.
(*to be ~ toward somebody*)
-reverentially (*adv.*).
reverie (rev'ēr-i), *n.* Also **revery**, (۱) زیندهخم؛ زههخم؛ دالغه.
[*I was lost in (a) ~.*]
(۲) خهبال؛ پلاوی؛ خو خهله تاندن؛ بیرى ناکردنه.
(۳) ناوازیکی خوش

- revers** (rə-vêr', rə-vâr'), *n.* Also **revere**, یهخه چاکهت
(به تاییهتی هی ژنانه).
reversal (ri-vūr's'l), *n.* (۱) ههنگه پانهوه؛ پاش و پینش خستن؛
گۆپینی بهرودا. (۲) پاش و پینش خران.
(۳) پوچ کردنهوه یا ههنگه پانهوهی بریاری دادگایهک له لایهین دادگایهکی
به رزترهوه.
reverse (ri-vürs'), *adj.* (۱) وهرچه پاش و پینش کراو؛ بهرودا.
ناوه ژوو؛ ههنگه پانهوه. (۲) پینچه وانه؛ به پینچه وانهی شینوهی ئاسایی بهوه
(۳) بۆ دواوه بهر (گۆپی مهکینه)؛ بۆ دواوه بزوین: (*a ~ gear*).
n. (۱) پینچه وانه؛ دۆ. (۲) پینشی پاره (که پیتی دهلین " خهت ").
(۳) ههنگه پانهوه؛ وهرگه پان؛ وهرچه پان؛ ناوه ژووینی.
(۴) نشوستی؛ نه هاتی؛ تینکشان.
(۵) (۱) گۆپی گهراوه دواوهی ئوتومبیل و مهکینهی تر. (ب) باری ئهه گۆپه.
(۶) بزوانی پینچه وانه.
v.t. (۱) وهرگه پاندن؛ وهرچه پاندن؛ وهرگه پان؛ گۆپانهوه.
(۲) ناوه ژوو کردن؛ ههنگه پاندنهوه.
(۳) پاش و پینش خستن؛ ناوگۆپ کردن؛ جینگه؛ بهرودا و اخستن.
(۴) گۆپینی تهراو.
(۵) پوچ کردنهوه یا ههنگه پاندنهوهی بریاریک (دادگه).
v.i. (۱) وهرگه پان؛ وهرچه پان؛ پینچه وانه و بۆ دواوه پۆشتن؛ گۆپانهوه؛
به پینچه وانه پۆشتن. (۲) گۆپی ئوتومبیل و مهکینهی تر؛ گۆپین بۆ گۆپی
گهراوه دواوه.
reversely (ri-vürs'li), *adv.* (۱) به وهرگه پان؛ به وهرچه پان؛
به ناوه ژووینی؛ به پاش و پینش خراوی. (۲) به پینچه وانهی ئهوهوه؛
له لایهک یا له سه رتکی ترهوه.
reversible (ri-vür'sə-b'l), *adj.* (۱) دوو پوو (جل و بهرگ)؛
به ناوه ژووینی له بهر دهکری؛ بهروپشت دهکری.
(۲) ههنگه پانرتنهوه؛ دهواتری بگۆپی یا پوچ بکرتنهوه؛ وهرده گۆپری.
(۳) شینوه یا بارهکی دهگۆپیت (فیزیا، کیمیا).
n. جل و بهرگی دوو پوو (بلووس، کراس... هتد).
-reversibility; reversibleness (*n.*); **reversibly** (*adv.*).
reversion (ri-vür'zhən, ri-vür'shən), *n.* (۱) وهرگه پان؛
وهرچه پان. (۲) گهراوه بۆ دۆخ و بارو خوونرت و بیروباوهی جارن.
(۳) (۱) گهراوه بۆ دۆخ یا شینوهی سه رتهایی (زینده و مرزانی).
(ب) دهکوتنهوهی تاییه خۆی پینشنان له نهوهی ئیستدا.
(ج) زینده و مرزیک یا کسینکه که ئهه تاییه خۆی پینشنانهی تیدا دهکوتنهوه
([Obs.]). (د) ماوه؛ پاشماوه.
(۵) (۱) گهراوهی خانو و زهوی و زاریکی به خشارو بۆ خاوه نهکی
جارانی و میراث بهرکاتی (ب) زهوی و زار یا خانوویکی وها.
(ج) مافی گهراوهی خانو و زهوی و زاریکی وها بۆ خاوه نهکی یا بردنی
له لایهین میراث بهرکاتی بهوه.
reversionary (ri-vür'zhən-er'i, ri-vür'shən-er'i), *adj.*
تاییهتی به گهراوهی خانو و زهوی و زاریکی به خشارو. Also **reversional**,
بۆ خاوه نهکی زووی.
reversioner (ri-vür'zhən-ēr, ri-vür'shən-ēr), *n.* کسهی
خانو و زهوی و زاریکی به خشارو بۆ دهگرتنهوه پاش شهروبوونی ماوهی
به خشینکه؛ میراث بهری ئهه کسه.
revert (ri-vürt'), *v.i.* (۱) گهراوه بۆ دۆخ یا باری جارن؛
گهراوه بۆ خو نه ریتی جارن: (*to ~ to childhood*).
(۲) (۱) گهراوه بۆ دۆخ و سه رتهایی (زینده و مرزانی).
(ب) تاییه خۆی پینشنانی قهوتای تیا دهکوتنهوه.
(۳) گهراوهی خانو و زهوی و زار یا پاره بۆ خاوه نهکی جارانی یا بۆ میری
-revertible (*adj.*).
revery (rev'ēr-i), *n.* = **reverie**.
revest (rē-vest'), *v.t.* پیندانهوه (خانو و زهوی و زار، دهسلات،

- په پایه! بډ گړاندنه: دامه‌نژاندنه یا داننه (لسم کار).
revet (ri-vet'), *v.t.* راکړتن یا بربستګردنې ګنده‌لانیڅ یا بستویه.
 نه کله‌که بډر، دیوار، یا چیمه‌نټو.
revetment (ri-vet'mant), *n.* (۱) کله‌که بډر یا کیسه لمی.
 بربستګرۍ ګنده‌لانیڅ یا شټیک: (۲) دیواری بربستګر.
review (ri-vū'), *n.* (۱) بیاچوونه: دووباره لیکولنه.
 (۲) چار پندارځانديکي ګشتي: راپورتي ګشتي.
 (a ~ of last year's events)
 (۳) بیرګردنه له شتي راپورتي بیاچوونه یې پورې دانی راپورتي.
 (۴) بیاچوونه یې پرېاري دادګا: (a ~ of a lower court's decision).
 (۵) هلسه‌نگاندي یا شتون‌وګرګردن (برهه‌میکي هونري، پرتوک، شان‌نامه هتد) ووتاري هلسه‌نگیني یا شتون‌وګرګر ووتاري پڅخه یې:
 (A ~ of his book appeared in several papers and ~s)
 (۶) ګوټاري پڅخه یې: ګوټاريک ووتاري هلسه‌نگیني یا شتون‌وګرګر پرتوک‌و برهه‌می هونري و شتي تازه دوزراوي تندا بلاوډه‌کړتیه:
 (a literary ~; a scientific ~)
 (۷) بیاچوونه یې وانه: (a ~ of a lesson, chapter, etc.).
 revue: ۸.
 (۹) تېرواني خويشانديکي سويایي:
 (a ~ of the troops by the commander-in-chief)
v.t. (۱) بیاچوونه: دووباره لیکولنه.
 (۲) سپړکړدن یا لیکولنه یې راپورتي.
 (۳) بیاچوونه له مېشکا
 (۴) تېرواني خويشاندي سويایي: (The general ~ed his troops).
 (۵) هلسه‌نگاندي (پرتوک، شان‌نامه، برهه‌می هونري هتد):
 شتون‌وګرګردن.
 (۶) بیاچوونه یې پرېاري دادګا (له‌لاین دادګايه‌کي برترتیه).
 (to ~ a lesson, chapter, etc.;
 to ~ the material before the test)
v.t. هلسه‌نگاندي (پرتوک، شان‌نامه هتد): شتون‌وګرګردن!
 ووتاري پڅخه یې نووین
reviewal (ri-vū'al), *n.* بیاچوونه: لیکولنه یې دووباره.
reviewer (ri-vū'ēr), *n.* شتون‌وګرګر: هلسه‌نگیني (پرتوک، شان‌نامه، برهه‌می هونري هتد): نووین ووتاري پڅخه یې بډ
 یوژنامه‌وګوټار
revile (ri-vīl'), *v.t.* جوړن پیدان: جنیو پیدان: سووک کړدن:
 قسه یې خراب پي ووتن.
 جوړن دان: جنیو دان
v.t.
 -reviler (*n.*).
revilement (ri-vīl'mənt), *n.* (۱) جوړن پیدان: جنیو دان:
 سووک کړدن (۲) جوړن: جنیو: قسه یې سووک
revisal (ri-vīz'l), *n.* بیاچوونه و چاکړدن: بژاره‌کړدن: بژاره‌کران
revise (ri-vīz'), *v.t.* (۱) بیاچوونه و راستکړنه (دست‌نووس):
 بژاره‌کړدن: پوخته‌کړدن. (۲) ګوړین: بیاچوونه و ګوړین: دهستکاری کړدن:
 (They ~d their estimates.)
 (۱) بژاره‌کړدن: بژاره: بیاچوونه و راستکړنه: شتي بژاره‌کړای یا
 راستکړای. (۲) شتيکی له‌چاپدراو که بژاره ده‌کړتیه بډ دوهم جار.
 -reviser; revisor (*n.*).
revised (ri-vīzd'), *adj.* بژاره‌کړای: پوخته‌کړای: چاکړای:
 (a ~ edition)
 (۱) بیاچوونه و چاک کړدن: پوخته‌کړدن:
 بژاره‌کړدن: راستکړنه (۲) وینه بژاره‌کړای یا پوخته‌کړای (پرتوک، دست‌نووس): وینه یې چاکړای یا راستکړای نوویراویک.
 -revisional; revisionary (*adj.*).
revisionism (ri-vīzh'ən-iz'm), *n.* دهستکاری کړدن:

- بزووتنه‌وی دهستکاری کړدن و ګوړین (به‌تایبه‌تی هی رېبازی مارکسي -
 لیتني له‌لاین هندیک له کومینيسته‌کانه‌وه).
revisionist (ri-vīzh'ən-ist), *n.* دهستکاریګر یا چاکګر
 (به‌تایبه‌تی کومینيستيک بډ رېبازی مارکسي - لیتني).
adj. هی دهستکاریګرانی رېبازی مارکسي - لیتني!
 تایبه‌تی به دهستکاری کړدنې نهم رېبازه.
revisit (ri-vīzit'), *v.t.* سرلېدنه‌وه: دووباره سرلېدن.
 سرلېدنه‌وه.
revisory (ri-vī'zə-ri), *adj.* هی بیاچوونه‌وه ګوړین!
 دهستلایي بیاچوونه‌وه دهستکاری کړدن پندراو: (a ~ committee).
revitalize (ri-vī'tl-īz'), *v.t.* بوژاندنه‌وه: ژيانده‌وه:
 زیندوو کړنه‌وه.
 -revitalization (*n.*).
revival (ri-vī'v'l), *n.* (۱) بوژاندنه‌وه: ژيانده‌وه: زیندوو کړنه‌وه.
 (۲) بوژاندنه‌وه: ژيانده‌وه: زیندوو بوونه‌وه: بزووتنه‌وه:
 (the ~ of an old custom)
 (۳) پېشکېش کړدنیکي تازه پاش یه‌کم پېشکېش کړدن یا نوویدن به
 ماوه‌یکي ژور (شان‌نامه، فیلم): (a ~ of his play, film, etc.).
 (۴) همناسه هاتنه‌وه‌بر: هاتنه‌وه هوش خو: هوش هیئانه‌وه‌بر: ژيانده‌وه.
 (۵) بزووتنه‌وی هستی ثانی.
 (۶) کڅبوونه‌ویک یا چنډ کڅبوونه‌ویکي جه‌ماوه‌ی بډ بزووتنه‌وی
 هستی ثانی: (to hold a ~).
revivalism (ri-vīv'īl-iz'm), *n.* بزووتنه‌وی هستی ثانی.
revivalist (ri-vīv'īl-ist), *n.* (۱) بانګ بډ هلدی بزووتنه‌وی
 هستی ثانی. (۲) بوژاندنه‌وه یا زیندوو کړنه‌وه خونه‌ریټو بیروباوه‌ی
 کون.
revive (ri-vīv'), *v.t.* (۱) بوژاندنه‌وه: زیندوو بوونه‌وه: ژيانده‌وه:
 ګش بوونه‌وه: (Flowers ~ in water).
 (۲) هاتنه‌وه هوش خو: هوش هاتنه‌وه‌بر: همناسه هاتنه‌وه‌بر: زیندوو بوونه‌وه
 (۳) تازه‌بوونه‌وه: بوژاندنه‌وه: (Our hopes ~d).
 (۴) باو پیداکړنه‌وه: بزووتنه‌وه: ګشه‌کړدن: (customs which ~)
v.t. (۱) بوژاندنه‌وه: زیندوو کړنه‌وه: ژيانده‌وه.
 (۲) هوش هیئانه‌وه‌بر: هیئانه‌وه هوش خو: همناسه هیئانه‌وه‌بر.
 (۳) پهره پی سندن: بره‌پیدان: ګشه‌پیکړدن.
 (۴) باو پی پیداکړنه‌وه: زیندوو کړنه‌وه (خونه‌ریټی کون).
 (۵) خستنه‌وه مېشکا: هیئانه‌وه بیر.
 (۶) پېشانان یا نوویدن پاش ماوه‌یکي ژور دوا یه‌کم پېشانان
 (شان‌نامه، فیلم): (to ~ a play).
revivify (ri-vīv'ə-fī'), *v.t.* بوژاندنه‌وه: زیندوو کړنه‌وه:
 ګشه‌پیدان: ژيانده‌وه.
 -revivification (*n.*).
reviviscence (rev'ə-vis'ns), *n.* Also **reviviscency**,
 بوونه‌وه: بوژاندنه‌وه: تازه‌بوونه‌وه: زیندوو بوونه‌وه.
 -reviviscence (*adj.*)
revocable (rev'ə-kə-b'l), *adj.* Also **revokable**,
 دکرټنه‌وه: هلدی‌وه‌شینرټنه‌وه.
 -revocability (*n.*).
revocation (rev'ə-kə'shən), *n.* پوچ کړنه‌وه: هلدی‌وه‌شانده‌وه
 (یاسا، قوتنه‌وات): (the ~ of a contract, law, etc.).
revokable (rev'ə-kə-b'l), *adj.* = **revocable**.
revoke (ri-vōk'), *v.t.* هلدی‌وه‌شانده‌وه (یاسا، قوتنه‌وات: په‌یمان،
 ماف): پوچ کړنه‌وه: (to ~ a license, contract, etc.).
v.t. یاری نه‌کړدن له کاتیکدا که یاریګر وده‌قه‌ی باشی پی بیت بډ یاری کړدن
 (قوماو یاری کاغهن).
 یاری نه‌کړدن یاریګر هرجی چنډ وده‌قه‌ی باشی پی بیت بډ یاری کړدن.

revolt

- revolt** (ri-vōlt'), *n.* شورش: یاخی بوون.
v.t. (۱) شورش گنجان: شورش کردن: یاخی بوون.
(The people ~ed against their rulers.)
 (۲) دل ئی تیکمهاستن: قیزلیهاستنمه: بیزلیهاستنمه: زور پی پست بوون:
[Human nature ~s at (from, against) such a crime.]
v.t. دل تیکمهلینان: زور پستکردن: قیزلیکردنمه:
(The scene ~ed him.)
revolting (ri-vōl'ting), *adj.* (۱) له شورشدايه: شورشگیر: یاخی.
 (۲) پیس: بؤگن: دل تیکمهلینمه: (*a ~ act, behavior, scene, etc.*).
revolute (rev'ə-lōōt', rev'ə-lūt'), *adj.* نوشقاوتموه به پشتدا
 یا بؤ خوارموه (وک سمر قراضی هندی گهلا).
revolution (rev'ə-lōō'shən, rev'ə-lū'shən), *n.* (۱) خولانمه.
 سوپرانموی زمین و نسیترهکان: (۲) مادی سوپرانمویک یا خولانمویک
 نسیتره گهپوک: (۳) خولانمه (مکینمکاری): سوپرانمه.
 (۴) خول: سوپرا: چرخه.
 (۵) گۆپینکی تموا: (*a ~ in modern Physics*).
 (۶) شورش.
revolutionary (rev'ə-lōō'shən-er'i, rev'ə-lū'shən-er'i), *adj.*
 (۱) شورشگیر: شورشگیرانه: (۲) خولاه: سوپراوه.
n. شورشگیر: کسیکی شورشگیر.
revolutionist (rev'ə-lōō'shən-ist, rev'ə-lū'shən-ist), *n.*
 شورشگیر.
revolutionize (rev'ə-lōō'shən-iz', rev'ə-lū'shən-iz'), *v.t.*
 (۱) له رهگمزه گۆپین: به تمواوی گۆپین: زور گۆپین:
(The automobile has ~d American life.)
 (۲) [Rare]. شورش گنجان: شورش کردن: هملگنانهموی پژیی وولات.
revolve (ri-volv'), *v.t.* (۱) بیرلکردنمه.
 (۲) خولاندنمه: سوپراندنمه: چرخاندنمه.
v.t. (۱) خولانمه: سوپرانمه: چرخانمه:
(The earth ~s around the sun.)
 (۲) دوا بهدای یک هاتن و چون: یک لهدای یک هاتن و چون: نؤپکردن:
(the ~ing seasons)
revolver (ri-vol'vēr), *n.* (۱) دمانچی بهکرهدار: شمش تیر.
 (۲) خولاه (مرقا، شت).
revolving (ri-vol'vin), *adj.* خولاه: سوپراوه: چرخاره.
revolving door, درگای خولاه: درگای سوپراوه.
revolving fund, پارهمکه دانراوه بؤ به قهرزدان (لهلاین بانقوه),
 وه هر که قهرزیک درایمه پارهمکه دخریتمه شوینی خوی وه همرمه.
revue (ri-vū'), *n.* نواندنی لاقرتیی: پیشاندانیکی لاقرتییانهی سمر
 شانیه بریتی به له موسیقا و گۆرائی و سما و گفتوگؤ بؤ گانتهکردن به باو و
 بودان و خونهریتی له سرلهمه.
revulsion (ri-vul'shən), *n.* (۱) کشانه دواوه: خو ئی کشانمه:
 ئی دورکومتنمه. (۲) (۱) گۆپینکی کوتوپری و تمواوی هست.
 (ب) قن ئی بونمه: قیزلیهاستنمه: دل ئی تیکمهاستن (بمابیمتی له پقا).
 (۲) چاک کردنموی نندامیکی نهخوشی لهش به دمران کردنی نندامیکی تر.
revulsive (ri-vul'siv), *adj.* می دمرانی چاککرمهوهی نندامیکی
 نهخوشی لهش به چارمکردنی نندامیکی تر.
n. دمرانیکی وهما.
reward (ri-wōrd'), *n.* پاداشت: خلات: بهخشیش.
v.t. پاداشت دانمه: خلات کردن: بهخشیش پیدان.
rewire (rē-wīr'), *v.t. & v.i.* (۱) تلی کارهای تازه لیدان یا تیختستن
 (خانوه. مکینه). (۲) پروسکه ناردن دوباره: پروسکه لیدانمه.
reword (rē-wūrd'), *v.t.* (۱) داپشتنمه: ووتنمه یا نویسنمه به
 ووشه جیا: (*to ~ a sentence, statement, etc.*).
 (۲) دوبارهکردنمه (به همان ووشه): دوبارکردنمه.

rhetorician

- rewirte** (rē-rīt'), *v.t. & v.i.* (۱) نویسنمه: سمرلهنوی نویسنمه.
 (۲) داپشتنمه و نویسنمه به شیوهیکی جیا: دستکاری کردن و نویسنمه:
(to ~ a paper, article, etc.)
 (۳) داپشتنموی دنگوباسی وهرگراو به شیوهیک که بؤ بلاوکردنمه بشیت
 (پژژنامهگری).
n. ووتاریکی سمرلهنوی داپژراو.
Rex (reks), *n.* پاشا: شا.
rezone (rē-zōn'), *v.t.* سنووری تازه دانان بؤ گهمکهکانی ناوچمیک
 یا شاریک.
rhabdomancy (rab'də-man'si), *n.* دوزنموی ناو و کانزای
 ژوزنمین به داری خمل لیدان.
rhapsodic (rap-sod'ik), *adj. Also rhapsodical,*
 له نندازه
 بهدر بهجوش (نووسراو، ووتار، دیوان).
-rhapsodically (*adv.*).
rhapsodist (rap'sə-dist), *n.* (۱) خوینتمهوهی داستان به دنگی
 بهرز (له یونانی کوندا). (۲) نووسر یا گفتوگؤگری زور بهجوش.
rhapsodize (rap'sə-dīz'), *v.t.* هستی خو دهربرین زور بهجوش له
 نووسین یا گفتوگؤدا وک دیوانه.
v.t. زور بهجوشمه و به دنگی بهرز خویندنمهوهی داستان و هملبست.
rhapsody (rap'sə-di), *n.* (۱) داستانیک یا بهشیکی داستانیک
 به دنگی بهرز خوینراوه له یونانی کوندا. (۲) داستان یا هملبستیک تازهی
 بهجوشی به دنگی بهرز خوینراوه. (۳) بهجوشمه هستی خو دهربرین له
 نووسین و گفتوگؤدا: نووسین و گفتوگؤی زور بهجوش.
 (۴) پارچمیک موسیقای بهجوشی سمرپیئی و لسمر شیوازیکی تایبهتی
 دانهراو.
 هستی بهجوش و گمشکعی خو دهربرین.
go into rhapsodese over,
rhatany (rat'ə-ni), *n.* (۱) جزوه گیایمکی پزشکییه.
 (۲) دهگی ووشک کراوهی لهم پوهمه.
rhea (rē'a), *n.* ووشترموی نهمریکای خوارو: جزوه ووشترموی
 بچوکه توانای فزینی نییه و لهباتی دور پنجه سیانی همیه.
rheo- (rē'ō, rē'a), (*rheostat*),
rheology (ri-ol'ə-ji), *n.* زانستی لیکولینهوهی تمورژم و شیوه
 گۆپینی مادده.
rheometer (ri-om'ə-tēr), *n.* نامیزی پیوانی تمورژی کاره یا
 خوین.
rheoscope (rē'a-skōp'), *n.* نامیزی تاقیکردنموی بوون و نیوونی
 تمورژی کاره یا.
rheostat (rē'a-stat'), *n.* نامیزی پنکستنی میزی تمورژی کاره یا.
rhesus (rē'səs), *n. Also rhesus monkey,*
 جزوه مهورینکی
 کلک کورتی قارهیی هیندییه.
rhetor (rē'tēr, rē'tôr), *n.* (۱) ماموستای رهوانیژی
 (۲) رهوانیژی ووتاریژی
 (۱) هونموی رهوانیژی: هونموی زمانپارای.
 (۲) پهرتوونیک یا باسیک دهربارهی رهوانیژی. (۳) هونموی ووتاریژی.
 (۴) پخشان: پخشان نووسین.
 (۵) زیادهپژی و پی ئی هملپین زور پاراوهیی زمان له نووسین و دیواندا:
 قسهی زل و بوش.
 (۱) تایبهتی به
 رهوانیژی: بهپی رهوانیژی یا زمانپارای. (۲) زیاتر به تنگ پوهالته و
 زیادهپژی و کارکردنمهر خلهکوه دیت له ناوهپوک راستی قسه (نووسین).
 دیوان، ووتاریژی: پاراوه و بوش (زمان). (*a ~ statement*).
-rhetorically (*adv.*).
rhetorical question, پرسیاریکه که چاوهروانی وهلام نییه:
 پرسیاریکه که دهکرت تمنا بؤ کارکردنمهر گوینر نهک بؤ وهلام وهرگرتن
rhetorician (ret'ə-rish'an), *n.* (۱) ماموستای رهوانیژی:

rheum

- زانای روماتیسم (۲) نووسەر یا ووتاریژیک زانپاراو؛ روماتیسم (۲) کەسکە کە حەز لە قەسە زل دەکات؛ قەسە زل؛ زیادەری لە گفتوگودا.
- rheum** (rōōm), *n.* (۱) چلە؛ فرمەسک؛ لیک. (۲) هەلەمەت.
- rheumatic** (rōō-mat'ik), *adj.* (۱) پۇماتیزمی؛ هی باداری.
- (۲) بادار؛ با تیداو؛ پۇماتیزمی هەیه؛ پۇماتیزمی تووش بووه.
- n.* (۱) کەسێکی بادار؛ کەسێکە پۇماتیزمی تووش بوویت.
- (۲) [Colloq.]، *ipl*، نیش و نازاری باداری.
- rheumatic fever**, (۱) تایی پۇماتیزمی.
- rheumatism** (rōō'mə-tiz'm), *n.* (۱) باداری؛ پۇماتیزم.
- rheumatoid** (rōō'mə-toid'), *adj.* *Also* rheumatoidal, (۲) سووتانەوی جومگە.
- (۱) پۇماتیزمی؛ لەماداری دەچیت؛ هی باداری.
- (۲) بادار؛ نەخۆشی پۇماتیزمی هەیه.
- rheumatoid arthritis**, جومگە سووتانەوی؛ باداری درێژخایەن.
- rhin-** (rīn), = rhino.
- rhinal** (rī'n'l), *adj.* تاییەتی نە لووت.
- rhinencephalon** (rī'nen-sef'ə-lon'), *n.* بەشی هەستی
- بۆن کردن لە مێشکدا.
- rhinestone** (rīn'stōn'), *n.* بەردی راین؛ بەردێکی دەستکردی
- بەرقەدارە لە شووشە دروست دەکری لاسایی ئەناسی پێ؛ دەکرێتەوه.
- rhinitis** (rī-ni'tis), *n.* سووتانەوی لووت (بەتاییەتی هی پەردە)
- ناوەرە)
- rhino** (rī'nō), *n.* [Colloq.] = rhinoceros.
- rhino-** (rī'nō, rī'nə), *Also* rhin-, پێشگرنکە بەمانای؛ لووت.
- rhinoceros** (rī-nos'ēr-əs), *n.* کەرکەدەن؛ یەکەنەشاخ.
- rhinology** (rī-nol'ə-jī), *n.* زانستی لووت و نەخۆشی یەکانی
- rhinoplasty** (rī'nə-plas'tī), *n.* نەشتەرکاری لووت جوانکردن.
- rhinoscope** (rī'nə-skōp'), *n.* ئامێری تێروانیی لووت.
- rhinoscopy** (rī-nos'kə-pī), *n.* تێروانیی لووت (پزیشکەوانی).
- rhizo-** (rī'zō, rī'zə), *Also* rhiz-, پێشگرنکە بەمانای؛ رەگ.
- (rhizopod)
- rhizobium** (rī-zō'bi-əm), *n.* جۆرە بەکتریایەکە لە شیش دەچێ.
- rhizogenic** (rī'zə-jen'ik), *adj.* رەگ ئی پەیداو (رەگ هەندێ
- شانه)
- rhizogenous** (rī-zoj'ə-nəs), *adj.* = rhizogenic.
- rhizoid** (rī'zoid), *adj.* لە رەگ دەچێ
- ئەندامی دەزەوایی لە رەگ چووی قەوزە (کە بەهۆیە دەنوسێ بە پەردە
- شقی ترەوه).
- rhizoidal** (*adj.*).
- rhizomatous** (rī-zom'ə-təs, rī-zō'mə-təs), *adj.* قەدی ناو
- ناو زەوی یا بەسەر زەوی یەوهی لە رەگ چووی هەیه.
- rhizome** (rī'zōm), *n.* قەدی ناو زەوی یا بەسەر زەوی یەوهی پووه کێک
- کە لە رەگ دەچێت.
- rhizomorphous** (rī'zə-mōr'fəs), *adj.* لە رەگ دەچێ
- rhizophagous** (rī-zōf'ə-gəs), *adj.* بە رەگ ژیاو
- rhizopod** (rī'zə-pod'), *n.* زیندەوهری قاچ رەگی یەک شانهیی.
- rhizopodan; rhizopodous** (*adj.*).
- rhizopus** (rī'zə-pəs), *n.* کەپووی لەرەگ چو (کە کەپووی ئانیش
- دەگرێتەوه)
- rhizotomy** (rī-zot'ə-mī), *n.* برینی رەگی؛ دەمارێ برێراگە لەبەر
- نازار (نەشتەرکاری).
- rhodium** (rō'di-əm), *n.* پۆدیوم کانزاییکی سبێ زیوییه.
- rhodo-** (rō'dō, rō'də), *Also* rhod-, پێشگرنکە بەمانای؛ گۆل؛
- سووره وەگ گۆل (rhodolite)
- rhodochrosite** (rō'də-krō'sīt), *n.* بەرەپەمەیی.

rhythm

- rhododendron** (rō'də-den'drən), *n.* جۆرە دەرهەنێکی هەمیشە
- سەوزە گۆلی رەنگاوڕەنگ دەگرێت.
- rhodolite** (rō'də-līt'), *n.* جۆرە بەردێکی بەنرخێ سوور یا
- پەمەیییه.
- rhodonite** (rō'də-nīt'), *n.* جۆرە کانزاییکی شووشەیی
- بلووری پەمەیی یا سووره بۆ جوانی بەکاردههێنرێت.
- rhodora** (rō-dōr'ə, rō-dō'rə), *n.* جۆرە دەرهەنێکی ئەمەریکی گۆل
- ئەرخەوانیییه.
- rhom** (romb, rom), *n.* = rhombus.
- rhombencephalon** (rom'ben-sef'ə-lon'), *n.* بەشی
- پشتەوهی مێشک. (پێشی دەوتری "hindbrain".)
- rhombic** (rom'bik), *adj.* *Also* rhombical, (۱) لەبەزینەیی
- (کەندازە).
- rhombohedron** (rom'bə-hē'drən), *n.* ئاوێزە شەش
- گۆشەیی (کەندازە).
- rhombohedral** (*adj.*).
- rhomboid** (rom'boid), *n.* وێنە لەبەزینەیی.
- adj.* لەبەزینەیی (کەندازە).
- rhomboidal** (*adj.*).
- rhombus** (rom'bəs), *n.* لەبەزینە (کەندازە).
- rhonchus** (ron'kəs), *n.* خیزەیی سەنگ؛ خیزەخیز.
- rhonchal; rhonchial** (*adj.*).
- rhubarb** (rōō'bärb), *n.* (۱) پۆواس.
- (۲) [Slang], مشت و مەر؛ دەمەقانی؛ کێش مەکێش.
- rhumb** (rum, rumb), *n.* (۱) یەکیک لە پلەکانی قیبلەنما
- کەشتی یەمان. (۲) rhumb line
- rhumba** (rum'bə), *n.* = rumba.
- rhumb line**, پێڕهوی کەشتی.
- rhyme** (rīm), *n.* (۱) هاوکیشەیی یا هاودەنگی دوا ووشە دێری
- هۆنراوه؛ کێش. (۲) هاوکیشەیی پارچە هۆنراوه یەک یا هەلبەستێک.
- (۳) هۆنراوهی هاوکیشە.
- (۴) ووشە دوا دەنگ لەیمەچوور: (love, above; witty, pretty)
- v.i.* (۱) دەنگ لەیمەچوون؛ هاوکیشەبوون:
- ("More" ~s with "door".)
- (۲) هەلبەستی هاوکیشە نووسین؛ بەکارهێنانی هاوکیشەیی یا هاودەنگی
- دوا ووشە دێر لە هۆنراوهدا.
- v.t.* (۱) هاوکیشە کردن (هۆنراوه)؛ هاودەنگ کردن.
- (۲) بەکارهێنانی ووشە هاوکیشە یا هاودەنگ.
- without rhyme or reason**, بێ مانا؛ هیچ و پوچ بێ مانا؛
- ناچی؛ بە مێشکدا؛ نابەجی.
- rhym** (rim'ēr), *n.* *Also* rimer, دانەری هۆنراوهی هاوکیشە
- (لەپووی سووکەیی یەوه)؛ گەنگە هۆنەر.
- rhyme scheme**, نەخشەیی کێشی هۆنراوه
- rhymester** (rīm'stēr), *n.* *Also* rimester, گەنگە هۆنەر؛
- بوژێکی هیچ و پوچ.
- rhynchocephalian** (rin'kō-sə-fā'li-ən), *adj.* تاییەتی بە
- گیاندارێکی خشوکی قەرتیکەوتوو.
- n.* یەکیک لەم گیاندارە خشوکی قەرتیکەوتووانە
- rhyolite** (rī'ə-līt'), *n.* بەردێکی ئاگرپەژێنێیه لە گرانییت دەچێت.
- rhythm** (rith'm, rith'əm), *n.* (۱) رێک و پێکی؛ بە رێک و پێکی
- پودان و پودانەرە. (the ~ of speech, of the heart, of an engine, of dancing, of the seasons, etc.)
- (۲) پێکەوه گونجانی هەموو بەشەکانی بەرەمێکی هونەری:
- (the ~ of a picture, a statue, a building, etc.)
- (۳) هاوئاوازی؛ نەزمی مۆسیقا.

ride

- v.t.** (۱) بیژنەر: له بیژنگ دان.
(۲) کون کون کردن: وەك بیژنگ لیكردن:
(Bullets ~d the automobile.)
(۳) رەخەنەلیگرتن: كەم و گورپی تێدا دۆزینەر.
ride (rīd), v.t. (۱) سوار بوون (نەسپ، ئوتومبیل... هتد).
(۲) هەلگیران یا بران بە سوارى شتیکەرە.
(۳) بۆیشتن لەسەر: (The automobile rode on the rims.)
(۴) (ل) سەرناو کەوتن: (ب) لەنگەرگرتن.
(۵) بە ئاسماندا بۆیشتن وەك سەرناو کەوتن.
(۶) بۆیشتن (ئوتومبیل، نەسپ): چۆنیشتی پۆیشتن:
(The car ~s smoothly.)
(۷) چوونەسەر و ئی تێپەریبون: بەیەكداچوون.
(Slang) (۸) وازیەتەنان: دەست تێوەندەن:
(I'll let the matter ~ a few months.)
v.t. (۱) سواربوون: لێخوێن: (to ~ a horse, a bicycle, etc.)
(The ship ~s the waves.; (۲) (ل) سواربوون:
(The child rode the merry-go-round.)
(ب) خستەسەر: لەسەر دانان: پارگیرکردن لەسەر.
(۳) بە پێگەیک یا شوێنێکدا بۆیشتن (بە نەسپ یا بە ئوتومبیل... هتد).
(۴) سوارکردن
(۵) بەشداریبون لە غارغارین یا پێشپێکێکی ئوتومبیلدا:
(He rode a race with me.)
(ل) لەنگەرینگرتن.
(۷) سوارى سەر بوون: دەستبەسەر داگرتن: (ridden by doubts.)
(Colloq.) (۸) گالته پێکردن: لاقرتی پێکردن: تیز پێوەکردن: پێ پێکەنین.
(۹) بە سەری پێی دانان و دانەدەم (مۆسیقای جان.
n. (۱) گەشت (بە سوارى نەسپ، ئوتومبیل، پاسکیل): چەرخی: سواربوون.
(۲) پێچکەى سوارى: پێنى و لاخ.
(۳) سواربوونیکی چەرخی و فەلەك و شتی وەها لە سەیرانگادا.
go for a ride, گەڕان (بە سوارى ئوتومبیل یا نەسپ):
چوون بۆ گەڕان یا گەشتیکی کورت
ride down, (۱) لێدان و دان بەزەمیدا (بە سوارى).
(۲) گرتنەر: پێ گەشتنەر: (۳) زالیبون بەسەردا: بەزانەن.
(۴) پەتاندن: زۆر ماندووکردن: نەسپ.
ride out, (۱) سەرناو کەوتن و بەرگەرتن: زیان بەی: زانی زۆر.
(۲) بەرگەى ناخۆشى و نەهاتی گرتن: دەربردن لەكاتى کارەساتدا:
هیچ ئی نەهاتن
take for a ride, [Slang]. (۱) بردن بە ئوتومبیل و کوشتن (لەسەر)
شیوەى شەلاتی و چەتە: بردن و سەرنگووم کردن
(۲) هەلخەلەتاندن: دەستپێین.
rider (rīd'ēr), n. (۱) سوار (نەسپ، پاسکیل، ماتۆر سکیل): نەسپ سوار.
(۲) پاشکۆی بیوانامە یا پاپۆزیک.
(۳) بەندی خراوەسەر گەلەلە یا سا وەك پاشکۆ بۆ مۆزکردن.
(۴) پارچەى بسترەو بە شتیکی ترەر.
ridge (rij), n. (۱) تیرەغەى پێشتی و لاخ: پێشتی گیاندار.
(۲) بەرزایی (شەپۆل، زەوی): لووتکە: پۆپ: سەردێراو: بەرزەك.
(۳) تیغەشان: تیرەغە: لووتکە (شاخ، بەرد): ئاوپۆزان: قەراغ:
(a mountain ~)
(۴) هێلی قوۆز: وەك هێ سەر جل یا شتی تر.
(۵) تیرەغە یا شوێنی لێكدانی دوو دیوی سەربانی لێژ (خانوسازی پۆژناوایی):
(a ~ of a roof)
v.t. & v.i. لێكدان و تیرەغە ئی دروستکردن: وەك تیغەشان لێهاتن:
هێلی پۆپی پێکەنینان
ridgepiece (rij'pēs), n. = ridgepole.
ridgepole (rij'pōl), n. تیرەگە (لەسەربانی خانووی پۆژناواییدا).

rig

- ridicule (rid'i-kül), n.** لاقرتی: گالته پێکردن: گالته کاری:
پێ پێکەنین.
v.t. گالته پێکردن: پێ پێکەنین: لاقرتی پێکردن.
ridiculous (ri-dik'yoo-ləs), adj. بۆ پێکەنین باشە: بێ مانا:
شایستەى لاقرتی: هێج و پوچ.
riding (rid'ing), adj. (۱) سواربوو: سوار: ئەوێ سوار دەبێ.
(۲) بۆ سواربوون بەکار دەهێنرێت: هێ سوارى:
(a ~ costume; ~ horses)
riding crop, قامچی نەسپ سوار.
riding habit, بەرگی سوارى (بەتایبەتى هێ خاوەرت).
riding school, قوتابخانەى نەسپ سوارى
rife (rīf), adj. (۱) بلاو: بە هەموو شوێنێکدا بلاو بووە تەرە:
هەموو شوێنێکی گرتووە تەرە:
(Disease is ~ among them.; Gossip was ~.)
(۲) تێدا زەمەن.
(۳) پێرە: (The report was ~ with error.)
(۱) لێزایی ناو پوچار: تیرەبەردى ناو پوچار (کە دەبیگە
هۆی پەیدا بوونی خەپراو): (ب) خەپراو: پۆژاو: قەلبەرە.
(۲) دەستە کاغەزی یاری و قورماز تێکەلاوکردن بە پەنجە گەورەى مەردوو دەست.
v.t. & v.i. (۱) بوون بە خەپراو یا پۆژاو.
(۲) هەلدا ئەوێ پەپەری پەرتووک خێرا خێرا بە پەنجە گەورە
(۳) تێکەلاوکردن: دەستە کاغەزی یاری و قورماز بە پەنجە گەورەى مەردوو دەست.
riffraff (rif'raf), n. (۱) پووتکردهو: لات و لوت.
(۲) زێل: گەن و گور: شتی بۆگەنى فرێندراو.
rifle (rī'fl), v.t. درزکردن: لوولەى تەنگ.
v.i. تەنگ تەقاندن.
n. (۱) تەنگ. (۲) (pl.) دەستە سەربازی تەنگ لە شان.
rifle (rī'fl), v.t. (۱) تالان کردن.
(۲) پووتکردنەر: پشکین و پووتکردنەر.
(۳) پێین (مال، خەزنە): گەسک لێدان: (to ~ a safe, house, etc.)
(۴) درزین: تالان کردن.
rifleman (rī'fl-mən), n. (۱) سەربازی تەنگدار یا تەنگ لە شان.
(۲) تەنگچی: نیشان شکین.
riflebird (rī'fl-bürd), n. بالەندەیکە لە توخمى بالەندەى بەمەشت.
rifle pit, خەنق یا سەنگەری تەنگچی.
rifler (rī'flēr), n. تالانکەر: دز: پووتکەرەر: چەتە.
rifle range, (۱) تەنگ هاوێژ: ماوەى بەرکردن: گوللەى تەنگ.
(۲) نیشانگا: مەبانی تەنگ تەقاندن.
riflery (rī'fl-er'ī), n. (۱) تەنگچیتى: نیشان شکین: دەست پاستى.
(۲) تەقەى تەنگ: (the sound of distant ~.)
rifling (rī'fling), n. (۱) درزکردن: ناو لوولەى تەنگ.
(۲) درزى ناو لوولەى تەنگ.
(۱) درز: قلیش: تلیش.
rift (rift), n. (۲) ئاكوۆکی ناخۆشى نێوان دوو کەس، کۆمەل، یا وولات: ئاړیکى:
(There is a ~ between them.)
v.i. شەق بردن: درز بردن: قلیش بردن: پچران: هەلتلیشان.
v.t. شەق پێ بردن: درز پێ بردن: قلیشان: هەلتلیشان.
rig (rig), v.t. (۱) پایەراو کەرەسەى تر نامادەکردن بۆ کەشتی و دانانی.
(۲) نامادەکردن بە کەرەسەو هەمووشتەر:
(~ged out and ready for action)
(۲) (up ~) بەپەله نامادەکردن.
(Colloq.) (۴) جل لەبەرکردن: پازاندنەر:
(She was ~ged out in her best dress.)
(۵) ساختمەکردن: ئەنجامی پێشپێکێک بریاردان: پێشمکی بە ساختە:

rigamarole

(to ~ an election; to ~ prices, a boxing match, etc.)

- n.** (۱) شېوې وەستان و پښتو ستوونى كېښتى.
(۲) كېرەسە: كېرەسە كار. (۳) كېرەسە يېرى نەوت مەلگەند.
(۴) گالېسكە (بە نەسپەكانەو). [Colloq.] جلى سەيرو نەتېكە.

rigamarole, = rigmarole.

- rigger (rig'ēr), n.** (۱) كارگى بايموان و ستوون و كېرەسە تىرى
كەشتى (۲) كارگى لىكەدانى پارچەكانى بالى لېوگە و پښتېنانى.
(۳) كرىكارى سەر بەكرە و مەكېنە شتى قورس بەرزكردنەو (خانوسازى).
(۴) داربەست (خانوسازى) تەختەبەندى دەورى خانو لەكاتى
درووستكردنەو.

- rigging (rig'ing), n.** (۱) پەت و زنجىرى بايموان و ستوونى كەشتى.
(۲) كېرەسە كار: كېرەسە.

- right (rīt), adj.** (۱) راست (هېل): رېك: (a ~ line).
(۲) وەستاق (گۆشە): (a ~ angle).

- (۳) پەوا: راست: باش: پەسەند: بەجى: سەرپاست: پاك: (conduct ~).
(۴) راست: تەوا: بى: هەلە: درووست: (the ~ answer).
(۵) باش: بەات: گونجاو: شىاو.
(۶) دىوى خۆى: شو دىوئە كە دەبى: لە دەروەو پېت (قوماش, جل):
(the ~ side of cloth)

- (۷) (ل) تەوا (مېشك). (ب) ژىرا: مېشك تەوا.
(۸) تەندرووست: چاك.
(۹) راست (دوخ, بار): پښك و پېك: باش: درووست:

(Make thing ~ again.)

- (۱۰) راست (لا, دىو): (the ~ side).
(۱۱) راستەرو (پاميارى): كۆنەپەرست.
(۱۲) [Archaic], راستەقىنە.

- n.** (۱) راستى و درووستى: بەجى: پەسەندى: باشى: پەوايى.
(۲) داد.

- (۳) ماف: (It was his ~ to say what he thought.).
(۴) لای راست: دىوى راست.
(۵) (ل) دەستى راست (بۆكسبازى). (ب) مستەكۆلەيك بە دەستى راست.
(۶) [R-], حېزب يا پښخراونكى راستەرو: حېزب و پښخراو راستەرومگان:
هەلۆنەستى راستەرو.

- adv.** (۱) يەكسەر: راستەرو: راستەرو: (Go ~ home.).
(۲) بە باشى: بە چاكى: بە پښك و پېكى.
(۳) بە تەوايى.

- (۴) يەكسەر: هەر ئېستە: دەم و دەست: (Come ~ now.).
(۵) بەيى: ياسا: پەوا.
(۶) بە راستى: بەيى: هەلە.
(۷) لەلاي راستەرو: دىوى راست.
(۸) زۆر.

(He knows ~ well; the ~ honorable; the ~ reverend)

- v.t.** (۱) راستكردنەو: خستەرو سەر بارى راستى خۆى:
(We ~ed the boat and started rowing.)

- (۲) راستكردنەو: هەلە ئى دەمىنان: چاك كردن.
(۳) پښك و پېك كردن.
(۴) بۆ بۆردن: تۆلەسەند: راستكردنەو (ناپەوايى): (to ~ a wrong).

- v.t.** راستكردنەو: بە راستى يا لەسەر بارى خۆ وەستان.
باشە: چاكە: با و ابى.

- نەگەر ئەوئە پەوايەو راستە بووتى يا بكرى.
بە شان و باهووى خۆ: بەيى يارمەتى كەسكى تر.

(She is a queen in her own right;

She won the election in her own right.)

- in the right, راست: راست بوون:

(He is in the right and you are in the wrong.)

rigidity

right away (or off),

(Come right away.)

rightabout-face (rīt'ə-bout'fās), n.

- (۱) وەرگەران:
پەوا وەرگەزان: پښكردنەوئە تەوا. (۲) گۆپىنى تەوايى پەوايەو:
وەرگەزان (هەلۆنەست): هەلگەرانەو.

right angle, گۆشەي وەستاق (واتە ۹۰ پلە).

righteous (rīt'chəs), adj. (۱) راست (مۆق): پښگى راست گرا:

لەسەر پىي راستە: درووست: (a ~ man).

(۲) پەوا (مەسلە, ماف, كردمەو): راست: (a ~ act).

-righteously (adv.).

righteousness (rīt'chəs-nis), n. پەوايى كردارەك يا مەسلەلەيك:

راستى: پښگى راست: (his ~; the ~ of our cause).

rightful (rīt'fəl), adj. (۱) پەوا.

(۲) هى راستى خۆى: خاوەن ماف: مافدار:

(Return the watch to its ~ owner; the ~ king)

-rightfully (adv.); rightfulness (n.).

right-hand (rīt'hand), adj. (۱) هى لای راست: راست:

بەري راست: (on the ~ side of the street).

(۲) هى دەستى راست: بە دەستى راست.

(۳) زۆر پشت پىي بەستراو: دەستە راست (مەجان):

(my ~ man; the king's ~ man)

-right hander (n.).

right-handed (rīt'han'did), adj. (۱) راستەلە: راستە:

دەستى راست بەكارهينەر. (۲) بە دەستى راست كراو.

(۳) بۆ دەستى راست كراو: بۆ بەكارهينان بە دەستى راست درووستكراو.

(۴) لە چەپەو بۆ راست سوورپاوه يا پۆشتقو: وەك دەستى كاترميز
وەرچەرخاو.

rightism (rīt'iz'm), n. راستەروئە (پاميارى).

rightist (rīt'ist), n. راستەرو: كەسكىي راستەرو (پاميارى).

adj. راستەرو: (a ~ party, organization, person, etc.).

rightly (rīt'li), adv. (۱) بە پەوايى: بە شىوئەيكى پەوا.

(۲) بە پښك و پېكى: بە جوان و باشى. (۳) بە راستى: بەيى: هەلە

خاوەن پەروايى راست و بەجى.

right-minded (rīt'min'did), adj. راستى: تەوايى: بى: هەلەيى: پەوايى: پښكى.

rightness (rīt-nis), n. مافى پښكەن (هى كەشتى وولاتىكى بى لايەن بۆ شتى,

right of search, قاچاق لەكاتى جەنگدا).

right of way, Also right-of-way, (۱) مافى تەيپەريوون لەپېشدا:

مافى تەيپەريوونى ئوتومبېلېك يا كەشتىيەك لەپېش ئەوى تردا لە چوار

پىيانىكدا. (۲) مافى تەيپەريوون (ل) مافى تەيپەريوون بە زەوى يا حەوشەي

كەسكىي تردا بۆ گەيشتە زەوى يا مالى خۆ.

(ب) پښگەو پښكەي بەكارهينراو بىم شىوئەيە.

(۳) پارچە زەوى دەستەسەرداگىراو بۆ پاكىشانى هېلى شەمەندەفەر و

پښگەو كارەبا.

right triangle, سىگۆشەي گۆشە وەستاق.

right-wing (rīt'wīŋ), adj. راستەرو (پاميارى):

هى لى راستەروئە حېزبېك.

right wing, لى راستەروئە حېزبېك يا پښخراوئەك:

حېزبېك يا پښخراوئەكى راستەرو.

right-winger (n.).

rigid (rij'id), adj. (۱) پەق: نانوشتەتەرە: سەخت: (a ~ bar).

(۲) چەسپىو: نەجوولۆ.

(۳) توندوتىژ: بە زەبروزنەك: (regulations ~).

(۴) لەبى لاندەر: پەق: كەللەپەق: نەگۆ:

(a ~ person, teacher, parent, etc.)

rigidity (ri-jid'ə-ti), n. (۱) پەقى: سەختى.

(۲) توندوتیژی؛ پەقەت؛ سەر سەختی.
rigmarole (rig'mə-rōl), *n.* Also **rigamarole**, (۱) قەسە
 مەچ و پەچ و بى مانا قەسە ھەلەق و ھەلەق قەسە قەي.
 (۲) شەپقەت كاری نالۆسكا و بى مانا.
rigor (rig'ēr), *n.* Also **rigour**, (۱) توندوتیژی؛ زەبەرزۆنگ
 (the ~ of martial law)
 (۲) بارى ناخۆشى ژيان؛ ناخۆشى؛ گرفتارى؛ دژوارى: (the ~s of life).
 (۳) سەختى ئاۋرەمە.
 (۴) كارىكى داپەر قانە يا بى بەزەبىيەنە كارىكى چەرسىنەرە.
 (۵) ووشكىۋونى پىشال و نەندامى لەش.
 (۶) لەرزىن (نەخۆشى)؛ موچچرە.
rigorism (rig'ēr-iz'm), *n.* توندوتیژی (پەموشت، ھەلوئىست، بىيان)؛
 زەبەرزۆنگ
-rigorist (*n.*).
rigor mortis,
rigorous (rig'ēr-əs), *adj.* (۱) توندوتیژی؛ پەقەت؛ بەزەبە:
 (~ laws; a ~ person)
 (۲) سەخت (ئاۋرەمە): (a ~ climate).
 (۳) پەقەت؛ توندوتیژی: (~ standards).
-rigorously (*adv.*); **rigorousness** (*n.*).
rigour (rig'ēr), *n.* = **rigor**.
rile (ril), *v.t.* [Colloq. or Dial.], (۱) لىن كەرن؛ تىكەلدانى شەلە بە
 خەتەو و لىل كەرنى. (۲) توۋپە كەرن؛ پەست كەرن؛ وورۇاندن.
rill (ril), *n.* جۆگەنە.
rill; rille (ril), *n.* خەنەقە دورودەرزۆ چەم دۆلى سەر پوۋى مانگ
rillet (ril'it), *n.* جۆگەلى بچوۋ.
rim (rim), *n.* (۱) قەراغ (بەتايىبەتە ھى شىتەكى خې؛ لىۋار:
 (the ~ of a bowl)
 (۲) چوارچىۋە ئاسنىنى پەپەرە يا چەرخ كە تايەكە دەخەرتە سەر؛ ئەلقە:
 (the ~ of a tire)
v.t. (۱) كەرن بە ئەلقەك بە دەۋرىدا
 (۲) خولانەرە بە دەۋرى قەراغەكەيدا (۱) ۋەك تۈپى "گۆلف" بە دەۋرى كۈنەكەدا).
rime (rim), *n.*, *v.i.* & *v.t.* = **rhyme**.
rime (rim), *n.* زوقمى سەرگىيا و دارودەرەخت.
v.t. بە زوقم داپۇشىنى گىيا و لوق پۇپى دار.
rimer (rim'ēr), *n.* = **rhymist**.
rime riche,
 ھاۋكەشەيى يا ھاۋدەنگىيەكى دوا ووشەكانى دىنەر
 ھەلبەست كە ووشەي وھا بەكار دىنە كە دەنگىيان چوۋن يەكە مانايان
 جىاۋازە: (۱) "night, knight" يا "write, right" (۲) ۋەك "night, knight".
rimester (rim'stēr), *n.* = **rhymester**.
rimose (rī'mōs, rī-mōs'), *adj.* قلىش قلىش؛ دىزاۋى؛ تلىش تلىش.
rimple (rim'p'l), *n.* چىچ لۆچ
v.t. & *v.t.* چىچ و لۆچ كەرن؛ چىچ و لۆچ بوۋن.
rimy (rim'i), *adj.* زوقماۋى؛ بە زوقم داپۇشراۋ.
rind (rīnd), *n.* تونكەل (مىۋە).
rinderpest (rīn'dēr-pest'), *n.* تاۋعۋنى پەشەموۋلاخ و مەۋبىن.
ring (rīŋ), *v.i.* (۱) زىنگانەرە؛ زىنگانە
 (۲) دەنگانەرە؛ ۋا دەركەۋن: (Her promises rang false).
 (۳) زەنگ لىدان؛ لىدان (زەنگ).
 (۴) زەنگ بۇ لىدان؛ بانگ كەرن بە زەنگ: (She rang for the maid).
 (۵) دەنگانەرە؛ دەنگ لىۋە ھاۋن:
 (The room rang with merriment.)
 (۶) زىنگانەرە (گۈي، مېشك).
v.t. (۱) زەنگ لىدان؛ لىدان (زەنگ). (۲) بانگ بۇ دان.
 (۳) پارە تاقىقەردەرە بە زىنگانەرە؛ جىنگانەرە؛ زىرە لى ھەلساندەن

(۴) (I'll ~ you up tonight).
 (۱) دەنگى زەنگ؛ زىرە.
 (۲) (the ~ of laughter) دەنگىكى ۋەك ھى زەنگ؛ قاقا ھارە:
 (ب) دەنگىكى زىنگانەرە؛ دەنگانەرە.
 (۳) دەنگىكى تايىبەتە؛ نىشانە: (the ~ of pride).
 (۴) كۆمەلە زەنگ. (۵) زەنگ لىدان.
 (۶) زەنگ يا دەنگى تەلەفۇن.
 (۷) تەلەفۇن؛ پەپەرەندى بە تەلەفۇن: (Give me a ~).
ring down the curtain,
 (۱) پەردەي شانۇ ھىنانە خوارەمە؛
 شانۇنامە كۆتايى پى ھىنان. (۲) دوايى پى ھىنان؛ تەۋاۋ كەرن؛
 كۆتايى پى ھىنان.
ring in,
 (۱) دەستپىن كەرن (۱) ۋەك بە زەنگ لىدان؛
 بانگى دەستپىن كەرن دان (۱) ۋەك بە كاتۇمىن؛ نىشانە كەرن:
 (to ring in the new year)
 (۲) [Slang], بە ساخە ھىنانە ژورەرە.
ring the bell,
 سەرگەۋن.
ring up,
 تۆمار كەرنى نىرخى فرۆتەنى بە مەكەنى تۆمار كەرن و ژمار دىنى
 فرۆشكا لەلەيەن دەغىلەچىيەرە: (to ring up an item).
ring up the curtain,
 (۱) پەردەي شانۇ كەرنەرە يا بەرز كەرنەرە؛
 دەست بە شانۇنامە كەرن. (۲) دەستپىن كەرن.
ring (rīŋ), *n.* (۱) ئەمۋستىلە؛ ئەنگۋستىلە؛ مستىلە.
 (۲) ئەلقە: (a key ~).
 (۳) ئەلقەي پىچ لۋى. (۴) شىۋەيەكى خې.
 (۵) بازەنە؛ چەرخ؛ خېۋك. (۶) ئابلۋوقە؛ ئەلقە.
 (۷) ئەلقەي قەدى دار (كە تەمەنى دارەكە پىشان دەدات).
 (۸) ئەلقەي ھەلپەرەكى.
 (۹) دەستەك يا تاقىمىكى خېرەرست (لە بازىگانى يا پامبارىدا).
 (۱۰) كۆپەپانى خې (بۇ بۆيۈپۇن و نوۋاندن): (a circus ~).
 (۱۱) مەيانى بۆكسەزى.
 (۱۲) بۆكسەزى؛ پىشەي بۆكسەزى: (the ~).
 (۱۳) شوۋنى بلىت كەرن و گەرەم كەرن لەسەر غارغىن و بۆيۈپۇننى تەدا.
 (۱۴) بۆيۈپۇن يا ھەلەمى (بەتايىبەتە ھى پامبارى ۋەك خۇ ھەلپەردەن بۇ
 پەرلەمان يا سەرەك كۆمان): (He tossed his hat in the ~).
v.t. (۱) دەۋرەدان؛ ئابلۋوقەدان.
 (۲) ۋەك ئەلقە لىكەرن؛ خېكەرن؛ كەرن بە ئەلقە.
 (۳) ئەلقە كەرنە لۋوتەرە (كەلەگا، بەران).
 (۴) ئاۋەل خېكەرنەرە.
 (۵) ھاۋىشتىنى ئەلقەيەك يا ئايەك بۇ كەرنى بە مېخىكەدا.
 (۶) لىكەرنەرە ئەلقەي قەدى دارەكە لە دارەكە.
ringbolt (rīŋ'bōlt), *n.* بىرغۇ يا بىزمارى ئەلقە بە سەرەرە.
ringbone (rīŋ'bōn), *n.* زىادە نىسقانى موچە يا مەچەكى نەسپ
 (كە دەپتەمۋى شەل).
ringdove (rīŋ'duv), *n.* كۆترى خەت لەمەل؛ كۆترى خال لە مل.
ringed (rīŋd), *adj.* (۱) مستىلە لە دەست؛ دىارەكراۋ (ژۇنەنان)؛
 مارەكراۋ؛ نىشانە كراۋ. (۲) بە ئەلقە پاراۋە؛ بە ئەلقە نىشانە كراۋ.
 (۳) دەۋرەدراۋ؛ ئابلۋوقەدراۋ.
 (۴) ۋەك ئەلقە لى ھاۋن.
ringent (rīŋ'jənt), *adj.* (۱) داچەلىۋا؛ كراۋە.
 (۲) لىۋ كراۋە (كۆپەرە ھەندى گول).
ringer (rīŋ'ēr), *n.* (۱) ئان يا ئەلقەي ھاۋىژراۋ بىسەر مېخىكەدا بۇ
 پىيا كەرنى. (۲) ھاۋىشتىنكى ۋەھا.
ringer (rīŋ'ēr), *n.* (۱) زەنگ لىدەر.
 (۲) [Slang], (۱) ئەسپەك يا يارىكەرنكى بە ساخە بەشدار كراۋ لە
 پىشەپەكەيەكەدا. (ب) كەسكىنى كەتۋەت كە كەسكىنى تر چوۋ:
 (He's a ~ for his father.)

ring finger

ring finger, **ringleader** (riŋ'ledər), *n.* پەنجەرى ئەمەستىلە.
سەردەستە، ئەقايەتتىكى ھى ياخى بولۇش،
كۆمەللىكى ئەنئەنى، ئاشوبىك، يا تاقىملىكى شەلاتى؛ سەرگەرە؛ سەرگەرە.

ringlet (riŋ'lit), *n.* (۱) ئەلەقى بچوك (۲) ئەلەقى پىچ.

ringmaster (riŋ'mas'tər, riŋ'mäs'tər), *n.* سەركار يا
بەرئوۋەرى سىزك.

ring-neck (riŋ'nek), *n.* بالندەى خال لە مل يا خەت لە مل.

ring-necked (riŋ'nekt), *adj.* خەت لە مل يا خال لە مل (بالندە،
گياندا)

ringside (riŋ'sid), *n.* تەنشىتى مەيان يا ئەلەقى بۆرۈزىن:

(۱) كورسىيە نىزىكەكاشى مەيان يا ئەلەقى بۆكسبازى سىزك.

(ب) شونىنكىكە كە بە ئاسانى پودائىكى لىوۋە بېيىرى؛

شونى نىزك لە پوداۋىنكەۋە.

ringtoss (riŋ'tôs), *n.* پارىيەكە بىرىتەيە لە ھاۋىشتىنى ئەلەقى

گورسى يا پەت بۇسەر مېخىك بۇ پىياكرىنى.

ringworm (riŋ'würm), *n.* جۆرە نەخۇشىيەكى پىنستە.

rink (riŋk), *n.* (۱) پارىگى سەھۋل خلىسكى؛ مەيانى بەفرە خلىسكى

(لە ژوررەۋە، (۲) زەمىنەيەكى لوسى تەختەيە بۇ لەسەر خلىسكان.

(۲) خانۋى مەيانى سەھۋل خلىسكى.

rinse (rins), *v.t.* (۱) ئاۋ تىۋەردان؛ ئاۋ تىۋەردان

(۲) (۱) بەردەشۈركىن؛ شۇردەنەۋە. (ب) شىق (سەر، لەش)؛ شۇردىن.

n. (۱) ئاۋ تىۋەردان؛ ئاۋ تىۋەردان. (۲) ئاۋى ئاۋ تىۋەردان يا شۇردەنەۋە.

rinse (riŋ'siŋ), *n.* (۱) چىكارا؛ ئەۋ ئاۋى شىق پى شۇراۋە يا

تىۋەرداۋە. (ب) خلىقە. (۲) ئاۋ تىۋەردان؛ ئاۋ تىۋەردان؛ شۇردەنەۋە.

riot (ri'ot), *n.* (۱) ئاشوب؛ ئاۋاۋە؛ فەرتەنە؛ ھەراۋ فەرتەنە؛ فېتنە.

(۲) قاقاي پىنكەن؛ تەقېنەۋە (پىنكەن).

(۳) زەبەنەيى (رەنگ)؛ ئۆزى؛ ئۆزۈ زەبەنەيى.

(۴) (۱) زەماۋەندى بەرەل؛ بەزۈرەزە؛ ئاھەنگى دەنگەندەنگاۋى.

(ب) بەرەلەيى؛ سەر سەرتىنى.

(۵) [Slang]، كەسلىك يا شىتلىكى ئۆز سەيرو پىنكەنناۋى؛

كەسلىكى ئۆز قۇشەمە: (. (*He is a ~, This television show is a ~*) .

v.t. (۱) ئاۋاۋە ئانەرە؛ ئاشوب گىرپان؛ فەرتەنە خستەنەۋە.

(۲) (۱) بەزۈرەزە گىرپان؛ زەماۋەندىكەن؛ ئاھەنگى دەنگەندەنگاۋى گىرپان.

(ب) سەر سەرتىنى كىرپان؛ بە بەرەلەيى يانە ئۆيان.

(۲) جەلەۋ بۇ خۇ شل كىرپان.

v.t. (~ away), پارە بە بەردا دان؛ پارە يا كات بەفېرۇدان بە شىتەنە.

run riot, (۱) بەرەلەيىۋە؛ بەلەسەيىۋە؛ جەلەۋ بۇ خۇ شل كىرپان بە تەراۋى.

(۲) بە ئۆزۈ زەبەنەيى پوان؛ تەزۋ فرىدان بە ھەمەلەيەكە؛ ئىچكار ئۆز بىۋەن.

read the riot act to, داۋاللىكەن بە بىرنەۋە ئاشوب نەگىنا سىزادان.

riotous (ri'ot-əs), *adj.* (۱) ئاشوبايۋ؛ ئاۋاۋەيى؛ فەرتەنەيى.

(۲) ئاشوبىگىز؛ ئاۋاۋەچى. (۳) دەنگەندەنگاۋى؛ بە دەنگى بەزۈ غەلبەغەلبەۋە.

(۴) سەر سەرتى؛ بەرەل؛ بى ئابىۋو. (۵) ئۆز بە بىشت و چىر سەۋز پاراۋ.

rip (rip), *v.t.* (۱) دادىرپن؛ داتلىشاندن؛ ھەلتىشاندن؛ ھەلتىرپن.

(۲) (~ off ; ~ out)، لىكەندەنەۋە؛ ئىۋىرپن؛ ئىۋىرپن.

(۳) دىرپان؛ دىرپان؛ دىرپن.

(۴) داتلىشاندن (دارۋەتەختە)؛ قلىشاندن؛ بىرنەۋە؛ لىكەندەن.

v.t. (۱) دىرپان؛ ھەلتىشاندن؛ لىكەندەنەۋە؛ دادىرپان.

(۲) [Colloq.]، بە خىراۋ توندوتىرپى جولاۋە.

(۳) [Colloq.]، (~ into)، ھىزىش بىردەنە سەر (بە دەم)؛

بە توندى رەخەنەلىگىرتن: (*He ~ped into his opponent's record.*) .

n. (۱) دىراۋى؛ شونى دىراۋ؛ دىرپان.

(۲) دىرپان؛ لىكەندەنەۋە؛ داتلىشاندن.

rip into, [Colloq.]، ھىزىش بىردەنە سەر (بە دەم)؛ بە توندى رەخەنەلىگىرتن.

rip out, [Colloq.]، بە تۈۋەردىيەۋە؛ قىزىلاندن.

rip (rip), *n.* خىراۋ يا گىزۋىكە كە لە بەيەكەيشتىنى دۈۋ شەپۇل

rise

پەيدادەيىت: (*u ~ tide*) .

rip (rip), *n.* [Colloq.]، (۱) كەسلىكى سەر سەرتى؛ كەسلىكى بەرەلەۋ بى.

رەمۋىشت: (۲) ئەسلىكى پىرو بى كەك. (۳) شىتلىكى بى كەك.

riparian (ri-pâr'i-on, ri-pâr'i-on), *adj.* ھى قەراغ بوبارو

دەرياچە؛ لە قەراغ بوبارو دەرياچە ئۆياۋ يا كراۋ.

rip cord, (۱) پەتى پەپەشۋىت كىرەنەۋە (بە راكىشاندن لەكاتى نىزەم

بۈۋەنەۋە). (۲) پەتى راكىشاندن بۇ بەرەلەكەندى گازى بالۋن بۇ نىزەم بۈۋەنەۋە.

ripe (rîp), *adj.* (۱) گەيىۋ (مىۋە، دانەۋىلە).

(۲) گەيىۋ؛ پىر؛ تەروپى: (*lips*) .

(۳) پىنكەيشتۈۋە؛ ماۋەيەكى تەراۋى بەسەردا پىزىشتۈۋە؛ كۆن:

(*~ cheese, wine, etc.*)

(۴) بەسەردا كەۋتۈۋ؛ بەتەمەن: (*a person of ~ years*) .

(۵) ئامادە: (*~ for mischief*) .

(۶) كاتى خۇيەتى؛ كاتىتى: (*The time is ~ for action.*) .

(۷) گەيىۋ (دۈۋەنە).

-ripely (*adv.*); **ripeness** (*n.*).

ripen (rîp'en), *v.t. & v.t.* پىنكەيىن؛ گەيىن؛ پىنكەيشتى (مىۋە،

دانەۋىلە): (*Let the apples ~ before you pick them.*) .

riposte, ripost (ri-pōst'), *n.* (۱) ھىزىشلىكى لەپىر خىرا (شىرايى)؛

شىر پىياكرىنى خىرا. (۲) ۋەلەملىكى خىراۋ توندوتىرپى

v.t. (۱) ھىزىش بىردەنە شىر بە خىرا.

(۲) ۋەلەم دانەۋە توندوتىرپى بە خىرا.

ripple (rip'l), *v.t.* (۱) شەپۇل بچوك بچوك دان.

(۲) كەۋىشكەكەند (گەندە جۇۋ گىا)؛ بە شىۋەى شەپۇل بچوك بچوك

جولاۋەنەۋە. (۳) خوپە خوپەتات؛ خوپەماتن.

v.t. (۱) شەپۇل بچوك بچوك تىخست.

(۲) كەۋىشكەكەند؛ جولاۋەنەۋە بە شىۋەى شەپۇل.

(۳) خوپەخوپى ئى ھەلساندن.

n. (۱) شەپۇل بچوك؛ ۋوردە شەپۇل.

(۲) كەۋىشكەكەند؛ جولاۋەنەۋەيەكى ۋەك شەپۇل بچوك.

(۳) خوپەى ئاۋ؛ خوپەخوپى ئاۋ.

(۴) خوپاۋىكى بچوك؛ پىزۋاۋىكى بچوك.

ripple (rip'l), *n.* چىكەنە (بۇ تۋى پەمۋو كەتان دەرىمىنان يا

جىياكرىنەۋە)

v.t. جىياكرىنەۋەى تۋى پەمۋو و كەتان.

ripplet (rip'lit), *n.* شەپۇللىكى ئۆز بچوك.

rippy (rip'li), *adj.* (۱) خوپەخوپەكە؛ خوپەخوپەۋى. (۲) شەپۇلاۋى.

riprap (rip'rap), *n.* (۱) كەلەكە بەرد؛ بىستۋى بەرد.

(۲) بەردە شكاۋى كەلەكە بەرد.

v.t. كەلەكە بەرد ھەلچىن يا درۋوستكىرن؛

بە كەلەكە بەرد پالپىشتى كىرپان يا بەھىزىكىرن.

ripsaw (rip'sô'), *n.* مىشارى ددان زل.

ripsnorter (rip'snôr'tër), *n.* [Slang]، كەسلىك يا شىتلىكى سەرناسا

لە ئايابىۋ بەھىزىۋ توندوتىرپىدا.

riptide (rip'tid), *n.* دۈۋ شەپۇل بەيەكەندەرو گىزۋاۋ درۋوستكىر

rise (rîz), *v.t.* (۱) ھەلسانە سەر پى؛ راستىۋىۋىۋەنەۋە؛ ھەلسان؛ ھەستان.

(۲) لەخەۋەلسان (۳) ئىندىۋىۋىۋەنەۋە: (*He rose from the grave.*) .

(۴) شۇپىش كىرپان؛ ياخى بۈۋن؛ پاپەپىن؛ ئى ھەلسان؛

(*The people rose against the King.*)

(۵) دوايى بە كۆپ مىنان؛ كۇتايى پى مىنان:

(*The legislature rose for vacation.*)

(۶) بەزىۋىۋەنەۋە؛ بىلندىۋىۋەنەۋە.

(۷) ھەلپاتن (پۇز، مانگ، ھەلت): (*The moon rose.*) .

(۸) بەزىۋىۋەنەۋە؛ ھەلسان (ئاۋ، لافا): (*The river rose rapidly.*) .

(۹) پەلەۋىيە بەزىۋىۋەنەۋە؛ سەر كىرتن؛ بەزىۋىۋەنەۋە لە كۆمەلد؛ پىشكەكتن؛

- دوسه لات ژور پیداکردن
(۱۰) قیت بوننه: پرق بوون؛ پهپ بوون؛ ههلسان
(۱۱) بهر بوننه: بهر وژوور بوننه: (The hills ~ steeply)
(۱۲) هاتنه سر ناو (ماسی): سر له ناو هیئانه دهره: هاتنه سر پووی ناو.
(۱۳) بهر بوننه: (دهنگ)
(۱۴) زیاده بوون (پله، بې، ژماره، نرخ... هتد): زیاده کړدن؛ بهر بوننه.
(۱۵) گهره بوون (دهنگ): بهر بوننه.
(۱۶) بهر بوننه (کفیف): بهر بوننه: کفیف خوش بوون.
(His spirits rose.)
(۱۷) هه لاتن (هویس): (۱۸) دهره کونن؛ سر دهره هیئان.
(۱۹) دهسپینکړدن: (۲۰) هه نقولان: (۲۱) پودان
(۲۲) هاتنه بهر چا: (۲۳) هاتنه بهر گوئ.
(۲۴) درووستکران: (A house is ~ing on the hill.)
(۱) ههلساندن: (بالنده له هیئانه یو ماسی بوسر ناو بې پاکو کړدن).
(۲) دهره خستن له ناسووه.
(۱) هه لاتن (هانگ، پوځ): هه لاتن: (۲) بهر بوننه: بې سره وړه چوون.
(۳) پله ویا بهر بوننه: بهر بوننه له کومه نده.
(۴) هاتنه سر ناو (ماسی): سر بهر بوننه بوسر پووی ناو.
(۵) زیندوور بوننه: (۶) گرد: بهر بوننه
(۷) بهر وژوورکه: بهر وژوور: (۸) ناو ههلسان
(۹) بهر بوننه: پله یی بهر بوننه (پې پیلکه).
(۱۰) بهر بوننه: دهنگ: دهنگ گهره بوون
(۱۱) زیاده بوون (ژماره، هتد، پله، نرخ): بهر بوننه: زیاده کړدن.
(۱۲) سر چاره: شوینی هه نقولان: هه نقولان
(۱۳) [British]: مووچه یا پوژانه بهر بوننه وړه
توپه کړدن و هاندان بې کړدن شتیکی
get a rise out of, [Slang],
تاییه نې: وروژاندن و تیز پیوه کړدن و پق ههلساندن
پوون نه وی
give rise to,
لیها تووی خو پیشاندان: (He rose to the occasion.)
riser (rīz'ər), n.
(۱) له خو ههلساو: ههلساو:
(an early ~; a late ~)
(۲) نهو بهشی و ستاو یا ستوونی پې پیلکه که دوو پې پیلکه بهیه که دهگه نې: نهو بهشی نیوان دوو پې پیلکه بهیه وک پې پیلکه بهیه له سره
پاوه ستای وایه
risibility (rīz'ə-bil'ə-ti), n.
(۱) توانای پیکه نې: حه له پیکه نې
کړدن: (۲) [pl.]: قوشمې: ههستی قوشمې یا خهک هیئانه پیکه نې.
(۳) پیکه نې
risible (rīz'ə-b'l), adj.
(۱) حه له پیکه نې کړ.
(۲) تاییه نې به پیکه نې (۳) سهر: قوشمې: مړه هیئانه پیکه نې.
rising (rīz'ing), adj.
(۱) بهر بوننه: بهر وژوور بوننه: له خو ههلساو: (a ~ tide)
له بهر بوننه وایه:
(۲) له تمه ن گهره بوون و پیکه نې: (the ~ generation)
prep. [Colloq.].
(۱) نهختن زياتر له
(۲) [Dial.]: خو دوه له: نرکې نه وده نده: (He was ~ fifty.)
(۱) پابه رین: شویش: یاخی بوون
(۲) نوک: چوکله: بهر بوننه: شتی دهر بوننه
(۳) [Dial.]: دوو ههلسان
risk (risk), n.
(۱) متریسی: (۲) سر چلی: خو دان به دم متریسی یوه
بهی لیکدانه: پرکیشی (۳) (۱) له وانه بوونی زیان لیکه و تن (بیمه).
(ب) متریسی بیمه کړدن کسینک یا شتیکی
(۱) خسته متریسی یوه: (We ~ed our lives.)
(۲) پرکیشی کړدن: خو دان به دم متریسی یوه: ناماده بوون بې هرچ
شتیک که پرووید (to ~ failure)
خو دان به دم متریسی یوه:
run (or take) a risk,
ژیانی خو خسته متریسی یوه

- پې متریسی: دوو بهختی: متریسی دار: ترسناک.
risky (ris'ki), adj.
خوارده متریسی به کړی به برنجی به گوشتاو
risotto (rī-sōt'tō), n.
لیئو ناو و تیکه لاکرو له گهال پهنی جنراودا.
risqué (ris-kā'), adj.
بې شرم (جلو بهرگ، کرده، سوچیت،
گفتوگن: بې پرده: ههلساو: (a ~ joke).
(۱) نریتی ثابتي.
(۲) بهندوبار و نریتی کومه لایه نې: (the ~s of courtship).
(۳) بهندوبار و نریتی: خو نریتی.
(۴) [R-], لقی ثابتي (خاچ پهرستی).
(۵) [R-], شپوه نریتی خود پهرستی و نوژو نرای تاییه نې به کفیسیمک.
می بهندوبار و نریتی: (a ~ dance).
ritual (rich'ōō-əl), adj.
(۱) خوو نریتی ثابتي و کومه لایه نې... هتد.
(۲) پهره و کړدن خوو نریتی ثابتي و کومه لایه نې.
(۳) پهره و کړدن خوو نریتی ثابتي: (۴) سر چمی خوو نریتی.
(۱) پهره و کړدن نریتی:
ritualism (rich'ōō-əl-iz'm), n.
خوو نریتی خوازی: (۲) لیکو لایه نې نریتی ثابتي.
(۱) زانای خوو نریتی.
(۲) نریتی خوازی به وړدی پهره و کړی نریتی.
ritualistic (rich'ōō-əl-ist'ik), adj.
(۱) نریتی: تاییه نې به خوو
نریتی: (۲) نریتی خوازی به وړدی پهره و کړی خوو نریتی.
-ritualistically (adv.).
کشفه (شوین): جوان و نایاب: هتتازی:
ritzy (rit'si), adj. [Slang],
(a ~ hotel)
کنار دهریا و پوبار.
rival (rī'v'l), n.
(۱) هار چا: خنیم: پقبهر: (۲) شان له شان دهر: هار تا.
(۳) [Obs.], ناو: هار: هار چا.
می هار چا: می هار چاوی.
(۱) هار چاوی له گهال کړدن: هار چاوی بوون: مله ملی کړدن.
(۲) شان له شان دان: هار تا بوون:
(He ~ed his father in intelligence.)
v.t. [Archaic],
هار چاوی له گهال کړدن: مله ملی کړدن.
rivalry (rī'v'l-ri), n.
هار چاوی: هار چاوی: مله ملی.
rive (riv), v.t.
(۱) پارچه پارچه کړدن: براندن: لیک جیا کړنه و:
کهرت کړدن: هه لیکشاندن: هه لیکشاندن: (۲) شق پې بردن (دل): پچراندن:
دل دهر هیئان: (to ~ the heart with grief).
شق بردن: پچران: لیک جیا بوون: هه لیکشاندن.
v.t.
riven (riv'n), alternative past participle of rive.
شق بردن: پچراو: قلیشاو: دپاو: کهرت کړت.
adj.
river (riv'ər), n.
(۱) پوبار: (۲) چم.
(۲) هه لیککی ژور له شتیکی که وک ناوی پوبار له بهری پوات: چوکه (مهجان)
(a ~ of tears)
فروشتن (مهجان): دهسپین: ناپاکی له گهال کړدن
sell down the river,
(له فروشتن بهندی قوله پشه و له ناوچه خوارووی پوباری
"میسیسیپی" هاتوه).
river (riv'ər), n.
قلیشینر: شق پې بهر: پارچه پارچه کړ.
river bank,
قراغی پوبار: کناری پوبار.
river bed,
زمینه یی پوبار: بنی پوبار (که پوبار که یی بهر دهر پوات).
riverhead (riv'ər-hed), n.
سر چاوی پوبار.
river horse = hippopotamus.
(۱) می قراغ پوبار:
riverine (riv'ər-in', riv'ər-in), adj.
می هم بهر و نه بهری پوبار: له دهر و پشتنی پوبار.
(۲) پوباری: تاییه نې به پوبار.
riverside (riv'ər-sīd'), n.
قراغی پوبار: کناری پوبار.
adj.
rivet (riv'it), n.
بزماری پهرچراو: بزماری پهرچ:

- v.t. (۱) به بزماری پرچ قايم کردن
(۲) پرچداندهی ساری بزمار. (۳) چسباندن؛ قايم کردن؛ به قايم بستن.
(۴) (~ on ; ~ upon) ، چاو تى برين؛ گوی باش پندان؛ سرنج پندان.
(۵) به تهاوی سرنج پاكيشان؛ به تهاوی خوراك کردن.

riviere (rē-vyer'), *n.*

rivulet (riv'yo-lit), *n.*

roach (rōch), *n.* = cockroach.

roach (rōch), *n.*

- (۱) كاكولی داهینراو له ناوچهوانده به پشتدا یا له
لاجانگوه بؤ سرهوه. (۲) قنگه جگهره ی ماریوانه.

v.t. (۱) قزداهینان به پشتدا یا بؤ سرهوه. (۲) برینی یالی نسپ.

road (rōd), *n.*

- (۱) پئ؛ رنکه؛ رنکا؛ پئوبان.
(۲) پئناز؛ پئ؛ رنکه: (the ~ to success, fortune, etc.).

(۲) پئی ناسن؛ هینلی شهمندهفر.

(۴) (pl)؛ لهنگه رگای کشتی له کناری دهريادا.

(پيشی دهووتری " roadstead ") .

on the road, (۱) به رنوه، روک تپیی شانوگه ری که هر پوژه

شانوئامه کبان له شارک دهنوئین.

(۲) هميشه هاتوجوکر (روک فروشیاری گهړک) به رنوه.

(۳) گهړوک؛ رهوند؛ ویل

take to the road, (۱) کهوتنه ری؛ دهست به گهشت کردن؛ رنکه دانه بر.

(۲) [Archaic] . بوون به چته

road agent,

roadbed (rōd'bed'), *n.*

(۱) (l) بنجیسی رنکه ی ناسن؛

بناغی ژیر هینلی شهمندهفر. (ب) وورده بهردو چموی ژیر هینلی شهمندهفر.

(۲) بناغو وروی رنکه یوان.

roadblock (rōd'blok'), *n.*

(۱) پئ بهست (که پئی پئ دهگیرئ

له لایین سوپا و هیزی پولیسوه.) (۲) کوسپ؛ کهندوکوسپ.

road hog, نوئومبیلچی چاوبرسی؛ نوئومبیلچی به که رنکه که مهوری

داگیردهکات و ناهیلنیت کس پيشی کهوئیت چونکه له ناوچه ی رنکه که

ئ دهخوبت

roadhouse (rōd'hous'), *n.*

خان؛ کاروان سهر؛ چیشخانه و

مه بخانه یا یانه یه کی سهر رنکای دهره و ی شاره.

road metal,

وورده بهردو بهردی شکاوی ری پئ؛ چه پزنگراو یا

ناماده کراو بؤ قیرتاو کردن

road runner,

بالنده یه کی کلک زور درنژی کلاو له سهری بهله کاوی

تیرپه و ی خواووی بژاوا ی شهمریکایه له باتی فرین راهکات و حه له

رنکه به رینه و دهکات به راگردن

roadside (rōd'sid'), *n.*

قراغه ری؛ لای

adj. ه ی قراغه ری؛ ه ی لای: (a ~ restaurant, gas station, etc.) .

roadstead (rōd'sted'), *n.*

لهنگه رگای کشتی له کناری دهريادا.

(پيشی دهووتری " roads ") .

roadster (rōd'stēr), *n.*

(۱) نوئومبیلکی سهرکراویه به کورسی یه کی

دو سئ کس یه و (۲) نسپی سواری رنکه یوان. (۳) پاسکیل.

roadway (rōd'wā'), *n.*

(۱) رنکه؛ ری

(۲) سهره ری؛ شه به ش ی رنکه که نوئومبیلی پندا ده پوات

roam (rōm), *v.i.*

گه ران؛ سوپانه و؛ گه ران به بی مه بهست.

v.t.

پندا گه ران؛ پندا بویشتن؛ پندا سوپانه و؛

(to ~ the fields, streets, etc.)

n.

گه ران؛ سوپانه و؛ جاده پئوان.

roan (rōn), *adj.*

کوئیت یا ش؛ به پهله پهله ی سپی یه و (نسپ).

n.

(۱) پهنگی قاره یی سوورکار به پهله پهله ی سپی یه و.

(۲) نسپی کوئیت یا ش؛ به پهله پهله ی سپی یه و.

roar (rōr, rōr), *v.i.*

(۱) نه راندن؛ قوراندن؛ نه رنه کردن؛ قورنه کردن؛

بژاندن (The lion ~ ed.) .

(۲) هاوار کردن؛ قیراندن؛ بژاندن (له نازاردا).

(۳) به دهنگی بهر و خیزه خیزه و هه ناسه دان (نسپ).

(۴) گرمه گرم کردن؛ گرمه هاتن؛ به دهنگی زل قسه کردن یا پیکه نین.

(۵) گرمه هاتن (هوره گرمه، نوئومبیل، تفهنگ، ده بابیه، زریان... هتد)

وورمه هاتن؛ هاژه هاژ هاتن؛

(The tanks ~ ed down the road.; The storm ~ ed.)

(۶) دهنگدانه و.

v.t. به نه ر ووتن؛ به دهنگی بهر ووتن؛ گرماندن؛ نه راندن؛

(He ~ ed a welcome.)

n.

(۱) نه ر؛ نه رنه پ؛ قوره؛ بوره؛

(The ~ of a lion, tiger, bull, etc.).

(۲) قاقای پیکه نین: (the ~ of laughter) .

(۳) گرمه (هوره گرمه، ده بابیه، زریان، شه پؤل)؛ هاژه؛ هاژه هاژ؛ هاژه

(۱) نه راندن؛ بوره بژ هاتن؛ قورنه کردن؛ **roaring** (rōr'ing, rōr'ing), *n.*

بژان. (۲) نه ر؛ بوره؛ قوره؛ گرمه؛ گرمه گرم.

(۳) نه خوشی یه کی نسپ ده بیته هو هه ناسه دان به گران و به دهنگی بهر و

(۱) به دهنگی بهر و ده نه ر یا بوره؛ دهنگدانه کاوی.

(۲) [Colloq.] زور سهره ووتو (بازگانی)؛ گرم (بازاپ)

(a ~ business)

(۱) بژاندن (گوشت، بهر و، گوین؛ گوشت بژاندن.

(۲) پيشاندن؛ گوشت پيشاندن (۳) ووشك كرده و ی بژاندن (قاره).

(۴) زور گرم کردن؛ دان بهر گرمای به تین.

(۵) پوخته کردن؛ کانزای خاو به تووانده و ی له کوورده ا.

(۶) خو گرم کرده و له بهر ناگردن.

(۷) [Colloq.] گالته پیکردن یا پرخه نیکرتن به توندوتیژی (که لیک جار

له پوی براده رنژی یه و هر بؤ رابواردن) .

v.t. (۱) گوشت بژاندن؛ گوشت پيشاندن. (۲) بژانرا؛ بژان؛ پيشان

(۲) زور گرم بوون؛ داخ بوون.

(۱) گوشتی بژان؛ پارچه یه ک گوشتی بژان یا پيشان.

(۲) پارچه یه ک گوشتی ناماده کراو یا به کارهاتو بؤ بژاندن یا پيشاندن.

(۳) بژاندن؛ بژان؛ پيشاندن؛ پيشان.

(۴) [Colloq.] سهره یه که گوشتی تیدا بیرنریت: (a steak ~)

adj.

roaster (rōs'tēr), *n.*

(۱) بژننه ر (مرقه، نامین) .

(۲) تاوه یا ده فریک تری گوشت تیدا پيشانراو

(۳) مریشک یا به که بهراری بؤ بژاندن به کارهاتو و

(۱) پووتکرده و؛ پووتکرده و؛

(The thief ~ bed me of my money.)

(۲) ئ سمندن؛ ئ بی بهش کردن: (They ~ bed us of our freedom.)

(۳) برین (مال، بانق) : (to ~ a bank) .

(۴) تالان کردن؛ دزین؛ به تالان بردن.

v.i. پووتکرده و؛ دزین؛ دزینی کردن.

robalo (rob'ə-lō', rō'ba-lō'), *n.*

جوره ماسی یه کی ده ریایی

له مریکی یه.

rob and (rob'and), *n.*

په تی بایه و ان پئ بهستنه و.

robber (rob'ēr), *n.*

جهره؛ چته؛ خه ک پووتکرده و؛ دز؛

مال و شوینی تر ب.

robbery (rob'ēr-i), *n.* جهره یی؛ چته یی؛ چته گه ری؛ پووتکرده و؛

دز؛ مال و شوینی تر برین؛

(There are bank robberies every day.)

(۱) عبا (دادپرسی؛ قهش؛ نامهنگی دهرچوونی قوتابیانی

زانق)؛ جبه؛ کوا؛ پؤب. (۲) پؤبی گرمای یا خو ووشك كرده و.

(۳) کراسی ژاننه ی پازاوه. (۴) (pl.) جل و بهرگ.

v.t. & v.i. عبا كرده و؛ جبه، کوا، یا پؤب له بهر کردن.

robin (rob'in), *n.* سنگ زمرده؛ بوکه سووره؛ بالنده یه کی بچوکی

roble

ستىگ سۈرى مەيلى زەردە ئەۋەتەنە چۆلەكەك دەپىت.
roble (rō'blā), *n.* دارىبەۋى كالىفۇرنىيا گەلەكى چىرە ۋەك چىرەم.
 بىرۋى بارىكەلەۋ نوۋك تىژ دەگرى (پىشى دەۋىتى: "white oak").
roborant (rob'ə-rənt), *adj.* بەھىزكەر دەرمات: ھى ھىز.
n. دەرماتى ھىز.
robot (rō'bət, rob'ət), *n.* (۱) مۇۋى ئۆتۈماتىكى: مۇۋى بە جەپەنگەۋ خۇدكارە: مۇۋى مەكىنەي.
 (۲) كەسىنكە كە ھىر ۋەك مەكىنە كاردەكات ۋەچ بىر ئاكتامە: كەسىنكى ۋەك مەكىنە ئى ھاتۇۋاۋا ئاتا بىر.
-robotism (*n.*); **robotistic** (*adj.*).
robust (rō-bust', rō'bust), *adj.* (۱) بەھىز: بەھىزۋازوۋ: تىكىسماۋ: چۈرشانە: (a ~ young fellow).
 (۲) سەخت: گران (labor ~).
 (۳) (a ~ plastic) قايم: بەھىز: بەرگەگر: (a ~ faith).
 (ب) بەھىز: چەسپىو: قايم: (a ~ faith).
 (۴) بىر پەردە: ھەلماۋاۋ (stories ~).
 (۵) بەھىز: لىپو (language ~).
 (۶) سەنگىز: تودوۋىت: (a ~ wine, coffe, etc.).
-robustly (*adv.*); **robustness** (*n.*).
robustious (rō-bus'chəs), *adj.* (۱) بەھىز: تىكىسماۋ: چۈرشانە. (۲) دەنگ زى: نەختىك بىر نەزاكتەۋ دەنگەدەنگەر.
roc (rok), *n.* سىمىخ: بالندەپەكى ئەفسانەيى يا قىتلىكەۋتۋى زۆر بەھىزو.
rocambale (rok'am-bōl'), *n.* پوۋەكىنەك لى سىر دەچىت.
rochet (roch'it), *n.* چىپە يا عەبى سەرەك قەشە.
rock (rok), *n.* (۱) بەرد: تەبەرد: تاشەبەرد: گابەرد: ووردە بەرد.
 (۲) شتىكى سەخت قايم چەسپىو: پالپىشت: بناغە: پىشتىۋان.
 (۳) rock dove (۴) rock fish (۵) [Chiefly British], جۈرە نوۋقۇلىكى رەقە.
 (۶) [Slang], (pi.) ۱) پارە: پارچەپەك پارە. (ب) ئەلماس: گەۋھەرىكى ۋەك ئەلماس.
on the rocks, (۱) لى شكىتىدەپە: خەرىكە تىكەدەچىت يا دەۋوتىت: خەرىكە ھەرس دەپات (مەجان) لى ئەماندەپە: شلۇقە:
 (Their marriage is on the rocks.)
 (۲) ئابوت: بىر پۈلۋ پارە.
 (۳) پەكسەر بە سەۋەلەۋە، ئاتا بەبىر پۈۋىكەدەۋە (ۋىسكى):
 (whisky on the rocks)
rock (rok), *v.t.* (۱) پارەندەن: لى بىشكە يا جۇلانىدا: جۇلانى پىكەند: (She ~ed the baby to sleep.)
 (۲) پارەشانەن: ھىنانە لەرىزىن: (The explosion ~ed the building.)
 (۳) شلەقاندەن: شلەۋاندەن: ئاسايش تىكەند: (The scandal ~ed the town.)
 (۴) شۇردەۋەي كائىزى خاۋ بە پارەشانەن.
v.i. (۱) پارەندەن: پارەنەن: جۇلانى پىكەن (۲) پارەشانەن: لەرىزىن: لەرىنەۋە.
 (۳) شۇرانەۋەي كائىزى خاۋ لە پارەشەندە.
n. (۱) پارەندەن: پارەنەن (۲) لەرىزىن: لەرىنەۋە: لەرزەلەن.
rock-and-roll (rok'n-rōl'), *n.* (۱) مۇسىقا: پۇك ئەند پۇل. (۲) سەما: پۇك ئەند پۇل.
rockaway (rok'ə-wā'), *n.* گالىسكەپەكى سۈكى تەنىشت كراۋەي: چۈرپىچكەپەيە.
rock bass, ماسىپەكى رۈبارى ئەمەرىكىيە.
rock-bottom (rok'bot'am), *adj.* نۇر نۇر (نرخ): نۇر ھەزەن:
 (~ prices)
rock bottom, بىنى بىنەۋە: نۇر نۇر يە:
 (He is at ~ psychologically and financially.)

rod

بە بەرد دەۋىرى دراۋە.
rock-bound (rok'bound'), *adj.* جۈرە ماسىپەكى چۈرەكە لە دەۋرۈپىشتى بەردا دەۋى.
rock cod, بلۋورى بەردىن: جۈرە كرىستاللىكى پۈۋە بىر پەنگە.
rock crystal, كۈتەرە كىۋىلە.
rock dove, Also rock pigeon, (۱) بىشكە پارەن: (۲) كورسى پارەندەن.
rocker (rok'ēr), *n.* (۳) ئەسپە دارىنەي پارەندەن (بۇ سۈرۈپۈنى مەندالان).
 (۴) پەكىنەك لىپو دوۋ تەختەدارە چەماۋەي بىشكەك يا كورسى پارەندەن لىسەر.
 (۵) دەفرىكى لەرزۈكە بۇ شۇردەۋە جىاكەدەۋەي ئانتوۋن يا كائىزى تر لە لىر خۇل: (۶) ئامىزى ئامادەكەرنى تەبەقە كائىزى بۇ شت لىسەر.
 ھەلەكەندەن: (۷) [R-], ئەندامى دەستەپەكى ھەرزەي شەلاتى ماتۇرسكىل سۈرى ئىنگىلىزى.
rockery (rok'ēr-i), *n.* = rock garden.
rocket (rok'it), *n.* موۋشەك: قىشەكە شىتە.
 (۱) ۋەك قىشەكە شىتە چۈۋن بە ئاسماندا.
 (۲) ۋەك قىشەكە شىتە چۈۋن بە ھەۋادا (بالندەي پاۋىكراۋى ھەلسىنراۋ).
rocket (rok'it), *n.* (۱) كۈۋزەلە.
 (۲) پۈۋەكىكى گۈل سىپو پەمەيى ۋەزەرد نەرخەۋانىيە.
rocketeer (rok'it-ēr'), *n.* موۋشەكئاس: موۋشەك ھارۋىز:
 زانائى موۋشەك دىروستكەردن ھارۋىشتن.
rocket launcher, موۋشەك ھارۋىز (تامىن).
rocketry (rok'it-ri), *n.* موۋشەكئاسى: زانائىر موۋشەك دىروستكەردن ھارۋىشتن.
rockfish (rok'fish'), *n.* ماسىپەكە لە دەۋرۈپىشتى بەردا دەۋى.
rock garden, باخچەي ئاۋىرە: باخچەپەك بە گۈلۋ بەرد پارەنراپىتەۋە: گولستانىكە لە ئاۋچەپەكى بەردىندا. (پىشى دەۋىتى: "rockery")
rocking chair, كورسى پارەنە.
rocking horse, ئەسپە پارەنە (بۇ سۈرۈپۈنى مەندالان).
rock oil, [Chiefly British], نەۋت: پەتروۋل.
rock pigeon, = rock dove.
rock-ribbed (rok'ribd'), *adj.* (۱) بەردىن: بەردەلانى: بەردانى.
 (۲) سەرسەخت: پەق: نەگۋى: لىپى خۇلاندەن.
rock salt, بەردە خۇل.
rock weed, گىياي بىسەر بەردەۋە پۈۋى كەنارى دەريا.
rocky (rok'i), *adj.* (۱) بەردەلانى: بەردانى: بەردەلەن.
 (۲) بەردىن: لە بەرد پىنكەتۋو: (۳) (۱) چەسپىو ۋەك بەرد: قايم. (ب) بىر بەزىيە: پەق: سەخت: (a ~ heart).
-rockiness (*n.*).
rocky (rok'i), *adj.* (۱) شلۇق: لەرزۈك: دەلەرىتەۋە: (a ~ table).
 (۲) [Slang], گىزۋ بىر ھىز: لەتەر دەدات.
-rockiness (*n.*).
rococo (rō-kō'kō), *n.* (۱) شىۋازىكى خانۇسازى ۋە جۈانكارىيە.
 بىرىتەپە لە ئەندازە بەدەر پارەندەۋە نەخش ۋە نىگار بەكار ھىنان.
 (۲) شىۋازىكى ۋىزەپە بىرىتەپە لە پارەنەۋەي لە پادە بەدەر.
adj. لە ئەندازە بەدەر پارەۋە: زۆر نەخش ۋە نىگارۋى (خانۇسازى):
 زەۋو بىر تام.
rod (rod), *n.* (۱) خۇلفا: توۋل: لىق.
 (۲) نەۋە: ۋەچە: لىق خىزانىك يا ھۈزىك.
 (۳) دار: شىش: مىل: (a ~ curtain).
 (۴) (۱) دارى داركارى: دارى ھەلاقە. (ب) سۈزادان.
 (۵) (۱) گۈبىزى پاشا: گۈبىزى ھەمانزەۋا.
 (ب) دەسلەت: ھەمانزەۋا: زۆردارى: زۆردارىكى.
 (۶) دارى پارەماسى: (a ~ fishing).
 (۷) پاسك (پىۋان).
 (۸) پىۋانەپەكى پىنچ ياردە نىۋىيە (بەتاپەتەي بۇ زەۋى): مىلى زەۋى پىنو.
 (۹) [Slang], دەمانچە: دەمانچەي بەكرەدار.

- (۱۰) میکروبی درېژکوله. (۱۱) شانهی درېژکولهی توبی چار.
spare the rod, سزا نه‌دان؛ ئی نه‌دان؛ دارکاری نه‌کردن.
rode (rōd), past tense and archaic p.p. of ride.
rodent (rō'd'nt), adj. (۱) کرژنده؛ قرتینەر.
 (۲) تایبەتی به کرژنده‌کان.
n. گیانداري کرژنده یا قرتینەر (مشک، کەرویشک، سمۆره...هتد).
rodeo (rō'di-ō'), n. (۱) گردکردنەوی پەشموولاخ و مۆلداڤیان بۆ
 سمیر و شتی وەها. (۲) مۆلگە پەشموولاخ؛ پەچە.
 (۳) نوواندن یا بۆبۆریننکی "کاربۆی" نەمەریکی به کە بریتی به له سواری
 نەسپ و کەلەگای تۆپ و کەمەندکردنێ پارێز و کەلەگای تۆپ و شتی تری وەها.
rodman (rod'mən), n. یاریدەدەری زەوی پینو (میلی زەوی پینوانە کە
 هەلەدەگرێت).
rodomontade (rod'ə-mon-tād'), n. فەشە؛ فیشان؛ قەسە زل؛
 خۆهەلکێشان؛ لاف و گەزاف.
adj. فەشەجی؛ فەشەباز.
v.i. گەزاف لێدان؛ فەشەکردن؛ خۆهەلکێشان؛ لاف لێدان.
roe (rō), n. گەرای ماسی.
roe (rō), n. = roe deer.
roe buck (rō'buk'), n. نیرە ناسک.
roe deer, Also roe, ناسک؛ حۆرە ناسکێکی بچووکە.
roentgen (rent'gən), n. بۆتجن یەکە پینوانە تیشکی نیکس.
roentgenize (rent'gə-nīz), v.t. دانەبەر تیشکی نیکس؛
 تیشکی نیکس لێدان.
roentgeno- (rent'gən-ō, rent'gən-ə), پینشگرێکە بەمانای؛
 تیشکی نیکس.
roentgenogram (rent'gən-ō-gram'), n. وینە تیشکی
 نیکس.
roentgenography (rent'gən-og'rə-fi), n. وینەگرێت به
 تیشکی نیکس.
roentgenology (rent'gə-nol'ə-jī), n. تیشکی نیکس ناسی؛
 بەکارهێنانی تیشکی نیکس بۆ دیاری کردن و چارەکردنی نەخۆشی.
roentgenotherapy (rent'gən-ō-ther'ə-pi), n. چارەکردنی
 نەخۆشی به تیشکی نیکس.
rogation (rō-gā'shən), n. (۱) (pl) : نراو نوێژو له خودا پارانەرە.
 سێ رۆژ پینش یادی بەرزبوونەرە عیسا بۆ ناسمان (خاچ پەرستی).
 (۲) : پینشیاکردنی گەلەلە یاسایەک لەلایەن فرمانەرەوایەکی بۆما
 کۆنەرە لەبەرەدم جەماوەردا. (ب) : گەلەلە ئێم یاسایە.
Roger (roj'ēr), interj. Also roger, (۱) ووتەیکە له یەپوهندی
 کردن به دەزگای بێ تەلدا بەکاردهێنرێت بەمانای "گەیشت" یا "وەرگیراوه"،
 واتە پەیاوەکەت گەیشت یا وەرگیرا. (۲) [Slang], باشه!! چاکه!!
 بەئێ باشه!! ئێ.
rogue (rōg), n. (۱) کەسیکی دەربەدەر؛ خانە به کۆل؛ ویل؛ بێ لانه؛
 پەوه‌ند. (۲) : دەغل؛ کەسیکی بەدکار و پیس؛ پیاوخراب؛ ناکەس.
 (۳) : قومارباز؛ کەلەکباز؛ سەرسەری (لەپووی گانتمەر)؛ کەتنباز.
 (۴) : گیاندارێکی چەمووش یا سەریکش بەتایبەتی فیلێک کە له پەرمەکی
 داگیراییت. (۵) : زیندەدەرێکی گەنگتر له توخمەکی (بەتایبەتی پووهک).
 (۶) : دەستێرین؛ ساختەلێکردن؛ خەلەتاندن؛ به ساختە ئی کێشانەرە.
v.t. گزی لێکردن (۲) : له رەگ دەرهێنان یا فەرتاندنی نموونە گەنگەکانی توخمە
 پووهکێک؛ بژارکردنی توخمی خراب؛ بژارکردنی پووهکی خراب یا گەنگ بۆ
 پاراستنی توخمەکی.
v.t. ویل بوون؛ ژیاڤنکی دەربەدەری و بێ لانهیی بردنەسەر؛ قوماربازی کردن.
roguey (rō'gə-ri), n. (۱) : ساختەجێتی؛ دەستێرین؛ فیلبازی؛
 خەلەتاندن. (۲) : قوماربازی؛ گۆبەنکاری؛ کەتنبازی.
rogues' gallery, وینە تاونکاران له پۆلیسخانەدا.
roguish (rō'gish), adj. (۱) : پیس؛ ناپاک؛ بێ وێژدان؛ دەغل؛ ناکەس.

- (۲) زۆل و قومارباز؛ جەریزە؛ کەتنباز؛ هاروواج؛ تەشەلەباز.
roil (roil), v.t. (۱) لێژ کردن (به تیکەلدانی شەو و خەتەکی بێ).
 (۲) توورەکردن؛ زویرکردن؛ پەستکردن.
roily (roi'li), adj. (۱) لێژ. (۲) توورە؛ زویر؛ هەلچوو؛ تەنگەجیکلەنە.
roister (rois'tēr), v.i. (۱) به کەش و فەشەو پۆیشتن؛ خۆبادان؛
 پۆلێدان؛ کەشخەکردن. (۲) بەزم گێران؛ کردن به بەزم و پەزم.
-roisterer (n.); roisterous (adj.).
role (rōl), n. (۱) : (the leading ~) دەوری نوێنەرێکی شانۆنامەیک؛
 (۲) پۆل؛ دەور. (He played an important ~ in the rebellion.)
roll (rōl), v.i. (۱) : خولانەرە؛ سووڕانەرە.
 (ب) : خل بوونەرە؛ گلۆزبوونەرە؛ تەپاوتل کردن؛ تل دان.
 (۲) : گەران؛ سووڕانەرە.
 (۳) : تێپەڕین؛ پارێژدن. (The years ~ed by.)
 (۴) : خولانەرە (نەستێرەکی گەزۆک، نەستێرە).
 (۵) : شەپۆل دان؛ هەلبەز و داوەزی ناو.
 (۶) : گرمەگرم هاتن؛ تەقینەرە. (Thunder ~s.)
 (۷) : بەرز و نزم بوونەرە؛ دەنگ.
 (۸) : گرمۆلەبوون؛ هەلکێران؛ لوول بوون؛ کلاخەکردن.
 (The string ~ed into a tight ball.)
 (۹) : هەلکێرانەرە (چاو). (Her eyes ~ed.)
 (۱۰) : (۱) : بەملا و بەملا کەوتن؛ لەنجە و لاریکردن. (The ship ~ed.)
 (ب) : به لەنجە و لاری پۆیشتن؛ لەنجە و لاریکردن.
 (۱۱) : پان بوونەرە لەژێر باگرێتدا.
 (۱۲) : به ناسانی و خێرا بەرەو پینشەو پۆیشتن. (Now we're ~ing.)
 (۱۳) : تەقلەلێدان؛ سەرمەقولات دان.
 (۱۴) : خۆگەزۆزان؛ تەپاوتل کردن.
v.t. (۱) : تل کردنەرە؛ خل کردنەرە؛ تەلاندنەرە؛ تەپاوتل پینکردن؛ تل پیندان.
 (۲) : خولاندنەرە؛ سووڕاندنەرە. (۳) : تەپل لێدان خێرا خێرا.
 (۴) : زمان لوول دان لەکاتی بێژانی هەندێ تێیدا. (He ~s his r's.)
 (۵) : خستەنکار (کامێرا)؛ خولاندنەرە (فیلمی کامێرا). (~ the camera.)
 (۶) : پارژەندن؛ لارە و لاری پینکردن؛ لەنجە و لاری پینکردن.
 (The waves ~ed the ship along.)
 (۷) : هەلکێرانەرە. (She ~ed her eyes.)
 (۸) : پینچانەرە؛ لوول دان؛ خپ هەلدان. (He ~ed a cigarette.)
 (۹) : نان کردنەرە؛ پان کردنەرە (به تیرۆک و شتی وەها).
 (۱۰) : زار هەلدان (تاولە و دۆمینه).
 (۱۱) : پاخستن؛ داخستن (بەرە). (۱۲) : بابۆلە کردن.
 (۱۳) [Slang], پووتکردنەرە سەرخۆشێک یا کەسیکی بێ دەسەلات.
 (۱) : خل بوونەرە؛ تل بوونەرە؛ تل؛ تالوتل کردن؛ تەقلە. (۲) : لوولە (کاغەن).
 (۲) : شتی لوولەگراو (فیلمی کامێرا)؛ تۆپ (قوماش، کاغەن)؛ گورزە.
 (a ~ of film)
 (۴) : لێستە ناو. (۵) : بابۆلە (نان)؛ مارمارە.
 (۶) : بەکرە؛ باگرێدن؛ خولخولۆکە.
 (۷) : لەنجە؛ لەنجە و لاری لارە و لاری. (۸) : تەپل لێدان.
 (۹) : دەنگدانەرە (هەورەگرمە، تۆپ تەقاندن)؛ گرمەگرم.
 (۱۰) : بەرز و نزمی دەنگ.
 (۱۱) : بەزایی زەوی؛ بەرز و نزمی زەمین.
 (۱۲) [Slang], بابۆلە (پارە)؛ سەفتە. (a ~ of ten dollar bills.)
 (۱) : ئرخ داشکان و گەپاندنەرە بۆ پادەیی نزمی جارار.
 (to roll back gas prices)
 (۲) : گەپاندنەرە؛ دواو؛ پال پینەنان بۆ دواو.
 (۱) : گەیشتن یا هاتن (بەتایبەتی ژمارەیکە زۆر).
 (The tanks rolled in.)
 (۲) [Colloq.], مەلە تێداکردن (مەجانب)؛ زۆر هەموون (پارە).
 (He is rolling in money.)

rollback

roll out, (۱) پاز كىرگەنمۇ تەخت كىردى
(۲) پاختىن داخستىن (پەرە):

(to roll out the red carpet for a guest)

roll round, گەپلەنمۇ (۱) (۲) (۳)

(Winter rolled round again.)

roll up, (۱) لوول كىردى پىچانمۇ گىرەلمەكەن
(۲) ھەلگەن (قۇل، پانتۇل): (Roll up your sleeves.)

(۳) كەلگەنمۇ كەلگەنمۇ كۆمەل بولۇپ ئۆزىدىن:

(His debts were rolling up.)

(۴) [Colloq.]، بە ئوتومبىل گەپلىش:

rollback (rōl'bak'), n. ئوخ داشكان:

گەپلەنمۇ بۇ پادەي نىزمى جارار.

roll call, ئاۋ خۇشەنمۇ (قوتابى، سەرباز، كۆپ):

بەسەرگەنمۇ (بۇ ئىشەي بىزنى كى ديارە كىيىش ديارىيە).

roller (rōl'ēr), n. (۱) بىكرى roll (۲) بىكرە: خولخولۇكە

(۳) باگرىدىن: (۴) گورۇمى سارغى.

(۵) شەپىلىكى ئۇ ھەلەنساۋا كە خۇي دەكىشەت بە كىنارى دەريادا.

(۶) (۱) كۆتۈرى تەقلە باز. (ب) ئالەندەيەكە تەقلە ئىدەدات لىكاتى قىرىندا.

roller coaster, ھىلىكى ئاسنى بىرۈ نىزمى پىنج پىنجە گالىسكى:

سەرگراۋى بىجۈكى بە تىزى بەسەردا دەپوات خەلك سۈرى دەپىت بۇ

خۇشى لە باخچەي چەرخ ۋەلەكدا.

roller-skate (rōl'ēr-skāt'), v.i. لەسەر بەستەلەك خىلىسكان بە

پىللاۋى پىچكەدارەۋە.

roller skate, پىللاۋى پىچكەدارى سەھۇل خىلىسكى:

roll film, فىلىمى ھەلگراۋ لەسەر بىكرە: فىلىمى كاتىرا.

rollick (rol'ik), v.i. زەماۋەندىگەن: يارى كىردى: خۇش پايۋاردى:

بەزىم بەزىم كىران.

n. بەزىم بەزىم زەماۋەندە: يارى: پايۋاردى.

rollicking (rol'ik-ing), adj. خۇش (كات: پايۋاردى):

(We had a ~ time.)

rollick-some (rol'ik-səm), adj. = rollicking.

rolling pin, تىرۈك

roll-over (rol-ō'vēr), n. (۱) ھەلگەپلەنمۇ تەقلە: ئىم دىيۈ ئىدىيۈ

كىردى. (۲) ۋەرگەپان (ئوتومبىل).

roly-poly (rō'li-pō'li), adj. كۆرتۈر قەلەۋ: پان ۋىپۇر.

n. كەسىپكى كۆرتەنە قەلەۋ (بەتايىمىتى مىندان): زىندەۋەرنىكى پان ۋىپۇر.

(Chiefly British) جۇرنىكە لە كىك.

Romaic (rō-mā'ik), adj. (۱) ھى يۇنانى ئۇي.

(۲) ھى زىمانى يۇنانى ئۇي.

n. زىمانى يۇنانى ئۇي

romaine (rō-mān'), n. Also romaine lettuce, كامۇر

Roman (rō'mən), adj. (۱) پۇمانى: تايىمىتى بە پۇماي كۆنۈ تازەۋ

دانىشتۇۋەكانى (۲) كاسۇلىكى

(۳) [r-]: ھى جۇرە تىيىنكى پاستو بارىكەلەيە (چاپەمەنى).

n. (۱) نىشتەجىيەكى پۇماي كۆنۈ يا تازە: ھاۋنىشتەمىيەكى پۇمانى.

(۲) زىمانى ئىتالى شارى پۇما. (۳) لاتىنى: زىمانى لاتىنى.

(۴) كەسىپكى كاسۇلىكى.

(۵) [r-]: جۇرە تىيىنكى پاستو بارىكەلەيە (چاپەمەنى).

roman à clef (rō'mān' nā klā'), [Fr.], چىزىكىكە دەريارە:

خەلكو پروداۋى راستەقىنە كە ئاۋو شتى تىرى دەگۈپىر بۇنەمەي خەلكو

شۈنەكان نەناسرىنەۋە

Roman alphabet, ئەلفوبىي پۇمانى كۆن (كە زۇربەي ئەلفوبىي)

زىمانە تازەكانى ئىلۋىپاي ئىۋە ۋەرگىراۋە.

Roman candle, جۇرنىكە لە فىشەكە شىتە.

Roman Catholic, (۱) ھى كلىسەي كاسۇلىكى.

romanticism

(۲) كەسىپكى كاسۇلىكى.

كلىسەي كاسۇلىكى.

ئايىنى كاسۇلىكى.

Roman Catholic Church,

Roman Catholicism,

Romance (rō-mans', rō'mans), adj.

تايىمىتى بىر زىمانانەي

كە لە لاتىنىيە ۋەرگىراۋى ۋەك ئىسپانى، پورتۇگالى، ھەرەسى. ئىتالى ۋ

چەند زىمانىكى تر: (~ languages.)

n.

(۱) پۇمانى: چىزىكىكى ھۇنارەيى يا

پەخشانى كۆنە دەريارەي دلدارى كىردارى ئازايانە ۋامىرانەي سوراچاكان.

(۲) چىزىكىكى دلدارى كىردارى جەريەنە.

(۳) ۋىژەي لەم جۇرە چىزىكە پىكەتۈۋ.

(۴) ھەستى دلدارى كارى خۇشى جەريەنە: خۇشى ئەم جۇرە ھەستە.

(۵) زىادەپۇي: شت ھەلەست: دىۋىنى: دىۋىنىي.

(۶) دلدارى: خۇشۋىستى. (۷) پارچىيەك مۇسقىقاي دلدارى.

v.i. (۱) "پۇمانى" ئۇسۇن: چىزىكىكى دلدارى ئۇسۇن يا گىپانەۋە

(۲) بە زىمانى دلدارانە دوۋان.

(۳) زىاد رۇيشتە لە بىرگەنەۋە خەيال لىداندە.

(۴) [Colloq.]: دلدارى كىردى: چاۋباشقانى كىردى: دەستىيازى كىردى:

ھەلى دىل پاكىشان دان.

v.t. [Colloq.], دلدارى لەگەن كىردى: دەستىيازى كىردى:

ھەلى دىل پاكىشان دان.

Roman Empire, ئىمپىراتۇرىمى پۇمانى: شاھەنشاھىنى پۇمانى.

Romanesque (rō-mə-nesk'), n. (۱) شىۋازىكى خانۇسازىيە لە

سەدانى يانەۋە دوانەۋە باۋىۋو بىرىيە لە بىكارەنشانى تاقى خېرۋ گومەزۋ

دىۋارى زۇر ئىستۋور. (۲) شىۋازىكى ئىگاركىشى ۋەك ئەمە.

adj. تايىمىتى بەم جۇرە شىۋازى خانۇسازى ۋىگاركىشىيە.

Romanian (rō-mā'ni-ən, rō-mān'yən), adj. تايىمىتى بە گەلۋ

زىمان ۋىگاركىشىيە پۇمانى: پۇمانىي.

n. (۱) ھاۋنىشتەمىيەكى پۇمانى: پۇمانىي. (۲) زىمانى پۇمانىي

Romanize (rō'mən-īz'), v.t. (۱) كىردى بە پۇمانى:

ۋەك پۇمانى لىكرى. (۲) كىردى بە كاسۇلىك: ۋەرگەپان بۇ ئايىنى كاسۇلىكى

(۳) گۈپىن بۇ ئەلفوبىي پۇمانى، ۋاتە لاتىنى: بە تىپ يا ئەلفوبىي پۇمانى

ئۇسۇن.

v.i. (۱) ۋەرگەپان يا پەپەرەگەندى نەرىتۋ ياساۋ پۇمانى.

(۲) بولۇپ بە كاسۇلىك.

Roman numerals, ژمارەي پۇمانى.

(I = 1, II = 2, M = 1000, C = 100, X = 10, V = 5).

romantic (rō-man'tik), adj. (۱) پۇمانىيىكى:

(a ~ story, scene, etc.)

(۲) خەيالى: ئاكرەندە: خەيال پلاۋى: (a ~ idea, scheme, etc.)

(۳) پۇمانىيىكى: ھەستى پۇمانىيىكى ھەيە: خەن لە دلدارى شۋىن خەيال

كەۋن دەكات: (a ~ girl, youth, man, etc.)

(۴) ھەستى پۇمانىيىكى يا دلدارى خەيالى خۇش دىۋوستىكەر:

(a ~ place, atmosphere, etc.)

(۵) پۇمانىيىكى: تايىمىتى بە بىرۋىتەۋەي پۇمانىيىكى لە ۋىژەۋ ھونەردا.

n. (۱) كەسىپكى پۇمانىيىكى: كەسىپكى ھەست ئاسكە خەن لە دلدارى ۋ

خەيال كەر. (۲) پەپەرەگەندى پىيازۋ شىۋازى پۇمانىيىكى لە ۋىژەۋ ھونەردا.

(۳) ھەست ۋ نىشانەي پۇمانىيىكى. (pl.)

-romantically (adv.).

romanticism (rō-man'ta-siz'm), n. (۱) ھەستى پۇمانىيىكى:

پۇمانىيىكى: ھەست ۋ پەۋىشت ۋەكەۋە ھەلىۋىستى پۇمانىيىكى. ۋاتە

دلدارى شۋىن خەيال ۋ ھەست كەۋن ۋ ئاكرەندەنىتى.

(۲) [R-]: بىرۋىتەۋەي پۇمانىيىكى: پىيازۋ شىۋازىكە لە ۋىژەۋ (بەتايىمىتى لە

ھۇنارەۋە ھونەردا) لە دلدارى سەدەي ھەزەۋەۋە سەدەي ئۆزەۋەۋە

پەپەرە سەند دىۋى "كلاسىكى ئۇي" ۋە بىرىتى بولۇ خۇ پىگاركىردى لە

شېنازو ناسى كۆن و پېرپووت و گوئ دان به هەستى ھۆنەر و سىروشت
romanticist (rō-man'ṭə-sist), *n.* پۇمانتىكى: پېرپووتىگەر

فەلسەفە پۇمانتىكى لە وئەو ھۆنەردا (ووشەي پېشوو بېيەنە).
romanticize (rō-man'ṭə-sīz'), *v.t.* بەرگى پۇمانتىكى لە بەرگەردن: (ووشەي پېشوو بېيەنە).

بە پۇمانتىكى يانە ئوواندن يا پېشانان.
v.i. بېرى پۇمانتىكى كەردنەو: پۇمانتىكى يانە بېرگەردنەو يا شت بېيەن.
Romany (rom'ə-ni), *n.* (۱) قەرەج: كارول (۲) زمانى قەرەجەكان.
adj. قەرەجى: تايەتتى بە قەرەجەكان و زمانەكەيان.
Romish (rōm'ish), *adj.* كاسوئېلىكى (لە يووى سووگىيەو).
romp (romp), *n.* (۱) يارى و سەماو گالته وگەپ:

يارى و سەماكەردن و پابواردن و تىرق و ھووب. (۲) كچى حەز لە يارى كەرا
 كچ و مەدائى يارىكەر. (۳) [Slang], غارغارەين بىردنەو بە ناسانى:
 پېشەركى بىردنەوئى ناسان (نەسپ).

(۱) يارى و سەماو گالته وگەپ كەردن (بە تايەتتى كچ و مەدال).
v.i. (۲) [Slang], غارغارەين بىردنەو بە ناسانى.

(۱) مەدائى يارىكەر: يارى و سەماكەر
romper (rom'pēr), *n.* (بە تايەتتى كچ و مەدال). (۲) (pl.), بەرگى سەر تاپاي يارى مەدالان.

rompish (rom'pish), *adj.* حەز لە يارى كەر (كچ و مەدال).

rondeau (ron'dō, ron-dō'), *n.* (۱) ھەلەستىكى سىنازە دېرى

دو كېشەيەيە (و ھەندى جارېش دە دېرىيە). (۲) **rondo**.

rondel (ron'd'l, ron'del), *n.* پارچە ھەلەستىكى چوارە دېرىيە.

rondo (ron'dō, ron-dō'), *n.* پارچەيەك مۇسقىيە كە ئاوازە
 سەرگەيەكەي ئاوبەناو دووبارە دەكرىتەو.

rondure (ron'jēr), *n.* [Poetic], (۱) بارزە: نەلقە: چەمەرى
 (۲) خېرى: بارزەيى: نەلقەيى.

rontgen (ront'jən), *n.* = roentgen.

rood (rōōd), *n.* (۱) ئەر سىندارەيەي عىساي پېئو ھەلواسرا.

(۲) خاچ (ھى ئا و كلىسە يا ھەر شونىكى تى).

(۳) پېئانەيەكى ئىنگلىزىيە بىرىتەيە لە پېنج باردو ئيو ھەتا ھەشت يارد.

(۴) پېئانەيەكى پووى زەوىيە بىرىتەيە لە چوارەيەكى "ئەيكەر" يا
 بانەگايەك ("ئەيكەر" يەك چوارەزارو چل ھەشت مەترە دووجايە).

roof (rōōf, roof), *n.* (۱) سەريان (۲) مال: لانە

(۳) پۇيە: تەوقەسەر: سەر (the ~ of the world).

(۴) ناسمانەي دەم: سەر (the ~ of the mouth; the ~ of a bus).

v.t. سەريان بۇ كەردن: سەرگرتن (خانوو): سەريان گرتن.

(۱) كەردن بە ھەرا go through (or hit, or raise) the roof,

(چەپلەندەن. ئاھەنگ, توپەيەي). (۲) نۆز توپەيەيەي نۆز سكال كەردن بە
 دەنگى بەر.

لە مالى يەئىكەدا بوون (مىواندارى: داندەدان) under a person's roof,

لە ھەمان مالد: لە ھەمان شوندا. under one roof,

و ھەستا يا كرىكارى سەريان: roof'er (rōōf'ēr, roof'ēr), *n.*

سەريان چاچكەر يا درووستكەر.

roofing (rōōf'ing, roof'ing), *n.* (۱) سەريان درووستكەردن يا

چاچكەردن: سەرگرتنى خانوو. (۲) سەريان. (۳) كەرەسەي سەريان: داروپەرەو.

roofless (rōōf'lis, roof'lis), *adj.* (۱) بى سەريان.

(۲) لانەوان: دەربەدە: بى مال و شون: بى لانە.

rooftree (rōōf'trē, roof'trē), *n.* (۱) ئىرگە (۲) سەريان.

(۳) مال: لانە.

rook (rook), *n.* (۱) قەلەرشكە: قا: قاژوو.

(۲) گزىكەر: ساختەچى (قومان)

v.t. & v.i. گزى كەردن: ساختەكەردن (قومان).

rook (rook), *n.* قەلا: شەتەرەنج.

rookery (rook'ēr-i), *n.* (۱) شونى ھىلانەكەردن و بەچكەكەردنى قاژوو.

ھىلانەخانەي قەلەرەش.

(۲) مۇنگەي ھەندى گىياندار وەك مانگاي دەريا: ھىلانەخانەي پەنگوئىن.

(۳) خانووئەكى پەريووتى گەرەككى ھەزار كە چەند خىزانىكى تىدا دەژى
rookie (rook'i), *n.* (۱) سەربازى تازە گىراو.

(۲) يارىكەرى تازە (بېسبۆل).

(۳) نەركار: نوئكار: تازەكەو: قەرىك: نەشارەزا.

rooky (rook'i), *adj.* پەرە لە قاژ.

room (rōōm, room), *n.* (۱) جى: شونى: جىگەوېگە:

(We have enough ~ for one more person in our house.)

(۲) بووار: دەرەفە: پى: جى: بۇ ھەبوون: ھەل:

(There's ~ for improvement in your work;

There is ~ for doubt.)

(۳) ژور: ھۆدە.

(۴) (pl.), شونى: زيان: خانە

(۵) ئەوانەي لە ژورىكەدان: خەلكى ئا و ژورىك:

(The whole ~ was silent.)

v.i. تىدا: زيان: تىدا: دانىشتن يا نىشتەجى بوون: تىدا بوون.

v.t. جىكەردنەو: جىگەوېگە پىدان: لانە پىدان.

make room, جىكەردنەو: جى: بۇ جۆل كەردن: پى دان:

(Make room for the guests.)

room and board, خواردن و ئوستن (بە پارە يا بەخۇرايى لە

شونىكەدا): (The school provides ~ for free.)

roomer (rōōm'ēr, room'ēr), *n.* = lodger.

roomette (rōōm-et', room-et'), *n.* ژورنىكى بىجۆلەي ئوستن

لە فارگۇنى شەمەندەفەدا.

roomful (rōōm'fool', room'fool'), *adj.* (۱) پېر ژورنىك:

ئەوئەندى ژورنىك بىگرت (مەوق, شت).

(۲) سەرچەمى ئەو كەسانە يا شتانەي لە ژورنىكەدان: خەلك و شتى ئا و ژورنىك.

roominess (rōōm'i-nis, room'i-nis), *n.* فراوانى يا گەورەيى

شونىك (ژور, خانوو, كورسى, پارە).

rooming house, خانووئەكە ژورەكانى بە جىا جىا دراين بەكرى.

(پېشى دەموترى "loding house")

roommate (rōōm'māt', room'māt'), *n.* ھاوژور: ھاومان:

ھاوئىش.

roomy (rōōm'i, room'i), *adj.* فراوان: گەورە:

(a ~ apartment, house, place, etc.)

roorback, roorbach (roor'bak), *n.* بوختان يا درۆدەلەسە

ھەلەست (بە تايەتتى بۇ ئاوپزاندن لە ھەلەلاردنىكەدا).

roost (rōōst), *n.* (۱) شونى نىشتى مرىشك و كەلەشئىر بالندەي تى.

(ب) نىشتىگاي بالندە: جىيەكە كە شونى گەلەك بالندەي تىدا بىيەتەو بۇ

نىشتن. (۲) ئەو كۆمەلە مرىشك و كەلەشئىر يا بالندەيەي تى كە پىكەو دەنىش.

(۳) لانە: خانە.

v.i. (۱) نىشتن (مرىشك و كەلەشئىر بالندەي تى).

(۲) ھەوانەو (بۇ شەويك): جىي خۇ خۇش كەردن بۇ شەويك.

ھاتتەو پىنگەي كارىكى خراپ بۇ ئەو كەسەي

كردارەكە دەكات: بە زيان گەرانەوئى كارىكى خراپ بۇ كەسەكە خۇي

جەو بە دەستەو بوون: سەرگەورەيى كەردن:

rule the roost, نىش و كارى كۆمەلەك بە دەستەو بوون.

rooster (rōōs'tēr), *n.* كەلەشئىر: كەلەباب.

root (rōōt, root), *n.* (۱) رەگ: بىنج: پىشە.

(۲) رەگ (دەدان, قى): بىنج

(۳) سەرچاوە: رەگ و پىشە: بىنج و بناوان: بناغە: بىنجىنە:

(the ~ of the problem; to get to [at] the ~ of the matter)

(۴) بىنەجە: بىن و بىنجىنە: باوبايىر.

(۵) رەگى ووشە (زمانەوانى): (the ~ of verb).

(۶) رەگ (بىركارى): (4 is the square ~ of 16).

put down roots, = take root.

- root and branch,** **root out (or up),** **take root,** **root (rōot, root), v.t.** **v.i. (~ through),** **rootage (rōot'ij, root'ij), n.** **root beer,** **rootlet (rōot'lit, root'lit), n.** **rootstalk (rōot'stok', root'stok'), n. = rhizome.** **rootstock (rōot'stok', root'stok'), n.** **rooty (rōot'i, root'i), adj.** **rope (rōp), n.** **v.i.** **give one rope, [Colloq.],** **know the ropes, [Colloq.],** **rope in, [Slang],** **the end of one's rope,** **ropedancer (rōp'dan'sēr, rop'dān'sēr), n.** **ropy (rōp'i), adj.** **roque (rōk), n.** **roquet (rō-kā'), v.i. & v.i. & n.** **rosaceous (rō-zā'shas), adj.** **rosary (rō'zā-ri), n.** **rose (rōz), n.** **adj.** **bed of roses,** **under the rose,** **rose (rōz), past tense of rise.** **roseate (rō'zi-it, rō'zi-āt'), adj.**
- ھەمۆری بى تەۋاۋى
لە رەگ و ریشە دەرھىنان بىنەپرىگەردن
بە تەۋاۋى ھەتەندىن يا نەھىشتەن
(۱) رەگ داکوتان پوۋان بىنچ بەستەن بىنچ داکوتان خۇگرتن
(۲) چەسپىن جىنى خۇگرتن جىگىرىپوۋن
بە لەۋز ھەلگەندىن (بەرەن)
(۱) بۇ گەران پىشكەن پىداگەرەن
(۲) [Colloq.] كۆشش كەردن بۇ پارە پەيدەكەردن نىش زۇر كەردن
(۲) [Slang] (~ for) ھاندان چەپلە بۇ لىدانى تىپىكى يارى يا پىشپىكەرنەك (to ~ for a team)
(۲) [Slang] (~ for) پىشت گرتن پالپىشتى كەردن يارمەتيدان (to ~ for a candidate)
(۱) رەگ داکوتان بىنچ داکوتان
جىگىرىپوۋن چەسپىن (۲) رەگ رەگەكەش پوۋەكەك
خواردنەۋەيكە لە رەگى ھەندى پوۋەك دىۋوست دەگى
رەگەلەك رەگى بىچۇلە
(۱) رەگى مەتوربەكەردن
rhizome (۲)
(۱) رەگاۋى رەگى نۇرە
(۲) رەگى لە رەگ دەچىتە
(۱) گورىس پەت تەناف
(۲) [Pl.] تەنافى ھەيائى بۇكسىيازى (۲) پەتى سىدارە
(۴) ھەلۋاسىن كەردن بە سىدارەدا
(۵) lasso
(۶) شىنكى ۋەك پەت زىچىرە رىز (a ~ of pearls)
(۱) بە گورىس يا بە پەت بەستەنەۋە بەستەنەۋە
(۲) پىنگەۋە بەستەنەۋە (شاخەۋانى)
(۲) (~ in ; ~ off ; ~ out) بە تەناف دەۋرگرتن تەناف بەدەمۇردا گىرەن
(۴) كەمەندەكەردن گرتنەۋە ئىسپو رەشەۋولاخى بەرەلا بە پەتى قولفەدار
پەت بۇ شىز كەردن بۇ بەرەلەكەردن
سەربەستى پىدان لە نىش كەردن
شارەزە شىنكى يا نىش وگارىك بوۋن
بە تەۋاۋى نۇر ئى زانن ھەمۋوش فىرپوۋن دەربارەى كارىك
ھەلفىرپوۋن پاكىشان بەفرىۋدان
ھىۋا بىراۋ بى ھىۋا ناچارا پەرىشان
ھىچ بە دەستەۋە نەماۋ (He is at the end of his rope.)
تەناباز
(۱) لىنچ (۲) گورىسى تەنافى
پۇك يارىچەكە بە تۇپى تەختە دەگرتن
لە تۇپى يارىكەرنكى تر دان
(۱) گولى لە توخى گولە
(۲) لە گول دەچىت گولى گول ئاسا (۲) پەمەيى
(۱) گولستان گولزارا گولدان (۲) تەزىبىچ
(۲) (۱) تەزىبىچى نزاكەردن (ب) [R-] نزاى بە تەزىبىچ كراۋ
(۱) گولەباخ گول پوۋەكى گول ئاسا
(۲) رەنگى پەمەيى پەمەيى تۇخ و سۈر (۴) رەنگى كولى سۈر
(۵) rosette (۶) بۇنى گولۋى گولۋا بۇن (۷) ئاۋىزىن گولۋىزىن
(۸) نەلماس (۹) compass card (۱۰) rose window
پەمەيى پەمەيى تۇخ سۈر
خۇش گۈزەرانى تىزۋەتەسەلى ژيانى خۇش ئاسۋودە
بە دىۋەيەۋە بە نەيىنى بە نەپەنانى
rose (rōz), past tense of rise.
(۱) پەمەيى رەنگ پەمەيى
(۲) گولى لە گول پىكەتۋا بە گول كراۋ

- rose-bay (rōz'bā'), n.** **rose-bud (rōz'bud'), n.** **rose-bush (rōz'boosh'), n.** **rose-colored (rōz'kul'ērd), adj.** **rose fever,** **rose-fish (rōz'fish'), n.** **rosemary (rōz'mār'i, rōz'mēr-i), n.** **roseola (rō-zē'a-lə), n.** **rosery (rōz'ēr-i), n.** **rosette (rō-zet'), n.** **rose water,** **rose window,** **rosewood (rōz'wood'), n.** **rosily (rō'z'i-i), adv.** **rosin (roz'n, roz'in), n.** **v.i.** **-rosiny (adj.).** **rosiness (rō'zi-nis), n.** **rosinweed (roz'n-wēd', roz'in-wēd'), n.** **rostellate (ros'tə-lāt', ros'tə-lit), adj.** **rostellum (ros-tel'am), n.** **roster (ros'tēr), n.** **rostrate (ros'trāt), adj.** **rostrum (ros'trām), n.**
- (۲) خۇشپىن بەرچاۋ پوۋناك دەم بە پىكەنەن
(۱) ژالە
(۲) جۈرە دەۋەننىكى ھەمىشە سەۋزە گولى رەنگارپەنگ دەگى
خونچە خونچە گول
دار گولەباخ دارگول گولەباخ
(۱) پەمەيى رەنگ پەمەيى
(۲) خۇشپىن بەرچاۋ پوۋناك خۇش بىنراۋ
نەخۇشى ھەستىارى لە بۇنى ھەلەلى گولەۋە توش بوۋ
(نەپىتە ھۇ پىمىن ھەناسەتەنگى و ئاۋ بە لوت و چاۋدا ھاتنەخوارەۋە)
ماسىيەكى دەريايى پرتەقانى سۈرگەرە
بىنچىكى ھەمىشە سەۋزى
بۇن خۇشە لە توخى جاترە گەلەكەنى دەۋولەيىن دەگرتنە چىشتەۋە بۇنى خۇشپىن ئى دەۋەمىنەن
گەمەنە سۈرۋەزى نەلمانى
گولستان گولزار
(۱) گولەند (بۇ بە پەخەدا كەردن لە شىرت و شى
ۋەما دىۋوست دەگى) پەخەبەندى گول ئاسا
(۲) شىنكى پازىنەۋە شىۋە گولدا
(۲) نەخۇش و نىگارى گول كولى (خانۋوسازى)
(۴) كۆپەرە (پوۋەكەش)
گولۋ
پىگىنەرى گولى پىنچەرىكى خىرە شوۋەيەكى
بە نەخۇشى گولى پازاۋەتەۋە
(۱) تەختە پەمەيى تەختەيەكى رەق و
بەنرخى سۈرگەرە لە ھەندى نەخى ناۋچە گەمەكەن دەست دەگرتن
گەمەسى ناۋمالى ئى دىۋوست دەگرتن (۲) نەخى نەم تەختەدارە
(۱) بە پوۋخۇشى بە دەم بە پىكەنەنەۋە
بە خۇشپەۋە (۲) بە رەنگى پەمەيى
جەۋى يا پىسىنى سەۋرە بۇ چەۋرەكەردى
كەۋەنى كەمانچە بۇيە دىۋوستكەردن بەكاردەن
چەۋرەكەردن بەم جەۋىيە
پەمەيىتى (۲) گەشى پىر ھىۋايى
جۋانى باشى بار يا دۇخى شىت (۲) گول ئاسايەتى
گىيە جەۋدار
دەۋولەكى بىچۇلەدار
ئەندامىكە لە دەۋولەكى بىچۈك دەچىت
(لە ھەندىك جانەۋەرى ۋوردو گولدا)
(۱) لىستەى ئاۋ (قوتابخانە... ھەت)
(۲) لىستەى ئاۋى نەفسەۋ سەرباز
لەۋزدارا دەۋولەدار
(۱) (۱) لوتى كەشتى جەنگى پۇمانى كۇن
(بۇ لىدانى كەشتى دۋرەن) (ب) دوانگى كەشتى كۇنى پۇما (كە بە لوتى
كەشتى داگىركاۋى دۋرەن دەپازىنەۋە)
(۲) (۱) دوانگى (ب) دوانگى ئاينى
(ج) ۋوتارپىزى
(۲) دەۋولەكى لەۋز ئەندامى دەۋولە ئاسايى (لە گىيەدارو پوۋەكەدا)
(۱) پەمەيى سۈرە لە گول دەچىت: (~ cheeks)
(۲) گولى گول گولى بە گول پازاۋە
(۳) گەش خۇشپىن پىر ھىۋا پوۋناك
(a ~ future ; ~ expectations ; to paint a ~ picture of life)
(۱) گەنەن بۇگەن كەردن بۇن كەردن داۋەشان
(۲) (~ off ; ~ away) پىزىن داۋزان داۋپىزى پزان پوۋكەنەۋە
(۲) پىس و بۇگەن بوۋن (پەۋوش، كەردا... ھەت) بەناخداچوۋن
(۱) بۇگەن كەردن داۋزان پزانەن داۋەشانەن
v.i.

- (۵) باز نەمىي؛ ئەلقەيى: (a ~ dance) .
 (۶) (۱) تەواي؛ بى كەم زىاد: (a ~ dozen) .
 (ب) تەوايگراي؛ تەوايىي.
 (۷) دۈسسەرە (گەشت)؛ چوۋىن ھاتتەنە؛ ئەسەرى ئىسەس: (a ~ trip) .
 (۸) تەواي (ژمارە)؛ بى كەرت؛ خىشت.
 (۹) خې (ژمارە)؛ ژمارەي ۈك دەيىي سەدىي ھەزاري:
 (500 is a ~ number for 498 and 503.)
 (۱۰) نىزىكەي؛ نىزىكە لە پاستىيەمە: (a ~ guess) .
 (۱۱) نۇر؛ نىجگار نۇر؛ بى شومار: (a ~ sum) .
 (۱۲) رىكەي؛ رىكەي: (a ~ style of writing) .
 (۱۳) دەنگىكى سازو دەنگەرمەو ۈك بىلد.
 (۱۴) خىزا؛ گورج وگۇن: (a ~ pace) .
 (۱۵) قىسە لەرۈي؛ قىسە نەشارەمە.
 (۱۶) بەيى؛ دۈدلى؛ بەيى پارايى: (a ~ oath) .
 (۱) شىتەي خې، باز نەيى، ئەلقەيى، يا لەرەيى.
 (۲) پەلە پەيژە؛ دارى نىۋان دۈو قاقى كورسى.
 (۳) سەستى گاۋ مانگا؛ گۈشتى پان. (۴) خې؛ ئەلقەيى.
 (۵) گۈمەلە خەك؛ كۆپ. (۶) سوۋ؛ خول؛ چەرە.
 (۷) سەماي ئەلقەيى.
 (۸) زىچەرە؛ چەند شىتەك يا پۈۋدانىكى يەك لەدۈي يەك:
 (a ~ of dinner parties)
 (۹) ھەۋا؛ لەم پەرمە ۈك ئەۋرەي؛ ھەمۈ: (the ~ of human beliefs)
 (۱۰) (pl.)، چەرە؛ چەرەمە؛ پىداكارپان ۈك ھاتتەنە؛
 گەپنى پاسەۋان بە ئاۋچەكەي خۇيدا:
 (The watchman made his ~s.)
 (ب) (pl.)، گەپنى پىزىشك بەسەر نەخۇشەكانىدا:
 (The doctor will make his ~s soon.)
 (۱۱) خوارەنەمە گېزان بەسەر ھەمۈ ئىمانەي لە شوئىنكىدان؛
 خوارەنەمەيەكى بەم جۈرە دراۋ بە تاقىمەك خەك.
 (۱۲) تەقەيەك (تەمەك، دەمانچە، تۇپ). (۱۳) گۈللە.
 (۱۴) چەپەلە پىزان: (a ~ of applause) .
 (۱۵) [British]، قاش؛ پارچە نان.
 (۱۶) چەند تىزىكى ھاۋىژار لە دورىيەكى تاييەتىيەمە.
 (۱۷) كايە (بۇكسبازى)؛ جار (قۇمار، يارى)؛ كەرەت؛ نۇرە.
 (۱۸) گۇزائىيەكى كورەتە لەلايەن چەند كەسكىنەمە دەۋورتىتە دەۋورتىتە.
 (۱) خېركەن؛ خې ھەلدان.
 (۲) بە لىۋخېي ۈك ۈك تىيى " O " .
 (۳) قەلەمكەن؛ خېرۈپكەن. (۴) تەۋاۋكەن؛ خىشت كەن.
 (۵) پىداكارپان يا سوۋانەمە؛ چەرە پىداكارپان: (We ~ed the island.)
 (۶) پىچكەنەمە؛ ۈمەرچەرەخان: (He ~ed the corner.)
 (۷) دەۋرەدان؛ ئابلۈۋقەدان.
 (۸) چەرەخان؛ چەرەپىنكەن؛ خولاندەنەمە؛ سوۋانەنەمە.
 (۱) خولاندەنەمە؛ سوۋانەمە؛ چەرەمەكەن.
 (۲) پىچ پىدادان؛ ۈمەرچەرەخان؛ پىچكەنەمە دەۋرەپانۈۋىي:
 (The fleeing cat suddenly ~ed.)
 (۲) خېرۈۋىي؛ خې ھەلدان.
 (۴) خېرۈۋىي؛ قەلەمۈۋىي؛ خېرەنەۋىي.
 (۵) (~ into)، ۈۋىي بە: (The talk ~ed into a plan.)
 (۱) بە خې؛ بە ئەلقەيى؛ بە باز نەيى.
 (۲) دىسانەمە گەپنەمە؛ دۈۋبارە ھاتتەنە:
 (The autumn came ~ once more.)
 (۲) بە چۈۋەدەۋىدا؛ بەدەۋىدا؛ بە دەۋرەپىشتىدا.
 (۴) بە كەمەرمەكەي؛ چىۋەمەي.
 (۵) بە ھەمۈۋەيەكە: (The meadows extended ~) .
 (۶) نۇك؛ ھى ئى نىزىكە يا دەۋرەپىشتە:

- (۱) زەۋى ئارىكەۋىيەك؛ زەمىنى قۇرتاۋى. (۲) بارى ناخۇش يا ناھەمەۋان.
 (۳) [Chiefly British]، كەسكىنى سىيەندى، زىتەۋى، يا بى نەۋاكەت.
 (۴) ئەۋ نەشەي يارىگاي گۇلف كە چىمەنەكەي نەبىرايىت.
 (۵) بە تۈندۈتتىرى؛ تۈندۈتتىرە.
 (۶) زىر كەن.
 (۷) (up ~)، بە تۈندۈتتىرى لەگەن جۈۋانەمە (بەتاييەتى لەكاتى يارىدا)؛
 لىدان؛ ھەنگۇنەنەمە. (۸) گەلەكەن.
 (۹) زىر كەن.
 (۱۰) پەقتارى دۈۋ زىتەۋىزانە نۈۋاندن؛ بە تۈندۈتتىرى پەقتار كەن.
 بە خاۋى (كانزا)؛ بە ناپۇختى
 ھەل كەن بەيى گەلەكەن پىيۈستى زىان:
 (to rough it on a camping trip)
 خوارەنەمە زىر؛ ۈك سەۋزەۋ تۈنكى مىۋە
 دانەۋىلە؛ كە بۇ ھەرس كەن باشن.
 (۱) زىر باش نىچە،
 بەلام كارى پى رايى دەكەن: (a ~ methods) .
 (۲) رەشۋىكى كەرتە بەلام كار چىيەن دەكات: (a ~ fellow) .
 (۱) بى سەۋىيە؛
 ئارىكەۋىيە؛ بەرەۋى تۈندۈتتىرى زىتەۋىزانە: (a ~ fight, scuffle, etc.) .
 (۲) پىنكەۋەن؛ شەرە مستەكۈلە؛ بەمەكەدان؛ زىم كەت؛ شەرەشەق.
 (۱) گەلەنەۋىس؛ رەشەك؛ گەلە.
 (۲) رەشەك؛ گەلەنەۋىس؛ گەلە.
 (۳) جەل شۇردن؛ ۈك كەنەۋە بەيى
 ئوتۇلىدان
 (۱) جەل شۇردن؛ ۈك كەنەۋە؛ ئوتۇ ئىندەۋ.
 (۲) زىر كەن؛ زىر كەن.
 (۳) گەچ يا قورۋ قىلى زىرە بۇ سوۋانە دىۋارى دەۋرە.
 (۴) گەلەنە؛ گەلەنەۋىس؛ رەشەك.
 (۱) سوۋانە دىۋارى دەۋرە بە گەچ يا قورۋ قىلى زىرە ناپۇختە.
 (۲) گەلەنە؛ گەلەنەۋىس؛ گەلە.
 (۱) گەلەنە كەن؛ (بەرد، دا).
 (۲) گەلەنەۋىس كەن؛ گەلەنە كەن.
 (۱) زەمەن؛ شەرەشەق
 (بەتاييەتى ھى ئاۋمال)
 (۲) زەمەن كەن؛ شەرەشەق كەن.
 (۱) نەختىك زىر
 (۲) نەختىك تۈندۈتتىرى (رەقەس)
 (۱) بە تۈندۈتتىرى؛ بە ئاشرىنەنە. (۲) نىزىكەي.
 (۱) كەسكىنى دې؛
 پىۋىكى شەرەنگىزۈ كەرت.
 (۱) سوۋىنەكە كە جۈۋەۋە نەسپۈ ماين.
 دەگى؛ جۈۋەۋە ھىنەۋە بەر بار. (۲) سوۋىنەكە لىھاتۋا؛ سوۋىنەكە كە سوۋى
 نەسپۈ چەمۈش يا سەركىش دەۋىت.
 (۱) ئالەكەن چوقۇنى پىۋەيە بۇ نەۋى
 نەختىكى (a ~ horse) .
 بە تۈندۈتتىرى لەگەنە جۈۋانەۋە.
 (۱) بابۇلەي پارەي ۈرە (لە كاغەزنى نەختىك
 نەستۈرەۋە دەۋىچىرەنە). (۲) شىرتى لە كلاۋ يا شەپقەۋە پىچراۋ.
 (۱) رۇلەت جۈزىنەكە لە قۇمار
 (۲) چەرەخىكى بىۋىكى داندارە دەۋىلنىرەنەۋە بەسەر پۈۋىكە؛ بۇ كۈن
 تىكەندى بە پىز ۈك پەرەي پۈۋى پۈستە يا نىشانە لەسەر ھەكەندى (ۈك)
 پەرەي كانزا. (۲) پىزە كۈنى پەرەي پۈۋى پۈستە.
 (۱) (۱) خې (ب) باز نەيى؛ ئەلقەيى؛ چەمەي
 (۲) لەۋەيى (۳) كەۋەيى.
 (۴) خېرۈۋى؛ خېرەكە؛ خېرۈۋى: (a ~ little person)

(He visited all the people ~.)

(۷) له ههموشوئینیک لیزمو لهوئ: (The child played ~.)

(۸) به دوری خویدا: (The wheel spun ~.)

(۹) پینچ وهرچهرخان به پینچهوانه: (He turned ~.)

prep. (۱) به دوریدا: (The rope was tied ~ the tree.)

(۲) به قهراغهکیدا

(۳) به جواردموریدا: به دوروپشتیدا: به ههمولایهکدا

(۴) نزیك: دوروپشت: (farms ~ the city)

(۵) به ههمولایهکیدا: پیایدا: (He went ~ the museum.)

(۶) ههمیشه: شموو پوژ: (He worked ~ the clock.)

(۷) له ههموشوئینیک لیزمو لهوئ: (The child played ~ the room.)

(۸) به دوریدا (خولانهوه): (The wheel goes ~ an axle.)

go (or make) the rounds, (۱) بلاورونهوه بهناو خهکدا (قاو)

دهنگوباس: (۲) چهرخکردن (پاسوان) سرلیدان: پینداگران (بۆ چاودیری):

[The watchman (or the doctor) made his rounds.]

in the round, شانۆکە له ناوهری شانوخانهکدهاو خهک

به دوریدا: دانهنیش: (theatre in the round)

round about, (۱) به جواردموریدا: به دوروپشتیدا

(۲) به پینچهوانهوه: به وهرچهرخاوی

(۳) نزیكی: (It will cost round about ten dollars.)

round off (or out), (۱) خشت کردن (ژماره)

کهرت لی لایردن به بهرنگردنهوه بۆ ژماره ی ناینده:

(to round off the expenses to the nearest dollar)

(۲) دواپی پین هینان: تمواوکردن:

(to round off a paragraph well)

round up, (۱) خپرکردنهوه (هرشموولاخ، ناژهن): پاپینچان: کۆکردنهوه

(۲) [Colloq.] پاپینچ کردن: پاپینچان: دورهدان و گرتن: گرتن:

(The demonstrators were rounded up.)

round (round), v.t. & v.i. [Obs.], چرباندن به گویدا

roundabout (round'ə-bout'), adj. ناپاستهوخۆ: به پینچاوپینچ:

پینچاوپینچاوی و دورودرئ: (~ methods; a ~ trip)

n. (۱) رنگی پینچاوپینچ: ووتاری ناپاستهوخۆ و دورودرئ

(۲) چاکهتینگی کورتی تهسکی پیاوانه و کورانهیه

~ merry-go-round, [Chiefly British] (۳)

round dance, (۱) سهماي نلقهیی (روک ههلبهرکینی کوردی):

ههلبهرکینی: (۲) جۆره سهمايیکی دووکهسییه ژنو پیاویک دهیکه به دوری

ژورینگی گهردا

rounded (roun'did), adj. (۱) خۆر: خۆر ههلبهراو: خۆرکراو

(۲) به خۆرکردنی ههردو لێو دهبنژئ: (وه "O")

(۳) خشت (ژماره): خشت کراو: نزیكی. (۴) تمواو: هاوتا

roundel (roun'dl'), n. (۱) شتیکی خۆر یا بازنهیی

(۲) شتیکی کهوانهیی خانوو پین پارزندهروه (شووشه پهنجهره، تاق، قوژین،

تهبهق، هتد): (۳) پهنجهرهیهکی خۆر بچکوله (۴) rondeau

(۵) سهماي نلقهیی: ههلبهرکینی

roundelay (roun'də-lā'), n. (۱) گۆرائی یا بهستهیهکه که

پارچهیهکی ههر دهوتری و دهوترتیهوه. (۲) مۆسیقای نهم گۆرائیه

(۳) سهماي نلقهیی: ههلبهرکینی

rounder (roun'dēr), n. (۱) پاسهوانی چهرخهکر

(۲) نامیری خشت کردنی قوژین و قهراغ دارو دیوار (خانوسازی) پهنه

(۳) (pl.) یارییهکی ئینگلیزییه له "بیسبول" دهچیت

(۴) [British], [R-], قهشیه گهرۆک یا چهرخهکار

(۵) [Colloq.] سهرسهریهیکی سهرخۆشو و پاره لهبهر دهر: تاوانکار

Roundhead (round'hed'), n. سهرخ: نهاندانیکی حیزبی دژیه

پژنی پاشیهتی له ئینگلتیره لهکاتی شمهی براکوژی ئینگلیزیدا له سالی

۱۶۵۲-۱۶۴۲

roundhouse (round'hous'), n. (۱) خیره خانوو (فارگوئی)

شهمهندههیری تیدا مۆل دههیری و چاک دهکری و جینگۆرکینی پین دهکری:

(۲) ژورینکه له پشتهوهی بهشی جهوانهوهی کهشتیهیهوانهکان

(۳) [Slang], مستهکۆلهیهکی لایه لای:

roundish (roun'dish), adj. نهختیک خۆر

roundlet (round'lit), n. بازنهیی بچوک: شتیکی خۆر بچوک

roundly (round'li), adv. (۱) به خۆر

(۲) (a) به توندوتیزئ: به توندی: (He was ~ rebuked.)

(ب) به تمواوی

round robin, (۱) سهکالانامهیهکی مۆرکراوه به شنهوهیهکی بازنهیی بۆ

لهوهی نهزانی کین له پینشموه مۆری کردوه. (۲) بۆپۆئینیکه ههریهکه

لهوانهیی بهشداری تیدا دهکهن لهگهل ههمو لهوانهیی تردا بۆپۆئین دهکهن

(۳) نامیهیکی بلۆکراوهیه بهسهر جهند کهسێکدا که ههرکسه تیبینی خۆی

لهسهر دهنووسیت پاش خۆئندهوهی. (۴) ریز: ریزی دریز: زنجیره

roundsman (roundz'man), n. (۱) چاودیری پاسهوان

سهرکاری پاسهوان. (۲) دابهشکهری فرۆتهنی بهسهر لهو فرۆشگا تاکفرۆش

مالاندا که داواي لهو فرۆتهنی یانهیان کردوه

round steak, توئ گوشتی رانی گا

round-table (round'tā'b'l), adj. به دوری میزینگی خردا (کۆن):

(a ~ discussion)

Round Table, (۱) خۆر میزی پاشای نهفسانهیی ئینگلیزی "نارسهر"

(۲) پاشا "نارسهر" و سوارچاکهکانی

(۳) [r- t-], کۆرینگی جهند کهسی

round-trip (round'trip'), adj. دووسهره (کهشت):

(a ~ ticket)

round trip, کهشتی دووسهره: چوون و هاتنهوه

(پینشی دهوترئ: "return trip")

round-up (round'up'), n. (۱) خپرکردنهوه یا پاپینچانی گاههل

(۲) گاههل خپرکراوه یا پاپینچ کراو

(۳) گاوان یا کاوبۆی نهسپ سواری گاههل پاپینچهر

(۴) پاپینچ کردن: پاپینچان: (a ~ of suspected persons)

round-worm (round'wūrm'), n. کرمی لولهیی (له ریخۆلهی

مۆژو و گیانداری تردا دهئ)

roup (rōop), n. (۱) وهناق میرشک (نیشانهکانی ناو له چاوو لووت

هاتن و دهنگ نووسانه) (۲) دهنگ گری: دهنگ نووساوی: دهنگ نووسان

rouse (rouz), v.t. (۱) ههلباندن (باندن و نیجیری تر له هیلانهو

کونهکانیان بۆ پراوکردن) و وروژاندن: توورهکردن: جهوول تیخستن:

بزووتنهوه. (۳) پاپهراندن: له خهوه ههلباندن. (۴) پاکیشان (کهشتیوانی)

v.i. (۱) ههلبان (له هیلانهو کۆن): ههلبهرن. (۲) لهخوههلبان: پاپهرن

(۳) بزووتنهوه: جهوول تیخهوتن: پاپهرن: خرووشان

n. (۱) ههلبان: لهخوههلبان: پاپهرن

(۲) کهرهنا یا تهپلی سهریاز لهخوههلبان

rousing (rouz'ing), adj. (۱) گهرم: بهجۆش: ههست جوولین:

(a ~ speech, welcome, etc.)

(۲) گهرم (بازای): (a ~ business)

[Colloq.], سهرناسا، سهرسوپیته: گهره (درق)

roust (roust), v.t. پاپهراندن: دهپهراندن (لهجۆی نووستن)

roustabout (roust'ə-bout'), n. (۱) کریکاری لهنگهرگی کهشتی و

بههلم له بهندهردا: کریکاری سهر کهشتی. (۲) کریکاری سیرک

(۳) کریکاری نهوکار یا نهشارمه (له بیره نهوت یا ناژهلگادا)

rout (rout), n. (۱) پووته و پووته: جهاموهر: خهلمکی رهش و پووت

(۲) ناشووب: ناژاره. (۳) راپران (لهشکری شکاو): پراکردن: پاونران:

بهپهله کهشانهوه له مهیانی جهنگ بههوی بهزینهوه

(۴) بهزینگی تمواو (لهشکری) لهشکر شکان: دۆرانی تمواو

(۵) [Archaic or Poetic], (a) دهسته: تاقم. (ب) دهست و پینهوند

- (Archaic) [rowənberi], نامەنگ (بەتایبەتی ھی خەلکی ئاسراوی کۆمەل لە ئێوارەدا).
- v.t.** (۱) پافراندن (لەشکر) پاونان؛ قاونان؛ دەریپانندن.
(۲) بەزاندن بە تەواوی؛ شکاندن (لەشکر).
- rou** (rou), **v.t.** (۱) بە لەمۆز خاک و خۆل هەلگیرانە و بۆ خواردن گەران (بەران) (۲) پشکین؛ پێداگەران
- v.t.** (۱) هەلگیرانە و خاک و خۆل بە لەمۆز بۆ خواردن (بەران).
(۲) (~ out) ، پشکین و دۆزینەو؛ دەرخستن؛ هەلمالین.
(۳) ناو دەرهێنان؛ بۆش کردن؛ ئی دەرهێنان؛ دەرهێنان
(۴) دەریپانندن (لە جی، مال، کۆن، جیی خۆشاردنەو)؛ دەرکردن.
- route** (rōd), **n.** (۱) (ب) ڕێگە؛ ڕێ؛ ڕێیان؛ ڕێڕەو.
(ب) ڕێگاوبانی دەروەش؛ شار؛ شاری. (۲) ڕێگەبەکی ڕێک و پێکی بە ئاسایی هاتوچو پێداکراو؛ هێلی هاتوچو (شەمەندەفر، فۆکە، پاس).
(۳) (ب) دایەشکردنی فرۆتەنی لەلایەن کرێکارێکەو بەسەر ئەر مال و فرۆشگایانەدا کە داوایان کردووە (پۆتنامە، شیر... هتد).
(ب) ڕێگە؛ ئەر دایەشکردن. (ج) کرێکارێکەو ئەر دایەشکردن.
(د) ئەمرانی گواستنەوی لەشکر و ڕێگاوبانی ئەر گواستنەویە.
- v.t.** ئاردن بە ڕێگەبەکی تاییبەتیدا؛ لە ڕێگەبەکی تاییبەتییەو پەوانەکردن:
(The travel agency ~d them to Paris by way of New York.)
- router** (rou'ēr), **n.** ڕەنە (دارتاشی)؛ ئامییری خشت کردن و ساف و لووس کردن.
- routine** (rō-tēn'), **n.** (۱) پۆتین؛ جێبەجێکردنی کار لەسەر یەک
شێواز و بەی؛ هیچ گۆڕینی. (۲) خۆنوواندنیکی یەک شێوازی سەر شانۆیەکە
هەر پیشان دەدری و دەریتەرە.
- adj.** پۆتینی؛ لەسەر یەک شێواز و بەی گۆڕین.
- routinely** (adv.); **routinism** (n.); **routinist** (n.).
- routinize** (rō-tēn'iz'), **v.t.** کردن بە پۆتین؛
لەسەر یەک شێواز کردن و کردنەو.
- roux** (rōd), **n.** پوو بریتی بە لە ئاردی سوورەو کراو لە پۆنی هەلقەرچاوا.
- rove** (rōv), **v.t.** گەران بە هەموو لایەدا؛ سوورپانەو.
- v.t.** پیاگەران؛ پیا سوورپانەو: (He ~d the woods.)
- n.** گەران بە هەموو لایەدا؛ سوورپانەو.
- rove** (rōv), **v.t.** (۱) شیکردنەو پێش پستن (خوری، لۆکە).
(۲) کردن بە کوند؛ (پیشانی خوری و لۆکە).
- n.** پیشانی لول و درێژی لۆکە و کەتان.
- rove** (rōv), **alternative past tense and p.p. of reeve.**
- rove beetle**, خالۆنچە گەپۆک؛ خالۆنچەبەکی درێژکۆلە؛ گەندەخوری
- rover** (rōv'ēr), **n.** (۱) گەپۆک؛ مۆفی گەپۆک.
(۲) (ب) نیشانی بە ڕێکەوت هەلگیران (تیر هاویشتن) (ب) تیرهاویشتی دوو.
- rover** (rōv'ēr), **n.** (۱) چەتە دەریا. (۲) گەشتی چەتە دەریا.
- row** (rō), **n.** (۱) ڕیز (a ~ of house, trees, etc.).
(۲) ڕیزە کورسی (سینەما، قوتابخانە، شانۆ).
(۳) شەقامێکە کە هەردوو بەری ڕیزە خانوو بیت.
- v.t.** (~ up), پێژکردن.
- hard** (or long) **row** to hoe, نیشی گران؛ کاری سەخت.
- row** (rō), **v.t.** (۱) سەرل لێدان. (۲) گواستنەو بە بەلەمی سەرل.
(۳) بەکارهێنانی کەسێک بۆ سەرل لێدان.
(۴) بەشاری کردن بۆ پێژکردنی سەرل لێدان.
- v.t.** (۱) سەرل لێدان. (۲) بە سەرل پاندن یا لێخوێن.
- n.** (۱) سەرل لێدان. (۲) گەشتی سەرل لێدان. (ب) دووری ئەر گەشت.
- row** (rou), **n.** (۱) دەمەقانی؛ شەر.
(۲) دەنگەدەنگ؛ هەراوژەنا؛ هەراهر.
- v.t.** [Colloq.], شەرکردن؛ بەشاری بون لە دەمەقانی یا هەراوژەنادا.
- v.t.** [Colloq.], سەرژەنشتی کردن؛ بۆ توندی رەخنە لێگرتن.
- rowan** (rō'an, rou'an), **n.** درەختێکی گۆل سپی و بەر سوور.

- (پیشی دەوتری: "rowanberry").
بەلەمی سەرل.
- rowboat** (rō'bōt'), **n.** کەسێکی دێ، چەتوون، شەلاتی... هتد.
- rowdy** (rou'di), **n.** چەتوون؛ دێ: (a ~ person, audience, etc.).
- adj.** -rowdily (adv.); rowdiness (n.); rowdyism (n.).
- rowdyish** (rou'di-ish), **adj.** نەختیک دێو شەرائی و چەتوون.
- rowel** (rou'al), **n.** چوقولی ئاوژەنگی.
- v.t.** ئاوژەنگی لێدان؛ تێوژەندن.
- rowen** (rou'an), **n.** گۆرە گیای دووهمی هەمان وەرژ
(کە سەرەلمەداتەرە پاش یەکەم دوریەتەرە).
- rower** (rō'er), **n.** سەرل لێدەر.
- rowlock** (rō'lok', rul'ak), **n.** [Chiefly British], = oarlock.
- royal** (roi'al), **adj.** (۱) پاشایی؛ تاییبەتی بە پاشا:
(the ~ family; a ~ edict)
- (۲) شانیشینی؛ پاشایی: (a ~ fleet).
- (۳) شایانە؛ زۆر نایاب؛ شایانی پاشایی؛ شاهانە: (a ~ treatment).
- (۴) بەشکۆ؛ شایانە: (a ~ air, bearing, etc.).
- (۵) زۆر گەورە؛ زۆر نایاب.
- n.** جۆرە کاغەزێکی گەورە بۆ چاپ.
- royal blue**, شینی تۆخی نەختیک سورکار.
- royalism** (roi'al-iz'm), **n.** (۱) پاشاییەتی؛ پۆنی پاشایی.
(۲) شاخواری؛ شاویستی؛ پاشاخواری.
شاخواری؛ شاویستی؛ پاشاخواری:
- (۱) [R-], پالیشتیکەری چارلسی یەکەم، شای نینگلەرە.
(ب) پالیشتیکەری ئینگلیزەکان و ئینگلەرە لە شۆڕشی ئەمریکا.
(ج) پالیشتیکەری بۆ بۆنەکانی فەرەنسە.
- royal jelly**, هەنگوینی شایانە؛ خواردنی کرمۆکە هەنگو بانووشای
پوورە هەنگو.
- royally** (roi'al-i), **adv.** شایانە؛ بە جۆرێک کە بۆ شا بشیت:
(We were treated ~ by everyone.)
- royal palm**, دارخوومای شایانە؛ دارخوومایەکە درێژە بۆ پازاندنەو.
- royal purple**, ئەرخموانی شایانە؛ ئەرخموانیەکی تۆخی شینکارە.
- royalty** (roi'al-ti), **n.** (۱) شایەتی؛ پەلەپایە و دەسلاتی شا.
(۲) شا؛ شانە؛ شارادان. (۳) شانیش.
- (۴) تاییبەتیی شایانە؛ شکۆ؛ بەرزی؛ مەزنی.
(۵) (pl.), مافی شا.
- (۶) (ب) مافی پاشا بەسەر زەوی و زار یا سامانی ژێرەمینیی بەخشاو
(ب) باج یا مزی ئەر ئەم شە بەخشاوانە.
- (۷) (ب) مزی؛ بەشی نووسەر لە داهااتی پەرتووکی فرۆشراو و ھی دەرهێنەر و
نووانەری فیلمی سینەما بۆ پیشاندانی فیلمەکیان.
- (ب) مزی؛ بەشی داھێنەر لە داهااتی ئەر شەتی کە دای هێنارە.
- rrhea; -rrhoea; -rhea; -rhoea** (rē'ə), پاشگرتن بەمانای: (gonorrhea; diarrhea).
- ئەتەن (شە)؛ ئەتەنەدەرەو: (gonorrhea; diarrhea).
- rub** (rub), **v.t.** (۱) لێخشان؛ لێخستن؛ پیاھێنان؛ ئی سووان.
(۲) مەنوو؛ تێهەلسوون؛ شێلان.
(۳) (~ together), لەبەکخشان؛ لەبەکخستن.
(۴) هەلگۆشتن؛ هەلووین؛ گران؛ هەلگۆشتن؛ هەلگۆشتن.
(۵) خوراندن. (۶) پووشاندن.
(۷) (~ out ; ~ off ; ~ away), لێکردنەو (پیس، چلک)؛
ئە لێردن؛ ئی لێردن؛ سڕینەو.
- v.t.** (۱) لێخستن؛ گران؛ هەلگۆشتن؛ پیاھێنان.
(۲) (~ on ; ~ against), بەرکەوتن؛ لێکەوتن؛ لێخشان:
(The tire ~s against the fender.)
- (۳) پووشان؛ برینداربوون.
- (۴) (~ off ; ~ out), لێبووتەرە (پیس، چلک... هتد)؛ سڕانەو.

- (۲) پره له پاشمېړك: زېلاوې. (۲) بې قهې! هېچ وپوچ! بې نرخ.
- (۱) وورده بېرته بېردي نه قارى نېكارا! بېرته شكاو. rubble (rub^ul), *n.*
- (۲) ديواري وورده بېرته بېردي نه قارى نېكارا! بېردي شكاو.
- (۳) خول و داروبېردي خانوي ويران كړا! داروبېردي خانوي پوخوا! كلاوه.
- rubblly (*adj.*).
- rubblework (rub^ul-würk), *n.* بېرديكارى (به بېرته شكاو!)
- ديواري بېرته شكاو بېردي نه قارى نېكارا.
- rubdown (rub^udoun), *n.* لمش شيلاني توند.
- rube (rōōb), *n.* [Slang], لادېيېيكې ساده و نزان.
- rubefacient (rōō-bā-fā'shant), *adj.* پېست سورگرهوه.
- شتېكى پېست سورگرهوه (وهك مشماي له پشت كړاى بې نېش و نازان). *n.*
- rubella (rōō-bel'ā), *n.* دېكه: سورژړه نه لمانې.
- rubellite (rōō-bel'it), *n.* تورماليني سور: بېرديكي بېنرخي سور يا پېمېيېه.
- rubella (۲). measles (۱). ربهنگ سورهمنگهراو (له شرمدا يا تعريق بووندهدا).
- rubescence (*n.*).
- Rubicon (rōō'bi-kon'), *n.* (۱) پوييكون: پويارنكه له باكووري ئيتاليا. (۲) سنوور.
- cross (or pass) the Rubicon, له پوياري پوييكون پېرتهوه!
- برپاړنك دان كه همنو شانهوهي نېميت.
- rubicund (rōō'bi-kund'), *adj.* سور (دموچاو)! دم وچاو گمش و سور.
- rubicundity (rōō'bi-kun'do-ti), *n.* سوري و گشي (دموچاو).
- rubidium (rōō-bid'i-əm), *n.* پوييډيوم: توخنيكي كيميائي زيوېيېه له "پوتاسيوم" دهجيت.
- rubied (rōō'bid), *adj.* يا قوتې: سوري توخ.
- rubiginous (rōō-bij'ə-nas), *adj.* ژمنكي: قارهېي سوركار.
- rubious (rōō'bi-əs), *adj.* يا قوتې: سور.
- ruble; rouble (rōō'b'l), *n.* پوځل: پاره يېكيتي سوقيته جارانه.
- rubric (rōō'brik), *n.* (۱) سېرياس: سېرديز يا يېكمه تپي به سور نووسراو يا چاپكړا! سېرووات.
- (۲) ناموزگاري به سور نووسراو يا ناميلكي نويزو نزي كلنيسه
- (۳) سېرياسي به سور نووسراو يا شا. (۴) شيوا: پوځان.
- adj.*
- (۱) به سور نووسراو.
- (۲) [Archaic], سور, سوركار.
- rubrical (*adj.*).
- rubricate (rōō'bri-kāt'), *v.t.* (۱) به سور نيشانه كړدن يا پارانهوهي (۲) ناموزگاري پېدان يا بې پېتووك: به تپيې سور نووسين يا چاپ كړدن. (۳) ناموزگاري پېدان يا بې ناماده كړدن دېبارهي نويزو نزاو نهرقي تاپي تر له كلنيسه.
- rubrication (*n.*); rubricator (*n.*).
- rubrician (rōō-brish'ən), *n.* زاناي ناموزگاري نويزو نزاو نهرقي تاپي تر له كلنيسه.
- rub (rōō'bi), *n.* (۱) گېمېري شوچرا! گېمېري سور يا قوت.
- (۲) شتي له يا قوت دروستكړا. (۳) سوري توخ.
- (۴) شتيكي يا قوتې يا سور (شېراب).
- (۵) [British], جزوه تپيكي چاپه مېنيه به قواره يكي تاپېتي.
- adj.*
- ruck (ruk), *n.* (۱) كومه! بارست.
- (۲) كومه يكي هه مېچيزه يا هه مېرنگ (۳) جهماره ي هه مېمه.
- (۴) كومه نه سېي به جيمو (غارغارين).
- (۱) چرچ و لچ كړدن: ژاكاندن.
- (۲) (~ up), شيواندن, ټينكان.

(۵) بېرته واه بوون به لام به گران! به گران بې پېشوه پويشتن.

n.

(۱) ليخستن! ليكخستن! ليخشان.

(۲) همنون! تېهه لسوون! ليدان (بويه... هتد).

(۳) خوران (۴) پووشاوي! شويني پووشا يا بريشار.

(۵) كوسپ! كمندوكوسپ! نارنكي! قورت.

(۶) گېوگرفت! گنجېل! كېشه! تېنگوچېله: (Aye, there's the ~).

(۷) لاقرتي! سمرزده نشتي! گالته پيكردن.

rub down, (۱) شيلان! همنون

(۲) ساف و لوس كړدن (به ليخستن)! بېك كړدن.

rub it in, [Slang], برين كولاندنوه (مهجان!)

پمېتا پېتا خستنوه بېري كېم و كوپي و هله ي كسيك.

rub off, ليكردهوه (به ليخستن)! ليپوونوه! سړينهوه.

rub out, (۱) سړينهوه! ليكردهوه (به ليخستن)! ليپوونوه! ليكرانهوه.

(۲) [Slang], كوشتن.

rub (a person) the wrong way, پستكړدن! نووېر كړدن!

همارگرتن! ده ماري خراب كړتن.

rubadub (rub^uə-dub'), *n.* دمنكي تپل

rubasse (rōō-bas', rōō-bās'), *n.* پوياس: جوړنكه له بېردي

"كوارتز" رهنه كې سوريكي توخه.

rubber (rub^uēr), *n.* (۱) ليخمر: ليدن (بويه... هتد)! ليخشتين.

(ب) پشت شيل (به پېشه)! لمش شيل.

(۲) ناميزي هه لكراندن يا ساف و لوس كړدن (برېمند! شتي زين).

(۳) لاستيك: شيره لاستيك. (۴) لاستيكي خمت كوژاندنوه.

(۵) (pl.), كانوش (پېلاو). (۶) [Slang], لاستيكي گان.

(۷) ليو پارچه لاستيكه لاكيشمېيېه كه ياريكېرې بېسېل لسمري

پانوهه ستي له كاتي توپ هاويشتندا.

adj. لاستيكي! بكنش.

v.t. [Slang], مل دريژ كړدن يا ناوړدانهوه بې سېر كړدنې شتيك.

rubber (rub^uēr), *n.* (۱) ياري يا بېرېنېنكي سې لايېي يا پېنج

لايېيېه نو كسه يا تپيې ژړبه ي كايكان بېرتهوه ياري يېكه دېباتوه.

(۲) كايې بردنوه: كايې برانوه.

rubber band, پېنېسې لاستيك: لاستيكي پې بستن.

rubber check, [Slang], چمكي گېراوه بې خاوه نه كې له لايېن

بانقوهه بېي گېرېنوهي (له بېر نه بووني پاره له حسابي ليو كسهدا).

rubberize (rub^uēr-iz'), *v.t.* لاستيك تېكرتن: لاستيك تېخستن!

شيره لاستيك تېكردن.

rubberneck (rub^uēr-nek'), *n.* [Slang], گمشتياريكي نه بله قې

ژور حمز به سوسه و پرسيار كېر.

adj. [Slang], هي گمشتياران! هي گمشتياري.

v.t. [Slang], مل دريژ كړدن يا ناوړدانهوه بې سېر كړدنې شتيك!

هبله قې بوون (گمشتيان).

rubber plant, (۱) داري لاستيك.

(۲) پوهه كيكې گه لا ژور پان و گېروه و بريقه دارو لاستيكي و لاسك دريژي

پارنېنوهه يېه

rubber-stamp (rub^uēr-stamp'), *v.t.* (۱) موز كړدن: موز ليدان.

(۲) [Colloq.], موز كړدن يا پسمند كړدن به پوځيني و بې بير كړنهوه.

rubber stamp, (۱) موز.

(۲) كسيك! نه جوو مېنك! يا پهرلمانك كه شت موز دمكات يا پسمند

دمكات به پوځيني و بې بير كړنهوه:

(Their parliament is nothing but a ~).

(۲) موز كړدن يا پسمند كړدنې هر به ناو و پوځيني و بې بير كړنهوه.

rubbery (rub^uēr-i), *adj.* لاستيكي! بكنش! كشاو! جېي.

rubbish (rub^uish), *n.* (۱) زيل! سركوژمر! پاشماوه! پاشمېړك.

(۲) قسه ي هېچ وپوچ! قسه ي قور و بې مانا.

rubbishy (rub^uish-i), *adj.* (۱) پاشمېړكي! زيلي! سركوژمري.

rucksack

- v.t.** (۱) چرچ ولۆچ بوون؛ ژاكان. (۲) شیانو؛ تینکچوون.
- n.** چرچ ولۆچ؛ ژاكارى.
- rucksack** (ruk'sak'), **n.** تورەكەى شان.
- ruckus** (ruk'əs), **n.** [Dial. or Colloq.], گەرەلاوژ؛ پشئوى؛
- هەراوژەنا؛ هەراوهوریا.
- ruction** (ruk'shan), **n.** ناژاوه؛ شەپو هەرا.
- rudd** (rud), **n.** ماسىيەكى پوبارىيە.
- rudder** (rud'er), **n.** (۱) دەستارژوى كەشتى؛
- سوكان يا دەسكى لىخوړىنى كەشتى.
- (۲) بەشنىكى كلكى فېزىكەيە يارمەتى لىخوړىن يا فېزىنى فېزىكەكە دەدات.
- (۳) پاڼەر؛ چاوساغ؛ ئاراستەكەر؛ ھۆي پانومايى.
- ruddle** (rud'l), **n.** Also **reddle**, بۆيەى سور.
- v.t.** بۆيەى سور لىدان؛ سووركردن.
- ruddock** (rud'ək), **n.** سنگ زەرە؛ بۆوكەسوورە؛ بالندەيەكى بچوكە.
- ئەوئەدى چۆلەكەيك دەيىت.
- ruddy** (rud'i), **adj.** (۱) سوورو گەش (پىست، دەم وچا).
- (a ~ complexion)
- (۲) سوورا؛ سووركار.
- ruddily** (adv.); **ruddiness** (n.).
- ruddy duck**, مراوىيەكى ئەمەريكەيە.
- rude** (rōd), **adj.** (۱) كىوى؛ نەزان؛ كال وكرچ (مەجان) ساكار؛
- سەرەتايى: (~ men, methods, etc.)
- (۲) ئارىكە وپك؛ ئاپوخت؛ ئاكارامە؛ خاۋ؛ باش نەكراۋ:
- (~ path, drawing, style, plan, etc.)
- (۳) بەھىز؛ بەتق؛ باش: (~ health).
- (۴) بى نەزاكەت؛ كەرتق؛ قەسە سويزا؛ قەسە رەق:
- (a ~ remark, reply, person, etc.; ~ behavior)
- (۵) ئاساز (دەنگ): ئەگەر يەك نەگوتجاۋ؛ ئاكوڭ: (~ tones).
- (۶) توندوتىز؛ داچلەكىن؛ دل خوپىن؛ سەرسوپىن:
- (a ~ awakening; a ~ shock)
- rudely** (adv.); **rudness** (n.).
- ruderal** (rōd'ə-r'l), **adj.** لەناۋ زېلۋ زەمى بەرەلدا؛ پوواۋ.
- n.** پووەكىكە كە لە شويىنى وھادا؛ بېويىت.
- rudesby** (rōd'z'bi'), **n.** [Archaic], كەسكىنى بى نەزاكەت و بى
- پەووشت و ئاكەس
- rudiment** (rōd'də-mənt), **n.** (۱) بىنچىنەكان؛ سەرەتاكان:
- (the ~s of art, science, etc.)
- (۲) (pl.) سەرەتا؛ چەكەرە (مەجان) سەرەتاي شتىك كە لەوانەيە
- بەرە بىنىن: (the ~s of social behavior in children).
- (۳) ئەندامىكى پەرەنەسنىنى بى نەركى لەش (مەمكى پيار)؛
- ئەندامى گورە نەبوۋ؛ جى نىشانەى ئەندامىكى وھما
- rudimentary** (rōd'də-men'tēr-i), **adj.** (۱) سەرەتايى:
- بىنچىنەي (~ knowledge; ~ rules of behavior).
- (۲) ساۋ؛ تازە پەيدابوۋ يا سەرەلداۋ
- (۳) گورە نەبوۋ يا پەرەنەسنىن (ئەندامى لەش)؛ تەنھا جى نىشانەكەى ديارە؛
- كويز بووتەرە (~ organ).
- rudimentarily** (adv.); **rudimentariness** (n.).
- rue** (rō), **v.t.** پەشيمان بوونەۋە؛ تۆبەكردن؛ داخ بۇ خواردن؛
- پاشگەزبوونەۋە.
- v.i.** پەشيمان بوونەۋە؛ داخ بۇ خواردن.
- n.** [Archaic], (۱) پەشيمانى؛ داخ؛ پاشگەزى.
- (۲) بەزەيى؛ بەزەيى پياھاتنەۋە؛ دل بى سووتان.
- rue** (rō), **n.** پوومكىكى ھەمىشە سەوزى بۇن خوشى گەلا تالى پىزىشكىيە.
- rueful** (rō'fəl), **adj.** (۱) جىنى داخ و خەفەتە.
- (۲) دلنەنگ؛ دلگىر؛ خەفەتار؛ مات و مەلۇل.

rugose

- ruefully** (adv.); **ruefulness** (n.).
- rufescent** (rō-fes'ns), **adj.** سووركار.
- ruff** (ruf), **n.** (۱) ملىوانى لۆچ لۆچاۋى يا فشەن (پياۋو ژن لە سەدى
- شانزە و خەفەدا لە ملىان دەكرد). (۲) پەپو توۋكى دەمورى ملى بالندە و
- گياندارى شېردەر (شېن). (۳) نىزىنەى چۆلەكەى لم (لە وەزى جوت بووندا
- پەپى جوان لە ملى دىت وەك ھى كەلمەشېرە مېيەكانى پىيان دەووترى؛
- "reeve". (۴) جۆرە كۆترىكى پەپ لە ملە.
- ruff** (ruf), **n.** [Obs.], (۱) جۆرە يارىيەكى كاغەزە.
- (۲) فېزىدان يا يارى پىكرىنى كاغەزى براۋە.
- v.t. & v.i.** يارى پىكرىنى كاغەزى براۋە يا دەستى براۋە.
- ruff; ruffe** (ruf), **n.** ماسىيەكى بچوكى پوبارىيە.
- ruffed grouse**, مارە كىۋىيەكى مل پەپاۋى كلك باۋەشېندىيە.
- ruffian** (ruf'i-ən, ruf'yan), **n.** كەسكىنى دېندەۋ ياخى؛ سىيەندى؛
- شەلاتى
- adj.** دېندە؛ ياخى؛ سىيەندى.
- ruffianism** (n.); **ruffianly** (adj.).
- ruffle** (ruf'l), **v.t.** (۱) شەپۆلى بچوك بچوك تىخست؛
- كەرويشكە پىكرىن؛ ژاكاندن؛ شىۋاندن:
- (The wind ~s the surface of the water.)
- (۲) ژاكاندن؛ چرچ ولۆچ كىردن؛ فشكرىدەۋى جلو بەرگ بە شىۋە شەپۆل
- بۇ جۋانى. (۳) فشكرىدەۋە (پەپى بالندە).
- (۴) پەستكردن؛ دل شكاندن؛ دل كرتن: (Nothing ~s her.)
- (۵) (l) پەپەپەركردن. (ب) تىكەلكردن (دەستە كاغەزى يارى و قومان).
- v.t.** (۱) ژاكان؛ چرچ ولۆچ بوون؛ فش بوونەۋە.
- (۲) پەست بوون؛ دل گىران؛ دل شكان.
- (۱) تېرە نەقشى قوماش؛ ژاكارى يا لۆچى دەسەنقەست (جل و بەرگ، قوماش).
- (۲) فش بوونەۋە؛ پەپى بالندە. (۳) پەستى؛ دل گىران؛ دل شكان.
- (۴) شەپۆل؛ شىۋان (پوۋى شتىك).
- ruffle** (ruf'l), **n.** تەپل لىدانىكى نزم و بەردەۋام.
- v.t. & v.i.** تەپل لىدان بە دەنگى نزم و بەردەۋام.
- ruffle** (ruf'l), **v.t.** (۱) كىردن بە ھەرا؛ ھەراۋەناكردن؛ شەپكرىن.
- (۲) خۆفشكرىدەۋە؛ خۇبادان؛ كەش و قش كىردن؛ پۆزلىدان.
- n.** ھەراۋەنا؛ ھەراۋەنا.
- rufous** (rō'fəs), **adj.** ژەنگى؛ سوورى قاۋەيى.
- rug** (rug), **n.** (۱) بەرە؛ ماپوۋا؛ قالى؛ پاخەر؛ فەرش؛ ژىرەخەر؛ پەلاس؛
- پاڭاخ. (۲) [British Chiefly], سەرەخەرى خورى يا بەتانیيە بچوك
- (بەتانیيە بۇ دان بەسەر ئەزىندا).
- pull the rug (out) from under,** دەستبەردارىبوون؛
- فروشتن (مەجان) بەرە لەژىر پىن دەرمىنان.
- sweep under the rug,** كىردن بە ژىرەۋە (شتى ئاپەسەند)؛ داپوشتن؛
- شاردەنەۋە.
- ruga** (rō'gə), **n.** چرچ ولۆچ (زىندەۋەزى، پوۋەكناسى).
- rugate** (rō'gāt, rō'git), **adj.** چرچ ولۆچاۋى.
- Rugby** (rug'bi), **n.** پەگبى؛ فوتبۆلىنى نىنگلىزى؛ جۆرىكە لە يارى
- شەق شەقىن. (پىنى دەووترى؛ "Rugby football").
- rugged** (rug'id), **adj.** (۱) ئاڭرىك؛ سەخت؛ قۇرتاۋى؛ بەرزو نزمای؛
- چال و چۆلاۋى: (~ ground; ~ mountains).
- (۲) چال و چۆلاۋى؛ ئاڭرىك و پىك؛ بەھىزو پياۋانە (پوۋخسان): (a ~ face).
- (۳) زىدانىۋى؛ باۋېزاناۋى؛ سەخت: (~ weather).
- (۴) ئاساز؛ ئاخوش: (~ tones).
- (۵) سەخت؛ ئاخوش؛ توندوتىز: (a ~ life; a ~ climate).
- (۶) كىۋىيە؛ كەرتانە؛ نەزان (پەروشت)؛ بى نەزاكەت: (~ manners).
- (۷) بەھىز؛ تەندرووست.
- ruggedly** (adv.); **ruggedness** (n.).
- rugose** (rō'gōs, rō-gōs'), **adj.** Also **rugose**, چرچ ولۆچاۋى؛

ruin

- دهماراوی (گهلا): زیر: (a ~ leaf).
- rugosity (n).**
ruin (rōō'in, rōō'n), n.
 (۱) پووخان: خانووی: پمان.
 (۲) (pl.) . کهلاوه: ویرانه: کاول.
 (۳) (۱) شوینی ویران کراو یا کاول کراو: شوینی پووخاوی یا فوتاو:
 (The bombed city was a ~.)
 (ب) کمسینکی پووخاوی یا فوتاو.
 (۴) فوتان: پووخان: ویران بوون: تینکچوون: کاول بوون: له کملک کموتن:
 ههرس بردن (مروء).
 (۵) فوتان (مروء): مایهپوچی: نابووتی.
 (۶) نابووچوون (کچ): حیاچوون: کون کران.
 (۷) فوتیننر: ویرانکرا: هوی فوتان یا تینکدان:
 (Gambling was his ~.)
 (۱) ویران کردن: کاول کردن: فوتاندن: پووخاندن: تینکدان: v.t.
 له کملک خست: بریا کردن:
 (It will ~ the crops.; to ~ a plan, a meal, one's chance, one's life, etc.)
 (۲) مایهپوچ کردن: نابووت کردن.
 (۳) کون کردن (کچ): نابووبردن.
 v.t.
 ویران بوون: فوتان: کاول بوون: مایهپووت بوون.
ruinate (rōō'ā-nāt'), [Archaic], v.t. & v.i. = ruin.
adj. = ruined.
ruined (rōō'ind), adj.
 ویران کراو: کاول بوو: فوتاو: مایهپووت:
 نابووچو
ruination (rōō'ā-nā'shən), n.
 (۱) (۱) ویران کردن: فوتاندن:
 تینکدان: کاول کردن: له کملک خست. (ب) ویران: فوتاو: فوتاو:
 مایهپووتی: تینکچوون. (۲) فوتیننر: ویرانکرا: کاولکرا: نابووتکر:
 (Drinking was his ~.)
ruinous (rōō'in-əs, rōō'n-əs), adj.
 (۱) ویران بوو: فوتاو:
 پووخا: کملک نهماو: کاول. (۲) ویرانکرا: کاولکرا: فوتیننر: زیانبهخش:
 (~ floods)
rule (rōōl), n.
 (۱) پیرمرو (۲) دستوور: یاسا: ریسا.
 (۳) پیوانه: کنشانه
 (۴) شتیک که به ناسانی پوودات: ریازی ناسایی:
 (Famine and disease are the ~ following war.)
 (۵) فرمانروایی: هوکمرانی: فرمانداری: (the ~ of King George).
 (۶) راسته. (۷) [Obs.], رهفتار, رهوشت.
 (۸) فرمانی دادپرس: فرمانی دادگا.
 (۹) تیره ناسینکی باریکه یو هیل: پاکیشان (چاپهمنی).
 v.t.
 (۱) پاهری کردن: بردن به ریئوه: راندن.
 (۲) دهسلات بوسردا بوون: لهژر بار یا دهسلاتدا بوون.
 (۳) کمکردنموه: راگیر کردن: راگرتن: بستنموه.
 (۴) فرمانروایی کردن: هوکمرانی کردن: بردن به ریئوه:
 (The King ~d the country.)
 (۵) گرنگترین بمش بوون.
 (۶) بریار لهسردان (دادپرس, دادگا).
 (۷) به راسته پاکیشان.
 v.t.
 (۱) فرمانروایی کردن: هوکمرانی کردن.
 (۲) له پلهیکی تایبیتدا بوون (نرخ): (Prices ~ low).
 (۳) بریار لهسردان (دادپرس, دادگا):
 (The court has not ~d on the matter yet.)
 as a rule,
 rule out,
 به ناسایی: به گشتی: به زوری
 پی نهان به قسه لیکردن یا پوودانی شتیک:
 بریاردان به نمبوونی شتیک:
 (He ruled out any compromise or negotiation.)

rummage sale

- rule of thumb**, پیرمرو یا رینگه کردن: شتیکه که مروء به
 تاقیکردنموه: شارهزای بوو نهک له ریئی زانستهوه.
ruler (rōōl'ēr), n.
 (۱) فرمانروا: فرمانده. (۲) راسته.
ruling (rōōl'ing), adj.
 (۱) فرمانروا: فرمانده:
 (the ~ party, class, etc.)
 (۲) زال: بهدهسلات.
 (۱) فرمانروایی کردن: هوکمرانی کردن: جلهوگرتن.
 (۲) بریاری دادپرس یا دادگا:
 (A ~ by the court is expected today.)
 (۳) به راسته پیوان: راسته بهکارهینان: به راسته هیل کنشان.
 (۴) هیل به راسته کنشراو.
rum (rōōm), n.
 (۱) رهم: جوره خواردنموهیکی کحوییه.
 (۲) خواردنموه: سرخوشکر.
rum (rum), adj. [Slang],
 (۱) باش: ناباب.
 (۲) [Chiefly British], سیرا: ناویزه: ناسایی: جیا.
 (۳) هیچپوچ: گند: (a ~ joke).
rum (rum), n. = rummy.
Rumanian (rōō-mā'ni-ən), adj. & n. = Romanian.
rumba (rum'bə), n.
 (۱) رومبا: سهامیکی بهجوشی کویایی و
 قولهرشییه. (۲) سهامیکی لاساییکهرهوهی نهم سهامیه.
 (۳) موسیقای نهم سهامیه.
rumble (rum'b'l), v.i.
 (۱) گرمگرم هاتن: گرموهووی هاتن:
 گرماندن: (Thunder ~s.)
 (۲) به گرموهووی پویشتن: گرمهاتن: گرمگرم کردن:
 (The truck ~d down the street.)
 (۲) [Slang], شپره گهرک کردن.
 (۱) گرمه ئو نساندن.
 (۲) به گرمگرم ووتن یا دهربرین: هاوارکردن: گرماندن.
 (۳) ساف و لووس کردن: پارچیهیکی کانزایی له بهرمیلیکی سوپراوده.
 n.
 (۱) گرمه: گرمگرم: گرموهووی: هاپه.
 (۲) کورسی پشتهوهی گالیسکه (یو شتومک یا بهردهست).
 (۳) کورسییهیکی وهای پشتهوهی نوتومیل.
 (۴) بهرمیلیکی خولامیه یو ریک کردن یا ساف و لووس کردن: پارچیهی کانزایی
 (۵) [Slang], شپره گهرک: شپری تاقمه شلاتی.
-rumbly (adj.).
rumen (rōō'min), n.
 گدهمی یکه می گیانداری کاویژکر.
ruminant (rōō'mā-nənt), adj.
 (۱) کاویژکر.
 (۲) هی گیانداری کاویژکر: کاویژکری (۳) بیرکرموه.
 n.
 (۱) گیانداری کاویژکر.
ruminate (rōō'mā-nāt'), v.i. & v.t.
 (۱) کاویژکردن.
 (۲) بیرلینکردنموه.
-ruminative (adj.); **ruminator** (n.).
rumination (rōō'mā-nā'shən), n.
 (۱) کاویژ: کاویژکردن.
 (۲) بیرکردنموه.
rummage (rum'ij), n.
 (۱) پوویت: وورده بابته: شتی هممه رنگ یا
 همپرمه. (۲) پشکنین: به ووردی گهران. (۳) rummage sale.
 (۴) [Obs.], (۱) شیوهی رنکخستنی باری کشتی. (ب) عمار.
 v.t.
 (۱) پشکنین: به ووردی پیاگهران:
 (to ~ a ship for contraband)
 (۲) (~ up; ~ out), خستنهوو (به پشکنین یو گهران): دهرخستن.
 v.t.
 پشکنین: به ووردی گهران:
 (The burglars ~d through all his belongings.)
rummage sale, فروشتنی همرمه: فروشتنی شتومهکی همرمه,
 کوئوه تازهی ناوماو و جلوبهگ (یو پاره کوکرتنموه دان بهخیز).
 (۲) فروشتنی یا هراجی همرمه: فروشگا.

rummer

rummer (rum'ēr), *n.* پیرداخ یا کوپتی گهره.
rummy (rum'i), *adj.* [Chiefly British Slang]. سیرا جیا
 ناویرزه: ناناسه
n. رهمی: جوره یاری یه کی کاغزه.
rummy (rum'i), *n.* [Slang]. سرخوش: کسینکی سرخوش.
rumor (rōō'mēr), *n.* Also **rumour**, روت و وات: قار: مقومق:
 ده بده به: تها تها: بهندوپاو: قاوره قار.
v.t. قار خستنوه: قار بلاو کردنوه.
rumour (rōō'mēr), *n.* & *v.t.* = **rumor**.
rump (rump), *n.*

(۱) کهلنی گیاندار: پاشه: سمت.
 (۲) پارچه گۆشتی رانی گا: (۳) سمته جۆله ی بالنده.
 (۴) سمتی مروزه: کهلن: گووی سم: گووی قنگ: قنگ.
 (۵) پاشماره: پاشمروک.
 (۶) پاشمروکی پهره مان (که نه دامه به پهره تی به کانی نژی به بیان نه مابن یا دمر کران)

rumple (rum'p'l), *n.* چرچ ولج: ژاکاری.
v.t. & v.i. چرچ ولج کردن: ژاکادن.
rumpus (rum'pəs), *n.* [Colloq.], هراوژنه: هراهره:
 هراو بزم: شمر: شمر: هرا: دهنگه دهنگ
rumpus room, ژوروی یاری (له ژورخاندا).
rumrunner (rum'run'ēr), *n.* (۱) قاچاچی: می و ناروق.
 (۲) کشتی و بهله می قاچاچی: رها.

run (run), *v.i.* (۱) پاکردن
 (۲) خیرا پوشتن: چون به دم یا هاروره: (We ~ to her aid.)
 (۳) بهره لایون: ری: نه گران: به سهریستی گران.
 (۴) هلهاتن: هلاتن: دهر یازبون: پاکردن: خود زینوه.
 (۵) (to ~ up to; ~ down to; ~ over to), به پهله چون بؤ شونینکی
 نژک بؤ ماوه به کی کم: (Let's ~ over to her house.)
 (۶) (to ~ in the race), پوشتن کردن: پوشتن کردن: (His horse ran in the race.)
 (ب) خو نامره دکران (هله لایون): خو پالوتن له هله لایون دکران:
 (He will ~ in the next election.)
 (۷) تهر اوکردن غار غارنیک یا پوشتن یک له پهله به کی تاییه تید:
 (My horse ran last.)

(۸) کۆچ کردن (ماسی): به کۆمه ل و به ماله پوشتن:
 (The Salmon ~ every year.)
 (۹) هاتوچو کردن به ریک و پوشتن:
 (The bus ~s every hour.; The train ~s between Washington and New York.)

(۱۰) بلاو بونهوه (دهنگوباس).
 (۱۱) خو بیا به لاسین: بیا به لگه ران: تهر فریدان:
 (The vine ~s over the porch.)
 (۱۲) گهرانهوه بؤ چنده ها سال: در ژوبونهوه بؤ ماوه به کی کۆن له پاوردودو:
 (His family live ~s back many generations.)
 (۱۳) هه میشه بزوتن: هر گیز نهوه ستان:
 (His tongue ran on and on.)

(۱۴) هلهوشان: (Her stocking ~).
 (۱۵) گهران (مهکینه): کار کردن:
 (The washing machine is ~ing.; Her car ~s well.)
 (۱۶) هاتنهوه به بیردا: هاتنهوه به میشکدا جار له دوی جار:
 (Thoughts ran in his head.)

(۱۷) پندا پوشتن: پوین (ناو، خوین، شله): (Blood ~s in his veins.)
 (۱۸) تهرانهوه له بهر پوشتن: (The butter ran.)
 (۱۹) (to ~ into town), پوین (ب) رهنگ دانوه (قوماش، جل).
 (۲۰) پوین (فرمینسک، خوین، شله): (to ~ with tears.)
 (Her eyes ran with tears.)
 (۲۱) (to ~), لیهاتن (کنم، چلم، ناو): بیا هاتنه خوارهوه:

run

(His nose is **runing**.)
 (ب) ناو لایون (به لوهه): ناو دزین: ناو لیهاتن.
 (۲۲) تینه پوین (کات): پوین به: به سهرچوین و پوین به:
 (The days ran into weeks.)
 (۲۳) (to ~), به بهره وام پوین: به بهره وام پوین: به پوشتن کران:
 (The play ran for a year.)
 (ب) خایاندن: پی: چون: (The movie ~s for two hours.)
 (۲۴) کار پی: کران: (The law ~s for ten years.)
 (۲۵) در ژوبونهوه: (The fence ~s through the woods.)
 (۲۶) تهر و پوین: تیکه رتن (قهر، گهر و گهر):

(He always ran into trouble.; We ran into debt.)
 (۲۷) به شونه به کی بون: (The proverb ~s like this.)
 (۲۸) به به نهچه بؤ مانوه: (Humor ~s in his family.)
 (۲۹) به نه خنکی تاییه تی بون: له راده به کی تاییه تید بون.
 (۱) پیا پاکردن یا پوشتن به خیرایی: (to ~ streets).
 (۲) پوشتن کردن: پوشتن کردن: (He ran a race.)
 (۳) خو دان به دم مهترسی بهوه: پرکشی کردن: (to ~ a risk).
 (۴) پیا پوشتن: شکادن (بابلوکه): برین (چرا سووری سهر پنگه):
 (The ship ran the blockade.; The driver ran a red light.)

(۵) پاکردن: دووکه رتن: پافراندن.
 (۶) سوورینهوه: تهر لایون: (۷) مله ملی: له گهل کردن.
 (۸) (to ~), به شداری پوشتن: نه سپ له غار غارنیک: پوشتن پوشتن
 (ب) نامره دکران: پالوتن (بؤ هله لایون):

(The party will ~ a new candidate in the next election.)
 (۹) کار پوشتن: خسته فیش (مهکینه، فوتومیل): خسته گهر:
 (to ~ a motor, engine, etc.)
 (۱۰) تهر و پوین کردن: (His action ran us into difficulties.)
 (۱۱) (to ~), گواستنهوه (به کشتی یا فوتومیل): بردن: گه یاندن.
 (ب) قاچاچی: کردن: به قاچاچ دکران: (He ~s rifles.)
 (۱۲) پیا کردن: (She ran a pin into her thumb.)
 (۱۳) تیکردن: (to ~ water into a tub).
 (۱۴) له بهر پوشتن (شله): (to ~), هله لایون: لیهاتن: پیا پوشتن:
 (The gutters ~ blood.)

(۱۵) (to ~), به بهره وام بون: (They ran the film for a month.)
 (ب) ده سهرچوین و بهره وام پندان: (He ran a bill at the store.)
 (۱۶) بلاو کردنوه (پوژنامه، تهر فزین):

(to ~ an advertisement, a story, etc.)
 (۱۷) پاکیشان (پنگه): بردن: (to ~ a road into the hills).
 (۱۸) بهر تهر بردن: هله سووراندن: گهران (کار):
 (to ~ a household, hotel, restaurant, corporation, etc.)
 (۱۹) کردن (تاییه کردنوه): پی: هلهسان: (to ~ a test).
 (۲۰) کیشان (هیل): پاکیشان.
 (۲۱) تهر اندنهوه: پوخته کردن (کانزای خاو).
 (۲۲) لیهاتن (قا): تهر و پوین: (He is ~ing a fever.)
 (۲۳) داپشتن.

(۲۴) بهر تهر (یاری بلیارد).
n. (۱) پاکردن: خیرایی وک پاکردن: (ب) غار.
 (۲) پاکردن.
 (۳) (to ~), ماوه یا دوری پاکردنیک.
 (ب) ماوه یا کاتی پوینست بؤ نه پاکردن:

(a two minute's ~ from the bus-stop)
 (۴) گهشتنکی کورت و خیرا: سهر دانیکی گورج: چون: (a ~ into town).
 (۵) (to ~), دایه شکردن: فروته تی بهر شو مال و فروش گایانه دا که داوایان
 گهریوه: نه پنگه به کی له دایه شکردن ده گهری:
 (The milkman finished his ~.)

- (ب) ڀنگي هاتوچي پڻڪوپيڻي هڙي هاتوچو.
(ج) ماوهي نهم ڀنگيه (کاتو دورو).
(ڳ) ٻو پڻڪوهه پڙيشتن (بهتايمهتي هي ناسان).
(ڄ) چوڻيتي دريڙيوونوهي دهماري دارو تمختهو بهرد.
(ڇ) زنجيره (a ~ of good luck ; a ~ of dry summers).
(ڊ) زنجيره (شانونامه پڻڪهش ڪردن).
(The play had a ~ of a year.)
(10) چهند نوتو يا ناواڙيڻي موسيقي خيرا خيراو يڪ لهواي يمه.
(11) ٽيڪچران (معميلي بانق ٻو پاره وهرگرتن) هڙيش.
(There was a ~ on the bank.)
(12) دريڙيوونوهه بهردهوامي.
(13) ليشاو! بهرازو! ناو هملنيشتن! تموڙم.
(14) جڙگلهي خيرا.
(15) (ب) لهه پڙيشتن (شله) پڙيشتن ناو يا شلهي تر.
(ب) هندی نهم پڙيشتنه.
(16) (ا) گهراڻي کارخانه يا مڪينهيك ٻو ماوهيڪي تاييمه.
(ب) بهرهمي نهم ماوهيه.
(17) (ا) بابت (شتومك) چشن! جڙ (مروڙ) گياندار... هتد.
(ب) بابهتي رهميڪي يا بازارپي جڙي ناساي.
(18) (ا) بوري ٻي پڻڪهه جڙه.
(ب) کڙن لانه پهجه: (a chicken ~ ; a rabbit ~).
(19) بهرهلاي: سرهمستي سوڀانهوه يا گهران.
(We had the ~ of his yard.)
(20) رهمه: گل (ميگل، گاهگل).
(21) ٻي ڪڇ يا گهريمان و کونستان ڪردن! ناوچهي ٿيند! ٻوون هاتوچوڪردن.
(22) (ا) گلهه ماسي ڪڇڪهر (ٻو گهراڪردن).
(ب) ڪڇ ڪردن وهاي ماسي.
(23) تائي هملوهشاو يا رهميوه (قوماش و جلي تمارا) هملوهشانهوه.
(24) بهرهم نيشان چوون نيشان ليگرتني فرڙهڪي ٻومباهاوڙ.
(a bombing ~)
(25) له توپ داني يڪ لهواي يڪو بردنوهه (ياري بليارد).
adj.
(1) تواروه.
(2) دارينڙاو: (~ metal).
(3) پالاوت: پالنيروا پوخت: (~ honey).
(4) قاجاخ: هي قاجاخ: (~ liquor).
(1) ملامتي گران.
a run for one's money,
به ناساني دهست نهڪوتن. (2) خوشي ٿي وهرگرتن! شت ٿي دهست ڪوتن.
in the long run,
له موداي دوردا! له دواييدا.
(He may win now, but in the long run he will lose.)
(1) ٻاڪردو! ٻاڦرنيروا! شڪاووه له ٻاڪردنياه.
on the run,
(We have the enemy on the run now.)
(2) ٻاڪهراڪ دهڪات! هملپ دهڪات به هممولايهڪدا.
(I have been on the run all day.)
(3) قاجاخ (مروڙ) ٻاڪردو: (The thief is on the run.)
run across,
تووش ٻوون به پڻڪوت: پي گهيشتن.
run after,
(1) شوين ڪوتن! دواڪوتن! بهدوادا ٻاڪردن.
(2) [Colloq.] شوين ڪوتن ٻو ٻوون به براده! داواي برادهرتي ليڪردن!
ٻاڪردن بهدوادا
run along,
پڙيشتن: پڙين ڪوتنهرتي.
run an errand,
ڪاريڪي سرهمي بي بچوڪ ڪردن (چوونه بازار يا بانق).
run away with,
(1) دڙين: بردن (2) پهديوڪهڪوتن.
(3) به پهله پهسندڪردن (بيروا، پلان).
(4) خڙ ٻو نهگيران! هملچوون: (His temper ran away with him.)
(5) ٻوريندان! ٻوريندان! ٻوريندان! ٻوريندان!

- (ب) خلات بردنوهه: (He ran away with several prizes.)
run down,
(1) پهڪهڪوتن (مڪينه) وهستان.
(2) ڪردن به ڙنوهه:
(The policeman ran down a few demonstrators with his motorcycle.)
(3) ٻاونان وهرگرتن يا ڪوشتن! ٻاڪردن! شوين ڪوتن وڙينوهه وهرگرتن
(4) شڪاندن (مروڙ) ناو پيس ڪردن! خراپه ووتن! به سووڪي ناوبردن!
سووڪ ڪردن: (He was trying to run her down.)
(5) (ا) ماندو ٻوون! ماندو ٻوون تهندرووستي خراپ ٻوون.
(ب) پهريووت ڪردن! چاڪ نهڪردن وهرامووش ڪردن و تيلو ٻيڪدن
(The tenants run down the house.)
(6) خيرا خوڻندنوهه! به پهله چا پڻداخشان
run for it,
دهرپاڙيوون! هملهاڻا! ٻاڪردن
run in,
(1) خستنه ناو يا سر (نوسيني زياده) تي ترينجاندن.
(2) [Slang], گرتن! گرتن! خستنه بهنديخانوه.
(3) لهچايدان بهبي جياڪردنوهه به بهند بهند.
(1) به پڻڪوت تووش ٻوون! پي گهيشتن:
(I ran into some friends in the store.)
(2) خڙ پيادان! بهرڪهڪوتن! بهيهڪدادان.
(3) ليدان (پڻڪه) لهيهڪردان.
(4) تووش ٻوون: (to run into difficulties, debts, etc.)
run off,
(1) به پهله پڙيشتن! ٻاڪردن
(2) وڻنه لهسهر دهرڪردن! لهچايدان:
(to run off ten copies on the Xerox machine)
(3) نوسينوهه يا خوڻندنوهه ليسته ناو به خيرا.
(4) دڙين و ٻو دهرچوون! فراندن! ٻاڪردن:
(He robbed a bank and ran off with a lot of money.)
(5) دوبراههڪردنوهه هملپاڙدن لهنيوان دور ڪسدا! كه ههمو نواي تر
دهنگيان زياتر هيناهوه: (There will be a run-off election.)
run on,
(1) لهچايدان بهبي جياڪردنوهه به بهند بهند.
(2) لهيهڪرداني چهند رستهيڪ به همله بهبي وهستان (ريڙمان).
(3) لهسهر پڙيشتن! قسمڪردن بهبي وهستان
تمواو ٻوون! بهسهرچوون (کات) دواي هاتن! هيچ نهمان:
run out,
(Time ran out.)
run out of,
ٿي ٻران (نازووهه، شتومك، ڪهرسه) هيچ پي نهمان:
(We ran out of time and money.)
run over,
(1) ڪردن به ڙنوهه:
(He almost ran her over with his car.)
(2) هملچوون! ٿي ٻڙان! لهيه پڙيشتن.
(3) پياچوونوهه به پهله! پهراوهڪردن.
(4) ٿي تيههپوون.
run the show,
جلو به دهست ٻوون! بهريوهبردن.
run through,
(1) بهفيڙدان (پاره) لهناو ٻرندن! به بادان.
(2) ليدان (چهو، شير) پياڪردن! ڪون ڪردن.
(3) پياچوونوهه به پهله! پهراوهڪردن. (4) هيل پياهيان (نوسراو).
run up,
(1) بهريڪردنوهه هملڪردن: (to run up a flag).
(2) درووستڪردن به پهله. (3) ڪڙڪردنوهه (ڙماره).
(4) زياده خرجي ڪردن! زيادڪردن (حساب، خرجي):
(He ran up a big bill at the hotel.)
run up against,
تووش ٻوون:
(to run up against difficulties)
run upon,
(1) خڙ پيادان! ليدان:
(The ship ran upon a rock.)
(2) دڙينوهه به پڻڪوت: تووش ٻوون! پي گهيشتن.
runabout (run'ə-bout'), n.
(1) گهڙوڪ! ڪسيڪه ڪه دهسوڀنجهه

یا ده‌خلیسکی.

(۱۲) ئه‌ پارچه درێژه‌ی بنی گالیسکی سه‌مه‌له‌ که له‌سه‌ری ده‌خلیسکی.

(۱۳) دارژگه‌.

(۱۴) جۆره‌ ماسی‌یه‌که‌.

هاو‌پ‌کێک‌ه‌ری دوا‌ی براوه‌.

هاو‌پ‌کێک‌ه‌ری دووه‌؛ براوه‌ی دووه‌.

(۱) پاک‌ردن - (۲) توانای پاک‌کردن.

(۳) هاو‌پ‌کێکی بۆ‌پ‌پۆین: (in the ~).

(۴) به‌‌پ‌نوه‌بردن؛ گێژان؛ نیش پێ‌کردن؛ خستنه‌کار:

(the ~ of a machine)

(۵) (۱) په‌وت (شله‌)؛ په‌وانی (ناو)؛ پۆین؛ له‌به‌ر پۆین.

(ب) پاده‌ی شله‌ی له‌به‌ر پۆینو.

(۱) پاک‌را؛ خه‌را؛ پۆیش‌توو.

(۲) ه‌ی پاک‌کردن: (a ~ race).

(۳) په‌وان (ناو)؛ نه‌ره‌ستاو؛ پۆینو: (~ water).

(۴) پێ‌که‌وه‌ نووسا (نورسین). (۵) ترواره‌.

(۶) کیم لێ‌ها‌توو: (a ~ sore).

(۷) هه‌لگه‌راو (پوهه‌)؛ خشۆک.

(۸) له‌ گه‌‌پ‌دا‌یه‌؛ نیش ده‌کات (مه‌کینه‌): (a ~ engine).

(۹) به‌ درژێ (پێ‌وانه‌): (a ~ foot).

(۱۰) به‌‌ره‌وام: (a ~ fend between the two sides).

(۱۱) یه‌ک له‌‌دوا‌ی یه‌ک: (~ for seven days).

(۱۲) ژان.

(۱۳) ه‌ی نیشته‌؛ به‌‌رده‌وام: (a ~ account).

(۱۴) خلیسکا‌و؛ شل؛ نه‌چه‌سپوو: (a ~ knot).

(۱۵) به‌ پاک‌ردن کراو: (a ~ jump).

in the running,

له‌ هاو‌پ‌کێک‌ه‌دا‌یه‌؛ له‌‌وانه‌یه‌ بی‌باته‌وه‌.

out of the running,

له‌ هاو‌پ‌کێک‌ه‌دا‌ تێ‌یه‌؛ له‌‌وانه‌ تێ‌یه‌ بی‌باته‌وه‌.

(هه‌لب‌ژاردن، پێ‌ش‌پ‌کێ، غاره‌غزین، یاری).

running board,

چه‌مه‌غی ئۆتومبیل.

running gear,

به‌شه‌ جو‌لا‌وه‌کان یا نیش‌که‌ره‌کانی ئۆتومبیل و شتی

تری خۆ‌پۆین (وه‌ک گێژو نه‌گه‌سل و مه‌کینه‌ و پێ‌چه‌که‌کانی).

running head,

سه‌رباسی دو‌بار‌ه‌کراوه‌یه‌ له‌ لاسه‌رو‌ی هه‌موو

لا‌په‌ره‌یه‌که‌دا یا هه‌ر له‌ ته‌مه‌سه‌ری لا‌په‌ره‌ی چه‌پ.

(پێ‌شی ده‌مو‌تری: " running title ").

running mate,

ئاوه‌لی هاو‌پ‌کێ: (۱) نه‌سپی هاو‌نیه‌.

(ب) نه‌سپێکه‌ که‌ خه‌یرایی بۆ نه‌سپێکی تری غاره‌غزین داوه‌نی یا ده‌پ‌ن‌ته‌وه‌.

(ج) که‌سێکه‌ که‌ ناو‌دیز کرابی بۆ په‌ل‌و‌یا‌یه‌یه‌کی جیگر‌ی له‌گه‌ل که‌سێکی تردا

بۆ په‌ل‌ه‌ سه‌ره‌که‌یه‌که‌ (وه‌ک جیگر‌ی سه‌ره‌ک کۆمارو سه‌ره‌ک کۆمار له‌

هه‌لب‌ژاردنێکه‌دا).

(Jonson was Kennedy's ~ in the 1960 election.)

running stitch,

په‌ژه‌ ته‌قلی وورد.

running title, = running head.

running water,

ئاوی به‌‌لو‌وه‌؛ ئاوی په‌وان.

runny (run'ī), adj.

(۱) ئاو به‌ لو‌وت‌دا ها‌ته‌ته‌‌خواره‌وه‌؛ چله‌ما‌ری:

(a ~ nose)

(۲) زۆر شل؛ شل: (~ yogurt, soup, etc.).

run-off (run'ôf'), n.

(۱) بارانا‌و به‌‌فرا‌وی هه‌لنه‌‌مژا‌ری به‌‌رم‌ جو‌گه‌.

ئاوه‌پ‌ژ چو. (۲) چله‌کارو پی‌سای‌ی کارگه‌.

(۳) کایه‌ی به‌‌یار‌ده‌ر؛ دوا کایه‌ی بۆ‌پ‌پۆین، یاری، یا هه‌لب‌ژاردنێکه‌ که‌ که‌س

نهی‌رد‌بێ‌ته‌وه‌ به‌‌رام‌به‌ر بێ:

(Since no one has won the election outright, there will

be a ~ .)

run-of-the-mill (run'əv-thə-mil'), adj.

یا‌زا‌پ‌ی؛ په‌مه‌کی؛

ئاسایی؛ ساهه‌ (نموونه‌).

به‌ شۆین را‌بو‌ارد‌ندا؛ پاک‌ه‌راکه‌ر (۲) گالیسکی‌یه‌کی سووکی یه‌ک کورسی

سه‌ره‌کراوه‌. (۳) ئۆتومبیلێکی سووکی سه‌ره‌کراوه‌ی یه‌ک کورسی.

(۴) به‌‌مه‌یکی بچووکی ماتۆردار

runagate (run'ə-gāt'), n. (۱) که‌سێکی هه‌له‌‌ها‌توو یا قا‌چا‌خ؛

که‌سێکی پاک‌ردو. (۲) گه‌‌پ‌ۆک؛ ئاواره‌؛ ده‌‌ره‌ده‌ر.

run-around (run'ə-round'), n. Also run-round, (۱) ده‌ستی

ده‌ستی پێ‌کردن؛ به‌‌ده‌مه‌وه‌گرتن؛ نا‌ین‌و‌ئۆین؛ راستی به‌‌ده‌سته‌وه‌‌نه‌دان؛ بی‌انوو:

(to get the ~ from someone; to give someone the ~)

(۲) خانه‌یه‌کی چاپ‌کراو به‌ ته‌سکی به‌‌ده‌مو‌ری وێنه‌یه‌که‌دا (وه‌ک له‌‌فه‌ره‌هه‌نگه‌دا).

runaway (run'ə-wā'), n. (۱) که‌سێکی یا‌خی یا هه‌له‌‌ها‌توو؛ پاک‌ردو؛

هه‌لاتو؛ تۆراو. (۲) نه‌سپی به‌‌له‌سه‌ یا په‌ت پچ‌ژین.

(۳) پاک‌کردن؛ هه‌له‌‌ها‌تن؛ هه‌لاتن؛ تۆران؛ یا‌خی بوون؛ به‌‌له‌سه‌یی.

(۴) بردنه‌وه‌یه‌کی ئاسان؛ سه‌ره‌که‌وتنێکی ئاسان و یه‌کلایی.

(۵) پاک‌ردو؛ به‌‌له‌سه‌؛ په‌ت پچ‌ژین؛ تۆراو:

adj. (a ~ teenager ; a ~ horse)

(۲) ه‌ی پاک‌را؛ ه‌ی پاک‌ردو: (a ~ marriage)

(۳) به‌ ئاسانی براوه‌ (بۆ‌پ‌پۆین، پێ‌ش‌پ‌کێ).

(۴) زوو به‌‌رزبو‌وه‌ (نرخ): (~ prices ; a ~ inflation).

runcinate (run'si-nit, run'si-nāt'), adj. گو‌نج‌که‌ نا‌ری‌ک

به‌ پشت‌دا که‌م‌تو (گه‌‌لا).

rundle (run'd'l), n. (۱) په‌ل‌ه‌ پ‌ه‌ژه‌ (۲) چه‌رخ؛ په‌‌ره‌وه‌؛ پ‌نج‌که‌

rundlet (rund'lit), n. (۱) به‌‌رم‌یلی بچوو

(۲) بی‌وانه‌یه‌کی شله‌ی کۆنه‌ بری‌تی‌یه‌ له‌ هه‌ژده‌ گالۆن.

run-down (run'down'), adj. (۱) قور‌میش نه‌کراو و وه‌ستاو

(کات‌ژم‌ین). (۲) ماندوو؛ له‌ په‌‌لو‌پ‌و که‌م‌توو؛ بێ‌ هێزو نا‌ته‌ند‌وو‌ست (له‌‌به‌ر زۆر

نیش کردن) لا‌وا‌ژ. (۳) په‌‌پ‌ووت؛ چاک نه‌کراو گۆی پێ‌ نه‌‌راو؛ پور‌خوا:

(a ~ building)

n. کورته‌؛ بوخته‌.

rune (rōon), n. (۱) بوون؛ تپیی هه‌لف‌و‌پ‌یه‌کی کۆنی نه‌سه‌که‌ندانی و

نه‌ته‌ره‌ نه‌‌ل‌مان‌دانی‌یه‌کانی ت‌ره‌ (۲) هه‌له‌‌به‌ست. مه‌‌ته‌ل، یا شتیکی تری به‌م

هه‌لف‌و‌پ‌یه‌ی نو‌وس‌راو. (۳) نیشانه‌ یا شێوه‌ نو‌وس‌نێکی نه‌‌فس‌و‌نه‌یی.

(۴) هه‌له‌‌به‌ستی فته‌‌ند‌ی. (ب) هه‌له‌‌به‌ستیکی نه‌سه‌که‌ندانی کۆن.

(ج) [Poetic]. هه‌له‌‌به‌ست؛ گۆزانی.

-runic (adj.).

rung (run), n.

(۱) په‌ل‌ه‌ پ‌ه‌ژه‌

(۲) داری نێوان دوو قا‌چی کورسی؛ داری پا‌ن‌پ‌شتی کورسی.

(۳) ته‌ل پ‌نج‌که‌ی پاس‌کیل (۴) په‌ل‌ه‌

rung (run), past participle and rare past tense of ring.

run-in (run'in'), adj. تێ‌ تر‌جاو

(ووتی زیاده‌ی ناو شتی نو‌وس‌راو یا چاپ‌کراو).

n. (۱) ووتی زیاده‌ی تێ‌ تر‌جاو یا خراوه‌ ناو شتی چاپ‌کراو یا نو‌وس‌راو.

(۲) [Colloq.] شه‌ر؛ ده‌مه‌‌قالی؛ مشت‌و‌مر؛ شه‌ره‌ قسه‌؛ ده‌مه‌‌ق‌ری:

(She had a ~ with her boss.)

runlet (run'lit), n.

جو‌گه‌

runnel (run'li), n. (۱) جو‌گه‌ (۲) ئاوه‌‌پ‌ژ؛ ئاوه‌‌پ‌ژگه‌

runner (run'ēr), n. (۱) پاک‌ر (ب) هه‌له‌‌ها‌توو؛ پاک‌ردو؛ قا‌چا‌خ.

(۲) په‌‌با‌مه‌ر. (۳) قا‌چا‌خ‌چی. (ب) به‌‌له‌م یا که‌شتی قا‌چا‌خ‌چی.

(۴) مه‌کینه‌‌چی؛ به‌‌پ‌نوه‌‌به‌ر (نام‌ین). (۵) هه‌رم‌انه‌‌به‌ر (بانق).

(۶) نه‌ره‌ یا قانی باریکی را‌ره‌و.

(ب) سه‌رم‌یزی باریکی جوان (که هه‌ر به‌‌ش‌یک‌ی می‌زه‌که‌ دا‌پ‌و‌ش‌ی).

(۷) قانی هه‌‌نوه‌‌شاو؛ تانی‌ک که‌ په‌‌و‌پ‌یته‌وه‌.

(۸) ته‌‌ری‌ خ‌ش‌و‌کی ره‌گ دا‌کو‌تاو (هه‌ر ره‌گ‌ین‌کی ده‌‌ب‌ته‌ پوه‌ه‌ک‌ین‌کی تازه‌).

(ب) پوه‌ه‌ک‌ین‌کی وه‌‌ها (وه‌ک شلیک). (۹) پوه‌ه‌کی پیا‌هه‌‌ل‌گه‌را‌وی تێ‌وه‌‌نا‌لا‌و.

(۱۰) منی پێ‌لا‌وی سه‌مه‌‌ل‌ خ‌لیس‌کی.

(۱۱) نه‌و به‌‌شه‌ی نام‌یر‌ن‌ک یا مه‌کینه‌یه‌که‌ که‌ به‌‌ش‌یک‌ی تری پێ‌دا دیت‌و ده‌‌چ‌یت

run-on (run'ɒn), *adj.* (۱) سەند بەند ئەكراو (چاپەمەنى).
(۲) يىڭىكە بەستراو بە ھەلەو بەبى (رېزىمان): (a ~ sentence).
n. (۱) شتى چاپىكراوى بەند بەند ئەكراو جىيانەكراو.
(۲) رېستەبەكە كە لە لىكداش چەند رېستەبەك يىڭىكەتوۋە بە ھەلە (رېزىمان).
runt (runt), *n.* (۱) كورتەبە (مىۋە، گىلدا، پۈرەك).
رې، بچوكتىن بەچكەي بە يەك سەك زار.
(۲) گار مانگاى بچوكت.

-runtiness (n.); **runt** (*adj.*).
runway (run'wā), *n.* (۱) جۈگە ئاۋەپۇ ئاۋەپۇگە.
(۲) رىڭكى شتى يىڭىكەدار. (۳) رىڭكى ئاسكە گىلداى تىر.
(۴) راپەۋى گەپانەۋەى تۈپى "بۆلىڭك" پاش خەل كىردنەۋەى.
(۵) راپەۋى ئىۋان شانۋو شانۋاخانە. (۶) پارەۋى فېرىن و نىشتەۋەى فۇۋكە.
(۷) كۆز، پەچە: كولانە مەرىشك.

rupee (rōō-pē'), *n.* رۇپىيە پارەى ھىندو پاكىستانە
rupture (rup'chēr), *n.* (۱) شەق بىردىن! پىچران! شەق و پەق بىرون!
دادىران (۲) پەيۋەندى پىچران (مىۋە، وولات) پەيۋەندى بران!
(a ~ in their relations)

(۳) قۇرى
(۱) شەق پى بىردىن! پىچراندىن! شەق بىردىن! لىك جىياكرىدەۋە.
(۲) قۇرىبون

rural (roor'al), *adj.* (۱) رىئەتاتى ھى لادى! ھى دەۋەۋەى شار!
دەشتەكى (۲) لادىيى! ھى خەلكى لادى! (۳) كىشتوكالى.

-ruralism (n.); **ruralist** (n.).
rurality (roo-ral'ə-ti), *n.* (۱) لادىيەت! دەشتەكىتى! سادەيى.
(۲) تايىبەخۇبەكى لادى! دىمەنى لادى! پەقتارى لادىيەنە.

ruralize (roor'al-iz'), *v.t.* ۋەك لادى لىككردن.
v.t. چۈرەنە لادى! لە لادى ئىيان بۇ ماۋەيەك.

-ruralization (n.).
ruse (rōōz), *n.* فېل! تەلەكە بازى! كەلەك! پەنگە! تەلەكە! دىن! ساختە!
پىلان.

rush (rush), *v.t.* (۱) بەلەكردن! بە پەلە شت كىردن.
(۲) ھىرش بىردنە سە! پەلاماردان.
(۳) into ~) ، بە پەلەو سەركىشەنەو بىياكانە كىردن:

(to ~ into marriage)
(۱) بە پەلە ھاتن يا چۈن! لە پىر تىيەپىرون يا پۇيشتن.
v.t. (۱) بەپەلە بىردن، ئاردن، كىردن، يا پۇيشتن:
(They ~ed him out of the room.)

(۲) بەلەلىككردن: (Don't ~ me.)
(۳) ھىرش بىردنە سە! پەلاماردان.
ب) گىرتز لە ھىرشىكى ۋەھادا.
(۱) بەلە

n. (۲) ۋورۇم! ۋورۇم بىردىن خەك بۇ شۈننىك بەۋەى پارە يا ئىشدا:
(the gold ~)

(۳) پاكەراك! پەلەپەل! پەلە: (the ~ of modern life).
(۴) ھىرش! پەلامار.

(۵) بونى قوتابى تازەى ھەندىك زانكۇر دانىشگى ئەمەرىكى بە ئەندام لە
ئادەى تايىبەتى زانكۇكەدا بە جەماۋەرى.

(۶) قەرەبالغى! شېرەبىيە قەرەبالغى.
(۷) بىردىن تۈپ بەئاو تىيى بەرامبەردا (فوتبۇلى ئەمەرىكى).
(۸) (pl.) ۋىنەى پەلەى بەشەك لە فىلىمكى تازە گىراو بۇ بىيىنى لەلايەن
دەرىنەر يا سەرىرەشتىبارى فىلمەكەۋە.

(۱) ھى پەلە: دەپى بە پەلە جىيەجىن بىكى! پەلە: (~ orders).
(۲) قەرەبالغى: (~ hour).

بە پەلە! لە پىر.

with a rush,
rush (rush), *n.* (۱) زەل! پۈۋەكىنەكەكەنى دەكرىن بە ھەسەو سەبەتەو.

كورسى. (۲) پۈۋەكىنكى زەلەكەكەنە ۋەك زەل.
(۳) شتى ھىچرەپوچو بى بايەخ.

rush hour,
شەقامەكانە لە ئوتوبىل بەۋەى خەك چۈن بۇ ئىش يا ھاتنەۋەو
rush-hour (rush'our), *adj.* ھى كاتى قەرەبالغى رىڭكە (ۋوشەى)
پىشور بىيىنە: (~ traffic).

rusk (rusk), *n.* (۱) چۈرەك.
(۲) جۈرەكە لە پىسكوت.

russet (rus'it), *n.* (۱) رەنگى قارۋەى! قارۋەى.
(۲) قوماشىكى قارۋەى زېرە.
(۳) جۈرە سىۋىكى زىستانەى قارۋەى سۈرۈكارى تۈنكەل ئەستۈرە
(۱) قارۋەى.

adj. (۲) لە جۈرە قوماشىكى زېرى قارۋەى درۋوستكراۋە.
Russian (rush'an), *adj.* روسى (گەل، زمان، كلتور... ھتد).

n. (۱) روسى! ھاۋىشتەمانىيەكى روسىا. (۲) زمانى روسى.
rust (rust), *n.* (۱) ژەنگ

(۲) دانە داۋە! كەپرو ھەلەئىئانى مېشك (مەجان) تەمەلى! خورى خراب
(۳) ژەنگ (رەنگ)! قارۋەى سۈرۈكار.

(۴) ژەنگى دانەۋىلە: نەخۇشىيەكە ژەنگ بە دانەۋىلە ھەلدەھىنى.
(۱) ژەنگ لىدان (دانەۋىلە).

(۲) ژەنگ گىرتن! ژەنگ ھەلەئىئان! ژەنگ لىدان.
(۳) دانە داۋە! ژەنگ ھەلەئىئان (مەجان) كەپرو ھەلەئىئان:

(His mind had ~ed.)
(۴) رەنگى ژەنگ گىرتن يا لىدان.

adj. ژەنگ (رەنگ)! قارۋەى سۈرۈكار.
-rustily (*adv.*); **rustiness** (n.).

rust-colored (rust'kul'ērd), *adj.* ژەنگ (رەنگ)!
قارۋەى سۈرۈكار.

rustic (rus'tik), *adj.* (۱) رىئەتاتى ھى لادى! لادىيى! دەشتەكى!
ھى دەۋەۋەى شار. (۲) (l) سادە! خاكى. (ب) گىل! نەزان! ھىچ نەدىو.
(۳) لە دارو تەختەى تۈنكەۋى و زېر درۋوستكراۋ: (~ furniture)
(۴) لەھى لادى! دەچى! لە سادەيى و خاكىتى و خىجىلەيى و كۇنباۋىدا:

(a ~ house, hotel, restaurant, etc.)
لادىيى! كەسكى سادەو نەزان و گىلۈكەو كىۋى.

-rustical (*adj.*); **rustically** (*adv.*).
(۱) چۈنە لادى. (۲) لە لادى ئىيان.

rusticate (rus'ti-kāt'), *v.t.* (۱) ئاردنە لادى! بە زۇر لە لادى دانان.
(۲) [British]، دەرگىنى قوتابى لە زانكۇ يا دانىشگا بۇ ماۋەيەك
(۳) بە شۈبەيەكى سادەو خىجىلەو كۇنباۋو لادىيەنە درۋوستكردن
(خانۋوسازى).

-rustication (n.); **rusticator** (n.).
(۱) سادەيى! خاكىتى! نەزانى! گىلۈكەيى!

rusticity (rus-tis'ə-ti), *n.* كىۋىتى. (۲) ئىيانى لادى! لادىيەتى.
(۳) كىردەۋەى لادىيەنە! تايىبەخۇ يا خورى لادىيەنە.

rustle (rus'tl), *v.t. & v.t.* شىنەۋەى گەلا! شەنەكردن! لەرىنەۋەى گەلا!
خەشەھاتن

شىنەۋەى دەرخت! ۋرشەى گەلاۋ جلى تازە! شەنى گەلا! خەشەخى گەلا.
n. (۱) بۇ گەران! ھەل بۇدان! كۆشش كىردن.

(ب) بۇ خواردن گەران! خواردن ئى سەندن! بۇ ئالف گەران.
(۲) (l) پايچانى رەشەۋولاخ. (ب) رەشەۋولاخ دىزىن.

rustler (rus'lēr), *n.* [Colloq.], (۱) كەسكى چالاس ھەلدەر.
(۲) رەشەۋولاخ دىز.

rustless (rust'lis), *adj.* بى ژەنگ! ژەنگى پىۋە نىيە.
ژەنگ نەگر! ژەنگ ھەلەھىن.

rust-proof (rust'prōōf'), *adj.* (۱) ژەنگاۋى! ژەنگ! ژەنگدار.

rusty (rus'ti), *adj.*

(۲) له ژهنگره پمیدابوو.

(۳) ژهنگی مهلهپناوه (مهکینه): باش کارنهکەر له بهر ژهنگ.

(۴) ژهنگن (مهجان): شەق و شر؛ نهوهنده باش نیه چونکه ماوهیه که خراوته

پشت گوی و بهکار نه هاتوو:

(His geometry is ~.; My French is a little ~.)

(۵) ژهنگی: قاوهیی سوورکار.

(۶) رهنگ جووه وه یا تیکچوو! په ریوت.

rut (rut), *n.*

(۱) شونین پینچکە ی نوتممیل و ماتۆرسکیل.

(۲) قلیش: ناودې: دپړاو: کهندهک: کهندې.

(۳) پۆتین: راهاتن به کردنی شتیک یا بیرکردنه وه به شینویهک و یو نهگۆپان:

[to get in (or into) a ~].

rut (rut), *n.*

(۱) ئاره زووی پهرین: ئاره زووی ئاسک و خوشتر و بهران و

سابرین... هتد یو پهرین. (۲) هاتنه تهگه: هاتنه با.

(۳) ماوه ی نهم به بابوونه.

v. I.

ئاره زو وهلسان یو پهرین (که نه ئاسک، بهران، سابرین... هتد).

v. I.

سواریبون: پهرین: جوت بون.

rutabaga (rōō'tā-bā'gā), *n.*

سهلکی رووه کینکه شینوه تاسه کی

له شیلیم دهجیت: شیلیم زهره

ruth (rōōth), *n.* [Archaic].

(۱) به زهیی: به زهیی پیاها تهنوه:

دل پی سووتان (۲) داخ و خهفت: په شیمانی

ruthenic (rōō-then'ik), *adj.* پوتینیومی: ووشی داهاتوو بیینه.

ruthenium (rōō-thē'ni-əm), *n.*

پوتینیوم: توخمیکی کانزایی

خۆله مینشییه (کیمیاهگری).

ruthful (rōōth'fəl), *adj.* [Archaic].

(۱) دلتهگ: مات و مهلول:

خهفته تبار: (۲) به به زهیی: دلتهرم: بهرحم.

(۳) دل پی دسوتی: بافتی به زهیی پیاها تهنوهیه.

ruthless (rōōth'lis), *adj.*

بی به زهیی: دل سخته: دلرهق: بی رحم.

rutilant (rōō'ti-lənt), *adj.* [Rare].

درهوشاوه: بریقه دار

ruttish (rut'ish), *adj.*

به خروش: به نالوش: به با.

rutty (rut'i), *adj.*

قلیش قلیشاوی: کهندپاوی: درزاوی:

(a ~ road)

-ruttiness (*n.*).

rye (rī), *n.*

(۱) حهوینج (۲) ویسکی حهوینج.

rye (rī), *n.*

پیاوه قهره ج

rye grass,

زییزانه: مرور.

rye whiskey,

ویسکی حهوینج.

فەرمانى (۲): تاييەتى بە دەسلەۋى قەشقە ۋەك ئاۋىزىكەرى ئىۋان خواۋ
sacerdotalism (sas'ēr-dō'tl-i-z'm), *n.*

پروپوون بە دەسلەۋى ئادەمىزاد
 قەشقە ۋەك ئاۋىزىكەرى ئىۋان خواۋ ئادەمىزاد.
sachem (sā'chəm), *n.* سەرەك خىلى ھىندى ئەمەرىكى
sachet (sa-shā'), *n.* تورەكە يۇدرەي بۇندار: دەخىرقە ئاۋ جلى
 ھەلگىراۋەرە لەئەۋ دۇلاب و چانقادا بۇ بۇن خۇشى.
sack (sak), *n.* (۱) گونىيە: تورەكە: جەۋال: ھەگبە: توربە: كىسە: جاخ:
 فەردە (۲) گونىيە يا تورەكە شتەكەي ناۋى
 (۳) گونىيەك شت: پىر تورەكەيەك: پىر فەردەيەك.
 (۴) چاكەتىكى دەلىلى ژانەۋە مەندالانىيە.
 (۵) [Slang], لە نىش دەرگىردن: (to get the ~)
 (۶) [Slang], جىنى ئوستى:

(I'm very tired, so I'm going to hit the ~)
 v.t. كىرەنە گونىيە: خىستە تورەكەيە.

(۲) [Slang], لە نىش يا كار دەرگىردن: (He ~ed several generals.)
 چوئە جى: [بۇ ئوستى] چوون بۇ ئوستى: ئوستى.
sack (sak), *n.* تالان (بەتايەتى ھى شارى داگىركىراۋ): تالانگىردن: ئاشىگىر.
 v.t. تالانگىردن: ئاشىگىركىردن: بىرىن (مال, بانق... ھەتد)
sack (sak), *n.* چۆرىكە لە مەي

sackbut (sak'but'), *n.* (۱) ئامىرىكى مۇسىقى كۈنە لە كەرەنا دەچىت.
 (۲) ئامىرىكى مۇسىقى ژۇندارى كۈنە.
sack cloth, (۱) جانفاس: گوش: قوماشى گونىيە: گونىيە.
 (۲) قوماشىكى زىرە بۇ جلى شىۋەۋ پەشىمانى (لە موۋى بىن دىروست دەرگا).
sackful (sak'fool'), *n.* (۱) پىر تورەكەيەك: پىر گونىيەيەك.
 (۲) پىرىكى ژۇر: ژۇر.

sacking (sak'ing), *n.* جانفاس: گوش: قوماشى گونىيە: گونىيە
sack race, پىشپىركىنى ئاۋ گونىيە: (ھەركەسە دەچىتە ئاۋ گونىيەيەكەرەۋ
 بە قونەقون دەپوات).

sacque (sak), *n.* چاكەتى دەلىلى ژانەۋە مەندالانىيە.
sacral (sā'krəl), *adj.* پىرۇز: تاييەتى بە نەرىتى ناينى
sacral (sā'krəl), *adj.* سەمتەجۈلەيى
sacrament (sak'rə-mənt), *n.* (۱) نەرىتى ناينى پىرۇز (خاچ)
 پەرسىتى: (۲) [the S-], شىۋى خواھانە (كلنىسە).

(۳) ئانە رەقەۋ مەي پىرۇزگىراۋى ئەم شىۋە. (ب) ئانە رەقەۋى ئەم شىۋە.
 (۴) شىتىكى پىرۇز بەمانا (۵) نىشانە (۶) پەيمان (۷) ھەك ھى مارەبىرىن).
sacramental (sak'rə-men'tl), *adj.* (۱) ھى نەرىتى ناينى پىرۇز.
 (۲) پىرۇز (a ~ dut)

نەرىتى ناينى پىرۇز شىتىكى بەكارھىتروۋ لە نەرىتى ناينى پىرۇزدا (۷) *n.*
 خاچ, ناۋى پىرۇز ھەتد.

sacramentalism (sak'rə-men'tl-i-z'm), *n.* ئەۋ پىروپاۋەرەيە
 كە دەلىت. پەيرەۋەكردى نەرىتە ناينىيە پىرۇزەكان پىروستە بۇ چوونە بەھەشت.
-sacramentalist (*n.*).

sacrarium (sə-krār'i-əm), *n.* (۱) نىزگە: پىرستگا يا شونىنى
 داتان ھەلگىرتى شىتى پىرۇز ۋەك بت (پۇماي كۈن)
 (۲) ئاۋچەي دىۋوپىشتى قوربانىگا (كلنىسە).

sacred (sā'krīd), *adj.* (۱) پىرۇز
 (A mosque is a ~ building.)

(۲) ناينى: (~ music; a ~ song)
 (۳) پىرۇز (a ~ promise)

-sacredly (*adv.*); **sacredness** (*n.*).
sacred College, كۆپى پىرۇز ئەنجومەنى كاردىنالەكان (ناينى)
 كاسۋىلىكى

sacred cow, مانگا پىرۇزە كەسنىك يا شىتىكى لە ئورۇر پەخىرەۋە. واتە
 كە كەس نەتۋانى پەخىرەۋى ئى بىرى (لەپۋى لاقرىۋە كلك پىۋەكردنەرە).

sacrifice (sak'rə-fis'), *n.* (۱) قوربانى:
 (He killed an ox as a ~)

(۲) خۇبەختىگىردن: (He gave his life as a ~ for his country.)
 (۳) لەخۇبىردن: (Parents often make ~s.)

(۴) زىان (لە فرۇشتى شىتىگا بە كەمتر لە نىرخى كىرەنەكەي).
 v.t. كىرەنە بە قوربانى: قوربانى كىرەنە.

(۲) يەختىگىردن: (He ~d his life to save the drowning child.)
 (۳) بە زىان فرۇشتى: بە كەمتر فرۇشتى لە نىرخى كىرەنەكەي.

v.t. كىرەنە بە قوربانى: قوربانى كىرەنە.
 گىيان بەخشىن.

the supreme sacrifice,
sacrificial (sak'rə-fish'əl), *adj.* ھى قوربانى:
 تاييەتى بە خۇبەختىگىردن.

-sacrificially (*adv.*).
sacrilege (sak'rə-lij), *n.* (۱) دىزىنى شىتى پىرۇز ناينى يا بىرىنى
 پەرسىستگا و پىس كىردى: كىرا: كارى دۇ بە ئاين:

(Robbery of a church is a ~)
 (۲) بە سوۋك تەماشاكىردن: پىس كىردن, يا پىز نەگىرتى شىتى پىرۇز:
 كىرا (مەجان).

(۱) دۇ بە شىتى. **sacrilegious** (sak'ri-lē'jəs, sak'ri-lij'əs), *adj.*
 پىرۇز ناينى: تاييەتى بە پىس كىردن و پىز نەگىرتى بە سوۋك تەماشاكىردى

شىتى پىرۇز ناينى: (a ~ act)
 (۲) پىسكەرە پىز نەگىرى شىتى پىرۇز: بە سوۋك تەماشاكىرى شىتى ناينى و
 پىرۇز: كافىر.

-sacrilegiously (*adv.*); **sacrilegiousness** (*n.*).
sacrist (sā'krist), *n.* = **sacristan**.

sacristan (sak'ris-tən), *n.* (۱) كىلىدارى ھەمارى دەفرى پىرۇز
 جلى قەشقە لە كلنىسەدا. (۲) مەجرى كلنىسە.

sacristy (sak'ris-ti), *n.* ئورۇ دەفر شىتى ترى پىرۇز جلى قەشقە
 لە كلنىسەدا. (ھەرەھا " Vestry ").

sacro- (sā'krō, sā'krə), پىشگىرىكە بەمانا: (۱) سەمتەجۈلە.
 (ب) سەمتەجۈلەيى.

sacroiliac (sā'krō-il'i-ak'), *adj.* سەمتەجۈلەيى ھى سەمتەجۈلە
sacrosanct (sak'rō-san'kt'), *adj.* زۇر پىرۇز (مۇقە, شوۋىن, ياسا).

دەرگا... ھەتد: ئابى دەستكارى بىرى, تىك بىرىت, يا سىۋورى بىشكىنرىت
-sacrosanctity (*n.*).

سەمتەجۈلە: ئىسقامى جەمسەرى ھەردو سەمتى **sacrum** (sā'krəm), *n.*
 كىيانداز.

sad (sad), *adj.* (۱) خەفەتبار: خەمبار: غەمگىن: مات: ماتومەلۋول:
 دلتەنگ: پەست. (۲) دلىگر: ئاخۇش: خەفەتارۋى: (a ~ song; ~ news)

(۳) پەنگ تال: پەشتالە. (۴) [Slang], زۇر خراب.
 (۵) [Dial], قورس (شىرىنى): توندوتۇل: پەستراۋە.

دلتەنگ كىردن: خەفەتبار كىردن: پەست كىردن.
 v.t. دلتەنگ بوون: خەفەت پى خوارىن: پەست بوون: پى ئاخۇش بوون.

(۱) زىن. (۲) زىنى پاسكىل.
 (۳) پىشتى ۋولاخى بەرە. (۴) تىرەغەي ئىۋان دوۋ لوتكە.

(۵) (۱) پارچەيەك گۇشتى پىشتى مەي (بە بىرپەرە پەراسوۋەرە).
 (ب) بەشى دواۋەي پىشتى كەلەشىر.

v.t. (۱) زىن كىردن: زىن لىكىردن
 (۲) ھەركى قورس خىستەسەر: بارى قورس ئى ئان:

(He is ~d with ten children and heavy debts.)
 v.t. زىن كىردن: زىن لىكىردن: سۋابوون.

جلى بەدەست: زال: دەست پىۋىو: شت بەدەست.
in the saddle, شەلقە: خورج: ھەگبە.

saddle-bag (sad'l-bag'), *n.* شەلقە: خورج: ھەگبە.
saddle-bow (sad'l-bō'), *n.* قەلپوۋى زىن: بەركۇ.

saddle-cloth (sad'l-klōth'), *n.* لىبادى ژۇر زىن.

saddle horse

- saddle horse**, نسبی سواری.
saddler (sad'lē), *n.* زیندرو: زینفروش.
saddlery (sad'lē-ri), *n.* (۱) زیندرویی: پیشی زیندرو.
 (۲) زین و لغاو و پشمه و زینه‌بند و قاپشی نسب. (۳) دوکاتی زیندرو.
saddle-tree (sad'ī-trē'), *n.* چوارچینه‌ی زین.
sadiron (sad'ī-ēr), *n.* نوتوی قورس.
sadism (sad'iz'm, sā'diz'm), *n.* (۱) سادیستی: خوش‌بینی له.
 تازاردان و زهر پسمردا نوواندن دل سهختی کردن لگه‌ل هوسری خودا.
 (۲) سادیستی: خوش‌بینی له تازاردان و دل سهختی نوواندن لگه‌ل خنکدا.
sadist (sad'ist, sā'dist), *n.* سادی: خوشی بین له تازاردان و دل سهختی نوواندن لگه‌ل هوسری خودا خنکدا.
sadistic (sa-dis'tik, sā-dis'tik), *adj.* سادی: تاییه‌تی به سادی.
 سادی‌بانه: خوشی بین له تازاردانی خنک. (a ~ person, act, etc.)
-sadistically (*adv.*).
sad sack [Slang], کسینگی نزان و ناکارامه (به‌تاییه‌تی سرباز).
safari (sə-fā'ri, suf'ā-rē'), *n.* (۱) گشت (به‌تاییه‌تی هی پاوله).
 پوژاوی نه‌فریقا: گشتی پاول. (۲) پاوچی و کهره‌سی نم پاوه.
safe (sāf), *adj.* (۱) بی‌مترسی: مترسی ئی ناکری: بی‌ترس.
 (۲) سه‌لامت: زبانی ئی نه‌کوتوه: تازاری نه‌بووه.
 (The soldiers have returned ~ from the war.)
 (۳) بی‌وهی: سه‌لامت: بی‌مترسی: (a ~ place).
 (۴) زیان نه‌بخش: ناتوانی زیان بگیمینی:
 (A murderer is only ~ when he is in prison.)
 (۵) ژیر: دوربین: وریا.
 (۶) پشتی پی نه‌بستری.
 (۷) مسوگر: مترسی (دژپانی) ئی ناکری:
 (He has a ~ seat in the parliament.)
n. (۱) دژلاب یا سنووقی ناسن: دژلابی پاره و شتومکی به‌نرخ: قاسه.
 (۲) دژلابی سارده بؤ خوارده‌ممنی تیناهه‌نگرتن: (a meat ~).
 (۳) سنووق. (Slang), (۴) لاستیک (جوت بوون).
-safely (*adv.*); **safeness** (*n.*).
safe-breaker (sāf'brā'kēr), *n.* دژلابی ناسنجر:
 دژلابی ناسنکین (بؤ دزی).
safe-conduct (sāf'kon'dukt), *n.* (۱) ری پیدانی تینه‌پوونی
 بی‌مترسی (به‌تاییه‌تی له‌کاتی جه‌نگدا).
 (۲) به‌لگی نووسراوی نم ری پیدانه.
 (۳) پاس کردن و پاسه‌وانی کردنی نم تینه‌پوونه.
v.t. (۱) ری پیدان به تینه‌پوون به سه‌لامتی (به ناوچی دژمندا).
 (۲) پاراستن له‌کاتی نم تینه‌پوونه‌دا.
safe-cracker (sāf'krak'ēr), *n.* = **safe-breaker**.
safe-deposit box, سنووقی سپارده‌ی نمین (بؤ پاره و خشلو).
 شتومکی به‌نرخ دانان له بانق یا شونینکی قایم و بی‌ترسدا).
safeguard (sāf'gärd'), *n.* (۱) مرجینکی پاریزمر یا دلنیاکهر له.
 قوتتارات یا په‌یمانینکدا. (۲) پاریزمر (شت، مرؤ): پاریز:
 (Clean food is a ~ against disease.)
 (۳) ری پیدانی تینه‌پوون به بی‌مترسی.
 (۴) پاسه‌وان (قافله).
 (۵) نامیزی دلنیاپی دژ به پودادی کوتوپری مکینه‌یک: زمانه‌ی دلنیاپی.
v.t. پاراستن: مسوگرکردن: پاس کردن:
 (to ~ a place, an achievement, etc.)
safe-keeping (sāf'kēp'ing), *n.* پاراستن: پاس کردن.
safety (sāf'ti), *n.* (۱) سه‌لامتی: ناسوودهی: بی‌وهی: پاریزکاری.
 بی‌مترسی. (۲) نامیزی زمانه‌ی دلنیاپی دژ پودادی کوتوپری مکینه‌یک.
 (Slang), (۳) لاستیک (جوت بوون).
adj. پاریز: پاریزمر: هی پاراستن: هی پاریزکاری: (~ measures).

sagittate

- safety belt**, پشتینی سه‌لامتی (له نوتومیل و لپوکدا).
 پیشی ده‌ووتری "seat belt".
safety glass, شووشی بی زیان (که وورد و خاش نابی و بؤ جامی
 نوتومیل... هتد به‌کارده‌نیت).
safety island, ناوچمه‌یکه له‌سهر شه‌قامدا قه‌ده‌غیه بؤ نوتومیل و بؤ
 پیاده دانراوه. (پیشی ده‌ووتری: "safety zone").
safety lamp, (۱) چرای سه‌لامتی (له کانگدا). (۲) فانوس: لوکس.
safety lock, (۱) قفل سه‌لامتی: قفلیکه که هر به‌کلیه‌کسی خوی
 ده‌کرتتوه و نابری. (۲) قفل سه‌لامتی چمکی ناگرین.
safety match, شقارتی بی زیان.
safety pin, ده‌ری سنجاق.
safety razor, گوژانی بی زیان (پیش تاشین).
safety valve, (۱) زمانه‌ی دلنیاپی یا سه‌لامتی (ممنجلی مه‌لم... هتد).
 (۲) کلین (بؤ ده‌چواندن هه‌ست و جوشی زیاده): ده‌مقان: هوی ده‌پرین.
safety zone, - **safety island**.
safflower (saf'lou'ēr), *n.* پونی گوله‌به‌رژه.
saffron (saf'rən), *n.* (۱) زعفران. (۲) پوهکی زعفران.
 (۳) زهری پرته‌قالی: پهنکی زعفران.
safranin (saf'rə-nin), *n.* = **safranine**.
safranine (saf'rə-nēn'), *n.* سافرانین: ماده‌یکه سووری مه‌له.
 پرته‌قاییه پهنکی پی ده‌کرت.
sag (sag), *v.i.* (۱) نه‌وین: داکوتن: داته‌پین:
 (The ceiling has ~ged.)
 (۲) شویپوونه‌دا: داکوتن.
 (۳) لاوژپوون: هیئ ئی بران: داته‌پین: داکوتن: خاوپوونه‌دا:
 (His energies has ~ged.)
 (۴) شکان (نرخ، بازار).
 (۵) له ری لادان (که‌شتی).
v.t. نه‌واندن: داته‌پاندن.
n. (۱) نه‌وین: داکوتن: داته‌پین. (۲) پاده‌ی نه‌وین یا داکوتن.
 (۳) شونینی نه‌وین یا داته‌پین.
 (۴) له ری لادان.
saga (sā'gə), *n.* (۱) داستانی شه‌پوشوی شه‌کندنیایی.
 (۲) داستانی شه‌پوشوی چیرۆکی نازایی: چیرۆکی دورودریژ.
sagacious (sə-gā'shəs), *adj.* (۱) دانای: زیره‌ک: زرنک: ژیر: زانا.
 دوربین. (Archaic), (۲) بؤن تیژ.
sagacity (sə-gas'ə-ti), *n.* دانایی: زیره‌کی: زرنکی: ژیریتی: زانایی.
 دوربینی.
sagamore (sag'ə-môr', sag'ə-môr'), *n.* سهرک تیره‌یکه
 خوارده‌ستی هیندی نه‌میریکی.
saga novel, چیرۆکی پشتاپشتی خیزانیک.
sage (sāj), *adj.* (۱) دانای: ژیر: دوربین: زانا.
 (۲) دانایانه: ژیرانه: دوربینانه: (a ~ comment).
 (Obs.), (۳) گرنک.
n. کسینگی دانای ژیر (به‌تاییه‌تی کسینگی به‌ته‌منداچو).
sage (sāj), *n.* پوه‌کیکه له توخمی جاتره (ده‌کرتت جیشته‌وه).
sage grouse, بالنده‌یکه کیوی به له مریشک ده‌چیت به‌لام گوره‌تره.
 (منیه‌یکه پی ده‌ووتری: "sage hen").
sagittal (saj'i-tl), *adj.* (۱) تیری: تیر ناسا: له تیر ده‌چیت.
 (۲) تاییه‌تی به هیئلی لیکدانی نیسانی کاسه‌ی سهر.
Sagittarius (saj'i-tār'əs), *n.* (۱) کۆنستیره‌ی تیرو
 تیرهاویژ
 (نستیره‌وانی). (۲) بورجی تیرو تیرهاویژ (نستیره‌وانی)
sagittate (saj'i-tāt'), *adj.* تیری: تیر ناسا: له تیر ده‌چیت:
 (~ leaves)

sagittiform

sagittiform (sə-jit'ə-fōrm', saj'i-tə-fōrm'), *adj.* = sagittate.

sago (sā'gō), *n.* نیشاسته‌یکه توزه له کرۆکی قەدی هەندێ دارخورما دەرەمەنیرت.

sago palm, **saguaro** (sə-gwā'rō, sə-wā'rō), *n.* جۆزیکه له "کاکتەس" (هەنجیری دێکاوی) به ناسماندا هەلەمەچیت، بەرێکی زەرد دەگریت له ئەریزونا

له بۆزاوی ئەمەریکا دا دەپوینت

said (sed), *past tense and past participle of say.*

adj. ناوبرا: ئەوە وێش ناوبرا
sail (sāl), *n.* (١) بایەوان (٢) بایەوان بەگشتی.

(٣) گەشتی با: بەلەمی با: گەشتی بایەوان. (٤) گەشتی بەلەم یا گەشتی.

(٥) شتیکی له بایەوان چوو (وەك پەروانە یاشەبا).

v.t. (١) به ناودا پۆشیتن به‌هۆی بایەوانەوه (گەشتی، پۆشوان).

(٢) دەست به گەشت کردن به گەشتی با. (٣) راندن به بایەوان یا پەروانە.

(٤) فرین به‌بێ خشیه. (٥) به‌جوانی و له‌نجوولار پۆشیتن.

(٦) [Colloq.] خێرا تێپەربوون.

(٧) [Colloq.] (in ~), دەست به کارکردن به چالاکانه.

v.t. (١) به ناودا پۆشیتن: گەشتی ناوی کردن. (٢) گەشتی یا بەلەم پاندن.

in sail, بایەوانەکانی کراونه‌تەوه، واتە گەشتی‌پەکه یا بەلەم‌پەکه له پۆشیتن‌دا به

make sail, (١) کردنەوهی بایەوان. (٢) دەستکردن به گەشتی ناوی.

sail against the wind, (١) دژی یا پۆشیتن (گەشتی): به‌رهو با چوون.

(٢) له باریکی دژواردا کارکردن: ناخۆشی و گێڕگرفت بۆ خۆ دروستکردن.

sail into, [Colloq.], (١) به چالاکانه دەستپێکردن (نیش‌وکان).

(٢) به توندوتیژی سەرزەنشکردن: هێرشێ خراپ بردن سەر.

set sail, (١) بایەوان کردنەوه و ناما‌دەکردن بۆ گەشت.

(٢) دەست به گەشت کردن: گەشت‌پێ.

take in sail, بایەوان شۆڕکردنەوه یا هەڵکردن.

under sail, له پۆشیتن‌دا به (گەشتی و بەلەمی با):

بایەوانەکانی کراونه‌تەوه و بەرزکراونه‌تەوه.

sailboat (sāl'bōt'), *n.* بەلەمی با: گەشتی با.

sail-cloth (sāl'klōth', sāl'kloth'), *n.* قوماشی بایەوان

sailer (sāl'ēr), *n.* بەلەمی با: گەشتی با: گەشتی بایەوان.

(a swift ~)

sail-fish (sāl'fish'), *n.* جۆره ماسی‌پەکی دەریایی گەرم‌پە.

sailing (sāl'ing), *n.* (١) گەشتی رانی: شینوه و خێرایێ گەشتی رانی.

(٢) دەست به گەشتی دەریایی کردن

adj. (١) به با لێخوێراو: هێ بایەوانی.

(٢) هێ گەشتی رانی: (orders ~).

sailor (sāl'ēr), *n.* (١) گەشتی‌پەوان: دەریاوان: زەریاوان.

(٢) سەریازی هێزی دەریایی. (٣) پۆشوانی دەریا بە‌تایبەتی لە‌پۆی تووش

بوون یا تووش نەبوونی گێژی دەریاوه. (٤) جۆزیکه له کلاوی پووش.

adj. گەشتی‌پەوانی: وەك هێ گەشتی‌پەوان.

-sailorly (*adv.*).

sailor's-choice (sāl'ēr-zhois'), *n.* هەلبژاردە گەشتی‌پەوان:

جۆزیکه له ماسی

sain (sān), *v.t.* (١) نیشانهی خاچ بەسەردا لێدان. (٢) دۆعا بۆ کردن.

sainfoin (sān'foin), *n.* پووه‌کێکه بۆ ئالف بەکار‌دێت.

saint (sānt), *n.* (١) پیاوچاک (تاین): کەسێکی پیرۆز (تاین).

(٢) کەسێکی پیرۆزی مردووه که خاچ پەرستان دایان نابێ به "پیاوچاک".

adj. پیرۆز

v.t. به "پیاوچاک" دانان (خاچ پەرستی).

sainted (sān'tid), *adj.* (١) بۆ پیاوچاک دەشت (٢) پیرۆز.

(٣) به پیاوچاک دانراو.

sales-room

sainthood (sānt'hood'), *n.* (١) پیاوچاکێتی (تاین):

پەلەم‌پایە "پیاوچاک" پیری (تاین) (٢) پیاوچاکان بەگشتی.

saintliness (sānt'li-nis), *n.* پیاوچاکێتی (تاین): پاک و پیرۆز.

saintly (sānt'li), *adj.* پیاوچاکانه: بۆ پیاوچاک شیاو: پاک و پیرۆز.

sainthood, *n.* = **sainthood**.

saith (seth), *archaic third person singular, present indicative of say.*

sake (sāk), *n.* (١) لە‌پێناو: لە‌بەر: بۆ:

(٢) لە‌بەر: لە‌بەر‌خاتری: سوود: (for ~) (for the ~ of money, peace, humanity, his family, etc.)

sake (sā'ki), *n.* ساکی: خواردنەوه‌پەکی سەر‌خۆشکەری یابادی‌پە

له هەرق دەچیت.

saker (sā'kēr), *n.* هەلۆ.

salaam (sā-lām'), *n.* سەلام: سلاو.

v.t. & v.i. سەلام‌پێکردن.

salability; saleability (sāl'ə-bil'ə-ti), *n.* فرۆخت: به‌رهو:

بازار هەبوون.

salable; saleable (sāl'ə-b'l), *adj.* دە‌فرۆشێت: به‌فرۆخت:

دە‌توانێ فرۆشێت.

salacious (sə-lā'shəs), *adj.* (١) بە‌ئالۆش (جوت‌بوون): حەشەری:

بە‌هەوس. (٢) بێ شەرم: هەل‌ل‌راو: پووت: هەوس هەلسێن: بێ پەردە:

(u ~ book, novel, poem, picture, etc.)

-salaciously (*adv.*); **salaciousness** (*n.*).

salacity (sə-las'ə-ti), *n.* (١) بە‌ئالۆشی: حەشەریتی.

(٢) هەل‌ل‌راوی: بێ پەردەیی: بێ شەرمی.

salad (sal'əd), *n.* زەلاته.

salad days, کاتی گەنجی و ساویلکەیی و بە‌ره‌لایی.

salad dressing, خۆش‌اوی زەلاته: ترش و خۆی و سر‌کاوی زەلاته.

salamander (sal'ə-man'dēr), *n.* (١) مار‌مێلکە‌پەکی نە‌فسانە‌یی‌پە.

(که گوايه توانیویتی له‌ناو ناگر‌دا بژی). (٢) گیانیکی له‌ ناگر‌دا ژیاو (نە‌فسانە).

(٣) کەسێکه که زۆر حەز له‌ گەر‌ما دە‌کات: گەر‌ما‌خ‌وا.

(٤) دە‌فرێکه بە‌رگە ناگر‌ بگرێ (مقاش، دە‌فری چێشت لێ‌نانی ناو تە‌نوو).

(٥) قو‌پ‌ناویلکە: مار‌مێلکە.

salami (sə-lā'mi), *n.* سەلامی: گۆشتی بە‌هارات پێ‌وه‌کراوی تو‌ی

تو‌ی‌ی بە‌رازه.

sal-ammoniac, کلۆریدی ئە‌مۆنیا (کیمی): کلۆریدی نە‌رشاد.

salaried (sal'ə-rid), *adj.* (١) مو‌و‌چە‌خۆز: (a ~ person).

(٢) به‌مو‌و‌چە: به‌مو‌و‌چە‌وه: (a ~ position)

salary (sal'ə-ri), *n.* مو‌و‌چە: مانگانه.

sale (sāl), *n.* (١) فرۆشتن. (٢) فرۆخت: به‌رهو: بازار‌پوون یا نە‌بوون.

(٣) هە‌راج.

(٤) ترخ داش‌کان: ترخ داش‌کاوی: (The shirts are on ~).

for (or on) sale,

(Is this house for sale?)

saleability (sāl'ə-bil'ə-ti), *n.* = **salability**.

saleable (sāl'ə-b'l), *adj.* = **salable**.

sales-clerk (sālz'klürk'), *n.* فرۆشیار (پیاو یا ژن).

sales-girl (sālz'gūrl'), *n.* = **saleslady**.

sales-lady (sālz'lā'di), *n.* [Colloq.], فرۆشیاری ژن:

ئافەرمی فرۆشیار.

salesman (sālz'mən), *n.* فرۆشیار.

salesmanship (sālz'mən-ship'), *n.* (١) فرۆشیاری:

پێشەیی فرۆشیار. (٢) لێ‌ها‌توویی فرۆشیاری.

salesperson (sālz'pūr's'n), *n.* فرۆشیار (پیاو یا ژن).

sales-room (sālz'rōom', sālz'room'), *n.* فرۆشگا.

sales-talk

- sales-talk**, (۱) ھاندان و پى سەلماندنى كەسنىك بۇ كېرىن.
(۲) ووتورنىڭ بۇ ھانداننى كەسنىك بۇ كېرىن شىك.
باجى قۇتەنى.
- sales tax**,
saleswoman (sāl'z'woom'ən), *n.* = saleslady.
salic law, ياساى سالى (كە تېرەپەكى ھەرقەنگى كۇنن): (۱) ماف نەدان بە.
ئافەرت بۇ مېراتى زەوى زار بېردن.
(ب) ماف نەدان بە ئافەرت بۇ چۈنە سەر تەختى پاشايى.
- salience** (sā'li-əns, sāl'yəns), *n.* Also saliency, (۱) بازدا.
(ب) فېچە. (۲) دەرىۋىقن: شتى دەرىۋىقو: چوقلە: نووكە: لووتكە:
دەرىپەرىن. (۳) ئاشكارايى: لەپەرچاۋى: نۇر دياربېون.
- salient** (sā'li-ənt, sāl'yənt), *adj.* (۱) بازدا: قونەكەر:
ھەلتوزىن (ب) فېچەكەر. (۲) دەرىۋىقو: دەرىپەرىو (گۇشە).
(۳) ديار: لەپەرچاۋ: ئاشكارا: لەپور.
- n.* (۱) سەرى دەرىۋىقو سەنگەر (۲) گۇشە دەرىۋىقو: بەشى دەرىپەرىو.
salientian (sā'li-en'shi-ən, sāl'i-en'shən), *adj.* تايىپە بە.
گياندارى تەپووشكى قونەكەر: قونەكەر.
n. گياندارى قونەكەر (وگ بۇق).
saliferous (sə-lif'ēr-əs), *adj.* خۇنى تىداپە:
خۇنى ئى دەردەھىنرەت.
- salify** (sal'ə-fi'), *v.t.* (۱) سوزىركەن: خۇنى تىكرەن.
(۲) گۇرىن بۇ خۇنى: كەن بە خۇنى.
- salina** (sə-li'nə), *n.* (۱) ئىستىلى خۇنىياۋى: گۇم يا زەلگاۋى
خۇنىياۋى (۲) كانەخۇنى: شۇنى خۇنى درووستكرەن (بە كولاندنى ئاۋەكە).
- saline** (sāl'in), *adj.* (۱) خۇنىياۋى: سوزىر: خۇندا.
(۲) ھى خۇنى كانزايى (كىمىيا).
n. (۱) گۇم يا ئىستىلى خۇنىياۋى: كانەخۇنى. (۲) خۇنى كانزايى.
(۳) گىراۋە سوزىر (پىزىشكەۋانى).
- salinity** (sə-lin'ə-ti), *n.* سوزىرى: خۇنىياۋىتى.
salinometer (sal'i-nom'ə-tēr), *n.* پىنۋەرى پەلى خۇنى
لە گىراۋەكەدا.
saliva (sə-li'və), *n.* لىك: لىكاۋ: ئاۋى دەم.
salivary (sal'ə-ver'i), *adj.* لىكى: لىكاۋ: تايىپەتى بە لىك.
salivate (sal'ə-vāt'), *v.t.* لىكى نۇر پى دەردان.
v.t. لىك دەردان: ئاۋىتزانە دەم.
- salivation** (*n.*); **salivator** (*n.*).
sallet (sal'it), *n.* جۆرە كۆزىرىپەكە لەسەدە پانزەدە لەسەردەكرا.
sallow (sal'ō), *adj.* رەنگ زەرد: رەنگ زەرد ھەلگەرە.
v.t. رەنگ زەرد ھەلگەرەند.
- sallow** (sal'ō), *n.* (۱) شۆپەمى (۲) شوۋل يا بارىكە لى شۆپەمى.
sally (sal'i), *n.* (۱) ھىرش: لەلەين ھىزى ئابلوۋقەدراۋە: پەلامار.
(۲) ھەلەت: ھەلپە: لەپەر دەرىپەرىن.
(۳) قەسى قوت: نوكتە: قەسى ئەنتىكە يا قوشمە. (۴) گەشت.
v.t. (۱) لەپەر دەرىپەرىنە دەرمە.
(۲) ھىرش بىردنە سەر دوژمن (لەلەين ھىزى ئابلوۋقەدراۋە): پەلاماردان.
(۳) لەدەرگا يا كۆن ھاتتەدەرمە.
(۴) (~ forth ; ~ out), دەست بە گەشت كەن: كەتتەپى.
- salmagundi**; **salmagundy** (sal'mə-gun'di), *n.* جۆرە
زەلەتەپەكە لە تىلەسكە گۇشت و ھىلەكى كۆلۈر پىياز و ماسى بچوك
دروست دەكرەن. (۲) شتى تىكەل: شتى ھەرمە.
salmi; **salmis** (sal'mi), *n.* گۇشتى باندەى كىۋى بە بەھارات و
مەى لىنراۋ.
- salmon** (sam'ən), *n.* (۱) سەلمون: جۆرە ماسىپەكى سوزىر:
ماسىپە خاتۋەنە (۲) رەنگى سوزىر پرتەقالى.
salmonberry (sam'ən-ber'i), *n.* (۱) پوۋەكىكە لە توۋتەك
دەچىت (۲) بەرى لە توۋتەك چورى ئەم پوۋەكە.

saltiness

- salmonoid** (sal'mə-noid'), *adj.* (۱) سەلمونى:
لە ماسى سەلمون دەچىت. (۲) لە توخى سەلمونە.
n. ماسىپەكە لە توخى سەلمون.
salmon pink, پەمەمى سەلمونى: سوزىر پرتەقالى.
salon (sə-lon'), *n.* (۱) سالىن: دىۋەخان: سالىنى ھەۋنەمە يا
چاۋەپى كەن. (۲) كۆپى دىۋەخان (بەتايىپەتى ھى ھەنەرمەندو بوژۇر
ئوۋسەران لە دىۋەخاننى يەككىيەندە). (۳) پىشانىكاۋ تابلۇ.
(۴) خانە (وگ: سەرتاشخانە): سالىن: (~ a beauty).
- saloon** (sə-lōon'), *n.* (۱) سالىن: دىۋەخان: سالىنى ھەۋنەمە يا
چاۋەپى كەن. (۲) مەيخانە: بار. (۳) [British], ئوتومبىلى سالىن: قەمەرە.
saloon-keeper (sə-lōon'kēp'ēr), *n.* مەيخانەچى.
salpingitis (sal'pin-jī'tis), *n.* ھەۋەردىنى بۇزى " فالوۋىي " و
" ئۇستاكى "، واتە ھى گۇنى.
- salpinx** (sal'pinks), *n.* (۱) بۇزى فالوۋىي.
(۲) بۇزى ئۇستاكى، واتە ھى گۇنى.
- salsify** (sal'sə-fi'), *n.* پوۋەكى گۇنچەكە ماسى: پوۋەكىكە رەگەكە
گۇشت و سېو درىژە دەخوزىت.
sal soda, كارپوناتى سۇدېوم (كىمىيا).
salt (sōlt), *n.* (۱) خۇنى: ئەمەك. (۲) تام: تام: پۇنى تىز.
(۳) قەسى قوت و ئەنتىكە تىز: گالتە پى: قەسى سوزىر.
(۴) پارىزەر: پاككەرەمە. (۵) خۇندان.
(۶) [Colloq.], كەشتىپەۋانى قال.
- adj.* (۱) خۇنىياۋى: خۇندا. (۲) خۇنى كراۋ: بە خۇنى پارىزەر.
(۳) سوزىر. (۴) تىز: پى: قوت (قەسى).
v.t. (۱) خۇنى پىۋەكرەن: خۇنى تىكرەن.
(۲) سوزىركەن: خۇنى كەن بۇ پاراستن (وگ قاۋورمە).
(۳) بەھارات پىۋەكرەن (مەجان).
- (*He ~ed his conversation with wit.*)
not worth one's salt, بى: ھەپ: بى: بايەخ: ھىچرەپوچ.
salt away (or down), (۱) سوزىركەن ھەلگەرتن.
(۲) [Colloq.], پاشەكەت كەن: ھەلگەرتن (پارە).
salt of the earth, باشتەرىن كەس يا خەلە:
نەۋەنە باشى دىلپاكى و پىاۋەتى.
- (*Those people are the salt of the earth.*)
with a grain of salt, بېرە: نەكرەن: گومان ئى بېون: بەگومانەرە.
(*You have to take what he says with a grain of salt.*)
worth one's salt, بە بايەخ: كارامە: جىنى بېۋايە.
saltant (sal'tənt), *adj.* سەماكر: ھەلپەركىكەر: بازىدەر.
saltarello (sal'tə-rel'ō), *n.* (۱) سەماپەكى بەجۇشى ئىتالىيە.
(۲) مۇسقىلى ئەم سەماپە.
(۳) سەما: بازدا: قونە.
- saltation** (sal-tā'shən), *n.* (۲) گۇپىنكى كوتوپىرى. (۳) پىل دان (دەمارى خۇنى).
(۴) گۇپىنكى بىچىنەمى (گياندار يا پوۋەك).
(۱) تايىپەتى. (۲) سالىن: دىۋەخان: سالىنى ھەۋنەمە يا
چاۋەپى كەن. (۳) قونەكەر: بازىدەر.
saltatory (sal'tə-tōr'i, sal'tə-tō'ri), *adj.* (۱) قونەكەر: بازىدەر.
(۲) ئوۋ ئوۋ دەگۇپىرى.
- salt-cellar** (sōlt'sel'ēr), *n.* خۇندان.
salted (sōlt'id), *adj.* (۱) سوزىركراۋ: خۇنى كراۋ (بى ھەلگەرتن وگ
قاۋورمە). (۲) [Colloq.], قال: كارامە: شارمە: سەردەرچوۋ.
salter (sōlt'ēr), *n.* (۱) خۇنى قوش: خۇنى درووستكرەن.
(۲) گۇشت و ماسى سوزىركەر.
- saltern** (sōlt'ēr), *n.* = saltworks.
saltigrade (sal'ti-grād'), *adj.* لاقى بۇ قونەكەرە: قونەكەر.
saltiness (sōlt'i-nis), *n.* سوزىرى.

saltish

- saltish** (sôl'tish), *adj.* نهختیک سوز.
salt lick, بهر ده خوییه که گیاندار دهیلینسره.
salt marsh, زملکاری خوییاوی
saltpeter ; saltpetre (sôlt'pē'tēr), *n.* بهرده خوی
نهتراتی پوتاسیوم و سودیوم.
salt rheum, نهخوشی پیست (بهتاییه تی بیرز).
salt shaker, خوندان
salt-water (sôlt'wô'tēr, sôlt'wât'ēr), *adj.* می ناوی سوزدا ژیاو: (fish ~).
له ناوی سوزدا ژیاو: (fish ~).
salt water, سوزراو: ناوی دریا.
saltworks (sôlt'wûrks'), *n.* کارگی خوی: شوینی خوی
دروستکردن (له پری کولاندنی خوی ناوکهوه).
salt-wort (sôlt'wûrt'), *n.* نهسیون: جوزه گیایه که سابوونی
لی دروست ده کری
salty (sôlt'ti), *adj.* (۱) سوز: زورخوی (۲) بونی دریاوی لی دیت
(۲) قوت (قسه): تیز: پرده.
salubrious (sə-lōō'bri-əs, sə-lū'bri-əs), *adj.* سازگار
-salubriousness (*n.*).
salubrity (sə-lōō'brə-ti, sə-lū'brə-ti), *n.* سازگاری:
بؤ تمندروستی باش بوون
saluki (sə-lōō'ki), *n.* سملووتی: تاجی: جوزیکه له سهگی پاو.
salutary (sal'yoo-ter'i), *adj.* (۱) سازگار: بؤ تمندروستی باشه.
(۲) باش: بسودا: بهکملک: (a ~ effect).
-salutariness (*n.*).
salutation (sal'yoo-tā'shən), *n.* (۱) سلاو: سلاولیکردن:
بهخیرهاستن کردن: درود. (۲) سلاوی سهرتای نامه (وهک: Dear Sir).
salutatorian (sə-lōō'tə-tōr'i-ən), *n.* قوتابی بهخیرهاستنکر:
ووتاری بهخیرهاستن خوینهروه: قوتابییه که ووتاری بهخیرهاستن دهخوینیتتهوه
له نامهنگی دهرچووندا. (بهگشتی قوتابی دووم هم ووتاره دهخوینیتتهوه.
روشیه "valedictorian" بیینه).
salutatory (sə-lōō'tə-tōr'i), *adj.* بهخیرهاستی.
ووتاری بهخیرهاستن: که نهو قوتابییه به دووهم دهرچوه دهخوینیتتهوه.
له نامهنگی دهرچوونی ژانکوز ژانستگادا.
salute (sə-lōōt', sə-lūt'), *v.t.* (۱) سلاولیکردن: بهخیرهاستن کردن.
(۲) سلام بؤ کردن (سربازان): سلام کردن: سلام سهندنهوه.
(۳) شکویدان: پژگرتن: ناهرین کردن
(۴) بهپیرهوهچوون: خؤ پیشکش کردن
v.i. (۱) سلاولیکردن: بهخیرهاستن کردن (۲) سلام کردن (سربازان).
n. (۱) سلاو: بهخیرهاستن: درود (۲) سلام (سربازان).
(۳) تهقی توب (بؤ بهخیرهاستن کردنی رهسمی)
(۴) بهیداخ نواندن (بؤ ریژ پیشاندان).
salvable (sal'və-b'l), *adj.* (۱) پژگار دهکری: دهوانری پژگار بکری
(۲) پژگار دهکری له فوتاندن: دهریاز دهکری.
salvage (sal'vij), *n.* (۱) پژگارکردنی کشتی و بارهکهی و
کشتییهوانهکانی له معترسی وهک ناگرو نوqm بوون و داگیرکردن.
(۲) مزی یا کریی نهم پژگارکردنه.
(۳) کشتی و بارو کشتییهوانی پژگارکراو
(۴) هیئانه سهرهوه یا دهرهینانی کشتی نوqm بوو.
(۵) (۱) دهریازکردنی شتومه که مالز شوینی تری سوووا.
(ب) شتومهکی دهریازکراوی وهما. (ج) مزی یا کریی نهم دهریازکردنه.
(د) دهسکهوتی فروشتنی نهم شتومهکه
(۶) بهکارهینانی شتومهکی دهریازکراو له فوتاندن.
v.t. (۱) پژگارکردن (له فوتاندن، نوqm بوون یا وهرگهپانی کشتی، ناگرو،
لافاو، یوومله رزه . هتد).
(۲) هیئانه سهرهوه یا دهرهینانی کشتی نوqm بوو و وهرگهپاو.

samoan

- (۳) بهکارهینانی شتی دهریازکراو (له ناگرو لافاو شتی وهما)
-salvageable (*adj.*) ; **salvager** (*n.*).
salvation (sal-vā'shən), *n.* (۱) پژگارکردن: پژگاریوون: پژگاری.
(۲) هوی پژگاری: هوی پژگارکردن: (Hard work is his ~).
(۳) پژگارکردن یا پژگاریوون له گونا (ژاین): گونا پاک کردنهوه:
گونا لهسر لایردن.
Salvation Army, لهشکری پژگاری: پژگاریوونکه بؤ یارمهتیدانی
همژاران و ژاین بلاوکردنهوه.
salve (sav, sāv), *n.* (۱) ملحهم.
(۲) دهرمانی خهم رهوین: خهم رهوین: دلنهوایی:
(Her kind words were a ~ for his sunken heart.)
(۲) مهرایی.
v.t. (۱) ملحهم لیدان. (۲) خهم پهواندنهوه: دلخوشی داننهوه: دلنهوایی کردن.
(۲) مهرایی.
salve (salv), *v.t.* = **salvage**.
salver (sal'vēr), *n.* سینا: دهری یه.
salvia (sal'vi-ə), *n.* گوله مریه: پوههکیکی بؤن خوشه له توخمی
نهعتا.
salvo (sal'vō), *n.* (۱) دهرسپژا: هاری گولله.
(۲) گولله یا مووشمکی یهک لهوای یهک تهقیتران.
(۳) هاری چپله یا قاقای پیکهکن: (۴) کۆمهال یا ریزه پرسیار
خۆبهدهستنهوه: بیانو: پاکردن له شرک: خۆدزیننهوه: دوولنی
salvor (sal'vēr), *n.* Also **salver**, کشتی یا مرقی پژگارکر
(له نوqm بوون، سووتان، لافاو... هتد).
samara (sam'ə-rə, sə-mār'ə), *n.* بهریکی روشکی یهک دهنگیه
توتیکله که له شتیهی بالدایه وهک بهری دارمهرش.
samaritan (sə-mar'ə-tin), *n.* (۱) سامری: هاوینشتناوییهکی
"سامره" له هلهستین (۲) کسکیکی دلپاکه که همیشه یارمهتی خهک دهوات.
adj. تاییهتی به "سامره" و دانیشتوانهکانی.
samarskite (sə-mār'skit), *n.* سهمرسکایت: کانزایهکی برقه داری
رهشه ژانسن و یورانیوم هندی کانزای تری تیدایه.
samba (sam'bə, sām'bə), *n.* سهمایهکی بهرازیایی له بنچینهدا
نهفریقاییه.
v.i. سهمای "سامبه" کردن.
sambar (sam'bēr, sām'bēr), *n. جوزه ناسکیکی زلی یانداری
شاخ سیپله.
sambo (sam'bō), *n.* سامبؤ: کسکیکی دورپهک بهتاییهتی هی
قولهپهش و هیندی نهامریکایی یا قولهپهش و نهوروپایی.
same (sām), *adj.* (۱) ههمان: یهک (کات، شوین):
(They died on the ~ day.)
(۲) چوونیکه: هاو: وهک یهک: (He eats the ~ food every day.)
(۳) نهگژاوا: وهک چاران: (He looks the ~ as ever.)
(۴) ناویراوا: پیشووتر ناویراوا.
pron. (the ~), (۱) ههمان کس، شت، یا پوودا.
(۲) کسکیکی زووتر ناویراوا.
adv. (the ~), ههمان شتیه: ههمان جوز:
(He walks the ~ as his father.)
all the same, (۱) لهگهل نهوهشدا. (۲) بی: بایهخ: ناگرتگ: هیچ.
just the same, (۱) به ههمان شتیه. (۲) لهگهل نهوهشدا.
sameness (sam'nis), *n.* (۱) چوونیکه: وهک یهکی: لهیکچوون.
(۲) یهک نهوایی: نهگژان.
samisen (sam'i-se'), *n.* نامیرنکی موسیقی سی ژینی یا بانییه.
samoan (sə-mō'ən), *adj.* ساموئی: تاییهتی به گهل و کلتووری
"ساموئا" که برقییه له کۆمهله دوورگهیک له زمیری هیندییدا
(۱) هاوینشتنامی "ساموئا".
n.*

- (۲) زمانی "سامووا" یی-مکان.
samovar (sam'ə-vär', sām'ə-vär'), *n.* ساهوار.
samp (səmp), *n.* له‌بەشی گەنەشامی (خواردنیکی هیندی ئەمریکی).
sampan (səmp'ən), *n.* جۆره بەلەمیکى سەول و بايەوانى چینی و یابانیجه.
sample (səmp'p'l, sām'p'l), *n.* نمونە وینە: بەرکول:
(a ~ of his work)
v.t. (۱) بەرکول کردن: خوێ چەشتن: تاقیکردنەرە.
 (۲) نمونە ئی وەرگرتن.
sampler (səmp'plēr, sām'plēr), *n.* (۱) نمونە کۆکەرەو
 تاقیکەرەو. (۲) نامیزی نمونە وەرگرتن یا کۆکردنەرەو تاقیکردنەرەو.
 (۳) پارچە قوماشی نەخش وینگار لەسەر کراو.
sampling (səmp'plīn), *n.* (۱) نمونە کۆکردنەرەو تاقیکردنەرەو.
 (۲) شینوی ئەم کۆکردنەرەو تاقیکردنەرەو. (۳) نمونە: وینە.
samurai (səmp'oo-rī'), *n.* سامورای: (ب) چینی سوپای یابان لەکاتی دەره‌به‌گیدا. (ب) ئەندامیکی ئەم چینه: جەنگامری یابانی.
sanative (san'ə-tiv), *adj.* [Rare]. چاککەرەو (نەخۆشی): سازگار.
sanatorium (san'ə-tōr'i-əm, san'ə-tō'rī-əm), *n.* Also-sanatarium, (۱) بوژانگە: جێنەمکی سازگار بۆ بوژانەرەو ئەوانی
 لە نەخۆشی هەلساوەنەرەو یا ئەوانی تووشی نەخۆشی قورس بوون.
 (۲) خەستەخانەى نەخۆشی قورس (وەک سەیل).
sanatory (san'ə-tōr'i, san'ə-tō'rī), *adj.* سازگار:
 بۆ تەندرووستی باش: چاککەرەو.
sanbenito (san'bə-nē'tō), *n.* (۱) بەرگیکی گونەییە کافری تۆبەکار.
 لەبەری دەرکرد لەکوژندا. (۲) بەرگیکی وەهای پەشە بە وینەى شەیتان و گەری
 ناگەرەو ئەو کافرانەى سزای هەلواسینیان بەسەردا درابوو لەبەریان دەرکرد.
sanctified (səŋk'tə-fid'), *adj.* (۱) پیرۆز: پیرۆزکراو.
 sanctimonious (۲)
sanctify (səŋk'tə-fi'), *v.t.* (۱) تەرخان کردن بۆکاری پیرۆز:
 پیرۆزکردن. (۲) پاک کردنەرەو (لە گونا): گونا پاک کردنەرەو.
 (۳) پیرۆزکردن لەرووی تاینەرەو: *(to ~ a marriage)*.
 (۴) چەسپاندن و پیرۆزکردن نەریتیک: بە پیرۆز دانان.
-sanctification (n.) ; sanctifier (n.).
sanctimonious (səŋk'tə-mō'ni-as), *adj.* بە پووانەت زۆر
 خواپەرست: دوو‌پوویی نایى.
sanctimony (səŋk'tə-mō'ni), *n.* زۆر خواپەرستی پووانەت:
 دوو‌پوویی نایى: پیرۆزی درۆ.
sanction (səŋk'shən), *n.* (۱) دەسەلات پێدان: پێ پێدان.
 (۲) پەسەندکردن: پالێشتی کردن: هاندان. (۳) سزا. (۴) یاسا: فرماننامە.
 (۵) *(pl.)* سزای دراو بەسەر وولاتیکدا لەلایەن وولاتانی تەرەو:
(to impose economic ~s on a country)
v.t. (۱) دەسەلات پێدان: مۆرکردن.
 (۲) پەسەندکردن: پالێشتی کردن: هاندان: پێ پێدان.
sanctity (səŋk'tə-ti), *n.* (۱) پیاوچاکی: پاکى.
 (۲) پیرۆزی: پیرۆزیتی: *(the ~ of a church, mosque, temple)*.
 (۳) بە پیرۆز دانان: *(the ~ of life)*.
 (۴) شتیکی پیرۆز.
sanctuary (səŋk'chōō-er'i), *n.* (ب) پەرستگا: شوێنیکى پیرۆز.
 (ب) نازجەرگەى پەرستگا یا شوێنى پیرۆز. (ج) نزرگە: مەزارگە.
 (د) پەنا: پەناگا: پارێزگا: ئارامگە. (۳) دالەد.
 (۴) پارێزگای بالندەو گیاندار: جێنەمکە تەرخان کراو بۆ ژيان و زاونى کردنى
 ئەو گیاندارو بالندانەى تیايدان و پراوکردنى تیدا قەدەغیە.
sanctum (səŋk'təm), *n.* (۱) شوێنیکى پیرۆز.
 (۲) خەلوەخانە: خەلوەت: خەلوەتگا: ژووری تاییبەتی بە خۆ.
sanctum sanctorum (səŋk'təm sən'k-tōr'əm), (۱) -

- شوێنیکى زۆر پیرۆز: نازجەرگەى شوێنیکى پیرۆز.
 (۲) شوێنیکى تەنهایى و تاییبەتی بە خۆ (لەپووی گالترەو).
sand (sənd), *n.* (۱) لم.
 (۲) *(pl.)* گەنار دەریای لەم: شوێنى لەم.
 (۳) لەمى گاتژمیری لم.
 (۴) *(pl.)* نەختالە کات: چرکە: تۆزە کات: *(the ~ of life)*.
 (۵) [Slang], ئازایی: غیرەت. (۶) پەنگى لم.
v.t. (۱) لم پێوەکردن: لم هەلپێژاندن بەسەردا.
 (۲) ساف‌ولوس کردن بە سمارتە: سمارتە لێدان.
 (۳) لم تیکەلاوکردن: لم تیکردن.
 (۴) بە لم داپۆشین: (۵) پرکردن لە لم.
sandal (sənd'əl), *n.* (۱) سۆل: کالە: پێلاوی سەرپێیی: ئەل.
 (۲) قایشی سۆل.
sandal (sənd'əl), *n.* = sandalwood.
sandalwood (sənd'əl-wood'), *n.* (۱) داروتەختەى سەندەل
 (کە سەخت و پەنگ کراو و بۆن خوشە). (۲) درەختی سەندەل.
sandarac (sənd'ə-rak'), *n.* (۱) جۆره درەختیکە لە توخمی
 سنووبەر. (ب) جەوی ئەم درەختە.
realgar (۲)
sandarac tree, جۆره درەختیکى باکووری ئەفریقایە لە توخمی
 سنووبەر دارەکەى بۆن خوشە و جەوی دەرەدات.
sandbag (sənd'bag'), *n.* (۱) توورەکە لم: کیسە لم: گونە لم.
 (۲) توورەکەیکى بچووک و باریکەلەیه پرە لە لم (کە وەک چەک بەکارده‌هینریت).
v.t. (۱) توورەکە لم بەدەور یا لەبەردەمدا دانان (بۆ پاراستن لە لاوا و هتد):
 بەرەبەستکردن بە کیسە لم. (۲) توورەکەى بچووک و باریکەلەى پر لە لم پیادان.
 (۳) [Colloq.], بەزۆر شت پێ کردن.
sand bar, بستو یا بەرزایی لەمى گەنار دەریا و پیاو (کە بەهۆی بەرزای
 نیشتاووەو درووست دەبێت).
sandblast (sənd'blast', sən'd'bläst'), *n.* (۱) تەووزمى هەوا یا
 هەلمى تیکەل بە لم (کاتژا و شووشە و دیواری پێ پاک دەرکێتەرەو
 ساف‌ولوس دەرکێت). (۲) مەکینەى ئەم پاک کردنەرەو ساف کردن
 پاک کردنەرەو ساف‌ولوس کردن بە تەووزمى هەوا لەمى تیکەل بە لم.
v.t. نیشچە کوێر: چاوکۆ.
sand-blind (sənd'blind'), *adj.* سنووقە لم (بۆ یاری مندانان یا کردن بە
 هێلى شەمەندەفەرەو بۆ نەخلیسکان).
sand-box (sənd'boks'), *n.* کاتژا داپشتن لە قالبی.
sand-cast (sənd'kast', sən'd'käst'), *v.t.* لەدا.
sand crack, قلیشى سەمى ئەسپ (دەبێتە هۆى شەل).
sand dollar, ژێشکى دەریا: گیانداریکى خەپلەیی پانکەلەیه حەز بە ناو
 لم دەکات.
sand eel, = sand lance.
sander (sənd'ēr), *n.* (۱) ساف‌ولوسکەر بە سمارتە: سمارتەکەر:
 سمارتەلێدەر. (۲) مەکینەى سمارتەکەر: مەکینەى ساف‌ولوسکەر بە سمارتە.
 (۳) لم بلاوکەرەو.
sanderling (sənd'ēr-līn), *n.* جۆرێکە لە جۆلەکەى لەمى بچکۆلە.
sand flea, کێچى ناو لم.
sand fly, مێشى ناو لم.
sand-glass (sənd'glas', sən'd'gläs'), *n.* = hourglass.
sand grouse, مامری لم.
sand hopper, = sand flea.
sand lance, Also sand lance or sand eel, مارماسى لم.
sand-lot (sənd'lot'), *adj.* تاییبەتی بە یاری ناو لم یا دەشتی بەرەلا
 (بەتاییبەتی هى منالان): *(~ baseball)*.
sandman (sənd'man'), *n.* پیاویکى ئەفسانەییە گوايه مندان
 خەوالو دەکات بە لم پیرۆزاندن ناو چاروانەرەو.

sandpaper

- sandpaper** (sand'pā'pēr), *n.* سمارة: کاغذی سمارة.
v.t. سمارة کردن: سمارة ليدان: ساف ولوس کردن به سمارة.
sandpiper (sand'pīp'ēr), *n.* چوله کی لم: باندیه کی بچوکی
 دهنوک دريژو بڼکه له کماری دهریادا دهزی.
sandstone (sand'stōn'), *n.* بمرده لم: لمی وک بمرده ټی هاتوو.
sandstorm (sand'stōrm'), *n.* گهرده لولول: گيژه لووکی لم: گيژه لووکی
sand-table (sand'tā'b'l), *n.* (۱) میزنگی قهراغ بهرزه لمی لسمه
 پوده کری بویاری مندان. (۲) میزنگی لم لسمه نه خشی لسمه ده کری بوی
 مناوهری سوپایی فیترکردن. (۳) میزنگی خلیسکی خواره کانزای ټیکه لار به
 لمی ده کریته سر بوی جیاکردنه و دی.
sandwich (sand'wich), *n.* ساندویچ: بابوله: ټیشوو.
v.t. (۱) ترچاندنه نیوان دوو شت یا کسموه: خسته نیوانوه وک بهرژو:
 (to be ~ed between two things or persons)
 (۲) جیکړدنه له شویننگی تسکدا به ناستم.
sandwich-man, (۱) کسمیکه که تهخته یه کی ناگاداری هملواسیوه
 به سنگیدو: یه کیکیش به پشتیداو دهگری به شقه قامکاندا، واته خوی وک
 ساندویچ لیکردوه. (۲) ساندویچ فروش: بابوله دروستگر.
sandy (san'di), *adj.* (۱) لماری: لمائی: لمی.
 (۲) شلق: نهچه سپیو: بوی بناغه: خوپانه گر. (۳) ږنگ لمی.
-sandiness (*n.*).
sane (sān), *adj.* (۱) ژیر: به میشتک: (a ~ person).
 (۲) به جی: دروست: (a ~ policy).
sang (saŋ), *alternative past tense of sing.*
sangaree (saŋ'gā-rē'), *n.* جوړنگه له می
sang-froid (sān'frwā'), *n.* میمنی: ټیک نهچوون: لسمه رخوی:
 به جهرگی
sanguinaria (saŋ'gwi-nār'i-a), *n.* پوهه کیکنه
 له توخمی خاشخاش ږهگه کی گهره به بوی دهرمان به کارده میترنر.
sanguinary (saŋ'gwi-ner'i), *adj.* (۱) خوینن: خویناوی:
 خوین زور تیا پتر او: (a ~ battle).
 (۲) خویناوی: به خوین داپوشراو.
 (۳) خویندیز: خوینخور: پیاوړو: (a ~ ruler).
-sanguinarily (*adv.*); **sanguinariness** (*n.*).
sanguine (saŋ'gwin), *adj.* (۱) سور: ځولم: پیستی دهم وچاو.
 پووخسار. (۲) سور: ږنگ سور: خوینی.
 (۳) به جوش: زوهملچو: بهسوز. (۴) خوش بڼ: به هیوا: دلخوش.
 sanguinary (۵)
-sanguinely (*adv.*); **sanguineness** (*n.*).
sanguineous (saŋ'gwin'i-əs), *adj.* (۱) خویناوی: خوینی تیدایه.
 (۲) سور: خوینی (۳) خوینن: تاییه تی به خوین پشتن.
 (۴) خوش بڼ: به هیوا: پشت نهستور.
sanguinolent (saŋ'gwin'ə-lənt), *adj.* خویناوی:
 خوینی پيوه
sanicle (san'i-k'l), *n.* پوهه کیکی لاسک دريژه له توخمی معده نووس
 بوی تهن دروستی و دهرمان باشه.
sanics (sā'ni-ēz'), *n.* کیم و خوین به ټیکلوی.
-sanious (*adj.*).
sanitarian (san'ə-tār'i-on), *adj.* تاییه تی به پاک و تهمیزی و
 تهن دروستی
 تهن دروستی زان: زانای تهن دروستی.
sanitarium (san'ə-tār'i-əm), *n.* = sanatorium.
sanitary (san'ə-ter'i), *adj.* (۱) می تهن دروستی: تهن دروستی:
 (the ~ conditions are poor)

(۲) پاک و تهمیزی: خاوین

sapid

- sanitary engineer**, تهن دزایاری تهن دروستی: تهن دزایارنگه
 سمری پهرشتی زړابو ټاو دهکات.
sanitary napkin, دسمه سپی تهن دروستی: پهریبه که بوی هملزینی
 خوینی نافرهت لکاتی بوی نوژیږدا.
sanitation (san'ə-tā'shən), *n.* (۱) تهن دروستی گشتی:
 به پاک و تهمیزی ږاگرتنی زړابو ټاوی ناوشارو شتی ودها.
 (۲) دهرکردن یا فریډانی پیسایی و چلکای ټاو زړاب.
sanity (san'ə-ti), *n.* (۱) ژیری: میشتک تعوای:
 (۲) به جی: دیووستی بریرو گرده و دی مروږ.
sank (saŋk), *alternative past tense of sink.*
sannup (san'up), *n.* هیندی یه کی نه مریکی خیزاندان.
sans (sanz), *prep.* [Archaic or Poetic], (~ teeth). بهی: بی:
sanskrit (san'skrit), *n.* = sanskrit.
sansculotte (sanz'koo-lot', sanz'kyoo-lot'), *n.* بی: پانتولن:
 (۱) شوږشگنرنگی فره نسی به له کاتی شوږشی فره نسیدا (ووتیه کی سووک
 نرابوره پال شوږشگنرنگانه و که گوايه پهر و پووت و بی پانتولن).
 (ب) شوږشگنر.
-sansculottic (*adj.*); **sansculottism** (*n.*).
sansei (san'sā, sān'sā), *n.* Also sansei, نه و دی کچهری یابانی
 له نه مریکا: نه مریکایی به بنهچه یابانی.
sansevieria (san'sə-vi-ē'ri-ə), *n.* پوهه کیکنه له توخمی شلیر
 گه لکاتی نه ستورو ږه و ږم ناسایی.
Sanskrit (san'skrit), *n.* سانسکریت: زمانی ویزه کی کلاسیکی،
 واته کونی هیند.
adj. سانسکریتی: تاییه تی به زمانی سانسکریت.
Santa (san'tə, san'ti), *n.* = Santa Claus.
adj. پیوژ: پیاوچاک. (نازناونکه به تاییه تی بوی شان):
 (Santa Barbara, Santa Fe, etc.)
Santa Claus; Santa Klaus (san'tə klōz'), *n.* سانته کلوز:
 به گوتیه کی نه ریتی خاچ په رستان پیاوچاکنیکه دیاری بوی مندان ده مینیت له
 له جهونی کریسمه سدا.
santonin; santonine (san'tə-nin), *n.* ناوینته یه کی بلوری
 بی: ږنگه (کیمیا).
sap (sap), *n.* (۱) ټاووگ: ټاووگ: ټاووکی بهرزه و نزمه و پوی پوهه و
 دابو درخت. (۲) ټاوی ژیان: خوین.
 (۳) تین: زیندگی: زیندویتی: چوست وچالاکي: گف وگو: هیز.
 (۴) sapwood (Slang), (۵) کسمیکه بی میشتکی ساویلکه یه بوړه له.
 له غمیکی تسک و دورودریژه ټی دهریت بوی گیشته بنگه کی.
sap (sap), *n.* دوژمن.
v.t. (۱) بنگه کردن.
 (۲) هیز ټی برین: بی تین کردن: ووشت کردنه و: لاوا کردن:
 (The heat ~ped his strength.)
v.i. (۱) له غم لیدان: خه نه لیدان.
 (۲) گمیشته بنگه کی دوژمن به له غم.
sapajou (sap'ə-jō'), *n.* میمون: جوړه میمونیکه.
sapanwood; sappanwood (sə-pan'wood'), *n.* جوړه (۱)
 دهرختنکی ناوچه گهرمه کانه بوی یه کی سوری ټی دهرده میترنر.
 (۲) داری نه م درخته.
saphead (sap'hed'), *n.* [Colloq.], کسمیکه بی میشتک ساویلکه.
sapheaded (sap'hed'id), *adj.* [Colloq.], بی میشتک: که:
 گوج: ساویلکه.
saphena (sə-fē'nə), *n.* یه کیکنه له دوو دهماری گهره کی خوین له لاقدا.
-saphenous (*adj.*).
sapid (sap'id), *adj.* (۱) به تمام: تام و بوی خوش.
 (۲) خوش (بوی زاخوی میشتک).

-sapidity (n.).

sapience (sā'pi-əns), n. Also sapiency, دانایی؛ ژیری؛ ژانایی.

sapient (sā'pi-ənt), adj. دانا (همدندیک جار لفظی لافرتیه).

ژیر؛ ژانا

sapless (sap'lis), adj. (۱) ووشک و برنگ؛ سیس؛ بې ناووک.

(۲) بې هیز؛ سست؛ لاوازا؛ بې تاقهت؛ بې تین؛ مردو (مهجان).

sapling (sap'lin), n. (۱) نەمام (۲) لاو؛ گنج. (۳) به چکه تانجی.

sapodilla (sap'ə-dil'ə), n. (۱) درختی که همیشه سوزی نارچه.

گرم و تهره کانی نه مریکایه. (۲) بهری نهم درهخته.

saponaceous (sap'ə-nā'shəs), adj. سابونای؛ سابونی.

saponifiable (sə-pon'ə-fī'ə-b'l), adj. دمکری به سابون.

saponify (sə-pon'ə-fī'), v.t. کردن به سابون.

v.t. بون به سابون.

-saponifier (n.); saponification (n.).

saponin (sap'ə-nin), n. سابونین. ماده ییمی سابونی به له.

دار سابونین (کیمیا).

sapor ; sapour (sā'pēr, sā'pôr), n. بون و بهرامه؛ بون؛ تام.

-saporous (adj.).

sapota (sə-pō'tə), n. = sapodilla.

sappanwood (sə-pan'wood'), n. = sapanwood.

sapper (sap'ēr), n. نندازیاری سویا (به تایمیتی هی ینگلیزی).

sapphire (saf'īr), n. (۱) گهره ری شین؛ یاقوتی شین.

(۲) رهنگی نهم به رده به نرخی.

adj. شینی ناسمانی؛ شینی یاقوتی؛ شینی مهیله و سوز.

sapphirine (saf'ēr-in, saf'ə-rin'), adj. شینی یاقوتی؛

شینی ناسمانی.

n. سلیکاتی مگنیسیوم فافونی شین یا سوز.

sapphism (saf'iz'm), n. = lesbianism.

sappy (sap'i), adj. (۱) تهریو؛ ناودار.

(۲) به تین؛ زیندو؛ به گف و گو؛ چوست و چالاک؛ به میز.

(۳) [Slang]، میچ و پوچ؛ بې تام؛ بې مانا.

-sappily (adv.) ; sappiness (n.).

sapremia , sapraemia (sə-prē'mi-ə), n. = septicemia.

sapro- ; sapr- (sap'rō, sap'rə), پینشگرکه به مانای؛ پزیو؛ گهنیو؛

مردو؛ پوکانهوه؛ پوار؛ (saprogenic).

saprogenic (sap'rə-jen'ik), adj. Also saprogenous. (۱)

پوکینه روه؛ دهیته هزی پزان یا گهنی. (۲) له پوکانهوه یا پزینوه هاتوره.

saprolite (sap'rə-lit'), n. بهردی پزیو یا پوکاوه.

saprophagous (sə-prof'ə-gəs), adj. بوزگنخور؛

شتی گهنیو خور.

saprophyte (sap'rə-fit'), n. زینده هریک یا پورمیکه که لیسر.

شتی گهنیو پوکاوه دهژی.

-saprophytic (adj.).

sapsucker (sap'suk'ēr), n. ناووک هلمزه دارکونکرمیکه ناووک.

دار هلمده مینت.

sapwood (sap'wood'), n. لهو چینه ناووکداره نهمی قدی درهخته.

که له ژر توینکه کهوهیه.

saraband (sar'ə-band'), n. سهر بند. (۱) سهامیکه ئیسپانی.

جوانه (ب) موسیقی نهم سهامیه.

saracen (sar'ə-s'n), n. (۱) عرب.

(۲) موسلمان (به تایمیتی لهکاتی شری خاچ پرسیتید).

sarcasm (sär'kaz'm), n. (۱) تموس؛ لافرتی.

(۲) لافرتی کردن؛ به تموسه ووتن.

sarcastic (sär-kas'tik), adj. (۱) به تموس؛ به لافرتی؛ به تموسه؛

(a ~ statement)

(۲) حن به لافرتی کمر؛ قسه به تموس؛ (a ~ person).

-sarcastically (adv.).

sarcenet (särs'net), n. قوماشیک ناوریسمی نهم و تمکه.

sarco- ; sarc- (sär'kō, sär'kə), پینشگرکه به مانای؛ گوشت؛

(sarcology)

sarcocarp (sär'kə-kärp'), n. (۱) گوشتی میوه ناوکار (قوخ).

هملوروه. (۲) گوشتی میوه؛ کرؤکی میوه.

sarcology (sär-kol'ə-ji), n. توینکاری پشاله نهمه کانی لهش.

sarcoid (sär-koid'), adj. گوشتی؛ گوشت ناسا؛ له گوشت چور.

sarcoma (sär-kō'mə), n. سندانی شیریمجهیی پشاله لیکدومرکانی.

لهش.

sarcomatosis (sär-kō'mə-tō'sis), n. نهینه و می سندانی.

شیریمجهیی به پشاله لیکدومرکانی لهش.

sarcophagus (sär-kol'ə-gəs), n. دارتهرمی بهردین.

sarcous (sär'kəs), adj. (۱) گوشتی؛ له گوشت پینکاتو.

(۲) ماسولکیمی؛ له ماسولکه پینکاتو.

sard (särd), n. سهر؛ جویکه له یاقیتی پوونکی سووری پرتقالی.

sardine (sär-dēn'), n. ساردین؛ جوره ماسییمکی زور بچکولهیه.

دهکرتیه قوتوره ووه.

sardius (sär'di-əs), n. = sard.

sardonic (sär-don'ik), adj. لافرتی؛ به تموسه؛ لافرتیکه؛

(a ~ smile, tone of voice, etc.)

-sardonically (adv.).

sardonyx (sär'də-niks), n. جویکه له یاقیتی منلی سووری پرتقالی.

یان قاوه می و سبی تریبی تیدایه.

sargasso (sär-gas'ō), n. جویکه لهگیای دهریایی.

sarge (särj'), n. [Colloq.] = sergeant.

sari (sä'rē), n. ساری؛ کراسی نافرتی میندی.

sark (särk), n. [Scot. or Archaic] = shirt.

sarmentose (sär-men'tōs), adj. تهری باریک و درژ فریده ری.

رهگ داکوتا و ده شلیک.

sarong (sə-rōŋ', sä'rōŋ'), n. بهرگیکی ژان و پیاوانه دورگه کانی.

پاسیفیکه بریتی به له قوماشیک پهنکاپهنگی لهخوه پینچرا و ده پشته مان.

یا ته نوره.

sarracenia (sar'ə-sē'ni-ə), n. پورمیکه زهکای نهمریکی به.

گه لاکانی له سوراچی دهچن جانهور دهگن و ده تله بؤ خوراک پورمیکه.

sarsaparilla (särs'pə-ril'ə), n. (۱) پورمیکه نارچه گهرمکانی.

نهمریکایه رهگه کانی بون خوشن و گه لاکانی له دل دهچن.

(۲) رهگی ووشک کراوه نهم پورمکه (بؤ تام و بون خوش کردن به کاردیت).

(۳) خواردنوهیمیک شیرینه نهم بون و بهرامیهیی تیکراوه.

sartor (sär'tēr), n. بهرگدرو (ووشهیمکی ویزهیی و قوشمهیه).

sartorial (sär-tōr'i-əl, sär-tō'ri-əl), adj. (۱) بهرگدرویی؛

هی بهرگدروان و پیشه کیان.

(۲) بهرگی؛ تایمیتی به جل و بهرگ (به تایمیتی هی پیاوان).

(۳) تایمیتی به ماسولکیمی بهرگدرو (ووشهیی داهاتو ببینه).

sartorious (sär-tōr'i-əs, sär-tō'ri-əs), n. ماسولکیمی بهرگدرو.

ماسولکیمیک باریک و درژ به درژایی پیشه و می پان.

sash (sash), n. پشتن.

sash (sash), n. چوارچیه خلیسکی دهگرا و بهنجه.

sashay (sa-shā'), v.t. [Colloq.], (۱) به کش و فشه و پزیش؛

خوبادان. (۲) هنگارنان له سهامادا به شیوهی خلیسکان.

n. [Colloq.], گشت؛ گران؛ سهیران.

saskatoon (sas'kə-tōōn'), n. ساسکاتون؛ دهرنیک نهمریکایی.

گول سپیه بهرکهیی دهخوریت.

sass (sas), n. [Colloq.], بې شهرمی؛ چارقیمی؛ قسه پې ووتنوه؛

له گهره‌ی خو هه‌لگه‌پانهوه.
sassy (sas'ə-bi), *n.* جۆره ناسکه کینویی‌یه‌کی گهره‌ی نه‌فره‌یاییه.
sassafras (sas'ə-fras'), *n.* (۱) ساسافراس جۆره دره‌ختیکی
 نه‌میریکی گول زهردی به‌داره. (۲) توئیکلی ووشک کراوه‌ی نهم دره‌خته (بۆ
 پزیشکه‌وانی و تام خۆش کردن به‌کارده‌یه‌نریت).
 (۳) نهم تام و بۆزو به‌رامه‌یه.
sassy (sas'i), *adj.* [Colloq.]. (۱) بن حه‌یا: چه‌قاره‌سوو
 بزئوو دهم هه‌راش (*a ~ child*).
 (۲) زه‌ق و بن شه‌رماته (جلب‌وبه‌رگ).
-sassy (*adv.*); **sassiness** (*n.*).
sassy (sas'i), *n.* دره‌ختیکی نه‌فره‌یایی توئیکل و دار زهره‌رویه.
 (پیشی ده‌ووتری: "sassy bark").
sassywood (sas'i-wood'), *n.* = **sassy**.
sat (sat), *past tense and past participle of sit*.
satan (sā'tən), *n.* شه‌یتان
satanic (sā-tan'ik, sē-tan'ik), *adj.* شه‌یتانی: شه‌یتانه
-satanical (*adj.*); **satanically** (*adv.*).
Satanism (sā'tən-iz'm), *n.* شه‌یتان پرستی
satchel (sach'əl), *n.* جانتای ده‌ست: جانتای کوتابی.
sate (sāt), *v.t.* (۱) تیرکردن
 (۲) نینه‌لاینگردن: له شه‌ندازه به‌ده‌ر تیرکردن: له‌به‌رچاو خست (به‌هوی زۆر
 پێدانه‌وه).
sat (sat, sāt), *archaic past tense and past participle of sit*.
sateen (sa-tēn'), *n.* ساتین: قوماشیکی لووسی لۆکه‌یه له ناویشم
 ده‌چیت
satellite (sat'ə-lit'), *n.* (۱) به‌رده‌ست: کلک (مروژ): دراکه‌ته: پاشکۆ
 کلکه‌له‌تیکه‌ر. (۲) نه‌ستیره‌یه‌کی گه‌زکی بچوکه که به‌ده‌وری به‌کیکی
 گهره‌رتدا ده‌سووریته‌وه: مانگ. (۳) مانگی ده‌ستکرد
 (۴) وولاتی: پاشکۆ (که ژێرده‌سته‌ی وولاتیکی گهره‌رتره له خۆی له قسه‌ی
 ده‌رناجی): کلک (وولات)
satiability (sā'shi-ə-bil'ə-ti, sā'shə-bil'ə-ti), *n.* تیری:
 تیربوون: تیرخواردن
satiable (sā'shi-ə-b'l, sā'shə-b'l), *adj.* تیر ده‌یت: تیر ده‌خوات:
 تیر ده‌کریت: تیربوونی بۆ هه‌یه.
-satiableness (*n.*); **satiably** (*adv.*).
satiate (sā'shi-āt'), *adj.* تیر: تیره‌سه‌ل: مپ.
v.t. (۱) تیرکردن (۲) له‌به‌رچاو بردن (به زۆر تیرکردن): زۆر مێکردن.
-satiating (*n.*).
satiety (sə-ti'ə-ti), *n.* (۱) تیری: تیربوون: مریبوون.
 (۲) له‌به‌رچاوکه‌وتن (له‌به‌ر زۆر تیری): زۆر تیری: زۆر مری.
satin (sat'n), *n.* قوماشی ناویشم.
adj. ناویشمی: ساف و لووس.
satinet; **satinette** (sat'n-et'), *n.* (۱) قوماشی ناویشمی تهنک.
 گهنک: (۲) قوماشیکی نه‌ستووری لۆکه و خوری‌یه.
satinwood (sat'n-wood'), *n.* (۱) دارو ته‌خته‌یه‌کی ساف و لووسه.
 گهره‌سه‌ی ناومانی ئی دروست ده‌کریت.
 (۲) دره‌ختیکی "ماهۆگه‌نی" یه دارو ته‌خته‌یه‌کی زۆر ساف و لووسه.
satiny (sat'n-i), *adj.* ناویشمی: ساف و لووس و بره‌قه‌دار.
satire (sat'ir), *n.* (۱) هه‌له‌به‌ست یا چه‌زکی لاقرتی و داشووری
 ده‌مه‌لاسه‌کی و پلاره‌واویتی. (۲) (۱) ویتزه‌ی ده‌ها
 (ب) هونه‌ری نووسینی نهم جۆره ویتزه‌یه
 (۲) به‌کاره‌ینانی لاقرتی: ده‌مه‌لاسه‌کی. یا قسه‌ی به‌ توئیکل له‌ دیوان یا
 نووسیندا: پلاره‌واویشتن
satiric (sə-tir'ik, sa-tir'ik), *adj.* = **satirical**.
satirical (sə-tir'i-k'l, sa-tir'i-k'l), *adj.* لاقرتی‌یی: ده‌مه‌لاسه‌کی.

پلاره‌واویتی: (*a ~ poem, piece of writing, etc.*).
-satirically (*adv.*); **satiricalness** (*n.*).
satirist (sat'ə-ris't), *n.* (۱) نووسه‌ری هه‌له‌به‌ست یا چه‌زکی لاقرتی و
 پلاره‌واویشتن. (۲) لاقرتیکه‌ر: پلاره‌واویتی.
satirize (sat'ə-rīz'), *v.t.* لاقرتی پیکردن: پلار تیکرتن: گالته‌پیکردن:
 ده‌مه‌لاسه‌کی کردن.
satisfaction (sat'is-fak'shən), *n.* (۱) دل ناوخواردنه‌وه:
 په‌ژامه‌ندی: رازی کردن: رازی بوون.
 (۲) گونه یا تاوان پاکردنه‌وه به‌ سزا چه‌شتن (تاین).
 (ب) بۆ بژاردن (ج) قه‌رزده‌وه: نه‌رکی سه‌رشان به‌جیه‌ینان.
 (۳) هۆی په‌ژامه‌ندی: هۆی دل ناوخواردنه‌وه.
 (۱) رازی کردن: قایل کردن: دل ناو پێ خواردنه‌وه.
 (۲) رازی بوون به‌ شیربازی له‌گه‌ل کردن یا زۆران له‌گه‌ل کردن
 به‌ دلی خو.
satisfactorily (sat'is-fak'tēr-ə-li), *adv.* به‌ باشی:
 به‌ پێک‌وێنکی: (*to do a job ~*).
satisfactory (sat'is-fak'tēr-i), *adj.* باش: مام ناوه‌ندی: په‌سه‌ند:
 (*to get a ~ grade on a test; to do a ~ job*)
-satisfactoriness (*n.*).
satisfy (sat'is-fī), *v.t.* (۱) (۱) رازی کردن. (ب) ئاره‌زو شوکاندن.
 (۲) په‌یره‌وی کردن. (۳) دلنیا کردن.
 (۴) (۱) دانه‌وه (قه‌رز) (ب) نه‌رکی سه‌رشان به‌جیه‌ینان.
 (۵) بۆ بژاردن.
v.i. رازی بوون: دل ناوخواردنه‌وه: دلنیا بوون.
satrap (sā'trap, sat'rəp), *n.* (۱) فره‌مانه‌روای ناوچه‌یی ئێرانی کۆن.
 (۲) فره‌مانه‌روای خوارده‌ست یا ناسه‌رکی به‌زه‌بروژنگ
 (۱) ده‌سه‌لات و پله‌و پایه‌یه‌ی
satrapy (sā'trə-pi, sat'rə-pi), *n.* فره‌مانه‌روای ناوچه‌یی ئێرانی کۆن: فره‌مانه‌روایه‌کی وه‌ها.
 (۲) ناوچه‌یه‌کی ئێرانی کۆن
satrant (sach'ēr-ənt), *n.* ماده‌دی تیرکهر یا تیراوکه‌ر
saturate (sach'oo-rāt'), *v.t.* (۱) تیرکردن: تیراوکردن: پاراوکردن:
 له شه‌ندازه به‌ده‌ر تیرکردن
 (۲) خووساندن: له شله هه‌لکێشان: سه‌رانسه‌ر یا هه‌موو گرتنه‌وه.
 (۳) پێکردن: زۆر پێکردن: زۆر تیرکردن.
 (۴) تیدا توواندنه‌وه هه‌تا بتوانی (کیمیای): یه‌ق پیکردنه‌وه (کیمیای).
adj. (۱) تیراو: پێ: پاراو: تیر. (۲) تۆخ (ره‌نگ).
-saturable (*adj.*); **saturability** (*n.*); **saturator** (*n.*).
saturated (sach'oo-rāt'id), *adj.* (۱) تیراو: پاراو: تیر:
 پێ (هه‌له‌نرین). (۲) خووسار.
saturation (sach'oo-rā'shən), *n.* (۱) تیراوی: تیری: پاراوی:
 پێ (هه‌له‌نرین): خووسان. (ب) تیراوکردن: پاراوکردن: پێکردن
 (۲) یه‌ق کردنه‌وه (کیمیای): (۳) پاراوی موگنا‌تییسی.
 (۴) پوونی یا تۆخی ره‌نگ. (۵) پێکردن بازار له فروته‌زی‌یه‌ک.
 (۶) داگرتنه‌وی نیشانه‌ک به‌ بۆمبا یا مووشه‌ک و له‌ناوبردن.
saturation point, پله‌ی تیراوی, پاراوی, یا پێ: پله‌ی یه‌قکردنه‌وه.
Saturday (sat'ēr-di), *n.* شهمه.
Saturn (sat'ēm), *n.* (۱) خدای کشتوکال (هه‌سه‌نه‌ی پۆمانی).
 (۲) ساتۆرن: دوهم گهره‌رتین نه‌ستیره‌ی گه‌زکه و شهمه‌ له دوروی‌یه‌ره
 له خۆر: نه‌ستیره‌یه‌کی به‌یانی‌یه دوا‌ی نیوه‌شه‌ر هه‌لدیت.
 (۳) قورقوشم.
saturnalia (sat'ēr-nā'li-ə), *n.* (۱) ناهه‌نگی خدای پۆمانی
 "ساتۆرن". (۲) ناهه‌نگی به‌ره‌للا.
Saturnian (sə-tūr'ni-ən), *adj.* (۱) تایبه‌تی به‌ خدای پۆمانی
 "ساتۆرن": له چه‌رخه‌کی پێی ده‌ووترا "سه‌رده‌می زێترین".
 (۲) خۆش گوزهرانی: خۆشی و ناسووده‌یی.

(۳) تايپهتي به نهستيره گپوکی "ساتورن"
saturniid (sə-tūr'ni-id), *n.* جانومرینکی بالداره له پپووله دهچیت.
saturnine (sat'ēr-nīn'), *adj.* (۱) سست؛ خاړ؛ بهرچاو تاریک؛
 پوگرځ؛ موز؛ بهست؛ بهدین؛ ندوو. (۲) (۱) قورقوشمی.
 (ب) ژهری قورقوشم لیدراو.
saturnism (sat'ēr-niz'm), *n.* ژهری قورقوشم

لیدان.
satyr (sat'ēr, sā'tēr), *n.* (۱) یونونه یا دعبایه کی حشه ری
 سرخوشتی دارستانه له نهفسانه ی پواندا گویی قوته و شاخه کانی کوړتن
 سرو لهشی له می مړه دهچیت و لاقی له هی بز.
 (۲) پیایوکی حشه ری؛ پیای به خروش؛ پیایو کیرچلیس.
 (۳) جوریکه له پپووله ی بال قاوه یی.

-satyric; satirical (*adj.*).
satyriasis (sat'ō-rī'ō-sis), *n.* حشه ری بی نه دازوی پیای؛

ژور به خروشتی (پیایو).
satyromaniac (sə-tir'ōmā'ni-ak'), *n.* پیایو ژور حشه ری.
sauce (sôs), *n.* (۱) سوس؛ ساس. (۲) میوه ی هاپراو لیدراو.
 (۳) ناوی شله. (۴) مزه زیاده کړ؛ خوشکړ؛ تام پیندر؛ تام خوشکړ.
 (۵) [Colloq.] بی حبابی؛ بی شرمی. (۶) [Dial]. سموزه.
 (۷) [Slang] می؛ عمرق.

sauce-box (sôs'boks'), *n.* [Colloq.] مندانیکې چقاوه سوو یا

بی حباب
saucepan (sôs'pan'), *n.* منجه لوکی دهسکار.
saucer (sô'sēr), *n.* ژورپاله ژور کوپ.
saucy (sô'si), *adj.* Also sassy, (۱) بی شرم؛ بی حباب؛ چقاوه سوو؛
 له گموره ی خو هه لکه پراوه. (۲) قنچ و قیت؛ به جوش؛ بزبو. (۳) تریپوش.

-saucily (*adv.*); sauciness (*n.*).
sauerkraut (sour'krout'), *n.* Also sour-crout, ترشیایتی
 کله روم (خواردنیکې نه لماندی به).

sauger (sô'gēr), *n.* جوزه ماسی په کی یواری نه مریکی به
sauna (sou'nä), *n.* سونه. گرمای هلم.
saunter (sôn'tēr), *v.i.* پیاسه کړدن؛ لوژلوژ پوښتن.
n. پیاسه؛ لوژلوژ پوښتن.
saurel (sô'räl), *n.* ماسی په کی دهریای به.
saurian (sô'ri-ən), *adj.* مارینلکه یی؛ تايپه تي به مارو مارینلکه و
 تیمساح و داینه سوژو

مارینلکه و نوخمه کی که تیمساح و داینه سوژویش دهگرتیره به پی پؤل
n. پؤل کړدن کون

sauro- (sô'rô, sô'rä), *Also saur-*, پښکرنگه به مانای مارینلکه؛
 (sauropod)

جوریکه له دانه سوړ که گیانداریکی زلی
sauropod (sô'rä-pod'), *n.* قرتیکو تنووه

adj. تايپه تي سم گیاندارو و نوخمه قرتیکو تنووه کی.

-sauropodous (*adj.*).

saury (sô'ri), *n.* جوزه ماسی په کی دهریای باریکه له لموز درنزه
sausage (sô'sij), *n.* گوشتی قیمه کراوی به هارات پیوه کراوی وک
 مارماره لیکراو

sauté (sô-tä'), *adj.* سووره وده کراو

v.t. سوور کړدنه وده (پیان) (to ~ some onions).

n. خوارده ماسی سووره وده کراو

sauterne (sô-türn'), *n.* Also sauternes, جوریکه له شرابی
 سی

savage (sav'ij), *adj.* (۱) دیند (a ~ tiger, person, etc.).
 (۲) کینو؛ سره تایی؛ دهشتکی؛ بی شارستانی (a ~ tribe).
 (۳) بی نراکت؛ کتر؛ هیچ نران (۴) دایره؛ بی بزمی

(۵) قوپه و تری؛ تهنگه جیکلانه.

(۱) کسینکی دهشتکی و هیچ نران؛ کسینکی کینو و بی شارستانی
 (۲) کسینکی دیند و بی بزمی. (۳) کسینکی بی نراکت و پشوکی.

-savagely (*adv.*); savageness (*n.*).

savagery (sav'ij-ri), *n.* (۱) کینوشتی؛ دهشتکینتی؛ بی شارستانی.
 (۲) دیندیه تی؛ دیندیه یی. (۳) کړدنه و دیندانه.

(۴) دیند کول؛ گیانداری دیند به گشتی.

savagism (sav'ij-iz'm), *n.* = savagery.

savanna, savannah (sə-van'ə), *n.* دهشتی پووت و قووت و
 بی دارودره خت (به تايپه تي له نزیکی ناوچه گرمه کان).

(۲) له ورگای کم دارودره خت (به تايپه تي له ناوچه گرمه کانی زه وید).

savant (sə-vānt', sav'ant), *n.* زانا؛ دانا.

save (sāv), *v.t.* (۱) پزگار کړدن (له متریسی):

(to ~ a person from drowning)

(۲) پاراستن؛ هیشتنه وده بؤ دواپوژ

(۳) پاشه کورت کړدن؛ هه لگرتن؛ خستنه وده؛ کؤکړدنه وده (پاره):

(She ~s half of her salary.; We have to ~ up some money for the trip.; We should ~ some of this meat for tomorrow.)

(۴) بؤ گهراندنه وده؛ بؤ هیشتنه وده؛ له کیس نه داند:

(This train ~s several hours.; That will ~ me a lot of trouble.)

(۵) پزگار کړدن (له گوناوه):

(Christ came into the world to ~ sinners.)

v.i. (۱) پاشه کورت کړدن؛ پاره کؤکړدنه وده؛ پاره هه لگرتن.

(۲) پزگار کړدن. (۳) پاراستن. (۴) مانده؛ له ناو نه چوون.

(۵) پزگار کړدن (له گوناوه).

-savable; saveable (*adj.*).

save (sāv), *prep.* بېجگه له؛ جگه له؛

(No man enjoys self-reproach ~ a masochist.)

conj. (۱) جگه له؛ بېجگه له.

(۲) [Archaic]، تنها؛ نه گهر له بهر نه وده نه بییت:

(I am fine ~ that I have a cold.)

save-all (sāv'öl'), *n.* (۱) گشت پارتیزم (نامین).

(۲) بهرگی ناودامانی دهر وده (وکه هی کړنگان)

saver (sāv'ēr), *n.* پاشه کورت کړ؛ له کیس نه دهر

(هم ورشه به له ورشه ناوینته به کار دهینریت) (labor ~; time ~).

(۱) جوزه سرووی په کی پل بلوری کورت.

سرووی کینو. (۲) پؤنی هم سرو وده (ده کړت به دهرمان).

saving (sāv'ij), *adj.* (۱) پزگار کړ؛ پارتیزم

(۲) پاشه کورت کړ؛ پاره کؤکړدنه وده یا هه لگرتن. (۳) بېجگه لیکر.

(۴) بؤ گهراندنه وده؛ بؤ هیشتنه وده

(۱) پزگار کړدن؛ پاراستن.

(۲) پاشه کورت کړدن؛ پاره هه لگرتن یا کؤکړدنه وده.

(۳) بؤ گهراندنه وده؛ بؤمانده وده. (a ~ of 10%)

(۴) (pl.). پاره ی نوستو؛ پاره ی موز؛ پاره ی پاشه کورت کراو یا هه لگراو

(۵) دهر ویشتن؛ بېجگه کاري؛ نه گرتنه وده.

(۱) دور له پووت؛ له گهل پزمد (بؤ نپوه).

(۲) جگه له؛ بېجگه له.

جگه له؛ بېجگه له

conj. حسابی پاشه کورت (له بانقدا).

saving account, بانقی پاشه کورت.

saving bank, (۱) پزگار کړ؛ نازدکړ.

savior, saviour (sāv'yēr), *n.* (۲) [S-]، عیسا (The ~)

savoir-faire (sav'wār-fär'), *n.* [Fr.] سلیقه؛ لپها تووی

کؤمه لایه تی؛ دانایی کؤمه لایه تی

savor, savour (sā'vēr), *n.* (۱) تام، بۆن و بهرامه؛ بۆن؛ چەژا. (ب) چەش (ب) تامی تاییهتی؛ بۆن و بهرامهی تاییهتی. (۲) تاییهخ.

v.i.

(۱) بۆنکی تاییهتی لیاھان؛ تاییکی تاییهتی بوون. (Italian cooking ~s of garlic.)

(۲) لەوه چوون؛ لیکردن؛ لیچوون؛ وهك ئەوه وابوون.

(۳) دەرخستن؛ نیشانهی ئەوه بوون.

v.t.

(۱) تاییکی تاییهتی پێدان.

(۲) تاییک یا بۆن و بهرامهیک تاییهتی هه بوون.

(۳) لەوه چوون؛ نیشانهی ئەوه بوون؛ دەرخستن.

(۴) به دله نووسان؛ پی خوش بوونی تام و بۆنی شتیك؛ بدل بوون؛

به خوشی بهوه چەشتن: (He ~ed the wine.)

savorless; savourless (sā'vēr-lis), *adj.* بێ تام؛

بێ تام و بۆن و بهرامهی تاییهتی.

savory; savoury (sā'vēr-i), *adj.* (۱) تام و بۆن و بهرامه خوش.

(۲) قوو، مرزا، تیژ (۳) خوش؛ پهسەند.

(۴) بهجی؛ له پوی نهریق کۆمه لایهتی بهوه؛ دروست؛ پهسەند؛ بهرین.

n. [British].

savory (sā'vēr-i), *n.* جاتره کبوله.

savoy (sə-voi'), *n.* جۆزیکه له کلهرمی گەلا چرچ ولۆچ.

savvy (sav'i), *v.i.* [Slang], سەر ئی دەرچوون؛ ئی زانین؛ تینگه یشتن.

n. [Slang], سهلیقه؛ دانایی؛ ژیری؛ تینگه یشتن.

adj. [Slang], زۆرزان؛ دانا؛ زیرهك؛ لیاھتوو؛ سەر دەرچوو.

saw (sō), *n.* مشار.

v.t. (۱) به مشار برینهوه؛ برینهوه. (۲) به مشار پێك و پێك كردن.

(۳) بزواندن به شیوهی مشارکاری.

v.i. (۱) به مشار برینهوه؛ برینهوه.

(۲) برانهوه (This wood ~s easily.)

saw (sō), *n.* پهنا؛ قسهی پێشینان؛ قسهی نهستهق.

saw (sō), *past tense of see.*

sawbuck (sō'buk'), *n.* (۱) نهسیی مشارکاری.

(۲) [Slang] پارهی ده دۆلاری

sawdust (sō'dust'), *n.* ئارده مشار؛ ئارده دار.

sawfish (sō'fish'), *n.* ماسی به مشاری ماسی بهکی دهریایی

دېنهمیه

لەوهکە ی له مشار ده چیت.

sawfly (sō'flī'), *n.* مێشه مشاری؛ جۆره مێشیکه قورتمی مێشهکی له

مشار ده چیت قەدی پوهکی پی دهری و گهرکی تی ده خات.

sawgrass, گیا مشاری؛ گیایه به قهرافی گەلاکانی له مشار ده چیت.

sawhorse (sō'hōrs'), *n.* نهسیی مشارکاری؛ چوارچینه یهکی دارینه

داری له سەر دهری پێتهوه به مشار.

saw log, داریکه نهوهنده زله بریتهوه بکری به تهخته دار.

saw-mill (sō'mil'), *n.* (۱) کارگهی مشارکاری؛ فابریقهی دار برینهوه

بۆ کردنی به تهخته دار. (۲) مهکیه ی مشارکاری

sawn (sōn), *alternative past participle of saw.*

saw-toothed (sō'tōōth'), *adj.* ده نوک مشاری

sawyer (sō'yēr), *n.* (۱) دار بهوه به مشار؛ مشارکر

(۲) قانونچه به که کرمۆکهکی کون دهکاته داری زیندوو مردوو دهیخواتموه.

sax (saks), *n.* [Colloq.] = saxophone.

saxatile (sak'sa-til), *adj.* = saxicoline.

saxhorn (saks'hōrn'), *n.* ساکسوفۆن؛ نامیرنکی موسیقی به

له پابهتی زورنا

saxicoline (sak-sik'ō-lin', sak-sik'ō-lin), *adj.* له سەر بهرد

ده پویت؛ بهرد نشین (زینده و مرزانی)

saxicolous (sak-sik'ō-las), *adj.* = saxicoline.

saxifrage (sak'si-frij), *n.* پوهکی بچوکی گول؛ پهنگا پهنه

له دهری و یشتو له سەر بهرد دهری و گەلاکانی به تۆیهل له بهکهیدا دهری و یشت.

Saxon (sak's'n), *n.* (۱) ساکسونی؛ نه دنامی خیلنکی نه لمانی به که له

سهدهی پینجهوه شه شه می پاش زاینده له گەل " ئانگلهزکان " و " جووتهکان "

خینگلتهریان داگیر کردو نه خینگلتهریه ی ئیستایان پینکینا.

(۲) کهسیکی له نگلۆ ساکسونی.

(۳) هاوولاتی بهکی ناوچهی ساکسونیای نه لمانی.

(۴) زمانی ساکسونی کۆن. (۵) شیوه زمانی نه لمانی ناوچهی ساکسونی.

adj. (۱) ساکسونی؛ تاییهتی به ساکسونی بهکان و زمان و کلتور بهکیان

(۲) نه نگلۆ؛ ساکسونی؛ ئینگلیزی.

(۳) ساکسونیایی؛ تاییهتی به ناوچهی ساکسونیای نه لمانی.

Saxonism (sak's'n-iz'm), *n.* ووشه بهکی ئینگلیزی به

که سەرچاره که ی نه نگلۆ؛ ساکسونی بیت.

Saxony (sak'sə-ni), *n.* (۱) جۆره قوماشیکی خوری ساف و لوسه.

(۲) پێس یا ته نراوی له قوماشه.

saxophone (sak'sə-fōn'), *n.* ساکسه فۆن؛ نامیرنکی موسیقی به

له پابهتی زورنا.

-saxophonist (*n.*).

saxtuba (saks'tōō'bə, saks'tū'-bə), *n.* ساکستوبه؛

" ساکسوفۆن " یکی گهری به (ووشه " saxhorn " ببینه).

say (sā), *v.t.* (۱) ووتن؛ بێژان. (۲) دهری برین؛ قسه کردن.

(۳) به دلنایایی بهوه ووتن:

(I wish I could ~ when it will happen.)

(۴) به دهنگی بهرین ووتن؛ له بهر ووتن؛ کردن: (~ your prayers.)

(۵) نزیکهی؛ بلی نهوهنده:

(He is ~ forty.; It is ~ worth a dollar.)

(۶) وا ووتن: (People ~ she is a loose woman.)

v.i. ووتن؛ بێژان؛ پاده برین.

n. (۱) ووته؛ فهرمووده؛ قسهی کهسیك؛ ووتراو.

(۲) ههلی پای خۆ دهری برین: (~ You've had your.)

(۳) دهسه لاتی بریاردان: (He has the ~ in this matter.)

ناشکرایه؛ دیاره؛ ووتنی ناوی.

واته.

said; sayid (sā'yid), *n.* سهید؛ نهوهی پینجه بهر.

saying (sā'in), *n.* (۱) ووتن؛ بێژان.

(۲) پهنا؛ قسهی پێشینان؛ گوفتار.

say-so (sā'sō'), *n.* [Colloq.], (۱) ووتنی بێ بهلگه؛

ووتنی لامسه رایی بێ بی بناغه. (۲) بریار؛ فرمان؛ ووته:

(He left the hospital on the ~ of his doctor.)

(۳) ماف یا دهسه لاتی دوا بریاردان:

(He has the ultimate ~ on what is to be taught.)

scab (skab), *n.* (۱) قهتماغه برین؛ بزماته.

(۲) گهری مه پوما لات؛ گهری؛ که چهل.

(۳) نه خوشی بهکی پوهه که له گهری ده چیت.

(۴) [Slang], کهسیکی گهری پیسی بۆگه.

(۵) (ا) کرێکارنکه که نایه ویت بیت به نه دنامی پینکراوی کرێکاران

(ب) کرێکارنکه که به شداری مان گرتن ناكات.

(ج) کهسیکه که له جایی کرێکاری مان گرتوو کار ده کات.

v.i. (۱) قهتماغه بهستن. (۲) گهری بوون.

(۳) کار کردن له جایی کرێکاری مان گرتوو.

scabbard (skab'ərd), *n.* کێلانی خهنجهر و شير و نيزه؛ کيف.

v.t. خستنه کێلانهوه؛ خستنه کيفهوه.

scabble (skab'l), *v.t.* بهرد دانا شین یا گه لاله کردن

(۱) قهتماغه بهستن (برین)؛ قهتماغه بهستوو.

(۲) گهرا؛ که چهل؛ کرێشواوی. (۳) پیس و بۆگه؛ نزم؛ ناپیاو.

-scabbily (*adv.*) ; scabbiness (*n.*).

scabies (skā'bi-ēz', skā'bēz), *n.* گهري نه خوشي گهري.

scabietic (skā'bi-et'ik), *adj.* گهر

scabiosa (skā'bi-ō'sə), *n.* سكايبوزا: گولنگهري: پوهه كيكه گولي
په نكاره رنگ ده گريت نيزه كه گي زور نه دهره ويه.

scabious (skā'bi-əs), *adj.* گهر (۱)

(۲) له گهري ده چيت: تاييه تي به گهري.

scabious (skā'bi-əs), *n.* = scabiosa.

scabrous (skā'brəs), *adj.* (۱) زير: گرنج گرنجاوي.

(۲) نالوز: سخت (كيشه): پښيست به ووردي و ژيري دمكات بؤ چاره كړنې.

(۳) بې پړده: بمره لا (په ووش): هملنارو: (a ~ novel).

scad (skad), *n.* = saurel.

scads (skadz), *n.pl.* [Colloq.], ژماره يكي زور: كومه لينكي زور:

گه لك. (~ of people, money, etc.)

scaffold (skaf'ld, skaf'öld), *n.* (۱) داربست (خانوكاري):

داربند (۲) سينداره: قه ناره.

(۳) شانؤ يا سه كؤي داربني سرده مې بؤ شت پيشان دان.

(۴) چوارچنوه ي پير: (۵) كهرسه ي داربست.

v.l. (۱) داربست بؤ كړن: داربنوكړن (خانوسازي): داربست دانان.

(۲) خستنه سر چوارچنوه يا سه كؤي سرده مې بؤ پيشان دان.

scaffolding (skaf'ld-ing), *n.* (۱) كهرسه ي داربست (خانوسازي):

(۲) داربست: كومه له داربست.

scagliola (skal-yō'la), *n.* مهرمه درؤنه: بهرنيكه له گچ و توؤي

مهرمه دروست ده كريت.

scalable (skāl'ə-b'l), *adj.* مزؤ ده تواني پيايدا هملنگهري:

پيدا هملنگهري له تواناي مزؤ دايه.

scalade (skə-lād'), *n.* [Obs.], = escalade.

scalage (skāl'ij), *n.* (۱) ئي داشكاني قهارو و پاني و درؤي و نرخ

(به مې جونه ويك يا كړېوون و زيانې چاوه پوان ليكراوه).

(۲) راده ي شم ئي داشكانه. (۳) راده ي ئي داشكاني دارو ته ختي خانوكاري

(به مې جونه ويك و ووشكېوونه وه).

scalar (skāl'ēr), *adj.* پله پله يي: په يژه يي.

n. راده ي يا همدې به ژماره دهر پيراو وك قهارو و درؤي و پله يي گهرما.

scalare (skə-lēr'), *n.* جوړنيكه له ماسي.

scalariform (skə-lar'ə-fōrm'), *adj.* په يژه يي: پله پله يي:

نمره نمره يي

scalawag (skal'ə-wag'), *n.* Also scallawag, (۱) تايه سندا:

پيس: نارهن: قومارياؤ (۲) گياندارنيكي گول: بچوك, يا بې ناليكو لاواؤ.

(۳) نه داميكي سپي هيزي كؤماري له ناوچي خواروي نه ميريكا له دواي

شهرې براكوؤي نه ميريكا (له پوي سووكي يوه).

scald (sköld), *v.l.* (۱) دايؤ خاندن: داخ كړن يا سووتاندن به ناوي گهرم

يا هلم (۲) هينانه كولان. (۳) ناوي له كولن به كار هينان به تاييه تي بؤ:

(۱) خاوينكردنه مې نامير له ميكروب.

(ب) داماليني پيستي ميوه.

v.l. دايؤ خان: سووتان به ناوي گهرم يا هلم.

n. (۱) نارچي دايؤ خاؤ: شوني به ناوي گهرم يا هلم سووتاؤ.

(۲) سبي بوون يا هملقراچي گلاؤ شانه ي پوهه به مې كهرپو يا گهرماي

زوره وه.

scald (sköld, skäld), *n.* = skald.

scalding (sköld-ing), *adj.* (۱) زور گهرم: له كولن: داخ.

(~ water)

(۲) سووتينه: داخكمر: هملقراچي: (the ~ sun).

(۳) تودوتير (په خنه): بې: پرده: تير: (a series of ~ editorials).

scale (skāl), *n.* (۱) په يژه: بې: پليكانه.

(ب) مزي سره كوتن بؤ سره وه.

(۲) پله: پيره: پله: نمره: (the ~s of a thermometer).

(۳) پيؤمر: پيؤانه: ناميزي پله پله (بؤ پيؤان): راستي نيشانه كراؤ.

(۴) (۱) پيؤانه ي نه خشه: (a ~ of one inch to a mile).

(ب) ميؤي پيشاندهري شم پيؤانه يه.

(۵) (۱) پيؤه. (ب) پله.

(۶) رسته ي پيؤانه يا ژماردنيكي پله پله.

(۷) هملنگهريان به ديوازي قه لا يا سهنگهردا (بؤ گرتني).

(۸) كليلي ناوازي موسيقا.

v.l. (۱) پيدا سره كوتن: پيدا هملنگهريان: به په يژه پيدا سره كوتن.

(۲) پله پله كړن (۳) پيؤان.

(۴) داشكان به يي پيؤه يي يا پيؤه يي تاييه تي:

(Prices were ~d down five percent.)

v.l. (۱) پيدا هملنگهريان: پيدا سره كوتن. (۲) بهرنيونه پله پله.

on a large (or small) scale, تا راده يي زور يا كم:

به نه دنازه يي زور يا كم: له چوارچنوه يي فراواندا يا ته سكا

scale (skāl), *n.* (۱) پوهه كه ماسي.

(۲) پوهه كه ي پيستي گيانداره خشكه كان (وهك مار, قيمصاح ... همد).

(۳) پوهه كه ي لاو و قاچي بالنده و بالي جانده وهر.

(۴) توؤخه پيستي ووشكېوونه ي له لهش بووه و: توؤك: كاؤ.

(۵) پوهه كه.

(۶) پهرده يي ته كه بهر سره كانزاي ژهنگ هملنپناه ووه دروست ده نييت.

(۷) پوهه كه يا قه شاعري په قې وورد وورد بووي ناو كتلي و بهر ميلي ناو

گهرم كړن. (۸) گوچكه گه لا ي بچوكي دورې خونه.

(۹) ميؤوي پوهه كه يي: ناوي پوهه هملنده مژيت و ده يفه ورتين.

v.l. (۱) پوهه كه ليكره نومه: ماسي پاك كړن: (to ~ a fish).

(۲) داتاشين: دارووشانن: توؤي توؤي كړن: كړاندن.

v.l. (۱) توؤك فرينان: توؤخ ئي بوونه وه:

(The paint is ~ing off that old house.)

(۲) به پوهه كه دايؤ شران.

scale (skāl), *n.* (۱) تاي تهرانوؤ. (۲) تهرانوؤ.

v.l. (۱) كيشان (به تهرانوؤ). (۲) قورسا يي يا كيشي نه ونده بوون

(۳) تاو توؤي كړن: به راوورد كړن: هاو تا يا هاوسنگ كړن

v.l. كيشران.

the scales, بورجي تهرانوؤ (نمستيزه واني).

turn the scales, پيراردان: خست به لايه كا.

scale insect, ميؤوي پوهه كه يي: ميؤوي يي بچوكه ناوي پوهه

هملنده مژيت و ده يفه ورتين.

scalene (skā-lēn'), *adj.* (۱) لا جياواؤ (گوؤشه)

(۲) تاييه تي به ماسو كه يي نيوان بربري پشت و دور په راسوي سره وه

scalepan (skāl-pan), *n.* تاته رانوؤ.

scaler (skāl'ēr), *n.* ژميره ي نه له كتروني

په يژه ي هملنگهريان به ديوازي قه لا و سهنگهرو شوني

سهختدا.

scall (sköl), *n.* Also scald, كه چله ي توؤي پيستي فرينان.

scallawag (skal'ə-wag'), *n.* = scallawag.

scallion (skal'yōn), *n.* تهره پيان.

scallop (skāl'öp, skal'öp), *n.* (۱) جوړنيكه له گوچكه ماسي قاقله

باوه شيني. (۲) گوؤشي شم گوچكه ماسي يه.

(۳) په ره كاني قاقله ي شم گوچكه ماسي يه (كه گهره كانيان بؤ چينشت لينان

له فرندا به كارده ميرن)

(۴) چوكله ي قه راغي گرنج گرنجي نه قش و نيگاري جل و بهرگ.

v.l. (۱) قه راغ برين به گرنج گرنجي.

(۲) ماسي و خواره ماني تر لينان له فرندا هتا جوان سوورده بيتره.

scallywag (skal'i-wag'), *n.* = scallawag.

scalp (skalp), *n.* (۱) بيخي سر: چهرې سر: بيخ.

scalpel

- (۲) پارچەپەك چەرمى سەرى دوژمن كە ھىندىيەكانى ئەمەرىكا ھەلىيانەدەۋاسى
 ۋەك نىشانە يادگارى سەركەۋىن بەسەر دوژمنەكەياندا
 (۲) نىشانە سەركەۋىن يادگارى سەركەۋىن
 (۴) [Colloq.] قازانچىكى كەمە لە كرىن و فروشتەنەۋى بىلىت و ھەدادا
 دەست دەكەۋىت
 v.t. (۱) چەرمى سەركەۋىت
 (۲) ساختەنەكردن: دەستپىن: روۋتەكردنەۋە
 (۳) [Colloq.] كرىن و فروشتەنەۋى شتومەك بۇ قازانچىكى كەم خىرا.
 (۴) [Colloq.] كرىن و فروشتەنەۋى بىلىت يارى و شانۇخانە بۇ قازانچە لە
 بازارى رەشدا.
 v.t. [Colloq.] كرىن و فروشتەنەۋى بىلىت يارى و شانۇخانە لە بازارى رەشدا.
 بۇ قازانچى خىرا
scalpel (skal'pəl), *n.* چەقۇى نەشتەرگەر
scalper (skal'pər), *n.* [Colloq.] كەسكىكە كە بىلىت شانۇخانە
 يارى بە ھەزەن دەكرىت و بەگران دەيان فروشتەنەۋە لە بازارى رەشدا.
scalp lock, كاكۇلىكە ھەندى ھىندى ئەمەرىكايى بە تەۋەسەرە
 تاشراۋەكەنەۋە دەپەننەۋە لە رقى دوژمن
scaly (skāl'i), *adj.* (۱) پوۋەكەدار: پوۋەكارى: بە پوۋەكە داپۇشراۋ
 (۲) پەستى ماسى: (۲) توتك فرىدەر: توتخ ئى بوۋەدە: كرىشاۋى
 كرىش ھەلەتتاۋ (۳) مىرۋى پوۋەكەكى تىنى داۋە (پوۋەكەناسى).
 (۴) [Slang] سى: نىخ: پىس و بۇگەن (مروۋ)
scaly anteater, pangolin.
scammony (skam'ō-ni), *n.* (۱) پوۋەكەكى خۇھەلۋاسى گەلا تىرى
 گول سىيە (۲) جەۋى رەگى نەم پوۋەكە (بۇ رەۋاسى بەكاردەھىنرنت)
scamp (skamp), *n.* (۱) كەسكىكى بى: نىخى سەرسەرى
 كەسكىكى ئاپەسەندى بەدكار
 (۲) مەدەلىكى قوماربارى شەيتان: لاۋىكى كەت بازى بە گۇيەن
-scampish (*adj.*).
scamp (skamp), *v.t.* بە لامسەرلايى و بىياكانە كردن
-scamper (*n.*).
scamper (skam'pər), *v.t.* بە پەلەپروۋى بۇيشتن: بە پەلە بۇيشتن
 پاكردن: تى تەقاندن.
n. بۇيشتىنى پەلە: پاكردن: تى تەقان: بۇيشتىنى پەلەپروۋى
scampi (skam'pi), *n.* كوللە دەريايى گەرە
scan (skan), *v.t.* (۱) شىكرەنەۋى دىزى ھەلبەست بەپىنى كىشەكە
 (۲) بە دەنكى بەز ھۇنراۋە خويندەنەۋە بۇ دوزىنەۋە كىشەكە
 (۳) ئى ووردىۋەنە (لە ناۋچەيكى بچوۋ).
 (۴) چاۋگىزان بە پەلە بە ناۋچەيكى گەرەدا لەمسەر بۇ نەرسەر.
 (۵) (۱) بە شەۋقى ئەلەكتۇنى پىداگەران بۇ ۋىنەكرت يە ناردنى ۋىنەيك
 (تەلەۋىزىۋ). (ب) بە رادار بۇ شتىك گەران.
 (ج) گەران بە شىرتى موگناتىساۋى يا كارتى تايەتيدا بۇ زانىيارى تايەتە.
 (۶) چاۋبىياخشاندن: بە پەلە خويندەنەۋە: پەرە پەرە كردن
 v.t. (۱) شىكرەنەۋى دىزى ھەلبەست بەپىنى كىشەكە.
 (۲) گونجاسى دىزى ھەلبەست لەگەل كىشىكى تايەتيدا.
 (۳) خويندەنەۋە بە تىشكى ئەلەكتۇنى.
n. (۱) ئى ووردىۋەنە: تى ئوۋپىن (۲) بىنايى: مەۋداي بىنايى
scandal (skan'd'l), *n.* (۱) كەردەۋى ئابروۋى: كارى ئاۋۋىزىن
 مۇقى ئابروۋى: (۲) ئابروۋچوۋن: پىساۋى: شەرمەزى: پىساۋوۋن
 ھەباجوۋن (۳) بەدگۇيى: لەپاش مەلە بە خراپە باس كردن: ئاۋ پىس كردن.
 (۴) كەسكىكى پىساۋ يا ئابروۋچوۋ.
 v.t. (۱) بەدگۇيى كردن: ئاۋ پىس كردن
 (۲) scandalize. [Obs.]
scandalize (skan'd'l-iz'), *v.t.* (۱) دل داھورپاندن يا واق وورپاندن
 بە كەردەۋى ئاشرىن و ئاپەسەند (۲) [Archaic] ئاۋ پىس كردن:
 ئابروۋىردن: پىساۋ كردن.

scaphoid

- scandal-monger** (skan'd'l-mun'gər), *n.* كەسكىكە كە قارى
 خراپ دەختەۋە ئاۋى خەك پىس دەكات: بەدگۇ: ئابروۋى.
scandalous (skan'd'l-əs), *adj.* (۱) ئابروۋى: پىساۋەر
 ئاشرىن: ھىياپەر: (*her ~ behavior*).
 (۲) بوختانى: بىرتىيە لە ووتوۋاتى ئابروۋى: (*~ rumor*)
 (۳) ھەز لە بوختان كە: ھەز لە دەنگوباسى ئابروۋى كە.
scandal sheet, پۇژنامە ئابروۋى: پۇژنامە يا گۇفارىكە كە ھەمىشە
 دەنگوباسى ئابروۋى بوختانى و ئاۋ پىسەر بلاۋدەكاتەۋە.
scandent (skan'dənt), *adj.* (*a ~ vine*). خۇھەلۋاسى (پوۋەك):
scandian (skan'di-ən), *adj.* ئەسكەندىناتى
Scandinavian (skan'də-nā'vi-ən), *adj.* ئەسكەندىناتى (گەل).
 زمان, كلتور... ھەتد.
n. (۱) كەسكىكى ئەسكەندىناتى: ئەسكەندىناتىيەك.
 (۲) زمانە ئەسكەندىناتىيەكان (كە بەشىكىن لە زمانە ئەلەمەيەكانى سەرو).
scandium (skan'di-əm), *n.* سكاندىۋم: توخمىكى كانزايى سوۋكى
 پەنگ زىۋىيە.
scanner (skan'ēr), *n.* (۱) پىشكەر (مروۋ, ئامىن).
 (۲) ئامىزى پىشكىنى لەش (پىشكەرۋانى).
 (۳) ئامىزى ئەلەكتۇنى خويندەۋە نىزەر.
scanning (skan'ing), *n.* پىشكىن و دوزىنەۋە بلاۋكردەۋى دەنگو
 ۋىنە بە ئامىزى ئەلەكتۇنى (رادىۋو تەلەۋىزىۋ).
scansion (skan'shən), *n.* شىكرەنەۋە يا بەش بەش كەردى ھۇنراۋە
 بەپىنى كىشەكانى.
scansorial (skan-sôr'i-əl), *adj.* (۱) بۇ بىياھەلگەران كراۋە يا
 دەشتىك (۲) پىياھەلگەر: تۋاناي پىياھەلگەرانى ھەيە
 (۱) كەم: بەش ناكات: نەختىكە: كز.
 (۲) نەختىكە كەمتر لە: (*a ~ these miles*).
 (۳) كەم پى: مان: پى: نەمان: (*~ of breath*).
 v.t. (۱) پەزىلى لەگەل كردن: بەرچاۋتەنگى كردن: پىسكەيى ئوۋاندن
 ئەۋەندە پى: نەمان. (۲) سەۋر بۇ دانان: كەم پىندان. (۳) كەمكردەۋە
 (۴) گۇي پى: نەمان رىز ئى نەگرتن: سەرىچ پى: نەمان: بە ھىچ دانەنان
 scant of, كەم پى: بوۋن: ئەۋەندە پى: نەمان.
-scantly (*adv.*); **scantiness** (*n.*).
scantily (skan'tl-i), *adv.* كەم: بە ناتەۋاۋى: بە ناستەم
 (*She was ~ dressed*).
scantling (skant'ling), *n.* (۱) كەم: ھەندىك يا بىزىكى كەم
 (۲) پانى و دىزى كەرسەي خانۋو (۳) خشت و بەردو دارو تەختە.
 (۲) پارچەيكە دارى بچوۋكى خانۋو: دەستەك.
 (۴) دىرەك: كۆلەكەي بارىك
scanty (skan't), *adj.* (۱) كەم: بە ناستەم بەش دەكات.
 (۲) بەش ناكات: زۇر كەم: بچوۋك: ناتەۋاۋ:
 (*a ~ crop of rice; a ~ dress*)
-scantiness (*n.*).
scape (skāp), *n.* (۱) لاسكە گولۋىكى پوۋتە كە يەكسەر لە رەگەكەۋە
 لە زەۋىيەۋە ھەبىتە دەۋەۋە ۋەك چارەن چەقلىۋ گولالە.
 (۲) قەنى پەرى بالندە. (۳) قەدى كۆلەكەۋ پايدە.
'scape; scape (skāp), *n., v.t. & v.i.* [Archaic] - **escape**.
scapegoat (skāp'gōt), *n.* (۱) بىزى گوناۋ خراۋە مەل (تەۋرات و
 ئىنجىل): بىزى قوربانى (بۇ بەلا گىرەنەۋە): بىزى تاۋان ھەلگەر
 (۲) قۇچى قوربانى: كەسكىكە كە تاۋان و لۇمە بەدكارى كەسكىكى تر يا
 كۆمەلىكى دەخرىتە مەل.
scape-grace (skāp'grās'), *n.* كەسكىكى بى: ناموسى بەدەرەفتار
scaphoid (skaf'oid), *adj.* بەلەمى: لە بەلەم چوۋ (بەتايەتەي ئىسقاۋى
 مەچەك و قولەقاچ).
n. ئىسقاۋى بەلەمى.

scapolite

scapolite (skap'ə-līt'), *n.*

سكاپوليت: سلیکاتی ئەلەمیتیم؛
کالسپوزمی شەوقدار.

scapose (skā'pōs), *adj.*

(۱) لاسکی ڕووتی یەكسەر لە زەوی یەو
دەرھاتووە دەرگرت (وەك گۆلێ وە چاران چەقیلە) (۲) لە لاسكە پووتە دەچیت.
(۳) لە لاسكنی پووتی وەها پێكھاتوو.

scapula (skap'yoo-lə), *n.*

دەفە شان
(پیشی دەوترێ: "shoulder blade").

scapular (skap'yoo-lēr), *adj.*

تایبەتی بە دەفە شان
(۱) کراس یا چاکەتێکی بێ بانێ دەلبی ووشکەسۆفیجە.
(۲) دوو بارجە قوماشی بچووکی بە بەن پێكەووە بەستراون لەژێر جلەو
لەبەر دەرگرتن بەسەر سنگ و پشتمووە لەلایەن هەندێ کاسۆلیکەر وەك نیشانی
لە خواترس (۳) (b) scapula (ب) پەری سەر شانی باندە.
(۴) سارگی سەر شان (نەشتەرکاری).

scapulary (skap'yoo-lər'i), *n. & adj.* = scapular.

scar (skär), *n.*

(۱) جێ برین؛ جێ نیشانی برین، سووتاوی یا برین؛
جێی کۆنە برین؛ بزماوە (۲) جێ نیشانی گەلۆق لە دارو درەخت کردنەو؛
برینداری دواي ئەم لیکردنەو (۳) (b) پاشماوەی نازاری هەستی و داخ و
خەفەت لە منداڵ و دەروونا؛ پاشماوەی برین و سووتانی هەستی.
(ب) نیشانی بەردەوامی داخ و خەفەت و ناخۆشی (وەك چرچ و لۆچی ناوچەوان).
(۱) بریندارکردن بە جۆریک جێ نیشانەکی هەر بێنی؛ داخ کردن.
(۲) نازاردان بە جۆریک لە بیری نەچیتەو؛ نازاریکی هەستی و دان کە
نیشانەکی هەر بێنی: (The rape ~ red her for life).
(۱) نیشانی برین، سووتاوی، یا برین پێوەمانەو؛ جێی برین یا سووتاوی
پێوە دیاربوو.

scar (skär), *n.*

(۱) قەد شاخی بەردانی؛ کەندەلانی بەردین؛ لێژایی بەردین.
(۲) بەردی سەر دەرھێناوی ناو دەریا.

scarab (skar'əb), *n.*

(۱) قالۆنجە پەشە: کەلە قالۆنجەبەکی بەلادەر
میسری بە کۆنەکان بە پیرۆزیان دادەن. (۲) گەرھەرێک یا خەشێک کە وێنەی ئەم
قالۆنجەبە لەسەر هەلکەنرابی (بۆ جوانی یا نوشتە).

scarabaeon (skar'ə-bē'ən), *n. & adj.* = scarabaeid.

scarabaeid (skar'ə-bē'id), *adj.* قالۆنجەبە: هی توخمی قالۆنجە.
قالۆنجە: اکە گەلیک جۆر دەرگرتەو وەك قالۆنجە پەشە و گۆخەلێنگە و
قالۆنجە یابانی هتد.

scarabaeoid (skar'ə-bē'oid), *adj.* = scarabaeid.

scarabaeus (skar'ə-bē'əs), *n.* = scarab.

scaraboid (skar'ə-boid'), *adj.*

قالۆنجەبە
ترسۆنکیکی فەشەچی؛

scaramouch (skar'ə-mouch'), *n.*

کەسێکی بەدکاری خۆهەلکێش.

scarce (skärs), *adj.*

(۱) کەم؛ بەش ناکات؛ کۆ قات؛
(۲) دەگەم؛ دانستە.

make oneself scarce, [Colloq.].

خۆ کەم دەر خست؛
خۆ پیشان نەدان؛ خۆ دەر خستەو لە خەلک.

-scarceness (*n.*).

scarcely (skärs'li), *adv.*

(۱) بە ناستەم؛ بە خال
(۲) بە دەگەم؛ بە گران: (He can ~ write a paragraph).

(۳) وانێیە: نە: (That's ~ true).

scarcement (skärs'mənt), *n.*

پەفە دیوار یا قەد شاخ.

scarcity (skär'sə-ti), *n.*

(۱) کەمی؛ کەمیتێ؛ کۆی؛ بەش نەکردن؛
قاتی؛ قات و قری (the ~ of food and medicine).

(۲) دانستەبە؛ دەگەمبە؛ کەم پوودان.

scare (skär), *v.t.*

(۱) ترساندن؛ تۆقاندن.
(۲) [~ away ; ~ off] ترس خستەو؛ ترساندن و پاونان؛

[The dog ~d the thief away (or off).]

v.t. ترسان؛ تۆقین؛ ترس نیشتهبەر.

scatology

n. ترس؛ ترسێکی گشتی: (a war ~).

scarecrow (skär'krō'), *n.*

(۱) داوول.
(۲) ترسی بۆش؛ شتێکە کە هەر بە شێوێ ترسناک بێ بەلام لە راستیدا وانەبێ.

(۳) کەسێکی لاوازی جلی کۆن و شرووڕ لەبەر.

scarehead (skär'hed'), *n.* [Colloq.].

سەر ووتاری گەرەو
وورژێنەری پۆژنامە.

scaremonger (skär'mun'gēr), *n.*

کەسێکە کە قاوی ترسناک
دەخاتەو؛ کەسێکی دەم بە هاوار؛ ترس خەرەو.

scarf (skärf), *n.*

(۱) مەلێچ؛ لەچک؛ سەرکەیی؛ مەبەند.
(۲) سەر مێزی باریک.

v.t. مەلێچ لە مل کردن؛ لەچک کردنەسەر.

scarf-skin (skärf'skin'), *n.*

توێکی پێست؛ پوری پێست؛
توێژلی سەرووی پێست.

scarify (skär'ə-fi'), *v.t.*

(۱) پووشاندنی پێست (وەك لە کوتاند)؛
بە ئاستەم هەلدرینی یا هەلنیشانی پێست (نەشتەرکاری).

(۲) بە توندی پەخنەلێگرتن؛ هێرشێ توندوتیژ بردنەسەر.

(۳) هەلگێژانەوی زەوی؛ کێژان.

(۴) پێستی تۆو هەلدرین بۆ زوو چەكەرەکردن یا پوان.

-scarifier (*n.*) ; **scarification** (*n.*).

scarious (skär'i-əs), *adj.*

تەنگ و پێست ناسایی و ووشک؛
(~ bracts)

scarlatina (skär'la-tē'nə), *n.* = scarlet fever.

scarlatinoid (skär-lat'ə-noid'), *adj.*

سورەتایی؛
لە سورەتا دەچیت.

scarlet (skär'lit), *n.*

(۱) ڕەنگی ئال؛ ئال؛ سور ئال؛ سووری گەش.
(۲) قوماش یا جل و بەرگی ئال.

adj.

(۱) ئال؛ سور ئال؛ سووری گەش. (۲) قەجەبە؛ سووک؛ داوین پێسی.

scarlet fever,

سورەتا: نەخۆشی بەکی دەرە دەبێتە هۆی ناوسانی

گەر و پەیدا بوونی پەلەي سور لەسەر پێست

تیبە سورە: تیبێکی ئالە کۆندا ژنی زیناکەر و قەجە

دەبۆایە بەسەر جەلکانیانەو لەبەر یان بکرایە.

scarlet runner,

لۆببای ئال (گولەکی ئالە).

scarlet woman,

قەجە: ئافەرەتی داوین پێسی.

scarp (skärp), *n.*

(۱) لێژایی؛ لێژە؛ قەد پان؛ کەندەلان
(۲) لێژەگی دەرویشتی سنگەر؛ دیواری ناوەرەوی خەنق.

v.t.

(۱) لێژکردن؛ قەد پان؛ درووستکردن؛ وەك کەندەلان لێکردن.

(۲) کەندەلان بە دەرویشتدا درووستکردن.

بزماوە: شوێن برینی گۆشتە و زوون هیناوە.

(۱) ترسناک؛ سامناک؛ پڕ مەترسی.

scary (skär'i), *adj.* [Colloq.].

(۲) ترسۆک.

scat (skät), *n.*

مولکانه؛ باجی زەوی و زار.

scat (skät), *v.t.* [Colloq.].

پڕۆ؛ لاچۆ لێرە؛ پۆیشتن.

scat (skät), *n.*

گۆزانی جازی بێ مانا.

v.t.

گۆزانی جازی بێ مانا ووتن.

scat (skät), *n.*

جۆرە ماسی بەکی رۆباری پاتکەلە، خر، خال خال، یا
بەلەکە (بەتایبەتی بۆ جوانی لە هەرزو پیشانگادا دادەنرێ).

scat (skät), *n.* پێسایی یا پشقی گێاندەر (بەتایبەتی گێانداری کێوی پل).

scathe (skäth), *v.t.* [Archaic of Dial.].

(۱) سووتاندن؛ داخ کردن؛
نازاردان؛ بریندارکردن. (۲) بە توندی پەخنەلێگرتن؛ بە توندی سەرزەشتکردن

نازاردان؛ سووتان؛ داخ کردن؛ نازار.
scathing (skäth'ing), *adj.*

توندوتیژ؛ پڕ پڕندە؛
(a ~ article ; ~ remarks, criticism, etc.)

scato- (skät'ō, skät'ə),

پێشگرنکە بەمانای: گۆو؛ پێسایی؛

(scatology)

scatology (skä-tol'ə-jī), *n.*

(۱) گۆوناسی؛ لیکۆلێنەوی گۆو.

scatophogus

- (۲) حولیابوونی گورو گووکردن
(ب) جاردکردنی نهم نه خوشی خولیایی به (دهرونیاسی).
(۳) زور بوسیدن یا دوان لهسه باسی پیسو بی پهره له ویزه دا
-scatological; scatologic (adj.); scatologist (n.).
scatophogus (skat'ə-fə-gəs'), adj. شباکه خور، وهک
گورو حابیکه: پشقل خور
(۱) بیراندن: تۆودان.
(ب) ل هلیپرتاندن: بیژانه وه (۲) پرشو و بلوکردنه وه: بلوکردنه وه
بلووه پیکردن: پهره وازه کردن: پمخشکردن (۳) به فیوژدان
(۴) شکاندنه وه: تیشک، گهرد: دانه وه (فیژیا)
v.i. پرشو و بلووه و نه وه: بلووه و نه وه: پهره وازه بوون:
(The crowd ~ed.)
n. (۱) پرشو و بلووه و نه وه: پهره وازه بوون: پهرت و بلووه کردنه وه.
(۲) نه وه: پهرت و بلووه ده گرتنه وه یا پهره وازه ده بیت.
scatterbrain (skat'ər-brān'), n. کهمسکی بیر له لای خو نه بوو:
دالغه جی: ناده میزادی بیرلاو
scatterbrained (skat'ər-brānd'), adj. بی هوش: بیرلاو:
دالغه جی
scattered (skat'ərd'), adj. پهرش: پرشو و بلووه: په خش
scattergood (skat'ər-good'), n. کهمسکی باره به فیوژده:
کهمسکی ده ستلاو
scattering (skat'ər-in), n. (۱) پرشو و بلووه کردنه وه
(ب) پهرش بوونه وه: پرشو و بلووه و نه وه (۲) پرشو و بلووه: پرشی.
(۳) به ریش بوونه وه: رووناک (فیژیا)
adj. پهرش و بلووه: پرشو: په خش
scatter rug, به ره با هه ریش بچوک: بو راخستل له شوینکی بچوک
به تالی مالدا: "بیشی ده ورتی" "throw rug"
scaup (skōp), n. جوره مرای به کی پهره و شو سیجی
scavenge (skav'inj), v.i. (۱) کسکدان: کولان و شه قام: پاک کردنه وه
(۲) مووشه کردن: گهران بو خواردن له بهرماوهی فریژداو دا
(۳) بو شتی به کهک هاتو و گهران له ناو کومه له شتی فریژداو دا.
(۴) لایردنی گازی سووتاو له مکینه ی سووتانی ناوه کی
(۵) پاک کره و ده: کانزای توواوه (کانزانیاسی)
v.i. مووشه کردن: بو خواردن گهران له ناو بهرماوهی فریژداو دا: چلکاوخواردن:
گهنگه خواردن: گیانه و دهی مرداره و ده بوو خواردن
scavenger (skav'ın-jēr), n. (۱) زلمیز: خولکیش: خولیز
(۲) گیادار یا مانده ی مرداره و ده بوو خور: گیاداری گهنگه خور: گهنگه خور
(۳) چلکاخور: مووشه کار: بهرماوه خور: گهنگه خور
(L) ماده ی پاکه ره وه: اکیمیا
scenario (si-nār'i-ō', si-nār'i-ō'), n. سیناریو:
کورتی
چیرۆکی شانۆنامه یا نۆیه رایهک (ب) کورتی چیرۆکی فیلمی سینه ما:
نه خشی فیلمی سینه ما (ج) کورتی زنجیره ی پرودانی گریمانه یی:
نه خشی زنجیره ی پرودانی هیشتا بوونه داو
scenarist (si-nār'ist, si-nār'rist), n. نووسه ی نه خشی یا کورتی
چیرۆکی فیلمی سینه ما
scend (send), n. بهرزیوونه و ده: کهمشتی به شه یول: پانی شه یول.
v.i. بهرزیوونه و ده: کهمشتی به شه یول: پالنانی شه یول
scene (sēn), n. (۱) حی یوودانیک: شوینی پرودانی شتی:
(the ~ of the crime)
(۲) شوینی پرودان: پروداوه کانی شانۆنامه، نۆیه را، یا فیلمیکی سینه ما):
(The ~ of "Hamlet" is Denmark.)
(۳) پهره (شانۆنامه): دیمن (شانۆگه ری)
(۴) به شتیکی شانۆنامه، فیلم، یا چیرۆک
(۵) دیمن و کهره سی ده روپشت و ناو شوینی پرودانی به شتیکی شانۆنامه،

schemer

- نۆیه را، یا فیلم (۶) دیمن: وینه
(۷) هملچوون یا تووره بوون له بهرچاری خهک: ته قینه وه: ههستی به تین
پیشاندان: (He made a ~ before the guests.; to make a ~)
(A) [Obs.], شانو
به نهینی: به دزی به وه
behind the scenes, (۱) دیمن و وینه ده روپشتی شوینی پرودانی
scenery (sēn'ēr-i), n. به شتیکی شانۆنامه، نۆیه را، فیلم (۲) دیمن یا وینه دهشت و ده
scenic (sē'nik, sen'ik), adj. (۱) شانۆیی: هی نوواندن یا
خوهره خستن: (ب) هی دیمنی ده روپشت و سهر شانو.
(۲) جوان (دیمن، رینگه): دلگیر: دیمنی جوان: (a ~ route)
scent (sent), v.i. (۱) بوون کردن
(۲) وا ههستکردن: بوون کردن (مه جان).
(۳) بوینی خوش لای هاتن: پرکردن له بوینی خوش
شوینی بوون کهمتن (راو).
v.i. (۱) بوون: بوینی تیز: (۲) ههستی بوون کردن
n. (۲) بوینی خوش: گولای: بوون بهرماه
(۴) بوون: بوینی گیاداریکه که له وای خو به وه جی ده هیلیت و تانجی و
سه کی راپ به هویه ره شوینی ده کهمتن.
(۵) شوین بوون یا شوینه وار (راو)
(۶) توانایه کی تایبه تی به بو دزی نه وه و پیژانینی شت: توانای بوون کردن
(مه جان): (a ~ for news)
scented (sent'id'), adj. (۱) ههستی بوون کردنی ههیه
(۲) بوینی خوشدار: (۲) بوئدان.
scentless (sent-lis), adj. بی بوون: (~ flowers)
scepter; sceptre (sep'tēr), n. (۱) گورزی شا: گورزی پاشایی.
(۲) دهسه لاتی پاشایی
v.i. دهسه لاتی پاشایی پیدان
sceptic (skep'tik), n. & adj. = skeptic.
scepticism (skep'tə-siz'm), n. = skepticism.
sceptre (sep'tēr), n. & v.i. [British spelling], = scepter.
schedule (skej'ool), n. (۱) خشته: لیسته
(۲) خشته ی کات (به تایبه تی هی هاتن و چوونی شه منده ره و پاس و فرۆکه).
(۳) بهرنامه: بهرنامه ی کارو کاتی جیه جیکردنی
v.i. (۱) خشته ناماده کردن: لیسته گرتن. (۲) خشته ناو خشته وه.
(۳) کاتی تایبه تی بو دانان: (His speech is ~d for next Monday.)
schema (skē'mə), n. نه خشی: وینه ی پیشاندەر
schematic (skē-mat'ik), adj. نه خشی: هی رهنگ رشتن:
هی نه خشی کیشی
-schematically (adv.).
schematism (skē'mə-tiz'm), n. نه خشی: شیوه یا بنچینه ی
نه خشی کیشی
schematize (skē'mə-tīz'), v.i. & v.t. نه خشی کیشان:
پیکهستن به پینی نه خشی به ک
-schematization (n.).
scheme (skēm), n. (۱) نه خشی: پی دانان
(۲) پیکهستینیک: پهره و: جوری لیکدان و پیکهستن: (~ a color)
(۳) پیلان: داو: نه خشی نهینی و ناپه سه ند: (~ a ~ to steal money)
(۴) نه خشی یا پروژه ی گریمانه یی: (۵) وینه ی پیشاندهری نه ستیره وانی
(۱) نه خشی کیشان: نه خشی کردن: پی دانان.
(۲) پیلان گیران: نه خشی نهینی و ناپه سه ند کیشان: داوانه وه: پیلان دانان
(They ~d the bank robbery together.)
v.i. (۱) نه خشی کیشان: نه خشی کردن: پی دانان.
(۲) پیلان گیران: پیلان دانان:
(They ~d to overthrow the government.)
schemer (skēm'ēr), n. پیلانگیر: پیلاناز: داو نیرمه وه: فیلان

scheming

scheming (skēm'ing), *adj.* فیلاناز: بیلاناز: پیلانگن:

schilling (shil'ing), *n.* شلنگ: پارەى نەسايە.

schipperke (skip'er-ki), *n.* جۆرە سەگىنكى پەشى بچوگى توك: كورتى گوى قوتى بى كلكە.

schism (siz'm), *n.* (1) دووبەرەكى (بەتايىبەتى ھى ئاينى ۈە لە خاچ پەرسىتەدا): دابەشچىۋى ئاينى: لىكچىابونەمە: بەش بەش بوون.

(2) تاۋاسى دووبەرەكى خستىنەمە: تاۋاسى دووبەرەكى خۋانى يا دابەش كىرەن. (3) كۆمەلىكى جىابوۋە بەمۇى دووبەرەكىمە: تىرە يا تاقى ئاينى.

schismatic (siz-mat'ik), *adj.* (1) ھى دووبەرەكى: تايىبەتى بە بەش بەش بوونى ئاينى. (2) دووبەرەكى خۋاز (ئاين).

schismatical (*adj.*). *n.* كەسىنكى دووبەرەكى خۋاز: بەشداربوى دووبەرەكى ئاينى.

schist (shist), *n.* بەردىكى بىلورىيە بە ئاسانى توى توى دەكرىت.

schistose (shis'tös), *adj.* بە ئاساسى توى توى دەكرى: (ۋوشە پىشۋو بىينە).

schistosome (shis'tə-söm'), *n.* جۆرە كرىمىكى خۆرەيە لە خۋىنى شىرەرو ئالندەدا دەژى دەيتە ھۇى نەخۋشى پىخۇلەو جگر.

schistous (shis'təs), *adj.* = schistose.

schizo- (skiz'ō, skiz'ə), *Also schiz-*, پىنشىگرە بەمانى: (schizophrenia) دوۋاقە دوۋقلىقە: دوۋبەش: دوۋقلىش: تلىش.

schizo (skiz'ō, skiz'ə), *adj. & n.*, [Colloq.], = schizophrenic.

schizocarp (skiz'ə-kärp'), *n.* بەرى لەت بوو (پوۋەكناسى): بەرى دور كەرت بوو يا شەق بىردو.

-schizocarpous (*adj.*).

schizogenesis (skiz'ə-jen'ə-sis), *n.* زاۋىنى دوۋكەرت بوون (زىندەۋەرناسى).

schizoid (skiz'oid), *n.* كەسىنكى جوت سىروشت (پەوانئاسى): مۇقى شىزۇفرىنئاسى: شىتەو ژىرە.

adj. جوت سىروشت (پەوانئاسى): شىزۇفرىنئاسى: دوۋبار.

schizomycete (skiz'ō-mī-sēt'), *n.* بەكتىرئاسى: وورە زىندەۋەر.

schizomycosis (skiz'ō-mī-kō'sis), *n.* نەخۋشى بەكتىرئاسى: توش بوو.

schizophrenia (skiz'ə-frē'nī-ə), *n.* كەسىنكى جوت سىروشت (پەوانئاسى): شىتەو ژىرە.

schizophrenic (skiz'ə-fren'ik), *adj.* شىزۇفرىنئاسى: جوت سىروشت (پەوانئاسى): شىتەو ژىرە.

schizothymia (skiz'ə-thi'mi-ə), *n.* شىزۇفرىنئاسى: جوت سىروشت (پەوانئاسى): شىتەو ژىرە.

schizopod (skiz'ə-pod'), *n.* گىئاندىكى پى قلىشدار: جۆرە گىئاندىكى ناۋى قاقەلدارە لە كۆللەى دەريا دەچىت.

adj. تايىبەتى بەم جۆرە گىئاندارە. شىزۇفرىنئاسى: مام ناۋەندى: نەخۋشى جوت سىروشتى يا كەسىنكى مام ناۋەندى (پەوانئاسى): كۆشەگىرى.

-schizothymic (*adj.*).

schmuck (shmuk), *n.* [Slang], كەسىنكى كەردەنى ھىچ نەزانى لەخۇبايى كەرتى ھىچۋوپۇچ.

schnapper (shnap'ēr, snap'ēr), *n.* = snapper. شىناپز (1) خۋاردنەۋىيەكى سەرخۋشكەرى ھۆلەندىيە. (ب) ھەر جۆرە خۋاردنەۋىيەكى سەرخۋشكەرى

schnapps (shnāps, shnaps), *n.* شىناپز (1) خۋاردنەۋىيەكى سەرخۋشكەرى ھۆلەندىيە. (ب) ھەر جۆرە خۋاردنەۋىيەكى سەرخۋشكەرى

school

بەتەن. شىناۋەر: جۆرە سەگىنكى ئىلمانى لىمۇز.

schmook (shnōōk), *n.* كەسىنكى ساۋىلىكە بى مىشك: كەسىنكى بە ئاسانى ھەلخەلەتۋى خۇشباۋەر.

schmorrer (shnō'rēr), *n.* [Slang], سۋالگەر: مەتەخۇر: لاكوت: مەتەخۇر.

schmuzzle (shnoz'ī), *n.* [Slang], لوت: كەپو: (1) زانا: زانىار (لە ھەر پىشەيەكدا بى).

scholar (skol'ēr), *n.* (2) قوتابىيەكە كە يارمەتى دارايى لە دەزگايەكە ۋەردەگرى بۇ خۋىندىن. (3) قوتابى: خۋىندكار.

(4) خۋىندەۋار: كەسىكە كە بىۋانى بىۋوسىۋ بىۋىنئەتە. (1) ھى زانىان: تايىبەتى بە زانىاران: شاپىستەى زانىانە. (2) تىگەيشتو: زانا: بزان.

(3) زانىستخۋاز: كۆششكەر. (4) زانىانە: وورە ياش لىكۇلراۋە: (a ~ article, journal, etc.).

-scholarliness (*n.*). (1) لىكۇلئەۋى زانىستى: فىرپوون: خۋىندىن: زانىان. (2) زانىارى: زانىست.

(3) يارمەتەيەكى دارايىيە دەرىت بە قوتابى لىھاتو لەلەين زانىستگا يا دەزگايەكى ترەۋە بۇ خۋىندىن: (He has a university ~). (4) دەزگايەكە ئەم جۆرە يارمەتەيە دەدات بە قوتابى ھەلگەرتو.

scholastic (skā-las'tik), *adj.* (1) ھى قوتابى: قوتابخانە: زانكۇر: مامۇستەا خۋىندىن: ھى پەروەردە فىرپوون: ئەكادىمى: ھى زانىستى: (~ aptitude, activity, manners, etc.).

(2) تايىبەتى بە زانىاننى فەلسەفە ژىرپىژى سەدانى ناۋەپراست. (3) ۋوشكە تەسكە بە توند گىرا. (4) ھى قوتابخانەى نارەندى: (~ football games).

(1) قوتابى: زانا: زانىار. (2) زانىانى فەلسەفە ژىرپىژى سەدانى ناۋەپراست. (3) زانىانى وورە ۋوشكە بە پادەبەدەر شت بە توندگر.

-scholastically (*adv.*). فەلسەفە ژىرپىژى ئاين. **scholasticism** (skā-las'to-siz'm), *n.* بىۋ شىۋەيەكى كە لە زانكۇكانى سەدانى ناۋەپراستدا دەۋوترايەۋە.

scholiast (skō'li-ast'), *n.* شىكەرەۋە يا لىكەدەرەۋى كۆنى نووسراۋە. كلاسكىيەكان (بەتايىبەتى كە تىببىيەكانى لەسەر پەراۋىژى پەرتوۋكەكان دەۋوسى): تىببىي نووس لەسەر پەراۋىژى پەرتوۋكەكانى ھى نووسراۋى كۆن.

-scholiastic (*adj.*). (1) تىببىي پەراۋىژ (بەتايىبەتى لەسەر دەقى نووسراۋىكى كۆنى لاتىنى يا يۇنانى). (2) تىببىي (بىركارى).

school (skool), *n.* (1) قوتابخانە: خۋىندىن. (ب) فىرگە: (a dancing ~). (ج) زانكۇ: زانىستگا.

(د) قوتابخانەى ئاينى ژىرپىژى سەدانى ناۋەپراست. (2) خانوۋو پۇلو تاقىگەى قوتابخانەيەك. (3) سەرجمەى قوتابى: مامۇستەاى قوتابخانەيەك: (The ~ was given a holiday.)

(4) ۋەرزى خۋىندىن: (~ begins in September.). (5) خۋىندىن: فىرپوون: (He never finished ~). (6) قوتابخانە (مەجان): فىرگە: (the ~ of hard knocks).

(7) پەشكى زانكۇ: (the ~ of liberal arts). (8) زىيان يا قوتابخانەيەكى بىرى يا ھونەرى... ھتە: پەپىرەۋكەرانى ئەم پىنازە يا قوتابخانەيە: دەستە يا كۆمەلى ھاۋىي.

(9) شىۋازىكى تايىبەتى ئاين: (a gentleman of the old ~).

school

- v.t.** (١) فێزکردن؛ پەرۆردەکردن. (٢) مەشق پێکردن؛ ڕاهێنان.
(٣) [Archaic] سەرزەنشترکردن.
- adj.** هە قوتابخانە. قوتابخانە: (a ~ holiday).
- school (skool), n.** پۆله ماسی یا گیانداری شای تر (بەتایبەتی کە پێکەمە مەلە بکەن).
- v.t.** پێکەمە مەلەکردن یا خوێندەمەنی خواردن (ماسی، ئەمەنگ... هتد).
- school age,** (١) تەمەنی چوونە قوتابخانە
(٢) تەمەنی قوتابێتی؛ سالاخی قوتابێتی.
- school board,** ئەنجۆمەسی بەرێوەبردنی قوتابخانە.
- school-book (skool'book'), n.** پەرئوکی قوتابخانە.
- school-boy (skool'bui'), n.** قوتابی کۆر.
- adj.** تایبەتی بە قوتابی کۆر.
- school-child (skool'child'), n.** قوتابی منداڵ.
- school-girl (skool'gurl'), n.** قوتابی کچ.
- adj.** تایبەتی بە قوتابی کچ.
- school-house (skool'hous'), n.** خانووی قوتابخانە.
- schooling (skool'ing), n.** (١) خوێندن؛ خوێندەواری؛
چوونە قوتابخانە؛ فێربوونی قوتابخانە.
(٢) شارەزایی (کە لە کارکردنەوه هاتبێ). (٣) کرخی خوێندن
(٤) مەشق پێکردن (ئەسپ)؛ مەشق پێکردن و فێزکردن (ئەسپ و سوان).
(٥) [Archaic] سەرزەنشتر.
- school-ma'am (skool'mām'), n. [Colloq.] =**
school-marm.
- school-man (skool'man), n.** (١) مامۆستای فەلسەفە و ئایین و
ژیریژی زانکۆیەکێ سەدەیی ناوەراستی ئەوروپی. (٢) مامۆستا؛ زانا.
- school-marm (skool'märm'), n. [Colloq.]** مامۆستای ژن.
- (بەتایبەتی یەکێک کە بایەخ بەدات بە شتی هیچرێبووچ و بە توند شت بکڕێ و بە زەبروزنگی کۆنەپەرست بێت) (لەپووی لاقرتی و سووکیەوه بەکاریدیت).
- school-master (skool'mas'tēr), n.** (١) مامۆستا
(٢) بەرێوەبەری قوتابخانە. (٣) سوورە ماسی.
- school-mate (skool'māt'), n.** هەفانی قوتابخانە؛ هاروقوتابخانە.
- school-mistress (skool'mis'tris), n.** (١) مامۆستای ژن.
(٢) بەرێوەبەری قوتابخانەی ژن.
- school-room (skool'rōom', skool'room'), n.** پۆل؛
ژووری قوتابخانە.
- school-teacher (skool'tēch'ēr), n.** مامۆستا.
- school-yard (skool'yārd'), n.** حەوشەی قوتابخانە.
- school-year,** سالی خوێندن.
- schooler (skool'ēr), n.** (١) کەشتی دوو ستوونی.
(٢) [Colloq.] گالیسکی سەرداپۆشراو.
(پیشی دەووتری " prairie schooner ")
- (٣) پەرداخی گەورەیی بیرە.
- schorl (shorl), n.** تورمالینی ڕەش بەردیکی نیمچە بەنرخە.
- schottische, schottish (shot'ish), n.** (١) جۆرە سەمایەکە.
(٢) مۆسیقای ئەم سەمایە.
- schwa (shwä), n.** شووا (دەنگاسی)؛ (١) دەنگی تییە بزۆینی هیز
نەخراوە سەری " ۆ " یە (دەنگی " a " لە " ago " وە " e " لە
" agent " وە " i " لە " sanity " دا)
(ب) نیشانی " ə " کە نیشانی دەنگی " ۆ " لە ئەلفبەیی دەنگاسی
جیهايدان
- sciatic (sī-at'ik), adj.** دەست و لاق و هەستە دەمارەکانیان
(~ pains; ~ nerve)
- sciatica (sī-at'i-kə), n.** نیش و نازاری هەستە دەمارەکانی سمت و لاق.
- sciatic nerve,** هەستە دەمارە سمت و لاق
- science (sī'əns), n.** (١) زانین. (٢) زانیاری؛ زانست

scissors

- (٢) شارەزایی (بەتایبەتی کە لەکارکردنەوه بێت)؛ کارسازی؛ پسپۆری.
- (٤) چالاکیەکە کە پێوستی بە لیکۆلینەوه پێبازی تاییبەتی بێت.
- science fiction,** چیرۆکی زانستی خەیاالی (بەتایبەتی کە لەسەر
دەهینراوه زانستییه چاوەڕوان کرۆمەکانی دواپۆژ دانراي).
- science-fiction (adj.).**
- sciential (sī-en'shəl), adj.** (١) زانیاری؛ زانستی؛ زانست ئی پەیداوێ.
(٢) شارەزا؛ کارساز؛ کارامە؛ لێهاتوو؛ یران.
- scientific (sī'en-tif'ik), adj.** زانستی؛ هە زانیاری؛
- scientifically (sī'en-tif'i-k'l-i), adv.** بەپێی.
- زانست؛ لەپووی زانیارییەوه؛ زانستانە.
- scientific method,** پێکای زانستی (لە لیکۆلینەوه کە بریتییه
لە تێبینی و تاقیکردنەوه... هتد)؛ پێبازی زانستی.
- scientism (sī'en-tiz'm), n.** (١) زانیایەتی؛ بیروباوەڕی شیوەی کارو.
هەلوێستی زانیان. (٢) بیروباوەڕێک دەلێت: کە شیوەی لیکۆلینەوهی زانستی
دەتوانی پەیرەوی بکۆتێ لە هەموو جۆرە لیکۆلینەوهیەکی نازانستیشدا
(گەلێک جار لەپووی سووکیەوه بەکاردههینرێت).
- scientist (sī'en-tist), n.** زانا؛ زانیار.
- scilicet (sil'i-set'), adv.** وایا؛ واته.
- scimitar, scimiter (sim'a-tēr), n.** شەمشێر؛
شەری چەماوەی یەک دەم.
- scincoid (sin'koid), adj.** شەوگەردی.
- n.** شەوگەرد؛ گیانداریکی ناوچە گەرەمکانه لە توخمی مارمێکە.
- scintilla (sin-til'ə), n.** (١) پڕیشک؛ پزێسک؛ پڕۆ.
(٢) نەختالیک؛ تۆزیک؛ تۆسکان؛ نەخت.
- scintillant (sin'tə-lənt), adj.** (١) پڕیشکاوێژ؛ پڕۆفرێدەر.
(٢) بریقارە؛ دەرەوشاوه.
- scintillate (sin'tə-lāt'), v.t.** (١) پڕیشک لێبوونەوه؛ پڕۆفرێدان؛
پزێسک هاویشتن. (٢) دەرەوشانەوه؛ بریقانەوه؛ شەوقدانەوه.
- (٣) زیرەکی نوواندن؛ زڕنگی پیشاندان یا ئی بوونەوه: (to ~ witticisms)
- v.t.** پڕیشک لێبوونەوه؛ پڕۆ هاویشتن؛ دەرەوشانەوه؛ بریقەهاتنەوه.
- scintillating (adj.) ; scintillatingly (adv.).**
- scintillation (sin'tə-lā'shən), n.** (١) پڕیشک لێبوونەوه؛
پڕۆ هاویشتن. (٢) پڕیشک؛ پڕۆ؛ پزێسک.
(٣) زڕنگی؛ زیرەکی؛ قەسە قووت کردن یەک لە دواي یەک.
(٤) دەرەوشانەوهی ئەستێرە.
(٥) بریقە (فیزیای). (٦) چاوداگیرساندن.
- scintillation counter,** ئامێری هەستپێکردن و ژماردنی تیشکاوێری
(فیزیای)؛ تیشکژمێر.
- sciolism (sī'ə-liz'm), n.** زانیای سۆ؛ گەزافی زانیای لیدان بە سۆ؛
- sciolist (sī'ə-list), n.** زانیای سۆ؛ گەزافی زانیای لیدەر بە سۆ؛
زانای پووکیش.
- sciolistic (adj.).**
- scion (sī'ən), n.** (١) چووز؛ قەلەم (موتوری)؛ تەزە؛ خەلف؛ پەل؛
گۆنکەیی پەپەوستکردن. (دەرەوها دەیشووسێ " cion ").
(٢) ئەوه؛ وەچاخ؛ بەره؛ وەچە.
- scirrhous (skir'əs), n.** سەندانی شێرەنچەیی پەق.
- scirrhoid ; scirrhous (adj.).**
- scissile (sis'il), adj.** بە ئاسانی دەپێی؛ توێ توێ دەکری یا بەش بەش
دەکری.
- scission (siz'hən, sish'ən), n.** بڕین؛ بڕینەوه؛ کەرت بوون؛
هەلقیشان؛ قلیشاندن؛ جیاپوونەوه؛ بەش بەش بوون؛ پارچە پارچە بوون
- scissor (siz'ēr), v.t.** بە قەست بڕین.
- scissors (siz'ēr), n.pl.** (١) قەست.

scopula

scopula (skop'yoo-la), *n.* تۆپەلە مور (بە ھەندىك جانەرمەرەھە).
-scopulate (*adj.*).

-scopy, پاشگىرىكە ئەماناى. تىببىيىن: پىشكىن
(*microscopy*)

scorbutic (skôr-bû'tik), *adj.* نەخۇشى ئەسكەرىيوتى ھەيە
تايىبەتى بەھ نەخۇشىيە: ئەسكەرىيوتى. (ووشەي "scurvy" بىيىنە).

-scorbutical (*adj.*).

scorch (skôr'ch), *v.t.* (۱) سوتاندن: ھەلقچاندن: ھەلقپوزان!

برژاندن (۲) ھەست برىندارکردن: داخ کردن: برىندارکردن (بە پەخنە ھىرشى
توندوتىڭ: (۳) سوتاندن و وىزانکردن شوئىنك (پىش ئەۋەى دوژمن بىگىرت).

(۱) سوتان: داخ بوون: ھەلقپوزان: ھەلقچان.

(۲) [Colloq.] نوتومىيل ليخورىن زور بەخىزاى.

n. سوتاتوىيەكى روۋكەشى: سوتاتىكى كەم: ھەلقپوزان: ھەلقچان.

scorched-earth policy, سوتاندن و وىزانکردن ئارچەيك

پىش ئەۋەى دوژمن بىگىرت.

scorcher (skôr'chër), *n.* (۱) سوتىنەر: ھەلقپوزىنەر: داخەر.

(۲) [Colloq.] بۇزىكى زور گەرم.

(۳) پەخنەى توندوتىڭ: ووتەى ھەست برىندارکەر: تواجى بېر.

(۴) نوتومىيل ليخورى زور خىزا: پانەرى ئىجگار خىزا.

(۱) (۱) پووشان: پووشاى: نىشانەى كەل.

(ب) مېلى سەرەتا يا كۇتايى پىشېركى.

(ج) مېلى راكىشراو بە تەباشىر يا لەسەر تەختە بۇ حساب راگرتن.

(۲) حسابى قەرز: قەرز (to run up a -)

(۳) قىن: كۈنە قىن: رىق: سىكالا: (to pay off an old -)

(۴) ھۇ: ھۇى پالېيۋەنەر.

(۵) خال (پىشېركى): وەرزىش: سەرچەمى خالى براۋە:

(to keep -; The ~ is 8 to 3.)

(۶) نمرە (تاقىكرىنەرە) (His ~s were high on two of the tests.)

(۷) (۱) بىست: كەس: شت... ھەتد.

(ب) (pl.) ژمارەيەكى زور: ژمارەيەكى بى: شومار: گەلىك: (~s of men).

(۸) [Colloq.] كارىك يا چالاكىيەكى سەرگەوتو: بىرنەرە: سەرگەوتن.

(۹) [Colloq.] پاسى بارىك يا شتىك بە رىكەۋەوانى: ئاگا لە شت بوون:

(to know the ~)

(۱۰) (۱) پارچەيك مۇسىقاي نووسراۋە

(ب) مۇسىقاي فىلىمىكى قۇشمە

(۱) نىشانەكرىنەر: بە ھىل پىياھىتان يا برىن يا ھەلەكەن: كەل كىردن: *v.t.*

پووشاندن: بۇ نىشانە. (۲) ھىل بەژىندا: ھىتان: بە پىنئوس ھىل پىياھىتان.

(۳) (out) - پوچكرىنەرە بە ھىل پىياھىتان.

(۴) ژمارە راگرتن بە ھىل يا نىشانە: حساب راگرتن

(۵) نىشانەكرىنەر بۇ حساب راگرتن.

(۶) (۱) بىرنەرە (نەرەندە خال لە يارىيەكەدا): خال گرتن:

(He ~d five points for his team.)

(ب) تۇماركرىنەى خالى براۋە.

(۷) زور بە توندى سەرمەنشكرىن: شكاندن: بە توندى پەخنەلىگرتن.

(۸) نمرە لەسەردانان (تاقىكرىنەرە): ھەلەسەنگاندن: (to ~ a test).

(۹) نمرە ھىتان (قوتايى): وەرگرتن (نمرە):

(She ~d high on all her exams.)

(۱۰) (۱) پىشېكەوتن: بىرنەرە: سەرگەوتن: دەسكەوتن.

(۱۱) ئازىنەرەى گۇشت بە چەقۇ (بۇ ئاروخوى ھەلمۇژن و باش برژان).

(۱۲) نووسىر: رىكەست: يا دانانى پارچە مۇسىقا

(۱) خال بىرنەرە (پىشېركى: يارى).

(۲) تۇماركرىنەى خالى براۋەى پىشېركىيەك.

(۳) سەرگەوتن: پىشېكەوتن: بىرنەرە

(۴) پووشاندن: ھىل پىياھىتان: كەل كىردن: نىشانەكرىنەر (بە ھىل).

keep (the) score, حساب راگرتن

Scotch

on the score of, بە ھۇى: لەيىر.

on that score, (۱) لەيىر ئەۋە: بە ھۇى ئەۋە.

(ب) لەي پوۋەرە: لەياردى ئەۋەرە:

(You have nothing to worry about on that score.)

pay off (settle) old scores, تۆلەكرىنەرە (بۇ كۈنە قىن):

تۆلەسەندەرە.

pay (wipe off) scores, قەرزدانەرە.

run up a score, كەۋىتتە ژىر قەرزەرە: قەرزارپوون.

score-board, تەختەى تۇماركرىنەى خالى براۋە (پىشېركى: يارى).

score-card, (۱) كارتى تۇماركرىنەى خالى براۋە (پىشېركى: يارى).

(۲) كارتىكە ئارو ئەركى يارىكەرانى لەسەر نووسراۋە (بۇنەرەى ھەر

سەيرىكەرىك بىيەى خالە براۋەكانى ھەر يارىكەرىكى لەسەر بنووسى).

score-keeper, تۇماركەرى خالى براۋە (يارى: پىشېركى).

scorer (skôr'ër, skôr'ër), *n.* (۱) تۇماركەرى خالى براۋە (يارى).

پىشېركى. (۲) خال بەرمەرە: گۆلكەر: يارىكەرى خال بەرمەرە.

scoria (skôr'i-a, skôr'i-a), *n.* (۱) خەلەى كانزا: پاش تۋاندەرە.

پوختكرىنەر: تەلپە يا سەركەفى كانزا. (۲) تەلپەى ئاگرپىژن:

وورە پارچەى ئاگرپىژن: ئاگرپىژنى شلى ژىلەمۇس.

-scoriaceous (*adj.*).

scorify (skôr'a-fi', skôr'a-fi'), *v.t.* پوختكرىنەى كانزاو خەلە

ئى لايرىنەى (بە تۋاندەرە).

-scorification (*n.*).

scorn (skôr'n), *n.* (۱) لاقىرتى: گالتە: بە جاۋى نزم سەيرىكرىن:

پى پىكەن: بە سووك تەماشاكىرن: لىچ ئى ھەلقورتان: پى.

(۲) گالتەچى: جىنى پى پىكەن: يا بە سووك سەيرىكرىن.

بە جاۋى نزم سەيرىكرىن: لاقىرتى پىكرىن: گالتەپىكرىن: پى پىكەن: *v.t.*

بە سووك تەماشاكىرن: پى ئى بوئەرە: لىچ ئى ھەلقورتان.

گالتە پى ھاتن: گالتەپىكرىن: پى پىكەن. *v.i.* [Obs.]

laugh to scorn, گالتەپىكرىن: پى پىكەن.

scornful (skôr'fæl), *adj.* گالتەپىكەر: لىچ ھەلقورتىنەر:

بە سووك سەيرىكەر: گالتە پى ھاتو: لاقىرتىچى.

-scornfully (*adv.*) ; scornfulness (*n.*).

scorpaenoid (skôr-pë'noid), *adj.* ھى مامى دوپىشكى

n. مامى دوپىشكى.

Scorpio (skôr'pi-ô'), *n.* (۱) كۈنەستىزەى دوپىشك:

كەلورى دوپىشك. (۲) بورجى دوپىشك (ئەستىزەۋانى).

scorpioid (skôr'pi-oid'), *adj.* (۱) دوپىشكى.

(۲) ھى توخى دوپىشك. (۳) كلك ھەلگەرەۋە يا چەماۋە ۋەك دوپىشك

scorpion (skôr'pi-æn), *n.* (۱) دوپىشك.

(۲) قامچى چوقلەدار (ئىنجىل). (۳) Scorpio = [S-]

scorpion fish, ماسىيە دوپىشكى (بەيرەكەى ژەرەۋىيە).

scorpion fly, جانەرە دوپىشكى (نەندامى زاۋىنى ئىزەكانيان لە

چىزى دوپىشك دەچى و بەژىر سىكىيەۋىيە).

Scorpius (skôr'pi-æs), *n.* كۈنەستىزەى دوپىشك.

Scot (skot), *n.* (۱) ئوسكوتلەندى: كەسكىكى ئوسكوتلەندى.

(۲) ھاۋنىشتەمانى ئوسكوتلەندە.

scot (skot), *n.* باج.

pay scot and lot, ئەركى دارايى سەرشان جىيەجىكرىن بە تەۋاۋى:

ھەموو دانەرە (قەرز: باج): باجى خۇ دان بە تەۋاۋى: ھەموو دان.

scot and lot, باجىكى ئىنگلىزى كۈنى ئاۋچەيىيە بەۋىتى تۋانا دەردا.

Scotch (skoch), *adj.* (۱) ئوسكوتلەندى (گەل, زمان, كلتور... ھەتد).

(۲) [Slang], پوۋەلكى: پىسكە: پەزىل.

n. (۱) زمانى ئوسكوتلەندى: ئوسكوتلەندى.

(۲) وىسكى ئوسكوتلەندى: وىسكى.

the Scotch, گەل ئوسكوتلەندى.

scotch

scotch (skoʃ), *v.t.*

- (۱) پوشان؛ کال کردن؛ برین.
- (۲) بریندار کردن؛ پهل شکاندن؛ پیکختن.
- (۳) دامرکاندنوه (قار، نه‌خشه، پیلان)؛ پوچگردنوه؛ پیرچاندنوه؛ پینشیل کردن.

- (۱) پوشاوی؛ پوشان؛ تلیش. (۲) هیلای یاری خمت خمتین.
- scotch** (skoʃ), *v.t.*
- راگرتن بؤ خل نمبوننوه (تایه‌ی فوتومبیل و شتی تر به برده، خشت، یا پارچه دار خستنبیری له بهرمو‌خوارکدا).
- پارچه برده، خشت، یا دارنکه که ده‌خرتنه بهر تایه‌ی فوتومبیل یا شتی تر
- بؤ خل نمبوننوه یا نه‌خزانی.

Scotchman (skoʃ'mən), *n.* = Scot = Scotsman.

Scotch tape, شریتی نوسکوتلمندی؛ شریتیکی سرنشایو باریکو
تسکه بؤ شت پیکمونه‌نووسان و قایم کردن

Scotch terrier, = Scottish terrier.

Scotch verdict, (۱) بریاری دادگای به لایکه‌دا نه‌خراو یا ناتراو.
(۲) بریاری یکه‌لا نمکراوه؛ بریاری نیوه ناتراو

Scotch whisky, ونسکی نوسکوتلمندی؛ ونسکی.
scoter (skō'tēr), *n.* مراوی‌یهکی دمریایی نارچمکانی تهروری باکورره.
scot-free (skō'tfrē'), *adj.* (۱) باج نهدم؛ به‌خشاو له باج؛
باحی له‌سمر نییه. (۲) سزا نهدراو؛ زیان نی نمکوتو؛ هیچ نی نعامتو یا نمکراو.

(The criminal got off ~; to go ~ despite an offense)

Scotia (skō'shə, skō'shi-ə), *n.* [Poetic], نوسکوتلمندی.

scotia (skō'shə, skō'shi-ə), *n.* نه‌خشتیکی پارننهرمودی قوپاره
به سنی پایوه.

Scotland Yard, (۱) شه‌قامنکی کورته له لهندن.
(۲) پولیس‌خانه‌ی لهندن؛ باره‌گای پولیسی لهندن.

(۲) پولیسی لهندن به‌تایه‌تی بهشی پشکتن یا لیکزلینمودی تاوان.

scoto- (skō'tō, skō'tə), پینشگرکه به‌مانای؛ تاریکی؛ تاریکایی.

scotoma (skō-tō'mə), *n.* نارچه‌ی تاریکی بینایی؛
نارچه‌ی نه‌بیتراوی مودای بینایی.

Scots (skots), *adj.* نوسکوتلمندی.
n. زمانی نوسکوتلمندی

Scotsman (skots'mən), *n.* = Scot.

Scotticism (skō't-ə-siz'm), *n.* روتیه‌ک یا زاراه‌یهکی
نوسکوتلمندی.

Scottish (skō't'ish), *adj.* نوسکوتلمندی (گمل، زمان، کلتور... هتد).
n. زمانی نوسکوتلمندی.

the Scottish, نوسکوتلمندی‌یه‌مکان.

Scottish terrier, سه‌گینکی پاوی بچوکی لاق کورتی تووک لوولی
لمز ناستوری گوئی قوته (پیشی دمورتی): "Scottish terrier".

scoundrel (skoun'drəl), *n. & adj.* ناکس؛ نزم؛ ناپسند.

-scoundrelly (*adv.*).

scour (skour), *v.t.* (۱) منجه‌ل سپیکردنوه (مسگری)؛
پاک کردننوه (به تهل ناسن، سابون... هتد)؛ هملگولین؛ لیکختن؛
برقه نی هملساندن: (to ~ pots and pans).

- (ب) (to ~ off), ژمنگ یا به‌لغ لیکردنوه.
- (۲) جزمان کردن؛ ناز پیاکردن و رامالین (زیراب).
- (۳) سکو ریخوله داشورین؛ ناسک پاک کردننوه.
- (۴) بژاردن (گه‌نم پیش هارینی).
- (۵) نی پاک کردننوه؛ نه‌میشتن؛ سمرنگوم کردن؛ گسک لیدان (مه‌جان):

(The navy ~ed the sea of enemy ships.)

(۱) منجه‌ل سپیکردنوه (مسگری)؛ پاک کردننوه (به تهل ناسن، لیختن،
سابون... هتد). (۲) سکچون (مه‌بومالوت)؛ توشی به‌لغیره بوون؛
توشی زه‌جیری بوون.

(۱) پاک کردننوه؛ منجه‌ل سپیکردنوه؛ برقه نی هملسان؛ به‌لغ لیکردنوه.

scrag

(۲) مادده‌ی به‌لغ و پیسی لیکردنوه؛ مادده‌ی شت پاک کردننوه.

(۲) شونینی جومان کراو یا پاک کراوه.

(۴) (pl.), به‌لغ‌فیری؛ سکه‌شوری (مه‌بومالوت)؛ شوری؛ زه‌جیری مه‌بومالوت.

به پهله بؤ گهران؛ به شونیندا گهران به پهله؛ پشکتن: **scour** (skour), *v.t.*
(He ~ed the library for the book.)

v.t. به پهله پیداکهران؛ به شیرزه‌یی بؤ گهران یا پشکتن.

(۱) قامچی. (۲) هزی سزادان یا چه‌سازندنوه.

(۲) هزی ناخوشی؛ کاره‌سات؛ به‌لا؛ دهردی سهری:

(After the ~ of war usually comes the ~ of disease.)

(۱) قامچی لیدان؛ هه‌لا‌فکرن.

(۲) نازاردان؛ سزادان؛ چه‌سازندنوه؛ به توندی به‌خنه‌لیگرتن

کلکه نه‌سپ؛ پوه‌کینکی لاسک بوشه گه‌لاکانی

پوه‌لکاوین کانزاو ته‌خته و ده‌فریان پی پاک ده‌کرتنوه.

(۱) خلتنه و به‌لغ و پیسایی (که له

ده‌فریک ده‌کرتنوه به پاک کردننوه). (۲) سهرکوزم (وهک دابوجان و شتی تر

که له گه‌نم بژار ده‌کرت پیش هارینی).

scouse (skous), *n.* = lobsouse.

(۱) سووسه‌کهر؛ پینشه‌نگی سووسه‌کهر (سهریان).

که‌مشتی، فرۆکه. (۲) سووسه‌کردن؛ سووسه؛ دیده‌وانی؛ ده‌نگوباس درین.

(۲) دیده‌وان؛ نه‌ندامی تیپی دیده‌وانی. (۴) [Slang], لاو؛ کابر؛ زه‌لام

(۵) به‌دوادا‌گراوی که‌سانی لیه‌اتوو بؤ تیپی یاری و شانو‌گهری و سینه‌ما.

(۱) سووسه‌کردن؛ ده‌نگوباس نی درین.

(۲) سمرنج پیدان؛ تیبینن و هملسه‌نگاندن (بؤ وهرگرتن له تیپی وهرزدا یا

بؤ شانو‌گهری و سینه‌ما).

(۲) (~ around), بؤ گهران؛ به شونیندا گهران.

(۱) سووسه‌کردن؛ ده‌نگوباس درین.

(۲) بؤ گهران؛ به شونیندا گهران؛ سوزاخ کردن:

(to ~ around for some firewood)

(۲) دیده‌وانی کردن؛ نه‌ندامیتی تیپی دیده‌وانی کردن (کور یا کچ).

scout (skout), *v.t.* گالته پی هاتن (بیرویامو، پینشیان)؛

به هیچ وپوچ دانان؛ پی پیکه‌نن؛ به هیچ دانان.

دیده‌وانی کردن (کور یا کچ)؛

نه‌ندامی تیپی دیده‌وانی بوون.

scout-master (skout'mas'tēr, skout'mās'tēr), *n.* سهرتیپی

دیده‌وانی.

scow (skou), *n.* به‌لمنکی بن ته‌ختی گۆشه پیکي گهره‌ی بار

بار گواستهمویه.

scowl (skoul), *v.i. & v.t.* مۆن بووننوه؛ پیش خوارننوه؛

مۆن‌بووننوه؛ خنسه‌کردن.

n. مۆنی؛ مۆن بووننوه؛ مرمۆنی؛ پیش خوارننوه؛ خنسه؛ مۆن‌بووننوه

-scowler (*n.*) ; **scowlingly** (*adv.*).

(۱) چینه‌کردن؛ چنگه‌کری کردن.

(۲) پهله‌قارزی کردن؛ پهله کوتان.

(۲) به قلی‌وبلی نووسن؛ به لامسه‌رلایی نووسن.

(۱) به پهله کۆکردنوه یا پیداکردن؛ به چنگه‌کری گدرکردنوه

(۲) به قلی‌وبلی نووسن.

(۱) چینه؛ چنگه‌کری؛ چینه‌کردن.

(۲) پیداکردن یا گدرکردنوه به پهله.

(۲) نووسینی قلی‌وبلی؛ نووسینی لامسه‌رلایی و بی مانا.

(۴) پهله‌قارزی؛ پهله کوتان.

scrabble (skrab'l), *n.* یاری ووشه دروستکردن یا پیکه‌موتان.

(۱) مرۆقه یا گیانداری ره‌له‌و له‌و لاوان.

(۲) پروهک یا دره‌ختی باریکه‌له و گشه نه‌کردوو.

(۳) ملی مه‌رو گویره‌که؛ گۆشتی مل. (۴) [Slang], ملی مرۆقه

مل بادان و کوشتن؛ هملواسین؛ مل هملکیشان؛ خنکاندن.

v.t. [Slang],

scratch

(۵) به ناستم لیخشاندن؛ به ناستم بهرکوتن.

(۶) چنگه کړې کړدن؛ به چنگ هه لکه نندن یا دهراند.

(۷) (~ up ; ~ together)، به کوله مرگی کۆکړدنه وه؛

به چنگه کړې پیداکړدن یا دسکوتن؛ هه لکه کړدن؛

(He ~d up some money.)

v.i. (۱) کړاندن و پاک کړدنه وه (به شتی زېږ) لیخستن و پاک کړدنه وه

(۲) کړاندن؛ دهنګنګی ناخوښ ټی پیداکړدن (وهک دهنګی ښکر کړاندن و ددان

چپکړدنه وه). (۳) به کوله مرگی کۆکړدنه وه؛ به چنگه کړې پیداکړدن یا

دسکوتن. (۴) به کوله مرگی ژيان.

(۵) قاچ خشانده دواوه لکاتی کړنوش بردن.

n. (۱) کړاندن؛ هه لکه کړان.

(۲) پوښاوی؛ پوښان؛ شوینی پوښاوی یا کړیندراو

(۳) کره کړ؛ دهنګی کړاندن یا لیخشان.

(۴) تنګوچله مه؛ باری دژواړی خو کړد.

bow and scrape,

کړنوش بردن؛ زور ملکه چپي کړدن؛

کلکه له قی کړدن یا دهربردن.

scrape a living,

به کوله مرگی ژيان؛ به ممره و مری ژيان.

scraper (skrāp'ēr), n. (۱) کړیندرا؛ مرقی دهرکړیندرو پاککړدنه وه.

(۲) نامیز یا شتی پی کړاندن و پاک کړدنه وه.

scrapping (skrāp'ing), n. (۱) کړاندن؛ کړاندن و پاک کړدنه وه؛

لیکړدنه وه (به لږ، پیسې... هتد). (۲) کره کړ؛ دهنګی کړاندن.

(۳) (pl.)، شتی کړیندراو پاک کړاوه؛ شتی کۆکړاوه به چنگه کړې

ناسنی له تروپت؛ ناسنی به کارمیندراو یا فریندراو.

scrap iron, شپکر؛ شپه نګین؛ شپه پاشی.

scrapper (skrāp'ēr), n. [Slang]. خوارده مرنه یه که بریتیه له پارچه گوشتی

scrapple (skrāp'l), n. به رازی تیکه لاوکړاوه لکه ل ناردی گهنه شامی و سورده وکړاوه به توی توی.

scrappy (skrāp'i), adj. (۱) له تروپت؛ سهره مقست؛

پارچه پارچه؛ کمرت کمرت؛ له ت. (۲) پچر پچر؛ (~ thinking)

scrappy (skrāp'i), adj. [Slang]. شپه پاشی؛ شپه پاشی.

scratch (skrach), v.t. (۱) پوښاندن

(۲) چنگ لیدان؛ پښ (به چنگ وهک پشپله).

(۳) چینه کړدن؛ چنگه کړې کړدن؛ به چنگ هه لکه نندن.

(۴) خوراندن؛ هه لکه کړان.

(۵) کړاندن؛ لیخستن؛ پیا هیئان به کره کړ؛

(He ~ed a match on the wall.)

(۶) به قلی و بلی نووسین؛ به لامسرلای نووسین.

(۷) ویش کړدنه وه (نووسین)؛ هیل پیا هیئان و کړاندنه وه.

(۸) (~ up)، به چنگه کړې کۆکړدنه وه؛ هه لکه کړاندن.

(۹) کشانه وه یا نار کړاندنه وه (غار غارین، پشپړکی).

v.i. (۱) چنگ لیدان؛ پښ (به چنگ وهک پشپله).

(۲) چینه کړدن؛ چنگه کړې کړدن. (۳) خوراندن؛ هه لکه کړان.

(۴) به کوله مرگی دهربردن؛ به چنگه کړې ژيان.

(۵) کړاندن؛ پیا هیئان به کره کړ.

(۶) کشانه وه یا نار کړاندنه وه (پشپړکی، غار غارین).

n. (۱) (b) پوښاوی؛ پوښان. (b) هیلی پوښینه.

(۲) برینګی زور کم (به چنگ لیدان یا شتی تیڅ).

(۳) کره کړ؛ دهنګی کړاندن.

(۴) نووسینی قلی و بلی؛ نووسینی لامسرلای.

(۵) هیلی ده ستین کړدن پشپړکی (راکړدن).

(۶) (b) لیدانګی باشی ریکوت (بلیارد). (b) لیدان هه (بلیارد)

(۷) یاریکری کشاوه یا نار کړاوه.

(۸) دان (که پؤده کړیت بؤ مریشکو کله مشیزو باندی تر بؤ چینه کړدن)

(پیشی دهر وتری؛ " scratch feed ")

(۹) [Slang]. پاره.

(۱) له سهره تاوه یا نوکوه ده ستینګر (یاریکری).

scraggly

scraggly (skrag'li), adj. بؤر شاهه نه کړاو (پیش)؛ پاک رانه کړاو؛

خواروخوښ قهراغ تیڅ (بهرد)؛ نارینګ؛ شکاو

scaraggy (skrag'i), adj. (۱) بؤر شاهه نه کړاو (پیش)؛ پاک رانه کړاو؛

خواروخوښ قهراغ تیڅ (بهرد)؛ نارینګ؛ شکاو.

(۲) رقه له؛ له رولاوا؛ پوهه؛ سیه له.

-scraggily (adv.) ; scragginess (n.).

scram (skram), v.i. [Slang]. لاچو لیره؛ بؤ سهگو پشپله دهرکړدن؛

بؤر دهره وه؛ لاچو؛

scramble (skram'b'l), v.i. (۱) به چنگه کړې پیا هیئان؛

به ده ست وپی پیا هیئان؛ به په له

(۲) پاله به ستوکړدن بؤ بردن یا ده ستوکړتنی شتیګ؛ شپه لمر کړدن؛

(The players ~d for the ball.)

(۲) به په له هسان بؤ بهر وبری دانه وهی په لاماری کوتوپری فوکه یی دژمن

له ناسماندا

v.t. (۱) تیګل کړدن به په له و لامسرلای؛ تیګل وپنګل کړدن؛ به سهریه کړاندن

به په له؛ شیان دهن به سهریه کړا (۲) (~ up)، به په له کۆکړدنه وه هسان

فوکه بؤ بهر ونگار بونی فوکه یی دژمن (له هیزشی ناګو و کوتوپردا).

(۳) مینکه سور کړدنه وه به تیګل وکړدن زهر دینه کړی و سپینه کړی (هه نینک

جار به نه ختیګ شیره وه). (۴) تیګدان یی بهر نامه یی ته له فزینی (بؤ نه وهی

وهر نه کړی؛ به یی نامیز یی تاییه یی).

n. (۱) پیا هیئان؛ تیګی گران به چنگه کړې یا به ده ست وپی.

(۲) پاله به ستو؛ بؤ شتیګ که هه موکسینکی تر بیه وپی؛ شپه لمر کړدن.

-scrambler (n.).

scrambled eggs, هینک یی نه ختیګ سورده وکړاوی زهر دینه و سپینه یی

تیګل وکړاوه (هه نینک جار به شیره وه).

scrannel (skran'l), adj. [Archaic]. (۱) رقه له؛ یاریک له؛ لاوا؛

بچوک؛ گشه نه کړدو (۲) ناسان و کز (دهنگ)؛ ناخوښ.

scrap (skrap), n. (۱) پارچه یی بچوک؛ نهخت؛ توږ؛

(a ~ of paper)

(۲) پارچه یی شتی نووسراو.

(۳) پارچه نو تو میلی شکاو؛ ناسنی له تروپت؛ سکرپ.

(۴) ورده شتومک یی فوری کونی فریندراو؛ سهره مقست؛ شپه؛

ورده پارچه؛ شتی له تروپت

(۵) (pl.)، بهر ماوه؛ پاشماوه (خوارده مرنه)؛ ورده تان و خواردن تری

بهر ماوه (۶) (pl.)، چزلیک.

(۷) (pl.)، وینه و پارچه پؤژنامه و نووسراوی تری یادگار (که دهنو سینری

به لا پره کانی به راوینکوه بؤ یادداشت).

adj. فریندراو؛ بؤ فپ؛ بهر ماوه؛ به کار نه ماو.

v.t. (۱) هلو هاشاندن یا پارچه پارچه کړدن و هه نینک له پارچه کانی به کار هیئان و

فریندای نه وانی تر (نو تو میل)؛ سکرپ کړدن

(۲) فریند (له بهر کونی و بی کله کی)؛

(You ought to ~ that old bicycle and buy a new one.)

-scraper (n.).

scrap (skrap), n. [Slang]. شپه؛ دمه قانی

v.i. [Slang]. شپه کړدن؛ دمه قانی بوون.

scrap-book (skrap'book'), n. پرتوکی ورده شت؛ پرتوکیکی

لا پره سیدی وینه و پارچه پؤژنامه و نووسراوی تری پینو دهنو سینری بؤ

هه لگرتی بؤ یادگار.

scrape (skrāp), v.t. (۱) لیخشاندن به توند؛ لیخستن؛

شتی زبر لیخستن بؤ پاک کړدنه وه (وهک تمل تاسن له مهنجل).

(۲) کړاندن؛ وهک بنی مهنجل به که وچک.

(۳) (~ off ; ~ out ; ~ from)، لیکړدنه وه (به لږ، ژهنگ، پیسای)؛

پاک کړدنه وه؛ داتاشین؛ لا بردن به شتی زبر لیخستن؛

(to ~ grease from pots and pans)

(۴) پوښاندن

adj.

(۱) له سهره تاوه یا نوکوه ده ستینګر (یاریکری).

scratchy

- (۲) رېڭكوت: (*a ~ shot*) .
 (۳) سەرىڭى: لاسەرلاي: ھەر چۈن رېڭكوتى ۋەھا: (*a ~ team*) .
 from scratch, لە نوڭكە: لە سەرەتارە: لە ھېچەرە: لە سەرەرە.
 scratch along, بە كۆلمەركى ژيان: بە مەمرەۋمەزى ژيان.
 scratch one's head, سەرى خۇ خوراندىن (لە سەرسامى يا
 ھەپەساندا): سەرسورمان.
 up to scratch, (۱) نامادەيە بۇ پېشېركى.
 (۲) (Colloq.) نامادەيە بۇ ھەموۋشتىك: لە دۇخىكى باشدايە.
 (۳) (Colloq.) بەمۇنى پېشېستە: ھاۋتايە: لېھاتوو.
 scratch hit, لېدانى رېڭكوتى باش (يېشىۋل).
 scratch line, (۱) ھىلى پېشېركى دەستېڭىردن (پاكىردن).
 (۲) ھىلىكە كە پېشېركىگەر نابى لىۋى تېپەربىت.
 scratch paper, كاغەزى پەشەۋوس.
 scratch sheet, پەرى نەسپە كىشىزارەكان لە غارغاندا.
 scratch test, تاقىكرىدەۋەيكە بۇ زانىنى ھەستىياري نەخۇشەك بەرامبەر.
 ھەندىك دەرمەن بىرتىيە لە بە ئاستەم كوتانى نەخۇشەكە بە دەرمەنكە كە
 ھەستىياري پەيدادەكات.
 scratchy (skrach'i), adj. (۱) قلى ۋەلىيەنە: تېكەلاۋۋېنكەلاۋ:
 بە نەزانانە لاسەرلايى گراۋ (نىگار، ۋەنە): (*a ~ drawing*) .
 (۲) كىرەكەر لىۋەھاۋو: كىرەكەر: (*a ~ record, pen, etc.*) .
 (۳) لاسەرلايى: بى سەروپن: ئارىكەۋېنك.
 (۴) زىر (كالا): لەش ھىنەرە خورۋو: (*~ cloth*) .
 scrawl (skrôl), v.t. & v.i. بە پەلەۋ تېكەلاۋۋېنكەلاۋى نوۋسېن:
 بە ئارىكەۋېنكى نوۋسېن.
 n. نوۋسېنى قلىۋېلى: نوۋسېنى ئارىكەۋېنكى بى سەروپن.
 -scrawniness (n.).
 scream (skrēk), v.i. & n. = screech.
 scream (skrēm), v.i. (۱) قىژاندىن (لە ترس، توۋرەي، يا نازاردا):
 ھاۋاركرىد: قىژەكرىد: شىراندىن: زىكەند: قارۋقېزكرىد.
 (۲) بە دەنگى بەرزو شىتەنە پېكەن: بە قاقا پېكەن.
 (۳) قەسەكرىد يا نوۋسېن بە توندوتىرى.
 (۴) سەرنج زۇر پاكىشان: بوۋن بە ھۇى تۇقان يا سەرسورماندىن.
 v.t. بە ھاۋارەۋە ۋوتن: قىژاندىن: شىراندىن.
 n. (۱) قىژە: ھاۋار: قىژەقىژ: شىرە: قىرە: زىكە: قارۋقېز.
 (۲) (Colloq.) كەسكىنى زۇر سەپرخۇش: كەسكىنى زۇر قۇشمە.
 screamer (skrēm'er), n. (۱) قىژەقىژكەر: قىژەكەر: ھاۋاركەر.
 (۲) (Slang.) كەسكى يا شىتەكى زل، لېھاتوو، يا بەھىز... ھت.
 (۳) (Slang.) كەسكىنى زۇر قۇشمە: كەسكى كەۋا لە خەك دەكات پېچىرن لە
 پېكەندىن. (۴) (Slang.) نىشانەي سەرسامى (پىژمان، خالبەندى).
 (۵) (Slang.) سەردىڭى ۋورۋورنەرى پۇژنامە.
 (۶) قىژەكەر: بالندەيەكى ئاۋى ئەمەركىي باشۋورە قىژەي ئاسان دەكات.
 screaming (skrēm'ing), adj. (۱) قىژەكەر: ھاۋاركەر: قىژەقىژكەر.
 (۲) زەق: سەرنج پاكىش: توندوتىژ. (۳) زۇر قۇشمە: زۇر خۇشۋ پېكەننىۋى.
 scree (skrē), n. (۱) چەر: ۋورە بەرد: زىخى درشت.
 (۲) كۆمەلە ۋورە بەرد يا چەۋى دامىنى كەلەنكە يا لىژگەيەك.
 screech (skrēch), v.i. (۱) شىرخەكرىد: قىژان: ھاۋاركرىد: زىكەكرىد.
 v.t. شىرخە ئى ھەلسان: ھاۋاركرىد: زىكە ئى ھەلسان: قىژاندىن.
 n. شىرخە: زىكە: قىژە: ھاۋار.
 -screecher (n.); screechy (adj.).
 screech owl, بايەقوش: كوتەيەبو.
 screed (skrēd), n. (۱) ۋوتارىكى دورۋورنۇر ۋوشكۋ ناخۇش
 (بەتايەتەي ھى سكالاکارى). (۲) نوۋسراۋىكى پەخشانى دورۋورنۇر ۋوشك.
 (۳) پارچەيەك تەختەي يارىكە بە ئىستورايى ئەۋ سۋاغى ۋەدى لە دىۋار
 ئاۋەناۋ دەخزىتە سەردىۋارەكە ۋەك نىشانەيەك بۇ ئەۋى ئىستورايى سۋاغەكە
 ۋەك يەك دەرجىت (۴) ئامىزىكە نىشى مالا دەكات (بۇ ساف كرىنى سۋاغى

screw

- چىمەنتۇ.
 (۱) پەردە: بەرەست: پارىژەر: داپۇشەر: شورەر: screen (skrēn), n.
 تېقە دىۋارى جىاكەرەۋە. (۲) بىژىڭ: ھىلەك: تەلى بىژىڭى ھىلەك.
 (۳) تەلى پەنجەرە: تەيمانەي پەنجەرە.
 (۴) پەردەي سىنەما ۋەلەفزيۋن ۋادار: پەردەي ۋىنە لەسەر پىشاندىن
 (۵) فىلىمى سىنەمايى بەگشتى: ھونەرى سىنەما ۋەلىم.
 (۶) (۱) پىشەنگى لەشكر (بۇ پاراستنى لەشكرەكە)
 (ب) تاقەكە كەشتىيەكى جەنگى بچۈكە بەدەۋرى كەلە كەشتى باردى بۇ
 پاراستنى. (۷) ئامىزى بەرەست (فىزىيا).
 (۱) شارەنەۋە (بە پەردە): داپۇشېن: پاراستن. v.t.
 (۲) بىژانەۋە: لە بىژىڭ دان: ۋوردو درشت لەيەك جىاكەرەۋە.
 (۳) پاكۋ پەس كرىد: جىاكەرەۋە (بەپۇي پىۋانەيەكى تايەتە ۋەك
 لېھاتوو، كارامەي، پەلى مەترسى... ھت): لە بىژىڭ دان (مەجان):
 (to ~ applicants for a job; Passengers entering a country
 are ~ed by customs officials.)
 (۴) تەلى لېدان (پەنجەرە).
 (۵) فىلىمى سىنەما پىشاندىن (بەتايەتەي بۇ تاقىكرىدەۋە پىش پىشاندىن
 بۇ جەماۋە): ۋىنە پىشاندىن لەسەر پەردە.
 (۶) ۋىنەگرتن بۇ فىلىمى سىنەما.
 (۷) كۆزىنى چىۋىك يا شانۋانەۋە گونجاندنى بۇ فىلىمى سىنەما
 پىشان دران (فىلىمى سىنەما بەتايەتەي بۇ تاقىكرىدەۋە): بۇ پىشاندىن شىان v.i.
 screening (skrēn'ing), n. (۱) سەركۆزەر: كۆتەل.
 (۲) تەلى پەنجەرە ۋەركە.
 (۳) پىشاندىن فىلىمى سىنەما (بەتايەتەي بۇ تاقىكرىدەۋە).
 screen-land (skrēn'land'), n. سىنەماچىتى: جىهانۋ پىشەي.
 فىلىمى سىنەما درۋوستكرىد.
 screen-play (skrēn'plā'), n. چىۋىكى سىنەما (ھەندىك جار يەكسەر.
 بۇ فىلىمى سىنەما دەنۋوسرى ۋەندىك جارىش لە چىۋىك شانۋانەۋە
 داستانەۋە ۋەردەگىرى). (پىشەي دەۋوتى: "scenario") .
 screw (skrōo), n. (۱) جەر: پىچ: بورغۇ: بورغى.
 (۲) جەربادان: جەراندىن: بادان: پىچ بىيادان. (۳) پەروانە.
 (۴) (Chiefly British) (۱) كەسكىنى پىسكە يا پۈۋەلكى.
 (ب) سەرداكرىكى پۈۋەلكى زۇرزان.
 (۵) (British) (۱) پاكەتە توتن.
 (۶) (British) (۱) ئەسكىنى پىرى پەككەۋوتو.
 (۷) (Slang) پاسەرانى بەندىخانە.
 (۸) (British Slang) موۋچە.
 (۹) (Vulgar Slang) (۱) گان: جوت بوۋن.
 (ب) ئەۋ كەسى لەگەلى جوت دەبىت: ھاۋجى: (She is a good ~)
 (۱) جەربادان: جەربادان: بادان. v.t.
 (۲) قايم كرىد بە جەر: ۋوشىن: بە جەر بەستەنە يا توندكرىد.
 (۳) تىكەدان: شىۋاندىن: چىچۋولۇچ كرىد: خاۋروخىچ كرىد (دەۋچاۋ)
 (to ~ one's face up)
 (۴) زۇرلىكرىد: بەگىرەھىنان: ھەلپىچان: زۇر بۇ ھىنان.
 (۵) بە زۇر لىسەند: ئى كىشانەۋە (پارە): فىل لىكرىد: گزى لىكرىد
 (۶) (Slang) (۱) تىكەدان (كان): بە خراپى ۋ ئارىكەۋېنكى كرىد:
 (He ~s up everything he does.)
 (۷) (Vulgar Slang) گان: جوت بوۋن لەگەل.
 v.i. (۱) بە دەرى: بە جەر پىكەۋە دەبەستى: (The lid ~s on.) .
 (۲) بە دەۋات ۋەك جەر: پىچى پى دەدرىت: پىچ دەۋات.
 (۳) بە زۇر بە فىل پارە لىسەند يا كىشانەۋە.
 (۴) (Vulgar Slang) گان كرىد: گان: جوت بوۋن لەگەل.
 have a screw loose, (Slang) شىتە: سەرى لىداۋە.
 پەۋوشتى سەير دەنۋوتى: سەيرە. (He has a screw loose.) .
 put the screws on (or to), زۇرلىكرىد: ھەلپىچان: زۇر بۇ ھىنان.

بەگرمینان: تەنگ پىن مەلچىن
 screw out of, [Slang]. بە زۆر نە فىل پارە لىسەندىن يا كىشانەم.
 screw up, [Slang]. تىكەن (كار) بە ئەزانەم نارىك وپىكى شت كىرد.
 screwball (skrōō'bōl'), *n.* (۱) تۆپى لا بەلا پۇشتو (يارى بىسپۇل).
 (۲) [Slang]. كەسىكى سەيرو ھەرسىرازو حولول و شىتۆكە.
adj. سەيرا شىتۆكە ھەرسىراز حولول: مېشك سوک.
 screw bean, لۇبىي پىچۆكە: (۱) درەختىگە كەلۈى پىچۆكە
 دەگىرت بۇ ئالىكى وولاخ. (ب) بەرى ئەم درەختە.
 screw-driver (skrōō'driv'ēr), *n.* Also screw driver. (۱)
 جەربادەر (۲) خواردنەرىيەكى سەرخۆشكەرە لە قۇدگا و ئارى پرتەقال دەگىرت.
 screw eye, جەرىكى ئەلقەدارە قفل و شتى تىرى پىدەگىرت
 screw hook, جەرىك با ئاستىكى قولپدارە دەرگا و پەنجەرە پىن
 دادەخىرت.

screw jack, = jackscrew.

screw pine, چەند جۈرە دەۋەن درەختىكى ئاۋچە گەرمەكانن گەلكانىان
 پىچ پىچۆكىيە رەگەكانىشيان بەدەرەمەيە.

screw propeller, پەروانە
 screw thread, ددانى پىچ پىچۆكە جەر.
 screwy (skrōō'i), *adj.* [Slang]. (۱) شىتۆكە: شىت: مېشك سوک.
 مېشك تىچچو (۲) ئابەجى: بى مانا: ئاچىت بە مېشك: سەير
 scribal (skrib'l), *adj.* (۱) ئابەتە بە نووسەر
 (۲) ئابەتە بە نووسىنە: لە ئەنجامى نووسىنەدە: (a ~ error)
 scribble (skrib'l), *v.t.* (۱) بە پەلە لامسەرلايى نووسىن:
 بە قلى بلى نووسىن: (He ~d a note on a piece of paper.)
 (۲) بە نووسىن و شتى بى مانا و قلى بلى كاغەز رەشكردنە.

v.t. بە پەلە لامسەرلايى نووسىن: بە قلى بلى نووسىن
 (۱) نووسىنى قلى بلى: نووسىنى پەلە لامسەرلايى و بەخال سەرى دەرگا. *n.*
 (۲) نىشانە و ھىلى بى مانا كاغەز پىن رەشكردە.

(۳) بەرمەنىكى وئەزىي ھىچ وپوچ
 scribbler (skrib'lēr), *n.* (۱) قلى بلى نووس: كەسىكى دەسختە
 ئاخۇش (۲) نووسەرىكى گەند و ھىچ وپوچ

scribe (skrib), *n.* (۱) نووسەر (بەتايەتە پۇرئامەجى).
 (۲) دەستىنووسىار: نووسىار: دەستىنووس نووسەرەم بە جوانى.
 (۳) نووسەرى قەرمەگە: مىزا. (۴) scriber
 (۵) دادەگەر يا زانائى ئابىنى جۈولەگە كۆن.

v.t. (۱) نىشانەكردنى بەرد و خشت و دار بە ئامىزىكى نوو تىز لەو شۈئەدا
 كە دەپرىتەم. (۲) نووسىن: لەسەر نووسىن.
v.t. دەستىنووس نووسىنە (بە پىشە پىش پىدەبۈونى چاپەمەنى):
 دەستىنووسىارى كىردن.

scriber (skrib'ēr), *n.* ئامىزىكى نوو تىزە بۇ نىشانەكردنى بەرد و
 خشت و دار بە ھىلىك لەو شۈئەدا كە دەپىستىر: بېرىتەم.
 scrim (skrim), *n.* كالاپەكى ئەختىك شاشى لۆكەيە (بۇ پەردە بەرگ
 تىگىرتن)

scrimmage (skrim'ij), *n.* (۱) پىنكامەلپۇن: شەپەشق: زىم و كوت:
 زۆرابازى (۲) مەشىق ئىۋان ھەمان تىپ لەپىش يارىدا.

scrimp (skrimp), *v.t.* (۱) بە كەمەكۈرى درووستكردن لەبەر رەزىلى:
 زۆر دەست بە شتەم گىرتن و بە باشى درووست نەكردن
 (۲) رەزىلى (لەگەن) كىردن: پىسكەيى كىردن: بەرچاوتەنگى كىردن
v.t. رەزىلى كىردن: پىسكەيى كىردن: بەرچاوتەنگى بۈون.
adj. كەم (بەھۇى بەرچاوتەنگىيە): بەش ئاكا.
 scrumpy (skrim'pi), *adj.* (۱) كەم: بەھۇى بەرچاوتەنگىيە:
 بەش ئاكا. (۲) پىسكە: رەزىل: پارەپىس

-scrimply (*adv.*); scrimpiness (*n.*).

scrimshaw (skrim'shō), *n.* (۱) نەقىش و نىگار درووستكردن لەسەر
 سەدەف و گۈنچەماسى (لەلەين كەشتىۋانەم لە گەشتى دوردا).

(۲) سەدەف و ئىسقانى نەمەنگ و گۈنچەماسى نەقىش و نىگار لەسەرگرا بە
 جۈرە. (۳) كارىكى ووردى بە شارەزايانە كرا.

v.t. & v.i. نەقىش و نىگار درووستكردن لەسەر سەدەف و گۈنچەماسى.
 scrip (skrip), *n.* [Archaic]. جانتاى بچووكى دەست: جزدان:
 ھەگبە يا كەشكۆلى بچووك.

(۱) پارچە نووسراۋىكە: لىستە: خشتە: پروانامە: رەسىد. *n.* scrip
 (۲) پارچە كاغەزىكى بچووك (بەتايەتە كە شتى تىزدا نووسرايىت).
 (۳) قوالەى دارايى. (۴) پارەى كاغەزى لە دۆلار كەمتر (بەتايەتە كە لە
 ئاكاودا دەرگىت بۇ كاتىكى سەردەمى).

script (skript), *n.* (۱) دەسختە: دەستىنووس: نووسىن.
 (ب) نووسىنى پىكەرەلگا. (ج) ئەلف و بى.
 (۲) (۱) چاپى ۋەك دەسختە. (ب) شتىكى چاپكرا.
 (۳) دەقى يەكەمى بىلگەنامەيك (نەك رۈنەكەى).
 (۴) دەقى چىزىكى فىلىمى سىنەمايى يا شانۇ: بەرنامەى پادىۋو تەلەفزون.

v.t. نووسىن و ئامادەكردنى چىزىكى سىنەما.
 scriptorium (skrip-tôr'i-əm, skrip-tō'ri-əm), *n.* ئورۇى

نووسىنەرى دەستىنووس (لە پەرسىگاي و شەكسۇفەيى خاچ پەرسىستاندا:
 (۱) نووسراۋ: تايەتە بە شتى
 نووسرا. [S-], ئىنجىلى: بەپىنى ئىنجىل: لە ئىنجىلدايە.
 -scripturally (*adv.*).

Scripture (skrip'chēr), *n.* Also Scriptures, (۱) دەستىنووس:
 شتى نووسراۋ: پروانامە. [S-], ئىنجىل: ئىنجىل و تەورات.
 (پىنى دەۋورتى: "Holy Scripture" ۋە "the Holy Scriptures")
 (۲) [S-], [Rare], بەندىك يا بەشكىكى ئىنجىل
 (۳) پەرتۈكىكى ئابىنى پىزۇن.

scrivener (skriv'nēr, skriv'n-ēr), *n.* [Archaic]. (۱) نووسىار:
 دەستىنووس نووسەرەم بە جوانى: نووسەر. (۲) notary
 چال وچۇلاۋى

scrobiculate (skrō-bik'yoo-lit), *adj.* (زىندەزەزى: پرووگەناسى): دىراۋدار: چىچ وئۇچاۋى: چال چالۋى.
 serod (skrod), *n.* بەچكە ماسى "كۇد": ماسىيەكى دەريايى گۆشت
 تورتە.

serofula (skrōf'yoo-lə), *n.* دەرەبارىكە: سىلى لورى لمارى مل:
 دىق (پىشى دەۋورتى: "King's evil" ۋە "struma").

scroll (skrōl), *n.* (۱) لولە كاغەز يا كاغەزى زەل و پىستە شت لەسەر
 نووسرا (بەتايەتە پروانامە).

(۲) پەرتۈكى كۆنى لەسەر لولە كاغەز و كاغەزى زەل و پىستە نووسرا
 (۳) لىستەى ئاۋ (كە لەسەر لولە كاغەز نووسرايىت).
 (۴) (۱) نەقىش و نىگار پىچ پىچۆكەى پاىيە پۇنانى كۆن (خانوسازى)
 (ب) نەقىش و نىگار پىچ پىچۆكەى نىمزا: پارىنەم.

(۵) سەرى پىچ پىچۆكەى كەمانچە.

v.t. (۱) لولەكردن: پىچانەمە.
 (۲) بە نەقىش و نىگار پىچ پىچۆكە: پارانەمە.

v.t. لولەكردن.
 scroll saw, مشارى تەختە بىنەمە بە پىچ پىچۆكەى بۇ جوانى.
 scroll-work (skrōl'würk'), *n.* نەقىش و نىگار پارىنەمەى
 پىچ پىچۆكە.

scrooge (skrōōj), *n.* كەسىكى پىسكە, بەرچاوتەنگ, يا رەزىل.
 scrotal (skrō'tl), *adj.* ھى كىسەى گۈن.
 scrotum (skrō'təm), *n.* كىسەى گۈن: پىستى گۈن.
 scrounge (skrounj), *v.t. & v.i.* [Slang]. ئاخۇنەك كىردن:
 موۋشەكردن: دىزىن: سۈلكرن: بە دىزى و سوال و مەرايى دەپىردن:
 مېروۋوش كىردن.

-scrounger (*n.*).

scrub (skrub), *n.* (۱) (۱) دارودەرنى بارىكەلە يا رېۋەلە.
 (ب) كۆمەلىك دارودەرنى گەنگ و بارىكەلە بەيەكداچو.

- (ج) پەلە زەوی داپۆشراو بىم جۆرە دارودەنە.
(۲) گيانەرە، پووەك، يا شتىكى گەنگو ناپەسەن و ناشرىن.
(۳) كەسنىكى كورتەبەنە بىن بايەخ.
(۴) (ا) گەنگ يارىكەرى و مەنگىراو لە تىپى و مەرزىدا.
(ب) دەستەبەك يارىكەرى وەھا.

scrub (skrub), *v.t.* (۱) نە قايم فلچە سابوون لىخست يا كراڭدن بۆ
پاك كەرنەمە: هەنگلۆفەن بە توند: (to ~ pots and pans, floors, etc.).
(۲) پاك كەرنەمە بە كراڭدن و فلچە لىخست: پىسى لىكەرنەمە بىم جۆرە.
(۳) نە توند لىخست يا هەنگراڭدن.
(۴) گاز پاك كەرنەمە (لەرىنى كىمىگەرىيەمە).
(۵) [Slang]. هەلوەشاندەنە: پوچكەرنەمە: نەكرەن:

(to ~ a plan, meeting, etc.)

v.t. پاك كەرنەمە بە فلچە سابوون لىخست بە قايم يا هەنگراڭدن.
(۱) پاك كەرنەمە بە فلچە سابوون لىخست بە قايم يا هەنگراڭدن.
(۲) كەسنىكە كە نىشى قورس و ووشكو ناخۆش دەكات بە كۆلەمەركى دەئى.
(۱) پاكەرمە زەمىنە خانوو كەشتى **scrubber** (skrub'ēr), *n.*
بە فلچە سابوون. (۲) فلچە زىر (بۆ بەلغ و شتى رەق هەنگراڭدن لە دەفرو
زەمىنە هتە). (۲) ئامىرى گاز پاك كەرنەمە (كىمىگەرىيە).

scrub brush,
scrubby (skrub'i), *adj.* فلچە زىر: فلچە كراڭدن
(۱) كورتەبەنە: پووەك: بچوك: گەند.
(۲) لە دارودەنە بچوك ريوەكە پىكەتو: بە دارودەنە ريوەكە داپۆشراو.
(۳) پەرىوت: پىس و پۆخل: هېچ و پوچ: كەم: بچوك.
scrub oak,
scrub pine, دارەروە كورتەبالاى ئەمەرىكى
جۆرە كاژ يا سەنەبەرىكى ريوەكە كورتەبالاى ئەمەرىكىيە
بەرد قوچەكىيەكى سېكارىيە.

scrub-woman, *n.* = charwoman.

scruff (skruf), *n.* پىشتى مل: چەرمى پىشت مل (بۆ پاكىشان وەك بۆزو
مەر مەزق: (to take by the ~ of the neck).
scruffy (skruf'i), *adj.* شېروپ: پىس و پۆخل: چەپەل: پىنتى
قۆزىو دانەهينراو.

-scruffily (*adv.*) ; scruffiness (*n.*).

scrummage (skrum'ij), *n.* Also scrum, هەلوئىستىكە لە يارى
"رەگبى" نىنگلېزىدا بىرەتەيە لە وەستانى يارىكەركاشى هەردو تەپەكە
بەرامبەر يەكتى و سەردانەواندەنيان و شەپەشان كەرن لەگەل يەكتى بۆ سەندى
تۆپەكە

scrumptious (skrup'shəs), *adj.* [Slang], زۆر خوش
خواردەمەنى: ئاياپ: (a ~ meal, dinner, etc.).

scrunch (skrunch), *v.t. & v.i.* (۱) كروشتن: داكرمان: ھاپىن
(۲) ~ up: شان كۆپكەرن: كۆمانەم.

n. خەرمەخەرم: خەرمە: دەنگى كروشتن: خەرمەووپ: داكرمان.
(۱) نەختال: تۆسكال: نەخت.

scruple (skrō'p'l), *n.* (۲) كىشائەيەكى كۆنى بچوكى پۆمانەكانە.
(۳) كىشائەيەكى زۆر بچوكى دەرمانگەرىيە بىرەتەيە لە قورسايى بىست
دەنكە گەمە يا ۱.۲۹۵ گرام
(۴) دوو دلى: دەريارەى كەرن يا نەكرەنى كارىك لەبەر بەويزدانى: پاراپاي:
ويژدان (a man of ~s; He has no ~s.).

دوودلى كەرن دەريارەى كەرن و نەكرەنى كارىك بەمۆى ويژدانەمە: **v.t. & v.i.**
قرسان يا سەل كەرنەمە (لەبەر بەويزدانى).

scrupulosity (skrō'pyoo-las'ō-ti), *n.* (۱) بەويزدانى:
دوودلى يا پاراپاي (دەريارەى كەرن يا نەكرەنى شتىك لەبەر بەويزدانى).

(۲) كارىكى بەويزدانانە: نەمۆنەيەكى بەويزدانانە
(۱) بەويزدان: پاك: راست. **scrupulous** (skrō'pyoo-las), *adj.*

(۲) وورد: لە نىش و كاردا: بەويزدان لە نىش و كاردا.
(a ~ worker, judge, person, etc.)

-scrupulousness (*n.*).

scrupulously (skrō'pyoo-las-li), *adv.* بەويزدانانەمە
(لەپووى ووردى و پاكىيەمە لە نىش و كاردا): زۆر وورد:

(He did his job ~.)

scrutable (skrō'ti-b'l), *adj.* لىكەدرىتەمە: تىگەيشتى بۆ ھەمىيە
لەرىنى ئى ووردەوونەمە و لىكۆلەنەمە.

scrutinize (skrō'tin-iz'), *v.t.* ئى ووردەوونەمە: بە ووردى تىروائىن
يا پىشكىن: بەووردى لىكۆلەنەمە.

(۱) ئى ووردەوونەمە: لىكۆلەنەمە بە ووردى: **scrutiny** (skrō'tin-i), *n.*
پىشكىن: بە ووردى تىروائىن. (۲) سەپكەرنىكى وورد. (۳) چاودىرى كەرن
(۴) تىروائىن و دەنگ ژمارەن (ھەلپەزەندى گشتى).

scuba (skoo'bə), *n.* ئامىرى ھەناسەدانى مەلەوانى ژىر ئا.
scud (skud), *v.t.* (۱) بە تىژى پۆيشتن: خىرا: پۆيشتن يا پاكەرن:

بە خەشپە پۆيشتن (ھەروەك شتىك پالى پۆيە بنىت).
(۲) بە ھىزى يا پۆيشتن (كەشتىوانى): پافىنران بە با: پال پۆيەنران بە با.

(۱) بە تىژى پۆيشتن: بە خەشپە چوون: پاكەرن: پافىران. *n.*
(۲) ھەرو يا بارانى بايردو: باران بە باو.

(ب) تارە بارانىكى سووك و كوتوپ.
پارەيەكى ژىر يا زىوى نىتالى كۆنە

(۱) پى لەزەوى خشانن لە پۆيشتن.
(۲) سوواندى پووى زىر: سوواندن و تەك كەرنى پووى شتىك.
(۳) بە ناستەم بەركەوتن يا لىخشان لە پۆيشتن.

v.t. پىن لە زەوى خشانن لە پۆيشتن.
(۱) دەنگى قاچ پاكىشان بە زەويدا: پى لە زەوى خشان لە پۆيشتن

(۲) پەلەيك يا شوئىكى سواو و تەك بوو. (۳) سۆل.
(۱) بەيەكدا ھەلپەزەن: بەيەكداھاتن: **scuffle** (skuf'l), *v.t.*

شەپە مستەكۆلە كەرن: لەيەكەردان: چوون بەگۆ يەكدا.
(۲) پى لە زەوى خشانن لە پۆيشتن.

(۱) شەپە مستەكۆلە: بەيەكدا ھەلپەزەن: لەيەكەردان: بەگۆ يەكدا چوون. *n.*
(۲) پى لە زەوى خشان لە پۆيشتن.

(۱) سەولى پىشتەمە بەلەم. **scull** (skul), *n.*
(۲) يەكىكە لە دوو سەولى كورت كە ھەمان سەول لىدەر بەكارى دەھىنەن

(۳) بەلەمىكى سەولى پىشتەمە سووك و بارىكە (بۆ يەك سەول لىدەر يا دوو).
v.t. & v.i. سەول لىدان: بەلەم راندن بە سەول.

scullery (skul'ēr-i), *n.* ئوورى قاپ و قاچاخ شۆردن و ھەنگراڭ.
scullion (skul'yən), *n.* [Archaic], بەرەستى چىشتەكە: قاپ شۆر:

شاگردى چىشتەكە.
(۱) جۆرە ماسىيەكى دەريايى بىن پوولەكى **sculpin** (skul'pin), *n.*

سەر زى ھەم پانە. (۲) جۆرە ماسىيەكى ھەمان شىوئە پوچارە.
sculptor (skulp'tēr), *n.* پەيگەرتاش: پەيگەرساز

sculptress (skulp'tris), *n.* پەيگەرتاشى ژن.
sculpture (skulp'chēr), *n.* (۱) پەيگەرتاشى: پەيگەرسازى.

(۲) پەيگەر.
(۱) پەيگەرتاشىن: پەيگەر دەرۆستەكەرن. *v.t.*

(۲) بە شىوئە پەيگەر پىشانان يا دەربۆن. (۳) بە پەيگەر بازاندەنە
(۴) گۆزىن يا داتاشىنى پووى زەوى بە خورائەمە (سرووشت):

وەك پەيگەر لىكەرن.
-sculptural (*adj.*) ; sculpturally (*adv.*).

sculpturesque (skulp'chā-resk'), *adj.* پەيگەرى:
لە پەيگەر دەجىت: جوان و پىكەرىك: شۆخ: (She has a ~ figure.)

(۱) كەفى پىس (لە ئەجامى كۆلەندى شتىك يا
ترش بووندا). (۲) خەتە و پىسى كانزاي توواو.

(۳) خەتە: بەلغ: پىسايى: گەنگوگۆ: تەپە: سەركۆزەن.
(۴) كەسنىك يا خەلكى پىس و بۆگەن و بى نرخ: خەتەى كۆمەل:

گەندوگوى كۆمەل:
(They are the ~ of the earth.; the ~ of society)

scumble

- کەفی پیس لێگرتن. **v.t.**
 کەف کردن (بەتایبەتی ھی پیس). **v.i.**
-scummy (adj.).
scumble (skum'bl), v.t. (١) لە زەقی پەنگێک یا تابلۆیک کەمکردنەوە بە لێدانی پەنگێکی نەختیک تارێک یا مردوو. (ب) لێدانی نەم پەنگ تارێک یا مردوو (نیگارکێشی). (٢) کەمکردنەوەی زەقی هێل و پەنگی وێنەیکە دەستی بە پەنجە لێخستن و مراندنی پەنگ زەقەکە.
 (١) چینه بۆنەیی نەختیک تارێک یا مردووی لە تابلۆی پەنگ زەق دراو بۆ کەمکردنەوەی نەم زەقییە. (٢) کەمکردنەوەی زەقی تابلۆ بەم جۆرە.
scup (skup), n. جۆرە ماسیەکی دەریایوییە.
scupper (skup'er), n. کونی ناوهرۆی تەنیشتی کەشتی.
v.t. [British Slang]. لە پەر پەلاماردان و قەلاچۆکردن؛ پەكخستن؛ بەزاندن. نووقم کردن (کەشتی و کەشتیوانەکانی)؛ فەوتاندن.
scuppernong (skup'er-nōng), n. (١) جۆزیکە لە ترێ سپیکە. (٢) شەرابی نەم ترێیە.
scruf (skurf), n. (١) کرێشی سەر. (٢) توێکی ووشکەبەویی گیاندار و پووەک؛ کرێش؛ توێژی ووشکەبەوو.
scurfy (skurf'i), adj. کرێشەوای (سەر)؛ بە توێکی ووشکەبەوو. داپۆشراو؛ توێژدار.
scurrile, scurril (skur'il), adj. [Archaic]. -scurrilous.
scurrility (skur-il'i-ti), n. (١) دەم پیسی؛ جوێن فرۆشی؛ بەدگۆزی. (٢) جوێن؛ قەسە یا کاری خراپ (هەندیک جارێش ناپەرەو).
scurrilous (skur'il-las), adj. (١) دەم پیس؛ جوێن فرۆش؛ بەدگۆز. (٢) دەنگی نەم پۆشیشتە بە پەلەپەل و هەلەداوان. (٣) تارە باران یا بەفری کورت (٤) پێشپێکی یا غارغارێنکی کورت. نامەرد؛ پیس؛ نزم؛ بێ ناموس. (a ~ trick, fellow, etc.)
 نەسکەریبوت نەخۆشییەکە لە کەمی قیتامین "سی" و سوزە و میوه خواردنە تووش دەبێت و دەبێتە هۆی بێ هیزی و کەم خوێنی و نەرم بوون و ئاوسان و خوێن لێهاتنی پوو.
scurvy grass, گیای نەسکەریبوت؛ گیایەکی گەلا تالە بۆ چاکردنەوەی نەخۆشی نەسکەریبوت بەکار دەهێنرێ؛ لە کۆندا.
scut (skut), n. کلکی کورت و پەپ (وەک ھی کەرۆشک و ناسک).
scutage (skut'ij), n. باجی بریتی یا "بەدەل"؛ باجێکە لەباتی سەربازی کردن دەدرا لە پۆشمی دەرەبەگنێتدا.
scutate (skut'at), adj. (١) قەلغانی (وەک هەندێ گەلا کە لە ناوەرەستەکەبەرە بە لاسکەکەبەرە نووساوە لەباتی قنگەکی، واتە پتەکی). (٢) پوولەکەکی؛ بە پوولەکەکی تێژو رەق داپۆشراو (زینەدەزانی)؛ قاوغدار.
scutch (skuch), v.t. شیکردنەوەی لۆکە و جیاکردنەوەی لە تۆرەکە؛ هەلاجی کردن.
n. چیکەنە؛ مەکنەیی جیاکردنەوەی لۆکە لە تۆرەکە.
scutcheon (skuch'on), n. (١) escutcheon (٢) scute.
scute (skūt), n. قاووغ؛ وەک ھی کێسەل؛ پوولەکەکی تێژو گەورە سەر. لەشی هەندیک لە گیاندارە خشۆکەکان.
scutellate (skut'l-āt), adj. Also scutellated. (١) پوولەکەکی. (٢) قەلغانی (پووەکناسی).
scutellation (skut'l-ā'shən), n. بە پوولەکە داپۆشراو (وەک لاقی)؛ باندە؛ پوولەکە وەها بەگشتی.

sea calf

- (١) پوولەکە یا قاووغی هەندیک جانەمەر. **scutellum (skū-tel'am), n.**
 (٢) گەلا یا ئەندامێکی تری قەلغانیی پووەک.
scutiform (skū'ti-fōrm'), adj. = scutate.
scutter (skut'er), v.i. & n. [British Colloq.], = scurry.
scuttle (skut'l), n. (١) بەرچنە؛ زەمیلهی بێ تەسک و دەم فراوان؛ سەپەتە. (٢) دۆلکەیی خەلوون.
scuttle (skut'l), v.i. & n. بە هەلەداوان راکردن (بەتایبەتی لە مەترسی)؛ بە پەلەپووزی و جەرت و فەرت پۆشتن؛ راکەراک کردن.
scuttle (skut'l), n. (١) کونی کلاوەدار یا قەباغدار (لە دیوارێک یا سەریانێکدا). (٢) کونی سەرقاپدار (لە لاتەنیشتی کەشتی یا زەمینەکەیدا). (٣) کلاووی کونیک وەها؛ سەرقاپ؛ سەردەم.
v.t. (١) کۆن کردنە بێ کەشتی یا بەلەم. (٢) نووقم کردنی کەشتی یا بەلەم بەم جۆرە.
scuttle-butt (skut'l-but'), n. (١) فواری ناو خواردنەرە لە کەشتیدا. (٢) بەرمیلە ناری خواردنەرە لە کەشتیدا. (٣) [Slang], ووت و ووات؛ بەند و باو؛ قاو؛ قاووقار.
scutum (skū'təm), n. (١) قەلغانی دارینی قایش تێگیراوی پۆمانی. کۆن. (٢) [S-] کەلووی قەلغان؛ ناوی کۆنەستێرەیکە. (٣) قاووغ (کێسەل)؛ گیاندارێ ناوی و خشۆک؛ پوولەکەکی ئەستور و تێژ؛ قەلغان.
Scylla (sil'a), n. سیله؛ بەردێکی ترسانکە لە دیوی ئیتالیا لە گەرواوی "مەسینا" بەرامبەر گێژاوی "کاریدیس".
between Scylla and Charybdis, لەنێوان دوو ناگەردا بوون؛
 لەنێوان دوو مەترسیدا بوون؛ دارێک بە دەست و دەبەبوون هەردوو سەری گواوی بێت.
sea (sē), n. (١) زەریا؛ ئوقیانوس. (ب) دەریا. (ج) دەریاچەیی شیرین. (٢) باری دەریا (لەپووی هێمنی یا زریانای پەرە).
[a calm (or rough, or high) sea].
 (٣) شەپۆلی زۆر زل.
 (٤) شتیکە کە لە گەرویددا لە دەریا بچێت؛ شتی بێ بن؛
 (a ~ of debt, troubles, etc.)
 (٥) کەشتیوانی؛ ژبانی کەشتیوانی.
at sea, (١) (ب) لە گەشتی دەریادا.
 (٢) حەپەساو؛ واق و وەرما؛ سەرسوڕماو؛ وەر؛ سەرسام ماو؛ سەر ئی شێواو.
follow the sea, کەشتیوانی کردن؛ بوون بە کەشتیوان.
go to sea, (١) بوون بە کەشتیوان؛ کەشتیوانی کردن.
 (٢) چوون بۆ گەشتی دەریایی؛ گەشتی دەریایی کردن.
put to sea, دەست بە گەشتی دەریایی کردن؛ بەندەر بە جێهێشتن؛ پۆشتن.
sea anchor, لەنگەری سەرتاو؛ لەنگەری کەشتییکە لاندات لە پێنی خۆی.
 کەشتییکە بۆ نەوی کەشتییکە لاندات لە پێنی خۆی.
 (پێشی دەوتری) "drift anchor"، "drag anchor".
sea anemone, گولالەیی دەریا؛ گیاندارێکی لیقنی نەبۆزکی دەریایی.
 لە گول دەچێت بە بەردەرە دەنوسیت کە دەستی لێو دەدەیت خۆی کرژ دەکات و خۆی دەهێنێت و دەیک.
sea bass, ماسیەکی پەشتالەیی دەریایی پوولەکە زل دەم پانە لە دەریا؛ ئەتەنتیکدا هەیە.
sea bird, بالندەیی دەریایی؛ لەناو یا لە نزیک دەریاو دەژی.
sea biscuit, پسکویت پەقە.
sea-board (sē'bōrd', sē'hōrd'), n. کەناری دەریا؛
 ناوچە و زەمینی تەنیشتی دەریا.
adj. کەنار دەریایی.
sea-borne (sē'bōrn'), adj. دەریایی؛ بە دەریادا گۆنێزراو، گەینێراو،
 یا هەلگیراو. (~ trade).
sea bread = sea biscuit.
sea breeze, سەرووی دەریا؛ شنه یا کزەبای دەریا.
sea calf, گۆزەرەکی دەریا؛ مانگای دەریا.

sea coast

sea coast, کەناری دەريا؛ تارچەي تەنیشە دەريا.
sea cow, (۱) مانگای دەريا (۲) کەرکە دەنی دەريا. (۳) فیلی دەريا.
sea cucumber, خەبەری دەريا؛ گیاندارینکی دەریاییە لە خەبار دەجیت، پێستەکی برکاوێیە گەلیک شاخی هەستیار بە دەوری دەمی پەرەیه.
sea devil, devilfish (۱). angelfish (۲).
sea dog, dog fish (۱). sea calf (۲). کەشتیوانی شارەزا.
sea duck, مەوای دەریایی لە کەناری دەریادا دەژی.
sea eagle, سیمسارکی دەريا. چەند جۆرە بۆلەندیەکی ماسی خۆن.
sea elephant, فیلی دەريا.
sea fan, بارەشینی دەريا؛ شیلانێکی بارەشینیە.
sea-farer (sē'fār'ēr), n. کەشتیوان؛ دەریاوان.
sea-faring (sē'fār'ing), adj. دەریاوانی؛ تاییەتی بە کەشتیوان یا دەریاوان

n. (۱) پێشە دەریاوان؛ دەریاوانی؛ کەشتیوانی.
 (۲) گەشتکردن بە دەریادا؛ گەشتی دەريا.
sea fight, جەنگی دەریایی؛ شەری دەریایی.
sea-food, Also sea food, ماسی و گۆشە ماسی؛ خواردنی دەریایی.
sea-fowl (sē'foul'), n. (۱) بۆلەندی دەریایی؛ هەر بۆلەندیەکی کە لە دەريا یا نزیک دەريا بژی. (۲) بۆلەندی دەریایی بەگشتی.
sea front, بەردەمی دەريا. ئەو بەشە شارێکە کە یەكسەر بەتەنیشە دەریاوێه؛ بەشی کەناری دەریای شار.
sea gauge, قوولایی پێویست بۆ سەرئاو کەوتنی کەشتی.
sea-girt (sē'gūrt'), adj. بە دەريا دەورە دراو.
sea-going (sē'gō'ing), adj. (۱) بۆ گەشتی دەريا کراوە؛
 گەشتی نار دەریای پێی دەرکەیت. (۲) sea-faring.
sea-green (sē'grēn'), adj. سەوزی شینکار
sea gull, بۆلەندیەکی ئاوی سپی قاچ پەردەدارە نەختێک لە کۆتر گەڕەتەر، لە کەناری دەریادا دەژی. (هەرەها "gull")
sea hog, = porpoise.

sea horse, (۱) نەسبی دەريا؛ ماسیەکی دەریایی بچووکە سەری لە هی نەسب دەجیت و پوولە کەکانی رەقن وەک ئێسقان. (۲) Walrus.
 (۳) گیانەورینکی ئەفسانەییە نیوێ نەسب و نیوێ ماسی.
 (۴) شەپۆل گەرە
 (۱) مۆر؛ نیمز؛ دامە.
 (۲) لۆک؛ مۆری سوور؛ مۆی مۆرکردن.
 (۳) نامیری هەواپەر یا گازپەر.
 (۴) پەیمان؛ بەلێن.
 (۵) نیشانە (بەلێن یا مۆرکردن):

(Their handshake was a ~ of friendship.)
 (۱) پوول پازننەرەمە: (a Christmas ~)
v.t. (۱) مۆرکردن؛ مۆرلێدان؛ نیمزاکردن؛ دامەلێدان.
 (۲) داخستن؛ لۆک کردن؛ مۆرکردن. (۳) پەسەندکردن (بە مۆرکردن).
 (۴) پێدان؛ بەلێن پێدان؛ بۆ دانان:

(He has ~ed his estate to his son.)
 (۵) دوای بریار لەسەردان؛ خستن بە لایەکدا بە جۆرێک کە هەلوەشانەوی نەبێت؛ پیرنەرە (His fate was ~ed.)
 (۱) برینەرە (ژنەبێنان)؛ مۆرکردن. (ب) دان بەشوو.
set one's seal to, (۱) مۆرکردن؛ مۆری خۆ لێدان؛ نیمزاکردن.
 (۲) پەسەندکردن.
under seal, مۆرکراو؛ لۆک کراو.
seal (sēl), n. (۱) مانگای دەريا؛ گۆرەرەکی یا پەلخی دەريا؛ گیاندارینکی شەردەری ماسی خۆرە پێستەکی لوسە هەر چوارپەل پەردەدارن لە سەرێ دەچن. (۲) کەول؛ یا پێستەکی ئەم گیاندارە.
 (۳) چەرمی دروستکراو لەم کەولە.
v.t. مانگای دەريا پاورکردن.

sea power

sea lavender, چاران چەقەلی دەريا؛ لە زەلکاوێ سوێردا دەرویت.
sea legs, توانای بە پێنکی پۆشیتن بەسەر کەشتیاد و بەملاز ئەولادا نەکەوتن، لەکاتی زریاندا.

sealer (sēl'ēr), n. (۱) مۆرکەر؛ لۆکەر؛ داخەر.
 (۲) بۆیەیکە لە دیوار دەدرێت پێش بۆیەکردنی (بۆ پێکردنەوی کۆن و کەلەبەر).
 (۳) فەرمانبەرێکە پێوانە و کێشانە تاقی دەرکەوتەر و پاستەکانیان مۆر دەکات، واته پەسەند دەکات.

sealer (sēl'ēr), n. (۱) پاوچی مانگای دەريا.
 (۲) کەشتی پاوی مانگای دەريا.
 (۱) پاوی مانگای دەريا.
 (۲) جێ پاوی مانگای دەريا.

sea lettuce, کاهووی دەريا. گیایەکی دەریاییە گەلەکی دەخوێت.
sea level, ئاستی دەريا؛ لە پێوانی بەرزێ و قوولیدا بەکار دەهێنرێت.
sealing wax, مۆری سوور (بۆ شت مۆرکردن)؛ لۆک.
sea lion, شیرێ دەريا.
seal ring = signet ring.
seal-skin (sēl'skin'), n. (۱) پێستەکی مانگای دەريا.
 (۲) بەرگی دروستکراو لەم پێستەیکە.

seam (sēm), n. (۱) تیک (دروومان)؛ شیرازە.
 (۲) (۱) هێلی لێکدانێ دوو شت (وەک تەختەدان)؛ هێل یا شوێنی نێو لێواری دوو شتی لێکداو. (ب) شوێنی برین دوورینەر.
 (ج) بزماوە؛ شوێن برین؛ جێی کۆنە برین.
 (۲) درز؛ قلیش؛ چرچ. (۳) چینه خەلوون، بەرد، یا کانزا.
v.t. (۱) تیک کرتن؛ شیرازە کرتن؛ هەلندوورین.
 (۲) نیشانەکردنی نێوان دوو شت بەهێل؛ چرچ کردن.
 (۳) تەریب زەرکەش کردن؛ تەریب پازاندنەرە بە ریزە قولفە.
v.i. (۱) دزبردن؛ شەق بردن؛ قلیش بردن.
 (۲) [Dial.]، دورینەرە.

(۲) تەریب زەرکەش کردن؛ تەریب پازاندنەرە بە ریزە قولفە.
sea-maid, Also sea-maiden, بانوخوای دەريا.
seaman (sē'mān), n. (۱) کەشتیوان؛ دەریاوان
 (۲) سەربازی هێزی دەریایی.

seaman-like (sē'mān-līk'), adj. وەک کەشتیوانینکی باش؛
 بۆ کەشتیوان شیاو.

seamanship (sē'mān-ship'), n. کەشتیوانی؛ دەریاوانی؛
 پێشە کەشتیوان.

sea-mark (sē'mārk'), n. (۱) نیشانەکی بەرزاو (لە کەناردەریادا).
 (۲) نیشانێکی ژۆر لەبەرچاو لە کەناردەریادا بۆ پەرەری کەشتیوانان (وەک: چارخان یا مەنارە کەنار دەريا).

sea mew = sea gull.
seamless (sēm'lis), adj. (۱) یەك پارچە؛ بێ تیک (۲) نەگۆر.
seamstress (sēm'stris), n. بەرگەرەوی ژن.
seamy (sēm'i), adj. (۱) تەقەل و کەم و کووپیەکانی هەموو دیارە (وەک دیوی ژۆرەوی جل و بەرگ)؛ تەقەلەکانی بەدەرەمەیه.

(۲) ناشرین؛ ناپەسەند؛ پیس؛ خراپ: (the ~ side of life)
séance (sā'āns), n. (۱) کۆپا کۆبوونەرە.
 (۲) کۆرگرتن لەگەڵ گیانی مردوود؛ دانیشتنیکە بۆ گفتوگۆ لەگەڵ گیانی مردوواندا.

sea otter, دەرەکی دەريا؛ گیاندارینکی دەریایی شەردەری پەل تەنراوی
 قارەمەییە کەولەکی بەنرخە.

sea-plane (sē'plān'), n. فڕۆکەکی ئاوی؛ لەسەر ئاو دەنیشیتەرە
 دەفری.

sea-port (sē'pōrt', sē'pōrt'), n. بێندەر.
sea power, (۱) هێزی دەریایی.

(۲) وولاتینکی بەهێز لە دەریادا؛ وولاتیکە کە هێزی دەریایی گەرەمەیه.

sea-quake

- sea-quake** (sē'kwāk'), *n.* بومله‌رزی دریا: له بنی دریا دا بورددهات
- sear** (sēr), *adj.* هه‌لقراو: وشك: وشكه‌بو: سیس: هه‌لقروکار
- v.t.* (۱) وشك کردنه. (۲) هه‌لقراو: هه‌لقراو: سووتاندن: برژاندن. (۳) داخ کردن. (۴) هست مراندن: پهق کردن (دل، هست).
- v.i.* هه‌لقراو: هه‌لقراو: سووتاندن: سیس بوونه‌و: وشكبوونه‌و.
- n.* شوینی داخ کراو: سووتاوی: شوینی سووتاو: جی داخ.
- sear** (sēr), *n.* قفلی دانیایی یا سه‌لامتی تفهنگ
- sea raven**, قه‌ره‌شی دریا: ماسی‌یه‌کی گهری دریا بی پوله‌کی
- search** (sürch), *v.t.* سەر زل دم پانه له "sculpin" ده‌چنت.
- (۱) پشکنین: گهران: بۆ گهران: (They ~ed the house for weapons.)
- (۲) پشکنین (مرۆڤ).
- (۳) ئی ورد بوونه‌و: لیکولینه‌و: گهران: (He ~ed his soul for the answer.)
- (۴) پیاچوون: لئوه چوونه‌و: وهره‌و.
- v.i.* بۆ گهران: به شویندا گهران: گهران
- n.* (۱) پشکنین: گهران: بۆ گهران: به شویندا گهران: لیکولینه‌و: ئی وردبوونه‌و (۲) وه‌ستاندن: کشتی وولاتنکی بی لایه‌ن بۆ شتی قاچاخ له‌لایه‌ن کشتی وولاتنکه‌و که له جهنگدا بیت.
- (ووشه‌ی "right of search" بیته).
- in search of**, به شویندا یا دوا‌دا گهران به هیوای دۆزینه‌و: به شویندا: به‌سوادا
- search out**, بۆ گهران و دۆزینه‌و: به‌سوادا گهران: سوڤاخ کردن:
- (to search out an old friend)
- searching** (sür'chîn), *adj.* (۱) ورد پشکنین.
- (۲) تیز: جاو: ده‌لای بۆ شت ده‌گهریت: (~ eyes; a ~ look).
- (۳) سارد: تیز (the ~ wind)
- search-light** (sürch'lit'), *n.* (۱) تیشکی پشکنین: چرای پشکنین.
- (۲) نامیزی سهرچاو‌ی شم تیشکه.
- search party**, تاقمی پشکنین: تاقمی پشکنین (بۆ کسێک یا شتیکی وون بوو)
- search warrant**, فهرمانی پشکنین: که دادپرس ده‌یدات به پۆلیس بۆ پشکنینی مالیک، خانویه‌و... (هتد).
- sea robber = pirate**, جزره ماسی‌یه‌کی سوورکاره.
- sea robin**, فراوای دریا: نه‌ونده‌و جینگه که به‌شی پانین و پینچ‌کردنه‌وی
- sea room**, کشتی بکات
- v.t.* (۱) کشتی چه‌ته‌ی دریا. (۲) pirate.
- sea rover**, خویی دریا
- sea-salt** (sē'sôlt'), *n.* (۱) دیمه‌نی دریا.
- seascape** (sē'skâp'), *n.* (۲) وینه یا تابلوی دیمه‌نیک دریا.
- sea scout**, دیدموانی دریا
- sea scorpion = sculpin**.
- sea serpent**, ماری دریا: (۱) گیانداریکی گهریه له مار ده‌چنت و گویه له دریا دا ده‌ژێ به‌لام هه‌رگیز به تهرای نه‌بینراوه.
- (ب) ماری ژهره‌وی دریا.
- sea shell**, قاقله‌ی زینده‌وری دریا.
- sea-shore** (sē'shōr', sē'shōr'), *n.* که‌ناری دریا
- sea-sick** (sē'sik'), *adj.* تووشی سهره‌گیزه‌ی دریا بووه (به‌هوی سواری‌بوونی کشتی و به‌له‌مه‌وه).
- sea-sickness** (sē'sik'-nis), *n.* سهره‌گیزه‌ی دریا: سهره‌خوا‌یی دریا.
- sea-side** (sē'sid'), *n.* که‌ناری دریا: ناوچه‌ی قه‌راغ دریا.
- adj.* له که‌ناری دریا دا: تاییه‌تی به قه‌راغ دریا.

seat

- sea snake**, (۱) ماری ژهره‌وی دریا. (۲) sea serpent.
- season** (sē'z'n), *n.* (۱) وهرز: په‌کینکه له‌چوار وهرزی سان.
- (۲) کژ: کیش (the planting ~; the harvest ~).
- (۳) کاتی پودانی شتیک: باشتین کات بۆ پودانی شتیک: ههرت: وهرز: کژ (the fish ~; the orange ~).
- (۴) سهردم: ماره‌یه‌کی کورت: ماره.
- (۵) کاتی جه‌نیک تاییه‌تی: کاتیک تاییه‌تی: (the Christmas ~; the holiday ~)
- v.t.* (۱) قرشو خوی کردن: به‌هارات پیوه‌کردن.
- (۲) زیاده‌پیوه‌دان بۆ خۆشی و سهرنج پاک‌شان (چیرۆک، ده‌نگوباس): به‌هارات پیوه‌کردن (مه‌جان)
- (۳) وازلێنه‌دان مه‌تا باش ده‌گات یا خوش ده‌بیت (قاوورمه، شهاب، ترشبات).
- (۴) پاهینان: پاهاتن: فیربوون: (He was ~ed to the hard life.)
- (۵) هیمنه‌کردنه‌و (ووتار، ووته): له توندوتیژی که‌مک‌کردنه‌و: (~ your remarks with discretion.)
- v.i.* گه‌یین (خواردن و خواردنه‌و، شهاب، باستره، قاوورمه... هتد)
- for a season**, بۆ ماره‌یه‌ک: سهرده‌میک.
- in good season**, زو: نه‌ختیک پیش کاتی خوی بۆ دوانه‌که‌وتن.
- in season**, (۱) وهرزی خویه‌تی: کژتی: کاتی خویه‌تی: ههره‌یتتی: (Crops are in season now.)
- (۲) له‌کاتی خۆیدا: کاتی خویه‌تی: له کاتیک باشدا.
- in good season** (۳)
- (۴) به‌با: به‌که‌ل: به‌تکه: مه‌تته‌ تکه.
- in season and out of season**, هه‌میشه: هه‌موکاتیک.
- out of season**, به‌سهرچووه: وهرزی نه‌یه: کاتی خۆی نه‌یه: (Apples are out of season.)
- seasonable** (sē'z'n-ə-b'l), *adj.* (۱) له‌گه‌ل نه‌و وهرزه‌دا گونجاو:
- ناساییه‌ی بۆ نه‌و وهرزه: چۆن چاره‌پوان ده‌کری نه‌و وهرزه‌دا وها.
- (We've had ~ weather.)
- (۲) له‌کاتی خۆیدا: به‌جی: بۆ نه‌و کاته باش: (He gave his foolish friend some ~ advice.)
- seasonably** (adv.).
- seasonal** (sē'z'n-əl), *adj.* وهرزی: ده‌مه‌می: به‌گه‌ره‌ی وهرز:
- (Fruit-picking is a ~ occupation.)
- seasoning** (sē'z'n-ing), *n.* (۱) به‌هارات: داو‌ده‌مان: ترشو و خوی:
- (Salt and pepper are ~s.)
- (۲) داو‌ده‌مان تیکردن: ترشو و خوی کردن.
- season ticket**, بلیتی وهرزی: بلیتیکه که بۆ درێژایی وهرزیک هه‌ر باشه
- بۆ شتی وه‌ک سینه‌ما و شانۆنامه‌و پاس و شه‌مه‌نده‌و... هتد.
- season squirt**, فیچقه دریا: گیانداریکی چوویکی دریا بی نه‌بۆکه
- فیچقه نار ده‌هاوێژی که ده‌ستی لئوه‌دا.
- sea-strand**, = sea-shore.
- sea swallow**, په‌ره‌سێله‌کی دریا: بالنده‌یه‌که نه‌ونده‌ی کژتیکه.
- seat** (sēt), *n.* (۱) شپوه‌ی دانیشتن (وه‌ک له سواری‌بوونی نه‌سپدا).
- (۲) جی دانیشتن: جی (۳) کورسی: ته‌خته‌ی دانیشتن: ته‌خت.
- (۴) که‌هل: قنگ: سمت (۵) قنگی پانتۆل یا شه‌روال.
- (۶) جی قنگی کورسی: جی قنگ خسته‌سه‌ری کورسی.
- (۷) نه‌ندامی‌تی په‌رله‌مان یا نه‌نجوومه‌نیک: (He has a ~ on the commission, in parliament, etc.)
- (۸) بن: بنی شت.
- (۹) شوینی خسته‌سه‌ری بنی شتیک: جی بن.
- (۱۰) مه‌لینه‌و: باره‌گا: شوین: پایته‌خت: (The ~ of government; A university is a ~ of learning.)
- (۱۱) پایته‌خت.
- (۱۲) نشینه‌و: مال: خانویه‌ره.

seat belt

- v.t.** (۱) دانیښاندن
(۲) جنگبوونه: (*The stadium ~s 10000 people.*)
(۳) کورسی تیاډانان: کورسی پینه‌کردن یا بهرگ تیگرته‌وه.
(۴) دامه‌راندن (له‌سمر کان): دانان: خستنه‌سمر.
- be seated,** دانیشت: (*Please be seated.*)
seat oneself, دانیشت: (*Please seat yourself.*)
take a seat, دانیشت: (*Won't you take a seat?*)
win a seat, برده‌وه (همه‌لاردنې پهرله‌مان، نه‌نجووه‌منې شاره‌وانې)
seat belt, پښتینی سلاسه‌تی (له‌فرۆکه‌و ټوټومبیلدا) پښتینی کورسی.
(پښتی دهروتری: "safety belt")
- seater (sē'tēr), n.** شتیکه که نه‌ونده کورسی یا جیټی دانیشتنی
تیندایت (فرۆکه، ټوټومبیل): (*a two ~; a four ~*)
seating (sē'tīŋ), n. (۱) کورسی تیدا دانان: (۲) بهرگی کورسی.
(۳) شتیوې دانان و ړنګښتینی کورسی یا دانیشتنی خملک له شوټنیکدا.
(۴) ۱ بن: ۱ بنی شت. (ب) جیټی بن له‌سمر دانان
- sea trout,** جوزه ماسی‌یه‌کی دهریای‌یه
sea urchin, ژیشکی دهریا
sea wall, به‌رېسه‌ستی شه‌پؤل: دیواری پاراستنی که‌تاری دهریا له خورانه‌وه‌ی، به‌شېوول.
- sea-ward (sē'wērd), n.** لای دهریا: لای به‌رمو دهریا.
adj. (۱) به‌رمو دهریا: (۲) له‌دهریاوه‌هملکردو (با).
adv. به‌رمو دهریا
seawards (sē'wērdz), adv. = seaward.
seaware (sē'wār), n. = seaweed.
seaway (sē'wā), n. (۱) ړنګه‌ی دهریایی
(۲) پوښتینی که‌شتی به‌دهریادا: بؤ پښه‌وه‌چوونی که‌شتی.
(۳) دهریا: دهریای فراوان: (۴) دهریای هملچو یا زیراناوی.
(۵) ړنګه‌ی ناوی، زئی. یا جۆکه‌یه‌کی گوره‌یه که له‌دهریا جیابوونه‌وه
به‌کارده‌مینرې بؤ هاتوچو‌ی که‌شتی.
- seaweed (sē'wēd), n.** گیای دهریا: قه‌وزه‌ی دهریا.
sea wolf, (۱) گورگی دهریا: چنده جوزه ماسی‌یه‌کی گوره‌ی دین.
pirate (۲)
- sea-worthy (sē'wūr'thi), adj.** که‌شتی بؤ چوونه دهریا: به‌رگی که‌شتی دهریا و شه‌پؤل توندوتیز ده‌گری: قایم: باشه بؤ که‌شت:
(*a ~ vessel or ship*)
-sea-worthiness (n.).
sea-wrack, = seaweed.
- sebaceous (si-bā'shas), adj.** (۱) چمور: پوښی: پوښ نا‌سا.
(۲) پوښ دهرده‌ر (لوو): چموری پوښن: (ووشه‌ی دواپی بیینه).
sebaceous gland, لووی چموری (چموری دهرده‌دات له‌پښتدا)
seborrhea, seborrhoea (seb'ō-rē'ō), n. نه‌خوشتی چموری
زور دهردانی لووی چموری‌یه له‌پښتدا
sebum (sē'bəm), n. ماده‌یه‌کی چموره‌ لووی چموری دهریده‌دات له‌پښتدا
- secant (sē'kant, sē'kant), adj.** میر: برن.
secco (sek'kō), n. وینه‌کشانی سر: که‌چی ووشک
secede (si-sēd'), v.i. جیابوونه‌وه له‌وولات: کشانه‌وه له‌حیزب، ړنګه‌راڼ. یا کومه‌نیک: (*to ~ from a country*)
(۱) لیک جیاکړنه‌وه: جیاوازی بیښن
(له‌میشکدا): (۲) [Rare]، دهردان: پډان (لوو)
- secern (si-sūm'), v.t.** پوښن (لوو): دهرده‌ر.
secernent (si-sūm'ət), adj. دهردان: پډان (لوو)
secernement (si-sūm'mənt), n. دهردان: پډان (لوو)
secession (si-sesh'an), n. (۱) جیابوونه‌وه له‌وولات
(۲) [S-]، جیابوونه‌وه‌ی وولاته‌کانی به‌شی خوارووی نه‌مریکا له‌نه‌مریکا له
سانی ۱۸۶۰دا که‌ بووه‌ هوی شپری براکوژی نه‌مریکی.

second childhood

- secessionism (si-sesh'an-iz'm), n.** جیابوونه‌وه‌خوازی
(ناوچه‌یک له‌وولاتیک): بیرواوه‌پی جیابوونه‌وه‌خوازی و جیابوونه‌وه‌خواران.
secessionist (si-sesh'an-ist), n. جیابوونه‌وه‌خواز:
داواکاری جیابوونه‌وه‌ی ناوچه‌یک‌ی خوی له‌وولات.
seclude (si-klōd', si-klūd'), v.t. (۱) جیاکړنه‌وه: ته‌ریک کردن:
فی بران: داپړ کردن. (۲) داپوښن: له‌خملک شاردنه‌وه.
secluded (si-klōd'id, si-klūd'id), adj. (۱) ته‌ریک: چه‌یک:
سور: (*a ~ meeting place*).
(۲) گوښه‌گری: گوښه‌نشین: تنها: شاره‌وه.
-secludedness (n.).
- seclusion (si-klōd'zhən), n.** (۱) جیاکړنه‌وه: ته‌ریک کردن:
داپړین. (ب) گوښه‌گری: گوښه‌نشین: تنها‌یی: خلوته.
(۲) شوټنیک‌ی ته‌ریک یا چه‌یک.
seclusive (si-klōd'siv), adj. (۱) جیاکړه‌وه: ته‌ریکه‌ر: داپړه‌ر.
(۲) گوښه‌گری: گوښه‌نشین: حن له‌تنه‌ی که‌ر.
- second (sek'ənd), adj.** (۱) دوهم: دووه‌مین.
(۲) تر: هی تر: زیاده:
(*We all took a ~ helping. ; for the ~ time*)
(۳) یه‌یک‌ی تری وها: وینه: هاوتا:
(*There has been no ~ Shakespeare.*)
(۴) دوهم (پله، پایه، باشی، ده‌سلاط... هتد): نمره‌دو.
(۵) خوارده‌ست: خوارتر (پله، ده‌سلاط، چاکی... هتد): شاگرد
(۶) نزمتر (موسیکا).
- n.** (۱) دوهم: دووه‌مین. (۲) که‌سیک یا شتیکی دوهم.
(۳) (*pl.*)، فرۆته‌منی نمره‌دو: شتوم‌کی مام ناومندی یا که‌م وکوویدار.
(۴) یاریده‌هر (پوښکسبازی، شیربازی): شاگرد.
(۵) پالښتی (پښتینازیک بؤ ده‌نگ له‌سمردانی له‌کوږنیک‌ی پهرله‌مانی یا تردا).
(۶) گیزی دوهم (مه‌کینه‌ی ټوټومبیل... هتد).
v.t. (۱) یاریده‌دان (پوښکسبازی، شیربازی): شاگردی کردن.
(۲) پالښتی کردن: پښتگرتن.
(۳) په‌سمردکردن (پښتینازیک بؤ ده‌نگ له‌سمردانی له‌کوږنیک‌ی پهرله‌مانی یا تردا): لایه‌نگرتن: (*to ~ a motion or proposal*).
adv. دوهم (پله): دووه‌مین.
- second (sek'ənd), n.** چرکه (کات): هه‌ناسه: شه‌ست یه‌کی ساتیک.
Second Advent = Second Coming.
- secondary (sek'an-der'i), adj.** (۱) دوهم (پله، نمره): ناسمره‌کی:
که‌م پایه‌خ. (۲) ناره‌ندی: ناومنجی: ناماده‌پی: (*~ school*).
(۳) ناسمرچاوه‌پی: ناسمره‌خو: (*a ~ source*).
(۴) تایه‌متی به‌په‌ری ناسمره‌کی یا ژیربال: هی وورده‌په‌ی.
- n.** (۱) که‌سیک یا شتیکی ناسمره‌کی: که‌م پایه‌خ: نمره‌دو... هتد.
(۲) یاریده‌هر: خوارده‌ست: ژیرده‌سته.
(۳) نه‌ستیریه‌که که‌به‌دهری یه‌یک‌ی گوره‌تردا ده‌سووړپته‌وه: مانگ.
(۴) یاریه‌گری پشته‌وه (فوتبۆلی نه‌مریکی).
(۵) په‌ری ژیربال: وورده‌په‌ی.
- secondary accent,** گیره‌ی ناسمره‌کی (ده‌نگ‌ناسی):
گیره‌یه‌کی سووکه له‌روشه‌یه‌کی چنده بره‌گییدا (وهک گیره‌ی سر بره‌گی یه‌که‌م له‌روشه‌ی "elementary" دا).
- secondary color,** په‌نگی ناسمره‌کی: په‌نگیکه به‌تیکه‌لکردنی هاوتایی، دوو په‌نگی سره‌کی پښکدیت.
secondary education, خویندنی ناره‌ندی:
په‌روم‌ده‌ی ناومندی (که‌قوتاخانه‌ی ناره‌ندی دمگرتنه‌وه).
secondary school, قوتاخانه‌ی ناره‌ندی: قوتاخانه‌ی ناماده‌پی.
second-best (sek'ənd-best'), adj. دوهم (پله، باشی):
نمره‌دو: (*He is the ~ writer, poet, player, singer, etc.*)
second childhood = senility.

second-class (sek'and-klas'), *adj.* (۱) نمره دور: رهشوکي؛

خواردهسته: (a ~ citizen).

(۲) هي گمشتي نمره دور: (a ~ railway carriage).

(۳) هي پوښته نمره دور (وهك بې پوښتانه وگوزار... هتد).

adv. (۱) نمره دور (گمشت): به نمره دور: (We traveled to Europe ~).

(۲) به پوښته نمره دور: (You can mail the magazine ~).

Second Coming, دوهمه هاتني عيسا بې ټم جيهانه (شينجيل).

second cousin, ناموزار: پوړيزار: خالوزار.

second fiddle, (۱) (۱) کهمانچي ناسرهکي تپي موسيقا

(ب) ټم کهمانچي: کهمانچي ناسرهکي.

(۲) (۱) دوری ناسرهکي (دلداري، کاروبار): خواردهستي؛ ژرندهستي.

(ب) کهسيکه که ټم دوره دهيني: کهسيکه ناسرهکي.

دوري ناسرهکي يا نمره دور to play (or be) second fiddle,

بيښ (دلداري، کاروبار): خواردهسته پوښ: گرنگ نه پوښ.

second-guess (sek'and-ges'), *v.t.* (۱) رخنه له بريار يا

بريارد گرنگ پاش نمنجام دهرکوت: رخنه گرنگ پاش تهرابووني شت.

(۲) رهن ليدان: هلهپناني نيازو کرداري کهسيکه پيشهکي.

v.i. رخنه گرنگ له بريار يا بريارد پاش نمنجام دهرکوت.

second-hand (sek'and-hand'), *adj.* (۱) ناراسته وخو

(~ information)

(۲) نيوداشت: کونه: کون: (a ~ car).

(۳) هي کونه يا نيوداشت (فروشگا): (a ~ clothing store).

adv. ناراسته وخو: (I heard the news ~).

second hand, دهستي چرکه زمير (کاترمين).

second hand, کهسيکه يا سرچاوه يکي ناسرهکي يا ناراسته وخو:

(to hear something at ~)

second lieutenant, نهفسري يک نهستيره

secondly (sek'and-li), *adv.* دوهم (هو يا نمنجام ژماردن).

second mate, ياريدهدري دوهمي کاپتن (کهشتي).

second mortgage, پهمني دوهمي خانو.

second nature, خوويک يا کردهويه که نهونده چهسپوه وهک

تابه خوي زکامکي لي هاتوه.

second person, پږهي کهسي دوهم (پږمان): پږهي کهسي پوويه پو.

يا قسه بوزگار: (وهک: "you do" "لم پسته يدا:

("You do not know.")

second-rate (sek'and-rāt'), *adj.* (۱) نمره دور: دوهم (پله).

چاکي، بايخ: هتد.

(۲) گند: خراب: رهشوکي: بازاري: (a ~ actor).

second self, گياني دوهم. کهسيکه نهونده نزيکه له کهسيکه ترموه

وهک نهوي لي هاتوه.

second sight = clairvoyance.

second-story man, [Slang]. دزيکه که له په پنجه ري نهومي

دوهمه وه ده چيته ژورده وه.

second thoughts, پاگوږين (له نمنجامي زياتر بيرکړنده له شتيک):

(I have ~ about going on the trip.)

second wind, (۱) همناسه هاتنه وه پاش همناسه لي پړان له ياري

يا پاگردندا: (to get a ~).

(۲) هيز هاتنه وه پاش (بې هر کوششک).

secrecy (sē'krə-si), *n.* (۱) نهپنيتي: په پنهاني: دزيتي.

(۲) نهپني راگرتن: نهپني نه درکاندن: نهپنيزي: په پنهاني: زي.

secret (sē'krit), *adj.* (۱) نهپني: په پنهان.

(۲) تهریک: چهپهک: دور: کوشه گير: کوشه نشين.

(۳) نهپنيز: په پنهاني: نهپني خو به کس نه ووت.

(۴) ليان: نه زانراو: ناديار.

(۵) شارواه: نه پينراو: (a ~ drawer).

(۶) نهپنکار: نهپني: (a ~ society; a ~ agent).

n. (۱) شتيکي نهپني: په پنهان: نهپني: پاز.

(۲) شتيکي ليان يا شارواه: هه مووکس تي نهگه يشتو.

(۳) مهلامت: هوي شارواه يا نه زانراو: (~s of success).

(۴) [S-], نوژنکه له ژير ليومه دهرکي (خاچ په رستي).

in secret, = secretly.

secret agent, سووسه: سيخو: جاسوس: پازدو.

secretarial (sek'rə-tār'i-əl), *adj.* سکرترري:

تابهتي به سکرترري همرانگ.

secretariat (sek'rə-tār'i-it), *n.* Also secretariate, (۱) -

سکرترريت: (~ of the United Nations).

(۲) بارهگا يا مهلبه ندي سکرترريت.

secretary (sek'rə-ter'i), *n.* (۱) سکرترري همرانگ.

(۲) سکرتر (حيزب، پنگخوا، نهجوو من... هتد): پازگار: پازدار.

(۳) وهزير (له نه ميريکا): شاليار.

(۴) ميزي نووسين که دولاييکي به سره وه بيت بې په تروک.

secretary bird, بالنده يکي نه هيريکايي گهروي ملو لاق درزي

گوشه خوره چند شتيکي وهک قفي پې له پږينه که يوه هاتوه ته دهره وه

لسمر جانمرو گيانداره خوشکه کان دهوي.

secretary-general (sek'rə-ter'i-jen'ēr-əl), *n.* سکرترري

گشتي: پازگري گشتي.

secretary of state, وهزيري دهره وه (نه ميريکا).

secretaryship (sek'rə-ter'i-ship), *n.* سکرترريتي: پازداري.

پازگري: پله پايه ي سکرترري.

secrete (si-krēt'), *v.t.* (۱) شارده وه.

(۲) دهردان (هوزمون، تهراب، جهوي... هتد): تي پږان: پږاندن:

له لهش کردنه دهره وه.

secretin (si-krēt'in), *n.* هوزموننيکه له پيخوله يارمه تي دهرداني

په تکريراس دهرات.

secretion (si-krē'shən), *n.* (۱) شارده وه:

(the ~ of stolen goods)

(۲) دهردان (هوزمون، تهراب، جهوي، شيله... هتد): تي پږان: پږان:

(the ~ of hormone)

(۳) شتي دهردراو (هوزمون، جهوي، ناروق، ميز، ليک... هتد).

secretive (si-krē'tiv), *adj.* (۱) نهپنيز: په پنهاني: همدو نهستي

خو بې خهک نه درکين: نهکراوه: (a ~ person).

(۲) secretary.

secretly (si-krē't-li), *adv.* به نهپني: به په پنهاني: به دزي يوه.

secretor (si-krēt'ēr), *n.* لوي هوزمون دهرم: هوزمون پږين:

نه دامي دهرم.

secretory (si-krē'tə-ri), *adj.* دهرم (هوزمون، ليک، جهوي،

شيله... هتد): تابهتي به دهردان يا تي پږان: تي پږين.

n. لوي هوزمون دهرم يا تي پږين: نه دامي دهرم.

secret service, (۱) سووسي: جاسوسي: سيخوي.

(۲) [S- S-], پوليسي نهپني: دهرگاييکي پوليس و ناسايه تهرکي پاراستي

سهرکوماري نه ميريکا و خيزانه که و ميوانه بيگانه گهرکاني سهرک کوماري

پي سپيردراوه.

sect (sekt), *n.* (۱) تاقمي هاريوياره: دهسته: تيره.

(۲) تاقم يا کومعلي نايي: تيره يا دهسته ي نايي.

sect (sekt), *n.* = section.

sectarian (sek-tār'i-an), *adj.* (۱) تابهتي به تيره يا تاقمي نايي.

(۲) سر به تاقم يا تيره ي نايي: تيرمگر: تاقم خواز.

(۳) ميشک تهرک: بيرتهرک: کويراوه (نارين).

n. (۱) کهسيکه له کليسه يا نايي همنگراوه.

- (۲) نه‌دامی تیره یا تاقیمکی نایمی.
(۳) کسمیکی بیرتسک یا کویریایمی (نایم).
sectarianism (sek-târ'i-ân-iz'm), *n.* (۱) تیره‌گه‌ری (نایم).
سهر به تیره‌ی نایمی بوون. (۲) بیروباومری تیره‌گه‌ری نایمی.
sectarianize (sek-târ'i-ân-iz'), *v.t.* (۱) تیره‌تیره‌کردنی نایمی.
جیاکردنومه یا بکش بکش کردن نایمی.
sectary (sek'ta-ri), *n.* (۱) sectarian.
(۲) [S-], کسمیکی له کلنسه هه‌لگه‌راوه یا جیابوومه (به‌تایبته‌ی پروتستانتیک).
sectile (sek'til), *adj.* به ناسانی نه چه‌قو ده‌بهری یا قاش ده‌کری.
-sectility (*n.*).
section (sek'shan), *n.* (۱) قاش کردن: بکش کردن: برین:
پارچه پارچه کردن. (۲) بهش: پارچه: گهرت. (۳) قاش: کوون.
(۴) توی: (بۆ لیکولینومه به گهردین): برگه: پارچه‌ی زور تهنک.
(۵) بهند (نوسراو): پارچه (نوسراو).
(۶) خانه: بهش: شعل: (۷) پۆل (زینده‌ره‌زانی).
(۸) بهشیکی زهری‌به برقی‌به له (۶۴۰) بانگا یا نه‌یکس.
(۹) لق (سویا): هیزی ده‌ریایی: پهل (۱۰) ناوچه.
(۱۱) (۱) فارگونگی نووستنی دوو نه‌وه‌ی شهمنده‌فر.
(ب) شهمنده‌فری هه‌مان خشته له‌گه‌ل شهمنده‌فرکی تردا.
(۱) قاش کردن: بکش کردن: بهش کردن: برین: پارچه پارچه کردن. *v.t.*
گهرت کردن. (۲) شانه جیاکردنومه (توئکاری).
sectional (sek'shan-l), *adj.* (۱) ناوچه‌یی.
(۲) خانه: خانه: خانه‌یی: پارچه پارچه. (۳) برگه‌یی: قاشی: پارچه‌یی.
n. گهرسه‌به‌یکی ناومانی خانه‌خانه‌به که ده‌توانی هه‌مووی پیکه‌وه یا به جیا به‌کاربه‌یتر.
sectionalism (sek'shan-l-iz'm), *n.* ناوچه‌گهرتی.
ناوچه‌پهرستی
sectionalize (sek'shan-l-iz'), *v.t.* (۱) خانه خانه کردن.
پۆل پۆل کردن: بهش بهش کردن. (۲) بهش کردن به ناوچه ناوچه‌وه.
ناوچه ناوچه کردن
sector (sek'ter), *n.* (۱) گهرت بازنه.
(۲) نامیری گۆشه‌پینوان و کیشه لیکدانه‌وه (نه‌ندازه).
(۳) ناوچه‌ی سوپایی: گهرتی سوپایی.
(۴) گهرک: ناوچه‌ی شار: گوزمر: ناوچه.
بمش کردن به ناوچه ناوچه‌وه: بهش بهش کردن: گهرت کمرت کردن. *v.t.*
-sectorial (*adj.*).
secular (sek'yoo-lēr), *adj.* (۱) جیهانی: نانایمی.
تایبته‌ی بهم جیهانه. (~ *music* ; ~ *schools*).
(۲) نه‌به‌ستراو به پهرستگاه: له دهره‌وه‌ی پهرستگا ژیاو: (~ *clergy*).
(۳) سه‌ده‌یی: هه‌ر سه‌ده سال جارنک پووده‌دات.
(۴) زورخایه‌ن: له چه‌رخیکه‌وه بۆ چه‌رخیک ماوه‌ته‌وه.
(۵) گوئی به نایم نه‌دم.
(۱) قهشه یا وشکسموئی له دهره‌وه‌ی پهرستگادا ژیاو. *n.*
(۲) [Obs.], کسمیکه که نه قهشه بیت و نه په‌یوه‌ندیشی هه‌بی به نایمه‌وه.
secularism (sek'yoo-lēr-iz'm), *n.* (۱) جیهان پهرستی.
گوئی به نایم نه‌دان و په‌یوه‌ی نه‌کردنی: له نایم دابراو
(۲) جیاکردنومه‌ی نایم له کاروباری میری و جیهانی به‌تایبته‌ی په‌روه‌وه‌ی فیرکردنی قوتابیان
-secularist (*n.*) ; **secularistic** (*adj.*).
secularity (sek'yoo-lar'ä-ti), *n.* (۱) جیهان پهرستی.
له نایم دابراو: گوئی به نایم نه‌دان و په‌یوه‌ی نه‌کردنی.
(۲) کاروبارنک یا شتیکی جیهانی.
secularize (sek'yoo-lä-riz'), *v.t.* (۱) نه‌ژیر ده‌سه‌لاتی نایم و
کلنسه‌دا دهره‌یان و کردن به هی گه‌ل: خاوه‌منتی له کلنسه‌ده‌نده‌وه.

- (۲) له نایم دابراو: له نایم جیاکردنومه: له نایم کردن.
(۳) به بیروباومری جیهان پهرستی گۆش کردن: گۆرین بۆ جیهان پهرستی (کاروباری میری و گه‌ل).
-secularization (*n.*).
secund (sē'känd, sek'änd), *adj.* هه‌ر به یه‌ک لاوه‌یه (وه‌ک هه‌ندیک).
گول.
secundine (sek'ändin', sek'an-din), *n.* (۱) دیواری دووه‌ه
یا
ناوه‌وه‌ی تۆوه چکۆله (پوه‌ه‌کناسی). (۲) (pl.), after birth # 1.
secure (si-kyoor'), *adj.* (۱) دلنیا.
(۲) بی: مەترسی: سه‌لامەت: مەترسی ئی نا‌کری.
(۳) پارێزراو.
(۴) قایم: توند: چه‌سپو: قایم کراو: (Make the knot ~).
(۵) بی: گومان: مسوگه‌ر.
(۶) [Archaic], بیباک: زور پشت نه‌ستوو.
(۱) پاراستن: پارێزگاری کردن: پاس کردن. *v.t.*
(۲) داخستن: قایم کردن: توند کردن: باش قایم کردن:
(He ~d the doors and windows.)
(۳) ده‌سته‌به‌ری کردن: به‌لیندن (به دانه‌وه‌ی قهرن): (to ~ a loan)
(۴) ده‌سکه‌وتن: په‌یدا کردن: مسوگه‌ر کردن:
(We've ~d a cottage for the summer.)
v.i. دلنیا بوون: مەترسی نه‌بوون.
-securable (*adj.*) ; **securely** (*adv.*).
security (si-kyoor'ä-ti), *n.* (۱) ناسایش: سه‌لامه‌تی.
(۲) دلنیا‌یی: ناسوده‌یی. (۳) بیباکی: زور پشت نه‌ستوو.
(۴) پاراستن: پارێزگاری: پاسداری.
(۵) (ب) ده‌سته‌به‌ری (قهرزده‌نه‌وه). (ب) ده‌سته‌به‌ر.
(۶) بارمته. (۷) (pl.), قه‌والی دارایی.
Security Council, نه‌نجومه‌نی ناسایش (له کۆمه‌لی نه‌ته‌وه - یه‌گه‌رتوه‌ه‌کان).
security deposit, بارمته‌ی دلنیا‌یی: خاوه‌ن مال له کرچی ده‌سه‌نیت
بۆ چاک‌کردن‌وه‌ی شتی شکار و بژاردنی هه‌ر زیانی کرچی‌به‌که له خاوه‌وه‌ی بدات.
sedan (si-dan'), *n.* (۱) قه‌مه‌ره.
sedan chair
له‌سه‌رخۆ: هیم: سه‌نگین.
sedate (si-dät'), *adj.* دهرمانی هیم‌نکه‌روه‌ه پیدان: هیم‌نکه‌ردنومه.
sedate (si-dät'), *v.t.* دهرمانی نازارکوژ پیدان: دهرمان‌کندنومه.
(۱) هیم‌نکه‌ردنومه: دهرمان‌کندنومه.
sedation (si-dä'shan), *n.* نازارکوشتن: نازار مراندن. (۲) نازار بران: هیمنی: بن نازاری: نارام: دهرمان
نازارکوژ: هیم‌نکه‌روه: نازارمرین.
دهرمانی هیم‌نکه‌روه: دهرمانی نازارکوژ یا نازارمرین. *n.*
(۱) پیووستی زور به دانیشتن هه‌یه. **sedentary** (sed'n-ter'i), *adj.*
(a ~ job) (کای):
(۲) هه‌میشه دانیشتوو: نه‌جول: وه‌زیش نه‌کمر.
(۳) نیشته‌جی: نیشته‌نی: (~birds).
(۴) نه‌بۆزک: جیگر: نه‌جول: چه‌سپو (وه‌ک هه‌ندیک گیانداری لاقه‌داری خو به په‌رده‌وه‌ نووسینه‌ر).
-sedentarily (*adv.*) ; **sedentariness** (*n.*).
sedge (sej), *n.* زه‌ل: زه‌له‌ وورده: قهره‌م.
sedilia (si-dil'i-ä), *n.* سی: کورسی‌به له خوار قوربانیکای کلنسه‌وه
بۆ دانیشتنی قه‌شه‌کان.
(۱) تله‌به: خله‌نه: نیشته‌و: تله‌پ.
(۲) قورولیه‌ته (که نارو با پای ده‌مانی).
sedimentary (sed'ä-men'tēr-i), *adj.* (۱) تله‌به‌یی: قورولیه‌تی.

sedimentation

خلته یی ۲؛ نیشتهویی؛ له نیشتهی قورولیتو بوردی پامالراومه پیکهاتوره
sedimentation (sed'ə-men-tā'shən), *n.* نیشتن (قورولیتو)

قلبه؛ پامالیر و نیشتهی قورولیتو بورد. هتد

sedition (si-dish'ən), *n.* (۱) هاندان بو یاخی بوون و شورش کردن
 (به‌قسمه و بوردین: [Rare] یاخی بوون: پاپه‌ین: شورش)

seditionary (si-dish'ən-er'i), *adj.* = seditious.

n. هاندهری یاخی‌یه‌تی

seditious (si-dish'əs), *adj.* (۱) (ا) حهز به هاندانی یاخی‌یه‌تی

(ب) تاوانی هاندانی یاخی‌یه‌تی خراوه‌پال (ج) یاخی: ملنه‌ده: سرکیش

(۲) قایبه‌تی به هاندانی یاخی‌یه‌تی: هاندان: (~ writings)

-seditiously (*adv.*) ; **seditiousness** (*n.*).

seduce (si-dūs', si-dūs'), *v.t.* (۱) هه‌لفریوان: تهره‌دان:

له‌خشته‌بردن: فریودان (۲) تاوکردن: سازکردن (بو جوت بوون)

-seducer (*n.*) ; **seducable** ; **seducible** (*adj.*).

seducement (si-dūs'mənt), *n.* = seduction.

seduction (si-duk'shən), *n.* (۱) (ا) له‌خشته‌بردن: تهره‌دان:

هه‌لفریوان (ب) تاوکردن: سازکردن (بو جوت بوون) (ج) تاوکران

(۲) (ا) شتی پی له‌خشته‌بردن یا هه‌لفریوان

(ب) شتی پی تاوکردن: هوی تاوکران: تاوکر (شت)

seductive (si-duk'tiv), *adj.* تاوکر: حوا: دلفرین: هه‌لفریوان:

له‌خشته‌بردن: هوی پوواله‌تی جوانه‌وه: فریودان:

(*a ~ woman, offer, idea, life, style, etc.*)

-seductively (*adv.*) ; **seductiveness** (*n.*).

seductress (si-duk'tris'), *n.* تهره‌تی پیاو تاوکر:

sedulity (si-dū'lə-ti, si-dōo'lə-ti), *n.* کوشش: کۆلته‌دان:

هه‌ول و ته‌قلا

sedulous (sej'oo-ləs), *adj.* کۆششکار: هه‌ولده: کۆلته‌ده:

ته‌قه‌لاکر

sedum (sē'dəm), *n.* چهند جوره پوهه‌کیکی هه‌مه‌سالنه‌گه‌لاو لاسک

گۆشت و گۆنی سپی و زه‌رد و سوور ده‌گرن

see (sē), *v.t.* (۱) بینن: چاو‌پیکه‌وتن: سه‌یرکردن: به‌دی کردن

(۲) تیکه‌بیشتن: هینانه به‌رجای خو: (*I can't ~ your point.*)

(۳) به‌میشکدا چوون: په‌سندکردن: (*I can't ~ him as president.*)

(۴) بو ده‌رکه‌وتن: زانین: (*~ what they want.*)

(۵) چمشتن: به‌سهره‌داهاتن: بینن: (*She had seen better days.*;

They have seen the results of two wars.)

(۶) تیروانن: ئی ووردیوونه‌وه: سه‌یرکردن

(*The doctor had better ~ this lump.*)

(۷) دانیا‌بوون به‌کردنی کارته به‌باشی:

(*~ that he does the job properly.*)

(۸) په‌وانه‌کردن: له‌گه‌ل چوون: له‌ته‌کدا چوون

(*I'll ~ you to the door.; He will ~ her to her house.*)

(۹) تووش هاتن: بینن: چاو‌پیکه‌وتن:

(*Have you seen your brother recently?*)

(۱۰) چوونه لا: سه‌رلیدان (بو راویژکردن):

(*You had better ~ a lawyer.*)

(۱۱) پیشوازی لیکردن: پی دان بو دیدنه‌ی: (*He is too ill to ~ you.*)

(۱۲) بینن: چوون (*Have you seen the new movie?*)

v.i. (۱) چاو بینن: توانای بینن هه‌بوون

(۲) چاو‌برکردن: به‌دی کردن: بینن: (*I can't ~ that far.*)

(۳) تیکه‌بیشتن: (۴) بو گه‌ران: چاو ووردکردنه‌وه: گه‌ران

(۵) بیرکردنه‌وه: (*Let me ~, where did I put it?*)

سه‌یرکه: تهماشاکه:

interj.

see about, (۱) لیکۆلینه‌وه: تیروانن

(۲) ناگاداری کردن: ناگا ئی بوون: چاودیری کردن

seedy

(۱) لیکۆلینه‌وه: تیروانن

(۲) باش تیکه‌بیشتن: به‌ته‌واوی بو ده‌رکه‌وتن یا بینن (راست و دروی شتیک

یا که‌سینک)

see off, به‌پی کردن: په‌وانه‌کردن: خواخا‌فیزی لیکردن (له فروکه‌خانه یا

تیکه‌بیشتن: به‌ته‌واوی بو ده‌رکه‌وتن یا بینن: هتد: (*We saw him off at the airport.*)

see through, (۱) باش تیکه‌بیشتن: به‌ته‌واوی بو ده‌رکه‌وتن یا بینن

درو و راستی که‌سینک یا شتیک: (*I can see through his lies now.*)

(۲) به‌رده‌وام بوون له‌سه‌رو ده‌ست ئی هه‌لنه‌گرتن هه‌تا ته‌واوکردن:

(*to see a project through*)

(۳) یاره‌تیدان و ده‌ست ئی به‌ر نهدان هه‌تا دوا‌یی:

(*to see someone through a difficulty*)

see to, چاودیری کردن: ناگاداری کردن

see (sē), n. (۱) سه‌ره‌ک قه‌شه‌نشین: تاوچه‌ی لی‌رسراوی سه‌ره‌ک قه‌شه:

مه‌لبه‌ندی سه‌ره‌ک قه‌شه: (۲) په‌ل‌وپایه و ده‌سه‌لاتی سه‌ره‌ک قه‌شه:

سه‌ره‌ک قه‌شه‌یه‌تی (۳) [Obs.] ته‌خت

the Holy See, (۱) پوما (که پاپا سه‌ره‌ک قه‌شه‌یه‌تی)

(پیشی ده‌ورتی: "See of Rome")

(۲) پاپایه‌تی: ده‌سه‌لاتی پاپا: دام‌وده‌زگای پاپا

seed (sēd), n. (۱) تۆو: ناوکه: ده‌نه: (۲) تۆو به‌گشتی

(۳) سه‌رجاره: تۆو (مه‌جان):

(*Oppression sows the ~s of revolt.*)

(۴) به‌نه‌چه

(۵) نه‌وه: ومچه: ومجاخ

(۶) تۆماو: تۆوی نیز: تۆم: تۆو

seed oyster (۷)

v.t. (۱) تۆودان: تۆو چاندن: تۆوکردن: تۆو و هشاندن

(۲) ناووک ئی ده‌هینان

(۳) تۆودانی هه‌ور به‌ماده‌ی کیمیایی بو باران بارین: (*to ~ the clouds*)

(۴) هه‌لپه‌ژاردن و په‌له بو دانانی و هه‌لپه‌شکار

v.i. (۱) پیکه‌بیشتن و تۆوکردن

(۲) تۆوکردن: تۆو فریدان: پیربوون (پوه‌ه)

(۳) تۆو چاندن: تۆودان

(۱) تۆوکردن: تۆو فریدان

(۲) پیرمۆک بوون: ووشک بوون: فه‌وتان: به‌کارنه‌مان

seedbed (sēd'bed'), *n.* شه‌تلگا

seed-case (sēd'kās'), *n.* که‌لوو: به‌رگه: تۆو: قاوغه: تۆو

seed coat, تۆیکی تۆو: پیستی تۆو

seeder (sēd'ēr), *n.* (۱) نامیزی تۆوده‌ی یا تۆوه‌ه‌شین

(۲) نامیزی ناوک ده‌هیننه‌ر (له میوژ... هتد)

seedling (sēd'liŋ), *n.* (۱) نه‌مام (که له تۆومه‌ه بیت): شه‌تل

(۲) درمختیکی بچکۆله: نه‌مام

seedman (sēd'mən), *n.* = seedsman.

seed oysters, به‌چکه: گو‌چکه‌ماسی

seed pearl, موباری زۆر بچکۆله

seed plant, پوهه‌کی تۆودان

seeds-man (sēdz'mən), *n.* (۱) تۆوده‌ی یا تۆوه‌ه‌شین

(۲) تۆوه‌ه‌ش

seed-time (sēd'tim'), *n.* وهری تۆو چاندن

seed vessel, که‌لوو: قاوغه‌تۆو: به‌رگه: تۆو

(پیشی ده‌ورتی: "seed capsule" وه "pericarp")

seedy (sēd'i), *adj.* (۱) ناوکی زۆره: پره له‌تۆو:

(*This orange is too ~*)

(۲) له تۆو ده‌چیت

(۳) پیرمۆک: فه‌وتان: تۆوکردن: ووشک

(۴) (۱) پنتی: شپ‌پوش: جل دپاو

seismo-

seismo- (sīz'mə, sīs'mə),	پیشگرتکه بهمانای: بومله‌رهزه
seismogram (sīz'mə-gram', sīs'mə-gram'), <i>n.</i>	وینه یا
seismograph (sīz'mə-graf', sīs'mə-graf'), <i>n.</i>	نه‌خشه‌ی تۆمارکراو به نامیری بومله‌رهزه‌پینو
-seismographer (<i>n.</i>); seismographic (<i>adj.</i>);	پینو (نامیر)
seismography (sīz-mog'rə-fi, sīs-mog'rə-fi), <i>n.</i>	زانستی
seismologist (sīz-mol'ə-jī-st, sīs-mol'ə-jī-st), <i>n.</i>	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
seismology (sīz-mol'ə-jī, sīs-mol'ə-jī), <i>n.</i>	زانای
-seismologic (<i>adj.</i>); seismological (<i>adj.</i>);	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
seismologically (<i>adv.</i>);	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
seismometer (sīz-mom'ə-tēr, sīs-mom'ə-tēr), <i>n.</i>	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
seismograph .	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
seismoscope (sīz'mə-skōp', sīs'mə-skōp'), <i>n.</i>	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
-seismoscopic (<i>adj.</i>);	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
seize (sēz), <i>v.t.</i>	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
seizin (sēz'in), <i>n.</i>	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
seizing (sēz'ing), <i>n.</i>	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
seizure (sē'zhēr), <i>n.</i>	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
selachian (si-lā'ki-ən), <i>n.</i>	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
select (sə-lekt'), <i>adj.</i>	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
selectee (sə-lek'tē'), <i>n.</i>	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
selection (sə-lek'shən), <i>n.</i>	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
selective (sə-lek'tiv), <i>adj.</i>	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
selective service ,	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان

self-assured

selectivity (sə-lek'tiv'ə-ti), <i>n.</i>	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
selectman (sə-lekt'mən), <i>n.</i>	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
selector (sə-lek'tēr), <i>n.</i>	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
selenic (si-lē'nik, si-len'ik), <i>adj.</i>	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
selenic acid ,	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
selenite (sel'ə-nīt'), <i>n.</i>	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
selenium (si-lē'ni-əm), <i>n.</i>	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
selenography (sel'i-nog'rə-fi), <i>n.</i>	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
-selenographer (<i>n.</i>); selenographic (<i>adj.</i>);	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
selenology (sel'i-nol'ə-jī), <i>n.</i>	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
-selenologic (<i>adj.</i>); selenologist (<i>n.</i>);	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
self (self), <i>n.</i>	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان
self-assured (self'ə-shoord'), <i>adj.</i>	بومله‌ره‌پینان: بومله‌ره‌پینان

self-centered

- self-centered** (self'sen'tērd), *adj.* خۇپەرسىت؛ خۇرىست؛
مىنمۇكىكىر
- self-collected** (self'kə-lək'tid), *adj.* = self-possessed
self-colored (self'kul'ērd), *adj.* (۱) يەك رەنگى
(۲) رەنگى خۇيەتتى (كالا)
- self-command** (self'kə-mand', self'kə-mānd'), *adj.* =
self-control.
self-complacency (self'kəm-plā's'n-si), *n.* نۇرلە خۇ پارى
بوون (لەپووى پەخىمە)
- self-complacent** (self'kəm-plā's'nt), *adj.* نۇرلە خۇ پارى
(لەپووى پەخىمە)
- self-composed** (self'kəm-pōzd'), *adj.* ھىيىن-لەسەرخۇ.
self-conceit (self'kən-sēt'), *n.* لەخۇبايى بوون؛ بەفېزى؛ فېز؛
لووت بەزى؛ تېزىل.
- self-conceited** (self'kən-sēt'id), *adj.* لەخۇبايى؛ بەفېز؛
لووت بەزى؛ تېزىل.
- self-confidence** (self'kon'fə-dəns), *n.* بېوا بە خۇ كىردى
بە خۇدا پاپەرموون
- self-confident** (self'kon'fə-dənt), *adj.* بېوا بە خۇ كىر؛
بە خۇدا پاپەرموون
- self-conscious** (self'kon'shəs), *adj.* (۱) شەرمىن؛
ۋا دەزانىت ھەمووكىس ھەر سەيرى ئەر دەكاتو بەمە تەرىق دەپىتە.
(۲) لەتەرىق بوونەمە دىت: (a ~ cough).
(۳) نۇر سەرنج بە كىرەمە ھەلسان و دانىشتى خۇ دەدات؛
نۇر ئاگاي لە خۇيەتتى.
- self-contained** (self'kən-tānd'), *adj.* (۱) تەيىنبا؛
ھەست و نەستى خۇ نەدىكىن؛ نەكراۋە.
(۲) خۇداگرا خۇدايىنگە؛ ھىيىن.
(۳) ھەمو پارچەكائى لە شۇنىنىكان (مەكىنە).
(۴) سەربەخۇ؛ پىئوستى بە ھىچ كىسىك يا شتىكى تىزىيە چۈنگە خۇي
ھەمو پىئوستىيەكى تىدايە: (a ~ community).
self-content (self'kən-tent'), *adj.* لە خۇ پارىيە؛
بە بەشى خۇي قايلە.
n. لە خۇ پارى بوون؛ بە بەشى خۇ قايل بوون
-self-contentment (*n.*).
self-contradiction (self'kon'trā-dik'shən), *n.* دۇبە خۇ
بوون؛ لەگەن خۇ نەگوئىچان
- self-contradictory** (self'kon'trā-dik'tēr-i), *adj.* دۇبە خۇ
لەگەن خۇ نەگوئىچاۋ: (a ~ statement, idea, etc.).
- self-control** (self'kən-trōl'), *n.* خۇداگرتىن؛ خۇدايىنگىردىن؛
دان بە خۇدا گرتىن؛ خۇگرتىن.
- self-deceit** (self'di-sēt'), *n.* = self-deception.
self-deception (self'di-sep'shən), *n.* خۇ خەلەتاندن؛
خۇ بەھەلەدەردىن
- self-defense** (self'd-fens'), *n.* خۇياراستى (لە ھىزىش).
self-denial (self'di-nī'əl), *n.* خۇنەويستى؛ بەتەنگ خۇشى خۇۋە
نەھاتى؛ گوى نەدان بە سودو خۇشى خۇ.
- self-denying** (*adj.*).
self-destruction (self'di-struk'shən), *n.* خۇ كوشتى
self-destructive (self'di-struk'tiv), *adj.* خۇكۇت؛ خۇخۇت؛
خۇ لەناۋەر؛ خۇ فەوتىنەر.
- self-determination** (self'di-tūr'mə-nā'shən), *n.* (۱) مافى
بېرادان بۇ خۇ. (۲) مافى چارەنۇوس؛ چارەنۇوسى خۇ نووسىن؛
خۇدموختارى؛ خۇيى بوون.
self-devotion (self'di-vō'shən), *n.* خۇبەختىردىن

selfishness

- self-discipline** (self'dis'ə-plin), *n.* خۇدايىنگىردىن؛ خۇگرتىن؛
خۇداگرتىن؛ دان بە خۇدا نان.
- self-doubt**,
self-driven (self'driv'n), *adj.* گومان لە (تواناي) خۇ كىردى.
خۇبۇيىن؛ ئۇتۇماتىكى.
- self-educated** (self'ej'oo-kāt'id), *adj.* خۇ پەرمەردەكەر؛
خۇ فېركەر
- self-effacement** (self'i-fās'mənt), *n.* خۇ دەنەخستىن؛
خۇ لە خۇ دەرخستىن نەكردىن؛ بى فېزى
- self-employed**,
self-employment,
self-esteem (self'ə-stēm'), *n.* ئىش بۇ خۇ كىر؛ خاۋەن ئىشى خۇ.
ئىش بۇ خۇ كىردى.
(۱) پېز لە خۇ نان.
(۲) شانازى بە خۇۋە كىردى.
- self-evident** (self'ev'i-dənt), *adj.* ئاشكرا؛ ديارا بوون؛
بەلگە نەويست.
- self-examination** (self'ig-zam'ā-nā'shən), *n.* لە بېروپاۋ
پەروشت و ھەستى خۇ ووردېوونەۋە يا كۇلېنەۋە
- self-exiled**,
self-explaining (self'ik-splān'ing), *adj.* ئاۋارەي خۇكردە؛ خۇ ئاۋارەكەر
self-explanatory.
self-explanatory (self'ik-splān'ā-tōr'i), *adj.* پوونكىردەۋەي
ئاۋىت؛ خۇ پوونكىرمە؛ ئاشكرا؛ پوون.
- self-fertilization** (self'fūr'tl-i-zā'shən), *n.* پەرىتى خۇيى؛
چاك كىردى خۇيى؛ خۇ پەپان
- self-fulfillment** (self'fāl-fil'mənt), *n.* ئاۋاتى خۇ مېئانەدى
بە كۇشىشى خۇ
- self-government** (self'guv'ēr-mənt), *n.* (۱) خۇدايىنگىردىن؛
خۇداگرتىن. (۲) سەربەخۇيى ئاۋخۇ؛ ئۇتۇنۇمى.
(۳) خۇ پەرىتەۋەردىن؛ دېموكراسى.
- self-hardened** (self'hār'd'nd), *adj.* خۇرەكەر (بۇلا).
self-heal (self'hēl'), *n.* پوۋەكى دەرمەنگەر يا چاككەرمە.
self-help (self'help'), *n.* يارمەتى خۇ دان؛ كەۋتەنەۋەي خۇ.
selfhood (self'hood), *n.* (۱) كەسىپتى؛ خۇيەتتى.
(۲) خۇپەرسىتى؛ خۇخۇيى؛ مەنى.
- self-importance** (self'im-pōr'tns), *n.* خۇ بە زل زانين
self-important (self'im-pōr'tnt), *adj.* خۇ بە زل زان.
self-imposed (self'im-pōzd'), *adj.* بەسەر خۇدا سەپىن؛
بەسەر خۇدا دەن: (~ isolation, deadline, etc.).
- self-improvement** (self'im-prōōv'mənt), *n.* خۇ پىنشىستىن؛
خۇ باشتىركىردىن؛ خۇ پەرە پى سەندىن.
- self-induced** (self'in-dōōst', self'in-düst'), *adj.* (۱) خۇكردە؛
خۇ لە خۇ كىر: (a ~ wound).
(۲) خۇھاندەر (كارەبا).
- self-induction** (self'in-duk'shən), *n.* خۇھاندان (كارەبا)؛
ھاندانى خۇيى.
- self-indulgence** (self'in-dul'jans), *n.* بەر بۇ خۇ بەرەلاگىردىن؛
جەلە بۇ خۇ شل كىردى.
- self-indulgent** (self'in-dul'jant), *adj.* بەر بۇ خۇ بەرەلاگەر؛
جەلە بۇ خۇ شل كىر
- self-inflicted** (self'in-flik'tid), *adj.* خۇ بە خۇ كىردە؛ خۇكردە
(a ~ wound)
- self-interest** (self'in'tēr-ist, self'in'trist), *n.* (۱) سوۋدىخۇ؛
چاكە يا قازانچى خۇ. (۲) selfishness.
- selfish** (self'fish), *adj.* خۇپەرسىت؛ مىنمۇكىكىر؛ خۇرىست.
selfishness (self'fish-nis), *n.* خۇپەرسىتى؛ خۇخۇيى؛ مىنمۇكىكىر؛

self-knowledge (self'no'l'ij), n.

خۇبىيەت

خۇناسىن

تواناۋا ناتواناۋا سىرۋىشى خۇزائىن

selfless (self'lis), adj.

خۇنەپەرست: بەتەنگ خۇۋە نەھاتىۋ

self-loading (self'lōd'ing), adj.

خۇداگەرە (چەكى ناگرىن)

self-love (self'luv'), n.

خۇ خۇشۋىست: خۇرۋىست

self-made (self'mād'), adj.

(۱) خۇدروستىگەر: خۇگەر: خۇگەر

(۲) خۇيىگەيىنەر: سەرگەموتو بە كۇشىشى خۇ نەك بەيارمەتى خەك:

(a ~ man)

self-mastery (self'mas'tēr-i, self'mäs'tēr-i), n.

self-control.

self-opinionated (self'ə-pin'yən-āt'id), adj.

(۱) كەلەرەق: سەرستىخت: (۲) لەخۇبايى: لوت بەر

self-pollination (self'pol'ə-nā'shən), n.

چاك كودى خۇيى

(پروەگناسى): پەرىنى خۇيى

self-pollution (self'pō-lōō'shən), n.

دەسپەر

self-portrait (self'pōr'trāt), n.

ۋىنەي خۇ كىشراۋ (بە فلچە يا

ئوسىن): ۋىنەي خۇي بە دەستى خۇ كراۋ

self-possessed (self'pō-zest'), adj.

ھىمىن: لەسەرخۇ

-self-possession (n.).

self-preservation (self'prez-ēr-vā'shən), n.

خۇباراستىن

(لە مەتسى و زىانو مردن... ھند): خۇبارىزى

self-propelled (self'pra-peld'), adj.

خۇبالەر: خۇھاۋىز

پان بە خۇۋە نەر

self-protection (self'prə-tek'shən), n. = self-defense.

self-realization (self'rē-əl-iz-ā'shən), n.

خۇ بەدى ھىنانا:

بەدى ھىنانا: تواناۋا لىھاتوۋىي خۇ

self-recording (self'ri-kōr'din), adj.

خۇ تۇماركەر (تامىن)

self-regard (self'ri-gārd'), n.

بەتەنگ خۇۋە ھاتىن

self-reliance (self'ri-lī'əns), n.

پىشت بە خۇ بەستىن

self-reliant (self'ri-lī'ənt), adj.

پىشت بە خۇ بەستى

self-renunciation (self'ri-nun'si-ā'shən), n.

بەتەنگ خۇۋە

نەھاتى: گوى بە سوۋدو چاكەي خۇ نەدان (لەبەر خاترى خەك)

self-reproach (self'ri-prōch'), n.

لۇمەي خۇ كىردىن

self-reproachful (adj.).

self-respect (self'ri-spekt'), n.

پىزى خۇ گىرتىن

self-respecting (self'ri-spek'tin), adj.

پىزى خۇ گىر

self-restraint (self'ri-strānt'), n. = self-control.

self-righteous (self'ri'chəs), adj.

خۇ بە راست و پاكو چاك زان

خۇ بە چاكىرو پاكىرو راستىر دانەر لە خەك

-self-righteously (adv.); self-righteousness (n.).

self-rising (self'riz'ing), adj.

خۇھەلھاتو: ۋەبى: ھەۋىرتىش ۋەك

ھەندىك ئاردو ھەۋىس

self-rule (self'rōöl), n. = self-government.

self-sacrifice (self'sak'fə-fis'), n.

خۇبەختىگەر:

خۇ كىردىن بە قوربايى: لەخۇبىردىن

self-sacrificing (self'sak'fə-fis'ing), adj.

خۇبەختىگەر:

لەخۇبىردىن: خۇ بە قوربايىگەر

self-same (self'sām'), adj.

ھەمان

self-satisfaction (self'sat-is-fak'shən), n.

لە خۇ پارى بوۋى:

دل بە خۇ خۇش بوۋى

self-satisfied (self'sat'is-fid'), adj.

لە خۇ پارى:

دل بە خۇ خۇش

self-seeker (self'sēk'ēr), n.

كەسىپكى خۇپەرست:

كەسىپكە ھەر شۇن سۈۋدى خۇي بىكەرتىر ھەر بەتەنگ خۇيەمە يىت.

self-seeking (self'sēk'ing), adj.

خۇپەرست:

ھەر شۇن سۈۋدى خۇ كەۋتو: ھەر بەتەنگ خۇۋە ھاتو: (a ~ person)

self-service (self'sūr'vis), n.

خۇزەت يا بەردەستى خۇ كىردىن

(لە چىشتخانەۋ بەنزيخانە... ھەتد)دا.

adj.

تايىبەتەيە بە شۇننىك كە كىپار خۇي خۇزەت يا بەردەستى خۇي تىدا

يگات: خۇگەر: (a ~ cafeteria, gas station, etc.)

self-sown (self'sōn'), adj.

خۇچىن (ۋەك تۆۋىك كە بەۋى يا

ئامەۋە تۆۋ دەۋىت دەۋىت ئەك بە دەست)

self-starter (self'stār'tēr), n.

خۇخەركەر (مەكىنە)

self-styled (self'stild'), adj.

خۇ ۋەما دانەر: ئاۋى ۋەما لەخۇ نەر:

(a ~ revolutionary, guardian of democracy, etc.)

self-sufficiency (self'sə-fish'ən-si), n.

خۇ پەس بوۋى:

سەرىخۇيى ئابۋورى: پىۋىست بە كەسى تىر نەبوۋى:

پىۋىست بە يارمەتى كەسى تىر نەبوۋى

self-sufficient (self'sə-fish'ənt), adj.

(۱) سەرىخۇيى دارايى:

پىۋىستى بە كەسى ھىچى تىر نەيە لە دەۋەۋە: خۇيۋىن:

(an agriculturally ~ region)

(۲) لەخۇبايى: بە خۇ نان

self-support (self'sə-pōt', self'sə-pōrt'), n.

خۇ فېرگىردن:

خۇ زىاندن

-self-supported (adj.).

self-supporting (self'sə-pōr'tin), adj.

خۇ بەخۇگەر:

خۇيۋىن

self-sustaining (self'sə-stā'ing), adj. = self-supporting.

self-taught (self'tōt'), adj.

خۇ فېرگىر

self-torture (self'tōr'chēr), n.

خۇ چەرساندەۋە: خۇ نازاردان

self-will (self'wil'), n.

سەرىسەختى: كەلەرەق

self-willed (self'wild'), adj.

سەرىسەختى: كەلەرەق

self-winding (self'win'din), adj.

خۇ قورمىشكەر

sell (sel), v.t.

(۱) فرۇشتى: فرۇشتى (۲) بازىرگىنى پىۋەگىردىن

(۳) (۱) دانەۋەي كەسىك بە دىۋىمەگىنى بۇ پارە: دانەۋە دەست

(پ) ۋولت فرۇشتى: (۴) خۇفرۇشتى

(۵) پىرومىيدان: (Publicity ~ s a product.)

(۶) (on ~), پى سەلماندن (بايەخ يا چاكى شتىك):

(He was sold on the idea, scheme, product, etc.)

(۷) [Slang] ھەلخەلەئاندن: دەستېرىن: ساختەلىگىردىن

v.i.

(۱) فرۇشتى: فرۇشتى

(۲) فرۇخت ھەبوۋى: بەبەرەبوۋى: (an item that ~s well)

(۳) بە ئەۋەندە فرۇشران: بىو نرە فرۇشران:

(Shirts ~ for ten dollars.)

(۴) پەسەندىگىران: بەدىل بوۋى: (Do you think the idea will sell?)

n.

(۱) فرۇشتى: شىۋازى فرۇشتى: فرۇشپارى: (hard ~)

(۲) [Slang] فىلن, ساختە

sell off, ھەموو فرۇشتى (بەتايىبەتەيە بە ھەرزان): ساغ كىردەۋە

sell oneself, (۱) خۇفرۇشتى

(۲) [Colloq.] بايەخ و لىھاتوۋىي خۇ پى سەلماندن:

(You have to sell yourself at a job interview.)

sell out, (۱) فرۇشتى: ھەموو فرۇشتى (بەشى كۇمپانىا):

(He sold out his share of the business and retired.)

(۲) ھەموو فرۇشتى: ھىچ نەمان: (We are sold out of small sizes.)

(۳) [Colloq.] ئاپاكي كىردىن (بەرامبەر بە بىرۋا يا بىرادەن): خۇفرۇشتى

sell up, (۱) ھەموو فرۇشتى

(۲) [British] (۱) فرۇشتىنى ھەموو شتى كەسىپكى ئابۋوت بۇ قەرزادەۋە

(پ) فرۇشتىنى ھەموو شتۈمەكى كەسىپكە

seller (sel'ēr), n.

(۱) فرۇشپار: فرۇشر: فرۇش

(۲) فروتنی: «تایه‌تی به‌گوئری فروخت یا به‌برو و بی برمی»
[a best (or good or poor) ~]
seller's market, بازاری فروشیار: دڅخکی بازاره که یو فروشیار
 چاکه له‌بر کمې فروتنی. (ه‌بروما: " sellers' market ")
selling (sel'ing), *adj.* (the ~ price of a house)
 (۱) می فروشتن
 (۲) فروش (۳) به‌فروخت: به‌برو
sell-off, نرخ شکانگی له‌برو زږد فروشتن (پارهای)
sell-out (sel'out'), *n.*
 (۱) همو فروشتن
 (۲) نامه‌نگیکه که همو بلیت‌کانی فروشرايت: (a ~ concert)
 (۳) کمینکی خوروش: ناپاک (برامیر به یروپای زوی نمر کمه‌خزی)
seltzer (sel'sēr), *n.* کانوی کف‌وکلای: جزیکه له کانو
selvage, selvedge (sel'vij), *n.* (۱) پراویزی داگراوی کالو
 به‌رو قالی (یو ه‌لن‌ه‌روشانو)
 (۲) کونه قفل

selves (selvz), *n. plural of self.*
semantic (sə-man'tik), *adj.* (۱) تایه‌تی به‌مانای جزواو جزو
 گویشی میروویسی مانای ووشه. (۲) به‌پنی زانستی " semantics "
semanticist (sə-man'tis-st), *n.* ماناناسی جزواو جزوی ووشه
 گویشی میروویسی نهم مانایانه (زمانه‌وانی)
semantics (sə-man'tiks), *n. pl.* (۱) زانستی گویش و ه‌ه‌مانایی
 ووشه: ماناناسی جزواو جزوی ووشه گویشی میروویسی نهم مانایانه
 (۲) زانستی به‌پن‌ه‌ندی نیشانه و مانای (درووناسی، ژیمینزی)
semaphore (sem'ə-fōr', sem'ə-fōr'), *n.* (۱) دهرگای
 نیشانه‌دان به‌چراو تالو بالی خوینون (وه که می پزگی ش‌ه‌نده‌می)
 (۲) جزیکه له نیشانه‌دان به‌دو تالو ه‌ریکه‌ی به‌دستیکوه
 نیشانه‌دان به‌م شینویه

v.l. & v.i.
semasiology (si-mā'si-ol'ə-ji), *n.* = semantics.
sematic (si-mat'ik), *adj.* ووریکه‌رو (وه که نگی ه‌ندیک ماری
 ژهرای: می ناگاداری م‌ترسی)
semblable (sem'blə-b'l), *adj.* (۱) چوینیک (۲) شیاو: گونجاو
 (۳) پوواله‌تی: دیوزنه: پوک‌کشی
n. (۱) شتی چوینیک (۲) له‌یک‌چوون: چوینیک
semblance (sem'bləns), *n.* (۱) پوواله‌تی: پوک‌کشی: پوخسار:
 (He bears the ~ of an angel and the heart of a devil)
 (۲) نه‌خت: نه‌ختال: توژ
 (۳) وینه: (۴) له‌یک‌چوون: له‌یک‌چوونی پوک‌کشی
 به‌نه‌ختی وورد ووردی وه که نه‌ستیزه یا گول
 بازوه (درووشی خانه‌دانی و سوارچاکی)

semeiology (sē'mi-ol'ə-ji), *n.* = semiology.
semeiotic (sē'mi-ot'ik), *adj.* = semiotic.
semen (sē'mən), *n.* توماو: تووی پیاو: ناوی پیاو گیاندار
semester (sə-mes'tēr), *n.* (۱) نیوسال: ش‌ش مانگ
 (۲) وهرزی نیوسال: زانک‌و قوتا‌بخانه: وهرزی قوتا‌بخانه
semi- (sem'i, sem'ə),
 (semidiameter)

(ب) نیمچه (semicivilized)
 (ج) نیو: دوچار له‌ماوه‌یک تایه‌تید: (semiannually)
semiannual (sem'i-an'ū-əl), *adj.* (۱) هر نیو سال جاریک
 نیوسالنه: (a ~ journal)
 (۲) نیوسالی (پرومک): نیو سال دمی: (a ~ plant)
-semiannually (adv.)
semi-automatic (sem'i-ō'tə-mat'ik), *adj.* (۱) نیو-
 نوتوماتیک: م‌کینه: نیمچه نوتوماتیک (۲) نیو نوتوماتیک (چکی ناگرین)
n. چکینکی ناگرینی نیو نوتوماتیک
semibreve (sem'ə-brēv'), *n.* نوتیه‌یک ته‌واوی موسیق

(۱) نیوسه‌دهی: **semi-centennial** (sem'i-sen-ten'i-əl), *adj.*
 هر پنجا سال جاریک پووده‌ات: پنجا ساله. (۲) پنجا سال خایه:
n. یادی پنجا ساله
semi-circle (sem'ə-sūr'k'l), *n.* (۱) نیو بازنه
 (۲) شتیکی نیوبازنه‌ی: چند شتیکی به‌شینوی نیوبازنه‌ی پزک‌خراو
semi-circular (sem'ə-sūr'kyoo-lēr), *adj.* نیوبازنه‌ی
semi-circular canal, بوری نیوبازنه‌ی گوچگی ناروه
semi-civilized (sem'ə-siv'li-izd'), *adj.* نیمچه شارستانی
semi-colon (sem'ə-kō'lən), *n.* ویرگولی خالدار: خال‌ویر
semi-conductor (sem'i-kən-duk'tēr), *n.* نیمچه گ‌یننر
 (کاره‌با)

semi-conscious (sem'ə-kon'shəs), *adj.* نیمچه هوشیار
 نیو به‌هوش: نیمچه بی‌هوش
semi-diameter (sem'i-dī-am'ə-tēr), *n.* نیمه‌تیره (نه‌ندازه)
semi-diurnal (sem'i-dī-ūr'n'l), *adj.* نیوبوژ: (۱) نیوبوژ
 ده‌خایه‌نیت (نه‌ستیزه‌ناسی) (ب) هر دوازده سات جاریک پووده‌ات (به‌رازو
 نیشتاو) هر نیوبوژ جاریک پووده‌ات
semi-dome (sem'ə-dōm'), *n.* نیمچه گوم‌ه‌زا: نیوه گوم‌ه‌زا
semi-elliptical (sem'i-i-lip'ti-k'l), *adj.* نیمچه هلیک‌یک
semi-final (sem'ə-fī'n'l), *adj.* نیمچه ه‌ره‌دوایی (پیش‌پزگی)
 یاری
n. پیش‌پزگی نیمچه ه‌ره‌دوایی
semi-fluid (sem'ə-flōō'id), *adj.* نیمچه شله
n. ماده‌ی نیمچه شله
semi-formal (sem'ə-fōr'm'l), *adj.* (۱) نیمچه په‌سمی:
 (a ~ occasion, reception, party, etc)
 (۲) یو بونه‌یک نیمچه په‌سمی شیاو
 نیمچه برقه‌دار (بونه)
 نیمچه شله
 وه که مانگی یک شه‌ره
 ده‌مه ماسولک‌یک: که‌وانه‌ی
 لیسقانی که‌وانه‌ی (نه‌ژن)
 زمانه‌ی که‌وانه‌ی (دل): که‌وانه زمانه
semi-monthly (sem'ə-munth'li), *adj.* نیومانگی
 هر نیو مانگ جاریک دهرده‌چیت
n. گوژارنکی نیومانگی: گوژارنکی دووه‌ه‌فته‌ی
adv. نیومانگی: دووه‌ه‌فته‌ی: هر نیو مانگ جاریک
seminal (sem'ə-n'l), *adj.* (۱) توماو: توماو: تووی:
 (~ fluid)
 (۲) زانک‌وری: (~ power)
 (۳) تووی: تووی په‌رسنه‌دنی دواوژنی تیدیه: شتی ل ده‌بیت‌ه‌و:
 س‌رچاوی: (~ ideas, minds, etc)

seminar (sem'ə-när'), *n.* سیمینار: (۱) کوری خویندن
 پوژیک له قوتا‌بیانی زانک‌و که له باسک ده‌کولنه‌وه به‌س‌ر‌پ‌رشتی ماموستا
 کورسی زانک‌و (ب) باسی نهم کور. (ج) ژووری گرتنی نهم کور
seminarian (sem'ə-när'i-an), *n.* قوتا‌بی زانستگای ثانی
 (۱) س‌رچاوه: کانگا (م‌جان)
 (Slums are ~ies of crime)
 (۲) زانستگای به‌ری تایه‌تی کچان
 (۳) قوتا‌بخانه‌ی ثانی (یو په‌روم‌ده‌کردنی قه‌شه)
 (۴) seminar
 (۱) بلاوکرده‌وه
 (۲) توو و‌ه‌شاندن: توودان: تووچاندن
seminiferous (sem'ə-nif'ēr-əs), *adj.* (۱) تووده‌گری:
 تووی تیدیه (۲) توماو: توماو: تووای: توماو دروست ده‌کات یا ده‌گ‌بینیت

seminivorous

seminivorous (sem'ə-niv'ēr-əs), *adj.* توخۇر: بە تۇر زىا
semi-nomad,
-semi-nomadic (*adj.*).
نېمچە كۆچەر.

semi-official (sem'i-ə-fish'əl), *adj.* نېمچە رەسمى
semiology (sē'mī-ol'ə-ji), *n.* Also **semeiology**,
نېشانە: زاستى نېشانە. (ب) نېشانە بەكارھېتان (رېگى شەمەندەفەس).

symptomatology (*n.*)
نېشانە: زاستى نېشانە. (ب) نېشانە بەكارھېتان (رېگى شەمەندەفەس).

semiotic (sē'mī-ot'ik), *adj.* (۱) تايبەتتى بە نېشانە زامانى نېشانە
(۲) تايبەتتى بە نېشانە نەخۇشى.

semi-palmate (sem'ə-pal'māt), *adj.* نېمچە لەپى (وگ پەنجە)
پىنى نېو تەنراوى ھەندىك بالندەي بە ئاودا پۇشۇتۇر.
(ھەررەھە " semi-palmated ")

semi-parasitic (sem'ə-par'ə-sit'ik), *adj.* نېمچە لاوورگە
(زىندەۋەرزانى. رووگناسى) نېمچە شەخۇر.

semi-permanent,
semi-permeable (sem'ə-pūr'mi-ə-b'l), *adj.* نېمچە دەلنەر
نېمچە دەلنەر: ھەندىك شتى پىندا دەچىت (پەردە).

semi-political (sem'i-pə-lit'i-k'l), *adj.* نېمچە پارامىرى
semi-porcelain (sem'ə-pōr'sə-lin), *adj.* وگ فەخۇرى واھ:
لەچىنى دەچىت

semi-postal, نېمچە پۇستەي: تايبەتتى بە پولىنىكى پۇستە كە لە نرخی,
خۇي بە گراتر دەفۇشۇرى بۇ پارە كۆكردنەۋە بۇ پىرۇزى خىرخوازى.

semi-precious (sem'ə-presh'əs), *adj.* نېمچە بەنرەخ:
گەھەن: نەختىك بەنرەخ (*a ~ stone or gem*).

semi-private (sem'ə-prī'vit), *adj.* نېمچە تايبەتتى (ئوررى)
خەستەخانى دەچىگەي: (*a ~ room in a hospital*).

semipro (sem'i-prō'), *adj. & n.* [Colloq.], =
semiprofessional.

semi-professional,
(۱) ھى يارىكەرگە كە نېمچە سەرورم بۇ پارە
يارى دەكات ھەر وگ پىشەي پىت. (۲) لەم جۇرە يارىكەرگە پىكھاتو (تېپ)

ھى ئەم جۇرە يارىيە
n. (۱) يارىكەرگە كە بە نېمچە سەرورم بۇ پارە يارى دەكات.
(۲) كەسىكە كە نىش وکارەگەي وگ پىشە واھ

semiquaver (sem'ə-kwā'vēr), *n.* = sixteenth note.
semiskilled (sem'ə-skild'), *adj.* نېمچە كارامە
(*a ~ worker*)

(۲) پىنوست بە كرىكارى نېمچە كارامە دەكات.
نېمچە رەق: نېمچە توند.

semi-solid (sem'ə-sol'id), *adj.* شتى نېمچە توند يا نېمچە پتەر (ھەرىر. جەلاتىن).
n. سامى كەسىكى سامى (كە جوولەگە).
Semite (sem'it, sē'mīt), *n.* ھەرەب و ئاشوورى و فېنىقى و بابلى... ھتد دەگرىتەرە.
(ئىستە بە تايبەتتى " جوولەگە" دەگرىتەرە).

Semitic (sə-mit'ik), *adj.* (۱) سامى: ھى نەتەرە سامىيەگان.
(۲) ھى زمانە سامىيەگان (وگ ھەرەبى. عېرى. ھتد).

Semitics (sə-mit'iks), *n.pl.* سامىناسى لىكۆلنەۋەي زمان و
وئۇوە كلتورى نەتەرە سامىيەگان.

Semitism (sem'ə-tiz'm, sē'mā-tiz'm), *n.* (۱) زاراۋە يا ۋوشەي.
سامى (۲) سامىتى: تايبەخۇر خو و نەرىتى سامى
(۳) لايەنگرى جوولەگە.

semi-tone (sem'ə-tōn'), *n.* نېو ئاۋازى مۇسىقا.
(پىشى دەۋرتى " half step " و " half tone ")

semi-transparent,
semi-tropical (sem'ə-trop'i-k'l), *adj.* نېمچە بۇش: شتى نەختىك لئوۋە دەپىرى.
نېمچە گەرە:
نەختىك لە ھى ئاۋچەگانى پىشتىنەي زەۋى دەچىت
(~ weather, fruits, etc.)

send

semi-vowel (sem'ə-vou'əl), *n.* تىپى نېمچە بىزىن
(وگ " y " لە " yoke " دا و " w " لە " wall " دا).

semi-weekly (sem'ə-wēk'li), *adj.* نېمچە ھەفتەيى.
n. گۇۋارنىكى نېمچە ھەفتەيى: شتىكە كە ھەر نېمچە ھەفتە جارىك يا ھەفتەي
دوچار پوۋىدات.

adv. ھەفتەي دوچار: ھەر نېمچە ھەفتە جارىك
semi-yearly (sem'ə-yēr'li), *adj.* نېمچە ھەفتەي: شتىكە كە ھەر شەش مانگ جارىك يا سالى دوچار
n. پوۋىدات.

adv. سالى دوچار: ھەر شەش مانگ جارىك.
semolina (sem'ə-lē'nə), *n.* بېۋىش.

semper (sem'pēr), *adv.* [L.], = always.
semper fidelis (fi-dē'lis, fi-dā'lis), [L.], ھەمىشە دىلسۇز.
semper paratus (pə-rā'təs), [L.], ھەمىشە نامادە.

sempiternal (sem'pi-tūr'n'l), *adj.* = eternal.
sempiternity (sem'pi-tūr'nə-ti), *n.* = eternity.
sempstress (sem'stris, semp'stris), *n.* = seamstress.

sen (sen), *n.* پارەيىكى كەم نرخی يابانچى.
senary (sen'ēr-i), *adj.* شەشى.
senate (sen'it), *n.* (۱) ئەنجومەنى پىش سېپىيان:

ئەنجومەنى سەرگەرەگان. (۲) ئەنجومەنى ھەرە بەرزى پۇماي كۆن.
(۳) ئەنجومەنى ياسادانەران.
(۴) [S-]. (۱) ئەنجومەنى " سەرۋى" كۆنگرىسى ئەمەرىكا.

(ب) لىقى " سەرۋى" پەرلەمانى گەلىك لە ۋولاتە يەكگرتوۋەگانى ئەمەرىكا.
(ج) ئەنجومەنى " سەرۋى" پەرلەمانى كەندەۋ فەرەنساۋ ھەندىك ۋولاتى تر
(۵) شۋىتىنى كۆپرگىتتى ئەم ئەنجومەنە.

(۶) ئەنجومەنى بەرزى زانگۇ (كە لە مامۇستاكان پىكەيت).
سەنەتۇر: ئەندامى ئەنجومەنى " سەرۋى".
كۆنگرىسى ئەمەرىكا: ئونئەرى لىقى " سەرۋى" پەرلەمان.

senatorial (sen'ə-tōr'i-əl, sen'ə-tō'ri-əl), *adj.* سەنەتۇرى:
(۱) تايبەتتى بە سەنەتۇر ئەنجومەنى سەنەتۇران: بۇ سەنەتۇر شىپاۋ.
(۲) ۋوشەي " senate " بېينە (ب) لە سەنەتۇرەگان پىكھاتوۋە.
(ج) مافى ھەلپۇردىنى سەنەتۇرىكى ھەيە (ئاۋچەي ھەلپۇردىن).
سەنەتۇرىتى:

senatorship (sen'ə-tēr-ship'), *n.* پلەۋپايەۋ دەسەلاتى سەنەتۇر.
(۱) ئاردن (شەتومەك):
(The medicine was sent by plane.)

(ب) ئاردن (نامە، پۇستە، بروسكە) پەۋانەكردن.
(۲) دەربىر بۇ ئاردن: ئاردن: (*She ~s her love.*)
(۳) (۱) پەيام پىا ئاردن: ئاردن بە پەيامبەرى: (*to ~ an envoy*)
(ب) ئاردن (بۇ خوئىندىن، كار... ھتد): (*His father ~ him to college.*)
(ج) دەركردن: (*~ the guard away.*)
(د) والىكردن كە بۇن: پى چۆل كوردن:
(The news sent them hurrying home.)

(۴) ئى ھاتتەدەرەۋ: ئى دەرجون: دانەرە:
(The explosion sent a cloud of smoke high in the air.)
(۵) ھاۋىشتن: فرىدان: (*He sent the ball over the trees.*)
(۶) والىكردن: (*The noise will ~ him out of his mind.*)
(۷) بوۋن بەمۇ پوۋدان.
ئاردن (پەيام، پەيامبەي).
دەركردن.
دوورخستەنەۋ: دەركردن: لە كۆل خۇ كرىدەرە.
داۋاكردن بە پۇستە
ئاردنەۋ: گەرەنەۋ.
لە زانگۇ دەركردن (قوتابى).

v.i.
send (one) about his business,
send away,
send away for,
send back,
send down, [British],

send

send flying,	(۱) دەرکردن
	(۲) راپاراندن؛ راونان. (۳) پرش و بلاؤکردنموره به هممولایهکدا.
send for,	(۱) ناردن به دوا؛ ناردن به شوئندا؛
	داواي هاتنی کسینک کردن (۲) داواکردن (به پۇسته یا تلهفون).
send forth,	ئى هاتنه دهرموره؛ ئى بوننموره (پووناکی، دووکه، تۆن).
send in,	ناردن؛ داندهست؛ بۇ ناردن؛ (Send in your request now.)
send off,	(۱) ناردن (نامه، دیاری). (۲) دهرکردن.
	(۳) بېرى کردن؛ پھوانه کردن؛ خواحافیزى لیکردن؛ پایی کردن.
send out,	(۱) ناردن به هممولایهکدا؛ ناردن؛ (to send out Christmas cards)
	(۲) ئى بوننموره (پووناکی، گهرمی).
	(۳) دهرکردن (گهلا، رهگ، یا تهرزى تازه).
send (someone) packing,	دهرکردن (به تابهتی لهپی).
send up,	(۱) ناردنه سرهوه.
	(۲) [Colloq.] خستنه بهندیخانهوه.
send (send), n. & v.l = scend.	
sendal (sen'dal), n.	سیندل؛ کالایهکی ناوریشمی تهنکه.
sender (sen'dēr), n.	نیرهر؛ بنیر؛ پیامنیر.
send-off (send'ōf'), n.	(۱) بېرى کردن؛ پھوانه کردن؛ خواحافیزى
	لیکردن (۲) ئاواتمخوای سهرکوتن بۇ کردن (له دهستپیکردنی کاریکدا).
	(۳) دهستپیکردن؛ یارمه تیدانی دهستپیکردن؛ پایی کردن؛ خستنه سهر پئ.
senectitude (sə-nes'n-tā-tūd'), n.	پیری؛ پیریتی
senescence (sə-nes'ns), n.	پیربون؛ پیری؛ پیریتی.
senescent (sə-nes'nt), adj.	پیر؛ بهسانداچور
seneschal (sen'ə-shəl), n.	سهرکاری دهره بهگ.
senhor (se-nyôr'), n.	سینور؛ نازناوی پیای پورتوگالییه
	(وهك "كاه")
senhora (se-nyôrä), n.	سینورا؛ نازناوی نافرهتی میرداری
	پورتوگالییه (وهك "خاتون"، "خاتو"، "خانم"، "خان").
senhorita (se'nyô-rē'tä), n.	سینوریتا؛ نازناوی کچی پورتوگالییه
	(وهك "خانم"، "خان").
senile (sē'nīl, sē'nil), adj.	(۱) پیر؛ بهسانداچور.
	(۲) خله فاول؛ میشک سووک (به موی پیرییه موره).
	(۳) به تمولای خوراهه موره (زه میمناسی).
senility (sə-nīl'ə-ti, sē-nīl'ə-ti), n.	(۱) پیریتی؛ پیری.
	(۲) خله فاول؛ میشک سووک (له پیریدا).
senior (sēn'yēr), adj.	(۱) گهره تر له تهمندا؛ پیرتر (به تابهتی باوک و
	کورنک که همان ناویان هه بیت).
	(۲) سهرگهره؛ بالتر؛ به پله و پایه تر؛ سهرک: (~ clerk, senator, etc.)
	(۳) تابهتی به دوا سالی قوتابخانهی ناوهندی و زانکۆ: (the ~ class)
n.	(۱) کسینکی به تهمه تر.
	(۲) سهرک؛ کسینکی بالتر یا به پله و پایه تر؛ کسینکی کۆتر له کاریکدا.
senior citizen,	کسینکه له تهمنی خانه نشینی و ژورتردا بیت؛
	هاولاتی پیر یا به تهمه ن.
senior high school,	قوتابخانهی نامادهی؛ قوتابخانهی ناوهندی بهر،
	(که پۆلی دهو یا نزهو دوازه، واته چوارو پینچ و شمش دهگرتهمه).
seniority (sēn-yôr'ə-ti, sēn-yôr'ə-ti), n.	(۱) تهمه ن
	گهره تر (له کسینک یا چه ند کسینکی تر). (ب) سهرگهری؛ سهرگهری؛
	به پله و پایه تر؛ بالتر. (۲) له پینشتیریون له هاوکاران (به موی ژدی
	خرمه تهمه)؛ کۆتری له ئیش و کاردا.
senna (sen'ə), n.	(۱) پروه کینکی یا قلهیی گول زمردو سووره.
	(۲) گهلاي نهم پروهه (که بۆ مهبهستی پزیشکی وهك پھوانی بهکار دیت).
sennet (sen'it), n.	دهنگی زورنا (له هاتنه سهر شانۆ و پزیشتی نهکترى،
	شانۆنامهی نینگلیزی "ئیلیزابیسی" دا لیده درا).

sense perception

sennit (sen'it), n.	(۱) گهریسی مۆنراه (کهشتیوانی).
	(۲) پوروش و گیاه گهلاي دارخورمای مۆنراه (بۆ شهبه دهروستکردن).
señor (se-nyôr'), n.	سینور؛ نازناوی پیایه له زمانی نیسپانیدا
	(وهك "كاه")
señora (se-nyô'rä), n.	سینورا؛ نازناوی نافرهتی میرداده له زمانی
	نیسپانیدا (وهك "خاتون"، "خاتو"، "خانم"، "خان").
señorita (se'nyô-rē'tä), n.	سینوریتا؛ نازناوی کچی له زمانی
	نیسپانیدا (وهك "خان"، "خانم").
sensate (sen'sāt), adj. Also sensed,	ههستپیکراو.
sensation (sen-sä'shən), n.	(۱) ههست؛
	(Hearing, seeing, touching, tasting and smelling are ~s.)
	(۲) ههستکردن: (a ~ of cold)
	(۳) موچرکه؛ تهرزو.
	(۴) ورووژانی گشتی؛ ههر؛ جوش: (The news caused a great ~)
	(۵) هوی نهم ورووژان یا ههرامه وریایه؛ پوردانیکی ورووژینه.
sensational (sen-sä'shən-l'), adj.	(۱) ههستی.
	(۲) (a ~ story; ~ news) ههست جوئینه؛ ورووژینه.
	(ب) له شتی ورووژینه؛ ههست جوئین درواو: (a ~ magazine)
	(۳) نایاب؛ ژورباش؛ دلفرین.
-sensationally (adv.).	
sensationalism (sen-sä'shən-l'-iz'm), n.	(۱) ورووژانخوازی
	(له هونرو ویزه و پورتنامه گهریدا).
	(۲) ههست په رستی؛ بیروبوهریکی ههلسه فیه که ده لیت؛ پیزانین وهرگرتن
	فیربوونی هه مووشت له بری ههسته وریه.
sensationalist (sen-sä'shən-l'-ist), n.	(۱) هونره مند یا
	نوسهری ورووژینه. (۲) پهمپهریکری بیروبوهری ههستی (وشهی پینشو
	بیهته).
sense (sens), n.	(۱) ههست؛ هوش.
	(۲) (pl.), ههستکان.
	(۳) (a ~ of timing) ههستی ههلسهنگاندن (زگماکی یا فیربوو).
	(ب) ههستی تیگه بشت یا زانین: (a ~ of humor)
	(ج) ههستی مه ترسی کردن.
	(د) ههستی مه روونی: (a ~ of guilt)
	(۴) (pl.), هوش؛ توانای بیرکردنه وهر بریاری راست دان.
	(۵) مانا؛ پوختهی باس؛ کۆک:
	(Few people grasped the ~ of his remarks.)
	(۶) بهجینی؛ دروستی: (There is some ~ in what he says.)
	(۷) ههلوئست و پای گشتی تاقمیک یا کۆرک:
	(What is the ~ of the meeting?)
v.t.	(۱) ههستپیکردن؛ پیزانین؛ دهرک پیکردن؛
	(He ~d our hostility.)
	(۲) [Colloq.] تیگه بشت؛ سهر ئی دهرچوون.
bring a person to his senses,	هینانه وه هوش خۆ؛
	واژ له کردنه و هوشیتانو بی میشکانه پی هینان.
in a sense,	له لایه کهوه؛ له پویه کهوه؛ له سهرکهره؛ تا رادهیک.
make sense,	بهجی بوون؛ مانا بهخشین؛ به میشکدا چوون.
make sense of,	سهر ئی دهرچوون؛ ئی تیگه بشت
senses,	هوش؛ بیروهوش: (come to your senses!)
senseless (sens'lis), adj.	(۱) بی هوش؛ بورراه؛ له هوش خۆ چوو.
	(۲) بی میشک؛ کهر. (۳) بی مانا؛ نابهجی؛ نادروست؛ بی سهروین:
	(a ~ act, plan, idea, etc.)
-senselessly (adv.) ; senselessness (n.).	
sense organ,	نهندامی ههست (چاو، گو، هتد).
sense perception,	(۱) شت فیربوون یا پیزانین به موی یهکیک له
	ههستکانه وه (۲) نهم توانایه.

پهروشت نواندن يا به چاړنكي سوزپرستانه سميركردن:
(He ~s the past.)

sentinel (sen'ti-n'l), *n.* پاسهوان؛ شموگې؛ پاساول؛ نوبهچي.

v.t. (۱) پاسهواني كردن. (۲) پاسهوان پيدان؛ پاسهوان بډ ناردن.

(۳) پاسهوان دانان؛ دانان به پاسهوان له شونښيدن.

stand sentinel, پاسهواني كردن.

sentry (sen'tri), *n.* (۱) پاسهوان (به تاييېتي هي بېرډه رگا)؛ پاساول؛

شموگې؛ حساس؛ نوبهچي. (۲) پاسهواني؛ شموگې؛ حساسي.

sepal (sē'p'l, sep'l), *n.* پېرې تهخته گول.

sepaloid (sep'l-oid'), *adj.* له پېرې تهخته گول دمچيت.

-sepalous (sep'l-as), پاشگرينکه به ماناي: نه ونډه پېر به

تهخته گول نه پېرېه: (*trisepalous*).

separability (sep'ēr-a-bil'ā-ti), *n.* تواناي جيا بونډه؛

جيا بونډه بډ بون.

separable (sep'ēr-a-b'l), *adj.* دمشتت جيا كړنډه؛

جيا ده كړنډه؛ جيا ده بېتډه.

separate (sep'ā-rāt'), *v.t.* (۱) جيا كړنډه؛ بهش بهش كردن؛

ليك كړنډه؛ بړين. (ب) له يك دورخستنډه.

(ج) بلاوه پيكرن؛ درېدان؛ درېيدان. (د) ليك جيا كړنډه (پوښته).

(۲) پاك وېس كردن. (۳) ټي دهره نښان (ناوېته)؛ دهره نښان.

(۴) د اېر كړن (ژن و مېرډ به بېراري دانگا)؛ له يك كړن؛ له يك جيا كړنډه؛

(He was ~d from his wife last month.)

(۵) دهر كړن (به تاييېتي له سويا)؛ ټي خستن.

(۶) ليك جيا كړنډه؛ بهش كردن: (*The wall ~s the two houses.*)

v.t. (۱) ټي جيا بونډه؛ جيا بونډه؛ كښانه وډه؛

(He has ~ from the party.)

(۲) ټي بونډه؛ ټي پېچان.

(۳) جيا بونډه؛ پېيوډنډي نه مان؛ د اېر بونډ.

(۴) جيا بونډه (ژن و مېرډ)

(۵) ټي جيا بونډه: (*Cream ~s from milk.*)

adj. (۱) جيا؛ د اېر؛ پېيوډنډي پېچان؛ (۲) گوښه گير؛ تنها.

(۳) سېرېخو؛ (۴) جيا اواز؛ له واني تر ناچيت.

(۵) تاييېتي؛ تاييېتي به خو؛ جيا؛

(The children have ~ bedrooms.)

n. (۱) شتيكي جيا يا جيا واز.

(۲) پارچه جليكي به جيا كېراو له گېل شتي جيا له خويډا له بېر كړاو، واته؛

دهسته جل نه بېت (چاگت، پانټول، تنوړه... هتد).

(۳) وواترنيكي له پېرتوك دهره نښانو به جيا بلاو كړاو.

-separateness (*n.*); **separately** (*adv.*).

separation (sep'ā-rā'shən), *n.* (۱) جيا كړنډه؛ ليك كړن؛

ليك جيا كړنډه. (ب) جيا بونډه؛ ليك بون؛ ليك بړان.

(۲) جودايي؛ دوروي؛ دوريتي. (۳) شونښي له يك جيا بونډه.

(۴) بوشايي؛ كښه بېر؛ كښن. (۵) تعلق.

(۶) جيا بونډه وې ژن و مېرډ (به پيكرتني خويان يا به فرماني دانگا).

(۷) دهر كړن (له كار يا سويا).

separatism (sep'ā-rā'iz'm), *n.* جيا بونډه خوازي (له رولات،

كليسه... هتد)؛ جيا بونډه وگړي.

separationist (sep'ā-rā'shən-ist), *n.* = separatist.

separatist (sep'ā-rā'tist), *n.* جيا بونډه خواز (له رولات، كليسه)؛

جيا بېرست؛ جيا بونډه وگړ

-separatistic (*adj.*).

separative (sep'ā-rā'tiv), *adj.* جيا كړه وډه؛ جيا كړه وډي.

separator (sep'ā-rā'tēr), *n.* (۱) جيا كړه وډه (مړو، شت).

(۲) ناميري جيا كړه وډه (به تاييېتي شير له چموري).

separatory (sep'ēr-a-tō'ri, sep'ēr-a-tō'ri), *adj.*

separative.

Sephardi (si-fär'di), *n.* [*pl.* Sephardim]. سرفادي؛ جووله كډي
بېرډه لاتي؛ جووله كډيكي خيسپانيا و پورتوگال.

-Sephardic (*adj.*).

sepia (sē'pi-a), *n.* (۱) cuttlefish.

(۲) بوييېكي قاوه يي توخه له شله پرده مېرډه يي يېكه يي كه نم گيانداره

ناوييېه دهره دات ده گيريتډه. (۳) رنګي قاوه يي سوورگار.

(۴) نيكارنيكه بهم رنګه كراييت.

adj. (۱) هي نم گيانداره ناوييېه (۲) قاوه يي سوورگار.

sepiolite (sē'pi-a-līt'), *n.* = meerschäum.

sepy (sē'poi), *n.* سوييېي؛ سېر يازنيكي هيندي له سوييېي نينګليزدا.

seppuku (se'pōō'koo), *n.* = hara-kiri.

seps (seps), *n.* (۱) ماريكي ژمه راييېه.

(۲) skink.

sepsis (sep'sis), *n.* خوين پيسي (نه خوشي)؛ بډگن بوني خوين؛

ژمه راييېه بوني خوين.

خيل؛ موز؛ تيره.

sept (sept), *n.*

Sept- (sept), = September.

septa (sep'ta), *n.* plural of septum.

septal (sep'tl), *adj.* پېرډه يي؛ ديوار يي.

septarium (sep-tār'i-əm), *n.* پېرډه يي؛ درز دروازي به كاريوناتي

كالسيزم پېر كړاو.

septate (sep'tāt), *adj.* پېرډه يي جيا كړه وډار (گيانډه ورناسي)؛

پوړه وگړناسي)؛ به پېرډه جيا كړاو.

septem- (sep'tem), پيشگرينکه به ماناي: حوت؛ حوتډه؛

(*sempartite*)

September (sep-tem'bēr, sep-tem'bēr), *n.* Abbr. Sept.,

پېرډه يي؛ مشتخان؛ مانګي نډه يي سالتامه يي پېر وايي.

sempartite (sep'tem-pār'tit), *adj.* حوت بهشي؛

حوت پارچي يي.

septenarius, دېرډه وړناره ييكي لاتيني يا يوناني حوت خشته كي.

septenary (sep'ta-ner'i), *adj.* (۱) ژماره حوت؛ حوتي.

(۲) حوت دانډي؛ حوت كسي؛ دهسته يي حوتي.

septennial (۳)

(۱) حوت؛ ژماره حوت

(۲) حوت سال؛ ماره يي حوت سالي (به دهگم نيش حوت هفتي يي يا پېر وايي)

(۳) دېرډه وړناره يي حوت خشته كي.

(۱) حوت سال خايي؛

حوت سالي؛ حوت سالډه. (۲) هر حوت سال جارنيك پوړه دات يا ده كړن؛

حوت سالي؛ حوت سالډه.

n. پوړه داتنيكي حوت سالي؛ شتيكه هر حوت سال جارنيك پوړه دات.

-septennially (*adv.*).

septentrion (sep-ten'tri-ən), *n.* [Archaic], باکور؛

ناوچه كاني باکور.

-septentrional (*adj.*).

septet, septette (sep-tel'), *n.* (۱) دهسته يي حوت كسي يا شتي.

(۲) (۱) ناوازي حوت ناميري يا حوت گوراني بيژي.

(ب) نم حوت موسيقارنه يا گوراني بيژه؛ تيپي موسيقاي حوت كسي.

septi-, sept- (sep'ti), پيشگرينکه به ماناي: (۱) حوت؛ حوتډه؛

(*septilateral*)

(ب) بډگن؛ پزيو: (*septicemia*).

(ج) پېرډه يي جيا كړه وډه؛ ديوار يي ناوييېه.

(۱) بډگن؛ پيس.

(۲) بډگن؛ پيسگر؛ پزيو.

septic (sep'tik), *adj.*

septicemia, septicæmia

n. ماددەى بۆگەنگەر يا پېسكەر.
septicemia, septicæmia (sep'ta-sē'mi-ə), **n.** بۆگەن بوونى
 خوڭىن ژەھراوى بوونى خوڭىن. (ھەرۋەما پېشى دەۋرتى) "saremia" و
 "blood poisoning" روشەى "sepsis" بېيىنە.
septicidal (sep'ta-sī'd'l), **adj.** قلىشاۋەتەۋە نە درىژايى پەردە يا
 دىۋارەكەى (مىۋە، تۆۋ، كەلۈ)؛ شەق بردۈر: (a ~ fruit).
septicity (sep-tis'ə-ti), **n.** (۱) بۆگەنى؛ پېسى.
 (۲) (۱) بۆگەن بوون؛ پېس بوون.
 (ب) بۆگەنگەرى؛ پېسكەرى.

septic sore throat, = strep throat.

septic tank, تانكى پېسايى؛ تانكى ئاۋدەست (پېسايى تۈلۈت و شتى
 تىرى ئىدا كۆدەيىتەۋە دەۋزىنرى).

septilateral (sep'ta-lat'ēr-əl), **adj.** ھەر تەل
septillion (sep-til'yən), **n.** سېپتىليون: (۱) ژەمارەيكە برىقىچە لە
 يەك و بېست و چوار سىفر (لە ئەمەرىكا و فرەنسا).

(ب) ژمارەيكە برىقىچە لە يەك و چل و دوو سىفر (لە ئىنگلىزە و ئەلمانيا).

septimal (sep'ti-məl), **adj.** ھەرتى؛ تايىبەتى بە ژمارە ھەرت.

septuagenarian (sep'chō-ə-jī-nār'ri-ən), **adj.** كەسىكى
 ھەفتا سالە؛ كەسىكە تەمەنى لە ئىۋان ھەفتا و ھەشتا سالدا بېت.
adj. (۱) ھەفتا سالە؛ تەمەن ئىۋان ھەفتا و ھەشتا سالى؛ ھەقتايى.
 (۲) تايىبەتى بە خەلكى تەمەن ھەفتا سال.

septum (sep'təm), **n.** پەردەى حياكەرەۋە (گيانەۋەرناسى؛

پۈرەكناسى)؛ دىۋارى ئاۋەين: (The nostrils are divided by a ~).

septuple (sep'tōō-p'l. sep-tū'p'l), **adj.** (۱) ھەوت؛

لە ھەوت بېكەتتۈر. (۲) ھەوت ئەۋەندە.

v.t. لە ھەوت دان؛ ھەوت ئەۋەندە كىرەن.

septuplet (sep'tōō-p'l-it', sep-tū'p'l-it'), **n.** (۱) ھەوت دانە؛

ھەوت (۲) يەككە لە ھەوت مەدالى بە يەك سەك لەدايىكۈر.

(۳) (pl) ھەوتە؛ ھەوت مەدالى بە يەك سەك لەدايىكۈر.

sepulcher, sepulchre (sep'ul-kēr), **n.** (۱) گۆز؛ قەبر.

(۲) جىنى شتى پېرۋز ھەلگرتەن (بەتايىبەتى لە قوربانىكاى كىتەسەدا).

v.t. ئاشت؛ گۆز كىرەن.

the Holy sepulcher, گۆزى عىسا.

sepulchral, (۱) تايىبەتى بە گۆز؛ تايىبەتى بە ئاشت.

(۲) لە گۆز دەچىت؛ تارىك و ئوتەك؛ ناخۇش

(۳) غەمگىن (دەنگ، ئاۋان)؛ دىگىر.

sepulchre (sep'ul-kēr), **n.** [British spelling], = sepulcher.

sepulture (sep'ul-chēr), **n.** (۱) ئاشت؛ گۆز كىرەن.

(۲) sepulcher. [Archaic]

sequacious (si-kwā'shəs), **adj.** (۱) شوڭىن كەرتۈر؛ گۆي پايەل؛

ھەز بە شوڭىن كەرتن يا پاشكۆيەتى كەرا؛ مەكەچ؛ لاسايىكەرەۋە؛ كەلى.

(۲) بە پىزىر پىك و پىكى كراۋ.

-sequaciously (*adv.*); **sequacity** (*n.*).

sequel (sē'kwəl), **n.** (۱) پاشكۆ؛ پاشىنە؛ پاشىنە.

(۲) پاشكۆى بەرھەمىكى و ئىزەيى يا چىزۈكى. (۳) نەنجام.

sequela (si-kwē'lə), **n.** نەخۇشى پاشكۆ؛ نەخۇشىيەكە كە لە

نەخۇشىيەكى تەرەۋە داکوتىيىتەۋە.

sequence (sē'kwəns), **n.** (۱) بەرۋەدايى؛ پستە؛ يەك لەدۋاي يەك.

(۲) پىزىر سەرە.

(۳) زنجىرە (بەتايىبەتى ھى شتى نەچچراۋى چۈنەك): (a sonnet ~).

(۴) سى كەغەزى يەك لەدۋاي يەكى پىترىك (قۇمار، يارى).

(۵) نەنجام. (۶) زنجىرە و ئىزەيى نەچچراۋى فىلىمىكى سىنەما.

(۷) سىرۋىدى ئايىنى (كلىسە).

in sequence, بەرۋەدايى؛ بە پىزىر بەرۋەدايى يەكتىر.

sequent (sē'kwənt), **adj.** (۱) داھاتتۈر؛ ئايندە؛ ھى دۋايى؛ لە دۋا.

serene

(۲) نەنجامى.

نەنجام.

(۱) sequent.

(۲) زنجىرەيى؛ بەرۋەدايى.

(۱) جياكرەنمە (لە خەلك)؛

دۋورخستەۋە: (The Judge ~ed the jury).

(۲) دەستبەسىرداگرتنى شتۈرەك (ھەتا قەرزداۋە).

(۳) دەستبەسىرداگرتن (لەلايەن مىرىيەۋە).

(۴) كىشانەۋە بۇ كۈنچىك:

(He ~s himself in his study every afternoon.)

sequestered (si-kwes'tēr), **adj.** جياكرەۋە؛ جيا؛ گۆشەگىر؛

پەناگرا؛ دۋور؛ چەپە.

(۱) دەستبەسىرداگرتن (لەلايەن

مىرىيەۋە). (۲) [Archaic] sequester.

-sequesterator (*n.*).

(۱) جياكرەنمە؛ داپرىن؛

دۋورخستەۋە. (۲) (۱) دەستبەسىرداگرتن (ھەتا قەرزداۋە).

(ب) دەستبەسىرداگرتن (لەلايەن مىرىيەۋە).

sequestrectomy (sē'kwes-trek'ta-mi), **n.** ئىكرەنمەۋى

تەلەزمە ئىنسانى مردۈۋ لە ئىنسانى زىندۋ (نەشتەرگەرى).

sequestrum (si-kwes'trəm), **n.** تەلەزمە ئىنسانى مردۈۋى

جياۋەۋەۋە لە ئىنسانى زىندۋ.

sequin (sē'kwin), **n.** (۱) پارەيەكى ئالتۇنى ئىتالى كۆنە.

(۲) پۈۋەكە (كە جىلۋىرگى ئىتالى پى دەۋزىنرىتەۋە).

sequined, sequinned, بە پۈۋەكە پاراۋە؛ پۈۋەكەۋى.

sequoia (si-kwoi'ə), **n.** سىكۋيا؛ جۈرە درەختىكى زۆر زى كاليفورنىايە.

لە تۈخسى كاج

serac (sā'rak'), **n.** بارستايىيەكى زى سەۋەلە بەسەر پۇبارى سەۋەلە.

seraglio (si-rāl'yō, se-rāl'yō), **n.** كۆشكى سولتان يا پاشاى

تۈركى؛ سەرا.

serai (sə-rā'i), **n.** سەرا؛ كۆشكى سولتان يا پاشاى تۈركى.

serape, sarape (se-rā'pi), **n.** = poncho 1.

seraph (ser'əf), **n.** سىراف؛ فرىشتەيكە لە بەرزترىن چىنى فرىشتە

(تايىن).

-seraphic; seraphical (*adj.*); **seraphically** (*adv.*).

seraphim (ser'ə-fim'), **n.** alternative plural of seraph.

Serb (sūrb), **n. & adj.** = Serbian.

Serbian (sūr'bi-ən), **adj.** سىرىي (كەل، كەلتۈر، زمان)؛

تايىبەتى بە سىرىيا.

(۱) سىرىي؛ ھاۋنىشتەمانىيەكى سىرىيا (لە يۇگوسلاۋيا).

(۲) زمانى سىرىي؛ سىرىي.

sere (sēr), **n.** ئەس گۆپىتەنەيە كە بەسەر پۈۋەكەكىدا دىت لە سەرەتارە تا

دۋايى.

sere (sēr), **adj.** [Poetic], سىس؛ ھەلقچاۋ؛ ھەلقچاۋ؛ ۋەشكەرەۋە.

(۱) روشەى "sear" بېيىنە.

serenade (ser'ə-nād'), **n.** ئاۋازىكى مۇسىقاىە دىدارىك بە شەم بۇ

دىدارەكەى ئا دەدات لەبەر پەنجەرەيكەدا.

v.t. & v.i. ئاۋازى مۇسىقالىدان بۇ دىدار بە شەم لەبەر پەنجەرەيكەدا؛

گۆزايى بۇ ۋوتن؛ لاۋاندەۋە.

(۱) پارچەيەك مۇسىقاۋ گۆزايىيە

دەربارەى ژيانى لادى. (۲) پارچەيەك مۇسىقاى نۇركسترايە.

serendipity (ser'ən-dip'ə-ti), **n.** بەھەرەى شتى خۇش و باش

دۆزىنەۋە بە پىكەۋت.

serene (sə-rēn'), **adj.** (۱) سايەقە؛ پۈۋە. (a ~ sky).

(۲) ئاسۋودە؛ مەنن؛ كپ؛ كىشۋەمات؛ خامۇش؛ بىن دەنگ؛ پىر ئاسۋودە؛

- (۲۲) برکتیگردن: (*He ~ his face toward home.*)
 (۲۳) (۱) دانان؛ دیاری گردن: (*to ~ a goal*)
 (ب) میشت خستنه سمر؛ دل خستنه سمر:
 (*to ~ one's mind or heart on somebody or something*)
 (۲۴) (۱) دانان (له شوننیک یا لسه کارنکی تاییه تی):
 (*We ~ sentris at all the gates*)
 (ب) دامه زانان؛ دانان (له سمر نیش):
 (ج) سنور بۇ دانان: (*to ~ limits*)
 (د) کات بۇ دانان یا دیاری گردن: (*We have ~ a date for the ship.*)
 (ه) دوا کات بۇ دانان: (*to ~ a deadline*)
 (و) دانان (یاسا، پهره یی): چسپانان: (*to ~ regulations*)
 (۲۵) (۱) بوون به نمونه بۇ خه لک: (*to ~ an example for others*)
 (ب) رنکه بۇ (خه لک) دانان؛ شونان دیاری گردن:
 (*The President ~s the tone.*)
 (۲۶) (۱) نهرک به سهره دانان؛ کار بۇ دانان
 (ب) دهر به نیش گردن:
 (۲۷) (۱) لسه دانان (نرخ، کری): بۇ پهره یی: (*to ~ the price*)
 (ب) بۇ پهره یی (سزا): (*The judge ~ the fine at fifty dollars.*)
 (۲۸) خستنه لاهه بۇ هله اهان (ههری):
 (۲۹) دانان (نخسه، پیلان، ری... هتد):
 (۳۰) بوو گردن جی نیچر (سهگی پاو):
 (۳۱) (۱) ناوان بۇ دانان: (*to ~ the words to music*)
 (ب) ورشه نووسین یا دانان بۇ ناوان:
 (۳۲) تیپ بۇ دروست گردن (چاهه منی):
 (۳۳) (۱) دانانی پودانی شاونامه له شوننیکدان:
 (*Shakespeare ~ the scene in Venice.*)
 (ب) رنک خستنی دیعه به جۆرنکی تاییه تی:
 (ج) ناماده گردن (شانق): (*to ~ the stage*)
 (۱) کرکه رتن: مریشک، بالنده):
 (۲) مهین: خوگرتن؛ دهق به ست؛ دهق گرتن:
 (*The cement ~ after several hours.*)
 (۳) گرتن (خوم، بویه): گرته خو:
 (۴) (*forward ~ off ~ forth ~ out*) : دهستپن گردن (گهشت)؛
 کرته بری: (۵) هله گردن یا چوون به رهو:
 (*The sun ~s in the west.*)
 (۷) کرزبون: کم بوونه؛ کم گردن؛ به ناخداچوون:
 (۸) وهستان (جل)؛ پی گردن (جل و بهرگ): (*The jacket ~s well.*)
 (۹) [Dial] دانیشتن:
 (۱۰) بهرگرتن: پینکها تی بهر له دوا لیله کدان (پروه کناسی):
 (۱۱) بهر و جی نیچر پوانین (سهگی پاو):
 (۱۲) کموتنه شوننیک تاییه تی به رهو؛ له شوننیکدان بوون:
 (*The village is ~ among rolling hills and green fields.*)
 (۱) دانراو؛ دیاریکراو: (*a ~ time*)
 (۲) برراوه؛ بریارداو؛ چسپینراو (به پی پی پهره یا یاسا):
 (۳) دهسه نقه ست؛ به مه به ست:
 (۴) هچی تازه تی تیدا نییه؛ دانراو نه گۆرپاو: (*a ~ speech*)
 (۵) جیگر؛ چسپینو؛ نه جیو؛ نه بۆک:
 (۶) کله رهق؛ سه ره سخت؛ سوور له سه:
 (۷) توند؛ مه ییو؛ دهق گرتهو:
 (۸) ناماده بۇ دهستپن گردن به پینکها تی: (*get ~*)
 (۹) پینکها تو؛ دروست گردن؛ پینکها تو:
 (۱) بهر و جی نیچر سه گرگرنی سهگی پاو:
 (۲) مهین؛ دهق گرتن؛ به ست؛ توند بوون: (۳) ری؛ ریاز؛ پوو:
 (۴) مهین؛ نارو، (۵) نوشانه وه؛ خواریو؛ چمهینه وه:
 (۶) شونه و وهستان یا پی گردن (جل و بهرگ)

- (۷) شونه و وهستانی نه ندانمکی له ش:
 (۸) کره سه و دیعه و هه سوو له شتانه ی شانوی پی ناماده ده کری:
 (*He designed the ~.*)
 (۹) شت؛ قه لیم:
 (۱۰) تاقم (به تاییه تی می هاو پیسه یا هاو خو)؛ دهسته؛ گۆمه ل:
 (*the jet ~ ; a ~ of smugglers*)
 (۱۱) دهسته (شت)؛ تاقم؛ پۆل: (*to arrange in ~s*)
 (ب) تاقمه نامین: (*a carpentry ~*)
 (ج) دهسته په رتوک یا گۆفاری نووسه رتک له سه هه مان یاس:
 (د) تاقمه قاپ و کرچک و جه تان: (*a ~ of dishes*)
 (ه) تاقمه ددان:
 (۱۲) دزگا (تهله فون، رادیو... هتد)؛ نامین: (*a television ~*)
 (۱۳) دهسته (یاری ته نس):

all set, [Colloq.],

set about,

set against,

set apart,

set aside,

set back,

set down,

set forth,

set in,

set off,

set on,

set out,

set to,

set up,

(*to set up a government in exile*)

- (۴) دهستپن گردن:
 (۵) پارمیدان (بۇ دانانی بازگایه ک یا کاسپی به ک)؛ دامه زانان:
 (*to set someone up in a business*)

- (٦) ئانەمە (نیشان).
 (٧) دامەرزاندن لە ئیشی بێزدا؛ دەسلەت پێدان.
 (٨) پێشپازکردن.
 (٩) [Colloq]، خواردنەمە بۆ ھێنان یا بۆ کرین.
 (١٠) [Colloq]، ھێنانە جۆش؛ خستە جۆش.
 پەلاماردان؛ ھەمەت بردنە سەر؛ ھێرش بۆ بردن.
 تووکی زێر یا تیز (زێندەمەرزانی)؛ تیسک؛ دێک؛ پێ.
 (١) تیسک؛ دێکای؛ تووکی زێردار؛
 پێدار (٢)؛ لە تووکی زێر چوو؛ لە دێک دەچیت.
 (١) نوشووستی؛ تێکشکان؛ دانەدواوە.
 (٢) (١) گەرانی دواوەی دیوار.
 (ب) گەرانی دواوەی لاسەرووی دیواری بەلەخانە (کە دەبیته ھۆی تەسکبوونەوێ بەلەخانە).
 (٢) دووری خانووە لە شەقامەمە (بەپێی یاسا).
 نەسکەنە دێم پان.
 پێشگرتن بەمانای؛ تیسک؛ تووکی زێر؛ دێک.
 (setiferous)
 دێکای؛ تیسک؛ تووکی زێردار.
 setiform (sē'tā-fōrm'), *adj.* = setiferous.
 setline (set-līn'), *n.*
 زنجیرە قولایێکی پاوەماسی (بەلەمێک)
 پایدەگەشتن بەدوای (خۆیدا).
 (پێشی دەووتری: "trawl", "trawl line", "trotline").
 set-off (set'ōf'), *n.*
 (١) لەبەری؛ لەجیاتی؛ بەرامبەر؛ پارسەنگ.
 (٢) شتێک یا بۆخێک کە لەبەر جیاوازیی لێکەن شتێک یا بۆخێکێ تێدا زیاتر دەمخاتە بەرچا. (٢) شتی پازنەرەو.
 (٤) (١) داوای بەرامبەر (لەلایەن قەرزدارێکەوە بۆ خاوەن قەرز).
 (ب) بڕینەوێ قەرزدارێک بەم جۆرە.
 setose (sē'tōs, si-tōs'), *adj.* = setaceous.
 set-screw (set'skrōō'), *n.*
 (١) بۆرەووی راگیرکردن؛ بۆرەووی
 بێ سەرە دەگرتن بە دووشتدا بۆ نەجوولانیان.
 (٢) بۆرەووی راگیرکردنی کرۆی زەمبەلەک یا سپرینگ.
 settee (se-tē'), *n.*
 (١) تەختە دانیشتنی درێژی پالێشتار.
 (٢) قەنەقە بچووک یا مام ناوەندی.
 setter (set'ēr), *n.*
 (١) دانەر؛ پێکھێنەر: (a ~ of rules).
 (٢) جۆرە سەگێکی پاری تیسکە.
 setting (set'īn), *n.*
 (١) دانان؛ چەسپاندن؛ چاک کردن؛ سازاندن؛
 پێکھێستن. (٢) چوارچێوەی گەرەم تێخراو (وێک لە ئەمۆستیلەیکدا).
 (٢) دەرووبەر (ھی چێژ، شائوئامە، مۆد)؛ جێ؛ شوێن و کات و دەرووبەشتی شتێک یا پوودانێک. (٤) دیەمن و دەرووبەری شائو و فیلم.
 (٥) ناواری داخراو بۆ فیلم یا ھۆنراوە.
 (٦) ھێلکە زێر مەشکە بەک. (٧) ناوایوون.
 settle (set'l), *n.*
 تەختە دانیشتنی درێژی پالێشت بەرزێ قول.
 settle (set'l), *v.t.*
 (١) پێکھێستن؛ پێکھێستن.
 (٢) جێگیرکردن؛ چەسپاندن؛ باش دانان.
 (٣) جێنشین کردن؛ نیشتەجێ کردن؛
 (The firm has ~d its employees in nearby houses.)
 (٤) ئاوەدانکردنەو: (America was ~d by Europeans.)
 (٥) نیشاندن؛ نیشاندن: (The rain will ~ the dust.)
 (٦) پالۆتن؛ پوختەکردن.
 (٧) ھێمەکردنەو؛ ئارام پێدان؛ ھێنانە سەرخۆ:
 (This medicine will ~ your stomach.)
 (٨) [Colloq]، سەرکوتانەو؛ بە سەرپۆتە لاکدا کێشان؛ لیدان.
 (٩) چەسپاندن؛ پتەوکردن.
 (١٠) دامەرزاندن (لەسەر لێش، کاسبی، ژن بۆ ھێنان).
 (١١) بڕینەو (ناکۆکی)؛ خستن بە لایەکا؛ یەکلایی کردنەو؛ پێکھێستن.

(to ~ an argument, a dispute, disagreement, etc.;
 They've ~d their differences.)

- (١٢) برباردان (ناکۆکیەک لە دەروەدی دادگا).
 (١٣) دانەو (قەرز) دان.
 (١) جێگیربوون؛ وەستان؛ نیشتەو؛ گیرسانەو:
 (The bird ~d on the wire.)
 (٢) گرتنەو؛ داپۆشین؛ بەسەر داپۆش:
 (Darkness ~d on the troubled city.)
 (٣) جێنشین بوون؛ نیشتەجێبوون؛ گیرسانەو؛ نیشتەو (مەجان):
 (They ~d in California.)
 (٤) نیشتن؛ نەوین؛ داکەوتن: (The bridge ~d at one end.)
 (٥) نیشتن (خەتە، تەلپ):
 (The sediments ~d at the bottom of the cup.)
 (٦) بوون بوونەو (بە نیشتنی خەتە)؛ پوختەبوون.
 (٧) ھێمن بوونەو؛ ھاوتەو سەرخۆ؛ دامەرزانەو؛ ئارام گرتن.
 (٨) (~ with; ~ on; ~ upon)؛ پێکھێستن؛ برباردان؛ بڕینەو (ناکۆکی).
 (٩) قەرزدانەو.
 (١٠) چەسپین؛ جێگیربوون؛ جێی خۆ گرتن؛ دوق گرتن.
 settle down, (١) جێنشین بوون؛ نیشتەجێ بوون؛ جێگیربوون؛
 دامەرزاندن و لە پاکەراک کەوتن (باش ژنێنان)؛ دامەرزاندنەو؛ دانیشتن:
 (He is now married and settled down.)
 (٢) (١) ئارام گرتن؛ پال لیدانەو.
 (ب) ھێمن بوونەو؛ ھاوتەو سەرخۆ؛ دامەرزانەو.
 (٢) بەدەست بە ئیش کردن یا گۆشتن: (to settle down to work).
 settle for, پێ پازنی بوون؛ پێ قایل بوون.
 settle upon (or on), (١) برباردان؛ لەسەردان.
 (٢) مۆلک پێدان یا پێ بەخشین.
 settled (set'ld), *adj.*
 (١) برباردان؛ لەسەر دراو؛ براوەتەو:
 (a ~ matter)
 (٢) جێگیر؛ چەسپو؛ نەگۆر.
 settlement (set'l-mənt), *n.*
 (١) جێگیربوون؛ چەسپین.
 (٢) دامەزران (لەسەر کار، ژنێنان، کاسبی... ھتد)؛ جێی خۆ گرتن لە ژياندا
 (٣) ئاوەدانکردنەو؛ ئاوەدان بوونەو: (the ~ of a large area).
 (٤) ئاوەدان؛ خەلکی ئاوەدانێک.
 (٥) دێیەکی چەپ؛ ئاوازییەکی تەریک.
 (٦) پێکھێستن (ناکۆکی)؛ بڕینەو.
 (٧) پاکەرتنەو (قەرز)؛ دانەو (قەرز)؛ پێکھێستن لەسەر قەرز یا داوایەک.
 (٨) (١) مۆلک بەخشین بە کەسێک. (ب) مۆلکی بەخشراو.
 (٩) دەزگای کۆمەڵایەتی و پۆشینی گەرەکی ھەزاران.
 (١٠) نیشتن (خانوو، پرد)؛ نەوین.
 settler (set'lēr), *n.*
 (١) برباردەر؛ شت بڕینەو.
 (٢) ئاوەدانکەرەو؛ نیشتەجێی ناوچەیکێ تازە ئاوەدانکراوە؛
 نیشتنی ئاوازی تازە
 settle (set'lingz), *n.*
 خەتە؛ نیشتن؛ تەلپ؛ تەلپ.
 set-to (set'tōō'), *n.*
 (١) شەرە مستەکۆلە؛ شەر؛ بەیکداھاقتن.
 (٢) مشتومری گەرم.
 set-up (set'up'), *n.*
 (١) شێوێ پێکھێستن (کەرەسە، مەکینە، شوێن... ھتد)؛ نەخشە؛ پێکھێستن.
 (٢) بەژن و بالا؛ قەلاقەت؛ شێوێ ھەلسان و دانیشتن.
 (٣) [Colloq.], (pt.), کەرەسە یێکی خواردنەوێ کحول دروستکردن
 (وێک سەھۆل و ئاوی سۆدە... ھتد).
 (٤) [Slang]، (١) پێشچێژێکی بە ئاسانی یا بە ساختە براوە (بەپێی
 پێکھێستن پێشەکی)؛ پێشچێژێکە پێشەکی ئەنجامەکی زانراوێت (لەبەر
 ساختە تێداکردن و بە دەستەبەست دۆزاندنی لایەک)؛ پێشچێژێکی ساختە
 (ب) تەریکی بە دەستەبەست ئاسان کراو؛ کارێکی ئاسان.

sexennial

sexennial (sek-sen'i-əl), *adj.* (۱) شەش سالى؛ شەش سال خايىن. (۲) ھەر شەش سال جاريك پروپەدات؛ شەش سالى؛ شەش سالانە.

sex hygiene, تەندىروستى زايىندەي؛ پاك و تەمىزى پەگەزى يا

sexi- (sek'si), = sex-

sexily (sek'si-li), *adv.* بە شىۋەيەكى ھەرس ھەلىئەنە؛

sexiness (sek'si-nis), *n.* پەلەي دلفۇزى؛ پادەي خۇششان يا ھەرس ھەلىئەنە.

sexism (sek's-iz'm), *n.* (۱) دىئايەتى ئافەت؛ لايەن نەگرتى ئىن؛ چەسەنەرو دىۋەستانى ئافەت. (۲) جياكرىنەرو ھەلىئەنە ئابجىيانە ئارمىزىكارىيە خەك بەگىزەي ئىرو مۇيى و ھىچى تر. (۱) بى رەگەز؛ نە ئىرەو نە مى. (۲) بى ھەستى جوت بوون؛ سارد؛ بى ئارەزو؛ مردو.

sexology (sek-söl'ə-ji), *n.* زانستى زاووزى؛ زايىندەزانى.

sexpartite (seks-pär'tit), *adj.* شەش بەشى

sext (seks), *n.* (۱) چارەم نوئىزى ھەم نوئىزى پۇژانەي خاچ پەرستان (كە لە ساتى شەشى پۇژا دەكرى واتە لە نىۋەزىدە). (۲) كاتى نەم نوئەز، واتە ساتى شەش كە نىۋەز دەكرىتەرە.

sextain (seks'tān), *n.* شەش خشتەكى؛ بەشىكى شەش دىرى ھۇنراو.

sextan (seks'tən), *adj.* شەش بۇزى؛ شەش پۇژ جاريك پروپەدات.

sextant (seks'tant), *n.* شەش بەز؛ تايەك ھەر شەش پۇژ جاريك سەر لە نەخۇشەكە دەدات. (۱) ئامىزى پىۋانى دورى گۇشەي؛ ئامىزى دىارى كەشتى لە دەريادا لەپىتى پىۋانى بەزى گۇشەي ئىستىرە (كەشتىيەمەن بەكارى دەمىن). (۲) [Rare]؛ شەش يەكە بازەنە.

sextet, sextette (seks-tet'), *n.* (۱) دەستەي شەشى (مۇز، شت)؛ (۲) (۱) ئاۋازى شەش كەسى يا ئامىزى. (ب) تىپى مۇسقىي شەش كەسى؛ شەش كەسى تىپەكە.

sextillion (seks-til'yən), *n.* سىكستىلېن (۱) ئمارەيەكە برىتەيە لە يەك و بىستەيەك سەر (لە نەمەريكا و ھەرەنسا). (ب) ئمارەيەكە برىتەيە لە يەك و سى و شەش سەر (لە ئىنگلەتەرە و ئىلمانىا).

sexton (seks'tən), *n.* مەجەر

sextuple (seks'too-p'l, seks-tū'p'l), *adj.* (۱) شەشى؛ شەش بەشى. (۲) شەش نەمەندە. (۳) كىشەي شەش دەنگى (مۇسقىي) شەش نەمەندە.

v.t. & v.i. شەش نەمەندە كەردن؛ شەش نەمەندە ئۆزىۋەن.

sextuplet (seks'too-plit, seks-tū'plit), *n.* (۱) مىندالىكى شەش ھاوزا؛ يەككە لە شەش مىندالى بە يەك سەك لەدايىكەو. (ب) (pl.)؛ شەش مىندالى بە يەك سەك لەدايىكەو. (۲) دەستەي شەشى (بەتايەتەي ھى ھاوزى).

sexual (sek'shō-əl), *adj.* (۱) پەگەزى؛ زايەندى. (۲) نەندەي جوت بوونى ھەيە؛ يا ئىرە يا مى. (۳) جوت بوونى؛ ھى ھەرس يا ھەستى جوت گرتن؛ گاناۋى. (۴) زاووزىي؛ تايەتەي بە سەوزا.

sexual intercourse, گاناۋ جوت بوون. (لە كۇندا پىشى دووترا؛ "sexual commerce")

sexuality (sek'shō-al'ə-ti), *n.* (۱) زايەندىيەتى؛ پەگەزىيەتى؛ جياكرانەو بەپىي ئىرو مىيى. (۲) بەنانۇشى؛ جۇش و خۇشى؛ خۇلپاي جوت بوون. (۳) بار يا پەلەي ئارەزوۋى جوت بوون.

sexually (sek'shō-əl-i), *adv.* (۱) لەپوۋى زايەندە يا پەگەزەرە. (۲) لەپوۋى جوت بوونەرە.

shadow

(۲) بە جوت بوون؛ بە گاناۋ؛ بە گايىن.

(۴) لەپوۋى زاووزىيە؛ بە سەوزا.

sexual organs, نەندەي جوت بوون؛ نەندەي زاووزىي؛ كىزو قوز.

sexual relations, جوت بوون؛ گاناۋ.

sexual selection, ھەلىئەزەن زايەندەي؛ ھەلىئەزەن چاكرىن ھاوزەر بۇ زاووزىي.

sexy (sek'si), *adj.* [Slang] ھەرس ھەلىئەن؛ ھەستى جوت بوون وروۋزىنەر؛ بە جۇش و خۇش؛ ھىنەرە ئالۇش؛ (a ~ woman, dress, look, etc.)

sh (sh), *interj.* بى دەنگ بە؛ روسكوت بە؛ روسا.

shabby (shab'i), *adj.* (۱) پەپوۋى؛ لە كەلاو دەچىت؛ پىس و پۇخل؛ گەند؛ (a ~ house, ~ surrounding) (۲) دېراۋ؛ شېر؛ شېروۋى؛ (~ clothes) (۳) پىتى؛ شېپۇش؛ شېرە لەبەر. (۴) ھىچ و پوچ؛ بى قە؛ كەم. (۵) (۱) بەد؛ پىس (رەقتار)؛ تايەسەند؛ (a ~ trick) (ب) ئارەو؛ ئاشرىن (رەقتار)؛ (a ~ treatment of one's parents, friends, employees, etc.)

-shabby (*adv.*) ; **shabbiness** (*n.*)

shabuoth (shā-vōō'ōth), *n.* Also shavuot, جەۋنى خەرمان ھەلگرتن (لاي جەۋلەكە).

shack (shak), *n.* كۇختە؛ زىچ؛ قۇختە. (۱) شەۋىرەنە سەر. (۲) (~ with)؛ لەگەندە زيان؛ بوون بە ھارمان يا ھاوزەر؛ (She shackled up with him.)

shackle (shak'l), *n.* (۱) پىنەندە؛ كۇت. (۲) كۇسپ؛ بەرەست؛ تەرەق. (۳) ئامىزى بەيەكەيىنەر.

v.t. (۱) پىنەندەكەردن؛ زىچەر كەردنە پى؛ كۇت كەردنە قاچ. (۲) پىنەندەبەست؛ لىكەند. (۳) بەستەنەرە؛ پى لىگرتن؛ بەرەستەكەردن.

shadblow (shad'blō'), *n.* = shadhush.

shadbush (shad'boosh'), *n.* گۇرۋىكە؛ دەرەختىكى بەردارى بچوۋە گولنىكى سېۋى بەرىكى ئەرەۋانى پەشكار دەگرتن.

shaddock (shad'ək), *n.* (۱) مەزە مېۋەيەكە لە توخى كەبات و لىمۇ. (۲) دەرەختى نەم مېۋەيە.

shade (shād), *n.* (۱) سىبەر؛ سەھەند؛ فېنكايى. (۲) تارىكى؛ تارىكايى (۲) (pl.)؛ شۇننىكى چەپ يا تەرىك. (۴) تارىكايى (ۋىنە، تابلۇ، نىگا). (۵) پەلەي جياۋازى پەنگىك (بەگۇزەي پوۋنى و تارىكى)؛ (~s of blue) (۶) جياۋازىيەكى كەم؛ نەختىك جياۋازى؛ (~s of opinion) (ب) نەخت؛ تۇزا؛ تۇسكال؛ (a ~ of humor in his voice) (۷) [Poetic]؛ تارمايى؛ خۇ؛ شەبەنگ. (۸) (۱) كەلاۋەي لەمپا يا چرا؛ (~ a lamp) (ب) پەردە؛ (~ a window)

v.t. (۱) بەرى خۇز لىگرتن؛ سىبەر بۇكرەن؛ پاراستن (لە گەرمى يا پوۋناكى)؛ (~ your eyes from the sun.) (۲) داپۇشەن؛ شارەنەرە. (۳) تارىك كەردن؛ لىل كەردن. (۴) تارىك كەردن (ۋىنە، تابلۇ، نىگا)؛ پەنگ تارىك كەردن. (۵) نەختىك گۇزىن؛ بە ناستەم گۇزىن. (۶) نەختىك كەمەكەنەرە (نرخ). (۷) نەختىك گۇزىن؛ تۇسكالى گۇزىن (پەنگ، پادە).

v.i. (۱) بەرى خۇز يا پوۋناكى گرتن؛ پاراستن لە خۇز يا پوۋناكى؛ سىبەر (بۇ) كەردن. (۲) تارىكى و پوۋناكى پىشاندان لە ۋىنە و تابلۇ دروستەكەردن. (۳) جياۋازىيەكى كەم؛ نەختىك جياۋازى (چۇننىكى، جۇر... ھەند).

shadow (shad'ō), *n.* (۱) سىبەر؛ سىبەرى كەسلىك يا شىتەك.

- (ب) لوله. (ج) ستون.
(۷) پیژموی نسانسیر: (an elevator ~).
(۸) باکنش (ب) هواگوزین له توئیل، کانی، یا ژیرزمیندا: (a mine ~).
(۹) لوله‌ی باکنش (ب) هواگوزین یا گرم کردنی خانو.
(۱۰) "shaft" بۆکردن یا پیژمبهستن.
(۱۱) (Slang)، به ناپه‌ایانه پهفتار لهگهل کردن؛ خه‌لتاندن؛ ده‌ستیرین؛ ناپیاوی لهگهل کردن؛ به دلره‌قانه لهگهل جوولاندوه: (He was ~ed.).
(۱) چند ستورنیکي مکیته (که پیکموره نیش shafting (shaf'tin), n.
دهگن بۆ ووزه گواستنوه: (۲) کهرسه‌ی دروستکردنی شم ستورانه.
(۱) قژ یا خوری چنگ له‌یک‌داو په‌ستراوه: shag (shag), n.
قژي درژو بۆ: (۲) تیسک؛ کولک؛ ریشل.
(۳) کالای تیسکن و زیر؛ قانی کولکن؛ قوماشی تووکن.
(۴) شتیکی ئالوسکا و تیکه‌ل‌وینکهل.
(۵) توتنی شیتال شیتال کراو؛ توتنی باش وورد نه‌کرا واته درشت.
(۱) کولکن کردن؛ تیسکن کردن؛ بژگردن.
(۲) (Slang)، پاکردن به‌دوای تویداو گرتنه‌وی (یاری بیسبول)
shag (shag), n. = cormorant.
shag (shag), n.
جوزه سه‌مایه‌که.
سه‌ماکردن بهم جوزه.
(۱) دره‌ختیکی نه‌مهریکای باکووره shagbark (shag'bark'), n.
توئیکله‌کی ته‌لاشدارو ریشانداره به‌ره‌کی ده‌خوریت. (۲) داری شم دره‌خته
(۲) بهری شم دره‌خته.
(۱) تیسکن (فهرش، سه‌گ)؛ کولکن؛ تووکن؛ shaggy (shag'gi), adj.
تووکن و زیر. (۲) بژو درژو دانه‌هینراو؛ چنگی داره‌ته یه‌گ؛ ئالوسکا و شیتاو: (~ hair)
(۳) پنتی؛ شل و شیتاو؛ شل و شول؛ شریوش؛ قژ بژو دانه‌هینراو.
-shaggily (adv.) ; shagginess (n.).
(۱) قایشیکی گرنج و زیره له پینسته‌ی shagreen (shā-grēn'), n.
خوش نه‌کراوی نه‌سپ و حوشترو مانگای ده‌ریا ده‌گرت.
(۲) پینسته زیره‌کی کوسه و سه‌گه‌ماسی (که بۆ شت ساف و لوس کردن و قایش به‌کارده‌هینرت).
شا؛ پاشا؛ پاشای نیران.
shah (shā), n.
(۱) پاره‌شاندن؛ له‌راندنه‌وه؛ له‌قاندن؛ شه‌کاندنه‌وه؛ shake (shāk), v.t.
(۲) هه‌لته‌کاندن؛ ته‌کاندن؛ لیکردنه‌وه: (to ~ the dust out)
(۳) هینانه له‌زین: (The tremor shook the building.).
(۴) لاره‌ولار پیکردن؛ له‌هجه‌پیکردن؛ له‌تره‌پیدان.
(۵) په‌شوکان؛ تیکدان (هه‌ست)؛ ووره پي بردان؛ دمار جوولاندن؛ په‌ستکردن؛ شینواندن: (He was visibly shaken by the news.).
(۶) پاره‌شاندن: (to ~ one's fist)
(۷) شه‌لته‌قاندن. (۸) ته‌وقه له‌گهل کردن.
(۹) (~ off)، خۆ ئی بژگار کردن؛ له‌کۆل خۆ کردنه‌وه: (to ~ off a cold)
(۱۰) پاره‌شاندن (زاری تاو له و دۆمینه).
(۱۱) ده‌نگ له‌راندنه‌وه (موسیقیا و گۆزانی).
(۱۲) بادان (سه‌ما)؛ باییدان.
(۱) له‌رینه‌وه؛ پاره‌شان؛ له‌قین؛ شه‌کانه‌وه؛ شه‌کینه‌وه.
(۲) له‌رین؛ هه‌ل له‌رین؛ هاتنه له‌رین: (He was ~ing with fear.).
(۳) له‌تردان؛ لاره‌ولار کردن؛ له‌هجه‌کردن.
(۴) ته‌وقه کردن. (۵) ده‌نگ له‌رینه‌وه (موسیقیا و گۆزانی).
(۱) له‌ره؛ له‌ره‌له‌ره؛ له‌رینه‌وه؛ پاره‌شان؛ بادان؛ باییدان.
(۲) له‌رین؛ له‌ره؛ له‌ره‌له‌ره. (۳) قلیش (به‌رد، دار).
(۱) earthquake, [Colloq.].
(۵) (Slang)، هه‌ناسه (کات)؛ کاتیکی ژور کم: (I'll be there in a ~.).
(۶) له‌ره (موسیقیا و گۆزانی)؛ له‌ره.
(۷) خواردنه‌وه‌یه‌کی تیکه‌لاو و شه‌لته‌قینراو: (a milk ~).
-shakable; shakeable (adj.).

- (۲) تاریکی (pl.)، تاریک و لیلی دوی بژواو؛ تاریکی.
(۴) به‌ستی؛ دلته‌نگی؛ خه‌م؛ به‌رچاو تاریکی (ب) شتی دلته‌نگه‌م.
(۵) تاریکایی وینه یا نیگارنک.
(۶) وینه‌ی ناوینه؛ وینه.
(۷) شتی نه‌دیو یا نه‌بیتراو؛ شه‌به‌نگ (ب) خنیو
(۸) نیشانه؛ نوقلانه؛ نیشانه‌ی بودانی دواوژ
(Coming events cast their ~s before.)
(۹) نه‌خت؛ توئسکان: (without a ~ of doubt).
(۱۰) پاشماوه؛ هه‌ر به‌ناو ماو.
(۱۱) هاو‌ده‌م؛ هاو‌ده‌نگ؛ هاو‌ری‌ی هه‌میشه له‌گهل وهک سینه‌ر؛ ناو‌ه‌ل.
(۱۲) سیجور؛ پۆلیسی نه‌پنی (که هه‌میشه به‌دوای یه‌ک‌یکه‌وه بیت وهک سینه‌ی).
(۱۳) به‌ناگه‌ی به‌نا؛ پارژگا
(۱۴) به‌ری رووناکی یا گهرمی لیگرتن؛ له‌گهرمی یا رووناکی پاراستن.
(ب) پاراستن (۲) سینه‌ر به‌سهردا کیشان؛ سینه‌ر به‌سهردا کردن.
(۳) تاریک کردن؛ ناخوش کردن؛ والیکردن که به‌رچاو تاریک بکات.
(۴) (~ forth)، پینشینی کردن؛ نوقلانه‌لیدان
(۵) تاریک کردنی وینه و تابلو نیگار.
(۶) به‌دزی‌یه‌وه شوون کموتن: (The detective ~ed the suspect.).
adj.
هه‌ر به‌ناو؛ وینه‌یی:
(a ~ government in exile; a ~ cabinet)
بۆکسبازی خه‌یانی؛ shadow-boxing (shad'ō-bok'sin), n.
بۆکسبازی له‌گهل به‌رامهریکي نه‌دیو بۆ مه‌شوق کردن.
shadow-graph (shad'ō-graf'), n. shadow play (۱)
(۲) وینه‌ی تیشکی ئینکس.
shadowless (shad'ō-lis), adj.
(۱) بی سینه‌ر
(۲) بی تاریکایی یا سینه‌ر (وهک یوو‌یه‌کی پووناک).
shadow play, شان‌ونامه‌ی تاریکایی؛ شان‌وگه‌ری‌یه‌که بریت‌یه له
پیشاندانی تاریکایی نووینرو و بوکه سه‌ماکه‌ره‌کان له‌سهر به‌رده.
shadowy (shad'ō-i), adj.
(۱) سینه‌ری له سینه‌ر ده‌چیت؛ سه‌هه‌ندی.
(۲) تاریک؛ پیر له سینه‌ر.
(۳) (۱) لیل؛ نه‌دیوار؛ کز
(ب) نه‌ناسراو؛ نه‌ناس: (a ~ person, organization, etc.).
(۴) نه‌دیو؛ نه‌بیتراو.
-shadowiness (n.).
shady (shād'i), adj.
(۱) سینه‌ردار؛ به سینه‌ر.
(۲) سینه‌ر؛ سینه‌ری له‌سهره: (the ~ side of the street).
(۳) لیل؛ به‌نهانی؛ تاریک.
(۴) [Colloq.]. ناپاک، گومان‌وای؛ گومان لیکراو؛ چه‌وت:
(a ~ deal, transaction, person, etc.)
خوشاردنه‌وه؛ خۆ ده‌ره‌خستن.
keep shady, [Slang].
on the shady side of, گهره‌تر له (ته‌مه‌ن)؛ پیرتر له:
(He is on the shady side of forty.)
shaft (shaft), n.
(۱) قهدی پم و تیر. (۲) پم؛ نیره؛ تیر.
(۳) (۱) مووشه‌ک (ب) برووسکه؛ تریشقه. (ج) توانج. (د) تیشک
(۴) [Rare]. قهدی دره‌خت؛ لاسک؛ قه‌فی پوهه‌ک (ب) قه‌فی په‌ر.
(ج) لوولاقه؛ قامیشه (ئیسقان). (د) قهدی مومدان.
(ه) پایه؛ ستون؛ نه‌ی به‌شه‌ی پایه‌یه که له‌نیوان سه‌ره‌کی و به‌که‌پایه؛ پایه‌ی سه‌رقوچکه. (و) دارنالا.
(ن) ده‌سک (تور). خا‌که‌نا، بیل: (the ~ of an axe).
(۵) خانووی باریکی به‌ر.
(ب) یه‌کین له‌ی دوو میله‌یه که له‌ی دیو و دیوئ نیسپی گالیسکه‌وه‌یه بۆ به‌ستنه‌وه‌ی به‌ گالیسکه‌که‌وه.
(ج) ستووی مکیته (بۆ بژواندن)؛ شه‌فت:
(the drive ~ of an engine)
(۶) شیش؛ تورمه؛ تورمه.

shake-down

- خو ئى بىزگار كىردىن. **give (a person or thing) the shake, [Slang].** له كەسنىڭ يا شىتېكى ئاپەسىدە؟ له كوئى خۇ كىردىمۇ.
- بە ويژدانىمۇ پەقەتار لىگەلدا. **get a fair (or good) shake, [Slang].** كران مافى خۇ پىدىران؟ بە يەك چاۋ ۈك خەللىكى تر سىرېكران.
- ئاساسى ئى نەھاتتۇ؟ پەشۇكى! **no great shakes, [Slang].** لەۋانى تر باشتىر ئىيە.
- shake down,** (۱) تەككەندىن (دەخت بۇ خىستىنى بەرەكەي). (۲) باش پىشكىن؛ باش ئى ووردىبۇنمۇ يا گەران.
- (۳) جىنشىن بۇون بە سەردەمى. (ب) لەسەر جىگەيمكى سەردەمى ئوستىن.
- (۴) رەھاتىن بەدەم روبرى تازە. (ب) جىگىر بۇون.
- (۵) ھىنانە خوارەۋە كەم كىردىمۇ.
- (۶) [Slang] پارە ئى كىشەنمۇ (بە ھەمەشە يا بە فېل ۈتەلەكە؟) پوۋتكردىمۇ.
- shake hands,** تەۋقە كىردىن
- shake off,** خو ئى بىزگار كىردىن (كەسنىڭ يا شىتېكى ئاپەسىدە؟) لەكوئى خۇ كىردىمۇ.
- (I can't seem to be able to shake off this cold.)
- shake out,** (۱) ئى دەرھىنان بە پارەشاندىن (ۈك خۇي لە خۇيداندا). (۲) تەككەندىن (پىللا، بەرە). (۳) چىچ ۈلۈچ ئى دەر كىردىن بە پارەشاندىن.
- shake up,** (۱) شەلقاندىن پارەشاندىن تىكەن كىردىن. (۲) وورۇشاندىن تىكەن؛ شىۋاندىن. (۳) دىل داخۇرىياندىن؛ پارچەلەكەندىن؛ پاتەكەندىن.
- (۴) [Colloq.] لە بىئاغەۋە رىكخستىنمۇ؛ بە تەۋاۋى گۇپىن؛ (to shake up the government)
- لەزى؛ لەرۇتا.
- the shakes, [Colloq.],** (۱) جىگەي ئوستىنى ساكارو سەردەمى (ۈك خەسپىرى سەر زەۋى).
- (۲) [Slang] پارە ئى كىشەنمۇ (بە زۇر يا بە فېل ۈتەلەكە؟) پوۋتكردىمۇ.
- (۳) پىشكىنىنى وورد (مىۋە، شۈيىن).
- (۴) ماۋەي رەھاتىن بە كارىك يا دەم روبرى.
- adj. [Colloq.],** بۇ تاقىكردىمۇ رەھاتەتە: (the ~ of a new battleship)
- shaken (shāk'ən), past participle of shake.**
- shaker (shāk'ēr), n.** (۱) پارەشەنەر؛ لەرئەنمۇ. (۲) دەفرى پارەشەن (خۇيدان، بىژىنگى لەرۇك... ھەتد). (a salt ~). (۳) مەكىنەي شەلقاندىن پارەشاندىن تىكەن كىردىن: (a cocktail ~).
- shaker (shāk'ēr), n.** لەرۇك؛ بائەر. ئەدەمى كۆمەلنىكى ئاپەيە لە ئىگىگەنەر دەستى پىكرىد بىۋاى بە پىكەرە زىان ۈ ھابەشى مولىك پەبەنى ھەيە ئارەكەي لە خۇپادان ۈ سەماكردىمۇ ھاتۇرە لەكەت ئامەنگى ئاپەيدى).
- Shakespearean; Shakespearian (shāk-spēr'i-an), n.** شەكسپىرى تاپەتەي بە شەكسپىر ئوۋسىنەكانى ۈ شىۋازى ئوۋسىنەكانى؛ شىۋازەكەي لە ھى ئوۋسىنەكانى شەكسپىر دەچىت.
- n.** شەكسپىر؛ زاناي ئوۋسىنەكانى بۇرۇ شانۇگەر ئوۋسەرى بەناۋانگى نىنگىلىزى " شەكسپىر".
- Shakespearean sonnet,** ھەنەبەستىكى چۈرەدە دىۋىيە لە سى چۈرە خىشتەكى ۈك بەك دۇو خىشتەكى پىكەت.
- رېنىشى دەۋرتى: " Elizabethan sonnet " ۈ " English sonnet".
- shake-up (shāk'up), n.** گۇپىن يا رىكخستەنمۇ يەكى بىنجىنەي.
- مېرى يا دەزگايەك: (a cabinet ~ ; a government ~).
- shakiness (shāk'i-nis), n.** لەرۇكى؛ شلۇقى
- shaking (shāk'īn), n.** (۱) لەرۇن (۲) لەرۇتا؛ مەلاريا.
- shaking palsy, = Parkinson's disease.**
- shako (shāk'ō), n.** تەپەلەيىكى سۈيايى لولەكەيە پەرىك دەكرىت بە قەراعى تەۋقەسەرەكەيەۋە.
- shaky (shāk'i), adj.** (۱) لەرۇك: (a ~ hand). (۲) شلۇق؛ لەق؛ لەق ۈلۇق: (a ~ table, roof, house, etc.).

shambles

- (۲) پىشت پى نەبەستراۋ؛ شلۇق: (a ~ truce, alliance, etc.).
- (۴) قلىشاۋ (دارۈدەرەخت). (۵) پەشۇكاۋ؛ شەلقاۋ.
- shakily (adv.).**
- shale (shāl), n.** بەردى گىلن
- shale Oil,** نەۋتى بەرد.
- shall (shal), v.** (۱) كىردارىكە نىشانەي كاتى داهاتۇۋە (پىزماۋ) لە ئاپەدە: (I ~ be fifty next year. ; We ~ go home tomorrow.)
- (۲) كىردارىكە سەردەمى دۈپۇرۇ دەگەيىنىت بە چەند مانايەك (پىزماۋ): (۱) بەلئىن: (Your service ~ be rewarded.) (ب) مەسۇگەرى؛ ھەر دەبىي بىي: (That day ~ come.) (ج) فەرمان: (Thou shalt not kill.) (د) پىۋىستە (ياسا)؛ دەبىي: (The penalty ~ not exceed two years in prison.) (۳) ئايا (پرسىار دەربارەي دۈپۇرۇ): (~ we meet again next week?)
- shalloon (sha-lōon', shā-lōon'), n.** قوماشنىكى خۇرى مىل مىلە (بۇ بەرى جىل بەكار دەھىنرىت).
- shallop (shal'op), n. = dinghy.**
- shalot (shā-lot'), n.** (۱) سەۋزەبەكە لە تۈخى پىازە سەلەكەكەي لە ھى سىر دەچىت ۈ تامەكەيشى لەنۋان سىرو پىازەدەيە بە سەۋزى لە تەرەپپان دەچىت. (۲) تەرەپپان؛ فېسكە.
- shallow (shal'ō), adj.** (۱) تەنكاۋ؛ تەنك؛ قوۋل ئىيە: (~ water ; a ~ river, stream, etc.) (۲) پەل (قاپ، دەفى؛ پان (دەفى): (a ~ plate, dish, container, etc.) (۳) تى نەگەبىشتۇ؛ تەنك (مىشك)؛ پوۋكەشى: (a ~ person, mind, etc.)
- n.** تەنكاۋى پوۋرىك، گۇمىك، يا دەربارەچەك.
- v.t. & v.i.** تەنك كىردىن؛ تەنكاۋ بۇون.
- shalt (shalt),** شىۋەي كەسى دۈۋەمى تاكى سەردەمى پانەبىردۈي كىردارى " shall " م. (لەگەن " thou " بەكار دەھىنرىت): (Thou shalt not kill.)
- sham (sham), n.** (۱) فېل؛ كەلەك؛ تەلەكەبازى؛ فېل ۈتەلەكە. (۲) شتى قەلپ يا دىۋزە؛ شتى پوۋكەش. (۳) كەسنىكە بە دىۋ خۇي بە كەسنىك يا جۇرىكى تر پىشان بەدات. (۴) بەرگىنىكى پاراۋەي لاسايى.
- adj.** قەلپ؛ ساختە: (~ pearls).
- v.t.** (۱) ھەلەتەتەندىن؛ فېل لىكرىد (۲) بە دىۋ ۈا پىشانان.
- v.i.** بە دىۋ خۇ ۈا پىشانان.
- shaman (shā'mən, sham'ən), n.** شامان: (۱) كەشپىشى جادوۋگەر؛ پىزىشكى جادوۋگەر (ۈشەي دۈايى بېينە).
- (ب) پىزىشكى جادوۋگەرى ھىندىيە ئەمەرىكايىيەكان.
- shamanism (shā'mən-iz'm), n.** (۱) شامانىتى: بىرۈباۋەرىكى ئاپەيە نەندىك گەلانى باكوۋرى ئاسايە دەلەت: جىهان پەرە لە فرىشتەي باش ۈ خراب ۈە نەمانە دەۋتۈرۈى كارىان تى بىكرى بۇ سوۋدى مىۋە لەرۈى كەشپىشى جادوۋگەرەۋە. (۲) ئاپەيىكى ھىندىيەكانى ئەمەرىكايە لەمە دەچىت
- shamanistic (adj.).**
- shamble (sham'b'l), v.i.** بە پىۋە پىۋىشتەن بە شل ۈشۈۋاۋى ۈ تەمەلەتە ۈ تەمەلەتە. (۱) سۈۋكانى گۇشتفۇرۇش؛ (۲) قەسباخانە؛ كۇشتارخانە؛ ئارۋەل. (۳) شۈيىنى خۈيىن رىشتن؛ كۇشتارخانە. (۴) وىزانە؛ كەلاۋە؛ شۈيىنى؛ شۈۋاۋ ۈ سەسەرىكەدا دراول:

shame

(The children left the house in a ~.;
The earthquake left the town in a ~.)

shame (shām), *n.*

(۱) شەرم؛ نابېرې پەردەي شەرم؛ ناموس؛

حەيا (Have you no ~ ?)

(۲) مابەي رېسوايى و پوڤەشى.

(۳) پوڤەشى؛ رېسوايى؛ نابېرېچوون؛ سەرشۆي؛ شەرمەزاري؛

(He brings ~ upon his name.)

(۴) ئانومىدى؛ دل شەكسى.

(It's a ~ you can't come to the picnic.)

v.t.

(۱) شەرمەزارکردن.

(۲) سەرشۆي ھېنان بەسەردا؛ نابېرېردن؛ ھەياردن؛ رېسواکردن.

(۳) (~ into ; ~ out of)، شەرمەزارکردن بۇ پېن کردنى شەك:

(He was ~d into an apology.)

for shame!

نابېرې بى؛ ھەيا بى؛ چوونە؛ داوھەشە.

put to shame,

(۱) شەرمەزارکردن.

(۲) بەزاندن؛ ئى بردنەو (پېشېرگى)؛ بۇرېيدان.

shame on you !,

داوھەشە؛ نابېرېچوون؛ ھەيا بى؛

shamefaced (shām'fāst'), *adj.*

(۱) شەرم؛ بە نابېرې؛ بە ھەيا.

(۲) شەرمەزار؛ پوڤەش؛ چاوشۇر.

-shamefacedly (*adv.*) ; shamefacedness (*n.*).

shameful (shām'fəl), *adj.*

(۱) شەرمەزارکەر؛ پوڤەشکەر؛ ھەياردەر؛

نۆر ناشرىن (پەوشت، کردار)؛ نابېرېر؛ شوورەي؛

(~ behavior ; a ~ act)

(۲) [Archaic] شەرمەزار؛ پوڤەش؛ چاوشۇر.

-shamefully (*adv.*) ; shamefulness (*n.*).

shameless (shām'lis), *adj.*

(۱) بى شەرم؛ بى نابېرې؛ بى ھەيا؛

بى ناموس؛ پوڤەشکەر؛ ناشرىن (کردەو)؛ پوڤەشکەر؛

بى شەرم؛ دەگەيتىت.

-shamelessly (*adv.*) ; shamelessness (*n.*).

shammy (sham'i), *n.* = chamois.

shampoo (sham-pōō'), *v.t.*

(۱) ھەنۇن؛ شېلان.

(۲) سەرشتن بە شامپو.

n.

(۱) شتنى سەر بە شامپو.

(۲) شامپو؛ سابونىكى تايبەتەيە بۇ سەرشتن.

shamrock (sham'rok), *n.*

سېنېرە گياھەكە لە سېنېرە دەجىت.

(درووشى ئىزلەندەيە).

shandrydan (shan'dridan'), *n.* [Dial],

(۱) گالىسكىيەكى دوو.

پېچكەي يەك نەسپىيە. (۲) گالىسكى يا نوتومبىلىكى شەق وش.

shandygaff (shan'di-gaf'), *n.*

خواردنەوھەكى سەرخۇشکەرە لە

بېرەو زەنجەفیل پېكىدنت.

shanghai (shan'hi', shān'hi'), *v.t.*

(۱) سەرخۇشکردنى كەسكەو.

فرائندى بۇسەر كەشتىيەك بۇ نيش پېكىردن وەك كەشتىيەوان.

(۲) فريودەان؛ ھەلفريوان؛ لەخشتەبەردن؛ تەفرەدان؛ بە فېل و تەلەكەو ھەپەشە

شت پېكىردن.

shangri-La (shan'gri-lä'), *n.*

يوتوپيا ھەھشتى سەزەمىن؛

شونىنكى خۇش و پې ناسودەو تەرىك.

shank (shank), *n.*

(۱) لوولاق؛ نەو بەشەي لاقە كە لەنئوان نەژنۇو

پاژنەي پېدايە (لە موزۇ وولأخدا). (۲) لاق

(۳) پارچەيەك گۇشتى لوولاق (گا. مەي). (۴) قەدى بزمارو دەرىزى.

(۵) لاسكى پووەك قەف. (۶) قەفى قولاپى ماسى. (۷) دەسكە سەبيل.

(۸) قەدى كليل نەو بەشەي لەنئوان قنگەكەي دانەكانىدايە.

(۹) دەسكى كەچك.

(۱۰) (ا) نەو بەشە تەسكەي بنى پېلاوھە كە لەنئوان پاژنەكەي پانايىيەكەيدايە.

(ب) پارچەيەك ناسنە دەخۇرتە ناو پېلاوھە بۇ راستكردنەو نەم بەشەي

پېلاو. (۱۱) قەدى دەرەشەو نامىزى كوكەرى تر.

sharecrop

(۱۷) [Colloq.], (ا) روا بەشى يا دوادوايى شەك (بەتايبەتى كات):

(the ~ of the journey)

(ب) بەشى يەكەم يا باشترىنى كاتىك: (the ~ of the evening)

v.i.

ووشكېوون و لە لاسك كەوتتەخوارمە (گول).

shan't (shant, shānt), = shall not.

shantey (shan'ti, shānt'i), *n.* = chantey.

shanty (shan'ti), *n.* = shack.

shantyman (shan'ti-mən), *n.* كۇختەنشېن (بەتايبەتى داركەر).

shanty-town (shan'ti-toun'), *n.* شارى كۇختە؛ كەرەكى قۇختە.

زىنجانە.

shape (shāp), *n.*

(۱) شېوھ؛ وئە. (۲) شېوھى كەسكە.

(۳) قەدو بالا؛ بېچم.

(۴) شېوھى دوز؛ بەرگ (مەجان): (an enemy in the ~ of a friend)

(۵) تارمايى؛ خىئو؛ شەبەنگ. (۶) قالب.

(۷) جۇر؛ شېوھ: (dangers of every ~)

(۸) شېوھى پىكەيپىك؛ پىكەيپىكى: (His story began to take ~)

(۹) دوق.

(۱۰) [Colloq.], بار (بەتايبەتى ھى تەندرووستى): دۇخ:

(The injured man was in bad ~.; You are in good ~.)

v.t.

(۱) دروستكردن؛ شېوھەيدان؛ پىكەسكە؛ دوق پى بەسكە.

(۲) دارشتن؛ پىكەيپىكە كردن.

(۳) گونجاندن؛ شىاندن: (~ your plans to your abilities.)

(۴) پىژان بۇ ديارى كردن؛ پىژان شېوھى ژيان بۇ دان:

(The war ~d their lives.; His teachers ~d his character.)

(۵) [Obs.], فەرمان دان؛ پىژاردان.

v.i.

(۱) گونجان؛ شيان.

(۲) [Rare], پوودان.

(۳) پىكەتەن؛ شېوھەكى تايبەتى وەرگرتن؛ بەرەو پىشەوھە چوون:

(Our plans are ~ing well.)

shape up, [Colloq.],

(۱) شېوھەكى تايبەتى وەرگرتن.

(۲) بەرەو باشى چوون؛ باشترېوون.

(۳) رەووشتى خۇ چاك كردن يا گۆرېن؛ ھاتتە سەرىنى راست:

(From this day on you're going to shape up or shape out.)

take shape,

پىكەتەن؛ پەرەسەندن؛ بەرەو پىشەوھە چوون.

shapeless (shāp'lis), *adj.*

(۱) بى شېوھ؛ بى دوق؛ لە ھىچ ناچىت.

(۲) ناشرىن؛ نازىكەيپىك.

-shapelessly (*adv.*) ; shapelessness (*n.*).

shapely (shāp'li), *adj.*

شېوھە جوان؛ قەدو بالا جوان؛ پىكەيپىك؛

خېووم؛ خېرن: (a ~ fugure)

-shapeliness (*n.*).

shard (shārd), *n.* Also sherd, پارچەي شكاوى شووشە يا كانزا.

(۲) بەرگى تەنكى دەرەوھى بالى قالونچە.

(۳) كىلى پەق (گيانەوھەناسى)؛ قاوغ

share (shār), *n.*

(۱) بەش؛ پىشك؛ بەرکەوت.

(۲) بەشى تەوايى خۇ: (Everyone has done his ~ of work.)

(۳) يەك بەشى كۆميانايى ھاوېشى.

v.t.

(۱) بەش كردن؛ دابەش كردن.

(۲) ھاوېشى كردن؛ بەش كردن لەگەلدا:

(~ the candy with your playmates.)

v.i. (~ in),

بەشداربوون تېدا؛ بەشدارى كردن تېدا.

go shares,

بە ھاوېشى كردن؛ پىكەوھە وەك يەك بەشداربوون.

on shares,

ھاوېشى كردن لە سوود زيانىشدا.

share (shār), *n.* = plowshare.

sharecrop (shār'krop'), *v.i. & v.t.* بەشكە لە بەرەمى كشتوكان

بەردن لەبرى نيش.

sharecropper (shär'krop'ēr), *n.* وەرزیزیکه که به‌مشیک له

بهره‌می کشتوکاله‌کی ده‌بات له‌بری نیشکه‌کی

shareholder (shär'höl'dēr), *n.* به‌شدار له کۆمپانیای هاو‌بەشیدا (Slang). شاره‌زا! بزانی زانی رشتەیمکی تایبه‌تی. خاوه‌ن به‌ش: هاو‌به‌ش.

shark (shärk), *n.* (۱) ده‌ستێ: ساخته‌چی! جامباز: تەلمەباز. (۲) [Slang]. شاره‌زا! بزانی زانی رشتەیمکی تایبه‌تی.

v.t. [Archaic], ده‌ستێ: به‌جامبازی ده‌ست که‌وتن.

v.t. ده‌ستێ: به‌ساخته‌چیتێ ژبان.

shark (shärk), *n.* سه‌گه‌ماسی! کۆسه! جۆره‌ ماسی‌یه‌کی گه‌وره‌و دپی ماسی خۆره‌ هه‌ندیکیشیان په‌لاماری مرۆ ده‌دن.

sharkskin (shärk'skin'), *n.* (۱) پیستی کۆسه.

(۲) قایشیکه له پیستی کۆسه دروست ده‌کړت.

(۳) قوماشیکي لوسی نه‌ختیک بریقه‌داره.

sharp (shärp), *adj.* (۱) تیز: بێ (a ~ knife).

(۲) بووکدار: تیز (a ~ turn). (تیز: پێچ: لۆقه).

(۳) دیار: زۆر دیار: له‌به‌رچاوا: ئیجگار.

(a ~ difference, contrast, etc.)

(۴) زیره‌ک: دانا: زنگ: تیز (a ~ mind, person, etc.).

(۵) (ب) وریا: تیز (eyes ~).

(۶) فیلان: تەلمەباز: زۆرزان: زۆل.

(۷) بێ: اووشه, په‌خنه! توندوتیز:

(He had some ~ words for him.; ~ criticism)

(۸) توند (هێرش): توندوتیز.

(۹) سارد: بێ: تیز (a ~ wind).

(۱۰) تیز (نازان): زۆر: پهنده (a ~ pain).

(۱۱) تیز (تام): بۆن: توون.

(۱۲) به‌رزو ناساز (ده‌نگ): تیز.

(۱۳) به‌تین: بریقاوه: زۆر پووناک (a ~ flash of light).

(۱۴) شوخ: قوژ: ته‌پووش: جوان.

(ب) که‌شخه (جل‌و‌به‌رگ): جوان: رینگ‌وپینگ.

(a ~ jacket, suit, dress, etc.)

(۱۵) بێ ده‌نگ (تپ): ده‌نگناسی.

(۱۶) به‌رزتر له ناسایی (مۆسیقا و گۆرانی).

n. (۱) ده‌ریز: دروهمانی نوک: زۆر باریک: تیز.

(۲) [Colloq.]. زانا: شاره‌زا! بزانی (sharper, [Colloq.]).

(۳) ناوازگی: به‌رزتر له ناسایی (ب) نیشانه‌ی ئەم جۆره‌ ناوازه.

v.t. (۴) موسیقاییان یا گۆرانی ووتن به‌ ده‌نگی به‌رزتر له پێویست.

adv. (۵) له‌به‌ر: به‌ په‌له: خێرا. (۶) به‌ وریایی. (۷) به‌ تیزی.

(۸) به‌رتر له هێ راست یا پێویست (ناوان).

(۹) ته‌واو (کات): به‌ ته‌واوی: به‌بێ: که‌م: زیاد.

(She came at seven o'clock ~.)

-sharply (*adv.*); sharpness (*n.*).

sharp-eared (shär'êrd'), *adj.* (۱) گوێ قوت: گوێ په‌پ.

(۲) گوێ سووک.

sharp-edged (shär'ejd'), *adj.* تیز: ده‌م: تیز: بێ.

sharpen (shär'p'n), *v.t.* تیزکردن (چه‌ق: گوێزان, پینووس):

دادان. پینووس: تیزکردنه‌وه.

v.t. تیزبوون.

sharper (shär'pēr), *n.* ده‌ستێ (به‌تایبه‌تی قوماچی): گزیکه‌را.

ساخته‌چی: فیلان.

sharp-eyed (shär'pid'), *adj.* (۱) چاو‌تیز.

(۲) وریا: هوشیار: به‌ سه‌رنج.

sharpie (shär'pi), *n.* (۱) جۆره‌ به‌له‌میکي بایه‌وانی باریک: دریزو.

(۲) [Colloq.]. که‌سکی وریا و زیره‌ک: سه‌ قوت.

sharp-nosed (shär'nōzd'), *adj.* (۱) لووت تیزو‌باریک.

(۲) نووک تیز: لووتکه‌دار: سه‌رتیز.

(۳) هه‌ستی بۆن: کردنی تیزه.

(۴) به‌ په‌رووش: زۆر برسی.

(۵) ناماده‌یه بۆ برین یا برینه‌وه (مشار... هتد).

sharp-shooter (shärp'shōōt'ēr), *n.* نیشانه‌چی: نیشان شکن.

sharp-sighted (shärp'sit'id), *adj.* = sharp-eyed.

sharp-tongued (shärp'tung'), *adj.* ده‌م: دریز: زمان: دریز.

زمان: پیس.

sharp-witted (shärp'wit'id), *adj.* زیره‌ک: می‌شک: تیز.

می‌شکی: وه‌ک: دادانی: ماره.

shatter (shat'ēr), *v.t.* (to ~ a window).

(۱) ووردوخاش: کردن: تیکدان: له‌واتاندن: تیک‌وپیکدان: له‌ناویردن.

(۲) ویران: کردن: تیکدان: له‌واتاندن: تیک‌وپیکدان: له‌ناویردن.

(to ~ one's hopes, nerves, etc.)

(۳) [Obs.], په‌رشو: با‌و‌کردنه‌وه.

v.t. (۴) ووردوخاش: بوون: شکان. (۵) تیک‌چوون: له‌واتان: ویران: بوون.

n. (۶) ووردوخاش: بوون: شکان.

(۷) [pl.], پارچه: پارچه: ووردوخاش: وورده: پارچه.

(The broken vase lay in ~s.)

(۸) ووردوخاش: شکاری.

shatter-proof (shat'ēr-prōōf'), *adj.* ووردوخاش: نابی.

(~ glass)

shave (shāv), *v.t.* (۱) تاشین: (دای): په‌نده‌کردن.

(۲) تاشین: (پیش): ته‌راش: کردن. (۳) پووشاندن.

(۴) برین: چیمه‌ن: گیا.

(۵) [Colloq.], نرخ: داشکاندن: نرخ: هینانه‌خواره‌وه.

(۶) به‌نرخیکي که‌متر له ناسایی کرین (سه‌وداگه‌ری).

v.t. (۷) ته‌راش: کردن: پیشی: خو: تاشین.

(۸) به‌چنگه‌کړی: ده‌ویردن: (پاره‌بازی).

n. (۹) (ب) په‌نده. (ب) مه‌کینه‌ی: پیش: تاشین.

(۱۰) ته‌لاش: نارده: مشار: پووشه‌دار.

(۱۱) ته‌راش: پیش: تاشین: (a sharp razor means a good ~).

(۱۲) [Colloq.], زۆر: لێ: نرکیه‌ونه‌وه: به‌بێ: لێدان: یا به‌رکه‌وتن.

a close shave, [Colloq.], به‌حال: ده‌ریازبوون: به‌حال: پزگاریبوون.

shaveling (shāv'lin), *n.* (۱) که‌سکی: سه‌رتاشراو: یا پاک: کراو.

به‌تایبه‌تی: که‌شیش: (له‌پووی سووکی‌یه‌وه) (۲) لاو: گه‌نج: هه‌ریه.

shaven (shāv'n), alternative past participle of shave.

adj. (۱) تاشراو. (۲) باش: کورت‌کراوه‌ته‌وه.

(۳) ته‌راشکه‌را: پیش: تاش.

(۴) مه‌کینه‌ی: پیش: تاشین: (an electric ~).

(۵) [Archaic], ده‌ستێ: تەلمەباز: ساخته‌چی.

(۶) [Colloq.], لاو: گه‌نج: هه‌ریه: مندان.

shave-tail (shāv'tāl'), *n.* (۱) مێستری: تازه: گه‌راو.

(۲) نه‌فسه‌ری: یه‌ک: نه‌ستیره‌ی: تازه: (له‌پووی سووکی‌یه‌وه).

shaving (shāv'in), *n.* (۱) (ب) پیش: تاشین: ته‌راش: کردن: تاشین.

(ب) په‌نده‌کردن: تاشین: (دای).

(۲) ته‌لاش: نارده: مشار: وورده: تیکان: پووشه‌دار: پووش: (په‌نیر, کاش):

(wood ~)

shaving brush, فلجی: پیش: تاشین.

shaving cream, سابوونی: پیش: تاشین.

shaw (shō), [Archaic or Dial], بێشه: بێشه‌لان: چرستان: زه‌به‌نگ.

shaw (shō), *n.* گه‌لاو: لاسکی: شیلو: په‌تاته... هتد.

shawl (shōl), *n.* ده‌ستمال: چارۆکی: سه‌رشان: شان.

shawm (shōm), *n.* نامیزنکی: فووپیاکردنی: مۆسیقی: کۆنه.

shay (shā), *n.* [Colloq.], = chaise.

she (shē, shī), *pron.* (۱) ئەو (ژن و گیانداری می).

- (۲) زانواوېکه به کار دهینږی یو شو شتانه ی به می دانراون (وړه - کمشتی، زه میز هند: (*Our dog is a ~*) .
she- (shē), پیشگرکه به مانای می: مینه: ما.
 (~ - ass ; ~ - cat ; ~ - bear)
sheaf (shēf), *n.* (۱) چېب: د هسک: د هسته: مهلو: قول: گورزه
 (۲) پر تیردانیک تیر.
 (۳) بهسکه: کاغذ: د هسته: (*a ~ of papers*) .
v.t. مهلو کردن: گورزه کردن: چېب چېب کردن: پینچانه: بهستن.
shear (shēr), *v.t.* (۱) برینوه (مهر: بز: خوری).
 (۲) توک یا برگ لیکرته: تاشین (۳) برینوه.
 (۴) لی سندنوه (ماف: د هسلات): بی بهش کردن.
 (۵) [Dial] دوورینه (به داس: دروینه کردن).
v.i. (۱) برگ به کارهینان: برینوه: قلم کردن (ب) به داس دوورینه.
 (۲) لیه کیوونه: شق کردن
 (۳) پیندا رویش: برین (مهجان)
 (*The plane ~ed through the clouds.*)
n. (۱) برگ: مهقستی گوره (ب) بهلنکی برگ یا مقست
 (۲) نامبری برینوه (به تابهتی می ته به قه کانرا).
 (۳) برینوه (مهر: بز: کانرا... هند).
 (۴) بهرگ: مهر و بزنی برپاوه.
 (۵) برینوه یکه: واته سالیگ: ښکته یکه یو دیاری کردن یا ژماردن ته می
 مهر (*a sheep of three ~s*)
 shearing stress (۶)
 -shearer (*n.*)
shearing (shēr'ing), *n.* (۱) برینوه (مهر: بز)
 (۲) بهرگ: شو خوری و موهی له برینوه یکه له مهر یا بز دکرته.
shearing stress, ثرکی مهر دوو پارچه ناسنی لیه کوه و توو لهکاتی
 کارکردن: (وړه دوو پالی برگ)
shear legs, *Also* shear-legs, مه کیلی شتی قورس بهر زکړنه.
shearling (shēr'ling), *n.* (۱) مهری یه جار برپاوه: شه!
 بهرخی یه سله. (۲) پیستې شه یا بهرخی بهرگنه کیوه.
shears (shēz), *n.pl.* (۱) برگ: مقستی گوره
 (۲) نامبری کانراو شتی تر برینوه. (*shear-legs*)
shear-water (shēr'wō'tēr), *n.* ناوېر ناندیه کی دریا یی ره شو.
 سپی دهنوک نوشتاو ی بال دریزه شوه نده ی کوتریک دهیت که دفریت لهوه
 دهچیت که به سر ناوکه د بخشیت یا بیپریت.
sheatfish (shēt'fish), *n.* ماسیه کی زور گوره ی پوباری
 نوروپایه: هندیکیان سده و به تاج کیلو دهن).
sheath (shēth), *n.* (۱) کیلان: کیف: (۲) بهرگ.
 (۳) کراسی ته سکی نافرته.
v.t. خستنه کیلانه.
sheath-bill (shēth'bil'), *n.* دهنوک کیلانی بالنده یه کی دریایی
 سپی ناوچه کانی ته وری باشوره کیفیک به ژیر دهنوکی یه ویه.
sheathe (shēth), *v.t.* (۱) خستنه کیلانه
 (۲) بهرگ تیگرتن: داپوشین (بو پاراستن).
 (۳) کردن به گوشندا (شیر)
 (۴) چرنوک کیشانه و ناو کیفه
 (۱) (۱) خستنه کیلانه. (ب) بهرگ تیگرتن. (*sheathing* (shēth'ing), *n.*)
 (۲) بهرگ
sheath knife, چه قوی کیفدار.
sheave (shēv), *n.* پنچکه قراغ چال: وړه می خولولوکه.
sheave (shēv), *v.t.* چه چک کردن: گورزه کردن: پینچانه: بهستن.
sheaves (shēvz), *n. plural of sheaf and sheave.*
shebang (shā-ban'), *n. [Slang]*, کاروبار: دزگا: شت: همراه.

- (به تابهتی له دهمستواژمیه: *the whole shebang*).
shebeen (shi-bēn'), *n. [Irish and Scot.]*, مه یخانه ی قاچاق
shed (shed), *n.* سایه بان: چرداخ: که پر: که پری ناژن: زنج: سابات.
shed (shed), *v.t.* (۱) پڑاندن (خوین، فرمیک): پشتن: پڑان:
 (*to ~ blood, tears, etc.*)
 (۲) لی بوونه: بلاو کړنه: دانوه: لی هاتنه دهره:
 (*He ~s confidence wherever he goes.*)
 (۳) نگرته خو: لی دور خستنه: پیوه ته نووسان:
 (*A duck's feathers ~ water.*)
 (۴) فرندان (توک، کاژ): ورین: لی بوونه: پووتانه: (*to ~ skin*)
 (۱) فرندان (توک، کاژ): پووتانه.
 (۲) ورین: (*All the leaves have ~*).
n. = watershed.
shed blood, خوین پشتن: کوشتن.
she'd (shēd), = *she had, she would.*
shedder (shēd'ēr), *n.* (۱) توک یا کاژ فرند: قو یا توک پووتانه.
 (۲) قرانگو کوللی دهره لهکاتی قاوغ فرنداندا یا دوی.
shedding (shēd'ing), *n.* (۱) کاژ یا توک فرندان.
 (۲) توک یا کاژو شتی تری فرندراو یا لی بوونه.
she-devil, نافرته ی بدخوا ی کینه داری دلره.
sheen (shēn), *n.* (۱) تریفه: بریقه: بریسکه.
 (۲) جلی بریقه دار: بهرگی بریسکه دار.
adj. [Poetic], بریقه دار: بریسکه دار: به تریفه: جوان.
v.i. [Poetic], بریقه دانه: بریسکه دار.
sheeny (shēn'i), *adj.* بریقه دار: بریسکه دار.
sheep (shēp), *n.* (۱) مهر: یز: (۲) پیستې مهر.
 (۳) که سکی ملکه و ترسنوک و بی د هسلات و بی میشک و سرکز.
 به شرمه و به خوشبوستانه و دندارانه
 سهر کردن.
sheepberry (shēp'ber'i, shēp'bēr-i), *n.* دره ختیکی گول
 سپی بهر توو ترکی یه.
sheepcote (shēp'kot'), *n. = sheepfold.*
sheep-dip (shēp'dip'), *n.* گراوه یه کی کیمیا یه مهری
 تیه دله کی شرت بز کوشتنی گنه و زچ و جانوه ی ترو پاکر دهره.
sheep dog, *Also* (sheep-dog), *n.* سگی شوان: سگنکی گوره ی.
 هینمی تیسک دریزه لیری به دیاره و بون و پاسه وانی میگله.
 (پیشی دهره تر): "Old English sheepdog".
sheepfold (shēp'fōld), *n.* په چه: کوز.
shepherd (shēp'hūr'dēr), *n.* شوان.
 (مهره ما "shepherd")
shepherding (shēp'hūr'dēr'ing), *n.* مهر له و پاندن: شوانی کردن.
sheepish (shēp'ish), *adj.* (۱) شرمین: زور ته ریک بوونه: کم پو:
 (*a ~ look*)
 (۲) ترسنوک: مالی: ملکه.
 -sheepishly (*adv.*) ; sheepishness (*n.*).
sheep-kill (shēp'kil'), *n. = sheep laurel.*
sheep laurel, مهر کوزه: دهره نیکي همیشه سهری ژمه راوی.
 مهر دمکوژی: (پیشی دهره تر): "lambkill".
sheep's eyes, سهر کردن شرمانه و خوشبوستانه:
 (*She was making ~ at him.*)
sheepman (shēp'man', shēp'man), *n.* (۱) مهر به خوکهر.
 shepherd (۲)
sheep run, = *sheepwalk.*
sheepshank (shēp'shan'), *n.* (۱) لولاچه مهر.
 (۲) گری پت کور کړنه و.

(ب) سرهك خيلى عهريه بى. (۲) [Slang], پياوى قوزى ئىن بۆ شىت بو' ژىكوز.
sheikdom, sheikdom (shēk'dəm), n. شىخ نشىن.
sheitan (shī-tān'), n. = shaitan.

shekel (shēk'l), n. (۱) كىشانه يەككى بابلى و جۈولەكەي كۆنە.
(۲) پارە يەككى ئالتۇن يا زىۋى جۈولەكەي كۆنە.
(۳) [pl.] [Slang], پارە (بەتايىبەتى ھى وورده).
sheldrake (shel'drāk'), n. جۈرە مراۋى يەككى رەش و سېيە.
shelf (shelf), n. (۱) رەفە؛ تاق.

(۲) شىتى سەر رەفە؛ ئەۋەندە شتومەك كە جىنى بېيىتەۋە لەسەر رەفە يەك.
(۳) تەختەبەرى سەردەرھىتاي لە كەندە لائىكەۋە وەك رەفە.
(۴) رەفە يا تىرە يەككى بەردىنى تەنكاۋى گۆي دەريا.
(۵) تەختەبەردى ژىر زىخ وگل (كانگەرى).

on the shelf, بىكار (پياۋى پىر، كچى قەيرە)؛ بى كەك؛
خراۋەتە پىشت گۆي؛ خراۋەتە لاۋ؛ بەكارنەماۋ.

shell (shel), n. (۱) قارغ (كىسەن، گۈنچە ماسى)؛ لەپكە؛ قاقە؛ سەدەف.
(۲) تۈنكل (ھىلەك، پاقە، گۆز، بادەم، تۆر)؛ قارغ؛ قاپۇر؛ قانۇر.
(۳) بەرگىك يا شىتىكى لە قارغ چور؛ (۱) چوارچىۋە يا قارغى خانۇر.
(ب) قارغى پاقلاۋە و كىك و كۈلچە.
(ج) قارغى بەلەم و كەشتى. (د) گۈنچە.
(۴) شىتىكى بۆش و پورالەتى (كردار، ھەلۋىست... ھتد)؛ شىتى بىن ناۋە پۆك يا ناۋناخىن.
(۵) بەلەمى سەۋلى بارىك و درۋىزى پىشچىكى.
(۶) بۇمبا. (۷) قارغە قىشەك؛ قاپۇر؛ قارغە گۈللە.
(۸) گۈنچە ماسى؛ گىئاندارى دەريايى نەرمى قارغدار.
(۱) تۈنكل لىكردنەۋە؛ پاك كردن.

v.t. (to ~ peas, shrimp, etc.)

(۲) دەنكى گەنە شامى كىردنەۋە لە گۈلە شامى.
(۳) بۇمباران كىردن؛ بۇمبا پىۋەنەن؛ تۆپ پىۋەنەن.
تۈنكل ئى بۈرنەۋە: (Peanuts ~ easily).

come out of one's shell, شەرم شكان و چورنە ناۋ خەلەكەۋە؛
لە قارغى خۇ ھاتنەدەرەۋە؛ ھاتنەدەرەۋە بۇناۋ كۆمەل.
retire into one's shell, چورنە ناۋ قارغى خۇۋە؛ شەرم گرتن؛
لە كۆمەل كىشانەۋە.

shell out, [Colloq.], پارەدان؛ جىرگاندىن؛ دانەدەست؛
(He shelled out a large sum of money.)

she'll (shēl), = she shall, she will.
(۱) جەۋى "لەك" ي پائىۋار.
(ووشەي "lac" بېينە) (۲) بۇزە يەككى پورنە لە "لەك" و كحول پىكىدەت؛
شلاۋوكى "لەك".

v.t. (۱) شلاۋوك يا جەۋى "لەك" لىدان.
(۲) [Slang], ژور بە باشى ئى بردنەۋە (يارى)؛ بۇرپىدان؛ باش بەزاندن.
(۳) [Slang], پەيتا پەيتا لىدان؛ بە بى بەزە يىئانە داركارى كردن يا بىراز كردن.
(۱) داركارى كردن؛
بىراز كردن؛ بە قامچى لىدان. (۲) بە تەۋاۋى بەزاندن؛ باش بۇرپىدان
shell-back (shel'bak'), n. (۱) كەشتىۋانى قال يا شارەزا.
(۲) كەسپكە كە كەمەرى زەۋى بېرىنى؛ بە كەشتى.

shell-bark (shel'bark'), n. = shagbark.
جۈرە لۇيىيەكە كە ھەر ئاۋەكەكى دەخورت نەك قارغەكەي.
shell-bean, تۆپ پىۋەنەن؛ بۇمباران (بە تۆپ).
shell-fire (shel'fir'), n. گىئاندارى ئاۋى قارغدار (گۈنچە ماسى).
shell-fish (shel'fish'), n. قۇرئانگ، گۈللە دەريا... ھتد.

shell game, پىلانچىك بۇ خەلە تاندن و گزى لىكردن و دەستېرىنى كىراۋو
سەۋداگەر؛ گزى؛ دەستېرىن.

shell jacket, جۈرە چاكەتلىكى كورت و تەسكە بۇ بۇنەنى نىچە رەسمى.
shell-proof (shel'proof'), adj. بۇمبا كارتىنەكەر؛ دژى بۇمبا.
shell shock, مېشك تىكچۈۋى سەرباز لە جەنگدا بەھزى بۇمبارانى

(۲) [Scot.], شىتىكى ھىچ و پوچ؛ شىتىكى ئاسك، بى ھىز، يا بارىكەلە.
sheepshead (shēps'hēd'), n. (۱) كەللەي مەر (بۇ خواردن).

(۲) كەسكىنى كەرو بى مېشك؛ كەسكىنى ھىچ و پوچ.
(۳) ماسى يەككى دەريايى گەۋرەي سەر زى بازوۋە.
(۱) مەر پەرەۋە.
(۲) بىرگ؛ مەكىنەي مەر بىرىنەۋە.

sheep-shearer (shēp'shēr'er), n. (۱) مەر بىرىنەۋە.
sheep-shearing (shēp'shēr'ing), n. (۲) كاتى مەر بىرىنەۋە. (۳) ئاھەنگى مەر بىرىنەۋە.

sheepskin (shēp'skin'), n. (۱) يىستە مەر بە كۈلەكەيەۋە.
(۲) يىستەي ئوسىن؛ كاغەزى يىستە.
(۳) [Colloq.], بىرواناھى قوتانچانە؛ دېلۇم.

sheep sorrel, ترشۈكە گىيەككى كىۋىلەيە گەلەكەي لە سلق دەچىت
تامەكەي ترشە.

sheepwalk (shēp'wōk'), n. لەۋەرگەي مەر.
sheer (shēr), v.t. لە پى لادان (كەشتى)؛ لادان.
v.t. لە پى بى لادان.
n. (۱) لە پى لادان (كەشتى)؛ لادان.

(۲) رادەي لارېۋنەۋەي كەشتى (كە لە لاۋە بېيىرى).
sheer away (or off), جىياۋنەۋە (لە تاقە خەك)؛ بەجىيىشتن؛
لە باس لادان يا گۆزىن (لەبەر ناخۇشى باسەكە).

sheer (shēr), adj. (۱) ژور تەك (كالا)؛ پۇشن.
(۲) تەۋاۋ؛ بى كەم و زىاد؛ ھەر؛ تەنھا؛ پوت.

(It was ~ folly, ignorance, etc.;
a ~ accident; a ~ waste of time)
(۲) ھەزار بە ھەزار؛ سەخت؛ ستونى؛ ژور لىز؛ يەكسەر چورە بە ئاسماندا؛
(a ~ drop; a ~ cliff)

adv. (۱) بە تەۋاۋ؛ بە بى كەم و زىاد؛ پوت؛ ھەر؛ تەنھا.
(۲) يەكسەر بۇ خوارەۋە؛ بە لىزى؛ بە ستونى؛ بە ھەزار بە ھەزارى.
n. كالاۋى ژور تەك؛ بەرگى لەم كالاۋە دروستكار.

sheer legs, = shear legs.
sheet (shēt), n. (۱) سەر دۈشەك؛ بەرگە دۈشەك؛ چەرچەف؛ مەتيل.
(۲) [Poetic], بايەۋان.

(۳) (۱) پەرە (كاغەز)؛ تەبەق: (a ~ of paper).
(ب) پۇرئامە.
(۴) پەرە (ئاسن)؛ تەبەق (سەۋەل، شوۋشە)؛ تەختە (دار، شوۋشە)؛
(a ~ of ice, glass, iron, plywood, etc.)

(۵) تەختەبەرد (زەمىنئاسى).
(۶) تەبەقە پۈل (پىش جىياكردنەۋە يان لەيەك).

v.t. داپۇشەن (بە مەتيل، تەبەقە شوۋشە، سەۋەل يا ئاسن)؛ بەرگ تىگرتن.
sheet (shēt), n. پەتى بايەۋان
v.t. درىۋنەۋەي پەتى بايەۋان بە لايەكدا.
three sheets to the wind, [Colloq.], سەرخوش.

sheet anchor, (۱) لەنگەرى گەۋرەي تەنگانەي كەشتى.
(۲) دوا پەنا؛ دوا دالە؛ كەسپك يا شىتىكە كە لە تەنگانەدا دەكەرتتە فرىا.
sheet bend, قونفە گرى؛ بىرىتىيە لە گرىندانى پەتىك بە قونفەكەيەۋە
(كەشتىۋانى)

sheet glass, تەبەقە شوۋشە؛ تەختە شوۋشە.
sheeting (shēt'ing), n. (۱) بەرگ تىگرتن؛ بە تەختەدار يا تەبەقە كانزا يا
قوماش داپۇشەن. (۲) لۆكە كەتانى چەرچەف ئى دروستكار.
(۳) پەرەي تىگىراۋ؛ بەرگ (تەبەقە ئاسن، تەختەدار، مەتيل... ھتد)؛

(copper ~)
sheet iron, تەبەقە ئاسن.
sheet metal, پەرەي كانزايى؛ تەبەقە كانزا.
sheet music, مۇسقىئى چاچىگراۋ لەسەر پەرەي بەند نەكراۋ.
sheik, sheikh (shēk, shākh), n. (۱) شىخ (ئايىن)

-shell-shocked (adj.).

shelly (shel'i), adj.

shelter (shel'tēr), n.

(to take ~; to give ~ to somebody)

v.t. (to ~ someone) دالده دان: پماندان: گرتنه خو: جیگرده نو: پاراستن:

v.i.

shelter tent,

shelty, sheltie (shel'ti), n. = shetland sheep dog,

shetland pony.

shelve (shelv), v.i.

v.t. (۱) رَهفه بُو کردن: رَهفه بُو درووست کردن: (۲) خستنه سر رَهفه.

(۳) (۱) خستنه لاره: دواختن: خستنه پشت گوی:

(to ~ a plan, project, discussion, etc.)

(ب) خانه نشین کردن: له نیش دهر کردن: (ب) خستن.

shelves (shelvz), n. plural of shelf.

shelving (shel'vin), n.

(۱) کهره سی رَهفه.

(۲) رَهفه به گشتی: رَهفه کان.

(۳) شت خستنه سر رَهفه: رنکستن له سر رَهفه.

(۴) لیزگه: لیزایی: لیزئی. (ب) پله لیزئی.

Shemite (shem'it), n. = Semite.

Shemitic (shem-it'ik), adj. = Semitic.

shenanigan (shi-nan'i-gan), n. [Colloq.] قسه میچ و بوچ:

شې مانا: فیل بازی: فیل و تله که: که تن: تله که بازی: خله تان: تشقه: چمتی.

(۱) جینی مردوان (نینجیل).

(۲) [Colloq.] [s-] دوزه: جهه تنم.

(۳) شوان.

shepherd (shep'ērd), n.

مهروما "shepherd" (ب) رهبری نانینی (مهلا، قهشه... هتد) رابری کلنسه.

(۱) شوانی کردن: به دیار و دهوونی پانه مبر.

(۲) رابری کردن: سهروکاری کردن: چاودیری کردن: شاگا تی بوون.

the Good Shepherd, عیسا

shepherd dog, = sheep dog.

shepherdess (shep'ērd-is), n. شوانی زن: که شوان.

shepherd's check, (۱) نه خشتیکی میل میلی رهش و سپیه.

(۲) قوماشیکی میل میلی رهش و سپیه.

(۳) پینشی دهووتری: "shepherd's plaid"

shepherd's purse, گیاه کی گول سپیه که لوی سینگوشه یی وک

دل دهگری

(۱) شرهبت: خوشاو

(۲) شیرینی که له دوندومه دهچیت

sherd (shūrd), n. = shard.

shereef (shā-rēf'), n. = sherif.

sherif (shā-rēf'), n.

(۱) شریف: نهوی پیغمبر

(۲) شریف: فرمانروای مکه

sheriff (sher'if), n. (۱) سهروکی پولیسی سواره ی دهره و ناوشار

(۲) که ناسیشی ناوچه که و جینه جیگرده ی فرمانه کانی دادگای یی سپیدراوه.

(۳) سهروکی شاره وانی و دادگری ناوچه کی نینگلته ره

sherris (sher'is), n. [Archaic] = sherry.

sherry (sher'i), n. (۱) شرابیکی نیسپانی خسته (که لیک جار

شریفه: (ب) شراب یا مهیه کی وها

she's (shēz), = she is, she has.

Shetland pony, نهسپی کورته بالای شیتلاند: نهسپیکی کورته بالای

به میزو کک درژو (له "شیتلاند" مه هاتوه که دورگه ییکی نژیک

نوسکوتله ندهیه).

Shetland sheep dog,

سهگی شوانی شیتلاند.

(روشه ی پیشور و "sheep dog" بینه).

shew (shō), n., v.t. & v.i. = show.

shewbread (shō'bred), n. = showbread.

Shiah, Shia (shē'a), n. (۱) شیعه (نیسلام): لقی شیعه.

Shiite (۲)

shibboleth (shib'ə-ləth), n. (۱) تاقیکردنه نو: (نایی جولکه).

(۲) تاقیکردنه نو: (به تاییه تی بُو ناسینه و جیا کردنه نو: که سیک).

(۳) درووش و نیشانه ییکی تاییه تی کوملک، تاقیک، یا حیزیک.

shied (shid), past tense and past participle of shy.

shield (shēld), n. (۱) زری: قلعان.

(۲) پاریزم (مرو، شت): هوی پاراستن.

(۳) قلعانیک که درووشی هوزنکی پیوهیه.

(۴) شتیکی له قلعان چو.

(۵) گولله بند یا بهر یستیکی ناسنی توپ یا توپ هاوژو (بُو پاراستنی

توچی یه کان): (۶) بهر یه یا بهر یستی پاراستن (مه کیه کاری)

(۷) بهر یستی ناره: شتیکی هملو یا لاستیکی به بن قوئی کراس و

چاکه تدا له بهر یستی بُو پاراستنی له ناره: (۸) قاوغ (کیسه).

(۹) بهر یستی نه تو: دیوارنکی قورقوشی یا چیمه نتو به دهوری فرنی

نه تو میدا بُو بهر یستی کردنی تیشک (فیژیا).

v.t. (۱) پاراستن به زری: (۲) پاراستن: پاریزگاری کردن.

(۳) شاردنه نو: داپوشن: بهر چاگرگرتن: (to ~ from view)

v.i. بوون به زری بُو: پاراستن.

shielding (shēld'ing), n. (۱) کوختی دهشت و شاخی شوانان.

(۲) [British Dial.] هاوینه له ره پکای شاخ و کتو.

shier (shī'ēr), n. نهسپی سر: نهسپیک که زووزو هملده سله میتوه.

(۱) گزین (له شونیک، که سیک، یا بارنکه و بُو یه کیکی

تن: گواستنه نو: لادان: خستنه سر: (Don't ~ the responsibility;

to ~ the blame on to someone else; to ~ the scenes)

(۲) گزیننه نو: جیگر یکی پیکردن: نالوگر کردن.

(۳) گزین گزین (نوتومیل): (۴) گزینی دهنگ (زمانه وانی).

v.i. (۱) گزین (شینه، جی، سروشت، پیمان: جولان: له پئی لادان.

(۲) دهر بردن به بی یارمه تی کس: هل کردن: پشت به خو به ست:

خو به خو کردن: (You must ~ for yourself now.)

(۳) سهروچی کردن: نوین بازی کردن: فیل بازی کردن: ساخته کردن.

(۴) گزین گزین: (Our new car ~s automatically.)

(۵) [Archaic or Dial.] جل گزین: خوگزین.

(۶) گزین: گزین: (a ~ in foreign policy)

(۷) [i] پیلانی پزگار کردن (به تاییه تی له تنگانه یه).

(ب) فیل و تله که: فیل بازی: ناین و نوین: ساخته: خو دهر باز کردن

(۲) گزیننه نو: جیگر یکی کردن: نالوگر.

(۴) نوره: نوبه: نوبه: سهرو: شفت.

(۵) تاقمه کرنکاری شفتیک: تاقمه کارگری به یه نوره نیش کردو: شفت:

(Three members of the night ~ were absent.)

(۶) گزینی پوی به هل کردن.

(۷) [Archaic or Dial.] جل گزین: خوگزین.

(۸) chemise. [Rare] جیگر یکی یاریگر (فوتبولی نه مریکی)

(۱۰) گزینی نوتومیل گزین.

(۱۱) جولانی زوی له دهویری قلیشی که وری زه میدا (زه میناسی)

(۱۲) جینی بهنجه یا دهست گزین له سر که مانچه و نامیری تر

(۱۳) دهنگ گزین (زمانه وانی)

make shift, (۱) دهر بردن له دخی ناهمواردا: به چنگه کری هل کردن

	بەبەي يارمەتتى كەس.
	(۲) ئۆيىدىكى مەلۇمات: ھەتتا ئە تەۋاندا بى كۆشش كىرىد.
-shifter (n.).	
shiftless (shift'lis), adj.	(۱) تەمەل: لەش گران.
	(۲) ئە ھەتتە دەستەپاچە: ئاكارامە.
-shiftlessly (adv.); shiftlessness (n.).	
shifty (shif'ti), adj.	(۱) چىمەت: فېلىما: سىرچەمەت: ئاپا:
	پىشت بى ئەبەسترا: بى بار: ھەمىشە گۇپرا:
(~ eyes; a ~ character or person)	
	(۲) كارامە: لىھاتتە: زۇرزان.
-shiftily (adv.); shiftiness (n.).	
Shiism (shē'iz'm), n.	شىيەيەتتى
Shiite (shē'it), n.	شىيەيەتە: كەسكىنى شىيە.
shikar (shi-kär'), n.	پاۋ
v.t. & v.i.	پاۋ كىرىد
shikari; shikaree (shi-kä'rē), n.	پاۋچى: راۋكە: پاپەر يا
	چاۋساغى ھىندى راۋكەران.
shill (shil), n. [Slang].	داۋ (مەجان): تەنە: كەسكىگە كە چەرىچى يا
	قۇمارچى يا خاۋەن تىياتىرۇ پىشانگا بەكارى دەھىنەت بە خۇپشاندان بە
	كىرارى يا سەۋداگەر بۇ پاكىشانى خەلگى ترو ھاندانىان بۇ كىرىن يا بەشدارى
	كىرىد
shillelagh, shillalah (shi-lä'la, shä-lä'li), n.	كوتە: دار
shilling (shil'ing), n.	(۱) شىلنگ: پارەيەكى وورەدى ئىنگلەندە
	پىست يەكى باۋەنكە (۲) شىلنگ: پارەى ھەندىك وولاتى ئەفرىقايە ۋەك
	كىنىيا
shilly-shally (shil'i-shal'i), adv.	بە پاراۋى: بە دوۋىلى
adj.	دوۋىل: راپا.
n.	دوۋىلى (بەتايەتتى دەربارەى شىتىكى ھىچ ۋەپوچ): پاراۋى.
v.i.	(۱) دوۋىلى كىرىد: پاراۋى كىرىد.
	(۲) خۇ بە شىتى ھىچ ۋەپوچە خەرىك كىرىد.
-shilly-shallier (n.).	
shily (shī'li), adv. = shyly.	
shim (shim), n.	پوۋزىكى دار يا ئاسنە بۇشايى پى پىدەكەرتەۋە شىتى
	پى راست دەكەرتەۋە ۋەك كورسى و مىزى لارەسنگ: ئاۋاخ: پىشتىۋانە.
v.t.	پىركەرتەۋە يا پاستكەرتەۋە بە پوۋز: ئاۋ ئاخىن.
shimmer (shim'ēr), v.i.	(۱) دەرەشەنەۋە: تروۋسكانەۋە:
	وورشانەۋە: بىرسكەھاتىن ئاۋبەناۋ. (۲) كەروپىشكە كىرىد.
n.	وورشانەۋە: وورشە وورش: بىرسكە: تروۋسكە: دەرەشەنەۋە.
-shimmery (adj.).	
shimmy (shim'i), n.	(۱) نەرسەۋەى يا يارى كىرىدنى پىچكەى
	ئوتومىن. (۲) شىمى: سەمايەكى جازى ئەمەرىكىيە بادانى زۇر تىدايە.
	(۳) chemise. [Dial. or Colloq.]
v.i.	(۱) نەرسەۋە: لەزىن (۲) سەماى (شىمى) كىرىد
shin (shin), n.	(۱) ئوۋلاق
	(۲) بارچە كۆشتى شى خاۋروۋى لولۋاق پىشەۋەى پەشمۇلاخ.
v.t.	(۱) ئە دار يا كورسدا ھەنگەران بە ھەردو دەست قاق.
	(۲) شەق: لولۋاق ھەندان: شەق ھەندان لە لولۋاق.
shin-bone (shin'bōn'), n.	ئىسكانى لولۋاق: لولۋاقە ئىسكان.
shindig (shin'dig), n.	(۱) ئاھەنگى سەما ۋەئەپكى
	(۲) ئاھەنگ: زەماۋەند
shindy (shin'di), n.	(۱) ھەر ۋەنە: ھەراۋەرىيا: ھەرا
	shindig. (۲)
shine (shin), v.i.	(۱) بىرقانەۋە: شەرقانەۋە: بىرسكەدانەۋە:
	دەرەشەۋە: بىرئىنگدانەۋە. (The Sun was ~ing.)
	(۲) دەرەكەرتىن: لەئاۋ كۆمەلدا: شەرقانەۋە: مەجان.

(He dose not ~ in conversation.)	
	(۲) زۇر باش دىياربۇن: گەشانەۋە: پىرئىنگدانەۋە.
v.t.	(۱) شەق: لىدان: داگىساندن: (~ your flashlight over here.)
	(۲) بۇياخ كىرىد (پىلاۋ): بىرقە ئە مەلسان: (~ your shoes.)
n.	(۱) بىرقە: شەق: پوۋناكى: بىرسكە: پىرئىنگ: وورشە.
	(۲) (۱) بۇياخ كىرىدنى پىلاۋ و بىرقە ئە ھەلسانى.
	(ب) بىرقەى پىلاۋى بۇياخ كراۋ.
	(۳) سايەقە: ھەتاۋ: (rain or ~)
	(۴) [Colloq.] (pl.), تەشەقە: پەنگ: تەپن
	(۵) [Slang], ھەراۋەنا: ھەراۋەرىيا. (Slang), وئىسكى
	باران بى يا سايەقە: باران بى يا ھەتاۋ: ھەمو كات: rain or shine,
	ھەمىشە.
	خۇ ئە بىردنە پىشەۋە.
	پەكسەر چوۋنە دىلەۋە: بەدل بۇن:
	خۇشۇستىن
shiner (shin'ēr), n.	(۱) شىتى بىرقاۋە: كەسكىنى دەرەكەرتىن لە كۆمەلدا.
	(۲) ماسىيەكى بىچوۋكى پوۋلەكە زىۋىيە.
	(۳) [Slang], چاۋشىن بۇنەۋە خۇش تىزان (بەھۋى مستەكۆنە لىدانەۋە
shingle (shin'g'l), n.	(۱) زىخو چەۋى دىرشى كەتار دەريا:
	وورە بەردى گۇى دەريا. (۲) چەۋى زىخى دىرش: وورە بەرد.
	(۳) كەتار دەريى داپۇشراۋ بە چەۋى زىخى دىرش: وورە بەرد
shingle (shin'g'l), n.	(۱) تەختەدارىكى بىچوۋكە تىنەلگىش
	دەكەرتى سەربانى پى دەكەرتى (ھەندىك جارىش دىۋارى دەرەۋە:
	(ب) پارچە ئەسسىستۇسى بەكارەنراۋ بۇ ھەمان مەبەست.
	(۲) قۇ تاشىنى كورتى ئافەرت.
	(۳) [Colloq.], تەختەى ئاۋو ئاۋنىشانى بەردەمى ھەمانگەى پىزىشكە
	پارزەن... ھەتتا: (to hang out a ~)
v.t.	(۱) سەربان كىرتىن بە تەختەدارى بىچوۋكى تىنەلگىش كراۋ.
	(۲) قۇ زۇر كورەكتەنەۋە.
	ھەمانگە كىرىدەۋە (پىزىشكە, پارزەن).
hang out one's shingle,	
shingles (shin'g'lz), n.	ئەخۇشەيەكە دەپتە ھۇى بىرىن ئە ھاتن
	تەلۇق كىرىدنى پىست.
shingly (shin'gli), adj.	زىخاۋى: وورە بەرداۋى.
shining (shin'ing), adj.	(۱) بىرقەدار: بىرسكەدار: شەۋەدەرەۋە.
	(۲) گەش: سەرنج پاكىش: دەرەكەرتىۋ: بەئاۋانگ:
(a ~ example of courage)	
shin-leaf (shin'lēf'), n.	پوۋەكىكى لاسك دىزە گەلەى خە بە
	بە بىنەكەيەۋەۋە گۇلى سىپى دەكەرتى.
shinny, shinney (shin'i), n.	(۱) شىۋەيەكە لە يارى (ھۇكى)
	مەندالان. (۲) كورزى ئەم يارىيە.
v.i.	كىرىدنى ئەم يارىيە.
shinny (shin'i), v.i. [Colloq.], (~ up),	ھەنگەران بە دارو پەتتا
	بە ھەردو دەست قاق
shin-plaster (shin'plas'tēr, shin'pläs'tēr), n.	(۱) مەشەماى
	لە پىست كىرتىن. (۲) پارەى كاغەزى بى ئىخ.
shiny (shin'i), adj.	(۱) بىرقەدار: بىرسكەدار: بىرقاۋە.
	(۲) سافو لۇوس. (۳) پوۋناك: ھەتاۋ: سايەقە.
-shininess (n.).	
ship (ship), n.	(۱) كەشتى كەرە: كەشتى: پاپۇر
	(۲) كەشتى بايەۋان: كەشتى چارۋەدار.
	(۳) كەشتىۋان: ئەفسەرى كەشتىيەك. (۴) فۇكە
v.t.	(۱) بار كىرىدە سەر كەشتى: ھىنان يا خىستەسەر پاپۇر.
	(۲) ئاردن يا كواستەۋە (بەھەر ھۇيەكى كواستەۋە بىت):
	(~ We ~ped the cattle by rail.)
	(۳) ئاۋتۇچوۋنى كەشتى (لە زىياندا).

-ship

- (٤) خستنه شوینی خوی لهسەر کەشتی: (*~ the oars*).
 (٥) بە کرێ گرتن بۆ نیش کردن لهسەر کەشتی
 (٦) [Colloq.] دوورخستنهوه! له کۆل خۆ کردنهوه! خۆ ئی پزگارکردن
 (٧) سواری کەشتی بوون! دەست به کەشتی دەریا کردن!
 گەشتکردن به کەشتی (٨) نیش کردن لهسەر کەشتی! بەکرێ گیران بۆ نیشی
 سەر کەشتی
 کاتی دەرئەندەبوونی (*when one's ship comes home (or in)*,
 کەسێک! که ناوای جێبهجێ دەبێت! کاتی به ئامانج گەشتن.
-ship (ship),
 (friendship)
 (ب) پلەوپایه (*professorship; kingship*)
 (ج) کەسکی خاوەن نەم پلەوپایه: (*lordship*)
 (د) کارامەیی: توانا! لێزانین: (*penmanship; leadership*)
ship biscuit, - hardtack.
shipboard (ship'bōrd', ship'bōrd'), *n.* (١) کەشتی: پاپۆر.
 (٢) [Obs.] لاتەنیشتی کەشتی.
 لەناو کەشتیدا! لەسەر پاپۆر
on shipboard,
shipbuilder (ship'bil'dēr), *n.* وەستای کەشتی:
 کەشتی درووستکردن.
ship-building (ship'bil'din), *n.* کەشتی درووستکردن.
adj. هە کەشتی درووستکردن
ship canal, جۆگە کەشتی پێدا رۆشتن
ship chandler, بازرگانی کەرەسە و شتومەکی کەشتی.
ship-load (ship'lōd'), *n.* باری تەوای کەشتی: پڕ کەشتیەکە.
shipman (ship'mən), *n.* (١) کەشتیوان
 shipmaster (٢)
shipmaster (ship'mas'tēr, ship'mās'tēr), *n.* پانەری کەشتی:
 کەشتی پانەر! ئاژوهری کەشتی! سەرۆکی کەشتی.
ship-mate (ship'māt'), *n.* هاوکهشتیوان! ئاوەل کەشتیەیان.
shipment (ship'mənt), *n.* (١) شتوومەک گواستنهوه!
 شتوومەک ناردن (بە هۆیکە هاتوچۆدا)! بار ناردن
 (٢) بارگە: بار: باری گونیزاوه
ship money, باحی کەشتی: باجێکی کۆنی ئینگلیزی بوو لەسەر
 بێندەرەکانی ئینگلتەرە بۆ پارە کۆکردنهوه بۆ درووستکردنی کەشتی جەنگ
 (دەمیکە لابراوه).
ship of the line, کەشتی جەنگی گەورە.
ship-owner (ship'ōn'ēr), *n.* خاوەن کەشتی.
shippable (ship'ə-b'l), *adj.* دەتوانی ببنزینت یا بگونزینتەوه
shipper (ship'ēr), *n.* بارگەنێر! خاوەنی بارگەکە خۆی یا بریکارەکی!
 کارگێری بارگە ناردن
shipping (ship'ing), *n.* (١) بارگە ناردن یا گواستنهوه!
 ناردن یا گونزانهوهی شتوومەک. (٢) کەشتی گەل وولاتیک یا بێندەرەک
 (بەتایبەتی لەووی ئەو بارهوه که دەتوانن هەلی بگرن).
 (٣) [Obs.] کەشتی دەریایی
shipping clerk, فەرمانبەری بارگە ناردن! کارگەری بار ناردن.
shipping room, ژووری بارگە کردن و ناردن (له کارگەیهک یا
 دەزگایهکدا)
ship-shape (ship'shāp'), *adj.* پێکەوتن. پاک و تەمیز.
adv. بە پێکەوتن. بە پاک و تەمیزی! بە جوانی.
ship's papers, بەلگەنامە کەشتی
ship-way (ship'wā'), *n.* (١) چوارچێوەی کەشتی لەسەر
 درووستکردن (٢) ship canal
ship-worm (ship'wūrm'), *n.* کرمی کەشتی گیاندارێکی کرم
 ئاسایی قاقەلدارە داری ژێر ناو دەخواتهوه و زیانی پێ دەگەیشت (وهک هە)

shivery

- ship-wreck** (ship'rek'), *n.* (١) لاشەی کەشتی نوقوم بوو یا
 وەرگرپاو. (٢) کەشتی وەرگرپان! کەشتی شکان! کەشتی نوقوم بوون.
 (٣) ژێرکەوتن! تێکشکان! شکستی! مال وێرانی! فەوتان.
 (٤) کەشتی وەرگرپاندن! شکاندن! یا نوقوم بوون.
 (٥) ژێرخستن! تێکشکاندن! مال وێران کردن! فەوتاندن.
ship-wright (ship'rit'), *n.* وەستای کەشتی! چاکەرەوه
ship-yard (ship'yārd'), *n.* شوینی کەشتی درووستکردن و
 چاک کردنهوه.
shire (shir'), *n.* (١) ناوچه (ئینگلتەرە)! هەریم.
 (٢) ناوچهیهک یا هەریمێکی ئینگلیزی.
shire horse, بارگیری ئینگلیزی
shirk (shürk), *v.t.* خۆدزینهوه له ئەرکی سەرشان!
 ئەرکی سەرشان فرامۆش کردن یا بەجێ نههێنان:
 (*to ~ one's duty or responsibility*)
 خۆدزینهوه له ئەرکی سەرشان.
v.i. کەسێکە که خۆی بدزیتهوه له ئەرکی سەرشان و جێبهجێ نەکات.
n. (١) لۆج کردن و تیک کردنی قوماش به پیز (بۆ)
 پازاندنهوهی. (٢) هێلکه برژاندن (بەبێ توێکەکە).
n. چەند لۆجێکی هاوێکی تیک کراوی کالاً.
shirring (shūr'ing), *n.* = shir.
shirt (shūrt), *n.* (١) کراس.
 (٢) undershirt. (٣) shirtwaist
 keep one's shirt on, [Slang], بە هێمنی مانهوه! خۆ تیک نەدان.
 lose one's shirt, [Slang], لەکیس چوونی هەمووشت!
 دانانی هەموو سامان: (*He lost his shirt on that business deal.*)
shirting (shūr'tin), *n.* قوماشی کراس.
shirt-sleeve (shūrt'slēv'), *adj.* (١) خاکی! سادە! ساکار.
 (٢) خۆمالي! سەرەتایی! رەشۆکی! سادە: (*~ philosophy*)
shirt-waist (shūrt'wāst'), *n.* کراسی تا ناوقەد هاووی ژنانە
 (لەگەل تەنۆره لەبەردەکریت).
shish-kebab, گۆشتی برژا! کەباب.
shit (shit), *v.i.* [Vulgar], گووکردن! پیسایی کردن.
v.t. [Vulgar]. خەلەتاندن! لەخەشەبردن! فیل لێکردن.
n. [Vulgar]. (١) گوو! پیسایی. (٢) گووکردن! پیسایی کردن.
 (٣) شتی بێ نرخ! شتی هیچ و پوچ و بێ فەر.
 (٤) [Slang], قسەی قۆز! قسەی هیچ و پوچ.
 (٥) [Slang], کەسێکی هیچ و پوچ و بێ نرخ.
 (٦) [Slang], هینوویی! بێنگ.
interj. [Vulgar Slang], گووی تی بی! بە زیاد نەبی! بە زیاد نەکرد!
shittah (shit'ə), *n.* Also shittah tree, دارچەوی.
shittim (shit'im), *n.* Also shittim wood, دار و تەختە
 دارچەوی.
shivaree (shiv'ə-rē'), *n.* Also charivari, زەماوەندی مۆسیقای
 لاسایی: بریقیه له ژوپالێدان و تەقەتەق کردن به کتلی و مەنجهل لەبەردەم
 لەبەردەم ژووری بووک و زاواد.
shive (shiv), *n.* (١) تەلەزم. (٢) کۆزەر.
 (٣) تەپەدۆزیکە باریک بێت بۆ دەمی شووشەکە.
shiver (shiv'ēr), *n.* پارچه شووشە! شکاو! تەلەزم.
v.t. & v.i. ووردوخاش بوون! پارچه پارچه بوون.
shiver (shiv'ēr), *v.i.* لەرزین! هەلەلەرزین! گیان لەرزین! لرفەلرف هاتن.
v.t. شەکاندنهوهی بایەوان (بە پووی کردنه با).
n. لەرزین! لرفه! لرفەلرف! تەزوو! موچرک.
shivery (shiv'ēr-i), *adj.* قرچۆک! بە ئاسانی دەشکێت و ووردوخاش
 دەبێت.
shivery (shiv'ēr-i), *adj.* (١) لەرزووی! هەل لەرزووی.

- (۲) په پړيووت: پړوخاو.
- shoal** (shōl), *n.*
- (۱) گله: ږهه: پؤل.
- (۲) گله ماسي: ماسي گله: پؤله ماسي.
- v.l.**
- shoal** (shōl), *n.*
- (۱) تنګاو (ږوبار، دهريا، دهريچه): ته نکايي.
- (۲) بستو يا بهرزيي ناو ناو (که باش نابيينږي و ده بيهته هوی مترسي بؤ به لمر و کشتي) (۲) مترسي و گندوکوسپي شاراوه.
- v.l.**
- v.l.**
- (۱) تنګاو کړدن.
- (۲) بهر و تنګاو پوښتن (کشتي): له تنکايي نړيکيو نه وه.
- shoat** (shōt), *n.* Also **shote**.
- (۱) ليدان: بهرېکداکښان: بهرېکدادان.
- (۲) (۱) پاتکان: راوشان: (the ~ of an earthquake).
- (ب) نه خنامي هم پاته کانه.
- (۳) (۱) پاتکاني ميشک: پشيو ميشک له نه خنامي ليدانک يا راوشاندنک: ميشک شلکان: (ب) هوی هم پاتکانه.
- (۴) پاتکاسي کاره بایي: (to get an electric ~).
- (۵) (۱) دلخوړي: خوړپه: پاچله کين: پاچله کان: دل داخوړيان: کسپه دل: ووی (ب) هوی هم دلخوړي: پاچله کانه.
- (۶) داخوړي دهاري خوښه بؤ لمش بهوی مهيبي خوښه وه.
- v.l.**
- (۱) پاتکاند: راوشاندن: له پړو به توند ليدان.
- (۲) دل داخوړياندن: ووی کړدن: ووشکيوون: زور پستکردن: قيزي هاتنه: کسپه هينان به دلدا: (He ~ed us all by his horrible behavior.).
- (۲) ته زوري کاره بایي ليدان: پاتکاندن به ته زوري کاره بایي.
- v.l.** [Archaic or Poetic].
- shock** (shok), *n.*
- مئلو: گورزه: شارا.
- v.l. & v.l.**
- shock** (shok), *n.*
- (۱) توبه لیکي بړو چرو نالوسکاو (قژ، توک).
- (۲) سهگي تيسکن.
- adj.**
- shocker** (shok'ēr), *n.*
- شتيکي دن داخوړينهر (به تايبه تي چيزي کيکي و وروژين).
- shocking** (shok'in), *adj.*
- (۱) دن داخوړين: هست پاتکين: زور ناخوش: (the ~ news of his death).
- (۲) زور ناپه سندن: زور خراپ: پيس و بوگن: زور نابهجي و ناشرين: (~ behavior)
- (۳) زوق (~ pink).
- shock tactics**,
- (۱) هنري له پړو بهرېو وویکر (سوپا).
- (۲) کاري له پړو توندوتيز.
- shock therapy**,
- چاره کړدن به دل داخوړيان يا پاتکاندن (به هوی پاتکاني کاره بایي يا دهرمانه وه). (پزېشکواني دهرېون). (هره وه پيشي دهرېون: "shock treatment").
- shock troops**,
- سهرېزي هنري له پړو.
- shock wave**,
- شه پولي پالېه پستوي يا پاتکين: (۱) ته قينه وه.
- (ب) پاتکانيکه به هوی گوري پستواتني هواره.
- (ج) پاتکاني توندوتيز: پوه شاني بهرېو (مجان): (~s of rebellion).
- shod** (shod), *past tense and past participle of shoe.*
- adj.**
- (۱) پيلو له پي: پيلودار. (۲) تايه له ژړدايه: تايه دار.
- (۳) نال کړاو.
- shoddy** (shod'i), *n.*
- (۱) (۱) پيسي گنده خوري (که له ريشالو کالو). فهرشي کون دهرکرت. (ب) ته ناري خوري گندي له پسي دروستکړاو.
- (۲) شتوومکي همرزانيه: گنده شت: شتي جهلبي.
- adj.**
- (۱) گنده جهلبي: قنلې له شتي گندو کونه دروستکړاو: همرزانيه: (۲) به پهل و لامسرلايي کړاو: قنلې (کان): خراپ: ناکارامه (کان): (~ construction, workmanship, etc.)

- shoddily** (*adv.*); **shoddiness** (*n.*).
- shoe** (shō), *n.*
- (۱) پيلو: کهوش: قوندهره: کلاش: (۲) نال.
- (۳) شتيکه که هرکي پيلو يا نال بيبي و اييان بچي:
- (۱) نالي سهری دارده ست: (ب) کهوشي نيسنوپ (نو توميل).
- (ج) بني پايه و پالپشتي تر: (د) پسته يا دهره و تايه: تايه.
- (ه) کهوشي گاليه که بهرینه.
- v.l.**
- (۱) پيلو بؤ کړدن: کهوش بؤ کړدن.
- (۲) نال کړدن: (to ~ a horse).
- (۳) داپوشن (بؤ پاراستن يا جواني): بن گرتن: دهره گرتن.
- be in another man's shoes,**
- له جی يکتر بوون:
- (If I were in your shoes, I would keep quiet.)**
- fill one's shoes,**
- جنگه گرتنه:
- (no one can fill his shoes.)**
- the shoes is on the other foot,**
- شتمکه يا بارمکه به تهرایي به پيچنه وانه له هوی تره.
- where the shoe pinches,**
- له شوښنه پيلو دهيرکي: واته:
- سهرچاوه ي نيش و نازارو ناخوشي و دهردي سهری.
- shoe-bill** (shō'bil'), *n.*
- بالنده پيکي ناوی دهره وک پانه له حاجي له قللق ده چين.
- shoe-black** (shō'blak'), *n.*
- بویاخي (پيلو).
- shoe-horn** (shō'hōrn'), *n.*
- پاڼه مکلکيش: پاڼه کيش: کهرته.
- shoe-lace** (shō'lās'), *n.*
- قهيواني قوندهره: بهني پيلو.
- shoe-maker** (shō'māk'ēr), *n.*
- پيلودرو: کهوشدرو:
- قوندهره جی.
- shoe-making** (*n.*).
- shoer** (shō'ēr), *n.*
- ناليه بند.
- shoeshine** (shō'shīn'), *n.*
- (۱) بویاخي کړدن (پيلو).
- (۲) برقي پيلو بویاخي کړاو. (shoeblack).
- shoestring** (shō'striŋ'), *n.*
- (۱) پاره پيکي کم: سهرمايه پيکي کم.
- (۲) shoelace.
- adj.**
- وه قيتان بېراوه يا کړاو: بارک ودریژ: قيتاني: (~ potatoes).
- on a shoestring,**
- به پاره پيکي زور کم: به سهرمايه پيکي کم:
- (The company started on a shoestring.)**
- shoetree** (shō'trē'), *n.*
- قالبي پيلو (بؤ راستکردنه وه).
- shofar** (shō'fār, shō'fēr), *n.* Also **shophar**,
- که له شاختي بهرمانداري زور بهرمانداري.
- shogun** (shō'gōon', shō'gun'), *n.*
- ياباني کون.
- shogunate** (shō'gōon-āt', shō'gun-it), *n.*
- (۱) پهلويابه و.
- دهرمانداري "شوگن" (ووشه پيشو بيهنه) (۲) "شوگن" نشين.
- shone** (shōn), *alternative past tense and p.p. of shine.*
- shoo** (shō), *interj.*
- (۱) کشه: (بؤ مريشک پشيله دهرکړدن): کش! خته! خت. (۲) لاچو! لاچو! دهره وه! لاچو ليره!
- v.l. & v.l.**
- کشه لیکرکړدن: کش لیکرکړدن: دهرکړدن.
- shoo-in** (shō'in'), *n.* [Colloq.].
- پيشبرکيکړکړک يا نامزدکړکړک.
- که برنده و مسوگر بېت: (a ~ candidate).
- shook** (shook), *n.*
- (۱) کهرته يا پارچه کاني پيکه وانه ستو و.
- بهرميل... هتد. (۲) مئلو: گورزه: شارا.
- shook** (shook), *past tense of shake.*
- شلوژاو: پمشوکاو: پمشووار. [Slang].
- shook-up** (shook'ap), *adj.* [Slang].
- shoon** (shōon), *n.pl.* [Archaic or Dial], *plural of shoe.*
- shoot** (shōot), *v.t.*
- (۱) خيزا پيدا پوښتن يا برين:
- (He ~s the rapids in his canoe.)**
- (۲) هرنشتن (وه بؤ ناو بوري يا جوگه پيکي ليز).

shooter

- (۴) ھاويشتن (لنگەر، توپماسى)؛ فريندان؛ ھەلەدان.
 (۵) ھىنان و بىردن (كىللوون يا سوورگى دەريا).
 (۶) ۋەنگىكى تر لىدان يا پىھىتان و ۋەنگ گۆيىن.
 (۷) تەيز فريندان؛ چووزگىردن؛ چووز ھاويشتن.
 (۸) ھاويشتن (تير، مووشەك)؛ ھەلەدان؛ تەقاندن (گوللە، فېشەكەشيتە)؛
 تېگىرتن. (ب) ھاويشتن (تېشەك)؛ دانەرە (تېشەك)؛ ھاويژان.
 (۹) تېگىرتن (پىرسىيان)؛ ئى کردن؛ بىسەردا؛ داپاراندن (پىرسىيان).
 (They were ~ing questions at him.)
 (۱۰) تەقەکردن؛ تەقاندن (تەنگ، دەمانچە... ھتد)؛ پىوھەنان (تير، گوللە)؛
 ئاگردان. (to ~ a gun, pistol, rocket, etc.)
 (۱۱) كوشش (بە گوللە، مووشەك ھتد)؛ بىرىندارگىردن؛ پىكان؛ لىدان.
 (He shot her dead.)
 (۱۲) ۋەنگىردن (لە ئاۋچەيەك يا پەلەيەك زەوى تايىبەتدا).
 (۱۳) ھەرزى ئەستىزە پىوان: (to ~ a star).
 (۱۴) ۋىنەگىرتن (بە كامىزىرە فېلم گىرتن) (to ~ a picture, film, etc.)
 (۱۵) پىدان، (Slang)، دانەدەست (لەسەر مېزى نانخواردن)؛ ئاردن.
 (~ the salt to me.)
 (۱۶) ھاويشتن بەرەو گۆل (تۆيى باسكو باھ)؛ ھەلەدان؛ فريندان.
 (ب) خال گىرتن؛ نەۋەندە خال گىرتن؛ بىردنەۋە
 (ج) تىل گىردن (ھەلەتەن).
 (د) يارى گىردن (بىلارد، گۆلف) (to ~ pool).
 (۱) لەپەر دەرچوون (تير)؛ بە تىزى پۇيشتن؛ قى تەقان.
 (۲) بە توندوتىزى و لەپەر ھەستىپىكران (فېش و ئازار، گەرمى).
 (۳) سەردەھىنان (لووتكە).
 (۴) تەيز فريندان؛ لەپەر زور چووز ھاويشتن.
 (۵) تەنگ تەقاندن.
 (۶) تەقن: (The gun won't ~ until it is cocked.)
 (۷) ۋىنەگىرتن (ھى دىمەنىك بە كامىزىرە).
 (ب) دەست بە فېلم گىرتن كىردن؛ كامىزىرە ئىش پىكرىد بۇ فېلم گىرتن.
 (۸) ۋەنگىردن (بە تەنگ): (He fishes but he doesn't ~).
 (۹) تۆپ ھەلەدان بەرەو باسكو يا گۆل.
 (ب) يارى گىردن (بىلارد، گۆلف).
 (He has been ~ing poorly for some time.)
 (۱۰) كىشان (ئەستىزە).
 n.
 (۱) ۋاۋ؛ ۋاۋە گەشت. (۲) ۋاۋ؛ چەكەرەكردن؛ گەۋرەبوون.
 (۳) چەكەرەك تەيز؛ چووز؛ گەۋا خەلقى تازە؛ گۆيەك (۴) ۋەچە؛ ۋەچ.
 (۵) خوپار؛ پىژاۋ؛ قەلبەرە.
 (۶) پىلوۋسك؛ ۋۆرى يا جۆگەي نەختىك لىز (بۇ پىا ئاردن و گواستەۋەي شت).
 (۷) تەزو؛ ئىش و ئازار؛ موچىرە؛ ئازارى ۋەك بە دەرزى ئازىنەۋە.
 (۸) ماۋەي ئىۋان سەۋل لىدان.
 (۹) ۋوشەيەك بەماناى؛ فەرمو چى دەلىي بىلن ئامادەم interj. [Slang].
 گۆيت ئى بگرم. (۲) ۋوتەيەكە بىرتى جۋانە بۇ "shit" ۋە بىزىرى ۋە ئازەزايى
 دەردەبىرى
 shoot at (or for), ھەول بۇ دان.
 shoot down, خستەنەخوارە (بە تەقە يا فېزەكشكىن).
 (to shoot down a plane)
 shoot for (or at), ھەول بۇ دان.
 shoot it out, شەرە دەمانچە يا تەنگە كىردن ھەتا بەزىن يا كوشش.
 shoot off one's (or at the) mouth, [Slang]. دەم دراۋى كىردن.
 زامان نەۋەستان؛ دەم نەۋەستان.
 shoot up, (۱) زور زوۋ بالا كىردن؛ بالا زىاد كىردن خىرا.
 (Their son shot up in no time.)
 (۲) زور تەقە (ئى) كىردن
 (۳) [Colloq] تۆقاندنى خەلك يا شار بە تەقەكردن بە ھەموۋا يەكدا.
 (۴) [Slang]، شىرىقەي بەنگ لىدان

shore

- پىرە لە.
 (۱) تەقەكەر؛ تىرھاۋىز.
 (۲) (۱) ھەلەمان.
 (ب) دەمانچەي چەند گوللەخۇز: (a six ~).
 مەيانی سەرگىراۋى ئىشانچىتى؛ تەقەخانە؛
 جىنى تەقەكردن.
 چەكى ئاگرىن.
 (۱) ئەستىزەي كىشاۋ.
 (۲) پىوھەككىي گەۋا لاكىشى گول سېۋى و سوورە.
 (۱) دوكان؛ فۇشگا؛ كۇگا.
 (۲) كارگە؛ كارخانە؛ دوكانى پىشەگەرى؛
 (a carpenter ~ ; a machine ~)
 (۳) دەزگای پىشەسازى يا بازىگى: (to set up ~).
 (۴) (۱) ئوۋرى پىشەسازى لە قوتابخانەيەكدا؛ پۇتى پىشەگەرى.
 (ب) پىشتى پىشەسازى؛ ھونەرى پىشەگەرى.
 (۱) شت كېرىن لە بازار؛ شت كېرىن؛
 (We were ~ing in the mall yesterday.)
 (۲) بۇ شت گەپان و كىرىن: (to ~ for a house, car, etc.)
 set up shop, (۱) دوكان دانان؛ دوكانى پىشەسازى يا بازىگى
 كىردنەۋە؛ دەست بە كاسىي كىردن. (۲) خۇ دامەزىراندن و دەست بە كار كىردن.
 shut up shop, (۱) دوكان ھەلگىرتن (بۇ شەي)؛ دوكان داخست.
 (۲) دوكان داخست (بە ھەمىشەيى يا بە تەۋاۋى)؛ دەست لە ئىش يا كاسىي
 ھەلگىرتن (بە تەۋاۋى).
 باسى پىشەي خۇ كىردن.
 talk shop,
 shophar (shō'fār, shō'fēr), n. = shofar.
 shop-keeper (shop'kēp'ēr), n. دوكاندار؛ خاۋەن فۇشگا؛
 ۋەردەفۇش.
 shop-lifter (shop'lif'tēr), n. دوكان دز؛ دوكان بىر؛
 كەسپكە كە شت دەدزى لە فۇشگا لەكاتى يا بە ئاۋى شت كېرىنە (نەمە لە
 فۇشگى پۇژاۋا يىدا دەبن كە شتومەك بە ئاشكرا پىشان دراۋە لەبەردەستى
 كىرپاردان).
 shop-lifting (shop'lif'tīn), n. دوكان دزىن (ۋوشەي پىشور
 بىيەنە).
 shopman (shop'mən), n. shopkeeper (۱)
 كارگەرى فۇشگا.
 shopper (shop'ēr), n. (۱) كىرپار؛ ئەۋانەي دەچنە بازار.
 (۲) كىرپار بۇ خەلك؛ كەسپكە بە كىرى گىراۋە بۇ شت كېرىن بۇ خەلك
 (۳) كىرپارى بەراۋوردىكەر؛ كارگەرىكە فۇشگايەك بە كىرى دەگرى بۇ
 بەراۋوردىكردنى نىخى شتومەكى فۇشگا ھارچاۋەكانى.
 shopping (shop'īn), n. شت كېرىن لە بازار؛ چوونە بازار.
 shopping center, بازار؛ تاقمە فۇشگايەكى جۇراۋجۇرە لە ھەمان
 ئاۋچەدا. (پىشى دەۋوتى: "shopping plaza")
 shop steward, ئوۋتەرى يەككىتى كىركارنى كارگەيەك يا دەزگايەك.
 shop-talk (shop'tōk'), n. (۱) زاراۋە و زامانى تايىبەتى پىشەيەك.
 (۲) دەمەتەقن يا گىتوگۆي دەربارەي پىشەۋكارو كاسىي خۇ
 shop-worn (shop'wōrn', shop'wōrn'), n. پىس و چىرچ و لۇچ
 بوۋە ۋەنگەكەي چوۋەتەرە بەمۇزى ھەلۋاسىتەۋە لە جامخانەي فۇشگادا
 shore (shōr, shōr), n. (۱) گۆي دەريا؛ كەنار دەريا. (۲) ۋوشكانى.
 in shore, نىزىك كەنار دەريا؛ لەناۋ ئاۋدا بەلام بەرەو گۆي دەريا.
 off shore, (۱) لەناۋ ئاۋدا بەلام نىزىك گۆي دەريا؛ لەۋلاي قەراغ دەرياۋە؛
 (off-shore oil drilling)
 (۲) نىزىك كەنار دەريا.
 on shore, لەسەر ۋوشكانى؛ لەسەر قەراغ دەريا.
 shore (shōr, shōr), n. پالېشت (بەتايىبەتى ھى بەلەم و كەشتى
 دەرمەۋەي ئاۋ)؛ كۆلەكە.

shore

- v.t. (~ up), -
(۱) کوله که دانه بهر.
(۲) پالېشتی کردن یا رسته تیدان: (to ~ up a country's economy).
shore (shôr, shôr), archaic past tense and p.p. of shear.
shore bird,
shore dinner,
باندې کمار دهریا.
شېوی کمار دهریا: ژمه خوارډنیکه له ماسی و گیانداری و
دهریای تازه گیراو پینکھاتن.
shore leave,
پشوی ووشکاني یا کمار دهریا: پي پیدانی کشتیوانان
بۇ جوونه ناوشار بۇ پشوو.
shore-less (shôr'lis, shôr'lis), *adj.* [Poetic].
بی پایار:
بی سنور
سنوری دهریا و دهریاچه و پوډار: هینلی قهراغ ناو.
shore line,
shore patrol,
پاسوانی کمار دهریا (که به شیکه له هیزی پاسوانی
کمار دهریا)
shore-ward (shôr'wêrd, shôr'wêrd), *adv.*
به ره کمار دهریا.
adj.
به ره کمار دهریا چوو.
shoring (shôr'ing, shôr'ing), *n.*
(۱) کوله که دانه بهر:
پالېشت یا دار دانه بهر. (۲) پالېشتی کردن: شېوه ی پالېشتی.
shorn (shôm, shôm), *alternative past participle of shear.*
short (shôrt), *adj.*
(۱) کورت: کول
(۲) نرم کورته بنه: کورت (به رزی): گول.
(۳) کورت: کات: کم (کات).
(۴) کورت (یاد، بیر): بیر کورت: (a ~ memory).
(۵) کورت (جړوک، ووتار)
(۶) (۱) کورت (وله لام): (ب) قسمه ی (له بهر کورتی): سرگرم: تنگه جیکلانه.
(۷) ناتواو: کم: کمتر له پنیوست: کم یا کورت دهین: کورت:
(We are ~ ten dollars. ; a ~ measure)
(۸) ناگه جنی خوی: نهگه یشتوو: کورت: نژیک:
(He fired a shot that fell ~.)
(۹) قرچوک: ناسک: به ناسانی ووردوخاش دهن یا دهریوی.
(۱۰) له کاتی سوداگری به که وروشته کده شته کی نی به لام
جاوهری دهکات (ب) تاییه تی بهم جزه وروشتن و سوداگری و پاره بازی به.
(۱۱) (۱) کورت (برگه) (دهنگناسی، هملیست)
(ب) هیری له سر ذیبه (برگه) (هونراوه)
(۱) شتیکی کورت، به تاییه تی: (۱) برگه یه یا دهنگی کورت (له تهنیشت
به کیکی دریزه وه). (ب) فیلمی کورت.
(ج) ماسی بچوک (که به پنی یا سا نابن پاو بکرت).
(د) گوله یه کی کورت هیناو یا نهگه یشتوو نشان.
(۲) (۱) فروشیار که شتیکی دهریشتی بن نهوی شته کی بییت له عماردا
به هیوای قازنج کردن له نرخ داشکان.
(ب) شتیکی بهم جزه فروشراو: سوداگری به کی وهما.
(۳) (pl) (۱) پانتولی کورتی تا سر نه ژنق
(ب) پانتولی کورتی وهرزش و یاری (ج) دهریوی کورتی پیاوانه.
(۴) (pl) (۱) پاشماوه (له نهجای شت دروستکردندا): زبل: سرکوزهر.
(۵) short circuit. (۶) short-stop.
adv.
(۱) له پر: کوتیپر. (۲) به قسمی رهق: به ناشیرانه.
(۳) به کورتی (۴) کورت له وهی پنیوسته: به جړیک که کورت بهین:
(He cut the board off too ~.)
(۵) نهختیکی مایو: نه وندهی نه مایو:
(We were stopped just ~ of disaster.)
(۶) بهی نه وهی نهو شته ی همن له عماردا که دهیروشی.
fall (or come) **short**,
کم بوون: کورت هینان: کم هینان: بهس نه بوون.
for short,
بۇ کورتی (زمانه وانی): بۇ مه بهستی کورتکردنهر.
in short,
به کورتی: به کورتی به کی: که دریزه ی پی نه دین.
in short order,
خیرا: دهرت ویردا: زووا: په کسر
run short,
لی بران: بهش نه کردن: بهس نه بوون

shortly

- (Our supplies ran short.; We ran short of oil.)
short for,
شېوه یه کی کورته بۇ (زمانه وانی).
(Benjamin called "Ben" for short.)
short of,
(۱) که متر له: کورتتر له
(something short of a mile)
(۲) لی بران: بهش نه کردن: په کورتن له سر: بهس نه بوون:
(to be short of money, supplies, breath, etc.)
(۳) کم هینان: کورت هینان: نهگه یشتن (نامانج، نیشان):
(We are still a mile short of our destination.)
short on, [Colloq.],
کم هه بوون: نه بوون: بی.
shortage (shôr'tij), *n.*
کمی: ناتواوی: بهش نه کردن: کم هینان:
(a ~ of rice; food ~s)
shortbread (shôr'tbred'), *n.*
بسکویتنکی ناسک: زو و هملده پیری.
shortcake (shôr'tkāk'), *n.*
جزه کیککی نیسه نجی ناسک (گهلیک)
جار به دندرمه وه ده خوری.
shortchange (shôr'tchānj'), *v.t. & v.i.* [Colloq.],
(۱) کمتر
پاره ییندانه وه له وهی پنیوسته (پاره ووردکردنهر، گرین و فروشتن):
به ناتواوی پاره ییندانه وه. (۲) گزی کردن: قیل کردن: ساخته کردن
(۱) فیوز سووتاندن.
short-circuit (shôr'tsūr'kit), *v.t. & v.i.*
(۲) پی لیگرتن: کوسپ خسته سهر پی.
short circuit,
(۱) خولی کورت (کاره یا). (۲) فیوز سووتاندن
shortcoming (shôr'tkum'ing), *n.*
کم و کوپی: کم و کورتی:
ناتواوی: خوش نهنگی.
short-cut (shôr'tkut'), *n.*
(۱) قه دپ: کورته پی
(۲) پنگه ی پاشه که کورت کردن، به پیرونده ان، له کیس نه چوون، یا کورتکردنهر
(کات، نرک، خرجی، هتد).
short division,
کورته دابهش کردن (ماره و پیوان).
shorten (shôr't'n), *v.t.*
(۱) کورتکردنهر: کول کردنهر:
کورتتر کردنهر. (۲) هملکردن یا بهوان (بۇ کمکردنهر وهی کاری با له سر
بایه وانی به له و کشتی). (۳) کمکردنهر (توندوتیژی، هین... هتد)
(۴) پون کردن هه ریره وه.
v.i.
کورت بوونهر: کول بوونهر: کورتتر بوونهر.
shortened form,
شېوه ی کورتکاره (زمانه وانی):
روه "auto" بۇ "automobile".
shortening (shôr't'n-ing, shôr't'ning), *n.*
(۱) کورتکردنهر:
کول کردنهر. (۲) شېوه ی کورتکاره (زمانه وانی): کورته (ووشه)
(۳) پون (چینشت لیان): چوهری.
(۱) کمی: ناتواوی: کم هینان:
shortfall (shôr'tfôl'), *n.*
کورت هینان. (۲) پادهی کمی یا ناتواوی.
(۳) کم هینانی بوجه یا پاره: کورت هینانی بوجه.
short-hand (shôr't'hand'), *n.*
کورت نهووسی: کورتکردنهر وهی
نووسین له پی نیشانه به کارهینانه وه له باتی ووشه.
adj.
(۱) کورته نووسی به کارهین.
(۲) به کورتی نووسراو (له پی نیشانه به کارهینانه وه).
short-handed (shôr't'han'did), *adj.*
کرتکاری ته وای نیجه:
پنیوستی به کارگری تره.
short-horn (shôr't'hôm'), *n.*
شاخ کورت: جزه مانگایه کی شاخ
کورت و چه ماره یه (بۇ گوشتیش و شیریش به خنوده کړئ).
shortish (shôr't'ish), *adj.*
نهختیک کورت.
short-legged (shôr't'leg'id, shôr't'leg'd'), *adj.*
لاقی کورت.
short line,
هیل یا پی کورت (شه مهنده فز).
short-lived (shôr't'livd'), *adj.*
(۱) جوا نه مرگه: تمه ن کورت.
(۲) کم خایه ن: سرده می: زو و له ناوچوو: زور نه خایه ن.
shortly (shôr't'li), *adv.*
(۱) به کورتی.
(۲) بهم زووانه: له مزیکانه د: (~. He will arrive ~.)

- بچوگه. (۲) جۆره ماسییهکی لووت پانه.
- shoveller** (shuv^l-ēr), *n.* = shoveler.
- جۆره ماسییهکی لمۆز پانی پوباری
- shovelnose** (shuv^l-nōz), *n.* میسیسیپییه (پیشی دموترئ: "shovel-nosed sturgeon")
- shovel-nosed** (shuv^l-nōzd'), *adj.* سهرپان؛ ده نوک پان؛ لمۆز پان؛ لووت پان.
- show** (shō), *v.t.* (۱) پیشاندان؛ نیشاندان؛ خستنه برچاو؛ خستنه پوو. (۲) خستنه پیش چاو. (۳) نوواندن له پیشانگادا (تابلو، گول، گیاندان). (۴) پی پیشاندان؛ رابری کردن.
- (The bellboy ~ed him to his room.)
- (We ~ed him the sights.)
- (The judge ~ed mercy to the prisoners.)
- (He has ~n the difference between them.)
- (Scientists have ~n that it is possible.)
- (He has ~n himself to be reliable.)
- (A barometer ~s the air pressure.)
- (۱۰) پیدان (خهلات)؛ لهگه کردن (چاکه).
- (۱۱) خستنه برچاو؛ وا ووتن؛ و پیشاندان (دادگهری): (to ~ cause).
- v.i.* (۱) دهرکووتن؛ هاتنه پوو؛ گهوتنه پوو؛ هاتنه برچاو.
- (۲) سهرنج پاکیشان؛ دیاربوون. (The scratch won't ~.)
- (۳) وا دهرکووتن؛ پوواله تیکتی تاییهتی هه بوون.
- (It ~s poorly in this light.)
- (۴) سینهه بوون (غارغارتن، پیشیکی سگ).
- (۵) خۆنوواندن (شانوگهری)؛ نوواندن.
- (۱) پیشاندان؛ دهرخستن: (a ~ of passion).
- (۲) پیشاندانیکی جوان و سهرنج پاکیشان.
- (۳) گمش و فاش؛ خۆده رختن؛ تهغهته؛ خۆپادان.
- (۴) پووگهش؛ پوواله: (Her sympathy was mere ~).
- (۵) کسیک یا شتیکی سهیرو سهرنج پاکیشان.
- (۶) پیشانگا (تابلو، هونه): (an art ~).
- (۷) پیشاندان (شانو، سینهه، رادیو، تهلفزیون)؛ بهرنامه.
- (The ~ begins at 8:00 o'clock.)
- (۸) [Colloq.] کار؛ کردار؛ پرۆژه؛ نهجم.
- (۹) پلهی سینهه (غارغارتن، پیشیکی سگ): (win, place, and ~).
- (۱۰) [Military Slang] جهنگ؛ هتیش.
- بو خۆده رختن؛ بو خۆنوواندن؛ بو سهرنج پاکیشان.
- show a person the door,** دهرکردن؛ کردنه دهرمه.
- show in,** برده ژوردهوه؛ پئی ژوردهوه؛ پیشاندان.
- show off,** (۱) نوواندن؛ پیشاندان به جۆرک که سهرنج پاکیشان.
- (۲) خۆپادان؛ خۆنوواندن؛ خۆشکردنهوه؛ کهسخه کردن؛ خۆده رختن.
- show out,** پئی دهرمه؛ پیشاندان.
- show up,** (۱) دهرخستن (کهه و کوپ)؛ دهرکووتن؛ هاتنه پوو؛ پیشاندان.
- (۲) دیاربوون؛ له برچاو بوون؛ باش دهرکووتن.
- (۳) سهرهه دان؛ هاتن؛ دهرکووتن. (۴) [Colloq.] زۆر باشتی بوون له.
- show bill,** ناگاداری (که ههله دواسرئ به شوئینکدا).
- show biz,** [Slang], = show business.
- showboat** (shō'bōt'), *n.* بهله می شانوگهری؛ بهله می نوواندن؛ بهله مینکه شانونامهی تیدا پیشکمش دهرکئ لسه رپوبار.
- show-bread** (shō'bred'), *n.* Also shewbread, نمو دوانزه.
- ههیرترش تینهه کراوه به که له کلئیسئ جوله کهدا هه موو شه مهبیک داده نرئت هونهری سینهه ماو شانو تیاتروو تهلفزیون.
- show business,** (۱) جامخانه (فرۆشگا)؛ شووشه بندئ کۆگا.
- showcase** (shō'kās'), *n.*
- به شان پال پیوهه نان؛ به شان دپیدان؛ شان پیوهه نان.
- v.i.** سکالای خۆ لا کردن؛
- cry on someone's shoulder,** دلی خۆ بو هه لپشت و چاوه پئی هاوسوزی لیکردن؛ چوونه لا بو هاوسوزی یا هاوخمی
- put one's shoulder to the wheel,** شان دانه بر کار؛ شان پیوهه نان؛ کۆشش کردن.
- rub shoulders with,** شان له شان خستن (به تاییهتی می کسانئ)
- به ناوبانگ؛ چوونه ناو خه لکمه (به تاییهتی می ناودان)؛ تیکه لای خه لک بوون.
- shoulder to shoulder,** (۱) به ته نیشته یه که ره؛ به لای یه که ره.
- (۲) شان به شانی یه کتر؛ هاوکاری کردن بو هه مان نامانج:
- [to stand (or work) shoulder to shoulder]
- straight from the shoulder,** (۱) یه کس له شانوه هاتو.
- (مستکه کۆله. لیدان. (۲) راسته پوو؛ بهی هیچ شارده نهوه؛ له پوو؛ به ناشکرا.
- turn (or give) a cold shoulder to,** (۱) ساردبوون له گه لدا؛
- به ساردی ره هاتار له گه ل کردن؛ گوئ پی نه دان. (۲) خۆ ئی دزینه ره؛ خۆ ئی لادان.
- shoulder blade,** دهقهی شان
- shoulder girdle, = pectoral girdle.**
- shoulder knot,** نه خشه گری سهر شان (بو جوانی یا نیشانه
- نه قسه ره هه نئ پیشه گهر دهیدروون به سهر شاناندا).
- shoulder pad,** قه نه وچه
- shoulder patch,** پینه یا نیشانهی سهر بالئ نه قسه ره سهر بازو
- پولیس
- shoulder strap,** قایشی شان جانتا هه لگرتن.
- shouldst** (shood'ist), = shouldst.
- shouldn't** (shood'nt), = should not.
- shouldst** (shoodst), [Archaic], شیوهی رابوردوی کرداری
- "shall" ه بو کسئ دووم به مانای "پیویست بو"
- (Thou ~ have been there.)
- (هه لگه "thou" به کاردینت (پزیمان):
- shout** (shout), *n.* قیژه؛ قهره؛ شیره؛ هاوار؛ نه راندن؛ هه ر.
- v.t. & v.i.** قیژاندن؛ قهراندن؛ هاوارکردن؛ نه راندن.
- shout (someone) down,** به دهنگی مه زتر قیژاندن به سهر کسئیک
- قرداوی من دهنگ کردن یا قسه پی برین.
- shove** (shuv), *v.t. & v.i.* (۱) پال پیوهه نان به توند.
- (۲) پال ناو به ناشرینه نه و بن نه زاکه تانه؛ پاله پستو کردن؛ دپیدان.
- (۳) [Colloq.] تیخستن؛ خستنه ناو: (~ it in the drawer.)
- n.* پالی قایم؛ پان.
- shove it,** [Vulgar Slang], بیخه ره قنگته وه؛ بیهرمه خۆت.
- (وهلامی کسیکه که شتیکی بدریتن و بدلی نه بن).
- shove off,** (۱) پال به به نه مه وه نان بو ناو ناو (بو دهست به گهشت کردن).
- (۲) [Colloq.] پۆششتن؛ چوون. (ب) بپۆ! لاچو له بر چاو! لاچو لیره!
- (۳) [Slang] کوشتن.
- shovel** (shuv^l), *n.* (۱) خاکه نان
- (۲) shovel hat. (۳) shovel hat
- v.t.** (۱) به خاکه نان گواسته ره یا فریدان؛ رامالئ یا پاک کردن به خاکه نان.
- (۲) خاکه نان کاری کردن؛ هه لگه ندن و پتک کردن به خاکه نان.
- (۳) زۆر تیکردن؛ تیدا هه لپشتن: (He ~ed sugar into his coffee.)
- shovelbill** (shuv^l-bil'), *n.* = shoveler # 2.
- shovel-board** (shuv^l-bōrd'), *n.* = shuffleboard.
- shoveler, shoveller** (shuv^l-ēr), *n.* (۱) خاکه نانکار؛
- رامالهر به خاکه نان (۲) ده نوک خاکه نان؛ مراوییهکی ده نوک خاکه نانیه.
- (پیشی دموترئ: "shovelbill")
- shovelful** (shuv^l-fool'), *n.* پر خاکه نانک.
- shovel hat,** شهبقی خاکه نانیه جۆره شهبقییهکی رهقی تهرقسه ر
- نزمی لیوار پانو هه لگه راوهیه (قشمی شینگلیز دهیکنه سهریان)
- shovel-head** (shuv^l-hed'), *n.* (۱) سهر خاکه نانازی کۆسه یهکی

showdown

- (۲) پيشانگای جوان و رنك وینك
- v.t.** پيشاندان به جوانی و رنك وینكی (وهك له پيشانگادا).
- showdown** (shō'daun), **n.** (۱) دهست خستنه پوو (یاری پۆكه).
- كاغهزی بركه خستنه پوو. (۲) دهرگهوتنی راستی شتیک یا بارنك.
- (۳) برینه، می تاكۆكی به پووبه پووی يك وهستان؛ پوودانیكه كه دهبیته هوی
- به رهنكاری بوسی یهكتری و برینه هوی تاكۆكی یهك دهست خستنه پوو (مهجان).
- shower** (shō'er), **n.** پيشاندهر
- shower** (shou'er), **n.** (۱) ناوه باران یا تهرزه.
- (۲) برژا، پرژان، ههلهپرژان.
- (۳) لیشاو (مهجان) ژمارهیهکی زۆر و وروژم. (*a ~ of complaints*).
- (۴) نامه نگیكه دهكری بۆ بووك پیش گواستنه هوی یا بۆ نافرته پیش مندان
- بوونی له لایین ژنهكانی براده ریه هوی دیاری دهدهنی: (*a bridal ~*).
- (۵) دوش، ناو پرژینی گهراو، ناو پرژین: (*to take a ~*).
- v.t.** (۱) ئی ههلهپرژان، ناو پرژین کردن؛ ناو ئی ههلهپرژان.
- (۲) ههلهپرژن به سهردا، به سهردا ههلهپرژان:
- (*He ~ed gifts up on us.; to ~ with gifts*)
- v.t.** (۱) ههلهپرژان: به تاو بارین
- (۲) خوشتر به دوش، خوشتر به ناو پرژینی گهراو:
- (*She ~s once a day.*)
- showery** (adj.).
- shower bath,** (۱) نارپرژینی گهراو، خوشتر به دوش، دوش
- (۲) گهراوی، دوشدار، سهرشۆرکی دوشدار.
- showgirl** (shō'gūrl), **n.** كچی سهدكر یا گۆزانی بیژی شانۆنامهی
- مۆسیقای
- showing** (shō'in), **n.** (۱) پيشاندان، خستنه بهرچاو:
- (*a ~ of evidence*)
- (۲) پيشانگا
- showman** (shō'man), **n.** (۱) كارگیزی پيشاندانیکی سهر شانۆ
- دهرهیهری شانۆنامه. (۲) كسیكه به جوانی شت دهنوین یا پيشكشی
- دهكات
- showmanship** (shō'man-ship), **n.** (۱) هونهری كارگیزی
- پيشاندانیکی سهر شانۆ. (۲) هونهری شت به جوانی نوواندن یا پيشكشی
- کردن
- show-me** (shō'mē), **adj.** گومانكرا، به گومان
- بپوا به هیچ نكهركه جگه له شتی بپنراو.
- shown** (shōn), **alternative past participle of show.**
- show-off** (shō'ōf), **n.** (۱) خۆدهرخست، خۆنوواندن، خۆپادان
- كهشخهكردن؛ خۆشكردهوه. (۲) خۆدهرخه، خۆپادهر؛ كهشخهچی؛ خۆنوین؛
- خۆشكهرهوه
- show of hands,** دهست ههلهپرین یا بهر زكردهوه (بۆ دهنگدان له كۆرینكا،
- یا له نهخومه نینكا، وهك هی پهرله مان).
- show-piece** (shō'pēs), **n.** (۱) شتیکی پيشان دراو له پيشانگادا.
- (۲) نموونی باش یا نهتتیكه؛ نموونی جوان و نایاب بۆ پيشاندان.
- show place,** شوینیکه كه خهك بۆی دهچن له بهر جوانی و نهتتیكهیی و
- گرنگی میزویی هتد
- show-room** (shō'rōom, shō'room), **n.** پيشانگه
- show window,** جامخانه
- showy** (shō'i), **adj.** (۱) جوان و دلگیر، رازاوه، جوان نوین:
- (*~ flowers*)
- (۲) زهق، رهنك، بریقه دار و ههرازه هاو زهق؛ سهرنج پاكیش به ناشوینی.
- (۳) خۆنوین؛ خۆدهرخه؛ به كهش و فش؛ سهرنج پاكیش.
- showily** (adv.); **showiness** (n.).
- shrank** (shrank), **alternative past tense of shrink.**
- sharpnel** (sharp'nel), **n.** (۱) بۆمبای تهنه زمدار، بۆمبایه كه
- دهته قینه وه تهنه زهكانی پرش و پلۆدهینه وه. (۲) تهنه زمی بۆمبا؛ تهنه زمی

shrinkage

- ناستی بۆمبا.
- (۱) پرژۆله، شیتال، پيشاله.
- (۲) تۆز، نهخت، دهكته، نهختال.
- (*There's not a ~ of truth in it.; a ~ of evidence*)
- v.t.** شیتال شیتال کردن؛ وونچ و وونچ کردن؛ پرژۆله پرژۆله کردن
- shreder** (n.).
- shrew** (shrō), **n.** (۱) گیاندارنكه له مشك دهچیت لووتی درژه میشو
- مهگهز دهخوات. (پیشی دهووتری: "shrew mouse").
- (۲) ژنی زمان پیسی بن حهای توووه و تۆزی چهقاوه سوو.
- (۱) زۆرزان؛ زیرهك؛ سهردهرچو:
- shrewd** (shrōd), **adj.** زیرهك و قوما رازا؛ شیتان؛ دانا: (*a ~ businessman, politician, etc.*)
- (۲) [Archaic], (۱) تیز، بپ. (ب) فیلان؛ تهنه كه بان.
- (۳) [Obs.], (۱) به بخو، به؛ ناپه سهند. (ب) نۆینان؛ كهتنچی
- (ج) shrewish
- shrewish** (shrō'ish), **n.** زمان پیسو و بن حهای توووه و تۆزو
- چهقاوه سوو (نافرته).
- shrew-mouse** (shrō'mous), **n.** = shrew #1.
- shriek** (shrēk), **v.i. & v.t.** قیراندن؛ شریخاندن؛ زیركاندن
- زیراندن
- n.** قیره؛ قیره قیر؛ شریخه؛ شیره؛ زیره؛ قیروهووی؛ زیره.
- shrievalty** (shrēv'l-ti), **n.** (۱) پلویایه و دهسه لاتی تاییهتی به
- "sheriff". (۲) نارچی ژیر دهسه لاتی "sheriff"
- shrieve** (shrēv), **n.** [Obs.], = sheriff.
- shrift** (shrif), **n.** [Archaic], (۱) دان به گوناها، نان له بهرده می
- قهشه دا. (۲) گونا بهخشین له لایین قهشه وه (باش گونگرتن له دان به گوناها
- نان).
- shrike** (shrik), **n.** بالندهیهکی دهنووك نوشتاوهی پهر و بال پهر و
- سپی و بۆری كلك درژه (له سهر جانوهرو بالندهی بچووك و بۆق دهژی)
- shrill** (shrīl), **adj.** (۱) بهزو تیزو ناساز (دهنگ): (*a ~ voice*).
- (۲) [Archaic or Poetic], تیز، بپ.
- v.i. & v.t.** قیراندن؛ شپاندن؛ دهنگی تیزو بهزو ناساز لیوه هاتن.
- shrilly** (adv.); **shrillness** (n.).
- shrimp** (shrimp), **n.** (۱) كولهی دهرا؛ رۆیان؛ گیاندارنكه دهراپی
- قارغ نهرمه دهخووی. (۲) [Colloq.], كسیکی بچووك و هیچ و پوچه
- (۱) دهفری شتی پیرۆز (وهك نیشقانی پیاوچاك)؛
- قوتو یا سنووقی موهفرك. (۲) نزرگه؛ گۆزی پیاوچاك؛ پهرستگا.
- (۳) پیرۆزگا؛ شوینی پیرۆز.
- v.t.** ههلهگرتن له دهفرینكا، وهك شتی پیرۆز؛ به پیرۆز دانا؛
- وهك شت یا جیگهی پیرۆز سهیركردن.
- shrink** (shrink), **v.i.** (۱) چوونه میهك (جل و بهرگ)؛ ههلهچوون؛
- ههلهچران؛ كۆبوون؛ بچووك بوونه وه:
- (*Woolen clothes often ~ when they are washed.*)
- (۲) كهم بوونه وه؛ كۆبوون: (*Our resources are ~ing.*)
- (۳) سل كرده وه؛ سهلمینه وه؛ خۆكشانه وه؛ خۆ ئی لادان؛ دودلی کردن:
- (*A shy man ~s from meeting strangers.*)
- v.t.** چواندنه میهك؛ كۆركردن (جل و بهرگ)؛ بچووك كرده وه (به ههلهچوواندن)
- (*You can ~ this shirt by washing it in hot water.*)
- n.** (۱) چوونه میهك؛ كۆبوون؛ بچووك بوونه وه؛ كهم بوونه وه؛ كۆبوون
- (۲) [Slang], پزیشکی دهروون؛ دهروونناس
- shrinkable** (adj.).
- shrinkage** (shrink'ij), **n.** (۱) چوونه میهك؛ ههلهچوون؛ كۆبوون؛
- ههلهچران؛ بچووك بوونه وه.
- (۲) كهم بوونه وه؛ كۆبوون: (*a ~ of the export trade*).
- (۳) پادهی كهم بوونه وهی كیشی رهشه و ولاخ له زیندوویتییه وه بۆ فروشتنی
- به گۆشتی.

shrive

shrive (shriv), *v.t.* (۱) گونگرتنی قمشه له دان به گوناهاذا نانی
گوناهمارنکو بهخشیینی (نایینی کاسولیکي).
(۲) [Archaic or Rare], پښ له گوناها نانو بهخشان (نایینی کاسولیکي).
shrivel (shriv'l), *v.t.* (۱) هلقرچان: چرچ ولوچ بوون: سیس بوونمړه: (۲) تن قویان: چوونمړه: پووکانهوه:

(*The leaves ~led up in the heat.*)

(۲) لاوازیوون: پښ هیژ بوون: سیس بوونمړه: پمکوتن: چوونمړه (مجان):
(*Their spirits ~led in the repressive atmosphere.*)

v.t. هلقرچاندن: سیس کورنمړه: پووکاندنمړه: چرچ کردن.
shriven (shriv'n), *alternative past participle of shrive.*
shroff (shrof), *n.* (۱) بانقچی: پاره گونمړه: "سراف".
(۲) پاکو پیسکری پاره وورده: تاقیکرودوی پاره وورده بؤ دوزینمړه
نمړه قهلبه

v.t. تاقیکرودنمړه پاره وورده و جیاکړدنمړه نمړه قهلبه:
پاکو پیس کردن پاره وورده

Shropshire (shrop'shir), *n.* جوره مریکی گهړه دموچاو
رهش پښ شاخی ښنگلیزییه (له ناوچه "شروپشر" موه هاتووه).

shroud (shroud), *n.* (۱) کفن.
(۲) پوښ: پره: پوښاک: تارا: پنا: (*a ~ of darkness, mist, etc.*)

(۳) پستی داری بهلمو کشتی بایوان.
(۱) شاردنمړه: داپوښن: بهرچاوگرتن:

(*mountains ~ed in mist*)

(۲) کفن کردن

(۳) [Archaic], پاراستن: پمادان.

v.t. [Archaic], پمنا بو بردن
shrub (shrub), *n.* دهون: پنچک.

shrub (shrub), *n.* خوارندوهیکي کحوالیبه له براندی یا پرمو خوشاوو
شمرک پښکښت.

shrubbery (shrub'ēr-i), *n.* (۱) دهره نهکان: دهره و پنچکهکان.
(۲) شویښی دهره ناوی.

shrubby (shrub'i), *adj.* (۱) دهره ناوی: به دهون داپوښراو.
(۲) له دهون دهچیت: له پنچک دهچیت.

-shrubiness (*n.*).

shrug (shrug), *v.t. & v.i.* شان هلتهکاندن (له پووی سراسامی)
گوی پښ نهکان: بښاکي، گالته پښهاتن، یا ناچاریموه.

n. (۱) شان هلتهکان. (۲) چاکه تکی کورتی ژانویه هتا ناوقده.
(۱) به بښاکانه وهرگرتن: به لاسمړلای گرتن: گوی پښ نهکان: (*He shrugged off his financial difficulties.*)

به هیچ دانان: (*He shrugged off sleep*)

(۲) له کول خو کورنمړه: خو ټی بزگارکرتن: (*shrugged off sleep*)

(۳) جل لمبر خو داکهاندن به زدهمهتو به پښ به لهشدا هینان.

shrunk (shrunk), *alternative past tense and p.p. of shrink.*

shrunk (shrunk'n), *alternative p.p. of shrink.*
adj. هلقرچاو: چووه ودهیک: تن قویاو: پووکاوه.

shuck (shuk), *n.* (۱) توښکل: کلور: توښک.
(۲) قارغ (گوښکه ماسی): قاقله.

(۳) [Colloq.] (pl) شتیکی هیچ وپوچ یا پښ ترخ: شتیکی پښ لمې:

(*not worth ~s*)

v.t. (۱) پاکړدن: توښکل لیکړدنمړه: توښک ټی فریدن: قارغ لیکړدنمړه.
(۲) لمبر داکهاندن: فریدن: داکهاندن: (*He ~ed his clothes.*)

بایی هیچ ټیبه: پښ لمړه: پښ ترخ و هیچ وپوچ.
shucks (shuks), *interj.* ووتهیکه له پووی بیزارییموه وه:

به زیاده نمې: لهی خوا به زیاده نکات: لهی خوا بییرې.

shudder (shud'ēr), *v.i.* (۱) له ریزین: موچرک پیاهاتن:
تزوو پیاهاتن. (*They ~ed at the thought of hard work.*)

(۲) له ریزنمړه.

shut

n. له ریز: له ریزین: موچرک: تزوو: لمړه.
shuffle (shuf'l), *v.t.* (۱) قاج پاکښان به سمر زمویدا له پوښشتندا:
(*to ~ one's feet*)

(ب) پښ له زهوی خشان یا به ناستم به ریزکړدنمړه له سهادا.

(۲) ټیکه کړدن کاهزی یاری یا قوما.

(۳) ټیکه لاوړکړدن: ټیکه وپیکه کړدن: به سمر به کدادان.

(۴) (۱) گونزانمړه: جیگورکې پیکړدن. (ب) رنکخستنمړه: گورپښ.

(۵) شاردنمړه: تیختن یا ټی دهره پښان به ناوولای یا به فیلبازی.

(۱) قاج پاکښان به زمویدا له پوښشتندا.

(۲) خورنیمړه (له نرک) به درزو دله سمر فیل وتلمکه: خو نه دان به ددستمړه:

به سمر خلکان دان (نرک): (*to ~ off responsibility onto others;*

He has ~ out of responsibility time and time again.)

(۳) فیلبازی کړدن: خو به پاندنمړه به فیلبازی: ناپاکي کړدن: ساخته کړدن

(۴) جیگورکې پیکړدن جار له دواي جار: همیش هملوښت یا جی گورپښ

(۵) ټیکه کړدن (کاهزی یاری و قوما، دؤمینه).

(۶) به ناوولای جل له بهر کړدن یا داکهاندن.

n. (۱) ټیکه لاوړکړدن: ټیکه وپیکه کړدن.

(۲) خورنیمړه (به درزو دله سمر فیلبازی): خو به پاندنمړه (به فیل وتلمکه):

خو نه دان به ددستمړه: جوتی: سمرچوتی.

(۳) قاج خشان به زمویدا له پوښشتندا: پهو تیکي وها.

(۴) پښ پاکښان به زمویدا له سهادا کړندا.

(۵) (۱) ټیکه کړدن (کاهزی یاری و قوما، دؤمینه).

(ب) نوبه یی یاریکړنک بؤ نم ټیکه کړدن.

(۶) گورپښ: جیگورکې: رنکخستنمړه.

-shuffleness (*n.*).

له کول خو کورنمړه: سمر به گومدا کړدن: خو ټی بزگارکړدن
shuffleboard (shuf'l-bōrd), *n.* Also shovelboard, -

یارییمکه بریتیه له پان پیوه نان یا خلیسکاندن خپله یی دارین به گورپښکی
دهم پان به سمر پوویمکی تختو سافو لووسی خانه خانه کراو و ژماره

له سمر دانراودا. (۲) نم پووه تختو سافو لووسی که نم یارییمه له سمر
دهکړی.

shun (shun), *v.t.* خو ټی لادان: ټی ته کینمړه: خو ټی دورځستنمړه:

ټی دورځستنمړه.

shunpike (shun'pik), *n.* لاپښیکه دهگړی بؤ نه دانی مزی پښگو
کړی ټی پرد په پښمړه

(۱) له پښ لادان: لادان: خستنمړه.

shunt (shunt), *v.t. & v.i.* (۲) گورپښ (شهمه دهره نرک له هیلیکمه بؤ هیلیکی تر): خستنمړه هیلیکی

تر. (۳) گورپښ نهختیک له تزووی کاره با بؤ خولیکي کاره باي تر

(۴) خورنیمړه (له نرک): خستنمړه لاوه جیبه جی نه کړدن (نرک).

(۱) لادان: خستنمړه لاوه.

(۲) سوریچی گورپښ شهمه دهره نرک له هیلیکمه بؤ هیلیکی تر: گورپښکی وها.

(۳) هیلی خولیکي کاره بايیمه بؤ لادانی نهختیک له تزووی کاره بايی له خولی

سمرکي.

shush (shush), *interj.* پښ دهنگ به! بییرمړه! قسه مکه!

دهمت داخه.

v.t. پښ دهنگ کړدن: دم کوت کړدن: دم داخستن.

shut (shut), *v.t.* (۱) داخستن (دهرگا، په پنجره، پره): قفلدان.

(۲) پیوه دان: جوت کړدن (دهرگا).

(۳) داخستن (کون): گرتن (کون): کپ کړدن.

(۴) چوونه ژورمړه و هاتنه دهرمړه ټی قهدهغه کړدن: پښ لیکړتن.

(۵) لیک نان (دهم، لښو): داخستن (چه تر، دم).

داخران.

v.i. داخراو (دهرگا، په پنجره، پره).

adj. (۱) داخستن: کاتی داخستن.

n. (۲) هیلی له حیم کړدن دوی پارچه کانا: شویښی له حیم کراو

shut-down

- shut down**, (۱) هیئانه خوارموره داخستن (شووشه ی پنجهره):
 سهرنا نهوه (۲) داهاتن (شوی) بهرچا وگرتن.
 (۳) داخستن یا داخران بۆ سهردهمیک (کارگه، قوتابخانه، دهرگا):
 (to shut down a factory; Many schools have shut down.)
 (۴) [Colloq.] دوايي پښ هیئان: پهکڅستن: کهمکړدنهوه.
 (۵) پهکڅوتن یا لهکارکړوتن (مهکینه، کومپیوتن):
shut in, دهوره دان: چواردور وگرتن: بهرچا وگرتن:
 (a house shut in by trees)
shut off, (۱) کوژاندنهوه (چرا، کارهبا).
 (۲) گرتنهوه (نار): داخستن (رنگه).
shut out, (۱) رڼی چوړنه ووره و له گرتن (خهنگ، دهنک):
 له قهده غه گرتن: رڼی بهشاربوون له گرتن:
 (to shut out noise, opposition political parties, immigrants, etc.)
 (۲) رڼ نه دان به تپیی بهرامیهر بۆ خال گرتن.
shut up, (۱) هممو دهرگا و پنجهره داخستن:
 (to shut up a house)
 (۲) داخستن (فروشاگا): هلنگرتن (دوکان). (to shut up a shop).
 (۳) (۱) خستنه شوینکی باشموه بۆ پاراستن.
 (ب) کردنه ژوروه: دهرگا لهسر داخستن: خستنه بهندیخانهوه.
 (۴) (۱) دم کوټ کردن: بڼ دهنک کردن. (ب) دم کوټ بوون: دم داخستن.
 (ج) (interj.) دهنک داخه: بیجهره وه: لهوه زیاتر قسه مکه:
shut-down (shut'down), n. (۱) داخستنی سهردهمی کارگه.
 (۲) پهکڅوتن (مهکینه): لهکارکړوتن سهردهمی (کومپیوتن، مهکینه).
shut-eye (shut'ī), n. [Slang]. نوستن: خورتن.
shut-in (shut'in), n. نهخویشکی کفتهکار:
 نهخویشی له جینگدا کهوتو.
adj. (۱) کفتهکار: کفته: له جینگدا کهوتو. (۲) گۆشه گیر (دروونناسی).
shut-off (shut'ōf), n. (۱) وهستنه: کوژنه ووره: کللی یا سوچی.
 کوژاندنهوه یا وهستان. (۲) وهستان: کوژانهوه: گرتنهوه (نار).
shut-out (shut'out), n. (۱) داخستنی کارگه له لایین خاوه نهکویهوه.
 بۆ سپاندنی مهرجهکانی بهسر کرکاره کاند. (پیشی دهورتن: "lockout").
 (۲) (۱) رڼ نه دان به تپیی بهرامیهر بۆ خال گرتن (وهرزش).
 (ب) یاریهکه که تپیی بهرامیهر رڼی نادری هچ خال بگرئ.
shutter (shut'er), n. (۱) داختر: مروقه: شت.
 (۲) دهروازهی پنجهره: چوارچینه یکه لهودیوی پنجهره وهک دهرگا وایه
 که داده خرن پوونکی له پنجهره که ده برئ.
 (۳) شتی دایوشر یا داختر (پهرده، سورقاپ، دهرگا... هتد).
 (۴) دهرگای کامیرا: بۆ رڼ دان به پوونکی یا بهرگرتن.
v.t. داخستن
shutterbug (shut'er-bug), n. [Colloq.]. ژور حه نه کامیرا کهر.
shuttle (shut'l), n. (۱) مکز (حولاپی).
 (۲) نامیری نه مسرو نهوسهر کهر.
 (۳) پاس. شهمنده فهر، یا فروکه یه که که هاتوچ دهکات له نیوان دوو شوینی
 نه ختیک نزیکا به رتک وییکی و زوو زوو (۴) نه مسرو نهوسهر کردن:
 هاتوچ کردن به رتک وییکی و زوو زوو له نیوان دوو شوینی نزیکا.
v.t. & v.i. نه مسرو نهوسهر کردن (پاس، شهمنده فهر، فروکه، مروقه):
 هاتوچ کردن (به تابهتی له نیوان دوو شوینی نزیکا).
shuttle bus, پاسیکه نه مسرو نهوسهر دهکات له نیوان دوو شوینی
 نزیکا.
shuttlecock (shut'l-kok), n. (۱) توپی پیر.
 (۲) یاری توپی پیر (به دهکت دهکرت).
shuttle train, شهمنده فهریکه نه مسرو نهوسهر دهکات له نیوان دوو
 شوینی نزیکا.
shy (shī), adj. (۱) شهرمن: به شهرم: کهم پور: بڼ پور.

sic

- (۲) سرک. (۳) وریا: به ناگا: به گومان: گوی قولغ (مهجان).
 (۴) [Slang], قهرزار (له یاری پۆکهردا).
 (۵) [Slang], کهم: کورت: کورت دههینیت: کهم دههینیت:
 (It's two inches ~.)
 (۶) کهم بهر (دروخت): بڼ پیت: کهم پیت.
 (۱) سله مینهوه: ههسله مینهوه: راجله کین: داجله کان:
 v.t. (The horse shied at the scarecrow.)
 (۲) لاتریسک له بهستن: خو له لادان: خو له دور گرتن:
 (to ~ away from crowded areas)
 سله مینهوه: راجله کین: داجله کان.
 n. fight shy of, خو له لادان: خو له دور گرتن: توخن نهکوتن: له تمکینهوه.
 shy (shī), v.t. & v.i. لاپهلا هاریشتن:
 (He shied a stone over the wall.)
 n. (۱) هاریشتن (به تابهتی لاپهلا): تن گرتن: فریدان.
 (۲) [Colloq.], هورلادان: تاقیکردنهوه. (۳) [Colloq.], توانج: پلار
 شلومن قهرزکی بڼ بهزیی، Shylock (shī'lok'), n. Also Shylok,
 دلپمقی له کسو له هچ خوش نه بووه.
 shyness (shī'nis), n. (۱) شهرم: شهرمنی: کهم پوویی: بڼ پوویی.
 (۲) سرکی.
shyster (shī'stēr), n. [Slang], پاریزمریکی چاوبرسی و بڼ ویزدانو.
 سهرچوتو به پنجهرینه تابه.
sialagogic (sī'ə-lə-goj'ik), adj. یارمقی لیک دهردان ددهات.
sialagogue (sī'al'ə-gog'), n. دهرمانی لیک پڼ دهردان.
siamang (sē'ə-maŋ', syä'maŋ), n. جزوه مایمونیکه گهره یی
 "سومتره" یه.
Siamese cat, پشیلهی سیامی: جزوه پشیلهیکی تووک کورتی بژیی
 چاو شینی سهر قاجو کلک ره شه.
Siamese twins, هارزای سیامی: هارزای پیکهوه نووساو.
sib (sib), n. (۱) (۱) خزم: خرمیک. (ب) خزمان: خرمو کس وکار:
 خرم و خویش. (۲) sibling.
adj. (۱) خرم: خرمی: هاو خویشی.
 (۲) [Rare], نزیک: په یوه نذیدان.
Siberian (sī-bēr'i-ən), adj. سیبریایی: تابهتی به سیبری.
 هاوولاتی یهکی سیبری: کسینکی سیبریایی.
 n. (۱) برانه دم یک.
 sibilance (sib'l-əns), n. Also sibillancy, (دهنگی دراهه دم یک وهک: (سس، شش): فیشکه: فیکه
 فیشکه: له فیشکه چوو: فیشکه کهر.
sibilant (sib'l-ənt), adj. دهنگی فیشکه یی یا نیشانه یی دهنگی وها (وهک: ch, z, sh, s).
 n. فیشکه کردن: وهک فیشکه بیزان:
 v.t. & v.i. به فیشکه ووتن.
-sibilant (n.). خوشک یا برا: خوشک و برا: خوشک: برا.
sibling (sib'lin), n. (۱) ژنی پشبین (نهفسانه یی یوتان و پومان):
 ژنی جادوگر. (۲) ژنی فالچی یا فالگر: نافره تی پشبین یا پشزان:
 جادوگر (ژن).
sibyllic, sibyllic (si-bil'ik), adj. = sibylline.
sibylline (sib'l-in', sib'l-in), adj. (۱) تابهتی به جادوگر.
 (۲) پشبین: هی جادوگر: پشزان: هی پشبینی.
sic (sik), adv. وهمایه: وایه: خوی بهم جزویه: نیشانه ییکی چاپه مزییه.
 له ناو کهوانی گۆشه داردا دهورسری لعدوی رسته ییک یا ووته ییکی مهلی
 له سهرچاوه یکه ره وهرگیراوه به مانای "نگهرچی نه مستهیه مهلیش بڼ
 له دهکته ییدا وایه هچ دهستکاری نهکراوه".
 sic (sik), v.t. Also sick, (۱) سهگ تیکردن: کس کس له سهگ کردن:
 هاندان. (۲) پهلاماردان.

sicative

sicative (sik'ə-tiv), *n.* ماده‌ی ووشکک‌ره‌ی بی‌یه و مەرکەب؛ ووشکک‌ره‌ه.

adj. ووشکک‌ره‌ه.
Sicilian (si-sil'i-an, si-sil'y-an), *adj.* تابیەتی به دورگی سیسیلی و خەلکەکی سیسیلیایی.

n. (۱) هاوولاتی‌یه‌کی دورگی سیسیلی.
(۲) شیوه زمانی ئیتالی دورگی سیسیلی.
(۳) نه‌خۆش؛ بیمار؛ خەستە؛ دەرەدار؛ ناساغ.
(۴) خەریکە دەرشیتمە؛ دل تیکەلەتوو؛ هینجەم.
(۵) تابیەتی به نه‌خۆش یا نه‌خۆشی: (~ leave).
(۶) زۆر پەست؛ پەرشان؛ دلتەنگ؛ تیکچوو.
(۷) لەبەرچاوگەوتوو (لەبەر زۆری)؛ بیزار.

(to get ~ of a food, place, activity, person, etc.)
(۸) پەکەتوو (کەشتی)؛ پنیوستی به چاک کردنه‌یه.
(۹) به‌پەروش؛ به‌تاسەر؛ پیری دەکات: (He is ~ for the hills).
(۱۰) رەنگ زەرد؛ زەردمەلگەر؛ رەنگ پەریو؛ بێ رەنگ.
(۱۱) مێشک نه‌خۆش؛ شیت.
(۱۲) پیتی نەماو (زەوی)؛ بەکەلکی هەندێ کشتوکال نەماو:

(wheat ~ soil)
(ب) جانموری گەردین تەبی داو (زەوی): (a ~ field).

n. (the ~), نه‌خۆشان؛ نه‌خۆشەکان؛ نه‌خۆش گەل.
sick (sik), *v.t.* Also sic, (ب) پەلاماردان (سەگ)؛ راوانان.
(۲) سەگ تیکردن؛ کس کس ئی کردن: (He ~ed his dog on us).
خەستەخانی گەشتی.

sick bay, جینگە نه‌خۆش.
sick-bed (sik'bed'), *n.* (۱) ریزبونی پۆژانە ئەر سەربازانە پنیوستی‌یان به
sick call, دەرمان کردن. (۲) بانگوازی نەم ریزبونه.

sicken (sik'n), *v.i.* (۱) نه‌خۆش کەوتن.
(۲) وەرس بوون؛ بیزاربوون؛ دلی ئی تیکەلەتەن.
(۳) نه‌خۆش خەستن.

(Cruelty ~s me.)
sickening (sik'n-in), *adj.* (۱) زۆر پەستکردن؛ دل تیکەلەتەن.
(۲) نه‌خۆشخەر؛ دل تیکەلەتەن؛
هینج پیدەر (پیس و بۆگەن) زۆر پەستکەر؛ قیزه‌نەرەوه.

-sickeningly (adv.).
sick headache, = migraine.
sickish (sik'ish), *adj.* (۱) نه‌ختیک نه‌خۆش؛ نه‌ختیک دل تیکەلەتوو.
(۲) نه‌ختیک دل تیکەلەتەر یا قیزه‌نەرەوه؛ نه‌ختیک پەستکەر.

sickle (sik'l), *n.* (۱) داس؛ داسوولکە.
(۲) [S-] شەش ئەستێرە له شێوی داسدا له کەلوی شیر (ئەستێرموایی).

sick leave, روچانی ناساگی؛ پشویی ناساگی.
sicklebill (sik'l-bil'), *n.* دەتوک داس؛ هەر بالندەیه‌که دەتوکی نوشتاوه بێت وەک داس.

sickle feather, بەری داسی؛ پەریکی درێژ نوشتاوه‌ی کلکی کەشێره.
sickly (sik'li), *adj.* (۱) هەمیشە نه‌خۆش؛ نه‌خۆش؛ دەرەدار؛ لاواز.
(۲) هی نه‌خۆشی‌یه؛ له نه‌خۆشی‌یه‌وه: (a ~ complexion).

(۳) ناساژ؛ ناسازگار: (a ~ climate).
(۴) (ب) رەنگ زەرد و لاواز؛ رەنگ پەریو؛ بێ رەنگ.
(ج) کوئۆل؛ داماو؛ کەساس؛ مەراقازی: (a ~ smile).
(د) لاواز؛ جیقن: (a ~ plant).

(۵) دل تیکەلەتەر؛ قیزه‌نەرەوه؛ پیس و بۆگەن: (a ~ odor).
(ب) له پادە بەدەر بەسۆز؛ سۆز پەرسەت بەشیوه‌یه‌کی بێ تام و مەذاڵە.

-sickliness (n.).
sickness (sik'nis), *n.* (۱) نه‌خۆش کەوتن؛ ناساگی؛ دەرەداری؛
(۲) بیماری؛
(۳) نه‌خۆشی؛ دەرەد. دل تیکەلەتەن؛ هەست به پشانەوه کردن.

sick-room (sik'roōm', sik'room'), *n.* ژووری نه‌خۆش.

side light

و‌ه‌ایه له هەموو شوێنێکدا
sic passim (sik pas'im), [L.], (پەرتووک، ووتار... هتد.) (نیشانه‌یه‌کی چاپەمەنی یا پوون کردنه‌یه به‌مانای نه‌وه‌ی که فلان ووتە به هەمان شیوه به‌کاره‌ینراوه له سەرانه‌ری نووسراوێکدا).

siddur (sid'oor), *n.* پەرتووکی نزاو نوێزی جووله‌که.
side (sīd), *n.* (۱) لا (لەش)؛ لا کەلەکه؛ لا قەد؛ کەلەکه؛ لاتەنیش: (I usually sleep on my left ~)

(۲) لا؛ لا دیو. (ب) تەنیش: تەک.
(۳) لا (نەندازە)؛ پەل: (A square has four ~s.)
(۴) دیو (کاغەز، کالە، بەرگ)؛ پوو؛ پووکەر:

(Write on one ~ of the paper.)
(۵) پوو؛ بار: (the cruel ~ of him).
(۶) لا قەد یا لا کەشتی. (۷) قەد پاڵ؛ پاڵ (گرد، شاخ)؛ قەد لێزایی

(۸) گوێ (پوکار، دەرپاچە، ئەستێل)؛ قەرەخ؛ کەنار؛ پۆخ.
(۹) لایەن:

(Explain your ~ of the argument.; to take someone's ~)
(۱۰) لا (ناکوکی)؛ لا (بەنجە).
(۱۲) [British Slang]، لووت بەری؛ فین.

adj. (۱) لاتەنیشتی؛ لایی:
(a ~ door, entrance, etc.)

(۲) لا به‌لاو؛ له‌لاو؛ به‌تیلە؛ چاو: (a ~ glance, view, etc.)
(۳) ناسەرەکی؛ ناگەرگ: (a ~ issue).
(۴) زیادە؛ زیاد له شتە سەرەکی‌یه‌کەش: (a ~ benefit)
(۵) لا (لا رێ، لا کوئۆن)؛ (a ~ street; a ~ road).

v.t. (۱) لا بۆ کردن؛ لا بۆ دروستکردن:
(to ~ a barn)

(۲) [Colloq.] خەستە لاو؛ فرێدانە لاو.
(۱) له‌لاو؛ جگە له پێشە سەرەکی‌یه‌کە:
(He also earns some money on the side.)

(۲) جگە یا زیاد له شتە سەرەکی‌یه‌کە؛ له‌لاو.
دژ وەستان؛ لایەن نەگرتن.
side against, پێکەر؛ شان بە‌شانی یەک؛ لەگەڵ یەکدا.
side by side, لایەن گرتن؛ لایەنگیری کردن؛ لەسەر کردنه‌وه؛
side with, پالێشتی کردن

لایەنی لایەک گرتن؛ لایەنگیری لایەک کردن.
نه‌ختیکی گەراوه‌تەوه؛ له‌ چه‌پی گەراوه‌تەوه؛ له:
take sides,
this side (of),

(this side of madness)
چەکی کەمەر (دەمانجە، شیر؛ نێزە)؛ چەکی لاتەنیش
side arms, (۱) دۆلابی کەوچەر
side-board (sīd'bôrd', sīd'bôrd'), *n.* چەتال و قاپی نان خواردن. (۲) چەملەخ.

side-burns (sīd'būrnz'), *n. pl.* لاچانگ.
side-car (sīd'kär'), *n.* (۱) گالیسکە‌یه‌کی یەک کەسی‌یه‌ به‌ تەنیش
ماتۆسکێله‌وه. (۲) جوژه خواردن‌ه‌وه‌یه‌کی سەرخۆشکەری تیکلاوه.

sided (sīd'id), *adj.* نه‌وه‌ندە لایی؛ نه‌وه‌ندە لای هەیه:
(four ~)

side dish, خواردن‌ه‌مەنی ناسەرەکی یا له‌لاو (که لەگەڵ خواردن‌ه‌مەنی‌یه سەرەکی‌یه‌کەدا پێشکەش دەکری).

side effect, ئەجاسی لا به‌لایی یا ناسەرەکی ناپەسەند (هی دەرمانیک)
side glance, (۱) سەیرکردنیک به‌ تیلە؛ چاو.
(۲) ناوه‌تانیکی نارسەتەو.

side-kick (sīd'kik'), *n.* [Slang], هاوێی گیانی به‌ گیانی؛
هاو‌ده‌م.

side light, (۱) پووناکی له‌لاو هاتوو.
(۲) دەرنگوباسی لا به‌لایی یا رێکوت. (۳) پەنجەرە یا کونی لا دیوان.
(۴) یەکنیکه له دوو چرای لاتەنیشتی کەشتی (یەکنیکیان سوورەو یەکنیکیان

- سمون.
- side-line** (sīd'lin'), *n.* Also side line, (۱) هینلی لاتینیشت: (۲) هینلی سنووری یاریگا. (ب) (pl.) ناچهی دهروپشتی نم هینلی سنووره (که سهیرگرانی یاری تیا داده نیشن یا دهوستن):
- (to watch from the ~s)
- (ج) هینلی لقی (رنگی شمه نده فر، بوری. هتد). (د) پتهی پنهو ندی وولاخ.
- (۲) چند فروته ندی که کومپانیایه که دهیفروشی لسه رباری فروته ندی به سره کی به کانیوه. (۳) نیشیکه که کسینک له سرباری پیشه کیهوه دهیکات.
- کرده دهره وی یاریگا: قدهغه لیکردنی یاری:
- sideliner** (sīd'lin'ēr), *n.* سهیرگر له دوروه: کسینکه که هر له دوروه تماشا دهکات و به شداری شت نابین و ناچیته ناو شتهوه.
- sideling** (sīd'lin'), *adj.* (۱) لایه لا: خوار: لار. (۲) لیژ به لایه لای: به خوری.
- sidelong** (sīd'lōŋ'), *adv.* (۱) به لایه لای: به خوری. (۲) لسه لایه لای: به لایه لای.
- adj.** (۱) لیژ: به رهو خوارکه. (۲) لایه لا: خوار: به تیلای چاو. (۳) نا راسته وخو (تینینی).
- side-man** (sīd'man), *n.* نندامی تینیکی موسیقای جاز.
- side-piece** (sīd'pēs'), *n.* پارچهی تهنیش: لا پارچه.
- sidereal** (sī-dēr'i-əl), *adj.* (۱) نسنیره یی: تایه تی به نسنیره. (۲) کونه نسنیره: به پیی سوورانه وه ده پیوریت: به وی نسنیره پیوراو (کات) (~ time).
- (۲) به گویزه یی نسنیره: دهرباری نسنیره.
- sidereal day,** یوزی نسنیره یی (بریتی به له ۲۲ سات و ۵۶ خوله و ۹.۴ چرکه)
- sidereal hour,** ساتی نسنیره یی (بریتی به له بیست و چوار یه کی یوزی نسنیره یی).
- sidereal month,** مانگی نسنیره یی (بریتی به له ۲۷ پوزو و ۷ سات و ۴۳ خوله و ۵.۱۱ چرکه).
- sidereal time,** کاتی نسنیره یی: کاتی پیوراو به پیی یوزی نسنیره یی
- sidereal year,** سالی نسنیره یی: نهم کاته یی که پیوسته یز یه سوورانه یی تهواری زهمین به دهوری خوردا به پیی نسنیره نهمز که کان (که بریتی به له ۳۶۵ پوزو و ۶ سات و ۹ خوله و ۵.۹ چرکه).
- sidero-** (sīd'ēr-ō, sīd'ēr-ə), *Also sider-*, پینشگرکه به مانای: (siderolite)
- sidero-** (sīd'ēr-ō, sīd'ēr-ə), *Also sider-*, پینشگرکه به مانای: (siderostat)
- siderosis** (sīd'ō-rō'sis), *n.* هورکردنی سی: نه خوشی یه کی سی به له همنزینی توژی ناسنوه توش دهین.
- siderostat** (sīd'ēr-ō-stat'), *n.* ناوینه یه که لگه نسنیره یه کدا ده سووریتوه بؤ شوق دانوه بؤ سر تهلیسکونیک.
- sidesaddle** (sīd'sad'l), *n.* رینی زنانه: بؤ هردو لاق خستنه دیونکی وولاخه که (بؤ نافرمتی ته نووره له بی).
- side show,** (۱) پیشاندانکی له لاره: پیشاندانیک یا نوواندنکی ناسره کی و زیاده یه وه له سرباری نوواندن سره کی یه که (به تایه تی له "سیرک" دا). (۲) پوداویکی ناسره کی و له لاره (همندی جار بؤ خلافتان).
- sideslip** (sīd'slip'), *v.i.* خلیسکان به لایه کدا.
- n.* (۱) خلیسکان به لایه (نوتومبیل): خلیسکانی تهنیشی. (۲) فرین به لایه کدا و نزم بوونه وه له همان کاتا (فرکه).
- sidesplitting** (sīd'split'in'), *adj.* شوق پی بهر له پیکه نیندا.
- side-step** (sīd'step'), *v.i.* (۱) همگوانان به لایه کدا. (۲) لی پاکردن (بریار، کیشه): خو لی دزینوه: خو لی لادن.
- v.t.* (۱) خولادان (بؤکسبازی): له بردهم لاچوون:

(to ~ a blow)

- (۲) لی پاکردن: خو لی دزینوه: خو لی لادن:
- (to ~ an issue, awkward questions, etc.)
- side step,** (۱) همگوانی لای یا تهنیشی (بؤکسبازی). (۲) پله یی: پله یی تهنیشی.
- side stroke,** مهله یی لسه لای.
- sideswipe** (sīd'swīp'), *v.t.* لیدان له کاتی به تهنیشدا پویشتن:
- له تهنیش دان (له کاتی به لادا پویشتن): (to ~ a car).
- n.* لیدانی تهنیشی له کاتی به لادا پویشتن.
- sidetrack** (sīd'trak'), *v.t. & v.i.* (۱) گویز یا لایردن بؤسر هینلی نا سره کی (شهمه نده فر).
- (۲) (ل) له باس لادن: له پی لادن: سهرنج پاکیشان و خلافتان.
- (ب) دواختن (باس، بریار): لی پاکردن: خو لی لادن: خو لی دزینوه.
- (۳) پله نزم کردنهوه.
- n.* هینلی تهنیشی یا ناسره کی (شهمه نده فر). (پیشی دهووتی: "siding").
- sidewalk** (sīd'wōk'), *n.* شوسته: پیاده روی (له مبرو و مبروی شقامدا).
- sideward** (sīd'wērd), *adj.* تهنیشی: لای: به رهو تهنیش.
- adv.* له تهنیشتهوه: به رهو تهنیش: لای: له لاره.
- sidewards** (sīd'wērdz), *adv.* = **sideward.**
- sideway** (sīd'wā'), *adj. & adv.* = **sideways.**
- n.* = **byway.**
- sideways** (sīd'wāz'), *adv.* (۱) له لاره: له تهنیشتهوه: له لایه کوه: به رهو لایه ک. (۲) لایه کی پوی کردو ته پشیموه (نهم پشیموه): لایه کی به رهو پشیموه. (۳) لایه لا: به لادا: لسه لای.
- adj.* به رهو تهنیش: له تهنیشتهوه: له لاره.
- side-wheel** (sīd'hwēl'), *adj.* پهرویه ی سول لیدان به تهنیشتهویه (به لمی هلم). (روش "paddle wheel" بیتنه)
- side-wheeler** (sīd'hwēl'ēr), *n.* به لمی مکی هلمه پهرویه ی سول لیدان به دیو و دیو یی یه وه بن.
- side wind,** (۱) پای تهنیشی. (۲) هوی نا راسته وخو: پیی لایه لای:
- (The announcement reached us by a ~.)
- side-winder** (sīd'win'dēr), *n.* (۱) جزوه مارنکی زهنگولمداری (۲) [Colloq.] مسته کوله یی که توندی تهنیشی
- sidewise** (sīd'wīz'), *adj. & adv.* = **sideways.**
- (۱) تهخته داری دیوی دهره وی دیواری خانوی.
- siding** (sīd'in'), *n.* دارین. (۲) مینلیکی شهمه نده فری کورته به ستراوه به هینلی سهره کی یه وه.
- (پیشی دهووتی "sidetrack").
- sidle** (sīd'l), *v.i.* لسه لای پویشتن به ترسوه، به دزی یه وه یا به شهمه وه.
- n.* پویشتن لسه لای به ترسوه، به دزی یه وه، یا به شهمه وه.
- siege** (sēj), *n.* (۱) نابلووه (شار، قهلا): گه مارز: نابلووه دان: گه مارزدان: (The city is under ~).
- (۲) هملیکی به رهو دای پی کول دان (بؤ سهره و تن به سهر شتیکدا).
- (۳) ماهه یی که درز خایه (به تایه تی هی ناخوشی و دژواری نه خوشی).
- (۴) [Obs.], (۱) کورسی. (ب) تهختی پاشایی.
- (۵) [Obs.], پله پایه: پله.
- نابلووه دان (شار، قهلا): گه مارزدان.
- نابلووه دان: گه مارزدان.
- lay siege to,** (۱) خاکیکی قاره وی زهرکاره ناسن و منگه نیزی.
- sienna** (si-en'ə), *n.* تیدایه. (۲) بزیه یی قاره وی سوورکاره له سوواتاندنی نهم خاکه وه و مرده گری (پیی دهووتی "burnt sienna").
- (۳) رهنکی نهم خاکه یا نهم بزیه.

- sierra** (si-er'ə), *n.* (۱) پیرە شاخنیکی تەرەقە سەر کەلە وەك دانی
مشار ۲۰ جۆرە ماسی-یەکی دەریایی-یە.
- siesta** (si-es'tə), *n.* سەرخرەوی پاش نیومەژ! سەرخرەو شکاندن پاش
نیومەژوان
- sieve** (siv), *n.* بیژنگ: مێلەك: كەس.
- v.t. & v.i.** بیژانەوه! لەبیژنگدان! تەتەلەکردن.
- sieve tube,** بۆری مێلەكی بۆری-یەكە لە قەدی دارو درەختدا
- sift** (sift), *v.t.* دیوارەكە لە شانەئێ تەنگو كۆن كۆن پێك هاتوو خوارەمەنی دەبات.
- (۱) بیژانەوه! لەبیژنگدان! تەتەلەکردن.
- (۲) بەسەردا بیژانەوه: (to ~ sugar on the cake).
- (۳) پشكنین! ئی ووردبوونەوه! تاقیکردنەوه! تێپوانین! پیاگەران:
- (to ~ evidence)
- (۴) پاك و بیس کردن! پوخته کردن! لێك جیاکردنەوه:
- (He ~ed fact from fiction.)
- v.t.** (۱) بیژانەوه! لەبیژنگدان
- (۲) پیندا بۆیشتن (هەر وەك بە بیژنگدان):
- (the soldiers, ~ing through the forest)
- (۳) (~ through)، بەموردی تێپوانین! پشكنین! باش ئی ووردبوونەوه!
- پیندا گەران:
- (The rescue workers ~ed through the rubble looking for survivors.)
- sifter** (sif'tēr), *n.* مێلەك
- (a flour- ~)
- (ووشە "sieve" یش ببینە).
- siftings** (sif'tinz), *n.pl.* (۱) شتی بیژراوه: شتی لەبیژنگدراو.
- (۲) سەرکۆژەر! كۆژەر! كۆتەل.
- sigh** (si), *v.i.* (۱) هەناسە (ی سارد) هەلكنیشان! ناخ و داخ هەلكنیشان!
- ناهی سارد هەلكنیشان. (۲) دەنگێکی وەك ناخ و داخ ئێوه هاتن! شتە کردن!
- ووژەووژ هاتن! یا لوورەلوور کردن! یا بەناو درەختدا:
- (trees ~ing in the wind)
- (۳) (~ for)، ناخ و داخ بۆ هەلكنیشان! بۆ بە تاسەرە بوون!
- ئاواخە خاواژ بوون بۆ.
- v.t.** (۱) هەناسە (ی سارد) هەلكنیشان! ناخ و داخ هەلكنیشان.
- (۲) بە هەناسە سارد هەلكنیشانەوه! كات بردنە سەر:
- (He ~ed his youth away.)
- (۳) [Rare]، ناخ و داخ بۆ هەلكنیشان! شین بۆ کردن! بۆ لاواندنەوه.
- n.** هەناسە سارد! ناخی سارد! كسپە دەروون! ناخ! ناخ و داخ.
- sight** (sit), *n.* (۱) (ب) دیمەنێکی جوان و ئەستێك:
- دیمەنی سەرئاسا. (The dawn was a ~ to behold.)
- (ج) (pl.) دیمەنێك یا شتیكە كە شایستەیی بینین بێ:
- (the ~s of the city)
- (۲) بینن. (۳) پشكنین! تێ پوانین! ئی ووردبوونەوه.
- (۴) تەماشای سەیر! سەیرکردن! تەماشاکردن.
- (۵) نیشان ئی گرتەوه! تێپوانین بە ئامێر. (۶) بینایی! دیدە: هەستی بینن.
- (۷) هاتنە بەرچاو! هەستپێکردن! بینن بە مێشك.
- (۸) مەودای بینایی. (۹) (ب) (پا). [Obs.], پێ بەدی-یی.
- (۱۰) چوگە نیشانی تەنگو دەمانجە (بۆ نیشان گرتەوه).
- (۱۱) [Colloq.], دیمەنێکی سەیر و ناشرین:
- (Our house was a ~ after the party.; She is a ~ without her makeup.)
- (۱۲) [Colloq.], زۆر (ژمارە، هەند)
- v.t.** (۱) تێپوانین (بە ئامێر) چاودێری کردن! سەیرکردن:
- (to ~ a target)
- (۲) بەدی کردن! چاوپێكوتن! بینن.
- (۳) نیشان ئی گرتەوه (بەمۆی چوگە نیشانهوه).

- (۴) چوگە نیشان خستەسەر! ئامێری بینن (وەك دوربین) خستەسەر.
- (۵) چوگە نیشان چاگردن یا پێكخستن (تەنگ، دەمانجە).
- (۱) نیشان ئی گرتەوه (بەمۆی چوگە نیشانهوه).
- (۲) بە ووردی سەیرکردن.
- a sight for sore eyes (or for the gods), [Colloq.], كەسێك یا
- شتێك زۆر پێ خوشحال بێت بە بینینی.
- at first sight, هەر لە یەكەم چاوپێكوتنەوه!
- at (or on) sight, تەنیا بە چاوپێكوتنێك
- (۱) هەر كە بینرا! كۆتوپر كە بینرا.
- (۲) هەر كە داوا كرابوو (قەر، بارزگانی).
- catch sight of, (۱) بەدی کردن! بینن. (۲) سەیرکردن بە پەلە.
- know (a person) by sight, هەر بە دەم و چاوی یا پورخسار ناسین.
- lose sight of, (۱) لە چاوی وون بوون. (۲) لەبیچوونەوه! پەچاوە نەکردن!
- لێك نەدانەوه! بایەخ پێ نەدان.
- out of sight, (۱) لەبەرچاوی-یە! نابینرئ.
- (۲) دور! دەس نایگاتی.
- (۳) [Colloq.], زۆر بەرز (نرخ، پلە) چاکی! هیچ نایگاتی! دەستی ناگاتی
- (Prices are out of sight.)
- out of sight, out of mind, ئەوی لەبەر چاوی نەما ناینین! لە یاد!
- ئەوی لەبەر چاوان نەمین! لەبەر دلانیش ناینین.
- sight unseen, بەبێ بینینی شتەكە پێشەكی.
- sight draft, چەكێك یا حەرالە-یەكە كە هەر پێشەكش كرا دەبێ بدرئ.
- sighted (sit'id), *adj.* بینایی دار بە چۆرنکی تاییبەتی:
- (far- ~ ; near- ~)
- sightless (sit'lis), *adj.* (۱) كۆرئ. (۲) نەبینراو
- sightlessly (*adv.*); sightlessness (*n.*).
- sightly (sit'li), *adj.* (۱) جوان! دلگێ.
- (۲) بەسەر دیمەنێکی جوانا دەپوانئ.
- sightliness (*n.*).
- sight-seeing (sit'sē'ing), *n.* گەران بەناو شاردا بۆ بینینی دیمەنی
- جوان و شوێنی خوش و ئەستێكە.
- adj.* تاییبەتی بە گەرانی ناو شار بۆ بینینی دیمەنی جوان و شوێنی خوش و ئەستێكە.
- sight-seer (sit'sē'er), *n.* گەشتەركێكە كە بەناو شاردا دەگەڕێ بۆ
- بینینی دیمەنی جوان و شوێنی خوش و ئەستێكی شارەكە.
- sigil** (sig'ol, sig'ol), *n.* (۱) مۆژ! دامفە.
- (۲) نیشانه-یەكە كە گواپە هێزێکی سەرئاسا و جادوویی هەپە (جادووكەری):
- ئەستێرموانی.
- sigill** (sig'ol, sig'ol), *n.* مۆژ! دامفە.
- sigma** (sig'mə), *n.* هەژدەهەمین تێپی ئەلفبەیی یۆنانی-یە
- بەرامبەری تێپی "S" ی ئینگلیزی-یە.
- sigmate** (sig'māt), *adj.* لە تێپی "S" دەچێت.
- sigmoid** (sig'moid), *adj.* (۱) لە تێپی "S" دەچێت.
- (۲) می "sigmoid flexure".
- sigmoid flexure,** (۱) دوا پێچی رێخۆلە گەرە (پێش گەشتنی
- بە كۆم). (۲) پێچێکی وەك تێپی "S". (زیندەهەرزانی).
- sign** (sin), *n.* (۱) نیشانه:
- (A black arm band is a ~ of mourning)
- (۲) نیشانه: هێما: (A nod is a ~ of approval.)
- (۳) نیشانه: (The ~ " ? " indicates a question.)
- (۴) نیشانه: ئاگاداری: نیشانهی بلاوانە: دروشم! نیشاندەر.
- (۵) شوێن پێ: جێ شوێن! نیشانهی بوونی شتیك یا زیندەهەركێك لە شوێنێكدا
- (Deer ~s were plentiful.) (هتد).
- (۶) نیشانه: (He showed no ~ of friendship.)
- (۷) (ب) پوودانێکی سەرئاسایی (وەك "موجبێه").

- (ب) نیشانه‌ی پودانی دواپۆژ؛ نوقلانه.
- (A) په‌کێک له‌ دوانزه‌ کهلۆ، برج، یا چه‌رخه‌کان (ئەستێره‌وانی).
- (۹) نیشانه‌ی نه‌خۆشی.
- (۱) نیشانه‌ی خاچ له‌ خۆ دان؛ نیشانه‌ی خاچ لێدان بۆ پێچۆزکردن.
- (۲) نیشانه‌ی مۆزکردن؛ په‌نجه‌ پێشان؛ سم پێشان.
- (۳) (a) قۆنته‌رات له‌گه‌ل کردن؛ به‌کێژ گرتن (به‌ نیشانه‌ی قۆنته‌راتیک):
(He ~ed a new player.)
- (ب) (OH) نیش بۆ خۆ دۆزینه‌وه‌ به‌ قۆنته‌رات نیشانه‌کردن.
- (۴) نیشاندان؛ ده‌ربهرین به‌ نیشانه‌:
- (He ~ed his approval with a nod.)
- (۱) نیشانه‌کردن؛ مۆزکردن؛ په‌نجه‌ پێشان.
- (۲) نیشانه‌کردن؛ پێشاندان به‌ نیشانه‌
- پێدان نه‌ نیشانه‌کردن؛
- پێ به‌خشی به‌ مۆزکردن.
- (He signed his house away (or over) to his heirs.)
- (۱) دوا‌ی پێ هینانی به‌رنامه‌ی رادیۆ ته‌له‌فزیۆن
- (له‌ کۆتایی پۆژدا): (۲) [Slang]، ده‌م داخستن؛ ئیتر قسه‌ نه‌کردن؛
- قسه‌ وه‌ستن.
- به‌کێژ گرتن (به‌ قۆنته‌رات نیشانه‌کردن):
- نیش پێدان (یا بۆ خۆ دۆزینه‌وه‌) و قۆنته‌رات نیشانه‌کردن:
- (They signed him on as a foreman; I signed myself on as a field hand.)
- (۱) ناوی خۆ نووسین بۆ سه‌ریازی.
- (۲) ناوی خۆ نووسین له‌سه‌ر لیسته‌یه‌ک (بۆ کردنی کارێکی خۆیست).
- signal (sig'n'l), n.
- (۱) نیشانه‌ (۲) بانگه‌وا؛ ئاگاداری.
- (۳) نیشانه‌ی ئاگاداری، مه‌ترسی، فهرمان... هتد:
- (A red light is a stop ~.)
- (۴) نیشانه‌ی نه‌له‌کترونیکی یا نه‌له‌کتریکی.
- (۱) دیار؛ سه‌رنج ڕاگێش؛ ده‌رکه‌وتوو.
- (۲) بۆ نیشانه‌ یا نیشانه‌ پێدان به‌کارهێنراو.
- (۱) نیشانه‌ پێدان؛ پێ ڕاگه‌یاندن به‌ نیشانه‌ یا هینا:
- (He ~ed his men to turn back.)
- (۲) به‌ نیشانه‌ ده‌ربهرین. (۳) وا گه‌یاندن؛ نیشانه‌ی شه‌وه‌ بوون:
- (His death ~ed the end of an era.)
- نیشانه‌دان؛ به‌ نیشانه‌ ڕاگه‌یاندن.
- signaler; signaller (n.).
- signalize (sig'n'l-īz'), v.t.
- (۱) هیاکردنه‌وه‌؛ ده‌رخستن به‌ گه‌وره‌یی.
- (۲) پێشاندان به‌ بوونی؛ سه‌رنج بۆ ڕاگێشان.
- (۴) چرای نه‌له‌کتریکی ها‌تۆجۆی ئوتۆمبیل دانان له‌سه‌ر پێ.
- signally (sig'nəl-i), adv.
- به‌ ده‌رکه‌وتویی؛ به‌ دیاری؛
- به‌ جۆزێ که‌ سه‌رنج ڕاگێش.
- signalman (sig'n'l-man', sig'n'l-mən), n.
- نیشانه‌ده‌ر
- (هێل و بنسگه‌ی شه‌مه‌نده‌فه‌ر)؛ کێکاری نیشانه‌ده‌ر.
- signalment (sig'n'l-mənt), n.
- نیشانه‌ هه‌لدانی بوخسار
- (هی که‌سیک به‌ پۆلیس به‌ دوا‌یا بگه‌ڕێ).
- signatory (sig'nə-tôr-i, sig'nə-tō'ri), adj.
- (به‌تایبه‌تی هی په‌یمان)
- وولات یا نوێنهری نیشانه‌ده‌ر (به‌تایبه‌تی هی په‌یمانیک له‌گه‌ل وولاتانی تریا n.
- نوێنهره‌کانیاندا).
- sinature (sig'nə-chēr), n.
- (۱) نیشانه‌ (۲) نیشانه‌کردن.
- (۳) نیشانه‌ی تایبه‌تی؛ نیشانه‌ی تایبه‌خۆ. (۴) نیشانه‌ (مۆسیقا).
- (۵) شه‌وه‌ی په‌نجه‌یه‌که‌ پزیشک ئامۆزگاری تێدا ده‌نوسن ده‌رباره‌ی به‌کارهێنانی ده‌رمانه‌که‌وه‌.
- (۶) ئاواز یا نیشانه‌ی تایبه‌تی به‌ به‌رنامه‌یه‌کی رادیۆ یا ته‌له‌فزیۆن.

- (۷) نیشانه‌ (چه‌په‌مه‌نی): بریتییه‌ له‌ ژماره‌یه‌ک یا تێپێک که‌ له‌ لاخوارووی په‌که‌م لاپه‌ره‌ی به‌شماکانی کتێبێک چاپ ده‌کێژ بۆ پێک خستنی له‌ به‌رگ تێ گرتندا.
- تەختی ئاگاداری؛ n.
- signboard (sin'bôrd', sin'bôrd'), n.
- یافته‌؛ شتی درووشم له‌سه‌ر نووسراو.
- signet (sig'nit), n.
- (۱) مۆز؛ دامفه‌.
- (۲) چن مۆز؛ نیشانه‌ی مۆز یا دامفه‌.
- مۆز کردن؛ مۆز لێدان؛ دامفه‌ لێدان.
- signet ring,
- ئه‌موستیه‌ی مۆز؛ ئه‌موستیه‌یه‌کی ئیمزا له‌سه‌ر
- هه‌له‌که‌نراوه‌ له‌ ده‌ستیش ده‌کێژ و مۆریشی پێ ده‌کێژ.
- (پیشی ده‌روتر: "seal ring")
- significance (sig-nif'ə-kəns), n.
- (۱) گرنگی؛ گرنگی؛ بایه‌خ.
- (۲) مه‌به‌ست؛ مانا. (۳) مانای شاراره‌؛ مه‌به‌ستی ئاراسته‌خۆ.
- significancy (sig-nif'ə-kən-si), n. = significance.
- significant (sig-nif'ə-kənt), adj.
- (۱) گرنگ؛ زۆر گرنگ.
- به‌ بایه‌خ؛ بایه‌خدار. (۲) به‌ مانا؛ پێ مانا؛ به‌ مه‌به‌ست؛ مانا به‌خش.
- (۳) مانای شاراره‌ی هه‌یه‌.
- signification (sig'nə-fi-kā'shən), n.
- (۱) مانا؛ مه‌به‌ست؛
- گرنگی. (۲) وا گه‌یاندن؛ نیشانه‌.
- significative (sig-nif'ə-kā'tiv), adj. = significant.
- signify (sig'nə-fi'), v.t.
- (۱) وا گه‌یاندن؛ نیشانه‌ی شه‌وه‌ بوون.
- (His rags ~ his poverty.)
- (۲) پێشاندان (به‌ نیشانه‌ یا ووته‌)؛ ده‌رخستن:
- (- "yes" by raising your hand.)
- v.t.
- گرنگ بوون؛ مانا به‌خشین؛ به‌بایه‌خ بوون.
- signifier (n.).
- signior (sēn'yôr, sēn'yôr), n. = signor.
- sign language,
- زمانی که‌پۆ لال؛ په‌نجه‌ درووی؛ زمانی نیشانه‌؛
- زمانی ده‌ست و چاو.
- sign manual,
- نیشانه‌ی پاشا له‌ لاسه‌رووی فهرمانیکێ پاشاییه‌وه‌.
- sign of the cross,
- نیشانه‌ی خاچ (که‌ له‌ خۆ ده‌درێت له‌کاتی نوێژو
- نێژ کردن و ناوه‌ینانی عیسادا به‌ ده‌س خستنه‌ سه‌ر ئا‌وچه‌ران و هینانه‌
- خواره‌وه‌ی بۆ سه‌ر سنگ و بردنی بۆ سه‌ر شانی چه‌پ و شانی راست له‌ شیوه‌ی
- خاچدا).
- sign of the zodiac,
- یه‌کێکه‌ له‌ دوانزه‌ نیشانه‌ی که‌لو، برج، یا
- چه‌رخه‌کان (ئەستێره‌وانی).
- signor (sē-nyôr'), n.
- سینۆر؛ پیاوی ئیتالی؛ کاک.
- (هاوتای "Mr.")
- signora (sē-nyô'ră), n.
- سینۆرا؛ ئافه‌رتی ئیتالی؛ خانم؛ خان.
- (هاوتای "Mrs.")
- signore (sē-nyô're), n.
- سینۆر؛ (b) پیاو. (ب) جه‌ناب.
- (هاوتای "Sir")
- signorina (sē'nyô-rē'nă), n.
- سینۆرینا؛ کچی ئیتالی؛ خان.
- (هاوتای "Miss")
- signorino (sē'nyô-rē'nô), n.
- سینۆرینۆ؛ لایکی ئیتالی
- (به‌تایبه‌تی پله‌ و بایه‌دا). (هاوتای "Master")
- signory (sēn'yôr-i), n. = signiory.
- signpost (sîn'pôst'), n.
- (۱) پێ ئما؛ نیشانه‌ی سه‌ر پێکه‌ (بۆ پێ)
- پێشاندانی پێما؛ پێ نیشانه‌ده‌ر؛ ستوونی نیشانه‌ پێ.
- (۲) نیشانه‌؛ نیشانه‌ده‌ر؛ ڕابه‌ر.
- Sikh (sêk), n.
- سیخی؛ که‌سیکی سیخی؛ په‌یره‌وی که‌ری سیخی.
- ad.
- Sikhism (sêk'iz'm), n.
- سیخی؛ تایبه‌تی به‌ سیخه‌کان.
- سیخی؛ ئاین و بیروباوه‌ری سیخه‌کانی
- هیندستان.
- silage (sî'lij), n.
- ئالفی سه‌روزی هه‌له‌گه‌راو و پارێزراو له‌ عه‌ماردا.

silence

silence (sɪˈləns), *n.*

(the ~ of night)

(۱) خاموشي؛ كپي؛ كپيتي؛ بڻ دهنگي؛

(۲) قوروقهپ؛ بڻ دهنگي؛ قسه نهكردن؛ نهديوان؛ (He listened in ~.)

(۳) ټي بڻ دهنگ بوون؛ باس نهكردن؛ پهنايښتي. (۴) پهيوهڼدي پټوه نهكردن.

(۵) له بيرچوونهوه؛ ناو نهبران.

v.t.

(۱) دهم كوت كردن؛ بڻ دهنگ كردن؛

(to ~ one's critics)

(۲) كپ كردنهوه؛ پښ شيل كردن؛ خهفه كردن (مهجان).

(۳) خپ كردن؛ دهنگ ټي پښ؛ بهزاندن؛ (to ~ the enemy's guns)

interj.

بڻ دهنگ؛ بڻ دهنگ به؛ بڻ قسه؛

silencer (sɪˈləns-ɪ), *n.* (۱) بڻ دهنگ كهر (مړوځ، شت)؛ كپكهر.

(۲) بڻ دهنگ كهرې تلهنگو ده مانچه؛ ناميزي دهنگ مړين.

(۳) [Chiefly British]، بڻ دهنگ كهرې گرمي ټوټوميل.

silent (sɪˈlənt), *adj.*

(۱) لال؛ بڻ زمان؛ قسه نهكهر.

(۲) نهديوان؛ كهم ديوان؛ بڻ دهنگ. (۳) كپ؛ خاموش؛ كش ووات؛ خپ؛ كپ.

(۴) دهر نه پړاو؛ نهوټراو.

(۵) بڻ دهنگ؛ باس نهكهر؛ ټي نهديوان؛

(The report was ~ on this matter.)

(۶) بڻ نيش وکار؛ بڻ دهنگ؛ لهکار كوتور؛

(The machines have been ~ for a year.)

(۷) بڻ دهنگ (دهنگتاسي)؛ ووك تپي؛ 'b' له 'doubt' وه 'k' له

'knife' دا.

(a ~ film)

(۸) بڻ گتوگو (فيلم)؛ بڻ دهنگ؛

-silently (*adv.*); silentness (*n.*).

silent butler, بېردهستي بڻ زمان؛ دهفرنگي سهرقاپداري دهسكداره.

قنگه جگهره وورده زبلي ټي دهكرئ؛ زبنداني سورتو قنگه جگهره.

silent partner,

هاوبهشي بڻ دهنگ؛ هاوبهشيكه كه بهشداري

سهره كاري نيشكه يا بازگانيهكه ناكات؛ هاوبهشي نوستو.

silents (sɪˈlənts), *n. pl.* فيلمه بڻ دهنگهگان؛ فيلمه بڻ گتوگوگان.

silenus (sɪˈlɛˈnəs), *n.* (۱) بوننهوړيك يا دهعايهكه له شيوهي

پياويكي ريشداري سهرخوشي پووخوشي گوي قوتي كله دار كه لاڼو سمې

له هي بڼز دهكات (نهفسانهي يوناني).

(۲) بوننهوړيك يا دهعايهكي دارستانه ووك "satyr" (نهفسانهي يوناني).

silesia (sɪˈlɛˈʃi-ə, sɔˈlɛˈʃhə), *n.* كالايهكي لوكه يا كهتاني

تهنكه (بؤ باري جل و بېرگ بهكاردههينري).

silex (sɪˈlɛks), *n.*

(۱) بهردي سليكات.

(۲) شويشيهكي گهرما كار ټي نهكهره.

silhouette (silˈoo-et, silˈə-wet), *n.* تارمايي؛ شهبهنگ؛

ويڼه ي تاريخ.

v.t.

ووك تارمايي پيشاندان؛

به تارمايي دهرخستن يا نوواندن.

silica (silˈi-kə), *n.*

سليكا: دوهم ټوكسيدي سليكون

silica gel, جيلي سليكا: سليكايهكي لينجي مژكه.

silicate (silˈi-kit, silˈi-kāt), *n.* سليكات (كيميا).

siliceous (səˈlɪʃəs), *adj.* سليكوني (كيميا).

siliciferous (silˈi-sif-er-əs), *adj.* سليكايي؛ سليكاي ټيډايه؛

سليكا ټي دهرديت؛ لهگل سليكادا يكي گرتوه.

silicify (səˈlɪʃ-ə-fɪ), *v.t.*

گوزين بؤ سليكا؛ سليكا ټي كردن.

v.t.

گوزان بؤ سليكا؛ بوون به سليكا.

silicon (silˈi-kən), *n.*

سليكون: توخميكي ناكازايي كيميايييه

له سرووشدا زوره (كيميا).

silicone (silˈə-kōn), *n.*

سليكون: ناويتهيمكي سليكوني

نورگانيكويه بهرههستي گرمي و ساردي و ناو و كاربه دهكات.

silicosis (silˈə-kōˈsis), *n.* نهخوشييهكي سييمهكانه نيشانهكي

silurid

هماسه ټي برانه له هملزيتي ټوږي سليكاوه بؤ ماوهيهكي دورودريڅ تووش

دهين (ووك له كانه بهردا).

silique (siˈlɛk, silˈik), *n.*

بهريكي كهلوويي دوو بهشه پهرهيهك

لهنيواندياه له يميان جيا دهكاتوه كه بهرمكه گهي (له توخمي خهترهده)

-siliquose; siliquous (*adj.*).

silk (sɪlk), *n.* (۱) ناوريشم.

(۲) كاډي ناوريشم؛ دهزوي ناوريشم.

(۳) جل و بهريكي ناوريشم. (۴) (pl.), بهريكي تايبهتي نهسپ سواي غارغاريڅو

بؤكسبازو تهنافاز. (۵) پږي گوله گهنهشامي.

adj.

ناوريشمي؛ ناوريشم

v.t.

پږ دهر كردن (گوله گهنهشامي).

hit the silk, [Slang],

به پهره شووت له فريكه هاتنه خوارهوه.

silkaline, silkalene (silˈkə-lēn), *n.* كالايهكي ټوكي تندر.

نهرمي نهختن بريقهداره له ناوريشم دهچن.

silk cotton, = kapok.

دهرختيكي ناوچه گهرمهكانه ټوږهكه به ريشالي

ناوريشمي داپوشراوه. (ووشې "ceiba" بيينه).

silken (silˈkən), *adj.*

(۱) ناوريشمي؛ ناوريشم

له ناوريشم دروست كراو. (۲) ناوريشم لهبر.

(۳) نهرمو لووسو بريقهداره ووك ناوريشم؛ ناوريشمي.

(~ flattery)

(۴) ټي زمان لووس؛ دهم لووس؛

(a ~ touch)

(ب) جوانو ناياب؛ شوخ. (ج) نهرم؛

silk hat, كاډي ناوريشم؛ كاډونكي لولهكي به ناوريشم يا قهيله

داپوشراوه (پياوان له بونهي پهسميدا لهسهرې دهكن).

silk-stocking (silˈstok-ɪŋ), *adj.* (۱) پوشته؛ شوخ؛ تهرپوش.

(۲) دهولهمنده؛ خوش گوزهران؛ بهگژاده.

n.

(۱) كهسيكي دهولهمنده يا خوش گوزهران.

(۲) Whig, [Colloq.]

silk-weed (silˈk-wēd), *n.*

گيا ناوريشم.

silk-worm (silˈk-wūrm), *n.*

كرمي ناوريشم.

silky (silˈki), *adj.* (۱) ناوريشمي؛ ناوريشم؛ له ناوريشم دروست

كراو. (۲) سافولووسو نهرم ووك ناوريشم.

(۳) به گهندهموو داپوشراو (گهلا). (۴) زمان لووس؛ دهم لووس.

-silky (*adv.*); silkiness (*n.*).

(۱) (۱) چوارچنويي ژير پهنجره. (ب) چوارچنويي بهرمگه؛

sill (sil), *n.* داري دهرمال؛ داري ژير دهرگا. (۲) تهخته بهردي ټاگر پږيني نيوان بهردي تر

(زهمين تاسي).

sillabub (silˈə-bub), *n.* = syllabub.

silliness (silˈi-nis), *n.*

(۱) گهوچي؛ بڻ ميشكي؛ كهريتي.

(۲) بڻ مانايي؛ هيچ وپوچي.

(۳) پوشت يا كردهوي گهرجانه و هيچ وپوچانه.

silly (silˈi), *adj.*

(۱) گهوچي؛ بڻ ميشك؛ كهر؛ گيل.

(۲) مندالنه (دهوشت، كردهوه)؛ هيچ وپوچ؛ بڻ مانا؛ نابهجن؛

شايسهتي پيكنهينه: (a ~ person, idea, reason, answer, etc.)

(۳) [Colloq.]، گيل (به ليدان) وپو. (۴) [Archaic]، بڻ هيز؛ لاوان

(۵) [Archaic]، ساويلكه؛ خوش بږوا.

n. [Colloq.]،

كهسيكي گهوچ و هيچ وپوچ.

silo (sɪˈlɔ), *n.*

(۱) (۱) عماري ټالف؛ عماري ټالف سوز؛

خانويهكي لولهيهي ټالف ټيډا هال دهگري. (ب) چالي ټالف.

(ج) عماري دهغل ودان؛ كهنو؛ سايلو؛ دهغلداني لولهيي.

(۲) عماري ژيرزهيميني مووشمك.

silt (sɪlt), *n.*

ليته.

v.t. (~ up),

پږ بوون له ليته؛ به ليته داپوشران.

v.t. (~ up),

پږ كردن له ليته؛ به ليته داپوشن.

-silty (*adj.*).

silurid (səˈloor-id, sɪˈlyoor-id), *n.* جوړه ماسيهكي ناو پوباره.

silva (sil'və), *n.* Also **sylva**, (۱) داروبرهختی ناوچه‌یه؛
دارستانی ناوچه‌یه.

(۲) پرتوکیکه دهرباری دارو درهخت یا دارستانی ناوچه‌یه.

silvan (sil'vən), *adj. & n. = sylvan.*

silver (sil'vēr), *n.* (۱) زیو (۲) پاره‌ی زیو. (۳) قاپ‌و‌قاجاخی زیو. (۴) پره‌نگ زیوی؛ خوله‌میشی.
ده‌فری زیو؛ که‌وچک و چه‌تانی زیو. (۵) پره‌نگ زیوی؛ خوله‌میشی.

adj. (۱) زیوین؛ له زیو دروست کړاؤ؛ به زیو داپوشراؤ؛ زیو ئی دراو.

(~ thread)

(۲) بنجینه‌ک‌ی زیو (پاره‌ی وولاتیک):

(۳) لایه‌نگری به‌کاره‌ینانی زیو ده‌کات بؤ بنجینه‌ی پاره.

(۴) زیوی (پره‌نگ)؛ خوله‌میشی.

(۵) زمان پاراو؛ پره‌انښت؛ به دهم‌ویل:

(۶) می یادی بیست و پنجم:

v.t. (۱) زیو لیدان؛ به زیو داپوشین.

(۲) وک زیو ئی کردن؛ وک زیو ئی هاتن:

v.i. له زیو جون؛ وک زیو ئی هاتن.

silver age, (۱) چهرخی زیوی (که وک چهرخی زین‌گرنک نیه).

silver bell, دره‌ختیک‌ی گول سپی زه‌نگوله‌یی شوپوره‌یه.

silver-bell tree, = **silver bell**.

silver-berry (sil'vēr-ber'i), *n.* تووی زیوی؛ دمه‌نیک‌ی گول.
بؤن خوش و گلاو به‌ر زیوی‌یه.

silver bromide, بزمیدی زیو؛ ناوخته‌یه‌کی زور ناسکه به‌رامبر به
پووناک‌ی له وینه‌گرتندا به‌کارده‌میشی.

silver certificate, قوه‌ل‌ی زیوی؛ جاران نهم‌ریکا دمری ده‌کرد.

silver chloride, کلوریدی زیوی؛ توژنیک‌ی سپی‌یه که پووناک‌ی
به‌رکوت رمش داده‌گیرسئ (له وینه‌گرتندا به‌کارده‌میشی)

silver cord, پی‌وه‌ندی به‌ینی دایک و مندان.

silver fish (sil'vēr-fish'), *n.* (۱) ماس‌یه زیوی

(۲) حاسه‌ریکی بی بالی پوله‌که زیوی شاخ دروژی کلک زیره حن‌ل‌شوینی
تاریک و شندار ده‌کات و له‌سهر شه‌کرو نیشاسته ده‌ژی زیان به‌برگی پرتووک
وجل‌وهرگ ده‌گه‌بینی.

silver fox, (۱) ریوی‌یه‌کی نهم‌ریکی تووک ره‌شه‌سری تووکه‌کانی
خوله‌میشی‌یه (۲) که‌ولی نهم ریوی‌یه.

silver gilt, ریوی زهرک‌ش کړاو.

silver-gray (sil'vēr-grā'), *adj.* پوری زیوی

silver-haired (sil'vēr-hārd'), *adj.* سهرسپی

silvering (sil'vēr-īn), *n.* (۱) زیو لیدان.

(۲) چینی زیوی له شت دراو. (۳) بریق‌ی زیوی.

silver iodide, توژنیک‌ی زیوی بی بؤنه ره‌ش داده‌گیرسئ هر که

پووناک‌ی به‌رکوت (له وینه‌گرتن و شتی تردا به‌کارده‌میشی).

silver lining, (۱) قهراغی سپی یا پووناک‌ی هور.

(۲) تروسکی پووناک‌ی له کاتی تاریکی یا ناخوشیدا؛ نومیده‌واری له کاتی ئی
قهرماز و نه‌گه‌تیدا.

silverly (sil'vēr-li), *adv.* ره‌نگی زیوی؛ ده‌نگی زیوی

silvern (sil'vērn), *adj.* [Archaic or Poetic], زیوی؛

له زیو ده‌چن

silver nitrate, نیترا‌تی زیو.

silver plate, قاپی زیو؛ قاپ و که‌وچک و ده‌فری زیو ئی دراو

silver screen, (۱) پهرده‌ی سینما؛ پهرده‌ی زیوی

(the ~) (۲) سینما.

silver side (sil'vēr-sīd'), *n.* **silver sides**.

silver sides (sil'vēr-sīdz'), *n.* جزوه‌ ماسی‌یه‌کی بچوکه هینلی
زیوی به نه‌نیشته‌کانی‌یه‌وه‌تی.

silversmith (silvēr-smith'), *n.* زیوگر؛ زهر‌نگر.

silver standard, به‌کاره‌ینانی زیو وک پنبوره‌ی پاره.

silver-tongued (sil'vēr-tund'), *adj.* زمان پاراو؛ پره‌انښت؛
به دهم‌ویل.

silver-ware (sil'vēr-wār'), *n.* که‌وچک و چه‌تانی و چه‌قوی زیو یا
زیو ئی دراو.

silver wedding, یادی بیست و پنچ ساله‌ی ژن هینان و شوو کردن.

silver-wedd (sil'vēr-wēd'), *n.* گيا زیوی؛ پوه‌نیک‌ی لاسک
دروژی گول زهردی گلاو زیوی‌یه له ژر‌وه.

silvery (sil'vēr-i), *adj.* (۱) زیوی؛ پره‌نگ و بریق‌ی زیوی.

(۲) ده‌نگ ده‌داتمه‌وه وک زیو؛ ده‌نگ‌نیک‌ی نهم و پوونی همیه:

(۳) زیوین؛ زیو ئی دراو؛ به زیو داپوشراؤ؛ زیوی تیدایه.

silviculture (sil'vi-kul'chēr), *n.* دارستان ناسی؛ زانستی

دارستان پوره‌ده‌کردن.

s'il vous plaît (sēl' vōō' ple'), [Fr.], تکایه.

sima (sima), *n.* چینی ژرمه‌ی توینکی زمین (زمین ناسی).

simian (sim'i-ən), *adj.* مه‌میوونی (به‌تایه‌تی می له مرؤ چوړ

وهک شمیانزی و گوزیلا و نوزانگه‌تانگ).

n. مه‌میوون.

similar (sim'ə-lēr), *adj.* (۱) له‌یکه چوړ؛ چوړن‌یک؛ هاو‌چوړ؛

هاو‌چمش؛ یک چمش. (۲) هاوشیوه (نمونه‌)؛ یک شپوه.

similarity (sim'ə-lar'ə-ti), *n.* (۱) له‌یکه چوړن؛ چوړن‌یک؛

هاوشیوه‌یی؛ هاو‌چمش؛ یک چمش.

(۲) وینه‌یک یا نمونه‌یکه نهم لیک چوړن؛ له‌یکه چوړنیک:

(There are two ~ies between them.)

similarly (sim'ə-lēr-li), *adv.* به همان شپوه؛ به همان چوړ؛

همروه‌ها.

simile (sim'ə-lē'), *n.* لیک چوړن (زمانه‌وای، پره‌انښت)؛

لیک چوړاندن (به به‌کاره‌ینانی "as" وه "like"):

(He is as brave as a lion.; Childhood is like a passing dream.)

similitude (sə-mil'ə-tōd'əd, sə-mil'ə-tūd'), *n.* (۱) وینه‌ی

ده‌قارده‌ق (مرؤ، شت)؛ هاو؛ هاوتا. (۲) شپوه؛ وینه.

(۳) simile, [Rare] (۴) له‌یکه‌چوړن؛ چوړن‌یک؛ هاوشیوه‌یی.

simitar (sim'ə-tēr), *n. = scimitar.*

simmer (sim'ēr), *v.i.* (۱) به هیواشی کولان به‌ین بلق دان؛

وورده وورده کولان به‌ین هاتنه‌کول؛ می‌ووله‌کردن.

(۲) پیش خواردنه‌وه؛ له ژر‌وهه زور توو‌په‌وون: (to ~ with rage).

v.t. به هیواشی کولاندن به‌ین هیوانه کول؛ وورده وورده کولاندن له‌سهر

ناگرنیک‌ی کز

به هیواشی کولاندن به‌ین هاتنه‌کول:

(Keep the soup at a ~.)

(۱) ناگری خواردنه‌منی کزکردن بؤ تونگ‌کردنه‌وی

خواردنه‌منی‌یه‌که؛ نه‌ختیک ساردیوونه‌وی خواردنه‌منی و توندیوونه‌وی:

(Let the food simmer down.)

(۲) ساردیوونه‌وه؛ هینم یوونه‌وه:

(He was very angry at first, but he simmered down later.)

simnel (sim'nəl), *n.* [British], (۱) جزوه‌ نانیک‌ی ره‌قه.

(۲) جزوه‌ کیک‌یکه (له ناهه‌نگی وک کریسمسه‌دا ده‌خوړئ).

simoleon (sə-mō'li-ən), *n.* [Slang], د‌لار.

simoniac (si-mō'ni-ak'), *n.* که‌س‌یکه که پله‌ریایه‌ی کلنسه

ده‌کړئ و ده‌یفروشن به پاره، واته، به به‌رتیل.

-simoniacal (*adj.*).

simonist (si'mə-nist, sim'ə-nist), *n. = simoniac.*

simonize (si'mə-nīz'), *v.t.* پاک‌رندوه و بریق‌ی له‌لسان

(به مؤم تپه‌لسوون) (نوتومیل).

simon-pure (si'mən-pyoor'), *adj.* پوخت؛ پوخته؛

(۲) ههرا تمهنا: بڼ کمز زیاده: (*His answer was ~ this.*)(۳) تمواو: به تمواو: (*This is ~ unacceptable.*)**simulacrum** (sim'yoolā'krəm), *n.* (۱) وینه.

(۲) وینهی درو: وینهی ناتواو: لاسایی.

simulant (sim'yoo-lant), *adj.* لاساییکرموه (زینده و مرزانی):

خو به شتی تر پیشانده.

similar (sim'yoo-lēr), *n.* = **simulator.***adj.* (۱) درو: ساخته. (۲) لاساییکرموهی شتی.(۱) به درو و پیشاندان: **simulate** (sim'yoolāt'), *v.t.*وا نواندن: به پوهالت و درخست: (*to ~ an interest*).

(۲) لاساییکرموه (به شتیو یا کرموه): خو وهک شتیکی تر پیشاندان:

(*The insect ~d a twig.*)*adj.* درو: ساخته: لاسایی: پوهالت.(۱) به درو و پیشاندان: **simulation** (sim'yoo-lā'shən), *n.*

وا نواندن: پوهالت. (۲) لیکچوونی درو: لاسایی.

simulator (sim'yoo-lā'tēr), *n.* لاساییکرموه (مرو، شت،

مهکینه)

simulcast (si'mol-kast', si'mol-käst'), *v.t.* بلاکرموهی

به برنامه یک به رادیو و تله فزیون له هه مان کاتدا.

n. به برنامه یکی بلاکرموه به رادیو و تله فزیون له هه مان کاتدا.**simultaneity** (si'ml-tā-nē'a-ti), *n.* هه مان کاتیکی (پروودان):

یهک کاتی: پینکوهی

simultaneous (si'ml-tā'ni-as), *adj.* هاوکات: هه مان کات

(پروودان): یهک کات: له یهک کاتدا پروودا: پینکوه پروودا.

simultaneously (si'ml-tā'ni-as-li), *adv.* له یهک کاتدا:

له هه مان کاتدا: پینکوه.

sin (sēn), *n.* گونا: گونا: تازان (به تابه تی درو بیرو باوه پرو نمریتی

تاینی و کومه آیه تی).

v.t. & v.i. گونا: گونا: گونا: تازان کردن (درو ناین).(۱) لهی کاتمه تا ئیستا: لهی ساوه تا ئیستا. **since** (sins), *adv.*(*He came last Friday and has been here ever ~.*)

(۲) لهی ساوه: لهی کاتمه:

(*He was injured a year ago but has ~ fully recovered.*)

(۳) لهی پیش: لهی پیش: ئیستاوه:

(*She disappeared many years ~.*)*prep.* له (کات): لهی کاتمه: له کاتیکی پاپروودوه تا ئیستا:(*We have been walking ~ one o'clock.*)

(۱) لهی ته تی: لهی ته تی: لهی ساوه: لهی کاتمه.

(۲) لهی ته تی: لهی ته تی: چونکه: (*~ we have no money, we can't buy it.*)لهی ساوه: لهی کاتمه: **ever since,**(*He came here ten years ago and has lived here ever since.*)**long since,** ده میکه.(۱) دلسوز: دلپاک: راست: پاک: جگرمسوز: **sincere** (sin-sēr'), *adj.*

بڼ فروفیل. (۲) راسته قینه: راست: بڼ پوهالت.

(۳) [Archaic] پوخت: پوخته: گزی و فیلی تیدا نکراره.

(۴) [Obs.] ساغ.

به دل: به دلپاک: به راستی: **sincerely** (sin-sēr'li), *adv.*دلسوزی: دلپاک: راستی: جگرمسوزی: **sincerity** (sin-ser'a-ti), *n.*(۱) لاسه روی کلهی سر: **sinciput** (sin'si-put'), *n.*

(که ناوچه رانیش ده گریته ره): (۲) ناوچه وان.

-sincipital (*adj.*).**sine** (sīn), *n.* گریفانی گوشه: پزهی لای به رامبه ری گوشه که بژئی

سڼ گوشه که (بیرکاری).

به بڼ: **sine** (si'ni), *prep.* [L.],پله و پایه بڼکار: **sinecure** (si'ni-kyoor', sin'a-kyoor'), *n.*

گزی و فیلی تیا ئیه: پاک: راسته قینه.

simony (si'mə-ni, sim'a-ni), *n.* کریو فروشتنی پله و پایه ی

کلنسه به پاره، واته، به بهرتیل.

simoom (si-mōom'), *n.* Also **simoon,** سموم: بایه کی گرمی

به هیزی ته پوتز او ییه.

simp (simp), [Slang], = **simpleton.****simper** (sim'pēr), *v.t.* بره هاتن: بره لیوه هاتن به مانا، به درو.

یا به تموسوه

n. بره: زمرده خنه ی به مانا، به درو، یا به تموسوه.**simple** (sim'p'l), *adj.* (۱) تاک: تمهنا: تاتیکه لار: نانالوز:

(a ~ sentence)

(۲) بڼ پینچ و په نا: نانالوز: (a ~ pattern).

(۳) ناسان: سووک: (a ~ task, question, etc.).

(۴) نازاره: ساکارا: ساده: (a ~ food; a ~ style of architecture).

(۵) پوت: بڼ کم و زیاده: په تی: تمواو: (Here are the ~ facts.).

(۶) بڼ فروفیل: پاک: راست: دلپاک.

(۷) خاکی: بڼ فیژا: بڼ ههوا: ساده: بڼ تاز: (a ~ man).

(۸) (۱) پله و پایه نرم: (ب) ناسایی: (۹) ناگرنگ.

(۱۰) ساویلکه: گیل: به سزمان: خوش بڼوا: (Dial.), بڼ میشتک.

(۱۲) (۱) نانالو ته (کیمیا): (ب) سهره تایی (کیمیا): (۱۳) بڼ مرج (یاسا).

n. (۱۱) کسینکی ساویلکه یا گیل: کسینکی خوش بڼوا.

(۲) (۱) گیای پزشکی: (ب) دهرمانی له گیایه دهره نتروا.

(۳) شتیکی ساده و نانالوز.

(۴) [Archaic] کسینکی بنچه ههژا: کسینکی پله و پایه نرم.

simple equation, هاوکیشی ساده (بیرکاری)**simple fraction,** کمرتی ناسایی (بیرکاری).**simple-hearted** (sim'p'l-här'tid), *adj.* دلپاک: بڼ فروفیل:

ساده: دلساف.

simple interest, قازانجی ساده: قازانجی پوت: شم قازانجیه که

ده درتی تمهنا له سهر مایه ی شو پاره ییه له بانقدا داهه نری نهک له سهر قازانجیه که.

دورشی "compound interest" ببینه).

simple machine, مهکینه یا نامیزی ساده: خولخولکه، توئل:

دهرنه فیس: پهره ووه: رهنده... هتد.

simple-minded (sim'p'l-min'did), *adj.* (۱) ساویلکه:

خوش بڼوا: دلپاک: دلساف: (۲) گیل: گوج: کمر.

(۳) میشتک سووک: بڼ میشتک.

-simple-mindedly (*adv.*); **simple-mindedness** (*n.*).**simple sentence,** رسته ی ساده (پزیمان): ساده رسته.(وینه. *The boy ran.; She sang a song.*)**simpleton** (sim'p'l-tən), *n.* کسینکی چه پزل، ساویلکه، کمر:

نهران، یا بڼ میشتک.

simplex (sim'pleks), *adj.* (۱) تاک: یهک پارچه: نانالوز: ساده.

(۲) قایه تی به شتیو یهکی تله گراف نارنه که تمهنا یهک نامه ده نری له

هه مان کاتدا.

(۱) نانالوزی: بڼ پینچ و په نایی: **simplicity** (sim-plis'a-ti), *n.*

(۲) ناسانی: سووکی.

(۳) خاکی: ساده می: ساکاری: (*the ~ of country life*).

(۴) دلپاکیتی: دلپاک: دلسوزی: بڼ فیژ و تله کی.

(۵) ساویلکه یی: گیلی: کمرتی: بڼ میشتکی.

(۱) ناسان کردن: **simplification** (sim'plā-fi-kā'shən), *n.*

(۲) نه نجاسی شم ناسان کردن.

simplify (sim'plā-fī'), *v.t.* ناسان کردن.**-simplifier** (*n.*).**simply** (sim'pli), *adv.* (۱) به ناسانی: به بڼ پینچ و په نا:

به پوونی: به ساده یی.

singular

v.t. & v.i. هژنراوه خوښندنه و یا گوزانی ووتن به دهنګنګي يک نهرا.
singular (sin'gyoo-lēr), *adj.* (۱) تنها؛ يې هاوتا؛ يک.

(۲) (۱) حيا؛ حياواز.

(ب) [Obs.] تايبتي به کسنيک؛ هي خؤ؛ کسي؛ تايبتي.

(۴) سيرا؛ نانا؛ (What a ~ remark!).

(۵) سرناسا؛ ناياب؛ سرنج پاکيش؛ هکنګوتو؛

(a woman of ~ beauty)

(۵) تګ. پزيمان. (۶) تايبتي به يک شت (ژيريزي).

n.

تګ (پزيمان)؛ بار يا پزهي تګ.

(The ~ of "women" is "woman".)

singularity (sin'gyoo-lar'ā-ti), *n.* (۱) تاکيتي؛ جياوازي؛ تاکي.

(۲) تايبهخي؛ تايبهخي؛ شتيکي تايبتي به خؤ (نريت، خو).

(۳) شتيکي حيا؛ نانا؛ يا هکنګوت.

singularize (sin'gyoo-lā-riz'), *v.t.* جياګردنه و دهريختن؛

سرنج بؤ پاکيشان به تنها؛ تايبتي ګردن.

singularly (sin'gyoo-lar'ā-li), *adv.* به شيوه يکي تايبتي؛

به تايبتي؛ ټينګار.

Sinicism (sin'ā-siz'm), *n.*

شتيکي تايبتي به چيني يکان

(خو. نريت؛ نريتي زمان؛ هتد).

sinister (sin'is-tēr), *adj.*

(۱) چې؛ لای چې

(۲) به لای چې؛ درووشمي (سر قهلقاني) کسيکوه نهراوه (نيشانيکه بؤ

نيشانداسي نه وې که نو کسه نؤله.)

(۳) به؛ ناپه سندا؛ ناحه؛ پيس؛ به دکار؛ (a ~ face, person, etc.).

(۴) به يوم؛ خراب؛ نه هات؛ نامه؛ (a ~ beginning, sign, etc.).

sinistral (sin'is-trəl), *adj.* (۱) هي چې؛ هي لای چې؛

پوي ګردو ته لای چې. (۲) چېلر؛ چېلر.

(۲) تايبتي به ګونجک ماسي يک يا قهلقه يکي پنج خواردو به لای چېلر.

sinistro- (sin'is-trō, sin'is-trā), *Also sinistro-*, پينشکرکه

به مانای؛ له چېلر؛ چېلر؛ به لای چې؛ (dextral ~).

sinistro-dextral (sin'is-trō-deks'trəl), *adj.* له چېلر بؤ

راست؛ وک جوواني دهست له نويسي نيکلزيلا.

sinistorse (sin'is-trōrs', sin'is-trōrs'), *adj.* به زيوده ووه

به پنج لوي له راسته وې چې (پوهه)؛ (a ~ vine).

sinistrous (sin'is-trās), *adj.* به يور؛ نه هات؛ نامه.

Sinitic (si-nit'ik), *n.* چيني؛ يکنيکه له دو لقي زمانه چيني

تيستي يکان که همو شيوه زمانه کاني چين دهګرتوه.

adj. چيني (وولات، ګل، زمان) تايبتي به چين و چيني يکان.

sink (sink), *v.t.* (۱) نو قوم بوون (له ناو، ګو، به فردا)؛

ژير ناو ګوتن؛ پوچوون؛

(The ship sank.; Wood does not ~ in water.)

(۲) بهر بوونه؛ ګوتنه خواره ووه؛

(The ballon sank to the earth.; She sank into a chair.)

(۳) وون بوون؛ له چاو وون بوون؛

(The moon sank behind a cloud.)

(۴) نوين؛ نيشتن (بنافه، سوريان، ناستي ناو)؛ داچوون؛ ډاکوتن؛

(The roof has sunk.; The foundation is ~ing.)

(۵) دامرګانه و (ناګر، يا، دهګ)؛ ګزبون؛ هيمن بوونه؛ کم بوونه و.

(۶) شکان (نرخ)؛ داشکان؛ هاتنه خواره ووه؛ (Prices are ~ing.).

(۷) چوون به قولدا (چاو، دم وچاو).

(۸) ډاکوتن؛ ګوتن؛ پوخوان (مهجان)؛

(His heart sank at the thought of failure.)

(۹) نريکي مردن بوونه و؛ همرس بردن (تهدروستي)؛ داچوون؛

(He is ~ing rapidly.)

(۱۰) دانه واره؛ به ناخدا چوون؛ نشوستي هينان؛ داچوون (پلر يايه)؛

sinus

بهره و دواوه چوون (کومه).

(۱۱) پياچوون؛ پيا چوونه خواره ووه؛

(Water ~s rapidly through topsoil.)

(۱۲) له ميشکدا چېسپ بوون؛ له دلدا چېسپ بوون.

v.t. (۱) نو قوم ګردن؛ ژير ناو خستن؛

(High waves sank the boat.; He sank his spade in the ground.)

(۲) داخستن؛ نزم ګردنه و؛ شوې ګردنه و؛

(She sank her head in her hands.)

(۳) هکنګدن (بيس، کان، نيشان).

(۴) که مکرده ووه؛ ګزګردن (دهګ).

(۵) پاره خستنه کار؛ به بهر مهينان.

(۶) له کيس چوون (له نمجای پاره خستنه کاره ووه)؛ دؤپاندن؛

(He sank a fortune in that fraud.)

(۷) شارده ووه (به لکه)؛ دهريختن؛ پيشان نه دان.

(۸) دانه ووه (قهرن).

(۹) ريسوا ګردن؛ سوک ګردن؛ شکاندن (پله، ناموس، يايه).

n. (۱) ژيراب؛ چاله ګو.

(۲) شوينکي پيس وېوګن؛ سمرچاوه و سوک و بهر موشتي

(۳) دهستشور؛ حورچ چکي دهستشورين يا قاپ شورين؛ (a kitchen ~).

(۴) چالايي (به تايبتي که ناوی تيدا کؤيتوه).

sink in, [Colloq.], به ترواي چوونه ميشکوه؛

به ترواي هسپين ګردن يا تيګه بشتن؛

(The news of his death hasn't sunk in yet.)

sinker (sink'ēr), *n.* (۱) نو قوم ګر؛ ژير ناو خهر.

(۲) قورسايي يکي وک قورقوشمه تؤي پاره ماسي و قولايي پي نو قوم دهګري

له ناردا. (۳) doughnut, [Colloq.].

sink-hole (sink'hōl'), *n.* (۱) ناوېو؛ ناوېو ګه.

(۲) چالو (به تايبتي له شوينکي بهر ده لانياد و ناو ګه کيشي ليوه بچته

خواره و بؤ ژير نه مين).

sinking fund, پاره يکه ده خريته لاره بؤ قهرز دانه ووه.

sinless (sin'lis), *adj.* بې ګونه؛ بې ګوناخ؛ بې تاوان.

sinner (sin'ēr), *n.* ګوناها؛ ګوناخکار؛ تاوانکار.

Sino- (si'nō, sin'ō), پينشکرکه به مانای؛ (۱) چيني (ګل، زمان)؛

(Sinology)

(ب) چيني و؛ (Sino-Japanese).

Sinologue (si'nā-lōg', sin'ā-lōg'), *n.* چينناس؛

زانای زمان و ويژه و نريت و کلتوري چين.

Sinology (si-nol'ā-ji, si-nol'ō-ji), *n.* چينناسي؛ ليکولنه ووه و.

زمان و نريت و ويژه و کلتوري چين.

sinter (sin'tēr), *n.* (۱) خلته و کانزايي کانوا.

(۲) تويه لي کانزايي لهسر يک کله که بوي چنگ دهره يک

v.t. & v.i. تويه ل ګردن؛ کله که بوون لهسر يک.

sinuate (sin'ū-it), *adj.* (۱) چال وچولای؛ خواروخنچ؛ پياچای؛

پنج خواردو؛ پنج پنج. (۲) قمراغ چال وچولای يا خواروخنچ (ګه).

v.i. پنج خواردن؛ چال وچول تيکوتن.

-sinuately (*adv.*); **sinuation** (*n.*).

(۱) پنج پنجی؛ چال وچولايي.

(۲) پنج (به تايبتي چند دان يک)؛ بادانه و؛

لؤفه. (۳) شتيکي پياچوینچ؛ شتيکي چال وچول؛ پنج لوي، يا پياچای

sinuous (sin'ū-əs), *adj.* (۱) پياچوینچ؛ خواروخنچ؛ پياچای.

(۲) چوت؛ سرچوت؛ ناپاک؛ قنبلان؛ (۳) نالوز؛ نالوسکا.

(۴) قمراغ پياچای يا خواروخنچ

-sinuously (*adv.*); **sinuousness** (*n.*).

sinus (si'nās), *n.* (۱) پنج. (۲) بوشايي.

(٢) (١) همدرو بوشايي به کي به يني لوت و کاژري سروي؛ بوشايي به کي
 ناو نيسقانه کاني لوت (ب) دهماري خوښي پيس به. (ج) به شيني فراوان
 بوي بزي خوښ (٤) چاليي به يني دور گوښکي گلا. (٥) بوري دوهمه
 sinusitis (٦)

ناوساني بوشايي به کاني ناو نيسقانه کاني. *sinusitis* (sī'nəs-i'tis), *n.*
 لوت.

قوم ليدان؛ مړيدان *sip* (sip), *v.t. & v.i.*
n. (١) قوم ليدان؛ مړيدان. (٢) قوم؛ مړ؛ چوپ.

siphon (sī'fən), *n.* سيفون؛ لوله ي سيفون؛ ووشترگرو؛ پيمره.
v.t. به سيفون هلمزین يا پاکيشان؛ سيفون کردن؛ هلمزین؛ دهرمينان.

v.i. به سيفوندا تيبيرين؛ به لوله ي سيفوندا چوون.
 شويشي سيفون؛ بوتلي سيفون؛ سيفون.

siphon bottle,
sippet (sip'it), *n.* (١) پارچيهک ناني باش برژاوي تن ووشراوه
 ناوشلهوه. (٢) پارچيه ناني سوروه وکراوي قاپ پڼ پارنراوه.
 (٣) پارچه؛ کوب؛ په نچک.

sir (sūr), *n.* (١) جهناپ؛ قوربان؛ گورمه؛ (Yes, ~).
 (٢) [S-] نارناوي سوارچاکو پياوي گورمي تري نينگلزيه؛

(~ *Walter Raleigh*)
 (٣) [Obs.] ناويکه خه لکي پڼ بانگ دهکړي وه؛ "نهفندي"، "جهناپي
 فلان کس" (~ *judge*; ~ *knight*; ~ *priest*)

(٤) [Obs.] پياويکي گورمه يا پله وياپه دار؛ لور.
 (١) سردار (١) سردار؛ سروزک.

sirdar (sēr-dār', sūr'dār), *n.* (ب) نفيسرزيکي گورمه. (ج) سروزکي بريدستهکان
 (٢) فرماندهي نينگلزي سوپاي ميسري کون.

sire (sir), *n.* (١) (١) کسينکي گورمه يا پله وياپه دار.
 (ب) ناويکه يو بانگ کردني پاشا به ماناي " (جهناپي) خاوه شکو "؛

(وهک: "your majesty" وايه. (٢) [Poetic] باوک، باب، باووپاير.
 (٣) باوکي گياندارک (به تايپه تي هي ماني وهک نه سپ).

(٤) [Archaic] پياويکي گورمه يا پايه دار.
 بوون به بارکي جوانو؛ لي بوونه (جوانو)؛ لي بوون؛ خستنهوه.

siren (sir'ən), *n.* (١) بوونکي دهرپايي نهفسانه يي دهنگ خوشه
 سيري ناهرتو لهشي مهل هيه که شدي به واني فريوه دده به سوزي خوشي

هتا که شدي به کيان دهشکا له کنار دهرپاي بريد لاندو دهرمن (نهفسانه يي
 يوناني). (٢) ژني هلمفريون؛ ناهرتيکه که جواني به کي به کارده هيني يو

فريوه دار. (٣) فيکي ووريانگريوه (ناگر، بومباران، تمي کنار
 دهرپاي. هند) (~ *an air-raid*; ~ *a fire*; ~ *a tornado*)

(٤) گياندارکي له توخي قوپناويلکه لافي دواوي نجي.
 دلفرين؛ تاوکر؛ فريوه؛ هلمفريون.

adj.
sirenian (sī-rē'ni-ən), *n.* په کيکه له کومه گياندارکي دهرپايي
 شيردري گياخوري گورمه وهک مانگاي دهرپاي.

sirloin (sūr'loin), *n.* پارچيه گوشتي گاي نايابي لاسهروي
 کلهکيه.

sirocco (sə-rok'ō), *n.* (١) پايه کي گرمي ناخوشه له بيابانه کاني
 سهروي نهفريقاوه هلل دهکات بهرمو خاويوي نهرويپا.

(٢) پايه کي گرمو بزهو ناخوش.
 گوره؛ کابرا (بو بانگ کردني کسيک

به سووکي)
sirree, *siree* (sūr), *n.* [Colloq.] = sir.

sir-reverence (sūr'rev'ēr-əns), *interj.* [Obs.] دور له
 پوي تو دور له پوي نيوه.

sirup (sir'əp, sūr'əp), *n.* = syrup.
sis (sis), *n.* [Colloq.] = sister.

sisal (sī'sil, sis'li), *n.* (١) ريشانيکي قايمه گوشي لي درووست
 دهکړي له گلاي پوهه کيکي مکسيکي پوهه وهرده کيکي.

(٢) پوهه کيکه هم ريشاله ي ليوه دست دهکوي.
 (١) همدرو بوشايي به کي به يني لوت و کاژري سروي؛ بوشايي به کي
 ناو نيسقانه کاني لوت (ب) دهماري خوښي پيس به. (ج) به شيني فراوان
 بوي بزي خوښ (٤) چاليي به يني دور گوښکي گلا. (٥) بوري دوهمه
 sinusitis (٦)

(پيشي دهووترئ: "sisal hemp").
 بالنده يه که له فيسقه گوله دهچن.

siskin (sis'kin), *n.* سرژناني؛ کچاي؛ ژناني.
sissified (sis'ə-fid'), *adj.* کردن به سرژناني؛ کردن به کچايي.

sissy (sis'i), *n.* [Colloq.] کويک يا پياويکي سرژناني؛
 ژناني؛ کچاي. (٢) کسينکي ترستوک؛ ترکمن؛ تسکه؛ شله شاري. (٣) خوشک

sister (sis'tēr), *n.* (١) خوشک.
 (٢) ږ خوشک. (پڼي دهووترئ: "half sister").

(٣) (١) خوشک؛ ناهرتيکه که نه دامي همان ريخراو، پيشه، يا په گم بڼ.
 (ب) ناهرتيکي برادره که وهک خوشک ته ماشا کړي. (٤) (١) *nun*.

(ب) ناويکه يو بانگ کردني "nun" يک.
 (٤) شتيکي هاوتوخو هاوشيوه به من دانراوه: (~ *ships*).

(٥) [British]، سرهک پرستار يا نهخوشهوان؛ سستار.
 (٦) [Colloq.]، ناهرت؛ کچ؛ ږ. (بو بانگ کردن يا ناوبردن به کارده هينري

هه دئ جار له پوي سووکي يا پيکه نه نهوه).
 خوشکي؛ خوشک؛ وهک خوشک وايه؛ وهک خوشک وان.

adj.
sisterhood (sis'tēr-hood), *n.* (١) خوشکيتي؛ خوشکايه تي؛
 په يوه ندي خوشکايه تي. (٢) ريخراويکي ناهرتان.

(٣) ريخراويکي نايدي ناهرتان (به تايپه تي هي پرستگا نشينه کان).
 (١) ږ خوشک. (٢) برائن.

sister-in-law (sis'tēr-in-lō'), *n.* خوشکانه؛ خوشکي: (~ *love*).
sisterly (sis'tēr-li), *adj.* همر وهک خوشکيک؛ خوشک چونه وهما.

adv.
 -*sisterliness* (*n.*).
sistrum (sis'trəm), *n.* ناميرونکه دهرنگيتوه به پراوه شاندين

(ميسري به کاني کون يو مبه ستي نايبي به کاريان دههينا).
 (١) سيسيفهسي؛ وهک "سيسيفس".

Sisyphean (sis'ə-fē'ən), *adj.* که به پڼي نهفسانه يي يوناني له دواي مردن خداکان سزايان دا به پال پيونه ناني
 تله برديک يو سر توقي سري گردنک وه همر که گه شته نهوي بريد که خل

دهويوه و دهويوه ديسانه وه پالي پيوه نايته توه وه هتا هتا بهم جوړه.
 (٢) قورسو ناخوشو دوايي نه ماتو (نهک، کار): (~ *labor*).

sit (sit), *v.i.* (١) دانيشتن؛ قنګدانوه.
 (٢) هلمنيشتن؛ نيشتن (مهل). (٣) کرکهوتن.

(٤) دامه زاندين يا جيگي خو گرتن (په رله مان، دانگا، نهنجووه من)؛
 تيدا دانيشتن وهک نه دنام:

(to ~ in Parliament; to ~ on a jury, committee, etc.)
 (٥) کوپرگرتن؛ گران؛ گرتن. (The court will not ~ this month.)

(٦) دانيشتن له بريد هم نيگارکيش يا وينه گردا يو وينه گرتن؛
 (He is ~ting for his portrait.)

(٧) [British]، دانيشتن يو تايکيدنهوه: (~ *to for an exam*).
 (٨) دانيشتن؛ کارنه کردن؛ خو لستنهوه.

(٩) له شويکندا بوون؛ کموتنه؛
 (The old house has been ~ting here for a hundred years.)

(١٠) لي هاتن (به رگ)؛ به به رکردن؛ پڼ کردن؛ شيان؛
 (The hat doesn't ~ well.)

(١١) لي هاتن (پله وياپه).
 (١٢) لسمه شان يا ميک يون؛ بار بوون به سهرموه؛

(care that ~s on the mind)
 (١٣) *babysit*.

v.t. (١) دانيشاندن؛ خو دانيشاندن؛
 (~ yourself on that chair.)

(٢) خو گرتن به سواري نه سپوه؛ سواري بوون: (~ *to a horse well*).
 پال لي دامهوه؛ پشت لي کردنهوه؛ پڼ لي پاکيشان.

sit back,
sit by,
sit down,
sit in on,
 سميگر کردن به پڼ خو تينهلقورتان.
 دانيشتن؛ قنګدانوه.
 تيدا دانيشتن؛ به شديان بوون تيدا؛ تيدا نامه ده بوون؛

(to sit in on a class)

sit on (or upon), ئەندام بولۇپ تېڭا (ئەنجورمەنى سۈندۈرۈش،
[Colloq.])، يېنىستىگىزىڭىزدا كېڭەشچى ئاشكارا ئەمەلدار

كردىن بە ئۆزىمە (دەنگۇباس)، [Colloq.]، بە تۈندى سەزىنىشتىكى

sit out، چاۋمەن كىرىدىغان مەھەلەدا دىۋانغا ئولتۇرۇپ،
(to sit out a speech, storm, etc.)، نەجۋان تا كۈتۈپ شەككە

(۲) زىيارەت دانىشتىن ئەڭ ئۆزۈر مەھەلە

sit tight، كېڭەشچى مەھەلەدا چاۋمەن كىرىدىغان دىۋانغا ئولتۇرۇپ،
نەجۋان تا كۈتۈپ شەككە

sit up، (۱) بە قىزىقما دانىشتىن، (۲) بە پىكىر ياكى پەيى دانىشتىن،
(۳) نەئىستى مەھەلەدا دەرەڭگە (يا دىۋان) كاتى ئولتۇرۇپ ئاساسىي

(۴) ووربايەنەمەلەدا پارچەلەنگە داچىلەنگە

sitar (sitar), n.

sit-com (sit'kəm), n. = situation comedy.

sit-down-strike (sit'down'), مانگىرتى دانىشتىن:

مانگىرتىڭىز بىر تەيەلە دانىشتىن كىرگەنلەرگە كارگەكەيداندا بەجىن
نەئىشتىن مەھەلەدا جىيەنچىگەردىن داۋاكانان. (مەروە "sit-down")

site (sīt), n. شۇنچە خاسو: شۇنچە پۈتۈن شەككە: شۇنچىكى دانىۋا بۇ
دروستىگەردىن خانىۋا ياكى پۈتۈنەك: جىنچىگە:

(a camp ~; a building ~; a prehistoric burial ~;

a launching ~).

v.t. لە شۇنچىكىدە دروستىگەردىن ياكى دامەزەندىن.

sith (sith), adv., conj., prep. [Archaic]. = since.

sit-in (sit'in), n. مانگىرتىن بە دانىشتىن ئەڭ دەزگەيدەك مانگىرەكان
تېڭا دەزىن ياكى كارگەكەن.

sito- (sī'tō, sī'tə), Also sitio-, پىشگىرەكە بە مانا: خوارىدەمەنى:
خوارىن (sitophobia)

sitology (sī-tol'ə-jī), n. خوارىدەمەنى ۋە خوارىدەن ئۆزۈر پىشگىرەكە
زانستى خوارىدەمەنى ۋە خوارىدەن ئۆزۈر پىشگىرەكە.

sitomania (sī'tə-mā'ni-ə), n. نەخۇشى زۆرەلە خوارىدەن كىرىد.

sitophobia (sī'tə-fō'bi-ə), n. ترسى خوارىدەمەنى (نەخۇشى).

sitten (sit'n), obsolete past participle of sit.

sitter (sit'er), n. مەشەكە

sitting (sit'ing), n. (۱) دانىشتىن: شۇنچە دانىشتىن.

(۲) كۆپۈنەكە كۆپ.

(۳) مەۋە دانىشتىن: دانىشتىڭىز (بۇ مەۋەكى تەيەلە):

(He read the story in two ~s.)

(۴) (۱) كېڭەشچى: (ب) ژمارە ئۆزۈر ھىلگەنە مەشەكە لىسەرىيان كېڭەشچى.

(۵) كۆرسى كىلىشە.

adj. (۱) كېڭەشچى: كېڭەشچى: (a ~ hen).

(۲) لەكەتلى كارىدەستىدا (دادىرس): لەكەتلى قەرزەنەرتىدا: (a ~ judge).

(۳) بە ئاساسى نىشان ئۆزۈر ياكى ئۆزۈر: نەجۋان: (a ~ target).

(۴) ھە دانىشتىن: (a ~ position).

sitting duck, [Colloq.], نىشانى ئاسان (مەۋە، شەك):

نەجىرى ئاسان

sitting room، دىۋەخان: ئۆزۈر دانىشتىن.

situate (sich'ōō-it), adj. = situated.

v.t. (۱) شۇنچە بۇ دانان: خستەن جىيەكى تەيەلەمە: خستەن.

(۲) خستەن دۇخىك ياكى بارىكى تەيەلەمە.

situated (sich'ōō-āt'id), adj. (۱) كەرتۈۋەتە: لەۋىدە:

(۲) كەرتۈۋەتە شۇنچىكى تەيەلەمە: (The village is ~ in a valley.)

(۳) لە دۇخىك ياكى بارىكى تەيەلەمە:

(Having three children and little money, she is badly ~.)

situation (sich'ōō-ā'shən), n. (۱) شۇنچى شەككە (نەگەر)

بەراۋەرد كىرگەن شەككە (تەدا): ئەڭ شۇنچە شەككە تەيەلە.

(۲) شۇنچە: جىنچىگە. (۳) ھەلۋىست. (۴) بارا: دۇخ: چۇنچى: چۇنچى بار.

(۵) بارى پۈتۈنەكەن چىزىكىك ياكى شۇنچەمەك. (۶) كارا: پەلەۋىيە: نىش.

situation comedy، زىچىرە بەرنامەمەكى قۇشەمە تەلەۋىۋىن ياكى

رادىۋىيە كە قۇشەمەمەكى لە پەيۋەندى ۋە پۈتۈنەكەن بەيىنى كەسەكانى
بەرنامەكە ياكى چىزىكەكەدەيە. (مەروە "sit-com").

situs (sī'tas), n. شۇنچە (تەيەلەمە شۇنچى ئاساسى ئەندامىكى لەش

يا پۈتۈن): جىنچىگە.

sitz bath (sits), (۱) گەرماۋى دانىشتىن: گەرماۋىكە مەۋە تەيا

دالەنچىن مەھەلەدا ئوقۇدە بۇ مەبەستى پىشگىرەكانى.

(۲) گەرماۋ كىرىدىغان جۆرە جۆرە جۆرەكەدا.

six (siks), adj. شەش.

(۱) شەش. (۲) شەشكى شەش بەش ياكى پارچەمە.

at sixes and sevens, [Colloq.], تىگەلەۋىكەن: شۇنچە.

sixfold (siks'fōld), adj. (۱) شەش بەش: شەش پارچەمە.

(۲) شەش ئەۋەندە.

adv.

six-footer (siks'fōt'er), n. شەشكى شەش پىن بالا

six-gun (siks'gən), n. = revolver.

six-pack (siks'pak), n. پاكەتلىك خوارىدەمە شەش قاپى ياكى

قوتۇۋى (تەيەلەمە بىرە).

six-pence (siks'pəns), n. [British], (۱) شەش "پىنس".

(۲) پارمەكى شەش "پىنس" يە.

six-penny (siks'pen'i, siks'pən-i), adj. (۱) بە شەش

"پىنس": بايى شەش "پىنس": (۲) ھەزەنە: ھەزەنە.

six-shooter (siks'shōōt'er), n. شەش تىر: دەمانچە بەكەردار.

(مەروە "revolver").

sixteen (siks'tēn), adj. & n. شانزە.

sixteenth (siks'tēnth), adj. (۱) شانزەمە: شانزەمە.

(۲) شانزە يەك.

n. (۱) شانزەمە: شانزەمە. (۲) شانزە يەك.

sixteenth note، ئاۋازى شانزەمەكى: ئاۋازىكى كۆرتى مۇسقىيەكە

شانزەمەكى كاتى ئاۋازىكى ئەۋاۋى پىن دەجىن. (مەروە "semiquaver").

(۱) شەشەم: شەشەم. (۲) شەش يەك.

sixthly (siksth'li), adv. شەشەم (ژمارە لىستە).

sixth sense، ھەستى شەشەم: تۈنەلە ھەستىگەردىن پىن زانچى:

تۈنەلە ھەلەنچەن.

sixtieth (siks'ti-ith), n. & adj. (۱) شەستەم: شەستەم.

(۲) شەست يەك.

sixty (siks'ti), n. & adj. شەست.

the sixties، شەستەكان: لە بەيىنى شەست ۋە شەست ئۆزۈر (تەمەن، سەدە).

چەش.

sixty-four dollar question, [Colloq.], گونگىرتىن ۋە گىراتىن

پىرسىيان.

sizable, sizeable (sīz'ə-b'l), adj. گەرە: قەبارەدار:

زۆر (ھەندە، ژمارە): زىل.

-sizableness (n.); sizably (adv.).

sizar (sīz'ēr), n. قوتابى يارمەتى (پارە) پىدراۋ لەلەين زانگۈۋە

(زانگۈۋە كامىرچ).

size (sīz), n. (۱) قەبارە: قەبارە: بارست: بارستايى: گەرەمە: قەبەمە:

زىل: ئەندازە. (۲) نەمە (پىنچە، جىل بەرگە): ژمارە: پىۋانە: ئەندازە:

(He wears ~ nine shoes.)

(۳) (۱) پادە: ئەندازە: گەرەمە:

(The ~ of this undertaking is incredible.)

(ب) گهره: ژل

(۴) توانا پښ شکان! هیز بهسرا شکان:

(The presidency is too big for the ~ of him.)

(۵) [Colloq.] بار یا دڅخې راسته‌قینه: چوښتی:

(That's the ~ of it.)

(۶) [Obs.] بهشی مې پراوه (خواردنه‌منی).

(۷) به گوښه‌ی قه‌باره یا قالینکی تایه‌منی دروست‌کردن.

(۸) رښک‌خست به‌پښی گهره و بچوکی به‌پښی قه‌واره هارپول کردن.

یک نمره: هاو‌قه‌باره: نه‌ونده‌ی یک
(۸) نه‌نسه‌نگاندن:

(to size up a person, situation, etc.)

(۲) شیار: گونجان.

ماده‌یه‌کی لښه (ب) کون و چال و چوښی پرکردنه‌وه.

(هم‌روها "sizing")

(۷) لیدانی نم ماده‌یه: پرکردنه‌وه یا داپوښن بهم ماده‌یه.

-size (siz), n. = -sized.

sizeable (siz'ə-b'l), adj. = sizable.

-sized (sizd), Also -size, پاشگرتکه به‌مانای: نمره نه‌ونده:

قه‌باره‌کی یا نه‌نداره‌کی نه‌ونده‌یه: (small- ~; life- ~)

sizing (siz'ing), n. (۸) ماده‌یه‌کی لښه (کون و چال و چوښی پښ

پر دهرکرتنه‌وه) (هم‌روها "size")

(۲) لیدانی نم ماده‌یه: پرکردنه‌وه بهم ماده‌یه.

sizzle (siz'z'l), v.i. (۸) جره‌جړکړدن (خواردنه‌منی سورمه‌کړاو):

جره‌جړکړدن: قرچه‌قرچ لښه‌هاتن: کسبه لښه‌هاتن: کسبه‌کړدن.

(۲) ژړ نورمه‌وون: شینگرېوون: قوشقی بوون

n. جره‌جړ: جره‌جړ: قرچه‌قرچ: کسبه: جره: قرچه

sizzler (siz'z-l-ēr), n. (۸) سورمه‌کړه: قرچه قرچ لښه‌سین:

جره‌جړ لښه‌سین. (۲) [Colloq.] پښتښکی ژړ گهرم.

sizzling (siz'ling), adj. جره‌جړکړ: قرچه‌ی دیت: ژړ گهرم:

[The food is ~ (hot).]

skald (sköld, skäld), n. Also scald, بوږ یا مونه‌رنکی

نښک‌ندستاقی کون.

-skaldic (adj.).

skat (skät), n. یاری‌یه‌کی کاغزه.

skate (skät), n. (۱) ناسنښکی باریکه دهرنئ له بنی پیلوری سه‌مزل

خلیسکی (ب) پیلوری سه‌مزل خلیسکی.

(۲) پیلوریکې پیچکه‌داره بڼ خلیسکاتی سر پووی لووس.

v.i. خلیسکان لاسر به‌سته‌لک به پیلوری سه‌مزل خلیسکی وه:

سه‌مزل خلیسکی کردن: خلیسکان لاسر پوویه‌کی لووس به پیلوری

پیچکه‌داره‌وه

skate on thin ice, له باریکی ناسکو مه‌ترسیدارو شلو‌ودا: بوون

skate (skät), n. جوره ماسی‌یه‌کی دهریایی پانکه‌لای پهره پانی کلک

دریژه له توخمی "ray"

skate (skät), n. [Slang]. (۱) نه‌سینکی پیری په‌ککرتوو:

نه‌سینکی قوټر (۲) کسینکی هیچ‌وپوچ و بڼ باه‌خ: کسینکی به چاوی سووک

ته‌ماشکراو.

skate-board (skät-börd), n. تخته‌خلیسکه: تخته‌یه‌کی

پیچکه‌داره بڼ خلیسکان لاسر شقاقو شو‌سته‌و پووی تخته.

skater (skät'ēr), n. (۱) سه‌مزل خلیسک‌کړ: کسینکه لاسر پووی

لووس (وهک شقاق) دخلیسکی به پیلوری پیچکه‌داره‌وه یا به‌سر تخته‌ی

پیچکه‌داره‌وه (۲) water strider

skating rink, یاریگای سه‌مزل خلیسکی: میانی سه‌مزل خلیسکی

(له ژورمه‌وه)

skatole, skatol (skät'ol), n. ناروڼه‌یه‌کی بڼگنه له بڼگنه کردنی

پروټینه‌وه په‌یدا ده‌بڼ (له ریڅ‌وله و گوو همدئ روومکدا همیه به دست‌کړدیش دروست ده‌کړئ).

skean (skēn), n. خمنجهری ښیرله‌ندی و نوسکو‌تله‌ندی.

skedaddle (ski-dad'l), v.i. [Colloq.], پاکردن: تن ته‌تان:

به په‌له دهریازبوون.

n. [Colloq.], پاکردن: تن ته‌تان: به په‌له دهریازبوون.

skee (skē), n. & v.i. = ski.

skeet (skēt), n. جوړیکه له trapshooting.

skeg (skeg), n. (۱) بهشی پشت‌مهری نیرگی ژړ به‌لهمو کشتی به دریژي:

نم بهشی نم نیرگیه که ستوونی دست‌او‌روی کشتی لاسر پراوه‌ستاره

(۲) پهره‌یکه له دواوه‌ی دیوی ژیره‌وه‌ی تخته‌ی شه‌پول خلیسکی‌ی

کنار دهریا.

skein (skān), n. (۱) که‌لله دهرزو: کلاډه.

(۲) کاکول: تیتک: گیسو: توپله موو: کلاډه‌ی کلکی نسپ.

(۲) پوله مه‌ل کیوی.

skeletal (skel'ə-t'l), adj. تایه‌تنی به په‌یکه‌ی نښک:

هی نښک‌بند: نښک‌بندی: له نښکه په‌یکه‌ی ده‌چن.

skeleton (skel'ə-t'n), n. (۱) په‌یکه‌ی نښک: نښکه په‌یکه‌ی:

کوټنه‌دنامی نښکی: نښک‌بند: نښک. (۲) قاوغ: قالور: قاقله: قاپور.

(۲) کسینک یا گیاندانزکی ره‌قله: کسینکی پوکاوه: کسینکی له‌پولاوان.

(۴) چوارچینوه (کشتی، خانوو، ... هتد): چوارچینوه‌ی بوش.

(۵) نه‌خشه (چیروک، پرژه)، پیلان.

adj. (۱) نښک‌بندی: وهک نښک‌په‌یکه‌ی له قاوغ ده‌چن.

(۲) ژړ کهم: پوکاوه: هیچ نه‌ماو.

(۳) ته‌نا چوارچینوه‌کی ماوه: ژماره‌کی زور کهم کراوه‌تموه: (a ~ staff)

کسینکه یا (پرودانزکه) که به‌ری دلی خه‌لک.

ده‌گرنئ له کاتینکی خوشیدا: کسینکه که هزی تاریکی و ناخوشی‌یه له

ناهه‌گنکدا.

a skeleton in the closet, شتیکی ناب‌پوویو شرمه‌زاری‌یه که له

خه‌لک ده‌شارت‌موه (دهریاری نه‌ندامی خیزانیک، ده‌گایه‌ک، ... هتد).

skeletonize (skel'ə-t'n-īz), v.i. پوکاندنه‌وه: له‌پولاوانزکدن:

ووشک کردنه‌وه (له‌ش). (۲) نه‌خشه‌کیشان به کورتی.

(۲) ژماره که‌مکردنه‌وه (فرمانبرانی ده‌گایه‌ک).

skeleton key, ره‌قله کلیل: کلینیکه که گه‌لنک قلل ده‌کات‌موه.

skep (skep), n. (۱) زده‌میله یا سه‌به‌تیه‌کی خې.

(۲) پږ زده‌میله یا سه‌به‌تیه‌کی وه‌ما.

(۲) پووره هه‌نگ (به‌تایه‌تنی هی پووش): پلووره هه‌نگ: پووره.

skeptic (skep'tik), n. (۱) نه‌ندامی رښک‌خراوینکی فلسفه‌یی یو‌نانی

کوټی بڼ بږوا یا به‌گومان (دهریاری زانیننی شته‌وه).

(۲) کسینکی بڼ بږوا (فلسفه‌ی): کسینکی دودل یا گوماندار (فلسفه‌ی).

(۲) کسینکی بڼ باوه‌پ، گوماندار، یا دودل.

(۴) کسینکی بڼ بږوا (ناين به‌تایه‌تنی خاچ په‌رستی).

skeptical (skep'tə-k'l), adj. (۱) بڼ بږواي فلسفه‌یی:

هی گومانداران (فلسفه‌ی). (۲) بڼ بږوا: دودل: به‌شک: گوماندار: به‌گومان:

به‌گومان. (۳) بڼ بږوا (ناين).

skepticism (skep'tə-siz'm), n. (۱) گومانداري (فلسفه‌ی):

بږواوهرتکی فلسفه‌ی‌یه که ده‌لټ ده‌بڼ به گومان‌موره سه‌پیری راستیتی

هموو جوره زانین و زانیاړیه‌یکه بکه‌ین.

(۲) بڼ بږواي: دودل: به‌گومان: شک.

(۲) بڼ باوه‌پي (به ناين به‌تایه‌تنی خاچ په‌رستی): بڼ بږواي.

skerry (sker'i), n. دورگه‌یه‌کی به‌ردلانی بچوک:

به‌رد یا تیره‌ی به‌ردینی ته‌نکاری کوئ دهریا.

sketch (skech), n. (۱) نیگار: وینه‌ی به دست کراو: که‌لله‌ی نیگار.

(۲) نه‌خشه (په‌رتوک، پرژه): که‌لله. (۳) (۱) چیروک یا ووتارینکی کورت:

باسینکی کورت. (ب) پارچه ناوازانزکی کورت (به‌تایه‌تنی هی پیا‌ن)

- (ج) پرده‌ها یا شان‌نامه‌های کورتی قوشمه یا لاقرتی‌یی.
(4) [Colloq.]، کسینکی سهر خۆش کسینکی نه‌تیکه.
نه‌خشه‌کیشان؛ به‌کورتی باس کردن؛ گه‌لانه‌کردن.
v.l.
v.l.
نیگارکیشان
sketch-book (skech'book'), n. (1) ده‌فتری نیگارکیشان.
(2) ده‌فتری باسی ریژه‌یی کورت (چیزک، شان‌نامه‌ی کورت).
sketchy (skech'i), adj. (1) گه‌لانه‌یی؛ نه‌خشه‌یی؛ سره‌تایی.
(2) ناتواو؛ پووکه‌شی.
-sketchily (adv.); sketchiness (n.).
skew (skū), v.l. (1) خواربون؛ لادان؛ به‌لادا پویشتن.
(2) [Diat.]، به‌تیلای چاو سهرکردن؛ به‌لایه‌ی چاو ته‌ماشاگردن.
v.l.
(1) خوارکردن؛ لابه‌لاد کردن؛ به‌لادابردن.
(2) شبناندن؛ جهوت کردن؛ تیکدان.
adj. (1) خوار؛ لارا؛ لابه‌لا. (2) شبناو؛ تیکدراو؛ جهوت. (3) لابه‌لا (نه‌اندازه).
n. (1) لاری؛ خواری. (2) به‌شی لارا یا خوار؛ پنج.
skew arch, تاقی حوار خانوسازی.
skew-back (skū'bak'), n. رویه‌ی لاره که پایه‌ی تاقی
که‌وتووه‌ته سهر.
skew-bald (skū'bôld'), adj. به‌له‌به‌له (نه‌سپ)؛ پنکه پنکه؛ به‌له‌ک.
skewer (skū'ēr), n. شیشی که‌باب؛ سیخ.
v.l. له شیش دان؛ به شیشموه کردن.
skewness (skū'nis), n. (1) لاری؛ خواری؛ جهوتی.
(2) دری (میزمکاری)؛ خواری.
ski (skē), n. پیلای به‌فره‌خلیسکن (که بریت‌یه له پارچه‌یه دار یا
کانزای نه‌ختیک دریز که پیلای پیوه ده‌بستری و به‌فره‌خلیسکنی پین ده‌کری)
v.l. به‌فره‌خلیسکن کردن.
skiagram (skī'a-gram'), n. Also skiagraph, وینه‌ی
به تیشکی نیکس وهرگراو؛ وینه‌ی سینبر یا تارمایی.
skiagraphy (skī-ag'rā-fi), n. وینه‌گرتن به تیشکی نیکس؛
وینه‌ی سینبر یا تارمایی گرتن.
skiascope (skī'a-skōp'), n. = retinoscope.
skiascopy (skī-as'kō-pi), n. = retinoscopy.
skid (skid), n. (1) ته‌ختی (یا جووته ته‌ختی) باری قورس له‌سهر
خل کردنه‌وه. (2) چوارچینوهی پینچه‌کداری بار گواستنه‌وه.
(3) (pi), چوارچینوهی ته‌ختیه ده‌ترن به قه‌ده‌کشتی‌یه‌وه بۆ پاراستی
له‌کاتی بارداگرتندا. (4) نامیری خلیسکانی فرۆکه له‌کاتی نیشته‌وه‌یدا.
(5) نامیری داخستن یا قفلدانی ره‌وه‌ی نوتومبیل و خلیسکاندی
پینچه‌کاتی. (6) خلیسکان (نوتومبیل، مروزه) هه‌لخلیسکان.
(7) داخستن یا قفلدانی ره‌وه‌ی نوتومبیل و خلیسکاندی نوتومبیلکه.
v.l. (1) گواستنه‌وه به چوارچینوهی پینچه‌کدار.
(2) خلیسکاندن له‌سهر ته‌خته (بار)
(3) خلیسکان به‌لادا (وه‌ک نوتومبیل له‌سهر سه‌مژن):
(The car ~ded ten feet.)
(2) خلیسکانی پینچه‌ی نوتومبیل له‌سهر نه‌سورانه‌وهی پینچه‌کدان.
(3) خلیسکان (فرۆکه). (4) که‌وتنه‌خواره‌وه به توندو به‌خیرا.
on the skids, [Slang], له‌هناخ جوونه‌یه؛ له‌شکست‌یدایه؛
له‌نشوست‌یدایه.
skiddoo (ski-dōō'), v.l. [Slang], ریزشتن؛ بۆ؛ لاچۆ لیزه؛
skid fin, په‌ره‌کی ته‌نیشتی بالی سه‌ره‌وهی فرۆکه‌ی "biplane"
(بۆ هواسه‌نگی).
skid-proof (skid'prōōf'), adj. ناخلیسکن (پینچه‌ی نوتومبیل)؛
شتی له‌سهر ناخلیسکن (ریژکه).
skid row, [Slang], گه‌ره‌کی ده‌ره‌ده‌ران؛ ناوچه‌یه‌که خه‌لکی وینو
خانه به‌کۆمه‌لو عه‌رمق خۆرو ناواره‌ی تیدا ده‌ژی.
skier (skē'ēr), n. به‌فره‌خلیسکنه‌ر.

- (1) به‌له‌مینی سه‌ولی سووک و بچوکه.
(2) به‌له‌مینی بایه‌وانی بچوکه.
به‌فره‌خلیسکن.
skiing (skē'ing), n.
skijoring (skē'jōr'ing, skē-jō'r'ing), n. به‌پاکیشان.
وه‌رژشیکه بریت‌یه له پاکیشانی به‌فره‌خلیسکنه‌ر به‌له‌سپ یا نوتومبیل.
ski jump, (1) بازدی به‌فره‌خلیسکن؛ بازدیکه به‌فره‌خلیسکنه‌ر ده‌یدات.
(2) لیزگه یا سه‌ر به‌ره‌خواره‌ی نه‌م بازده
نه‌سانسیر (یا به‌رزه‌ره‌وه‌ی) به‌فره‌خلیسکن؛ بۆ گواستنه‌وه‌ی
به‌فره‌خلیسکنه‌ران بۆ سه‌ر ته‌وقه‌سه‌ری گردو شاخی به‌فره‌خلیسکن
(پیشی ده‌ووترن "ski tow").
skilful (skil'fəl), adj. = skillful.
skill (skil), n. (1) کارامه‌یی؛ شاره‌زی؛ پسپۆزی؛ کارسازی؛ ووریایی.
(2) [Obs.]، زانیاری؛ زانی؛ تیکه‌پیشقویی؛ تیکه‌پشتن.
v.l.
گرنگ بوون؛ قه‌ی کردن.
skilled (skild), adj. (1) کارامه؛ شاره‌زا؛ کارزان؛ بزبان
لنیه‌اتوو (له‌پیشه‌یه‌کدا). (2) کارامه‌یی ده‌وی؛ پیویست به‌کارسازی یا
شاره‌زی ده‌کات: (~ labor).
skillet (skil'it), n. تاره.
skillful, skilful (skil'fəl), adj. کارامه؛ کارسان؛ شاره‌زا؛ قال.
skilling (skil'ing), n. پارمه‌کی نه‌سکه‌ندینه‌قی کۆنی کم بایه‌خه
(وه‌ک فلس).
skim (skim), v.l. (1) سه‌رتوژی یا جهوری ئی گرتن (شیر)؛ ئی لابردن:
(He ~med the milk of its cream.)
(2) ئی گرتن (که‌ف و کول و پیسای)؛ ئی لابردن.
(3) داپوشتن (به‌چینیکی ته‌ک): (a pond ~med with ice).
(4) چاو پیاخشاندن؛ به‌په‌له‌خوینده‌وه:
(to ~ a magazine, book, etc.)
(5) (a) به‌خیرا به‌سه‌ردا پویشتن یا خلیسکان؛ پیاخشاندن؛ به‌ناستم
به‌ره‌کوتن. (ب) هاروشتن به‌جه‌رنیک که به‌ناستم به‌سه‌ره‌که‌ی بکه‌وی یا
بخلیسکن به‌سه‌ره‌ا (به‌ره‌بسه‌ر ناو یا سه‌هۆندا):
(He ~med a stone across the pond.)
(1) پینداخشان؛ به‌سه‌ردا خشان؛ به‌خشپه به‌سه‌ردا تپیه‌ربوون؛
به‌سه‌ردا گشان؛ پووشان. (2) (~ over; ~ through)، چاو پیاخشاندن
(نوسراو)؛ به‌په‌له‌خوینده‌وه: (to ~ over an article).
(1) سه‌رتوژی ئی گرتن یا ئی لابردن. (2) شتی سه‌رتوژی ئی گراو (وه‌ک شیر).
(3) توژیان؛ توژی ته‌ک؛ سه‌رتوژی.
(4) [Obs.]، کفی پیس؛ پیسی سه‌ره‌ناوکه‌وتوو.
(1) سه‌رتوژی ئی گراو یا لابراو: (~ milk).
(2) له‌شیری سه‌رتوژی ئی گراو دروستکراوه: (~ cheese).
skimble-scamble (skim'b'l-skam'b'l), adj. پچرپچر
بۆ مانا؛ هه‌له‌ق مه‌له‌ق.
(1) که‌فگیر؛ که‌مگیر.
(2) (a) بالنده‌یه‌کی که‌ناره‌ریایی بال درژی ده‌نووک مقه‌ستی‌یه له‌فریندا
به‌سه‌ر ناوه‌که‌دا ده‌کشتن به‌شوین خواره‌ندا. (ب) water strider
(3) شه‌په‌یه‌کی لنوار پانه. (4) جه‌رنیکه له‌کراسی کراوه.
skim milk, شیری جه‌ری ئی گراو؛ شیری سه‌رتوژی ئی لابراو؛
شیری پوون. (هه‌ره‌ها "skimmed milk").
skimming (skim'ing), n. [pl.], که‌ف‌وکولی له‌شله‌گراو؛
سه‌رتوژی ئی لابراو یا گراو.
skimp (skimp), adj. [Colloq.], کم؛ به‌ناستم به‌ش ده‌کات.
v.l. [Colloq.], (1) به‌که‌م وکۆری و خرابی دروستکردن له‌سهر پارمه‌پیسی.
(2) پیسه‌کی کردن؛ په‌زیلی کردن؛ زۆر ده‌ست به‌پاره‌وه گرتن؛
به‌رچاوتنه‌گی کردن
زۆر ده‌ست به‌پاره‌وه گرتن؛ پیسه‌کی کردن؛
v.l. [Colloq.], کم خه‌رج کردن؛ به‌رچاوتنه‌گی کردن؛

ski run

- ski run**, **skit** (skit), *n.* لنگرگه به فرقه خلیسکن؛ پیرموی به فرقه خلیسکن.
- (۱) توانج: توانج ټنگرتن؛ قسه ټنگرتن.
- (۲) نووسراویکی کورتی قوشمه یا لاقرتنی.
- (۳) شانوانه میکی کورت یا پردمیکی قوشمه یا لاقرتنی.
- ski tow**, = **ski lift**.
- skitter** (skit'ēr), *v.i.* (۱) وک تیر به سردها تیپه یوون (به تاییه تی به سره).
(۲) ټاوا: ټه تیپتی به سردها پویشتن؛ خلیسکان؛ خشان به سردها.
- (۲) یاری یی کردنی قولای پړاوه ماسی و پړاوه شانوانی و پاتمکانی بۆ سهرپووی ټاوه که
- v.i.* به سردها خلیسکاندن؛ به سردها تیپه پکردن به تیپتی.
- skittish** (skit'ish), *adj.* (۱) سرک: ټور: (a ~ horse).
(۲) بهان: بهانرونوړ؛ مکرپاز؛ به مکر؛ مکرکړ.
- (۳) بی بار؛ دووډل؛ پشت پښ نه پستراو.
- skittle** (skit'1), *n.* (۱) bowling دمچیت. (۲) هر یه کیک له نو نیشانه کیکی هم یاریه.
- all beer and skittles**, هر پړاوه دهر خوارده نوړه و پړاوه دهره؛ هر پړاوه دهره.
- skive** (skiv), *v.t.* پیسته تاشین؛ توی توی کردنی پیسته.
- skiver** (skiv'ēr), *n.* (۱) پیستیکي تنکه (بۆ بهرگی په پرتوک).
(۲) پیسته تاش؛ پیسته تونکر.
- (۳) چه قوبک یا شتیکی تیپه بۆ پیسته تاشین یا توی توی کردن.
- skivvy** (skiv'i), *n.* [Slang], (۱) فانیله ی ژیره ووی پیاوان (به تاییه تی).
(۲) هه کشتیوان (pl.) (۳) دهرپښ و فانیله (۲) کارمکر (له پووی سووکی یوه).
- skoal** (skol), *interj.* نوش؛
- skua** (skū'ə), *n.* بالنده میکی دهریایی گمرویی گوشت خوری راکره.
- skul-duggery** (skul-dug'ēr-i), *n.* [Colloq.], فیلباری؛
تله که بازی؛ ټورزانی.
- skulk** (skulk), *v.i.* (۱) خومات دان؛ خومت کردن.
(۲) به ترس و لمرمونه پویشتن؛ به خشپه جووډنوه؛ به دزی یوه گهران.
(۳) خول له هرکی سهرشان دزینوه؛ راکردن له هرک.
- (۱) کسینکی به خشپه و ترس و لمر گهراوه.
(ب) کسینکی راکردو له هرکی سهرشان.
- (۲) تاقمی گیانداری به دزی یوه گهراو (به تاییه تی پښو).
- skull** (skul), *n.* (۱) کاسه؛ سهر؛ کله؛ کله؛ سهر؛ قاپول؛ کاپول.
(۲) مینش (به تاییه تی بڼ میشکی): (thick ~; empty ~).
- skull and crossbones**, کله و نیسقانی چه پړاوست لایمکراو؛
ویننه کله میکی سهر و دوو نیسقانی چه پړاوست لایمکراوه که نیشانه ی مردن و مترسیه (له کوډا دکره به نالای چه تی دهریایی یوه و نیستا له دهری ژهر دهری بۆ ناگاداری).
- skull-cap** (skul'kap'), *n.* (۱) کلاو. به تاییه تی می تمسک بۆ ناوماو.
(۲) توبه سهر (۳) جوړه پوومکیکه گوله کیکی له کلاوړی دمچن.
- skunk** (skuŋk), *n.* (۱) دهلک.
(۲) [Colloq.] کسینکی پیسی بۆگه می ناپه سندن.
- v.i.* [Slang], (۱) ټی بردنوه (به تاییه تی به ټنگه ندان به بردنوه می هچ خالیک له یاریدا)؛ بۆ پښان؛ به زاندن. (۲) گزی کردن؛ فیل کردن؛ پاره ندان.
که لمره بۆگه.
- skunk cabbage**, (۱) ناسمان. (۲) گمردوون.
- sky** (skī), *n.* (۳) نوپیری بهرزی؛ پله ی زور بهرزی؛ ناسمان (مه جان):
(reaching for the ~) (۱) شپوهی ناسمان: (blue ~).
(ب) ناووهو: [Obs.] پله ههر؛ ههر.
- v.i.* (۱) شوق له توپ هلدان به ناسمان؛ هارویشتن به ناسماندا.
(۲) زور به بهرزی هلواسینی ویننه یه که پیشانگاندا.
له پړاوه ناگاو.
- out of a clear sky**, (۱) نیجگار زور؛ نوپیر.
- to the skies**,

slack

- (praised to the skies)
- (۲) بۆ ناسمان؛ بهرزی ناسمان.
شیننی ناسمانی.
- sky blue**, **sky-blue** (adj.).
sky-borne (skī-bōrn), *adj.* (۱) بهرزی گویزراهه.
- (~ troops)
- sky-cap** (skī'kap'), *n.* کول هملگری فرقه خانه
- sky-dive** (skī'div), *v.i.* یاری خول فریدانه خوارمونه له فرقه کوه به
په پشه شوت (له بهرزیایی شمش هزار پښ وه).
- sky-diver** (n.); **sky-diving** (n.).
Skye terrier, سمگینکی بچوکی بالاو گوی کورتی تیسک دریژه.
- sky-ey** (skī'i), *adj.* (۱) ناسمانی (پهنگ)؛ شیننی ناسمانی.
(۲) بهرزی بلندن.
- sky-high** (skī'hī'), *adj.* زور بهرزی بلندن
- sky-jack** (skī'jak'), *v.t.* فرقه کوه فراندن به زور (به تاییه تی فرقه کیه که به همره یی). (همروها "highjack")
- skylark** (skī'lärk'), *n.* کلاو کوه.
- skylight** (skī'līt'), *n.* کلاوړونه؛ په پنجره ی سهریان.
- skyline** (skī'līn'), *n.* (۱) ناسو.
(۲) دیمه می خانوه مکانی شار یا پریزه شاخیک به قعد ناسمانوه
- sky pilot**, [Slang], = **clergyman**.
sky-rocket (skī'rok'it), *n.* فیظه که شتیقه.
- v.i.* له پړاوه بهرزی یوه (نرخ، فروخت، ناوبانگ، پله پایه):
(The price of food has ~ed.; Home sales have ~ed.)
- v.t.* له پړاوه بهرزی کردنوه.
- sky-scraper** (skī'skrāp'ēr), *n.* خانووی زور بهرزی؛
باله خانه ی سهر له ناسمان دهر.
- sky-ward** (skī'wērd), *adv. & adj.* بهرزی ناسمان؛ بۆ سهرهوه.
- sky-wards** (skī'wērdz), *adv.* = **sky-ward**.
sky-way (skī'wā'), *n.* مینلی ناسمانی؛ مینلی فرقه.
- sky-writing** (skī'rīt'ing), *n.* (۱) نووسین به قعد ناسمانوه
(به پووی هملیکی باش دیار که له فرقه کیه کوه دیته دهری).
(۲) ټو ووشانه یی بهم شپوهیه دهنووسرین.
- sky-writer** (n.).
slab (slab), *n.* (۱) تهخته پهر؛ تاشه پهر؛ تاته پهر؛
زمینه می کونکرتی: (a ~ of concrete).
(۲) قاشینکی پاز و هستور (په نر، کیک). (۳) توی له دار پړاوه به خری.
(۴) [Slang], بنگه یا سهرشاری توپ هارویزی یاری بیسیول.
- v.t.* (۱) کردن به تهخته پهر؛ توی توی کردن.
(۲) توی پرینهوه له داریک به خری.
(۳) تهخته پړز کردن؛ زمینه دپشتن به کونکرت.
- slab** (slab), *adj.* [Archaic],
(~ porridge) خست و لینج
- slabber** (slab'ēr), *v.i. & v.t., n.* = **slobber**.
slab-sided (sla-sīd'id), *adj.* [Colloq.], (۱) لاتخت؛ پووتخت.
(۲) دریژو باریک؛ ریپوه؛ باریکه؛ رهقه.
- slack** (slak), *adj.* (۱) سست؛ خاو؛ خاو و خلیچ؛ هیواش؛ تهمل؛
شله په ته. (۲) مینگ؛ وهستار (او، تهرومی ناو کاره)؛ هیواش.
(۳) بڼ بازار؛ خاو (بازرگانی)؛ کز: (a ~ period in car sales)
(۴) شل؛ شل و شوی؛ تهجه پرتراو؛ توند نه کراو: (a ~ rope).
(۵) شل؛ به ناسانی کارتی کراو.
(۶) که مترخه؛ هراموش کار؛ بیاک؛ لامسرا؛ بڼ گوی یانه کراو: (a ~ workman; ~ book-keeping)
- v.t.* (۱) شل کردن؛ خاو کردنوه؛ شل کردنوه (کورس، گری، ژن).
(۲) هراموش کردن؛ که مترخه می کردن؛ گوی یی ندان؛ لامسرایی کردن.

slack

- (۲) قسل کوژاندنوه یا مراندن
v.i. خاوبوونه: سست بوون! هیواش بوونه.
adv. به شل و شپری: نه شلی: به دواکه و توبی.
n. (۱) به شلیکی شل یا نهجه پرتراو! به شلیکی خا یا شپری بوونه.
(to pull in the ~ of a rope)
 (۲) شلی: نهجه پرتراو! شل و شپری: *(There was ~ in the rope.)*
 (۳) وهستان (ناو، تموزم): مهنگی.
 (۴) بن بازاری: بازار کزی: کزی: سست.
 (۵) برگه‌ی هیز نه‌خواوه سمر (هه‌لبه‌ست).
-slackly (adv.); slackness (n.).
slack off, خاوبوونه: سست بوون! ساردبوونه: فراموش کردن!
 شل کردنوه: شل بوون
slack up, هیواش کردنوه: خاوبوونه (هه‌مهنده‌هه).
slack (slak), n. خاک و خونی خه‌لور.
slack (slak), n. (۱) دولیکی بچوک
 (ب) چالایی ناوزمین یا قه‌مگرد (۲) ژونگا: ژمگا.
slack-baked (slak'bak'), adj. (۱) نه‌پرتراو (نان).
 (۲) نه‌بکه: کال و کرج: کال (مه‌جاز).
slacken (slak'an), v.i. (۱) سست بوون! هیواش بوونه:
 خاوبوونه: پشت ساردبوونه: ساردبوونه
 (۲) کزیبون (بازرگانی، فروخت): ساردبوونه
 (۳) شل بوونه: گوریس، پت: شل بوون! خاوبوونه.
v.t. (۱) هیواش کردنوه: که‌مگردنوه (توندوتیژی، خبرایی)
 شل کردن: جله و: زه‌بروژنگ: (۲) شل کردن (پت، گری): شل کردنوه.
slacker (slak'er), n. راکردو له شرکی سهرشان (به‌تاییه‌تی له
 سهربازی له‌کاتی جه‌نگدا).
slacks (slaks), n.pl. پانتول (ژان و بیوانه).
slack water, (۱) ماوه‌ی نیوان به‌زاو و نیشتاو (که ناری که‌ناردیریا
 هیمن ده‌بیتوه): (۲) ناری مه‌نگ یا وه‌ستاو.
slag (slag), n. (۱) تلیه و سمرکه‌ف و خلتی کانزا (که له توانده‌وه
 پوخته‌کردنی کانزای خا و ده‌مینیتوه): (۲) خلتوه که‌فی ناگرپژین.
v.t. & v.i. بوون به‌تلیه و سمرکه‌ف
-slaggy (adj.).
slain (slān), past participle of slay.
slake (slāk), v.t. (۱) تینوتی شکادن! تیرکردن!
 دامرکانده‌وه (ناره‌زو) (۲) کوژاندنوه (ناگی): کپکردن! دامرکانده‌وه.
 (۳) قسل کوژاندنوه یا مراندن (۴) ناودان: تیرکردن! فینک کردنوه.
 (۵) هیمن کردنوه: که‌مگردنوه: هیواش کردنوه
 (۱) (۱) کوژانه‌وه: قسل: مران و پروان (قسل). (ب) شکان (تینوتی).
 (۲) خاوبوونه: هیواش بوونه: هیمن بوونه
 (۱) به‌فره‌خلیسکن به‌رباززکی پنج پینچوکه‌ی
slalom (slä'lôm), n. لیژدا. (۲) پینش برکنی به‌فره‌خلیسکنی و ده‌ها.
 (۳) رینبازی بیجاوینج یا پنج پینچوکه
v.i. به‌فره‌خلیسکن کردن به‌رباززکی پنج پینچوکه‌دا.
slam (slam), v.t. (۱) به‌قائم داخستن! ده‌رگا!
 شقه‌ی هه‌لساندن له‌کاتی داخستندا *(Don't ~ the door.)*
 (۲) تنی فریدان! خسته‌ناو به‌قائم و ده‌نگی به‌رن: به‌توند دانان:
(He ~med the box into the cupboard.)
 (۳) به‌یه‌کادان! پیاکشان: به‌توند پیدان.
 (۴) [Colloq.] به‌توندوتیژی ره‌خه‌لیگرتن! به‌دم هیزش بردنه سمر.
v.i. (۱) به‌قائم داخستن! شقه‌ی هه‌لسان له‌کاتی داخستندا.
 (۲) به‌توند لیدان یا پیدان.
 (۱) به‌توند و ده‌نگی به‌رن داخستن! داخستن به‌شقه‌ی هه‌لسانه‌وه.
 (۲) شقه: تقه‌ی گه‌وره: ده‌نگی ژل (که له‌م داخستنه‌وه بیت).
 (۳) [Colloq.] ره‌خه‌لی توندوتیژ! هیزش

slap-jack

- هه‌موو بردنه‌وه (یاری کاغذی) بردنه‌وه‌ی قه‌واو.
slam (slam), n.
slam-bang (slam'ban'), adv. [Colloq.], (۱) خیراو به‌دهنگی
 به‌رن! له‌پرو به‌دهنگی به‌رن: به‌توند. (۲) به‌هه‌له‌شه‌یی: سهرکیشانه!
 سهرپینچانه.
slander (slan'dēr), n. (۱) بوختان.
 (۲) به‌دگویی! ناوژپاندان! ناو پیس کردن! قسه‌ی شوین خستن.
v.t. بوختان بو! هه‌لبه‌ستن! له‌کهدارکردن! ناوژپاندان! ناو پیس کردن!
 به‌دگویی کردن.
-slanderer (n.).
slandorous (slan'dēr-as), adj. (۱) بوختان! هی ناو ژپاندن یا
 له‌کهدارکردن: *(a ~ statement)*.
 (۲) بوختانگه‌ی ناو پیسگه‌ی ناو خراپگه‌ی به‌دگو! له‌کهدارگه‌ی.
slang (slan), n. (۱) زمانی تاوانکاران و ده‌به‌ده‌مان.
 (۲) زمانی پیشه‌یه‌کی تاییه‌تی (نیستا پی‌ی دمووتیژ " jargon " یا
 " shoptalk "). (۳) زمانی ناویازا! زمانی سهرجاده، واته‌هی گفتوگو نه‌ک
 نووسین.
v.i. & v.t. زمانی ناویازا! به‌کاره‌یتان! قسه‌ی ناشرین پی ووتن.
-slangily (adv.); slanginess (n.).
slangy (slan'gi), adj. (۱) له‌زمانی ناویازا! ده‌چن نه‌ک هی نووسین!
 پره له‌زمانی سهرجاده. (۲) حزن له‌به‌کاره‌یتانی زمانی ناویازا! ده‌کات!
 ژور زمانی سمر جاده به‌کاره‌یه‌تی.
slant (slant), v.t. (۱) خوارکردنوه! لارکردنوه: جهوت کردن.
 (۲) [Colloq.] به‌لایه‌کدا خستن (ده‌نگوباس، راستی): شیواندن! گورین!
 تیکدان: *(to ~ the news, the truth, etc.)*.
v.i. خواربوونه: لاریبون! ناریک بوون! به‌لادا‌کوتن.
n. (۱) لاری: خواری: جهوتی: لیژی: به‌ره‌و‌خوار.
 (۲) [Colloq.] لایه‌نگری: پای تاییه‌تی! هه‌لوئست:
(to give the news a ~)
 (۳) [Colloq.] سهرکردنیک کورت و پهله: ته‌ماشایه‌کی گورج
adj. لار! خوار! ناریک! به‌ره‌و‌خوار.
slantways (slant'wāz'), adv. = slantwise.
slantwise (slant'wīz'), adv. به‌خواری: به‌لاری: به‌چورتی!
 به‌ناریکی.
adj. خوار! لار! ناریک! جهوت.
slap (slap), n. (۱) زله! شه‌قازله! شه‌پازله! شه‌پلاخ.
 (۲) پوو‌شکادن (به‌قسه یا کردموه): شکادن! ریسواکردن:
(a ~ in the face.)
v.t. (۱) زله‌لیدان! شه‌پازله! شه‌پلاخ! پیامالین.
 (۲) به‌لامسه‌رلایی یا به‌توند تنی کردن! پیوه‌دان (وه‌نان به‌تئموره‌وه)
(She ~ped the butter into the pan.)
adv. [Colloq.], (۱) له‌پیر! له‌ناکاو.
 (۲) یه‌کسه‌را! راستموخو: *(He ran ~ into the wall.)*
-slapper (n.).
slap down, (۱) قه‌ده‌فکردن! ری! بی‌برین! پی! پین نهدان.
 (۲) دامرکانده‌وه: کوژاندنوه: نه‌هیشتن! پیشیل کردن.
slap-bang (slap'ban'), adj. & adv. [Colloq.], = slap-dash.
slap-dash (slap'dash'), n. (۱) لامسه‌رلایی: پهله! کوتیپری!
 هه‌له‌شه‌یی. (۲) شتیکی به‌هه‌له‌شمی لامسه‌رلایی کراوا! شتی بین سهروبین:
(His book is mere ~.)
adv. به‌لامسه‌رلایی و به‌پهله: بین ده‌به‌ستانه! به‌هه‌له‌شانه! بین سهروبینانه.
adj. لامسه‌رلا! پهله! هه‌له‌شه! بین ده‌به‌ست! بین سهروبین.
slap-happy (slap'hap'i), adj. [Slang.], (۱) گیزی سسته‌کوله!
 ووی (هه‌روه به‌سته‌کوله وای! هاتین). (۲) شل و پت: بین میشت!
 سهرمست.
slap-jack (slap'jak'), n. یاری‌یه‌کی کاغذی ناسانه.

slap-stick

slap-stick (slap'stik), *n.* (۱) دوو دارين سىرتىكىيان پىنكەمە پىستارە. (۲) شەكىلدا دران شەقەيان ئى ھەلدەستى (لە كۇندا ئەكتەر بەكارىان دەمىنا بۇ تەقە ئى ھەلسانى پىمالىنىك). (۳) شائۇنامە شەقەتەقە: شائۇنامەيەكى قوشمە پەرە لە زىمەزلىو كىردەمەى ھىچ وپوچو مەدالانە. تابىيەتى بىم جۆرە شائۇنامەيە.

slash (slash), *v.i.* (۱) ھەلدېرىن بە توندو بە گوپ ئى گىرتەمە بە چەقق. (۲) تېغى ترا ھەلقىشاندىن بىم جۆرە؛ دېراندن. (۳) بىرېن ھەلدېرىن: (He fell on the broken glass and ~ed his arm.)

(۴) قامچى لىدان؛ ھەلقەكەردن؛ بىرازكەردن. (۵) داقلېشان يا تلىشانى جىل وپەرگ بۇ جوشى (بۇ دەرخستى شتى ژۇرەمە). (۶) ژۇر كەمكەردنەم (موچە، موچە، نۇخ)؛ ژۇر داشكەندن: (Our budget has been ~ed.; We have ~ed our prices.)

(۷) بە توندى پەمخەلىنگەرتن. **v.i.** بە توند پىمالىن بە چەقق يا شتىكى تىزى تر. **n.** (۱) بە توند لىدان بە چەقق يا شتىكى تىزى تىش. (۲) تلىش (بەم لىدانە)؛ تلىش؛ ھەلدېران. (۳) تلىشى جىل وپەرگ (كە بە دەستقەست بۇ جوانى تىزى دەكرى)؛ داقلېشارى. (۴) شۇنىكى كراوۋە لە دارستانىكدا چىل وچىۋى دارى بېرلەۋى قىدا كۆمەل دەكرى. (ب) ئەم چىل وچىۋى لقو پۇچە.

slash (slash), *n.* **slashing** (slash'in), *adj.* (۱) توندوتىش؛ توند؛ بەزەمبى. (۲) چوستو چالاك؛ بە گىل وگۇر؛ بەتېن. (۳) (Colloq.)، گەورە؛ زىل؛ ژۇر گەورە؛ ژۇر: (a ~ success).

slash pine, *n.* (۱) تلىش؛ قلىش؛ ھەلتىشان. (۲) كاجى زەلگاۋ؛ دارسەبەرى ژۇنگار. (۳) دارو تەختەى ئەم كاجە.

slat (slat), *n.* (۱) تېرەدار يا كاتزەيەكى بارىك و تەكە درىژ. (۲) (Slang) (pl)؛ پەراسو.

v.i. ئە تېرەدار يا كاتزەى بارىك و تەكە درىژ درووستكەردن؛ ئەم جۆرە تېرەدارە لىدان.

slat (slat), *v.i.* شەكەنەمە (وگە جلى سەر تەناق)؛ پادەشان. (۱) بە توند ھاۋىشتن يا فۇندان. (۲) لىدان؛ پىمالىن؛ پىادان. **v.i.** [Dial.], **n.** [Dial.], پىمالىن؛ پىادانىكى قايم.

slate (slāt), *n.* (۱) تەختە بەردىكە بە ئاسانى تويزالى ئى دەكرەتەم. (۲) تويزالىكى وەھا لىكراۋە (بەتابىيەتى بۇ سىربان گىرتو شت لىسەر نووسىن). (ب) تويزالە بەردى نووسىن (بۇ مەدالان). (۳) رەنگى بۇرى شىنكار (كە رەنگى ئەم تەختە بەردەنەيە). (۴) لىستەى نامزەدگراۋان (بۇ ھەلدېراندن)؛ لىستەى ھەلدېراندان: (a ~ of candidates)

(۵) پادىۋوۋى كەسىپكە؛ تۇمارى پەقەتارى پادىۋوۋ: (She has a clean ~.)

v.i. (۱) بە تەختە بەردى تەكە داپۇشېن؛ سەربان. (۲) نامزەدكەردن (بۇ ھەلدېراندن، داتان لىسەر كار، نوۋاندن لە شائۇنامەۋ بىمەدا؛ ھەلدېراندن

(He is ~d for the position of director of communications.)

a clean slate, پادىۋوۋى پەت؛ (He has a clean slate.)

start with a clean slate, پەمى تازە مەلدەنەمە (مەجەن).

سەرباننى بە پاكى دەستقەستەمە **slate** (slāt), *v.i.* [Colloq.], (۱) بە ئايە لىدان؛ بە ئاشۇشتىن سەردان. (۲) جىراپ لىدان (۳) ژۇر سەزەشتە كىرەن؛ بە ئىندۇشتىن پەختىنىگەرتن. (۴) سەرباننى بە تەختە بەردى تەكە

wood nouse. **slasher** (slash'er), *n.* [Dial. or Colloq.], سەلتىكى ژۇر؛

slavish

بىزىكى ژۇر. ھەندىكى ژۇر بەكارمەنئان؛ ژۇر بەكارمەنئان. **v.i.** [Dial. or Colloq.], (۱) سەربان گىرتن بە تەختە بەردى تەكە؛

تەختە بەردى تەكە لىسەر داتان. (۲) تەختە بەردى تەكە بەگشتى (خانۇسازى). **slattern** (slat'em), *n.* (۱) ئافرەتى چەپەل؛ ژنى پىسس و پۇخل.

(۲) قەجە؛ ئافرەتى سووك. **slatternly** (slat'em-li), *adj.* (۱) چەپەل؛ پىسس و پۇخل؛ چەپەلەنە.

(۲) قەجەنە؛ وگە قەجە. **-slatternliness** (n.); **slatternly** (adj.).

(۱) تەختە بەردى؛ تويزالە بەردى. **slaty** (slāt'i), *adj.* (۲) بۇرى شىنكار (وگە رەنگى تەختە بەردى).

(۱) سەربېرىن (سەرومالات). **slaughter** (slō'tēr), *n.* (۲) كوشتن بە دېراندەن. (۳) كوشتار؛ قەلاچۇ؛ كوشتو كوشتار؛ كوشتنى خەلگىكى ژۇر بە دېراندەن؛ خۇيىن پىشتن.

(۱) سەربېرىن (تازەل). **v.i.** (۲) قەلاچۇكەردن؛ كوشتنى خەلگىكى ژۇر بە دېراندەن؛ خۇيىن پىشتن.

slaughter-house (slō'tēr-hous'), *n.* كوشتارخانە؛ قەسەباخانە.

slaughterous (slō'tēr-as), *adj.* خۇيىنژۇر؛ بگۇر. **slave** (slāv), *n.* (۱) كۇيلە؛ بەندە؛ قول.

(۲) گىرۇدە؛ گىرتار: (a ~ to alcohol). (۳) كەسىپكى ژۇر كوششكەرا؛ ژۇر پەنجەمە؛ كەسىپكى ژۇر نىشكەر.

slave ant (۴) **slave ant** (۵) كەسىپكى ژۇر كوششكەرا؛ ژۇر پەنجەمە؛ كەسىپكى ژۇر نىشكەر.

v.i. ژۇر پەنجە دان؛ خۇكوشتن (مەجەن)؛ ژۇر نىش كەردن. **v.i.** [Rare]. كەردن بە كۇيلەى خۇ؛ خىستە ژۇر دەستى خۇۋە.

slave ant, *n.* مېروۋەلى كۇيلە؛ مېروۋەلىكە تۇخەمە مېروۋەلى تر گوتېتېيان و نىشى پىن بىكەن وگە بەندە.

(۱) سەركارى كۇيلەكان. **slave driver**, (۲) سەركارى بىن بەزەيى؛ سەركارىكە كە ژۇر نىش بە بەردەستەكانى بىكات.

slave-holder (slāv'hōl'dēr), *n.* خاۋەن كۇيلە؛ بەندەدار. **slave-holding** (slāv'hōl'dīn), *adj.* ھى خاۋەن كۇيلە.

n. كۇيلەدارى؛ بەندەدارى؛ خاۋەن كۇيلەيى. **slave-making ant**, جۆرە مېروۋەلىكە دەمدەن بەسەر شاۋە

مېروۋەلى تۇخى ترداۋ كۇمۇكەيان دەدۇن پەروەردەيان دەكەن دەيان كەن بە كۇيلەى خۇيان (ھەروەھا "slave maker").

slaver (slāv'ēr), *v.i.* (۱) لىك لە دەم ھاتن؛ ئاۋ لە دەم ھاتن. (۲) قەسى ھىچ وپوچو بىن قام كەردن.

لىك بەسەردا پۇان. (۱) لىك؛ ئاۋى دەم. (۲) قەسى ھىچ وپوچو بىن قام؛ قەسى قۇر.

slaver (slāv'ēr), *n.* (۱) كەشتى كۇيلە. (۲) كۇيلەفۇش؛ پازۇرگانى بەندە.

slavery (slāv'ēr-i), *n.* (۱) كۇيلەيى؛ بەندەيەتى؛ بەندەگى؛ بەندەيى؛ نۇكەرىتى؛ بەندىتى. (۲) كىرۇدەيى؛ گىرتارى.

(۳) رەنج؛ كۇشش؛ رەنجى ژۇر؛ رەنج كىشان كەشتى كۇيلە؛ (كە لە كۇيلە فۇشيدا بەكاردەمىنرا).

slave ship, پەختىكە نەم پەنزە ۋولاتەى ۋولاتەى يەنكەرتەمەكانى نەسەركا. **Slave State**, (كە ژۇرەيان دى خاۋەروەمەن) كە كۇيلە مۇشەيان تىلەبو نە پىش شەپى

بىزىكى نەسەركا. كۇيلەفۇش؛ پەختىيەتى ھىشانى تونەپەشى نەفەرىت.

slave trade, بۇ تەمەرىكە ۋۇستىتىن؛ بەندە كىرەن مۇشتن؛ بەندە پەرتاش. **slavey** (slāv'ē), *n.* [British Colloq.], كاردەش.

Slavic (slāv'ik, slāv'ik), *adj.* سەلۋى؛ تەبىيەت بە سەلۋىمەكانى ژمانتەيان.

n. ژمانى سەلۋى. كە بەشلىك نە ژمانە ھىشانى تەپوۋىيەكان. **slavish** (slāv'ish), *adj.* (۱) سەلتەن؛ سەزۇر؛ پەسەر؛ چارەسەر؛

sleepy

- sleepy** (slēp'ī), *adj.* (۱) خەۋالو: خەۋى دىت.
(۲) ئوستو: مردو (مەجان): خامۇش: بىن دەنگ: (a ~ little town).
(۳) خەۋلىخەر: ئوئىتىر.

-sleepily (*adv.*).

sleepy-head (slēp'i-hed'), *n.* كەسكى خەۋالو.

sleet (slēt), *n.* (۱) تەرزەلوگە: تەرزە. (۲) زوقم.

v.i. تەرزەلوگە بارىن.

-sleety (*adj.*).

sleeve (slēv), *n.* (۱) سەرئۆل: سەردەست: قۇل (كراس، چاكتە).

(۲) كىيىنكى لولەكەيە سەرى بۇرىيەكى تىن دەخىر: ئەلەيەكە سەرى بۇرىيەكى تىن دەخىر.

v.t. (۱) سەرئۆل بۇ كىيىن: سەردەست بۇ كىيىن.

(۲) سەرى بۇرى كىيىن بە ئەلەكە ياكى كىيىن لولەكەيدە.

laugh up one's sleeve, لەبەر خۇۋە پىنكەن: بە سەير ھاتتەبەرچاۋ.

up one's sleeve, قىل ئە ژىر سەردا ھەبۇن: قىل بەدەستەۋە بۇن.

(*He must have some trick up his sleeve.*)

wear one's heart on one's sleeve, ھەستى خۇ بە ئاشكرا.

دەربىن (بەتايەتە ھى دىدارى يا خۇشەۋىستى): ھىچ نەشاردەنە: لەپوۋىيۇن.

sleeved (slēvd), *adj.* قۇندار: (short- ~).

sleeveless (slēv'lis), *adj.* بىن قۇل (بەرگ): (a ~ sweater).

sleigh (slā), *n.* گالىسكە بەفرىنە (بۇ خەلەك بار گواستەنەۋە بەسەر بەفردا).

v.i. سۋارى گالىسكە بەفرىنە بۇن: گالىسكە بەفرىنە لىخۇرىن.

sleigh bells, زەنگى ئەسپى گالىسكە بەفرىنە.

sleight (slīt), *n.* (۱) قىلئازى: قىلئۆ تەلەكە: تەلەكەمازى: ئۇززانى.

(۲) قىلئۆ: تەلەكەمازى. (۳) كارامەيى: شارەزايى: وورايى: كارسانى.

sleight of hand, (۱) دەست سۈۋكى جادوۋگەر.

قىلئازى و وورايى و ئۇززانى جادوۋبان. (۲) قىلئۆكە لە قىلئەكانى جادوۋگەر.

قىلئى بىن نەزائراۋ.

slender (slen'dēr), *adj.* (۱) بارىكەنە: قەد بارىك: بارىك.

لەر سۈۋكەنە: (She has a ~ body.).

(۲) كەم: كز: (~ wages, earning, etc.).

(۳) كەم: بىن پىنجىنە: كز: (~ hope; only a ~ chance for success).

slenderize (slen'dēr-īz'), *v.t. & v.i.* لەپىرەن: لەپوۋىن.

قەد بارىك كىرەن.

slept (slept), *past tense and past participle of sleep.*

sleuth (slōōth), *n.* (۱) سۈلەھۇند: (Colloq.).

(۲) سۈلەھۇند: (Colloq.).

v.i. سۈلەھۇندى تەننى كىرەن.

sleuth-hound (slōōth'hound'), *n.* (۱) خۇرە سەگىنكى بۇن تىرە.

بۇ شۇن پىن ھەلگىرتەن دۇزىنەۋى تاۋانكان: سەگى چەش.

(۲) سۈلەھۇند: (Colloq.).

slew (slōō), *n. = slough.*

slew (slōō), *n., v.t. & v.i. = slue.*

slew (slōō), *n.* [Colloq.], ئۇز ئارمەيەكى ئۇز بىزىكى ئۇز.

ھەروەھا "slue".

slew (slōō), *past tense of slay.*

slice (slīs), *n.* (۱) قاش: كوۋز: بىرگە: توئ: توئۇل: پارچە.

(a ~ of apple)

(۲) ەش: بى: (He spent a large ~ of his winnings.).

(۳) جەقۇيەكى دەم پارو تەندە نەرمە.

(۴) شىشىنكى دەم پانە بۇ مەرەكەب بۇلۇرەنە (چاپكارى).

(۵) ئۆپ لىدانىكە كە بەلەي راستدا بىچى يا بەلەي چەپدا (يارى گۇلف).

v.t. (۱) قاش كىرەن: جىن: توئ توئ كىرەن.

slide-way

(۲) (~ off; ~ from; ~ away) قاش لىكردەنەۋە: لىكردەنەۋە.

(۳) ھەلەپىن (ھەرەكەت بە چەق): (The plow ~d the land.)

(۴) بەش كىرەن: دابەش كىرەن: بەش بەش كىرەن.

(۵) مەرەكەبى چاپكارى بۇلۇرەنەۋە يا پوۋىكە كىرەنەۋە پاك كىرەنەۋە بە

شىشىنكى دەم پان. (۶) لىدانى توئى گۇلف بەجۇرەك كە بەلەي راستدا بىرۋات

(بۇ راستلەر) يا بەلەي چەپدا (بۇ چەپلەر).

v.i. توئى گۇلف لىدان بەجۇرەك كە بەلەي راستدا بىچى يا بەلەي چەپدا.

slice bar, شىشە ئاستىنكى دەم پانە (بۇ ئاگرەدان پاكردەنەۋە).

slicer (slis'ēr), *n.* (۱) قاشكەر (مىرۋە).

(۲) ئامىرەنكى قاش كىرەن يا توئ توئ كىرەن.

slick (slik), *v.t.* (۱) ساف ولۇوس كىرەن: بىرەق لى ھەلسان.

(۲) [Colloq.]: (~ up) جوان پىكەۋىك كىرەن: تەپپۇش كىرەن:

شۇخ كىرەن.

adj. (۱) ساف ولۇوس: بىرەقدار: شەۋقدار: بىرەقارە.

(۲) خىلىسكە: خن: (a ~ road).

(۳) بە تۋان: لىتاتۋ: زىرەك: زىنگ: زانا: دانا.

(۴) [Colloq.]: فرۇفلاۋى: فىلاۋى: زۇرزانە.

(۵) زەمان لۇوس: زۇرزان: (a ~ businessman).

(۶) [Colloq.]: بە پوۋكەش جوانو باش:

(a ~ book, magazine, etc.)

(۷) [Slang]: ئاياب: باش: خۇش.

n. (۱) پوۋىكە خن: شۇننىكى خىلىسكە: پەلەيەك پۇنى سەر پوۋى ناو.

يا پىنگە كە خىزى دەكات (۲) پەندە: ئىسكەنە.

(۳) [Slang]: گۇقارنىكى لەسەر كاغەزى چاك و ساف ولۇوس چاپكارو

كەم بايەخى وىزەيە.

adv. زىرەكانە: بە زۇرزانە: بە لىتاتۋانە: بە جوان پىكەۋىكى

slicken-side (slik'n-sīd'), *n.* پوۋىكە ساف ولۇوسى بەرد.

(كە بە لىخىستى سىرۋىشتى وى ئى ھاتىن).

slicker (slik'ēr), *n.* (۱) يالتۇى باران.

(۲) [Colloq.]: كەسكى قوماربانو ساختەچى.

slid (slid), *past tense and past participle of slide.*

slidden (slid'n), *alternative past participle of slide.*

slide (shd), *v.i.* (۱) خىلىسكان: ھەلخىلىسكان: خزان.

(۲) پىن ھەلخىلىسكان: قاچ خزان (۳) كشان.

(۴) بەيىن خىشە پۇشەن: بە دىزىيەۋە يا بە ماتەمات پۇشەن

(۵) لە دەست ھەلخىلىسكان.

(۶) دەستكارى نەكرەتنى شىك و وازىنەنەۋى بۇنەۋە چى ئى دىت لى: نىت:

(Let it ~.; He let his affairs ~.)

(۷) خزان بە دەستقەست (يارى بىسبۇل).

v.t. (۱) خىلىسكاندەن: خزاندەن: ھەلخىلىسكاندەن.

(۲) (~ in; ~ into) بە دىزىيەۋە بە پىن خىشە تىخىست:

(He ~ the money into her hand.)

n. (۱) خىلىسكان: خزان: ھەلخىلىسكان.

(۲) شۇننى قىنگەخىلىسكى. (۳) لولەخىلىسكى (يارى مەلەن): خىلىسكى.

(۴) (۱) بەشى ئامىرەك يا مەكىنەيەك كە لە كاتى كارىكردەنەۋە دىت و دەچىن بە

خىلىسكان. (ب) مىلى تەنەنگەر دەمانچە. (۵) وئەنە لەسەر بەردە پىشاندارو

بە شەۋق ھاۋىژ. (۶) تەختە شۇۋىشە شت لەسەر دانا بۇ تىروانىنى بە

گەردىن. (۷) (۱) ھەرس دان (بەرد، خۇل، بەفر، سەھۇل): ھەرس بىردن

(ب) بەردو خۇل و سەھۇلى ھەرس بەردو.

خىستە پىشت گۇئ: فەرامۇش كىرەن.

let side,

slide fastener, = zip-fastener.

slide Knot = slip-Knot.

slide rule, راستەي ژمارە راگر: راستە خىلىسكى.

slide valve, زەمانە خىلىسكى: دەمۋانە خىلىسكى.

slide-way (slid'wā'), *n.* سۈنە خىلىسكى: خىلىسكى.

sliding

sliding (slid'ɪŋ), *adj.* خړ: خلیسک: ده‌خلیسک: ده‌گوزی: بگوزی.

sliding door, ده‌رگا خلیسکه.

sliding scale, پټوانه خلیسکه: پټوانه‌یه‌که ده‌گوزی به‌گوښه‌ی دڅو.

باری شت (موچه، کرځ، باج، هتد): (the ~ of taxes).

slight (slīt), *adj.* (۱) باریک‌ه: باریک: قه‌د باریک: له‌ی: سووکه.

(۲) ناسک: ب‌رک‌ه‌ن‌گ‌ر: به‌تر به‌نگه: لاوازا: چرووک.

(۳) ناسه‌نگ‌ر: س‌ن بایه‌خ: هیچ‌ویوچ.

(۴) کمه: سووک: نه‌خت: (a ~ fever, illness, etc.).

v.t. (۱) به‌لامسه‌رایی کردن: به‌خرایی یا ناریک‌ویتنی کردن.

(۲) ریز نه‌گرتن: گوی پټ نه‌دان: به‌سووک س‌م‌یر کردن: (to ~ a person).

(۳) بایه‌خ پټ نه‌دان: به‌هیچ‌دانه‌نان: به‌هیچ‌ویوچ ته‌ماشاکردن:

به‌لامسه‌رایی کردن.

n. ریز نه‌گرتن: گوی پټ نه‌دان: به‌سووک س‌م‌یر کردن:

کارنگه ریز نه‌گرتن بگه‌یینن.

-slightness (n.).

not in the slightest, هیچ: به‌هیچ‌چونیک: به‌هیچ‌چونیک.

slighting (slīt'ɪŋ), *adj.* ریزنه‌گر: ریز نه‌گرتن ده‌گه‌یینن:

به‌سووک س‌م‌یر کردن.

slightly (slīt'li), *adv.* (۱) به‌لامسه‌رایی: به‌پټ‌گویی‌انه: ینا‌کانه.

(۲) قه‌د باریکانه: باریک‌لانه: (She is ~ built.).

(۳) نه‌ختک: تو‌زیک: (~ ill, overweight, better, etc.).

slily (slīt'li), *adv.* = *slily*.

slim (slīm), *adj.* (۱) قه‌د باریک: باریک: باریک‌ه: (a ~ figure).

(۲) کمه: کز: (~ pickings; a ~ possibility).

(۳) [Dial] فیلان: ته‌که‌بان.

v.t. قه‌د باریک کردن: له‌پر کردن.

v.i. قه‌د باریک بوون: کمه بوونه‌وه (قورسی، قه‌لوی).

-slimness (n.).

slime (slīm), *n.* (۱) قوری لینج: ملت: شتی لینج یا لیقن.

(۲) ماده‌به‌کی لینجه ماسی و قاقه‌لجنوکه... هتد. دهری دهرن.

(۳) پیس: شتی لینج یا لیقن و پیس: لیقن پیس.

v.t. (۱) به‌شتی لینج یا قوری لینج دایوشن: ملت کردن به‌س‌م‌یر:

شتی لینج لیدان (۲) شتی لینج لیکردنه‌وه: پاکردنه‌وه (ماسی).

که‌پروده لینجه

slime mold, که‌سیکی پروهه: که‌سیکی زور قه‌د باریک

slim-jim (slīm-jīm), *n.* ناسک: ته‌که:

slimsy (slīm'zi), *adj.* Also *slimpsy*, [Colloq.], به‌رک‌ه‌ن‌گر: چرووک: هیچ‌ویوچ

slimy (slīm'i), *adj.* (۱) لینج: لیقن

(۲) به‌شتی لینج یا لیقن دایوشراو: ماده‌ی لینج یا لیقن دهرده.

(۳) پیس: پیس و بۆگه‌ن.

-slimly (adv.); **sliminess** (n.).

sling (slɪŋ), *n.* (۱) قوچه‌قانی: به‌رده‌قانی.

(۲) slingshot (۳) هاویشتن: هاویشتن: فریدان.

(۴) پت یا گورسی شت به‌رزو نرم که‌روه: سلنگ (ب) قایشی تفه‌نگ.

v.t. (۱) به‌رده هاویشتن به‌قوچه‌قانی

(۲) هاویشتن: هاویشتن: فریدان (۳) به‌رزو نرم کردنه‌وه به‌گورسی یا پت

(۴) ده‌ک‌ه‌ون: ده‌ک‌ه‌ولان: شو‌ربوونه‌وه.

-slinger (n.).

sling (slɪŋ), *n.* سلنگ: خوارده‌ویه‌کی مه‌ستکه‌ره.

sling-shot (slɪŋ'shot'), *n.* دارو لاستیک

slink (slɪŋk), *v.i.* به‌دزی‌یه‌ره هاتن و چوون:

به‌پټ خشیه جوولانه‌وه یا پویشتن (له‌ش‌م‌رد).

slink (slɪŋk), *v.t.* به‌راو‌یت‌بوون: به‌تایه‌یتی مانگا: به‌ر فریدان.

n. گوښه‌کی به‌راو‌یت‌ه: گوښه‌که یا به‌چکه‌ی له‌بارچو.

adj. له‌بارچو: به‌تایه‌یتی گوښه‌که.

slip

(۱) بټ خشیه: به‌دزی‌یه‌ره: به‌پټ ده‌نگ:

slinky (slɪŋ'ki), *adj.* (a ~ evening gown)

(۲) [Slang], جوانو شوخ و شنگ (به‌تایه‌یتی له‌جوولانه‌وه):

(a ~ evening gown)

-slinkily (adv.); **slinkiness** (n.).

slip (slɪp), *v.i.* (۱) به‌دزی‌یه‌ره یا به‌پټ ده‌نگ دهرچوون:

به‌پټ خشیه پویشتن: دهریازبوون: (He ~ped out of the house.).

(۲) به‌پټ ده‌نگو به‌خیرا پویشتن: کشان.

(ب) خیرا تپه‌ربوون به‌پټ پټزانن:

(The years ~ped away. Time ~ped by.)

(۲) له‌ده‌ست دهرچوون: (Don't let this opportunity ~).

(۴) گوزان له‌باریک یا دڅخکه‌وه بۆ به‌یکنکی تر.

(۵) (۱) خزان و که‌رتنه‌خواره‌وه: خزان:

(The plate ~ped from her hand.)

(ب) مه‌نخلیسکان: خلیسکان: پټ دهرچوون: ساتمه‌کردن: ساتمه‌دان.

(۶) ترازان: له‌جټ چوون: (۷) مه‌له‌کردن.

(۸) دانه‌دواوه (تندروس‌تی، می‌شک... هتد): به‌ناخداچوون:

(He has been ~ping for several years.)

(۹) شکان (فرخ، بارزا، موچه، کرځ): کمه بوونه‌وه: داچوون: کزبوون:

(Both prices and wages have ~ped.)

v.t. (۱) تیختن (به‌خلیسکاندن نار شته‌که‌وه): پیاکردن: خسته‌ناو:

(He ~ped the bolt through the hole.)

(۲) گورج له‌پر کردن یا داکه‌ندن: | to ~ on (off) one's clothes |

(۳) به‌پټ ده‌نگ یا به‌دزی‌یه‌ره تیختن: به‌پټ خشیه خسته‌ناو:

(He ~ped in a cutting remark.; to ~ a coin into a child's

hand; They ~ped some kind of drug into her drink.)

(۴) (۱) له‌پرچوونه‌وه: له‌پر نه‌مان: (It ~ped her mind.).

(ب) مه‌له‌کردن: پټ نه‌زانن: ه‌ست پټ نه‌کردن.

(۵) به‌ره‌ل‌بوون: دهریازبوون.

(۶) به‌ره‌ل‌کردن (تاجی له‌کاتی راودا): (to ~ greyhounds)

(۷) بواردن (ته‌قل): گری نه‌دان (دیرومان)

(۸) به‌ر فریدان: به‌راو‌یت‌بوون (ه‌روهه "slink").

n. (۱) لیژگه‌یکه‌ی قه‌راغ تاره‌به‌له‌می لیژوه ده‌خرتنه‌ ناو ناو و لیژوه

ده‌م‌ینرتنه‌ دهرن: (ب) لیژگه‌یکه‌ی قه‌راغ ناوه‌که‌شتی له‌س‌م‌ر دیروست ده‌کرځ و

چاک ده‌کرځته‌وه (۲) پست: پتی س‌گ: ه‌وسار: جله‌و. (۳) ژور کراس.

(۴) جلی مندا: به‌رگ‌یکه‌ی مندا له‌به‌روانکه‌ ده‌چن.

(۵) به‌رگه‌ س‌رین: به‌رگه‌ پش‌تی.

(۶) خلیسکان: خزان: مه‌ل‌زان: ساته: قاچ دهرچوون.

(۷) لادان (له‌پټیازی ناسایی و چاک).

(۸) مه‌له: مه‌له‌ی زمان یا پټنوس: له‌ده‌م دهرچوون:

(a ~ of the tongue)

(۹) پووداننکی ناخوش: ریکه‌وتننکی ناپه‌س‌ند.

(۱۰) پاده‌ی کمه‌وکووی کاری مه‌کینه‌به‌ک.

(۱۱) (۱) یاری کردن (مه‌کینه): شلوقی: جټی خو نه‌گرتن.

(ب) ترازان: له‌جټ چوون (۱۲) ه‌ره‌س: قلیشانه‌وه: ترازان (به‌ر. زه‌مین)

له‌ده‌م دهرچوون: له‌زمان ترازان:

a slip of the tongue, مه‌له‌ی زمان یا پټنوس

خو ئی دهریازکردن: خو ئی دزینه‌وه:

give someone the slip, له‌ده‌ست راگردن.

let slip, له‌ده‌م ترازان: له‌ده‌م دهرچوون: له‌زمان ترازان.

slip over, زور گوی پټ نه‌دان: به‌لامسه‌رایی کردن.

slip up, [Colloq.], مه‌له‌کردن: به‌مه‌له‌داچوون.

(۲) بۆ س‌م‌ر نه‌گرتن: تیکچوون: س‌م‌رنه‌کوون.

slip (slɪp), *n.* (۱) قه‌لم (موتوبه‌کردن): گوښه‌کی په‌یوه‌ست کردن:

چوون: خه‌لف. (۲) گه‌نجنکی قه‌د باریک یا بچوک: خه‌لف (مه‌جان).

slip

- (۲) کسینکی قەد باریک: کسینکی باریکەلە.
(۴) تیرەدار: پارچە تەختەدارینکی درێژو تەنگو باریک.
(۵) پارچە کاغەزێکە شتێکی لەسەر نووسرا بێ یا نامادە کرا بێ!
پارچە کاغەز: (an order ~).
(۶) تەختە ی دانیشتنی کلێسە.
قەلەم لێدان: قەلەم لێکردنەو بۆ مۆتوربەکردن.
v.t.
slip (slip), n.
slip cover, (۱) بەرگە کورسی و قەنەفیەیکە کە پێوی ئەوێرێوەو
لەدەبرێ (۲) بەرگی دەرەوێ پەرتووک کە لە بەرگە پەتەکیەوێر گێراوە.
slip-knot (slip'not'), n.
(هەرەها "slide Knot").
slip noose, قۆلە گری خلیسکە.
slip-on (slip'on'), adj. (۱) بە ئاسانی لەبەر دەکێو دادەکەوێ.
(۲) بەسەردا لەبەر دەرکێو (وەک بلووس و کراسی بێ قۆچێ).
n.
slip-over (slip'ō'vēr), n. & adj. = slip-on.
slippage (slip'ij), n. (۱) خلیسکان: خزان: هەلخزان.
(ب) خزان (گێری ئوتومبیل): ترازان: لە جێی خۆ دەرچوون: یاری کردن.
(۲) پادە ی ئەم خزانە، ترازانە، یا یاری کردنە.
(۳) بێ تینی بەهۆی ئەم خزانە یا یاری کردنەو.
slipper (slip'ēr), n. سۆل: ئەمە: پێلاری ئاوماڵ:
(bedroom ~s)
slipped (slip'ērd), adj. سۆل لەپێ.
slippery (slip'ēr-i, slip'ri), adj. - (a ~ road) خزان: خلیسک
(۲) دەستی ئی گێر نایێ لەبەر لێقنی یا لێنجی (وەک ماسی): لووس.
(۳) پشت پێ ئەبەستراو: هەمیشە گۆپا: بێ بار: فێلباز: قومارباز:
جێی بوا: نێپە (۴) [Obs.], سووک یا ناشرین (پەرەوشت): ئابووبەر.
slippery elm, (۱) درمخێنکی بۆن خۆشە توێکەلەکی ناوێو
مەلحەمی ئی درووست دەکێو. (۲) توێکلی ناوێوێ ئەم درمخە کە مەلحەمی
ئی درووست دەکێو.
slippy (slip'i), adj. [Dial. or Colloq.] = slippery.
slip-sheet (slip'shēt'), n. پەرەیکە کاغەزی سێجە دەخزێتە ئێوان
دوو پەرە ی تازە لە چاپ دراوێو بۆ ئەکەدار ئەبوونیان بە مەرکەبی یەکتی.
v.t. & v.i. لا پەرەیکە سێجە خستە ئێوان دوو لا پەرە ی تازە چاپ کراوێو.
slip-shod (slip'shod'), adj. (۱) (ب) سۆل لەپێ:
پێلاری پاژنە سوا لەپێ. (ب) پاژنە سوا (پێلاری): کۆنە: کۆن.
(۲) (ب) بێ دەرەست: پێش: پێس: پۆخ: بە تەنگەو ئەهاتو: لاسەرلا:
بێباک (ب) بە لاسەرلا یی کراو: تێکەل: پێکەل: بێ سەر: بێ خراپ (کان):
قەلب (کار) (~ work, writing, etc.)
slip-slop (slip'slop'), n. [Colloq.] (۱) خواردنەوێ مستکەر
پوون و بێ نام: شۆربای پوون و بێ نام. (۲) قسە و نووسینی هێج و پووج
بێ نام
slip-stitch (slip'stich'), n. تەقەلی شاشی ژێرەو، واتە، ئەبێنراو.
slip-stream, هەوای پان پێوێنراو بۆ دواو بە پەرەوێ هێزکە
slipt (slipt), archaic or poetic past tense of slip.
slip-up (slip'up'), n. [Colloq.] هەلە
slip-way (slip'wā'), n. لێژکەیکە ئە کەشتیک یا قەرەق شاد: بۆ
درووستکردن و چاکردنەوێ کەشتی و بەنەو کەشتی خستە ئار دوو ئێو
دەرەشتان: دەرەو، هەرەها "slip # 1"
slit (slit), v.t. (۱) هەسێرێ ئە سێ درێژ: هەسێرێو کێرێو.
(۲) تێو تێو خۆن یە پێرێو بە پارچە جێر بەرک: بە سێ درێژ:
(۳) مێش: تێش: تێو
(The ~ under the door lets in light. The ~ in her skirt.)
slither (slith'ēr), v.i. (۱) خزان: خلیسکان: هەلخزان.
(۲) خەل: وەک سار: وەک سار پێرێو

slop

- هەلخزان: هەلخلیسکان.
خزان: خلیسکان: کشان وەک مار.
(۱) خزان: خلیسک.
(۲) لە خلیسکان یا کشان دەچن: (~ walk).
sliver (sliv'ēr), n. (۱) تەلەز: دەر، بەرد، بۆمبای تەقیو.
(۲) تالە موو، خوری، لۆکە، یا کەتانی خا، پێشال.
v.t.
v.i.
slivovitz (sliv'ə-vits'), n. تەلەز: تەلەز لێکردنەو.
بوون بە تەلەز: تەلەز لێبوونەو.
خواردنەوێکی مستکەر و ولاتە
سلاویەکانە.
slob (slob), n. [Dial.], (۱) قو.
(۲) شوێنێکی قو و چلپاوی: شوێنێکی لێتاوی.
(۳) [Colloq.], کسینکی گەلەوێ پێش: پێس و پۆخلی بێزارکەری نەزانی
شت بە ناڕێک و پێکێکەر.
slobber (slob'ēr), v.i. (۱) لێک لە دەم هاتن: لێک دەرمان.
(۲) بە سۆزەو قسەکردن: هەستی بەسۆز دەپێر (دەلاری).
v.t.
لیکاوی کردن: پێس کردن بە لێک یا خواردن لە دەمەو کەوتەخواردو.
(The baby has ~ed his coat.)
(۱) لێک. (۲) قسە و نووسینی زۆر بەسۆز و مەداڵە.
slobber over someone, زۆر هەستی خۆشەوێستی بەرامبەر دەپێر:
پەرست: ئاوی دەم بۆ تکان.
sloberbery (slob'ēr-i), adj. (۱) لێق: تەو: ناخۆش: لێنج: لیکاوی:
لێکن. (۲) بەسۆز و مەداڵە (دووان، نووسین).
sloe-eyed (slō'id'), adj. چاو وەشو: گەو.
sloe gin, جێ: خواردنەوێکی مستکەر.
slog (slog), v.t. & v.i. = slug.
slog (slog), v.i. (۱) بە مێوایشی و بە زەحمەت پێشێ بەرێو:
هەنگاوی مێوایش و ورد مەلێنێو.
(۲) پەنج دان: زۆر ئیش کردن: ئارەق پێش.
(۱) ئیش زۆر گران: پەنج.
n.
(۲) پێشێشتنێکی دوورو درێژو گران و ماندووکەر.
-slogger (n.).
slogan (slō'gən), n. (۱) هاواری جەنگی خێلە ئوسکولەندی: یەکانی
کۆن. (۲) درووشم (بەتایبەتی هی حیزب، پێکخراو، دەزگا... هتد): ئال.
(۳) درووشمی دەزگایەکی بازرگانی بۆ شت فرۆشتن.
sloid, slojd (sloid), n. = sloyd.
sloop (slōōp), n. بەلەمی بایەوانی یەک ستوونی یا دار.
sloop of war, بەلەمی بچوکی جەنگ.
slop (slop), n. (۱) لێتاو: لێتە: قو و لیتە.
(۲) چالای پێس: ئاو و شەلی پێو یا هەلپێژار.
(۳) شۆربا و خواردنەوێ تری پوون و بێ نام.
(۴) (pl.) بەرامو (کە دەدرئ بە گیاندان): پاشماو.
(۵) (pl.) مەلە ی پاشماوێ خواردنەوێ مستکەر درووستکردن.
(۶) (pl.) گوو: پێسایی.
(۷) نووسین و نووانی ئە ئەندازە بەدەر بە سۆز و بێ نام.
(۸) [Slang], کسینکی گەلەوێ پێش: پێس و پۆخلی شت بە پێک و پێکی
نەکەر.
(۱) پێژان: هەلپێژاندن. (۲) پێژان (لەبەر پێی دەفری شە).
(۳) (~ over) ئە پادە بەدەر بە سۆزەو دووان.
(۴) بە هەنگاوی و ورد و قورسو مێوایش پێشێ (وەک بەناو قو):
(۱) پێژاندن (بە خواردنەوێ دەفری شە).
(۲) شە ی ئاو پێاکرێو: ئاو و شە ی شە بەسەر، پێژاندن.
(۳) ئان تێکێرێ بە ئەزانەو ناوۆلایانە. (۴) بەرامو دەر بە چوارپ.
slop over, (۱) پێژان: پێژاندن: بەسەر: پێژاندن.
(۲) [Colloq.], ئە ئەندازە بەدەر بە سۆزەو دووان.

sludge (sludʒ), *n.* (۱) قور: هی سهرزمین یا بنی نهستیل و پویار، لیته. (۲) خلته: بیلغ (۳) پارچه سههولنی شکاوی سهرناو.

-sludgy (adj.).

slue (slōō), *v.t. & v.i.* Also **slew**, (۱) بادان: با پیدان: سووراندنوه. (۲) خولاندنوه.

n.

(۱) نادان: با پیدان: سوورانوه: خولاندنوه. (۲) نو نارهی که شتیک یو با دهری یا دهورینترنوه.

slue (slōō), *n.* = **slough**.

slue (slōō), *n.* = **slew**.

slug (slug), *n.* (۱) منه: گیانداریکی نهرمی لینجه له کومهلهی شیتانۆکه. (۲) گژوگیا و یووهکی باخچه دهخوات. (۳) کرمۆکهی نهرم و لوسی همدئی جانمهر.

(۲) [Colloq.] کسهیکی تمهلو تهوهزل: گیانداریک یا ئوتومبیلیکی خاو.

slug (slug), *n.* (۱) گولله: فیشک: ساچمه.

(۲) پارچه کانزایکه نهوهندهی پارهیکی وورده دمیت و لهباتی پاره به قاچاخی دهخریته ناو مکهینهی شت فروشتنوه.

(۳) تویهله کانزا یا شووشهی نامادهکراو یو شت ئی دروستکردن.

(۴) پهره کانزای تنک و یاریک یو دیر جیاکردنوه (چاچکاری).

slug (slug), *n.* [Slang], (۱) پینکی یکهسهری خواردنوهی مهستکه.

slug (slug), *v.t.* [Colloq.], مستهکونه لیدان:

به توند مستهکونه پیاکیشان.

n. [Colloq.], مستهکونه: مستهکونهی توند.

slugabed (slug'ə-bed'), *n.* کسهیکی تمهلی درهنگ لهخوههلساو.

sluggfest, (۱) شههه مستهکونهی درندانه.

(۲) یاری "بیسبۆل" ی به تین یا چوست و چالاک.

sluggard (slug'ərd), *n.* کسهیکی تمهلو تهوهزل و خاو.

adj. تمهلو: خاو: سست: هیواش.

sluggish (slug'ish), *adj.* (۱) خاو: سست: خاو و خلیچک: بن تاقت:

تمهلو (۲) سارد (بازای) بن جموجوول: کز (بازای)

(*a ~ economy, market, etc.*)

sluice (slōōs), *n.* (۱) بهندای دهرگادار.

(۲) دهرگای بهندای یا بهست (بۆ دایینکردنی ناوی پویار، دهریاچه یا نهستیل).

(هروهه "sluice gate") (۳) ناوی دایینکراو بهم جۆره دهرگایه.

(۴) جۆگه (بهتایبهتی هی ناوی زیاده).

(۵) جۆگهی لیز بۆ شۆردنوهی لمو خۆلی زێراوی یا دارو دهستک گواستنوه.

v.t. (۱) ناوی بهمارای یا دهریاچه بهرهلاکردن له دهرگاوه.

(۲) شۆردنوهی لمو خۆلی زێراوی به ناوی خۆپ.

(ب) شۆردن به ناوی خۆپ: ناوی خۆپ پیاکردن:

(*The sailors ~d the deck with hoses.*)

(۳) دارو دهستک گواستنوه به جۆگهی خۆپ.

v.t. لێوههات (ناو): به جۆگه یا دهرگای عهماراودا پۆشتنی ناو.

sluice-way (slōōs'wā'), *n.* جۆگهی دهستکرد.

slum (slum), *n.* گهرمکی ههژاران: گهرمکی قهرهبالغی پهپووتی

پیس و پۆخلی گوئ پین نه درواوه

v.t. سهردان لهم جۆره گهرمه: چوونه گهرمکیکی وهه: (*go ~ming*).

slumber (slum'bēr), *v.t.* (۱) نوستن: خهوتن: چاو چوونهخه:

کهرویشکهخه و گردن. (۲) خامۆش بوون: کپ بوون: سربوون: نهجوولانهوه.

به خهو برندنهسهر: به نوستن برندنهسهر.

v.t. (۱) نوستن: خهو: کهرویشکهخه:

n. (۲) خامۆشی: کپی: سپی: نهجوولان.

slumberous (slum'bēr-əs), *adj.* (۱) خهوالوو

(۲) خامۆش: کپ: پین دهنگ: نوستوو: هینم (ب) له نوستن دهچن

(۳) خهولنخه: نوئنه.

slumbrous (slum'bēr), *adj.* = **slumberous**.

slump (slump), *v.t.* (۱) له پیر کهوتن: داکهوتن: تلیسانوه (مهجان)

(*Tired from his walk, he ~ed into a chair.*)

(۲) نهووم یوون لهناو قووار، زهکار، یا بهفردا: پین داجوون: داجوون.

(۳) لهپیر شکان (نرخ، بازای) له پیر چوونهخوارهوه (نرخ) بهناخداچوون.

(۴) شان داجهکان.

(۱) له پیر کهوتن: له پیر کهوتنهخوارهوه.

(۲) له پیر شکان یا چوونهخوارهوه (نرخ) بئ بازای: (*an economic ~*).

slung (sluŋ), *past tense and past participle of sling*.

slung-shot, پارچهیهک ناسن یا بهردی بهستراوه به سهری قایشیکهوه.

وهک چمکه بهکاردههینترن.

slunk (sluŋk), *past tense and p.p. of slink* # 1.

slunk (sluŋk), *alternative past tense and p.p. of slink* # 2.

slur (slūr), *v.t.*

(۱) به پهله بهسهردا پۆشتن یا باسکردن:

به کورتی باسکردن: پهراندن: زۆر گوئ پین نه دان:

(*He ~red over the dead man's faults and spoke chiefly of his virtues.*)

(۲) ووشه قووتدان یا پهراندن له قسهکردندا: زمان تیکنلان: زمان تهتهلهکردن.

(۳) [Dial.], لهکهدارکردن: پیس کردن.

(۴) لهکهدارکردن (چاچکاری): پهلهدارکردن.

(۵) سووک کردن: ناوژاندن: ناو پیس کردن: ناو لهکهدارکردن.

(۶) (۱) دوو گۆزانی جیا ووتن یا دوو ناوازی موسیقای جیا لیدان بهبن

وهستان. (ب) نیشانهکردنی نۆتهی موسیقا.

n. (۱) به پهله یا به کورتی باسکردن: درۆزه پین نه دان.

(۲) ووشه قووتدراو یا پهپنخراو له قسهکردندا.

(۳) پهله: لهکه: لکه. (۴) لهکهدار: لهکه: سووک کردن: ناوسووک:

ناوپیسی. (۵) (۱) ناوازی جیاوازی لیکدراو یا تنهه لیکیشراو.

(ب) نیشانهی نم لیکدانه یا تنهه لیکیشانه.

slurp (slūrp), *v.t. & v.i. & n.* ههلقوواندن (شۆریا، شهه):

ههلقووشین

slurry (slūr'i), *adj.* چیمهنتوی شل: گهچاو: قویرولته: قووار:

پارچهی ووردی نهتواری ناو ناو.

slush (slush), *n.* (۱) بهفرو سههولنی نیوه چووهوه: لیتاو:

لیتهی بهفرو سههول. (۲) قویرولته: لیته: قویرو چلپاو.

(۳) پاشماوهی پۆنی چیشتن لینانی ناو کهشتی.

(۴) پۆنی مکهینه چهوگرکردن (بۆ ژهنگ نهگرتن).

(۵) نووسین و قسهی له نهاندازه بهدهر بهسۆز.

v.t. (۱) مکهینه چهوگرکردن به پۆن (بۆ ژهنگ نهگرتن).

(۲) (UP ~) دیزو کوئی دیوار پیکردنوه به قویرو قسل: گهچ لیدان:

به قویرو قسل پینهکردن.

(۳) داشۆزین به سۆنده (زهمینهی کهشتی): شۆردن به ناوی خۆپ.

(۴) قویراو ئی ههلقوواندن: لیتاوی بهفر ئی ههلقوواندن.

v.t. بهناو لیتاو یا بهفرو سههولنی چوواوهدا پۆشتن.

slush fund, (۱) دهسکهوتی فروشتنی پاشماوهی شتوممکی کهشتی

که وورده شتی پین دهکیریت بۆ کهشتی بهوانهکان.

(۲) (۱) ستووقی بهرتیل: نهو پارهمیه به که ترخان کراوه لهلایهین دهسکایهکهوه

بۆ بهرتیل دان به کاربهدهستان و بۆ کاری قهدهغه تری وهه.

(ب) پارهمیه که فهرمانهرانی دهسکایه که خۆیانی کۆ دهکهنوه بۆ ناههنگ

گهپان و سهیران و هتد.

slushy (slush'i), *adj.* (۱) لیتاوی: به لیتاوی بهفرو سههول داپۆشراو:

(~ street)

(۲) له لیتاوی بهفر دهچن: نیمچه توواوهیه: له بهفرو سههولنی نیوه توواوه

دهچن: (*~ snow; a ~ mixture*).

(۳) ههجووچووچ بهسۆز له نهاندازه بهدهر: (*a ~ novel*).

slut (slut), *n.* (۱) نافرتهی پیس و پۆخ: ژنی چهپهلو.

(۲) مهجبه: فلتن: نافرتهی سووک.

- (۲) كچىنكى چەقارەسور. بىن حەيا. يا چاوقايم (لەرووى گانتەو)
(۴) دىل: دەلسەگ: سەگى مېن
sluttish (slut'ish), *adj.*
(۱) چەيدل پېسويۇڭل
(۲) قەجىانە: سووك: لە قەجە دەچىن.
sly (slī), *adj.*
(۱) فېلىزان: تەلەكەباز: ئۆينىزان: ئۆزان: ئۆل.
(۲) نەينىزان: پەنھانبا: لە ئۆرمە شت كەم. (۳) بە گۆيەن: كەتتېن.
on the sly,
slyly, slily (slī'li), *adv.*
(۱) بە دىزىيە: لە ئۆرمە: بە نەينى: بە ئۆلانە.
slype (slīp), *n.*
(۱) تام: بۆرۈ بەرامە: تامىكى كەم: چەڭ.
smack (smak), *n.*
(۲) نەختىك: تۆزىك: تۆسكالىك.
v.i.
(۱) تامىكى تاييەتتى ھەيۋەن: تام لەوۋە چوون:
(*The medicine ~s of sulphur.*)
(۲) ~ of) بۇنى ئەوۋە ئى ھاتىن (مەجان: لەرەچوون: وا گەياندن:
(*This ~s of foul play.*)
smack (smak), *n.*
(۱) شەقەي لىۋ: ماچ: تام كەردىنى شتى مەزو خۇش و
توون: شەقەي لىۋ.
(۲) ماچى شەقە ئى ھەلسىنار: شەقەي ماچ: (~ on the lips).
(۳) زللە: شەقەزە: شەپازە: شەپلاخ
(۴) شەقەي لىۋ: شەقەي قامچى يا شەقەي لىۋان.
v.i.
(۱) شەقە لە لىۋ ھەلساندن (لە تام كەردىنى شتى مەزو خۇش و تووندا):
(*to ~ one's lips*)
(۲) ماچ كەردن و شەقە لە لىۋ ھەلساندن: شەقە لە لىۋ ھەلساندن لە ماچ كەردن.
(۳) شەقەي زللە ھاتىن: شەپازە يا قامچى لىۋان: شەقە ئى ھەلساندن:
(*to ~ a naughty child*)
v.i.
شەقە ئى ھەلسان: شەقە ئى ھەلسان.
adv.
(۱) بە شەقە: بە شەقە: (~ *The child fell ~ on her hand.*)
(۲) يەكسەر: راستەخۇ: (~ *The car went ~ into the wall.*)
smack (smak), *n.*
(۱) بەلەمى: نايەۋانى يەك ستووندا.
(۲) بەلەمىكى پاۋەماسىيە كە ھەوزىكى تىدا بىن بۆ تىخىستى ماسىيەكان و نەردىيان
smacker (smak'ēr), *n.*
(۱) ماچىكى زل: ماچى شەقە ئى ھەلسىنار.
(۲) شەپازە: زللە: شەقەزە: شەپلاخ. (۳) [Slang], دۆلار.
smacking (smak'ing), *adj.*
بەتتىن: قايم: خىرا: توند.
(*a ~ breeze*)
small (smôl), *adj.*
(۱) بچووك: بچووك (لە چار شتى ھاۋجۇردا):
(*a ~ animal, town, room, audience, etc.*)
(۲) (a) كەم: (~ *a ~ income, amount, etc.*)
(ب) كەم (ژمارە): (~ *a ~ number of people*)
(۳) بچووك: لە بۆرى سەرمایە: (~ *a ~ business, businessman, farmer, etc.*)
(۴) ھىچ وپوچ: بىن بايەخ: شايانى ياس نىيە.
(۵) بچووك: يەلەۋايە: ئاسايى: گەند (يەلەۋايە).
(۶) مېشك تەسك: ناپايۋ: ھىچ وپوچ: بىن ئوخ: (~ *people*)
(۷) كز (دەنگ): نەرم (دەنگ): نەسپايى: (۸) پوون (خواردنەۋە).
adv.
(۱) بە پارچەي بچووك بچووك: (~ *Cut it up ~*).
(۲) بە دەنگى نزم
(۳) ھىچ وپوچانە: بە رادەيمىكى كەم: بە تەرس و لەرمەۋە: كەم.
n.
(۱) شتىكى بچووكتر لەۋانى تر.
(۲) (pl.) ووردەشت: شتى ووردە. (۳) (pl.) **small-clothes**
-smallness (n.).
تەرىق بونەۋە: شەرمەزاربون: پوورەش بون: پىسوابون
feel small, no small,
(*There was no small excitement about the news.*)
smallage (smôl'ij), *n.*
كەرمەۋە كىنلە

- small arms, small beer,**
چەمكى بچووك (۱) (۲) (۳) (۴) (۵) (۶) (۷) (۸) (۹) (۱۰) (۱۱) (۱۲) (۱۳) (۱۴) (۱۵) (۱۶) (۱۷) (۱۸) (۱۹) (۲۰) (۲۱) (۲۲) (۲۳) (۲۴) (۲۵) (۲۶) (۲۷) (۲۸) (۲۹) (۳۰) (۳۱) (۳۲) (۳۳) (۳۴) (۳۵) (۳۶) (۳۷) (۳۸) (۳۹) (۴۰) (۴۱) (۴۲) (۴۳) (۴۴) (۴۵) (۴۶) (۴۷) (۴۸) (۴۹) (۵۰) (۵۱) (۵۲) (۵۳) (۵۴) (۵۵) (۵۶) (۵۷) (۵۸) (۵۹) (۶۰) (۶۱) (۶۲) (۶۳) (۶۴) (۶۵) (۶۶) (۶۷) (۶۸) (۶۹) (۷۰) (۷۱) (۷۲) (۷۳) (۷۴) (۷۵) (۷۶) (۷۷) (۷۸) (۷۹) (۸۰) (۸۱) (۸۲) (۸۳) (۸۴) (۸۵) (۸۶) (۸۷) (۸۸) (۸۹) (۹۰) (۹۱) (۹۲) (۹۳) (۹۴) (۹۵) (۹۶) (۹۷) (۹۸) (۹۹) (۱۰۰)
small capital, small change,
تىپى گەۋرەي قەبارە بچووك.
(۱) پارەي ووردەي كەم ئوخ: ووردەي كەم ئوخ.
(۲) شتى ھىچ وپوچ و كەم بايەخ.
(۳) پانتۇلى كورت و تەسكى **small-clothes** (smôl'klôthz'), *n.pl.*
پياۋانە (لە سەدەي ھەژمەدە: بەباۋ بو).
(۲) [British], ووردە جىل (۱) (۲) (۳) (۴) (۵) (۶) (۷) (۸) (۹) (۱۰) (۱۱) (۱۲) (۱۳) (۱۴) (۱۵) (۱۶) (۱۷) (۱۸) (۱۹) (۲۰) (۲۱) (۲۲) (۲۳) (۲۴) (۲۵) (۲۶) (۲۷) (۲۸) (۲۹) (۳۰) (۳۱) (۳۲) (۳۳) (۳۴) (۳۵) (۳۶) (۳۷) (۳۸) (۳۹) (۴۰) (۴۱) (۴۲) (۴۳) (۴۴) (۴۵) (۴۶) (۴۷) (۴۸) (۴۹) (۵۰) (۵۱) (۵۲) (۵۳) (۵۴) (۵۵) (۵۶) (۵۷) (۵۸) (۵۹) (۶۰) (۶۱) (۶۲) (۶۳) (۶۴) (۶۵) (۶۶) (۶۷) (۶۸) (۶۹) (۷۰) (۷۱) (۷۲) (۷۳) (۷۴) (۷۵) (۷۶) (۷۷) (۷۸) (۷۹) (۸۰) (۸۱) (۸۲) (۸۳) (۸۴) (۸۵) (۸۶) (۸۷) (۸۸) (۸۹) (۹۰) (۹۱) (۹۲) (۹۳) (۹۴) (۹۵) (۹۶) (۹۷) (۹۸) (۹۹) (۱۰۰)
small fry,
ماسى بچووك: بەجكە ماسى.
(۲) مەندالى وورد: مەندالى بچووك: مەندال.
(۳) كەس يا شتى ھىچ وپوچ و ناگىرگ.
small game, small hours,
كاتى دۋاي ساتى دۋازەي نىۋەشمە: دۋاي نىۋەشمە.
smallish (smôl'ish), *adj.*
نەختىك بچووك: تۆزىك بچووك.
small intestine,
پىخۇلە بچۇك.
small-minded (smôl'min'id), *adj.*
بىرەسك: تىنەگەيشتەۋ:
خۇبەرست: ھىچ وپوچ.
-small-mindedly (adv.); **small-mindedness** (n.).
چالايى لاخۋارۋى پىشت لەسەرۋ سەتمە.
small of the back,
(۱) كەسنىك يا شتىكى ھىچ وپوچ و
بىن بايەخ: (۲) كەسان يا شتى ھىچ وپوچ و ناگىرگ.
small potatoes, [Colloq.],
ئاولە.
small-pox (smôl'poks'), *n.*
ووردە بابەت: فۇزەنى ۋەك توتۇن و جگەرە سابون.
small stores,
كە لە دۋكانى كەشتىدەي بۆ فۇزۇشتن بە كەشتىيەۋانەكان.
small-sword (smôl'sôrd', smôl'sôrd'), *n.*
شىرى.
كە بىرىتىيە لە شىشنىكى بارىكەلەي دەسكدار.
small talk,
نەمەتەق: دەرپارەي شتى ھىچ وپوچ و بىن بايەخ.
small-time (smôl'tim'), *adj.* [Slang],
بچووك ھىچ: (~ *hoodlums*).
(۱) بۇيەي شىن: (۲) پەنگى شىن: شىن.
smalt (smôlt), *n.*
كانزايەكى سېۋى زىۋىيە.
smaltite (smôl'tit), *n.* Also **smaltine,**
(۱) شوۋشى پەنگارەنگ.
(۲) پارچەيە لەم شوۋشەيە.
smaragd (smar'agd), *n.*
زەمەرۋ: بەردىكى بەنرخى سەۋزە.
smarmy,
بەسەرۋارى بە دەرمەستەۋە ھاتتو:
لەخۇپازى: خۇبەرەپىشەۋ: (~ *a ~ magazine article*).
smart (smärt), *v.i.*
(۱) چوۋزانەۋە: توۋزانەۋە: كزانەۋە: پىزانەۋە:
گل كەردن: (~ *Iodine ~s when it is put on a cut.*)
(۲) ھەست بە چوۋزانەۋە كەردن: ھەست بە ئازار كەردن: ئازار گەيىن
(۳) سوئ چەشتىن: پەشيمان بونەۋە: توۋشى ئەشكەنجە بون.
(۴) (~ *for*) سزا چەشتىن: سزا خواردن.
n.
سوئ: ئەشكەنجە: ئازار: ئىش و ئازار.
(۱) (a) زىرەك: زىرگ: دان: (~ *a ~ person*).
(ب) زىرەكانە: دانايانە: (~ *a ~ answer*).
(۲) خىرا: گورج: (~ *a ~ pace*).
(۳) ئۆزىزان: سەردەرچوۋ: ووردا: چاچك: گوستاخ: (~ *a ~ businessman*).
(۴) پۇشتەۋىيەرداخ: شوخ (جىلۋەرگ): تەرىپۇش: قۇز: (~ *a ~ dress*).
(۵) بەباۋ: مۇدە: شوخ: (~ *a ~ restaurant*).
-smartness (n.).
smart aleck (smärt-al'ik), [Colloq.],
كەسنىكە كە شانازى بە
ئۆزىزانى خۇبەرەۋەكات و خەك پەست دەكات: كەسنىكى خۇ بە زىرەك دائەرو
بە تەۋسەرە قەسكەر.

smarten

-smart-alecky (adj.).

smarten (smär'tn), *v.t.* (۱) پوشتە و پەرداخ کردن؛ تەپپۆش کردن.

(۲) حێراکردن؛ پێ هەلگرتن؛ خێراتر پۆشتن: (~ the pace).

v.i. (~ up),

smart money, (۱) پارە پێدارو لە بریتی برینداربوون یا نهخۆش

کەوتن لە کاتی شیشدا؛ بۆ بژاردنی نهخۆشی یا برینداربوونی کاتی کار.

(۲) زیادە بۆ بژاردنیکی وەها (لە سزای پێ دەربەستیدا).

(۳) پارە گرەو لەسەر گراوی کەسێک کە زۆری کات براوەیە.

smart set,

خەلکی تێگەشتوو زێرە و تەپپۆش.

smart-weed (smärt'wēd), *n.*

پووەکی زەلکای گۆل

پەنگاوەنگە گەڵەکی تەمێ و توون و تێر.

smarty, smartie (smär'ti), *n.* = smart aleck.

smash (smash), *v.t.*

(۱) ووردوخاش کردن؛ شکاندن؛

هەپرۆز بە هەپرۆون کردن.

(۲) پیامالین؛ بە توند پیادان؛ هاویشتن؛ بە توند لێدان یا پیاکێشان:

(~ed his fist on the table.)

(۳) بە توند لێدانی تۆپی تەنس بەسەر سەردا کێشانی بە زەویدا.

(۴) هارین؛ جیق دەرھێنان؛ پان و پلێش کردنەو؛ پلێشانەنەو؛ بەزاندن؛

تێکشکاندن؛ راپاراندن.

(۵) بە قایم بۆشێشەو چوون؛ بە توندو بە دەنگی بەرز بەرمو پێشێشەو چوون. *v.i.*

(۶) ووردوخاش بوون؛ هەپرۆون بە هەپرۆون بوون؛ شکان؛ پارچە پارچە بوون.

(۷) بە توند لێدانی تۆپی تەنس بەسەر سەردا کێشانی بەزەویدا.

(۸) پلێشانەو؛ جیق دەرھاتن؛ پان و پلێش بوونەو؛ تێکشکان.

(۹) (~ up) نابووت بوون؛ ماپە پووت بوون.

(۱۰) (a) دەنگی ووردو خاش بوون؛ هارە؛ شەقە؛ تەقە.

(ب) ووردوخاش بوون؛ ووردوخاشی؛ ووردوخاش کران.

(۱۱) تێکشکان؛ بەزین؛ فەوتان؛ شکستی.

(۱۲) ژێرکەوتن؛ نابووتی؛ ماپەپووتی.

(۱۳) بەبەکدادان بە دەنگی بەرزو بە توند؛ تەپە؛ دەنگی پیاکێشان؛ پیاکێشان.

(۱۴) خواردنەوێکی مستکەرە (لە براندی و نەعنا و شەکر دروست دەکرێ).

(۱۵) بە توند لێدانی تۆپی تەنس بەسەر سەردا کێشانی بەزەویدا.

(۱۶) [Colloq.] زۆر سەرکەوتوو.

adj. [Colloq.],

adv.

بە شەقە یا تەقەییکی ژل؛ بە تەپەییکی ژل.

smashed (smash't), *adj.* [Slang],

سەرخۆش؛ مست؛ کەیل.

smashing (smash'ing), *adj.* (۱) تەواو بەزین؛ ووردوخاشانە؛ تەواو.

(a ~ defeat)

(۲) دەنگدەرەو؛ زۆر جوان و سەرکەوتوو.

(The play was a ~ success; a ~ performance)

smash-up (smash'up), *n.*

(۱) رووخانی تەواو؛ بەزین؛

تێکشکان؛ هەرس بردن؛ بەناخداچوون. (۲) کارەسات؛ شکستی.

(۳) لێکدانی زۆر بە قایمی دوو ئۆتومبیل و شکانیان.

smatter (smat'ēr), *v.t.*

(۱) دووان بە زمانێک بە ناتەواوی؛

قەسەکردن بە زمانێک بە نەرەواوی (۲) بە لامسەرلایی فێربوونی شتێک؛

هەر بە ناو یا بە پووکەشی فێربوون؛ بە گالتهگرتنی فێربوونێک.

v.i.

چەنەبازی کردن؛ چەنەدان؛ هەلمەری کردن.

n.

زانینیکی کەم یا لامسەرلایی؛ زانینی ناتەواو یا پووکەشی.

smattering (smat'ēr-ing), *n.*

زانینیکی کەم یا لامسەرلایی؛

زانینی ناتەواو یا پووکەشی.

smear (smēr), *v.t.*

(۱) لەکەدارکردن؛ لەکاوێ کردن؛ پیس کردن.

(۲) شتیکی لێنج؛ چەو؛ یا پیس لێدان و بەسەردا بڵاوکردنەو.

(۳) ناو لەکەدارکردن؛ ناوێزاندن؛ ناو پیس کردن؛ ناو سووک کردن.

(۴) [Slang] فەوتاندن؛ تێکشکاندن؛ نەهیشتن؛ سڕینەو؛ لەناودان؛ بەرگرتن.

v.i.

پیس بوون؛ لەکەداربوون؛ لەکاوێ بوون.

n.

(۱) لەکە؛ پەلە.

smile

(۲) دڵۆپی شلە (وەک خۆین) کە دەخوێتە ژێر گەردیبنەو بۆ تێڕوانین

(۳) ناوێزان؛ ناو لەکەدارکردن؛ ناو پیس بوون؛ بوختان.

(۴) [Obs.] (a) مەلەم.

(ب) ماددەیکە کە لە پووک دەدرێ یا بڵاودەکرێتەو بەسەردا.

smear-case (smēr'kās), *n.* = cottage cheese.

smearly (smēr'i), *adj.*

(۱) لەکاوێ؛ پەلەدار؛ لەکەدار.

(۲) پیسکەر؛ لەکەدارکەر.

-smeariness (n.).

smell (smel), *v.t.*

(۱) بۆن کردن.

(۲) هەستێکردن؛ بۆن کردن (مەجان): (They ~ed trouble and ran.)

(۳) بۆن پێوه کردن؛ بۆن کردن (بۆنەوی بزانێ بۆگەنە یان نا):

(~ the milk and tell me if it's sour.)

v.i.

(۱) بۆن پێوه کردن؛ بۆن کردن.

(۲) بۆن هاتن؛ بۆنێکی تاییەتی ئی هاتن: (The bread ~s fresh.)

(۳) بۆگەن لێوه هاتن؛ بۆن هاتن؛ بۆگەن کردن؛ بۆنی پیس لێوه هاتن.

(۴) (~ of) (b) بۆن ئی هاتن: (His breath ~s of garlic.)

(ب) بۆنی خراپ لێوه هاتن (مەجان)؛ ناپاکی و ناپەسەندی گەیاندن:

(His plan ~s of treachery.)

(۵) [Slang]؛ بایەخ نەبوون؛ هیچ تیا بەستە نەبوون؛ بەکەک نەهاتن

n.

(۱) هەستی بۆن کردن (۲) بۆن؛ بۆن بەرامە (۳) بۆن کردن.

(۴) نیشانە؛ بۆن (مەجان)؛ وا گەیاندن.

smell out,

(۱) بە بۆن دۆزینەو؛ دۆزینەو بە بۆن کردن.

(۲) بۆ گەپان بە ووردی و دۆزینەو.

smeller (smel'ēr), *n.*

(۱) مڕۆڤ یا گیاقداری بۆنکەر؛ بۆنکەر.

(۲) شتی بۆندار؛ شتی بۆگەن. (۳) کەسێکە نیشی ئەرەبی تەم و چاک و خراپی

شت تاقی بکاتەو بە بۆن کردنی شتەکە. (۴) ئەندامی هەستیاری شاخی

هەستیاری جانەوەر. (۵) [Slang]؛ لوت.

smelling bottle,

شووشە نەوشادەر (ووشە دواپی بیینە).

smelling salts,

خوێی بۆن کردن؛ نەوشادەری بۆنی خوێش پێوه کراره

بۆ هینانەو هۆش خوێ خەلکی بووراهو و چاکردنەو سەر نیشە.

smelly (smel'i), *adj.*

بۆگەن؛ بۆندار.

smelt (smelt), *n.*

جۆرە ماسیەکی بچوکی ڕەنگ زێوی.

smelt (smelt), *v.t.*

توواندەوێ کەنازی خاوی پوختەکردنی.

v.i.

تووانەو پوختەکردنی کەنازی خاوی.

smelt (smelt), *alternative past tense and p.p. of smell.*

smelter (smel'tēr), *n.*

(۱) توینەوێ کەنازی خاوی (مڕۆڤ).

(۲) کوورە یا کارگەری توواندەوێ پوختەکردنی کەنازی خاوی.

smeltery (smel'tēr-i), *n.*

کارگەری توواندەوێ پوختەکردنی

کەنازی خاوی.

smew (smū), *n.*

جۆرە مڕاوی بەکە.

smidgen (smij'in), *n.* Also smidgeon, smidgin,

[Colloq.],

تۆزێک؛ نەختانێک؛ نەختێک.

smilax (smī'laks), *n.*

جۆرە پووەکی خۆمەلوا سەرە.

smile (smīl), *v.i.*

(۱) زەردەخەنەگرتن؛ خەن؛ خەنێنەو؛ بێسکە هاتن؛

بژە هاتن. (۲) بە سەر هاتنەبەرچاوی بژەگرتن.

(۳) (a) جوان دیار بوون؛ خەنێنەو (مەجان)؛

(hillsides ~ing in the sunlight)

(ب) بۆ پێکەنین (مەجان)؛ بە چارۆکی باش سەرکردن؛ بەهات بوون؛

پەسەندکردن: (Fortune ~d on us.)

v.t.

(۱) بە زەردەخەنە دەربڕین. (۲) گۆزین یا کارتیکردن بە زەردەخەنە.

n.

(۱) زەردەخەنە؛ بێسکە؛ بژە؛ خەن؛ خەنێنەو.

(۲) زەردەخەنەگرتن؛ بێسکە هاتن؛ خەنێنەو.

(۳) پوختەکردنی جوان یا دلگیر؛ باری جوان و گەش.

-smiler (n.); smilingly (adv.).

smile away,

بە زەردەخەنە لا بردن؛ بە خەن نەهیشتن یا سڕینەو.

smirch

(to smile away grief, tears, anger, etc.)

smile on (or upon), به‌چاوی ماش سه‌بیرکردن؛ به‌هات بوون بۆ.

(Fortune smiled on her.)

smirch (smürch), v.t. له‌که‌دارکردن؛ پیس کردن؛ له‌کاری کردن.

(2) ناو له‌که‌دارکردن؛ ناو پیس کردن؛ ناو‌پزاندن.

n. له‌که؛ په‌له؛ په‌له‌ی پیس. (2) له‌که (ناویانگ)؛ له‌که‌داری.

smirk (smürk), v.i. بزمه‌هاتن؛ زمرده‌خه‌نه‌گرتن به‌ته‌وسه‌وه،

به‌درووه، یا به‌له‌خوبایی بوونه‌وه.

n. بزمه؛ زمرده‌خه‌نه‌ی به‌ته‌وسه‌وه، به‌درووه، یا به‌له‌خوبایی بوونه‌وه.

smirky (smürk'i), adj. به‌بزمه؛ به‌زمرده‌خه‌نه‌ی به‌ته‌وس یا درووه.

(a ~ face)

smite (smīt), v.t. (1) به‌توند لیدن؛ به‌قایم پیاکی‌شان یا پیامالین.

(به‌تیغ یا به‌دهس).

(ب) لیدن (به‌جۆزیک‌ی تایبه‌تی): (The Lord will ~ him dead.)

(2) تووش بوون (~ with disease).

(3) کوشتن؛ فو‌تاندن؛ سزاندن؛ تیکشکان؛ هیزش برده‌سهر.

(4) کارتیکردن؛ له‌پیر هه‌ست جوولاندن.

(5) دلفراندن؛ که‌رتنه‌خۆش‌ه‌یستی‌یه‌وه؛

(She has smitten him with her charms.; ~ with love)

v.i. لیدن به‌قایم؛ به‌توند پیاکی‌شان یا پیامالین.

smith (smith), n. (1) ناسنکوت؛ ناسنگر؛ زمره‌نگر.

(gold ~ ; silver ~)

blacksmith (2)

smithereens (smith'ə-rēnz'), n.pl. [Colloq.], ورده‌پارچه.

smithers (smith'ēr), n. pl. [Colloq.], = smithereens.

smithery (smith'ēr-i), n. (1) زمره‌نگری؛ ناسنگری؛ ناسنکاری.

smithy (2)

smithsonite (smith'sən-īt'), n. سمی‌سونیت؛ کان‌زایمکی سپی یا

زمره‌کاری جینکۆ‌ی‌یه.

smithy (smith'i), n. دووکانی ناسنگر؛ ناسنگرخانه؛

دووکانی ناسنگری.

smitten (smit'n), alternative p.p. of smite.

adj. (1) به‌قایم لیدراو؛ به‌توند پیاکی‌شراو.

(2) تووش بوو؛ شکست؛ پتوه‌بوو؛ زۆر خراپ تیکه‌وتوو.

(3) [Colloq.] زۆر که‌رتوتنه‌خۆش‌ه‌یستی که‌سینکه‌وه؛ زۆر له‌دلفراندیه؛

دلفراندراو.

smock (smok), n. (1) به‌رگیک‌ی تەنگ و نه‌ختیک ده‌لبی دهره‌وه‌یه له‌سهر.

له‌سهر جله‌وه له‌بهر ده‌گرتن؛ له‌کاتی نیش کردندا بۆ پیس نه‌بوونی جله‌کان.

(2) [Archaic] chemise.

v.t. (1) نهم حۆزه به‌رگه له‌بهرکردن.

(2) لۆچ کردن و تیککردن جله‌به‌رگ به‌پیز بۆ جوانی.

smock frock, به‌رگیک‌ی سهر جله‌کرنگاری نهره‌وپایی له‌بهری ده‌که‌ن.

(ووشه‌ی پێشوو بیهینه).

smocking (smok'ing), n. لۆچ کردن و تیککردن جله‌به‌رگ.

به‌پیز بۆ جوانی.

smog (smog), n. دووکه‌نی نو‌تومبیل و کارگه؛ دووکه‌نی پیس.

smoggy (smog'i), adj. دووکه‌لای؛ پیره له‌دووکه‌نی نو‌تومبیل و کارگه.

smoke (smök), n. (1) دووکه‌ن.

(2) شتیکی دووکه‌ن ناسا (ده‌که‌هه‌لم و هالو).

(3) حگه‌ره کیشان؛ ماره‌ی جگه‌ره کیشانیک.

(Do we have time for a ~ ?)

(4) حگه‌ره؛ سه‌بیل.

(5) شتیکی بئ سوود یا بئ نه‌جام: (Our plans went up in ~).

(6) شتی یلنگهر.

v.i. (1) دووکه‌ن کردن؛ دووکه‌ن لێوه‌هاتن.

smooth

(2) دووکه‌ن کردن به‌شێوه‌یه‌کی خراپ (زۆیا، ناگه‌ردان):

(The fireplace ~s badly.)

(3) دووکه‌ن زۆر کردن (چرا). (4) ته‌پ و تۆز ئی هه‌لساندن (به‌خیرا پۆیشتن).

(5) جگه‌ره‌کیشان؛ جگه‌ره‌خواردن.

v.t. (1) له‌که‌دارکردن به‌دووکه‌ن؛ دووکه‌لای کردن؛ ره‌ش کردن.

(2) دووکه‌ن کردن (گۆشت، ماسی)؛ به‌دووکه‌ن ناماده‌کردن و پاراستن (ده‌که‌

قاوورمه). (3) قانگدان؛ قاودان؛ ده‌ره‌پراندن.

(4) جگه‌ره‌کیشان؛ جگه‌ره‌خواردن.

(5) [Archaic] هه‌ستپیکردن؛ ده‌که‌ پیکردن:

(He ~ed the trick at once.)

(6) [Obs.] گالته‌پیکردن؛ کلک پیوه‌کردن.

smoke out, قانگدان؛ قاودان؛ ده‌ره‌پراندن.

smoke bomb, بۆمبای دووکه‌ن (جنگ).

smoke-house (smök'hous'), n. کارگه‌ی گۆشت و ماسی.

دووکه‌ن کردن؛ دووکه‌لخانه.

smoke-jack (smök'jak'), n. نامیزی سوورانه‌وی شیشی گۆشت.

براندانی کووره.

smoke-jumper, ناگه‌کوژنه‌ره‌یه‌که‌ که‌ به‌په‌ره‌شووت دیته‌ خواره‌وه.

بۆ کوژاندنه‌وه‌ی ناگه‌ی دارستان.

smokeless (smök'lis), adj. بئ دووکه‌ن؛ دووکه‌ن نه‌که‌.

smokeless powder, بارووتی بئ دووکه‌ن.

smoker (smök'ēr), n. (1) جگه‌ره‌کیش؛ جگه‌ره‌خۆر.

(2) فارگۆنی جگه‌ره‌کیشان له‌شه‌مه‌نده‌فردا.

(پیشی ده‌وتی: "smoking car").

(3) نامه‌نگ یا کۆری پیاوان (چونکه‌ له‌کۆندا جوان نه‌بوو له‌به‌رچاوی نافه‌وت.

جگه‌ره‌ بکیشی).

smoke screen, په‌رده‌ دووکه‌ن (بۆ شارده‌نه‌وه‌ی راست‌یه‌که‌، نه‌تی‌یه‌که‌،

یا جهم‌جوللی له‌شکره‌ که‌ دوژمن)؛ چاوبه‌ست.

smokestack (smök'stak'), n. دووکه‌لکیش.

smoke tree, بره‌ختیکه‌ گوله‌ په‌رده‌ره‌کانی له‌ دووکه‌ن ده‌چن.

smoking car, فارگۆنی جگه‌ره‌کیشانی شه‌مه‌نده‌فهر.

(هه‌رده‌ما "smoker").

smoking jacket, چاکه‌تی جگه‌ره‌کیشانی پیاوانه؛ چاکه‌تیکی.

نه‌ختیک ده‌لبی ئیوارانی پیاوانه‌یه‌ جاران پیاو له‌به‌ری ده‌که‌ره‌ له‌کاتی

جگه‌ره‌کیشاندن بۆ پاراستنی جله‌کانی له‌بۆنی دووکه‌ن.

smoking room, ئووری جگه‌ره‌کیشان (له‌نو‌تیل و یا نه‌دا).

smoking-room (smök'ing-rōom), adj. بئ په‌رده‌ (قه‌هه‌)،

نوکه‌، چیرۆک؛ هه‌مالراو.

smoky (smök'i), adj. (1) زۆر دووکه‌لکه‌ر؛

(a ~ fire, fireplace, etc.)

(2) له‌دووکه‌ل ده‌چن؛ دووکه‌لی: (a ~ haze).

(3) دووکه‌لای؛ پیره له‌دووکه‌ن: (a ~ room).

(4) دووکه‌لای؛ په‌نگ و تام و بۆنی له‌دووکه‌ل ده‌چن.

(5) دووکه‌ن په‌شی کردوه؛ دووکه‌ن له‌ی داوه‌ یا پیسی کردوه.

-smokily (adv.); smokiness (n.).

smolder (smōl'dēr), v.i. Also smoulder, (1) سووتان و دووکه‌ن.

کردن به‌بئ گر لێبوونه‌وه. (2) خه‌فه‌بوون؛ به‌خه‌فه‌ی مانه‌وه.

(3) پیش خواره‌نه‌وه؛ له‌زێره‌وه‌ تووه‌بوون و بۆ بۆونه‌وه؛

(For years hatred ~ed in his heart.)

n. چه‌ره‌ دووکه‌نی ناگه‌ی بئ گر؛ ناگه‌ی خه‌فه‌کراو.

smolt (smōlt), n. به‌چه‌که‌ ماسی "سه‌لموون".

smooch (smōoch), v.t. & n. = smudge.

smooch (smōoch), v.i. [Slang], ماچ کردن.

n. [Slang], ماچ.

smooth (smōoth), adj. (1) (a ~ surface) ساف و لوس؛

- (ب) سورا: ساف. (*a ~ tire*) .
 (۲) تەخت. (۳) بىن توكە: لووس وپپوس: لووس. (*a ~ cheek*) .
 (۴) شل: يەك دان (تونوتۇلى شلە): بە تۇيەل نەمەستارە: (*a ~ paste*) .
 (۵) ھېمى: لەسەرخۇ: مەنگ. (*a ~ seas*) .
 (۶) ناسان: بىن تەنگۈچەلمە: بىن ناپەھەتى: پىكويىك:
 (~ progress; ~ sailing)
 (۷) لەسەرخۇ: ھېمى: (*a ~ temper*)
 (۸) خۇش (تام): قوون و تىژ نىيە.
 (۹) ساز (دەنگ): خۇش: يەك نەوا.
 (۱۰) زمان لووس: خۇ بەرە پىشەو: پىكويىك: رەوشت:
 (~ words; a ~ manner; a ~ talker)
 (۱۱) [Slang] زۆر خۇش (كات): (*a ~ time*)
 (۱۲) [Slang] لىئا توي: پىكويىك: جوان و باش (*a ~ dancer*) .
 (۱۳) لىبەك ناكەوئ (مەكىنەكارى).
 v.t. (۱) تەخت كىرەن. (۲) (b) ساف و لووس كىرەن: ساف كىرەن.
 (ب) چىچ و لۇچ تىدا نەھىشتىن يا ئى لاپىرەن. (۳) ناسان كىرەن: كەندو كۆسپ
 لەبەردە لادان (۴) ھېمىن كىرەنەو: ھىنانەو سەرخۇ. (۵) جوان و پىكويىك.
 adv. بە ناساسى و پىكويىكى: بە ھېمىنى: لەسەرخۇ.
 n. (۱) شىتىكى ساف و لووس: پويەكى ساف و لووس يا تەخت.
 (۲) ساف و لووسكارى: تەخت كىرەن.
 smooth away, ناسان كىرەن: كەندو كۆسپ لە پىدا لاپىرەن:
 (to smooth away obstacles to a plan)
 smooth down, ھېمىن كىرەنەو: ھىنانەو سەرخۇ.
 smooth over, چاۋ ئى پۇشىن: زۆر بە گرنگ دانەنان: زۆر كۆي پىن نەدان.
 smoothbore (smōōth' bōr', smōōth' bōr'), adj. لوولە ساف
 تەنگەك
 n. تەنگى لوولە ساف.
 smoothen (smōōth' n), v.t. ساف و لووس كىرەن
 v.t. ساف و لووس بوون
 smooth-faced (smōōth' fāst'), adj. (۱) دەم و چاۋ لووس:
 بىن رىش و سىمىل: تىف تىفە دراۋ. (۲) ساف و لووس: (*a ~ tile*) .
 (۳) روولە تىبار: دىۋزە: بە سەرزارى دىلوز
 smooth muscle, ماسوئەكى لەخۇە كار كىرەو يا ئۆتۇماتىكى
 روەك ماسوئەكى پىخۇلە و مېزەندەن دەرۋولە خۇن.
 smooth-shaven (smōōth' shā'v'n), adj. خۇ تىف تىفە كىرەو:
 دەم و چاۋ پەرداخ كىرەو: رىش جوان تاشىو.
 smooth-spoken (smōōth' spō'k'n), adj. قەسە خۇش:
 زمان لووس: زمان پاراۋ: قەسەزان.
 smooth-tongued (smōōth' tūŋd'), adj. زمان لووس:
 دەم لووس.
 smorgasbord (smūr' gas-bōrd'), n. خواسى جۇراۋ جۇرى يەك
 نىخ چىشتەنە يەكە خوار دەمەنى ھەمەچەشنى لەسەر خوان تىدا دادەنرئ و
 ھەركەس چەدى پىن بخورئ دەخوات بە يەك نىخ و بەردەستى خۇشى دىكات.
 smote (smōt), alternativ past tense and p.p. of smite.
 smother (smuth' ēr), v.t. (۱) ھەناسە ئى بىرەن. (ب) خىنكەند:
 (۲) ناگر خەفە كىرەن (۳) داپۇشىن: بەسەردا بۆلۈكەندەو:
 (a dish of liver ~ed in onions; a grave ~ed in flowers;
 to ~ a child with kisses)
 (۱) شارەندەو: كىرەن بە ژىرەو: (*to ~ a yawn, one's anger, etc.*) .
 v.t. (۱) ھەناسە بۇ نەدان: خىنكان: ھەناسە ئى بىرەن
 (۲) شارەندەو: مېژىرەو كران: كپ كرانەو
 (۳) [Dial.] سووتان و دووگەل كىرەن: بە بىن كپ لىبەونەرە.
 n. (۱) چەرە دووگەل: تەپ و تۇز يا ھەلمى چى
 (۲) [Archaic] ناگرىكە كە لە ژىرەو سىووتى و دووگەل بىكات بەمى كپ
 لىبەونەرە: ناگرى خەفەكارا. (۳) لە ژىرەو كۆلان: پىشان: پىش خوارەندەو.

- (۴) پىشوي: تىكەل و پىكەلى.
 -smothery (adj.).
 smoulder (smōl'dēr), n. = smolder.
 smudge (smuj), n. (۱) لەكە: پەلە. (۲) ناگرى چەرە دووگەلەۋى.
 (۳) چەرە دووگەل (بۇ قانگدانى مېشۋولە و جانەورە تىر يا دارۋەدەخت
 پاراستن لە زوقم و سەرما).
 v.t. (۱) قانگدانى جانەورە بە چەرە دووگەل: چەرە دووگەل كىرەن بە باخدا بۇ
 پاراستنى لە زوقم و سەرما سۆلە. (۲) لەكەدار كىرەن (وەك لاپەرە يەك بە
 مەرەكەبى لاپەرە يەكى تىر تازە نووسراۋ يا چاپكراۋ) پىس كىرەن.
 v.t. (۱) بۆلۈنەورە لەكە يەك. (۲) لەكەدار بوون: پىس بوون: لەكەۋى بوون
 لەكەدار (وەك بە مەرەكەب): پىس: لەكەۋى.
 smudgy (smuj'i), adj.
 -smudgily (adv.); smudginess (n.).
 smug (smug), adj. (۱) جوان و پىكويىك: شۇخ: تەپۇش.
 (۲) زۆر لەخۇ رازى: ھەست بە ھىچ پىشۋىستى و مەترسى و كەم و كوپى يەك
 نەكەر.
 -smugly (adv.); smugness (n.).
 smuggle (smug'l), v.t. (۱) بە قاچاخ ھىنان و بىرەن:
 [to ~ goods into (or out of) the country]
 (۲) بە دىزىيەو بىرەن يا دەر كىرەن: (*to ~ a letter out of prison*)
 v.t. قاچاخچىتى كىرەن
 (۱) قاچاخچى. (۲) كەشتى قاچاخچىتى.
 smuggler (smug'lēr), n.
 smut (smut), n. (۱) ھىيس (۲) لەكە: پەلە
 (۳) قەسە يا نووسىنى پىس و ناسىرەن: نووسراۋ بىن شەرمەنە و نىزم و پىس
 (۴) سىن (كە لە دەغل و دىدان دەدات و رەشى دىكات).
 v.t. پىس كىرەن: لەكەۋى كىرەن: لەكەدار كىرەن.
 v.t. پىس بوون: لەكەۋى بوون
 -smuttily (adv.); smuttiness (n.); smutty (adj.).
 smutch (smuch), v.t. لەكەۋى كىرەن: پىس كىرەن: لەكەدار كىرەن.
 n. (۱) لەكە: پەلە: پىس: پەلە. (۲) چىلە و پىسى ووشك بوورە: بەلغ.
 -smutchy (adj.).
 snack (snak), n. (۱) بەش. (۲) ناوگىر: نەو خوارەمەنى يەكە كە لە
 بەينى دوو ژەمدا دەخوئى بە سەرىن يەكەو.
 v.t. ناوگىر كىرەن: نەختىك شت خوارەن بە سەرىن يەكەو لە بەينى دوو ژەمدا.
 snack-bar (snak-bar), n. چىشتەنە يەكە خوارەنى سووكى
 سەرىن يەكە پىشكەش دىكات.
 snaffle (snaf'l), n. لغاۋ.
 v.t. لغاۋ كىرەن.
 snafu (sna-fōō', snaf'oō), adj. [Military Slang],
 شىۋاۋ: زۆر شىۋاۋ يا تىكچوۋ.
 v.t. [Military Slang], شىۋاندن: بەتەرەۋى تىكدان يا شىۋاندن.
 n. [Military Slang], بارىكى بەتەرەۋى شىۋاۋ يا تىكچوۋ.
 snag (snag), n. (۱) چوقۇل: چوقۇلى لىق بىراۋە: كۆلەكەدارى تىژ.
 (۲) كۆتەرەدار يا لەقەدارى ژىرەۋى پويار و دەرپاچە (كە دەبىتە ھۇى مەترسى
 بۇ بەلمە پىدا پۇششەن) .
 snaggle tooth (۲) .
 (۴) دىران يا ھەلەمە شەنەۋى كالا.
 (۵) تەگەرە: قۇرت يا كۆسپى چاۋەروان نەكراۋ: (*Our plan hit a ~*)
 v.t. (۱) چوقۇل لىدان: دىران يا ھەلەمە شەنەۋە بە چوقۇل بەر كەرتن.
 (۲) تەگەرە تىخسەن: تەگەرە تىكەرتن: قۇرت خىستەنرئ.
 (۳) پويار يا دەرپاچە پاكىرەندەو لە كۆتەرەدار و لەقەدار.
 -snaggy (adj.).
 snaggle-tooth (snag'l-tōōth'), n. (۱) دىدانى دەرپۇقپو.
 (۲) دىدانى خوار يا شكاۋ
 -snaggletoothed (adj.).
 snail (snāl), n. (۱) شەيتانۇكەى باخچە: قاقەلەجىكە:
 گىياندارىكى نەرمى لىنجى قاقەلەدارە گۆرگىياۋ پويەكى باخچە دەخوات:

پنج پېچوکه (۲) کسینک يا گياندارنکی زور خاروخلیچک يا هیواش؛
کسینکی خار یا تمهل

at a snail's pace, زور ب هیواشی؛ زور خاو یا هیواش
snail-paced (snāl'pāst'), adj. زور هواش؛ زور خاو:
(~ progress)

snake (snāk), n. (۱) مار: (۲) کسینکی ناپاک و نهینگر
(۳) تینکی نهستور و زور دریزه دهکری بهنا و بوری و زرابی گراودا بۇ بهر
بهرا لاکردنی

v.i. به پیچاپیچ بویشتن وک مار؛ وک مار کشان یا خشان
v.t. [Colloq.] (۱) پاکیشان (بهتابی به پیت یا زنجیر): (۲) پاتهکاندن
(۳) وک مار به پیچاپیچ بویشتن؛ کشان وک مار

snake-bird (snāk'būrd'), n. ماره مەل؛ مەلینکی دهریایی ماسی
خوری مل پیچاپیچ و دریزو دهنوک تیرو دریزو ناوچه گهرمهکانه.
snake-bite (snāk'bit'), n. مار پیوهان؛ مار گهستن؛ گازه مار
snake charmer, مارگر ماربان
snake dance, ماره سما (۱) جوزه سهامیهکی دوو سالانهی تیره
"موی" میندی به نهمریکاییهکانه بریتی به یاری کردن به ماری
زمگولدهار لهکاتی سهامکهدا (ب) خوییشانانیکه خهک دهستی بهکتری
تیدا دهگون و پیچاپیچ وک مار دهپون

snake fence, = worm fence.
snake-head (snāk'hed'), n. = turtlehead.
snake in the grass, دوزمنی نهینی؛ برادری ناپاک؛
مهترسی نهینراو

snake-mouth (snāk'mouth'), n. دههمارانه؛ بورهکینکی گول
بههمی گهلا نینزهییبه.

snake pit, شینخته
snake-root (snāk'root', snāk'root'), n. (۱) گیامارانه:
بورهکینکه گویاه دهگهکی دهرمانه بۇ مار پیوهان: (۲) دهکی نهام بورهکه.
snake-skin (snāk'skin'), n. (۱) پینسته مار:
(۲) جهرم قایشی له پینسته مار دروستکراو

snake-stone (snāk'stōn'), n. (۱) بهره مارانه؛ بهردیکه گویاه
دهرمان بۇ مار گهستن: (۲) whetstone
مارهکی؛ چهند جوزه پروههگهستن
snake-weed (snāk'wed'), n. گویاه دهرمان بۇ مار گهستن:

snaky (snāk'i), adj. (۱) ماری؛ مارین؛ تاییهتی به مار:
(۲) پیچاپیچ: (۳) ناپاک؛ نهینگر؛ زهراری؛ پیس؛ نهینبان
(۴) ماراوی؛ پره له مار:

snap (snap), v.i. (۱) قهپ پیداکردن؛ قهپال لیدان؛ قهپ لیدان:
(The animal ~ped at the meat.)

(۲) ~ at: (۳) پیداکردن؛ قوستنهوه؛ به پهروشهوه وهرگرتن یا پهلاماردان:
(We ~ped at the invitation.)

(۴) ~ at: (۵) به ناشیرینی و توندوتیژی ولام دانهوه یا قسه لهگهل کردن.
(۶) له بر قرتان یا پچران به دهنگی بیز؛ له بر ترازان؛ لیک ترازان.
(۷) پروهان (هسته دهمار، میشک، بهرهلهستی؛ پسان؛ ههرس بردن.
(۸) قرجهقرج کردن (داری ناو ناگی)؛ تهقهتهق هاتن؛ تهقینهوه؛
شهقه ئی ههلسان؛ قرتهکردن

(The fire is ~ping.; The whip ~ped loudly.)
(۹) قرته ئی ههلسان لهکاتی داخستندا؛ تهقه لیوههاتن:

(The lock ~ped shut.)
(۱۰) به خیراو پیک وینکی جوالانهوه

(The soldiers ~ped to attention.)
(۱۱) کرانهوه و داخران خیرا خیرا (وکه چاو لهکاتی شلهزان و پشوکاندا):

v.t. (۱) پیداکردن؛ پهلاماردان؛ قهپ پیداکردن؛ قوستنهوه.
(۲) قرتاندن؛ لیک ترازاندن به دهنگی بیز؛ پچراندن و قرته ئی ههلساندن.
(۳) ~ out: (۴) پین وهرین (مهجان)؛ به ناشیرینی و توندوتیژی قسه لهگهل کردن.

(۵) قهقهه لیدان؛ بستلیدان: (He ~ped his fingers.)
(۶) قرته ئی ههلساندن لهکاتی داخستندا؛ داخستن به قرته:

(He ~ped the safety before putting the gun away.)
(۷) تیگرتن (وکه دارولاستیک):

(He ~ped her with a rubber band.)
(۸) وینمگرتن: (She ~ped a picture for us.)

(۹) قهپ؛ قهپال. (۱۰) پیداکردن؛ قوستنهوه؛ قوزینهوه؛ پهلامار.
(۱۱) قرتان؛ پچران به دهنگی بیز؛ لیک ترازان و قرتمکردن.
(۱۲) شهقه؛ قرته؛ قرجه:

(We heard the ~ of the whip.;
the ~ of a broken branch in the forest)
(۱۳) وهره (مهجان)؛ ولام یا قسهی ناشیرین؛ حهپه (مهجان).
(۱۴) مارهیهکی کورت (تهنا بۇ سهراموسوله):

(We had a cold ~ last month.)
(۱۵) قرته: (the ~ of a bracelet).
(۱۶) قهقهه؛ بسته. (۱۷) داخستینکه که قرته لیوههیت (وکه می قفل).
(۱۸) بسکویتیکه زهنهفیلی تی دهکری. (هروهه "gingersnap")

(۱۹) snapshot.
(۲۰) [Colloq.] تین؛ چوست و چالکی؛ گفرگور؛ ووزه:
(The performance seemed to have no ~.)

(۲۱) [Slang] شتینکی ناسان؛ کارینکی ناسان؛ کارینکی سووک.
(۲۲) [Slang] کسینکی به ناسانی کارتیکراو یا شت پین سهمینراو.
(۲۳) سهرینسی (بریا)؛ بیری ئی نهکراوهتهوه؛ پهله: (a ~ decision).

adj. (۲۴) قرته ئی ههلساو لهکاتی داخستندا.
(۲۵) [Slang] ناسان؛ سووک: (a ~ assignment, job, etc.)
adv. به قرته؛ به قرتهوه؛ به شهقه.

not a snap, به هیچ جورتیک؛ هیچ.
snap (a person's) head off, سهرلیکردنهوه؛ زور به تووپیو و
توندوتیژی به قسه لهگهل کردن؛ زور ئی تووپیو یوون.

snap once's finger at, به سووک تهماشاکردن؛ بههیچ دانان؛
گوئی پین نهان؛ پین نهگرتن.
snap out of it, زور ههلسانهوه (له نهخوشی یا دلتهنگی)؛
زور خوگرتهوه یا هاتنهوه سهرخو؛ چاکبورهوه؛ خو ئی بزگارکردن:

(We hope he will snap out of his depression.)
لویبای سهرن.
snap bean, شهپقهیهکه لیوارهکی ههنگهپروههوه.

snap-brim (snap'brim'), n. بۇ سهرمه له پشتهوه داکهوتوه بۇ خوارهوه له پشتهوه.
snap-dragon (snap'drag'on), n. پروههکینکه گولی سپی و زهر و
سوورو نهرخوانی دهگرتن.

(۱) بکری "snap".
snapper (snap'er), n. snapping beetle (۲) snapping turtle (۳)
قالونچهی تهقهتهکه؛ قالونچهیهکه که دهستی

تیوهدر یا کورت بهسر پشتدا خوی پادهتهکینن و تهقهتهقی لیوههیت
کیشهلی ناری گازگر؛ کیشهلیکی ناویبه
کاژیری بههیزه به توند قهپ له نیچیرهکهی دهگرتن.

snappish (snap'ish), adj. (۱) گازگر (سهگ)؛ دپ.
(۲) تووپیو؛ پین نهکاکت؛ زمان پیس؛ تووپیو و ترو؛ به کورتی و ناشیرانه ولام
دهرهوه.

-snappishly (adv.); snappishness (n.).
snappy (snap'i), adj. (۱) بهتین؛ گورج وگول؛ چوست وچالاک؛
خیرا: (a ~ reply, conversation, pace, etc.)

(۲) snappish.
(۳) ساردو خوش؛ نهختیک سارد: (a ~ day).
(۴) [Colloq.] شوخ، تریپوش: (a ~ dresser).

-snappily (adv.); snappiness (n.).
make it snappy, [Slang]. خیراکه؛ پهلهکه.

- snap-shot** (snap'shot), *n.* (۱) تەقەي بىن نىشان گورتىنە. (۲) وىنەي سەرىپى (بە كامېرا). (۳) دېمەنكىگە يەلە يا بۇ ماۋىيەكى گورت بىنراۋ: وىنەي ئەم دېمەنە لە مېشكدا.
- snare** (snâr), *n.* (۱) تەلە: داۋا تەبىكە. (۲) ئۆيىكە دەۋرر بىن تەپلى پىن دەگىرى بۇ باشتەر دەنگدانەۋە. (۳) snare drum. (۴) قولغەي تەلىكە بۇ دوۋمەل دەرىھىنان (نەشتەكارى).
- v.t.* كوردن بە تەلەۋە: تەلە گرتى: كوردن بە داۋمە تەپلىكى بچوۋكى دۈۋسەرىيە دەۋرەكەي: بىنەكەي بە ئۆي دەگىرى بۇ باشتەر دەنگدانەۋە.
- snarl** (snärl), *v.t.* (۱) مېاندن: دان ئى چىكىرىنەۋە (ۋەك سەگ). (۲) مېمېرىن: (۳) بە توۋرەيى و توندوتىۋى: ئاشرىنى لەگەل دۋان: ۋەك سەگ پىن ۋەرىن يا حەپە كوردن (مەجان): (He ~ed at us.)
- v.t.* بە توۋرەيى و توندوتىۋى: ئاشرىنى ووتى: ۋەك حەپە يا ۋەپەي سەگ ووتى: (He ~ed his contempt.)
- n.* (۱) مېمە: مېمە: ددان چىكىرىنەۋە. (۲) ووتەي و توندوتىۋى: ئاشرىنى بە توۋرەيى ووتراۋ: ۋەپە (مەجان): حەپە.
- snarl** (snärl), *v.t.* (۱) ئالۇسكاندىن: (دەۋرر, پەت, قۇ, قولايى پاۋەماسى): (۲) ئالۇزى: ئىكناۋان و گىرى تىخىست.
- (۳) شىۋاندا: ئالۇزى: بەيەكداچوۋن و ئىكناۋان: (Traffic is ~ed.)
- v.t.* ئالۇسكان: ئىكناۋان و گىرى تىكەرتى: بەيەكداچوۋن.
- n.* (۱) ئالۇسكاۋى: شىۋى تىكناۋو يا بەيەكداچوۋ و گىرى تىكەرتوۋ: (۲) گىرى كورنە: (The child's hair is full of ~s.)
- (۳) بارىكى ئالۇسكاۋ: ئالۇسكان و شىۋانى كاروبار: ئالۇزى: تىنگۈچەلمە.
- snarly** (snärl'i), *adj.* توۋرە: توۋرە: زامان پىس: بە خەك دەۋرەي: (مەجان).
- snarly** (snärl'i), *adj.* ئالۇزى: ئالۇسكاۋ گىرى تىكەرتوۋ: ئالۇزى: شىۋان.
- snatch** (snach), *v.t.* (۱) لە دەست ھەلپۈسكەند: لە دەست فراندن: پىر پىنداكردن: بىردن: پەلاماردان: فراندن: لە دەست پاپسكان: قۇستەۋە: (He ~ed the purse from her hand in broad daylight.)
- (۲) بە ھەل زاتىن و بىردن يا كەك ئى ۋەگرتى: ھەل ھىنان و كوردن: (He ~ed a few hours of rest.)
- (۳) [Slang], فراندن (مىۋە): (The kid was ~ed as he left school.)
- v.t.* (۱) پەلاماردان: پىر پىنداكردن: قۇستەۋە: ھەللى گرتى يا بىردن دان. (۲) پىر پىنداكردن: لە دەست ھەلپۈسكەند: ئى فراندن: پەلاماردان و بىردن.
- n.* (۱) ماۋىيەكى كورت: ماۋىيەكى كەم: (a ~ of sleep). (۲) نەختىك: توۋرە: ئۇسكان: كەمىك: (a ~ of gossip). (۳) [Slang], فراندن (مىۋە). (۴) [Slang], قۇز, كوز.
- snatch at**, (۱) پىر پىنداكردن: پەلاماردان بۇ گرتى: (He snatched at the purse, the rope, etc.)
- (۲) بە پىرەشەۋە ۋەگرتى يا پىن قايىل بوۋن: قۇستەۋە: قۇزىنەۋە: (She snatched at the chance to go on a trip to Europe.)
- snatch-block**, بەكەمەكە كە دەتۋاننى لە لايەكەيەۋە بىرىتەۋە بۇ ھەلگەردن يا توندكردنەۋە گورىسى شىل (كەشتىيەۋە).
- snatchy** (snach'i), *adj.* چىچىچى: ئارىكەۋىك: دەمەمەي.
- snath** (snath), *n.* Also snathe, دەسكە داس.
- snazzy** (snaz'i), *adj.* [Slang], زۇر جۋان: ئاياب: شۇخ (شت): قۇز: كەشخە: (a ~ dress, suit, jacket, pair of shoes).
- sneak** (snēk), *v.t.* (۱) بە دىۋىيەۋە ھاتن و چوۋن: بەبىن خىشپە رۇيشتا: چوۋنەۋە. يا چوۋنەۋە: (to ~ in or out of a place).
- (۲) ترسۇكى نوۋاندا: بە نەپنى و ترسۇكانە پەقارگەردن.
- (۳) [Slang], سوۋسەكەردنى قوتايى بىسەر ئاۋەلەكانىيەۋە بۇ مامۇستا.
- v.t.* (۱) بە دىۋىيەۋە پەرائندەۋە يا بىردن: بە قاچاخى بىردن: بە نەپنى بىردن يا دەريازكردن: (He ~ed the jewels across the border.)

- She ~ed him into the country in the car trunk.* (۲) [Colloq.], دىزىن.
- n.* (۱) كەمىكى نەپنىياز و ترسۇكە ئاۋەلەبار: ئاگرى بىن كا: قوماربان. (۲) چوۋلەنەۋەيەكى بىن خىشپە يا بە دىۋىيەۋە. (۳) [Colloq.], sneakers. (۴) [Slang], قوتايى سوۋسەكە بىسەر ئاۋەلەكانىيەۋە بۇ مامۇستا بە دىۋىيەۋە كراۋ يا پىلان بۇ كراۋ: (a ~ attack).
- adj.* خۇ ئى دىزىنەۋە (ئەركى سەرىشان): خۇ لە ئىش شارندەۋە: sneak out of, خۇ دەريازكردن.
- sneaker** (snēk'ēr), *n.* [Colloq.], (pl.), پىلاۋى لاستىك (كە بۇ يارى يا ۋەرىش لەپىن دەكەرى) پىشنى دەۋوتى: "tennis shoes".
- sneaking** (snēk'ing), *adj.* (۱) ترسۇكانە: بە دىۋىيەۋە: نەپنى (لەپۋى سوۋكىيەۋە). (a ~ manner). (۲) نەپنى: پىن ئى نەراۋ: شارۋە: (a ~ fondness for stealing). (۳) يەرە يەرە لەزىادىۋىندابە.
- sneaking suspicion**, نەختىك گومان كە وورده وورده پەرە دەسپىنى.
- sneak preview**, پىشاناندەۋىكى فىلىمى سىنەما بە دىۋىيەۋە بۇ ھەلەنگەندى راي خەك پىش پىشاناندەۋى گىشتى بۇ ھەمۋەكەس.
- sneaking thief**, دىۋىكە كە شت دەۋزى بىن نەۋەي دەركاۋ پەنجەرە بىشكىن بەلەك بە چوۋنەۋەۋە ۋە دەركاۋ پەنجەرەي كراۋمە: دىۋىكە كە بە دىۋىيەۋە شت دەۋزى نەك بە زۇر.
- sneaky** (snēk'i), *adj.* نەپنىگە: قوماربان: ترسۇكە نەپنىياز: ئاگرى بىن كا: بە دىۋىيەۋە بە نەمەردانە كراۋ.
- sneakily** (*adv.*); **sneakiness** (*n.*). (۱) گالتەي پىنكردن: لاقرتى پىنكردن: قەشمەي پىن ھاتن: sneer (snēr), *v.t.* لىچ ئى ھەلقۇرتان. (۲) لاقرتى پىنكردن لە ئوسپىن و دوۋاندا.
- v.t.* بە لاقرتى ۋە ووتى: گالتەي پىنكردن: بە لىچ ئى ھەلقۇرتانەۋە دەپىرپىن.
- n.* (۱) گالتە پىن ھاتن: لاقرتى پىنكردن: لىچ ئى ھەلقۇرتان. (۲) لاقرتى: قەسە بە تەۋسەۋە يا قەشمەي.
- sneerer** (*n.*); **sneerful** (*adj.*); **sneeringly** (*adv.*). پىزىم.
- sneeze** (snēz), *v.t.* پىزىمە: پىزىم.
- n.* گالتەي پىن ئاگرى: كەم دىۋىيە: بە كەم دانائى: not to be sneezed at, گالتە دىۋىيە: (A salary of thirty thousand dollars a year is not to be sneezed at.)
- sneeze-weed** (snēz'wēd), *n.* گىپاۋى: پوۋەكىكى زىرە مىۋە دەمەننىتە پىزىمە.
- sneeze-wort** (snēz'würt), *n.* گىپاۋى: پوۋەكىكى بۇن تىۋى گول سېۋىيە گەلەكى پىنۋوتى ئى دروۋست دەكەرى.
- sneczy** (snēz'i), *adj.* (۱) زۇر دەپىزىم. (۲) مىۋە دەمەننىتە پىزىم.
- snell** (snel), *adj.* [Dial.], (۱) خىرا: گورج وگول. (۲) زىرە: زىرە. (۳) تىۋ (با): سارد: سەخت: (A ~ wind smote us.) (۴) توندوتىۋ.
- snell** (snel), *n.* ئۆيەكى كورقە قولايى پاۋەماسى پىۋە دەبەستىرەت بە ئى سەرەكىيەكەۋە.
- snick** (snik), *n.* (۱) لەلە: تلىش: بىرىنكى كەم: كەل. (۲) لىدانى تۆپ بە لايەلايى (يارى كرىكىت).
- v.t.* (۱) بىرىن بە ئاستەم: كەل كوردن: لەكەردن: دىۋىكەردن. (۲) لىدانى تۆپ بە لايەلايى (يارى كرىكىت). (۳) بە توند لىدان يا پىياكىشان.
- snick** (snik), *n.* قورقە: تەقە.
- v.t. & v.i.* قورقەكردن: تەقە ئى ھەلسان.
- snicker** (snik'ēr), *v.t.* (۱) بە دىۋىيەۋە بە بىن دەنگ پىكەن: پىن پىكەن بە بىن دەنگ: بىرەگرتى (لەپۋى گالتەي پىنكردن يا پىكەنەۋە): (The class ~ed at the teacher's mistake.) (۲) خىلاندا.

snickersnee

- n.** پښکه نښنیکې بڼ دنگو به دزی یوه بزه (له پووی گالته پښکرن یا پښکینه یوه .
- snickersnee** (snik'ēr-snē'), **n.** چاقوی زل (به تابه تی که وک چک .
- snide** (snid), **adj.** [Slang], بې (توانج لاپلار، قسه ی به تموسموه) .
- sniff** (snif), **v.i.** (۱) بون پښه کړدن؛ بون کړدن (به جویک که مشه لوت بیت؛ لوت بون برون بون پښه کړدن؛ مشه هاتن .
- (۲) گالته پښکرن (له پری بون پښه کړدن و مشه لوت هاتنه وه)؛
- به سووکی سهیر کړدن؛ لا قرتی پښکرن . (۳) بون پښه کړدن له بهر بون خوشی .
- v.i.** (۱) بون پښه کړدن؛ بون کړدن؛ مشه مش کړدن
- (۲) تاقیکړنه وه به بون پښه کړدن
- (۳) هم پښکړدن؛ بون کړدن (مجان)؛ گومان پیداکړدن
- (*We ~ed danger in the man's manner.*)
- n.** (۱) بون کړدنیک؛ مشه لوت له کاتی بون پښه کړدن؛ مشه مش
- (۲) شتیکی بون کړاو؛ شتیکی هم پښکړاو یا دوزراوه له پری بون کړنه وه؛
- بون
- sniffle** (snif'l), **v.i.** چلم هل لووشین؛ مشه مش کړدن؛
- مشه لوت هاتن .
- n.** مشه مش؛ مشه لوت؛ چلم هل لووشین و دنگه کهی .
- the sniffles**, [Colloq.], (۱) هله مات
- (۲) چلم هل لووشین و مشه مشی دوی گریان .
- sniffy** (snif'i), **adj.** [Colloq.], که شخه چی؛ لوت بهر؛ به لیز؛
- به سووکی سهیری خلك و شت کړ .
- snifter** (snif'tēr), **n.** (۱) پراخه دمی تمسکی خوارنده وی مستکر .
- (بق هښتنه وی بونه کهی) . (۲) [Slang], پښکینی بچوکی خوارنده وی مستکر
- snigger** (snig'ēr), **n. v.i. & v.i.** = snicker.
- sniggle** (snig'l), **v.i. & v.i.** پاره مارماسی کړدن (به قولاپ خسته
- کونه کانیانوه)؛
- snip** (snip), **v.i. & v.i.** به مقست برینه وه؛ به مقست هلدرین .
- n.** (۱) برینکی کم به مقست . (۲) دنگی به مقست برین یا برینه وه .
- (۳) (۱) سره مقست؛ والا . (ب) پارچه ی بچوک .
- (۴) (pl.) مقست قورسی ته به قه کانزا برینه وه .
- (۵) [Colloq.], هم ریزه کی بچوک و بڼ باهخ؛ شتیکی بچوک و هچ و پوچ .
- (۶) [Slang], کاریکی ناسان؛ شتیکی به ناسانی جیبه جیکړاو؛ نیشی سوک .
- snipe** (snip), **n.** (۱) قوراونیکه؛ قورایله؛ بالنده یکی دهنوک درزی
- ناو زلکاوه . (۲) ته قیه که له شونینکی نه یزی یوه له دوزمن بکړن .
- (۳) [Slang], قنگه جگړه .
- v.i.** (۱) راو کړدن قورایله؛ ته قه له قورایله کړدن
- (۲) ته قه له دوزمن کړدن له شونینکی نه یزی یوه (به شت ښ گرتنه وه) .
- sniper** (snip'ēr), **n.** نیشانچی؛ نیشان شکن؛ (۱) سربازنکی
- نیشانچی به نیشان له دوزمن دگریتنه له دورره؛ نیشانگر له دوزمن .
- (ب) که سیکه که ته قه دهکات له شونینکی نه یزی یوه .
- snippet** (snip'it), **n.** (۱) پارچه یکی بچوک؛ سره مقست .
- (۲) [Colloq.], که سیکه گنجی بچوکی بڼ باهخ؛ که سیکه هچ و پوچ .
- snippetty** (snip'it-i), **adj.** (۱) بچرچر؛ له شتی پارچه پارچه یا
- سره مقست دیروستکړاو . (۲) [Colloq.], snippy .
- snippy** (snip'i), **adj.** (۱) بچرچر؛ له شتی پارچه پارچه یا
- سره مقست دیروستکړاو . (۲) [Colloq.], ووشت و بڼ نه زاکت؛ بڼ حیا؛
- قسه ووشت و روق .
- snitch** (snich), **v.i.** [Slang], دزین (به تابه تی شتی کم نرخ) .
- v.i.** [Slang], (۱) دزی کړدن (به تابه تی هی شتی کم نرخ) .
- (۲) خه برلیدن؛ دنگوباس راگیانندن دزی که سیکه
- (*to ~ on somebody*)

snort

- n.** [Slang], خمبرلیدن؛ دنگوباس راگیانندن دزی که سیکه؛ سیخو .
- (۱) چلم به لوتدا هاتنه خوارمه .
- (۲) snuffle . (۳) فنگه فنگ کړدن؛ گریان و چلم هل لووشین .
- (۴) کپوزانه وه؛ نووزانه وه؛ نووزانه نووز کړدن .
- (۵) گریان به دروه (بڼ هاوسووی پیشاندان یا خه فته تباری شواندن) .
- n.** (۱) چلمی به لوتدا هاتنه خوارمه؛ چلم .
- (۲) چلم هل لووشین؛ مشه مش کړدن؛ دنگی چلم هل لووشین .
- (۳) گریان دوی؛ نووزانه وه؛ نووزانه نووز؛ کپوزانه وه .
- sniveler; sniveller (n.)**.
- snob** (snob), **n.** (۱) که سیکه بڼ سامان و بڼ پله و پایه ی کومه لایه تی .
- (۲) که سیکه که زور باهخ ددهات به پاره داری و پله و پایه ی کومه لایه تی و همیشه خوی ددهات پښه وه لوانه ی له خوی دهنه مندتر و پله و پایه ی بهرترن
- (۳) که سیکه که خوی به زلتر و باشت ددهات له خلك؛ که سیکه لوت بهر .
- له خویایی، به لیز . . .
- snobbery** (snob'ēr-i), **n.** خو به زلتر و باشت دانان له خلك؛
- لوت بهرزی؛ له خو بایي بون؛ خلك له خو به کمر دانان .
- snobbish** (snob'ish), **adj.** خو به زلتر و باشت دانان له خلك؛
- لوت بهرزی؛ که شخه چی؛ له خویایی؛ له که سیکه لوت بهر هاتو .
- snobbishly (adv.); snobbishness (n.)**.
- snobbism** (snob'i-z'm), **n.** = snobbery.
- snobby** (snob'i), **adj.** = snobbish.
- snood** (snōōd), **n.** (۱) گیسو بهندی کچ؛ شریتنکه کچان دهیان بهست
- به دوری سرباندا . (۲) توپی قزی نافرهت تیختن له دواوه .
- (۳) څو یکی کورته قولای پاره ماسی پښه دبه ستریت به څو سره کی یه که وه
- قز بهستنه وه و راگرتن به گیسو بهند یا توپ .
- snook** (snoōk), **n.** جزوه ماسی یکی دهریایی
- یاری یه که وک بلیار .
- snooker** (snoōk'ēr), **n.**
- snoop** (snōōp), **v.i.** [Colloq.], سووسه کړدن؛ چاو پښاگنیران به
- دزی یوه؛ به دزی یوه تیروانینه شت و شونینکی که سیکه تر (بڼ مه بهستی
- خراب) . (*He was ~ing around her house.*)
- n.** [Colloq.], (۱) سووسه کړ؛ که سیکه که به دزی یوه چاو دگنیرن به شت
- یا جیگه کی که سیکه تردا به مه بهستی کی خراب . (۲) چاو پښاگنیرانکی رها .
- snoopy** (snōōp'i), **adj.** [Colloq.], سووسه کړ؛
- حز له چاو پښاگنیران شت و جیگه کی خلك دهکات به دزی یوه به مه بهستی
- خراب .
- (۱) (۱) لوت .
- (ب) snout . (۲) دم و چاو .
- (۳) دم و چاو خو ناشرین کړدن بڼ گالته پښکرن یا قیز ښ هاتنه وه .
- snob** (۴) .
- snooty** (snoōt'i), **adj.** [Colloq.], (۱) لوت بهرزی؛ له خویایی؛
- خو له خلك به زلتر و باشت دانان؛ تپزل .
- (۲) لوت بهرزی تپزلانه؛ (*~ stare*) .
- snootily (adv.); snootiness (n.)**.
- snooze** (snōōz), **n.** سرخو؛ که ویشکه خو؛ قنگه خو .
- v.i.** سرخو؛ شکاندن؛ قنگه خو کړدن .
- snore** (snôr, snōr), **v.i.** پرخاندن؛ پرخه هاتن؛ پرخه پرخه کړدن .
- n.** پرخه؛ پرخه پرخ .
- snorkel** (snôr'k'l), **n.** (۱) نامیری هری پاک و مرگرتن و هی پیس
- دهر کړدن ژور دهریا . (۲) بوری هه ناسه دانی مه لوانی ژورناو (که سره کی
- به سر ناروه یه) .
- v.i.** مهله کړدن له ژورناو د بهوی بوری هه ناسه دانه وه .
- (۱) (۱) پرماندن؛ پرمه کړدن؛ کورکه کورک کړدن؛
- کورکاندن . (*The horse ~ed at our approach.*)
- (ب) مرخه مرخ کړدن؛ مرخه مرخ کړدن؛ مرخه هاتن .
- (۲) توپو پری و نارمزی و لا قرتی دهر برین به مرخه یه .

- (۲) دهنگینکی وەك مرقە لێوەهاتن: (*The motor ~ed and stopped.*)
(۴) [Colloq.] دانە مرقەیی پێكەنین.
(۱) پێماندن، پێمەكردن، كوركەمكورك كردن. (بە پێمە یا مێخە دەربێرن. *v.t.*)
(۲) بە لووت هەلمژێن یا كێشانی كۆكایین: (*to ~ cocaine*).
n. (۱) پێمە: مرقەسێق: مێخە
(۲) [Slang.] پێكێنکی بچووکی خواردنەوی مەستكەر كە بە یەك قووم بچوێتەرە.
snot (snot), *n.* چلە
(۱) [Slang.] كەسێنکی پیسی بۆگەن: كەسێنکی بێ نرخ.
snotty (snot'i), *adj.* چلەن: پیس.
(۲) [Slang.] (ب) پیسو بۆگەن: بێ نرخ. (ب) لووت بەر: لەخۆبایی: تێزل.
snout (snout), *n.* (۱) لەوز: قەپۆز
(۲) لوولە (مەسینە، لوولینە، كێتلی ... هتد).
(۳) [Slang.] لووت: لووتی زل: كەپووت.
قالونچەیی لەمژدان (دانەوێلە و میوه دەخوات).
(۱) بەفر: (۲) بەفر بارین.
(۲) (ب) شتێنکی وەك بەفر. (ب) خالی سێپی سەر تەلەفرژۆن.
(۴) [Poetic.] سێپیتی. (۵) [Slang.] كۆكایین: هێرووین.
v.t. بەفر بارین
(۱) مە بەفر داپۆشین: پێ ئێ گریان بە بەفر: پێ ئێ بران بە بەفر:
(*They were ~ed in after the blizzard.*)

- (۲) پێرش و بلاوکردنەوه.
(۳) [Slang.] كارتێكردن و پێن سەلماندن بە مەراییی و قەسە زل و درۆ:
پاكێشانه لاى خۆ بە قەسە زل و جوان و مەراییی.
snow-ball (snō'bōl'), *n.* (۱) تۆپەلە بەفر
(۲) پووهكێنکی گۆل سێپیه.
(۱) كەلەكەبۆون: لەسەر یەك كۆمەل بۆون: هەمیشەو خێرا زیادبۆون (قەبارە، *v.t.*)
گرنگی. مەترسی. (۲) تۆپەلە بەفر هاویشتن.
v.t. تۆپەلە بەفر تێگرتن: تۆپەلە بەفر پێدادان.
snowbank (snō'bank'), *n.* كلیلە كۆمەلە بەفرێكە كە یا پێنجی
دابێ و كۆی كردبێتەرە بە قەد پالێكەرە یا لە شێونێكدا.
snow-berry (snō'ber'i, snō'bēr-i), *n.* (۱) پووهكێكە بەری
سێپی و خێر دەگۆت. (۲) بەری ئەم پووهكە.
snow-bird (snō'būrd'), *n.* (۱) باندەپەمکی بچووکه لە توخمی
فیسقە پشتی بۆرە و بەرسنگی سێپیه. (۲) [Slang.] خووگری كۆكایین و هێرووین.
snow-blind (snō'blind'), *adj.* بەفرکوێن: كوێری سەردەمی بەهۆی
لە چاودانی تیشکی پۆژی سەر بەفرەوه.
snow-blindness,
snow-bound (snō'bound'), *n.* بەفرکوێری (ووشەیی پێشوو سەیركە).
پێ ئێ گریان بە بەفر:
لە بەفردا چەقین.
(۱) لێتاو: بەفراو.
(۲) خواردنەوی مەستكەری سارد.
snow bunting,
باندەپەمکی بچووکی ناوچە باكوورە بەفرینەكانە لە
توخمی فیسقەیه. (مەرەمە "snow-flake")
snow-bush (snō'boosh'), *n.* دەوهنگینکی گۆل سێپیه.
snow-cap (snō'kap'), *n.* كۆرە بەفری سەر لووتكەیی شاخ یا
پۆپەیی دار
snow-capped (snō'kapt'), *adj.* بەفرگرتو (لووتكەیی شاخ،
پۆپەیی دار): بە بەفر داپۆشراو: (*~ mountains*).
snow-clad (snō'klad'), *adj.* [Poetic.] بەفرگرتو:
بە بەفر داپۆشراو.
snow-drift (snō'drift'), *n.* (۱) كلیلە: بەفرێكی زۆرە كە با لە
پەناپەكدا پێنجی دابێ و كۆی كردبێتەرە: كەلەكە بەفر.
(۲) بەفرێكە كە یا پێنجی بداو پای مانی

- (۱) پووهكێنکی گۆل سێپی و
شۆپووهیه (۲) گۆلی ئەم پووهكە. (۳) گۆلنە: گۆلە نیشان.
snow-fall (snō'fōl'), *n.* (۱) بەفر بارین.
(۲) تێكرای بەفری بارو لە ماوهێك یا ناوچەیهكی تاییبەتیدا.
snow-flake (snō'flāk'), *n.* (۱) كۆلۆ بەفر: پووشە بەفر.
(۲) snow bunting (۳) snow-drop
snow-goose (snō'gōōs'), *n.* قازە بەفرینە (لە ناوچە باكوورە
بەفرینەكان دەژی پەرە بانی سێپیه و سەری بالەكانی رەشە).
snow job, [Slang], كارتێكردن و پێن سەلماندن و پاكێشانه لاى
خۆ بە قەسە زل و فیشال و مەراییی: قەسە زل و فیشال و مەراییی:
(*He did a ~ on the manager and got a job.*)
snow leopard, پلنگە بەفرینە: پلنگی سێپی.
snow line (or limit), دامێنی شاخێك یا ناوچەیهكی مەرگێز بەفر
نەچووهوه.
snow-man (snō'mən'), *n.* شێرەبەفرینە
snow-mobile (snō'mō'b'l'), *n.* ئوتومبیلی بەفر.
snow plant, پووهكێنکی ئەمریکی بێ گەژێ گۆل سوورو شۆپووهیه
لە دارستانە كارەكاندا دەپوێت لە بەهاریدا پێش تووانەوهی بەفر
snow-plow (snō'plou'), *n.* بەفرمان (بەفری شەقام و پێنگەیان و
پێئێ شەمەندەفری پێ دەمالێت).
snow pudding, محەللەیی سێپی: لە سێپینەیی هێكەیی شەقارو شەكرو
جەلاتین دروست دەكۆت.
snow-shed (snō'shed'), *n.* سایەبانی سەر هێنێ شەمەندەفر
(بۆ ئەوهی بەفر دای نەپۆشێ).
snow-shoe (snō'shō'), *n.* پێلاری بەفر
v.t. پێلاری بەفر لەپێكردن.
snow-slide (snō'slid'), *n.* هەمرەسدانی بەفر.
snow-storm (snō'stōrm'), *n.* بەفرێكی زۆر بە بایهكی قایمەوه:
بەفروبا: زوێانی بەفر.
snow fire, تاییهیی بەفر (بۆ نەخڵیسكانی ئوتومبیل لەسەر بەفر و سەهۆل).
snow-white (snō'hwit'), *adj.* سێپی وەك بەفر: چوړا
لە سێپینیدا: لە بەفر دەكات.
snowy (snō'i), *adj.* (۱) بەفرایی: بە بەفر داپۆشراو: بەفرگرتو:
(*a ~ valley*)
(۲) بەفرین: بەفری: بە بەفر كراو.
(۳) (ب) سێپی: سێپی وەك بەفر: بەفری. (ب) پاك: خاویڤ.
snub (snub), *v.t.* (۱) قەسە پێ بێرن بە ناشیرفانه: سەرزەنشكردن:
شكاندن. (۲) (ب) وەستاندن: لە جۆلانەوه خستن (وەك گوریسێك یا پەتێك بە
پێچانەوهی بە دەوری سنگێكدا) (ب) لە پێ وەستاندن یا بەستەوه (وەك
وولاخێك یا بەلەمێك بە گوریس بە دەوری سنگێكدا).
(ج) راگرتن: وەستاندن: دابینكردن: (*to ~ a vibration*)
(۲) لە لووت دان (بە ریز نەگرتن و خستە پشت گۆت): شكاندن: بە ناشیرینی و
سووكی لەگەڵ رەفتار كۆردن بە تاییبەتی كە ئەم جۆرە رەفتارە چاومەوان نەكرابێ:
(*They ~bed the ambassador by not inviting him to the party.*)
(۴) كۆژاندنەوه بە پلێشانەنەوه: (*to ~ out a cigarette*).
(۱) لە لووت دان: شكاندن: كۆرەپەمکی ناشیرفانه و چاومەوان نەكرابێ.
بەرامبەر بە یەكێك: (*He considered it a ~*).
(۲) وەستان: دابینكردن: راگرتن.
adj. (Also snubbed), هەنگەراوه (لووت): قوت:
[*a ~ (or snubbed) nose*].
snubber (snub'ēr), *n.* (۱) شتی پێ وەستێنەر یا پێ بەستراوه
(گوریس، پەت). (۲) shock absorber
snubby (snub'i), *adj.* (۱) كۆرت و هەنگەراوه (لووت): قوت (لووت).
(مەرەمە "snub") (۲) snub-nosed

دروست دهرکئ (۲) داری ئەم درهخته.
soap-berry (sōp'ber'ī, sōp'bēr-i), *n.* (۱) درهختیکی نارچه
 گەرمەکان بەرەکی لە سابوون دەچن. (۲) بەرە نەرمە سابوونیەکی ئەم
 درهخته
soap-box (sōp'hoks'), *n.* (۱) سنووقی سابوون
 (۲) سنووقی ووتاریژێکە سنووقیکە ووتاریژێکە لەسەری پادەووستنی لەسەر شەقام
 لە شوێنی گشتیدا ووتار بۆ خەڵک دەدات.
adj. تاییبەتی بەم جۆرە ووتار ووتاریژێکە.
v.i. ووتاردان بۆ خەڵکی سەر شەقام و ناو شوێنی گشتی.
soap bubble, (۱) بڵقە سابوون
 (۲) شتیکی سەردەمی یا کەم خایەن.
soapiness (sōp'i-nis), *n.* سابوونییەتی لە سابوون چوون.
soap opera, شاننامەی زنجیرەیی سەر راڤێق یا تەلەفزیوونی بەسۆزە
 دەبارەری ژیاانی کۆمەڵایەتی و خێزانی و دلداری هتد.
soap plant, پووەکە سابوون: هەر جۆرە پووەکێکە پەگ و بەر و گەڵەکی
 لەباتی سابوون بەکاربێنێت یا سابوونی ئی درووست بکری.
soap-stone (sōp'stōn'), *n.* بەردە سابوون بەردیکی خۆلەمیشتی
 مەیلە و سەوزی نەرمە زو و ورد دەبن: پۆدرە (هەروەها "steatite").
soap-suds (sōp'sudz'), *n.pl.* کەفە سابوون: سابوونار.
soap-wort (sōp'wurt'), *n.* پووەکێکە گەڵەکی شیلەییکی سابوونی
 ئی دێتەدەرەو کە بریندار دەرکری.
soapy (sōp'i), *adj.* (۱) سابوونای: سابوونی تێدایە:
 سابوون دایبۆشیو. (۲) سابوونی: لە سابوون دەچن.
 (۳) [Slang] (ب) لووس! خزا! چەور! پۆناوی. (ب) زمان لووس! مەراییکەر.
soar (sōr, sōr), *v.i.* (۱) بەرز فرین: فرین بە ئاسماندا: بال گرتن.
 (۲) بە ئاسماندا کشان (فرۆکە). (۳) بەرزبوونەر: بڵندبوونەر: فرین (مەجان
n. (۱) بەرز فرین: بال گرتن: فرین.
 (۲) ئەو بەرزاییە کە فرۆکە یا بەلندە دەیکاتی لە فریندا: مەودای فرین.
sob (sob), *v.i.* (۱) گریان بە کول: هەنسکەدان: هەنسکەهەنسکدان!
 دانە پرەمی گریان. (۲) دەنگیکی وەک هەنسکەهەنسک لێوہاتن.
 (۱) بە هەنسکەو ووتن: بە گریانەر ووتن.
 (۲) خەر لە خۆ خستن بە گریان و هەنسکدان:
 (*The child ~bed herself to sleep.*)
n. (۱) هەنسکدان: دانە پرەمی گریان: بە کول گریان
 (۲) هەنسک: هەنسکەهەنسک: پرەمی گریان: گریانیکێ بە کول.
sober (sō'bēr), *adj.* (۱) زۆر کەم خواردنەرە: مەستکەر دەخواتەرە.
 (۲) سەرخۆش نییە: نامەست: بەهۆش: بەناگا.
 (۳) سەبکین: سەلار: ناغرا: لەسەرخۆ: هێمن.
 (۴) خاکی (جەلرەگ): پەنگ: رەنگاوپەنگ نییە: سادە.
 (۵) بە مین زیادەپێوەنان: بە مین گۆزین یا شێواندن: لە راستیدا چۆنە وەها:
 (*the ~ truth*)
v.i. & v.i. (~ up; ~ down), هێمن کردنەرە: هێمن بوونەرە:
 ھاتنەرە سەرخۆ: ھۆش ھاتنەرە بەر ایش مەستی یا سەر ئی تێکچوون.
sober-minded (sō'bēr-mīn'id), *adj.* هێمن: لەسەرخۆ:
 سەرخۆش نییە.
sobriety (sō-brī'ā-ti), *n.* (۱) ناسەرخۆشی: نامەستی:
 ھۆش بەخۆ بوون: زۆر نەخواردنەرە. (۲) هێمنی: سەلاری: ناغری: سەنگینی:
 لەسەرخۆبوون.
sobriquet (sō'bri-kā'), *n. Also soubriquet,* ناری نەهینی:
 ناری خواستراو.
sob sister, [Slang]. (۱) ژنە رۆژنامەچیەیکە کە چیرۆکی بەسۆز
 دەنوسن. (۲) کەسێکی لە ئەندازە بەدەر بەسۆز یا سۆزبەرست.
sob story, چیرۆکنکی پەر لە پوودانی ناخۆشە بۆ کەسێک دەگێرێتەرە
 بۆ ھەست راگێشانێ و ھاسۆزی و بەرەیی پێداھاتنەرە:
 (*After failing the test, she told her teacher a ~ in order to*

make him change her grade.)
socage (sok'ij), *n.* بە کرئ کرتی زەوی دەرەبەگی ئینگلیزی سەدانی
 ناوەراست یا بە پارە یا بەرامبەر بە نیش کردن بۆ دەرەبەگە.
so-called (sō'kōld'), *adj.* بەناو: ھەر بەناو: و ناویراو: و ناسراو:
 (*He is a ~ liberal.*)
soccer (sok'ēr), *n.* فەتبولین: تۆپ تۆپین: یاری شەق شەقین: تۆپی پێ.
sociability (sō'shā-bil'ā-ti), *n.* کۆمەڵخواری: خەڵک خواری:
 ھەزکردن بە تێکەڵبوون لەگەڵ خەڵکدا.
sociable (sō'shā-b'l), *adj.* (۱) کۆمەڵخوار: خەڵک خوار:
 ھەزکەری تێکەڵبوون لەگەڵ خەڵکدا: (*a ~ person*).
 (۲) پووخۆش: پووکراو (۳) خۆش: تاییبەتی بە کاتیکی پراوەسەر بە
 قەسە: خۆش و رابواردن لەگەڵ خەڵکدا: (*a ~ evening*).
n. ئاھەنگیکی کۆمەڵایەتی ئەندامانی کۆمەڵە یا کۆمەڵیکە.
 (هەروەها "social")
 -sociableness (*n.*); sociably (*adv.*).
social (sō'shəl), *adj.* (۱) کۆمەڵایەتی: کۆمەڵی: تاییبەتی بە کۆمەڵ:
 (~ *life; ~ reform; ~ problems*)
 (۲) کۆمەڵگایی: لە کۆمەڵگادا دەژی: (*Modern man is ~*).
 (۳) تاییبەتی بە چینی بەرەکانی کۆمەڵ: (*She is a ~ climber.*)
 (۴) پووخۆش: پووکراو: (*a ~ nature*).
 (۵) بۆ یەکگرتن و کات پێکەرە رابواردن داخراو: کۆمەڵایەتی: (*a ~ club*).
 (۶) تاییبەتی بە فەرمانبەری کۆمەڵایەتی: (*a ~ worker*).
 (۷) بە کۆمەڵ دەژین: کۆمەڵخوار: (*The ant is a ~ creature.*)
 (۸) بە کۆمەڵ دەبوین (پووەکناسی). (۹) socialist.
 (۱۰) ھی ئێوان ھاویەیمانان (جەنگ).
n. ئاھەنگیکی کۆمەڵایەتی ئەندامانی کۆمەڵە یا کۆمەڵیکە.
 (هەروەها "sociable")
social climber, خۆ نێککەرەو: لە کەسانی پەلەپایەداری کۆمەڵ.
social contract (or compact), پەیمانێ کۆمەڵایەتی:
 کە دەلێت دەبن میری بە پەژامەندی گەل فەرمانبەرایی بکات.
 (فەلسەفە "رۆسو")
social disease, نەخۆشی جوت بوون (وەک سووزەنەک و فەرەنگی).
social evil, (۱) شتیگە کە مەترسی بێ بۆ ئاسودەیی کۆمەڵ
 (وەک ھەژاری, بەنگ فرۆشتن... هتد.) (۲) قەحجەیی
socialism (sō'shəl-iz'm), *n.* ھاوبەشیی: ھاوبەشایەتی:
 سۆشیالیزم.
socialist (sō'shəl-ist), *n.* (۱) سۆشیالیست: ھاوبەشیخواز.
 (۲) [S-], ئەندامی حیزبیکی سۆشیالیستی.
adj. (۱) سۆشیالیستی: تاییبەتی بە بیروباوەری سۆشیالیستی و
 سۆشیالیستەکان. (۲) لایەنگری سۆشیالیزم.
socialistic (sō'shā-lis'tik), *adj.* سۆشیالیستی: سەر بە بیروباوەری
 سۆشیالیستی یا ھاوبەشیی: (~ *ideas and programs*)
 -socialistically (*adv.*).
socialite (sō'shā-lit'), *n.* [Colloq.] ئەندامیکی ناسراوی چینی
 قیروتەسەل و باوخواری کۆمەڵ.
sociality (sō'shā-l'ā-ti), *n.* (۱) پووخۆشیی: پووخۆشی:
 پووکراو. (ب) نەخوونەکی ئەم پووخۆشییە.
 (ج) مەیلی پێکەرە ژیاان لە کۆمەڵگادا.
socialize (sō'shā-liz'), *v.i.* (۱) کردنی خانووبەرە کۆمپانیای کارگەر و
 ھۆی بەرھەمھێنان بە مولکی گەل لەپێی خستنیانە ژێردەستی میریپەرە:
 لەسەر بچیتە سۆشیالیستی پێکستن: کردن بە مولکی ھەمووکەس
 (۲) گونجاندن لەگەڵ پێوستی کۆمەڵدا. (۳) فیزی ھەلسان و دانیشتن کردن
 لەگەڵ خەڵکدا: فیزی کۆمەڵخواری کردن.
 بەشداریبوون لە چالاکی کۆمەڵایەتیدا: ھەلسان و دانیشتن
 لەگەڵ خەڵکدا.
 v.i. [Colloq.]

socialized medicine, چاره‌کردنی تندرستی گشتی له‌لایەن
میرییهوه: گرته ژێردەستی چاره‌کردنی گشت نه‌خۆشان له‌لایەن میرییهوه
(به بودجە گشتی).

socially (sō'shəl'i), *adv.* (~ pleasant)
(~) له‌برۆی کۆمه‌لایه‌تییهوه:

(~) له‌لای کۆمه‌لهوه: به‌رای کۆمه‌ل: (~ acceptable)
(~) له‌لای کۆمه‌لدا: له‌برۆی پله‌پایه‌ی کۆمه‌لایه‌تییهوه: (~ prominent)

social register, لیسته‌ی ناسراوانی کۆمه‌ل.
social science, زانستی کۆمه‌لایه‌تی
social scientist, زانای کۆمه‌لایه‌تی.
social security, ده‌سته‌به‌ری کۆمه‌لایه‌تی.

social service, = social work.
social studies, لێکۆڵنه‌وه‌ی کۆمه‌لایه‌تی: وانه‌یه‌کی قوتابخانه‌یه
ده‌باره‌ی پێوه‌ندی کۆمه‌لایه‌تی که‌ میژوو و جوغرافیا و زانستی کۆمه‌لایه‌تی
ده‌گرێته‌وه

social work, نیش‌وکاری کۆمه‌لایه‌تی: بریتییه‌ له‌ یارمه‌تیدان و
خزمه‌تکردنی هه‌زاران و که‌فته‌کاران و لێقه‌وماوان.

social worker, کارگه‌ری نیش‌وکاری کۆمه‌لایه‌تی.
(روشه‌ی پیشوو بیه‌نه)

societal (sə-si'ə-t'l), *adj.* کۆمه‌لی: ه‌ی کۆمه‌ل یا کۆمه‌لگا:
(~ forces)

society (sə-si'ə-ti), *n.* (~) کۆمه‌ل: کۆمه‌لگا.
(~) ئاوم‌لی: هاوم‌لی: هاوم‌لی: هاوم‌لی: (I do not seek his ~)
(~) یانه: کۆمه‌له: رێکخراو: (~ a medical)

(~) چینی خۆش گوزمه‌راشی کۆمه‌ل: چینی به‌رزو پله‌وپایه‌دار کۆمه‌ل:
(All ~ attended the concert.)

(~) خوو نه‌ریت و کاروباری نه‌م چینه.
society column, خانه‌ی پله‌وپایه‌داران و ئاوداران کۆمه‌ل له‌ پێژنامه‌دا

(که‌ ده‌نگوباسی نه‌م چینه پلاوده‌کاته‌وه).
socio- (sō'si-ō, sō'shi-ə), پێشگرینه‌که‌ به‌ مانای: کۆمه‌ل:

کۆمه‌لایه‌تی: تاییه‌تی به‌ کۆمه‌لگا: (~ -economic)
کۆمه‌لی - ئابووری: کۆمه‌لی و ئابووری:

socio-economic, کۆمه‌لی: (the ~ conditions in the country)
sociologist (sō'si-ol'ə-jist, sō'shi-ol'ə-jist), *n.* کۆمه‌لناس:

زانای کۆمه‌ل: زانای کۆمه‌لناسی.
sociology (sō'si-ol'ə-ji, sō'shi-ol'ə-ji), *n.* کۆمه‌لناسی:

زانستی کۆمه‌ل: زانستی کۆمه‌لایه‌تی.
-sociological (*adj.*); sociologically (*adv.*).

sociometry (sō'shi-om'ə-tri), *n.* هه‌نسه‌نگاندن و پێوانی پێوه‌ندی.
کۆمه‌لایه‌تی نه‌ندامانی کۆمه‌لێکی تاییه‌تی.

sock (sok), *n.* (~) پێلای سووکی نووانه‌ری شانۆنامه‌ی قۆشه‌ (کۆمیدیا).
ی یونانی و رومانی کۆن (~) شانۆنامه‌ی قۆشه‌: کۆمیدیا.

(~) گۆره‌وی کورت: گۆره‌وی پیاوانه.
sock (sok), *v.t.* [Slang], (~) مسته‌کۆله‌ی قایم لێدان:

مسته‌کۆله‌ پیامالین: زه‌مه‌ لێ هه‌لسان.
(~) خستنه‌ناو: تێخستن: تێدادانان:

(He ~ed all his money in the bank.)
n. [Slang], مسته‌کۆله

adv. [Slang], راسته‌خۆ: یه‌کسه‌ر
به‌ توندوتیژی قسه‌ له‌گه‌ل کردن: به‌ توندوتیژی

له‌گه‌لدا جوولانه‌وه: خه‌له‌تاندن و یاره‌ زۆر لێسه‌ندن (سه‌وداگه‌ری): هێرش
برده‌ سه‌ر: له‌هه‌موو پوویه‌که‌وه

sockdolager (sok-dol'ə-jēr), *n.* (~) شتیکی به‌ تین و توندوتیژی
شت به‌ کلاکه‌ره‌وه. مسته‌کۆله. ووته: (~) شتیکی زۆر زل له‌چاو توخمه‌که‌یدا.

socket (sok'it), *n.* چالیک یا بوشاییه‌که‌ که‌ شتیکی تی ده‌خه‌رت یا

تێخراوه (وه‌ک چالی ئێسکی کلۆت، نه‌و چالاییه‌ی گلۆپی تی ده‌خه‌رت یا
پلاکی کاره‌بای تی ده‌خه‌رت، چالی چاو...هتد).

v.t. چالی وه‌ها بۆ کردن: خستنه‌ چال یا بوشایی وه‌هاوه.
sock-eye (sok'ī'), *n.* سه‌لموونی سوو: جۆزیکه‌ له‌ ماسی.

socle (sok'ī, sō'k'l), *n.* بانی ده‌ریۆقیوی پایه‌ و دیوارێ پێکه‌ری.
Socratic (sō-krat'ik), *adj.* سوقراتی: تاییه‌تی به‌ فه‌لسه‌فه‌ی سوقرات.

(~) قوتایی سوقرات. (~) فه‌یله‌سوفی یونانی په‌یوه‌یگری سوقرات
sod (sod), *obsolete past tense of seethe.*

(~) چیمه‌ن (~) چینی سه‌ره‌وه‌ی خاک به‌ چیمه‌نه‌که‌یه‌وه.
(~) پارچه‌یه‌ له‌م خاک و چیمه‌نه. (~) خاکی نیشتمان: نیشتمان.

v.t. داپۆشینی خاکی پووت به‌ چینیکی ته‌نک له‌ خاک و چیمه‌ن (که‌ وه‌ک به‌ره
به‌سه‌ره‌یدا) یا ده‌خه‌رت و ده‌ستجبه‌جێ وه‌ک چیمه‌ن ده‌نوێنن له‌ شوینه‌ تازه‌که‌دا).

له‌ گۆردایه: نێژاره: مردووه‌ له‌ ژێر خاکدا.یه.
sod (sod), *n.* [British Slang], که‌سیکی بێ نرخ: که‌سیکی خوێری و

پۆگه‌ن.
soda (sō'də), *n.* (~) کاربووناتی سو‌دیۆم: (~) بیکاربووناتی سو‌دیۆم:

سو‌ده‌ی فان. (~) هايدروکسایدی سو‌دیۆم.
(~) ئاوی گازای یا که‌ف و گول‌دار.

(~) سو‌ده: خواردنه‌وه‌یه‌که‌ له‌ ئاوی که‌ف و کولای و شيله‌ درووست ده‌کری.
soda ash, کاربووناتی سو‌دیۆمی نابوخت.

soda fountain, (~) فروشگای سو‌ده و خواردنه‌وه‌ی گازای تر.
(~) ده‌فری به‌لوه‌عه‌دار سو‌ده.

soda jerk, کارگه‌ری فروشگای سو‌ده و خواردنه‌وه‌ی گازای تر.
sodality (sō-dal'ə-ti), *n.* (~) دۆستایه‌تی: هاوم‌لی: ئاوم‌لیتی.

(~) کۆمه‌له: یه‌کێتی. (~) کۆمه‌له‌ی کاسۆلیکی.
soda pop, سو‌ده: خواردنه‌وه‌یه‌که‌ له‌ ئاوی گازای و شیرینی و تامی

ده‌ستکرد پێکدێت له‌ قوتو‌دا ده‌فرۆشێ.
soda water, ئاوی سو‌ده: ئاوی گازای (به‌ ته‌نها ده‌خوێنه‌وه‌ یا

تێکه‌لای خواردنه‌وه‌ی مه‌ستکه‌ر ده‌کری)
sodden (sod'n), *obsolete past participle of seethe.*

(~) خووساو: تیراو: (the ~ ground)
(~) هه‌ریاری: نه‌ه‌زاو (نان, بێکویت): (~ biscuits)

(~) گێژوویژ (له‌ مه‌ستیدا): وور: حۆل (له‌به‌ر سه‌رخۆشی).
(~) بێ مێشک: گه‌مزه: گه‌لحۆ: ده‌بنگ: (~ minds)

(~) کولان. [Archaic]
v.t. خووساندن: تیراوکردن: زۆر ته‌پکردن.

v.t. خووسان: تیراوبوون: زۆر ته‌پبوون.
sodium (sō'di-əm), *n.* سو‌دیۆم (کیمیای)

sodium bicarbonate, = baking soda.
sodium bromide, برۆمیدی سو‌دیۆم: ئاوێته‌یه‌کی سه‌می به‌لورییه

له‌ ده‌رمان و وینه‌کاریدا (به‌کاردێت (کیمیای).
sodium carbonate, کاربووناتی سو‌دیۆم (کیمیای): سو‌ده‌ی شت.

sodium chlorate, کلۆراتی سو‌دیۆم (کیمیای).
sodium chloride, کلۆریدی سو‌دیۆم: خوێ

سو‌ده‌ی داخکه‌ر.
(~) پێشی ده‌مووتری " sodium hydrate " وه " caustic soda " .

sodium nitrate, نیتراتی سو‌دیۆم (کیمیای).
Sodomite (sod'əm-īt'), *n.* (~) " Sodomy " ی " Sodomy "

فه‌هه‌ستینی کۆن (که‌ خوا وێرانی کرد له‌به‌ر بێ نامووسی خه‌لکه‌که‌ی)
(~) [S-], نێرباز: هه‌تیوباز: نێرگین

نێرگاین: نێربازی: هه‌تیوبازی: وولاخ گاین:
sodomy (sod'əm-i), *n.* گاینه‌ره‌ر گاین

(~) هه‌رچۆنیک بێت: تا هه‌ر پاده‌یه‌ک بێت.
soever (sō-ev'ēr), *adv.* (how dark ~ the night may be)

(~) به‌ هه‌چ جۆزیکه‌ هه‌چ: (~ no rest)

- soever** (sō-ev'ēr), باشگرته به مانای: هر: هیچ: به هیچ.
sofa (sō'fa), n. قهقهه
sofa bed, دهک چریایی: قهقهه‌ای چریایی: قهقهه‌ای که دهکرتنهوه بۆ لسه‌ر نوستن
soffit (sof'it), n. دیوی ژیره‌وی گوی سه‌بانو پی پلنکانه و تاق.
soft (sɒft), adj. (۱) نهرم: نهرم و نول: شل. (ب) فشله: فش و فزل: فش. (۲) نهرم: به ناسانی ده‌بریتنهوه: (~ wood). (۳) نهرم: شل: (~ butter). (۴) ساف و لووس: (a ~ skin). (۵) قرش و تون و تال و تیژ دیبه. (۶) مست نه‌کمر: ناکحولی: (~ drinks). (۷) سان (تای): (~ water). (۸) لسه‌رخو: هیواش: نهرم: (a ~ breeze). (۹) ناسک (مرؤه): به‌رگی هیج ناگري: شله‌په‌تنی: (a ~ man). (۱۰) ناسان: سووک: (a ~ job). (۱۱) هیمن: لسه‌رخو: (ب) دل نهرم: نهرم (سرووش): (a ~ heart). (ج) بووده‌له: بئ هیز. (د) [Colloq.] ساویلکه: مینشک سووک: (~ in the head). (۱۲) به زبیر پشتیوانی نه‌کراو (پاره، سکه). (۱۳) شوه‌قه‌کی نازاری چاو نادان: نهرم: زمق دیبه (ره‌نگ): کز: (a ~ light, color, etc.). (ب) هیواش: خرم: سان (ده‌نگ): (~ music; a ~ voice). (۱۴) نهرم (وهک ده‌نگی "س" وه "ج") (ده‌نگناسی): (C is ~ in "city" but hard in "cat". G is ~ in "German" but hard in "get".) (۱۵) فشله: فش: فشول: (His support among the people is very ~).
adv. به‌هیواشی: لسه‌رخو: به‌نسپایی.
n. شتیکی نهرم: به‌شتیک یا نه‌ندامیکی نهرم.
interj. [Archaic], (۱) بئ ده‌نگ به: قسه مکه. (۲) هیواش که: بووه‌سته.
soft-ball (sɒft'bɔːl), n. (۱) جوریکه له یاری توپ توپین (به توپیکی نهرم ده‌کریو به ده‌س ده‌هاوئیرئ): (۲) توپه نهرمه‌کی نهم یاری‌به.
soft-boiled (sɒft'boɪld), adj. ده‌نمه (هیلکه): کم کولاو (هیلکه): (~ eggs)
soft coal, = bituminous coal.
soft drink, سارده‌مەنی: خواردنه‌وی ناکحولی.
soften (sɒf'n), v.t. (۱) نهرم کردن: فشله کردن: نهرم و نول کردن: شل کردنهوه. (۲) هیمن کردنهوه: له توندوتیژی کم کردنهوه. (۳) [~ up] , به‌ره‌م‌لستی کم کردنهوه: بئ هیز کردن (سویا).
v.i. نهرم بوون: فش بوون: شل بوونهوه.
-softener (n.).
soft goods, = dry goods.
soft-head (sɒft'hed), n. کەسێکی بئ مینشک: کەسێکی ساویلکه گیل یا گهلخ
soft-headed (sɒft'he'did), adj. بئ مینشک: ساویلکه: گیل: گهلخ.
soft-hearted (sɒft'hɑːtɪd), adj. دلنهره: به‌به‌زه‌یی: هاوسوز.
softie (sɒf'ti), adj. - softy.
softish (sɒf'tɪʃ), adj. نه‌ختیک نهرم.
softly (sɒft'li), adj. به‌هیواشی: به‌نسپایی: به‌نهرمی: به‌بئ ده‌نگ: به‌بئ خشیه: به‌هیمنی: لسه‌رخو نهرمی: نهرم و نول: فشله: هیواشی: ده‌نگ کزی: ناتوندوتیژی
soft palate, ناسمانه‌ی نهرمی ده‌م: مه‌لاشو: دوا مه‌لاشو (پیشی ده‌ووترئ "velum")

- soft pedal**, (۱) پایده‌ری ده‌نگ کزکردنی پیانو. (۲) کیکه‌ره (تامیر): خاموشکه.
soft-pedal (sɒft'ped'əl), v.t. (۱) ده‌نگی پیانو کزکردن به پایده‌ری. (۲) له توندوتیژی هه‌م‌کردنهوه: به‌هیمنی و لسه‌رخویی پیشکه‌ش کردن (to ~ an issue)
soft sell, [Colloq.], شت فروشتن به‌بئ هه‌لپه‌چان و به‌گه‌هینانی کپیاره‌که.
soft-shell (sɒft'shel), adj. قاروغ نهرم (قرژانگ)
n. قرژانگی قاروغ نهرم
soft-shelled (sɒft'shɛld), adj. قاروغ نهرم.
soft-shelled crab, قرژانگی قاروغ نهرم
soft-shelled turtle, کیسه‌لی ناری قه‌لقان نهرم.
soft-shoe (sɒft'shoʊ), n. نهرمه پیانو: پیانوکی بئ ناچه‌به بۆ سه‌مای "tap dance"
soft shoulder, قه‌راغی قیرتاو نه‌کراو و نهرمی رینگه‌ویان.
soft-soap (sɒft'sɒp), v.t. (۱) سابوونی نهرم لیدان. (۲) [Colloq.], هه‌رای: قسه مینچه بۆ کردن.
soft soap, (۱) سابوونی نهرم. (۲) [Colloq.], هه‌رای: قسه مینچه.
soft-spoken (sɒft'spɒk'n), adj. (۱) هیمن: لسه‌رخو: قسه نهرم. (ب) به‌هیمنی و نهرمی ووتراو. (۲) قسه خوش: زمان شیرین: قسه‌زان.
software (sɒft'wɛə), n. (computer ~) (۱) داری نهرم: دارو تخته‌ی به‌ناسانی. (۲) دره‌ختی دار نهرم (وهک کاژ یا سنه‌ویهر)
soft-wood (sɒft'wɒd), n. (۱) کەسێکی زۆر دلنهرم و به‌سوژ. (۲) کەسێکی بووده‌له و سه‌رژان: شله‌شاری: کوونی
softy, softie (sɒf'ti), n. [Colloq.], (۱) خووساو: زۆر ته‌پ: تیراو: (a ~ lawn). (ب) بئ (چیشتی برنج): هه‌ویراوی: نه‌برژاو: (~ bread). (۲) قورس و وشکو و ناخوش (نووسراو): (~ prose).
soggy (sɒg'i), adj. - (a ~ lawn)
soggy (sɒg'i), adj. - (a ~ lawn)
soggily (adv.): **sogginess** (n.).
soigné (swɑːnyɑː), adj. [Fr.], (۱) جوان و پلک و پلک و باش پاگیراو: (a ~ restaurant)
(a ~ restaurant)
soignée "بۆ مئ" (۲) ته‌پووش: شوخ: پلک و پلک. (هه‌روه‌ما "soignée" بۆ مئ).
soil (soil), n. (۱) خاک: گل: خول: چینی سه‌ره‌وی زمین که شتی تیدا: ده‌پوئ. (۲) جوړی خاک یا زه‌وی (پووتنی، خاکی لعاوی... هتد): (sandy ~ ; barren ~)
(sandy ~ ; barren ~)
(native ~ ; foreign ~)
(a man of the ~)
(a breeding ~)
soil (soil), v.t. (۱) پیس کردن (به‌تایبه‌تی دیوی ده‌ره‌وه یا پوری شت): له‌که‌دارکردن: له‌که‌لیدان (۲) ریسواکردن: ناوژاندن: ناوشکاندن: ناوبانگ پیس کردن. (۳) ناوژووبردن: دامین پیس کردن: ناموس شکاندن.
v.i. پیس بوون: له‌که‌داربوون: ناوژان: ناموس چوون.
n. (۱) پیسی: پیس بوون. (۲) له‌که: په‌له. (۳) ناموس چوون: ناوژووجوون. (۴) شیاکه: په‌لین. (۵) گوو: پیسایی: پیسی: گوو.
soil (soil), v.t. (۱) قهرسیل دان به‌مه‌رومالات. (۲) ناو سکی مه‌رومالات پاکردنهوه به‌قهرسیل.
soilage (soil'ij), n. قهرسیل (که ده‌رئ به‌مه‌رومالات).
soil pipe, پوری پیسایی ناوده‌ست.
soilure (soil'yoor), n. (۱) پیس کردن: پیس بوون: له‌که‌دارکردن. (۲) له‌که: په‌له: پیسی.
soiree, soirée (swā-rä'), n. ناوه‌نگی شو.
sojourn (sɒ'jɜːn), v.i. نیشته‌جئ بوون بۆ سه‌رده‌میک: له‌شوئینک

ژيان يا مانوره بۇ سەردەمىك
 نىشتەخىيى سەردەمىي ژيان يا مانورەي سەردەمىي لە شوئىنىكدا.
n.
-sojourner (n.).
soke (sōk), n. (۱) مافى دادپرسىن لە ئاۋچەيەكدا.
 (۲) نەو ئاۋچەيەي دادگاىك مافى دادپرسىنى تىدا ھەيە.
Sol (sol), n. (۱) خۇر: پۇژ (۲) خوداي خۇر لاي پۇمانە كۆنەكان.
 (۲) زىرا ئالتوون
sol (sōl), n. پارەي وولاتى "پىز" يە.
solace (sol'is), n. دلخۇشى دانەرە: دلنەوايى كىرەن: دلنەوايى.
v.t. (۱) دلخۇشى دانەرە: دلنەوايى كىرەن. (۲) كەمكىردنەو.
solar goose, ~ gannet.
solar (sō'lēr), adj. (۱) خۇر: پۇژ: تاييەتى بە خۇر.
 (۲) لە خورەو پەيدابو: خۇر: مى خۇر: (~ energy)
 (۳) لە تېشىكى پۇژوۋە دىت: ھەتار: (~ heating)
 (۴) لەسەر سورپانەوۋى زەمىن بە دەورى پۇژدا دەپىئور: (~ day)
solar day, پۇژى بىست وچوار ساتى (لە نىوۋەپۇۋە بۇ نىوۋەپۇۋە يا لە نىوۋەشەوۋە بۇ نىوۋەشەوۋە)
solar house, خانوۋى ھەتار: خانوۋىيەكە پوۋى دەورەي زۇرى
 شوۋشەي بۇ سوۋد لە تېشىكى ھەتار وەرگرتن لە گەرم كىرەنى خانوۋەكەدا.
solarium (sō-lār'i-əm), n. ئورۋى ھەتار: ئورۋى پوۋ لە خۇر:
 ئورۋىكە ھەتار: زۇر تى بىكەوئ بۇ چارە كىرەنى نەخۇشى ۋەك لە خەستەخانەدا.
solarize (sō'lā-rīz), v.t. (۱) دانەبەر تېشىكى خۇر: ھەتارلىدان.
 (۲) زىتەر بە پىئويست دانەبەر تېشىكى پۇژ (ۋىنە)
-solarization (n.).
solar plexus, (۱) ھەستە دەمارى بەشى سەرمەۋى گەدە.
 (۲) [Colloq.] لاسەروۋى گەدە: دەمى گەدە.
solar system, كۆمەنەي خۇر: خۇرەو ھەمەو ئەۋ ئەستىرانەي بەدەورىدا دەسورپىنەو.
solar year, سالى خۇرى (كە ۳۶۵ پۇژە)
solatium (sō-lā'shi-əm), n. دلنەنارە جنى خۇي:
 دلنەوايى دواي ھەست بىرىندار كىرەن
sold (sōld), past tense and past participle of sell.
solder (sod'ēr), n. (۱) دارىژە يا دارىشتەي لەجىم
 (۲) بەند: پەيوەندى: پەيوەست: پەيوەست
v.t. (۱) لەجىم كىرەن (۲) پەيوەست كىرەن: كىرەن بە يەك: پىكەۋەبەست.
v.i. (۱) لەجىم بوۋن (۲) يەكگرتن: بوۋن بە يەك: پەيوەست بوۋن.
-solderer (n.).
soldier (sōl'jēr), n. (۱) سەرباز: كەسنىكە كە لە سوپادا بىن سەرباز
 يا ئەفسەر (۲) كەسنىكە كە بۇ سەركەۋتنى ھەسەلەيەك تىدەكۆشەيت.
 (۴) مېروۋەلى سەرباز: مېروۋەلەيەكى بەھىزە ۋەك سەرباز شارە مېروۋەلەكە دەپارىژى
v.i. سەربازى كىرەن.
v.t. (۱) سەربازى كىرەن (۲) خۇ لە نىش وىكار دىنەرە: (بە بىانۋى نەخۇشى و
 شتى ۋەھارە): بە دىق نىش كىرەن يا خۇ نەخۇش خەست
soldierly (sōl'jēr-li), adj. سەربازانە: بە شىۋەيەك كە لە سەرباز بىت: نازايانە
soldier of fortune, سەربازى بە كرى گىراو
soldiery (sōl'jēr-i), n. (۱) سەربازگەل: سەربازان.
 (۲) دەستەيەك سەرباز: تاقەھ سەرباز: (۲) زانستى سوپايى.
soldo (sol'dō), n. پارەيەكى كەم نىرخى ئىتائىيە.
sole (sōl), n. (۱) بىن بىن: بىن بىن: بىن قاج: مەرى پىن.
 (۲) بىنە پىلاۋ: بىنە پىلاۋ (۲) بىنە ھەندى شت (۲) ۋەك كۆبىزى يارى كۆلف: ھەوجار ھەند
v.t. (۱) بىن تىگرتن: بەتاييەتى بىن تازە)
 (۲) بىن كۆبىزى كۆلف خەستەسەر زەۋى لە كاتى نامادەبوۋندا بۇ لىدانى تەپەكە.

sole (sōl), adj. (۱) تەنھا: تاقە كەس:
 (۲) مەر: تاييەتى بە كەسنىك: دەزگايەك, يا شىتەك: تەنھا: تاق.
 (She is her parents' ~ survivor.)
 (The Court has the ~ right to decide.)
 (Archaic) [۲] بىن كەس: تەنھا: خۇ: تەنھا: كەسنىك: لە دەور ئىيە.
 (۴) شوۋنەكردوۋ.
sole (sōl), n. جۇرىكە لە ماسى.
solecism (sol'ə-siz'm), n. (۱) بە ھەلە زەمان بەكارھىنان (بەتاييەتى
 ھەلەي پىزمانى). (۲) لە سىنورى پەروۋشتەر نەرىتى جوان دەرجوۋ:
 بىن نەزەكەتى. (۲) ھەلە
-solecist (n.); solecistic (adj.).
solely (sōl'i), adv. (۱) بە تەنھا: بە تاقى تەنھا:
 (She went ~ on her way.)
 (۲) مەر: تەنھا مەر: بە تەنھا: (We are ~ to blame.)
 (۲) تەنھا: بەتەرەي: مەر: (He reads ~ for enjoyment.)
 (۱) پىرژ: (a ~ oath)
solemn (sol'əm), adj. (۲) بەشكۇ: بە توند گىراو: شكۇدار: (a ~ occasion, ceremony, etc.)
 (۲) سەنگىن: مۇن: مەنگ: (a ~ face)
 (۴) دلنەنگەر: پەش: ترسناك: دلگىر.
-solemnly (adv.); solemnness (n.). شكۇپىدان: پىرژىكردن.
solemnify (sə-lem'nə-fī'), v.t. (۱) شكۇ: بەشكۇيى:
solemnity (sə-lem'nə-ti), n. (the ~ of the occasion)
 (۲) پوۋدانىكى بەشكۇۋ بلىند.
 (۲) سەنگىنى: مەنگى.
solemnize (sol'əm-nīz'), v.t. (۱) يادىكردنەو بە پىنى نەرىت
 (بەتاييەتى شىتەكى ئايىنى پىرژىن).
 (۲) پىرژىكردن بە پىنى نەرىتى ئايىنى كۆمەلەيتى:
 (to ~ a marriage; The marriage was ~d.)
 (۲) شكۇپىدان: سەنگىن كىرەن.
-solemnization (n.).
solenoid (sō'lə-noid'), n. تەل ماربىنچى ئەلەكتىرىكى موگناتىسايى.
-solenoidal (adj.).
solfa (sōl'fā), n. (۱) سۇلفا: بىرگەكانى كىشەي ئاۋازى مۇسىقا كە
 بىرىتىن لەمانە: do, re, mi, fa, sol, la, ti
 (۲) بەكارھىنانى ئەم بىرگەنە لە مۇسىقا لىدان وگۇرانى ووتندا.
v.t. & v.i. مۇسىقا لىدان وگۇرانى ووتن بەپىنى بىرگەكانى كىشەي مۇسىقا.
-solfatist (n.).
solfatara (sōl'fā-tā'rā), n. كۆن يا دىزىكى ئاگرىپۇژنىيە كە ھەر
 ھەلمو گازى گۇگىردى لىۋە دىتەدەرى.
solfege (sol-fej'ō, sol-fej'i-ō), n. Also solfège. (۱) مەشىقى
 گۇرانى بەپىنى "سۇلفا" (۱) ۋوشەي پىشۋو بىيىنە).
 (۲) "سۇلفا" بەكارھىنان لە گۇرانى خۇندەنەو يا ووتندا.
solicit (sə-lis'it), v.t. (۱) داۋالىكردن: ئى پارانەرە: تەكلىكردن:
 (We ~ your support.; He ~ed them for help.)
 (۲) ھاندان بۇ كارى خراپەكردن (بەتاييەتى كارى بەدەرۋوشقى يا قەدەغە)
 تەفرەدان: فرىودان. (۲) داۋاي گان لىكردن (بەتاييەتى كە قەحبەيەك داۋا
 لە پىياۋ بىكات): داۋاي چوۋنە جىن كىرەن لەگەندا.
v.i. داۋاكردن: پارانەرە: تەكلىكردن
solicitation (sə-lis'ə-tā'shən), n. (۱) داۋا: تەكلىك:
 خواست: داۋاكارى: داۋاكردن. (۲) تەفرە: ھاندانى كارى خراپە: فرىودان.
solicitor (sə-lis'ə-tēr), n. (۱) داۋاكار (پارمەتى, شت كىرەن و
 فروشتى... ھەند): دەلال: داۋاكار. (۲) پارىژەر (لە نىنگلەرە).
 (۲) پارىژەرى شار يا دەسگايەكى مېرى: پارەرى ياسايى مېرى.
solicitor general, پارىژەرى كىشى مېرى: پارەرى ياسايى كىشى

میری

solicitous (sə-lis'ə-təs), *adj.* (۱) بەدەرەست؛ بەتەنگەرەھاتوو؛
(He was ~ of his employees' welfare.)

(۲) بەپەرۋش؛ ھەمئەنگەر؛
(She was ~ to make friends.)

(۳) بەمەراق؛ مەراقدار؛ خەمخۆر؛ بەخۇلپا؛ دىلپاروگن؛ پەتە:

(to be ~ about one's health)

solicitude (sə-lis'ə-tōd', sə-lis'ə-tūd'), *n.* (۱) ئىچكار

ئۆز

بەتەنگەرەھاتن؛ زۆر بەدەرەستەبوون. (۲) (pl.) ھۆى مەراق؛ دىلپاروگن؛ خەم؛ دىلپەرۋى؛ بەپەرۋىشەبوون.

solid (sol'id), *adj.* (۱) توندوتۇل؛ نەرم يا شل ئىيە؛ توند؛

(When water becomes ~, we call it ice.)

(۲) رەق؛ پتەو؛ بۆش ئىيە؛ سەخت؛
(A bar of iron is ~.)

(۳) پتەو؛ قايم؛
(a ~ foundation; to be on ~ ground)

(۴) پوخت؛ شتى گەندى تىكەلەو نەكرەو؛ ساغ؛
(~ gold)

(۵) بەمىز؛ پتەو؛ چىسپار؛

(a ~ building; ~ arguments; a ~ business firm)

(۶) گشتى؛ ھەموو؛ بەش بەش نەكرەو؛
(a ~ vote for peace)

(۷) تەندار (ئەندازە)؛ قەبارەدار؛
(a ~ figure; ~ geometry)

(۸) تەوا؛ بەمىن كەم وگورۇ؛
(~ satisfaction)

(۹) يەك پارچە؛ پىچىچىر ئىيە؛
(a ~ line of fortification;

"Everyman" is a ~ word.)

(۱۰) بەردەوام؛ بەمىن ۋەستان؛
(He talked for two ~ hours.)

(۱۱) يەك رەنگ؛ سادە (قوماش)؛
(The fabric is ~ red.)

(۱۲) سەف؛ چى؛
(~ fog)

(۱۳) راستەقىنە؛ [Colloq.] پىشت پىن بەستراو.

(۱۴) باش و پتەو سەركەرتوو؛ چىسپىو؛
(a ~ relationship)

(۱۵) زۆر باش و سەركەرتوو؛
(a ~ dance band)

(۱) شتىكى توندوتۇل يا پتەو؛ شتىكى چىسپىو.

(۲) شتىكى تەندار (ئەندازە)؛ شىۋەيەكى بە قەبارە يا بەرجەستە.

-solidly (*adv.*); solidness (*n.*).

solid angle, گۆشە تەندار؛ گۆشە بە قەرارە.

solidarity (sol'ə-dar'ə-ti), *n.* پىشتىگىرى؛ كۆمەك؛ يەككەرتن؛

يەككەرتن؛ يەكئىتى؛ ھاۋكارى.

solid geometry, ئەندازە تەندار.

solidify (sə-lid'ə-fī'), *v.t.* پتەو كىرگەن؛ چىسپاندىن؛ يەك پىنگىرتن.

پتەو بوون؛ چىسپان؛ جىگىرىبوون؛ يەككەرتن؛ بەستن (ئار)؛ يەك بەستن.

-solidification (*n.*).

solidity (sə-lid'ə-ti), *n.* (۱) پتەو؛ سەختى؛ قايمى؛ چىسپان.

(۲) دىروستى (دارايى، رەۋوشت، مېشك)؛ ساغ و باشى؛ پتەو؛

بىن كەم وگورۇ.

solidus (sol'i-dəs), *n.* (۱) پارەيەكى زىرى پۇمانى كۆنە.

(۲) ھىلى لار (/) (ۋەك نەۋەى پۇرۇ مانگو سال جىيەكتەمە لە بەرۋاردا).

soliloquist (sə-lil'ə-kwist), *n.* خۇدوتىنەر؛ خۇدوتىن؛

لەگەل خۇ گىفتوگۆكەر.

soliloquize (sə-lil'ə-kwīz'), *v.t.* لەبەر خۇۋە ووتن؛

خۇ دوۋاندن؛ لەگەل خۇ گىفتوگۆ كىرگەن (لەسەر شانق)؛ بە خۇ ووتن.

soliloquy (sə-lil'ə-kwi), *n.* (۱) خۇ دوۋان؛ لەگەل خۇ گىفتوگۆ كىرگەن.

(لەسەر شانق). (۲) گىفتوگۆى لەگەل خۇدا كراۋ (شانۇنامە)؛ ووتەى كىسىكى

شانۇنامە كە بە تەنھا لەسەر شانق لەبەر خۇۋە دەپلىت ھەست و نەستى

خۇى بۇ گۆى گرەكان تىدا دەردەخت.

solipsism (sol'ip-siz'm), *n.* (۱) بىروباۋەرىكى فەلسەفەيە كە دەلىت.

مروۋە دەتوانى تەنھا ھەر ھەست بە بەسەرھاتى خۇى يكات و ھىچى تر.

(۲) بىروباۋەرىكى فەلسەفەيە كە دەلىت تەنھا شت كە لە راستىدا ھەبىن ھەر

كىيانى مروۋە خۇۋەتتى.

-solipsist (*n.*).

solitaire (sol'ə-târ', sol'ə-târ'), *n.* (۱) گۆشەنشىن؛ گۆشەگىر؛

ۋوشكەسۇفى. (۲) تاقە نەلماسى نەمۇستىلە.

(۳) يارىيەكى كاغەزى يەك كىسىيە.

solitary (sol'ə-ter'i), *adj.* (۱) تەنھا؛ تەنھا؛ تاد و تەنھا.

(۲) تەنھا يەكئەل؛ تاد؛
(a ~ case of measles)

(۳) ھى تەنبايى؛ ھەست بە تەنبايى كەر؛ تەنھا (ھەست)؛
(a ~ life)

(۴) چۆل؛ چەپە؛ دوررە دەست؛
(a ~ place)

(۵) بە تەنھا كراۋ.

n. (۱) كىسىكى گۆشەگىر؛ ۋوشكە سۇفى.

solitary confinement (۲)

زىندانى كىرگەن تەنبايى؛ بەند كىرگەن بە تەنھا.

solitude (sol'ə-tōd', sol'ə-tūd'), *n.* (۱)

تەنبايى؛

ژيانى تەنبايى؛ گۆشەگىرى. (۲) شۇئىنكى چۆل و دوررە دەست

sollaret (sol'ēr-et, sol'ēr-et'), *n.* (كە بەشىكە لە قەلغانى

كۆن)؛ پىلۇرى ئاسن.

solmization (sol'mī-zā'shən), *n.* بەكارھىنانى بىرگەكانى كىشەى

مۇسىقا لە مۇسىقا ئىزدان وگورۇنى ووتىدا. (ۋوشەى "solfa" بىيىنە).

solo (sō'lō), *n.* (۱) پارچەيەك مۇسىقا يا گۆرانىيەكى يەك كىسى.

(۲) فرىنى فرىنى فرىنى فرىنى تەنھا. (۳) خۇنۋاندنىكى تەنھا (سەما، شانۇنامە،

مۇسىقا... ھەتد)؛ كارىكى تەككەسى. (۴) يارى كاغەزى تەككەسى

adj. تەنھا (مۇسىقا، گۆرانى، سەما، فرىن، شانۇ... ھەتد)؛ بە تەنھا كراۋ؛

(a ~ flight in an airplane; a ~ performance)

adv. بە تەنھا (فرىن، خۇنۋاندن... ھەتد)؛
(to fly ~)

بە تەنھا فرىنى فرىنى فرىنى فرىنى تەنھا (بەتايىمەتى كە يەكەم جارى بىت بەمۇست).

soloist (sō'lō-ist), *n.* كەسىكە كە بە تەنھا كارىك دەكات بەتايىمەتى؛

(۱) گۆرانى بىزۇ يا مۇسىقا ئەننى تەنھا. (ب) فرىكىۋانىكە كە بە تەنھا بىرېن بەمىن

كەس.

so long, [Colloq.], = good-by.

solstice (sol'stis), *n.* گەرەنەۋى پۇرۇ (لە زىستان و ھاۋىندا)؛

خۇرگەرەنەۋى. (summer ~; winter ~)

solstitial (sol-stish'əl), *adj.* (۱) ھى پۇرۇگەرەنەۋى (بەتايىمەتى

ھى ھاۋىن). (۲) لە كاتى پۇرۇگەرەنەۋىدا پۈدەدات.

solubility (sol'yoo-bil'ə-ti), *n.* (۱) تۈنالى تۈنەۋە؛ تۈنەۋە بۇ

بوون. (۲) چەندى يا ھىندى شىك كە لە ھەندىكى تايىمەتى شەلدا دەتۈنەۋە

(۱) دەتۈنەۋە؛ بۇى ھەپە بىتۈنەۋە؛
soluble (sol'yoo-b'l), *adj.*

(Sugar is ~ in water.)

(۲) چارەسەر دەكرى؛ چارە دەكرى؛ لىكەدەرتىنەۋە؛

(a ~ puzzle, problem, etc.)

-solubleness (*n.*); **solubly** (*adv.*).

solute (sol'ūt, sō'lōōt), *n.* ماددەى تۈاۋە.

adj. (۱) تۈاۋە. (۲) جىيا (پۈۋەكتاسى).

solution (sə-loo'shən, sə-lū'shən), *n.* (۱) چارەسەر كىرگەن؛

چارە كىرگەن؛ لىكەدەنەۋە.

(۲) چارەسەر؛ چارە. (the ~ of a problem, mystery, etc.)

(۳) تۈاۋەنەۋە. (۴) تۈاۋەنەۋە.

(۵) گىراۋە؛ ئارۋك؛ شلاۋوك؛
(a ~ of sugar and water)

(۶) ھەلۋەشەنەۋە؛ پارچەپارچەبوون؛ لىكجىياۋەنەۋە؛ دۈايى پىن ھاتن.

(۱) چارەسەر دەكرى؛ چارەى ھەپە.

(۲) دەتۈنەۋە؛ ھەلدەۋەشەنەۋە؛ دۈايى پىن دەھىنەرتىن.

-solvability (*n.*).

(۱) چارەسەر كىرگەن؛ چارە كىرگەن؛ ھەلۋەنەۋە (مەتەل)؛

(to ~ a problem, puzzle, etc.)

(۲) لىكەدەنەۋە (كىشەى بىركارى يا ژمارە و پىۋان).

sorehead

-soreness (n.).

sorehead (sôr'hed', sôr'hed'), n. [Slang], كەسكىنى ئويىرە
تېزۇ كىنە مەلگىر بۆلەلگەن.

sorely (sôr'li, sôr'li), adv. (۱) بە جۈزىك كە بىگاتە تىنى ئو كەسە:
تارادەيەك كە بىيىتە ھۆي ئىش و ئازار: (His patience was ~ tried.)

(۲) ئىچكار زۇر زۇر: بە پەرىشانانە: (Help is ~ needed.)

sore throat, قوپىگ ئىشە: گەروو چووزانەرە: قوپىگ ھاتتەرەيەك.

sorghum (sôr'gəm), n. (۱) گەنەشامى شىرىن (دۇشاۋى ئى)

دەردەمىنرئۇ دەيشدرئى بە ئازەل وەك ئالف. (۲) دۇشاۋى ئەم گەنەشامىيە
شىرىنە: (۳) شىتىكى زۇر بەسۇز.

sorgo (sôr'gō), n. جۈزىكە لە گەنەشامى شىرىن (بەزۇرى بۇ دۇشاۋو

شەكر پەرەدە دەكرئى).

soricine (sôr'i-sin', sor'i-sin'), adj. لە گىياندارىك دەچىن وەك
مشك وايە

sorites (sō-rī'tēz), n. زىجەرە بىرۋىيەرو پىكۋىپىك و بەجىن
(ئىيرىۋى).

sororal (sə-rôr'al), adj. خوشكانە وەك خوشك.

sororate (sə-rô'rāt'), n. ئۇن خوشكى خۇ ھىنان (پاش مردنى ئۇنەكە
يا نەگەر ئۇنەكە مىندالى نەبىت).

soricide (sə-rôr'a-sīd', sə-rôr'a-sīd'), n. (۱) خوشكى خۇ
كوشقن: (۲) خوشكى خۇ كوژ.

sorority (sə-rôr'a-ti, sə-rôr'a-ti), n. پىنكراۋىكى كۈمەلەيەتى
كچانى زانكۇيە ئەندامەكانى پىنكەرە دەژىن لە خانوۋىيەكى گەردە.

sorosis (sə-rō'sis), n. يانە يا پىنكراۋى ئافرەتەن.

sorrel (sôr'al, sor'al), n. ترشۈكە گىايەكى ترشە گەلەكى لە سلق

دەچىن دەكرىتە زەلەتەرە.

sorrel (sôr'al, sor'al), n. (۱) قارەبى سورىراۋ.

(۲) ئەسبى سورىرۇر سورىرۇر.

sorrel tree, درەختىكى ئەمەرىكى ھەمىشە سەۋى تۈنكەل ئەستورى

گول سىبى بەر بۇرى گەلە تالە.

sorrow (sor'ō, sôr'ō), n. (۱) خەم وخەفەت: دەردى دىل: سوئ:

داخ: پەژارە (۲) ھۆي داخ وخەفەت: لىقەرمان: نەھات: نەگىيەتى.

(۳) خەمبارى: دلگىرى: خەفەتبارى: دلەتەنگى.

v.ĭ خەم خوارىن: خەفەت خوارىن: سوئ چوون بە دلەرە.

sorrowful (sor'ō-fəl, sôr'ō-fəl), adj. (۱) خەفەتبار: خەمبار:

دلگىر: دلەتەنگە: غەمگىن. (۲) خەفەت پىدەر: مايەي خەم: ناخۇش: دلگىر.

-sorrowfully (adv.); **sorrowfulness** (n.).

sorry (sôr'i, sor'i), adj. (۱) خەمبار: بە داخەرە: پىنى ناخۇشە:

(I am ~ to hear that your mother is dead.)

(۲) پەشيمان: داۋاي لىبۇرردن كىردن:

(If you say that you're ~, we'll forgive you.)

(۳) بىورە: داخەكەم: (I am ~ to be late.)

(۴) گەند: ھىچ وپوچ: خراپ:

(a ~ excuse; a ~ exhibition of acting)

(۵) ناخۇش: خراپ: دلپەستكەر:

(~ news; a ~ state of affairs; a slum is a ~ place)

-sorrily (adv.); **sorriness** (n.).

sort (sôrt), n. (۱) بابەت: توخم: چەشەن.

(۲) جۇر: چەشەن: (Remarks of the ~ will get you trouble.)

(۳) شىۋە (پەقتار ئوۋاندن): شىۋاز: پى: چۆنىتى:

(He spoke in a queer ~.)

(۴) (pl.) ، تىپ (چاپكارى).

v.ĭ (~ out), ھاپۇل كىردن: پاك وپىس كىردن: جياكرىنەرە:

بابەت بابەت كىردن.

soulful

v.ĭ [Archaic], (۱) ھاونەمى كىردن: لەگەندابوون: (۲) لەگەندە گونجان.

-sorter (n.).

of sorts, (۱) جۇراۋجۇر: ھەمەچەشەن: (۲) گەند: خراپ: ھىچ وپوچ:

بىن فەر: قەلب: ھەر بەناۋ: ھىچ. (ھەمەرەھا " of a sort "):

[we had a vacation (dinner, party, celebration, reunion)

of sorts.]

out of sorts, (۱) زىر: زىر: توپەرە: پەست.

sort of, [Colloq.], (۲) نەختىك نەخۇش: ئاساغ.

sort of, [Colloq.], تارادەيەك: نەختىك:

(I sort of thought this would happen.; He is sort of mad,

crazy, happy, tired, etc.)

sort out, جياكرىنەرە: پۇل پۇل كىردن: پاك وپىس كىردن.

sortie (sôr'ti), n. (۱) مەزىشە لەشكرى گەماۋىدراۋ بۇ سەر لەشكرى

گەماۋىدەر. (۲) ئەم مەزەي ئەم ھىرشە دەكات.

(۳) مەزىشكىكى فېزىكەي جەنگ:

(Their bombers flew fifty ~s a day.)

sortilege (sôr'ti-lij), n. (۱) بەخت لىكەندەرە بە پىانقۇ.

(۲) جادوگىرى: جادوۋازى: جادوۋ: ئەفسونىيازى.

S O S (es'ō'es'), (Save Our Souls!), (۱) پىزگارمان كەن:

فرىامان كەن: شفرەي جىيەنەيە بۇ داۋاي فرىاكەوتن لەلەيەن كەشتى و

فېزىكەرە لەكاتى تەنگانەدا. (۲) بانگەۋازى فرىاكەوتن.

so-so (sō'sō'), adj. & adv. نە باشو نە خراپ: خراپ نەيە:

مام ناۋەندى.

sot (sot), n. كەسكىنى ھەمىشە سەرخۇش.

soteriology, بىرۋىيەرى ئاينى پىزگارى لە پىنى عىساۋە.

sotol (sō'tōl, sō-tōl'), n. درەختىكى بىبابانى ئەمەرىكىيە.

sottish (sot'ish), adj. (۱) وپو لە مەستىدا: خۇل: گەلخۇ.

(۲) مەست: سەرخۇش.

sotto voce, بە چىرە: لە زىر لىۋەرە: بە دەگىنكى زۇر نزم.

sou (sō), n. پارەيەكى كۇنى ھەرەنسى كەم نرە.

soubrette (sōō-bret'), n. (۱) كارەمەرىكى بەناۋو تەلەكەبازو

بىن ھىيەي شانۇنامەي پىنكەنپاۋى و ئۇيەرەيە. (ب) ئافرەتلىك كە ئەم دەورە

دەمىنى. (۲) كچىكى جاۋباشقالى ھىچ وپوچ.

soubriquet (sōō'bri-kā'), n. = sobriquet.

souchong (sōō'shōŋ'), n. جۇرە چايەكى پەشى چىنە.

souffle (sōō'fl'), n. دەنگىكى نەرمە وەك بە بىستۇكى پىزىشك

دەمىستىرئ.

soufflé (sōō'flā', sōō'flā), adj. سوۋك و پەل (چىشت لىنان):

قشەن: (cheese ~)

n. چەند جۇرە خوارەمەنەيەكەن سىپىنەي ھىلەكى شەلقاۋىيان تىن دەكرئ

پىش لىنان تاكو پەل يا قشەل و سوۋك دەچىن.

sough (suf, sou), n. وۋەۋوۋى يا بەناۋ درەختدا (كە لە تالە يا ھەناسە

ھەلگىشان دەچىن بەتايەتتى كاج يا سەۋەي): ئەم لوۋرە لوۋرە يا شەنەيە.

v.ĭ وۋەۋوۋى ھاتنى يا بەناۋ درەختدا: لوۋرەلوۋرەكرىن: شەنە ھاتن.

sought (sôt), past tense and past participle of seek.

soul (sōl), n. (۱) گىيان: گىيانى ئادەمىزاد. (۲) گىيانى مردوۋ.

(۳) دەروون. (۴) نەزاد: ئاۋكرۇك: گرنگىرەن پەش: ئاۋچەرگە:

(Brevity is the ~ of wit.)

(۵) سەمۋىك: گرنگىرەن كەس: گىيان و دل (مەجان):

(He was the ~ of the revolution.)

(۶) نەمۋنە: وىنە: (She is the ~ of kindness.)

(۷) كەس: مەۋە: (I didn't see a ~ there.)

soul brother, [Slang], برادەرى قولەپەش.

soul food, چەند جۇرە خوارىنكى تايەيەيە بە قولەپەشەكانى ئەمەرىكا

soulful (sōl'fəl), adj. ھەست قوۋل: ھەست بەرە: بەھەست: بەسۇز.

soulless

-soulfully (adv.); soulfulness (n.).

soulless (sōl'lis), adj.

بىن ھەست: ھەست مردود: خۇيەرسىز:

بىن دلۇ گىيان.

sound (sound), n.

(۱) دەنگ: (۲) شەپۇل دەنگ.

(۳) دەنگى ئايىبەتتى: (the ~ of aircraft overhead).

(۴) تەقەۋرەقە: دەنگ: تەقە. (۵) دەنگى قىسە.

(۶) مەردى دەنگ: (within ~ of the guns).

(۷) شىۋەى ھاتتەبەر گۆئ: (We liked the ~ of his report.).

(۸) دەنگەدەنگ: گەرەلاۋۇ.

(۹) [Archaic]. روت ووات: قار! مۇقۇمقا: دەنگ.

v.t.

(۱) دەنگ لىۋەھاتت: دەنگ ھاتت.

(۲) وادىاربون (بە دەنگى شتەكەدا): لەۋەچچون:

(Her voice ~s troubled.; That plan ~s reasonable.)

v.t.

(۱) دەنگ لىۋەھىتان:

(۲) لىدان (دەنگ): بانگ كرسن: بانگ ھەئان: بىلۇكرەنەۋە:

(He ~ed the alarm.; The clock ~s the hour.)

(۳) بىژان: ووتن: بە دەنگى بەرز ووتن. (۴) ھاھەنگ بۇ گىيان.

(۵) تاقىكرەنەۋەى دەنگى سىنگو دل بە بىستۇكى پىزىشك.

sound off, (۱) قىژاندن: بە دەنگى بەرز ووتن: ھاۋاركرن.

(۲) [Slang]. پاي خۇ بە توندى دەرپىن: لاف لىدان بە دەنگى بەرز.

sound (sound), adj.

(۱) پتەۋ: نەپىزو: باش: بىن كەم و كوۋپى:

(a ~ timber)

(۲) ساغ: تەندروست: چاك: نەخۇش نىيە: (of ~ mind and body).

(۳) مەترسى ئابۋوتى ئى ناكى: چەسپىو: پتەۋ:

(a ~ business, bank, economy, etc.)

(۴) بەجى: لەسەر بىنچىنەيەكى راست دائىراۋە: دروست:

(a ~ method; ~ judgement)

(۵) پتەۋ: قايم: چەسپىو: (a ~ foundation).

(۶) پشت پىن بەسترا.

(۷) قول (خە): خۇش (خە): (a ~ sleep).

(۸) پاك (پەۋىشت، مۇقە): راست: دروست: جوان (پەفتان).

(۹) تەۋاۋ: چاك: (a ~ flogging, beating, etc.).

(۱۰) لەسەر نەرىتى كۆن پۇشستو: كۆنەپەرسىز.

(۱۱) ياسايى: دروست (لە پورى ياساۋە).

-soundly (adv.); soundness (n.).

sound (sound), n.

(۱) كەندەۋى پان: گەروناۋى پان.

(۲) كەندەۋى يا پەل دەريايى درىژبۇۋە بۇ ناۋ ووشكانى.

(۳) ھەۋادانى ماسى: كىسەى ھەۋى ماسى.

(پىشى دەۋوتى: "air bladder").

sound (sound), v.t.

(۱) پىۋانى قولنى ئاۋ.

(۲) لىكۋلىنەۋە پىشكىنى بىنى دەريا.

(۳) (out ~) بۇ دەرگەۋت ئى دەرىھىنانى بىرۋاى كەسك بە پىرسىارى

لاپەلايى (to ~ somebody out about a subject).

(۴) پىشكىنى بىرىن بۇشايى لەش بە ئامىرنىكى بارىكە كول (پىزىشكەۋانى).

v.t.

(۱) قولنى ئاۋ پىۋان. (۲) چۈنە ژىر ئارەۋە.

(۳) دۇزىنەۋەى شىك بە پىرسىارى لاپەلايى: قسە ئى دەرىھىنان.

n.

(۱) پىۋان (قولنى ئاۋ).

(۲) ئامىرنىكى بارىكە كولە بۇ پىشكىنى بىرىن بۇشايى لەش (پىزىشكەۋانى).

sound barrier, = sonic barrier.

sound board, = sounding board.

sound camera, كامىرايەكە كە دەنگىش تۇمار دەكات.

لە ھەمان كاتدا كە وىتە دەرگى.

sound effects, دەنگى لاسايى دەستكردى بەرنامەى رادىۋو تەلەفونۇ ۋ.

شانۇنامە فىلم: ۋەك دەنگى ھەرەترىشكەۋ گىانەۋەرو لىدان ئوتومبىل...

ھتد.

sour

souder (soun'dēr), n.

پىۋەرى قولنى ئاۋى دەريا (ئامىر، مۇقە).

souder (soun'dēr), n.

پەۋە بەرەزى كىۋى.

sounding (soun'din), adj.

(۱) دەنگدار: دەنگى لىۋەدەيت.

(۲) دەنگ دەداتەۋە. (۳) قشەچى: زل (قسە).

sounding (soun'din), n.

(۱) پىۋانى قوللى ئاۋى دەريا دەرياچە.

بە پەتەك كە شىتىكى قورس بە سەرنىكەۋە بەستراۋە. (۲) قوللىيى بەم شىۋەيە

پىۋار. (۳) (pl.), قوللىيەيكى لە ۶۰۰ پىن زىاتر كە دەتوانى ۋەھا پىۋورى

(۱) تەختەى دەنگەۋەرو (لە ئامىرى مۇسقىادا بۇ

زىادكرن ۋ پۋونى دەنگەكەى). (۲) قوچكەى دەنگەۋەرو (بۇ گەرەكرن ۋ

ئاراستەكردى دەنگى قسەكەر لە ھەۋانگەرە بۇ گۈنگەرەكان).

(۳) كەسكەك يا تاقەمە كەسكەك كە باش ۋ خراپى بىرۋاىيەكىان پىن تاقى دەرگىتەۋە

پىش بىلۇكرەنەۋەى بەسەر ھەموۋ خەلكدا. (۴) بىلۇكرەۋەى بىرۋا

قوچقوشمى بەستراۋ بە سەرنىكى پىۋەرى قوللىيى

ئاۋەۋە.

sounding line, ھىلى پىۋەر: پەتەكە سەرنىكى قوچقوشمى پىۋە بەستراۋە.

قوللىيى ئاۋى دەريا دەرياچە پىن دەپىۋورى. (ھەرۋەھا "lead line").

soundless (sound'lis), adj.

بىن دەنگ: كپ.

soundly (sound'li), adv.

(۱) بە پىكەۋپىكى: بە بىن ھەلە:

(He reasons ~.)

(۲) بە قورسى (ئوستن): بە جۈرىك كە بە ئاسانى خەپەرى نەپتەۋە:

(He sleeps ~.)

(۳) بە تەۋاۋى: (The enemy was defeated ~.)

sound-proof (sound'proof), adj.

دەنگى: دەنگى بۇ ئايەت:

دەنگ بەرەستەكەر: (a ~ room, material, etc.).

v.t.

دەنگىكرن: بەرەستى دەنگ ئى كرسن:

(to ~ a room, studio, etc.)

sound track, ھىلى دەنگ: ئەۋ بەشەى قەراغى شىرتى سىنەمايە كە

دەنگەكەى لەسەر تۇمار دەرگىت.

soup (sōop), n.

(۱) شۇرىا.

(۲) [Slang]. نىتراتى گلىسرىن.

(۳) [Slang]. تەم ۋەزى چى (ھەندىك جارى بە بارانەۋە).

(۴) [Slang]. تىن (مەكىنە): ۋوزە.

پەرىشان: لە تەنگەچەلەمەدەيە: لە ئاۋشىدەيە. [Slang], in the soup,

تىن پىدان (مەكىنە): بەھىزتركرن. [Slang], soup up,

soupcon (sōop'sōn'), n.

قۇزىك (تام): نەختانك.

soup kitchen, چىشتەخانەى ھەژران: شوتىكە بە خۇپايى خواردەمەنى

تىدا دەرئى بە ھەژرەكان.

soup-spoon (sōop'spōon'), n.

كەچكى شۇرىا.

soupy (sōop'i), adj.

(۱) شۇرىايى: شەلە ۋەك شۇرىا: لە شۇرىا دەچن.

(۲) تەماۋى: تەم ۋەزى. [Colloq.], (۳) بەسۇز.

sour (sour), adj.

(۱) ترش.

(۲) ترشاۋ: بىنكاۋ: بۇگەن: (~ milk).

(۳) تۋپەۋتەۋ: زىزا: پەست: پوۋترش: پوۋناخۇش: پقاۋى: پوۋگىز:

(a ~ temper; Failure made him ~.)

(۴) خراپ: گەند: داۋىتىيە داۋە: (~ His game has gone ~.)

(۵) ناخۇش: تىكچوۋ: (~ Their relationship went ~.)

(۶) زۇر ترش (خاك).

(۷) گىرىتاۋى (بەزىن): ئاۋىتەى گۈگىردى تىدايە.

n.

(۱) شتى ترش.

(۲) خواردەۋەيكى مەستكەرى ترش: (~ a whisky).

v.t.

پوۋ ترش ۋ تال كرسن: تۋپەۋتەۋكرن: پقاۋى كرسن: تىكدان:

خراپ كرسن: (~ Continued adversity had ~ed his temper.).

v.t.

(۱) ترشان: بۇكان: بۇگەن كرسن.

(۲) (۱) پوۋ ترش ۋ تال بون: پقاۋى بون.

(ب) تىكچوۋ (پەيۋەندى برادەرى): ناخۇش بون:

source

(*Their relationship ~ed after that incident.*)

source (sôrs, sôrs), *n.* (۱) سەرچاوه (پوویار، چەم، ئاي).

(*Books are a ~ of knowledge.*) (۲) سەرچاوه

The news comes from a reliable ~.

(۳) ھۆ (۴) سەرچاوه (باس).

(۵) بىخ وىناۋان؛ پەگەر پىشە؛ پىشە؛ سەرەتا.

sour cherry,

sour-cROUT (sour'krout), *n.* = sauerkraut.

sourdine (sōōr-dēn'), *n.* (۱) نامىزىكى مۇسقىي كۈنە.

(۲) شىنكە بۇ كۆكرىدى دەنگى كەمانچە.

sour-dough (sour'dō'), *n.* (۱) ھەرىر ترش.

(۲) كەسكىگە كە بە دۋاي زۇپدا گەراۋە لە پۇژاۋاي ئەمەركاۋ كەنەدا.

نىشتەنىيەكى كۈنى ئەم ئاۋچانە (بەتايىيەتى كە بە تەنبا ژاپان).

sour grapes, شىنكە كە كەسكىگە لە نرخی كەم دەكاتەۋە چۈنگە دەستى

ئاپكاتى زىۋى دەمى نەدەگەيشتە تىرى دەپۈت ترشە.

sourish (sour'ish), *adj.* نەخىت ترش

sour-puss (sour'poos'), *n.* [Slang]. كەسكى ھەمىشە پووترش

يا پوۋوگە كەسكىگە بەرچاۋ تارىك پوۋناخۇش.

sousaphone (sōō'zə-fōn', sōō'sə-fōn'), *n.* سۈرەفون:

نامىزىكى مۇسقىيە.

souse (sous), *n.* (۱) سەرپىنى ترشياتكراۋى بەران.

(۲) سۈيزاۋى ترشيات.

(۳) ئوقۇم كىردن لە سۈيزاۋى ترشياتدا؛ خىستەناۋ ئاۋى ترشياتەۋە.

(۴) [Slang] كەسكىگە مەست يا سەرخۇش.

v.ɹ (۱) ترشيات كىردن؛ كىردن بە ترشيات؛ ترشيات گىرتەۋە؛ خىستە ئاۋى

ترشياتەۋە. (۲) ئوقۇم كىردن؛ خىستە ئاۋى شلەۋە؛ تەپكەردن.

(۳) سەرخۇش كىردن؛ مەستكىردن.

v.ɹ

زۇر نەپىۋون؛ خوسان.

souse (sous), *n.* شالاۋ: ۋەك ھى ھەلق؛ لە پىر بەسەردادان.

v.ɹ & v.ɹ (~ on; ~ upon), شالاۋ بۇ بىردن ۋەك واشە يا ھەلق؛

لە پىر بەسەردادان

soused (soust), *adj.* [Slang]. مەست: سەرخۇش.

soutache (sōō'tāsh'), *n.* شىرىنكى ھۇنراۋى پازىنەرەۋىيە.

soutane (sōō-tān'), *n.* چاكەتى فەشى كاسۋىكى.

south (south), *n.* (۱) باشۋور؛ خوارۋو.

(۲) ئاۋچەيەكى باشۋورى.

(۳) [S-] ئاۋچەي تەرەۋى باشۋورى؛ ھەرىنى خوارۋوى زەمىن.

adj.

(۱) باشۋورى؛ خوارۋو؛ ھى خوارۋو.

(۲) ھى باشۋور؛ لە باشۋورەۋە ھەلكرىۋو يا ھاتوۋ: (*a ~ wind*).

(۳) [S-] خوارۋو؛ باشۋور: (*~ America*).

adv.

بەرەۋ خوار؛ بەرەۋ باشۋور.

the South,

(۱) ھەرىنى باشۋورى ئەمەركا.

(۲) كۇنەندراسىۋنى ۋولتە باشۋورەكانى ئەمەركا لە شەرى ئاۋخۇى

ئەمەركادا.

south-bound (south'bound'), *adj.* بەرەۋ خوار؛

بەرەۋ خوار پۇيشتوۋ: (*a ~ train*).

south-east (south'ēst'), *n.* (۱) خوارۋوى پۇژەۋەلات.

(۲) ھەرىنى خوارۋوى پۇژەۋەلات.

adj.

(۱) بەرەۋ خوارۋوى پۇژەۋەلات؛ ھى خوارۋوى پۇژەۋەلات.

(۲) لە خوارۋوى پۇژەۋەلاتەۋە ھەلكرىۋو: (*a ~ wind*).

adv.

لە خوارۋوى پۇژەۋەلاتەۋە؛ بەرەۋ خوارۋوى پۇژەۋەلات.

south-easterly (south'ēs'tēr-li), *adj. & adv.* ھى (۱)

خوارۋوى پۇژەۋەلات؛ بەرەۋ خوارۋوى پۇژەۋەلات: (*a ~ direction*).

(۲) لە خوارۋوى پۇژەۋەلاتەۋە ھەلكرىۋو: (*a ~ wind*).

south-eastern (south'ēs'tēm), *adj.* ھى خوارۋوى پۇژەۋەلات. (۱)

southwester

بەرەۋ خوارۋوى پۇژەۋەلات. (۲) لە خوارۋوى پۇژەۋەلاتەۋە ھەلكرىۋو:

(*a ~ wind*)

south-eastward (south'ēst'wērd), *adv. & adj.* بەرەۋ

خوارۋوى پۇژەۋەلات.

n. ھەرىنى يا شۋىنكى خوارۋوى پۇژەۋەلات.

south-eastwardly (*adv.*).

south-eastwards (south'ēst'wērdz), *adv.* = south-

eastward.

souther (south'ēr), *n.* باي باشۋور؛ باي ۋەشت؛ گەرداي يا گەردەلوۋى

باشۋورى.

southerly (suth'ēr-li), *adj.* (۱) ھى باشۋور؛ بەرەۋ باشۋور.

(۲) لە باشۋورەۋە ھەلكرىۋو: (*a ~ wind*).

adv. (۱) بەرەۋ باشۋور. (۲) لە باشۋورەۋە.

southern (suth'ēr-n), *adj.* (۱) ھى باشۋور؛ بەرەۋ باشۋور.

(۲) لە باشۋورەۋە ھەلكرىۋو: (*a ~ wind*).

(۳) [S-] ھى باشۋورى ئەمەركا يا ھەر شۋىنكى تر.

n. نىشتەنىيەكى ئاۋچەكانى باشۋور؛ باشۋورى (مۇۋە).

southerner (suth'ēr-nēr), *n.* (۱) كەسكى باشۋورى؛

نىشتەنىيەكى ئاۋچەي باشۋور. (۲) [S-] نىشتەنىيەكى ھەرىنى باشۋورەكانى

ئەمەركا؛ خەلكى باشۋور؛ كەسكىگە كە بارو بايرەۋە نىشتەنى ئاۋچە

باشۋورەكانى ئەمەركا بوۋىن.

southern lights, = aurora australis.

southernly (suth'ēr-n-li), *adj. & adv.* = southerly.

southernmost (suth'ēr-n-mōst'), *adj.* ئۋىپەرى باشۋور

southernwood (suth'ēr-n-wood'), *n.* دەرەختە باشۋورى؛

دەرەختكى گول زەردى گەۋ بۇن خۇشە (ھەندىك جار لە يىرە درۋوستكرىددا

بەكارەۋەننى).

southing (south'ing), *n.* (۱) بەرەۋ باشۋور چوۋن.

(۲) جياۋاۋى مەلى پانى ئىۋان درۋ خال بەۋى بەرەۋ باشۋور پۇيشتەۋە

(كەشتىيەۋى).

southland (south'lānd, south'land'), *n.* (۱) زەمىنى

باشۋور.

(۲) ھەرىنى باشۋورى ۋولتە.

southmost (south'mōst), *adj.* = southernmost.

southpaw (south'pō'), *n.* [Slang]. يارىكەرى چەپەر (بەتايىيەتى

ھى بېسېۋل).

adj. [Slang].

South Pole,

تەرەۋى باشۋور.

southern (suth'rən), *n.* (۱) كەسكى باشۋورى (بەتايىيەتى

ئۋسكۈتلەندىيەك بە ئىنگلىزىك ۋا دەلق). (۲) كەسكى خەلكى خوارۋوى

ئەمەركا.

adj.

باشۋورى.

southward (south'wērd), *adj. & adv.*

بەرەۋ باشۋور؛

بەرەۋ خوار.

n.

ئاۋچەيەكى باشۋورى.

southwardly (south'wērd-li), *adj. & adv.* (۱) بەرەۋ باشۋور؛

بەرەۋ خوار. (۲) لە باشۋورەۋە ھەلكرىۋو: (*a ~ wind*).

southwards (south'wērdz), *adv.* = southward.

southwest (south'west'), *n.* (۱) باشۋورى خۇراۋاۋى.

(۲) ئاۋچەيەكى باشۋورى خۇراۋاۋى.

adj. (۱) ھى باشۋورى خۇراۋاۋى؛ بەرەۋ باشۋورى خۇراۋاۋى.

(۲) لە باشۋورى خۇراۋاۋىيەۋە ھەلكرىۋو: (*a ~ wind*).

adv. لە باشۋورى خۇراۋاۋىيەۋە؛ بەرەۋ باشۋورى خۇراۋاۋى.

(۱) گەردەلوۋى باشۋورى

خۇراۋاۋى. (۲) كلاۋى ئاۋدانەۋەرى كەشتىيەۋان.

southwesterly

- southwesterly** (south'wes'tēr-li), *adj. & adv.* (۱) می
باشووری خوراوا؛ بهرە باشووری خوراوا: (a ~ direction)
(۲) له باشووری خوراواوە هەلکەردو: (a ~ wind)
southwestern (south'wes'tēr), *adj.* (۱) می باشووری خوراوا
بەرە باشووری خوراوا (۲) له باشووری خوراواوە هەلکەردو: (a ~ wind)
(۳) [-S] تاییەتی بە هەرمی باشووری خوراوا ئەمەریکا
southwestward (south'west'wērd), *adv. & adj.* بەرە
باشووری خوراوا
n. ناوچەیەکە باشووری خوراوا
southwestwardly (south'west'wērd-li), *adj. & adv.* - (۱)
بەرە باشووری خوراوا (۲) له باشووری خوراواوە هەلکەردو:
(a ~ wind)
southwestwards (south'west'wērdz), *adv.* = south-
westward.
souvenir (sōo'vā-nēr', sōo'vā-nēr'), *n.* یادگار
sou'wester, souwester (sou-wes'tēr), *n.* = south-
wester.
sovereign (sov'rin, sov'ēr-in, suv'rān), *adj.* (۱) سەرتەرین
بەدەسلەتەرین: (ruler ~)
(۲) سەربەخۆ: سەربەست: (a ~ state)
(۳) ئایاب: بەر: باشترین: (virtue ~)
(۴) زۆرماش: زۆر بەکار: (a ~ remedy for skin diseases)
(۵) پاشایانە: له پاشا هاتو: تاییەتی بە پاشا.
n. (۱) پادشا: پاشا: خاوەن شۆ
(۲) پارەیکە زێری ئینگلیزییە نرخی پادەندیکە.
sovereignly (*adv.*).
sovereignty (sov'rin-ti, suv'rān-ti), *n.* (۱) پادشاهی: (۲) بەرترین دەسلەت (له وڵاد):
دەسلەتی بەر: (۳) سەربەخۆیی: سەربەستی: سەروری: (state ~)
(۴) وڵاتیکی سەربەخۆ.
(۵) دەسلەت (to have ~ over).
soviet (sō'vi-it, sō'vi-et', sō'vi-et'), *n.* سۆڤیەت نەنجومەنی
گرێکارو حوتیاران
adj. (۱) سۆڤیەتی: تاییەتی بە نەنجومەنی گرێکارو حوتیاران.
(۲) [-S] می یەکیکی سۆڤیەت.
sovietism (sō'vi-it-iz'm), *n.* سۆڤیەتیی: فرمانڕوایی نەنجومەنی
گرێکارو حوتیاران: شیوعیتی
sovietize (sō'vi-ə-tīz'), *v.t.* گۆڕین بۆ سۆڤیەت: شیوعی
فرمانڕوایی کردن بە می سۆڤیەتی.
-sovietization (*n.*).
sovran (sov'rān, suv'rān), *adj. n.* = sovereign.
sow (sou), *n.* (۱) مانوس: بەرازی من.
(۲) (۱) جۆگە ناسنی توابە بردن له کوورەو بۆ قالیی داپشتن.
(ب) داریژە ناو جۆگەیکە وەها.
sow (sō), *v.t.* (۱) تۆوان: چاندن (تۆ): وەشاندن.
(۲) ناشتن: زەوی چاندن.
(۳) بلاوکردنەو: ناشتن (مەجان): (to ~ the seeds of hatred).
-sower (*n.*).
sow-belly (sou'bel'i), *n.* [Colloq.] گۆشتی بەرازی سۆڤرکراو.
sow bug, = wood louse.
sown (sōn), *alternative past participle of sow.*
sow thistle, پووەکیکی گۆل زەردی گەل دیکووییە
sox (soks), *pl of sock.*
soy (soi), *n.* (۱) سۆی خۆشاوی سۆی (کە له لێنانی ماسی و گۆشت و
هەندئێ سوزەدا بەکار دەهێنرێت): (۲) soybean

spadework

- soya** (soi'o, sō'ya), *n.* [British], = soy.
soybean (soi'bēn'), *n.* (۱) پووەکیکە له لۆبیا دەچن و بەرێکی وە
لۆبیا دەگرن: له گەلوودا. (۲) بەری ئەم پووەکە (ئاردو پۆن و خۆشاوی ئی
دەردەهێنێ و بە ساغیش ئی دەنرێ)
(۱) گەراو: گاناو. (۲) گەراوخانە: سەیرانگای گەراو.
spa (spä), *n.*
space (spās), *n.* (۱) بۆشایی: جێی بەتال: جێی چۆل.
(۲) ماوە (شوێن): جێ: شوێن. (۳) جێ و پێ: جێیەک کە بەش بکات: جێ:
(We couldn't find a parking ~.)
(۴) جێ (فرۆکە، شەمەندەفەر، کەشتی ... هتد): جێی گیرا: جێی دانیشتن:
کورسی. (۵) (۱) ماوە: کات:
(not enough ~ between arrival and departure)
(ب) ماوەیکە کەم: (for a ~).
(۶) بۆشایی ناسمان: ناسمان: بۆشایی ناسمان.
(پیشی دەوترێ: "outer space").
(۷) بۆشایی نیوان هێلی مۆسیقا.
(۸) پارچە کانزای نیوان دوو تپ (چاپکاری).
(۹) [Obs.] کاتی دائراو بۆ شتیک.
v.t. بۆشایی خستنه: پەنەرە: جیاکردنەو: له یەک بە بۆشایی.
space-craft (spās'kraft', spās'kräft'), *n. sing & pl.* کەشتی
ناسمانی: کەشتی بۆشایی. (هەرەها "space-ship").
space flight, فڕین بە بۆشایی ناسماندا.
spaceless (spās'lis), *adj.* (۱) بێ سنوور: بەر بەرە.
(۲) هیچ جێگە نەگرتووە.
spaceman (spās'mān), *n.* (۱) ناسمانگەر: کەشتیەروانی کەشتی
ناسمانی. (۲) کەسیکە کە له یەکیکە له ئەستێرەکانەو هاتن بۆ سەرزمین (له
چیرۆکی مەلبەستی زانستیدا).
space-ship (spās'ship'), *n.* کەشتی ناسمانی: کەشتی بۆشایی.
space shuttle, کەشتی ناسمانی هاتوچوگرە له نیوان زەمین و ئیستەگی
ناسماندا (بۆ هێنان و بردن ناسمانگەرەکان).
space station, ئیستەگی ناسمانی: ئیستەگی بۆشایی.
space suit, دەستە جلی ناسمانی (ناسمانگەر لەبەری دەکات):
قاتە جلی ناسمانگەر.
space walk, پیاسەیی ناسمانی: چوونەدەرەو: ناسمانگەر له
کەشتیەیکە له ناسماندا.
spacial (spā'shəl), *adj.* = spatial.
(۱) بۆشایی جێهێشتن له نیوان دوو شتی
زنجیرەیکەدا (وەک ووشە یار پستە): پێکەستنی زنجیرەیکە بە جێهێشتنی
ئەم بۆشایییانە. (۲) بەرودو: پێکەستنی زنجیرە پووداو (لەپووی کاتەرە).
(۳) بۆشایی نیوان دوو شتی زنجیرەیکە (وەک ووشەکانی پستە).
spacious (spā'shəs), *adj.* (۱) فراوان: گەورە (شوێن):
(a ~ house, room, hall, etc.)
(۲) بەرفراوان: خوش گۆزەران: (a ~ existence).
spackle (spā'k'l), *n.* هێلم یا گیراویەیکە وەک مەویر (دیزو کونی
دیواری پێ پرەدەکرێتەو).
v.t. دیزو کونی دیواری پرەدەکرێتەو بە مەویر گەراوێ.
spade (spād), *n.* (۱) بیل: بیلچە. (۲) شتیکە له بیلچە بکات.
v.t. & v.i. بیلکاری کردن: هەلکەندن بە بیل.
call a spade a spade, بە پێک و راست ووتن بەبێ پێچ و پەنا:
پێچ و پەنا تێ نەخست: قسە لەپووبوون.
spade (spād), *n.* (۱) ماچە (کاغەزی یاری و قوما).
(۲) (pl.) ، دەستەیکە کاغەزی وەها. (۳) کاغەزێکی وەها.
spadefish (spād'fish'), *n.* ماسیەیکە خێرکەلە پەرە تیرێ
دەریایی.
spadeful (spād'fool'), *adj.* پێ بیلچەیکە.
spadework (spād'würk'), *n.* (۱) بیلکاری.

(۲) کاری نامادهی قورس' هول و کوششی نۆز (که پنیوسته بۆ ناماده کردن یا گهلا نهکردنی کار).
spadix (spä'diks), *n.* جۆره رووهکیکه له نۆزک دهچن په پهرهیکی وهک
 په دهتهتی به دوریهی هوهیه.
spaghetti (spä-get'i), *n.* (۱) سباگیتی: خواردنه نهییهکی نیپالییه
 وهک مهعکرونی باریک و درێژ وایه. (۲) لولهی دایرکمر: لولهیهکه تهله
 نه لهکتریککی پووتی تێ دهخهئ.
spahi, spahee (spä'hē), *n.* سپاهی: سهربازی سوارهی لهشکری
 عوسمانی.

spake (spāk), *archaic past of speak.*

spall (spōl), *n.*

v. t.

v. i.

span (span), *n.*

(۱) : (ب) پێوانهیهکه بریتیه له تۆ گرێ یا ئینگ.
 (۲) : (ب) راده: نه دازه یا دوری نیوان دوو سنوور.
 (ب) ماره یا درێژی نیوان دوو کۆلهکه یا پایه. (the ~ of an arch).
 (۲) ماره ی نیوان دوو پایه یا کۆلهکه (پرد): (a bridge of four ~s).
 (۴) درێژی نیوان سهری ههردوو بانی فۆکه.
 (۵) مارهیهکی کورت: (the ~ of a life).
 (۶) جوت: (گا: هینستی, ئهسپ, کمر... هتد).
 (۱) به بست پێوان. (۲) به دهست دهوهردان (وهک له پێوانا به بست).
 (۳) درێژبوونهوه به سهردا (وهک پرد): بهسهردا تێپهربوون: گرتنهوه:
 (The bridge ~s the river.)
 (۴) بهسهردا درێژکردنهوه (پرد): پرد به سهروهه دووسترکردن.

span (span), *archaic past tense of spin.*
spandrel (span'drel), *n.*

ئهو شوننه سینگۆشهیهیهی نیوان کهوانه ی
 تاقیکرد گۆشه وهستاوهکی دهوهریتی.

spang (span), *adv.* [Colloq.], بهتهواری: به بێ کهم و زیاد:
 (~ in the middle of the table)

spangle (span'g'l), *n.* (۱) زو زهنگیانه: زهنگیانه: موروو: پولهکه
 (ب) جل پارازندهوه. (۲) شتیکی یا شوننیککی بریقاوه: (a ~ of sunlight).

v. t.

v. i.

spangly (*adv.*).

Spaniard (span'yērd), *n.* نیهپانی: هارولاتییهکی نیهپانیایا:
 کهسێکی نیهپانی.

spaniel (span'yəl), *n.* (۱) جۆره سهگیکی قاچ کورتی تووک لوول و
 درێژی گوێ ژل و داگهتووی کلک کورته. (۲) کهسێکی ملکهچی مراهیکری
 حهز له نۆکهری که.

Spanish (span'ish), *adj.* نیهپانی (گه), کلتوور, زمان.
n. نیهپانی: زمانی نیهپانی.

the Spanish, نیهپانییهکان.
Spanish-American (span'ish-ə-mer'ə-kən), *adj.* (۱)

نیهپانی-ئهمهریکی: تایبهتی به وولاته نیهپانی ئهمهریکاییهکان و گهلهکانیان
 (وهک مکهسیکو و ئهمهریکای ناوهراست).

(۲) نیهپانی-ئهمهریکی: تایبهتی به ئهمهریکایی بنهچه نیهپانی.
 (۱) هارولاتییهکی وولاته نیهپانییه ئهمهریکاییهکان.
 (۲) ئهمهریکایی بنهچه نیهپانی.

Spanish fly, قالونجهیهکی سهوزه وورد دههاریییت و بۆ دهرمان بهکار دیت.
Spanish Inquisition, دادگای پشکنین و لیکۆلینهوهی نیهپانی:

دادگایهکی کاسۆلیکی بوو له نیهپانیایا له سهدهی یانزه بۆ سزادانی له ناین
 وهگرهپارهکان که زۆر به توندوتیژی ناسرابوو.

Spanish rice, برنجی نیهپانی: قوبلی برنجی به تهماته و پیاز و بیهری
 سهوزی جنراوو بههارات لیتراو.

Spanish mackerel,

spank (spank), *v. t.* جۆزیکه له ماسی.
 به قنگدا کێشان یا مائین (بهتایبهتی مندال بۆ
 سزادان): (She ~s her children when they misbehave.)

v. i.

n.

spanker (span'kēr), *n.*

(۱) به قنگدا کێشهر.
 (۲) [Colloq.] ئهسپی خهرا: ئهسپی تیژپه.
 (۳) پایهوانی دواوه (کهشتییهوانی).

spanking (span'kiŋ), *adj.*

(۱) خهرا: تیژپه.
 (۲) خهراو بههینز (با, سهروه). (۲) [Colloq.] چاک و گهوره و بهتین و بههینز
 سپانه.

spanner (span'ēr), *n.* [British],
span-new (span'nōō', span'nū'), *adj.* [Dial.], =
 brand-new.

spar (spär), *n.*

spar (spär), *n.*

(۱) ستوون یا داری پایهوان (کهشتییهوان).
 (۲) پهراسوی راگری بالی فۆکه له باری درێژی.

spar (spär), *v. i.*

(۱) به چنگ شهکردن (کهلهشێر).
 (۲) شهپه بۆکس کردن: بۆکسبازی کردن.
 (۳) شهپه دهنووک کردن (مهجان): مشتومپر کردن: پلار هاویشتن: له یهک خویندن.

(۱) بۆکسبازی: شهپه بۆکس.
 (۲) مشتومپر: شهپه دهنووک (مهجان): پلار هاویشتن.
sparable (spar'ə-b'l), *n.* بزمار ی بێ سهری بچوک (پیلادروو
 بهکاری دینیت).

sparc (spär), *v. t.* (۱) بهخشین: نهکوشتن: پرگار کردن: هیشتهوه:
 (to ~ someone's life)

(۲) ناخۆشی نه دانه بهرا: به توو شهوه نهکردن:
 (We have ~d you the trouble.)

(۲) گلدانهوه: راگرتن: بهکار نه مێتان: (We will ~ no effort.)
 (۴) توانای دهست ئی ههنگرتن بوون:

(I can't ~ the money or the time.)
adj. (۱) پهدهک: زیاده: (a ~ room; a ~ tire, part, etc.).
 (۲) بهتال (کات): زیاده: (~ time).
 (۳) کهم: (a ~ meal).

(۴) لهپ: لهرواوا: پهقهله: (a tall, ~ man).
 (۱) تاپه ی سپهر: (I have a ~ in the trunk).

(۲) (۱) خستنی هه ده نیشانهکه ی یاری بۆلینگ به دوو یاری
 (ب) خالی گیراو بهم لیدان و خستنه.

sparely (*adv.*); **spareness** (*n.*).

spare-rib (spär'rib'), *n.* پهراسوی بهراز (که زۆریه ی گوشتهکه ی
 ئی دهکرتیهوه نهوسا لیده نهئ).

sparge (spärj), *v. t. & v. i.* (۱) ئی ههلهپهژان.
 (۲) شهلهقاندن یا ژهندنی شهله به تیکردنی ههوا ی پهستیخراو.

(۱) گیر: دهست قوچاو: پیسکه.
 (۲) کهم. (۳) بهخشدنه.

sparing (spär'ing), *adj.*

-sparingly (*adv.*).

spark (spärk), *n.* (۱) پریشک: پزیک: پرژ. (۲) ترووسکه.
 (۳) تۆزیک: نهختیک: تۆسقالیک: (a ~ of interest).
 (۴) زیتی: وریایی: زیندوویی: (There is no ~ in him.)

v. t.

(۱) پریشکدانهوه: پرژاییهوه.
 (۲) پریشک لیبونهوه (مهجان): به جۆشهوه بهدهنگهوههاتن.
 بزواندن: جم و جووێ تیکستن: پریشک ئی ههلساندن.

v. t.

spark (spärk), *n.* (۱) لایکی شوخ: گهنجیکی قوژ: جوامیر.
 (۲) دلدار: یار.

دلدار ی لهگه ک کردن: چاو باشقانی لهگه ک کردن.
 (۱) پریشکچ (له دووکه کێشدا).

spark arrester,

speakeasy

(۲) به ناشکرا قسه کردن؛ به بئ ترسو دله لرزی یا دهر بئ؛ لهروو قسه کردن.
speak well for, چاکه ووتن؛ لای چاکه دهر خستن.
to speak of, شایانی باسه
speakeasy (spēk'ēz'i), n. [Slang], مه یخانه ی

قاچاخ

speaker (spēk'ēr), n.

(۱) قسه کەر؛ وئزەر؛ دوتنەر؛ دوواندەر.
(۲) ووتار بئز؛ ووتار خوئن؛ ووتار بئز لئها توو.

(۳) [S-], سەرۆکی ئهنجومه ئی یاسایی؛ سەرۆکی پەرله مان (به تاییه تی کۆنگرئسی ئه مریکا که پئی دهر ووترئ: "Speaker of the House").

(۴) پهرتووی پهرانیئزی. (۵) loudspeaker
speakership (spēk'ēr-shīp), n. سەرۆکایه تی پهرله مان؛

سەرۆکایه تی کۆپ؛ پهلوی پایه ی سەرۆکی پهرله مان.
speaking (spēk'īng), adj. (۱) قسه کەر.

(ب) به زمانیکی تاییه تی قسه کەر یا درواو: (English ~ countries).

(۲) جوان دهر بر یا پیشاندەر؛ باش دهر خەر: (a ~ face).

(۳) له شته راسته قینه خه ده چئ؛ لئچوو: (a ~ likeness).

(۴) ناخوارتن؛ دووان؛ قسه؛ قسه کردن.

(۲) ووتاردان؛ ووتار خوئندنوه. (۳) ووتار؛ شتی بئزراو.

on speaking terms, قسه بان هه یه پئنه کهر؛ قسه بان نه بریوه؛

قسه ده کهن؛ ناخ و ماشیان نه کهر دوه؛

(They have not been on speaking terms for a year.)

speaking tube, بۆری ناخوارتن؛ بۆ دووان له نیوان ژورده کانی خانوویه کدا

spear (spēr), n. (۱) رم؛ نیزه. (۲) سهره رم؛ نووی نیزه.

(۳) رمی پاره ماسی. (۴) spearman (۵) تاله گیای درئز؛ چله گیای.

v.t. (۱) رم لئدان؛ نیزه پئنا کردن. (۲) ماسی گرتن به رمی پاره ماسی.

v.t. (۱) پئنا چووین وهک رم؛ سمین.

(۲) چلی تازه دهر کردن؛ چرو کردن و بوون به چلنکی درئز.

spear-fish (spēr'fish), n. ربه ماسی؛ ماسی یه کی دهر یایی گهریوه.
لئوژنکی درئزی هه یه له رم ده کات.

spearhead (spēr'hed), n. (۱) سهره رم؛ نووی نیزه.

(۲) پئشهنگ؛ لئشکر؛ هئز؛ کار؛ رابهر؛ کار؛ سهری رم (مه جان).

v.t. وهک سهری رم پئشهنگی کردنی هئز شیک یا کارئک:

(The paratroopers ~ed the invasion.)

He ~ed the reorganization of the company.)

spearman (spēr'mən), n. رهباز؛ رم هاوئز؛ رم هه لگر.

spearmint (spēr'mīnt), n. نه عنا؛ جۆرنکه له نه عنا؛ پۆنی نه عنا.

spear side, باوکی؛ له لای باوکی یه وه؛ له بنه چای باوکه وه؛

(the ~ of the family)

(بهراوردی که له گهل ووشه ی: "distaff side")

special (spesh'al), adj. (۱) تاییه تی؛ جیا:

(The play requires a ~ stage.)

(۲) نااسا؛ سهرناسا؛ تاییه تی.

(۳) بزیک (برادهر)؛ تاییه تی: (a ~ friend).

(۴) تاییه تی (به کسئیک، پئنه ورتئیک، مه بئستئیک... هتد):

(by ~ permission; a ~ edition of the newspaper)

(۵) دیاریکراو؛ تاییه تی.

(۱) شتئیک یا پوودانیکی تاییه تی. (۲) بهرنامه یه کی تله فزیونی یا رادیونی

n. تاییه تی. (۳) ژماره یه کی تاییه تی پۆزنامه یا گۆزار.

(۲) شتئیک به تاییه تی گراو (شهمه نده فەر، پاس... هتد).

(۴) سرخ داشکانیکی تاییه تی به فروته نئیه ک.

special delivery, پۆسته ی خیرا؛ پۆسته ی تاییه تی.

specialism (spesh'al-iz'm), n. (۱) پسپۆزی؛ شاره زایی له

رشته یه کی تاییه تی. (۲) رشته ی پسپۆزی؛ رشته ی شاره زایی؛ رشته.

specialist (spesh'al-ist), n. پسپۆز؛ شاره زای رشته یه کی تاییه تی؛

specification

کاربان: (an eye ~; a ~ in gynecology).

speciality (spesh'i-al'ə-ti), n. (۱) تاییه خۆی تاییه تی؛

نیشانه ی تاییه تی. (۲) (pl.) چۆنئتی؛ وورده تاییه خۆی شتئیک یا بارئک.

وورده تاییه خۆی یه کانی شتئیک. (۳) specialty

specialization (spesh'al-i-zā'sh-ən), n. (۱) پسپۆزی؛

شاره زایی بوون یا په یدا کردن له رشته یه کی تاییه تی؛ رشته.

[His (field of) ~ is biology.]

(۲) (b) پاهاتنی مرؤف یا زینده وهر به دهر وهری تازه؛ پاهاتنی نه ندانی نه ش

به نه رکی تازه. (ب) زینده وهر یا مرؤفی وهه پاهاتوو.

specialize (spesh'al-īz), v.t. (۱) ناوئوس کردن؛ دیاری کردن؛

ناوئهان به تاییه تی نه ک به گشتی: (~ your accusation).

(۲) (b) له رشته یه کی تاییه تی؛ په یدا کردن: (He ~d his study.).

(ب) بۆ مه بئستئیک یا نامانجئکی تاییه تی کۆشش کردن. (۲) پاهئنان

(۴) ناوئوس کردن؛ چکه گۆزهر وهه یا پاره یئدراو.

v.t. (۱) پسپۆزی په یدا کردن له رشته یه کی؛ شاره زابوون له شتئیکدا:

(He ~s in languages, sales, medicine, management, etc.)

(۲) پاهاتن به نه رکو بارو دهر وهری تازه (نه ندانی له ش).

specially (spesh'al-i), adv. (۱) بۆ مه بئستئیک تاییه تی؛

هر بۆ نه وه: (I came here ~ to see you.).

(۲) به تاییه تی.

specialty (spesh'al-ti), n. (۱) تاییه خۆی تاییه تی؛ تاییه خۆ؛

نیشانه ی تاییه تی. (۲) رشته؛ پسپۆزی؛ شاره زایی له رشته یه کی تاییه تی.

(Art is her ~.)

(۲) تاییه تی.

(۴) شتئیک خۆشو نایاب به تاییه تی کراو (له چاو توخمه کهدا):

(What is this restaurant ~?; Fried chicken was her

mother's ~.)

(۵) قۆنهرات یا په یمانئکی لۆک کراو.

specie (spē'shi), n. پاره ی وورده

(۱) به پاره ی وورده

(۲) ههمان جۆر؛ به ههمان شیوه (رهفتار):

(He was ready to return insult in ~.)

species (spē'shiz), n. (b) توخم؛ ره گهن. (ب) نه ندانی توخمئیک یا

ره گهرئک. (۲) جۆر؛ جهشن؛ بابته.

(۲) [Obs.], پووخسار؛ شیوه؛ پووالته؛ شیوه ی هاکنه بهرچاو.

(۴) [Obs.], specie.

(۵) (b) شیوه ی شهرباب و نانه ره قه ی شیزی قوربانی (کلیسه ی کاسولئیک).

(ب) نه شهربابه یا نانه ره قه یه

ره گهرئ مرؤف؛ توخمی ناده میزاد.

the species, (۱) تاییه تی؛ وورده؛ دیاریکراو؛

specific (spi-sif'ik), adj. بئ کهر زیاد:

(Be ~ in your description.; ~ order, directions,

instructions, etc.; a ~ use of the word; for no ~ reason)

(۲) تاییه تی به ره گهرئک یا توخمئیک: (~ characteristics).

(۲) تاییه خۆی شتئیکه.

(۴) هئ جۆرنکی تاییه تی؛ تاییه تی؛ هئ به تئئکی تاییه تی؛ جۆری؛ بابته.

(۵) (b) دهرمانی نه خۆشی یه کی تاییه تی؛ چاره یه کی تاییه تی یه.

(ب) له میکروبئیک تاییه تی یه ره قوروش دهرئ یا ده که وئته وه.

(۱) دهرمانئکی تاییه تی به نه خۆشی یه ک.

(۲) شتئیک تاییه تی به بارئک یا مه بئستئیک.

(۳) (pl.) چۆنئتی؛ وورده تاییه خۆکانی بارئک، پوودانیکی یا مه سه له یه ک:

(I don't know the ~s of the case.)

specifically (spi-sif'i-k'l-i, spi-sif'ik-li), adv. به تاییه تی؛

به شتئیه کی تاییه تی؛ به بئ کهر زیاد.

specification (spes'ə-fi-kā'shən), n. (۱) دیاری کردن؛

ناوئوس کردن؛ تاییه تی کردن. (۲) (pl.) چۆنئتی؛ تاییه خۆکانی شتئیک به

specificity

- ووردی: چۆنیتی شتیک به ووردی:
(Here are the ~s for the new building.)
- (۲) شتیک ديارىکراو يا نيشانهکراو.
specificity (spes'ə-fis'ə-ti), n. تاييه-تیتى: ووردی
specify (spes'ə-fi'), v.t. (۱) ديارىکردن: پهسجه بۇ پاکيشان:
ناونوس کردن: پوونکردنوه به ووردی (چۆنیتی): نيشانهکردن: دانان.
(۲) کردن به مرج (چۆنیتی کان): ديارىکردن يا دانان به مرج
specimen (spes'ə-mən), n. (۱) نمونه
(۲) [Colloq.] نمونه موزفیکى تاييه-تى: نمونه-ی تاييه-تى:
(an unsavory ~)
- (۳) [Colloq.] نمونه ميز (بۇ تاقىکردنوه-ی پزىشکى).
speciosity (spē'shi-əs'ə-ti), n. (۱) دورىکوزى:
به پووکش جوانى: (۲) درؤزنه: له پوو درووستى و وهكى تر نادرووستى
(۲) شتیک دورىکوزى يا درؤزنه.
specious (spē'shəs), adj. (۱) دورىکوزى: به پووکش جوان:
به پووکش دلفين (۲) درؤزنه: له پوو بهجى و له راستيدا تاييه-جى و
ناپهسندا: مهر به پووالهت چاک دهوونى و راستى-پهکى و ا-نیه:
(~ reasoning, logic, etc.; a ~ argument)
- (۳) [Obs.] جوان: دلگير.
-speciously (adv.); speciousness (n.).
speck (spek), n. (۱) لهکه: پهله: خال: کونج: شل.
(۲) تۆزنک: نهختىک: گهريله: کاکله (ههوى):
(I have a ~ of dust in my eye.)
- (۳) پهله (ميوه گهنو يا سنگاوى): خال.
v.t. پهله-لاوى کردن: لهکه دار کردن
speckle (spek'l), n. خال: پهله: لهکه
v.t. پهله-لاوى کردن: خال خالوى کردن: لهکه دار کردن.
speckled (spek'ld), adj. (۱) خال خالوى: کونج: بهله کاوى:
بهلهک: خال خال: (a ~ bird).
(۲) تیکهک: مهرمه: همه-مهرمه.
specs (speks), n.pl. [Colloq.]. specification #2.
spectacle (spek'tə-k'l), n. (۱) ديمه-نیکى سهرنج پاکيش:
(The sunset was a ~.)
(۲) پيشاندانیک يا خؤنواونیکى سهرنج پاکيش: نمايش
(۳) شتیکى سهپرو سهرنج پاکيشه که مايه-ی تهریق بوونهو ميت:
(He became drunk and made a ~ of himself at the party.)
- (۴) چاويلکه (pl.).
(گهنیک خارش دهووترى: "a pair of spectacles")
(۵) (pl.). چاو: مهجان: بينينى شتیک به چاويلکى تاييه-تى يا به هزى-کى
تاييه-تى-پهوه که کارىکاته سهر شىوهى هاتنه بهرچاوى شو: شته: هوى بينينک
که کارىکاته سهر بيروپاى سهپرکهر: (۶) (pl.), شتیکى له چاويلکه چور.
spectacled (spek'tə-k'ld), adj. (۱) چاويلکه له چاو:
(۲) نيشانه-ی وهک چاويلکه-ی پىوهيه (زينده-ره-زانی).
spectacular (spek-tak'yoo-lër), adj. (۱) تاييه-تى به ديمه-نى
جوانو سهرنج پاکيش: (۲) زور جوانو سهرنج پاکيش:
(a ~ display of fireworks)
- (۳) سهروپمين: زور سهرنج پاکيش: سهرناسا:
(a ~ rescue operation, success, number, sight, etc.)
n. بهرنامه-يکى تهله-فزيونى درؤزو سهرناساو سهرنج پاکيش.
-spectacularly (adv.).
spectator (spek'tā-tër, spek-tā'tër), n. تماشاگر: نارى:
وهريش: پيشريکى: خؤنواندن: هتد: سهپرکهر
specter, spectre (spek'tër), n. (۱) خيو: تارمايى
(۲) شتیکى ترسانکى له بهرچاو:
(the ~ of war, hunger, death, etc.)

speechmaker

- (۱) خيو: له خيو يا تارمايى دهچن.
spectral (spek'trəl), adj. (۲) شهبهنگى.
-spectrality (n.); spectrally (adv.).
spectre (spek'tër), n. [British Spelling]. = specter.
spectro- (spek'trə, spek'trō), n. پيشگرنگه به ماناى: شهبهنگى:
(spectrograph, spectroscope)
spectrogram (spek'trə-gram), n. ويته-ی شهبهنگ.
spectrograph (spek'trə-graf), n. (۱) ويتهگرى شهبهنگ
(فيزيا): (۲) ويته-ی شهبهنگ.
spectrology (spek-trol'ə-jī), n. شهبهنگناسى: ليکولینهوه-ی
شهبهنگ.
spectrometer (spek-trom'ə-tër), n. شهبهنگ پىو:
پىوهى شهبهنگ
spectroscope (spek'trə-skōp), n. دورين و تپوانين و
ليکولینهوه-ی شهبهنگ.
-spectroscope; spectroscopical (adj.);
spectroscopically (adv.);
spectroscopy (spek'trə-skō'pi), n. تپوانين و ليکولینهوه-ی
شهبهنگ به دورين.
spectrum (spek'trəm), n. (۱) شهبهنگ. (۲) مهودا: زنجيره:
مهودا يا پسته-ی فراوان: (the whole ~ of 20th century thought).
spectrum analysis, شیکردنوه-ی شهبهنگى.
specular (spek'yoo-lër), adj. (۱) ئاوينيه-ی.
(۲) به ناميرى تپوانينى پزىشکى دهکريت.
speculate (spek'yoo-lāt), v.t. (۱) بيرکردنوه: بيرليکردنوه.
(ب) رهمل ليدان: گوتمکارى کردن: (۲) جامبازى کردن: پارهبازى کردن.
speculation (spek'yoo-lā'shən), n. (۱) بيرکردنوه:
بيرليکردنوه. (ب) رهمل ليدان: نوقلانه: پيشينى: گوتمکارى.
(۲) جامبازى: پارهبازى. (۳) کاروکاسبى پارهبازى.
speculative (spek'yoo-lā-tiv), adj. (۱) بيرکردنوه-يى.
(ب) نوقلانه-يى: گوتمه-يى: هى رهمل ليدان. (۲) تاييه-تى به جامبازى يا پارهبازى
(۳) پپ مهترسى (پارهبازى): ترسانک: مهترسيدار: نامسؤگهر: دووبهختى
(۴) همز له کاروکاسبى دووبهختى و پارهبازى کهر.
-speculatively (adv.); speculativeness (n.).
speculator (spek'yoo-lā'tër), n. جامباز: پارهباز.
speculum (spek'yoo-ləm), n. (۱) ئاوينى کانزايى (که له
ناميرى بينينى وهک دوربيندا بهکار دههينرت).
(۲) ناميرى فراوان کردن و تپوانينى پزىشکى (هى کون و بؤشايى لهش).
(۳) پهله-ی رهنکارهنگى سهريانى ههتدئ بانهه بهتاييه-تى مراوى.
(ب) پهله-ی پؤشنى سهريانى ههتدئ پهپوله.
sped (sped), alternative past tense and p.p. of speed.
speech (spēch), n. (۱) قسه: قسهکردن: ئاخاوتن: دووان.
(۲) تواناى قسهکردن يا ئاخاوتن. (۳) شىوهى قسه يا ئاخاوتن.
(۴) ووته: گوفتار. (۵) ووتار. (۶) شىوه زمان: زمان.
(۷) زانستى ئاخاوتن يا دووان: (a college course in ~).
(Archaic) [A], ووت ووت: قار: بهندوباو: مؤمق.
speech disorder, نارپکى يا ناتماوى قسهکردن (بهمزى لانى و
زمان گيرانهوه).
speechify (spē'chə-fi'), v.t. ووتاردان (لهپوى لاقرتن پيکردنوه).
speechless (spēch'lis), adj. (۱) لال: بى زمان.
(۲) زمان بهستراو (له سهرسامى يا ترسدا): دهم چوهه کليله.
(۳) بى دهنگ: قوپرهپکهر.
(۴) باس ناکرپ به دهم: (~ admiration, terror, etc.).
speechlessly (adv.); speechlessness (n.).
speechmaker (spēch'māk'ër), n. ووتاريؤز: گهلچار لهپوى

- لاڧرتى وه.
- speed** (spēd), *n.* (۱) خيرا پۇيشتن تىزەمى؛ به گوپ پۇيشتن.
(۲) پەلى خىزايى؛ خىزايى؛ گوپ: (What was his ~ ?)
(۳) گىر: (This car has five ~)
(۴) پەلى ھەستىبارى ڧىلم بۇ پوئىنكى؛ پوئىنكى بى.
(۵) [Archaic]، سەركەوتن؛ بەخت: (She wished him good ~)
v.i. (۱) پەلەكردن؛ زۇر خىرا لىخووين يا پۇيشتن؛ گورج كردن.
(۲) [Archaic]؛ (b) دەرىدن؛ ھەلگەرن.
(ب) بەخت ھەبوون يا نەبوون؛ بەختەمورى؛ بەدبەختى: (ج) بەختەمورى.
v.t. (۱) سەرخستن؛ يارمەتيدان؛ برەموييدان؛ پىشخستن.
(۲) داۋى سەركەوتن بۇ كردن.
(۳) (b) پەلەكردن؛ خىراكردن: (ب) بە پەلە ناردن؛ خىرا ناردن.
(۴) (b) زۇر خىرا ئوتومبىل لىخووين؛ گوپيدان؛ تاۋدان.
(ب) دانانى مەكتەپكە لىسەر خىزايىيەكى تاييەتى.
خىراكردن؛ پەلەكردن؛ تاۋدان؛ راپەپاندن؛ گوپگرتن.
speed up,
speed-boat (spēd'boat'), *n.* بەلەمى ماتۇرى خىرا.
speed bump, كۆسپى سەر شەقام (بۇ ھىۋاش كىرەنەمى ئوتومبىل)؛
تاسە
speeder (spēd'ēr), *n.* خىراكەر؛ خىرا لىخووين ئوتومبىل.
speedily (spēd'li-i), *adv.* خىرا؛ به گورج وگۇلى؛ به خىزايى؛ بەپەلە.
speeding (spēd'ing), *n.* خىرا لىخووين (ئوتومبىل، ماتۇرسكىل)؛
خىراكەرن.
speed limit, نەوپەرى خىزايى (بەپەنى ياسا لەسەر يىگاۋان).
speedometer (spi-dom'ā-tēr), *n.* خىزايى ژمىر (ئوتومبىل)؛
خىزايى يىنو
speedster (spēd'stēr), *n.* ئوتومبىلىكى دور كورسى خىزايە
speed trap, داۋى خىزايى بەشنىكە لە پىنگەۋان كە پۇلىس زۇر
ئوتومبىلى تىدا دەگەن بە خۇشاردەنەمە لە قەراغ رەئىدا.
speed-up (spēd'up'), *n.* خىراكەرن (بەتاييەتى لە بەرەمى كارگەدا
بەمىن موۋچە زىادكردن)؛ تاۋدان.
speedway (spēd'wā'), *n.* (۱) رەئى پىشپىركىنى ئوتومبىل.
(۲) رەئى خىرا
speedwell (spēd'wel), *n.* پوۋەكىنە گولى شىن و سىپى و مۇر دەگىرى.
speedy (spēd'i), *adj.* (۱) خىرا؛ تىزەم.
(۲) روۋ؛ خىرا؛ بەپەن دواكەرتن؛
(a ~ reply; I wish you a ~ recovery.)
spelaeon, spelean (spi-lē'an), *adj.* (۱) نەشكەوتى؛
لە نەشكەوت دەچى: (۲) لە نەشكەوتدا ژىاۋ.
speleology (spē'li-ol'ā-ji), *n.* (۱) لە نەشكەوت كۆلىنەم.
(۲) نەشكەوت دۇزىنەمە؛ بۇ نەشكەوت گەپان
(۱) نۆشتە؛ جادوو: (۲) دل راكىشنانىكى لە نەندازە بەدەر.
(۳) حال؛ حال؛ ھاتن؛ مې ھۇشى
نۆشتەلىكردن؛ دلفراندن؛ جادوۋبەندكردن.
نۆشتەلىكراۋ؛ دلفرانراۋ؛ جادوۋلىكراۋ.
spell (spel), *n.* (۱) خونجەكردن؛
cast a spell on,
under a spell,
spell (spel), *v.t.*
(How do you ~ your name?)
(۲) يىكەپنان (تىپ و ۋوشە)؛ ئى پىكەپان: (C-A-T ~ s cat.)
(۳) بوۋن بە ھۇ؛ ۋا گەپاندن؛ مايەى نەمە بوۋن: (Laziness ~ s failure.)
v.i. بە راستى خونجەكردن.
spell out, (۱) زۇر بە ھىۋاشى خويندەنەمە؛ تىپ تىپ خويندەنەمە؛
بە زەخمەت خويندەنەمە. (۲) باش پوۋنكردەنەمە؛ بە ووردى پوۋنكردەنەمە؛
(They spelled out the terms of the agreement.)
spell (spel), *v.t.* (۱) نۆبەكردن (۲) پىشۋو بە نەسپ دان.
v.i. پىشۋودان.
n. (نورەكارى؛ نۆرەى كەسىكى تىر كردن؛ نە جىنى كەسىكى تىر كاركردن.)

- (۲) نۆرە؛ نۆبە: (His ~ as a guard was a short one.)
(۳) سەردەم؛ ماۋە؛ ماۋەيەكى كورت؛ تاۋ: (a ~ of depression)
(۴) سەردەمىك ئاۋوھەمەى تاييەتى: (a cold ~ in January)
(۵) [Colloq.]، تاۋ؛ ماۋەيەكى كورت، تاييەتى، يا دىيارى نەكراۋ:
(Sit a ~)
(۶) [Colloq.]، ماۋەيەكى كورت (پىنگە).
(۷) [Colloq.]، تاۋە نەخۇشى يا مېن تاقەتى.
(۸) [Australian]، پىشۋو.
spell-bind (spel'bind'), *v.t.* دلفراندن؛ نۆشتەلىكردن؛
جادوۋبەندكردن.
spell-binder (spel'bīn'dēr), *n.* [Colloq.]، ووتارىزى دلفران؛
ووتارىزىكە كە سەرنجى گونگەكاشى بە تەراۋى رادەكەشنى.
spell-bound (spel'bound'), *adj.* تەلىسمانى؛ جادوۋبەندكراۋ؛
نۆشتەلىكراۋ؛ دلفرانراۋ.
spell down,
spell-down (spel'down'), *n.* بوپىندان لە بوپىنچى خونجەدا.
بوپىنچى خونجە.
(همرەما "spelling bee")
speller (spel'ēr), *n.* (۱) خونجەكەر. (۲) كىتەبى خونجە ڧىركردن.
spelling (spel'ing), *n.* (۱) خونجە؛ خونجەكردن.
(۲) خونجەى راست؛ پىنۋوس.
(۳) شىۋەى خونجەكردن.
بوپىنچى خونجە.
كىتەبى خونجە ڧىركردن
spelt (spelt), *alternative past tense and p.p. of spell.*
spelt (spelt), *n.* جۆرە گەنىكى دەنك پەقە
spelter (spel'tēr), *n.* زىنك (بەتاييەتى دارىزەى زىنك)؛ دارىشتەى توتىا.
spelunker (spi-lun'kēr), *n.* نەشكەوتناس؛ لىكۆلەرەمەۋ
دۇزەرەمەۋى نەشكەوت.
نەشكەوتناسى؛ لىكۆلىنەرەۋ
spelunking (spi-lun'king), *n.* دۇزىنەمەۋى نەشكەوت.
spence, spense (spens), *n.* [Archaic or Dial.], = pantry.
spencer (spen'sēr), *n.* (۱) پانۋىيەكى كورتى پىاۋانەيە.
(۲) چاكەتىكى كورتى ژانەيە.
spencer (spen'sēr), *n.* trysail.
spend (spend), *v.t.* (۱) بەكارھىنان و ھىچ نەھىشتەنە؛ تەراۋكردن؛
ماندوۋكردن؛
(He spent his energy quickly.; His fury was spent.)
(۲) خەرج كردن؛ پارە خەرج كردن.
(۳) كات بىردەنەسەر؛ بەسەرىدن: (They spent an hour together.)
(۴) بەپەردان؛ بە بادان
(۱) خەرج كردن؛ پارە خەرج كردن.
(۲) [Obs.]، ماندوۋبوۋن؛ پەكەوتن؛ بەپەپچوۋن.
spendable (spen-də'b'l), *adj.* بە دەستەمەيە بۇ خەرج كردن؛
(~ money)
spender (spen'dēr), *n.* دەستىلاۋ؛ خوارە.
spending money, = pocket money.
spend-thrift (spend'thrift), *n.* كەسىكى دەستىلاۋ؛
كەسىكى پارە بەپەپچەردە.
adj. دەستىلاۋ؛ خوارە؛ پارە بەپەپچەردە؛ پارە بەپادەر.
Spenserian (spen-sēr'i-ən), *adj.* سىپىنسىرى؛ تاييەتى بە ھۇنەرى.
ئىنگلىزى "ئىدىمەند سىپىنسىر" ۋ ھۇنراۋەكانى.
(۱) لاسايىكەرەمەۋى "سىپىنسىر".
(۲) Spenserian stanza.
بىرگەى ھۇنراۋى سىپىنسىرى (كە بىرىتىيە لە
نۇ دىن)؛ بىرگەى نۇ خىشتەكى.

spent

spent (spent), *past tense and p.p. of spend.*

adj.

(۱) مەندۇر: پەككەرتتۇ: ھىلاك: پېرۇكاۋ.

(۲) بەكارھىنراۋ و تەۋاۋىكاۋ: ھېچ ئەمەل: تېن تېدا ئەمەل.

sperm (spūrm), *n.*

تۇماۋ: تۇم: تۇۋ

-sperm (spūrm),

پاشگىرنە بەماناۋ: تۇۋا: تۇماۋ.

spermaceti (spūr'mə-set'i, spūr'mə-sē'i), *n.*

ماددەيەكى

سىيى مىۋىيە لە پۇنى سەرى ئەھەنگ دەردەھىنرى (ئارايشت و مۇم مەلھەمى

ئى دروست دەكرت)

-spermal (spūr'm'l), = **-spermous.**

spermary (spūr'mēr-i), *n.*

گون

spermatic (spēr-mat'ik), *adj.*

(۱) تۇماۋى: تۇۋى.

(۲) گونى: ھى گون

spermatic cord,

گونەۋىلە: بۇرى تۇماۋ

spermatic fluid, = **semen.**

spermaticum (spēr-mā'shi-ōm), *n.*

تۇۋى ئەۋۋى قەۋزە

spermato- (spūr'mə-tō, spūr'mə-tə),

سۈرۈ ھەندى كەپۈر.

spermato- (spūr'mə-tō, spūr'mə-tə),

پېشگىرنە بەماناۋ

(spermatogenesis)

spermatoocyte (spūr'mə-tə-sīt'), *n.*

شانى تۇۋ

spermatogenesis (spūr'mə-tə-jen'ə-sis), *n.*

پېشگىرنە تۇۋ

spermatogonium (spūr'mə-tə-gō'ni-ōm), *n.*

(۱) شانى

تۇۋ: spermatogonium

spermatophore (spūr'mə-tə-fōr'), *n.*

تۇۋ ھەلگەر

كىسە تۇۋى ھەندى زىندەمەر (ۋەك كرمى جومگە جومگەيى و گياندارە نەرمە

قاۋوغدارە دەريايىيەكان)

spermatophyte (spūr'mə-tə-fīt'), *n.*

پۈۋەكى تۇۋدار

spermatorrhœa, spermatorrhœa (spūr'mə-tə-rhœ'a),

n.

تۇۋ چوۋن: تۇماۋ ئى ھاتن بەبى ئاۋەتتەۋە: تۇماۋ دەلاندن

spermatozoa (spūr'mə-tə-zō'ə), *n. plural of* **spermat-**

ozoon.

spermatozoid (spūr'mə-tə-zō'id), *n.*

شانى تۇۋى قەۋزە

spermatozoon (spūr'mə-tə-zō'on), *n.*

ھەندى پۈۋەكى تىر

spermic (spūr'mik), *adj.*

تۇۋ: تۇۋى تۇماۋ

spermine (spūr'mēn, spūr'min), *n.*

سپېرمىن: ماددەيەكى تفتە

لە تۇماۋ ۋ ھەۋىن ۋ ھەندى شانى گياندارە ھەيە.

spermo- (spūr'mə), = **spermato-**

spermogonium (spūr'mə-gō'ni-ōm), *n.*

تۇۋدان يا كىسە

sperm oil,

تۇۋى قەۋزە پۈۋەكى تىر ۋ ھە

spermophile (spūr'mə-fil', spūr'mə-fil), *n.*

پۇنى ئەھەنگ: لە سەرى تۇخە ئەھەنگىك دەردەھىنرىن

spermophile (spūr'mə-fil', spūr'mə-fil), *n.*

چەند جۈرە

گياندارىكى كۆۋەندەن ۋەك سۈرە زيان لە دەغلۇدان دەدەن

spermous (spūr'məs), *adj.*

تۇۋى: تۇماۋى

-spermous (spūr'məs),

پاشگىرنە بەماناۋ ئەۋەندە تۇۋى ھەيە

(monospermous)

sperm whale,

نەھەنگى سېنېرم جۈرە ئەھەنگىكى داندارى زى سەزلۇ

چارگۇشەيى پۇنىكى تايىبەتى لە سەرى دەردەھىنرىن

(ھەرۋە "cachalot")

sperry-lite (sper'i-lit'), *n.*

كانزايەكى سىيى بلورى پلاتىنىيە

spew, spue (spū), *v.t.*

(۱) پشەۋە: ھىنەۋە

(۲) بە نۇدى پىژاندن يا ھاۋىشتن: فيچقەكردن:

(volcanoes ~ing lava into the air)

v.t.

(۱) پشەۋە: ھىنەۋە (۲) لىشاۋ ئى ھەلسان: زۇر ئى ھاتتەدەرۋە:

لاۋا ئى ھەلسان: فيچقەكردن (۳) دەلاندن

sphygmo -

n.

پشانەۋە

sphagnum (sfag'nəm), *n.*

جۈزىكە لە قەۋزە

sphalerite (sfal'er-īt'), *n.*

كېرىتيدى زىنك

sphene (sfēn), *n.*

سلفىن: سلفىكاتى كالىسىۋم تىقتانۇم

sphenic (sfē'nik), *adj.*

مىخى: پۈزى

spheno -, sphen -,

پېشگىرنە بەماناۋ: مىخى: شىۋە پۈزى:

(sphenogram)

sphenodon,

گيانەۋەرنىكى خىشۇكە لە مارمىلكە دەچن

sphenogram (sfē'nə-gram'), *n.*

تىپى بزمارى

sphenography (sfi-nog'rə-fi), *n.*

نوسىنى بزمارى

sphenoid (sfē'noid), *adj.*

(۱) مىخى: بزمارى: پۈزى

(۲) ۋەك يا تايىبەتى بە ئىسقاتى مىخى: بىن كاسە سەرى

n.

ئىسقاتى مىخى: بىن كاسە سەرى

sphenoidal (sfi-noi'd'l), *adj.* = **sphenoid.**

spheral (sfēr'al), *adj.*

(۱) خې: خېۋكەي: گۈزى

(۲) پۇكۈپىكە: بە ئەندازە: پۇك

sphere (sfēr), *n.*

(۱) خېۋكە: گۈز (ۋەك گۈزى زەۋى)

(۲) ئەستىرە: ئەستىرە گۈزۈك (۳) ئاسمان

(۴) چىنى كۆمەلەيتى: پەۋايەي كۆمەلەيتى: پېشە: دەۋرۈرە:

جېهان (زىان) ۋەمەدا: (one's ~ of life, activity, knowledge, etc.)

(۵) ئاۋچەي دەسلەت: مەۋداي دەسلەت: ئاۋچەي زىر دەست:

(a British ~ of influence)

v.t.

(۱) خېكرىن: كرىن بە خېۋكە

(۲) خىستەنەۋ ئاۋچەيەكەرە: كرىن بە بەشېكە لە ئاۋچەيەك

(۳) دەۋرەدان: گرتەۋە

-sphere (sfēr),

پاشگىرنە بەماناۋ: خې: خېۋكەي: گۈزى:

(stratosphere)

spheric (sfer'ik), *adj.* = **spherical.**

spherical (sfer'i-k'l), *adj.*

(۱) خې: خېۋكە: گۈزى

(۲) ئاسمانى: ئەستىرەيى

spherical angle,

گۈشەي خېۋكە

sphericity (sfi-ris'ə-ti), *n.*

خې: خېۋكە: گۈزى

spherics (sfer'iks), *n.pl.*

(۱) ئەندازەي خېۋكە

(۲) زانىبارى سىگۇشەكانى خېۋكە

spheroid (sfēr'oid), *n.*

تەنى خېۋكە: تەنى نېمچەخې

adj. **spheroidal.**

spheroidal (sfi-roi'd'l), *adj.*

خېۋكە: نېمچەخې

sphermeter (sfi-rom'ə-tēr), *n.*

پۈۋەرى خېۋكەي تەن:

پۈۋەرى خېۋى

spherular (sfer'oo-lēr), *adj.* = **spherical.**

spherule (sfer'ool), *n.*

گچكە خېۋكە: گۈن گچكەلە

sphery (sfēr'i), *adj.*

(۱) ئاسمانى (۲) ئەستىرەيى

sphincter (sfɪŋk'tēr), *n.*

ماسۈلكەي ھىنەرۋەيەك يا داخەر:

ماسۈلكەيەك گۈنى لەش دەھىننىتەۋەيەك دەھىكتەۋە بەپىنى پۈۋىستى لەش

sphinx (sfɪŋks), *n.*

(۱) سىفېنكس: (۲) دەھىننىتەۋەيەك ئەھىلى لەش

شىۋو سەرى مۇۋە يا بەران يا ھەلۋى ھەيە (ئەفسانەي مىسرى)

(ب) پەيەكەرى ئەم دەھىايە (ج) [S-], پەيەكەرى "ئەبۇلھەم" لە مىسرى

(د) دەھىايەكى ئەفسانەيى بالدەرە لەشى شىۋو سەرى سىنگى ئافرەتى ھەيە

(ئەفسانەي يۇنانى) (ه) [S-], دەھىايەكى ئەفسانەيى بۈۋ لە دوۋريانەيەكدا

لە يۇنان كە مەتەلى دادەھىنا لە پۈۋاران ۋ ئەۋەي بۈي ھەلئەھىنرايە دەھىكۈشت

(۲) كەسكىنى ئەسانى ئەناسراۋ (لەبەر دەرنەپرىنى بېرۋاۋەپى خۇي):

كەسكىنى ئاناشكارا ۋەك مەتەل

sphragistics (sfrə-jis'tiks), *n.pl.*

لىكۈلئەۋەي مۇرى ھەلگەنراۋ

sphygmie (sfig'mik), *adj.*

ھى دل لىدان: ھى پرتەي دل

sphygmo- (sfig'mō, sfig'mə),

پېشگىرنە بەماناۋ: دل لىدان:

spHYgmogram

- پرتەى دىل (*spHYgmograph*)
spHYgmogram (sfɪg'mə-gram), *n.* وىنەى پىشانەى دىل لىدان
spHYgmograph (sfɪg'mə-graf), *n.* وىنەى دىل لىدان
 پىشورە نەخشەى دىل لىدان
-spHYgmographic (adj.); spHYgmography (n.).
spHYgmoid (sfɪg'moid), *adj.* لە دىل لىدان دەچىن لە پرتەى دىل دەكات.
spHYgmomanometer (sfɪg'mō-mə-nom'ə-tēr), *n.* پىشورە پىستانى خۇنى خۇنىيەر.
spHYgmometer (sfɪg-mom'ə-tēr), *n.* پىشورە دىل لىدان.
spHYgmus (sfɪg'mus), *n.* دىل لىدان پرتەى دىل.
 (*" pulse "*)
spic, spick (spɪk), *n.* [Slang]. مەكسىكى ياكى ئىسپانى (لەپىرى) سۈككىيەرە.
spica (spī'kə), *n.* (۱) چوقۇن پۇت دېك. (۲) پىن بەستى پىچ لول (نەشتەگىرى). (۳) [S-] گەشتىن ئەستىزەى گەلۈى كچە (ئەستىزەى).
spicate (spī'kāt), *adj.* گولەگە نەى رەك گولە گەم پىكخاۋە.
 بىرۈەكئاسى. گىانەۋەئاسى.
spice (spɪs), *n.* (۱) داۋدەرمان بەھارات. (۲) بۇن بەھامەى داۋدەرمان بۇنى تونۇ تىز. (۳) تام خۇشكەر تىن پىدەر خۇشكەر. (۴) نەخت تۇسكان تۇن. (*There was a ~ of envy in her tone.*)
v.t. (۱) داۋدەرمان تىكردن بەھارات پىشورەى. (۲) خۇش كەرن (باس، چىۋك، دىگوباس) بەھارات پىشورەى (مەجان).
spiceberry (spɪs'ber'i), *n.* چەند جۇرە بىچەك رۈۋەكەىن بەرى بەھارات دەگىن.
spicery (spɪs'ēr-i), *n.* (۱) داۋدەرمان بەھارات. (۲) تونۇ تىزى مۇزى شتىكى تونۇ تىز بۇن بەھامەى بەھارات.
 (Obs.) داۋدەرمانخانا.
spick-and-span (spɪk'n-span'), *adj.* تازە و نەفت نۇى
 زۇر پاك و تەمىز خاۋىن بىگەر.
spicular (spɪk'yoo-lēr), *adj.* = spiculate.
spiculate (spɪk'yoo-lāt'), *adj.* (۱) لە دېك دەچىن دېكى. (۲) دېككەى بە دېك داپۇشراۋ.
spicule (spɪk'ul), *n.* Also spicula, (۱) دېك گىانەۋەئاسى. (۲) دېك (بىرۈەكئاسى).
spiculum (spɪk'yoo-ləm), *n.* = spicule.
spicy (spɪ'si), *adj.* (۱) تونۇ تىز كەسكۈن مۇز. (۲) خۇش تام خۇش (۳) بەھارات دىننە بەھەم. (۴) تونۇ تىز گەم (كەللە، گەتۇگۇ): (*a ~ temper*). (۵) بىن شەرم (گەتۇگۇ، سۈبەت) بىن پەردە مەنەلراۋ: (*~ gossip, language, etc.*)
-spicily (adv.); spiciness (n.).
spider (spɪ'dēr), *n.* (۱) جانجۇكە (۲) كەسكى جانجۇكەى (لە رۇخسارو سۈرۈشت و پۇشتىدا).
 ۳. trivet (۴) تاۋەى سىياىى تاۋەى سىياىار.
 ۵. مالەى زەۋى خۇش كەرن ئامىزىگە ئىشى مالەى پىن دەكەى.
spider crab, قىزانگە جانجۇكەى: قىزانگەى پەل بارىك و درىزە.
spider monkey, مەيمۇنە جانجۇكەى: مەيمۇنەى ئەمەرىكەى.
 نامەپاست و باشۋى بارىكەلى پەل درىزۇ بارىك و كلك درىزە.
spider web, ھىلانە جانجۇكەى.
spider-wort (spɪ'dēr-wūrt'), *n.* بىرۈەكەى گۈلى سىنەپەى شىن و نەرخەۋانى دەگەى.

spill

- spidery** (spɪ'dēr-i), *adj.* (۱) جانجۇكەى. (۲) بارىك و درىزۇ رەك. پەل جانجۇكەى. (۳) جانجۇكەى: جانجۇكەى تى داپە.
spiegel (spē'g'l), *n.* Also spiegel iron, = spiegeleisen.
spiegeleisen (spē'g'l-i'z'n), *n.* ئاسنى داپەشەى مەنگەنىزاۋى.
spiel (spēl), *n.* [Slang], روتار يا قەسەى دوۋرودىزۇ (بۇ پىن سەلماندىن): (*He gave her a long ~ about coming to work on time.*)
v.t. [Slang]. قەسە بۇكردى رەك روتاردان بە دوۋرودىزۇ (بۇ پىن سەلماندىن).
spier (spī'ēr), *n.* = spy.
spiffy (spɪf'i), *adj.* [Slang]. تەپىش شۇخ: جوان قۇز: كەشخە: (*a ~ jacket, suit, dress, etc.*)
spigot (spɪg'ət), *n.* (۱) دەمەۋانە: تۇپەۋانە. (۲) بىلۈۋە: لولەى مەسپە و لولەنە.
 (۳) لولە نۇزىنە: لولەىكى بارىكە دەكەى بە لولەىكى گەۋەتەدا.
spike (spɪk), *n.* (۱) چوقۇن ئاسن يا دار (رەك نوۋكە تىزەكەى شىشى). (۲) بىرۈەى زۇر گەۋە: سىنگ. (۳) شتىكى درىزۇ بارىك و نوۋك تىز (رەك شاخى گىاندار). (۴) (*pl.*) چوقۇن ئاسنى بىن پىلاۋى بارى بۇ نەخلىسكان (ئەمە لە نالچە جىايە). (۵) (*pl.*) پىلاۋى بىن چوقۇۋى. (۶) كەپسە (بارى بالە). (۷) بەچكە ماسى mackerel.
v.t. (۱) بىرۈەى زۇل لىدان بە بىرۈەى زۇل لىكەن يا قايم كەرن. (۲) شىشى نوۋك تىز پىدەكەرن چوقۇن ئاسن پىدەكەرن بە قەلەبە يا چوقۇنلدا دان بە شىشى نوۋك تىزدا دان. (۳) پەكەستى تۇپ بە شىشى كەرن بە لولەكەيدا. (۴) تەگەرە تىخست: تەگەرەلىدان كۇسپ خىستەبەر. (۵) كەسەلىدان (بارى بالە). (۶) [Slang]. عەرق يا كحۋى تە كەرنە خوارەنەۋە. (۷) بارىكەى تە بىرەندەكەرن بە چوقۇن بىن پىلاۋى (بارى بىسبۇل).
spike (spɪk), *n.* (۱) گولە گەم و جۇ (۲) ھىشۋە گۈلى درىزۇكەى: ھىشۋە گۈلىكى درىزۇكەى بە ھەمە لاسكەى داپۇشۋە.
spiked (spɪk't), *adj.* (۱) گولەگە نەى: لە گولە گەم و جۇ دەكات. (۲) نوۋك تىز دېككەى چوقۇۋى: قەلەبەدار.
spike heel, پاۋنەى بەرەز تىز (پىلاۋى ژان).
spikelet (spɪk'lit), *n.* ھىشۋە گۈلى درىزۇكەى بىچۇكەى: گولە گەم و جۇ بىچۇكەى.
spikenard (spɪk'nērd, spɪk'närd), *n.* (۱) مەلەمەكى بۇن. (۲) بىرۈەكەى ھىندىيە ئەم مەلەمەى ئە دەردەمەنرا.
 (۳) بىرۈەكەى ئەمەرىكى گۈل سىپى و بەر نەرخەۋانىيە رەگەكەى بۇنى خۇشە.
spiky (spɪk'i), *adj.* چوقۇۋى: نوۋك تىز قەلەبەدار: دېككەى.
spile (spɪl), *n.* (۱) دەمەۋانە: تۇپەۋانە: پىشك: چۈنەى بەرمەل. (۲) لولەىكى بارىك و بىچۈكەى دەكەرن بە قەدى ھەندى درەختدا بۇ لىۋە ھاتتەدەرەۋەى ئاۋگەكەى رەك پىلوسك. (۳) كۆلەكە: سىنگ: مېخ: پاۋە.
v.t. (۱) كۆلەكە دانەبەر: پائىشتەكەرن. (۲) لولەى بارىك و بىچۈكەى كەرن بە ھەندى درەختدا بۇ دەمەۋانى ئاۋگەكەى (۳) دەمەۋانى ئەم ئاۋگە بەم شىۋە. (۴) دەمەۋانە تىخست: كۆن كەرن بە دەمەۋانە يا تۇپەۋانە.
spill (spɪl), *v.t.* (۱) پىشت (شە: شتى وورد رەك شەكرو چا). (۲) خۇن پىشت: (*to ~ blood*). (۳) ھەلپىشت: پىش و پلاۋكەنەۋە. (۴) داگەرن يا ھەلپىشتى بايەۋان لەبەر تەۋۋىسى با. (۵) [Obs.], (ب) كۈشت. (ب) تىك و پىكەن: ھەتاندن: نەھىشت. (ج) بەلپىزەن. (۶) [Colloq.], دركەند: دەرەخت: (*to ~ a secret*). (۷) [Colloq.], خىستەخاۋەۋە (ئەسپ سۈان): (*The horse ~ed his rider.*)
v.t. (۱) پىزەن: ھەلپىزەن: پۇن.

spill

(۲) پڑانه ناو: تيزيان: (*Crowds ~ed into the streets.*)
(۳) كهوتنه خواره وه: له ناسپ، پاسكيل ... هتد)
n. (۱) رشت: پښان: همليرتيزان (۲) شتي پڙاو: نهوړنده ي كه دهريژت
spillway (۳)
(۴) [Colloq.] كهوتنه خواره وه: له ناسپ، پاسكيل ... هتد.)
spill the beans, جاپړيدان: نهښي تركاندن
spill (spil), **n.** (۱) تنه لرم: دډر، بورد: (۲) لوهله كاغذي ناگريښكړنه وه.
(۳) دهمه وانه: توپه وانه: پشك (۴) شيشي كورت: بهروله دار.
spillway (spil'wā'), **n.** ناوهر
spilt (spilt), *alternative past tense and p.p. of spill.*
spilth (spilth), **n.** (۱) رشت: پښان: همليرشت
(۲) (۱) شتيكي ژوري پڙاو. (ب) شتي فريندراو: بهرماوه.
(۲) رستن: خهره: رستن: هوښنه وه
(۳) چين: هڼلانه ي جالجالوکه)
(۴) دريژ پيدان (چيرك گيرانه وه): به ووردی گيرانه وه.
(۵) ~ out: (۱) گيرانه وه (چيرك): هوښنه وه: خهره: رستن (همجان).
(۲) خولاسنه وه: چرخ پيدان: سوړپاندنه وه: خول پيدان:
(to ~ a wheel, top, etc.)
v.i. (۱) رستن: خهره: رستن: هوښنه وه. (۲) چين (جالجالوکه).
(۳) خولانه وه: سوړپانه وه: خول خواردن: خولان: پهنه تړاش كردن
(۴) سرخولانه وه: سر سوړخوران: گيژتوبون: (۵) خيرا بزوان.
(۱) خور: سوړ: (۲) خولانه وه: سوړپانه وه: خول خواردن: پهنه تړاش كردن. **n.**
(۳) خيرا بزوان
(۴) گران يا گشتيكي كورت به نوټوميل: چرخه: سوار ي نوټوميل.
(۵) خولانه وي فزيكو بهر بوټونه وي به سدره
spinach (spin'ich, spin'iz), **n.** سپيناغ
spinal (spi'n'l), **adj.** مووره گمبي: تايبه تي به بربري پشت
n. سړكړدنې به شي لاخواريوي لهش (نشته رگهري).
spinal canal, بوري بربره
spinal column, بربري يشت: بربره گمي پشت: بربره
مووره گمي پشت.
spinal cord, موخي بربره
(پيشي دمورتي: "spinal marrow")
spindle (spin'dl), **n.** (۱) تشي: (۲) پخوانه يكي رښ يا بهنه
(۳) دوخ: تومري خولانه وه: ستون يا شيشي سوړپانه وه.
(۴) hydrometer
(۵) كسيك يا شتيكي باريكه له.
(۶) شيشيكي بجوكي نووك تيزي سرميزه كاغذي پيوه دهكري.
adj. (۱) له تشي دهجن: (۲) دايكي: له بنه چي دايكه وه.
(روشي "distaff side" بښنه)
v.i. (۱) باريك دريژ بوټونه وه. (۲) بوژ: به لاسيكي باريك دريژ
v.t. (۱) باريك دريژ كړنه وه.
(۲) كړن به شيشيكي نووك تيزد او كوڼ تيكردن (كاغن).
spindle-legged (spin'd'l-legd'), **adj.** لاق باريك دريژ
spindle-legs (spin'd'l-legz'), **n.pl.** (۱) لاق باريك دريژ
(۲) [Colloq.] كسيكي لاق باريك دريژ
spindle-shanked (spin'd'l-shankt'), **adj.** = spindle-legged.
spindle-tree, دارته شي دره ختيكه لقمه كاني تشي لي درووست دهكري.
spindling (spin'dlin), **adj.** = spindly.
n. كسيكي باريك دريژ: كسيكي باريكه له
spindly (spin'dli), **adj.** (۱) بارينو دريژ: باريكه له باريك.
(۲) گول: ريونه: لواز
پړي شپول
spine (spīn), **n.** (۱) بربره: بربره گمي: پشت: بربره: پشت:

مورورەگەي پىشت. (مورورەھا "spinal column").
 (۲) بېرپرە (مەجان؛ پىشت. (۳) دىرك. (۴) (۱) دىرك (زىشك، پەرەي ماسى)
 (ب) چوقۇلە ئىسكان؛ نووكە ئىسكان. (۵) بېرپرە كىتىپ.
 spinel, spinelle (spi-nel', spin'ɪl), n. كانزايەمكى رەقەي رەنگ
 جۇزداوجۇرە.
 spineless (spin'ɪlis), adj. (۱) بىن بېرپرە؛ بىن بېربراگە.
 (۲) بېرپرە نەرم؛ بېرپرە لازان. (۳) بىن دىرك (گىيانەھەرتاسى، پوھەكتاسى)
 (۴) قىرسىنۆكە؛ بىن غىرەت؛ بوودەلە.
 spinescent (spi-nes'nt), adj. (۱) دىركاۋى.
 (۲) خەرىكە دىركاۋى دەبىت.
 spinet (spin'it), n. (۱) ئامىزىكى مۇسقىي زۇندارى كۆنە.
 (۲) جۇرە پىيانۇئەمكى بېجوكە.
 spiniferous (spi-nif'ēr-əs), adj. دىركاۋى؛ دىرك دەگىرى.
 spinifex (spin'i-feks'), n. جۇرە گىيايەمكى نۇستورال لاسك رەقەي
 نووكە تىزۋ زىرە.
 spinnaker (spin'ə-kēr), n. بايەوانىكى سىگۇشەيى زىلە.
 spinner (spin'ēr), n. (۱) پىنسەر؛ ھۇنەرۋە؛ خەركە پىنس.
 (۲) دانىكى پاۋەماسى خۇلاۋەيە. (۳) قەپاغ يا كۇلەۋى پەروانەي فۇرۇكە
 spinneret (spin'ēr-et'), n. ئەندامى ھىلانەرسى جانجانۇكە؛
 ئەندامى ئاورىشەم ھەلپىنچى كىرى ئاورىشەم.
 spinnery (spin'ēr-i), n. خەركەكخانا؛ كارگەي خەركە پىست.
 spinney (spin'i), n. [British], بېشەلانى بېجوكە؛ چەم چوخورد.
 spinning (spin'ing), n. پىست؛ خەركە پىست؛ خەركە پىسى.
 adj. ھەي خەركە پىست؛ ھەي پىست.
 spinning jenny, خۇرە خەركەمكى كۆنە.
 spinning wheel, خەركە؛ چەرخى خەركە.
 spin-off (spin'ōf'), n. ئىسقامى لايەلە؛ بەرھەمى ئاسەرمكى لايەلەي.
 spinose (spi'nōs), adj. دىركاۋى؛ بە دىرك داپۇشراۋ.
 spinosity (spi-nos'ə-ti), n. (۱) دىركاۋىتى.
 (۲) تىپىنى ھەست بىرىندارىكەر؛ پلارى بىرئە. (۳) دىرك؛ پارچەي تىزۋ
 spinous (spi'nəs), adj. (۱) دىركاۋى؛ بە دىرك داپۇشراۋ.
 (۲) لە دىرك دەچى؛ دىركى.
 spinster (spin'stēr), n. (۱) تەشى پىنس؛ ئافەرەكەي خەركە پىنس.
 (۲) قەيرە كىچ؛ گەرەكەي.
 spinsterhood (spin'stēr-hood'), n. قەيرەكچىتى؛ گەرەكچىتى.
 spinthariscopes (spin-thar'i-skōp'), n. ئاممىرى تىروانىنى
 تىشكى ئەللا.
 spinule (spi'nūl, spin'ūl), n. دىركۇلە؛ دىركى بېكۇلە.
 spinulose (spin'yoo-lōs', spin'yoo-lōs'), adj. (۱) دىركۇلەدار؛
 بە دىركى بېجوك داپۇشراۋ. (۲) لە دىركۇلە دەكات؛ ۋەك دىركى بېجوك وايە.
 spiny (spī'nī), adj. دىركاۋى؛ بە دىرك داپۇشراۋ.
 (۲) گىروگىرقاتۋى؛ قورس؛ ئاخۇش؛ ئانۇز؛ تەنكۇچەلەماۋى.
 (۳) بېرپرەيى؛ لە بېربراگە دەچى.
 -spininess (n.).
 spiny anteater, = echidna.
 spiny-finned (spī'nī-fīnd'), adj. بەرەك دىركاۋى.
 spiny lobster, كۇللەي دىرماي دىركاۋى.
 spiracle (spi'rə-k'l, spi'rə-k'l), n. (۱) كۇنى ھەا.
 (۲) كۇنى ئاگىرپۇن. (۳) كۇنى ھەناسەدانى جانەمرى ۋەك جانجانۇكە.
 (ب) كۇنە لۇوتى نەھەنگ (كە ھەناسەي لىۋە دەدات و فېچەكەي لە دورورە
 دەبىرئەت).
 -spiracular (adj.).
 spiral (spi'rəl), adj. پىنج لولۇ؛ ماربىنچى؛ پىنچاۋىنچ؛ زەمبەلەكى؛
 پىنج بېچچەك.
 (۱) شىر؛ پىنچاۋىنچ؛ زەمبەلەك؛ پىنج لولۇ؛ ماربىنچ.
 n.

- (۵) گوئ به شتی هوش و گیانی و دهرونی و ثابینی و نهمودنیایی دمدات
نک به کاروباری نهم جیهانه: (a ~ person).
- (۱) گوزانییهکی نایینی قوله پشه.
- (۲) (pl.), کاروباری نایینی: کاروباری کلنسیه.
- spiritually (adv.); spiritualness (n.).
- spiritualism (spir'i-chōō-əl-iz'm), n. پروایون به گفتوگو.
- کردن لهگهل گیانی مردواندا. (۲) گفتوگو لهگهل گیانی مردواندا.
- (۳) گیان پرستی: بیروپروایه که دهلیت کروکی راستی له گیان و شتی
نهمینروادیه. (۴) spirituality.
- spiritualist (n.); spiritualistic (adj.).
- spirituality (spir'i-chōō-əl-iz'm), n. گیانخوازی.
- گیان پرستی: گوئ دان به هوش و گیان و دهرونی و نهمودنیایی نک به
خوشی نهم جیهانه: سؤفتی. (۲) قهشه گهل. (همروهه "spirituality").
- (۳) (pl.), مولک و سامان و شتومکی کلنسیه یا قهشیهک.
(همروهه "spirituality").
- spiritualize (spir'i-chōō-əl-iz'), v.t. (۱) پاککردنه له
بیروپروایه و هلوئستی جیهان پرستی: پاککردن: پوختهکردن.
له گیانخوازی نریک کردنه. (۲) مانای برز یا گیان خوازی پندان.
- spiritualization (n.).
- spirituality (spir'i-chōō-əl-ti), n. ~ spirituality # 2 & 3.
- spirituel, spirituelle (spir'i-chōō-el'), adj. میشک تیز:
ووریا: هوشیار: قسه قوت.
- spirituous (spir'i-chōō-as), adj. کحوی: (~ liquors).
- spiro- (spī'rō, spī'rə), پیشگرنکه بهمانای: همناسه دان: همناسه.
- (spirograph)
- spiro- (spī'rō, spī'rə), پیشگرنکه بهمانای: پنج لول: پنج پیچی:
- (spirochete)
- spirochete, spirochaete (spī'rə-kēt'), n. بهکتریا یا میکروبی
پنچاپنچ (وه هی ناتشهک و تای گهراوه یا پنچ بهری).
- spirochetosis, spirochaetosis (spī'rə-ki-tō'sis), n.
نهخوشی میکروبی پنچاپنچ (وه ناتشهک و تای گهراوه یا پنچ بهری).
- دهردی مریشک ... هتد.
- spirograph (spī'rə-graf'), n. تو مارکری همناسه:
وینه کمری همناسه.
- spirogyra (spī'rə-jī'rə), n. قهزهی پنج لول.
- spiroid (spī'roid), adj. پنج لول: پنچاپنچ: زهمبلهکی: لول.
- spirometer (spī-rom'ə-tēr), n. همناسه پیو: پیومری همناسه دان.
- spirometry (spī-rom'ə-tri), n. همناسه پیوان.
- spirt (spürt), n., v.t. & v.i. spurt.
- spiry (spī'rī), adj. پنچاپنچ: پنج لول: مارپنچی: لول.
- spiry (spī'rī), adj. منارهیی: لولتکه دار: لولتکه تیز.
- spit (spit), n. (۱) شیشی گزشت برژان: شیشی کهباب: دارنکه نهمونده
دهسته کینکی باریک دهی مهر و گیانه مری تری به یک پارچه پیوه دهکری و
دهرژننری. (۲) تیره زمویییهکی درژننریه به بؤ ناو ناو.
له شیش دان: کردن به شیشمه.
- v.t.
- spit (spit), v.t. (۱) تف کردنه. (۲) به تورپه بییه و وتن: (to ~ out an insult).
- (۳) ناگر پیوه نان: داگرساندن: (to ~ a fuse).
- v.t.
- (۱) تف کردن. (۲) تف لیکردن. (۳) پرووشه کردن (به فرو باران).
- (۴) فسهفس کردن (وه پشیل لهکاتی شهردا).
- (۱) تف کردن: تف کردنه. (۲) تف. (۳) لیکي هندی جاننهر.
- (۴) تاوه باران یا بهفر: پرووشه بهفر یا باران.
- (۵) [Colloq.], وینه، وینهی دهقاردهق.
- spit and image, [Colloq.], وینهی دهقاردهق.
- spit it out, همریشتی نهمی له داندیه.

- (۲) فرینی پنج لول: کمرته خوارمه یا بهرزیونهمیهکی پنج پیچوکیهی.
- (۲) توب هاویشتنیک یا شق تیهاندانیک پنج لول.
- v.t. بهرزیونهمی پنج لول: (Prices have ~ed).
- v.t. بهرزدنهمی پنج لول: برده سرهمی پنج پیچوکیهی:
- (The war ~ed prices to new heights.)
- spirally (adv.).
- spirant (spī'rənt), n. & adj. = fricative.
- spire (spīr), n. (۱) زهمبلهک: شتی پنج لول: (۲) پنج.
- (۳) سره پنج لولیهکی گونجکه ماسی و شیتانوک.
- spire (spīr), n. (۱) لاسکه گیا: تله گیا.
- (۲) دهنوک: لولتکه: پوپ: سهری تیز: (۳) مناره.
- v.t. همنچون به ناسماندا و بهر بهر باریک بونهوه (وه مناره).
- spired (spīrd), adj. (۱) مناره دار: (a ~ church).
- (۲) لولو تکه دار: نوک تیز: سهر باریک: (~ cedars).
- spiriferous (spī-rif'ēr-as), adj. پنج پیچوکیهی (گونجکه ماسی).
- spirillum (spī-ril'əm), n. بهکتریا یا پنج پیچوکیهی.
- spirit (spīrit), n. (۱) گیان (۲) وره: هوش: دهرون: پرهان: دهمار.
- (۲) خبو (باش یا خراب): بهری: دیوودرنج.
- (۴) کس: (She was a brave ~).
- (۵) (pl.) تاقت: کیف: دماخ: وره: تین: (He was in high ~).
- (۶) جوش: گف و گور: چالاکي: گورج و گولی: (Answer with ~).
- (۷) کروک: مانای راسته قینه: ناو کروک:
- (He followed the ~ if not the letter of the law.)
- (۸) هملوئستی باو: هملوئست و تایهخو و هوش و گیانی چرخیک یا
سهردهمیک: (the ~ of the age; the ~ of Renaissance).
- (۹) (pl): خواردنهمی مستکری قورس: عمرهق: خواردنهمی کولی.
- (۱۰) مادهیهکی رهنگ چسپینه (خومکاری): (۱۱) نیسپرتو.
- (۱۲) کروک (کیمیا).
- v.t. (۱) همنانه جوش: زیندو کردنه: وره بهرزدنهمی: گورج کردنه:
- پال پیوه نان بؤ پیشه: هاندان.
- (۲) (~ away; ~ off), فراندن (به تاییهتی به دزییه و له پی: له پیر بردن):
- (He was put in a car and ~ed off to the mountains.)
- adj. (۱) گیانی: دهرونی: هوشی. (۲) هی نیسپرتو.
- (۳) به نیسپرتو نیش دهکات: (a ~ lamp).
- in spirits, به کیف: به دماخ: به وره: زیت.
- out of spirits, خهمبار: دلتهنگ: بن تاقت: پهست: بن دماخ:
- بن کیف: بن وره.
- the Spirit, (۱) گیانی پیروز (خاج پرستی). (۲) خود: خوا.
- spirited (spī'rī-tid), adj. (۱) گیان و هوش و هملوئست و سرووشتی.
- تاییه تیدار: (~ evil- ~; ~ mean- ~; ~ fine- ~).
- (۲) خوش پوت: چوست و چالاک: گورج و گول: زیت: به تین: به دماخ:
- (a ~ horse)
- (۳) گرم: به جوش: (a ~ discussion).
- spiritedly (adv.); spiritedness (n.).
- spiritism (spī'rī-tiz'm), n. = spiritualism.
- spirit lamp, جای نیسپرتو.
- spiritless (spī'rīt-lis), adj. بن تین: سست: خا: بن وره:
- مردو: مهجان: بن تاقت: پهست: مات: دلتهنگ.
- spirit level, ترازوی خانوساز و دارتاش: ترازوی روستا: شاول.
- (همروهه "level").
- spirits of hartshorn, ناوی نوشادر: ناوی نهمونیا.
- spirits of turpentine, پونی تهریه تین.
- spirits of wine, spirit of wine = alcohol.
- spiritual (spī'rī-chōō-əl, spī'rī-chool), adj. (۱) گیانی
- (۲) نایینی: کلنسیهیی. (۳) پیروز (۴) خوی: نهمودنیایی: سهر سرووشتی.

spital

- spit on (or at)**, تف لیکردن: به چاوی سووک سهیرکردن: نویستن.
- spital (spit'ɪl)**, *n.* (۱) خسته‌خانه‌ی گه‌وگول. (۲) شونینگی پیس.
- spitball (spit'bɔɪl)**, *n.* (۱) توپله کاغذی گرم‌له‌کراو و هک توپ. (۲) توپی بیسیژل به تف تهرکردن و هاویشتن.
- spitch-cock (spich'kok)**, *n.* مارماسی به‌کالا‌کراوه یا پارچه پارچه کراو و برژنراو.
- spit curl**, کاکولی لولی نووسینراو به ناوچه‌وان، لاجانگ، یا پوومه‌توره.
- spite (spit)**, *n.* (۱) کینه؛ قین؛ بق. (۲) [Archaic]، په‌ستی؛ ئی پستت بیون.
- v.t.** (۱) قین ئی بیون؛ بق ئی بیون. (۲) [Archaic]، په‌ستکردن؛ داخ کردن به دلموره.
- cut off one's nose to spite one's face**, [Colloq.], له رقی دهم‌جاری لووتی خوی دهریتوره؛ هر بونه‌ی زیان له کسینگی تر بدات زیان له خویشتی دهاد؛ له قینی یه‌کینگی تر زیان له خویشتی دهاد.
- in spite of**, (۱) سه‌رهای شه‌ویش؛ له‌گه‌ل شه‌ویشدا. (۲) له رقی؛ له قینی.
- out of (or from) spite**, له رقاد؛ له قیندا؛ له قینی شه‌ویشدا.
- spiteful (spit'fəl)**, *adj.* کیناوی؛ قین له سک؛ قیناوی؛ بق هه‌لگر؛ به کینه؛ داخ له دل.
- spitfire (spit'fir)**, *n.* کسینگی تووره‌وقیژ (به‌تایبه‌تی ژن)؛ کسینگی سه‌رگهرم یا زووه‌ه‌لچوو.
- spitter (spit'er)**, *n.* (۱) تفکهر؛ تفکهره‌و؛ لیکن. (۲) spitball # 2. [Colloq.]
- spitter (spit'er)**, *n.* (۱) گوشت برژن؛ گوشت له شیش دهر. (۲) به‌چکه ناسکینگی تازه شاخ دهرکردو.
- spitting image**, = spit and image.
- spittle (spit'ɪl)**, *n.* (۱) تف؛ لیک. (۲) لیک هه‌دئ جان‌ه‌وم.
- spittle-bug (spit'ɪl-bug)**, *n.* جان‌ه‌ورینگی قونه‌کهره گرم‌که‌کهی لیک دهرادات و ده‌وری خوی پین دهادت.
- spittle insect**, = spittle-bug.
- spittoon (spi-tōon)**, *n.* ده‌فری تف تیکردن؛ تف دان.
- spitz dog (spits)**, *n.* جوزه سه‌گینگی بچوکی سپی لموز باریکی تووک نهرمو دریزه.
- spiv (spiv)**, *n.* [British Slang]. کسینگی بیکاری قوماریازی مفتخوره؛ کسینکه که هر به قوماریازی و ده‌سپرن ده‌ئ جامان هه‌ماوی.
- splanchnic (splank'nik)**, *adj.* لیکونیه‌روی هه‌ماو.
- splanchnology (splank-nol'ə-jī)**, *n.* (۱) ئی هه‌لپرزاشن (ناو، قوراو، شله). (۲) هه‌لپرزان.
- splash (splash)**, *v.t.* (۱) شله ئی هه‌لساندن؛ شله‌شلپ پیکردن؛ (۲) شله ئی هه‌لساندن؛ پیندا پزیشتن به شله‌شلپ.
- (Stop ~ing your feet in the puddles.)** (۱) دهریندان به شله‌شلپ؛ پیندا پزیشتن به شله‌شلپ.
- v.t.** (۱) هه‌لپرزان. (۲) به‌سهردا هه‌لپرزان. (Rain ~ed against the window.) (۳) شله لپوه‌هاتن: (a brook ~ing over rocks) (۴) شله‌شلپ کردن؛ به شله پیندا پزیشتن؛
- (The child ~ed into the water.)** (۱) شله؛ شله‌شلپ؛ ده‌نگی شله؛ شله ئی هه‌لسان. (۲) پره‌ ناو؛ پره؛ (۳) په‌له؛ له‌که جزی پره‌ ناو. قوراو، یا شله دهنکانه‌وه (به کردنی کارینگی سه‌رنج. make a splash, [Colloq.]. راکینش؛ سه‌رنج راکینشان؛
- (She made a splash with her new film.)** (۱) شوهری. (۲) شوهری. (۳) شوهری. (۴) شوهری. (۵) شوهری. (۶) شوهری. (۷) شوهری. (۸) شوهری. (۹) شوهری. (۱۰) شوهری.
- splash-board (splash'bɔɪd, splash'bɔɪd)**, *n.* (۱) شوهری. (۲) شوهری. (۳) شوهری. (۴) شوهری. (۵) شوهری. (۶) شوهری. (۷) شوهری. (۸) شوهری. (۹) شوهری. (۱۰) شوهری.
- splashdown (splash'daʊn)**, *n.* (۱) شوهری. (۲) شوهری. (۳) شوهری. (۴) شوهری. (۵) شوهری. (۶) شوهری. (۷) شوهری. (۸) شوهری. (۹) شوهری. (۱۰) شوهری.
- splasher (splash'er)**, *n.* (۱) شله‌شلپ‌کهر؛ پره‌نهر.

splenius

- splash guard**, (۲) شوهری پاراستن له پزراو و قورچلیار. پارچه لاستیکی دواوه‌ی تایه‌ی نوتومبیل (بو هه‌لته‌پزرائی قورچلیار).
- splashy (splash'i)**, *adj.* (۱) شله‌کهر؛ شله‌شلپ‌کهر. (۲) شله‌شلپ‌لاری؛ به ناسانی هه‌لته‌پزرائی؛ قورچلیار. (۳) په‌له‌په‌لای؛ به په‌له‌ی ره‌نگا‌وره‌نگ داپزشرار. (۴) [Colloq.]، سه‌رنج راکینش؛ خویاده‌ر؛ خونین؛ ده‌نگه‌ره‌وه (مه‌جان).
- (The band made a ~ appearance.)** (۱) شله‌دار یا تخته‌ی پشتی کورسی. شله‌ه (وه‌ک هی زله‌ه).
- splashily (adv.); splashiness (n.).** (۱) شوهری خوار یا کراوه (به‌تایبه‌تی هی دهرگا و په‌نجه‌ره بق پانی). (۲) کراوه‌یی؛ فراوانی؛ داهچهان.
- splat (splat)**, *n.* (۱) داهچقاو؛ کراوه: (~ knees). (۲) پان؛ فراوان؛ تخته. (۳) نا‌قولا؛ نا‌شرین؛ قه‌لب؛ گیل.
- splat (splat)**, *n.* (۱) کردنه‌وه؛ فراوان کردن؛ داهچقاندن. (۲) به خواری کردن (گوشتی دهرگا و په‌نجه‌ره). (۳) له جی چوون (ئیسقانی گیانه‌وه‌ه).
- splatter (splat'er)**, *n., v.t. & v.i. = spatter.* داهچقاندن؛ خوارکردنه‌وه.
- splay (splā)**, *n.* پنی پان و تخته و دهرپزقیو.
- splay-foot (splā'foot)**, *n.* پنی پان و تخته و دهرپزقیو.
- splay-footed (splā'foot'id)**, *adj.* (۱) سپل. (۲) کینه؛ قین؛ بق. (۳) [Archaic]، په‌ستی؛ مات‌وه‌لووی؛ دلته‌نگی. (۴) [Obs.]، هه‌وه‌س؛ نارهن‌زوی کاتی.
- spleen (splēn)**, *n.* کیناوی؛ قیناوی؛ کینه‌دار؛ قین له سک؛ تووره؛ تووره‌وترو.
- spleenish (splēn'ish)**, *adj. = spleenful.* قه‌مه‌تران؛ گیاسپل.
- spleenwort (splēn'wɜrt)**, *n.* پینشگرینکه به‌مانای؛ سپل.
- spleeny (splēn'i)**, *adj. = spleenful.* (۱) گه‌ش؛ پووناک؛ بریقه‌دار؛ بریقه‌دار. (۲) زور جوان و نایاب. (۳) به‌ناو‌بانگ؛ به‌ناو. (۴) په‌ونه‌قدار؛ زور گه‌ش؛ شه‌وقدار. (۵) بریقه‌دار؛ به‌ه‌ونه‌ق. (۶) زور جوان و نایاب و شوخ: (~ jewelry). (۷) به‌شکو؛ مه‌زن؛ به‌رن: (~ a ~ deed, victory, etc.). (۸) زور چاک؛ زور نایاب؛ زورپاش: (~ a ~ idea, opportunity, etc.). (۹) زور خوش و نایاب: (~ What ~ weather!).
- splen- (splēn, splen), Also spleno- (splenectomy)** (۱) گه‌ش؛ پووناک؛ بریقه‌دار؛ بریقه‌دار. (۲) زور جوان و نایاب. (۳) به‌ناو‌بانگ؛ به‌ناو. (۴) په‌ونه‌قدار؛ زور گه‌ش؛ شه‌وقدار. (۵) بریقه‌دار؛ به‌ه‌ونه‌ق. (۶) زور جوان و نایاب و شوخ: (~ jewelry). (۷) به‌شکو؛ مه‌زن؛ به‌رن: (~ a ~ deed, victory, etc.). (۸) زور چاک؛ زور نایاب؛ زورپاش: (~ a ~ idea, opportunity, etc.). (۹) زور خوش و نایاب: (~ What ~ weather!).
- splendid (splēn'dɪnt)**, *adj.* (۱) گه‌ش؛ پووناک؛ بریقه‌دار؛ بریقه‌دار. (۲) زور جوان و نایاب. (۳) به‌ناو‌بانگ؛ به‌ناو. (۴) په‌ونه‌قدار؛ زور گه‌ش؛ شه‌وقدار. (۵) بریقه‌دار؛ به‌ه‌ونه‌ق. (۶) زور جوان و نایاب و شوخ: (~ jewelry). (۷) به‌شکو؛ مه‌زن؛ به‌رن: (~ a ~ deed, victory, etc.). (۸) زور چاک؛ زور نایاب؛ زورپاش: (~ a ~ idea, opportunity, etc.). (۹) زور خوش و نایاب: (~ What ~ weather!).
- splendidly (adv.); splendidness (n.).** (۱) گه‌ش؛ پووناک؛ بریقه‌دار؛ بریقه‌دار. (۲) زور جوان و نایاب. (۳) به‌ناو‌بانگ؛ به‌ناو. (۴) په‌ونه‌قدار؛ زور گه‌ش؛ شه‌وقدار. (۵) بریقه‌دار؛ به‌ه‌ونه‌ق. (۶) زور جوان و نایاب و شوخ: (~ jewelry). (۷) به‌شکو؛ مه‌زن؛ به‌رن: (~ a ~ deed, victory, etc.). (۸) زور چاک؛ زور نایاب؛ زورپاش: (~ a ~ idea, opportunity, etc.). (۹) زور خوش و نایاب: (~ What ~ weather!).
- splendiferous (splēn-dif'er-əs)**, *adj.* [Colloq.], زور جوان و نایاب (له‌پووی گالت‌ه‌وه یا به‌توس‌ه‌وه). (۱) زور گه‌ش؛ په‌ونه‌ق؛ بریقه؛ شه‌وق. (۲) زور جوان و نایابی. (۳) مه‌زنی؛ شکو؛ به‌ریزی. (۴) شتیکی جوان و نایاب و مه‌زن.
- splendor (splēn'dēr)**, *n.* (۱) زور گه‌ش؛ په‌ونه‌ق؛ بریقه؛ شه‌وق. (۲) زور جوان و نایابی. (۳) مه‌زنی؛ شکو؛ به‌ریزی. (۴) شتیکی جوان و نایاب و مه‌زن.
- splendorous; splendrous (adj.).** (۱) زور گه‌ش؛ په‌ونه‌ق؛ بریقه؛ شه‌وق. (۲) زور جوان و نایابی. (۳) مه‌زنی؛ شکو؛ به‌ریزی. (۴) شتیکی جوان و نایاب و مه‌زن.
- splendour (splēn'dēr)**, *adj.* [Brit. Spelling], = splendor.
- splenectomy (spli-nek'tō-mi)**, *n.* سپل دهره‌ئنان (ه‌شته‌گراری). (۱) هی سپل؛ سپلی. (۲) تووره‌وترو؛ کیناوی؛ بقاوی؛ به‌کینه؛ داخ له دل. (۳) [Obs.]، مات‌وه‌لوول؛ پست؛ کساس.
- splenetic (spli-net'ik)**, *adj.* (۱) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۲) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۳) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۴) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۵) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۶) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۷) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۸) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۹) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۱۰) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا.
- splenic (splēn'ik, splē'nik)**, *adj.* (۱) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۲) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۳) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۴) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۵) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۶) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۷) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۸) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۹) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۱۰) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا.
- splenitis (spli-nī'tis)**, *n.* (۱) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۲) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۳) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۴) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۵) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۶) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۷) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۸) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۹) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۱۰) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا.
- splenius (splē'ni-əs)**, *n.* (۱) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۲) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۳) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۴) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۵) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۶) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۷) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۸) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۹) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا. (۱۰) سپل؛ نژیکی سپل؛ له سپلدا.

spleno-

spleno- (splē'nō, splen'ə), = splen-
splenomegaly (splē'nō-mega'li), *n.*

گوره بونی سپل

spleuchan (splōō'khan), *n.*

کيسه ياره يا توتن

splice (splis), *v.t.*

(۱) پيښه لگاندن (فليم، تال)؛ لیکدان؛

پيښه نوښاندن (ب) لیکدانی سره گوریس (به چینی یا تپه لیکشاند).

(۲) پيښه نوښاندن یا لیکدانی سره دارو تهخته به تپه لیکشاند.

(۳) [Slang] جووت پيښه (ژنيښان و شوگردن)؛ ماره گردن؛ بهيښه پيښاند.

(۴) لیکدان؛ پيښه بهيښتن؛ بهيښه پيښاند؛ بند گردن.

(۵) بهيښه پيښه پيښاند؛ شوښی لیکدان

spline (splin), *n.*

(۱) تپه دار یا کانزای دريژو نمر

(۲) زمانه (مکینه کاری) (۳) نو کونی زمانه پيدا دهکړن

v.t. (۴) زمانه پيدا کړدن (۵) کون ټيکړدن بؤ زمانه پيدا کړدن.

splint (splint), *n.*

(۱) ټول (زهميله و سبه ته چين)

(۲) ټيکېنه؛ ټيکېنگره؛ نو که چيه دهگړيته ټيکېنه شکاو بؤ گرتنه وي.

(۳) تپه کانزا؛ تپه به کانزا.

(۴) ټاوسانی ټيکېنه موجهی نسيپ؛ بريښک که لم ټيکېنه ښت.

v.t. ټيکېنه گرتنه (به گچ ټيکړتن).

splint bone, ټيکېنه تله زمی؛ دوو ټيکېنه بچوکن لم ديون نو

ديوی موجهی نسيپ.

splinter (splin'tēr), *v.t.*

پارچه پارچه کړدن؛ تله زم لیکړدنه

قلبيښاندن

v.t. (۱) پارچه پارچه بوون؛ تله زم لیبوونه؛ بوون به تله زم؛ تله زم؛ قلبيښان.

(۲) جيا بوونه (حيزب، کلنيسه، کومل)؛ بهش بوون؛ دوو بهرکی ټيکړتن.

n. (۱) تله زم؛ دار، بهر، شووښه؛ کانزا.

(۲) ټاقی جيا بوونه (له حيزب، پيښه خراو؛ کلنيسه؛ کومل... هتد)؛

لقی جيا بوونه. (مه بوه ما "splinter group")

-splintery (adj.).

split (split), *v.t.*

(۱) قلبيښاندن؛ دوو له ټکړدن؛

(*He was ~ing a log.*)

(۲) شق پښ بردن؛ يکا لکړدنه؛ شق کړدن؛ دوو له ټکړدن؛ له ټکړدن؛

کر ټکړدن؛ نه له ټکړدن. (۳) بهش کړدن؛ دابهشکړدن؛ هاو بهشی کړدن؛

(*to ~ a meal; They ~ the cost of the trip.*)

(۴) بهش بهش کړدن (حيزب، کومل... هتد)؛ پارچه پارچه کړدن؛ دوو بهرکی

ناوړه (۵) داتليښانی نه ټوم؛ داتليښانی گهر ديله.

(ب) جيا کړدنه؛ ناوړته (کيميا).

v.t. (۱) قلبيښان؛ له ټکړدن؛ دوو له ټکړدن؛

(*This kind of wood ~s easily.*)

(۲) شق بردن؛ قلبيښ بردن؛ قلبيښ ټن بوون؛ داتليښان؛ يکا لکړدنه؛

تقین (۳) دوو بهرکی ټيکړتن؛ بهش بهش بوون؛ پارچه پارچه بوون؛

جيا بوونه له بهکړن؛ (*to ~ into factions*)

(۴) [Colloq.] بهش کړدن؛ دابهشکړدن؛ هاو بهشی کړدن؛

(*Winners ~.*)

(۵) [Slang] پوښتن؛ بهجپه پوښتن؛

(*This meeting is boring, let's ~.*)

n.

(۱) قلبيښان؛ داتليښان؛ شق بردن؛ هتليښان.

(۲) (۱) قلبيښ؛ تليښ؛ درز. (ب) دوو بهرکی؛ جيا بوونه؛

(*Is there a ~ in the organization?*)

(۳) تله زم؛ له ټکړ. (۴) جپيښکی پيښته. (۵) ټول (سبه ته و زميله چين).

(۶) شريښيکه له دوندرمه و موزی له ټکړاو شيله... هتد پيښيد.

(۷) [pl.] نه ژو داچه قان هتا له زوی ددهن و کسه کيش هر به قنگره

دانيښتن (۸) [Colloq.] (۱) شوو شيمه کی بچکوله شراب و ناری کف و

کولوی (ب) نيو پيښه. (ج) شانزه يکی گانزنيک.

(۹) [Slang] بهش (ټالانی).

adj.

(۱) قلبيښاو؛ داتليښاو؛ له ټکړدن؛

spoilage

(۲) پارچه پارچه؛ بهش بهش؛ دابهش بوو؛ جيا بوونه؛ ټارنک؛ ټاکوک

-splitter (n.).

جياواری ووردو ټارنگ دژيښه؛ لسمر جياواری و شتی

هيچ ويوچ مشت و مرکړدن

split off, لیکړدنه (به قلبيښاندن)؛ لیبوونه؛ قلبيښان؛ هتليښان.

split the difference, بهش کړدن؛ جياواری نرخ به نيوي (له نيوان)

کريارو فروښاردا؛ پيښه ټن به بهش کړدن؛ جياواری نرخ به نيوي

split up, (۱) دابهش کړدن؛ بهش کړدن.

(۲) جيا بوونه (ژو و ميرد، هاو بهشی)؛

(*The couple split up a year ago.*)

split infinitive, چاووگی جيا کړاو (پيژمان)؛

(*to really believe; to gradually change his ways*)

split pea, نيسيکی سوز؛ له ټکړ نيسک

split personality, که سيکی دوو نيمه (پرواناسی)؛ دوو نيمی؛

دو سرووشتی؛ هم که سيکی؛ دوو لاقه یی.

split second, نيو چرکه (کات)؛ هه ناسه يک؛ کاتيکی ژور ژور کم.

split ticket, کاغزی دهنگدانی ټيکېنه؛ دهنگدان بؤ نويښه چنډ

حيزيک لسمر هه مان کاغزی دهنگدان

splitting (split'ing), *adj.* (۱) ژور به ټيښ و ټار (سهرنيښه)؛

خمرکه سر شق پښ دهيات؛ ټيښ (*a ~ headache*)

(۲) ژور خيرا. (۳) شق پښ بهر؛ (*a ~ laugh*)

splotch (splotch), *n.* په له (پوښه، پمگ، موه کپ)؛ له ټکړ.

v.t. په لوی کړدن؛ له کاري کړدن؛ پيس کړدن.

-splotchy (adj.).

splurge (splūrg), *n.* (۱) خوښووندن؛ خوښادان؛ خوښه رخست؛ کمش و فش.

(۲) پاره ژور خرچ کړدن؛ دهست له خو بهردان.

v.t. (۱) خوښادان؛ خوښه رخست؛ خوښووندن؛ کمش و فش کړدن.

(۲) پاره ژور خرچ کړدن؛ دهست له خو بهردان؛ (*We ~d on our trip.*)

splutter (splut'er), *v.t.* (۱) چرچه چرچ کړدن و پرژ لیبوونه (پوښی)

سوړه و کړاو، ناگی؛ پريښه فریدان. (۲) به په له و به په شوکاري دووان

v.t. (۱) به په له و به په شوکاري بڙان. (۲) ټی هتليښان؛ پريښه هاو ښتن

n. (۱) چرچه چرچ؛ پرژ هاو ښتن؛ پريښه لیبوونه. (۲) شلیه.

spodumene (spod'oo-mēn), *n.* سپودیومين؛ کانزایمی سوزیایو

یا بهيښه وک بهردي به نرخ به کار ده ميښتن

spoil (spoil), *v.t.* (۱) فو ټانډن؛ ترشانډن؛ له ټکړدنه؛ بؤگن پيکړدن

(خواره ده منی)؛ پوچ کړدن. (۲) ټيکړدن (ناهمگ، پاواردن)؛ ټيکړدن؛

(*The rain ~ed our picnic; to ~ a party, a meal,*

someone's fun, etc.)

(۳) به ده موه مان؛ ناښيښان؛ ناښيدان؛ به دخو کړدن.

(۴) [Archaic] (۱) پو ټکړدنه؛ به ژور لیسندن

(ب) ټالان کړدن.

(ج) داگير کړدن؛ دهست به سر داگيرتن.

v.t. (۱) گمنين؛ ترشان؛ بڙگان؛ پيس بوون؛ بؤگن کړدن؛ پوښ کړدن.

(۲) [Colloq.] (*~ for*)، به په پوښه و بوون بؤ؛ ژور ويستن؛ همز کړدن

(*He's ~ing for a fight.*)

(۳) [Archaic] ټالان کړدن؛ درين.

n. (۱) [pl.] ټالانی؛ دهسکوتی جهنگ؛ (*the ~s of war*)

(۲) [pl.] دهسکوتی لایه لایه کیسک یا حيزيکی پراوه (وه خهک

دامه زانډن لسمر کار... هتد). (۳) [Archaic] ټالان کړدن؛ درين

(۴) شتی درزو یا ټالان کړاو؛ شتی درزی یا ټالانی.

(۵) خو ټو بهردي فریدرو له کاتي زمين هتکړدندا.

(۶) [Obs.] زبان؛ له کک کړوتن؛ فو ټان؛ ټيکچوون.

(۷) فو ټنه خراپ دروستکړاو یا ټيکچو له کاتي دروستکړندا

spoilage (spoil'ij), *n.* (۱) گمنين؛ بؤ کړدن؛ ترشان؛ خراپ بوون

بڙگان. (۲) خواره ده منی گمنی یا ترشاو؛ شتی خراپ بوو یا له کک کړوتو.

spoiler (spoil'ēr), *n.* (۱) تالانگر؛ دن (۲) شتیکه خوارده‌منی
 برشینن؛ یا شت له کله بخت. (۳) تبه‌تیکی درنژی سر بالی فرژکیه
 (یارمته قریب ددهات) (۴) خوشی له خلك تیکدر (به‌تایبه‌تی ناھنگر
 رابواردن؛ شت تیکدر؛ گزیره‌شیتون.

spoilsman (spoilz'mən), *n.* هلیپرستیکه که یارمته‌تی حیزبیکي
 سرکه‌وتو ددهات بۆ دهسکه‌وتی خۆی.
spoilsport (spoil'spōrt', spoil'spōrt'), *n.* خوشی له خلك
 تیکدر.

spoils system, بېش کړننې پلوی‌پایه‌ی میری له‌نیوان نه‌ندامانی حیزبی
 براوده؛ هر وک تالانی.

spoil (spoil), *alternative past tense and p p. of spoil.*
spoke (spōk), *n.* (۱) تال پینچه (پاسکیل). (۲) پله‌ی پیژه
 (۳) په‌یکت له و دهسکانه‌ی سریان دهره‌یناوه له چرخ‌ی ناووتنی که‌شتی‌ی‌موه.
 (۴) شیشیکه ده‌کړن به پینچه‌یکدا بۆ نه‌وی نه‌خولیت‌موه.

v.t. (۱) تال نه پینچه‌کړه کړدن.
 (۲) شمش کړدن به پینچه‌کدا بۆ نه‌وی نه‌خولیت‌موه
 put a spoke in a person's wheel, پیلار بوچ کړدن؛
 پیلان تیکدانی که‌سک

spoke (spōk), *past tense or archaic p p. of speak.*
spoken (spōk'n), *past participle of speak.*
adj. (۱) بیژوا؛ به زار ووتراو؛ ووتراو.
 (۲) به‌شینو‌یکه‌ی تایبه‌تی بیژوا: (harsh- ~ ; soft- ~).

spokesman (spōks'mən), *n.* قسه‌کړ نه‌وی کۆمه‌ل، میری. یا
 ده‌سته‌یه‌کوه؛ دم راستی کۆمه‌ل، ده‌سته، حیزب، یا کۆرنک.
spokeswoman (spōks'woom'ən), *n.* قسه‌کړی ژن به‌ناوی
 کۆمه‌لن یا ده‌سته‌یه‌کوه.

spoliate (spō'li-āt'), *v.t.* تالان کړدن؛ رووتکړنه‌وه.
spoliation (spō'li-ā'shən), *n.* (۱) تالان کړدن (به‌تایبه‌تی که‌شتی
 بڼ لایه نه کاتی جه‌نگدا)؛ رووتکړنه‌وه؛ ده‌سته‌یه‌سرداگرتن
 (۲) تالان کړان؛ پوتکړانه‌وه؛ ده‌سته‌یه‌سرداگرتان
 (۳) ه‌وتاندن یا کۆرین (به‌تایبه‌تی به‌لگی یاسایی)؛ له‌ناویردن؛
 به‌ته‌واوی تیکدان

-spoliator (n.).
spondaic (spon-dā'ik), *adj.* Also spondaical. تایبه‌تی به
 "سپوندی" (دوشی داهاتوو بیینه).

spondee (spon'dē), *n.* سپوندی دوو برگه‌ی یک له دوی یکه
 درنژ یا هیژ له‌سری ه‌وتراو‌یه وک روشی: "heartbreak".
spondylitis (spon'do-lī'tis), *n.* ناوسانی بربردی پشت

sponge (spunj), *n.* نیسه‌نج؛ گیانداریکی دهریای نه‌بژکه به کۆمه‌ل.
 ده‌وی ۲ نیسه‌نج. (۳) شتیکی وک نیسه‌نج. (۱) تۆپه‌له سارغی نه‌شته‌رکاری.
 (ب) جۆره کینیکي نه‌رمه وک نیسه‌نج. (ج) ه‌ویر (د) کاتزای وک پلاتین.
 (۴) مشه‌خۆر؛ مفتخۆر؛ لاکوت؛ ه‌وانته‌خۆر
 (ه) [Colloq.] چاوبرس؛ زۆرخۆر؛ زۆرخۆره
sponge bath (۱) سربین یا پکړنه‌وه به نیسه‌نج
v.t. (۲) نه‌شیتن؛ سربینه‌وه؛ لابرډن.
 (۳) ه‌لمژین به نیسه‌نج یا هر وک به نیسه‌نج.
 (۴) لاکوتی کړدن؛ مفتخۆری کړدن؛ مشه‌خواردن

v.t. (۱) نیسه‌نج له دهریا کۆکړنه‌وه. (۲) ه‌لمژین وک نیسه‌نج.
 (۳) (on ~) لاکوتی به‌سره‌وه کړدن؛ مفت خواردن؛ مشه خواردن.
 ده‌سته‌لکرتن: throw (or toss) in the sponge, [Colloq.].
 وارهنان؛ به‌زین؛ بۆردان؛ کۆلډان.
sponge bath, خوشن نه نیسه‌نج یا پم‌وی ته‌ر به‌ی ناو به‌رکوتن.
sponge cake, کیکي نیسه‌نجی کینیکي نه‌رمی کون کونه
sponger (spun'jēr), *n.* (۱) نیسه‌نجی دهریا کۆکړنه‌وه (مروځ).

که‌شتی). (۲) به نیسه‌نج پاکه‌روه یا خاوتیکه.
 (۳) مشه‌خۆر؛ لاکوت؛ مفتخۆر.

sponginess (spun'ji-nis), *n.* نیسه‌نجیتي؛ وک نیسه‌نج واپوون؛
 نه‌رمی.

sponging house, گرتو‌خانه‌ی قهراران؛ شونیکه جاران له
 ټینگلته‌ره‌دا قهرارانن تن ده‌خرا ه‌تا قهرزه‌کیان ده‌دایه‌وه یا ده‌خانه
 به‌ندیا‌نه‌وه.

spongy (spun'ji), *adj.* نیسه‌نجی: (۱) نه‌رم؛ سوک؛ لاستیکی.
 (ب) کون کون (ج) ه‌لمژ.

sponson (spon'shən), *n.* (۱) ده‌سته‌یه‌ری؛ ده‌سته‌یه‌ری کړدن.
 (۲) به‌لین (به‌تایبه‌تی که له باتی که‌سینکی تر درابن).
 (۳) به‌لینیکه ده‌دري یا نه‌رکیکه ده‌بیرن له‌لایه‌ن که‌سینکوه به‌ناوی
 وولته‌کیه‌وه بڼ نه‌وی نه‌و ده‌سه‌لاتی به‌ی.

(۱) په‌له‌ی قهرغی که‌شتی و ده‌بابیه‌ی بۆ
sponson (spon'sən), *n.* قۆپ له‌سر دانان. (۲) ده‌فرنگی پر ه‌وايه به جوارچیه‌وی فرژکی‌ی ناوی‌یه‌وه
 بۆ له‌نگرگرتن.

sponsor (spon'sēr), *n.* (۱) ده‌سته‌یه‌ری؛ که‌فیل.
 (۲) چاودیری منډال نه‌ناهنگی بوون به‌خاچ په‌رستو له‌ناو ه‌لکیشاندن بۆ
 پیژوی. (۳) سرپه‌رشت؛ مروځ یا ده‌سگای سرپه‌رشتکړ؛ چاودیریکړ؛
 به‌لین بۆ ده‌ر. (۴) خاوه‌ن پینشنار (په‌رله‌مان، رنکخراو، کۆپ)؛ پینشکه‌شکری
 پینشنار. (۵) سرپه‌رشتی به‌رنامه؛ ده‌سگایه‌کی بازگانی‌یه سرپه‌رشتی
 به‌رنامه‌ی ته‌له‌فریزون یا رادیو ده‌کات به‌کړنن کات بۆ پرپاوه‌نده کړدن بۆ
 فرۆته‌نی‌یکانی له‌کاتی با‌و‌کړنه‌وی به‌رنامه‌کده‌دا.

v.t. سرپه‌رشتی کړدن؛ چاودیری کړدن؛
 (to ~ a television program ; to ~ a resolution in Congress ;
 to ~ a foreign student)

sponsorship (spon'sēr-ship'), *n.* سرپه‌رشتی؛ چاودیری؛ سایه.
spontaneity (spon'tā-nē'a-ti), *n.* (۱) سرپه‌رشتی؛ له‌خۆه‌ی؛
 له‌به‌ریو‌ه‌ی؛ بڼ خۆ‌نامه‌کړدن. (۲) کاریکی سرپه‌رشتی.

(۱) سرپه‌رشتی؛ له‌به‌ریو‌ه‌ی؛
spontaneous (spon-tā'ni-as), *adj.* بڼ ناماده‌کړدن؛ بڼ بیرلکړنه‌وه: (a ~ speech, remark, act, etc.).
 (۲) خۆکړد؛ له‌خۆه‌کړاوه بڼ یارمته‌ی که‌سی تر؛ هر له‌خۆه‌ خۆی
 (~ movement characteristic of living things)

(۲) له‌خۆه‌ وړاوه؛ نه‌نیزواوه؛ کتوی
-spontaneously (adv.); **spontaneousness (n.)**.

spontaneous combustion, سووتانی خۆی؛ له‌خۆه‌ سووتان
spontoon (spon-tōon'), *n.* پمیکي کورت؛ پمۆک.

spoo (spōf), *n.* (۱) په‌ند؛ ته‌شقه‌له؛ فریو؛ ه‌لم‌ریوان؛ ساخته؛
 گالته‌بازی. (۲) لاسایی به‌گالته‌پیکړنه‌وه (به‌رنامه‌ی ته‌له‌فریزونی ... ه‌تد؛
 لاساییکړنه‌وه؛ داشۆرین؛ لاقرتن.

v.t. & v.i. (۱) ه‌لم‌ریواندن؛ ته‌شقه‌له پیکړدن؛ په‌ند پیدان؛ ساخته له‌گه‌ل
 کړدن. (۲) لاساییکړنه‌وه به‌گالته‌پیکړنه‌وه (به‌رنامه‌ی ته‌له‌فریزون، فیلم)؛
 داشۆرین؛ لاقرتن پیکړدن.

spook (spōōk), *n.* [Colloq.], (۱) ختو. (۲) سیخوږ؛ جاسوس.
v.t. (۱) سهردانی ختو بۆ شوټیک.

(۲) تۆقاندن؛ زراویردن؛ داچله‌کاندن و ترساندن (په‌شه‌وولاخ).
spooky (spōōk'i), *adj.* (۱) ختوی؛ له‌ختو ده‌چن.
 (ب) ترسناک؛ سامناک؛ سامدار؛

(a ~ place, atmosphere, sound, etc.)
 (۲) سرک؛ زوو؛ دده‌چله‌کن.

-spookily (adv.); **spookiness (n.)**.
spool (spōōl), *n.* (۱) په‌کره (ی ده‌زو یا شریتی سینما ... ه‌تد)؛
 چرخ؛ خولخولکه. (۲) پر به‌کره‌یه‌ک
 (۳) شتیکی له‌به‌کره‌چوون.
v.t. ه‌لکړنه‌وه سر به‌کره.

spoon

- (۱) کەوچک. (۲) شتیکیکە لە کەوچک بچن بەتایبەتی: **spoon** (spōōn), *n.*
- (۱) دانەخۆری کانزایی پاوه‌ماسی: (پیشی دەووترئ) "spoon bait".
- (ب) سەوئێ دەم قویاو. (۲) گوزی دەم کەوچکی یاری گۆلف.
- v.t.*
- (۱) بە کەوچک تیکردن: هەلەنجان (بە کەوچک).
- (۲) لە تۆپ دان هەر وەک خواردەمەنی هەلەنجان بە کەوچک، واتە بۆ سەرەوه یاری گۆلف. (۲) ناو هەلکەندن: وەک کەوچک لیکردن.
- v.t.*
- (۱) پاوه‌ماسی کردن بە دانەخۆری لە کەوچک چوو.
- (۲) لە تۆپ دان هەر وەک خواردەمەنی هەلەنجان، واتە بۆ سەرەوه یاری گۆلف. (۲) [Colloq.] ماچ و مووچ کردن: دەستبازی کردن
- born with a silver spoon in one's mouth,** لە خێزانیکی
- دەوڵەمەند: لەدایکبوون! بە خۆپێداوی هاتنە دنیاوە!
- بە دەوڵەمەندی لەدایکبوون.
- spoon-bill** (spōōn'bil'), *n.* (۱) کەوچکە دەنووکی. (ب) باندەیهکی گەورە ی قەراغ ناوێ سەری دەنووکی پانە لە کەوچک دەچن.
- (۲) مراوی‌یهکی دەنووک خاڵەتازی‌یه. (هەبرەها "shoveler".)
- (۳) puddlefish. (۴) دەنووکی کەوچکی.
- spoon bread,** نانەکەوچکی جۆرە نانیکی گەنەشامی‌یه لە هەویر دەچن دەبێ بە کەوچک تێ کرئ.
- spoon-drift** (spōōn'drift'), *n.* = spindrift.
- spoonerism** (spōōn'ēr-iz'm), *n.* جێگۆڕێن پێکردنی تیپ و دەنگی سەرەتای دوو ووشە لە قسەکردندا (وێک: "Let me sew you to your sheet." لە باتی: "Let me show you to your seat." یان "sons of toil" لەباتی: "tons of soil".)
- spooney** (spōōn'i), *n.* = spoony.
- spoonfed** (spōōn'fed'), *adj.* (۱) بە کەوچک نان کراو بە دەمەوه. (۲) (۱) نازدار: نازکێشراو! شت زۆر بۆ ئاسان کراو. (ب) ڕی پێ نەدراو بۆ نیش کردنی خۆ بە خۆ.
- spoonfeed** (spōōn'fēd'), *v.t.* (۱) نان کردن بە دەمەوه بە کەوچک. (۲) (۱) بە نازداری بەخێوکردن: نازکێشان. (ب) شت زۆر بۆ ئاسان کردن: هەموو شت بۆ کردن.
- spoonful** (spōōn'fool'), *n.* پێر کەوچکیک: کەوچکیک.
- spooney, spooney** (spōōn'i), *n.* (۱) دلداریکی هۆش لای خۆ. (۲) نەمار: دلداریکی رەوشت مەداڵانە. (۳) کەسیکی زۆر بەسۆزو شیتۆکە.
- adj.* (۱) بۆ شیت بوو (دندان): شیت‌وشەیدا. (۲) بەسۆزو شیتۆکە: مینشک سووک.
- spoor** (spoor, spōr, spōr), *n.* شوین پێی گیانەوه‌ری کێوی پاوکراو. *v.t. & v.l.* شوین پێ هەنگرتن.
- sporadic** (spō-rad'ik, spō-rad'ik), *adj.* تەواوتەر: جار جار! تەواوتوو: ناوەناو: پچڕپچڕ: کەم کەم.
- sporadically** (*adv.*); **sporadicallness** (*n.*).
- sporangium** (spō-ran'ji-əm), *n.* تۆره‌یه‌کی تۆری قەوزەو کەپوور (هەروەها "spore case").
- spore** (spōr, spōr), *n.* سپۆر: تەنێکی یەک خانەیی‌یه دەبیت بە ژیندەوهر وەک لە میکروبێ لەرنووتاو قەوزەو کەپوودا! تۆو.
- v.l.* گرتن و هینانەبەری ئەم تۆوه یا تەنە یەک خانەیی‌یه.
- spore case, = sporangium.**
- sporocyst** (spōr'a-sist', spōr'a-sist'), *n.* تۆره‌یه‌کی تۆو
- (ژیندەوهرزانی).
- sporogenesis** (spōr'a-jen'a-sis, spō-rə-jen'a-sis), *n.* (۱) ژۆربوون لە پێی بیونی تەنی یەک شانەیی بە ژیندەوهر. (۲) درووستبوونی تۆو یا تەنی یەک خانەیی وەک لە هەندئ میکروب قەوزەو کەپوودا
- sporophore** (spōr'a-fōr', spō-rə-fōr'), *n.* ئەندامی تۆوه‌ه‌نگری

sportsmanship

- هەندئ میکروب و قەوزەو کەپوور.
- sporophyte** (spōr'a-fit', spō-rə-fit'), *n.* ئەوه یا بەره‌ی تۆوگری
- هەندئ میکروب و قەوزەو کەپوور.
- sporozoan** (spōr'a-zō'an, spō-rə-zō'an), *n.* ژیندەوهریکی
- یەک خانەیی لاکوتە (وێک میکروبێ لەرنووتاو تایی تەکساسی کە تۆوشی رەشه وولاخ دەبێ).
- adj.* تاییبەتی بەم جۆرە ژیندەوهر.
- sporran** (spor'an, spōr'an), *n.* جزدانی ئوسکوتەلەندی: جزدانیکی
- فەرۆیه لەبەرەمی پشتنەوه شوێرەبیتهوه.
- sport** (spōrt, spōrt), *n.* (۱) یاری: پابواردن: خوشی: شتیکی خوشه کاتی پێوه پابوونئ. (۲) وەرزش.
- (۳) (۱) گالته‌چی: گالته‌پێکراو. (ب) شتی یاری پێکراو. (۴) [Colloq.] قوماچی: قوماکەر.
- (۵) [Colloq.] کەسیکی خۆبادەر و دەستبازو: کەسیکی خۆدەرخر یا خۆنووتنەر. (۶) [Obs.] دەستبازی: دلداری: جاوباشقانی.
- (۷) گیانداریک یا پڕوه‌یککی جیاوان لە توخمەکە ی
- لە ئەندازە بەدەر دەرخواستن یا نوواندن: زۆر خۆبادان. [Colloq.] (He is -ing a loud suit.)
- v.t.* (۱) یاری کردن: پابواردن: کات بڕدەسەر بە خوشی و پابواردن. (۲) وەرزش کردن: یاری کردن. (۳) (۱) گالته‌کردن: گالته‌وگەپ کردن. (ب) گالته‌پێکردن: گالته‌ پێ هاتن: بە سووک یا گالته‌ دانەبەر.
- (۴) [Archaic] دەستبازی کردن: جاوباشقانی کردن: دلداری کردن. (۵) جیابوون لە توخمی خۆ (گیانەوه‌رناسی، پڕوه‌کناسی).
- (۱) هی وەرزش: بۆ وەرزش شیواو.
- (۲) سەربەیی (جەل‌و‌بەرگ): سپۆرت: خاکی: (a ~ shirt, jacket, etc.)
- in (or for) sport, بە گالته‌وه: هەر بۆ گالته.
- make sport of, گالته‌پێکردن: پێ پێکنین.
- sportful** (spōrt'fəl, spōrt'fəl), *adj.* (۱) خوش: سەیر.
- (۲) حەز لە یاری کەر: یاری باز. (۳) هەر بۆ خوشی و یاری و گالته‌ کراو
- sportfully** (*adv.*); **sportfulness** (*n.*).
- sporting** (spōr'tiŋ, spōr'tiŋ), *adj.* (۱) وەرزشی: هی یاری. (۲) وەرزشکار: حەزکەر لە وەرزش: یاریکەر. (۳) بە ویژدان.
- (۴) قوماچی: هی گره‌وکردن لەسەر غارغارێتی ئەسب و یاری ... هەند.
- sporting house**, [Colloq.], (۱) قومارخانە. (۲) قەحبەخانە.
- sportive** (spōr'tiv, spōr'tiv), *adj.* (۱) حەز لە یاری کەر. (۲) وەرزشی: حەز لە وەرزش کەر. (۳) گالته: بە گالته‌وه.
- (۴) [Obs.] بەره‌دا: حەز لە دەستبازی و جاوباشقانی کەر.
- sportively** (*adv.*); **sportiveness** (*n.*).
- sports** (spōrts, spōrts), *adj.* هی وەرزش: بۆ وەرزش شیواو
- سەربەیی (جەل‌و‌بەرگ): خاکی: سپۆرت: (~ clothes).
- sports car; sport car,** ئوتومبیلی سپۆرت: ئوتومبیلی بچووکی
- دوو کەسی سەرکراوه‌ی نزم و خێرا.
- sportsman** (spōrts'mən, spōrts'mən), *n.* (۱) وەرزشکار (بەتایبەتی پراچی و پاوه‌ماسیکەر) وەرزشیار.
- (۲) کەسیکی بێ‌ویژدان و بەنەزاگەتە کە شت بە ئاسانی دەرکێ و بە بەشی خۆی قایله‌ بەبێ بۆلەبۆل کردن: کەسیکی سپۆرت.
- sportsmanly** (*adj.*).
- sportsmanlike** (spōrts'mən-lik', spōrts'mən-lik'), *adj.* لە رەووشتی جوانی وەرزشکار دەچیت: لە رەفتاری پێک‌و‌پێکی وەرزشیار دەکات.
- sportsmanship** (spōrts'mən-ship', spōrts'mən-ship'), *n.* (۱) وەرزشکاری: وەرزشیاری: حەز لە وەرزش کردن. (۲) رەفتاری جوان و بێ‌ویژدان و نەزاگەتە قایل بوون بە بەشی خۆ بەبێ بۆلەبۆل کردن: رەفتاری وەرزشیاری: رەووشتی جوان.

sportswear

sportswear (spôr'ts'wâr, spôr'ts'wâr'), *n.* جلوه‌برگی ورزش.
sportswoman (spôr'ts'woom'an, spôr'ts'woom'an), *n.*

ورزشکاری زن؛ ورزشیاری زن

sporty (spôr'ti, spôr'ti), *adj.* (۱) ورزشی؛ بوی ورزش شیوا.

(۲) سربیزی (جلوه‌برگ)؛ ورزشی؛ خاکی.

(۳) بهره‌آ؛ سرسری؛ بی تاب‌پرو.

(۴) زوق (جلوه‌برگ)؛ بوی خوش‌نوا شدن لب‌برکراو.

-sportily (*adv.*); **sportiness** (*n.*).

sporulate (spôr'yoo-lât'), *v.i.* کمرت کمرت بونی شانه و بونی

هر کمرتیک به زینده‌ورنکی تازه.

sporulation (spôr'yoo-lâ'shan), *n.* زیادبونی یا زواری کردن

له ریای کمرت بونی شانه‌و بونی هر کمرتیک به زینده‌ورنکی تازه.

spot (spot), *n.* (۱) خال؛ پتک؛ پله؛ نیشانه؛

(a blue tie with red ~s)

(۲) پله؛ لکه؛ پیسی.

(۳) لکه (ناواینگ، ره‌وشت)؛ نه‌نگ: (the only ~ on her name)

(۴) جی؛ شوی؛ جینگ؛ جینگ: (This is the very ~ where we met.)

(۵) ماسی‌یه‌کی ده‌ریایی‌یه خالکی ره‌ش به پشت شانی‌یه‌یه‌تی.

(۶) [British Colloq.]، نه‌خت؛ تیز.

(۷) [Slang]، spotlight.

(۸) [Slang]، پله‌وپایه؛ شوی؛

(He has a good ~ with that company.)

(۹) [Slang]، کاتی نیش کردن یا دهرکوتنی کس‌یک له به‌رنامه‌یه‌کدا.

v.i. (۱) خال خالوی کردن؛ نیشانه‌کردن به خالی بچوک

(۲) لکه‌دارکردن؛ پیس کردن (۳) نیشانه‌کردن بوی دواپوز

(۴) دانان له جی‌یه‌کی تاییه‌تیدا.

(۵) لکه لیکردنه‌و؛ پله ئی لابران؛ پاکردنه‌و.

(۶) [Colloq.]، به‌دی کردن؛ بینن؛ ناسینه‌و؛

(to ~ a mistake; I ~ted her in the crowd.)

v.i. (۱) پیس بونی؛ پله گرتن: (۲) لکه‌وای کردن؛ پیس کردن.

adj. (۱) (a) ناماده (بوی دان): (~ cash).

(ب) به‌کسر به پاره‌ی ره‌ق دراو. (ج) تنها به پاره‌ی ره‌ق سموداگراو.

(۲) هرچونیک گونجا وها کراو؛ هر بوی نمونه کراو؛ به بی ناگاداری کردن:

(to make ~ checks of their records)

(۳) (a) له نیستگه‌یه‌کی رادیوی ناوخووه بلوکراوه

(ب) خراوته نه‌نیوان به‌رنامه رادیوی‌یه‌یکانه‌و (بلوکراوه‌ی بازگانی).

hit the high spots, [Colloq.], تمنا خاله گرنه‌گان باس کردن

hit the spot, [Colloq.], جی خو گرتن؛ لکات و شوی خویدا بونی.

پیکان: (The hot meal I had at your house hit the spot.)

in a spot, [Slang], له گروگرند؛ له تنگ‌وچله‌مه‌دا؛ له باری خراپدا.

on the spot, (۱) له جینگ‌ی ناوبراودا.

(۲) به‌کسر؛ دهم‌و‌دهست؛ به‌بی دواکوتن.

(۳) [Slang]، له تنگ‌وچله‌مه‌دا؛ له کیشی خراپدا.

(۴) تنگ‌تار؛ به‌گره‌نیان؛ تریق کردنه‌و (به‌تاییه‌تی به پرسپار یا داوی

تابه‌جی له‌کاتی تابه‌جی): (She put him on the spot.)

(۵) له مه‌ترسی کوشتندا.

touch a (or one's) sore sport, [Colloq.], دهم‌ارگرتن؛

برین کلانه‌و.

spotless (spot'lis), *adj.* (۱) خاوین؛ پاک.

(a ~ room, house, plate, etc.)

(۲) پاک (ناواینگ)؛ بی لکه؛ بی نه‌نگ: (a ~ reputation, name, etc.)

spotlight (spot'lit'), *n.* (۱) پوونکی زور به‌تینی سر شانی؛

پوونکی‌یه‌کی به شوق. (۲) گلپ یا چرای شوق هاویژ؛ شوق هاویژ.

(۳) زور دهرکوتویی؛ زور له برچاوی خله‌کدا بونی؛ پله پاییه‌ک یا

sprawl

شوینگی سرنج پاکیش:

(He was in the political ~ for a long time.)

v.i. (۱) پوونک کردنه‌و؛ شوق خسته‌سرا؛ باش دهرخستن.

(۲) سرنج بوی پاکیشان: (to ~ an event, item, etc.)

spotted (spot'id), *adj.* (۱) پله‌ک؛ خالدار؛ کونج؛ کونج کونج؛

خالوی؛ پله‌پله‌وای. (۲) لکه‌دار؛ لکه‌وای؛ پیس.

spotted adder, = milk snake.

spotted fever, پله‌تا؛ به‌تاییه‌ک تاو سرنج‌شوق پله‌ی سووری

سر پیستی لکه‌لدايه (وهک ره‌شمرانه‌تا).

spotter (spot'er), *n.* (۱) نیشانه‌گر (بوی ناسینه‌و)؛ دیاریک.

(۲) سووسه به‌تاییه‌تی: (۱) دیاریک‌ری سه‌نگری دوژن.

(ب) گوی قولخی فروکی هاتو: (Aircraft ~)

(۳) چاودیز یا سووسه‌ی کار ناپاک (وهک دزی) فرمانیه‌رانی ده‌سگایک

(به‌تاییه‌تی بانق). (۴) کارگی پله لایر (نو‌توخانه).

(۵) شت دانر له جی خویدا یا باشد.

spot test, (۱) تاقیکردنه‌وای دهم‌و‌دهست بوی نه‌جامی دهم‌و‌دهست.

(۲) تاقیکردنه‌وای چمن نمونه‌یک هرچونیک گونجا به‌بی خوی نااماده‌کردن

spotty (spot'i), *adj.* (۱) پله‌ک؛ کونج؛ پتک پتک؛ پله پله‌وای؛

(a ~ skin)

(۲) چچریچ؛ ناپیک وپیک: (his ~ class attendance)

(۳) باشی‌یه‌کی حیوان‌زه له به‌شیک‌وه بوی به‌شیک‌ی تر؛ ناپیک وپیک؛

هم‌ووی وهک یک باش دیه: (a ~ piece of work)

-spottily (*adv.*); **spottiness** (*n.*).

spousal (spou'z'l), *n.* (۱) ژنو می‌رادیه‌تی؛ هاوسری.

(۲) (pl.), شایی.

adj. می شایی؛ می ماریه‌ی.

spouse (spouz, spous), *n.* هاوژین؛ هاوسرا؛ ژن؛ می‌ر.

v.t. [Archaic], (۱) ژنیتان؛ هینان؛ شوپیکردن. (۲) ماره‌کردن؛ دان به شو.

spout (spout), *n.* (۱) لوله (قوری، مسینه، لولینه). (۲) فیچه.

(۳) پلوسک. (۴) پیزیه‌یک کاره‌بایی بچوک بارمتگر ژوو به‌کاری ده‌مینا

بوی بردنه سره‌وای شتی بارمتکراو بوی عه‌مارکردنی.

(۵) [Slang]، بارمتخانه؛ دوکانی بارمتگر.

v.i. (۱) فیچه‌پیکردن: (A whale ~ed water high in the air.)

(۲) به ده‌نگی به‌زو له‌خو بایی‌یانه‌و ووتن؛ لاف لیدان و نه‌پینه‌و.

(۳) [Slang]، بارمتکردن.

v.i. (۱) فیچه‌کردن. (۲) به خو له‌بهر پزیشن.

(۳) قسه‌کردن و نه‌پینه‌و به‌کش و فشیکه‌وه؛ دم نه‌ره‌ستان وهک جیکه‌نه؛

ژووژنی کردن له شیوه‌ی ووتار خویندنه‌و‌دا.

(۱) له بارمتدایه؛ بارمتکراوه.

(۲) مال ویزان؛ ده‌سکورت؛ بی پاره؛ فوتاو؛ پهریشانه بوی پاره.

لاق باو - spraddle (sprad'l), *v.t. & v.i.* [Dial. or Colloq.],

کردنه‌و (بوی سواربونی یا قاج هله‌نیانه‌و به‌سر شتیکدا).

sprag (sprag), *n.* (۱) کوله‌کی سربانی کانگی خلوو.

(۲) پارچه‌یک دار، به‌رد، یا ناسته دهرختنه به‌ر پیچگی نو‌تومبیل‌وه بوی خل

نه‌پونه‌وای.

له خرته‌ک بردن؛ پن له خرته‌ک چوون؛ له جی بردن؛

ترازان.

له خرته‌ک چوون؛ له خرته‌ک چوون؛ له جی چوون؛ ترازان.

sprang (spran), *alternative past tense of spring.*

sprat (sprat), *n.* (۱) جزه ماسی‌یه‌کی بچوک شوریایی‌یه له توخمی.

"هیرینگ". (۲) کس‌یک بچوک یا هیچ‌وچو.

sprawl (spröl), *v.i.* (۱) له‌په‌په‌و کومتن؛ پال کومتن یا دانیشن.

دهست و پهل ئی پاکیشان؛ خو ئی پاکیشان. (۲) به زه‌ویدا کشان یا به گاکونکن

پزیشن به ناشرینی و ناقلایی. (۳) به هم‌ولایه‌کدا بلزوبونه‌و به ناپیک و -

پیک (شار، ده‌سخت)؛ ترز فزیدن (مجان).

spring

نه‌میرکابه. (۲) وینه‌یکی وه‌ا له یاری سه‌وژل خلیسکیدا.

(۱) له وینه‌ی سیسارکی بالو **spread-eagle** (spred'ē'g'l), *adj.*

لاق کراوه ده‌کات. (۲) [Colloq.] لاف لیدم‌ری جه‌نگامه‌ر (به‌تایبه‌تی له نیشتمان په‌روه‌یدا) خۆه‌لک‌نیش.

v.t. پهل پهن بلاق‌کردنه‌وه (بۆ سزا یا بۆ هه‌لاقه‌کردن).

v.i. لاف لیدان (به‌تایبه‌تی له نیشتمان په‌روه‌یدا) که‌زاف لیدان؛ خۆه‌لک‌نیشان.

(۱) چه‌قۆی که‌روه‌ مره‌با له نان هه‌لسوون. **spreader** (spred'ēr), *n.*

(۲) مه‌کینه‌ی تۆدان؛ مه‌کینه‌ی پهن بلاق‌کردنه‌وه به‌ زه‌ویدا.

(۳) شیشی له دووری په‌کتی‌یه‌وه راگرتنی دوو هیل یا ته‌ل به‌ کرۆی.

spree (sprē), *n.* (۱) شاهه‌نگ و زه‌ماوه‌ند؛ به‌هه‌سه‌یی؛ که‌یف و یاری و

هه‌راهه‌را. (۲) خواردنه‌وه‌یه‌کی زۆر سه‌رخۆشی؛ مه‌ستی.

(۳) به‌ر بۆ به‌ره‌لاکردن. (She went on a buying ~.)

sprig (sprig), *n.* (۱) خه‌لف؛ چل؛ چووز؛ لقی بچووک.

(۲) نه‌خشی سه‌ر کال له شێوه‌ی خه‌لفیکی گه‌لاو گولداردا.

(۳) بزما‌ری بچووک‌ی بێ سه‌ر (هه‌رز).

(هه‌جاخ؛ نه‌وه؛ وه‌چه؛ به‌ره (له‌رووی گاته‌وه).

v.t. (۱) خه‌لف لیک‌کردنه‌وه؛ لقی لیک‌کردنه‌وه.

(۲) پازاندنه‌وه به‌ نه‌خشی خه‌لفی گول و خونه‌چار.

(۳) به‌ بزما‌ری بچووک‌ی بێ سه‌ر قایم کردن یا له‌یه‌کدان.

-spriggy (*adj.*).

spright (sprit), *n.* = sprite.

sprightly (sprit'li), *adj.* چوست و چالاک؛ گورج؛ زیندوو؛ زیت؛ دلخۆش؛ به‌جۆش

به‌ خۆشی و گورج و گۆلی؛ به‌ چوست و چالاکی؛ به‌جۆشه‌وه.

-sprightliness (*n.*).

spring (sprin), *v.i.* (۱) هه‌لبه‌زینه‌وه؛ هه‌لبه‌زانه‌وه؛ بازدان؛

قونه‌کردن؛ قه‌له‌مبازدان. (ب) له پهر هه‌لسانه سه‌ر پێ؛ له پهر به‌رزبوونه‌وه

(He sprang to his feet.)

(ج) گه‌ڕانه‌وه بۆ قه‌باره‌ی پێشوو‌ی خۆ پاش گوشتن یا په‌ستانه‌وه

(د) هاتن به‌سه‌ر زماندا؛ هاتن به‌ ده‌مدا.

(ه) پشکووتن؛ ته‌قین (تۆوی پوواو)؛ لێوه‌ ده‌رهاتن؛

(The plant ~s from a seed.)

(ب) له‌روه‌ه هاتن؛ له‌وه‌وه په‌یدا‌بوون؛

(This error ~s from faulty reasoning.)

(ج) له پهر په‌یدا‌بوون؛ قوت بوونه‌وه؛ له پهر هاته‌په‌وو؛

(Cities and towns ~ up.)

(د) له به‌نه‌چه‌یه‌کی تایبه‌تی‌یه‌وه هاتن؛

(He ~s from a famous stock.)

(ه) [Archaic] ده‌ره‌کووتن (پۆز، به‌ره‌به‌یان)؛ پۆزبوونه‌وه.

(۲) ته‌قینه‌وه (مین)؛ ته‌قین.

(۴) قویان؛ دیز تێ بوون؛ شه‌ق بردن؛ خواربوون؛ نوشتانه‌وه.

(ه) له هه‌مووشتیکی ده‌روپشت به‌رزتر‌بوون؛

(The church steeple ~s high above the town.)

(۱) هه‌لساندن (له شوینی نیشته‌دا)؛

(We sprang a covey of quail.)

(۲) بازده‌یه‌سه‌ردان؛ (He sprang the wall.)

(۳) داخستن (به بازده‌یه‌سه‌ردان)؛ (The fox sprang the trap.)

(۴) نوشتاندنه‌وه؛ خوارکردن؛ درزتی‌کردن؛ شکاندن؛ قویاندن.

(ه) ته‌قاندنه‌وه (مین)؛ ته‌قاندن.

(۶) له‌پهر بلاق‌کردنه‌وه؛ له پهر ووتن؛ له ده‌م ده‌ریه‌ران؛

(When will you ~ the news of your marriage?)

(۷) [Slang] له به‌ندیخانه به‌ره‌لاکردن به‌ ده‌سته‌به‌ری کردن.

n. (۱) بازدا؛ قه‌له‌مبازدا؛ بازدان؛ ماوه‌ی بازدا.

(ب) هه‌لبه‌زینه‌وه؛ گه‌ڕانه‌وه‌ی سپرینگ بۆ باری پێشوو‌ی خۆی پاش گوشتن یا

په‌ستانه‌وه (ج) توانای نه‌م گه‌ڕانه‌وه‌یه؛ لاستیکی‌تی؛ جیری.

sprawling

پاکشان‌د و ده‌سته‌وه‌یه‌ل بلاق‌کردنه‌وه؛ بلاق‌کردنه‌وه یا په‌ره‌ پێ‌سه‌ندن به‌ ئاریک‌وپیکی.

n. (۱) له‌په‌روو پاکشان؛ پاکشان و ده‌سته‌وه‌یه‌ل بلاق‌کردنه‌وه.

(۲) بلاق‌بوونه‌وه یا گه‌ره‌بوون به‌ ئاریک‌وپیکی (شان)؛ په‌ره‌سه‌ندن به‌

لامسه‌رلایی؛ (urban ~).

-sprawler (*n.*); **sprawly** (*adj.*).

sprawling (sprōl'ing), *adj.* بلاق (شان)؛ به‌ هه‌موولایه‌که‌دا کشاو.

په‌ره‌سه‌ندوو، یا بلاق‌بوونه‌وه؛ زۆر گه‌وره؛ (a ~ city).

spray (sprā), *n.* (۱) ئاوپرژین؛ ئاوپرژین؛ ئاوپرژین؛ پرژ؛ پرش.

(۲) شله‌ی پرژینراو (گولاق)؛ ده‌رمانی جانه‌وه‌ر کوشتن، شله‌ی شت پاک‌کردنه‌وه.

(۳) توویمای شله‌و ده‌رمان پرژینه‌را؛ پرژینه‌ر.

(۴) شتی‌که‌ له ئاوپرژین بکات؛ (a ~ of gunfire).

v.t. (۱) ئاوپرژین کردن؛ ئاوپرژین کردن.

(۲) ئی هه‌لبه‌زان؛ ئی پرژان؛ به‌ توویمای هه‌لبه‌زان لیدان یا پێوه‌کردن؛

(He ~ed paint on the wall.)

v.t. هه‌لبه‌زان؛ هه‌لبه‌زان.

spray (sprā), *n.* (۱) خه‌لف (به‌تایبه‌تی به‌ گول و خونه‌چه‌وه)؛

لقی بچکوکی گه‌لاو. (۲) گولبه‌نیکه‌ له شێوه‌ی نه‌م خه‌لفدا (بۆ سه‌ر ته‌رم و

شتی و). (۳) شتی پازاندنه‌وه‌وه له شێوه‌ی نه‌م خه‌لفدا (به‌خه‌به‌ند، خه‌ش).

مه‌کینه‌ی هه‌لبه‌زان (بۆیه، ده‌رمان)؛ **sprayer** (sprā'ēr), *n.*

توویمای پرژینه‌ر.

spray gun, توویمای پرژینه‌ر

spread (spred), *v.t.* (۱) کردنه‌وه؛ په‌کالا‌کردنه‌وه؛ راخستن.

(۲) خه‌ستنه‌پوو؛ پێشاندان؛ ده‌رخستن؛ نوواندن.

(۳) داچه‌قاندن؛ راکیشتان؛ (to ~ one's legs).

(۴) بلاق‌کردنه‌وه؛ په‌خه‌شکردن؛ پرش و بلاق‌کردنه‌وه.

(ه) تێه‌ه‌سوون؛ لیدان؛ به‌سه‌ردا بلاق‌کردنه‌وه؛

(She ~ butter on the toast.)

(۶) درێزه‌پێدان؛ دا‌به‌شکردن به‌سه‌ر کاتیکی درێژدا؛

(The bank ~ the payments on the loan over two years.)

(۷) بلاق‌کردنه‌وه (ده‌نگوباس، نه‌خۆشی، قان)؛ ته‌شه‌نه‌پێدان؛

(Radio ~s news quickly.; She loves to ~ rumors.;

Unsanitary conditions ~ disease.)

(۸) دا‌پۆشین (۹) سه‌فره‌ ناماده‌کردن؛ می‌زی خواردن پازاندنه‌وه.

(۱۰) له‌یه‌ک دروورخه‌ستنه‌وه؛ له‌یه‌ک جیا‌کردنه‌وه؛ بلاق‌کردنه‌وه؛ بلاق‌پێ‌کردن.

(۱۱) سه‌ر یا نه‌کردنه‌وه (بزما‌ر)

v.t. (۱) کرانه‌وه؛ کشان؛ فراوان بوون؛ داچه‌قان.

(۲) پرش و بلاق‌بوونه‌وه؛ بلاق‌بوونه‌وه؛ دا‌به‌شبوون.

(۳) بلاق‌بوونه‌وه (ده‌نگوباس، قان)؛ ده‌نگدانه‌وه؛ ته‌شه‌نه‌کردن؛

(The news ~ quickly.)

(۴) له‌یه‌ک دروورکه‌وتنه‌وه؛ بلاق‌بوونه‌کردن؛ بلاق‌بوونه‌وه

(ه) تێه‌ه‌سوونی ناسانه؛ به‌ ناسانی به‌ سه‌ره‌دا بلاق‌ده‌کرێته‌وه.

n. (۱) کرانه‌وه؛ کشان؛ پرش و بلاق‌بوونه‌وه؛ بلاق‌بوونه‌وه؛ په‌خشان؛ ته‌شه‌نه.

(۲) پاده‌ی کرانه‌وه یا بلاق‌بوونه‌وه؛ پاده‌ی بلاق‌کرانه‌وه.

(۳) پانایی؛ شوینیکی به‌ر به‌ره‌لاو فراوان

(۴) (۱) دور لا‌په‌ره‌ی نه‌مه‌رو نه‌یه‌ری پۆزنامه یا گۆزار.

(ب) نووسراویک که‌ چه‌ند خانه‌به‌ک یا لا‌په‌ره‌یه‌ک له‌سه‌ره‌وه بۆ نه‌مه‌رو

به‌گیرته‌وه (ه) سه‌رمی‌ز؛ سه‌رمی‌ز. (۶) شتی له‌ نان تێه‌ه‌سوون (که‌ره، مره‌با).

(۷) [Colloq.] خوانی پازاوه به‌ خواردنی هه‌مه‌چه‌شه‌؛ جه‌ژن.

(۸) [Colloq.] خۆنوواندن؛ که‌ش و فاش؛ خۆده‌رخستن.

(۹) درێژی بانی فزیکه (۱۰) پێژ (قوما، یاری).

spread oneself thin, خه‌ریکی کردنێ گه‌لیک شت بوون له هه‌مان کاتدا

(به‌ شێوه‌یه‌ک که‌ نه‌و که‌سه‌ نه‌توانی هیچیان به‌ باشی بکات و خۆشی زۆر

مادوو بکات).

spread eagle, (۱) وینه‌ی سیسارکی بالو لاق کراوه (که‌ درووشمی

- (۲) زەمبەلەك: سپرینگ. (۳) كانی: كانیو: كاریز: سەرچاوه.
(۴) سەرچاوه: بېنچینه. (۵) بهار.
(۶) سەرەتا: بهار (مەجان): (He was in the ~ of his life).
(۷) قویای: خوار: شكاوی: دز: لاری.
(۸) [Archaic]: بهرەبەیان: پۆزبوتەوه.
(۹) [Scot]: گۆرانزەمەکی خوش: سەمایەکی بەجۆش.
(۱۰) پایە: ژێر تاق (كە تاقەكە لێوەی بەرز دەبێتەوه).
(۱۱) بهاری: لە بهاردا نێژاو یا چیتراو: بۆ بهار.
adj.
(۲) جیر: لاستیکی: وەك سپرینگ وایە لە هەلبەزێنەوه گەرانەوه بۆ باری
پیشووی پاش گۆشین یا پەستانەوه: زەمبەلەکی.
(۳) سپرینگدار: هێ سپرینگ: بە سپرینگ کراو: (a ~ mattress).
(۴) هێ كانیو: هێ كانی: لە كاریزەوه هاتوو: (water ~).
springal (sprɪŋ'əl), *n.* [Archaic].
springald (sprɪŋ'ald), *n.* [Archaic].
springal.
spring beauty,
spring-board (sprɪŋ'bɔ:rd, sprɪŋ'bɔ:rd'), *n.*
بازد (تەنەفاز): (۲) diving board.
(۳) جێی گۆرگرتەوه و دەرپرین: جێی دەستپێکردن: سەرەتای کار.
springbok (sprɪŋ'bɒk'), *n.*
ناسکینی ئەفریقایە قەلەمبازە: بەرز دەدات.
springbuck (sprɪŋ'bʊk'), *n.* = springbok.
spring chicken,
(۱) بایرۆک.
(۲) [Slang]: بایرۆک: لایکی ساریکە: کچیکە گەنج و نەشارە: هەرزە:
(At her age, she's no ~).
spring-cleaning (sprɪŋ'klɛn'ɪŋ), *n.*
پاکردنەویەکی ژۆرباش:
پاکردنەویەکی تەواو.
springe (sprɪŋj), *n.*
تەل: دای.
v.t.
کردن بە تەلەرە: کردن بە داوەرە.
v.i.
تەل بۆ سەندە: دای بۆ نەنەوه.
springer (sprɪŋ'ɛr), *n.*
(۱) بازدەر: قەلەمبازدەر.
(۲) springer spaniel.
(۳) springbok.
(۴) grampus.
(۵) spring chicken.
(۶) پایە: ژێر تاق (كە تاقەكە لێوەی بەرز دەبێتەوه). (ب) بېنچینه: تاق.
springer spaniel,
قەلەمبازدەر سەگێکی پراوی قەلەمبازدەری
گۆش شۆری تووک نەرە.
spring fever,
تا بهارە: هەستی سستی و تەمەنی یا بێ ئارامی
سەرەتای بهار.
springhalt (sprɪŋ'hɔlt'), *n.* = stringhalt.
spring-house (sprɪŋ'hous'), *n.*
خانۆچکە سەر جۆگەلە
(بۆ خواردەمەنی بە ساردی پەرگرتن وەك "یەخچال").
springlet (sprɪŋ'lit), *n.*
کادیەکی بچکۆلە.
spring lock,
قفلێ سپرینگدار.
spring-tail (sprɪŋ'tāl'), *n.*
کەك زەمبەلەکی: جانەورێکی بێ بالە
دوو کەکی زەمبەلەکی هەیه بۆ قونەکردن.
spring-tide (sprɪŋ'tid'), *n.* = spring-time.
spring-tide,
(۱) بەرراوی بەرز (لە سەرەتای و ئاوەراستی مانگا
پور دەدات): (۲) لێشاو (هەست): لاڤاو (مەجان).
spring-time (sprɪŋ'tim'), *n.*
(۱) بهارێ: دەمی بهار.
(۲) هەرەها "spring-tide": (۳) دەمەدمە شت: سەرەتا: بهار (مەجان).
springy (sprɪŋ'i), *adj.*
(۱) لاستیکی: جیر: لە سپرینگ دەچن: هەلبەز.
(۲) کانیاری زۆرە: پڕە لە کانی.
-springily (*adv.*); **springiness** (*n.*).
sprinkle (sprɪŋ'kl), *v.t.*
(۱) ئاوپرژین: ئاوپرژین کردن:
پرژاندن: پڕش و بڵاوكردنەوه (۲) ئی مەلپێژاندن: پێوەکردن (بەهارات, خۆی
(He ~ some salt on his salad.) هەند

- v.i.**
(۱) پڕژان: مەلپێژان.
(۲) بارین (نەرە بارانی ئاوتای): (It ~ all day on-and-off).
n.
(۱) ئاوپرژین: ئاوپرژین: پڕژ.
(۲) نەرە باران: نەمەنی باران: پڕژە باران.
sprinkler (sprɪŋ'klɛr), *n.*
(۱) پڕژێن: ئامێری پڕژاندن: ئاوپرژین.
(۲) ئاوپرژینی ناگر (روشی داهاوتو بێنە).
sprinkler system,
(۱) ئاوپرژینی ناگر: چەند ئاوپرژینی ناگر
کوژنەرەویە لەناو خانوودا بە ئۆتوماتیکی دەکەوێتە ئیش لەکاتی ناگر
بەربوونەوه. (۲) ئاوپرژینی چیمەن: چەند ئاوپرژینی پێکەوهبەستراون بۆ
چیمەن ئاودان بە شێوەیەکی ئۆتوماتیکی.
sprinkling (sprɪŋ'kliŋ), *n.*
(۱) نەختێک: ئۆزێک: کەمێک.
(۲) پڕژ: (۳) ژمارەییکی کەمی پڕش و بڵاوكراوه هەرچۆنێک بێت.
(۴) مەلپێژان: پڕژان.
sprint (sprɪnt), *v.i.*
بەوێری خێرای پەرگرتن بۆ ماوەیەکی کورت:
زۆر بە گۆش پەرگرتن.
v.t.
دووری پرین بە پەرگرتنی زۆر خێرا.
n.
(۱) پەرگرتنی زۆر خێرا: کورت. (۲) پیشڕێکی بە گۆش کورت.
(۳) ماوەیەکی کورتی چالاکی نوواندن: گۆش: مەلپە.
-sprinter (*n.*).
sprit (sprɪt), *n.*
دار بایەوان.
sprite (sprɪt), *n.*
(۱) جۆگە: دیوودرێج.
(۲) [Archaic]: خێو.
sprocket (sprɒk'ɪt), *n.*
(۱) دانی چەرڤ (وەك هێ پاسکیل).
(۲) sprocket wheel.
sprout (spraut), *v.i.*
(۱) چەكەرەکردن: سەوزبوون: پشکوتن: پووان.
(۲) پەرەسەندن: سەردەرمان: خێرا.
v.t.
(۱) چەكەرەپێکەردن: پوواندن. (۲) چەكەرە لێکەردنەوه.
n.
(۱) چەكەرە: چوون. (۲) وەچە: چوون: وەجاخ: نەرە: تازە.
(۳) Brussels sprouts.
spruce (spru:ds), *n.*
(۱) دەرەختێکی هەمیشە سەوزە لە توخمی کار.
(۲) دارو: تەختە: ئەم دەرەختە سەوزەییە. (۳) رەنگی سەوزی رەش داگیرسان.
spruce (spru:ds), *adj.*
شۆخ: تەپووش: شۆخ و شەنگ: جوان پۆش:
پێك و پێك.
v.t. (~ up),
شۆخ کردن: تەپووش کردن: جوان پۆشین.
v.i. (~ up),
خۆ شۆخ کردن: خۆ جوان و پێك و پێك کردن: خۆ لە تەل دان:
(They ~ up a bit before the dinner party.)
-sprucely (*adv.*); **spruceness** (*n.*); **sprucey** (*adj.*).
sprue (spru:), *n.*
نەخۆشییەکی ناوچە گەرمەکانە نیشانەکانی شۆری و
خۆین کەمی و قوێگ نیشانە.
sprue (spru:), *n.*
(۱) کونی کانیای تیاوه کردنەوه داڕێژگەوه.
(۲) کانیای لەکیس چوولەم داڕێژگەوه.
sprung (sprʊŋ), *p.p. and alternative past tense of spring.*
spry (sprɪ), *adj.*
گۆرچ و گۆل: چوشت و چالاک.
spud (spud), *n.*
(۱) بێلەکان.
(۲) [Colloq.]: پەتاتە.
v.t.
(۱) بە بێلەکان هەلکەندن: بژاړکردن. (۲) بیرە نەوت هەلکەندن.
spue (spu:), *v.t. & v.i.* = spew.
spume (spu:m), *n.*
کەفی پێس: کەف و پێسای سەرناوکەوتوو.
v.t. & v.i.
کەفی پێس کردن و سەرناوکەوتن.
-spumous; spumy (*adj.*).
spumone, spumoni (spə-mo'ni), *n.*
دۆندەرەییکی ئیتالی
چین چینه.
spun (spʊn), *past tense and p.p. of spin.*
adj.
هۆنراوه: پێسراوه.
spunk (spʊŋk), *n.*
(۱) پووشوو: قار.

(British Dial.), پزيسك؛ پريشك؛ كلپ؛ تروسك.

(Colloq.), غيرت؛ نازايي؛ به جهركي.

v.i.

(1) كلپه كردن؛ داکريسان. (2) غيرت گرتن؛ ناگرگرتن.

spunky (spuŋ'ki), *adj.* [Colloq.],

ناز؛ به غيرت؛ به جهرك.

-spunkily (*adv.*); **spunkiness** (*n.*).

spun silk,

ريسي ناوريتم.

spun yarn,

چهند گوريستكي تيكهه نالينراو (كه شدي بهواني).

spur (spūr), *n.*

(1) هارزه؛ ناستي يارانهي سوار؛ چوقولي ناوزهنگي.

(2) هان؛ هاندان؛ بزوين؛ نهقيزه.

(3) چوقولي سهر بال ولاقي هندی پلهوه.

(ب) بزماري ژير پينلاوي داركر (بو هانگهان به سهر داري بهر زدا).

(ج) چوقوله ناستيکه ده بسترئ به لافي كهله شيري شه پوره (بو برينداركردني

كهله شيرمه كي تن (د) قهله دار؛ لقه داري كورت وسر تير؛ چوقوله دار

(كه هيشتا هه به داره كهوه بيت).

(4) لوتكه؛ بهل (شاخ).

(5) (1) پايشتي دهريزقوي ديوار.

(ب) دارنكي كورته وهك كزلمكه دارينته بهر شتيك

spur track (1)

(1) ناوزهنگي ليدان

v.t.

(2) هاندان؛ نهقيزه تيره زهاندن؛ پال پينهوان بو پينشهوه.

(3) چوقوله ناستن پينهوه كردن يا ليدان.

(4) برينداركردن به چوقوله ناستن (شه به كهله شير).

v.t.

ناوزهنگي ليدان؛ پلهه كردن؛ خيراكردن.

له پير؛ بهن بيرليكرندهوه له پينشهوه؛ **on the spur of the moment,**

هه كه هات به خه يالدا؛

(*They decided to get married on the spur of the moment.*)

ناو (بو خو) دهركردن؛ سهر كهوتن بو يكهه جارو **win one's spurs,**

خو چه سباندن.

spurge (spūj), *n.* پوهه كنيكه گلا گزشتنه شيله يه كي سپي تاني تدياه.

spur gear, Also spur wheel,

چهرخي داندان.

spurious (spyoor'i-as), *adj.*

(1) ژول.

(2) ساخته؛ دروزه؛ درو؛ قلب.

(3) به ساخته خراوته سهر ي يا بوي زيادكاروه (نوسراو؛ بهلغه نامه).

(4) دروزه؛ نه روالة تدا له يكه دهچن نهك له سرووشدا (پوهه كناسي).

-spuriously (*adv.*); **spuriousness** (*n.*).

spurn (spūm), *v.t.*

(1) شق تيه ليدان؛ له قه ليدان (لهروي)

سووكي بهوه؛ فريدانه نهولاوه. (2) نهويستن به قيزهوه؛ به لالوتهوه نهويستن؛

له قه ليدان (مهجان؛ پين پازي نهويستن)

(*She ~ed him.; He ~ed their offer.*)

v.t.

به قيزهوه نهويستن؛ به لالوتهوه پين پازي نهويستن؛ قيز ئي هاتنهوه؛

له قه ليدان؛ مهجان.

n.

(1) لهقه؛ شق. (2) نهويستنيكه به لالوتهوه؛ به قيزهوه پين پازي نهويستن.

spurred (spūrd), *adj.*

ناوزهنگي لهبن؛ ناوزهنگيدار.

spurrer (spūr'ēr), *n.*

ناوزهنگي ليدنه؛ هاندن؛ پال پينهوه.

spurrier (spūr'i-ēr), *n.*

ناوزهنگيچي

spurry, spurrey (spūr'i), *n.*

پوهه كنيكه گول سپي گلا

دهزوله ييچه.

spurt (spūrt), *v.t.*

فيچقه كردن؛ پزان؛ به خوړوله پير ليوه هاتنهوه.

v.t.

(1) فيچقه كردن؛ به خوړوله پير ئي هاتن؛ پزان؛ هلقولان؛ دهريه رين.

(2) له پير گورج وگولئ فوواندن؛ له پير خيراكردن؛ له پير بيترگرتن؛

(*The runners ~ in the last lap.*)

n.

(1) فيچقه؛ هلقولان؛ به خوړ ئي هاتن.

(2) گورج وگولئ يه كي له پير؛ گف وگولئ يه كي كورت و له پير.

spur track,

هينليكي كورتي شه منده فوري له هيله سهره كي بهكه

جيا پوهوه

spur wheel, = spur gear.

sputnik (spoot'nik, sput'nik), *n.*

سپوتنيك؛ مانگي دهستكردي

سؤقتي.

sputter (spūt'er), *v.i.*

(1) تف يا خوارده ميني له دم دهريه ران له كاتي قسه كردندا به پلهو

قسه كردني پلهو به جوشدا. (2) به پلهو پمشوكاوي قسه كردن.

(3) قرچه قرچ كردن؛ پرتاييونهوه (بوني سووره وهكراو)؛

پريشك لينونهوه (ناگ).

v.t.

(1) تف يا خوارده ميني له دم دهريه رانندن له كاتي قسه كردندا به پلهو

به جوشهوه. (2) به پلهو پمشوكاوي ووتن.

(3) پرته پرت كردن؛ ته قينهوهو كوزانهوه (مه كينه).

(*The engine ~ a few times and died.*)

n.

(1) تف يا خوارده ميني له دم دهريه پيو له كاتي قسه كردندا به پلهو

شله راوي. (2) قرچه قرچي بوني سووره وهكراو.

(3) تفو خوارده ميني له دم دهريه ريو؛ پرتي بوني سووره وهكراو.

(4) قسه ي پلهو تيكه لاوييكيه لاو؛ گفتوگوي گهرمو شيناو.

sputum (spū'təm), *n.*

(1) تف؛ ليك. (2) بهلقم؛ تفو بهلقم.

spy (spī), *v.t.*

(1) سووسه كردن؛ جاسوسي كردن.

(2) بهدي كردن؛ بينن. (3) پشكنين؛ ئي وورديونهوه؛ تيروانين.

(4) (~ out), بؤ دهركهوتن (له نهجاسي پشكنين يا ئي وورديونهوه).

v.t.

(1) سووسه كردن؛ جاسوسي كردن؛ سيخوي كردن.

(2) چاوديري كردن. (3) پشكنين؛ ئي وورديونهوه؛ باش تيروانين.

n.

(1) سيخوي؛ جاسوس؛ پازير.

(2) سووسه يي؛ سيخوي؛ جاسوسي.

spy-glass (spī'glas', spī'glās'), *n.*

دورييني

بجوو

squab (skwäb, skwōb), *n.*

(1) بهكه كوژترو بالنده ي تري باله فريه.

تهيو. (2) كه سنيكي كورته بنه و قلهو؛ كه سنيكي خرينه.

(3) دوشكهله (به تاييه يتي هي ناو نوتمويل)؛ كوشنگ. (4) قه نهغه.

adj.

(1) تازه مهلقاوتو يا باله فريه تهيو. (2) كورته بنه و قلهو؛ خرينه.

squabble (skwäb'l, skwōb'l), *v.t.*

شپر كردن له سهر شتي

هيچ وپوچ؛ ده مقره كردن؛ به يكه داهاتن.

v.t.

تيكهل وپيكل كردني تيب يي ريخراو (چاپكاري).

n.

ده مقره؛ دهه قاني؛ شه به قسه؛ ناكوكي؛ شه له سهر شتي هيچ وپوچ

-squabber (*n.*).

كورته بنه و قلهو.

squabby (skwäb'i, skwōb'i), *adj.*

(1) پال (سويا).

squad (skwäd, skwōd), *n.*

(2) تاقم (مورزش ... هتد)؛ دهسته؛ كؤمهله.

v.t.

(1) تاقم درووست كردن؛ تاقم تاقم كردن؛ دهسته دهسته كردن.

(2) خسته تاقميكهوه.

squad car,

نوتمويلي پاسه واني سووسه ي پوليس (به تهلسزو

تهله فؤنهوه). پيشي دهوترئ "cruiser" وه "prowl car".

squadron (skwäd'rən, skwōd'rən), *n.*

(1) گله كه شتي جهنگ.

(2) لق (له شكري سواره). (3) پول (فروكه ي جهنگ).

(4) كؤمهله؛ پوره؛ ژماره يه كي ژور؛ گله؛

(*~s of flies danced up and down.*)

v.t.

پول پول كردن؛ تاقم پيكنه يان؛ دهسته دهسته كردن.

squalid (skwäl'id, skwōl'id), *adj.*

(1) پيس وپوخل؛

پيس و ناخوش؛ پيس و يوكن: (*a ~ house, neighborhood, etc.*).

(2) كهساس؛ دامار؛ كوژول؛ ناخوش؛ رهش و پوت.

-squalidity (*n.*); **squalidly** (*adv.*); **squalidness** (*n.*).

squall (skwōl), *n.*

(1) گهرده لولويكه به باران يا به فريهوه؛

بايه كي ژور قايمه به بهر يا بارانهوه.

(2) [Colloq.], پشوي؛ هراوه ريا؛ بگرمه بهرده؛ ناشووب.

v.t.

بايه كي ژور قايمه هلكردن (به باران يا به فريهوه)؛ گهرده لول هلكردن.

squall (skwōl), *v.t. & v.i.*

قيژاندن؛ هاواركردن؛ زريكان.

squash

adv. به دهنگیکي وهك فليقانهوه يا پليشانوه.
squash (skwāsh, skwōsh), *n.* (۱) کوولهکه: کوولهکي مل باريک. (۲) پوههکي کوولهکه
squash bug, مېرووی کوولهکه: مېروویکي زیانېخشه بؤ کوولهکه و
 پوههکي تر
squashy (skwāsh'i, skwōsh'i), *adj.* (۱) نرمو نؤل.
 (~ cushions)

(۲) تهر و نهر: لیقن.
 (۳) مل: رور گهییو: بوردو. (~ melons)

-squashily (adv.); squashiness (n.).

squat (skwāt, skwōt), *v.i.* (۱) همتروشان: همتووتان.
 به چیچکانهوه دانیشتن. (۲) دهستېه سرداگرتنی خانوو زهوی زاری چؤل
 بهی تا پوو بهی کریدان. (۳) داگیرکرنی زهوی زاری میری به نیازی تا پو
 کړدن

v.t. خومه تروشان: خومه لتووتان.
adj. (۱) همتروشان: همتووتان: به چیچکانهوه دانیشتنو.

(۲) نرم: (ب) کورت و نه ستور یا قورس.
 همتروشان: همتووتان: به چیچکانهوه دانیشتن.

n. (۱) کسکي همتروشان یا
squatter (skwāt'er, skwōt'er), *n.* به چیچکانهوه دانیشتنو. (۲) (ا) کسکي که دهست به سر خانوو زهوی
 زاری چؤلدا دهگړو تیندا دانه نیشتن بهی کرئو بهی تا پو: داگیرکری
 خانوی چؤل (ب) داگیرکری زهوی زاری میری به نیازی تا پو کړدن.

squatty (skwāt'i, skwōt'i), *adj.* (۱) نرم: داگوتو.

(۲) کورت و نه ستور.

squaw (skwō), *n.* (۱) ژنیکي هیندی نه مریکي.

(۲) ژ: له پووی گانتهوه: ناهوت
squaw-fish (skwō'fish), *n.* ماسيکي پو باری باریک و

درنژکوله
squawk (skwōk), *v.i.* (۱) فیران: وهک مریشکو تووتی: قهره قهرکړدن.
 (۲) [Slang]. سکالا کړدن به توندوتیزې: بوله بؤل کړدن

n. (۱) قهر: قهره قهر.
 (۲) [Slang]. سکالای قوندوتیز: بوله بؤل.

squaw man, پیاویکی سیبه که ژني هیندی نه مریکي هینای.

squeak (skwēk), *v.i.* (۱) جووکه جوو کړدن (وهک مشک):

جیکه جیک هاتن: زیقه زیق کړدن. (۲) جیره جیره کړدن (دهرگا): جیره هاتن:
 جیران. (۳) [Slang]. نهیني درکاندن: خبه رلیدان: توش کړدن.

(۴) به ناستم سره کوته یا دهر بازوون: به ناستم دهر چوون.

(۱) زیقه زیق کړدن: به زیقه زیقه ووت. (۲) جیره ژ هلساندن (دهرگا).

n. (۱) جیکه: جووکه: زیقه: جیره. (۲) به ناستم رزگار یوون.
 به ناستم
narrow (or close, near) squeak, [Colloq.],

دهر بازوون: به ناستم رزگار یوون

squeaky (skwēk'i), *adj.* جووکه جوو کړ: جیره جیره کړ.
 جووکه جوو کړ: زیقه زیقوای: جیره جیره کړ. (a ~ floor, door, table, pair of shoes, etc.)

-squeakily (adv.); squeakiness (n.).

squeal (skwēl), *v.i.* (۱) قیران: زرقان: زرقان: جیکه جیک کړدن.
 (۲) [Slang]. خبه رلیدان: توش کړدن: پوهه کړدن:

(He ~ on his classmates to the teacher.)

(۲) سکالا کړدن: بوله بؤل کړدن.

v.t. (۱) قیران: شیران: زرقان: زرقان.

(۲) زریکه ژ هلسان: (~ing the tires).

n. قیزه: زریکه: شیره: جیکه جیک

-squealer (n.).

squeamish (skwēm'ish), *adj.* (۱) زو دل تیکهجو: دل تیکه لاهاتو.
 زو دهر شینتهوه. (۲) خوی به سهنگین داهمن و بیزی له گهلیک په وروشت
 دهینتهوه: زو زویر دهرن له پهروشتیک که لای ناشرین بی: به قیزوین: مهجان.

squill

(۳) به قیزوین

squegee (skwē'jē, skwē-jē'), *n.* Also **squillee**, لاستیکي
 شووشه سپرن (۲) خاولوژکي لاستیک: وینه گرو وینه هه لکه به کاری دهمین
 بؤ سپرن

squeeze (skwēz), *v.t.* (۱) ووشین: گوشین: ناو ژ گرتن: هه گوشین:
 (to ~ a lemon dry)

(۲) ژ دهر هینان به گوشین یا بادان: (She ~ water from the clothes.)

(۳) به ژور لیسه ندن: پروت کړنهوه.

(۴) گوشین: ووشین. (to ~ a person's hand).

(۵) چهوسانهوه یا ژور بؤ هینان (به داخوازی یا باجی نا پوهو... هتد):

ژور لیکن: به گیر هینان (۶) باوهش پیا کړدن: هه لگولتن: هه لگولتن.

(۷) وینه دهقا ودهق دهر هینان (به شتیکی نرم خستنه سهر شتیکی پهق و

پهستانهوه. (۸) [Colloq.], به ژور پن کړدن: ژور لیکن.

(۹) به ژور خو پیا کړدن: دریدان و به ژور چوونه ژور ووه: به ژور تن چوون:

تن ترنجان

v.i. (۱) گوشان: ووشان: پسان: فلیقانهوه (مهجان).

(۲) ژور خستنه سهر: ژور کړدن.

(۳) ~ in; ~ out; ~ through, به ژور خو پیا کړدن: دریدان و

به ژور چوونه ژور ووه: به ژور تیختن: تن ناخن: پهستن: پهستانهوه:

تن ترنجان:

[to ~ (one's way) through a crowd; Can I ~ in?]

(۴) به ناستم برده نهوه: دهر چوون، سره کوته یا دهر بازوون:

(The bill barely ~ed through.; We barely ~ed by.)

n. (۱) گوشین: ووشین: هه لگولتن.

(۲) (ا) باوهش پیا کړدن: هه لگولتن: هه لگولتن: (ب) دهست گوشین

(۳) (ا) تن ترنجان: تن ناخن: سیخناخ: پهستن.

(ب) جهنجال: قهره بانه یه کی نیچاگر ژور.

(۴) وینه دهقا ودهق (که به پهستانهوه شتیکی نرم به سهر شتیکی پهق ووه

دهر دهمینو). (۵) (ا) گوشراو: خوشاو. (ب) نهخت: تۆسقا: تۆز

(۶) [Colloq.], ژور بؤ هینان: ژور لیکن: پروت کړنهوه: به گیر هینان: ژور.

-squeezable (adj.); squeezer (n.).

squeeze play, به گیر هینان بؤ پاره یا شتی تر لیسه ندن: ژور بؤ هینان

(بؤ پروت کړنهوه یا نامانجی تری خو به جیهینان).

squelch (skwelch), *n.* (۱) شلقه: شلقه شلق: فلقه فلق (وهک دهنگی)

به لیتاودا پویشتن. (۲) تویه له شتی فلیقاوه. (۳) وهلامی توندوتیزو

دهمکوتکر: دهمکوت: قوروقه پیکر: بیاهه لشاخان.

v.t. (۱) فلیقاندنهوه: پلېشاندهوه: هارین: شیلان و جیق دهر هینان.

(۲) (ا) کوژاندنهوه (شوپش، ناشوب): پېشیل کړدن.

(ب) دهمکوت کړدن: قوروقه پیکر کړدن.

v.i. (۱) شلقه شلق: لیه هاتن: فلقه فلق هاتن: فلقه کړدن.

(۲) به ناو لیتاو یا قوپاودا پویشتن و شلقه شلق ژ هلسان: به پیلای تهر ووه

پویشتن و فلقه ژ هلسان.

-squelcher (n.).

squib (skwib), *n.* (۱) (ا) فیشکه شینته. (ب) فیشکه شینته یه که

دهسووتن به لام ناته قینهوه. (۲) داشوین: شوین (به قسه).

v.i. & v.t. (۱) فیشکه شینته تهقاندن: تهقینهوه.

(۲) داشوین: باش شوین (به دم).

squid (skwid), *n.* سکوی: گیاندارنکی دهریایی نهری ده په قاوغداره

دهخوریت و بؤ دانه خوروی راهه ماسیش به کار دیت.

squiggle (skwi'g'l), *v.t. & v.i.* به قلی وېلی نووسن یا نیگار کیشان:

به خواروختن نووسن یا وینه کیشان.

n. هیلنکی خواروختن: نووسنی قلی بلی.

squiggly (skwig'li), *adj.* خواروختن.

squill (skwil), *n.* (۱) پوهه کیک له توخی شلیر.

(۲) سله یا پیازوکی نیم پوهه که (بؤ دهرمان به کار دیت).

(۴) به‌لیننی ووشکەسۆفی به مانەوه له هه‌مان په‌رستگا‌دا به درێژی ژانی.

(۱) چه‌سپاندن: stabilize (stā'bə-liz', stab'ə-liz'), v.t.

جێگیرکردن: قایم کردن. (۲) چه‌سپاندن (نرخ) له گۆران که‌مکردنەوه.

(۳) له‌نگه‌رگرتن یا پاگیرکردنی فرۆکه.

جێگیربوون: چه‌سپان. v.i.

-stabilization (n.).

(۱) چه‌سپینەر: stabilizer (stā'bə-liz'er, stab'ə-liz'er), n.

جێگیرکەر. (۲) له‌نگه‌ری فرۆکه: نامیری پاگیرکردن و له‌نگه‌رگیری فرۆکه‌وه‌کشنی.

(۳) مادده‌یه‌که ده‌کرێته ته‌قه‌مه‌نی‌یه‌وه بۆ نه‌وه‌ی هه‌ر له‌ خۆیه‌وه نه‌ته‌قیته‌وه.

(ب) مادده‌یه‌که ده‌کرێته مادده‌ی تری کیمیای‌یه‌وه بۆ پاگرتنی له‌ دۆخی خۆیدا.

(۱) جێگیر: چه‌سپاو: چه‌سپوو: قایم. stable (stā'b'l), adj.

(۲) خۆراگۆ نه‌گۆڕ: پشت پێ به‌ستراو: یه‌ک دل. (۳) ئارام: ئاسوده.

(۴) نه‌گۆڕا: به‌رده‌وام: هه‌میشه‌یی. (۵) له‌نگه‌رگیر: له‌نگه‌رکەر.

(۶) شێ نه‌بووه‌وه (کیمیای) دانەوه‌شاو: نه‌گۆڕ.

(۱) تاو له: ته‌ویله: گه‌ڕ. stable (stā'b'l), n.

(۲) وول‌خێ تاو له: گشت وول‌خێ ته‌ویله‌یه‌ک.

(۳) گشت ئه‌سپی غاره‌زانی که‌سیک.

(۴) مه‌یته‌ره‌کانی ئه‌سپی غاره‌زانی تاو له‌یه‌ک.

کرده‌نه تاو له‌وه: له تاو له یا گه‌ڕدا پاگرتن. v.t.

له تاو له‌دا بوون: کرانه تاو له‌وه یا گه‌ڕه‌وه. v.i.

هه‌ره‌ی تاو له: مندانی به‌رده‌ستی تاو له. stableboy (stā'b'l-boy'), n.

مه‌یته‌ر. stableman (stā'b'l-man', stā'b'l-mon), n.

(۱) تاو له: تاو له‌کان: گه‌ڕ. stabling (stā'blīng), n.

(۲) جێ پاگرتنی ئه‌سپ له تاو له‌دا: جێگه‌ و پێگه‌ی ناو ته‌ویله.

stablish (stab'lish), v.t. [Archaic], = establish.

staccato (stā-kā'tō), adj. (۱) پچ‌پچ (مۆسیقا):

(۲) پچ‌پچ: یه‌ک له‌ دوا‌ی یه‌ک: په‌ستا په‌ستا:

(a ~ outburst of rage, gunfire, etc.)

شتی پچ‌پچ (گفتوگۆ، مۆسیقا، ته‌قه‌ی ته‌نگ). n.

stack (stak), n. (۱) مه‌ل: خه‌رمان: شارا: گه‌ڕه‌م.

(۲) به‌ستک: کۆمه‌ل: لیژنه: که‌له‌ک: به‌ند: (a ~ of books, papers, etc.)

(۳) سێ ته‌نگی هه‌ل‌سپێراو وه‌ک سێنا.

(۴) پێوانه‌یه‌کی دارو خه‌لووژی ئینگلیزی‌یه‌.

(۵) (۱) پێژه دووکه‌ل کێشی سه‌ر سه‌ریان. (هه‌روه‌ها "smoke-stack").

(ب) دووکه‌ل کێشی سه‌ر که‌شتی: مه‌کینه‌ی خۆ بزوین... هتد.

(۶) پێژه په‌له‌ی کتێب (له کتێبخانه‌دا).

(۷) به‌شی کتێب هه‌ل‌گرتنی کتێبخانه‌یه‌ک. (pl.).

(۸) [Colloq.] که‌له‌ک: ژماره‌یه‌کی زۆر: کۆمه‌له.

(۱) که‌له‌که‌کردن: به‌ستک کردن: هه‌ل‌چێن (لیژنه دار، به‌رد، کتێب، خشت). v.t.

کۆمه‌ل کردن. (۲) بارکردن: ئی بارکردن. (۳) گزی کردن (قوما، یاری کاغهن).

(۱) کرده‌نه شه‌وه‌نده (ژمێره): شه‌وه‌نده‌بوون: کۆکردنەوه. stack up.

(۲) هاو‌تابوون: خۆ له‌قه‌رده‌دان: شان له‌ شان دان.

(۱) به‌ دزی‌یه‌وه پێخه‌ستنی stack the cards; stack the deck,

کاغه‌زی یاری و قوما بۆ گزی کردن: گزی کردن. (۲) پێشه‌کی پێخه‌ستنی شتێک یا کارێک به‌ نا‌ه‌وایی بۆ سه‌رخه‌ستن یا ژرخه‌ستنی لایه‌ک له‌ نا‌کوکی یا پێشه‌رکێ‌یه‌کا.

(۱) جێ خه‌رمان و شارا: بنی خه‌رمان و شارا یا staddle (stad'ld), n.

گزه (به‌تایه‌یه‌تی که‌ له‌سه‌ر به‌ره‌مه‌نێک که‌له‌که‌ کرابێ). (۲) پالێشت: کۆله‌که

(۱) stadholder (stad'hōl'dēr), n. Also stadtholder, -

فه‌رمانه‌روای کۆنی هه‌رمێنکی هۆله‌نده. (۲) سه‌ره‌ک داده‌وه‌ری هۆله‌نده.

(۱) دوری پێو (پو‌پو‌یی): شیشی دوری پێو. stadia (stā'di-ə), n.

(۲) دوری پێوان به‌ شیشی دوری پێو.

stadia (stā'di-ə), n. plural of stadium.

(۱) نامیری پێوانی کۆشه: stadimeter (stā'di-om'ə-tēr), n.

che‌nd جو‌ره گیاندارێکی قارو‌غدارێ ده‌ریایی squilla (skwil'ə), n.

کون هه‌ل‌کهن له ته‌نکاودا.

squinch (skwinch), n. که‌وانه یا تاقی قو‌زبێتی ژوور.

squint (skwint), v.t. (۱) جاو مێنانه‌وه‌یه‌ک و سه‌یرکردن: سه‌یرکردن به

درزێکی جاو: جاو ئیمچه نووقان و سه‌یرکردن

(۲) مه تیلە‌ی جاو سه‌یرکردن (۳) خێل بوون

(۴) لایه‌نگری کردنی لایه‌ک: هه‌ز به لایه‌ک کردن: به‌ره‌و لایه‌ک چوون.

(۵) له پێ لادان: له پێ‌بازێکی تایه‌یه‌تی لادان.

درزێک له چاودا هێشته‌وه‌وه تێ نوارین. v.t.

(۱) به تیلە‌ی جاو سه‌یرکردن: به‌دل نه‌بوون. n.

(۲) به درزێکی جاو ته‌ماشاکردن (۳) مه‌یل: هه‌ز

(۴) مه‌یل با هه‌زی چه‌وت. (۵) خێلی: خێلێتی.

adj. (۱) نه تیلە‌ی جاو سه‌یرکەر: نا‌پازی

(۲) خێل: چاو تیل: چاو چه‌پ و راست

squint-eyed (skwint'id'), adj. (۱) خێل: چاو تیل: چاو چه‌پ و

راست ۲: به تیلە‌ی جاو سه‌یرکەر: نا‌حه‌ز: کیناوی: به‌دخوا.

squire (skwīr), n. (۱) قه‌نقار هه‌ل‌گری سوارچاک (که به ناسایی کورێکی

خانه‌دان بووه): به‌رده‌ستی سوارچاک. (۲) (۱) به‌رده‌ستی پیاویکی گه‌وره.

(ب) جوامه‌ر: جوامه‌ری هاوده‌می خاتوونیک (که به ناسایی پیاویکی دلسۆز

بووه بوی (۳) ناغا: کو‌نخا: ده‌ره‌به‌گ: نا‌ژناوی خاوه‌ن زه‌وی‌وزاریکی

ئینگلیزی‌یه (۴) دادپرس (له نه‌مه‌ریکا‌دا).

squirearchy (skwī'rār-ki), n. (۱) جینی ناغا و ده‌ره‌به‌گ: نا‌گاهه‌ل.

(۲) پزیمی ناغا و ده‌ره‌به‌گان

squireling (skwīr'lin), n. ده‌ره‌به‌گی چجووک.

squirm (skwürm), v.i. (۱) پێچ و لوول خواردن (وه‌ک له‌شی کرم و مار

له خه‌شاندن یا له به‌گیره‌اتندا): خۆ کرژکردن: تلانه‌وه (وه‌ک به نیش و نا‌زاره‌وه).

(۲) خویادان و خۆ کرژکردن له ته‌ریقێ و شه‌رمه‌زاریدا: نا‌ره‌حه‌تی و بێ ئارامی

پێشاندان

پێچ و لوول خواردنی له‌ش: تلانه‌وه (وه‌ک به نیش و نا‌زاره‌وه): خۆ کرژکردن. n.

-squirmy (adj.).

squirrel (skwür'al, skwürl), n. (۱) سمۆره. (۲) که‌وێ سمۆره.

squirrel monkey, سمۆره مه‌یعوون: مه‌یعوونێکی بچوکی تووک

نه‌رمی کلک درێژی ده‌مو‌چاوی سپی لووت په‌شی نه‌مه‌ریکای خواروه‌وه.

squirt (skwür't), v.t. & v.i. (۱) فێچه‌کردن: به فێچه هاته‌نده‌ره‌وه.

(۲) ته‌رکردن به فێچه (مرو‌قه، شت): ناو ئی هه‌ل‌پێژان: فێچه پیاکردن.

n. (۱) فێچه (نامێر) (۲) فێچه پیاکردن: ئی هه‌ل‌پێژان.

(۳) فێچه: ئاو: شله: شله‌ی به فێچه هاته‌نده‌ره‌وه.

(۴) [Colloq.] هه‌ره‌زه‌یه‌کی بێ حیا و بێ نه‌زا‌که‌ت: که‌سێکی هه‌یج و پو‌چ

لووت به‌رز

squirt gun, (۱) ده‌مانجی ناو (۲) نامیری هه‌ل‌پێژان.

squish (skwish), v.t. & v.i., n. [Dial.] = squash.

sri (shrē), n. گه‌وره‌م. وشه‌ی بانگ کردنی هیندی‌یه.

stab (stab), v.t. (۱) چه‌قۆلێدان: خه‌نجه‌رلێدان

(۲) پیاکردن (چه‌قۆ. خه‌نجه‌م)

v.i. (۱) چه‌قۆلێدان: خه‌نجه‌رلێدان.

(۲) بلدان: نه نیش و نا‌زارا بوون (وه‌ک له چه‌قۆلێدان‌ه‌وه).

n. (۱) برینی چه‌قۆلێدان: (۲) پیاکردن (چه‌قۆ. خه‌نجه‌م): لێدان.

(۳) نیش و نا‌زاری تیرۆ کو‌تو‌پ.

(۴) [Colloq.] هه‌ول: تاقیکردن‌ه‌وه: (to take a ~ at a question).

-stabber (n.).

stabile (stā'bil, stab'il), adj. (۱) نه‌بۆ‌ک: نه‌بۆ‌وت: جێ نه‌گۆڕا.

جێگیر: چه‌سپاو (۲) گه‌رما کاری تێ نا‌کا‌ت: نه‌گۆڕ

stability (stā-bil'ə-ti), n. (۱) جێگیر: چه‌سپاو: چه‌سپان:

هه‌یج کار تێ نه‌کردن (۲) (۱) نه‌گۆڕان (مرو‌قه): خۆراگرتن.

(ب) پشت بێ به‌ستراو. (۴) ناسایش: ئاسوده‌یی: ئارامی.

گۆشەپەنومەر (۲) نامىزى پىئوانى ھىلى چەماۋە پىچىچى.
stadium (stā'di-am), *n.* (۱) خولگى ياكىرىن يا پىشپىكىن (لە يۇنانى (۲) پىئوانىيەكى يۇنانى كۆنە كۆندە دەۋرى دىرايو بە پەلەپەلى دانىشتىن. (۳) پىئوانىيەكى سەرىكەران (بىرىتىيە لە ۶۰۷ يىن (۴) پارىگاي پەلەپە (بۇ دانىشتىنى سەرىكەران) وەزىشگاي سەرىكەراۋە پەلە دار يا تەلەندار. (۵) قۇناغى نەخۇشى.
stadtholder (stat'hōl'dēr), *n.* - **stadholder**.
staff (staf, stäf), *n.* (۱) (۲) دارەست: گۇچان. (ب) كوتە: گورز (ج) دارنا: (د) گورزى پاشاۋ پياۋى گەۋرەى تر (ھ) [Archaic] قەدى پىم يا نىزە. (و) دارى پىئوان.
 (۲) پالېشت: بىشتىوان. (*He was a ~ to the whole group.*)
 (۳) دەستەى فەرمانبەران: دەستەۋدايەرە.
 (۴) دەستەيك فەرمانبەرانى تاييەتى:
 (*a teaching ~; office ~; maintenance ~*)
 (۵) دەستە ھىلى ئاسۋىيى كاغەزى مۇسىقا لەسەر ئوسىن (كە پىنچ ھىلن).
adj. ھى دەستەى فەرمانبەران.
v.t. فەرمانبەر بۇ دانان: كارگەر بۇ تەرخان كىردن: فەرمانبەر پىئان.
staff (staf, stäf), *n.* گەچ (خانوسازى)
staffer (staf'ēr), *n.* فەرمانبەر: ئەندامى دەستەى فەرمانبەرانى دەسگايەك
staff of life, نان.
staf sergeant, چاۋەش
tag (tag), *n.* (۱) نىزە ئاسك. (۲) يەختە: گياندارى خەساۋ
 (۳) (۱) پياۋىكە كە بە تەنھا دەچتە ئاھەنگ، واتە، ئن لەگەل خۇى ئاباۋ.
 (ب) ئاھەنگى پياۋان.
adj. تەنھا بۇ پياۋان (ئاھەنگ): ھى پياۋان: (*a ~ party*).
v.t. [Slang], شوۋىن كەۋت بۇ سوسە كىردن: سوسە كىردن:
 جاسوسى بەسەرەۋە كىردن.
v.t. چوۋنە ئاھەنگ بە تەنھا، واتە، بەين ئن لەگەل خۇ بىردن.
go tag, [Colloq.], بە تەنھا چوۋنە ئاھەنگ، واتە، ئن لەگەل خۇ نەبىردن.
stage (stāj), *n.* (۱) سەكۇ: بەزەك
 (۲) داربەست (خانوسازى): داربەند: ئەسكەلە (خانوسازى) (۳) نەۋم.
 (۴) ئەر بەشەى گەردىبەنە كە شتى لەسەر دادەنرى بۇ تىپوانىن و لىكۇلىنەۋەى.
 (۵) شائۇ
 (۶) شائۇگەرى: پىشەى شائۇگەرى و ئىواندن.
 (۷) شوۋىنى رىۋدان: (*Europe has been the ~ for many wars.*)
 (۸) كارۋان سەرا: شوۋىنى لادانى بەينى دىۋ قۇناغە پى.
 (۹) قۇناغ: قۇناغە پى.
 (۱۰) stagecoach (ب) پاس.
 (۱۱) پەلە: قۇناغ: (*an advanced ~ of cancer*).
 (۱۲) بەشەىكى موۋشەك. (۱۳) چىن (زەمىنناسى).
v.t. (۱) پىشەكەش كىردن يا پىشانان لەسەر شائۇ: (*to ~ a play*).
 (۲) پىن ھەلسان: كىردن: پىشەكەش:
 (*to ~ a demonstration, an invasion, attack, etc.*)
v.t. (۱) بۇ پىشانان لەسەر شائۇ شىان: (*The play ~s well.*).
 (۲) بە گالىسەكى قۇناغ قۇناغ ھاتۇچى كىردن.
 by easy stages, بە قۇناغى بىچوك بىچوك: وورە: لەسەر خۇ.
stage-coach (stāj'kōch'), *n.* گالىسەكى گەشتى قۇناغ قۇناغ:
 گالىسەكەكى ھاتۇچىيە بۇ خەلەر پۇستە گواستەۋە بە پىكروپىكى.
stage-craft (stāj'kraft', stāj'kräft'), *n.* شائۇگەرى:
 پىشەى شائۇگەرى: ھونەرى شائۇنامە ئوسىن و پىشەكەش كىردن.
stage direction, (۱) ئامۇزگارى شائۇ: ئامۇزگارى دەربارەى ئىۋاندىنى
 شائۇنامە و كىردارى ئونەۋەرەكان (كە لە دەقى شائۇنامەكەدا دەنوسىرت)
 (۲) سەرىرەشتى كىردنى ئىۋاندىنى شائۇنامە.
stage director, كارگىرى شائۇ
stage door, دەركاي بىشتەۋەى شائۇ

ترسى شائۇ.
stage fright, كارگەرى شائۇ: كەسەكە ئىش لەسەر
stage-hand (stāj'hand'), *n.* دىيەن و چار شتى تى شائۇ دەكات كە پىئوسىتە بۇ پىشەكەش كىردى شائۇنامەيك.
stage manager, كارگىرى شائۇ.
stager (stāj'ēr), *n.* (۱) كەسەكى قال يا شارەزا
 (۲) [Archaic] ئونەۋەر: ئەكتەر.
stage-struck (stāj'struk'), *adj.* شىتى شائۇ: زۇر ھەز بە
 ئونەۋەرى يا ئەكتەرى دەكات.
stage whisper, (۱) چەپى شائۇنى: چەپەكى سەر شائۇى بىستراۋ
 لەلەين گورگەكانەۋە. (۲) چەپى بىستراۋ (لەلەين خەلەكى تىرىشەۋە)
stagey (stāj'i), *adj.* = **stagy**.
staggard (stag'ērd), *n.* **Also staggart,** نىزە ئاسكەكى چارسانە.
stagger (stag'ēr), *v.t.* (۱) لەتەردان: بە ھەلا بەلادا كەۋت:
 لارەۋلار كىردن: بە لارەۋلار پۇشەن: لایەلا پۇشەن.
 (۲) دىۋەلنى كىردن: پاراىى كىردن.
v.t. (۱) لەتە پىئان (۲) بە سەكەكۆلە پىكەشەن: بە ھەلا بەلادا خەست
 (۲) ۋاق وورماندن: ھەپەساندن: سەرسورماندن.
 (۳) بە لایەلا پىزى كىردن يا پىكەشەن: لەم دىۋو لەر دىۋى ھىلەكەۋە پىزى كىردن
 بە جۇرىك كە پىچاۋپىچ يا لایەلا بىۋىنى:
 (*Theatre seats are ~ed for clear viewing.*)
 (۴) بەين تىخەست: تىكەلەكەشەن بە جۇرىك كە بەينى تى بىكەۋ:
 (*Employees' vacation periods have been ~.*)
n. (۱) لەتە: لەتەردان: بە ھەلا بەلادا كەۋت: لارەۋلار كىردن.
 (۲) پىزى پىچاۋپىچ: بىۋانى پىچاۋپىچ يا ئەملا ئەۋلا.
 (۳) (*pl.*) سەرەۋلەنى ئىسپو رەشەۋلاخ.
stagger-bush (stag'ēr-boosh'), *n. بىچەكەكى رەۋەراىيە
 رەشەۋلاخ توشى سەرە خۇل دەكات.
staggering (stag'ēr'ing), *adj.* ئىچگار زۇر: بىن شومار: ۋاق وورمىن:
 سەرسورمىن: (*The death rate among children was ~.*)
stag-hound (stag'hound'), *n.* تانچى راۋە ئاسك.
staging (stāj'ing), *n.* (۱) تەختەبەندى سەرەمەى: چارچىۋەى لەسەر
 ۋەستان: بەزەك. (۲) كارگىرى گالىسەكى ھاتۇچى.
 (۳) گەشتەكەن بەم جۇرە گالىسەكانە.
 (۴) شائۇنامە پىشەكەش كىردن يا ئىۋاندىن.
staging area, شوۋىنى كۇبۇنەۋەۋە ئامادە كىردنى لەشكر پىش ھىرش
 بىردن.
stagnancy (stag'nən-si), *n.* ۋەستان (ناۋ) ۋەستائى:
 پەنگىۋاردنەۋە.
stagnant (stag'nənt), *adj.* (۱) ۋەستائى (ناۋ) راۋەستائى:
 پەنگىۋاردنەۋە: (*~ water*).
 (۲) بۇگەن (ناۋ) بەھۋى پەنگىۋاردنەۋە: پىس.
 (۳) مردوۋ (مەجان): خاۋ: سەست: نەبۇك: سارد (بازار): ھىۋاش:
 (*a ~ mind; a ~ economy*)
stagnate (stag'nāt), *v.i.* بۇگەن كىردن (بەھۋى پەنگىۋاردنەۋە):
 لە چالەكى كەۋت: سەست بىۋىن: (*The water ~s.; The mind ~s.*)
v.t. بۇگەن پىكەن.
stagnation (stag-nā'shən), *n.* (۱) بۇگەن كىردن (بەھۋى پەنگ
 خاۋاردنەۋە): نەبۇكى: سەستى: خاۋى: مردن (مەجان).
 (۲) دۇخى بۇگەن كىردن يا نەبۇكى.
stagy, stagey (stāj'i), *adj.* (۱) شائۇنى: ھى خۇنۋاندىن.
 (۲) دەستەكە: بۇ پىزىلەن يا خۇدەرخەستى كراۋە: دىۋنە: پىۋالەتى
staid (stād), *archaic past tense and p.p. of stay*
adj. (۱) نەگۇر: جىگىر: چەسپاۋ.
 (۲) سەلا: سەنگىن: خۇراگر: ئاغر: پىكروپىك.*

- stain** (stān), *v.t.* (۱) لکه‌دار کردن؛ پیس کردن؛ پله لیدان.
(۲) ناو پیس کردن؛ لکه‌دار کردن. (۳) رنگ کردن؛ بویه کردن.
(۴) رنگ کردنی شتی ووردو بن رنگ (بو تیروانین و لیکولینه‌وی به گمردین).
v.t. رنگ گرتن
n. (۱) پله؛ لکه. (۲) لکه؛ ناو پیسی؛ ناوینان.
(۳) رنگ (بو رنگ کردنی دارو تمخته و قوماش)؛ بویه.
(ب) رنگ. بو رنگ کردنی شت بو تیروانین و لیکولینه‌وی به گمردین.
stained glass, هوشه‌ی رنگ کراو (رنگ هی پنجمه‌ی کلیسه و همدی خانو)
stainless (stān'lis), *adj.* (۱) بن لکه؛ بنگرد؛ بن پله؛ پاک.
(۲) رنگ نگر؛ رنگ همنه‌مین؛ نه‌خوراوه (کانزا)
stainless steel, پولای رنگ نگر؛ پولای رنگ همنه‌مین.
stair (stār), *n.* staircase. (pl.) (۱)
(۲) پله‌ی پن پلیکانه؛ پله‌ی قالدیره.
staircase (stār'kās'), *n.* پن پلیکانه؛ پن پیلکه؛ قالدیره.
stairhead (stār'hed'), *n.* تهره‌سهری پن پلیکانه
stairway (stār'wā'), *n.* = staircase.
stairwell (stār'wel'), *n.* بیر پی پلیکانه؛ نو بوشایی‌یه که پی پلیکانه‌ی خانویه‌کی چند نه‌می تیدایه؛ قولگی پی پلیکانه.
stake (stāk), *n.* (۱) سنگ؛ منخ؛ سنجوق؛ به‌پوله‌ی دهوار.
(۲) سنگ یا داری تاوانکار پتوه به‌ستنه‌وی سووتاندن.
(۳) سووتاندنی تاوانکار به به‌ستنه‌وی به سنگیک یا ستونیکه‌وی.
(۴) شیش سنگی پشت لوری و فارگونی پشت به‌تال بو پارگرتن و نمکرتنه خواره‌وی بار.
(۵) (pl.) پاره‌ی گرو له‌سهرکراو؛ گرو:
(The gamblers were playing for high ~s.)
(۶) (pl.) خلات (پیشبرکن).
(۷) پیشبرکن‌یه که براوه خلاتی تیا وهرگرتن.
(۸) بهش یا سوود (له سهرکرتنی پرژویه‌کی دارایی مته‌رسیدار، ده‌سگایه. کارنک، یا وولاتیکدا): (to have a ~ in a company).
(۹) grubstake. [Colloq.]
v.t. (۱) نیشانه‌کردن و کردن به هی خو (شوین، سنور).
(۲) قایم کردن (به سنگ)؛ چسپاندن؛ دار دانه بهر بو پالپشتی.
(۳) به‌ستنه‌وی (به سنگ یا داروه).
(۴) (in; ~ out)، سنور گرتن؛ شوورده بو کردن؛ پهرژین کردن.
(۵) گرو له‌سهرکردن؛ خستنه مته‌رسی‌یه:
(He ~ his wealth on the outcome of this race.)
(۶) grubstake. [Colloq.]
at stake, له مته‌رسیدایه؛ مته‌رسی ئی ده‌کرتن:
(Our lives were at stake.)
pull up stakes, [Colloq.], گواستنه‌وی (مال، دهوار، هموار، کارو کاسی... همد).
stake body, لوری سهر به‌تالی دمور به شیش یا سنگ گراو بو نمکرتنه خواره‌وی بار.
stake-holder (stāk'hōl'dēr), *n.* گره‌گر که سینگه پاره‌ی گرو له‌سهرکراو لا داده‌نرت تا نه‌جامی گره‌وکه دمردکرتن.
stake out, چاودیری کردن له‌لایه‌ن پولیسره.
stalactite (stə-lak'tit, stal'ak-tit'), *n.* ستالاکتایت
چلوره‌یه‌کی کلسی‌یه له بنمچ و برزایی‌یه‌کانی نه‌شکرتنه شو‌دمیتنه‌وی.
stalag (stal'ag), *n.* نوردوگای زهره‌مائی نه‌لمانی بو ده‌ستبهرانی
جنگ له سربازو نه‌فسه‌ریاران.
stalagmite (stə-lag'mit, stal'ag-mit'), *n.* ستالاکمایت
چلوره‌یه‌کی کلسی‌یه له بنی نه‌شکرتنه پیداده‌بیت (همدیک جار به چلوره کلسی‌یه شو‌دمیتنه‌وی ده‌گات).
stale (stāl), *adj.* (۱) کون و بن تام؛ کف‌وگون نه‌ماو: (~ beer).

- (ب) کون (نان)؛ کون و روق: (~ bread).
(ج) پیس؛ نوکسجینی که‌ما؛ وه‌ستاو: (~ water or air).
(د) بو کونی ئی دیت؛ بونگ.
(۲) کون؛ سووار؛ بن تام؛ په‌ریوت: (~ a joke; ~ gossip).
(۳) لاوا؛ هیز پی نه‌ماو؛ بن گف‌وگون.
(۴) په‌ریوت یا له کارکوتو به‌وی کات زور به‌سهردا تیپه‌ریوتنه‌وی:
(a ~ debt)
کون بوون؛ بن تام بوون؛ بو کون ئی هاتن؛ په‌ریوت بوون.
stale (stāl), *v.t.* میزکردن (نسیپ و ره‌شه‌ولاخ).
n. میز (نسیپ و ره‌شه‌ولاخ)
stalemate (stāl'māt'), *n.* (۱) شا چقین (شه‌تره‌نج)؛ یاری پیش
"کش شا". (۲) گیرخواردن (گفتوگو)؛ چقین؛ وه‌ستان؛ پیک نه‌کوتنی دو
لا له گفتوگوداو گیرخواردنیان:
(The negotiations have reached a ~.)
v.t. (۱) گیرخواردنی شا (شه‌تره‌نج).
(۲) گیرخواردن (گفتوگو)؛ وه‌ستاندن؛ پاوه‌ستاندن.
stalk (stōk), *v.i.* (۱) به قنچ‌وقیتی و به فیزه‌وه پویشتن:
(He ~ed out of the room in anger.)
(۲) ته‌شه‌نه‌کردن؛ پیندا پویشتن یا بلا‌بوونه‌وی:
(Famine ~ed through the land.)
(۳) به‌ی خشیپه شوین کورتن؛ به دزی‌یه‌وه دواکوتن.
v.t. (۱) به‌ی خشیپه شوین کورتن (تیجری پاو، دوژمن، سووسه).
به دزی‌یه‌وه دواکوتن: (to ~ a deer).
(۲) پیندا بلا‌بوونه‌وی؛ گرتنه‌وی: (Terror ~ed the streets.)
n. (۱) پویشتنی قنچ‌وقیت و به‌فیز.
(۲) به‌ی خشیپه شوین کورتن (تیجری، دوژمن، سووسه).
-stalker (*n.*).
stalk (stōk), *n.* لاسک؛ لاسق؛ قنچک؛ قف؛ دارک؛ قف.
-stalky (*adj.*).
stalking-horse (stōk'ij-hōrs), *n.* (۱) نه‌سپیکه یا شتیکه له نه‌سپ بیچن که راوچی خوی له په‌نادا ده‌شاریتنه‌وی.
(۲) بیانو؛ به‌لکه؛ شتیکه مه‌بستی راسته‌قیته‌ی پی بشاریتنه‌وی.
(۳) کس‌یک نام‌ده‌دکراوه له هملیزدینیکدا بو دایوشینی کس‌یک گرنگر یا بهش بهش کردنی نه‌دنگانه‌ی به‌رامبه‌ره‌کی وهری ده‌گرتن.
stall (stōl), *n.* (۱) ته‌ویله؛ تاوئه؛ گور.
(۲) خانه‌ی وولاتیک له ته‌ویله‌یکدا. (۳) (۱) قه‌قه‌زه‌ی سهرده‌می بازار؛ کانتین.
(ب) ته‌خته یا کورسی پیشمه‌وی کلیسه.
(ج) [British]، کورسی به‌رده‌می شانق.
(۴) کیفی په‌نجه (له لاستیک دروست ده‌کرتن بو پاراستنی په‌نجه).
(۵) هیواش بوونه‌وی قوکه و کوژانه‌وی به ناسمانه‌وی.
(۶) وینستگه یا مزلگی فوتومبیلک.
v.t. (۱) کردنه ته‌ویله‌وه؛ دابه‌ستن (به‌ران). (۲) چقین (له قوپ یا به‌فردا).
(۳) پاوه‌ستاندن؛ وه‌ستاندن. (۴) له‌پر کوژانه‌وه و وه‌ستانی مه‌کینه‌ی قوکه.
v.i. (۱) کرانه ته‌ویله‌وه؛ له تاوئه‌دا بوون. (۲) چقین (له قوپ یا به‌فردا).
(۳) پاوه‌ستان؛ وه‌ستیدن؛ وه‌ستان؛ چقین.
(۴) کوتوپر کوژانه‌وه و وه‌ستانی فوتومبیل؛ په‌ککوتن؛ وه‌ستان؛ چقین:
[The car (or engine) ~ed but I started it again.]
(۵) وه‌ستانی مه‌کینه‌ی قوکه له‌به‌ر هیواش پویشتنی.
stall (stōl), *v.t.* به فیلت‌وتله‌که دواختن یا وه‌ستاندن؛
خو نه‌دان به ده‌ستوه؛ به ده‌مه‌وه گرتن.
v.t. (~ off), به فیلت‌وتله‌که دواختن یا پارگرتن؛ به ده‌مه‌وه گرتن؛
پارگرتن به خو ئی دزینه‌وه:
(He could no longer ~ off his credits.)
n. به ده‌مه‌وه گرتن؛ فیلت‌وتله‌که‌یه که بو خوزینه‌وه له نه‌رکینی ناخوش یا دواختن و پارگرتنی شتیکی ناخوش.

stall-fed

stall-fed (stɒl'fed'), *adj.* دابستراو (بهران) دابسته.
stall-feed (stɒl'fɛd'), *v.t.* (۱) دابستراو (بهران) قلموکردنره
(۲) گزوه پيدان.

stallion (stal'yən), *n.* ناسیپي بهرین

stalwart (stɒl'wɜrt), *adj.* (۱) تیکسمرآو تۆکمه: بههیز.

(۲) (۱) تازا: قارهمان. (ب) پشت پین بهستراو: یك دل! چالاك! نهگۆز! لاندهر!
(a ~ supporter of freedom) دوو دلس نهكەر! يك بار! بههروا:

(۱) كهسیكى تیکسمرآو یا تۆکمه: كهسیكى بههیز.

(۲) لایهنگریكى نهگۆز یا بههروا دوودلى نهكەر (بهتایبهتی هی حیزنیک یا مهسهلههكى رامیارى).

stamen (stā'mən), *n.* نیرهندامى گول: نیرهك.

stamina (stam'ə-nə), *n.* بهرگهگرتن (مرۆڤه) كیش: بهكیشى:
تین: هیز.

staminal (stam'ə-nəl), *adj.* (۱) بهكیش: بهتین: بهرگهگر.

(۲) نیرهكى تايبهتی به نیرهندامى گول.

staminate (stam'ə-nit, stam'ə-nāt'), *adj.* (۱) نیرهكیان پئوهیه
بهلام نیرهكیان پئوهیه (گول): همر نیرهندامیان ههیه.

(۲) نیرهكدار: نیرهندامى ههیه.

staminode (stam'ə-nō'd), *n.* Also staminodium. نیره-

ههندامى پین بهر یا نیره.

stammel (stam'əl), *n.* [Obs.] (۱) كالاپهكى خورى زهرى سووره
بۆ جلی ژئرهوه. (۲) پهنگى سوورى نهم كالاپه.

stammer (stam'ər), *v.t. & v.i.* لال بوون: زمان گیران:

زمان تیکهلوپیکهال بوون: زمان لال بوون.

لالی: زمان گیران: زمان گیرى.

-stammerer (n.); **stammeringly** (adv.).

stamp (stamp), *v.t.* (۱) به قایم پین بیانان: پینشیل کردن

(۲) (۱) پین دان به زهویدا به توند: زهوی کوتانهوه به قاچ: پین کوتان به زهویدا
به قایم: تهپه ئی ههلسان: (He ~ the floor in anger.)

(ب) (out ~) ~. پینشیل کردن: پین لهقلیدان: هارپن: کوژاندنوه: پین بیانان:
پیدیشاندنوه. (to ~ out a cigarette; to ~ out a revolt)

(۲) لهسهر ههنگهگرتن (ناو، نیشانه):

(He ~ his initials into the leather.)

(۴) نیشانه لیدان.

(۵) وهك نهخش تیدا ههنگهگرتن:

(The incident was ~ in her memory.)

(۶) مۆركردن (بروانامه): مۆرلیدان: دامغه لیدان: پوول لیدان: شهقل کردن.

(۷) [Dial.] هارپن (كانزای خاو).

(۱) پین دان به زهویدا به قایم: زهوی کوتانهوه به قاچ: پین کوتان به زهویدا.

(۲) به تهپه تهپ پویشتن: تهپه پین هاتن.

(۱) پین دان به زهویدا: پین کوتان به زهویدا.

(۲) مهكینهی هارپنی كانزای خاو. (۳) داریزگه: قالب.

(۴) داریزگه: شتی له قالب دراو یا به قالب درووستكراو.

(۵) مۆزا: دامغه: ئیسته مپا: شهقل.

(۶) (۱) پوول (هی میری یا بازرگانی): (trading ~).

(ب) پوولی پوسته: (postage ~).

(۷) نیشانه: نیشانهی تايبهتی:

(The book bears the ~ of its author's genius.)

(۸) تايبهخۆ: جهشن: جۆز.

stampede (stam-pēd'), *n.* (۱) پالههستۆیهكى لهپر بۆ راكردن یا
دهربازبوون (دهشهرولاخ): (۲) پالههستۆی لهپر.

v.t. لهپر کردن به پالههستۆ بۆ دهربازبوون.

stamper (stam'pēr), *n.* (۱) مهتالکهرهوی پوولی پوسته

(۲) شهقلکهر: نیشانهكهر (۳) داریزگه: لهقالبدهر.

(۴) مهكینهی بهردو كانزای خاو هارپن یا ووردکردن

stand

stamping ground, [Colloq.], ههوارگه: شویننکی پهسهندی
یهگگرتنی ناسایی خهك یا گیاندار: مۆلگه: شویننکه كه كهسیك ههزی ئی
دهكاتو ههیشه بۆی دهچن.

stamp mill, (۱) کارگهی هارپن یا ووردکردنی كانزای خاو.

(۲) مهكینهی هارپن یا ووردکردنی كانزای خاو.

stance (stans), *n.* (۱) شیوهی وهستانی مرۆڤ یا گیاندار (بهتایبهتی
هی یاریکهر لهکاتی له تۆپ دان): ههلوئیسنت
(۲) ههلوئیسنت (بهرامهر به مهسهلههك):

(What is his ~ on independence for minorities?)

stanch (stanch), *v.t.* (۱) خوین وهستاندن: بهرگرتن.

(۲) خوینى برین وهستاندن: خوین گرتنوه: خوین وهستاندنوه.

(۳) [Archaic or Dial.] كهمکردنوه: کوژاندنوه: شكاندن (تینویتی)
خوین وهستان.

v.i. **staunch**.

stanchion (stan'shən), *n.* (۱) کۆلگه: دیرهك.

(۲) پهكینهكه لهو شیشه ستوونییهی مانگای پین دههسترتیتوه له گوردرا

(۱) کۆلگهكه دانبههر. (۲) بههستتوهی وولاخ به شیشی ستوونییهوه

(۱) (۱) به پئوه وهستان: وهستان: راوهستان

(ب) بالایهكى تايبهتی ههبوون به پئوه: (He ~s six feet.)

(ج) ههلسانه سههر پین: بهرزبوونوه. (د) رۆپ بوون: ههلسان (کثر)

(۲) به جۆزیکى تايبهتی وهستان: له شویننکی تايبهتیدا وهستان:

(to ~ aside)

(۲) ههلوئیسنتیکى تايبهتی ههبوون یا نوواندن: (to ~ firm on an issue)

(۴) له بارئیک یا ههلوئیسنتیکى تايبهتیدا بوون: (He ~s accused.)

(۵) پئیههكى تايبهتی گرتن له دهريادا.

(۶) [Obs.] دوودلى کردن: پارایی کردن.

(۷) له پلهههكى تايبهتیدا بوون: (She ~s first in her class.)

(۸) له بارئیکى تايبهتیدا بوون: (He ~s to make quite a profit.)

(۹) [British] خۆ نامزهکردن یا پالاوتن (ههلبژاردن).

(۱۰) (۱) راوهستان: لهسهر بنگه یا بن وهستان:

(A clock ~ on the mantle.)

(ب) له شویننکی تايبهتیدا بوون: (The house ~ on a hill.)

(۱۱) (۱) نهبروان: وهستان: جووله نهكردن:

(The car ~ in the garage for a week.)

(ب) پهنگخواردنوه: وهستان: قهتیس بوون:

(tears ~ing in her eyes)

(۱۲) وا بوون: گونجان: سازان: (it ~s to reason)

(۱۳) (۱) له شیوهههكى تايبهتیدا بوون:

(to copy a passage exactly as it ~s)

(ب) هیشتا همر درووست بوون: همر وهك خۆ مانهوه نهگۆزان

(The law still ~s.; The order given last week still ~s.)

(۱۴) توانای پهپین ههبوون (نهسپ).

(۱) نهفوتان: مانهوه: سههرکهوتوو بوون: دهبریدن:

(This book will ~ the test of time.)

(ب) بهرگهگرتن: دهبریدن: خۆراگرتن: (He ~s pain well.)

(ج) ههز له چاره کردن: لهگهلا دهبریدن:

(She can't ~ her boss.; I can't ~ that guy.)

(د) له توانادا بوون: (He can ~ another drink.)

(ه) تارام گرتن.

(۲) بهرگهگرتن: بهرههستی کردن: بهرگری کردن: (to ~ a siege)

(۳) مل بۆ دان: پین کران: نۆشین: بهسهرداهاتن: (to ~ trial)

(۴) پین ههلسان: کردن (پاسهوانی): نهرك بینین: (to ~ guard)

(۵) وێرکردن: پارهدان.

(۶) وهستاندن لهسهر پین: راوهستاندن: راستکردنوه.

(۱) وهستان: راوهستان: مانهوه له شویننکیدا.

standard

- (۲) (ب) وەستانو بەرەنگار بولۇن: وەستان بۇ بەرەنگەستى كىرىن. (ب) بەرەنگەستى.
(۳) جىزى وەستان: (He took his ~ at the rear.)
(۴) ھەلۋىست: پا: بىرۈپا: (I have made my ~ clear.)
(۵) (ا) بەرەنگەسى لەسەر وەستانى تەماشىكاراش خۇبىشادانك:
سەكۈى لەسەر وەستانى تىپى مۇسقا: (a reviewing ~)
(ب) تەلانى سەپەرگەران لە يارىگادا.
(ج) سەپەرگەرانى يارىيەك.
(د) شۇنى وەستان يا دانىشتى شايەت لە دادگادا (ھ) دووانگە
(۶) (ا) وەستانى تىپى شانۇگەرى گەپۇك بۇ شانۇنامە پىشكەش كىرىن:
(a one-night ~)
(ب) شارى تىدا: پاوەستانى تىپىكى گەپۇكى وەما
(۷) ساپەما يا كوختە دارىنەى فرۇشكا: فرۇشكاى بچوۋى سەرەپى:
كانتىن: قەفەزە دوكان:
(a newspaper ~; a vegetable ~; a hamburger ~)
(۸) ونستەگى ئوتومبىلى كىرى (a taxi ~).
(۹) دۇلاب: چوارچىنە شىت تىا دانان: رىزە رەفە: (a music ~).
(۱۰) رىزە رەفە يا پوۋەكى بەرە: پەلە درەخت: (a ~ of pine).
(۱۱) پاوەستان: ھەلۋىست: شىۋەى وەستان: پۇز
(۱۲) [Obs or Dial.], دەستە: تاقە: پۇل.
make a stand, (۱) ھەلۋىستى بەرگىرى وەرگىرى: بەرگىرى كىرىن:
بەرەنگەستى كىرىن (۲) لايەنگىرى لايەك يا بىرۈپايەك كىرىن:
لايەنگىرى خۇ نىشاندان (۳) وەستان: پاوەستان
stand a chance, سەرەكوتى بۇ ھەلۋىست سەرەكوتى ئى كىرىن:
ئومىدى بەرگەگىرى ئى كىرىن.
stand by, (۱) چاۋەرى كىرىن بە نامادەمى: نامادەمى بولۇن: چاۋەرى كىرىن.
(۲) پىشت كىرىن: لايەنگىرى كىرىن: پالېشتى كىرىن: يارمەتىدان: پىشت بەرەندەن:
(to stand by someone in time of need)
(۳) پاگىرى بەلنى: تەشكاندن (بەلنى): (to stand by one's word).
(۴) خۇ تى تەگەيان: تەماشىكارىن ھىچ نەكەرن: لەلارە وەستان ھىچ نەكەرن:
(He stood by while a crime was being committed.)
stand down, جىزى خۇ نەجىپىشتىن چۈنە ئەر لادەى شايەت پاش
تەۋابوۋىنى شايەت يەكەى
stand for, (۱) نىشانەى ئەرەمى بولۇن: واگەياندن:
(P.O. stands for post office.)
(۲) پىشتىۋانى كىرىن: لايەنگىرى كىرىن: (to stand for free trade).
(۳) [British], خۇ نامزەدىگىن: خۇمەلىزادىن بۇ:
(to stand for parliament)
(۴) [Colloq.], رىنگەدان: چاۋپۇشى كىرىن: لىيۈردىن: دەرەندەن:
(I can't stand for that kind of behavior.)
stand in for, جىگىرتەنەى كەسكى تى: لەباتى كەسكى تى كار كىرىن:
جىگىرى كىرىن:
(The Vice President will stand in for the President.)
stand in, (۱) جىگىرى كىرىن: ئۆينەرى سىنەما شانۇ لەكاتى نامادەمى كىرىن:
كەرەسەى وەك كامىراۋ پوۋناكى و... ھەتد (۲) جىگىرى كىرىن
stand in line, لە رىزدا وەستان: نۇرەگىرى
stand off, (۱) خۇ دورر پاگىرىن: لە دوررە وەستان: ئى دوررەكوتەنەى:
(۲) پوۋ پىن نەدان (۳) پەپەرەى نەكەرن:
(۴) خۇ ئى دەرەزىگىن: خۇنەدان بەدەستەرە.
(۵) دورر لە كەمار دەريارە پۇشتىن (كەشتى).
stand on, (۱) كەوتە سەر نەما: لەسەر نەما پاوەستان
(۲) سۈرۈپون لەسەر داۋا كىرىن: كۆپ پىدان: (to stand on ceremony).
(۳) لە پىن لا نەدان (كەشتى): پىن نەگۈرىن.
stand one's ground, (۱) جىزى خۇ بەرەندەن يا جىن نەمىشتىن (جەنگ):
بەرەنگەستى كىرىن: نەجۈلان: خۇنەدان بەدەستەرە: نەبەزىن.
(۲) سۈرۈپون لەسەر ھەلۋىست و پاى خۇ كۆلەندەن: نەبەزىن.

stand-by

- پىشت بە خۇ بەستىن (لە كارو
بىر كىرىنەنەمەشدا): سەرەخۇپون: پىيۈست بە كەس نەبۈن.
stand out, (۱) دەرەزىگىن: دەرەپىن.
(۲) نۇر دىيارىۋون: نۇر لەبەر چاۋپون. (۳) بە توندى بەرەنگەستى كىرىن.
stand over, (۱) داۋاخست. (۲) چاۋدەرى كىرىن بە وورەى.
stand to, (۱) ئىش كىرىن بەمى وەستان. (۲) نامادەمى بولۇن.
(۳) وازنەمىنان: دەست ھەلەنگەگىرى: كۆلەندەن.
(۴) بەلنى نەشكان: بەلنى پاگىرىن.
stand up, (۱) ھەلسانە سەر پىن:
(Everyone stood up when the King came in.)
(۲) بەرگەگىرى: دەرەپىن: خۇپاگىرىن:
(That statement does not stand up on examination.)
(۳) [Slang], نەچۈن بۇ ئوۋانك (بەتايەتەى بە دەسەنگەست):
[She stood him up.]
stand up for, لايەنگىرى كىرىن: لەسەر كىرىن: پىشتىگىرى كىرىن.
stand up to, (۱) لە پوۋدا وەستان: بەرەنگار بولۇن: بەرە پوۋ وەستان
بەمى ترەس. (۲) بەرەنگەستى كىرىن: خۇپاگىرىن.
take the stand, گەۋاھى يا شايەتدان: بەلگە پىشكەش كىرىن لە
دادگادا (گومەنار, داۋاچى, شايەت):
[The defendant (witness, plaintiff) will take the stand tomorrow.]
standard (stan'dərd), n. (۱) ئالا: بەدەخ: دىروشم.
(۲) پىۋانە: پىۋەر: نەندازە: تەرازوۋ: پىۋانەى كىشى:
(... of weight and measure are set by the government.)
(۳) پىچىنەى سەكە: (the gold ~).
(۴) نەندازەى رىز, رىزى, يا كاتراى تىرە پارەدا.
(۵) نەۋونە: وىنە: مۇدىل.
(۶) پەلە: (the ~ of living).
(۷) كۆلەكە: پاپە: پالېشت: سىتوۋىنكە بۇ شىت خىستەسەر.
(۸) پەرەى گەۋەى كۆل.
(۹) [British], پەلە (قۇتايخەنى سەرەتايى): پۇل.
(۱۰) دەرەختى ھەلچو بە ئاسماندا پىن نەۋەى دارى بەرەتە بەر.
(۱) نەۋونەى: وىنەى: مۇدىل.
(۲) باش: چاك: (~ reference books).
(۳) (۱) ئاسايى: ئاتايەتەى: باۋ: (the ~ model of an automobile).
(ب) ئاسايى: باۋ: ئاتايەتەى:
(~ procedures, measures, ingredients, etc.)
(۴) پەتى (زەمان): ھى وىژە و نوسىن: (~ English; the ~ language).
(۵) قەبارەى ئاسايەى (تىپى چاپەمەنى).
standard-bearer (stan'dərd-bâr'ēr), n. (۱) ئالاھىگەر: ئالادار:
بەدەخ ھەلگەر. (۲) پىشەما (جىزىپ, رىكخاۋ, كۆمەلە): سەرۋەك: پاپەر:
(the ~ of the Democratic Party in the next election)
standardization (stan'dēr-dī-zā'shən), n. (۱) پىۋان: پىۋانە.
(۲) بەمەك كىرىن: گىشت نەندازەكان: بەمەك نەندازە كىرىن.
standardize (stan'dēr-dī-zē), v.t. (۱) يەك نەندازە كىرىن:
بەمەك كىرىن: ھەمەم نەندازەكان: وەك يەك لىكەرنى نەندازەكان:
(to ~ tests, textbooks, procedures, etc.)
(۲) پىۋان: نەندازە گىرىن.
Standard English, ئىنگلىزى پەتى: ئىنگلىزى وىژەى و نوسىن:
زمانى ئىنگلىزى بەكار ھىتراۋ لەلايەن زۆرىەى پۇشنىپرانەرە زۆرىەى كات.
standard language, زمانى پەتى: زمانى وىژەى و نوسىن:
زمانى بەكار ھىتراۋ لەلايەن زۆرىەى پۇشنىپرانەرە زۆرىەى كات.
standard of living, پەلى رىيان
standard time, كاتە زىستانە: كاتى رەسمى وولاتىك.
stand-by (stand'bi), n. (۱) كەسكى پىشت پىن بەستراۋ:

لايمنگرنكى دلسوزو ناماده. (۲) بركار: شتىكى هميشه نامادهيه بۇ
بەكارهينانى لە برىتى شتىكى تر: جىگرى هميشه ناماده.

standee (stan-dē'), *n.* كەسىكى بە پىئو وەستاو لەبەر بى جىگىرى.

stand-in (stand'in), *n.* (۱) جىگرى نوپىرى سىنەماو شانۇ لەكاتى.

نامادەكردنى كامىراز چىراو شتى تردا. (۲) جىگر.

standing (stan'ding), *n.* (۱) ھەلسانە سەر پى: پاوەستان؛ وەستان؛

بە پىئو وەستان. (۲) جى: وەستان؛ وىستە.

(۳) ئاوبانگ: ئاوا: پلەوپايەو پىزو ئاوى باش:

[a man (lawyer, writer) of high ~; to be in good ~]

(۴) ماوەى بوون: كۆن تازەيى (نەرىت، خو، ئاكۆكى، ئەندامىتى ... ھتد):

[a custom (law, dispute, record) of long ~]

(۱) (۱) بە پىئو وەستاو: بە پىئو پاوەستاو: لەسەر پى:

adj. (the ~ audience)

(ب) بە پىئو: نە بېراوەتو: (~ corn, grain, timber, etc.)

(۲) بە پىئو كراو بە پى گۆر بەستىنەو: (~ a ~ jump)

(۳) لەگەر كەرتو: كار پى نەكراو: لەكار كەرتو: كارنەك:

(a ~ engine, factory, etc.)

(۴) وەستاو (ئاو): (~ water)

(۵) (۱) ھەميشەي: ئاسەردەمى: بەردەوام:

(a ~ invitation to dinner; a ~ army; a ~ offer)

(ب) ھىشتا ھەر درووستەو كارى پى دەكرى: (~ a ~ rule)

(ج) جىگر: نەبۆك: نەجوو لىتراو: نەبۆت.

standing army, سوپاى ھەميشەي: لەشكرى ھەميشەي نەك تەنھا

لەكاتى جەنگدا.

standing committee, لىژنەى ھەميشەي (بەتايەتەي ھى پەرلەمان).

standing order, (۱) فەرمانى ھەميشەي (سوپا).

(۲) (pl.) پەپەرەي ھەميشەي (پەرلەمان).

standing room, جى: پاوەستان (باش گىرائى ھەمو كورسىيەكان

لە شانۇ، يارىكا، يا ھۆى ھاتوچۇدا ... ھتد).

standish (stan'dish), *n.* [Archaic], = inkstand.

stand-off (stand'ôf'), *n.* (۱) خۇ دوور راگرتن: خۇ ئى دوور راگرتن:

خۇ ئى دوور راگرتن (۲) پارسەنگ: ھاوتاكەر.

(۳) بەرامبەرى (پىشپىكى، يارى): بەرامبەرىبوون: ھاوتابوون.

adj. = standoffish.

standoffish (stand'ôf'ish), *adj.* دوورەپەرنز: روپىنەدەر:

گۆشەگىر: سارد: خۇ دوو راگر

stand oil, پۇن كەتاسى داخ كراو خەستىكراو (لە بۇيەدا بەكارديت).

stand-out (stand'out'), *n.* (۱) كەسىكى ھەميشە نەگونجاو كەل

بىراو راى كۆمەند: كىرەنەكەر. (۲) كەسىكى دەر كەرتوو لىھاتوو.

stand-pat (stand'pat'), *adj.* [Colloq.], كۆنەپەرست: نەگۆر:

جەز بە گۆر بىز نەكەر.

stand-patter (stand'pat'ër), *n.* [Colloq.], كەسىكى

كۆنەپەرست: كەسىكى دژ بە گۆر بىز.

stand-point (stand'point'), *n.* (۱) جى: لىو پوانى: شوپى

لىو سەپىركردنى شتىك. (۲) ھەلوئىست: پا: بىرپا: پو (ئەلپىن: لەم پوومە):

شوپى تىروانىن ھەلسەنگاندن.

stand-still (stand'stil'), *n.* جەقن: وەستان: گىر خواردن:

(to come to a ~)

stand-up (stand'up'), *adj.* (۱) پاوەستاو: بە پىئو وەستاو

(۲) رەق وەستاو (ملىوان): نە ئوشتانەو: (~ a ~ collar)

(۳) بە پىئو كراو: بەسەر پىئو:

(a ~ meal, drink, etc.; a ~ comedian)

stang (stan), archaic past tense and p.p. of sting.

stanhope (stan'hōp, stan'əp), *n.* گالىسكەيىكى سووكى

سەر كراو: يەك كورسى دوو يا چوار پىچكەيى.

stank (stank), alternative past tense of stink.

stannary (stan'er-i), *n.* [British], كانە تەنەك: كارگى تەنەك

پوختەكردن.

stannum (stan'am), *n.* تەنەك (كانزا): قەلەي.

stanza (stan'za), *n.* بېگەى ھۆنراو (ھەندىك جار چوارخشتەكىيەو

ھەندىك جار زيات): بېگەى ھەلبەست.

stapelia (stə-pē'li-ə), *n.* پوومەكىنى گۆل ئەستىزەيى زەرد يا

نەرخەمانى بۆگەنە.

stapes (stā'pēz), *n.* ئىسكە ئاۋزەنگى: يەكەنە لە سىن ئىسكى بچووكى

گوئى ئاۋرەستى گياندارى شىردەر. (ھەروما "stirrup bone").

staphylo- (staf'i-lō, staf'i-lə), *Also* staphyl., پىشگىرەك

بەمانا: (۱) زمانە بچكۆلە (ب) ھىشوويى.

staphylococcus (staf'i-lə-kok'əs), *n.* مىكروبيكى ھىشوويىيە

(دەپتە ھۆى كىم درووستىوون لە دوومەند).

staphyloplasty (staf'i-lə-plas'ti), *n.* نەشتەرگىرى زمانە

بچكۆلە مەلاشو.

staple (stā'p'l), *n.* (۱) بەرھەم يا فروتەنى سەرەكى ئاۋچەپەك يا

وولتەك. (۲) كەرەسەى سەرەكى شتىك: ماددەى پىكەنەرى سەرەكى شتىك.

(Politics is the ~ of his conversation.)

(۳) كەرەسەى خار.

(۴) فروتەنى يا خوارەمەنى ھەميشە پىئوست و بەكارھىتراو:

فروتەنى سەرەكى: (~ Flour, sugar, and salt are ~s).

(۵) (۱) رىشالى لۆكەو كەتان و خورى (لە پووى درىژى و چاكىيەو).

(ب) درىژى و نەرى چاكى تايەتەى رىشالىكى وەھا.

(۶) [Archaic], بازارپى سەرەكى.

adj. (۱) ھەميشە پىئوست و بەكارھىتراو (فروتەنى، خوارەمەنى):

(Rice, wheat, and sugar are ~ foods.)

(۲) سەرەكى (بەرھەم، فروتەنى):

(Coffee is the ~ product of Brazil.)

(۳) سەرەكى: گرنگرتىن: ئاساسى: (~ topics of gossip).

v.t. جياكردنەو: لۆكەو كەتان بەپى: درىژى و چاكى رىشالەكانى.

staple (stā'p'l), *n.* (۱) دەرىزەيىكى دوو سەرەبە بۇ شت پى دان لە

دىوارو پووى تر. (۲) دەرىزەيىكى وەھايە بۇ كىتەب دەفتەر لىكەند:

دەرىزى كىتەب.

v.t. لىكەند بە دەرىزى وەھا: لە دىواردان بە دەرىزى وەھا:

(to ~ papers together)

(۱) فروشپار يا دەلالى فروتەنى و خوارەمەنى

ھەميشە پىئوست و بەكارھىتراو (۲) خورى و لۆكەو كەتان جياكەرەو.

stapler (stā'plēr), *n.* مەكىنەى دەرىزى (بۇ پەرەو كاغەز لىكەند):

دەرىزى دان.

star (stär), *n.* (۱) ئەستىزە: ھەسارە. (۲) شپووى ئەستىزە.

(۳) نىشانە، درووشم، يا شپوويەكى ئەستىزەيى.

(۴) نىشانەيەكى بچكۆلە ئەستىزەيىيە لە پەراۋىزى كىتەبدا بەكار دەھىترەت:

ئەستىزەچكە. (ھەروما "asterisk").

(۵) ئەستىزەى گەروك.

(۶) (۱) كەلوو (ئەستىزەناسى، بەتايەتەى لەپووى كار كەرنە سەر بەختى

مۆفەرە): بىر: كۆ ئەستىزە. (ب) (pl.) چارەنوس: بەخت.

(۷) كەسىكى لىھاتوو ئاۋدار لە پىشەيەكدا (بەتايەتەى وەرزى):

(a basketball ~)

(۸) نوپىرى سەرەكى فىلمىكى سىنەما: نوپىرىكى بەئاۋانگى سىنەمايى

بەتايەتەى كە دەورى قارەمانى بىيىن لە فىلمىكدا.

v.t. (۱) بە ئەستىزە پازاندەو: نىشانەكەرنە بە ئەستىزە.

(۲) نەرى بۇ دانانى شتىك بە ئەستىزە: ھەلسەنگاندنى شتىك بە ئەستىزە بۇ

دانان. (۳) ئەستىزەچكە لەسەردانان (پەراۋىزى كىتەب).

(۴) پىشكەش كەرنى نوپىرىكى سىنەمايى لە دەورى قارەماندا.

starboard

v.i. (۱) زور به جواني كردن؛ به لايها توانه پښ هلسان؛ درهوشانه (مهجان)
 زور به باشي خځوواندن. (۲) دهوري قاره ماني بينين له فليميك يا شانزنامه يكد.
 adj. (۱) زور دهركه وتوو يا لايها توو؛ زور باش و سركه وتوو.
 (a ~ performer)

(۲) نه ستيره يي.

starboard (stär'börd, stär'börd', stär'börd'), n. لاي راستي
 كشتي و فريزه (ننگر له دواوه بوه ستيت و سه يري پيشمه بگيت).

adj. لاي راست؛ دهسته راست.
 adv. به لاي راستدا؛ به دهسته راستدا.

v.i. & v.i. و هر چرخان به لاي راستدا (ده ستاډوي كشتي)
 يادان يا وركه پان به دهسته راستدا.

starch (stärch), n. (۱) نيشاسته.
 (۲) [pl] خوارده ممني نيشاسته يي.

(۲) رهوشتي رهق؛ رهفتاري ووشكو به فيز؛ سره سختي؛ كله رهقي.
 (۳) [Colloq] تين؛ ووزه؛ گف وگور؛ چوست وچالاكي.

v.i. رهق كردن به نيشاسته (مليواني كراس)؛ نيشاسته ليدان.
 starchy (stär'chi), adj. (۱) نيشاسته يي؛ خوارده ممني؛
 نيشاسته يي تيدانه: (foods ~).

(۲) به نيشاسته رهق كراو (مليواني كراس).
 (۳) رهق؛ رهفتار؛ ووشكو به فيز؛ كله رهق؛ ووشكو.

-starchiness (n.).
 star-crossed (stär-kros't), adj. چاره رهش؛ نه گيت؛
 نه ستيره كوډ (نه ستيره واني): (A pair of ~ lovers take their life.).

stardom (stär'dəm), n. (۱) پله ويا بهي نوښته سینه مای يري؛
 نوښته ريتي سري سینه ما؛

(The young actress finally attained ~.).
 (۲) گشت نوښته راني سینه ما

star dust, (۱) توزه ستيره؛ كومه له ستيره يي زور دوورو به چاو نه ييراو.
 به جيا جيا (۲) جواني دافريزو شيداكر؛ همستي دلداری و شيدايي؛
 مستيتي؛ مه جان.

stare (stär), v.i. (۱) (۱) چاو تن بريښ. (ب) چاوزه قكرده نوښه؛ مږيو نهوه؛
 زهق زهق ته ماشاكردن (۲) زور دياريوون؛ زور دهركه وتي يا له بهر چاويون؛
 زهق زهق دياريوون. (۳) راوه ستان (قن).

v.i. (۱) زهق زهق ته ماشاكردن؛ چاو تن بريښ.
 (۲) كارت يكردن به زهق زهق ته ماشاكردن؛

(We ~d her into confusion.)
 n. (۱) چاو تن بريښ؛ چاو تن بريښك.
 (۲) چاوزه قكرده نوښه؛ مږيو نهوه؛ زهق زهق سهريركردن.

stare down, چاو پښ شوپركردن (به خيسه ليكردن)؛ چاوشكاندن؛
 بږيو پښان به چاو تن بريښ.

stare one in the face, (۱) پووبه پوو سهريركردن؛ پووبه پوو وه ستان و
 سهريركردن؛ چاو بريښه چاو. (۲) به بهر چاوه ووه بوون؛ له بهر چاويون؛
 خو بو لي نه شارانه وه.

starfish (stär'fish'), n. پابهري نايښي (كلنيسه پوڙمه لتي)
 نه ستيره ماسي.

star-flower (stär'flou'ēr), n. گوله نه ستيره يي؛ پوهه كيكه گولي.
 پينچ په په يي وه نه ستيره دهگري.

stargaze (stär'gāz'), v.i. (۱) چاو بريښه نه ستيره؛ ته ماشاي نه ستيره
 كردن (نه ستيره واني) (۲) daydream
 (۱) چاو بريښه نه ستيره، به تايه تي؛
 (۲) نه ستيره وان؛ نه ستيره ناس (ب) ناسماناس؛ گهر دودوناس.

stargazer (stär'gāz'ēr), n. (۱) چاو بريښه نه ستيره؛ ته ماشاي نه ستيره
 كردن (نه ستيره واني) (۲) daydream
 (۱) چاو بريښه نه ستيره، به تايه تي؛
 (۲) نه ستيره وان؛ نه ستيره ناس (ب) ناسماناس؛ گهر دودوناس.

stargazing (stär'gāz'ing), n. (۱) چاو بريښه نه ستيره؛ ته ماشاي نه ستيره
 كردن (نه ستيره واني) (۲) daydream
 (۱) چاو بريښه نه ستيره، به تايه تي؛
 (۲) نه ستيره وان؛ نه ستيره ناس (ب) ناسماناس؛ گهر دودوناس.

stargazer (stär'gāz'ēr), n. (۱) چاو بريښه نه ستيره؛ ته ماشاي نه ستيره
 كردن (نه ستيره واني) (۲) daydream
 (۱) چاو بريښه نه ستيره، به تايه تي؛
 (۲) نه ستيره وان؛ نه ستيره ناس (ب) ناسماناس؛ گهر دودوناس.

stargazing (stär'gāz'ing), n. (۱) چاو بريښه نه ستيره؛ ته ماشاي نه ستيره
 كردن (نه ستيره واني) (۲) daydream
 (۱) چاو بريښه نه ستيره، به تايه تي؛
 (۲) نه ستيره وان؛ نه ستيره ناس (ب) ناسماناس؛ گهر دودوناس.

stargazer (stär'gāz'ēr), n. (۱) چاو بريښه نه ستيره؛ ته ماشاي نه ستيره
 كردن (نه ستيره واني) (۲) daydream
 (۱) چاو بريښه نه ستيره، به تايه تي؛
 (۲) نه ستيره وان؛ نه ستيره ناس (ب) ناسماناس؛ گهر دودوناس.

stargazing (stär'gāz'ing), n. (۱) چاو بريښه نه ستيره؛ ته ماشاي نه ستيره
 كردن (نه ستيره واني) (۲) daydream
 (۱) چاو بريښه نه ستيره، به تايه تي؛
 (۲) نه ستيره وان؛ نه ستيره ناس (ب) ناسماناس؛ گهر دودوناس.

stargazer (stär'gāz'ēr), n. (۱) چاو بريښه نه ستيره؛ ته ماشاي نه ستيره
 كردن (نه ستيره واني) (۲) daydream
 (۱) چاو بريښه نه ستيره، به تايه تي؛
 (۲) نه ستيره وان؛ نه ستيره ناس (ب) ناسماناس؛ گهر دودوناس.

stargazing (stär'gāz'ing), n. (۱) چاو بريښه نه ستيره؛ ته ماشاي نه ستيره
 كردن (نه ستيره واني) (۲) daydream
 (۱) چاو بريښه نه ستيره، به تايه تي؛
 (۲) نه ستيره وان؛ نه ستيره ناس (ب) ناسماناس؛ گهر دودوناس.

start

دهگري.

stark (stärk), adj. (۱) رهق (وهك لاشه ي مردور).

(۲) ديار؛ زور له بهر چاو: (a tree ~ in the snow).

(۳) (۱) چول وهول؛ دلته ننگر؛ چول؛ چوله واني؛ پوهته يي.

(ب) رهق و تهق؛ پوهت و قوهت (تور): (a ~ white room).

stark-naked (۴)

(۵) ته واني؛ يي كه مو زياد: (~ madness, terror, nonsense, etc.).

(۶) توند و تيز؛ سخت؛ ناخوش: (the ~ realities of life).

(۷) [Archaic]، به ميژ؛ به تين.

adv. (۱) به توند و تيزي؛ به توند و تيزي؛ به هم مو هيزنكوه.

(۲) به ته واني؛ به يي كه مو زياد: (~ mad; ~ naked).

stark-naked (stär'nāk'id), adj. پوهت و قوهت.

starless (stär'lis), adj. يي نه ستيره؛ تاريكو نوو تهك.

(a ~ night)

starlet (stär'lit), n. (۱) نه ستيره چكه؛ نه ستيره بچكوله.

(۲) [Colloq.] كچه نوښته ريكسي سینه مای يي كه ناماده دهگري بږ بينيني

دهوري قاره ماني.

شوق نه ستيره.

(۱) شوق نه ستيره يي. (۲) به شوق نه ستيره پووناك پوهته وه.

starlike (stär'lik'), adj. (۱) پووناكه وهك نه ستيره؛ شوق قاره وهك
 نه ستيره. (۲) شيوه نه ستيره يي.

starling (stär'ling), n. پيشوله.

starlit (stär'lit'), adj. به شوق نه ستيره پووناك بږ ته وه

پوهه كيكه له

starry (stär'i), adj. (۱) به نه ستيره نه خشيڼراو يا پازيڼراوه.
 (۲) گهش؛ بريقه دار؛ درهوشاوه: (~ eyes).

(۳) شيوه نه ستيره يي؛ نه ستيره يي.

(۴) نه ستيره يي؛ پر له نه ستيره؛ نه ستيره دار: (a ~ night).

(۵) تايه تي به نه ستيره؛ نه ستيره يي.

-starryness (n.).

starry-eyed (stär'i-id'), adj. خيال په رست؛ خيال خاو؛

خيال پلاو؛ ساويلكه.

Stars and Bars, نالاي به نه ستيره ميل نه خشيڼراو؛

نالاي ولا ته كاني لاي خواروي نه ميريكا بوو كه له شپي براكوژيدا جيا بونه وه

له نه ميريكا.

Stars and Stripes, نالاي به نه ستيره ميل نه خشيڼراو؛ نالاي

نه ميريكا.

star sapphire, ياقوتي شيني نه ستيره يي.

star shell, بومباي نه ستيره يي؛ بومباي كه له ناسماندا ده ته قته وه

به گهشي بو پووناك كونه وه ي سنگهري دوژمن.

star-spangled (stär'span'g'ld), adj. به نه ستيره نه خشيڼراو

يا پازيڼراوه.

Star-Spangled Banner, (۱) نالاي به نه ستيره نه خشيڼراو؛

نالاي نه ميريكا (همه وه "stars and stripes").

(۲) سرودي نيشتماني نه ميريكا.

start (stär't), v.i. (۱) پاچله كين؛ داچله كين؛ هلسه مينه وه؛ راچين؛
 هلسه مينه وه؛ پاچله كين. (۲) ترازان؛ شلق بوون.

(۳) دهريو قن؛ دهريه پښ

(۴) ده ستينكردن؛ كه و ته پښ: (We ~ed at six o'clock.).

(۵) كه و ته كار؛ كه و ته جبر و جوول.

stay

- stay** (stā), *n.*
- (۱) پالېشت؛ كۆلەك؛ پشتمك.
- (۲) مليونه بندا؛ تيره يەككى رەقە بۇ راگرتنى مليون و كەمىرەند ... هتد.
- (۳) (pl), كەمىرەند؛ پشتمنى سكو كەلەكە؛ كۆرسىيە.
- (۴) پشتمىوان؛ پشتمگر: (He is the main ~ of his family.)
- v.t.**
- (۱) پالېشتى كىردن؛ راگىركىردن؛ راگرتن؛ راستكىردنەو.
- (۲) دانەوايى كىردن؛ وورە دانەبەر؛ پشتمىوانى كىردن.
- (۳) (on ~; ~ upon), كىردن بە بناغە يا پالېشت؛ پىن راگىركىردن؛ پشتمگرى پىن كىردن.

stay (stā), *v.i.*

(۱) مانەو؛ لە شوپىن يا دۆخى خۇدا مانەو؛ نەگۇزان:

(She ~ed at home.; The weather ~ed bad for a week.; These clothes won't ~ white.)

(۲) مانەو بۇ ماوۋىيەكى كورت؛ گل خواردنەو؛ بەنگ بوون:

(We ~ed at a hotel for two days.)

(۳) وەستان؛ راوەستان؛ نەجولان

(۴) راوەستان بۇ ماوۋىيەكى كورت؛ چاوپىن كىردن؛ خۇ دواخست:

(~ a little before continuing on your trip.)

(۵) [Colloq.]، خۇراگرتن؛ كۆلەندەن؛ لە پىن لانەندەن:

(to ~ the course)

(۶) [Colloq.]، دوانەكەرتن (پىشپىركىن)؛ گرتنەو.

(۷) [Archaic]، لەسەر مەلۇمىتى خۇ سووربوون؛ مەلۇمىتى خۇ نەگۇزىن؛

خۇ نەندەن بەدەستەو.

(۱) وەستاندەن؛ راگرتن؛ راگىركىردن؛ پىن لىگرتن؛ كۆسپ خستەسەر پىن

(۲) دواخست (فەرمانى دادگا): (to ~ an execution.)

(۳) [Rare]، كۆلەندەنەو (ناشوب)؛ دامركاندەنەو.

(۴) تىنوتى شكاندن؛ نارەزوو شكاندن.

(۵) مانەو ھەتا دوايى ھاتنى ماوۋىيەكى تاييەتى:

(He ~ed the week out.)

(۶) [Archaic]، چاوپىن كىردن.

(۱) (b) وەستان؛ وەستىتران. (ب) وەستانىكى كورت؛ راوەستانىكى كەم.

(۲) دواخست (فەرمانى دادگا)؛ راگرتن:

(The man was given a ~ of execution.)

(۲) (a) مانەو بۇ ماوۋىيەك.

(ب) ماوۋى نەم مانەوۋىيە: (She had a long ~ in the hospital.)

(۴) [Colloq.]، خۇراگرتن؛ بەرگەگرتن؛ دەمرىردن.

(۵) [Archaic]، وەستان؛ چەقەن؛ جۈلە نەكردن.

(۶) [Obs.]، (a) كۆسپ (پىن)؛ (ب) دابىنكارى؛ راگرتن.

staying power,

stay-sail (stā'sāl), *n.*

بەرگەگرتن؛ خۇراگرتن؛ دەمرىردن؛ كۆلەندەن.

stead (sted), *n.*

(۱) لە جنى؛ لەجىياتى؛ لەبىرىتى؛ جىن:

(If you can't come to the meeting, send her in ~.)

(۲) سوود؛ كەلەك.

(۳) [Archaic or Dial]، جىن؛ شوپىن.

v.t. [Archaic].

بۇ بەسودبوون؛ بۇ بەكەك بوون.

stand (one) in good stead,

بەسودبوون (بەتاييەتى لەكاتى

تەنگەندەن)؛ بەكەك بوون؛ كەلەك ھەبوون.

(۱) بەردەوام؛ نەگۇزا:

steadfast (sted'fast', sted'fäst'), *adj.*

جىگىر (a ~ gaze).

(۲) پشتم پىن بەستراو؛ دلسوز؛ يەك دل؛ نەگۇز.

-steadfastly (adv.); steadfastness (n.).

steading (sted'ing), *n.* [Scot. & Dial.].

(۱) خانوۋى ئاۋ كىنگە.

(۲) جىن خانوۋ

steady (sted'i), *adj.*

(۱) جىگىر؛ پتەو؛ قايم:

(a ~ foundation, table, etc.)

(۲) (a ~ gaze; a ~ rise in prices) بەردەوام؛ ھەمىشە؛ نەگۇز.

(ب) سەرومىر؛ ھەمىشەيى: (a ~ job)

steamer

- (۳) نەگۇز (پەروشت، موزۇ)؛ پشتم پىن بەستراو.
- (۴) ھىمىن؛ لەسەرخۇ؛ خۇراگى: (~ nerves).
- (۵) شت بە توند گرا؛ سەنگىن.
- (۶) لارەولانەكەر (كەشتى لە زىياندا)؛ بە راستى و پىنكە پۇشتو.
- (۱) ھىمىن بە؛ خۇت راگەر؛ بەردەوام بە لەسەر كارەكەت.
- (۲) كەشتىيەكە لىخوۋە بە ھەمان شىۋە بەبىن لادان و پىن گۇزىن (فەرمانى سەرەك كەشتىيەوان).

v.t.

جىگىركىردن؛ راگىركىردن؛ چەسپاندن؛ لەنگەرگرتن: (to ~ a boat).

v.i.

جىگىربوون؛ راگىربوون؛ لەنگەرگرتن.

n. [Slang].

دلدارى سەرومىر؛ دلدار؛ يار؛ دەنك.

-steadily (adv.); steadiness (n.).

يارى كەسپك بوون بە سەرومىر؛

دلدارى كىردن بە سەرومىر لەگەل يەك كەسدا:

(They have been going steady for a year.)

steak (stāk), *n.*

(۱) تۈپ گۇشتى گا (بۇ بىرئاندىن).

(۲) تۈپ گۇشتى گاى بىرئان.

steal (stēl), *v.t.*

(۲) بە دىزىيەو سەيركىردن؛ بە دىزىيەو كىردن: (He ~s a look.)

(۳) بە دىزىيەو لىسەندەن؛ بىردن بە نەينى؛ ئى دىزىن (مەجان):

(He ~s her heart.)

(۴) بە دىزىيەو چوونەناو.

v.i.

(۱) دىزى كىردن.

(۲) بە دىزىيەو ھاتن يا پۇشتىن؛ بەبىن خشپە يا بە نەسپايى ھاتن وچوون.

n.

(۱) دىزى؛ دىزى كىردن.

(۲) (pl.), شتى دىزىو؛ تالانى.

adj.

دز؛ ئەوۋى كە دەندىز.

stealth (stelth), *n.*

(۱) جۈولەنەوۋى نەينى؛ كاركىردنى نەينى؛

كارى نەينى؛ رەقتارى نەينى. (۲) نەينىتى؛ دىزىتى؛ بىن خشپەيى؛ بىن چركەيى.

(۳) [Obs.], دىزى.

(۴) [Obs.], بە نەينى پۇشتىن؛ بە دىزىيەو پۇشتىن.

stealthily (stel'thə-li), *adv.*

بە دىزىيەو؛ بە نەينى؛ بەبىن خشپە؛

بە ماتەمات؛ بەبىن چركە

stealthy (stel'thi), *adj.*

نەينى؛ بە دىزىيەو كراو؛ پەنھان.

-stealthiness (n.).

steam (stēm), *n.*

(۱) ھەلم؛ ھاۋا؛ ھەلم ھاۋا.

(۲) ھىزى ھەلم: (Many sailing vessels were converted to ~.)

(۳) [Colloq.], تىن؛ ھىز؛ ووزە: (to lose ~).

adj.

(۱) ھەلمى؛ ھەلم؛ بە ھەلم لىخوپاۋ يا گەرم كراو. (۲) ھەلمبەر (بۇرى)

(۳) ھەلم لىندراو.

v.t.

(۱) ھەلم ئى مەلسان؛ ھەلم ھاۋا ئى مەلسان؛ ھاتتەكول.

(۲) ۋەك ھەلم بەرەبوونەو. (۳) بە ھەلم داپۇشراڭ (پەنجەرە، شووشە).

(۴) بە ھەلم كاركىردن؛ بە ھەلم پۇشتىن.

(۵) تۈپەبوون:

(He was ~ing over the insult he had received.)

v.t.

(۱) ھەلم بەكارەنەن (بۇ پاكرىدەو، سەوزە لىتان يا كۆلەندەن ... هتد)

(۲) ھەلم ئى مەلسان؛ ھەلم ھاۋا لىئە بەرەبوونەو.

ھەستى خۇ دەمرىن (بەتاييەتى

let (or blow) off steam, [Colloq.],

ناپەزايىو سكال؛ ھەلشتى ئەۋى لە دلدايە.

steam-boat (stēm'bōt'), *n.* = steamship.

steam-boiler,

مەنچەلى ھەلمى.

steam engine,

مەكىنە ھەلم.

steamer (stēm'ēr), *n.* = steam engine (۲) = steamship (۱)

steam fitter, فیتەر يا مەكئىچى بۇرى ھەلم.
steam heating, گەرمكردنەو بە ھەلم؛ گەرمى ھەلم.
steam iron, ئوتتوى ھەلم
steam-roller, باگردىنى ھەلم.

(۲) ھىزىكى توندو بىن بەزمىي؛ ھىزو دەسلەتلىكى بەزمىرو دېرەق.
v.l. (۱) يىنگە كوتانەو و پىك كىردن بە باگردىنى ھەلم.
(۲) پىلىشانەنەو؛ ھاپىن؛ بە دېرەقەنە پىشپىل كىردن؛ بەبىن بەزمىي يانە بەزاندن؛
(He ~ed the opposition.)

(۲) بەزۇر ياسا مۆركىردن بە ئەندامانى پەرلەمان؛ بە زۇر شت پىن كىردن؛
پاى خۇ بە زۇر سەپاندن بەسەر خەلگدا.
v.l. بەزۇر شت پىن كىردن؛ بەزۇر سەپاندن بەسەردا؛ بە توندوتىزى پەفتار
ئوواندن

adj. زۇرەملى؛ ھى زۇردارەكى يا زۇر؛ (~ tactics).
steamship (stēm'ship), n. كەشتى ھەلم.
steam shovel, مەكئىنى زەوى ھەلگەندى ھەلم.
steam table, مېزى ھەلم مېزىگە لە چىشتەندە دەفرى گەمرەى پر
لە خواردەمەنى كولاوى لەسەر دادەنئى و لە ئىرەو بە ھەلم خواردەكە بە گەرمى
دەمىلرەتەو

steam-tight (stēm'tit'), adj. ھەلمى؛ (~ a valve).
steam turbine, تەربىنە يا مەكئىنى ھەلم.
steamy (stēm'i), adj. (۱) ھەلمى. (۲) بە ھەلم داپۇشراو؛ پر لە ھەلم؛
پر ھەلم (۳) ھەلمى لىئو دىتەدەمەو؛ ھەلم و ھالو ئى ھەلساو.

-steamily (adv.); steaminess (n.).
steapsin (sti-ap'sin), n. ستىپسىن ئەنزىمىگە لە ئاۋۋى پەنكرىاسدا
چەۋرى دەگۇزى بۇ گلىسرىن و ترشەلۇك.
stearic (sti-ar'ik, stēr'ik), adj. چەۋرى؛ لە چەۋرى يەرە وەرگىراو؛
ھى چەۋرى.

steatite (stē'a-tīl'), n. = soapstone.
steatopygia (stē'a-tō-pī'ji-a, stē'a-tō-pij'i-a), n. سەمىت زى
بەھۇزى چەۋرى كۇبۇنەو (بەتايىمەتى لە ژنى قولەپەشدا).

stedfast (sted'fast, sted'fast'), adj. = steadfast.
(۱) ئەسپ؛ ئەسپى سۋارى.
(۲) [Archaic] ئەسپى خۇش پەوت؛ ئەسپى بە دەماخ.
(۳) پۇلا؛ جۇرە پۇلايمكى تايىمەتى.
(۴) شىنى پۇلايىن؛ (۱) شىر؛ خەنجەر. (ب) ئەستى.
(ج) تىرەيمكى پۇلايىنە بۇ كەمەرىندە پەق كىردن. (د) شىشى چەقۇ تىزگىردنەو.
(۵) سەختى؛ پەقى؛ ھىز؛ پەقەى؛ پۇلايانە.

(sinews of ~; nerves of ~)
(۵) (pl) ، نەرخى بەشى كۇمپانىي پۇلا (پارەبازى).
adj. پۇلايىن؛ پەق؛ سەخت.

v.l. (۱) پۇلا لىدان؛ بە پۇلا داپۇشپىن.
(۲) ۋەك پۇلا لىكردن؛ سەختكردن؛ پەق كىردن؛ ھەست مراندن يا كوشتن.

steel blue, شىنى پۇلايى
steel engraving, (۱) نەخشى ھەلگەنراۋ لەسەر تەبەقى پۇلا.
(۲) ۋىنەى لەم نەخشەپە وەرگىراو.
(۳) شىنۋازى لەم نەخش ھەلگەندى و ۋىنەگرتنە.

steel-head (stēl'hed'), n. سەرىۋلايى؛ جۇرە
ماسىپەكە.

steel mill, كارگەى پۇلا.
steel wool, تەل بارىكى پۇلايىن (بۇ پاكرىدەو و ساف و لوس كىردى)
دەفرى ۋەك مەنچەل.

steel-work (stēl'würk'), n. (۱) شتومەكى پۇلايىن.
(۲) چۈرەچىۋەى پۇلايىن. (۳) steel mill, (pl.).
steel-worker (stēl'würk'er), n. كىركارى كارگەى پۇلا.

steely (stēl'i), adj. (۱) پۇلايىن؛ لە پۇلا درۋوستكرار.

(۲) پۇلايى؛ لە پۇلا نەچىن لە پەنگر سەختدا.
قەبان.

steel-yard (stēl'yärd'), n. ئاسكىكى بچۈكى
steenbok (stēn'bok'), n. Also steinbok, ئەلەرىقايىيە.

steep (stēp), adj. (۱) لىز؛ (~ hill).
(۲) [Colloq.] نۇر گران؛ نۇر بەر؛ (~ prices).
(ب) لە ئەندازە بەدەر؛ ئەپەرى؛ زىادەپۇ؛ (~ a statement).
(۳) [Obs.] بەر؛ (شاخ)؛ بلىند.
لىزايى؛ لىزگە؛ سەرىمەرو خوارە.

n. -steepy (adv.); steepness (n.).
(۱) ئوقۇم كىردن (لە ئاۋ يا شەلى تىردا). (۲) خۇوساندن.
n. (۱) ئوقۇم كىردن؛ ئوقۇم بوون؛ خۇوسان.
(۲) شەلو و ئاۋى شت تىدا خۇوسان يا ئوقۇم كىردن.

v.l. ئوقۇم كران؛ خۇوسان.
steeped in, پرە لە؛ تىدا ئوقۇم بوو؛ ھەموۋى گرتتەو؛
(steeped in hatred)
steepen (stēp'n), v.l. لىزگىردن.

v.l. لىزبوون؛ لىزبوونەو.
(۱) قوللەى كلىسە. (۲) لووتكەى قوللەى كلىسە.
steepie (stē'p'i), n. (۱) غارغارتىنى دەشت.
steepie-chase (stē'p'i-chās'), n. (۲) غارغارتىنى بەسەر جۇگە و كەندو كۇسپىدا بازىدان.
(۳) پاكرىدن يا پىشپىكىنى دەشت وەدەر.

-steepie-chaser (n.).
steepie-jack (stē'p'i-jak'), n. كارگەرىگە قوللەى كلىسە شۋىنى
ترو دوۋكەلگىش چاك دەمكەتەو بۇيە دەمكەت بە پىامەلگەپانىئا.
steer (stēr), v.l. (۱) لىخۇپىن؛ پاندن؛ ئاۋۋوتن.
(to ~ a ship, boat, automobile, etc.)

(۲) لىخۇپان؛ بۇ لىخۇپىن باش بوون يا خراپ بوون؛
(The car ~s easily.)

(۳) پى بۇ دانان؛ بىردن بەرئەو؛ پىنى تايىمەتى گرتن.
n. [Slang], ئاۋۋۇگارى يا سۋوسەى بەكەك؛ پىشپىنارى بەسۋود.
steer clear of, ئى دورىكەتەو؛ خۇ ئى دورىكەتەو.
steer (stēr), n. (۱) پارىنى خەلسا. (۲) جۋانگە.
(۱) ئاۋۋوتن؛ پاندن؛ پارەرى.
(۲) ھەزىراترىن جىنى كەشتى پىۋباران.

steering column, ستقۇنى دەستائۇرو يا سوكان.
steering committee, لىزئەنى پارەرى؛ لىزئەنى بەرئەو بىردن.
steering gear, ئامىرى ئاۋۋوتن يا لىخۇپىن.
steering wheel, دەستائۇرو؛ سوكان؛ چەرخى ئاۋۋوتن؛ ستىن.

steersman (stērz'mən), n. پانەرى كەشتى و بەلم.
steve (stēv), v.l. بار ئاخىنە ئاۋ كەشتىيەو بە دارى قولپاۋى يا
ئامىرى بەرگىردنەو.

n. دارى قولپاۋى يا ئامىرى بەرگىردنەو؛ وھا.
steeve (stēv), n. گۆشەى دارى پىش كەشتى.
v.l. & v.l. بە لارى دانانى دارى پىش كەشتى.

stegosaurus (steg'ə-sō'rəs), n. گياندارىكى خىشۇكى گەمرەى
قۇتتىكەتۋو. لە توخى "دەپەسۇر".

stein (stīn), n. (۱) گلىنەى بىرە خواردەو. (۲) كۇچەلە يا پەرداخى بىرە.
steinbok (stīn'bok'), n. = steenbok.

stela (stēl'a), n. (۱) كىل. (۲) بەرد يا تەبەقى شت لەسەر ھەلگەنراۋ
(كە دەنئى بە قەد دىۋارەو).

stela (stēl'i), n. (۱) كىل. (۲) بەرد يا تەبەقى شت لەسەر ھەلگەنراۋ
(كە دەنئى بە قەد دىۋارەو). (۳) ئاۋەپۇكى قەدو پەگى پەۋەك.

-stelar (adj.).

stellar

stellar (stel'ēr), *adj.*

- (۱) نەستېرەمىيە تايىمەتى بە نەستېرە.
(۲) لە نەستېرە چوۋ: نەستېرەمىيە.
(۳) ھى فارەمانى فېلىمى سېنەما: (~ names).
(۴) (۱) سەرەمكى: (the ~ role in a play).
(ب) ئاياب: زۆر باش

stellate (stel'it, stel'āt), *adj.*

نەستېرەمىيە: شىۋە نەستېرەمىيە.

stelliform (stel'i-fōrm), *adj.* = stellate.

stellular (stel'yoo-lēr), *adj.*

نەستېرەمىيە.

stem (stem), *n.*

- (۱) قەف: لاسك: قالىز: دارك: دەمار: (ب) قەف.
(۲) قىچك: كەلا: كۆل: (ب) لاسكە مۆز: (۲) دەسك (پەرداخ يا بادەى مەى).
(۴) قەفى تىپ: (ب) قەفى نۆتەى مۇسقىا.
(۵) پېشى كەشتى: پېشىلى كەشتى و بەلم.
(۶) پېشە (وشە): بىنكە (وشە).
(۷) (۱) لىق (خىزان, خىل): پەل (ب) بىنكە: بىنەمالە: باوبايى.

v.t.

- (۱) قىچك كىرىن (مىو): قىچك لىكىرىنە.
(۲) قىچك بۇ كىرىن (كۆلى دەستىرى).
(۳) دېرىدان: بۇ پېشەمە پۇشۇش بە گران.

v.t.

لىۋەماتىن يا ھەلقولان: لىۋە پەيدابوون: لى كەتتەمە:

(Poverty ~s from war.)

from stem to stem,

- (۱) لەم سەرى كەشتى: پەمە بۇ نەم سەرى.
(۲) سەرئەسەر: سەرئەسەر.

stem (stem), *v.t.*

- (۱) بەرىستىرىن (پوبار, لىشوا, لافا): بەرىگرتن.
(۲) وىستاندىن: گرتتەمە: (to ~ the flow of blood).

v.t.

(۲) كۆن ئاخىن: كۆن پىرىكىرىنە: داخستىن.

n.

وستان (بەفرەخلىسىكى): خۇگرتتەمە.

n.

وستان (بەفرەخلىسىكى): شىۋەى وستان.

stemmed (stemd), *adj.*

(۱) دەسكىدار (پەرداخ: كاسە):

(a thin ~ goblet)

stemmer (stem'ēr), *n.*

(۲) قىچك كرا (مىو).

قىچكەر: لاسك لىكىرىمە.

(a fruit ~ ; a tobacco ~)

stemware (stem'wār), *n.*

پەرداخ و كاسەى دەسكىدار.

stench (stench), *n.*

بۇگەن: بۇز دېن: بۇنىكى پېس.

stencil (sten'sl), *v.t.*

بە سىتىنسىل: نووسىن يا نىشانەكردن.

n.

سىتىنسىل: كاغەزە مۇمىنەى چاپ.

-stenciler; stenciller (n.).

steno- (sten'ō, sten'ə),

پىشگىرىنكە بەماناى: بچوك: تەنك: تەسك:

كورتكرا: (stenography)

stenograph (sten'ə-graf', sten'ə-grāf'), *v.t.*

كورت نووسىن:

n.

بە نىشانە نووسىن: بە كورتى نووسىن.

(۱) نووسىنى كورتكرا: نووسراوى نىشانەى.

(۲) ئامىرى كورتنووسى: ئامىرى نىشانە نووسى.

stenographer (stə-nog'rə-fēr), *n.*

كورتنووس: نىشانە نووس.

stenographist (stə-nog'rə-fist), *n.* = stenographer.

stenography (stə-nog'rə-fi), *n.*

كورتنووسى: نىشانە نووسى.

-stenographic; stenographical (adj.); **stenographically** (adv.).

stenosis (sti-nō'sis), *n.*

ھاتتەمەمكى بۇرى (پىزىشكەوانى).

stentopic (sten'ə-tō'pik), *adj.*

بە ئاسانى پائەماتو لەگەل.

دەورىيەدا (زىندەمەزانى).

stentype (sten'ə-tīp'), *n.*

(۱) نىشانەى دەنگىك يا روشەمەكە لە.

كورتەنووسىدا. (۲) ئامىرى كورتەنووسى: ئامىرى نىشانە نووسى.

stentotypy (sten'ə-tīp'i), *n.*

جۇرىنكە لە كورتەنووسى.

stentorian (sten-tō'r'i-ən, sten-tō'ri-ən), *n.*

زۆر بەز (دەنگ).

stepmother

step (step), *n.*

(۱) ھەنگاۋ.

(۲) ماۋەمكى كورت: (The hotel is just a ~ from here.)

(۳) پەوت. (۴) دەنگى پىن. (۵) شوۋىن پىن: جىن پىن.

(۶) پەل پەيزە: پىن پىلكە: پا پىلكە: پەلى پىن پىلكە.

(۷) (pl.), (۱) پىن پىلكە: قالدەمە. (ب) [British], پەيزەى ئوشتاۋە.

(۸) (۱) پەلى كاتگاۋ كاتە بەرد (ب) بىنكەى داركەشتى.

(۹) پەل: نەمە: قۇناغ.

(۱۰) ھەنگاۋ: كوردان: (Let me explain the next ~).

(۱۱) ھەنگاۋى سوبارەكراۋە (سەما).

(۱) ھەنگاۋانان: ھەنگاۋ ھەلپەننەمە. (۲) پۇشۇش بۇ ماۋەمكى كورت.

(۳) ھەنگاۋانان لە سەما كىرىندا. (۴) بە گورجى جۇۋلانەمە.

(۵) چوۋن بەسەردا: چوۋنەنا: (He ~ed into a small fortune.)

(۶) (۱) پىن پىنانان: پىن لى داگرتن: (He accidentally ~ed on my foot.)

(ب) پىن پىنانان: پىن لى داگرتن: (He ~ed on the accelerator.)

v.t.

(۱) ھەنگاۋانان: ھەنگاۋ ھەلپەننەمە. (۲) پىن دانان.

(۲) بە ھەنگاۋ پىۋاندىن.

(۴) (۱) پىن پىلكە بۇ كىرىن: پىن پىلكەن لى ھەلەكەندىن:

(He ~ed the hill leading to his house.)

(ب) پەل پەلەكەندىن.

(۵) قايم كىرىن يا داچەقاندنى داركەشتى لە بىنكەكەيدا.

(۱) بە پىز: بە پىلكە پىلكى و پىلكە (سەما, پىن پۇشۇش, پەوتى

سەريان. (۲) گونجاۋ (لەگەل دەورىيەى خۇدا): سازاۋ.

keep step, لە پىزدا مانەمە: ھەنگاۋ كىرىن بەيەك لەگەل ئاۋەلەكەندا.

out of step, لە پىز دەرجو: نەگونجاۋ: نەسازاۋ.

step by step, پەل پەل: وورەمەورە: بەرەبەرە: ھەنگاۋ بە ھەنگاۋ.

step down, (۱) ۋاز لە كار ھىنان: دەستبەردارىۋون لە كار:

(She stepped down as prime minister last year.)

(۲) ھىنانە خوارمە: داشكاندىن: پەل نۆم كىرىنە: كەمەكەندەمە.

step in, خۇتتەمەلقورتاندىن: كەرتتە بەينەمە: دەست تىخستىن.

step on it, [Colloq.], پەلە كە: خىرا كە: پىن پىنانان.

step out, (۱) چوۋنەدەمە (لە ئورۇنك بۇ ماۋەمكى كەم).

(۲) [Colloq.], چوۋنەدەمە بۇ پابوردن.

(۳) بە ھەنگاۋى گەورە بە گورجى پۇشۇش.

(۴) خۇكشاندەمە: ۋازھىنان: دەستەلگەرتن.

step up, (۱) ھاتتە پىشەمە: چوۋن بەرە:

(She stepped up to the microphone.)

(۲) پىشەكەرتن: بەرەمە پىشەمە: چوۋن.

(۳) وورەمەورە زىادەكردن: پىن لى ھەلپەننە:

(They stepped up their attacks on the enemy.)

take steps, ھەنگاۋى پىۋىست نان (بۇ جىيەجىكىردنى كارىك).

watch one's steps, (۱) ئاگا لە بەر پىن خۇ بوون:

وورىيەى بەر پىن خۇ بوون. (۲) [Colloq.], وورىيەى: ئاگادارىۋون.

step-brother (step'bruth'ēr), *n.*

كوپى باۋەپىياۋ يا باۋەنن.

step-child (step'child'), *n.*

زېكوپ: زېكچ: ھەنەزا:

مىدالى مىزد يا ئۇ.

step-dame (step'dām'), *n.* [Archaic], = step-mother.

step-daughter (step'dō'tēr), *n.*

زېكچ: ھەنەزا (كچ):

كچى مىزد يا ئۇ.

step-down (step'doun'), *adj.*

پەل پەلە كەم كراۋە:

كەم بوۋنەمەى پەل پەل: چوۋنەمەيك: (a ~ gear).

step-father (step'fā'thēr), *n.*

باۋەپىياۋ: زىياۋك: زىياپ.

step-ins (step'inz'), *n.pl.*

(۱) دەرىپى كورتى زىرەمەى دەلىپى ئاتانە.

(۲) پىغۇى پائەنە نۆم: سۇل: نەل.

step-ladder (step'lad'ēr), *n.*

پەيزەى ئوشتاۋە.

stepmother (step'muth'ēr), *n.*

باۋەنن: زىياپك.

step-parent

step-parent (step'pâr'ant), *n.* باره‌م‌زن؛ باره‌پیار.

steppe (step), *n.* دهشتی پازو پووتنه؛ دهشت.

stepper (step'er), *n.* (۱) کسینکی به قنچ و قیت و پیک پزیشنتو. (۲) [Slang] سم‌ماکر.

stepping-stone (step'ing-stôn'), *n.* (۱) بهره بازو. (۲) هوی گه‌یشته نامانج.

step-sister (step'sis'tër), *n.* زیخوشک؛ کچی باره‌م‌زن یا باره‌پیار.

step-son (step'sun'), *n.* زیخو؛ هه‌نزا (کوب)؛ کوپی میزد یا ژن له شوویه یا نه ژنکی تر.

step-up (step'up'), *adj.* به پله پله زیاده‌کردن. *n.* به پله پله زیاده‌کردن.

step-wise (step'wiz'), *adv.* پله پله‌ی؛ به پله پله نیشانه‌ماکر.

-ster (stër), (۱) بکەر؛ دروست‌کەر (trickster). (۲) به‌شدار (gangster). (ج) کسینکی تاییه‌تی (youngster, oldster).

stercoraceous (stür'kâ-râ'shas), *adj.* شیاک‌کیمی؛ ریتاله‌یی؛ گوویی.

stercorous (stür'kâ-räs), *adj.* = stercoraceous.

stere (stër), *n.* متره سینجا.

stereo (ster'i-ô), *n.* ستیریو؛ نامیر یا شیوهی لیدانی موسیقا و گوئی. لیمونی به دو بلندگو.

stereo-, stere- (ster'i-ô, stër'i-â), پینشگرکه به‌مانای پتەر؛ سنیلای (stereoscope; stereography).

stereobate (ster'i-â-bât', stër'i-â-bât'), *n.* بناغی خانو؛ بنچینه؛ بنکی پای.

stereochemistry (ster'i-â-kem'is-tri), *n.* کیمیای ته‌ندار؛ له پیک و پیک گهریله‌کان ده‌کولن‌توه که گهرد، واته "مولیکول" پیک‌دین.

stereography (ster'i-og'râ-fi), *n.* ستیریوگرافی؛ دروست‌کردنی وینه‌ی ته‌ندار له‌سەر پووی ته‌خت (ته‌ندازی ته‌ندار).

-stereographic; stereographical (adj.); **stereographically** (adv.).

stereometry (ster'i-om'â-tri, stër'i-om'â-tri), *n.* پیوانی قه‌واره و پانی و دریزی وینه‌ی ته‌ندار.

-stereometric; stereometrical (adj.); **stereometrically** (adv.).

stereophonic (ster'i-â-fon'ik), *adj.* ستیریوفونی؛ موسیقا؛ تاییه‌تی به ده‌گیه که به "ستیریو" تومار کرابن و ئی بدریتوه، واته ده‌گی دوولایی.

stereoscope (ster'i-â-sköp'), *n.* ستیریوسکوپ؛ نامیرکه وینه به ته‌نداری بۆ چاو دهرده‌خت.

stereoscopic (ster'i-â-skop'ik), *adj.* Also stereoscopical, (۱) ستیریوسکوپیی سنیلای. (۲) تاییه‌تی به ستیریوسکوپ و به‌کاره‌ینانی.

-stereoscopically (adv.).

stereoscopy (ster'i-os'kâ-pi), *n.* (۱) بینینی وینه به سنیلای. (۲) دروست‌کردن و به‌کاره‌ینانی ستیریوسکوپ.

-stereoscopist (n.).

stereotype (ster'i-â-tip'), *n.* (۱) قالب؛ چاپ‌مه‌نی؛ کلنشه. (۲) ووشکه شیواز؛ ووشکه نمونه؛

(The American Indian is often portrayed as a ~.; He is the ~ of a salesman.)

v.t. (۱) ووشکه شیواز دروست‌کردن دهرباری؛ نمونه‌یه‌کی نه‌گو یا یه نه‌را خستنه‌میشتی خوو دهرباری ده‌گه‌ژیک، چینیک، پیشه‌یه‌ک، بابه‌تی شت... هتد؛ ده‌ک کلنشه لیکردن. (ب) دوباره‌کردن به‌بهن هیچ گورینیک.

(۲) له‌سەر کلنشه دهره‌ینان؛ له‌سەر قالب چاپ کردن یا دروست‌کردن.

sternutator

-stereotyper (n.); **stereotypic; stereotypical** (adj.).

stereotyped (ster'i-â-tipt', stër'i-â-tipt'), *adj.* (۱) ووشکه نمونه‌یی؛ ووشکه شیوازی؛ کلنشه‌یی؛ دوباره‌ماکر به‌بهن گورین؛ یه قالبی.

(۲) له‌سەر یه کلنشه دهره‌ینان؛ له‌سەر یه قالب چاپ‌ماکر.

stereotypy (ster'i-â-tip'i, stër'i-â-tip'i), *n.* (۱) کلنشه. (ب) دروست‌کردن؛ قالب دروست‌کردن.

(۲) دوباره‌کردن به‌بهن گورین؛ خور به‌بهن گورین (دهره‌یناسی)؛ کلنشه‌یی ره‌فتار.

sterile (ster'il, ster'il), *adj.* (۱) نه‌ژوک؛ وه‌جاخ کویر؛ بې وه‌جاخ؛ ژب. (۲) بې بهر؛ بې پیت؛ ووشکانی؛ پووته‌نی: (a ~ land, soil, etc.).

(۳) ووشکه؛ ناخوش: (a ~ lecture, style, etc.). (۴) بې نه‌جام؛ بې بهر؛ بې سود: (a ~ policy).

(۵) له میکروب پاک‌راوه؛ خاوین؛ بې میکروب؛ خاوین کراو.

sterility (stæ-ril'â-ti), *n.* (۱) نه‌ژکی؛ بې وه‌جاخ؛ ژبی. (۲) بې بهر؛ بې نه‌جامی؛ بې سودی.

sterilization (ster'â-lî-zâ'shon), *n.* پاک‌کردن به میکروب؛ خاوین‌کردن به میکروب؛ خاوین کردن.

sterilize (ster'â-liz'), *v.t.* (۱) نه‌ژک کردن؛ به‌تاییه‌تی به نه‌شته‌ماکاری؛ له ژاوی خستن؛ وه‌جاخ کویر‌کردن.

(۲) پاک‌کردن به میکروب؛ خاوین کردن؛ پاک‌کردن به میکروب؛ خاوین‌کەر؛ پاک‌کەر.

sterilizer (ster'â-lîz'ër), *n.* (۱) پاک‌کری؛ زوی نینگیزی کونه. (۲) ته‌ستیرینی؛ پاوه‌ی نینگیزی.

sterling (stür'lin), *n.* (۳) پاوه‌ی نینگیزی زبیر یا زبو. (۴) sterling silver (ب) پیوستی سمر میزی ناخواردنی له زبو دروست‌کراو (وه‌ک که‌چک و چنگال).

(۱) ته‌ستیرینی؛ تاییه‌تی به پاوه‌ی نینگیزی. (۲) له زبوی پوخت دروست‌کراو.

(۳) په‌سەر؛ نایاب؛ زور چاک؛ بیکەر؛ پاک؛ پوخت: (a man of ~ principles)

stern (stürn), *adj.* (۱) توندوتیژ؛ به زه‌بروزنگ؛ سه‌خت؛ ره‌ق (ره‌فتار): (~ measures, treatment, etc.).

(۲) مرموز؛ مزن؛ چاره‌ترش؛ گره؛ پوگرز: (a ~ face, look, etc.). (۳) گولنه‌دهر؛ بې بهر؛ (purpose ~).

stern (stürn), *n.* (۱) پاشلی کشتی و به‌لهم؛ پشته‌ی کشتی و به‌لهم. (۲) پاشان؛ بهشی پاشه‌یه یا دواوه.

sternal (stür'n'l), *adj.* تاییه‌تی به نینگ‌کوله؛ هی نینگ‌قانی به‌رسنگ.

stern chase, زوین کهرتن یا پا‌پادانی کشتی‌یه‌ک بۆ کشتی‌یه‌کی تر زور له‌نژیکه‌وه.

stern chaser, تژی پاشلی کشتی (که ده‌نری بهر کشتی‌یه‌ی دوايه‌وه که پای ده‌فرین یا شوینی کهرتوه).

sternforemost (stürn'fôr'most, stürn'fôr'mast), *adj.* (۱) بۆ دواوه؛ به‌رمو دواوه (به‌جوریک که پشتی کشتی‌یه‌که پووی له‌پیشه‌وه بپت).

(۲) به‌ناق‌لایی؛ به‌نا‌ه‌جه‌تی.

sternmost (stürn'möst, stürn'mäst), *adj.* (۱) نزیکترین له پاشلی کشتی‌یه‌وه؛ له ههره دوا پاشلی کشتی‌یه‌وه.

(۲) له دوا دواوه؛ دواترین؛ ههره دوا.

sternpost (stürn'pöst'), *n.* ستوونی پاشلی کشتی (که ده‌ستارووی کشتی‌یه‌که له‌سهره).

stern sheets, بهشی دواوه‌ی به‌لهمی سهر به‌تال.

sternum (stür'nəm), *n.* نینگ‌کوله؛ نینگ‌قانی به‌رسنگ؛ به‌رسنگ.

sternutation (stür'nyoo-tâ'shan), *n.* پرمین؛ پژه.

sternutator (stür'nyoo-tâ'tër), *n.* ماد‌یه‌یه‌که ده‌پیت‌ه‌وی.

پژمىن و رشانو (روك گازى ژەراوى).
sternutatory (stēr-nū'tā-tō'rī, stēr-nū'tā-tō'rī), *adj.* مرقۇ.
 مېنەرە پژمىر (روك برنوتوتى).
n. شتىكە كە مرقۇ دىنېتە پژمىن (روك برنوتوتى و ئالەت)
sternward (stūrn'wērd), *adj.* Also **sternwards**, بەرە
 باشلىنى كەشتى.
adj. لە بەشى دواوۋى كەشتى و بەلمەدا لە پاشەنى كەشتىدا.
sternway (stūrn'wā'), *n.* بۇ دواوۋە پۇشتىنى كەشتى.
sternwheeler (stūrn'hwēl'ēr), *n.* بەلمە چەرخاب بەلمىكى
 ھەلمە بە چەرخىكى سەول لىدەرى بەستراو بە پشتەكەيەرە دەروات.
steroid (ster'oid), *n.* ستېرۇئىد: جەند جۈرە مۇرمۇنكىن بۇ لەش
 بەمىزىكرىن

ماددەبەكى كحولى پتەو لە شانەى پورەك و.
sterol (ster'ol, ster'ol), *n.* گىئانداردا ھەبە رەك كۆلىستۇل.
stertor (stūr'tēr), *n.* پرخە: پرخەپرخ
stertorous (stūr'tə-rəs), *adj.* پرخەكە: پرخەپرخكە.
stet (stet), [L.], مەى گۇرە: رەك خۇى بېيىلەرە: دەستى ئى مەدە:
 نېشانەبەكە لە دەستىنوسى ھەلەبېرگراوۋا دەنوسىر بۇ ھېشتەنەرەى ووشەبەك
 يا بەندىكى لابراو يا بە ھەلە دانراو و چاك كراو.
v.t. دانانى نېشانەبەكى وەھا لەسەر ووشەو پستەو بەندى دەستىنوسى
 ھەلەبېرگراو

پېشگرىكە ئەمانى: سىنگ: سىنە:
stetho- (steth'ō, steth'ə),
(stethoscope)
stethoscope (steth'ə-skōp'), *n.* بېستۇكى پرىشك
stethoscopy (ste-thos'kə-pi), *n.* بېستۇكى پرىشك بەكارھىتان:
 تېئوۋىنى بەخۇش بە بېستۇك
-stethoscopic; stethoscopic (adj.); stethoscopically (adv.).
stevadore (stē'və-dōr', stē'və-dōr'), *n.* باركەر و بارداگرى

كەشتى: ھەمانى كەشتى.
v.t. باركرىن و داگرىنى كەشتى.
stevadore's knot, گرىئى ھەمانى كەشتى: جۈرە گرىئەكە.
stew (stōō, stū), *v.t. & v.i.* (۱) كولاۋىن بە ئاگرى كز، واتە بە ھىواش.
 (۲) [Colloq.] دلەپاۋكىن كرىن: مەراق خوارىن.
n. (۱) [pl] قەھبەخانە: كەللەجى.
 (۲) (۱) چىشتى شلە: شلە: شلەو گۇشت. (ب) ھەرەمە: شتى تىكەن.
 (۳) [Colloq.] دلەپاۋكى: دلەخورە: مەراق: بى ئارامى.
 (۴) [Obs.] مەنچەلى شلە.

ئاخۇشى زۇر چەشت بەھۇى كارى خۇكرەو.
stew in one's juice,
steward (stōō'ērd, stū'ērd), *n.* (۱) سەركار: چاودىر: كارگىرى
 كاروبارى مائەوۋە پياۋىكى گەرە. (۲) كارگىرى دارايى كەسكەك يا دەسگايەك.
 (۳) بەردەستى ئاۋ فېۋكەو كەشتى.

سەركارى كرىن: كارگىرى كرىن: چاودىرى كرىن
v.t.
stewardess (stōō'ēr-dis, stū'ēr-dis), *n.* (۱) سەركارى ئافەرەت:
 كارگىرى ژ. (۲) ئافەرەتى بەردەستى ئاۋ فېۋكەو كەشتى.
stewardship (stōō'ērd-ship', stū'ērd-ship'), *n.* سەركارىتى:
 سەركارى: چاودىرى: كارگىرى
stewed (stōōd, stūd), *adj.* (۱) كولاۋ: كولىتراۋ.
 (۲) [Slang.] سەرخۇش: مەست.
stew-pan (stōō'pan', stū'pan'), *n.* مەنچەلى شلە
sthenia (sthi-nī'ə, sthē'ni-ə), *n.* بەكىنى: بەمىزى
sthenic (sthen'ik), *adj.* بەتىن: نەخۇشى: بەتەشەنە
stibine (stib'ēn, stib'im), *n.* Also **stibin**, ئەستىبىر: گازىكى
 بى پەنگى ژەراۋىيە

stibium (stib'i-əm), *n.* antimony.

stich (stik), *n.*

گىفۇگۇزى يەك دىزى بە نۇبەى
stichomythia (stik'ə-mith'i-ə), *n.* دووگەسى (شانۇنامەى يۇنانى كۆن)

-stichomythic (adj.).

stichomythy (sti-kom'i-thi), *n.* - **stichomythia.**

stick (stik), *n.* (۱) چىلكە: چلوچىلو: چل: لىق. (ب) دارى سوۋقان.
 (ج) دارەدەست: دار: شوۋك: لىس: تىلا. (۲) لاسك.
 (۳) شتىكى لە دار چوۋ. (۴) دارى يارى: (~ a hockey).
 (۵) پياكرىن (بە تىغ يا دارى نوۋك تىغ) (۶) لكان.
 (۷) نەختىك خوارەنەرەى سەرخۇشكەر (روك براندى) كە بىكرىتە
 خوارەنەرەيەكەرە. (۸) پىزە بۇمباى ھاۋىتراۋ لە فېۋكەرە.
 (۹) [Archaic.] وەستان: كۇسپ.

(۱۰) [Colloq.] كەسكىكى دل مردوو ووشك و بى تاقەت و كەدەن
 (۱۱) [Colloq.], [pl.], شۇنىكىكى دوورەدەست و چەپەك: لادى:
 (~ They live way out in the ~s.)

(۱۲) دارەكەشتى.
 (۱) كۆن كرىن: كۆن تىكرىن. (۲) كوشىن (بە تىغ لىدان).
 (۳) پياكرىن و كۆن كرىن (بە چەقۇ، دەرۋى... ھتد).
 (۴) (۱) پىئوھان: لىدان و پىئوھ نوۋساندىن (روك بە دەرۋى): پياكرىن
 (ب) پارازەنەرە بە شت پياكرىن: (~ a coat stuck with medals)
 (۵) پىئوھلكاندىن: پىئوھنوۋساندىن: پياۋنوۋساندىن: لىدان:
 (~ the poster on the wall.)

(۶) پياكرىن: پيا چەقاندن
 (۷) (۱) بى لىكرىن: گلدانەرە: بەنگ كرىن.
 (ب) چەقىن: گىرخوارىن:
 (~ The wheels were stuck in the mud.;
 I was stuck in the town.)
 (۸) [Colloq.] تېخىست: دانان: خىستەناۋ:
 (~ the shirt in the suitcase.; ~ it in the drawer.)

(۹) [Colloq.] سەر سورمان: سەرسام بوۋ: سەر ئى شىۋاندىن.
 (۱۰) خىستەسەر دار يا پيا ھەلسپاردن (تەرزى پوۋە).
 (۱۱) شتى لىنج لىدان: لىنج كرىن: سرىشاۋى كرىن.
 (۱۲) [Slang], (۱) بە فروۋىل پارە بىن خەرچ كرىن يا ئى كىشانەرە
 (ب) بەگران شت بىن فروۋىل: زۇر لىسەندىن.
 (۱۳) [Slang], (۱) خەلەتاندن: گزى لىكرىن: ساختەلىكرىن.
 (ب) بارى گران بەسەردادان.
 (۱۴) [Slang], دەرپرىن: ھەلكرىن: بەرگەگرتىن.
 (۱) پىئوھنوۋسان (روك بە بزمان). (۲) پىئوھلكان: پىئوھنوۋسان
 (۳) مانەرە لە شوۋنىكدا.

(۴) پىكەرە مانەرە: واز لە يەك نەھىتان: (~ Friends ~ together.)
 (۵) بەجىن نەھىشتىن: ئى دوورنەكەۋتەرە: (~ He ~s to the trail.)
 (۶) كۆلنەدان: وازنەھىتان: بەردەوام بوۋ لەسەر:
 (~ She ~s to her work.)

(۷) دوۋدىلى نەكرىن: را نەگۇرىن: (~ He ~s to his decision.)
 (۸) (۱) چەقىن: (~ My shoe stuck in the mud.)
 (ب) گىرخوارىن: تىك ئالۇزان: (~ The gears stuck.)
 (ج) چەقىن (مەجان): وەستان: (~ The bill is stuck in committee.)
 (۹) سەر سورمان: سەرسام بوۋ: سەر ئى شىۋان
 (۱۰) سىكرىدەرە: (~ He'll ~ at nothing.)
 (۱۱) (~ out; ~ up) سەر دەرھىتان: دەرپۇق:

(~ Her head was ~ing out of the window.)
 (۱) تىندا گىرخوارىن.
 (۲) گىرۇدەبوۋ (دەلدارى): دلفران.
 دوور نەكەۋتەرە: مانەرە: نەپۇشتىن
 دەستبەردار نەبوۋن: پشت بەرنەدان:
 stick around, [Slang].
 stick by,

(to stick by one's friends)

stick it out, [Colloq.], کولنه دان، وازنه هینان؛ دست هملنه گرتن؛
بره گرتن

stick out, (۱) دهریزقین؛ ژور به دهره و هیون (۲) دهره هینان؛ دهره پراندن.

stick up, [Slang], بریس نانق؛ فروشکا؛ روو تکرده و.

stick up for, [Colloq.], لسه خردنه و؛ پشت گرتن؛

(You have to stick up for your friends.)

the sticks, [Colloq.], لادی؛ شوینی؛ دورده دست و چه پک.

sticker (stik'ēr), n. (۱) کسینک یا شتیک که پیوه دنووسن؛

(۲) درک؛ په یکوله؛ (۳) نیشانه ی لینج (بو لکاندن به پوویه کوه).

(۴) کسینکی کولنه دن؛ کسینکی سوور لسه مه به ست؛ همت.

(۵) [Colloq.] گروگرفت؛ تنه گوجه له.

stickiness (stik'i-nis), n. لینجی

sticking plaster, مشه ما ی له پشت یا له برین گرتن؛ پلاستر.

sticking point, جنی چه قین (مه جان)؛ گروگرفت؛ تنه گوجه له.

stick insect, چیلکه مینور.

stick-in-the-mud (stik'n-the-mud'), n. [Colloq.],

کسینکی ووشک و کونه پرست و دل مردو.

stickle (stik'l), v.i. (۱) مشت و مری کله پره قانه کردن لسه شتی

هیچ و پوچ؛ (۲) پهلپی هیچ و پوچ گرتن؛ راپایی کردن یا ترسان له پر

به ویزدانی

stickleback (stik'l-bak'), n. ماسی به درکنه ماسی به کی بچوکی

بن پووله کی پشت درکاوی دهریایی و پوباری به.

stickler (stik'lēr), n. (۱) کسینکی شت ژور به توند گرتو؛

سوور لسه مه به ست؛ (He is a ~ for discipline, obedience, etc.;

a ~ for neatness)

(۲) شتکی قورس یا گروگرفتو؛ شتی نالوز یا سرسوپمینه.

(۳) [Colloq.] کسینکی کولنه دن.

stick-pin (stik'pin'), n. دهرزی بویخ.

stick-seed (stik'sēd'), n. په یکول گیای په یکول گر.

stick-tight (stik'tīt'), n. گیای که بهر که ی باریکه وک دهرزی به

شته و دنووسن.

stick-to-it-ive-ness (stik'tōō'it-iv-nis), n. کول نه دان؛

هتاری؛ سوور هیون لسه مه به ست؛ وازنه هینان.

stick-up (stik'up'), n. [Slang.], = holdup.

stick-weed (stik'wēd'), n. = ragweed.

sticky (stik'i), adj. (۱) سرنشای؛ پیوه ده لکت؛ پیوه دنووسن.

(۲) لیک؛ لینج؛ (a ~ floor).

(۳) بوخ؛ شیدار (ناووه و)؛ تروگر.

(۴) ناخوش؛ (ب) گروگرفتو؛ دژوا؛ سخت.

-stickily (adv.); stickiness (n.).

stiff (stif), adj. (۱) ۱. رقی (ب) رقی؛ قنج.

(۲) به گروستاو؛ رقی؛ (muscles ~).

(۳) کرژ؛ (۴) ووشک و به قین؛ (۵) توند؛ خست؛ خست و خول.

(۶) سوور لسه مه به ست؛ سرسخت؛ هتار؛ کولنه دن.

(۷) توند؛ به هیز؛ قایم؛ تیز؛ (a ~ current, wind, etc.).

(۸) (۱) خست (مه)؛ (ب) به تین (دهرمان)؛ (a ~ dose of medicine).

(۹) توند و تیز؛ سخت؛ قورس؛ (penalties ~).

(۱۰) گران (نرک)؛ قورس؛ سخت؛ (a ~ assignment; a ~ climb).

(۱۱) گران (نرخ)؛ بهرز؛ (prices ~).

adv. (۱) به ووشکی (پروشت).

(۲) به ته وای؛ ژور؛ نینگار؛ (bored ~).

n. [Slang], (۱) لاشه؛ (۲) کسینکی ووشک و به قین.

(۳) کسینکی مه ست؛ سرخوش.

(۴) زه لاه؛ کس؛ کابر؛ پیار؛ (He's a lucky ~).

(۵) ناووه؛ کسینکی بئ لانه یا خانه به کول؛ هژاری گهژک.

(۶) کسینکی به خشیش نهم؛ گیر.

-stiffly (adv.); stiffness (n.).

stiffen (stif'n), v.t. رقی کردن؛ توند و تیز کردن.

v.i. رقی هیون؛ به گروستاو.

stiff-necked (stif'nekt'), adj. کله رقی؛ سرسخت.

stifle (stif'l), v.t. (۱) خنکاندن؛ همناسه ئی برین.

(۲) (۱) دامرکاندن و؛ خفه کردن؛ کپ کردن؛ (She ~d her sobs.).

(ب) پینشیل کردن؛ مراندن؛ پئ لیکرتن؛

(to ~ free speech, the opposition, etc.)

v.i. (۱) خنکان. (۲) همناسه ئی بران.

stifle (stif'l), n. جوگی؛ پاشوری؛ نسپ و سگ... هتد، که بهرام بهر.

به نه ژنق وایه له موژدا.

stifling (stif'ling), adj. خنکینر؛ همناسه ئی؛ تهنگ؛ ناخوش (هرا).

(The air was ~.; a ~ atmosphere)

stigma (stig'mə), n. (۱) نیشانه ی داخ کردن (که له پینستی تاوانکارو.

به مند دهریت)؛ داخ؛ (۲) لکه؛ نیشانه ی شوروی یا ناویسی

(۳) خال. (۴) (۱) نیشانه ی بریداری یا نه خوشی کون.

(ب) شوینی خوین ئی هاتووی پینست (به هوی هیستیریاوه).

(۵) توقسمری نیک (پوه کناسی).

(۶) (pl.) نیشانه ی وک برینه کانی عیسا پاش معلواسینی.

stigmata (stig'mə-tə), n.pl. نیشانه ی وک برینه کانی عیسا پاش

معلواسینی.

stigmatic (stig-mat'ik), adj. Also stigmatical, (۱) لکه دار؛

لکه دار؛ ناویس. (ب) لکه دار که؛ ناویس که.

(۲) تایه تی به "stigmata".

stigmatism (stig'mə-tiz'm), n. (۱) به لشمه؛ هیونی برینک وک.

برینه کانی عیسا پاش معلواسینی. (۲) باش بیئی؛ توش نه هیونی نه خوشی

پرش بیئی چاو.

stigmatize (stig'mə-tīz'), v.t. (۱) داخ کردن؛ نیشانه کردن به

داخ کردن. (۲) لکه دار کردن؛ ناویس کردن؛ پوهش کردن.

(۳) برینی وک برینه کانی عیسا له پینست هینان.

-stigmatization (n.).

stile (stil), n. (۱) پلیکانه ی دیوارو شوروه.

(۲) turnstile.

stile (stil), n. چوئی ستوونی چوارچینوی دهرگا و پنجره.

stiletto (sti-let'o), n. (۱) خنجره ی بچوک. (۲) سوژن.

v.t. به خنجره کوشتن؛ خنجره لیدان.

still (stil), adj. (۱) بئ دنگ؛ خاموش؛ کپ.

(۲) وهستاو؛ نه بژوک؛ نه جولاو؛ پاره ستاو.

(۳) هیمن؛ مهنگ (ناو)؛ خاموش؛ (the ~ water of the lake).

(۴) بئ کف و کول (وکه مه).

(۵) هی وینه ی نه بژوک (به پیچوانه ی وینه ی فیلمی سینما و فیدیزوه).

(a ~ picture)

n. (۱) بئ دنگی؛ خاموشی؛ کپی.

(۲) وینه ی نه بژوک (به پیچوانه ی وینه ی فیلمی سینما یا فیدیزوه).

(۳) [Colloq.] وینه ی شتی بئ گیان یا نه بژوک.

(۴) still alarm, [Colloq.]

adv. (۱) هیشتا؛ تا نیستا؛ تا نه (هم)؛ کاته؛ تا نه وسا؛

(He is ~ busy.; Will he ~ be there?;

She was ~ home when I left.)

(۲) تمنا نه؛ -یش؛

(It was cold yesterday, but today it is ~ colder.)

(۳) له گه ل نه وشد؛ که چی؛ (He is old and ~ he is able to run.)

v.t. (۱) بئ دنگ کردن؛ کپ کردن؛ خاموش کردن.

- (۲) وهستاندن؛ پاره‌ستاندن.
(۲) هینمن کردنه؛ دامرکانده؛ هینانمه سهرخ.
v.l. وهستان؛ پاره‌ستان؛ له جووله کمرتن؛ دامرکانده؛ هینمن بوئنه؛
بن دهنگ بوئن؛ خاموش بوئن.
-stillness (n.).
still (stil), n. (۱) شووشه؛ دلپاندن؛ نامیزی دلپاندن.
(۲) کارگی دلپاندن.
v.l. & v.l. [Obs.], دلپاندن
still alarm, ناگادارکردنی بن دهنگ؛ وریاکردنه‌یه‌کی ناگر
بهریونمه‌یه به تله‌فون لمباتی زهنگی ناگاداری ناگر.
still-birth (stil'bürth'), n. (۱) ناولمه لمبارچوون؛
مندان لمبارچوون؛ به مردویسی له‌دایکبوونی مندان.
(۲) مندانلی به مردویسی له‌دایکبوون؛ ناولمه‌ی لمبارچوون.
still-born (stil'börn'), adj. به مردویسی له‌دایکبوون؛ لمبارچوون.
still-hunt (stil'hunt'), v.l. & v.l. به نهینی پاورکردن یا شوین
کمرتن.
still hunt, (۱) پاورکردنی نهینی؛ پاری دزی (وهک به خو داگرتن).
(۲) [Colloq.] شوین کمرتنی نهینی مهبستیک؛ هملی نهینی.
stilly (stil'i), adj. [Poetic], بن دهنگ؛ خاموش؛ کپ؛ هینمن.
adv. به بن دهنگ؛ به خاموشی؛ هینمانه؛ به هینمنی؛ له‌سهرخو.
stilt (stilt), n. (۱) دارشقی دریز (بۆ به لاوله پهرینه‌یه یا بۆ یاری).
(۲) کۆله‌کی یا دیره‌کی خانووی به همواره، واته که له‌سهر زموی نهینت؛
کۆله‌کی شتی به به‌رزه‌وه داتراو؛
(*The henhouse is placed on ~s.*)
(۲) بالنده‌یه‌کی زملک‌وای ده‌نووک لاق دریزه.
v.l. به به‌رزه‌وه داتراو له‌سهر کۆله‌کی یا دیره‌وه.
stilted (stil'tid), adj. (۱) به به‌رزه‌وه داتراو له‌سهر کۆله‌کی یا تیرگه
(خانوسازی). (۲) ووشاکو پیر له ووشه‌ی زل بۆ فیز (نوسین، گفتوگو)؛
به تهنه‌نه (*a ~ writing style; ~ speech*)
-stiltedly (adv.); stiltedness (n.).
stimulant (stim'yoo-lənt), adj. خهرپه‌وین؛ وریاکرمه‌وه؛
بزویننر؛ زاخای میشتک دهرمه‌وه؛ ووزویننر؛ هاندن.
n. (۱) شتی وریاکرمه‌وه یا بزویننر؛ شتی هاندن.
(*Coffee and beer are ~s.*)
(۲) دهرمانی ووزویننر یا بزویننر.
stimulate (stim'yoo-lāt'), v.l. (۱) هاندن؛ بزواندن؛ جوشدان؛
بووزاندنه‌وه؛ جم‌وجوول تیختستن؛ (*to ~ the economy*).
(۲) ووزویندن (دهرمان)؛ هوشیارکردنه‌وه؛ هموس هملساندن
بوون به‌موی هاندن یا بزوان.
v.l.
-stimulator; stimulator (n.).
stimulation (stim'yoo-lā'shən), n. هاندن؛ بزوان؛ جوشاندن؛
هوشیارکردنه‌وه؛ هموس هملسان؛ ووزویندن.
stimulative (stim'yoo-lā'tiv), adj. هاندن؛ بزویننر؛
ووزویننر؛ وریاکرمه‌وه.
n. شتی هاندن یا بزویننر.
stimulus (stim'yoo-ləs), n. (۱) بزویننر؛ هاندن؛ هوشیارکردنه‌وه؛
ووزویننر؛ هموس هملسن؛ پالننر. (۲) دهرمانی بزویننر یا هوشیارکردنه‌وه.
stimy (sti'mi), n. & v.l. = stymie.
sting (stin), v.l. (۱) پیوه‌دان (جانمهری چزوودان). (۲) چزووانده‌وه.
(۳) بازاردان؛ فیش و بازاردان (هست، میشتک)؛
(*Her words stung him bitterly.*)
His conscience stung him sharply.
(۴) هاندن؛ پال پیوه‌نان؛ (*His words stung her into action.*)
(۵) [Slang] خلمتاندن (سموداگمری)؛ ساختن لیکردن؛ گزی لیکردن؛
(*He got stung on that deal.*)

- v.l.** (۱) پیوه‌دان (جانمهری چزوودان)؛ پیاجوون (دیک).
(۲) چزووانده‌وه؛ تووزانده‌وه؛ گل کردن؛
(*Iodine ~s.; His leg stung from the nettles.*)
(۱) پیوه‌دان. (۲) توانای پیوه‌دان. (۳) هان؛ شتی هاندن یا پالننر.
(۴) (۱) چزووانده‌وه؛ بازار؛ (هست، له‌ش)؛
(ب) فیش و بازار؛ بازار (هست، له‌ش)؛
(*the ~ of the wind, hunger, defeat, a whip, etc.*)
(۵) چزوو. (۶) دیک.
stingaree (stin'ə-rē', stin'ə-rē'), n. = sting ray.
stinger (stin'ēr), n. (۱) پیوه‌ده‌وه؛ چزویننر مه‌وه.
(۲) جانمهری پیوه‌ده‌وه (هنگ، زمرده‌واله، دوپشک). (۳) چزوو.
(۴) [Colloq.] (۱) پرخنه‌ی هست بریندارکمر؛ ووتی بی.
(ب) لیدانی به بازار. (۵) چوینکه له کوکتیل یا خواردنه‌وه‌ی مستکمر.
stinginess (stin'ji-nis), n. پیسکایی؛ گری؛ پوله‌کیتی؛ پهریلی.
sting-ray (stin'rā'), n. پای چزوودان؛ ماسی‌یه‌کی گهریه‌یه دوو
چزووی زهره‌وای مه‌یه له ژیر کلکید. (ههره‌ها "stingaree".
stingy (stin'ji), adj. (۱) پهریل؛ پاره پهرست؛ گری؛ دهست قورچا؛
پوله‌کی؛ پۆ؛ چروک؛ به‌رچاوته‌نگ.
(۲) کم؛ کن؛ (*A rain though ~ has begun to fall.*)
-stingily (adv.).
stingy (stin'ji), adj. پیوه‌ده‌وه (جانمهری چزوودان)؛ چزویننر مه‌وه؛
بیر؛ به بازار؛ توندوتیر.
stink (stink), v.l. (۱) بوگن (ب) هانت؛ بوئی پیس لئوه‌هانت.
(۲) (۱) زور ناپه‌سند یا به‌دبوون. (ب) ناویانگ زور خراب بوون.
(۳) [Slang]، نیجگار زور مهبوون؛ (*He is ~ing with wealth.*)
(۴) [Slang]، زور خراب یا گندبوون؛ (*The movie ~s.*)
n. بوگن؛ بوئی پیس.
بۆلمه‌وول سکالا کردن به ناشکر؛ کردن به ههر. raise a stink, [Slang],
stink out, قاندان؛ به بوئی پیس دهرپاندنه‌وه دهرمه‌وه.
stinkard (stink'ərd), n. [Obs. or Rare], = stinker.
stink-bug (stink'bug'), n. جانمهری بوگن.
stinker (stink'ēr), n. (۱) کس‌یه‌کی بوگن.
(۲) [Slang]، کس‌یه‌کی زور پیسو و بن خرخ و ناله‌بار.
(۳) [Slang]، شتیکی زور قورسو و ناخوش؛
(*The exam was a real ~.*)
stink-horn (stink'hörn'), n. قارچکه بوگنه.
stinking (stink'ing), adj. (۱) بوگن.
(۲) [Slang]، زور هست؛ زور سهرخوش.
adv. نیجگار زور؛ زور؛ (*He got ~ drunk.*)
stinking smut, نه‌خوش‌یه‌کی گنده له "سن" ده‌چن.
stink-pot (stink'pot'), n. (۱) کوپله بوگنه؛ گلینه‌یه‌کی پیر له
سووته‌مندی دوو‌کال بوگنه‌واییه (چاران له جهنگدا به‌کارده‌میترا).
(۲) [Slang]، کس‌یه‌کی بن خرخی ناله‌بار.
stink-stone (stink'stön'), n. به‌رده‌بوگنه؛ به‌ردیکه بوئیکی پیسی
فی دیت نه‌گهر بشکیننر یا دهستی فی بخرن.
stink-weed (stink'wēd'), n. گیا بوگنه.
stink-wood (stink'wood'), n. (۱) دره‌خته بوگنه؛ دره‌ختیکه
دارو
بوگن.
stinky (stin'ki), adj. (۱) بۆ پهرینه‌وه (بمش، همد، یا ژماره به‌تابیه‌تی کمو
ناپه‌چن)؛ سنوور بۆ دانان؛ کم بۆ دانان.
(۲) [Archaic]، وهستاندن؛ دواپی پئ هینان.
(۱) پهریلی کردن؛ پیسکایی کردن؛ چرووکی کردن؛
(*Don't ~ on the food.; They ~ed for years in order to save money.*)

- (Archaic) [stint]، وستان: دوايي پښ هاتن.
- n.**
- (۱) سنوور (همند، ژماره): (to give without ~).
- (۲) همد يا بهشي بډاوه: بهشي بهرکوتو يا بډ دانراو: (to exceed one's ~)
- (۳) نمرک: کاري پښ سپنډراو.
- (۴) [Obs.]، وستان.
- stint (stint), n.** جوړه باندنۍ پکي بچوونکي که نار ددریا به.
- stipe (stip), n.** لاسک: قف: قنچک.
- stipel (stī'p'l), n.** گونچکه گلاي پچکولې بن گلايه پکي بچوونک.
- stipend (stī'pend), n.** (۱) موچه (۲) پارویه که بډ کسنيک بډاوه تهره و ناوبناو دديرتنې (به تاييه تي بډ قوتا ي پکي).
- stipendiary (stī-pen'di-er'i), adj.** (۱) موچه خور: بډ موچه (۲) نيش وکار: (۳) موچه يي.
- n.** کسنيکي موچه خور.
- stipes (stī'pēz), n.** (۱) قف: لاسک: قنچک.
- (۲) بهشي دوهمي شوي لگي سره دوي جانوهرو گيانداري قاوغدار.
- stipple (stip'l), v.t.** به خال خال وينه کيشان يا هلکه نندن.
- n.** (۱) شويه به خال خال وينه کيشان يا هلکه نندن.
- (۲) نه نخامي ندم کاره: وينه به خال خال کيشراو يا هلکه نراو.
- stipular (stip'yoo-lēr), adj.** تاييه تي به گونچکه گلاي يا قنچکه بن.
- گلاي تر
- stipulate (stip'yoo-lār'), v.t.** (۱) خسته پيمانوه: پيماناندا.
- بيلنن (نه پيمانن): (۲) مرج دانان.
- v.t.** (۱) مرج دانان (۲) پيمان بهستن.
- stipulate (stip'yoo-lit, stip'yoo-lār'), adj.** گونچکه گلاي.
- بچوونکدار: روشني "stipule" بيبته.
- stipulation (stip'yoo-lā'shon), n.** (۱) مرج دانان.
- (۲) پيمان بهستن: بيلنن دانان.
- stipulatory (adj.).**
- stipule (stip'ul), n.** پکنيکه له دوو گونچکه گلاي بچوونکي بن گلاي يا لاسکه کي.
- stir (stūr), v.t.** (۱) تیکدان: به تاييه تي به نسيابي: تیکه ندان.
- (She ~ed the soup.)
- (۲) جولانن: (He ~ed the log.)
- (۳) ووريان: نه وه هه نساندن: بډانن: خسته جم وچوون.
- (۴) شله قاندر: تیکه لاو کړدن: (۵) همست جولانن.
- (۶) (up ~): ووروزانن: خسته جوش.
- v.t.** (۱) جولانن تهره: (The patient hasn't ~ed for an hour.)
- (۲) هه نسووکوت کړدن: جمان: (۳) پوودان.
- (۴) خروشان ووروزان: هانته جوش.
- (۵) تیکدان: تیکه ن بوون: (The mixture ~s easily.)
- n.** (۱) تیکدان: تیکه ن دانان.
- (۲) پشيو: ناشووب: هراوزه نا: به زم: (The crowd was in a ~).
- (۳) هانته جوش: جوش: ووروزان: جم وچوون.
- (۴) جولن.
- stirer (n.).**
- stir (stūr), n. [Slang].** بهنديخانه.
- stir crazy, [Slang].** بډ نارامي بهنديخانه يا به سترانه وه.
- بډ سره وتي قه تيس بوون.
- stirk (stürk), n.** پارون.
- stirps (stürps), n.** (۱) بهر: وجه: نهره: وه جاج: بهر باب.
- (۲) باپيره گهره ي هوز يا بهر.
- stirring (stūr'ing), adj.** (۱) چالاک: گورج وچول: زیندوون: بزوک.
- (۲) ووروزنن: بډونن: هاندهر: (~ music; a ~ call to arms).
- stirrup (stūr'ap, stūr'op), n.** (۱) ناوزهنگي.

- (۲) شتيکي وک ناوزهنگي.
- stirrup bone, = stapes.**
- stirrup cup,** کاسي ناوزهنگي: پرخاخک ميه سوار ده بخواته وه.
- پيش پوشتني: (۲) کاسي خواخافيزي: باده نوشي خواخافيزي.
- stirrup leather,** قايشي ناوزهنگي.
- stitch (stich), n.** (۱) تهقل: (۲) گرئ: قولفه: گرئ: قولفه به تهقل کړاو.
- (۳) تهقلن تاييه تي: (۴) ناوزهنگي له پرو تيزي کهله که يا پشته: لانيشه.
- (۵) [Colloq.]، نهخت: توژ: توسقان: هيچ:
- (He hasn't done a ~ of work.)
- v.t.** تهقل ليدان: دورينه وه: دورين.
- v.t.** (۱) دورين: تهقل ليدان: دورينه وه: (۲) لیکدان.
- stitch-wort (stich'würt), n.** چنډ جوړه گيايکي نزم و گول سپي و.
- نمستيره يين.
- stithy (stith'i, stith'i), n.** (۱) دمرگا: دسگا.
- (۲) دورکاني ناسنگر: ناسنگر خانه.
- stiver (stī'vēr), n.** (۱) ستايغر: پارویه کي هوندي کم نرخه.
- (۲) شتيکي کم نرخ يا هيچ وپوچ: نهختيک.
- stoa (stō'a), n.** دالان ي پايه دار: پاروي سرگرراوي پايه دار.
- stoat (stōl), n.** گياندارنکه له توخي دهله.
- stoccardo (sto-kä'dō), n. [Archaic], Also staccata,** پياکړدن.
- يا ليدان (تيغيکي نوک تيز وک شير).
- stock (stok), n.** (۱) قند (درهخت).
- (Archaic) [stock], (۱) کوته ره: بنکه دار: پاشماوي قندي دار پاش برينه وي.
- (ب) موهره دار: بره دار: کوته ره دار: (۲) (۱) کسنيکي ده بنگ يا گلخو.
- (ب) شتيکي مړيو يا بډ همست: (۴) (۱) نهو قندي درهخت يا پوهه که به.
- موتوره دهکړ: (ب) نهو پوهه کي قلمه ي دهکړتوه: (۵) rhizome.
- (۶) چنډ جوړه پوهه کيکن له توخي خه رته له: (۷) (۱) باپيره گهره.
- (ب) وجهه: بهر: نهره: (ج) توخم: (د) په گز: نه تهره.
- (ه) کوته له زماني هاوېنچنه: (۸) بنکه يا سنگي دمرگاي ناسنگر.
- (۹) (۱) دهسکي قامچي واري پاره ماسي: (ب) چوارچينه وي پهنده.
- (ج) هرجار: (د) قوناغه تهنگ.
- (۱۰) (pl.), ناميزيکي سزاداني کوته برقي به له چوارچينه وي که پښي.
- قاونکاري تيډا ده به سترابه وه هه نديک جاريش ده ستر مه چکيشي.
- (۱۱) (pl.), چوارچينه وي که شتي لهسر دروست کړدن.
- (۱۲) (۱) که ره سي خاو: (paper ~).
- (ب) گوشتاو (که چيشتي پښي نه وړي).
- (۱۳) (۱) ولاخو که ره سي مه کينه کيکله يک.
- (ب) مېرومالات: نازل: گا وچوتال.
- (ج) سرجه مي که لويه ل فروشگايه ک يا عمارتک.
- (د) بهشي دهسته کاغزي نه دراوي ياري.
- (۱۴) (۱) سرمايه ي به سوود هينراوي کومپاني ي پاره بازي.
- (ب) بهشي خاو و بهشي کومپاني يه کي وه: (ج) قواله ي نه به به.
- (۱۵) (۱) هه نسنگان: (ب) بايه: بډاوه: بايه خ پيدان:
- (I put little ~ in his testimony.)
- (۱۶) تيبي شانوانمي نيسته جن: (۱۷) مليچي قه شه.
- v.t.** (۱) قوناغه تهنگ بډ دروست کړدن: هرجار بډ کړدن.
- (۲) (۱) ره شمولاخو مېرومالات پيدا کړدن و هينان بډ کيکله يک.
- (ب) فروشگا پرکړدن له فروته ني.
- (۳) ناوزهقه خستن: عمارتکړدن: شتومک خسته دوکانه وه بډ کړيار: هه لگرتن.
- (۴) (۱) وينجه و سنيپره و گيا چانن: (ب) له وړانندن.
- (۵) [Obs.]، خسته چوارچينه وه بډ سزادان.
- v.t.** (۱) تهرز فرزندان.
- (۲) (up ~)، ناوزهقه خستن: عمارتکړدن بډ دواړو: که له که کړدن.
- adj.** (۱) هميشه دهست دهکړي (فروته ني): هميشه له عماردا هميه: (~ items; ~ sizes in shoes)

(۲) ناسایی: همیشه به کار ده مینرنت: شتیکی تازه نییه: کۆنر هیچرچرچ
پهپووت

(a ~ joke, argument, speech, remark, comparison)

(۳) تاییهتی به تیپی شانوگهری نیشتهجی:

(۴) هی زاونی: بۆ زاونیه: (a ~ mare)

(۵) بۆ به خێوکردنی مەروماقته: تاییهتی به ناژهل به خێوکردن:

(~ farming)

ههیه له فرۆشگادا: دهست دهکوی بۆ کپرن و فرۆشتن.

له دروستکردنایه (کهشتی).

له فرۆشگادا: نهماوه: دهست ناکوی بۆ کپرن و فرۆشتن.

تهواو بووه: نهماوه.

(۱) بهسرکردنوی کهلپهل فرۆشگا. (۲) ههلسهنگاندن.

(۱) بهش کپرن له کۆمپانیایهکا: (پارهبازی).

(۲) [Colloq.] بایهخ پیدان: بپوا پین بوون.

(۱) سهنگهر (که بریتی یه له تهیمانیک که

له شیشه دارى داچهقیو پیکهاتین). (۲) پهچه. (۳) گرتوخانهى تهیمان کراب.

تهیمان کردن: به تهیمان دهوگرگتن یا پاراستن: به شیش دار دهوگرگتن.

stock-broker (stok'brō'kēr), n. دهلالی پارهبازی.

stock-brokerage (stok'brō'kēr-ij), n. دهلالخانهى پارهبازی.

stock car, (۱) فارگۆنی ناژهل. فارگۆنیکی شهمندهههه بۆ گواستنهوهی

ناژهل. (۲) نوتومیلی ناسایی گۆپا بۆ پینچرکین.

stock certificate, قهوالهى بهش له کۆمپانیای هاوبهشی.

stock company, (۱) کۆمپانیای هاوبهشی.

(۲) تیپی شانوگهری نیشتهجی.

stock dove, کۆتره کتیله: کۆتری دهشتهکی: کۆتره باریکه.

stock exchange, بازاری پارهبازی: بۆسه: بازاری نالووتلی بهشی

کۆمپانیای هاوبهش.

stock farm, ناژهلگه: پهروهرگای ناژهل.

stock fish, ماسی روشک کراوهی خوئی نهکرا.

stock-holder (stok'hōl'dēr), n. (۱) بهشداری کۆمپانیای

هاوبهش: خاوهن بهشی کۆمپانیای هاوبهش.

(۲) خاوهن ناژهل: ناژهل بهخێوکهرا: شوان: گاوان.

stockinet (stok'i-net'), n. کالای گۆرهوی و دهپین.

stocking (stok'ing), n. (۱) گۆرهوی درێژ: گۆرهوی.

(۲) شتیکی وهک گۆرهوی.

in one's stocking feet, به گۆرهوییهوه: به گۆرهوی له پیدابوونهوه:

بهپن پیناو.

stock-in-trade, (۱) کهلپهل فرۆشگا. (۲) کهرهسهی پیشهسان.

(۳) کهرهسهی جیهجیکردنی کاریک.

stockish (stok'ish), adj. گهلج: گهلوز: کهردن: بپن مینشک: کهر.

stock-jobber (stok'job'ēr), n. دهلالی بازاری پارهبازی (ههتدیک)

جار لهرووی سووکییهوه.

stockman (stok'mən, stok'man'), n. (۱) خاوهن ناژهل:

ناژهل بهخێوکهرا: شوان: گاوان. (۲) کارگهری ههمار.

stock market, (۱) بازاری پارهبازی. (۲) نالووتیری بازاری پارهبازی.

(۳) فرخی بهشی کۆمپانیای هاوبهشی (له بازاری پارهبازیدا).

stockpile (stok'pil'), n. نازووقه: شتی ههمارکراو (خواردمههمنی).

کهلهوپیله. حبهخانه, چهک, دهزمان... هتد.

v.t. & v.i. کهلهکهکردن: ههمارکردن: نازووقهخستن.

stockpot (stok'pot'), n. (۱) ههتجلی گۆشتاو.

(۲) دهفری شتی هههمه.

stockroom (stok'roōm', stok'room'), n. ههمار گهلجینه.

stocky (stok'i), adj. تۆکهه: تیکسمراو: کورت و نهستووور پیر (مروقه).

گهلج: پوووه.

-stockiness (n.).

stockyard (stok'yārd'), n. پهچه (بهتاییهتی بۆ راگرتنی سهردهمی

جهلپى ناژهل و گاوگۆتالو نهسپ پینش سهربینیان یا فرۆشتیان)

stodgy (stod'gi), adj. (۱) قورس و ناخۆش (خواردمههمنی).

(۲) تۆکهه: تیکسمراو: قهه. (۳) پیر: سیختاخ: ناخراو.

(۴) ووشک و ناخۆش: (a ~ book, novel, lecture, etc.)

-stodgily (adv.); stodginess (n.).

stogie, stogy (stō'gi), n. (۱) ستوجی: سیگارێکی باریک و درێژو.

ههزانبهههیه. (۲) پیناو یا جزمهیهکی قورسه.

Stoic (stō'ik), n. (۱) پهپهروى فلسفهیهکی یۆنانی کۆنه که دهلنیت:

پهوادانهکانی ژیان ههمووی لهسهر ویستی خودایهوهپن مروقه به بهجهرگانه

شانى بداته بهر بهپن نهوهی ناخۆشی و ناخۆشی کارى تپ بکات

(۲) [S-] کهسێکی بیباک یا بهجهرگ: بهرگهگرى ناخۆشی.

بیباک: بهجهرگ: بهرگهگر (ناخۆشی).

adj. stoical (stō'ik-l'), adj. بیباک: بهجهرگ: بهرگهگر (ناخۆشی): دهویردوو.

-stoically (adv.).

stoichiometry (stoi'ki-om'a-tri), n. زانستى پێوانى پهکگرتنى

کیمیایی.

Stoicism (stō'ik-siz'm), n. (۱) فلسفهیهکی یۆنانی کۆنه دهلنیت:

دهپن مروقه به بهجهرگانه شان بداته بهر پهوادانهکانی ژیان و خۆشی و ناخۆشی

ههچ کارى تپ نهکات. (۲) [S-] بیباکی: بهجهرگی: بهرگهگرتن (ناخۆشی).

stoke (stōk), v.t. & v.i. (۱) ناگر خۆش کردن: ناگر جۆشدان.

(۲) سهرومکاری توون یا ناگردان کردن.

stokehold (stōk'hōld'), n. ژووری ناگر لێوه خۆش کردنى توون و

بهرمیلی ناو کۆلاندنى کهشتی.

stokehole (stōk'hōl'), n. (۱) (۱) دهراگی توون یا ناگردان.

(ب) بهردهمی دهراگی توون یا ناگردان. (۲) stokehold.

stoker (stōk'ēr), n. (۱) توونچی (کهشتی): ناگر خۆشکه.

(۲) نامیری خهلوور کردنه توون یا ناگردانهوه.

stole (stōl), n. (۱) کراسی ناودامانی دهلبی ژن (له پۆمای کۆندا).

(۲) پارچه تهناوینکی درێژی نهقاشوییه قهشه دهیدات بهسهر شانیک یا

ههردوو شانیدا لهکاتی بهرنوێژی کردندا. (۳) کۆلوانه.

stole (stōl), past tense of steal.

stolen (stōl'ən), past participle of steal.

stolid (stōl'id), adj. بپن ههست: ههست مردوو.

stolidity; stolidness (n.); stolidly (adv.).

stolon (stō'lon), n. (۱) تهزێکه بهسهر زهویدا دهخشی و پهگ.

دادهکووتو و دهپینه پوههکێکی سهربهخۆ. (۲) پهل ههتدئ گیانداری وهک شیلانه

که بهچکهی تازمی ئی دهپینهوه.

stoma (stō'mə), n. (۱) کونیلێ پیستى ههتدئ پوهوک (بۆ ههناسهدان).

(۲) کونیلهیهکه له گیانداری سهرهتاپییدا ئیشی دم دهپینن.

stomach (stum'ək), n. (۱) گهده. (۲) وورگ: سک.

(۳) تازمژووی خواردن.

(۴) تازمژو: (They had no ~ for fighting.)

(۵) [Obs.] نازایی: پیکیشی: نهترسان: بهجهرگی.

(۶) [Obs.] لووت بهری: فیز.

v.t. (۱) خواردن: ههرس کردن: توانای خواردن و ههرس کردن ههبوون.

(۲) چاوپۆشی کردن: خوگرتن: دان به خۆدا گرتن: گوئی پین نهدان:

دهبردن لهگهلا: (He cannot ~ cruelty to animals.;

She cannot ~ him.)

(۳) [Obs.] پین ناخۆش بوون: تووپهبوون: قین ئی بوونهوه.

stomach-ache (stum'ək-āk'), n. سک نیشه.

stomacher (stum'ək-ēr), n. تهناوینکی نهقاشوی یا خشلوی

جوانه جاران ژن لهبهریان دهکرد بهسهر سنگو سکیندا لهسهر بهرگی ترهوه.

stomachic (stō-mak'ik), adj. Also stomachal, (۱) گهدهیی

stomach pump

- (۲) یارمەتی ھەرس کردن دەدا؛ بۆ ھەرس باشە؛ بۆ گەدە باشە.
n. دەرمانی ھەرس؛ دەرمانی گەدە.
-stomachical (adj.).
stomach pump, ترومپای گەدە (بۆ ھەلپەنجانی خواردەمەنی ناو گەدە لە نەنجامی ژەھر لێداندا ... ھتد).
stomata (stō'mā-tə, stom'ə-tə), n. plural of stoma.
stomatal (stom'ə-t'l, stō'mā-t'l), adj. کونیلەیی؛ کونیلەدار.
 (ووشە "stoma" بێینە).
stomatic (stō-mat'ik), adj. (۱) دەمی؛ تایبەتی بە دەم.
 (۲) کونیلەیی؛ (ووشە "stoma" بێینە).
stomatitis (stō'mā-ti'tis, stom'ə-ti'tis), n. ھەموکردنی دەم.
stomato- (stom'ə-tō, stō'mā-tə), پێشگرتن بەمانای؛ دەمی؛ دەم؛ تایبەتی بە دەم: (*stomatology*).
stomatology (stō'mā-tol'ə-jī), n. زانستی دەمو نەخۆشییەکانی.
stomatopod (stom'ə-tō-pod'), n. گیاندارێ پێ دەمی؛ چەند جۆرە گیاندارێکی ناوی قاقەلدار پەلەکانیان کونیلەیی وەک دەمی پێوھە. کونیلەدار.
stomatous (stom'ə-təs, stō'mā-təs), adj. (ووشە "stoma" بێینە).
stomodaeum, stomodeum (stō'mā-dē'əm), n. دەمی ناوئەمە
stomp (stomp), n., v.t. & v.i. [Dial.], = stamp.
-stomy, باشگرتن بەمانای؛ کون کردنە ئەندامێک بە نەشتەرکاری.
stone (stōn), n. (۱) بەرد؛ کۆچ. (۲) (ب) بەردی خانوو. (ب) بەردی چەخماچی؛ ھەستان. (ج) کێلەبەرد. (د) تەختەبەرد. (۲) شتیکی بەرد ئاسا؛ (ا) تەرزە. (ب) گون. (ج) ناوکە خورماو قۆخ. (د) بەردی بەنرخ. (۵) کێشێکی نینگلیزییە بریتیە لە چوارە پاوەند. (۶) بەردی گورچیلە. (۷) مێزێکی سەرلۆوسو بەردینە تیی چاوەمانی لەسەر پێک دەخوێ. (۱) بەردەباران کردن؛ بەرد پێدان؛ بە بەرد کوشتن. (۲) تەختەبەرد کردن؛ بەردپێزکردن. (۳) ھەستان لێدان؛ تیزکردن (بە زێرە یا ھەستان). (۴) ناوک ئی دەرھێنان (قۆخ، گێلاس، خورما). (۵) [Obs.], ڕەق کردن؛ وەک بەرد لیککردن. (۱) بەردین؛ بەرد: (*a ~ wall*).
adj. (۲) گلیینە.
cast the first stone, یەکەم بەرد ھاویشتن؛ یەکەم کەس بوون لە پەخنەگرتن. سەرزەنشتی کردن، یا ھێرش بردن.
leave no stone unturned, ھەموو ھەولێک دان؛ زۆر ھەولدان؛ بە ھەموو جۆرێک ھەولدان.
stone- (stōn), . (stone-blind) پێشگرتن بەمانای؛ زۆر؛ بەتەواوی؛
Stone Age, دەوری بەرد؛ چەرخێ بەردین.
stone-blind (stōn'blind'), adj. کوێزی تەواو.
stone-broke (stōn'brōk'), adj. [Slang], نابووتی تەواو؛ مایە بووت.
stone-chat (stōn'chat'), n. جۆرە بالندەیمەکە لە توخمی پێشۆلە.
stone-crop (stōn'krop'), n. = sedum.
stone-cutter (stōn'kut'ēr), n. (۱) بەردتاش (۲) ئامیزی بەرد تاشین یا پێک و پێک کردن.
stone-deaf (stōn'def'), adj. کەری تەواو؛ کەری.
stone-fruit, میووە ناوکدار (قۆخ، گێلاس).
stone marten, (۱) دەلەک. (۲) پێستە دەلەک.
stone-mason (stōn'mā's'n), n. بەردتاش؛ بەنا؛ بیتاساز.
-stonemasonry (n.). سەرزەیمەکی بۆن خۆشە لە توخمی مەعدەنپەرستی دەکرێتە چێشتەو
stone's throw, بەرداوێز؛ بەرداوێز؛ ماوەیەکێ زۆر نزیک.

stop

- stone-wall, n.** (۱) کەلەك؛ شوورەمی کەلەك (بە دەوری زەوی یەكدا). (۲) کۆسپ؛ کەندوکۆسپ.
stone-wall, v.i. & v.t. کۆسپ لە پێگەدا دانان؛ خۆ بەدەستووە نەدان؛ خۆدزیخووە (لە پرسپاریک)؛ ھاوکاری لەگەڵ نەکردن.
stone-ware (stōn'wār'), n. گلیینەیی بەردین؛ دەفری گلیینەیی سوور و ھەکران.
stone-work (stōn'würk'), n. (۱) بەردتاشی؛ بەردبەری؛ بەردکاری. (۲) خانووی بەرد؛ دیواری بەرد؛ بەشی بەردینی خانوو: (*The first storey is ~.*) (۳) (pl.) شوینی بەردتاشین.
-stone-worker (n.).
stone-wort (stōn'würt'), n. قەوزەیی ناو بەرد (کە گلیێک جار گەچارییە).
stony (stō'ni), adj. (۱) بەردەلانی؛ بەردانی؛ بەردەلان. (۲) ڕەق. (۳) دڵبەق؛ بێ بەزەیی. (۴) بێ ھەست؛ سارد؛ ھەست مردوو: (*a ~ face*). (۵) تۆقینەر؛ سێکەر: (*a ~ fear*). (۶) [Poetic], بەردین.
-stonily (adv.); stoniness (n.).
stony-hearted (stō'ni-hār'tid), adj. دڵبەق؛ بێ بەزەیی.
stood (stood), past tense and past participle of stand.
stooge (stōōj), n. (۱) قەشەمر؛ نوێنەرێکە کە دەبێتە دەسکەلای نوێنەرە سەرەکییەکە بۆ پێکەنین. (۲) دەسکەل؛ تۆکەر؛ کەسیکی بەکارھێنراو لەلایەن کەسیکی ترەوە. (۳) سیخوێ؛ جاسوس.
v.i. [Colloq.], بوون بە قەشەمر؛ بوون بە دەسکەل؛ بوون بە سیخوێ.
stook (stōōk, stook), n. [British], مەلن.
stool (stōōl), n. (۱) ئەسکەم؛ ئەسکەملی؛ کورسی بێ پشت. (۲) ناو دەستخانی؛ ناو دەست. (۳) گووکردن. (۴) گوو؛ پێسای (۵) کۆتەرەداری چووز دەرکردو؛ ڕەگی چووز دەرکردو. (۶) چەپکە چووزێکی رەما. (۷) تەلە؛ داو. (۸) بالندەیی ڕاو (وێک کەوو سوێسکە). (۱) چووز دەرکردن (کۆتەرەدار). (۲) گووکردن؛ پێسای کردن. (۳) [Colloq.], سووسەیی کردن؛ سیخوێ کردن.
stool pigeon, (۱) کۆتری ڕاو؛ بالندەیمەکە وەک کەوو سوێسکە کە بۆ ڕاو بەکار دەھێنرێت. (۲) کەسیکە وەک داو خەلکی پێ دەگەڕێ. (۳) [Colloq.], سیخوێ؛ جاسوس.
stoop (stōōp), v.i. (۱) چەمبەنەر؛ دانەپێوھە؛ کۆمانەر؛ خۆ نوشتانەر. (۲) شان داچەکان. (۳) خۆ نزم کردنەر (پەرووشت)؛ خۆ سووک کردن: (*He ~ed to begging and stealing.*) (۴) [Rare], ملکەچ کردن؛ کێنووش بردن. (۵) شالۆبەردن (بالندەیی گۆشتخۆن)؛ لەپەر بەسەردا دان. (۱) چەماندەر؛ نوشتاندەر. (۲) [Archaic], نزم کردنەر (پەفتار)؛ سووک کردن. (۱) نوشتانەر؛ چەمبەنەر. (۲) شان داچەکان. (۳) خۆ سووک کردن؛ نزمی؛ نزم بوونەر (پەوشت). (۴) ملکەچی؛ کێنووش. (۵) شالۆ (بالندەیی گۆشتخۆن). (۱) سەکۆی پێ پێلکەداری بەردەرگا. (۲) دالانی بەردەرگا.
stoop (stōōp), n.
stop (stop), v.t. (۱) گرتنەر (خوێن، شلە، ئاو)؛ وەستاندن. (۲) بەرگرتن؛ بەردەم گرتن؛ پێگرتن؛ بەرەستکردن. (۳) پێرکردنەر (کون، کەلێن)؛ گرتن (کون). (۴) سەرنانەر (شووشە)؛ داخستن (دەفر، شووشە)؛ دەم نانەر. (۵) (ا) پەنجە خستەسەر کونی ئامیزی مۆسیقای فووپیاکەر.

- (ب) ئاۋازنىڭ تايىپەتى ئېلىدىغان بىم داخىستە.
 (۶) ۋەستاندىن: پىئى لىڭگىرتى: ۋاگىرتى: پىئى ئەدان: پىئى بۇيۇشتىن ئەدان: ۋاۋەستاندىن: دەست ھىئانە پىئى.
 (۷) (۱) بىرەھەستى كىردىن. (ب) بەزادىن: بۇيۇيدىن. (ج) ئامىگىرتى.
 (۸) ۋەستان: (He ~ed talking.)
 (۹) بىراندەنە: بىرەنە: دوايى پىئى ھىئان: (~ that noise.)
 (۱۰) ۋەستاندىن: مەكىنە: كۆزاندەنە.
 (۱۱) دەست ئان بە ئىي كەماندا: بۇ لىدانى ئاۋازنىڭ تايىپەتى.
 (۱۲) خالىبەندى كىردىن (پىزىمان).
 (۱۳) ۋەستاندىن: كان: پىئى لىڭگىرتى (مىۋە لە كىردى شىك): نەھىشتىن.
 (۱۴) ۋەستاندىن: گۆرىنەۋى چەك: (He asked the bank to ~ payment on the check.)

- v.l. ۋەستان: جۈۋە. (۲) ۋەستان: كان: ۋازلىيەن.
 (۳) ۋەستان: مەكىنە: كۆزاندەنە. (۴) بىرگىران: بۇرى: ئاۋەمىز... ھىد: گىران!
 بىر بەستان: پەنگىۋاردەنە. (۵) گىل خواردەنە: ۋاۋەستان: مانەۋە: لادان.
 (۱) ۋەستان: ۋاۋەستان. (۲) كۆتايى: دوايى: دوايى ھاتىن.
 (۳) لادان: گەشت: مانەۋە: ۋاۋەستان: گىلخواردەنە. (۴) ۋىستىگە: پاس).
 (۵) دەمەۋانە: پىلا. (۶) دوايى ۋەستانى چەك لەلەين: خاۋەنەكەمىۋە بۇ
 نەگۆرىنەۋى لەلەين: بانقەۋە (۷) خال: خالىبەندى
 (۸): يەنچە خىستەسەر كۆنى ئامىرىڭى فوۋىپاكەر بۇ لىدانى ئاۋازنىڭ
 تايىپەتى (ب) كۆنىڭى پەنچە خراۋەسەر.
 (۹) (۱) ۋەستانى ھەۋا لە بىزنى ھەندى تىپىدا: (دەنگىسى).
 (ب) تىپىكى ۋەھا: (d, t, g, k, b, p)
 ۋەستاندىن: كۆتايى پىئى ھىئان: بىرەنە: ۋاۋەستاندىن.
 ۋەستان لە شۇنىڭ بۇ ماۋەمىكى كورت لەسەر پىگادا بۇ
 شۇنىڭى تر: لادان:
 (I stopped off at her house on my way to the store.)
 stop over, (۱) مانەۋە بۇ ماۋەمىك. (۲) لادان لەكاتى گەشتىدا: بۇ پىشودان!
 مانەۋە يا ۋەستان لە بەينى دۈۋ قۇئاغە پىندا: بارخىستىن:
 (Are you going to stop over in Europe on your way home?)
 stopcock (stop'kok'), n. بەلۋە: قىلى ئاۋ يا شەلى تر.
 stope (stöp), n. جالى پىن پىلەكىي كانگا.
 v.l. & v.i. كانزاي خار دەرھىئان لە چالىڭى ۋەھا.
 stop-gap (stop'gap'), n. چارە سەردەمى: بىرگارى سەردەمى:
 (~ measures, solutions, etc.)
 stop light, (۱) چىراي ۋەستانى ھاتۇچى ئوتومبىل لە پىگەمبازدا
 (كە سوۋرە) (۲) چىراي ۋەستانى پىشتى ئوتومبىل (كە دادەگىرىست بە پىئان
 بە ۋەستىنەردا)
 stop order, فرماندان بە دەۋالى پارەبازى بە كىرىن يا فروشتىن بەشى
 كەسكىك يا كۆمپانىيەك بە ترخىكى تايىپەتى.
 stop-over (stop'ö'ver), n. (۱) لادان لەكاتى گەشتىدا: بۇ پىشودان!
 ۋەستان يا لادانى بەينى دۈۋ قۇئاغە پىندا: بارخىستىن.
 (۲) شۈينى ئەم لادان يا ۋەستانە.
 stoppage (stop'ij), n. (۱) ۋەستان: ۋەستىنەردا: ۋاۋەستان.
 (۲) بىرگىران: شەل: گىران (بۇرى): بەردەم داخىران.
 stop payment, چەك ۋاگىرتى: فرمانىڭە لە خاۋەن چەكەمە بۇ بانق بۇ
 نەگۆرىنەۋى چەككە كە ئىمراي خۇسى پىئوۋ بى.
 stopper (stop'ër), n. (۱) ۋەستىنەردا: (مىۋە، ئامىز، شت).
 (۲) دەمەۋانە: تەپەدۇر: تۇپەۋانە: پىشك.
 v.l. دەم نەۋە: (بە دەمەۋانە) دەم گىرتى: داخىستىن: گىرتى.
 stoppel (stop'pl), n. دەمەۋانە: تۇپەۋانە: تەپەدۇر: پىشك.
 ھەرۋە "stopper"
 v.l. دەم نەۋە: (بە دەمەۋانە) دەم گىرتى: داخىستىن: گىرتى.
 stop sign, نىشانە ۋەستان (ھاتۇچى ئوتومبىل).
 stop watch, كاتىزىرى كات ۋاگىرتى: كاتىزىرىكە دەتۋاشىن بومستىنەردا

- بىخىتەۋە ئىش لە چىرەمەكدا بۇ كات ۋاگىرتى پىشىرىڭى بەكاردەھىنەردى
 (۱) ھەماركۇن: كۆزىدەنە: ھەلگىرتى: storage (stör'ij, stö'rij), n.
 خىستەنە بارخاۋە. (۲) ھەمار: گەنجىنە: كۆگا: بارخاۋە.
 (۳) كۆيى ھەماركۇن. (۴) پىرگىرنەۋى باترى.
 storage battery, باترى پىرگراۋە.
 storax (stör'raks), n. (۱) چەند جۈرە دەرختىڭىن جەۋىيەكى بۇن
 خۇشيان ئى دەردىت. (۲) جەۋى ئەم دەرختانە.
 (۳) شىلەيەكى بۇن خۇشە لە ھەندىك لەم دەرختانە دەردىتو دەكرى بە دەرمان.
 store (stör, stör), n. (۱) ئازۋوقە: قايمەكارى: يەدەك.
 (۲) فروشگا: دوكان: كۆگا: (۳) ھەمار: بارخاۋە.
 (۴) ژمارەيەكى ژۇر: ھەندىكى ژۇر: فرە.
 (۱) ئازۋوقەخىستىن: قايمەكارى كىردى: ھەلگىرتى يا خىستەنەلاۋە بۇ دۋاۋۇر.
 (۲) پىرگىرتى: پىرگىرنەۋە: تىخىستىن: پىئان.
 (۳) ھەماركۇن: خىستەنە بارخاۋە.
 in store, (۱) ھەلگىراۋ بۇ دۋاۋۇر (۲) ھىشتا ماۋە كە پۈۋ بىدات.
 set no great store by, بايەخ پىن ئەدان: بە ھىچ پۈۋچ دانا!
 لەلا بىن نىخ بون.
 set store by, بايەخ پىئان: لەلا بەنچ بون: بە گىرگ دانا.
 store-house (stör'hous', stör'hous'), n. ھەمار: بارخاۋە.
 store-keeper (stör'këp'ër, stör'këp'ër), n. دوكاندار!
 دوكانچى.
 store-room (stör'rööm', stör'rööm'), n. گەنجىنە: ھەمار.
 storey (stör'i, stö'ri), n. [British]. نۆۋم: قات.
 storied (stör'id, stö'rid), adj. (۱) پاراۋەتەرە بە نەخشە مىژۋىيى و.
 داستانىيەۋە: (~ tapestry).
 (۲) بەناۋىگە لە مىژۋ يا داستاندا.
 storied (stör'id, stö'rid), adj. چەند نۆۋم: چەند قاتى!
 ئەرەندە نۆۋمى ھەيە: (~ three).
 storiette, كورنە چىرۆك.
 stork (störk), n. حاجى لەقلىق: لەقلىق.
 stork's-bill (störks'bil'), n. پۈۋەككىكە بەرەمەكى لە دەنۈك دەچىت.
 storm (störn), n. (۱) زىيان: گەردا: بارۋىزان: گەردەلۈۋ.
 (۲) لىزىمە باران: بەفر، باران، يا تەزىيەكى ژۇر.
 (۳) باي ژۇر بەھىزۋ تىز (۶۴-۷۲ مىل لە ساتىڭدا).
 (۴) گۈللە باران: تۈپ باران: (~ a ~ of bullets).
 (۵) ھەلچۈۋ: لىشاۋ: ۋورۋورم. (~ a ~ of criticism).
 (۶) پىشۋى (كۆمەلەيتى يا پامىيارى): ئاشۋوب.
 (۷) ھىرشى سەر سەنگەر: پەلاماردان: ھەلمەت.
 v.i. (۱) كىردىن بە بارۋىزان: كىردىن بە زىيان: باران يا بەفر ژۇر بارىن:
 (It ~ed last night.)
 (۲) ھەلچۈۋ: شىنگىرىبون: ژۇر تۈۋرەبون: قوشقى بون.
 (۳) ژۇر بە تۈۋرەيى: بەپەلە چۈۋەنەدەرە، پۇيشتىن يا ھاتتەۋورەۋە.
 (She ~ed into the room.; He ~ed out of the office.)
 v.l. (۱) ھىرشى بىردەنەسەر بەين پەرۋا بە تۈندۈتتى:
 (They ~ed him with questions.)
 (۲) ھىرشى بىردەنەسەر پەلاماردان: پەلاماردان: گىرتى:
 (The police ~ed the building and captured the thieves.)
 storm-bound (störn'bound'), adj. پىئى ئى گىراۋ بەھۋى
 بارۋىزانەۋە: لە شۈينى تر داپراۋ يا پىچراۋ بەھۋى بەفرۋ بارانەۋە.
 storm cellar, ئۈۋى ژىزىمىنى گەرداۋ يا گىزەلۈۋەكى بەھىز.
 storm center, (۱) ئاۋچەرگە زىيان.
 (۲) ئاۋچەرگە ئاشۋوب يا پىشۋى.
 storm door, دەرگاۋ بارۋىزان: دەرگاۋىكە لەدەرەۋى دەرگاۋ دەرەۋە بۇ
 پاراستىن لە بارۋىزان.

- storm petrel**, بالندەيمەكى بچووكى پەش و سىپى دەريايىچە: گوايە نىشانەي زىيانە.
- storm-proof** (stōrm'prōof'), *adj.* بايۇزى كارىنەكەر.
- storm-trooper**, زىيانە سەريان: ئەندامى چەكدارى ھىزى چەكدارى نازىيەكانى ئەلمانىا (كە بە توندوتىژى ناسرابون).
- storm window**, پەنجەرەي زىيان: پەنجەرەيەكە لەدەرەوئەي پەنجەرەي ئاسايىيەو بە ياراستى لە باو سەرما سۆلەي زستان.
- stormy** (stōr'mi), *adj.* (۱) زىياناوى: بايۇزاناوى: سەخت: (۲) بەخۇش: گەرم (گفتوگۇ): توندوتىژ: بىن ئاسوودە: (۳) *(a ~ argument; a ~ relationship)*
- stormily** (*adv.*); **storminess** (*n.*). گىرەشونىن: ئازاۋەچى: سەر بە كۆيەنگ: ئاشوبىگىز.
- story** (stōr'i, stō'ri), *n.* (۱) چىزۇك گېرانەو: ھۆيىنەو. (۲) چىزۇك: داستان: سەرگورزشتە: سەرگورزشتە: (ب) كۆرەتە چىزۇك. (۳) يوداۋەكانى چىزۇكىك يا شانۇنامەيەك. (۴) قارا: روت: روت: مۇقۇمۇ: بەندوباي. (۵) [Colloq.], درۇ. (۶) [Archaic], مېژو (۷) (۱) چىزۇك يا دەنگوياس (لە رۇژنامە يا رادىو تەلەفۇزىۋندا): بەسەرھات. (ب) كەسىك يا بەسەرھاتىك كە شايانى باسە لە رۇژنامە يا رادىو تەلەفۇزىۋندا. (۱) باس كىردن: ھۆيىنەو: گىرانەو لە چىزۇكىكدا. (۲) رازادەنەو بە تابلۇ نەخشەي مېژوئىي.
- story, storey** (stōr'i, stō'ri), *n.* (۱) نەۋە: قات (۲) مەمۇر ژورەكانى نەۋمىك. (۳) چىن.
- story-teller** (stōr'i-tel'ēr, stō'ri-tel'ēr), *n.* (۱) چىزۇك بىژ: چىزۇك كېرەو (۲) [Colloq.], دۇژن.
- story-writer**, چىزۇك ئوس
- stotinka** (stō-tin'ka), *n.* پارەيمەكى بولغارى بچووكە.
- stound** (stound), *n.* (۱) ساتىك: مەدەيمەكى گەم. (۲) [Obs. or Dial.], نىش: ئازار.
- stoup** (stōp), *n.* Also stoop, (۱) (۱) كاسە: پەرداخ: كوپ. (ب) يىر پەرداخىك يا كاسەيەك. (۲) [Scot.], سەتل. (۳) جۈرە يا ھەزى بچووكى پىرۋى بەردەمى كلىسە.
- stout** (stout), *adj.* (۱) ئازا: چاۋنەترس: بەجەرگ. (۲) كۆلەندەر. (۳) (۱) بەھىز: تۆكە: تىكسەر. (ب) قايم: پتەر: تۆكە: (۴) *(a ~ wall)*. (۵) توندوتىژ: قايم: بەھىز: توند: بەتىن: *(a ~ wind; a ~ attack)*. (۶) قەلەو: كەتە: خروپو: پانوپۇ: گۇشتن.
- n.** (۱) كەسىكى قەلو. (۲) جلوبەرگى كەسىكى قەلو. (۳) يىرەيمەكى بەتىنى قاۋەيدىيە.
- stoutly** (*adv.*); **stoutness** (*n.*). ئازا: بەجەرگ: دلىز:
- stout-hearted** (stout'här'tid), *adj.* چاۋنەترس
- stove** (stōv), *n.* (۱) (۱) رۇپا: (ب) چىشت لىنەر (ھى گاز يا كارب). (۲) (۱) كى: كورەي گۆزەو دىزە سورىكرەنەو. (ب) ژورى گەرمى شەتلو پوۋەك پىن گەياندن.
- stove** (stōv), *alternative past tense and p.p. of stave.*
- stove-pipe** (stōv'pip'), *n.* (۱) ئولە رۇپا. (۲) [Colloq.], كلاۋىكى ئاورىشمى درىژكۆلەي پياۋانەيە. (ب) پىشى دەۋوتىژ "stove-pipe hat".
- stover** (stōv'ēr), *n.* (۱) لاسكە گەنەشامى (كە دەدرى بە ئازەل ۋەك ئالف. (۲) [British Dial.], ئالف.
- stow** (stō), *v.t.* (۱) بېچانەو ھەلگرتن بە پىكۋىپىكى: ھەلگرتن: (۲) *(He ~ed various articles in his knapsack.)* (۳) پىكرىن بە پىكۋىپىكى. (۴) جىن تىدەبوۋنەو (دەفر: ژور... ھتد).
- (۴) [Obs.], ھەلگرتنەو: چىكرەنەو: لاندەن.
- (۵) [Slang], پىنەو: رەستاند: *(~ the chatter)*.
- (۶) [Slang], ماشىنەو: ھەل لووشىن.
- stow away**, (۱) خىستەلاۋە: شارنەو: ھەلگرتن لە جىيەكى باشدا. (۲) بە قاچاخى سۈرى كەشتى و شەمەندەفەر بوون بۇ كرى نەدان يا ھەلگرتن: خۇشاردەنەو لە كەشتى و شەمەندەفەردا بۇ ئەم مەبەستە.
- stowage** (stō'ij), *n.* (۱) بېچانەو ھەلگرتن بە پىكۋىپىكى: ھەلگرتن. (۲) ھەلگرتن: جىن شت ھەلگرتن. (۳) شتى ھەلگرتن يا ھەلگرتن. (۴) كرىنى ھەلگرتن يا ھەلگرتن.
- stowaway** (stō'ə-wā'), *n.* پىبۋارى قاچاخ: كەسىكە كە بە قاچاخى سۈرى كەشتى و شەمەندەفەر دەبىن و خۇي دەشارىتەو بۇ كرى نەدان يا ھەلگرتن.
- strabismal** (strə-biz'm'l), *adj.* = strabismic.
- strabismic** (strə-biz'mik), *adj.* (۱) تابىيەتى بە خىلى. (۲) خىلى.
- strabismus** (strə-biz'məs), *n.* خىلى: خىلىتى.
- strabotomy** (strə-bot'ə-mi), *n.* چاكرەنەوئەي خىلى (نەشتەكرارى).
- straddle** (strad'l), *v.t.* (۱) گەل بۇكرەنەو (لە دانىشتن, ۋەستان, پۇشتن, يا سۈرۈيۋندا): لاق بۇكرەنەو: سۈرۈيۋ: *(to ~ a horse)* (۲) گرتلەو: پەل بەسەردا كىشان: *(Our land ~s five countries.)* (۳) دۈۋىلى كىردن: خۇ ساغ نەكرەنەو بە لايەكدا: لەگەل ھەردو لادا بوون *(to ~ an issue)*
- (۱) گەل بۇكرەنەو (لە دانىشتن, ۋەستان, پۇشتن, يا سۈرۈيۋندا): *v.t.* لاق بۇكرەنەو. (۲) پەل فېردان بە ھەمۋولايەكدا. (۳) خۇ ساغ نەكرەنەو بە لايەكدا: لايەنگىرى ھەردو لاي مەسەلەيەك كىردن: پاراپىي كىردن.
- (۱) گەل بۇقۇ: قاچ بۇكرەنەو. (۲) ماۋەي بەيىنى گەلى بۇ. *n.* (۳) [Colloq.], پاراپىي: خۇ ساغ نەكرەنەو بەسەر ھىچ لايەكدا: پالپىشتى ھەردو لاي كىردن. (۴) مالى كرىن و فرۇشتن (پارەبازى).
- strafe** (sträf, sträf), *v.t.* بۇردومان كىردن: بۇمباران كىردن.
- n.** بۇردومان: بۇمباران.
- straggle** (strag'l), *v.t.* (۱) لە پىن لادان: سەرگەردان بوون: پىن وون كىردن: وون بوون: لە كۆمەل دابەران: لە كاروان بەچىمان: ئى جىيا بوونەو. (۲) پىندا بۇقۇ بوونەو بە ئاپىكۋىپىكى: پىرش و بۇقۇ بوونەو: *(weeds ~ing over a garden; trees ~ing over the countryside)* كۆمەللىكى پىرش و بۇقۇ ئاپىكۋىپىك (مىۋە, ختومەك... ھتد).
- n.** **-straggler** (*n.*). پىرش و بۇقۇ ئاپىكۋىپىك: بە ئاپىكۋىپىكى
- straggly** (strag'li), *adj.* پوۋو يا بۇقۇ بوونەو: *(a ~ beard)*.
- straight** (strät), *adj.* (۱) راست: پىك: *(a ~ line, road, etc.)*. (۲) (۱) پىك: نەنوشتاۋە: قىچ: *(a ~ back)*. (ب) خاۋ: قى: لول ئويە: *(~ hair)*. (۳) راستو پەوان: بىن لادان: پىك: *(a ~ course)*. (۴) پىكۋىپىك: *(Put your room ~)*. (۵) (۱) سەرپاست: راستو: پاك پەوشت. (ب) [Colloq.], پىشت پىن بىستراۋ (دەنگوياس): راست. (۶) وورد: پىكۋىپىك. (۷) لەپوۋ: قسە لەپوۋ. (۸) پوۋن نەكرەوئەو: يەكسەر: پوخت: *(~ whisky)*. (۹) بەيىن پىچەوئە: راستو: راستو: پەوان: *(a ~ answer)*. (۱۰) تىكرا (نرخ): *(The apples are ten cents ~)*. (۱۱) بە پىز (پىزى كاغەزى قوما).
- (۱) بە راستى: لىسەر ھىلىكى راست: بە پىكى: پىك: *(to walk ~)*. *adv.* (۲) بە ستوۋنى: بە قىچى: بە پىك ۋەستوۋى. (۳) يەكسەر: راستو: *(The doctors went ~ to the hospital.)* (۴) راستى: پىكى.

strangle

- (٤) نه‌شارمزا! تازه‌گوره! تازه! نه‌زان: (*He is a ~ to hate.*)
strangle (stran'g'l), *v.t.* (١) خنک‌اندن؛ تاساندن.
 (٢) پېشېل کردن؛ پېس‌ستکردن؛ کپکردنه؛ سرکوتکردن؛ خفه‌کردن.
 (٣) به‌ستنهوه
v.i. خنکان؛ تاسان.
strangle hold, (١) گرتنکی مه‌ناسه‌لېږ (ژورانبازي).
 (٢) هیزنکی مه‌ناسه‌لېږ یا خفه‌کړا هیزنکی خنکېنر یا کپکړهوه؛ کوټ:
 (*Tariffs put a ~ on trade.*)
strangles (stran'g'lz), *n.* تاي ناسب.
strangulate (stran'gyoo-lāt'), *v.t.* (١) خنک‌اندن؛ تاساندن.
 (٢) هینا‌نوه‌به‌ک و پئی هاتوچوی خوین و شلی تر گرتن (پزیشک‌هوانی)؛
 گرتن؛ به‌رگرتن
v.i. (١) خنکان؛ تاسان. (٢) گران؛ به‌رگران
strangulation (stran'gyoo-lā'shən), *n.* (١) خنکان؛ تاسان.
 (٢) گران (بوری خوین، ریخوله، بوری مین... هند)؛ به‌رگران.
strangury (stran'gyoo-ri), *n.* میزه‌چوړکی به‌تازارموه.
strap (strap), *n.* (١) قایش؛ پشټین: (*a watch-~*).
 (٢) پارچه‌تدل یا په‌تکی شت پښ به‌ستنهوه
 (٣) قایشی جرعه‌ه‌لکښان؛ قایشی سرشان
 (٤) چرمی چه‌قوړ گوړزان تیژکړنه‌وه. (پیشی ده‌ووتړی: "strop")
 (٥) قامچی
v.t. (١) به‌ستنهوه یا توندکړنه‌وه به‌قایش؛ به‌ستنهوه.
 (٢) قامچی لیدان؛ به‌قامچی لیدان. (٣) گوړزان چه‌قو تیژکړنه‌وه به‌قایش.
strap-hanger (strap'han'ēr), *n.* سوارۍ ده‌ست به‌قایش‌موه گړ.
 سواریکه که خوی ه‌لده‌واسی به‌قایشی بنمېچی پاسه‌وه به‌پنوه‌لمبر بن
 چینگیر
strapless (strap'lis), *adj.* (١) بن قایش
 (٢) تاییه‌تی به‌کراسی ژانهای شان پروت
strappado (strā-pā'dō, strā-pā'dō), *n.* (١) جوړیکه له‌سزادان
 بریتیه‌له به‌ستنه‌وه‌ی مه‌چه‌کی کس‌یک به‌قایش و ه‌لده‌واسی به‌داریک‌وه
 به‌جوړیکه که به‌ه‌واوه‌ بمینټه‌وه. (٢) کهرسه‌ی نهم سزادانه.
strapped (strap'it'), *adj.* ده‌ست‌کورت؛ بن پاره؛ بن ده‌رامه‌ت:
 (*He is often ~ for cash.*)
strapper (strap'ēr), *n.* (١) مه‌بتر
 (٢) [Colloq.] کس‌یک‌ی درټی تی‌کسمراو؛ کس‌یک‌ی زل یا توکمه.
strapping (strap'ing), *adj.* [Colloq.] درټیو تی‌کسمراو؛ زل؛
 توکمه؛ جوارشانه.
strass (stras), *n.* شوشه‌به‌کی قورقوشمی بریقه‌داره خشلی ده‌ستکردی
 لی دروست ده‌کړی
strata (strā'tə, strat'ə), *alternative plural of stratum.*
stratagem (strat'ə-jəm), *n.* (١) فی‌لوتنه‌کی جه‌نگ.
 (٢) فی‌لوتنه‌کیه.
strategic (strā-tē'jik), *adj.* Also *strategical*, (١) ستراتیجی:
 تاییه‌تی به‌ستراتیجی. (٢) سوودبه‌خش. (٣) پیوست؛ گړنگ.
-strategically (*adv.*).
strategics (strā-tē'jiks), *n.pl.* = *strategy*.
strategist (strat'ə-jist), *n.* ستراتیجیان؛ لېهاتوو له‌ستراتیجدا
strategy (strat'ə-ji), *n.* (١) ستراتیجی جه‌نگ؛ له‌شکرگړی:
 دانانی پیلانی جه‌نگ و لشکر به‌ری‌نوه‌بردن. (٢) پیلانیکی ستراتیجی.
 (٣) زانایی پیلان دانانو و به‌ری‌نوه‌بردن (به‌تاییه‌تی به‌کاره‌نانی فی‌لوتنه‌که)؛
 شاه‌زایی پیلان دانان؛ پیلان گړی.
strath (strath), *n.* چمی پان و تخت؛ دزلی پان.
strathspey (strath'spā'), *n.* (١) سه‌مایه‌کی نوسکوتله‌ندی.
 (٢) موسیقایی نهم سه‌مایه
strati- (strat'ə), (*stratiform*) چین

straw worm

- stratulate** (strā-tik'yoo-lit, strā-tik'yoo-lāt'), *adj.* چین
 چیناوی تمک (زه‌میناسی).
stratification (strat'ə-fi-kā'shən), *n.* (١) چین چین کردن.
 (٢) چین چیناوی. (٣) چین (زه‌میناسی).
stratiform (strat'ə-fōrm'), *adj.* چین چین؛ چیناوی.
stratify (strat'ə-fi'), *v.t.* (١) چین چین کردن؛ به‌چین چین دانان.
 (ب) کردن به‌چین چینی کومه‌لایه‌تی‌یموه. (٢) قو و ه‌لگرتن یا پاراستن به
 خستنه‌نژوان چینی لمی شیدارو خاک و شتی و ه‌ه‌اره.
v.i. (١) پیکه‌اتن به‌چین چین. (٢) به‌ش بیون به‌چین چینوه (کومه‌ل).
stratigraphy (strā-tig'ra-fi), *n.* (١) شیوه‌ی پزېوون و ریختستنی
 چینه‌کانی زه‌مین؛ شیوه‌ی ریختستنی چینه‌کانی به‌ردی چین.
 (٢) چینناسی؛ زانسی لیک‌ولینه‌وه‌ی پزېوون و ریختستنی چینه‌کانی زه‌مین و
 به‌ردی چین چین (زه‌میناسی).
-stratigraphic; stratigraphical (*adj.*); **stratigraphically** (*adv.*).
stratocracy (strā-tok'rə-si), *n.* ه‌مران‌مواپی سویا.
stratocumulus (strā-tō-kū'myoo-ləs), *n.* هموری پهمی چین.
 چین لسمر یک کله‌که‌بو (به‌تاییه‌تی له‌زستاندا).
stratosphere (strat'ə-sfēr', strā'tə-sfēr'), *n.* ستراتوسفیر:
 به‌شی لاسرووی پو‌شایی ناسمان (که له‌حوت میل لسمرو زه‌مینوه‌ده‌ست
 پښ ده‌کات).
-stratospheric (*adj.*).
stratum (strā'təm, strat'əm), *n.* (١) چین (زینده‌وه‌زانی،
 زه‌میناسی)؛ توژ؛ توژال؛ توژ.
 (٢) چین (کومه‌ل)؛ پله: (*the highest ~ of society*).
stratus (strā'təs), *n.* ستراتوس؛ جوړه هموریک‌ی نرمی رنگ خوله‌مینشی
 چین چین.
straw (strō), *n.* (١) پووش؛ پووشکه؛ به‌لم؛ کا. (٢) تاکه پووشیک.
 (٣) قامیش؛ لوولیه‌کی باریک (بو خوارینه‌وه ه‌لمزین).
 (٤) شتیکی ه‌چ و پوچ و بن ترخ.
 (١) زه‌ردی کال؛ رنگ پووشی. (٢) له‌پووش درووستکراو؛ پووش.
 (٣) ه‌چ و پوچ و بن ترخ؛ بن بایه‌خ.
 ثوقانه؛ نیشانه‌ی شتی داهاتوو یا پوودانی
 دواپژ.
catch (or clutch, grasp) at a straw, په‌نابردن بو ه‌مر شتی.
 که لومړی پزگاری لی بکړت.
not worth a straw, پووشکه‌به‌نامینټ؛ بن ترخ؛ ه‌چ و پوچ.
the last straw, دوا سربار؛ دوا تین؛ سرباری پشت شکین (مه‌جان).
to make bricks without straw, ه‌لمسان به‌کارک به‌بن کهرسه‌ی
 پی‌ویست.
strawberry (strō'ber'ī, strō'bēr-i), *n.* شیک؛ چپیک.
strawboard (strō'bōrd', strō'bōrd'), *n.* مقبای پووش.
straw boss, [Colloq.], یاریده‌ده‌ری کارگیر یا سرکار.
straw color, پمنکی زه‌ردی کال.
straw hat, کدوی پووش.
strawmat, حسی.
straw man, (١) داهول؛ داهولی پووش.
 (٢) به‌لگه‌ی بوش؛ به‌لگه‌ی بوشی ه‌له‌به‌ستراوه به‌ده‌ست‌ه‌ست ه‌مر بو
 به‌درختنه‌وه‌ی و پښ س‌لماندنی مه‌به‌ستنی تاییه‌تی؛ پېشکه‌شکری
 نهم به‌لگه‌ بوشه. (٢) شایه‌تی به‌درختراوه یا دروژن.
 (٤) کس‌یک‌ی ه‌چ و پوچ و بن بایه‌خ؛ کس‌یک‌ی ه‌چ.
straw vote, راوم‌گرتی نمونیه‌که له‌هاول‌تیان ده‌باری مه‌سه‌ل‌یک.
straw wine, شرابی پووش؛ شرابیکی خست و شیرینه له‌ترئی
 لسمر پووش ه‌لمخراو ووشک کراوه درووست ده‌کړی.
straw worm, کرمیکه‌قه‌ی گنم و دغل‌دانی تر ده‌خوات.

stress

etc.)

(۲) نەرك خىستەنسەر (مېشك، ھەست، لەش) پەستكردن: بارى ناخۇش خىستەنسەر شان: ھەرقا پىندان.

(۴) ھىز خىستەنسەر (پىژمان، ھۆنراھ): كۆت (بىرگە):

(In "truthful" you ~ the first syllable.)

-stress (stris), پاشكەرنە نىشانەى مېنەپە

stretch (stretch), v.t. (۱) درىژكردنەھ: پاكىشان: پانكردنەھ:

كشاندن لاستىك، (۲) پاكىشان: پال، قاچ، لاق: پەل ئى پاكىشان:

(to ~ one's legs)

(۲) پاكشان: يانكوتن

(۴) (۱) كۆركۆن (ماسولگە): (ب) لە جىن بىردن: توند پاكىشان

(۵) زۆر لەخۆكردن: زۆر پال بەخۆھە نان: زۆر ھەلەدان:

(to ~ every nerve to win)

(۶) (۱) بەش پىن كۆن: پىن دەرىبدن:

(to ~ the budget by careful spending)

(ب) زۆرتر كۆن بە پوونكردنەھ: بەشى زىاتر پىن كۆن:

(to ~ a meal by thinning the soup)

(۷) درىژە پىندان (باس).

(۸) (۱) بەدەمەھەدان: (He ~ed the rules to suit his purpose.)

(ب) پىھەنان: زىادە پىھەنان: زىادە پۇيشتن:

(She ~ed the facts a little.)

(۹) [Slang] بەزەھەدان (زۆرائىزى، بۆكسبازى): پاكىشت (مەجان).

(۱۰) [Archaic or Dial.] ھەنواسىن: بە پەتەھە كۆن

(۱۱) [Slang or Dial.] پاكشانن بۇ ناشت

v.t. (۱) درىژپوونەھ (ب) كشان: پاكىشان: پاكىشان: كىش ھاتن.

(۲) پاكىشان: دەست بۇ پاكىشان.

(۳) (~ out) پاكشان: پەل ئى پاكشان: خۇ پاكشان.

(۴) كشان: (Rubber ~es easily.)

(۵) [Slang] ھەلواسران: بە پەتەھە كران.

n. (۱) درىژپوونەھ: درىژكردنەھ: كشان: پاكىشان.

(۲) ماھەى سەرۋى: ماھەىمكى بەردەھام: سەردەم:

(a ~ of three months)

(۴) [Slang] ماھەى سزى بەندىخانە.

(۵) ماھەى كشان: پادەى كشان يا درىژكرانەھ.

(۵) شونىنكى فراوان و بەر بەرەھە يا كراھە: زەھى درىژپوونەھ: درىژپى: پانتايى:

(a ~ of land, highway, beach, empty fields)

(۶) لايەكە لە دوو لا راست و درىژەكەى مەيانى غارغارن.

adj.

stretcher (stretch'er), n. (۱) دارىكە لە بارى پال خراوى

چوارچىۋەيك پادەگى. (ب) قالپى پىلاو پاستكردنەھ يا كشان:

چوارچىۋەى جل كشان. (ج) خىشتىك يا بەردىكە لە بارى درىژى خرابىتە

دىوارەھ (۲) دەستەبەرى نەخۇش.

stretcher-bearer (stretch'er-bâr'er), n. دەستەبەرى نەخۇش

ھەلگ.

stretch-out (stretch'out'), n. ئىشى زىادە بە كرىكار كۆن بە

پارەمكى كەم يا بە خۇپايى.

stretchy (stretch'i), adj.

بکش لاستىكى.

-stretchiness (n.).

strew (strō), v.t. (۱) پىرش و پلاو كۆنەھ: قۇدان: پىژاندن.

(۲) داپۇشىنى پوويەك بە پىرش و پلاو كۆنەھى شت بەسەردا.

(۳) پىرش و پلاو پوونەھ.

stria (stri'a), n. (۱) درىزى بارىك: درزى قلىشى بچووك.

(۲) مىلى بارىك (بەتايەمكى كە ھاورىكى چەند مىلىك يا ھىلىكى تىرى).

striae (stri'at), v.t. (۱) درزىكردن: قلىش قلىش كۆن.

(۲) مىل مىل كۆن.

adj. (۱) درزى: قلىشا. (۲) مىل مىل.

striated (stri'at-id), adj. (۱) درزى: قلىشا. (۲) مىل مىل.

striation (stri-ā'shan), n. (۱) درزى تىژدەپوون. (۲) مىل مىللىتى.

stria (۳)

stricken (stri'kən), past participle of strike.

adj. (۱) بىرىندار: پىنگاۋ گولە لىندراۋ: لىندراۋ: بىرگەتوۋ.

(۲) توش بۇ (نەخۇشى، بىرىن، پىرى، خەم، نەگەمكى): گولتار: كەفتەكار:

نەخۇش. (۳) پى: لىپاۋلىپ.

strickle (stri'k'l), n. (۱) پىنكە: ئامىزىكى راستە دانەۋىلەى زىادەى

پىن لا دەپىرى بۇ لىۋان لىۋ كۆننى پىۋانەكە: دارمال.

(۲) ئامىزى داس تىژكۆن. (۳) ئامىزى پىنكە كۆننى دارمەشتەى لم.

v.t. پىك كۆن بە ئامىزى پىك كۆن: دارمال كۆن.

strict (strikt), adj. (۱) توندوتىژ:

(~ orders, standards, etc.)

(ب) بە زەپىرۋىك: بەزەپىر: توندوتىژ: (a ~ teacher, father, etc.)

(۲) (۱) تەۋاۋ: ئىچكار: (secrecy ~)

(ب) بەتوندىگر: توندوتىژ: بە ووردى بە توندى پەپىرەمكى:

(a ~ Moslem)

(۳) تەسك (مانا): (in the ~ sense of the word)

(۴) بارىك و پەق و بۇ سەرمەھە ھەلچو (پوۋەكئاسى).

(۵) [Archaic]، (۱) نىزىك (پەپىرەندى). (ب) تەسك: تەنگ.

-strictness (n.).

strictly (strikt'li), adv. بە توندوتىژى: بە ووردى: بە تەۋاۋى:

بە توندى.

stricture (strikt'chēr), n. (۱) پەخەى توند: سەرمەشتى.

(۲) پەپىرەھە شتى توندوتىژى پى لىگر يا بەستەرمەھ: (moral ~s)

(۳) [Obs.] توندوتىژى. (۴) ھاتنەمەيەكى بۇرى لەش.

stride (strīd), v.t. (۱) ھەنگاۋى گەپە نان: بە ھەنگاۋى گەپە گەپە

پۇيشتن (بەتايەمكى بە خىرا يا بە فىزەھە).

(۲) ھەنگاۋىكى گەپە بەسەردا ھەلپىنەنەھ: (to ~ over a ditch)

(۳) (۱) لىگن لەم دىۋ و لىگن لەم دىۋمەھە دانان (۵ك سوارپوونى نەسپ):

دانىشتن يا ۋەستان بەم جۆرە. (ب) ۋەستان بە لاق پلاۋى.

v.t. (۱) ھەنگاۋىكى گەپە بەسەردا ھەلپىنەنەھ.

(۲) پىندا پۇيشتن بە ھەنگاۋى گەپە (ھەر ۵ك پىۋانى شونىنكى بە ھەنگاۋ):

(They ~ the street)

(۳) دانىشتن يا ۋەستان بە گەل پلاۋى: لاق خىستەن ئەم دىۋو ئەۋدىۋى شىنكىۋە

لە دانىشتن يا ۋەستاندا.

n. (۱) ھەنگاۋى گەپە نان يا ھەلپىنەنەھ. (۲) ھەنگاۋى گەپە.

(۳) ھەنگاۋى گىلەندارى چوارپىن. (۴) ماۋە يا درىژى ئەم جۆرە ھەنگاۋ.

(۵) (pl.)، پىنشىكەوتن.

hit one's stride, گەپىشتەن پەلى ئاسايس چالاكى و كارىگەرى خۇ.

make great strides, زۇر پىنشىكەوتن: ھەنگاۋى گەپە يا باش نان بۇ

پىنشىكەوتن.

take in one's stride, بە ئاسايس كۆن: بە ئاسايس جىنەجىگەردن يا

ئەنچام دان.

stridence (stri'd'ns), n. Also stridency, بەرىزى و تىژى ئاسايس

(دەنگ).

strident (stri'd'nt), adj.

بەرىزى تىژى ئاسان (دەنگ).

-stridently (adv.).

stridor (stri'dēr), n. (۱) دەنگىكى تىژى ئاسان.

(۲) دەنگىكى ناخۇشى ھەتسەدەھە ۵ك خىزە يا لوۋرە (پىزىشكەۋانى).

stridulate (strij'oo-lāt'), v.t. جىرۋەجىرۋىكى ئاسان كۆن (۵ك)

ھەندىك جانەھەن.

-stridulation (n.).

stridulous (strij'oo-las), adj. جىرۋەجىرۋى: تىژى ئاسان.

strife

- strife** (strif), *n.* (۱) ناگۆكى؛ رقهبرى؛ رقهبرايهتى؛ دوپهرمكى.
(۲) [Archaic] همول؛ كۆشش؛ خهبات.
- strigil** (strij'al), *n.* (۱) ناميرنىكى دەم چەمارەيە يۇنانى و پۇمانەكان
بەكارىان دەمنا بۇ سىرىنى پىشتە لە دواى گەراما يا وەرزش كردن.
(۲) نەخشىكى شەبۇلى خانوو رازنەرموھى پۇمانىيە.
- strigose** (stri'gōs, stri-gōs'), *adj.* (۱) دركاوى (گەلا)
توكەكەى تىزە (پروەكناسى) (۲) درزاوى (گيانەورناسى)؛ قلىش قلىش.
- strike** (stri:k), *v.t.* (۱) پىدادان؛ پىمالين؛ لىدان؛ زرمە ئەمەلسان؛
پىاكىشان (to ~ someone with hand).
(ب) پىاكىشان؛ لىدان: (He ~ the nail with a hammer.)
(ج) لىدان (سكە): (A mint ~s coins.)
(۲) ماسى گرتن بە پاتەكاندن يا پاكىشانى قولاپەكە.
(۳) لىدان (نامىزى مۇسقىا): (to ~ a key).
(۴) لىدان (كاتۇمىن).
(۵) پىدادان؛ بە توند بەركوتن؛ پىمالين:
(She ~ her elbow against the door.)
(۶) لىدان (شاقارتە)؛ داگىرساندن: (He struck a match.)
(۷) لىدان (The stone struck his head.;
The lightning struck the chimney.)
(۸) مېرش بىردنە سەر؛ دەست وەمشاندن.
(۹) لىدان؛ بەركوتن: (The light struck the window.)
(ب) سەر گۆى كەوتن؛ بىيستن.
(۱۰) دۇزىنمە (لەپىن): (They struck oil.)
(۱۱) دەرگەوتن: (What a sight struck my eyes.)
(۱۲) (۱) ھاتن بە مېشكە؛ يا بە خەيالىدا: (The idea just struck me.)
(ب) دلفراندن.
(ج) وا بۇ دەرگەوتن؛ وا دىيارىيون: (That ~s me as rather silly.)
(د) لە پىر وا ئى ھاتن: (He was struck dumb.)
(ه) ھەست جولاۋندن: (The scream ~ terror in my heart.)
(۱۳) (ب) بىستن (پەيمان)؛ رىگەوتن؛ پىكەت: (to ~ a bargain).
(ب) گەيشتە: (to ~ a balance).
(۱۴) داگرتن (ئالا؛ بايەوان)؛ ھىنانەخارمە؛ نزم كردنمە.
(۱۵) لابردنى دانەۋىلەى زىادەى پىۋانەيەك بە نامىزىكى راست بۇ رىك كردنى
لەگەن لىۋارى پىۋانەكە. (روھى "strickle" بىيەن).
(۱۶) ھەنۇستىكى تايەبەتى وەرگرتن (۱۷) پەگ داگوتان.
(۱۸) [Slang] ئى قەزىكردن؛ داۋالىكردن.
(۱۹) [Obs.] جەنگاندن؛ جەنگ كردن؛ شەركردن.
(۲۰) سىرېنمە؛ لابردن: (He ~ her name from the list.)
(۲۱) (ب) لابردنى كەرسەى پەردە (شانۇگەرى).
(ب) چرا كزكردن يا كۆۋاندنمە (شانۇگەرى).
(۱) پىدادان؛ پىمالين؛ لىدان؛ پىاكىشان.
(۲) مېرش بىردن؛ دەست وەمشاندن: (The enemy ~ at dawn.)
(۳) (ب) لىدان (كاتۇمىن، زەنگ): (The clock is ~ing.)
(ب) بانگ بۇ دان بە لىدانىكى وەھا: (Three o'clock had struck.)
(۴) پىدادان؛ پىاكىشان؛ لىدان:
(The ball struck against the house.)
(۵) داگىرسان: (This match won't ~.)
(۶) دان خواردن (ماسى لە پراۋەماسىدا) (۷) پىۋەدان (مان).
(۸) چوونەۋرە؛ پىاچوون:
(The wind struck through the cracks.)
(۹) ~ on; ~ upon (،) دۇزىنمە:
(We struck on the right combination.)
(۱۰) بايەوان داگرتن يا نزم كردنمە.
(۱۱) ئالا داگرتن (نېشانەى بەزىن).
(۱۲) مان گرتن: (The workers struck yesterday.)

string

- (۱۳) پىۋان؛ پەگ داگوتان.
(۱۴) لادان بەرە؛ بۇيشتن بەرە؛ شۇيىنىكى تازە: (They struck north.)
(۱۵) تىن تەقاندن؛ بە تىز پۇيشتن.
(۱۶) لىدانىك؛ پىاكىشانىك؛ پىمالينىك؛ پىادانىك.
(۲) stickle.
(۳) مانگرتن: (a miner's ~; The teachers went on a ~).
(۴) لە پىر دۇزىنمەى نەوت، كانزا... ھتە.
(۵) شانس گرتىنىكى باش؛ سەرگەوتىنىكى لە پىر پارەيەكى زۇر دەسكەوتن.
(۶) دان خواردننى ماسى و يارى كردن بە قولاپەكە.
(۷) ژمارەى پارەى سكە لىدراۋ بە جازىك.
(۸) مېرشى فۇگەى بۇمباھاۋىز (بەتايەبەتى بۇ سەر نىشانىكى تايەبەتى
(۹) ئى ئەدانى تۇپى يارى "بىسبۇل" كە بە ھەلە دەۋمېرى
(۱۰) لىدانى ھەموو نىشانەكان لە يارى "بۇلىنگ" داۋ خىستە خوارەۋەيان.
(۱۱) كۆسپ؛ بارىكى نەھات، نالەبار، يا ناھەموار:
(His ethnic background was a second ~ against him.)
سەرئىچ پاكىشان؛ دلفران:
be struck with,
(He was struck with his beauty and intelligence.)
لە بارىكى ناھەموار يا
have two strikes against one, [Colloq.],
نالەباردا بون.
مانيان گرتوۋە
(out) on strike,
لىدان و خىست؛ پىاكىشان و بەزەۋىدادان.
strike down,
(۲) خىست (نەخۇشى)؛ كەفتەكاركردن.
strike dumb,
واق وورماندن؛ سەرسام كردن؛ سەرسوپماندن.
strike in,
قسە پىن بىرن؛ ھەلدانە قسە.
strike it rich,
(۱) لە پىر نەوت يا كانزاى بەنرخ دۇزىنمە.
(۲) لە پىر دەۋلەمەندىبون؛ لە پىر پارەيەكى زۇر دەسكەوتن.
strike off,
(۱) لىگەنمە؛ بىرن؛ پەراندن (سەى):
(to strike off a person's head.)
(۲) سىرېنمە؛ لابردن؛ ئى دەرھىنان.
(۳) چاپ كردن.
strike out,
(۱) دەست ئى وەمشاندن؛ لىدان.
(۲) دانان؛ دامەزاندن؛ پىكەتەن. (۳) سىرېنمە؛ لابردن؛ كۆۋاندنمە (ناۋ).
(۴) دەستپىكردن (كار، پۇيشتن).
(۵) دەرگرتن (بارىكەرى بىسبۇل لەبەر سى ھەلەكردن).
strike up,
(۱) دەستپىكردن (گۇزائى ووتن، مۇسقىا لىدان).
(۲) دەستپىكردن (برادەرى)؛ پىكەتەن:
(The two boys struck up a friendship.)
مانگرتن داخىستەۋە يا
strike-bound (stri:k'bound'), *adj.* نىشى پارگرتوۋە (كارگە).
strike-breaker (stri:k'brāk'ēr), *n.* مانگرتن شكىن؛ كەسنىكە كە.
له جنى كرىنگارى مانگر كاردەكات بۇ پوچ كردنمەى مانگرتەكە.
strike-out (stri:k'out'), *n.* لە يارى دەرگرتنى تۇپ لىدەرى بىسبۇن
لەبەر سى ھەلە
striker (stri:k'ēr), *n.* (۱) مانگر؛ كرىنگارى مانگر.
(۲) شاگرد ئاسنگەر؛ ئاسنگوت.
(۳) بزمارى تەقە (چەكى ناگرتن).
(۴) چەكوشى كاتۇمىن. (۵) سەربازى بەردەستى ئەفسەر.
(۶) پىم ھاۋىزى پراۋە نەھەنگ.
striking (stri:k'ing), *adj.* سەرئىچ پاكىش؛ سەرسوپمېنەر:
(a woman of ~ beauty)
string (stri:n), *n.* (۱) بەن؛ دەۋو؛ كىشەك؛ رايەل؛ تال؛ تالە دەۋو يا
بەن؛ قەل؛ سىم. (۲) قەيتان. (۳) پست؛ چەند شتىكى لە كىشەك يا تەل
ھەلگىشراۋ يا ھۇنراۋە (مورو، دەنگە تەزىيە... ھتە): (a ~ of beads).
(۴) پىز؛ زىجەر؛ پست: (a ~ of houses).
(۵) دەستەيەك يارىكەرى بەپنى تۋانا پىزكراۋ؛ شەر؛ پلە:

striptease

striptease, Also strip tease, خۇ پروتکردنەردى ئافرىقە پارچە پارچە لەسەر شانۇ لەبەر چاۋى تەماشاكەرن.
stripteaser, ئافرىقە خۇ پروتکردنەردى پارچە پارچە لەسەر شانۇ لەبەر چاۋى تەماشاكەرن. (ھەرۋە "stripper").
stripy (strīp'ī), adj. بەلەك: بازو: مىلدا.
strive (strīv), v.t. (۱) كۈشش كىرىش: ھەلەن: پەنج دان: (They ~ to win.)

(۲) خەبات كىرىش (to ~ against oppression).
 (۳) [Obs.] مەلەك كىرىش.

strobila (strob'ī-lə), n. لەش كەرت كەرتى ۋەك كىرىش شىرتى.
strobile (strob'il), n. بەرى قوۋچەكەي تۇردار ۋەك بەرى كاج.
stroboscope (strob'ə-skōp), n. ئامىرى پىلانى خىرايى سۈرۈشە ۋە لەرىشە.

-stroboscopic (adj.); stroboscopic (adj.).
strode (strōd), past tense of stride.
stroke (strōk), n. (۱) لىدان: تەور: قامچى... ھەت: پىدادان.
 (۲) كارىكى توندو لەپىرى نەنجام بەخش ۋەك لىدان:
 (a ~ of lightning)

(ب) كارىكى نەنجام بەخش بەتايىتە ھى خوش: (a ~ of luck).
 (۲) مىشك ۋەستان: مىشك ۋەشك بوون: سەكتە مىشك: شەپە: گۇچى ئىفلىجى (۱) ھەلەكە سەركەتو. (ب) نەنجامى ھەلەكە ۋە.
 (۵) دەنگى لىدانى كاتۇمىر.
 (ب) كات يا ساتى نەم لىدانە: (He arrived at the ~ of nine).
 (۶) (۱) لىدان بە دەست، گۈرۈ، يا پاكىت (يارى تەنس، گۇلف، بليارد... ھەت).
 (ب) بال ھەلەكەتە ۋە (مەلە، سەل لىدان):

(the ~ of a swimmer, rower, etc.)
 (ج) جۈرۈ خىرايى نەم بال ھەلەكەتە ۋە: (a slow ~).
 (۷) ھەلەكە يە نىشانە (بە پىتووس يا ئامىرى تى).
 (۸) لىدانى دل
 (۹) دەست پىداهەتەن: لىخان: پىاخشان.
 (۱۰) كايە (مەكىنەكارى).

(۱۱) كارىك يا بىرىكى لىھاتەنە: (a ~ of genius).
 (۱۲) (۱) سەل لىدەرى پىشە ۋە بەلەم (كە خىرايى بەلەمەكى بەدەستە).
 (ب) جى نەم سەل لىدەرى

(۱) دەست پىداهەتەن: بە نەسپايى لىخان:
 (He ~ her hair, back, etc.)

(۲) دانانى خىرايى سەل لىدان.
 (۱) سەل پىشە ۋە بەلەم.

(۲) سەل لىدەرى پىشە ۋە بەلەم (كە خىرايى بەلەمەكى بەدەستە).
stroll (strōl), v.t. پىاسەكەن: گەران: (to ~ in the park).
v.t. پىاسە پىداكەن: پىداكەران: (to ~ the streets).
n. پىاسە: گەرانىكى لەسەرخۇ: (to go for a ~).
stroller (strōl'ēr), n. (۱) پىاسەكە
 (۲) نونەرى گەپۇك (شانۇگەرى).
 (۳) لائەن: خانە بە كۇل: گەپۇك: گەپىدە: پەبەن: ۋىل.
 (۴) پەپە ۋە مىدال.
 (۵) گالىسكە يا ەرەبانە مىدال.

stroma (strō'mə), n. (۱) شانە پىكەنەرى چوارچىۋە شەندامىك.
 يا خانەبەك: (۲) چوارچىۋە بىن پەنگى خۇكەي سۈرى خۇن.
-stomatic (adj.).
stromeyerite (strō'mī'ēr-it'), n. سترۇمەيرىت كائۇزايەكى بىرقەدارى خۇلەمىشى.

strong (strōŋ), adj. (۱) بەھىز: تۇكە (ب) تەندروست: بەگۈر.
 (۲) پەوۋشت بەر: ۋەرە بەر: (a man of ~ character).
 (۳) لىھاتەن: پەتوۋا: زىرەك: (He's ~ in chemistry).

struck

(۴) قايم: پەتو: بەرگەك: (a ~ wall).
 (۵) زۇر بەرگەك (ھىزىش): خۇپاگرا: بە ئاسانى نەگىرا (سەنگەر).
 (a ~ fort)
 (۶) بەھىز: (a ~ army).
 (۷) لە ۋەمەبەكى تايىتە پىكەتوۋە نەختىك زىاتىش:
 (an army of 6,000 ~)

(۸) توندوتىز: بەزەب: (~ measures).
 (۹) خەست: خەلىس: سەنگىن: (a ~ drink, coffer, tea, beer, etc.).
 (۱۰) توندوتىز: بەھىز: تىز: (a ~ light, smell, etc.).
 (۱۱) بۇگەن: بۇز تىز
 (۱۲) بەر: قايم (a ~ voice).
 (۱۳) (۱) بەتەن: گەرم: زۇر (~ affection).
 (ب) پىن سەلەنەن: توند: (~ opinion).
 (ج) توندوتىز: پەق: (~ criticism, language, words, etc.).
 (۱۴) بەزەب: زان: (a ~ personality).
 (۱۵) زۇر ديار: نەتو: زۇر: (a ~ resemblance between the two).
 (۱۶) توند: قايم: بەتەن: (a ~ wind).
 (۱۷) بەتەن (بازار) پارە بازى... ھەت: ئىخ لە چوونە سەرمەدەيە:

(a ~ market)
 (۱۸) بەھىز (كردار) پىزەمان: ئاياسايى: ئادەستوۋى:
 ("Swim", "go", and "write" are ~ verbs.)

(ھەرۋە پىشى دەۋوتىز: "irregular")
 بە توند: بە قايم: بە توندوتىز: بە ھىزەۋە ئىچكار: زۇر.
strong-arm (strōŋ'ärm'), adj. [Colloq.] زۇرەملى:
 زۇردارەكى: (~ tactics)
v.t. [Colloq.], زۇرلىكەن: بە زۇر پىن كەن
strong-box (strōŋ'boks'), n. سەۋوقى قايمى شى بەنرخ
strong drink, خواردە ۋە مەستكەرى خەست
strong-hold (strōŋ'hōld'), n. قەلە: سەنگەر.
strongly (strōŋ'li), adv. بەتوند: زۇر.
 (I ~ advise you not to go.)

(۱) بەدەسەلەتەن كەسى پىنخرونىك.
strongman (strōŋ'mən), n.
 (۲) دىكتاتور
strong-minded (strōŋ'min'did), adj. (۱) مىشك تىز
 (۲) پاى توندو خۇ ھەيە: كەلەپەق: سەرسەخت: بە ئاسانى ۋاز لە بىرۋاى خۇ ناھىنى.

-strong-mindedly (adv.); strong-mindedness (n.).
strong-willed (strōŋ'wīld'), adj. = strong-minded.
strongyle, strongyl (strōŋ'jīl), n. جۈرە كرىمكى خىرى
 مەخۇرى زىانەخەلە لەشى مۇۋۇ گىناداردا دەۋى.
strontia (strōŋ'shi-ə), n. ئۇكسىد سترۇنتىۋم (كىمىيا).
strontium (strōŋ'shi-əm), n. سترۇنتىۋم: تۇخمىكى كائۇزايەيە (كىمىيا)

(۱) قايش. (۲) چەرمى چەقۇو گۈزەن تىزكەنەۋە
strop (strop), n. تىغ تىزكەنەۋە بە چەرم.
v.t.
strophanthin (strō-fan'thin), n. سترۇفانتىن: ئارۋىتەيەكى سىپى
 يا زەردىبارى ۋە ھەۋىيە بۇ ۋورپا كەنەۋە دىل بەكار دەھىتەن
strophe (strō'fi), n. (۱) سترۇفى: (۲) گەرانەۋە دەستە گۇزى
 چىۋىكى شانۇگەرى پۇتانى لە لاى راستى شانۇۋە بۇ لاى چەپ
 (ب) نەۋ بەشە چىۋىكى شانۇگەرى كە نەم دەستە گۇزىيە دەپلىن لە
 چوئىيان لە لاى راستى شانۇۋە بۇ لاى چەپ. (۲) بىرگە ھەلەست.

-strophic; strophical (adj.).
strophulus (strof'yoo-ləs), n. مەلەزى مىدال.
strove (strōv), alternative past tense of strive.
struck (struk), past tense and past participle of strike.

structural

adj. داخراوه به موزى مانگرتنموره.
structural (struk'chêr-al), **adj.** (۱) ھى پىنگھاتن: تايبەتى به
 پىنگھونان (۲) پىنويستە بۇ دروستکردن (خانوسازى).
 (۳) تايبەتى به گۆرپىنى بەردو چىنى سەرھوى زەمىن (زەمىنناسى).
 (۴) تايبەتى به پىنگھاتنى لەشى زىندەمور.

-structurally (adv.).

structural steel, پۇلای خانووركردن.
structure (struk'chêr), **n.** (۱) شىوھى پىنگھونان يا پىنگھاتن!
 شىوھى داڭشتن. (۲) شتى دروستكراو: خانو: پرد.
 (۳) پىنگھاتن: داڭشتن: (the ~ of society).
 (۴) شتى پىنگھاتو له چەند بەشيك.

v.t. پىنگھونان: پىنگھونان: دروستكردن: پىنگھستن
structured (struk'chêrd), **adj.** به شىوھەكى تايبەتى پىنگھاتو
 يا پىنگھاتو: پىنگھاتو: به پىنى پەيرەو پىنگھاتو
 (a ~ environment, class, society, etc.)

stradle (strōd'l), **n.** شىرىنىكە مەرتىيە له ميوه سىو يا پەيرى
 خراوه ناو پارچە ئانى ھەيرىو لىئانى لەناو فرىدا.
struggle (strug'l), **v.i.** (۱) زۇرل گرتن: ئەمباربەون: كىش مەكىش.
 (۲) تىكۇشان: ھەولان: كۇشش كردن: خەيات كردن: ھەلپەكردن!
 پەلەقارنى كردن
 (She ~d to succeed in business.;
 They ~d for freedom all their lives.)

n. (۱) تىكۇشان: خەبات: ھەول: كۇشش: تىكۇشين.
 (۲) زۇراسازى: زۇران: ئاكوگى: شەپ: كىش مەكىش
 (۱) بارى به ئىنى ئامىرى مۇسقا كردن: **strum** (strum), **v.t. & v.i.**
 به لاسەلايى يا ئەزانانە ئامىرى ژىدار لىدان
 (۲) ئاوار لىدان بەم شىوھە

struma (strōō'ma), **n.** (۱) ھەنناوسانىكى بىنى ھەندى قەرزەبە.
 (۲) scrofula (ب) goiter.

-strumose; strumous (adj.).

strumpet (strum'pit), **n.** قەحە: ئافرەتى سووك.
strung (strun), **past tense and alternative p.p. of string.**
strut (strut), **v.i.** خۇبادان: خۇفشكردنەو ھەك ەلەشيش له رۇيشتندا!
 به كەش و فەشەو رۇيشتن: به قنچ وقىتى رۇيشتن بەرئو.

v.t. پالپشت دانەنە: لەنگەرگرتن
n. (۱) خۇبادان: خۇفشكردنەو ھەك ەلەشيش له رۇيشتندا!
 به كەش و فەشەو رۇيشتن. (۲) پالپشت: كۆلەك: كۆشە: پالپشت.
struthious (strōō'thi-əs), **adj.** رۇشترەل: تايبەتى به رۇشترەل و
 ئالندەى نەفرى تر.

strychnine, strychnin (stri'k'nin), **n.** سترىكىر ماددەيەكى
 ژەھراوىيە.

stub (stub), **n.** (۱) بىكەدار: بىك: كۆتكەدار: كۆتەرە: باشمارەى قەدى
 درمخت دواى برىنەرە: بىچ (۲) قنچك: قنك (جگەرە: پىنوس: كۆلەك: كۆلك:
 (the ~ of a tail, cigar, tree root, pencil, etc.)

(۳) چوكە: ئوركى دەرىپوقىو
 (۴) قەلەمىكى كۆل: قەلەمى نووك كورت و كۆل
 (۵) stub nail. (۶) قنكە چەك بليت
v.t. (۱) لە رەگ ريشە دەرھىنانى گيا.
 (۲) زەوى پاكردنەو له بىكە دارو بىچە گيا... ھتد به لە رەگ دەرھىنانيان.
 (۳) پى له شت ھەلەكەرتن: قاچ بەركەرتن. (۴) قنكە جگەرە كۆلاندەو به پى.
stubble (stub'l), **n.** (۱) پەريز: باشمارە يا بىچى ناو زەوى دەغل و دان
 پاش دروینە: كۆتەرەى گەنەو جۆو گەنەشامى
 (۲) شتى كورتەبالاى تىز: ريشى زىر (پاش نەتاشىنى بۇ چەند بۆرژك:
 (a ~ of beard)

stubbly (stub'li), **adj.** (۱) لە پەريز دەجىت: به كۆتەرەى دەغل و دان
 داڭوشراو (۲) كورت و تىز

studio

stubborn (stub'ern), **adj.** (۱) كەلەرەق: سەرەخت: قىسچە
 سەركىش: چەموش: مانگرا: سەرىنچ: پى نەستور.
 (۲) كۆلەنەر: بەردەوام.
 (۳) (۱) پەق (زەوى): (~ soil).
 (ب) گران (كار, كىشە): به زەحمەت چارەسەركراو.

-stubbornly (adv.); **stubbornness** (n.).

stubby (stub'i), **adj.** (۱) كورت و نەستور: كۆتەرەيى:
 (~ fingers)

(ب) كۆل: كورت و كۆل.
 (۲) كورت و چە (ریش, قن).
 (۳) به شتى كورت و چە داڭوشراو.
 بزمارى كورت و نەستور.

(۱) گەج: قىل و گەج. (۲) گەجكارى.
stucco (stuk'ō), **n.**
v.t. گەجكارى كردن: به گەج سواغ دان: (to ~ a wall).
stuccowork (stuk'ō-würk'), **n.** گەجكارى.

stuck (stuk), **past tense and p.p. of stick.**
stuck-up (stuk'up'), **adj.** [Colloq.], لووت بەرئ: لەخۇبايى:
 بەغىزا به كەش و فەش.

stud (stud), **n.** (۱) قرتىنە: قرتىنكە: دوگە يا تەرەقەى قىلغان.
 (۲) دىرەك: دارى به پىنەى دىوار (له خانووى دارد): دارى پاوهستوى
 چوارچىوھى خانو. (۳) سنگ (به دىوارەو): پالپشت.
 (۴) بورغ و پىچ و مۆرى سەر دەرىپوقىو مەكىنە.
 (۱) به قرتىنكە يا دوگە پارازاندەو.
 (۲) به سەردا بلاوونەو به پىرى: (Rocks ~ the hillside).
 (۳) پىندا بلاوونەو به تىرەتەسەل.
 (۴) دىوار دروستكردن به دىرەك يا دارى پاوهستوى: دىرەك دانەنە.

stud (stud), **n.** (۱) پەوكە ئەسپى پەراندن
 (۲) جنى بەخىوكردن يا راگرتنى ئەم ئەسپانە. (۳) ئەسپى پەراندن.
studbook (stud'book'), **n.** تۆمارنامە يا كىتەبى بىنەچەى ئەسپ
 (بەتايبەتى ھى ئەسپى غارغارن).
studding (stud'in), **n.** (۱) چوارچىوھى دارىنى خانو.
 (ب) سەرچەمى دىرەك يا دارى چوارچىوھى دىوار.

(۲) قرتىنەو دوگەى پەويەك.
studding-sail (stud'in-sāl'), **n.** بايەوانكى ئەنكە له دەرمەوى
 بايەوانى سەرەكيد.

student (stōō'd'nt, stū'd'nt), **n.** (۱) قوتابى: شاگرد: خویندكار.
 (۲) لىكۆلەرەو: (a ~ of human behavior, history, etc.).
student body, ھەموو قوتابىانى قوتابخانەىك يا زانكۆيە.
student government, پىنگھراوى قوتابىانى قوتابخانە يا زانكۆ:
 يەككىتى قوتابيان.

studentship (stōō'd'nt-ship', stū'd'nt-ship'), **n.**
 ~ (۱)

قوتابىيەتى. (۲) [British], بەخشىشى قوتابى (بۇ خویندن).
student teacher, قوتابى مامۇستا: قوتابىيەكى دوا سالى زانكۆيە
 وانە دەلەتەو لىزىر سەرىەرشتى مامۇستايەكدا.

studhorse (stud'hōrs'), **n.** ئەسپى پەرين
 (۱) باش لىكۆلەرەو: به ووردى لىكۆلەرەو.
studied (stud'id), **adj.** (۲) دەسەنلەست: (~ indifference).
 (۳) [Rare], زانا: بزانا: دانە.

studio (stōō'di-ō', stū'di-ō'), **n.** ستۆدىو: (۱) كارخانەى
 ھونەرەندە جنى كارى نىگارگىش و وینەگرو پەيكەرتاش... ھتد: وینەگا:
 وینەخانە.

(ب) جنى فەريوون يا فەركردنى ھونەرەك: ھونەرخانە: (~ a dance).
 (ج) فەلم خانە: جنى فەلم گرتن و ئامادەكردن.
 (د) ئوروى لىوھە بلاوونەوى بەرنامەى پادىو تەلەفەزىو.

- studio apartment** (۵)
 ستودیوی ژيان: ژورنيكه هممو پښوښتۍ يكي
studio apartment, ورك چيشخانه و ژاودستۍ تښايه بۇ ژيان
studio couch, قهقهه يكه دمكرتوره بۇ لسه نوست.
studious (stōd' di-əs, stū'di-əs), *adj.* (۱) كوششگر: سهيگر.
 (a ~ student)
 (۲) ژور نيشگر: هملدر. (۳) بهتنگره هاتو.
 (۴) [Rare], دهنسلفست.
 (۵) هاني كوشش كردن يا سعي كردن ديدات (دهويوي).
studwork (stud'würk), *n.* (۱) شتي به قرتينو دوگمه پاراوه.
 (۲) چوارچينو داريني خانوو (بهتايهتي ديرمهكاني ناو ديوارهان).
study (stud'i), *n.* (۱) خوندينه: كوشش كردن: سعي.
 (۲) ليكولينه: به ووردي تيپوانين:
 (After ~ of the matter the judge gave his decision.)
 (۳) لقبكي ژانست: رسته.
 (۴) (pl.) خوندين: (He is doing well in his studies.)
 (۵) (۱) ووتاري نوسراوه: باس. (ب) گهلهي چيزك: وينه... هتد.
 (ج) پارچهيك موسيقاي كورت (بۇ مشق).
 (۶) مهيست: نياز: ويستن:
 (Her constant ~ is to do a job well.)
 (۷) بيركردنوه
 (۸) ژوري خوندينه: نووسين... هتد له مالنكدا:
 (He spends a lot of time in his ~.)
 (۹) شاگرد (شانوگري- بهتايهتي لهروي بهتوانايي شو كسموه):
 (He is a quick ~.)
v.t. (۱) خوندين: (She ~ies history.)
 (۲) (۱) ليكولينه: (I shall ~ your problem.)
 (ب) تيپوانين: لي وورديونه: (He ~ies the map.)
 (۳) خوندينه: كوشش كردن: سعي كردن. (۴) لهبركردن.
 (۵) ويستن: مهيست بوون.
v.t. (۱) خوندينه: كوشش كردن: سعي كردن.
 (۲) خوندين: چونه قوتابخانه. (۳) بيركردنوه.
study hall, (۱) ژوري خوندينه (له قوتابخانه).
 (۲) ساتي تارخانكراو بۇ خوندينه: يا سعي كردن (له قوتابخانه).
stuff (stuf), *n.* (۱) كهرسهي خا: (كه شتي لي دروست دهكرن).
 (۲) ناوكروك: كروك. (۳) (۱) ماده: شت. (ب) هين.
 (۴) كالا (بهتايهتي هي خوري): قوماش.
 (۵) (۱) شتومكي ناوما. (ب) كلوپي كسي. (ج) شت: شتومك: كل وپهل.
 (۶) شتي خواردنوه يا قوتدان (بهتايهتي درمان).
 (۷) شتي فرندراو: شتي بن رخ يا هيج وپوچ.
 (۸) قسهي هيج وپوچ: قسهي قوپ.
v.t. (۱) (۱) پر كردن (ب) ناخن (دوشك, قهقهه, ليغه).
 (ج) مؤميكردن (بالنده, گياندا).
 (د) پر كردن: قه و مريشك له برنج و بهارات... هتد پيش لښاني به فرن:
 (to ~ a turkey)
 (۲) (۱) ناخن: سيخناخ كردن: تن ترچاندا: تن پست.
 (ب) ژور خواردن: ورك ناخن.
 (۳) پر كردن: ناخن: (He ~ed his head with facts.)
 (۴) پر كردن: سنوقي دهنگدان به كاغزي دهنگداني ساخت.
 (۵) (۱) بهريستكرن: داخستن (كون). (ب) قوپوگ: لوت گيران (هلامت).
 (۶) تيخستن: خستهناو.
v.t. ژور خواردن: به پله خواردن.
stuffed shirt, [Slang], كسميكي لهخوابي و بهليزي هيج وپوچ.
stuffing (stuf'in), *n.* (۱) ناخن: ژور تيكرن: ژور خواردن.
 (۲) (۱) ناواخي دوشك: قهقهه و ليغه.
 ژور پر كردن.

- (ب) ناواخيكيكه دمكرتته ناو قه و مريشكوه پيش خستهناو فرنوه
 (كه بريتيه له برنج و كاكه گوزو بهارات).
 (۱) همرا پيس: (a ~ room).
 (۲) گيراو (لوت بهوي هلامت): (a ~ nose).
 (۳) [Colloq.], (۱) ووشك (مهجان): ناخوش: (a ~ dinner party).
 (ب) ووشك (مرو).
 (۴) [Colloq.], بيرتسك: كونهپرست.
 (۵) [Colloq.], تودوتيت (پروشت): خو به راست زان.
 (۶) [Colloq.], مون: گر: مرمون.
-stuffy (*adv.*); **stiffness** (*n.*).
stull (stul), *n.* كولهكي كانكه
 (۱) به گوج, بن ميشك, يا هيج نهان
 پيشاندا: گرجي يا بن ميشكي دهرخستن: گالتهپيكرن.
 (۲) پوچكرنوه: بن كلك كردن: بن نوخ كردن.
 (۳) بهلگههيناهوه بۇ شيتيتي يا ميشك ناتهراوي (دادگا).
-stultification (*n.*); **stultifier** (*n.*).
stum (stum), *n.* (۱) خوشاوي نهترشاو يا نيمچه ترشاوي تري.
 (۲) شهرائيكه كه هم خوشاوي تي كراين.
v.t. خوشاوي نهترشاوي تري كردنه شهرابهوه.
stumble (stum'b'l), *v.i.* (۱) پښ هملكوتن: چورتدان: ساتمهكرن.
 سارسمدان: نوچدان. (۲) لهتريدن (له پيري يا لاوازيده): به لارهولار پزيشت
 (۳) زمان هاتن بهيكده: به سمر لي شياوي و نهزانه كردن:
 (He ~d through his recitation.)
 (۴) هملكردن: تاوان كردن: خراپهكرن.
 (۵) به پښكوت دوزينهوه: به پښكوت دهسكوتن:
 (I ~d on an answer.)
v.t. چورم پيدان: نوچ پيدان: ساتمه پيدان.
n. (۱) ساتمه: چورم: سارسمدان: پښ هملكوتن: نوچ.
 (۲) همله: تاوان: كاري خراپه.
stumblebum (stum'b'l-bum'), *n.* [Slang], (۱) بوزكسازنكي.
 (۲) كسميكي لي نهاتوو ناكارامه.
stumbling block, كوسپ: قورت: تهگمه.
stump (stump), *n.* (۱) بنكهدار: بنك: پاشماوهي قهدي درخت دواي
 بريته: كوتكدار: بنج
 (۲) پاشماوهي نهنداميكي بپراوه (لاق, بال): بښ (دان): كوتره.
 (۳) قنجه: قنك (جگمه, قلم): پنك: (the ~ of a pencil).
 (۴) كسميكي يا گياندارنكي قهلهو كوتبالا: كسميكي خرينه.
 (۵) دووانكه: جني ووتاريژاني پامباري: (to go on the ~).
 (۶) تهبي پښ
 (۷) لولهيك كاغز يا لاستيك له وينهيك به قلم يا بويه كراو دهخري
 بۇ پښكوتن كردن. (۸) بهرنگاري.
 (۹) (pl.) [Colloq.], لاق: لاقهكان. (۱۰) لاقې دهستكرد.
v.t. (۱) بريتهوه (درخت, لاق, بال): ورك كوتره ليكرن: قرتاندا و بښ
 بهجنيشتن. (۲) بنكهدارو بنجه گياو دموه له رهگ هملكيشان:
 زهوي پاكردهوه له كوتره. (۳) گيران به ناوچهيكدا ووتاردان.
 (۴) [Colloq.], له خوخي و زهقي وينه كيشراو كه مكردهوه.
 (۵) [Colloq.], بهنجي پښ لي هملكوتن: پښ لي هملكوتن.
 (۶) [Colloq.], واق وورماندن: سارسويماندن.
 (۷) [Colloq.], بهرنگاريوون: پوويپو ووستان.
v.t. (۱) به تهپهتپ و نارنك وپيكي پزيشتن بهريته.
 (۲) گيران ووتاري پامباري دان.
 گيران ووتاري پامباري دان.
 پشوگا: شلژاو: واق وورماو:
 سمر لي شياو.
stumpage (stump'ij), *n.* (۱) داري به پيوه پيش بريتهوه.

stylo-

- لەگەل شىۋازىكى تايپەتدا گونچاندن.
- stylization (n.).**
- stylo-** (stī'lō, stī'lə), *Also styl-*, پىشگرىككە بەماناى: تىڭ
- stylobate** (stī'lə-bāt'), *n.* بىك يا بىناغەي پىزە پاىە.
- (خانىسازى يۇنانو پۇمان).
- stylograph** (stī'lə-graf', stī'lə-gräf'), *n.* پاندان: قەلەم پاندان
- stylography** (stī-log'grā-fī), *n.* نووسىن، ھەلگۈلەن، يا نەخشە
- كردن بە نامىزىكى نووك تىڭ
- stylographic; stylographical (adj.).**
- styloid** (stī'loid), *adj.* بارىك نووك تىڭ (بەتايپەتتى ئىسگان)
- (توڭكارى)؛ دەرۋى ئاساسى.
- stylotite** (stī'lə-līt'), *n.* پايمەيكى بىگۈلەي دىزاۋى بەرە قىل
- (زەمىنناسى).
- stylus** (stī'ləs), *n.* (۱) نامىزى بارىك نووك تىڭ (نووسىن، ھەلگۈلەن).
- (۲) نامىزى دىزىگەنە قىمانمە. (ب) دەرۋى قىمان لىئان.
- stymie** (stī'mi), *n. Also stymy,* (۱) پراۋەستانى تۈپى يارىگەرىك
- لە بەينى تۈپى يارىگەرىكى ترو كۈنى گۈلەكەدا (گۈلف).
- (۲) تۈپىكى ۋەھا ۋەستار. (۳) كۈسپ؛ قۇرت.
- (۴) بارىكى تەنگۈچەلەمەيى بارىكى شۇلق يا ناھەموار.
- v.t.** (۱) پى لە تۈپى يارىگەرى تىرگرتن (گۈلف).
- (۲) پى لىگرتن؛ كۈسپ خىستەن بەردەم.
- stymy** (stī'mi), *n. & v.t. = stymie.*
- stypsis** (stīp'sis), *n.* خۇين ۋەستانەرە
- styptic** (stīp'tik), *adj. Also styptical,* (۱) خۇين ۋەستىنەرەمە
- بە ھىنانەرەمەكى دەمارى خۇين. (۲) خۇين ۋەستىن.
- styrax** (stīr'aks), *n. = storax.*
- styrene** (stī'rēn, stēr'ēn), *n.* ستايرىن: شلەيەكى بىن رەنگ يا
- زەردىباۋى بۇن خۇشە لاستىك ۋە پلاستىكى ئى دىۋوست دەگىن.
- styrofoam** (stī'rə-fōm'), *n.* ستايرۇفۇم جۈزىكە لە پلاستىكى قايم
- Styx** (stīks), *n.* ستىكس روبرىكى دۈزەخە (ئەلسانەي يۇنانى).
- suable** (sōō'ə-b'l, sū'ə-b'l), *adj.* بۇي ھەبە دىرى بە دادگا
- دەشەت بۇ دادخۋازى.
- suability (n.).**
- suasion** (swā'zhən), *n.* سەلماندىن: پىن سەلماندىن.
- suave** (swāv), *adj.* ناسك (رەۋوش): زەمان شىرىن؛ رەۋوش جۋان
- زەمان لوسس: بە نەزاكەت.
- suavely (adv.); suaveness; suavity (n.).**
- sub** (sub), *n. [Colloq.],* **subordinate** (۲) **submarine** (۱)
- substitute** (۲)
- v.t.** كارىگىز لە بىرىكى كىلىك: بىرىگىزى كىرىن.
- sub** (sub), *n. [Colloq.],* ساندۇچ: جۈزىكە لە ساندۇچ.
- sub-** (sub, səb), پىشگرىككە بەماناى: (۱) لەۋىز: لەمىن؛ خاۋىرو.
- (۲) لەۋار (پە): نۇمىر: (**subprincipal**)
- (۳) كەمىر لە: نىمچە: (**subhuman, subtropical**)
- (۴) لى: بەش: كەرت: ناسەرەكى: (**subdivision**)
- subacid** (sub-as'id), *adj.* (۱) نەختىك مىز: نەختىك توش (مىۋە).
- (۲) نەختىك توندوتىڭ يا بىي (ۋوتە).
- subacute** (sub'ə-kūt'), *adj.* (۱) نىمچە تىڭ (گۈشە).
- (۲) نىمچە توندوتىڭ (نەخۇشى).
- subaerial** (sub'ār'i-əl, sub'ā-ēr'i-əl), *adj.* ئۆرەۋايسى:
- كەتۋەتە سەر بويى زەمىن يا نىزىكى بويى زەمىن: لە بويى زەمىندا پىۋەدەت.
- subagent** (sub-ā'jənt), *n.* نوڭىنەرى نوڭىنەرى: بىرىگىزى بىرىگىزى.
- subalpine** (sub-al'pin, sub-al'pin), *adj.* (۱) تايپەتتە بە دامىنى
- شاخى "ئالپ": (۲) (۱) ھى دامىنى شاخ. (ب) لە دامىن يا قەدى شاخدا دەپۇنت.

subdivide

- subaltern** (səb-ōl'lērm), *adj.* (۱) ئۆرەدەست: نۇمىر؛
- لەۋىز (پەلەۋپاىە) (۲) [British], لە ۋار ئەفسەرى سى ئەستىزەرەۋ.
- (۳) تايپەتتى (ئۆرەۋى)؛ ناسەرەكى.
- n.** (۱) كەسكىنى ئۆرەدەست. (۲) ئەفسەرى ۋار كاپىتن.
- (۳) بىرىكى ناسەرەكى يا پاشكۇ.
- subantarctic** (sub'ant-ärk'tik), *adj.* تايپەتتى بە ناۋچەي نىزىك
- تەۋەرى باشۋەرەۋ.
- subaqueous** (sub-ā'kwī-əs, sub-ak'wi-əs), *adj.* (۱) بۇ ئۆزى
- ئار كراۋە يا دەشەتت ئۆزىناۋى. (۲) لەۋىز ئاۋدا دەۋى: لەۋىز ئاۋدا پىكىدەت يا پىۋەدەت.
- subarctic** (sub-ärk'tik), *adj.* تايپەتتى بە ناۋچەي دەۋرىشىتى
- تەۋەرى باكۋورى.
- subarid** (sub-ar'id), *adj.* نەختىك ۋوشكانى.
- subatomic** (sub-at'əm), *adj.* كەرتە گەردىلەي: كەرتە نەتۈمى.
- (۱) ئىگەشەتتى ۋوتە يا بىرى
- نەۋوتراۋ يا دەرنەبىراۋ (بە لىكەنەرەۋ). (۲) ۋوتە يا بىرى ۋەھا.
- subaverage** (sub'av'ēr-ij), *adj.* لە ۋار مام ناۋەندىيەۋ:
- لە مام ناۋەندى كەمىر: (**~ minds; a ~ education**)
- subbase** (sub'bās'), *n.* بىنى بىك (خانىسازى)
- subbasement** (sub'bās'mənt), *n.* نەۋم يا ئۆۋرى ئۆزى ئۆزخان.
- subbranch** (sub'branch'), *n.* لىقى لىق.
- subcaliber** (sub-kal'ə-bēr), *adj.* (۱) پىۋانە بچوكتى (گۈللەيەك كە
- بچوكتى بىن لە لۋەلەي ئەۋ تەنگەي پىنى تەقەتراۋە).
- (۲) تايپەتتى بەم جۈرە گۈللەيە
- subcelestial** (sub'sə-les'chəl), *adj.* (۱) ئۆزىناسمانى: زەمىنى
- (۲) ئاساسى: سادە
- ئۆزىزەمىنى ئۆزىزەمىن.
- subcellar** (sub'sel'ēr), *n.*
- subchaser**, = **submarine chaser.**
- subclass** (sub'klas', sub'klās'), *n.* كەرتە چىن: لىقە چىن.
- subclinical** (sub-klin'i-k'l), *adj.* نىشانەكانى دىار نىيە بۇ
- پىشكىنى پىزىشكى (نەخۇشى): (**a ~ infection**)
- subcommittee** (sub'kə-mīt'i), *n.* لىۋەندى لىق: لىۋەندى ناسەرەكى.
- subconscious** (sub-kon'shəs), *adj.* (۱) ھەست پىن نەكراۋ:
- كەم ھەستىگىراۋ: پىن نەزائراۋ (ھەست): (**her ~ motives**)
- (۲) لە مىشكەدەيە بەينى ئاگى كەسەكە خۇي: شاراۋە: ھۇشى ناخ يا ناۋەۋە يا شاراۋە: (**the ~ self**)
- ھەست ۋەستى شاراۋە: ھەست ۋەستى بىرى شاراۋە: ھۇش ۋەستى ناخ يا
- n.** ناۋەۋە.
- subconsciously (adv.); subconsciousness (n.).**
- subcontinent** (sub-kon'tə-nənt), *n.* نىمچە كىشۋەر.
- subcontract** (sub-kon'trakt), *n.* كەرتە قۇنتەرات:
- بەللىننامەي ناسەرەكى يا لىق.
- v.t. & v.i.** قۇنتەرات دان بە قۇنتەراتچى بچوكتى لە خۇ (لەلەيەن قۇنتەراتچى
- گەۋرە يا سەرەكىيەۋە): قۇنتەرات ۋەگىرتن لە قۇنتەراتچى گەۋرەتر لە خۇ (لەلەيەن قۇنتەراتچى بچوكتەۋە).
- subcontractor** (sub'kon'trak-tēr), *n.* قۇنتەراتچى بچوكتى (كە
- قۇنتەرات لە قۇنتەراتچى گەۋرە ۋەردەگىرى):
- بەللىندارى ناسەرەكى (خانىۋىگارى... ھەتد).
- subcutaneous** (sub'kū-tā'ni-əs), *adj.* ئۆزىزەستى:
- لەۋىز پىستەدەيە.
- sub-department** (sub'di-pärt'mənt), *n.* لىق لىق: نىمچە بەش:
- لىق ناسەرەكى: بەشى ناسەرەكى.
- subdividable**, بەش بەش دەگىرت: دەشەتت بىكۈي بە بەشى بچوكتەۋە.
- subdivide** (sub'də-vīd'), *v.t.* (۱) بەش كىرىن بە بەشى بچوكتەۋە:
- دىسانەرە بەش بەش كىرىنى شىتىكى لەۋەۋپىش بەش كراۋ.

subdivision

- (۶) پيشنيازي بىلگە بۇ مۇنارە (بۇ سەلماندىن يا پوچىكرىنە) (ئىرىتى).
- (۷) (۱) كۆكە! مەك. (ب) مېشك و گيان و مئايەتى (فەلسەفە).
- (۸) خىستەنئىز بەردەم! پىشكەش كىردى.
- (۹) خىستەنئىز دەستە: ھىنانە ئىز پىشكەش: مەل پىن كەچ كىردى.
- (۱۰) (to ~) والىكىردى! دانەبىر! خىستەن مەترسىيە:
- (His weakness ~ed him to many diseases.)
- (۱۱) (to ~) پىن چىشتى! پىن كىردى! بىسەرداھىنان:
- (to ~ someone to insult, ridicule, criticism, etc.)
- (۱) خىستەنئىز دەستە: ھىنانە ئىز بار.
- (۲) كەرتە ئىز دەستە يا پىشكەش: مەل كەچى.
- (۱) دەروونى! دىكىرەتە سەر
- دەروون و ھىست و يىرى كەسى نەك ھۇ پاستەقەنى دەركى! خۇي!
- كەستى: (a ~ judgment; a ~ interpretation of the story)
- (۲) دىكىرەتە سەر ھىست و نەست و يىرپاي ھونەرمەندەكە يا نووسەرەكە.
- (۳) بار يا شىۋەي بىكر (پىزىمان).
- (۴) تەنە نەخۇشى ھىستىكىردى (نەشەنى نەخۇشى).
- (۵) كەسى! خۇي! ناۋەكى! تەنە كەسەكە خۇي پىن! لىزانى (دەرووناسى).
- subjectively (adv.); subjectiveness (n.).
- خۇيەكتى! خۇي: يىزىكى
- فەلسەفەيە دەلىت: ھەمو زانىيارىيەك دىكىرەتە سەر ھىست و بىسەرھاتى خۇ
- (۱) تىروانىنى ھەموشتىكە لە
- گۇشەي ھىست و يىرپاي خۇە! خۇيەتى! خۇيەكتى.
- (۲) گۇيدان تەنە بە ھىست و نەست و يىرى خۇ.
- (۳) دەركەتتى ھىست و يىرى كەستى ھونەرمەند لە بەرھەمەكانىدا.
- subject matter, ياس! بابەت.
- subjoin (səb-join'), v.t. خىستەن سەر لە دواۋە! كىردى بە پاشكۆ.
- subjoinder (səb-join'dēr), n. پاشكۆ.
- sub judice (sub jōō'di-si), [L.], لە بەردەم دادىر سىدايە!
- لە دادىگا دايە! ھىشتا بىرپارى لىسەر تەدراۋە.
- subjugate (sub'joo-gāt'), v.t. (۱) داگىر كىردى! خىستەنئىز دەستى
- خۇۋە. (۲) مەل پىن كەچ كىردى! سەر پىن دانەواندى! كىردە بىند.
- subjugator (n.).
- (۱) (۱) داگىر كىردى.
- (ب) مەل پىن كەچ كىردى! كىردە بىند.
- (۲) مەل كەچى! بىندىتى! بىندى! داگىر كىردى! ئىزدەستەيى.
- subjunctive (səb-junk'tiv), adj. تايىبەتى بە بارى مەرج، گومان، شىان، يا ئاۋاتەخۋازى (پىزىمان).
- (۱) بارى مەرج، گومان، شىان، يا ئاۋاتەخۋازى (پىزىمان).
- (۲) كوردارىكە لەم بارەدا (پىزىمان).
- subkingdom (sub'king'dəm, sub-king'dəm), n. تىرە (پۆل كىردى گياندارو پوۋەك).
- sublease (sub'lēs'), n. (۱) بەكرىدان لەلايەن كىرچىيە (خانۋ).
- زەمى وزاى. (۲) كىرچىيە لە كىرچىيە يەكەمەرە دراۋ بە كىرچىيە دوروم.
- (۱) بەكرىدانى خانۋ يا زەمى لەلايەن كىرچىيە.
- (۲) بە كىرچىيە خانۋ يا زەمى لە كىرچىيە.
- sublet (sub-let', sub'let'), v.t. (۱) بەكرىدانى خانۋ لەلايەن
- كىرچىيە بە كىرچىيەكى تر.
- (۲) كىش و كار دان بە قۇنتەراتچى بچوۋ لەلايەن قۇنتەراتچى گەرمەۋە.
- (۳) [Colloq.], خانۋى بە كىرچىيە گىراۋ لە كىرچىيە.
- sublieutenant (sub'lū-ten'ant), n. نەفسەرى يەك نەستىرە
- (ھىزى دەريايى).
- sublimate (sub'lā-māt'), v.t. (۱) پوختەكىردى ماددەي پەق بە
- گەرم كىردى و خىستەنئىزەي ھەلەكەكى (كىمىي).
- (۲) پاكىردىنە (پەروشت)! خاۋىن كىردى! جوان كىردى (پەلتار، كىردەۋە).

sublimate

- (۶) بىش كىردى زەمى بە پارچەي بچوۋكەمە بۇ فۇشتى بە ئاسانى.
- (۱) بىش كىردى بە بىشى
- بچوۋكەمە! سەرلەنئى بىش بىش كىردى. (۲) پارچە (زەمى بەش كىردى!)
- كەرت! بىش! لىق
- نەمچە زال! ئاۋازى
- مۇسقىقا.
- subdue (səb-dōō', sēb-dū'), v.t. (۱) (۱) داگىر كىردى!
- خىستەنئىز دەست يا پىشكەش: بەزاندان. (ب) زانپوون بىسەردا! دابىنكىردى!
- لە بەركىرى خىست: (They caught the criminal and ~d him.)
- (۲) دابىنكىردى! دامركاندەۋە! كۆزاندەۋە. (to ~ her foolish fears)
- (۳) كىشتوكال تىداكىردى! كىشتىكىردى: (to ~ the land)
- (۴) كەمكىردەۋە (دەنگ، پەنگ، پوۋناكى)! كىزكىردى:
- (a ~d light; to ~ unwanted sound)
- subdual (n.); subduable (adj.); subduer (n.).
- subeditor (sub-ed'i-tēr), n. يارىدەۋەرى سەرنوۋسەر!
- خاۋەدەستى سەرنوۋسەر.
- suberin (sōō'bēr-in, sū'bēr-in), n. ماددەيەكى چەمە لە تىزىكى
- دەرختى تەپەدۇردا ھەيە.
- suberize (sōō'bā-riz', sū'bā-riz'), v.t. ۋەك تەپەدۇر لىكىردى
- (پوۋەكەناسى).
- suberization (n.).
- suberose (sōō'bā-rōs', sū'bā-rōs'), adj. Also suberous,
- تەپەدۇرى.
- subfamily (sub'fam'ə-li, sub-fam'ə-li), n. تىرە (پۆل پۆل
- كىردى گياندارو پوۋەك).
- subgenus (sub-jē'nəs), n. پەگەن (پۆل پۆل كىردى گياندارو پوۋەك).
- subglacial (sub-glā'shəl), adj. لەۋزىر يوبارى سەۋەلدايە.
- subgroup (sub'grōōp'), n. كەرتە كۆمەن! لىق تىرە.
- subhead (sub'hed'), n. (۱) سەرووتارى ناسەركى: سەرووتارى
- بچوۋ. (۲) يارىدەۋەرى بەرنوۋبەرى قوتايخانە.
- subheading (sub-hed'in), n. = subhead # 1.
- subhuman (sub-hū'mən), adj. (۱) بۇ مۇۋە ئاشىت:
- (~ conditions of life; ~ treatment)
- (۲) لە مۇۋە كەمە (لە پەلى پىشكەكتەند)! لە مۇۋە خوارت:
- (the ~ primates)
- subinfeudation (sub'in-fyoo-dā'shən), n. (۱) سەرلەنئى
- بەكرىدانى زەمىيەكى بە كىرچىيە گىراۋ لە دەرمەك لەلايەن كىرچىيە يەكەمەۋە.
- (۲) خاۋەنئى وەما. (۳) زەمىيەكى وەما بەكرىدانى.
- subirrigate (sub-ir'ə-gāt'), v.t. ئاۋدانى زەمى وزاى لە ئىزىزەمىنەۋە
- (بەۋزى بۇرى كۆن كوناۋى بە ئىزىزەمىندا پاكىشراۋ).
- subjacent (sub-jā's'nt), adj. (۱) ئىزىزەۋە! ھى ئىزىزەۋە
- (۲) خوارت بەلەم نەك يەكسەر لە ئىزىزەۋە.
- subject (sub'jekt), adj. (۱) ئىزىزەستە: بەندە: (~ peoples)
- (۲) (to ~) بۇي ھەيە! لىوانىيە: (He is ~ to fits of anger.)
- (۳) (to ~) مەترسى شەۋەي ئى دەكرى! دەشنىت وەماي ئى بىت:
- (He is ~ to censure.)
- (۴) (to ~) دەكەۋىتە سەر! بىستراۋە! بەي مەرجەيە:
- (The plan is ~ to his approval.)
- n.
- (۱) لاشەي يەكەلاكارۋە بۇ لىكۆلەنەۋە.
- (۲) باس (گەتوگۆ، نووسىن، لىكۆلەنەۋە).
- (۳) رىشتە: بابەتى خۇيىندى: (Mathematics is his favorite ~.)
- (۴) ھۇ (a ~ for great sorrow)
- (۵) بىكر (پىزىمان) (ۋوشەي "he" "they" "the book" لەم
- پستانەدا!)
- (He is here. They did not come. The book is on the table.)

sublimation

- (۲) بەرزکردنەوه؛ پەستكەنەوهی حمزە ئارەزووی نزم و ناپەسەند (بەتایبەتی جوت بوون و دەربێتیان لە پێی پەرووشت و کرداری جوان و بەرزەوه (دەروونناسی).
- v.l.** بەرزبوونەوه؛ دەربێزان لە پێی پەرووشتی بەرزەوه (ئارەزووی نزم یا ناپەسەند)
- adj.** مەزن؛ بەرز (پەرووشت، کردەوه).
- sublimation** (sub'lo-mā'shən), **n.** (۱) پوختەکردن؛ پاگردنەوه؛ (۲) بەرزکردنەوه؛ دەربێنی حمزە ئارەزووی نزم و ناپەسەند (وەك جوت بوون) لە پێی پەرووشت و کرداری بەرز و جوانەوه (دەروونناسی).
- (۳) شەجەری نەم خاویڤن کردنەوه؛ حمزە یا ئارەزووی بەرز و جوان کراو.
- (۱) مەزن؛ بەرز: (poetry ~) .
- (۲) زۆر جوان؛ بەشکۆ؛ مەزن: (Switzerland has ~ scenery) .
- (۳) ئایات؛ زۆر خوش: (a ~ dinner) .
- (۴) [Archaic] لوت بەرز؛ لەخۆیایی.
- (۵) [Archaic]، بەرز.
- n. (the ~)**، نمونهی مەزنی و بەرز و جوانی و خوشی.
- v.l.** (۱) مەزن کردن؛ بەرزکردنەوه؛ شکۆپێدان.
- (۲) پاگردنەوهی ماددەیکە پەق بە گرم کردنی و خستکردنەوهی مەلمەکی (کیمیای)
- sublimely (adv.); sublimeness (n.)**.
- subliminal** (sub-lim'ə-n'l, sub-li'mə-n'l), **adj.** (۱) هەستی
- پێ ناكری (لەبەر كەمی). (۲) هی نااگا؛ هی نااگایی؛ كاریگەرێ سەر مرۆ
- بەپێ نەوهی بە خۆی بزانن: (~ advertising; the ~ mind) .
- sublimity** (sə-blīm'ə-ti), **n.** (۱) مەزنی؛ بەرز؛ شكۆ؛ بەشكۆیی؛
- جوانی: (۲) شتێکی مەزن، بەرز، یا بەشكۆ.
- sublingual** (sub-līŋ'gwəl), **adj.** ژێر زمانی (زمانەوانی)؛
- لەژێر زمانداه
- sublunar** (sub-lōō'nēr), **adj.** = sublunary.
- submachine gun**، گولەپەرژێن؛ شەستپەر؛ پەشاش.
- submarginal** (sub-mār'ji-n'l), **adj.** (۱) نێك پەراوێز؛
- نێك قەرەاغ: (۲) بێ پیت؛ بێ سوود.
- (۳) كەمترە لە پەری نەم پەری پێویست: (~ economic conditions) .
- submarine** (sub'mə-rēn'), **adj.** (۱) ژێر دەریا؛ تاییبەتی بە ژێر ناو
- یا ژێر دەریا
- n.** (۱) گێاندار یا پووهکی ژێر ناو
- (۲) ژێر دەریایی؛ كەشتی جەنگی ژێر ناو.
- v.l.** هێرش كردنە سەر بە ژێر دەریایی.
- submarine chaser**، پاونەری ژێر دەریایی؛ بەلەمێکی بچووكە بۆ
- پاوان و هێرش بردنە سەر ژێر دەریایی.
- submariner** (sub'mə-rēn'ēr), **n.** ئەفسەر یا دەریاوانی
- ژێر دەریایی
- submaxilla** (sub'mak-sil'ə), **n.** كاژێری خوارەوه؛ شوپلگی
- خوارەوه؛ ئێسقانی شەپوڵگەیی خواروو
- submaxillary** (sub'mak'si-lər'i), **adj.** (۱) هی كاژێر یا
- شەپوڵگی خواروو؛ هی كاژێری خواروو.
- (۲) هی لێكەپژێن (كە لەژێر كاژێری خواروودایە).
- n.** ئەندامی ژێر كاژێری خواروو (وەك لێكەپژێن، دەمارە خوێن... هتد).
- submerge** (səb-mūrj'), **v.t.** (۱) نوقوم كردن؛ كردن بە ژێر ناوەوه.
- (۲) بە ناو دایوشتن؛ كردن بە ژێرەوه: (Flood ~d the town) .
- (۳) شارەنەوه؛ دایوشتن.
- v.l.** نوقوم بوون؛ بوون بە ژێر ناوەوه؛ چوونە ژێر ناو (ژێر دەریایی).
- submerged** (səb-mūrjd'), **adj.** (۱) نوقوم بوو؛ نوقوم؛
- بە ناو دایوشتراو: (۲) لە ژێر ناو دایوشتن یا دەژی.
- (۳) بەناخداچوو لە هەژاری و نەگەتیدا
- (۴) شارەوه؛ دایوشتراو.

subordination

- submergence** (səb-mūr'jəns), **n.** نوقوم بوون؛ دایوشتراو؛
- بوون بەژێر ناوەوه.
- submerge** (səb-mūr's'), **v.t.** = submerge.
- submersed** (səb-mūr'st), **adj.** (۱) نوقوم بوو؛ بە ناو دایوشتراو.
- (۲) لەژێر ناو دایوشتراو؛ ژێر ناوای: (~ weeds) .
- submersible** (səb-mūr'sə-b'l), **adj.** (۱) دەخەرتە ژێر ناوەوه.
- (۲) لەژێر ناو دایوشتراو؛ کار دەکات
- ژێر دەریایی.
- submersion** (səb-mūr'shən, səb-mūr'zhən), **n.** نوقوم كردن؛
- لە ناو دایوشتراو؛ بوون بە ژێر ناوەوه.
- submicroscopic** (sub'mī-kro-skop'ik), **adj.** بە گەردین
- نابینرێ؛ لە بچووكیدا بە میکروسكۆب نابینرێ.
- subminiature**، زۆر بچوكە.
- submit** (səb-mis'), **adj.** [Archaic], = submissive.
- submission** (səb-mish'ən), **n.** (۱) خۆ بەدەستەوهان؛ ملدان؛
- مل كەچ كردن. (۲) مل كەچی؛ مل شوێری؛ سەر شوێری؛ خۆ بەدەستەوهان.
- (۳) پێشكەش كردن (بۆ بریاردان یا لێكدانەوه).
- submissive** (səb-mis'iv), **adj.** مل كەچ؛ مل شوێری؛ خۆ بەدەستەوهەر
- بە ئاسانی.
- submit** (səb-mit'), **v.t.** (۱) پێشكەش كردن (بۆ لێكۆڵینەوه یا
- بریاردان)؛ پێدان: (to ~ a report) .
- (۲) مل (بۆ) كەچ كردن؛ سەر بۆ دانەواندن؛ ملدان؛ كۆلدان؛ خۆ بەدەستەوهان
- (۳) پێشنيان كردن؛ پا دەربێن.
- v.l.** خۆ بەدەستەوهان؛ مل كەچ كردن؛ ملدان؛ كۆلدان.
- submittal** (n.).
- submontane** (sub-mon'tān), **adj.** (۱) لە دامێنی شاخدا.
- (۲) دامێنە شاخی یا گردی: (۳) ژێر شاخ.
- submultiple** (sub-mul'ti-p'l), **n.** ژمارەیی بەسەردا بەشكراو بەبێ
- دواو: (3 is the ~ of 12) .
- subnormal** (sub-nōr'm'l), **adj.** خوار ئاسایی (بەتایبەتی لە
- زێرەكیدا).
- n.** كەسێکی خوار ئاسایی.
- subnormality (n.)**.
- suboceanic** (sub'ō-shi-an'ik), **adj.** ژێر زەریایی؛
- هی ژێر بنی ئوقیانوس.
- suborder** (sub'ōr'dēr, sub-ōr'dēr), **n.** لقی تیرە (پۆل پۆل كردنی.
- گێانەمەر و پووهك).
- subordinate** (sə-bōr'də-nit), **adj.** (۱) خوارتر (پەلە)؛ پاشكۆ؛
- ناسەرەکی: (a ~ position) .
- (۲) خوار دەست؛ بەر دەست؛ ژێر دەست.
- (۳) مل كەچ؛ خۆ بەدەستەوهەر
- (۴) (l) ناسەرەکی (پێژمان)؛ تاییبەتی بە سارستەیی ناسەرەکی یا پاشكۆ:
- (a ~ clause)
- (ب) نامرازی لێكدەری دەستپێكەری ئەم جۆرە سارستەییە (كە پێیان دەووترێ: "subordinate conjunction") .
- (دوو ووشەیی دواي ئەمە بێتە).
- n.** كەسێکی خوار دەست؛ كەسێك یا شتێکی ناسەرەکی یا پاشكۆ.
- v.l.** (۱) بەبێ باوەختەر دانان؛ بە پەلە كەمتر یا نزمتر دانان؛
- خستەنە پەلەیکە نزمترەوه؛ بە ناگرتەر دانان:
- (to ~ work to pleasure; to ~ passion to reason)
- (۲) خستەنە ژێر دەستەوه؛ داینگردن.
- subordinate clause** = dependent clause.
- subordinate conjunction**، نامرازی لێكدەری دەستپێكەری
- سارستەیی ناسەرەکی (پێژمان): (وەك: who, that, which, if, etc.)
- subordination** (sə-bōr'də-nā'shən), **n.** (۱) خوار دەستی؛

substandard

- (۴) پتقمی: قهباره: سهنگینی: پایه:خ.
(۵) سامان (a man of ~).
(۱) له ناومیزکدا: له باره: شته گرنگهکانوه.
(۲) له راستیدا
substandard (sub-stan'dērd), *adj.* (۱) ناتواو: خراب: ناپسند.
(۲) ناپسند: (شینو: زمان, زمان).
substantial (səb-stan'shəl), *adj.* (۱) قهبارهدار
(۲) راستهقیته (۳) پتقا: قایم: (a ~ building).
(۴) زورا: گمراه: زلا: نمرقا: فره: (a ~ meal; a ~ salary).
(۵) گرنگ: بچینهیی:

(There are ~ differences between them.)

- (۶) تا رادهیکی زورا: تتواو: (We are in ~ agreement).
(۷) دهولهمنه: ساماندار.

n.pl

- (۱) پیوستهیی: یهکان: شته گرنگهکان. (۲) شته پتقهکان.
substantially (səb-stan'shə-li), *adv.* (۱) بهتوند: بهمیز: بهقایم.
(۲) له راستیدا (۳) تا رادهیکی زورا: به زوری.
(۱) (۱) قهباره: پیدان. *v.t.*
(ب) چسپاندن: جیگرکردن: پتهوکردن. (۲) کردن به راستهقیته.
(۳) سهلماندن به بهلگه: بهلگه: بژ هینانوه: (to ~ an allegation).
(۱) بهلگه: بژ هینانوه: substantiation (səb-stan'shi-ā'shən), *n.*
(۲) سهلماندن به بهلگه: چسپاندن. (۲) بهلگه
substantival (sub'stən-ti'v'l), *adj.* (۱) ناوی: له بریتی ناو
بهکاردهمینرئ (پیزمان).
substantive (sub'stən-tiv), *adj.* (۱) سهرهخو
(۲) ههدينکی زورا: نمرقا: خجگار زورا: زورا: فره. (۲) راستهقیته.
(۴) گرنگ: بچینهیی: ناومیزکی. (۵) پتقا: چسپوو: جیگر.
(۶) تاییهتی به کرداری بوون (پیزمان): (the ~ verb "to be").
(۷) له جی: ناو بهکارهینراو (پیزمان).

n.

- (۱) شتیکی پتقا: چسپوو: یا راستهقیته.
(۲) (۱) ناو: پیزمان: (ب) دهسته: وشه: بهکارهینراو له جی: ناو (پیزمان).
-substantively (*adv.*); substantiveness (*n.*).
substation (sub'stā'shən), *n.* (۱) ئینستگه: لقی (کارهیا).
(۲) پوختهخانه: بچوک.
substitutent (sub'stā-tōō'tənt), *n.* (۱) بریتی کار: گهردیلهیک یا
کۆمهله گهردیلهیکه که لهباتی گهردیلهیک یا کۆمهله گهردیلهیکه تر
بهکاردهمینرئ له ناویتهیکی کیمیاییدا
adj. تاییهتی به گهردیلهیک یا کۆمهله گهردیلهیکه وهما.
substitute (sub'stā-tōō't, sub'stā-tūt'), *n.* (۱) بریکار:
بریتی (مرو: شت, گیاندان): جیگر: شتی لهباتی.
(۲) وشه: بریکار (پیزمان): وشه: بهکار هینراو لهباتی وشهییکی تر (وهک
پاناو یا وشه: "did" لهم پستهیهدا:

(She shouted and so did he.)

- v.t.* (~ for), جیگرتهوه: بریکاری کردن: نیش کردن لهباتی:
(He ~s for teachers when they get sick.)

- substitution (sub'stā-tōō'shən, sub'stā-tū'shən), *n.* (۱)
گۆپینهوه (مرو: شت, هتد): بریکاری: خستنه جی: جی گرتن.
(۲) بریکار: شت یا مرو: جیگر: بریتی کار.
substitutive (sub'stā-tōō'tiv, sub'stā-tūt'tiv), *adj.* (۱) هی
بریکاری: تاییهتی به گۆپینهوه یا جیگرتهوه.

- (۲) جیگرتهوه: بریکار: بوی هیهه جی: کسبیک یا شتیکی تر بگریتهوه.
substrate (sub'strāt), *n.* مادهی نهزیم یا هویژن کارتیگردو.
substratosphere (sub-strat'ə-sfēr'), *n.* خوار ستراتوسفیر.
چینی خوارووی بوشایی ناسمانه که له سنی میل و نیو
له ژور زهمنیهوه دهستپیدهکات هتا حوت میل
substratum (sub-strā'təm, sub'strat'əm), *n.* (۱) بناغه:

subtle

- بچینه: چینی ژیرهوه. (۲) subsoil.
(۳) شوینی ژانی زیندهوهر:
(The soil is the ~ of most seed plants.)

- (۴) مادهی نهزیم یا هویژن کارتیگردو.
(۵) مادهی شت: ئی: بیکهاتوو.
substruction (sub-struk'shən), *n.* = substructure.
substructure (sub-struk'chēr), *n.* (۱) بناغه: بچینه:
چینی ژیرهوه. (۲) بناغه: هیلی شهمندهفر.
subsume (səb-sōōm', səb-sūm'), *v.t.* هاریؤل کردن:
هاریابت کردن لهگه: بابهتیکی گمراه: گرتنهوه به پینسا یا پهمیرهتیکی
گشتی.

- subsumption (səb-sump'shən), *n.* (۱) هاریؤل کردن:
هاریابت کردن. (۲) شتی هاریؤل کراو یا هاریابت کراو لهگه: پۆلیکی
گمراه: (بهتاییهتی یروپا یا گریمانه).

- subteen (sub'tēn), *n.* همره: له سیانزه سال مندالتر (بهتاییهتی کچ).
subtemperate (sub-tem'pēr-it), *adj.* (۱) خوار: مام ناوهندی
(ناووهما): فینکتر له ناووهما: مام ناوهندی: (a ~ climate).
(۲) تاییهتی به ناوچه فینکترهکانی همرنی مام ناوهندی: خوکی زهوی.

- subtenancy (sub-ten'an-si), *n.* (۱) به کرئ: گرتن له کرچی.
(۲) ماهوی: نم به کرئ: گرتنه

- subtenant (sub-ten'ənt), *n.* کرچی: کرچی: کرئ: چیهیکه که
خانوو به کرئ: دمگرتن له کرئ: چیهیکه تر.

- subtend (səb-tend'), *v.t.* (۱) درژووونهوه به ژیردا.
(۲) بهرامه: برونو: سنوور: بژ: دانان:

(Each side of a triangle ~s the opposite angle.)

- subter- (sub'tēr), پینشگرنگه بهمانای: لهژیرا: لهژیرهوه: بهنپینی:
کهتر له.

- subterfuge (sub'tēr-fūj'), *n.* فیلوتلهک: فیلبازی: بیانوو:
فیلوتلهک: خۆ: پهراندنوه: له دهریازکردن له شتیکی ناخوش.

- subterranean (sub'tēr-nach'ēr-əl), *adj.* خواهر سروشت.
subterranean (sub'tā-rā'ni-ən), *adj.* (۱) ژیره: مینی:

- لهژیر: پووی: زهمنیدا. (۲) نوپنی: شاراره.

- subterraneous (sub'tā-rā'ni-əs), *adj.* = subterranean.
subtile (sut'l, sub'til), *adj.* = subtle.

- subtily (səb-til'ə-ti), *n.* = subtlety.
subtilize (sut'l-īz', sub'til-īz'), *v.t. & v.i.* (۱) ناسک کردن:

- ههلهکشاندن: بهزکردنوه: پوختهکردن. (۲) بهورودی و ژیرانانه: لیکدانوه
-subtilization (*n.*).

- subtily (sut'l-ti, sub'til-ti), *n.* = subtlety.
subtitle (sub'til'ē-ti), *n.* (۱) سهریاسی: بچوک (پهتوک, شانزگهری):
سهریاسی لقی یا ناسهرکی. (۲) سهریاسی: یهکه: لاپهری: پهتوک.
(۳) (۱) نووسینی: سهر: پهردی: سینهمای: فیلمی: بژ: دهنگ (که: چیرۆک و
گفتوگۆ: فیلمهکه: بوون: دهکاتهوه). (ب) گفتوگۆ: گوپراو: بژ: زمانیکی: ترو
نووسراو: لهسهر: پهردی: سینهما.

- subtle (sut'l), *adj.* (۱) تهله: ناسک.
(۲) (۱) به ناستم: ههستی: پین: دهکرئ: ههستی: پین: ناکرئ: ناسک:

(a ~ fragrance)

- (ب) وورد: به ناستم: ههستی: پین: دهکرئ: شاراره: نادیار:
(There are ~ differences between the two styles.)

- (۳) ژیره: بزاق: لپها: توو: کارامه: (a ~ scholar).
(۴) ژیرانانه: کراوه: کارامانه: کراوه: (a ~ argument).
(۵) فیلبازی: تهلهکه: باز: ژیران: ژیرنیا: قوماریاز.
(۶) ناو: گران: قورس: (a ~ problem).
(۷) نهپنگر (مهجان): لهژیرهوه: زیانبهخش: پیس: (a ~ poison).
-subtleness (*n.*); subtly (*adv.*).

subtlety

- subtlety** (sut^l-ti), *n.* (۱) ناسکی: تهنکی: ووردی. (۲) زیرکی: زیرانی: بیرتیژی. (۳) جیاریزییهکی زور کم یا به ناستم همستپیکراو.
- subtract** (səb-trakt^u), *v.t.* ئی دهرکردن (ژمیره): ئی داشکندن.
- subtraction** (səb-trak^u-shən), *n.* ئی دهرکردن (ژمیره): ئی داشکان.
- subtractive** (səb-trak^u-tiv), *adj.* (۱) هی ئی دهرکردن (ژمیره). (۲) ئی دهرکردن: داشکینه.
- subtrahend** (sub^u-trə-hend^u), *n.* ژماره ی دهرکراو.
- subtropical** (sub-trop^u-i-k^l), *adj.* نژیک پشتنه ی زهوی: تاییه تی به ناوچه نیمچه گهرمهکان.
- subtropics** (sub-trop^u-iks), *n.pl.* ناوچهکانی نژیک پشتنه ی زهوی: ناوچه نیمچه گهرمهکان.
- subulate** (sū^u-byoo-lit, sū^u-byoo-lāt^u), *adj.* درموشه یی.
- suburb** (sub^u-ērb), *n.* (۱) گهرمکی قهراغ شارا: قهراغ شار. (۲) (*pl.*) - ناوچه ی سه ریخ، قهراغ، یا سنوور. قهراغ شارا: گهرمهکانی قهراغ شار.
- the suburbs,**
- suburban** (sə-būr^u-bən), *adj.* (۱) له قهراغ شار دانیشتووا: قهراغ شاری: هی گهرمکی قهراغ شار. (۲) تاییه تی به قهراغ شار.
- n.* = suburbanite.
- suburbanite** (sə-būr^u-bən-īt^u), *n.* دانیشتووی گهرمکی قهراغ شارا: قهراغ شاری: کسینکی قهراغ شاری.
- suburbia** (sə-būr^u-bi-ə), *n.* (۱) قهراغ شارا: گهرمهکانی قهراغ شارا: خملکی قهراغ شار به گشتی. (۲) چینی دانیشتووی قهراغ شار.
- suburbicarian** (sə-būr^u-bi-kār^u-i-ən), *adj.* تاییه تی به یکنک: له شمش گهرمهکانی قهراغ پوما.
- subvene** (səb-vēn^u), *v.t.* دهرگیزی کردن: کومه کردن.
- subvention** (səb-ven^u-shən), *n.* (۱) یارمته ی پاره: کومه. (۲) دهرگیزی: به خشیش (له میرییه وه یا له دهسگایه کوه).
- subversion** (səb-vūr^u-zhən, səb-vūr^u-shən), *n.* (۱) پووختن: پووختن (پژیم، دهسگا): پمان: تیکدان: (*~ of the system*). (۲) [Obs.] - پووختن: تیکدن.
- subversive** (səb-vūr^u-siv), *adj.* پووختن: تیکدن: (*~ activities against the government*)
- n.* کسینکی پووختن یا تیکدن: گیزه شوین.
- subvert** (səb-vūrt^u), *v.t.* (۱) پووختن له ناوه وه (پژیم، دهسگا): تیکدان: تیکدین: پماندن: (*to ~ the government, economic system, etc.*). (۲) تیکدن: رموشت: بن کمن کردن: خراب کردن: پیس کردن.
- subway** (sub^u-wā^u), *n.* (۱) پوی ژیرهمین: شهمنده فوری ژیرهمین.
- succedaneum** (suk^u-si-dā^u-ni-əm), *n.* = substitute.
- succedent** (sək-sid^u-ənt), *adj.* داهاتور: دواپی.
- succeed** (sək-sēd^u), *v.t.* (۱) له دواوه هاتن: دواهدوا هاتن. (۲) جیگرتنره (فرمانره وایی: تهختی پاشایی): (*The vice president ~s in case of the president's death.*) (۳) سه رگرتن: سه رگرتن: دهرچوون (قوتایی). (۴) [Obs.] - بژ مانه وه (میراتی): بژ جیمان: بهسردا کورتن. (۵) جیگرتنوه (فرمانره وایی: تهختی پاشایی): چوونه شوین: (*He ~ed his father to the throne.*) (۶) له دواوه هاتن: دواهدوا هاتن.
- success** (sək-ses^u), *n.* (۱) نه انجام: (۲) سه رگرتن: سه رگرتن: دهرچوون (قوتایی). (۳) پاده ی سه رگرتن: (*What ~ did he have?*). (۴) سامان و پله و پاییه دهسکرتن. (۵) کسینکی سه رگرتنوه: شتیکنی سه رگرتنوه.

such

- successful** (sək-ses^u-fəl), *adj.* (۱) سه رگرتنوه. (۲) سامان و پله و پاییه دهسکرتنوه.
- successfully** (*adv.*); **successfulness** (*n.*).
- succession** (sək-sesh^u-ən), *n.* (۱) جیگرتنره: جیگرتنره (*He is next in ~ to the throne.*). (ب) مافی نهم جیگرتنیه (ج) جیگرتن. (۲) بهرودایی. (۳) زنجیره: (*a ~ of victories, defeats, etc.*). (۴) میرات بردن: میرات بژ مانه وه.
- successional** (*adj.*); **successionally** (*adv.*).
- in succession,**
- successive** (sək-ses^u-iv), *adj.* (۱) بهرودوا: یهک له دواوی یهک: (*three ~ days*). (۲) بهرودوایی: یهک له دواوی یهکی.
- successively** (*adv.*); **successiveness** (*n.*).
- successor** (sək-ses^u-ēr), *n.* جیگرتن: جیگرتن: نهم.
- succinct** (sək-sin^u-kt^u), *adj.* (۱) کورت و پوون: (*a ~ style*). (۲) [Archaic] - (ب) دهره گراو (هک به پشتن): (ب) تهسک (جل و بهرگ).
- succinctly** (*adv.*); **succinctness** (*n.*).
- succinic acid,** ترشی سه کسینیک (کیمیا).
- succor** (suk^u-ēr), *v.t.* Also **succour,** فریاکورتن: یارمه تیدان: دهست گرتن.
- n.* (۱) فریاکورتن: یارمه تی: دهسکرتنوه: فریا. (۲) فریاگوزار: فریاخرا: کس یا شتی فریاکورت.
- succory** (suk^u-ēr-i), *n.* = chicory.
- succotash** (suk^u-ə-tash^u), *n.* جیگرتن: گنمه شامی و فاسولیا.
- succour** (suk^u-ēr), *n.* = succor.
- succuba** (suk^u-yoo-bə), *n.* = succubus.
- succubus** (suk^u-yoo-bəs), *n.* مینچه شهمیتیکه گواپه له گهل: پیایی نوستوودا جوت دهم (فولکلور).
- succulence** (suk^u-yoo-ləns), *n.* Also **succulency,** ته پویری: ناوگداری و گوشتنی (پوهک).
- succulent** (suk^u-yoo-lənt), *adj.* (۱) ته پویر: ناودار: خوشاودار: پله ناو. (۲) خوش. (۳) ناودار: ته پویر و گوشتن: ناو دهگرتن: خوی: (*~ plants*). (۴) خوی به دهسکرتن: ملدان: (*He ~ed to her persuasion.*) (۵) مردن: خوی به دهسکرتن: (*He ~ed to cancer.*).
- succuss** (sə-kus^u), *v.t.* پاوه شاندن (ته خوش).
- succussion** (*n.*).
- such** (such), *adj.* (۱) وها: واه: وک نه وه: (*~ happiness was all he wished.*) (ب) وها: ههمان جورا ناوه ها: (*hats, coats, and ~ objects*). (۲) وک نه وانه: وها: (*~ people are never satisfied.*). (۳) نه وند: نه ورتن: زورا وها: (*~ luck!*). (۴) نه وند: نه ورتن: (*~ long paragraphs*). (۵) زورا: نه ورتن: (*She has not been in ~ good health lately.*). (۶) وها.
- pron.* (۱) نه وه: نه وه: ناوه ها: وک نه وانه: (*~ is my reward.; ~ are the results.*) (۲) شتی وها: (*pencils and papers and ~*) و هه وروها: وه شتی وها: (*tools, instruments, and such*) as such. (۱) وها: (*If you act like a child, you must be treated as such.*)

suffrage

suffrage (suf'rij), *n.*

(۱) نزا' له خودا پاراڭمە.

(۲) دەنگ بۇ دان' لايەنگىرى كىردن (بە دەنگ بۇ دان).

(۳) مافى دەنگدان: مافى ھەلىقاردا: (universal ~).

(۴) دەنگدان: ھەلىقاردا.

suffragette (suf'ra-jet'), *n.*

داواكەرى مافى دەنگدانى ژنان.

-suffragettism (*n.*).

suffragist (suf'ra-jist), *n.*

داواكەرى مافى دەنگدانى ئاھرىتان.

suffuse (sə-fūz'), *v.t.*

داپۇش: پىدا يا بىسەردا بلاۋكردنەۋە:

(Her eyes were ~d with tears.;

The sky was ~d with deep colors.)

ھەممۇگىرئەۋە: تىگىرتن:

suffusion (sə-fū'zhən), *n.*

(۱) داپۇش: پىدا بلاۋبوۋنەۋە.

(۲) شتى پىدا بلاۋبوۋنەۋە يا داپۇش (بەتايىبەتى پەنگ).

Sufi (sōō'fi), *n.*

سۇفى.

Sufism (sōō'fiz'm), *n.*

سۇفىتى: رىئازى سۇفىتى.

sugar (shoog'ēr), *n.*

(۱) شەكر

(۲) ھەندى شەكر: كۆلۈك شەكر. (۳) مەرايى: قەسى شىرىن.

(۴) [Slang], پارە (۵) [Slang], يار: يارى شىرىن

v.t.

(۱) شەكر پىنەۋەكردن: شەكر تىگىردن: شەكر ئى ھەلىقاردا.

(۲) شىرىن كىردن (۳) لا خوش كىردن: لە بەرچاۋ شىرىن كىردن.

v.i.

بوۋن بە شەكر.

sugar beet,

چەۋەنەرى شەكر

sugar bowl,

شەكردان

sugar cane,

قامىشى شەكر.

sugarcoat (shoog'ēr-kōt'), *v.t.*

(۱) بە شەكر داپۇش: يار

دەۋرەگىرتن (۲) لە بەرچاۋ شىرىن كىردن: لا خوش يا جوان كىردن: لە ناخۇشى

يا ئاشرىنى كەمكىردنەۋە: (He tried to ~ an unpleasant truth.)

sugar corn,

گەنەشامى شىرىن.

sugar daddy, [Slang].

پىناۋىكى پىرى دەۋلەمەندە كە پارە زۇر خەرج

دەكات لە كىچىكدا بۇ ھارۋەمى ھارۋەمى.

sugared (shoog'ērd), *adj.*

(۱) شەكر پىنەۋەكراۋ: شەكر تىگراۋ

(۲) لا شىرىن كراۋ: لا خوش كراۋ.

sugarhouse (shoog'ēr-hous'), *n.*

كارگەرى شەكر شىلەى

دارەكەۋ

sugar loaf,

(۱) كەللە شەكر (۲) تەپۈنگەى قوچكەى.

sugar maple,

دارەكەۋتى شەكر: شەكر شىلەى ئى دەردەمىننى.

sugar-plum (shoog'ēr-plum'), *n.*

جۈزىكە لە نوقول.

sugary (shoog'ēr-i, shoog'ri), *adj.*

(۱) شەكرى: شىرىن

(۲) شىرىن خوش بە پوۋالەت (۳) ۋوشە, ۋوتە: (~ words).

-sugariness (*n.*).

suggest (səg-jest'), *v.t.*

(۱) پىشنىياز كىردن

(۲) ۋا گەياندن: ۋا پىشاندان: (His skinny body ~s bud health.)

(۳) ۋا پىنۋىست كىردن

suggestible (səg-jes'ta-b'l), *adj.*

(۱) زۋو كارى تى دەكرى:

بە ئاسانى خەلك كارى تى دەكات (۲) دەشيت پىشنىياز بىكرى.

-suggestibility (*n.*).

suggestion (səg-jes'chən), *n.*

(۱) پىشنىياز كىردن

(۲) پىشنىياز (۳) ۋا گەياندن: ۋا پىشاندان

(۴) نىشانەى كەم: (There was a ~ of boredom in her tone.)

(۵) بىر خستەنە مىشكەۋە يا پىن ۋاگەياندن (نۋاندنى موگناتىسى).

(ب) بىرىكى ۋە ھا پىن ۋاگەيانراۋ.

suggestive (səg-jes'tiv), *adj.*

(۱) ۋا دەگەيەنيت:

ۋا پىشنىياز دەكات (ب) نىشانەى ۋا نىشان دەكات: (~ of a past era).

(۲) بىن شەۋە (جەل ۋەرگە, كىرەۋە, گىتۈگى): ھەلمانراۋ: لەپوۋ.

-suggestively (*adv.*); **suggestiveness** (*n.*).

suicidal (soo'i-si'd'l, sū'i-si'd'l), *adj.*

(۱) خۇكۈشتەنى

sulf-, sulph -

تايىبەتى بە خۇكۈشتن (۲) مەيلى خۇكۈشتنى ھەيە.

(۳) زىيانەخش بۇ خۇا ترستاك.

suicide (sōō'i-si'd', sū'i-si'd'), *n.*

(۱) خۇكۈشتن:

(to commit ~)

(۲) زىيان گەياندنە خۇا زىيان لە خۇ دان.

(۳) خۇكۈ: كەسنىكى خۇكۈ.

v.i. [Colloq.],

خۇكۈشتن.

sui generis (sū'i jen'ēr-is, sōō'i jen'ēr-is), [L.],

بىن ھاۋتا:

بىن ۋىئە: يەكتا.

sui juris (sū'i jōō'ris, sōō'i jōō'ris), [L.],

دەۋانەت كارۋىبارى

خۇى بەرى بەرۋە (لەۋۋى تەمەن و مىشك تەۋۋىيەۋە).

suint (sōō'int, sū'int, swint), *n.*

چەۋرى خۇرى مە: ئارەقى بەرگە.

suit (sōōt, sūt), *n.*

(۱) دەستە جە: قاتە جە: قاتەك بەرگ.

(۲) دەستە: پۇل. (۳) پىن (كاغەزى يارى ۋ قوما). (۴) دادخۋازى: داۋاكارى.

(۵) خۋاستنامە: سكالانامە. (۶) دىخۋاست: دىدارى لەگەل كىردن: دىل ۋاگىشان.

v.t.

(۱) (۱) گونچان: شىيان: سازان: لوۋان.

(ب) ئى ھاۋتا: بۇ باش بوۋن: (The dress ~s you.)

(۲) گونچاندن: سازاندن.

(۳) قايىل بوۋن: دىل پىن خوش بوۋن: بەدل بوۋن:

(Nothing ~s him today.)

(۴) [Rare], جە لەبەركىردن: پۇش: بەرگ كىردنەبەر.

v.i.

گونچان: شىيان: لەباربوۋن: سازان: لوۋان: بۇ دەستدان: پىنگەۋتن:

بەبەركىردن: ئى ھاۋتا.

bring suit,

دادخۋاست: دادخۋازى كىردن.

follow suit,

(۱) بە كاغەزى ھەمان پىن يارى كىردن يا دابەزىن.

(۲) لەسەر پىۋوشۋىنى كەسنىكى تر پۇش: لاسايىكىردنەۋە:

پەپەۋى (كەسنىك) كىردن.

suit oneself,

بە ھەۋەسى خۇ ھەلسان ۋ دانىشتن:

بە كەيلى خۇ شت كىردن.

suitability (sōōt'a-bil'a-ti, sūt'a-bil'a-ti), *n.*

گونچان:

لەباربوۋن: شىيان: بەكارھاۋتا.

suitable (sōōt'a-b'l, sūt'a-b'l), *adj.*

گونچار: شىاۋ: لەبار:

باش: بەكار ھاۋتا: بەجى.

-suitableness (*n.*); **suitably** (*adv.*).

suitcase (sōōt'kās', sūt'kās'), *n.*

جانقاي جە: باۋول: باۋەل.

suite (swēt), *n.*

(۱) دەست ۋ پىۋەندە: تاقى ۋەرمانبەر ۋ بەردەست.

(۲) دەستە: تاقم.

(۳) دەستە ژۋورى پىنگەۋەستراۋ ۋ پىنگەۋە بەكارھىنراۋ (بەتايىبەتى لە ئوتىلدا):

(a hotel ~)

(۴) تاقمە كورسى ۋ قەنەۋە مىز... ھتە.

(۵) پارچە مۇسىقاي دانراۋ بۇ تاقمە سەمايەك.

suiting (sōōt'ing, sūt'ing), *n.*

كالا (بۇ دەستە جە).

suitor (sōōt'ēr, sū'tēr), *n.*

(۱) خاۋم خۋاستنامە يا سكالانامە:

داۋاكەر. (۲) دادخۋاز: داۋاكەر: داۋاچى. (۳) خۋانپىنەكەر: داۋاكەر.

sukiyaki (soo'ki-yā'ki), *n.*

سوكياكى: چىشتىكى يابانىيە لە

گۇشت ۋ پىياز سىزەى سۋرەۋەكرۋ پىنگىدت.

sulcate (sul'kāt), *adj.*

دېزدىۋى (زىندەۋەزىنى): چىچ ۋ لۋچاۋ:

دېۋا دىۋاۋى.

-sulcated (*adj.*); **sulcation** (*n.*).

درد (بەتايىبەتى دىزى يەنى چال ۋ چۋاىيەكانى

sulcus (sul'kəs), *n.*

سەر پۋى مىشك).

sulf-, sulph- (sulf),

پىشگرىكە بەماناى: كۋگىردى: كۋگىردى تىدايە:

sulfate (sul'fāt), <i>n.</i>	گؤگرداوی
<i>v.t.</i>	گؤگرادات کیریت
<i>v.t.</i>	(۱) گؤگریدان گؤگرداوی کردن. (۲) گؤرین بؤ گؤگرید
sulfide (sul'fid), <i>n.</i>	گؤگریداوی بون
sulfone (sul'fōn), <i>n.</i>	گؤگرید: کیریتید
sulfonic acid,	سلفون (کیمیا)
sulfur (sul'fēr), <i>n.</i>	ترشی سلفونی (کیمیا)
<i>v.t.</i>	گؤگرید: کیریت
<i>v.t.</i>	گؤگریدان: گؤگریداوی کردن
sulfurate (sul'fyoo-rit, sul'fā-rit), <i>adj.</i>	گؤگریدی: گؤگریداوی
<i>v.t.</i>	گؤگریدان: گؤگریداوی کردن
-sulfuration (n.).	
sulfur dioxide,	دووم لؤکسیدی گؤگرید
sulfureous (sul-fyoor'as, sul'fēr-as), <i>adj.</i> = sulfurous.	
sulfuric (sul-fyoor'ik), <i>adj.</i>	گؤگریدی: کیمیا
sulfuric acid,	ترشی گؤگرید: کیمیا
sulfurize (sul'fyoo-riz', sul'fēr-iz'), <i>v.t.</i>	گؤگریدان: ترشی کیریت
	گؤگریدان: گؤگریداوی کردن
-sulfurization (n.).	
sulfurous, sulphurous (sul-fyoor'as, sul'fēr-as), <i>adj.</i>	
	(۱) گؤگریدی: گؤگریداوی. (۲) له گؤگرید سوتانیه دیت.
	(۳) ناگرس: دؤرهخی. (۴) گرم: توندوتیر: سهخت.
sulfurous acid,	ترشی گؤگرید: کیمیا
sulfury, sulphury (sul'fēr-i), <i>adj.</i>	ترشی کیریت
	(۱) گؤگریدی.
	(۲) ناگرس: دؤرهخی.
sulk (sulk), <i>v.t.</i>	پیش خواردن: خؤ مرمون کردن: دهم وچاوی خؤ
	گؤگریدان: تۆران
<i>n.</i>	(۱) (pl) مرمونی: تۆران: تۆراوی: پیش خواردن: پوگریدی.
	(۲) کمسکی مرمون یا پوگرید: کمسکی تۆراو.
sulky (sul'ki), <i>adj.</i>	(۱) مرمون: مرمونچ: پوگرید: مۆن
	پیش خواردن: (۲) تاریک: تال: گؤر: ناخوش: (a ~ day; ~ weather).
<i>n.</i>	گالیسکی: دوپیچکیمی: یک نسپی: یک کسسی.
-sulkily (adv.); sulkiness (n.).	
sullen (sul'an), <i>adj.</i>	(۱) مرمون: روگرید: پیش خواردن: تویره
	بهرچاو تاریک: مۆن: پست. (۲) دلگیر: پستکمر: ناخوش: تاریک.
	(۳) سست: خاؤ: هیواش: (a ~ march).
	(۴) ترسانک: تال: (پهنگ): (~ clouds).
-sullenly (adv.); sullenness (n.).	
sully (sul'i), <i>v.t.</i>	(۱) پیس کردن: شینوادن
	(۲) لهکهدار کردن: پیس کردن (ناویانگ): خراب کردن:
	(to ~ a reputation, someone's name or honor, etc.)
<i>v.t.</i>	پیس بون: تیکچون: لهکهدار بون: خراب بون.
<i>n.</i>	لهک: لهک: پیسی.
sulph- (sulph), = sulf- .	
	(نم) روشانی که به "sulph" دستپندهکن لهئر "sulf" دا
	بۆیان بگهئ.
sulphur (sul'fēr), <i>n.</i>	(۱) گؤگرید
	(۲) جیره یهپولهیمی زهردی بچوک
	(۳) پهنگی زهردی سموزگار
sulphate (sul'fāt), <i>n.</i> , <i>v.t.</i> & <i>v.t.</i> = sulfate.	
sulphur-bottom (sul'fēr-bot'am), <i>n.</i>	گهیره تریر نههنگه
	پهنگهکی بۆرنکی شینکاره
sulphur (sul'fēr), <i>n.</i> = sulfur.	
sulphur dioxide = sulfur dioxide.	
sulphuric (sul-fyoor'ik), <i>adj.</i> = sulfuric.	

sulphurize (sul'fyoo-riz', sul'fēr-iz'), <i>v.t.</i> = sulfurize.	
sulphurous (sul-fyoor'as, sul'fēr-as), <i>adj.</i> = sulfurous.	
sulphurous acid = sulfurous acid.	
sultan (sul't'n), <i>n.</i>	(۱) سولتان
	(۲) [S-], جیره مریشکی پهلپنیه.
	(۳) مهلیکی کیوییه له توخی قولنگ.
sultana (sul-tan'a, sul-tā'nā), <i>n.</i>	(۱) ژنه سولتان: هاوسری
	سولتان. (۲) دوستی سولتان. پاشا. یا کوپه پاشا.
	(۳) مهلیکه له توخی قولنگ. (۴) کشمیش.
sultante (sul't'n-it, sul't'n-āt'), <i>n.</i>	(۱) سولتانیته
	پله ویاپه دهسلاتی سولتان. (۲) سولتان نشین.
sultaneess (sul't'n-is), <i>n.</i>	ژنه سولتان: هاوسری سولتان.
sultanship (sul't'n-ship'), <i>n.</i> = sultanate.	
sultry (sul'tri), <i>adj.</i>	(۱) گرم و شیدار: (a ~ day).
	(۲) زورگرم: گراوی: (the ~ sun).
	(۳) (l) هلچور: ناگرتو (هست): تویرهیی.
	(ب) ووروزن: هموس هلنسین:
(a ~ dance, glance, blonde, dancer, etc.)	
sultrily (adv.); sultriness (n.).	
sum (sum), <i>n.</i>	(۱) همد (پاره): بپ (پاره)
(They paid a great ~ for the painting.)	
	(۲) کؤ: سرچم: نهجامی گشتی:
(That is the ~ of our experience.)	
	(۳) کورته: پوخته: کؤک: (the ~ of the debate).
	(۴) بهرترین خال: نوپه: لووتکه: پویه:
(They reached the ~ of human happiness.)	
	(۵) نهجامی کؤکندنه: کؤ: سرچم.
	(۶) ژماره کؤکرومکان.
	(۷) [Colloq.], کیشی ژمیره.
<i>v.t.</i> (~ up),	(۱) کؤکندنه (ژمیره): سرچم دؤزینوه.
	(۲) پوخته کردن: کؤکندنه:
(The judge ~med up the evidence.)	
<i>v.t.</i> (~ to),	کردنه نهمه: سرچم نهمه بون.
in sum,	به کورتی: به کورتیهکی.
sumac, sumach (shōō'mak, sōō'mak), <i>n.</i>	(۱) سماق
	ترشی سماق: ترش. (۲) دارسماق.
	(۳) گهلی دارسماقی ووشک کراوه و کوتراو.
Sumerian (sōō-mēr'i-an, sū-mēr'i-an), <i>adj.</i>	سومری
<i>n.</i>	(۱) سومری: کسکی سومری. (۲) زمانی سومری: سومری.
summa cum laude (sum'a kum lō'di), [L.],	به نهمی ژور
	به نهمی: یوانامی قوتابی ژور لیهاتوی ژانک: (He graduated ~).
summarily (sum'a-rā-li, su-mer'a-li), <i>adv.</i>	بهپهله: خیرا:
	بهپهله چارهیی کردن.
summarize (sum'a-riz'), <i>v.t.</i>	کورتکندنه (باس): پوخته کردن.
-summarization (n.).	
summary (sum'a-ri), <i>adj.</i>	(۱) کورتکراوه (باس): کورت: پوخته
	(۲) پهله: خیرا: بی دواختن یا چارهیی کردن:
(~ punishment, executions; a ~ dismissal)	
<i>n.</i>	کورت (باس): پوخته.
summation (sum-ā'shān), <i>n.</i>	(۱) کؤکندنه (ژمیره).
	(۲) کؤ: سرچم: نهجامی کؤکندنه.
	(۳) کورته (بهتابیهتی داوایهک پیش دواپی پی هینانی له دادگارا): پوخته
summer (sum'ēr), <i>n.</i>	(۱) هاوین.
	(۲) سال: وهر: (a youth of sixteen ~).
	(۳) کاتی پهرهسندن.

summer

- adj.** هاوینی: هاوینه (*a ~ job; ~ crops*).
- v.i.** هاوین بردنسه: (*They ~ed at the beach.*).
- v.t.** به خنوکردن له هاویندا (ناژن): پاگرتن و لهویراندن و حیراندنوه
له هاویندا (*~ing the herd in the south meadow*).
- summer** (sum'ēr), **n.** (۱) نیرگه: دهستک.
(۲) lintel.
- (۳) بوردی سهر پایه (که داری سهر په نجره و دهرگا یا تاقی لسمر دانه نرئ).
- summer-house** (sum'ēr-hous'), **n.** ساباتی ناویاخ: کهپر.
- summer house,** خانووی هاوینه هوار
- summer-sault** (sum'ēr-sôlt'), **n. & v.i.** = somersault.
- summer school,** قوتابخانه‌ی هاوینه.
- summerset** (sum'ēr-set'), **n. & v.i.** = somersault.
- summer solstice,** پوژگه‌رانه‌وی هاوین.
(ووشی "solstice" بینه).
- summer squash,** کووله‌که هاوینه کووله‌کی زهر یا سمر که
به فاسکی دهخوئ
- summertime** (sum'ēr-tim'), **n.** هاوین: وهرز یا کاتی هاوین.
- summery** (sum'ēr-i), **adj.** هاوینه: هاوینسی: هاوینی
- summit** (sum'it), **n.** (۱) لووتکه (شاخ): پوژ: قوچکه: توقه‌سهر.
(۲) نه‌ویر: پله‌وپایه: به‌زترین پله
(۳) به‌زترین پله‌ی کاربه‌دهستی: کونگره‌ی به‌ز
(*The two leaders will hold a ~; a meeting at the ~*)
- summon** (sum'on), **v.t.** (۱) بانگکردن (بۆ کوپوونوه یا کوژکردن).
(۲) فرمان ییذان به هاتن: بانگکردن.
(۳) بانگکردن بۆ دادگا (*The debtor was ~ed.*).
(۴) داوای حۆ به‌دهسته‌دان لئ کردن.
(۵) (*~ up*), کوژکردنوه (بۆ حۆ ناماده‌کردن بۆ نرکیک): حۆ گورج کردنوه!
ووره ناهمه حۆ
- [*He ~ed (up) his courage, energy, strength, etc.*]
- summoner** (sum'on-ēr), **n.** بانگکر بۆ دادگا.
- summons** (sum'onz), **n.** (۱) فرمانی بانگکردن بۆ دادگا.
(ب) پروانه یا به‌لگه‌نامه‌ی نهم فرمانه. (۲) فرمانی هاتن یا بانگکردن
فرمانی بانگکردن بۆ دادگا دانه‌دهست.
- v.t.** [Colloq.], خیره‌وموندی
- summun bonum** (sum'om bō'nəm), [L.], به‌زترین خیره‌وموندی.
- sump** (sump), **n.** (۱) چالان. (ب) چاله‌گو: چاله‌پیسایی
(۲) ده‌ری بۆن تیدا کوپوونوه‌ی مه‌کینه.
- (۳) چانی ناو تیدا کوپوونوه‌ی کانگا (که ناویه‌ناو ایی دهرده‌درنت).
- sumpter** (sump'tēr), **n.** بارگیر: یابو: هینستر: وولخی بار.
- sumptuary** (sump'chōo-er'i), **adj.** (۱) می پاره خهرج کردن: می دهست به خهرج کردنوه گرتن.
(۲) تابه‌تی به رنک‌وپنک کردن و سنوور بۆ دانانی ره‌وشت: (*~ laws*).
- sumptuous** (sump'chōo-əs), **adj.** زور خوش و ناباب و پازاوه.
گران و تیروت‌سه‌لانه (*~ banquets; a ~ meal*).
- sun** (sun), **n.** (۱) خور: پوژ: ناقتار.
(۲) همتا: تیشکی پوژ: گرمی پوژ: (*Don't sit in the direct ~*).
(۳) شتیکی خور ناسایی له پووناکی و گرمی و معزفیدا.
(۴) [Poetic], پوژنک (۵) [Poetic], سالتیک.
(۶) [Archaic], خوره‌لاتن: خورناوایون
- v.t.** له‌بهر خوردا دانان: خسته‌بهر خور: دانه‌بهر خور: مه‌لختن له‌بهر خور!
ووشک کردنوه له‌بهر خور.
- v.t.** خوه‌لختن له‌بهر خور: له‌بهر خور دانیشن یا پانکوتن.
- a place in the sun,** پلوم‌پایه‌یکی باش یا به‌ز: دۆخ یا باری له‌بار.
- from sun to sun,** [Archaic], له خوره‌لاتنوه بۆ خورناوا.
- under the sun,** له جیهاندا

sun-drops

- sun bath,** خۆمه‌لختن له‌بهر خور به پووتی.
- sun-bathe** (sun'bāth'), **v.i.** خۆمه‌لختن له‌بهر خور به پووتی.
- sun-beam** (sun'bēm'), **n.** تیشکی خور.
- sun-bird** (sun'būrd'), **n.** بالنده‌یکی بچوکی په‌نگا و په‌نگی
ده‌نگ‌خوشتی ناوچه گهرمه‌کانه.
- sun bittern,** بالنده‌یکی قه‌راغ ناوه له توخمی قولنگ.
- sun-bonnet** (sun'bon'it), **n.** کلای به‌رخوژی ژنانه (که قه‌راغه‌کی
پانه بۆ سیبهرکردن بۆ دهم‌چاو و پشت مل).
- sunbow** (sun'bō'), **n.** [Poetic], = rainbow.
- sun-burn** (sun'būrn'), **n.** خوریدن: گهرما‌بردن: خورانگان.
- v.t. & v.i.** خوریدن: گهرما‌بردن: خورانگان بون: گره‌لیدن.
- sunburst** (sun'būrst'), **n.** (۱) له‌په‌ر خور دهرکوتن (وهک له‌ناو)
هم‌روه: له‌په‌ر همتا دهرکوتن.
(۲) یخه‌به‌ندیکه له شپوه‌ی خوری تیشک‌ده‌روه‌دا.
- sundae** (sun'di), **n.** شیرینی‌یکه بریتی‌یه له دۆندرمه و گویزو میوه‌ی
شیل به‌سهر‌اکراودا.
- sun dance,** خوره‌سما: سه‌مایه‌یکی نایینی هیندی‌یه له‌مهریکایی‌یکه‌کانه به
پونه‌ی پوژگه‌رانه‌وی هاوینه‌وه.
- Sunday** (sun'di), **n.** یک شمه: یک شمو.
- adj.** (۱) یک شمه‌میی. (۲) باشتین (له‌بهرکردن باشتین جله‌وه هاتوه
له پوژی یک شمه‌مه‌دا بۆ چونه‌کلنسه): (*~ suit*).
(۳) به‌هم‌وس نک به‌پیشه: (*~ athletes*).
- Sunday best,** [Colloq.], باشتین جل‌و‌پهرگی کس‌نک (که پوژی
یک شهمان له‌بهری دمکات بۆ چونه‌کلنسه):
(*He was dressed in his ~*).
- Sunday-go-to-meeting** (sun'di-gō'tə-mēt'ing), **adj.**
[Colloq.], بۆ یک شهمان باشه له‌کاتی چونه‌کلنسه‌دا (جل‌و‌پهرگی,
ره‌وشت): باشتین.
- Sunday punch,** (۱) توندترین مسته‌کوله: مسته‌کوله‌یکه که به‌رامهر
ده‌دات به زهریدا ئیتر هملناسیتوره (پوژکسبازی).
(۲) لیدانیکی زور به‌میز:
- (*He is saving his ~ for the end of the campaign.*)
- Sunday school,** (۱) قوتابخانه‌ی یک شمه: قوتابخانه‌یکی نایینی
مندان به‌شیکه له‌کلنسه‌ته‌نا یک شهمان ده‌کرتنوه.
(۲) ماموستا و قوتابیانی نهم جوره قوتابخانه‌یه
- sun deck,** هم‌یوانی به‌رخوژ: هم‌یوانیکی تمخته‌داری به‌رخوره بۆ دانیشن و
خۆمه‌لختن له‌بهر همتا.
- sunder** (sun'dēr), **v.t.** لئ پچراندن: لیک‌دنه‌وه: جیا‌کردنوه: که‌رتکردن.
پارچه‌پارچه‌بون: جیا‌بوننوه: که‌رت بون.
پارچه‌پارچه‌که‌رت: جیا: جیا جیا.
- in sunder,** لیک‌پچران!
- sunderance** (sun'dēr-əns, sun'drəns), **n.** له‌یک‌پچرونه‌لک جیا‌بوننوه.
- sun-dew** (sun'dōo', sun'dū'), **n.** پووم‌کیکی لاف باریکه‌گه‌لکانی
به‌توکی لینگ داپوشراون مینش و مه‌گزی پین ده‌گرن.
- sundial** (sun'dī'ol, sun'dīl'), **n.** کاتژمیری خور.
- sun disk,** خه‌پله‌ی خور: خه‌پله‌یکه دوو بال و دوو ماری پتیه‌یه نیشانه‌ی
"پا" به‌خودای خوری میسری کۆن.
- sun-dog** (sun'dôg'), **n.** (۱) parhelion.
(۲) په‌لکه‌په‌نگینه‌ی بچوک.
- sundown** (sun'doun'), **n.** خورناوایون: خورناوا!
کاتی خورناوایون (هم‌روه "sunset").
- sun-dried** (sun'drīd'), **adj.** به‌همتا ووشک‌کراوه.
- sundries** (sun'driz), **n.pl.** شتی همه‌جیز: ووره‌شتی جیزو‌اجوژ.
- sun-drops** (sun'drops'), **n.** چمنه‌پووم‌کیکی کول زهرن گوله‌کانیان
به‌پوژ به‌کراوه‌یی ده‌میننوه.

sundry

- sundry** (sun'dri), *adj.* جوراوجور: همهجور: گمليک:
(~ items of clothing) همهموکس.
all and sundry, به همتا و ناچينته.
sunfast (sun'fast', sun'fäst'), *adj.* (رنگ):
(~ dyes) خوره ماسي: (۱) ماسي يکي بچوکي پوياري يه.
sunfish (sun'fish'), *n.* (ب) ماسي يکي گمري ديري يي کورته.
sunflower (sun'flou'ēr), *n.* گوله پوزه.
sung (sunj), *past participle and rare past tense of sing.*
sunglass (sun'glas', sun'gläs'), *n.* = burning glass.
sunglow (sun'glō'), *n.* زمرلو سووري ناسمان کاتي خوره لاتن و خورنا و ابون.
sun god, خوداي خور: خوري به خودا دائرا و پيرستار.
sunk (sunj), *p.p. and alternative past tense of sink.*
sunken (sun'kən), *alternative past participle of sink.*
adj. (۱) نوقم: نوقوم بور: ژيرنا و کومتور: (a ~ ship).
(۲) نزمتره له دموري يه مکه: (a ~ rock, garden, meadow, etc.).
(۳) قويا و چال تیکموتور: (~ cheeks).
sunless (sun'lis), *adj.* (۱) تاريک: تيشکي پوزي تن ناکمري.
(۲) دلگير: غمگين.
sunlight (sun'lit'), *n.* تيشکي پوز: پووناکي پوز: همتا و.
sunlit (sun'lit'), *adj.* خورتیکموتور: خور پووناکي کرموتور.
sunn (sun), *n.* (۱) پوره کي گوش.
(۲) پيشالي قندي شم پوره که (که گوش و گونيه په تي ئي دروست دمکري).
(همروما "Bombay hemp" و "sunn hemp").
Sunna, Sunnah (soon'ə), *n.* سوننه (نيسلام).
Sunni (soon'i), *n.* (۱) سوننهکان: پيرمويکمراني سوننه.
(۲) موسلمان يکي سونني: سونني.
adj. سونني
Sunnite (soon'it), *n.* موسلمان يکي سونني: سونني.
sunny (sun'i), *adj.* (۱) همتا و سايه ق: (a ~ day).
(۲) خور يا همتا و تي دمکري: (a ~ room).
(۳) خوش بين: بيرچا و پوونا به ختيا و کراوه: پوخوش:
(a ~ smile, disposition, etc.)
-sunnily (*adv.*); **sunniness** (*n.*).
(۱) ديوه همتا و مکه: (۲) ديوه باش و جوانه کي.
sunny side, هر ديويکي سوور کراوتمه (هينکه و پون).
sunny-side up, ژوروي همتا و ژورويکه پنجه مري گمري تيداييت و خوري.
sun parlor, زور تي بکويت.
sunrise (sun'riz'), *n.* (۱) خوره لاتن: پوزه لاتن: زمردمکوتن.
(۲) همتا و کموتن. (۳) سهرتا.
sun-roof (sun'roōf', sun'roof'), *n.* سهری کراوه: نوتوميل.
سهری پووناکي نوتوميل.
sun-room (sun'roōm', sun'room'), *n.* = sun parlor.
sunset (sun'set'), *n.* (۱) خورنا و ابون: پوزنا و ابون: زمرده پير.
خورا و پوزا و (۲) نا و ابون: دواي دواي: پير: کوتايي (ژيان).
sunshade (sun'shād'), *n.* چترتي خوره تا و چترتي سهر دمرگا و.
پنجه ره: سايه بان.
sunshine (sun'shīn'), *n.* (۱) خوره تا و همتا و پووناکي پوز.
تيشکي پوز: (۲) (۱) کاممراني خوشي: به ختيا و.
(ب) سهرچا و خوشي و کاممراني.
-sunshiny (*adj.*).
sunspot (sun'spot'), *n.* پهنه ي سهر خور.
sunstroke (sun'strōk'), *n.* خورناگان: خورميردن: گمرميردن.

supercharge

- گره ليدان.
sunstruck (sun'struk'), *adj.* خورميردو: گره ليدو: گمرميردو:
خورانگان.
sun tan, (۱) په شکه له بوني پيست له نمنجاي خوره تا و بيرگميردن.
(۲) پهنگي قاره يي يا په شتاله.
sun-up (sun'up'), *n.* = sunrise.
sunward (sun'wērd), *adv.* بيره و خور.
adj. پو له خور: پوي له خوره.
sunwards (sun'wērdz), *adv.* = sunward.
sunwise (sun'wīz'), *adv.* = clockwise.
sup (sup), *v.t. & v.i.* قوم ليدان.
n. قوم.
sup (sup), *v.i.* شينکردن: ناني ثواره خواردن.
v.t. ناني ثواره پيدان.
super (sōō'pēr, sū'pēr), *n.* (۱) که سيني زياده (به تايي به نونته ريکي).
ناسهرکي يي گفوتگوي فيلمک.
(۲) [Colloq.] نندازه ي زور گمري.
superintendent (۳) (۴) قوماشکي کون کوني ميواي يه بيرگي پيرتوويکي پي دهگري.
adj. ناياب: زور چاک.
v.t. بيرگي پيرتووک قايم کردنه ره به قوماشي ميواي.
super- (sōō'pēr, sū'pēr), (۱) لسمروو: لسمر:
(*superstructure*)
(۲) سهر: سهرتر (پله): بالتر:
(*superintendent, supervisor*)
(۳) (۱) زورتر: زورتر: زيات له: (*superabundance*).
(ب) گمريه: گمريه تر: ياشتر: (*supermarket*).
(۴) زور: نينجگار: (*superheat*).
(۵) زياده: سهر: سهرچا: (*supertax*).
superable (sōō'pēr-ə-b'l, sū'pēr-ə-b'l), *adj.* پيا و ده تواني.
زال بين به سهر يدا.
superabound (sōō'pēr-ə-bound', sū'pēr-ə-bound'), *v.i.*
(۱) نينجگار زور پوونا: فره بون: بن شومار بون. (۲) له نندازه به دمري بون.
superabundance (sōō'pēr-ə-bun'dəns, sū'pēr-ə-bun'dəns), *n.*
(۱) نينجگار زوري: نينجگار فره يي: مشه يي.
(۲) زياده: ناپيوست.
superabundant (sōō'pēr-ə-bun'dənt, sū'pēr-ə-bun'dənt), *adj.*
نينجگار زور: فره: مشه: بن شومار.
superannuate (sōō'pēr-an'ū-āt', sū'pēr-an'ū-āt'), *v.t.*
(۱) خانه نشين کردن (له بير پيري يا نه خوشي).
(۲) خستنه لاه له بير کوني يا به کار نه هاتن.
superannuated (sōō'pēr-an'ū-āt'id, sū'pēr-an'ū-āt'id), *adj.*
(۱) خانه نشين کراو (له بير پيري يا نه خوشي). (۲) کون: باونه ماو.
(۳) پير پيوست: سواو.
superannuation (sōō'pēr-an'ū-ā'shən, sū'pēr-an'ū-ā'shən), *n.*
(۱) خانه نشيني: خانه نشين کردن: خانه نشين کران.
(۲) موچه ي خانه نشيني.
superb (soo-pūrb', syoo-pūrb'), *adj.* (۱) مهن: به شکر: شوخ:
جوان: کمشخه. (۲) ناياب: زور ياش: (a ~ view, job, voice, etc.).
-superbly (*adv.*); **superbness** (*n.*).
supercargo (sōō'pēr-kār'gō, sū'pēr-kār'gō), *n.* لنيروسراي.
کارگي که شتي.
supercharge (sōō'pēr-chārg', sū'pēr-chārg'), *v.t.* ووزي.
مه کينه زياد کردن.

superciliary

superciliary (soo'pēr-sil'i-er'i, sū'pēr-sil'i-er'i), *adj.*

تایه‌تی به ریز

supercilious (sōō'pēr-sil'i-əs, sū'pēr-sil'i-əs), *adj.* به‌فیز
لوت به‌ریز؛ له‌خوبایی؛ تیزل.

superduper (sōō'pēr-dōōp'ēr, sū'pēr-dōōp'ēr), *adj.*
[Slang], زور باش؛ نایاب

superego (sōō'pēr-ē'gō, sū'pēr-eg'ō), *n.* منی به‌ریز
(دروشناسی): ویژدانی هستی بن ناگا یا شارو.

supereminent (sōō'pēr-em'ā-nānt, sū'pēr-em'ā-nānt), *adj.*
زور پایه به‌ریز؛ زور به‌ناوبانگ؛ زور به‌ریز.

supereminence (*n.*); **supereminently** (*adv.*).

supererogate (sōō'pēr-er'ā-gāt', sū'pēr-er'ā-gāt'), *v.i.*

زیاد له پنیوست کردن (کاری چاکه)

supererogation (sōō'pēr-er'ā-gā'shān, sū'pēr-er'ā-gā'shān), *n.*

زیاد له پنیوست کاری باش کردن؛ کاریکی وهما

supererogatory (soo'pēr-i-rog'ā-tōr'i, sū'pēr-i-rog'ā-tōr'i), *adj.*

(۱) زیاد له پنیوست (۲) زیاد؛ ناپنیوست.

superfamily (sōō'pēr-fam'ā-li, sū'pēr-fam'ā-li), *n.* تیره‌ی.

به‌ریز یا گموره (پول پول کردن زینده‌وه).

superfecundation (sū'pēr-fek'ān-dā'shān), *n.* فره

چاکردن؛ چاکردنی دوو هیلکه یا زیاتر به دوو جار جوت بوونی یک له‌دوای یک

superfetate (sōō'pēr-fē'tāt, sū'pēr-fē'tāt), *v.i.* سرله‌نوی

سکپ‌بوونی سکی پر، واته هی سکی که ناو‌له‌می تیدابیت.

superfetation (*n.*).

superficial (sōō'pēr-fish'āl, sū'pēr-fish'āl), *adj.* (۱) پور-

کمش: (a ~ wound).

(۲) سرله‌نی؛ لامس‌لایی؛ پوکاری: (a ~ analysis).

(۳) هیچ‌و‌پوچ؛ بن بایه‌خ.

(۴) سرله‌زاری؛ پوواله‌ت: (a ~ smile).

superficially (*adv.*); **superficialness** (*n.*).

superficiality (sōō'pēr-fish'i-al'ā-ti, sū'pēr-fish'i-al'ā-ti), *n.*

(۱) پوک‌کشی؛ پوواله‌تی؛ سرله‌زیتی؛ هیچ‌و‌پوچ.

(۲) شتیکی پوک‌کشی یا هیچ‌و‌پوچ.

superficies (sōō'pēr-fish'i-ēz', sū'pēr-fish'ēz'), *n.* پووا-

دیوی دهره‌وه (۲) پوواله‌ت؛ پووخسار.

superfine (sōō'pēr-fīn', sū'pēr-fīn'), *adj.* (۱) زور وورد-

زور ناسک. (۲) زور‌باش و نایاب (فرۆته‌نی).

superfluity (sōō'pēr-flōō'ā-ti, sū'pēr-flōō'ā-ti), *n.* (۱)

زیاده‌یی؛ زیاده‌بون (۲) زیاده؛ نه‌ونده‌ی که زیاده‌یه.

(۳) شتی زیاده؛ شتی ناپنیوست.

superfluous (soo-pūr'flōō-əs, syoo-pūr'flōō-əs), *adj.*

زیاده؛ ناپنیوست؛ زیاتر له پنیوست.

superheat (sōō'pēr-hēt', sū'pēr-hēt'), *v.i.* زور گهره کردن-

n. زور گهره بوون.

superhighway (sōō'pēr-hī'wā', sū'pēr-hī'wā'), *n.* شاپی

(لعمه‌وه‌ی شار)

superhuman (sōō'pēr-hū'mān, sū'pēr-hū'mān), *adj.* (۱)

له سروشت به‌دهر؛ خودایی؛ له سروو مرفه‌وه (~ beings).

(۲) له توانای مرفه‌وه به‌دهر؛ قاره‌مانانه: (a ~ effort).

superimpose (sōō'pēr-im-pōz', sū'pēr-im-pōz'), *v.i.*

supernaturalism

خست‌نسمه؛ به‌سمردها سه‌پاندن.

superimposition (*n.*).

superincumbent (sū'pēr-in-kum'bānt), *adj.* (۱) لسمه

پاوه‌ستاو؛ لسمه دانراو؛ قورسایی خرمسمه. (۲) به‌سمره‌وه هملواسراو.

superinduce (sū'pēr-in-dūs'), *v.i.* (۱) زیادکردن؛ خست‌نسمه

(زیاده). (۲) بوون به هق؛ ومه‌الیکردن.

superinduction (*n.*).

superintend (sū'pēr-in-tend'), *v.i.* سهرمه‌شتی کردن-

به‌ریزه‌بردن؛ چاودیری کردن.

superintendence (*n.*); **superintendency** (*n.*).

superintendent (sū'pēr-in-ten'dānt), *n.* سهرمه‌شتیارا

به‌ریزه‌به‌را چاودین.

adj. تایه‌تی به سهرمه‌شتی کردن؛ تایه‌تی به به‌ریزه‌بردن یا چاودیری کردن

superior (sə-pēr'i-ēr, soo-pēr'i-ēr), *adj.* (۱) به‌ریزتر؛ سهره‌وت.

(۲) له زورتره‌وه نووسراو. (۳) به پله‌وپایه‌تر؛ به‌ریزتر؛ مه‌زتر؛ گهره‌تر.

(۴) زورتر (ترخ، بایه‌خ، مه‌ند، هین؛ گهره‌تر. (۵) نایاب؛ زور چالاک

(۶) لوت به‌ریز؛ به‌فیز؛ له‌خوبایی. (۷) گشتی تر (روشه، یی).

(۸) له خورمه‌وه دورتر له زهوی (وهک مه‌ندئ نسته‌ریه‌ی گه‌پوک).

(۹) له سهره‌وه نه‌ندامیکی تره‌رمیه (پوره‌کناسی).

n. (۱) گه‌سکی پایه به‌ریز؛ گه‌سکی مه‌زن یا به‌ریز.

(۲) چاودیری په‌رستگا (خاچ په‌رستی).

superior to, (۱) به‌ریزتر له؛ به‌ریزتر. (۲) گهره‌تر.

(۳) کاری تن ناکات: (He is superior to flattery).

superior court, دادگای به‌ریز.

superiority (sə-pēr'i-ōr'ā-ti, soo-pēr'i-ōr'ā-ti), *n.* به‌ریزی

به‌ریزتری؛ مه‌زتری؛ گهره‌تری؛ باشتی؛ نایابتری.

superiority complex, خق به‌زل زانی؛ خق به‌زل دانان؛

خق به‌باشتره‌وه گهره‌تر دانان له خه‌ک.

superjacent (sōō'pēr-jā's'nt, sū'pēr-jā's'nt), *adj.* لسمه

پاوه‌ستاو؛ لسمه دانراو.

superlative (soo-pūr'lā-tiv, syoo-pūr'lā-tiv), *adj.* (۱) همره

به‌ریز؛ مه‌زترین؛ به‌ریزترین (پله‌وپایه، جق، پله).

(۲) پین ئی هملپاوا؛ له پاده به‌دهر؛ زور؛ له نه‌ندازه به‌دهر.

(۳) پله‌ی بالا (په‌زمان).

(smallest, easiest, hardest, most beautiful)

n. (۱) پیه؛ لوتکه؛ سهره‌ی نه‌ریه.

(۲) شتیکی به‌ریز یا پله به‌ریز؛ شتیکی مه‌زن.

(۳) (۱) باری پله‌ی بالا (په‌زمان).

(ب) ووشمه‌که له پله‌ی بالا (په‌زمان).

(smallest, biggest, loudest, etc.)

superlunar (sū'pēr-lū'nēr), *adj.* = **superlunary**.

superlunary (sū'pēr-lū'nēr-i), *adj.* (۱) له سهره‌وه مانگهره

له‌وای مانگهره. (۲) ناسمانی؛ نازمه‌مینی.

superman (sōō'pēr-man', sū'pēr-man'), *n.* (۱) مرفی مه‌زن

یا نمونه‌یی (به‌گویره‌ی له‌سهمه‌ی "نیتشه" ی نه‌لمانی).

(۲) که‌له‌پیاو؛ که‌سکه که هین له مرفه‌وه به‌دهری مه‌بیت.

supermarket (sōō'pēr-mār'kit, sū'pēr-mār'kit), *n.* بازاریی.

گهره (خورمه‌مینی)؛ که‌له بازار؛ فرۆشگای گهره.

supernal (sōō-pūr'n'l, sū-pūr'n'l), *adj.* (۱) ناسمانی.

(۲) به‌ریز؛ مه‌زن؛ به‌شکوا؛ بلند.

supernatant (sū'pēr-nā'tānt), *adj.* سهرناو‌کوتو.

supernatural (sōō'pēr-nach'ēr-əl, sū'pēr-nach'ēr-əl), *adj.*

(۱) له سروشت به‌دهر؛ له سهره‌وه سروشت‌ه‌وه. (۲) سهرناسا.

n. شتی له سروشت به‌دهر؛ دیاردی سهرناسا.

supernaturalism (sōō'pēr-nach'ēr-əl-iz'm, sū'pēr-na-

supernormal

ch'ēr-əl-iz'm), *n.*

(۱) له سروشت بدهی: سهرسروشتی.

(۲) بربوون به هیزی له سروشت بدهی.

-supernaturalist (*n.*); supernaturalistic (*adj.*).

supernormal (sū'pēr-nôr'm'l), *adj.*

له مام نارمندی ژووتر:

له ناسایی بدهی.

supernumerary (sū'pēr-nū'mēr-er'i), *adj.*

(۱) سه‌ریار:

زیاده (۲) زیاتر له پیوست: ناپیوست.

n.

(۱) کسێک یا شتیکی زیاده: شتی ناپیوست یا سه‌ریار.

(۲) نه‌کته‌ری زیاده (که له‌گه‌ل جه‌ماوه‌ریکدا دهرده‌جیت له فیلمیکدا به‌بن

گفتوگی).

superparasite (sū'pēr-pār'a-sīt'), *n.*

مشه‌خوژنکه که له‌سه‌ر

مشه‌خوژنکی تر ده‌ژی.

superphysical (sū'pēr-fiz'i-k'l), *adj.*

له‌فیزیا بدهی:

یاسای فیزیا نایگزیتوه.

superpose (sū'pēr-pōz'), *v.t.*

(۱) خستنه‌سه‌ر: له‌سه‌ر دانان.

(۲) جوت کردن (نه‌نداره).

superpower (sū'pēr-pou'ēr, sū'pēr-pou'ēr), *n.*

زل هیز:

وولاتی زل هیز.

supersaturate (sū'pēr-sach'oo-rāt'), *v.t.*

زور تیرکردن

(کیمیا): زور تیرناو یا پاراوکردن (کیمیا).

-supersaturation (*n.*).

superscribe (sū'pēr-skrib'), *v.t.*

(۱) له‌لاس‌ه‌رو یا دهره‌وه‌ی

شتیکدا نووسین یا هه‌لکه‌ندن. (۲) ناو و ناونیشان له‌سه‌ر نووسین (نامه).

superscript (sū'pēr-skript'), *adj.*

له‌سه‌روه‌وه نووسراو.

n.

تیپیک: ژماره‌یک, یا نیشانه‌یه‌که که له‌لای سه‌رو و پاستی یه‌کینکی تره‌وه

نوسراوین.

superscription (sū'pēr-skrip'shən), *n.*

(۱) له‌لاس‌ه‌رو یا

دهره‌وه‌ی شتیکدا نووسین یا هه‌لکه‌ندن. (۲) ناو و ناونیشانی نامه یا پریاسکو

شتی نووسراو له‌ژووو یا دهره‌وه‌ی پریه‌یکدا.

(۳) لاس‌ه‌روو په‌چته که وشه‌ی "په‌چته" ی له‌سه‌ر نووسراو.

supersede (sū'pēr-sēd', sū'pēr-sēd'), *v.t.*

(۱) خستنه‌لاه:

لابردن: به‌تاکردنه‌وه. (۲) شوین گرتنه‌وه: چونه‌جیگی.

-supersedure (*n.*); supersession (*n.*).

supersedeas (sū'pēr-sē'di-as), *n.*

فرمانی پاره‌ستاندنی بریاری

دادگا (وهک بریاری سزادان).

supersensible (sū'pēr-sen'sə-b'l), *adj.*

له‌هه‌ست بدهی.

supersensitive (sū'pēr-sen'sə-tiv), *adj.*

له‌نه‌ندازه بدهی.

به‌هه‌ست: نیجگار زور هه‌ستیار: زور ناسک هه‌ست.

supersensory (sū'pēr-sen'sə-ri), *adj.*

له‌هه‌ست بدهی:

هه‌ست پین نه‌کراو.

supersonic (sū'pēr-son'ik, sū'pēr-son'ik), *adj.*

له‌دهنگ

خیراتر.

supersonics (sū'pēr-son'iks), *n.pl.*

زانستی دیاردی له‌دهنگ

خیراتر یا بدهی.

super transport,

فپوکی له‌دهنگ خیراتر.

superstar (sū'pēr-stār', sū'pēr-stār'), *n.*

نمستیره‌ی سینما

یا یاریکری به‌ناوبانگ: نه‌کته‌ری یاریکری زور به‌ناوبانگ.

superstition (sū'pēr-stish'ən, sū'pēr-stish'ən), *n.*

پرو

پوچ: نه‌فسانه: باوه‌ری پوپوچ.

superstitious (sū'pēr-stish'əs, sū'pēr-stish'əs), *adj.*

(۱)

نه‌فسانه‌یی: تاییه‌تی به‌بیروباوه‌ری پوپوچ.

(۲) بروادار به‌نه‌فسانه: شوین نه‌فسانه که‌وتوو.

superstratum (sū'pēr-strā'təm), *n.*

چینی سه‌رو:

چینی سه‌ر چینیکی تر

superstructure (sū'pēr-struk'chēr), *n.*

(۱) خانووی سه‌روه:

suppliant

شتیکی دروستکراو یا پیکه‌توو له‌سه‌ر شتیکی تر.

(۲) نه‌په‌شی خانوو که له‌سه‌ر بناغه‌که‌یه‌وه‌یه‌تی: به‌شی لاس‌ه‌روو خانوو.

(۳) به‌شی لاس‌ه‌روو که‌شتی (به‌تاییه‌تی که‌شتی جه‌نگ).

(۴) هیزی ناستی شه‌مهنده‌فه‌رو دارمکانی ژیری.

supertax (sū'pēr-taks', sū'pēr-taks'), *n.*

سه‌ریاج.

supervene (sū'pēr-vēn', sū'pēr-vēn'), *v.t.*

(۱) له‌زیاده یا

چاوه‌پوان نه‌کراوی پوودان. (۲) پوودان.

supervention (sū'pēr-ven'shən), *n.*

(۱) له‌زیاده پوودان:

بین چاوه‌پوان کراوی پوودان. (۲) پووداوینی چاوه‌پوان نه‌کراو یا زیاده.

supervise (sū'pēr-vīz', sū'pēr-vīz'), *v.t.*

چاودیری کردن:

سه‌ره‌وکاری کردن.

supervision (sū'pēr-vīzh'ən), *n.*

سه‌ره‌وکاری:

چاودیری.

supervisor (sū'pēr-vīz'ər, sū'pēr-vīz'ər), *n.*

سه‌ره‌وکار:

سه‌ره‌وشتیار: چاودیر.

supervisorship (sū'pēr-vīz'ər-shīp'), *n.*

پله‌وپایه‌ی چاودیر

یا سه‌ره‌وشتیار.

supervisory (sū'pēr-vīz'ər-ri), *adj.*

تاییه‌تی به‌سه‌ره‌وشتی یا

چاودیری.

supinate (sū'pēr-nāt', sū'pēr-nāt'), *v.t. & v.i.*

به‌ری ده‌ست بۆ

سه‌روهه راگرتن یا هه‌لگیرانه‌وه: باسک به‌جوژیک راگرتن که له‌بی ده‌ست روی

بۆ سه‌روهه بیت.

-supination (*n.*).

supine (sū'pēr-nāt', sū'pēr-nāt'), *adj.*

(۱) له‌سه‌ر پشت پاکشاو:

به‌پشتدا پالنه‌وتوو. (۲) پوو بۆ سه‌روهه (به‌ری له‌پ).

(۳) [Poetic], به‌پشتدا که‌وتوو.

(۴) سست: خاو: بین تین: بین ووزه: بین تاقه‌ت.

n.

ناوی له‌کرداره‌هه‌توو (پریزمان).

supper (sup'ēr), *n.*

نانی ئواره: شین.

supplant (sə-plānt', sə-plānt'), *v.t.*

(۱) جیگه‌گرتنه‌وه (به‌زور یا

به‌پیلان): لابردن یا دهرکردن شوین گرتنه‌وه:

(The prime minister was ~ed by his rival.)

(۲) (ل) جیگه‌گرتنه‌وه: شوین گرتنه‌وه:

(Cars are ~ing pack animals.)

(ب) له‌په‌گ دهره‌هینان و به‌شیکی تر جیگه‌پرکردنه‌وه.

supple (sup'pl), *adj.*

(۱) نه‌رم: نه‌رم‌وئۆل: (a ~ body).

(۲) جیی: به‌کیشمان. (۳) گونجاو: (a ~ mind).

(۴) زوو کارتیکراو. (۵) مه‌ریه‌یکرا: سه‌رشۆر: ملکه‌ج.

v.t.

نه‌رم‌وئۆل کردن: نه‌رم کردن: وهک لاستیک بکش کردن.

v.i.

نه‌رم بوون: وهک لاستیک لیه‌هاتن.

-supplely (*adv.*); supply (*adv.*).

supplement (sup'plə-mənt), *n.*

(۱) پاشکو: سه‌ریار: ته‌واوکر.

(۲) گوژشی ته‌واوکر.

v.t.

خستنه‌پان: خستنه‌سه‌ر: ته‌واوکردن:

(He ~ed his income by doing odd jobs.)

supplemental (sup'plə-mən't'l), *adj.* = supplementary.

supplementary (sup'plə-mən'tēr-i), *adj.*

پاشکوئی: سه‌ریاری:

زیاده.

supplementary angle,

گوژشی ته‌واوکر.

suppletory (sup'plə-tō'r-i, sup'plə-tō'r-i), *adj.* =

supplementary.

suppliance (sup'pli-əns), *n.* [Rare], = supplication.

suppliant (sup'pli-ənt), *n.*

تکاکرا: داواکرا: ئی پارمه‌وه.

adj.

تاییه‌تی به‌تکاکردن یا ئی پارانه‌وه.

suppliant (sup'plə-kənt), *adj.*

تاییه‌تی به‌تکاکردن یا پارانه‌وه.

supplicate

- n.** تکاکره: داواکەر.
- supplicate** (sup'la-kāt'), **v.t.** (١) نزاکردن: ئی پارانهوه. (٢) دهسته وداوین بوون: داواکردن: تکاکردن.
- v.i.** پارانهوه: تکاکردن.
- supplication** (sup'la-kā'shən), **n.** پارانهوه: تکاکردن: تکا. داواکردن: دهسته وداوین بوون.
- supplicatory** (*adj.*).
- supplier** (sə-pli'ēr), **n.** پێدەر: پێشکەشکار: بۆ هیئە: خواست بۆ پەیداکی.
- supply** (sə-pli'), **v.t.** (١) پێدان: پێشکەش کردن: (٢) بۆ بژاردن. (*Friends have ~ied their loss.*)
- v.i.** نیشکردن لهباتی یا له جێی.
- n.** (١) پێدان: پێشکەش کردن (٢) (pl.) نازووقه: تفاق. (٣) نهو فروته‌ئێ‌یه‌ی که هه‌یه بۆ کرێن به نرخێکی تاییه‌تی. (٤) بریکار: مامۆستا، قه‌شه: جێگر. (٥) [Obs.] یارمه‌تی: یاریده.
- support** (sə-pōrt', sə-pōrt'), **v.t.** (١) پارێزێ: پارێزێ: هاگرتن: هاگرتن. (٢) پشێوانی کردن: یارمه‌تیدان: پالێشتی کردن: له‌نگه‌رگرتن. (٣) پمسه‌ندکردن: لایه‌نگری کردن: پا له‌سه‌ر بوون. (٤) به‌جێوکرێ: ژاندن: ده‌ستگیرایی کردن: (٥) لایه‌نگری کردن (به‌لگه): سه‌لعاندن: ساغ کردنه‌وه: (*He ~s his wife and children.*)
- (٦) هه‌ل کردن: ده‌ربهردن: خۆپاگرتن.
- (٧) (١) خۆنوێاندن (شانق). (٢) یوئێکی ناسه‌ره‌کی بێن له‌گه‌ نه‌کته‌رنکی سه‌ره‌کید (شانق، فېلم).
- n.** (١) یارمه‌تی: پشێوانی: لایه‌نگری: پشێگری. (٢) پایه: پالێشت: کۆله‌که. (٣) گوزهران: ده‌رامه‌ت: هۆی گوزهران.
- supportable** (sə-pōr'tə-b'l, sə-pōr'tə-b'l), **adj.** خوی له‌به‌ردا.
- پاده‌گیریت: هه‌له‌ده‌گیریت: له‌گه‌نی ده‌رده‌به‌ریت.
- supporter** (sə-pōr'tēr, sə-pōr'tēr), **n.** (١) پشێگری: پشێوان. (٢) لایه‌نگر: پالێشتیکه‌ر. (٣) پاگر (وه‌ک ناوکه‌لیه‌ندی و مرزێشان).
- supportive** (sə-pōr'tiv, sə-pōr'tiv), **adj.** یاریده‌ده‌ر: لایه‌نگر. پشێوان: تاییه‌تی به‌ پشێوانی یا لایه‌نگری: (*~ evidence for the charges*)
- وا داده‌نێت: گریمان.
- supposable** (sə-pōz'ə-b'l), **adj.** (١) گریمان: وا دانان. (*S ~ A equals B.*) (٢) وا هاته‌به‌رجاو: وا دانان: وا ژانین: وا تێگه‌یشتن. (٣) وا دانان (*S ~ I write him first.*) (٤) وا گه‌یاندن. (٥) وا پێویست کردن: وا به‌ته‌مابوون: (*I am ~d to be there at eight o'clock.*)
- v.i.** گریمار: وا دانان.
- supposed** (sə-pōzd'), **adj.** وا دانراو: هه‌ر به‌ناو: به‌ درۆ وا دانراو: گوايه: وا دانراو.
- supposedly** (sə-pōz'id-li), **adv.** گوايه: که گوايه: به‌ناو.
- supposition** (sup'ə-zish'ən), **n.** (١) وا دانان: گریمانکاری. (٢) گریمانه: گریمان: شتی به‌ راست دانراو به‌ بێ بونی هېچ به‌نگه‌یه‌ک.
- suppositional** (*adj.*).
- supposititious** (sə-poz'ə-tish'əs), **adj.** (١) ساخته: درۆزنه. (٢) درۆ: بووکه‌ش: قه‌لب: گریمانه‌یی.
- suppositive** (sə-poz'ə-tiv), **adj.** (١) گریمانه‌یی. (٢) سه‌رجی: پێژمان: نه‌گه‌ره‌کویی: گریمانه‌یی.

surd

- (if, assuming, provided)
- suppository** (sə-poz'ə-tōr'i, sə-poz'ə-tō'ri), **n.** شاف: ده‌ستوور.
- suppress** (sə-pres'), **v.t.** (١) کۆژاندنه‌وه (شۆپش، ئاشووب): (٢) دامه‌رکانده‌وه: پشێنل کردن: سه‌رکو‌تکردن: پێمسه‌ت کردن. (ب) قه‌ده‌غه‌کردن. (٣) کێکێراندنه‌وه: خه‌فه‌کردن: کردن به‌ ژێرمه‌ (ده‌نگوباس): ئاشکرا نه‌کردن: کردن به‌ ژێر لێممه‌: ده‌رنه‌پێن: (*I ~ed a laugh.; Newspapers have ~ed the story.*)
- (٢) پێگه‌مه‌دان به‌ به‌ر کو‌راندنه‌وه.
- (٤) وه‌ستاندن.
- (٥) شاراندنه‌وه: کێکێراندنه‌وه: ده‌رنه‌پێن: (*to ~ an emotion*).
- suppressor; suppressor** (*n.*); **suppressible** (*adj.*).
- suppression** (sə-pres'hən), **n.** (١) کۆژاندنه‌وه: سه‌رکو‌تانه‌وه: پشێنل کردن: پێمسه‌تکردن. (٢) کێکێراندنه‌وه: خه‌فه‌کردن: شاراندنه‌وه.
- suppressive** (sə-pres'iv), **adj.** (١) پشێنلکار: پێمسه‌تکار: خه‌فه‌کار: کێکێرمه‌وه. (٢) تاییه‌تی به‌ پشێنل کردن یا کێکێراندنه‌وه.
- suppurate** (sup'yoo-rāt'), **v.i.** کێم کردن.
- suppuration** (sup'yoo-rā'shən), **n.** کێم کردن.
- supra-** (sōo'prə, sū'prə), پێشگری که به‌مانای: له‌سه‌روو: له‌ژوو:
- supraliminal** (sū'prə-lim'i-n'l), **adj.** پێن ژانراو (هوش).
- supramolecular** (sū'prə-mə-lek'yoo-lēr), **adj.** هه‌مه‌گه‌ردی: چه‌نده‌گه‌ردی.
- suprarenal** (sōo'prə-rē'n'l, sū'prə-rē'n'l), **adj.** تاییه‌تی به‌ سه‌ر یا ژوو: گوزیله (پێژنی نه‌درینالین).
- n.** پێژنی نه‌درینالین.
- supremacy** (sə-prem'ə-si, soo-prem'ə-si), **n.** زالی: زالی: به‌ری: ده‌ستبایی: ده‌ست به‌سه‌ردا: پێژشت: ده‌سه‌لاتی به‌ری.
- supreme** (sə-prem', soo-prem'), **adj.** (١) زالی: بالاترین: به‌ری. (٢) به‌ده‌سه‌لاترین: هه‌ره‌ به‌ری: به‌ریترین. (٣) تاییه‌ترین: به‌ریترین. (٤) شوپه‌ر: هه‌ره.
- supremely** (*adv.*); **supremeness** (*n.*).
- Supreme Being**, **Supreme Court**, **sur-** (sūr), پێشگری که به‌مانای: سه‌ر: ژوو: زیاده: سه‌ربار:
- (*surface, surcharge*)
- sura** (soor'ə), **n.** سووره‌ت (قورئان).
- surah** (soor'ə), **n.** سووراه: قوماشیکێ ناویشمی هیندی.
- sural** (soor'al, syoor'al), **adj.** لولولاقی.
- surbase** (sūr'bās'), **n.** نه‌قاشی بێ دیوارو پایه.
- surcease** (sūr'sēs'), **v.t. & v.i.** [Archaic], دواپی هاتن: وه‌ستان: کۆتایی هاتن.
- n.** [Archaic], دواپی: کۆتایی.
- surcharge** (sūr-chärj'), **v.t.** (١) پارێ ژوو لێسه‌ندن: زیاده‌لێسه‌ندن. (٢) ژوو بارکردن: باری قورس لێنان: باری زیاده‌لێنان. (٣) ژوو پێکردن. (٤) دامه‌مه‌دان له‌ پووی پۆسته (بۆ پێشاندانی نرخێ زیاده‌ی).
- n.** (١) سه‌ریاج: باجی زیاده. (٢) پارێ زیاده‌ لێسه‌نراو: مزنی زیاده‌ نرخێ زیاده. (٣) باری قورس: سه‌ربار: باری زیاده. (٤) دامه‌می لێدراو له‌ پووی پۆسته (بۆ پێشاندانی نرخێ زیاده‌ی).
- surcingle** (sūr'sinj'g'l), **n.** (١) قه‌یاسه: ته‌نگه. (٢) که‌مه‌ره‌ندی که‌واي قه‌شه.
- surcoat** (sūr'kōt'), **n.** پالۆی سه‌ر له‌لفان.
- surculose** (sūr'kyoo-lōs'), **adj.** وه‌چاوی: وه‌چاوار: وه‌چ ده‌رکردو.
- surd** (sürd), **adj.** (١) کوژ (هه‌گ- بێهه‌گ).

- (۲) مې دەنگ (تېپى زمان).
- n.** (۱) رەگەكۆنرە (پىركارى). (۲) تېپى مې دەنگ (زمان).
- sure (shoor), adj.** (۱) [Obs.] مې مەترسى مەترسى ئى ئاكرىت. (۲) ھەمىشە سەرگەرتووا مەترسى سەنەگەرتى ئى ئاكرىت: (a ~ method; a ~ remedy)
- (۳) پىشت مې بەستراو.
- (۴) مې گومان! راست. (~ proof of his innocence).
- (۵) چەسپىو! پەتو: (~ convictions).
- (۶) دىليا (Are you ~ of your facts?; ~ of victory).
- (۷) ھەر دەپىت بىت: (He is ~ to lose).
- (۸) مەسۇگەر: (a ~ aim).
- (۹) ھەمىشە دەپ پىكىت: (a ~ aim).
- adv. [Colloq.],** مې گومان دىليا.
- for sure,** مې گومان! بەيى گومان.
- make sure,** دىليا بون دىليا بە.
- sure enough, [Colloq.],** مې گومان! ھەر ۋەك چارمىوانى ئى دەكر.
- to be sure,** مې گومان! گومانى تىدا ڧىيە.
- sure-enough (shoor'i-nuf'), adj. [Colloq.],** پاستەقىنە!
- پاست! رەسەن.
- sure-fire (shoor'fir'), adj. [Colloq.],** سەرگەرتى مەسۇگەر.
- sure-footed (shoor'foot'id), adj.** پى دانەچووا! ھەلەنەكەر! كارى خۇ زانىو! پىشت ئەستور.
- surely (shoor'li), adv.** (۱) بە دىليايى! بە پىشت ئەستور.
- (۲) مې گومان! (S~ you don't believe that!).
- surety (shoor'ti, shoor'ti), n.** (۱) بىروا بە خۇ بون! بىروا بە خۇ. (۲) مې گومانى! دىليايى. (۳) دەستەبىرى. (۴) دەستەبىرى.
- surf (sūrf), n.** شەپۇل كەنار دەريا.
- v.t.** ئارەخلىسكىن كىرەن بە تەختە بەسەر شەپۇل كەنار دەريادا!
- surface (sūrfis), n.** شەپۇل خلىسكىن كىرەن.
- (۱) لا (۲) پو (ئەندازە).
- (۳) پووالەت! پووكەش! پووكار. (۴) airfoil.
- adj.** پووالەت! پووكەش! لىپو! سەرزى! ھەر لىپو: (~ politness; ~ impressions)
- (۱) پووى تايەتتى بۇ كىرەن! دىيوى دەرەھى چاكرەن! سافو لووس كىرەن! **v.t.**
- پىك كىرەن (۲) ھىنانە سەر ئاۋ (ئىزدەريايى).
- (۱) كان كىرەن لە نىزىك پووى زەمىدا. (۲) ھاتتە سەر ئاۋ (ئىزدەريايى) **v.t.**
- سەر ئاۋ كەتت. (۳) سەر دەرھىنان! ھاتتەپو! دەرگەرتى.
- لىپو! بە پو! بە سەرزى! بە پووالەت.
- on the surface,**
- surface plate, = planometer.**
- surfbird (sūrf'būrd'), n.** بالندەيىكى بچووكى كىك پانى كەنار دەريايە.
- surfboard (sūrf'bōrd', sūrf'bōrd'), n.** تەختە ئاۋەخلىسكىن.
- (لە كەنارى دەريادا! تەختە شەپۇل خلىسكىن: تەختەيىكى بارىك درىژو سووكە بۇ سوارىيىنى شەپۇل شكاۋەي كەنار دەريا.
- surfboat (sūrf'bōt'), n.** بەلەمى شەپۇل: بەلەمىكى سووكە قايە لە دەرياي ھەلچوۋ شەپۇل زىدا بەكار دىت.
- surf-duck, = scoter.**
- surfeit (sūrf'it), n.** (۱) ئىچكار زۇر زەبەنە! لە ئەندازە بەدەر.
- (۲) زۇر حوارەن! زىادەخۇر! زۇر تىرەخوارەن.
- (۳) ئىتەلا! سىك ئىشان بەھۇز زۇر خوارەنەم.
- (۴) لەبەرچاۋ كەرتن (لەبەر زۇر زەبەنە).
- surfer (sūrf'ēr), n.** شەپۇل خلىسكىنەر! ئاۋەخلىسكىنەرى كەنار دەريا.
- surf-fish,** ماسىيەكى بچووكى كەنارى دەرياي پاسىفەكە.
- surficial (sūrf'ish'əl), adj.** ھى سەر پووى زەمى.
- surfing (sūrf'ing), n.** يارى شەپۇل خلىسكىن! يارى ئاۋەخلىسكىن! كەنار دەريا.
- surge (sūrij), n.** (۱) شەپۇل گەرە! شەپۇل بەتت.

- (۲) ئىشان! لاۋا! وورۇم:
- (the ~ of the sea; a ~ of pity, anger, etc.)
- (۳) تەورۇم (ئەلەكتىك).
- v.t.** (۱) شەپۇلدان.
- (۲) ئىشان بىرەن! وورۇم ھىنان! ۋەك لاۋا ھەلسان:
- (A big crowd ~d out of the stadium.)
- (۳) ھەلچوۋ (ھەست)! ھاتتە چۇش.
- (۴) شل بونەمەۋى پەتى چەرخى لەنگەر ھەلگەرتى كەشتى.
- شل كىرەنەمەۋى پەتى چەرخى لەنگەر ھەلگەرتى كەشتى.
- v.t.** **surgeon (sūr'jən), n.** نەشتەرگەر! نەشتەركار! بىرىنسان.
- surgeoncy (sūr'jən-si), n.** پەلى نەشتەرگەر! پەلى نەشتەركار! بىرىنكار.
- surgeon-fish (sūr'jən-fish'), n.** ماسىيەكى رەنگاپرەنگى ئارچە.
- گەرەمەكانە دىكىكى ۋەك تىر بە پى كىكىيەۋەتتى.
- Surgeon General,** (۱) سەرەك پىزىشك (سوۋاي ئەمەرىكى و بىرئۆەبىرىتى پىزىشكەۋانى).
- (۲) [S- g-], ئەندامى تېپى پىزىشكى (سوۋاي ئىنگلىزى).
- (۱) نەشتەرگەرى! نەشتەركارى! بىرىنكارى.
- (۲) زورۇ نەشتەرگەرى! تاقىگە نەشتەركار.
- (۳) فەرمانگەرى پىزىشك (ئىنگلىزە).
- surgical (sūr'ji-k'l), adj.** (۱) ھى نەشتەرگەرى! نەشتەرگەرى.
- (۲) لە ئەنجامى نەشتەرگەرىيەۋە.
- surgically (adv.).**
- surly (sūr'li), adj.** (۱) مۇن! مېمۇن! مېمۇنچ! گور! ۋوشك (مەجان).
- پوگەر. (۲) [Rare or Obs.], لووت بەر! لەخۇيى.
- surlily (adv.); surliness (n.).**
- surmise (sēr-mīz'), n.** گۇترە! ۋا دانان! ۋا زانى! ۋا تىگەيشت.
- v.t. & v.i.** ۋا زانى! ۋا دانان! ۋا تىگەيشت! ۋا بۇچوۋ.
- surmount (sēr-mount'), v.t.** (۱) زىاتر بون لە! ئىتەپىرەن.
- (۲) زالىبون بەسەردا! بەسەردا سەرگەرتى. (۳) پىدا ھەلگەرەن.
- (۴) بە تەۋقەسەرەۋە بون! بە پۇيە يا سەرەۋە بون.
- (۵) خىستەسەر! دانان لەسەر.
- surmountable (adj.).**
- surmullet (sēr-mul'it), n.** جۇرىكە لە ماسى.
- surname (sūr'nām'), n.** (۱) سەرناۋ لەقەب! ناۋى ھۇز. (۲) ئازناۋ.
- v.t.** ئازناۋ ئى ئان! لەقەب ئى ئان.
- surpass (sēr-pas', sēr-pās'), v.t.** (۱) باشت بون لە.
- (۲) زىاتر بون لە! تىتەپ بون! بۇ پىدان.
- surpassing (sēr-pas'ing, sēr-pās'ing), adj.** بى ھاۋا! بى ۋىنە! (monuments of ~ magnificence).
- surplice (sūr'plis), n.** جىيەكى سىپى قەشەيە.
- surplus (sūr'plus, sūr'plās), n.** شتى زىادە! زىادە! سەرباقى!
- شتى ئاپىيىست.
- adj.** زىادە! زىادە! پىيىست.
- surplusage (sūr'plus-ij), n.** (۱) زىادە! شتى ئاپىيىست.
- (۲) پىسە! قەسە درىژرەنەۋە (۳) شتى بى پەيەندى بە پاسەكەۋە (دادگەرى).
- surprint (sūr'print'), v.t.** چاپكىرەن لەسەر شتىكى چاپكراۋە.
- n.** شتىكى چاپكراۋە لەسەر شتىكى چاپكراۋە ترەۋە.
- surprisal (sēr-prī'z'l), n.** (۱) لىپ بەسەردادان.
- (۲) سەر سوۋمان! سەر سامى! ئاكاۋى.
- surprise (sēr-prīz'), v.t.** (۱) لە ئاكاۋ چوۋن بەسەردا! لىپ چوۋن.
- بەسەردا. (۲) ئاشىگىرەن! لە ئاكاۋ بەسەردادان! لىپ ھىرش بىرەن سەر و داگىرەن.
- (۳) سەر سوۋمان! سەر سام كىرەن.
- (۴) لە ئاكاۋو بە فىل نەپنى ئى پەرەنئان يا كارى نەۋىستراۋ پى كىرەن.
- (۱) ھىرشى لە ئاكاۋ! ئاكاۋى! بەسەردادانى لىپ.

surprisedly

- (۲) سراسیمه؛ سراسیمه‌مان؛ سراسیمه‌ماوی.
(۳) شتی سراسیمه‌مین یا سراسیمه‌مک
take by surprise, (۱) له ناگه چوون به‌سهردا؛ له‌پر به‌سهردادان
(۲) سراسیمه کردن سراسیمه‌ماندن:
(*His insane reaction took us completely by surprise.*)
surprisedly (sēr-priz'id-li), *adv.* به سراسیمه‌ییه؛
به سراسیمه‌مانهوه
surprising (sēr-priz'ing), *adj.* سهیر؛ سراسیمه‌مین؛ سراسیمه‌میننه.
-surprisingly (*adv.*)
surreal (sə-rē'al), *adj.* سریالی (هونه، بارونوخ... هتد)؛
له پاستی ناچیت
surrealism (sə-rē'al-iz'm), *n.* سوریالیزم؛ سوریالی؛ هونری سریالی؛
له پاستی نه‌چوو (هونه).
-surrealist (*n.*); **surrealistic** (*adj.*); **surrealistically** (*adv.*).
surrebutter (sūr'ri-but'ēr), *n.* **Also surrebuttal**,
دوامی
داواچی بۆ داوا له‌سهر له دادگادا
surrejoinder (sūr'ri-join'dēr), *n.* **Also surrejoinder**,
دوامی داواچی بۆ داوا له‌سهر
له دادگادا
surrender (sə-ren'dēr), *v.t.* (۱) به‌دهسته‌رهدان؛ دان به‌دهسته‌ره؛
(*They ~ed the city to the enemy.*)
(۲) دهست ئی هه‌لگرتن؛ وازییه‌تان؛
(*We shall never ~ our liberty.*)
(۳) کۆلدا، (۴) دانه‌وه؛ پینداهوه.
v.t. خۆ به‌دهسته‌ره‌دان
(۱) به‌دهسته‌ره‌دان (۲) خۆ به‌دهسته‌ره‌دان. (۳) وازییه‌تان؛ دهسته‌ه‌لگرتن.
surreptitious (sūr'ap-tish'as), *adj.* نه‌نیی؛ په‌نه‌ار؛ په‌نه‌انی؛
به‌دزی‌یه‌وه
-surreptitiously (*adv.*); **surreptitiousness** (*n.*).
surrey (sūr'i), *n.* گالیسکه‌ی چوارینجکه‌ی دوو کورسی.
surrogate (sūr'a-gāt'), *n.* (۱) بریکار؛ جیگر؛ نوینه‌ر؛ بریتی
(۲) دان‌پرسی وه‌سیه‌تنامه‌و میراتی به‌ش کردن.
v.t. (۱) له جن دانا؛ خسته‌جی؛ کردنه بریکار.
(۲) له جی خۆ دانا؛ کردنه نوینه‌ری خۆ
surround (sə-round'), *v.t.* (۱) ده‌وره‌دان؛ چواریه‌ورگرتن؛
چواریه‌وره‌دان. (*The house is ~ed by a wall.*)
(۲) گه‌مارۆدان؛ نابووه‌دان؛ ده‌وره‌گرتن؛ ده‌وره‌دان.
surroundings (sə-round'ings), *n.pl.* ده‌وریه‌ر؛ ده‌ورپشت
(*The house is in beautiful ~.*)
surtax (sūr'taks'), *n.* سهریاج
v.t. سهریاج لیه‌سەندن؛ سهریاج له‌سهر دانا.
surtout (sēr-tōō't, sēr-tōō'), *n.* پانتۆی درێژو ته‌سکی پیاوانه.
surveillance (sēr-vā'lāns, sēr-vāl'yāns), *n.* (۱) چاودیری
پۆلیس؛ سووسه‌گه‌ری. (*The suspects were under police ~.*)
(۲) چاودیری؛ سهرکاری؛ سهره‌رشتی.
surveillant (sēr-vā'lant, sēr-vāl'yant), *n.* چاودیر (پۆلیس)؛
سووسه‌گه‌ر
survey (sēr-vā'), *v.t.* (۱) هه‌له‌سه‌نگاندن؛ ئی ووردیوه‌وه هه‌له‌سه‌نگاندن.
(۲) ئی ووردیوه‌وه؛ به‌وردی سه‌یرکردن.
(۳) پیاچوونه‌وه؛ باس کردن یا سه‌یرکردن به‌گشتی.
(*He ~ed the international situation.*)
(۴) پووپیان؛ پیان (زه‌وی)؛ نه‌دازه‌گرتن.
n. (۱) ئی ووردیوه‌وه؛ لیکۆلینه‌وی گشتی؛ هه‌له‌سه‌نگان.
(۲) پیاچوونه‌وه یا سه‌یرکردنی گشتی.
(۳) پووپیان؛ پیان (زه‌وی)؛ نه‌دازه‌گرتن.
(۴) زه‌وی پیاوار (۵) نه‌خشه‌ی نه‌م پیاوانه.
surveying (sēr-vā'ing), *n.* پووپیان؛ زه‌وی پیان؛ پیان.

suspension

- surveyor** (sēr-vā'ēr), *n.* زه‌وی پیان؛ پووپیان؛ نه‌دازه‌گر.
surveyor's level, **surveyor's measure**, **surveyor's measure**,
ته‌رازووی زه‌وی پیان یا پووپیان.
survival (sēr-vī'v'l), *n.* (۱) مان؛ مانه‌وه؛ نه‌هوتان؛ به‌ردوام بوون؛
ژیا؛ به‌ردوامی. (۲) شتی ماوه یا نه‌هوتان دواي نه‌مانی شتی تر.
survival of the fittest, **survival of the fittest**,
مانی چاکتر؛ مانی نه‌و زنده‌مه‌ره‌ی که
باشتر له‌گه‌ل سه‌روشت و سه‌روبه‌ریدا خۆی ده‌گونجینیت.
survive (sēr-vīv'), *v.t.* (۱) مان؛ له‌دوا یا زیاتر له؛ به‌ردوام بوون.
له‌دواي. (۲) مان (به‌تایه‌تی دواي کاره‌ساتیک)؛ نه‌هوتان؛ له‌ناوه‌چوون؛
(*They ~d the car accident, shipwreck, etc.*)
(۱) مان؛ نه‌هوتان؛ مانه‌وه؛ ژیا. (۲) ده‌بردن؛ هه‌لگرتن.
survivor (sēr-vī'vēr), *n.* **Also survivor**, (پاش،
نه‌مانی نه‌مانی تر؛ نه‌هوتار؛ خۆپاریز؛ نه‌م؛
(*He was the sole ~ of the accident.*)
susceptibility (sə-sep'tā-bil'ā-ti), *n.* (۱) بۆ هه‌بوون توانا.
(۲) *(pl.)* هه‌ست. (۳) زوو کارتیکن؛ هه‌ستیار؛ به‌ناسانی گۆزان.
susceptible (sə-sep'tā-b'l), *adj.* (۱) زوو کاری تێ ده‌کری؛
به‌هه‌له‌ستی نه‌که‌ر. (۲) زوو ده‌یگری (نه‌خۆشی گرتن)؛ به‌رگه‌ ناگرتن.
(*He's ~ to colds.*)
(۳) هه‌ستیار؛ زوو هه‌ستی ده‌جولن؛ (*~ to flattery*).
susceptible of, **susceptible of**,
بۆ هیه.
susceptible to, **susceptible to**,
به‌ناسانی کاری تێ ده‌کری؛ زوو ده‌یگری (نه‌خۆشی).
(*susceptible to tuberculosis*)
susceptive (sə-sep'tiv), *adj.* (۱) زوو کاری تێ ده‌کری.
(۲) زوو و مرگرا؛ و مرگرا؛ کراوه.
-susceptiveness (*n.*); **susceptivity** (*n.*).
suslik (sus'lik), *n.* (۱) گیاندارێکی کرۆژنده‌یه له سه‌وره ده‌چن.
(۲) که‌ولی نه‌م گیانه‌مه‌ره.
suspect (sə-spekt'), *v.t.* (۱) گومان لیکردن؛ گومان کردن؛
به‌هه‌له‌مانی لیکردن. (۲) گومانێ تاوان لیکردن؛ گومانێ تاوانباری ئی هه‌بوون.
(۳) لا یابوون؛ وا زانی؛ وا دانا.
adj. گومان لیکراوه.
n. که‌سیکی گومان لیکراوه (به‌تایه‌تی بۆ تاوانباری)؛ گومانبار؛
گومانێ تاوانکاری لیکراوه؛ گومان.
suspend (sə-spend'), *v.t.* (۱) ده‌ست کێشانه‌وه له کار؛
ده‌ره‌کردن بۆ سه‌رده‌میک؛ له‌نیشت وه‌ستاندن؛
(*to ~ a student from school*)
(۲) وه‌ستاندن؛ پاک‌یکردن؛ پاک‌کردن؛ (*to ~ physical activity*).
(۳) پاک‌کردن (هه‌یاس)؛ وه‌ستاندن؛ له‌کارخه‌ستن؛ هه‌شته‌نه‌وه له‌باری خۆیدا؛
(*to ~ a sentence; to ~ judgment*)
(۴) هه‌له‌واسین؛ په‌ماندن؛ داهیان؛ شوپ‌کردنه‌وه؛
(*to ~ a lamp from the ceiling*)
(۵) له‌هه‌وادا پاک‌کردن به‌ی هه‌ج (وه‌ک ته‌پ‌وتۆن).
(۶) به‌چاوه‌په‌ش هه‌شته‌نه‌وه؛ به‌ته‌ماکردن.
(۱) وه‌ستان؛ دواکه‌رتن. (۲) پاره‌ نه‌دانه‌وه؛ قه‌رز نه‌دانه‌وه.
suspenders (sə-spen'dēz), *n.pl.* (۱) ناسکی پانتۆل.
(۲) [British]، پووپه‌وانه؛ گه‌یتره؛ ناسکی گۆره‌وی.
suspense (sə-spens'), *n.* (۱) له‌گه‌ره‌ نه‌گه‌ردا بوون؛ ناسه‌وه‌ری؛
نه‌گه‌ره‌وه‌گه‌ری. (۲) به‌ته‌مابوون به‌ده‌په‌وه‌وه؛ چاوه‌په‌ی کردن به‌ی نارامی
یا نه‌هه‌خته‌ره. (۳) پاک‌کردن (هه‌وادا)؛ دواخه‌ستن.
suspense account, **suspense account**,
(۱) ده‌ست کێشانه‌وه له‌نیشت؛
ده‌یگریدن له‌کار یا قوتابخانه بۆ سه‌رده‌میک. (ب) وه‌ستان (قه‌رز یا پاره‌دانه‌وه).
(ج) پاک‌کردن (هه‌یاس)؛ پاره‌ستان. (د) هه‌له‌واسین؛ په‌ماندن.
(۴) ئامه‌یری شت پیندا هه‌له‌واسراو یا په‌مانراو. (۵) سه‌یرنگی ژۆر نوته‌مبیل.

(۵) هەلواسران: باری ماددەیکە کە گەردەکانی لەناو شلەیمکدا وەستابن بێن ئەوێ بۆئێنەو.

suspension bridge,
suspension point, خانی لاڤردن: سێن خالە کە نیشانی لاڤردنی چەند ووشەیکەن لە دەقی نووسینیکدا.

suspensive (sə-spen'siv), *adj.* (۱) وەستینەر: پاڤەر: پاڤەرکەر.
(۲) دوودل: پارا.

suspensor (sə-spen'sēr), *n.* = **suspensory**.
suspensory (sə-spen'sə-ri), *adj.* (۱) پاڤەر: پاڤەرکەر: پێبەست:
(a ~ muscle or bandage)

(۲) دواخەر: وەستینەر (بریان): پارووستین.
n. ماسولکە: برینپێنج, یا شتی پاڤەرکەر.
suspicion (sə-spish'ən), *n.* (۱) گومان: بەدگومانی: دل پێسی.
(۲) نەخت: نەختال: تۆز: تۆسقال.

v.t. [Dial or Colloq.], گومان لیکردن: بەدگومانی لیکردن: گومان ئی بوون.
above suspicion, گومانی ئی ناگرێ: پاک (مۆڤ).
on suspicion, بەمۆی گومان لیکردنەر: لەسەر گومان.
under suspicion, گومان لیکراو: گومانی ئی دەرکێ: بەدگومانی لەسەر.
suspicious (sə-spish'əs), *adj.* (۱) جێی گومانە: گومانی ئی دەرکێ:
(~ behavior) گومان لیکراو:
(۲) بە گومان: گومانای: گومانکەر: دل پێس:

(He has a ~ nature.; ~ of strangers)
uspiration (sus'pi-rā'shən), *n.* هەناسە: سارد: هەناسە: پێ.
ناخ و داخ
uspire (sə-spīr'), *v.t.* [Poetic], هەناسە: سارد: هەلکێشان.
sustain (sə-stān'), *v.t.* (۱) درژەپێدان: بەردەوام کردن:
(to ~ an argument)

(۲) پێوستی ژيان پێدان: یارمەتیدان.
(۳) دەوام پێدان: درژەپێدان: پاڤرتن: (Food ~ s life).
(۴) بەرگەرتن: پاڤرتن (قورسای): هەلگرتن:
(Can this light shelf ~ the weight of all these books?)
(۵) پالێشتی کردن: هاندان. (۶) دەربردن: هەلکردن: خۆپاڤرتن.
(۷) چەشتن (ناخۆشی, نازا): نۆشین: تووش بوون:
(He ~ed injuries in the accident.)
(۸) پەسەندکردن: بە ڕەوا دانان: (The court ~ed her claim).

(۹) چەسپاندن: سەلماندن: ساڭ کردنەر.
sustained (sə-stānd'), *adj.* درژخایین: بەردەوام: یەک بێن.
sustaining program, بەرنامە: پادێو: یا تەلەفیزیۆنی بێن بۆلەنامە:
بازرگانی.

sustenance (sus'ti-nəns), *n.* (۱) هۆی گوزەران: هۆی ژیان.
(ب) گوزەران: ژیان. (۲) خوارەمەنی: خواردن: نازووڤە: بۆڤو.
(۳) پالێشتی کران: یارمەتی دران. (ب) پێوستی ژيان پێدان.
(۴) هۆ یا سەرچاوە: بەهێزی و پشێوانی و یارمەتی و بەردەوامی.
(۱) پاراستن: هێشتنەر:
sustentation (sus'ten-tā'shən), *n.*

پاڤرتن: خایان: پالێشتی کران. (۲) پالێشت: کۆلکە.
sustention (sə-sten'shən), *n.* خایاندن: درژەپێدان: دەوام پێدان.
susurrant (soo-sūr'ant, syoo-sūr'ant), *adj.* چەرە: چەرە:
خەشە: خەشکەر.

susurrate (soo-sūr'āt, syoo-sūr'āt), *v.t.* چەرە کردن.
susuration (soo'sə-rā'shən, sū'sə-rā'shən), *n.* چەرە:
خەشە.

susurrous (soo-sūr'əs, syoo-sūr'əs), *adj.* = **susurrant**.
sutler (su'tlēr), *n.* چەرچی: نۆردوگا: دەستگیر: سوپا:
دوکاندار: نۆردوگا
sutra (sōō'trə), *n.* (۱) پەند: (تایبەتی: یوودی).

(ب) کۆمەنە: پەندینکی: وەها. (۲) گفتوگۆکانی: یوودا.

sutta (soot'a), *n.* = **sutra**.
suttee (su-tē', sut'e'), *n.* (۱) بیوژەنکی: هیندی: کە خۆی فرێ: دەداتە.
ناو ناگری: مێژە: مردووە: کە یەو: خۆی دەسووتێن.
(۲) ئەم جۆرە: خۆسووتاندن.

-sutteeism (*n.*).
suture (sōō'chër, sū'chër), *n.* (۱) دوورینەر (برین).
(۲) شیرازە. (۳) لیکدانی: دوو ئێسقان: بەتایبەتی: هێ: کە لەسەر.
(ب) هێلی: ئەم لیکدانه. (۴) هێلی: لیکدانی: دوو بەشی: پووەک.
(ب) هێلی: ئێوانی: لێواری: دوو لەتی: کەلو: یا میو.
(۵) دەزوی: برین: دوورینەر. (ب) برین: دوورینەر.
(ج) تەقەلی: ئەم برین: دوورینەر.

v.t. دوورینەر (برین).
(۱) دەرە: بەگی: گەرە:
suzerain (sōō'zə-rin, sū'zə-rān'), *n.* دەرهەگ (۲) وولاتیک: دەسەلاتدار: بەسەر: وولاتیک: لە خۆی: بچووکتر: لە
suzerainty (sōō'zə-rin-ti, sū'zə-rān'ti), *n.* دەسەلاتداری
(ولاتیک: بەسەر: وولاتیک: لە خۆی: بچووکتر: بێ: دەسەلاتدار: ژوور: دەستی:
دەسەلات.

svelte (svelt), *n.* قەد: باریک: جوان: باریکە: شوخ: و شەنگ: یا: باریک.
(۱) زەمێنەر: گسکی: نیسەنج: یا: پەر: (بۆ: سەرنی:
swab (swāb), *n.* زەمێنە: کەشتی: شوینی: تر. (۲) (۱) پارچە: یەک: لۆکە: پەر, یا: نیسەنج: بە
سەری: دارکێ: کەو: بۆ: دەرمان: لێدان: یا: پاکردنەر: ئەندامیک: لەش.
(ب) ئەو: شتە: پێسی: وەها: لە ئەندامیک: لەش: لادە: بێ.
(۳) فلچە: پاکردنەر: لولە: دەرمان: و تەنگ.
(۴) [Slang], کەسکی: گەلخۆ: هێچ: و پوچ.

v.t. دەرمان: لێدان: یا: پاکردنەر: بە: پارچە: یەک: لۆکە, پەر: یا: نیسەنج.
swabber (swāb'ēr), *n.* (۱) بەکار: هێنەر: پارچە: لۆکە: یا: نیسەنج.
بۆ: دەرمان: لێدان: یا: پاکردنەر: ئەندامی: لەش.
(۲) بەکار: هێنەر: کسکی: نیسەنج: یا: پەر. (۳) کەسکی: گەلخۆ: هێچ: و پوچ.
swaddle (swād'l), *n.* مەلۆتکە: پێنج.

v.t. (۱) مەلۆتکە: پێچانەر. (۲) پێچانەر: بەستەر.
swaddling clothes, (۱) پەر: مەلۆتکە: پێچانەر.
(۲) بەرگی: مندالی: ساوا. (۳) سەردەمی: ساوا: یەتی.
(۴) چاودێری: توندوتیژ: (وێ: هێ: مندال).

swag (swag), *v.t.* (۱) لەنجە: کردن: لارە: لارکردن: لەنجە: و لارکردن.
(۲) داکووتن: نەوین: داتە: پێن. (۳) گەپان: بە: کەشکۆل: یا: توورە: کە: شانەر.
n. (۱) کەشکۆل: توورە: کە: شان. (۲) لەنجە: لارە: لار: لەنجە: و لار.
(۳) [Slang], تالانی: مالی: تالانی: شتومەکی: دزراو.
swage (swāj), *n.* (۱) قالبی: ئاسنگەر.

(۲) ئامێری: نوشتانەر: پێک: و پێک: کردنی: کاتزا.
v.t. پێک: و پێک: کردنی: کاتزا: بە: قالب: و: چەمکوش: ئامێری: تایبەتی.
swage-block, قالبی: کون: کوناوی: پێچ: پێچاوی: ئاسنگەر.
swagger (swag'ēr), *v.t.* (۱) بە: کەش: و قەمەر: پۆشیتن: پۆشیدان:
بە: کەش: و قەمەر: پۆشیتن: خۆپادان. (۲) فەشە: کردن: خۆمەلکێشان: خۆشکردنەر:
لاف: و گەزاف: لێدان

v.t. کارتیکردن: بە: فەشە: لاف: و گەزاف: خۆمەلکێشان.
n. (۱) پۆشیتنی: کەش: یا: کەش: و فەش: خۆپادان: لە: پۆشیتندا: پۆز.
(۲) لاف: و گەزاف: فەشە: خۆمەلکێشان.

-swaggerer (*n.*); **swaggeringly** (*adv.*).
swagger stick, دار: دەستی: ئەفسەر.

Swahili (swā-hē'li), *n.* (۱) سواحیلی: یەکێکە: لە: دانیشوانی: گەل.
"زنجبار" لە: پۆژە: لاتنی: ئەفریقا. (۲) زمانی: سواحیلی: زمانی: بازگانی:
پەسە: گەل: لە: وولاتانی: پۆژە: لاتنی: ئەفریقا.

(۱) لاری: لادئ: گەنجی: لادئ: [Poetic or Archaic],
swain (swān), *n.* (۲) شوانی: گەنجی: داندەر. (۲) داندەر.

swale

- swale** (swāl), *n.* زملکاو: ژونگار: چالایی تپ.
- swallow** (swāl'ō), *n.* پېرەسینک
- swallow** (swāl'ō), *v.t.* (۱) قوتدان: هەل لووشین.
(۲) هەل لووشین (مەجان): ماشینەرە.
(۳) پاشکە ژبوونەرە: کێشانەرە (ووتە).
(۴) قسە ئی خواردنەرە: ئی قوبوول کردن: (*He had to ~ their insults.*)
(۵) بېواپنکردن بئ پرسیار: گومان ئی نەکردن: (*a hard story to ~*)
(۶) پئ پستکردن: شاردنەرە: دەرەبەین: (*He had to ~ his pride.*)
v.i. قوتدان
n. (۱) قوتدان (۲) قوم: ئەرەندە: بە یەک جار قوت دەرئ.
(۳) قوبک: گەروو: سورنچکە.
(۴) کلکی پەرەسینکە.
swallow-tail (swāl'ō-tāl'), *n.* (ب) شتیکە کە لە کلکی پەرەسینکە بکات.
(۲) [Colloq.] چاکەتی کلک پەرەسینکەیی.
(۳) پەپوولە کلک پەرەسینکەیی.
swallow-tailed (swāl'ō-tāld'), *adj.* کلک پەرەسینکەیی. واتە دووفلیقانه
swallow-tailed coat, چاکەتی دریزی کلک پەرەسینکەیی. واتە دووفلیقانه
swam (swam), *past tense of swim.*
swami (swā'mi), *n.* Also swamy. سوامی: رابەر یا ماموستای
ناینی میندی
swamp (swāmp, swōmp), *n.* زملکاو: ژونگار: گەناو: ژونگ.
adj. زملکاو: لە زملکاو دەرئ: هە ژونگارە.
v.t. (۱) ئوقوم کردن: کردن بەژنر ئاومەرە: داپۆشین بە ئاو.
(۲) کردن بە ژنر باری گران و دەرئ سەرەپەرە: پەرنشان کردن: بون بەژنەرە: (*He was ~ed with work.; Heavy debts ~ed them.*)
(۳) ئوقوم کردن بە پڕکردنی لە ئاو (بەلمە, کەشتی)
v.i. ئوقوم بون: بون بەژنر ئاومەرە: ژنرناوکوتن.
swamper (swāmp'ēr, swōmp'ēr), *n.* (۱) دانیشتووی زەلکاو: (۲) زەلکاو پاکەرەرە: دارستان پاکەرەرە یا هەلیچ. (۳) کرێکار: بەردەست (وەک لە چیشخانەپەکا).
(ب) سەکنی لۆری
swamp fever, = malaria.
swamp-land (swāmp'land', swōmp'land'), *n.* = **swamp**.
swampy (swām'pi, swōm'pi), *adj.* (۱) زەلکاو: لە زەلکاو
پنکەتوو (۲) زەلکاو: لە زەلکاو دەچن.
-swampiness (*n.*).
swan (swān, swōn), *n.* (۱) قو: بالندەپەکی ناوی بە لە قاز دەچن.
(۲) گۆرائی بیزی دەنگخۆش: هۆنەری لێهاتوو.
(۳) [S.] کۆنەستێرە: قو: ناوی کۆنەستێرەپەکە.
swan dive, قو: مەلە جوو: خۆ فریدانە ئاو ناویکە بریتی بە لە لا قو
بال درێژکردنەرە بۆ دواوە و پشت چەماندەرە بە دواوە.
swang (swan), [Rare], *past tense of swing.*
swanherd (swān'hūrd', swōn'hūrd'), *n.* شووانە قو:
قو پەرەردەکەر.
swank (swaŋk), *n.* [Slang]. (۱) خۆنوازان: کەش و فەش: کەشخە:
خۆدەرەخت (۲) لاف و گەزاف: گەزاف لێدان: خۆهەلکێشان.
adj. [Slang], (۱) خۆ زۆر دەرەخ یا نوێنەر (جەل و بەرگ).
(۲) زیت: چالاک: بە گەل و گۆ.
v.i. [Slang], خۆنوازان: خۆبادان: خۆفەشکردنەرە: خۆهەلکێشان.
-swankily (*adv.*); **swankiness** (*n.*); **swanky** (*adj.*).
swannery (swān'ēr-i, swōn'ēr-i), *n.* پەرەردەگی قو:
جەنی قو پەرەردەکردن.

swath

- swan's-down** (swānz'doun'), *n.* Also swansdown, (۱) پوورە پەری قو: نەرە پەری قو. (۲) قوماشیکێ خوری یا لۆکە نەرمی
ئەستووری تووکنە (جەل و بەرگی مەدالی ساوای ئی دروست دەکەن).
swan-skin (swān'skin'), *n.* (۱) پێستە قو (بە پەرەپەمەرە).
(۲) جۆرە قوماشیکێ خوری یا لۆکەپە.
swan song, (۱) خۆبەندنی قو: دوا خۆبەندنی قو: پێش مردنی (ئەفسانە).
(۲) دوا بەرەم یا کاری کەسێکە پێش مردن یا خاوەنشینی.
swap (swāp, swōp), *v.t. & v.i.* [Colloq.], ئالوگۆنکردن:
گۆڕینەرە.
n. [Colloq.], ئالوگۆنکاری: گۆڕینەرە: ئالوگۆنێ.
sward (swōrd), *n.* مێرگ: چیمەن: زەوی گەیا داپۆشیو.
sware (swār), *archaic past tense of swear.*
swarm (swōrm), *n.* (۱) پوورە: پوورە مەنگ.
(۲) پوورە مەنگیکە کە پوورە کۆنەکە جە دەهێن بۆ یەکیکی تازە.
(۳) گەلە: پۆل: کۆمەلە: ژمارەپەکی زۆر. (۴) کۆمەلە جەنەرە.
(۵) کۆمەلە خەلک: جەماوەر: جەماوەری وورژاو.
v.i. (۱) فرین بە کۆمەل (پوورە مەنگ): پوورەدان.
(۲) تئ وورژاو: تئ مێرگان: تئ وورگان: پێو نیشتنەرە: خوروشان
(۳) جەمەات: تیچان: زۆر پڕبون لە.
v.t. تئ وورژاندن: تیچاندن: تئ جماندن: پڕکردن.
-swarmer (*n.*).
swart (swōrt), *adj.* [Dial. or Poetic], = swarthy.
swarth (swōrth), *n.* [Dial.], = sward.
adj. = swarthy.
swarthy (swōr'thi, swōr'thi), *adj.* پەشکەلە: پەشباو: دێژ:
پەشتالە.
-swarthyly (*adv.*); **swarthy** (*n.*).
swash (swāsh, swōsh), *v.i.* (۱) شلپە لێرەهاتن: پیامالین و دەنگی
شلپە لێرەهاتن. (۲) بە کەش و فەشەرە پۆشین: خۆبادان: بە فیزەرە پۆشین
v.t. شلپە ئی هەلساندن: شلپەشلپ پئ کردن: دەنگی وەک ئاو لە دەم وەردان
لێرەهاتن.
(۱) جۆگە ناویکی خورە لە پشت بەستووە لێکەرە نزیک کەنار دەریا.
(۲) بەستووی شەپۆل بەسەردا شکاو.
(۳) شلپەیی ئاو: شلپەشلپ شەپۆلە ئاو.
(۴) خۆ بادان: بە فیزەرە پۆشین: بە کەش و فەشەرە پۆشین.
swashbuckle (swāsh'buk'l, swōsh'buk'l), *v.i.* خۆبادان:
فەشەش کردن: خۆهەلکێشان: گەزاف لێدان.
swashbuckler (swāsh'buk'lēr, swōsh'buk'lēr), *n.* -
فس پالەوان: کەسێکی خۆبادەر یا خۆهەلکێش: کەسێکی فەشەچی یا بە
کەش و فەش: گەزاف لێدەر.
swashbuckling (swāsh'buk'liŋ), *adj.* فەشەچی: گەزاف لێدەر:
خۆبادەر: خۆهەلکێش.
n. فەشەکردن: گەزاف لێدان: خۆبادان: خۆهەلکێشان.
swasher (swāsh'ēr, swōsh'ēr), *n.* = **swashbuckler**.
swash letters, تێپی گەڕە: لاری کلکدار.
swastika, **swastica** (swās'ti-kə), *n.* (۱) نیشانە: خاچی
چەماوە (کە نیشانەیی هیندییە ئەمریکیەکان و هەندئ لە گەلانی هیندستان و
یابانە). (۲) نیشانەیی حیزبی نازی ئەلمان.
swat (swät), *v.t.* پیامالین: پیاکێشان: لێدان: زەم ئی هەلسان.
n. پیامالینیکێ لێدەر: پیاکێشان یا زەم ئی هەلسانیکێ لێدەر.
swatch (swäch), *n.* نمونە قوماش: نمونە.
swath (swäth, swōth), *n.* (۱) ئەر جێگەپە: بە یەک قول بە داس
دەروورتنەرە. (۲) [Rare], یەک لێدانی داس لە ماکۆداندا.
(۳) پێزە گەیا یا گەنمی دوورەو بە داس یا مەکیئە چیمەن بڕین.

- (۵) پهنج: نارەق پشتن: نارەقی نارچەوان: ماندوونیتی: پەتاندن
(۱) زۆر پهنج دان: نارەق پشتن: زۆر هەلەدان.
(۲) لە دلەپاوەکیدا بوون: بە پەرزەش بوون: بێ ئارام بوون.
(۱) چاوەڕێ کردن (لە پەرزەشدا)
(۲) بە تەمای شتێک بوون بە دلەپاوەکێوه: بە بێ ئارامی چاوەڕێ کردن.
(۱) شریقی نارەق: پارچەمێک قوماش. **sweathand** (swet'band), *n.*
یا چەرە دەکەوێ بە بەری کلاو یۆ نارەق هەلچن.
(۲) سەرپنج: پارچەمێک قوماش بە ناوچەوانەوه دەپێچرێتەوه یۆ نارەق هەلچن.
(۱) سنووقی یەق کردنەوهی پێستە. **sweat-box** (swet'box), *n.*
جێی میوه ترشاندن. (۲) (ل) ژووری لێرسینەوه.
(ب) ژووری ئازاردان لە بەندیخانەدا.
(۱) زۆر نارەقە. (۲) دەزمانی نارەق پێکەر. **sweater** (swet'er), *n.*
(۲) بلووز: فانیلی ئەستووری سەرەوه.
(۴) خاوەن ئیشیکە کە گرتکارەکانی زۆر نیش پێ دەکات بە کرێیەکێ کەم.
نارەق پۆش: نارەقە لێو.
sweat gland,
sweat shirt, بلووسی تەنگی لۆکی نارەق هەلچن (بۆ وەرزش لەبەر دەکەوێ بەتایبەتی)
sweat shop (swet'shop), *n.* کارگەیی نارەق پشتن: کارخانەیکە کە کرێکارەکانی زۆریان نیش پێ دەکەوێ بە کرێیەکێ کەم.
sweat suit, دەستیک پانتۆل و بلووزی لۆکیە بۆ وەرزش.
sweaty (swet'i), *adj.* (۱) نارەقاوی: نارەق کردوو.
(۲) نارەقی: لە نارەق دەچن: (a ~ odor).
(۳) نارەق پێکەر
(۴) گران: قورس: ماندووکر: (~ work).
-sweatily (*adv.*); sweatiness (*n.*).
swede (swēd), *n.* = rutabaga.
Swede (swēd), *n.* سویدی: هاوڵاتی سویدی.
Swedish (swē'dish), *adj.* سویدی (وولات، گەل، زمان ... هتد).
n. سویدی: زمانی سویدی.
Swedish massage, شیلانی سویدی.
Swedish movements, جوولانەوهی سویدی: وەرزشی سویدی.
Swedish turnip, = rutabaga.
sweeny (swē'ni), *n.* ووشکبوونی ماسولەکی شانی ئەسپ.
sweep (swēp), *v.t.* (۱) گسک لێدان: مالین.
(۲) بە ناستەم پیاھێنان یا پیاخشانان:
(*Her dress swept the ground.*)
(۳) (ل) بە پەلە پیا پۆشیت: هەمووگرتنەوه: پیا ھاتن وچوون:
(*Armed hands ~ the countryside.*)
(ب) پیاخشان بە پەلە: (*His eyes swept the room.*)
(۴) (ل) پامالین: پادان: پامال دان.
(ب) پامالین (هەجان): خۆ لەبەربردنەوه:
(*Love swept him off his feet.*)
(۵) جۆمال کردن: پامالینی بێی ھوێر.
(۶) (ل) هەموو یارییەکان بردنەوه: هەموو خەلاتەکان بردنەوه
(ب) زۆر بە باشی بردنەوه: هەموو بردنەوه:
(*The Democrats swept the election.*)
v.t. (۱) گسک لێدان: مالین.
(۲) پێدا پۆشیت بە ھێمنی و جوانی: پێدا خشان:
(*The planes ~ across the sky.*;
Her fingers swept over the string.)
(۲) بەسەر زەویدا خشان بە دواى خۆدا (کراسی درۆن)
(۴) درێژبوونەوه بە جوانی.
(۱) گەسکدان: مالین. (۲) وەشانپن (تەر، تەوراس ... هتد):
دەست دامەتێنەوه پیتا پیتا و بە پێک و پێکی: (*the ~ of a scythe*).

- (۴) بێژ: ھێل
خۆدەرخستن: سەرئێش پاکیشان: خۆنوژاندن.
cut a wide swath,
swathe (swāth), *v.t.* (۱) پێچانەوه: پێچانەوه بە سارگی.
(۲) پێبەست یا سارگی تێو پێچان: (۳) دەورەدان: دەورگرتن.
n. پێبەست: سارگی.
swatter (swāt'er, swōt'er), *n.* (۱) لێدەر: پیاکێشەر: ئێس کەسە.
(۲) پێدەمالیت: (۳) مێش کوژ (ھەرەما "fly swatter").
sway (swā), *v.t.* (۱) لارەولارکردن: لەنجەولارکردن: شەکینەوه:
(*The branches of the tree ~ed in the wind.*)
(۲) لەتەردان: کەرتن بە لایەکا: لاریوونەوه بە لایەکا.
(۳) لایەنگری کردن: را لەگەل لایەک بوون. (۴) دەسەلات بەسەردا بوون.
(۱) لارەولاریکەردن: شەکاندەوه: لەراندنەوه: لەنجەولاریکەردن.
v.t. (۲) خستن بە لایەکا: لارکردنەوه.
(۳) کارتیکردن: را پاکیشان: را پێ گۆزین:
(*His speech ~ed thousands of votes.*;
His threats will not ~ us.)
(۴) [Archaic] (ل) گۆزێ دەسەلات بەکارھێنان.
(ب) دەسەلات بەسەردا بوون: جلەوگرتن: خستنە ژێر پکێلەوه.
(۵) (~ up) (ب) پەرزکردنەوهی دارکەشتی.
(۱) لەنجەولار: لارەولار: شەکانەوه. (۲) ھێژ: کارتیکران: کار: تەوژم.
(۳) مەیل (را): لایەنگری.
(۴) دەسەلات: جلەو: پکێف:
(*The country is under the ~ of a dictator.*)
hold sway over, دەسەلات بەسەردا بوون: دەست بەسەردا پۆشیت:
جلەو بەدەستەوه بوون
sway-back (swā'bak'), *n.* پشتن پەسائی وولخ (بەھۆی باری قورسەوه)
sway-backed (swā'bakt'), *adj.* پشتن پەسا (بەھۆی باری قورس).
swear (swār), *v.t.* (۱) سویند خواردن.
(۲) بەلێندان: گفتدان: سویند خواردن. (۳) جویندان: جینوودان.
(۴) گەواھیدان: پاش سویند خواردن (دادگا).
(۱) سویند خواردن. (۲) بەلێندان: گفتدان: سویند خواردن.
(۳) سویند خواردن.
swear at, جوین پێدان: جینو پێدان.
swear by, (۱) سویند خواردن بە سەری کەسێک یا شتێکی پێوژ.
(۲) بڕوا زۆر پێ بوون.
سویندەدان: سویندخواردن:
swear in,
(*The new minister was sworn in yesterday.*)
swear off, بەلێندان بە وازلێنێنان یا دەست ئێ بەردار بوون.
swear-word (swār'wōrd'), *n.* جوین: جینو.
sweat (swet), *v.t.* (۱) نارەق کردن: نارەق کردنەوه: نارەق دەردان.
(۲) نارەق کردنەوه: گەلا توتن: یەق کردنەوه: ترشان. (۳) دەلاندن.
(۴) [Colloq.] پهنج دان: نارەق پشتن: ماندووبوون.
(۱) نارەق کردن: نارەق کردنەوه: نارەق دەردان. (۲) نارەق پێ کردن.
(۳) یەق پێ کردنەوه: (*The tobacco leaves are being ~ed.*)
(۴) نارەقاوی کردن: بە نارەق تەپکردن.
(۵) (~ out) (ب) خۆ ئێ پزگارکردن یا چاکبوونەوه بە نارەق کردنەوه:
(*He is ~ing out his cold, flu, etc.*)
(۶) کانزا گەرم کردن و بەشیک ئێ دەرھێنان. (۷) لەجیم کردن.
(۸) نیش زۆر پێ کردن: نارەق زۆر پێ پشتن: پهنج زۆر پێدان: رەتاندن:
زۆر ماندووکردن. (۹) چەرساندنەوهی کرێکار بە نیشی زۆر کرێی کەم.
(۱۰) لێکردنەوهی بەشیک لە پارە بە لێکخستن.
(۱۱) قەس ئێ دەرھێنانی دیل و گومانبار بە ئازاردان و چەرساندنەوه.
(۱) نارەق. (۲) دلۆپی نارەق. (۳) یەق کردنەوه.
(۴) دلەپاوەکی (کە دەبێتەوهی نارەق کردنەوه) بێ ئارامی: بە پەرزەشی.

- (۲) بېسىم زېمىدا خىشان (كراسى درىڭ).
 (۴) مەودا: (They came within the ~ of our guns.)
 (۵) پانتايى: (a long ~ of meadow)
 (۶) ھىل: پىنج
 (۷) گىسكىمەر: (a chimney ~)
 (۸) (pl.) خۆل و زېلى گىسكىدراو.
 (۹) ھەسور بىردىنمە: بىردىنمەدى تەراو.
 (۱۰) سەرنى درىڭ: sweepstakes
 (۱۱) گىسكىدەر (۲) گىسك.
sweeper (swēp'ēr), *n.*
sweeping (swēp'ing), *adj.*
 (۱) گىسكىدەر: پاكىكەر مەھ (۲) بۆل.
 (۲) گىشتى: گىشتەر مەھ.
 (~ changes; ~ generalizations; a ~ statement)
 (۴) تەواو (a ~ victory).
n.
sweepstakes (swēp'stāks'), *n.* Also sweepstake, *n.*
 (۱) پىناقو: پىشپىكىنەكە، بەتايىبەتى غارغارىنى ئىسپ، بۇنەھى بىزارى
 ھايىمەخت (۲) پىشپىكىنەكە، بەتايىبەتى غارغارىنى ئىسپ، بۇنەھى بىزارى
 كى پىناقو كە دىبەتەر مەھ (۲) خەلاتى ئەم جۈرە پىناقو.
sweet (swēt), *adj.*
 (۱) شىرىن.
 (۲) (۱) خوش (تام، دىكە، بۆن، پوخسار... ھتد).
 (ب) خوش (قەسە): ساز (a ~ praise).
 (ج) ناسك (رەھبەت): پوخ خوش: دەم بە پىنكەن: (a ~ girl).
 (د) [Slang] باش: چاك: پەسەند.
 (۳) سار: ئاي: (a ~ water).
 (۴) تازە: بۆگەن نەكردو. (۵) بۆ كىشتوكال باشە (خاك).
 (۶) ترش و گۆگىردى تىدا ئىچە (كىمىيا). (۷) ساز مۇسقىي جان.
n.
 (۱) شىرىنى: شىرىنىتى
 (۲) (pl.) ھەلوا: شىرىنى: خورادە مەنى شىرىن
 (۳) (pl.) خۇشى: بېسىم ھاتىكى خۇش. (۴) [Colloq.], پەتاتە شىرىن.
 (۵) يار: دىدار: دىكە: كەسكى زۆر خۇشەويست
 بەخۇشى (رەقتار): بە جوانى و ناسكى.
adv.
sweetly (*adv.*).
 be sweet on, ھەزلىكردن (دىدارى): خۇشەويست: دل پىزە بوون.
sweet alyssum, پوۋەككى گۈل سىپى بۇخۇشە
sweet-and-sour, ترش و شىرىن
sweet basil, پىچانە.
sweet bay, جۈرەكە لە درەختى دەفنە.
sweet-brier, sweet-briar (swēt'brī'ēr), *n.*
 گۈلە باخىكى
 خۇشەلواسى گەلا بۆن خۇشى قەد دىكاوۋىيە.
sweet clover, سىپىرە: كىيەمكى دەشتەكى گەلا سىن پەلەكەيىيە گۈلەكەي.
 پەنگاۋرەنگو بۆن خۇشى و شىرىنە.
sweet corn, گەنەشامى شىرىن.
sweeten (swē't'n), *v.t.*
 (۱) شىرىن كىردن: شەكر تىكردن.
 (۲) خۇش كىردن: جوان و پىك و پىك كىردن. (۳) ھىمىن كىردەمە: دىلنەۋايى كىردن.
 (۴) لە بەرچاۋ شىرىن كىردن (سەۋداگەر).
sweetening (swē't'n-ing, swēt'n-ing), *n.*
 (۱) شىرىن كىردن.
 (۲) شىرىنكەر: شىرىنكەر.
sweet flag, پوۋەككى زەلكاۋى گەلا تىرۋ باريك و دىزىرە پەگەكەي
 دىخۇرئىت
sweetheart (swēt'härt'), *n.*
 (۱) يار: دىدار: دىكە.
 (۲) كەسكى باش و ناسك پوخ خوش و دل فراوان.
sweetie (swē'ti), *n.* [Colloq.], = sweetheart.
sweetie-pie (swē'ti-pi'), *n.* [Colloq.], = sweetheart.
sweeting (swē'ting), *n.*
 (۱) جۈرەكە لە سىۋى شىرىن.
 (۲) sweetheart. [Archaic]
sweetish (swē'tish), *adj.*
 (۱) نەختىك شىرىن. (۲) زۆر شىرىن.

-sweetishly (*adv.*); sweetishness (*n.*).

sweet marjoram = marjoram.

sweetmeat (swēt'mēt'), *n.*

شىرىنى: ماجوۋى: ھەلوا:
 جۈرەكە لە شىرىنى.

sweetness (swēt'nis), *n.*

(۱) شىرىنى: شىرىنىتى

(۲) ناسكى و پوخ خوشى و لەسەرخۇشى.

sweet oil,

پۇن زەيتۇن

sweet pea,

پوۋەككى خۇشەلواسى گۈل پەنگاۋرەنگى بۆن خۇشە

لە توخىمى پۇلكەيە.

sweet potato,

پەتاتە شىرىن.

sweet-shop (swēt'shop'), *n.*

دوۋكانى شىرىنى: دوۋكانى ھەلوا.

sweet-talk (swēt'tök'), *v.t. & v.i.*

مەرايى كىردن:

زەمان لوۋىسى كىردن.

n.

مەرايى: زەمان لوۋىسى.

sweet tooth,

زۆر ھەز لە شىرىنى كىردن.

sweet william,

ھوسنى يوسف: جۈرە گۈلەكە: جۈرەكە لە مېخەك.

swell (swel), *v.i.*

(۱) ئاۋسان: ھەلئاۋسان: ھەم كىردن: باكىردن: ھەلتۇقۇن.

(۲) ھەلسان (شەپۇل، ئاي): بىز بىز بىز مەھ.

(۳) پىزىۋىن لە (شانازى، توۋرەيى، خۇ بە زل زانى): فىش پوۋنەھ

(۴) زىادىۋىن (ھەست): (Anger ~ed in him).

(۵) زۆر بىزىن (زەمارە، قەمارە، ھىن): زىادىۋىن:

(Our ranks ~ed to over a thousand.)

(۶) بىز بىز بىز مەھ (دەنگ).

(۱) (۱) ئاۋسان: ھەلئاۋسان: ھەم كىردن: فوۋتۇكىردن: ھەلتۇقۇندىن.

(۲) زىادىۋىن كىردن (پادە، پە، زەمارە، قەبارە... ھتد).

(۳) فەشكىردەمە: پەكردن لە (شانازى، توۋرەيى): ھەلئان.

(۴) زىادىۋىن كىردن (دەنگ): زل كىردن.

n.

(۱) (۱) ھەلئاۋساۋى: ئاۋساۋى: بىلۇق: تىلۇق.

(۲) شەپۇل ھەلساۋ پىش شەكەمەھى. (ج) گىردى خې.

(۳) ئاۋسان: ھەلئاۋسان: ھەم كىردن.

(۴) زىادىۋىن (قەبارە، پە، زەمارە، پادە): زۆر بىزىن.

(۴) [Colloq.], كەسكى تەپىۋىش: كەسكى زۆر پىك و پىك لە جىل و بىرگىدا

(۵) (۱) وىردە وىردە بىز بىز بىز مەھ دىكە ئاۋازى مۇسقىاۋ نىزىم بىز بىز مەھى.

(ب) ئامىزى بىز بىز نىزىم كىردەمە دىكە ئامىزى مۇسقىاۋ ۋەك نۇرگەن.

adj.

(۱) تەپىۋىش: زۆر پىك و پىك لە جىل و بىرگىدا.

(۲) [Slang], ئاياب: زۆر چاك: زۆر باش: (a ~ girl, guy, etc.).

swelled head, [Colloq.], زۆر لەخۇيى بىز: خۇ زۆر بە زل زانى:

فەز: كەش و فەش.

swell-fish (swel'fish'), *n.*

جۈرە ماسىيەكە فوۋ دىكەتە خۇي.

swelling (swel'ing), *n.*

(۱) ئاۋسان: ھەلئاۋسان: ھەم كىردن.

(۲) ئاۋساۋى: ھەلئاۋساۋى: ئەندامىكى ھەم كىردن.

adj.

ئاۋساۋ: ھەلئاۋساۋ: ھەم كىردن.

swelter (swel'tēr), *v.i.*

لە گەرمادا پىشان: گەرمابىردن:

زۆر گەرمابىزىن و ئارەق كىردەمە.

v.t.

(۱) پىشاندىن لە گەرمادا: ئارەق زۆر پىن كىردن لە گەرمادا.

(۲) [Archaic], دەردان (زەھى): ئى ھاتتەدەمەھ.

n.

(۱) پىشان لە گەرمادا: زۆر گەرمابىزىن: گەرمابىردن.

(۲) گەرمای ئىچىكار زۆر ناخۇش.

sweltering (swel'tēr-ing), *adj.*

(۱) زۆر گەرم و ناخۇش.

(۲) گەرمابىزىن و زۆر ئارەق كىردوۋ پىشاۋ لە گەرمادا.

sweltry (swel'tri), *adj.* = sweltering.

swept (swept), *past tense and past participle of sweep.*

swerve (swūrv), *v.i.*

لە پىن لادان: لادان بە لايەكدا: پىچىكەندەمە:

(The driver ~d to the right.)

v.t.

لە پىن لادان: پىنج پىچىكەندەمە.

swift

- n.** (۱) لادن به لايەكدا؛ پىچكردنمە (۲) شتى لادەر يا پىچكەرمە.
swift (swift), adj. (۱) خىرا؛ تىز؛ تىز (پۇشش).
 (۲) گورج؛ دوا نەخراو؛ يەكسەر؛ خىرا (پەردان).
 (a ~ retort, reply, punishment, etc.)
adv. خىرا؛ بە خىرايى؛ بە گورجى.
n. (۱) خولخولۇكە؛ يەكەر.
 (۲) پەرەسىنلەكى كىيى؛ بالندەيەكە لە توخى پەرەسىنلە.
 (۳) جۇرە مارمىلەكەكى خىرايە.
-swiftly (adv.); swiftness (n.).
swig (swig), v.t. & v.i. [Colloq.], مەلقۇراندن بە پەلە؛ مەن لووشىن؛
 بە قومى زل خوارندەمە؛ ماشىنەمە.
n. [Colloq.], قومى زل (بەتايەمىتى مەى).
-swigger (n.).
swill (swil), v.t. (۱) زۇر خوارندەمە بە پەلە و بە قومى زل زل؛ ماشىنەمە.
 مەن لووشىن (۲) ئاوى زۇر تىنومەردان؛ شۇردن بە ئاوى زۇر.
 (۳) بەرمەو داز بە گىنەنومەر (بەتايەمىتى بەرازى مالى).
v.t. مەن لووشىن (مەى)؛ زۇر خوارندەمە بە پەلە و بە قومى زل زل.
n. (۱) بەرمەوى دراو بە بەرازى مالى و زىندەمەرى تر.
 (۲) بەرمەو؛ زىل (۳) قومىكى زل لە مەى.
swim (swim), v.i. (۱) مەلمەكردن.
 (۲) خشكان؛ خىسكان؛ وەك مەلمەكردن پىندا پۇشش.
 (۳) سەرنەوكمەتن (۴) بە ئا و داپۇشرا.
 (۵) پىپوون لە (eyes ~ ming with tears).
v.t. (۱) بە مەلە برىن؛ بە مەلە پىندا پۇشش: (to ~ a river).
 (۲) بە زۇر مەلمەكردن.
n. (۱) مەلە؛ مەلمەكردن. (۲) ماوەى مەلمەكردن. (۳) دورى مەلمەكردن.
 ئاگادارى باوى كۆمەل (جىل و بەرگ)؛ پاي خەلك، ژيانى
 كۆمەلەيتى... (مەتد)
swim (swim), n. سەرمەخوئى؛ سەرسوويى؛ گىزى؛ وپى؛
 (Her head was in a ~.)
v.i. (۱) سەر گىزىوون؛ گىزىوون؛ تووشى سەرمەخوئى بوون.
 (۲) خولانەمە يا سوورخوارند لەبەرچاۋ؛
 (The room swam before her eyes.)
swimmer (swim'ēr), n. مەلمان؛ ئاۋاز؛ مەلمەك.
swimmeret (swim'ēr-et'), n. لاقى مەلەى زىندەمەرى قاقلمەدار.
swimming (swim'ing), n. مەلە؛ مەلمەكردن؛ ئاۋازى.
adj. (۱) مەلمەكەر؛ مەلمەكار. (۲) مەلمەى؛ بۇ مەلە بەكارهاتو؛ ھى مەلە.
 (۳) پەر لە ئا و فرمىسك: (~ eyes).
swimming (swim'ing), n. گىزى؛ وپى؛ سەرمەخوئى.
adj. گىزى؛ شت لەبەرچاۋ خولەو.
swimming bladder, ھەرادانى ماسى؛ كىسەى ھەواى ماسى.
swimming hole, گۆمى ئاۋ رويان.
swimmingly (swim'ing-li), adv. زۇر بە باشى و سەركەرتوويى و
 ئاساننى.
swimming pool, گۆمى مەلە.
swimsuit (swim'sūt'), n. جلى مەلە؛ مايۋ؛ بەرگى مەلە.
swindle (swin'dl'), v.t. دەسپىرەن؛ مەنخەلەتەندىن پارە ئى كىشەنمە؛
 پارە ئى كىشەنمە بە فېل؛ فېل لىكردن؛ فرىودان (بۇ پارە ئى كىشەنمە)
 چاۋبەستكردن؛ لەخشەتەردن؛ گزى كردن.
n. دەسپىرەن؛ خەلەتەندىن پارە ئى كىشەنمە؛ جامباز؛ گزىكەر.
swindler (swin'dlēr), n. دەسپەر؛ فرىوباز (بۇ پارە ئى كىشەنمە)؛
 جامباز.
swine (swin), n. (۱) (pl.) بەراز؛ مالۋس؛ خوگ.
 (۲) كەسكىكى بۆگەن و بىن فرخ و بەدو چاۋبەرسى
swine-herd (swin'hūrd'), n. شوانە بەراز؛ بەراز پەروەردەكەر.

swink

- swine-pox, [Archaic],** ئاۋەلى بەراز.
swing (swing), v.i. (۱) ئەمبەر ئەمبەر كردن؛ لەمبەمە؛ ھاتن و چوون.
 وەك جۇلاننى؛ ئەملاۋ ئەملاۋ كردن؛ لەنجەكردن.
 (۲) دەستو لاق پاۋەشاندىن لە پۇششند.
 (۳) خولانەمە بە دەورى تەرەپكەدا؛ سوورخوارند؛ سوورنەمە؛
 (The door swung open.)
 (۴) ھەلۋاسران (تاۋانبار)؛ بە پەتەمە كران.
 (۵) جۇلاننى كردن؛ دىلاننى كردن.
 (۶) [Slang]، راپواردن (بەتايەمىتى بە شىۋەيەكى بەرەلەيى لە جوتت بووندا)؛
 سووردان؛ سەماكردن.
v.t. (۱) (l) ۋەشاندىن (تەر، تەمراس، شىر)؛ پاۋەشاندىن.
 (ب) پىيادان؛ بەرگەردنمەو خىستەسەر؛
 (He swung the bag onto his back.)
 (۲) جۇلاننى پىن كردن؛ دىلاننى پىن كردن؛ ھاتوچۇ پىن كردن وەك جۇلاننى.
 (۳) خولانەمە بە دەورى تەرەپكەدا؛ سوورنەمە؛
 (He swung the door open.)
 (۴) ھەلۋاسىن بە جۇرنەك كە بە ئاسانى ھاتوچۇ بىكات وەك جۇلاننى.
 (۵) مەبەست بە جىنەنەن؛ بە ئەنجام ھىنان؛ سەركەرتو بوون تىدا؛
 (I think we can ~ the election.)
 (۶) مۇسقىقا لىدان لەسەر شىۋازى "سوینگ" (كە جۇرنەك لە "جان").
n. (۱) ئەمبەر ئەمبەر كردن؛ لەرەنمە؛ ھاتن و چوونى وەك جۇلاننى.
 (۲) مەردى نەم ھاتن و چوونە يا ئەمبەر ئەمبەر كردنە.
 (۳) جۇرى ۋەشاندىن يا داھىنانەمە (گورزى گۇلف و بەيسىۋل).
 (۴) خول؛ سوور؛ يا پىندانىك.
 (۵) پىيالىنىك؛ مەستەكۆلە؛ شەپلاخ.
 (۶) سەرىستى كردنى كارىك بە ھەرمەسى خۇ؛
 (He gave us full ~ in the matter.)
 (۷) پاۋەشانى دەستو قاچ لە پۇششند.
 (۸) رىزەمى كارىك يا مەسەلەيەك (۹) گوزم.
 (۱۰) كىشى مۇسقىقا ۋە مەلبەست. (۱۱) جۇلاننى؛ دىلاننى؛ جۇلانە.
 (۱۲) (l) مۇسقىقا جان يا "سوینگ" (ب) كىشى نەم مۇسقىقا.
 (۱۳) [Colloq.], بەرزو نزمى نرخی بازار.
adj. (۱) تايەمىتى بە مۇسقىقا "سوینگ".
 (۲) پارا؛ دودول؛ بىن بار؛ ھەمىشە گۇزاۋ لەملاۋە بۇ ئەملا؛
 (The ~ vote will decide the outcome of the election.)
-swingable (adj.).
 in full swing, بە تەۋاۋى لە گەردايە؛ بە تەۋاۋى و باشى كار دەكات؛
 لەمبەپىر جەم و چوونى يا ئىش كەردنەيە؛
 (Oil production is in full swing.)
swing bridge, پردى جۇرەۋە؛ پردىكە دەكرىتەمە بە لايەكدا بۇ
 تىيەپوونى كەشتى گەورە.
swinge (swinj), v.t. [Archaic], لىدان؛ پىرازكردن؛ قامچى لىدان.
swingeing (swin'jin), adj. [Colloq.], (۱) زۇر زل؛ زۇر گەورە.
 (۲) تاياب؛ زۇر باشى.
swinging door, دەرگای خولەو؛ دەرگايەكە بە دەورى خۇيدا
 دەسوورپىتەمە بۇ كەردنەمە داخستنى.
swinger (swin'jēr), n. [Slang], (۱) كەسكىكە كە شۆين مۇدە و باوى
 پۇزگار دەكمەيت؛ كەسكىكە كە ھەمىشە بەدوۋى راپواردندا دەگەپىت.
 (۲) كەسكىكى بەرەلا (جوتت بوون)؛ كەسكىكى داۋىن پىس.
swingle (swin'g'l), n. دارى كەتان و پەموور ياكىكردنەمە.
swingle-tree (swin'g'l-trē'), n. = whiffletree.
swing shift, [Colloq.], نۆبە يا شەفتى يەنى پىيانىۋ شەر لە
 كارگەيەكەدا، واتە ھى ئىۋاران لە كاترۇمىرى چوارەمە بۇ نىۋەشمە.
swinish (swin'ish), adj. بەرازى؛ پىس؛ بۆگەن؛ چاۋبەرسى؛ جانەمەرى.
swink (swink), v.i. [Archaic], رەنج دان؛ ئارەق پشش؛

swipe

- ن. [Archaic],
swipe (swīp), *n.*
 (۱) دمسك (وهك هم ترومپاي بير).
 (۲) [Colloq.] پيامالينكي توند؛ ليدانكي قايم؛ زرمه.
v.t.
 (۱) به توند ليدان؛ به توند پيامالين.
 (۲) [Slang] لوف ليدان؛ پياكيشان؛ دزين؛ پيادان.
v.i. [Colloq.].
 پيامالين به قايم؛ به توند ليدان يا پياكيشان.
swipes (swīps), *n.pl.* [British Slang].
 بيرهي گند يا خراپ.
swirl (swūrl), *v.i.*
 (۱) خولانده (وهك گيژاو يا گهرده لوول)؛ سوورانهوه.
 (۲) سهر گيژايون؛ سهرخولانهوه.
v.t.
 خولاندهوه؛ سووراندنهوه.
n.
 (۱) خولانهوه؛ سوورانهوه. (۲) گيژاو؛ گهرداو؛ گهرده لوول.
 (۳) شتيكي لوول (وهك قش)؛ شتي خول خواردو يا پنج پنجوکه.
-swirly (adj.).
swish (swish), *v.i.*
 خشه ليوه هاتن؛ وورشه ليوه هاتن (جلي تازه).
v.t.
 (۱) خشه ليوه هاتن؛ وورشه ليوه هاتن.
 (۲) داركاري كردن؛ قامچي ليدان.
n.
 (۱) خشه وورشه. (۲) (۱) داري ليدان؛ داري فلاقه.
 (ب) ليدانك ب پيامالينك به داري فلاقه.
Swiss (swis), *adj.*
n.
 the Swiss,
Swiss chard,
Swiss cheese,
switch (switch), *n.*
 جوزه به نرينكي سبي كون كوناوييه.
 (۱) شولك؛ شوله داري داركاري.
 (۲) سهره تووكنه كي كلكي گاي مانگا (۳) پرچي دستكرد.
 (۴) پيامالينكي له پرو قايم به شولكه دار يا قامچي.
 (۵) سويجي كاروبا؛ كليلي كاروبا.
 (۶) كليلي كوريني هينلي شمه ندهفر. (۷) گوزين؛ نالوگوي.
v.t.
 (۱) ليدان به شولكه دار؛ ليدان به قامچي. (۲) پاته كاندن يا پاره شاندن.
 (۳) گوزين؛ لاردين؛ لادان.
 (۴) (~ on; ~ off), دايگري ساندن و كوژاندن دومي گنوپ و ناميري كاروبا يي.
 (۵) گواستنهوي شمه ندهفر له هينليكهوه ب هينليكي تر به كليلي گواستنهوه؛
 نازوگويز بيكردن.
 (۶) [Colloq.] گوزينهوه؛ نالوگويز كردن: (We ~ed places.)
v.i.
 (۱) گواستنهوه يا گزيان له هينليكهوه ب هينليكي تر (شمه ندهفر)؛
 نازوگويز بيكردن. (۲) گوزين؛ گزيان؛ لابردن.
switchback (swichˈbak), *n.*
 (۱) هينلي شمه ندهفر يا پنگي.
 (۲) پيچاپيچي به بهرهورو كه ههنگه پراودا [British] roller coaster.
switch-blade knife,
 چه قويه كي گهره به به درگمه دهكرتتهوه و
 داده خري
switchboard (swichˈbōrd, swichˈbōrd), *n.*
 كليلبند
 (تهله كتريك، تهله فونخانه).
switch-knife = switch-blade knife.
switchman (swichˈmən), *n.*
 گوزهر كارگري شمه ندهفر گوزين
 له هينليكهوه ب هينليكي تر.
switchyard (swichˈyārd), *n.*
 گوزينگي شمه ندهفر؛
 گزوه پاني گوزيني شمه ندهفر له هينليكهوه ب هينليكي تر.
Switzer (switˈsēr), *n.*
 (۱) سويسري.
 (۲) سهربازيكي بكرن گراوي سويسري.
swivel (swivˈl), *n.*
 (۱) هلقه خولاهي زنجيريك.
 (۲) تهوهر كورسي خولاه (۳) swivel gun.
v.t.
 (۱) خولاندهوه به دهوري خؤد؛ چرخاندن. (۲) تهوهر خولانهوه بۇ كردن.
v.i.
 خولانهوه به دهوري خؤد
swivel chair,
 كورسي خولاه.

sycamore

- swivel gun,**
 توپي خولاه؛ توپيكه دهخولنرتتهوه به دهوري خؤد او
 تهقه يي دهكرن.
swizzle (swizˈl), *n.*
 سويزل؛ كوكتيليكه له خوارندهوي مستكرو
 ليمو شهكر پيكدنيت.
swizzle stick,
 داري تيكه لداشي "سويزل" (وشه يي پيشو بيهنه).
swob (swob), *n. & v.t.* = swab.
swollen (swōˈlən), *alternative past tense of swell.*
adj.
 هملناوسا؛ تاوسا؛ همكردو؛ هملتوقي.
swoon (swōn), *v.i.*
 بوورانهوه؛ له هوش خؤ چوون.
n.
 بوورانهوه؛ له هوش خؤ چوون.
swoop (swōp), *v.t.* (~ up),
 پريپاكردن؛ شالو بۇ بردن؛ پفاندن.
v.i. (~ down; ~ upon),
 شالو بۇ بردن؛ خؤ پيادان (وهك هلو يا واشه)؛
 له پر بهسردادان؛ پر پياكردن:
 (The hawk ~ed down on its prey.)
n.
 له پر بهسردادان؛ پريپاكردن؛ شالو.
swop (swop, swōp), *n., v.t. & v.i.* = swap.
sword (sōrd, sōrd), *n.*
 (۱) شير؛ شمشير.
 (۲) (۱) هينلي سوياسي. (ب) سوياس؛ سهربازيكي. (ج) شير؛ جهنگ.
 at sword's points,
 شير تير له يك دهسوون؛
 نامادمن بۇ شير لهگه يكتر.
cross swords,
 (۱) شير كردن. (۲) مشتومري توندوتيز كردن.
put to the sword,
 كوشتن؛ كوشتن به شير.
sword bayonet,
 سونگي؛ سونگي يه كه له شيره يي شيردا.
sword-bill (sōrdˈbil, sōrdˈbil), *n.*
 دمنوك شيري؛ جوزه
 بالنده يه كي بجووكي له ميريكي باشووه دمنوكيكي زور دريژي هيه.
sword cane,
 كيفيكه له شيره يي دارده ستدا شيري تندا دهشارتتهوه.
sword-craft (sōrdˈkraft, sōrdˈkraft), *n.*
 (۱) شيربازي.
 (۲) تمكتيكي جهنگ؛ پيلاني جهنگ.
sword dance,
 شيره سها.
sword-fish (sōrdˈfish, sōrdˈfish), *n.*
 شيره ماسي؛ ماسي يه كي
 دهريايي گهروهي لموز دريژ.
sword grass,
 گيا شيري؛ چمن جوزه گيا يه كن تهله كانيان له شير دهچن.
sword knot,
 قولله ي مشتوري شير.
sword-play (sōrdˈplā, sōrdˈplā), *n.*
 شيربازي.
swordsman (sōrdzˈmən), *n.* Also swordman,
 شيرباز؛
 شمشير باز؛ شمشيره شين.
swordsmanship (sōrdzˈmən-ship), *n.*
 شيربازي؛ شمشيربازي.
swordtail (sōrdˈtāl, sōrdˈtāl), *n.*
 ماسي يه كي بجووكي پهنگاو -
 پهنگي پوياري يه بۇ جواني به خؤده كرني.
swore (swōr, swōr), *past tense of swear.*
sworn (swōrn, swōrn), *past participle of swear.*
adj.
 سويند لهسهر خوراو.
swot (swot), *n. & v.t.* = swat.
swum (swum), *p.p. and archaic past tense of swim.*
swung (swun), *p.p. and alternative past tense of swing.*
swung dash,
 هم نيشانه يه (~) كه له چاپه منيدا به كارده هينرت
 له باتي وشه يه يا بهشي وشه يه كي له وهويش نووسراو بۇ جيگه كه م گرتن.
Sybarite (sibˈə-rīt), *n.*
 (۱) هارولادي يه كي "سيباريس" كه شارتيكي
 كوني يوناني بوو له لاخواريوي نيقياليا.
 (۲) [S-], خوشي بهرست؛ كسيكه كه زور جه له خوشي و پايواردن دهكات.
-sybaritic; sybaritical (adj.); **sybaritically** (adv.).
sycamine (sikˈə-min, sikˈə-mīn), *n.*
 شاتو.
sycamore (sikˈə-mōr, sikˈə-mōr), *n.*
 (۱) همجيري.
 (۲) دره ختيكه له سووره چنار دهچن؛ سووره چنار.
 (۳) همجيره ترو.

syce (sis), *n.* مهیتر (به تاییه تی له هیند).
sycee (si-sē'), *n.* پارهیەکی زیوی چینی کۆنه.
syconium (si-kō'ni-əm), *n.* میوهی گۆشتنی وەك هەنجیر.
sycophancy (sik'ə-fən-si), *n.* مەراییکاری؛ مەرایی؛ کاسەلینسی؛ کلکەلەقی؛ مەلقۆری.
sycophant (sik'ə-fənt), *n.* مەراییکەر؛ کلکەلەقیەر؛ پووبان؛ کاسەلینس؛ مەلقۆر.
-sycophantic; sycophantical (*adj.*); **sycophantically** (*adv.*)
sycosis (sī-kō'sis), *n.* نەخۆشییەکی پیستە بە زۆری تووشی دەموچار.
syenite (si'ə-nīt'), *n.* دەبیت دەبیتە هۆی سوربوونەو قنچە ئی هاتنی بنجی پیش.
syllabary (sil'ə-bər'i), *n.* بەردیکی ناگرپژێندییە.
syllabi (sil'ə-bī'), *plural of syllabus.* ئەلف و بێی؛ برگی؛ خشتەیک یا شیوازیکێ ئەلف و بێیە کە هەر یەکێ برگیەک دەردەبێی یا دەنوونی.
syllabic (si-lab'ik), *adj.* (۱) برگی (زمان)؛ تاییه تی بە برگی. (۲) تاییه تی بە تاییکی نەبێژین کە خۆی بە تەنها وەك برگیەك دەووتی. (وەك "l" لە ووشە "riddle" دا). (۳) برگی برگی بە پوونی دەووتی یا دەخوێنرتەو. (۴) تاییه تی بە جۆرە هۆنراوەیک کە دیپەکانی بە ژمارە ی برگی پێخوێلن. دەنگی برگی؛ تاییی برگی.
-syllabically (*adv.*).
syllabicate (si-lab'i-kāt'), *v.t.* = syllabify.
syllabication (si-lab'i-kā'shən), *n.* = syllabification.
syllabification (si-lab'ə-fi-kā'shən), *n.* برگیکاری؛ ووشە بەشکردن بە برگی؛ ووشە برگی کردن.
syllabify (si-lab'ə-fī'), *v.t.* برگی برگی کردنی ووشە؛ بەشکردنی ووشە بە برگی.
syllabism (sil'ə-biz'm), *n.* (۱) ئەلف و بێی؛ برگی بەکارهێنان؛ بەکارهێنانی ئەلف و بێیە کە هەر یەکێان برگیەك دەردەبێن. (۲) بەش بوون بە برگی برگی.
syllabize (sil'ə-bīz'), *v.t.* = syllabify.
syllable (sil'ə-b'l), *n.* (۱) برگی دەنگ (زمان). (۲) برگی ووشە؛ کەرتە ووشە. (۳) وورتە؛ نەختە دەنگیک؛ فزە.
v.t. & v.l.
syllabub (sil'ə-bub'), *n.* = sillabub.
syllabus (sil'ə-bəs), *n.* (۱) بەرنامە ی وانه یا کۆرسی وەرزیکی. (۲) پێشەکی بێاری دادگا.
syllogism (sil'ə-jiz'm), *n.* (۱) لیکدانەوی پێوانەیی (ژیریژی). (۲) ئەنجام لیکدانەو له گشتییمو بۆ تاییه تی. (۳) ئەنجام لیکدانەویمە کە بە پوولەت پێک و پێکەو له پاستیدا چەوتە.
syllologist (sil'ə-jist), *n.* شارەزای ئەنجام لیکدانەوی پێوانەیی.
syllogistic (sil'ə-jis'tik), *adj.* هە لیکدانەوی پێوانەیی.
-syllogistical (*adj.*); **syllogistically** (*adv.*).
syllogize (sil'ə-jīz'), *v.t.* لیکدانەوی پێوانەیی (ژیریژی).
sylyph (silf), *n.* (۱) بوونەوێکی ئەفسانەیی ناو هەوایە. (۲) کچ یا ژنیکی قەد باریک و شوخ.
sylva (sil'va), *n.* = silva.
sylvan (sil'vən), *adj.* Also **silvan**, (۱) دارستانی. (۲) نیشتهجێی دارستانە؛ له دارستاندا دەبیتێ یا هەیه. (۳) دارستانای؛ بێشەلانی؛ داروێرەختاوی.
n. (۱) نیشتهجێی دارستان. (۲) فریشتە ی دارستان؛ پەرمەدگاری دارستان.
sylvanite (sil'vən-īt'), *n.* سلفانیت؛ جۆرە کانزایەکە.
sylvite (sil'vit), *n.* سلفیت؛ جۆرە کانزایەکە.
sym- (sim), = syn-.
symbiont (sim'bi-ont', sim'bi-ont'), *n.* زیندەوێرە کە لەگەڵ.

زیندەوێرەکی تردا دەژی بۆ سودی هەردووکیان؛ زیندەوێرە هاو دەستەبەر یا هاو سود.
symbiosis (sim'bi-ō'sis, sim'bi-ō'sis), *n.* پێکەوێرە ژیانی دوو.
sympiotic (sim'bi-ō't'ik), *adj.* Also **symbiotical**, زیندەوێرە جیا بۆ سودی هەردووکیان؛ سود گەیاندن بە پێکەو.
sympiotic (sim'bi-ō't'ik), *adj.* Also **symbiotical**, سوودگەیین، بە پێکەو؛ هاو سود؛ هاو دەستەبەر؛ بۆ هەردوولا باشە.
(a ~ relationship)
symbol (sim'b'l), *n.* (۱) نیشانه؛ هێما؛ درووشم.
(The dove is a ~ of peace.)
(۲) نیشانه ی نووسراو؛ هێمای نووسراو.
v.t. نیشانه ی ئەوە بوون؛ نیشانه ی بوون بۆ؛ نیشانه دان.
symbolic (sim-bol'ik), *adj.* Also **symbolical**, (۱) تاییه تی، بە نیشانه؛ نیشانه یی. (۲) نیشانه یی؛ هێمای. (۳) نیشانه بەکارهێن.
-symbolically (*adv.*).
symbolism (sim'b'l-iz'm), *n.* (۱) نیشانه کاری (به تاییه تی له هونەردا)؛ نیشانه گەری؛ شت دەربێرین بە نیشانه (هونەر، وێژە، کردەو... هتد). (۲) کۆمەلە نیشانه؛ نیشانه گەل. (۳) مانای نیشانه یی. (۴) دەستە ی نیشانه کاران (هونەر، وێژە). (۵) بیروباوەرو بۆچوونی دەستە ی نیشانه کاران.
symbolist (sim'b'l-ist), *n.* (۱) نیشانه کار؛ نیشانه گەر. (۲) نیشانه کار (هونەر، وێژە). (۳) نیشانه زان؛ کەسێکی لێهاتو له نیشانه لیکدانەو دا.
-symbolistic (*adj.*); **symbolistically** (*adv.*).
symbolize (sim'b'l-iz'), *v.t.* (۱) نیشانه بوون بۆ؛ نیشانه ی ئەو بوون؛ ئەو گەیاندن. (۲) بە نیشانه دەربێرین؛ نیشانه بەکارهێنان؛ بە نیشانه نوواندن (۳) کردن بە نیشانه؛ وەك نیشانه سەیرکردن.
-symbolization (*n.*).
symbology (sim-bol'ə-ji), *n.* (۱) نیشانه ی لیکۆلینەو لیکدانەو. (۲) نیشانه کاری؛ نیشانه گەری؛ نیشانه بەکارهێنان بۆ مەبەست دەربێرین.
symmetalism (sim-met'l-iz'm), *n.* شیوازیکێ سەکە یا پارە ی پەقە بریتییه له دوو کاتر بەکارهێنان.
symmetrical (si-met'ri-k'l), *adj.* Also **symmetric**, پێک؛ پێک و پێک؛ بە ئەندازە؛ هاوتا؛ بەرامبەر؛ گونجاو.
-symmetrically (*adv.*).
symmetrize (sim'ə-trīz'), *v.t.* پێک و پێک کردن؛ بە ئەندازە کردن؛ بەرامبەرکردن؛ هاوتا کردن.
symmetry (sim'ə-tri), *n.* پێک و پێکی؛ پێکی؛ هاوتایی؛ بەرامبەری؛ گونجاو.
sympathetic (sim'pə-thet'ik), *adj.* (۱) هاوسۆز؛ دل پێ سووتار. (۲) هاو دەست (لەگەڵ و هەست و بیروادا)؛ شیاو؛ هاو خەزو و هفتار. (۳) [Colloq.] پەسەندەر؛ لایەنگەر.
-sympathetical (*adj.*); **sympathetically** (*adv.*).
sympathetic ink, مەرکەبی ئەبێنراو؛ مەرکەبی نەینێ.
sympathize (sim'ə-thīz'), *v.t.* (۱) هاوسۆزی کردن؛ هاو پیا بوون؛ هاو دەستی لەگەڵ کردن. (۲) دل پێ سووتان؛ هاو خەمی کردن؛ بەشدار ی خەم بوون؛ بەزەیی پیا هاتنەرە. (He ~s with poor people.) (۳) گونجان؛ پەسەندکردن.
sympathy (sim'pə-thi), *n.* (۱) هاوسۆزی؛ هاو دەستی؛ هاوسۆزاییه تی. (۲) گونجان؛ پێکەوتن؛ کۆکی؛ چوونیه کی. (۳) دل پێ سووتان؛ هاو خەمی؛ بەشدار ی خەم؛ بەزەیی. (۴) هاو دەستی ئەندامانی لەش (بە جۆرێک کە ئازار و نەخۆشی ئەندامێک بێتە هۆی هەمان ئازار له ئەندامێکی تردا).
sympathy (or sympathetic) strike, مانگرتنی لایەنگری. مانگرتنی کرێکارانی کارگەیه کە بۆ پشتگیری کردنی کرێکارانی مانگرتووی کارگەیه کی تر.

sympetalous (sim-pet'ul-əs), *adj.* = gamopetalous.

symphonic (sim-fon'ik), *adj.* (۱) سیمفونی: له سیمفونی دهچن
(۲) هاوناوازا ساز: هاردهنگ: يک ناوازا.

symphonic poem, لهسره ههلبهستی سیمفونی: سیمفونی یهکی درژره
لهسره ههلبهستی دانراوه.

symphonious (sim-fō'ni-əs), *adj.* هاوناوازا: يک ناوازا ساز: هاردهنگ.

symphonist (sim'fōn-ist), *n.* سیمفونی دانرا: سیمفونی ساز.

symphonize (sim'fō-nīz'), *v.t.* يک دهنگ کردن: هاردهنگ کردن.

symphony (sim'fā-ni), *n.* (۱) هاوناوازا: هاوناوازا: يک دهنگی.
(۲) هارپهنگی: يک پهنگی.

(۳) سیمفونی: ناوازیکی درژخایهنی موسیقیه که نوركسترا ایی دمدات.
(ب) نوركسترا: (ج) [Colloq.]: ناهانگی سیمفونی.

symphony orchestra, نوركسترا: نوركسترای سیمفونی:
تیبیک موسیقای گهرهیه بۆ سیمفونی لیدان.

symphysis (sim'fā-sis), *n.* (۱) پهیوهست بوونی دوو نیسقانی
جیا: توکاري: (ب) جی: نهم پهیوهست بوونه.

(۲) پهیوهست بوونی دوو نهندامی پروک.
قده سارنگه که له چندهها

sympodium (sim-pō'di-əm), *n.* لق پینکها توره (وهک دارمیزو).

symposiac (sim-pō'zi-ak'), *adj.* کوزی: تایهتی به کوزی
n. = symposium.

symposiarch (sim-pō'zi-ārk'), *n.* (۱) کورگیز: (۲) ناهانگگیز.

symposium (sim-pō'zi-əm), *n.pl.* symposiums, symp-
osia, (۱) ناهانگ و کوزی لیکولینهره (له یونانی کوندا).
(۲) کوزی: کوزبونه ره یه که بۆ بهراوردن کردن و لیکولینهره ییروپا.

(۳) چهند بیرو یا ووتاریکه دهرباری باسیکی تایهتی.
نیشانهی نهخوشی: نیشانه

symptom (simp'təm), *n.* نیشانهی نهخوشی: نیشانه

symptomatic (simp'tə-mat'ik), *adj.* (۱) نیشانهی: تایهتی
به نیشانه (۲) نیشانهی فلان نهخوشی به (۳) نیشانهی نهو به: نهو دهگهیهنی.

symptomatology (simp'tam-ə-tol'ə-jī), *n.* نیشانه ناسی
(پزشکها وانی): زانستی نیشانهی نهخوشی (ههرهها "semiology" بیینه).

syn- (sin), پینشگرنگه بهمانای: (ا) پینکمه: (ب) له هه مان کاتدا.

synaesthesia (sin'as-thē'zhā, sin'as-thē'zhi-ə), *n.* پینشگرنگه بهمانای: (ا) پینکمه: (ب) له هه مان کاتدا.

synesthesia, پینشگرنگه بهمانای: (ا) پینکمه: (ب) له هه مان کاتدا.

synagogue (sin'ə-gōg'), *n.* Also synagog, کوزبونه یه
جوله که بۆ نوژو خوا په رست یا تاین خویندن: کوزی تاینی جوله که.

(۲) که نیشته: په رستگای جوله که.
جی: لیکدانی ههسته دمار.

synapse (si-naps'), *n.* جی: لیکدانی ههسته دمار.

synapsis (si-nap'sis), *n.* (۱) جوت بوونی کرؤمؤسؤم
(زینده ویزانی): (۲) synapse.

synchro (sin'krə), *n.* = selsyn.

synchro- (sin'krə), پینشگرنگه بهمانای: هارکات.

synchronal (sin'krə-nəl), *adj.* = synchronous.

synchronic (sin-kron'ik, sin-kron'ik), *adj.* = synchronous.

synchronous, پینشگرنگه بهمانای: هارکات.

synchronism (sin'krə-nīz'm), *n.* (۱) پودانی هارکاتی:
هارکاتی (۲) پینشگرنگی میژووی: لیسته کردنی پوداو و کهسانی میژووی.

به پنی کاتی پودانیان.

-synchronistic; synchronistical (*adj.*).

synchronize (sin'krə-nīz'), *v.t.* هارکات بوون:

له هه مان کاتدا پودان.

v.t. (۱) هارکات کردن (کاتژمیر، چالکی، کردوه، هتد).

(۲) هارکات یا هاسهردهم کردن پودان.

(۳) هارکات کردنی گفتوگو وینهی فیلمی سینهما.

syndrome (sin'drōm), *n.* (۱) هارکات کردن (کاتژمیر، چالکی، کردوه، هتد).

(۲) هارکات یا هاسهردهم کردن پودان.

(۳) هارکات کردنی گفتوگو وینهی فیلمی سینهما.

-synchronization (*n.*).

synchronized (sin'krə-nīz'd), *adj.* هارکاتی: هارکات.

synchronizer (sin'krə-nīz'ēr), *n.* نامیزی هارکاتکر: هارکاتکر.

synchronous (sin'krə-nəs), *adj.* (۱) هارکات: هارکاتی.

(۲) هه مان کات پنی چو: هارکات خایه: هاوماوه.

synchro- (sin'krə-ni), *n.* پودان یا بزوانی هارکات.

synchroscope (sin'krə-skōp'), *n.* دژمروهی هارکاتی دوو

مهکینه.

syncopate (sin'kə-pāt'), *v.t.* (۱) کورتکردنوهی ووشه به
لابردنی تیبی ناوهوی: (ب) لابردنی تیب یا دهنگی ناوهوی ووشه (بۆ کورتی).

(۲) گزیدنی دهنگی هیز خراوهسر (موسیق).

(۳) ناوگوز کردنی هیزی سر دهنگه کانی پارچیهک موسیق.

-syncopator (*n.*).

syncopation (sin'kə-pā'shən), *n.* (۱) ووشه کورتکردنوه به
لابردنی تیبی ناوهپاستی.

(۲) پارچیهک موسیقیه که هیزی سر دهنگه کانی ناوگوز کرابن.

(۳) syncope.

syncope (sin'kə-pi, sin'kə-pē'), *n.* (۱) لابردنی تیب یا دهنگ
له ناوهپاستی ووشه (وهک "wooster" له باتی "worchester")

(۲) لهوش خۆ چوون: جورانهوه.

syncopation (۳) syncope.

syncretism (sin'krə-tiz'm), *n.* (۱) گونجاندن یا سازاندنی
بیروباوهی تاینی و فلهسفی جیاوازا له گه ن یه کتریدا.

(۲) یه کورتنی دوو شیوهی جیاوازا دواپی پینهنانی ووشه (پژمان).

-syncretistic; syncretic (*adj.*); **syncretist** (*n.*).

syncretize (sin'krə-tīz'), *v.t. & v.i.* سازاندن (بیروباوهی تاینی و
فلهسفی جیاوازا) گونجاندن: پینکهنان.

syncretism (sin'krə-tiz'm), *n.* سازاندن (بیروباوهی تاینی و
فلهسفی جیاوازا) گونجاندن: پینکهنان.

syncretize (sin'krə-tīz'), *v.t. & v.i.* سازاندن (بیروباوهی تاینی و
فلهسفی جیاوازا) گونجاندن: پینکهنان.

syncretism (sin'krə-tiz'm), *n.* سازاندن (بیروباوهی تاینی و
فلهسفی جیاوازا) گونجاندن: پینکهنان.

syncretize (sin'krə-tīz'), *v.t. & v.i.* سازاندن (بیروباوهی تاینی و
فلهسفی جیاوازا) گونجاندن: پینکهنان.

syncretism (sin'krə-tiz'm), *n.* سازاندن (بیروباوهی تاینی و
فلهسفی جیاوازا) گونجاندن: پینکهنان.

syncretize (sin'krə-tīz'), *v.t. & v.i.* سازاندن (بیروباوهی تاینی و
فلهسفی جیاوازا) گونجاندن: پینکهنان.

syndactyl, syndactyle (sin-dak'til), *adj.* Also syndactylous,
په نچه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

syndactylous, پهنه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

syndactylous, پهنه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

syndactylous, پهنه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

syndactylous, پهنه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

syndactylous, پهنه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

syndactylous, پهنه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

syndactylous, پهنه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

syndactylous, پهنه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

syndactylous, پهنه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

syndactylous, پهنه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

syndactylous, پهنه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

syndactylous, پهنه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

syndactylous, پهنه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

syndactylous, پهنه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

syndactylous, پهنه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

syndactylous, پهنه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

syndactylous, پهنه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

syndactylous, پهنه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

syndactylous, پهنه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

syndactylous, پهنه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

syndactylous, پهنه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

syndactylous, پهنه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

syndactylous, پهنه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

syndactylous, پهنه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

syndactylous, پهنه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

syndactylous, پهنه پهیوهست: دوو په نچه یا زیاتر که له یه کیان داوه به په رده
(زینده ویزانی).

v.t. بوون به "سیندرومیکیت".

-syndication (n.); syndicator (n.).

syndrome (sin'drōm, sin'drā-mē'), n. (۱) کۆمەلە نیشانەى ھاوکات (تەخۇشى لەش یا دەروون). (۲) نیشانەکانى بارودۇخ یا پوددانىكى ئالەبارو ئایەسەند.

syne (sīn), adv., conj., & prep. [Scot.], لەمەپپیش. **synecdoche** (si-nek'dā-ki), n. جۆرىكە لە مەجاز بىرەتەپە لە بەکارمەنئانى بەشیک لەباتى ھەموو یا بە پىنجەوانەرە (رەوانىيى). (دەك "bread" بۇ "food" ۋە "army" بۇ "soldier").

syneresis (si-nēr'sis), n. لىكدانى دوو تىپە بزوین و بوونيان بە يەك دەنگ (دەنگناسى).

synergetic (sin'ēr-jet'ik), adj. Also synergic, پىنكەرە نىشكەن: (~ muscles).

synergism (sin'ēr-jiz'm), n. (۱) ھاوکارى (دوو ئەندامى لەش یا دەرمەن بۇ ئەنجامىك كە ھىچ كاميان بە تەنھا ناتوان باش بېھتەندى). (۲) ھاوکارى خواستى مۇرۇۋ خۇي و مېھرەبانى خودا بۇ نۆى كەرنەرە بوورائەنەوى مۇرۇۋ بارى ژيانى.

synergist (sin'ēr-jist), n. (۱) ئەندامى لەش یا دەرمەن ھاوکار. (۲) برادارى ھاوکارى خواستى مۇرۇۋ مېھرەبانى خودا بۇ نۆى بوونەرە بارى ژيانى مۇرۇۋ.

-synergistic; synergistical (adj.).

synergy (sin'ēr-ji), n. = synergism.

synesis (sin'sis), n. جىاوازى ژمارەو پىكەرتنى ماناى دوو وشەى. پستە (پىژمان): (If anyone arrives, tell them to wait.)

synesthesia, synaesthesia (sin'as-thē'zhə), n. ھاوھەستى ھاوكانى. جوولانى يەككە لە ھەستەكانى مۇرۇۋ بە جوولنەنى ھەستىكى تر (دەك چۆن بېستنى دەنگىك دەپتەھۇزى رەنگ ھىتانە بەرچاوى خۇ). **syngamy** (sin'gā-mi), n. جوت بوونى دوو زىدەوهرى يەك خانەنى بۇ زاورى.

-syngamic; syngamous (adj.).

syngenesi (sin-jen'sis), n. زاورى.

synizesis (sin'ā-zē'sis), n. لىكدانى دوو تىپە بزوین (دەنگناسى). لىكدانى دوو پرگە بە لىكدانى تىپە بزوینەكانيان.

synod (sin'əd), n. (۱) كۆپى كلىسە: كۆپى كاربەدەستانى كلىسە. (۲) كۆپ.

-synodal (adj.).

synodical (si-nod'ik'l), adj. Also synodic, (۱) تايپەتە بە كۆپى كلىسە: كلىسەى (كۆپ) كۆپى. (۲) نىزىكبوونەرە یا جوت بوونى دوو نەستىرەى گەبۇك: ماوہ یا كاتى نىوان دوو نىزىكبوونەرەى وەرە (دەك ھى مانگەو پۇڭ).

synoecious (si-nē'shəs), adj. نىرك و نىرەكى ھەردووك پىوہە (بووہەكئاسى).

synonym (sin'ə-nim), n. (۱) وشەى ھاوواتا: وشەى ھاومانا یا ھاومەبەست. (۲) metonym. (۳) نارى كۆن یا باونەماو (زىندەمەرزانى).

-synonymic; synonymical (adj.).

synonymity (sin'ə-nim'ə-ti), n. ھاوواتايى: ھاومانايى: ھاومانايەتى.

synonymize (si-non'ə-mīz'), v.t. ھاوواتا كەرن: وشەى ھاومانا بۇ دۆزىنەرە.

synonymous (si-non'ə-məs), adj. ھاوواتا: ھاومانا: ھاومەبەست.

synonymy (si-non'ə-mi), n. (۱) لىكۆننەوى وشە ھاوواتاكان. (۲) لىستەى وشەى ھاوواتا. (ب) لىستە كەرنى وشەى ھاومانا.

(۳) لىستەى مېژووى ناوەكانى توخمىك (زىندەمەرزانى).

(۴) ھاوواتايى: ھاومانايى: ھاوواتايەتى.

كورتە:

synopsis (si-nop'sis), n.

(the ~ of a story, play, novel, etc.)

synoptic (si-nop'tik), adj. (۱) كورتەى: تايپەتە بە كورتە.

(۲) ھاوا: لە ھەمان بارى سەرنجەرە ئورسراو (سەن بەشەكەى يەكەمى نىنجىل).

-synoptical (adj.); synoptically (adv.).

synostosis (sin-os'tō'sis), n. پەيوەستى دوو ئىسقانى ئىسكى.

synovia (si-nō'vi-ə), n. شلەپەكى لىنجى چەرگەرە پەردەى جومگەو. ئى ماسولكەى يەكەكان دەرى دەند.

synovitis (sin'ə-vī'tis), n. ھەركەرنى پەردەى جومگەو ئى ماسولكەى يەكەكان.

synsepalous (sin-sep'al-as), adj. = gamosepalous.

syntactical (sin-tak'ti-k'l), adj. Also syntactic, تايپەتە بە پستە داپشت: ھى پستەسازى.

-syntactically (adv.).

syntactics (sin-tak'tiks'), n. ژانستى نىشانە: نىشانەناسى.

syntax (sin'taks), n. (۱) پىنكەپىكى: پىزكەرنى پىنكەپىك.

(۲) پستەسازى (پىژمان): پستە داپشت: چۆنئى پستە داپشت و پىشانەنى پەيوەندى نىوان وشەكانى پستە.

synthesis (sin'thə-sis), n. (۱) پىنكەپىكان: يەكخست: يەكگرتن.

(۲) شتى پىنكەتو لە چەند شتىكى تر.

(۳) پىنكەتەنى ئاوتەى كىمىيائى: ئاوتەى ناسادە.

(۴) لىكدانەرە یا ئەنجامكارى لە بەشەكەرە بۇ گشت ۋە لە سادەوہ بۇ ناسادە (فەلسەفە).

-synthesist (n.).

synthesize (sin'thə-sīz'), v.t. يەكخست: يەك پىگرتن: كۆكەرنەرە: پىنكەپىكان لە چەند پارچە یا بەشەك.

synthetic (sn-thet'ik), adj. (۱) پىنكەپىكان: يەكخاوا.

(۲) درووستكارو لە چەند شتىك بەشەكەرەكى كىمىيائى.

(۳) دەستكرد: ئاسروشتى.

(۴) پىنكەرو پاشگىر زۆرە (زمان): پرە لە وشەى لىكدارو.

-synthetical (adj.); synthetically (adv.).

synthetize (sin'thə-tīz'), v.t. = synthesize.

sypher (sī'fēr), v.t. ئىزەومى يە كەرن یا سواری يەكترى كەرنى قەرغى. تەختە بۇ سفتو سافى.

syphilis (sif'ə-lis), n. ئاتەشەك: فەرەنگى: ئاگرە: سىفلىس.

syphilitic (sif'ə-lit'ik), adj. فەرەنگىدار: ئاتەشەكدار.

syphiloid (sif'ə-loid'), adj. فەرەنگىدار: ئاگرەدار: كەسنىكە كە فەرەنگى یا ئاگرەى ھەبن.

syphilology (sif'ə-lol'ə-ji), n. لە فەرەنگى یا ئاگرە دەچن. ژانستى فەرەنگى یا ئاگرە.

(پىزىشكەوانى).

-syphilologist (n.).

syphilous (sif'ə-ləs), adj. = syphilitic.

syphon (sī'fən), n., v.t., v.i. = siphon.

Syriac (sēr'i-ak'), adj. سىريائى.

Syrian (sēr'i-an), adj. سىريائى: زمانى سىريائى.

Syrian (sēr'i-an), adj. سورى.

Syrian (sēr'i-an), adj. (۱) سورى: ھاوالتەى يەكى سورى. (۲) شۆرە زمانى ھەربى سورى.

syringa (sə-rīn'gə), n. لەيلاق: چەند جۆرە بووہەكىن گولەكانيان.

syringe (sə-rīn'j, sir'inj), n. پۇتياڭ خۇشە.

syringomyelia (sə-rīn'gō-mī-ē'li-ə), n. شىرىنقە: سىنج: دەمرى.

syrinx (sir'īnks), n. نەخۇشى يەكى مۇخى.

پىرەپە.

(۱) ئەندامى خۇندىنى ئالندە.

Eustachian tube (۲) . panpipe (۲)

-syringeal (adj.).

syrup (sir'ap, sūr'ap), *n.* خوشاۋ دۇشاۋ؛ شىلە؛ شىلەى شىرىن؛
شەكرار**syrupy** (sir'ap-i, sūr'ap-i), *adj.* (۱) زۇر شىرىن؛

(~ coffee, tea, etc.)

(۲) خوشاۋى؛ دۇشاۋى؛ شىرىنى.

(۳) بەسۋز؛ لەرادە بەدەر ئاسك يا شىرىن: (a ~ poem; ~ manners)

syssarcosis (sis'ār-kō'sis), *n.* پەيۋەست بوۋنى دورۇ ئىسكان بە
ماسولكە**systaltic** (sis-tal'tik), *adj.* پىلدەر؛ دەچىتەۋەيەك دەكشىت بە نۇبە
(۱) (۲) (۳) (۴) (۵)**system** (sis'təm), *n.* (۱) كۈمەلە (the solar ~)

(۲) جىهان

(۳) لەش: (Greasy food is bad for one's ~)

(۴) كۈمەلە پىروپايەكى يەكخراۋ.

(۵) رىئازا؛ پەيرەۋ؛ دەستورى كار؛ نەخشە؛ رىنگە؛ شىۋە:

(a good ~ of teaching English)

(۶) رۇند: (The political ~ is to blame.)

(۷) كۈنەندامى لەش؛ لەش: (the digestive ~)

(۸) دەسگا (۹) پىكۋىپىكى.

(۱۰) چەند رىنگەيەكى ھاتوچۇى بەيەكداجوۋ: (the railway ~)

systematic (sis'tə-mat'ik), *adj.* Also systematical, (۱) رىندى،

پىك؛ پەيرەۋى؛ لەسەر پەيرەۋ بۇيشتوۋ:

(a ~ approach to solving a problem.)

(۲) پۇل پۇل كەرى (زىندەۋەرىنى).

-systematically (adv.).

systematics (sis'tə-mat'iks), *n.pl.* زانستى ھاۋپۇل كىردن؛

ھاۋپۇلكارى.

systematism (sis'təm-ə-tiz'm), *n.* (۱) ھاۋپۇلكارى؛ پۇل پۇل

كىردن: (۲) لەسەر پەيرەۋ يا رىئازىك پۇيشتى

-systematist (n.).

systematize (sis'təm-ə-tiz'), *v.t.* رىنكخست؛ رىنكخست بەپىنى

پەيرەۋىك؛ رىزكىردن؛ پۇل پۇل كىردن؛ رىكۋىپىك كىردن.

-systematization (n.).

systemic (sis-tem'ik), *adj.* ھەموو لەش دەگىرتەۋە؛

بە ھەموۋىدا بىلۋەۋەتەۋە (پىنكخراۋ، دەزگا).

systemize (sis'təm-iz'), *v.t.* = systematize.**systole** (sis'tə-lē'), *n.* (۱) چوۋنەۋەيەكى دل؛ كىزىۋونى دل.

(۲) كورىكىردنەۋەى بىرگەيەكى دىرئۇ.

-systolic (adj.).

syzygy (siz'ə-ji), *n.* (۱) لەيەك نىزىكۋونەۋەى مانگو پۇز؛

بەرامبەرى مانگو پۇز. (۲) جوۋتىن شتى ھاۋپەيۋەندى دار.

T t

T, t (tē), n.

- (۱) تیبی بیستمی ئەلف و یەنێ ئینگلیزییە.
(۲) دەنگی ئەم تیبە: "تی" (۳) (۱) قالبی ئەم تیبە.
(ب) ئەم تیبە بە چاپکراوی یا ھەلکەنراوی.
(۴) بیستم: نیشانی بیستمە لە پرژێکدا.

adj.

T (tē), n.

adj.

to a T,

't,

tab (tab), n.

- (۱) تیبی "T" دەچیت.
بەتەواوی: کتومت: دەقاردەق.
شێوی کورتە بۆ "it" : (do't; 'tis; 'twas) .
(۱) قولنە (بۆ شت ھەلواسن یا پاکێشان).
(۲) چمکی پارێزەرەوی جلوبەرگ.
(۳) گونجە کارت یا کاغەزی سەر دەرھێناو (فایلکاری).
(۴) [Colloq.] . لیستی حساب (چیشخانە).

- (۵) پوویکی بچورکە بە بالی فێزکەرە بۆ ھارسەنگی یا لەنگەرگرتن.
چاودیری کردن (بۆ جەلو گرتن):

keep tab (or tabs) on,

سوسە بە سەرەو کردن: حساب بۆ پاگرتن.

tabanid (tab'ə-nid), n.

خەرەنگە: خەرەنگێز: مێشەکەرە.

tabard (tab'ərd), n.

- (۱) جۆرە چاکەتێکی دەلبە.
(۲) جیبەکی قۆل کورتی نەخشینراوە سوارچاکان لەسەر قەلغانەکانیانەو.
لەبەر یان دەکرد.

tabaret (tab'ər-it), n.

قوماشێکی ئاوریشمی میل میلە.

Tabasco (tə-bas'kō), n.

سۆسێکی تونە.

tabby (tab'i), n.

(۱) ئاوریشمی شەپۆلدار.

(۲) پشیلە خۆلەمبێشی میلی پەشدارە. (۳) پشیلە مێنی مالی.

(۴) گەرە کچ: قەیرە کچ. (۵) ئاڤەرەتی غەیبەتچی.

(۱) نیشانی شەپۆلی پێووە. (۲) میلی پەشدار.

adj.

v.t.

tabernacle (tab'ər-nak'l), n.

(۱) (۱) لانە سەرەمی (وێک چاس).
چاد: دھوار (ب) خانووا مال: نشینگە.

(۲) لەشی مەزۆ (وێک ئارامگە ژیان). (۳) کەنیشتە: پەرستگای جوولەکە.

(۴) قوژبە پەیکەر یا شتی کوژی پێوژ.

(۵) (۱) پەرستگای مۆرمۆنەکان. (ب) کلێسە گەرە.

(۶) دەفری نانی پێوژی شێوی قوربانی (خاچ پەرستی).

v.t.

(۱) لە لانە سەرەمیدا ژیان: لە چادردا دانیشتن.

(۲) بۆ سەرەمیک مانەو: تێدا نیشتەجێ بوون یا مانەو.

-tabernacular (adj.).

tabes (tā'bēz), n.

(۱) دەرە باریکە: سیل: پووکەرە.

(۲) tabes dorsalis .

-tabetic (adj.).

tabes dorsalis,

نەخۆشی یەکی بێرەیی پشته.

tabla (tab'lā), n.

تەپل.

tablature (tab'lā-chēr), n.

(۱) نیشانەکاری یەکی کوژی موسیقا.

لێدانە بۆ دیاری کردنی ئەر پەتجەر ژێیانە پێویستە بەکاربێنرێن.

(۲) تەختە بەرد یا پوویکی نەخش لەسەر ھەلکەنراو یا نیگار لەسەر کیشراوە.

table (tā'b'l), n.

(۱) تەختە بەرد، دار، یا ئاسن (بۆ نەخش لەسەر ھەلکەندن).

(۲) مێز: مێزی نان خواردن: خوان: سفرە.

(۳) مێزی پاراوە بە خواردەمەنی. (۴) خواردەمەنی سەر مێزێکی وەھا.

(۵) دانیشتووانی سەر مێزێکی وەھا.

(۶) خشتە: لیستە: (the multiplication) .

(۷) tableland . (۸) مێزی نیش.

(۹) شانە: پەقی دیوی ناوەرەو دەرەوێ کەللە سەر.

(۱۰) stringcourse .

(۱۱) (۱) لایەکی تەختە تاولە. (ب) [Obs.] , تاولە: نەرد.

(۱۲) چین (زەمینناسی).

(۱۳) (۱) دیوی تەختی سەرەوێ بەردی بەنرخ. (ب) بەردی بەنرخ وەھا.

(۱۴) بەری دەست: بەری لەپ.

v.t.

(۱) [Rare] , خشتەکردن: لیستەکردن: خشتە بۆ کردن.

(۲) خستە سەر مێز.

(۳) دواخستن (بایسک لە کوژ یا پەرلەماندا): پاش خستن.

on the table,

دواخراوە بۆ دواوژ (بایسک لە کوژ یا پەرلەماندا).

turn the tables,

ھەلکەنراوەی باروێخێک بەتەواوی (لە خراپەو بۆ باش یا لە ژێرکەوتن و دۆزناوە بۆ سەرکەوتن و بردنەو).

tableau (tab'lō, tab-lō'), n.

(۱) (۱) وێنە: تابلۆ.

(ب) بایسکی پوونی وێنە ئاسایی. (۲) باروێخێکی وورژێنەر و کوتێری.

(۳) tableau vivant .

tableau vivant (tā'blō' vā'vān'), [Fr.],

خۆنوواندنیکی

بۆ جوولە: سەر شانۆیە بە جلی پاراوەو.

table-cloth (tā'b'l-klōth), n.

سەر مێز: سفرە.

table d'hôte (tā'b'l dōt'),

(۱) مێزی نان خواردنی نوێیل یا

چیشخانە. (۲) خۆراکی پۆژانە نوێیل یا چیشخانە بە نرخێکی تاییەتی

tableland (tā'b'l-land), n.

دەشتی پێرۆ بەر بەرەل.

table linen,

سەر مێز: دەستەسێری کاغەز.

table salt,

خوێی سەر مێز: خوێی چیش: خوێ.

table-spoon (tā'b'l-spōōn', tā'b'l-spoon'), n.

(۱) کەرچە: (۲) پڕ کەرچێکی چیش.

table-spoonful (tā'b'l-spōōn fool, tā'b'l-spoon-fool'),

n. پڕ کەرچێکی چیش.

tablet (tab'lit), n.

(۱) تەختە بەرد، دار، یا ئاسن.

(۲) تەختە بەرد، دار، یا ئاسنی شت لەسەر ھەلکەنراو و ھەلواسراو.

(۳) پەرە: تەنکی کانزا، سەدەف، یا دار بۆ لەسەر نووسین.

(۴) دەستەبەک لەم پەرانە. (۵) تیانوس: پەرە: دەفتەر.

(۶) قالب (سابوون و شتی وەھا).

(۷) حەب: دەرمان: (an aspirin) .

table talk,

table tennis,

گفتوگۆی سەر نان خواردن.

تینسی سەر مێز: پینگ پۆنگ.

(ھەرەھا: " ping-pong ") .

tableware (tā'b'l-wār), n.

پێویستی سەر مێزی نان خواردن

(کەرچ و چنگال و قاپ: قاپ و قاچاق).

table wine,

مە: سەر مێزی نان خواردن: ئەر جۆرە شەرابیە کە لەگەن

خواردندا بخوێتەو (کە پەلی کھولەکی کەمە).

tabloid

tabloid (tab'loid), *n.* (۱) حباب: دهنکه دهرمان.

(۲) پورتنامه يکي بچووکي پر له وینه و دهنگوباسی وورژینه.

adj.

taboo (tə-bōō', ta-bōō'), *n.* (۱) قهدهغهکردن له بهر پیروزی یا خرابی (کار، شت، کردهوه، خهک): حرام کردن.

(۲) شت یا کاری قهدهغهکړاوه؛ شتی پیروزی یا خرابی حرام کړاوه.

(۳) قهدهغهکاری (به پېښی نهریتی کومه لایه تی).

adj.

(۱) قهدهغهکړاوه (له بهر پیروزی یا خرابی): حرام: حرام کړاوه.

(۲) قهدهغه به پېښی نهریتی کومه لایه تی.

v.t.

(۱) قهدهغهکردن (له بهر پیروزی یا خرابی)

(۲) قهدهغهکردن به پېښی نهریتی کومه لایه تی.

tabor (tā'bēr), *n.*

ته پلې بچووک

v.t.

ته پلې بچووک لیدان

taboret (tab'ə-rit, tab'ə-ret'), *n.*

(۱) ته پلې بچووک

(۲) کورسی بې پشت: نهمسکه ملی: (۳) ته پلیمکینکی جوان.

(۴) چواچپوهی نه تشکاری

tabour (tā'bēr), *n.* & *v.t.* -- tabor.

tabouret (tab'ə-ret', tab'ēr-it), *n.* = taboret.

tabret (tab'rit), *n.*

(۱) ته پلې بچووک

(۲) [Obs.] ته پلې: ته پلې بچووک لیدنه.

tabular (tab'yoo-lēr), *adj.*

(۱) پوو تخت: تخت: (rock ~).

(۲) (۱) خشته کړاوه: ښخړاوه له شیوهی خشته ده.

(ب) به خشته ژمیردراوه یا لیکدراوه توه.

tabula rasa (tab'ū-lā rā'sā), [L.]

(۱) تهخته بهر: دار: یا

کافزای هیچ له سر هه لهنه کړاوه: تهخته ی پووت یا پاک

(۲) میشتکی ساف وک هی منډال (که هینشتا هیچی تندا نیی).

tabulate (tab'yoo-lāt'), *v.t.*

(۱) ژماردن: لیکدانه ووه

(۲) ساف کردن: تخت کردن.

adj.

(۱) پووته تخت: تخت: (۲) له پوره یا ته بهقی ته وک و ناسویی پښکاهتو.

-tabulation (*n.*).

tabulator (tab'yoo-lā'tēr), *n.*

(۱) ژمیریار

(۲) پیژمیر: نامیری ژماردن.

(۳) نامیری خانه کردن یا خشته کردن ژماره له چاپکړدا.

tacamahac (tak'ə-mə-hak'), *n.*

(۱) جهوی بهی بون تیره

(له ملاحظه و غورځودنه کار دیت) (۲) دارنکه وک چنار یا سپیدار (نهم جوړه

جهوی به درده دات)

tachometer (tə-kom'ə-tēr), *n.*

تاکومتر: پیوهی خیرایی

خولانه ووه.

-tachometric (*adj.*); **tachometry** (*n.*).

tachy- (tak'i),

پښگړنکه به مانای خیرا (tachymeter).

tachycardia (tak'i-kār'di-ə), *n.*

دلکوته.

tachygraphy (ta-kig'ra-fi), *n.*

کورت نه نویسی به تایبه تی هی

یونان و بزمانه کان

tachylite, tachylite (tak'i-lit'), *n.*

تاکلیت: جوړنکه له بازولتی

شووشی پوه

tachymeter (ta-kim'ə-tēr, tə-kim'ə-tēr), *n.*

نامیری پوپیوی

خیرای دوروی و بهرزی

-tachymetry (*n.*).

tacit (tas'it), *adj.*

(۱) بې دهنگ

(۲) نه ووتراوه: نه درکنتراوه به لام و اراگه یترانه:

(~ consent, agreement, approval, etc.)

taciturn (tas'ə-tūm'), *adj.*

نه دوو: کم دوو: قسه نه کړ:

همیشه بې دهنگ.

-taciturnity (*n.*); **taciturnly** (*adv.*).

tack (tak), *n.*

(۱) بزماری کورتی سریان.

tactless

(۲) (۱) تهقل (به تایبه تی هی درژو سردمه ی).

(ب) لیکدان: پښکوه نویسانی سردمه ی. (۳) پښکوه پښچاوپښچ.

(۴) پښازی نوی: پښازی جیا له پاوردو. (۵) خوارده منی: خوارک

(۶) (۱) په تی دایه ستنی چمکی بایه و. (ب) نهم چمکه دایه ستراره.

(۷) (۱) پښازی که شتی. (ب) گوړینی پښازی که شتی.

(ج) بهر و پووی با پویشتنی که شتی. (د) پویشتنی پښچاوپښچ که شتی.

v.t.

(۱) پیوه نویساندن به بزماری کورتی سریان.

(۲) پښکوه دورینه و: لیکدان به تهقلی ژلو سردمه ی.

(۳) خسته سمر (پاشکو): بؤ زیاد کردن: پیوه مان:

(~ an amendment to the bill)

(۴) (۱) گوړینی پښازی که شتی بهر و با.

(ب) مناوهره پښکردنی که شتی له پاندندا بهر و با.

v.t.

(۱) به پښچاوپښچ پویشتی.

(۲) پښازی گوړین له پرا: له پرا هملوینست گوړین و پښکوه تازه گرتنه بهر.

(۳) گوړینی پښکوه که شتی.

tackle (tak'l), *n.*

(۱) کهرسه (نامین): (fishing ~).

(۲) گوړیس و خولخولکه (بؤ بهر زکړدنه ووه هینانه خوارمه ی شت).

(۳) بهرنگار پووی و هستانای یاریکری بهرام بهر (فوتبولی نهمریکی)

(۴) نهم یاریکړه. (۵) گوړیسی بایه و دار که شتی.

v.t.

(۱) زین کردن. (۲) گرتن: به دست گرتن.

(۳) چاره سر کردن: هملی چاره کردن دان: خهریکی چاره کردن پووی: کردن:

(to ~ a problem, job, etc.)

(۴) بهرنگار پووی و هستاندن تپ (فوتبولی نهمریکی).

v.t.

بهرنگار پووی و هستاندن تپ به دهستی تپ بهرام بهر ووه.

tacky (tak'i), *adj.*

لینچ: سریشاری.

-tackiness (*n.*).

tacky (tak'i), *adj.* [Colloq.]

(۱) پیر پووت: کونه: پيس و پوخل.

(۲) ناشوین (کرده ووه، په ووش): نابجه: هیچ و پوچ.

(۳) زهق: برقه دار و همران بها.

-tackiness (*n.*).

taco (ta'kō), *n.*

تاکو: جوړه ساندویچ که بریتیه له نانی پهقی ناخنراو.

به شتی وک گوشتی قیبه یا په نیر... هند.

taconite (tak'ə-nīt'), *n.*

تاکونیت: بهر دی ناسن: ناسنی خاو.

tact (takt), *n.*

(۱) هسستی بهر کوته: هسستی دهست لیدان.

(۲) سلیقه: هسست و هوشی کومه لایه تی راست: لښاتووی له کاروباری

کومه لایه تی و دیبل و ماسید: چاره کردن گروگرت به جوانی و ژوری

بې ژوریر کردن کس: (An ambassador must have great ~).

tactful (takt'fəl), *adj.*

به سلیقه: گروگرت چاره کړ به جوانی و

ناسکی و پښ و پښکی: (a ~ reply; a ~ person).

-tactfully (*adv.*); **tactfulness** (*n.*).

tactic (tak'tik), *n.*

تهکتیک.

adj. = tactical.

(۱) تهکتیکی: تایبه تی به تهکتیکی سویی.

(۲) تهکتیکزان: به تهکتیک.

-tactically (*adv.*).

tactician (tak-tish'ən), *n.*

(۱) تهکتیکزان: به تهکتیک:

شاره زای تهکتیکی جهنگ. (۲) بهر پوه بهری لښاتو.

tactics (tak'tiks), *n.pl.*

(۱) تهکتیکی جهنگزانی: هونری تهکتیکی

جهنگ. (۲) پښک (بؤ هینانه دی مبه ستنیک): پښی لښاتو وانه.

tactile (tak't'l, tak'til), *adj.*

(۱) هسستیکراوه: دهست بهر کوته ووه.

دهست لی گرووی. (۲) تایبه تی به هسستی دهست لیدان: تایبه تی به هسستی بهر کوته.

-tactility (*n.*).

taction (tak'shən), *n.*

بهر کوته: دهست لیدان.

tactless (tak'tlis), *adj.*

بې سلیقه: نهمان (نهریتی کومه لایه تی و

tactual

- پەقەت ئۇنداق (a ~ reply; a ~ person).
tactual (tak'chōō-əl), *adj.* ئايىھەتتى بە ھەستى دەست لىدان يا
 بەرکەتت
tad (tad), *n.* مىدال؛ كور
tad (tad), *n.* مەخنىك؛ تۆزىك
 (She looked a ~ bigger than him.)
tadpole (tad'pōl), *n.* سەرمىنكوتە
tad (tad), *n.* ۱. كىشائەيەكى بچووكى چىنىيە. ۲. پارەيەكى چىنىيە.
taenia (tē'ni-ə), *n.* ۱. سەربىچ. ۲. نىلماسكى شىرتى لىش (توئىكارى). ۳. تىرە (خانوسازى).
 ۴. كرمى شىرتى
taeniace (tē'ni-ə-sīd), *n.* كرمى شىرتى كۆز (دەرمەن)
taeniasis (ti-nī'ə-sis), *n.* نەخۇشى كرمى شىرتى
taffarel, tafferel (taf'ə-rel', taf'ēr-əl), *n.* ۱. لاسەرورى ۲. تافرايل
taffeta (taf'i-tə), *n.* تاقەت: قوماشىكى ئاورىشمىيە (بۇ جلى ژانە)
taffrail (taf'rāl), *n.* مەردەي پىشى كىشى
taffy (taf'i), *n.* ۱. جۆرە جىققەتەيەكە. ۲. مەرايى: زەمان لىوسى.
tafia (taf'i-ə), *n.* خواردەنەيەكى مەستكەرە
tag (tag), *n.* ۱. چىمكە جلىكى دېراي شۇبېومو. ۲. چىمكى شۇبېومو. ۳. مووكى قەيتانى پىللا.
 ۴. پارچە پەزىيەكى پەنگىنە بە دارى پارەماسىيەو.
 ۵. نىشانە (كە دەنئى بە فرۇتەيەكەو نرۇ قەبارە شتى وھاي تىدا دەنوسرىت: كارتى ناو ئاوينىشان و ئاوپۇك (كە لە شتىك دەدرى).
 ۶. كۆتايى پەنگىنى ووتار يا چىچۇك.
 ۷. يەندىكى كورتە لە كۆتايى وھادا بەكاردەھىنرىت.
 ۸. دوا ووشەكانى گۆزائىيەك يا ووتەي ئونئەرىك.
 ۹. دوا بەش: كۆتايى: دواوايى.
 ۱۰. قولفە (بە جلىكەرە بۇ ھەلۇاسىنى يا بە جزمەرە بۇ ھەلۇكەشەنى).
 ۱۱. ئووسىنى رازا.
 ۱۲. ۱) كاكۇل: پىچى لوول: تىتك: گىسۇ.
 ۲) تۆپەنە بەرگن يا خورى لوول لەيەك ئالو.
 ۳. [Obs.] جەماوەرى پەشو پووت.
 ۱۴. يارىيەكى مىدالانەيە لە چاوشارىكى دەجىت بەبى چاۋ بەستەرە:
 (to play ~)
v.t. ۱. نىشانەكردن: كارتى ناو ئاوينىشان و ئاوپۇك لىدان
 ۲. كۆتايى پى ھىنانى ووتارىك بە ووتەيەكى پەنگىن.
 ۳. گرتەرە يا دەست لىدان (لە يارى مىدالانى وەك چاۋشاركىدا).
 ۴. [Colloq.] خۇ پىدا ھەلۇاسىن: دواكەرتن و لە كۆل نەبوونەرە.
v.t. (~ along), [Colloq.] خۇ پىدا ھەلۇاسىن: شوئىن كەرتن و لە كۆل نەبوونەرە.
tagalong (tā-gā'long), *n.* خۇمەلۇاس.
tag along, [Colloq.] خۇ ھەلۇاسىن: شوئىن كەرتن و ئى نەبوونەرە:
 ھەمىشە لەگەندە بوون يا بوون بە پاشكۇ.
tag day, بۆزى پىتاك كۆكردەنەرە كارت دان بە پارەدەرمەكان.
tag end, ۱. چىمكى شۇبېومو: كلك. ۲. كۆتايى: دوا شت.
taiga (tī'gə), *n.* دارستانى كاج
tail (tāl), *n.* ۱. كلك. ۲. كلكە نەسپ (كە لە بەردەسى پاشاۋە ھەلدەگىرا).
 ۳. كلكى نەستىرەي كىشاۋ.
 ۴. دورگ: قىنگ: كلىنچكە: پىشتەرە: پاشىبەند.
 ۵. (pl.) خەت (شىزىر خەت): (heads or ~s)
 ۶. پىچى ھۆنراۋە درىژ.
 ۷. ۱) رىزە خەلكى چاۋەروانكەر (بە دەست وپىنەند.

tailor-made

۸. (pl.) ۱) [Colloq.] چاكەتلى كلك پەزەسلىكەيى، واتە دورفلىقائە
 ۲) جلى پەسەي پىاۋانەي شەر.
 ۹) دامىنى جۆگە يا نەستىرەك. ۱۰) پىشتى فرۇكە: كلكى فرۇكە
 ۱۱) دامىنى پەرە. ۱۲) دوا دىرى كورتى پىگەيەكى ھەلەبەست.
 ۱۳) [Colloq.] شوئىن پى: (The hounds were on his ~)
 ۱۴) [Colloq.] سووسە: سىخۇپ (كە دواي كەسلىك كەوتىتى).
 ۱۵) [Vulgar Slang] ئافەرەت: ئۇ.
 ۱) كلك بۇ كەرتن: (to ~ a kite).
 ۲) كلك بىرىن: كلك قرتاندن.
 ۳) لە دوايەو پىشتىن: بە دوادا ھاتن.
 ۴) لىنگدان: پىكەمەبەستىن: (~ two ideas together).
 ۵) سەرى نىزگە يا خىشت خىستە دىوارەرە.
 ۶) شوئىن كەرتن (سووسە): دواكەرتن (بۇ چاۋدىرى).
v.t. ۱) (~ out), بىلاۋەيىكەرتن. ۲) سەر خراۋە ناو دىوارەرە
 ۳) [Colloq.] دواكەرتن: لە دواۋە چوون يا ھاتن.
 ۴) ۱) لە زەرى دان بە پىشتا (كەشتى، بەلەم).
 ۲) پوۋكەرتن شوئىنك (كەشتى).
 ۱) لە دواۋە: لە پىشتەرە. ۲) لە دواۋە ھاتو: (a ~ wind).
adj. پاكەرتن (لە ترسدا)
 turn tail, with the tail between the legs, بە بەزىۋى: بە شكاۋى: بە ترسەرە.
tail (tāl), *n.* دانان يا دىارىكەرتنى مىراتىيەك بۇ چەند نەرە يا مىراتبەرىك و
 ھىچ كەسى تر
tailboard (tāl'bōrd', tāt'bōrd'), *n.* دەرگاي دواۋەي كالىسەكى
 بار يا پىكاب (كە لادەبرى يا دادەگىرى بۇ باركەرتن و داگرتن)
tail coat, چاكەتلى كلك پەزەسلىكەيى، واتە دورفلىقائەي شۇپ.
tail dive, كەوتنە خوارەرەي فرۇكە بە قىنگدا.
tail end, ۱) كەفەل: قىنگ. ۲) دوا بەش: بەشى ھەرە دوا: پاشىبەند:
 بىنكې (مەجان). ۲) كۆتايى.
tail-gate (tāl'gāt'), *n.* = tailboard.
v.t. شوئىنى ئوتومبىلىكى تر كەرتن زۆر لە نىزىكەرە: (to ~ someone).
v.t. ئوتومبىل لىخۇرىن بەم جۆرە.
tailing (tāl'ing), *n.* ۱) سەركۆزەر: گەندە
 ۲) ھەي بەشەي خىشتىكى دەرپۇقيۋە كە لەناو دىواردا جىگىر بوو.
tail lamp, = tail-light.
taille (tāl), *n.* ۱) سەرەنەي پاشا يا دەرەبەگى ھەرنەساي كۆن.
 ۲) كەمەرى كراس: چۆنەيتى بە بەرگەرتنى كراس.
tail-light (tāl'lit'), *n.* چىراي پىشتى ئوتومبىل
 (ھەرەرە: "tail lamp").
tailor (tāl'ler), *n.* جلدروو: بەرگەروو
v.t. بەرگەروۋىتى كەرتن: جلد دورۋىن.
v.t. ۱) جلد دورۋىن: بەرگە دروون.
 ۲) جلى دەستكەرە بە بەرگەرتن: جلد بۇ كەرتن.
 ۳) درووستكەرتن يا گونچاندن بەپىنى پىنۋىستى و مەبەستى تايىبەتى:
 (a speech ~ed to a special audience.)
 بە تايىبەتى كەرتن:
 She ~s her novels to popular tastes.)
tailor-bird (tāl'ler-būrd'), *n.* مەلە جلدروو: مەلىكى بچوۋەكە گەلا
 دەدورۋىت پىكەمە بە پىشان و ھىلانەي ئى درووست دەكات
tailoring (tāl'ler-ing), *n.* ۱) جلدروۋىتى: پىشەي بەرگەروو.
 ۲) كارامەيى جلدروو. ۳) درووستكەرتن و گونچاندن شتىك بەگۈنەرە
 پىنۋىستى و مەبەستىكى تايىبەتى.
tailor-made (tāl'ler-mād'), *adj.* ۱) دەستدروو: دەستكەرە:
 (a ~ suit)
 ۲) جوان دوراۋ: جوان و شۇخ (جلى ژانە)
 ۳) بۇ مەبەستىك يا پىنۋىستىيەكى تايىبەتى درووستكراۋ: دەستكەرە:
 (a ~ house, bed, chair, job, etc.)

سابوون يا گهچي جلدروو (بۇ جل نيشانه كوردن)
tailor's chalk, (1) پاسېسەت: پاشكۆ: كلەك: دواپەش.

(2) ژىبەند: پارچەيك تەختەدارى سىگوشەي بچووكە لە لاى خوارووى ئاميرى
 وەك كەمانچەود سەرى رىنگانى پىئو دەپەستىرئەو.
 (3) دەستەكىنگە سەرىكى لەئو دىواردا بىت.
 (4) نەخشو نىگارى بچووكى كۆتايى بەندىكى پەرتووك.

tail pipe, بۇرى نەخزىسى ئوتومبىل.
tail plane, لەنگەرى فرىكە كە بە پىشتەكەيەوئەتسى.
tail-race (tāl'rās'), n. (1) لا خوارووى جۆگەى ناوى ئاش.

(2) ئاومەزى ئاوى ئاش. (3) جۆگەى خلتەو پاشماوئەى كانگا.
tail-spin (tāl'spin'), n. (1) كەوشە خوارووى فرىكە بەسەردا.

بە كلەك حولاتەو (2) وورە بەردان: پووخان (دەروون): پىشپووى: شپىزەيى.
tail wind, پىشتە ب: بىەكە كە لە دواى فرىكەو كەشتىبەرە مەلەكەت
tain (tān), n. (1) پەرەكى تەنەكە.

(2) پەرەكى تەنەكەى لە پىشتى ئاويئە دراو.
taint (tānt), v.t. (1) لەكەدار كوردن: ئاوى پىس كوردن: بەدئاو كوردن.
 (Her reputation was forever ~ed.)

(2) تىخدا پىس كوردن: خراپ كوردن. (Greed ~ed his mind.)
 (3) ئرووشى نەخوشى كوردن.
 (4) [OHS] پەندە، كرس: پەنگ لىدان.

v.t. پەنگ نىكىچوون: خراپ بوون: پىس بوون: تىكىچوون.
n. (1) لەكە: پىسى: ئاوپىسى.
 (2) سەرچاوەى پىسى: ھۆى خراپى: مىكرۇب (مەجان)
 (3) [OHS] پەنگ.

take (tāk), v.t. (1) كورتن: داگىركردن: (~ an enemy fortress).
 (2) كورتن بە تەلە: بە تەلەو كوردن: پراوكرن.

(3) كورتن (داشى شەترەنج): بىردنەو: (to ~ your oponent's queen).
 (4) دەست بە سەردا كورتن: زەوت كوردن: ئى سەندن
 (5) كورتەو (تۆب لە يارىدا).

(6) كورتن بە دەست: كورتن: (T ~ your oponent's hand.)
 (7) كورتن (نەخوشى): توش بوون: (He took a cold.)

(8) ھاتن بە سەردا لەپەر: كورتن. (They'll never ~ him unawares.)
 (9) لىدان: پىادان: پىاكىشان.

(10) دلفارسن: دل راكىشان: (He was completely taken by her.)
 (11) خوارى: خوارى: ھەناسە ھەنگىشان: (T ~ a deep breath.)

She hasn't taken any food in days.)
 (12) لەش دانە بەر: ھەرگرتن: خىستە بەر: (T ~ some sun.)
 (13) ھەرگرتن: ھىئانە ئاوا: ھىئان.

(to ~ a new partner into the firm)
 (14) جوت بوون لەگەل: گايىن. (Abraham took his slave girl.)

(15) كرتەخۆو سەپەرشتى كوردن: يا بەخىوكرن.
 (16) كرىن. (We always ~ season tickets.)

(17) (I'll ~ the blame.) كورتە نەستۆى خۆ: (1) كورتە نەستۆ: پىن ھەلسان:
 (ب) چوونە ژىرا: كرتە نەستۆ: پىن ھەلسان:

(He took chairmanship of the committee.)
 (ج) بەلىندان: پەيماندان.

(د) بردن (كات): پىنجوون:
 (He took extra time to do the job properly.)

(ه) ھەرگرتن: قبولكرن: كوردن بە ھى خۆ.
 (و) پىنويست بوون: ويستن: ھەرگرتن:

(Intransitive verbs ~ no direct object.)
 (18) بىردنەو: بردن. (Our candidate took forty states.)

(19) بەزاندىن: ئى بىردنەو: (Our team took theirs four to one.)
 (20) (I ~ any card.) (1) ھەلبىزاندىن: ھەنگرتن.

(ب) بەكارھىتان: ئاميرى
 (2) دەسكەرت (بەتايەتسى لە بازىگانەيك): قازانچ.
 (Slang) (4) سەرچەمى دەرگانە يا پارەى بلىتى يارىيەك.

(ج) بە كرى كورتن: كورتن: (T ~ a taxi).

(د) پەنا بىردنە بەر: بەكارھىتان: چوونە ئاوا:

(I ~ shelter in the event of an air raid.)

(21) كورتن: تىدا: دانىشتن: (T ~ a seat.)

(22) تىچوون: پىنويست كوردن: (It ~s money to live in that town.)

(23) بۇ مانەرە: لىئو ھەرگرتن:

(She took her shyness from her mother.)

(24) ھەرگرتن (لە سەرچاوەيكەو).

(25) (1) ئوسىن: خىستە سەر كاغەز: (T ~ a letter.)

(ب) كورتن: (T ~ a picture of us.)

(26) (1) دەربوون: ھەرگرتن: قبولكرن:

(He can't ~ criticism. I can't ~ it any more.)

(ب) بەرگەگرتن: بەرھەلستى كوردن:

(The dam took the heavy flood waters.)

(ج) پراوكرن: (I'll ~ your word.)

(د) لەسەر پىشتن: پەپەرەى كوردن.

(ه) ھەرگرتن: كورتن:

(to ~ something lightly; He ~s things in stride.)

(27) كوردن: (T ~ a bath, walk, etc.)

(28) (1) پىن: پىدان: لىئو ھاتنە ژورەو:

(The boat took in a lot of water but remained afloat.)

(ب) جىن كوردنەو: كورتن: جىن تىدا بوونەو:

(We can't ~ more than twenty guests.)

(ج) كورتن (پەنگ).

(29) (1) وا تىگەپىشتن: وا لىكەدانەو: وا دانان:

(She took my silence for disapproval.)

(ب) وا دانان: بەرە دانان: (They took him for a fool.)

(ج) بە شەرىندە دانان.

(د) ھەستكرن: (I ~ pleasure to inform you.)

(30) بىردن: ھىئان: (Don't forget to ~ your umbrella.)

(31) بىردن: (This bus ~s you past the museum.)

(32) لا بىردن: (T ~ these dishes from here.)

(33) دەرھىئان: (The dentist took two molars.)

(34) ھەرتاندىن: كوشتن: (The forest took these plants.)

(35) ئى دەرگرتن (ژمارەو پىئوون).

(36) ھەرگرتن: خوئىندن: (T ~ a biology course.)

(37) خەلەتاندن: دەستەپىن: گزى كوردن: فىل كوردن: (You were taken.)

(38) خايدان: پىنجوون: بىردن (كات): (The trip will ~ two hours.)

v.t. (1) سەندن: ھەرگرتن: بىردن: بوون بە خاوەن.

(2) لەمىك گىرپوون (دائى زنجىر يا پىنچەك).

(3) پەگ داکوتان: پووان: سەوزبوون: (Have the seeds taken?)

(4) كورتن (ئاكى): (The fire took rapidly.)

(5) سەركەوتن: كورتن: كارىگەرپوون: باش بوون:

(The smallpox vaccination took. The dye ~s well.)

(6) بە دلى خەلك بوون: سەركەوتو بوون: پەسەند كران:

(The movie never took with the public.)

(7) (~ from), ئى كەم كوردنەو: زيان پىن گەياندن:

(The rumors ~ from his public image.)

(8) وا ئى ھاتن: بوون: نەخوش كەوتن: (He took sick.)

(9) چوون: بۇ چوون: چوون بەرمو: (I took to the open road.)

n. (1) ھەرگرتن: كورتن: سەندن: بىردن. (ب) شتى ھەرگىراو يا براو.

(2) ژمارەى نىچىرى پراوكرە بە يەك جار (وەك مەلو ماسىو گياندارى چوارپىن):

(the day's ~ of fish)

(3) دەسكەرت (بەتايەتسى لە بازىگانەيك): قازانچ.

(Slang) (4) سەرچەمى دەرگانە يا پارەى بلىتى يارىيەك.

take-off

- (۲) پوښتنه؛ چوون؛ دهست به گهشت کردن. (۳) ټي دهرکردن؛ ټي داشکادن
(۴) لیکړدنه (قورسايي)؛ داگرتن. (۵) کوشتن؛ لمانوبردن.
(۶) وینه لهبرگرتهنوه یا دهرهښان.
(۷) هلسان (فرۆکه)؛ فرین:
(The airplane will take off in ten minutes.)
(۸) [Colloq.]، دهستپیکردن.
(۹) [Colloq.]، لاسايي کردنه لهسر شائق.
(۱) وا ټي هاتن؛ وهرگرتن (شپوه، مانا، هملوښت):
(The word has taken on a new meaning.)
(۲) به کړن گرتن.
(۳) گرتنه دهست؛ گرتنه نهستو:
(He has taken on new responsibilities.)
(۴) (۱) بهرامبهر وستان؛ بهرمنگاریوون؛ دهرهقت هاتن.
(ب) پوښتنه لگال کردن؛ پېشپړکي کردن.
پهله نهکړدن؛ لهسرڅو کردن.
(۱) ټي لایردن؛ ټي دهرهښان؛ لیکړدنه.
(۲) دهرهښان (پي دان):
(to take out a driver's license, a building permit, etc.)
(۲) لیدان و لمانوبردن: (to take out a military target).
(۴) [Colloq.]، برندن دهره؛ لگه لدا چوونه دهره.
(۱) گرتنه دهست؛ دهستپه سر داگرتن:
(He will take over the management of the hotel.)
(۲) داگیرکردن؛ زهوت کردن.
پوودان.
پهگ داکوتان؛ چهسپان.
(۱) پو چوون (پو څو شاردنوه، حوانه وه... هتد):
(He took to the woods.)
(۲) خوو پڼوه گرتن؛ فیزیوون (خو): (He took to drink).
(۲) هوگر بوون؛ حوالیکردن؛ چوونه دلوه:
(The two took to each other right away.)
سرزه نشترکردن؛ به توندوتیښی لیتیرسینه وه.
take to task, (۱) بهرنگردنه؛ هلېرېن.
take up, (۲) کورترکردنه؛ لیکرتن (جلویرگی درژ یا پان).
(۲) دانوه (قمر)؛ هلمزین.
(۵) چاودیزی کهسک گرتنه نهستو څو؛ گرتنه دهست.
(۶) پڼ ویران (کارنک یا نرکینکی گران).
(۷) قسه پڼ پڼ به تووړه یی یوه.
(۸) تپه لچورنه؛ دهستپیکردنه. (۹) پېچوون؛ خایاندن.
(۱۰) گرتن (جینگه)؛ داگیرکردن (جینگه):
(The couch will take up most of the space.)
(۱۱) (۱) پیشه پو څو هلېژاردن.
(ب) پشته څوښندن هلېژاردن.
(۱) گرتنه نهستو (شرک، کار)؛
گرتنه دهست. (۲) دهستپیکردن.
بوون به دؤست؛ هوگر بوون؛ هاودهمی کردن، [Colloq.].
هاوپیښی لگال کردن.
take-down (tāk'down), n. (۱) هملوه شاندن؛ لیک کردنه (مکینه).
(۲) [Colloq.]، پرسوایی؛ نابووچوون؛ شکان.
adj. به ناسانی لیک دهرکتنه یا هملوه شپړنئ (مکینه).
take-home pay, مووچي سافي (پاش باج ټي دهرکردن).
take-in (tāk'in), n. [Colloq.], ساخته؛ گزی؛ هملوه له تاندن؛ فیل.
taken (tāk'n), past participle of take.
taken aback, واق وورمان؛ چهپسان؛ سرسوورمان؛ هل سله مینه وه.
take-off (tāk'ōf), n. (۱) فرین؛ هلسان (فرۆکه)؛ بازپدان.
(۲) شویڼی فرین یا هلسانی فرۆکه؛ جزی لیوه بازپدان.

take-down

- (۵) (۱) پهرده مکی فیلم که بگړئ بهین وستانای کامیزاکه.
(ب) وهرگرتن نه پهرده یه.
(۶) [Slang]، همل؛ جار: (He got the answer on the third).
take aback, سرسوورمان؛ چهپسان؛ واق وورمان.
take a back seat, دموری ناگرتن بینن؛
پنگه دان نه خملکی تر پو پېشپړه وی کردن.
take advantage of, (۱) هل هښان؛ سوود ټي وهرگرتن.
(۲) بهکارهښان پو سوود یا نامانجی څو؛ سوودی ناوه؛ ټي وهرگرتن؛
بهکارهښان
(to take advantage of somebody when he is down)
take after, (۱) چاولیکردن.
(۲) لیچوون؛ لیکردن (به شپوه یا به کرده)؛ چوونه سر:
(He takes after his father.)
take amiss, (۱) بهمهله داچوون؛ همله کردن.
(۲) به همله تیگه یشتن و زویر بوون یا پڼ ناخوش بوون.
take apart, (۱) هملوه شاندنه؛ هملوه شان؛ لیک جیاکردنه وه.
(۲) لیکولینه وه به ووردی (به تاییه تی پو کم وکوپی دهرخستن).
(۳) [Colloq.]، شپو وې کردن؛ بیرازکردن؛ زور به توندوتیښی لگه لدا
چولانه وه
take at one's word, پروا پیکردن
take back, (۱) وهرگرتنه؛ سهندنه؛ برندنه.
(۲) پاشگه زیوننه؛ کیشانه وه.
take care, ووریا بوون؛ ناگا له څو بوون.
take care of, چاودیزی کردن؛ ناگا ټي بوون؛ به څپوکردن؛
سرپریشی کردن.
take charge, گرتنه نهستو څو؛ گرتنه ژیر دهستی څو؛ گرتنه دهست.
take down, (۱) داگرتن؛ مینانه خواره وه. (۲) (۱) برینه وه (دارو درمخت).
(ب) پووخاندن. (ج) هملوه شاندن؛ هملوه شاندنه؛ لیک کردنه.
(۲) دامالین. (۴) له لووت دان؛ شکادن.
(۵) تومارکردن؛ نووسن؛ نووسینه؛ خستنه سر کاغز.
take effect, (۱) کارپیکردن؛ خرانه کار:
(The salary increase takes effect next month.)
(۲) نهجام بوون؛ نهجام دهرکوتن.
take five (or ten), پشویه مکی کورت دان (پو پینج یا ده خولهک).
take for, (۱) بهوه دانان؛ وا سمیرکردن:
(They took him for a fool.)
(۲) وا زانین به همل؛ به همل؛ وا دانان.
(۳) [Slang]، گزی لیکردن؛ ټي کیشانه وه.
take (someone) for a ride, (۱) فراندن و کوشتن.
(۲) دهستپړن؛ ساخته لیکردن؛ گزی لیکردن؛ فیل لیکردن.
take for granted, (۱) به راست و دروست دانان.
(۲) نرخ نرانین؛ به هیچ دانان؛ بایه پڼ نه دان.
take in, (۱) وهرگرتن. (۲) هملکردن (بایعوانی بهلم و کمشتی).
(۳) کورت کردنه (جل ویرگ). (۴) گرتنه؛ مینانه ناوخووه.
(۵) تیگه یشتن. (۶) گزی کردن؛ فیل کردن؛ دهستپړن.
(۷) سرلیدان؛ چوون (گهشت)؛ بینن: (We took in all the sights).
take in vain, سویند به درخ خواردن (به تاییه تی به خود).
take it, (۱) وا زانین؛ پروا؛ وا بوون؛ وا دانان.
(۲) [Colloq.]، دهربردن؛ څپو؛ اگرتن (لهبر په خنه ناخوښدا)؛ بهرگرتن.
take it lying down, [Colloq.], بهرهلستی نه کردن؛
څو دان به دهستوه بهین هیچ بهرهلستی بهک.
take it on the chin, [Slang], بهزین؛ ناخوښی چهشتن.
take it out on, [Colloq.], داخی میکنک یا شتنک به میکنکی تر پشتن؛
داخی دلی څو پڼ پشتن
take off, (۱) داکندن؛ لهبر داکندن.

take-over

- (۳) [Colloq.] لاسایی یه کی نه تنیکه ی سر شانژ: لاسایی کاریکاتوری.
take-over (tāk'ō'vēr), *n.* (۱) گرتنه دهست: دهستبسه رداگرتن.
 (۲) ناگرتن.
taker (tāk'er), *n.* بهره گر.
take-up (tāk'up), *n.* (۱) کورکردنه و: لیگرتن (جلوبه گر).
 (۲) نامیری بوندکردنه و.
taking (tāk'ing), *adj.* (۱) سهرنج پاکیش: دلفرین: جوان.
 (۲) [Colloq.] درمی: درم.
n. (۱) وهرگرتن: بردن: سندن. (۲) نیچیری راوگراو یا گراو.
 (۳) [Colloq.] وورژان. (۴) (pl.) دهسکوت: قازانج.
talapoin (tal'ə-poin), *n.* (۱) روشکه سوئی بوودی.
 (۲) جزه مهبوونیکه بچوکه.
talaria (tə-lār'i-ə), *n.* پینلو یا قوله پین: بالدار (نه فسانه ی یونانی).
talc (talk), *n.* تالک: کازایه که بؤره ی ئی دروست ده کری: بؤره:
 تۆزی بؤره.
v.t. تالک لیدان: بؤره لیدان.
talcose (tal'kōs), *adj.* Also talcous, تالسی: تالک: ی تیدایه:
 بؤره یی: روشه ی پینشو: بینه).
talcum (tal'kəm), *n.* (۱) talcum powder. (۲) talc.
talcum powder, بؤره.
tale (tāl), *n.* (۱) (۱) چیرۆک: سهرگورشته: سهرگورشته.
 (۲) داستان. (۳) بهدگویی: قسه ی خراب: قوی خراب.
 (۴) [Archaic] سهرجه م: ژماره:
 (The flood's ~ of dead is twenty.)
 (۵) [Obs.] ناخاوتن: قسه کردن.
tell tales, قوی خراب نانه و: قو داخستن: نابوو بردن.
tale-bearer (tāl'bār'ēr), *n.* قوی خراب بلاوکه ره و: بهدگو:
 نابویره
tale-bearing (tāl'bār'ing), *adj.* بهدگو: نابویره: قاوخره و.
n. بهدگویی: نابوو بردن: قو خستنه و.
talemonger (tāl'mun'gēr), *n.* = talebearer.
talent (tal'ənt), *n.* (۱) جوژیکه له یه کی کیشان و پاره ی کۆن.
 (۲) بهره: توانای زگماکی: توانا: دانایی.
 (۳) بهره داران: خەلکی به توانا یا بهره دار:
 (He encouraged young ~.)
 (۴) [Slang], قومارچی یان: گره وکار.
talented (tal'ən-tid), *adj.* بهره وەر: بهره دار: به بهره
 بهره دار دۆره و: که سیکه خەلکی بهره دار ده دۆزیتنه و.
talent scout, بؤ شانژ و ورژش و جزه ها پیشه
 خۆ نوواندینکی بهره دارانی تازه به بؤ هلبیزاردنی
talent show, باشترینان (له گۆرانی بیژی و نوواندن).
taler (tāl'ēr), *n.* جزه پاره یه کی زیوی نعلمانی کۆنه.
tales (tāl'ēz), *n.pl.* (۱) خەلکی بانگ کراو بؤ پیکردنه و ی جز ی به تالی.
 دهسته ی سویندخوران (دادگری). (۲) بانگ کردنی خەلک بؤ نهم مهبسته.
talesman (tāl'z'mən, tāl'iz-mən), *n.* سویندخوری بریکار.
 که سیکه ده خرتنه سهر دهسته ی سویندخوران بؤ ته واکردنی ژماره ی دهسته که.
tale-teller (tāl'tel'ēr), *n.* story-teller.
 tale-bearer.

tali (tāl'i), plural of talus.

talion (tal'i-ən), *n.* سزایه که که هاوتای تاوانه که بیت.

taliped (tal'ə-ped), *adj.* = clubfooted.

n.

talipes (tal'ə-pēz), *n.* = clubfoot.

talipot (tal'i-pot), *n.* جزه دارخورمابه که گه لاکه ی له باوه شین ده چی.

talking picture

- (بؤ باوه شین و چتر و کاغذ به کار ده مینریت).
 (همره و: "talipot palm").
talisman (tal'is-mən, tal'iz-mən), *n.* (۱) نوشته: چاومزا.
 تالیسم. (۲) جادو: شتیکی جادویی:
 (Her most powerful ~ was her beauty.)
-talismanic; talismanical (adj.).
talk (tōk), *v.i.* (۱) قسه کردن: ناخاوتن: دووان.
 (۲) به دهست و چاو قسه کردن: (to ~ by signs).
 (۳) قسه ی هچ و پوچ کردن: چنه دان.
 (۴) بهدگویی کردن: خرابه ووتنی که سیک.
 (۵) پاورژ کردن: پرس پیکردن.
v.t. (۱) ووتن: به دم ووتن. (۲) قسه پیکردن.
 (۳) باسکردن: لیگولینه و.
 (۴) وا لیگدن به قسه بؤ کردن: سازکردن: (to ~ him into agreement).
n. (۱) ناخاوتن: قسه: قسه کردن: ووتوژ: گفتوگ: دهسته قن.
 (۲) ووتار: (He gave a ~ at the university).
 (۳) لیگولینه و: لیدوان: باسکردن.
 (۴) قو: بهدگویی: واتمو.
 (۵) قسه ی بین بایه: قسه ی هچ و پوچ: چنه دان: (It's just ~).
 (۶) [Colloq.] شیوه زمان: زار.
talk around, بین سله لاندن.
 (۷) قسه کردن به بین مهبسته دان به دهسته و.
talk at, (۱) توانج تینگتن: قسه بؤ یه کیک کردن به لام له گن یه کیک تر دا.
 بوون. (۲) قسه بؤ کردن به بین بایه خدان به دهست و نهستی گونگره که:
 (She always talks at people, never with them.)
 چنه بازی کردن: دۆزویژ کردن: زور قسه کردن.
talk away, قسه بین ووتنه و: له پودا ههنگه ره و:
 چنه به چنه وستان.
talk big, [Slang], خۆهه لکیشان: فشه کردن: لاف و گه زاف لیدان.
talk down, (۱) کسی بهرامیر ده مگوت کردن به دهنگی به زو و زور ووتن.
 (۲) له ترخ کم کردنه و.
talk down to, زور به ناسانی قسه کردن بؤ که سیک یا که سانی که هر وک.
 نهو که سانه هچ نه زان یا بین میشک بین:
 (He always insults people by talking down to them.)
talk (someone) into, دل بین داهینان: سازکردن: سازاندن.
talk of, (۱) باسکردن: لیدوان. (۲) نیازی خۆ دهر بین.
talk one's head off, [Slang], وهرس کردن به چنه بازی:
 بین تاقته کردن به دۆزویژ.
talk out, (۱) به دورودویژ باسکردن. (۲) به دهنگی به زور قسه کردن.
 (۳) وهرس کردن به چنه بازی. (۴) [British], به دهسته نهست دراخستن
 دهنگدان لهسر گه لاهی یاسایک له پهره ماندا به دۆزویژ.
talk (someone) out of, پهشیمان کردنه و: سارد کردنه و.
talk over, (۱) باسکردن: لیدوان: لیگولینه و.
 (۲) بین سله لاندن: پاکیشانه سهر پای خۆ.
 (۳) پیاهلاندن: به باش باسکردن.
 (۴) [Colloq.], به دهنگی به زور قسه کردن.
 (۵) [Colloq.], به بین شرمانه قسه کردن.
talkative (tōk'ə-tiv), *adj.* چنه باز: دۆزویژ: هله و: دۆزلی:
 له رچه: سازنگه: درژدادن.
-talkativeness (n.).
talker (tōk'ēr), *n.* که سیکه چنه باز یا دۆزویژ
 فیلمی دهنگدان.
talkie (tōk'i), *n.* [Colloq.], قومانی پهرتوک لهسر تومارکراو (بؤ کویره کان).
talking book,
talking machine, = phonograph.
talking picture, فیلمی دهنگدان.

- talking-to** (tôk'ing-tôô'), *n.* [Colloq.], **سهرزمنشت**
talky (tôk'i), *adj.*, talkative (۱)
 (۲) رنسه؛ درژنه پندراو؛ قسه یا گفتوگویی تندیاه: (*a ~, boring novel*)
tall (tôl), *adj.*, (۱) بالا بزر؛ بزر؛ درژن (بالا)؛ کهنهگیت:
 (*a ~ woman, building, plant, etc.*)
 (۲) نوهمنده بالای بزرزه یا درژنه: (*five feet ~*)
 (۳) [Obs.], (۱) جوان؛ شوخ؛ قوز. (ب) ناز؛ چاونه ترس.
 (۴) [Colloq.], فشه؛ درژ؛ بروای پین ناگرئ: (*a ~ tale*)
 (۵) [Colloq.], زل؛ گموره: (*a ~ drink*)
 (۶) [Colloq.], فشه؛ بوش و خمه لکنش: (*~ talk*)
 (۷) گران (کار)؛ زحمته: (*a ~ order to fill*)
tallage (tal'ij), *n.*, (۱) زهوی یانه؛ باجیکی کونه پاشاکانی نینگلیز
 دهیان سهند (۲) زهوی یانه؛ باجیکه دهره بگ له جووتیاره گانی دهسند.
v.t., باجی زهوی ئی سهند.
tallboy (tôl'boi'), *n.* = highboy.
tallier (tal'i-er), *n.*, ژمینیار
tallish (tôl'ish), *adj.*, نهختیک بالا بزر؛ تۆزیک کهنهگیت یا درژن
tallith (tal'ith, tä'lis), *n.*, کالیبه که وک مپنچ جووله کمان دیدند
 بهسدر شانیاندا له کاتی نوژنکردندا.
tallow (tal'ô), *n.*, بز؛ پیو
v.t., (۱) به بز چهره کردن؛ پیو لیدان.
 (۲) دابهستن یا قهله کردن؛ نازل بؤ بزمه گه
-tallowy (*adj.*).
tally (tal'i), *n.*, (۱) داری ژماردن؛ دارنکی پله پله داره بؤ حساب پاگرتن
 (به تاپیه تی قهرن). (۲) شتی لاسر تۆمارکار. (۳) حساب؛ ژمیره.
 (۴) بهرامسر. (۵) گونجان؛ لهیمکچوون. (۶) ژماره؛ پله. (۷) نیشانه.
v.t., (۱) تۆمار کردن. (۲) (*~ up*)، ژماردن؛ کۆز کردنه؛ لیکدانه؛
 سرجم دهره یان. (۳) نیشانه کردن. (۴) گونجاندن (دوو شت لهگه لهگه یه کتری).
v.t., (۱) تۆمار کردن؛ نووسین. (۲) گونجان؛ ریکموتن.
tallyho (tal'i-hô'), *interj.*, هاواری راوکره که پئوی ده بیئن
 (بؤ سگ تن کردن).
n., (۱) نهم حۆره هاوار. (۲) گالیسکی چوار نهمی.
tallyman (tal'i-mən), *n.*, (۱) تۆمارکار
 (۲) [British], بازگانی به قیست شت فروش.
Talmud (tal'mud, tälm' mood), *n.*, تلمود؛ سهرجه می یاساو
 نامۆزگاری نابینی جووله که.
-Talmudic; Talmudical (*adj.*).
Talmudist (tal'məd-ist), *n.*, (۱) یه کیک له نووسره کان یا
 کۆزکهره و گانی "تلمود" (وشه پشوو ببینه).
 (۲) زانای تلمود. (۳) په پهره ویکری تلمود.
talon (tal'ən), *n.*, (۱) (*pl.*)، چرنوک (بالنده و گیانداری چوارین)؛
 چنگ (۲) (*pl.*)، دهست و پهنجه ی ناهمیزاد؛ چنگ.
 (۳) سپرنگی قفل؛ نهم بهشی قفل که کلیده که دهیجولنن بؤ کردنه ری.
 (۴) نهختی خانوسازی.
 (۵) پاشماوهی کاغذی قوماو یاری پاش دابهشکردن.
taloned (tal'ənd), *adj.*, چرنوکدار؛ چنگدار
talus (tä'ləs), *n.*, (۱) خرکه؛ خرکه؛ قاپ. (۲) قوله پین؛ قوله قاچ.
talus (tä'ləs), *n.*, (۱) لیژایی؛ لیژگ. (۲) دیوی لیژای دیواری سمنگر.
 (۳) کۆمه له بهردی شکای لیژای دامینی کهنه لانی.
tam (tam), *n.* = tam-o'-shanter.
tamable, tameable (tām'ə-b'l), *adj.*, مالی ده کری
tamale (tä-mä'li), *n.*, تومانی؛ خواره مهنی یه کی مهکسیکی به بریتی به
 له ناردی گنمه شامی و قیقه و دهلوو بیبری سووری پنچاره لهناو گه ذی گوله
 گنمه شامیدا.
tamandua (tä'män-dwä'), *n.*, گیانداریکی بچوکی مینو له خوره

- (لاسره دارو درخت ده ری).
tamarack (tam'ə-rak'), *n.*, (۱) درختیکی زه لکاو یه له توخی
 کاج. (۲) داری نهم درخته.
tamarau (tä'mə-rou'), *n.*, گامیشیکی کئوی بچوکی فیلیپینی به.
tamarin (tam'ə-rin), *n.*, ممیمو نیکی بچوکی کلک درژی
 لهامریکای باشوره.
tamarind (tam'ə-rind'), *n.*, خورمای هندی؛ تهر هندی؛
 (۱) درختیکی ناوچه گهرمه گانه. (ب) بهری نهم درخته که ده خورن و بؤ
 دهرمان و چیشتی به کار ده هینرن.
tamarisk (tam'ə-risk'), *n.*, دارگه؛ گهر.
tambour (tam'boor), *n.*, (۱) دهف؛ تهیل؛ دهوول.
 (۲) تهختی نهفتکاری. (۳) نهفتکاری سهر نهم تهخته.
tambourin (tam'boo-rin), *n.*, (۱) جۆره تهیلکی درژنه.
 (۲) (۱) جۆره سهامیه کی خیرایه. (ب) موسیقای نهم سهامیه.
tambourine (tam'ba-rēn'), *n.*, دهف.
tame (tām), *adj.*, (۱) مالی؛ هۆگر. (۲) دهستمه؛ بهسزمان.
 (۳) سهرکز؛ مل کچ. (۴) خاوا؛ لاوان: (*~ talk*)
v.t., (۱) مالی کردن. (۲) دهستمه کردن؛ هینانه بهر بار؛ مل پین کچ کردن.
 (۳) له توندوتیژی کم کردنه؛ هینن کردنه؛ خاو کردنه.
-tamely (*adv.*); **tameness** (*n.*); **tamer** (*n.*).
tameable (tām'ə-b'l), *adj.* = tamable.
tameless (tām'lis), *adj.*, (۱) کئوی؛ دهشته کی.
 (۲) مالی ناگرئ؛ مالی نابن
tam-o'-shanter (tam'ə-shan'tēr), *n.*, تهپله کی نوسکوتنه ری
 سهر خرو تهختی گولونکه داره.
tamp (tamp), *v.t.*, (۱) پهستانه؛ داگرتنه؛ کوتانه.
 (۲) کوتانه؛ یا داگرتنه ری خۆل و لم له دوری تهقه مه نیدا پینش تهقاندنه ری.
tamper (tamp'ēr), *n.*, (۱) کسیکه که شت ده کوتیتنه؛ یا
 ده پستیتنه. (۲) نامیزی کوتانه؛ یا داگرتنه.
tamper (tamp'ēr), *v.i.*, (۱) (*~ with*)، دهستکاری کردن؛
 دهستکاری کردن و تیگدان: (*to ~ with a delicate mechanism*)
 (۲) (*~ with*)، خۆتیه لقورتان؛ دهست تیخستن:
 (*to ~ with another's feelings*)
 (۳) (*~ with*)، بهرتیل دان؛ دهست تیخستن به شیوه یه کی نایاسایی:
 (*to ~ with a jury; ~ with a contract*)
v.t., گۆپین به نایاسایی؛ دهستکاری کردن؛ دهست تیوهر دان.
tampion (tam'pi-ən), *n.*, دههوانه ی لوله ی تۆپ و تلهنگ (که تنی
 ده خری له کاتی به کار نه یاناندا بؤ پاگرتنی به پاکی).
tam-tam (tum'tum'), *n.*, زهنگیکی خه پله ی نهختی قوپاوه به داره
 تهیل لیده ری.
tan (tan), *n.*, (۱) توینکی داریه پور، دارمازو، جهوت و مازو.
 (۲) مادده یه که لم توینکانه دهره مینرن بؤ پیسته خوش کردن.
 (۳) پهنگی قاوه یی کال.
 (۴) گهن پهنگی پیست (به موی خۆ هملخسته ره له بهر خۆ)؛ پهشتاله یی.
adj., (۱) می پیسته خوش کردن؛ می ده باخچیتی.
 (۲) گهن پهنگ؛ پهشتاله؛ قاوه یی کال.
v.t., (۱) پیسته خوش کردن؛ ده باخ کردن.
 (۲) رهش هملگراندن پیست (به خۆ هملخستن له بهر خۆ).
 (۳) [Colloq.], بیراز کردن؛ هلاکه کردن؛ کوتان.
v.i., (۱) خوش ده کری (پیسته)؛ ده باخ ده کری.
 (۲) رهش داده گیرسن (پیست)؛ گهن پهنگ ده بین.
tan one's hide, [Colloq.], بیراز کردن؛ هلاکه کردن؛ کوتان.
tan, tan. (tan), = tangent.
tanager (tan'ə-jēr), *n.*, بالنده یه کی پهنگا و رهنگی بچوکی لهامریکی به.
tanbark (tan'bärk'), *n.*, توینکی ده باخ؛ توینکی داریه پور و مازو

Taoism

1045

تاپتىكى چىزىپە لەسەر يېزىۋالغۇچى "لاوتسى" داۋاي سادەسى ۋە لەخۇبۇرىن دەكات

-Taoist (n.); Taoistic (adj.).

tap (tap), v.t.

(۱) نە ئىسپاسى لىدان؛ پەلەپپىتكە لىدان.
(۲) نە ئىسپاسى پىن لىدان. (۳) (۱) بىنى تازە تىگىرتىنى پىنلا.
(ب) ئال دان لە پاژنە يا لەژىر پەنجە پىنلا.

v.t.

(۱) نە ئىسپاسى لىدان؛ پەلەپپىتكە لىدان.
(۲) تەقە پىنلا ھاتن لە پىزىشتىدا.

n.

(۱) (۱) بىدانىكى نە ئىسپاسى؛ پەلەپپىتكە.
(ب) دەنگى ئەم لىدانە يا پەلەپپىتكە. (۲) (۱) بىنى تازە تىگىراۋى پىنلا.
(ب) ئالى لە پاژنە يا ژىر پەنجە پىنلا دراۋ (بۇ سەم).

tap (tap), n.

(۱) بەلۋو. (۲) دەمەۋانە؛ تۇيەۋانە؛ تەپەدۇر.
(۳) بىرەي بەلۋو تىگراۋ (ھى ئاۋ بەرمىل).
(۴) دەرھىنانى شەلى لەش (ئەشتەركارى).
(۵) ئامىرى ھەلگەندىنى دانى برغۇ. (۶) [Colloq.]، مەيخانە باپ.
(۷) جىزى لىق ئى جىيايۋەنەي تەلى كارەبا.

v.t.

(۱) دەمەۋانە تېخىست؛ تەپەدۇر تېخىست؛ قەپاغ خىستە سەر.
(۲) كۆز تىگىردىن بۇ شەلە لىۋە دەرھىنان.
(۳) تۇيەۋانە ئى دەرھىنان؛ تەپەدۇر ئى دەرھىنان.
(۴) شەلە ئى پىزىردىن يا دەرھىنان.
(۵) شەلە لەش چۆرۈندە (ئەشتەركارى).
(۶) لىق تىگىردەنە.
(۷) ئى سەندى؛ ئى ۋەرگىرتى.

(to ~ a person for money, information, etc.)

(۸) بىيۈەبەست بە دىيەۋە (بۇ كۆي لىگىرتى): (to ~ a telephone wire).
(۹) دان ھەلگەندىن لەسەر برغۇ.

on tap, (۱) ئامادەيە بۇ تىگىردىن (ۋەك بىرەي ئاۋ بەرمىل كە بە بەلۋو ئەيى،
دەرھىنانى): (۲) ئامادەيە بۇ بەكارھىنان.

tapa (tä'pä), n.

(۱) تۈپكىلى دارتۈي كاغەز.
(۲) قوماشنىكى كاغەز ئاسايە لەم تۈپكىلە دىروست دەكرى.

tap dance, سەمەي تەقەتەق؛ تەقسەمە: سەمەيەكى خىزايە سەمەكەمە
پاژنە سەرى پىنى دەكوتىن بە زەۋىدا تەقە ئى ھەلدەسىنى.

-tap dancer.

tap-dance (tap'dans', tap'däns'), v.t. تەقسەمە كىردى

tape (tāp), n. (۱) سەن: (۲) شىرت: (a magnetic ~).

(۳) شىرتى رايەل كراۋ بەسەر ھىلى تەۋابىۋىنى پىشپىكىدا.
tapeline (۴).

v.t. (۱) پىنچانەۋە بە بىن؛ شىرت تۈۋە پىنچان؛ بە شىرت قايم كىردى.

(۲) پىۋان بە شىرتى پىۋان.

(۳) تۆمار كىردى (لەسەر شىرت).

v.t.

پىۋان

tape deck, شىرت تۆمار كىرى سادە.

(ھەر ھە "tape recorder")

tapeline (tāp'lin'), n. = tape measure.

tape measure, شىرتى پىۋان؛ مەترە.

(ھەر ھە "measuring tape" ۋە "tapeline")

taper (tā'pēr), n.

(۱) مۇمى كلىشە (ب) مۇمى بارىك.

(۲) پىلىتە دىزىنى مېۋاۋى (بۇ مۇم چىرا داگىر ساندن).

(۳) رور ئاكي كىز.

(۴) بەرەبەرە سەر بارىك بوننەۋە؛ تەك بوننەۋە:

(the ~ of a pyramid)

(ب) بەرەبەرە كەم بوننەۋە يا كىزىۋىن (دەسەلات، ھىز، چالاكى).

(۵) شىتى سەر بارىك يا تەك.

adj. سەر بارىك؛ سەر بارىك بوننەۋە؛ تەك بوننەۋە

v.t. & v.t. بەرەبەرە بارىك كىردەۋە يا تەك كىردەۋە؛ سەر بارىك بوننەۋە

دادان (پىنۋوس). (۲) كەم كىردەۋە؛ كەم بوننەۋە؛ كىزىۋىن؛ كورۋانەۋە؛
بەسەرچون

(۱) بەرەبەرە سەر بارىك بوننەۋە يا تەك بوننەۋە.

(۲) بەرەبەرە ۋەستان؛ بەرەبەرە كىزىۋىن يا نەمان؛ بەسەرچون؛ كورۋانەۋە:

(The storm is beginning to taper off.)

tape-record (tāp'ri-kôrd'), v.t. تۆمار كىردى (لەسەر شىرتى)

موگناتىسى

tape recorder, شىرت تۆمار كىرەۋ لىدە.

(ھەر ھە "tape deck")

tapestry (tap'is-tri), n. قوماش چىراۋ نەخشىنراۋ (بۇ پەردەۋ)

بەرگى كورسۇ ۋە قەنەق؛ قوماش پازىنراۋ بە ۋىنە نەخشىۋىنگار؛

قوماش زەرگەش.

v.t. (۱) پارازىدەۋە بەم جۆرە قوماش؛ داپۋىش بەم جۆرە قوماش

(۲) لەسەر ئەم جۆرە قوماش نەخشاندىن يا كىشان (ۋىنە، نەخش).

tape-worm (tāp'wûrm'), n. كرمى شىرتى.

tap-house (tap'hous'), n. Also tap house, مەيخانە؛ بار

tapioca (tap'i-ō'ko), n. تاپىۋكا؛ ئارنىكە لە رەگى "مانىۋك"

دەرھەنەۋىر؛ دەرگى بە شىرتىۋىكى ۋەك مەللەبى.

tapir (tā'pēr), n. گياندارىكى زىل گياخۇرى شەرگەرى ئاۋچە گەرمەكانە

لە بەراز دەچى.

tapis (tap'ē, tap'is), n. پەردەۋ رايەخو سەرمىزى چىراۋ نەخشىنراۋ.

on (or upon) the tapis, لىۋى دەكۆلرەتەۋە.

tappet (tap'it), n. چوكلەي مەكىنە (كە ئاۋبەتاۋ دەجۆلرەتەۋە كە بەر

پارچەۋىكى تىرى مەكىنەكە دەكەۋى).

tapping (tap'ing), n. (۱) لىدان نە ئىسپاسى؛ پەلەپپىتكە لىدان.

(ب) ئى دەرھىنان. (۲) شەلى بە بەلۋو دەرھىنراۋ (بىرە).

taproom (tap'roōm', tap'room'), n. = barroom.

taproot (tap'rōōt', tap'root'), n. رەگى مېخى؛ رەگى سەرەكى

(كە راست دەچىتە خوارمە بە خاكداۋ رەگى بچورۇ ئى دەپتەۋە).

taps (taps), n.pl. دەنگى كەمەتا يا تەپىن لىدان (لە ئۆزۈگادە بۇ كارەبا

كۆرۈنەرە كاتى ئورستى يا لە ئاشتىنى سەربازو ئەفسەردا).

tapster (tap'stēr), n. bartender (۲). barmaid (۱)

قىرا؛ قەتران

tar (tār), n. قىر لىدان؛ قىراۋى كىردى؛ قىر تىنەۋەلىسۇن.

v.t. (۱) قىرى؛ لە قىر دەچى. (۲) قىراۋى.

adj. قىرو پىپ تىنەۋەلىسۇن (بۇ سىزادان).

tar and feather, ۋەك يەك وان؛

tarred with the same brush (or stick), لەيەك دەچى (لە خراپىدا).

tar (tār), n. [Colloq.] دەرۋالان.

tarantella (tar'ən-tel'ə), n. (۱) سەمەيەكى دوۋكەسى خىزاي

ئىتائىيە. (۲) مۇسقىي ئەم سەمەيە.

tarantism (tar'ən-tiz'm), n. شىتى سەمە؛ نەخۋى سەمە؛

خولياي سەمە.

-tarantist (n.).

tarantula (tā-ran'choo-lə), n. جالجاۋكەيەكى زەھراۋى گەرەمى

قوۋىكە.

tarboosh (tār-bōōsh'), n. فېست؛ تەربوش.

tardigrade (tār'di-grād'), n. گياندارىكى زۆر بچورۇ ئاۋى

سستى جومگە جومگە چوار جوت لاقى ھەيە.

adj. (۱) سست؛ خاۋ؛ ھىۋاش.

(۲) تايەتە بە گياندارىكى زۆر بچورۇ ئاۋى سستى جومگە جومگە.

tardiness (tār'di-nis), n. (۱) دواكەۋىت بۇ كار يا قوتاخەنە؛ تەمەلى؛

ئامادە نەبۇن لە كاتى خۇيدا. (۲) سستى؛ خارى؛ خاۋخلىچكى.

tardy (tār'di), adj. (۱) دواكەۋىت بۇ كار يا قوتاخەنە؛ تەمەلى؛

ئامادە لە كاتى خۇيدا. (۲) (Some students are habitually ~)

- (۲) سست؛ خاوا؛ هیواش؛ خاوا و خلیجک.
-tardily (*adv.*).
tare (târ), *n.* (۱) پوره کیکی خۆه لۆاس یا خشۆکی گەڵا بچورکە بۆ ئالیک بەکار دێت. (۲) تۆزی نەم گیایە. (۳) بژار (لە نینجیدا).
tare (târ), *n.* (۱) پارسەنگ؛ سەنگی دەفر، سنووق، لۆزی... هتد کە لە سەرچەمی سەنگ دەردەکرێ بۆ دۆزینەوەی قورسی بارەکە یا ناوێرکە. (۲) نەم لیدەرکردنە.

tare (târ), *archaic past tense and past participle of tear.*

tarentism (târ'en-tiz'm), *n.* = tarantism.

targe (târj), *n.* [Archaic], قەلغای بچورک.
target (târ'git), *n.* (۱) قەلغار.

- (۲) نیشان؛ نیشانه؛ شتی دەستتیشانکراو.
 (۳) نیشانی تەنگ تێگراو؛ نیشانی تەقە لیکراو.
 (۴) نیشانی هێرش بردنە سەر لە لایەن سوپاوە.
 (۵) کەسێکی پلار تێگراو، گالته پیکراو یا پەخنە ئی گراو.
v.t. دەستتیشانکردن؛ نیشان ئی گرتنەو.
tariff (tar'if), *n. تاریف؛ باجی گومرگ؛ گومرگانه.
v.t. تاریف خستنه سەر؛ گومرگ کردن؛ گومرگانه ئی سەندن.*

tarlatan, tarletan (târ'lâ-t'n), *n.* جۆرە قوماشێکی مۆزلینی
 تەند و پوروشنە

tarmac (târ'mak), *n.* (۱) [-] ماددەیەکی قیرتاوکردنە لە قیر یا ئەسفەلات دەجی (۲) شوێنی قیرتاوکردن بەم ماددە بە تەباییەتی مۆلگە
 فڕۆکە لە فڕۆکەخانەدا. (۳) بێنگای قیرتاوکردن بەم ماددە.

tarmacadum, = tarmac 1 & 3.

tarn (täm), *n.* دەریاچە یا گۆمی ناوشاخ.
tarnation (târ-nâ'shän), *interj. & n.* = damnation.
tarnish (târ'nish), *v.t.* (۱) بریقە نەهێشتن؛ بێ پەنگ کردن؛
 شوق مراندن: (The damp atmosphere has -ed this metal.)

(۲) لەکەدارکردن؛ ناو پیس کردن؛ ناوێراندن؛ پیس کردن؛
 (to ~ someone's reputation, image, etc.)

- v.t.** (۱) بریقە نەمان؛ پەنگ چوونەو؛ پەنگ تێکچوون یا نەمان.
 (۲) لەکەداربوون؛ ناوێراندن؛ ناو پیس بوون؛ پیس بوون.
n. (۱) پەنگ چوونەو؛ پەنگ نەمان؛ بێ بریقەیی؛ بێ پەنگی.
 (۲) لەکە؛ پەلە؛ خەرش؛ نەنگ.

(۳) پوویەکی پەنگ چوونەو؛ پوویەکی بێ بریقە یا پەنگ مردو.
taro (târ'ro), *n.* (۱) پورەکیکی گەڵا پانی ناوچە گەرمەکانە پەگەکی
 دەخوێ (۲) پەگی نەم پورەکە.

tar-paper (târ-pâ'pêr), *n.* کاغەزی قیراوی بۆ سەریان گرتن
 بەکار دەهێنرێ.

tarpaulin (târ-pô'lin, târ'pô-lin), *n.* (۱) تەرپۆلین؛ جانفاسی
 مێو تێهەلسواو یا قیر تێهەلسواو (کە ئێتر ناو دانادات و شتی پێ دامەپۆشێ)؛
 مەشەما. (۲) پارچەیەکی نەم جانفاسە.
 (۳) پالتۆ یا شەپقەیی مەشەما؛ مەشەما.
 (۴) [Archaic] دەریاوان.

tarpon (târ'pon), *n.* ماسیەکی دەریایی گەورە پوولەکی زێوی.
tarragon (tar'â-gon), *n.* تەرخوون
tarriance (tar'i-ans), *n.* [Archaic], (۱) دواکەوتن؛

زۆر پێ چوون؛ راگیربوون؛ خۆ خستن بە قەنگدا.
 (۲) مانەرە بۆ ماوێهە؛ مانەرەیی سەردەمی.
 (۱) دواکەوتن؛ زۆر پێ چوون؛ قەنگە قەنگ کردن؛
 راگیربوون؛ زۆر مانەرە. (۲) مانەرە (بە تەباییەتی زیاتر لەوەی کە بە تەماوێن)؛
 مانەرە بۆ سەردەمێک. (۳) چاوەڕێی کردن.

v.t. [Archaic], چاوەڕێی کردن.
n. مانەرەیی کورت؛ مانەرەیی کەم یا سەردەمی.
tarry (târ'i), *adj.* (۱) قیری؛ قیرین (۲) قیراوی؛ قیر تێهەلسواو.

tarsal (târ's'l), *adj.* (۱) قۆلەیی؛ تاییبەتی بە قۆلەپێ.

(۲) می شانهکانی پێلوی چاوی.

tarsier (târ'si-êr), *n.* مەیموونێکی بچووی شەڕگەیی چاوی زۆر
 خەری کلک درێژە لەسەر درەخت دەژی.

tarsometatarsus (târ'sô-met'â-târ'sas), *n.* ئێسقانی لۆولای
 بالندە.

tarsus (târ'sas), *n.* (۱) (۱) قۆلەپێ. (ب) ئێسقانەکانی قۆلەپێ.

(ج) شانهکانی پێلوی چاوی. (۲) (۱) tarsometatarsus.

(ب) دوا جومگەیی لای جانەوم.

tart (tärt), *adj.* (۱) تەلت؛ تەلت و تال؛ مەز؛ تەرش؛ تێژ.

(۲) توند (ووتە)؛ بێر؛ پەندە؛ تێژ: (a ~ answer).

tart (tärt), *n.* کێکێکی بچوورکە ناوگەیی مەربای تێدایە.

tart (tärt), *n.* قەجە؛ ناوەرەتی سووک.

tartan (târ't'n), *n.* (۱) جۆرە قوماشێکی خوری میل میلی چەپ و راستە.

لە ئوسکۆتەلەندە لەبەر دەکرێ. (۲) نەخشی نەم قوماشە.

tartan (târ't'n), *n.* کەشتی بچووی یک ستوونی.

(۱) تەتەر. (۲) [-]؛ کەسێکی تووڕە و تێز و بێ.

Tartar (târ'têr), *n.* ئەمبازی یەکیکی لە خۆ بەمێزێر بوون؛

خۆ تەوش کردن؛ بە ئەمبازی بوونی کەسێکی زۆر بەمێز.

tartar (târ'têr), *n.* (۱) پەلغی شەرابی ناو بەرمیل.

(۲) پەلغی زەردی بەرەتاسای سەر ددان.

tartare sauce, سۆسێکە بە ماسی پەمە دەخوێ.

tartaric acid, تەرش تەرتەرێک.

Tartarus (târ'tâ-ras), *n.* دۆزەخ؛ جەهەننەم.

tartrate (târ'trât), *n.* خۆیی تەرش تەرتەرێک.

tartufe, tartuffe (târ-toof'), *n.* کەسێکی دووپی.

task (task, tãsk), *n.* (۱) باج.

(۲) کاری پێ سپێردراو؛ ئەرکی پێ سپێردراو؛

(He gave each worker a ~ to do.)

(۳) کار؛ فرمان؛ ئێش؛ ئەرک.

(۴) کاری گران؛ ئەرکی گران.

v.t. (۱) باج ئی سەندن.

(۲) کار پێ سپاردن؛ ئەرک خستنه سەر شان؛ ئێش بەسەردا دان.

(۳) ماندوێ کردن؛ ئەرک زۆر خستنه سەر؛ بوون بە بار بە سەرمە.

take to task, سەرمەشتنکردن؛ لێڕسینەو؛ لۆمەکردن.

task force, هێزی ئەرک جێبەجێکردن؛ دەستەبەگن کە ئەرکی

تاییبەتیان دەدرێ بەسەر شاندا.

Tasmanian (taz-mâ'ni-ən, taz-mân'yən), *adj.* تاییبەتی بە

"تاسمانیا" و گەلەکی.

n. تاسمانی؛ کەسێکی تاسمانی (لە ئۆسترالیا).

Tasmanian devil, گیاندارێکی تووڕە کە دارە مە دەخوات.

Tasmanian wolf, گورگی تاسمانی.

task-master (task'mas'têr, tãsk'mãs'têr), *n.* سەرکار

(بە تاییبەتی می بەزە برۆزنگ)؛ چاوەشی بەزەب.

task-work (task'wûrk, tãsk'wûrk), *n.* (۱) فرمان؛

ئەرکی پێ سپێردراو؛ کاری پێ سپێردراو. (۲) ئێشی قورس و ناخۆش.

piecwork (۳)

(۱) تاس؛ تاسوولە. (۲) پێ تاسیک.

tass (tas, täs), *n.* پەڕەیی قەلغار.

tasse (tas), *n.* Also tasset,

(۱) گولونگە؛ گولنە؛ گێز و گولنە؛ پێشور (فێست،

مشکی و جامانە). (۲) پۆ (وێک می گولە گەنەمشامی).

v.t. (۱) گولونگە کردن؛ وێک گولونگە لێکردن. (۲) بە گولونگە پازاندنەو.

(۳) پۆ لێکردنەو (گولە گەنەمشامی).

v.t. پۆ دەکردن (گولە گەنەمشامی).

taste (täst), *v.t.* (۱) تاقیکردنەو بە دەست تێوەدان.

- گرم رنگ
- tax** (taks), *v.t.* (۱) نرخ هه‌سه‌هنگاندن؛ نرخ له‌سەر دانان؛ خه‌م‌ل کردن. (۲) باج ئی سهندن؛ باج گرتن؛ باج له‌سەر دانان. (۳) نه‌رك خسته‌سه‌را بار قورس کردن؛ ماندوو کردن: (The work ~ed his strength.)
- (۴) تاوانبار کردن
- n.** (۱) باج ۲- نه‌ركی گران؛ باری قورس. باجی له‌سەر.
- taxable** (tak'sə-b'l), *adj.* (۱) باج سهندن؛ باج گرتن؛ باج خسته‌سه‌را (۲) باج (ب) ده‌سكهوتی باج؛ داهاتی باج
- taxability** (n.).
- taxation** (tak-sā'shən), *n.* (۱) باج سهندن؛ باج گرتن؛ باج خسته‌سه‌را (۲) باج (ب) ده‌سكهوتی باج؛ داهاتی باج
- tax-collector** (taks'kə-lek'tēr), *n.* باجگر
- tax-deductible** (taks'di-duk'tə-b'l), *adj.* باجی له‌سەر نادرنی
- باجی ئی ناگرنی؛ له‌و پارویه ده‌ده‌گرنی که باجی ده‌سكهوتی له‌سەر ده‌درنی
- tax evasion,** باج نه‌دان؛ راگردن له‌باج
- tax-exempt** (taks'ig-zempt), *adj.* باجی له‌سەر نییه
- باجی ئی ناگرنی
- tax-free** (taks'frē), *adj.* باجی له‌سەر نییه
- taxi** (tak'si), *n.* ته‌كسی؛ ئوتومبیلی گرنی (هه‌روهه "taxicab")
- (۱) سواری ته‌كسی بوون؛ به ته‌كسی چوون بۆ گه‌شت؛ به ته‌كسی پوشتن
- (۲) به‌سەر ره‌ویدا؛ پوشتن (فرۆكه)
- taxicab** (tak'si-kab), *n.* ته‌كسی؛ ئوتومبیلی گرنی
- taxidermist** (tak'si-dūr'mist), *n.* مۆمیاكه‌ر؛ مۆمیاكار
- taxidermy** (tak'si-dūr'mi), *n.* مۆمیاكردن؛ مۆمیاكاری
- taxidermal** (adj.); **taxidermic** (adj.).
- taxi-meter** (tak'si-mē'tēr), *n.* گرنی ژمیری ته‌كسی ئامێرنكه
- له‌ئاو ته‌كسندا كرنكه‌ی ده‌ژمیری به‌پێی دوروی نه‌و شوێنه‌ی بۆی ده‌چن
- taxis** (tak'sis), *n.* (۱) ده‌ست له‌شكر (۲) جوولانه‌وه‌ی گیانه‌وه‌ر به‌وه‌ی
- هاندهری ده‌روهه (۳) هه‌تانه‌وه‌ جێی خۆی نه‌ندامێکی له‌ش به‌ده‌ست نه‌ك به
- نه‌شته‌رگه‌ری (قوری)
- taxis** (tak'sis), *Also -taxy,* باشگرنكه به‌مانای؛ رێك‌و‌پێکی؛ رێك‌خه‌ستی (thermotaxis)
- taxi-stand** (tak'si-stand), *n.* وێستگه‌ی ته‌كسی (بۆ چاره‌پێ
- کردنی کرایجی)
- taxon** (tak-son'), *n.* توخم (گیانه‌وه‌ناسی)؛ ده‌سته گیانه‌وه‌ری
- یه‌ك توخمی
- taxonomy** (tak-son'ə-mi), *n.* (۱) زانستی هاویژل کردن؛ (۲) هاویژل کردنی گیاندرو پوهه
- بایه‌تکارێ؛ هاویژلکاری
- taxonomic; taxonomical** (adj.); **taxonomically** (adv.); **taxonomist** (n.).
- taxpayer** (taks'pā'ēr), *n.* باجده‌ر
- tax rate,** پێژیه‌ی باج
- tax shelter,** هۆی ده‌سه‌كوت شاردنه‌وه له‌لایه‌ن خه‌لك و كۆمپانیاكانه‌وه
- بۆ باج له‌سەر نه‌دان
- taxy** (tak'si), = -taxis.
- TB,** = tuberculosis.
- T-bone** (tē'bōn), *n.* پارچه‌یه‌ك گوشتی گایه ئێسقانیکی تێدا بێ
- له‌شینه‌ی "T" دا (پێشێ ده‌ووتری: "T-bone steak")
- tbs., tbsp.,** = tablespoon; tablespoonful.
- tea** (tē), *n.* (۱) چای (۲) [Chiefly British] ژمه‌نێك خواردنی سووکه‌یه
- له‌پاش بیه‌وه‌ی یا ده‌مه‌و ئێواره‌دا بریتیه‌ی له‌ وورده بایه‌تی خواردمه‌نه‌ی و شیرینی و چای (۳) ناھهنگی چای
- tea bag,** تووره‌كه چای تووره‌كه چای بچووكه ده‌خړته‌ ناو كوپ و قوړی‌یه‌وه
- (۱) توپێكی بچووكی كانزایی كۆن كونه چای ووشكی تێ ده‌كړئ و
- ده‌خړته‌ ناو كوپ و قوړی‌یه‌وه (۲) tea bag

- tea-berry** (tē'ber'ī), *n.* (۱) پوومكێكی خه‌شۆكی كه‌ لا بریتهداری گول
- زمنگۆله‌یه‌یه‌ به‌ری وه‌ك توت‌رك ده‌كړئ. (۲) به‌ری شه‌م پوومه‌كه
- tea biscuit,** پسكێتی چای
- tea cart, = tea wagon.**
- teach** (tēch), *v.t.* فێركردن؛ وانه‌ووتنه‌وه
- v.t.* مامۆستایه‌تی كردن؛ وانه‌ووتنه‌وه
- teachable** (tēch'ə-b'l), *adj.* فێر ده‌كړئ؛ توانای فێربوونی هه‌یه
- teachability** (n.).
- teacher** (tēch'ēr), *n.* مامۆستا؛ فێركار؛ فێرکەر
- teachers college, teachers' college,** دانشگاهی مامۆستایان
- teach-in** (tēch-in'), *n.* كۆپێ فێركردن؛ كۆنكه له‌ دانشگار زانگۆدا
- ده‌گه‌ڕێ به‌ به‌شاربوونی مامۆستایان و قوتابیان به‌تایه‌تی بۆ باسکردنی
- كاروباری پامیاری و كۆمه‌لایه‌تی و... هتد.
- (۱) مامۆستایه‌تی؛ پێشه‌ی مامۆستا
- (۲) (pl.) بیروباوه‌ی؛ نامۆگاری؛ (the ~s of the prophets)
- teaching** (tēch'ing), *n.* كۆلۆقوړی؛ كۆلۆنكه ده‌كړئ به‌سەر قوړی‌یه‌وه بۆ سارد
- نه‌بوونه‌وه‌ی چاكه (هه‌روهه "cozy")
- tea cozy,** كۆپێ چای
- teacup** (tē'kup), *n.* پێر كۆپێكی چای
- teacupful** (tē'kup-fool), *n.* سه‌مای پاش نیوه‌پزی دره‌نگ
- tea dance,** چایخانه
- tea-house** (tē'hous), *n.* (۱) دره‌ختی ساج؛ دره‌ختێكی ناوچه گه‌رمه‌كانه داره‌كه‌ی
- قاوه‌یی زه‌ردباوه‌و سه‌خته (۲) ته‌خته‌و داری سه‌ختی شه‌م دره‌خته
- tea-kettle** (tē'ket'l), *n.* كتلی
- teak-wood** (tēk'wood'), *n.* = teak.
- teal** (tēl), *n.* (۱) سۆنه؛ جۆزه‌ مرایه‌ی بچووكی په‌نگاوه‌نگی
- پواری‌یه‌ (۲) شینی سه‌وزیار (هه‌روهه "teal blue")
- (۱) [Obs.] (۲) نه‌وه؛ وه‌چه؛ وه‌ج‌اخ؛ نه‌ته‌وه
- (ب) [Dial.] پۆل به‌چكه مرای و به‌ران
- (۲) جووته گا؛ جووته نه‌سپ (بۆ چووت کردن یا گالیسکه پاکیشان)
- (۳) (ا) جووته بارگیر (ب) بارگیرێك گالیسکه‌ی
- (۴) تپ؛ ده‌سته؛ تاخم؛ كۆمەل
- v.t.* (۱) نیله له‌ مل کردن پێكه‌ره؛ جووت به‌ستن؛ پێكه‌ره به‌ستن و جووت
- پێ کردن یا گالیسکه پێ پاکیشان. (۲) به‌ گالیسکه پاکیشان یا گواسته‌وه
- v.t.* (۱) جووت کردن؛ گالیسکه لیخوین
- (۲) (up ~) هه‌روه‌ز کردن؛ به‌گرتن؛ هاوکاری کردن
- teammate** (tēm'māt), *n.* هاوتپ؛ هاو‌ده‌سته
- (۱) جووتیار؛ هه‌ره‌بانچی؛ لیخوپی گالیسکه
- (۲) شوپیری لۆری؛ لیخویری لۆری
- teamwork** (tēm'würk), *n.* هه‌روه‌ز؛ ئێشی به‌ كۆمه‌ل
- tea party,** ناھهنگی چای
- tea-pot** (tē'pot), *n.* قوړی؛ قوړیه
- tea-poy** (tē'poi), *n.* (۱) میزی بچووكی سینیای پازنه‌ره‌وه
- (۲) میزی بچووكی چای
- tear** (târ), *v.t.* (۱) پراندن؛ هه‌له‌برین؛ داتلێشان. (۲) كۆن تێكردن
- (۳) بریندار کردن؛ برین: (The saw tore his skin.)
- (۴) لێك جیاكردنه‌وه؛ پارچه‌ پارچه‌ کردن
- (۵) دوودل بوون؛ تێدا مان:
- (He was torn between duty and desire.)
- (۶) (up ~; out ~; away ~; off ~) لێكردنه‌وه؛ ئی لا‌بردن؛ هه‌لکێشان؛
- پاکیشان: (He tore the plant up by its roots.)
- v.t.* (۱) پراندن؛ هه‌لکێشان
- (۲) خه‌را پوشتن؛ به‌گۆر پوشتن؛ به‌ په‌له کردن یا جوولانه‌وه
- (۱) پراندن؛ داتلێشان. (۲) دراوی؛ تلێش
- (۲) شینگه‌ری؛ زۆر توو‌ره‌یی؛ هه‌له‌چوون

tear

	(٤) [Slang]، نامهنگو زماوندو خوارندنهوهی زور.
tear apart,	وونجوړ وونجوړ کړدن؛ شپړوې کړدن؛ پارچه پارچه کړدن.
tear at,	به توند راکیشتان.
tear down,	(١) پړوخاندن: (to tear down a building). (٢) بهرپرچدانهوه؛ پوچ کړندنهوه.
tear into,	به توندی هیرش بردنه سهر.
tear off,	به پله کړدن یا نورسین.
tear (têr), n.	(١) فرمیسک (٢) (pl.)، خه م خدمت.
v.t.	فرمیسک پشتن؛ گریان.
in tears,	فرمیسکاوی؛ فرمیسک له چاو؛ به گریانهوه.
tear bomb,	بومبای فرمیسک پړژ.
tear-drop (têr'drop), n.	(١) فرمیسک؛ فرمیسک.
	(٢) شتیکی له فرمیسک چو (خشل).
tearful (têr'fəl), adj.	(١) فرمیسکاوی؛ فرمیسک له چاو؛ گریاو.
	(٢) فرمیسک پړژ؛ ناخوښ؛ دلگیر؛ خه فتمدم.
-tearfully (adv.); tearfulness (n.).	
tear gas,	گازی فرمیسک پړژ.
tear-jerker (têr'jûr kër), n. [Slang].	چیرزکی خه فتمدمرو خه مک.
	هینره گریان (فیلمی سینما، تله فزیون... هتد).
tearless (têr'lis), adj.	(١) مین فرمیسک.
	(٢) ناتوانی بگری؛ گریانای نایهت.
tea-room (tê'rōom', tē'room'), n.	چایخانه
tea rose,	(١) گوله چا گولنکی زمرود په موییه بونه کوی له هی چا دکات.
	(٢) په موییه زمردياو.
teary (têr'i), adj.	(١) فرمیسکاوی؛ گریاو: (~ eyes).
	(٢) له فرمیسک دهچن.
tease (tēz), v.t.	(١) شیکردنهوه و پوخت کړدن (که تان، خوری).
	(٢) تیسکی قوماش بزگردنهوه به فلچې تایبهتی. (٢) قز بزگردنهوه.
	(٤) تیز پیوه کړدن؛ سهر خسته سهر؛ کلک پیوه کړدن؛ گالته لهگل کړدن.
	(٥) تامی تامی دان.
	(٦) لهت لهت کړدن شانه ی گیاندار بژ تاقیکردنهوهی به گهر دین.
v.t.	تیز پیوه کړدن؛ سهر خسته سهر؛ گالته لهگل کړدن؛ کلک پیوه کړدن.
n.	(١) تیز؛ تیز پیوه کړدن؛ کلک پیوه کړدن؛ گالته.
	(٢) تامی تامی دمرا؛ گالته باز؛ تیز پیوه کمر.
	(٣) نافره تی به مکر و نان.
teasel (tē'z'l), n.	(١) چند خوره پوه کین له کهرتشی دهچن.
	(٢) گولی نم جوره پوه که (که ووشک ده پیتهوه بژ تیسکی قوماش بزگردنهوه به گارده هینرنیت) (٢) نامیری تیسکی قوماش بزگردنهوه.
v.t.	تیسکی قوماش بزگردنهوه.
teaser (tēz'ēr), n.	(١) کلک پیوه کمر؛ گالته باز؛ تیز پیوه کمر؛
	تامی تامی دمرا. (٢) کیشیه مکی ناخوښ و پستکمر.
teaspoon (tē'spōon', tē'spoon'), n.	(١) کوچکی چا
	(٢) teaspoonful.
teaspoonful (tē'spōon-fool', tē'spoon-fool'), adj.	پر
	کوچکی چا؛ پر کوچکیه چایه.
tea-strainer (tē-strā'nēr), n.	چاپالو
teat (tēt), n.	گزی مامک
teatime (tē'tīm'), n.	کاتی چا خوارندنهوه (پاش نیوه پزی درنگ یا
	دهمو نیواره).
tea tray,	سینی چا.
tea wagon,	میزنکی بچکه داری بچوکه بژ هملگرتنی کهرسهی چا و
	پیشکشم کړدن چا به میوان. (هموما "tea cart").
teazel, teazle (tē'z'l), n. & v.t. = teasel.	
technetium (tek-nē'shi-əm), n.	تکنیتیوم توخمینکی کانزاییه.
	(کیمیاگری).

tedium

technic (tek'nik), n.	(١) (pl.)، لیکولینهوهی هونهه تکنیکیه کان
	یا کړده نیه کان. (٢) (pl.)، پنگاو شینوهی تکنیکی به دورودریژی.
technical (tek'ni-k'l), adj.	(١) هی هونرکاری؛ هی تکنیکی.
	(T~ schools offer courses in welding, engineering, etc.)
	(٢) تایبهتی به زانستیک یا هونریکی تایبهتی: (T~ vocabulary).
	(٣) تکنیکی: (~ skills).
	(٤) کم؛ ناگرتک: (a ~ difference).
-technically (adv.).	
technicality (tek'ni-kəl'ə-ti), n.	(١) تکنیکی؛ تکنیککاری.
	(٢) خالینکی ناگرتک و بچوک له هه لسه نکاندنې مسهله یه کدا؛
	خالینکی هیچ وپوچ: (He was convicted on a ~).
technical knockout,	سهرکورتنی بؤکسبازنک و دواپی پین مینانی
	یاری یه که له بهر بریندار یوونی بهرام بهر مکی نه گهرچی نه شدراره به زه ویدا.
technician (tek-nish'ən), n.	تکنیککار؛ تکنیکسان.
technicolor (tek'ni-kul'ēr), n.	وینه کاری په نگراره رنگ
	(فیلمی سینما).
technics (tek'niks), n.pl.	(١) لیکولینهوهی هونهه تکنیکیه کان
	یا کړده نیه کان. (٢) technique.
technique (tek-nē'k'), n.	(١) شینوهی کار؛ چوینتی کار کړدن؛
	هونری کار؛ تکنیک. (٢) پله ی شاره زایی؛ پله ی کارامه یی.
techno- (tek'nō, tek'nə),	پیشگریکه به مانای: (١) هونه؛ زانست؛
	کارامه یی: (technocracy).
	(٢) تکنیکی؛ تکنولوژی.
technocracy (tek-nok'ra-si), n.	تیکنوکراسی؛
	پژنمی تکنیکسانان؛ فرمانبره وایی تکنیککاران و زانایان.
technocrat (tek'nə-krat'), n.	تیکنوکرات؛ فرمانبره یی پژنمی
	تکنیکسانان؛ تکنیکسازي خوان.
-technocratic (adj.).	
technological (tek'nə-loj'i-k'l), adj.	Also technologic,
	تیکنولوجی؛ هی تیکنولوجی.
-technologically (adv.).	
technology (tek-nol'ə-ji), n.	تیکنولوجی: (١) هونری پیشه ساری؛
	زانستی هم هونری پیشه ساریه؛ لیکولینهوهی هونری پیشه ساری.
	(ب) زاراره ی زانایریه یا هونریک؛ زانای تیکنولوجی.
	(ج) زانایریه کړده نیه کان.
-technologist (n.).	
techy, tetchy (tech'i), adj.	تهنگه جیکلانه؛ توپوه و تری؛
	زور هه لچوو.
tectonic (tek-ton'ik), adj.	(١) خانوسازی؛ تایبهتی به خانوسازی؛
	هی دیروستکردن. (٢) تایبهتی به گوزانی توکی زمین؛ تایبهتی به هزو
	نه نجامی هم گوزانه.
tectonics (tek-ton'iks), n.pl.	(١) هونری خانوسازی؛
	خانوسازی؛ هونری شتی جوان و به کلک دیروستکردن (به تایبهتی خانو).
	(٢) گوزانی توکی زمین (زمینناسی)؛ زانستی شینوه و پیکه اتنی زمین
ted (ted), v.t.	گیای تازه دوراره هه لختن بژ کړدن به گزړه.
tedder (ted'ēr), n.	(١) کمسکه گیای تازه دوراره هه لده خات بژ
	کړدن به گزړه. (٢) مکیه ی گیای بلوکره وه بژ ووشک بونهوهی.
teddy (ted'i), n.	جلی یه ک پارچه ی نافره ته بریتیه له هتک و ده رین.
teddy bear,	بوکه مشووشی وورچ.
tedious (tē'di-əs, tē'jəs), adj.	ووشک و ناخوښ (کار) و پر سکر؛
	بیزارکمر: (~ work).
-tediously (adv.); tediousness (n.).	
tedium (tē'di-əm), n.	ووشکی و ناخوښی (کار) بڼ تاقه تی؛
	تاقه تی چوون؛ بیزاری.

tee

- tee** (tē), *n.* (۱) تېپى T, t. شتىك كە تە T بىكات. (۲) نېشان (لە ھەندى يارىدا).
adj. تە T دەكات
to a tee, دەقارەق: بى كەم وزىدا: بە تەوايى:
(That job would suit you to a tee.)
tee (tē), *n.* (۱) كۆمەلىك لىم يا خۇلى قوچكەيى تۇپى گۇلى لىسەر. (۲) داندەرى بۇ لىدانى. (ب) مېخىكى بچووكە لە باتى ئەم كۆمەلە لىم يا خۇلە بەكار دەھىنرەت. (۲) جىنى يەكەم لىدانى تۇپى گۇلف.
v.t. & v.i. تۇپى گۇلف خستە سەر مېخىكى بچووك بۇ لىدانى.
tee off, (۱) لىدانى تۇپى گۇلف لە سەرەتارە. (۲) [Slang] دەستپىنگردن.
(He was teed off because his guests were one hour late.) (۲) پەستىگردن: توورە بوون:
teem (tēm), *v.i.* (۱) مەندالوون: زاین. (۲) پېرەون لە: جەمە ھاتن: *(The river is -ing with fish.)*
teem (tēm), *v.t.* پۇگردن: پىشتن.
v.i. بە خور بارىن: بە خور ھاتنەرە خوارەرە.
teen (tēn), *n.* [Archaic or Dia.], (۱) زىار: (۲) توورەيى. (۳) خەم: خەفەت
-teen (tēn), (thirteen; nineteen) دە و:
teenage (tēn'āj'), *adj.* (~ pregnancy) ھەرزەيى:
teenager (tēn'āj'ēr), *n.* ھەرزەكار: كۆپ يا كچى سىانزە تە نۆزە سالاڭ
teens (tēnz), *n.pl.* ژمارەي سىانزە تە نۆزە: تەمەنى سىانزە تە نۆزە سالاڭ
teeny (tē'ni), *adj.* [Colloq.], = tiny.
teepee (tē'pē), *n.* = tepee.
tee shirt, = T-shirt.
teeter (tē'tēr), *v.i.* (۱) لەتەردان: لارەولار كەردن: بەم لاو بەولادا كەوتن. (۲) دودولنى كەردن: پاراپى كەردن.
v.t. لارەولار پىن كەردن: لەراندەنەرە: بەم لاو بەولادا خستن.
n. لەنجە: لەراندەنەرە: لەترا: لارەولار كەردن.
teeter-totter (tē'tēr-tot'ēr, tē'tēr-tō'tēr), *n.* = seesaw.
teeth (tēth), *plural of tooth.*
teethe (tēth), *v.i.* ددان دەرھاتن
teetotal (tē-tō't'l), *adj.* [Colloq.], (۱) تەوايى: تەوايى: ھەموو. (۲) تايەتەي بە ھەرگىز مەي نەخواردنەرە.
teetotaler (tē-tō't'l-ēr, tē-tō't'lēr), *n.* Also teetotalist. مەي نەخوردەرە: ھەرەق نەخۇر: كەسپكە كە ھىچ خواردنەرەيەكى كحولى نەخواتەرە.
teetotalism (tē-tō't'l-iz'm), *n.* ھەرەق نەخواردنەرە:
teetotum (tē-tō'təm), *n.* مزراح: حۇرە مزراحىكە لە يارى ھايپەختەدا بەكار دەھىنرە:
tegmen (teg'men), *n.* tegument (۱) بەرگ يا پىنستى ناوھەي تۆو (۲) بەرگى سىرووشىنى نەندامى گياندارنەك يا پوومكەك
tegument (teg'yoo-mənt), *n.*
-tegumental (adj.); tegumentary (adj.).
te-hee (tē-hē'), *n.* پېرە: دەنگى پىكەمىنى لاقرتن.
v.t. بە لاقرتنەرە پىكەمىنى.
teil (tēl), *n.* Also teil tree, = linden.
tele- (tel'ə), پىنشىگرىكە بەماناى: (۱) دورىكار: دورى:
 لە دورەرە كار دەكات: (telegraph)
 (ب) تەلەفونى: بە تەلەفون كراو: (telecast)
 بە تەلەفون

telephone booth

- بۆلۈگەردنەرە.
n. پەخشنامەي تەلەفونى: بەرنامەي تەلەفونى.
telecommunication (tel'ə-kə-mū'nə-kā'shən), *n.* (۱) (pl.) پەيوەندى بىن تەل (بە رادىو تەلەفون تەلەگراف): پەيوەندى دورى.
 (۲) نامەي بۇ دورى پاگەيىنەرە.
telecourse (tel'ə-kōrs', tel'ə-kōrs'), *n.* كۆرس يا وانەي بە تەلەفون ووتارە.
teledu (tel'ə-dōō'), *n.* گياندارىكى بچووكى كۆشتخۇرە بۇنىكى
 پىسى لى دەپىتەرە ھەك سەگلاو.
telegenic (tel'ə-jen'ik), *adj.* بۇ پىشاندان لىسەر تەلەفون دەشتى:
 جوان دەنوتىن لىسەر تەلەفون.
telegram (tel'ə-gram'), *n.* برووسكە: تەل: تەلسزا
 برووسكەي بىن تەل.
telegraph (tel'ə-graf', tel'ə-gräf'), *n.* (۱) تەلەگراف: نامىزى. (۲) telegram
 نامە ناردن بە برووسكە.
v.t. (۱) نامە ناردن بە برووسكە. (۲) برووسكە بۇ ناردن: برووسكە بۇ كەردن: تەل بۇ كەردن.
v.i. برووسكە ناردن: برووسكە كەردن.
telegrapher (tə-leg'ra-fēr), *n.* تەلچى: برووسكە نىز.
telegraphic (tel'ə-graf'ik), *adj.* (۱) برووسكەي:
 تايەتەي بە برووسكە. (۲) كورت (ووتە, پەيام): زۆر كورت.
telegraphically (tel'ə-graf'ik-l-i), *adv.* (۱) بە برووسكە:
 بە تەلسز. (۲) بە كورتى: زۆر بە كورتى.
telegraphist (tə-leg'ra-fist), *n.* = telegrapher.
telegraphy (tə-leg'ra-fi), *n.* برووسكە ناردن بە كارەيا.
telemeter (tel'ə-mē'tēr), *n.* دورىپۇا: نامىزى پۇيان لە دورەرە.
v.t. پۇيان و راگەياندنى ئەنجامى ئەم پۇيانە لە دورەرە (ھەك لە كەشتى ھەوايىيەرە).
-telemetric (adj.); telemetrically (adv.).
telemetry (tə-lem'ə-tri), *n.* ژانستى پۇيان و راگەياندنى ئەنجامى ئەم پۇيانە لە دورەرە (ھەك لە كەشتى ھەوايىيەرە).
telencephalon (tel'en-sel'ə-lon'), *n.* بەشى پىشەرەي مېشك.
teleology (tel'i-ol'ə-ji, tē'li-ol'ə-ji), *n.* (۱) پىروپاومىكى
 فەلسەفەيە دەلىت: كە ھەموو ديارەمەكى سىرووشى بۇ مەبەستىك بەپىنى
 نەخشەمەكى تايەتەي پوودەدات نەك ھەر لە خۇيەرە.
 (۲) ئەم مەبەستى نەخشەيە.
 (۳) لىكۆلىنەرەي ديارەي سىرووشى بۇ پالىشتى كەردنى ئەم پىروپاومەرە.
-teleological (adj.); teleologically (adv.); teleologist (n.).
teleost (tel'i-ost', tē'li-ost'), *n.* ماسىيەكە كە پەيكەرەكەي
 ئۇسقاڭى بىت (كە زۆرەي ماسى دەگرتەرە).
adj. تايەتەي بەم جۆرە ماسىيە.
teleostean (tel'i-os'ti-ən), *adj. & n.* = teleost.
telepathic (tel'ə-path'ik), *adj.* دورە سوسەيى:
 ھى پەيوەندى بىر لە دورەرە.
-telepathically (adv.).
telepathy (tə-lep'ə-thi), *n.* بىر خۇندەنەرە: پەيوەندى بىر ھەست
 لە دورەرە: دل خەبەردان: پەيوەندى ئۇيان دوو كەسو پاگەياندنى پىروپا
 لە ئۇياناندا لە پىڭاى ناديارو ھەستى ئاسايى بە دەرمەرە.
-telpathist (n.).
telephone (tel'ə-fōn'), *n.* دورىپۇا: تەلەفون.
v.i. تەلەفون كەردن.
v.t. (۱) تەلەفون بۇ كەردن. (۲) پەيام پىن گەياندن بە تەلەفون: بە تەلەفون پىن ووتن.
telephone book, = telephone directory.
telephone booth, تەلەفون: دورىچكەيە تەلەفونى

telo-

telo- (tel'ə), = tele-

telo- (tel'ə), Also tel-, پېشگريکه به ماناي: کوتايي: تلووېون:
دوايي: تلوو (telophase).

telophase (tel'ə-fāz'), n. دوا قوابعي دابېشېووني ناپاستهوخ:
يا دهزويي (گيانوهرناسي).

telpher (tel'fēr), n. گاليسکېهکي سووکی ههلواسراوه بهسر:
تهلي کارهياييدا دبروات.

telpherage (tel'fēr-ij), n. بهم جوړد گاليسکېه گواستنوه. (همروهه "telfer").

telphering (tel'fēr-ij), n. گواستنوه به گاليسکې ههلواسراو:
بهسر تهلي کارهبار. (همروهه "telfering").

telson (tel'sən), n. دوا حومگي گيانداري جومگي (وهك قرزالو):
کولهي ناو و گيانداره قاوغداره ناوييهکاني تر.

Telestar (tel'ə-stär'), n. تيلستار مانگي دهستکرد (يو ناردي):
بهرنامه تلهفزيوني و پييامي تلهفزيوني.

temblor (tem-blōr'), n. = earthquake.

temerarious (tem'ə-rār'ē-as), adj. سهرکيش: بياک:
ههلهشه: ي ترس

temerity (tə-mēr'ə-ti), n. سهرکيش: بياکي: ههلهشه يي:
بي ترسي

temper (tem'pēr), v.t. هينم کردنوه: نهرم کردنوه: خاورکردنوه:
(to ~ justice with mercy; To ~ your criticism with reason.)

(~) ناودان (پولا: ناودانهوه: زاخاودانهوه: چاک کردن):
(Steal is ~ed by heating and sudden cooling.; Clay is ~ed by moistening and kneading.)

(Rare) گونجاندن: شيانندن.
(Archaic) تیکهلاوکردن به پړه ي باش

(~) سازکردن (ثاميري موسيقي): چاک کردن به پړو نرمي ناوان:
هينم بوونهوه: نهرم بوون: زاخاودانهوه.

(~) ناوينتي تیکهلاوکراو به پړي پړه يکي گونجاو:
(~) پهي و نهرمي يا بهرگهگرتي کانا.

(~) سروشت: سهرگرمي و ساردي: باري ههست و هوش و ميشک:
(He has a sweet ~ in a bad ~)

(~) هينم: لهسرخوئي: (to lose one's ~; keep one's ~):
(~) تووره و ترزي: تهنگهچيکلاني: زو توپره بوون: (She has a ~).

(~) تووره ي (He went into a ~):
(~) شتيکه که دهگرتي ناوينتيهکيهوه يو گونجاندن.

(Archaic) مان نارهندي: ميانروهي:
(Obs) چوينتي: تايپهخو: (ب) چوينتي لهش.

tempera (tem'pēr-ə), n. جوړيکه له وينهکيشان بريتيه له:
تيکل کردن بويه و ماده ي لينج وهك زهردينه ي هينکه.

(~) بويه وها بهکارهينراو (~) وينه يکه بهم بويه کرابن:
temperament (tem'prə-mənt), n. تیکهلاوکردن هواتايي.

(~) سروشت: سهرگرمي و ساردي: باري ههست و هوش و ميشک:
(He has an excitable ~)

(~) سروشتي تايپه ي (بهتايپه ي ياخي تي): حولوليتي: ههره سبزي:
(Many artists have ~)

(Obs.) (ب) ناووهوا: (ب) پهي گرما:
(~) تايپه ي به

temperamental (tem'prə-mən'tl), adj. سروشتي مرؤ: هي سهرگرمي و ساردي: (~) توپره و ترؤ: سهرگرم:
تهنگهچيکلانه: شينته و ژيره: کهله شق: زووه لچرو: توند.

temperamentally (tem'prə-mən'tl-i), adv. له بروي:
سروشتهوه: له بروي سهرگرمي و ساردي يوه:

(He is ~ unsuited for leadership.)
temperance (tem'pēr-əns, tem'prəns), n. ناوهندي تي:

(~) چله و خو شل نهکردن: ميانروهي (له ههفتارو رابوردا): مان ناوهندي تي.

temporize

(~) کم خواردن و خوارندنوه (بهتايپه ي مه): (~) عمرهق نهخورندنوه:
temperate (tem'pēr-it, tem'prit), adj. (1) مان ناوهندي:

(له خواردن و خوارندنوه پهفتاردا): خوگر: دان به خؤدا گر: عمرهق نهخور:
عمرهق کم خؤر. (2) هينم: لهسرخو. (3) مان ناوهندي:

(4) مان ناوهندي (ناووهوا): نه گرم نه ساردا: خو ش.
temperature (tem'prə-chēr, tem'pēr-ə-chēr), n. (1) پهي:

گرمي. (2) (ب) پهي گرمي ثاسايي لهش. (ب) تا: پهي گرمي بهري لهش:
(Obs.) (ا) مان ناوهندي تي (ناووهوا):

(ب) سروشتي مرؤ: سهرگرمي و ساردي:
temperature gradient, پړه ي بهريوونه ي پهي گرمي به پړي:

بهريوونهوه له ناستي دهرياو.
tempered (tem'pērd), adj. (1) ناودراو (پولا): نهرم: زاخاودراو:

(~ steel)
(2) هينم: قال: مان ناوهندي: (~ boldness).

(3) سروشتي تيکي تايپه ي ههيه: سهرگرم يا سارده: (He is bad ~):
(4) سازکراو (موسيقي).

tempest (tem'pist), n. (1) گمراو: باوېوان: گيژهلوکي دهريا:
(2) همراوهر: ژاوهر: پشوي: بگره ويده.

tempestuous (tem-pes'chōō-as), adj. (1) گمراو ي:
له گيژهلوکي دهريا دهچيت. (2) ناشويو: توندوتيز: شهروشوړو ي:

(a ~ meeting, relationship, etc.)
Templar (tem'plēr), n. (1) نهندامي "Knight Templar":
(هم ووشيه بيينه). (2) [T-], پاريزگار يا قوتايي دانشگاي ياسا له نهندن.

(2) نهندامي پرنکخراو يکي ماسوئيجه:
(1) نهخشه: قالب.

template (tem'plit), n. Also templet, (1) پارچه دارک يا بهرديکه دهخريته ژر نرگيهکيهوه يو دابهشکردن:
قورسايي. (ب) دهستهکيکي کورت: پارچه دارکي وهك دهستهک.

temple (tem'p'l), n. (1) پهرستگا: بتخانه. (2) کهنيشته:
(3) کلنيسه. (4) [T-], ملبه ندي کؤمله ياسايي يهکاني لهندن.

(5) خانويکي جوانو گمراه: کؤشک: (a ~ of art).
لاچانگ.

temple (tem'p'l), n. ثاميري لرگرتي قوماش به پړکوييکي له کاتي:
چينيدا به تومن.

templet (tem'plit), n. = template.
tempo (tem'pō), n. (1) خياري ناوازي موسيقي يا گوراني:

(2) پهي چالاکي يا خياري: خياري و هيواشي ژيان:
(the ~ of modern living)

temporal (tem'pēr-əl), adj. (1) سهردهمي: کاتي: کورت:
(2) سهردهمي: تايپه ي بهم جيهانه: ماددي: (2) ناثايي: دنيايي: جيهاني:

(4) تايپه ي به کات نهک جيگه:
(5) تايپه ي به کات (پړزمان): کات پيشاندن.

(1) (pl.), شتي کاتي يا سهردهمي:
(2) (pl.), سهرمايه يا داهاتي سهردهمي کلنيسه.

temporal (tem'pēr-əl), adj. لاچانگي:
نيسقاني لاچانگ.

temporal bone, (1) سهردهمي: کاتي:
temporality (tem'pə-rāl'ə-ti), n. کورتيتي. (2) (pl.), سهرمايه و داهاتي سهردهمي کلنيسه.

(2) جهاموهر: خهک جيگه له قهشه و پياواني کلنيسه:
يو سهردهميک:

temporarily (tem'pə-rer'ə-li), adv. يو ماهه يکي کم يا کورت:
سهردهمي: کاتي.

temporary (tem'pə-rer'i), adj. (1) به پړي پړزگار جولانهوه:
ملکهچ کردن يو باري سهردهمي ژيان: لهگه پړزگاردا گونجان.

(2) شت به قنگدا خست: يو کات برده سهر: دريژه به گفتوگودان و بريار:
(3) شت به قنگدا خست: يو کات برده سهر: دريژه به گفتوگودان و بريار.

- دواخستن بۇ خۇلادان لە شەپرو ئاكوڭكى.
- temporization (n.).**
- tempt (tempt), v.t.** (۱) تاقىكرىدەنە. (۲) فرىودان: لاسدان: دان بۇ يۇكرىدەن: ھەلغىرئودان. (۳) ئارەزوو جولاندان: دل بۇ لىدان. (۴) مەيل ھەببون: وا ئى ھاتن: والىكرىدەن. (۵) خۇدان بە دەم مەترسىيە: پىرگىشى كىردن: خۇ لە قەرى كارى پىر مەترسى دان.
- temptation (temp-tā'shən), n.** (۱) فرىودان: لاسدان: دان بۇ يۇكرىدەن: ھەلغىرئودان. (۲) شتى فرىودەر: شتى دلفىن يا فرىون.
- tempter (temp'tēr), n.** فرىودەر.
- the Tempter,** شەيتان.
- tempting (temp'tīŋ), adj.** فرىون: دلفىن: ئارەزوو ھەلسىن.
- temptress (temp'tris), n.** ئىنى فرىودەر (بۇ جوت بوون).
- ten (ten), n.** (۱) دە: (۲) دە كەس يا شت: كۆمەلىكى دەيى. (۳) دەمەم: دەيەم: دەيەمىن. (۴) دەلۇ (كاغەزى قومارو يارى). (۵) [Colloq.] دە: دەلۇ: دە بۇلار.
- tenable (ten'ə-b'l), adj.** (۱) دەپارنىزى: (سەنگەر، قەل، جىن): دەتوانى: پارنىگارى بىكرى. (۲) بەجىن (پىروباوم): پىشكىرى دەكرى.
- tenability (n.).**
- tenace (ten'ās), n.** دوو كاغەزى گىرگ ھاتنە دەستى يارىكرىك.
- tenacious (ti-nā'shəs), adj.. (a ~ grip)** (۱) توند: قايم: بەرنەدەر. (۲) تىژ (پىر): لەبىر نەچومو: (a ~ memory). (۳) پتەو: سەخت: چې: (a ~ wood). (۴) سىزىشاي: لىنج. (۵) كۆلەندەر: وازنەينەر: نەمەن: (a ~ courage).
- tenaciously (adv.); tenaciousness (n.).**
- tenacity (ti-nas'ə-ti), n.** (۱) توندى: قايمى: بەمىزى. (۲) پتەو: سەختى: چېرى. (۳) كۆل نەدان: وازنەينان.
- tenaculum (ti-nak'yoo-ləm), n.** قولايى نەشتەرگەرى.
- tenancy (ten'an-si), n.** (۱) بە كرى كرىتن: كرى گرتەيى. (۲) خانو يا زەوى بە كرى گىراو: خانو يا زەوى كرى گرتە. (۳) ماوەى نەم بە كرى گرتە. (۴) خانو يا زەوى بە دەستەو بوون بە خاوەننى بى يا بە كرىچىتى.
- tenant (ten'ənt), n.** (۱) كرىچى: كرى گرتە. (۲) تىدا دانىشتو: نىشتەنى. (۳) كەسكىكە خانو يا زەوى بە دەستەو بىن بە خاوەننى بى يا بە كرىچىتى. بە كرى گرتن: تىدا دانىشتن (خانو).
- tenantable (ten'ənt-ə-b'l), adj.** بە كرى دەدرى: بۇ بە كرىدان دەشيت.
- tenant farmer,** كىشتكارى كرى گرتە: وەزىرنىكە زەوى بە پارە بە كرى بگىرى يا بەشيك لە بەرمەسى زەوىيەكە بداتە خاوەنكەى.
- tenantry (ten'ənt-ri), n.** (۱) كرىچىيان: كرى گرتەيان. (۲) كرىچىتى: كرى گرتەيى.
- ten-cent store, = five-and-ten-cent store.**
- tench (tench), n.** ماسىيەكى بوبارى نەورپايىيە.
- Ten commandments,** دە فرمانەكە (كە خۇدا ئاردى بۇ جولەكە بە موسادا بەيىنى ئىنجىل).
- tend (tend), v.t.** چاودىزى كىردن: سەرەوكارى كىردن: خەرىك بوون: (A shepherd ~s sheep.; They ~ the store.; to ~ a child)
- v.t. [Colloq.],** سەرنج پىدان.
- tend on,** بەردەستى كىردن: خەزمەت كىردن.
- tend (tend), v.t.** (۱) چوون سەرەو: پۇششتن بۇ: (The road ~s south.)
- (۲) بەرمەو ئامانچىكى تاييەتى چوون: ئىنجامى تاييەتى بوون: (War ~s to defeat its purposes.)

- (۲) بە لايەكدا داتاشىن: مەيلىكى تاييەتى ھەبوون: (He ~s to exaggerate. She ~s towards selfishness.)
- tendance (ten'dəns), n.** (۱) سەرىپەشتى: چاودىزى. (۲) [Obs.] بەردەستان: خەزمەتكاران.
- tendancy (ten'dən-si), n.** (۱) بە لايەكدا داتاشىن: لايەنگرى: مەيل: ھەزى زگماكى: ئارەزووى سىروشتى: (He has a ~ to repeat himself.)
- (۲) مەبەست: ئامانچ.
- tendentious (ten-den'shəs), adj. Also tendencious;** لايەنگرى: پىشكىرىكى ھەلغىرئىكى تاييەتى: بانگ بۇ ھەلغەر: (~ writings).
- tender (ten'dēr), adj.** (۱) ناسك (خواردەمەنى): نەرم: گول بە دەم. (۲) ناسك: لاوا: بەرگە نەكر: بىن ھىز. (۳) كانوكرچ (تەمەن): ھەرزە: نەدان: نەگىيو: (the ~ years). (۴) كان: (a ~ colors). (۵) ناسك: پىويست بە وردى وورىيى دەكات: (a ~ question). (۶) نەرم: ناسك: سووك: (a ~ touch). (۷) پووخۇش: خۇشەيستانە: ھى خۇشەويستى: (a ~ smile). (۸) پەتەنگە: ھاتو.
- (۹) پەزىل: دەست قوچاو: بەرچاوتەنگ.
- (۱۰) زوو ئازارى دەپن: ناسك (پىرى تازە): (~ skin).
- (۱۱) ھەست ناسك. (۱۲) دل نەرم: بە بەزەيى.
- (۱) ناسك كىردن: نەرم كىردن.
- (۲) [Archaic] بە ناسكى لەگەل جولانەو.
- tenderly (adv.); tenderness (n.).**
- tender (ten'dēr), v.t.** (۱) پىشكىش كىردن (بۇ دانەوى قەرزىك يا چاكەيەك يا نەركىكى سەرشان): (۲) پىشكىش كىردن (بۇ پەسەندىكرى): دان: (He ~ed his resignation.)
- (۱) پىشكىشى پارە يا شت (بۇ قەرز يا چاكە دانەو).
- (۲) پىشكىشى پەسىمى (ژن خواست): قۇتتەرات: تىندەر: (She accepted his ~ of marriage.)
- tender (ten'dēr), n.** (۱) سەرىپەشت: چاودىز: سەرىپەشتىار. (۲) كەشتىيەكى بچووكە شتومەك دەگەينى بە كەشتىيەكى گەرە. (۳) بەلمە گواستەو لە ئىوان كەشتىيەكى كەنارى دەريادا. (۴) فارگونى خەلووزو ئارى شەمەندەفەر.
- tenderfoot (ten'dēr-foot'), n.** (۱) كەسكىكى تازە ھاتو بۇ ئاچىيەك (بەتاييەتى ئاچىيە تازە ئاوەدانكراو): شەلە شارى. (۲) تازەكار: نەشارە: نەكار. (۳) نەندامى تازەى دىيدەوانى.
- tenderfooted (adj.).**
- tenderhearted (ten'dēr-här'tid), adj.** دل نەرم: بە بەزەيى: بەرەم.
- tenderheartedly (adv.); tenderheartedness (n.).**
- tenderize (ten'dēr-iz'), v.t.** گۆشت ناسك كىردن (بە داودەرمانى تاييەتى پىش لىنانى).
- tenderizer (ten'dēr-iz'er), n.** داودەرمانى گۆشت ناسكەر.
- (دەكرى بە گۆشتەو پىش لىنانى). (ھەرەو ھا "meat tenderizer")
- tenderloin (ten'dēr-loin'), n.** (۱) گۆشتى پىشتەمەزە. (۲) [T-] (b) گەرەككى شارى "نيوئوك" ە، زوو بە خراپەكارى داوون پىسى و بەرتىل خواردن... ھتد ناسرايو.
- (ب) گەرەكى قەجەخانە بەد رەوشتى و خراپەكارى.
- tender-minded (ten'dēr-mīn'did), adj.** خۇشبين: خەيال پلاو: خراپە نەبىن.
- tendinous (ten'di-nəs), adj.** (۱) ئىيى: ماسولەكە ئىيى. (۲) لە ماسولەكە ئىيى پىكەتو: ماسولەكى: (a ~ tissue).
- tendon (ten'dən), n.** ئىي (توئىكارى): ماسولەكە ئىي.
- tendrill (ten'dril), n.** تەزى پىدەلگەران (پوھەكاسى).

tent-stitch

tent-stitch (tent'stich), *n.* تهنقی کوربی لایه (نه‌قشکاری).
tenuis (ten'ū-is), *n.* تینیکی بن دهنکه که له کاتی پرتاندنیدا ههوا
 هاووج ناگات له دهمدا ره: *k, t, p* (دهنگناسی).
tenuity (ten-ū'ə-ti, ti-nōō'ə-ti), *n.* (۱) باریکی: تنکی.
 (ب) ناسکی (ج) ناپتهوی. (د) کهمی.
 (۲) بن غیرهتی: بوودمهلی: بن زهبری
tenuous (ten'ū-əs), *adj.* (۱) ناسک: تهنک: باریک:
 (the ~ web of a spider)

(۲) تهنک: سووک (The air at great altitudes is ~).

(۳) (a ~ argument) هچ رهپوچ: لوان:

(b) شلوق: ناپتم (a ~ relationship).

tenure (ten'yēr), *n.* (۱) خاوه‌نیتی: تاپو به‌دهستهوه بوون.
 (۲) مافی خاوه‌نیتی: مافی هه‌بوون.
 (۳) ماری خاوه‌نیتی: ماری به‌دهستهوه بوون: ماری مانهوه له‌سەر کار:
 (The ~ of office of an American president is four years.)
 (۴) مارجی خاوه‌نیتی: مارجی به‌دهستهوه بوون.
 (۵) چنگیره‌بوون له‌سەر کار (به‌تایبه‌تی ماموستای زانک):
 چسپانی ماموستا له‌سەر کار

(Some of our professors have ~ and some don't.)

-tenurial (*adj.*).

teocalli (tē'ə-kāl'li, tā'ə-kāl'yi), *n.* په‌رستگابه‌کی مه‌کسیکی یا
 نه‌مه‌ریکای لاتیدی به‌ ته‌وقه‌سه‌ری ته‌پۆلکه‌یه‌کی قوچکه‌یه‌یه.
teosinte (tē'ə-sin'ti), *n.* گیاهی که به‌ری مه‌کسیکی به‌ له‌ توخی
 گهنه‌شامی بو‌ نالیک به‌کارده‌هینری.

teepee (tē'pē), *n.* Also teepee, چادری قوچکه‌یی له‌ پینست
 دروستکاری هیندی به‌ نه‌مه‌ریکایی به‌کاره.

tepefy (tep'ə-fī), *v.t.* شله‌تین کردن.
v.l. شله‌تین بوون.

tepid (tep'id), *adj.* (۱) شله‌تین
 (۲) سارد: نابهل: کهمی بن په‌روش: (a ~ interest).

-tepidity (*n.*); tepidness (*n.*); tepidly (*adv.*).

tequila (ti-kē'lā), *n.* ته‌کیله: (۱) رووه‌کیکی مه‌کسیکی به‌.
 (ب) خواردنه‌وه‌یه‌کی مه‌ستگه‌ره له‌ قهدی شم پووه‌که دروست نه‌کری.

ter- (ter), پینشگرکه به‌مانای: سن: سن‌یه‌ک: سن نه‌وه‌نده:
 (tercentenary)

teraphim (ter'ə-fim), *n.pl.* به‌ت به‌چوکه‌کانی نه‌توه سامی به‌کانی
 کۆنه (که به‌ خود داده‌نران).

terato- (ter'ə-tō, ter'ə-tə), پینشگرکه به‌مانای: ده‌عیا:
 سه‌پرو ماهرین: (teratology).

teratoid (ter'ə-toid), *adj.* ده‌عیایی: له‌ ده‌عیا ده‌چن.

teratology (ter'ə-tol'ə-ji), *n.* لیکۆلینه‌وه‌ی گیانداری شینوه
 تینکچوری له‌ ده‌عیاچوو.

-teratological (*adj.*).

teratoma (ter'ə-tō'mə), *n.* ناوساوی یا برینیکه له‌ شانه‌ی
 جۆراو جۆر بیکهاتوه.

terbium (tū'rbi-əm), *n.* تره‌بوم: توخمیکی کانزایی کیمیاگری به‌.

tercel (tū'r's'l), *n.* باز (نیزه)

tercentenary (tēr-sen'tə-ner'i), *n.* (۱) سن سه‌ده سال.
 (۲) یادی سن سه‌ده ساله: شاه‌نگی یادی سن سه‌ده ساله.

adj. (۱) سن سه‌ده سالی: تاییبه‌تی به‌ سن سه‌ده سال.
 (۲) هی یادی سن سه‌ده ساله.

tercentennial, *n. & adj.* = tercentenary.
tercet (tū'r'sit, tēr-set'), *n.* (۱) سن خشته‌کی: برگه‌ی سن دیری.
 هۆنراوه (۲) سن ناوازی موسیقایه که له‌ ماری دوو ناوازا لێ بدرین.
 (هه‌روه‌ها "triple")

terminal

terebinth (ter'ə-binth), *n.* داره‌بن: دارقه‌زان.
terebinthine (ter'ə-bin'thin), *adj.* Also terebinthic, (۱)
 داره‌به‌نی: دارقه‌زوانی. (۲) ته‌ریه‌نقینی: له‌ مادده‌ی "ته‌ریه‌نقین" ده‌چن:
 تاییبه‌تی به‌ "ته‌ریه‌نقین"

teredo (te-rē'dō), *n.* shipworm.
terete (tə-rēt', ter'ēt), *adj.* لوله‌کی و هه‌ر دووسه‌ر تیرۆ ساف.
tergal (tūr'g'l), *adj.* تاییبه‌تی به‌ پشت
tergiversate (tūr'ji-vēr-sāt'), *v.i.* (۱) هه‌لگه‌رانه‌وه (له‌ ناینو
 بیروباوه‌رو حیژب): ده‌سته‌بردار بوون: واژه‌ننان. (۲) ناینو و نۆزین کردن:
 قسه‌ نه‌دان به‌دهسته‌وه: دوو‌زیانی کردن.

-tergiversation (*n.*).

tergum (tūr'gəm), *n.* پشت (گیانه‌وه‌رناسی).
term (tūrm), *n.* (۱) (a) ماره: ماره‌یه‌کی تاییبه‌تی و مه‌ز: کهژ.
 (ب) ماری له‌سەر کار مانه‌وه: (a six-year ~ as senator)
 (ج) مه‌زی قوتا‌بخانه یا دادگا: (the spring ~ at school).

(۲) (a) کاتی ده‌سته‌پنکردن یا دوا‌یی هاتنی ماره‌یه‌ک.
 (ب) پۆژی دانه‌وه: دوا کات (قه‌رزدانه‌وه).
 (ج) کۆتایی سه‌کیری ناسایی: دوا‌یی: پایان: (to carry a foetus to ~).

(۳) (pl.) مه‌رج (پنکۆتن, په‌یمان, نا‌لو وێر... هتد):
 (the ~s of a treaty; to get a contract on easy ~s)

(۴) (pl.) (a) په‌یه‌وه‌ی دوو‌لای یا به‌رامبه‌ر.
 (ب) په‌یه‌وه‌ی هاوتایی
 (۵) زا‌راوه: زا‌راوه‌ی تاییبه‌ت به‌ پشت‌یه‌ک:

(a scientific ~; a medical ~)

(۶) (pl.) ووته‌ی به‌کاره‌ینتراو به‌ زا‌راوه‌یه‌کی تاییبه‌تی:
 (He spoke of her in derogatory ~s.)

(۷) [Archaic or Rare], سنوور: نه‌وپه‌ر.
 (۸) [Obs.], [pl.], بار: هه‌ل و مه‌رج.
 (۹) (a) ماره‌ی گرتن یا به‌ستنی دادگا.
 (ب) ماره‌ی به‌دهسته‌وه‌بوونی خانووی زه‌وی و زار.
 (ج) شم خانووی زه‌وی و زاره. (d) ماره‌ی قه‌رزدانه‌وه.
 (۱۰) تایی ته‌را‌زووی دوو‌په‌یه‌ی هاوپه‌یه‌وه‌ندی (ژیری‌زی).

(۱۱) (a) تایی که‌رت (بیرکاری). (ب) تاک‌ی زنجیره. (ج) تایی جه‌بری.

v.i. پین ووتن: وا پین ووتن: نا‌وانان.
 be on bad terms with, نا‌کۆک بوون: نا‌پنک بوون له‌گه‌ن.
 be on good terms with, کۆک بوون: پنک بوون له‌گه‌ن.

bring to terms, به‌ زۆر پازی کردن: به‌ زۆر پین کردن.
 come to terms, پینکۆتن.
 in terms of, له‌ پووی: له‌ لایه‌ن:

(He thinks of everything in terms of money.)

make terms, پینکۆتن.

termagant (tūr'mə-gənt), *n.* = shrew.
adj. شه‌په‌نگیز: بێ حیا: زمان پیس: توو‌ره‌ و تۆج.

-termagancy (*n.*).

term day, پۆژی دانه‌وه (قه‌رن).

termer (tūr'mēr), *n.* (۱) شو‌ننیکدا: سه‌ر له‌ شو‌ننیکدا.
 به‌تاییبه‌تی له‌ به‌ندیکه‌نه‌دا: به‌ندیکه‌رویک بو‌ شو‌نه‌نده جار: (a third- ~).

termor, [Obs.], (۲) کۆتایی پین دیت:
 ده‌توانی دوا‌یی پین به‌ینری. (۳) کۆتایی دیت پاش ماره‌یه‌کی تاییبه‌تی
 (قۆنقهرات).

-terminability (*n.*).

terminal (tūr'mə-n'l), *adj.* (۱) دوا: هی دوا‌یی: هه‌ره‌ دوا.
 (۲) مه‌زی و مه‌زانه: (a ~ examination).
 (۳) هی دوا نیسته‌گی شه‌مه‌نده‌هر.

terminal leave

- (1) سەرلەپ: سەرلەپ (a ~ leaflet).
 (2) كوشندە: بىن دەرمەن: بىن چارە: دوايى پىن ھىن:
 (a ~ disease; ~ cancer)
 n.
 (1) سەر: جەمسەر: لا: دوايى: پايان: كوتايى.
 (2) ئىستىگە كوتايى سەرەتا (شەمەندەقەر، پاس، قېزىكە): دوا ئىستىگە:
 ئىستىگە ئە سەر ئەرەس.
 -terminally (adv.).
 terminal leave, دوا ووجانى نەفسەر يا سەرباز پىش ئىستى.
 terminate (tūr'mā-nāt'), v.t.
 كوتايى پىن ھىنان: دوايى پىن ھىنان: (to ~ a contract, relationship, an agreement, etc.).
 پىنەمە.
 v.t.
 دوايى پىن ھاتن: كوتايى پىن ھاتن.
 termination (tūr'mā-nā'shən), n.
 (1) كوتايى پىن ھىنان:
 كوتايى ھاتن: دوايى ھاتن: پىنەمە. (2) دوايى: كوتايى: پايان.
 (3) پاشەندە: دوا دەنگ يا بىرگە ورشە. (ھەرەمە "suffix").
 -terminational (adj.).
 terminative (tūr'mā-nā'tiv), adj.
 كوتايى پىن ھىن:
 دوايى پىن ھىن.
 n. = suffix.
 terminator (tūr'mā-nā'tēr), n.
 (1) كوتايى پىن ھىن (مىزە: شت).
 دوايى پىن ھىن: قوتىخەر. (2) ھىلى ئىوان بەشى پووناك و تارىكى مانگو
 نەستىرەي گىرەك.
 terminology (tūr'mā-nol'ō-jī), n.
 (1) زارەمە: زارەمە پىشەيەكى.
 تايىنەنى (2) زانستى ئەم جۇرە زارەمە: لىكۆنەنەمە ئەم جۇرە زارەمە.
 -terminological (adj.).
 term insurance, بىمە سەردەمە (دۆي زىيان و مەردە).
 term paper, لىكۆنەنەمە و مەردە (كە قوتايى زانگو دەينورسە).
 بانسانەي و مەردە.
 terminus (tūr'mā-nas), n.
 (1) [Rare] سەنور.
 (2) بەرد يا نىشانەي سەنور: سەنور نىشانەكەر.
 (3) [L.] خۇدای سەنور: نىشانە (نەفسانەي پۇمان).
 territorial (1) ئىستىگە ئەم سەر ئەرەس (شەمەندەقەر، پاس، قېزىكە):
 دوا ئىستىگە:
 كوتايى پىنە (2) [Chiefly British] شارى ئىستىگە ئەم سەر ئەرەس.
 termite (tūr'mīt), n.
 مۇرانەي دارو تەختە: مۇرانە.
 termless (tūr'm'lis), adj.
 (1) بىن پايان: بىن سەنور (2) بىن مەرج.
 termor (tūr'mēr), n.
 كەسكىگە خەننەبەريەكى بە دەستەمە بىن بۇ
 مەرەبەك يا ھەتا دەمەي.
 tern (tūrn), n.
 پەرەسلىكە دەريا: بالندەيەكى دەريايەكە لە "gull".
 دەچن.
 tern (tūrn), n.
 (1) پىنەنەكە ئە سىن ژمارە براپىتەمە.
 (2) ئەم سىن ژمارەيە (3) بەلەمە سىن ستوونى.
 ternary (tūr'nēr-i), adj.
 (1) سىيانە: سىيانە: لە سىن بەش پىنكەتو.
 (2) سىيەم: سىيەم. (3) لە سىن توخم پىنكەتو (كىمەيگەرى).
 (4) ھى داپشەي لە سىن كانزا پىنكەتو. (5) ژىرەكەي سىيە (بىرگەرى).
 n. [Rare].
 ternate (tūr'nāt), adj.
 (1) سىيانە: سىيانە: سىن: كۆمەلى سىيە.
 (2) سىن سىن: سىن سىن پىزىكرا. (3) سىيانە (كە).
 terneplate (tūrn'plāt'), n.
 پەردە ناسن يا پۇلەي داپۇشراو بە
 داپشەي تەنەكەو قوپۇشم.
 terpsichorean (tūrp'si-kə-rē'an), adj.
 سەمايە:
 تايەتەي بە سەما.
 سەماكەر.
 n.
 terra alba, خاكە سپى: گەج.
 terra (ter'ā), n. [L.], خاك: زەمىن.
 terrace (ter'is), n.
 (1) تەلەن: تەلەن: پەلەي زەمى:

terrify

- لىزىگە پەلەمەكرا. (2) ھىوان. (3) سەربازى تەخت.
 (4) پىزە خانووي نەختىك لە شەقامەكە بەرەتەر.
 (5) شەقامە بەردەمى پىزە خانوويەكى رەمە بەر.
 (6) باخچەي دىزىگۈلەي ئاموراستى شەقامەك.
 v.t.
 تەلەن كەرن: پەلە بەلە كەرن (زەمى لىز، چىمەن، قەدىل).
 terra-cotta (ter'ā-kot'ā), adj.
 (1) قاوەيى سۇرپا.
 (2) ھى قوپى "terra cotta" (ووشەي داماتو بىيەن).
 terra cotta, (1) قوپىكى قاوەيى سۇرپا بەلەي ئى دروست دەكەي.
 (2) گلىنەي بەم قوپە دروستكرا. (3) قاوەيى سۇرپا.
 terra firma, ووشكانى: زەمىن.
 terrain (tə-rān', te-rān', ter'ān), n.
 (1) زەمى: پەلە زەمى.
 (2) زەمىن (لەپووي بەرەي و زەمىيەمە) بەرەي و زەمى: جۇرى زەمىن.
 (3) زەمىن: ھەرنەم: ئاوجەيەكى جۇگرافى. (4) terrane.
 terra incognita (ter'ā in-kog'ni-tə), (1) زەمىنى نەدۇزراو:
 زەمىنى نەزائرا. (2) پىشەي زانستى نەزائرا يا نەدۇزراو.
 terramycin (ter'ā-mī'sin), n.
 ترامايىس: جۇرە دەرمەنەكە.
 terrane (tə-rān', te-rān', ter'ān), n.
 (1) پىزە بەردى ئاوجەش.
 (2) ئاوجەي پەلە بەردىكى تايىپەي يا چەند بەردىكى ئاوجەش.
 terrapin (ter'ā-pin), n.
 (1) رەقە: كىسەلى زەلگا.
 كىسەلى ئاوجەش. (2) گۆشتى ئەم كىسەلە.
 terraqueous (ter'ā-kwi-əs), adj.
 ووشكانى ئاوجە:
 لە ووشكانى و لە ئاوجەكەتو (دەك سەزەمەن).
 terrarium (te-rā-r'ī-əm), n.
 (1) زەمىيەكى دەرمەگىراو گىاندەرى.
 بچووكى تىدا بەخىندەكەي (دەك كىسەل و قوپى ... ھەتە).
 (2) دەفەرى پووەكى بچووك تىدا بەخىندەكەي.
 terrazzo (ter-rāt'sō), n.
 زەمىنەي پارچە مەمەرى بچووك چىمەنە.
 terrene (te-rēn', ter'ēn), adj.
 (1) سەزەمىنى: زەمىنى.
 (2) جىھانى.
 n.
 (1) سەزەمەن. (2) ئاوجە: ھەرنە.
 terreplein (ter'plān'), n.
 سەكۆي لەسەر دابەستى تۆپى ئاوجە:
 سەكەن.
 terrestrial (tə-res'tri-əl), adj.
 (1) سەزەمىنى: جىھانى.
 تايىپەي بەم سەزەمەن. (2) ووشكانى. (3) زەمىن نەشچ: ووشكانى نەشچ.
 (4) لە خاكدا پورا: لە خاكدا پەرمەدە پورا خاكى.
 n.
 terret (ter'it), n.
 (1) ئەلقەي پىستى سەگە تانچى.
 ئەلقەي مەبەندى سەگ. (2) ئەلقەي زىن و قايش و قرووشى نەسپ كە پەشەمە
 لەقوى پىدا دەكەي.
 terrible (ter'ə-b'l), adj.
 (1) سامناك: ترسناك: جەرگە.
 (2) ئىچگار زۇر: لە ئەندازە بەدەم.
 (3) ناخۇش: خراپ: زۇر ناخۇش يا خراپ:
 (She had a ~ time at the party.)
 (1) ترسناكانە: سامناكانە.
 terribly (ter'ə-bli), adv.
 (2) زۇر: ئىچگار زۇر: (I'm ~ sorry).
 terricolous (te-rik'ə-ləs), adj.
 ووشكانى (پووەكەسى).
 گىانەمەرناسى: لەسەر خاك دەي.
 terrier (ter'ī-ēr), n.
 تىرەي: جۇرە سەگىكى پاورى بچووكى زىرەكى
 چالاكە.
 terrier (ter'ī-ēr), n.
 تۆمارنامەي تاپۇي زەمى وزارى ئاوجەمەك.
 terrific (tə-rif'ik), adj.
 (1) ترسناك: سامناك.
 (2) ناخۇش: بىن تاقەتەك. (3) ئايپا: زۇر باش:
 (a ~ teacher, chef, dinner, view, time, etc.)
 (4) سەرسوپمىنەر.
 -terrifically (adv.).
 terrify (ter'ə-fī'), v.t.
 تۆقانە: زارەتەكە كەرن: زۇر ترساندەن.

territorial

- territorial** (ter'ə-tōr'i-əl, ter'ə-tō'ri-əl), *adj.* (۱) هەرمی؛ (۲) تاییهتی به دەستەلاتی هەرمینیک.
- (۳) [T-]، بەرگری؛ هی بەرگری هەرمی: (the British T-Armey).
- n.* (۱) سەربازی هیزی بەرگری هەرمی.
- (۲) سەربازی هیزی بەرگری هەرمی ئینگلیزی.
- territorialism** (ter'ə-tōr'i-əl-iz'm, ter'ə-tō'ri-əl-iz'm), *n.* (۱) بژنی خاوەن زەوییان.
- (۲) بژنی کلیسەییە کە دەستەلات قییدا بە دەست هیزی شارستانیەرمیە.
- territoriality** (ter'ə-tōr'i-əl-ə-ti, ter'ə-tō'ri-əl-ə-ti), *n.* هەرمینی؛ ناوچەیی.
- territorial waters**, ناوی هەرمی: ناوی کەنار دەریای وولاتیکە کە هەتا سێ میل هی نوو وولاتیە.
- territory** (ter'ə-tōr'i, ter'ə-tō'ri), *n.* (۱) هەرم؛ ناوچە.
- (۲) خاک و ناوی وولاتیک. (۳) هەرمی ژێردەستە یا سەر بە وولاتیکە کە هیشتا نەبووین بە بەشینکە نوو وولاتە.
- (۴) ناوچە کار و کاسبی (بەتاییهتی هی فزیشاری گەزوک).
- (۵) مەیدانی کار و بیرکردنەوە و چالاکي... هتد.
- (۶) لایەکی گۆرەپانە کە بە دەست تیییکی یاریەرمیە.
- terror** (ter'ər), *n.* (۱) ترس؛ ترسێکی ئیجگار زۆر؛ تۆقین؛ ترس و لەرز.
- (۲) شتی ترسناک؛ کەسێکی ترسناک. (۳) رەش کوژی؛ تۆقاندن؛ تیۆر.
- (۴) [Colloq.]، کەسێکی بێزارکەر یا پەستکەر.
- terrorism** (ter'ər-iz'm), *n.* رەش کوژی؛ تۆقاندن؛ تیۆرێزم.
- terrorist** (ter'ər-ist), *n.* تۆقینەر؛ ترسینەر؛ زراوەر؛ رەش کوژ؛ تیۆرێست.
- terroristic (adj.).**
- terrorize** (ter'ər-rīz), *v.t.* (۱) تۆقاندن؛ ترساندن؛ زارەتەرک کردن.
- (۲) بە زۆر پین کردن؛ ترس نانه بەرو پین کردن.
- terrorization (n.).**
- terror-stricken** (ter'ər-strīk'n), *adj.* تۆقیو؛ زۆر ترساو؛ زارەتەرک بوو.
- terry** (ter'i), *n.* (۱) کورت؛ گەندەموی قوماش.
- (۲) قوماشی کورتکای؛ قوماشی گەندەموردار.
- (۳) پینشی دەموتری: "terry cloth".
- terse** (tūrs), *adj.* کورت (ووتە، وەلام)؛ کورت و بەجێ: (a ~ reply).
- tersely (adv.); terseness (n.).**
- tertial** (tūr'shəl), *adj.* هی سێهەم ییزی پەری فیرین؛ هی پەری فیرین.
- n.* پەری سێهەم ییزی فیرینی بانده.
- tertian** (tūr'shən), *adj.* هەر پۆزێ نە پۆزێ؛ هەر سێ پۆز جارێک.
- n.* = tertian fever.
- نۆرەتا؛ سێهەم.
- tertial fever**, **tertiary** (tūr'shi-er'i, tūr'shə-ri), *adj.* (۱) سێهەم؛ سێهەم پلە؛ (۲) هی پلە سێهەم لە پەرستگادا.
- (۳) [T-]، هی چەرخێ سێهەم (زەمینناسی). (۴) tertial.
- (۱) نەندامیکی پلە سێهەمی پەرستگا. (۲) پەری فیرینی بانده.
- n.* چەرخێ سێهەم (زەمینناسی).
- the Tertiary,** **tertiary color**, پەرەنگیکە لە تیکەل کردنی دوو پەرەنگی ناسەرمکی پینکدیت.
- tervalent** (tēr-vā'lənt), *adj.* سێ هاوئیزی (کیمی).
- terza rima** (ter'tsā rē'mā), هۆنراوەیکی سێ خشتەکیە لە بنجینەدا نیتالییە (قالبە) کە یەم جۆرە: aba, bcb, cdc.
- tessellate** (tes'ə-lāt'), *v.t.* کاشی بەند کردن؛ نەخشاندن بە کاشی و شووشە و بەردی هەمەپەرەنگ.
- tessellation (n.).**
- tessera** (tes'ēr-ə), *n.* پارچە تەختە، کاشی، شووشە یا بەردی هەرمەری بچوک (لە نەخشاریدا بەکار دەهێنرێ).

test-tube

- test** (test), *n.* (۱) cupel. (۲) تاقیکردنەوە؛ ئەزموون.
- (۳) بیوان؛ پێوهر.
- (۱) کانزا پوخته کردن؛ جیاکردنەوەی کانزای بەنرخ لە هی بێ نرخ.
- (۲) تاقیکردنەوە.
- test** (test), *n.* قاوگی گیانداری ناوی؛ لەپکە؛ قاقە.
- testa** (tes'tə), *n.* (۱) تۆیکە تۆو. (۲) قاوگ؛ لەپکە؛ قاقە.
- testaceous** (tes-tā'shəs), *adj.* (۱) قاوگی؛ لەپکەیی؛ قاقەیی.
- (۲) قاوگدار؛ قاقەدار. (۳) قاوویی سووریار.
- testacy** (tes'tə-si), *n.* وەسپەتنامە لە دواي خو بەجینیشتن.
- testament** (tes'tə-mənt), *n.* (۱) پیمان.
- (۲) [T-]، یەکیکە لە دوو بەشەکی ئینجیل (کە پێیان دەووترێ: "the Old Testament" و "the New Testament").
- (۳) [T-], [Colloq.]، بەشی دووەمی ئینجیل "The New Testament".
- (۴) وەسپەتنامە: (his last will and ~).
- testamentary** (tes'tə-mən'tə-ri), *adj.* (۱) وەسپەتنامەیی؛ (۲) لە وەسپەتنامەدا بۆی داخوازە یا دراویەتی تاییهتی بە وەسپەتنامە. (۳) بەپێی وەسپەتنامە کراوە.
- testate** (tes'tāt), *adj.* وەسپەتنامە لە دوا بەجیناوە.
- n.* وەسپەتنامە بەجینیشتنو.
- testator** (tes'tā-tēr, tes-tā'tēr), *n.* وەسپەتنامە بەجینیشتنو؛ مردوویەکی وەسپەتنامە بەجینیشتنو.
- testatrix** (tes-tā'triks), *n.* ژنێکی وەسپەتنامە بەجینیشتنو.
- tester** (tes'tēr), *n.* تاقیکەرەوه.
- tester** (tes'tēr), *n.* چەتری سەر جیگا.
- testes** (tes'tēz), *n. plural of testis.*
- testicle** (tes'ti-k'l), *n.* گون.
- testiculate** (tes-tik'yoo-lit), *adj. Also testicular,* گونی؛ لە گون دەچێ؛ هینکی.
- testify** (tes'tə-fī), *v.t.* (۱) شایهتی دان (دادگا)؛ گواهی دان؛ (to ~ in court)
- (۲) بەلگە بوون بۆ؛ نیشانهی ئەوه بوون: (His words ~ to his impatience.)
- (۱) شایهتی بۆ دان؛ گواهی بۆ دان. (۲) بەلگە بوون بۆ. (۳) بانگ بۆ دان.
- testification (n.); testifier (n.).**
- testily** (tes'tī-lī), *adv.* بە توورەییەرم؛ بە توورە و تریانەرە؛ بە تەنگەجیکلانەرە.
- testimonial** (tes'tə-mō'ni-əl), *n.* (۱) پەسەندنامە؛ گواهی؛ گواهانامە. (۲) خەلات (بەتاییهتی کە لە کۆمەڵیکەرە پینکەشی کەسێک بکری بە ناشکرا بۆ نیش و کاری بەسوودی)؛ پێژنامە؛ سوپاسنامە.
- (۱) شایهتنامە؛ شایهتی؛ گواهانامە. (۲) بانگ.
- گواهی (دادگا). (۳) بانگ.
- (۲) بەلگەنامە؛ بەلگە؛ قەوالە: (His smile was ~ to his disbelief.)
- (۴) [T-]، فەرموودەیی خودایی (ئینجیل).
- (۵) بپوا پین کردنی ناشکرا و جاپ بۆ دانی (ناوین).
- testis** (tes'tis), *n.* = testicle.
- teston** (tes't'n), *n. Also testoon,* دراوێکی ئینگلیزی و فەرەنسی کۆنە.
- testosterone** (tes-tos'tə-rōn), *n.* تێستۆستەرۆن؛ هۆرمۆنیکە گون دەریدەدات.
- test paper,** (۱) کاغەزی تاقیکردنەوە. (۲) کاغەزی ئەزموون (کیمی).
- test pilot,** فڕۆکەوانی تاقیکەرەوه؛ فڕۆکەوانیکە فڕۆکە تازە تاقی دەکاتەرە.
- test tube,** بۆری ئەزموون؛ بۆری تاقیکردنەوە.
- test-tube** (tes'tōōb, tes'tūb), *adj.* لە چاکردنی دەستکرد پەیدا بوو: (a ~ baby).

testudinal

testudinal (tes-tōō'dā-n'l, tes-tū'dā-n'l), *adj.* كېسەلى

لە كېسەل قانغەكەي دەچن

testudinarious (tes-tū'dā-nār'i-əs), *adj.* = testudinal.

testudinate (tes-tōō'dā-nāt', tes-tū'dā-nit), *adj.* قۇنژ

وەك قاوغى كېسەل. (۲) كېسەلى

n.

testudo (tes-tōō'dō, tes-tū'dō), *n.* كېسەل رەقە

(۲) پەناگەيەكە سەرباننىكى كەوانەيى دژ بە گوللەي بەسەرەوھە دەجولنئىرى

سەربازى گەمارۇدراوى پۇمانەكان بەكارىان دەھىتا

(۳) پەردەبەكى پارىزەرە سەربازە پۇمانەكان درووستيان دەكرد بە لىنگدانى

قەلغەكەكان و خستنىي سەر سەريان.

testy (tes'ti), *adj.*

تەنگەجىكلانە: سەرگەرم، زووهلچور.

-testiness (*n.*).

tetanic (ti-tan'ik), *adj.*

دەردەكۆيانى.

n. ھەر جۈرە دەرماننىكە كە زۆر بەكارھىنانى دەپنە ھۈى دەردەكۆيان.

tetanize (tet'ā-nīz'), *v.t.*

توشى دەردەكۆيان كردن.

tetanus (tet'ā-nos), *n.*

دەردەكۆيان

tetany (tet'ā-ni), *n.*

نەخۇشەيەكە لە دەردەكۆيان دەچن.

tetchy (tech'i), *adj.* Also techy,

تەنگەجىكلانە: سەرگەرم.

زۈوھەلچور

tête-à-tête (tāt'a-tāt'), *n.*

(۱) گفتوگۇ دووبەدوۋا

گفتوگۇ دووبەدوۋا يا تايەتتى.

(۲) كورسەيەكە لە شىۋەي (S) دا دوو كەس لەسەرى دادەنىش.

adj.

دووبەدوۋا: دووبەدوۋا تايەتتى: (a ~ meeting).

adv.

دووبەدوۋا: دووبەدوۋا تايەتتى: (They spoke ~).

tether (teh'ēr), *n.*

(۱) كەمەند پەت يا گورىسى و لاخ بەستەنەو.

(۲) مەردا: شەرەزايى، زانن، توانا، دانايى... ھتد.

v.t.

كەمەند كردن: و لاخ بەستەنەو بە پەت يا گورىس

ئىتر لە تىنيا نەمارە: ئىتر لە باريا نەمارە. at the end of one's tether,

tetra (tet'ra), *n.*

جۈرە ماسەيەكى پوبارى ناوچە گەرمەكانە.

tetra- (tet'ra),

پىشگىرەكە نەماناى چوار.

tetrad (tet'rad), *n.* (۱) ژمارە چوار (۲) كۆمەلىك يا دەستەيەكى چوارى.

(۲) دەستەيەكى چوار كرومۇسۇمى كە لە دابەشبوونى جوتنى كرومۇسۇم

پەيدابوون (۴) توخمىكى كىمىيائى چوار ھاۋىزى.

tetragon (tet'ra-gon), *n.*

چوارگوشە: وىنەي چوارگوشەيى.

-tetragonal (*adj.*).

tetragram (tet'ra-gram), *n.*

ۋوشەي چوار تېپى

tetrahedral (tet'ra-hē'drāl), *adj.*

چواربۇيى (تەندازە).

tetrahedrite (tet'ra-hē'drīt), *n.*

تېترامېدرايت: كانزايەكى بۇر يا

رەشبارە

tetrahedron (tet'ra-hē'drən), *n.*

چواربۇيى (تەندازە):

ۋىنەي چواربۇيى

tetralogy (te-tral'ə-jī), *n.* (۱) زنجىرەيەكى چوار شانۇنامەيە سىيانان

ناسۇراۋى يەككىيان لاقرتن (۲) زنجىرەيەكى چوار شانۇنامە يا نۇپەرايە.

tetramerous (te-tram'er-əs), *adj.* (۱) چوارىنە: لە چوار بەشى

چوون يەك يىنكەتتوۋە: كراۋە بە چوار بەشى چوون يەكەو.

(۲) چوار چوار يىنكەو (پەردەي گول يا نىزىكەكەي).

tetrameter (te-tram'ə-tēr), *n.* دىئېرنكى مۇنراۋى چواربېرگىيى

كىشەدارە

tetrapetalous (tet'ra-pet'al-əs), *adj.*

چوار پەرە گول

tetrapod (tet'ra-pod'), *n.*

چوارپى

tetrapterous (te-trap'tēr-əs), *adj.*

چوار بالى: وەك جانەو.

tetrarch (tet'rärk, tē'rärk), *n.*

(۱) ھەرمانرەۋاي چوارىيەكى

ۋولانتىك (لە ئىمپېراتورىيەي پۇماي كۇندا).

(۲) شازادەي خواردەست: ھەرمانرەۋاي ناسەرەكى

texture

tetrarchy (tet'rär-ki, tē'rär-ki), *n.* (۱) چوارىيەكى ۋولانتىك

لەۋىز دەستى ھەرماندارىكدا بىن. (۲) مىرى چوار كەسى.

(۳) چوار ھەرماندار: دەستەيەكى چوار مىرى.

(۴) ۋولانتىكى بەشكراۋ بە چوار بەشەرە.

tetrastich (tet'rə-stik'), *n.*

ھەلبەستى چوار دىئېرى

بېرگەي چوار دىئېرى ھەلبەستىك.

tetrastichous (te-tras'ti-kəs), *adj.*

بە چوار پىزى ستوونى

دەپوۋىن (گەلا، گول).

tetratomic (tet'rə-tom'ik), *adj.*

چوار گەردىلەيى: چوار شەتۇمى.

tetravalent (tet'rə-vā'lənt, te-trav'ə-lənt), *adj.*

چوار

ھاۋىزى.

tetroxide (te-trok'sid, te-trok'sid), *n.*

تۆكسىدى چوارىنە:

تۆكسىدىكە چوار گەردىلەي تۆكسىجىنى تىدا بىن.

tetryl (tet'ril), *n.*

بارودىكى زەردە.

tetter (tet'ēr), *n.*

جۈرە نەخۇشەيەكى پىستە دەپنە ھۈى خوران

(ۋەك بىز).

Teuton (tōō't'n, tū't'n), *n.* (pl.) (۱) تىيوتۇن: نەتەرەيەكى ئەلمانى

كۇنن. (۲) تىيوتۇنى: ئەلمانى: كەسىكى تىيوتۇنى يا ئەلمانى.

Teutonic (tōō-ton'ik, tū-ton'ik), *adj.*

تىيوتۇنى.

(ۋوشەي پىشۋو بىيىنە).

Teutonym (tōō't'n-iz'm, tū't'n-iz'm), *n.*

(۱) بېدا بويىن بە

بەرزىتى نەتەۋى ئەلمان: پەگەپەرسىتىنى ئەلمانى. (۲) زاراۋەي ئەلمانى.

(۳) كىلتورى ئەلمانى.

-Teutonist (*n.*).

Texan (tek's'n), *adj.*

تەكساسى

n.

تەكساسى: كەسىكى تەكساسى.

Texas (tek'səs), *n.*

ئەۋمى سەرەۋى بەلەمى ھەلم (كە ئوروى

ئەلمەرى تىدايە).

Texas fever,

تاي تەكساسى: دىرنىكى رەشەۋلاخ و ئازەلە.

Texas Ranger,

پۇلىسى سۋارەي تەكساسى.

Texas tower,

بۇرجى تەكساس: بۇرجىكى پاردارە لەئاو دەردادا.

text (tekst), *n.* (۱) ھەقى ۋوتەي: ۋوتەي نووسراۋ: ھەقى ۋوتار: (the ~ of a letter, speech, etc.).

(۲) ھەقى كىتېپ جگە لە پەراۋىزۋ پىشەكى و پاشكۇ.

(۳) ھەقى بەندىكى ئىنجىل (كە دەھىنرەتەۋە بۇ پىشتىۋانى يىروباۋەرىك يا

پەندىك). (۴) دەستتۋوسى زل. (۵) باس.

(۶) جۈزىكە لە تېپى قەلەۋ كە لە چاپ كىردندا بەكاردەھىنرئى.

(۷) text-book.

text-book (tekst'book'), *n.*

پەرتۋوكى قوتابخانە:

كىتېپى قوتابخانە.

text hand,

دەستتۋوسى گەرە.

textile (teks'til, teks'til), *adj.*

(۱) چىراۋ: تەنراۋ.

(۲) ھى چىراۋ. (۳) دەچىنرئ: بۇ چىنن دەشىن.

n.

(۱) كالا: قوماش: كوتال: چىراۋ.

(۲) گەرەسەي خاۋى چىنن (ۋەك لۆكە، خورى، كەتان).

textual (teks'chōō-əl), *adj.*

(۱) ھەقى: ھى دەقى نووسراۋ يا كىتېپ.

(۲) ۋوشە بە ۋوشە: پەپىزى دەقى نووسراۋ.

textual criticism,

پەخنەلىگىرتنۋ شىگىردنەۋى دەقى كىتېپ يا

نووسراۋ.

textualism (teks'chōō-əl-iz'm), *n.*

(۱) ھەقى پەرسىتى (ئىنجىل).

(۲) پەخنە لى گىرتنۋ شىگىردنەۋى دەقى كىتېپ (بەتايەتتى ئىنجىل).

-textualist (*n.*).

textuary (teks'chōō-er'i), *adj.*

ھەقى: ھى دەقى كىتېپ يا نووسراۋ.

textualist (teks'chōō-er'i), *n.*

ھەقى پەرسىتى (بەتايەتتى ئىنجىل). (ھەرۋە "textualist").

texture (teks'chēr), *n.*

(۱) كالا: قوماش: چىراۋ.

- (۲) چوڻيتي گاڏ يا چنراونڪ: (*a fine ~ ; a coarse*) .
- (۳) دھق: شيوہی دھق بھستڻ يا خڙگرتڻ؛ توندوتولي؛ شيوہی وهستان يا پڻڪهاتڻ. (۴) شيوہی پڻڪهاتڻ؛ پڻڪهاتڻ.
- th,** پاسگرڻڪه بهماناي: (۱) ڪردڻ؛ ڪردار: (*stealth*).
- (ب) همبوون؛ بوون: (*wealth*).
- th,** پاسگرڻڪه بهماناي: ٺهوندھهم؛ نيشانهی ژمارہی پلھمژہ:
- (*fourth, seventh, tenth*)
- th,** پاسگرڻڪه نيشانهی ڪرداري ڪمسي سڻھمي تاکه له کاتي نڀستادا:
- (*hath, doth*)
- thalamencephalon** (thal'ə-men-sef'ə-lon), *n.* بهشي
- پشتهموي پڻشي مڻشڪي ٺاولمھ.
- thalamus** (thal'ə-məs), *n.* (۱) تھختي مڻشڪ؛ بڻڪي مڻشڪ.
- (۲) تھختي گول.
- thalamic (adj.).**
- thalassic** (thə-las'ik), *adj.* (۱) دھريايي؛ زھريايي.
- (۲) ڪھنداوي؛ هي دھريايي بچووي به ووشڪاني دھورھدراو.
- Thalia** (thā'li-ə, thāl'yə), *n.* (۱) باسوخواي مھنراوي لائيو
- چيرڙڪي پڻڪھنيئاوي (نھفسانھي يوناني). (۲) يھڪيڪه له سڻ بانوخوا جوانھڪه
- ڪھ جوانيڪيان دھبھخشي به هممو ڪھس (نھفسانھي يوناني).
- thallic** (thal'ik), *adj.* تاليمس (ووشھي دھاتوور بھينھ).
- thallium** (thal'i-əm), *n.* تاليم توخنيڪي ڪيميائي ڪانزايي
- خولھمڻشي به.
- thallophyte** (thal'ə-fit), *n.* يھڪيڪه له ڪومله پوھمڪيڪي بڻ ڪھڏو
- رھگو قھدي ديار (وھڪ قھزھو قارچڪ).
- thallous** (thal'əs), *adj.* تاليمس؛ هي ٺاويتهيمڪي ڪيميائي ڪھ تاليمس
- يھڪ ھاوھيزي تيڏا بيت
- thallus** (thal'əs), *n.* لمشي پوھمڪي بڻ ڪھڏو رھگو قھد (وھڪ قھزھو
- قارچڪ).
- than** (than, then; unstressed thən, th'n), *conj.* (۱) تھ
- (*John is taller ~ his brother.*)
- (۲) لھوھ؛ به لاوھ باشتو بوون: (*I would rather dance ~ eat.*)
- (۳) تھ؛ لھوھ زياتو:
- (*It was none other ~ Sam. He is no other ~ a thief.*)
- thanage** (thā'nij), *n.* (۱) زھري واري دھربھيگيڪي ٺوسڪوتلمندي ڪھ
- نارناوھڪي "thane" ھ. (۲) ماوھي به دھستھمبووني ٺھم زھري وزارھ.
- (۳) دھسلھٽو پلھوپايھي ٺھم دھربھيگھ.
- thanato-** (than'ə-tō, than'ə-tə), *n.* پڻشگرڻڪه به ماناي؛ مردن:
- (*thanatophobia*)
- thanatophobia** (than'ə-tə-fō'bi-ə), *n.* ترسي مردن
- بيھڪردنھو له مردن.
- thanatopsis** (than'ə-top'sis), *n.* (۱) نازناوڪي ٺھنگلو ساڪسوڻي ڪوڻي پياوھ
- دھربھيگھڪانھ وھڪ؛ "خان" يا "بھگ". (۲) نازناوڪي سڪوتلمندي ڪوڻي
- پياوھ دھربھيگھڪانھ وھڪ؛ "خان" يا "بھگ".
- thanship** (thān'ship), *n.* پلھوپايھو دھسلھٽي "thane".
- (ووشھي پڻشو بھينھ).
- thank** (thank), *v.t.* (۱) سوپاس ڪردڻ
- (۲) خھتاگرڻ؛ لؤمھ خھستھ سھر؛ به تھوسمھ سوپاس ڪردڻ:
- (*He can be ~ed for our failure.*)
- have oneself to thank,** لؤمھي خڏو ڪردڻ؛
- خھتاي ڪھس ٺھگرڻ هي خڏو ٺھبڻ.
- thankful** (thank'fəl), *adj.* سوپاسڪر؛ ٺھمڪناسي؛ پڙڙان.
- thankfully (adv.); thankfulness (n.).**
- thankless** (thank'lis), *adj.* (۱) بھد ٺھمڪ؛ ٺھمڪ ٺھناس؛ پڻ ٺھزان.
- (۲) سوپاس ناڪرڻ؛ جيئي سوپاس ٺھيھ؛ پڙڙي ٺي نانڙي (ڪان):
- (*a ~ job, task, etc.*)

- thanklessly (adv.); thanklessness (n.).**
- thanks** (thānks), *n.pl.* سوپاس؛ سوپاسنامھ
- interj.* سوپاس؛ سوپاست دھمڪھ.
- (۱) سوپاس يو. (۲) به ھوئي؛ به سايھي؛ له سايھي.
- thanksgiving** (thānks'giv'ing), *n.* (۱) سوپاس ڪردڻ
- (۲) سوپاسي خوا ڪردڻ
- (۳) [T-]، جھڙئي سوپاس ڪردني خوا له ٺھمھريڪا (ووشھي دھاتوور بھينھ).
- Thanksgiving Day,** جھڙئي سوپاس ڪردني خوا له ٺھمھريڪا
- (ڪھ پڻڪھوتي چوارھم پڻج شھمھي مانگي يانزھي هممو سانڀڪ دھڪات)
- thank-worthy** (thānkw'wūr'thi), *adj.* شايداني سوپاسھ؛
- جيئي سوپاسھ.
- that** (that; unstressed thət), *pron.* (۱) ٺھوھ:
- (*I like this more than ~.*)
- (۲) ڪھ (شت، ڪس).
- (*the house ~ we bought; the man ~ we saw*)
- (۳) ڪھ (شوڙن): (*the place ~ I saw him*)
- (۴) ڪھ (ڪات): (*the year ~ he was born*)
- (۵) شتيڪ؛ ٺھو شتھ:
- (*There is ~ about him which mystifies me.*)
- adj.** (۱) ٺھو: (*T~ man is John. T~ apple tastes good.*)
- (۲) ٺھوھ: (*I can see this house more clearly than ~ one.*)
- conj.** (۱) ڪھ؛ ڪھ را: (*The truth was ~ we never saw him.*)
- (۲) ٺاڪو؛ بڻ ٺھوي؛ لھپيناوي: (*They died ~ we might live.*)
- (۳) ڪھ؛ ڪھرا: (*He ran so fast ~ I couldn't catch up.*)
- (۴) ڪھ؛ ڪھرا: (*I am sorry ~ I caused you so much grief.*)
- (۵) خڙڙگھ: (*Oh, ~ this day were over.*)
- adv.** ٺھوھندھ:
- (*I can't see ~ far ahead. I am so tired ~ I could drop.*)
- at that, [Colloq.], (۱) ھم ٺھوھ؛ لھوڏا؛ لھو ڪاتھدا.
- (۲) لھگھل ٺھوھشدا.
- in that, چونڪھ؛ لھبرٺھوھ.
- that's that!, ٺيتر بھايھوھ؛ ٺيتر تھواو؛ ٺيتر مھسلھمڪه بھايھوھ.
- that's to say, واتا.
- thatch** (thach), *n.* (۱) زھلو قاميش و پووش
- (۲) سھرياني زھلو قاميش و پووش. (۳) ڦڙ
- v.t.* له زھلو قاميش سھريان دروستڪردڻ؛
- سھري خانوو به زھلو قاميش و پووش ڪرڻ.
- thatching** (thach'ing), *n.* (۱) سھري خانوو به زھلو قاميش و پووش
- ڪرڻ. (۲) زھلو قاميش و پووش سھريان ٺي دروستڪراو.
- thaumatology** (thō'mə-tol'ə-jī), *n.* ٺيڪوڙيئھوي موعجزھ؛
- ٺھريتي موعجزھ.
- thaumaturge** (thō'mə-tūrj'), *n.* موعجزھ دروستڪر؛
- جادوگر. (*thaumaturgist*)
- thaumaturgy** (thō'mə-tūr'jī), *n.* جادوو؛ موعجزھڪاري.
- thaumaturgic (adj.); thaumaturgical (adj.).**
- thaw** (thō), *v.i.* (۱) توانھوھ (بھفر، سھمزل).
- (۲) بھريزونھوي پلھي ڪھرمي و توانھوي شتي بھستو:
- (*It will ~ tomorrow.*)
- (۳) ڪھرم وگول بوون (پھيوھندي ٺيوان دوو ڪھس يا دوو وولات ... ھتھ).
- v.t.* توانھنھوھ.
- n.* (۱) توانھوھ. (۲) ماوھيڪ ٺاوھھوي ڪھرم بڻ شت توانھوھ.
- (۳) ڪھرم وگوري (ٺيوان دوو ڪھس يا دوو وولات ... ھتھ)؛ ساردي ٺھمان
- (*There is a ~ in the relations between the two countries.*)
- the** (thə; before vowels, thi), *adj.* ٺامرازي
- ٺاساندن يا تايھتيھ بهماناي "ھڪ" و بھم جھزانھي خواوھو بھڪاردھيئري:

دامه‌زبانیت (۲) ولایتیک که پژیسی نایینی بییات بیریئوه؛ ولایتیک که له‌ژیر دهستی قمشه و ملا و مالووم دا بن. (۳) دهسته پیای نایینی دهسه‌لاتدار.

theocrat (thē-ə-krat), *n.* (۱) سهرک پژیسی نایینی؛

سهرک پژیسی قمشه و ملا و مالووم. (۲) پالپشتیکری پژیسی نایینی.

theocratic (thē-ə-krat'ik), *adj.* هی پژیسی قمشه و ملا و مالووم؛ هی پژیسی نایینی.

-theocratical (*adj.*); **theocratically** (*adv.*).

theodolite (thē-od'ə-lit'), *n.* گۆشه‌پنونه؛ نامیژیکه زهوی پیو به‌کاری ده‌مینن.

theogony (thē-og'ə-ni), *n.* بنه‌چنامه‌ی خواکان؛ په‌گه‌زنامه‌ی خواکان.

-theogonic (*adj.*).

theologian (thē-ə-lō'jən, thē-ə-lō'ji-on), *n.* ناییزان؛ زانای ناین

theological (thē-ə-loj'i-k'l), *adj.* Also **theologic**. ناییزانی؛ تایبعتی به ناین و زانستی ناین.

-theologically (*adv.*).

theologize (thē-ol'ə-jīz'), *v.t.* کردن به به‌شیک له ناییزانی. بیرکردنه‌وه پهمل لیدان له‌پوری ناییزانی‌یه‌وه.

-theologizer (*n.*).

theology (thē-ol'ə-ji), *n.* ناییزانی؛ ناییزانی؛ خواناسی.

theomachy (thē-om'ə-ki), *n.* (۱) جهگی دژ به خواکان. (۲) جهگی خوایی؛ جهگی ناو خواکان.

theomorphism (thē-ə-mōr'fiz'm), *n.* هاتنه به‌راچاو؛ باسکردی ئاده‌میزاد وه وینه‌ی خوا.

-theomorphic (*adj.*).

theopathy (thē-op'ə-thi), *n.* ههستی نایینی؛ گه‌شک‌ی نایینی.

theophany (thē-of'ə-ni), *n.* دهرکوتنی خوا یا خویاک بۆ ئاده‌میزاد.

theophyline (thē-ə-fil'ēn, thē-ə-fil'in), *n.* ماده‌یه‌یکی

بێ ره‌نگی بلوری قلیه‌یی‌یه له گه‌لای چا دهرده‌مینرئو دهرکۆ به‌دهرمان.

theorbo (thē-ōr'bō), *n.* نامیژیکه موسیقی کۆنه له عود ده‌چن.

theorem (thē-ə-rəm), *n.* (۱) بیردۆز؛ بیردۆزیکه که پنیوستی به

به‌لگه‌یه (بیرکاری). (۲) بیردۆزی به‌لگه نه‌ویست؛ بیرى به‌راست دانان.

-theorematic (*adj.*).

theoretical (thē-ə-ret'i-k'l), *adj.* Also **theoretic**. بیردۆزی؛ ناکردنی؛ هه‌ر به‌ناو.

-theoretically (*adv.*).

theoretician (thē-ə-rə-tish'ən), *n.* زانای بیردۆز (هی پشته‌یه‌یکی زانست یا هونه)؛ بیردۆزان

theoretics (thē-ə-ret'iks), *n.pl.* به‌شی بیردۆزی زانستیک

theorist (thē-ə-ris't), *n.* (۱) بیردۆزدار. (۲) بیردۆزان؛ زانای بیردۆزی زانستیک یا هونه‌ریک.

(هه‌روه‌ما "theoretician")

theorize (thē-ə-rīz'), *v.t.* بیردۆز دانان؛ پهمل لیدان؛ وا دانان.

theory (thē-ə-ri), *n.* (۱) بیر

(۲) بۆچونیک دهرباری شینوی کردنی شتیک. (۳) بیردۆز.

(۴) به‌شی بیردۆزی زانستیک

(۵) گریمانیک؛ پهمل لیدان؛ وا دانان. (My ~ is that he is lying.)

theosophical (thē-ə-sof'i-k'l), *adj.* Also **theosophic**. هی خواناسی؛ هی خواناسان.

theosophist (thē-os'ə-fis't), *n.* خواناس

(۱) خواناسی (له‌پژی بیرکردنه‌وه)

شت بۆ دهرکه‌وتنه‌وه؛ خواناسین. (۲) [T-], بیروباوهر پنیازی بنووتنه‌وه‌یه‌یکی

تازه‌ی نه‌مه‌ریکی‌یه که له‌سه‌ر بنجینه‌ی نایینی بوودی و به‌راهی داناره

therapeutic (ther-ə-pū'tik), *adj.* Also **therapeutical**, - (۱)

چاکه‌ره‌وه (نه‌خۆشی به‌بێ دهرمان)؛ چاکه‌ر؛ چاره‌که‌ر.

(۲) تایبته‌ی به‌لقی پزیشک‌هوانی چاکه‌ره‌وه به‌بێ دهرمان.

therapeutics (ther-ə-pū'tiks), *n.pl.* پزیشک‌هوانی چاک کردنه‌وه یا چاره‌کردن.

therapist (ther-ə-pist), *n.* پسپۆری چاک کردنه‌وه (نه‌خۆشی له‌ش یا ده‌روون به‌بێ دهرمان)؛ پسپۆری ده‌روون.

(۱) نه‌خۆشی و لاوازی چاره‌کردن به‌بێ دهرمان.

(۲) توانای چاره‌کردن. psychotherapy

there (thâr), *adv.* (۱) له‌وێ؛ له‌ویانه.

(۲) بۆ ئه‌وێ؛ به‌ره‌و ئه‌وێ. (Go ~.)

(۳) ئه‌وسا؛ ئه‌و کاته.

(۴) له‌وه‌دا؛ له‌وێ‌دا؛ له‌و پوه‌وه. (T~ you are wrong.)

(۵) وا؛ وایستنا. (T~ goes the whistle.)

(۶) به‌مانای په‌سه‌ندکردن یا ئافه‌رین کردن. (T~'s a fine fellow!)

(۷) به‌مانای بیون.

(T~ is very little time. T~ are two girls here.)

ئوێ. (We left ~ at six o'clock.)

interj. (۱) به‌مانای سه‌رسامی، به‌ریه‌ره‌کانی، یا په‌زامه‌ندی به‌کارده‌مینرئو

وه‌ک: ده‌بۆز! هانی! ئه‌م‌تان! ئه‌م‌تان! ئه‌م ووت:

(T~, that's done! T~, now I can have some peace.)

(۲) به‌مانای هاوسۆزی. (T~, ~! don't worry.)

thereabout (thâr-ə-bout'), *adv.* - **thereabouts**.

thereabouts (thâr-ə-bouts'), *adv.* (۱) له‌ نزیک ئه‌وێ‌وه؛

له‌و نزیکانه‌دا؛ له‌و ده‌رووبشته‌دا. (۲) له‌ ده‌رووبه‌ری ئه‌و کاته‌دا؛

له‌ نزیک ئه‌و سه‌رده‌مه‌دا. (۳) نزیکه‌ی ئه‌وه‌نده؛ نزیکه‌ی (ژماره، پله، هه‌ند)

له‌و ده‌رووبه‌ره‌دا.

thereafter (thâr-af'tēr, thâr-āf'tēr), *adv.* له‌وه‌ودو؛

له‌ دوای ئه‌وه؛ له‌و کاته به‌ دواوه؛ له‌ پاش ئه‌وه.

(۱) له‌وێ؛ له‌و شوێنه.

(۲) ئه‌و کاته؛ ئه‌وسا؛ له‌و کاته‌دا. (۳) له‌به‌ره‌وه؛ به‌هۆی ئه‌وه‌وه

(۱) به‌وه؛ به‌و هۆیه‌وه؛ به‌و جۆره. **thereby** (thâr-bi', thâr-bi'), *adv.*

له‌ نه‌تیجای ئه‌وه‌دا. (۲) له‌و باره‌یه‌وه؛ له‌و پوه‌وه. (T~ hangs a tale.)

(۳) له‌ نزیک ئه‌و شوێنه؛ له‌و نزیکه‌دا.

therefor (thâr-fôr'), *adv.* له‌باتی ئه‌مه؛ بۆ ئه‌وه.

therefore (thâr-fôr', thâr-fôr'), *adv. & conj.* که‌وابو؛

له‌به‌ره‌وه؛ که‌واته؛ به‌گۆنیه‌ی ئه‌مه.

therefrom (thâr-frum', thâr-from'), *adv.* له‌مه‌وه؛ له‌وه‌وه.

(۱) له‌وێ‌دا؛ له‌و شوێنه‌دا؛ له‌و شته‌دا.

(۲) له‌و مه‌سه‌له‌یه‌دا؛ له‌وه‌دا؛ له‌وێ‌دا (شت).

thereinafter (thâr'in-af'tēr, thâr'in-āf'tēr), *adv.* له‌ به‌شی

داهاتویدا (به‌لگه‌نامه، ووتار، په‌رتوک)؛ له‌ به‌شی دوای ئه‌وه‌وه.

thereinto (thâr-in'tōō, thâr'in-tōō'), *adv.* بۆ ناو ئه‌و

شوێنه یا شته. (۲) بۆ ناو ئه‌و مه‌سه‌له‌یه یا بارودۆخه.

theremin (ther-ə-min), *n.* نامیژیکه موسیقی که‌له‌کترونی‌یه.

thereof (thâr-uv', thâr-ov'), *adv.* (۱) دهرباری ئه‌وه؛

دهرباری ئه‌مه؛ له‌و پوه‌وه. (۲) له‌وه‌وه؛ له‌و سه‌رچاوه‌یه‌وه؛ له‌وێ‌وه

(۱) له‌سه‌ر ئه‌وه؛

له‌سه‌ر ئه‌و مه‌سه‌له‌یه؛ دهرباری ئه‌وه.

(۲) په‌که‌سه‌ر دوای ئه‌وه؛ کو‌توپ‌ر دوای ئه‌وه.

there's (thârz), = **there is**.

(۱) بۆ ئه‌وێ؛ بۆ ئه‌و شوێنه؛ بۆ ئه‌و شته.

(۲) [Archaic or Poetic], له‌سه‌ر ئه‌وه‌یه‌ش؛ زیاد له‌وه‌یش؛ جگه له‌وه‌ش.

theretofore (thâr-tə-fôr', thâr-tə-fôr'), *adv.* تا ئه‌و کاته؛

هه‌تا ئه‌وسا؛ له‌پیش ئه‌وه‌دا.

گریماسکی: بیردیزنکه که پیوستی به بیلگه.

Thespian (thes'pi-ən), *adj.* می شانوگری (به تاییهتی شانوگری
خماوی): تاییهتی به شانو شانوئامه.

n. نوینتری شانو (به تاییهتی می شانوئامه خماوی):
(له بروی گالته یا فیزمه)

theurgic (thē-ūr'jik), *adj.* Also **theurgical**, می جادوگری:
جادویی

theurgist (thē'ēr-jist), *n.* جادوگر: جادوویاز

theurgy (thē'ēr-ji), *n.* جادوگری: جادوویازی: جادو.

thewless (thū'lis, thōō'lis), *adj.* بن تین: بن هیز: سست: لاواز

thew (thū, thōō), *n.* (pl.) هیزی ماسولکه: هیزی لهش: تین
(۲) ماسولکه

thewy (thū'i, thōō'i), *adj.* ماسولکه دار: بهینز

they (thā), *pron. plural of he, she, it,* (۱) نهوان:

(*John and his wife were in an accident yesterday.*

T~ are in the hospital.)

(*T~ say he will resign.*) خهک: خهکی (به شیوه یکی گشتی):

they'd (thād), = (1) they had. (2) they would.

they'll (thāl), = (1) they will. (2) they shall.

they're (thâr), = they are.

they've (thāv), = they have.

thi- (thī), = thio-.

thiamine (thī'a-mēn', thī'a-min'), *n.* Also **thiamin**, تیامین
فیتامین B (له پاقله فاسولایی سموزو زمردینهی هیلکهو جگرو دانمزیلدا
هیه)

thiazine (thī'a-zēn', thī'a-zin'), *n.* Also **thiazin**, تیاژین
تایزیمهکی کیمیاوییه (له نیتروژین و گوگردو کاربون پینکدیت).

thiazole (thī'a-zōl'), *n.* Also **thiazol**, تیاژول: شلهیکی بن رهنکه
له بویه و بهرماندا بهکار دیت (کیمیاگری).

thick (thik), *adj.* (۱) نهستور: قوی.

(۲) (a ~ forest) چر: چروپ: (a ~ crowd).

(ب) خست: توند: تونگ: (a ~ soup).

(ج) چر (a ~ smoke).

(د) چر: قهرمان: زهبنه: (a ~ crowd).

(ه) لیل: تهماری: چر: (The air was ~ with fumes.)

(و) تاریک: نوتک: چر: خست (مجان): (a ~ darkness).

(ز) گر: دهنگ: (a ~ voice).

(ح) گرج: دهنگ: کس.

(۵) [Colloc.] ژور بوخوش: ژور کۆک: تیکه لو.

(۶) [Colloc.] له نمدازه بهدر: نیجگار ژور: له پاده بهدر.

به نهستوری. (Slice it ~).

adv.

n.

(۱) چرتین بهشی شتیک.

(۲) گهرمه (شهر): مشتومر... هتد.

(*In the ~ of the fighting; in the ~ of the argument*)

-thickish (*adj.*); thickly (*adv.*).

lay it on thick, پین ئی مهلبرین له ستایش کردن یا لومه کردن:

زیاده بویین له چاکه ووقن یا خراپه ووتندا.

through thick and thin, له خوشی و ناخوشیدا: له هات و نهاتدا:

له خوشیشدا و له تنگانهشد: همیشه به دلسوزانه و بهین دودلی.

thicken (thik'en), *v.t.* (۱) خست و خول کردن: خست کردن:

(۲) نهستور کردن.

(۳) تیکه لاری و تیکه لاری کردن: تیکدان: (*Alcohol ~ed his speech.*)

v.t.

(۱) (b) چروپ: (*The mist ~ed.*)

(ب) خست بوونه: توند بوونه: خست و خول بوونه:

(*The soup ~s.*)

(۲) نهستور بوون.

(۳) تالوز بوون (*The plot ~s.*)

-thickener (*n.*).

thickening (thik'en-in), *n.* (۱) خست بوونه: خست کردن:

چروپ: نهستور بوون. (۲) شتی خست کردن: شتیک که شلهیکی پین

خست بکرتنه یا توند بکرتنه.

(۳) بهشی خست کردن یا توند کردن: شتی خست کردن.

thicket (thik'it), *n.* بیشه: بیشه لان: چرستان: زهبنگ.

thick-head (thik'hed'), *n.* کسکی بن میشک یا گوج.

thick-headed (thik'hed'id), *adj.* گوج: بن میشک: دهبنگ.

thickness (thik'nis), *n.* (۱) نهستوری: نهستورایی: بارستانی.

(۲) چین: (*three ~ of cloth*).

(۳) نهستورترین بهش

thickset (thik'set'), *adj.* (۱) چر: چروپ: پر (نهام، دارو درخت):

(*a ~ hedge*)

(۲) تۆکه: قهلو و کورته بنه.

n. - **thicket**.

thick-skinned (thik'skind'), *adj.* (۱) پیست نهستور.

(۲) بن هست: کم هست: دلبرق: گوی به ره خنه نهدن.

thick-skulled (thik'skuld'), *adj.* = **thick-headed**.

thick-witted (thik'wit'id), *adj.* = **thick-headed**.

thief (thēf), *n.* دز.

thieve (thēv), *v.t. & v.i.* دزین: دزی کردن.

thievery (thēv'er-i), *n.* (۱) دزی: دزی کردن. (۲) شتی دزوا.

thievish (thēv'ish), *adj.* (۱) حهزگر له دزی.

(۲) دزانه: به دزی بهوه: به نهیتی.

thigh (thī), *n.* پان.

thighbone (thī'bōn'), *n.* ئیسقانی پان.

thill (thil), *n.* مژانی گالیسکه: داری گالیسکه (که لهم دیو و شو دیو)

نهسپه که به بو بهستنه: به گالیسکه کهوه).

thimble (thim'b'l), *n.* (۱) نهوستیلهی درومان: کلکهوانه:

پهجهوانه. (۲) لوولهیکی ناستی کورت.

(۳) نهلقی ناستی ناو پت.

thimbleberry (thim'b'l-ber'ī), *n.* جوژنکه له توتوک.

thimbleful (thim'b'l-fool'), *adj.* (۱) پر نهوستیلهیکی درومان.

(۲) نهختیک: قومیک: زور کم: تۆژنک.

thimblery (thim'b'l-ri'), *n.* (۱) یاری بهکه وه کلارین شتیک

بجووکی تیدا دهشارد رتتهوه له ژور کوپیک له سن کوپیک وه نهوستیلهی

درومانداو یاری که ره کان دهبن بزانن له ژور چی کوپیک اندایه.

(۲) وهستای نه یارییه.

گزی لیکردن (بهم یارییه): دهستپین.

v.t.

-thimblery (*n.*).

thimbleweed (thim'b'l-wēd'), *n.* گولانه

thin (thin), *adj.* (۱) تهنک: (*~ paper*).

(۲) باریک: (*~ thread*).

(۳) له: له پولواو: ره قهله: لات: لاواز.

(۴) (a) پهرش و بیلو: تهنک: کم: (*~ hair*).

(ب) پوون: (*~ milk, air, etc.*).

(ج) شل: پوون: (*~ soup*).

(د) کال: رهنگ: (*~ colors*).

(ه) کزوتیز: دهنگ: (*a ~ voice*).

(و) شاش: تهنک: (*a ~ fabric*).

(ز) کسسی پین ناخهلتی: هیچ و پوچ: (*a ~ excuse*).

(۸) هیچ و پوچ: لاواز: [*a ~ plot (of a story), argument, etc.*]

adv.

به تهنکی: به باریکی.

thine

- v.t.** (۱) تەنك كىردىن: (۲) پوونكىردىنە: شىل كىردىنە: خار كىردىنە.
- (۳) لەرولاولان كىردىن: لەر كىردىن: بارىك كىردىن.
- (۴) (~ out) تەنك كىردىن (شەتلى، ئەمام، دار... ھتد): كەمكىردىنە.
- v.t.** (۱) تەنك بىيۇن: تەنكىت بىيۇن: (۲) لەرولاولان بىيۇن: بارىك بىيۇنە: لاواز بىيۇن: -thinly (adv.); thinness (n.).
- thine (thin), pron.** [Archaic or Poetic] ھى تو: (۱) (Is this mine or ~ ?)
- (۲) تو: (لە بىش تىيە بىيۇن يا " h " دا): (Is he thy father or ~ uncle?)
- (۱) شىت: (What are those ~s on the table?)
- (۲) (pl.) شتومەك: كەلپەل كەسپك: (Have you packed your ~s yet?)
- (۳) مەسەلە: باس شىت (There's another ~ I want to ask you about.)
- (۴) كارا نىش: شىت (to do great ~s)
- (۵) شىتى بىن قەوارە: (spiritual ~s)
- (۶) بارودىج: بار (T~s are improving. You take ~s too seriously.)
- (۷) كەس (لەپووى مەزەبى، خۇشەويستى، يان سووكىيە): (poor ~ ! ; a dear little ~)
- (۸) ھىن (It's that other ~ I want.)
- first thing,** يەكەم شىت يەكسەر: دەست وىرد.
- for one thing,** يەكەم ھۇ (لە چەند ھۇيەك).
- have a thing about,** [Colloq.] ئۇ ترسان: بىيۇن بە كىرى لە دلدا: (He has a thing about flying.)
- see things,** شىت ھاتتە: بەرچار: وىرنە كىرد: ھەلۈسە كىرد.
- sure thing,** مەسۇگەر: بىن گومان
- thingumajig (thin'am-a-jig'), n.** [Colloq.] =
- thingumbob.**
- thingumbob (thin'am-bob'), n.** [Colloq.] شىتى ئاۋ لەيىرچو:
- think (think), v.t.** (۱) بىرلىكىردىنە: بە خەيالىدا ھاتن: (I am ~ing black thoughts.)
- (۲) وا دانان: بىوا وا بىيۇن: (I ~ her charming.)
- (۳) وا زانن: بىوا وا بىيۇن: (They ~ they can come.)
- (۴) نىياز وا بىيۇن: (He ~s to deceive me.)
- (۵) وا لە خۇ كىردن: (۶) ھاتقەۋە بىر: بە بىردا ھاتن.
- (۷) بىيۇن بە خۇلىيا: ھەمىشە لە خەيالىدا بىيۇن.
- v.t.** (۱) بىرلىكىردىنە: (You must learn to ~.)
- (۲) پا وا بىيۇن: وا زانن: بىوا وا بىيۇن: (I just ~ so.)
- think aloud,** بە دەنگى بەزى بىرلىكىردىنە: بىر دەم بىيۇن لەكاتى بىرلىكىردىنە: (ھەروما " think out loud ")
- (۱) پا كۆرپىن دەمبارەي كەسپك يا شىتىك بەرەۋ باشى.
- (۲) بىرلىكىرىكى باشتر دان پاش سەرلەنئ بىرلىكىردىنە.
- (۱) بە ھىچ دانەنان: گوئى پىن نەدان: بايەخ پىن نەدان.
- (۲) بە ئاسان زانن.
- think of,** (۱) ھاتقەۋە بىر: ھاتقەۋە ياد: (۲) پا ھەبىيۇن دەمبارە.
- (۳) داھىنان: دۆزىنەۋە: (۴) بىرلىكىردىنە.
- (۵) بەتەنگەۋە ھاتن.
- think out,** (۱) بىرلىكىردىنەۋە: پىو شوئىن بىق دانان.
- (۲) چارەسەر كىردىن بە بىرلىكىردىنە.
- think over,** بىرلىكىردىنەۋە: لىكىدانەۋە.
- think through,** بىرلىكىردىنەۋە: بىرلىك لەسەر دان.
- think twice,** دوچار: واتە زۆر باش: بىرلىكىردىنەۋە: پىش بىرلىك دان.
- think up,** ھەلپەست: پىنكىختىن: درووستكىردىن: پىنكىۋەنان (دوق، پەلگە):

thirsty

- (to think up a story, an excuse, etc.)
- think (think), v.t.** وا دەمكىرتن: وا دىيار بىيۇن.
- thinkable (think'ə-b'l), adj.** پىئى تو دەچى: بۇ ھەيە: دەچى: لەوانىيە بىيىن يا واين.
- thinking (think'ing), adj.** بىرلىكىردىنە: (Man is a ~ animal.)
- (۱) پا: (not to my ~ a good idea)
- (۲) بىر.
- thinner (thin'er), n.** شەلەمەكە دەمكىرتە بۇيەۋە بۇ پوونكىردىنەۋە.
- thinnish (thin'ish), adj.** نەختىك تەنك: نەختىك لەرولاولان.
- thin-skinned (thin'skind'), adj.** نەختىك بىيۇن.
- (۱) تەكە پىنست.
- (۲) دل ناسك: ھەست ناسك.
- thio- (thi'ō, thi'ə),** پىشگىرىكە بەماناي: كۆگىرد: كىرىت.
- thion- (thi-on'),** پىشگىرىكە بەماناي: كۆگىرد: كىرىت.
- thionic (thi-on'ik), adj.** كۆگىردى: كىرىتى.
- thionic acid,** تىشى كۆگىرد.
- third (thūrd), adj.** (۱) سىنەم: سىنەمىن: سىنەم: (۲) سىنەك.
- (۱) سىنەم: سىنەمىن: سىنەم: (۲) سىنەك.
- (۲) شەست يەككى چىركەمەك: (۴) گىبرى سىن.
- (۵) (pl.) (۱) سىنەكى مىراتى پىياۋ (كە دەچى بۇ بىيۇنەنەكەي).
- (ب) مىراتى بىيۇن.
- third-class (thūrd'klas', thūrd'kläs'), adj.** نەمە سىن (پۇستە، ھۇى گواستىنەۋە: پەلە سىن: (a ~ railway carriage; ~ mail).
- third class,** (۱) جىنى نەمە سىن ھۇى گواستىنەۋە (شەمەندەۋەر، كەشتى): بلىتى نەمە سىن: (۲) پۇستە نەمە سىن.
- third-degree (thūrd'di-grē'), adj.** نەمە سىن: پەلە سىن.
- third degree,** ئازاردانى زىندانى (لەلەين پۇلىسەۋە بۇ دەنگىباس ئۇ دەمىنان يا پىن لە تاۋان نان).
- third-degree burn,** سووتانىكى زۆر خراپى لەش.
- third estate,** جىنى بىرچواي: جىنى گشت خەلك.
- Third International,** يەككىتى جىزىە كۆمىونىستەكانى جىيان (ھەروما " Communist International ", " Comintern)
- thirdly (thūrd'li), adv.** سىنەم (لە ژماردىنى ھۇكانى شىتىكدا).
- third party,** (۱) قىپ يا لى سىنەم (لە دادخاۋاي يەكدا لە دادگا).
- (۲) جىزىى سىنەم (لە رولاتىكدا كە دور جىزىى سەرەكى بە نۆرە بىيەن بەرئۆۋە: بارى كەسى سىنەم، واتا نادىار (پىزىمان).
- (he does " لەم بارەدەيە).
- third rail,** ھىلى سىنەم (ھىلىكى كانزايى زىادەيە كارەباي لەسەرە بۇ بۇۋانى شەمەندەۋەرى كارەبايى).
- third-rate (thūrd'rāt'), adj.** (۱) نەمە سىن: سىنەم.
- (۲) پەشۇكى: گەند: خراپ: زۆر خراپ.
- third-rater (n.).**
- Third World,** جىيەنانى سىنەم: وولاتە دواكوتوۋەكان (بەتايىبەتى ھى ئاسىياۋ ئەلەرىقاۋ ئەمەرىكاى لاتىنى).
- thirl (thūrl), v.t. & v.i. [Dial.],** (۱) كۆن كىردن.
- (۲) وىرۇدانن: جۇش خۇرۇش تىخسىن.
- thirst (thūrst), n.** (۱) تىيۇنىتى.
- (۲) [Colloq.] زۆر ھەم لە ھى كىردن.
- (۳) تاس: تاسە: پەرۇش: ھەزىكى زۆر بىيۇن.
- v.t.** (۱) تىيۇ بىيۇن: (۲) بە تاسەۋە بىيۇن: زۆر ھەزىكىردىن: بە پەرۇشەۋە بىيۇن.
- (۱) تىيۇنىتى.
- (۲) تاس: تاسە: پەرۇش: ھەزىكى زۆر.
- (۱) تىيۇ.
- (۲) ووشك: ھەلقىچا: (~ fields).
- (۳) [Colloq.] تىيۇكىر: (~ work).

(۴) به پمژش؛ به تاس؛ زور همزگر؛ به نارمژو.

-thirstily (adv.).

thirteen (thür'tēn'), n.

thirteenth (thür'tēnth'), adj. & n.

thirtieth (thür'ti-ith), adj. & n.

thirty (thür'ti), n.

the thirties, this (this), pron.

(T~ is John. I can see ~ more clearly than that.)

adj.

(T~ apple tastes good.; I can see ~ house more clearly than that one across the street.)

adv.

thistle (this'l), n.

thistle-down (this'l-doun), n.

thither (thith'ēr, thith'ēr), adv.

adj.

thitherto (thith'ēr-tōō, thith'ēr-tōō), adv.

thitherward (thith'ēr-wērd, thith'ēr-wērd), adv. =

thitherwards.

thitherwards (thith'ēr-wērdz, thith'ēr-wērdz), adv. =

thitherto.

tho, tho' (thō), conj. & adv. = though.

thole (thōl), n.

thole (thōl), v.t. [Archaic or British Dial.],

thong (thōng), n.

thoracic (thō-ras'ik, thō-ras'ik), adj.

thoracic duct,

thoracoplasty (thōr'a-kō-plas'ti, thō-rā'kō-plas'ti), n.

thoracotomy (thōr'a-kō-tō-mi, thō-rā'kō-tō-mi), n.

thorax (thōr'aks, thōr'raks), n.

thoria (thōr'i-a, thōr'i-a), n.

thorianite (thōr'i-a-nīt, thōr'i-a-nīt), n.

thoric (thōr'ik, thōr'rik), adj.

thorite (thōr'it, thōr'rit), n.

thorium (thōr'i-am, thōr'i-am), n.

thorn (thōrn), n.

a thorn in one's side (or flesh),

thorn apple, jimson weed (۲)

thornback (thōrn'bak'), n.

thornbush (thōrn'boosh'), n.

thorny (thōr'ni), adj.

(a ~ problem, subject, issue, etc.)

-thorniness (n.).

thoro (thūr'ō, thūr'ə), adj. prep. & adv. = thorough.

thoron (thōr'on, thōr'on), n.

thorough (thūr'ō), adj.

(thoroughfare)

(a ~ cleaning)

(He is a ~ rascal.)

(a ~ person; That worker is slow but ~.)

-thoroughly (adv.); thoroughness (n.).

thoroughbred (thūr'ə-bred'), adj.

(a ~ horse)

thorp, thorpe (thōrp), n.

those (thōz), adj. & pron., plural of that.

thou (thou), pron.

though (thō), conj.

as though,

thought (thōt), n.

thoughtful (thōt'fəl), adj.

thoughtless (thōt'lis), adj.

thorn apple, jimson weed (۲)

thornback (thōrn'bak'), n.

thornbush (thōrn'boosh'), n.

thorny (thōr'ni), adj.

(a ~ problem, subject, issue, etc.)

-thorniness (n.).

thoro (thūr'ō, thūr'ə), adj. prep. & adv. = thorough.

thoron (thōr'on, thōr'on), n.

thorough (thūr'ō), adj.

(thoroughfare)

(a ~ cleaning)

(He is a ~ rascal.)

(a ~ person; That worker is slow but ~.)

-thoroughly (adv.); thoroughness (n.).

thoroughbred (thūr'ə-bred'), adj.

(a ~ horse)

thorp, thorpe (thōrp), n.

those (thōz), adj. & pron., plural of that.

thou (thou), pron.

though (thō), conj.

as though,

thought (thōt), n.

thoughtful (thōt'fəl), adj.

thoughtless (thōt'lis), adj.

(a ~ problem, subject, issue, etc.)

-thorniness (n.).

thoro (thūr'ō, thūr'ə), adj. prep. & adv. = thorough.

thoron (thōr'on, thōr'on), n.

thorough (thūr'ō), adj.

(thoroughfare)

(a ~ cleaning)

(He is a ~ rascal.)

(a ~ person; That worker is slow but ~.)

-thoroughly (adv.); thoroughness (n.).

thoroughbred (thūr'ə-bred'), adj.

(a ~ horse)

thorp, thorpe (thōrp), n.

those (thōz), adj. & pron., plural of that.

thou (thou), pron.

though (thō), conj.

as though,

thought (thōt), n.

thoughtful (thōt'fəl), adj.

thoughtless (thōt'lis), adj.

(a ~ problem, subject, issue, etc.)

-thorniness (n.).

thoro (thūr'ō, thūr'ə), adj. prep. & adv. = thorough.

thoron (thōr'on, thōr'on), n.

thorough (thūr'ō), adj.

(thoroughfare)

(a ~ cleaning)

(He is a ~ rascal.)

(a ~ person; That worker is slow but ~.)

-thoroughly (adv.); thoroughness (n.).

thoroughbred (thūr'ə-bred'), adj.

(a ~ horse)

thorp, thorpe (thōrp), n.

those (thōz), adj. & pron., plural of that.

thou (thou), pron.

though (thō), conj.

thousand

-thoughtlessly (*adv.*); thoughtlessness (*n.*).

thousand (thou'z'nd), *adj. & n.*

thousandfold (thou'z'nd-föld'), *adj.* هزاره‌بار (۱)

(۲) هزار به‌شی: هزار لقی.

adv. هزاره‌بار

n. هزاره‌باری: هزاره‌باری

thousandth (thou'z'ndth), *adj.* (۱) هزاره‌م: هزاره‌مین.

(۲) هی هزاره‌م

n. (۱) هزاره‌م: هزاره‌مین. (۲) هزاره‌م.

thrall (thról), *n.* (۱) به‌ند: به‌ند: کزیده: گرفتار.

(۲) به‌ند: به‌ندگی: به‌ندیتی.

v.t. [Archaic], به‌ند کردن: کردن به‌ندگی.

adj. [Rare], به‌ندگرا.

thrallism, thrallism (thról'dam), *n.* به‌ند: به‌ندگی: کزیده‌یی: به‌ندیتی

thrash (thrash), *v.t.* (۱) کوتان: خله‌وخرمان: گزیده‌کردن.

(۲) بیزان کردن: شله‌وخرمان کردن: تیلان کردن: دارکاری کردن: زور لیدان:

دابلوسین (۳) بزاندن.

v.t. (۱) کوتان: داننویله: گزیده‌کردن. (۲) وشاندن: دمست: گه‌لاکوتک: دان.

(۳) به‌زور به‌رو با پزیشن (که‌شتی، به‌لم).

n. (۱) کوتان: داننویله. (۲) بیزان: تیلان: دارکاری: کوتان.

(۳) پاشه‌له (مه)

thrash out, لیک‌وینن: به‌وردی: باسکردن: چاره‌سهر کردن.

thrasher (thrash'ēr), *n.* (۱) گزیده‌کار: کسیکه که ده‌غل‌ودان ده‌کوتی.

(۲) بیزان‌کار: دارکاری‌کار. (۳) جوریکه که کوسه.

thrasher (thrash'ēr), *n.* بوزره: نالنده‌یی: ده‌نگ خوشه له توحی: پشوله

thrashing (thrash'ing), *n.* دارکاری: بیزان کردن: دابلوسین.

thrasonical (thrā-son'i-k'l), *adj.* خوه‌لکش: خوه‌فشکه‌روه: فشه‌چی

thread (thred), *n.* (۱) دزوو: بهن

(۲) تاله دزوو: ریش: تاله‌بهن (۳) تال: قیقان: تال: دهمار

(۴) رایان: تالی: تیه‌لکش: یک پیکر:

(*the ~ of life; the ~ of a story*)

(۵) دانی پنج: پنجوکه‌ی برغوینج و موزه.

v.t. (۱) دزوو به دزوی به‌ره کردن: پتوه‌کردن.

(۲) هوننوه (تزییح، طوانکه): پتوه‌کردن (موور): ده‌نگه تزییح).

(۳) (ا) به پنجا وینج پندا پزیشن.

(ب) پندا بلا بوونوه: همور کرتنوه:

(*a note of hope ~ed the story.*)

(۴) دانی پنج: پنجوکه‌ی کردن بؤ برغو: داندار کردن.

v.t. (۱) به پنجا وینج پندا پزیشن: به پنجا وینج پزیشن.

(۲) وه قیقان پندا هاتنه خوارمه (شیلای شمک به کم‌چینکدا):

قیقان بستن.

hang by a thread, به تاله دزوی به‌نگه: به تی به‌نگه

threadbare (thred'bār'), *adj.* (۱) پوا: دپاو: شپ: زور کون:

تاله دزوه‌کانی به دزوه‌یه: (*~ carpets*).

(۲) پنتی: شپوش.

(۳) سوا: (بیروباوه): وته: کون: په‌پوت:

(*a ~ argument, notion, etc.*)

threadfin (thred'fin'), *n.* په‌رکه دزویی: ماس‌یه‌که په‌رکه‌ی

سنگی: پلکی دزویی ئی ده‌بیتره.

thread-worm (thred'wūrm'), *n.* کرمی دزوله‌یی.

thready (thred'i), *adj.* (۱) دزوله‌یی: بارک.

(۲) خست و لینج (شله): قیقانه بستو. (۳) پشاله‌یی.

threshold

(۴) لاوان: بن هیژا: بارک: (*a ~ voice*).

(۱) هره‌شه: هره‌شه و گره‌شه: گف و گوی.

(۲) متریسی: ترس: (*the ~ of war*).

threat (thret), *n.*

v.t. & v.i. [Obs.], = threaten.

threaten (thret'n), *v.t.* (۱) هره‌شه‌لین کردن: ترس خستنه بهر.

(۲) متریسی لین کردن: نیشانه‌ی شتیکی خراب بوون: نیازی خراب همبوون:

(*Those clouds ~ snow.*)

v.t. (۱) هره‌شه‌لین کردن: هره‌شه و گره‌شه کردن.

(۲) متریسی لین کردن: نیازی خرابه همبوون.

-threatener (*n.*); threateningly (*adv.*).

three (thrē), *n. & adj.* سئ.

three-dimensional (thrē'dā-men'shān-1), *adj.* سئ لایانه.

واته پانی و درژی و قولی یا نه‌ستوری هیه: تندر: سئ دوری.

three-fold (thrē'föld'), *adj.* (۱) سئ به‌شی: سئ لقی.

(۲) سئ نه‌مندی.

adv. سئ نه‌مندی.

three-mile limit, سنووری سئ میلی (که بریتی به له ناوی هریمی

وولتیکی سهر ده‌ریا).

three-pence (thrip'ns, threp'ns), *n.* (۱) سئ پینسی:

سئ فلس: سئ پول. (۲) درای سئ پینسی یا سئ پول.

three-penny (thrē'pen'ī, thrip'ā-nī), *adj.* (۱) سئ پینسی:

سئ فلس: نری سئ فلس. (۲) هرزان: هیچ و پوچ: بن نری.

three-piece (thrē'pēs'), *adj.* سئ پارچیمی (جل و به‌رگ):

(*a ~ suit*)

three-ply (thrē'pli'), *adj.* سئ لوا: سئ توئ: سئ چین.

three-point landing, (۱) نیشته‌یه‌یی که لپ‌کویه که همور

پنجه‌کانی له همان کاتدا له زوی به‌ن: نیشته‌یه‌یی که زور چاک

(۲) [Colloq.], کارکی سهرکوتو: نیشتی که نه‌جام سهرکوتو.

three-quarter (thrē'kwōr'tēr), *adj.* (۱) سئ یک: سئ ییکی.

(۲) سئ ییکی دهم و چار دهرخستو: (*a ~ portrait*).

three-ring circus, (۱) سیرکی سئ میانی.

(۲) به‌زوم‌مزیکی زور پودان و جم و جولیکی نیچار زور.

three R's, = reading, 'riting, 'rithmetic. خوندنوه و نووسین و

بیکاری.

three-score (thrē'skōr', thrē'skōr'), *adj.* شست: سئ بیستی.

three-some (thrē'səm), *adj.* سئ کسی: سیانه.

n. (۱) سئ کسی: تاقیمی سئ کسی.

(۲) یاری سئ کسی (به‌تایه‌یی "گولف").

three-square (thrē'skwār'), *adj.* سئ پور (په‌مندی).

thremmatology (threm'ā-tol'ā-ji), *n.* زاونوی گیاندارو

پوومکی مالی (گیانوه‌رفاسی).

threnode (thrē'nōd, thren'ōd), *n.* = threnody.

threnody (thren'ā-di), *n.* لاوانوه: شیوه: شین.

(همروما "*dirge*").

-threnodial; threnodic (*adj.*); threnodist (*n.*).

thresh (thresh), *v.t.* (۱) کوتان: خله‌وخرمان: گزیده‌کردن.

(۲) [Rare], دارکاری کردن: بیزان کردن: کوتان: دابلوسین.

v.t. (۱) کوتان: خله‌وخرمان. (۲) لیدان: دارکاری کردن: دابلوسین.

thresh out, به وردی لیک‌وینن: باسکردن: گیاننده نه‌جام.

thresher (thresh'ēr), *n.* (۱) گزیده‌کار: کسیکه که داننویله بکوتی.

(۲) threshing machine.

(۳) جوریکه که کوسه‌ی کلک درژی ثاره گهرمکان.

threshing machine, مگیله‌ی گزیه: چمنجی.

threshold (thresh'ōld, thresh'hōld), *n.* (۱) دهمار: به‌رگا.

داری دهمار: چینی به‌رگا: به‌رگ.

(۲) سەرەتا: بىردەم: (*We are at the ~ of a new era.*)
(۲) سىنور: قىرغاق: ئىم يې: (*the ~ of pain.*)

threw (thrō), *past tense of throw.*

thrice (thris), *adv.* (۱) سىن جارا: سىن كېرەت. (۲) سىن ئەۋەندە.
(۲) زۇر ئىنجىگار: ئىنجىگار زۇر.

thrift (thrift), *n.* (۱) پەرسەندىن (ئابىۋىرى): گەشمەردىن;
خۇش گۈزەل. (۲) گىرى: دەست بە پارمۇر گۈرتىن.
(۳) [Rare]: گەشمەردىن پۈۋەك و گياندارى تر.
(۴) جۈرە پۈۋەككى كۈرتى گەل بارىكى گۈل پەنگىنە.
(۵) [Scot.]: ھۈى خۇش گۈزەللىرى و سىرگەرتى: كارا ئىش.

thriftless (thrift'lis), *adj.* ئەستىلا: پارە بىلەنچۈدەر.

thrifty (thrift'ti), *adj.* (۱) گىر: دەست بە پارمۇر گىر.

(۲) پەرسەندى: لە گەشمەردىن: (۲) زۇر بە نەشۋىنا (پۈۋەك).

-thriftyly (*adv.*); **thriftiness** (*n.*).

thrill (thril), *v. & n.* (۱) ھىنانە جۇش و خۇش ھىنانە جۇش وورۇندىن;
مۈچىرە بە لەشدا ھىنان (لە خۇشدا). (۲) پۈۋەشاندن: ھىنانە لەرزە.

(۱) مۈچىرە بە لەشدا ھاتن: ھاتنە جۇش و خۇش. (۲) لەرزىن: پۈۋەشان. *v. & n.*

(۱) مۈچىرە: خۇشى: وورۇرە. (۲) لەرزە: پۈۋەشان: لەرزىن. *n.*

thriller (thrill'ēr), *n.* (۱) مۈچىرە بە لەشدا ھىنەر: وورۇنەر.

(۲) جىۋەك يا فىلىمى وورۇنەر يا بەجۇش.

thrips (thrips), *n.* جانەۋەرنىكى بىچۈك پۈۋەك دەلمۇتلىق بە مۇزىنى ئاۋۋەگەكى.

thrive (thriv), *v. & n.* (۱) پىششىقلىق: پەرسەندىن: لە سىرگەرتىدا بۈۋىن.

(۲) گەشمەردىن: نەشۋىنا كۈردىن: گەۋرە بۈۋىن.

thriving (thriv'ing), *adj.* بە گەشمە: لە سىرگەرتى و پەرسەندىن: گەۋرە بۈۋىن.

سىرگەرتى: (*He's running a ~ business.*)

thro', thro (thrō), *prep., adv., adj.* = through.

throat (thrōt), *n.* (۱) قورگ: گەۋرە.

(۲) دەمى شىك: (بەتايىمەتى ھى تەسك): گەۋرە: (*the ~ of a chimney.*)

(۱) دەم بۇ كۈردىن: كۈن تىكۈردىن. (۲) بە قورگ ووتىن (گۈزەلى, ووتە). *v. & n.*

cut one another's throat, [Colloq.], زىان لە يەككىرى دان

(بە ئرخى فرۇتەنى شىكاندىن).

cut one's own throat, [Colloq.], مائى خۇ وىزان كۈردىن

زىان لە خۇ دان

jump down one's throat, [Colloq.], لەپىرە بە توندوتىش

ھىۋىش بىردىنە سەر يا پەختەلىگىرتىن.

lump in the throat, قورگ پىرىۋىن لە گىران: دل پىرىۋىن.

ran (something) down one's throat, بە زۇر دان بە سەردا.

stick in one's throat, بۇ نەۋىرتان: بۇ نەھاتىن: زىان گىران.

throat-latch (thrōt'lach), *n.* قايشى سەر كەلەلى نەسپ كە

بەزىر قورگى يەۋەمەتى.

throaty (thrōt'i), *adj.* لە قورگە ھاتۇرە دەرەۋە (دەنگ, ووتە):

بە قورگ ووتراۋ: گېر.

throb (throb), *v. & n.* (۱) پىرتەكۈردىن: تىرەكۈردىن: لىدان (دل): پىتەپ كۈردىن:

پىل دان. (۲) دل فەزىن: دلەكۈرتى بۈۋىن.

(۳) لەرزىن: مۈچىرە پىدا ھاتىن.

n. پىرتە: پىتەپ: دلەۋىر: دلەكۈرتى.

-throbbingly (*adv.*).

throe (thrō), *n.* (۱) ئازارلىكى كىتۈپى تىۋ: مۈچىرە: ئىش.

(۲) (pl.) ژان (مەدالبۇۋىن).

(۳) (pl.) لىنگەفەرتىن: گىيەنە: ئازارى گىيادان يا سەرەمىرگ:

(*in the ~s of death*)

thrombin (throm'bin), *n.* ئەنزىمىكە دەپىتە ھۈى خۇين مەيىن و

ۋەستانى خۇين پىژان.

thrombo-, thromb- (throm'ba), پىششىقلىق بەمانى:

خۇين مەيىن: (*thromboplastin*)

thrombogen (throm'bə-jen), *n.* = prothrombin.

thromboplastic (throm bə-plas'tik), *adj.* (۱) تايىمەتى بە

خۇين مەيىن. (۲) دەپىتە ھۈى خۇين مەيىن.

thromboplastin (throm bə-plas'tin), *n.* پىۋىتىنكە لە خۇيندا

دەپىتە ھۈى خۇين مەيىن

thrombosis (throm-bō'sis), *n.* مەيىنى خۇين (لە دەمارى خۇيندا).

thrombus (throm'bəs), *n.* خۇينى مەيىن: تۈپەلە خۇينى مەيىن:

خۇين مەيىن (لە دەمارى خۇيندا).

throne (thrōn), *n.* (۱) تەختى پاشايى: تەخت: تەختى پاشا.

(۲) پاشايەتى: دەسلەۋ و پەۋپايەتى پاشا: پاشايى.

(۳) پاشا: (*orders from the ~*)

(۴) پەل يا پۇلىكى فرىشتەبە

كۈردىن بە پاشا: لەسەر تەختى پاشايى دانان: دانان بە پاشا. *v. & n.*

throng (thrōg), *n.* (۱) جەماۋىر: كۈمەلە خەلك. (۲) قەرەبالقى.

(۳) كۈمەلە شت: كۈمەل: ژمارەيىكى زۇر لە شت.

تىن تىرجان: كۈردىن بە قەرەبالقى. *v. & n.*

(۱) تىن تىرجاندىن: پىركۈردىن لە خەلك. (۲) كۈيۈنەۋە بە جەماۋىر. *v. & n.*

throstle (thros'tl), *n.* (۱) بۇقۇر: بالندەيىكى دەنگ خۇشە لە تۈخى.

(۲) ئامىرى خۇرى و لۇكە پىست: خەپەك.

(۳) [Rare]: قورگ: بۇرى ھەۋا: قورقۇراگە.

throttle (throt'l), *n.* (۱) دەمەۋەنى پىششىقلىق ئامىر بەنزىنە دەچىن بۇ مەكىنە.

(ب) دەمەۋەنى پىششىقلىق ئامىر ھەلمەۋ دەچىن بۇ مەكىنە.

(۲) دەسك يا پادىمەرى پىششىقلىق ئامىر دەمەۋەنى.

(۱) خەنگاندن. (۲) پىششىقلىق كۈردىن دەم داخسىن: دەنگ ئى بىرىن. *v. & n.*

(۳) (۱) پىششىقلىق چۈنى بەنزىن يا ھەلم بۇ مەكىنەيەك.

(ب) خەفەكۈردىن (بە بەنزىن يا ھەلم ئى بىرىن).

(ج) ھىۋاش كۈردەۋە مەكىنە (بە بەنزىن يا ھەلم ئى كەم كۈردەۋە).

خەنگان. *v. & n.*

throttle valve, = throttle 2.

through (thrō), *prep.* (۱) بەناۋىدا: پىندا: لەم دىۋەۋە بۇ نەۋىدو.

(۲) پەناۋ.

(۳) سەرئەسەر: بە ھەمۋىدا: سەراپا: (*He toured ~ France.*)

(۴) لە سەرەتاۋە تا كۈتايى: بە دىۋىيى (كات):

(*He slept ~ the lecture.*)

(۵) ھەتا: (*Monday ~ Friday.*)

(۶) لەرىي: (*I got a job ~ her.*)

(۷) بەھۈى: لە نەنجامى: (*It happened ~ no fault of mine.*)

adv. (۱) بەناۋىدا: پەناۋ: لەم لاۋە بۇ نەۋلا.

(۲) بە دىۋىيى (كات): لە سەرەتاۋە تا كۈتايى.

(۳) بە تەۋاۋى ھەتا تەۋاۋ دەپىت: (*He saw the work ~.*)

(۴) بە تەۋاۋى: (*His clothes were soaked ~.*)

(۱) دەرچۈ (پىگە, شەقام): تىپىر: (*a ~ street.*)

(۲) (۱) ئاۋەستى: بىن ۋەستان: يەكسەر: (*a ~ train.*)

(ب) بىن گۈزىن: يەكسەر: (*a ~ ticket.*)

(۳) تەۋاۋ: (*I'm ~ with my work.*)

(۴) دەستبەردار: ۋاز ئى ھىتار: (*I'm ~ with that fellow.*)

(۱) سەراپا: سەرئەسەر: لە ھەمۋىدا.

(۲) تەۋاۋ: ھەمۋى: لە ھەمۋى پۈۋەكەۋە:

(*He is evil through and through.*)

throughout (thrō-out'), *prep.* سەرئەسەر: سەراپا:

(~ the house)

adv. (۱) سەرئەسەر: سەراپا.

(۲) بە دىۋىيى (كات): (*He helped others ~ his life.*)

throve

throve (thrōv), *alternative past tense of thrive.*

throw (thrō), *v.t.*

- (۱) پستل ناوړېشم. خوري! بادلان.
(۲) هملدان! هاوېشتن (۲) ټيگرتن
(۳) فريډان له توريږيدو: (She threw the vase on the ground.)
(۴) به زه ويدا دان (ژورانياري): (He threw the other wrestler.)
(۵) خستنه خواروه: (She was thrown by her horse.)
(۶) به په نه ناردن
(۷) ټيخست! تن فريډان:

(She threw the clothes into the suitcase.)

- (۸) خستنه ناو (He was thrown into prison.)
(۹) هملدان زان
(۱۰) يو هاتن (ژان هملدان): (He threw a five.)
(۱۱) فريډان لينيوونه: (Snakes ~ their skins.)
(۱۲) زان کياندن مالي! زان
(۱۳) خستنه گيرهوه! گير گوزين
(۱۴) غارسه کړدن: (She threw a glance at me.)
(۱۵) خستنه سر (لومه): خستنه بهر دم (کوښ)
(۱۶) ټيسره واندن! بيا کيښان
(۱۷) [Colloq.] ياري يا پيشريک د ژراندن به دسهغه ست.
(۱۸) [Slang] (۱) کړدن (ماهنگ)

(He threw a party for his friends.)

- (۱۹) بوون! واليهاتن (The child threw a tantrum.)
(۲۰) کارت فريډان! ياري به کارت کړدن
(۲۱) درووستکړدن! گوږه وديزه به چرخي گلينه کړ.
v.i. هاوېشتن! هملدان
n. (۱) هاوېشتن! هملدان (۲) زان هملدان
(۳) پروژده کي مته رسيډان! پروژده کي قومارناسايي.
(۴) بهر هاوېر! ماري هاوېشتن: (a stone's ~)
(۵) (۱) سرخي (۲) مل پيچ
(۶) راده ي جوړلاني قليشي زهري له کاتي بوموله رزه دا.
(۷) به زه ويدا دان (ژورانياري) (ب) به زه ويدا دانتي کي تاييه تي.

throw at,

throw away,

- (۱) فريډان (۲) به فريډان! به بادلان.
(۳) سود ل وهرنه گرتن! به کارنه هنيان
throw a (monkey) wrench into, ټيگدان (بيلان) شواندن!
ته گره ټيخستن

- throw back,** چوونه سر با وياپير! گهړانه به سر با وياپير
throw cold water on, ناوي سارد به سردا کړدن (پيلان)
مراښ! معجاز! دامرکاندهوه.

- throw in,** (۱) خستنه گيرهوه (۲) سلوادانهوه (فروته نې) خاتره گرتن.
(۳) زباده خستنه س.

- throw in one's face,** به چاودا کوتانهوه! به چاودا دانهوه!
دانهوه به چاودا

- throw off,** (۱) فريډان خو له دست پزگار کړدن.
(۲) خو ل درينهوه! خو ل لادان (۳) دانهوه! دهر دان.

- throw on,** به په له نه کړدن
throw oneself at, ژور هملدان يو دن پاکيښان
throw oneself into, دهستپيښ کړدن به کار ژور به چالاكي و به دن.
throw oneself upon (or on), پشت پين به ستل
throw open, (۱) کړدنهوه (به تلووي وکتوپ).
(۲) پنگه دان! پنگه يو کړدنهوه.

- throw out,** (۱) فريډان (۲) دهر کړدن! دهر په راندن! دهر فرتاندن.
(۳) دهر پرين (ژان) ووتن. (۴) خستنه بوش (گيري نوتوميل).

- throw over,** (۱) وارننهان! دهست ل هملگرتن! به جيهيشتن
(۲) نهويست! په سمند نه کړدن

thumb

throw together,

پيکه وټان (به په له)
کوکړدنهوه يا ټيکه لاوکړدن به لاسه رايي.

- (۱) وازلينيان! دهست ل هملگرتن. (۲) به په له درووستکړدن.
throw up, (۳) پشانوه. (۴) په پتا په پتا ووتن يو سمه زه نشتکړدن.

throwaway (thrō'wā), *n.*

پلاونه مې به دهست بلاوگراوه.
(۱) يو به کارهنيان و فريډان درووستکړاوه. (۲) لاسه رلا

throw-back (thrō'bak), *n.*

چوونهوه سر با وياپير!
گهړانهوه يو سر با وياپير.

thrown (thrōn), *past participle of throw.*

- adj.* (۱) فريډان. (۲) کهوتو (له سوري نه سپهوه): گلاو.
(۳) به زه ويدا دراو (ژورانياري).

throwster (thrō'stēr), *n.*

ناوړېشم پيس.

thru (thrō), *prep., adv., adj.* - **through.**

- thrum** (thrum), *n.* (۱) پيشو (چين، پستل) پيشوه.
(۲) (pl.)، په راويزي پيشوواوي يا پيشوودار
(۳) سهرې پيشو يا تاله ده ژور.
(۴) (pl.)، پيشووي په تو گوريه که ده خريته جانفاسهوه يو تکه نه کړدن و نه سووان (که شتيواوي).

- v.t.* (۱) پيشو يو هيشتهوه! په راويزي پيشو يو کړدن.
(۲) پيشووي په تو گوريه خستنه جانفاسهوه يو تکه نه کړدن و نه سووان (که شتيواوي).

thrum (thrum), *v.t. & v.i.* (۱) ناميزي ژندار ليدان به لاسه رايي و نه زانانه. (۲) به دهنگي يک نه و او ناخوش ووتن يا کيږانهوه.

(۳) ته پل ليدان به په نجه.

n. (۱) ناميزي ژندار ليدان به نه زانانه. (۲) دهنگي نم ناوازه.

thrummy (thrum'i), *adj.* پيشوودار! پيشوواوي! توکن.

thrush (thrush), *n.* پيشوله! بوقزه! بالنده يکي دهنگ خوشه له توخمی
پيشوله

- (۱) نه خوشي يکه توخي مندان ده بون برين له
دهم و ليوو قوگي ده هين. (۲) نه خوشي يکه توخي قوله پي نې نه سپ ده بون و بريني کيماوي لې ديني.

thrust (thrust), *v.t.*

- (۱) (۱) پياکړدن! ټيخستن! به ژور پياکړدن.
(ب) ته کان پيدان! پال پيوه نان (۲) ليدان (چهق، خه نجر، نيزه)
(۳) به سردا سپاندن! به سردا دان.
(۴) تپياويشتن! ټيخستن يا فريډان:

(He ~ a question in occasionally.)

(۵) فريډان (لق، ترن): (The tree ~s its branches high.)

- v.i.* (۱) پال پيوه نان! ته کان پيدان! کوت پيوه دان.
(۲) ليدان (چهق، خه نجر، نيزه) پياکړدن.
(۳) (into; ~ through) به ژور خو پياکړدن
(۴) فريډان (لق، ترن).

- n.* (۱) پياکړدن! ټيخستن! ليدان (به چهق، خه نجر... هتد).
(۲) هيز يا په ستانيکي ژور و بهر ده وام.
(۳) (۱) گوږم! گوږ! ته وورم (ب) ته کان! کوت.
(۴) هيزش (چهنگ) په لامار دان. (۵) هيزش (به دم).

thud (thud), *n.*

(۱) ليدان. (۲) ته په! زمه! ته په ته پته پ.
v.i. ته په هاتن! ته په ل هلسان! زمه ل هلسان
پياوگوږ! خو پيږن! شه قاره.

thug (thug), *n.*

-thugery (n.); **thuggish** (adj.).

thuggee (thug'ē), *n.* پياوگوږي! پياوگوږش.

thulium (thō'li-əm, thū'li-əm), *n.* تولييم: توخميتي
کانزايي به (کيميا).

thumb (thum), *n.* (۱) که له موس: په نجه گهړه.

(۲) که له موس: دهست کيښ (۳) ovolo.

v.t. (۱) هملدانهوه، بادلان، يا پيس کړدن به که له موس:

thumbhole

(The page was badly ~ed.)

[Colloq.] دست له نوتومیل راگرتزو کله موسټ دهرهټان بؤ

سوارکردن ه خورپای: (He ~ed a ride to Los Angeles.)

v.t. = hitchlike.

all thumbs,

جلغرا: ناکارامه: ناقولا: گهلجو

thumb one's nose, گالته پیکردن: به کله موسټ خستنه سهر لوتو

پهټجه کانی تر دهرهټان: (He's thumbing his nose at everyone.)

thumbs down,

نیشانه ی په سندن نه کردن یا سهرنه کولتن به

خوارکردنه وه ی کله موسټ

thumbs up,

نیشانه ی په سندن کردن یا سهر کولتن به بهرن کردنه وه ی

کله موسټ

thumb through,

په په په همدانه وه به په له سهریر کردن

under one's thumb,

له ژنر رکنده بوون

جلو به دهستی فلان کسه وه بوون

thumbhole (thum'hol), n. کونی کله موسټ له نامیزی موسیقیدا

thumb index, پینرسټ یا نیشانه ی کله تیپ له سهر نووسراوی قراغی

لاپه رهی فدهنگ (بؤ په کسه دژینه وه ی لاپه رهی په کسه له و تپیه ووشه

دژینه وه

thumbkin (thum'kin), n. = thumbscrew (2).

thumbnail (thum'nāl), n.

(1) سینگی په ججه گوره

(2) شتیکی بچوک (نه ونده ی نینگی په ججه گوره)

adj.

(1) بچوک (2) کورت: (a ~ sketch)

thumbscrew (thum'skrō), n.

(1) بورغو یا جهری کله موسټی

(2) نامیزکی کونی نازدانه بؤ گوشینی په ججه گوره

thumbstall (thum'stōl), n.

نه موسټیسه ی درووهانی چهره

thumbtack (thum'tak), n.

بزماری سهریان: که به په ججه گوره

ده کړی به شتیکی

thump (thump), n.

(1) لیدان: به شتیکی قورسی وه ک تیلان

(2) ته په: ته په تپ: ژرمه: دهنگی ته په

v.t.

(1) ژرمه: ژرمه: له هلساندن: ته په: ژرمه: له هلسان

(2) دارکری کردن: تیلان کردن: کوتان

v.i.

(1) ته په: هاتن: ژرمه: هاتن: کهوتنه خواره وه ته په هاتن

(2) ته په ی: هاتن: به ته په تپ: پویشتن

(3) تیره: هاتن: پرتکردن: ته په هاتن

-thumper (n.).

thumping (thum'pɪŋ), adj.

(1) ته په کرا: هی ته په یا ژرمه

(2) [Colloq.] (a ~ majority): گوره: ژور: (a ~ majority)

(ب) ژور خوش

thunder (thun'dēr), n.

(1) هوره گرمه: (2) گرمه گرم: گرم وهوو

(3) هره شه وگوره شه: (4) [Obs. or Poetic] thunderbolt

v.i.

(1) گرمانش: (همو): گرمه گرم هاتن: (It is ~ing.)

(2) گرم وهوو: هاتن: گرمه هاتن: گرمه گرم هاتن

(3) هره شه وگوره شه کردن

v.t.

(1) به تووړه یو: دهنگی بهرزه وه ووتن: هاوار کردن

به دهنگی بهرن هره شه وگوره شه کردن

(2) لیدان: با هیرش بردنه سهر به توندي: پیدان وه هوره تریشقه

-thunderer (n.); thundery (adj.).

steal one's thunder,

دهستپیشکری کردن له دژین و دهریرینی

پروباوهر: پیلانی کسینگی تردا بؤ شکاندنی نه کسه

thunderbird (thun'dēr-būrd), n.

مهل هوره گرمه: مهلیکی

له فسونه یی گوايه ده بیته هوی هوره تریشقه واران دهریرینی

(نه فسانه ی هیندی به نه امریکایي کانه)

thunderbolt (thun'dēr-bōlt), n.

(1) هوره برووسکه

(2) هوره تریشقه: به تاییه تی هی له زه من دراو

(3) شتیکی وورک: (The news was a ~)

thymus

(4) کسینگی هوره تریشقه یی (له کتوپری و بهنزی و ویرانکردن)

thunderclap (thun'dēr-klap), n.

(1) هوره گرمه

گرمه گرمی هوو

(2) شتیکی کتوپری و بهنزی و وورکرو توندوتیز

thundercloud (thun'dēr-kloud), n.

هوری هوره تریشقای

thunderhead (thun'dēr-hed), n.

(1) کومه له هوری پیش یا ویرانی

هوره گرمای

thundering (thun'dēr-ɪŋ), adj.

(1) گرمه گرمای: گرم وهوویرک

(2) [Colloq.] ژور: ژور: ژور گوره

thunderous (thun'dēr-əs), adj. Also thundrous,

(1) هوره

گرمای: گرمه گرمای: (2) دهنگه روه: بهرن (دهنگ): (~ applause)

-thunderously (adv.).

thunderpeal (thun'dēr-pēl), n.

شهقی هوره تریشقه

هاپی هوره گرمه

thundershower (thun'dēr-shou-er), n.

لیرمی هوره

تریشقای: شهسته بارانی هوره گرمای

thunderstone (thun'dēr-stōn), n.

(1) بهردو کانزای له

هوره تریشقه وه هاتو (بروی کون): [Archaic] هوره تریشقه

thunderstorm (thun'dēr-stōrm), n.

باویرانی هوره

تریشقای

thunderstricken (thun'dēr-strik'ən), adj. =

thunderstruck.

thunderstruck (thun'dēr-struk), adj.

ووپا: واق ووپما:

سهرسورما

thurable (thoor'ə-b'l, thyoor'ə-b'l), n.

بخوردان

(هروه "censer")

thurifer (thoor'i-fēr, thyoor'i-fēr), n.

بخوردان ههنگر

(له نامهنگی ثابیندا)

Thursday (thürz'di), n. Abbr. Th., Thur., Thurs.,

پنچ

شه ممه

thus (thus), adv.

(1) بهم شتویه: وهما: ناوهما: بهم پمگه: بهم جوره

(2) کهوایو: کهواته: به گویزه نه م

(3) ههتا: نیستا: ههتا: هم کاته: (T ~ far a comfortable voyage.)

(4) بؤ وینه: بؤ نمونه

thwack (thwak), v.t.

(به شتیکی پان وه گه لاکوتک یا راسته)

n.

لیدان

thwart (thwōrt), adj.

(1) لهم: بهر: بؤ نهویر: به سهریا: لابه لا

(2) سهرسهخت: سهرکیش: کله لهرق

adv. & prep. [Archaic],

به لابه لای: به سهریا

n.

کورسی سهول لیدر

v.t.

(1) پئ: لنگرتن: پئ: ژیرین: وهستاندن: پوچ کردنه وه (پیلان)

(2) کوسپ خستنه بهردم: (to ~ a plan, an effort, etc.)

(3) بهرهنگاری کردن: بهرهنستی کردن

(4) [Obs.], به سهردا: تپه یوون: خستنه سهر: به سهردا: پایل کردن

thy (thi), possessive pronominal adj., [Archaic].

هی تو: ت

(شویه کونی "your")

thylacine (thi'lā-sin, thi'lā-sin), n.

گیاندریکی دپنده ی پشت

(Tasmanian wolf "هروه")

thyme (tim), n.

جاتره: گیایه کی بؤن خوشه له توخمی پونگه گه لاکه ی

ورده ده کړته خواربهره

thymic (tim'ik), adj.

جاتره یی: تاییه تی به جاتره

thymic (thi'mik), adj.

تیموسی (دوهم ووشی دوی نه م بینه)

thymol (thi'mōl, thi'mol), n.

تیمول: ماده ده کی چوری بؤن

خوشه له جاتره دهره مینر

thymus (thi'məs), n.

تیموس: لویه کی بچوکه له لای ژوویوی

- بوشایی سىنگدايە لە نەواي بلۇقى كۆيىرەيىتەو.
- thymy** (tīm'i), *adj.* (۱) جاتراوى: پىرە لە جاترە.
- (۲) جاترەيى: لە بۇنى جاترە دەچى
- thyreo-, thyro-, thyr-** (thī'ri-ō, thī'ri-ō), پىشىگىرە
- بەماناى سايرۇدى: تايپەتى بە لوى سايرۇدى: (*thyroidectomy*) .
- thyroid** (thī'roid), *adj.* (۱) سايرۇدى: تايپەتى بە لوى سايرۇدى.
- (۲) تايپەتى بە كىرگەگەي قورم.
- n.** (۱) لوى سايرۇدى (كە دەكەيىتە ژىر ملەو): (۲) كىرگەگەي قورم.
- (۳) ماددەيەكە لە لوى سايرۇدى ھەندى گياندار دەردەيىتەي بۇ دەردان.
- thyroid cartilage,** كىرگەگەي فورت
- thyroidectomy** (thī'roid-ek'tə-mi), *n.* دەريىنانى لوى سايرۇدى
- thyroid gland,** لوى سايرۇدى: كە لەژىر ملەيە و ھۆمۇنىك دەردەدات
- نەشونماي لەش رىك دەخت)
- thyroiditis** (thī'roid-i'tis), *n.* ھەمكردنى لوى سايرۇدى
- thyroxine** (thi-rok'sēn, thi-rok'sin), *n.* سىرۇكسىن ھۆمۇنىكە
- لوى سايرۇدى دەردەدات. (ھەروەھا "thyroxin") .
- thyrse** (thūrs), *n.* – **thyrsus.**
- thyrsus** (thūr'səs), *n.* (۱) گورىكى پاراومە بە بەرى قوچەكى كاج
- بە سەردەكەيەو لاوا بەدەردا دايۇتايىسىو بەدوگەرتووەكەنى لە يۇنان
- ھەليان دەگرت (۲): شىنەيەكە لە گول كرىن.
- thysself** (thī-sel'f), *pron.* خۆت (شىنەيە كۆنى "yourself") .
- (۱) كلوى پاشاي فارسي كۆن
- (۲) (a) كلوى پاپا (ب) دەسەلاتى پاپا. (۳) سەرىنچى پاراومە بە خىشلو گول.
- Tibetan** (ti-bet'n), *adj.* تىبەتى: تايپەتى بە رولاى "تیبەت" و زمانو
- كلتورو گەنەكى
- n.** (۱) ھاوئىشمانى تىبەتى (۲) زمانى تىبەتى
- (۱) ئىسقامى لولاق (۲) ئىسقامى لولاقى گيانەو
- (۳) چوارەم بەشى لاقى جانەو
- (۴) جۆرە بولونىكى كۆنە (زۆ لە ئىسقامى لولاقى گيانەو دەروست دەكر).
- tibial** (*adj.*).
- tic** (tik), *n.* با ليدان: فېرىن يا كرىبىونى پەيتا پەيتاى ماسولكە بەتايپەتى
- ھى دەم وچا (نەخۆشى)
- tic douloureux** (tik' dōō 1ōō-rōō'), با ليدان: فېرىن يا
- كرىبىونى بە ئازارى پەيتا پەيتاى ماسولكە دەم وچا.
- tick** (tik), *n.* (۱) دەست بياكىشاشى بە نەسپاى: (۲) چركە كاتزىن.
- (۳) نەم نىشانەيە: (✓) (۴) [Colloq.] چركە (كات).
- v.I.** (۱) چركە كرىن (كاتزىن).
- (۲) جولاڭدن: بزاڭدن (ھەست) (*what makes him ~ ?*) .
- v.I.** (۱) كات ژماردن بە چركە كاتزىن.
- (۲) نىشانە كرىن بەم نىشانەيە (✓)
- tick** (tik), *n.* گەنە: زج
- tick** (tik), *n.* بەرگە سەرىن
- tick** (tik), *n.* [Chiefly British Colloq.] قەرز
- (*I bought it on ~.*)
- ticker** (tik'ər), *n.* (۱) تەلەگرافى تۆماركەر [Slang] . كاتزىن.
- (۲) [Slang] . دن
- ticker tape,** شىرتى تەلەگرافى تۆماركەر: شىرتىكى بارىكى كاغەزە
- تەلەگرافى تۆماركەر نەو ھەوالانەي پىي دەگات لەسەرى چاپ دەكات.
- ticker-tape parade,** خۇپىشانەداسى شىرتى: خۇپىشانەدائىكە بۇ
- پىشوازى كرىن لە قارەمانىك بۇ شارى نىوئورك شىرتى رەنگا پەنگى تيا
- ھەلدەرىن بەسەر قارەمانەكەو بەشدارانى خۇپىشانەدەكە لە خانووەكانەو.
- ticket** (tik'it), *n.* (۱) [Rare] . يادنامە.
- (۲) بليت: تكت (*a bus ~ ; a theater ~*)
- (۳) بروانامەي فۆكەوان يا كەشتى پەوان.

- (۴) كارتى ناوئىشانو رەنگو قەبارەي فۆتەئەيەك.
- (۵) لىستەي ناوئوس كراوانى خىزىك بۇ ھەلئارەن.
- (۶) تكت (لەبەر پەيەرەي نەكرەنى ياساى ھاتوچۆي ئوتومبيل): نەمرەگرتن
- (۷) [Slang] . دروست: بەجى.
- v.I.** (۱) بليت پىدان. (۲) نىشانە كرىن (فۆتەئەي ... ھەد).
- (۳) بۇ مەبەستىكى تايپەتى دانان يا تەرخان كرىن.
- (۴) تكت پىدان: نەمرەگرتن
- ticket agent,** بليت فۆش (شەمەندەفەر, فۆكە, شانق, سىنەما ... ھەد).
- ticket office,** بليتخانە: فەرمانگەي بليت فۆش
- ticket of leave, [British], = parole.**
- tick fever,** گەنە تا: نەخۆشى يەككى درمە لە گەنەو دادەكەي و تووشى
- مىزۆلار پەشەوولاخ دەيىت.
- ticking** (tik'ing), *n.* قوماشى بەرگە سەرىن
- tickle** (tik'l), *v.t.* (۱) پىن خۆش بوون: دلخۆش كرىن:
- (*The story ~d him.*)
- (۲) ختووكە دان.
- v.I.** (۱) ختووكە ھاتن: (*My palm ~s.*) .
- (۲) زوو ختووكە ھاتن.
- n.** (۱) ختووكە. (۲) خۆشى: دلخۆشى: كەشكە.
- tickle one pink,** زۆر پىن خۆش بوون: زۆر دلخۆش كرىن:
- كەشكە پىن ھاتن
- tickler** (tik'lēr), *n.* (۱) ختووكە دەم: يادنامە: دەقتەرى يادنامە.
- (۲) بارودۇخى گىروگفتاوى: سەرىنەشە. (۴) دەقتەرى قەرز.
- ticklish** (tik'lish), *adj.* (۱) زوو ختووكەي دىت.
- (۲) تۆرىنۆك: سەرك: دل ناسك: ھەست ناسك: حولوئى: زوو پەست دەيىت.
- (۳) ناسك (بارودۇخ): (*a ~ situation*) .
- ticklishly** (*adv.*); **ticklishness** (*n.*).
- tick-tack** (tik'tak'), *n.* Also **tic-tac,** (۱) چركە چرك (كاتزىن).
- (۲) ھۆيەكە بۇ لە دەركا و پەنجەرە دان لە دورەو بۇ يارى.
- tick-tack-toe** (tik'tak-tō'), *n.* Also **tic-tac-toe,** تىكتاكتو:
- يارى يەككى دوو كەسەيە لەسەر تەختەيەكى نۆ خانەي دەكر.
- tick-tock** (tik'tok'), *n.* چركە چركى كاتزىن.
- tick trefoil,** جۆرە پووەكەكە گەلەي سەن پەرىيەي و كەلووى دېكاوى و
- گولى ئەرخەمانى دەكر: لە توخمى پۆلكەيە.
- tidal** (tī'dl), *adj.* تايپەتى بە بەرزاو و نىشتاوا:
- ھى ھەلسان و نىشتەوئەي ناو.
- tidal wave,** (۱) شەپۆلىكى زۆر گەورە و ۆرەنكەرى دەريايە بەمۆي
- بوومەلەرزە يا زىيانەو. (۲) لىشاوا: بزووتەوئەيەكى بەھىزى ۆك لىشاو.
- tidbit** (tid'bit'), *n.* Also **titbit,** پارووە نانى خۆش:
- نەختىك خوارەنى ناياب: وورە ھەوالى پاشەملە يا غەيىبەتى خۆش:
- ھەوالى ناياب.
- tiddlywinks** (tid'l-i-winks', tid'li-winks'), *n.* يارى يەكە
- برىقەيە لە پال پىنەنانى خەپلەي بچووك بە خەپلەي گەورەتر لە قەراغ
- مىزىنكەو بۇ ناو كووپىك.
- tide** (tid), *n.* (۱) سەردەم: ھاو: دەم: كات:
- (*Christmastide, eventide*)
- (۲) بەرزاو و نىشتاوا: كشان و كشانەوئەي ناو.
- (۳) شتىكى ھەمىشە گۆزار: شتىكە ھەمىشە لە بەرىزى نۆمىدا بن.
- (۴) لىشاوا: تەوورم: گۆژم: (*the ~ of public opinion*) .
- (۵) پۆيە: لووتكە: ئوپەرى بلىندى: ھەپتە.
- (۶) [Archaic] . ھەل.
- v.I.** (۱) شەپۆل دان: لىشاو ھىنان
- (۲) بەدەم شەپۆلەو پۇيشتن (بەلەو كەشتى لە ھاتنە ناو بەندەر يا پۇيشتند):
- سەرتاوكەرتن.
- v.I.** دان بەدەم شەپۆلەو: سەرتاوخست

tide

- tide over**, (The loan will tide us over till the next paycheck.)
(۱) يارمەنىدىن لە تەنگانەدا ھەتا دەبوونىڭغىچە:
(۲) سەرگەرتىن: دەرپىدىن: سەرگەرتىن: زالىبون
- turn the tide**,
tide (tid), *v.i.* [Archaic].
tideland (tid'land'), *n.*
tide mark (tid'mark'), *n.*
ئاي دەياڭىنى لەكەتتى بەرزاۋ و نىشتاۋا.
ئاي دەياڭىنى لەكەتتى بەرزاۋ و نىشتاۋا.
- tiderip** (tid'rip'), *n.*
يا بەرزاۋ بىڭدىتى
- tidewater** (tid'wō'tēr, tid'wā'tēr), *n.*
(۱) ئاي دەياڭى
(كە كەتەرەيا دەرپىشنى). (۲) ئاي دەياڭى كە بەپنى بەرزاۋ و نىشتاۋا ئاي دەياڭى بەرزاۋ نىشتاۋا. (۳) كەتەرەيا نىشتاۋا.
- tideway** (tid'wā'), *n.*
tidings (ti'dinz), *n.pl.*
(~ of great joy)
tidy (ti'di), *adj.*
(۱) رىڭ وپىڭ: مۇقۇ: شوپىن: پاك و تەمىز: خاۋىن.
(۲) [Colloq.] باش: چاڭ: پەسەند.
(۳) [Colloq.] زۇر: ئىچىڭار زۇر: (a ~ sum of money)
v.t. & v.i.
رىڭ وپىڭ كىرىد: پاك كىرىد: رىڭخىست:
(T~ up your room.)
n.
بەرگى نەخشىدارى سەر قۇل و پىشتى كورسى و قەنەفە.
-tidily (*adv.*); tidiness (*n.*).
tidytips (ti'di-tips'), *n.*
tie (ti), *v.t.*
(۱) بەست: پىڭكەرەست: توندىرەست: بەست
(۲) گىردان: گىر ئىدىن. (۳) لىڭدان: يەك پىڭگىر.
(۴) بەستەۋە: رىستىرەست: پىڭكەرەست: (۵) ھاۋابوون (يارى، پىڭىر).
(۶) [Colloq.] مارەكەت: جوت كىرىد.
(۷) لىڭدان: دوو ئاۋازى مۇسقىقا بە ھىلىڭى بارىك.
v.i.
(۱) گىردان: گىر ئىدىن: بۇ گىردان شىيان.
(۲) ھاۋابوون (يارى، پىڭىر): (The two teams ~d.).
n.
(۱) پەت: قەيتان: پەن
(۲) پەيوەندى: پەيوەستى: (a business ~; ~s of affection)
(۳) بۇندىڭ: (۴) دەستەك: دارى رايال كراۋ (بۇ لىڭدان و چىپاندىنى دوۋلاي چاۋچىۋىدەك يا خانوۋىدەك) (۵) دارى رىزى ھىلى شەمەندەفەر (لەزىز ھەردو ھىلەكەت: رايال دەكەت: پىڭكەرەست: پەيوەندەستى) (ھەردەما "sleeper", "railroad tie")
(۶) ھاۋابوون (يارى، پىڭىر).
(۷) پىڭىر: يا بۇرۇننىڭ كە نەمەمەكەي ھاۋابوون ھىچ لايەك نەمەمە ھاۋابوون (يارى، پىڭىر).
(۸) ھىلى سەر يا رىزى دوو ئاۋازى مۇسقىقا
tie down,
tie one on, [Slang].
tie up,
(۱) پىڭكەرەست: بەستەۋە (۲) پىڭكەرەست: بەست
(۳) لەڭگەرخىست (۴) ھەستەندى: پى لىڭگەرت: كۇسپ خىستەن بەردەم.
(۵) دەست گىران: خەرىك كىرىد.
tieback (ti'bak'), *n.*
پەردە بەست: پەتلىكە ئاۋقەدى پەردە پىن
دەستەرت. كە لادەرتىتو دەخىتە لايەك پەنچەرەكەۋە.
tie beam,
tie-in (ti'in'), *n.*
(۱) پەيوەندى: پەيوەستى.
(۲) (۱) قۇشتىنى دوو شت پىڭكەۋە.
(ب) بەكەت لەم دوو شتە (بەتايەستى شتە كەم بايەخ و كەم ھاجەكەيان).
tiepin (ti'pin'), *n.*
tier (tēr), *n.*
رەزە كورسى: تەلەن: تىرە: چىن.

tights

- v.t. & v.i.*
tier (ti'ēr), *n.*
(۱) بەستەرەۋە (مۇقۇ، شت).
(۲) بەرگىڭى مىندالەنە لە بەروانگە دەچىن.
(۱) سىيەك.
(۲) پىۋانەيەك كۈنە برىتىيە لە (۴۲) گالۋىن.
(۳) پىڭىكە كە نەۋەندە بىگىر: (۴) پىڭىر سى كاغەزى يەك لە دوۋا يەك.
(۱) ھەلچوونىڭى كەم خايەن: توۋرەيى.
(۲) شەرىڭى بىچوۋە: دەمەقائى: دەمەقائى: (We had a ~).
v.i.
شەرىڭى شەرىڭى بىچوۋە كىرىد: دەمەقائى بوون.
tiffany (ti'fā-ni), *n.*
tiffin (ti'fin), *n.* [British].
قارمەلتى: ئانى نىۋەۋ.
v.t. & v.i.
ئانى نىۋەۋ خوارىد: قارمەلتى كىرىد.
tiger (ti'gēr), *n.*
(۱) پىڭىك: بەر. (۲) گىيادەرتەك لە توخى پىڭىك.
(۳) كەسكى دىر يا چاۋنەرتس: كەسكى خىنخۇر
-tigerish (*adj.*).
tiger beetle,
tiger cat,
tigercye (ti'gēr-i'), *n.* Also tiger's eye.
زەرد-قاۋەيىيە خىشلى ئى دروۋست دەكەرت.
tiger lily,
tiger moth,
tight (tīt), *adj.*
(۱) چى (۲) كوتىر: ھەۋابوون ناۋىر.
(۳) توندى: تونگ: قايم: چەسپىيو: چەسپ.
(۴) جەراۋ: شەتەك دراۋ: جەرىقراۋ.
(۵) كىر: گىر: (a ~ smile).
(۶) تەنگە: تەسك: تەنگەبەر.
(۷) سىفت: سىفت و سۆزل: (a ~ weave).
(۸) تەسكەت و تروۋسك: تەسك: پىر بەر: (a ~ fit).
(۹) توندى: گىراۋ: (a ~ feeling in the chest).
(۱۰) توندىتەز: بەزەبىن: (She kept ~ control over her children.).
(۱۱) (۱) كەم: دەست ناكەرت: كىر: (~ money).
(ب) شتى تىدا دەست ناكەرت: (a ~ market).
(۱۲) تەنگەچەلەۋى: سەخت: ھەمەۋار: گران: دىۋار: ئالۋىز:
(a ~ situation, spot, etc.)
(۱۳) نىڭ (پىڭىر): ھاۋابوون: سەخت: (a ~ race, contest, match).
(۱۴) كورەت و پىر مانا: كورەت
(۱۵) [Archaic or Dial.] جۋان و پىڭىك (بالا): خىنچىلانە
(۱۶) [Dial.] كارامە: كارزان
(۱۷) [Colloq.] پىسكە: پارە پىس: گىر: پەزىل.
(۱۸) [Slang] مەست: سەرخۇش.
adv.
(۱) توندى: قايم: چەسپىيو: (Shut the window ~).
(۲) قورۇق، قورس، خۇش، يا شىرىن (خەۋ): (Sleep ~).
-tightly (*adv.*); tightness (*n.*).
جۋولە نەكەرت: چاۋەرتى كىرىد (قا بارودۇخ دەكەرت).
جارتى ھىچ نەكەرت
(۱) (۱) جەراۋ: شەتەك دان: قايم كىرىد:
توندىرەستەۋە. (ب) ھىنانەۋىيەك (ماسۋەك): كىر: كىر: كىر: كىر:
(۲) تەسك كىرىدەۋە.
(۱) (۱) ھاۋابوون: كىر: چەپان: قايم بوون: توندىرەستەۋە.
(۲) تەسك بوونەۋە.
tightfisted (ti'fis'tid), *adj.*
tight-lipped (ti'tlipt'), *adj.*
(۱) لىچ ھەلقورچاۋ: دەم داخراۋ.
(۲) دەم دوراۋ: نەدوۋ: دەم ئورقاۋ.
tightrope (ti'trōp'), *n.*
tights (ti'ts), *n.pl.*
تەناف (تەنافىزى)
جلى تەسكى كىشاۋى تەنافىز و سەماكە.

- (۴) له پورتنکی ديارېکړاودا ددېرتهوه: (*a ~ loan*).
 (۵) کړاوه به قېست: مانگ به مانگ ددېرتهوه: (*a ~ payment*).
 ahead of time, زوړ له پېش کاتي خويځدا.
 at one time, (۱) له هه مان کاتدا: پېکتهوه. (۲) جارار! جاري جارار.
 at the same time, (۱) له هه مان کاتدا: پېکتهوه. (۲) له گهل نهوه شدا.
 at times, جارو بار! همدې جار! ناوېه ناو.
 behind the times, دواکوتو! باو نه ماو! کون.
 behind time, درهنگ! له دوا! دواکوتو.
 between times, جارنه جار! جارنه جار! ناوېه ناو.
 do time, [Colloq.], له بهنديخانه دا بوړ! کات بردنه سر له بهنديخانه دا.
 for the time being, بؤ ندم کات يا سردهمې نېستا! بؤ نېستا! جاري.
 for time to time, جارنه جار! جارنه جار! ناوېه ناو.
 gain time, (۱) درنزه پېندان يا به قنگدا خستن تا کاتيکي باشر دېته پېش. (۲) خيرا! کاتژمين! له پېش.
 in good time, (۱) له کاتي خويځدا! له کاتيکي باشر. (۲) خيرا! زوړ.
 in no time, زوړ خيرا! زوړي پېن ناچن! يه کسره! به خيرا يي.
 in the meantime, له هه مان کاتدا.
 in time, (۱) له کاتي ديارېکړاودا. (۲) زوړ بې يا درهنگ.
 lose time, (۱) هېواش! کاتژمين! له دوا. (۲) کات له کيس چوون! کات له دهست چوون.
 make time, (۱) خيرا تر پوښتن بؤ به دهست که وتنه وې کاتي له کيس چو. (شهمه نده فر... هتد). (۲) باش يا خيرا پوښتن يا نېشکردن:
 (We made good time between New York and Washington.)
 many a time, گه لیک جار چنده ما جار.
 on one's own time, له کاتي خودا نهک هي کومپانيا!
 له کاتي نهو کهسه خويځدا که کړئ وېرناکړئ نهک له کاتي نېشکردندا.
 on time, (۱) له کاتي ديارېکړاودا! به بې دواکوتن! به بې دواختن.
 (۲) به قېست (*to buy things on time*).
 out of time, له ناکا نديا! کاتي خويځي ندي.
 time after time, جار له دوي جار! گه لیک جار! په يتا په يتا.
 time and again, = time after time.
 time of life, ته من.
 time of one's life, [Colloq.], کاتيکي زوړ خوش
 time and a half, کړئ له شوه نده و نيو (بؤ نهو کاتانه ي که کړنکار
 نېش دهکات له سېروو کاتي کارکردني ناسايي پېوه).
 time bomb, بؤمباي کات بؤ دانراو بؤ ته قينه وه!
 بؤمباي که - د نرتهوه بؤ ته قينه وه له کاتيکي تايه تيدا.
 time capsule, که پسونله ي بؤ زگار! ده فرنگه که له پوري کلتوري و
 زانستې و مونه ي چرخيکي تيدا هله ده گړي و داده خړئ هتا نه وې دوا بؤ
 ده يکه نه وه
 time-card (tīm'kărd'), n. کارني کات راگرتن: کارتيکه کاتي دهست
 به نېشکردن و دهست له نېش هه لگرتنې پؤژانه ي کړنکاري تيدا تومار ده کړئ.
 time clock, کاتژميني کات راگرتن: کاتژميني کاتي دهست به
 نېشکردن و دهست له نېش هه لگرتنې کړنکار تومار دهکات له سېر کارتيکه.
 time deposit, پارهي که ده خرته بانقه ووه و دمرنا هينرتهوه تا کاتيکي
 ديارېکړاو
 time exposure, (۱) فيلمې فوټوگرافي دانه بر تيشکي پووناکي.
 (۲) وينې بهم جوړه گيراو.
 time-honored (tīm'on'êrd), adj. پؤژي گير و له سېر کوني:
 (~ customs)
 time immemorial, کاتي زوړ کون! ديريون
 timekeeper (tīm'kēp'êr), n. (۱) کاتژمين
 (۲) کات راگري کارگه: که سېکه ساتي نېشکردني کړنکاري کارگه يه
 ده نووسي و ده ژميني. (ب) کات راگري ياري.
 timeless (tīm'lis), adj. (۱) همتا هتايي! همتا هتا! نه مر! بې پايان.

(۲) به کاتوه نه به ستراره! هه ميشه راسته! هر گيز ناگړي.
 untimely, [Obs.], (۲)

-timelessness (n.).

time limit, کاتي ديارېکړاو: کاتيکي ديارېکړاوه که ده بې نيشکي
 تيدا ته و او بکړئ

time loan, قهرنگه که ده بې له کاتيکي ديارېکړاودا بدرتهوه.
 time lock, قفلېکه که له پېش کاتيکي ديارېکړاودا نا کړنه وه.
 timely (tīm'li), adj. (۱) له کاتي خويځدا! له کاتيکي باشر!
 (He gave me some ~ advice.)

(۲) [Obs. or Rare], زوړ! پېش کاتي خويځي
 (۱) له کاتي خويځدا. (۲) [Archaic], زوړ.

adv.

-timeliness (n.).

timorous (tīm'əs), adj. [Scot.], = timely.

time-out (tīm'out'), n. Also time out, (۱) پشور! موله!

ووچان! نيش و هستان. (۲) پشور (ياري)! ياري و هستان بؤ ماوه يه کي کورت
 له سېر دواکړدنې يه کيکه له تيه کان.

timepiece (tīm'pēs'), n.

timer (tīm'êr), n. (۱) کاتژمين.

timekeeper (۱) کاتژمين (به تايه يه ي هي پېشکړي که ده تواني بوه ستيني و بخريتهوه
 نيش بؤ کات راگرتن). (۲) کات راگري مه کينه (که ده بېته هوي پرېشکدان هوي
 پلاکه کان له کاتي خويځدا)
 نه و نه ده جار (ليکدان - بېرکاري):

times (tīmz), prep.

(Five ~ two is ten.)

timesaving (tīm'sāv'ing), adj.

(a ~ method) کات بؤ گه رننه وه.

-timesaver (n.).

timeserver (tīm'sūr'vêr), n. هه ل پرست! که سيني هه ل پرست.

timeserving (tīm'sūr'vîng), n. هه ل پرستي.

adj. هي هه ل پرست! هه ل پرست.

timetable (tīm'tā'b'l), n. خشته ي کات (به تايه يه ي هي پوښتن و
 گه بېشتنې شهمه نده ووه و پاس و فرؤکه و کشته ي): خشته ي کاتي بوودني

شتيک يا کړدنې کارک.

time-tested (tīm'tes'tid), adj.

له تاقيرکړنه وې پؤژگاردا دهرچوه: (~ methods).

timework (tīm'wûrk'), n. نيش و کارني که به يي کات کړنکي

ده دري نهک به قوتنه رات يا به يي نيش. (ووشه ي "piecework" بېينه).

-timeworker (n.).

timeworn (tīm'wôrn'), adj. سواو! کون! پېرپووت.

time zone, ناوچه ي جوگرافي هاوسات! هاوکات:

(There are four ~s in the United States.)

timid (tīm'id), adj. ترسؤک! شمرن! بېوا به خو نه بوو! بې زات.

-timidly (adv.); timidness (n.).

timidity (ti-mid'ə-ti), n. ترسؤکي! شمرني! بې زاتي!

بېوا به خو نه بوون.

(۱) کات داتان (بؤ باشرين نه نجام): کاتي بوودان!

کاتي تايه يه ي هه لېژاردن بؤ کړدنې شتيک:

(The ~ of the visit was very good.)

(۲) کات راگرتن (به کاتژميني کات راگر له پېشکړي کيدا).

timocracy (ti-mok'rə-si), n. (۱) پؤژميکه که له سېر بنچيني

شهره ووه و سېر بېري دانراين (نه قلاتون). (۲) پؤژميکه که له سېر بنچيني

سامان و خاوه و زه وې و زاري دانراين (نه رستق).

-timocratic (adj.).

timorous (tīm'êr-əs), adj. ترسؤک! بې زات.

-timorously (adv.); timorousness (n.).

timothy (tīm'ə-thi), n. گياهي که له باريدو درنزه گوليکي

دریژنگوله دهگري به سهری لاسکینگی دریزهوه (بو ئالف به کاردیت).
timpani (tim'pə-ni), *n. pl.* Also **tympani**, دهگ
 جیان بهک ته تیزهون نیشان دهدات

-**timpanist** (*n.*).

tin (tin), *n.* (۱) تهنه خاڼه: (۲) پهره تهنه که (۳) تهنه که دهفن.
 (۴) [British] قوتی: قوتی خوارده مهنی
 (۵) [Obs. Slang] پاره: دراو

v. t. (۱) به تهنه که یوکهش کردن.
 (۲) [British] کردن: قوتووهوه (خوارده مهنی)
tinamou (tin'a-moo'), *n.* باندنیهکی تهنه ریکی ناره راستو
 باشووه نه توخمی پوره

tinceal (tin'kal, tin'käl, tin'köl), *n.* بزهکی خاو کیمپ

tinct (tin'kt), *adj.* [Poetic]. رهنگ کرار

n. [Poetic]. رهنگ: بویه

v. t. [Obs.]. رهنگ کردن

tinctorial (tin'k-tör'i-al, tin'k-to'ri-al), *adj.* تاییهتی به رهنگ
 تاییهتی به رهنگ کردن یا بویه کردن.

tincture (tin'k'chër), *n.* (۱) بویه: (۲) رهنگ: رهنگی کال

(۳) نیشانه: تهنیکی کم: تاییه حق (۴) کانزا یا رهنگی قنغانی سوارچاک.

v. t. (۱) رهنگ کردن: نهختیک بویه لیدان. (۲) نهختیک کارتی کردن

(۳) پیدان (نام: بوز): نهختیک تیک کردن.

tinder (tin'dër), *n.* پوشو: قار

tinderbox (tin'dër-boks'), *n.* (۱) قوتی پوشو و بهردنستی و

چرخماخ: (۲) شتیک یا شونینگی زوگرگر: بارودوخیکه که به ناسانی

دهته قننه: شونینگی که به ناسانی شهیری تیدا ههله دهگرسن:

که سیکگی رووه لچور

tine (tin), *n.* نوکی نیز: حقول (the ~s of a fork).

tinea (tin'i-a), *n.* نهختی یهکی پینسته

tineid (tin'i-id), *n.* چهند حوزه موریانه یهکی بچوون.

tin-foil (tin'foil'), *n.* Also **tin foil**, وهرهقی جا: وهرهقی نهله منیزوم.

ting (tin), *n.* زینگه: زره

v. t. & v. i. زینگانهوه: زره هاتن

ting-a-ling (tin'a-lin'), *n.* زهره زهکی بچوون

tinge (tinj), *v. t.* (۱) رهنگ کردن: (مه ناستم).

(۲) پیوه داسوون: بون لی هاتن (مه جان): کارتی کردن

(His admiration was ~d with envy.)

n. (۱) رهنگ: به تاییهتی کم: رهنگ کردن یهکی کم.

(۲) نیشانه: بون (مه جان): جن نیشان: شونینکار.

tingle (tin'g'l), *v. i.* چووزانهوه: تووزانهوه: میرووله کردن:

(His cheek ~d from the slap.)

موچرکه بیهاتن

She was ~ing all over with joy.

v. t. تووزاندنیهوه: موچرکه بیهاتن: میرووله یز کردن

n. میرووله کردن: موچرکه: تووزانهوه: چووزانهوه.

-**tingler** (*n.*); **tingly** (*adj.*).

tin hat, [Slang]. کلوززی: کلای ناسن

tin horn (tin'hörn'), *adj.* [Slang]. خوهه کیش: به تاییهتی

بین پوولیک که لافوگه زافی پاره داری لی بدات.

tinker (tin'kër), *n.* (۱) تهنه که چی: تهنه که ساز: سسگر.

(۲) همه کاره: همه پیشه: (۳) کارنزان: ناکارامه: (۴) کارنزان: ناکارامه یی.

(۵) به چکه ماسی: ماکریل: (۶) silversides

v. i. (۱) سسگری کردن: تهنه که چیچی کردن: (۲) کاری نه زانانه کردن.

(۳) خنخز کردن: خو خه ریک کردن به شتی هیچ و پوچوه.

tinker's damn (or dam), شتیکی بی سرح: شتیکی هیچ و پوچ.

tinkle (tin'k'l), *v. i.* زره (لی): هاتن: زینگانهوه: جرنکه هاتن.

v. t. (۱) زره لیوه هاتن: زینگانهوه: جرنکه هاتن

(۲) به زره یا زینگانهوه پیشاندان (کات).

(۱) زره هاتن: زینگانهوه: جرنکه هاتن. (۲) زینگه: زره: جرنکه.

n.

-**tinkly** (*adj.*).

tinman (tin'män), *n.* = **tinsmith**.

tinned (tind), *adj.* (۱) به تهنه که پوکهش کرار

(۲) [British] کراوه ته قوتووهوه بون پاراستنی (خوارده مهنی).

tinner (tin'ër), *n.* (۱) کرینکاری کانه تهنه که. (۲) **tinsmith**.

(۳) [British] که سیکه که خوارده مهنی دهکانه قوتووهوه بون پاراستنی

tinnit (ti-ni'tas, tin'i-tas), *n.* گوئی زینگانهوه (نهختی)

(۱) تهنه که یی: هی تهنه که: تهنه که تیدایه یا

لوی نه درده مینن: (۲) سووک و ناسک: بهرگه نگر: همرزانیهها.

(۳) دهنگی تهنه که لیوه دیت. (۴) تامی تهنه که دهدات (خوارده مهنی قوتو).

-**tinnily** (*adv.*); **tinniness** (*n.*).

Tin Pan Alley, Also **tin-pan alley**, (۱) گهره کی نهوانی که

موسیقی همره مکی دانه نین و لیدووه من و یلوه ده که نهوه. (۲) کۆمه لیک نهوانی

پیشه یان دانان و لیدان و یلوه که نهوه هی نهام جوره موسیقی یه.

tin-plate (tin'plät'), *v. t.* پوکهش کردن به تهنه که.

tin plate, پهره ی ناسن و پۆلی به تهنه که پوکهش کرار.

tinsel (tin's'l), *n.* (۱) قوماشی خوری نهختی نازو به ده زووی زهره کیش.

(۲) شریو و کاغزی رهنگاو رهنگ بون پاراندنیهوه به بونه کی کریمه س و ناهه که موه

(۳) شتی بریقاوه و بی نرخ.

adj. (۱) به شریو و کاغزی رهنگاو رهنگی پاراندنیهوه کرار یا پاراندنیهوه

(۲) بریقه دارو همرزانیهها: زهق.

v. t. (۱) به شتی بریقه دارو زهق و همرزانیهها پاراندنیهوه.

(۲) به پوکهش جوان نوواندن.

tinsman (tin'zman), *n.* = **tinsmith**.

tinsmith (tin'smith'), *n.* تهنه که چی: تهنه که ساز: سسگر.

tinstone (tin'stön'), *n.* = **cassiterite**.

tint (tint), *n.* (۱) رهنگ: رهنگی کال.

(۲) پله یکه له پله کانی رهنگ (له روی توخی یهوه). (۳) نیشانه.

(۴) پوویکی کاله بون لهره چاپ کردن و وینه (چاپه مهنی).

(۵) بویه ی قز: بویه ی سر.

v. t. رهنگ کردن به ناستم: بویه یا رهنگ لیدان به ناستم (قز: سر).

tintinnabular (tin'ti-nab'yoo-lër), *adj.* Also **tintinnabu-**

lary, **tintinnabulous**, هی زهنگو زهنگ لیدان: زهنگی: زینگه یی.

tintinnabulation (tin'ti-nab'yoo-lä'shən), *n.* زره یا دهنگی

زهنگ: زینگه ی زهنگ.

tinware (tin'wâr'), *n.* قاپ و قاچاگی تهنه که: دهفری تهنه که.

tinwork (tin'würk'), *n.* (۱) شتی له تهنه که دروست کرار:

شتی تهنه که. (۲) (pl.) تهنه که خانه: کارگی تهنه که.

tiny (ti'ni), *adj.* بچکۆله: گچکله: نیچکار بچوون.

-**tion** (shən), پاشگرینکه به مانای کردار: بوون:

(*absorption, creation*)

tip (tip), *n.* (۱) نووک: سهر: زمانه: (the ~ of the finger, toe).

(۲) پۆیه: لووتکه: ته پله سهر: تهوقه سهر.

v. t. (۱) نووک بون کردن: دادان: داتاشن. (۲) قنچک کردن.

(۳) پاراندنیهوه یا بویه دان له نووک یا سهری شتی.

(۴) (~ in) پهره یهکی زیاده خسته کتیه موه به که تیره پیوه لکاندن.

tip (tip), *v. t.* به ناسپایی لیدان: پله پیتکه لیدان:

دهست پیاکیشان به ناسپایی.

n. لیدان به ناسپایی: پله پیتکه.

(۱) ههله گراندهوه: سهره خوار کردن.

(۲) لار کردنیهوه: خوار کردنیهوه

(۳) قهرانی شه پکه نهختیک بهر زکرنیهوه له سلو کردن: (to ~ one's hat).

v. i. (۱) لار بوونهوه: خوار بوونهوه

- (۲) (~ over) هەلگەپانەنە: سەرەخواربوونە: وەرگەپان.
- n.**
- tip (tip), n.** (۱) بەخشیش: شاگردانە. (۲) (ل) سووسە: ناگاداری نەینى.
- (ب) نامۆزگارى: پېشنىبارى بەكەك: سەرنجى بەسوود.
- v.t.**
- (۱) بەخشیش پېندان: شاگردانە پېندان.
- (۲) (~ off) سووسە پېن گەپاندن: ناگادارکردن: دەنگوباسى نەینى پېندان.
- v.t.**
- بەخشیش دان: شاگردانە دان: (*He ~s lavishly.*)
- tipper (n.).**
- tip cart,** عەرەبانەيەكى دەستىيە گە خوار دەكرىتە: بۇ ھەلپىشتى
- ئەمەلىيەتتى.
- tipi (tēp'i), n. = tepee.**
- tip-off (tip'ôf'), n.** (۱) سووسە پېن گەپاندن (بەتايەتتى لە گەم)
- بەردنە: لە غارغارنى ئەسپ و يارىدا: سووسەکردن: ناگادارکردن.
- (۲) (ل) سووسە: ناگادارى نەينى.
- (ب) سەرنجى بەكەك: نامۆزگارى: پېروپى بەكەك.
- tippet (tip'it), n.** (۱) ھەپانە: چىكى شۆرى قۇلى كراس و تەپلە
- پالتو... ھەتد (۲) (ل) مەپنچ: مەپنچى شۆرىبوو.
- (ب) مەپنچى رەشى قەشەي كەپسەي ئىنگىلىزى.
- tippie (tip'li), v.t. & v.t.**
- عەرەق زۆر خوارنە: ھەمەق زۆر خوارنە: ھەمەق
- n.**
- tippler (n.).**
- tippie (tip'li), n.** (۱) ئامبىرى ھەلگەپانەنە: لۇرى بۇ بار پۇكرەن.
- (۲) شۆپنى ئەم ھەلگەپانەنە: يارداگرتە.
- tipstaff (tip'staf', tip'stäf'), n.** (۱) دارەستى سەر ئاسن.
- (۲) پۇلىسى دادگا.
- tipster (tip'stēr), n.** سووسەپېندە: خەبەرە: ھەمالى نەينى پېندە
- (پارەبازى و گەمەكرەن)
- tipsy (tip'si), adj.** (۱) شۆق: لەزەك (۲) خوار: لار
- (۳) سەرخوش: مەست: لەقەدەت.
- tipsily (adv.); tipsiness (n.).**
- tiptoe (tip'tō'), n.** نووكى پەنجە پېن: نووكى پېن: سەرى پەنجە قاچ
- adj.**
- (۱) لەسەر نووكى پېن وەستار (۲) بەپەرۇش.
- (۳) پېن خەشپە: بەزىيە: بەپن دەنگ: وورپا.
- adv.**
- لەسەر نووكى پېن
- v.t.**
- لەسەر نووكى پېن پۇششتن: بەپن دەنگ يا پېن خەشپە پۇششتن.
- on tiptoe,** (۱) لەسەر نووكى پېن (۲) بەپەرۇشە: بەپەرۇش.
- (۳) بەپن خەشپە: بەپن دەنگ: بە پەنھانى.
- tiptop (tip'top'), n.** (۱) پۇيە: لوتكە: تەپەلسەر.
- (۲) باشترىن: ئاياب: زۆر باش.
- adj. & adv.**
- (۱) لە پۇيە يا تەپەلسەردا: لە بەرزترىن شوئندا
- (۲) ئاياب: زۆر باش: (*a ~ concert; He is in ~ shape.*)
- tirade (ti'rād, ti-rād'), n.** ووتارىكى دورورۇزۇ توندوتىزى
- ھىرش بىردە سەر.
- tire (tīr), v.t.**
- (۱) ماندوربوون: ھىلاك بوون: پېروكان
- (۲) بېزاربوون: لەبەرچاوكەوتن: وەپس بوون: تاقەت چوون.
- v.t.**
- (۱) ماندوربوون: ھىلاك كەردن: پېروكاندن.
- (۲) بېزاركەردن: وەپس كەردن: پېن تاقەت كەردن.
- ئى بېزاربوون: ئى وەپس بوون: لەبەرچاوكەوتن:
- ئى پېن تاقەت بوون: (*He tired of reading.*)
- tire of,** پېروكاندن: زۆر ماندوربوون
- tire out,** تايە
- tire (tīr), n.**
- tire (tīr), v.t. [Archaic].** جەل لەبەر كەردن
- n. [Archaic].** (۱) جەل بەرگ (۲) سەرىنچى ئۆن.
- tired (tīrd), adj.** (۱) ماندور: ھىلاك. (ب) بېزار: وەپس: پېن تاقەت.

- (۲) سووار: پېرپووت: كۆز و باو ئەماو.
- ماندور: ئاي: كۆلەندەر: بەكەش.
- tireless (tīr'lis), adj.**
- tirelessly (adv.); tirelessness (n.).**
- tiresome (tīr'səm), adj.** ووشە: ناخوش: بېزاركەر: ماندوركەر:
- (*a ~ person, job, speech, etc.*)
- tirewoman (tīr'woom'an), n. [Archaic].** كەمىزەك: كارەكەر.
- tiring room,** ژوورى خۇگژىن (بەتايەتتى لە شانۇدا):
- ژوورى جەل لەبەر كەردن.
- tiro (tī'rō), n. = tyro.**
- tisane (ti-zan'), n.** خوارنە: ھەي گەي دەرمان و بۇن خۇش.
- tissue (tish'ōō, tish'oo), n.** (۱) كرىشە: بىرنجوك: قوماشى زۆر تەك.
- (۲) پەستە: رىزا: تەون: (*His excuse was a ~ of lies.*)
- tissue paper (۲)**
- (۳) پىشال: شانە (لەش): تېشوو.
- tissue paper,** دەسەسرى كاغەز: كاغەزى خۇ پاكەندە: ھەي ئاودەست.
- tit (tit), n.** بالندەيەكى بېووكە وەك چۆلەكە.
- (ھەروما " titmouse ")
- tit (tit), n.** (۱) كۆزى مەكە. (۲) مەكە: مەمە (لەپووى سووكىيە: ھەي).
- (۱) گەندە نەسپ: ئەسپى بېووكى پەكەوتو
- (۲) [Slang], كەچ (لەپووى سووكىيە: ھەي) ئافەت.
- tit (tit), n.**
- tit., = title.**
- Titan (tī'tan), n.** (۱) (ل) يەكەكە لە خواكانى كۆنى يۇنان.
- (ب) نەمەي ئەم خواكانە. (۲) خواي پۇز.
- (۳) كەسەك يا شتىكى زۆر زەل و بەھىز.
- adj.**
- titanate (tī'tā-nāt'), n.** خوئى ترشى تىتانىك (كىمىيا).
- Titanic (tī-tan'ik), adj.** (۱) تاياتانى: وەك خواكانى كۆنى يۇنان
- (نەلسانەي يۇنانى). (۲) [1-], زۆر زەل و بەھىز.
- titanic (tī-tan'ik, ti-tan'ik), adj.** تىتانىزىمى (كىمىيا).
- titanic acid,** ترشى تىتانىك (كىمىيا).
- titaniferous (tī'tā-nīf'ēr-əs), adj.** تىتانىزىمى: تىتانىزىمى
- تىدانىيە (كىمىيا).
- Titanism (tī't'n-iz'm), n. Also titanism,** ھەستى ياخى بوون
- ھەلگەپانەنە لە نەرىتى كۆمەلەيتى و رامبارى كۆن.
- titanite (tī'tā-nīt'), n. = sphene.**
- titanium (tī-tā'ni-əm, ti-tā'ni-əm), n.** تىتانىزىم: توخىكى
- كانزايە (كىمىيا).
- titanous (tī-tan'əs, ti-tan'əs), adj.** تىتانىزىمى: تىتانىزىمى
- تىدانىيە (كىمىيا).
- titbit (tīt'bit'), n. = tidbit.**
- titer (tī'tēr, tī'tēr), n. Also titre,** پىوانەي قەبارەيى (كىمىيا)
- (ووشە " titration " بېيىنە)
- tit for tat,** يەك بە يەك (تۆلەسەندىن).
- tithable (tīth'ə-b'l), adj.** باجى دەيەكى لەسەرە (ووشەي داھاتو
- بېيىنە).
- tithe (tīth), n.** (۱) دەيەك: باجى بەرپووى زەمى يا داھات كە دەرى
- بە كەپسە. (۲) دەيەك: بەشنىكى زۆر كەم. (۳) باج.
- v.t.**
- (۱) دەيەكى داھات يا بەرپووى زەمى دان (بەتايەتتى بە كەپسە)
- (۲) باجى دەيەك خەستە سەر يا سەندىن.
- tithing (tīth'ing), n.** (۱) باجى دەيەك دان: باجى دەيەك سەندىن.
- (۲) tithe
- (۳) كەرتىكى شارەوانى كۆنى ئىنگىلتەرەيە كە لە دە مان پىگەدەھات.
- titi (tī'ti), n.** تىتى: دەوئىكى ھەمىشە سەوزى خوارووى ئەمەركايە
- گولى بۇن خۇشى سېپى و پەمەيى دەكرى.

titi (ti-tē'), *n.* تیتى جۈزە مەيمونىنىكى بچوڭى ئەمەرىكاي باشقۇرە
titian (tish'ən, tish'i-ən), *n. & adj.* پىرتەقازى قارەيى
titillate (tit'l-āt'), *v.t.* (۱) خىتۈرگە دان.

(۲) ھىيانەنجۈش! وروپۇتاندن! ھەست جۈلەندىن

-titillatingly (*adv.*); **titillation** (*n.*); **titillative** (*adj.*).
tittivate, tittivate (tit'ə-vāt'), *v.t. & v.i.* [Colloq.], قىزىكرىن:
 خۇ شۇخ كىرىن! سافولوروس كىرىن! تىفەتەف دان.

-tittivation; tittivation (*n.*).
titlark (tit'lärk'), *n.* = pipit.
title (ti'tl), *n.* (۱) ناو (كىتەپ، ھەلىمەست، ووتار، فىلىم... ھەتد).

(۲) سەرىپوتار سەرىپاس: سەردىزى. (۳) **title page**.

(۴) ناوئىشان.

(۵) سەرىپاۋ نازناۋ: (an honorary ~; the ~ of "Lord").

(۶) ماف.

(۷) تاپو: (to have the ~ to a house).

(۸) ناۋى ياسايەك.

(۹) يالەۋانئىقى (يارى بىردىنەۋە) بىردىنەۋە دۈا پىشپىرىكى:

(Their team won the ~ .)
v.t. (۱) ناۋئىشان: ناۋئىشان لىئان: نازناۋ پىئان.

(۲) سەرىپاس يا سەردىزى خىستىنەسەر

titled (tit'ld), *adj.* سەرىپاۋدار (تەتەپىيەتە ھى بەگىزادەيى) نازناۋدار.
title deed, تاپو

title page, پەرىي ناۋئىشان (كە ناۋى دانەرو كىتەپكە يادۈكرەمەۋەكى تىئەپە).

title role (or part), ئەو بىرىنەۋە شائۇگىرى يا فىلىمىكە كە
 شائۇگىرىيەكە يا فىلىمەكە بەناۋەۋە ناۋەنەرى.

titman (tit'mən), *n.* (۱) چوۋىكرىن بەچكە بەرازى بە يەك سەك زاۋ.
 (۲) كەسكى گول يا كورەتەنە.

titmouse (tit'mous'), *n.* بالندەيەكى بچوڭى بۈرى پۈيە تىرە
 نەرمەدەي جۈلەكەيەكە.

titrate (ti'rāt, tit'rāt), *v.t.* شىكىردەۋە قەبارەيى (كىمىيا).

titration (ti-trā'shən, ti-trā'shən), *n.* شىكىردەۋە قەبارەيى:
 دۈزىنەۋە رادەي بۈۋى توخىمىكە لە ناۋتەيەكە (كىمىيا).

titre (ti'tēr, ti'tēr), *n.* = titer.

tit-tat-toe (ti'ta-tō'), *n.* = tick-tack-toe.

titter (ti'tēr), *v.i.* حىلەكە حىكە ھاتن: تىرقانەۋە.
n. حىلەكە حىكە تىرقەتەرق.

tittivate (tit'ə-vāt'), *v.t. & v.i.* = tittivate.

tittle (ti'tl), *n.* (۱) خالۋىۋىر (۲) نەختىكە تۈسقال: نەختان.

tittle-tattle (ti'tl-tat'l), *n.* چەنەبازى: چەنەدان: چەلەچەلت.

tittup (tit'əp), *n.* خۇبادان: بە تىروفىزەۋە پۇشش: ھەلتۈۋازان.
v.i. يارى كىرىن ھەلتۈۋازان: خۇ نوۋاندن: فىز لىئان.

titty (ti'ti), *n.* مەمە: قەسەي مىندال يا لەپۈۋى سۈۋىيەۋە.

titubation (ti'oo-bā'shən), *n.* لەتەردان: نەخۋى ھەستەدەمان.

titular (ti'oo-lēr, ti'yoo-lēr), *adj.* (۱) تەپەتەي بە ناۋ يا
 ناۋئىشان (۲) نازناۋدار: ناۋدار: ناۋئىشاندار

(۳) ھەر بەناۋ: تەنە لەپۈۋى پۇزۋ ناۋەۋەيە نەك بە راستى:

(a ~ King; a ~ head of the party)

(۴) لە ناۋى نەرمەۋە ۋەگىراۋە: (the ~ character of a novel)

(۵) تەپەتەي بە كىلىسەيەكى كۈنى نىزىك رۇما كە سەركە قەشە نازناۋەكە

لىۋە ۋەردەگىرى

كەسكىكە كە ھەر بە ناۋ پلەۋپەيەك يا نازناۋىكى ھەي: كەسكىكى نازناۋدار. *n.*
-titulary (*adj.*).

tizzy (tiz'i), *n.* [Slang]. شىپىزەيى (بەھىزى شىتىكى ھىچ ۋەپۈچەۋە):
 سەرى شىۋان: وروپۇتان

tnesis (tmē'sis, mē'sis), *n.* جىكارەنەۋەي ۋوشەيەكى لىكدرائ
 بە تىخستى ۋوشەيەكى تر: (" what person soever " بۇ
 " whatsoever person ")

TNT, T.N.T., = trinitrotoluene.
to (tō ; unstressed too, tə), *prep.* (۱) بۇ:
 (He went ~ school, London, etc.)

(ب) بەرەۋ.

(۲) ھەتا: تا: (rotten ~ the core)

(۳) (۱) بەرەۋ (بارەۋخىك): بۇ:

(He grew ~ manhood. her rise ~ fame)
 (ب) ھەتا: (starved ~ death)

(۴) لە: (Apply the lotion ~ the skin.; a house ~ the right)

(۵) ھەتا (كات): تا: (I will be home from two ~ four.)

(۶) بۇ (مەبەست): (She worked ~ that end.)

(۷) ھى: (the key ~ the house)

(۸) بەرامبەر بە: (The score was seven ~ one.)

(۹) پى: (پىن ۋوتن، پىئان... ھەتد): (Tell it ~ me.)

(۱۰) گونجان: پىكەۋت: بەپىي: (not ~ my taste)

(۱۱) بۇ (بادەنۋىش بۇ كەسكىكە يا شىتىك): (a toast ~ your success)

(۱۲) لەگەل: بە: (parallel ~ the road)

(۱۳) لەبەردەم: بە: (face ~ face)

(۱۴) لە نەۋەندە پىكەۋت: (four quarts ~ a gallon)

(۱۵) بۇ (كات): لەپىش: (ten minutes ~ eight)

(۱۶) [Colloq.], بە: (a field planted ~ corn)

(۱۷) لەگەل كوداردا چارۋىك پىكەۋت (پىزەمان):

(T~ live is sweet. It is easy ~ do. T~ err is human.)

adv. (۱) ھۈش ھاتنەۋەر خۇ: (He came ~ .)

(۲) يەكسەر دەستىپىكرىن: (We sat down ~ lunch and fell ~ .)

(۳) بەرەۋ يا (كەشتىۋانى).

to and fro, ھاتوچۇ: ھاتن ۋوتن: ئەم سەرو نەۋسەر.

toad (tōd), *n.* (۱) گىيانەۋەرىكە لە توخى بۇق پىستى ۋوشك ۋەزىرە
 لە ۋوشكانىدا دەۋى جگە لە كاتى زاۋىئە: جۈرە بۇقىكى گەرەۋە.

(۲) كەسكىكى پىسى بۇگە: كەسكىكى بىن نىرخى ھىچ ۋەپۈچ

toadeater (tōd'ēt'er), *n.* = toady.

toadfish (tōd'fish'), *n.* بۇقەماسى: ماسىيەكى بىن پەۋلەكەي
 سەرىپانە.

toadflax (tōd'flaks'), *n.* گىيەكە كىۋىيە گۈلى زەردى پىكەۋتەيى
 دەگىرى.

toadstone (tōd'stōn'), *n.* بۇقەۋەرد: پەردىكە پىشپىنان ۋايان دانارە
 كە لەناۋ سەر يا لەشى بۇقە ۋەروست بۈۋە بۇ چارۋىز بەكار ھىنارەۋە.

toadstool (tōd'stōl'), *n.* قارچى ۋەھراۋى.

toady (tōd'i), *n.* كاسەلىس: مەرىپكە: كىلەكەقەكەر.

v.t. & v.i. كىلەكەقەن كىرىن: مەراپى كىرىن.

toadyism (tōd'i-iz'm), *n.* كىلەكەقەن: مەراپى: كاسەلىسى.

to-and-fro (tōō'an-frō', tōō'and-frō'), *adj.* ھاتوچۇ:

ئەم سەرو نەۋسەر

toast (tōst), *v.t.* (۱) بىزەندەن (نان).

(۲) گەرم كىردەۋە: (T~ yourself by the campfire.)

v.i. (۱) بىزەن (۲) باش گەرم بۈۋەنەۋە.

n. پارچە ناننى بىزەن: (to have a piece of ~)

toast (tōst), *n.* (۱) ئەم كەسە يا شەتى بادەنۋىش بۇ دەگىرى.

(۲) بادەنۋىش: (۲) بادەي بادەنۋىش (لە پۇزى كەسكىكە يا شىتىكە).

v.t. پىشپىناۋى بادەنۋىش كىرىن.

v.i. بادەنۋىش.

toaster (tōs'tēr), *n.* نانپىزىنى كارەبايى.

toaster

toaster (tōs'tēr), *n.* پيشنازكړی باده‌نوشي؛ باده‌نوش.
toastmaster (tōst'mas tēr, tōst'mās tēr), *n.* نامه‌نگ كېر
tobacco (tə-bak'o), *n.* (۱) تووت: (۲) جگړه: سيگار؛ برنوتی.
 (۳) جگړه‌كيشان: تووتن كيشان.
tobacco heart, نه‌خوشي‌ه‌كې دله له زړ جگړه‌كيشانه‌وه تووش ده‌بن.
tobacconist (tə-bak'o-nist), *n.* تووتنچي جگړه‌فروش.
to-be (tə-bē, too-bi'), *adj.* (a bride ~) (۱) دواړو: دواړو.
toboggan (tə-bog'ən), *n.* گاليسكه خليسه: گاليسكه به‌فرينه:
 گاليسكه‌ه‌كې نارېكه يو سواربوون له خليسه‌گه‌كه‌دا، واته له جوكه‌يه‌كې لټي
 سه‌ه‌وړو نه‌ستودا.

v.t. (۱) خليسكان يا وويشتن بهم جوره گاليسكه
 (۲) لير شكان: له‌پر به‌ناخداچوون:

(Prices ~ed.; His good fortune ~ed.)

-tobogganer; tobogganist (*n.*).

toby (tō'bi), *n.* Also Toby, (۱) كورينكي گوره‌ي بیره خوارنده‌وه.
 له شينوي پياويكي قه‌لوي ته‌پله‌ي سينگوشه له‌سهرديه.
 (۲) [Slang]. سينگارنكي باريك و درنژي ه‌رزيه‌هايه.

toccata (tə-kä'tə), *n.* تاوازيكي موسيقايه بوليدان به پيانو يا توكگان.
tocology, tokology (tō-kol'o-jī), *n.* پزېشكايه‌تي مندانچوون:
 ماماني

toecin (tok'sin), *n.* (۱) زهنگي ووريادكرنده‌وه.
 (۲) زنگ يا زړه‌ي هم زهنگه.

(۳) ووريادكرنده‌وه: هاورا: نوقلانه: نيشانه‌ي پووداني دواړو.
tod (tod), *n.* (۱) پېنايه‌كې كوني نينگليني خورۍ به برتي‌يه له
 بېست‌وه‌شت پاوه‌ند (۲) بېنچه لاوازي پر

tod (tod), *n.* [Scot.]. رڼوي
today (tə-dā, too-dā'), *adv.* (۱) نه‌مرو: نيمرو: شيمروكه
 (۲) نېستا: نه‌ه پوژانه: هم چهرخدا:

n. (۱) نه‌مرو: نيمرو: نيمروكه (۲) نېستا: هم پوژانه: هم چهرخدا.
toddle (tod'l), *v.i.* به پڼ رويشتن ورك مندالي ساوا:
 ورك پيړدوكه رويشتن

n. ورك مندالي تازه پيگرتوو رويشتن
toddler (tod'lēr), *n.* (۱) پيړه‌ركه
 (۲) حلي مندالي يه ك ساله ه‌تا سڼ ساله.

toddy (tod'i), *n.* (۱) ناروگي ه‌مدنډ دارخورمايه ده‌خورته‌وه
 (۲) خوارنده‌وه‌كې مه‌ستكړه به ترشاندني هم ناروگي ده‌كرنت.
 (۳) تودي: خوارنده‌وه‌يه‌كې نه‌خفيك تونه له براندي و شكمرو ناوي گرمو
 به‌هارت ده‌كرنت

to-do (tə-dō, too-dō), *n.* [Colloq.]. هاترو حوون به شپړه:
 ه‌لامه‌لا: ه‌رامه‌را: (They made a great ~ over the dinner.)

tody (tō'di), *n.* بالنده‌ه‌كې بچووكي چوله‌كه ناسايي‌يه په‌ركه‌ي سوره‌وه.
 گهردي سور

toe (tō), *n.* (۱) په‌نجه‌ي پڼ: نه‌موستي پڼ: قامكي پڼ.
 (۲) سم: سمې ولاخ: (۳) نووكي پڼ (۴) نووكي پيلو وگوره‌وي.
 (۵) (۱) سري داري گولف

(ب) ه‌رشتيك له شينوه كاردا له په‌نجه‌ي پڼ بچن
 (۱) شويني په‌نجه يو كردن (گوره‌وي).

v.t. (۲) نووكي پڼ ليدان: به نووكي پڼ يا پيلو ليدان.
 (۳) ۱. برمار ليدان به خوارۍ (ب) قايم كردن به برماري خوار داکوتراو.

v.t. نووكي پڼ پوره و دمره‌وه يا ناوه‌وه دانان له وه‌ستان و پويشتندا:
 (He ~s in. She ~s out.)

وردا: ووردا و نامه‌وه
 on one's toes, [Colloq.].
 toe the line (or mark), (۱) نووكي پڼ دانان له‌سهر هيلني

ده‌ستينكړدن پېشكړي (۲) به توندي په‌پيره‌وي كردن: به ووردي فرمان
 به‌حيه‌ندان

toilette

toecap (tō'kap), *n.* نووكي پيلو.
toed (tōd), *adj.* (۱) نه‌مونه په‌نجه‌ي پڼ: ه‌يه: (five- ~).
 (ب) په‌نجه يا نووكي پڼ: شينوه‌يه‌كې تاييه‌تي ه‌يه: (pigeon- ~).
 (۲) (۱) به خوارۍ داکوتراو (برمار). (ب) به برماري خوار داکوتراو قايم كراوه
toe-dance (tō'dans, tō'däns), *v.i.* له‌سهر نووكي پڼ سه‌ماكردن
 (سه‌ماي پاي).

toe dance. سه‌ماي سهر نووكي پڼ
toe hold, (۱) شويني لږ گيربووني نووكي پڼ (له پياه‌ه‌لگه‌راني شوينيكا).
 (۲) ه‌وي سهر‌كه‌وتن يا پېشكه‌وتن. (۳) شويني پڼ كرده‌وه.
 (۴) پڼ بادان (زورانياري) پڼ كرتن.

toe-in (tō'in), *n.* پووي سهرۍ پېنچكي پېشه‌وه‌ي نوټومپيل يو ناوه‌وه
 كردن

toeless (tō'lis), *adj.* (۱) پڼ په‌نجه‌ي پڼ
 (۲) نووك كراوه (پيلو) (a ~ shoe).

toenail (tō'nāl), *n.* (۱) نينژوكي په‌نجه‌ي پڼ.
 (۲) برماري به لاري داکوتراو.

v.t. به برماري لار داکوتراو قايم كردن يا ليدكان
toffee, toffy (tō'fi, tō'fi), *n.* چوكيلتي په‌قي چير

toft (tōft), *n.* [British Dial.]. شوين خانو.
 (۲) خانويه‌ره: مان: مالو زموي و زاري ده‌ورپوشي (۳) ته‌پولكه: گردولكه

tog (tog, tōg), *n.* (۱) [Old Slang]. چاكت.
 (۲) [Colloq.]. (pl.). جل: بهرك: (tennis ~s).

v.t. & v.i. [Colloq.]. (~ up; ~ out), جل له‌په‌ركردن.
toga (tō'gə), *n.* (۱) توگه: جبه يا عبايه‌كې ده‌لني ناردامانه له كوندا
 له پوما له‌په‌ريان ده‌كرد. (۲) جبهۍ په‌سمي يا پيشيه‌يك.

-togaed (*adj.*).
together (tə-ge'h'ēr, too-ge'h'ēr), *adv.* (۱) پېنكه‌وه: به‌يه‌كه‌وه.
 به كومه‌ل: تېكړا: به تېكړايي (۲) له‌گه‌ل يه‌كتردا:

(The books were compared ~.)
 (۳) له ه‌مان كاتدا: پېنكه‌وه: (They arrived ~).

(۴) په‌رده‌وام: به‌بن وه‌ستان: (He worked for eight hours ~).
 (۵) پېنكه‌وتن: پېنكه‌اتن: (Get ~ on this.)

toggery (tog'ēr-i, tōg'ēr-i), *n.* [Colloq.]. جل: جل‌بهرك.
 (۲) دوكانې جل‌بهرك: فروشگاي جل.

toggle (tog'l), *n.* برماريكه ده‌خريته ناروگي‌يك يا قوفله‌يه‌كه‌وه يو
 چه‌سپاندي.

toil (toil), *v.i.* (۱) په‌نج دان: په‌نج كيشان: كوشش كردن: ناروق پشتن.
 (۲) به گران پويشتن: به زه‌حه‌مت كردن:

(They ~ed up the mountain.)
v.t.

به گران جبه‌جېكردن
 (۱) ناكوكي: دوويه‌ركي: شپ: (۲) په‌نج: كوشش: ناروق پشتن.

n. (۲) نيشي گران و ناخوش
toil (toil), *n.* (۱) توپ (پاوكردن) (۲) (pl.). داو: قه‌له.

toile (twäl), *n.* جوره قوماشيني ته‌نكه
toiler (toi'lēr), *n.* په‌نجه‌وه: په‌نجه‌وه: زه‌حه‌متكيش.

toilet (toi'lit), *n.* (۱) ميري نارايشت.
 (۲) نارايشت: نارايشتكردن: خوكويزين.

(۳) جل‌بهرك: جل
 (۴) ناوده‌ست: ناوده‌ستخانه: تواليت.

adj. هي ناوده‌ست: هي تواليت: (~ articles; ~ paper).
 make one's toilet, تواليت كردن: خوشتنو نارايشتكردن و سه‌رداميتان.

toilet paper, كاغذي ناوده‌ست: كاغذي خو پاك كرده‌وي ناوده‌ست.
toiletry (toi'lit-ri), *n.* پويوستي تواليت (سابوون و يودره و بون).

toilette (toi'let, twä-le'), *n.* (۱) نارايشت: خوشتنو نارايشت.
 كردن و خوكويزين (۲) جل‌بهرك: بهرك: جل.

- (ج) [Obs.] - تايىمىتى بە دەنگى دەنگدەرەوۈ لە مىشكدا.
(د) ھىزىلەسەر (دەنگناسى). (۲) كۆز (ماسولكە) چېرە.
n.
(۱) دەرمانى ھىزىلەسەر دەرمانى ھىزىلەش.
(۲) خوار دەرەۋى گازاۋى (دەكرىتە قۇدگاۋ جىۋ خوار دەرەۋى مەستكەرى قىزمە) ۳: يەكەم ئاۋان
(۴) (b) [Obs.] - دەنگ يا تېپى دەنگدەرەۋە لە مىشكدا.
(ب) بېگى ھىزىلەسەر يا گىراۋ (دەنگناسى).
tonicity (tō-nis'ə-ti), *n.*
(۱) تەندروستى
(۲) كۆزى ئاسايى ماسولكە: چېرى ماسولكە (ھەرەھا "tonus")
tonight (tə-nīt', too-nīt'), *adv. & n.*
ئەشە: ئېشە
(۱) باج يا كورمىگى لە كەشتى
tonnage (tun'ij), *n.* Also **tunnage**, سەنراۋ يەنى تەن يا بارەگە.
(۲) قورسايى ئەۋ ئاۋەۋى كەشتى بە تەن لاي دەپات
(۳) سەرچەمى تەننى بارى ئىزدراۋ لە ۋولائىك يا بەندەرىكە.
(۴) ئارى كەشتى بە تەن (۵) قورسايى بە تەن
tonneau (tu-nō', ta-nō'), *n.* كورسى دۈرەۋى خۇرە ئوتومبىلىنىكى
كۆن
tonometer (tō-nom'ə-tēr), *n.* تۆنۇمەتر (۱) يېۋەرى بەرىزى نزمى
ئاۋان (۲) يېۋەرى پەستانى ھەلەم (ج) يېۋەرى پەستۇي خۇيۋن چاۋ.
-tonometric (adj.); tonometry (n.).
tonsil (ton'sil, ton'sil), *n.* ئالۋو
tonsillectomy (ton'sil-ek'ta-mi), *n.* ئالۋو دەرھىنان
(ئەشتەرگەرى)
tonsillitis (ton'sil-i'tis, ton'si-li'tis), *n.* ئالۋو كوتىز مەخرى
tonsillotomy (ton'sil-ot'a-mi, ton'si-lot'a-mi), *n.* ئالۋو
بىرىن (ئەشتەرگەرى) ئالۋو دەرھىنان
tonorial (ton-sōr'i-əl, ton-sō'ri-əl), *adj.* ھى سەرتاشۋ
سەرتاشى: ئەپۋى گانتەۋە
tonsure (ton'shēr), *n.* (۱) سەرتاشىنى كەشىش (بەتايىبەتى
تەپلى سەرى): (۲) سەرتاشران بەم جۈرە. (۳) بەشى تاشراۋى سەر بەم جۈرە.
v.t. تەپلەسەر تاشىن
tonne (ton'tēn, ton-tēn'), *n.* (۱) بىمەۋى ھاۋەشى: جۈرە بىمەۋە
چەند كەسك بەشتار دەپن، كە يەككىيان مرد بەشەكەۋى دەگرىتەۋە بۇ
ھاۋەشەكانى ھەتا دوا كەس (۲) بەشتارانى ئەم بىمەۋى ھاۋەشەۋە.
(۳) (۱) سەرچەمى ئەم بىمەۋە (ب) بەشى ھەرىكە لە بەشتارەكان.
tonus (tō'nəs), *n.* كۆزى ئاسايى ماسولكە: چېرى ماسولكە.
too (toō), *adv.* (۱) ھەرەھا: - يىش: - ش: (He's coming ~).
(۲) زۆر (لەرۋى خراپىيەۋە): زىاد لە پىۋىست: لە ئەندازە بەدەر:
(He ate ~ much. It is ~ cold, hot, loud, etc.)
(۳) زۆر ئىچكار (He's only ~ willing to be of service.)
(۴) [Colloq.] - ئەينى: بىن گومان: ھەر دەپن ۋابى: ھەر:
(You will ~ do it! I will ~ go.)
took (took), *past tense of take.*
tool (tōol), *n.* (۱) ئامىز
(knives, saws, hammers, and shovels are ~s.)
(۲) ھۆ: كەرەسە (Books are a scholar's ~s.)
(۳) دەسكەلا: كەسكى بىكار ھىزراۋ لەلايەن كەسكى ترمەۋ بۇ ئامانچى خۇي.
v.t. (۱) ئامىز بىكار ھىزنان: چاك كۆردن يا درووستكۆردن بە ئامىز.
(۲) ئامىز درووستكۆردن بۇ كارخانەيەك.
(۳) [British Colloq.] (b) ئوتومبىل لىخۇيۋىن: لىخۇيۋىن
(ب) بە ئوتومبىل بۆردن يا گواستەۋە.
(۴) نەخشەۋە تىپ ھەلگەندن لەسەر بەرگى كىتىپ.
v.t. (۱) ئامىز بىكار ھىزنان
(۲) [British Colloq.] ئوتومبىل لىخۇيۋىن: سۈرى ئوتومبىل بۈۋن.
toolbox (tōol'boks), *n.* سىۋوقى ئامىز سىۋوقىنى بىجۈۋە ئامىزى

- دەستى ۋەك چەكۈشۋ چەربەدەرۋ پلايسى تىن دەخىت
tooling (tōol'ing), *n.* ئامىزكارى: ئىشى بە ئامىز كراۋ.
toolmaker (tōol'māk'ēr), *n.* ئامىزكار: ئامىزسان:
ئامىز درووستكەر.
toon (tōōn), *n.* (۱) درەختنىكى ئوستال گىمەۋە دارۋ تەختەكى سۈۋرۋ
بۇن خۇشەۋ گۈلەكەشى پەنگى ئى دەگرى: (۲) دارۋ تەختەۋى ئەم درەختە
(۱) ھۆپنى ئوتومبىل لىدان: كەرەنا لىدان: فېكەلىدان
(۲) دەنگى ۋەك ھۆپن، كەرەنا، يا فېكە لىۋە ھاتن.
v.t. ھۆپن لىدان: ۋو بە كەرەنادا كۆردن: فېكەلىدان: پەيتا پەيتا ھۆپن لىدان.
n. دەنگى ھۆپن، فېكە، يا كەرەنا: ھۆپن: فېكە.
-tooter (n.).
toot (tōot), *n.* [Colloq.], = **spree.**
tooth (tōoth), *n.* (۱) ددان.
(۲) ددانى مشارۋ زىچىرۋ كۆرۋ چىنگالۋ پىچكە... ھەت.
(۳) ئارەزۋى خوار دەمەنى: چەۋ: ھەن: (She has a sweet ~).
(۴) شتى بېندە يا گازگەر.
(۱) دان بۇ كۆردن (ئامىز). (۲) گىنج گىنج كۆردنى قەراغى شتىك.
v.t. بىمەكدا چوۋن (گىن): لىك گىران.
v.t. پىچكە.
armed to the teeth, بە ھەمۋ تۋانايەكەۋە شەركۆردن.
fight tooth and nail, بەرەنگار: بەرامبەر: بەرەۋ بۈۋ.
in the teeth of, خىستەكار (پاسا).
put teeth in (a law), خۇ ئامادەكۆردن بۇ شتىكى ئاخۇشۋ گران.
set one's teeth, ددان ئى چىركۆدەۋە ھەرەشەلىكۆردن:
show one's teeth, توۋپەي پىشانان.
ددان ئىشە.
toothache (tōoth'āk'), *n.* فلچەۋى ددان.
toothbrush (tōoth'brush'), *n.* (۱) دانداز: دانى ھەيە.
toothed (tōotht, tōothd), *adj.* (۲) دانەدار: گىنج گىنج.
-toothed (tōotht, tōothd), پاشگىرەكە بەماناي: ژمارەيك يا
چۆرىكى تايىمىتى ددانى ھەيە: (big- ~).
toothless (tōoth'lis), *adj.* بىن ددان.
tooth paste, دەرمانى ددان.
toothpick (tōoth'pik'), *n.* دان ئاۋن.
tooth powder, بۆدۋەۋى ددان: بۇ ددان شتى بە فلچە.
toothsome (tōoth'səm), *adj.* (۱) خۇش: بەتام.
(۲) چاك: (a ~ offer)
(۳) دلفىن: جوانۋ پانۋپۇر.
toothy (tōoth'i), *adj.* ددان زىل: ددان دەۋپۇقۇ.
tootle (tōō'tl), *v.i.* ھۆپن لىدان بە ئەسپاسىۋ پەيتا پەيتا: فېكەلىدان:
ۋو بە كەرەنادا كۆردن
ھۆپن: فېكە: دەنگى ھۆپن يا فېكە: ھۆپن يا فېكەلىدان.
n. گىيانە.
toots (toots), *n.* [Slang].
tootsy (toot'si), *n.* [Slang]. (۱) پىنى مىندان يا قارەت.
(۲) toots
(۱) (a) كاكۆل: گۈدە: گىسۋ. (ب) قۇى سەر.
(۲) تەپلەسەر: سەر.
(۳) لوۋتە: تەۋقەسەر: قوتكە: كەل: سەر: (the ~ of the hill).
(۴) پۇپە: پۇپ: (the tree ~s).
(۵) (a) سەر قاپ: قەپا: سەر. (ب) تەنتە يا سەرى ئوتومبىل.
(۶) (a) ئەۋپە: بەرترىن پەلە، خال، يا شوۋن: تاف:
(at the ~ of his voice; the ~ of her career)
(ب) بەرترىن پەلەۋايە: (He's at the ~ of his profession.)
(ج) كەسك كە لە بەرترىن پەلە پىشەيەكدا بىت.
(د) ھەلبۇزادە: باشتىن پەش يا پارچە: سەرتوۋىز (مەجان):

(۷) سهرتا؛ سهر: (the ~ of the year)

(۸) نو به شى ناوټهيك كه له همموى زياترو زووتر هملده چټ (كميا).

adj. بهرترين: سهر و لاسهرو: (the ~ drawer, shelf, etc.)**v.t.** (۱) سهر لابرډن. (ب) سهر قرتاندن يا هملپاچين؛ لق وپوږ كردن.

(۲) سهر نانهوه: سهر داپوشين؛ بوون به سهرقاپ بؤ؛ سهرقاپ بؤ كردن.

(۳) گمبشتنه تهوقسهركهى. (۴) بهسهردا پوښتن يا تښپړبوون.

(۵) زياتر بوون له؛ بؤر پيدان.

(۶) له پښ هه مووانهوه بوون؛ يهكهم بوون؛ لاسهرو هه مووانهوه بوون:

(He ~ped his class.)

(۷) له لاسهروى توپ دان.

v.t. (۱) دواى پښ هاتن؛ كوټايى پښ هټان. (۲) گمبشتنه تهوقسهركه.

(۱) زور توپه بوون؛ شينگيربوون. blow one's top, [Slang].

(۲) شينت بوون

on top, سهرکه وتو؛ له سهرهويه؛ له پښهويه.

on top of, (۱) به تهوقسهركهويه؛ به پويهوه.

(۲) لاسهرو دانښتنو. (۳) سهرهراى؛ زياد له.

(۴) يهكسهر يا كټوپر دواى شهوه.

(۵) [Colloq.] ناگاي له هه مووشتيكه؛ مهسهكه له ژر دهستيايهتى؛

شتهكهى فراموش نهكردوه: (He is on top of the situation.)

(۱) بهسهر بهرهمى خهلق يا سهنگردا (جهنگ).

(۲) له نهندازه يا ژماره دياريكراو تښپړبوون.

(the) tops, [Slang], باشترين؛ بهرترين؛ نايابترين.

top off, دوا شت كردن بؤ تهواو كړدن به ريك وپيكي؛ تهواو كړدن.

top (top), **n.** مزراح.**topaz** (tō'paz), **n.** (۱) توپاز؛ گومهرى زهره؛ زهره دويى؛ بهرديكى.

به نرخی زهره. (۲) بالندهيهكى زور بچكولهى پنگاوپهنگى نه مهربكاي باشوره.

(۱) له سهر و يا له پښ هه مووانهوه (له باقونامه ناري)

نوټنهرى فيلمو شانزناميهكدا: (She got ~).

(۲) له شونښيكي زور له بهرچاودا (له پوژنامه ... هتد).

top boot, جزمه**topcoat** (top'kōt), **n.** پالتوى تنك.**top dog,** [Colloq.], به دهسه لاترين كسى رڼكخراونك يا دهنگايه؛

دهستيا لاترين.

top-drawer (top'drōr'), **adj.** بهرترين (يله وپايه، چيني كومهل)؛

يهكهمين.

top-dress (top'dres'), **v.t.** پيښرڼه كردن؛ پيښ تڼكردن؛

چوپرڼه كردن.

top-dressing (top'dres'ing), **n.** (۱) شنى كراو به زموى يا پڼگهوه.

(پيښ، چوپر ... هتد). (۲) پيښرڼه؛ چوپرڼه

tope (tōp), **v.t. & v.i.** [Archaic], عهرق زور خواردنهوه.**tope** (tōp), **n.** پهرستگاي بوودى گومهن ناسايى.**tope** (tōp), **n.** جوړه كوسهيهيكى بچووكه.**topee** (tō-pē', tō'pē), **n.** Also **topi**, كلونيكى هيندى به بؤ بهر هتاو.**topee** (tō-pē', tō'pē), **n.** Also **topi**, سهرخوش؛ كسينكى هميشه سهرمست.**topee** (tō-pē', tō'pē), **n.** يهكهم؛ باشترين؛ چاكترين؛**top-flight** (top'flīt'), **adj.** [Colloq.], نايابترين**top-full, topful** (top'fāl'), **adj.** لياولپ؛ لياون ليو.**top-gallant** (tə-gal'ant, top'gal'ant), **adj.** (۱) له لاسهروى

ستقونى به لاهم كشتى بايهواندا.

(۲) بهرتره له دهروپشتهكهى (شورهه كشتى).

n. (۱) ستقونى بهرڼى به لاهم كشتى بايهوان.

(۲) [Rare]؛ لوتكه؛ تهوقسهركه؛ تاف.

top hat, شهبقي رهى لولهكى درژى ناروښم.**top-heavy** (top'hev'ī), **adj.** (۱) سهر قورس؛ به ناسانى دهكوى؛

سهرمهكهى قورستره له لاخواروهكهى. (۲) له نهندازه بهدم پارمهكهى خستوته

كار (كومپانيا).

top-hole (top'hōl'), **adj.** [British Slang], نمره يهك؛ ناياب؛

زور چاك.

tophus (tō'fəs), **n.** (۱) بهلنى كانزايى به جومگى كهسيكهوه كه

نهخوشى جومگى هميټ. (مهروهه "chalk-stone").

(۲) بهلنى كانزايى به ددانهوه.

topiary (tō'pi-er'ī), **adj.** تايپهتى به هملپاچيني دارودرهختو

شيوهى جوان لى دروستكردنى.

n. (۱) هملپاچيني دارودرهختو شيوهى جوان لى دروستكردنى.

(۲) پاخچهپهكى وهما ليكراو.

topic (top'ik), **n.** (۱) باس (ووتار، بهند، ناميلكه). (۲) باس (گفتوگي).

(۳) سهرباس؛ سهرووتار.

topical (top'ik'l), **adj.** (۱) ناوچيى؛ تايپهتى به ناوچيهكه.

(۲) سهرباسى؛ سهرووتارى.

(۳) پيهوهندى ههيه به پوودان و هوالى نهو كات و چهرخوه؛

(There are a lot of ~ allusions in his novels.)

(۴) هى چييهكى تايپهتى لهش: (a ~ remedy).

top-knot (top'not'), **n.** (۱) شريتي گرندراو يا پهرى لهسهر كراو.

وهك سهرينچ. (۲) تويهله تووكى تهيلى سهر (وهك هى كهلهش).

topless (top'lis), **adj.** (۱) پښ سهرقاپ؛ پښ سهر؛ سهر بهتان.

(۲) [Archaic]؛ زور بهرڼه؛ سهرمهكهى به چاو نايښرڼى لهبر بهرڼى.

(۳) (۱) مملك بهدمروهه؛ مملك پووت؛ سنگ پووت: (a ~ dancer).

(ب) سهماكهرى مملك پووت سهماى تيدا دهكات: (a ~ har).

toplevel (top'lev'l), **adj.** بهرترين (پله، دهسهلات)؛ زور بهرڼه؛

(a ~ official)

toplofty (top'lōf'ti), **adj.** [Colloq.], بهلڼه؛ تپزل؛ لهخويابى؛

به كمش وفتش.

-toploftiness (n.).

topmast (top'mäst, top'mäst', top'mäst'), **n.** داركهشتى

يا ستقونى ناوهراست.

top minnow, چهند جوړه ماسيهيكى بچوونك نزيكى پووى ناو دهژينو

خواردن دهخون هه نديكيان لهباتى گرا دانان بهچكه دهكهن.

topmost (top'mōst', top'mäst), **adj.** بهرترين؛ بلندترين؛

له هه موو بهرتر.

top-notch (top'noch'), **adj.** [Colloq.], نمره يهك؛ زور چاك؛

ناياب؛ زور باش: (a ~ scientist, job, etc.).

-top-notch (n.).

topo- (tə-po'), **Also top-**, پښگرنگه بهماناى؛ ناوچه؛ شويڼ؛ چيڼ؛

(topology)

(۱) زاناي

بهروى نزمى پووى زموى؛ پووخسارى زموى زان.

(۲) نهخشهكارى پووخسارى زموى؛ نهخشه دروستكهرى شيوهى زموى.

topographic (top'ə-graf'ik), **adj.** Also **topographical,** هى

نهخشه شيوهى زموى؛ تايپهتى به پووخسارى زموى.

-topographically (adv.).

topography (tə-pog'rə-fi, tō-pog'rə-fi), **n.** (۱) توپوگرافيا؛

باسكردنى شونښك به ووردي و راستى. (ب) پووخسارى زموى (به دهشتو

شاخ و گردو و بيارو دؤل و پردو پڼگوايان و شاهوه ... هتد)؛ شيوهى زموى؛

بهروى نزمى پووى زموى (ج) نهخشهكردنى پووخسارى زموى؛ وينهگرتنى

پووى زموى. (د) پووپڼوى پووخسارى زموى.

topology (tə-pol'ə-jī), **n.** (۱) ليكولنهوهى پووخسارى زموى، واته

توپوگرافياى شونښك. (۲) شيوهى پيڼكهايتى بهشكاني لهش.

(۳) ليكولنهوهى وينه نهندازهپى كه تايپهخوكانى ناگويى به گويڼى

شيوهكهى (بيركارى).

toponym

- toponym** (top'ə-nim'), *n.* (۱) نای حن: نای شونین. (۲) ناونکه که سرچاره و جی ژبانی ناسایی گیانه وهره که دهرده خات.
- toponymy** (tə-pon'ə-mi), *n.* (۱) نای شونین کانی وولاتیک یا (۲) ناونچه ب: نیکوژینده و نهم ناونه. (۳) گاو به شکانی لهش.
- toponymic; toponymical** (*adj.*).
- topper** (top'er), *n.* (۱) نامیر یا مریقی سرقرتینر. (۲) [Slang], شتیکی چاکتر له هممو نوانه ی پیشتر (نوخته، پند).
- top hat** (tɒp'hæt), *n.* (۱) پالتوی سوکی ژانته
- topping** (top'in), *n.* (۱) سر قران: سر لیکردنه و (۲) کریم و گوینو شتی تره که دهرخته سر کیک و شیرینی: سرکیک.
- adj.** (۱) زور به: بلند: هلکوتو. (۲) [British Colloq.], نمره یک: زور چاک.
- topple** (top'l), *v.i.* (۱) ~ over: کموت: به لاداهات: هلکرا نه و (۲) له تران: لاریونه: بهم لا و نولاد: کموت: شورپونه و خست: هلکرا نه و: روخاندن: (to ~ the government).
- tops** (tops), *adj.* [Slang], نایاب: زور چاک: نمره یک.
- topsail** (top's'l, top'sāl'), *n.* ستون یا دارکشتی ناوهراس.
- top-secret** (top'sē'krit), *adj.* زور نهی.
- (a ~ memo, directive, operation, etc.)
- top sergeant**, [Colloq.], بارچاوهش (سویا)
- topsoil** (top'soil'), *n.* چینی سره ووی خاک.
- topsy-turvy** (top'si-tūr'vi), *adv. & adj.* (۱) سره به ره ووار: (۲) شینوا: تیکجور: ناریک ویک: تیکه لا و ویکه لا و.
- n.* (۱) سره به ره ووار: سره به ره وری. (۲) شینوا: ناریک ویک: تیکه لا و ویکه لا و.
- toque** (tɒk), *n.* جوره شهبه یکی ژانته.
- tor** (tɔr), *n.* گردی بهری بهرین.
- torah, tora** (tɔr'ə-to'rɔ'), *n.* تورات: پرتوکی ناینی جووله کیه.
- torch** (tɔrch), *n.* (۱) شاپلینه: بلنسه: مشعل (۲) بلنسه: سرچاوه ی پوناکی: پوناکی: (the ~ of science). (۳) بلنسه له حیمکاری: شاپلینه له حیمکاری (۴) flashlight. [British]
- carry a (or the) torch for, [Slang], خوشیست: حمرانکردن.
- torchbearer** (tɔrch'bār'ēr), *n.* (۱) بلنسه هلگر (۲) ری پوناککهره: پیشره: پابه.
- torchlight** (tɔrch'līt'), *n.* بلنسه: گری مشعل: پوناکی مشعل.
- torchon lace**, جورنکه له نه قشکاری.
- torch singer**, گوزانی بیژی دلاری یا خوشه ویستی.
- torch song**, گوزانی دلاری: به تاییه تی که هر له یک لا و بیت.
- torchwood** (tɔrch'wɔd'), *n.* (۱) درختک داره که دهرکری به (۲) داری نهم درخته.
- tore** (tɔr, tɔr), *alternative past tense of tear.*
- torc** (tɔr, tɔr), *n. = torus.*
- torador** (tɔr'i-ə-dɔr'), *n.* نهم سوار: شمره گاکری نیسپانی.
- torero** (tɔr-re'rɔ'), *n.* شمره گاکری نیسپانی: گابازی نیسپانی.
- tori** (tɔr'i, tɔr'ri), *plural of torus.*
- torment** (tɔr'ment, tɔr'ment'), *n.* (۱) نامیری نازاردان. (۲) چهره نه و: چهره نه و: نازار: نازاردان (۳) سرچاوه ی نازارو ناخوشی: هوی ناخوشی (۴) چهره نه و: نازاردان: سوئی کردن به دلوه (۵) بهست کردن: هراسان کردن: تووشی ناخوشی کردن. (۶) [Obs.], ویروزاندن.
- tormentil** (tɔr'men-til'), *n.* پوهه کنکی خشوکی گول زهره (په که کی بؤ دهرمان و بویه نیسته خوشکردن به کارده هینری).
- tormentor** (tɔr'men'tēr), *n. Also tormenter.* (۱) نازاردان.

torsion

- چوسینده وهره. (۲) پهرده (شانق). (۳) پهرده ی دهنگی (فیلم).
- torn** (tɔm, tɔm), *alternative past participle of tear.*
- tornado** (tɔr-nā'dō), *n.* تیزاندا: گهرده لوری به هین: گیزه لورکه یا گیزه پای زور قایم
- tornadic** (*adj.*).
- toroid** (tɔ'roid), *n.* پوی ماریچی (نه دانه).
- torose** (tɔ'rɔs, tɔ-rɔs'), *adj.* (۱) ناسا: دهریو قیو: همرکردو. (۲) لوله کی و بهین بهین دهریو قیو (پوهه کناسی): لوله کی و گردان.
- torpedo** (tɔr-pē'dō), *n.* electric ray. (۱) تیزپیدو: بومیایکی دریزگوله ی زلی خوها ویزه دهری به کشتی دوزمند: له ژورده ریایی و فیزگوه. (۲) مین یا بومیای ژورنار. (۳) تهمه نه ییک یا دهره قاجانیکه دهره قیو که دهری به شونینکی په قدا (۴) تهره به که دهرخته سر هینی ناسن شهمه نه دهره دهره قیو نه و (۵) ویرا کردنه و دهستی کارگه رانی شهمه نه دهره که (۶) تهمه نه ییک یا دهره قیو له بیی نهرت هملکندند. (۷) [Slang], پیاوکو: پهرش کو: پاسه وانی پیاوکو. (۱) تیزپیدو تیزگرت: تیک شکاندن یا نوتم کردن کشتی به تیزپیدو. (۲) تیکدان: پوچ کردنه و: (He ~ed our plan.)
- torpedo boat**, به بومیای تیزپیدو: بهلمیکی خیری بچوکه بؤ هیرش
- torpedo-boat destroyer**, کشتی جنگی تیکشکنده ی بهلمی
- torpedo bomber**, فیزگهی تیزپیدو مایز
- (torpedo plane ") همره و
- torpedo tube**, چووی تیزپیدو: بؤری به که بومیای تیزپیدو ی لیه دهره ویزری.
- torpid** (tɔr'pid), *adj.* (۱) سر (مارو همدی گیانه وهری تر به زستان). (۲) سست: خاو: بن تین.
- torpidity** (*n.*); **torpidly** (*adv.*); **torpidness** (*n.*).
- torpor** (tɔr'pēr), *n.* (۱) سری: جووله ی بران: کاسی. (۲) سستی: خاوی: بن تینی.
- torporific** (tɔr-pə-rif'ik), *adj.* سپکر: کاسکر.
- torquate** (tɔr'kwāt), *adj.* خالو میلدار (که و باندده تی): مل دهره دراو به هینی پونا وهره.
- torque** (tɔrk), *n.* (۱) مله وانیکی کازایی بادراره (نهمانی و فهره نیسپان که کوندا وک ملوانه که ملیان دهرکرد). (۲) میزی باده ی خولینه وهره (فیزیا).
- torques** (tɔr'kwēz), *n.* خالو میل (که و گیانه وهری تی): هینی پهر یا توکی پونا وهره دهری ملی باندده گیانه وهره.
- torrent** (tɔr'ənt, tɔr'ənt), *n.* (۱) خوراو: لای به خور: لیزماو: لیشاو. (۲) لیشاو: لاوا (مجان).
- (۳) لیزمه باران: شهمه باران: لیزمه: پهمینه.
- adj.* [Rare].
- torrential** (tɔ-ren'shəl, to-ren'shəl), *adj.* (۱) لیزمه: لیزمیی: (۲) لیشاو: لیزماو: زور به میزو توندوتیز: به خور. (۳) له نهمجایی لیزمه بارانه وهره.
- torrentially** (*adv.*).
- torrid** (tɔr'id, tɔr'id), *adj.* (۱) هلقرچا: هلپروکاو (به گهرما). (۲) ووشک (۳) زور گرم: هلپروکینده: زور به تین. (۴) به جوش: بسوز: (a ~ love affair).
- torridity** (*n.*); **torridly** (*adv.*); **torridness** (*n.*).
- torsade** (tɔr-sād'), *n.* شریتی بادرای شهبه پازینه و:
- گیزو گولگی شهبه.
- torsion** (tɔr'shən), *n.* (۱) (۱) بادن (به تاییه تی سری شتی و باندده ی)

torsion balance

سهره‌کي تری؛ لول‌دان؛ پیچ‌دان. (ب) لول خواردن؛ پیچ خواردن؛ با خواردن.
(۲) خاوبونه‌وه یا راستی‌بونه‌وی تلی بادر اوای بره‌لاکردنی.

-torsional (adj.).

torsion balance, پیوه‌ری پرتی کاره‌با (لمری‌ی پیچ خواردن تلی
بچکوله‌وه)

torso (tôr'sō), n. (۱) پیکری قدی مرؤه به‌ی سرو بال؛ پیکری
له‌شی مرؤه له پشینه به‌رمو ژور (به‌تایه‌تی به‌ی سرو بال و به پووتی).

(۲) قدی مرؤه؛ له‌شی مرؤه له پشینه به‌رمو ژور.

(۳) کاری ناتوا؛ نیشی به نیوه‌چلی به‌جینیلراو (پیکرتاشی، نویسن).

tort (tôrt), n. زیان لیکه‌و نینکی ده‌سه‌نقست یا رنکوت له ناوبانگو
سامانی کسبک یا له کسه‌که خوی که ده‌توانی بدری به دادگا.

torte (tôrt), n. جۆرنکه له کیک

torticollis (tôr'ti-kol'is), n. مل گیر (نه‌خشی)؛ مل خواری.

tortile (tôr't'l, tôrt'il), adj. لول؛ پیچ‌وپیچ؛ مارپیچی؛ باخواردو.

tortilla (tôr-tê'yä), n. قورتیا نانی مه‌کسیکی

tortious (tôr'shäs), adj. زانی؛ تاسه‌تی به زیان

(ووشی "tort" بیینه).

tortoise (tôr'tas), n. کیسه‌ن؛ رقه

tortoise beetle, قالونچی کیسه‌نی؛ قالونچیه‌که له کیسه‌ن ده‌چی

tortoise-shell (tôr'tas-shel'), adj. (۱) له قه‌ینکی کیسه‌ن

دیوسترکراو. (۲) رهنه‌که‌ی له می قه‌لقانی پشتی رقه ده‌چی.

tortoise shell, (۱) قه‌ینکی کیسه‌ن؛ قاوغ یا قه‌لقانی کیسه‌ن.

(۲) tortoise-shell butterfly

tortoise-shell butterfly, په‌پوله‌یکی خال خاله‌ی رهنکی له می
قه‌ینکی کیسه‌ن ده‌چی.

tortuosity (tôr'chō-os'ä-ti), n. (۱) خوارو‌خچی؛ پیچ‌وپیچی؛
چویتی (۲) پیچ

tortuous (tôr'chō-ös), adj. (۱) خوارو‌خچی؛ پیچ‌وپیچی؛
ناریک (۲) چورت؛ فیلبار؛ فیلاری؛ پیچ‌وپه‌نادار

-tortuously (adv.); tortuousness (n.).

torture (tôr'chër), n. (۱) چوسانه‌وه؛ نازاردان؛ نازار چشتی.

(۲) شیوه‌ی نازاردان یا چوسانه‌وه.

(۳) نازار؛ نه‌شکه‌نجه؛ ناخوشی نینجار ژور.

(۴) هوی نازار، چوسانه‌وه، یا نه‌شکه‌نجه.

(۵) [Rare] شیوان؛ گۆران؛ بادن؛ تیکچوون.

v.t. (۱) چوسانه‌وه؛ نازاردان؛ سوئ کردن به دلوه؛ نه‌شکه‌نچیدن.

(۲) شیواندن (مانا)؛ گۆرین؛ تیکدان.

-torturer (n.).

torturous (tôr'chër-ös), adj. به نازار؛ چوسینه‌روه؛

ژور ناخوش؛ به نه‌شکه‌نجه.

-tortuously (adv.).

torus (tôr'äs, tô'räs), n. (۱) نه‌خشی قۆزی نیویان‌یه‌ی بنی پایه
(خانوسازی)؛ (۲) چوکنه نیسقانی سرخر (تونکاری)؛ ناوساوی‌یمکی قۆز یا

سرخر. (۳) ته‌ختی گول. (۴) پوی خبر (نه‌ندازه).

Tory (tôr'i, tô'ri), n. (۱) چته‌و تالانکری نیرله‌ندی سده‌ی
حه‌قه. (ب) نیرله‌ندی چه‌کداری پاشایه‌تی خوازی سده‌ی هه‌قه.

(۲) توری نه‌ندامی حیزبی کۆنه‌پهرستی نینگیزی.

(۳) نه‌میریکی سرو به نینگیزی له کاتی شوپشی بزگاری نه‌میریکادا.

(۴) [-t] کۆنه‌پهرست؛ که‌سیکی کۆنه‌پهرست.

adj.

Toryism (tôr'i-iz'm, tô'ri-iz'm), n. بیرو بپواو بپنازو نیریتی
کۆنه‌پهرستان.

toss (tôs, tos), v.t. (۱) خست بدم دیو و بمو دیودا؛ هینانو بردن.
لاره‌ولار پین کردن؛ پاره‌وشانیدن. (The waves ~ed the boat.)

(۲) هاویشتر؛ هه‌لاند؛ فریدان؛ تووردان.

tote

(۳) له‌پر سرو خست به پشتدا یا پاته‌کاندن؛ له‌پر سرو کیشانه‌وه بۆ دواوه؛

(The horse ~ed its head.)

(۴) ووروژاندن؛ پاره‌وشانیدن؛ خستنه جم‌جول.

(۵) دان به زه‌ویدا؛ فریدانه سرو زه‌وی.

(۶) شیروخه‌ت کردن؛ ته‌رو ووشکی کردن.

(۷) تیکه‌ه‌لاند (زه‌لته)؛ تیکه‌لاکردن؛ تیکدان: (to ~ the salad).

(۸) [Colloq.] پاسکردن؛ هینانو بردن.

v.i. (۱) لاره‌ولارکردن به‌توندی؛ بدم دیو و بمو دیودا که‌وتن به‌توندی؛ پاره‌وشان.

(۲) ته‌پا‌وتل کردن؛ تله‌نوه؛ نهم دیو و نهم دیو کردن.

(I ~ed in my sleep all night long.)

(۳) شیروخه‌ت کردن.

n. (۱) پاته‌کان یا کیشانه دواوه‌ی سرو له‌پر (نه‌سپ، مرؤه):

(a ~ of the head)

(۲) دووبه‌ختی؛ شیروخه‌ت؛ ته‌رو ووشکی.

(۳) ماوه‌ی شت هاویشتن؛ دوری شت هه‌لاند یا فریدان.

toss down, په‌کسر هه‌لقو‌اندن؛ به یک قوم هه‌لقو‌اندن

toss off, (۱) به په‌له و لاسه‌رایی کردن (نویسن، کار... هتد).

(۲) به یک قوم هه‌لقو‌اندن

toss up, شیروخه‌ت کردن؛ ته‌رو ووشکی کردن.

tossup (tôs'pôt', tos'pôt'), n. عمرق ژور خۆروه؛

هه‌میشه سروخوش.

toss-up (tôs'up', tos'up'), n. (۱) شیروخه‌ت کردن؛

ته‌رو ووشکی کردن. (۲) دووبه‌ختی؛ هات‌ونه‌هات.

tost (tôst, tost), obsolete or poetic past tense and p.p. of-

toss. (۱) نه‌خت؛ تۆز؛ نه‌ختال. (۲) مندالی بچوکه؛ مندال.

tot (tot), n. [British Dial.] پینکی بچوک (خوارنده‌وی مه‌ستکه‌ی).

tot (tot), v.t. [British Colloq.], (~ up), کۆکردنه‌وه (ژماره)؛
سهرجه‌م کردن.

total (tô'täl), adj. (۱) سهرجه‌م؛ هه‌موو.

(۲) ته‌واو؛ سهریاک؛ سهرپا: (a ~ loss).

n. هه‌مووی؛ گشتی؛ سهرجه‌م

v.t. (۱) کۆکردنه‌وه (ژماره)؛ گردکردنه‌وه؛ سهرجه‌م دۆزینه‌وه.

(۲) گردنه نه‌ه‌نده؛ سهرجه‌م نه‌ه‌نده بوون.

(۳) [Slang] تیک‌وپینکدان (نوتومیل)؛ هه‌مووی شکاندن یا تیکشکاندن.

(She ~led her car in the accident.)

v.t. گردنه نه‌ه‌نده؛ سهرجه‌م نه‌ه‌نده بوون.

totalitarian (tô'al-ä-târ'i-än), adj. پۆیمی یه‌ک حیزبی؛

دیکتاتۆری؛ ژۆرداری.

n. دیکتاتۆر؛ دیکتاتۆری خواز؛ ژۆردار؛ لایه‌نگری پۆیمی یه‌ک حیزبی.

totalitarianism (tô'tal-ä-târ'i-än-iz'm), n. پۆیمیکه که یه‌ک
حیزب یا یه‌ک کس ده‌ست به‌سهر هه‌مووشینکا ده‌گری؛

بیروباوه‌ری پۆیمیکه وها؛ دیکتاتۆریتی.

totality (tô'täl'ä-ti), n. (۱) هه‌مووی؛ گشتیتی؛ سهرجه‌می؛

سهرپاکی. (۲) سهرجه‌م؛ هه‌موو؛ گشت

هه‌مووی پیکه‌وه؛ به‌گشتی؛ به تیکرا.

in totality, ژمیهر؛ مه‌کینه‌ی ژماردن

totalizer (tô'täl'ä-zä'tër), n. (به‌تایه‌تی می پاره‌ی براوه‌ی گروه‌ی غارغارتی نه‌سپ).

totalize (tô'täl'iz'), v.t. کۆکردنه‌وه (ژماره)؛ گردکردنه‌وه؛

سهرجه‌م ره‌گرستن.

-totalizer (n.).

totally (tô'täl-i), adv. به‌ته‌واو؛ هه‌مووی؛ سهرپا؛ به جارنک.

tote (tôt), v.t. [Colloq.], (۱) به کۆل هه‌لگرتن؛ به کۆل بردن؛

گواسته‌روه؛ به کیش کردن. (۲) ته‌نگ له شان کردن؛ چه‌ک هه‌لگرتن

n. [Colloq.] (۱) به کۆل گواسته‌روه؛ به کۆل بردن؛ به کیش کردن.

tote (tōt), *n.* [Colloq.] = totalizator.

tote bag, [Colloq.]

totem (tō'təm), *n.*

(۱) تۆتەم گیاندارىك يا پوۋەكەيكە يا شىتەكى تەرە

كە ھەر خىل ۋە ھۆزىكى ھىندى ئەمەرىكايى دەيان كۆرەدە دوشىمى خۇيان.

گۈايە لە بېچىنەدا خۇزم. (۲) ۋىنەي ئەم دوشىمە.

(۳) چەند خىل يا ھۆزىكە كە ھەمان دوشىمان بۇ خۇيان ھەلىۋاردىن.

(۴) دوشىمىكى پىرۇز

-totemic (adj.).

totemism (tō'təm-iz'm), *n.* پەيۋەندى " ۋ تۆتەم "

خىلەتەنى ئىرەيى " تۆتەم " ھەم. (۱) ۋوشى پىشۋو بېيىنە. (۲) جىكارىدەنى

خۇزان ۋ خىل ۋ ھۆز بەگۈنرەي ئەم " تۆتەم " ھى كە دوشىمانە

(۳) زىيان ۋ بىنەمىكى كۆمەلەيتى لەسەر " تۆتەم " دانراۋ.

-totemist (n.); totemistic (adj.).

totem pole, (۱) ستونى تۆتەمى: ستونىكە ھىندىيەكانى ئەمەرىكا

دوشىمى تۆتەم " ى خىلەكەيان لەسەر ھەلدەكەندە لەمەردەمى مەلەكانىدا

دايان ھەچقاند (۲) [Slang], پەلەۋايە: بەرۋو نىمى پەلەۋايە:

گەرۋە جىۋوكى: (He is the lowest man on the ~)

totipalmate (tō'ti-pal'māt), *adj.* پەنجە تەراۋ ۋ ھەم ۋ

قان: پەنجەكانى پىي ھەم ۋ بە پەردە لىكەردان

n.

-totipalmation (n.).

totter (tō'tēr), *v.i.* (۱) ھەم لا ۋ بولادە كەۋت: لارەلار كۆرەن

(ب) نىزىكى كەۋت بون: شلۇق بون: نىزىكى پوۋخان: (a ~ing empire)

(۲) لەتەردان: بە لارەلار بۇيشت. (۳) دوۋەلى كۆرەن: پارايى كۆرەن.

n.

tottering (tō'tēr-īn), *adj.* لەتەر: لەتەردان

(۱) پەريوت: خەرىكە دەپوۋخى: (a ~ building)

(ب) لەرۋۇك: لەتراۋى

(۲) شلۇق: نىزىكى پوۋخانە (a ~ regime)

tottery (tō'tēr-i), *adj.* شلۇق: لەرۋۇك.

toucan (tōō'kan, too-kān', tōō'kan), *n.* توكان ئالەدەيەكى

رەنگارەنگى دەنۋوك زلۋ نوشتاۋەي ئارچە گەرمەكانى ئەمەرىكايە.

touch (tuch), *v.t.* (۱) دەست لىدان: دەست تىۋەدان: بە دەست ھەست

پىن كۆرەن (۲) لىدانى دوۋ شت لە يەكت.

(۳) دەست خىستەنە سەر (نەخۇشەك لەلەيەن كەسنىكى پىرۇزەۋە بۇ چاكىۋونەۋە).

(۴) بەركەۋت: لىكەۋت: لىدان

(۵) سەۋر لىكەۋت: لىكەۋت: سەۋر پىكەۋەبەۋە

(۶) بە ئەسپايى لىدان يا پىكەۋت.

(۷) كارتىكەن: لابرەن (Water won't ~ these grease spots.)

(۸) نەختەك زىيان لىدان: (Frost ~ed the plants.)

(۹) تاقىكەنەۋە بە سەنگى مەكە (زىر ۋ زىو).

(۱۰) نىشانەكەندى زىر ۋ زىو تاقىكەنەۋە (۱۱) ئامىرى مۇسەققا لىدان.

(۱۲) ۋىنەكەۋتار يا دەستكارى كۆرەن (بە قەچە يا پىنۋوس).

(۱۳) رەنگ كۆرەن: (۱۴) ۋەستەن بۇ ماۋەيەك (كەشتى لە بەندەردا).

(۱۵) دەستكارى كۆرەن: لاقەكەن: دەست تىۋەدان: توخۇن كەۋت.

(۱۶) بە خراپى دەستكارى كۆرەن يا بەكارەۋت: زىيان پىن گەيانەن.

(۱۷) چەشت: دەست تىۋەدان: (He didn't ~ his supper.)

(۱۸) گەشت: خۇ لىدان

(۱۹) شان لە شان دان: ھاۋتايى كۆرەن: (My cooking can't ~ yours.)

(۲۰) تى سەند: بىردىن (۲۱) ئاۋىردىن: باسكۆرەن بەسەرىيى.

(۲۲) پەيۋەندى پىۋەبەۋە: كارتىكەن: (a subject that ~es us all)

(۲۳) نەختەك خۇ ۋ ۋەشت خراپ كۆرەن

(۲۴) نەختەك مۇشك تىكەن يا شىت كۆرەن: سەر لىدان:

(~ed in the head)

(۲۵) ھەست جۇۋەندى: كارتىكەن: دىل پاكىشان.

(۲۶) ۋىۋەۋەندى: پەستكۆرەن: زىر كۆرەن.

(۲۷) [Slang], داۋاي پارە يا قەزى تى كۆرەن ۋ ۋەركۆتتى.

(۲۸) بەركەۋت (ئەندازە): لىدان.

v.t. (۱) دەست خىستەنە سەر (نەخۇشەك لەلەيەن كەسنىكى پىرۇزەۋە بۇ

چاكىۋونەۋە). (۲) بەركەۋت: لىدان: لىكەۋت. (۳) بەركەۋت (ئەندازە).

n. (۱) دەست تىۋەدان: دەست لىدان: بە ئاستەم دەست پىدان:

دەست لىدان. (ب) بە ئاستەم قەچە بەركەۋت (ۋىنەكەۋت).

(۲) ھەستى دەست لىدان: ھەستى بەركەۋت. (۳) ھەست.

(۴) ھەستى كۆرەن لە ئەنجامى دەست لىداندا.

(ب) كۆرەنكى كەم لە تابلۇ، ۋىنە، يا چىرۋىكەدا.

(۵) (۱) نەختى: تۆزىك: تۇسقالىك:

(a ~ of salt in the food; a ~ of madness)

(ب) نەختەك (نەخۇشە): تۆزىك: (a ~ of fever, the flu, etc.)

(۶) (۱) سەنگى مەكە. (۲) ۋوشى " touchstone " بېيىنە.

(ب) چۆنەتتى زىر يا زىو تاقىكەنەۋە.

(ج) دامغە يا نىشانەي لە زىر ۋ زىو دراۋ پاش تاقىكەنەۋەيان.

(۷) (۱) داۋاي پارە، قەزى، يا بەخشىش كۆرەن.

(ب) پارە، قەزى، بەخشىشى ۋەركىراۋ بەم جۆرە.

(۸) (۱) شىۋەي پىدان لىدانى كەسنىك: (a light ~)

(ب) شىۋەي لىدانى پىدان: (a piano with a heavy ~)

پەيۋەندى لەگەن بون: ئاكا تى بون.

پەيۋەندى لەگەن نەبون: ئاكا تى نەبون.

ۋەستەن بۇ نەختەك (كەشتى لە بەندەردا، رىۋار لە شۆنەكەدا).

(۱) بە راستى ۋ تەۋەي دەرىپىن. (۲) تەقاندان: ئاگردان.

(۳) پەرياكەن: تەقاندەۋە:

(The unfair polly touched off big demonstrations.)

(۱) بەركەۋت: لىكەۋت: زىر لىۋە نىزە بونەۋە. (touch on (or upon)

(۲) پەيۋەندى پىۋە بون.

(۳) ئاۋىردىن: ئاۋەۋەن: بە سەرىيى پەيۋە باسكۆرەن.

(۱) ھەست جۇۋەندى (بە دەست لىدان): ھاندان: بىۋەندى.

(۲) چاك كۆرەن بە دەستكارى كۆرەن: رىك ۋىكە كۆرەن (بە بۇيەي تى لىدان)

(to touch up a painting)

(۱) پەلە: بە پەلە: لاسەرلايى: touch-and-go (tuch'an-gō), *adj.*

پەلەپەۋەزى. (۲) پىر لە مەتسى: ھاۋنەھات: دوۋبەختى.

(۱) كارتىكى پەلە يا لاسەرلايى.

(۲) بارۋەختىكى پىر لە مەتسى يا دوۋبەختى.

نىشتەۋە (فۇكە، كەشتى ھەۋايى).

touch down, (۱) كۆل كۆرەن (فوتبۇلى ئەمەرىكى): touchdown (tuch'down), *n.*

كۆل. (۲) نىشتەۋە (فۇكە، كەشتى ھەۋايى).

(۳) كاتى نىشتەۋە.

touched (tucht), *adj.* (۱) ھەست جۇۋەندى: كارتىكەن.

(۲) سەرى تى داۋە: شىتۇكە: تىكچوۋ.

touch football, فوتبۇلى دەست: يارىيەكى فوتبۇلى ئەمەرىكىيە

بە دەست دەكرى.

touchhole (tuch'hōl), *n.* كۆنى ئاگردان (چەكى ئاگرىن ۋ

تۆپى كۆن).

touching (tuch'in), *adj.* ھەست جۇۋەندى: كارتىكەن:

(a ~ story, scene, etc.)

n. (۱) دەست لىۋەدان: دەست لىدان.

(۲) ھەستى دەست لىدان: ھەستى بەركەۋت.

دەريارە: لە بابەت: لەپوۋى: سەبارەت بە.

چەند جۆرە پوۋەكەيكنە گەر: touch-me-not (tuch'mi-not), *n.*

بە گەيۋى دەست لە كەلۋى تۆۋەكانيان بىردىن دەتەقەنەۋە.

(۱) سەنگى مەكە: بەردىكى رەشە: touchstone (tuch'stōn), *n.*

touchwood

تۆرۈ رىوى پىن ئاقى دەكرىتەمە. (۲) تاقىكرىتەمە: پىئوانە.
touchwood (tuch'wood'), *n.* پورسۇش
touchy (tuch'i), *adj.* (۱) ئوردوتۇر: تىنگە جىكلەنە: دل ئاسكە.
 قورسۇش (۲) زور خىتوگەي دىت (ئەندامى لەش).
 (۳) (۱) پىر مەترسى: ھات وئەھات: دووبەختى: (*a ~ situation*).
 (ب) ئاسكە (پاس): (*a ~ subject*).
 (۴) زوگرىكر

-touchily (*adv.*); **touchiness** (*n.*).

tough (tuf), *adj.* (۱) جىر: يەتە: قايم.
 (۲) كال وكرچ: نەبزاو: نەكولار: جىر: (*~ meat*).
 (۳) لىنج
 (۴) توكە: كەكش: ئازا: بەجەرگ: نەبەرد: چاوندەترس: نەبەرد.
 (۵) سەرسەخت: كەللەپەق: قىرسىچە
 (۶) (۱) دىر شىرانی: (ب) توندوتىژ: بە زەپرا: پەق.
 (۷) قورس: گران: سەخت: دتوار: ناخوش: (*a ~ job, life, etc.*).
 (۸) سەخت: ناخوش: (*a ~ winter*).
 (۹) توندوتىژ (*a ~ fight*).
n. شەقاو: كەسىكى دىر شىرانی: شەلاتى.

-toughly (*adv.*); **toughness** (*n.*).

toughen (tuf'n), *v.t.* پتەوكرى: جىركرى: پەق كرىن:
 بەجەرگ كرىن: بەمىزىتركرىن.
v.i. پتەوكرى: جىرپوئە: پەق بوون: چاوندەترس: توندوتىژ بوون.
toughie, toughy (tuf'i), *n.* (۱) كەسىكى دىر شىرانی
 (۲) كىروكرىتىكى سەخت.
tough-minded (tuf-mīn'did), *adj.* نەبەرد: ئازا: دلى ئالەرزى:
 شونىن خىيال نەكەوتو.

-tough-mindedly (*adv.*); **tough-mindedness** (*n.*).

toupee (tōō-pā', tōō-pē'), *n.* بارىكە: قزى دەستكرى: كلارق.
tour (toor, tōōr), *n.* (۱) شەفت (كارگە): نۇرە (كار).
 (۲) مەدەي كاركرىن لە شونىنكرى (بەتاپەتتى سەربازو ئەفسە).
 (۳) گەشت: بەتاپەتتى بە كۆمەل سەردان لە شونىن مېژوويى و خوشو
 ئاودار: كەران (۴) كۆمەلە گەشتىبارى وەھ پىنكەرە.
 (۵) گەرانكى كورت بە شونىنكرى: پىاگەران:

(*He gave his guests a ~ of the house.*)

(۶) گەشت يا گەرانى تىپىكى شاونىگەرى (بۇ پىشكەش كرىنى شاونامە لە
 چەند شار يا وولاتىنكرى).

v.i. گەشت كرىن: گەران: چوون بۇ گەشت.
v.t. (۱) گەشت كرىن: پىدا: گەران.
 (۲) تىپى شاونىگەرى گەراندىن بە شاراند.

لە گەرانە: چووە بۇ گەشت
 باندەپەكى پەنگاپرەنگى
touraco (tōō'rā-kō'), *n.* Also **turaco**,
 ئاوجە گەرمەكانى ئەفەرىقايە (لە توخمى پەپووە).

tourbillion (toor-bil'yan), *n.* (۱) گىزەلوكە
 (ب) گىزەلوكە: گەردا. (۲) فېشەكە شىتەپەكە بە پىنج پىنج بە ناسامندا.

tour de force (tōōr' də fōrs'), [Fr.], *n.* كارىكى زىرەكانە: ئازاپانە:
 شاكار: كارىكى لىپاتووانە و بىلمەتانە و بەتووانانە.

touring car, ئوتومبىلى گەشت: ئوتومبىلىكى كۆن باوى سەربەتالە
 جىنى پىنج تا شەش كەسى تىدا دەپتەمە.

tourism (toor'iz'm, tōōr'iz'm), *n.* گەشت وگوزار: گەشتىبارى:
 گەران

tourist (toor'ist, tōōr'ist), *n.* گەشتىبار: گەشتەمە:
 (۱) گەشتەمە: ھى گەشتىبار.
 (۲) گەشتىبارى: ھەرزان (بىلىتى ھۆى ھاتوچ).

tourist class, پەلەي گەشتەمە: (لە شەمەندەفەر كەشتى و فېزكەدا).
tourmaline (toor'mā-līn, toor'mā-lēn'), *n.* تورمالىن

toweling, towelling

بەردىكى نىمچە بەنرخى ھەمەمەنگە.
tournament (toor'nə-mənt, tūr'nə-mənt), *n.* (۱) پەبازىنى

ئەسپ سوارانى سەدەي ئاوەراست: مەملەئى ئەسپ سوار بە مەمە.
 (۲) پىشپىكرى وەرەش: زىجەرە پىشپىكرى يا بۇبۇرپىنى ئىوان وەرەشكاران.

tourney (toor'ni, tūr'ni), *n.* = **tournament**.

v.t. پەبازىن كرىن: بەشداربوون لە پىشپىكرى يا بۇبۇرپىنكرى.
tourniquet (toor'ni-ket', tūr'ni-kā'), *n.* دەماربەست

(بۇ خوون وەستان: دەماربەند.
tousle (tou'z'l), *v.t.* Also **touzle**,
 قزى بۇكرىن: قزى تىنكرىن

n. قزى بۇ دانەمىنزاو: قزى تىكچو.
tout (tout), *v.i.* (Colloq.) بە بىن شەرمەنە گەران بۇ كىرپار يا
 دەنگ لە ھەلپزاردەند.

(۲) [Slang.] (۱) سووسەكرىن دەربارى ئەسپى غارغارىن (بۇ گەرە بردنەمە).
 (ب) سووسە فروشتىن دەربارى ئەسپى غارغارىن (بۇ گەرە بردنەمە).

v.t. (۱) [Colloq.] پىيەمەلدان: بە شان و بالدا ھەلدان:
 (He was ~ed as the most brilliant military leader.)

(۲) [Slang.] (۱) سووسەكرىن دەربارى ئەسپى غارغارىن (بۇ گەرە بردنەمە).
 (ب) سووسە فروشتىن دەربارى ئەسپى غارغارىن (بۇ گەرە بردنەمە).

n. كەسىگە سووسە دەكاتو دەفروشتى دەربارى ئەسپى غارغارىن
 (بۇ گەرە بردنەمە).

-touter (*n.*).
tout à fait (tōō'tā'fē'), [Fr.],
tout le monde (tōō'lə mōnd'), [Fr.],
 ھەمەو ھەمەو
 ھەمەو جىھان: گەشت كەس

touzle (tou'z'l), *n.* & *v.t.* **tousle**.
товарisch (tō-vār'ish), *n.* ھاپوئى (ئازناوى شىوعى).

tow (tō), *v.t.* پاكىشان (بە زىجەر يا گورس): پاكىشان بە دواي خۇدا:
 (to ~ a damaged ship into port; to ~ a car)

n. (۱) پاكىشان: پاكىشان: پاكىشان بە دواي خۇدا.
 (۲) شتى پاكىشان (ئوتومبىل يا كەشتى پەك كەوتو).

towline (۳)
 (۱) پادەكىشنى: خەرىكە پادەكىشنى.
 (۲) لە دواوہ: بە دراوہەتتى. (۳) لىژر پكىف يا سەرىەرشتىدەپە.

in tow,
 پىشالى بىن كەلنى كەتان و گوش.
adj. ھى ئەم جۆرە پىشالە.

towage (to'ij), *n.* (۱) پاكىشان: پاكىشان (۲) كرى پاكىشان.
toward (tōrd, tō'ērd), *prep.* (۱) بەرەو: پووە: بەرەو بوو.
 (۲) بۇ ئەو مەبەستە: بەرەو ئەو مەبەستە: بەرەو.

(*efforts ~ a peaceful settlement; steps ~ peace*)
 (۳) بەرامبەر بە: دەربارى: (*her attitude ~ me*).
 (۴) نىزىك (كات): دەمە: (*They left ~ four o'clock.*)

(۵) بۇ: بە نىيازى: بە تەمەي: (*They are saving ~ a new car.*)
adj. Also **towards**, [Archaic or Rare].
 (۱) بەت: بەھات: باش: ئەبار.
 (۲) ئامادەپە بۇ فېزبوون: ھىواي ئى دەكرى.

(۳) گوى پايەلە: ملەكە: (۴) نىزىك (پوودان): خەرىكە پوودات يا بىنىت.
 (۵) خەرىكە بىكرىت.

(۱) بەت: باش: ئەبار. (۲) گوى پايەلە: ملەكە: دەستەمۇ.
 (۳) ھىواي فېزبوونى ئى دەكرى.

-towardliness (*n.*).
towards (tōrdz, tō'ērdz), *prep.* **toward**.
towboat (tō'bōt), *n.* = **tugboat**.

towel (tou'l, toul), *n.* خاوى.
 بە خاوى روشك كرىنەمە.

v.t. قوماشى خاوى.
toweling, towelling (tou'l'ing, tou'l'ing), *n.*

tower

- tower** (tou'ēr), *n.* (۱) برج: مناره (۲) قوللە: قەلە. (۳) كەسكىنى بەرن، مەنز، يا بەشكەن.
v.i. بەرزبونەدە بەرزتربون لە دەروپشت: بلىندبون.
tower (tō'ēr), *n.* پاكىش: مرؤق، شت.
towering (tou'ēr-in), *adj.* (۱) زور بەرن: بلند (۲) مەنز: دەرگەوتو: لىها توو.
 (۳) توندوتىژ: توند: ئىچكار زور (a ~ rage)
towery (tou'ēr-i), *adj.* (۱) برج: برج: برحدار: (۲) زور بەرن: بلند
towhead (tō'hed'), *n.* (۱) سەرى سىپى: سەرى سىپىكار يا قۇڭال: (۲) كەسكىنى قۇ سىپى يا كال سەرى بۆ و سەنەنئەت: (۳) كەسكىنى قۇ سىپى يا كال
-towheaded (*adj.*).
towhee (tou'hē, tō'hē), *n.* فېسەگولە: ئەمەرىكى
tow wit, واتا
towline (tō'lin'), *n.* گورسى يا زىجىرى پاكىشان.
town (toun), *n.* (۱) [Dial]، دى: گوند: كۆنرەدى: (۲) شارۋچە (۳) [Colloq]، شار: [British]، دى: ئەك كە بازىرى مەبىت (۴) ناوشار: ناوبازار (I'm going into ~) (۵) شار يا شارۋچە: ناوبازار (They just got into ~) (۶) دانىشتوانى: شار: خەلكى شار.
adj. شارى: ھى شار: تايىبەتى بە شارۋچە يا شارىك.
go to town, [Slang], (۱) بەر بۇ خۇ بەرەلەكردن: بەلەسە بوون: پەت پىچاندان: (۲) زور سەركەوتو بوون: سەركەوتن (۳) بە دىن كوشش كردن يا ھەلەدان: خۇ ماندوكردن.
man about town, كەسكىنى خۇش گۆزەرائى بىن ئىش و كار كە ھەر بە دوى رابو رەندا دەگەرن.
on the town, [Slang], خەرىكى رامواردنە لە ناوشاردا:
paint the town red, [Slang], دەگەرن بە شوئىنى رامواردنە ناوشاردا (بەتايىبەتى بە شەر).
town car, خوارنەدە بە زەمەزەم گىران ئوتومبىلىكى كەشخە: زە كورسى دواوۋى جىكاراۋەتەرە لە ھى پىشەدە
town clerk, تومارنورسى شارەوائى: فرمانبەرى تومارنامە شارەوائى.
town crier, جارچى
town hall, فرمانگە شارەوائى (كە ھۆلىكى گەرەى تىدايە بۆ كۆبونەرە گشتى)
townhouse (toun'hous'), *n.* = town hall.
town house, (۱) خانوۋى ناوشار: مانى ناوشار. (۲) خانوۋىيەكە لە زىجىرە خانوۋىيەكە دىوارەكانىيان پىنگەمىيە و زۆرىيە جارېش دور نەۋمەن.
townlet (toun'lit), *n.* شارۋچەكى بچووك.
town meeting, (۱) كۆبونەرە گشت خەلكى شار. (۲) كۆبونەرە دەنگەرەئى شار (بۆ لىكۆلنەرە كاروبارى شار).
townsfolk (tounz'fok'), *n.* = townspeople.
township (toun'ship), *n.* (۱) شارۋچە (۲) ناۋچەيەكى شارەوائىيە ۋەك "ناحيە" (لە ئەمەرىكا كەندە).
townsman (tounz'mən), *n.* (۱) شارى: خەلكى شار: شارستانى: (۲) دانىشتوۋى شار: ۲: ھاۋشار
townspeople (tounz'pē'p'l), *n.pl.* (۱) خەلكى شار: (۲) شارشەن: شارستانى: شارستانىيەكان. (ھەررەھا "townsfolk")
towrope (tō'rōp'), *n.* پەت يا گورسى پاكىشان.
tow truck, لۆرى ئوتومبىل پاكىشان (ئوتومبىلى پەكەگەوتو)
tox- (toks), پىشگىرەكە بەماناى: ژەرەر. (toxemia)
toxaemia (tok-sē'mi-a), *n.* toxemia.
toxalbumin (toks'al-bu'min), *n.* ماددەيەكى يۈتەينى ژەرەرنە
toxemia (tok-se'mi-a), *n.* تۆكسەم: ژەرەراۋى بوونى خوين

trabecula

- (بەھۇ نەخۇشى ئەندامىكى لەشەرە).
toxemic (tok-sē'mik, tok-sem'ik), *adj.* (۱) تايىبەتى بە خوين ژەرەراۋى بوون (بەھۇ نەخۇشى ئەندامىكى لەشەرە). (۲) خوين ژەرەراۋى
toxic (tok'sik), *adj.* (۱) تايىبەتى بە ژەرەر: ژەرەرى. (۲) ژەرەرن: ژەرەراۋى: ژەرەرن.
toxicant (tok'si-kənt), *adj.* ژەرەرن: ژەرەراۋى: ژەرەرن.
toxication (tok'si-kā'shan), *n.* ژەرەراۋى كردن: ژەرەرن لىدان: ژەرەرائخوارد بوون.
toxicity (tok-sis'a-ti), *n.* ژەرەرتى: پەلى ژەرەرتى: ژەرەراۋىتى.
toxico- (tok'si-kō, tok'si-kə), *Also toxic-*, پىشگىرەكە بەماناى: (toxigenic) ژەرەر: (۱) لە ماددەيەكى ژەرەرنەدە (۲) ژەرەردەر: ماددەى ژەرەرن لى پەيدابوون.
toxicogenic (tok'si-kō-jen'ik), *adj.* پەيدابوون.
-toxicogenical (*adj.*).
toxicology (tok'si-kol'ə-ji), *n.* ژەرەرناسى: زانبارى ژەرەر: ژەرەراۋى بوون: چارەكردنى.
-toxicological (*adj.*).
toxicologist (tok'si-kol'ə-jist), *n.* ژەرەرناس: زانبارى ژەرەر.
toxicosis (tok'si-kō'sis), *n.* ژەرەراۋى بوون: ژەرەرائخوارد بوون: ژەرەرن لىدان.
toxin (tok'sin), *n.* تۆكسەن: (۱) ژەرەرنەكە لە بەكتىراي نەخۇشىيەرە لە لەشەدا پەيدا دەيىت. (ب) ژەرەرى گياندار (ۋەك مار).
toxin-antitoxin (tok'sin-an'ti-tok'sin), *n.* ژەرەرو دەرە: دەرگىتە لەشەرە بۆ پاراستنى لە نەخۇشى بەتايىبەتى ۋەناق.
toxine (tok'sin, tok'sēn), *n.* = toxin.
toxiphobia (tok'si-fō'bi-a), *n.* ترسى ژەرەرائخوارد بوون: ترسى ژەرەرن لىدان.
toxoid (tok'soid), *n.* تۆكسۇيد: ژەرەرنى بىن ھىز كراۋە بە ماددەى كىمىيىيە دەرگىتە لەشەرە بۆ پاراستنى لە نەخۇشى.
toxophilite (tok-sof'ə-lit'), *n.* تىرەوان: تىرەواۋى: تىرەواۋىچى: تىرەواۋانبار.
-toxophilic (*adj.*); **toxophily** (*n.*).
toxoplasmosis (tok'sō-plaz-mō'sis), *n.* نەخۇشىيەكە تۈۋشى كۆنەندامى ھەستە دەمارى مرؤق (بەتايىبەتى مندالى ساۋا) ۋە ھەررەھا سەگ و پىشەلو گياندارى شىرەدى تر دەيىت.
toy (toi), *n.* (۱) دەستبازى: چاۋباشقانى. (ب) يارى: گەمە. (۲) شىتەكى ھىچ رويۇچ يا بىن نرڭ. (۳) زۆرۇنگىيە: شتى پازىنەرەدى ھەرزانىيەھا. (۴) بوۋكەشۈشە. (۵) كەسەك، گيانەمەرنەك، يا شىتەكى بچووك (بەتايىبەتى سەگ). (۶) [Obs. or Rare] سەرىنچ يا سەرىۋشى رنى سەكۆتلەندى. (۱) بوۋكەشۈشەيى: ۋەك بوۋكەشۈشە. (۲) ھى يارى: (a ~ gun).
v.i. (~ with), يارى بىن كردن:
 (to ~ with someone's feelings, an idea, a piece of food, etc.)
toyon (tō'yən), *n.* دەۋەنىكى ھەمىشە سەۋزى گەلا بىرقەدارى گول سىپى بەر سۈۋرە.
toyshop (toi'shop'), *n.* فۇشگاي بوۋكەشۈشە: دىۋكانى يارى مىدالان.
trabected (trā'bi-ā'tid), *adj.* بە دارو دەستەكى ناسۋى كراۋە نەك بە تاقى كەۋەيى (سەردەرگا، سەريان)
-trabecation (*n.*).
trabecula (trā-bek'yoo-lə), *n.* دىۋار يا پەردە (گيانەۋەرناسى: پوۋەكئاسى).

- track record**, پاياندارد و بىرەمەمى كەسنىڭ كۆمپانىيەنىڭ رېكوردى.
يا دەرىجەلىك... ھەتتا (باش بىن يا خراب).
- trackwalker** (trak'wō'kēr), *n.* پىشكىنبارى مېنى شەمەندەھەر.
- tract** (trak't), *n.* (۱) ماھە كات سات: چەرەخ
(۲) پەلەزەۋى پارچە زەۋى (۳) بۇرى ئاۋەلەش: (the urinary ~).
(۴) گۇۋاھى ئاينى (ئاينى كاسۇلىكى).
- tract** (trak't), *n.* ئامبىلىك «تەتايىپەنى ھى پروپاگەندە ئاينى يا رامبارى».
- tractable** (trak'ta-b'l), *adj.* (۱) بە ئاسانلى داپىن دەكرى: ھەندەر.
مەككە: گۈي رايەل. (۲) نەرم (كانز): چەكۈشۈر: چۈن بويىستىر ئاى ئى دەكرى.
- tractability; tractableness (n.); tractably (adv.).**
- tractate** (trak'tāt), *n.* ئامبىلىك: ئېكۆنىيەۋە! ووتار.
- tractile** (trak'tl, trak'til), *adj.* دەكشېنرېت (كانز): دەكشېت.
- traction** (trak'shon), *n.* (۱) راپكېشان بىسەر رېنگا يا رېنگا ئاساندا. (ب) راپكېشان.
- (۲) ماسولىك راپكېشان (بۇ ئېنىقسان گىرتتەۋە يا ھېئانەۋە جىنى خۇي).
(۳) ھىزى راپكېشانى مەكىنە: (steam ~).
(۴) پېۋەنوسان لەكاتى لېشخا ئاندا: ۋەك تايەي ئوتومبىل بە رېنگاۋە يا ھەۋرەۋە سەمەندەھەر بە ھېلى ئاسنەۋە.
(old tires don't have much ~ on wet roads.)
- tractive** (trak'tiv), *adj.* راپكېش: ھى راپكېشان.
لە راپكېشاندا: بەكار دەھىنرې.
- tractor** (trak'tēr), *n.* (۱) تراكتور.
(۲) ئۆرىيەكى بىن لەشە بۇشت راپكېشان.
(۳) فۇكەيەكە پەروانەكانى لە پېش بالەكانىيەۋەيەتى.
(ھەۋرەھا " tractor airplane ").
- trade** (trād), *n.* (۱) (ا) رى: رېنگە (ب) رېنار: (۲) پېشە.
(۳) بازىرگانى: ئالوۋېر: كرىن و فرۇشتا: گۇرېنەرە.
(۴) خەلىكى ھاپېشە: كەسانى ھاۋكارو كاسىي (۵) كرىپاران: كرىپار.
(۶) سەۋدەگەرى (۷) گۇرېنەرە (۸) (pl.), باي بازىرگانى.
(۹) پېشەۋەرىيەك بە بازىرگانىيەك گىرتتە دەست (۱۰) بازىرگانى لەگەل كىرەن. *v.i.*
(۱۱) گۇرېنەرە: ئالوگۇرېكرەن. (۱۲) [Colloq.] ئى كرىن: كرىپارى فرۇشگايەك.
v.t. گۇرېنەرە: ئالوۋېكرەن.
- trade in**, گۇرېنەرە شى كۆن بە ھى تازە و جىۋازى نرەكە دان
(بەتايىپەنى ئوتومبىل): (I traded in my old car for a new one.).
- trade on (or upon)**, بەكارمېنان بۇ سۈۋدى خۇ.
- trade book**, كىتېبى بازىرگانى كىتېبەك چاپ دەكرى دەفۇشېر بە
گىشت خەك نەك بە قوتابخانە.
- trade-in** (trād'in'), *n.* (۱) شىتېكە ئالوگۇر دەكرى لەگەل يەكىنى.
تازەترداۋ جىۋازى نرەكەكەيان دەكرى (ئوتومبىل، سەۋەلدا... ھەتتا).
(۲) ئالوگۇرېكى ۋەھا.
- trade journal**, گۇۋارى پېشەيى.
- trade-mark** (trād'märk'), *n.* نېشانە: نېشانە يا
تامغى دەركايەكى بازىرگانى تايىپەنى
- (۱) نەم نېشانە يا تامغىيە خىستەن سەر فرۇتەنى
(۲) تۆماركرەنى نەم نېشانە بازىرگانىيە لە دەركاي تايىپەنى مىرى.
- trade name**, (۱) ئاۋى بازىرگانى فرۇتەنىيەك.
(۲) ئاۋىكە ۋەك نېشانە بازىرگانى بەكار دەھىنرې.
(۳) ئاۋى بازىرگانى كۆمپانىيەك يا دەركايەك
- trade-off** (trād'ōf'), *n.* ئالوگۇر «تەتايىپەنى ئالوگۇر كىرەنى شىتېكى
پىۋىست يا ش بە يەكىنى پىۋىست يا باشتى»
- trader** (trād'ēr), *n.* (۱) بازىرگان (۲) كەشتى بازىرگانى
(۳) كەسنىكە كە زو زو ۋە ۋەش بۇرسە يا پارەبازى دەكرىت دەفۇشېتەرە
(بۇ خۇ نەك ۋەك دەلال)

- trade route**, رېئى بازىرگانى (كەشتى و كاروان... ھەتتا).
- tradescantia** (trad'es-kan'shi-ə), *n.* جۇرە پۈۋەكىنى گۈل
پەنگاۋەنگە.
- trade school**, قوتابخانە پېشەيى.
- tradesman** (trād'z'mən), *n.* (۱) پېشەۋەر: پېشەساز: پېشەگەر.
(۲) دوكاندار: فرۇشگاي: بازىرگان: كاسپ.
- tradespeople** (trād'z'pē'pl), *n.pl.* دوكانداران: فرۇشگايان:
بازىرگانان.
- trades union**, [British], = **trade union**.
- tradeswoman** (trād'z'woom'ən), *n.* دوكاندارى ئۇ:
ئۇنە دوكاندار.
- trade-union** (trād'ūn'yən), *adj.* ھى يەكىنى كرىپاران
n. يەكىنى كرىپاران.
- trade union**, يەكىنى كرىپاران.
- trade unionist**, (۱) نەندامى يەكىنى كرىپاران.
(۲) لايەنگرى يەكىنى كرىپاران.
- trade unionism.**
- trade wind**, باي بازىرگانى.
- trade up**, گۇرېنەرە شىتېكى نەختىك كۆن بە ھى تازەتر و باشتى
(ۋەك ئوتومبىل).
- trading post**, مەلبەندى ئالوۋېر: دوكانىكە لە ئاۋچەيەكى تەرىك و
كەم ئاۋەداندا: بۇ ئالوۋېر كىرەن لەگەل خەلىكى ئاۋچەكەدا.
- trading stamp**, پۈۋى گۇرېنەرە: پۈۋىكە بازىرگان دەيدات بە
كرىپاركانى و ئومانىش دەتوان بېگۇرېنەرە بە فرۇتەنى لە فرۇشگايەك ھەمان
بازىرگاندا.
- tradition** (trə-dish'ən), *n.* (۱) ئاپكاي: ھاۋكارى كىرەن لەگەل
دەۋىندا. (۲) بۇ بەجىنېشتا يا بۇ مانەرە خۇ نەرىت و كەلەپۇرى
پشتاۋېشت. (۳) نەرىتى كۆمەلەيەتى: پاشماۋە دىۋىن: نەرىتى كۆن:
خۇ نەرىتى كۆمەلەيەتى كۆن: پاشماۋە دىۋىن.
(۴) دەستۇرى نەرىتى كۆن ھونەر و ۋىژو شانۇگەرى... ھەتتا.
(۵) تاپۇ خانو و زەۋى زار خىستەن سەر خاۋەنە تازەكەي.
(۶) (ا) ئامۇگارىيەكانى مۇسا. (ب) ئامۇگارىيەكانى عىسا.
(ج) ئامۇگارىيەكانى پېشەمېر.
- traditional** (trə-dish'ən-l), *adj.* Also **traditionary**, بەپىنى
نەرىت و دەستۇرى كۆن: لەسەر خۇ نەرىتى كۆمەلەيەتى كۆن: كۇنبار.
- traditionalism** (trə-dish'ən-l-iz'm), *n.* (۱) ئۇر پەپەرەۋى
كرەنى خۇ نەرىتى كۆمەلەيەتى كۆن (بەتايىپەنى لە ئايندا).
(۲) پىۋاۋەرىكە دەلىت: كە خوا سەرچاۋە ھەمۇ زانىارىيەك و ئاينىكە
كەسنىكى ئۇر پەپەرەۋەكىرى.
- traditionalist** (trə-dish'ən-l-ist), *n.* نەرىت و دەستۇرى كۆن.
- traditionally** (trə-dish'ən-l-i), *adv.* بەپىنى خۇنەرىتى كۆن:
بەگۇرېرى دەستۇرى كۆمەلەيەتى كۆن: بە ئاسايى: ھەر لە كۆنەرە.
- traditionalize** (trə-dish'ən-l-iz'), *v.t.* كىرەن بە بەشېكە لە
نەرىت و دەستۇرى كۆمەلەيەتى كۆن.
- traditionary** (trə-dish'ən-er'i), *adj.* - **traditional**.
- traditor** (trad'ə-tēr), *n.* خاچ پەرسىتى ئاپك (كە ھاۋكارى دەكرە لە
كۇندا لەگەل پۇمانەكان دىۋى ھاۋمانەكانى خۇي).
- traduce** (trə-dōs', trə-dūs'), *v.t.* لەكەدار كىرەن: ئاۋ پېس كىرەن:
ئاۋ ئاندا: ئاۋوۋېرەن: بوختان بۇ كىرەن.
- traducement (n.); traducer (n.).**
- traducianism** (trə-dōō'shən-iz'm, trə-dū'shən-iz'm), *n.* پىۋاۋەرىكى ئاينىيە دەلىت: كە ئادەمىزاد گيان و لەشى لە دايك و باركىيەرە
بۇ ھاتوۋە.
- (۱) (ا) فرۇتەنى گۈاستەرە
(ب) بازىرگانى لەگەل جىنى دوردا. (۲) ئالوۋېر: كرىن و فرۇشتا: بازىرگانى.

- (۲) پىچىكە: توولە پى: پىادە پى: بارىكە پى.
(۱) پىچىكە (ى تازە) نىشانەكە.
(۲) پىنارنى تازە دۆزەمە: شتى ئوئى دامىنەر
(۱) پاشىك (مۇق، گىلانەر، شت... ەتد): كلك
دووكەوتو. (۲) واگۇن يا ەمرەنەپەكە بە ئوتومبىل پادەكىشەرى بۇ شت
گوستەنەرە: تىرلە. (۲) ژوورىك يا خانوچىكەپەكى رەپەرەدارە بە ئوتومبىل
پادەكىشەرى بۇ تىدا ژان (لە گەشتى دوورداو لە ئاۋەدانىشدا)
(۴) دىمەننىكى كورتى فېلمىكە پىشان دەرى پىش فېلمەكە خۇي لە جاپ بۇدانى
فېلمەكەدا.
- trailer camp, = trailer park.**
trailer park, (ژمارە سنى ووشە پىشووئر بېيىنە).
trailing arbutus, پوۋەكىكى خىشۇكى ەمەيشە سوزى گول
پەمەپەپە.
trailing edge, قەراغى دواۋە فېۋكە، پەروانە... ەتد.
trailing plant, پوۋەكىكى خىشۇك: پوۋەكى پىدا ەلگەپار.
trail rope, گورىس يا پەتى پاكىشان.
train (trān), n. (۱) كلك يا دامىنى دواۋە درىژى بە زەمىندا خىشاو.
(ب) كلكى درىژى پالندە: (the ~ of a peacock).
(ج) زىچىرە شتى لە دواۋە پاكىشراو. (د) كلك: پاشىك.
(۲) دەستەپىنەندە: رىزە بەردەستى پىادە.
(۳) كاروان: ئاژەل و وولاخى پىچىكە بەستو.
(۴) ئوتومبىل و وولاخى خەللى كەرسەو تفاق ەلگىرى سۇپا
(۵) زىچىرە پودان: چەند پوداۋىكى دواۋى پودانىكى گەرە.
(The war brought famine and disease in its ~.)
(۶) زىچىرە: (a ~ of thought).
(۷) زىچىرە پارچە مەكىنە: (a ~ of gears).
(۸) شەمەندەفەر. (۹) ەئىلى بارووت (بۇ ئاگاردانى تەقەمەنى).
(۱) [Rare], بە دواۋى خۇدا پاكىشان: پاكىشان.
(۲) پەرەردەكردنى پورەك (بە ەئىلچىن و بەستەنەرە ەلەوسىن بە شتدا)
(۳) پەرەردەكردنى بەخىۋەكردن.
(۴) فېرېكردن: پاهىتان: ەمشق دادان: پەرەردەكردن:
(Nurses are ~ed in this hospital.)
(۵) ەمشق دادانى گىلانەر بۇ شتى سەپىركردن.
(۶) ەمشق دادان (ۋەرزىشكار).
(۷) (on ~), نىشان گرتنەرە.
(۸) [Colloq.], بە ئاۋەدەست پاهىتان: پاهىتان بۇ پىسايى كردن لە شونى
خۇيدا (مەندال، سەگو پىشەلى ئاۋمال).
ەمشق كردن: ەمشق پى: ەمشق دادان.
v.i.
-trainable (adj.).
trainband (trān'band), n. دەستە چەك لە شان يا مېلىشايى
نىنگىلىزى ەنەمىرىكى سەدەي ەقەدە ەژدە بۇ پىشتىگىرى كردنى سۇپا.
train-bearer (trān'bār'er), n. كلك ەلگەر: بەردەستىكە كلك يا
دامىن و كەۋاي بۈۋەك كەسانى تر ەلەدەگىر لە پى پۇششتىكىدە.
trainee (trān-ē'), n. ەمشق پى كراو (سەرباز، شاگردى پىشەرە)،
گياندان: ەمشق كردو.
trainer (trān'ēr), n. (۱) ەمشقدادەر: ەمشقار:
(۲) ەمشقدادەرى گىلانەر (بۇ سىرك و پاهىتانى تى).
(ب) ەمشقدادەرى ۋەرزىشكار.
(۲) ئامىزى ەمشق پى كردن يا پاهىتان.
training (trān'ing), n. ەمشق: ەمشق كردن: ەمشق پى كران.
adj.
training college, [British], دانىشگاي مامۇستايان
training school, قوتابخانەي پىشەپى
trainload (trān'lōd'), n. بارى شەمەندەفەرىك (پىنوار يا شتومەك):
پى شەمەندەفەرىك
- (۲) قاچاخچىنى. (۴) سەۋداگەرى.
(۵) (۱) ەاتوچۇ پىنگەۋيان (ئوتومبىل، خەلك... ەتد).
(ب) گشت ئوتومبىل و خەلك و كەشتى... ەتد كە بەپىنەن.
(۶) رىنوارو بارى گوتىزاۋە لەلاپەن كۇمپانىيەكەرە.
adj. ەى ەاتوچۇ: تاپەتە بە ەاتوچۇ پىنگەۋيان: (a ~ policeman).
v.t. (۱) (۱) شت كرىن و فروشتن بە قاچاخ: قاچاخچىنى كردن.
(۲) (۱) سەۋدا لەگەل كردن: سەۋداگەرى كردن: ئالوۋىز لەگەل كردن.
trafficker (traf'ik-ēr), n. بازىگان ئالوۋىزكەر: سەۋداگەر.
traffic light, چىراي ەاتوچۇ ئوتومبىل لەسەر شەقامەكان.
traffic signal, = traffic light.
tragacanth (trag'ə-kanth'), n. (۱) كەنرە.
(۲) نىچە يا روۋەكى كەنرە.
tragedian (trə-jē'di-an), n. (۱) ئوسەرى شائۇنامەي خەماۋى:
ئوسەرى شائۇگەرى كارەساتى يا تراچىدى.
(۲) ئوينەرى شائۇنامەي خەماۋى يا كارەساتى.
tragedienne (trə-jē'di-en'), n. ئوينەرى ژنى شائۇگەرى خەماۋى.
يا كارەساتى
tragedy (traj'ə-di), n. (۱) شائۇنامەي خەماۋى: شائۇگەرى كارەساتى.
يا تراچىدى: تراچىدىا. (۲) شائۇنامەي خەماۋى بەگشتى.
(۳) چىزىكى خەماۋى يا كارەساتى.
(۴) كارەسات: كارەمەھات: ەۋى: پوداۋى زۇر ناخۇش يا جەرگى.
tragic (traj'ik), adj. Also tragical, ەى شائۇنامەي خەماۋى:
ۋەك يا تاپەتە بە شائۇگەرى كارەساتى.
(۲) ئوسەرى چىزىكى خەفەتاۋى: لە شائۇگەرى كارەساتىدا خۇنۋىن:
(a ~ poet)
(۳) بۇ شائۇگەرى كارەساتى شىاۋ: (a ~ voice).
(۴) كارەساتى: خەفەتاۋى: زۇر ناخۇش: پەش:
(a ~ accident, day, etc.)
-tragically (adv.).
tragic flaw, خەرشى كارەساتى: كەمەكوپىپەكە لە قارەمانى
شائۇنامەي خەماۋىدا كە دەپتە ەۋى كەوتنى.
tragicomedy (traj'ī-kom'ə-di), n. تراچىدى كۇمىدى:
شائۇنامەي خەماۋى و پىنگەنىۋايى.
tragicomical (traj'ī-kom'ī-k'l), adj. Also tragicomic, ەى
شائۇگەرى كارەساتى و گالئەجاپى: خەماۋى و پىنگەنىۋايى: خۇش و ناخۇش.
-tragically (adv.).
tragopan (trag'ə-pan'), n. قروقالى ئاسىيى: پالندەپەكى
رەمكار ۋەرنىكى خال خالۋىپە ەنەرەندەي كەلەشەركە.
tragus (trā'gəs), n. چوقلى كىركىگەي گوتى (كە نىزىك كوتى گوتىكەپە).
trail (trāl), v.t. (۱) (۱) ە دواۋى خۇدا پاكىشان.
(ب) بە دواۋى خۇدا ەئىنان: (He ~ed dirt into the house).
(۲) پىنگە كەرنەرە يا نىشانەكردن: پىنگە نىشانەكردن (بە پىندا پۇششتى).
(۳) شونى كەوتن: دوۋكەوتن: لەسەر ەمان پى پۇششتى.
(۴) لە دواۋە بوون (پىشەرگى): دواكەوتن: دۇپاندن: بەجىمان.
(۵) پاۋكردن بە شونى پى ەلگرتن: شونى پى ەلگرتن.
v.t. (۱) لە دواۋە شۇپىۋونەرە: بە دواۋە داكەوتن.
(۲) تەرر فېرېدان بەسەر زەپىدا: خىشان بەسەر زەپىدا.
(۳) پلاۋبونەرە يا درىژبونەرە بە ئاپىكەپىكى.
(۴) لىۋە ەاتنە دەرەۋە ەك ەئىك:
(Smoke ~ed from the chimney.)
(۵) خۇ بەكىش كردن: بە گران پۇششتى.
(۶) لە دواۋە بوون (پىشەرگى): دواكەوتن: بەجىمان.
(۷) شونى كەوتنى نىچىر (تەنجى، سەگى پار): شونى پى ەلگرتن.
n. (۱) پاشىك: كلك: شتى پاكىشراو لە دواۋە.
(۲) شونى پى: شونىۋار: بۇنى بەجىمان: جى نىشانە: پاشمارە.

transient

- (۱) كاتى سەردەمى: زو نامىنى: **transient** (tran'shənt), *adj.*
 (۲) زو بەسەردەمى: كورت. (۳) گەپكە: رەقتەنى: (a ~ laborer).
 (۴) مىوانى رەقتەنى (بەتايىبەنى لە مىوانخانەدا).
 (۵) كىرىكى گەپكە: كەسنىكە كە بە شۆن ئىشدا دەگەپ ئەم شۆنەمە بۇ ئەم شۆن. ب: كەسنىكى گەپكە.
 (۶) گۆپىنى كاتى تەروژمى كارەميا يا فۆلتەكەي.
transilient (tran-sil'i-ənt), *adj.* لە شۆنەمە يا بارودۇخىكەمە.
 باز دەمە بۇ شۆنەمە يا بارودۇخىكى تىر.
transilluminate (trans-i-lū'mə-nāt'), *v.t.* پوونانكى لىدان يا.
 پىيابدەنى ئەمدانكى لەش بۇ تىروانىنى (پىزىشكەوانى).
-transillumination (n.).
transistor (tran-zis'tēr, tran-sis'tēr), *n.* (۱) ترانزىستەر.
 نامىزىكى ئەمەكتەزىيە لە رادىو شۆن تىر دەكارەمەننى.
 (۲) [Colloq.] رادىو ترانزىستەر (مەروە "transistor radio").
transistorize (tran-zis'tēr-iz'), *v.t.* ترانزىستەر تىخست.
transit (tran'sit, tran'zit), *n.* (۱) ترانزىت: تىيەپ: تىيەپوون.
 (۲) گواستەمە خەلە شۆمە (بەتايىبەنى بەمە گواستەمە گشتى ناوخۇ ەك پەس) (people or goods in ~).
 (۳) گۆپىن لە بارودۇخىكەمە بۇ يەككىكى تىر (مەردىن) كۆمەلە پىزىشكەمە بۇ پىزىشكى تىر. (۴) نامىزى گۆشە پىوان (پوونىيى).
 (۵) (۱) تىيەپنى ئەستىرەمە بە ەنلى درۇدا يا بە بەردەم دورىيىدا.
 (ب) تىيەپنى ئەستىرەمە بچووك بەسەر يەككىكى گەردەم.
v.t. تىيەپنى ئەستىرەناسى.
v.i. (۱) لە ترانزىتدا پوون: پىدا تىيەپوون. (۲) تىيەپنى ئەستىرەناسى.
transition (tran-zish'ən), *n.* (۱) گۆپىن لە بارودۇخىكە شۆمە.
 قۇناغىكە كارەميا يا جىگەمەمەمە بۇ يەككىكى تىر: گۆپان.
 (۲) مەمە گۆپىن: سەردەم يا كاتى گۆپان.
 (۳) ووشە يەمەمە: ووشەمە يا دەستە ووشەمە كە بەندىك يا چەند پستەمە دەگەمەن بە ە تىر (پىزەمان): ووشە گواستەمە.
 (۴) ناوازى گۆپىن يا گواستەمە.
transitional (tran-zish'ən-l, tran-sish'ən-l), *adj.* تايىبەنى.
 بە گۆپىن يا گواستەمە.
transitive (tran'sə-tiv), *adj.* (۱) transitional. [Rare].
 (۲) تىيەپ (كەردان): (a ~ verb takes an object.).
n. كەردان تىيەپ (پىزەمان).
transitoriness (tran'sə-tōr'i-nis, tran'zə-tō'ri-nis), *n.* زو بەسەردەمە: زو ئەمان: سەردەمەنى: كورتى.
transitory (tran'sə-tōr'i, tran'zə-tō'ri), *adj.* سەردەمە.
 كاتى: زو بەسەردەمە: زو نامىنى: كورت.
-transitorily (adv.).
translatable (trans-lāt'ə-b'l, tranz-lāt'ə-b'l), *adj.* دەتوانى.
 وەرگىزىت: وەرگىزىت (لە زامانىكەمە بۇ زامانىكى تىر).
translate (trans-lāt', tranz'lāt'), *v.t.* (۱) گواستەمە: گۆپىن.
 (۲) بەرگەردەمە بۇ ناسمان (بەمە مەردىن): (ب) سەردەمە قەشە گواستەمە.
 (ج) گواستەمە پاشامە پىوانى نانى پىزەمە گۆپىكەمە بۇ يەككىكى تىر.
 (۲) وەرگىزىن لە زامانىكەمە بۇ زامانىكى تىر بە نووسىن: پەرچەكەردىن: گۆپىن.
 (۳) گۆپىن (لە مەيدانىكەمە بۇ مەيدانىكى تىر): (to ~ ideas into action).
 (۴) لىكەندەمە.
 (۵) [Archaic or Rare] شەيداكەردىن: گەشەداركەردىن.
 (۶) پىوانى بە پىكى ئەمە خولانەمە (مەكەنەناسى).
v.i. (۱) وەرگىزىن (لە زامانىكەمە بۇ زامانىكى تىر بە نووسىن): گۆپىن.
 (۲) گونجان بۇ وەرگىزىن: وەرگىزىن بۇ مەپوون.
 (This poetry does not ~ easily.)
translation (trans-lā'shən), *n.* (۱) وەرگىزىن لە زامانىكەمە بۇ.
 زامانىكى تىر: پەرچە. (۲) ئەنجامى ئەمە وەرگىزىن: دەقى وەرگىزىن.

transmogrify

- (بەتايىبەنى بەرەمەنىكى وىزەمە): (This is a ~).
 (۲) پىوانى پىكى ئەمە خولانەمە (مەكەنەناسى).
 (۱) پەرچە: **translator** (trans-lā'tēr, tranz'lā'tēr), *n.*
 وەرگىزى بە نووسىن. (۲) interpreter.
transliterate (trans-lit'ə-rāt', tranz-lit'ə-rāt'), *v.t.* نووسىن.
 زامانىكە بە ئەلفوبەنى زامانىكى تىر (بەپىنى دەنگى تىپو ووشەكان).
transliteration (trans-lit'ə-rā'shən), *n.* (۱) نووسىن زامانىكە.
 بە ئەلفوبەنى زامانىكى تىر (بەپىنى دەنگى تىپو ووشەكان).
 (۲) ووشە, پستە, يا دەقى وەمە نووسراو.
translocate (trans-lō'kāt'), *v.t.* گواستەمە: لە جى خۇلابەردىن.
 بار گۆپىن.
-translocation (n.).
translucence (tranz-lū's'ns), *n.* پۆشنى: پوونى.
 (مەروە "translucency").
translucent (trans-lōō's'nt, tranz-lū's'nt), *adj.* (۱) پۆشنى.
 پوون. (۲) نىمچە پۆشنى: نىمچە پوون.
-translucently (adv.).
translucid (tranz-lū's'id), *adj.* = translucent.
transmarine (trans'mə-rən'), *adj.* (۱) بە دەريادا تىيەپوون.
 دەرياب. (۲) لەودىي دەرياو.
transmigrant (trans-mī'grənt), *n.* (۱) كۆچكەر (لە وولانتىكەمە).
 بۇ وولانتىكى تىر: باركەر. (۲) كۆچكەرنەمە پىزەمە بۇ ئەم وولانتەكى كە بۇ مەچى.
transmigrate (trans-mī'grāt, tranz-mī'grāt), *v.i.* (۱) كۆچ.
 كەردىن (لە وولانتىكەمە بۇ وولانتىكى تىر: باركەردىن).
 (۲) چوونە ناو لەشى كەسنىكى ترمە (گىيانى مەردو): گونزانەمە گىيانى مەردو بۇ لەشىكى زىندو.
-transmigrator (n.); transmigratory (adj.).
transmigration (trans-mī-grā'shən), *n.* (۱) كۆچ: كۆچ كەردىن.
 لە وولانتىكەمە بۇ وولانتىكى تىر: باركەردىن.
 (۲) چوونە ناو لەشىكى ترمە (گىيانى مەردو): گونزانەمە گىيانى مەردو بۇ لەشىكى زىندو: (the ~ of souls).
transmissible (trans-mis'ə-b'l), *adj.* دەمىزى: دەمىزىتەمە.
 دەمەمەنى.
-transmissibility (n.).
transmission (trans-mish'ən), *n.* (۱) پىن گەيدان: گەيدان.
 پاگەيدان: پىن گەيدان: پىزەمەمە: (the ~ of news, disease, etc.).
 (۲) شۆنى پىن پاگەيدان يا پىن گەيدان: پىزەمەمە: پىزەمە.
 (۳) ناردىن (بەرنامە يا شەپۆل رادىي).
 (۴) ترانسمىشن: نامىزى ووزە گەيدان (نوتمىيل ... ەتە).
-transmissive (adj.).
transmit (trans-mit', tranz-mit'), *v.t.* (۱) گەيدان: گواستەمە.
 (۲) پىدان: بۇ بەجىيەشنى:
 (Parents ~ some of their characteristics to their children.)
 (۳) پىن پاگەيدان: پىن گەيدان.
 (۴) پىدان: پىزەمە, گەمە, يا دەنگ بە مەمە.
 (۵) گەيدان: (Iron ~s heal).
 (۶) گەيدان: ووزە لە مەكەنەمە بۇ پەرچەمە وەك نوتمىيل ... ەتە.
 (۷) ناردىن (رادىي): پىزەمەمە.
-transmittable; transmittible (adj.).
transmittal (trans-mit'l), *n.* = transmission.
transmitter (trans-mit'ēr, tranz-mit'ēr), *n.* (۱) گەيدەن.
 (مەمە): پىن گەيدەن: نىزەر. (۲) نامىزى ناردىن (رادىي): تەلفون, تەلفون, بىروسكە: نىزەر: پىزەمە.
transmogrify (trans-mog'rə-fī'), *v.t.* شۆنەمە گۆپىن بە جىزىكى.

زور سیرا: شینوه گۆزین و تیکدان یا شینواندن.
-transmogrification (n.).
transmontane (trans-mon'tān), *n.* = tramontane.
transmutation (trans'mū-tā'shən), *n.* گۆزین:
 گۆزانی تەواو (Rare), گۆزانی ھەمیشیی.
 (۲) بەناو گۆزینی کانزای مین نرخ بۆ زینو زو (کیمیایەری گۆن).
 (۴) گۆزانی توخمی (فیزیا).
-transmutational; transmutative (adj.).
transmute (trans-mūt', tranz-mūt'), *v.t.* گۆزین (شینو، توخ، بارودوخ: ماددە... ھتد).

-transmutability (n.); transmutable (adj.);
transmutableness (n.).
transoceanic (trans'ō-shi-an'ik), *adj.* (۱) زەریابا: بە زەریادا
 تێپەرپوو (۲) لەودیوی زەریایو: بە پشت زەریاو.
transom (tran'səm), *n.* (۱) داری سەر دەرگا (ب) داری ئاسۆیی
 پەینی پەنجەرە: داری ئاسۆیی پەینی دەرگا و پەنجەرە سەری.
 (۲) پەنجەرە بچوکی سەر دەرگا یان پەنجەرە پەنجەرە.
 (۳) داری ئاسۆیی خاچ و سێدارە (ب) دەستە (کەشتی).
transonic (tran-son'ik), *adj.* = transsonic.
transpacific (trans'pā-sif'ik), *adj.* (۱) (زەریای) پاسیفیک پ:
 بە (زەریای) پاسیفیکدا تێپەر دەبێت. (۲) لەودیو زەریای پاسیفیکو.
transparence (trans-pār'əns), *n.* پۆشنی: پوونی
transparency (trans-pār'ən-si), *n.* (۱) پۆشنی: پوونی.
 (۲) پارچەبەك شتی پۆشنە وەك پلاستیک وینەو نووسراوی لەسەر کراوە کە
 پووناکی حرایە سەر وینەو شتە نووسراوەکان دەردەکەون.
transparent (trans-pār'ənt), *adj.* (۱) پۆشن: پوون: (~ cloth)
 (۲) دیار: ناشکرا: لەپوو: (a ~ lie; a man of ~ honesty)
 (۳) پوون: (a writer with a ~ style)

-transparently (adv.); transparentness (n.).
transpierce (trans-pêrs'), *v.t.* (۱) کوناو دەرکردن: دیواو دەرکردن
 (۲) کونکردن: سەین.
transpiration (tran'spā-rā'shən), *n.* ئاودەردان: اپووەک:
 ئارەق دەرمان: ئارەق دەرکردن.
transpire (tran-spîr'), *v.t.* ئارەق پین کردن: ئارەق پین دەرمان:
 ئاو پین دەرمان: اپووەک.
v.i. (۱) ئارەق کردن: ئارەق دەرمان: ئاو دەرمان: اپووەک.
 (۲) دادان: لێو ھاتنە دەرمان: دەرمان: دەلان
 (۳) دەرکەوتن: ناشکراپوون:

(It ~d that the fire was caused by a careless smoker.)
 (۴) پوودان: (Important events ~d last week.)
transplant (trans-plant', trans-plānt'), *v.t.* (۱) ھەڵکەندن: لە
 شونیک و پوواندن لە شونیک تر (۲) خەلک ھەڵکەندن لە شونیک خۆیان و
 جێنشین کردنیان لە شونیک تر: گواستنەو. (۲) نەندام یا شانە لە کەسێک
 وەرگرتن و پوواندن لە کەسێک تر: (نەشتەرگەری).
v.i. (۱) گواستنەو و پوواندن. (۲) بەرگی گواستنەو و پوواندن لە شونیک
 تر دەرگرت: دەتوانرێت ھەڵکەنرێت و لە شونیک تر بپوونرێت:
 (Some plants do not ~ as well as others.)
 (۱) گواستنەو و پووان: (۲) شتی گۆنژاوە و پوونژاوە (پووەک),
 نەندامی لەشا:

-transplantation (n.); transplant (n.).
transpolar (trans-pō'lār), *adj.* تەوەرپ:
 تەوەرە ناکووری یا باشووری دەپریت.
transponder (trans-pon'dēr), *n.* لاسلیک یا پاراداری نامە وەرگرو
 نێرەر
transpontine (trans-pon'tin, trans-pon'tin), *adj.* (۱) لەوێر:

پردمەو. (۲) تاییەتی بە دیوی باشووری پوباری " قیئس " لە لەندن.
transport (trans-pōrt', trans-pōrt'), *v.t.* (۱) گواستنەو
 (بە ھۆی ھاتوچ): گۆنژانەو: بردن. (۲) گەشکەدارکردن: شیت و شیدای کردن
 (۳) لە روڵات دورخستنەو (بە تاییەتی تاوانکار): دەرکردن.
 (۴) [Obs.], کوشتن.
 (۱) گواستنەو (بۆ شوینی دور): گۆنژانەو: بردن. (۲) گەشکە: شیدایی.
 (۳) گەشتی سەربازو گەرەسە سوپا گواستنەو.
 (۴) فیزیکە: گەرەزی پێبوارو بار.
 (۵) تاوانکاری دورخراوە لە روڵات.

-transportability (n.); transportable (adj.);
transporter (n.).
transportation (trans'pēr-tā'shən), *n.* (۱) گواستنەو:
 گۆنژانەو: ھاتوچ
 (۲) ھۆی گواستنەو: ھۆی ھاتوچ: (Their ~ was camel.)
 (۳) کرێی ھاتوچ یا گواستنەو. (۴) بلیتی ھاتوچ: تکت.
 (۵) دورخستنەو لە روڵات (تاوانکار): دەرکردن.
transpose (trans-pōz'), *v.t.* (۱) [Rare] گواستنەو.
 (۲) جێ گۆرینی پین کردن: ئالوگۆر پین کردن: جێ گۆرینەو:
 (to ~ the words in a sentence)

(۳) ئالوگۆرکردن لاکانی کێشە جەبری.
 (۴) گۆرینی پەلی مۆسیقا. (۵) [Obs.], گۆرین (شینو).
v.i. (۱) گۆرینی پەلی مۆسیقا. (۲) بۆ جێ گۆرینی گونجان.
-transposable (adj.).
transposition (trans'pā-zish'ən), *n.* (۱) جێ ئالوگۆرکردن:
 جێ گۆرینی. (۲) شتی جێ گۆرینی پین کراو.
transsexual (trans-sek'shō-əl), *adj.* (۱) پیاوی سەر ژنانی:
 کچە کوپانی: پیاوینکە کە ھەز دەکات ژن بووایە: ژنیکە کە ھەز دەکات پیاو
 بووایە. (۲) پیاوینکە کە خۆی دەکات بە ژن بە نەشتەرگەری: ژنیکە کە خۆی
 دەکات بە پیاو بە نەشتەرگەری.

transship (trans-ship', tran-ship'), *v.t.* گواستنەو لە کەشتی,
 شەمەندەفەر, یا ئوتومبیلێکەو بۆ یەکێکی تر بۆ ناردن.
v.i. بار گواستنەو لە کەشتی یەکەو بۆ یەکێکی تر بۆ ناردن.
-transshipment (n.).
transsonic (trans-son'ik, tran-son'ik), *adj.* بە خیرایی دەنگ
 دەپووت
transubstantiate (tran'sōb-stan'shi-āt'), *v.t.* (۱) گۆزین
 (لە ماددە یەکەو بۆ ماددە یەکێکی تر). (۲) گۆزینی ئان و مە یۆ لەشو خوینی
 عیسا (شینوی خواھانە).

-transubstantiation (n.).
transudate (tran'soo-dāt', tran'syoo-dāt'), *n.* Also tran-
 sudation, (۱) شلە: دەرمان: شلە: تیزاو (۲) شلە دەرمان: ئاو دەرمان:
 دەلان: تیزان.
transude (tran-sōod', tran-sūd'), *v.i.* شلە دەرمان: ئاو دەرمان:
 ئارەق دەرمان: تیزان: لێو ھاتن.
v.t. رینگەدان (بۆ پیندا رویشتن)
transvalue (trans-val'ü), *v.t.* سەرلەنوێ ھەڵسەنگاندن:
 ھەڵسەنگاندن بە پێی پێوەرێ نوێ.
transversal (trans-vür's'l, tranz-vür's'l), *adj.* لەم لۆو بۆ
 ئەو: لەم پەرەو بۆ ئەو پەر:
n. ھێلێکە کە دوو ھێلێ تر یا زیاتر دەپرێ.
transverse (trans-vürs', tranz-vürs'), *adj.* لەم لۆو بۆ ئەو:
 لەم پەرەو بۆ ئەو پەر:

n. داری راپەل کراو لەم پەرەو بۆ ئەو پەر: دەستە: خیرگە.
transvestism (trans'ves-tiz'm), *n.* Also transvestitism,
 (۱) ھەزی ژنر پیاو بە خۆگۆرین و جلی یەکتەر لەبەرکردن.

transvestite

- (۲) ئەم خۇگۇزىن و جلى يەكتەر لەبەرکردنە.
transvestite (trans-ves'tit), *n.* ژن يا پياويكە كە حەز لە
 خۇگۇزىن و جلى ئەوى تر لەبەرکردن دەكات.
trap (trap), *n.* (۱) تەلە داو. (۲) پىلان.
 (۳) بۇنگىر: بۇرىيەكى چەمارەيە لە شىوئە (U) يا (S) دا كە دەبەستىرت
 بە بۇرى ئاومەپۇى ئاومالەو ئاوى تىدا دەمىنىتەو بەم جۇرە پىنگە لە گەپنەمەي
 بۇنى پىسو و ھەوا دەگرئ.
 (۴) ئامبىرىكە بۇ تۇپ و شت ھاويشتن بە ھەوادا بۇ تەقەلىكردن.
 (۵) گالىسكى سووكى دىوېنچكەيى يەك نەسپى.
 (۶) **trap door** (۷) **rattle-trap**.
 (۸) (pl.) ئامبىرىكى مۇسقىيە كە لىئى دەدرئ بۇ ئەوى لىدرئ (تەپل، زەنگ،
 زىلى مس ھەتد.) (۹) [Slang] دەم: زار.
 (۱۰) كەندەكۇسپ و داوى يارى گۇلف: (a sand ~).
v.t. (۱) بە تەلە گرتن (۲) كردن بە داومە: بەستەنەو: قەتيس كردن.
 (۳) پىنگە لە بۇنى پىسو گرتن بە بۇرى چەمارە (ژمارە سى بىيەنە).
 (۴) ئەم جۇرە بۇرىيە پىئەبەستن.
v.t. (۱) تەلە ئانەو
 (۲) تەلە ئانەو بۇ گىيانەمەي كەلدار (بۇ فرۇشتن).
trap (trap), *n.* Also **traprock**, جۇرە بەرىسكى رەشى ئاگرېئىيە.
trap (trap), *v.t.* [Obs.], سەرزىن لىكردن و گىئسوگولنگ لە نەسپ دان.
n. (۱) [Obs.] سەرزىن و گىئسوگولنگى نەسپ.
 (۲) [Colloq] (pl.) جانقاو شتومەكى كەسك.
trapan (trə-pan'), *n.* & *v.t.* = **trepan**.
trap door, دەمرايەكى ئاسۇنى نەينىيە لە زەمىنە ئورور يا بىنچىدا.
trapeze (trə-pēz', trə-pēz'), *n.* (۱) جۆلاننى تەنەفاز و مەزىشكار.
 (۲) **trapezium** (1 & 2).
trapeziform (trə-pē'zə-fōrm'), *adj.* لەبىزىيە
trapezium (trə-pē'zi-əm), *n.* (۱) لەبىزىيە خوار: وىنەيەكى
 چوارلايە مەلەكانى ھىچيان ھاوپىك نىن. (۲) [British] **trapezoid**.
 (۳) ئىسقاسى بىنى كەلەمەست
trapezius (trə-pē'zi-əs), *n.* ماسولەكى پىشتى مل و شان و سنگ
 (كە سەر پادەگرئ):
trapezohedron (trə-pē'zə-hē'drən), *n.* بلورى پو و لەبىزىيە
 ئارىك
trapezoid (trap'ə-zoid), *n.* (۱) وىنەيەكى چوارلايە دووانيان
 ھاوپىك (۲) [British] **trapezium**.
 (۳) ئىسقاسى بىنى پەنجەي دۇشاومە.
trappean (trap'i-ən, trə-pē'ən), *adj.* Also **trappous**, وەك
 بەردى ئاگرېئىيە "تراپ".
trapper (trap'ēr), *n.* ئىچىرەوان بە تەلە (بۇ كەلنى ئىچىرەكە).
trappings (trap'inz), *n.pl.* (۱) سەرھل و گىئسوگولنگى نەسپ.
 (۲) جلى جوان و نەقش و نىگار و شتى پازانەو: تەنتەنە: نىشانى جوان:
 (the ~ of power; Although the king had all the ~ of royalty, he had very little real power.)
Trappist (trap'ist), *n.* كەشېش يا ووشكەسۇفى پەرستگاي
 "لا تراپ" كە ھەرگىز قەسە ئاكن.
adj. تايەبەتى بەم كەشېش يا ووشكەسۇفىيەنە.
trapshooting (trap'shōot'īn), *n.* نىشان گرتەو لە كۆترى
 گلىنەو تۇپى شووشەي بە ھەوادا ھاوئىراو.
-trapshooter (*n.*).
trash (trash), *n.* (۱) لىق و پۇپى بىراو و فرىندراو: چل و چىو كەلار
 توكىلەدار ھەتد (۲) زىل: خاك:خول: باشماو: سەركۆزەر
 (۳) قەس و يىروراي ھىچ و پوچ و بى مانا. (ب) بەرھەمى وىزەيى و ھونەرى
 ھىچ و پوچ (۴) كەسكى بىن ئىرخ و ھىچ و پوچ
 (ب) كۆمەنە خەلكى بىن ئىرخ و نەزان و ھىچ و پوچ: پوتە و پوتە

traveler, traveller

- (۵) سەركۆزەرى قامىشى شەكەر.
 (۱) لىق و پۇپ و گەلای ووشك لىكردنەو.
 (۲) فرىندانە ئاوتەكەي زىنەو: فرىدان.
 (۳) تىك و پىنگان: وەك كەلارە لىكردن: وىزانكردن:
 (They ~ed the house and left.)
trash (trash), *v.t.* (۱) [Obs.] پەشمەكردن (تەنجى و سەكى پاو).
 (۲) [Archaic] بەستەنەو: چلەوگرتن.
n. [British Dial.],
trash-bin (trash'bin), *n.* زىلدانى گەرە
trash-can (trash'kan), *n.* زىلدان: تەكەي خول.
trashy (trash'i), *adj.* بىن ئىرخ: ھىچ و پوچ: پىسو و بۆگە:
 (~ ideas, writings, people, etc.)
-trashily (*adv.*); **trashiness** (*n.*).
trass (tras), *n.* بەردى ئاگرېئىيە (لە چىمەنتۇدا بەكار دەھىئىئى).
trauma (trō'ma, trou'ma), *n.* (۱) برىن: برىندارى.
 (ب) ئەنجامى ئەم برىندارىيە لەسەر مېشك و ھەست.
 (۲) خورپە: كارەساتىكى ئاخۇشە كە لەبىر ئاچىتەو: برىندارىيە ھەست و
 نەست: پاتەكان (دەرووناسى)
traumatic (trō-mat'ik), *adj.* (۱) خورپەي: زور ئاخۇش
 پاتەكەن (دەرووناسى): ھەست و نەست برىندارىكە: (a ~ experience).
 (۲) ھى دەمرايەكردن: دەمرايەكىرى.
-traumatically (*adv.*).
traumatism (trō-ma-tiz'm), *n.* (۱) برىن: برىندارى.
 (۲) ئەنجامى ئەم برىندارىيە لەسەر ھەست و نەست.
traumatize (trō-ma-tīz'), *v.t.* (۱) برىندارىكردن: زامداركردن.
 (۲) خورپە لىدان: ھەست و نەست برىندارىكردن: ئازاردان (دەرووناسى).
travail (trav'āl, trav'l), *n.* (۱) رەنج: ھەول: تىكۇشان: ئارمق پىشتن.
 (۲) ژان (مەدالبورن). (۳) ئازارى تىز: ئىش و ئازارى زور ژان.
 (۱) پەنجەل: تىكۇشان: ئارمق پىشتن: زور ھەلدار. (۲) ژان گرتن.
v.t. (۱) دەستەك دارى دارەپا.
trave (trāv), *n.* (ب) بەشكىكى بىنچى بە دەستەك كراو. (۲) چوارچىوئەيەكە ئەسپى سىزكى
 تىدا دەبەستىرتەو لەكاتى ئال كرتندا.
travel (trav'l), *v.i.* (۱) گەشت كردن: چوون بۇ گەشت: گەران.
 (۲) ھاوچۇكردن بە ئىش (وەك فرۇشيارى گەپۆك).
 (۳) بىزان (پووناكى، دەنگ): پۇيشتن:
 (Light ~s faster than sound.)
 (۴) ھاودەمى كردن: لەگەل ھەلسان و دانىشتن:
 (He ~s in wealthy circles.)
 (۵) گوئزانەو.
 (۶) [Colloq.] خىرا پۇيشتن.
v.t. پىندا پۇيشتن: پىندا گەران: پىندا گەشت كردن.
n. (۱) گەشت: گەشت كردن: گەران.
 (۲) (pl.) گەشت و گەرانى كەسك يا دەستەيەك (ب) گەشتنامە
 (۳) ھاوچۇ: بىزان: جوولە (۴) ھاوچۇ بەسەر پىنگەيەكى تايەتەو
 (ئوتومبىل، كەشتى، كاروانچى... ھەتد).
 (۵) (b) بىزان (مەكىنەناسى). (ب) ماوئى ئەم بىزانە.
travel agency, دەلخانەي گەشت.
travel agent, دەلانى گەشت.
traveled, travelled (trav'ld), *adj.* (۱) گەشتى زور كرتورە:
 (a ~ road) زور گەراو و شارەزايە. (۲) ھاوچۇ زور پىندا دىكرئ
traveler, traveller (trav'l-ēr, trav'lēr), *n.* (۱) گەشتيار:
 كاروانى: رىئوار: پەمەند (۲) كەسكە كە زور زور دەچن بۇ گەشت: گەپۆك.
 (۳) **traveling salesman**. [Chiefly British]
 (۴) (b) ئەقەيەكە كە بە پەتىك يا شىشكەدا دىت و دەچن (كەشتىوئى)
 (ب) ئەم پەتە يا شىشە.

traveler's check

traveler's check, جهكى گەشتكار: جهكى پۇتۇر
traveling salesman, فرۇشبارى گەپك (بۇ خۇي يا بۇ كۇمپانىيەك)
travelogue, travelog (trav'ə-lôg', trav'ə-log'), *n.* گەشت

نامە: (۱) فىلىمى گەشت (ب) دووانىك بە وینەرە دەربارەي گەشت.

traversal (trav'ēr-s'l), *n.* بەرینەرە: (هاتوچ).

traverse (trav'ērs, trə-vūrs'), *v.t.* (۱) پىدا بەرینەرە:

پىدا پۇشش. (ب) هاتوچۇكرى: چوون و هاتن.

(۲) لایەلا پىدا پۇشش: قەدېركرى. (۳) دژ وەستان: بەرمەستى كرىن: بەرگرتن.

(۴) باش ئى ووردېبونەرە: لىكۇلىنەرە.

(۵) خولاندنەرە بە دەورى خۇيدا (تۇپ بۇ تەقاندن).

(۶) حاشا كرىن (دادگا): بە درۇ خستنەرە.

v.t. (۱) پەرىنەرە: پىدا پۇشش: بەرین: بەسەردا پەرىنەرە.

(۲) هاتوچۇكرىن: هاتن و چوون

(۳) خولاندنەرە بە دەورى خۇدا: سووراندەرە: چەرخان.

(۴) بە پىچا وىچ بە كرىدا خلىسكان (بەفرەخلىسكان): بە پىچا وىچ

بە كرىدا سەرگەوتن: لایەلا پۇشش (ئەسپ).

n. (۱) (۱) هىلىكە كە چەند هىلىكى تر دەبرى.

(ب) دەستك: دارى بەسەردا رايەل كراو.

(ج) پەردەي لىم سەرەو بۇ ئەوسەر (د) دیوارى سەنگەر.

(ه) ئاكۇن يا تارمەيكە بە درىزايى خانوويەك

(و) هىلى راستى پۇپۇيان.

(۲) (۱) كۇسپ: قۇرت: بەرەست (ب) تىپەرپوون: پىدا يا بەسەردا پۇشش

(۳) (۱) پۇششنى پىچا وىچ (بەفرەخلىسكان).

ب: بىزان بە لادا: جولىكە لەملاو بۇ ئەولا.

(ج) خولاندنەرە: سووراندەرە: چەرخە: خول: سوور.

(۱) پارچەي مەكىنەيكە كە بىزانى پىچا وىچ. ئەملا بۇ ئەولا، يا خولاه

بە ئەنجام دەگەننى. (۵) رى: رى: پەرىنەرە يا تىپەرپوون: پۇرەو.

(۶) (۱) رى: پىچا وىچى گەشتى (بۇ بەرمەستى كرىن) (ب).

(ب) قۇناغلىكى ئەم جۇرە پىگەيە يا پۇشش.

(۷) حاشا (دادگا): حاشا كرىن: بە درۇ خستنەرە.

adj. (۱) لەم لاو بۇ ئەولا: لەم بەر بۇ ئەوبەر: ئەم بەر و ئەوبەرى

(۲) تايەبەي بە پەردەي بە لادا كراو.

-traversable (adj.); traverser (n).

travertin (trav'ēr-tin), *n.* = travertine.

travertine (trav'ēr-tin, trav'ēr-tēn'), *n.* بەردەگچ.

travesty (trav'is-ti), *n.* (۱) دەمەلاسكى: لاسايى لاقرتى: يانە:

لاسايى كرىنەرە. (۲) وینەي سەيرو شىواي شتى راستەقىنە: شىوەي درۇنە:

نەوونەي بىن مانا و شىواو: (The trial was a ~ of justice.)

v.t. لاسايى كرىنەرە بۇ گالتەپىكرىن: دەمەلاسكى كرىن.

travois (trə-voi'), *n.* Also travoise, گالىسكەيكى سەرەتايى

مىندىيە ئەمەرىكايىيەكانە

trawl (trôl), *n.* (۱) قۇرى گەرەي پراوهماسى (بەلمى پراوهماسى بە دواي

خۇيدا رايەدەكىشش: (۲) setline.

v.t. & v.i. راولەماسى كرىن بە تۇر

trawler (trôl'ēr), *n.* (۱) راولەماسى كەر بە تۇر

(۲) بەنەمى پراوهماسى (وشى پىشوو بىينە).

(۳) سىنى

tray (trā), *n.* (۱) پىر سىنىيەك: سىنىيەك شت (a ~ of food).

(۲) چەكەج: چاوى دۇلاب

treacherous (trech'ēr-as), *adj.* (۱) ئاپاك: نەنگىر: پەيمان شكىن

(a ~ person, act, etc.)

(۲) پىشت پىن ئەبەستراو: خراب: ھەر بە پووانەت باش.

(~ weather, rocks, etc.)

-treacherously (adv.); treacherousness (n.).

treachery (trech'ēr-i), *n.* (۱) ئاپاكى: نەنگىر: پەيمان شكىنى

treasury

(۲) كارىكى ئاپاكە: نەوونەيكى نەنگىر: يا ئاپاكى

treacle (trē'k'l), *n.* (۱) (۱) دەرمانى ژەر: دژ ژەر.

(ب) دەرمان: چارە: دەرمانى كارىگر. (۲) molasses, [British]

-treacly (adj.)

tread (tred), *v.t.* (۱) پىدا پۇشش: بە پىن بەسەردا پۇشش:

بە پىن پۇشش: كوتان (رى).

(۲) پەرىەو كرىن بە پۇشش، مەنگاوانان، سەما ... ھتد

(۳) پىن خستنە سەر: پىن پىتانان: پىشش كرىن: پەستنەرە

(۴) بە ژۇر ھىنانە ژۇر بار: پىپەست كرىن (چەوساندنەرە)

(۵) ئى پەرىن (بالندەي ئىن): جوت بوون لەگەل: سواربوون

(۶) كرىن بە پىچكە يا رى (بە پىدا پۇشش):

(The cattle had trodden a path to the pond.)

(۷) تايە دەورگرتن: لاسىكى تازە تىگرتنى تايەي نوتومىل.

v.t. (۱) بە پىن پۇشش: پۇشش:

(She trod lightly in order not to wake the baby.)

(۲) (a ~ on), ھەنگاوانان.

(۳) (a ~ on; ~ upon), پىن پىتانان: پىشش كرىن.

(۴) پەرىن (بالندە): جوت بوون.

n. (۱) [Rare], شوپىن پىن: جىن پىن.

(۲) بە پىن پۇشش: پۇشش: پىدا پۇشش.

(۳) دەنگى پىن: دەنگى پۇشش: جۇرى پۇشش.

(۴) ئەوەي كەسىكە يا شتىكە بەسەردا دەروات يا پىن دەروات:

ئەو بەشەي بەر زەوى دەگەرئ (بىن پىلاو، سەرى ھىلى ئاسن. دىوى دەروەي

تايەي نوتومىل، سەرى پە پەرىو پەي پىن پىلكانە ... ھتد.

لەسەر پىو شوپىنى كەسىكى تر tread in a person's footsteps,

پۇشش: چاويلكرىن.

tread on air, ھەست بە خۇشى كرىن: ژۇر دىخۇش بوون.

tread on one's toes, زوپىركرىن: ھەست برىنداركرىن: دل ئىشاندن.

tread water, پىن مەلە كرىن.

treadle (tred'l), *n.* پايدەمرى مەكىنەي جىل دەورىن.

v.t. ئىش پىكرىنى ئەم پايدەرە يا بەكارھىنانى.

treadmill (tred'mil'), *n.* (۱) ئاشىكى لە كۇندا

دەگەر بە پۇشش بەسەر چەرخىكى گەرەي خولاه لە جىنى خۇيدا.

(ئەمە ژو بەكاردەھىترا بۇ سزادانى زىندانى وەرزش پىكرىدان).

(ب) ئاشىكى بە پۇششنى ئەسپ دەگەرئ بەسەر قايشىكى پانى ھەمىشە

خولاه لە جىنى خۇيدا. (۲) قايشىكى پانى ھەمىشە خولاه بە جىنى

خۇيدا كەسىكى بەسەردا دەروات بۇ ئەوەي بىزانى نەخوشى دلى ھەيە

ياخود نا. (۳) ئىشى ووشك ناخۇش و دوايى نەھاتوو

treason (trē'z'n), *n.* (۱) ئاپاكى دژى وولات و گەل.

(۲) [Rare], پەيمان شكىنى: نەنگىر: دەستىرى

treasonable (trē'z'n-a-b'l), *adj.* ئاپاك (بەرامبەر گەل وولات):

تايەبەت بە ئاپاكى: (a ~ speech).

treasonous (trē'z'n-as), *adj.* = treasonable.

treasure (trezh'ēr), *n.* (۱) گەنجىنە: سامان: خەنە:

پارە و خشل و شتى ترى بەنرخ. (۲) كەسىك يا شتىكى بەنرخ

v.t. (۱) ھەنگرتن: خستنە گەنجىنەرە: پاشەكەوت كرىن: كۆكرىنەرە

(۲) ژۇر لا بەنرخ بوون: ژۇر بەنرخ دانان:

(He ~s the watch his mother gave him. I ~ your friendship.)

treasure house, گەنجىنە: سامانخانە.

treasurer (trezh'ēr-ēr), *n.* گەنجىنەوان: خەنەدار:

(the ~ of a club)

treasure-trove (trezh'ēr-trōv'), *n.* (۱) گەنجىنە يا خەنەي

شاراۋەي دۇزراۋەي بىن خاۋەن. (۲) شتىكى دۇزراۋەي بەنرخ

treasury (trezh'ēr-i), *n.* (۱) گەنجىنە: سامانخانە.

(۲) گەنجىنەي گەشتى يا كۇمپانىيەك.

- (۲) - پاره سامانی ناو شم گنجینه (۴) [T-]، وزارتی دارایی: دارایی.
(۵) - کوملنیک بهره‌می هونری و ویزه‌یی به‌نرخ: (a ~ of verse).
treasury note, بېروانامی دارایی (که وزارتی دارایی دریده‌کات).
treat (trēt), v.i. (۱) - سوداګرې؛ سوداګری کړن
(۲) - ویرکړن؛ پاره یو دان.
v.t. (۱) - ناسکړن؛ لیکولینه‌وه: به شپږمه‌یکې تابه‌تی: (He ~s the subject of abortion thoroughly in his book.)
(۲) - وادانج؛ واداسه‌پرکړن: (He ~ed the mistake as a joke.)
(۳) - ره‌فار له‌ګډل کړن؛ له‌ګډل جوړولنه‌وه: (He ~s his wife badly.)
(۴) - ویرکړن: (He ~ed her to dinner.)
(۵) - دهرمانکړن؛ چاره‌کړن.
n. (۱) - ویر دعوت.
(۲) - ویرکړن؛ دعوت کړن؛ نوره‌ی ویرکړن.
(It is my turn to ~ today.)
(۳) - خوشی؛ شتیکی خوش: (It is a ~ to see the city with you.)
treat of, لیدووار؛ ناسکړن؛ لیکولینه‌وه.
treatise (trē'tis), n. (۱) - ژانستنامه؛ نامیکه؛ لیکولینه‌وه‌ی نووسراو؛
لیدووار (۲) [Obs.]. چیزک؛ ګڼلنه‌وه.
treatment (trēt'mant), n. (۱) - ره‌فار له‌ګډل کړن؛ له‌ګډل جوړولنه‌وه.
(۲) - چاره‌کړن؛ دهرمانکړن؛ دهرمان؛ چاره.
(۳) - ریکووتن (۲) [Obs.]. گفتگو.
treaty (trē'ti), n. (۱) [Obs.]. تکا؛ داوا؛ پاره‌نوه. (۴) (۱) په‌یمان (نیو ده‌ل‌تان).
(ب) به‌لنگه‌نامی شم په‌یمان.
(۲) سنی نه‌ونده.
treble (treb'l), adj. (۱) - نابیهه به ده‌نگی هره به‌ریزی نوپه‌را
(۲) - زیمل؛ به‌ریو ناساز؛ تیر (ده‌نگ).
n. (۱) - سوزانو؛ به‌ریزترین ده‌نگی نوپه‌را.
(۲) - کوراسی بیژ یا نامیزی موسیقایی شم ده‌نگه به‌ریز.
(۳) - ده‌نگی به‌ریو ناساز؛ زیمل؛ ده‌نگی تیر.
v.t. کړن به سنی نه‌ونده.
v.i. بووز به سنی نه‌ونده.
-trebleness (n.); trebly (adv.).
trebuchet (treb'yoo-shet'), n. Also trebuket. منجه‌نیک؛
نامیزیکی جه‌نگی به‌رده‌او‌یزې کونه.
trecento (tre-chen'tō), n. سده‌ی جوړده‌هم له هونرو ویزه‌ی
نیانلدا.
tree (trē), n. (۱) - درخت؛ دار؛ دارو درخت
(۲) - بچک یا ده‌ونی درخت ناسا: (a rose ~).
(۳) - دار ده‌ستک؛ کوله‌که؛ ستوونی دار؛ منج.
(۴) - سیداره: (۵) family tree: (۶) بلوری درخت ناسا (کیمیا).
(۷) - کورته‌ی شم ووشانه‌یه: saddle tree; boot tree; christmas tree.
(۸) - شتیکی له درخت چور: (a clothes ~).
(۹) [Archaic] [T-]. سیداره‌ی عیسا.
v.t. (۱) - رافراسنه سمر داریک؛ په‌نا پین برده‌ن سمر دار (۲) پیلو له قالب دان.
(۳) [Colloq.]. تنگه‌تار کړن؛ به‌گیره‌نجان؛ تنگ پین هه‌لچن.
up a tree, [Colloq.]. تنگه‌تار؛ تنگ پین هه‌لچنارو؛ به‌گیره‌نجانو.
پړی لی گراو له بارودوخیکی شلو‌قدا بوون.
tree fern, کهره‌زه کنبولې گهره؛ قره کنبشکی گهره؛ داره سهرخس.
tree frog, بوقی دار؛ حوزه بوقیکی بچوکه له‌سمر دارو درخت ده‌زی.
(هروه‌ها "tree toad")
tree heath, brier.
tree house, خانوچک‌ی سمر دار (بق یاری مندان).
tree line, = timberline.
tree nail, بزمار‌ی دار؛ به‌ریوله داریکه دارو تخته‌ی پین ده‌ریی له‌یک.
(که تار بوو ده‌ناروسن له‌برنه‌وه له کشتی دروستکړندا به‌کارده‌ه‌نرئ).

tree of heaven, = ailanthus.

tree of knowledge, دار‌ی ژانین؛ شم دار‌ی به‌همشته که خوا به‌ره‌ک‌ی،
له مادمو حموا قده‌غه کردبوو به‌لام له‌وان لیان خوارو دهرکران له به‌ه‌شت
(قورنان ویتجیل)

tree surgeon, نه‌شته‌رگری دار؛ که‌سینکه شاره‌زای دارو درخت.
tree surgery, نه‌شته‌رگری دار؛ لق ویزه‌ی ووشک لیکردنه‌وه و جزی
برینی تازه چاره‌کړن.

tree toad, = tree frog.

treetop (trē'top), n. پوپه‌ی دار؛ توقعسری درخت.
trefoil (trē'foil), n. (۱) - سنبیره؛ وینجه.
(۲) - خشل، درووش، یا شتی پازاندنه‌وه‌ی تری سنبیره.

trehalose (trē'ha-lōs), n. تریهالوز؛ شم‌کرنکی بلوری‌یه له هویونو.
قارچک و کپرو دهرده‌نرئ.

trek (trek), v.i. (۱) - به‌ګالیسک‌ی ګا پویشن یا ره‌کړن.
(۲) - به‌هینواشی و به‌ګران پویشن؛ خو به‌کیش کړن؛ پوځه کوتان.

v.t. ګالیسکه پاک‌نشان (ګا).
n. (۱) (۱) ره‌ی به‌ګالیسک‌ی ګا: (ب) قونانگی شم ره‌ی یا گشته
(۲) (۱) گشت. (ب) قوناغ (۳) ره‌ی؛ ره‌کړن؛ کوچ؛ کوچی به‌کومه‌ل
-trekker (n.).

trellis (trē'lis), n. (۱) - که‌پړکه؛ چوارچینو‌ی ته‌نراو بوق پیا‌ه‌ل‌ګرانی
پووه. (۲) - که‌پړ؛ سابا.

v.t. (۱) - که‌پړکه بوق کړن. (۲) - خسته‌ن سمر یا هه‌ل‌ګراندن به‌که‌پړکه‌دا
(داره‌میز و پووه‌کی خوه‌ل‌واس). (۳) چنن؛ وه‌ک ته‌یمان لیکړن.

trelliswork (trē'lis-würk), n. = latticework.

trematode (trem'ə-tōd', trē'mə-tōd'), n. کرم‌یکي پانکله‌ی
مشه‌خوره.

tremble (trem'b'l), v.i. (۱) - له‌ریزین؛ هاتنه له‌ریزین؛ موچرک پیندا هاتن؛
تکرو پیندا هاتن. (۲) ترسان؛ توقین؛ نورو مراق بوون؛

(I ~ for your safety.)
(۳) له‌رینه‌وه؛ له‌ره‌له‌کړن.

n. (۱) - له‌ریزین؛ گیان له‌ریزین؛ موچرک؛ تروو؛ له‌ریزه‌ریز؛ له‌ریز.
(۲) (pl.) له‌ریزکی؛ نه‌خوشی‌یه‌کی ره‌ه‌راوی به‌تووشی نا‌ژهل و ره‌شو‌ول‌اخ

ده‌بیته له خواردنې گیای ره‌ه‌راوی و نیشانه‌کانی له‌ریزینو نوچ‌دانه
له‌ریزک.

trembly (trem'bli), adj.

tremendous (tri-men'dəs), adj. (۱) - توقینتر؛ ترسناک.
(۲) (۱) زور‌زل؛ زور‌گوره؛ معزن: (a ~ task).
(ب) [Colloq.]. زور‌باش؛ سهر‌ناسا؛ نایاب.

-tremendously (adv.); tremendousness (n.).

tremolite (trem'ə-lit), n. ترمولیت؛ کانزایکه له‌سیکاتی
کالیسیوم و مگنسیوم پیکدیت.

tremolo (trem'ə-lō), n. (۱) - له‌رینه‌وه (موسیکا)؛ له‌ره؛ له‌ریز.
(۲) نامیزی له‌راندنه‌وه (له‌نور‌ګندا).
(هروه‌ها "tremulant", "tremolant")

(۱) - له‌ریزین؛ له‌ریز: **tremor** (trem'ēr, trē'mēr), n.
(He suffered from a nervous ~.)

(۲) (۱) له‌ره؛ له‌رینه‌وه؛ له‌ره‌له‌ی. (ب) بومه‌له‌ریز: (an earth ~)
(۳) موچرک؛ تروو. (۴) ورووژان؛ بین‌شارامی.

(۵) ده‌نگی له‌رینه‌وه یا له‌ریزین.
tremulant, tremulent (trem'yoo-lant), adj. =

tremulous.
(۱) - له‌ریزک؛ له‌ریزو؛ ده‌له‌ریته‌وه.
tremulous (trem'yoo-ləs), adj. (۲) - ترسناک.

-tremulously (adv.); tremulousness (n.).
(۱) - برین؛ هه‌ل‌کولن. (۲) برینه‌وه؛ لیکردنه‌وه.
trench (trench), v.t. هه‌ل‌برین. (۳) خه‌نق تیدا هه‌ل‌کندن؛ خه‌نق لیدان.

trenchant

- (۴) خەندەك بە دەوردا لیدان یا ھەلکەندن (بۆ پاراستن وەك سەنگەر)
پاراستن بە خەنەق. (۵) خستە ناو خەنەق.
v.i. (۱) ئاودېركردن؛ وەك خەندەك لیکردن؛ كەندېركردن.
(۲) خەندەق لیدان یا ھەلکەندن (بۆ پاراستن وەك سەنگەر).
(۳) برین؛ ھەلدېرین.
(۴) (on ~ ; upon ~) ، دەستدېرژى كەرنە سەر؛ ستوور شكاندن.
ب: لىوۈ نىزىك بوون؛ لىچوون؛ جىاوازى زۆر نەبوون.
n. (۱) كەندرا؛ ئاودېر؛ چالنى دېرژا؛ دىراو. (۲) خەندەك؛ خەنەق؛ لەغم.
(۳) سەنگەر؛ سەنگەرى خەندەكى
(۴) دەستدېرژى كەرنە سەر (زەوى خەلك، trench on (or upon),
ماق. (ھەند. (۲) لىوۈ نىزىك بوون؛ لىچوون؛ جىاوازى زۆر نەبوون.
trenchant (tren'chant), adj. (۱) تېز؛ بېندە.
(۲) بېر (ووتە)؛ قوند: (~ words)
(۳) كەرم (مشت و مې، گىتوگۇ)؛ توندوتېز: (a ~ argument)
(۴) دىار؛ ئاشكرا؛ پوون: (a ~ pattern)

-trenchancy (n.); trenchantly (adv.).

- trench coat, پانتۇزى باران
trencher (tren'chēr), n. (۱) تەختەي گۆشت و شت لەسەر بېرین.
(ب) نەلەم؛ سېنى دار. (۲) (b) [Archaic]، خواردنى ناو بەلەم.
(ب) ھەندى خواردن؛ ئازووقە.
(۲) [Obs.]، پارچەيەك ئانى خواردەمەنى لەسەر.
(۴) [Obs.]، چەقق.

- trencher (tren'chēr), n. (۱) خەندەك ھەلکەن؛ خەنەق لیدەر؛
لەغمە لیدەر. (۲) گۆشتېر یا خواردەمەنى قاشكەر لەسەر مېز.
(۱) زۆرخۇرا؛ وورگ دارا. trencherman (tren'chēr-mən), n.
(۲) مەتەخۇرا؛ مەتەخۇرا؛ مووشەك؛ لاكوت؛ ھەوانتەخۇر.
trench fever, تاي سەنگەر؛ نەخۇشىيەكى درمە لە نەسپن وە
بلاودەبېتتەو تاو ئېش و ئازارى ماسوولەكى لەگەندايە (تووشى سەربازى ناو
سەنگەر دەبېت).

- trench foot, پىنى سەنگەر؛ نەخۇشىيەكى پىنە تووشى ئەر سەربازانە
دەبېت كە زۆر لە سەنگەردا دەمىننەو لە سەرما و تەپى و نەجولانەرە.
trench knife, جەقۇى دوو دەم (بۆ شەپى دەستەويەخە)؛ خەنجەر؛
جەقۇى شەپ

- trench mortar, خۇرىكە لە تۆپى جەنگ
trench mouth, دەمى سەنگەر؛ نەخۇشىيەكى پەردەى ئاودەم و قورگە
ئازارو بۆگەنى پېسى لەگەندايە (تووشى سەربازى ناو سەنگەر دەبېت).
ھەرۋەھا پىنى دەووترى: " Vincent's angina ")
trench warfare, شەرە سەنگەر؛ جەنگى ھېرش بىردنە سەر سەنگەرى
ھەمىشەيى يەكتەر

- trend (trend), v.i. (۱) يۇشىت بەرمە؛ چوون بەرمە؛ كشان بەرمە؛
بە لايەكى تايەتېدا يۇشىت. (The river ~s northward.)
(۲) بەرمە ھەلۋىستىكى تايەتېتى چوون؛ بە لايەكدا داشكان (گىتوگۇ، پوودان،
پا؛ مۇدە وەھا بوون.

(Modern thought is ~ing away from materialism.)

- n. (۱) پېنەر؛ پېنار (۲) مەيل؛ ئارەزووى گىشتى. (۲) مۇدە؛ شتى باو.
trendy (trend'i), adj. مۇدە؛ تازە باو؛ لەگەن پۇڭگارد؛ گونجاو.
(~ clothes)

- trepan (tri-pan'), n. trephine (۱).
(۲) ئامبىرى بەردىكتەرى گەورە (كانزاكرەن).

- v.i. (۱) نەشتەرگەرى كاسەى سەر (۲) بەرد كۆن كەرن (كانزاكرەن).

- trepanation (n.).
trepan (tri-pan'), n. (۱) كەسكىنى فېلېناز یا ھىروبان.
(۲) داو؛ تەلە؛ پېلان؛ فېل.

- v.i. كەرن بە داوۋەرە؛ فېل لیکردن؛ ھىروبان؛ كەرن بە تەلەرە.
trepang (tri-pan'), n. (۱) گىئاندرىكى دەريايىچە

trial balance

- (ب) ئەم گىئاندرە بە وووشك كراوى یا دووگەن كراوى لە چىن دەكرىت بە شۆربا.
جۆرە مشارىكى بېچوگە بۆ
نەشتەرگەرى كاسەى سەر.

- v.i. نەشتەرگەرى كاسەى سەر كەرن بەم مشارە.
ترسۆك. trepid (trepid), adj.

- trepidation (trep'ə-dā'shən), n. (۱) لەرزىن؛ لەرزە؛ لەرز؛ تەزىو؛
(۲) ترس؛ مەترسى.

- treponema (trep'ə-nē'mə), n. مىكرۇبى ئاتەشەك (سېلس) و
نەخۇشى ترى وەھا.

- trespass (tres'pəs, tres'pas'), v.i. (۱) پەرژىن شكاندن؛
تاوان كەرن؛ لە ستوور چوونە دەرمە؛ گوناھ كەرن.

- (۲) چوونە ناو زەوى یا جەوشەى خەلكەرە (بەتايەتېتى بە نىيازى خراپ)؛
دەستدېرژى كەرنە سەر زەوى یا مافى كەسكىك: (No ~ing !)
(۳) خۇ سەپاندن بەسەردا؛ كاتى كەسكىك گرتن؛ دەستدېرژى كەرنە سەر
(He is always ~ing on my time and hospitality.)

- (۱) تاوان؛ گوناھ؛ پەرژىن شكان. (۲) خۇ سەپان بەسەردا؛ دەستدېرژى
كات گرتنى كەسكىك. (۳) (۱) چوونە ناو زەوى یا جەوشەى خەلك (بەتايەتېتى بە
نىيازى خراپەكرەن)؛ دەستدېرژى كەرنە سەر زەوى یا مافى كەسكىك
(ب) دادخووزىيەكە بەرامبەر بەم دەستدېرژىيە.

-trespasser (n.).

- tress (tres), n. (۱) پىرچى ھۆنراو.
(۲) كاكۇل؛ پەرچە؛ گىنسو؛ نەگرىجە؛ زولف.
(۳) (pl.)، پىرچى دېرژو شۆربا ئافرەت؛ قزى دېرژ.

-tressy (adj.).

- trestle (tres'tl), n. (۱) سىپاي دارا؛ چوارچىوۋى چوارپى؛
پالېشتى چوارپى. (۲) چوارچىوۋى ژۇر پەرد؛ كۆلەكى پەرد
(۱) چوارچىوۋى ژۇر پەرد؛
كۆلەكى پەرد. (۲) پەردى سەر چوارچىوۋى یا كۆلەكە؛ شتى سەر سىپاي دارا یا
چوارچىوۋە.

- tret (tret), n. سلاودانەوۋى ھەندى فرۇتەنى (لەبەر خراپ بوونى ھەندىكى
لە گواستەمەدا).

- trews (trooz), n-pl. پانتۇلى تەسكى خورى مىلدارى جەپ و پاستى
ئوسكوتلەندى

- trey (trā), n. سى (زارى تاوۋە دۇمىنە، كاغەزى يارى)؛ سىيان.
tri- (tri, tri), پېشگىرىكە بەماناى: (۱) سىيانى؛ سىيانە؛ سىنىيى؛
(tricycle)

- (ب) سىن جارا؛ بە سىن بەشەو: (trisect)
(ج) ھەر سىن (سال، مانگ، ھەفتە) جارىك: (triannual)
(د) سىن كەردىلەيى (كىمىيا)؛ سىن قوخمى.

- (۱) تاقي دەكرىتەو.

- (۲) دەتوانرى دادرپىسى بىكرىت؛ دەتوانرى بىرئىت بە دادگا.

- triacid (tri-as'id), n. & adj. تىرشى سىيانى (كىمىيا)؛ تىرشى سىن تفت.

- triad (tri'ad), n. (۱) سىن (كەس، شت، بىروپا)؛ دەستەى سىيانە؛ سىيانە؛
سىن كوچكە؛ سىن چوگكە؛ سىنىيى. (۲) ئاوازى مۇسقىق سىن دەنگى.

- trial (tri'el, trīl), n. (۱) تاقىكرەنەو.

- (۲) تاقىكرەنەو بە چەوساندنەو، فرىودان ... ھەند.

- (۳) مەينەتەى؛ كۆرەوۋەرەى؛ نەشكەنجە؛ سوئ؛ ناخۇشى.

- (۴) دادگەرى؛ دادپىرسىن؛ دادپىرسى؛ دادوۋرى.

- (۵) ھەول؛ كۇشش؛ ھەولدا؛ كۇشش كەرن.

- (۱) ھى دادگەرى؛ تايەتېتى بە دادپىرسى

- (۲) تاقىكرەنەوۋى؛ بۆ تاقىكرەنەوۋەيە؛ ھى تاقىكرەنەو

- (۱) دادپىرسى لەگەن دەكرى؛ لەبەردەمى دادپىرسدايە.

- (۲) تاقي دەكرىتەو (بە بەكارمېننار)

- trial and error, تاقىكرەنەوۋە ھەلەكەرن (ھەتا گەيشتەنەنجام)

- trial balance, تەرازوۋى تاقىكرەنەوۋە یا پىچاچوونەوۋە داھات و خەرجى

(٤) لقي؛ لقي: (~ streams) .

(١) وولاتى باجدەر يا باج لىسەر؛ وولاتى ژۇردەستە.

(٢) لقي پويار ئى؛ چىم؛ پويار (كە بېزىتە پويارىكى گەورەترەو)

(١) (١) باجىكە كە وولاتىكى ژۇردەستە دەيدات بە *tribute* (trib'ūt), *n.* وولاتىكى تر. (ب) سەرانە.

(ج) ئىو پارمىيە لە گەل كۆدەكرىتەو بۆ ئەم باجدانە.

(٢) (١) باج يا سەرانەيمكە كە مسكىن دەيدات بە دەرەبەگ.

(ب) كەركى ئەم باجدانە.

(٢) پارەي بە ژۇر سەنرا؛ سەرانە؛ بەرتىلى بە ژۇر سەنرا.

(٤) كارىك، گوشتارىك، يا ديارىيەكە بۆ دەرپىنى پىزۇ خۇشەويستى و سوياس:

(*They paid ~ to the memory of their fallen leader.*)

(٥) پىزۇ ستايش؛ پىياھەلدان.

trice (trīs), *v.t.* (~ up), مەلكردن چەسپاندنى بايمەنى بەلەم كەشتى.چركە؛ ھەناسە؛ كاتىكى زۆر كەم: (*in a ~*).*trident* (tri'sen-ten'i-əl), *adj. & n.* = *tercentenary*.

ماسولكى سىن سەرە؛ ماسولكى پىشتى بازو.

trichiasis (tri-ki'ā-sis), *n.* نەخۇشى بەناو داچورنى موى دەورى

كون (بەتايىيە بىزئانگەكان).

trichina (tri-ki'no), *n.* ترىكىنا: كرىمىكى دەزولەيىيە لە پىخۇلەي

مىزۇ ھەندى گياندارى شىردەردا دەزى (لە گۆشتى بەرانمەو بۆلۈدەيتەو).

trichinize (tri-ki'nīz), *v.t.* تووشى " ترىكىنا " كىردن*trichinosis* (tri-ki'nō-sis), *adj.* = *trichinous*.

نەخۇشى ترىكىنا: نەخۇشىيەكە

تووشى پىخۇلە ماسولكەكان دەيتە ھۇي تا و دى تىكەلەتەن و

شۇزى و ئازارى ماسولكە (لە خواردىنى گۆشتى نەكولارى بەرانمەو دادەكەرى)

trichinous (tri-ki'nō-sis), *adj.* (١) كرىمى ترىكىناي تىدايە:

(~ pork)

(٢) تووشى ترىكىنا بوو؛ تابەت بە نەخۇشى ترىكىنا: (*a ~ infection*)*trichite* (tri-ki't), *n.* بلورىكى دەزولەيىيە لە بەردى ئاگرىزىندا ھەيە.*trichloride* (tri-klō'rīd, tri-klō'rīd), *n.* Also *trichlorid*,

سېھم كلورىد: كلورىدىكە لە سىن گەردىلەي كلورىن پىكىدەت.

tricho- (tri-ko, tri'ko), Also *trich-*, پىشگرىكە بەماناى: توك.موى؛ قۇ تىسك (*trichosis*).*trichocyst* (tri-ko-sist), *n.* دىك يا چىزوى ھەندى لە گيانمەو ەك

خانەيىيەكان.

trichoid (tri-ko'id), *adj.* لە مور دەچىت؛ بارىك؛ تالەموويى.*trichology* (tri-ko'lō-jī), *n.* زانبارى قۇ تىسك، يا توك*trichome* (tri-ko'm, tri-ko'm), *n.* شتى تالەموويى بە پىستى

پوۋەكەو (دىك، توك، دەزولە پەگ).

trichomonad (tri-ko-mō-nād), *n.* مىكرۇبىكى يەك خانەيىيە

كللدارە لە پىخۇلە بۆرى مىزۇ زاورىي مىزۇدا پەيدا دەيت.

trichomoniasis (tri-ko-mō-nā-sis), *n.* (١) نەخۇشىيەكى

زۆيە لە مىكرۇبى كللدارەو تووش دەيت. (٢) ھەر جۈزە نەخۇشىيەكە لەم

جۈزە مىكرۇبەو داکەرىت

trichord (tri-ko'rd), *n.* ئامىزى مۇسىقى سىن ئى*trichosis* (tri-ko'sis), *n.* نەخۇشى تىسك، قۇ يا توك*trichotomy* (tri-ko'tō-mī), *n.* (١) دابەش بوون بە سىن بەش،

پۇل، يا توخەمە. (٢) دابەش بوونى مىزۇ بە سىن بەشەو: لەش و گيان و

دەبوون (تايىن)

trichromatic (tri-krō-mat'ik), *adj.* سىن رەنگ (ويىنەگرى)،

چاپەگرى؛ سىن رەنگى

-trichromatism (*n.*).*trick* (trik), *n.* (١) فىنل؛ فرورفىنل؛ فىنل تەلەكە؛ كەنە؛ ساختە؛

خەلەتان؛ فرىو؛ فرىوبازى (٢) پەنگ؛ كەتن

(دەقتەرگىرن)

trial balloon, (١) بالۇنى تاقىكرىتەو؛ بالۇنىكە ھەندەرىت بۆ

تاقىكرىتەو؛ تەووزى ھەو؛ خىرايى با... ھتد.

(٢) بلارنامەيك يا پاگەياندنىكە لەيەن مىرى يا لايەكى ترمەو دەرپارەي نىيازى

كردى كارىك بۆ تاقىكرىتەو؛ پاو ھەلوستى خەلك پىش ھەلسان پەو كارە.

trial jury, = *petit jury*.*triangle* (tri'an'g'l), *n.* (١) سىگۇشە؛ سىن سوچە؛ سىن سوچ.

(٢) دالدارى سىن قۇلى؛ بەتايىيەتى دوو پياو و ژنىك؛ خۇشەويستى سىن لايى.

(٢) ئامىزىكى سىگۇشەي مۇسىقىيە.

triangular (tri-an'gyoo-lēr), *adj.* (١) سىگۇشەي (نەندازە)؛

سىن سوچى ٢؛ سىن قۇلى؛ سىيانى (مىزۇ، دەرگا، بىروپا... ھتد)؛ سىن لايى.

-triangularity (*n.*); *triangularly* (*adv.*).*triangulate* (tri-an'gyoo-lāt), *v.t.* (١) سىگۇشەكرىن؛

بەشكرىن بە سىگۇشەو. (٢) پوپىوانى شونىك بە دابەشكرىن بە سىگۇشەو

و پىوانى كۇشەكانى. (٢) پىوان بەھۇي ژمىزەي سىگۇشەكانەو.

adj. سىگۇشە؛ سىگۇشەي؛ لە سىگۇشە پىنكەتو.*triangulation* (tri-an'gyoo-lā'shōn), *n.* (١) پوپىوانى

ئاوچەبەك بە دابەشكرىن بە سىگۇشەو پىوانى كۇشەكانى.

(٢) ئەم سىگۇشە

triarchy (tri'ār-ki), *n.* (١) حوكمرانى سىن قۇلى؛

فەرمانرەوى سىن كەسى. (٢) وولاتىكى بە سىن كەس بەرپەرەو.

triatomic (tri'ā-tom'ik), *adj.* (١) سىن گەردىلەيى يا نەتۇسى

(كىميا ٢) سىن ھاۋىزى (كىميا)

سىن تەوهرى

triaxial (tri-ak'si-āl), *adj.**tribade* (tri'bād'), *n.* lesbian.*tribadism* (tri'bad-iz'm), *n.* = *lesbianism*.*tribal* (tri'b'l), *adj.* خىلەكى؛ مۇزى*-tribally* (*adv.*).*tribalism* (tri'b'l-iz'm), *n.* (١) خىلەكىتى؛ خىلەيىتى؛ مۇزايەتى.

(٢) خىل پەرسىتى؛ مۇزەپرسىتى؛ تىرەگەرى

-tribalistic (*adj.*).*tribasic* (tri-bā'sik), *adj.* (توشى؛ سىن تىقى؛ كىميا).*tribe* (trib), *n.* (١) خىل؛ مۇز؛ تىرە.

(٢) كۆمەلە خەلكى ھاۋىشەو خوو و نەرتو بىروپاۋەو

(٢) چى رىتەدەرئاسى). (٤) بەچكەي پىشتاپىشتى گيانەرەنكى مېنە.

(٥) دەستە؛ مىزۇ؛ گيانەرەن؛ تاق. (٦) خىزىنى گەرە

tribesman (tribz'mān), *n.* ئەندامى خىلەك*tribrach* (tri'brak, trib'rak), *n.* سىن بىرگە كورتى سىن ھىز

(ھۆنەرۋەناسى).

tribulation (trib'yoo-lā'shōn), *n.* (١) كۆيرەوهرى؛ سوئ؛

ئەشكەنچە؛ مەيەتى؛ ناخۇشى (٢) ھۇي كۆيرەوهرى و ناخۇشى؛ كارەسات؛

بەلا

tribunal (tri-bū'n'l, tri-bu'n'l), *n.* (١) تەختى دادپرس؛

كورسى دادگر ٢؛ دادگا

(٢) بىرپارگا؛ دادگا؛ مەجان؛ مەلەندى بىرپاردان

(*the ~ of public opinion*)*tribunate* (trib'yoo-nit, trib'yoo-nāt'), *n.* پلەوپاۋەودەسلەت و ماۋە دەسلەت پارتىزەرى گەل (مەروھە " *tribuneship* ") .*tribune* (trib'ūn), *n.* (١) پارتىزەرى گەل؛ لە كاتى پۇمانەكاندا.

(٢) پارتىزەرى گەل؛ قارەمانى گەل

دووانگە

tribune (trib'ūn), *n.**tribuneship* (trib'ūn-shīp'), *n.* = *tribunate*.*tributary* (trib'yoo-ter'i), *adj.* (١) ئاخدەر(٢) ئاخي لىسەرە؛ ژۇردەستە (*a ~ nation*)

(٢) ۋەك ئاخدان ۋەبە؛ لە باج دەچن

- (۲) کاربکی ناپه سمندو پیس.
(۴) کاربکی ژوربازانه یا قوماربانانه؛ فروفیلنی جادوگر؛ قوماریازی.
(ب) کاربکی سمیرو لیها توانه.
(۵) بهره؛ سر ئی دهرچوون؛ کارامیی؛ شاره زایی؛ ئی زانین:
(the ~ of making good pastry)
(۶) رنگه؛ ناسانی پیشه یهک؛ نیشتیک؛ کون و کله بهر (مهجان):
(He learned the ~s of the trade.)
(۷) خور: (a ~ of rubbing his chin).
(۸) نوره ی نیش (کشتیوانی)؛ شفت.
(۹) [Colloq.] مندانیک جوانکله؛ کیژلمه یکی جوانکله.
(۱۰) کاغزی یاری پین کراو له کایه یکه؛ (قوما، یاری).
v.l. فیئل لیگردن؛ خله تاندن؛ فریودان؛ پنگ پیدان؛ کتن پیکردن؛ ساخته لیگردن
adj. (۱) فروفیلو؛ تاییهت به فریودان یا فیئل لیگردن.
(۲) یاری و شتی سمیر گر: (a ~ dog).
(۳) لاوار؛ دهشت پمکی بکویت: (a ~ knee).
-tricker (n.).
do (or turn) the trick, نهمان دانه دهست؛ کار به جیئینان؛
شت جیه جیئکردن
trick out (or up), پازاندنوه؛ نه خشاندن.
trickery (trik'ēr-i), n. فیئلاری؛ تله که بازی؛ فروفیل؛ ناین و نونین؛
قومارباری؛ جامازی؛ خله تان؛ هله خله تان؛ ساخته.
trickish (trik'ish), adj. (۱) فیئلاری؛ تله که بازی؛ ساخته چی؛ قوماریان؛
به فروفیل. (۲) فروفیلو؛ فیئلوی.
trickle (trik'l), v.l. (۱) به دلۆپ دلۆپ یا تنۆک تنۆک ئی هاتنه خواره وه؛
جۆرانه وه. (۲) نهخته نهخته به هیواشی هاتن، چوون، یا جولان:
(The audience ~d in.)
v.l. (۱) جۆراندنوه؛ به دلۆپ دلۆپ ئی دهره هانان.
(۲) بهر بهر وه له سرخو هینان، بردن، یا جولاندن.
n. (۱) جۆرانه وه
(۲) جۆر؛ تنۆک؛ دلۆپ؛ جۆره جۆر:
(The stream had shrunk to a mere ~.)
(۲) نهخت؛ بریکی زور کهم.
trickster (trik'stēr), n. کهله کچی؛ ساخته چی؛ فیئلاری؛ فریوبان.
tricksy (trik'si), adj. (۱) شوخ؛ کهشفه؛ پازاره؛ جوان و پیک و پیک.
(۲) حیر له گالته و گپ کهر؛ فیئلاری؛ قوماریان؛ کهله کچی.
(۳) گران؛ ئالۆز؛ وورد (کان): (a ~ job).
-tricksiness (n.).
tricky (trik'i), adj. (۱) فروفیلو؛ فیئلاری؛ تله که بازی؛ فریوبان؛ جامبان.
(۲) ئالۆز؛ گران؛ وورد؛ پنیوست به ویریایی و لیزانین دهکات:
(a ~ problem in mathematics, job, situation, question, etc.)
-trickily (adv.); trickiness (n.).
tricolor (tri'kul'ēr), n. (۱) ئالای سنی پرنک.
(۲) [T-]، ئالای فهره نسا.
adj. سنی پرنک؛ سنی پرنکی.
tricorn (tri'kōrn), adj. سنی سوچ؛ سنی لا.
n. شه پقهی سنی سوچ.
tricornered (tri'kōrn'ērd), adj. سنی سوچ؛ سنی قورنه.
tricostate (tri-kos'tāt), adj. سنی تیغه یی (پرومکناسی)،
کیانه مورناسی؛ سنی تیغه دار؛ سنی هینلی وهک پهراسووی تیدایه.
tricot (trē'kō), n. قوماشی چنراو
tricotine (trik'ə-tēn), n. قوماشی خوری خانه خانه.
tricuspid (tri-kus'pid), adj. (۱) سنی چوکه یی؛ سنی نوکی:
(a ~ tooth)
(۲) سنی توئی یی یا بش (زمانه ی دن)

- (۱) ددانی سنی چوکه یی؛ ددانی سنی نوکی.
(۲) زمانه ی سنی توئی یی یا سنی بهشی دن.
n. سنی چوکه یی (ددان):
tricuspidate (tri-kus'pi-dāt), adj. سنی نوکی.
tricycle (tri'si-k'l), n. پاسکیلی سنی پینچه (به تاییهتی هی مندان):
tridactyl (tri-dak'til), adj. Also tridactylous, سنی چرنوکی؛
سنی پهنجیه یی؛ سنی چرنوکی یا پهنجیه یی پنی هیه.
trident (tri'd'nt), n. (۱) رمی سنی سر (که چه کیکی کونی پزمانه کان
بووه)؛ نژوهی سنی سر (۲) رمی سنی سهری پاوه ماسی.
(۲) گورزه سنی سهره کی که خوی دهریا ههلی دهگرت (نهفسانه ی یونان و
پزمان).
adj. سنی سهر؛ سنی لک؛ سنی لکی؛ سنی پهل.
tridentate (tri-den'tāt), adj. سنی ددان؛ سنی سهری؛ سنی لکی؛
سنی نوکی.
tried (trid), past tense and past participle of try.
adj. تاقیکراوه ته وه؛ پشت پین بهس تراو: (a ~ friend).
triennial (tri-en'i-əl), adj. (۱) سنی ساله؛ هر سنی سال جارنک
پووده دات. (۲) سنی سال دهخایه نی؛ سنی سالی پین دهچن.
(۱) پووداویکی سنی ساله یی؛ شتی که که هر سنی سال جارنک پووده دات.
(۲) بادی سنی ساله.
-triennially (adv.).
triennium (tri-en'i-əm), n. ماوه ی سنی سال؛ سنی سال.
trierarch (tri'ēr-ärk), n. (۱) کاپتنی کشتی جهنگی یونانی
(که سنی چین سه ولی هه بووه له هر لایه کیدا).
(۲) هاوولاتی یکی یونانی که به پاره ی خوی کشتی ییکی وای دروست
ده کردو پای دهگرت (بۆ به جیئینانی شرکی هاوولاتی ییتی خوی).
trierarchy (tri'ēr-är'ki), n. (۱) پله و پایه ی کاپتنی کشتی جهنگی
یونانی. (۲) نهم کاپتانه به گشتی. (۳) دروست کردن و پاگرتنی نهم
کشتی یانه له لایه ن هاوولاتیانه وه (ووشه ی پینشو ببینه).
trifacial (tri-fā'shāl), adj. & n. trigeminal.
trifid (tri'fid), adj. سنی پهل؛ سنی لک؛ سنی پهل (که لا)؛ سنی کله نی.
trifle (tri'fl), n. (۱) شتیکی هیه و پوچ؛ شتیکی کهم بایه خ.
(۲) نهختیک پاره. (۳) نهختیک؛ تۆزیک؛ تۆسقالیک.
(۴) جۆره شیرینی یه که بریتی به له کیکی نهم که له مه ی ههله ده کیشری و میوه و
بادمم کری می بهسردا.
(۵) (۱) دهرشتی "pewter" ی نهختیک پهل.
(ب) دهرشتی لهم دهرشته ی دروست کردو.
v.l. (۱) (a ~ with)؛ گالته پیکردن؛ به سوکی دانه بهر؛ به سوک دانا یا
تەماشاکردن؛ به هیه و پوچ دانا:
(He ~d with my plan. He is not a man to ~ with.)
(۲) (a ~ with)؛ یاری پین کردن:
(The child ~s with his dinner instead of eating it.)
(۳) (a ~ with)؛ یاری پین کردن (ههست و خۆشه و یستی خهک):
(Don't ~ with her feelings.)
به فریودان؛ خواره خوار کردن؛ کات کوشتن:
(He ~s the hours away.)
a trifle, [The bag is a trifle (too) heavy] نهختیک؛ تۆزیک.
trifling (tri'fling), adj. (۱) فشقیات؛ هیه؛ ناگرتن: (a ~ talk).
(۲) هیه و پوچ؛ بن بایه خ؛ ناگرتن؛ سوک: (a ~ gift, error, ailment).
(۳) [Dial.]، تهمن: (a ~ fellow).
trifocal (tri-fō'k'l), adj. سنی دوری؛ له سنی دوری یه وه شتی پین
دهبیرنی (چاویلکه).
(۱) هاوینیه یا گهر دبیری سنی دوری.
(۲) (p.l.)، چاویلکه ی سنی دوری. چاویلکه یه که له سنی دوری یه وه پنی
دهبیرنی (هاوینیه کی کراوه به سنی بهش وه؛ نزیک و دور و مام ناوه ندی).

trifoliate

trifoliate (trī-fō'li-it, trī-fō'li-at), *adj.* (۱) سن پەرە: (۲) سن گەل (a ~ plant). trifoliate (۳)

trifoliated (trī-fō'li-ā'tid), *adj.* = trifoliate.
trifoliolate (trī-fō'li-ə-lāt), *adj.* سن پەرە وەك سنبەرە یا وینجە: (a ~ leaf).

trifolium (trī-fō'li-əm), *n.* گیای گەلە سن پەرەیی (وەك سنبەرە یا وینجە).

triforium (trī-fōr'i-əm, trī-fō'rī-əm), *n.* قارمەیکە تاقدارە بەسەر پارەوی تەنبەشتی کلێسەرە.

triform (trī'fōrm), *adj.* Also **triformed**, سن شێوەی: سن جۆری: سن سرووشتی

trifurcate (trī-fūr'kit, trī-fūr'kāt), *adj.* Also **trifurcated**, سن لک: سن پەلک: سن لۆ.

trig (trig), *adj.* (۱) شوخ: کەشخە: تەریوش: خۆ تاس و لووس کەر. (۲) ساغ: پتەر: بەهێز: بەتین.

(۳) [Rare]. لە ئەندازە بەدەر توند و تێژو بە دەرخە لەرووی دەفتارەوه تاس و لووس کردن: جلی جوان لەبەرکردن و (v.t. [Dial.], (~ out; ~ up) ڤنک و پینک کردن

trig (trig), *v.t.* (۱) بەرگرێتی تاپە بە بەرد یا دار بۆ ئەوەی خەل نەبێتەرە. (۲) هەلبەساردن: شت دانەبەر بۆ پالێشت: پالێشت دانەبەر.

n. بەردێک یا دارێکە دەخەرتە بەر تاپەرە بۆ ئەوەی خەل نەبێتەرە.
trig., = trigonometry.

trigeminal (trī-jem'ə-n'l), *adj.* تاییبەتی بە هەستە دەماری سن لکی دەم و جاو و سەر. (هەر وەها "trifacial")

n. ئەم هەستە دەمارە سن پەلە.
trigeminus (trī-jem'i-nəs), *n.* هەستە دەماری سن لکی دەم و جاو و سەر

trigger (trig'ēr), *n.* (۱) بەلەبێتکە (چەکی ناگرێن). (۲) نامرێکی بەلەبێتکە بە مەکتەبەک یا شتێکی پێ دەخەرتە کار.

(۳) پروژەدان: بە شتێکە کە پروژەدانێ تری ئی دەبێتەرە (دەروونناسی): هاندەر: ورووژێنەر.
v.t. [Colloq.]. تەقاندەرە: تەقاندن: بوون بە هۆ: ئیپوونەرە: ناگر دان: (The fights ~ed a riot.; Her indifference ~ed an angry reaction in him.)

(۱) زوو پەنجە دەنێت بە **quick on the trigger**, [Colloq.].
پەلەبێتکە: زوو تەقەکردن. (۲) ووریا: زیت: هۆشیار: خێرا: گورج.

triggerfish (trig'ēr-fish), *n.* ماسیەکی رەنگاو رەنگی بێرەرە تیژی ناوچە گەرمەکانە.

trigger-happy (trig'ēr-hap'i), *adj.* [Slang]. (۱) زۆر نامادەبەر. بۆ تەقەکردن: تەقە پێ: خۆشە: حەز دەکات تەقە بکات.

(۲) شەڕانی: جەنگاوەر.
triglyph (trī'glif), *n.* نەخشێکە بریتی بە لە بەردێکی درێژکۆلەیی دەریزۆقیی سن هێلی: خانووسازی

-triglyphic (*adj.*).
trigon (trī'gon), *n.* (۱) سینگۆشە: سن سووچ.

(۲) سیانە: سن نیشانە: لە دوانزە نیشانەکە کەلوی ناسمان (نەستێرەناسی).
(۳) نامرێکی موسیقای سینگۆشەیی کۆنە لە گیتار دەچێ.

-trigonal (*adj.*).
trigonometric (trig'ə-na-met'rik), *adj.* Also **trigonometrical**, تاییبەتی بە سینگۆشەزانی: تاییبەتی بە زانیاری سینگۆشەکان.

-trigonometrically (*adv.*).
trigonometry (trig'ə-nom'ə-tri), *n.* زانیاری سینگۆشەکان: ژمێرە سینگۆشەکان.

trigonus (trig'ə-nəs), *adj.* سینگۆشەیی: سن سووچی.

trim

trigraph (trī'graf, trī'grāf), *n.* سن تێپی یەک دەنگ: (روم: bureau و eau بە beau دا).

trihedral (trī-hē'drəl), *adj.* سن پەرە (ئەندازە).
n. = trihedron.

trihedron (trī-hē'drən), *n.* وێنە سن پەرە (ئەندازە).
trijugate (trī'joo-gāt, trī-jōō'git), *adj.* Also **trijugous**, سن جوت گەلای بچکۆلەیی پێوێه.

trilateral (trī-lat'ēr-əl), *adj.* سن لا (ئەندازە): سن لای: سن قۆلی: (A triangle is ~.; a ~ meeting).

-trilaterally (*adv.*).
triliteral (trī-lit'ēr-əl), *adj.* سن تێپی (ووشە, پێشە): سن تێپ: (a ~ word. ~ roots in Semitic languages, etc.)

n. ووشە و پێشە سن تێپی.
-triliteralism (*n.*).

trill (tril), *n.* (۱) لەرزە (مۆسیقا, گۆزانی): لەرزە: دەنگ لەرێتەرە. (۲) دەنگی لەراوە. (۳) (ل) لەرێتەرە زمان لە ووتنی هەندێ تێیدا وەك "r" ی کوردی و ئێسپانی و سکوتەندی (کەر, وەر, وەرە).

(ب) دەنگی لەراوەی تێپی وەها. (۴) تێپی وەها لەراوە (وەك "r").

v.t. & v.i. (۱) گۆزانی ووتن یا مۆسیقا لێدان بە دەنگی لەرزۆکەرە. (۲) ووتنی هەندێ تێپ بە لەرزە یا لەراندەرە زمان. **trillion** (tril'yən), *n.* ترلیۆن: ملیۆن ملیۆن: ژمارەیکە بریتی بە لە یەک دوانزە سەر لە لای راستیەوه لە ئەمریکا و فەرەنسادا و لە بەك و هەژدە سەر لە لای راستیەوه لە ئینگلتەرە و ئەلمانی.

(۱) ترلیۆنەم: ترلیۆنەم. (۲) ترلیۆن یەک: یەک بەشی ترلیۆنیک.

trillionth (tril'yənth), *n. & adj.* گۆلە سیانە: پڕووەکیکە لاسکەکانی سن گەل و سن گۆلی سن پەرە دەگرێت.

trilobal (trī-lō'b'l), *adj.* = **trilobate**.
trilobate (trī-lō'bāt), *adj.* Also **trilobated**, سن پەلە (گەل).

trilobed (trī'lōbd), *adj.* = **trilobate**.
trilobite (trī'lō-bīt), *n.* سن پارچە یا خانە: گیاندارێکی جومگەداری قوتیکەرێوێه لەشی لە سن پەلە یا پارچە پێکدێت.

-trilobitic (*adj.*).
trilocular (trī-lok'yoo-lēr), *adj.* سن شانەیی, خانەیی, یا بۆشایی.

trilogy (tril'ə-jī), *n.* زنجیرە شونگەرە یا چیرۆکی سن بەش (کە هەر بەشە سەر بە خۆی بەلام پێوەندی هەیە بە دوانگەکی ترەوه).

trim (trim), *v.t.* (۱) ئامادەکردن. (۲) کوورتکردنەوه (سەمێل, پێش): چاکردن: پێک و پێک کردن: قوتاندن: (He ~med his moustache.)

(۳) (ل) لۆ و پۆپ کردن: هەلباچین: قەلەم کردن: سووک کردن: بێرین (باخ): (He ~med dead branches off the tree.)

(ب) داتاشین (مەجان): زیادە لێکردنەوه یا دەرھێنان: (to ~ the budget)

(۴) تاشین و ساف و لووس کردن (دارووتەختە).
(۵) پازاندنەوه: (They ~med the Christmas tree.)

(۶) (ل) تاوتووکردنی کەشتی (بە بار گواستەوه لە لایەکییەوه بۆ لاکە ی تری): (ب) ئامادەکردنی بایەوان بۆ پوشتن.

(۷) لەنگەر پێگرێتی فرۆکە لە هەوا (بە دەستکاری کردنی ئامێرەکانی): (۸) پاهێنان: گونجاندن: گۆزین بەگۆزەرە پێوێستی.

(۹) [Colloq.]. (ل) سەرزەشتکردن. (ب) لێدان: بێرازکردن: کوتان: دارکاری کردن. (ج) بەزاندن: بێ پێدان. (د) خەلەتاندن: گزی لێکردن.

(۱) پاو هەلوێستی خۆ گۆزین بە پێی پۆزگار: هەلبەرستی کردن. (۲) لەنگەرگرتن (کەشتی).

(۱) پێک و پێکی: باروونخ: چۆنیتی: (in proper ~).

- (۲) بارودوخی باش.
- (۳) چاکردن؛ لق و پوپ کردن؛ سووک کردن؛ کورتکردن؛ قلم کردن.
- (۴) (۱) بروکشم کردن؛ پازاندن؛ پهنجهره پوی فروشگار دهرگای بازگانی... هتد. (ب) کهرسهی نم پووکشم کاریبه.
- (۵) (۱) نه خشی خانوو (وهک داری دوری پهنجهره دهرگا) (خانوسازی).
- (ب) نه خشی جل و بهرگ.
- (۶) لق و پوی لیکراوه و فریدراو؛ شتی زیاده و فریدراو؛ پارچهی زیادهی لیکراوه یا قرتینراو.
- (۷) خو ره ووش؛ رهفتار؛ سرووشت.
- (۸) (۱) نامادهی کشتیبهک بؤ چونه ناو دهریا. (ب) لهنگرگرتی کشتی.
- (ج) جیاواری نیوان تهوؤمی با له پیش و پاشی کشتیبهوه.
- (۱) رنک و پیک؛ خاوئن. (۲) کشخه؛ جوان درووستکراو.
- (۳) رنک و پیک «لش»؛ نه قله و نه لاول: (a ~ figure).
- (۴) [Obs.] زور باش؛ چاک.
- adv.**
- بمشینوکی رنک و پیک باش.
- trimly (adv.); trimness (n.).**
- trimerous (trim'er-as), adj.** (۱) سیانی؛ سیانه؛ له هر شتیک سیانی هیه (گول). (۲) له سن بهش یا پارچه پیکهاتوو (جانهره).
- trimester (tri-mes'tēr), n.** (۱) ماهی سن مانگ؛ وهرزی سن مانگ. (۲) وهرزی سن مانگی ژانکو و دانشگاه.
- trimeter (trim'a-tēr), n.** (۱) نیری هونراوی سن خشتهکی یا برگی. (۲) هونراوی وهما.
- adj.**
- trimetric; trimetrical (adj.).**
- trimmer (trim'ēr), n.** (۱) تاوتوکری باری کشتی لکاتی بارکردن. (۲) نامیری تمخته و دار تاشین و ساف و لوس کردن.
- (۳) دهستهکیکی زهمینه ژوره که سهری دارو دهستهککاتی قری لسم.
- داده نری (۴) هلهپرست؛ کهسپکه که بهینی پوزگار دهگژی؛ کوپی پؤ.
- trimming (trim'ing), n.** (۱) [Colloq.] سمره نشت. (ب) لیدان؛ بیراز؛ دارکاری (ج) بهزان؛ بهزین. (د) گزی؛ ساخته. (۲) کهرسهی پازاندنوه.
- (۳) (pl.) نه و ورده خواردنیه که لهگه خواردنه سهرهکی بهکدا پیشکشم دهکرت مهر وه بؤ پازاندنوهی: (turkey with all the ~s).
- (۴) جل و پوی لیکراوه و فریدراو؛ پارچهی لق قرتینراو یا لیکراوه؛ شتی زیاده و لی برپاو.
- trimolecular (tri'mā-lek'yoo-lēr), adj.** سن گردی (کیمیا).
- trimonthly (tri-munth'li), adj.** سن مانگی؛ هر سن مانگ جارنک.
- دوره دچیت یا پووده دات.
- (۱) مادهی سن شیوهی.
- (۲) بهکیت له شیوانه.
- trimorph (tri'mōrf), n.**
- (۱) سن شیوه (زینده و مرزانی).
- (۲) ده بیت به بلور به سن شیوهی جیاواز (کیمیا).
- trimorphically (adv.); trimorphism (n.).**
- trimorphous (tri-mōr'fəs), adj. = trimorphic.**
- trinal (tri'n'l), adj.** سن پارچهیی؛ سن بهش؛ سن پارچه؛ سیانه.
- trinary (tri'nēr-i), adj. = ternary.**
- trine (trīn), adj.** (۱) سن پارچهیی؛ سن بهشی؛ سن فلیقانه. (۲) بهات (نمستیره وانی).
- n.**
- (۱) سیانه؛ سیان. [T-] (۲) Trinity.
- (۳) دوو نمستیرهی گه پوکی سدهو بیست پله له یکهوه دور.
- Trinitarian (trin'ə-tār'i-ən), adj.** (۱) تایبیتی به Trinity. (ب) برپای به Trinity "هیه. (۲) [T-] سن بهشی؛ سن پارچهیی؛ سن پارچه.
- n.**
- کهسپکه که برپای ههینی به Trinity ".
- Trinitarianism (n.).**

- trinitrocresol (tri-nī'trō-krē'sōl), n.** سیهم نه تراتی کریسول؛ جۆزیکه له تهقه مانی.
- trinitroglycerin, = nitroglycerin.**
- trinitrotoluene (tri-nī'trō-to-lū'ēn), n. (TNT).** تی نین تی؛ سیهم نه تراتی تولوین؛ تهقه مانی بهکی زور به میزه.
- trinity (trin'ə-ti), n.** (۱) سیانه؛ سیانهیی؛ سنی. (۲) سن کس یا شت پیکهوه؛ سنی؛ سیان. (۳) [T-] سیانهی پیروز؛ باوک و کوپو گیانی پیروز (خاچ پرستی).
- Trinity Sunday, [T-] Trinity Sunday, n.** جۆنی سیانهی پیروز (خاچ پرستی).
- trinket (triŋ'kit), n.** (۱) زور زنگینانه؛ زهنگینانه؛ شتی پازاندنوهی مهرزانهها. (۲) شتی هیچ و پوچ و بی بایه.
- trinketry (triŋ'kit-ri), n.** زور زنگینانه؛ شتی پازاندنوهی مهرزانهها.
- trinomial (tri-nō'mi-əl), adj.** (۱) سن تایی (بیرکاری). له سن تا یا نیشانهی جهری پیکهاتوو. (۲) سن ووشمیی (زینده و مرزانی).
- n.** (۱) هاوکشیهکی سن تا یا سنی نیشانه (بیرکاری، جهری). (۲) ناویکی زانستی سن ووشمیی (پروکتناسی، گیانه و مرزانی).
- trio (trē'ō), n.** (۱) پارچه موسیقایی سن دهنگی یا سن نامیری. (۲) تپیی موسیقایی سن کس.
- (۳) دهستهی سیانی (کس یا شت)؛ سن کس یا شت؛ سیانه
- triode (tri'ōd), n.** تراپود؛ زمانهی سیانی (تلهکترونیانی).
- trioecious (tri-ē'shəs), adj. Also trioecous,** گولی نیرینه و مینوه دوو بهگزی به پووهکی جیا جیاوهیه.
- triolet (tri'ə-lit, trē'ə-let), n.** هلهپرستی هشت دیری دوو قافیه.
- trioxide (tri-ok'sid, tri-ok'sid), n. Also trioxid,** سیهم فوکسید (کیمیا).
- trip (trip), v.i.** (۱) به هلقون هلقون پویشتن یا سهماکردن؛ قوتوقون کردن. (۲) چورم دان؛ ساتمدان؛ پین هلهکوتن؛ نوچ دان. (۳) هلهکردن؛ به هله دلچوون. (۴) زمان گران؛ لال بوون؛ دم بهیکدا هاتن. (۵) بهربوون له دانی زنجیر یا مکینه و کورتوه کار. (۶) [Rare] گشت کردن؛ چوون بؤ گران یا گشت. (۷) خواربوونه؛ لاربوونه.
- v.t.** (۱) به سووکی و خیرایی سهماکردن؛ به هلقون هلقون پویشتن یا سهماکردن. (۲) (up ~)؛ پاشقول لیگرتن؛ به پاشقول خستن. (۳) (۱) هله پین کردن؛ به هله دای بردن. (ب) پین لی گرتن؛ بهربست کردن؛ تهگهر لیدان. (۴) (up ~)؛ هله لی گرتن؛ له هله یا لردا گرتن. (۵) بردانی پارچهی گیر خواردوی مکینه و مکینه که خستنه و کار. (۶) خوارکردنوه؛ لارکردنوه. (۷) لهنگری کشتی هلهکردن.
- n.** (۱) قونه؛ قونه قون؛ هلقون هلقون. (۲) گشت: (to take a ~; to go on a ~). (۳) ساتمه؛ چورم؛ نوچ؛ پین داجوون؛ سرسم دان. (۴) هله. (۵) پاشقول. (۶) (۱) نامیری بردانی پارچهی مکینه و مکینه که خستنه کار. (ب) کاری نم نامیره.
- tripartite (tri-pär'tit), adj.** (۱) سن بهشی؛ سن پارچهیی؛ سیانی: (a ~ leaf). (۲) سن قولی؛ سن لایی؛ سن لایه: (a ~ agreement, meeting, etc.).
- tripartition (tri'pär-tish'ən), n.** کردن به سن بهشوه؛ بهشکردن له نیوان سن کس یا سن لایه: (a ~ of a defeated nation).
- (۱) گدهی گاو مانگار مپو بزن که دهکری به گیبه؛ گیبه.
- tripe (trip), n. [Slang]** شتیکی پیسو و بؤگن و بی فیرا زبل.
- tripedal (tri'pi-d'l, tri-pē'd'l, trip'i-d'l), adj.** سن پین.
- tripetalous (tri-pet'l-as), adj.** سن پیره (گول).

triphammer

triphammer (trip'ham'ēr), *n.* Also trip hammer. چکه‌کشی
به‌دراوه (مکینه‌کاری).

triphibious (trī-fib'i-əs), *adj.* Also triphibian. زمینی و
دهریایی و ناسمانی (هیرشی سوپایی): تپرو و شکی و هیرایی:

(a – military operation)

triphthong (trif'thōŋ), *n.* سن دهنگی بزونی پیکره بیژراو یا
وتراره اوه که له " fire " (۲) . trigraph

triphylite (trif'ə-lin, trif'ə-lēn), *n.* = triphylite.

triphylite (trif'ə-līt'), *n.* تریفیلیت کانزایمکی بلووری شینی
سموزکاره

tripinnate (trī-pin'āt), *adj.* گه‌لاکانی سن جار دابش بوون و وه
په‌ری بالنده به دیو و به‌ودیوی لاسکه‌کوهن (که‌ه‌وه‌زه کی‌ویه یا سرخ‌س).

triple (trip'l), *adj.* (۱) سن به‌شی: سن پارچه‌یی: سن فلیقانه.

(۲) سن نه‌ونده. (۳) سن جار

n. (۱) ژماره‌ی سن نه‌ونده. (۲) سیانه: سیان: سیانی.

(۳) لیدانی سن بنگه‌یی (یاری بیسبول).

v.t. سن نه‌ونده زیادکردن.

v.t. (۱) بوون به سن نه‌ونده: سن نه‌ونده ئی هاتن یا زیادیوون.

(۲) لیدان به‌سەر سن بنگه‌دا (یاری بیسبول).

-triplely (*adv.*).

triplet (trip'lit), *n.* (۱) سن خشته‌کی (هه‌لبه‌ست).

(ب) سن ناوازی موسیقی که له ماوه‌ی دووانیاندا ئی دهرن.

(۲) (۱) (/), سیانه: سن منداال یا به‌چکه‌ی به یه‌ک سک له‌دا‌یک‌بوو.

(ب) به‌کک له‌م سن منداال یا به‌چکه‌ی.

tripletail (trip'l-tāl'), *n.* سن کلکه ماس‌یه‌کی گه‌ره‌ی ده‌ریا
گه‌رمه‌کانه دوو په‌رده‌کی هه‌یه له پشت‌ه‌وه له‌کهل کلکیدا وه‌ک کلکی سن فلیقانه

دینه به‌رجاو.

triplex (trip'leks, tri'pleks), *adj.* سن به‌شی: سیانه: سن فلیقانه.

n. (۱) شتیکی سیانه: شتی سن به‌ش.

(۲) خانووی سن کهرتی یا خانووچکه‌یی.

triplicate (trip'la-kit), *adj.* (۱) سن وینه‌یی: سن وینه‌ی ده‌قاوده‌ق:

(~ invoices)

(۲) سنیه‌م (وینه): (File the ~ copy).

n. به‌کک له‌م وینه ده‌قاوده‌قانه

v.t. (۱) سن نه‌ونده زیادکردن: سن نه‌ونده لیکردن.

(۲) سن وینه‌ی ده‌قاوده‌ق له‌سەر دهره‌ئیان.

به سن وینه‌ی ده‌قاوده‌ق.

in triplicate,

triplication (trip'ə-kā'shən), *n.* (۱) سن نه‌ونده زیادکردن:

سن وینه‌ی ده‌قاوده‌ق له‌سەر دهره‌ئیان. (۲) شتیکی سن نه‌ونده زیادکراو:

وینه‌یه‌کی سیان له‌سەر دهره‌ئیراو.

triplicity (tri-plis'ə-ti), *n.* (۱) سیانه‌یی: سیانی.

(۲) سیانه: سیان: ده‌سته‌یه‌کی سیانی.

(۳) سن نیشانه له دوازه نیشانه‌کی که‌لووی ناسمان (نستیره‌ناسی).

(هه‌روه‌ما "trigon") .

triplicate (trip'lit), *n.* تریفیلیت کانزایمکی ره‌ش‌تاله‌یه.

tripod (tri'pod), *n.* (۱) شتیکی سن کوچکه‌یی یا پیچکه‌یی (ده‌فر).

میز کورسی بی پشت. مهنج‌ل... هتد. (۲) سنیپا (کامیژا).

-tripodic (*adj.*).

tripody (trip'ə-di), *n.* دهری سن خشته‌یی (هونراوه).

tripoli (trip'ə-li), *n.* په‌ردیکی کون کونه بی شت ساف کردن به‌کاردیت.

(پیشی ده‌ورتی "rottenstone") .

tripos (tri'pos), *n.* (۱) سنیپا (۲) ژانایه‌که که له کۆندا له‌سەر

کورسی‌یه‌کی بی پشتی سن پیچکه داده‌نیش‌ت و مشت‌ومری ده‌کرد به‌گانت‌ه‌وه

له‌گهل نه‌و قوتابی‌یانه‌ی تا‌قی ده‌کرانه‌وه بی پله‌ی به‌کالو‌ری‌وس له زانکۆی

" کامیج " له نینگلته‌ره. (ب) تاق‌یکردنه‌وی قوتابیانی زانکۆی " کامیج " بی

trituration

پله‌ی به‌کالو‌ری‌وس به نه‌ره‌ی شانازی (له کۆندا له پشتی بیرکاریدا).

tripper (trip'er), *n.* (۱) نامیری به‌ردانی پارچه‌ی مکینه‌یه‌ک و مکینه‌که.

خشته‌ی نیش. (۲) نامیری خشته‌کاری نیشانه‌ی ئاگاداری هینی شه‌مه‌نده‌فر

(۳) [British Colloq.], گه‌شتیار.

tripplet (trip'it), *n.* زمانه یا چوکه‌ی مکینه‌یه‌ک یا چهرخیکه که

به‌ین به‌ین به مکینه‌یه‌ک یا چهرخیکی تردا ده‌دات و ده‌بیزوینی.

tripping (trip'in), *adj.* گورج: خیزا.

(۱) به هه‌لقون هه‌لقون پزیشن. (۲) جۆره سه‌مایه‌که.

triptane (trip'tān), *n.* سووته‌مه‌یه‌کی شلی بی په‌نگه ده‌کرته

به‌نزیلی فرۆکه‌وه.

triptych (trip'tik), *n.* (۱) ته‌به‌تیکی سن پارچه‌ی نووسینی کۆنه

پارچه‌کانی لیک‌دراون. (۲) نه‌خش، وینه، یا تابلویه‌که له‌سەر ته‌به‌تیکی سن

پارچه‌یی به نه‌تجاهه لیک‌دراو که ده‌توانی بنوشت‌نیرته‌وه (به‌تایبه‌تی له

قوربانگیای کلێسه‌دا هه‌له‌ده‌واسرئ).

triquetrous (trī-kwē'tras, trī-kwet'rās), *adj.* (۱) سیگۆشه

سیگۆشه‌یی: سیگۆشه تیز. (۲) trihedral

سن تیشکی.

triradiate (trī-rā'di-āt'), *adj.* سن سولی: که‌شتی‌یه‌کی کۆنه له هه‌ر دیو‌یک‌دا

trireme (trī'rēm), *n.* سن پیز سولی پی‌وه‌یه.

trisect (trī-sekt'), *v.t.* (۱) سن له‌تکردن: سن که‌رتکردن.

(۲) به‌شکردن به سن به‌شی هاوتاره (نه‌ندازه).

-trisection (*n.*); trisector (*n.*).

trisepalous (trī-sep'al-əs), *adj.* سن په‌ره (گول).

triseptate (trī-sep'tāt), *adj.* سن دیواری (هه‌وه‌کناسی،

گیانه‌مه‌رناسی).

triscele, triscele (tris'kēl), *n.* = triskelion.

triskelion (tris-kel'i-on), *n.* سن پهلکی: نه‌خشیک یا دروشیکه

سن پهلکی لاری هه‌یه له ناره‌نده‌وه ای‌ی ده‌بنه‌وه.

trismus (triz'məs, tris'məs), *n.* = lockjaw.

trisectahedron (tris-ok 'ta-hē'drən), *n.* وینه‌ی بیست‌و‌چار

پوویی (نه‌ندازه).

-trisectahedral (*adj.*).

triste (trēst), *adj.* [Fr.], خه‌ماوی: دلگیر: ناخۆش.

tristful (trist'fool), *adj.* خه‌ماوی: دلگیر: دل ته‌نگه‌ر: ناخۆش.

-tristfully (*adv.*).

tristich (tris'tik), *n.* سن خشته‌کی: به‌ندی هونراوه‌ی سن دهری.

(هه‌روه‌ما "triplet") .

trisyllabic (trī-si'lab'ik, tris'i-lab'ik), *adj.* سن پرگه‌یی.

trisyllable (trī-sil'ə-b'l, tris-il'ə-b'l), *n.* ووشه‌ی سن پرگه‌یی.

trite (trit), *adj.* په‌ری‌ووت (ووته، زاراوه): کۆن و بی تام: سواو:

("busy as a bee" is a ~ expression.)

-tritely (*adv.*); triteness (*n.*).

tritheism (trī'thē-iz'm), *n.* سن خوائه‌تی: به‌وابوون به سن خوا

(به‌تایبه‌تی به خوا و کو‌پو گیانی پی‌وژ له خاچ په‌رستیدا).

-tritheist (*n.*); tritheistic; tritheistical (*adj.*).

tritium (trit'i-əm, trish'i-əm), *n.* تری‌تۆم: هاوتایه‌کی تیش‌کداری

هایدرو‌جینه کی‌شی نه‌تۆ‌یه‌یه‌کی سن‌یه (کی‌میا).

triton (tri't'n), *n.* (۱) (T-), تری‌تۆن: خوائه‌کی ده‌ریای یۆنانی‌یه

له‌شی پی‌اوو کلکی ماسی هه‌یه. (ب) به‌رده‌ستیکی له‌م خوائه.

(۲) (۱) قاقه‌جۆزه‌یه‌کی ده‌ریای‌یه. (ب) قاو‌غی له‌م گیانه‌داره.

triton (trī'tōn'), *n.* تری‌تۆن: ناوکی تری‌تۆم (روشه‌ی پێشووتر بیینه).

triturate (trich'ə-rāt'), *v.t.* هاپن: کردن به تۆژ.

(۱) شتیکی هاپراو. (۲) ده‌رمانی گیراوه به هاپن.

-triturable (*adj.*); triturator (*n.*).

trituration (trich'ə-rā'shən), *n.* (۱) هاپن: بوون به تۆژ

triumph

- (۲) دەرمانىكى گىراوه به ھاپىن.
- triumph** (tri'ʌmf), *n.* (۱) ھاھىنگى يېشىۋازى كىردىنى قىرماندى
پۇمانى كۆزۈ لەشكىرى بەسىر دوڭمندا زال بوو. (۲) سىركىوتى زال بوون.
(۳) خۇشى سىركىوتىن يا زال بوون. (۴) [Obs.], ھاھىنگ.
- v.t.** (۱) سىركىوتى زال بوون. (۲) ھاھىنگ گىراپان به بۇنى سىركىوتىن يا
زال بوونە: پىن خۇش بوونى سىركىوتىن. (۳) ھاھىنگ گىراپان به بۇنى
سىركىوتىن پۇمانى يەمە.
- v.t.** [Obs.], داگىر كىردى: مەزاندن
- triumphal** (tri-um'fəl), *adj.* تايىبەت به سىركىوتىن يا زال بوون.
- triumphant** (tri-um'fənt), *adj.* (۱) سىركىوتى زال.
(۲) خۇشحال بەھزى سىركىوتىنە: شادى زالىبوون. (۳) triumphal (۴) [Obs.], تاياب
- triumphantly** (*adv.*).
- triumvir** (tri-um'vēr), *n.* (۱) ئەندامى دەستى بەرنوھىرى سىن
كەسى پۇماي كۆن (۲) ئەندامى لىژنەى بەرنوھىرى سىن كەسى: ئەندامى مىرى
يا پۇنى سىن كەسى
- triumviral** (*adj.*).
- triumvirate** (tri-um'vēr-it), *n.* (۱) دەستى بەرنوھىرى سىيانى
ۋولاتىك (۲) (۱) دەسلەت ھاۋەى دەسلەتلى ئەندامىكى ئەم دەستىيە.
(ب) قىرمانزەۋايى دەستىيەكى ۋەھ. (۲) دەستى بەرنوھىرى سىن كەسى.
(۴) سىيانە: سىن كەسى يا دەستە.
- triune** (tri'ūn, tri-ūn'), *adj.* سىيانە: سىنىي
- n.** (۱) سىيانە: دەستى سىيانە. (۲) Trinity, [T-]
- triunity** (tri-ū'nə-ti), *n.* = trinity.
- trivalence** (tri-vā'ləns, tri-və'ləns), *n.* Also trivalency,
سىن ھاۋەزى (كىمىيا).
- trivalent** (tri-vā'lənt, tri-və'lənt), *adj.* سىن ھاۋەزى: كىمىيا.
- trivalve** (tri'valv), *adj.* سىن دەمەۋەنىي
- trivet** (tri'vīt), *n.* (۱) سىپا (بۇ مەنچەل ۋە كىلى دانان لەسىر ئاگى).
(۲) پارچەيك تەختە، كاغىزا يا كاشى سىن پايە دەفرى كەرمى لەسىر دانەنرى
لەسىر مىزى سان خوارىن.
- trivia** (tri-vi'ə), *n.pl.* شتى ھىچ ۋەپوچ: شتى بىن بايەخ.
- trivial** (tri-vi'əl, tri-vi'əl), *adj.* (۱) ھىچ ۋەپوچ: بىن بايەخ.
(۲) [Archaic], ئاسايىي.
- trivially** (*adv.*).
- triviality** (tri-vi'əl-ə-ti), *n.* (۱) ھىچ ۋەپوچى: بىن بايەخى.
(۲) شتىكى ھىچ ۋەپوچ.
- trivialize** (tri-vi'əl-iz'), *v.t.* به ھىچ ۋەپوچ دانان: بىن بايەخ كىردىن.
- trivium** (tri-vi'əm), *n.* [L.], *pl.* trivia,
سىن ھونەرە
سىرەتايىيەكى قوتابخانەى سەدى ئاۋەرەستە كە بىرتى بوون لە پىزەمانو
زىرىزىرى ۋە ئانىزىرى. (سىرچەمى ئەم ھونەرەنە ھوت بوون).
- triweekly** (tri-wēk'li), *adj. & adv.* (۱) سىن ھەفتەيى:
ھەر سىن ھەفتە جارىك پوۋدەدات يا دەردەچىت.
(۲) ھەفتەى سىن جار پوۋدەدات يا دەردەچىت.
- n.** كۆنارنىك سىن ھەفتە جارىك يا ھەفتەى سىن جار دەردەچىت.
- trocar** (trō'kär), *n.* Also trochar,
ئامىزى دەردىنى پىسايى ئاۋەلەش
(نەخۇشى ئاۋەندە).
- trochaic** (trō-kā'ik), *adj.* تايىبەت به ھونەرەى " تروكى "
(چوۋەرە ۋەشەى دۋاي ئەمە بېيىنە).
خىشتە. دىن. يا ھونەرەى " تروكى "
- n.** بېچكەيى: زىندەۋەزىنى: چەرخى.
- trochal** (trō'k'l), *adj.*
- trochanter** (trō-kan'tēr), *n.* كۆلەرى نەزىن: كەشكە نەزىن.
- troche** (trō'ki), *n.* ئوقۇلى كۆكە قورگ ئىشە.
- trochee** (trō'kē), *n.* خىشتەيىكى دوو بىرگەيىيە يەكەمىان مىزى لەسىرە
ۋە دوو مەيان لەسىرى نىيە (ۋەك لەم ۋەشەندە: apple, orange, empty)

trollop

- (ھونەرەناسى).
- trochilus** (trok'i-ləs), *n.* (۱) بالندى تىمساح: زىقارلە.
- hummingbird** (۲) فېرنەگولە.
- trochlea** (trok'li-ə), *n.* خولخولۇكە (توئىكارى).
- trochlear** (trok'li-ēr), *adj.* (۱) خولخولۇكەيى (توئىكارى).
- (۲) لە خولخولۇكە دەچىن، ۋاتە ئاۋەرەستەكى بارىكە ئەم سىرە ئوسىرەكەى
پانە (پوۋەكەناسى)
- trod** (trod), *past tense and alternative past p.p. of tread.*
- trodden** (trod'n), *past participle of tread.*
- trode** (trōd), *archaic past tense of tread.*
- troglydote** (troglə-dīt'), *n.* (۱) مىزى لە ئەشكەرتدا زىاۋ:
ئەشكەرت نىشېن. (۲) مىزى كۆشەگىر.
- (۳) مەمىۋىنى لە ئادەمىزاد چوۋ (ۋەك: شەپانزى ۋە كۆزىلا).
- troglydotic; troglodytical** (*adj.*).
- trogon** (trō'gon), *n.* چەند جۆرە بالندەيەكى رەنگاۋرەنگى ئاۋچە
گەرمەكانن
- troika** (troi'ka), *n.* (۱) گالىسكى پوۋسى سىن ئەسپى.
(۲) سىن ئەسپى ئەم گالىسكىيە. (۳) triumvirate
- troilus butterfly**, پەپولەيەكى رەشى گەرمەى ئەمەرىكىيە خانى
زەردو شىن به بالەكانىيەيەتى.
- Trojan** (trō'jan), *adj.* تروى: تايىبەت به شارى " تروى " كۆن ۋە
دانىشتوۋەكانى ۋە كىلتورەكەى.
- n.** (۱) تروى: ھاۋەلەتىيەكى " تروى " دىزىن.
(۲) كەسىكى چوستو چالاک ۋە تىن ۋە كۆلنەدە:
- (He worked like a Trojan.)
- Trojan horse**, (۱) ئەسپى تروى: ئەسپىكى دارىنى گەرمەى بۆش بوو
پېركا لە سەربازى يۇنانى ۋە فېل لە دەروازەى شارى " تروى " ۋەه براپە
ئوۋرەۋە بوو بەھزى شەپ دېزاندن ۋە زىران بوونى شاركە (ئەفسانەى يۇنانى).
(۲) تابوۋرى پىنجەم: دەستى سەر به دۆڭم: يارىدەدەرانى دۆڭم لە ۋولاتدا.
- troll** (trōl), *v.t.* (۱) پاۋەماسى كىردن به پاكىشان ۋە خولانەۋەى قولايى
چەش پىۋەكراۋ به دۋاي بەلەمدا. (۲) پاكىشانى ئەم قولايە ۋە خولانەۋەى
به دۋاي خۇدا. (۳) گۆرانى ۋەتن به خۇشى ۋە به دل.
(۴) گۆرانى ۋەتن به نۆرە ۋە پىنكەۋە.
(۵) خولانەۋە: سوۋپاندەۋە: چەرخاندن: بادان.
- (۱) [Rare], (۱) خىزا قەسەكردن. (ب) زەمان بادان.
- v.t.** (۲) گۆرانى ۋەتن به نۆرە.
- (۳) (۱) به دل ۋە خۇشى گۆرانى ۋەتن. (ب) به دل ۋەتران (گۆرانى)
- (۴) پاۋەماسى كىردن به قولايى چەش پىۋەكراۋ ۋە پاكىشان ۋە دۋاي بەلەمى
ھىۋاشدا. (۵) خولانەۋە: سوۋپاندەۋە: با خوارىن
- n.** (۱) خولانەۋە: سوۋپاندەۋە. (۲) گۆرانى چەند بەشى به نۆرە ۋەتران.
- (۳) (۱) پاۋەماسى به قولايى چەش پىۋەكراۋ ۋە پاكىشان ۋە دۋاي بەلەمدا.
(ب) چەش: دان.
- troll** (trōl), *n.* بوۋەنەۋەرى فېلەتەن يا كورتەبالاي ئاۋ ئەشكەرت
زىزەمىن (ئەفسانەى ئەسكەندىناقى).
- trolley** (trō'li), *n.* Also trolly,
(۱) غەربانەى دوو پىچكەى دەستى
شت گواستەنەۋە. (۲) واگۆنى بەسىر ھىلى ئاستىدا پۇششتوۋ.
(۳) واگۆن يا غەربانەى ھەلۋاسراۋى بەسىر ھىلى ئاستىدا پۇششتوۋ
(۴) ئامىزى كارەبا گەيەنەر به پاسى كارەبايى ئاۋشار.
- trolley car** (۵) غەربانە، پاسى كارەبايى، يا واگۆن گواستەنەۋە.
- v.t.** سوۋرى پاسى كارەبايى ئاۋشار بوون.
- v.t.** تروى: پاسى كارەبايى ئاۋشار.
- trolley bus**, تروى: پاسى كارەبايى لەسىر ھىلى ئاستىدا پۇششتوۋ.
- trolley car**, تروى: پاسى كارەبايى لەسىر ھىلى ئاستىدا پۇششتوۋ.
- trolley line**, پىنگە يا ھىلى تروى.
- trollop** (trōl'əp), *n.* (۱) ئاۋەرەتى پىس پۇخل يا چەپەل.

trombidiasis (trom'bi-di'ə-sis), *n.* کینج تېدان
trombone (trom'bōn, trom-bōn'), *n.* ترومبون: نامیونیکي
 موسیقای فووپیاکراوه.

-trombonist (*n.*).

trommel (trom'l), *n.* میژنگی لونهکی خوولاره (بق بهردو کانزای
 حاو).

tromometer (tra-mom'ə-tēr), *n.* پیوهری بوموله رزهی زور
 بچوک.

troop (trōp), *n.* (۱) کومه: ډله، ګیانه وړ، شت، ډله، دهسته،
 ژماره (۲) ژماره یوکی زور: ګلنډ (۳) (pl.) نیرو: لشکر.
 (۴) دهسته له شکرې سواره. (۵) تیپ یا دهسته دیده وانی.
 (۶) [Archaic]، دهسته ی نوښترانی شاتو.

v.i. (۱) کومهل بوون: کوبونه و
 (۲) به کومهل بویشتن: (The crowd ~ed out of the stadium.)
 (۳) بویشتن: به ریز بویشتن.

(The children ~ed along the sidewalk.)
 (۴) [Archaic]، هاوډمی کردن: له ګلندا بوون.

v.t. دهسته -هسته کردن: کردن به تیپ
trooper (trōp'er), *n.* (۱) سربازی سواره (ب) سرباز
 (ج) paratrooper: (۲) نهمی سربازی سواره (۳) پولیس سواره
 (۴) troopship, [Bent sh]
 (۵) [Collected]، پولیس ویلایت له نهمریکا
 (همرومه "State trooper")

troopship (trōp'ship), *n.* کشتی سرباز ګواستنووه.

tropaeolum (trə-pē'ə-ləm), *n.* = nasturtium.

trope (trōp), *n.* (۱) معجز: (دروانیژي) ووشه به کارهینان به معجاز.

(۲) ووشه زیادکروا بؤ سروودی نویژي ناو کنیسه بؤ نه خشاندنو جوانکردن.

trophic (trof'ik), *adj.* تاسبه تی به خوراک یا خواردن: هی خوارده مهنی.

-tropical (*adj.*); trophically (*adv.*).

tropho- (trof'ō, trof'ə), *Also troph-*، پیسگرینکه به مانای:
 خوراک: خواردن: خوارده مهنی (trophoplasm).

trophoblast (trof'ə-blast), *n.* چینک شانه به خوارده مهنی

ده ګمسه به داو له مهنی تازه پیکهاتو

trophoplasm (trof'ə-plaz'm), *n.* پروتوپلازمی خوراک: نهم ماده.

زیندووه بچینه ویی به شانه ی ګیانداره که سرجاره ی خوارده مهنی به
 شاه که

trophy (trō'fi), *n.* (۱) پیکری یادګاری (به تاسبه تی هی سهرکوتن

له جنگد: له کاتی یونان و بومانه کانی کوندا) (۲) مهالیه ی نهم پیکره

(۳) تالانی له دوژمن سمنراو به یادی سهرکوتنه و: نیشانه ی سهرکوتن:

یادګاری سهرکوتن.

(۴) یادګاری ږاو (وهک: سهری شپرو ناسک یا پیستنه کیهان که هله وواسرئ).

(۵) خه لانی وهرز شکار: مهالیه (۶) یادګار.

-trophy (trō'fi), پاسگرینکه به مانای: خواردن: خوارده مهنی: خوراک.

tropic (trof'ik), *n.* (۱) خوځکه (نستیره ناسی): سووړکه

(۲) خوځګی پانی قرژانګو کارژوله (جوګرافیا).

(۳) (pl.) ناوچه ی که مهنی زهوی: ناوچه که مهنی زهوی
 (همرومه "Torrid Zone")

adj. تاسبه تی ناوچه ی که مهنی زهوی: هی ناوچه که مهنی زهیم.

-tropic (trof'ik), پاسگرینکه به مانای: ګوږین: کارتنګرین.

tropical (trof'i-k'l), *adj.* (۱) هی ناوچه ی که مهنی زهوی:

تاسبه تی به ناوچه که مهنی زهیم (~ fish)

(۲) که مهنی ناووهوا: که مهنی تر: (~ weather)

tropical fish، ماسی که مهنی زهوی: چند جوره ماسی که بچوکی

ږهنگا وړه ګن له حموزی دهستګرید به بخیوده کړن.

باننده ی که مهنی زهوی: باننده یکی سپی دمریایی ناوچه
 که مهنی کانه.

Tropic of Cancer، خوځګی قرژانګ (جوګرافیا).

Tropic of Capricorn، خوځګی کارژوله (جوګرافیا).

tropism (trō'piz'm), *n.* وهرګران یا که مهنی ږووه و ګیاندان

به مهنی بزوینه یکی دهمرو یا دور لئوه ی (ګوله به ږژه).

-tropism (trō'piz'm), پاسگرینکه به مانای: وهرګران به مهنی یا دور

لئوه (thermotropism).

tropology (trō-pol'ə-jī), *n.* (۱) معجاز: نیشانه کاري.

(۲) لیکدانه مهنی معجازی نینجیل (به تاسبه تی له پروی ناموزګاری همروشته و).

(۳) ووتارک دهریاره ی به کارهینانی معجاز یا نیشانه کاري.

-tropological (*adj.*).

tropopause (trof'ə-pōz'), *n.* تر ټیټوژ: همرمی نیوان چینی

یه که مهنی هموی سهرزهی و "ستراتوسفیر"، واته چینی لاسه روی بوشایی
 تاسمان

trophophilous (trō-pof'ə-ləs), *adj.* له ګل ګوږیني که مهنی و

ساردي و تهری و ووشکی وهرژانده راهاتو (پروه کناسی).

trophophyte (trof'ə-fīt'), *n.* پروه یکی راهاتو به ګوږیني ناووهوا

(به تاسبه تی بارانی زور ووشکاني).

troposphere (trof'ə-sfēr'), *n.* تر ټیټوسفیر: چینی ی که مهنی یا

خواروی هموی سهرزهی (که هموو جوره ګوږینيکی ناووهوا ی تیدا
 پروده دات).

-tropous (trof'əs), پاسگرینکه به مانای: وهرګراو به مهنی یا دور له

بزوینيکی دهمرو: (phototropous).

-tropy (trof'i), = (1) -tropism. (2) -tropous.

trot (trof'), *v.i.* (۱) لوقه کردن: نهمه لوقه کردن.

(۲) ږا کردن: خیرا پویشتن: خیرا کردن.

v.t. لوقه پیکرین: نهمه لوقه پیکرین.

(۱) لوقه: نهمه لوقه: لوقه ی نهمپ. (۲) ږا کردن له سهرخو: ګوږکه لوقه

(۳) دهنګی لوقه ی نهمپ. (۴) پیسگرینکی لوقه. (۵) [Rare]، مندانی بچوک

(۶) [Archaic]، پیرژن (له پروی سووړکی مهنی).

(۷) trotline.

(۸) [Slang]، وهرګرانی ووشه به ووشه له زمانیکي بیګانه مهنی به تاسبه تی بؤ

قوییه کردن له قوتایخانه دا)

(۱) سهرقال بوون:

be on the trot, [Colloq.],

(It kept him on the trot.)

(۲) یه که له دوا ی یه که بهردوام.

the trots, [Slang], = diarrhea.

trot out, [Colloq.], نوواندن: پیشانی خه که دان.

(۲) پیسکه کش کردن (بؤ لیکولینه و یا په سندر کردن).

troth (trōth, trōth), *n.* [Archaic]، دلسوزی. (۲) راستی.

(۳) نیشانه کردن (دهزګران).

v.t. [Archaic]، نیشانه کردن (دهزګران). (۲) پهیمان دان.

trothplight (trōth'plīt', trōth'plīt'), *n.* [Archaic]، نیشانه -

کردن (دهزګران).

adj. [Archaic]، نیشانه کراو.

v.t. [Archaic]، نیشانه کردن.

trotline (trof'lin'), *n.* = setline.

trotter (trof'ēr), *n.* (۱) نهمی لوقه (به تاسبه تی نهمپیک که

راهینرایت بؤ پیسگرینکی لوقه). (۲) که سیکي چوستو چالاک: چابوړک

(۳) پاچه: پیچکه ی مهنی بهراز (که دهرکئ به سهروپن)

trotyl (trō'til, trō'tēl), *n.* = trinitrotoluene.

troubadour (trō'bə-dōr', trō'bə-dōr'), *n.* (۱) هونهرو

ګوږانی بیژي خواروی فهرنسا له سده ی یانزه و دوازه سیانزه دا

(که هله به ستو ګوږانی یان له باره ی دنداری و جوامیری مهنی دهووت).

trouble

- (۲) شایه‌ری گېرۇك.
trouble (trub'ɪ), *v.t.*
 (The waters were ~d.)
 (۲) پەستكردن: توشى دەردى سەرى كۈدن بىزاركردن: مەراق پىندان؛
 توشى گىچەل كۈدن: (۲) ئازاردان.
 (۴) ئارەجەت كۈدن: (May I ~ you to close the window.)
v.i.
 (۱) ھەلەلەن: گۈي دان: (Do not ~ about a reply.)
 (۲) مەراق خواردن: پەست بوون.
n.
 (۱) مەراق: ئاخۇشى (۲) گىرەۋكىشە: گىچەل: گىزۇۋ: دەردى سەرى؛
 گۈيەندە: تەنگە چەلەمە: كارەسات: كىشە: گىرۈگرت.
 (۳) ھۈي: ئاخۇشى: دەردى سەرى: گىرەۋكىشە.
 (۴) ئازۇۋە: ئاشۇپ: پىشۇي.
 (۵) ھەل: گۈي دان: بە تەنگەۋەتەن:
 (He took the ~ to shake hands with everyone present.)
 (۶) نەخۇشى (heart ~)
 (۷) ئاتەۋاي: پەك كەۋتەن: لەكاركەۋتەن: (We had engine ~.)
 (۸) سىكېرېوون: بەيى شوۋكردن: (in ~)
ask for trouble,
 خۇ نە قەلبەدا دان: سەرچىلى كۈدن؛
 بۇ دەردەسەرى گەران
get into trouble,
 بە قەلبەدا دان: توشى چەرمەسەرى: كىشە كۈدن.
look for trouble, = ask for trouble.
make trouble,
 ئازۇۋە: ئاشۇپ: گىرەۋكىشە كۈدن.
troublemaker (trub'ɪ-l-māk ɛr), *n.*
 گىرەۋكىشە: ئازۇۋەچى؛
 سەر نە گۈيەنگ
trouble-shooter (trub'ɪ-shōōt ɛr), *n.*
 (۱) چارەسەرگەرى
 مەكىنە دەستگەي شكاۋ: لەكاركەۋتەن: ئۆزەرەۋە: چارەسەرگەرى ئاتەۋاي
 مەكىنە لەكاركەۋتەن (۲) چارەسەرگەرى كىشە: دىبۇۋە: چارەسەرگەرى
 ئاكۇكى: گىرۈگرتى: ئۆۋ: ئۆلەتەن: كۈمەلەكان.
troublesome (trub'ɪ-səm), *adj.*
 (۱) بىزاركە: مەندۈكە؛
 ئاخۇش: پەستكە: (a ~ child, headache, etc.)
 (۲) سەخت: گران: ئالۇن: گىرۈگرتەي.
-troublesomely (*adv.*); **troublesomeness** (*n.*).
troubloous (trub'ɪəs), *adj.*
 (۱) شىۋاي: ئالۇن: پىشۇي.
troublesome (۲)
trou-de-loup (trōō'da-lōō'), *n.* [Fr.]
 قونگەي: مىخى: نوۋك
 تىز: تىدا: چەقنىراۋ: (بۇ پى گرتن لە لەشكىرى سوارەي: دوژەن).
trough (trōf), *n.*
 (۱) ئاخۇپ: (۲) تەشت: دەفر: يا ھەۋزۇچكەي: ئاۋدانى
 وۋلاخ: (۳) دەفرى: دىزىگۈلەي: شت: تىدا: شىلان: يا شتن.
 (۴) ئاۋەۋ: (بەتەپەتەي: ھى: گۈي: سەبەنەي: خانوۋ).
 (۵) چالايى: نىۋان: دوو: شەپۇل
 (ب) چەم: يا چالايى: دىزىگۈلەي: نىۋان: دوو: گورد
 (۶) (ب) بىن: بازارى: بازار: كرى
 (ب) خالى: نىزى: نەخشەي: پىشانەدەر: (مىزەكارى).
 (۷) نىزى: پالەپەستۋى: ھەۋا.
trounce (trouns), *v.t.*
 (۱) لىدان: بىزاركردن: كۈتان: ھەلەلەكۈدن؛
 داركارى: كۈدن: (۲) [Colloq.] بەزاندن.
troupe (trōp), *n.*
 تىپ: (نۆيەرى: شانۇ: گۇرانی: بىژ): دەستە.
v.t.
 گەران: ۋەك: ئەندامى: تىپىكى: نۆيەرى: شانۇ: يا گۇرانی: بىژ.
trouper (trōp'ɛr), *n.*
 (۱) ئەندامى: تىپىكى: نۆيەرى: شانۇ.
 (۲) نۆيەرىكى: شانۇ: كۈن: شارەزا.
troupial (trōp'i-əl), *n.*
 چەند: جۈرە: ئالەندەيەكى: ئەمەرىكى: ئاۋچە
 گەرمەكان: لە: تۈخى: پىشۇلە.
trouser (trou'zɛr), *adj.*
 تايەتەي: بە: پانتۇن.
trousers (trou'zɛrz), *n.pl.* Also **trowers,**
 پانتۇن: شەۋال
trousseau (trōō-sō', trōō-sō), *n.*
 جىيازى: پەختى: بوۋك.

truckle bed

- ماسىيە: خاتۇنە: كەشىنە: ماسىيەكى: ئاۋ: پوپارە.
trout (trout), *n.*
 يەككىگە: لە: كۈمەلە
trouvere (trōō-vâr'), *n.* Also **trouueur,**
 چىزۇك: بىژى: باكوۋى: ھەرەنسا: لە: سەدەي: يانزە: بۇ: چۈاردە.
trove (trōv), *n.*
 شتىكى: دۇزدارەي: بەنرخ: دۇزدارە.
trover (trō'vɛr), *n.*
 داۋاكارى: بۇ: بىژاردنى: شتومەكى: دەست: پەسەردا.
 گىراۋى: كەسكى: بە: ئاۋەۋايى: لەلەيەن: كەسكى: ترمە.
trou (trō, trou), *v.i. & v.t.*
 (Obs.) ، بىۋاكردن.
 (Archaic) ، ۋا: زانن: ۋا: دانان.
trowel (trou'əl), *n.*
 (۱) ماله: (خانۋوكارى): (۲) بىژارگە: بىلەكان.
 (۱) ماله: كۈدن: بە: ماله: سافو: لوۋس: كۈدن: (۲) ھەلەكەندەن: بە: بىلەكان.
troy (troi), *adj.*
 بە: كىشەنەي: "تروى" (ۋوشەي: داھاتوۋ: بىيەن).
n. troy weight.
troy weight,
 كىشەنەي: تروى: بۇ: كىشەنەي: زىۋو: زىۋو: بەردى: بەنرخى: تر
 بەكاردەمىننى.
truancy (trōō'an-si), *n.* Also **truantry,**
 خۇ: دىزىنەۋە: لە: قوتابخانە
 بەيى: پىرس: نەچوون: بۇ: نىش: يا: خۇ: دىزىنەۋە: لە: نىش: بەيى: پىرس.
truant (trōō'ənt), *n.*
 (۱) كەسكى: تەمەل
 (۲) قوتابى: خۇ: دىزىنەۋە: بەيى: پىرس: قوتابى: نەھاتوۋ: بۇ: قوتابخانە: بەيى: پىرس
 (۲) كەسكى: خۇ: دىزىنەۋە: لە: نىش: بەيى: پىرس: كەسكى: پاكردوۋ: لە: نەركى
 سەرشانى: خۇي
adj.
 (۱) خۇ: دىزىنەۋە: لە: قوتابخانە: يا: نەھاتوۋ: بەيى: پىرس.
 (۲) لە: نىش: دواكەۋتەن: بەيى: نىش: (۲) تەمەل.
v.i.
 (۱) خۇ: دىزىنەۋە: لە: قوتابخانە: نەچوون: بۇ: قوتابخانە: بەيى: پىرس.
 (۲) خۇ: لە: نىش: دىزىنەۋە: پاكردن: لە: نەركى: سەرشان.
 خۇ: دىزىنەۋە: لە: قوتابخانە: يا: لە: نىش.
play truant,
 لىپىرسراۋى: خۇ: دىزىنەۋەي: قوتابى: ھەرمانبەرىكى
truant officer,
 قوتابخانەيە: لە: قوتابى: يانە: دەپرسىتەۋە: كە: خۇيان: لە: قوتابخانە: دەدزىنەۋە: بەيى
 پىرس
truce (trōōs), *n.*
 شەپ: پاكردن: جەنگ: ۋەستاندن.
truck (truk), *n.*
 (۱) پىنچكەي: بچوۋكى: گالىسكەي: ئۆپ.
 (۲) پارچە: تەختەيەكى: كۈن: كۈنە: پەسەر: دارنالاۋ: داركەشتى: بۇ: پەت: پىكاردن
 (۲) لۇرى: (۴) [British] ، فارگۇنى: سەركراۋەي: شەمەندەھەرى: بار.
v.t.
 بە: لۇرى: گۋاستەۋە: لە: لۇرى: باركردن.
v.i.
 لۇرى: لىخۇپىن.
truck (truk), *v.t. & v.i.*
 (۱) ئالوگۇپىر: كۈدن.
 (۲) [Rare] ، دەستگىزى: كۈدن: چەرچىتى: كۈدن.
n.
 (۱) ئالوگۇپىر: (۲) بە: شتومەك: كۈتەن: نەك: بە: پارە: (۲) فروۋتەنى: بچوۋك
 (۴) شتومەكى: بچوۋكى: بىن: نىرخ: يا: ھەزەن.
 (۵) سەۋزەي: چىنراۋ: بۇ: فروۋشتن: لە: بازاردا.
 (۶) [Colloq.] ، ئالوۋىزا: سەۋداگەرى.
 (۷) [Colloq.] ، زېل: پاشماۋە: خۇل: سەركۈزەر.
truckage (truk'ij), *n.*
 (۱) بار: گۋاستەۋە: بە: لۇرى.
 (۲) كۈي: ئەم: گۋاستەۋەيە.
trucker (truk'ɛr), *n.*
 (۱) لۇرى: لىخۇپىر: پانەرى: لۇرى.
 (مەرۋە: "truck-driver") (۲) كارگەرى: بار: گۋاستەۋە: بە: لۇرى.
trucker (truk'ɛr), *n.*
 (۱) ئالوگۇپىر: (۲) دەستگىزى: چەرچى.
 (۳) جۈۋتياۋى: سەۋزەي: فروۋشتن.
truck farm,
 كىلگەي: سەۋزەي: فروۋشتن.
trucking (truk'ing), *n.*
 شتومەك: گۋاستەۋە: بە: لۇرى.
truckle (truk'l), *n.*
 (۱) پىنچكەي: بچوۋك. (۲) truckle bed.
v.t.
 (۱) لەسەر: پىنچكە: رۆيشتن: (۲) سەر: شوۋىكردن: لە: كەكچە: كۈدن.
v.i.
 بە: پىنچكەي: بچوۋك: جۈۋلانەن.
-trucker (*n.*).
truckle bed,
 چەرپايەيەكى: نىزە: لەسەر: پىنچكەي: بچوۋكە: دەخىرتە: زىر
 چەرپايەيەكى: ترمە: لەكاتى: بەكارنەھىئاندا: (مەرۋە: "trundle bed")

truckload

- truckload** (truk'load'), *adj.* پى لورى جەك زور.
- truckman** (truk'man), *n.* trucker.
- truculence** (truk'yoo-lans, trōō'kyoo-lans), *n.* *Also* truculency, (۱) دىرندەنەنى سى بەزەيەتتى. (۲) توندوتىزى شەرەنگىزى.
- truculent** (truk'yoo-lant, trōō'kyoo-lant), *adj.* (۱) دىرندە. (۲) زور توندوتىزى، بىر-ووتار. (۳) شەرەنگىزى شەرەنى.
- truculently** (*adv.*).
- trudge** (truj), *v.i.* خۇ بەكشش كىردى: بە گران پۇيشتى.
- (*He ~d ten miles through the snow.*)
- n.* پۇيشتىشنى دۈرۈر دىرئۇ مائىدوگەر: پۇيشتىشنى گران.
- true** (trōō), *adj.* (۱) دىلسۇر: (*He is ~ to his friends.*) . (۲) ئەوا: پىشت پىن بەستراۋ راست: (*a ~ indication*) . (۳) راست: دىرۇ ئىدا نىيە: راستەقىنە. (*a ~ story*) . (۴) راستىگى: ۵. دەقاردەق: ئەوا: بەين كەمۇ زىداد: (*a ~ copy*) . (۶) رەوا: راستى: (*the ~ owner, heir, etc.*) . (۷) لە بىر خۇيەتتى: راست دائىراۋە: (*The board is not ~.*) . (۸) ئەوا: رەسەن: راستەقىنە: (*a ~ diamond*) . (ب) راستەقىنە: ئەوا: راست: (*a ~ scholar*) . (۹) [Archie] پاك: داۋىن پاك: راست: سەرپراست.
- (۱۰) رەسەن.
- adv.* (۱) بە راستى: بە ئەواي: (۲) رەسەنە.
- (۳) بە ووردى: پىن كەمۇ زىداد: (*He aimed ~.*) .
- v.t.* (~ up), . (*to ~ up a wheel*) سازاش: چاك كىردى: راستكىردىنەۋە.
- n.* (۱) راستى: ۲. پىكى: پىكۇ راستى: (*in ~; out of ~*) .
- trueness** (*n.*).
- come true, ھاتتەدى.
- true bill**, بىرئارى ئازانبار كىردى ئەلايەن دەستەي سۈيىندۇرئانى گەرەۋەۋە.
- دان بە دادگا بۇ ئىيرسىنەۋە.
- true-blue** (trōō'blōō'), *adj.* زۇر دىلسۇن ئەتايەتتى بۇ خىزب يا.
- تايىن.
- true blue**, (۱) رەنگى شىنى نەچۋەۋە. (۲) كەسكىنى زۇر دىلسۇز.
- (۳) زۇر دىلسۇزى: (۴) (۵) (۶) (۷) (۸) (۹) (۱۰) (۱۱) (۱۲) (۱۳) (۱۴) (۱۵) (۱۶) (۱۷) (۱۸) (۱۹) (۲۰) (۲۱) (۲۲) (۲۳) (۲۴) (۲۵) (۲۶) (۲۷) (۲۸) (۲۹) (۳۰) (۳۱) (۳۲) (۳۳) (۳۴) (۳۵) (۳۶) (۳۷) (۳۸) (۳۹) (۴۰) (۴۱) (۴۲) (۴۳) (۴۴) (۴۵) (۴۶) (۴۷) (۴۸) (۴۹) (۵۰) (۵۱) (۵۲) (۵۳) (۵۴) (۵۵) (۵۶) (۵۷) (۵۸) (۵۹) (۶۰) (۶۱) (۶۲) (۶۳) (۶۴) (۶۵) (۶۶) (۶۷) (۶۸) (۶۹) (۷۰) (۷۱) (۷۲) (۷۳) (۷۴) (۷۵) (۷۶) (۷۷) (۷۸) (۷۹) (۸۰) (۸۱) (۸۲) (۸۳) (۸۴) (۸۵) (۸۶) (۸۷) (۸۸) (۸۹) (۹۰) (۹۱) (۹۲) (۹۳) (۹۴) (۹۵) (۹۶) (۹۷) (۹۸) (۹۹) (۱۰۰) (۱۰۱) (۱۰۲) (۱۰۳) (۱۰۴) (۱۰۵) (۱۰۶) (۱۰۷) (۱۰۸) (۱۰۹) (۱۱۰) (۱۱۱) (۱۱۲) (۱۱۳) (۱۱۴) (۱۱۵) (۱۱۶) (۱۱۷) (۱۱۸) (۱۱۹) (۱۲۰) (۱۲۱) (۱۲۲) (۱۲۳) (۱۲۴) (۱۲۵) (۱۲۶) (۱۲۷) (۱۲۸) (۱۲۹) (۱۳۰) (۱۳۱) (۱۳۲) (۱۳۳) (۱۳۴) (۱۳۵) (۱۳۶) (۱۳۷) (۱۳۸) (۱۳۹) (۱۴۰) (۱۴۱) (۱۴۲) (۱۴۳) (۱۴۴) (۱۴۵) (۱۴۶) (۱۴۷) (۱۴۸) (۱۴۹) (۱۵۰) (۱۵۱) (۱۵۲) (۱۵۳) (۱۵۴) (۱۵۵) (۱۵۶) (۱۵۷) (۱۵۸) (۱۵۹) (۱۶۰) (۱۶۱) (۱۶۲) (۱۶۳) (۱۶۴) (۱۶۵) (۱۶۶) (۱۶۷) (۱۶۸) (۱۶۹) (۱۷۰) (۱۷۱) (۱۷۲) (۱۷۳) (۱۷۴) (۱۷۵) (۱۷۶) (۱۷۷) (۱۷۸) (۱۷۹) (۱۸۰) (۱۸۱) (۱۸۲) (۱۸۳) (۱۸۴) (۱۸۵) (۱۸۶) (۱۸۷) (۱۸۸) (۱۸۹) (۱۹۰) (۱۹۱) (۱۹۲) (۱۹۳) (۱۹۴) (۱۹۵) (۱۹۶) (۱۹۷) (۱۹۸) (۱۹۹) (۲۰۰) (۲۰۱) (۲۰۲) (۲۰۳) (۲۰۴) (۲۰۵) (۲۰۶) (۲۰۷) (۲۰۸) (۲۰۹) (۲۱۰) (۲۱۱) (۲۱۲) (۲۱۳) (۲۱۴) (۲۱۵) (۲۱۶) (۲۱۷) (۲۱۸) (۲۱۹) (۲۲۰) (۲۲۱) (۲۲۲) (۲۲۳) (۲۲۴) (۲۲۵) (۲۲۶) (۲۲۷) (۲۲۸) (۲۲۹) (۲۳۰) (۲۳۱) (۲۳۲) (۲۳۳) (۲۳۴) (۲۳۵) (۲۳۶) (۲۳۷) (۲۳۸) (۲۳۹) (۲۴۰) (۲۴۱) (۲۴۲) (۲۴۳) (۲۴۴) (۲۴۵) (۲۴۶) (۲۴۷) (۲۴۸) (۲۴۹) (۲۵۰) (۲۵۱) (۲۵۲) (۲۵۳) (۲۵۴) (۲۵۵) (۲۵۶) (۲۵۷) (۲۵۸) (۲۵۹) (۲۶۰) (۲۶۱) (۲۶۲) (۲۶۳) (۲۶۴) (۲۶۵) (۲۶۶) (۲۶۷) (۲۶۸) (۲۶۹) (۲۷۰) (۲۷۱) (۲۷۲) (۲۷۳) (۲۷۴) (۲۷۵) (۲۷۶) (۲۷۷) (۲۷۸) (۲۷۹) (۲۸۰) (۲۸۱) (۲۸۲) (۲۸۳) (۲۸۴) (۲۸۵) (۲۸۶) (۲۸۷) (۲۸۸) (۲۸۹) (۲۹۰) (۲۹۱) (۲۹۲) (۲۹۳) (۲۹۴) (۲۹۵) (۲۹۶) (۲۹۷) (۲۹۸) (۲۹۹) (۳۰۰) (۳۰۱) (۳۰۲) (۳۰۳) (۳۰۴) (۳۰۵) (۳۰۶) (۳۰۷) (۳۰۸) (۳۰۹) (۳۱۰) (۳۱۱) (۳۱۲) (۳۱۳) (۳۱۴) (۳۱۵) (۳۱۶) (۳۱۷) (۳۱۸) (۳۱۹) (۳۲۰) (۳۲۱) (۳۲۲) (۳۲۳) (۳۲۴) (۳۲۵) (۳۲۶) (۳۲۷) (۳۲۸) (۳۲۹) (۳۳۰) (۳۳۱) (۳۳۲) (۳۳۳) (۳۳۴) (۳۳۵) (۳۳۶) (۳۳۷) (۳۳۸) (۳۳۹) (۳۴۰) (۳۴۱) (۳۴۲) (۳۴۳) (۳۴۴) (۳۴۵) (۳۴۶) (۳۴۷) (۳۴۸) (۳۴۹) (۳۵۰) (۳۵۱) (۳۵۲) (۳۵۳) (۳۵۴) (۳۵۵) (۳۵۶) (۳۵۷) (۳۵۸) (۳۵۹) (۳۶۰) (۳۶۱) (۳۶۲) (۳۶۳) (۳۶۴) (۳۶۵) (۳۶۶) (۳۶۷) (۳۶۸) (۳۶۹) (۳۷۰) (۳۷۱) (۳۷۲) (۳۷۳) (۳۷۴) (۳۷۵) (۳۷۶) (۳۷۷) (۳۷۸) (۳۷۹) (۳۸۰) (۳۸۱) (۳۸۲) (۳۸۳) (۳۸۴) (۳۸۵) (۳۸۶) (۳۸۷) (۳۸۸) (۳۸۹) (۳۹۰) (۳۹۱) (۳۹۲) (۳۹۳) (۳۹۴) (۳۹۵) (۳۹۶) (۳۹۷) (۳۹۸) (۳۹۹) (۴۰۰) (۴۰۱) (۴۰۲) (۴۰۳) (۴۰۴) (۴۰۵) (۴۰۶) (۴۰۷) (۴۰۸) (۴۰۹) (۴۱۰) (۴۱۱) (۴۱۲) (۴۱۳) (۴۱۴) (۴۱۵) (۴۱۶) (۴۱۷) (۴۱۸) (۴۱۹) (۴۲۰) (۴۲۱) (۴۲۲) (۴۲۳) (۴۲۴) (۴۲۵) (۴۲۶) (۴۲۷) (۴۲۸) (۴۲۹) (۴۳۰) (۴۳۱) (۴۳۲) (۴۳۳) (۴۳۴) (۴۳۵) (۴۳۶) (۴۳۷) (۴۳۸) (۴۳۹) (۴۴۰) (۴۴۱) (۴۴۲) (۴۴۳) (۴۴۴) (۴۴۵) (۴۴۶) (۴۴۷) (۴۴۸) (۴۴۹) (۴۵۰) (۴۵۱) (۴۵۲) (۴۵۳) (۴۵۴) (۴۵۵) (۴۵۶) (۴۵۷) (۴۵۸) (۴۵۹) (۴۶۰) (۴۶۱) (۴۶۲) (۴۶۳) (۴۶۴) (۴۶۵) (۴۶۶) (۴۶۷) (۴۶۸) (۴۶۹) (۴۷۰) (۴۷۱) (۴۷۲) (۴۷۳) (۴۷۴) (۴۷۵) (۴۷۶) (۴۷۷) (۴۷۸) (۴۷۹) (۴۸۰) (۴۸۱) (۴۸۲) (۴۸۳) (۴۸۴) (۴۸۵) (۴۸۶) (۴۸۷) (۴۸۸) (۴۸۹) (۴۹۰) (۴۹۱) (۴۹۲) (۴۹۳) (۴۹۴) (۴۹۵) (۴۹۶) (۴۹۷) (۴۹۸) (۴۹۹) (۵۰۰) (۵۰۱) (۵۰۲) (۵۰۳) (۵۰۴) (۵۰۵) (۵۰۶) (۵۰۷) (۵۰۸) (۵۰۹) (۵۱۰) (۵۱۱) (۵۱۲) (۵۱۳) (۵۱۴) (۵۱۵) (۵۱۶) (۵۱۷) (۵۱۸) (۵۱۹) (۵۲۰) (۵۲۱) (۵۲۲) (۵۲۳) (۵۲۴) (۵۲۵) (۵۲۶) (۵۲۷) (۵۲۸) (۵۲۹) (۵۳۰) (۵۳۱) (۵۳۲) (۵۳۳) (۵۳۴) (۵۳۵) (۵۳۶) (۵۳۷) (۵۳۸) (۵۳۹) (۵۴۰) (۵۴۱) (۵۴۲) (۵۴۳) (۵۴۴) (۵۴۵) (۵۴۶) (۵۴۷) (۵۴۸) (۵۴۹) (۵۵۰) (۵۵۱) (۵۵۲) (۵۵۳) (۵۵۴) (۵۵۵) (۵۵۶) (۵۵۷) (۵۵۸) (۵۵۹) (۵۶۰) (۵۶۱) (۵۶۲) (۵۶۳) (۵۶۴) (۵۶۵) (۵۶۶) (۵۶۷) (۵۶۸) (۵۶۹) (۵۷۰) (۵۷۱) (۵۷۲) (۵۷۳) (۵۷۴) (۵۷۵) (۵۷۶) (۵۷۷) (۵۷۸) (۵۷۹) (۵۸۰) (۵۸۱) (۵۸۲) (۵۸۳) (۵۸۴) (۵۸۵) (۵۸۶) (۵۸۷) (۵۸۸) (۵۸۹) (۵۹۰) (۵۹۱) (۵۹۲) (۵۹۳) (۵۹۴) (۵۹۵) (۵۹۶) (۵۹۷) (۵۹۸) (۵۹۹) (۶۰۰) (۶۰۱) (۶۰۲) (۶۰۳) (۶۰۴) (۶۰۵) (۶۰۶) (۶۰۷) (۶۰۸) (۶۰۹) (۶۱۰) (۶۱۱) (۶۱۲) (۶۱۳) (۶۱۴) (۶۱۵) (۶۱۶) (۶۱۷) (۶۱۸) (۶۱۹) (۶۲۰) (۶۲۱) (۶۲۲) (۶۲۳) (۶۲۴) (۶۲۵) (۶۲۶) (۶۲۷) (۶۲۸) (۶۲۹) (۶۳۰) (۶۳۱) (۶۳۲) (۶۳۳) (۶۳۴) (۶۳۵) (۶۳۶) (۶۳۷) (۶۳۸) (۶۳۹) (۶۴۰) (۶۴۱) (۶۴۲) (۶۴۳) (۶۴۴) (۶۴۵) (۶۴۶) (۶۴۷) (۶۴۸) (۶۴۹) (۶۵۰) (۶۵۱) (۶۵۲) (۶۵۳) (۶۵۴) (۶۵۵) (۶۵۶) (۶۵۷) (۶۵۸) (۶۵۹) (۶۶۰) (۶۶۱) (۶۶۲) (۶۶۳) (۶۶۴) (۶۶۵) (۶۶۶) (۶۶۷) (۶۶۸) (۶۶۹) (۶۷۰) (۶۷۱) (۶۷۲) (۶۷۳) (۶۷۴) (۶۷۵) (۶۷۶) (۶۷۷) (۶۷۸) (۶۷۹) (۶۸۰) (۶۸۱) (۶۸۲) (۶۸۳) (۶۸۴) (۶۸۵) (۶۸۶) (۶۸۷) (۶۸۸) (۶۸۹) (۶۹۰) (۶۹۱) (۶۹۲) (۶۹۳) (۶۹۴) (۶۹۵) (۶۹۶) (۶۹۷) (۶۹۸) (۶۹۹) (۷۰۰) (۷۰۱) (۷۰۲) (۷۰۳) (۷۰۴) (۷۰۵) (۷۰۶) (۷۰۷) (۷۰۸) (۷۰۹) (۷۱۰) (۷۱۱) (۷۱۲) (۷۱۳) (۷۱۴) (۷۱۵) (۷۱۶) (۷۱۷) (۷۱۸) (۷۱۹) (۷۲۰) (۷۲۱) (۷۲۲) (۷۲۳) (۷۲۴) (۷۲۵) (۷۲۶) (۷۲۷) (۷۲۸) (۷۲۹) (۷۳۰) (۷۳۱) (۷۳۲) (۷۳۳) (۷۳۴) (۷۳۵) (۷۳۶) (۷۳۷) (۷۳۸) (۷۳۹) (۷۴۰) (۷۴۱) (۷۴۲) (۷۴۳) (۷۴۴) (۷۴۵) (۷۴۶) (۷۴۷) (۷۴۸) (۷۴۹) (۷۵۰) (۷۵۱) (۷۵۲) (۷۵۳) (۷۵۴) (۷۵۵) (۷۵۶) (۷۵۷) (۷۵۸) (۷۵۹) (۷۶۰) (۷۶۱) (۷۶۲) (۷۶۳) (۷۶۴) (۷۶۵) (۷۶۶) (۷۶۷) (۷۶۸) (۷۶۹) (۷۷۰) (۷۷۱) (۷۷۲) (۷۷۳) (۷۷۴) (۷۷۵) (۷۷۶) (۷۷۷) (۷۷۸) (۷۷۹) (۷۸۰) (۷۸۱) (۷۸۲) (۷۸۳) (۷۸۴) (۷۸۵) (۷۸۶) (۷۸۷) (۷۸۸) (۷۸۹) (۷۹۰) (۷۹۱) (۷۹۲) (۷۹۳) (۷۹۴) (۷۹۵) (۷۹۶) (۷۹۷) (۷۹۸) (۷۹۹) (۸۰۰) (۸۰۱) (۸۰۲) (۸۰۳) (۸۰۴) (۸۰۵) (۸۰۶) (۸۰۷) (۸۰۸) (۸۰۹) (۸۱۰) (۸۱۱) (۸۱۲) (۸۱۳) (۸۱۴) (۸۱۵) (۸۱۶) (۸۱۷) (۸۱۸) (۸۱۹) (۸۲۰) (۸۲۱) (۸۲۲) (۸۲۳) (۸۲۴) (۸۲۵) (۸۲۶) (۸۲۷) (۸۲۸) (۸۲۹) (۸۳۰) (۸۳۱) (۸۳۲) (۸۳۳) (۸۳۴) (۸۳۵) (۸۳۶) (۸۳۷) (۸۳۸) (۸۳۹) (۸۴۰) (۸۴۱) (۸۴۲) (۸۴۳) (۸۴۴) (۸۴۵) (۸۴۶) (۸۴۷) (۸۴۸) (۸۴۹) (۸۵۰) (۸۵۱) (۸۵۲) (۸۵۳) (۸۵۴) (۸۵۵) (۸۵۶) (۸۵۷) (۸۵۸) (۸۵۹) (۸۶۰) (۸۶۱) (۸۶۲) (۸۶۳) (۸۶۴) (۸۶۵) (۸۶۶) (۸۶۷) (۸۶۸) (۸۶۹) (۸۷۰) (۸۷۱) (۸۷۲) (۸۷۳) (۸۷۴) (۸۷۵) (۸۷۶) (۸۷۷) (۸۷۸) (۸۷۹) (۸۸۰) (۸۸۱) (۸۸۲) (۸۸۳) (۸۸۴) (۸۸۵) (۸۸۶) (۸۸۷) (۸۸۸) (۸۸۹) (۸۹۰) (۸۹۱) (۸۹۲) (۸۹۳) (۸۹۴) (۸۹۵) (۸۹۶) (۸۹۷) (۸۹۸) (۸۹۹) (۹۰۰) (۹۰۱) (۹۰۲) (۹۰۳) (۹۰۴) (۹۰۵) (۹۰۶) (۹۰۷) (۹۰۸) (۹۰۹) (۹۱۰) (۹۱۱) (۹۱۲) (۹۱۳) (۹۱۴) (۹۱۵) (۹۱۶) (۹۱۷) (۹۱۸) (۹۱۹) (۹۲۰) (۹۲۱) (۹۲۲) (۹۲۳) (۹۲۴) (۹۲۵) (۹۲۶) (۹۲۷) (۹۲۸) (۹۲۹) (۹۳۰) (۹۳۱) (۹۳۲) (۹۳۳) (۹۳۴) (۹۳۵) (۹۳۶) (۹۳۷) (۹۳۸) (۹۳۹) (۹۴۰) (۹۴۱) (۹۴۲) (۹۴۳) (۹۴۴) (۹۴۵) (۹۴۶) (۹۴۷) (۹۴۸) (۹۴۹) (۹۵۰) (۹۵۱) (۹۵۲) (۹۵۳) (۹۵۴) (۹۵۵) (۹۵۶) (۹۵۷) (۹۵۸) (۹۵۹) (۹۶۰) (۹۶۱) (۹۶۲) (۹۶۳) (۹۶۴) (۹۶۵) (۹۶۶) (۹۶۷) (۹۶۸) (۹۶۹) (۹۷۰) (۹۷۱) (۹۷۲) (۹۷۳) (۹۷۴) (۹۷۵) (۹۷۶) (۹۷۷) (۹۷۸) (۹۷۹) (۹۸۰) (۹۸۱) (۹۸۲) (۹۸۳) (۹۸۴) (۹۸۵) (۹۸۶) (۹۸۷) (۹۸۸) (۹۸۹) (۹۹۰) (۹۹۱) (۹۹۲) (۹۹۳) (۹۹۴) (۹۹۵) (۹۹۶) (۹۹۷) (۹۹۸) (۹۹۹) (۱۰۰۰) (۱۰۰۱) (۱۰۰۲) (۱۰۰۳) (۱۰۰۴) (۱۰۰۵) (۱۰۰۶) (۱۰۰۷) (۱۰۰۸) (۱۰۰۹) (۱۰۱۰) (۱۰۱۱) (۱۰۱۲) (۱۰۱۳) (۱۰۱۴) (۱۰۱۵) (۱۰۱۶) (۱۰۱۷) (۱۰۱۸) (۱۰۱۹) (۱۰۲۰) (۱۰۲۱) (۱۰۲۲) (۱۰۲۳) (۱۰۲۴) (۱۰۲۵) (۱۰۲۶) (۱۰۲۷) (۱۰۲۸) (۱۰۲۹) (۱۰۳۰) (۱۰۳۱) (۱۰۳۲) (۱۰۳۳) (۱۰۳۴) (۱۰۳۵) (۱۰۳۶) (۱۰۳۷) (۱۰۳۸) (۱۰۳۹) (۱۰۴۰) (۱۰۴۱) (۱۰۴۲) (۱۰۴۳) (۱۰۴۴) (۱۰۴۵) (۱۰۴۶) (۱۰۴۷) (۱۰۴۸) (۱۰۴۹) (۱۰۵۰) (۱۰۵۱) (۱۰۵۲) (۱۰۵۳) (۱۰۵۴) (۱۰۵۵) (۱۰۵۶) (۱۰۵۷) (۱۰۵۸) (۱۰۵۹) (۱۰۶۰) (۱۰۶۱) (۱۰۶۲) (۱۰۶۳) (۱۰۶۴) (۱۰۶۵) (۱۰۶۶) (۱۰۶۷) (۱۰۶۸) (۱۰۶۹) (۱۰۷۰) (۱۰۷۱) (۱۰۷۲) (۱۰۷۳) (۱۰۷۴) (۱۰۷۵) (۱۰۷۶) (۱۰۷۷) (۱۰۷۸) (۱۰۷۹) (۱۰۸۰) (۱۰۸۱) (۱۰۸۲) (۱۰۸۳) (۱۰۸۴) (۱۰۸۵) (۱۰۸۶) (۱۰۸۷) (۱۰۸۸) (۱۰۸۹) (۱۰۹۰) (۱۰۹۱) (۱۰۹۲) (۱۰۹۳) (۱۰۹۴) (۱۰۹۵) (۱۰۹۶) (۱۰۹۷) (۱۰۹۸) (۱۰۹۹) (۱۱۰۰) (۱۱۰۱) (۱۱۰۲) (۱۱۰۳) (۱۱۰۴) (۱۱۰۵) (۱۱۰۶) (۱۱۰۷) (۱۱۰۸) (۱۱۰۹) (۱۱۱۰) (۱۱۱۱) (۱۱۱۲) (۱۱۱۳) (۱۱۱۴) (۱۱۱۵) (۱۱۱۶) (۱۱۱۷) (۱۱۱۸) (۱۱۱۹) (۱۱۲۰) (۱۱۲۱) (۱۱۲۲) (۱۱۲۳) (۱۱۲۴) (۱۱۲۵) (۱۱۲۶) (۱۱۲۷) (۱۱۲۸) (۱۱۲۹) (۱۱۳۰) (۱۱۳۱) (۱۱۳۲) (۱۱۳۳) (۱۱۳۴) (۱۱۳۵) (۱۱۳۶) (۱۱۳۷) (۱۱۳۸) (۱۱۳۹) (۱۱۴۰) (۱۱۴۱) (۱۱۴۲) (۱۱۴۳) (۱۱۴۴) (۱۱۴۵) (۱۱۴۶) (۱۱۴۷) (۱۱۴۸) (۱۱۴۹) (۱۱۵۰) (۱۱۵۱) (۱۱۵۲) (۱۱۵۳) (۱۱۵۴) (۱۱۵۵) (۱۱۵۶) (۱۱۵۷) (۱۱۵۸) (۱۱۵۹) (۱۱۶۰) (۱۱۶۱) (۱۱۶۲) (۱۱۶۳) (۱۱۶۴) (۱۱۶۵) (۱۱۶۶) (۱۱۶۷) (۱۱۶۸) (۱۱۶۹) (۱۱۷۰) (۱۱۷۱) (۱۱۷۲) (۱۱۷۳) (۱۱۷۴) (۱۱۷۵) (۱۱۷۶) (۱۱۷۷) (۱۱۷۸) (۱۱۷۹) (۱۱۸۰) (۱۱۸۱) (۱۱۸۲) (۱۱۸۳) (۱۱۸۴) (۱۱۸۵) (۱۱۸۶) (۱۱۸۷) (۱۱۸۸) (۱۱۸۹) (۱۱۹۰) (۱۱۹۱) (۱۱۹۲) (۱۱۹۳) (۱۱۹۴) (۱۱۹۵) (۱۱۹۶) (۱۱۹۷) (۱۱۹۸) (۱۱۹۹) (۱۲۰۰) (۱۲۰۱) (۱۲۰۲) (۱۲۰۳) (۱۲۰۴) (۱۲۰۵) (۱۲۰۶) (۱۲۰۷) (۱۲۰۸) (۱۲۰۹) (۱۲۱۰) (۱۲۱۱) (۱۲۱۲) (۱۲۱۳) (۱۲۱۴) (۱۲۱۵) (۱۲۱۶) (۱۲۱۷) (۱۲۱۸) (۱۲۱۹) (۱۲۲۰) (۱۲۲۱) (۱۲۲۲) (۱۲۲۳) (۱۲۲۴) (۱۲۲۵) (۱۲۲۶) (۱۲۲۷) (۱۲۲۸) (۱۲۲۹) (۱۲۳۰) (۱۲۳۱) (۱۲۳۲) (۱۲۳۳) (۱۲۳۴) (۱۲۳۵) (۱۲۳۶) (۱۲۳۷) (۱۲۳۸) (۱۲۳۹) (۱۲۴۰) (۱۲۴۱) (۱۲۴۲) (۱۲۴۳) (۱۲۴۴) (۱۲۴۵) (۱۲۴۶) (۱۲۴۷) (۱۲۴۸) (۱۲۴۹) (۱۲۵۰) (۱۲۵۱) (۱۲۵۲) (۱۲۵۳) (۱۲۵۴) (۱۲۵۵) (۱۲۵۶) (۱۲۵۷) (۱۲۵۸) (۱۲۵۹) (۱۲۶۰) (۱۲۶۱) (۱۲۶۲) (۱۲۶۳) (۱۲۶۴) (۱۲۶۵) (۱۲۶۶) (۱۲۶۷) (۱۲۶۸) (۱۲۶۹) (۱۲۷۰) (۱۲۷۱) (۱۲۷۲) (۱۲۷۳) (۱۲۷۴) (۱۲۷۵) (۱۲۷۶) (۱۲۷۷) (۱۲۷۸) (۱۲۷۹) (۱۲۸۰) (۱۲۸۱) (۱۲۸۲) (۱۲۸۳) (۱۲۸۴) (۱۲۸۵) (۱۲۸۶) (۱۲۸۷) (۱۲۸۸) (۱۲۸۹) (۱۲۹۰) (۱۲۹۱) (۱۲۹۲) (۱۲۹۳) (۱۲۹۴) (۱۲۹۵) (۱۲۹۶) (۱۲۹۷) (۱۲۹۸) (۱۲۹۹) (۱۳۰۰) (۱۳۰۱) (۱۳۰۲) (۱۳۰۳) (۱۳۰۴) (۱۳۰۵) (۱۳۰۶) (۱۳۰۷) (۱۳۰۸) (۱۳۰۹) (۱۳۱۰) (۱۳۱۱) (۱۳۱۲) (۱۳۱۳) (۱۳۱۴) (۱۳۱۵) (۱۳۱۶) (۱۳۱۷) (۱۳۱۸) (۱۳۱۹) (۱۳۲۰) (۱۳۲۱) (۱۳۲۲) (۱۳۲۳) (۱۳۲۴) (۱۳۲۵) (۱۳۲۶) (۱۳۲۷) (۱۳۲۸) (۱۳۲۹) (۱۳۳۰) (۱۳۳۱) (۱۳۳۲) (۱۳۳۳) (۱۳۳۴) (۱۳۳۵) (۱۳۳۶) (۱۳۳۷) (۱۳۳۸) (۱۳۳۹) (۱۳۴۰) (۱۳۴۱) (۱۳۴۲) (۱۳۴۳) (۱۳۴۴) (۱۳۴۵) (۱۳۴۶) (۱۳۴۷) (۱۳۴۸) (۱۳

- (۱۰) قهزەزی سنگی جانەوەر. (۱۱) ستوقى ئوتومبىل.
(۱۲) قەدى يايەم كۆلەكە.
adj. ھى ھىلى سەرەكى شەمەندەفەر يا تەلەفۇن.
trunkfish (trʌŋk'fɪʃ), *n.* جۈزە ماسىيەكى قاوغدارى وەك
سئوقى ناوچە گەرمەكانە. (پېشى دەووتى: "boxfish")
trunk hose, پانتۇلى كورتى دەلىي پياوانە (ھى سەدى شائزەمە ھەشە).
trunk line, ھىلى سەرەكى شەمەندەفەر تەلەفۇن جۈگە سەرەكى.
trunnel (trun'ʌl), *n.* = treenail.
trunnion (trun'yan), *n.* تەومەرى تۇپ جى سۈورائەوەر.
truss (trʌs), *v.t.*

- (۱) پىچانەوەر (پىياسكە).
(۲) [Rare]، جل لەبەر كىردن: وەك مەلۇتەكە پىچانەوەر.
(ب) جل توند كىردەوەر يا قايم كىردن: جل گىردان.
(۳) مان و لاقى بائفەدە لە شىش دان يا بەستەوەر پىش كۆلەندى.
(۴) جەمەلۇن كىردن: چوارچىوەر دانە بەر (پىر، سەربان).
n. (۱) پىياسكە: بەندە بەستەك (۲) گۈرۈزە (گۈرۈزە).
(۳) بەندى ئاسنى دەورى داركەشتى. (۴) گۈشە (خانۇوكارى).
(۵) تۈيەلە كۈلۈكى چىر بەسەر لاسكىكەوەر.
(۶) جوارچىوەر سەربان يا پىرە: جەمەلۇن. (۷) پىشتىنى قۇرى.
truss bridge, پىردى لەسەر چوارچىوەر يا پايە پراوەستار:
پىردى جەمەلۇنى

- trust** (trʌst), *n.* (۱) پراوەر: مەتەنە: پىشت پىن بەستىن
(۲) كەسكىكە يا شىتكى پىشت پىن بەستار: كەسكىكە مەتەنە پىكرار.
(۳) ئومىدەوەر: ئومىدە: ھىوادارى: ھىوا: (Have ~ in the future).
(۴) [Rare]، جىنى پراوېوون: دىلسۆزى.
(۵) شىت خراڭە نەستۆ: پىشت پىن بەستار. (ب) بەرپىسىرى.
(۶) چاودىرى. (۷) سىپاردە.
(۸) قەرز: (He sells on ~).

- (۹) بەكىنى چەند كۆمپانايەكە بۇ بەرپەرىكانى نەھىشتن: قۇرۇخ: كارتىل.
(۱۰) زەوى وزارو خانۇوى كەسكىكە پىن دەسەلات يا كەتەكار يا مەنەلىك
سىپاردە بە كەسكىكە تر بۇ چاودىرى كىردى. (ب) مەتەنە: نەم پىن سىپاردە.
(ج) پى سىپىردار: چەند پىن سىپىرداروۈك (د) مافى شو كەسەى خانوو و
زەوى وزارەكەى سىپىرداروەر بە كەسكىكە تر بۇ چاودىرى كىردى.

- (۱) مەتەنە پىكرىد: پىشت پىن بەستىن: پراوېرپىكرىد.
(۲) ھىوا بوون: ئومىدەوار بوون. (۳) قەرز پىدان (لەبەر مەتەنە پىكرىد).
(۱) مەتەنە پىكرىد: پىشت پىن بەستىن: پراوېر پىن بوون. (۲) پىن سىپاردە.
(۳) پىا راپەرموون. (۴) وا زائىن: وا دانان. (۵) ئومىدەوار بوون: ھىوادار بوون.
(۶) قەرز پىدان (لەبەر مەتەنە پىكرىد).

- adj.** سىپىردار: سىپاردە: لەزىر چاودىرى كەسكىكە تردايە.
in trust, سىپىرداروەر بە كەسكىكە تر بۇ چاودىرى كىردى.
trust to, پىشت پىن بەستىن.
trust company, بانقى سىپاردە
trustee (trʌs-tē'), *n.* (۱) پى سىپىردار: كەسكىكە خانوو و زەوى وزارى
كەسكىكە تىرى پىن دەسپىردى.
(۲) نەندامى دەستەى پىن سىپىرداروۈك دانىشكايەك يا نەخۇشخانەيكە.
(۳) كەسكىكە خانوو و زەوى وزارى قەرزلىكى پىن دەسپىردى تا
دانەوەر قىرەكە.

- (۱) پىن سىپاردى خانوو و زەوى وزار بۇ چاودىرى كىردى.
(۲) پىن سىپاردى خانوو و زەوى وزارو سامانى قەرزلىك تا دانەوەر قىرەكە.
(۱) نىش وركارى پىن سىپىردار.
(۲) پىن سىپاردى وولاتىك يا ھەرنىمىكە وولاتىكى تر لەلەين كۆمەلى
نەتەوەرەكەگىرتووەكانەوەر بۇ چاودىرى كىردى.
(۳) وولاتىك يا ھەرنىمىكە وەھا سىپىردار

- trustful** (trʌst'fʌl), *adj.* خوش پراوەر: بە ھەموو كەس پراوېر.
-trustfully (*adv.*); **trustfulness** (*n.*).
trust fund, سەرمایە سىپاردە: پارەو سەرمایە تىرى كەسكىكە

- دەسپىردى بە كەسكىكە تر يا بائىك بۇ ھەلگىرتن چاودىرى كىردى
خوش پراوەر: بە ھەموو كەس پراوېر.
trusting (trʌst'ɪŋ), *adj.*
(۱) جىنى پراوەر: مەتەنە پىن نەكرار.
trustless (trʌst'lis), *adj.* پىشت پىن نەبەستار: (ب) پىر: بە ھەموو كەس پراوېرەكەر: بە گومان.
trust territory, ناوچەيەكى سىپىرداروەر بە وولاتىك لەلەين كۆمەلى
نەتەوەرەكەگىرتووەكانەوەر بۇ چاودىرى كىردى: ناوچەى ژىردەستەى كۆمەلى
نەتەوەرەكەگىرتووەكان.
trustworthiness (trʌst'wʊr'thi-nis), *n.* جىنى پراوەر بوون.
پىشت پىن بەستار: مەتەنە پىن كىران.
trustworthy (trʌst'wʊr'thi), *adj.* پىشت پىن بەستار:
مەتەنە پىن دەكرى: جىنى پراوەر: سەرپاست.

- trustworthily** (*adv.*).
trusty (trʌst'i), *adj.* (۱) [Rare]، خوش پراوەر.
(۲) پىشت پىن بەستار: مەتەنە پىكرار: جىنى پراوەر.
(۱) كەسكىكە مەتەنە پىكرار: كەسكىكە پىشت پىن بەستار.
(۲) بەندىكە ھەندى مافى تايەتەى دەكرى: لەبەر پەروشتى باش.
-trustily (*adv.*); **trustiness** (*n.*).
(۱) (ب) جىنى پراوەر بوون (ب) دىلسۆزى: پاكى.
(۲) راستى. (۳) راستلى: راستگوى: راستىيەك: شىتكى راست
بە راستى: پىن گومان: لە راستىدە: ئوى راست بىن.
(۱) راستگوى: راستگوى: راستار: راست.
(۲) راست: لەگەل راستىدە: دىگەنجى: ھەلەنەبەستار.

- truthfully** (*adv.*); **truthfulness** (*n.*).
try (tri), *v.t.* (۱) جىپاكرىدەوەر (۲) (ب) تىواندەنەوەر (كەرە، پۇن).
(ب) (out ~)، پوختەكرىدە بە گەرمى (كانزا): پاك كىردەوەر: دەرھىتان.
(۳) [Now Rare]، بۆيۈرۈن لەسەر كىردن: بىرەوەر ناكۆكىيەك بە زۇرانبازى.
(۴) (ب) دان بە دانگا: بىراردانى داوايەك لە دانگا.
(ب) بىرارى تاوانبارى يا پىن تاوانى كەسكىكە دان لە دانگا.
(ج) دادپىرسىن: دادپىرسى كىردن: دادگەرى كىردن. (۵) تاقىكرىدەوەر
(۶) رەندەكرىد: بە رەندە ساف و لووس كىردن.
(۷) تاقىكرىدەوەرەكى سەخت كىردن: (They ~ your patience).
(۸) بەكارھىتان بۇ تاقىكرىدەوەر: تاقىكرىدەوەر: (T ~ this new recipe).
(۹) كۇشش كىردن: ھولەدان: تىكۇشان.
(۱۰) [Obs.], سەلمەندىن: ساغ كىردەوەر: چەسپاندن.
(۱) ھولەدان: كۇشش كىردن: (Please ~ and behave).
(۲) تاقىكرىدەوەر.

- (۱) ھولە: كۇشش: ھولەدان: تىكۇشان. (۲) گۆل كىردن (يارى رەگى).
try on, تاقىكرىدەوەر (جەل وەرگ، پىلاو): (Try this shirt on).
try out, (ب) ووردى تاقىكرىدەوەر:
(The idea seems good but it needs to be tried out.)

- (۲) تاقىكرىدەوەر لىھاتووى (نۆنەرى شائو سىنەما، وەرزشكار... ھتد).
trying (tri'ɪŋ), *adj.* سەخت: گران: قورس: ماندووكەر: ناخۇش:
(a ~ time, day, experience, etc.; work that is ~ to the eyes)
رەندە (دارتاشى).
trying plane, تاقىكرىدەوەر لىھاتووى (نۆنەرى)
tryout (tri'out), *n.* [Colloq.], شائو سىنەما، وەرزشكار... ھتد).

- trypanosome** (trip'ə-nə-sōm), *n.* Also **trypanosoma,** گياندارى كۈنكەر: جانەوەرلىكى بە چا و نەبىراوى مەخۇرە لە خۇنى مۇقۇ
گياندارە بىرەدەركەنى تردا دەزى دەبىتە ھۇى نەخۇشى نووستووى.
trypanosomiasis (trip'ə-nō'sō-mī'ə-sis), *n.* نەخۇشى
تووش بوو لە گياندارى كۈنكەرەوەر. (ووشى پىشور بىيە)
trypsin (trip'sin), *n.* تىپسىن: نەزىمىكە پەنكرىاس دەرىدەدات
(يارمەتى ھەرس كىردى پىرتىن دەدات).

- tryptic** (*adj.*).
tryptophan (trip'tə-fan), *n.* Also **tryptophane,** تىپتوفان:

tuck

- [British Slang], خوارده مەنى.
- tuck away** (or in), [British Slang]. ماشىنە: زۆر خواردىن.
- tuck** (tuk), *n.* [Archaic]. شېرى تەڭكە: شمشىرى تەڭكە.
- tuck** (tuk, tōōk), *v.t.* [Scot.]. لېدان: مەتابەتتى تەپلە.
- تەقە ئى مەلسان.
- n.* لېدان: تەقە.
- tucker** (tuk'ēr), *n.* (۱) پارچە مەكىنە يەككى جەل دورىنە بۇ چىرىچ ولۇچ.
- كردنە خەلەو بۇ جۈانى. (۲) پەخەي نەخشىنراوى كراسى ژئانە.
- tucker** (tuk'ēr), *v.t.* [Colloq.], (~ out). ماندووكردن.
- ھىلاك كردن.
- tucket** (tuk'it), *n.* [Archaic]. دەنگى كەپەتە يا زورپا.
- tude** (tōōd, tūd), (~ tude) باشكەنگە مەئانى: بوون چۈنئىتى: -ى.
- Tudor** (tōō'dēr, tū'dēr), *n.* (۱) بىنەمالەي تىۋدۇر (كە حوكمرانى.
- نىنگلەتەرەيان كوردە سالى ۱۴۸۵-۱۶۰۳). (۲) تىۋدۇر: پاشاي تىۋدۇر.
- (۳) ھۈنەر يا ھۈنەر مەندىكى چەرخى تىۋدۇر لە ئىنگلەتەرە.
- adj.* (۱) تىۋدۇر: تىۋدۇر لە بىنەمالەي تىۋدۇر ئىنگلىزىيە.
- (۲) تىۋدۇر: شىۋازىكى خانوسازىيە (*T~ architecture*).
- (ب) تىۋدۇر: تايەتتى بە چەرخى حوكمرانى تىۋدۇر: (*T~ verse*).
- Tuesday** (tōōz'di, tūz'di), *n.* *Abbr.* Tuc(s)., سى شەممە.
- tufa** (tōō'fə, tū'fə), *n.* (۱) توفە: بەردەگە چىكى كۈن كۈنە.
- (۲) tuff.
- tuff** (tuf), *n.* توف: مەردىكى ئاگرېتتى كۈن كۈنە.
- tuft** (tuft), *n.* (۱) كاكۇل: كىسسۇ: گۈلدە: تىقە: پەنە كىيا: تۈپەنە موو يا.
- پەنە يىزى گۈلدە گەنە شامى: (۲) رىشوو.
- (۳) بىشە: پەنە دارو دەۋەنى چى. (۴) goatee.
- v.t.* بە رىشوو پاراندەنە.
- v.i.* بە كۈمەل بووان: بە چىرى بووان.
- tug** (tug), *v.t.* (۱) پەنجەن: كۈشش كىردن: ئىشكەردن: ھەلەدان.
- (۲) خەمات كىردن: ئىكۇشان.
- (۳) ~ at ~ توند راکىشان: بە قايم راکىشان:
- (*She ~ged at her boots.*)
- v.t.* (۱) توند راکىشان: بە زۆر راکىشان: بەكىش كىردن: تەكان پىندان.
- (۲) راکىشان: راکىشان بە بەلەمى راکىشان.
- n.* (۱) راکىشانىكى توند.
- (۲) كىش مەكىش: مەلەن: زۇرانباي (مەجان):
- (*a ~ between loyalty and desire*)
- (ب) كۈششكى زۇر: ھەلەنكى زۇر.
- (۲) كۈرىس: زنجىر. يا قايشى راکىشان (بەتايەتتى قايشى نەسپ بەستىن
- بە گالىسكەو بۇ راکىشانى). (۴) tugboat.
- tugger** (*n.*).
- tugboat** (tug'bōt), *n.* بەلەمى راکىشان.
- (ھەرۋەھا " lowboat ").
- tug of war**, (۱) كۈرىس كىشەكى.
- (۲) كىش مەكىش: زۇرانباي (مەجان): مەلەن.
- tuille** (twēl), *n.* زۇرى پان.
- tuition** (tōō-ish'an, tū-ish'an), *n.* [Archaic]. پاسەۋانى: (۱) چاۋدىرى: سپارەد. (۲) فېركردن (۳) كرىي فېركردن: كرىي قوتابخانە.
- (ھەرۋەھا " tuition fee ")
- tuitional; tuitionary** (*adj.*).
- tularemia, tularaemia** (tōō 1ə-rē'mi-ə), *n.* تولارېمىيە
- تاي كېرۈشكە: دىمىگە لە گياندارى كۈزەندەو (بەتايەتتى كېرۈشكە)
- دادە كېرۈشكە بە مۇۋەدەكات. (ھەرۋەھا " rabbit fever ").
- tule** (tōō'le), *n.* جورىگە لە زەل.
- tulip** (tōō'lip, tū'lap), *n.* ھەلەلە: گۈلە سوورە: چارەچەقەلە.

tumid

- tulip tree,** جۈرە دىمەختىگە گۈلى ۈك ھەلەلە دەگىرى
- tulip wood,** دارى دىمەختىگە گۈلى ۈك ھەلەلە دەگىرى.
- tulle** (tool), *n.* جۈرە ئاۋرىشىمىكى تەنگە (پەچەو سىرگىيى ئى دروست دەگىرى).
- tullibee** (tul'ə-bē), *n.* جۈرە ماسىيەكە
- tumble** (tum'b'l), *v.i.* (۱) تەقەلەيدان: تەقەلە بازى كىردن.
- (۲) (۱) ھەرەس بىردن: لەپەر پووخان: لەپەر كەۋتەن.
- (ب) لەپەر شكان (نرخ) (*Prices ~d.*).
- (۳) پىن ھەلەكەۋت: چورەم دان: ساتمەدان: نوچ دان: سەرسەم دان.
- (۴) خەل بوونەو: نەم دىيو نەردىو كىردن: تەپاۋتەل كىردن.
- (۵) بەپەلەو لەتەردانەو پۇشەن: (*She ~d out of bed half awake.*)
- (۶) [Slang] (~ to). لەپەر بۇ دەركەۋت: لەپەر پىن زانەن.
- v.t.* (۱) پووخاندان: خەست: پەماندن: تەپاۋتەل پىندان: دان بە زەۋىدا:
- خەل كىردنەو: نەم دىيو نەردىو پىكردن: تەقەلە پىندان: ھەرەس پىن بىردن
- (۲) بەسەر يەكدا دان: ئىكەل ۈپىكەل كىردن: ئىكەدان: شىۋاندن
- (۳) خولاندنەو: سوۋراندنەو.
- n.* (۱) (b) تەقە: تەقەلەيدان (ب) كەۋتەن: پووخان: ھەرەس.
- (ج) چورەم: ساتمە: پىن ھەلەكەۋتەن.
- (۲) شىۋان: شىۋاۋى: ئىكەل ۈپىكەلى: ئاۋىكەل ۈپىكى.
- (۳) كۈمەلنىكى ئىكەل ۈپىكەل يا ئاۋىكەل ۈپىكە.
- tumblebug** (tum'b'l-bug), *n.* گوۋىلنىكە: قانۇنچەكە رەشە
- تەرسى ۈلەخ كۈدەكاتەۋە خە ھەلى دەداتە خەلى دەكاتەۋە
- tumble-down** (tum'b'l-doun), *adj.* پەپىۋوت: شەق ۈشەر:
- خەرىكە پىرووخى: (*He lived in a ~ shack.*)
- tumbledung** (tum'b'l-dug), *n.* ~ tumblebug.
- tumbler** (tum'blēr), *n.* (۱) تەنەفاز: تەقەلە باز.
- (۲) سەگى كەروپىشكەن.
- (۳) كۈتەرى تەقەلە باز. (ھەرۋەھا " tumble pigeon ").
- (۴) پەرداخ. (۵) پىر پەرداخكە: نەم خوارەندەۋىيە لە پەرداخكەدە
- (۶) نەم پارچەيە قەلە كە دەپن بىجۈلەننى تاكو قەلەكە دىكەنەۋە
- (۷) بوۋەكەشۈرەيەكە كە دەستى تىۋەدرا بەم لاۋ بەۋلادا دەكەۋىتەۋ دۋاۋى
- دېتەۋە جىۋى خۇي
- (۸) (b) مەكىنەي جەل ۈشكە كىردنەو. (ب) tumbling box
- (۹) نەم پارچەيەي گېرى مەكىنەي ئوتومبىلى پىن دەگۈرۈت
- tumbleweed** (tum'b'l-wēd), *n.* گىياخلىنىكە:
- بىنچى ۈشكى ھەلەكەۋى باھەلگەرتۈۋ.
- tumbling** (tum'b'l-ī), *n.* تەنەفاز: تەقەلە بازى
- tumbling box** (or barrel), بەرمىلى خولەۋ: بۇ شت ئىكەن
- كردن, ساف ۈلۈس كىردن, يا پاك كىردنەو.
- (۱) نامىۋى سزادانى كۈن.
- (۲) گالىسكەي ھەلەكەۋەي جۈوتىار. (۳) گالىسكەي گۈاستەۋەي ئاۋانباران
- بۇ سەر پەراندىيان بە " كىۋتەن " لەكاتى شۇرۋى فەرەسەيدا
- (۴) گالىسكەيەكى دوۋىنچەكى سۈپاۋىيە بۇ جەبەخانە گۈاستەۋە
- tumefacient** (tū'mə-fā'shənt), *adj.* دەپىتە ھۈي ئاۋسان.
- tumefaction** (tōō'mə-fak'shən, tū'mə-fak'shən), *n.* (۱)
- (۱) ئاۋسان (ب) ئاۋساۋى. (۲) نەندامى ئاۋساۋ يا ھەۋكردو
- tumefactive** (*adj.*).
- tumefy** (tōō'mə-fī', tū'mə-fī'), *v.t.* ئاۋساندن.
- v.i.* ئاۋسان.
- tumescence** (tōō-mes'ns, tū-mes'ns), *n.* (۱) ئاۋسان:
- ئاۋساۋى (۲) نەندامى ئاۋساۋ.
- tumescant** (tōō-mes'nt, tū-mes'nt), *adj.* ئاۋساۋ ھەۋكردو.
- tumid** (tōō'mid, tū'mid), *adj.* (۱) ئاۋساۋ ھەۋكردو
- (۲) فەشە: لە نەندازە بەدەر پاراۋە: ئاسادە: (*a ~ prose style*)
- (۳) دەپىۋقۇ: پىر

tummy

-tumidity (n.); tumidly (adv.).

tummy (tum'i), n. [Colloq.] = stomach.

tumor, tumour (too'mēr, tū'mēr), n. (۱) برىنى شىرىنچە:

سندان: شىرىنچە: دوومەل: برىنى پىسى دەرىۋىقىو.

(۲) ئاروساۋ: ئوۋ: شۇنىڭكى ئاروساۋ

tumorous (tōō'mēr-əs, tū'mēr-əs), adj. (۱) سىنداس:

تايىبەنى بە برىنى شىرىنچە: (۲) برىنى شىرىنچە: برىناۋى: سىندانۋى

tumour (tōō'mēr, tū'mēr), n. = tumor.

tumular (tōō'myoo-lēr, tū'myoo-lēr), adj.

tumulose (tōō'myoo-lōs', tū'myoo-lōs'), adj. Also tum-

ulous, پەرە لە گىردىگە: گىردىگە: زۆر

tumult (tōō'mult, tū'mult), n. (۱) دەنگەدەنگ: جەمارە: ھەرا:

ھەراۋەرىا: ژاۋەژاۋ (۲) پىشۋى: ئاشۋوب.

(۳) مېشكە ھەست ۋورۋوژان: شىۋان: (His mind was in a ~.)

tumultuary (tōō-mul'chōō-er'i, tū-mul'chōō-er'i), adj.

tumultuous (۲) شىۋان: ئىكەل: ئىكەل: ئاپىكە: ئاپىكە

tumultuous (tōō-mul'chōō-əs, tū-mul'chōō-əs), adj. (۱)

گەرم: مەخار: دەنگەدەنگاۋى: ژاۋەژاۋى

(a ~ welcome, convention, debate, etc.)

(۲) ئاشۋوبىكى: ئاۋەمچى: (a ~ group of students)

(۳) ۋورۋوژان: بى ئارام: (a ~ heart, mind, etc.)

-tumultuously (adv.).

tumulus (tōō'myoo-lās, tū'myoo-lās), n.

گۆپ: كۆمەلە: خۇلى سەر گۆپ.

tun (tun), n. (۱) بەرمىلى مەي ۋىرە.

(۲) پىۋانەبەكى شەلە: برىتىيە: ۲۵۲ گالۋن.

v.t. كۆرەنە: نەم: جۆرە: بەرمىلەۋە: لە بەرمىلدا: ھەلگىرتن

tuna (tōō'nā), n. تۋونە: جۆرە: ماسىيەكە

tuna (tōō'nā), n. = prickly pear.

tunable (tōō'nā-b'l, tū'nā-b'l), adj. Also tuneable, ساز (۱)

دەكرىت: ئامىرى: مۇسقىقا: خۇش: ئەۋا: دەكرىت: (۲) tuneful

tundra (tun'dra, toon'dra), n. تەندرا: دەستى: پۋوتى: بىن: دارو

دەرخنى: ھەرىنى: تەۋەرى: باكوورى:

tune (tōōn, tūn), n. (۱) دەنگ: (۲) ئاۋاز: ئەۋا.

(۳) يەك: ئەۋاي: يەك: دەنگى: يەك: ئاۋازى.

v.t. (۱) سازكرىنى: ئامىرى: مۇسقىقا: خۇش: ئەۋا: كۆرەن

(to ~ a musical instrument)

(۲) گونخاندن: شىياندن: سازكرىن: يەك: ئەۋا: كۆرەن

(۳) سۆزكرىن: بە: ئاۋاز: دەرىپىن

v.t. يەك: ئەۋا: بۋون: گونجان: سازان

ھەلۋىستى: خۇ: گۆپىن:

ھەلۋىست: پەفتارى: خۇ: چاك: كۆرەن

sing a different tune, ~ change one's tune.

نەۋەندە: پارە: نىخ: خەرجى: ... ھتە.

to the tune of, [Colloq.] گۆپىگىرتن: رادىۋو: خىستە: سەر: ئىستىگەيەكى: تايىبەنى: گۆپىگىرتن

tune in, گۆپى: نەكرىش: ئەكەسىك: گۆپى: داخست.

tune off, چاك: كۆرەن: رادىۋو: ۋاۋەۋا: نەھىشتىر: لەسەرى:

tune out, (۱) سازدانى: ئامىرى: مۇسقىقا

tune up, (۲) سازدان: با: سەكرىنى: بەشى: كارەبايى: ئوتومبىل: (to tune up a car)

tuneful (tōō'nə'fəl, tū'nə'fəl), adj. خۇش: ئاۋاز: يەك: ئەۋا: ساز:

خۇش: مۇسقىقا

-tunefully (adv.); tunefulness (n.).

tuneless (tōō'nə'lis, tū'nə'lis), adj. بىن: ئاۋاز: دىساز: ئاخۇش:

ئامۇسقىقا

-tunelessly (adv.); tunelessness (n.).

turbaned, turbanned

tuner (tōōn'ēr, tūn'ēr), n. (۱) سازكرى: ئامىرى: مۇسقىقا:

ئاۋاز: خۇشكرى: (a piano ~)

(۲) ئامىرى: سازدانى: دەنگى: رادىۋو.

tune-up (tōōn'up), n. سازدانى: بەشى: كارەبايى: مەكىنە: ئوتومبىل:

سازكرىنى: ئوتومبىل: (My car needs a ~.)

tung oil, پۇنى: تانگ: لە: بەرى: دارى: "تانگ" دەردە: ھىنرىت: ۋە: لە: بۆيەدا:

بەكارىت.

tungsten (tun'stən), n. تەنگىست: توخىنىكى: كانزايى: خۇلە: مىنشىيە:

لە: سەخت: كۆرەن: پۇلا: ۋە: دىروستكرىنى: تەل: ئاۋ: گۆپى: كارەبادا: بەكارىت.

-tungstenic (adj.).

tungsten lamp, گۆپى: تەنگىست: تەل: ئاۋەكە: لە: تەنگىست:

دىروستكرارە.

tungsten steel, پۇلا: تەنگىست: پۇلايەكى: زۆر: سەختە: تەنگىستى:

تۇدايە.

tungstite (tun'stit), n. تەنگىستى: كانزايەكى: زەرد: يا: زەردى:

سەۋىيازە

tung tree, دارى: تانگ: دەرەختىكى: بەنرخە: پۇنىكى: ۋوشكەرەۋە: لە:

بەرمەكى: دەردە: ھىنرىت: ۋە: لە: بۆيەدا: بەكارىت.

(tung-oil tree " ") ھەروەھا:

tunic (tōō'nik, tū'nik), n. (۱) بەرگىنى: كۆنى: يۇنانى: پۇمانى: ۋەك:

كراسە: ھەتا: ئەنۇ: (۲) چاكەتەك: يا: بلووسىكى: دەلە: پىشتىنى: لەسەر: دەبەستى:

(۳) چاكەتى: پۇلىس: سەرباز: (۴) tunicle

(۵) پەردە: بەرمەۋە: يا: بەرى: ئەندامى: گىياندان:

(۶) پىستى: تۇۋ: يا: پورەك.

tunica (tōō'ni-kə, tū'ni-kə), n. پەردە: داپۇشەر: (گىياندە: ناسى):

پوۋەكناسى: پىست.

tunicate (tōō'ni-kāt', tū'ni-kāt'), adj. (۱) ئەلەكە: ئەلەكى: (پىيان):

(۲) پەردەدار: (گىياندە: ناسى):

n. گىياندانكى: سەرەتايى: دەريايە.

tunicle (tōō'ni-k'l, tū'ni-k'l), n. جۆرە: جىبە: يا: عەبايەكى: قەشەيە:

tuning fork, چىنگالى: دوۋپەل: دەنگەرەۋە: ئامىرىكى: دوۋپەل:

دەنگەرەۋە: لەسەر: دەنگەكى: ئامىرى: مۇسقىقا: سازدەكرى:

tunnage (tun'ij), n. = tonnage.

tunnel (tun'l), n. (۱) گولبىنە: (ب) دوۋكەل: كىش: (۲) تونىل:

(۳) كۆن: (بەتايىبەنى: كە: گىياندانكى: ھەلى: كەندىن):

v.t. (۱) تونىل: لىدان: تونىل: بەنۇردا: بىردن: (۲) كۆن: ھەلگەندن: بىكەن: كۆرەن

(۳) تونىل: لىدان: بۇ: چۈنە: ئورورەۋە: يا: دەرمەۋە.

v.t. تونىل: لىدان:

-tunneler; tunneller (n.).

tunny (tun'i), n. تەنى: جۆرە: ماسىيەكە.

tup (tup), n. (۱) بەران: (۲) سەرى: مەكىنە: پاچە: كۆلەكە: داکوتان:

سەرى: چەكوش.

v.t. پەرىن: (بەران): سۋاربۋون: جۋوت: بۋون.

tupelo (toō'pi-lō), n. (۱) دەرەختىكى: زەلكارى: سەختى: جەۋىدارە:

گۆلى: سەرىكارو: بەرى: شىن: نەرخەۋانى: دەكرى:

(۲) دارو: تەختە: سەختى: ئەم: دەرەختە.

tuppence (tup'ns), n. = twopence.

تەپلەمەكى: چىنارو: زىستانە:

tuque (took, tūk), n. (۱) تۇراني:

Turanian (too-rā'ni-on, tyoo-rā'ni-on), n. (۲) زامانە: تۇرانييەكەن:

adj. تۇراني: تايىبە: بە: گەلە: تۇرانييەكەن: زامانە: كەيان:

turban (tūr'bən), n. (۱) سەرىنچ: كلاۋو: جامانە: مېزەر:

(۲) شەپقەيەكى: ئانە: بىن: لىۋارە:

turbaned, turbanned (tūr'bənd), adj. سەرىنچى: بەستۋە:

سەرىنچ: لەسەر: كلاۋو: جامانە: بەسەر: مېزەر: بەسەر:

turbellarian

turbellarian (tūr'ba-lār'i-ən), *n.* کرمیکی پانی ناویچه
adj. تایهتی بدم کرمه
turbid (tūr'bid), *adj.* (a ~ river) لیل: لیخن .

۲. چر (دووکەل، همون): پرا: تال: (~ clouds) .
۳. شنوا: یشتو: (~ thoughts)

-turbidity; turbidness (n.); turbidly (adv.).

turbidimeter (tūr'bi-dim'ə-tēr), *n.* پنومری لیلی ناو و شله
turbinate (tūr'bi-nit, tūr'bi-nāt'), *adj.* Also **turbinated**,

(۱) وەك قوچەكی سەریەرەمخوار یا هەنگەراوه

۲. پینچ پینچۆكەیی (توینکاری): پینچ لول (نیشقانی ناو كونهلوت).

n. ۱. قاوغی پینچ پینچۆكەیی. (۲) نیشقانی پینچ لول.

-turbation (n.).

turbine (tūr'bin, tūr'bīn), *n.* تۆرپین مەكبەنەكە پینچەدارە بە
هیزی هەلە. ناو. یا هەوا دەخولیتەرە: (~ a steam ~; a ~ boat)

turbid (tūr'bid), *n.*

turbo- (tūr'bō), *n.* كۆترینکی دەنوك و سەر كۆرتە

turbojet engine, پینشگرێكە بەمانای: تۆرپینی

turbot (tur'bōt), *n.* مەكبەنە تۆرپینی فرۆكە

turbulence (tūr'byoo-ləns), *n.* Also **turbulency**, پشینی

شنواری: بێ ناسوودەیی: ناشووب. (۲) سەركێشی: یاخیتی.

(۳) ووروژان (هەوا): توندی هەوا (كە دەبیته هۆی تاسە):

(The plane ran into ~.)

turbulent (tūr'byoo-lənt), *adj.* (۱) سەركێش: یاخی: لاسار:

(a ~ mob) سەرچر

(۲) ووروژان: پەشینی: هەلچوو: هەلساو: زریانای:

(~ waters; a ~ river; ~ feelings)

(۳) شینوا: ناسوودە: (~ a ~ period of history)

-turbulently (adv.).

Turco- (tūr'kō, tūr'ka), Also **Turko-**, پینشگرێكە بەمانای:

تورکی

Turcoman (tūr'ka-mən), *n.* = **Turkoman**.

turd (tūrd), *n.* ۱. سنا: سنەگوو

۲. [Vulgar Slang] کەسێکی هیچ و پوچ و بێ نرخ.

tureen (too-rēn'), *n.* دەفرێکی گەرەم قوولی شۆریا.

turf (tūrf), *n.* ۱. هەرز: چیمەن: چینی سەرەری خاك بە گيا و چیمەنەرە.

۲. پارچە هەرز: پارچە چیمەن. (۳) پاشمارە: گزۆگیای پزۆ.

۳. [Slang] (a) ناوچەكە كە بە دەست تاقمێك شەقارە: هەرزەكارە: بێت.

(b) ناوچە: دەسەلات: تیا چەسیاندن: مەودای شارەزایی و دەسەلات:

ناوچە: بەتایبەتی كە ناكۆکی لەسەر بێت.

۴. the ~ (a) گۆرەپانی غارغارین (كە چیمەن بێت یا پووت).

(b) غارغارین: پینشگرێکی ئەسپی.

v.t. كردن بە چیمەن: چیمەن یا گيا تێدا پواندن.

-turfy (adj.).

turfman (tūrf'mən), *n.* خەزێنكەری غارغارین یا پینشگرێکی ئەسپ

بەتایبەتی خاوەنی ئەسپی پینشگرێ.

turgescence (tūr-jes'ns), *n.* ۱. ناوساوی: تلوو: شوینی باکردوو.

۲. ناوسان: هەوکردن.

turgescence (tūr-jes'nt), *adj.* ناوساوی: هەوکردوو: باکردوو

turgid (tūr'jid), *adj.* ۱. ناوساوی: باکردوو: هەوکردوو: فوو تێكراو

۲. لە نەندارە بەدەر پاژاوه (شینوای نووسین و زمان): ناسادە: قورس و قەب:

(a ~ writing style)

-turgidity (n.); turgidly (adv.); turgidness (n.).

turgor (tūr'gēr), *n.* ۱. ناوسان: ناوساوی: باکردن: هەوکردن

۲. مەودای ناوسانی شانە: زیندووی زیندەووم.

Turk (tūrk), *n.* ۱. تورک: تورکی

turn

(Now Rare) [کەسێکی درندەو دلرەق. (۳) ئەسپی تورکی.

turkey (tūr'ki), *n.* (۱) قەلەمۆن: قەل: ئەلمەشیش: بۆقەلمۆن.

(۲) گۆشتی قەل.

(۳) [Slang] شانۆنامەكە یا ئاھەنگێكی مۆسیقای سەرئەكەوتوو

(۴) [Slang] کەسێکی بێ مێشك: کەسێکی خۆل و گێل.

بە ئاشكرا باسکردن: قسە لەپوو پوون: راستەوپوو ئی دووان. **talk turkey.**

turkey buzzard, سیسارە.

turkey cock, (۱) نێرە قەلەمۆن: نێرە قەل.

(۲) کەسێکی لەخۆبایی: کەسێکی خۆهەلکێش یا خۆشكەرەوه

turkey red, (۱) رەنگی سووری کراوه (۲) قوماشی سوور.

turkey shoot, بۆرپۆرتێکی نیشانچێتی: قەلەمۆن یا شتی تری

جوولای تێدا بە نیشان دەنرێتەرە.

turkey trot. چۆرە سەمایەکی دووکەس دووکەسی.

Turkic (tūr'kik), *n.* تورکی: کۆمەلە زمانی تورکی و نازیبجانی و

تورکمانی و کیرگیزی و تەتەر و ئۆزبەکی.

adj. (۱) تورکی: تاییبەتی بە زمانە تورکییەکان.

(۲) تورکی: تاییبەتی نوو گەلانی ئەم زمانانە بەکاردهمێن.

(۳) تورکی: تاییبەتی بە تورکەکان

Turkish (tūr'kish), *adj.* تورکی: زمان و گەل و کلتوری تورکەکان.

n. تورکی: زمانی تورکی

Turkish bath, گەرماوی تورکی: وەك گەرماوی كوردی:بە

Turkish delight, لقوم: حەلوا.

Turkish towel, خاوی تورکی: خاوی:بەکی لۆكە: ئەستوورو زبەر.

Turkism (tūr'kiz'm), *n.* تورکیتی: نەریت و کلتوو و بیروای تورکی.

Turko- (tūr'kō, tūr'ka), Also **Turco-**, پینشگرێكە بەمانای:

تورکی.

Turkoman (tūr'ka-mən), *n.* Also **Turcoman**, (۱) تورکمان:

تورکمانی: کۆچەرێکی تورکی لە ئۆزبەکستان و کازاخستان ژیاو

(۲) زمانی ئەم تورکمانانە

Turk's-head (tūrks'hed'), *n.* چۆرە گرێ:بەکی وەك مێزەرە

(کەشتیوانی).

turmeric (tūr'mēr-ik), *n.* زەردەچەرە

turmoil (tūr'moil), *n.* پشینی: هەراوه:هەرا: ووروژان: ناسوودەیی:

ناژاوه: ناشووب.

turn (tūrn), *v.t.* (a) (to ~ a wheel) (۱) خولاندنەرە: سووراندنەرە:

(b) بادان: وەرچەراندن: وەرگیران: (to ~ a key)

(c) هەلگەرانەرە: (He ~ed a somersault)

(۲) (a) خەراتی کردن (b) خەر هەلدان.

(c) بە رێك و پێکی جوانی دارشتن: (He can ~ fine phrases)

(۳) وەرچەراندن: وەرگیراندن: (T ~ your chair around)

(۴) (over ~) ئەم دیوو ئەودوو پێکردن: بیرلێکردنەرە:

(She ~ed the plan over in her mind)

(۵) چەماندنەرە: دەمی چەق: کول کردن

(۶) (a) هەلدانەرە: هەلگەراندنەرە: (He ~ed the page)

(b) هەلگیرانەرە: کێلان

(c) ئاوه‌ووکردن: هەلگیرانەرە (ج): بەروپشت کردن.

(۷) سەرەوژنکردن: هەلگیرانەرە: دەمەوونخون کردن.

(۸) تێكدان (دل): شیاندن: دل تێكەلهێنان

(The violence ~ed her stomach.)

(۹) وەرگیران: لادان: شکاندنەرە: وەرچەراندن:

(He ~ed the blow.)

(۱۰) (a) گۆرین: پا پین گۆرین: وەرگیران:

(I ~ed her to progressive views.)

(b) ئی هەلگەراندنەرە: ئی وەرگیران: ئی کردن بە دۆژم: ئی هاندان

(She ~ed his friends against him.)

- (۱۷) (۱) خۇنلواندىكى كورت لە بەرنامىيەكى جۇراوجۇردا.
(ب) نۆۋەتتىكى نەم بەشە كورتە. (۱۸) كېيىن فۇرۇشتىن (پارەبازى).
(۱۹) [Colloq.]، خورپە؛ پارچىلەن.
(۲۰) شىۋان يا خورپەكى تايپەتتى (بەرگ، گىتوگۇ... ھتد).
(۲۱) تواناي زىككى؛ ھىز؛ مەيلى.
(۲۲) بەرە؛ پورە؛ (The discussion took an interesting ~).
at every turn, ھەمىشە؛ ھەممۇ كات.
by turns, بە نۆرە؛ بە سەرە؛ يەك لە دىۋاي يەك.
in turn, بە نۆرە؛ لە نۆرەى خۇيدا؛ بە پىن.
on the turn, [Colloq.]، لە گۆيىندايە؛ لە كاتتى گۆيىندا.
out of turn, (۱) نۆرەى خۇى ئۇيە؛ پىن نۆرە؛ بەيىن سەرە.
(۲) ناۋەخت؛ لە كاتتى خۇيدا ئۇيە؛ ئابەجى؛ (talking out of turn).
(۳) [Colloq.]، سەركىشانە.
take turns, نۆرەگىردن؛ سەرەگىردن.
to a turn, ئۆز بە چاكي؛ بىر پادەيى پىۋىستە.
turn a blind eye, چاۋ ئى نووقاندن.
turn a deaf ear, گوۋى نەگىرتن؛ گوۋى ئى كەركىردن؛ خۇ ئى كەركىردن.
turn against, ئى ھەلگەپانەرە؛ ئى ھاندان؛ دۇر ۋەستان.
turn a hair, پەست بوون؛ تىكچوون؛ ترسان.
turn and turn about, بە نۆرە؛ بە سەرە؛ يەك لە دىۋاي يەك.
turn away, (۱) پوۋىگىردن بەۋلاۋە؛ پوۋ ۋەركىپان.
(He turned away in disgust.)
(۲) ئى ۋەركىپان؛ پىشت تىكىردن.
(۳) ۋەرنەگىرتن؛ جىن نەكەردنەۋە؛ دەست بە پوۋەۋە نان.
(۴) دەرەگىردن؛ دوۋر خىستەنەۋە.
گەپاندەۋە؛ بەرنەنگارى كىردن؛ كىشانە دىۋاۋە.
(We turned back the attack.)
turn back, (۱) پەنگ گۆيىن.
(۲) (۱) پەنگ سوۋر ھەلگەپان؛ تەرىق بوۋنەۋە.
(ب) پەنگ زەرد ھەلگەپان؛ پەنگ زەردبوۋن؛ پەنگ ھەلەپىگان.
turn down, (۱) پەسەند نەكەردن؛ ئەۋىست.
(to turn a proposal down)
(۲) دەست بە پوۋەۋە نان؛ قەسە شكاندن؛ پىن پازى نەبوۋن.
(۳) كىزىكەردن (رادىق، چىرا... ھتد).
turn in, (۱) پىچىگىردنەۋە بۇ ناۋ. (بۇ ناۋەۋە چوۋن (پەنجەي پىن).
(۲) پىندان؛ دانەدەست.
(The students turned in their assignments to the teacher.)
(۴) دان بە دەست پۇلىسەرە؛ سوۋسە گەياندن بە پۇلىس؛ خەپەرلىندان.
(They turned the fugitive in.)
(۵) گەپاندەۋە؛ بۇ گەپاندەۋە. (۶) دوۋ قەدەگىردن.
(۷) [Colloq.]، چوۋنە جىن؛ نوۋىست.
turn loose, (۱) (۱) بەرەلا كىردن؛
(to turn loose a captured animal)
(ب) بىر بۇ بەرەلا كىردن؛ جەلە بۇ شىل كىردن.
(۲) تەقەندەن؛ تەقەپىگىردن. (۳) تەقەلىگىردن.
turn off, (۱) لە پىنگەيەكى سەرەكى لادانە سەر پىنگەيەكى تەكە لىۋى
جىيا دەيىنەۋە. (۲) ئى جىيا بوۋنەۋە (پىنگە).
(to turn off the water, faucet, etc.)
(۱) ئاۋگىرتتەۋە. (۲) ئاۋگىرتتەۋە (گۇپ، چىرا، رادىق، مەكىنە... ھتد).
(Please turn off the light, radio, etc.)
(۵) لادان؛ لە پىرەۋى خۇ لادان؛ پىرەۋ پىن گۆيىن.
(۶) [British]، دەرەگىردن؛ فەرمانەنەر، كىزىگان.
turn on, (۱) كىردنەۋە (بەلۋە). (۲) داگىرساندن (چىرا، گۇپ).
(۳) كىردنەۋە (رادىق، تەلەفون، خىستەگەر).
(۴) تىن بەرەۋىن؛ تىن بەردان؛ ئى ھەلگەپاندەۋە؛ پەلاماردان.

- (۱۱) پىچىگىردنەۋە (۱۲) تىپەرىن (تەمەن، ژمارە... ھتد) تىپەرىبوۋن.
(۱۳) كىزىگانەۋە؛ پان پىۋەنان بۇ دىۋاۋە؛ گەپاندەۋە دىۋاۋە.
(We ~ed the attack.)
(ب) بۇ خۇ گەپاندەۋە؛ ھەلگەپانەۋە.
(His own criticism was ~ed against him.)
(۱۴) بەرەلا كىردن. (They ~ed him loose.)
(۱۵) دەستۋەدەست پىگىردن (پارە، فۇتەنى).
(۱۶) ناۋرەدەۋە؛ لاكەردنەۋە؛ پوۋىتىگىردن؛ پوۋ ۋەركىپاندن.
(۱۷) پوۋىتىگىردن؛ نىشان لىگىرتتەۋە؛ ئاراستەگىردن.
(He ~ed his gun on her.)
(۱۸) مېشك خىستە سەر؛ ۋەركىپان بەرەۋە.
(T~ your thoughts to practical matters.)
(۱۹) نەكار ھىتان. (He ~ed his knowledge to serving people.)
(۲۰) كورس بۇ؛ كىردن بە؛ (It ~s cream into butter.)
(۲۱) ئالوگىزىگىردن؛ گۆيىنەۋە. (She ~ed her eggs into hard cash.)
(۲۲) ۋەركىپان؛ لە زامانىگەۋە بۇ زامانىكى تىن؛ داپىشتەۋە بە ۋوشى خۇ.
(۲۳) دىلغاردان؛ سەرتى سەندىن؛ شىت ۋەشەيدىگىردن.
(۲۴) تىرەش؛ بىزگان.
(۲۵) كارتىگىردن. (It ~s her nauseous.)
(۲۶) رەنگ گۆيىن؛ رەنگ تىكىدان.
v.i.
(۱) خولانەۋە؛ سوۋرپانەۋە.
(۲) سوۋر خوارىد؛ باخوارىد؛ ۋەرجەرخان. (The key won't ~.)
(۳) گىزىخوارىد؛ گىزىبوۋن؛ خولانەۋە. (My head is ~ing.)
(۴) خۇ ۋەركىپان؛ لەش ۋەركىپان.
(۵) چەمبەنەۋە؛ چەمانەۋە.
(۶) سەرە؛ ژىرەۋىن؛ دەمەۋىخون بوۋن؛ ھەلگەپانەۋە.
(۷) دىل تىكەنھاتىن. (Her stomach was ~ing.)
(۸) لادان؛ لە پىن لادان.
(۹) بادانەۋە؛ ۋەركىپانەۋە؛ ۋەرجەرخانەۋە. (The tide has ~ed.)
(۱۰) پىچىگىردنەۋە؛ بادانەۋە؛ گۆيىن (پىشان).
(۱۱) ناۋرەدەۋە؛ لاكەردنەۋە.
(۱۲) پوۋىتىگىردن. (She ~ed to music, literature, God, etc.)
(۱۳) ئى ھەلگەپانەۋە؛ پان گۆيىن؛ دۇر ۋەستان.
(He ~ed against his former friends.)
(۱۴) [Obs.]، زاربابى كىردن؛ دوۋىلى كىردن.
(۱۵) بوۋن بە؛ گۆيىن؛ تىرەش. (The milk ~ed sour.)
(۱۶) بوۋن بە؛ ۋالىھاتىن. (The ruin ~ed to sleet.)
(۱۷) بۆگەن كىردن؛ پىس بوۋن؛ تىرەش.
(۱۸) رەنگ گۆيىن؛ رەنگى تازە ئىشتىن. (The leaves are ~ing.)
n.
(۱) خولانەۋە؛ سوۋرپانەۋە؛ ۋەرجەرخان. (۲) باخوارىد؛ بادان.
(۳) (۱) پىچى؛ سوۋر؛ خول. (Give it one ~.)
(ب) پوۋى نەم پىچى. (۴) پوۋ ۋەركىپان؛ لاكەردنەۋە.
(۵) پىچى؛ پىچىگىردنەۋە؛ ۋەركىپانەۋە. (a ~ to the right)
(۶) پىچى؛ لوفە. (۷) خول؛ سوۋر (پاكرىد) يا بە پىن پىزىشتىن؛ چەرخە.
(۸) چەرخى خەرات؛ خەركە؛ چەرخ.
(۹) پىچى؛ جىن پىچىگىردنەۋە يا ۋەركىپانەۋە.
(۱۰) گۆيىن؛ گۆيىن (بەرەۋە باشى يا خراپى). (a ~ for the better)
(۱۱) سەرەتاي چەرخىكى تازەى مېۋى؛ كاتتى ۋەرجەرخان.
(at the ~ of the century)
(ب) سەرەتاي گۆيىن.
(۱۲) چاگە؛ چاگانە؛ پىارەتتى. (He did me a good ~.)
(۱۳) ھەۋل؛ ھەۋلەى ھەۋلەدان يا تاقىگىردنەۋە. (a ~ at gardening)
(۱۴) نەخۇش كەۋتەن؛ فەل ۋالىھاتىن؛ گىزىبوۋن؛ توۋرەبوۋن.
(۱۵) نۆرە؛ نۆيە؛ سەرە. (It's his ~ to mow the lawn.)
(۱۶) [British]، نۆرە نىش؛ شەفت.

turnabout

- (٥) گهوتنه سهر نهوه بهووه بهستان له سهر نهوه وهستان.
(٦) ١- گهشکه داربوون (به بنگ خوارن) شهیدابوون.
(ب) هینانه جوش و خروش؛ هومس ههلساندن:
(Rock music turns her on.)
turn one's back on, پشت تیکردن
(He turned his back on his friends.)
turn one's head, سر ئی سهندن له خویایی بوون
turn one's stomach, دل تیکه لهینان: قیژ لههاتنهوه زور پست کردن.
turn out, (١) کوژاندنهوه (گلوپ، چرا). (٢) خسته دهرهوه.
(٣) دهرکردن: کړنه دهرهوه
(٤) چوون بۆ (کۆبوونهوه، دهنگان... هتد) چوونه دهرهوه: هاتن:
(Thousands turned out to welcome the president.)
(٥) هینانه بهرهم
(٦) له نهخامدا وا بوون: والیهاتن: (The meal turned out fine.)
(٧) وا دهرکهوتن: وا بوون
(The suspect turned out to be innocent.)
(٨) (١) ههنگیرانهوه: هینانه دهرهوه: (turning out his pockets.)
(ب) بهتان کردنهوه بۆ پاک کردنهوه: پاک کردنهوه.
(٩) جل نهبرکردن: شت پیدان و ږنگ وپیک کردن.
(١٠) [Colloq.]: له جیکه ههلسان: له خهر ههلسان.
turn over, (١) تهپا وتل کردن: نهم دیوو لهودیو کردن.
(٢) سهره وژنکردن: ههنگیرانهوه
(٣) وهرگیراندن: وهرگیران: وهرچرخاندن: تهپا وتل پیکردن.
(٤) بهووردی بیرلکردنهوه.
(٥) دان بهدهستهوه: پیدان:
(He turned the evidence over to the police.)
(٦) دهسلات پیدان: پی سپاردن.
(٧) گوزین: بهکارهینان بۆ مههستیکی تر.
(٨) فروشتن: فروشتن و فروتنی تر خستهوه جن.
(٩) بایی شهونده کرین و فروشتن
turn round, (١) پوو وهرگیران: لاکردنهوه: ناووردانهوه
(٢) بادانهوه: را گوزین: ههلوئست گوزین.
(٣) بار داگرتن و بارکردن و گهراوه (کهشتی).
turn tail, له ترسدن: راکردن.
turn the scale, خستنه له لایهکدا: برینهوهی مهسهلهیهک:
تای تهرزوو خستنه به لایهکدا.
turn the corner, له تنگ وچه لههه پزگاربوون.
turn the tables, بارودنوح گوزین یا وهرگیران (بهتایبهتی له ململانی یا
بهبرههکانیدا): (Fortune turned the tables and he won.)
turn the tide, بارودنوح گوزین یا وهرگیران بهروو باشی:
(That event turned the tide for the allies in the war.)
turn the trick, نهخام دان بهدهستهوه: کار بهجیهینان
turn to, (١) پهنا بردنهوه: پهنا بۆ بردن: دالده بۆ بردن:
(The child turned to its mother for comfort.)
(٢) پوو تیکردن: (He turned to God.)
(٣) پوو تیکردن: دهست به نیش کردن: خهریکی نیش بوون.
turn up, (١) ههنگردن: دهره لنگی پانتول... هتد: نوشتاندنهوه.
(٢) قارسکردن (کراس): پهراویژ کورتکردنهوه.
(٣) سهر ههلبړین: چار ههلبړین.
(٤) دهرخست (به کنه کردن): خستهووه: ههملاین:
(The investigation has turned up new evidence.)
(٥) دهنگ بهرزکردنهوه (راديو، تلهفزیون): زیادکردن.
(٦) بهروو ژووو بوونهوه: بۆ سهرهوه چوون: سهرکهوتن.
(٧) پوودان: هاتنهدی.
(٨) دهرکهوتن: سهرههاندن: هاتن:

turnspit

- (He promised to come but he hasn't turned up yet.)
(٩) دوزرانهوه: سهرههاندن
(The watch will turn up one of these days.)
turn upon, (١) تن بهربوون: پهلاماردان.
(٢) گهوتنه سهر نهوه له سهر نهوه وهستان: بهووه بهستان.
turnabout (tūm'ə-boul'), n. (١) پوو وهرگیران: ناووردانهوه:
لاکردنهوه. (٢) (١) ههنگیرانهوه: دوو پوویی: بڼ باری: گوزینی تهواری.
(ب) پهیمان شکین: ناپاک: بڼ بار: ههنگیرانهوه (له حیزب و کومهلی خو)
merry-go-round. (٢)
turnaboutface (tūm'ə-bout'fās'), n. = turnabout # 2.
turnaround (tūm'ə-round'), n. (١) جنی پیکردنهوهی
نوتومیل. (٢) turnabout # 2
(٢) کاتی چوون و هاتنهوه بارکردن و داگرتی کهشتی.
turnbuckle (tūm'buk'ḷ), n. نامیری توندکهروه.
turncoat (tūm'kōt'), n. کهسیکی ههنگیرانهوه له پینازو حیزبی خو:
(بهتایبهتی بۆ سودی خو): ناپاک: بڼ بار: پهیمان شکین.
turner (tūr'nēr), n. خهرات.
turner (tūr'nēr), n. (١) نهندامی یانهی تهغافازان. (٢) تهغافاز.
turnery (tūr'nēr-i), n. خهراتی.
turning (tūr'ning), n. (١) خوولانهوه: سوورانهوه: وهرچرخان: بادان:
ههنگیرانهوه. (٢) خهراتی (٣) داوشتن (چیز و بهرهمی ویزهیی تر).
(٤) پیچ (رنگه).
turning point, (١) خالی گوزان: جنی وهرچرخان یا بادان:
سهرهتای گوزان. (٢) کاتیکی زور گرنگه کاتی شت یهکلکردنهوه:
(This is a ~ in your history.)
turnip (tūr'nip), n. شیلیم
turnix (tūr'niks), n. بالندهیهکه له زیقاوله دهجن.
turnkey (tūm'kē'), n. زیندانهوان: بهندیوان: کلیداری بهندیخانه
لاری: رنګهیهکی جیاپووه له شاری.
turn-out (tūm'out'), n. (١) هاتنه دهرهوه
(٢) کۆبوونهوهی جهماوهری: نامادهبوونی به کۆمهال (ههلبژاردن: کۆبوونهوه).
(٣) [British], (١) مان گرتن. (ب) مانگر. (٤) بهرهم.
(٥) (١) پاناوییهکه له قهرار رنګهیهکی تهسکدا نوتومیلی تیدا لادهات تاکو
نوتومیله خیراکان قیهرین. (ب) لاری کورت. (٦) sidetrack
(٧) گالیسکه و نهسپ و قایش و قرووش.
(٨) کهرهسوو جل و بهرگ.
turnover (tūm'ō-vēr), n. (١) (١) ههنگیرانهوه: (ب) گوزان.
(٢) کینیکی بچوکه ناوهکدی پرده له مرهباو لایهکی ههنگیرانهوه بهسهر
لاکهی تریدا. (٣) ژماره نو جارانگی که فروتهنیهک دهفروشرنت و
شوئنهکی پر دهکرتنهوه له ماوهیهکی تایبهتیدا.
(٤) سهرجهمی کرین و فروشتنی ماوهیهکی تایبهتی.
(٥) سهرجهمی بهشی دهستاودهست کردو له ماوهیهکی تایبهتیدا (پارهبازی).
(٦) (١) ژماره کرینکاری بهکری گراو بۆ جیگرتنهوهی لهوانه کی وازیان
هیناوه له ماوهیهکی تایبهتیدا.
(ب) سهرجهمی نهم کرینکارانو سهرجهمی ههموو کرینکاری کارگهکه یا
دهژگا.
adj. ههنگیرانهوه: (a ~ collar)
turnpike (tūm'pik'), n. (١) tollgate. (٢) turnstile
(٢) toll road. (٤) شاری.
turnsole (tūm'sōl'), n. (١) گوله بهرژه: ههر پووهکیکی تر که
گولهکی پووبکاته خوژ. (٢) پووهکیکی پهنکی نهرخهوانی ئی دهگرتن
(٣) نهم رنګه یا خومه نهرخهوانیه.
turnspit (tūm'spit'), n. (١) کهسیکه شیشی گهرههی مهرو بهراز
برژاندن له سهر ناگر دهسوورینیتنهوه.
(٢) سهگیکه فیرکراوه نهم شیشه بسوورینیتنهوه.

turnstile

- turnstile** (tûrn'stîl'), *n.* دەرگای سوږاره: بریتییە له دوو شیشی
چاپ و بست لښکراو له هر سوږارانه یه کدا یه کس لښوئ ده چینه ژور.
- turnstone** (tûrn'stôn'), *n.* بېر ده لښوئ موه نالنده یه کی کچه ری
که تار ده ریایه له توخمی چوله که ی ناو (خبر که بېر ده لښوئ ده و به شوین
خواردند - ده گری).
- turntable** (tûrn'tā'bl'), *n.* (۱) پرووکی ته ختی خولاوه ی هینداره
مه کی نه ی شه مه نده فوری ده خریته سر بؤ سوږارانه و ی.
(۲) میزی خولاوه ی قهوان.
- turnup** (tûrn'up'), *n.* شتیکی هه لگې وه (وه که پراویزی پانتول).
adj. هه لگې راوه
- turnvercin** (toorn'fer-in'), *n.* یانه ی ته سافازان
- turpentine** (tûr'pən-tin'), *n.* ته ریپتین پونی ته ریپتین
v.t. (۱) ته ریپتین لینان
(۲) پونی ته ریپتین گرتن له شیلای سته و یرو سورو
- turpitude** (tûr'pa-tood', tûr'pa-tûd'), *n.* (۱) ره وشت نزمی
ره وشت بیسی سوکی نزمی: بئ ره وشتی
(۲) کاریکی ره وشت نزمانه: کرده و یه کی ره وشت بیسو سوکانه.
- turquoise** (tûr'koiz, tûr'kwoiz), *n.* (۱) بیروزه: بېردیکی به نوخی
شیشی سوزکار یا شیشی ناسمانی یه (۲) رهنکی شیشی سوزکار: پیروزی.
adj. شیشی سوزکار
- turret** (tûr'it), *n.* (۱) قولله یا بورجی بچوکی سهر سووچی خانوو بؤ
جوانی (۲) بورجیکی پینچه که داره به مه نه یق و چه کی ترو سهر یازموه له کوندا
به کار ده مبرا بو هیرش بردنه سهر قهلا و سه نگه رو شوروی شاری دوژمن.
(۳) سه نگه ری خولاوه ی وه که بورجی که شتی جهنگو تانکر فرو که ی
بؤ مهابوئ: (۴) شتیکی خولاوه ی لووله کی یه بؤ که ره سه ی خه رات.
- turreted** (tûr'it-id), *adj.* (۱) بورجدار: بورجی هیه
(ووشی شیشو بیینه: (۲) له بورج ده چن: بورجی.
(۳) بیچ لووله کی (وه که قهلا ی گیاندار ی ده ریایی).
- turtle** (tûr'tl'), *n.* (۱) کیسه می ناوی: ره قه ی ناوی: جله
(۲) [Archaic] (۳) turtle dove.
- v.t.* پراو کرسی کیسه می ناوی.
- turn turtle**, هه لگې سو: و مر که ران (به لیم: که شتی)
- turtleback** (tûr'tl'-bak'), *n.* پرووی قوژ یا کوه (به سهر پینشی
که شتی یه وه درووست ده کړی له بهر باو بوزان و هه نئ جاریش به پشته کی یه وه).
-turtleback; turtlebacked (*adj.*).
- turtledove** (tûr'tl'-dov'), *n.* کونره کیسه یه: کوتری ده شته کی:
قومری
- turtlehead** (tûr'tl'-hed'), *n.* پروو کیسه یه نه مرکی یه گولی سپی و
شهر خواس ده گری: (هه روه ما "snakehead")
- turtle-neck** (tûr'tl'-nek'), *n.* (۱) به خدی هه لگې راوه ی پر به پری
مل ۲ سوزنکه که یه خه که ی هه لگې راوه ی پر به پری مل بیت.
- turves** (tûrvz), *archaic plural of turf.*
- (۱) تۆسکانی: تابیته به "تۆسکانیا" و
خه لکه که ی ۲ تۆسکانی تابیته به شپوازکی خانووسازی پۆمانی کۆن.
- (۱) تۆسکانی هاو نیشتنا یه کی "تۆسکانیا"
(۲) به کی که نه شپوه زمانه کانی "تۆسکانیا"
اب: رمسی و ئه ری: واته په تی: ئینالی.
- tush** (tush), *interj.* ووتنه که بوزاری بئ نارامی ده ره ده ری
- tush** (tush), *n.* (۱) تۆسکانی: تابیته به "تۆسکانیا" و
خه لکه که ی ۲ تۆسکانی تابیته به شپوازکی خانووسازی پۆمانی کۆن.
- tush** (tush), *n.* [Slang]. قنک: گووی سم: گووی قنک
- tusk** (tusk), *n.* (۱) شفره: فیل: به کانه. فیل: ده ری: دانی فیل
(۲) دانی دینوئ ده ری: قو: که یه (۳) شتیکی وه که شفره
به شفره هه لدرین: بریندار کردن: با هه لکه دن
شفره دار
- tusked** (tuskt), *adj.* گماندار: شفره دار: فیل: به کانه
- tusker** (tus'kēr), *n.*

twaddle

- tussah** (tus'a), *n.* *Also tussor,* (۱) کر می ناوری شمی ده شته کی
(۲) ناوری شمی نه م کر مه
کۆکه.
- tussis** (tus'is), *n.* کۆکه یی: تابیته به کۆکه: له کۆکه وه پیدابوو.
- tussive** (tus'iv), *adj.* شه پر کردن: شه ره مسته کۆله کردن: به یه که دها تن.
- tussle** (tus'l), *v.i.* (۱) شه: شه ره مسته کۆله: به یه که دها تن
(۲) زوزان (مه جان): نا کۆکی: مملانی.
- tussock** (tus'ak), *n.* *Also tussuck,* (۱) تۆیه له گیا یا هرین
(۲) کا کۆل: گنسو: گودله.
- tussocky** (*adj.*).
- tussock moth**, جانه ره رنکی تووکنه کر مۆکه که ی زیان به دار و درخت
ده گه یه تی.
- tut** (tut), *interj.* *Also tut tut,* ووتنه که بوزاری بئ نارامی ده ره ده ری.
- tutee** (tōō'tē', tū'tē'), *n.* قوتابی یه که مامۆستای تابیته ی خوی هه یی:
قوتابی به ته نها و تابیته ی فیرکراو.
- tutelage** (tōō'tl'-ij, tū'tl'-ij), *n.* (۱) سهر یه رشتی: چاودیری: سایه.
(۲) فیرکردن. (۳) له ژور سایه یا سهر یه رشتیدا بوون: چاودیری کران.
- tutelar** (tōō'tl'-ēr, tū'tl'-ēr), *adj. & n. = tutelary.*
- tutelary** (tōō'tl'-er-i, tū'tl'-er-i), *adj.* (۱) پاریزمه: چاودیر:
سهر یه رشتیار: (a ~ goddess).
- (۲) تابیته ی به چاودیری یا سهر یه رشتی.
فیرشته یا خوی پاریزکار: پیری پاریزکار.
- tutor** (tōō'tēr, tū'tēr), *n.* (۱) مامۆستای تابیته ی: فیرکری تابیته ی:
فیرکهر. (۲) پئ سپر دراو یا چاودیری مندا ل و هه رزه به پی ی یاسا.
(۳) پابه ری قوتابی (له زانکۆ ئینگلیزیدا).
(۴) یاریده ده ری مامۆستا (له زانکۆ شه مرکیدا).
- v.t.* (۱) فیرکردن به تابیته ی: واته ووتنه وه به تابیته ی.
(۲) به توندو تیزی له گه ل جو لا نه وه: نامۆزگاری کردن: زه پر له گه لدا نوواندن
(۳) سهر یه رشتی کردن: بوون به لپیر سراوی مندا ل به پی ی یاسا.
- v.i.* (۱) بوون به مامۆستای تابیته ی: له لپی کردن.
(۲) [Colloq.], فیرکران له لایه م مامۆستای تابیته ی یه وه: فیرکرانی تابیته ی
- (۱) وانه ی تابیته ی ووتنه وه: **tutorage** (tōō'tēr-ij, tū'tēr-ij), *n.*
پله ی مامۆستای تابیته ی. (۲) کر یی وانه یا فیرکردنی تابیته ی.
- tutorial** (too-tôr'i-al, tu-tô'ri-al), *adj.* هی مامۆستای تابیته ی:
هی وانه یا فیرکردنی تابیته ی.
- n.* وانه ی تابیته ی (بؤ یه که قوتابی یا چه ند قوتابی یه که).
- (۱) پله و کارو **tutorship** (tōō'tēr-ship', tū'tēr-ship'), *n.*
ده سه لاتی مامۆستای تابیته ی: مامۆستایه تی تابیته ی. (۲) tutelage.
- tutti** (too'ti), *adj.* هه موو: هه موو ساز به ند تیندا به شدار ده ی.
- (۱) پارچه یه که مۆسیقایه که نه دمانی تپی که هه موو تیندا به شدار ده ی
(۲) دهنگی نه م مۆسیقایه: نه نجامی نه م به شدار ی یه.
- tutti-frutti** (tōō'ti-frōō'ti), *n.* مره با, دۆندرمه, یا نو قولی به
میوه ی جؤرا و جؤر کراو
- adj.* مره با و شتی تری به میوه ی جؤرا و جؤر کراو.
- tutty** (tut'ti), *n.* توتیا: چینکۆ
- tutu** (too'too), *n.* تمووره ی فشه ل و کورتی سه ماکه ری بالیه
- tu-whit tu-whoo** (tōō-hwit' tōō-hwōō'), *n.* دهنگی
کونه په یوو.
- tux** (tuks), *n.* [Colloq.], **tuxedo.**
tuxedo (tuk-sē'dō), *n.* ته که سیدو: ته کس: (۱) چاکه تی تابیته ی ره شی
پیاوان (۲) ده سه تجلی ره شی ره سه می پیاوان
- tuyère** (twe'yâr'), *n.* کونیکه هه رای لښو ده کړنه قه نه وه
- TV**, television.
- twaddle** (twäd'l), *n.* (۱) چه نه بازی: سه ی هچ و پوچ و بئ تام.

- (۲) نارازی ویزدان: نه‌شک‌نجه (*He felt a ~ of conscience*).
twinkle (twɪn'k'l), v.i. (۱) دره‌ر‌شانه‌وه: بریسکه‌دانه‌وه.
 پرشنگدانه‌وه (نه‌ستیزه): (*Stars are ~ing in the sky.*)
 (۲) گه‌شانه‌وه: بریقانه‌وه: (*His eyes ~d with amusement.*)
 (۳) له‌رینه‌وه: شنه‌گردن: (*The dancer's feet ~d.*)
 (۴) [Archaeol.] چاو‌ترووکان.
 v.i. بریقاندنه‌وه: بریسکه پیدان
 n. (۱) ترووکه‌ی جاو: چاو‌ترووکان.
 (۲) گه‌شانه‌وه (چاو): بریقانه‌وه: بریسکه‌دانه‌وه.
 (۳) دره‌ر‌شانه‌وه: پرشنگ (نه‌ستیزه): بریسکه: ترووسکه.
 (۴) ماوه‌ی چاو‌ترووکانیک: هه‌ناسیه‌ک.
twinkling (twɪn'kliŋ), n. (۱) دره‌ر‌شانه‌وه: بریقانه‌وه.
 (۲) بریسکه: بریق: (۳) ماوه‌ی چاو‌ترووکانیک: هه‌ناسیه‌ک
twirl (twɜːl), v.t. (۱) خیرا خولاندنه‌وه یا سووراندنه‌وه: گیزدان.
 (۲) هاویشتن: تویی به‌یسبول.
 v.i. خیرا خولانه‌وه یا سوورانه‌وه: گیزخواردن
 n. (۱) خیرا خولانه‌وه یا سوورانه‌وه: گیزخواردن.
 (۲) (۱) شتی پنج پینچ‌که: شتی بادراو. (ب) پنج: خول: سوور.
 (۱) بادان: هونینه‌وه: لول دان.
 (۲) تنکه‌نکیشان: (۳) تیوه‌نالان: بهت. گوریس. بهن: پینچانه‌وه: ده‌وره‌دان.
 (۴) وەرگیران: پنج بیدان: له‌جن بردن: (*He ~ed his arm.*)
 (۵) خوارو‌خنج کردن: شیوه‌تیکدان: شیواندن: (*He ~ed his face.*)
 (۶) گوشین: ووشین: نازاردان
 (۷) سمرلی شیواندن: (*I'm all ~ed.*)
 (۸) (~ off) قرتاندن: لیکردنه‌وه
 (۹) شیواندن: تیکدان (مانا): (*He ~ed the facts, my ideas, etc.*)
 (۱۰) خولاندنه‌وه: سووراندنه‌وه
 v.i. (۱) بادران: بادان: (*The wire ~s easily.*)
 (۲) تیوه‌نالان: خولانه‌وه: سوورانه‌وه: (۳) پینچکردنه‌وه: لادان.
 (۴) پینچاو‌پنج کردن: خوارو‌خنج بوون: (۶) بادان: لول دان.
 (۷) تلانه‌وه به‌نازارمه‌وه: پنج‌لولو خواردن: خو‌کرزکردن.
 n. (۱) تال: بهن: پسر: کشته‌ک. (۲) (۱) گولنه‌توتن: (ب) مارماره: بابولنه‌نان.
 (۳) گری: (۴) خولانه‌وه: سوورانه‌وه (ب) خول: سوو. (ج) بادان: یا
 (۵) پنج پینچ‌کمی: مارپینچی: پنج: چموتی: لول
 (۶) دهم‌و‌چاو تیکچوون یا شیوان: (۷) وەرگیران: له‌جن چوون
 (۸) لادان: پینچکردنه‌وه (۹) شیوان (مانا، راستی... هتد): تیکدان
 (۱۰) خوویه‌کی سهر: ناتمو‌لوی: چموتی (پره‌ووشت):
 (a ~ in his character)
 (۱۱) تریست: جزیره‌سه‌مایه‌ک
twist drill,
twister (twɪs'tēr), n. سموی له‌لک‌تریکی پنج لول
 (۱) باده‌ر: لول‌ده‌ر: خولینره‌وه
 (۲) تویی هاویشترای خولوه (بیسبول)
 (۳) [Colloq.] گه‌رده‌لولی قایم: گیزه‌لولوکه
 (هه‌روهه "tornado" و "cyclone")
 (۴) [British Colloq.] کسه‌یکی ده‌ستیر: ساخته‌چی.
twit (twɪt), v.t. گالته‌پیکردن (به‌تایه‌تی له‌بهر هه‌له‌یه‌ک یا کارنکی
 گه‌جانه: سرزه‌نشترکردن: پین پینگه‌نین.
 n. (۱) پین پینگه‌نین: گالته‌پیکردن: سرزه‌نشتن.
 (۲) [British Slang] کسه‌یکی بپن میشک یا کهر.
twitch (twɪtʃ), v.t. راته‌کاندن: له‌پیر راکیشان:
 (*The fisherman ~ed the line.*)
 v.i. (۱) فرین (چاو، ماسولکه‌ی دهم‌و‌چاو... هتد): کرزبوون:
 (*His face ~ed uncontrollably.*)
 (۲) نازاری له‌پیر تیژو ناویه‌ناو پینداهاتن.
 n. (۱) راته‌کان: له‌پیر راکیشان.

- (۲) فرین (چاو، ماسولکه): کرزبوون: (a ~ in the eye; a facial ~).
 (۳) له‌راشه (ده‌کرته لچی نه‌سپ بۆ دابینکردن).
twitch grass, = couch grass.
twitter (twɪt'ēr), v.i. (۱) جریوه‌جریوکردن: زیق‌زیق کردن:
 خویندن (بالنده): (۲) چنه‌دان: زوویژزی کردن.
 (۳) له‌زین: جرت‌وفرت کردن. (۴) titter.
 به زیق‌زیق یا جرت‌وفرت‌وه ووتن.
 v.i. (۱) جریوه‌جریو: خویندن (بالنده): زیق‌زیق: جرووکه‌جرووک: جووکه‌جووک.
 (۲) titter. (۳) جرت‌وفرت: فرته‌فرت: فرت‌وهووب.
twitter (twɪt'ēr), n. زیق‌زیق‌کردن: جرت‌وفرت‌کردن: چنه‌چنه‌کمر.
 'twixt (twɪkst), prep. [Poetic or Dial.] = between.
two (tuː), adj. (۱) دو: دو.
 (۲) درووم: (section ~ of the instructions)
 n. (۱) دو: ژماره‌دو.
 (۲) دو (پولی دۆمینه، زار، کاغذی قومان): (the ~ of spades)
 (۳) پاره‌ی کاغذی دو: دۆلاری.
 (۴) شتیکی دو: به‌شی: ده‌سته‌یکی دو: کسه‌ی.
 به دو: پارچه یا به‌شه‌وه:
 in two, (to cut or divide something in two)
 put two and two together, شت لیکدانه‌وه: گه‌یشتنه‌نه‌جام:
 گه‌یشتنه‌نه‌جام به لیکدانه‌وه‌ی شتیکی ناشکرا
two-bit (tuː'bit), adj. [Slang], (۱) بابی چواریه‌کی دۆلارنکه.
 (۲) هه‌رزانبه‌ها: هنج‌و‌پوچ: بپن خر.
two bits, [Slang], چواریه‌کی دۆلارنکه: بیست‌و‌پینج سهند.
two-by-four (tuː'ba-fɔːr, tuː'bi-fɔːr), adj. (۱) دو به چوار.
 (نیچ یا پین): (۲) [Colloq.] تنگه‌به‌ر: تەسک: بچووک.
 دارنکه نه‌ستووراییه‌کی دو: نیچ و پاتاییه‌کی چوار: نیچ به‌خاتو: n.
 درووستکردن: به‌کاریدن.
two-dimensional (tuː'də-men'shən'l), adj. (۱) تنها پانی و.
 درژی هیه: دو دوری. (۲) قول‌نیه: پوکه‌شی: هنج‌و‌پوچ:
 (~ fiction, characters, etc.)
 (۱) دو دم (تیخ): (a ~ sword).
 (۲) دو مانا: دو مه‌به‌ست.
two-faced (tuː'fæst), adj. (۱) دو پو: دو پوی هیه.
 (۲) دو‌زیان: دو‌پو: بپن بار.
 -two-facedly (adv.); two-facedness (n.).
two-fisted (tuː'fɪstɪd), adj. در: به‌تین: به‌هیز: نیر.
twofold (tuː'fɒld), adj. (۱) دو‌به‌شی: دوانه: دو‌پارچه‌یی.
 (۲) دو نه‌ده.
 adv. دو نه‌ده‌ده: دو قات.
two-handed (tuː'hændɪd), adj. (۱) دو‌ده‌ستی: به‌دو ده‌ست.
 به‌کارده‌هیندن: (۲) دو‌کسه‌ی: به‌دو کسه به‌کارده‌هیندن: (a ~ saw).
 (۳) دو‌کسه‌ی: به‌دو کسه ده‌کر: (a ~ game).
 (۴) دو‌ده‌سته: دو ده‌ستی هیه.
 (۵) هه‌ردو ده‌ستی وک یه‌ک به‌کارده‌هیندن.
two-legged (tuː'leg'ɪd, tuː'legd), adj. دو‌لاق: دو‌لاقی.
two-master (tuː'mas'tɜː, tuː'mäs'tɜː), n. کشتی دو‌داری:
 کشتی دو‌وستوونی.
twopence (tuː'pns), n. دو پهنس.
twopenny (tuː'ɒn-i), adj. (۱) به‌دو پهنس: دو پهنسی.
 (۲) هه‌رزانبه‌ها: بپن خر.
two-phase (tuː'fāz), adj. = diphasic.
two-piece (tuː'piːs), adj. دو‌پارچه‌یی:
 (a ~ bathing suit)
two-ply (tuː'pli), adj. دو تو: دو توئی: دو چین.

گياندارىنى زور زىل خشۇكى دووپىنى گۇشتخۇرى قېتىكە وتۈرە ۈك دايىنەسۇر.

tyrannous (tir'ə-nəs), *adj.* سىتەمكار: زۇردار

tyranny (tir'ə-ni), *n.* (۱) سىتەمكارى: زۇردارى: زۇلم.

(۲) پۇتىمىكى سىتەمكارى يا زۇردار: (۳) توندوتىژى: زەبىر.

(۴) كارىكى سىتەمكارانە يا زۇردارانە.

tyrant (ti'rənt), *n.* (۱) سىتەمكار: زۇردار: زالم.

(۲) كەسىكى بەزەبوزۇنگو توندوتىژ.

tyre (tīr), *n.* = tire.

tyro (ti'rō), *n.* Also tiro. ئەوكار: تازەكار: ئەشارەت: ئەزان

tyrocidine (ti'rə-si'den, ti'rə-si'din), *n.* تىرۇسىدىن:

دەرماتىكە لە جورى "پەنسلين"

tyrosine (ti'rə-sen', ti'rə-sin), *n.* تىرۇسىر: ترشىكى ئەمىدىيە

لە شىبىوۋە ۈەى پىرۇتىن پەيدادەبى

tzar (tsär), *n.* = czar.

tzarina (tsä-rē'na), *n.* = czarina.

tzigane (tsē'gan'), *n.* قەرەج: بەتايىبەتى ھى ھەنگارىيا

U u

U, u (ü), n. (۱) ئىپى بىستىيەكەمى ئەلفونى ئىنگىلىزىيە.
(۲) دەنگى ئەم تىپە: "يو"
(۳) قابى ئەم تىپە: (ب) ئەم تىپە بە چاپكراوى يا ئەنگىراوى.
(۴) بىستىيەكەم: نىشانى زامەرى بىستىيەكەمى رىستىيەكە.

adj. (۱) تايەتە تىپى "u". (۲) بىستىيەكەم
U (ü), n. (۱) شىنكە لە شىئەي "U" دا. (۲) نىشانىيە بۇ يورائىم (كىميا).
ubiquitous (ü-bik'wə-təs), adj. (۱) لە ھەموو شىنكەدايە.
(~ fog, little ants, etc.)

-ubiquitously (adv.); ubiquitousness (n.).
ubiquity (ü-bik'wə-ti), n. لە ھەموو شىنكەدا بون لە ھەمان كاتدا
U-boat (ü'bōt'), n. ژۆردەريايەكەكى ئەلمانى ژۆردەريايى
udder (ud'ēr), n. گوان
udometer (ü-dom'ə-tēr), n. باران يىو

-udometric (adj.); udometry (n.).
ugh (ookh), interj. ئۇخ دەنگىكە قىزھاتتەو دەردەبىرئ.
uglify (ug'lə-fi), v.t. ئاشرىر كىردن: پوخسار ئاشرىر كىردن.
-uglification (n.).

ugliness (ug'li-nis), n. (۱) ئاشرىنى: ئىسك قورسى: چارەگرانى
(۲) شىنكى ئاشرىن: (۳) بەدى: رەوشت پىسى: رەوشت ئاشرىنى
ugly (ug'li), adj. (۱) ئاشرىن: ئىسك قورس: چارەگران
(۲) بەدى: ئاپەسەند (رەوشت): پىس (كردەو. رەفتار).

(۳) سامناك: ترسانك (۴) دى: شەرانى: شەپەنگىز: توپەوتىز.
uhlan (oo'län, ü'län, oo-län'), n. Also ulan, سەربازى سوارە
ukase (ü'käs, ü-kāz'), n. (۱) ھەرمانى ئىمپراتورى روسىيە كۆن.
(۲) ھەرمان

Ukrainian (ü-krä'ni-on, ü-kri'ni-on), adj. ئۇكرانى
تايەتە تە وولاتو گەلو زامانى ئۇكرانىا
(۱) ئۇكرانى: ھاونىشتەمانىيەكى ئۇكرانى. (۲) زامانى ئۇكرانى: ئۇكرانى. **n.**
ukulele (ü'ka-lä'li), n. يوكەلىنى ئامېرىكى مۇسقىايە ۋەك كىتار
-ular (ü'lär), (tubular), باشكىركە بەمانى پەيوەندى: لىكچوون:
ulcer (ul'sēr), n. (۱) خۇرە: بىرنى دىۋارى پىخۇلە. سك يا پىشت
(۲) بارودىخىكى خراب.

ulcerate (ul'sə-rāt'), v.t. & v.i. بىرنى ئا ھات: خۇرە پىن گەيىن
ulceration (ul'sə-rā'shan), n. (۱) بىرنى ئا ھات: خۇرە پىن گەيىن
ulcer (۲)

ulcerous (ul'sēr-əs), adj. (۱) خۇرەيى: تايەتە تە خۇرە.

(۲) خۇرەدار: خۇرەي پىن گەيىوہ يا لىنى داوہ.
-ule (ul), باشكىركە بەمانى: بچوون: بچوونە: (valvule).
-ulent (yoo-lənt), باشكىركە بەمانى: پىرە لە: ژۆرى تىدایە: ژۆر:
(flatulent)

ulna (ul'nə), n. (۱) ئىسقانى دىۋى ئاۋەرى باسك (كە بەرامبەرى
كەلەمۇستە لە ئانىشكەرە تا مەچەك). (۲) ئىسقانى بەرامبەرى ئەمە لە گىئادارد.
-ulnar (adj.).

ulotrichous (ü-lot'ri-kəs), adj. قۇلۇول
-ulous (yoo-ləs), باشكىركە بەمانى: ۋەھايە: پىرە لە: بەوہ ئاسراوہ:
(populous, tremulous)

ulster (ul'stēr), n. پالتۇيەكى دەلبو ئەستورى ئىزلەندىيە
ulterior (ul-tēr'i-ēr), adj. (۱) دور: ھى دور: ھى ئوڭىو
(۲) دواي: ھى دواي: ھى دواي: پاشان

(۳) شاروہ: نەبىنوا: دەرەبېرا: (He had an ~ motive).
ultima (ul'tə-mə), n. دوا بېرگەي ووشە
ultimate (ul'tə-mit), adj. (۱) دورترین
(۲) دوا: دورترین: كۇتايى: (the ~ goal, authority, etc.)

(۳) بىنچىنەي: بىناغەي: سەرەتايى
(۴) ئوڭىر: پىرە: ئوڭىر
n. (۱) بىنچىنە: بىناغە: شىن بىنچىنەي. (۲) ئەنچام: كۇتايى
(۳) ئوڭىر: پىرە: ئوڭىر

لە ئەنچامدا: لە دوايىدا: لە كۇتايىدا
ultimately (ul'tə-mit-li), adv. (۱) ئاۋچەي ھەرە باكوور (۲) ئاۋچەي ژۆر دورو چەپە.
ultima Thule, (۳) (۱) پىرە: ئوڭىر: ئوڭىر. (ب) ئامانچ يا شىنكى دورو.

ultimatum (ul'tə-mā'tam), n. دوا ئاڭادارى: بەتايەتە
لە وولاتىكەو بۇ وولاتىكى ترو بە ھەرەشەوہ:
ultimo (ul'tə-mō'), adv. Abbr. ult., ulto., مانكى پىشور
ultra (ul'trə), adj. پەرگەر: ژۆر توندوتىز: پىروپا: زىادەپۇ.

n. كەسكىنى پەرگەر: كەسكىنى زىادەپۇ
ultra- (ul'trə), پىشكىركە بەمانى: (۱) لەولا: لەژور: لەوڭىر:
(ultraviolet)

(۲) ئىچىگار: ژۆر: لە پادە بەدەر: (ultramodern).
(۳) لە ھەوداي ئو بەدەر يا بەرئتر: (ultramicroscopic).
ultraconservative (ul'trə-kən-sür'və-tiv), adj. ژۆر
كۇنەپەرست.

ultrahigh frequency, لەرەي ژۆر بەرئ (رادىۋو تەلەفون).
ultraism (ul'trə-iz'm), n. (۱) زىادەپۇيى: پەرگرى
(۲) كارىنكى زىادەپۇيانە يا پەرگراە

-ultraist (n.).
ultramarine (ul'trə-mə-rēn'), adj. (۱) لە ۋلاي دەرياوہ:
ھى ئوڭىو دەريا. (ب) كەوتوۋەتە ئوڭىو دەرياوہ

(۲) شىنى ئاسمانى
(۱) رەنگىكى شىنە لە بەدى لاجى ۋەردى كوتراۋ دەگىرئ.
n. (۲) شىنى ئاسمانى

ultramicroscope (ul'trə-mi'krə-sköp'), n. مىكروسكوپى
ژۆر ووردىن گەردىنكى شىنى ۋا وورد دەبىنئ كە بە گەردىننى ئاسايى
ئابىنئ.

(۱) ھىندە **ultramicroscopic (ul'trə-mi'krə-skop'ik), adj.**
ووردە بە گەردىننى ئاسايى ئابىنئ. (۲) تايەتە تە مىكروسكوپى ژۆر
ووردىن.

ultramodern (ul'trə-mod'ēr), adj. فرە ئو: ژۆر تازەباۋ:
ژۆر تازەباۋ پەرست
-ultramodernism (n.); ultramodernist (n.);
ultramodernistic (adj.).

unaccounted for

-unaccountability; unaccountableness (n.);

unaccountably (adv.).

unaccounted for,

هوکه ی پوون نییه؛ پوون نهکراوه تهوه؛
لنک نهکراوه تهوه.

unaccustomed (un'ə-kus'təmd), adj.

(~ to kindness, hardship, cruelty, etc.)

(~ pleasure) نااسایی؛

unadorned (un'ə-dôr'nd), adj.

ساده؛ ساکار؛ نهرازاوه؛

نهخشینراو.

unadulterated (un'ə-dul'tə-rā'tid), adj.

پوخت؛ پاک؛ پمتی؛

پووت؛ هیچی تیگه لاو نهکراوه؛ گزی تیدا نهکراوه.

unadvisable (un'əd-viz'ə-b'l), adj.

ناهیج؛ خراب؛

له جزی خویدا نییه: (an ~ move).

unadvised (un'əd-vīzd'), adj.

(۱) ناگادار نهکراو؛ تممن نهکراو؛

پامیری نهکراو (۲) ههله شه؛ پهله؛ پیری ئی نهکراوه تهوه؛ ناژیرانه.

-unadvisedly (adv.); unadvisedness (n.).

unaffected (un'ə-fek'tid), adj.

(۱) کار تینهکراو؛ نهگؤراو

(۲) دلسؤزانه؛ راسته قینه؛ بئ پوالت یا خو نوواندن:

(He felt ~ grief for her death.)

-unaffectedly (adv.); unaffectedness (n.).

unalloyed (un'ə-loīd'), adj.

(۱) پوخت؛ تیگه لاو نهکراو (کازنا).

(۲) تهواو؛ له هیچی کهم نییه: (~ success).

unalienable (un-āl'yān-ə-b'l), adj. [Archaic], =

inalienable.

unalterable (un-ōl'tēr-ə-b'l), adj. = inalterable.

un-American (un'ə-mer'ə-kən), adj.

نا نه مریکی؛

له گهل نه ریتو بیروپای نه مریکیانه ده؛ ناگونجیت.

unanimity (ū'nā-nīm'ə-ti), n.

تیکرا؛ تیکرای؛ گشت؛

(the ~ of opinion)

unanimous (yoo-nān'ə-məs), adj.

به تیکرا؛ تیکرا؛ به یک دهنگ؛

گشتی (~ vote of the assembly.)

-unanimously (adv.); unanimousness (n.).

unanswerable (un-an'sēr-ə-b'l), adj.

بهره رچی نادریتهوه؛

وهلام نادریتهوه؛ به درؤ ناخریتهوه: (an ~ argument, claim, etc.).

unapproachable (un'ə-prōch'ə-b'l), adj.

(۱) گوشه گیر؛

سارد؛ دورره پریز؛ کهس ده می نایگاتی. (۲) بئ هاوتا؛ بئ وینه.

unapt (un-apt'), adj.

(۱) نهگونخواو؛ نابهجی؛ نهشیار.

(۲) لهوانه نییه؛ بؤی نییه.

(۳) ناکارامه؛ ئی نههاوتو؛ نازیره که کوده؛ ده بنگ.

unarm (un-ärm'), v.t. [Archaic], = disarm.

unarmed (un-ärmd'), adj.

(۱) بئ چه؛ چه ههله گرتوو.

(۲) بئ درک؛ بئ چرنووک.

unassailable (un'ə-sāl'ə-b'l), adj.

(۱) هیرشی نابریته سهر؛

ناگیرت؛ داگیرناکریته (۲) بهره رچی نادریتهوه؛ به درؤ ناخریتهوه؛

حاشای ئی ناکریته

unassisted (un'ə-sis'tid), adj.

یاریده نهکراو؛ بئ یارمه تی.

unassuming (un'ə-sōm'inq. un'ə-sūm'inq), adj.

خاکی؛

بئ فیزا سهرکژ: (an ~ man)

unattached (un'ə-tacht'), adj.

(۱) نه به ستراره تهوه؛ نه به سترار؛

لنک نهکراو (۲) سهر به خو؛ بئ په یوه ندی

(۳) ره بهن؛ زگورتی؛ بئ دهر گران؛ بئ ژا یا میزد.

unattainable (un'ə-tān'ə-b'l), adj.

(۱) دورره دهست؛

دهست نا که ریته؛ دهستی ناگاتی

(an ~ goal) ناتوانی بهیتریته دی؛

unattended (un'ə-ten'did), adj.

(۱) کهس تیدا ناماده نه بوو؛

unbend

کهس ئی نه بوو: (an ~ meeting).

(۲) له گهل نه بوو: (a flash of lightning ~ by thunder).

(۳) چاودیزی نهکراو (an ~ child, patient, etc.).

(۴) به ته نه: (The queen was ~).

(۵) گوئی پئ نهکراو؛ فراموش کراو: (~ warning signals).

(۶) سهره وکاری نهکراو: (an ~ switchboard).

(۷) نهکراو؛ جینه جئ نهکراو: (He left his studies ~ to.).

unauthorized (un'ə-thə-rīzd'), adj.

(۱) دهسه لات پئ نهکراو

(۲) پئ پئ نهکراو؛ قه دهغه.

unavailable (un'ə-vāl'ə-b'l), adj.

دهست نا که ریته؛ دورره دهست.

unavailing (un'ə-vāl'inq), adj.

بئ سوود؛ بئ کهک

unavoidable (un'ə-void'ə-b'l), adj.

خوی ئی نا دریت؛

هر ده بی بئ؛ ئی دهر باز بونی نییه.

-unavoidably (adv.); unavoidable (n.).

unaware (un'ə-wār'), adj.

(۱) بئ ناگا؛ پئ نهزان؛

(~ of danger)

(۲) بئناک؛ بئ دهر بهست؛ ههله شه.

adv., unawares.

unawares (un'ə-wār'), adv.

(۱) بئ ده سهقه ست؛ هر له خووه.

(۲) له پیر؛ له ناگا: (We came upon him ~).

unbacked (un-bakt'), adj.

(۱) نهگراو (نه سپ)

(۲) یارمه تی نهکراو؛ پشت نهگراو. (۳) بئ پاپشت (کورسی)

unbaked (un-bākt'), adj.

(۱) نه پزوا (نان).

(۲) کالو کرج؛ گه لاله نهکراو؛ هریک (مه جان)؛ نا تهواو؛

(an ~ plan, idea, etc.)

unbalance (un-bal'əns), v.t.

(۱) لاره سهنگ کردن؛ ناهاوتا کردن؛

هاوسهنگی تیکدان؛ لهنگر تیکدان. (۲) میشک تیکدان؛ شیت کردن

unbalanced (un-bal'ənst), adj.

(۱) ناهاوتا؛ لاره سهنگ؛ لاسهنگ؛

ناریک (۲) ناهاوتا (دهستمایه، قهرن) (دهفته گری)

(۳) (۱) تیکچوو (میشک)؛ نا تهواو. (ب) شیت.

unbated (un-bāt'id), adj.

(۱) unabated

(۲) [Archaic]، نوک کول نهکراو یا دانه پوشر (شیری شیر بازی)

unbearable (un-bār'ə-b'l), adj.

بهره گی ناگری؛ له ووه بهدمر؛

له گهل نهکراو؛ نه پزوا: (~ pain, cruelty, suffering, etc.).

-unbearably (adv.).

unbeatable (un-bēt'ə-b'l), adj.

نا به زنیته؛ نه به زنیترار؛

بؤ پئ نهکراو؛ نادریته: (an ~ people, spirit, etc.).

unbeaten (un-bēt'n), adj.

(۱) نه به زنیترار؛ نه شکنیترار.

(۲) کهس پیا نه پویشتوو: (an ~ path).

(۳) نه ها پراو؛ وورده نهکراو.

unbecoming (un'bi-kum'inq), adj.

ناشرین (په ووشته)؛ نابهجی؛

لئی نایته (کرده وه)؛ نهشیار: (her ~ behavior).

unbegotten (un'bi-got'n), adj.

(۱) هیشتا له دایک نه بوو.

(۲) له دایک نه بوو؛ نه مر؛ هه میشه می؛ ههتا هه تایی.

unbeknown (un'bi-nōn'), adj.

نه زانراو؛ پئ نه زانراو.

unbeknown to,

به بئ ناگاداری نه کهسه؛ بئ نه وهی کهسه که

پئی بزانیت: (Unbeknown to me she had planned the trip.)

unbeknownst (un'bi-nōnst'), adj. unbeknown.

unbelief (un'bē-lēf'), n.

بپوا نه بوون به ناین؛ بئ پوایی؛ کفر.

unbelievable (un'bē-lēv'ə-b'l), adj.

سته م؛ پئی تن ناچیت؛

باوه پی پئ نا کریته

unbeliever (un'bē-lēv'ēr), n.

بئ پوا (به ناین)؛ بئ ناین؛

خوانه ناس؛ کافر.

unbend (un-bend'), v.t.

(۱) بهردن (کهوان)؛ به ره لا کردن.

(۲) راست کردنه وه (شتی خواروخچ).

- (۳) پشت نیکردنهوه؛ حوانهوه؛ خاوکردنهوه.
(۴) کردنهوه (بەت)؛ شل کردنهوه.
- v.i.**
(۱) راست بوونیهوه؛ چهوتی تێدا نهان.
(۲) پشت نیکردنهوه؛ خاویوونهوه؛ حوانهوه.
- unbending** (un-ben'din), *adj.*
(۱) رهق؛ ناچه‌میکنهوه
(۲) کدله هق؛ رای خوی ناگۆریت
بێ لاس
- unbiased** (un-bī'ast), *adj.*
(۱) نه‌یستراوه؛ دارا نه‌کراوه؛ بانگ نه‌کراوه.
(۲) فه‌رام پێ نه‌دراوه.
- unbind** (un-bīnd'), *v.t.*
(۱) شل کردنهوه؛ کردنهوه.
(۲) به‌ره‌لاکردن؛ به‌ردان.
- unbitted** (un-bit'id), *adj.*
(۱) لغاو نه‌کراوه؛ ره‌شمه‌ی نه‌کراوه‌ته سه‌ر.
(۲) به‌ره‌لا؛ به‌ر بۆ به‌ره‌لاکراوه؛ پێ ئی نه‌گیراوه؛ ره‌ها.
- unblemished** (un-blem'isht), *adj.*
(1) بێ‌گه‌رد؛ پاک؛ سێ له‌که.
(an ~ record of fairness)
- unblessed** (un-blest'), *adj.* Also **unblest**,
(۱) پیرۆز نه‌کراوه.
(۲) نایبۆز؛ به‌دا؛ خراپ؛ به‌دخوا. (۲) که‌ساس؛ داماو.
- unblinking** (un-blink'ing), *adj.*
(۱) چاو نه‌تروکاوه
(۲) بێ هه‌ست؛ هه‌ست مردوو.
(۳) بێ ترس؛ نه‌ترساوه؛ نه‌ترس
- unblushing** (un-blush'ing), *adj.*
(۱) بێ شه‌رم؛ سێ نابوو؛ بێ حمیا.
(۲) به‌رگ سوور هه‌لنه‌گه‌راوه؛ ته‌ریق نه‌بووهوه.
- unbodied** (un-bod'id), *adj.*
(۱) بێ لاشه؛ بێ له‌ش
(۲) له‌ له‌ش پرژگار کراوه.
- unbolt** (un-bōlt'), *v.t.*
(۱) کردنهوه. ده‌رگای داخراوه؛ کلۆم کردنهوه.
unbolted (un-bōlt'id), *adj.*
(۱) کلۆم نه‌دراوه؛ به‌ کلۆم دانه‌خراوه.
unbolted (un-bōlt'id), *adj.*
(۱) له‌ هه‌ینه‌که نه‌دراوه (نارد).
- unborn** (un-bōm'), *adj.*
(۱) له‌دایک نه‌بووه؛ نه‌هاتوووه‌ته جیهانه‌وه.
(۲) داهاتوو؛ پاشه‌پۆز.
- unbosom** (un-booz'əi, un-bōō'zəm), *v.t. & v.i.*
ده‌ربهرین؛ سه‌رکێش
هه‌ست و نه‌ستی خۆ ده‌ربهرین؛ دانی خۆ هه‌ل‌به‌شتن
- unbosom oneself**,
unbound (un-bound'), *past tense and p.p. of unbend.*
(۱) نازداکراوه؛ به‌ردراوه؛ به‌ره‌لاکراوه؛ پرژگارکراوه.
(۲) به‌رگ تێ نه‌گیراوه (په‌رتوک)؛ بێ به‌رگ.
- unbounded** (un-boun'did), *adj.*
(۱) بێ سنوور؛ بێ نه‌ندازه
(۲) به‌ره‌لا؛ ره‌ها
- unbowed** (un-boud'), *adj.*
(۱) نه‌جه‌ماوه؛ نه‌جه‌مینراوه؛ نه‌هوشتاوه.
(۲) دانه‌نویو؛ شوپنه‌کراوه؛ ملنه‌ده‌ر. (My head is bloody but ~.)
- unbrace** (un-brās'), *adj.*
(۱) کردنهوه (شتی پێچراوه یا شه‌ته‌کدراوه)؛
به‌ند یا بینه‌ست لیکردنهوه (۲) شل کردنهوه؛ خاوکردنهوه.
(۳) بێ هه‌ز کردن؛ بێ تێن کردن.
- unbraid** (un-brād'), *v.t.*
خاوکردنهوه (شتی هه‌زراوه وه‌ک پرچ).
- unbred** (un-bred'), *adj.*
(۱) بێ ره‌وشت؛ به‌دخوا؛ به‌ده‌ره‌وشت.
(۲) فێرنه‌کراوه؛ پانه‌هێنراوه؛ مه‌شق دانه‌دراوه.
- unbridled** (un-bri'd'id), *adj.*
(۱) بێ لغاو؛ بێ ره‌شمه؛ بێ جله‌و.
لغاو نه‌کراوه. (۲) به‌ره‌لا؛ جله‌و بۆ شل کراوه؛ ره‌ها؛ بێ سنوور.
(~ enthusiasm)
- unbroken** (un-brō'k'n), *adj.*
(۱) ساغ؛ نه‌شکاوه
(۲) تۆز؛ نه‌گیراوه (هه‌سپ). (۳) به‌رده‌وام؛ سه‌روم؛ به‌کێن.
(۴) پێک‌وێک
- unbuckle** (un-buk'ul), *v.t.*
په‌شتێن کردنهوه؛ ئاوێزونه کردنهوه یا
توازش
- unburden** (un-būr'd'n), *v.t.* (to ~ a mule)
(۱) ئاگرێت مار؛
(۲) له‌ گۆل اخۆ کردنهوه؛ بار ای خۆ سووک کردن؛ نه‌که نه‌سه‌ر شان لا‌به‌ردن.
- (۳) ده‌ردی دل بۆ باس کردن و باری خۆ سووک کردن؛ باری خۆ سووک کردن به
دل بۆ هه‌ل‌به‌شتن. (He ~ed his soul to a priest.)
- unbutton** (un-but'n), *v.t.*
(۱) قۆپچه کردنهوه
(۲) ده‌رخستن؛ هه‌لمالین
- uncage** (un-kāj'), *v.t.*
به‌ردان (له‌ قه‌فە)؛ به‌ره‌لاکردن.
- uncalled-for** (un-kōld'fōr'), *adj.*
(۱) ناپێویست؛ پێ نه‌یست.
(۲) نابجی؛ ناپه‌وا.
- uncanny** (un-kan'i), *adj.*
(۱) سه‌یر؛ ئاناسایی؛ ته‌لیسه‌ماوی؛
ناسه‌رووشتی. (۲) ژیر؛ تیز (پێ به‌دی)؛ زۆر چاک؛ له‌ نه‌ندازه‌وه سه‌رووشت به‌ده‌ر.
(~ shrewdness, insight, etc.)
- uncannily** (*adv.*); **uncanniness** (*n.*).
(۱) کلاو (له‌سه‌ی) داکه‌ندن.
(۲) سه‌ر هه‌ل‌به‌چرین (شووشه)؛ سه‌ر قه‌پاغ لیکردنهوه یا لا‌به‌ردن.
(to ~ a bottle)
- uncap** (un-kap'), *v.t.*
(۱) کلاو (له‌سه‌ی) داکه‌ندن له‌ پووی رێژلێگرتنهوه.
(۲) سه‌ر هه‌ل‌به‌چرین (شووشه)؛ سه‌ر قه‌پاغ لیکردنهوه یا لا‌به‌ردن.
- uncapable** (un-kā'pə-b'l), *adj.* [Obs.] = **incapable**.
هه‌ر له‌خه‌یه‌وه بووه؛ به‌بێ هۆ بووه.
- uncaused** (un-kōzd'), *adj.*
به‌رده‌وام؛ بێ پایان؛ سه‌روم؛
بێ ووچان؛ به‌کێن.
- unceasing** (un-sēz'ing), *adj.*
-unceasingly (*adv.*).
(۱) ناپه‌هه‌می.
(۲) له‌په‌ر و ناشرین (کردنهوه)؛ بێ نه‌زاکه‌ت؛ رێژلێگرتنهوه.
- unceremonious** (un'ser-ə-mō'ni-əs), *adj.*
(an ~ observance of a holiday)
(۲) له‌په‌ر و ناشرین (کردنهوه)؛ بێ نه‌زاکه‌ت؛ رێژلێگرتنهوه.
- unceremoniously** (*adv.*); **unceremoniousness** (*n.*).
(۱) نه‌زانراوه؛ دووبه‌ختی؛ هات‌ونه‌هات.
(an ~ outcome)
- (۲) نامسوگه‌ر؛ نه‌په‌راوه‌ته‌وه. (~ plans).
(۳) دوو‌دل؛ پارا؛ نادانیا؛ گومان‌دار
(۴) پشت پێ نه‌به‌ستراوه؛ هه‌میشه‌ ده‌گۆریت. (~ weather)
(۵) پێچ‌پێچ؛ نابهرده‌وام؛ ناسه‌روم؛ ناهه‌میشه.
- uncertainty** (un-sūr'ti-ti), *n.*
(۱) گومان. (ب) دوو‌دلی.
دل‌په‌راوکی؛ نادانیا. (۲) هات‌ونه‌هات؛ دووبه‌ختی؛ مه‌ترسی.
(۳) شتێکی نامسوگه‌ر یا گومان‌او؛ شتێکی دووبه‌ختی یا هات‌ونه‌هات.
- unchangeable** (un-chan'jə-b'l), *adj.*
گۆڕینی بۆ نه‌یه؛ ناگۆریت.
- uncharitable** (un-char'a-tə-b'l), *adj.*
ناپه‌خشنده؛ دل‌ه‌ق؛
ئێ نه‌په‌ورددو.
- uncharitably** (*adv.*).
نه‌په‌ورراوه؛ نه‌زانراوه؛ بێ نه‌خشه؛
پێ پێدا نه‌په‌رو. (an ~ territory, field of knowledge, etc.)
- unchaste** (un-chāst'), *adj.*
داوین پێس.
- unchristian** (un-kris'chən), *adj.*
(۱) خاچ په‌رست نه‌یه.
(۲) به‌ پێچه‌وانه‌ی پێنازو په‌فتاری خاچ په‌رستییه.
(۳) نامزۆقانه‌یه؛ کێوی؛ له‌ خاچ په‌رستان ناوه‌شینه‌وه؛ ناشرین (کردنهوه).
په‌فتار
- unchurch** (un-chūrch'), *v.t.*
(۱) له‌ نه‌ندامیته‌ی کلیسه‌ ده‌رکردن.
(۲) پێکه‌ینانی کلیسه‌ قه‌ده‌غه‌کردن له‌ کۆمه‌لێک خه‌ک.
- uncial** (un'shi-əl, un'shəl), *adj.*
تایبه‌تی به‌ تێپی ئێنجی. واته
گه‌ره (که‌ به‌کارده‌هێنرا له‌ ده‌ست‌ن‌ووسی یۆنانی و یۆمانی کۆندا)
- (۱) تێپیکێ ئێنجی، واته گه‌ره. (۲) ده‌ست‌ن‌ووسی به‌م جۆره تێپه‌ نووسراوه. *n.*
قولاپی؛ سه‌رجه‌ماوه
- unciform** (un'si-fōrm'), *adj.*
uncinal (un'si-n'l), *adj.* = **uncinate**.
uncinaria (un'si-nə-rī'ə), *n.* = **hookworm**.
uncinariasis (un'si-nə-rī'ə-sis), *n.* = **ancylostomiasis**.
قولاپی؛ سه‌رجه‌ماوه.
- uncinate** (un'si-nit, un'si-nāt'), *adj.*
شتێکی قولاپی یا سه‌رجه‌ماوه.
- uncinus** (un'si-nəs), *n.*

uncircumcised

uncircumcised (un-sūr'kəm-sīzd'), *adj.* (۱) ختنه نه کړاوی.

(۲) گاور (۳) بت پمرست؛ بې ناین.

uncivil (un-siv'v'l), *adj.*

(۱) کڼوی؛ ناشارستانی.

(۲) بې نهماکت؛ ناشرین؛ بې پروشت (*~ behavior*).

uncivilized (un-siv'v'l-īzd'), *adj.*

کڼوی؛ ناشارستانی؛ درنده.

unclad (un-klad'), *alternative past tense and past-participle of uncloth.*

adj.

پوټ؛ پوټ و قووت.

unclasp (un-klasp', un-kläsp'), *v.t.*

(۱) کړنده؛ قولقه.

ناوړونه. زنجیر. مستهکوله، چنگ؛ ترازاندن؛ شل کړنده.

(۲) له چنگ دهرهټان؛ له دست کړنده؛ بېره لاکړدن.

v.i.

(۱) کړنده؛ شل بوونه.

(۲) دست له بک دهرهټان یا کړنده؛ چنگ لیک جیا کړنده.

unclassified (un-klas'ə-fīd'), *adj.*

(۱) پوټ بول نه کړاوی؛

هاو بابت نه کړاوی (۲) نانهټنی (هوال، پاپوټ)

uncle (un'k'l), *n.*

(۱) مام؛ خال؛ لالو (۲) میړدی پوړ.

(۳) [Colloq.] مام (ناژناوی ریژه بڼه پیاوړی بېته مېن)؛ مام.

pawnbroker, [Slang] (۴)

unclean (un-klēn'), *adj.*

(۱) پیس؛ پیسو پوخل؛ چلک

(۲) چپه ل؛ بوگن؛ پیسو بوگن؛ ناپاک. (۳) داوین پیس.

uncleanly (un-klēn'li), *adj.*

(۱) پیس؛ پیسو پوخل.

(۲) داوین پیس؛ ناپاک

-uncleanliness (*n.*).

uncleanly (un-klēn'li), *adv.*

(۱) بې پیسو پوخلانه.

(۲) بې داوین پیسانه؛ بې ناپاکۍ یانه

unclear (un-klēr'), *adj.*

لټل؛ نادیار

unclench (un-klēnch'), *v.t.*

کړنده؛ مستهکوله، چنگ، زریزه...؛

شل کړنده؛ ترازاندن (*to ~ one's fists*).

v.i.

کړنده؛ کړنده؛ شل بوونه؛ ترازان.

Uncle Sam, [Colloq.].

مامه سام. نهمریکا؛ ریښی نهمریکا.

Uncle Tom, [Colloq.].

مامه توم. (۱) ناری قوله پشکۍ چیو کۍکی نهمریکا.

(۲) قوله پشکۍ چلکو خورو کړنووش بهر بڼه پزۍ سپی نهمریکا؛

قوله پشکۍ نؤکرو سمرشوپ.

(۳) چلکو خور؛ نؤکر؛ سمرشوپ؛ کړنووش بهر

unclinch (un-klīnch'), *v.t. ~ unclench.*

uncloak (un-klōk'), *v.t.*

(۱) عما داکه ندن؛ چپه داکه ندن

(۲) دهرخستن؛ خستنه پوړ؛ هلمالین

unclose (un-klōz'), *v.t.*

(۱) کړنده.

(۲) خستنه پوړ؛ پیشاندان؛ دهرخستن.

unclothe (un-klōth'), *v.t.*

پوټ کړنده؛ حل له پوټ داکه ندن.

uncoil (un-kōil'), *v.t.*

خاو کړنده؛ پواندنه؛ راست کړنده.

v.i.

خاوبوونه؛ پواندنه؛ راستبوونه.

uncomfortable (un-kum'fēr-tə-b'l), *adj.*

(۱) ناروخته؛

ناخوښ (*an ~ chair, situation, etc.*).

(۲) بې نارو؛ پست؛ ناروخته

-uncomfortably (*adv.*).

uncommercial (un'ka-mūr'shəl), *adj.*

(۱) له ناروگانی بدمر؛

په پوهندی نیجه بې بازوگانۍ پوه. (۲) له گڼل ریڼو پو پیرموی بازوگانۍ

نه گونجاو

uncommitted (un'ka-mīt'id), *adj.*

بېلین نهمر؛ په پیمان نهمر؛

بې په پوهندی؛ سمر پست.

uncommon (un-kom'an), *adj.*

(۱) ناساسی؛ دهگم؛

بې دهگم؛ بې کورتو. (۲) هلهکوتو؛ سمرناسا؛ نایاب.

-uncommonly (*adv.*).

uncommunicative (un'ka-mū'nə-kā'tiv), *adj.*

که دور؛

uncouple

نه دوو؛ بې دهگ.

uncomplimentary (un-kom'plə-men'tēr-i), *adj.*

سووک

(سمرنج)؛ ناشرین؛ له پزۍ که مکره.

(*He made some ~ remarks about her.*)

uncompromising (un-kom'prə-mīz'ing), *adj.*

که مکره؛ پهق؛ هلوټس و بیروای خوی ناگزیت.

unconcern (un'kən-sūm'), *n.*

(۱) بې تنگهوه نه هاتن؛

بدمر بېستوه نه هاتن؛ بیباکی. (۲) ناسوودهی؛ بې مراقی؛ بې خمی.

unconcerned (un'kən-sūm'd'), *adj.*

(۱) بې تنگهوه نه هاتو؛

بدمر بېستوه نه هاتو؛ بیباک. (۲) بې خمی؛ بې مراقی؛ ناسوود.

unconditional (un'kən-dish'an-l'), *adj.*

(۱) بې مرج؛

بې چنده و چوټ (*an ~ surrender*).

(۲) توار؛ بې مرج (*He has her ~ support.*).

unconditionally (un'kən-dish'an-l-i), *adv.*

(۱) بې مرج؛

بې چنده و چوټ (۲) بې توار.

unconditioned (un'kən-dish'and), *adj.*

(۱) بې مرج؛

بې چنده و چوټ (۲) زگماکی؛ هر له خووه نک به پاهینان یا فیرکردن

(*an ~ reflex*)

unconnected (un'ka-nek'tid), *adj.*

(۱) بې په پوهندی؛ پچراو؛

پینه نه بېستراو (۲) پچریچر؛ په پوهندی بې یکتی پوهه نیجه.

unconquerable (un'kon'kēr-ə-b'l), *adj.*

نابهرت؛ نه بېز؛

نابهرتیرت.

unconscionable (un-kon'shən-ə-b'l), *adj.*

(۱) بې ویردان؛

ناپوه. (۲) له ننداره بدمر؛ زیاده پز؛ نابهجن

-unconscionableness (*n.*); **unconscionably** (*adv.*).

unconscious (un-kon'shəs), *adj.*

(۱) بې گیان؛ بې هوښ؛

بې همت؛ بې میښک. (ب) بوراوه؛ له هوښ خو چو؛ بې هوښ.

(ج) همت پې نه کړاوی؛ پې نه زارواو؛ بې ناگا؛ پې نه زان؛

(*He was ~ of his mistake.*)

(۲) بې پې دهس نه قست؛ له خووه (*an ~ insult, act, reaction*).

(۴) نا هوښیار؛ هې همتی شاروا.

-unconsciously (*adv.*); **unconsciously** (*n.*).

همستی نا هوښیار (د پروتاسی)؛ همستی شاروا؛

بېرو هوښ و همستی نه ست و حمزی خو پې نه زان.

unconsidered (un'kən-sīd'ərd), *adj.*

(۱) په چاو نه کړاوی؛

بایخ پې نه دراو؛ حساب بې نه کړاوی. (۲) بې تی نه کړاوی؛ هله شانه.

(*a hasty, ~ remark*)

unconstitutional (un'kon-stə-tōō'shən-l, un'kon-stə-tū'shən-l), *adj.*

نا دهستوری؛ بې پیچه وانه؛ دهستور.

-unconstitutionality (*n.*); **unconstitutionally** (*adv.*).

uncontrollable (un'kən-trōl'ə-b'l), *adj.*

دایب نه کړاوی؛

دایب ناگزیت؛ حلهوی ناگزیت؛ پاناگزیت.

unconventional (un'kən-ven'shən-l), *adj.*

نه گونجاو له گڼ.

نهریت و پروشت و رینازی باودا.

-unconventionality (*n.*); **unconventionally** (*adv.*).

uncork (un-kōrk'), *v.t.*

(۱) ته پوټور؛ دهرهټان؛ کړنده؛ رشووه.

(۲) ناشکرکردن؛ بېره لاکړدن؛ سر تی لایرین (*to ~ a secret*).

un-co-ordinated (un'ko-ōr'də-nā'tid), *adj.*

نا ترتیبیک؛

نا توانیت پیکه مو به باشی بکاری بهنیت (دهست).

uncounted (un-koun'tid), *adj.*

(۱) نه شمیراوی.

(۲) بې شومار؛ له شماردن نایه؛ نیجگار وړ.

uncouple (un-kup'v'l), *v.t.*

(۱) لیک کړنده؛ له یکت جیا کړنده یا

ترازاندن (*to ~ railroad cars*).

(۲) بېره لاکړدن؛ بېراند؛ بهت له حل کړنده (سهگ).

بېرېوون؛ بېره لایوون

underdeveloped

- (۵) له ژیری توپ دان: کولف، تنس.
 بن کمر کردن
underdeveloped (un'dēr-di-vel'əpt), *adj.* (۱) گهښه کړدو: ناتراو له ناسایی بچوکت: (an ~ muscle, mind, body, etc.) (۲) باش نه شوراوه (وینه): (an ~ picture) (۳) دواکتوتو: پهره نه سهندو: (~ countries) (۱) کمه نښ کردن: **underdo** (un'dēr-dō'), *v.i. & v.t.* (۲) کمه کولاند: برژاندن، یا سوور کړدنهوه: (She underdid the meat.)
underdog (un'dēr-dōg'), *n.* (۱) د ژرو، پېښیرکي: چاوه ری د وړان لی کړاو: (۲) ژر د سته: بارکوتو
underdone (un'dēr-dun'), *adj.* نه کول: نه تابه تی گوشت: نه برژان: نه بو
underdrawers (un'dēr-drōz'), *n. pl.* د مریی سړی: پیاوانه
underdress (un'dēr-dres'), *v.i.* جلی ساده تر له بهر کردن له پنیوست
underdressed (un'dēr-drest'), *adj.* جلی ساده تر له بهر کړدو له مری که پنیوسته
underestimate (un'dēr-es'tə-māt'), *v.t. & v.i.* (۱) به کمتر نرخ د نار به کمتر هلسه نگاندن: به کمتر قهیلاندن: (۲) به سوک دانان: به کم دانان: به ناسان دانان: (to ~ an enemy; to ~ a task)
 قهیلاندنکی به کم: هلسه نگاندنکی به کم
n.
underestimation (n.).
underexpose (un'dēr-ik-spōz'), *v.t.* کمه دانه بهر یووناکي (فیلمی کامیرا)
underexposure (un'dēr-ik-spō'zhēr), *n.* کمه دانه بهر یووناکي (فیلمی کامیرا)
underfeed (un'dēr-fēd'), *v.t.* (۱) خوارن کم پیدان: (۲) سوننه منی له ژیره و تیکردن
underfoot (un'dēr-foot'), *adv.* (۱) له ژیر پیدان: له سر زهوی: له ژیر د سته پیدان: (۲) ږنگی گرتوه: له بهر پیدایه
adj. (۱) له ژیر پیدان: له بهر پیدان: له سر زهوی: (۲) پېښ: پی پست: پېښیل کړاو
underfur (un'dēr-fūr'), *n.* توکی نرمی ژیره و ی گیانه و
undergarment (un'dēr-gār'mənt), *n.* جلی ژیره و
undergird (un'dēr-gūrd'), *v.t.* شت دانه بهر به یز کردن
undergo (un'dēr-gō'), *v.t.* به سهره اهان: چه شتر (ناخوشی): نوشی (They underwent a lot of suffering.)
undergraduate (un'dēr-graj'ōo-it), *n.* قوتایی زانکو: که بو به کالوریوس ده خوښیت
adj. (۱) تایبه تی به خوښیت به کالوریوس: (۲) تایبه تی به پلای قوتایی به کالوریوس
underground (un'dēr-ground'), *adj.* (۱) ژیر زمین: (۲) نه نی: (an ~ organization)
adv. (۱) له ژیره سندن: ژیر زمین: (۲) به دزی بهوه: به په نهانی
n. (۱) ناوچه ی ژیر زمین: (۲) ږاره و ی ژیر زمین: (۳) ریکراو یا حیزبی نه نی: (He worked in the ~ of France.) (۴) [British] شه منده وری ژیر زمین: هیل ناسنی ژیر زمین: (کونه به بو "underground railway")
underground railroad, ږنگی داسنی ژیر زمین
 شه منده وری ژیر زمین: (همه وها "underground railway")
undergrown (un'dēr-grōn'), *adj.* بچوک: له ناسایی بچوکت
undergrowth (un'dēr-grōth'), *n.* underbrush (۱)

undernourish

- undercoat # 2** (۲) بچوکی: له ناسایی بچوکت بوون
underhand (un'dēr-hand'), *adj.* (۱) به د سته کړاو له ژیره و: (۲) نه نی: دزی: په نهانی: چه ت: له ژیره و: فیلباز: ټول
adv. (۱) به د سته کړاو له ژیره و: (۲) به نه نی: به په نهانی: به فیلباز: له ژیره و: به ټولنه
underhanded (un'dēr-han'did'), *adj.* (۱) نه نی: چه ت: دزی: (۲) له ژیره و: (به نیازی فیلباز گزی کړدنه و): (an ~ operation, move, act, etc.)
 (۲) کړنکاریان کمه: یاریکاریان کمه
-underhandedly (adv.); underhandedness (n.).
underhung (un'dēr-hun'), *adj.* (۱) د مریو قیو (کاژیری خواره و): (۲) داکوتو (۳) کاژیر د مریو قیو یا داکوتو: (۴) به ژیره و هلو اسراوه (۵) له سر هیل ناسن و سته و یا دیت و ده چیت
underlaid (un'dēr-lād'), *adj.* (۱) خواره ت ژیری: له ژیریدا دانراوه: (۲) پالېشتی له ژیریدایه: بهر کړاو ته و یا راگیراو به شتیک
underlay (un'dēr-lā'), *n.* (۱) پارچه مک کاغزه ده خړته ژیر تیپی: چاپنوسمه بو بهر کړدنه و: (۲) پاخه و ی ژیر بهر و فعرش (وه) حسیر... هتد
v.t. (۱) شت خسته ژیر بو پالېشت یا بهر کړدنه و: (۲) ژیر داپوښین (۳) بهر کړدنه و یا پالېشت کردن به شت خسته ژیر
underlie (un'dēr-lā'), *past tense of underlie.*
underlet (un'dēr-let'), *v.t.* (۱) به هر زانتر به کړداند له کړی: ناسایی: (۲) sublet
underlie (un'dēr-li'), *v.t.* (۱) له ژیریدا بوون: (۲) بوون به بناغه بو: بنچینه بوون بو: (ideas ~ing the revolution; Many facts ~ my decision.)
 (۲) [Obs.] خوارتر بوون له (پله و پایه، گرتگی): نزمتر بوون له (۴) له پېښتر بوون: ماف زیاتر بوون له (دارایی): گرتگر بوون له
 (This claim ~s that)
underline (un'dēr-lin'), *v.t.* (۱) هیل به ژیریدا هینان (ووشه، رسته): (۲) دوی پاتکړدنه و (له بهر گرتگی): (to ~ a point in a discussion)
 هیل به ژیریدا هینان (بو سرنج پاکښان و گرتگی دهر خست)
n. بهر د سته: نوکه ر: چلکار خو: ژیر د سته: خواره د سته
underlip (un'dēr-lip'), *n.* لچ
underlying (un'dēr-lī'ing), *adj.* (۱) هی ژیره و: له ژیر: (۲) بنچینه و: بناغی (۳) نادیار: لیل: نا شکر: (۴) له پېښتر (ماقی دارایی): گرتگر: بهر تر
undermine (un'dēr-min'), *v.t.* (۱) بن کمن کردن: له غم لیدان: (۲) بن کمن کردن و پووخاندن: تیکدان: هلو هاشاندن: (Water ~d the stone foundation.)
 (۲) زیان لیدان (به دزی بهوه): هلو ی پووخاندن دان (به نه نی): لاواز کردن: (They are ~ing the president's authority.)
 (ب) وورده وورده لاواز کردن: زیان لیدان: تیکدان:
 (Drink is ~ing his health.)
undermost (un'dēr-mōst'), *adj.* ژیرترین: خوارترین
underneath (un'dēr-nēth', un'dēr-nēth'), *adv.* (۱) له ژیر: له لږ: (۲) له دیوی ژیره و
prep. (۱) له ژیر: له خوار: (Write the date ~ the address.)
 (۲) له ژیر د سته لای یا پکښا: خواره د سته: ژیر د سته
adj. له ژیر: له خوار: ژیر
n. دیوی ژیره و: لای خوار و
undernourish (un'dēr-nūr'ish), *v.t.* خواردن کم پیدان: گهنده خواره د سته پیدان
-undernourished (adj.).

undernourishment

undernourishment (un'dēr-nūr'ish-mənt), *n.* به‌دخوری؛
که خوراک؛ گنده‌خوری؛ شتی باش نه‌خواردن.

underpants (un'dēr-pants'), *n. pl.* دهرین

underpass (un'dēr-pas', un'dēr-pās'), *n.* ښکته څیر پرد؛

ښکته څیر ښکته به‌ری تر یا څیر هیلې شمه‌نده‌ف.

underpay (un'dēr-pā'), *v.t.* کړی کم دان؛

کړی کم تر پندان له خه‌ک.

underpin (un'dēr-pin'), *v.t.* (۱) ښځینه دیوارو خانوو

به‌ښکړن؛ دارو کوله‌کو به‌رد دانه‌بهر دیوار؛ پته‌کړن.

(۲) پالېشتی کړن؛ لایه‌نگیری کړن؛ پشت کړن.

underpinning (un'dēr-pin'ing), *n.* (۱) ښځینه کوله‌ک؛

دارو به‌ری دیوار راگیرک؛ چوارچینه‌ی راگیرک. (۲) پالېشت؛ راگیرک؛

پشتگر (۳) *(pl.)* جلی ژرمه‌وه (وه‌ه‌ی ژر تهنوره، بۇ راگرتن به‌جوانی،

یا ه‌ی وه‌زښکار بۇ پاراستن). (۴) *[Colloq.] (pl.)* ه‌مدرو لاق.

underplay (un'dēr-plā'), *v.t. v.i.* (۱) خو‌واندن له‌سهر شانو

به‌ی به‌ر بۇ خو‌ به‌ره‌لاکړن. (۲) له‌سهر کم تر یاری کړن یا قومارکړن.

underplot (un'dēr-plot'), *n.* لقه چپوک، چپوکي ناسره‌کی

شانو‌نامه یا چپوکو داستان

underprivileged (un'dēr-priv'ə-līd), *adj.* ده‌ستکورت؛

دامار؛ ه‌ژار؛ ین دهرامت

the underprivileged, فەقیرو ه‌ژاران.

underproduction (un'dēr-prə-duk'shən), *n.* به‌رمه‌ کم‌ی

underproof (un'dēr-prōōf'), *adj.* پاده‌ی کحولی کم‌تره‌ له

خواردنه‌وی مستکهری تر

underprop (un'dēr-prop'), *v.t.* له‌ژرمه‌وه شت دانه‌بهر

(بۇ پالېشتی؛ راگرتن

underquote (un'dēr-kwōt'), *v.t.* نرخي کم تر پښ ووتن له نرخي

ناسایی یا له خه‌لکي تر

underrate (un'dēr-rāt'), *v.t.* = underestimate.

underrun (un'dēr-run'), *v.t.* به‌ ژیریدا پوښتن.

n. شتی به‌ ژیریدا پوښتنو (وه‌ه‌ جوگه)

underscore (un'dēr-skōr', un'dēr-skōr'), *v.t. & n.*

underline, ه‌ی ژر -ه‌ریا؛ بۇ ژر -ه‌ریا کړا؛

له‌ ژر -ه‌ریادا پوښتنو (ه‌ه‌وه‌ها "underseas").

undersecretary (un'dēr-sek'rə-ter'i), *n.* چنګری وه‌زیر؛

وه‌کلی وه‌زرت؛ یاریده‌وری وه‌زیر (~ of State).

undersell (un'dēr-sel'), *v.t.* (۱) به‌ ه‌ریا تر فروشتن (له خه‌لک)؛

به‌ کم تر فروشتن (He ~s his competitors).

(۲) به‌ ه‌ریا تر فروشتن له‌ پاره‌ی تری چووه

undersexed (un'dēr-sekst'), *adj.* تاره‌زوی جوت بوونی کم‌ه‌؛

ساردا؛ حن‌ له‌ گان نه‌ک.

undershirt (un'dēr-shūrt'), *n.* فانیله‌ی ژرمه‌وه

undershoot (un'dēr-shōōt'), *v.t.* (۱) گولله‌ ته‌فاندن به‌ چورک‌ که

نه‌گاته‌ ښانه‌کی یا له‌ ژیریدا ښځینه‌وه؛ مووشه‌ک ه‌ارښتن به‌ ه‌مان شځوه.

(۲) ښځینه‌وه‌ی فوکه‌ پېش فوکه‌خانه.

undershot (un'dēr-shot'), *adj.* (۱) دداسی پښنه‌وه‌ی خواره‌وه

ده‌ریوقیو (۲) کارڅیری خواره‌وه ده‌ریوقیو.

(۳) به‌ ناوی ژرمه‌وی ده‌خولیتنه‌وه (چرخي ناو).

undershrub (un'dēr-shrub'), *n.* ښځ؛ ښځو گزوغیای ژر

دهرخت؛ دهرن

underside (un'dēr-sīd'), *n.* دیوی ژرمه‌وه

undersign (un'dēr-sīn'), *v.t.* له‌ دامیننه‌وه ښکارکړن (به‌لگه‌نامه).

نامه؛ مورکړن

undersigned (un'dēr-sīnd'), *adj.* (۱) له‌ دامیننه‌وه ښکارکړا

under-the-counter

(۲) له‌ دامیننه‌وه ښکارکړو.

له‌ دامیننه‌وه ښکارکړ؛ ښکارکړان.

undersized (un'dēr-sīzd'), *adj.* Also **undersize**, بچوکتر له

ناسایی؛ بچوک.

underskirt (un'dēr-skūrt'), *n.* ژرکراس؛ تهنوره‌ی ژرمه‌وه.

undersoil (un'dēr-soil'), *n.* خاکی ژر چینی سهره‌وه.

understand (un'dēr-stand'), *v.t.* (۱) ښځه‌پشتن.

(۲) سهر له‌ دهرکړن؛ پښ پښ بردن؛ سهر له‌ دهرچوون.

(۳) وادانان. (۴) لیکدانه‌وه. (۵) پښ واپوون؛ وازانین

(۶) بیستن؛ ناگاداریوون؛ ه‌وال پښ گه‌پشتن.

(۱) ښځه‌پشتن.

(۲) وازانین؛ بیستن؛ بروا واپوون.

(*I ~ she is no longer working here.*)

-understandable (*adj.*); understandably (*adv.*).

understanding (un'dēr-stan'ding), *n.* (۱) ښځه‌پشتن.

(۲) زیره‌کی؛ توانای ښځه‌پشتن؛ مښک.

(۳) شځوه‌ی ښځه‌پشتن؛ بچوک؛ لیکدانه‌وه؛

(*This is my ~ of the matter.*)

(۴) پښکورتن.

(*The two countries have come to an ~ over that issue.*)

adj. (۱) ښځه‌پشتن؛ ښځه‌پښو؛ ښان؛ زان.

(۲) ه‌اوسو؛ به‌ به‌زیی؛ (He is kind and ~).

understate (un'dēr-stāt'), *v.t. & v.i.* به‌ کم‌مه‌وه باس کړن؛

به‌ کم‌تره‌ ناگرتگر دهربرین له‌وه‌ی که ه‌له‌دگرتن؛ له‌ گرتگی و مه‌ترسی و

پاستی (مه‌سه‌له‌یک) که‌مکړدنه‌وه؛

(*They exaggerate the enemy's losses and ~ their own.*)

understatement (un'dēr-stāt'mənt), *n.* به‌ کم‌مه‌وه باس کړن؛

ووته‌یکه‌ که‌ به‌ کم‌تره‌ ناگرتگر مه‌سه‌له‌یک دهربرین له‌وه‌ی که ده‌پښتن

understood (un'dēr-stood'), *past tense and past-*

participle of understand.

adj. (۱) له‌سهر پښکورتو.

(۲) دهرنه‌پړاوه به‌ ناښکار، به‌لام واه‌دگه‌پښتنو خه‌لک وای ښځه‌پشتنوه.

understrapper (un'dēr-strap'ər), *n.* = underling.

(۱) چنګری نوښتن؛ که‌سښکه

خوی ناماده ده‌کات بۇ چنګرتنه‌وه‌ی نوښتنه‌یکي شانو نه‌گهر پښوښت بکات

(۲) بریکار؛ چنګر؛ که‌سښکه که‌نښ وکاری که‌سښکی تر فیر ده‌پښت بۇ

چنګرتنه‌وه‌ی نه‌گهر پښوښت بکات.

(۱) چنګرتنه‌وه‌ی که‌سښکه به‌ سهرده‌می.

(۲) نښ وکاری که‌سښکه فیرپوون بۇ چنګرتنه‌وه‌ی له‌ ناکاودا بۇ ماوه‌یک.

undersurface (un'dēr-sūr'fis), *n.* دیوی ژرمه‌وه؛ ژرمه‌وه‌ی.

(۱) پښ ه‌لسان؛ ه‌لسان به‌ کارک؛

کړن (به‌تابیه‌تی کارنکی گران): (*to ~ a piece of work, task, etc.*)

(۲) گرتنه‌سته‌سو؛ گرتنه‌ده‌ست. (۳) به‌لښ دان؛ په‌یمان دان.

(۴) [Obs.], به‌ره‌نگاریوون؛ پوه‌پوه‌وه‌ستان بۇ جه‌نگ.

(۱) [Archaic] گرتنه‌سته‌سو؛ گرتنه‌ده‌ست؛ به‌لښ دان به‌ کړدن کارک.

(۲) [Colloq.], نښ وکاری مردوونځی کړن؛ مردووناشتن.

undertaker (un'dēr-tāk'ər), *n.* (۱) کارکڼ؛ کارک.

(۲) مردوونځی (به‌پیشه)؛ مردووشور.

undertaking (un'dēr-tāk'ing), *n.* (۱) کار؛ کاری گران؛ نه‌ک؛

ښځنکی قورس؛ پړووه (۲) به‌لښ؛ په‌یمان.

(۳) پېشه‌ی مردوونځی ناستن؛ کفن و دفن کړدن.

(۴) شت گرتنه‌سته‌سو؛ شت گرتنه‌ده‌ست.

undertenant (un'dēr-ten'ənt), *n.* = subtenant.

under-the-counter, به‌ دزی‌پوهه فروشراو یا کړپړا (به‌تابیه‌تی شتی

ده‌ست نه‌کرتو)؛ قاچاق: (*~ sale of drugs*).

under-the-table

under-the-table, *adj.* (ووشه‌ی دوايش بینه).
له ژیره‌وه درای یا وەرگیراو (کړئ)؛ به دزی‌یهوه
فرۆشراو یا کړېاو: (*He was paid ~ for the work he did.*)
(ووشه‌ی پېښوو بینه).

undertone (un'dēr-tōn'), *n.*
(٢) دهنګی نزم
(٣) شتېنګه دهنګی نزمی پڼ کرابیت.
(٤) دهنګی کال (به‌تایبته‌ی له‌گډل چمنډ پهنګینګی تردا).
(٥) نېشانه‌ی شتېنګ یا باروونځینګی شاراوه:

(*There was an ~ of horror.*)

undertook (un'dēr-took'), *past tense of undertake.*

undertow (un'dēr-tō'), *n.*
توروزمی ژیر ناو؛ ژیر توروزم:
توروزمی کایمه له ژورو به پیچېوانه‌ی توروزمی سهره‌وه‌ی ناووه.
(نعم توروزمه به‌رو دهریا به دژي شه‌پژل ناو که به‌رو ووشکانی ده‌شکېت‌هوه).
(هه‌رومه " *undercurrent* " بینه).

undervalue (un'dēr-val'ū), *v.t.*
(١) نرخ به کم دانان؛
به کم‌تر هملسه‌نگاندن یا قه‌یلاندن (له نرخي راستی)؛ کم‌تر بایخ پېدان.
(٢) به سووک ته‌ماشاکردن؛ نرخ نه‌زانن؛ پژ نه‌گرتن؛ به کم دانان.
(٣) نرخ شکاندن؛ نرخ کم‌مکردنه‌وه.

-undervaluation (*n.*).

undervest (un'dēr-vest'), *n.* [British]. = undershirt.

underwater (un'dēr-wō'tēr), *adj.*
(١) ژیر ناو؛ هی ژیر ناو.
(٢) له ژیر ناو؛ به‌کاره‌ننراو.

under way,
(١) ده‌ستی پڼ کړاو؛ که‌تووته‌ته گډ؛ له‌گډه‌دیه
(٢) به‌ره‌وا مه (پروژه، کار).

underwear (un'dēr-wār'), *n.*
ده‌رین؛ حلی ژیره‌وه.

underweight (un'dēr-wāt'), *adj.*
سووک

n.
سووکي

underwent (un'dēr-went'), *past tense of undergo.*

underwing (un'dēr-wīŋ'), *n.*
(١) بالی بچوکی دواو‌ی جان‌ه‌ومری
(٢) جان‌ه‌ومریکی وک په‌پوله‌یه بالی بچوکی پهن‌گاره‌نګی
له دواوه هبه

underwood (un'dēr-wood'), *n.* = underbrush.

underworld (un'dēr-würld'), *n.* [Archaic] (١) زمین؛

سهرزمین (٢) ژیرزمین (٣) دژوخ؛ جیهانی مردوان که له ژیرزمیندایه

نه‌هسانه‌ی یونانی و یونانی. (٤) دیوی نه‌دیوی زمین.

(٥) به‌شی تاوان‌کاری و خراپه‌کاری دواو‌ن پیسی کومه‌ل

ب. تاوان‌کاران و خراپه‌کاران؛ نه‌وانه‌ی پیشیان تاوان‌کاری و خراپه‌یه.

underwrite (un'dēr-rīt'), *v.t.*
(١) له ژیره‌وه نووسن (به‌تایبته‌ی

له‌ژیر بوسراوینګی تره‌وه له بوی په‌سه‌ندکړنه‌وه).

(٢) له سامینه‌وه نیمزاکردن

(٣) نه‌لین دان به پاره دان (به نیمزاکردنې به‌لکه‌نامه‌یه‌ک).

(٤) ده‌سته‌بری گردنې به‌شو قه‌واله‌ی دارایی کرین به نرخینګی تایبته‌ی

(پاره‌بازی) (٥) په‌سه‌ندکړن؛ موزکړن؛ نیمزاکردن.

(٦) نه‌مین دان به پشت‌گیري گردنې پروژمه‌یک به پاره. (٧) بیمه‌کړن.

v.t.
بیمه‌کړن (کارگیري کومپانیای بیمه).

underwriter (un'dēr-rit'ēr), *n.*
(١) بیمه‌کر کارگیري کومپانیای

بیمه یا کومپانیایکه خوی (٢) ده‌سته‌بری قه‌واله‌ی دارایی و به‌شی کومپانیای

ه‌اربه‌شی (پاره‌بازی).

undeservedly (un'di-zūr'vid-li), *adv.*
به نا‌پاره‌وا؛ به نا‌پاره‌ایانه.

undesigning (un'di-zīn'ing), *adj.*
پاست پاک؛ بڼ پښو په‌نا؛

بڼ نابروونځ.

undesirable (un'di-zīr'ā-b'l'), *adj.*
ناپه‌سند؛ بڼ به‌رو؛ نا‌ه‌بار؛

ناخوش.

n.
که‌سیکی ناپه‌سند یا له‌نا‌ه‌بار

-undesirability (*n.*).

undulate

undetermined (un'di-tūr'mind), *adj.*
(١) بریار نه‌دراو؛

نه‌پېژاوه‌توه (٢) نه‌زانراو (ژماره یا پاده‌ی شتېنګ):

(*an - number of dead and wounded*)

undid (un'did'), *past tense of undo.*

undies (un'diz), *n.pl.* [Colloq.].
ده‌ریني ژړو منډال؛

جلی ژیره‌وه‌ی ژړو منډال

undignified (un-dig'ə-fid'), *adj.*
بڼ شکو؛ سووک؛ ناشرین.

undiminished (un'də-min'isht), *adj.*
کم نه‌بووه‌توه.

undirected (un'də-rek'tid, un'di-rek'tid), *adj.*
(٨) رابه‌ری

نه‌کراو؛ بڼ رابه‌ری (٢) بڼ ناوښان (نامه).

undisciplined (un-dis'ə-plind'), *adj.*
لاسار؛ دابین نه‌کراو؛

به‌ره‌لا.

undisguised (un'dis-gīzd'), *adj.*
له‌رو؛ ناشرکرا؛ هملمانراو؛

نه‌شاراو.

undisposed (un'dis-pōzd'), *adj.*
(١) (*~ of*) نه‌پېژاوه‌توه؛

بریار له‌سهر نه‌دراو. (٢) بڼ مه‌یل؛ بڼ نارم‌زو؛ حزن پڼ نه‌کهر

(٣) کرښه‌وه (قوچیه، گړئ، قه‌یتان)؛ ترازانن؛

شل کرښه‌وه. (٢) کرښه‌وه (ده‌رگا، پریاسکه). (٣) هملوه‌شانده‌وه؛ سړینه‌وه؛

پووج کرښه‌وه. (٤) به ناخدا بردن؛ نشوستی پڼ هینان؛ پووخاندن؛ نه‌هیشتن؛

تیکدان؛ ویران کردن (Obs.) (٥) پوونکرښه‌وه؛ لیکدانه‌وه

undoing (un-dōō'ing), *n.*
(٨) هملوه‌شانده‌وه؛ پووج کرښه‌وه؛

پووج بوونه‌وه؛ سړینه‌وه. (٢) (ب) به‌ناخداچوون؛ پووخاندن؛ ویران کردن؛

نشوستی پڼ هینان؛ تیکدان. (ب) به‌ناخداچوون؛ پووخان؛ ویران بوون؛

نشوستی هینان؛ تیکچوون. (٣) هوی به ناخدا چوون، ویران بوون، تیکچوون،

یا پووخان.

undone (un-dun'), *past participle of undo.*

adj.
(١) تیکدراو؛ ویران کراو؛ به‌ناخداچوون؛ ویران؛ پووخاو.

(٢) هملوه‌شاو؛ کراوه؛ ترازاو

undone (un-dun'), *adj.*
تواو نه‌کراو؛ تواو نه‌بوو

undoubted (un-dout'id), *adj.*
راسته‌قینه؛ گومانې تندا نی‌یه؛

(*He is the ~ leader of his people.*)

undoubtedly (un-dout'id-li), *adv.*
بڼ گومان.

undraw (un-drō'), *v.t. & v.i.*
هملدانه‌وه (په‌رده)؛ کرښه‌وه؛

(*U~ the curtains.*)

undress (un-dres'), *v.t.*
(١) پووتکرښه‌وه؛ جل له‌به‌ر داکه‌ندن.

(٢) هملمان؛ پووکش لای لبردن. (٣) سارغی له برین کرښه‌وه.

v.t.
خو پووتکرښه‌وه؛ جل له‌به‌ر خو داکه‌ندن.

n.
(١) کراسی ده‌لب. (٢) جل‌وهرگی ناسایی. (٣) پووتی؛ پووتنتی

undressed (un-drest'), *adj.*
(١) (١) پووت؛ پووت‌وقوت.

(ب) نیمچه رووت. (٢) خو‌ش نه‌کراو (پیسته). (*~ hides*).

(*an ~ wound*) (برین)

undue (un-dōō', un-dū'), *adj.*
(١) کاتی دانه‌وه‌ی نی‌یه یا نه‌هاتوه.

(قهرن). (٢) نابه‌جی؛ نی‌جگار ژور؛ له پاده به‌دور.

(*paying ~ attention to someone; ~ worry, anxiety, etc.*)

(٢) نارم‌وا؛ نایاسایی (*~ use of power*).

undulant (un'joo-lant, un'doo-lant), *adj.*
شه‌پژل؛

شه‌پژلدهره‌وه.

undulant fever,
تای مالت؛ تای شه‌پژل؛ نه‌خوش‌یه‌که ده‌بیته هوی

نوره تای سپل ناوسان و نارمق کرښه‌وه و نازاری جومگو و ماسولکه له شیره‌وه

داده‌که‌وینت.

(پښی ده‌ورتی: " *Malta (or Mediterranean) fever* ")

undulate (un'joo-lāt, un'doo-lāt'), *v.t.*
وهک شه‌پژل لیکردن؛

به‌رزو نزم کرښه‌وه.

v.t.
(١) شه‌پژل‌دان؛ به‌رزو نزم بوونه‌وه؛ پینچاویچ کردن. (٢) له شه‌پژل چوون

شه‌پژل؛ شه‌پژلدهره‌وه.

undulation

undulation (un-'joo-lā'shən), *n.* (۱) شەپۆلدانەرە؛

بۆلۈش پىچاۋىنچى (وەك مار) (۲) قەراغى شەپۆل ياكى بەرزو تەزىم (وەك مى ھەندى گەل) (۳) پىل دان؛ دىل لىدان.

(۱) شەپۆلدانەرە يېزىقلىق (۲) دىنەك (۳) قىزىل

undulatory (un-'joo-lā-tōr'i, un-'doo-lā-tōr'i), *adj.* (۱) -

شەپۆل شەپۆل ماساسى. (۲) شەپۆلدەرە

unduly (un-dōō'li, un-dū'li), *adv.* (۱) لە زادە بەدەر؛ ئايەچى؛

تېنچكار زۆر (You are ~ harsh with her.)

(۲) بە مەرھۇم؛ ئە ئاياساسى

undutiful (un-dōō'ti-fəl, un-dū'ti-fəl), *adj.* بىن گوى؛

ھەست بە ئەركى سەرئاشنى خۇ ئەكەر؛ سەرىنچ؛ ياخى.

undying (un-dī'ing), *adj.* (۱) - (~ love)

unearned (un-ūrnd'), *adj.* (۱) بە ھەول كۆشش دەست ئەكەرتتو؛

بەبىن رەنج دەست كەرتتو (~ income) (۲) ئاشايستە.

unearned increment, زىيادە بە ھەول كۆشش دەست ئەكەرتتو؛

بەرزو بۆلەرى سىخى خانو و زەوى وزار بىن رەنج دان و پارە تېدا خەرج

كردنى خاۋەنەكە بەلگە بەھۇى بىرە سەندى ئاۋچەكەرە

unearth (un-ūrth'), *v.t.* (۱) لە ژىر خاك دەرھىتان.

(۲) دۆزىنەھ؛ خىستەپرو؛ دەرھىستان؛ ھەلمانن.

(The lawyer ~ed some new evidence.)

unearthly (un-ūrth'li), *adj.* (۱) لە سىروشت بەدەر؛ ئازەمىنى

(۲) ترستاك؛ سەيرو ئاسىروشتى؛ تۆقېنەر (an ~ scream)

(۳) بىن مانا؛ ئاساسى (She woke me up at an ~ hour.)

unearthliness (n.)

uneasy (un-ē'zi), *adj.* (۱) بىن ئاسوودە؛ ئاسوودە؛ بىن ئازام؛

دەلراۋكەبەتى (The farmers were ~ until the crop was in.)

(۲) شلوق؛ ئاسك (an ~ calm, peace, etc.)

(۳) ئازەحت (He is ~ with strangers.)

uneasily (adv.); **uneasiness** (n.)

uneducated (un-ē'joo-kā'tid), *adj.* ئەخوتتەوار؛ چاۋنەكراۋە

unemployable (un-'im-ploi'ə-b'l), *adj.* ئىشى ئادىننى؛

ئىشى بىن ئاكىرى

n. كەسكىكى ئىش بىن ئەكراۋ ياكى ئەدراۋ.

unemployed (un-'im-ploid'), *adj.* (۱) بىن ئىش؛ بىكار؛ بەتال

(~ workers)

(۲) بەكاربەھىنراۋ (كەرەسە، ئامىر؛ لە ئىش خراۋ

n. كەسكىكى بىن ئىش

بىكاران؛ خەلكى بىن ئىش.

unemployment (un-'im-ploi'mənt), *n.* بىن ئىش؛ بىكارى؛

بەتالى

unemployment compensation, موۋچەى كىركارو موۋچە -

خۇرى بىن ئىش؛ ئو پارەيەيە كە ھەر دوو ھەفتە جارىك وە بۆ ماۋەيەكى

تاييەتى مىرى دەيدات بەر موۋچەخۇرو كىركارەئەى ئىشيان ئەماۋە.

unending (un-en'ding), *adj.* بىن يايان؛ دواى ئەھاتتو.

unenlightened (un-'in-līt'nd), *adj.* چاۋنەكراۋە؛ ئەزان؛

مىشك ئەكراۋە

unenthusiastic (un-'in-thoo'zi-as'tik), *adj.* دىل سارە؛ سارە؛

خەز بىن ئەكەر

unequal (un-ē'kwəl), *adj.* (۱) ئاھار؛ ئاھارامبەر؛ لاسەنگ؛

لارەسەنگ (۲) ئارنك (۳) ئايەكسان؛ ئاھاروشىۋە؛ ئاچوۋىنەك.

(۴) ئەشپاۋ؛ ئى ئەھاتتو؛ دەرھەقت ئەھاتتو؛

(She proved ~ to the job.)

(۵) ئارە؛ ئايەكسان؛ ئاھەق

n. كەسكىكى بەلە خوارتو ياكى ئازمەر

unequally (adv.).

unfavorable

unequaled, unequalled (un-ē'kwəld), *adj.* بىن ھارۋا؛

بىن وىنە؛ ئاياب.

unequivocal (un-'i-kwiv'ə-k'l), *adj.* پىك ۋىرەۋان؛ راستو پەرۋان؛

يەك لا؛ ديار؛ بۈۋن؛ بىن پىنچو پەتا (an ~ answer)

unequivocally (adv.).

unerring (un-ūr'ing, un-er'ing), *adj.* (۱) بىن ھەلە؛ ھەلەنەكەر

(۲) راست؛ تەرۋا؛ وورد

unessential (un-'i-sen'shəl), *adj.* ئاپىۋىست.

n. شىتلىكى ئاپىۋىست.

uneven (un-ē'vən), *adj.* (۱) ئارنك؛ چال وچۇلاۋى؛ بەرزوئىماۋى؛

ئاقەخت؛ ئاھەمۋار؛ ئاساف؛ زىر (۲) ئاھارۋىك؛ ئاھارامبەر؛ چەوت.

(۳) ئاھارۋا؛ لاسەنگ؛ لارەسەنگ

(۴) جيا؛ ھەمۋى ۋەك يەك باش ئىيە؛ لاسەنگ.

(an ~ performance; ~ work)

(۵) [Rare] ئايەكسان؛ ئارەۋا.

(۶) تاق (ئىمارە) (۷) ۱۱، ۷، ۳ (۸) ھەتد.

unevenly (adv.); **unevenness** (n.).

uneventful (un-'i-vent'fəl), *adj.* ھىچى گىرگ تېدا پەرۋەندە؛

(an ~ day, week, trip, etc.)

uneventfully (adv.); **uneventfulness** (n.).

unexampled (un-'ig-zam'p'ld), *adj.* بىن وىنە؛ وىنەى لەرەۋ

پىش ئەبىنراۋە.

unexceptionable (un-'ik-sep'shən-ə-b'l), *adj.* بىن گەرە؛

ھىچ پەختە ھەلناگىرئە.

unexceptional (un-'ik-sep'shən-'l), *adj.* ئاساسى؛

ئاساسى ئىيە (۲) بەبىن جياۋازى.

unexpected (un-'ik-spek'tid), *adj.* كوتۇپىر؛ چاۋەبۋان ئەكراۋ.

unexpectedly (un-'ik-spek'tid-li), *adv.* لەئاكۋا؛ كوتۇپىر.

unexpressive (un-'ik-spre'siv), *adj.* (۱) ئاۋان ھەستو

بىرۋاۋەبەر بىرىنى ئىيە (a bland and ~ person)

(۲) [Obs.] دەرناپىرئە؛ ئاتۋانئەت دەرناپىرئە.

unfailing (un-fāl'ing), *adj.* (۱) پىشت بىن بەستراۋ؛ ھەمىشەى؛

(an ~ friend; an ~ source of electric power)

(۲) بىن پايان؛ دواى ئەھاتتو؛ لە بىن ئەھاتتو (~ resources)

(۳) ھەلەنەكەر؛ ھەمىشە راست (an ~ guide, indication, etc.)

unfair (un-fār'), *adj.* (۱) ئارەۋا؛ ئاھەمۋار؛ ئايەكسان؛

(۲) چەوت؛ ساختە؛ ئاپاك (~ means, business practices, etc.)

unfairly (adv.); **unfairness** (n.).

unfaithful (un-fāth'fəl), *adj.* (۱) ئادىلئۆز؛ ئاپاك

(۲) ئاھەۋا؛ ئادەقۋادەق؛ ئاراست.

(۳) داۋىن پىس؛ ئاپاك لەگەل ئىن ياكى مىردى خۇدا.

(۴) [Obs.] بىن ئاين؛ خاۋەنەئاس؛ كافر.

unfaithfully (adv.); **unfaithfulness** (n.).

unfamiliar (un-fā-mil'yēr), *adj.* (۱) ئەبىستراۋ؛ ئەبىنراۋ؛

ئەزانراۋ؛ ئەماسراۋ؛ تازە (۲) ئەشارەز؛ ئەزان (He is ~ with tools.)

unfamiliarity (n.).

unfasten (un-fas'n, un-fās'n), *v.t.* كوردنەۋە؛ ترازاندن؛

شل كوردنەۋە.

v.t. كرانەۋە؛ ترازان؛ شل بۈۋنەۋە

unfathered (un-fā'thērd), *adj.* (۱) (ب) ئۆل؛ ئاكەس؛

ئاكەس بەچە (۲) دەرەكەى ئەزانراۋە؛ سەرچارەكەى ئەزانراۋە؛

(~ tales)

(۱) بىن بىن؛ ئۆز قوۋن؛

قوۋنەكەى ئاپىۋىرئە. (۲) سەرى ئى دەرتاكرئە؛ ئاتۋانئەت ئىنى تىن بگەيت.

unfavorable (un-fā-vēr-ə-b'l), *adj.* (۱) ئەھات؛ ئاھەبار؛

unfeeling

(~ weather)

(۱) دژا: ناحهز: خراب: (an ~ opinion, response, etc.).

(۲) ناپهسه‌ند: خراب: به دل نه‌بوو.

(۳) بی همت: سارد.

(۴) دل‌رهق: بی به‌زمی.

unfeeling (un-fēl'ing), adj.

-unfeelingly (adv.).

unfeigned (un-fānd'), adj. راسته‌قینه: بی پروک‌هش: بی یووالته.

unfetter (un-fet'er), v.t. له کوژ و زنجیر یزگار کردن: غازاد کردن.

unfinished (un-fin'isht), adj. (۱) ناتواو: تهاو: نه‌کراو.

(۲) ناتواو نه‌بوو: نیوه‌ناچل: (~ business).

(۳) (ب) نیوه نه‌کراو: سافو: لوروس نه‌کراو.

(ب) ناپیک و پیک: ناپیک: زور باش نییه (بهره‌می هونه‌ری).

unfit (un-fit'), adj. (۱) به‌کار نایته: نه‌گونجاو: به‌که‌ک نایته.

باش نییه. (۲) نه‌شیواو: ئی نه‌هاتوو: (She is ~ for the job).

(۳) تهن‌دروستی باش نییه.

unfix (un-fiks'), v.t. (۱) کردنه: لیک تراژاندن: شل کردنه.

(۲) شله‌ژاندن: شله‌قاندن: تینکدان.

unfledged (un-flejd'), adj. (۱) پهره بال دهرنه‌کردوو: زهرنه‌قوته.

باله‌فری نه‌بوو. (۲) کال و کرج: نه‌شاره‌زا: فریک: نه‌کارا: تازه:

(an ~ writer)

unflattering (un-flat'er'ing), adj. ناحهز: ناشیرین: خراب: دژا.

(an ~ comment)

unflinching (un-flin'ching), adj. چاوه‌ترس: دل نه‌له‌زیو:

بیناک.

unfold (un-föld'), v.t. (۱) قد‌کردن: نه‌کردن: شتی قد‌کراو.

پاخستر. (۲) کردنه (شتی پیچراوه): هلم‌الین.

(۳) بره بره دهر خستی یا پروو‌کردن: پیشاندان به نووسین یا به دم.

(۴) کرانه‌وو. (۵) بره بره ئی تیگه‌یشتن: هاتنه پیش چاو: پروو بوونه‌وو: v.t.

دهرکه‌وون.

unforeseen (un-för-sēn', un-för-sēn'), adj. چاوه‌یوان نه‌کراو.

(پروو‌دان): له‌پیر پروو‌دان.

unforgettable (un-för-get'ä-b'l), adj. هرگیر له بیر ناچیت.

unforgiving (un-för-giv'ing), adj. نه‌بخشوو: ئی خوش نه‌بوو.

نه‌پروو‌وو.

unformed (un-förmd'), adj. (۱) بی شپوه.

(۲) پیک نه‌خراو: پیک نه‌هاتوو. (۳) پین نه‌گه‌یشتوو: پهره‌نسه‌ندوو.

(۴) دروست نه‌کراو: دروست نه‌بوو.

unfortunate (un-för'chä-nit), adj. (۱) به‌دبخت: بی به‌خت.

نه‌گه‌ت: کونول (۲) جئی داخه: ناپه‌سند (an ~ remark).

(۳) نه‌هات: به‌یووم.

n. کسه‌یکی بی به‌خت، نه‌گه‌ت، یا به‌دبخت.

unfortunately (un-för'chä-nit-li), adv. به‌داخه‌وو: داخه‌کم:

داخی کراو.

unfounded (un-foun'did), adj. (۱) دروژ: بی بنچینه:

(~ allegations)

(۲) دروست نه‌کراو: دانه‌مه‌ژاو.

unfrequented (un-frē'kwän'tid), adj. کس می ناچیت:

نامشو نه‌کراو: چول.

unfriendly (un-fren'did), adj. بی دوست: بی برادر: بیکس.

unfriendliness (un-frend'li-nis), n. رووناخوشی: وشکی:

ساردی: پرووترشی.

unfriendly (un-frend'li), adj. (۱) رووناخوش: وشک: سارد:

پرووترشی. (۲) ناحهز: دروژمانه: (an ~ act)

(۳) نه‌شیواو: نه‌گونجاو:

(an ~ environment, place, atmosphere, etc.)

unhallowed

unfrock (un-fork'), v.t. (۱) ئی خستی قهشه: ده‌سلات له قهشه سندنه‌وو (به لیسندنه‌وو: جبه‌کئی). (۲) له نیش دهرکردن: ئی خستن.

unfruitful (un-foot'fəl), adj. (۱) بی به‌ز: زید.

(۲) بی سوود: بی که‌ک.

-unfruitfully (adv.); unfruitfulness (n.).

unfurl (un-für'l'), v.t. کردنه (ثالا، بایه‌وان).

v.t. کرانه‌وو.

unfurnished (un-für'nisht), adj. بی که‌ل و پهل ناومان:

(an ~ house, apartment, etc.)

ungainly (un-gān'li), adj. (۱) ناشیرین (به‌زیو: زیشتن):

بی له‌نجه‌ولا: ناشوخ. (۲) قهه: ناقولا: به ناسانی به‌کارناهنترنت له‌بر قه‌بی.

-ungainliness (n.).

ungenerous (un-jen'er-äs), adj. (۱) پوه‌لکی: به‌زیل: پیسکه:

گیر. (۲) توندوتیز: توند: پمق: بی به‌زمی: (~ remarks).

ungird (un-gürd'), v.t. (۱) پشتین یا که‌مه‌ریه‌ند کردنه:

شل کردنه. (۲) لابردن به کردنه‌وی پشتین یا که‌مه‌ریه‌ند.

ungirt (un-gürt'), adj. (۱) بی پشتین یا که‌مه‌ریه‌ند: پشتین یا

که‌مه‌ریه‌ند کراو. (۲) شل کراو: شل: توند نه‌کراو: نه‌چهری‌تراو.

unglued (un-glōöd'), adj. لیک جیابووه (شتی به جهری لیک‌دراو).

come unglued, [Slang], تیک‌جیوون: زور په‌ست و تویره‌یوون: شینوان.

ungodly (un-god'li), adj. (۱) بی ناین: خوانه‌ناس: کافر.

(۲) به‌دکار: به‌دکره: به‌د: پیواخراپ: گوناهاکار.

(۳) [Colloq.], زور خراب: (He woke us up at an ~ hour).

-ungodliness (n.).

ungovernable (un-guv'ern-ä-b'l), adj. دابین نه‌کراو: یاخی:

لاسار: سهرکیش.

ungraceful (un-gräs'fəl), adj. ناشوخ: بی له‌نجه‌ولا:

ناشیرین (به‌زیو: زیشتن یا وستان).

ungracious (un-grā'shäs), adj. (۱) پرووترش: پرووناخوش:

بی نه‌زا‌کته: ناشیرین (به‌فتان): (~ behavior).

(۲) ناخوش: پیس: ناپه‌سند. (an ~ task).

-ungraciously (adv.); ungraciousness (n.).

ungrammatical (un-grä-mat'i-k'l), adj. به‌یئی ریزمان نییه:

هله‌ی ریزمانی تیدایه.

ungrateful (un-grät'fəl), adj. (۱) به‌دمنه‌ک: سپله: نه‌ک کویر:

بی سفته. (۲) ناخوش (کار، نه‌رک).

-ungratefully (adv.); ungratefulness (n.).

ungual (un'gwəl), adj. نینوکی: چرنوکی: سمدار: چرنوکیدار.

unguarded (un-gärd'id), adj. (۱) نه‌پاریزاو: به‌ره‌لا.

(۲) بیناک: نا‌نا‌گادار: ناووریا.

unguent (un'gwənt), n. مه‌لحه‌م.

unguiculate (un-gwik'yoo-lāt'), adj. چرنوکیدار: نینوکیدار.

n. گیاننداری چرنوکیدار یا نینوکیدار.

unguis (un'gwis), n. چرنوک: نینوک.

ungula (un'gyoo-lä), n. (۱) سم. (۲) چرنوک: نینوک.

(۳) بنی پهره‌ی گول (که تیزه وه‌ک نینوک).

(۴) قووچه‌کی سهر ئی پیراو به خواری.

-ungular (adj.).

ungulate (un'gyoo-lit, un'gyoo-lāt'), adj. (۱) سمدار:

تایه‌تی به گیاننداری سمدار. (۲) له سم ده‌چیت.

n. گیاننداری سمدار.

unhallow (un-hal'ō), v.t. گلاو‌کردن: پیس کردن.

unhallowed (un-hal'ōd), adj. (۱) گلاو: پیس: ناپیروژ.

(۲) نا‌ناینی: کافراو. (۳) به‌د: ناپه‌سند (کردار): (~ practices)

(۴) ناشیرین (په‌روشت): پیس (به‌فتان): بی ناموس: سووک.

unhand

- unhand** (un-hand'), *v.t.* دهست ئی بردان؛ بیره لاکردن
unhandsome (un-han'səm), *adj.* (۱) ناشرین؛ نیکس قورس.
 (۲) ناشرین؛ رهوشت، کردموه؛ بئ نزاگت.
unhandy (un-hand'i), *adj.* (۱) ناخوشت؛ به ناسانی په کارناهنتریت؛
 قهیه. (۲) ناکارامه؛ دهسته پاچه.
unhappiness (un-hap'i-nis), *n.* (۱) خه مباری؛ دلتهنگی؛ پستی؛
 ناخوشتی. (۲) بدبختی؛ کولونی؛ بئ بهختی؛ نهگبهتی.
unhappy (un-hap'i), *adj.* (۱) بدبخت؛ نهگبهت؛ ناخوشت؛
 نیشانهی بئ بهختییه: (an ~ incident)
 (۲) خه مبار؛ دلتهنگ؛ پستی؛ کهساس؛ دل پست.
 (۳) نهشیو؛ نهگوجار؛ نابجی؛ کهرانه: (an ~ choice of words)
 (۴) نه مات؛ بهیووه: (un ~ omen)
 (۵) [Obs.] بهد؛ ناپهسند؛ خراپ؛ پیس.

-unhappily (*adv.*).

- unharness** (un-här'nis), *n.* (۱) زین لیکر-نهوه یا داگرتن.
 (۲) قلععل لیکر-نهوه یا داگرتن. (۳) بیره لاکردن (همست، ووزه)؛ بهر یو بردان.
unhealthy (un-hel'thi), *adj.* (۱) نهخوشت؛ ناساغ؛ ناتندرووست.
 (۲) نیشانهی نهخوشتییه.
 (۳) ناسار؛ ناسارگار؛ یو تندرووستی خراپ؛ نهخوشتخهر:
 (~ foods, water, air, etc)

- (۴) خراپ؛ بو رهوشت؛ پیس؛ خو و رهوشت خراپکه.
 (۵) ترسناک؛ مهترسی ئی دهگرتن.

-unhealthily (*adv.*); unhealthiness (*n.*).

- unheard** (un-hürd'), *adj.* (۱) نه بیستراو: (The cry went ~).
 (۲) گوئی ئی نهگراو؛ گوئی بئ نه دراو.
 (۳) لهوه وینش نه بیستراو؛ تازه؛ سهیر.
unheard-of (un-hürd'uv', un-hürd'ov'), *adj.* لهوه وینش
 نه بیستراو؛ بی وینه؛ تازه
unhinge (un-hinj'), *v.t.* (۱) له گرته نه بردن؛ له نهجامه کردنهوه
 (دەرگا). (۲) نهجامه لیکر-نهوه. (۳) ترازاندن؛ لیک ترازاندن.
 (۴) شینواندن؛ سر ئی شینواندن؛ سر ئی تیکدان؛ تیکدان.
 ترازاندن؛ لیکر-نهوه:
 (to ~ a locomotive from a train)

- unholy** (un-hō'li), *adj.* (۱) گلاو؛ پیس؛ ناپهسند؛
 بهدخوا؛ بهدکرده: [Colloq.] خراپ؛ ترسناک؛ توقینهر

-unholily (*adv.*); unholiness (*n.*).

- unhook** (un-hook'), *v.t.* (۱) له قولاب کردنهوه؛ قولاب لیکر-نهوه.
 (۲) لیک ترازاندن؛ لیک جیاکردنهوه؛ لیکر-نهوه.
unhoped-for (un-hōpt'fôr'), *adj.* چاوه بران نهکراو؛
 بهتاما نهبوو؛ به هیوا نهبوو.
unhorse (un-hōrs'), *v.t.* (۱) له نهسب فرزدانه خوارهوه؛ گلان؛
 خستن (سوار). (۲) ههنگه پاندنهوه؛ تیکدان؛ شینواندن.
 (۳) نهسب لیکهندن

- unhuman** (un-hū'mən), *adj.* . inhuman . [Rare] (۱)
 (۲) له توانای مرؤه بهدەر؛ له سهروو مرؤهوه.
unhurried (un-hūr'id), *adj.* له سهرخو؛ بئ پهله:

(an ~ day, decision, etc.)

-unhurriedly (*adv.*).

- uni-** (ū'nə, ū'ni), . (unicellular) یهک؛ تاک
uniaxial (ū'ni-ak'si-əl), *adj.* یهک تهوهره؛ هک دؤخ.
unicameral (ū'ni-kam'ēr-əl), *adj.* یهک نهجوومهانی یاسایی
 هه به؛ یهک نهجوومهانی بهرلهمانی هه به.
unicellular (ū'ni-sel'yoo-lēr), *adj.* یهک شانهیی؛ یهک خانهیی
 (~ organisms)
unicolor (ū'ni-kul'ēr), *adj.* یهک رهنگی؛ هک رهنگ.

unintelligible

- unicorn** (ū'nə-kôm'), *n.* (۱) یهکشاخ؛ گیانه ره زکی نهفسانهیییه
 لهشی نهسپو کلکی شیرزی هه بهو شاخیک له ناوچه وانیدییه.
 (۲) [U-]، ناوی کۆنه ستیره بهک.

- unicostate** (ū'ni-kos'tāt, ū'ni-kōs'tāt), *adj.* یهک ده ماری
 (گه لا).

- unicycle** (ū'ni-si'k'l), *n.* پاسکیلی یهک چهرخه؛ یهک پینچکه؛
 یهکشاخ.

- unidirectional** (ū'ni-di-rek'shən-l, ū'ni-dī-rek'shən-l), *adj.*
 یهک سهری؛ یهک رینازی؛ به یهک لادا چوو.

- unification** (ū'nō-fi-kā'shən), *n.* یهگرتن؛ یهکخستن؛
 کردنه یهک؛ بوون به یهک.

- unifilar** (ū'ni-fī'lēr), *adj.* یهک تهل؛ یهک تال؛ یهک سیم.
uniflorous (ū'ni-flō'rəs, ū'ni-flō'rəs), *adj.* یهک گول؛
 تاک گولی.

- unifoliate** (ū'ni-fō'li-it, ū'ni-fō'li-āt'), *adj.* (۱) یهک گه لا؛
 تاک گه لایی. (۲) unifoliate.

- unifoliolate** (ū'ni-fō'li-ə-lāt'), *adj.* یهک گه لا چکولهیی (وهک)
 گه لای پرته قال.

- uniform** (ū'nə-fōrm'), *adj.* (۱) نهگوزاو؛ پینچیک؛ یهک تهوا:
 (~ a ~ temperature, gait, etc.)

- (۲) چوون یهک؛ یهک وینه؛ هاوشنیوه؛ یهکسان. (۳) گشتی؛ سهراسهری.
n. بهرگی رهسمی (وهک هی پۆلیس و سهریان... هتد)

- v.t.* (۱) بهرگی رهسمی کردنه بهر. (۲) هاوشنیوه کردن؛ وهک یهک لیکردن
uniformed (ū'nə-fōrm'd'), *adj.* بهرگی رهسمی له بهر؛
 جلی رهسمی له بهر کردوو.

- uniformity** (ū'nə-fōr'mə-ti), *n.* (۱) نهگوزان؛ وهک خو مانهره؛
 پینچ و پینچی؛ یهک نهوایی. (۲) هاوشنیوهیی؛ چوون یهکی؛ یهکسانی؛ یهک جزری.

- unify** (ū'nə-fī'), *v.t.* یهکخستن؛ یهک پینچرتن؛ کردن به یهک.
v.t. یهگرتن؛ بوون به یهک؛ یهککرتن.

-unifier (*n.*).

- unilateral** (ū'ni-lat'ēr-əl), *adj.* (۱) یهکلایی؛ تابهیتی به یهکلا.
 (۲) یهکلایی؛ تهنا له یهک لاه: (~ disarmament).

- (۳) تهنا یهک لای مهسهله یهک پیشان دهوات.
 (۴) یهکلا؛ تهنا یهک لای هه به؛ یهکلایی.

- (۵) بهنجی تهنا باوک یا دایک سوراخ دهکات
 (۶) یهکلایی؛ تهنا له لایهکی لاسکوهه پووای (گه لا).

-unilaterally (*adv.*).

- unilingual** (ū'ni-liŋ'gwəl), *adj.* یهک زمان؛ یهک زمانی؛
 یهک زمان زان؛ به یهک زمان نووسراو.

- unimaginable** (un'i-maj'i-nə-b'l), *adj.* ناهینرته بهرچار؛
 سهیر؛ بپوا ناگرتن هه رگیز پووبدات یا پووی دابیت.

- unimpeachable** (un'im-pēch'ə-b'l), *adj.* بئ گمرد؛
 رهخنهی ئی ناگرتن؛ گومانی ئی ناگرتن.

- unimproved** (un'im-prōvd'), *adj.* (۱) چاک نهبووه؛
 چاکتر نهبووه یا نهکراوه؛ هه وهک خویتی.

- (۲) کشتوکال تیدا نهکراو؛ خانوو تیدا نهکراو: (~ land).
 (۳) سوود ئی وهر نهگراو. (۴) تندرووستی باشت نهبووه.

- unimportant** (un'im-pōr'tnt), *adj.* ناگرتن؛ بئ بایهخ؛
 ههچ و بهوچ.

- uninformed** (un'in-fōrm'd'), *adj.* (۱) بئ ناگا؛ نهزان.
 (۲) نهزان؛ تینهگه بهشتوو.

- uninhabitable** (un'in-hab'i-tə-b'l), *adj.* بئ تیدا زیان ناشین.
uninhabited (un'in-hab'i-tid), *adj.* چۆل؛ کسسی تیدا ناژی.

- unintelligent** (un'in-tel'ə-jənt), *adj.* نازیرهک؛ بئ مینش.
unintelligible (un'in-tel'i-jə-b'l), *adj.* لیل؛

unintentional (un'in-ten'shən-l), *adj.* ناتوانیت تری بگیت.
بى نهقەست
به ښکارهوت

-unintentionally (*adv.*).

uninterested (un-in'tēr-is-tid, un-in'tris-tid), *adj.* - (۱)
(~ in) نارەزوو ئى نهبوو! بى نهووس! حەز ئى نهکردو.
(۲) سەرنج نەدر: گوئى پىن نەدر.

uninteresting (un-in'tēr-is-tiq, un-in'tris-tiq), *adj.* سەرنج
رانەکنش: ناخوش: (an ~ book, film, person, town, etc) .

uninterrupted (un-in'ta-rup'tid), *adj.* بەردەوام: سەروم:
بىن وەستاز

uninvited (un'in-vī'tid), *adj.* بانگ نهکرا.
union (ūn'yən), *n.*

(۱) لىڭدان: يەڭگرتن. (۲) يەڭگىتى.
(۳) نىشانى يەڭگىتى (وگ له ئالادا دەرەدەخرنت).
(۴) يەڭگىتى كرىکاران: نهقابە: جقات.
(۵) نامىرى بەيەڭگەياندن (وگ هي بەيەڭگەياندنى دوو بۆرى).
(۶) (a) ئۇ ھىتانو شووکردن. (ب) جوت بوون: جوت گرتن: گان.
(۷) هي يەڭگىتى كرىکاران.
adj. (۲) [U-]: هي يەڭگىتى ويلايەتەکانى ئەمەريکا لەکاتى شەرى ناوخۆى
نەمەريکا (The U~ flag, army, etc.) .

the Union, = The United States of America.

union card, پىنناسەى يەڭگىتى كرىکاران.
unionism (ūn'yən-iz'm), *n.* (۱) بىروباوەرو نىچىنەى يەڭگىتى
(بەتايەهت هي كرىکاران). (۲) لاينەگرى يەڭگىتى كرىکاران: يەڭگىتى خوازى.
(۳) [U-]: يەڭگىتى خوازى: لاينەگرى يەڭگىتى ويلايەتەکانى ئەمەريکا لەکاتى
شەرى ناوخۆى نەمەريکا.

unionist (ūn'yən-ist), *n.* (۱) لاينەگرى يەڭگىتى كرىکاران:
يەڭگىتى خواز. (۲) نەندامى يەڭگىتى كرىکاران.
(۳) [U-]: يەڭگىتى خواز: لاينەگرى يەڭگىتى ويلايەتەکانى ئەمەريکا لەکاتى
شەرى ناوخۆى نەمەريکا.

(۴) [U-]: يەڭگىتى خواز له نىنگلەتەرەو نىرلەندە.
(۵) [U-]: نەندامى حيزبى كۆنەپرستانى بەريتانىا.
(۷) يەڭگىتى (كرىکاران) پىنگههتان:
يەڭ پىنگرت له يەڭگىتى كرىکاراندا. (۲) كردن به نەندامى يەڭگىتى كرىکاران:
پىڭخست لەم يەڭگىتى يەدا.

(۱) يەڭگىتى كرىکاران پىنگههتان: خۆ پىڭخست له يەڭگىتى يەڭى وەدا.
(۲) چوونە ناو ئەم يەڭگىتى يەڭى: بوون به نەندامى ئەم يەڭگىتى يەڭى.

-unionization (*n.*).
union jack, (۱) ئالاي يەڭگىتى. (۲) [U- J-], ئالاي بەريتانىا.
Union of Soviet Socialist Republics, يەڭگىتى سۆڤيەت
union shop, کارگەى يەڭگىتى: کارگەيەكە تەنها نەندامانى يەڭگىتى
كرىکاران به كرى دەرگرت.

union suit, دەرپىن و فەنيلەى يەڭ پارچە
unipod (ū'ni-pod'), *n.* يەڭپا: پالېشتى يەڭپا
unipolar (ū'ni-pō'lār), *adj.* يەڭ جەمسەر (فيزيا، تونىكارى).
unique (ū-nēk'), *adj.* (۱) تەڭ: تەڭها: تاق.

(۲) بىن هاوتا: بىن وئە: يەڭتە: ئاياب: تايەهتى.
-uniquely (*adv.*); uniqueness (*n.*).

unisexual (ū'ni-sek'shō-ol), *adj.* . diclinous (۱)
(۲) تەڭ رەڭگە: تەنها نەندامى نىزىنە يا مېيىنەى هەبە.

unison (ū'nā-s'n, ū'nā-z'n), *n.* (۱) هاوتاز زى: هاودەنگى:
يەڭ نەوايى. (۲) ږځەوتن: كۆكى: يەڭ دەنگى: گونجان: يەڭ بوون.
بەيەك دەنگ: هەموو پىڭمەرە:

in unison, (۱) گشتىنى: هەموو پىڭمەرە:
(to sing in unison; to act in unison)
unisonous (yoo-nis'ā-nas), *adj.* Also unisonal. (۱) هاودەنگ:

هاوتازاز: يەڭ نەوا. (۲) پىڭمەرە گونجان: يەڭ دەنگ.
(۱) يەڭ. (۲) دانە (شت، گەس): پارچە: كەرت.
(۳) كۆمەل. (۴) تىپ (سويا): دەستە: (a military ~).
(۵) پىوانە: يەڭى پىوان يا كىشيان:

(a ~ of electricity; The meter is a ~ of length and so is the foot.; The gramme is a ~ of weight.;
a three- ~ course in college)

Unitarian (ū'nā-tār'i-ən), *n.* (۱) يەڭ خواناس: يەڭ خواپەرست:
گەسىڭە كە پىرواى به خواپەتى عيسا " سىانەى پىرواى " خاچ پەرستى نىيە.
بەلگى پىرواى به تەڭه خواپەكە
(۲) نەندامى كۆمەلنىڭ خاچ پەرستى يەڭ خواناس.
adj. تايەهتى به يەڭ خواناسەكان و بىروباوەريان.

-Unitarianism (*n.*).
unitary (ū'nā-ter'i), *adj.* (۱) تايەهتى به يەڭگىتى يا يەڭگرتن:
يەڭگىتى. (۲) تەوا: گشت: كۆ: هەموو: يەڭ پارچە.
(۳) پىوانەيى: كىشيانە: هي يەڭى پىوان يا كىشيان.
(۱) يەڭ پىڭگرتن: كردن بەيەك: يەڭخست: لىڭدان.
(۲) بەيەك گەياندن وگ ژنو مېرد: كردن به هاوسەر: بوون به يەڭ
(۳) چەند تايەهتەك تىدا بوون يا تىدا كۆبوونەو:
(He ~s common sense with compassion.)

(۴) پىڭمەرە نووساندن: پىو نووساندن.
(۱) يەڭگرتن: بوون بەيەك: لىڭدان. (۲) هاوکارى كردن.
(۳) پىڭمەرە نووسان: پىو نووسان.
unite (ū'nit, yoo-nit'), *n.* پارەيەكى زىرى كۆنى ئىنگلىزىيە.
united (yoo-nit'id), *adj.* . (the U~ Kingdom)
(۱) يەڭگرتو: (a ~ family, people, etc.)
(۲) يەڭ: كۆ: پىڭمەرە گونجان: يەڭگرتو:
(to make a ~ effort) .

United Nations, كۆمەلى نەتەرە يەڭگرتووەكان
United States of America, ئەمەريکا: وولاتە يەڭگرتووەكانى
نەمەريکا.

unitive (ū'nā-tiv), *adj.* (۱) يەڭ پىڭگرتو: يەڭ: يەڭگرتو.
(۱) يەڭگىتى: يەڭگرتن.
(۲) كۆكى: پىڭمەرە گونجان: پىڭمەرەوتن. (۳) يەڭ: ژمارە يەڭ.
(۴) پەيوەستى (وئە): هاوپەيوەندى بەرەمىڭى وئەيى يا شانۆگرى
(۱) تەڭ -

univalent (ū'nā-vā'lant, yoo-niv'ā-lant), *adj.* هاوئەز (كىميا). (۲) تەڭە كرومىسوم (زگماكى ناسى)
(۱) گيانەمەرى قاوغ يەڭ پارچە (وگ)
شەيتانۆكەى: باخچە. (۲) قاوغى يەڭ پارچە (وگ هي قاقەلەجۆكە:
(۱) قاقەلە يەڭ پارچەيى.
adj.

(۲) يەڭ دەمەوانە (وگ قاقەلە شەيتانۆكەى باخچە).
universal (ū'nā-vūr's'l), *adj.* (۱) گشتى: هەموو: هەمووى:
گشتگر (۲) جىهانى: سەرزەمىنى. (۳) گەردوونى.
(۴) يەڭ پارچە: كۆ. (۵) فراوان (له شارەزاىى و زانباردا).
(۶) هەموو كەس بەكارى دەمىنيت يا لىتى تى دەكات.
(۷) به هەموو قەبارەيەك دەكات (مەكنەكارى): لەڭه هەموو قەبارەيەكدا
دەگونجيت.

(۱) بىروباوەرىڭى گشتى (ژىريڭى).
(۲) نەوى ئەم بىروباوەرە دەرگرتووە.

-universally (*adv.*); universalness (*n.*).
Universalism (ū'nā-vūr's'l-iz'm), *n.* (۱) گشتىنى:
بىروباوەرىڭى ئايىنە دەلەت كە له نەجامدا خوا له هەموو كەس خوش دەيىتو
دەچىتە بەهەشت. (۲) universality

-universalist (*n.*).
universality (ū'nā-vūr-sal'ā-ti), *n.* (۱) گشتىنى: هەمووى:
هەموو گرتەرە: جىهانىنى: گشتگرى:

unmade

- چارمەش (۲). ئەھات: بەيئوم؛ بەيئوم.
(۲) -خەنە داخە: ئاپەسەند:
- (*an ~ incident, event, development, etc.*)
unmade (un-mā'd'), *adj.* چاك ئەكراو؛ رېڭە وېڭە ئەكراو:
- (*an ~ bed*)
unmake (un-māk'), *v.t.* (۱) كۆيىن؛ گەيراندەنە بۇ دۆخى جاران.
(۲) ئى خستىن؛ دەرگىز؛ دەسەلات ئى سەندەنە.
(۳) تېڭىشكاندىن؛ تېڭىكان؛ بەناخدا بىردىن.
(۴) رەڭزىن.
- unman** (un-man'), *v.t.* (۱) سى غېرەت كىردى؛ ترسۇك كىردى؛ ترساندى.
وورە پىن بەردان (۲) لە پىياوھى خستىن؛ خەسەندى (مەجان).
(۳) چۆل كىردى؛ خەك ئى كىشاندەنە؛ بەجىنەشتى.
- unmanly** (un-man'li), *adj.* (۱) ئاپىوانە؛ ئامەردانە؛ ئامەردا.
ئاپىيان (ب)؛ ترسۇك؛ ترسۇكانە.
(۲) زىئانى؛ سەمۇئانى؛ خەلە كچانى.
- unmannered** (un-man'ērd), *adj.* سى رەھوشت؛ بەدپەرووشت؛
بەدخو.
- unmannerly** (un-man'ēr-li), *adj.* سى رەھوشت؛ بەدپەرووشت؛
بەدخو.
- adv.* سى رەھوشتانە؛ بەدپەرووشتانە؛ بەدخووانە.
- unmannerliness** (*n.*)
unmask (un-mask', un-māsk'), *v.t.* (۱) روو ھەلماين؛
ماسكە لەروو كىردەنە. (۲) خستەنەروو؛ ئاپىو بىردىن؛ ئاشكارا كىردىن؛
راستى دەر خستىن: (*to ~ a traitor*).
- unmarked** (un-mārk'), *adj.* (۱) ماسكە (دەم وچا) لە پىوۋى خۇ كىردەنە؛ پىوۋى خۇ ھەلماين.
(۲) راستى دەرگەوتن؛ ئاشكارا پىوۋى؛ كەرتەنەروو؛ ئاپىو وچوون.
(۳) نىشانە ئەكراو.
(۴) سەرنج پىن ئەدراو؛ ئەبىنراو؛ سەير ئەكراو.
(۵) نەمە لەسەر دانەنراو؛ ھەلە چاك ئەكراو: (*an ~ exam, paper, etc.*).
- unmeaning** (un-mēn'ing), *adj.* (۱) سى مانا؛ پىوچ (ووتە، كىردان).
(۲) ساردوسىر؛ پىن ھەست (سەير كىردىن، دەم وچا)؛ ھىچ دەرناپىرت.
- unmeet** (un-mēt'), *adj.* ئامەجىن؛ ئەشپاۋ؛ ئەگەنجاۋ؛ ئاشىرىن.
- unmentionable** (un-men'shən-ə-b'l), *adj.* ئاۋى ئامەنەرت؛
ئاشىن ئاۋى ئەنەرت؛ ئاشىرىن؛ ئاۋوتىرت.
- unmentionables** (un-men'shən-ə-b'lz), *n.pl.* جلى ژىئەروە؛
دەرىن و فائىلە.
- unmerciful** (un-mūr'si-fəl), *adj.* (۱) دۇرەق؛ پىن بەزەمى.
(۲) ئىچكار زۇر؛ زۇر خىراپ: (*~ heat*).
- unmercifully** (*adv.*)
unmindful (un-mīnd'fəl), *adj.* لەبىرچو؛ كۆي پىن ئەدەر؛ بىناك؛
بەدەبەستەنە ئەھاتو:
- (*~ of the time, the delicate situation, etc.*)
unmistakable (un'mis-tāk'ə-b'l), *adj.* دىار؛ ئاشكارا؛ پىوۋى؛
پىن كومان.
- unmistakably** (*adv.*)
unmitigated (un-mit'ə-gāt'id), *adj.* (۱) كەم نەبوۋ؛ كىز نەبوۋ؛
سوت كەم نەبوۋ (*~ suffering, harshness, etc.*).
(۲) ئەوا؛ پىن كەم زىاد: (*an ~ lie, villain, etc.*)
- unmoor** (un-moor'), *v.t.* ئەنگەرى كەشتى ھەلگىرتن؛
كەشتى بەرەلەكردىن.
- unmoral** (un-môr'al, un-mor'al), *adj.* = amoral.
unmuffle (un-muf'l), *v.t.* پىوۋىش ئا بىردىن؛ ھەلماين (دەم وچا).
unmuzzle (un-muz'l), *v.t.* (۱) دەمبىن لىكەندەنە؛ دەمبەست
لىكەندەنە. (۲) دەم بەرەلەكردىن؛ بەر پىوۋى بەرەلەكردىن؛ پىن قەس ئى كەرتىن.

unpleasantness

- unnatural** (un-nach'ēr-əl), *adj.* (۱) ئاسرووشتى؛ لە سىرووشت.
بەدەر. (۲) ئاساسى؛ سەير؛ ئاساسا؛ ئاسرووشتى.
(۳) پىوۋەكەشى؛ دىرو؛ ئاراستەقەنە: (*an ~ smile*).
(۴) پىن ھەستى سىرووشتى؛ ئاساسى يانە.
(۵) زۇر دۇرەق؛ زۇر بەدخو؛ ئامۇقەنە.
- unnaturally** (*adv.*); **unnaturalness** (*n.*)
unnecessary (un-nes'ə-ser'i), *adj.* ئاپىوېست؛ پىن نەوېست.
unnecessarily (*adv.*)
unnerve (un-nūrv'), *v.t.* (۱) وورە پىن بەردان؛ ترساندى.
دەل سارد كىردەنە. (۲) تىوۋەكەندى؛ وروۋاندىن؛ پەستكەندى؛ دەمار كىزگەندى؛
شەلەژاندىن.
- unnumbered** (un-num'bērd), *adj.* (۱) پىن شومار؛ لە ژماردىن.
ئاپەت. (۲) ژمارە لەسەر دانەنراو؛ پىن ژمارە.
(۳) ئەمۇمىرراو.
- unobtrusive** (un'əb-trōd'siv, un'ob-trōd'siv), *adj.* سەرنج.
پانەكەش؛ پىن دەنگ؛ خۇنەنەن.
- unobtrusively** (*adv.*)
unoccupied (un-ok'yoo-pīd'), *adj.* (۱) چۆل؛ بەتال؛
(*an ~ house, apartment, etc.*)
(۲) دەست بەتال؛ پىن ئىش؛ بىكار.
(۳) داگىر ئەكراو.
ئاپەسەمى؛ ئامەرى:
- unofficial** (un'ə-fish'əl), *adj.*
(*~ election results*)
unofficially (*adv.*)
unorganized (un-ōr'gā-nīzd'), *adj.* (۱) ئاپەت وېڭە؛ شىۋاۋ؛
تېڭەل وېڭە. (۲) ئازىندوۋ؛ پىن گىيان؛ ئاۋۇرگانىك.
(۳) لە پىنكاراۋى كىنكاردا؛ ئىپە؛ ئەندامى ئەقەبەى كىنكاران؛ ئىپە
ئاپەسەن (ھونەر، پىروۋاۋە)؛
unoriginal (un'ə-rīj'ə-n'l), *adj.* كۆن؛ پىرپىوۋت؛ سوۋاۋ
لەسەر نەرتى كۆن
نەپۇشتو؛ جىيا؛ تازە
- unorthodox** (un-ōr'thə-doks'), *adj.*
(۱) شت ئى دەرھىنان (جاننا، باۋول)؛
بەتال كىردەنە. (۲) كىردەنە (پىياسكە، شتى پىچىراۋە)؛ كىردەنە ئى دەرھىنان
(۳) بارداگرتن (لە ۋولاخى بار)؛ بارخستىن.
- unpack** (un-pak'), *v.t.* (۱) شت دەرھىنان؛ بەتال كىردەنە. (۲) كىردەنە؛ كىردەنە ئى دەرھاتىن.
unpaged (un-pājd'), *adj.* لاپەركانى ژمارەيان لەسەر ئىپە.
(۱) ئەدراو (قەرن): (*an ~ bill*).
(۲) پىن موچە؛ پىن كىر: (*~ workers; an ~ position*).
(۳) پىن تام؛ ئاۋۇش؛
ئاۋۇرت (لەبەر پىن تامى). (۴) ئاۋۇش؛ ئاپەسەند؛ خىراپ (ماردۇخ).
unparalleled (un-par'ə-lēd'), *adj.* پىن ھاۋتا؛ پىن ۋىتە.
unparliamentary (un'pār-lə-men'tə-ri), *adj.* ئاپەرلەمانى؛
بە پىچەۋانە نەرتى و دەستورى پەرلەمانەو.
(۱) مىخ؛ پىن سەنگ ئى دەرھىنان.
(۲) كىردەنە؛ پىن شل كىردەنە؛ بە مىخ ئى دەرھىنان.
- unpeg** (un-peg'), *v.t.* **unpeople** (un-pē'p'l), *v.t.* depopulate.
unpeopled (un-pē'p'ld), *adj.* ئاناۋەدان؛ چۆل.
unpin (un-pin'), *v.t.* (۱) دەزى لىكەندەنە؛ دەزى ئى دەرھىنان.
(۲) (۱) كىردەنە (بە دەزى ئى دەرھىنان).
(ب) بەرەلەكردىن؛ بەردان.
ئاۋۇش؛ ئاپەسەند:
- unpleasant** (un-plez'nt), *adj.*
(*an ~ situation, incident, person, etc.*)
unpleasantly (*adv.*)
unpleasantness (un-plez'nt-nis), *n.* (۱) ئاۋۇشى؛ ئاپەسەندى.
(۲) بارودۇخىكى ئاۋۇش؛ بىسەرھاتىكى ئاپەسەندە.

unplug

- (٣) دهمه قان: ټيكنچوون؛ ناکوکی؛ شپړه قسه.
unplug (un-plug'), *v.t.* (١) دهمه وانه لا پرېږد
 (ب) بهرته لا کړدن (پوړی و کوښی گیراؤ).
 (٢) پلاک ټی دهره ښان (نامیری کاره با)
unplumbed (un-plumd'), *adj.* قولابی نه پښور او نه زانراؤ
 تاقی نه کړه و نه تهره نه پښور او به شاوون: (~ depths; an ~ theory).
unpolished (un-pol'isht), *adj.* (١) سافر لووس نه کړاؤ؛ زیره
 سپی نه کړاؤ و نه تهره (ممنجهل)؛ تویک ټی نه کړاؤ (برنج).
 (٢) نه زان؛ ناکارامه؛ ساده
unpopular (un-pop'yoo-lēr), *adj.* ناخوښه و نه ست؛ ناپه سنده
 بڼې بره؛ ټی باو
-unpopularity (*n.*).
unpracticed, unpractised (un-prak'tist), *adj.* (١) تاقی
 نه کړاؤ و نه تهره (٢) نه شماره زان؛ نه زان؛ نه کار؛ ناکارامه.
unprecedented (un-pres'a-den'tid), *adj.* بڼې وینه نه وینه
 نه پښور او نه وینه ویش؛ تازه؛ له وینه ویش نه پښور او نه وینه، یا نه کړاؤ.
unpredictable (un'pri-dik'ta-b'l), *adj.* پښیښی ناکریت؛
 دوو بختی.
unprejudiced (un-prej'oo-dist), *adj.* بڼې لایع؛ بڼې کینه.
unpremeditated (un'pri-med'at-tāt'id), *adj.* پښه کی بری
 ټی نه کړاؤ و نه تهره؛ پښه کی پیلان نه کړاؤ (*~ murder*)
unprepared (un'pri-pār'id), *adj.* (١) نااماده.
 (٢) بڼې تو؛ نا؛ دهره قمت نه هاتو؛ له تواندا نه وېو (بڼې بهر نه نگاری ناکوکی).
 (٣) سرپښی؛ پښه کی خځو بڼې ناماده نه کړدو و بڼې ټی نه کړاؤ.
unpretentious (un'pri-ten'shəs), *adj.* بڼې فیز؛ ساده؛ خاکی.
unpriced (un-prist'), *adj.* نرخ له سمر دانه نراؤ.
unprincipled (un-prin'sə-p'ld), *adj.* بڼې ویزان؛ بڼې نابورو:
 (~ an ~ man; ~ behavior).
unprintable (un-print'ə-b'l), *adj.* چاپ ناکریت؛ له بهر سووکی و
 دژ به به وروشتی؛ بڼې چاپ کړدن ناشیت.
unproductive (un'prə-duk'tiv), *adj.* بڼې برهمه؛ بڼې کله؛
 بڼې سوود؛ بڼې بهر.
-unproductively (*adv.*); **unproductiveness** (*n.*).
unprofessional (un'prə-fesh'ən-l), *adj.* (١) ناپښه کار.
 ناپښه کړ ٢١ دژ به به وروشتی نه ریتی پښه به؛ ناشرین؛ چمتو؛
 نه گونجاو له گڼ ناوېانگو به وروشتی پښه کاردا: (*~ conduct*).
 (٣) همو سکارانه؛ نه زانانه؛ ناکارامانه
-unprofessionally (*adv.*); **unprofessionalism** (*n.*).
unprofitable (un-prof'it-ə-b'l), *adj.* بڼې سوود؛ بڼې کله.
unpromising (un-prom'is-ing), *adj.* نومیدی سهرکوونی
 ټی ناکریت؛ چاوه پښی سهرکوونی یا کله ټی وهرگرتنی ټی ناکریت.
unpropitious (un'prə-sish'əs), *adj.* ښانه نه هاته؛ نه هات؛
 به یووم.
unprovoked (un'prə-vō'kt), *adj.* له خوځ و خوځایی؛
 به بڼې شپړ پڼې فروشتن (*an ~ attack*).
unpublished (un-pub'lish), *adj.* چاپ نه کړاؤ؛ له چاپ نه دراؤ؛
 بلاؤ نه کړاؤ
unqualified (un-kwāl'ə-fid'), *adj.* (١) نه شیاو؛ ټی نه هاتو؛
 (*He is ~ for the job.*)
 (٢) بڼې مرج؛ بڼې سنوور؛ بڼې دوونلی: (*She has my ~ support.*)
 (٣) تهواؤ (*He was an ~ success.*)
unquestionable (un-kwes'chən-ə-b'l), *adj.* بڼې گومان؛
 گومانى ټیډا ښیپه: (*~ evidence*).
-unquestionably (*adv.*).
unquestioned (un-kwes'chənd), *adj.* (١) پرسبار ټی نه کړاؤ

unrestrained

- (٢) گومان ټی نه کړاؤ
unquestioning (un-kwes'chən-ing), *adj.* بڼې پرسبار کړدن؛
 بڼې چمنوړچون؛ تهواؤ: (*He expected ~ obedience.*)
-unquestioningly (*adv.*).
unquiet (un-kwī'ət), *adj.* (١) وروژاؤ؛ ناخاموښ؛ نااسایش.
 (٢) بڼې نارام.
unravel (un-rav'l), *v.t.* (١) پړواندنه؛ پړوینه؛ هملوه شانده؛
 کړدنه؛ (گړی)؛ خاوکړدنه؛ (شتی ناووسکار).
 (٢) لیکدانه؛ پړوونکړدنه: (*to ~ the mysteries of the universe*).
 پړوینه؛ هملوه شانده؛ خاویوونه.
unread (un-red'), *adj.* (١) نه خوښتړاؤ؛
 (*The book remained ~.*)
 (٢) نه خوښتړه وار؛ نه زان: (*He is ~.*)
unreadable (un-rēd'ə-b'l), *adj.* (١) ناخوښتړنه.
 (٢) به کله کی خوښتړه ناپه؛ ووشو؛ ناخوښ. (٢) بڼې خوښتړه ناشیت
unready (un-red'i), *adj.* (١) نااماده. (٢) خاؤ؛ هیواش.
 (٣) [Obs. or Dial.] پووت؛ جل له بهر نه کړدو.
unreal (un-rē'al-un-rē'l), *adj.* ناپاست؛ دړو؛ دړو سترکړاؤ؛
 هملپستر او؛ خه یالی.
unrealistic (un'rē'al-lis'tik), *adj.* نه گونجاو له گڼ راستیدا؛
 له راستی به دورو.
unreason (un-rē'z'n), *n.* (١) بڼې میښکی؛ ناثریری. (٢) ناپه جڼی.
unreasonable (un-rē'z'n-ə-b'l), *adj.* (١) ناپه جڼی؛ نادرووست؛
 به میښکا ناچیت. (٢) له نه دازه به دهر؛ ټیچکار ژور.
unreasoning (un-rē'z'n-ing), *adj.* کوثرانه؛ بڼې میښکانه؛
 بڼې لیکدانه.
unreel (un-rē'l), *v.t. & v.i.* له بهر به ورواندنه یا کړدنه.
unreeve (un-rēv'), *v.t.* له کون یا نه هلقه دهره ښان (دروو، پت،
 گورس).
unregenerate (un'ri-jen'ēr-it), *adj.* (١) توبه نه کړه؛ ناپه ښیمان؛
 گوناکار؛ گومړ. (٢) شوین نه ریت و پښازی کون کړتو؛ نه گزرو.
 (٣) سهرکیش؛ سهرچل
unrelenting (un'ri-len'ting), *adj.* (١) وازنه مین؛ کولنه دهر؛
 بهر دهوام. (٢) دل به مین؛ دل سمخت؛ دل نرم نه وېو.
unreliable (un'ri-li'ə-b'l), *adj.* پښتی بڼې ناپه ستریت؛
 بهروای بڼې ناکریت؛ ده سترې
 (١) ناښایي؛ دژ به ټاین
 (٢) په یوه ندى ښیپه به ناپه وهره.
unremitting (un'ri-mit'ing), *adj.* بهر دهوام؛ په کین؛ سهرومړ؛
 هیواش نه وېو وهره.
unrequited (un'ri-kwit'id), *adj.* یک سهری (خوځ سهریستی)؛
 په کلاپی: (*~ love*).
unreserve (un'ri-zürv'), *n.* قسه له پووی؛ له پوودا دانه مان؛
 هیچ نه شار دنه وهره.
unreserved (un'ri-zürvd'), *adj.* (١) قسه له پوودا؛ له پوودا دانه مانو.
 (٢) بڼې سنوور؛ تهواؤ؛ بڼې مرج؛ بڼې پایان: (*~ praise*).
 (٣) نه گمراؤ؛ قورخ نه کړاؤ: (*an ~ seat*).
unreservedly (un'ri-zürvid-li), *adv.* (١) به ناشکرا؛ له پوودا؛
 به بڼې شمر و شوک. (٢) به بڼې مرج؛ بڼې پایان؛ به تهواؤی.
unresponsive (un'ri-spon'siv), *adj.* بڼې مهیل؛ حتر بڼې نه کړه.
unrest (un-rest'), *n.* (١) بڼې نارامی؛ بڼې ناسوودهی.
 (٢) پښووی؛ په شپوې؛ ناژاوه؛ ناشووب:
 (*social ~; There was considerable ~ in the country.*)
unrestrained (un'ri-stränd'), *adj.* خځو بڼې نه کړه؛ بهرته؛ په ما؛
 جلمو نه کړاؤ؛ نه وروستړاؤ؛ ناژاوه؛ بڼې ټی نه کړاؤ.

unrestricted

unrestricted (un-ri-strik'tid), *adj.* بې پايان؛ بې سنور؛ بېره؛
unrevenged (un-ri-venjd'), *adj.* توله نېسه نراو.
unrewarded (un-ri-wōrd'id), *adj.* پاداشت نېدراو؛
 خلات نېکراو.
unriddle (un-rid'li), *v.t.* همپېنان؛ مېتهل؛ شفره؛ لیکدانېوه.
unrig (un-rig'), *v.t.* بایهوان و کهرهسې تر له کشتی کېدنهوه.
unrighteous (un-ri'chəs), *adj.* (۱) بېدا؛ بېدخوا؛ بېدکار؛
 (an ~ man)

(۲) نارېوا؛ نایهکسان: (an ~ law).
unripe (un-rip'), *adj.* (۱) نېگېيو؛ کال وکړج؛ کال؛ ناکام؛ نېېکام.
 (۲) ناناماده (۳) پېش کاتي خوی؛ ناوخت
unrivalled (un-ri'v'ld), *adj.* بې هارتا؛ بې نمونه؛
 بې وینه؛ بېکټا
unroll (un-rōl'), *v.t.* (۱) راخست؛ بېره؛ راخي؛ کېدنهوه (شتي لول)
 کراو (۲) پېشانان؛ دهرخستن؛ خستنهوړو؛ ناشکراکړدن.
unroot (un-rōōt', un-root'), *v.t.* = uproot.
unruffled (un-ruf'ld), *adj.* (۱) هېمن؛ ژير؛ نېشنه ژاو؛ ټيک نهچوو؛
 نېشېواو (۲) مېک؛ هېمن؛ خاموش: (water ~).
unruly (un-rōō'li), *adj.* لاسار؛ سرکېش؛ چه مویش؛ سرېنچ؛
 چه تورن؛ هارو هاج

unruliness (n.).
unsaddle (un-sad'li), *v.t.* (۱) زين ليکړدنهوه
 (۲) سوار خستنه خواريوه؛ سوار فريدانه خواريوه.
unsafe (un-sāf'), *adj.* زين ليکړدنهوه
 (۱) بې ناسايش؛ ناسايش.
 (۲) پشې بې ناسه سترت؛ ترسناک؛ بې ثامن.
unsaid (un-sed'), *adj.* نه ووتراو؛ دهر نه بېراو؛
 (Some things are better left ~.)
unsatisfactory (un-sat'is-fak'tēr-i), *adj.* ناپه سمنه؛ خراب؛
 نېشېاو؛ کار. کوشش، نهچام؛

(~ job performance, school work, etc.)
unsaturated (un-sach'oo-rāt'id), *adj.* (۱) همور مېله مړيو؛
 ناتير؛ ناتيراو. (۲) هې ناوېته؛ ناتير (کيميا).
unsavory, **unsavoury** (un-sā'vēr-i), *adj.* (۱) بې ناه؛
 ناخوش (۲) بېکټا؛ ناپه سمنه؛ بېد.

(an ~ story, remark, assignment, etc.)
unsay (un-sā'), *v.t.* پاشگېزېوړه؛ قسه کېشانېوه.
unscathed (un-skāthd'), *adj.* نازاري نېوړه؛ برېندار نېوړه؛
 زيان نه کېدو؛ بېرزه کې بانان؛
 (an ~ soldier; His reputations was ~.;
 They survived the war ~.)

unschooled (un-skōō'id), *adj.* (۱) فېرنه کراو؛ نېزان؛ پانه هېنراو.
 (۲) زکماکي
unscientific (un-si'ən-tif'ik), *adj.* (۱) نازانستي؛ له گېل رېنازي
 زانستد؛ نېکونجاو (۲) زانست نېزان.
unscramble (un-skram'b'l), *v.t.* (۱) پټک ويک کېدو؛ چاک کېدو.
 (۲) ليکدانېوه؛ نامه ي شفره.
unscrew (un-skrōō'), *v.t.* (۱) برغو دهرهېنان.
 (۲) شل کېدنهوه يا ليکړدنهوه به برغو ټي دهرهېنان يا بادان؛ برغو دهرهېنان؛
 کېدنهوه

unscrupulous (un-skrōō'pyoo-las), *adj.* بې وېژدان
unscrupulously (adv.); **unscrupulousness** (n.).
unseal (un-sēl'), *v.t.* (۱) موز شکاندن؛ موز لېږدن يا کېدنهوه
 (۲) کېدنهوه؛ بې شکاندنې موز کېدو؛

unskillful, unskilful

unseam (un-sēm'), *v.t.* مېته قاندي؛ مېچېراندن؛
 شيرازه مېلوه شاندن.
unseasonable (un-sē'z'n-ə-b'l), *adj.* (۱) وېزي خوی نېه؛
 نېکونجاو له گېل نه ورمېدو؛ (heat, cold, etc.).
 (۲) کاتي خوی نېه؛ ناوخت؛ بې نه و کاته ناشيت.

unseasonably (adv.).
unseat (un-sēt'), *v.t.* (۱) لېږدن (له کار يا پايه بېر) ټي خستن؛
 (to ~ a Member of Parliament)
 (۲) خستنه خواريوه (سوار)؛ گلاندن: (to ~ a rider)
unseemly (un-sēm'li), *adj.* ناشرين؛ نابهجن
 (~ behavior; in an ~ manner; an ~ act)
unseemliness (n.).
unseen (un-sēn'), *adj.* (۱) نېپېنراو؛ سېرنج پې نېدراو؛ ناپېنرئ؛
 نه ديږي. (۲) لېږېوړه؛ پېشه کې نېپېتراو (وېرگېران له زمانېکېه بې زمانېکېه)؛
 (~ translation)
unselfish (un-sel'fish), *adj.* خونه پېرست؛ خونه بوست؛
 من مونکي نه کړ

unselfishly (adv.); **unselfishness** (n.).
unset (un-set'), *adj.* (۱) ټيا دانېر ژاو (گېره)؛
 (۲) خونه گرتو؛ (کونکرت، جوي)؛ رهق نېوړه؛ نېمېيو: (~ concrete).
unsettle (un-set'li), *v.t.* (۱) جن پې لهق کېدو؛ له جن ټي خو لېږدن؛
 شلوق کېدو. (۲) ټيکدان؛ شېواندن؛ وېر ژاندين.
 (۱) جن پې لهق بوون؛ شلوق بوون. (۲) ټيکچوون؛ شېوان.
unsettled (un-set'ld), *adj.* (۱) شېواو؛ پېشېو؛ ناسا سوړه؛
 ناسا سايش: (~ times)
 (۲) همېشه ده گوزيت؛ بې بار: (~ weather).
 (۳) پارا؛ دوډل. (۴) نهچېسيو؛ جن ټي خو نه گرتو؛ نېمېيو (مهجان).
 (۵) بې لايه کېدو؛ نه خراو؛ بېرار له سېر نېدراو؛ نېپېراوه؛
 (an ~ issue, question, matter, etc.)

(۶) نېدراوه تېوه؛ پاک نه بووه تېوه (قېرن)؛
 (an ~ bill, debt, account, etc.)
 (۷) ناوهدان نېکراوه تېوه؛ چول: (an ~ territory).
 (۸) جېنشين نه بووه؛ جېنکېر نه بووه؛ نهچېسيو
unsex (un-seks'), *v.t.* له جوړت بوون خستن؛ له ژني ټي خستن؛
 له پياوړتې خستن؛ خساندن

unshackle (un-shak'li), *v.t.* (۱) پېوړه لنډ ليکړدنهوه؛ بېره لا کړدن.
 (۲) نازاد کېدو؛ پزگار کېدو
unshaped (un-shāpt'), *adj.* پېک نه هاتو؛ شېوړي (تايه تي)؛
 وېر نه گرتو؛ بې شېوړه.
unshapen (un-shā'pən), *adj.* unshaped.
 (۲) شېواو؛ شېوړه ټيکچوړه.

unsheathe (un-shēth'), *v.t.* له کيلان دهرهېنان
unship (un-ship'), *v.t.* (۱) بار له کشتي داگرتن
 (۲) سمول لېږدن يا داگرتن. (۳) رېښوار دابېزاندن (له کشتي).
 (۴) [Colloq.] دمست پېوړه نان؛ خو ټي پزگار کېدو.
unsight (un-sīt'), *adj.* تاقې نېکراوه؛ نېشکېنراو؛
 بې ټي ووردېوړنهوه: (He bought a car ~, unseen).
unsightly (un-sīt'li), *adj.* ناشرين؛ نادلگېر

unsightliness (n.).
unskilled (un-skild'), *adj.* (۱) ناکارامه؛ بې بهره؛ نه شمارېو؛
 ټي نېزان: (an ~ worker).
 (۲) پېويست به کارامېي يا ټي زانين ناکات: (~ labor, job, etc.).
unskillful, **unskilful** (un-skil'fəl), *adj.* ناکارامه؛ نه شمارېو؛
 نېزان؛ ټي نېزان؛ بې بهره؛ ټي نه هاتو.

unslaked lime

-unskillfully (adv.); unskillfulness (n.).

unslaked lime, قسلى ئىكەندەۋە قسلى زىندەۋ.

unsnap (un-snap'), v.t.

unsnap (un-snap'), v.t. ئېك تارازدىن كېرىدەۋ.

unsnap (un-snap'), v.t. ئالۇسكاۋى تېدا ئەمەشتەن كېرىدەۋ.

unsociable (un-sō'shə-b'l), adj. (۲) ئېك جىيا كېرىدەۋە پوون كېرىدەۋە چارە سەركەردىن (كېشى ئالۇسكاۋ)

unsociable (un-sō'shə-b'l), adj. (۸) گېشەگىرە ۋوشك

پوونى خوش ۲. ۋوشك بۇ كۆمەلەيتى ئەشپار يا ئەگۈنچاۋ

(an ~ atmosphere)

-unsociability (n.); unsociably (adv.).

unsocial (un-sō'shə-b'l), adj. دۇرە كۆمەل خەلك ئەخۋاز

unsolicited (un'sō-lis'it-id), adj. داۋا ئەكرەۋ ئويىستراۋ

پېشكەش كراۋ يەمىن ئەمەۋ داۋا بىكرەن (~ advice, help, etc.).

unsophisticated (un'sō-fis'tə-kāt'id), adj. (۸) سادە

پەشۋىكە ساۋىلكە دۇنيا ئەدەبىدە. (۲) بىن پېشۋىكە سادە پېشۋىكەۋان

(an ~ approach to a problem)

۲. رەسەن بەتتى پوختە ھېچ تېكەن ئەكرەۋ

۱. ئالۇسكاۋ ئالسان سۈك

unsought (un-sōt'), adj. بە شۇندە ئەگەۋ داۋا ئەكرەۋ ئەمەستراۋ

unsound (un-sound'), adj. (۸) ئەخۋاش ئالەندىرۈست

(an ~ mind and body)

(۲) ئالەۋ ئاچەسىپۋ لەق شلۇق.

(۲) ھەلە ئالەۋ رەست ئاچەسىپۋ ئاراست خراب (~ advice).

(۱) سۈك ئەخۋ.

unsparing (un-spār'ing), adj. (۸) دەستىۋ دەستۋ دال كراۋە

بەخشندە. ۲. دەرەق بىن بەزەپى دال سەخت توندوتىز

unspeak (un-spēk'), v.t. [Obs.], = unsav.

unspeakable (un-spēk'ə-b'l), adj. (۸) باس ئاكرەن

بە دەم دۈۋوتىز ئە باس كۈردى ئايەت

(~ joy; ~ cruelty, wickedness)

(۲) ئاۋوتىز ئە زېر بە گران دەۋوتىز (an ~ word).

(۲) زۇر خراب زۇر ئاچەسەندە بە.

unspecialized (un-spesh'ə-lizd'), adj. ئاتابەتتە بىن كارك يا

شتىك ئاچەسىپۋ

unspotted (un-spot'id), adj. بىن لەكە بىن پەلە بىن گەردە پاك

unstable (un-stā'b'l), adj. (۸) ئەچەسىپۋ ئەچەسىپۋ شلۇق

لەق (an ~ regime).

(ب) دۈنەمركاۋ ۋورۋاۋ ئاچەگىرە (an ~ situation).

(۲) ئارنىك ۋېكە ھەمىشە گۇزاۋ (an ~ pulse).

(۲) زار ھولەۋ دۈۋل بىن بارە پىش پىن ئەبەستراۋ

(۱) شىنۋىكە ھەستى خۇ بۇ پانەگىراۋ.

(۵) زوۋ گۇزاۋ يا بۈگەن كېرىدەۋ (كىمىيا)

unsteady (un-sted'i), adj. (۸) ئەچەسىپۋ ئەچەسىپۋ شلۇق لەق

(۲) ئەدەدەمى بىن بارە ھەمىشە گۇزاۋ

(ب) ئەدەدەمى بىن بارە ھەمىشە گۇزاۋ پېچىرچە ئارنىك ۋېكە.

(۲) لەرۋىك لارەۋلار كەرە (an ~ hand, voice, etc.).

v.t. ئارنىك ۋېكە كېرىدەۋ شلۇق كېرىدەۋ پېچىرچى كېرىدەۋ لارەۋلار پېچىرچى.

-unsteadily (adv.); unsteadiness (n.).

unsteel (un-stēl'), v.t. ئەرم كېرىدەۋ

(Their pleas ~ed his heart.)

unstick (un-stik'), v.t. ئېكرەنەۋ شىتى پېنەۋىسساۋ

unstop (un-stop'), v.t. (۸) دەمەۋانە (ئ) دەرەھىنان.

(۲) ئەردەۋلار كېرىدەۋ (بۇرىۋ كۈنى گىراۋ)

unstrap (un-strap'), v.t. قايش يا پىشتىز ئېكرەنەۋ شل كېرىدەۋ

unstressed (un-strest'), adj. ھىزى ئەخراۋەتە سەر (دەنگەنەسى)

ئەكرەۋ (an ~ syllable)

unthink

unstring (un-string'), v.t. (۸) ئى دەرەھىنان ئى شل كېرىدەۋ

(۲) لە تەل دەرەھىنان (دەنگە تەزىيە) لە پەت يا قەيتان دەرەھىنان.

(۲) سەر ئى سەندىن تېكەن شلەۋاندىن پەستىكرەن پەشۋىكەندىن

(He was unstrung by the news.)

unstrung (un-strung'), past tense and p.p. of unstring.

adj. (۸) پەست تېكچۈۋ شىۋاۋ شلەۋاۋ پەشۋىكەۋ.

(۲) ئى ئېكرەۋە ئى شل بوۋەۋ.

unstudied (un-stud'id), adj. (۸) لەخۋە زانىۋ يا فىرېۋ

بەمىن كۆشش زانىۋ يا فىرېۋ. (۲) سۈۋوشتى بىن خۇ ئوۋاندىن چۈن پىكەرت

ۋەھاۋ بىن خۇ ئامادە كېرىدەۋ (۲) ئەزان تېنەگە پىشتۋ (لە پىشتە پەكە).

unsubstantial (un'səb-stan'shəl), adj. (۸) بوۋنى ماددى ئىيە

خەيالى ھەستى پىن ئاكرەن. (۲) لاۋاۋ ئاسكە ئاپتەۋ بەرگەنەگىرە ھېچ ۋېۋىچ

(۲) دۇۋ بىن بېچىنە.

unsuccessful (un'sək-ses'fəl), adj. سەرنەكەتۋاۋ ئۆرەكەتۋاۋ

ئەكەم.

-unsuccessfully (adv.); unsuccessfulness (n.).

unsuitable (un-sōt'ə-b'l, un-sūt'ə-b'l), adj. ئەشپار

ئەگۈنچاۋ ئاچەسىپۋ ئەكار ئايەت.

-unsuitability (n.); unsuitableness (n.); unsuitably (adv.).

unsung (un-sun'), adj. (۸) ئەۋوتراۋ بە گۇرەنى.

(an ~ hero) گۇرەنى ۋە ئەبەست پېدا ھەلەندەۋاۋ ستايش ئەكرەۋ.

unsupported (un'sə-pōrt'id, un'sə-pōrt'id), adj. (۸) بىن

پالېشت. (۲) يارمەتتى ئەدراۋ پالېشتى ئەكرەۋ.

unsurmountable (un'sēr-mount'ə-b'l), adj. ئاتۋاننى

بەسەرىدا سەركەۋى يا زال بىن ئاچەزىننى

unsurpassed (un'sēr-past', un'sēr-päst'), adj. ھېچ ئايگەن

بىن ئەندازە كەس ئايگەن بىن ۋىنە بىن ھاۋا.

(He is ~ in selflessness.)

unsuspected (un'sə-spek'it'id), adj. (۸) گومان ئى ئەكرەۋ.

(۲) بېۋا ئاكرەن ھەبىت.

unsuspecting (un'sə-spek'it'id), adj. گومان ئەكرەۋ خۇش بارە.

unswathe (un-swāth'), v.t. پېنەست، پەۋ، يا قومات ئېكرەنەۋ

كېرىدەۋ.

unswear (un-swār'), v.t. & v.i. پاشگەزىۋەنەۋە لە سۈند.

unswerving (un-swūrv'ing), adj. بىن لادان بەرەۋەم.

(~ loyalty)

-unswervingly (adv.).

unsymmetrical (un'si-met'ri-k'l), adj. ئاپىكە خوارۋىخىچ

ئاھاۋا.

-unsymmetrically (adv.).

untamed (un-tāmd'), adj. تۆۋ ئەگىراۋ (ئەسپ) مالى ئەكرەۋ

دەستەمۇ ئەكرەۋ.

untangle (un-tan'g'l), v.t. (۸) ئالۇسكاۋى تېدا ئەمەشتەن كېرىدەۋ.

(۲) پوون كېرىدەۋە ئېك جىيا كېرىدەۋە پاستىكرەنەۋ.

untaught (un-tōt'), past tense and p.p. of unteach.

adj. (۸) ئەزان ئەخۋىندەۋار. (۲) لەخۋە زانىۋاۋ بە زەمكاۋى زانىۋاۋ

unteach (un-tēch'), v.t. (۸) لەمىر بېرىدەۋ شىتىكى زانىۋاۋ يا فىرېۋ.

(۲) بەرەمچەدەۋ شىتىكى كۈن بە فىرېرەننى شىتىكى تازە.

untenable (un-ten'ə-b'l), adj. (۸) لايەنگىرى ئاكرەن ئەۋە

بىن پناغە شلۇق ئەسەلمەننىزىت

(an ~ position, thesis, theory, etc.)

(۲) بەكارى زىان ئايەت (خانىۋ) بۇ تېدا دانىشتەن ئاشىت.

unthankful (un-thank'fəl), adj. (۸) سېلە بەدەنمە ئەمە كۆرە

بىن سەت. (۲) سۈپاس ئەكرەۋ شايانى سۈپاس ئىيە.

unthink (un-think'), v.t. لە مېشكى خۇ بېرىدەۋەۋە يىر ئى-

unthinkable

نکردنیه: گوی بین ندان.
unthinkable (un-think'ə-b'l), *adj.* (۱) به خهبالدا نایب:
 کس بیر واکاتوره؛ ناچیت به میشکدا؛ هرگیز ناب؛ بوا ناکریت پویدات:
 (The ~ has happened.)

(۲) نابجی: نادروست.
unthinking (un-think'ing), *adj.* (۱) بین هوش؛ بین گوی:
 بیرنهکوره (۲) نیشانهی بین هوشیه؛ بین گوی دهگهینیت
 (۳) بین میشک (۴) بین نهنقصت؛ ریکوت.
untidy (un-ti'di), *adj.* (۱) پیسوپوخل؛ ناخوین؛ پتی؛ چهپل:
 پیس (an ~ room, person, etc.).
 (۲) ناریکوپیک؛ تیکل وپیکل: (an ~ plan).

-untidily (*adv.*); **untidiness** (*n.*).
untie (un-ti'), *v.t.* (۱) کردنره (گویی)؛ شل کردنره.
 (۲) بهره؛ کردن؛ نازاد کردن؛ بردان. (۳) پونکردنره.

v.i.
until (un-til', ən-til'), *prep.* (۱) هتا؛ تا؛ تاکی:
 (~ your departure)
 (The movie doesn't begin ~ seven o'clock.)

conj. (۲) لهپیش؛ بهر له:
 (He walked slowly ~ he was out of sight.)
 (۱) هتا؛ تا؛ تاکی.
 (۲) هتا (شوین، راده، پله):

(He didn't arrive ~ the meeting was over.)
 (۲) لهپیش؛ بهر لهوی که:
 (He didn't arrive ~ the meeting was over.)

untimely (un-tim'li), *adj.* (۱) ناوخت؛ پیش وخت؛ ناکات؛ زو:
 کاتی ناکات (an ~ death).
 (۲) نابجی؛ ناکات؛ کاتی خراب:
 (an ~ remark, joke, etc.).

(۱) پیش کاتی خوی؛ زو؛ پیش وخت؛ ناوخت: (He died ~).
 (۲) کاتی خوی دیه؛ نابجی؛ له کاتیکی خراب یا نگوچاردا.

-untimeliness (*n.*).
unto (un'toō, un'too), *prep.* [Archaic or Poetic]. (۱) بوا؛ به:
 (۲) هتا؛ تا.

untold (un-tōld'), *adj.* (۱) باس نهکرا؛ نگنیراوه؛ شاراوه؛ نهپژراو:
 (The ~ secrets)
 (۲) بین شومار؛ باس ناکریت (لهبر زوری):

(~ suffering; a man of ~ wealth)
untouchable (un-tuch'ə-b'l), *adj.* (۱) نابن دوستی؛ بدیرت:
 (۲) دوستی ناگاتی.
 (۳) له رخنه و سرزنشت کردن بهدر؛ ناتوانی سرزنشت بکری.
 (۴) گلار؛ پیس

n. هیندی گلار: هیندی بکی هیند که جاران نهنبوایه کس دوستی
 تیوه بدایه، گویه لهبر پیسی.

-untouchability (*n.*).
untoward (un-tōrd', un-tō'erd), *adj.* (۱) لاسار؛ سرکنش:
 کلهپرق؛ دابین ناکریت.

(۲) دژوار؛ ناهموار؛ نالهبار؛ بیووم: (~ circumstances).
 (۳) ناشرین (رهفتان)؛ نابجی؛ ناپسند: (~ social behavior).
 (۴) [Obs.] ناخو:

-untowardly (*adv.*).
untraveled, untravelled (un-trav'ld), *adj.* (۱) کس پیایدا:
 ناپوات یا نهپزیشته؛ کس پیایدا نهپزیشته: (an ~ road).
 (۲) (۱) نهگهپا: (an ~ man).
 (ب) میشک تسمک؛ دنیا نهپیدم.

untread (un-tred'), *v.t.* به ریگی خودا گهراوه.
untried (un-trīd'), *adj.* (۱) تاقی نهکراوه توره:
 (an ~ method, person, etc.)

unwholesome

(۲) دادپرسی؛ نهکراوه: (an ~ prisoner).
 (۱) درو؛ راست دیه.
 (۲) ناتراو؛ کم و کوپ.
 (۳) ناپاک؛ نادلسوز؛ ناپاست.

-untruly (*adv.*).
untrustworthy (un-trust'wūr'thi), *adj.* پشت بین نهبستراو:
 جی بوا دیه

untruth (un-trōōth'), *n.* (۱) دروژنی؛ درو؛ درو و دهلهسه.
 (۲) درو: (to tell an ~).
 (۳) [Obs.] ناپاک؛ نادلسوزی؛ ناپاستی.

untruthful (un-trōōth'fal), *adj.* (۱) درو؛ راست دیه.
 (۲) دروژنی؛ ناپاستگوز.

-untruthfully (*adv.*); **untruthfulness** (*n.*).
untutored (un-tōō'tērd, un-tū'tērd), *adj.* (۱) نهخویندهوار:
 نهزان؛ فیرنهکراو. (۲) ساده؛ ساولکه؛ تینهگهیشتهو.

(۳) زنگامی؛ لهخوه زانیو؛ خوی: (his ~ shrewdness).
untwine (un-twīn'), *v.t.* لیک کردنره (شتی لیکه نالو):
 پوهاندهره.

v.i. لیک بوئنهوه؛ پوهینهوه.
untwist (un-twīst'), *v.t. & v.i.* کردنره (شتی بادراو)؛ خاوکردنره؛
 پوهینهوه؛ پوهاندهوه؛ خاوبوئنهوه؛ راستکردنره.

unused (un-ūzd'), *adj.* (۱) بکار نهمینراو؛ بهتان؛ چول:
 (~ land)
 (ب) بکار نهمینراو؛ کلهکبو: (her ~ sick leave).

(۲) تازه؛ هرگیز بکار نهمینراو؛ نوئ.
 (۳) (~ to city traffic)؛ پانهاتو؛ پیرنهبوو:
 نااسا؛ نااسایی؛ سهیر؛
 ناسرووشتی؛ دهگن.

-unusually (*adv.*); **unusualness** (*n.*).
unutterable (un-ut'er-ə-b'l), *adj.* (۱) نابیزریت؛ ناووترت:
 به دمد؛ نایب. (۲) باس ناکریت؛ له باس نایب: (~ joy).

unvalued (un-val'ūd), *adj.* (۱) به سوک تماشاکراو؛ نرخ نهزانراو:
 پیر نهگراو. (۲) نرخ لهسر دانه تراو؛ نهقبلیتراو.
 (۳) [Obs.] زور بهرخ؛ نرخ بوی دیه.

unvarnished (un-vār'nisht), *adj.* (۱) پووکش نهکراو:
 ساقو لووس نهکراو. (۲) نهخشینراو؛ ناپازاوه؛ ساکار.

unveil (un-vāl'), *v.t.* (۱) پهچ (لهسر پو)؛ لادان؛ پو هلمالین.
 (۲) دهرخست؛ خستهپو؛ ناشر اکردن؛ پورده لهسر لادان:
 (to ~ a monument, a secret, a truth, etc.)

پهچ (لهسر پو)؛ خو؛ لادان؛ پهچ فریدان؛ خودرخستن.
unwarrantable (un-wōr'ən-tə-b'l), *adj.* ناپهوا؛ بین بنگه:
 نادروست.

unwarranted (un-wōr'ənt'id, un-wār'ənt'id), *adj.* ناپهوا:
 بین بنگه؛ نادروست: (~ accusation, blame, suspicion, etc.).
unwary (un-wār'i), *adj.* ناووریا؛ ناگادار؛ بیباک.

-unwarily (*adv.*); **unwariness** (*n.*).
unwashed (un-wōsh't, un-wāsh't'), *adj.* (۱) نهشویراو؛ پیس.
 (۲) [Colloq.] پووت وپووت؛ بوره پیاو.

unwearied (un-wēr'id), *adj.* (۱) ناماندو.
 (۲) هرگیز ماندو؛ نهبو؛ ماندو بوونی بوی دیه.

unwell (un-wel'), *adj.* (۱) نهخوش؛ ناساغ. (۲) بین نوژی هیه.
unwept (un-wept'), *adj.* (۱) نهپژراو (فرمیسک): (~ tears).
 (۲) بوی نهگراو؛ فرمیسک بوی نهپژراو: (the ~ dead).

unwholesome (un-hōl'səm), *adj.* (۱) ناسازگار؛ ناساغ:
 زیانبخش (بوی نهندروستی): (~ food; ~ pastime).

unwieldy

- (۲) نه خوش: نیشانه‌ی ناساغی یا نه خوشی‌یه:
(an ~ look or appearance)
- (۲) پیس: بۆگن: ناپسند: خراب (بۆ پموش): خراپکمر.
-unwholesomely (adv.); unwholesomeness (n.).
- قهبه: ناقولا: قورس: زلو ناقولا:
unwieldy (un-wēl'di), adj.
- به گران به‌کارده‌مینریت: دابین ناکریت: (an ~ tool; ~ equipment)
- unwieldily (adv.); unwieldiness (n.).
- (۱) نابەدل: بن شاره‌زوو: حەز پین نەکر: unwilling (un-wil'in), adj.
- نامامده: (۲) به نابەدلی کراو یا دراو: (~ consent)
- unwillingly (adv.); unwillingness (n.).
- په‌وانده‌ره: خاورکدرنه: شتی بادراو یا لوول دراو: راستکردنه.
unwind (un-wīnd'), v.t.
- (۱) په‌وینه‌وه: خاوبونه‌وه: راستیونه‌وه v.i.
- (۲) حه‌وانه‌وه: پشودان: حسانه‌وه.
- ناویر: تینه‌گه‌پشتوو: نابەجی: کهرانه: unwise (un-wīz'), adj.
- (an ~ decision)
- unwisely (adv.).
- (۱) بن ناگا: نه‌زان: بن هوش: unwitting (un-wit'in), adj.
- (an ~ person)
- (۲) بن نه‌نقست: رنکوت: (His cruelty, though ~, pained her.)
- unwittingly (adv.).
- له ژنی باش ناوه‌شینته‌وه: unwomanly (un-woom'an-li), adj.
- ناژنانه
- (۱) (~ to): رانه‌هاتوو: unwonted (un-wun'tid), adj.
- پین فیرنه‌وو: (۲) ده‌گه‌ن: کم پووداو: ناتاسایی: (~ kindness)
- (۱) ناحیهانی: له جیهان یا unworldly (un-wūrl'dli), adj.
- سروشت به‌ده: گیانی: (۲) گوئ به شتی نهم جیهانه نادات:
- به شتی له جیهان به دهره‌وه خهریکه: (۲) دنیا نه‌دیده: ساویلکه.
- unworldliness (n.).
- (۱) بن نرخ: سن بایخ: هیچ وپوچ: unworthy (un-wūr'thi), adj.
- (۲) (~ of attention): ناشایسته: ناهینن:
- (۳) (~ of): نه‌شیاو: نه‌گونجاو: ئی نه‌هاتوو (له‌به‌ر ناپه‌سه‌ندی):
- (behavior ~ of a king)
- (۴) پیس: نرم: بۆگن.
- unwound (un-wound'), past tense and p.p. of unwind.
- unwrap (un-rap'), v.t.
- کرانه‌وه v.i.
- (۱) نه‌نوسراو: ده‌می: زاری: unwritten (un-rit'n), adj.
- (an ~ agreement)
- (۲) نه‌ریتی: تۆمارنه‌کراو: (an ~ law)
- (۳) هیچ تیدا: نه‌نوسراو: سپی (کاغهن).
- سهرسه‌خت: کۆلته‌ده‌ره: ملنه‌ده‌ره: unyielding (un-yēl'din), adj.
- واژنه‌هینەر
- (۱) بردان: گای جووت: نیله له مل کردنه‌وه: unyoke (un-yōk'), v.t.
- به‌ره‌لاکردن: (۲) لیک جیاکردنه‌وه.
- (۱) نیله له مل کردنه‌وه: نیله لابردن. v.i.
- (۲) [Archaic]. ده‌ست هه‌لگرتن له کار: نیش وه‌ستاندن.
- کردنه‌وه (زنجیری پانتۆل، بلبوس... هتد): unzip (un-zip'), v.t.
- زیزه یا زنجیر کردنه‌وه
- کرانه‌وه: شتی زنجیردان v.i.
- (۱) ژور: سهر: له‌ژور: له‌سهر: بۆ سهره‌وه. up (up), adv.
- (۲) دهره‌هینار: بۆ دهره‌وه: (pulling ~ weeds)
- (۳) به‌رتر: ده‌نگ: (~ Speak)
- (۴) بۆ پشیمه یا به‌رتر (پله).
- (۵) ته‌واو: کۆتایی هاتوو (~ Your time is ~)

up-and-coming

- (۶) به‌ره‌و ژور: به‌دووه: (~ from fourth grade)
- (۷) پشیمه: (~ to bring ~ for discussion)
- (۸) به‌ره‌و یا.
- (۹) له خه‌م هه‌لساو: به‌خه‌به‌ر. (ب) به‌پتوه.
- (۱۰) ههر یه‌که یا لایه (تیپی وهرزش): (~ The score is 20)
- (۱) هه‌له‌هاتوو: دهره‌هاتوو له ناسۆوه: (~ The sun is ~)
- adj. (ب) به‌پتوه. (ج) له خه‌م هه‌لساو: به‌خه‌به‌ر. (د) به‌ر: (~ The river is ~)
- (ه) دهره‌هاتوو: به‌رزیوه‌توه (خانوو).
- (و) پوواو: سهری دهره‌هاتوو: (~ The corn is ~)
- (ز) بۆ سهره‌وه: سهره‌وه. (۲) (و) وهرژان.
- (ب) زیاتر له جارن: له زۆری یا به‌هزیربوندایه:
- (Attendance is ~; The wind is ~)
- (ج) ناماده.
- (۲) پوودان: ده‌نگوباس: (~ What is ~?)
- (۴) (۱) پله به‌رزیوه‌وه: (~ men ~ from the ranks)
- (پ) له هه‌مان پله‌دا بوون: (~ He did not feel ~ to par.)
- (۵) (۱) ناگادار: به‌ناگا: (~ on the news)
- (ب) ده‌وانه‌هاتوو: (~ on his homework)
- (ج) له پشیمه (بۆپوین).
- (۶) (۱) له لیکۆلینه‌وه‌دایه: (~ The contract is ~ for negotiation.)
- (ب) دادپرسی ئی ده‌کریت: (~ for robbery)
- prep.
- (۱) به‌ره‌و ژور: بۆ سهره‌وه.
- (۲) بۆ پله‌یه‌کی ژورتر یا به‌رتر: (~ the social ladder)
- (۳) بۆ لای سهره‌وی یا ژوریه‌وی: (~ journeyed ~ the valley)
- (۴) به‌ره‌و سهرچاه: به‌ره‌و ژور: (~ They sailed ~ the river.)
- (۵) به‌ره‌و پوو: به‌پچه‌وانه: (~ He sailed ~ the wind.)
- n.
- (۱) کسینکی پایه به‌ر: (۲) به‌ره‌و ژورکه. (۳) چوونه ژورره‌وه.
- (۴) هاره‌ی خوش گۆزه‌رانی یا سهرکه‌وتن.
- v.i.
- (۱) هه‌لسانه سهر پین: هه‌لسان.
- (۲) کووتوپ پین هه‌لسان یا کردن:
- (He ~ped and married a dancer.)
- v.t.
- (۱) [Colloq.], به‌رزه‌کردنه‌وه.
- (۲) زیاده‌کردن: به‌رزه‌کردنه‌وه: (~ They ~ped the prices.)
- (۳) گه‌وه یا قومازکردن له‌سهر زیاتر.
- on the up and up, [Slang],
something is up, [Colloq.],
- پاک: سه‌رپاست: راست.
- شتنکی خراب به‌ده‌سته‌وه‌یه:
- شتنکی ناپه‌سه‌ند خهریکه پووبدات.
- به‌ره‌و پوو: به‌رامبه‌ر: له:
- up against, [Colloq.],
(He's up against trouble now.)
- up and doing,
up for,
(He's up for reelection.)
- خهریکه: چالاک.
- (۱) له پشیمه‌یه‌تی: له به‌رده‌میایه‌تی:
- (۲) له به‌رده‌می دادگادایه (بۆ تاوانیک).
- up on, [Colloq.],
- ups and downs,
هه‌لبه‌زو دابه‌زی ژیان.
- خوشی و ناخوشی ژیان: هات و نه‌هاتی ژیان:
- up to, [Colloq.],
(He feels up to the job, task, role, challenge, etc.)
- (۱) دهره‌هاتنی دیت: له توانایدایه: هیز به‌سهردا: شکان.
- (۲) خهریک بوون: (~ What's he up to?)
- (۳) به‌ده‌ست یا ههره‌سی کسێک بوون: کهرته سهر:
- (It's up to us to change the world.; It's up to you.)
- up- (up),
(upgrade; uphill)
- زهره‌و و
- up-and-coming (up'n-kum'in), adj. [Colloq.],
وهریاو نیشکه‌ره: هیوای سهرکه‌وتن و پشیمه‌هاتنی ئی ده‌کریت:

up-and-down

(an ~ young executive)

up-and-down (up'n-doun'), *adj.* (۱) هه‌لێز و دابه‌زکەر؛

هه‌میشه له به‌ری و نزمیدابه. (۲) گۆپ‌داو؛ هه‌میشه ده‌گۆپ‌رێت.

upas (ū'pās), *n.* (۱) نوو‌پەس؛ دره‌ختێکی ناسیایی‌یه‌ ناو‌و‌گه

ژه‌ه‌راوی‌یه‌که‌ی سه‌ری تیری پێ ژه‌ه‌راوی ده‌ک‌رێت.

(۲) ناو‌و‌گی ژه‌ه‌راوی نهم داره (۳) شتیکی زیانی‌ه‌خش؛ شتی کوشنده.

upbear (up-bār'), *v.t.* هه‌ل‌گرتن؛ پالێشتی کردن؛ راگرتن؛

به‌ری‌کردنه‌وه

upbeat (up'bēt'), *adj.* [Colloq.] خوش بین؛ شادمان؛ خوش؛

پرو‌خوش؛ (a story with an ~ ending)

upbraid (up-brād'), *v.t.* به‌توند سه‌ره‌ه‌شت کردن؛ شکاندن؛

پیامه‌ل‌شاخان؛ پیا هه‌ل‌کالین

upbringing (up'brin'ing), *n.* (childhood ~) پهره‌ده‌کردن؛

upbuild (up-bild'), *v.t.* به‌ری‌کردنه‌وه؛ گه‌ره‌کردن؛ په‌ره پێ سەندن؛

درووستکردن.

upcast (up'kast', up'käst'), *n.* (۱) بۆ سه‌ره‌وه هاو‌یشتن.

(۲) شتی هاو‌ی‌ژاو بۆ سه‌ره‌وه. (۳) باک‌یشتی کانگه.

adj. بو سه‌ره‌وه هاو‌ی‌ژاو.

upcoming (up'kum'ing), *adj.* ناینده؛ داهاتوو.

upcountry (up'kun'tri), *adj.* (۱) تابه‌تی به شتی ناوه‌وه‌ی وولات

(۲) ره‌شوکی؛ دواکه‌وتوو.

n. ناوه‌وه‌ی وولات؛ ناو‌جهرگه‌ی وولات

adv. به‌ره‌و ناوه‌وه‌ی وولات.

update (up-dāt'), *v.t.* مینانه‌ پله‌ی ئیستا؛ تازه‌کردنه‌وه؛

پێ نه‌ پێی نه‌مۆز کردن.

upgrade (up'grād'), *n., adj. & adv.* به‌ره‌و‌ژوورکه.

v.t. پله به‌ری‌کردنه‌وه؛ چاک‌ترکردن؛ با‌ل‌کردن.

on the upgrade, (۱) له به‌ری‌بوونه‌وه‌دايه.

(۲) له پێش‌که‌وتنده‌یه؛ به‌ره‌و باشی ده‌یوت.

upgrowth (up'grōth'), *n.* (۱) گه‌ره‌بوون؛ په‌ره‌سه‌ندن.

(۲) شتی په‌ره‌سه‌ندوو.

upheaval (up-hē'v'l), *n.* (۱) به‌ری‌بوونه‌وه یا هه‌ل‌چوونی زه‌ری

(وه‌ک به‌ ناگه‌ی‌ژێتن). (۲) پا‌په‌رین؛ شو‌پش؛ هه‌ل‌چوون؛ ناشووب؛ پش‌تویی؛

جو‌ش‌و‌خ‌و‌ش.

upheave (up-hēv'), *v.t.* به‌ری‌کردنه‌وه

v.t. به‌ری‌بوونه‌وه.

upheld (up-held'), *past tense and p p. of uphold*

uphill (up'hil'), *adj.* (an ~ climb) (۱) به‌ره‌و‌ژوور؛ بۆ سه‌ره‌وه؛

(۲) سه‌خت؛ گران؛ دژوار؛ نا‌ه‌موار؛ قورس؛ (an ~ battle, task, etc.)

(۳) به‌ری؛ ژووبو؛ سه‌ره‌و.

n. سه‌ره‌و‌ژوورکه؛ به‌ره‌و‌ژوورکه؛ که‌ترینه

adv. به‌ره‌و‌ژوور؛ سه‌ره‌و‌ژوور.

uphold (up-hōld'), *v.t.* (۱) به‌ری‌کردنه‌وه؛ ب‌ل‌کردنه‌وه.

(۲) پالێشت کردن؛ راگرتن.

(۳) لایه‌نگری کردن؛ پالێشتی کردن؛ له‌سه‌ر‌کردنه‌وه.

(۴) په‌سه‌ند‌کردن؛

(The High Court ~s the lower court's decision.)

-upholder (*n.*).

upholster (up-hōl'stēr), *v.t.* (۱) به‌رگ تێگ‌رتنه‌وه‌ی که‌ل‌په‌ی وه‌ک

کورسی ناوما‌ل و ئوتو‌مبیل و قه‌نه‌ف و ... هتد

(۲) په‌رده و پا‌خه‌ر نا‌ماده‌کردن بۆ ژوور.

upholsterer (up-hōl'stēr-ēr), *n.* به‌رگی تازه‌ تێگ‌ره‌وه‌ی کورسی و

قه‌نه‌ف ... هتد.

upholstery (up-hōl'stēr-i, up-hōl'stri), *n.* که‌ره‌سه‌ی به‌رگ

تێگ‌رتنه‌وه‌ی کورسی و قه‌نه‌ف (وه‌ک قوماش). (۲) پێشه‌ی به‌رگ تێگ‌رتنه‌وه‌ی

uppish

کورسی و قه‌نه‌ف.

upkeep (up'kēp', *v.t.* (۱) چاک کردن و پاراستن (خانوو، مه‌کینه،

گه‌ره‌سه)؛ پاراستن. (۲) کرێی چاک کردن و پاراستن

upland (up'land, up'land'), *n.* به‌ری‌زه‌زمین.

adj. به‌ری‌زه‌زمینی

uplift (up-lift'), *v.t.* (۱) به‌ری‌کردنه‌وه؛ ب‌ل‌کردنه‌وه.

وو‌ره به‌ری‌کردنه‌وه؛ د‌ل‌خ‌و‌ش کردن؛ هیوا نانه‌یه‌.

n. (۱) به‌ری‌کردنه‌وه؛ به‌ری‌بوونه‌وه.

(۲) وو‌ره به‌ری‌کردنه‌وه؛ وو‌ره پێدان؛ د‌ل‌خ‌و‌ش کردن. (۳) وو‌ره به‌ری‌که‌ره‌وه.

(۴) مه‌مک به‌ندی مه‌مک به‌ری‌که‌ره‌وه.

(ناوه‌ ته‌واوه‌که‌ی "uplift brassiere")

(۵) زه‌مین به‌ری‌بوونه‌وه (وه‌ک له ناگه‌ی‌ژێندا).

upmost (up'mōst'), *adj.* = uppermost.

upon (ə-pon', ə-pōn'), *prep.* = on.

adv. (۱) له‌سه‌ر؛ له‌بان

(۲) [Obs.] به‌ که‌سێک؛ له‌سه‌ر که‌سێک.

(۳) [Obs.] د‌وا‌ی نه‌وه؛ یه‌که‌سه‌ر د‌وا‌ی نه‌وه.

upper (up'ēr), *adj.* (۱) سه‌ره‌و؛ ژووبو؛ سه‌ره‌وه؛

(one of the ~ rooms)

(۲) (i) له ناوه‌وه‌تری وولات. (ب) با‌کووری؛ سه‌ره‌و

(۳) به‌ری‌تر؛ پله؛ با‌ل‌تر؛ ب‌ل‌ند‌تر

(۴) سه‌ره‌و (نه‌نجومه‌نی په‌رله‌مان)

(the U~ House of Parliament)

(۵) سه‌ره‌وه (ج‌ل‌به‌رگ)

(۶) [U-] تابه‌تی به‌ چه‌رخ‌ی تازه‌تر یا د‌واتری زه‌مین‌ناسی

n. (۱) نه‌و به‌شه‌ی پێلاوه‌ که‌ له سه‌ره‌و به‌که‌یه‌یه‌یه‌تی.

(۲) (pl.) (a) دانی سه‌ره‌وه. (ب) تاقمه‌دانی سه‌ره‌وه

(۳) [Colloq.] چه‌ری‌ایه‌ی سه‌ره‌وه (که‌ دوو چه‌ری‌ایه‌ به‌سه‌ر یه‌که‌وه ب‌ن وه‌ک

هی مندان یا له که‌شتیدا) (۴) [Slang] به‌نگ یا چه‌شیشه‌ی وریا‌که‌ره‌وه

(که‌ له‌باتی مرۆف سه‌ر‌کردن ده‌ی و‌و‌و‌ژێتن)

(۱) پێلاوی د‌وا‌و له‌پێ.

(۲) هه‌ژار؛ په‌ش‌و‌پووت؛ ب‌ن ده‌رامه‌ت.

upper-case (up'ēr-kās'), *adj.* تابه‌تی به‌ تیپی گه‌ره.

n. = capital letters.

v.t. به‌ تیپی گه‌ره نووسین.

upper-class (up'ēr-klas', up'ēr-klās'), *adj.* (۱) هی چینی

سه‌ره‌وه یا نه‌ره‌شو‌کراتی کۆمه‌ل

(۲) تابه‌تی به‌ قوتابی پۆلی س‌ن و چواری زانکۆ یا قوتابخانه‌ی ناوه‌ندی

upperclassman (up'ēr-klas'mon), *n.* قوتابی پۆلی به‌ری

قوتابی پۆلی س‌ن و چواری زانکۆ یا قوتابخانه‌ی ناوه‌ندی.

upper crust, چینی هه‌ره به‌ری کۆمه‌ل.

upper-cut (up'ēr-kut'), *n.* مه‌سته‌کۆله‌ی ئاراسته‌ی سه‌ره‌وه ک‌راو

(وه‌ک ب‌چ‌ه‌ناگه‌ی به‌رامبه‌)

v.t. & v.i. مه‌سته‌کۆله‌ هاو‌یشتن بۆ سه‌ره‌وه (ب‌وک‌سباز‌ی).

upper hand, زانی؛ ژوورده‌ستی؛ ده‌سه‌لاتداری؛

ده‌ست به‌سه‌ردا؛ پ‌ی‌یشتن؛

(He was determined not to let his opponent have the ~.)

Upper House, نه‌نجومه‌نی سه‌ره‌وی په‌رله‌مان (له په‌رله‌مانی دوو

نه‌نجومه‌نیدا وه‌ک هی ئینگلت‌ره وه‌ لێ‌زه‌دا ووت‌که "نه‌نجومه‌نی لۆ‌رده‌کان"

ده‌گ‌رێته‌وه)

uppermost (up'ēr-mōst'), *adj.* (۱) به‌ری‌ترین؛ با‌ل‌ترین؛

سه‌ری سه‌ره‌وه (۲) له هه‌موو شت زیاتر؛ له سه‌ره‌و هه‌موو شتی‌که‌ره؛ یه‌که‌م

(In July thoughts of holidays are ~ in people's mind.)

adv. سه‌ری سه‌ره‌وه؛ یه‌که‌مین؛ به‌ری‌ترین.

uppish (up'ish), *adj.* [Colloq.] = uppity.

uppity

- uppity** (up'ə-ti), *adj.* [Colloq.] لوت بەرز: لەخۆبایی؛ بەقین
upraise (up-rāz'), *v.t.* بەرزکردنەوە؛ بلندکردنەوە
uprear (up-rēr'), *v.t.* (۱) بەرزکردنەوە؛ بلندکردنەوە
 (۲) درووستکردن (to ~ a monument in stone)
 (۳) شکویندان؛ پلە بەرزکردنەوە: (God ~ed Abraham.)
 (۴) پەرورەدرەکردن؛ بەخێوکردن

(to ~ children in a good environment)

- upright** (up'ru't), *adj.* (۱) ستوونی بە پێو: قنچ؛ ڕێک؛ قیت؛ رەپ
 پاوەستار (۲) پاک؛ بە وێژدان؛ سەربەرز؛ راست؛ شجریک؛ داوین پاک؛
 سەرپاست؛ بەشەرف

- adv.* بە ستوونی؛ بە پێو؛ بە قنچی
n. (۱) ستوونیی؛ بە پێو بوون؛ قنچی
 (۲) شتیکی ستوونی؛ شتیکی بە پێو دائراو یا وەستان
 (۳) upright piano

- upright piano** پیانوی ستوونی
uprise (up-riz'), *v.i.* (۱) (۱) هەلسانە سەر پین
 (ب) لە خەر هەلسان؛ هەلسان (۲) بەرزبوونەوە (پێگە، زەوی).

- (۳) هاتەروو؛ لە ناسۆ دەرکەوتن
 (۴) قیت بوونەوە؛ راستبوونەوە
 (۵) زیادکردن قەبارە، دەنگ؛ پەرەسەندن؛ بەرزبوونەوە (دەنگ، زۆربوون)

- (۶) شۆرش گیران؛ هەلسان؛ پاپەڕین؛ یاخی بوون
n. (۱) بەرزبوونەوە؛ دەرکەوتن؛ پەرەسەندن؛ هەلسان
 (۲) سەرورژوورە؛ بەرورژوورکە

- uprising** (up'riz'ing, up-riz'ing), *n.* (۱) بەرزبوونەوە؛ هەلسان
 قیت بوونەوە (۲) سەرورژوورە؛ بەرورژوورکە
 (۳) پاپەڕین؛ شۆرش؛ هەلسان؛ یاخی بوون

- uproar** (up'rōr', up'rōr'), *n.* ئاژاوە؛ هەلەهەلە؛ هەراوژەنا؛ بەزم
 هەراهرە؛ دەنگەدەنگ؛ ژاوەژاوە

- uproarious** (up-rōr'i-əs, up-rō'ri-əs), *adj.* (۱) بە هەراهرە
 دەنگەدەنگای؛ بە هەراوژەنا (۲) بەرز (دەنگی پێکەنین)
 (۳) پێکەنیناوی: (an ~ comedy)

-uproariously (*adv.*); uproariouslyness (*n.*).

- uproot** (up-rōōt', up-root'), *v.t.* (۱) لە رەگ و ریشه دەرھێنان
 هەلکەندن؛ هەلکێشان: (to ~ a plant)

- (۲) بنەبرکردن؛ ریشهکێش کردن؛ نەهێشتن؛ فەرماندن
 (۳) لە شوونی خۆ هەلکەندن؛ گواستنەوە؛ بار پین کردن
 شوونی خو پین بەجیهێشتن (to ~ a family)

uprose (up-rōz'), *past tense of uprise.*

- uprouse** (up-rōuz'), *v.t.* لە خەر هەلساندن؛ هەلساندن؛ بزواندن
 ووریاکردنەوە

ups and downs, خوشی و ناخوشی ژیا؛ هات و نههاتی

هەلبەزو داوەزی ژیا

- upset** (up-set'), *v.t.* (۱) هەلگیرانەوە؛ وەرگراندن
 (۲) تێکدان؛ شێواندن

(The accident ~ the railroad's schedule.)

- (۲) لەپەر بەزاندن یا ئێ بردنەوە (هەلبەزاردن، پێشچڕکێ - هتد)
 (۴) (i) پەستکردن؛ زویرکردن؛ دل ئێشاندن

(His behavior ~ us all.)

(ب) تەندرووستی تێکدان؛ تێکدان: (Spicy foods ~ her stomach.)

(۵) ئاسن کوتار؛ کائز؛ ڕێک و پێک کردن بە چەکۆش نیدان

- v.i.* (۱) وەرگران؛ هەلگیرانەوە (۲) تێکچوون؛ شێوان

- n.* (۱) وەرگران؛ هەلگیرانەوە (۲) شێوان؛ تێکچوون

(۳) بەزاندن یا ئێ بردنەوەی چاوەڕوان نەکراو (هەلبەزاردن، پێشچڕکێ):

(an election ~)

(۴) (۱) ئاسن کوتان (ب) ئاسنی کوتراو؛ کائزای بە چەکۆش ڕێک و پێک کراو

upswing

- (۱) [Rare]، درووستکردن، (۲) چەسپیو؛ دائراو: (an ~ price)
 (۳) وەرگران؛ هەلگیران

- (۴) شێواو؛ تێکچوو؛ تێکدراو

- (۵) پەست؛ زویر؛ دل ئێشاو؛ لالوت؛ زین

کەمترین نرخ؛ فروتەنی مەزاد

- upset price**, (۱) ئەنجام (۲) پوخته؛ کورتە؛ ناوەڕۆک

- upshot** (up'shot'), *n.* لای سەرور؛ پووی ژووروو؛ بەشی سەرور

- upside** (up'sid'), *n.* (۱) سەرورژێر؛ هەلگیرانەوە

- upside-down** (up'sid'down'), *adj.* سەربەرەوخوا؛ دەمەوخوا (۲) شێواو؛ تێکچوو؛ هەلگیران: (logic ~)

شێواو؛ تێکچوو؛ هەلگیران

- adv.* هەلبەزینەو؛ هەلبەز

- upspring** (up-spring'), *n.* (۱) سەر دەرھێنان (پروە)؛ پووان

- v.i.* (۲) دەرکەوتن؛ هەلقولان (هەجان)؛ هاتە جیھانەوە؛ پەیداوون؛ قیت بوونەوە

upstage (up'stāj'), *adv.* لە دواوەی شانۆو

- adj.* (۱) دواوەی شانۆ؛ تاییبەتی بە پشتەوێ شانۆ

- (۲) [Colloq.]، لوت بەرز: لەخۆبایی؛ بەقین

- (۱) پەردەم گرتن لەسەر شانۆ (بۆ سەرنجی تەماشاکەرەن ئێ لایردن)؛

لە دواي شانۆو پارگرتن

- (۲) [Colloq.]، خۆ لە شت هەلقولتان بۆ سەرنجی خەلک پاکێشان بۆ خۆ

لایردن؛ لە کەسێکی تر: (No one should ~ the president.)

- (۳) [Colloq.]، بەلبەزەو لەگەڵ جوولانەوە

- upstairs** (up'stārz'), *adv.* (۱) سەرخان؛ نەوێ سەرور

- (۲) بۆ سەرور (بە پین پلیکانەدا)

- adj.* هێ سەرخان؛ هێ نەوێ سەرور؛ سەرور: (an ~ room, maid)

- n.* سەرخان؛ نەوێ سەرور؛ سەرور

پلە بەرزکردنەوە بۆ دەسلەت کەمکردنەوە

خۆ ئێ پزگاکردن (وەک سەرور وەزیران کردن بە سەرکۆمار لە پزگێکدا) کە

سەرکۆمار هیچ دەسلەتی نییە: (He was kicked upstairs.)

- (۱) پاوەستار؛ ستوونی؛ قیت

قنچ؛ رەپ (۲) پاک؛ راست؛ سەرپاست؛ بەشەرف؛ سەربەرز

- upstanding** (up-stan'ding), *adj.* (۱) تازەپیاکەوتو؛ نەدی ویدی؛ یەکشەرور

تازە دەلەمەند؛ پین بنەچە (۲) کەسێکی لەخۆبایی؛ کەسێک کە زۆر بە خۆیەرە

بنارزێت

- adj.* (۱) تاییبەتی بە یەکیکی نەدی ویدی یا تازەپیاکەوتو

- (۲) لەخۆبایی؛ زۆر خۆ بە زل زان

لەپەر هەلبەزینەو؛ لەپەر دەرپەڕین

تاییبەتی بە لا ژووروو و ویلاپەتیک

(بەتاییبەتی "نیوێرۆک")

لا ژووروو ویلاپەتیک

بەرور لا ژووروو ویلاپەتیک

n.

adv.

-upstater (*n.*).

بەرور سەرچاوەی پووار یا جۆگە

بەرور پووی تەووزمی ناو

- (۱) هێ سەرچاوەی پووار یا جۆگە؛ هێ لا سەرور پووار یا جۆگە

- (۲) بەرور پوو یا پێچەوانە تەووزمی ناو

- (۱) فلچە لێدانیک بۆ سەرور

- (۲) هێلێک یا نیشانەبەکی بەم جۆرە کێشراو

لەپەر بەرزبوونەوە؛ هەلسان وەک ئێشاو

لەپەر زیادبوون: (Water ~ed.; Crime ~ed last year.)

ئێشاو؛ بەرزبوونەوێ کوتویر

ئاسان؛ هەلسان؛ بەرزبوونەوە؛ زیادبوون

- (۱) جوولان بۆ سەرور

- (۲) پێشکەوتن؛ زیادبوون (جەوجوو)

- (۱) بۆ سەرور چوون؛ بزان بەرور سەرور

- (۲) پێشکەوتن؛ زیادبوون؛ پەرەسەندن: (an ~ in trade)

-uria

- uria** (yoor'ī-ə), *n.* باشگرنگه بهمانای: نهخوشی مین.
- (pyuria, albuminuria)**
- uric** (yoor'ik), *adj.* میری: تایبتهتی به مین.
- uric acid**, *n.* ترشی مین: ترشی یوزک.
- urinal** (yoor'ə-n'l), *n.* میندان: (۱) دهفری مینتیکردنی پینشاور. (۲) دهفرنگه نهخوشی کهنهکار له جیگه دا مینزی تئ دهکات.
- urinalysis** (yoor'ə-nal'ə-sis), *n.* Also **uranalysis**, *n.* مین شیکردنه وه.
- urinary** (yoor'ə-ner'i), *adj.* (۱) میری: تایبتهتی به مین. (۲) تایبتهتی به نهندامی مین دهمردانو مینزکردن **urinal** (۱).
- n.* (۲) مینزخانه: عماری مینزی ناژهل و ولاخ (بۆ بهکارهینان وهک پهرین).
- urinary bladder**, *n.* مینزهدان.
- urinary calculus**, *n.* بهردی بۆری مین: (همروها " urolith ")
- urinary tract**, *n.* بۆری مین: مینزهدو.
- urinate** (yoor'ə-nāt'), *v.i.* مینزکردن
- urination** (yoor'ə-nā'shən), *n.* مینزکردن
- urine** (yoor'in), *n.* مین
- uriniferous** (yoor'ə-nif'ēr-as), *adj.* مینزهر.
- urino-** (yoor'ə-nō, yoor'ə-nə), *Also urin-*, *n.* پینشگرنگه بهمانای: (**urinogenital**) مین
- urinogenital** (yoor'ə-nō-jen'ə-t'l), *adj.* = **urogenital**.
- urinous** (yoor'ə-nās), *adj.* Also **urinose**, *n.* (۱) میری: تایبتهتی به (۲) بۆنی مینزی تئ دیت.
- urn** (ūm), *n.* (۱) گوبه (بیتایبتهتی بۆ ههنگرتنی خۆله مینشی لاشی مردوی سوتینراو). (۲) گۆب. (۳) دهفرنگی گهرهیه وهک سهماوهر بۆ چاو قاره تیکردن: بیتایبتهتی له چیشتهخانه دا: سهماوهر.
- uro-** (yoor'ō, yoor'ə), *Also ur-*, *n.* پینشگرنگه بهمانای: مین: (**urine, urogenital**)
- uro-** (yoor'ō, yoor'ə), *n.* پینشگرنگه بهمانای: کلک: (**uropygium**)
- urogenital** (yoor'ō-jen'ə-t'l), *adj.* Also **urinogenital**, *n.* می مینزکردن و جوت بوون.
- urolith** (yoor'ə-lith), *n.* = **urinary calculus**.
- urologic** (yoor'ə-loj'ik), *adj.* Also **urological**, *n.* می یزیشکروانی.
- urologist** (yoo-rol'ə-jist), *n.* مینزو بۆری مین: پزیشکی بۆری مین: پسرپۆری بۆری مینو نهخوشی بهکانی.
- urology** (yoo-rol'ə-ji), *n.* پزیشکروانی مینزو بۆری مین: زانستی بۆری مینو نهخوشی بهکانی.
- uropygium** (yoor'ə-pij'i-əm), *n.* کلنچکی بالنده: جیگهی رووانی پهری کلکی بالنده
- uropygial** (*adj.*).
- uroscopy** (yoo-ros'kə-pi), *n.* مینز شیکردنه وه به گهردین (پزیشکروانی).
- Ursa Major**, *n.* وورچی گهره: ههوتوانه: ههوتبره: ناوی کۆنهنستیره بهکە (همروها پنی دهووتری: " Great Bear ")
- Ursa Minor**, *n.* وورچی چکۆله: ههوتوانه ی بچوک: ناوی کۆنهنستیره بهکە (همروها پنی دهووتری: " Little Bear ")
- ursiform** (ūr'sə-fōrm'), *adj.* له وورج دهجیت.
- ursine** (ūr'sin, ūr'sin), *adj.* (۱) وورچی: تایبتهتی به وورج: وهک وورج وایه (۲) دپکاو (کیانه وهرناسی).
- urticaria** (ūr'tə-kār'i-ə), *n.* لیری ناوشاروی: لیر: نهخوشی بهکی ههستیاری به دهبته هوی پینست خوران و لیر تئ هاتنی (همروها " hives " و " uredo ")
- urticate** (ūr'tə-kāt'), *v.t.* دپک پندکردن

useless

- urtication** (ūr'tə-kā'shən), *n.* (۱) به دپک ناژهنه وه یا لیدانی نهندامی سهر یا ووشک بوری لهش بۆ ههست تیدا پهیدا کردنه وه و چاک کردنه وه (پزیشکروانی). (۲) چووزانه وه (وهک ههستی دپک پیاکران یا ههنگ پنهوهدان).
- uriticaria** (۳).
- urus** (yoor'əs), *n.* = **aurochs**.
- us** (us), *pron.* ئیته: خۆمان.
- usability, useability** (ūz'ə-bil'ə-ti), *n.* بۆ بهکارهینان شیان.
- usable, useable** (ūz'ə-b'l), *adj.* بۆ بهکارهینان شیاو: بهکار دیت: دهتوانی بهکار بهینریت.
- usage** (ūs'ij, ūz'ij), *n.* (۱) بهکارهینان: (۲) خوو نهريت: نهريت. (۳) شیوهی بهکارهینانی ووشه و ووته (زمانهوانی): (**a grammar based on ~ rather than on arbitrary rules of correctness; contemporary English ~**)
- usance** (ūz'ns), *n.* (۱) مارهوی قهرز دانهوی نیو وولاتان. (۲) [Obs.], بهکارهینان. (۳) [Obs.], خو و نهريت: نهريت. (۴) [Obs.], سوود: سوو: قازانج.
- usc** (ūz), *v.t.* (۱) بهکارهینان: نیش پیکردن: کهک تئ وهرگرتن. (۲) لهگه جوتانه وه: پهفتارکردن لهگه دا: (**She ~d her friends badly.**)
- (**~ up**) (۳) ههموو بهکارهینان: بهکارهینان: (**We ~ed a lot of water yesterday; He ~ed up all his energy.**)
- (۴) جگهره کیشان: تووتن جووین (نهمه خوویهکی نهمه ریکی به): (**~ to**) (۵) راهاتن: خو پنهوهرگرتن: (**They were ~ed to the old ways.**)
- (۶) [Colloq.], بهکارهینان بۆ سوودی خو: (**She ~s all her friends.**)
- v.i.* (۱) راهاتن: وا فیربوون: هوگر بوون: (**He ~ed to go the movies every weekend.**)
- (Archaic or Dial.) (۲) ژوو زوو چوون یا سهرا لیدان.
- n.* (۱) بهکارهینان. (۲) توانای بهکارهینان: (**He has regained the ~ of his hand.**)
- (۳) مافی بهکارهینان: پئ دان به بهکارهینان: (**He granted the ~ of his name.**)
- (۴) پیروستی بهکارهینان: (**We will have no further ~ for his services.**)
- (۵) شیوهی بهکارهینان.
- (۶) کهک: سوود. (۷) مه بهستی بهکارهینان.
- (۸) نه ره: کار. (۹) خو: نهريت: راهاتن: هوگری.
- (۱۰) (۱) بهکارهینانی زهوی و زارو خانوو و بهروبووم. (ب) مافی نهم بهکارهینانه.
- (۱) پیووست نه بوون: نهووستن: بهکە که نهاتن: بهکار نه هاتن. (۲) ههز له چاره نهکردن: ههز تئ نهکردن: پق تئ بوون له بهکارهیناندایه: گهراوه: ئیستا بهکار دههینریت.
- in use**, *n.* بهکارهینان: کهک تئ وهرگرتن.
- make use of**, *n.* دهست به بهکارهینان کران: (**When did this word come into use.?**)
- out of use**, *n.* بهکار نههینراو: پهکە وتوو: شکاو: له کهک کهوتوو.
- put to use**, *n.* بهکارهینان: خستهکار: نیش پیکردن: کهک تئ وهرگرتن.
- useability** (ūz'ə-bil'ə-ti), *n.* = **usability**.
- useable** (ūz'ə-b'l), *adj.* = **usable**.
- used** (ūzd'), *adj.* (**a ~ car**).
- useful** (ūs'fəl), *adj.* بهکە که: بهسوود: سوود بهخش: باش.
- usefully** (*adv.*); **usefulness** (*n.*).
- useless** (ūs'lis), *adj.* بئ کهک: بئ سوود: بئ فەر: بئ خیر: قهلب.
- uselessly** (*adv.*); **uselessness** (*n.*).

(۳) ووتە؛ نقتە؛ وورتە؛ فزە.

(۴) [Rare] دەرکردن و ملۇكردنەو (پارەى قەلئى؛ داپەزاندە ئاۋ بازارەو.

utterance (ut'ēr-əns, ut'rəns), *n.* [Obs.] دوايى؛ مريد؛

ھەرە دوايى

utterly (ut'ēr-li), *adv.*

بەتەواۋى؛ زور

(~ *bad, good, wrong, evil, etc.*)

uttermost (ut'ēr-mōst', ut'ēr-məst), *adj. & n.* utmost.

U-turn (ū-tūrn'), *n.* پىچكردنەو ۋەك U ى نوتومبىل؛ پىچكردنەو

يا ۋەرگەرانەو بۇ دواۋە

uvea (ū'vi-ə), *n.*

رەشىنەو پەردەى چاۋ؛ بەشى رەنگدارى چاۋ.

-uveal (*adj.*).

uveitis (ū'vi-i'tis), *n.*

ھەركردنى پەردەو رەشىنەى چاۋ

uvula (ū'vyoo-lə), *n.*

زمانە بىچكۈلە

uvular (ū'vyoo-lēr), *adj.* (۱) زمانە بىچكۈلەيى؛ ھى زمانە بىچكۈلە.

(۲) بە لەرىنەو ھى زمانە بىچكۈلە يا بە لەيەكدانى بىنى زمانو زمانە بىچكۈلە

دەبىئىئىت (دەنگناسى).

n.

دەنگىكى ۋەما بىئىراۋ

uvulitis (ū'vyoo-lī'tis), *n.*

ھەركردنى زمانە بىچكۈلە

ux, [L.].

ۋن؛ ھاۋسەر

uxorial (uk-sôr'i-əl, ug-zô'ri-əl), *adj.* بۇ ۋن يا ھاۋسەر شىاۋ؛

تاييەتى بە ۋن يا ھاۋسەر

uxoricide (uk-sôr'ə-sīd', ug-zô'ra-sīd'), *n.* (۱) ۋنى خۇ خۇز

(۲) ۋنى خۇ كۈشتى.

uxorious (uk-sôr'i-əs, ug-zô'ri-əs), *adj.* ۋن (ى خۇ يەرسىت؛

ملكەچى ۋن؛ مېردى دەستەمۇ

Uzbek (uz'bek), *n.* *Also* *uzbeg*, (۱) ئوزبىكى؛ ھاۋنىشتەمادىيەكى

ئوزبىكىستان (۲) ئوزبىكى؛ زمانى ئوزبىكى.

adj.

ئوزبىكى؛ تابەتى بە زمانو كلتۇورو گەل ئوزبىكىستان

V

V

V, v (vē), n. (۱) تېپى بېستو دوومى ئەلفبىنى ئىنگىلىزچە.

(۲) دەنگى ئەم تېپە: "فى"

(۳) قالسى ئەم تېپە (ب) ئەم تېپە بە چاپكراوى يا ھەلەكراوى.

(۴) بېستو دووم؛ نىشانى ژمارە يا پەلى بېستو دوومى پستەيەكە.

adj. (۱) تايبەتسى بە تېپى "V". (۲) بېستو دووم.

V (vē), n. (۱) شىنكى ۋەك "V".

(۲) نىشانى ژمارە پۇمىنى بە پۇنچ (۵).

(۳) نىشانى بە سەركەت (بە دوو پەنجە دەكرىت ۋەك: V).

(۴) [Colloq.] پارە پۇنچ دۇلارى.

adj. ئە "V" دەچىت.

vacancy (vā'kən-si), n. (۱) بۇش؛ بەتالى؛ چۆلى.

(۲) خىزى چۆل يا بەتال. (۳) مېشك پوچى؛ بىن مېشكى.

(۴) [Rare] بىن نېشى؛ بېكارى؛ دەستەتالى.

(۵) (۱) جىگە بەتال (فەرمانبەرىتى).

(ب) ماۋى مانەرى ئەم جىگە بە بەتالى.

(۶) جىگە بەتال (خانۇ، ئوتىل، ... ھتد).

vacant (vā'kənt), adj. (۱) بۇش؛ بەتال.

(۲) بەتال (جىگە فەرمانبەرى)؛ پەرەكراۋەتەم.

(۳) بەتال (كورسى)؛ چۆل؛ نەگراۋ.

(*a ~ seat on the bus, in the theatre, etc.*)

(۴) چۆل؛ بەتال: (*a ~ room, apartment, house, etc.*)

(۵) بەتال (كات)؛ (۶) پوچ (مېشك)؛ پووت؛ بۇش.

(۷) (۱) چۆل (زمى)؛ بەكارنەمىنراۋ: (*~ land*)

(ب) بەرەلا (زمى).

vacate (vā'kāt), v.t. (۱) چۆل كرىن (جىگە فەرمانبەرى).

(ب) چۆل كرىن: (*to ~ a house*)

(۲) پوچ كرىن؛ بەتال كرىن؛ سېرىنەم.

v.i. (۱) چۆل كرىن؛ بەجىنىشتن. (۲) [Colloq.] بۇيشتن؛ چوون.

vacation (və-kā'shən, vā-kā'shən), n. (۱) بېشۋو؛ وچان:

(*to take a ~*)

(۲) بېشۋو دادىگا. (۳) [Rare] چۆل كرىن.

v.i. (۱) بېشۋودان؛ بېشۋو ۋەركرىن.

(۲) بېشۋو بىرەنەسەر: (*He ~s in France.*)

vacationer (və-kā'shən-ēr, vā-kā'shən-ēr), n. -

vacationist.

vacationist (və-kā'shən-ist, vā-kā'shən-ist), n. -

vaccinate (vak'sə-nāt'), v.t. (دژى سورژەو ئاۋلە... ھتد.)

v.i. كوتان.

vaccination (vak'sə-nā'shən), n. (۱) كوتان. (۲) جىزى كوتان.

vaccine (vak'sēn, vak'sin), n. [Rare] مانگايى؛

لە مانگاۋە ۋەركراۋ. (۲) تايبەتسى بە ئاۋلە مانگا. (۳) تايبەتسى بە كوتان.

n. دەرمانى كوتان (دژى ئاۋلە سورژەو نەخۇشى تى).

vaccinia (vak-sin'i-ə), n. = cowpox.

vacillant (vas'ə-lənt), adj. = vacillating.

vacillate (vas'ə-lāt'), v.i. (۱) لارەلار كرىن؛ بەم دىۋو بەردىۋا.

كەۋتن. (۲) ھەمىشە گۇيان.

(۳) دوۋدلى كرىن؛ پارايى كرىن.

vacillating (vas'ə-lāt'ing), adj. دوۋدل؛ پارا.

vacillation (vas'ə-lā'shən), n. (۱) لارەلار؛ لارەلار كرىن؛

بەم لاۋ بەلادا كەۋتن. (۲) دوۋدلى؛ پارايى.

vacillatory (vas'ə-lə-tōr'i, vas'ə-lə-tō'r'i), adj. -

vacillating.

vacuity (va-kū'ə-ti), n. (۱) بۇشنىتى؛ بۇشى.

(۲) جىزى بۇش؛ بۇشايى؛ بۇشى. (۳) مېشك پوچى؛ بىن مېشكى

(۴) شتى پىروپوچ ۋە بىن مانا.

vacuolated (vak'ū-ə-lāt'id), adj. Also vaculate, -

زىندەمەرزانى.

vacuolation (vak'ū-ə-lā'shən), n. بۇشايى يەيدابوون لە شانە

زىندەمەردا.

vacuole (vak'ū-ōl'), n. بۇشايى شانە زىندەمەر (كە ئاۋ يا

ھەۋاي تىدایە).

vacuous (vak'ū-əs), adj. -

بۇش.

(۲) پووت (مېشك)؛ بىن مېشك؛ ۋوشك: (*a ~ mind*)

(ب) بىن ھەست؛ بۇش: (*a ~ stare*)

(۳) بىن مانا؛ پىروپوچ. (۴) بىن نېش ۋەكار؛ بەتال؛ ۋىل.

-vacuously (adv.); vacuousness (n.).

vacuum (vak'ū-əm), n. [I...], pl.-s: vacua, -

جىزى بۇش؛ بۇشى. (۲) بۇشايى ھەۋا لى دەرھىنراۋ.

(۳) بۇشايى (مەجان): (*His death will leave a ~ in our lives.*)

(۴) vacuum cleaner.

adj. (۱) ھى بۇشايى. (۲) ھەۋا لى دەرھىنراۋ. (۳) ھەلمۇ.

v.t. گىسك لىدان (بە گىسكى كارەبايى).

v.i. گىسكى كارەبايى بەكارھىتان.

vacuum cleaner, گىسكى كارەبايى.

vacuum guage, پىئومەرى پالەستىۋى ھەۋا يا گاز لە بۇشايى بەكدا.

vacuum pump, ترومپاى ھەۋا يا گاز دەرھىتان لە بۇشايى بەك.

vade mecum, شتىكە كە يەككە ھەمىشە لەگەل خۇى ھەلى دەكرىت

(ۋەك پابەرنامە).

vagabond (vag'ə-bond'), n. (۱) گەپۇك؛ لانەۋاز؛ بىن لانە؛ كەسكىنى

دەرەدەر يا خانە بە كۆل؛ گەپۇدە؛ ۋىل. (۲) كەسكىنى خۇيرى؛ سەرسەرى؛

كەسكىنى بىن نېش ۋەكارى ھىچ ۋەپوچ.

adj. (۱) گەپۇك؛ دەرەدەر؛ خانە بە كۆل؛ بىن لانە؛ ۋىل؛ پەبەن.

(۲) خۇيرى؛ ھىچ ۋەپوچ؛ سەرسەرى.

v.i. سوۋپانەۋە؛ ۋىل بوون؛ گەپان.

vagabondage (vag'ə-bon'dij), n. (۱) گەپۇكى؛ بىن لانەيى؛

خانە بە كۆلى؛ لانەۋازى؛ ۋىلى؛ سوۋپانەۋە.

(۲) خەلكى بىن لانە يا لانەۋاز بە گشتى؛ خەلكى ۋىل.

vagabondism (vag'ə-bon-diz'm), n. = vagabondage.

vagarious (və-gār'ī-əs), adj. (۱) جۈلۈل؛ ھەمەسبان.

(۲) گەپۇك؛ پەۋەند.

vagary

- vagary** (və-gār'i), *n.* (۱) کرده‌ره یا رمووشتی سهر. (۲) هه‌هه‌سی سهر؛ بیر سهر (۳) گۆزانی کوتوپ (بیروپا، ناره‌زو)؛
حولولیتی؛ هه‌هه‌سبازی.
- vagina** (və-jī'nə), *n.* (۱) زئی؛ قوز؛ کوف (پوهه‌کناسی)؛ کلان. (۲) کیف (پوهه‌کناسی)؛ کلان.
- vaginal** (vaj'ə-n'l, və-jī'n'l), *adj.* (۱) زئی؛ تابه‌تی به قوز. (۲) کیفی؛ پوهه‌کناسی؛ کلانی.
- vaginate** (vaj'ə-nāt'), *adj.* Also **vaginated**, کیفدار؛ له کیف‌دایه.
- vaginectomy** (vaj'ə-neck'tə-mi), *n.* زئی دهره‌ننان (نشته‌رگه‌ری)
- vaginitis** (vaj'ə-nī'tis), *n.* هه‌رگه‌رنی زئی (نه‌خوشی).
- vagrancy** (vā'grən-si), *n.* (۱) دانغه‌لیدن (ب) له یاس لادان. (۲) دهره‌به‌ره‌ری؛ بن لانه‌یی؛ بن خان‌ومانی؛ گه‌پۆکی؛ وئلی؛ خانه به کۆلی. (۳) خوهریتی؛ سولگه‌ری؛ سهرسه‌ریتی. (۴) گه‌پۆک؛ گه‌ریده.
- vagrant** (vā'grənt), *n.* (۱) که‌سکی دهره‌به‌ره‌ری یا بن لانه که به سوان یا به دزی خۆ ده‌ژین. (۲) سهرخوشیک؛ قه‌جیه‌یک؛ یا که‌سکی خوهری و سهرسه‌ری بن لانه که هه‌میشه له کۆلندا ده‌ژی.
- adj.* (۱) گه‌پۆک؛ کۆچره؛ گه‌ریده. (۲) دهره‌به‌ره‌ری؛ وئلی؛ خانه به کۆل. (۳) خوهری؛ سهرسه‌ری. (۴) به هه‌موو لایه‌کا تهرزفریده‌ره. (۵) به‌ره‌آ.
- vague** (vāg), *adj.* (۱) نا‌پوون. (۲) نا‌دیار؛ لیل؛ نا‌ناشکرا؛ نه‌دیار. (۳) باش دیاری نه‌کرا؛ گه‌لته نه‌کرا؛ (~ plans).
- vaguely** (*adv.*); **vagueness** (*n.*). هه‌سته‌ده‌ماری سی‌هه‌کان و گه‌ده.
- vagus** (vā'gəs), *n.* (پیشی ده‌ووتری: "vagus nerve" و "pneumogastric nerve")؛
به‌کله‌ک بوون؛ به‌سوود بوون.
- vail** (vāl), *v.i.* [Archaic]. به‌خشیش.
- vail** (vāl), *v.t.* [Archaic]. (۱) دانه‌واندن (نال)؛ نزم کردنه‌وه؛
شۆپکردنه‌وه (۲) شه‌په‌که داکه‌ندن یا به‌زکردنه‌وه بۆ ریز پیشاندان.
- vail** (vāl), *n. & v.t.* [Obs.], = veil.
- vain** (vān), *adj.* (۱) بۆش؛ هه‌یو‌پوچ؛ بن بایه‌خ؛ (~ pomp). (۲) بن سوود؛ بن کله‌ک؛ به‌فریو‌چو؛ (~ attempt). (۳) له‌خۆبایی؛ به‌فیز؛ لووت به‌رز؛ به‌کمش‌وفش. (۴) [Archaic]؛ بن مانا.
- vainness** (*n.*). (۱) بن سوود؛ بن کله‌ک؛
(Their sacrifice wasn't in vain.)
- (۲) به‌لاقرتی‌هه‌وه؛ به‌گالته‌پنکردنه‌وه؛ به‌سووکی‌هه‌وه.
- vainglorious** (vā'glōr'i-əs, vā'glō'r'i-əs), *adj.* به‌فیز؛
نۆر له‌خۆبایی؛ تهرز؛ خۆه‌لکش؛ فشه‌مک.
- vainglory** (vā'glōr'i, vā'glō'r'i), *n.* نۆر له‌خۆبایی بوون؛
به‌فیزی؛ تهرز؛ خۆه‌لکش؛ فشه.
- vainly** (vā'n'li), *adv.* (۱) به‌بن سوود؛ به‌بن کله‌ک؛ به‌خۆبایی. (۲) به‌فیزه‌وه؛ به‌کمش‌وفشه‌وه؛ به‌لووت به‌ری‌هه‌وه.
- vair** (vār), *n.* فره‌وه یا کولی جۆره سمۆره‌به‌که.
- valance** (val'əns), *n.* په‌رده‌یکه کورته به لاسه‌رووی په‌نجه‌ره‌وه یا
به‌ده‌وری چوارچینه‌وی چهره‌به‌که‌کا
- vale** (vāl), *n.* [Poetic]. (۱) دۆل؛ شیو‌ده‌ره (هه‌روهه "valley")؛ (۲) جیهانی پر له خه‌م و خه‌فت و ناخۆشی؛
(this ~ of dross and tears)
- vale** (vā'li), *interj. & n.* [L.]. خواخافیزی؛ خواخافیزی؛
- valediction** (val'ə-dik'shən), *n.* (۱) خواخافیزی؛ خواخافیزی کردن (۲) ووتاری خواخافیزی؛
- valedictorian** (val'ə-dik-tōr'i-ən), *n.* قوتابی خواخافیزگه‌ری؛

valor, valour

- ووتاری خواخافیزی خۆینه‌ره‌وه؛ نه‌ر قوتابی‌هه‌به که ووتاری خواخافیزی
ده‌خۆینه‌ره‌وه له ناهه‌نگی ده‌رچووندا. (روشه‌ی: "salutatorian" بیه‌نه؛
هی خواخافیزی؛
له خواخافیزدا ده‌ووتریت.
- ووتاری خواخافیزی (که قوتابی به‌که‌م ده‌خۆینه‌ره‌وه له ناهه‌نگی ده‌رچوونی *n.*
قوتابی‌یادا).
- valence** (vā'ləns), *n.* Also **valency**, هاره‌یزی (کیما)؛ فالینس.
- valentine** (val'ən-tin'), *n.* (۱) یاری پۆزی "هه‌له‌تاین"؛
دلدار یا ده‌نگی نه‌م پۆزه. (روشه‌ی داهاتوو بیه‌نه). (۲) کارتیکه که نه‌جان له
پۆزه‌دا ده‌نیزین بۆ دلداره‌کانیان.
- Valentine's Day, Valentines Day**, جه‌ژنی فله‌نتاین
(که پیکه‌وتی چواره‌دی ره‌شه‌منی ده‌کا و گه‌نجه‌کان له‌م پۆزه‌دا کارتی
خۆشه‌ریستی بۆ یاره‌کانیان ده‌نیزین).
- valerian** (və-lêr'i-ən), *n.* (۱) پوهه‌کیکه گولی سپی و سوور
شهره‌وانی ده‌گریته. (۲) دهرمانیکه هه‌من که‌ره‌وه‌یه له په‌مگی نه‌م پوهه‌که
ده‌ره‌هه‌نریته.
- valet** (val'it), *n.* (۱) به‌رده‌ستی تابه‌تی. (۲) به‌رده‌ستی نو‌تیل (که ووره‌ نیشی جۆراوجۆری میوانه‌کان جیه‌جه‌ ده‌کا و
وه‌ک؛ جانتا هه‌لگرتن و... هتد).
- valet de chambre**, [Fr.] = valet # 1.
- valetudinarian** (val'ə-tōō'də-nār'i-ən), *n.* (۱) که‌سکی؛
که‌فته‌کار؛ که‌سکی هه‌میشه نه‌خۆش و له جیگه‌دا که‌وتوو.
- (۲) که‌سکی که هه‌میشه مه‌راقی ته‌ندرووستی خۆی بن و وایزانی که نه‌خۆش
adj. (۱) که‌فته‌کار. (۲) زۆر مه‌راقی ته‌ندرووستی خۆی.
- valetudinary** (val'ə-tōō'də-nər'i, val'ə-tū'də-nər'i), *adj.*
= valetudinarian.
- valiance** (val'yəns), *n.* Also **valiancy**, (۱) نازایی؛ قاره‌مانی؛
به‌جه‌رگی. (۲) کارکی نازایانه؛ نیشیکی قاره‌مانانه.
- valiant** (val'yənt), *adj. & n.* نازا؛ قاره‌مان؛ به‌جه‌رگی.
(~ person or deed)
- valiantly** (*adv.*); **valiantness** (*n.*). (۱) یاسایی؛ به‌په‌ری یاسا ده‌رکاه‌وه نیشی بن
ده‌مکرت: (~ passport).
- (۲) درووست؛ په‌وا؛ په‌سند: (~ statement, claim, idea, etc.). (۳) کاریگه‌ری؛ به‌کار.
(۴) [Rare]، ته‌ندرووست؛ به‌هیزو بازوو؛ تیکس‌مراو.
- validly** (*adv.*); **validness** (*n.*). (۱) مۆزکردن؛ په‌سندکردن (به‌لگه‌نامه)؛
(to ~ a passport)
- (۲) سه‌لاندن؛ په‌روا پیشاندان؛ به‌لگه بۆ هه‌تانه‌وه؛ چه‌سپاندن؛
ساخ کردنه‌وه (پاستی شتیک): (Time ~ed our suspicion.)
- validation** (*n.*). په‌وایی؛ پاستی؛ درووستی؛ به‌جینی؛
پاستی و دروویی: (the ~ of an idea, a claim, etc.).
- valise** (və-lēs'), *n.* باوه‌ل؛ باوول؛ جانتا.
- vallation** (və-lā'shən), *n.* (۱) سه‌نگه‌ری به‌ستن.
- vallecula** (və-lek'yoo-lə), *n.* قلیش (زینده‌ره‌زانی)؛ هنی چال.
- vallecular** (*adj.*); **valleculate** (*adj.*). (۱) دۆل؛ شیو‌ده‌ره؛ شیو. (۲) چالایی نیوان شه‌پۆل.
- valley** (val'i), *n.* (۲) شاه‌پۆی سه‌ریان؛ چالایی شوینی به‌یه‌که‌ه‌یشتنی دوو لای سه‌ریانی
خانوی پۆژاواپی.
- valonia** (və-lō'ni-ə), *n.* جه‌وتی داره‌پوه‌به‌که که پنی ده‌لین؛
"valonia oak"، بۆ پیسته خۆش کردن به‌کار دیت.
- valor, valour** (val'ər), *n.* نازابه‌تی؛ پالهرانیی؛ قاره‌مانیتی؛
دلیری

valorize

valorize (val'ēr-īz'), *v.t. & v.i.* فرخ لەسەر داناسی فرۆتەنەبەد
پاگیرکردنی لەلایەن میریپەوه.

-valorization (*n.*).

valorous (val'ēr-əs), *adj.* ئازا! پالەو! جاوێتەتەرس! دلێر

valour (val'ēr), *n.* = valor.

valuable (val'yoo-b'l, val'ū-ə-b'l), *adj.* (١) بەسەر: ئرخدار

(٢) گرانبەها: زۆر بەتەرخ: (*a - diamond*)

(٣) بەسوود: بەکەمک: بەتەرخ: بەبایەخ: (*- advice*)

n. (pl.), شتووەکی بەتەرخ (بەتایبەتی هێ بچووک وەک خۆش و ... هتد).

-valuableness (*n.*); *valuably (adv.)*.

value (val'ū-āt'), *v.t.* فرخ بۆ دانان: هەڵسەنگاندن: خەمڵاندن
قەبلاندن

valuation (val'ū-ā'shən), *n.* (١) فرخ بۆ دانان: هەڵسەنگاندن

قەبلاندن: خەمڵاندن. (٢) فرخ: ترخی قەبلیتراو یا بۆ دانراو.

(٣) رێزبەیان: بایەخ: بایەخ پێدان: بە بەتەرخ دانان.

(*His ~ of our work was not high.*)

valuator (val'ū-ā'tēr), *n.* خەمڵنەر: قەبلیتەر.

value (val'ū), *n.* (١) سەر: سەوا: سود: بایەخ: کەمک: گرنگی

(٢) مانای ئەواو یا ووردی ووشە. (٤) تۆخی و کانی پەنگ.

(٥) ئرخ: بێشانی: هاوکیشتەیهک (بیرکاری).

(٦) ماوەی ئاوارگی موسیقا. (٧) چۆنییەتی دەنگی تێپێک (دەنگناسی).

(٨) (*pl.*) شتی بە بایەخ و گرنگ و رێزبەیان (کۆمەڵناسی):

(*Their ~s are different from ours.*)

v.t. (١) خەمڵان: قەبلاندن: فرخ بۆ دانان: هەڵسەنگاندن.

(٢) بایەخ پێدان: لا بەتەرخ بوون: بە گرنگ دانان.

(*I ~ health above wealth.*)

(ب) رێزبەیان: بە بەتەرخ دانان. (*I ~ your friendship.*)

valued (val'ūd), *adj.* (١) خەمڵنراو: قەبلیتراو: فرخ بۆ دانراو.

(*a hat ~ at ten dollars*)

(٢) بەرێز: بەتەرخ (*a ~ friend*)

valueless (val'ū-lis), *adj.* بێ فەرا: بێ ئرخ: بێ بەها: هیچ و بېوچ.

valuer (val'ū-ēr), *n.* [British], خەمڵنەر: قەبلیتەر.

(هەررەها *appraiser*).

valvate (val'vāt), *adj.* زماندار: دەمواندار: دەموانەیی.

valve (valv), *n.* [Rare] (١) تاکێ دەروازە یا دەرگا.

(٢) دەرگای بەنداو یا بەست (بۆ رێک و پێک کردنی ناو).

(٣) زمانە: دەموانە: پێشک: تۆپەوانە: دەمگەر.

v.t. (١) زمانە بۆ کردن: دەموانە بۆ کردن.

(٢) پەوشی ناو یا شەلی تری رێک و پێک کردن.

valvelet (valv'lit), *n.* = valvule.

valvular (val'vyoo-lēr), *adj.* بە زمانە نیشت دەکات: دەموانەیی:

پێشکار: زماندار.

valvule (val'vūl), *n.* Also valvula, زمانە بچووک:

دەموانە بچووک: دەرچە.

valvulitis (val'vyoo-līt'is), *n.* هەموکردنی زمانە دڵ.

vamoose (va-mōōs'), *v.t.* Also vamoose, [Slang], بە پەلە

پوشتن: بە پەلە خۆ کۆکردنەوە و پوشتن

vamp (vamp), *n.* (١) سەری پێلاو: سەر لوتی پێلاو.

(٢) شتی پێنەکراو. (٣) پێنە

(٤) ئاوازیکی کورتی موسیقای دانراو بۆ گۆرانییەک.

v.t. (١) سەری نازە کرتە پێلاو: تازەکردنەوە. (٢) پێنەکردن.

(٣) ئاوازی موسیقا دانان بە سەرپێیی

v.t. ئاوازی سادە موسیقا دانان بە سەرپێیی

vamp (vamp), *n.* [Slang], ژێنکی جوان بیاو تاو دەکات و هەلی

دەفربوونی و هەلی وێران دەکات

Vanity Fair, vanity fair

v.t. [Slang], پیاو تاوکردن و هەلقیواندن و مأل وێران کردن

vampire (vam'pīr), *n.* (١) مردوویەکە بە پێی ئەفسانە شەر

لە گۆرەکی دێتە دەرەوە و خونی خەلکی نووستو دەمژێت: جاسوهری

ئەفسانەیی خۆنمژ. (٢) کەسێکی خۆنمژ: کەسێکە بە پێی وێژدانە

پارە لە خەلک دەکێشێتەوە. (٣) vamp (ب) نوێنەرێکی شانۆ یا

سینەما یە کە دەوری ئەم جۆرە ژنە دەبێنێت. vampire bat (٤)

-vampiric (*adj.*).

vampire bat, شەمشەمەکوێرە خۆنمژ.

vampirism (vam'pīr-iz'm, vam'pi-riz'm), *n.* (١) بێبا: بوون

بە ئەفسانەیی خۆی خۆنمژ. (٢) خۆن مژین: هەلخەلتاندن و پارە ئێ کێشاندنە

یا پووتکردنەوه

van (van), *n.* (١) پێشەنگی لەشکر. (٢) پێشەنگ: چینی پێشەرە.

van (van), *n.* [Archaic or British Dial.], (١) پانکە: شەن کردن.

(٢) [Poetic], بان.

van (van), *n.* (١) قان: نوتمییلێکە وەک سالتۆن یا واگۆن.

(٢) [British], فارکۆنی جانتا و باری شەمەندەفەر.

van (van, vān), *prep.* [Dutch], خەلکی ئەو شوێنە (سەرناو): - ی.

vanadic acid, ترشی فانادیك.

vanadium (və-nā'di-əm), *n.* فانادیۆم: توخمێکی کاتزایی

دەگەمەنی نەرمی سەپێ وەک زیو.

Vandal (van'dl), *n.* (١) [V-], ئەندامێ تیرەییکی ئەلمانەیی

کە لە سەدەی پێنجەمی پ ز دا ئیسیانیای باکووری ئەفریقایان داگیرکردو

پۆمایان گرتو تالانیان کرد. (٢) وێرانکەر: تالانکەر: کەسێکە کە مالی خەلکو

دەستگای گشتی و بازرگانی و ... هتد تێک و پێک دەدات و گەلیک جاریش تالانیان

دەکات

adj. (١) [V-], تاییبەتی بەو تیرە ئەلمانەیی و وێرانکەر.

(٢) تاییبەتی بە کەسێکی وێرانکەر یا تێک و پێکەر.

vandalism (van'dl-iz'm), *n.* تێک و پێکدان یا وێران کردنی مالی

خەلکو دەستگای گشتی و بازرگانی و ... هتد و گەلیک جاریش تالان کردنیان.

vandalize (van'dl-īz'), *v.t.* تێک و پێکدان یا وێران کردنی مالی

خەلکو دەستگای گشتی و بازرگانی و ... هتد و گەلیک جاریش تالان کردنیان:

(*The gang ~ed several buildings including the museum.*)

(١) باندا: بابینو: کەنەشیری یا (پووی) هەلکردنی یا پیشان

vane (vān), *n.* (٢) پەردە: پانکە: پەروانە: فرەپۆکە.

(٣) بەشە پان و نەرمەکی پەری بالندە.

vanguard (van'gārd'), *n.* (١) پێشەنگی لەشکر: پێش لەشکر:

بەرای. (٢) پێشەنگ: پێشەرە

vanilla (və-nil'ō), *n.* فانێلا: پووەکی خۆ هەلواسەری ناوچە

گەرمەکانە. (ب) بەری ئەم پووەکە کە لە شێوێ کەلووی باریکو درێژکۆلەدایە

(ج) بۆنێکە ئەم بەرە دەردەهێنێت و خواردنی پێ خوش دەکێت

vanillic (və-nil'ik), *adj.* تاییبەتی بە فانێلا یا فانێل.

vanillin (van'ə-lin, və-nil'in), *n.* فانێلین: ئاویقەییکی سپی

بلووری بە باتی فانێلا بەکار دەهێنێت لە بۆن و خواردنەمەنی و دەرماندا

vanish (van'ish), *v.t.* (١) لە چاو وون بوون: وون بوون

(٢) سەرنگووم بوون: ئەمان: فەوتان: قەتیکەرتن: بە ناخداچوون.

(٣) بوون بە سفر (بیرکاری).

دەنگی کزی کۆتایی هەندیک تێپە برۆین (وەک لە "stay" و "pain" دا) *n.*

(دەنگناسی)

vanity (van'ō-ti), *n.* (١) شتیکی پووجی بێ فەرا: شتی بێ سوود

هیچ و بېوچ. (٢) بێ سوودی: پووتی: هیچ و بېوچ: بێ فەری.

(٣) لەخۆبایی بوون: تۆزلی: کەش و فەش: فیز.

(٤) هۆی شانازی یا لەخۆبایی بوون. vanity case (٥)

dressng table (٦)

جانتای ئارایشت: سنووقی ئارایشت.

vanity case (or box), (١) جینی خۆ بادان و پابواردنی

Vanity Fair, vanity fair, (١) جینی خۆ بادان و پابواردنی

ھەممەيەنگە كۆرۈن؛ رەڭگاۋرەنگ كۆرۈن؛ شىۋە كۆرۈن بە ھىلى رەڭگاۋرەنگ پىيامىنان (۲) جۇراۋجۇر كۆرۈن؛ ھەممەجۇر كۆرۈن.

(۱) ھەممەيەنگە (var'ē-i-ā-gāt'id, vār'i-gāt'id), *adj.*

رەڭگاۋرەنگ؛ خال خال (۲) ھەممەجۇر؛ جۇراۋجۇر؛ جىا جىا.

(۱) ھەممەيەنگە كۆرۈن؛ (var'ē-i-ā-gā'shən), *n.*

ھەممەجۇر كۆرۈن؛ ھەممەيەنگە؛ رەڭ جۇراۋجۇر.

جۇر؛ چەشنى؛ تايىبەتى بە جۇرە (vā-rī'ā-t'l), *adj.*

زىندەۋەرەنگ يا توخىمىك (name ~).

(۱) جۇراۋجۇر؛ ھەممەجۇر؛ جىاۋازى. (vā-rī'ā-ti), *n.*

(۲) كۆمەلى جۇراۋجۇر يا جىاۋاز؛ جۇرەھا.

(There is a ~ of items in the shop.)

(۲) جۇر؛ بابەت؛ چەشنى: (a ~ of grapes, tomatoes, pigeons, etc.)

(۱) توخىمى زىندەۋەر؛ جۇر.

(۵) variety show [British]

ناھەنگى جۇراۋجۇر (كە سەماۋ گۇرانى و شاننامەى

كۆرۈ و پىنكەيىناۋى و... ھىت تىدەپە).

variform (vār'ā-fōrm'), *adj.* ھەممەشۋە

variola (vā-rī'ā-lā), *n.* = smallpox.

variolar (vā-rī'ā-lēr), *adj.* = variolous.

variolate (vār'i-ā-lāt'), *adj.* كۈنج؛ كۈنج كۈنج؛ ئاۋلۇ؛ ئاۋلەدار.

v.t. ئاۋلە كۈتۈن

variole (vār'i-ōl'), *n.* كۈنجى؛ كۈنج؛ نىشانەى ۋەك ئاۋلە

variolite (vār'i-ā-līt'), *n.* بەردىكى ئاگرېتۇنى كۈنج كۈنجە.

varioloid (vār'i-ā-loid'), *adj.* لە ئاۋلە دەچىت؛ ئاۋلەيى.

n. ئاۋلەيىكى سۈۈكە توۋشى ئىۋانە دەپىت كە دەكۆرتىن بۇ ئاۋلە يا

لەۋەپىش ئاۋلەيان گرتۈۋە

(۱) ئاۋلۇ (۱) تايىبەتى بە ئاۋلە. (vā-rī'ā-lās), *adj.*

(۲) كۈنج؛ كۈنج كۈنج.

variometer (vār'i-ōm'ā-tēr), *n.* پىنومەر ۋەراۋردىكەرى ھىزى

موگناتىسى لە شۈنىنى جۇراۋجۇر سەزەمىن.

variorum (vār'i-ōr'ām, vār'i-ō'rām), *n.* (۱) بەرگى كىتەپكە يا

دەقى بەرھەمى ئۆسەرنىكى كلاسكى بە تىپىنى چەند پەخەنگرو زاناپەكەرە.

(۲) بەرگى چەند دەقىكى جىاۋازى بەرھەمى ئۆسەرنىكى كلاسكى.

adj. تايىبەتى بە بەرگى كىتەپكە يا بەرھەمىكى ۋەھا.

(The ~ edition of Shakespeare)

various (vār'i-ās), *adj.*

(۱) جىا جىا؛ جىاۋان.

(ب) جۇراۋجۇر؛ ھەممەجۇر.

(۲) گەلىك؛ چەندەھا؛ زۇر: (~ sections of the country).

(۳) فرە بەھرە؛ فرە توانا.

(۴) ھەممەيەنگە؛ رەڭگاۋرەنگ: (birds of ~ plumage).

(۵) ھەممە بە جىا جىا؛ يەكە يەكە: (~ club members).

(۶) [Archaic]، بگۇر؛ ھەمىشە گۇرپاۋ.

-variously (*adv.*); variousness (*n.*).

varix (vār'iks), *n.* (۱) بۇرى خۈنى فراۋان بو يا كشاۋو پىنج خواردو.

(بەتايىبەتى خۈننەنەن): (پىشى دەۋورتى: "varicose vein").

(۲) ھىلى پەراسۋىس قاۋغى قاقەجىۋكە.

varlet (vār'lit), *n.* [Archaic]، بەردەست؛ ئۆكەر.

(۲) بەردەستى سۈرچالە. (۲) كەسكى زۇل و ئاپاك؛ بەدكار.

varletry (vār'lit-ri), *n.* [Archaic]، ئۆكەر؛ چىنى ئۆكەر.

(۲) جەماۋەرى پوتە و پوتە سەركىش و ئاشۋوبگىز.

varmint, varment (vār'mənt), *n.* [Dial. or Colloq.], - (۱)

جانەۋەرى زىبانەخىش (۲) مۇۋى پىس و بۇگەن.

varnish (vār'nish), *n.* (۱) ۋارنىش بۇيە ساف و لوس كۆرۈن.

تەختە و كاترا؛ بۇيە پۈكەشى كۆرۈن. (۲) پۈكەشى پۈي ساف و لوس كۆرۈن.

(۳) پۈكەش؛ پۈۋالەت.

(۱) ۋارنىش لىدان؛ ۋارنىش تىپەلسون. (ب) ساف و لوس كۆرۈن؛ v.t.

پۈكەش كۆرۈن؛ پۈكەش كۆرۈن؛ جۈن كۆرۈن؛ پارازىدەۋە

varnish tree, دارى ۋارنىش؛ دەرەخكە لە ئاۋرەگەى ۋارنىش

دروست دەكرىت.

varsity (vār'sə-ti), *n.* (۱) تىپى ۋەرنىش ئۆنەرى زانكۇ يا

قوتابخەنەك (۲) [British Colloq.]، زانكۇ؛ زانستگا.

adj. تايىبەتى بە تىپى ۋەرنىش و پىشپىكىنى زانكۇ قوتابخەنە.

varous (vār'əs), *n.* چەمانەۋەى لاق.

vary (vār'i), *v.t.* (۱) گۇرۈن.

(۲) جىاۋازى تىخست؛ گۇرۈن؛ ھەممەجۇر كۆرۈن:

(The doctor told him to ~ his diet.)

v.i. (۱) گۇرۈن؛ گۇرۈن بەسەردا ھاىن: (a ~ing society).

(۲) جىاۋاز بۈۋن لە: (Prices ~ from one shop to another.)

(۳) (~ from)، لادان لە توخىمى خۇ؛ جىاۋازى پىشانان لەگەل توخىمى خۇدا.

(۴) ھەممەجۇر بۈۋن.

(۵) نۇر؛ گۇرۈن بە پاستەۋانىيى يا پىچەۋانە بە ھەمان پادە (پىرگارى).

vas (vas), *n.* بۇرى لەش.

vascular (vas'kyoo-lēr), *adj.* (۱) ھى بۇرى خۈننەى يا لەش.

(ب) ھى جۇرى ئاۋرەگ (پۈۋەكناسى).

(۲) چالاك؛ چوست و چالاك؛ بەتىن.

vasculary tissue, شانەى بۇرى ئاۋرەگ لە پۈۋەكدا.

vasculum (vas'kyoo-ləm), *n.* سىۋوقىكى كاترايىيە بۇ نىۋەنى

پۈۋەك تىدا كۆكردەۋە.

vas deferens, بۇرى تۇماۋ (لە گۈنەۋە بۇ كىز).

vase (vās, vāz), *n.* گولدان.

vasectomy (vas-ek'tō-mi), *n.* دەرەمىتان يا بېرىنى بۇرى تۇماۋ

(نەشتەرەگەرى).

vaselin (vas'ə-lēn', vas'l-in), *n.* قازلىن؛ مەلەمىكە بۇ

چەۋرەكردن.

vaso- (vas'ō, vas'ə), *Also vas*, بۇرى خۈننەى: (۱)

پىشگىرىكە بەماناى: (۱) بۇرى خۈننەى (vasomotor)

(۲) بۇرى تۇماۋ: vas deferens.

vasomotor (۲)

vasoconstriction (vas'ō-kən-strik'shən), *n.* كىزىۋونى

بۇرى خۈننەى.

vasoconstrictor (vas'ō-kən-strik'tēr), *n.* بۇرى خۈننەى كىزىكەر

(ھەستەدەمار، دەرمان).

vasodilation (vas'ō-dī-lā'shən), *n.* فراۋان بۈۋن يا كشانى بۇرى

خۈننەى.

vasodilator (vas'ō-dī-lā'tēr, vas'ō-dī-lā'tēr), *n.* بۇرى خۈننەى

فراۋانكەر (ھەستەدەمار، دەرمان).

vasomotor (vas'ō-mō'tēr), *n.* پىشگىرى كىزىۋون و فراۋان بۈۋن

بۇرى خۈننەى (ھەستەدەمار، دەرمان).

vassal (vas'l), *n.* (۱) مىسكىن؛ جۈۋتارىكە زەۋى بە كرى دەكرى

لە دەرەبەگ. (۲) ژۇردەست؛ خۋاردەست.

(۳) بەردەست؛ ئۆكەر. (ب) كۈيلە؛ بەندە؛ بەند.

adj. (۱) مىسكىنى. (۲) چاۋشۇپ؛ سەرشۇپ؛ ژۇردەست.

vassalage (vas'l-ij), *n.* (۱) مىسكىننى؛ مىسكىنى.

(۲) ئىۋ لىش و كارو خىزمەتەى كە لەسەر مىسكىنە بۇ دەرەبەگى بىكات.

(۳) بەردەستى؛ ژۇردەستى؛ بەندەگى.

(۴) ئىۋ زەۋى ۋازارەى دەرەبەگە كە بەدەست جۈۋتارىۋەيە بە كرى.

(۵) مىسكىن بە گىشتى؛ دەستەى جۈۋتارىۋەيە دەرەبەگ.

vast (vast, vāst), *adj.* (۱) زۇل؛ گۈرە؛ مەن. (۲) فراۋان؛ گۈرە.

(۳) زۇر (ژمارە، ھەند)؛ فرە: (a ~ number of them).

(۴) زۇر (پادە، پەلە)؛ ئىچكار زۇر: (~ knowledge).

vegetarianism

vegetate

- گوشت نه خوړی: گړوگیا خوړدن.
- vegetate** (vej'ə-tār'), *v.t.*
۱. وهکو پروهه گهوه بوون.
 ۲. بهر سهندن (میخه کهو برینی تن).
 ۳. ژیاښکی پوښو بڼه مینشک په کاره ښان و ته مه لاته بردن سهر؛ هېچ نه کړدن: (*~ing in a stagnant society; They just sit home and ~.*)
- vegetation** (vej'ə-tā'shan), *n.*
۱. وهکو پروهه گهوه بوون.
 ۲. شینایی: سهوزایی؛ سهوزی سروشت؛ گړوگیا؛ پروهکی ناوچه یه که گشتی (۳). ژیاښی تمه نلی و بیرنه کړندوه هېچ نه کړدن.
 ۳. سرین: زیاده گوشت؛ شتیکی نااسایی له لشدن پیدایو.
 ۴. (a ~ vegetative) (vej'ə-tā'tiv), *adj.* پروهکی؛ گړوگیايي؛
- ناسته نه پروهه. (ب) تاییه تی به پروهه گهوه بوون
۲. بهر سهندو: بوی همیه گهوه بیټ.
 ۳. تاییه تی به گهوه بوونی پروهه نه که به چاک کړدن یا له پیکدن.
 ۴. هېچ نه کړدو: نه بزوو: بڼه گن کړدو (له بهر دانیشتن و هېچ نه کړدن): (*a ~ life or existence*)
- vegetive** (vej'ə-tiv), *adj.* ~ vegetative.
- vehemence** (vē'hə-məns), *n.* Also vehemency.
- توندوتیږی؛
- مین: توندی؛ تین: جوش (*the ~ of the attack*)
- vehement** (vē'hə-mənt), *adj.*
۱. توندوتیږی؛ توند؛ به تین؛
 ۲. جوش؛ به سوز؛ گهرم؛ به پوښ: (*a ~ desire*).
 ۳. نایم (*a ~ wind*).
- vehemently** (*adv.*).
- vehicle** (vē'hə-k'l), *n.*
۱. موی ها توچی پروهه وده دار؛
 ۲. موی گواسته موی پیچکه دار؛ مه کینه پیچکه دار؛ نو تومیل.
 ۳. موی راگه یاندن: (*a ~ for ideas, communication, etc.*)
 ۴. شله یه کی شیرینه دهرمانی تیکه ل و ده کړنت و دهرنت به نه خوښ.
 ۵. شله یه کی وه پوښ یا ناو پهنکی تینا ده کړنته موی بڼه نگار کړنشان.
- vehicular** (vē'hik'yoo-lər), *adj.*
۱. موی نو تومیل کړاو.
 ۲. نه نو تومیل کړاو: (*~ manslaughter*).
 ۳. بیر راگه یه نهر.
- veil** (vāl), *n.*
۱. به چه؛ پوښ؛ تارا.
 ۲. به رده: (۴) به رده (مه جان) (*a ~ of mist; a ~ of silence*).
 ۳. caul. [Dial] (۵) velum
 ۶. سه رپوښی په رستار
- v.t.*
۱. به چه کړنته موی: (۲) داپوښ؛ شارندنه موی به په رستار
- take the veil,**
- veiled** (vāld), *adj.*
۱. پوښ؛ به چه به سر؛ به چه ده کړنته موی.
 ۲. شاره؛ داپوښراو؛ په رده دار؛ ناراسته خوځ: (*a ~ threat*).
- veiling** (vāl'ing), *n.*
۱. پوښوښ؛ به چه کړنته موی؛ داپوښ.
 ۲. به چه؛ پوښ؛ په رده. (۲) قوماشی تمه کی به چه.
- vein** (vān), *n.*
۱. خونېښته. (ب) دهماری خوځ؛ بوری خوځ؛
 ۲. دهروله ی خوځ؛ په راسو یا دهماری بالی جانهم.
 ۳. دهماری که لا (۴) دهماری مېرې یا دار (۵) دهماره کانرا.
 ۶. رهگ؛ دهمار؛ نیشانه ی تاییه خوځ:
- (*There was a ~ of humor in his essay.*)
۷. ناری سهرده می هستو مینشک: (*Let me speak in a serious ~.*)
 ۸. هیل ییداهن؛ نیشانه کړدن به هیل (۲) تهرن فرېدان.
- v.t.*
- veined** (vānd), *adj.*
- ره گای وک مېرې؛ دهماروی.
- veining** (vān'ing), *n.*
- نه خشی دهمار که لا؛ بالی جانهم.
- veinlet** (vān'lit), *n.*
- دهماره باریکه یا بچکوله که لا؛ بالی جانهم.
- veinstone** (vān'stōn'), *n.* gangue.
- veiny** (vān'i), *adj.* (*a ~ hand*)
- دهماروای مېرې؛ دهماردار
- vela** (vē'lə), *plural of velum.*

venal

- velamen** (və-lā'mən), *n.*
- په رده (گیانه و نه ناسی: پروهه کناسی).
- velar** (vē'lār), *adj.*
۱. (ب) تاییه تی به ناسمانی نهرمی
 ۲. دهم یا مه لاشو. (۲) تاییه تی به دهنگ که له له پیکدانی پشته موی زمان و مه لاشو پیداده بیت (وه "g" و "k" له ووشه گانی: "good" و "cup" دا). (دهنگناسی)
- velarize** (vē'lār-iz'), *v.t.*
- دهنگی ودها. (هروهه پوښی دهروتری: "guttural")
- velarium** (və-lār'i-əm), *n.*
- چه تری گهوه ی سر شان و یا یاریگی
- پوما ی کون
- velarize** (vē'lār-iz'), *v.t.*
- بیزانی دهنگی به پشته ی زمان و
- له مه لاشو دان (دهنگناسی).
- velate** (vē'lāt, vē'lit), *adj.*
- په رده دار (زینده موزانی).
- veld, veldt** (velt, felt), *n.*
- له مریگی بڼه دار و دره خت؛
- دهشتی گړوگیا یوای.
- veliation** (və-lī'ə-shən), *n.*
۱. به پیکدکړنشان؛ به پیکداهان.
 ۲. نا کوی؛ ناریکی.
- velleity** (və-lē'ə-ti), *n.*
۱. ناره زوی که یه سار.
 ۲. ناره زوی که که کرداری له گه نهنی
- vellicate** (vel'ə-kāt'), *v.t.*
- پاته کاندن؛ پاکړنشان؛ قرتادن؛
- تقوچ لیکرتن؛ لیکرندوه.
- v.i.*
- فرین (ماسولگی دهم و چاو ... هتد)
- vellication** (*n.*).
- vellum** (vel'əm), *n.*
۱. پیسته ی ته که بڼه نووسین یا بهرگی کتیب؛
 ۲. ده ستوویستی له سر پیسته نووسراو
 ۳. کاغزی پیسته ی
- adj.*
- وه که پیسته ی نووسین یا بهرگی تیکرتن؛ پیسته یی.
- veloce** (və-lo's), *adv.*
- خیرا (فهرمانی سه رتیبی موسیق).
- velocipede** (və-lo's'ə-pēd'), *n.*
۱. پاسکیل.
 ۲. پاسکیل سنی پیچکه ی مندان.
 ۳. گالیسکه یکه دهستی سه ر هیل ناسته.
- velocity** (və-lo's'ə-ti), *n.*
۱. خیرایی (دهنگ، پرونای، یا)؛
 ۲. تیزه موی. (*the ~ of sound, the wind, etc.*)
 ۳. خیرایی (پودان). (*the ~ of historical change*)
 ۴. دوری بڼه له موه یه کی تاییه تیدا.
- velours, velour** (və-loor'), *n.*
- فیلور: جوریکه له قه یه یا
- مه خمه ل.
- velum** (vē'ləm), *n.* soft palate.
- velure** (və-loor'), *n.* [Obs.]
- فیلور: جوریکه له قه یه یا مه خمه ل.
- (هروهه "velours")
- velutinous** (və-lōō't'n-əs), *adj.*
- قه یه یی (زینده موزانی)؛
- مه خمه لی؛ به گنده موی داپوښراو.
- velvet** (vel'vit), *n.*
۱. قه یه؛ مه خمه ل. (۲) شتیکی پو قه یه یی
 ۳. نهرمی. (۴) توکی نهرمی شاخی تازه ی ناسک.
 ۵. [Slang] قازانج؛ دهسکو تی ناسان.
- adj.*
۱. قه یه یی؛ مه خمه لی؛ قه یه (۲) نهرم؛ نهرم و نول؛ لووس
 ۱. قوماشی لکه ی قه یه یی؛
 ۲. (pl.) جلی له قوماشه دیوستکراو (به تاییه تی پانتول).
- velvety** (vel'vi-ti), *adj.*
۱. قه یه یی؛ مه خمه لی؛ نهرم؛ نهرم و نول.
 ۲. خوځ (تام)؛ تیزو تال نیه.
- vena** (vē'nə), *n.* [L.], *pl.* venae, = vein.
- vena cava,**
- خوځنښه ی پوښ. په کیکه له دو بوری به گهوه یی خوځ
- ده مات بڼه دل
- venal** (vē'nəl), *adj.*
۱. (ب) برتیل خوځ (*a ~ judge*).
 ۲. به پاره ده کړنت یا ده ست ده کړنت؛ به پاره یه؛
 ۳. به پاره ده کړنت نه که به لپه اتووی: (*~ acquittals; ~ services*)

- (۳) جوت؛ پيس؛ به بېرتيل دېوت بېرئوه؛ بۆگن:
(~ government; ~ agreements)
-venally (adv.).
venality (vē-nal'ə-ti), n. (۱) بېرتيل خوارىدن؛ بېرتيل خۇرى
(۲) خۇفۇشتى؛ خۇفۇشتى؛ ناپاكي؛
venatic (vē-nat'ik), adj. Also venatical, (۱) تابىستى به پاو؛
له پاو؛ بىكارهينراو. (۲) پاوچى؛ پاوكرا؛ خەزله پاوكرا.
(۳) به پاو ژباي.
venation (vē-nā'shən), n. (۱) نەخشە يا شىۋەي رىنكخستى
دەمارى گەلاي يالى جانەومەر. (۲) نەم دەمارانە بەگشتى.
vend (vend), v.t. (۱) فروشتى (۲) ھەستو پا دەربېرىن؛ پاى خۇ خستى
بەرچاۋ يا بلاۋكردنەومە (بۇ لىكۆلنەومە).
v.i. (۱) چەرچىتى كۆن؛ شت فروشتى به رىنگاۋە.
(۲) بازار ھەموون؛ فروشان
vendace (ven'dās), n. ماسىيەكى بىچكۆلەي ناو روبرارە
vendee (ven-dē'), n. كېرار؛ پىن فروشراۋ. (ھەرۋەھا " buyer"
vender (ven'dēr), n. - vendor.
vendetta (ven-det'tə), n. (۱) خويىن سەندىن؛ تۆلەي خويىن سەندىن.
(۲) دوزىمنايەتەيەكى پيس؛ تۆلە سەندىن؛ تۆلە؛ قىن.
vendibility (ven'də-bil'ə-ti), n. فروخت؛ برەر؛ بازار بويون
vendible (ven'də-b'l), adj. (۱) دەفروشتى؛ دەتوانىن بفرۇشتى؛
به فروخت (۲) venal
n. فروتەنى؛ شتى به فروخت؛ شتى دانراۋ بۇ فروشتى.
vending machine, مەكىنەي شت فروشتى (ۋەك پاكەتە جگەرە
قوتۇۋى ساردەمەنىۋى شىرىنى... ھتە، پارە دەخرىتە كۆنى مەكىنەكەرە
شتەكە دىتە مەرۋە)
vendition (ven-dish'ən), n. فروشتى
vendor, vender (ven'dēr), n. (۱) فروشراۋ؛ فروشتە؛ چەرچى؛
vending machine, فروشتى
vendue (ven-doo', ven-dū'), n. ھەراج؛ مەزات
veneer (və-nêr'), v.t. (۱) دارو تەختە داپۇشتىن به چىنىك تەختەي
جوان. پلاستىك، يا فۇرمىكا (۲) پوۋكەش كۆن؛ بۇيەكۆن؛ شتى ناشرىن
داپۇشتىر يا شارەنەرە به شتى جوان.
n. (۱) چىنە تەختەي تەنگى جوان، پلاستىك، يا فۇرمىكا كە دارو تەختەي پىن
پوۋكەش دەرگىزى. (۲) پوۋكەش؛ بۇيە؛ پەردەي پوۋكەش ھەلخەلتىنەر؛
پوۋلەت (a ~ of culture)
veneering (və-nêr'ing), n. (۱) كەرەسەي پوۋكەش كۆن.
(۲) پوۋكەش كۆن
venerable (ven'ēr-ə-b'l, ven'ər-b'l), adj. (۱) زۆر بىرئىز؛
بەشكۆ؛ مەرز (a ~ scholar)
(۲) پىرئىز (a ~ monument; ~ relics)
(۳) نارناۋى پياۋى ئاينى بەرزى كلىسەيە.
-venerability; venerableness (n.); venerably (adv.).
venerate (ven'ər-rāt'), v.t. زۆر رىزكۆرتىن؛ پەرستىن
(Our people ~ his memory.)
-venerator (n.).
veneration (ven'ər-rā'shən), n. (۱) زۆر رىزكۆرتىن؛ رىزگىران؛
پەرستى (۲) بەشكۆ؛ رىزىنكى ئىچگار زۆر
(۳) زۆر بىرئىز؛ بەشكۆي؛ پىرئىزى
venereal (və-nêr'i-əl), adj. (۱) زاورۇيى؛ ھى جوت بويون.
(۲) لە جوت بويونە توش دەبىت.
(Syphilis and gonorrhea are ~ diseases.)
(۳) نەخۇشى جوت بويىتى.
(۴) بۇ چەرەكسى نەخۇشى جوت بويونە (a ~ remedy)
venereal disease, نەخۇشى جوت بويون (ۋەك سوزەنەك ھەرەنگى)

- venereology (və-nêr'i-ol'ə-jī), n. لىكۆلنەومەي نەخۇشى
جوت بويون.
-venereologist (n.).
venery (ven'ēr-i), n. [Archaic], (۱) جوت بويون؛ گان.
(۲) زۆر جوت بويون؛ زۆر گان كۆن.
venery (ven'ēr-i), n. پاو؛ پاوكردن؛ پاوچىتى.
venesection (ven'ə-sek'shən), n. = phlebotomy.
venetian blind, پەردەي قىنىسى؛ پەردەيەكى باغەي قىرە تىرەيە
دەتوانىن؛ بېتى پىنويست بىكرىتەومە.
venge (venj), v.t. = avenge.
vengeance (ven'jəns), n. تۆلە؛ تۆلەسەندىن؛ تۆلەكردنەومە.
take vengeance upon, تۆلە (ي خۇ) ئى كۆردنەومە.
with a vengeance, (۱) به توندوتىڭى؛ به قايم؛ به توندى؛
(The rain came down with a vengeance.)
(۲) لە پادە بەدەر؛ ئىچگار زۆر؛ بىن ئەندازە.
vengeful (venj'fəl), adj. (۱) تۆلەسەند؛ قىن لە سەك؛ پىق ھەلگەر؛
قىناۋى؛ قىن لەبەر؛ (She has a ~ nature.)
(۲) قىن پىشانەدەر؛ ھى تۆلە سەندىن؛ قىناۋە (a ~ act)
(۳) لە پوۋى تۆلە سەندەومە كراۋە؛ به قىنەومە كراۋە (a ~ killing)
-vengefully (adv.); vengefulness (n.).
venial (vē'ni-əl, vē'n'yəl), adj. (۱) دەبەخىشنىت (گوناۋە)؛
لىخۇشىموني بۇ ھەيە؛ سوۋك (a ~ sin)
(۲) چاۋى ئى دەپۇشتىن؛ بچوۋك؛ كەم؛ ھىچۋىپوچ؛
(a ~ error, offence, etc.)
-veniality; venialness (n.).
venial sin, گوناۋى سوۋك؛ گوناۋى بەخىشراۋ (خاچ پەرستى).
venipuncture (ven'i-punk'chēr), n. كۆن كۆردنە دەمارى
خونىنەنەر (بۇ خونىن ئى كۆرتىن يا خوارەدەمەنى دان به نەخۇش... ھتە).
venire facias, ھەرمانىكى دادگايە بۇ چەند كەسىك كە بىنە سويندخوار.
venireman (vi-ni'ri-mən), n. كەسىكە كە داۋاي ئى كراۋە به
ھەرمانى دادگا كە بىن به سويندخوار.
venison (ven'i-z'n, ven'i-s'n), n. (۱) گۆشتى ناسكە بىرەنە كىۋى.
(۲) [Archaic], گۆشتى ئىچىر.
venom (ven'əm), n. (۱) ژەھرى مارو دوۋىشكەر... ھتە.
(۲) [Rare], ژەھر؛ ژەھر. (۳) كىنە؛ پىق؛ قىن.
venomous (ven'əm-əs), adj. (۱) ژەھردار؛ ژەھراۋى؛
(a ~ snake)
(۲) كىنەدار؛ قىناۋى؛ پقاۋى؛ پيس؛ ژەھراۋى (a ~ remark)
-venomously (adv.); venomousness (n.).
venose (vē'nōs), adj. = venous.
venostasis (vē'nəs-tə'sis), n. ۋەستان يا ھىۋاش بويونەومە خونىن
لە دەمارى خونىنەردا (نەخۇشى).
venous (vē'nəs), adj. (۱) ھى دەمارى خونىنەنەر؛ دەمارى.
(۲) دەماراۋى (پوۋەكناسى، گيانەومەناسى).
(۳) تابىستى به خونىن ناۋ (دەمارى) خونىنەنەر، واتە، پيس (a ~ blood)
-venosity (n.).
vent (vent), n. (۱) دەرچوون؛ دەرپەرىن؛ چوۋنە دەرۋە.
(۲) دەرپەرىن؛ لە دلى خۇ دەرگۆردن (to give ~ to emotion)
(۳) كۆن؛ دەرگا؛ كەلەبەر؛ باكىش؛ كلاپوۋۇنە؛ پەنجەرە.
(۴) كۆنى ئاگرپىزىن. (۵) دىزى پىشت قىنگى چاكەت.
(۶) كۆنى قىنگى بالندەو گيانەومەرى خىشۇك ماسى.
(۱) دەرگا پۇ كرىنەومە؛ كۆن تىكۆرتىن؛ پىئى چوۋنە دەرۋە بۇ كرىنەومە
(۲) پى دان بۇ چوۋنە دەرۋە (دوۋكەل، ھەراي پيس).
(۳) ھەست دەرپەرىن (to ~ one's anger)
(۴) پاى خۇ دەرپەرىن يا بلاۋكردنەومە.

ventage (ven'tij), *n.* (۱) کونی بچکوله. (همروها "vent").
(۲) کونی شمشال و نای.

ventail (ven'tāl), *n.* بئیشی کلاوژنی (که دواترئ بکرنتموه و داخري).
venter (ven'tēr), *n.* (۱) وورگ؛ سک. (ب) منداآدان.

(ج) بهتشی دهریقوی ماسولکه. (۲) نهاندای هموکردو.
(۳) سکی دایک یا ژن؛ دایک.

ventiduct (ven'ti-duct'), *n.* بوری همواکیش.
ventilate (ven't'l-āl'), *v.t.* (۱) هموا گوزین؛ هموا تازه کردنهوه.

(۲) ریژی چوونه دهرهوه دان (هموای پیس، دووکه... هتد).
(۳) همنختن لهر هموا؛ دانههر هموا.

(۴) به ناشکرا باس کردن یا لیکولینهوه (سکالا، تنگ وچهلهمه).
(۵) نوکسچین کردنه خوینهوه. (۶) [Obs.] شمن کردن.

ventilation (ven't'l-ā'shən), *n.* (۱) هموا گوزین؛ هموا گوزینی.
هموا تازه کردنهوه. (۲) هوی هموا گوزین؛ کهرمه یا نامیزی هموا تازه کردنهوه.

ventilative (ven't'l-ā'tiv), *adj.* (۱) تابیهتی به هموا گوزین یا تازه کردنهوه. (۲) هموا گوزن؛ هموا تازه کردنهوه.

ventilator (ven't'l-ā'tēr), *n.* پاکه- باروشینی کارهیی؛ پاکیش؛
کونی هموا گوزین؛ هوی هموا گوزین.

ventose (ven-tōs'), *adj.* [Archaic]. ترکن؛ ترزا؛ فشه باز؛
قسهی زل کر.

-ventosity (*n.*).
ventral (ven'trəl), *adj.* (۱) وورگی؛ سکی (توئکاری)؛ له دیوی.

وورگه (له مرقدا له پئشهوه و له زوریهی گیانهوه ردا له ژیرهوه).
(۲) له دیوی ناوهه یا ژیرهوه (بووه کزانی).

-ventrally (*adv.*).
ventral fin, = pelvic fin.

ventricle (ven'tri-k'l), *n.* (۱) سکولهی دن؛
زگوله (ب) سکولهی میشل؛ خانه یا بوشایی میشل.

ventricular (ven-trik'yoo-lēr), *adj.* سکولیهی؛ زگولهیی.
ventricose (ven-tri'kōs'), *adj.* Also **ventricous**, (۱) وورگزا؛

وورگ زل (۲) ناوسا (بهتابیهتی له یک لاهه)؛ هموکردو.

-ventricosity (*n.*).
ventriculus (ven-trik'yoo-lās), *n.* (۱) وورگی جانهم.

(۲) حیکلانه.

ventriloqual (ven-tril'ə-kwəl), *adj.* Also **ventriloquial**,
تابیهتی به به سک قسهکردن؛ به سک قسهکر.

-ventriloquially (*adv.*).
ventriloquism (ven-tril'ə-kwiz'm), *n.* به سک قسهکردن؛

قسهکردن ببن دم جوولانهوه هر وهک نهو کسه به سک قسه بکات.
ventriloquist (ven-tril'ə-kwist), *n.* به سک قسهکر.

(ووشه ییشوو بیینه)
-ventriloquistic (*adj.*).

ventriloquize (ven-tril'ə-kwiz'), *v.i.* به سک قسه کردن.
(ووشه ییشوو تر بیینه)

ventriloquy (ven-tril'ə-kwi), *n.* = **ventriloquism**.
ventro- (ven'trō, ven'trə), (۱) وورگ؛ سک؛

بهر؛ بئیش (ب) وورگ و...؛ سک و... (**ventrodorsal**).
ventrodorsal (ven'trə-dōr's'l), *adj.* می سک و پشتی گیاندار؛

تابیهتی به بهرو پشتی گیاندار.
venture (ven'chēr), *n.* (۱) پرژیهیکی بازگانی مەترسیدار.

(۲) سهرمایه ی پاره بازی پین کراو. (۳) کاریکی مەترسیدار.
(۴) ریکهوت.

v.t. (۱) خسته مەترسیهوه. (**He ~d his life**).
(۲) پاره بازی پین کردن؛ قمار پین کردن (مهجان).

(۳) ویران؛ پرکیشی کردن؛ دهر پین لگه ل مەترسی ره خته و بهره نستییدا؛

(**May I ~ an opinion?**)
v.i. ویران؛ پرکیشی کردن.

venturesome (ven'chēr-səm), *adj.* (۱) چاونه ترس؛ چاوقایم؛
نازا؛ بیباک.

(۲) مەترسیدار؛ پر مەترسی. (**Auto racing is a ~ sport**).
بوری قینتووری؛ بوری ریکخستو. **venturi** (tube) (ven-toor'i), *n.*

پیوانی پهوتی شله له مکینه یه کدا.
(۱) بیباک؛ چاونه ترس؛ چاوقایم؛

نازا. (۲) پر مەترسی؛ مەترسیدار.
(۱) شوین یا ناوچهی پرودانی تارانیك.

venue (ven'ū, ven'ōō), *n.* (۲) ناوچهی دادگهری تارانیك (که دهین سویند خواره کانیخ خه لکی نهوی بن).
(۳) بلاونامی دیاری کردنی ناوچهی دادپرسینیک.

(۴) [Rare] دیاری کردنی شوینی سویند له سهر خواردنی به لگه نامه یه
گوزین یا گوزانهوهی ناوچهی دادپرسینیک (نهگه)
change of venue, دادگه یا دهستهی سویند خواران بن لایه نهبین:

(**The defense lawyers requested a change of venue**).
(۱) خویننه نره بچکوله؛ دهزولهی خویننه نره.

venule (ven'ūl), *n.* (۲) دهمازی بچکولهی بالی جانهم.
-venular (*adj.*).

Venus (vē'nəs), *n.* (۱) قینوس؛ بانوخوای دلداری و جوانی پزمانه کانی.
کون (۲) پهیکه ری قینوس. (۳) ژنیکی زور جوان.

(۴) نهستیره یه یان؛ ناهی؛ نهستیره ی نیواران؛ ناهید؛ کاروان کوژه؛
دووه نهستیره ی گه یکه له دوریدا له خوره وه به شهو قترین نهستیره ی

گه یکه له کومه لهی خوردا.
تهلهی میشل: **Venus's-flytrap** (vē'nəs-iz-flī'trap'), *n.*

پورمه کیکی نه مریکاییه جانهم دهگرتی.
Venus's-hair (vē'nəs-iz-hār'), *n.* قزه که میشل (پوره)؛ جورنکه.

له سهرخس.
(۱) پاستگوز؛ پاستال؛ سهرپاست.

veracious (və-rā'shəs), *adj.* (۲) پاست؛ تهوای.
-veraciously (*adv.*); **veraciousness** (*n.*).

(۱) پاستگوزی؛ پاستالی؛ سهرپاستی.
veracity (və-ras'ə-ti), *n.* (۲) پاستیتی؛ بن درویی. (۳) ووردی؛ تهوای؛ بن مهلیی.

(۴) پاستی.
همیوان؛ داان؛ تارمه.

veranda, verandah (və-ran'də), *n.* کردار (پیزمان).
verb (vürb), *n.*

(۱) بیژه کی؛ بیژهی؛ تابیهتی به قسهکردن یا
ووتن: (**~ ability**).
(۲) ووشهیی؛ به ووشه دهر پپراه: (**a ~ symbol**).

(۳) همر له پووی ووشهوه:
(**a mere ~ distinction between the two concepts**)

(۴) ووشه به ووشه؛ دهقاودهق: (**a ~ translation**).
(۵) زاره کی؛ زاری؛ به دم نهک به نووسین؛ دهمی:

(**a ~ agreement, contract, etc.**)
(۶) همر به دم نهک به کردار: (**a ~ protest**).

(۷) به زمان؛ به دم؛ دم پاست؛ قسهزان؛ زمان پاراو.
(۸) (۱) له کردار دهکات (پیزمان)؛ له کردارمه وهر گیراوه: (**a ~ noun**).

(ب) کرداری پین پیک دهینتریت (پیزمان): (**a ~ prefix**).
ووشه یه که له کردارمه وهر گیراوه به لام وهک ناو بهکار دهینتریت له رسته دا.

verbal (vür'b'l), *adj.* (پیزمان) (وهک ووشه یه که "gerund" یا "infinitive" بن).
(۱) ووته؛ ووشه.

(۲) ووته یا رستهی بن مانا.
(۳) ووته یا رستهی بن ناوه یکه؛ ووته یا رسته یه که گوی به مانا نادات،

به لکه به شوهی ووته که.
(۱) دهستای ووشه؛ ووشه زان؛ که سینی

verbalism (vür'b'l-iz'm), *n.*

verbalize

- لەبەردەمی دەرهەنگەکاندا.
- (٦) قەدی پایە و کۆلەک.
- لەسەر قەراغ یا لێوار بوون؛ لێوێ نزیك بوون؛
v.i. (~ on; ~ upon),
 هاوسنوور بوون. (*Such talk ~s on the ridiculous.*)
- verbalize (vür'bäl-iz'), *v.t.*
 (Feelings were seldom ~ed.)
 (٢) کۆپین بە کردار (پێژمان):
 (to ~ "butter" into "to butter")
 (١) هەست و پای خۆ دەربڕین
 (٢) ئۆرۆژی کردن؛ ئۆر ووتن؛ درێژەپێدان
 -verbalization (*n.*); verbalizer (*n.*)
 verbally (vür'bäl-i), *adv.*
 (to translate something ~)
 (٢) هەر بە دەم ئەک بە راستی؛ هەر بە قەسە بێ مانا.
 (٣) بە ووشە؛ لە رێی ووشە بە دەم بێ یا بە نووسین
 (٤) بە دەم؛ بە زار: (He agreed to the plan ~.)
 verbal noun, *n.*
 ناوی کردار: پێژمان؛ ناویکە لە کردارەوه وەرگیراوه: له
 هەندێ پرۆهەرە نەکی وەک کردار دەبین. وەک: "walking" و "to err"
 لەم پستاندا: (Walking is healthful. To err is human.)
 verbatim (vēr-bā'tim), *adv.*
 ووشە بە ووشە؛ دەقەدەق:
 (to repeat something ~)
 adj. (a ~ recounting of the events)
 verbena (vēr-bē'nā), *n.*
 مینا؛ شاپەسەند؛ پوومکێکی گول
 پەنگاوەرەنگ
 verbiage (vür'bi-ij), *n.*
 (١) درێژە درێ؛ ئۆرۆژی؛ قەسە درێژکردنەوه
 (٢) جۆری ووشە؛ بەکارهێنان؛ هەست و دەربڕین؛ زمان؛
 چۆنیەتی ووشە بەکارهێنان
 verbify (vür'bä-fi'), *v.t.*
 کردن بە کردار؛ پێژمان؛
 ناو بەکارهێنان وەک کردار
 verbose (vēr-bōs'), *adj.*
 دوورودرێژ؛ ئۆرۆژی؛ درێژدایە؛ چەنەباز:
 (a ~ report, speech, speaker, writer, etc.)
 -verbosely (*adv.*); verboseness (*n.*)
 verbosity (vēr-bos'ä-ti), *n.*
 دوورودرێژی؛ ئۆرۆژی؛ درێژدایە:
 چەنەبازی؛ ئۆرۆژی
 verboten (fēr-bō'ton), *adj.*
 قەدەغە
 verdancy (vür'dän-si), *n.*
 (١) سەوزی؛ سەوزی
 (٢) نەشارەزی؛ نەزائین؛ ساویلکەیی
 verdant (vür'dänt), *adj.*
 (٢) بە سەوزایی؛ داپۆشراو؛ سەوز:
 (~ fields)
 (٢) نەشارەز؛ نەزائین؛ ساویلکە (~ youth)
 verd antique,
 verderer, verderor (vür'dēr-ēr), *n.*
 مەرمەری سەوزی دەماراوی یا خال خال
 بەرپووبەری دارستانی
 پاشایی لە نینگلەرە کۆندا
 verdict (vür'dikt), *n.*
 (١) بڕیاری دادگا؛ بڕیاری سۆندخواران
 (٢) بڕیار: (the ~ of history; The popular ~ was harsh.)
 verdigris (vür'di-grēs', vür'di-gris), *n.*
 ژەنگ؛ ژەنگی مس
 verdin (vür'din), *n.*
 باقەندەکی سەوزی زەرد
 verdure (vür'jēr), *n.*
 (١) سەوزی؛ بەتایبەتی رەنگی گزۆکیاو درەخت:
 (٢) گزۆکیاو دارو درەخت؛ پوومکێ سەوز بەگشتی
 (٣) پەرەسەن؛ گەشە؛ نەشوونا: (the ~ of childhood)
 -verdurous (*adj.*); verdurousness (*n.*)
 veredund (ver'i-kund'), *adj.* [Rare]
 شەرم: بە شەرم
 verge (vürj), *n.*
 (١) قەراغ؛ لێوار: (the ~ of a stream, forest)
 (٢) سنوور؛ ب: شوینی سنووردار
 (٣) ئۆر لێوێ نزیك بوون: (She was on the ~ of hysteria.)
 (٤) دار؛ کە نیشانە ی پلە ی بەرە لەبەردەمی سەرکە قەشەدا؛ هەلەگیرێ لە
 پێ پۆشتندا: ٥-دارێکە جووتیارێ کرێجی سۆینی لەسەر دەخوارد

vermiculation

- لەبەردەمی دەرهەنگەکاندا.
- (٦) قەدی پایە و کۆلەک.
- لەسەر قەراغ یا لێوار بوون؛ لێوێ نزیك بوون؛
v.i. (~ on; ~ upon),
 هاوسنوور بوون. (*Such talk ~s on the ridiculous.*)
- verge (vürj), *v.i.*
 (١) بەرەو ئەوه چوون:
 (The economy ~s toward inflation.)
 (٢) داچوون؛ ئوقوم بوون؛ بەرەو خواربوونەوه
 verger (vür'jēr), *n.*
 (١) هەلگری گۆرزی کلێسە لەبەردەمی سەرک
 قەشەوه لە پێ پۆشتندا: (British),
 (٢) مەجۆری کلێسە؛ کەسێکە کە نیش و
 کاری هەمەچەشنی ناو کلێسە دەکات.
 veridical (və-rid'i-k'l), *adj.*
 راستگۆ؛ راستا؛ راست.
 -veridicality (*n.*)
 ئەوەی؛ گەرەترین: (the ~ nonsense)
 veriest (ver'i-ist), *adj.*
 دەسەلمێرنی؛ ساغ دەکرێتەوه
 verifiable (ver'ä-fī'ä-b'l), *adj.*
 (پاستی شتیك)؛ بەلگە ی دەهێنێتەوه
 verification (ver'ä-fī-kä'shən), *n.*
 (١) سەلماندن؛ بەلگە ی
 (٢) ساغ کردنەوه (پاستی شتیك)
 (٣) بەلگە؛ قەوالە
 (٤) سۆند لەسەر خواردن (لە دادگا)
 verify (ver'ä-fī'), *v.t.*
 (١) سەلماندن؛ بەلگە ی هێنانەوه
 (٢) ساغ کردنەوه (پاستی شتیك): (to ~ a statement)
 (٣) سۆند لەسەر خواردن (لە دادگا)
 verily (ver'ä-li), *adv.* [Archaic]
 (١) ئەگەر راست دەوێت؛
 بە راستی (٢) بێ گومان
 verisimilar (ver'ä-sim'ä-lēr), *adj.*
 لەوانە؛ لە راست دەچێت
 verisimilitude (ver'ä-si-mil'ä-tōōd', ver'ä-si-mil'ä-tud'), *n.*
 (١) لەوانەبوون؛ بۆهەبوون؛ لە راست چوون
 (٢) شتیکی لە راست چوو؛ شتیکی پێ تی چوو
 verism (vēr'iz'm), *n.*
 پاستی پەرستی لە هونەر و وێژەدا
 -verist (*n.*); veristic (*adj.*)
 veritable (ver'i-tä-b'l), *adj.*
 (١) راست؛ درۆی تێدا نەیه:
 (a ~ tale)
 (٢) ئەواو؛ بێ کەم و زیاد؛ راستی: (He is a ~ tyrant.)
 veritas (ver'i-tas), *n.* truth.
 verity (ver'i-ti), *n.*
 (١) راستی؛ درۆ تێدا نەبوون؛ راستی
 (٢) راستی؛ شتیکی، ییروپایە، یا پێزارێکی بە راست داتراو
 verjuice (vür'jōös'), *n.*
 (١) پەرسیلە؛ ناوی پەرسیلە
 (٢) مۆنی؛ گۆژی؛ دەم و چاو ترشو تالی
 vermeil (vür'mil), *n.* vermilion, [Obs. Or Poetic.]
 (١) زێوی زەپکەش؛ بۆنۆی زەپکەش؛ مسی زەپکەش
 vermi- (vür'mə),
 (vermicide)
 vermicelli (vür'mä-sel'i, vür'mä-chel'i), *n.*
 فێرمیجیلی:
 خواردنێکی ئێتانییە وەک "سپاگیتی" و "مەعکەرۆنی"، بەلام باریکترە
 vermicide (vür'mä-sid'), *n.*
 دەرمانی کرم کوژە (بەتایبەتی کرمی ناوسک)
 vermicular (vēr-mik'yoo-lēr), *adj.*
 (١) شێو و جۆڵانەوهی
 لە کرم دەچێت؛ کرمی: (٢) پێچاوپێچ؛ شەپۆی؛ وەک کرم و پێچکەکە
 (٣) کرم خواردو؛ کرم تێداو؛ کرم
 vermiculate (vēr-mik'yoo-lāt'), *v.t.*
 بە هێلی پێچاوپێچ
 نەخشاندن یا پازاندنەوه
 (١) پێچاوپێچ؛ شەپۆی؛ وەک پێچکە کرم: (٢) وەک کرم پۆشتوو
 (٣) لاپلاری؛ لاتیلی؛ لا بەلا؛ فیلبار؛ ئاراستەوخۆ
 (٤) کرم خواردو؛ کرم تێداو؛ کرمای
 vermiculated (vēr-mik'yoo-lāt'id), *adj.* = vermiculate.
 vermiculation (vēr-mik'yoo-lä'shən), *n.*
 (١) یزانی وەک کرم

یا پینچاپینچ: کژنبوون و کشانی پیخوله (۲) کرم تیدان: کرماوی بوون!
کرم خواردن (۳) به نهخش یا هیلن پینچاپینچ رازاندنوره.
vermiform (vūr'mā-fōrm'), *adj.* کرمی: له کرم دهجنت.
vermiform appendix, پینچله کویره.
پینشی دهورترئ " appendix " وه " vermiform process ".
vermifuge (vūr'mā-fūj'), *adj.* کرمی ناوسک کوژ یا فریندر.
vermilion (vēr-mil'yān), *n.* (۱) ژهنگیر پهنگیکی سووره دهرئ (۲) پهنگی سووری نال.
له ناسن دژئ ژهنگ. (۳) پهنگی سووری نال.
adj. سووری نال
vermin (vūr'min), *n.* (۱) جانهوری: جانهوری زیانبهخش!
جروجانهور: (۲) [British], بالنده یا گیانهوری نیچیرهوان.
(۳) (۱) کسبکی بیس و زیانبهخش! کسبکی جانهورانه.
(ب) نهم کسانه نهگشتی.
vermination (vūr'mā-nā'shān), *n.* (۱) جانهورتیدان: کرم!
جانهوراوی: کرم خواردن. (۲) زاوژئی جانهور: نژدبوون یا پهرسهندن
جانهور
verminous (vūr'min-əs), *adj.* (۱) جانهوری: له جانهور دهجنت.
(۲) جانهوراوی: جانهورتیدان: پر له جانهور.
(۳) له جانهورموره داکوتوو (۴) زیانبهخش! بیس! بهد.
-verminously (*adv.*)
vermivorous (vēr-miv'ēr-əs), *adj.* کرمخور: جانهورخور.
vermouth (vēr-mōōth', vūr'mōōth), *n.* قهرموس شهرابی
سپی بژن و بهارات تیکراو.
vernacular (vēr-nak'yoo-lēr), *n.* (۱) زمانی پتهی وولاتیک یا
شونیک (۲) زمانی خومالی: زمانی پوزانهی خهک: زمان یا شیومزمانی
ناوچهیه: زمانی پتهی
(۳) زمانی تاییهتی بیسهیه یا رستهیه: (in the legal ~)
(۴) زاراو: ووتهی زاراوی. (۵) ووتهی خومالی.
(۶) ناری خومالی پوهه و گیاندار نک ناوه زانستی-یهکیان.
adj. (۱) خومالی (زمان): تاییهتی به زمانی رستهی ناوچهیه یا وولاتیک.
(۲) زمانی خومالی بهکارهیندر (a ~ writer)
(۳) به زمان یا شیومزمانی خومالی نووسراو.
(۴) تاییهتی به شیوازی خانوسازی ناوچهیه.
(۵) له ناوچهیهکوره داکوتوو: هی ناوچهیهکی تاییهتی: (a ~ disease)
(۶) تاییهتی به ناوی خومالی پوهه و گیاندار نک ناوه زانستی-یهکیان.
-vernacularly (*adv.*)
vernacularism (vēr-nak'yoo-lēr-iz'm), *n.* روت یا
ووشیهکی خومالی
vernal (vūr'n'l), *adj.* (۱) بهاری: تاییهتی به بهار:
(~ sunshine)
(۲) بهاری: له بهاردا بووداو: (~ migration)
(۳) بهاری: له بهار دهجنت: تهروپ: (~ greenery)
(۴) گمنجی: لاوی
vernal equinox, پوزگهراوهی بهار: بهرامبری شمو پوزله وهرزی
بهاردا
vernalize (vūr'n'l-iz'), *v.t.* به پهله پینگیانندن: به پهله گول پینگردن و
بهیرگریزی پوهه به سازکردن تژوو سهلهکهای له تاریکیدا پینش چاندنی
یا ناشتنی
-vernalization (*n.*)
vernation (vēr-nā'shān), *n.* شیوهی رنکخرانی گهای خونه.
vernier (vūr'ni-ēr, vūr'nēr), *n.* پیوهری نژر وورد: ترازووی وورد
(که له شیوهی راستی نیشانه کراودایه). (همروها " vernier scale ")
veronica (və-rōn'i-kə), *n.* (۱) بروخساری عیسا لهسر نهر
دهسته-سهری خونیکه-یان پین سروه (۲) دهسته-سهره خوی

(۳) وینهی عیسا لهسر قوماش.
(۴) پروهکینکه گولنی شین و سپی و مژدهگری.
(۱) بالورکه: میخکه.
(۲) قورنی بالورکه-یه به هندی گهلاوه به پشتی بژنی ووشکانی-یهوه
بالورکاوی
verruca (ve-rōō'kə), *n.*
verrucose (ver'oo-kōs'), *adj.* Also verrucous, بالورکاوی
versant (vūr'sānt), *n.* (۱) لیرایی: لیرکه.
versatile (vūr'sā-til), *adj.* (۱) فره بههره: فره توانا:
(a ~ writer, musician, etc.)
(۲) مین بار: حولولی: گوپاو: (~ moods)
(۳) خولاوه: سوورپاوه
(۴) بؤ گهلیک شت بهکاردهیندر: فره سوود: (a ~ tool)
(۵) به ناسانی جولیندراو بؤ پینشموه دواره (چنگی بالنده): (a ~ toe)
versatility (vūr'sā-til'ə-ti), *n.* (۱) فره بههری: فره توانایی:
(a writer of great ~)
(۲) بؤ گهلیک نیش بهکارهیندر: فره سوودی.
(۳) به ناسانی خولانه یا سوورپانهوه.
vers de société, [Fr.], هونراوی کوزی کومه-لایهتی بهر (که داناو
نمستق و به تهرسهوه خوش بین و بؤ رابواردن:
(همروها " society verse ")
(۱) دیوه هونراوه. (۲) هونراوه: شیهر. (۳) همنهست.
(۴) برگه همنهست: کهرته همنهست. (۵) بهند (شینجیل, قورنان)
v.t. & v.i. هونینهوه: همنهست دانان: هونراوه داریشتن.
versed (vūr'st), *adj.* شارمزا (له رستهیه یا باسینکدا):
زانان: بهتوانا: (He was well ~ in several languages.)
versicle (vūr'si-k'l), *n.* (۱) دیریک یا بهندیکی شینجیه همنهست دهریتو.
کوزی کلنیمش له دواپوه دهریتو. (۲) کهرته همنهست.
versicolor (vūr'si-kul'ēr), *adj.* Also versicolored, (۱) فره:
رهنگ: همنهست: پهنگاوهرنگ. (۲) رهنگ گوز.
versification (vūr'sā-fi-kā'shān), *n.* (۱) هونینهوه: هونراوه
دانان یا همنهست: هونراوه داریشتن. (۲) شیوهی همنهست:
شیوهی رنکخستن هونراوه.
versifier (vūr'sā-fi'ēr), *n.* (۱) هونر: شاعر. (۲) poetaster.
versify (vūr'sā-fi'), *v.t.* (۱) هونینهوه: هونراوه دانان یا داریشتن.
(۲) هونراوه لهسر دانان: هونراوه پیداهلدان: به هونراوه گیرانهوه.
(۳) پهخشان وهرگیران بؤ هونراوه.
version (vūr'shān, vūr'shān), *n.* (۱) وهرگیران (له زمانیکهوه
بؤ زمانیکی تن. (ب) [V-], وهرگیرانی شینجیل:
(the King James ~ of the Bible)
(۲) شیوهی گیرانهوهی بوودانیک یا مهسهلهیه (بهینی گۆشه یینین و
بؤچوون): (His ~ of the event differs from mine.)
(۳) وینه: جهشن: شیوهی جیا (a different ~ of the game)
(۴) وینهی جیای بههره-مینکی هونهی یا ویزهیی:
(a film ~ of the story)
(۵) (۱) وهرچرخانی مندالان
(ب) وهرچرخاندنی ناولمه بؤ ناسان کردنی مندالبوون.
vers libre, [Fr.], = free verse.
vers librist (vār' lē'brist), [Fr.], هونهری هونراوی نازاد.
verso (vūr'sō), *n.* (۱) لاپهری چپی پهرتووک و پهرای کراوه: پشتی
لاپهره: پشتی گه. (ووشی " recto " ببینه).
(۲) پشتی پارهی وورده یا میدالیه. (ووشی " obverse " ببینه).
verst (vūr'st, verst), *n.* قیرست: پیوانه-یهکی پوسی-یه بریتی-یه له
(۲۵۰۰) پین.
(۱) دژ: به:
versus (vūr'səs), *prep.*
(plaintiff ~ defendant; one basketball team ~ another)
(۲) بهرامبر: به: بهرامبر: شگهر بهراووردی بکیت لهگهل:

(traveling by plane ~ traveling by train)

vert (vũrt), *n.* (۱) سەۋىيىسى دارىستان؛ دارى درەختى گۆڭگىيى دارىستان (ب) مافى دارى دارىستان بېرىنە.

(۲) رەنگى سەۋىيىسى (لە درووشى سوارچاڭكى و خانەدانىدا).

vertebra (vũr'tə-brə), *n.* (pl. vertebrae). بېرىنە؛ بېرىنە**vertebral** (vũr'tə-brəl), *adj.* (۱) بېرىنەسى؛ تايىپەتى بە بېرىنە. (۲) بېرىنەدار.**vertebral canal**, = spinal canal.**vertebral column**, = spinal column.**vertebrate** (vũr'tə-brāt, vũr'tə-brit), *adj.* (۱) بېرىنەدار.

(۲) تايىپەتى بە بېرىنەدار؛ بېرىنەدارى

n. كىيىندارى بېرىنەدار.**vertex** (vũr'teks), *n.* (۱) پۇتە؛ ئوتتە؛ ئوتتە؛ سەر.

(۲) توقەسەر؛ ئوتتە؛ تەپلى سەر.

(۳) توقەسەرى ئاسمان؛ ئىش بەشە ئاسمان كە بەسەر سەرەۋىيە.

(۴) ئوتتە رەتە ئىندازەسى؛ پۇتە (ئەندازە).

vertical (vũr'ti-k'l), *adj.* (۱) پۇتە؛ ئوتتە؛ توقەسەرى.

(۲) ستوتى (۳) توقەسەرى (كىيىنەۋىزىنى)؛ تەپلى سەر.

n. (۱) ئىش ستوتى. (۲) بارى ستوتى؛ ۋەستى ستوتى.**verticality** (vũr'ti-k'al'a-ti), *n.* (۱) ستوتىنى.

(۲) بارى خور كە بەسەر توقەسەرەۋە بىت.

vertically (vũr'ti-k'l-i, vũr'tik-li), *adv.* (۱) بە ستوتى.

(۲) بەسەر توقەسەرەۋە.

vertical union, يەككىنى كىرىكارىنى مەمە پەلە ھاپپەشە. (۲) ھوشى "horizontal union" بېيىنە.**vertices** (vũr'tə-sēz'), *n.* alternative plural of vertex.**verticil** (vũr'ti-sil), *n.* چەند كەلە؛ گۈلەك بە دەۋرى لاسكىندا.

بە شىۋەيەكى ئەلغەبى.

verticillate (vēr-tis'l-it, vēr-tis'l-āt'), *adj.* كەلە؛ گۈلەكەنى.

بە ئەلغەبى بە دەۋرى لاسكىندا.

vertiginous (vũr-tij'ə-nəs), *adj.* (۱) خولادە؛ سوراۋە.

(۲) گىژا؛ ۋور. (ب) ھى گىژى؛ سەرەخۇن. (۳) گىژىكەر؛ ۋوپكەر.

(۴) بىن بار؛ مەمىشە دەگۈن؛ زوۋ زوۋ دەگۈن؛ بگۈن.

vertigo (vũr'ti-gō'), *n.* گىژى؛ ۋوپى؛ سەرەخۇن؛ سەرەۋىيە.**vertu** (vēr-tōō', vũr'tōō), *n.* = virtue.**vervain** (vũr'vān), *n.* = verbena.**verve** (vũrv), *n.* (۱) پەرۋش بەتايىپەتى لە بېرور؛ دېرىندە؛

جۇش (بېرور، ھونەر)؛ چالاكى؛ تىن. (۲) گىژىكەر؛ ۋوپكەر.

(۳) تىن؛ زىندوۋىتى؛ چوستو چالاكى؛ چالاكى؛ پەرۋش.

(۴) [Rare] بەھرە؛ توانا؛ زىرەكى.

vervet (vũr'vit), *n.* مەيموۋىنىكى ئەفەرىقى بچوۋە**very** (ver'i), *adj.* (۱) تەۋاۋ؛ بە تەۋاۋى؛

(the ~ reverse of the truth)

(۲) ھەمان؛ دەقارەق: (That is the ~ hat I lost.)

(۳) تەنەنت؛ تەنەنت؛ تەۋىش: (The ~ house shook.)

(۴) لە كارەكە؛ شەتەكە خۇيە: (They were caught in the ~ act.)

(۵) ھەر؛ تەنەنە ھەر بىن ھېچى تە:

(The ~ mention of the name upset her.)

(۶) [Archaic] (۷) پاستەقېنە؛ پاست.

(۸) پەرە: (the ~ vengeance of the people)

adv. (۱) زۇر؛ نىچكار زۇر؛ ھەتا بلى: (~ happy, sad, hungry, etc.)

(۲) بەراستى: (the ~ best thing to do)

(۳) بەبىن كەمۇ زىادە؛ دەقارەق: (the ~ same man)

very high frequency, لەرەى زۇر بەزى (كارەبا؛ رادىۋو تەلفىزىۋن).**very low frequency**, لەرەى زۇر تەزى (كارەبا، رادىۋو تەلفىزىۋن).**vesica** (vi-si'kə), *n.* مەزەلدان؛ تورەكەى زىار.**-vesical** (*adj.*)**vesicant** (ves'i-kənt), *adj.* بىلۇق پىكەر؛ ھەلتۇقۇن.*n.* دەرمانى بىلۇق پىكەر (جەنگى كىمىۋى)؛ ماددەى ھەلتۇقۇن.**vesicate** (ves'i-kāt'), *v.t. & v.i.* بىلۇق پىكەردن؛ ھەلتۇقۇندىن.**vesicatory** (ves'i-kə-tōr'i, və-sik'ə-tō'r'i), *adj. & n.* = vesicant.**vesicle** (ves'i-k'l), *n.* (۱) تورەكە (لەش). (۲) بىلۇق؛ تىلۇق.

(۳) بۇشايى پەردى ئاگرېزىن.

vesicular (və-sik'yoo-lēr), *adj.* (۱) تورەكەكى (تۇنكارى)؛

شىۋە تورەكەكى. (۲) بىلۇق؛ تىلۇق.

vesiculate (və-sik'yoo-lit), *v.t.* بىلۇق پىكەردن؛ ھەلتۇقۇندىن.*v.i.* بىلۇق كەردن؛ ھەلتۇقۇن.*adj.* (۱) بىلۇق؛ تىلۇق. (۲) تورەكەكى.**-vesiculation** (*n.*)**vesper** (ves'pēr), *n.* (۱) ئىۋارە. (۲) ئوزۇنى ئىۋارە.

(ب) بانگى ئىۋارە؛ زەنگى ئوزۇنى ئىۋارە.

(۳) [V-]، ئىستېزە ئىۋاران؛ قىنۇس؛ ئامى؛ ئامىد.

(پىشى دەۋرى: "evening star"، "Venus" ۋە "Hesperus")

adj. (۱) ھى ئىۋاران. (۲) ھى ئوزۇنى ئىۋارانى كلىنە.**vesperal** (ves'pēr-əl), *adj.* [Rare]. ھى ئىۋاران؛ ھى ئوزۇنى ئىۋاران.*n.* (۱) ئامىلەكى ئوزۇنى ئىۋاران.

(۲) پەردەى قوربانىكا (بۇ داپۇشىنى لەنئىۋان ئوزۇنەكاندا).

vespers (ves'pērz), *n.pl. Also Vespers*, ئوزۇنى ئىۋارانى

كلىنە. (۲) ئوزۇنى يەك شەمەن لە ھەندى كلىنەدا.

vesper sparrow, چۆلەكە ئىۋارە؛ چۆلەكەكە لە ئىۋاراندا دەخوینىت.**vespertine** (ves'pēr-tin, ves'pēr-tin'), *adj. Also vespertinal*,

(۱) ھى ئىۋاران؛ تايىپەتى بە ئىۋاران. (۲) لە ئىۋاراندا پوۋدەدات.

(۳) لە ئىۋاراندا دەكرىتەۋە (گۈل).

(۴) لە ئىۋاراندا دەكرىتە جەۋۋول (رەك شەمشەمەكۈرە).

vespiary (ves'pi-er'i), *n.* (۱) شارە زەردەۋالە؛ ھىلانەى زەردەۋالە.

(۲) گىشت زەردەۋالەى ئاۋ ھىلانەيەك.

vespid (ves'pid), *n.* زەردەۋالە؛ زەردەۋىرە.*adj.* زەردەۋالەى؛ زەردەۋىرەى**vespine** (ves'pīn, ves'pin), *adj.* زەردەۋالەى؛ زەردەۋىرەى**vessel** (ves'el), *n.* (۱) دەفر؛ قاپ؛ شوشە؛ جام.

(۲) كەشتى؛ پاپۇر؛ بەلەم. (۳) بالۇن؛ فېۋكە.

(۴) بۇرى خۇن؛ دەزۋەلى خۇن؛ خۇننەنەر؛ خۇننەنەر: (a blood ~)

(۵) بۇرى ئاۋوگ بەرى درەختو پوۋەك.

vest (vest), *n.* (۱) يەلەك؛ سوخمە. (۲) [British]، فانىلە.

(۳) [Archaic]، كراس؛ جل؛ بەرگ.

(۴) [Obs.]، عەبا؛ يا جەبى قەشە.

v.t. (۱) لەبەركەردن (بەتايىپەتى جەبى قەشە): (to ~ a bishop)

(۲) جل لەبەركەردن؛ پۇشىن.

(۳) (in ~)، خىستەسەر (تاپۇى خانوۋ و زەۋى وزان؛ خىستە زىردەستەۋە؛

دەسەلات پىندان؛ پىندان؛

(He ~ed his estate in his son.; to ~ authority in a new official)

(۴) (with ~)، كەردن بە لىپىسراۋ؛ دەسەلات پىندان؛ دانەدەست:

(to ~ the new board with power to increase production)

v.t. (۱) جل لەبەركەردن؛ جەبى قەشە كەردنەبەر خۇ.

(۲) (in ~)، پىندان (تاپۇ)؛ كران بە خاۋەن؛ بون بە خاۋەن.

vesta (ves'tə), *n.* دەنەكە شقارەتى مۇم يا دارى كورت.**Vesta** (ves'tə), *n.* فېستە؛ بانوخواى ئاگرەدان (نەفسانەى پۇمانى).**vestal** (ves'tl), *adj.* (۱) تايىپەتى بە "فېستە" (ۋەشەى پىشۋو بېيىنە).

- له‌دایکتو (a ~ fetus).
 (۲) دهریت: سهرز ده‌بیت: ږگ دده‌کوئیت: (seeds ~).
 (۳) کرده‌نی: توانای ژیان و مانه‌وی همه:
 (a ~ solution; a ~ country, state)
viaduct (vi'ə-duk'), *n.* پرډ (به‌تایبته‌ی که به‌سر شیونک‌مهره بڼو له‌سر جه‌ند پای‌بیک بڼو له‌سر جه‌ند پای‌بیک بڼو شووشه‌ی بجوونکی دهرمان شووشه. (هرمه‌ها " phial ").
vial (vi'əl), *n.* کرده‌نی شووشه‌ی (دهرمان): له شووشه‌دا هه‌لگرتن.
via media (vi'ə mē'di-ə), [L.], *n.* میان‌ه‌وی: مام ناو‌ندیتي (له هه‌لوئست وچووندا).
viand (vi'ənd), *n.* (۱) خوارده‌مه‌نیک: خوارنیک: چیش (۲) خوارده‌مه‌نی (به‌تایبته‌ی هی خوش): خوارن: نان‌وړقه.
viatic (vi-at'ik), *adj.* Also **viatical**, تایبته‌ی به‌کشت و ږگه.
viaticum (vi-at'i-kəm), *n.* (۱) توشو: خرجی ږگه. (۲) شپوې خواهانه (که دهرن به‌کسک له‌کیانه‌لدا): شپوې کیانه‌لای (خاچ پهرستی).
viator (vi-ā'tōr), *n.* پښور.
vibraculum (vi-brak'yoo-ləm), *n.* نه‌دامنکی همدن کیانه‌وهری: قوز‌ه‌یی به‌له‌قامچی ده‌چیت.
vibrancy (vi'brən-si), *n.* (۱) له‌رینه‌وه: له‌رین. (۲) ده‌نگنده‌وه.
vibrant (vi'brənt), *adj.* (۱) ده‌لرینه‌وه: ده‌لرین: له‌رینک و ده‌نگار. (۲) ده‌نگنده‌وه: (۳) جم‌وچولای: پر له‌خه‌ک و همیشه هاتوچوې تڼدایه: زیندرو (محاز): (streets; a ~ city ~).
 (۴) چالاک: جوست و چالاک: به‌گوږ: گورج و گول.
 (a ~ woman, personality, etc.)
 (۵) ده‌نگار: ده‌نگارسی: ده‌نگنده‌وه.
n. تیپی ده‌نگار یا ده‌نگنده‌وه.
-vibrantly (*adv.*).
vibraphone (vi'brə-fōn'), *n.* نامیرنکی موسیقیه.
vibrate (vi'brāt), *v.t.* (۱) له‌راندنه‌وه: (۲) راو‌شاندن.
v.t. (۱) له‌رینه‌وه. (۲) له‌رین: راو‌شان. (۳) ده‌نگنده‌وه.
 (۴) وورژان: هاتنه‌جوش: موچرکه پڼداهاتن له‌خوشیدا: (She ~ed with joy.)
 (۵) پارایی کردن: دوولنی کردن.
vibratile (vi'brə-tīl, vi'brā-tīl'), *adj.* (۱) هی له‌رینه‌وه: تایبته‌ی به‌له‌رین (۲) ده‌لرینه‌وه: ده‌توانن بله‌رینتیره.
-vibratility (*n.*).
vibration (vi-brā'shən), *n.* (۱) له‌رینه‌وه: له‌رانه‌وه (۲) له‌رین: راو‌شان: له‌رین: پارایی: دوولنی. (۴) وورژان (هست): جوش. (۵) له‌ره: له‌رزه.
-vibrational (*adj.*).
vibrator (vi'brā-tēr), *n.* (۱) چه‌کوشی زه‌نگی کاره‌بایی (۲) نامیری نه‌ره‌لرک (بیل لیش شیلان): له‌رینه. oscillator (۳) هی له‌رینه‌وه: (۱) هی له‌رینه‌وه: (۲) ده‌لرینتیره (۳) ده‌لرینه‌وه (۴) ده‌نگنده‌وه.
vibrio (vib'ri-ō'), *n.* به‌کتریا به‌له‌شپوهی ویرگول یا تیپی S دایه.
vibriosis (vib'ri-ō'sis), *n.* "vibrio" هوه: نه‌خوشی به‌له‌به‌کتریا: (وه‌ک پشان‌وه یا کولترا): توش دهرن: (وه‌ک پشان‌وه یا کولترا).
vibrissa (vi-bris'sə), *n.* (۱) توکی دهری لووتی گیاندری وه‌ک پشپله: (۲) پهری وه‌ک ډرکه له‌نرک دهری همدن بلانده‌ی کره‌مخوره.

- vibroscope** (vi'brə-skōp'), *n.* له‌ره‌پڼو: پڼوهری له‌ره.
viburnum (vi-būr'nəm), *n.* (۱) جوزه دهرن یا پوره‌نیکه گول. سبب و به‌ری سور ده‌گر: (۲) توئگی نه‌م پوره‌که که بڼ دهرمان به‌کار دیت.
vicar (vik'ər), *n.* (۱) جیگر: جینشین: نوئنه. (۲) قمشه: قمشه‌ی لپرسراوی ناوچه‌به‌ک.
 (۳) [V-], پایا. (هرمه‌ها " Vicar of Christ ").
vicarage (vik'ər-ij), *n.* (۱) مالی قمشه. (۲) موچه‌ی قمشه. (۳) نیش‌وکاری قمشه: پله‌وپایه و ده‌سه‌لاتی قمشه: قمشه‌به‌تی.
vicarate (vik'ər-it, vik'ə-rāt'), *n.* = **vicariate**.
vicar forane, جیگری سرکه قمشه.
vicarial (vi-kār'i-əl, vi-kār'i-əl), *adj.* (۱) قمشه‌یی: تایبته‌ی به‌قمشه‌ی ناوچه. (۲) قمشه‌به‌تی کردوه.
 (۳) له‌لاین نوئنه‌وه کراو: به‌نوئنه‌ی یا جیگر سپن‌دراو: (powers ~).
vicariate (vi-kār'i-it, vi-kār'i-āt'), *n.* Also **vicarate**, -(۱) قمشه‌به‌تی: پله‌وپایه و ده‌سه‌لاتی قمشه. (۲) قمشه‌نشین: ناوچه‌ی لپرسراوی قمشه. (۱) له‌جڼی یا له‌بری. (۲) له‌جڼی ترکراوه: له‌جڼی کسینکی تر دهرپراوه: (punishment ~).
 (۳) جیگری: نوئنه‌ری: به‌جیگر یا نوئنه‌ی سپن‌دراو: (authority or power ~).
 (۲) خوشی لږ وهرگراو له‌رڼی به‌خیمان به‌شداربوونی خوشی کسینکی تره‌وه (a ~ thrill; He gets ~ pleasure from his children's success.)
-vicariously (*adv.*); **vicariouslyness** (*n.*).
vicarly (vik'ər-li), *adj.* قمشه‌یی: له‌قمشه‌هاتو: بڼ قمشه‌شیاو.
vicarship (vik'ər-ship'), *n.* قمشه‌به‌تی: پله‌وپایه‌ی قمشه‌به‌تی: ماه‌وی قمشه‌به‌تی.
vice (vis), *n.* (۱) به‌دخووی: خوری خراب: کاری خراب. (۲) به‌درفتاری: په‌وشتی نرم: سره‌رینتی: سوکی: داوین پیسی. (۳) قه‌جیه‌به‌تی: قه‌جیه‌ی (۴) کم‌و‌کووپی. (۵) له‌که. (۶) لوازی: نا‌قموای لیش. (۷) به‌دخووی گیاندری مالی وه‌ک نه‌سپ و سه‌ک (۸) [V-], نوئنه‌ری جوزه شانو‌گره‌ری به‌ک نیشانه‌یی نینگلزی کونه که نوئنه‌ری به‌درفتاری به‌ک یا هم‌مو به‌درفتاری به‌ک بو. له‌باتی: له‌جباتی: له‌بری.
vice (vi'si), *prep.*
vice (vis), *n.* & *v.t.* = **vise**.
vice- (vis), (vice-president).
vice-admiral (vis'ad'mə-rəl), *n.* جیگری نه‌دیرال.
vice-consul (vis'kon's'l), *n.* جیگری قونسول.
vicegerency (vis'jēr'ən-si), *n.* (۱) جیگری: جینشینی: پله‌وپایه‌ی جینشین. (۲) جیگرنشین: ناوچه‌ی ژنده‌ستی جیگر.
vicegerent (vis'jēr'ənt), *n.* جیگری پاشا یا فرمان‌وه: جینشین: نوئنه.
-vicegeral (*adj.*).
vicenary (vis'ə-ner'i), *adj.* بیستی: بیست: تایبته‌ی به‌بیست.
vicennial (vi-sen'i-əl), *adj.* (۱) بڼ بیست سال. (۲) بیست ساله: هر بیست سال جارک پووددات.
vice-presidency (vis'prez'ə-dən-si), *n.* جیگریتی سرزک: جینشینی سرکومار: پله‌ی جیگری سرزک.
vice-president (vis'prez'ə-dənt), *n.* (۱) جیگری سرزک (ولات، کومپانیا، ږنخراو). (۲) [V-P-], جیگری سرکوماری نه‌میرکا.
-vice-presidential (*adj.*).
viceregal (vis'rē'g'l), *adj.* تایبته‌ی به‌جیگری پاشا.
viceregent (vis'rē'jənt), *n.* جیگری پاشا یا فرمان‌وه.
-viceregency (*adj.*); **viceregent** (*adj.*).
vicereine (vis'rān), *n.* (۱) ژنی جیگری پاشا. (۲) [Rare], جیگری شائن.

viceroi

viceroi (vis'roi), *n.* (۱) جیگری پاشا (که همرئیک دهبات به پئوه)
(۲) جزیره بېرولېمکی نه مریکی رهش و سوره.

viceroyalty (vis'roi'al-ti), *n.* (۱) جیگری پاشا جینشینی
پاشا (۲) جیگری پاشانشین؛ همرئیکه که جینشینی پاشا به پئوه دهبات.

viceroyship (vis'roi-ship'), *n.* = viceroyalty.
vice squad, پولیسې ره ورشت؛ پولیسې له ناوېرې به پر مه وروشتی
(که قه حبه به تی و قوماړ کردن ده گریته وه).

vice versa (vi'si vür'sə), به پېنجه وانوه؛ وکی ترا

Vichy water, به پېنجه وانوه شوه
vicinage (vis'n-ij), *n.* viciaity (۱) ناوی کاناری

(۲) خملکی گهره؛ دانیشتوانی ناوچه پیک یا گهره کیک.
(۳) دراوسېتی؛ دراوسې به تی؛ هاوسن به تی؛ نژیک.

vicinal (vis'n-əl), *adj.* (۱) نژیک؛ به ته نېشت (۲) ناوځ (ریگه وېان).
vicinity (və-sin'ə-ti), *n.* (۱) نژیک؛ نژیکتی؛ ته نېشت.

(two restaurants in close ~)
(۲) دهر ورېشت (There are no stores in the ~ of our house.)
(۳) گهره

vicious (vish'əs), *adj.* (۱) پیس پر وروشت؛ به د نزم؛ بې حیا؛
(a ~ person)

(۲) پوچ؛ چوت؛ به تال (به لکه): (a ~ argumeni)
(۳) (۱) در؛ درنده؛ هار؛ شه پنگین: (a ~ dog, person, etc.)
(ب) سرکینش؛ له قه هاوړی؛ چه تون: (a ~ horse)
(۴) ناپه سنده؛ به د خراب؛ پیس: (a ~ rumor)
(۵) [Obs.] بوگه؛ پیس (ناو، هرا... هند).

-viciously (adv.); viciousness (n.).

vicious circle, پېنجه به دهره؛ نه لقی بې بې؛ نه لقی خالی.
vicissitude (vi-sis'ə-tōd', vi-sis'ə-tūd'), *n.* (۱) گوزن
(بارودوخ، بهخت)؛ هه لېز و دابه زې زیان.

(They remained friends through the ~ of thirty years.)
(۲) به دوا یکه د هاتر (شور و وځ)؛ به دوا؛ یکه له دوا یکه.
(۳) گوزن؛ گوزین؛ همیشه گوزن.

vicissitudinary (vi-sis'ə-tōd'd'n-er'i), *adj.* همیشه گوزن؛
به نوره هاتو؛ زور و زور گوزن.

vicissitudinous (vi-sis'ə-tōd'd'n-əs, vi-sis'ə-tū'd'n-əs),
adj. = vicissitudinary.

victim (vik'tim), *n.* (۱) قربانی؛ (۲) که سیکي کوزو یا چه سیتراوه.
(۳) لیکه ماو؛ زیان لیکه ووتو: (~s of war)
(۴) هه لخنه تاو؛ چاوبه سترکراو؛ ده سترپاو؛ ساخته لیکراو.

victimize (vik'tim-īz'), *v.t.* (۱) کردن به قربانی.
(۲) کوشی؛ چه ساندنه وه؛ (۳) ده سترپن؛ هه لخنه تاندن؛ ساخته لیکراو.

-victimization (n.); victimizer (n.).

victor (vik'tēr), *n.* (۱) زال؛ سرکه ووتو؛ (۲) براوه.

victoria (vik-tôr'i-ə, vik-tôr'yə), *n.* (۱) عهده بانه پیکي نزمی.
دو نه سېی دو که سې سهر به تاله. (۲) نو تو مېلینکی ته ختی کونه.
(۳) پوهه کینکی ناوی که لا پانی نه مریکی به.

Victorian (vik-tôr'i-an, vik-tôr'yən), *adj.* (۱) فیکتوری
فیکتوریایی؛ تابه تی به ماوهی فرمانه وایی شازنی نینگلتره "فیکتوریا"
(سالن ۱۸۳۷-۱۹۰۱)؛ له ماوه به دا نو سوراوه یا کراوه: (a V~ novel).

(۲) کونه پرست و میشک ته سک و توند و تیز پوهه کشی له پوری پموشته وه.
(۳) زور را زاده و نه خشینتراو قه به (که ره سې ناو مان و خانووسازی).

n. که سیکي فیکتوریایی؛ که سیکي سهر دمی شازن فیکتوریا؛ که سیکي
کونه پرست و میشک ته سک و به پوهه کشی توند و تیز له پوری پموشته وه.

Victorianism (vik-tôr'i-an-iz'm), *n.* فیکتوریایی؛ (۱) تابه خوی
سهر دمی فیکتوریا (له پوری پموشته و بیروا و شیزا زمه).

view

(ژماره (۲)) ووشه ی پېشور بېینه. (ب) نمونه پیکي فیکتوریایی؛
شقیکه تابه خوی فیکتوریایی بونین.

victorious (vik-tôr'i-əs, vik-tôr'yəs), *adj.* (۱) زال؛
سرکه ووتو: (a ~ army).

(۲) زالی پېشانده؛ سرکه ووتو یی یا براوه یی دهره خات: (a ~ smile)
-victoriously (adv.); victoriousness (n.).

victory (vik'tə-ri, vik'tri), *n.* (۱) زالېون؛ سرکه ووتن (چه ننگ)؛
زالی. (۲) برنده وه (پېشورکې)؛ بوییدان.

victress (vik'tris), *n.* ژنی سرکه ووتو؛ ژنی براوه
victual (vit'l), *n.* Also vittle, (۱) خواره دمه نی؛ خواردن.
(۲) (pl.) نازو ووه.

v.t. خواره دمه نی پیدان؛ نان پیدان.
(۱) [Rare or Archaic] خواردن؛ نان خواردن. (۲) نازو ووه خستن.

victualer, victualler (vit'l-ēr, vit'lēr), *n.* (۱) نازو ووه چی -
سوپا یا هیزی دهریایی؛ دوکانداری نوردوگا (۲) که شتی نازو ووه؛

که شتی خواره دمه نی. (۳) [British] نو تیلچی؛ خانچی؛ مه یخانه چی
vicuña (vi-kōon'yə, vi-kū'nə), *n.* (۱) گیانه وهرنکی نه مریکای
باشووره له توخمی خوشتر "لامه" بې خوری به نهرمه که یه بخینوده کرن.

(۲) (۱) خوری نه گیانه داره. (ب) قوماشی نه خوری به.
بېینه (فلان لاپه ره یا پرتوکه). v. Abbr. v., vid., [L.]

vide (vī'di), *adv.* Abbr. via., (۱) واکا.
videlicet (vi-del'ə-sit), *adv.* Abbr. via.,

video (vid'i-ō'), *adj.* فیدوی؛ فیدو؛ تهله فزیونی؛ ونه یی.
(۱) فیدو. (۲) تهله فزیون. (۳) ونه یی فیدو یا تهله فزیون.

videogenic, له فیدو یا تهله فزیوندا جوان دهنونین؛
له فیدو یا تهله فزیوندا باش دهره چیته.

video tape, شریتی فیدو؛ شریتی تهله فزیون؛
تومار کردن له سهر شریتی فیدو.

vedette (vi-det'), *n.* = vedette.
همول بې دان (له پېشورکې)؛ مملتی له گال کردن بې شقیکه؛

(They ~ed with one another for first place. ~ to ~ with one another for her heart)
(۱) [Obs.] گره وکردن

(۲) [Rare or Archaic] خسته مملتی وه؛ بویو پین پیکر دن
فیتنامی؛ تابه تی به فیتنام و.

Vietnamese (vēt'nə-mēz'), *adj.* گال و کلتور ره که ی.
(۱) فیتنامی؛ هاویش تماندی پیکي فیتنام. (۲) زمانی فیتنامی؛ فیتنامی

view (vü), *n.* (۱) بینن؛ سهر کردن؛ تیروانن؛ تی ووردیونه وه.
(۲) له بهر چاو: (~ not a person in ~).

(۳) بوجوون: (He takes a correct ~ of the situation.)
(۴) دیمه: (a beautiful ~ from the window).

(۵) ونه؛ نیگار (به تابه تی هی دهشت).
(۶) پو؛ پووخسار؛ شپوهی دهره وه؛ پوواله.

(۷) یا؛ بیروا: (May I have your ~ on the matter?)
(۸) نامانج؛ ناوات؛ هیوا: (He had a ~ to bettering his condition.)

(۹) به ته مایوون؛ له بهر چاو بون: (We had no ~ of failure.)
(۱۰) کورته: (The author gave a brief ~ of his book.)

(۱۱) تیروانینی جی تارن له لایم سویند خوارانه وه (دادگری)
(۱) تیروانن؛ پشکتنن؛ تی ووردیونه وه. (۲) بینن؛ چاوپیکه ووتن.

(۳) بیروا کورنه وه؛ لیکولینه وه.
(۱) له بهر چاو؛ دیار؛ شاکرا. (۲) لای ده کولرته وه.

(۳) له یاددا؛ له بیردا. (۴) وه نامانج یا هیوا.
(۵) له به ته مایووندا.

له بهر نه وه؛ له بهر؛ به هوی
له بهر چاو؛ خراوته پېش چاو.

in view of, on view, point of view, = viewpoint.

(ه) [Obs.], (ا) تۆلەمسەندى؛ تۆلە لىكەردىنەمە. (ب) سزادان.

-vindicator (n.).

vindication (vin'dā-kā'shən), n. (۱) بەخشىن؛ بىر سىپىتى؛

ئازادىكران؛ بىن گوناھى دەرخران؛ پەراندەنەمە. (۲) بەلگەى بە پەوا بىيىن؛

بەلگەى پەراندەنەمە يا بىن گوناھى سەلماندن.

vindictory (vin'di-kā-tōr'i, vin'di-kā-tō'ri), adj. -(۱)

پەرەنچەرەمە؛ بىن تاوانكەر؛ بىن گوناھى دەرخران؛ لايەنگەر؛ بە پەوا بىيىن.

(۲) سزايى؛ تۆلەيى؛ لە رووى سزا يا تۆلەمەمە كراو.

vindictive (vin-dik'tiv), adj. (۱) قىناۋى؛ قىن ھەلگەر؛ پىق ھەلەر؛

كىنە لە دل؛ قىن لە سىك؛ بە قىن؛ (a ~ person).

(۲) سزايى؛ تۆلەيى؛ بۇ سزادان يا تۆلەمسەندە: (a ~ punishment).

-vindictively (adv.); vindictiveness (n.).

vine (vīn), n.

(۱) پۈرەكى خشۇك يا خۇھەلۋاس.

(۲) لاسكو تەرزى ئەم جۇرە پۈرەكە.

(۳) مېۋە دارمىۋ.

vinedresser (vin'dres'ēr), n.

مېۋەر.

vinegar (vin'i-gēr), n. (۱) سىركە (۲) قىسمى پەق؛ پەروشىتى شەپانى؛

تۈپەرتىۋى؛ تىرشو تالى. (۳) vim.

vinegar eel (or worm),

كۆمى سىركە.

vinegarette (vin'ā-gēr-et'), n. = vinaigrette.

vinegarroon (vin'i-gā-rōōn'), n. Also vinegarone, جۈرە

دۈۋىشكىكى گەرەى بىن ژەھرە كە وورۇنئىرا بۇنىكى ۋەك سىركەى ئى دەيىتەمە.

vinegary (vin'i-gēr-i), adj. Also vinegarish, (۱) سىركەسى؛

تىرش. (۲) تۈپەرەتۈر؛ شەپانى؛ سىرگەرەم.

vinery (vin'ēr-i), n. (۱) شۈۋەشەندى مېۋە؛ خانۋەيەكى شۈۋەشە

گەرەمە مېۋى تىدا دەپۈنئىرۋ پەرۋەردە دەكرى. (۲) مېۋە دارمىۋ.

(۳) vineyard, [Obs.].

vineyard (vin'yērd), n.

(۱) باخە مېۋە يەز.

(۲) مەۋداى چالاكى؛ ئەم كارەى كىسەك پىۋەى خەرىكە.

vinic- (vin'i),

پىشگىرەكە بەماناى؛ تىرىى شەراب؛ شەراب؛

(viniculture)

vinic (vī'nik, vin'ik), adj.

شەرابى؛ لە شەرابدايە؛

لە شەراب ۋەرگىراۋە يا دەرھىتەرەۋە.

viniculture (vin'i-kul'chēr), n. تىرىى شەراب پەرۋەردەكرىن؛

باخە مېۋە پەرۋەردەكرىن. (ھەرۋەھا "viticulture").

-vinicultural (adj.); viniculturist (n.).

vinometer (vin-om'ā-tēr, vī-nom'ā-tēr), n.

پەلەى كحول.

پىۋەرە لە شەرابدا.

vinosity (vī-nos'ā-ti), n. (۱) شەرابىتى؛ بۇن ۋەنگ ۋەستى

شەراب. (۲) شەراب خۇرى؛ خۇو بە شەراب خواردەنەمە گرتن.

vinous (vī'nās), adj. (۱) شەرابى؛ تايىبەت بە شەراب؛ ۋەك شەرابە.

(۲) (۱) شەراب خۇر. (ب) سەرخۇش؛ ئەنجامى شەراب خواردەنەمە.

(۳) ۋەنگ شەرابى؛ سۈۋر.

vintage (vin'tij), n.

(۱) تىرىى باخىك يا ناۋچەبەك لە سالىكى

تايىبەتيدا. (۲) شەرابى ناۋچەۋ سالىكى تايىبەتى.

(۳) ناۋچە يا سالى شەرابىكى تايىبەتى.

(۴) تىرىى پىن ۋە شەراب گرتەنەمە؛ ۋەرزى تىرىى پىن ۋە شەراب گرتەنەمە.

(۵) مۇدىلى كۇن؛ چەشەن يا شىۋازى كلاسكى

(۱) ھەلپۇزدارە؛ ناياب: (a ~ wine).

adj. (۲) كلاسكى؛ كۇن ناياب: (~ cars, movies, etc.).

(۳) كۇن؛ كۇنەباۋ؛ باۋنەماۋ.

(۴) نەۋبەى چاك: (The poem is ~ Bekas.).

vintager (vin'tij-ēr), n. تىرىى پىن؛ شەراب گرتەنەمە؛ تىرىى چىن.

vintage wine, شەرابى ھەلپۇزدارەى كۇن؛ شەرابىكە لە تىرىى

ھەلپۇزدارەى ناۋچەبەكى تايىبەتى دەرگىرتەنەمە؛ دادەنئى ھەتا كۇن دەيىت.

vintage year, (۱) سانى شەرابى ھەلپۇزدارە گرتەنەمە؛ سانى شەرابى

نایاب. (۲) سانى بھات؛ سالىكى ناياب.

vintner (vint'nēr), n.

(۱) شەرابگەرەۋە؛ شەرابچى.

(۲) شەراب فروش (بەتايىبەتى كۇفرۇش)؛ بازىرگانى شەراب؛ باۋەفروش.

viny (vin'i), adj. (۱) تەرزى؛ مېۋى؛ لە تەرزى خشۇك يا خۇھەلۋاس

دەچىن: (~ tendrills).

(۲) باخە مېۋى زۇرە؛ بە پۈرەكى تەرزدار داپۇشراۋە: (a ~ region)

vinyl (vī'nīl, vin'il), n. (۱) فايىل (كىمىيا).

(۲) فايىل؛ ماددەيەكى پلاستىكىيە بۇ شت داپۇشپن ۋەرگ بەكاردەيت.

viol (vī'əl), n. جۇرىكە لە كەمانچە.

viola (vī-ō'lā, vī-ō'lā), n. فيولا؛ كەمانى گورە

viola (vī-ō-lā, vī-ō'lā), n. بىنەۋشە؛ ۋەنەۋشە؛ گولە ۋەنەۋشە.

violable (vī-ō-lā-b'l), adj. دەستىرۇتى دەكرىتە سەر؛

پەرۋىنى دەشكىتتى؛ سىۋورى دەشكىتتى.

-violability (n.); violableness (n.); violably (adv.).

violaceous (vī-ō-lā'shəs), adj. (۱) بىنەۋشەيى.

(۲) بىنەۋشە؛ لە تۇخىمى بىنەۋشە؛ ۋەنەۋشە.

viola da braccio,

كەمانى بال؛ كەمانىكى گەرەى كۇنە.

viola da gamba, كەمانى لاق؛ جۇرە كەمانىكى كۇنە لە بىيىنى ھەردو

ئەۋزۇدا دادەنراۋ لىتەدرا.

viola d'amore,

كەمانى دلدارى؛ جۇرە كەمانىكى كۇنە.

violate (vī-ō-lāt'), v.t. (۱) (۱) شىكاندىن (ياسا)؛ سەرىپچى كرىن؛

(to ~ the law)

(ب) پەرۋىن شىكاندىن؛ سىۋور شىكاندىن؛ ماف پىشپىل كرىن؛

پەيمان شىكاندىن؛ دەستىرۇتى كرىنە سەر: (to ~ someone's rights).

(۲) بەزۇر گايىن؛ بەزۇر سۋارىپۋن؛ نامووس بىردن: (to ~ a girl).

(۳) پىس كرىن (جىنى پىرۇن)؛ بە سۈۋك يا بىيىن پىز تەماشاكرىن

(۴) تىكىدان؛ شىۋاندن؛ دەستىرۇتى كرىنە سەر:

(to ~ someone's privacy)

(ه) [Obs.], بە ناشىرپانە لەگەل جۈۋلانەمە.

-violator (n.).

violation (vī-ō-lā'shən), n. (۱) (۱) شىكاندىن (ياسا)؛ سەرىپچى؛

(a ~ of the law)

(ب) پەرۋىن شىكاندىن؛ سىۋور شىكاندىن؛ ماف پىشپىل كرىن؛ دەستىرۇتى.

(۲) بەزۇر گايىن يا سۋارىپۋن؛ نامووس بىردن.

(۳) پىس كرىن (مىزگەۋت، كلىشە ... ھەتد)؛ بە سۈۋك سەرىپكرىن.

(۴) تىكىدان (ئاسايش ... ھەتد)؛ شىۋاندن.

violence (vī-ō-lāns), n. (۱) تۈندۈتۈرۋى؛ خۈيىن پىشتن؛ زۇر؛

زۇر بەكارھىتان؛ سەمكارى: (The essence of war is ~).

(۲) كارىكى تۈندۈتۈرۋى؛ كرىدەۋە يا كارى دېردانە.

(۳) قايىم؛ تۈندى؛ تىن: (the ~ of the storm).

(۴) كارى ناۋەۋا. (۵) جۇش؛ دل گەرەى؛ ھەستى بەتىن.

(۶) شىۋاندن (مانا، ھەق، ناۋەۋك)؛ تىكىدان: (to do ~ to a text).

violent (vī-ō-lənt), adj. (۱) خۈيىن؛ تۈندۈتۈرۋى؛ خۈيىناۋى؛

(a ~ revolution)

(۲) تۈندۈتۈرۋى: (a ~ attack).

(۳) شىجگار؛ زۇر تىن: (~ pains).

(۴) قايىم؛ تۈند: (a ~ storm).

(۵) ئاسىروشتى؛ خۈيىن: (a ~ death).

(۶) شىۋىنەر؛ تىكىدەر (مانا، ھەق، ناۋەۋك): (~ editing).

-violently (adv.).

violet (vī-ō-lit), n. (۱) ۋەنەۋشە؛ بىنەۋشە. (۲) گولە ۋەنەۋشە.

(۳) ۋەنگى بىنەۋشەيى؛ مۇر.

بىنەۋشەيى؛ مۇر؛ بىنەۋشە.

adj. (۱) تىشكى بىنەۋشەيى. (۲) تىشكى سەروو بىنەۋشەيى.

violet ray,

violin

- violin** (vī'ə-lin'), *n.* (۱) کمان؛ که مانچه. (۲) که مانچه ژن.
- violinist** (vī'ə-lin'ist), *n.* که مانچه ژن؛ که مانچه ژن.
- violist** (vī'ə-l-ist), *n.* که مانی گهره لیدر؛ که مانچه ژن گهره.
- violoncellist** (vē'ə-lon-chel'ist), *n.* = **cellist**.
- violoncello** (vē'ə-lon-chel'ō), *n.* = **cello**.
- V.I.P., VIP, [Slang]**, = **very important person**, که سیکي زور گهره؛ که سیکي پله و پایه بزر.
- viper** (vī'pēr), *n.* (۱) کوله و بیاب؛ ماری ژهرای؛ نه ژدیها؛ شامار.
- (۲) که سیکي پیسو ناپاک؛ که سیکي زمان بد؛ مروقی ستمکار.
- viperine** (vī'pēr-in, vī'pēr-in'), *adj.* کوله و بیابی؛ نه ژدیهای؛ ژهرای؛ پیسو
- viperish** (vī'pēr-ish), *adj.* = **viperous**.
- viperous** (vī'pēr-əs), *adj.* (۱) نه ژدیهای؛ کوله و بیابی.
- (۲) پیسو؛ ژهرای؛ بد؛ کیناری
- virago** (vī-rā'gō, vī-rā'gō), *n.* (۱) ژنیکی دم پیسی بن حهای
- شهرانی؛ ژنه کورانی. (۲) [Archaic] ژنیکی کته و بهیژ.
- viral** (vī'rəl), *adj.* قایروس؛ قایروسه داکه و توره یا توش بووه
- (نه خوشی؛ قایبه تی به قایروس؛ (a ~ infection))
- virelay** (vir'ə-lā'), *n.* جزره مهلبه سیکي فهره نسی کونه.
- vireo** (vir'ē-ō'), *n.* بالنده بیکر بچوکی دنگ خوشی رنک زهیتوونی
- میرووخوره
- virescence** (vi-res'ns), *n.* سموز مهلگه پان (به قایبه تی په پدی گول
- به هزی زوری کلور فله وه).
- virescent** (vi-res'nt), *adj.* (۱) سموز مهلگه پان (نه دامیکي پوهه
- که به ناسایی سموز نییه). (۲) سموزکار؛ سموز پان.
- virgate** (vūr'git, vūr'gāt), *n.* پیوانه بیکر نیلگیرزی کونی
- زهوی به برنییه له (۳۰) "نهیکر" "هر" "نهیکر" یک ۴۰۰۰ م دو جابه.
- virgate** (vūr'git, vūr'gāt), *adj.* (۱) داردهستی؛ له داردهست دهچی
- (۲) چل چلاوی؛ چلی بچکوله ی زوره
- (۱) کچ؛ که شیک؛ کچی کون نهکراو.
- (۲) پیاری حوت نه بوو.
- (۳) گیانداری مینیه ی حوت نه بوو. (۴) [V-] virgo.
- (۵) پرستار؛ خاج پرستی. (ب) [V-]؛ حه زه تی مریم.
- (۶) گیانه و رنکی مینیه که هیلکه دهکات باین نهوی نیره کی ساری
- بووینت یا نه سهریدا تسیبیت.
- adj.** (۱) کچی؛ که نیشکی؛ کون نهکراو. (۲) له دهست کچ پیکهاتوو؛
- گهله که نیشکی (۳) پاک؛ دهست بهرنه کمو تو؛ خاوین.
- (۴) (a) نه دژزروه؛ به کارنه هینراو؛ کس پیادا نه ژیشتهو: (forest ~)
- (ب) به یار؛ نه کینراو؛ هر گیز نه چینراو: (land ~)
- (۵) به کمه؛ سهره تایی: (voyage ~)
- (۶) (a) می به کمه گوشینه (پونی زهیتوون). (olive oil ~)
- (ب) به کسه له کانزای خاوه وه یا له به کمه تونده نه وه ره گراوه (کانزا).
- virginal** (vūr'ji-n'l), *adj.* (۱) کچی؛ که نیشکی؛ بژ کچ شیاو؛
- له که نیشک هاتوو (۲) پاک؛ خاوین؛ دهست تیوه نه دراو.
- (۳) چاک نهکراو؛ گیانه و هیزانی
- virginal** (vūr'ji-n'l), *n.* نامیرنکی موسیقییه له پیانو دهچی؛ به لام
- نم بچو کتره و بن قاچه (پیشی دهوتری "a pair of virginals")
- virgin birth**, که نیشکزه؛ بازاین؛ له دایکوبونی عیسا له مریم (نینجیل).
- virginity** (vē-jin'ā-ti), *n.* (۱) کچنی؛ په رده ی کچنی؛ بن؛
- بنداری (۲) پاک؛ خاوینی.
- virginium** (vē-jin'i-am), *n.* فیرجینیوم؛ توخمینکی کانزایی
- کیمیاییه
- Virgin Mary**, حه زه تی مریم؛ که نیشک مریم
- virgin's-bower** (vūr'jinz-bou'ēr), *n.* پوه و کینکی گول سپیه
- virgin wool**, خوری خاو یا دهست تیوه نه دراو.

virtue

- Virgo** (vūr'gō), *n.* (۱) ثاوی کوله سیکر هیکه
- (۲) بورجی کچ (نمستیره ناسی).
- (پیشی دهوتری: "Virgin" به هردو ماناکه ی).
- virgulate** (vūr'gyoo-lit, vūr'gyoo-lāt'), *adj.* داردهستی؛
- شپوهی داردهستی.
- virgule** (vūr'gūl), *n.* یرگول؛ مهلیکی لاره له گهلیک شویندا به کار دیت
- و مک: (and/or) که ثوره ده گه یه تی که ده شیت دوو ووشکه هر کامیان
- به کار بهینترن له رسته ده، یا به مانای: "له" (mile/hour)، یا له بهرورد
- (5/9/1993)، یا له کوتایی دیپی هوزاره ده. (پیشی دهوتری: "slash")
- viridescence** (vir'ə-des'ns), *n.* سموز مهلگه پان؛ سموزکاری؛
- سموز پانی.
- viridescent** (vir'ə-des'nt), *adj.* سموز مهلگه پان؛ سموزکار؛
- سموز پان.
- viridian** (və-rid'i-an), *n.* په رنگ یا بویه بیکه سموز
- (۱) سموزی توخ؛ سموزتی.
- (۲) گه نچیتی؛ ساولیکه ی؛ نه شاره زایی.
- virile** (vir'əl), *adj.* (۱) پیوانه؛ پیار؛ مرد؛ نیر؛ مردانه.
- (۲) بهیژ؛ به زهر.
- (۳) به کار (حوت بوون)؛ توانای گانی زوره.
- virilism** (vir'əl-iz'm), *n.* دهرکرتی مه ندی قایبه خوی پیار له ژندا
- (وهک تووکی دم و چاو).
- virility** (vī-ril'ə-ti), *n.* (۱) به کاری (حوت بوون)؛ توانای گان کردن.
- (۲) پیاهوتی؛ نیریتی؛ مردی؛ مردایه تی؛ زهر.
- virology** (vī-rōl'ə-ji), *n.* قایروسناسی؛ لیکولینه و ی قایروس و
- نه خوشی قایروس
- virologist** (n.).
- virosis** (vī-rō'sis), *n.* نه خوشی قایروس؛ قایروسه
- داده کری.
- virtu, vertu** (vē-r-tōō', vūr'tōō), *n.* (۱) حه زی هونه و شتی
- دهستکردی نه نیکه و نایاب؛ هونه و خاوی. (۲) جوانی و نایابی (شتی هونه ی
- دهستکرد). (۳) شتی نه نیکه و نایابی دهستکرد به گشتی.
- virtual** (vūr'chōō-əl), *adj.* (۱) راستی؛ په راستی؛ تهر او:
- (Although we've met, he is a ~ stranger to me.)
- (۲) [Rare or Archaic]؛ کاریگر:
- (a ~ defeat, promise, confession, etc.)
- virtuality** (n.).
- virtually** (vūr'chōō-əl-i), *adv.* له راستی؛ به تهر او؛ به کرده وه؛
- به راستی نک به ناو:
- (He is ~ running the government.)
- The job was ~ completed by the end of the week.)
- virtue** (vūr'chōō), *n.* (۱) پاکي؛ چاکي؛ راستی و په وشت چاکي؛
- کرده وه ی باش. (۲) قایبه خوی یا په وشتیکي باش:
- (Generosity is a great ~.)
- (۳) داوین پاکي (به قایبه تی بژ نافرته)؛ پاکي.
- (۴) (a) بایه خ؛ چاکه؛ چاکي؛ باشی:
- (There is some ~ in what you say.)
- (ب) باشی بیکي قایبه تی؛ قایبه خوی به سورد:
- (the ~s of teaching as a profession)
- (۵) توانای چاک کردنه وه یا بهیژ کردن: (the ~ of a medicine)
- (۶) [Obs.]؛ نایه تی؛ پیاهوتی؛ مردایه تی.
- (۷) پله بیکه له پله کانی فریشته.
- له بهر؛ به هزی؛ به
- by (or in), virtue of,
- (By the virtue of the authority vested in me I pronounce
- you man and wife.)
- make a virtue of necessity,
- به خوشی خو کردنی کاریک که
- به ناچار ی هر دمینت بکرت

- (٦) تايپهتی به ژيننامهی خلك (ژيننامه، مارهه، مردن): (*records ~*)
 (٧) نه‌دنامه زنده‌كاري به سهره‌كی‌ه‌كان (دل: ميشك و سیه‌كان... هتد) *n.pl.*
 (٨) به‌شه زور گرنگ و پنيوسته‌كاني شتيك.
-vitaly (adv.); vitality (n.).
vitalism (vi'tal-iz'm), n. زنده‌گيستی؛ زنده‌به‌خشيستی؛ زنده‌كاريستی؛
 فله‌سه‌فیه‌كه ده‌لېت: ژيان له‌سهر بنچينه‌یه‌كی زنده‌گي تايپه‌تی به‌نده كه حيايه
 له‌كرداری كيميایی و فيزيایی؛ بړوايوون به بڼ ھاوتايه‌تی و په‌سه‌نيستی بنچينه‌ی
 ژيان.
-vitalist (n.); vitalistic (adj.).
vitality (vi'tal-ə-ti), n. (١) زنده‌كاري؛ زنده‌گي؛ ژيان؛ زیندوويستی؛
 ژين. (٢) توانای مانه‌وه و ژيان و په‌سه‌سندن.
 (٣) چالاکی؛ چوست و چالاکی؛ گورج و گولنی؛ ووزه؛ تين؛ به‌تيني
vitalize (vi'tal-īz'), v.t. Also vitalise,
 (١) ژين پېن به‌بخشين.
 (٢) بووراندن‌وه؛ زیندو و كړدن‌وه؛ چوست و چالاك كړدن؛ به‌تين كړدن
-vitalization (n.); vitalizer (n.).
vitals (vi'tls), n.pl. (١) نه‌دنامه زنده‌كاري به سهره‌كی‌ه‌كان (وهك: دل،
 ميشك و سیه‌كان... هتد) (٢) به‌شه زور گرنگ و پنيوسته‌كاني شتيك
vital statistics, زانباری ژيان؛ زانباری‌یه‌كه دهرباره‌ی ژيننامه‌ی
 كسنيك (وهك له‌دايكیوون و ژهينان و مردن... هتد).
vitamin (vi'ta-min), n. Also vitamine. فيتامين.
vitascopes (vi'ta-skōp'), n. شعوق ھاويز؛ يا مه‌كینه‌ی سینه‌مای كفن.
vitellin (vi-tel'in, vi-tel'in), n. فيتالين؛ پروتيني زهردينی هيلكه.
vitelline (vi-tel'in, vi-tel'in), adj. (١) تايپه‌تی به زهردينی
 هيلكه: (*the ~ membrane*).
 (٢) زهره؛ هي زهری زهردينی هيلكه.
n. زهردينی هيلكه.
vitellus (vi-tel'əs, vi-tel'əs), n. زهردينی هيلكه.
vitiate (vish'i-āt'), v.t. (١) خراب كړدن؛ تيكدان؛ پيس كړدن.
 (٢) له‌كه‌دار كړدن؛ سووك كړدن.
 (٣) به‌تال كړدن‌وه (قوتتهرات، په‌يمان)؛ پوچ كړدن‌وه:
 (*to ~ a contract, claim, etc.*)
-vitiable (adj.); vitiator (n.).
vitiated (vish'i-āt'id), adj. (١) خراب كړا؛ تيكدار؛ پيس.
 (٢) له‌كه‌دار كړا؛ سووك (٣) به‌تال (قوتتهرات، په‌يمان)؛ پوچ كړاوه.
vitiation (vish'i-ā'shan), n. (١) خراب كړدن؛ تيكدان.
 (٢) له‌كه‌داري؛ له‌كه‌دار كړدن؛ سووكي؛ سووك كړدن.
 (٣) به‌تال كړدن‌وه؛ پوچ كړدن‌وه.
viticulture (vit'i-kul'chēr), n. ميو په‌رويه‌كړدن.
-viticultral (adj.); viticulturalist (n.).
vitiligo (vit'i-lī'gō), n. نه‌خوشي‌یه‌كی پيسته ده‌پته‌هزی پيدا يوونی
 په‌لپه‌لپه‌نای سپی وهك پينه به پيسته‌وه (به‌تايپه‌تی به‌دست و دم و چاوه‌وه).
vitreous (vit'ri-əs), adj. (١) شووشه‌یی؛ له شووشه ده‌چيت.
 (٢) له شووشه درووستكړا؛ شووشه.
 (٣) تايپه‌تی به شلاوی شووشه‌یی (ووشه‌ی داهاتو و بيينه).
vitreous humor (or body), شلاوی شووشه‌یی؛ ماده‌یه‌كی
 پوونی جه‌لايتن‌یه‌ له چاودا
 (١) بوون به شووشه. (٢) شووشه‌یه‌تی.
vitrescent (vi-tres'nt), adj. (١) ده‌توانن بکری به شووشه.
 (٢) وهك شووشه لي هاتوو.
vitric (vit'rik), adj. شووشه‌یی؛ له شووشه ده‌كات.
 (١) شووشه‌زانی؛ درووستكړدن و نه‌خشاندي.
vitrics (vit'riks), n.pl. ده‌فري شووشه؛ شووشه‌كاري (٢) ده‌فري شووشه؛ شتی شووشه
vitrification (vit'rə-fi-kā'shan), n. (١) كړدن به شووشه؛
 بوون به شووشه (٢) شتيكی كړا به شووشه
vitrify (vit'rə-fi'), v.t. & v.i. كړدن به شووشه.

-vitrifiable (adj.).

vitriol (vit'ri-əl), n.

(۱) زاج (۲) شتیکی تیز؛ ورته و هستی توندوتیز؛ قسە زور پەق؛
(His language was pure ~.)

v.t.

vitrific (vit'ri-ol'ik), adj.

(۱) زاجی؛ له زاج دەچن؛ زاجووی؛
له زاج دەرھینراوە؛ تیز؛ توندوتیز؛ پەق؛ تال؛ (talk ~)

vitta (vit'a), n.

(۱) سەربینج
(۲) بۆری پۆن له بەری سەوزەیی وەگ گێزەردا.
(۳) هێنێ رەنگا و رەنگ (گیانە وەرناسی، پووە کەناسی).

-vittate (adj.).

vittle (vit'l), n. [Dial.], = victual.

vituline (vich'oo-lin', vich'oo-lin), adj.

گوێزە کەبێ؛
هی گوێزە کە

vituperate (vi-tōō'pə-rāt', vi-tū'pə-rāt'), v.t.

جوێن پێدان؛
بەتوندی سەر زەشت کردن؛ قسە سووک پێ ووتن؛ شکاندن؛ بەدگویی کردن.

-vituperative (adj.); vituperator (n.); vituperatory (adj.).

vituperation (vi-tōō'pə-rā'shən), n.

(۱) سەر زەشت کردن
بەتوندی؛ جوێن پێدان؛ قسە سووک پێ ووتن؛ شکاندن.
(۲) سەر زەشتی توند؛ جوێن؛ قسە پیس؛ بەدگویی.

viva (vē'vā), interj.

بژی؛ هەر بژی؛
هاواری "بژی"

vivacious (vi-vā'shəs, vi-vā'shəs), adj.

(۱) پووخووش؛ چالاک؛
دەم بە پێکەبێ؛ (a ~ girl).
(۲) [Archaic] تەمەن درێژ؛ نەبەز؛ نەم.

-vivaciously (adv.); vivaciousness (n.).

vivacity (vi-vas'ə-ti, vi-vas'ə-ti), n.

پووخووشی؛ چالاکي.
شارفەتی؛ شاراب و نازووقە فروش
بە لەشکر.

vivarium (vi-vār'i-əm), n.

پەرە بەرگایەکی گیاندار و پووە کە لە
دەر و بەری سرووشتی خۆیان دەچێت.

viva-voce (vi'və-vō'si), adj.

بە زار؛ زاری دەمی؛ بە دەمی.

vive (vēv), interj. [Fr.],

بژی؛ هەر بژی؛
زەبەدی تاییەتی بە توخمی.
گیانداریکە لە بێشەلە دەچن بۆنێکی خوشیان ئی دەر دەهینێرێت.
(ووشە civel بێشە)

n.

vivid (viv'id), adj.

(۱) چوست و جالاک؛ بەتین؛ زیندوو؛ بە گەوگەر؛
ووریا؛ (a ~ personality).

(۲) پۆشن؛ پووناک؛ بەشەوق؛ گەش؛ (the ~ evening star).

(۳) کراوە؛ رەنگ؛ رەنگا و رەنگ؛ پۆشن؛ (a ~ painting).

(ب) زەق؛ رەنگ؛ گەش.

(۴) بەهێز؛ نە بوونی دەبێتی؛ پوون؛ (a ~ imagination).

(۵) پوون؛ دیار؛ باش دەرخواو؛ (a ~ description).

-vividly (adv.); vividness (n.).

vivify (viv'ə-fī'), v.t.

(۱) پوواندەرە؛ زیندوو کردنەو؛ بزواندن.
(۲) (ب) جوان دەر خست؛ باش پوون کردنەو؛ پۆشن کردنەو.
(ب) چاک کردن؛ ووریا کردن.

-vivification (n.); vivifier (n.).

viviparity (viv'ə-par'ə-ti), n.

بەچکە زایی؛ بەچکە کەری

viviparous (vi-vip'ə-rəs), adj.

(۱) بەچکە زایی؛ بەچکە کەری
زاورێکەر لە زایی بەچکە کردنەو؛ نە لە زایی هێلکە کردنەو.
(۲) (ب) تۆوە کە دەبێشکوێن پێش جیا بوونەو لە پووە کە.
(ب) بە سەلک یا نە مامی بچوک زیاد دەکات نە بە تۆز.

vivisection (viv'ə-sekt', viv'ə-sekt'), v.t. & v.i.

توێ توێ کردن

گیانە وەری زیندوو (بۆ مەبەستی زانستی).

-vivisector (n.).

توێکاری گیانە وەری زیندوو
(بۆ مەبەستی زانستی)؛ یە کالاکردنەوێ زیندە وەر.

-vivisectional (adj.); vivisectionist (n.).

vixen (vik's'n), n.

(۱) پێوی مێ
(۲) ژنیکی مێ حەبای دەم پیسی بەدخووی توو پەوتیز.

-vixenish (adj.); vixenly (adv.).

viz. (viz), (usually read "namely"), = videlicet.

vizard (viz'ərd), n. Also visard, mask (۲) . visor (۱)

vazier, vizir (vi-zêr', viz'yêr), n.

وەزیر؛ شالیار.

-vizierial (adj.).

vizierate (vi-zêr'it, viz'yêr-āt'), n. Also viziership,

وەزیرەت؛ پلە و وەزیر.

vizor (vi'zər), n. = visor.

vocable (vō'kə-b'l), n.

ووتە (بەتاییەتی لە ووی دەنگ یا بێژانەو)
نەک لە ووی ماناوە؛ ووشە
(۱) فەرھەنگ؛ فەرھەنگۆک. (ب) لیستە ووشەکان؛ ووشەکان.

(۲) هەموو ووشەکانی زمانیک.

(۳) هەموو ئەو ووشانە کە کەسێک یا چینیێک بەکاری دەهینن.

(۱) دەنگی؛ بێژا؛ ووتراو (بە دەنگی بەرن)؛

(a ~ prayer)

(۲) زماندار؛ قسە کەر؛ دەتوانێت بێژن.

(۳) دەنگی؛ لە دەنگدا بەکار هێنراو؛ (organs ~).

(۴) دەنگدار؛ دەنگدەر مەو؛ پەر لە دەنگ.

(۵) دەم هەراش؛ بە دەم؛ دەم درێژ؛ قسە لە پووە.

(۶) vocalic (ب) . voiced

n.

vocal cords,

دەنگە زێ؛ زێی دەنگ (دەنگناسی).

vocalic (vō-kal'ik), adj.

(۱) لە تیپە بزوین پێکەتاو؛ چەند تیپە
بزوینێکی تێدا بێ. (۲) تیپە بزوین؛ چەند دەنگە بزوینێکی تێدا بێ.
(۱) بێژان؛ ووتن؛ دەنگ بەکار هێنان

(لە گفتوگۆ گۆرانیادا). (۲) گۆرانی ووتن. (۳) تیپە بزوین؛ دەنگی تیپە بزوین.

(۴) هەموو تیپە بزوینی زمانیک.

vocalist (vō'k'l-ist), n.

گۆرانی بێژ.

vocalize (vō'k'l-īz'), v.t.

(۱) بێژان (بە قسە یا بە گۆرانی)؛ بە دەنگی
بەرز ووتن؛ ووتن (۲) دەر پێن. (۳) سروو پێن بۆکردن (زمانی عەرەبی).
(۴) (ب) تیپە نابزوین یا بێ دەنگ وەک تیپە بزوین لێکردن (لە بێژاندا)

(ب) وەک تیپە دەنگدار بێژان (تیپە "f" وەک "v" ووتن).

(۱) بە گۆرانی ووتن؛ کردن بە گۆرانی؛ بە دەنگی بەرز ووتن؛ ووتن.

(۲) بوون بە تیپە بزوین (لە تیپە نابزوین یا بێ دەنگەو).

-vocalization (n.); vocalizer (n.).

vocally (vō'k'l-i), adv.

(۱) بە دەم؛ بە دەنگ؛ بە دەنگی بەرن.

(۲) بە گۆرانی. (۳) لە بابەت تیپە بزوینەو؛ لە ووی تیپە بزوینەو.

vocation (vō-kā'shən), n.

(۱) بانگی چارەنووسی؛ هەستی مەو
کە شتێک بانگی دەکات یا پانی پێوە دەنێت بۆ پیشەیک بەتاییەتی هی نایینی.
(۲) ئەو پیشەییە مەوێکە هەستی دەکات بۆی بانگ کراوە (بەتاییەتی ئەرکێکی
نایینی یا کۆمەلایەتی). (۳) پیشە؛ پیشەگەری.

vocational (vō-kā'shən-l), adj.

پیشەیی؛ پیشەگەری؛

(a ~ school)

-vocationally (adv.).

vocational education,

(۱) بانگەوازی؛ بانگی؛ تاییەتی بە بانگ
کردن. (۲) تاییەتی بە رێژەیی بانگ یا بانگ کردن (پێژمان).

vociferance

n. (۱) ریزه‌ی بانگ یا بانگ کردن (ریزمان). (۲) وشه‌په‌کی شەم ریزه‌یه.
vociferance (vō-sif'ēr-əns), **n.** ده‌نگ‌ده‌نگ؛ هاوار؛ قیزه
vociferant (vō-sif'ēr-ənt), **adj. & n.** هاوارکەر؛ قیزه‌کەر
vociferate (vō-sif'ēr-rāt'), **v.t. & v.i.** هاوارکردن؛ قیزاندن
 مە ده‌نگی بەرز داواکردن.

-vociferation (n.); vociferator (n.).
vociferous (vō-sif'ēr-əs), **adj.** هاوار هاوارکەر؛ قیزه‌قیزکەر
 دەم دریز؛ بە دەم؛ دەم هەراش؛ بە توند داواکەر

(*a ~ demand; a ~ manner of expression*)
-vociferously (adv.); vociferousness (n.).

vodka (vod'kə), **n.** فۆدکا خواردنەوه‌یه‌کی مەستکەری روسی‌یه.
vogue (vōg), **n.** (۱) مۆدە؛ یاو. (Mini skirts were once in ~.)
 (۲) بره‌و؛ به‌بره‌ویبون؛ له‌بره‌و‌دا‌ی‌بون.
voguish (vō'gish), **adj.** (۱) لەسەر مۆدە؛ مۆدە؛ جوان؛ رێک‌وپێک.
 (۲) به‌سەر؛ به‌باو.
voice (vois), **n.** (۱) ده‌نگی مرۆفە

(۲) قوای ده‌نگ کردن: (He lost his ~.)
 (۳) ده‌نگ؛ ووتە (the ~ of the sea.)
 (ب) ده‌نگ (پراگە‌یاندن): (the ~ of his conscience)
 (د) ده‌نگی تاییه‌تی؛ ده‌نگی کەسێک (I recognized John's ~.)
 (ه) یا؛ حەز؛ ده‌نگ.
 (و) مافی ده‌ربیرینی شەم ده‌نگە یا پرایه:
 (We have a ~ in our government.)

(۷) ده‌ربیرین (Give ~ to your concerns.)
 (۸) هۆی ده‌ربیرین: (This newspaper is the ~ of the people.)
 (۹) [Obs] (b) قار؛ ووت‌ووات؛ ده‌نگ (ب) ناو؛ ناوبانگ.
 (۱۰) ریزه‌ی کردار (ریزمان): (active ~; passive ~)
 (۱۱) ناواز؛ گۆزانی؛ ده‌نگی گۆزانی.
 (ب) جۆینی ده‌نگ یا ناوازی گۆزانی بیژ: (He has a good ~.)
 (ج) گۆزانی بیژ: (د) یەکیک له‌ ده‌نگەکانی گۆزانی‌یه‌کی هه‌مه‌ده‌نگی.
 (ه) نوێ گۆزانی ووتن: (She really has no ~.)
 (۱۲) ده‌نگ (ده‌نگناسی): (وه‌ك ده‌نگی تیپه‌ بزۆینه‌كان و تیپی ده‌نگاری وه‌ك: m - g - d - h ... هتد.)

v.t. (۱) ده‌ربیرین (He gives ~ to his opinions freely.)
 (۲) سازکردن (تامیزی مۆسیقا)؛ خوش نه‌وا کردن.
 (۳) نه‌ ده‌نگه‌وه‌ ووتن (ده‌نگناسی).
in voice, ده‌نگ لێدار؛ یۆ گۆزانی ووتن
with one voice, هه‌موو به‌ یەك ده‌نگ؛ هه‌موو پێكه‌وه
voice box, = larynx.
voiced (voist), **adj.**

(۱) ده‌نگدار؛ زماندار؛ قسه‌کەر
 (۲) ده‌نگی تاییه‌تی هه‌یه (deep- ~)
 (۳) ده‌ربیراو؛ نه‌ ده‌نگ ووتراو
 (۴) ده‌نگدار؛ ده‌نگناسی (وه‌ك تیپی: ژ. ق. گ.)

voiceful (vois'fəl), **adj.** ده‌نگ کەرده‌؛ ده‌نگدار (په‌تاییه‌تی ده‌نگی ژی).

voiceless (vois'lis), **adj.** (۱) لال؛ بێ زمان (۲) بێ ده‌نگ؛ نه‌دوو
 (۳) ده‌ربیراو؛ نه‌ووتراو (a ~ wish)
 (۴) ده‌نگی ناخۆشه‌؛ ده‌نگی یۆ گۆزانی ووتن ناشی؛ بێ ناواز
 (۵) بێ ده‌نگ (هه‌لبێژاردن)؛ بێ مافی ده‌نگدان (the ~ masses)
 (۶) بێ ده‌نگ شیب (K, P, T, etc. are ~ consonants.)

-voicelessly (adv.); voicelessness (n.).
void (void), **adj.** (۱) جۆل خانیو، چن؛ به‌تال (۲) بۆش
 (۳) بێ مافی (void ~ of common sense)
 (۴) بێ سوود؛ بێ کەلک؛ هیچ
 (۵) بۆج؛ به‌تال.

volcanology

(The agreement, not having been signed, was ~.)

n. (۱) شوینی چۆل یا به‌تال؛ به‌تالی؛ چۆلی.
 (۲) هه‌ستی وونکردن یا له‌ ده‌ست چوون؛ هه‌ستی بۆشایی له‌ ژياندا
 (His death left a ~ in her life.)

(۳) بۆشایی؛ بۆش؛ درزا؛ کەله‌پەر.
 (۱) چۆل کردن؛ به‌جێهێشتن. (۲) به‌تال کردن؛ پۆکردن.
 (ب) له‌ له‌ش کردنه‌ده‌رمه‌وه‌؛ میزو گوو کردن؛ خۆ به‌تال کردنه‌وه.
 (۳) پوچ کردنه‌وه‌؛ به‌تال کردنه‌وه‌ (به‌لگه‌نامه):

(to void a contract, lease, passport, an agreement, etc.)
voidable (void'ə-b'l), **adj.** پوچ ده‌کرێته‌وه‌؛ ده‌توانی به‌تال
 بکړێته‌وه‌ (به‌لگه‌نامه): (a ~ contract, agreement, etc.)

voidance (void'ns), **n.** (۱) پوچ کردنه‌وه‌؛ به‌تال کردنه‌وه‌ (په‌یمان،
 قۆنته‌رات، به‌لگه‌نامه) (۲) به‌تالی؛ بۆشی؛ خالیتی.
 (۳) به‌تال کردن؛ پۆکردن. (۴) چۆل کردن؛ ده‌رکردن.
voided (void'id), **adj.** (۱) پوچ کراوه‌؛ به‌تال کراوه‌ (به‌لگه‌نامه).
 (۲) بۆش کراو؛ کۆن تێکراو. (۳) ناوه‌راسته‌کە‌ی هه‌لکۆل‌کراوه‌ یا کۆن کراوه‌و
 قه‌راغه‌کە‌ی ماوه‌ته‌وه‌ (درووشمی سوارچاکی).

voilà (vwā'la'), **interj.** [Fr.] سه‌یر که‌!؛ بره‌وه‌!؛ نه‌وه‌تا!
voile (voil), **n.** قوماشێکی ته‌نکه‌ (یۆ کراس و پەرده ... هتد به‌کار دێت).
voir dire (vwār' dēr'), [Fr.] سویند (که‌ شایه‌ت یا سویندخۆر
 ده‌یخوات له‌ دادگاهدا).

volant (vo'lant), **adj.** (۱) فڕیو؛ فڕۆک؛ ده‌توانی به‌غری
 (۲) خێرا؛ تیزه‌و؛ گۆرج وگۆل؛ سووکه‌له‌و خێرا.
 (۳) وه‌ك بآلنده یا به‌ فڕین کراوه‌ (درووشمی سوارچاکی).

volar (vo'lār), **adj.** ه‌ی به‌ری له‌پ یا ب‌نی ی‌ن.
volatile (vol'ə-t'l), **adj.** (۱) زوو ده‌میته‌ هه‌لم (له‌ په‌لی گه‌رمی و
 په‌ستۆی ئاساییدا)؛ زوو په‌رش ده‌ییت یا نامینی.
 (۲) له‌ ته‌قینه‌وه‌دایه‌؛ زوو هه‌له‌ده‌چن:

(a ~ political situation; a ~ temper)
 (۳) زوو گۆزاو؛ هه‌میشه‌ گۆزاو؛ حولولی: (a ~ disposition)
 (۴) سهرده‌می؛ کاتی؛ که‌م خایه‌ن؛ کورت: (~ beauty)
 (۵) [Archaic]، فڕۆک؛ ده‌فڕیت؛ ده‌توانی به‌غری.

volatility (vol'ə-til'ə-ti), **n.** (۱) زوو بوون به‌ هه‌لم
 (۲) زوو هه‌له‌چوون؛ زوو ته‌قینه‌وه‌.
 (۳) زوو زوو گۆزان؛ هه‌میشه‌ گۆزان؛ حولولیتی.
volatilize (vol'ə-t'l-iz'), **v.t.** په‌رش کردن له‌ پ‌ئی کردن به‌ هه‌لم؛
 کردن به‌ هه‌لم

v.i. بوون به‌ هه‌لم؛ په‌رش بوون له‌ پ‌ئی بوون به‌ هه‌لمه‌وه‌.

-volatilization (n.).
volcanic (vol-kan'ik), **adj.** (۱) ناگه‌ریژنی.
 (۲) به‌ ناگه‌ریژن دروست بوو؛ ناگه‌ریژناوی؛ ناگه‌ریژنی ئی پوو ده‌دات
 (۳) توندوتیژ؛ ناگه‌ریژن؛ زوو هه‌له‌چو: (a ~ temper)

n. به‌ردی ناگه‌ریژنی
-volcanically (adv.).
volcanic glass, شووشه‌ی ناگه‌ریژنی؛ په‌یدا ده‌ییت که‌ شلاوی
 ناگه‌ریژنی زۆر خێرا سارد ده‌یته‌وه‌.

volcanicity (vol'kə-nis'ə-ti), **n. = volcanism.**
volcanism (vol'kə-niz'm), **n.** جهم‌جوولی ناگه‌ریژنی؛
 دیارده‌ی ناگه‌ریژنی.

volcanize (vol'kə-niz'), **v.t.** دانه‌به‌ر گه‌رمی ناگه‌ریژن؛
 به‌ گه‌رمی ناگه‌ریژن گۆزین

volcano (vol-kā'nō), **n.** ناگه‌ریژن؛ کێوی ناگه‌ریژن؛ یوکه‌ان.
volcanology (vol'kə-nol'ə-ji), **n.** ناگه‌ریژن زانی؛
 زانستی ناگه‌ریژن. (هه‌روه‌ها "vulcanology")
-volcanological (adj.); volcanologist (n.).

vole

vole (vōl), *n.* مشکى دەشتى : گياندارتىكى كۆزۈندەى ۋەك مىشكە لەتار
زەۋىدا دەزى
vole (vōl), *n.* & *v.i.* بىردىنبەى دەستىك قوماق
go the vole, ھەممۇ شت خىستىنە مەترىسىيەۋە بۇ دەسكەرتىكى گەرە
volery (vol'ēr-i), *n.* aviary (۱)
[Rare] . مەل مەلخانى : بالندەى پەرۋەدەكراۋ لە شۇنىكىدا
volitant (vol'ā-tānt), *adj.* (۱) فېزىك : دەتوانى بېرى
(۲) بېزىك : ھەمىشە جولاۋ
volitation (vol'ā-tā'shən), *n.* (۱) فېزىن (۲) تۋاناي فېزىن
volition (vō-lish'ən), *n.* (۱) خواست : خوازا : ويستن : ھەن :
(He left of his own ~ .)

(۲) بېرپار : بىرسەۋە
(۳) تۋاناي ھەبېزادەن يا بېرپاردان
-volitional (*adj.*); **volitionally** (*adv.*).
volitive (vol'ə-tiv), *adj.* (۱) خواستى : ھى ويستى
(۲) ھى پېزەى خواست (پېزەمان)
volley (vol'i), *n.* (۱) دەسرىز (a ~ of bullets, stones, etc.)
(۲) لېشاۋ (پىرسىيار، جۈن، سىكالا... ھەتد) :
(a ~ of courses, protests)
(۳) يارى ھە تۈپ كىرىن پېش بەر زەۋى كىرىن (تەنس، بالە، فېتۈلېن)
(۱) دەسرىزلىكىرىن (۲) يارى ھە تۈپ كىرىن پېش لە زەۋى دان (تەنس،
بالە، فېتۈلېن
v.l. ۋەك دەسرىز دەرىيەين : ۋەك لېشاۋ ھاتن
volleyball (vol'i-bōl'), *n.* (۱) بالە : يارى بالە (۲) تۈپى بالە
volplane (vol'plān'), *v.i.* خزان يا خىشانى فېزىكە بەرە زەمىن بەين
مەكىنە

n. ھەم جۈرە خزانە يا خىشانە
volt (vōlt), *n.* (۱) پۇشنىكى بارنەى يا سۈرۈۋەى نەسپ (مەشۋر
خۇنۋاندى نەسپ (۲) قەلەمبازدىك يا جۈۋەيەكى لەپەرە بۇ خۇلادان لە شىر
(شىرپازى)
volt (vōlt), *n.* قۇلت يەكەى ھىزى كارەبا : پېۋانەى ھىزى كارەبا
voltage (vōl'tij), *n.* ھىزى كارەباى بە قۇلت پېۋار
voltaic (vol-tā'ik), *adj.* = galvanic.
voltaism (vol'tā-iz'm), *n.* = galvanism.
voltmeter (vōlt'am'mē'tēr), *n.* قۇلتامەتر پېۋەرى قۇلتو
نەمپېر

volt-ampere (vōlt'am'pēr), *n.* قۇلت-نەمپېر يەكەى ھىزى
كارەباىە كە رېتىيە لە قۇلتىك نەمپېرىك : يەك وات
volte-face (volt'fās', vol'tā-fās'), *n.* about-face.
voltmeter (vōlt'mē'tēr), *n.* قۇلتامەتر قۇلت پېۋەر
voluble (vol'yoo-b'l), *adj.* (۱) زەمان باراۋ : قەسزەن : زەمان پەۋان :
زۈۋىز (۲) [Rare] . خۇلاۋە : سۈرۈۋە : بە ناسانى دەخۇلەتەۋە
(۳) تېۋەتلاۋ : تەرز : پېش خۇاردوۋ : لوول : لوول خۇاردوۋ
-volubility (*n.*); **volubleness** (*n.*); **volubly** (*adv.*).
volume (vol'yoom), *n.* (۱) لوولە كامەز : تۈپ (پېستى كامەزى كۈن)
گۈرۈزە (۲) (۱) پەرتۈك : كىتېب (ب) بەرگ : (a dictionary of two ~s)
(۲) قەۋارە : قەبارە : گەرەۋەچۈكى
(۱) بارستايى بىرنى ئىچكار زۇر (a ~ of mail; ~s of abuse)
(۲) بەرۋى دەنگ : زى دەنگ : (Please turn down the ~ .)
(۳) پېرى دەنگ (مۇسىقا)

speak volumes, شتى زۇر گىرگ دەرخست : شت زۇر پېشانان
(His testimony spoke volumes .)
volumeter (vā-loo'mā-tēr, vā-lū'mā-tēr), *n.* قەبارەپېۋ شە
گان شتى پېتەر
volumetric (vol'yoo-met'rik), *adj.* قەبارەپېۋ
volumetric analysis, شىكەردەۋى قەبارەپى كېمىيا

vomer

voluminous (vā-lōō'mā-nəs, vā-lū'mā-nəs), *adj.* (۱) زىل
بە قەبارە : پېر : گەرە : قەبارەدار (a ~ skirt)
(۲) (۱) پېر چەند بەرگىك يا دەقتەرىك : زۇر : گەلىك : فرە :
(He took ~ notes in class.)
(ب) بە بەرمە : زۇرنوس : (a ~ poet, writer, etc.)
(۲) [Archaic] . پېچاۋېنچ : (a ~ labyrinth)
-voluminousity (*n.*); **voluminously** (*adv.*);
voluminousness (*n.*).
voluntarily (vol'ən-ter'ə-li), *adv.* بە خۇشى خۇ :
بە خواستى خۇ : بە ئارەزۋى خۇ : بە ھەرسى خۇ
voluntarism (vol'ən-tā-riz'm), *n.* (۱) خۇۋىستەنئىتى
خۇكرەنئىتى (۲) ھەلسەۋەى خۇۋىستەن : بېرۋارۋەرىكە كە دەلئىت بىچىنەى
سەرەكى جېهان كارى خۇۋىستەن يا خۇكرەنئىتە
-voluntarist (*n.*); **voluntaristic** (*adj.*).
voluntary (vol'ən-ter'i), *adj.* (۱) خۇۋىست : بە خۇشى خۇ كراۋ
يا دراۋ : خۇكرە : (a ~ contribution, act, etc.)
(۲) دەسەنقەست : بە رېكەوت نەكرۋ : (~ manslaughter)
(۳) جەلۋى بە دەست خۇۋىتەن : خاۋەنى راۋ بېرپارى خۇۋىتەن : خۇكار
(Man is a ~ agent.)
(۱) بە پېتاكى خەلك دەجىت بەرئۋە نەك بە يارمەتى مىرى : (~ churches)
(۲) (۱) بە زۇر (پېن) نەكرۋ : (ب) بۇ سوۋدىك يا مەبەستىك نەكرۋە
n. (۱) كارىكى خۇۋىست : كارىكى خۇكرە نەك بە زۇر
(۲) پارچەبەك مۇسىقاىە بە " نۇرگەن " لېندەرىت لەپېش، لەكاتى، يا لەدۋاى
نۇرۇدا لە كىنەسەدا
voluntaryism (vol'ən-ter'i-iz'm), *n.* كىنەسە قۇتابخانە
بەرىۋەبىردن بە پېتاكە يارمەتى خەلك نەك بە يارەى مىرى
volunteer (vol'ən-tēr'), *n.* (۱) خۇبەخش : خۇبەخشىۋ
(۲) كەسپكە كە بە خۇشى خۇى دەپنە سەرباز : (۲) پوۋەكى لەخۇرە پوۋار
(۱) خۇبەخش : لە كەسانى خۇبەخش پېكەتۋو : (a ~ army)
(۲) ھى خۇبەخشان (۳) خۇۋىست : خۇكرە : (۱) لە خۇۋە پوۋار يا سەۋزېۋو
v.l. بە خۇشى خۇ دان يا بەخشىن
v.l. خۇبەخشىن : بە خۇشى خۇ بوۋن بە سەرباز : بە خۇشى خۇ كىرىن
voluptuary (vā-lup'chōō-er'i), *n.* مۇقى خۇشى پەرسىت
adj. خۇشى پەرسىت
voluptuous (vā-lup'choo-əs), *adj.* (۱) خۇشى : پېر لە خۇشى :
(a ~ life)
(۲) ھى خۇشى ھەستەكان : (~ pleasures)
(۳) ھەستى : (~ desires)
(۱) جوانو پانۋېز : ھەرس ھەلسىن : ھەشەرى : لە ھەشەرى چور :
(a ~ woman; a ~ mouth)
(۲) دىكەرەۋە : دىخۇشكەر : (~ beauty)
-voluptuously (*adv.*); **voluptuousness** (*n.*).
volute (vā-lōōt', vā-lut'), *n.* (۱) نەخشى پېش پېچۈكى
تەۋەسەرى كۈلەكەۋ پايمەى يۋاننى كۈن (خانوۋسازى)
(۲) پېش : شېۋەمەكى پېش پېچى (۳) پېش لەپەكە يا گۈچكەماسى
لوول خۇاردوۋ : لوول : پېش پېش
adj. (۱) پېش پېش : لوول خۇاردوۋ :
لوول (۲) نەخشى پېش پېش تياكرۋ (خانوۋسازى)
volution (vā-lōō'shən, vā-lū'shən), *n.* (۱) خول : پېش : سۈرۋ
(۲) پېش لەپەكە يا گۈچكەماسى
volv (vol'vā), *n.* پەردەى بىنى قارچكى ساۋاۋ كېرۋ
volvulus (vol'vyoo-lās), *n.* لەپەكەۋەتالانى پېخۇلە
پېش خۇاردىنى پېخۇلە
vomer (vō'mēr), *n.* ئېسقانى دېۋارى بەينى ھەردوۋ كۈنە لوول
-vomerine (*adj.*).

vomica

- vomica** (vom'ī-kā), *n.* (۱) کسی پر نه کیمی همدی نه دانی
نه خوش متابعتی سیه کان (۲) کیمی ناو نم کیسه.
- (۳) به کوکه هینانودی نم کیمو پیساییه
(۱) پشانهوه
(۲) نهو ستهی له رشانوهده دهینرتهزه.
(۳) دهرمانی پشانهوه.
- v.l.* (۱) پشانهوه؛ ههلهپشانهوه. (۲) فریدانه دهرمه
v.t. (۱) پشانهوه؛ ههلهپشانهوه. (۲) فریدانه دهرمه
- vomitive** (vom'it-iv), *adj.* پشانهوهه؛ ههلهپشانهوهه؛ پشانهوهیه
n. دهرمانی پشانهوه
- vomito** (vom'ī-tō), *n.* (۱) رهشه پشانهوهی زهرده تا (۲) زهرده تا
vomitory (vom'ī-tōr'i, vom'ī-tō'ri), *adj.* پشانهوهیه؛
پشانهوههوه.
- (۱) دهرمانی پشانهوه. (۲) کون یا بوری شت لیوه هاتنه دهرمه.
(۳) دهرکاو پارهوی شانوی رومان
- vomiturition** (vom'i-choo-rish'an), *n.* هیلنج دان؛
هیلنجی من پشانهوه
- von** (von), *prep.* [G.] ی؛ خنکر قلل شونیز؛ پیشگرنگی کهل نه نامی. [G.]
نه مسارجه
- voodoo** (vōō'dōō), *n.* (۱) قودوو. نابینگی قولره شه کانی "هایتی"
و نه سرینای. تاوه راسته له بنه رته ده نه قویچه نه سه سر جادوگره یه بنده؛
جادوگره ی قودوو. (۲) قودوو یه رسته؛ په پودویکه ی قودوو.
(۳) جادوو؛ نوشته ی قودوو.
(۴) جادوگر؛ جادو یاز؛ نه فسونگر.
- adj.* قودوویی؛ تابعی ته به ناینو جادو یه بنده ی قودوو.
v.t. نوشته ی قودوو؛ لیکردن؛ جادوولیکردن
- voodooism** (vōō'dōō-iz'm), *n.* قودووهره. بیروناوهرو نه ریتی
قودوو. ووشه ی پیشوو بینه.
- voodooist** (*n.*); **voodooistic** (*adj.*).
- voracious** (vō-rā'shas, vō-rā'shās), *adj.* (۱) چاوچیوک؛ بخور؛
چاوهرسی. زورخو؛ نهوسن. (۲) چاوهرسی؛ به یه روش؛ تیره خور (مهجان)؛
زور به جهر؛ ناره نوهمه ند: (a ~ reader).
- voraciously** (*adv.*); **voraciousness** (*n.*).
- voracity** (vō-ras'ā-ti, vō-ras'ā-ti), *n.* (۱) چاوچیوک؛ نهوسنی؛
زورخوری؛ بخوری. (۲) چاوهرسیته؛ تیره خوری (مهجان)؛ خوری زور؛
به یه روشی
- vorous** (vōr-əs), *adj.* پاشگرنگه به مانای؛ خور؛ نهو شته ده خوات؛
(*omnivorous; carnivorous*)
- vortex** (vōr'teks), *n.* (۱) گیزاو؛ گهرداو. (۲) گهردهلول؛ گیزهلوکه
(۳) گیزاو؛ بارودخ، کاروبان؛ بارودخینگی گیزاوی
(۱) گهرداوی؛ گیزاوی.
- (۲) گیزاو؛ خواردوو؛ خول خواردوو؛ خولاه
vorticella (vōr'tā-sel'ā), *n.* زینده هورنگی ناوی یه ک شانه ییه
له شینگی زهنگولیهی هیه به سه لاسکینه که خوی پیوه ده نو سیتیت
به شتی دهرو ویشتی یهوه.
- vorticose** (vōr'tā-kōs'), *adj.* = **vortical**.
- vortiginous** (vōr'tij'ā-nās), *adj.* (۱) گیزاو؛ خواردوو؛ خولاه؛
خول خواروو. (۲) مارینچی؛ پنج پینچی
- votaress** (vō'tā-ris), *n. fem. of votary*.
- votarist** (vō'tā-ris), *n.* = **votary**.
- votary** (vō'tā-ri), *n.* (۱) په رستار؛ ووشکه سوئی؛ سوئی؛
خواهبرست؛ که سیکه که سویندی خواردوو هر خواهبرستی بکات.
(۲) په روش؛ لایه نگر. (ب) سوخته
(۳) که سیکه خو ترخان گردو بو مه سه له بهک. نابینک. رنبارنک.
(۱) سویند له سه خوارو؛ په یمان له سه دراو. (۲) به لئینی؛ په یمانی.

vowelize

- vote** (vōt), *n.* (۱) دهنگ (ههلهپژاردن). (۲) بلیتی دهنگدان.
(۳) مافی دهنگدان.
(۴) (The ~ was light.) ههوهو نه دهنگانه کی که دراو:
(ب) دهنگ به گشتی؛ نه دهنگانه کی که دهواتری بدین: (Get out the ~)
(۵) [Obs.] voter. [Obs.] په یمان دان؛ سویند خوارو.
(۷) [Obs.] نزا؛ نوژ.
دهنگدان.
(۱) دهنگ بو دان.
(۲) په سندنکردن: (They ~ed new funds for the program.)
(۳) پا وابوون؛ ووتن؛ پا دهرپین؛ پا دان:
(They ~ed the picnic a success.)
(۴) [Colloq.] پیشنیازکردن.
دهنگدان.
cast a vote, دهنگ بو نه دان؛ ژیرخست؛ به دهنگ بو نه دان؛ به زاندن:
vote down, (The committee voted the proposal down.)
ههلهپژاردن؛ دهنگ بو دانو ههلهپژاردن
vote in, (The electorate voted the opposition party in.)
ههلهپژاردنهوه؛ دهنگ بو نه دانوهو به زاندن یا ژیرخستن:
vote out, (The people voted the president out.)
ههلهپژاردنهوه؛ دهنگ بو نه دانوهو به زاندن یا ژیرخستن:
voteless (vōt'lis), *adj.* بې مافی دهنگدان.
voter (vōt'ēr), *n.* (۱) دهنگدور؛ ههلهپژ.
(۲) که سیکه که مافی دهنگدانی ههپیت.
مهکینه ی دهنگ ژاردن (ههلهپژاردن).
(۱) په یمانی؛ بو هینانه ی په یمانیک یا
سویندیک پیشکشم کراوه: (a ~ offering).
(۲) خواستی؛ خواست یا جهز دهرپ؛ نژایی: (a ~ prayer).
(۱) به لگه بو هینانهوه؛ چهپاندن به به لگه؛
ساغ کردنهوه. (۲) بانگ کردن بو کهوامیدان له دادگادا.
(۲) [Archaic] به دلنایی ووتن؛ به بې گومانانه ووتن.
(۱) (~ for), دهسته بهری کردن؛ شایهتی بو دان (بو سه رپاستی؛ باشی. *v.l.*
به توانایی: (His friends ~ed for his honesty.)
(۲) (~ for), به لگه بوون بو (His past history ~ for his ability.)
(۱) دهسته بهری؛ شایهت؛ لایه نگر.
(۲) قهراله؛ سه نه؛ به لگه نامه (قهردانهوه).
(۳) شایهتی تابو یا خاوه نیتی که سیک بو خانو و زهوی و زارنک
بیژها تن (وه لمدانهوه، شت پیدان، *v.t.* vouchsafe (vouch-sāf'),
ناوړلیدانهوه: (to ~ a reply).
v.l. بیژها تن.
-vouchsafement (*n.*).
- voussoir** (vōō-swā'r'), *n.* خشت یا بهری به شه که رانی یه که ی تاق
(خانوسازی).
- VOW** (vou), *n.* (۱) سویندی خواهبرستی؛ په یمانی ووشکه سوینتی:
(a nun's ~s)
(۲) په یمان یا به لئینی ژهنان و شوو کردن: (marriage ~s).
(۳) سویند؛ په یمان؛ به لئین.
(۱) په یمان دان؛ به لئین دان.
(۲) سویند خوارو: (~ing revenge on their persecutors).
(۳) به دل ووتن: (Well, I ~ it is as fine a child as ever was seen.)
v.l. (۱) په یمان دان؛ به لئین دان. (۲) سویند خوارو.
-vower (*n.*).
- take vows, بوون به په رستار؛ بوون به که شیش.
vowel (vou'əl), *n.* (۱) دهنگی تیبه بزوین (دهنگناسی).
(۲) تیبه بزوین (a, i, e, o, u).
تابعی ته تیبه بزوین.
سروبوژ بو کردن (زمانی عهره یی).
vowelize (vou'əl-iz'), *v.t.*

vowel point

-vowelization (n.).

vowel point,

voyage (voi'ij), n.

سەرىۋىر (زمانى غەرىبى).

(۱) گەشتى دەريايى (بە تايىبەتى ھى دورى).

(۲) گەشتى ھەرايى؛ گەشتى فېۋكە.

(۳) گەشتنامە دەريايى.

v.ĭ

چوۋىز بۇ گەشتى دەريايى؛ گەشتى دەريايى كىرىد.

v.t.

دەريا بىرىن لە گەشتدا.

voyager (voi'ij-ēr), n.

(۱) گەشتكەرى دەريايى.

(۲) گەشتكەر پىنوار.

voyagcur (vwā'yā'zhēr'), n. [Fr.]

(۱) پىنوار

(۲) ۱- بەلەمەۋىنكە كە فەرەۋ شتومەك دەگۈزىتەرە لەنۇۋان شوۋنە چەپەكاندا

لە پۇژۇناۋى كەنەداۋ پۇژۇناۋى سەروۋى ئەمەرىكا بۇ كۇمپانىياكانى فەرەۋ.

(ب) بەلەمەۋان يا دارستانەۋانى پۇژۇناۋى كەنەدا.

voyeur (vwä-yūr'), n. سەرەتاتىكەر (بەتايىبەتى كەسىپكە كە خۇشى

لەرە دەپنىنى كە بە دىزىيەرە سەيرى دەستبازىۋ جوت بۇرۇن كىرۈ قوزى

خەلك بىكات: ھەرۋەھا " peeping Tom " بىيىنە).

-voyeuristic (adj.); voyeuristically (adv.).

voyeurism (vwä-yūr'iz'm), n.

سەرەتاتىكەن كىرىد (بەتايىبەتى

خۇشى ۋەرگىزىن لە بە دىزىيەرە سەيركىردىنى دەستبازىۋ جوت بۇرۇن كىرۈ

قوزى خەلك)

V.P., = Vice-President.

V sign, n.

نېشانە سەرەمەتۇن (كە بە پەنجەي ناۋەراست و دۇشامۇرە

دەكرىت ۋەك " V ") .

v.t. = transitive verb.

vug, vugg, vugh (vug, voog), n.

بۇشايى ناۋ بەردىك يا

دەمارىكى كاترايىيە كە گەلىك جار بە بلور گىراۋە (كانزاكرىد).

-vuggy (adj.).

Vulcan (vul'kən), n.

قۇنكار خۇاى ناگرو دروستكىردىنى نامىزو

دەفرى كانزاىى (ئەفسانەي پۇمانى).

Vulcanian (vul-kā'ni-an), adj.

(۱) قۇنكانى (ۋەشەي پىشور -

بىيىنە (۲) [v-] تايىبەتى بە دروستكىردىنى نامىزو دەفرى كانزاىى.

(۳) [v-] ناگىرۇنىنى؛ بۇركانى.

vulcanite (vul'kən-it'), n.

قۇنكانىت: لاستىكى سەخت بە جۇشدان

لەگەل كۇگىردا دروست دەكرىت (شەنەۋ شتى ۋەھاى ئى دروست دەكرىت).

vulcanize (vul'kən-iz'), v.t.

(۱) سەخت كىردىنى لاستىك بە جۇش

دائى بە گۇگىردەۋە (۲) سەخت كىردىنى ماددەى تر بە ھەمان شىۋە.

v.ĭ

سەخت بۇرۇن بە جۇشدان بە گۇگىردەۋە.

-vulcanization (n.); vulcanizer (n.).

vulcanology (vul'kən-ol'ə-ji), n. = volcanology.

vulgar (vul'gēr), adj.

(۱) ھى رەشۋىۋوت؛ ھى خەلكى سادە:

(~ life; the ~ herd)

(۲) باۋا؛ باۋا؛ گەشتى: (~ errors) .

(۳) رەشۋىكى؛ بازىرى.

(۴) ھى زمانى دوۋان؛ ھى زمانى ئاسايى يا پەتى: (the ~ tongue) .

(۵) ئاشرىن (زمان، رەۋۋىشت، ... ھتد)؛ نۇم؛ سوۋك؛ پىس:

(~ language, behavior, tastes, jokes, etc.)

n.

(۱) ھەرچى ۋەرچى؛ چىنى رەشۋىۋوت.

(۲) [Obs.]: زمانى ئاسايى ناۋچەپەك يا ۋولاتىك؛ زمانى پەتى.

-vulgarly (adv.); vulgarness (n.).

vulgar era, the = Christian era.

vulgar fraction = common fraction.

vulgarian (vul-gār'i-an), n.

كەسىپكى بازىرى (بەتايىبەتى

دەۋلەمەندىكى ئەزان كە خۇى بابىدات بە سامانەكەپەرە).

vulgarism (vul'gēr-iz'm), n.

(۱) ۋوشە يا ۋوتەى بازىرى

(بەتايىبەتى لە زمانى دوۋاندا). (۲) vulgarity

vying

vulgarity (vul-gar'ə-ti), n.

(۱) بازىرىكى؛ رەشۋىكىنى

(۲) كىردەۋە رەۋۋىشت و ۋوتەى سوۋك و ئاشرىن.

vulgarize (vul'gēr-iz'), v.t.

(۱) نۇم كىردەۋە (رەۋۋىشت)؛

سوۋك كىردن؛ بىن بايەخ كىردن: (to ~ standards of etiquette) .

(۲) ئاسان كىردن (شتىكى گران تارەكو ھەموو كەس تىۋى بىكات)

-vulgarization (n.); vulgarizer (n.).

Vulgar Latin,

لاتىنى دوۋاندىن؛ زمانى لاتىنى ئاسايى ئەك ۋىژەۋ

ئوۋسىن.

Vulgate (vul'gāt, vul'git), n.

(۱) ئىنجىلى ۋەرگىراۋ بۇ لاتىنى

بىۋاپىنكاراۋ بەكارمىنراۋ لەلايەن كلىسەى كاسۋلىكىيەرە.

(۲) [v-]، دەقى نوۋسراۋ يا كىتەپكى لەلايەن جەماۋەرى خەلكەرە بەكارمىنراۋ.

(۱) تايىبەتى بە ئىنجىلى ۋەرگىراۋ بۇ لاتىنى لەلايەن كلىسەى

كاسۋلىكىيەرە بىۋاپىنكاراۋ. (۲) [v-]، رەمەكى؛ جەماۋەرى؛ ئاسايى؛

بەباۋ لەناۋ خەلكىدا.

vulnerability (vul'nēr-ə-bil'ə-ti), n.

(۱) بە ئاسانى ئازاردارەۋ.

(۲) لاۋازى؛ ئاسكى؛ بە ئاسانى كارتىكەر.

(۳) بە ئاسانى گىران (سەنگەر)؛ نەپارۋىزاۋى.

vulnerable (vul'nēr-ə-b'l), adj.

(۱) بە ئاسانى بىرىندار دەپن يا

ئازارى دەپن: (a ~ part of the body) .

(۲) (۱) بە ئاسانى كارى تى دەكرى؛ رەخەنى ئى دەكرى؛ شلۇق

(a ~ reputation; ~ to criticism, ~ to bribery)

(ب) لاۋاز؛ ئاسك.

(۳) بە ئاسانى دەكرى (شار، سەنگەر)؛ نەپارۋىزاۋ:

(a ~ position, town, military outpost, etc.)

-vulnerableness (n.); vulnerably (adv.).

vulnery (vul'nēr-er'i), adj.

بىرىن پىن تىماركاراۋ.

vulpine (vul'pin, vul'pin), adj.

دەمرانى تىماركىردن؛ چارەى بىرىن.

(۱) پىۋى؛ لە پىۋى دەچن.

(۲) فېلباز.

vulture (vul'chēr), n.

(۱) سىسارە؛ سىسارەكە كەچەلە.

(۲) كەسىپكى چاۋبىرسى دېندە.

vulturine (vul'chēr-īn', vul'chēr-in), adj.

(۱) سىسارەكى؛

لە سىسارەكە كەچەلەۋ تۇخەمەكى دەچن. (۲) چاۋبىرسى و دېندە؛ تالانكەر؛

ئىچىركىۋ: (~ lawyers, doctors, salesmen, etc.)

vulturous (vul'chēr-əs), adj. = vulturine.

vulva (vul'və), n.

زى؛ قوز؛ دەم و لىۋى قوز

-vulval; vulvar; vulvate (adj.).

vulviform (vul'və-fōrm'), adj.

لە زى دەچن؛ ۋەك قوز ۋايە.

vulvitis (vul'vi-tis'), n.

ھەۋكىردن يا سوۋتەۋەۋى دەم و لىۋى قوز.

vulvovaginitis,

ھەۋكىردن يا سوۋتەۋەۋى قوز دەم و لىۋەكى.

vying (vi'ing), adj.

پىشپىركىكەر؛ مەملەكەر؛ بۇرۇپۇزىنكەر.

-vyingly (adv.).

W, w (dub'l-yoo), *n.*

- (۱) تەمىيىستى سىيىمى ئەلفونىي
 (۲) ئىنگىلىزچە: "دەنگى ئەم تىپە: "دەپل يو"
 (۳) (۱) قالى ئەم تىپە (ب) ئەم تىپە بە چاپكراوى يا ھەلەكەراوى.
 (۴) بىست، سىيىم، ئىشائەي ژمارە بىستى سىيىمى رىستىيەكە
 (۵) تەبىئىيەتتە بىيىيى "W" (۲) بىستى سىيىم
adj.
wabble (wāb'l), *n., v.i. & v.t.* = wobble.
wabbly (wāb'li), *adj.* = wobbly.
wack (wak), *n.* [Slang]. كەسكىنى ئىتتۆكە يا سەير
wacko (wak'ō), *n.* [Slang]. كەسكىنى ئىتتۆكە يا سەير
wacky (wak'i), *adj.* [Slang]. Also whacky. شىتتۆكە سەير

wad (wād, wōd), *n.*

(a ~ of chewing tobacco, paper, etc.)

- (۱) تۆپەلى پەستراۋە
 (۲) ئاۋاخى: "دەمەۋانەيەكى بىچوۋى قوماش يا مەبايە دەمى لولەلى
 تەمىكى كۆزۈ فېشەكى پىن دەگىرى بۇ پاكىرتنى باروۋەكە لە جىنى خۇيدا.
 (۳) دەستە پارەي كاغەز: سەفتە: (a ~ of ten-dollar bills).
 (۴) [Slang]. پارەي زۇر: سامانى زۇر
 (۵) [British Dial.]. گورىزە: قول (پوش، گۆرە): ھەلۋ
v.t.
 (۱) پەستىرەۋە تۈپەل كىرگەن (۲) لول كىرگەن (كاغەز، پارەي كاغەز)
 دەستە كىرگەن (۳) دەمى كۈن گىرتىن (بە تۆپەلە قوماش يا كاغەز)
 (۴) ئاۋاخى ئىخسەت: پەرتىگىرتىن (چاكەت، چل): ئاخىن
 (۵) دەمى لولەلى تەمىكى كۆنۈ فېشەك گىرتىن بە دەمەۋانە
v.i.
 تۆپەل بولۇ

wadding (wād'ing, wōd'ing), *n.*

- (۱) ئاۋاخى بەرى چاكەت جىلى تىر
 (۲) قوماش يا مەبايە بەكارەتلىر بۇ دەمەۋانە لولەلى تەمىكى كۆنۈ فېشەك.
waddle (wād'l, wōd'l), *v.i.* بە خەلەخ رويشت: ۋەك مەراۋى
 مىندالى تازە سى گىرگەن: گەلاۋەكەل رويشت.

n.

waddy (wād'i), *n.* دارلىكى ئەسۋورى ئۈۋەك تىرە ۋەك گورۇ خەلەكە
 دەشتەيە كۈنەكاشى ئۈستىللى ۋەك چەك بەكارىان دەشتە.

v.t.

تىگىرتى ئەم دارە لىدان ئەم دارە

waddy (wād'i), *n.* cowboy (۲) دىزى رەشتەۋلاخ

wade (wād), *v.i.* (۱) پىندا رويشت بە پىن: تەنكاۋ. قوروليتە، بەفر، لىم.

گىباي مەرى: (۲) خەلەكەش كىرگەن: بە زەھمەت پىندا رويشت

(to ~ through a dull book)

(۳) [Obs.]. رويشت: تىپەريپون.

v.t.

لە ئاۋ دان: ئى پەرىنەۋە: (to ~ the brook).

n.

(۱) پىندا رويشت: پەرىنەۋە. (۲) بوار: شويىنى لە ئاۋ پەرىنەۋە.

wade in (or into), [Colloq.], دەستىگىردىنى كارىك بە ھەمو ھىزىر

توانايەكەۋە: بە تۈندى ھىزىش بىردنە سەن:

(to wade into a mob of riotors)

wader (wād'ēr), *n.* (۱) پىندا رويشتو (تەنكاۋ، قوروليتە... ھەت).

(۲) بالندەي بە ئاۋدا رويشتو: بالندەي لاق درىژى كەنار دەرياۋ ئاۋ زەلگاۋ

ۋەك: شىنە شاھۋو قولنگو چۆلەكەي لىم. (ھەروەھا "wading bird")

(۳) (pl.) جزمەي درىژى يا پانتۆلى ئاۋدانەدەر (پاۋكەرى ماسى لە پىنى دەكەن)

wadi (wā'di), *n.* Also wady, دۆل: شىۋا: چەم

wading bird, بالندەي بە ئاۋدا رويشتو: بالندەي لاق درىژى كەنار

دەرياۋ ئاۋ زەلگاۋ ۋەك: شىنە شاھۋو قولنگو چۆلەكەي لىم... ھەت.

(ھەروەھا "wader")

wading pool, گۇماۋى تەنكاۋ بۇ مىندالان (جىگىر يا جۈۋا).

wadmal (wād'mal), *n.* Also wadmaal, wadmol, قوماشلىكى

خورى زۇر ئەستۈرو قابىە

wadset (wād'set), *n. & v.t.* خانۋو زەۋىزار كىرگەن بە بارمەتى قەرز.

wafer (wā'fēr), *n.* (۱) پارچە پىسكىتى تەنك

(۲) پارچە پىك شىرىنى يا ئوقۇلى تەنك.

(۳) پارچە پىك شىتى تەنك (ۋەك دەرمەن).

(۴) پەنچە ئانە رەھەي شىۋى خودايى (كلىسەي كاسۋىلىكى)

(۵) مۇز: خەپلەيەك يا پىنەيەكى ماددەيەكى سىزىشاۋىيە بەلگەنامەۋ نامەي

پىن مۇز (ۋەك) دەكرىۋ پىۋەي ۋوشك دەپتەۋە: لۈك.

(۶) ئەلقە يا خەپلەيەكى تەنكە ۋەك دەمەۋانە بەكارەدەھىزى.

(۱) دەست رەۋەشان: [Scot. & British Dial.].

waff (waf, wäf), *n.* شەكەنەۋە: (۲) سىرۋە: ھەلگىرتىكى يا

(۳) سەرىنچ: سەرىگىرتىكى كەم. (۴) خىۋ

v.t. & v.i. شەكەندەۋە: دەست رەۋەشاندىن

waff (waf, wäf), *adj.* [Scot.], (۱) ھىچ رويۋچ: پىن تىرخ.

(۲) تەنبا: پىن كەس

n. كەسكىنى پىن: لانە: خانە بە كۆل: گەپۋك: دەرىدەر: ئاۋارە.

waffle (wā'l, wō'l), *n.* ۋافل: كىتلىكى تەنكە ۋەك شىكىنە بەلام

نەخشدارەۋ باش دەپىزىزىزى بۇ بەرچايى.

(۱) ۋەلام ئەدان بە دەستۋە: منجەنچ

كىرگەنۋ خۆزىنەۋە لە ۋەلامى راستەۋخۇ:

(The director ~d on this issue.)

(۲) زۆرۈزى كىرگەن: شىتى ھىچ رويۋچ ئۈسۈن يا ۋوتى: درىژە پىندان

n. قەسەي ھىچ رويۋچ: زۆرۈزى

waffle iron, ئامپىرىكى ئاسنى پەل دور پەرىمە دىۋى ئاۋەۋەي نەخشى

تىدەيە گىراۋەي كىكى "ۋافل" دەكرىتە ئىۋان ھەردور پەرىكەيەۋە دەپىزىزى

(۱) بە ھىۋاشى بىردىن يا ھەلگىرتىن (بەسەر ئاۋدا يا

بەناۋ ھەۋاد): پال پىۋەشان بەم جۆرە: گۈستەۋە

(۲) [Obs.], بانك كىرگەن بە دەست (۳) [Obs.], چاۋ ۋەگىزىان

(۱) سەر ھەۋا يا ئاۋ كەۋت: بە ھەۋاد ھاتىن (بۇن، دەنگ... ھەت).

(۲) بە ھىۋاشى ھەلگىرتىن (يا): ھاتىن (سەرۋە).

(۱) سەر ھەۋا يا ئاۋ كەۋت (۲) بۇنىك يا دەنگىك كە ھەۋا بىيەنىش

(۳) سەرۋە (۴) شەكەنەۋە: رەۋەشان

(۵) ئالاي لىقەۋمان ئالايەكە ھەلگەكەرت بەسەر كەشتى يا بەلەمى

لىقەۋمەۋە بۇ داۋا كىرگەن بارمەتى (ھەروەھا "waif")

waffage (waf'ij, wäf'ij), *n.* [Archaic]. سەر ھەۋا يا ئاۋ كەۋت

ھەلگىرتىن بىردىن بە ھەۋا يا ئاۋدا

(۱) شەكەندەۋە: رەۋەشان

(۲) شىتلىكى بە ھەۋاۋە ھىزىرا يا ھاتوۋ (بۇن، دەنگ)

wag (wag), *v.t.* (۱) لەقاندن كەك. سەر: رەۋەشاندىن (پەنچە)

- بادان (كله): (The dog is ~ging its tail.)
(۲) بادان (زمان): هينان و برون.
v.i. (۱) له قان (كله، سى): پارهشان: (The tail is ~ging.)
(ب) هميشه له جموجولدا يون: راندهستان.
(۲) بادان (زمان): بدگويى كردن: كهوتنه قسى خراب:
(Scandal caused tongues to ~.)
(۲) له سر پنازى خو پويشتن: بهردهوام يون له سر پنى خو:
(That's the way the world ~s.)
(۱) به خلهخل پويشتن (وه مراوى يا مندالى تازه پښ گرتو):
گهلا وگه پويشتن.
(۲) [British Colloq]: پويشتن: كهوتنه پښ
(۳) [British Slang]: خو دزينهوه له قوتابخانه.
n. له قان (كله، سى): پارهشان: بادان: (the ~ of a dog's tail).
wag (wag), n. كسينكى قوشمه يا گانتهجى.
wage (wāj), v.t. (۱) بهرياكردن (چنگ): چنگان: نانوه (شپ):
هنگريسان: گيران: كردن: پښ هلسان:
(to ~ war against; to ~ a campaign)
(۲) [Obs.]: بارمتهكردن: بيليندان.
(۳) [Obs.]: گرهوكردن.
(۴) [Obs. or British Dial]: به كړى گرتن
چنگان: شپركردن.
v.t. [Obs.], n. (۱) [Obs.]: كړى: پوژانه
(۲) (For the ~s of sin is death.) له نجام:
(۳) [Obs.]: پاداشت: فاكاه: له نجام:
(۴) [Obs.]: بارمته: بهلن (ب) له بارمتهدا يون.
(۱) كريكار: (۲) كسينكه كه به پوژانه خيزانهكې دهرژنن.
wage earner, grom
wager (wāj'er), n. گروم
v.t. & v.i. گرومكردن.
wage scale, خشتى كړى نيشى جزواوچورى كارگهيكه يا
كومپ نيايهك
wage-worker (wāj'wūr'kēr), n. = wage earner.
waggery (wag'ēr-i), n. (۱) گانتهجنى: گانته بازى: قوشمهجيتى:
پهنگ دار (۲) تشقهله: پهنگ: گانته: يارى
waggish (wag'ish), adj. (۱) نو كسينكى قوشمهجى يا تشقهله باز
دهشت: (۲) قوشمه: پينگه نيناوى: نو گانته كراو.
waggle (wag'gl), v.t. پارهشان: لهراندنوه: له قاندين.
(She ~d her foot impatiently.)
v.t. به لاره ولار پويشتن: به خلهخل رويشتن: گهلا وگه له كردن: له تراندن.
n. (۱) رارهشان: لهرلهر: له قين: هاتن وچوون.
(۲) هينان و برون: گورنى گولف به سر تويه كندا له پيش ليدانيدا.
-waggly (adj.).
wagon (wag'an), n. Also waggon, [British Spelling]. (۱)
گاليسكه يارى: گاليسكه ييكى يارى دريژى سمرگيرايى چوارپنجهكې يه:
واگون (۲) station wagon
(۳) [British]: فارگونى سمر كراوهى شهمندهفرى بار.
(۴) نوتوبيلې بهند گواستنوه بۇ بهنديخانه
(مهرمه) "the wagon" ر "police (or patrol) wagon"
(۵) واگونى بچووكى چوارپنجهكې يارى مندالان
(۶) ميزنكى بچووكى بېنجهكداره (بۇ ساردهمنى و خواردين پيشكش كردن):
(a dessert ~)
chariot. [Obs.], (۲)
the Big Dipper. [W-], (۳)
v.t. به گاليسكه گواستنوه: به گاليسكه هنگرتن
v.i. به گاليسكه هاتوچوكردن
hitch one's wagon to a star, چاو له ناماخچى بهر يون
بۇ ناماخچى بهر هونان

- off the wagon, [Slang], دمستكرندنوه به عمرهق خوارندنوه.
on the (water) wagon, [Slang], واژهيان له عمرهق خوارندنوه.
wagonage (wag'an-ij), n. (۱) به گاليسكه يا واگون گواستنوه.
(۲) كړى نيم گواستنوه.
(۳) گاليسكه بهگشتى: كومليك گاليسكه.
waggoner (wag'an-ēr), n. (۱) گاليسكهچى: عمره بانچى: واگونچى.
the Big Dipper. [W-], (۲) charioteer. [Obs.], (۳)
wagonette (wag'an-et'), n. گاليسكه بچووكى سواربون.
wagon-lit (vā'gōn'lē'), n. [Fr.], فارگونى نووستنى شهمندهفر.
wagon-load (wag'an-lōd'), n. پر گاليسكه ييكى بار:
بارى گاليسكه ييك.
wagon train, كاروانى گاليسكه (به تايه تى بۇ گواستنوهى نازووهى
سويان).
wag-tail (wag'tāl'), n. كله هلسهنگينه
wahoo (wā-hōō', wā'hōō), n. دمونهيكه گولى نهرخهوانى و بهرى
سور دهگري
wahoo (wā-hōō', wā'hōō), n. درمختكى نه ميريكيه به توخى
په شددار
wahoo (wā-hōō', wā'hōō), n. جزوه ماسي ييكى ناوچه گهرمهكانه.
wahoo (wā-hōō', wā'hōō), interj. واهو! قريوهى خوشيه
(۱) شتى دوزراوهى بن خاوه: شتى وون بووى بن خاوه.
(۲) مندالى بن خاوه: هتيا: مندالى بهجينيلاوى بن لانه: مندالى ناوړه.
(۳) كيانمورى وون بوو يا بهرله: بهچكه كيانمورى بن خاوه.
(۴) شتى دزراوى له سر پينگه فرندراو له لايه ن دزى راكردنوهوه
waif (wāf), n. = waft # 3.
wail (wal), v.i. (۱) شين كردن: شيوه كړن: لوانوه: به كول گريان:
نالن: نالاندن. (They ~ed.)
(۲) لووراندن: لووره لوور هاتن: لووره لوور كردن: (The wind ~s.)
v.t. (۱) شين بۇ كردن: به كول بۇ گريان: بۇ لوانوه:
(They ~ed his death.)
(۲) نالاندن: نالن: شيوه كړن.
n. (۱) شيوه كړن: شين: ناله: نالن: لوانوه.
(۲) دهنگى لوانوه: دهنگى شيوه كړن: ناله.
-wailer (n.); wailingly (adv.).
wailful (wāl'fāl), adj. (۱) غمبار: (۲) گريوا: شيوه كړو.
Wailing Wall, ديوارى گريان: شوينيكى پيوژه لای جوولهكه
له شارى (قدس)
wailsome (wāl'sām), adj. [Archaic], wailful.
wain (wān), n. [Archaic], گاليسكه يا نوتوبيلې گهرهوه
سمر كراوهى كينگه (۲) the Big Dipper. [W-], (۳)
wainscot (wān'skat, wān'skot'), n. (۱) تهخته پوښى ديوى
ناوړه و ديوارى ژور. (۲) تهخته پوښى لاخوارووى ديوارى ژور.
(۳) (۱) لاخوارووى ديوارى ژور كه به جيا نهخشينراوه لهوى ترى.
(ب) كاشى تهخته يا شتى ترى لاخوارووى ديوار پښ نهخشينراو.
(۴) [British]: تهخته دارى بهروى ناياب (بۇ تهخته پوښى).
ديوار تهخته پوښ كردن: به كاشى يا تهخته لاخوارووى ديوار نهخشاندن
v.t. (۱) ديوارى wainscoting, wainscoting (wān'skat-in), n.
تهخته پوښ كراو (۲) تهخته دارى نيم تهخته پوښيه
گاليسكه سان:
wain-wright (wān'rit'), n. واگون دروستكرو چاكهروه.
waist (wāst), n. (۱) كمير: ناوقه: پشتنه: تنگه.
(۲) (۱) نهو بهشنى جل كه ناوقه داده پوښن. (ب) سوخمه: يهلك
(ج) بلوس يا كراسى هقا ناوقه هاتوى نافرته
(د) فانيلى ژيروهى مندال
(۲) ناوقه دى شت، واته بهشه باريكهكې:

waistband

(the ~ of a violin, shoe, etc.)

- (۱) ناوقەدى كەشتى
(۲) ناوقەدى مەندىك جانەمەر (وگ: مئىۋولە، زەردەۋالە، زەردەزىرە ... ھتد.)
waistband (wāst'band'), *n.* كەمەربەند: پىشتىن: قايشى پىشت
(بەتايىبەتى كە لەسەر جەمەرە بىتت.)
waistcloth (wāst'klōth'), *n.* = **loincloth**.
waistcoat (wāst'kōt', wes'kōt), *n.* بەلەك (۲) سوخمە.
waist-high (wāst'hī'), *adj.* تا ناوقەد ھاتتو: تا ناوقەد بەرزە.
waistline (wāst'lin'), *n.* (۱) ناوقەد: كەمەر: پىشتىنە
(۲) قەفى ناوقەد: كەمەر: ناوقەد.
wait (wāt), *v.i.* (۱) چاۋەرىي كەردن: چاۋەرىي كەردن: پاۋەستان
(*W~ until we call. W~ for us.*)
(۲) نامادەبىيىن (*Dinner is ~ing for us.*)
(۳) راۋەستان: رەستان: دواخرا: (*That work will have to ~.*)
(۴) بەردەستى كەردن: (*She will ~ at table.*)
v.t. (۱) چاۋەرىي كەردن: چاۋەرىي كەردن: (*W~ your turn.*)
(۲) بەردەستى كەردن: (*He ~s table.*)
(۳) [Colloq.] دواخرا: (ژەمى خوارىن): (*W~ dinner.*)
(۴) [Obs.] ھاۋەمى كەردن (لەپۋى پىزەۋە): لەگەلدە بون: لە تەكدا چوون.
(۵) [Obs.] نەنجام ئى بونەۋە.
n. (۱) چاۋەرىي: چاۋەرىي: چاۋەرىي كەردن: (*We had a long ~.*)
(۲) ماۋەى چاۋەرىي كەردن.
(۳) بۇسە: داۋ. (*to lie in ~*)
(۴) نەندەمى تىيىكى مۇسقىقا ۋەزىنى كە لە كرىسمەسدا دەگەرىن مۇسقىقا
لەندەندە ۋەزىنى كرىسمەس دەللىن: لە نىنگلەتەرە).
(۵) [Obs.] پاسەۋان: ھەسەس: نىشكىچى: نىشكىگر
(۱) بەردەستى كەردن: نۆكەرى كەردن.
(۲) چوونە لای سەرگەۋەرىك (بۇ پىز پىشاندان يا داۋا كەردنەك)
(۳) نەنجام ئى بونەۋە.
(۴) شت بۇ كەردار ھىنان يا پىشكەش كەردن (لە فرۇشكا يا چىشتخانەدا):
بەردەستى كەردن (*to wait on customers at a store*)
wait out, چاۋەرىي سۈيى ھاتن كەردن: چاۋەرىي كەردن كوتايى شىك:
(*They waited out the war.*)
wait up, نەنۇست لەبەر چاۋەرىي كەردن شىك يا كەسنىك
(۲) پاۋەستان بۇ پىن گەشكەنەۋە كەسنىكى دواكەتتو.
wait-a-bit (wāt'ə-bit'), *n.* پۈۋەكىكى دىك تىزۋ چەماۋە پىتەرە
دەنۇست
waiter (wāt'ēr), *n.* (۱) بەردەست: (چىشتخانە): بۇي.
(۲) سىنى: بۇ خوارەمەنى ۋە خوارەنەۋە پىشكەش كەردن
(۳) [Obs.] نىشكىچى: نىشكىگر: پاسەۋان: ھەسەس.
waiting (wāt'īn), *adj.* (۱) چاۋەرىي: ھى چاۋەرىي كەردن
(۲) ھى بەردەستى
n. (۱) چاۋەرىي كەردن: چاۋەرىي كەردن. (۲) ماۋەى چاۋەرىي كەردن
in waiting, خەرىكى بەردەستىيە (بەتايىبەتى ھى پاشا ۋە پاشا
كەسنىكى گەرە: بەردەستى دەكات: كارەگەرى دەكات:
(*a lady-in-waiting*)
waiting game, پىلانى چاۋەرىي كەردن. ھىچ نەكەردن چاۋەرىي كەردى
ھەلىكى باش بۇ دەست ۋەشاندن (ناكۆكى، مەملە، يارى ... ھتد.)
waiting list, لىستەى چاۋەرىي: لىستەى چاۋەرىيەران (بۇ نىش
دەسكەۋت: شت ۋەرگوتن، دىدەنى، نۆرە ھاتن ... ھتد.)
waiting room, ئۆۋرى چاۋەرىي كەردن (فەرمانگەرى پىزىش،
نەخۇشخانە، ئىستەگى پاس ۋە شەمەندەلەر ... ھتد.)
waitress (wāt'ris), *n.* ئافرىمە بەردەست: (چىشتخانە، مەيخانە).
waive (wāv), *v.t.* (۱) ۋازلىھىنان (لە مافىك داۋاكارىيەك):
دەست ئى ھەلگرتن (۲) داۋا نەكەردن: سۈر نەبۈن لەسەر: بەخشىن

wale

(۲) دواخراست.

- (۴) خىستەنلاۋە: گۈي پىن نەدان: (*to ~ formalities*).
(۵) [Obs.] بەجىھىشتن: نەۋىست: دەست ئى بەردار بون.
(۱) ۋازلىھىنان (لە ماف يا داۋاكارىيەك):
دەست ئى ھەلگرتن. (۲) پۈۋانامەى نەم دەست ئى ھەلگرتە يا ۋازلىھىنانە.
(۱) (*~ up*) ، لە خەى ھەلسان: خەبەر بونەۋە.
(۲) نەنۇست: بەخەرىي بون.
(۳) خەبەر بونەۋە (مەجان): ۋوربا بونەۋە:
(*to ~ from one's daydreams*)
(۴) ئاگادارىيىن: پىن زانن: راستى بۇ دەرگەرتن:
(*to ~ to the true situation*)
(۵) [Dial. or Archaic] نىشكىگرتنى مردو ھەتا كاتى ناشتى.
v.t. (۱) (*~ up*) ، لە خەى ھەلسان: خەبەر بونەۋە.
(۲) پۈۋان: ۋوربا كەردنەۋە: جۈۋان: ھەست.
(۳) [Archaic or Dial.] نىشكىگرتنى مردو ھەتا كاتى ناشتى.
(۱) [Poetic] ، بەخەبەر بون. (۲) (۱) نىشكىگرتنى شەۋىخونى.
(ب) نىشكىگرتنى مردو تا كاتى ناشتى.
(۲) يادى سالانەى كەردنەۋە كىلەسەك.
wake (wāk), *n.* (۱) جىن نىشانى كەشتى يا بەلەم كە بە ئاۋدا دەۋات:
(*the ~ of a ship*)
(۲) جىن نىشانى شىكىكى تىپەر بون: نەنجام يا پاشماۋەى پۈۋاننىك:
(*The war left a lot of devastation in its ~.*)
(۱) لە داۋەى كەشتى يا بەلەم.
(۲) ۋابەدۋاى: يەكسەر لە پاش:
(*Traders came in the wake of the conquering armies.*)
(۳) لە نەنجامى: لە نەنجامدا.
(۱) بەخەبەر: نەنۇستو.
(۲) ۋوربا: بەناگا. (۳) خەۋىزاۋ.
(۴) بىن خەى: (*a ~ night*).
-wakefully (*adv.*); **wakefulness** (*n.*).
wakeless (wāk'lis), *adj.* شەرىن (خەى): قورن: (*~ sleep*).
waken (wāk'n), *v.i.* (۱) لە خەى ھەلسان: خەبەر بونەۋە.
(۲) ۋوربا بونەۋە: ئاگادارىيىن: ۋوربا بون.
(۱) لە خەى ھەلسان: خەبەر بونەۋە. (۲) ۋوربا كەردنەۋە: ۋوربا بون.
(۳) [Scot.] پاسەۋانى كەردن.
-waker (*n.*).
wakerife (wāk'rif'), *adj.* [Scot. & N. Eng. Dial.] = **wakeful**.
wake-robin (wāk'rob'in), *n.* **trillium** (۱).
(۲) چەند جۆرە پۈۋەكىكى زوۋ لە بەھاردا گول دەكەن.
wake-up (wāk'up'), *n.* دارگۈنكەرى نەمەرىكى.
(ھەر ھەمما "flicker")
waldgrave (wōld'grāv'), *n.* (۱) سەرەك دارستانەۋانى پاشايى
(لە ئەلمانىيە كۇندا). (۲) خانەدانى ئەلمانى: پەلە ئازناۋى خانەدانى ئەلمانىيە.
(۱) جىن نىشانى قامچى يا دار لىدان.
(۲) (۱) ھىلى قۇزى يا بەزى قوماشى چىراۋ.
(ب) چۆننى چىنىنى نەم قوماشە ھىل ھىلە. (۳) دارى پالپىشت (پىر).
(۴) تۈرلى چىراۋ بە دەۋرى بەرچەنە ۋە سەبەتەۋ زەمىلدە: بۇ قايمى.
(۵) تەختەدارنىكە لە دارەكاتى لاشەى كەشتى دەدەرى بۇ پىنگەۋەستىيان ۋە
قايم كەردىيان.
(۱) پىشت شىن ۋە مۆر كەردنەۋە ھەل تۇقاندن بە قامچى يا دار.
(۲) پالپىشت كەردن يا لىكەن بە تەختەدار يا بە شۈۋ.
(۳) قوماش چىن بە جۆرىك كە ھىلى تى بگەۋت.
(۱) ھەلپازەردن.
(۲) ھەلپازەردە شتى ھەلپازەردار.
v.t. [Scot. & N. Eng. Dial.] ھەلپازەردن

walk

walk (wôk), v.i.

- (۱) به پی زویشتن؛ به رنګه‌دا پویشتن
(ب) پیسه‌کردن (۲) دهرکوتنی خټو؛ دهرکوتن
(۳) رښارنګی تاییه‌تی ګرتن؛ به جوړنګی تاییه‌تی ره‌فتارکردن
(*Let us ~ in peace.*)
(۴) [Obs.] هم‌میشه جوړان؛ رانه‌وستان؛ هم‌میشه چالاکي نوادن
v.i. (۱) به پی پندا پویشتن؛ پیاسه پندا ګردن؛ پندا پویشتن؛ پیوان؛
(*He is ~ing the deck.*)
(۲) به پی پندا پویشتن بډ پشکتن، پیوان، یا تاقیکردنه‌وه... هتد.
(۳) (۱) پیاسه‌پیکردن؛ لیځورېن؛ بردن بډ ګه‌ران به پی؛
(*to ~ a horse, dog, etc.*)

- (ب) مه‌شق پیکردن به پی
(۴) له‌ګل چوون به پی یا پیاسه: (*I'll ~ you to the corner.*)
(۵) به زور به پی بردن
(ب) دهنسني کسینګی په‌ککوتوو ګرتن یا یارمه‌تیدانی بډ پویشتن.
(۶) ګه‌یادنه دڅنګی تاییه‌تی به پی پویشتن:

(*They ~ed me to exhaustion.*)

- (۷) نه هواسی بردن به‌پړوه
n. (۱) به پی پویشتن؛ پیاسه‌کردن.
(۲) پیاسه: (*to take a ~ ; to go for a ~*)
(۳) حنری پیاسه؛ پیاده پښ: (*His usual ~ was along the river.*)
(۴) ماوه یا دوری به پی پویشتن؛ کاتی برینې ماوه‌یک به پی؛

(*The town was an hour's ~ from us.*)

- (۵) خبرایی پویشتن: (*The horse came home at a ~.*)
(۶) ره‌وت؛ شپوهی پویشتن: (*I knew her by her ~.*)
(۷) پلوی کومه‌لایه‌تی؛ پیشه؛ پله‌وپایه: (*people from all ~s of life*)
(۸) ره‌وشت؛ کرده‌وه؛ شپوهی ژيان و هستان و دانیشتن.
(۹) (۱) شقاسی تاییه‌تی بډ پیاسه یا به پی پویشتن (که نوتومبیلی پندا ناپوړا).
(ب) شوسته؛ پیاده‌پښی نه‌ملاو نه‌ولای شقاسم.
(۱۰) ropewalk

- (۱۱) (۱) داری به پیز پیز نټړاوا. (ب) ماوهی نیوان دور پیزه داری وه‌ا.
(۱۲) له‌وه‌پګاو جنی ګه‌ران (به‌تاییه‌تی هی مه‌ا).
(۱۳) [British.] ګوزه‌ګای ناسایی پوزانه‌ی چهرچي یا ده‌ستګڼې.
(۱۴) پیسې‌ګڼې پویشتن

- walk away from**, (۱) بډریدان به ناسانی؛ ټی بډرندوه به ناسانی.
(۲) بزګارپور له پوړاوپنیکي ناخوش به‌بی بازار پښ ګه‌یشتن.

walk away with, = **walk off with**.

walk off, (۱) نه‌یر پویشتن

(۲) نه پیاسه دانان؛ قله‌وی؛ به پیاسه له کول خو کرده‌وه (خمولووی، خه‌م).

walk off with, (۱) ټل دزین (ب) بردن (شتی خه‌ک به‌بی پرس).

(۲) کرده‌وه (پاره، یاری)؛ ده‌سکه‌وتن؛ قازانچ کردن.

walk of life, پیشه و پلوی کومه‌لایه‌تی؛ پله‌وپایه؛ پیشه:

(*People from different walks of life*)

walk out, [Colloq.], (۱) مان ګرتن

(۲) چوونه دهره‌وه له کډبونوهمه‌یک (بډ ناپه‌زایی دهرېږن).

walk out on, [Colloq.], به‌چینېشتن؛ ده‌ست ټی هه‌لګرتن؛ وازلینېتان.

(*He walked out on his wife and children.*)

walk tall, سره‌برز ګرتن؛ سره‌دانه‌نوادن.

walk the plank, (۱) زورپیکردن؛ له‌لای چه‌تدی دهریاوه؛ بډ پویشتنه

سره قهرغی نه‌خته‌دارنګی سره‌کشتی و ګه‌وتنه‌خواهره‌وه بډ ناو دهریا.

(۲) دهرکردن؛ نه‌نیش؛ به زور واز پښ هیټان له نیش؛ ټی خستن.

walk through, به لاسه‌رلابی کردنی ګارنک (به‌تاییه‌تی په‌کمه‌په‌راوه‌ی

شانزنامه‌یکه).

walk-away (wôk'ô-wā'), n. برنده‌وه یا بډریداننګی ناسان.

هه‌روه‌ا "walkover" (۱) پیاسه‌کردن؛ پیاده

walker (wôk'ër), n.

wall

(۲) که‌سینګه که به جوړنګی تاییه‌تی ره‌فتار دهنوئتن.

(۳) پیشرېکینګه‌ری پویشتن. (۴) چهرچي؛ ده‌ستګڼې.

(۵) په‌رهمه (بډ پینګرتنی منډال)؛ چوارچپوهی پښ پویشتنی که‌سینګی قاچ

ګوچ یا ناتهار. (۶) پیلاوی تاییه‌تی بډ پویشتن.

walkie-talkie (wôk'i-tôk'i), n. Also **walky-talky**, - وځکی

توکی؛ رادیو یا تله‌سزی په‌یام وهرګرو نټره.

walk-in (wôk-in'), adj. (۱) نه‌وړنده ګه‌وره‌یه که پیاو بتوانی بچیته

ناوی و به پیوه تیايدا راپوه‌ستن (خانه‌ی جل هه‌لواسین که به‌شینګه له ژوروی

فوستنی ګه‌وره): (*a ~ closet*).

(۲) په‌کسر له شه‌قامه‌کوه ده‌چیته ناوی: (*a ~ apartment*).

(۳) پیوېست به به‌لټن یا ژوانی پینشکی ناکات: (*a ~ medical clinic*).

walking (wôk'ing), adj. (۱) ګه‌رڅوک:

(*He is a ~ library.*)

(۲) به پی پویشتنو.

(۳) (۱) به‌تاییه‌تی بډ پویشتن کراوه: (*~ shoes*)

(ب) به پی: (*a ~ tour*)

(۴) ده‌لهرتیه‌وه؛ دیت و ده‌چیت: (*a ~ beam*).

(۵) به پی ټی ده‌خوپړیت یا کاری پښ دهرکرت: (*a ~ plow*)

n. (۱) به پی پویشتن؛ پیاسه: (*W~ is good exercise.*)

(۲) ره‌وت؛ شپوهی پویشتن.

(۳) باری پیاده‌پښ (له‌پوړی باش و خراپه‌یوه بډ پندا پویشتن)

(*The ~ is slippery.*)

walking delegate, نوټنهری ګه‌رڅوک (په‌کینتی کرکاران)

walking fern, = **walking leaf** # 2.

walking leaf, (۱) ګه‌لای ګه‌رڅوک میروویه‌یکه بال و پله‌کانی له ګه‌ل ده‌چن.

(۲) قوڅه که‌نیشکی.

walking papers, [Colloq.], ناګانامه‌ی دهرکردن له نیش؛ دهرکردن:

(*She got her walking papers yesterday.*)

(هه‌روه‌ا "walking tickets")

walking stick, (۱) دهرده‌ست؛ ګوچان

(۲) میرووی چیلکهمی؛ میروویه‌یکه وه که‌کوله‌حاجی.

walk-on (wôk'on'), n. دهرنګی زور ناسه‌رکی بښ ده‌نگ له

شانزګه‌ری‌په‌کدا

walk-out (wôk'out'), n. (۱) مان ګرتن. (۲) کشانه‌وه یا چوونه

دهره‌وه له کډبونوهمه‌یکه یا هیزنیک (بډ ناپه‌زایی دهرېږن).

walk over, [Colloq.], (۱) ره‌فتاری ناشرین له‌ګه‌لدا نوادن؛

به سووک سه‌یرکردن؛ ماف پینشیل کردن:

(*He lets his co-workers walk all over him.*)

(۲) به ناسانی برنده‌وه (پیشېکڼی)؛ به ناسانی بډریدان.

walk-over (wôk'ô'vër), n. (۱) پیشېکڼی‌په‌کی غارغاریني یه

نمسی (که نه‌سپه‌که ده‌پیتاوه نه‌ګه‌ر هه‌ر پروات و غاریش نه‌کات).

(۲) walk-away.

walk-up (wôk'up'), n. [Colloq.], خانوو، خانوچکه، یا

هه‌رمانګه‌په‌کی بښ نه‌سانسیر.

adj. هی خانوویه‌کی وه‌ا؛ له خانوویه‌کی وه‌ا: (*a ~ apartment*).

walk-way (wôk'wā'), n. پښ پښ؛ پینچکه؛ پیاده‌پښ

(۱) دیوار. (۲) (*pl.*) شوړه؛ دیواری به‌رګری.

(۳) به‌ندار؛ به‌ست.

(۴) شتینګی وه دیوار؛ دیوار (ګه‌ده): (*the abdomen ~*)

(۵) شتینګی دیوار ناسایی: (*a ~ of silence*)

(۶) په‌ریشانی؛ بښ هیوایی؛ بارودڅنګی په‌ریشان یا بښ هیوا

(*to drive someone to the ~*)

v.t. (۱) (*~ off*) دیوار به دهردا درووستکردن؛ دهره‌دان به دیوار.

(۲) جیاکردنه‌وه یا به‌شکردن به دیوار: (*to ~ off half a room*)

(۳) (*~ up*) داخستن به دیوار (دهرګا، کون، ده‌لاقه).

wallaby

- adj.** (۱) دیواری: تاییه‌تی به دیوار. (۲) به دیواردا هه‌نگه‌پاو.
bang (or run) one's head against a (brick) wall, سهری خو bang (or run) one's head against a (brick) wall, له دیوار دان: هه‌رلی یه سوود دان: به خو‌پایی خو ماندووکردن.
drive (or push) to the wall, خستنه بارودوختی زور خراپه‌وه ناچارکردن
drive (a person) up the wall, شیت کردن: زور تووره‌کردن.
walls have ears, دارو دیوار گوئی هه‌یه.
wallaby (wāl'ə-bi), n. کهنگری بچوک
wallah (wāl'lā), n. Also walla, (۱) کارگر: که‌سینکه که نیشکی تاییه‌تی ده‌کا: نیشکر: (a kitchen ~) (۲) [Colloq.] کس: مرؤه
wallaroo (wāl'ə-roo'), n. کهنگری گه‌وره: له ناوچه گرداوی‌یه‌کانی ئوسترالیا ده‌ژی
wallboard (wōl'hōrd', wōl'hōrd'), n. تبه‌قی دیوارو بنمیسج
 پین داپوشین: له گه‌چ یا ناردنه دار دیروست ده‌کرتن.
wall creeper, بآندمه‌یه‌کی بچوکه له کهنده‌لانو دیوارو بنمیسجا ده‌ژی.
walled (wōld), adj. (۱) دیواردار: به دیوار ده‌وره‌دارو (۲) شووره‌دار: به شووره ده‌وره‌دارو (a ~ city) (۳) [Archaic] هه‌گه‌به: جه‌وان
wallet (wāl'it, wōl'it), n. تووره‌کی شان بو: ریگه (۲) جزدان: کیسه‌ی پاره.
wall-eye (wōl'i'), n. (۱) چاویکه ره‌شیننه‌کی سپیکار بیت یا کۆرنیاکه‌ی سپی بیت (وهک چاوی نه‌سپ) (۲) چاوی خیل.
 (۳) چاوی که‌وره و ده‌ریو‌قیوو زه‌ق (وهک هی هه‌ندئ ماسی).
 (۴) چه‌ند خۆره ماسی‌یه‌کی چاو گه‌وره و زه‌ق و ده‌ریو‌قیوو.
wall-eyed (wōl'id'), adj. (۱) چاوی سپینه‌که‌ی زۆره (چاوی نه‌سپ).
 (۲) خیل: چاو خیل (۳) چاو گه‌وره و زه‌ق و ده‌ریو‌قیوو (وهک هی هه‌ندئ ماسی).
 (۴) چاوی: چاو زه‌ق و درنه‌ده (۵) [Slang] مه‌ست: سه‌رخوش
wall fern, قره‌که‌شکی نه کهنده‌لانو دیواردا هه‌نگه‌پاو.
wallflower (wōl'flou'ər), n. (۱) شه‌ریو (۲) [Colloq.] گۆلی سه‌ر دیوار: کچیکه که له ته‌نیشته دیواره‌که‌ره داده‌نیشته نه‌ماو سه‌ماخانه‌دا چونکه که‌س داوی ئی نه‌کردوه سه‌مای له‌گه‌ل بکات
wallop (wāl'əp), v.i. [Dial. or Colloq.], (۱) پهل کوتان: خو به‌کیش کردن: به گران پویشتن: گه‌لا و گه‌ل پویشتن. (۲) غارکردن.
 (۳) گیزه‌گیر کردن: ناوی کولان
v.i. [Colloq.], (۱) بیراز کردن: تینه‌لاندان: کوتان: باش لیدان (۲) مسته‌کۆنه‌ی قایم لیدان (۳) زور باش به‌زاندن: باش بو‌پیندان.
n. [Colloq.], (۱) (۱) پهل کوتان: خو به‌کیش کردن. (ب) غار (۲) (۱) مسته‌کۆنه‌ی قایم (ب) توانای مسته‌کۆنه‌ی قایم لیدان
-walloper (n.),
walloping (wāl'əp-ɪŋ, wōl'əp-ɪŋ), adj. [Colloq.], زورزل: زور گه‌وره (a ~ big boy; a ~ fish)
n. [Colloq.], (۱) بیراز: کوتان: لیدانیکی زور (۲) به‌زینیکی پيس: دۆرانیکی زور خراپ
wallow (wāl'o, wōl'ō), v.i. (۱) تلانه‌وه: خو‌گه‌وزاندن: ته‌پا وتل کردن (۲) به گران پویشتن و به‌م دیوو به‌و ده‌یودا که‌رتن (که‌شتی): به تلاوتل پویشتن.
 (۳) بهر بو خو به‌ره‌لا کردن: پئوه خه‌ریک بوون و خوشی ئی بینن:
 (to ~ in vice; to ~ in physical pleasures)
 (۱) ئی نه‌سان (دووکه‌ل) گر: لئوه هاتنه‌ده‌وه: ئی بوونه‌وه
n. (۱) تلانه‌وه: خو‌گه‌وزان: ته‌پا وتل: تلاوتل (۲) شوینی خو‌گه‌وزان (فوپاو): شوینی ته‌پ و تو‌زاوی
-wallower (n.),

wander

- wallpaper (wōl'pā'pər), n.** کاغەزی دیوار: کاغەزی له دیوار گرتن.
v.i. کاغەز گرتن له دیوار.
Wall Street, وۆل ستریت: (۱) شه‌قامیکه له شاری نیویۆرک مه‌لبه‌ندی سه‌ره‌کی دارایی نه‌مه‌ریکایه (۲) بازاری پاره و پاره‌بازی نه‌مه‌ریکا: پاره‌بازمه‌کانی نه‌مه‌ریکا هه‌لو‌نست و ده‌سه‌لاتیان.
wall-to-wall (wōl'tə-wōl'), adj. له دیواره‌وه بو دیوار (په‌خه‌ری ناو ژور): (~ carpeting).
wally (wā'li), adj. [Scot.], (۱) نایاب: زور باش (۲) به‌هیز: گه‌وره: زور. (۳) له‌بار.
wally-drag (wā'li-drag', wāl'i-dräg'), n. [Scot.], Also-
wally-draile, به‌چکه‌ی گه‌ند یا لاوا: پاشه‌به‌ره‌ی گه‌ند: گیانه‌وه‌ری لاوا.
walnut (wōl'nūt', wōl'nət'), n. (۱) گۆز: (۲) دارگۆز: (۳) دارو ته‌خته‌ی گۆز: (۴) گۆزی: په‌نگی گۆز: قاره‌یی زور کال
walrus (wōl'rəs, wāl'rəs), n. فیلی ده‌ریا: گیانداریکی که‌ته‌یه له " seal " ده‌چن, به‌لام نه‌م شه‌ری هه‌یه.
adj. وهک هی فیلی ده‌ریا (به‌تاییه‌تی سمبلی کلک درێژو شۆ).
waltz (wōltz; esp. Brit. wōls), n. والس: (۱) جۆره سه‌مایه‌که (۲) موسیقای نه‌م سه‌مایه
adj. تاییه‌تی به سه‌ما و موسیقای والس.
v.i. (۱) سه‌مای والس کردن (۲) (۱) به لاسه‌رلایی و به گورج پویشتن: (to ~ in late for dinner) (ب) (~ through), به سووک و ناسانی کردن یا پیا پویشتن: (to ~ through an exam)
v.i. (۱) سه‌مای والس له‌گه‌ل کردن (۲) پهل گرتن و بردن: (He ~ed him into the principal's office.)
wamble (wām'bl), v.i. [Chiefly British Dial.], (۱) تلانه‌وه (له نازارد): ته‌پا وتل کردن: خو‌گرمۆله‌کردن: خو‌مه‌رگه‌ران به‌م دیوو به‌و‌دیودا. (۲) له‌تردان: به‌م لاو په‌لادا که‌رتن. (۳) [Obs.] دل تیکه‌له‌هاتن: پینج به سکدا هاتن.
n. (۱) تلانه‌وه به نازاره‌وه: ته‌پا وتل. (۲) له‌تر: له‌تردان: به‌م دیوو به‌و‌دیودا که‌رتن. (۳) دل تیکه‌له‌هاتن.
-wamblingly (adv.); wambly (adj.).
wampum (wām'pəm), n. (۱) مووریوی گونچه‌که‌ماسی (هیندی‌یه نه‌مه‌ریکایی‌یه‌کان وهک خشل و پاره به‌کاریان ده‌مینا): ملوانکه‌ی نه‌م جۆره مووریوانه. (۲) [Slang] پاره.
wampumpeag (wām'pəm-pēg'), n. wampum # 1.
wan (wän, wōn), adj. (۱) زه‌رد هه‌لگه‌پاو: زه‌رد: بئ‌ره‌نگ: (a ~ face)
 (۲) نه‌خوش: لاوا: بئ‌هیز: ماندوو: (a ~ smile, look, etc.)
 (۳) بئ‌ سوود: بئ‌هیز: سه‌ره‌که‌وتوو.
 (۴) [Archaic] (۱) تاریک: دلته‌نگه‌ر. (ب) زه‌رد
v.i. ره‌نگ زه‌رد هه‌لگه‌پان: نه‌خوش که‌رتن: ره‌نگ تیکچوون
v.i. ره‌نگ زه‌رد هه‌لگه‌پاندن: نه‌خوش خستن: ره‌نگ تیکدان
wand (wänd, wōnd), n. (۱) خه‌لف (به‌تاییه‌تی هی داره‌بی): چل (۲) داری موسیقاژهن. (۳) scepter (۴) (۱) داری نه‌لسوونه‌یی په‌ری. (ب) داری جادوگر: (~ magic)
 (ج) divining rod (د) داری تیر هاویشتن (وه‌رزش).
wander (wän'dēr, wōn'dēr), v.i. (۱) سوپانه‌وه: خولانه‌وه: خول خواردن (۲) گه‌ران (۳) (۱) (~ from), وون بوون: له ریگه لادان: ریگه به‌جیه‌نیشتن (ب) (~ off), دورکه‌وتنه‌وه (له کس و کار یا جینگه‌ی خو): سه‌رگه‌ردان بوون: ناواره‌بوون: سه‌ره‌پوینی کردن (۱) (له باس لادان (دوان, نووسین, (ب) گو‌مه‌رابوون: به پئی هه‌له‌دا چوون (په‌و‌شت): خو خراپ بوون

warble

- declare war on**, (۱) جاري ھەنگ - ئازا ھارې شەپ دان
(۲) دوزماتلارنى خۇ بېشاندان بەرامبەر خەبات كىرەن دې ھە.
go to war, ھەنگ كىرەن شەركىرەن چۈرە شەپەرەھ
wage war (up) on, شەپ بەرپا كىرەن دەست بە ھەنگ كىرەن
ھەنگەن دې ھە.
warble (wər'bl), *v.t.* (۱) خۇيىنەن بە دەنگىنى خۇش (بالندە)
(۲) بە گۇرۇنەپەھ ووتۇن بە گۇرۇنى يا ھۇنراۋەرە ووتۇن
v.t. (۱) خۇيىنەن بە دەنگىنى خۇش (بالندە) (۲) خۇرەخۇپ ھاتىن (جۇگەلە).
(۳) گۇرۇنى ووتۇن ھۇرەكەن.
n. (۱) خۇيىنەن بالندە (۲) گۇرۇنى ھۇرە.
warble (wər'bl), *n.* (۱) جەھەل دىنىيەكە لە شان و پىشتى وولاخ دىت
بەھۇى گۇرۇنى زىن و كۇرتانەھ (۲) بىرىنكە لەزىز پىستى ئازەل و پەشەھولاخ
دىت بەھۇى كىرەكەكى مېشى ئازەلەھ (۳) گەراى مېشى ئازەل.
warble fly (۱) مېشى ئازەل مېشىكە لەزىز پىستى ئازەل و وولاخدا دەزى و
گەرا دادەپىت و بىرىنى ئى دىنىيەت
warbler (wər'blər), *n.* فېرەكەلە مانندەپەكى بىجۈركى پەنگىنى
دەنگ خۇشە بە كۈمەلە چۆلەكە
war club, كۈتەككىسى سەر ئاستىن يا بۇماراۋىيە (چەكى مېندىيەكەنى
ئەمەرىكەپە
war chest, (۱) پارەى نەرخار كراۋ بۇ ھەنگ
(۲) پارەى تەرخان كراۋ بۇ مەبەستىكە يا ھىرىشكى تايپەتە.
war correspondent, پەيامەنرى ھەنگ
war crime, قاۋانى ھەنگ: نەر تاۋانالەي لە ھەنگدا دەكرىنە دۇى
نەرىت و دەسنوورى ھەنگ ھەك دىل ئازارەلەن كۈمەلە كۇرى.
war cry, (۱) ھارۋى ھەنگ ھارۋى سەربازە لەكاتى ھىرش بىردەن
(۲) دىرووشى خەباتكەرانى مەسەلەپەكە.
ward (wôrd), *v.t.* (۱) ~ off) لە خۇلادان ئى لادان (چاۋى پىس)
نزاى خراپ: خۇ ئى پاراستى ئى پاراستى:
(to ~ off evil, a blow, catastrophe, etc.)
(۲) نەخۇش ھىستە قاۋشى خەستەخانەھ
(۳) [Archaic] پاسەوانى كىرەن پاراستى.
n. (۱) پاراستى (۲) لەزىز پاراستىدا بوون.
(۳) (۱) سىپاردە: پىن سىپاردە: مەداللىك يا كەسكىنى بىن تۋانائى سىپىرداۋ بە
كەسكىنى گەورە: (۲) پىن سىپاردە (مەدال) (۳) مەرجى ئەم پىن سىپاردە.
(۴) كەسكىنە كە سىپىرداۋىيەت بە كەسكىنى تىر.
(۵) قاۋشى خەستەخانە: بەشىكى خەستەخانە يا شىتخانە:
(the maternity ~)
(۵) قاۋش يا زورۇرى گەورەى بەندىخانە
(۶) گەپەك: ئارچەپەكى شار: (۷) *wapentake*
(۸) ھۇى بەركىرى يا پارىزگارى
(۹) ھەلۋىست سەستانىكى پارىزگارى (شېربازى)
(۱۰) ھەشەقە قەلا يا شۈيىنكى شۈوردەر.
(۱۱) [Archaic] پاسەوان: نۇبەجى
(۱۲) (۱) داسى مەل (۲) داسى كىلىل
پاشگىرەكە بەدەنەى بەرەھە
-ward (wêrd),
(backward, eastward)
war dance, سەمەى ھەنگ سەمەپەكە خىلە سەرتەپەپەكەن دەپكەن
پىش چۈرە شەپەرەھ يا لە خۇشى سەركەوتتە.
warded (wôr'did), *adj.* داندار (كىلىل). قەل.
warden (wôr'din), *n.* (۱) پارىزگار (۲) سەركە زىندان: زىندانەوان:
سەركەى بەندىخانە: كارگىزى بەندىخانە (۲) (۱) پارىزەرى ئاۋچە.
(ب) كارگىزى فەرمانگەى مېرى (ج) كارگىزى بەندەر.
(۵) نەندەمى نەجۈومەنى سەپەرشى زانستگا. خەستەخانە. يا يەككىتى
كۇركاران (لە نىگەلەرە): (۵) *churchwarden*

war-horse

- (۱) [Rare] پاسەوان: ھەسەس: نۇبەجى.
wardenry (wôr'din-ri), *n.* Also **wardenship**, پەلەپاۋىيە كارى
بەپىۋەپەرى بەندىخانە.
warder (wôr'dêr), *n.* (۱) پاسەوان: نۇبەجى
(۲) دەركاۋان: پاسەوانى دەركا
(۳) [Chiefly British] **warden # 2**.
-wardenship (n.),
warder (wôr'dêr), *n.* گۇزى پاشا يا فەرماندەر.
ward heeler, بە كرى گىراۋىكە دەنگ بۇ ھىزىيەك يا نۆيىنەرىكى ھىزب
كۈدەكەتەرە.
wardress (wôrd'ris), *n.* [Chiefly Br.] "warder" مېنەنى
(۱) كەتۇر: دۇلابى جلوبەرگ
(۲) زورۇرى جلوبەرگى نۆيىنەرانى شانۇگەرى.
(۳) (۱) جلوبەرگى كەسكىنە
(ب) جلوبەرگى ۋەرنەك يا مەبەستىكى نايپەتە. (a spring ~)
(ج) جلوبەرگى شانۇيەك يا تىپىكى شانۇگەرى.
(۵) بەشى جلوبەرگ لە كۆشكى پاشادا
wardroom (wôrd'room', wôrd'room'), *n.* (۱) جىگەرىنكە
ئەفسەرانى كەشتى ھەنگ بەتايپەتە زورۇرى ئان خواردىيان.
(۲) ئەفسەرانى كەشتى ھەنگ بەگشتى
-wards (wêrdz), = **ward**.
wardship (wôrd'ship'), *n.* (۱) پىن سىپاردى مەدال:
ئىش و كارى مەدال پىن سىپىرداۋ.
(۲) سىپاردەپى: سىپىردان بە گەورەپەك (مەدال).
(۳) (pl.) فروتەنى: شتۈمەكى فروشتە.
(۴) جۈرە شتۈمەكىنى تايپەتە:
(glassware, hardware, silverware)
(۲) گەلنە: كاشى: كۆزەدەپە.
ware (wâr), *adj.* [Archaic], (۱) بە ئاگا: مۇشپار: ئاگادار.
(۲) وورپا. (۲) ژىر.
وورپا بە! چاۋت لەبەرىپىن خۇت بىن! (بەتايپەتە لە تىخۈپىنى تانجى و
سەگى راۋەد): (*W~ hounds, wire, traps!*)
ware (wâr), *v.t.* [Scot. & N. Eng. Dial], كات بىردەسەر:
پارە ھەرخ كىرەن.
warehouse (wâr'hous'), *n.* (۱) ھەمار (فروتەنى): بارخانە
(۲) [Chiefly British] فروشگەى كۇ: فروشگەى زۇر گەورەى تەك.
خەستە بارخانە يا ھەمار (بەتايپەتە ھەتا گومرگ لەسەر شتەكە دەپرى)
v.t. كارگىزى خاۋەن:
warehouseman (wâr'hous'mən), *n.* يا كارگەرى ھەمارى فروتەنى
wareroom (wâr'room', wâr'room'), *n.* دوكان: فروشگا:
پىشانگەى فروتەنى
warfare (wôr'fâr'), *n.* (۱) شەپوشۇر: ھەنگ: شەپ
(۲) ئاۋۇكى: دۇمناپەتە: خەبات
ئاۋىتەپەكى كىمپاۋىيە بۇ جانەھە
كۈشتەن پىزىشكەۋانى بەكاردىت.
war footing, ئامادەپوون بۇ ھەنگ: ئامادەپى ھەنگ:
(The army is now on a ~)
war game, Also **war games**, لاساۋى ھەنگ: يارى ھەنگ:
مناۋەرەى سوپا.
war head, سەرى موشەك و بۇمپا: ئەم بەشەى موشەك و بۇمپا بەكە
تەقەمەنەپەكى تىپاۋە.
war-horse (wôr'hôrs'), *n.* Also **war horse**, (۱) ئەسپى ھەنگ
(۲) [Colloq.] خەباتكەرى كۆن و شارەپ: كەسكىنە كە لە ژيانىدا گەلەك
ئاۋۇكى و شتى تىرى دىۋە: سەربازى كۆن. (۳) [Colloq.] شانۇنامەپەك يا
پارچەپەك مۇسقىيەكە ئەۋەندە بىنراۋە بىستراۋە كۆن و بىن تام بوۋە.

warily

warily (wār'ə-li), *adv.* به ووریایی: به ترسوه: به ناگاداری.
wariness (wār'i-nis), *n.* ووریایی: ترس: ناگاداری.
warison (war'ə-s'n), *n.* [Obs.] پاداشت (له سەرگه‌وره‌وه).
warlike (wôr'lik'), *adj.* (۱) شه‌یووری جهنگ: زویرانی هیزش بردن.
 (۲) جهنگاره: شه‌رانی: شه‌ه‌نگیز:
 (~ tribes; a ~ people)

(۲) جهنگی: (a ~ expedition).
 (۲) هه‌ره‌شه‌یی: نیشانه‌ی شه‌ره: (a ~ tone; ~ propaganda).
warlock (wôr'lok'), *n.* [Scot. & Archaic]. جادوگره:
 جادوویان: نوشته‌گره.
war-lord (wôr'lôrd'), *n.* (۱) سهرله‌شکر: فهرمانده‌ی سوپا.
 (به‌تایبه‌تی له ولاتیکی په‌شینودا که میری ده‌سه‌لاتی نه‌ماین).
 (۲) سهره‌ک چه‌ته (به‌تایبه‌تی له ناوچه‌یه‌کدا که میری هه‌ر به ناو تینیدا ماین).
 (۳) زۆردان: زۆرکار: سته‌مکار.
warm (wôrm), *adj.* (۱) شه‌لتین.
 (~ water, coffee, tea, etc.)

(ب) نیمچه‌گرم: (~ weather).
 (ج) گهره: نیمچه‌گرم: گرمی ده‌داته‌ره: (a ~ fire).
 (۲) په‌ی گرمی ناسایی‌یه وه‌ک هی هه‌موو گیانه‌وه‌رێک (خوین، له‌ش).
 (۳) (ب) گرمایه‌تی: گهره.
 (ب) گهرمه‌که‌ره‌وه: (~ exercise, work, etc.).
 (۴) گهره (~ clothing; a ~ coat).
 (۵) گهره: مه‌شت و مې، ووتووین.
 (۶) گهره‌وگهره: گرم: (~ support, encouragement, etc.).
 (۷) که‌له گهره: زوه‌ه‌نجو: توو‌په‌وتو.
 (۸) (ب) گرم: گهرمه‌وگهره: به‌دل: (a ~ welcome).
 (ب) دلسۆزانه: گهره: (~ thanks).
 (ج) خو‌شه‌ویستانه: به‌سو‌زا: گهره: (a ~ embrace).
 (۹) سوور یا پرته‌قانی (که نیشانه‌ی گرمی‌یه): (~ colors; a ~ sunset).
 (۱۰) تاره (شوین پێ): نوێ: زۆری به سهردا نه‌چووه: (a ~ trail).
 (۱۱) [Colloq.] نزیکي مه‌له‌نه‌تانه (مه‌ته‌ل).
 (۱۲) [Colloq.] ناخۆش (بارودوخ): هه‌راس پێ هه‌لگیرا:
 (We made things ~ for him.)

(۱۲) [Colloq.] خوش گۆه‌ران: ده‌وله‌مه‌ند.
adv. به گرمی: به شینوه‌یه‌کی گهره.
v.t. (۱) گهره کردن: په‌ی گرمی به‌رزکردنه‌وه.
 (۲) خوشدان: هینانه جۆش: گورج کردنه‌وه: خرۆشاندن.
 (۳) دلخۆش کردن: هه‌ست به خوشی کردن:

(The sight of the children ~s my heart.)
v.t. (۱) گهره بوون: گهره‌بوونه‌وه. (۲) جۆش هه‌لسان: خرۆشان.
 (۳) (to ~) بووکرانه‌وه له‌گه‌ل: پێ خوش بوون: پوو خوش بوون:
 (She ~ed to the room at once.)

n. گهره‌بوونه‌وه: گهره‌بوون: گهره‌کردنه‌وه.
warm up, (۱) گهره‌کردن.
 (Please warm up the engine before driving the car.)
 (۲) گهره‌کردنه‌وه (خواردمه‌نی): (She warmed up the food).
 (هه‌روهه "warm over").
 (۳) بووکرانه‌وه: پوو خوشتر بوون:
 (The baby warmed up to us in no time.)
 (۴) مه‌شقی هیناوش کردن: پوو خۆ ناماده‌کردن: پوو پینشپرکێ:

(to warm up before a race)
warm-blooded (wôrm'blud'id), *adj.* (۱) خوین گهرمه‌و گهرمی.
 له‌ش نه‌گۆ (بانه‌ده‌و گیانداری شیرده‌م) (۲) خوین گهرمه‌و سهرگهرمه‌و: دل گهرمه.
-warmbloodedness (*n.*).
warmed-over (wôrm'd-ô'vêr), *adj.* [Colloq.], (۱) گهرمه

warp

کراوه‌ته‌وه: (~ food).
 (۲) کۆن: له‌وه‌و پینش بیستراوه: (~ jokes, tales).
warmer (wôrm'êr), *n.* (a hand- ~) گهرمه‌که‌ره‌وه (نامین).
warm-hearted (wôrm'hâr'tid), *adj.* ميه‌ره‌بان: هه‌وسۆز:
 دلنه‌رم: پووخۆش.

-warm-heartedly (*adv.*); **warm-heartedness** (*n.*).
warming pan, تاوه‌ی گهرمه‌که‌ره‌وه: تاوه‌یه‌کی کلک درێژێ سهرقا‌پداره.
warmish (wôrm'ish), *adj.* نه‌ختیک گهرمه.
warmonger (wôr'mun'gêr), *n.* شه‌ره‌ه‌ست: شه‌رخوا‌ز:
 ده‌لالی جهنگ: بازارگانی جهنگ.

-warmongering (*adj. & n.*).
warmth (wôrmth), *n.* (۱) گهرمی: گهرمایی.
 (۲) هه‌ست گهرمی: خوین گهرمی: سو‌زی دل: به‌جۆشی: هه‌ستی به‌تین.
 (۳) له‌وه‌ هه‌ست گهرمی په‌یدا ده‌بێ له‌ به‌کاره‌ینانی شتی سوورو پرته‌قانی‌یه‌وه.
warm-up (wôrm'up'), *n.* (۱) مه‌شقی هیناوشی خۆ ناماده‌کردن.
 پوو پینشپرکێ:

(The spectators watched the players go through their ~s.)
 (۲) گهرم بوون (پوو پوودانیکی گهرگ): ناماده‌کاری و وورده‌ وورده‌ جۆشدان: پوو
 گهرم بوون: پوو پوودانه‌ سهره‌که‌یه‌که.
warn (wôrn), *v.t.* (۱) ووریاکردنه‌وه:

(We ~ed him of the danger.)
 (۲) نامۆزگاری کردن: سهرنج پاک‌نشان: پوو:
 (You have been ~ed against smoking here.)
 (۳) پینشکه‌ی پێ ووتن: پینشکه‌ی پێ راگه‌ياندن.
 (۴) پێ راگه‌ياندن یا پێ ووتن: پوو ناماده‌بوون و چوون: پوو شوینیکی تایبه‌تی له
 کاتیکي دیارکراوه‌وه.

v.i. ناگادارکردن: ووریاکردنه‌وه:
 (A rattlesnake ~s before it strikes.)
warning (wôr'nin), *n.* ناگاداری: ووریاکردنه‌وه: نامۆزگاری:
 راگه‌ياندن:

(We gave him a ~; She paid no attention to my ~s.)
adj. ناگادارکهره‌وه: ووریاکهره‌وه: هی ناگاداری یا ووریاکردنه‌وه:
 (He gave a ~ look. There were many ~ signals.)
-warningly (*adv.*).

warp (wôrp), *n.* (۱) (a) شیوان: شینوه تیکچوون: قویان: خواربوون.
 لاریوون. (ب) پینچ: قویاری: پینچاو پینچی: خواری: لاری: چه‌وتی.
 (۲) مینشک شیوان: خو یا کردمه‌وه: سه‌یر: ناوێزه‌یی مینشک.
 (۳) لیتێ له‌ دای پویاره‌وه جیماو.
 (۴) گوریس یا په‌تی که‌شتی راگینشانه‌ له‌نگه‌رگاوه.
 (۵) تان: رێسمانی باری درێژی چنراو.

v.t. (۱) چه‌ماندنه‌وه: خوارکردن: لارکردن: خواروخنج کردن: قویاندن.
 چه‌وت کردن: (a) له‌ پێی خۆ لادان.
 (ب) تیکدان: شیناندن (a ~ed wind).
 (ج) شیناندن: به‌ هه‌له‌ لیکدانه‌وه: گۆرین:
 (a ~ed statement; ~ed ideas; He ~ed the facts.)

(۲) پینکه‌ره‌به‌ستن (به‌ پهن یا په‌ت): (W~ two sticks together.)
 (۴) بالی فێرکه‌ چه‌ماندنه‌وه: پوو هه‌وسه‌نگی.
 (۵) راگینشانی که‌شتی به‌ په‌ت یا گوریس.
 (۶) تان کردن: دانانی رێسمانی باری درێژی چنراو.
v.i. (۱) خواروخنج بوون (ته‌خته‌و دار): چه‌وت بوون: قویان: خواربوون:
 (The board is ~ed.)

(۲) (a) تیکچوون: شیوان: گۆران: چه‌وت بوون.
 (ب) له‌ پێی راستی خۆ لادان.
 (۳) به‌ په‌ت راگینشانه‌ له‌نگه‌رگاوه (که‌شتی).

war paint

-warper (n.).

war paint, (۱) بوی جنگ: بوییه که هندی به نهمریکاییه کان له دهم و چاو له شیان دها پیش چونه شهره.

(۲) [Slang], جن و برگی پرسمی به هم مو نه خشر و نیشانه.

(۳) [Slang], نارایشته سوروا و سپیان.

warp and woof, تان و پو: جنین: بنچینه: بناغه
warpath (wôr'pâth', wôr'pâth'), n. ریزه وی جنگ.

نو ریزه ویه که هندی به نهمریکاییه کان ده گرن له هیزش بردندا.

on the warpath, (۱) ناماده به یو جنگ: شهر فروش: جهنگاور:
شهرانی: ۲: تووره.

warplane (wôr'plân'), n. فریوکی جنگ.

warrant (wôr'ant, wâr'ant), n. (۱) پئی پیدان: پسه ندنامه.

(۲) به لگه کی کارنک: هو: (۳) به لگه نامه: گواهی.

(۴) (b) سته: قهرانه.

(ب) [British], ره سیدی شتورمه ک دان له بارخانه یا عماردا.

(ج) دهسه لاتنامه کی گرتن یا پشکنین: هتدا:

(a search ~; The police had a ~ for his arrest, an arrest ~)

(د) پروانامه کی دان به جیگری نه فسر:

v.t. (۱) دهسته بری کردن: سه نه دان:

(This material is ~ed to be pure silk.)

I'll ~ him an honest and reliable man.)

(۲) دهسه لات پیدان: پئی پیدان (یاسا گری)

(۳) به رهو: بیخ: شایسته بوون:

(Nothing can ~ such harsh treatment.)

(۴) دهسته بری کردن به لسه تاپ کردن خانو

(۵) [Colloq.], به دلنیا یی به ره ووتن: بن گومان بوون:

(I ~ he will be late.)

warrantable (wôr'an-tə-b'l, wâr'an-tə-b'l), adj. به لگه دار:
هو دار: رهو:

warrantee (wôr'an-tè', wâr'an-tè'), n. دهسته بری پندراو:

warrant officer, جیگری نه فسر:

warrantor (wôr'an-tèr, wâr'an-tèr), n. Also warranter, دهسته بر:

warranty (wôr'an-ti, wâr'an-ti), n. (۱) دهسه لاتنامه:
پسه ندنامه: پئی پیدان (۲) به لگه نامه: به لگه: هو:

(۳) دهسته بری: (۴) له فروشیاره که فروته یی به کی ساختی تیدا نیی.

(ب) له کریا به که نو زانیاری به کی دویتی دهراره کی خوی راسته.

(ج) له فروشیار کی خانو زوی و زاره که تاپوکه هی خویته.

(۴) فرمان: دهسه لاتنامه کی گرتن یا پشکنین: هتدا:

warren (wôr'an, wâr'an), n. (۱) پروردگای گیانداری بچوکی:
راو: (۲) (۳) کولانه کی گرویشک (به خه نه کی زیر زمینه وه)

(ب) کومه له گرویشک: (۲) خانوویکی پر: گره کیکی یا شونینکی قهرمان:

warrener (wôr'an-èr, wâr'an-èr), n. خاو له یا خاودیری:

پروردگای گیانداری بچوکی راو:

warrior (wôr'i-èr, wâr'yèr), n. جهنگاور: شهر گرا:
جهنگاور کی قال:

warsaw (wôr'sô), n. جزیره ماس: به کی گورده دهریا گره مانه:

warship (wôr'ship'), n. کشتی جنگ:
زوران له کی: گرش:

warsle (wâr'sl), v.t. Also warstle, هولدار: شخش کردن:
۱: مخته: مانوکه:

۲: هورس: سه لاسکی پروه:

(۳) [Colloq.], که سبکی بوگنه کی کس خوش نو یستو:

wart hog, جزیره ناره کیوی به کی نه فیریادی به:
war-time (wôr'tim'), n. سهرده می جنگ: کاتی شهر:

wash

warty (wôr'ti), adj.

(۱) بالوو کوی: مخته که دار: مخته کوی:

(۲) له بالوو که یا مخته که دهجن:

war whoop, هاواری جنگ (به تاییه تی لای هندی به نهمریکاییه کان):
(روشی "war cry" بینه):

wary (wâr'i), adj. (۱) وریا: به ترس: به ناگا (بو نه که وته داو یا
ملمه): (a ~ individual).

(۲) وریایانه: له ترس یا وریایایی به هاتوره: (a ~ look).

-warily (adv.); wariness (n.).

۱: به گومان بوون: ۲: به ترس بوون: وریای شتیک یا که سیک بوون.

war zone, ناوچه می جنگ: ناوچه می شهر:

was (wuz, wâz; unstressed woz), the first and third person singular, past tense of be.

wash (wôsh, wâsh), v.t. (۱) شتن: شوریدن: شتنه وه: شورنده وه:

(۲) پاک کردنه وه: خاوین کردن: (۳) تپ کردن: له ناو هه لکیشان:

(۴) شورنده وه (شپول، روبار، دهریا): داپوشن: به سه ردا پوشتن:

(۵) (a) (~ off; ~ out; ~ away): رامالین:

(The waves ~ed away the sand.)

(ب) (~ away): بردن: رامالین: (The waves ~ed the stick away.)

(۶) (a) تپ کردن (به رامالین، بردن، یا که نه لان کردن):

(The rain ~ed gullies in the field.)

(ب) (~ away; ~ out): شتنه وه: رامالین: دامالین: بردن:

(The flood ~ed out the road.)

(۷) پین شوریدن: پین شوران: (That soap will ~ silks.)

(۸) بویه کردن: (۹) پوکه کش کردن به کانرا:

(۱۰) به گان پاک کردنه وه: گان لیدان:

(۱۱) (a) شتنه وه کی کانرای خاو و برده و زیح و خول (بو جیا کردنه وه کی کانرا که):

(ب) جیا کردنه وه کی کانرا به م شتنه وه:

v.t. (۱) (~ up): خوشتن: دهسته و دهم و چاو شتن:

(۲) (a) جل شتن: جل شوریدن: (ب) پاک کردنه وه: شتن: شوریدن:

(۳) شوران به پین رنگ: چوونه وه یا چوونه وه به:

(۴) ۱: بوونه وه (به شتن): (The stain ~ed out.)

(۵) (~ over; ~ against; ~ along): پیمالین (شپول):

خو پیدان و شتنه وه (شپول):

(۶) (~ out; ~ away): رامالان: رامالین: پووخان: ناو بردن:

(The bridge had ~ed out.)

(۷) داخوران: دامالین: رامالین (به باران یا لافا):

(۸) [British Colloq.], خو له به تپ کردنه وه یا شیک کردنه وه: پراگرتن:

بهره گرتن: (= His story won't ~).

n. (۱) شتن: شوریدن: (۲) جل و برگی به یک جار شوران: جلی شتن:

(۳) چلکار: شله کی بهرامه (که دهرین به براری مالی):

(مهره ها "hogwash" وه "swill"):

(۴) (a) شپول هلسان: (ب) هاروی شپول: (ج) لیشاو:

(د) گیزای دوی سه ول و چرخ کی سه ول لیدان: هتدا:

(۵) رامالینی خاک به موی شپول و لافا وه: (۶) لیته کی روبار:

(۷) زیح و خولی تیکه لاو به کانرای خاو که داده شوریت:

(۸) (a) نزمه زوی زو زو لافا ۱: هه لیشاو پر له چاو:

(ب) زونگا: زه لکاو: (ج) گومی تهنک: نه ستیرک: نه ستیل:

(د) زنی یا لقی تهنکی پویارو دهریا:

(۹) ناوه پو: خه نه کی به ناو دروست مو:

(۱۰) پنی پویار با شیوی له هاویندا: ووشک بو:

(۱۱) بویه کی تابلو دراو به نه کی:

(۱۲) شله کی کانرای به بو تپه لسه ون له پویه و پوکه کش کردن:

(۱۳) شله کی جورا و جور (بو مبه سستی نارایشته: پزیشکی: شتن: هتدا)

(a hair ~; a mouth ~)

(۱۴) خوارنده وه می مسته گری ناماده بو کردنه شورنده وه:

washable

(۱۶) شله و شورباو جاو خواردنه‌وی تری پوونو بِن تام.

[This soup (juice, tea, coffee) is mere ~ .]

(۱۷) ناو یا شله‌ی شوردن.

(۱۷) [Colloq.] ناو یا سارده‌مه‌نی‌یه‌که ده‌خورن‌توره پاش خواردنه‌وی

ویسکی خه‌ست و خواردنه‌وی مه‌ستکری تری بِن بردنه خواره‌وی

ده‌تواری سؤزی به‌ی چوونه‌ویه‌ک یا ره‌گ چوونه‌وه: (a ~ dress) .

adj. (۱) نه‌تخام چاک بوون؛

come out in the wash. [Slang.]

به باشی دوسی هاتن؛ به باشی گه‌ران؛

(The situation may look hopeless now, but it will all come out in the wash.)

(۲) ده‌ریکوتن؛ هاتن‌پوو دره‌نگ بِن یا زوو

wash down, (۱) شوردن سهرابا (به ناوی خوب)؛

(to wash down a car)

(۲) ناو یا خواردنه‌وی تر کردن به‌سهر پارووه ناندو بِن بردنه خواره‌وی.

wash one's hand of, دمست لی شتن؛ هیوا یی نه‌مان.

wash out, (۱) شنی ناره‌وی شتیک (۲) پامالیز ناویردن؛ پرد، رنکه.

(۲) (Slang.) دره‌نه‌چوون و ده‌ریکوتن (له قوتابخانه)

(۳) (Slang.) فزکه تیکشکادن به ته‌واوی (له نیشته‌نوه‌دا)

wash up, (۱) خوشتر (۲) [British Colloq.] قاپ‌وقاچاغ شتن.

washable (wôsh'ə-b'l, wâsh'ə-b'l), adj. ده‌شوریت بی نه‌وی.

بجیت‌توره یه‌ک یا رنگی بجیت‌توره و به‌فوتن.

wash and wear, بشورو بیوش؛ ده‌شوریت و له‌بر ده‌کری بِن نوتودان.

(~ pants, shirts, etc.)

wash-basin (wôsh'bə's'n), n. [Chiefly British].

wash-bowl.

washboard (wôsh'bôrd', wâsh'bôrd'), n. (۱) تخته‌ی شتن.

تخته‌یه‌کی گرنج گرنجه بِن جل لسه‌ر هه‌لگن‌فیزو شتن.

(۲) تخته‌یه‌که به قه‌راغی به‌له‌مه‌وه بِن به‌ریسه‌تکردنی شه‌پول.

(۳) تخته‌داریکی باریکه به بنی دیواری ژووردا.

wash-bowl (wôsh'bôl', wâsh'bôl'), n. ده‌ستشور.

هوزوچکی ده‌ست و ده‌م‌چاو شتن.

wash-cloth (wôsh'klôth', wâsh'klôth'), n. لنگه.

په‌وی‌یه‌که حوی بی ده‌شورئ وه لنگه.

wash-day (wôsh'dā', wâsh'dā'), n. پزئی جل شتن.

washed-out (wôsh't'out', wâsh't'out'), adj. (۱) کال بووه‌وه.

ره‌نگ چووه‌وه؛ چووه‌وه. (۲) [Colloq.] ماندوو؛ په‌کوتوو؛ لاوان؛

بِن هیزا؛ ره‌رد هه‌لگه‌پاو.

washed-up (wôsh't'up', wâsh't'up'), adj. (۱) شوراو.

پاک؛ پاک کراره‌توره. (۲) [Colloq.] ماندوو؛ په‌کوتوو.

(۳) [Slang.] فوتاو؛ بِن بره‌وا؛ به‌کار نه‌ماو؛ سه‌رنه‌کوتوو؛ لی خراو.

washer (wôsh'ēr, wâsh'ēr), n. (۱) بشور.

(۲) واشهر؛ نه‌لقیه‌کی لاستیکی ته‌نگه ده‌خریته نیوان دوو بیزی ناسنه‌وه

بِن له‌یه‌ک نه‌دانی ناسنه‌کان و تکه نه‌کردن.

(۳) مه‌کیه‌ی جل یا قاپ‌وقاچاغ شتن

washer-man (wôsh'ēr-mən, wâsh'ēr-mən), n. پیماوی

جل شور به پاره.

washer-woman (wôsh'ēr-woo'man), n. تافه‌تی جل شور

(به پاره)

washing (wôsh'ing, wâsh'ing), n. (۱) شتن؛ شوردن

(۲) هه‌لکیشا؛ له ناو یا شله‌ی تر

(۳) (۱) (۲) ناوی شت پِن شوراو. (ب) چلک و پیسی به شتن لیکراوه.

(۴) (۱) پامالیز به ناو، لاوار، لیشاو، شه‌پول... هتد.

(ب) خالو لوو زنج و شتی تری پامالراو.

(ج) کانزای حاوی ده‌ره‌ینراو له لم و زنج و خول به شوردنه‌وه

(۵) کانزای پوکمش پیکراو؛ پوکمش کانزا.

waste

(۱) جلی شتن (به یه‌ک جار).

adj. هی شتن؛ هی شوردن؛ بِن شتن به‌کاره‌ینراو.

washing machine, مه‌کیه‌ی جل شتن؛ جل شوری کاره‌بابی.

wash-out (wôsh'out', wâsh'out'), n. (۱) پامالینی خالو و زنج و

به‌رد به لاوار (وه‌ک هی رنکه‌وبان).

(۲) خه‌نق و گه‌ندری دروست بوو به‌م پامالینه.

(۳) [Slang.] که‌سیکی سه‌رنه‌کوتوو (به‌تاییه‌تی له خویندندا)؛

که‌سیکی بووده‌له و ناکارامه و هیچ له باردا نه‌بوو.

(۴) [Slang.] سه‌رنه‌کوتن؛ ژورکوتن؛ شکستی؛ ناکامی.

wash-rag (wôsh'rag', wâsh'rag'), n. = 'n. ژووری ناوده‌ست و

ده‌ست و ده‌م‌چاو شتن (به‌تاییه‌تی له شورتی گشتی وه چیشته‌خانه‌دا)؛

ناوده‌ست و ده‌ستشور.

washstand (wôsh'stand', wâsh'stand'), n. (۱) چوارچینه‌ی

مه‌سینه و له‌گن لسه‌ر دانان. (۲) چوارچینه‌ی ده‌ستشوری به‌لووه‌دار

washtub (wôsh'tub', wâsh'tub'), n. هوزوچکی جل شتن؛

ته‌شت یا بانوی جل شتن.

washwoman (wôsh'woom'ən), n. = washerwoman.

washy (wôsh'i, wâsh'i), adj. (۱) پوون؛ پوون و بِن تام؛

(~ tea, coffee, soup, etc.)

(۲) کال؛ پوون (بویه).

(۳) لاوان؛ سست؛ بِن هیزا؛ خالو؛ بِن تین.

wasn't (wuz'nt, wâz'nt), = was not.

wasp (wâsp, wôsp), n. (۱) زهرده‌واله؛ شه‌نگه سووره.

(۲) (۱) که‌سیکی ناوقده باریک (ب) که‌سیکی سه‌رگرم یا توپه‌وترو

waspish (wâsp'ish, wôsp'ish), adj. (۱) زهرده‌واله‌یی.

(۲) ناوقده باریک (۳) سه‌رگرم؛ ژوه‌ه‌لچوو؛ زوو وروژاوه؛ توپه.

-waspishly (adv.); waspishness (n.).

wasp waist, ناوقده‌ی زهرده‌واله؛ ناوقده‌ی باریک.

-wasp-waisted (adj.).

waspy (wâsp'i, wôsp'i), adj. زهرده‌واله‌یی؛ له زهرده‌واله ده‌چن.

wassail (wâs'l, was'l, wâs'āl), n. (۱) نوش؛ (ب) خواردنه‌وه.

(۲) واسل؛ خواردنه‌ویه‌کی مه‌ستکری نینگلیزی‌یه.

(۳) تاهه‌نگی خواردنه‌وه.

(۴) [Obs. or British Dial.] گوزانی‌یه‌کی خواردنه‌ویه.

v.t. واسل خواردنه‌وه

v.t. واسل خواردنه‌وه به خوشی به‌کینه‌گرم.

-wassailer (n.).

Wassermann test (or reaction), تاقیکردنه‌وی واسه‌رمان؛

تاقیکردنه‌ویه‌که بِن ده‌رخستنی تاته‌شه‌ک یا " سفلس " تووش بوون

wast (wâst; unstressed wâst), archaic second person-

singular past of be. شیه‌وی کونی " was " ه له‌گن " thou "

(thou wast) .

wastage (wâs'tij), n. (۱) له‌ماو چوون؛ لی کم بوونه‌وه؛ نه‌مان

(۲) به فیروندان؛ فیرو؛ (the ~ of time and money) .

(۳) شتی به‌فیروندان؛ شتی فیروندان.

(۴) تووانه‌وی شاخی به‌فرو سه‌مؤل.

(۵) ویزان کردن؛ کاول کردن.

waste (wast), v.t.

(۲) به‌کاره‌ینان و به‌ره‌به‌ره هیچ نه‌هیلانه‌وه؛ له‌ناویردن

(۳) پوککانه‌وه؛ لاوان کردن (نه‌خوشی، پیری... هتد)؛ تین تیدا نه‌هیشتن

(۴) به فیروندان؛ به‌ریادکردن؛ به بادن

(۵) له ده‌ست خالو دان؛ له کیس خالو دان.

(You ~d a good opportunity.)

v.t. (۱) (~ away) - پوککانه‌وه (نه‌خوشی، پیری)؛ لاوان بوون؛

هیزا تیدا نه‌مان. (He ~d away because of tuberculosis.)

(۲) کم بوونه‌وه به‌ره‌به‌ره؛ فوتان؛ له‌ناو چوون؛ به‌ریادکردن.

- (۶) کاتژمیری دەست و بریاخەل؛ کاتژمیر.
(۷) [Obs.]، نیشکی مردوو؛ نیشکگرتن.
(۸) [Obs.]، مۆمی نیشانەکراو بە بەش بەشەوه بۆ کات ڕاگرتن.
(۹) [Obs.]، تێخوڕینی پاسەوان.
(۱۰) (ا) نۆبەى نیشکردنى كەشتیوانەکانى كەشتىیهك.
(ب) كەشتیوانى هاوئۆیه: (ج) کاتژمیری كەشتى.
(۱) نیشکگرتنى ئاينى؛ نیشکگرتن بۆ نوێژکردن و خواپەرستى.
(۲) پاسەوانى كردن؛ نۆبەچینی كردن.
(۳) چاودێرى كردن؛ چاودێرى بۆن؛ ناگادارى كردن؛ ناگا ئی بۆن؛ پاراستن.
(۴) سەیرکردن؛ تەماشاکردن: (*Most people just ~ed.*)
(۵) (*~ for*)، چاودێرى كردن؛ بەتەمابوون: (*W~ for your chance.*)
(۱) پاسەوانى كردن؛ نیشکگرتن؛ پاراستن.
(۲) سەرنەجدان بە ووردی؛ سەیرکردن بە ووردی؛ چاودێرى بۆن.
(۳) سەیرکردن بۆ فیزیوون و ناگادارى.
(۴) چاودێرى كردن؛ بەتەمابوون: (*W~ your chance.*)
(۵) چاودێرى كردن؛ ناگادارى كردن؛ چاودێرى بۆن؛ بە دیارەوه بوون.
گوێ قۆلاخ بوون؛ چاودێرى كردن بە پێرۆشەوه.
ووریا بوون؛ ناگا لە خۆ بوون.
پاس كردن؛ چاودێرى كردن؛ بە دیارەوه بوون؛
ناگادارى كردن:
(*She watched over us like a mother hen over her brood.*)
watchband (wäch'band', wöch'band'), n. زنجیر یا قایشى
کاتژمیر
watch cap, کلۆى سەربازی دەریایی (بۆ سەرمە).
watchcase (wäch'käs', wöch'käs'), n. قەپاغ و چوارچێهە
کاتژمیر
watch chain, زێرەى کاتژمیری بەریاخەل.
watchdog (wäch'dôg', wöch'dôg'), n. (۱) سەگى پاسەوان؛
سەگى پاس. (۲) پاسەوان (هە دەستدێزێ و بەدکاری و چەوتى ... هتد)
پارێزەر: (*a self-appointed ~ of public morals*)
watcher (wäch'er, wöch'er), n. (۱) شەونخوون.
(۲) پاسەوان؛ نۆبەچی؛ چەرەچی (۳) نیشکگرى مردوو.
(۴) نیشکگرى نەخۆش. (۵) چاودێر؛ سەیرکەر.
(۶) نوێنەر یا چاودێرى حیزبێک یا کەسێکى نامزەدکراو لە مەنبەندى
دەنگداندا لە پۆزى هەلبژاردندا.
watch fire, ناگرى پاسەوانى؛ ناگرى پاسەوانان.
watchful (wäch'fəl, wöch'fəl), adj. (۱) ووریا؛ ناگادار؛
چاودێر؛ ناگادار؛ بەناگا: (*a ~ guard; a ~ eye*)
(۲) [Archaic]، بێ خەو؛ خەونێراو؛ شەونخوون.
-watchfully (adv.); watchfulness (n.).
شووشەى کاتژمیر.
watch glass, زۆرەى کاتژمیری بەریاخەل.
watch guard, سەعاتچی.
watchmaker (wäch'mäk'ēr, wöch'mäk'ēr), n. (۱) پاسەوان
(هە کارگەر و خاوەن و فرۆشگا ... هتد).
(۲) حەسەس؛ نیشکگر؛ پاسەوان؛ چەرەچی؛ نۆبەچی.
watch night, (۱) شەوی سەرى سال.
(هەروەها "New Year's Eve").
(۲) نوێزى سەرى سال بە کۆمەل لە کلێسەدا.
watch pocket, باخەلى کاتژمیر.
watch-tower (wäch'tou'ēr, wöch'tou'ēr), n. قۆلەى
چاودێرى (بۆ چاودێرى جەوجوونى دوژمن، بەندى بەندیخانه، دارستان لە
ترسى ناگر).
watchword (wäch'wü'd', wöch'wü'd'), n. (۱) پاسەوان
(۲) درووشم: (*Let our ~ be freedom.*)

water (wō'tēr, wāt'ēr), *n.*

(۱) ناو

(۲) (n.) دهریا: دهریاچه؛ پویار؛ گۆم

(۳) (۱) قوونی ناو: (ب) پووی ناو: (above ~ ; under ~)

(ج) ناستی ناو: له پویار یا دهریادا: (high ~ ; low ~)

(۴) ناوتیهاتی به‌لهم و کەشتی

(۵) ئاراو: جارێک ناو پێداکردن:

(*Diapers must be rinsed in three ~s.*)

(۶) (pl.) ناوی گازی (بۆ مەبەستی پزشکیەوانی).

(۷) (۱) میر: (ب) لیک: فرمێسک: شلای پەنکریاس.

(ج) ناوی مەلەدان

(۸) ناوی گازای یا کانزایی: (mineral ~ ; ammonia ~)

(۹) (۱) بریقە و روونی بەردی بەنرخ: (a diamond of the first ~)

(ب) لێهاتوویی: نایابی: باشی: (an artist of the first or purest ~)

(۱۰) پووی ساب و بریقەدارو شەپۆل ناسایی ئاوریشم و تەبەقە کانزا.

(۱۱) تابلۆی بۆیە ناوی

(۱۲) (۱) مەلسەنگاندنی سەرمایە کۆمپانیایەک بە زیاتر لە سەرمایەکی خۆی.

(ب) دەرکردنی قەوالە: دارایی بەپێی ئەمەلسەنگاندنە زۆرە.

v.t. (۱) گەناوەر ئاودان: (to ~ the flock)

(۲) ئاودان: ئاویندان: (*Large tanks were there to ~ the troops.*)

(۳) ئاودار (زەوی و زار، دار و درەخت): (to ~ the plants)

(۴) ناو بۆ پاکێشان (بە جۆگە، خەنق... هتد): ناو بۆ مێنان.

(۵) ئاوریشین کردن: ناو پیاکردن: تەپکردن: خووساندن.

(۶) ناو نیککردن: پوونکردنە: (*She ~s down the juice.*)

(۷) دیهەننکی بریقەدارو شەپۆل ناسایی پێدان (ئاوریشم).

(۸) قەوالە: دارایی زیاده خستە بازارە: بەپێی زیادکردنی سەرمایە.

v.i. (۱) ئاوکردن: چاوی: (*Her eyes ~ when she chops onions.*)

(۲) ئاوکردن: دەم: ئاو تێزانە دەمەرە:

(*His mouth ~s at the sight of food.*)

(۳) ناو لەگەڵ خۆ بردن.

(۴) ناو خواردنە

adj.

(۱) ناوی: تاییبەتی: بە ناو: بۆ ناو.

(۲) ناوی: لە ناو: دەرکێ: (~ sports)

(۳) ناوی: لە ناو: دەرکێ: (~ plants; ~ birds)

(۴) (۱) بە ناو: دەرکێ: یان ئیشی پێ: دەرکێ: (a ~ wheel)

(ب) ناوی: لە ناو: درووست دەرکێ: یان پێدا دەبێ: (کارەبا): (~ power)

(۵) ناوی تێزاو: ناوی تێدا: (a ~ blister)

(۶) ناوی تێ: دەرکێ: (بۆ پوونکردنە: یان رەق بوون).

(۷) هێ ناو: ناو: لە ژێر سایە یا یەتی: (~ gods)

above water, لە تەنگ و چەلەمە بەدەر: بێ سەرئێشە:

لە ناخۆشی و گیروگرفت پزگاریبوو.

by water, بە کەشتی یا بەلەم.

get into hot water, تووشی تەنگ و چەلەمە بوون: گرفتار بوون:

تووشی ناخۆشی بوون.

hold water, (۱) ناوی ئی: ناچن: ناوی ئی: ناتکێ.

(۲) بەجێ: راست: (بیرۆرا): خۆی پادەگرت: لەبەر تاقیکردنەوەدا:

(*Your theory does not hold water.*)

in deep water(s), تووشی گیروگرفتێکی خراب بوون:

تووشی ناخۆشی: یەکی زۆر بوون.

keep one's head above water, خواخوازی پێ: دانەچوون بوون.

(لە پووی گۆزەرانیوە): بەهێوای بەرگەگرتن بوون و گیروگرفت نەبوون (گۆزەران).

like water, وەک ناو: پارە: خەرج کردن: دەستبە: دەست بە قەب:

(*He spends money like water.*)

make one's mouth water, دەم ئاوکردن: ناو تێزانە دەمەرە:

زۆر خوش دیاربوون

make (or pass) water, مێزکردن

throw cold water on, ناوی سارد بەسەردا کردن: پشت ساردکردنە: تێکدان (پیلان، ناهەنگ... هتد):

(*He threw cold water on our travel plans.*)

water under the bridge (or over the dam), کاری لە کار:

ترازاو: شتی لە دەست چوو: شتی بەسەرچوو و نەگەراوه.

water adder, ماری ناوی.

waterage (wō'tēr-ij, wāt'ēr-ij), *n.* [British], (۱) فرۆتەنی

گواستەنە: بە ناو، واتە بە کەشتی و بەلەم. (۲) کرێی ئەم گواستەنە.

water ballet, بالایی ناو: مەلە: یە: کەخراو: پێکەوه: گونجایی

جەند

مەلەوانێک.

water beetle, قانۆچە: ناوی.

water bird, باندە: ناوی: باندە: ناو: ناو: زەلکاو: و کەناردەریا.

water biscuit, پەسکێتیکە: لە ناو: ناو: و پۆن: درووست دەرکێ.

water blister, بلۆقی ناو تێزاو: بلۆقی پێ: لە ناو

water-borne (wō'tēr-bôm'), *adj.* (۱) سەرنارو: کەوتو.

(۲) بە ناو، واتە بە کەشتی: گونجراو: (بارگە).

(۳) لە ناوی خواردنە: پێسە: تووش دەبێ: ناو: مەلگرتو (میکروب):

(~ diseases, germs, etc.)

water boy, ناوگێر (بۆ دەستە: نیشکەر، وەرژشکار... هتد).

water-brain (wō'tēr-brān', wāt'ēr-brān'), *n.* = gid.

water brash, = heartburn.

waterbuck (wō'tēr-buk', wāt'ēr-buk'), *n.* ناسکی ناوی:

جۆرە ناسکیکی گۆرە: شاخدارە: لە نزیک و پویارو زەلکاو: دەرکێ

water buffalo, گامیشی ناوی

water hug, مێشوو: لە ناوی.

water chestnut (or caltrop), کەستە: ناو: (پووه: وەر).

water chinquapin, (۱) شلیری ناوی: ئەمریکی.

(۲) تۆو: یان بەری: ئەم: پووه: (کە دەخورێت).

water clock, کاتژمێری ناوی: کاتژمێرێکە: کات: دەرکێ: بەمۆی

پویشتی: ناو: بە کونیکدا (هەر: clepsidra ")

water closet, ناو: دەستخانە: ناو: دەست: پێشاو: سەراو: تەرلێت.

(لە ئینگلتەرە: پێ: دەلێن: " W.C. ")

water color, Also water-color, (۱) بۆیە: ناوی: رەنگی ناوی:

بۆیە: بە ناو: گریز: تەرە: نە: بە پۆن. (۲) تابلۆ: بەم: بۆیە: کراو.

(۳) نیکارکێشان: بەم: بۆیە: نیکارکێشی: بۆیە: ناوی.

-water-color (adj.); water-colorist (n).

water-cool (wō'tēr-kōol', wāt'ēr-kōol'), *v.t.* ساردکردنە

بە ناو (مەکیه).

watercooler, ناو: ساردکەر: کۆیە: یە: شووشە: بۆ ساردکردنی

ناو: خواردنە.

water-course (wō'tēr-kōrs', wāt'ēr-kōrs'), *n.* (۱) پویار:

جۆگە: چەم. (۲) ناو: پۆ: ناو: پۆگە: چەمی: دەستکرد: ناو: پۆ.

(۳) بێ: یان: بێکە: کۆیە: چەم

water-craft (wō'tēr-kraft', wāt'ēr-kraft'), *n.* (۱) توانای

کەشتی و بەلەم: لێخوێن. (۲) مەلە: ناوی: وەرژشی: ناو: ناو: یاری ناو.

(۳) کەشتی: بەلەم. (۴) کەشتی و بەلەم: بەگشتی.

water crane, نوکۆکە: باندە: یە: بچوکی: قەراغ: ناو.

(هەر: water ouzel ")

water cress, کۆزە: لە.

water cure, = hydrophaty; hydrotherapy.

water dog, (۱) سەگی: حەز: لە: ناو: کەر. (۲) سەگی: راوی: باندە: ناوی.

(۳) قور: ناو: لێکە (۴) کەشتی: ناوی: کۆن: کەسێکە: کە: زۆر: حەز: لە: ناو: بکات.

water down, هێمن: کردنە: خاوە: کردنە: لە: توند: وێژ: کەم: کردنە: (*He ~ his inflammatory speeches. u ~ report*)

waterfall

waterfall (wō'tēr-fōl', wāt'ēr-fōl'), *n.* تاقه، پړاو، سولاډ
waterfinder (wō'tēr-fīn'dēr, wāt'ēr-fīn'dēr), *n.* -
 د ژبه پوه له ژبزه میندا به پوهل لیدان به دارنکی دوولیکانه.
 (همروها 'dowser')

water flea, کینچی د دریایی
water-fowl (wō'tēr-foul', wāt'ēr-foul'), *n.* بالنده د دریایی
water-front (wō'tēr-frunt', wāt'ēr-frunt'), *n.* (۱) زموږ و
 خانوړی قراغ پوښو د دریایچه (۲) گهره کی قراغ ناو یا نژیک به ناوی شار.

adj. هی گهره کی سر یا نژیک به ناو
water gap, چمې ناو پرېزه شاخ.

water gas, گازي ناوی گازنکی ژهراوی به بوسو ته منی به کار دیت.
water gate, - flood-gate.

water guage, (۱) پیڼوړی د ناو و ناستی ناوی پوښو جوگه
 (۲) پیڼوړی ناستی ناوی ته نکی و بهر میل... هتد

water glass, (۱) پرداخ
 (۲) بږی به کی بن شوو شیه به بږ سیر کړدن شتی ژیر ناو.

(۳) پیڼوړی ناوی شوو شیه
 (۴) گړاوی سوبډوم سلیکات له ناودا (له سریش و ماده د ناو پر کړدا

water clock به کار دیت (۵)
water gum, = tupelo.
water heater, ناو گهر مکر بهر میلی ناو گهرم کړدن به گاز یا به کاره با،

(بږ گهرما و پنیوستی تری ناوما).
water hemlock, پوهه کیکی ژهراوی ناوی به.

water hen, مریشکی ناوی باندیه کی پدې قاج ته نراوه له مریشک
 ده چن له دوری ناو و ناو ناودا ده ژی: مریشکه پدې (همروها "cool")

water hole, چلاو: به تابه تی که گیاندار ناوی تی ده خو نه وړه!
 گومی بچکونه

water ice, (۱) سمونی ناو سمه و لیکه له به ستنی ناووه پیکه تاروه
 نه که له کله که بونی به فوره و. (۲) شیرینی به کی پر له به فوره له دژدرمه ده چن.

(همروها 'sherbet')
watering place, (۱) شونی ناودانی و ولاخ و ناو له!
 شونی ناو خوار د نه و کی گیاندار (۲) spa (۳) مه یخانه: باړ.

watering pot, ناو پر ژیر د فزنیکی لوله کون کونه بږ پووه ناودان.
 (پیشی دمو تری "watering can")

waterish (wō'tēr-ish, wāt'ēr-ish), *adj.* watery.
water jump, باز دی ناوی کوسپنکی ناووه وک گوم یا خننه کی پر له ناو

له هندی پشیر کندا نه سب به سریدا باز د هتد
waterless (wō'tēr-lis, wāt'ēr-lis), *adj.* (۱) بږ ناو: روشک
 (۲) پیڼیستی به ناو نه یه بږ سار کړد نه و کی (مه کی نه).

water level, (۱) پووی ناو (ب) ناستی ناو.
 water line # 1-A water table # 1 (۲)

water lily, شلیری ناوی زه مقي ناوی.
water line, (۱) هینلی ناو: ناستی ناوی سر ته نیشتی کشتی و به لم.

(ب) چمن هینلیکی ناسوی به به ته نیشتی کشتی به پله نوم بونی
 کشتی به که نیشان د هتد به بار کړاوی و نیمچه بار کړاوی و به تانی به و.

(۲) نیشانه با هینلی ناستی بهر بونو نه و کی ناو له سر دیواری که ناره دریا.
water-logged (wō'tēr-lōgd', wāt'ēr-lōgd'), *adj.* (۱) ناو
 زور تیجو و قورسو سست (کشتی و به لم): (~ boats)

(۲) خووسا زه و کی: تیرا و وک زه لکوا لنها توو. (~ fields)
Waterloo (wō'tēr-lōw'), *n.* (۱) وانلرو: شیری و اتروو

(که نابونی تیدا شکا سالی ۱۸۱۵) (۲) تیکشکان: د ژان: ژیرکو تن!
 به زین: شکا (He met his W- in the elections.)

water main, بږی سره کی ناو (به تابه تی هی ژبزه مین): شا بږی ناو.
waterman (wō'tēr-mān, wāt'ēr-mān), *n.* (۱) به لم موړان

(۲) سمول لیدو
watermanship (wō'tēr-mān-ship), *n.* نیش و لیا تووی

به لم موړانی و سمول لیدان.
watermark (wō'tēr-mārk', wāt'ēr-mārk'), *n.* (۱) نیشانه کی
 ناو: نه نیشانه به که ناستی بهر بونو نه و کی ناو پیشان د هتد.

(۲) نیشانه کی پوشتی سر کاغه.
 کاغه نیشانه کړدن به نیشانه یا نه خشی پوشت.
watermelon (wō'tēr-mel'ən, wāt'ēr-mel'ən), *n.* شووتی.

water meter, سمعانی ناو (بږ پیڼی ناوی به کاره تیرا).
water mill, ناشی ناو.
water moccasin, ماری ناوی: جژه ماریکی گهره کی ژهراوی زه لکوا و

چمه کانی لای خوارووی نه مریکا به
water nymph, پری دهریا: بانو خوا کی ناوی (نه فسانه کی یونان و رومان).
water oak, به پووی ناو: جژه دار به پووی کی نه مریکی قراغ پوښو

جوگه کانه.
water ouzel, بالنده به کی بچو کی قراغ ناووه.
water ox, = water buffalo.
water parting, = watershed.

(۱) بږی ناو. (۲) نیرگه له.
 د همانچه کی ناو. (همروها "squirt gun")
water pipe, (۱) پووه کی ناوی: پووه کی ژیر ناو: پووه کی که یا
water pistol, همووی له ژیر ناودا بیت یا هندی: له قندو گه کانی به سر ناووه بن
water plant, (۲) پووه کی ته پووشکی.
water plantation, پووه کیکی ناوی گه پانه له شیه و دلد
 گولی سبی ده گری.
water polo, یاری توپی ناو: توپی ناو.
water power, (۱) ووزه کی ناو (بږ مکی نه گران).
 (۲) تاقه یا پړاو و ووزه کی د وروستکړدن.
 (۳) مافی ناو (که ناشی ناو هم بیت).
water-proof (wō'tēr-prōōf', wāt'ēr-prōōf'), *adj.* ناو پړا
 ناودانه ده: (a ~ watch)

(۱) قوماشی ناودانه ده: (Chiefly British) (۲) مشما: پانتوی باران
n.
 ناو پر کړدن
water-repellent, بهرگی ناو ده گری، به لاد ناودانه ده کی ته و نه یه.
water-resistant, بهرگی ناو ده کات، به لاد ناو پری ته و نه یه.
water right, (۱) مافی ناو: مافی ناو پاکیشان له پوښو جوگه
 د دریایچه و. (۲) مافی کشتی ناوی.
water sapphire, جژه بهر دیکي به رخه.
waterscape (wō'tēr-skāp', wāt'ēr-skāp'), *n.* = seascape.
water scorpion, دوپشکی ناوی.
watershed (wō'tēr-shed', wāt'ēr-shed'), *n.* (۱) ناو پړا.
 (همروها "water parting")
 (۲) دیونکی ناو پړا: ناوچه به که که ناو که کی ده چو پړته و ناو پوښو.
 (۳) پودانیکي گرنک (له پووی جیا کړد نه و کی): راده کی کلای!
 هینلی جیا کړه و کی دور قوناغ یا بارو د و: (The treaty to ban most atomic tests is one of history's great ~s.)
water shield, زوئی ناوی: جژه پووه کیکی ناوی به.
water sick, نه و نه ناو و ناو بن پیت بووه هیچی تیدا ناچیرن.
waterside (wō'tēr-sid', wāt'ēr-sid'), *n.* قراغ ناو:
 که ناره دریا و دریایچه و پوښو.
 (۱) قراغ ناوی: له قراغ ناودا به: تابه تی به ناوچه کی قراغ ناو.
 (۲) (ب) له قراغ ناودا ده ژی
 (ب) له قراغ ناودا نیش د هتد.
water-skater, = water strider.
water-ski (wō'tēr-skē', wāt'ēr-skē'), *v.i.* ناو خلیسکی کړدن
 (به پاکیشان به دوی به لم خیراوه)

water-ski

نیش و لیا تووی

(۱) نیشانه کی

ناو: نه نیشانه به که ناستی بهر بونو نه و کی ناو پیشان د هتد.

(۲) نیشانه کی پوشتی سر کاغه.

کاغه نیشانه کړدن به نیشانه یا نه خشی پوشت.

شووتی.

سمعانی ناو (بږ پیڼی ناوی به کاره تیرا).

ناشی ناو.

ماری ناوی: جژه ماریکی گهره کی ژهراوی زه لکوا و

چمه کانی لای خوارووی نه مریکا به

پری دهریا: بانو خوا کی ناوی (نه فسانه کی یونان و رومان).

به پووی ناو: جژه دار به پووی کی نه مریکی قراغ پوښو

جوگه کانه.

بالنده به کی بچو کی قراغ ناووه.

water ox, = water buffalo.

water parting, = watershed.

(۱) بږی ناو. (۲) نیرگه له.

د همانچه کی ناو. (همروها "squirt gun")

(۱) پووه کی ناوی: پووه کی ژیر ناو: پووه کی که یا

همووی له ژیر ناودا بیت یا هندی: له قندو گه کانی به سر ناووه بن

(۲) پووه کی ته پووشکی.

water plantation, پووه کیکی ناوی گه پانه له شیه و دلد

گولی سبی ده گری.

water polo, یاری توپی ناو: توپی ناو.

water power, (۱) ووزه کی ناو (بږ مکی نه گران).

(۲) تاقه یا پړاو و ووزه کی د وروستکړدن.

(۳) مافی ناو (که ناشی ناو هم بیت).

water-proof (wō'tēr-prōōf', wāt'ēr-prōōf'), adj. ناو پړا

ناودانه ده: (a ~ watch)

(۱) قوماشی ناودانه ده: (Chiefly British) (۲) مشما: پانتوی باران

n. ناو پر کړدن

water snake

- n.** پیتلاری ناوه خلیسک (که بریتیه له پارچهیه دار یا باغی درێژ که به دای -لهی خیاره ده‌بسترێ ناوه خلیسکێ لسه‌ر ده‌کړئ).
- water snake,** ماری ناوی: چهند جۆره ماریکی ناژه‌ه‌رای ناو پویارو جوگند
- water-soak** (wō'tēr-sōk', wāt'ēr-sōk'), **v.t.** خووساندن: نو‌قوم کردن له ناودا.
- water spaniel,** سه‌گکی تووک لوول و سووریاوه بۆ هینانه‌وه‌ی مه‌ل ناوی راوکراو باشه.
- water-spout** (wō'tēr-spout', wāt'ēr-spout'), **n.** (لوولنه. مه‌سینه. قو‌ری... هتد): پلوسک.
- (٢) گیزه‌لوکه‌یه‌که به‌سه‌ر ناوه‌وه له په‌م‌حتی ده‌چن.
- water sprite, = water nymph.** ناو بۆشکه‌ره‌وه: میروویه‌که به‌سه‌ر پو‌وی ناودا
- water strider,** ده‌س‌په‌ت‌ره: هه‌روه‌ها "water-skater", "skater", "skimmer", "skipper".
- water supply,** (١) ناو‌وقی ناو: ناو‌ویه که شارێک یا ناو‌چیه‌ک هه‌یه‌تی سو به‌کاره‌ه‌نان (٢) سه‌رچاره‌وه هه‌مارو شینوه پ‌ئی ناو دابه‌شکردن.
- water system,** (١) پویاریک به‌ جوگه‌وه ژێکانی‌هه‌وه.
- (٢) **water supply.**
- water table,** (١) نه‌و ناسته‌ی زه‌مینه‌ که ژێره‌کی خووساوه. واته‌ هه‌چی تر ناو هه‌مانه‌وێ: (٢) لیواریکی ده‌ریوقیه‌وه بۆ دیوار پاراستن له باراناو
- water thrush,** پرشوله‌ی ناوی: بالنده‌یه‌کی ده‌نگ خوشی قه‌راغ پویاره
- water-tight** (wō'tēr-tīt', wāt'ēr-tīt'), **adj.** (١) ناو‌پ: ناوی ئی ناچن: (٢) پو‌ون: لیانی تێدا نیه‌یه‌ ته‌نها به‌ک لیکنده‌وه یا مانای هه‌یه.
- (٢) سه‌ره‌که‌وتنی مسوکه‌ره: ژێره‌که‌وتنی بۆ نیه‌یه: پته‌و (هه‌جان): (a ~ plan).
- water tower,** (١) هه‌ماراو: تانکی ناو: ناو‌گیر.
- (٢) نامیریکی ناگر کوژاندنه‌وه‌یه ناو هه‌نده‌دات بۆ خانووی به‌رن.
- water vapor,** هه‌له‌ی ناو: ناوی هه‌له‌ ئی هه‌له‌سو (به‌تایه‌یه‌تی پینش کو‌لن).
- water-way** (wō'tēr-wā', wāt'ēr-wā'), **n.** ناوه‌ری: به‌تایه‌یه‌تی که بۆ که‌ستیوانی ب‌شن: (هه‌روه‌ها "water-course").
- water-weed** (wō'tēr-wēd', wāt'ēr-wēd'), **n.** گیای ناوی: پروه‌ه‌کی که‌ پ‌رو باریکی گول بچوکه‌ قه‌ده‌کی له ژێر ناودایه.
- water wheel,** گه‌ردووه‌: جه‌به‌ری ناوه‌له‌ه‌نجان: چه‌رخێ ناوه‌ه‌لگۆز.
- water wings,** بالی ناوی: نامیریکی لاس‌تیک‌یه‌یه‌ قو‌وی تێ ده‌ک‌ړئ له شینوه‌ی دوو بال‌دایه بۆ مه‌له‌ ق‌یربوون.
- water witch,** جادو‌و‌گه‌ری ناو: که‌سێکه‌ گوايه‌ ناوی ژێزه‌مین ده‌د‌ێزته‌وه به‌ه‌زی داری په‌م‌ل لێدانه‌وه
- water-works** (wō'tēr-wūrks'), **n.pl.** (١) ده‌رگای هه‌مارکردن: (هه‌روه‌ها "water system").
- (٢) نیه‌ستگه‌یه‌کی هه‌له‌ه‌نجان: (٣) فواره.
- (٤) [Slang]. فرمیسک: گریان: فرمیسک ر‌شتن: (to turn on the ~).
- water-worn** (wō'tēr-wōm', wāt'ēr-wōm'), **adj.** سواوه به‌ ناو: ساف‌لووس بووه به‌ ناو پیندا ب‌ویشتن.
- watery** (wō'tēr-ī, wāt'ēr-ī), **adj.** (١) ناوی: شلاوی: شله‌یی: له ناو ده‌چن: (٢) ته‌پ: خووساو: (~ soil).
- (٣) پو‌ون: (~ soup, tea, coffee, etc.).
- (٤) بێ هه‌ن: خراپ: لاوا: (~ prose).
- (٥) باراناوی (هه‌و).
- (٦) فرمیسکاوی: گریان: (~ eyes).
- (٧) ناو‌ده‌ر کردو: برین: تلوق.
- wateriness (n.).**
- watt** (wāt, wōt), **n.** وات: یه‌که‌ی هه‌زی کاره‌با: پ‌یوانه‌ی ورزیه‌ی کاره‌با
- wattage** (wāt, wōt), **n.** (١) هه‌زی کاره‌بای به‌ "وات" پ‌ی‌ی‌وارو.
- (٢) سه‌ره‌حه‌ی "وات" یا هه‌زی کاره‌بای پ‌ی‌ی‌وست بۆ نیش پ‌یکردنی مه‌ک‌نیه‌یه‌ک.
- watt-hour** (wāt'our', wōt'our'), **n.** وات‌یه‌که‌ سات‌یه‌که‌ی

wax

- هه‌زی کاره‌بای یه‌که‌ وات‌یه‌ بۆ ماوه‌ی یه‌که‌ سات.
- wattle** (wāt'ul, wōt'ul), **n.** (١) ته‌یمان: چه‌په‌ر.
- (٢) توولی ته‌یمان و چه‌په‌ر: قیسه‌پ: (pl.). خه‌زه‌ره.
- (٤) چهند جۆره‌ ده‌خت‌یکێ نو‌ست‌ورایی‌یه‌ چه‌که‌کانی بۆ توولی ته‌یمان به‌کار‌دیت.
- (٥) چه‌رمی شۆربووه‌وه‌ی به‌رم‌لی قه‌له‌موون و که‌له‌شین: غه‌به‌قه‌.
- barbel # 1**
- adj.** به‌ توول چنراو.
- v.t.** (١) چنن (ته‌یمان): (٢) به‌ توول دیروستکردن یا چنن.
- (٣) به‌ خه‌زه‌ره‌ دیروستکردن (سه‌ریان).
- wattle-bird** (wāt'ul-būrd', wōt'ul-būrd'), **n.** بالنده‌یه‌کی نو‌ست‌ورایی‌یه‌ چه‌رم له‌ گوێکانی‌هه‌وه‌ شۆربووه‌ت‌وه‌ به‌ "هه‌نگوین خۆر" ی‌ش نا‌س‌راوه.
- wattled** (wāt'ul'd, wōt'ul'd), **adj.** (١) به‌ توول چنراو (وه‌که‌ ته‌یمان یا چه‌په‌ر): (٢) چه‌رم‌یکێ گرنج گرنجه‌ له‌ به‌رم‌لیه‌وه‌ شۆربووه‌ت‌وه‌ (وه‌که‌ قه‌له‌موون).
- wattmeter** (wāt'mē'tēr, wōt'mē'tēr), **n.** وات‌پ‌یم‌وهر (کاره‌با).
- (١) شه‌که‌نه‌وه: (The flag ~s.).
- (٢) پاوه‌شان (ده‌ست): (He ~d to us.).
- (٣) لوول بوون (ق‌ئ): له‌ شه‌پۆل چوون: (Her hair ~s naturally.).
- (٤) شه‌که‌اندنه‌وه: (He ~d the flag.).
- v.t.** (٢) پاوه‌شاندن (چه‌په‌ر): (He ~d his pistol at them.).
- (٣) ده‌ست پاوه‌شاندن: نیشانه‌ بۆ کردن به‌ ده‌ست: (We ~d farwell.).
- (٤) لوول کردن: (She ~s her hair.).
- (٥) شینوه‌ی شه‌پۆل ناسایی پ‌یدان.
- (٦) شه‌پۆل: (Poetic). ناو: ده‌ریا.
- (٣) (١) که‌روێشکه‌کردنی ده‌غل‌دان و گ‌یا له‌ باهه‌لکردندا. (ب) لوولی ق‌ژ (ج) وه‌که‌ شه‌پۆل نو‌واندنی ناو‌ریشم... هتد.
- (٤) ده‌ست پاوه‌شان
- (٥) (١) به‌رنبوونه‌وه: ن‌زیبوون: نا‌سان: (a crime ~; a heat ~).
- (ب) ژماره‌یه‌کی ن‌زا: ل‌ش‌او: (a ~ of immigration).
- (٦) شه‌پۆل (ته‌زوی کاره‌با): به‌رن‌و‌زمی ته‌و‌و‌زی کاره‌با: ته‌و‌و‌زم.
- (٧) شه‌پۆل (پو‌وناکی, ده‌نگ, گه‌رمی).
- wave-band** (wāv'band'), **n.** مه‌ودای شه‌پۆل (راد‌یۆ)
- wave-length** (wāv'length'), **n.** (١) در‌ژی شه‌پۆل (ف‌یزیا)
- (٢) [Colloq.], هاو‌پ‌رو هاو‌س‌و‌زا: ج‌و‌ری پ‌رو‌باوه‌رو هه‌ست: (We are both on the same ~).
- waveless** (wāv'lis), **adj.** بێ شه‌پۆل: ک‌پ: مه‌نگ
- wavelet** (wāv'lit), **n.** شه‌پۆلی بچ‌کو‌له.
- waver** (wāv'vēr), **v.i.** (١) شه‌که‌کردن: شه‌که‌نه‌وه:
- (٢) ترووسکا‌نه‌وه: پ‌رت‌ه‌پ‌رت کردن: ترووسکه‌ه‌اتن.
- (٣) ش‌لوق بوون: نو‌و‌چ‌دان: بێ هه‌یزبوون: شه‌ه‌زان: ش‌ی‌وان.
- (٤) له‌رزین (ده‌ست, ده‌نگ): (Her voice ~ed.).
- (٥) دوودلی کردن: پ‌اپ‌ایی کردن: دوودل بوون: (He ~ed in his determination.).
- (٦) گ‌و‌زان: هه‌م‌یشه‌ گ‌و‌زان یا به‌رن‌و‌زم بوونه‌وه: (Prices ~ed.).
- (٧) لاره‌ول‌کردن: له‌تر‌دان: به‌م لاو به‌ول‌دا که‌وتن.
- n.** شه‌ته‌: لاره‌ولار: له‌رزین: له‌ره‌: له‌تر: دوودلی: پ‌اپ‌ایی.
- (١) شه‌پ‌ولاوی: (a ~ sea).
- (٢) شه‌پ‌و: پ‌ی‌چ‌اپ‌یچ: به‌ ته‌کان پ‌ویش‌ت‌وو: وه‌که‌ شه‌پۆل ب‌زو‌او
- (٣) لوول: شه‌پ‌و: (~ hair).
- (٤) شه‌پ‌و: له‌ شه‌پ‌و ده‌چن: تایه‌یه‌تی به‌ شه‌پ‌و.
- (٥) ش‌لوق: نه‌چه‌س‌پ‌یو: له‌رز‌وک: لاره‌ول‌ار‌که‌ر.
- wavily (adv.); waviness (n.).**
- wax** (waks), **n.** (١) میو: م‌و‌م: (٢) (b) میو: گو‌ئ
- (ب) هه‌ر مادده‌یه‌کی له‌ میو چووه‌ که‌ پ‌روه‌که‌ر گ‌یا‌نده‌ر ده‌ری ب‌ده‌ن

wax

- (ج) مئوى لۆك كىرىد.
- v.t.** مئوكىرىد: مئو تېنەلسون: بىرقە ئى مەنساندىن: تىف تىفە دان.
- adj.** مئوى: مئوى: لە مئو يا مۇم دىروستىكراو.
- wax (waks), n.** [Chiefly British Colloq.] تووپەيىر: مەنچون: تووپەيىر.
- wax bean,** لۇبىيى مئوى جۆرىكە لە لۇبىيى
- wax-berry (waks'ber'i), n.** پوۋەكى نوۋە سىپىكە:
- بەرى ئەم پوۋەكە: توۋە بەفرىنە
- wax-bill (waks'bil'), n.** دىنوۋك مئوى بالندەيەكى دىنوۋك سوۋر، پەمەيى: با مۇمىيە بە زۆرى لە قەغەزدايە.
- waxen (wak's'n), adj.** (۱) مۇمى: لە مۇم دىروستىكراو. (۲) مۇمى: لە مۇم دەچى: نەرمو شلو سىپى و بىرقە دان. (۳) بە مۇم داپۇشراو
- waxen (wak's'n), past participle of wax.**
- wax insect,** مئوۋى مئوى: چەند جۆرە مئوۋىيەكن ماددەيەكى مۇمى دەردەن
- wax myrtle,** دەرۋىنكە بەرىك دەگرى: بە مئو داپۇشراو مۇمى ئى
- wax palm,** دارى مئو: دارىكى دارخورمايىيە مئوى ئى دەردىت و دەگرى بە مۇم
- wax paper, Also waxed paper,** كاغەزى مئوى
- wax-wing (waks'win'), n.** بال مئوى بالندەيەكى سەر پۇنەدارە: سەرى بالى سوۋرە لە مئوى سوۋر دەچى.
- wax-work (waks'würk'), n.** (۱) پەيىكەرى مئوۋىن (بەتايەتە مئوۋى مۇۋە) (۲) (pl.) پىشانگاي پەيىكەرى مئوۋىن: پىشاندانى پەيىكەرى مئوۋىن لە مۇمخاندە
- wax-worker (n).**
- waxy (wak'si), adj.** (۱) مئوى: مۇمى: بە مۇم داپۇشراو: لە مۇم يىكەتوۋ (۲) مئوى: (۱) زەرد: سىپى: (ب) نەرمو شلو: بىرقە دان.
- way (wā), n.** (۱) پى: پىگە: پىگە: (The ~ was rough.) (۲) بوار: پى: (۳) پۇششە بە پىيەكى تايەتتەدا: (۴) رىناز: رىزە: شىۋە: پەوۋشت و ژيان: (to fall into evil ~s) (۵) (۱) شىۋە: شىۋە: كارگەرد: جۆر: پەنگ: (Do it this ~) (ب) بار: (Put it in this ~) (۶) شىۋە: ئاسايى پەفتارى خەنگە جىهان: (the ~ of the world) (۷) شىۋازى تايەتە پەوۋشت و كرار: پىگە: (That's just his ~.; You must learn their ~s.) (۸) شىۋاز: پەوۋشت، مەنسان و دانىشت: (He had a pleasant ~) (۹) بەرئوۋە مۇۋىن: مەجان: بىۋان: لەگەردا: بوۋى: (under ~) (مەروەھا "weigh") (۱۰) ماۋە: دوۋرى: (a long ~ off) (مەروەھا "ways") (۱۱) پى: (Go this ~. Look this ~) (۱۲) بوۋ: (In some ~s you are right.) (۱۳) خواست: خەن: (to have one's ~) (۱۴) مەودا: شەرەزەيى: (That never came my ~) (۱۵) [Colloq.] دۇخ: بارودۇخ: (He is in a bad ~.; The business is in a fair ~.) (۱۶) [Colloq.] پىشە: (۱۷) سەرە: بىلىتى ھاتوچى: (a one- ~ ticket) (۱۸) [Colloq.] ئارچە: گوزەر: (out our ~) (۱۹) مافى پىدا: پۇششە يا تىيەپوۋى: (to have right of ~) (۲۰) چوارچىۋە كەشتى لىسەر دىروستىكرىد و لىۋە خىستە ئاۋمە: **adv.** [Colloq.] دوۋر: ماۋەيەكى زۆر: (He is ~ behind. She is ~ ahead.)

ways and means

- (۱) ئەرئ: بۇ تىيىنى شت يىرخىستەنەو پىرسىار... ھتد.
- (۲) لە پىگەدا: لە كاتى گەشتەكەدا.
- (۱) لە پىي: لە: لە پىگە: (I came to New York by way of London.) (۲) لەپوۋى: ۋەك: بەى ئاۋمە: (He made no comment by way of apology.) (۳) پى: بۇ مەبەستى: (to number articles by way of distinguishing them.) (۴) [Chiefly British] لە بارىك يا پەيەكەدا بوۋى.
- (۱) ھاتە دەست: دەسكەرتى.
- (۲) [Slang] سەرگەرتى: بە دلى خۇ بوۋى: بۇ ھاتى.
- (۱) كىشانەو: دان بە دەستەو: بەرمەلىتى نەكرىد: چۆل كىرىد: (The army gave way before the advance of the enemy.) (۲) پىسان: تلىسانەو: پوۋخان: بەرگە نەگرتى.
- بەر بۇ بەرمەلاكرىد: قايل بوۋى: پىگە ئى نەگرتى: (He gave way to their entreaties.) ھەللىكى زىادە تايەتە دان (۱) ھەللىكى زىادە تايەتە دان: (He went out of his way to help us.) (۲) ھەللىكى زىادە تايەتە دان: (He has a way with women, horses, etc.) (۱) چى بوۋىت دىكەت: بە مەۋەسى خۇ جولاۋە: (۲) كۆسپ: بوۋە بە كۆسپ: پىي گرتوۋە: (۳) چاۋ ئى پۇششە: چاۋ ئى نوۋقاندىن: (۴) پى وونكرىد: وون بوۋى: پى ئى تىنچوۋى: گومابوۋى: (۵) بەرمە پىشەو: پۇششە: تەكەدان بۇ پىشەو: چوۋى: (۶) بە ھەللىكى زىادە تايەتە دان: چى سەرگەرتى يا پىشەو: پى بۇ خۇ كىرىدەو: (۷) پى بۇ كىرىدەو: دىدان: چى بۇ چۆل كىرىد: چى كىرىدەو: (۸) ھەرچۇنكە پى: بە ھەر پىگەيەك پىت: (One way or another we will be free.) (۹) لە پىدا: نىيە: كۆسپ: نىيە: پىي نەگرتوۋە: (۱۰) لاپراۋە: (۱۱) سەرى كراۋە بە گۇمدا: كوزاۋە: (۱۲) لەسەر پىدا: نىيە: دوۋرە لە پىگە ئى ئاسايىيەو: (۱۳) (ب) ئاسايىيە: (۱۴) پى بۇ كىرىدەو: پى بۇ خۇش كىرىد: پى بۇ ئامادەكرىد: (۱۵) پۇششە: چوۋى: (۱۶) لە پىشەو: پىشەو: دەرۋات: لە كىرىدەو: (كان): (۱۷) خەرىكە دەكرىت: بارنامە: لىستەيەكە ئاۋى شتوۋەكى بارگەكەو: كىرى: گواستەوۋە شىۋە: گواستەوۋە تىدايە: پىبوار (بەتايەتە بە پى): پىبوارى پىدا: (۱۸) پىبوارى پىدا: بە پى پى بىرىن: (۱۹) بە پى پۇششەو: پىدا: (a ~ man) (۲۰) **waylaid (wā'lād'), past tense and p.p. of waylay.** (۱) داۋ بۇ ئاۋمە: بۇسە بۇ ئاۋمە ھىرش بىردە: سەر: خۇ بۇ ئاۋمە: خۇ مەلسدان و پەلاماردان: (۲) چاۋمەرى كىرىد و لەپەر بانگ كىرىد يا قسە لەگەل كىرىد: دوۋرى: (a long ~ off) (۳) [Colloq.] (۴) پاشگىرىكە بەمانى: بار (لەم بارە، لەم بارە... ھتد): (۵) شىۋە: جۆر: پىيەكى تايەتە: (sideways) (مەروەھا "wise") (۶) ھۆۋ پىي بە نەنجام ھىنانى كارىك: (۷) [W- & M-] (۱) ھۆۋ پىي پارە كۆكرىدەو بۇ مەرى بۇ خەرج كىرىد: (۲)

wayside

لەسەر وولات. (ب) لۆژیکەیکە پەرلەمانیە بۆ جێبەجێکردنی ئەم کارە.
wayside (wā'sīd'), *n.*
adj. (*a ~ motel, inn, shop, etc.*)
way station,
 لەنێوان دوو نێستگە سەرەکیدا کە شەمەندەفەر تەنها بە داواکردن لەی دەموستێ

way train,
 شەمەندەفەرێکە کە لە هەموو نێستگەکان دەوهوستێ
 شەمەندەفەری ناوخۆ.

wayward (wā'wērd), *adj.* (*a ~ son*)
 (١) لاسار! سەرکێش! سەرچل! گومرا!
 (٢) حوڵوول! بێ بار! هەمیشە گۆپاو.

(٣) [Archaic] دۆوار! ناھەموار! ناھەیار! (*his ~ fate*).
-waywardly (*adv.*); **waywardness** (*n.*).

way-worn (wā'wōrn', wā'wōrn'), *adj.*
 ماندووی ڕینگە
 میلاکی ڕێ

W.C., = water closet.

we (wē; unstressed wi), *pron.*

weak (wēk), *adj.*

(١) لاواز (لەش)! بێ هێز! زەبوون.
 (٢) لاواز (بێشێرکێ، جەنگ): (*a ~ team*).
 (٣) بێ وورە! زەبوون! لاواز (پەرووشت).
 (٤) بێ مێشک! مێشک سووک! ناتەواو.
 (٥) بێ دەسلەت! بێکارە! بوودەلە! دەستەپاچە: (*a ~ monarch*).
 (٦) ناپتەوا! ناقایم! ناسک: (*a ~ rail*).
 (٧) بەرگەنەگر! شلۆق! لاواز: (*~ fortification*).
 (٨) سێسەلە! بێ تێن! بێ وورە! پەککەوت.
 (٩) کز! بێ هێز! ناتەواو: (*~ eyes, ears, etc.*).
 (١٠) هیواش! بێ هێز! بێ تێن! کز: (*a ~ voice, current, etc.*).
 (١١) پوون (*~ tea*).
 (١٢) کۆل! نەزان (*~ in mathematics*).
 (١٣) نابەجێ! بێ بەلگە! کەسی پێ ناسەلمێنێ:

(*a ~ argument; ~ logic*)

(١٤) ئەندازەیی (کردار- پێژمان)! دەستووری: کردارێکە کە " *d* " یا " *ed* " دەخێتە سەر بۆ سەرەمی رابوردو: (*a ~ verb*).
 (١٥) هێزی ناخێتە سەر (پرگە)! ئەگیار (دەنگناسی).

weaken (wē'kən), *v.t.*

بێ هێز کردن! لاواز کردن.

v.t.
 بێ هێز بوون! لاوازبوون! تێن تێدا نەمان.

weakfish (wēk'fish'), *n.*

چەند حۆرە ماسیەکی دەریایین.

weak-hearted (wēk'hārt'id), *adj.*

ترسێنۆک.

weakish (wēk'ish), *adj.*

(١) نەختێک بێ هێز! تۆزێک لاواز.

(٢) نەختێک پوون: (*~ tea*).

weak-kneed (wēk'nēd'), *adj.*

پار! دوودل! بێ وورە! ترسێنۆک.

weakling (wēk'liŋ), *n.*

(١) کەسیکی لاواز یا بێ هێز! کەسیک یا

گیاندارێکی جیقن و بێ توانا. (٢) کەسیکی بوودەلە! کەسیکی بێ دەسلەت یا دەستەپاچە! گەندەپیاو.

adj.
 بوودەلە! بێ دەسلەت! دەستەپاچە! گەندەپیاو.

weakly (wēk'li), *adj.*

لاواز! سێسەلە! سێس! بێ هێز! ناسک! جیقن.

adv.
 (١) بە لاوازانە! بێ هێزانە. (٢) بە بوودەلەیی! بێ دەسلەتێ.

-weakliness (*n.*).

weak-minded (wēk'mīn'did), *adj.*

(١) پار! دوودل

(٢) بێ مێشک! مێشک سووک یا ناتەواو.

weakness (wēk'nīs), *n.*

(١) لاوازی! بێ هێزی! بێ تێنی! کزێتی!

زەبوونی (٢) کەم و کووپی (پەرووشت)! ناتەواوی.

(٣) (*~ for*) (*He has a ~ for women.*)
 (٤) شتیکی زۆر حەزێکراو: (*Candy is a ~ of hers.*)

weal (wēl), *n.*
 جێ نیشانی لێدان بە لەشەرە! شوێن قامچی.

wear

(١) [Archaic] خێروخۆشی! خۆش گوزەرائی!
 بەختوهری! بەختیاری! چاکە! بەرزوهرندی! خۆشی:

(*the public ~ ; ~ and woe*)

(٢) [Obs.] سامان.

(٣) [Obs.] میری! دەولەت! فەرمانرەوایی.

(٤) دارستان.

weald (wēld), *n.*

(١) سامان! دارایی! مال.

(٢) زەنگینی! دەولەتمەندی! سامانداری.

(٣) نۆزی! فرەیی: (*a ~ of ideas*).

(٤) شتی نوخدار! فرۆتمانی! هەرشتیکی نرخی هەبێت و بکڕێت و بفروشرێ.

wealthy (wel'thi), *adj.*

(١) زەنگین! دەولەتمەند! ساماندار! پارەدار.

(٢) نۆزی! هەیی! تێدایە! دەولەتمەند: (*a language ~ in idioms*).

-wealthily (*adv.*); **wealthiness** (*n.*).

wean (wēn), *v.t.*

(١) لە مەمەک بڕێنەوه! لە شیر بڕێنەوه.

(٢) ئێ بڕێنەوه (لە خور و پەرووشت یا هاوڕێی خراپ... هتد)! ئێ بڕین!

ئێ دوورخستەوه:

[*How can we ~ him (away) from his bad companions?*]

weanling (wēn'liŋ), *n.*

مەدانی تازە لە مەمەک بڕپاوه!

بێجۆوی تازە لە شیر بڕپاوه.

تازە لە مەمەک یا شیر بڕپاوه.

adj.

weapon (wep'an), *n.*

(١) چەك! تیغ.

(٢) ئەندامێکی گیاندار کە وەك چەك بەکاری بهێنێ (وەك شاخ، چنگ... هتد).

(٣) هۆی هێرش بردن و خۆپاراستن! چەك: (*His best ~ was silence.*)

Her smile was his most effective ~ .

v.t.

چەكدارکردن! چەك پێدان.

weaponry (wep'an-ri), *n.*

(١) چەك! ئوروستکردن.

(٢) چەك! بەگشتی (بەتایبەتی چەکی جەنگی وولاتیک).

wear (wâr), *v.t.*

(١) لەبەرکردن! پۆشین! لەپێکردن! لەسەرکردن!

لەچاوکردن.

(٢) ئێواندن! پیشاندان! پێوهبوون: (*She wore a smile.*)

(٣) لەخۆدان (نارایشت، فێشەك! لەغ، نیشانە! تاییبەتی):

(*She ~s make-up.*)

(٤) هەبوون! هەنگرتن: (*He ~s a famous name.*)

(٥) پارگرتن: (*He wore his head high.*)

(٦) ئالا! هەلکردن (کەشتی).

(٧) (*~ away*), سواندن:

(*The feet of thousands of people had worn away the steps.*)

(٨) بەکارهێنان! تار! پادەیی! تاییبەتی: (*He wore his coat to rags.*)

(٩) تێکردن (کون)! وایکردن: (*It will ~ a hole in the floor.*)

(١٠) ماندووکردن! هێلاک کردن.

(١١) (*~ away; ~ out*), کات! بردنەسەر! بە هیواشی.

v.t.

(١) سوان! چوونەوه (رەنگ)! دپان! پوان:

(*That cloth will ~ soon.*)

(٢) بەرگەگرتن: (*That suit ~s well.*)

(٣) والێهاتن! پاش! ماوەیی! کەم! بوونەوه! کزبوون:

(*My patience wore thin.*)

(٤) تێپەر بوون! بە هیواشی (کات)! بەسەرچوون: (*The year wore on.*)

(٥) [Obs.] مۆدەبوون.

n.

(١) لەبەرکردن! لەپێکردن! لەبەرکران.

(٢) جل و بەرگ! بەرگ! جل: (*men's ~*).

(٣) مۆدە.

(٤) (١) سوان! چوونەوه (رەنگ)! تەنک! بوون! دپان.

(ب) پادە! ئەم! سوانە! چوونەوه.

- (۵) بدرگه گرتن (بکارهینان، له بهرکردن ... هتد):
(There isn't much ~ left in my coat.)
-wearer (n.).
wear down, (۱) سواندن: تهنک بوون: سوان.
(The heels of these shoes are worn down.)
(۲) ماندووکردن: ماندوو بوون: هیلک کردن.
(۳) بزیږیدن: به هیرشی پمیتا پمیتا: شکندن (وړه): بیزارکردن: تین ئی برین:
(to wear down the enemy's resistance)
wear off, (۱) کم بوونه: کزیوون: بهر بهر نه مان:
(The headache wore off.)
(۲) چوونه: (پهنگ، بریقه ... هتد): لاچوون: کووژانهوه: لیبوونهوه:
(The gilt soon wore off.)
wear out, (۱) سواندن: براندن: له کهنک خستل (به زور له بهرکردن یا
به کارهینان): له کهنک کوهتن: تهنک بوون: پوان
(۲) به کارهینان و هچ ئی نه میشتنهوه:
(She is wearing out her welcome.)
(۲) ماندووکردن: ماندوو بوون: هیلک بوون: پړوکان: په ککه تون:
wear (wâr), v.t. وهرگیرانی لووتی که شتی بؤ دورخستنوه: له لای
یا هملکردنهوه
wearable (wâr'ə-b'l), adj. وهرگیرانی لووتی که شتی بؤ دورخستنوه: له لای یا هملکردنهوه.
n.pl. بؤ له بهرکردن دهشتی: له بهر دهر کړئ.
wear and tear, سوان: سوان و ډران به هوی به کارهینان نهوه:
له نرخ کم بوونه: له کهنک کوهتنی شت به به کارهینانی.
weariful (wêr'f-i-fəl), adj. ماندوو کړ: بیزار کړ.
-wearifully (adv.); wearifulness (n.). ماندوو ناسی: به کیش: کؤل نه دهر.
weariless (wêr'f-i-lis), adj. به ماندووی بهر: به بیزار بهر:
-wearilessly (adv.). به بئ تاقه تی.
wearily (wêr'ə-li), adv. (۱) ماندووی: هیلکی: هیز ئی بران.
(۲) شتیکی ماندوو کړ: شتیکی هیز ئی بئ.
wearing (wâr'ing), adj. (۱) هی له بهرکردن: بؤ له بهرکردن:
(~ apparel)
(۲) دهیته هوی ډران و سوان و پهنگ چوونه: تهنک بوون.
(۳) ماندوو کړ: ناخوش: گران: بیزار کړ: (a ~ experience).
wearing apparel, جل و بهرگ: پوښه تی.
wearisome (wêr'f-i-səm), adj. (۱) ماندوو کړ: هیلک کړ:
(a ~ march)
(۲) بیزار کړ: وهرس کړ: بئ تاقه کړ: (a ~ person, book, etc.).
-wearisomely (adv.); wearisomeness (n.). (۱) ماندوو: هیلک.
weary (wêr'f-i), adj. (۲) (~ of), بیزار: وهرس: ئی بیزار بوو: (People are ~ of war.).
(۳) ماندوو کړ: قورس: گران (~ work)
(۴) ناخوش: وشک: بیزار کړ
(۱) ماندوو بوون: هیلک بوون. (۲) بیزار بوون: وهرس بوون: تاقه ئی چوون.
v.t. ماندوو کړدن. (۲) بیزار کړدن: وهرس کړدن.
weasand (wê'z'nd), n. [Archaic]. (۱) بؤری مهو: قویقویرا که.
(۲) فوړگ
weasel (wê'z'l), n. (۱) مشکي خورما: پاسو: گیاندارکی گؤشتخوری
دریزکوله: قاچ کورتی کلک توکمن و دریزه له کومه له دهنک.
(۲) کسینکی فیلبان یا تهنکه مان: کسینکی دروزبان.
(۳) [Slang]. سیخوړ: سووسه.
v.t. (۱) (~ out), خوکشانهوه (له بیلینک به تایی بهی به ناله بارانه):
خوژینهوه: خو بهراندنهوه: له کؤل خو کړدنهوه:

- (That's one invitation I would like to ~ out of.)
We made an open agreement and you cannot ~ out of it.)
(۲) وهام نه مان به دهستوه: دووژبانی کړدن: وهامی به پیچویه مان دنک هی
پاستهوخ. (۳) [Slang]. خه بهر لیدان: سیخوړی کړدن به سهرهوه
ووته ی به پیچویه مان (بؤ خه تاندن یا به هملکردن):
weasel words, دووژبانی: قسه ی لیل.
weather (weth'ēr), n. (۱) ناووهو (به تایی بهی هی پوژانه یا
ماوه بهی کورت): کمش. (۲) (۱) ناووهوای ناخوش و زیان به خش
(for protection against ~)
(ب) باوېژانکی به میزی سر دهریا.
v.t. (۱) له بهر یا یا همتار هملخستن: به باندان: وشک کړدنهوه.
(۲) پهنگ چوونه و تیکچوون و خراپ بوون به ناووهوای دهرهوه.
(a ~ed fence, table, etc.)
(۳) پژگاریوون (له ناخوشی به یا کارساتیک): به سه لاهتی به به سهرهاتیکی
ناخوشدا تیهرین: مان: نه فووتان: له نارچوون: (We ~ed the storm.)
(۴) لیژکردنی سهریان بؤ باران تیدا نهوهستان.
(۵) بهر پهوی یا لیخوړین (که شتی).
v.i. (۱) پهنگ چوونه و تیکچوون و خراپ بوون به ناووهوای دهرهوه:
(The wooden fence has ~ed.)
(۲) بهرگه گرتنی نهم ناووهوای دهرهوه: (This canvas will ~ well.)
adj. بهر پهوی یا (لای بهی که شتی).
keep one's weather eye on, [Colloq.]. ناگا له خو بوون
(۱) نه ختیک نه خوش: نه خوش.
under the weather, [Colloq.]. ناساخ.
(۲) نه ختیک سهر خوش: سهرهست: مهست.
weather through, به سه لاهتی به به سهرهاتیکی ناخوشدا تیهرین:
پژگاریوون (له ناخوشی به): مان: نه فووتان.
weatherability (weth'ēr-ə-bil'ə-ti), n. بهرگه گرتنی ناووهوای
دهرهوه: (~ of a paint).
weather ballon, بالونی ناووهو: بالونیکه نامیزی زانیاری کؤر دهرهوه
دهریاره ی ناووهو: هملده گرتن.
weather-beaten (weth'ēr-bē'tn), adj. (۱) پهنگه کوی
چوونه و تیکچوون و کؤل بووه به باو باران و همتار ... هتد.
(۲) پهش هملگه باو (به همتار): پهنگ چوونه: (a ~ face).
weatherboard (weth'ēr-bōrd', weth'ēr-bōrd'), n. - (۱)
clapboard (۲) دیوی بهر پهوی بای که شتی.
weatherboarding (weth'ēr-bōr'din, weth'ēr-bōr'din),
n. = clapboards.
weather-bound (weth'ēr-bound), adj. پئ ئی گراو به هوی
باوېژان یا بهر هوه ... هتد: قه تیسی باو باران یا بهر ... هتد.
weathercock (weth'ēr-kok'), n. (۱) بانما: کهنه شیر ی با:
په بهی که تهنکه یا ناسنه له شپوهی کهنه شیردا له سر نوکی شیشیک
دانراوه بؤ پیشاندانی پزهری با. (۲) کسینک یا شتیکی بئ بار:
کسینک یا شتیکی همیشگی گواو: دووچو: کوپي بؤ.
weathered (weth'erd), adj. (۱) پهنگه کوی تیکچوون و کؤل و خراپ.
(۲) به ناووهوای دهرهوه: (a ~ fence).
(۳) به لیژی کراوه بؤ نهوه ی بارانای لیوه بیته خواره و (خانوسازی)
چاوی کسینکه که پیشبینی ناووهوای گویین بکات.
weather-glass (weth'ēr-glas', weth'ēr-glas'), n. =
barometer.
weathering (weth'ēr-ing), n. وورد و خاش بوونی بهر به هوی
گواپی پله ی گهری و زوق و باو بارانه و: کار تیکردنی ناووهوای گویین
بؤ سر پهوی زهوی
weatherman (weth'ēr-man'), n. ناووهوایان: که شزان:
پاپوژتدهری ناووهوای له سر تله فزیوون و رادیو

weather map

weather map, نەخشەى ئاۋوھوا نەخشەىگە گۆيىنى ئاۋوھواى
ئاۋچەك دەردەخات لە مارەيەكى ديارىكراۋدا.

weatherproof (weth'ēr-prōōf'), *adj.* بەرگەى ئاۋوھوا گۆيىن
دەگرت

weather ship, ۋەھا لىگىردن كە بەرگەى ئاۋوھوا گۆيىن بگرت: پاراستن لە كەش گۆپان
كەشتى كەش: كەشتىيەكە ژانىبارى كۆدەكاتەرە
دەربارەى ئاۋوھوا گۆيىن.

weather station, مەلبەندى ئاۋوھواناسى: ئىستەگى كەشتىزانى.

weather-strip (weth'ēr-strip'), *n.* تىلەسكە لاستىك يا
كانزايەكە درزى نىۋان دەرگاۋ پەنجەرە چوارچىۋەكانىيى پىن دەگىيى بۆ
ھەوابو بارانگىردى.

weather-strip (weth'ēr-strip'), *v.t.* تىلەسكە لاستىك كانزا
لىدان (ۋەشە پىششۇ بېيىنە).

weather stripping, *weather strip* (۱)

weather strips (۲)

weather vane, = weathercock = vane # 1 .

weatherwise (weth'ēr-wīz'), *adj.* (۱) بە بەھرەيە لە پىششىنى
ئاۋوھوا گۆيىندا: (۲) بە بەھرەيە لە پىششىنى ھەست و يىرپا گۆيىندا.

weather-worn (weth'ēr-wōm', weth'ēr-wōm'), *adj.* =
weather-beaten.

weave (wēv), *v.t.* (۱) چىن: قوماش: تەن: تەن:
(۲) چىن: بەرچەن: سەبەتە: زەمىلە: (to ~ a basket) .

(۳) ھۈننەۋە (چىزۇك: ھەلبەست):

(He wove the incidents into a story.)

(۴) تىنەلگىش كىردن: تىنەلگىشان.

(۵) تەن: (ھىلانەى جالجانۇكە): (The spider wove its web.) .

(۶) بە پىنچاۋىنچ بۇيىشتن: پىن بۇ خۇ كىردنەۋە: خۇ پىاكرىن:

بە مارىيىچى بۇيىشتن (He wove his way through the traffic.) .

v.t. (۱) جۇلايى كىردن: چىن: تەن كىردن: تەن:

(۲) لەبەكەۋە ئالان: بەيەكداچوۋن: تىك ھەلگىشراۋ.

(۳) بە پىنچاۋىنچ بۇيىشتن: بە مارىيىچى بۇيىشتن:

(to ~ in and out through the traffic.)

n. (۱) نەخشەى چىن: شىۋەى تەن:

(a loose ~ ; a cloth of English ~)

(۲) تەنراۋ: قوماشى چىنراۋ.

weaver (wēv'ēr), *n.* (۱) جۇلا (۲) weaverbird .

weaverbird (wēv'ēr-būrd'), *n.* بالەندەيى بىچوۋە لە چىلگەۋ
پوش ھىلانەكەى دەچىنيت.

web (web), *n.* (۱) تەنراۋ: پارچە قوماشى چىنراۋ.

(۲) تەن: تەنۋى جالجانۇكە: ھىلانەى جالجانۇكەۋە گىانەۋەرى تىر. (۳) داۋ.

(۴) شتى ھۈنراۋە يا ھەلبەستراۋ بە خەيالى: (a ~ of lies) .

(۵) تۇر: كۆمەلە شتى بەيەكداچوۋ.

(۶) (۱) پەردەى قاجى قازو مراۋى... ھتد. (ب) vane # 3

(۷) پەردە (زىفەدەۋەزىانى).

(۸) بەشى تەنراۋى تاقى لەنىۋان تىفەكاندا (خانۋوسازى).

(۹) (۱) پەردەى كانزايى تەنە يا بارىكى نىۋان پارچەى قورس و گەۋرەى مەكىنە.

(ب) دانى مشارو كلىل... ھتد

(۱۰) گۈزە كاغەز لە كاتى درۋوستكرىدىدا يا شت لەسر چاپكرىدى و

ھاتتەدەرەۋەى لە مەكىنە

(۱) چىن: تەن كىردن: (۲) داپۇشىن يا دەۋرگرتن بە پارچەيەكى تەنراۋ. *v.t.*

(۲) كىردن بە داۋەۋە: داۋ بۇ ئانەۋە.

webbed (webd), *adj.* تەنراۋ: چىنراۋ: پەردەدار:

بە پەردە پىكەرە ئوساۋ: (the ~ foot of a duck) .

webbing (web'ing), *n.* (۱) تىرە قوماشى تەنراۋى قايم (بۇ شت

دورىنەۋە داگرتەۋە): (۲) شىرازەى پەردەۋ قانى

weed

(۲) پەردەى قاجى قازو مراۋى... ھتد.

webby (web'i), *adj.* تەنۋى: پەردەيى: ھۈنراۋە: چىنراۋ.

weber (vā'bēr, wē'bēr), *n.* يەكەى ھىزى مۇگناتىسى

web-foot (web'foot'), *n.* (۱) پى پەردەدار (قاز، مراۋى).

(۲) گىياندارى پى پەردەدار

web-footed (web'foot'id), *adj.* پى پەردەدار.

webster (web'stēr), *n.* [Obs.] = weaver.

web-toed (web'tōd'), *adj.* = web-footed.

web-worm (web'wūrm'), *n.* كىرۋەكەى ھەندى:
جانەۋەرە تەن درۋوست دەكات بەسەر ئەۋ گەلەيەۋەى لەسەرى دەۋى.

wed (wed), *v.t.* (۱) ژۇننىئانۋ شوۋكرىن: ژۇننىئان شوۋكرىن.

(۲) لەپەك مارەكرىن.

(۳) لىكەن: پىكەرەبەستى: بەيەك گەياندا: پەيۋەستكرىن.

v.t. ژۇننىئان شوۋكرىن.

wed (wēd), *we would* (۲) . *we should* (۲) . *we had* (۱)

wedded (wed'id), *adj.* (۱) ژۇندا: مىرددار: شوۋكرىن: ھاسەردار:

(the ~ couple; a ~ woman)

(۲) تايەتەى بە ژۇننىئان شوۋكرىن: ھى ھاسەردارى: (~ bliss) .

(۳) خۇ بۇ تەرخان كىردوۋ: دىسۆز: (~ to one's work) .

(۴) يەگىرتوۋ: يەك: پەيۋەست: (~ by common interests)

wedding (wed'ing), *n.* شايى

(۲) يادى شايى: يادى ژۇننىئان يا شوۋكرىن: (~ a silver ~ ; a golden ~)

(۳) پەيۋەست: يەگىرتىن: بوۋن بە يەك.

wedge (wej), *n.* (۱) پواز (دار قلىشان): مىخ: گول مىخ.

(۲) پارچەى ۋەك پواز يا مىخ: (~ a ~ of pie, cheese, etc.) .

(۳) ئوسىنى بىزمارى كۆن

(۴) (۱) دەستەيەك سەربازە لە شىۋەى پوازدا بۇ ھىزش بىردنە سەر درۋىن

(ب) دەستەيەك بارىكەر كە شىۋەى پواز ۋەردەگىن بۇ ھىزش بىردن لە يارى

فوتبۇلى ئەمەرىكىدا.

(۵) جۆرىكە لە سەرى ناسنى گۆزى گۆلف.

(۶) قلىشكەر: لەتەر: جياكەرەۋە:

(to drive a ~ between the two friends, brothers, parties, governments, etc.)

v.t. (۱) قلىشاندا: لەتكرىن (بە پواز): جياكەردەۋە.

(۲) چەسپاندن بە پواز خستەن ژۇر يا سەر... ھتد.

(۳) (~ in), تىخستىن: تى تىنچاندا: تى خزاندا.

v.t. تى تىنچان: تى خزان: تى خزان.

wedgie (wej'i), *n.* [Colloq.] جۆرە پىلاۋىكى ژانەبە بىنەكەى يەك

پارچەيە ۋەك پواز قنگە پارەكەى نەستۋورە بەرەبەرە تەنك دەبىتەرە تا

لوۋتەكەى.

wedgy (wej'i), *adj.* پوازى: مىخى: لە پواز دەچىت

wedlock (wed'lok), *n.* ھاسەرتى: ژۇرپاۋىتى

ژۇل: (She was born out of wedlock.) .

Wednesday (wenz'dli), *n.* *Abbr.* wed. چوارشەمە.

wee (wē), *adj.* (۱) تۇر بىچوۋە: بىچكۈلە.

(۲) تۇر ژۇر: (~ in the ~ hours of the morning) .

n. [Scot.] نەختىك: تۆزىك (كات): (~ Bide a ~) .

weed (wēd), *n.* (۱) (۱) بۇزار: گىياى زىيانەخش (ب) گۇگىيا.

(۲) گەۋلا لاسكى پورەك نەك گولۋ تۇۋ بەرەكەى: (~ dill) .

(۳) [Colloq.] (۱) (~ the ~), تۋوتىن. (ب) cigar - cigarette (ج)

(۴) گىيانداركە يا شتىكى بىن فەپ (بەتايەتەى ماين يا نەسپىكى رىۋەلەى

بەكارى زاۋىن ئەھاتوۋ).

marijuana, [Slang] (۵)

v.t. (۱) بۇزاركرىن: (~ to ~ the garden) .

(۲) (~ out), شتى زىيانەخش فرىدان يا ئىدەرەننەن پاك كىردنەۋە لە شتى

- ناپسەند (out ~) ، له بێژنگ دان تەتەلەکردن؛ لا بردن یا جیاکردنەوەی
ئەوێ یی کەلکە بۆژکردن (مەجان)
- (to ~ out unqualified applicants for the job)
v.i.
weed (wēd), n.
(1) [Archaic] . جل: بەرگی
(2) (pl.) . جلی شین یا پرسە (بەتایبەتی هێ بێوژن)
(3) بازووبەندی رەش (بۆ پرسە).
- weed (wēd'ēr), n.
(1) بۆژاکەر (مۆزە)، (2) نامیزی بۆژاکەر
weed-killer (wēd'kil'ēr), n.
(1) بۆژاکۆز: دەرومان
weedy (wēd'i), adj.
(1) بۆژاوا: گۆزگیاوا: بۆژا هەمووی گرتۆتەو
(2) وەک بۆژا وایە لە ژوو پەرەسەندندا.
(3) پڕوولە: سیسەلە: لەڕولان (a carriage with its two ~ horses)
-weedly (adv.); weedy (n.).
week (wēk), n.
(1) (a ~ of rain) . هەفتە: حەوت پۆژ: .
(ب) هەفتە: بەپێی سالتامە، واتە لە یەک شەممەرە بۆ شەممە (داهاوتو):
(this ~)
(2) پۆژانی بێشکردنی هەفتە
(She works a 3-day ~ . He works a 40-hour ~ .)
(3) (1) هەفتەیک لەمەودا: لە پۆژێکی دیاریکراوەو
(ب) هەفتەیک لەمەویش: لە پۆژێکی دیاریکراوەو
(It was Saturday a ~ that we last met.)
week after week, هەموو هەفتەیک: هەفتە لەدوای هەفتە
week by week, هەفتە هەفتە: هەفتە بە هەفتە
week in, week out, هەموو هەفتەیک
weekday (wēk'dā'), n.
(1) هەموو پۆژێکی هەفتە جگە لە یەک شەممە
(2) هەموو پۆژێکی هەفتە جگە لە شەممە و یەک شەممە
weekend, week-end (wēk'end'), n.
کۆتایی هەفتە:
پشوو کۆتایی هەفتە (کە پۆژانی شەممە و یەک شەممە دەرگرتەو)
adj.
هی کۆتایی هەفتە: لە کۆتایی هەفتەدا یودا: (a ~ visit)
v.i.
کۆتایی هەفتە بردنەسەر (The ~ed in Paris.)
پشوو ریزی کۆتایی هەفتە: شەممە و یەک شەممە
پۆژێک یا دوو پۆژ لە بەرودوایەو
week-ender (wēk'end'ēr), n.
(1) گەشتیاری پشوو کۆتایی
هەفتە: کەسێکە کە هەموو پشوو کۆتایی هەفتەیک دەچن بە لایەدا
بۆ گەشت
(2) جانی کۆتایی هەفتە (بۆ گەشت)
weekly (wēk'li), adj.
(1) یەک هەفتەیی: هەفتەیک دەخایینی
(2) هەفتەیی: هەفتە جارێک: (a ~ visit, meeting, etc.)
(3) هەفتانە: هێ هەفتەیک: (a ~ wage)
adv.
هەفتەیی: هەر هەفتە جارێک (They meet ~ .)
n.
گۆژاری هەفتەیی: هەفتەنامە
ween (wēn), v.i. & v.t. [Archaic],
وازان: وا دانان
وا بربوون یا بیرکردنەو
weenie, weeny (wē'ni), n. [Colloq.], wiener.
نۆز بچوک: بچکۆلە
weeny (wē'ni), adj. [Colloq.].
(هەروەها "wee")
weep (wēp), v.i.
(1) گریان: بە کۆل گریان: فرمێسک رشتن: لاوانەو
شیوون کردن (for ~) ، بۆ گریان: بۆ لاوانەو: شیوون بۆ کردن
(2) ئاو ئی تکار: (Cold pipes ~ in hot weather.)
(3) ئاودزکردن (برین): ئاوتیزان: ئاو دەرمان: شیلە دەرمان (پووەک): دەلاندن
(4) بۆ گریان: شیوون بۆ کردن: بۆ لاوانەو
v.i.
(She wept her misfortune.)
(2) فرمێسک رشتن: دەرمان: ئاو، شلە
(3) وا لە خۆ کردن بە گریان: (She wept herself to sleep.)
n.
(1) (pl.) . گریان: بە کۆل: گریان: شین: لاوانەو
(2) ئاوتیزان: داودن: دەلاندن

- weep (wēp), n. = lapwing.
weeper (wēp'ēr), n.
(1) کەسێکی گریاو: گریونک.
(2) شیوونکەری بە کرێ گریاو
(3) بازووبەندی رەشی پرسە: نیشانی پرسە
(4) بۆزی ئاوەپۆی ئاو دیوار
weeping (wēp'ing), n.
گریان: بە کۆل گریان: گریان: بە کۆل
adj.
(1) گریاو: فرمێسک لەچاو: فرمێسکاری
(2) لق و پۆپ شۆڕبوووە (وێک شۆڕەبی): (a ~ willow)
شۆڕەبی
weeping willow,
weepy (wēp'i), adj.
گریاو: گریونک: فرمێسک لەچاو
weever (wē'vēr), n.
ماسی: مەکی دەریا گەرمەکانە
weevil (wē'vīl), n.
سووس: جۆزە جانەو: ریکە دەغل و دان و میووە
پەموو پووەو: درەخت دەخات و دەیفەوتین: جانەو: ریکە دەخاتە دانەوێلە
عەمارگراو و دەیفەوتین
weevily, weevilly (wē'vīl-i), adj. Also weevil(l)ed, سووس
تێداو
weft (wēft), n.
(1) . woof (2) تەنراو: قوماشی چنراو: قوماش
weigela (wi-jē'lə, wi-gē'lə), n.
بەنجیکە: لە توخمی
"پەنجەیی خانم" گۆلی پەنگا و پەنگ دەگرت
(1) کێشان: (How often do you ~ yourself?)
(2) هەلسەنگاندن بە دەست: (I ~ed the stone in my hand.)
(3) (out ~) ، پێوان: بەش بەش کردن بە پێوان یا کێشان:
(to ~ out butter, sugar, etc.)
(4) (1) باش بێرلێکردنەو: کێشان (مەجان): (to ~ one's words)
(ب) بەراوردکردن: لیکۆلینەو: پێش هەلێاردن:
(to ~ one plan against another)
(5) (down ~) . بار گران کردن: پساندن: ئەرک خستە سەر: ئەواندن
(The fruit ~ed the branches down.)
(6) بەرزکردنەو: بلندکردنەو: هەلێرن: هەلکردن: (to ~ anchor)
(7) [Obs.]. پۆزگرتن: بایەخ پێدان: بە پەنرخ دانان
v.i.
(1) قورسایەکی تاییبەتی بوون: ئاوەندە قورس بوون:
(It ~s ten pounds.)
(2) گرنگ بوون: بە بایەخ بوون: کارتێکردن:
(His words ~s heavily with me. His evidence did not ~ much with the judge.)
(3) (on ~; ~ upon) . ئەرک یا بارێکی گران بوون: بە ئاوە گران بوون:
مێشک ماندووکردن
(The theft ~ed on his mind. Responsibility ~ed upon him.)
(4) (1) لەنگەر هەلکردن
(ب) کەوتنە پێ: بە دەریادا: دەست بە گەشت کردن بە کەشتی
(1) (خۆ) کێشانی بۆکسباز: پێش دەستپێکردنی بۆکسبازی
(خۆ) کێشانی سوار: پێش پێشپێکێی غارغارین
(2) جانتا کێشان (لە فڕۆکەخانە پێش سواربوونی فڕۆکە)
ئاگا لە دەمی خۆ بوون: ووریای دەمی خۆ بوون:
باش بێرکردنەو: پێش قسەکردن
weigh (wā), n. = way # 9.
weight (wāt), n.
(1) قورسی: قورسایی
(2) کێشانی: سەنگ: کێش:
(The pound is a common ~ in English speaking countries.)
(3) شتیکی قورس: (1) بۆ خستە سەر کاغەز بۆ ئەوێ یا نەییات:
(a paper ~)
(ب) بۆ بەرزکردنەو: ماسولکە بەهێزکردن: (to lift ~s)
(4) بار: (Put down that ~ and rest your arms.)
(5) ئەرکی سەر شان: ئەرک: (the ~ of responsibility)
(6) گریونکی: دایەخ

(an opinion of great ~ ; a matter of great ~)

(۷) نەستووری و قورسی و گەرمی جلوبەرگ: (a winter- ~ jacket).

(۸) تۆخو و قەلەوی تېپى چاپەمەنى.

(۹) ئەندازەى قورسى بۆكسبازو ژۇرانباز:

(the heavy- ~ champion; a heavy- ~ match)

(۱) قورس كىرەن: سەنگ زىادە كىرەن.

(۲) ئەركى زىادە خستە سەر شان! بار قورس كىرەن! پىسەندەن! پەستانەو.

(۳) نەستوور قورس كىرەن قوماش (بە لىزانى ماددەيەكى كىمىيە).

بە كىشانە: بە كىشان: (Fruit is sold by weight).

گرنگ بوز: بە بايەخ بوز: carry weight,

(His opinion will carry weight.)

بەشى خۇ ئىشكرەن، پارەدان، يا بەشداربوز لە
كارىندا pull one's weight,

(We will finish the work on time if everyone pulls his weight.)

قەلەربوزون put on weight,

خۇشكرەندەو: خۇنواندن: throw one's weight around,

خۇ زور بە زل زانين:

(The new director is throwing his weight around.)

بىن سەنگ: بىن قورسايى! بىن كىش: weightless (wāt'lis), adj.
زور زور سووك.

-weightlessly (adv.); weightlessness (n.).

قورسايى بەرزكەرەو (وەرزش): weight-lifter (wāt'lif'îr), n.

قورسايى بەرزكردنەو (وەرزش): weight-lifting (wāt'lif'tin), n.

(۱) قورس: بەكش: weighty (wāt'i), adj.

(۲) گران (نەرك، بار): ناخۇش: (~ responsibilities).

(۳) زور گرنگ: (~ matters).

(۴) زور بەدەسەلات: گرنگ: بەرز (مروءة): (a ~ personage).

(۵) گرنگ: كارەدەكە سەر ئەنجامى مەسەلەكە:

(a ~ reson, argument, evidence, etc.)

-weightily (adv.); weightiness (n.).

(۱) بەنداوى روباينەكە بۇ پەنگ خواردنەو: ناوەكە يا weir (wêr), n.

ئاو ئى راكشاشى! بەست: بەند. (۲) تەيمان (لە ئاو جۇگەدا دەكرئ بۇ ماسى

گرتن، (۳) ئاوبارە (بۇ پىوانى خىزايى ئاو)

(۴) ناسرووشتى! ئانامساو ترسناك: weird (wêrd), adj.

تايەتەي بە خىئو دىئودورنچ: (۲) [Colloq.]: سەير! ئاناسايى:

(He wore a ~ costume.; a ~ person)

(۲) [Archaic]: چارەنوسى! بەختى.

n. [Scot. or Archaic]. (۱) چارەنوس! بەخت.

(۲) فريشتەي بەخت (كە سيانن). (۳) پىشپىينى. (۴) نوشتە: جادوو.

-weirdly (adv.); weirdness (n.).

weirdie, weirdy (wêrd'i), n. [Slang]. = weirdo.

كەسكىنى زور سەيرو نەكونجاو لەگەل: weirdo (wêrd'ô), n. [Slang].

دەورو بەردا: (He's a ~).

باندەبەكى نيوزيلەندى گمورى كونجى: weka (wā'kā, wē'ko), n.

قارەبىيە ناتوانى بفرئ

Welch (welch, welsh), adj. & n. = Welsh.

welch (welch, welsh), v.t. & v.i. [Slang]. = welsh.

welcome (wel'kam), adj. (۱) بەخىرەتو! خۇشەويست!

بە خۇشەيەمە پىشوازي لىكرا: (a ~ guest).

(۲) خوش! باش! دلخوشكر: (~ news).

(۳) بە گەرمەيەمە بانگ كراو بۇ شىنك: [You are ~ to (use) my car.].

بەخىرەتو! خوش هاتن: (a warm ~ ; a cold ~).

بەخىرەتو! خوش هاتن: interj.

بەخىرەتو! خوش هاتن: v.t.

(She ~d him to her home.)

(۲) پىن خۇش بوزن: (He always ~s criticism.)

-welcomer (n.).

bid welcome,

بەخىرەتو! كىرەن

wear out one's welcome,

ئىتەر بەخىرەتو! ناكرى!

پىزاربوزنى خانەخوئ بە زور مانەوى ميانك يا زور زوو هاتنى.

شايانى ئىيە. (وەلامە بۇ روتە "thank you"). you're welcome,

(۱) لكاندن! پەيوەستكرەن! لەحىم كىرەن! جۇش كىرەن. weld (weld), v.t.

(۲) كىرەن بە يەك! يەك پىگرتن! لىكەن.

لكان! پەيوەستكرەن! لەحىم كىرەن! جۇش دران. v.i.

(۱) لكان! پەيوەست! لەحىم! جۇشكارى! لەحىمكارى. n.

(۲) شوئنى لكان يا لەحىم! شوئنى لەحىم كراو: (It broke at the ~).

(۱) پووەككە رەنگى زەردى ئى دەگىرئ. weld (weld), n.

(۲) ئەم رەنگە يا بۇيە.

(۱) لەحىمچى! لەحىمكر welder (weld'ēr), n.

(مەرەوہا "weldor"). (۲) ئامپىرى لەحىمكارى.

شتىكە لە چەند پارچەيەكى پىنگەرە weldment (weld'ment), n.

لەحىم كراو پىنگەتەين

(۱) خىروخوشى! خوش گوزەرائى! بەختيارى! welfare (wel'fâr'), n.

خوشى. (۲) welfare work.

(۲) (۱) دەزگای يارمەتيدانى دارايى و دەستگىزويى هەژاران (كە دەزگايەكى

مىريە). (ب) ئەم يارمەتى دارايى و دەستگىزويى.

(۱) تايەتەي بە خىروخوشى و دەستگىزويى هەژاران: adj.

(~ legislation)

(۲) يارمەتى وەرگر لە دەزگای دەستگىزويى هەژارانەو، واتە لە مىريەو.

(~ mothers)

on welfare,

دەستگىزويى دەكرئ لەلەين مىريەو.

(Many families are on welfare now.)

welfare state, (۱) پزئىمكى كۆمەلەيتەيە كە مىري خىروخوشى و

دەستگىزويى هاوولتايان دەكرتە نەستوى خۇ.

(۲) وولاتكە لەسەر ئەم پزئىمە بپرات.

welfare work,

كارى دەستگىزويى هەژاران!

ئىشى خوش گوزەرائى كۆمەل.

welkin (wel'kin), n.

(۱) [Archaic]: ئاسمان:

(Make the ~ ring.)

(۲) بۇشايى ئاسمان.

well (wel), n.

(۱) كارنژ! كانى! كانىاو (۲) بىر.

(He is a ~ of information.) (۳) سەرچاوە! بى پايان! سەرچاوە.

(۴) (۱) بۇشايى دەورى پىن پلىكانەى ئاو خانوو. (مەرەوہا "stairwell").

(ب) بۇشايى دەورى ئەسانسيز.

(ج) شوئنى دانىشتنى پاريزەر لەبەردەم دادوهردا.

(د) ژوورى ترومپاي كەشتى.

(۵) دەفرى شلە: شووشە: (an ink ~).

(۱) ئى هاتن! ئى پزئان! پەنگ خواردنەو! لەبەر پزئشتن! فيچقەكرەن. v.i.

(Tears ~ed up in her eyes.)

(۲) پەنگ خواردنەو. (Longing ~ed up in his breast.)

v.i. نيۆهاتن! ئى پزئان! فيچقەكرەن:

(a fountain ~ing its pure water)

well (wel), adv. (۱) بە باشى: (The affair ended ~).

(۲) بە جوانى! بە پووخوشى! باش: (Treat her ~).

(۳) لىهايتوانە! لىزانانە! جوان! چاكە خوش: (She sings ~).

(۴) بەجى! دروست: (spoken ~).

(۵) باش! بە خوش گوزەرائى! بە پارەدارى: (They lived ~ in Paris.).

(۶) رەوا! بوى ھەيە: زورباش: (You may ~ ask.).

(۷) ساغ! ئەندروست: باش: (The patient is doing ~).

- (۸) نۆزرا تا پادەيمەكى نۆزرا. (*They are ~ ahead of us.*)
 (۹) بە تەواى باش. (*Stir ~ before cooking.*)
 (۱۰) بىن گومار! بە دلتايى:
 (*You know prefectly ~ that she was there.*)
 (۱۱) باش (*I know him ~ .*)
 (۱۲) بە دل و مېشكىكى كراومە: بەين پەست بوون:
 (*He took the news ~ .*)
 (۱) باش گونخاۋ: شياۋ: (*It is ~ that you come.*)
 (۲) لەش ساغ: تەندروست: (*She is quite ~ .*)
 (۳) بەات: باش: (*Things are well with us these days.*)
 (۱) ووتەيەكە سەرسامى، پەسەندكردن. ناچارى... ھتد دەردەبېرى.
 (۲) ووتەيەكە نېرى تازە، وەلام، يا تېيىنى پېن پېشكەش دەكرى:
 (*W~ , as I was saying... W~ , it may be true.*)
 W~ who would have thought it?
 (۱) ھەروەھا: سەرەراي ئەرەيش: زىاد لەوەيش: - یش.
 as well, (۲) وا باشە كە: وا ماشترە:
 (*Since you're so obstinant I might as well leave.*)
 as well as, (۱) ھەروەھا: سەرەراي ئەرەيش: - یش.
 (۲) وەك: نەمەندە باش: وەك ئەر باش: ھەر وەك:
 (*He did as well as you.*)
 (۳) ئەرەندە: بە ھاۋتا: (*He would like to go as well as you.*)
 دەستكارى شىئەك مەكە كە Let (or leave) well enough alone,
 پىنويستى بە دەستكارى نەيە: واژ لە شىئەك يىئە كە خۇي لە خۇيدا باشەو
 دەستكارى ناۋي

we'll (wəl), = we will; we shall.

welladay (wel'ə-dā'), *interj.* [Archaic]. = wellaway.

well-advised (wel'əd-vist'), *adj.* بەجى: درووست: باش:

پەسەند: ژىرائە: (*a ~ plan, action, response, etc.*)

well-appointed (wel'ə-poin'tid'), *adj.* بىن كەم و كوپرى:

باش و رىكويىك: كەرەسە و شتومەك و تفاقى تەواى تىدایە:

(*a ~ room, office, etc.*)

wellaway (wel'ə-wā'), *interj.* [Archaic]. Also welladay,

ئاخ لە خۇم: ھەى ھاۋار! داخەكەم

well-balanced (wel'bal'ənst'), *adj.* (۱) پىكويىك: ھاۋسەنگ:

(*a ~ diet*)

(۲) ژىرا سەنگىن: ھىمىن: (*a ~ temper, mind, etc.*)

well-behaved (wel'bi-hāvd'), *adj.* پەرۋىشت جوان: بە پەرۋىشت

well-being (wel'bē'ing), *n.* خۇشى: خىروخۇشى: ئاسۋودەيى:

كامەرانى: چاكە: (*I always had their ~ in mind.*)

well-born (wel'bōrn'), *adj.* خانزادە: رەسەن: خانەدان

well-bred (wel'bred'), *adj.* (۱) پەرۋار جوان: بە پەرۋىشت:

بە نەزاکەت (۲) رەسەن (گياندار): (*a ~ horse, dog, etc.*)

well-chosen (wel'chō'z'n'), *adj.* باش ھەلىژىراۋ: شياۋ: گونجاۋ:

باش

well-clad (wel'kläd'), *adj.* = well-dressed.

well-defined (wel'di-find'), *adj.* باش ديارىكراۋ: پوون:

لىلى تىدا نەيە (*~ policies*)

well-disposed (wel'dis-pōzd'), *adj.* ھاۋسۇز: پووحۇش:

ھەستى يارمە تىدانى ھەيە: ھەز بە پىشتىگرى دەكات:

(*She was ~ toward him.*)

well-doer (wel'doo'ēr), *n.* چاكەكەر: كارى خىركەر.

well-done (wel'dun'), *adj.* (۱) زۇر باشە: زۇر باش كراۋە:

زۇر جوان كراۋە

(۲) باش كولار يا بىژاۋ (*a ~ steak, hamburger, etc.*)

رووشەى rare سىنە:

ئافەرم! زۇر باشە: *interj.*

well-dressed (wel'drest'), *adj.* پۇشتە: پۇشتە ۋە پەرداخ: تەپىۋش.

well-favored, well-favoured (wel'fä'vərd), *adj.* جوان:

قۇز: شۇخ

well-fed (wel'fed'), *adj.* (۱) تىرووتەسەل. (۲) قەلەۋ: داپەستە.

well-found (wel'found'), *adj.* كەرەسەى تەواى ھەيە: پەختدار:

(*a ~ ship*)

well-founded (wel'foun'did'), *adj.* بەلگەدار: پەۋا: بىچىنەدار:

راست: بىن ھۇ نەيە: (*a ~ suspicion, ~ fears*)

well-groomed (wel'grōōmd'), *adj.* (۱) پىك كراۋ: پىكويىك:

(*a ~ horse*)

(۲) پىكويىك: تەپىۋش: پۇشتە و پاكوتەمىن: (*a ~ person*)

(۳) باش راگىراۋ: جوان و پىكويىك: (*a ~ lawn*)

well-grounded (wel'groun'did'), *adj.* (۱) پتەر: تىگەپىشتور:

شارەزا (لە رىشتەيەكدا): (۲) well-founded

well-handled (wel'han'd'id'), *adj.* (۱) باش بەرۋەبىراۋ:

باش: ھەلسۋوپىنراۋ. (۲) زۇر دەستكارى كراۋ.

well-head (wel'hed'), *n.* (۱) كاشى: كانياۋ: كارىز:

سەرچاۋەى كارىز. (۲) سەرچاۋە

well-heeled (wel'hēld'), *adj.* [Slang]. دەۋلەمەند: پارەدار:

ساماندار: (*a ~ community, person, etc.*)

well-informed (wel'in-fōrmd'), *adj.* بەلەد: زانا: شارەزا:

تىگەپىشتور: ئاگادار.

well-intentioned (wel'in-ten'shənd), *adj.* =

well-meaning.

well-knit (wel'nit'), *adj.* (۱) باش داپىژراۋ:

(*a ~ plot, story, drama*)

(۲) پتەر: باش داپىژراۋ: (*a ~ body*)

(۳) كۆك: نىزىك (پەيۋەندى كۆمەلەيەتى): يەكگرتور:

(*a ~ family, group, society, etc.*)

(۴) سفت ۋسۇل: پتەر.

well-known (wel'nōn'), *adj.* (۱) بەناۋايانگ: ئاۋدار: ئاسراۋ:

بەناۋ. (۲) زانراۋ: باش زانراۋ: ئاشكرا: (*a ~ fact, story, etc.*)

well-made (wel'mād'), *adj.* (۱) باش درووستكراۋ: باش كراۋ:

پتەر. (۲) باش داپىژراۋ: (*a ~ play or novel*)

well-mannered (wel'man'ērd), *adj.* پەرۋار جوان: بە پەرۋىشت:

بە نەزاکەت

well-meaning (wel'mēn'ing), *adj.* دىلياك: نىياز پاك:

مەبەست يا نىيازى باشە: (*a ~ but tactless person*)

well-meant (wel'mēnt'), *adj.* لە دىلياكىيەۋە كراۋ: بە نىياز يا

مەبەستى باشەۋە كراۋ.

wellness (wel'nis), *n.* لەش ساغى: تەندرووستى: چاكى.

well-nigh (wel'ni'), *adv.* نىزىكى: نىزىكەى: خەرىكە:

(*It's ~ bedtime.*)

well-off (wel'ōf'), *adj.* (۱) بەختەۋەر: لە بارودۇخىكى باشدايە:

(*If a person has his health, he is ~ .*)

(۲) خۇش گوزەران: تىرووتەسەل: نىمچە دەۋلەمەند.

well-read (wel'red'), *adj.* زۇر خويندەۋار: زۇرى خويندۇتەۋە:

(*He is ~ in history. a ~ person*)

well-spoken (wel'spō'kən), *adj.* (۱) زمانپار: زمان پەرۋان:

(۲) قسەخۇش: زمان شىرىن

(۳) لە جى خۇيدا ووتراۋ: لە كاشى خۇيدا ووتراۋ: بەجىن.

well-spring (wel'sprin'), *n.* (۱) كاشى: كانياۋ: سەرچاۋەى ناۋ.

(۲) سەرچاۋە: سەرچاۋەى بى پايان: (*a ~ of knowledge*)

well-thought-of (wel'thōt'uv'), *adj.* ئاۋيانگ حاك: بەناۋ:

- well-timed** (wel'timd'), *adj.* به‌ر‌یز
له کاتی خویابه‌تی
- well-to-do** (wel'to-doo'), *adj.* خوش‌گوزهران؛ تیروتسه‌ل
نیمچه ده‌له‌مه‌ند
- well-wisher** (wel'wish'er), *n.* خیرخوازا؛ چاکخواز
- well-worn** (wel'worn', wel'worn'), *adj.* (۱) دراو؛ کۆز
زۆر له‌مه‌رکراو؛ شروور؛ پوواو. (۲) په‌ریجوت؛ کۆن؛ سواو: (a ~ joke)
- Welsh** (welsh, welch), *adj.* ویلزلی؛ تاییه‌تی به زمان و گه‌لو
کلتووری ناوچه‌ی ویلز له نینگلته‌ره
- n.* ویلزلی؛ زمانی ویلزلی
گه‌ل ویلز؛ خه‌لکی ویلز؛ ویلزلی‌یه‌کان
- the Welsh,**
welsh (welsh), *v.t. & v.i. Also welch,* (۱) ده‌ست‌پیر و قهرز
نه‌دانه‌وه؛ سه‌رجه‌وتی کردن. (۲) (on ~)؛ په‌یمان شکاندن؛ په‌یمان نه‌بردنه
سه‌ر؛ خودزینه‌وه له به‌ل‌ن‌ن‌ک
- Welsh corgi,** توخمه سه‌گیکی ویلزلی گوی قوتی قاچ کورته سه‌ری له
هی پۆلی ده‌جی
- welsher** (wel'shēr), *n.* [Slang] ده‌ست‌پ‌ ساخته‌چی؛ سه‌رجه‌وت؛
ته‌له‌کار
- Welshman** (welsh'man, welch'man), *n.* ویلزلی
هاوولاتی‌یه‌کی ویلز (له نینگلته‌ره). (هه‌روهه "Welchman")
- Welsh rabbit, Also Welsh rarebit,** خواره‌مه‌نی‌یه‌که بریتانی به
په‌یری سواوه به‌سه‌ر نان یا پسکیت‌ه‌ره
- Welsh terrier,** جۆره سه‌گیکی ویلزلی تووک لولی ره‌شو سوورکله‌یه
- welt** (welt), *n.* (۱) تلباساکیکی چه‌رمه به چواره‌دوری پیل‌اودا نیناوی
بنی پیل‌اودا سه‌ره‌که‌ی پ‌ دانه‌گیریت‌ه‌وه؛ شیرازه. (۲) په‌راویز.
- (۳) ۱. حق نیشانه‌ی قامچی و دار لیدان به پ‌سته‌ره.
(ب) لیدان (مه قامچی، دار)
- v.t.* (۱) په‌راویز بۆ کردن؛ داگرته‌وه؛ هه‌لبه‌ستن؛ شیرازه بۆ کردن.
(۲) [Colloq.] بیراز کردن؛ زۆر لیدان؛ ته‌یه‌ل‌دان؛ کوتان.
- welter** (wel'tēr), *v.i.* (۱) خۆگه‌روزاندن؛ ته‌پاوتل کردن؛ تله‌نه‌وه
تلاوتل کردن (ب) تیدا گه‌روان (مه‌جان) تیا نوقوم بوون؛ زۆر کردن
(They ~ed in sin.)
- (۲) له خه‌لتانی خۆیندا گه‌روان؛ تیدا گه‌روان؛ نوقوم بوون تیدا:
(The corpses ~ed in their blood.)
- (۳) شه‌بۆل دان؛ هه‌لسان و شکانه‌ره (شه‌پۆل)؛ لیشاو هینان؛ هه‌لچوون.
- n.* (۱) کومه‌ن‌ن‌کی تبه‌کل و پیکه‌لی شیناو.
(a ~ of anxious faces, conflicting opinions, data, etc.)
- (۲) یشیوی؛ باش‌گه‌ردانی
- (۳) هه‌لسان و شکانه‌ره (شه‌پۆل)؛ ته‌پاوتل؛ لیشاو.
- welterweight** (wel'tēr-wāt'), *n.* (۱) سه‌گیکی بیست‌وهه‌شت
پاوه‌نی‌یه هه‌ندیک جار ده‌خه‌رت‌ه سه‌ره‌سه‌بی پ‌شیرکی بۆ په‌کسانی کردن
پ‌شیرک‌ن‌که (۲) بۆکسیاز یا زۆرانبازان‌که که قورسای (۱۳۶-۱۴۷) پاوه‌ن ب‌.
- wen** (wen), *n.* (۱) لوبو یا تلوقیکی پ‌ر چه‌وری ب‌ن زیانه به پ‌سته‌وه
(به‌تاییه‌تی به یخ‌ی سه‌ره‌وه). [Archaic] goiter.
- (۲) [British Slang]، شارنکی زۆر گه‌وره قه‌رماباغ
- wen** (wen), *n.* تیبیکی زمانی نینگلیزی کۆنه نینسا گۆپراوه بۆ "w"
- wench** (wench), *n.* (۱) کچ له‌پووی سووکی‌یه‌وه
(۲) [Archaic] (ب) کچه لاد‌یی. (ب) کارمه‌ر
- ج: قه‌جه؛ ئافه‌رتی سووک
- v.i.* [Archaic]، قه‌جب‌جیتی کردن؛ قه‌جب‌ه‌بازی کردن
- wencher** (*n.*)
- wend** (wend), *v.i.* ب‌زیشتن؛ به ر‌یی خودا ب‌زیشتن؛ چوون
ملی ر‌ی گرتن
- v.t.* [Poetic]، ر‌یی خۆ گرتن؛ ب‌زیشتن؛ چوون (~ one's way)

- Wendish** (wen'dish), *adj.* وی‌ندی؛ تاییه‌تی به "و" وی‌ندی‌یه‌کان
- n.* وی‌ندی؛ زمانی وی‌ندی (که زمانیکی سلاقی به‌شی پۆژه‌لاتی نه‌لمان‌یه)
- went** (went), *past tense of go.*
- wentletrap** (wen'tl-trap), *n.* قاقله‌جنۆکه‌ی پ‌نج پ‌نجۆکه
گیاندارنکی ده‌ریایی‌یه له قاقله‌یه‌کی سه‌ی پ‌نج پ‌نجۆکه‌دایه.
- wept** (wept), *past tense and past participle of weep.*
- were** (wūr; unstressed wēr), (1)- plural and second person singular of the past indicative of be., بوون؛ بووین
- (We ~; They ~; You ~)
- (2)- past subjunctive of be., نه‌گه‌ر وا بووایه؛ نه‌گه‌ر من بووایه
(If I ~ you)
- we're** (wēr), = we are.
- weregild** (wūr'gild', wer'gild'), *n.* = werigild.
- weren't** (wūrnt), = were not.
- werewolf** (wūr'woolf'), *n.* Also werwolf, گورگه پیاو
(فولکلور)؛ که‌سه‌که که بووه به گورگ یا ده‌توانی خۆی بکات به گورگ هه‌رکات
بی‌ه‌وت؛ که‌سه‌کی خۆ به گورگ دانهر (هه‌روهه "lycanthrope")
- wergild** (wūr'gild', wer'gild'), *n.* Also werigild, خۆین بابی
(له نه‌ریتی خه‌له نه‌لمان و نه‌نگلۆ-ساکسونه‌کانی کۆندا)
- wert** (wūr; unstressed wört), *archaic second person-singular past indicative and subjunctive of be.,* وا بویت
- (thou ~)
- west** (west), *n.* (۱) پۆژاوا (۲) ناوچه‌یه‌کی پۆژاوا
(۳) [W-]، (ب) به‌شی پۆژاوا جیهان؛ وولاتانی پۆژاوا.
(ب) نه‌روپاوه نه‌مه‌ریکا (ج) هه‌ر‌می پۆژاوا وولاتیک.
- adj.* (۱) پۆژاوا؛ به‌رهو پۆژاوا؛ بۆ پۆژاوا
(۲) پۆژاوا؛ له پۆژاواوه (a ~ wind)
(۳) [W-]، هی به‌شی پۆژاوا وولاتیک یا کیشوهریک:
- (W~ Bengal; W~ Africa)
- adv.* پۆژاوا؛ به‌رهو پۆژاوا؛ بۆ پۆژاوا.
(۱) [Colloq.] مردن؛ کۆچی دواپی کردن.
(۲) به‌رهو پۆژاوا نه‌مه‌ریکا یا جیهان پ‌یشتن: (Go west, young man!)
به‌شی پۆژاوا نه‌مه‌ریکا له پوباری میسیسیپی به‌ولاوه
(به‌تاییه‌تی به‌شه هه‌ره پۆژاوا‌یی‌یه‌کان)
- westbound** (west'bound'), *adj.* به‌رهو پۆژاوا پ‌یشتوو
- (a ~ train, traveller, etc.)
- wester** (wes'tēr), *v.i.* به‌رهو پۆژاوا پ‌یشتن؛ بووکردنه پۆژاوا
- westerly** (wes'tēr-li), *adj.* (۱) به‌رهو پۆژاوا؛ پۆژاوا
(۲) له پۆژاواوه هاتوو یا هه‌ل‌کردوو؛ پۆژاوا (a ~ wind)
- adv.* (۱) به‌رهو خۆراوا. (۲) له خۆراواوه: (The wind blew ~.)
- n.* بای خۆراوا؛ بای خۆراوا‌یی
- western** (wes'tēm), *adj.* (۱) خۆراوا‌یی؛ به‌رهو خۆراوا
په‌وهو خۆراوا. (۲) له خۆراواوه هاتوو یا هه‌ل‌کردوو؛ خۆراوا‌یی
- (a ~ wind)
- (۳) [W-]، پۆژاوا‌یی: (W ~ dress; W ~ trade agreements; the W ~ democracies)
- (۴) [W-]، تاییه‌تی به کل‌ن‌سه‌ی پۆژاوا‌یی
- (۵) [W-]، تاییه‌تی به به‌شی خۆراوا نه‌مه‌ریکا: (a W ~ cowboy)
- n.* westerner (۱) . فیلمیک یا چیرۆک‌ن‌که له بابته ژبانی خۆراوا
نه‌مه‌ریکاوه به‌تاییه‌تی هی گوانی: (We saw a ~ last night.)
- (۱) هاوولاتی یا نیشته‌نی وولاتیک
خۆراوا‌یی. (۲) [W-]، هاوولاتی یا نیشته‌نی به‌شی پۆژاوا نه‌مه‌ریکا
- Western Hemisphere,** نیوه‌ی خۆراوا‌یی گۆی زه‌وی
(که هه‌ردوو نه‌مه‌ریکا ده‌گریته‌وه؛ نیوه‌ی زه‌مینی پۆژاوا)

westernism

- westernism** (west'ēm-iz'm), *n.* پۇڭزايىتى؛ روتىيەك، نەرتىك. يا كىردەمەيەكى پۇڭزايىيانە.
- westernize** (wes'tēm-īz'), *v.t.* وەك پۇڭزايىي لىڭىردن؛
بە خوو نەرتىو ھەستو بىرو پۇڭشېرى خۇراوايىيانە پەرمەدەكەردن؛
(to ~ someone)
- v.t.* وەك پۇڭزايىي لىڭىرتن؛ پۇڭشېرى و خو و پەروشتو نەرتىو بىرى خۇراوايىيانە گرتن.
- westernization** (*n.*).
- westernmost** (wes'tēm-mōst), *adj.* ئەپەرى خۇراوا
- westing** (wes'tiŋ), *n.* (۱) نەو مارەپەي كەشتىيەك دەپىرئ بەرمە خۇراوا؛ (۲) پۇڭشېن بەرمە خۇراوا.
- westward** (west'wērd), *adj. & adv.* بەرمە خۇراوا
- n.* (۱) ئارچەپەكى پۇڭزايى؛ (۲) پۇڭزايى بەرمە پۇڭزايى.
- westwardly** (west'wērd-li), *adj. & adv.* (۱) بەرمە پۇڭزايى
(a ~ direction)
- (۲) پۇڭزايى؛ لە پۇڭزايى ھاتو يا ھەنگەردو: (a ~ wind)
- westwards** (west'wērdz), *adv.* = westward.
- wet** (wet), *adj.* (۱) تەرى شىدار.
- (۲) تەرى ووشك نەپوھتەرە: (~ paint)
- (۳) بارانايى؛ تەم و مژايى: (a ~ day; ~ weather)
- (۴) لە ئار يا شەپەكى تەردا ھەنگەردو.
- (۵) بە ئار يا شەپە تەرى گىراوھتەرە
- (۶) (۱) شەراب و خواردنەمەيە مەستكەرى تەرى تەردا دەرۇشەرت؛
(a ~ country, town, etc.)
- (ووشەي "dry" ژمارە يانزە بېيەنە).
- (ب) لايەنگەرى شەراب و خواردنەمەيە مەستكەرى تەرى تەردا:
- (a ~ candidate for the city council)
- (۷) [Slang] (۱) سەرخوش؛ مەست
- (ب) ھى خواردنەمەيە؛ بۇ خواردنەمە دائىرە: (a ~ night)
- n.* (۱) تەرى؛ شىن؛
(The ~ from the earth had made the basement unlivable.)
- (۲) باران؛ ئو و ھەمەي شىدار يا بارانايى.
- (۳) لايەنگەرى دروستكەردن و فروشتەنى شەراب و خواردنەمەيە مەستكەرى تەرى.
- v.t.* (۱) تەرىكەردن.
- (۲) مېز پىداكەردن؛ مېز بە خۇدا كەردن؛
(The dog had ~ the carpet. to ~ one's pants.)
- v.t.* تەرىپوون
- ھەلە؛ بە ھەلەدا چو؛ ھەمەي يا بە تەراوى ھەلەپە:
- all wet, [Slang].
- (Their ideas are all wet.)
- wet behind the ears, نەزان؛ نەشارە؛ نەوکار
- wet one's whistle, شەراب خواردنەمەيە؛ دەم تەرىكەردن؛ قومىك خواردنەمەيە
- wetback** (wet'bak'), *n.* [Colloq.], مەكسىكەيەكە كە بە دىزىيەمە
- دەچىتە ئار نەمەرىكاو (بەتايىيەنى بۇ كىركەرى و ھەزىرى).
- wet blanket**, [Colloq.], كەسپەكە كە خەز لە كەپە و زەماوئەنەنەكەتو
- لە خەلگى تەرىشى تال بىكات؛ خەلگە ساردكەرمە.
- wet down, ئار ئى ھەلپەردەندن؛ ئارپۇشەن كەردن؛ تەرىكەردن.
- wet dream**, شەپەتەنى؛ شەپەتەنى بوون؛ (to have a ~)
- wether** (weth'ēr), *n.* بەراش خەسار
- wetland** (wet'land'), *n.* usually plural, زەلگاۋ (بەتايىيەنى كە
- دائىرەنى بۇ مەل و گىيادەرى تەرى؛ زۇنگار.
- wetness** (wet'nis), *n.* تەرى؛ شىدارى
- wet-nurse** (wet'nürs'), *v.t.* (۱) داپەنى كەردن
- (۲) لاۋاندەنەمەيە بە دەروقتەنگە ھاتن.
- wet nurse**, (۱) داپەن
- (۲) كەسپەكە كە زۇر كەسپەكى تەرى دەلاۋىنەتەمەيە بە دەروقتەنگە دىت.

whang

- wet pack**, پەپزۇ بەتايىيەنى تەرى نەخۇش تىوھ پىچراۋ.
- wettish** (wet'ish), *adj.* نەختىك تەرى.
- we've** (wēv), = we have.
- whack** (hwak), *v.t. & v.i.* (۱) [Colloq.] بە توند لىڭان؛
زىمە ئى ھەلسان؛ زىلە لىڭان؛ شەپازەلە پىيامالەن؛ پىياڭشەن
- (۲) [Slang] (~ up), بەشكەردن؛ داپەشكەردن.
- (۳) [British], بەزاندن.
- (۴) [Colloq.] (۱) شەپازەلە؛ زىلە؛ پىياڭشەن. (ب) دەنگى شەپازەلە؛ زىمە. *n.*
- (۲) [Slang], ھەل كەردنى شەپەك؛ تاقىكەردنەمەيە
- (۳) [Slang], بەش.
- (۴) [Slang], باش گەپان يا نىشكەردن: (The motor is out of ~)
- دەستى خۇپىن
- have (or take) a whack at, [Colloq.], تاقىكەردنەمەيە؛ تاقىكەردنەمەيە.
- out of whack, [Colloq.], تىڭكەردن؛
- (My stomach is out of whack.)
- whacking** (hwak'ing), *adj.* [Chiefly British Colloq.], زۇر زىل؛
زىل: (a ~ lie)
- adv.* [Chiefly British Colloq.], زۇر
- دەپەشكەردن؛ بەشكەردن.
- whack up**, داپەشكەردن؛ بەشكەردن.
- whacky** (hwak'i), *adj.* [Slang], - wacky.
- whale** (hwāl), *n.* نەمەنگ
- پاۋە نەمەنگ كەردن: (to go ~ing)
- v.t.* نەمەنەپەكى زۇر گەمە، باش، يا ئايىي شەپەك؛
a whale of, [Colloq.], زۇر زىل؛
- (a whale of a tale, game, etc.; a whale of a difference)
- whale** (hwāl), *v.t.* [Colloq.], لىڭان؛ بىرازكەردن؛ كوتان؛ تىپەلەندەن.
- whaleback** (hwāl'bak'), *n.* پاپۇپى بارى قەمورە
- كەشتى ھەلەنى پىشت كوپۇر
- whaleboat** (hwāl'bōt'), *n.* بەلەمەي پاۋە نەمەنگ؛ بەلەمەيى سەۋى
- دەرتۇر سەرو قەنگ بارىكە بە ئاساننى پىچى پىن دەكەرتەمەيە (بۇ پاۋە نەمەنگ
- ۋەك بەلەمەي پۇگارى سەك كەشتى بەكاردەمەيەردى). (ھەروھە "whaler")
- (۱) ئىسپاننى كازىرى سەروھەي نەمەنگ. **whalebone** (hwāl'bōn'), *n.* (ھەروھە "baleen")
- (۲) شەپەكى لەم ئىسپانە دەروستكەردن (بەتايىيەنى كەمەرىپەند يا كۆرسىپە)
- whaleman** (hwāl'mən), *n.* = whaler # 2.
- whaler** (hwāl'ēr), *n.* (۱) كەشتى پاۋە نەمەنگ؛ بەلەمەي پاۋە نەمەنگ.
- (ھەروھە "whaleboat")
- (۲) پاۋچى نەمەنگ؛ پاۋكەرى نەمەنگ. (ھەروھە "whaleman")
- پۇنى نەمەنگ (لە لەپەي نەمەنگ دەگىرەتە سەپوون و مۇم
- ... ھەت ئى دەروست دەكەردن).
- whaling** (hwāl'ing), *n.* پاۋە نەمەنگ
- whaling** (hwāl'ing), *n.* [Colloq.], بىراز؛ كوتان؛ لىڭاننىكى چاك
- تىپەلەندەن
- wham** (hwam), *n.* (۱) زىمە ئى ھەلسان؛ پىدادن بە دەنگىنى بەردا؛
شەپە ئى ھەلسان؛ تەقە (۲) دەنگى بەپەكەدەندەن؛ زىمە؛ شەپە؛ تەقە.
- v.t. & v.i.* شەپە ئى ھەلسان؛ زىمە ئى ھەلساندەن؛
- (He ~med the door shut.)
- adv.* لەپە: (The car ran ~ up against the building.)
- whammy** (hwam'i), *n.* [Slang], چاۋ پىس؛ ئوشتە لىڭەردن؛
- چادوۋ لىڭەردن: [to put a (or the) whammy on someone]
- whang** (hwan), *n.* [Colloq.], (۱) قايش؛ قەمچى.
- (۲) قەمچى لىڭان (ب) دەنگى قەمچى لىڭان
- v.t.* (۱) قەمچى لىڭان؛ بە قەمچى لىڭان.
- (۲) لىڭان؛ پىياڭشەن؛ بە توند لىڭان.
- زىمە ئى ھەلسان؛
- whang** (hwan), *v.t.* [Colloq.],

whangee

- به توند ليدان و دنگدانده.
v.i. دهننگي گمره لي يوونه: دنگدانده.
n. [Colloq.], دنگدانده: زله.
whangee (hwaŋ-č'), **n.** (۱) حهيزه: قاميش.
 (۲) دارحهيزه: داردهست.

whap (hwop), **v.i.** [Dial. or Archaic], = **whop**.
whapper (hwop'ēr), **n.** [Colloq.], = **whopper**.
wharf (hwōrf), **n.** (۱) نسهکله: شوسته يه بندر (بو سوواريونو).

بارکردن و داگرتني کشتي).
 (۲) [Obs.], گوي تاو: گوي پوبار يا دوريا: کهناو.

v.f. (۱) لهنگر هارويشت: کشتي هيخانه لاي شوسته يه بندرهوه.
 (۲) باري کشتي داگرتن: همارکردني بارگي کشتي.
 (۳) شوسته يه بندر يو کردن.

wharfage (hwōrf'ij), **n.** (۱) شوسته يه بندر به کارهيخان.
 (۲) بارکردن و داگرتني کشتي و همارکردني بارگي کشتي).
 (۳) مزي نم شوسته به کارهيخانه.

(۴) شوسته يه بندر به گشتي: نسهکله به گشتي: نسهکله و دهزگاي تري
 به بندر به گشتي.

wharfinger (hwōrf'in-jēr), **n.** خاوهن يا کارگيري شوسته يه بندر.
wharf rat, (۱) مشکه کورهي دوروبهري نسهکله و هماري به بندر.

(۲) کسيکي دوروبهري خويزي که هاتوچوي دوروبهري نسهکله و هماري
 به بندر دهکات و لعوي نهزي.

wharve (hwōrv), **n.** چهرخه بچکوله ي خهره.

wharves (hwōrvz), **n.** alternative plural of **wharf**.

what (hwut, hwät; unstressed hwət), **pron.** (۱) (۱) چي.
 (~ is that thing?)

(ب) چي؟ (You told him ~ ?)

(ج) چي؟ (~'s life without her?)

(۲) (۱) نهوي: نهوي که چي: (I know ~ you want.)

(ب) همرچي: چي: همرچي: (Do ~ you will.)

(ج) که (There's no one but ~ would approve this act.)

(۲) چند: (W~ did the shirt cost?)

adj. (۱) کام چي

(W~ man told you that? I know ~ books you need.)

(۲) نهوندهي: نهوي: چي: (Take ~ time you need.)

(۳) ناي چند جي: سهرسامي: (له بهر باشي، خراپي، گمروي... هتد):

(~ a man! ~ an idea! ~ nonsense!)

adv. (۱) چون: تا چي رادهيک: له چي پويوهي: چي

(~ does it help to complain?)

(۲) تا رادهيک: نهختيک:

(~ with singing and joking the time passed quickly.)

(۳) ناي چند خوشه، ناخوشه، باشه، خراپه، يا وههاي... هتد:

(~ tragic news!)

(۴) [Obs.], بوي: بوي

conj. (۱) که (Never doubt but ~ he loves you.)

(۲) [Dial.], نهوندهي که: نهوندهي:

(We warned him ~ we could.)

interj. ووتهيکه بوي سهرسامي، توويهي... هتد به کارديت:

(~ ! no dinner?)

وه گهليک شتي ترا هتد: وه همرهوه

what for, (۱) بوي: بوي: چي مبهستيک: له بهرچي.

(۲) [Slang], سزا: قهچي ليدان: دارکاري:

(I'll give him what for!)

what have you, [Colloq.], وه شتي تريش

(He sells games, toys, or what have you.)

wheel

what if, گريمان: واداني:

what's what, [Colloq.], راستي شتيک يا بارودوختيک:

(He doesn't know what's what.) راستو دروي شتيک:

whate'er (hwät-er'), **pron. & adj.** [Poetic], = **whatever**.

whatever (hwät-ev'ēr), **pron.** (۱) همرچي: همرچي: چي:

هرشتيک: (Do ~ you please.)

(۲) نهوي که: همرچي: همرشتيک: چي:

(~ is left over is yours.)

(۳) همرچونک بي: همرشتيک بي: گرنگ نيهي چي بي:

(~ you may think, he's innocent.)

(۴) [Colloq.], چي؟ (پرسباري سهرسامي):

(~ does he mean by that? ~ happened to her?)

(۱) هر (شت، ژماره، چوني... هتد): همرچي: همرشتيک:

(He can make ~ repairs are needed.)

(۲) همرهوه: همرهوه: همرچي:

(He applied ~ strength he had left to the task.)

(۳) هيج: (I have no pains ~)

whatnot (hwut'not', hwät'not'), **n.** (۱) (وه) نازان چي:

(spoons, forks, napkins, plates, and ~) (وه) شتي ترا هتد:

(۲) دولبيکي کراويه وورده شتي نهختيک و جوان لهسر رهفکاني داده نري:

what's (hwuts, hwäts; unstressed hwäts), = **what is**.

whatso'er (hwut'sō-er'), **pron. & adj.** [Poetic], =

whatsoever.

whatsoever (hwut'sō-ev'ēr), **pron. & adj.** = **whatever**.

wheel (hwēl), **n.** زيپکه: پيزوک: قنچکه: دوومه: تاميسک.

wheel (hwēl), **n.** جي نيشاني قهچي و دار ليدان به پيستوه.

(همرهوه "wale")

wheat (hwēt), **n.** گهنم.

wheatcar (hwēt'ēr'), **n.** قنگ سپيله: بالندهيکي کوزکري بوري

بچوک و لاق دريژه.

wheaten (hwēt'n), **adj.** (۱) گهنمي: له گهن يا ناردي گهنم

درووستکراو. (۲) گهنم رهنگ.

wheat rust, ژهننگي گهنم.

wheat worm, کرمي گهنم: کرميکي خري بچوک گهنم دهفوتيني.

whee (hwē), **interj.** قريوهي خوشي دهرپينه.

wheel (hwē'd'l), **v.t. & v.i.** (۱) خوربدنه پيشهوه: ماستاو کردن:

مهرايي کردن. (۲) به مهرايي دهسکوتن: (She ~d a gift from him.)

wheel (hwēl), **n.** (۱) چرخ: پهرهوه: پيچکه.

(۲) چرخي ناگريزي: چرخيکه دهسوتن له کاتي سوپانهوه.

(۳) ناميري چرخي: (۱) چرخي نازاردان (له سهدهکاني ناوهراستدا

به کاردههينرا). (ب) سوکان يا ستيرني کشتي.

(ج) steering wheel.

(د) [Colloq.], پاسکيل.

(ه) potter's wheel.

(۴) (pl.), پهرهوه: هيزو دهزگا و هوي پاندر: (the ~s of progress)

(۵) وهرگه: سوپانهوه (پيزي لهشکي): وهرچرخان.

(۶) بهشي بوي سهندنهوي گوراني.

v.t. (۱) (۱) ليخوپين: ناژوتن: خل کردنهوه:

(He ~ed the cart into the yard.)

(ب) گواستهوه به نوتوميل يا شتي پهرهوه دار.

(۲) خولاندهوه: سوپاندهوه.

(۳) پيچکه بوي کردن.

v.i. (۱) خولاندهوه: سوپانهوه.

(۲) (about ~), وهرچرخان (پيزهوه، يپروا، هه نويس): وهرگه: پان.

(۳) وهرچرخان و شالو بردن (بالنده).

whereby

(~ did he get so angry?)

conj. له سهر نهوه! نهوسا! نهو کاته:

(He turned to leave, ~ she began to weep.)

whereby (hwâr'bi'), adv. (١) به چيدا! چوڼ:

(~ shall we know him?)

(٢) که به هؤيهوه! که پڼي! که له پڼي نهو شتوه:

(a device ~ to make money)

where'er (hwâr'er'), adv. & conj. [Poetic]. ~ wherever.

wherefore (hwâr'fôr', hwâr'fôr'), adv. (١) بو! بوچی:

لهبرچی! (~ did you go?)

(٢) بو نهوه! که بوي: (the reason ~ we have met.)

conj. لهبرنهوه! بويه

(We ran out of water, ~ we surrendered.)

n. هڼ: (Never mind the why and ~.)

wherefrom (hwâr-frum', hwâr-from'), adv. له کونوه:

لهونوه که

whercin (hwâr-in'), adv. (١) له چيدا! (~ was I wrong?)

(٢) که تيندا! (the room ~ he slept)

whereinto (hwâr-in'tôô, hwâr'in-tôô'), adv. بو ناو چی:

بو ناو کوي! بو ناو نهو شونئى.

whereof (hwâr-uv', hwâr-ov'), adv. (١) له ناهيت چييموه:

دهرباره چی! (ب) دربارهی نهوهی که

(٢) (١) له ناهيت کيوه! دربارهی کن! (ب) هی نهو کسهی که.

whereon (hwâr-on'), adv. (١) له سهر چی! (~ do you rely?)

(٢) نهوهی که له سهری: (the hill ~ we stand.)

wheresoe'er (hwâr'sô'er'), adv. & conj. [Poetic].

wheresoever.

wheresoever (hwâr'sô-ev'er), adv. & conj. ~ wherever.

wherethrough (hwâr-thrôô'), adv. [Rare]. که به هؤيهوه:

نهوهی که نه ناويدا! لهو کاته دا که.

whereto (hwâr-tôô'), adv. (١) بو کوي! بو چ شونئیک! بوچی:

بو چی مەستیک! (٢) بو نهو شتی که! بو نهوهی که.

whereunto (hwâr'an-tôô'), adv. [Archaic]. whereto.

whereupon (hwâr'ə-pon'), adv. له سهر کوي! له سهر چی:

له سهر نهو شونئى که

conj. ئيتړ! لهوهوه! بهو هؤيهوه! له نهنجامی نهودا! نهوسا:

(I explained the matter, ~ he laughed heartily.)

wherever (hwâr-ev'er'), adv. (١) له هر کوي! له هر کوي يک:

له هر شونئیک. (٢) له کوي! (له پوي سهرسامي يهوه):

(~ did you hear that?)

(همروهه! where ever " بهم مانايه)

conj. له هر کوي! له هر کوي يک! له هر شونئیک! له هر بارودن خيکدا.

wherewith (hwâr-with'), adv. [Archaic]. (١) به چی:

(~ shall I save him?)

(٢) بهوهی که! که پڼي (the fingers of this hand ~ I write.)

pron. نهوهی که پڼي! نهو شتی که پڼي.

wherewithal (hwâr'with-ôl'), n. هؤي پڼ کردني کارنک

(به تايه تي پاره! پاره! نهوهی پڼويسته بو جنيه جيکردني شتيک:

(I haven't the ~ to continue my education.)

to have the ~ for war)

adv. & conj. [Archaic]. ~ wherewith.

wherry (hwer'i'), n. (١) به له می سهرني بچوک.

(٢) به له می سهرني يک کسهی پيشپرک

(٣) [British]. به له می بار.

v.t. به به له می نار گواسته نهوه

whiffet

(١) تيزکردن به هسان (چغق يا تيفي تر) تيزکردنوه. v.t. whet (hwet),

(٢) بزوواندن! جوړانندن (ناره زوو، هرهس) ناره زووکړنهوه! چه ژکړدن!

هرهس هل ساندن: (to ~ one's appetite).

n. (١) تيزکردن! تيزکردنوه. (٢) تيزکړهوه.

(٣) [Colloq.], ناره زووکړهوه (خواردنهوه، خواردنهوه) پيک

whether (hweth'er), conj. (١) نهگر! نهگر وا پڼ

(He asked ~ I would help.)

(٢) چ وا پڼ... چ وا! چ نهو پڼ... چ نهو! نهگر... نهگر! نهگر!

[~ he drives or (~ he) takes the train, he will be on time.

I don't know ~ he'll improve.]

(٢) نايه:

(He was completely ignored ~ by accident or design.)

pron. [Archaic].

کاميان

whether or no,

هر چوڼک پڼ! به هر حال

whetstone (hwet'stôn'), n.

هسان! زبره! برده زبره

whew (hwū), interj.

ووته يکه سهرسامي، بيزاري، ترس، يا

مؤخه... هتد دهرده پري

whey (hwā), n.

په نراو! ناوي په نير! نهو ناويه که له ماست

جيا ده پيسته له کاتي په نير ل دروستکردندا

wheyey (hwā'i), adj.

له په نراو ده چن! تايه تي به ناوي په نير.

whey-face (hwā'fās'), n.

(١) دهم وچاوي سپي ههنگراو!

پهنگ هه لښکړاو. (٢) که سنيکی دهم وچاوي سپي ههنگراو (له ترسدا!)

که سنيکی پهنگ بزيکاو يا ههنگراو

whey-faced (hwā'fāst'), adj.

سپي ههنگراو! له ترسدا!

پهنگ بزيکاو يا ههنگراو

which (hwich), pron.

(١) کام! کام! کاميان!

(~ of the men answered? ~ do you want?)

(٢) نهوهی که! کام! کاميان: (I know ~ you want.)

(٣) که (بو گياندارو شتومهک):

(My hat, ~ is on the table; the war ~ has just ended.)

(٤) چ! هر کاميکيان! هر کاميان! نهوهی:

(You may take ~ you prefer.)

(١) کام! کاميان! کامه! چ: (~ books shall I choose?)

(٢) هر چی! چ:

(Try ~ method you please, you cannot succeed.)

whichever (hwich-ev'er), pron. & adj. (١) هر کاميان:

هر کاميکيان! هر کام: (You may choose ~ desk you wish.)

(٢) گرنگ نيهه هر کاميان پڼ! هر کاميان:

(It is a long trip ~ road you take.)

whichever (hwich'sô-ev'er), pron. & adj.

whichever.

whidah (hwid'ə), n. Also whidah bird, whidah finch,

whidah, بالنده يکی بچوکی رهشی نه فرقي يه هيلانه کی له پووشو

چيلکه دروست دهکات. نيره که کی کلکي زور دريژی پيوهيه

whiff (hwil), n.

(١) سروه! سوزه! شنه (a ~ of cool air).

(٢) بونئیکي کم (خوش يا ناخوش) (a ~ of garlic, onion, jasmine)

(٣) مژ (هوا، جگړه، سهيل)، فوو (Take a ~ of this pipe.)

(٤) دووکل (جگړه) هالو

(٥) هه لچوون! توو پهي: (a ~ of temper)

v.t. (١) فوولنکردن! فوو پينداکردن. (٢) به بادان (دووکلي جگړه يا سهيل).

(٢) کيشان (سهيل، جگړه) مژاندا.

v.i. (١) هلکردن (سروه): (The wind ~ed through the trees.)

(٢) مژانداو دووکل به بادان! مژاندا.

whiffet (hwif'it), n.

(١) فوريه کی بچوک! مژکی بچوک!

سروه يه کی کم (٢) سهگيکی بچوک.

whiffle

- (۲) کەسینکی بچووک و هیچ و پوچ: مندا.
- whiffle** (hwif'f'l), *v.i.*
- (۱) هەلکەرد بە پچرپچری (ب).
- (۲) پارایی کردن: دوودنی کردن (۳) فیکەلێدان: فیکەلێشان
- v.i.* بە فوو بلاوکردنەوه: فوولیکردن (ب) بلاوکردنەوه: پەرش و بلاوکردنەوه (ب).
- whiffler** (hwif'flər), *n.*
- پارپ: دوودن
- whiffle-tree** (hwif'f'l-trē'), *n.* مژان (هەرجا: گالیسکە): داری مژان
- (هەروەها "whippetree", "swingletree", "singletree")
- Whig** (hwig), *n.*
- (۱) حیزبی دیموکراسی و پیشکەرتنخوازی کۆنی
- ئینگلتەرە کە لە دوایدا بوو بە "حیزبی نازادخوازان"
- (۲) لایەنگری شۆرشێ سەرپەخۆشی ئەمریکا دژ بە ئینگلیز.
- (۳) حیزبێکی کۆنی ئەمریکی یوو کە دژی دەسلەلاتی لە ئەندازە بەدەری میری
- بوو وە لە دوایدا بوو بە "حیزبی کۆماری"
- تایبەتی نە "Whig"
- adj.*
- Whiggish** (*adj.*).
- Whiggery** (hwig'gər-i), *n.* **Also Whiggism.**
- "Whig" دکان: (ووشە: پیشوو بێینە)
- while** (hwil), *n.*
- (۱) ماوە: سەردەم: تاو:
- (۲) کات و نەرت و پارە: پێویست بۆ کردنی شتێک
- (*Is this conference worth your ~?*)
- conj.*
- (۱) لە کاتیگدا: هەتا: بە درێژایی ئەو کاتە کە:
- (*It was lovely ~ it lasted.*)
- (۲) (i) لە هەمان کاتدا: ئەگەرچی: هەرچی چەند:
- (*W~ he was no poor, he had no ready cash.*)
- (ب) کەچ: ئەم: وە:
- (*The walls are green, ~ the ceiling is white.*)
- (۳) [Dial.] هەتا: هەتاوک
- v.t.* (~ away),
- بردنە سەر: ب: خوشی: کات کوشتن:
- (*We ~d away the afternoon.*)
- بە درێژایی ئەو کاتە کە.
- جاریبەجار: جاریبەجار: ناوینا.
- جاریبەجار: جاریبەجار: ناوینا.
- دەمێنێ: بەسۆودە: ئەو کات و نەرت و پارە:
- دەمێنێ کە تێی دەچێ: (*Having a child is worth your while.*)
- whiles** (hwilz), *adv.* [Archaic or Dial.]
- هەندێ جار
- conj.* [Archaic]. = **while.**
- لەو و پێش: پێشوو: پابوردو.
- whilom** (hwil'om), *adv.* [Archaic].
- پێشوو: (*their ~ friends*).
- adj.* [Archaic].
- whilst** (hwilst), *conj.* [Chiefly British]. = **while.**
- (۱) ئارەزووی کاتی: هەوێ: حەزی سەردەمی.
- (۲) چەنجەری ناو و کانزا: (نەسپی پێوە دەبەستری و ناو و کانزای پێ)
- هەلەمەنجەر:
- whimbrel** (hwim'brəl), *n.*
- بەلندەییەکی گەنار ناوی ئەوروپایی.
- whimper** (hwim'pər), *v.i. & v.t.*
- ئووزاندن: ئووزە نووزکردن:
- کپووزانەوه: فەنگەفنگ کردن: گریان لە ژێر لیوومە: (*The child ~s.*)
- نووزە: کپووزانەوه: فەنگەفنگ
- n.*
- (*Life ends not with a bang but with a ~.*)
- whimperer** (*n.*); **whimperingly** (*adv.*).
- (۱) هەوسباز: حولول:
- ئارەزووباز: شتێ و ژیرە. (۲) سەیر: ئاناسا.
- whimsically** (*adv.*).
- (۱) هەوسبازی:
- whimsicality** (hwim'zi-kal'ə-ti), *n.*
- حولولیت: ئارەزووکاری. (۲) کردەوی هەوسبازیانە: پەفتاری حولولاییانە.
- whimsy, whimsey** (hwim'zi), *n.*
- (۱) whim
- (۲) شتی سەیر و ئاناسا.

whip

- دەرەختێکی هەمیشە سەوزی دەرکاوێ چۆلەوانی یەکانە
- whin** (hwin), *n.*
- گولی زەرد دەرک. (هەروەها "furze", "gorse").
- whinny** (*n.*).
- whin** (hwin), *n.* = **whinstone.**
- whinchat** (hwin'chat), *n.*
- بەلندەییەکی قاوەیی دەنگ خۆشی
- دەشتەکانە.
- whine** (hwin), *v.i.*
- (۱) نووزە نووزکردن: نووزانەوه: کپووزانەوه:
- بۆلەبۆل کردن: قرووسکان:
- (*The child ~s all the time. Why are you ~ing?*)
- (۲) سکاڵاکردن بە نووزە نووز و کپووزانەوه: کورکاندن: کورکە کورک کردن.
- (۳) ئالاندن (مەکنە): فەنگەفنگ کردن: لووزاندن: ئنکادن:
- (*The engine ~d as we were driving uphill.*)
- نووزانەوه: بە نووزە نووز داواکردن یا دەرپەڕین: کورکاندن.
- v.t.*
- (۱) نووزانەوه: کپووزانەوه: کورکە کورک کردن: قرووسکانەوه.
- (۲) نووزە نووز: کپووزە کپووز: کورکە کورک: قرووسکە قرووسک.
- (۳) سکاڵای بە نووزانەوه یا کپووزانەوه کراو.
- whiner** (*n.*); **whiningly** (*adv.*).
- حیلاندن: لووشکاندن: لووشکە لووشک کردن:
- whinny** (hwin'i), *v.i.*
- کورکاندن
- بە حیلە یا لووشکە لووشک دەرپەڕین.
- n.*
- حیلە: حیلە حیل: لووشکە: لووشکە لووشکە: کورکە: کورکە کورک.
- whinstone** (hwin'stōn'), *n.*
- مەرمەری رەش: جۆرە بەرینکی سەختی
- قورسی رەشە لە کۆمەلەی "بازۆلت". (هەروەها "whin", "trap")
- whiny** (hwin'i), *adj.*
- (*a ~ child, dog*). (۱) نووزە نووزکەر: بە نووزە:
- (*~ out; ~ off; ~ up*)
- whip** (hwip), *v.t.*
- دەرەختان، پراکێشان، لە دەست هەلپرووسکان، یا لادان:
- (*He ~ped out a knife.*)
- (۲) (i) لێدان بە قەمچی یا دارا: دارکاری کردن: قەمچی لێدان.
- (ب) سزادان بەم شێوەیە.
- (۳) (*~ up*), ورووزاندن: هاندان: پال پێوەنان:
- (*to ~ up an emotion, the crowd, etc.*)
- (۴) پێدادان: پێمانگین بە توند: داگرتنەوه: (*The rain ~ped her face.*)
- (۵) بە توند سەرزەشتکردن: پێ ووتن: هێرش بردنە سەر.
- (۶) داگرتنەوه: پەت یا گوریسک بە بن تێوه ئالاندن بۆ ئەوهی هەلنەوهشی
- (۷) پەراوێژ داگرتنەوه: قەراغ یا شیرازە هەلپێچان.
- (۸) پەروەماسی کردن (بە پێتایەیتا قولاب هەلدان).
- (۹) شلەقاندن و کەف ئی هەلساندن (هێلکە... هتد).
- (۱۰) [Colloq.], بۆ پێدان: بەزاندن: ئی بردنەوه.
- (۱۱) بەرزکردنەوه بە خولولۆکە
- (۱۲) (*~ up*), بە پەلە نووسین یا کردن... هتد:
- (*to ~ up a story, poem, sketch, etc.*)
- v.i.*
- (۱) بە پەلە بۆیشتن یا چوون: دەرپەڕین: لەپەر تێ تەقان: پراکردن:
- (*He ~ped down the stairs.*)
- (۲) شەکانەوه بە قایم (*Flags ~ in high wind.*)
- (۳) هەلدان (قولایی پەروەماسی: هاویشتن).
- n.*
- (۱) قەمچی: قامچی: شەلاق: شەلاخ. (۲) قەمچی لێدان.
- (۳) قەمچی وەشین: (۱) عەرەبانچی: گالیسکەچی.
- (ب) پاوچی یەکە کە بە قەمچی لە تانجی و سەگەکان دەدات.
- (۴) (i) قەمچی بە دەست: ئەندامێکی بەری حیزبێکی کۆنگرێسی ئەمریکی
- یا پەرەمانێکە کە بەرپرسیاری ئامادەبوونی ئەندامەکان و حێبەچیکردنی
- کاروبار و بەرنامەی حیزبەکە یەتی. (هەروەها "party whip")
- (ب) بانگ کردنی ئەندامانی حیزبێکی کۆنگرێس یا پەرەمان بۆ کۆبوونەوه.
- (۵) دەست جوولانێکە وەک قەمچی وەشان: قەمچی وەشان.
- (۶) جۆرە شیرینی یەکە.
- (۷) پەتی خولولۆکە: بەرزکردنەوه (کەشتیوانی).

whisk broom

- whisk broom**, **whisker** (hwis'kēr), *n.* گسک، هیرمه "whisk" (۱)
(۲) (pl.) تووکی لاپوومەت (بەتایبەتی)
بە دریزی و چەتاگەیی تاشراوەوە. (۳) (pl.) ریش
(۴) دانەبەک لە موری ریش. [Archaic] سمیل
(۵) موری سمیلی پشیلە و مشکو... هتد
(۶) داری نەم دیو و نەودیوی داری پایەوان (کەشتیوانی)
-whiskered (adj.); whiskery (adj.).
whiskey, whisky (hwis'ki), *n.* (۱) ویسکی
(۲) پینکی ویسکی
لە ویسکی درووستکراو.
whiskey sour, **whisper** (hwis'pēr), *v.i.* (۱) چریه کردن
(۲) چپە کردن
(۳) چپە کردن چپان بە گوندان
(۴) فەسکەفەسک کردن
(۵) بە دزی یەوە قەسکردن (پیلان گێران)
چپەچپ کردن
(۶) بە چریه پێ ووتن
(۷) بە گوندان چریان
(He ~ed endearments to her.)
(۲) بە دزی یەوە (پێ) ووتن
(۱) چریه چپە. (She spoke in a ~.)
(۲) فەسکەفەسک چپەچپ: قەسە بە دزی یەوە کراو.
(۳) شەنە وورشە: شەنەنەوە: خەشە: (the ~ of leaves in the wind)
whisperer (hwis'pēr-ēr), *n.* (۱) چپەچپکەر
(۲) قاروخەرەو: قاوداخر
بە چپە سوو (۳) قاروخەرەو: قاوداخر
whispering (hwis'pēr-ing), *n.* (۱) چپەچپ
(۲) فەسکەفەسک
(۳) شەنە: شەنەنەوە: وورشە
(۴) ووت ووتان: قار: مۆمۆق: بەند و باو
(۵) چپەچپکەر: فەسکەفەسکەر
(۶) چپەچپی: فەسکەفەسکی: چپەیی
(۷) قاروخەرەو: قاوداخر
-whisperingly (adv.).
whispering campaign, **whisperous** (hwis'pēr-əs), *adj.* = **whispery**.
whispersy (hwis'pēr-i), *adj.* (۱) چپەیی: چریهیی
(a soft, ~ voice)
(۲) پێر لە چپەچپ: چپەچپدار
پێر دەنگ بە!
whist (hwist), *interj.*
adj. پێر دەنگ: خامۆش: کپ
v.t. پێر دەنگ کردن: کپ کردنەو: خامۆش کردن
v.i. پێر دەنگ بوون: خامۆش بوون
n. پێر دەنگی: خامۆشی
whist (hwist), *n.* جۆرە یاری یەکی کاغەزە
whistle (hwis'tl), *v.i.* (۱) فیکەلێدان: فیکەکردن: فیکەکێشان: فیکاندن
(۲) لووراندن: با: لوورەلوور کردن: (The wind ~d past.)
(۳) فیکەلێدان: فیکەکێشان: (The policeman ~d.)
(۴) فیکەلێدان: فیکەهاتن: (The train ~d.)
(۵) ناواز لێدان بە فیکە: (to ~ a tune)
(۶) فیکە بۆ لێدان (بۆ بانگ کردن): فیکە بۆ کردن: فیکە بۆ کێشان
(۷) فیکە: فیکەنە: فیکە: فیکەفیک: (۸) فیکە: دەنگی فیکە: فیکە
(۹) فیکەکردن: فیکەکێشان: فیکاندن
(۱۰) مانگ کردن یا شت پێر راگەیان: فیکە
(۱۱) لوورە (با): [Colloq.] دەم و قورگ
دەم تەبرکردن: شت خواردنەو (شەراب، ناو،
عەرەق)... هتد: پێک خواردنەو
whistle for, **whistle in the dark**, **whistler** (hwis'lēr), *n.* (۱) فیکەکێش: فیکەلێدەر
(۲) مالدەبەکە خۆتێدەنگی: فیکەلێدان دەچێ
(۳) نەسی تەنگەهەناسە (۴) جۆرە مشکێکی شاخی گەورە: نەمریکی

white bread

- whistle stop**, (۱) ئێستگەییکی بچووکه کە شەمەندەفەر تیایدا
پاناوەستێ نەگەر بە داواکردن نەبێ. (هەروەها "flag stop")
(ب) شارۆچکەیکە کە ئێستگەییکی وەهای تێدا بێ.
(۲) رەستگانی کورتە لە شارۆچکەیکەدا لەلایەن کەسێکی ناوێرکراوە بۆ
هەلبژاردن (نۆزبە یار هەر بەبێ داوەزین لە شەمەندەفەرە)
whistle-stop (hwis'tl-stōp), *v.i.* **whistling** (hwis'ling), *n.* (۱) فیکەکێشان: فیکەلێدان: لوورەلوور کردن
(۲) فیکە: لوورە: فیکە: دەنگی فیکە
(۳) تەنگەهەناسەیی نەسپ: (پیشی دەووتری: "roaring")
whit (hwit), *n.* نەختیک: تۆزێک: نەختالیک: هیچ
(He doesn't seem a ~ concerned.)
white (hwīt), *adj.* (۱) سپی: چەرمو
(۲) (a face ~ with terror) (ب) سپی هەلگەراو: سپی
(c) سپی: سبیکار: (~ wines)
(د) سپی (کاغەز): شت تیا نەنووسراو: بەتال
(ه) بەفرین: بەفرای: سپی: (a ~ christmas)
(۲) سپی پۆش: بەرگی سپی لەبەر
(۳) پاک (پەرۆشت): بێ لەکە: بێ گەرد
(۴) بێ زیان: زیان نەبەخش: (~ magic; a ~ lie)
(۵) [Rare] بهات (کات، پۆزگار، وەرن
(۶) (a) پەگەز سپی: سپی (پێست): قەوقازی
(ب) تاییبەتی بە رەگەزی سپی: (~ supremacy)
(ج) [Slang] سەرپاست: راست: بە وێژدان
(۸) زۆر گەرم (۹) کۆنەپەرست
(۱۰) رەنگی سپی: رەنگ چەرمو: سپی
(۱۱) سبیکاری: (a) پێستی سپی یا قەوقازی (ب) پاک: بێ گەرد: بێ لەکەیی
(۲) (a) سپینە: هێلکە (ب) سپینە: چاو
(ج) شوێنی سپی یا شت تێدا نەنووسراو: پەرە کاغەز: سبیکاری
(۴) (a) قوماشی سپی
(ب) (pl.) جل و بەرگی سپی (وەک هێ قەشە و پایا یا هەندێ پێشە)
(ج) شەرابی سپی (د) بۆیە سپی
(ه) توخمی سپی (بەتاییبەتی بەران) (و) ئاردی سپی
(۵) ئادەمیزادی سپی یا قەوقازی: کەسێکی پێست سپی
(۶) ئەندامی حیزب یا رێکخراویکی کۆنەپەرست
(۷) leucorrhea, (pl.)
(۸) [Archaic] نیشانی سپی (تیربازی)
(ب) ئەلقە: دەرەوی نیشان (ج) پێکانی نەم ئەلقە
(۹) (a) داشی سپی (دامە و شەرنەج) (ب) یاریگەری داشی سپی
(۱۰) سپیگەردنەو
(۱۱) (~ out), شوێن یا هێلی سپی بەجێهێشتن لە پەرە کاغەزدا
(چاپەمەنی): کۆژاندنەو بە شەلی سپی (نووسین): (~ out this line)
نابووت کردن: بێ پوول و پارە کردن: پوول و پارە پێر
نەهێشتن
white ant, = **termite**.
white-bait (hwīt'bāl), *n.* (۱) بەچکە: جۆرە ماسی یەکی بچووکه
بە بچووکی دەخوێن (۲) چەند جۆرە ماسی یەکی بچووکه
white bear, = **polar bear**.
white-beard (hwīt'bêrd), *n.* پیرەمێردی ریش سپی
پیاوی ریش سپی
سپیدار: چنار
white birch, **white blood cell**, = **leukocyte** – **white corpuscle**.
white book, کتێبە سپی: راپۆرتی بەرگ سپی یە میری دەریدەکات
لەسەر مەسەلەیکە تاییبەتی
white bread, نانێ سپی

white-cap

white-cap (hwit'kap'), *n.* (۱) شەپۆل كەڭدار.

(۲) [W.] كلاۋ سېي: ئەندامى پىنخراۋىكى نەنەيىيە كە بەناۋ كۆمەل دەپارىزىزى بە راستىش خەلكى ۋەك قولەرش دەچەرسىنىتەرەۋ دەتۆقۇندى (كلاۋ سېي لەسەر دەكەن)

white cedar, درەختى "نەز" ى سېي.

white clover, ۋىنجەي سېي (گۈلى سېي خىر دەگىرى).

white coal, ئاۋ ۋەك سەرچاۋەيەكى ۋوزە

white-collar (hwit'kol'ēr), *adj.* يەخە سېي: تايىبەتى بىۋانەي

ئىشى پاك دەكەن دەستيان پىس ئابى (ۋەك فەرمانبەر موۋچەۋىزى، نەك كرىكار: تايىبەتى بە ئىشى نەم جۆرە كەسانە: (~ jobs; ~ workers).

white corpuscle, = white blood cell.

white crappie, = crappie.

white daisy, = daisy.

whited (hwitd), *adj.* سېي كراۋەتەۋ: روۋكەشى سېي كراۋ.

white sepulcher, دورۋو: بىن بارا كەسكى بەدى بە خۋاپەرست خۇدەرەستو

white elephant, فېلە سېي (۱) فېلىكى سېپكەلەي ھىندىيە (بە پېرۇز

دالەنرى لى ھەندى كەس) (ب) زەۋى ۋازار يا خانۋىيەكە پاگرتتى نۆزى تىن بچىن بىن بەرھەم بىن: (ج) شتىكى بىن كەلك.

(د) شتىكە كە خاۋەنەكەي ئىتر نەيۋىت ئەگەرچى خەلكى تر بەدلىان بىن.

(ه) پېرۇزەيەكى سەرنەكەۋتو

white-faced (hwit'fāst'), *adj.* (۱) دەۋو چاۋ سېي ھەنگەراۋ.

(۲) مارز: ئەسپەر پەشەۋلاخى ئاۋچەۋان سېي

white feather, نىشانەي ترسۇكى: (لەۋەۋە ھاتوۋە كە ئەگەر

كەلەشنىرك بەرى سېي لە كلكىدا بوۋىن بە ترسۇكى شەرنەكەر دائىراۋە).

ترسۇكى پىشانەي ترسۇكى ئىۋاندن. **show the white feather,**

(۱) ماسى سېي (۲) beluga. **white-fish** (hwit'fish'), *n.*

ئالاي سېي: نىشانەي خۇبەدەستەۋەدان يا شەر ۋەستان:

white flag, بەيداخى سېي

white gold, زىرى سېي زىرى تىكەۋكراۋ لەگەل لە سەدا بىست پلاتىن

يا چىنكو ... ھەند.

white-hall (hwit'hōl'), *n.* (۱) كۆشكى شاھانەي كۆنى ئىنگلىز.

(۲) شەقامىكە لە "ۋىستەمستەر" (لەندەن) كە بارەگاي چەند ۋەزارەتتىكى

ئىنگلىتەرەي لەسەرە. (۳) مېرى بەرىتانىا: فەرمانزەۋايى ئىنگلىتەرە.

white-headed (hwit'hed'id), *adj.* (۱) سەرەسېي (مىۋە، باندە) ...

ھەند. (۲) قۇزەرد [Irish], پەسەندەترىن: باشترىن: (the ~ boy).

white heat, (۱) گەرمى سېي: پەلەيەكى گەرمى ئىنچاگ بەرزە كە كانزا

سېي دەنۋىنى تىيىدا. (۲) زۆر ھەلچون: زۆر جۇش خواردن (ھەست): گېرگرتن:

تۈۋرەي: كەشكە

white-hot (hwit'hot'), *adj.* (۱) ئىنچاگ زۆر گەرم (كانزا): گېرگرتو.

(۲) زۆر ھەلچو: زۆر تۈۋرە: زۆر جۇش خواردو: كەشكەدار: گېر تىن بەرېو.

White House, the, كۆشكى سېي (۱) مال ۋ بارەگاي سەركۇمارى

نەمەرىكا (ب) دەسەلاتى ھەرە بەرىزى لىق كارگېرى مېرى نەمەرىكا:

فەرمانزەۋايى نەمەرىكا.

white lead, قۇقۇشى سېي: ئاۋىتەيەكە لە بۇيەدا بەكاردىت.

white leather, چەرمى سېي: بە زاخ ۋ خۇش خۇش دەگىرى.

white lie, لىۋى سېي: لىۋىيەكى بىن زىانە بە ئىيازىكى باش دەگىرى بۇ

خۇبەراندەۋە بۇ چاكەي گۈنگەرەكەيش: (to tell a ~)

white-livered (hwit'liv'ērd), *adj.* ترسۇك

white man's burden, ئەركى سەرئاشانى پىۋارى سېي: ھەستى گەلە

سېيەكەنە. ۋاتە نەۋرۋاپىيەكەن. كە گۋايە پىۋىستە لەسەريان گەلەكانى تر

فېرى شارسەنەيەتى بەكەن.

white matter, ماددەي سېي: شانەي سېي مېشك ۋ مۇخى بېرېرە

white meat, (۱) گۆشتى سېي: سىگە مېشك ۋ قەل.

(۲) ۋوشەي "red meat" بېيەنە.

white water

(۲) [Obs. or Dial.] پەنرۋ كەرەۋ شېرەمەنى تر.

white metal, كانزاي سېي يا زىۋى: ئاۋىتەيەكە قۇقۇشىۋ تەنەكەي زۆر تىدا بىن.

whiten (hwit'n), *v.t.* سېپكەرنەۋە

v.i. سېي بوۋنەۋە

whitener (hwit'n-ēr), *n.* ماددەي سېپكەرنەۋە: سېپكەر

whiteness (hwit'nis), *n.* (۱) سېپتى: پەنگى سېي.

(۲) پەنگ سېي ھەلگەران: بىن پەنگى: پەنگ زەردىي دەۋو چاۋ

(۳) بىن لەكەي: بىن گەردى: پاكى (۴) ماددەي سېي: سېپايى: شوۋنى سېي

(۱) سېپكەرنەۋە. (۲) سېي بوۋنەۋە. **whitening** (hwit'n-ing), *n.*

(۳) ماددەي سېپكەرنەۋە.

white oak, (۱) داربەرۋى سېي: (۲) دارۋتەختەي سېي ئەم بەرۋە.

white paper, نامەي سېي: بلاۋنامەيەكى بەرگ سېيە مېرى دەرىدەكات

لەسەر مەسەلەيەك (بەتايىبەتى ھى جېھانى)

white perch, ماسىيەكى زىۋىي چوۋكە

white pine, (۱) كاجى سېي. (۲) دارۋتەختەي ئەم جۆرە كاجە.

white plague, دەردەبارىكە: سىل.

white poplar, (۱) سېپدار: چنار. (۲) دارچنار: دارۋتەختەي سېپدار.

white race, پەگەزى سېي: پەگەزى قوقازى.

white sauce, سۇسى سېي: بە ئاردو شىرو كەرە دەگىرى

white slave, بەندى سېي: ژنىكە كە بەزۆر قەجەپچىتى پىن دەگىرى.

white-slave (hwit'slāv'), *adj.* (۱) ھى بەندى سېي:

تايىبەتى بە بازىرگاني كەرن بە بەندى سېيەۋە: (~ traffic)

(۲) دۆى بازىرگاني كەرن بە بەندى سېيەۋە.

white slaver, دەۋالى بەندى سېي (ۋوشەي پىشۋوتىر بېيەن):

گەۋادى قەجەي زۆرەملى.

white slavery, قەجەيى زۆرەملى (سېنەم ۋوشەي پىشۋو بېيەن).

white-simth (hwit'smith'), *n.* تەنەكەچى.

white supremacist, لايەنگرى بېرۋىي بەرزىتى پەگەزى سېي.

white supremacy, بەرزىتى پەگەزى سېي: بېرۋاپەكە دەلىت:

كە گۋايە پەگەزى سېي لەۋانى تر بەرزىترو چاكترو لە پىشتەر.

white-tailed deer, ئاسكى كلك سېي: ئاسكىكە بىلى كلكى سېيە

(ھەرۋە پىۋى دەۋورتى: "white-tail", "Virginia deer")

white-throat (hwit'thrōt'), *n.* قوڭ سېي: مەلىكى نەۋرۋاپىيە

لە كۆمەلەي چۆلەكە قوڭرۇ ژىر سكى سېيە

white-throated sparrow, چۆلەكەيەكى نەمەرىكايەيە پەلەيەكى

سېي بە قوڭىيەۋە.

white tic, (۱) بۇنىخاى گۈلبەستى سېي.

(۲) بەرگى پەسى ئىۋاراني پىۋانە.

white trash, (۱) كەسكى سېي ھەزار (بەتايىبەتى خەلكى خوارۋى

نەمەرىكا). (۲) چىنى سېي ھەزار يا بىن دەرامەت بەگشتى

(لەۋرۋى سوۋكىيەۋە).

white vitriol, زاجى سېي (كىمىيا): (ھەرۋە "zinc sulfate")

white-wash (hwit'wōsh', hwit'wāsh'), *n.* (۱) گەچاۋ: قىلاۋ:

سېپكارى: گەچكارى: بۇيەكارى: ساۋغ: (۲) سېپاۋ (ئارايشت)

(۳) ۋوۋكەشكارى: داپۇشېن (كەم ۋوۋپى): بۇيەكارى (مەجان):

لەكە شاردنەۋە بە بىن تاۋان پىشانەدان:

(The report was a ~ of the scandal.)

(۴) [Colloq.] بۇيىدائىكە كە دۇۋا ھىچ خالىكى تىدا ئاگرى

(۱) گەچكارى كەرن: ساۋادان: سېپكەرنەۋە: بۇيەكەرن.

(۲) ۋوۋكەشكەرن: داپۇشېن (كەم ۋوۋپى): شاردنەۋەي لەكە كەم ۋوۋپىۋ

بە پاك پىشانەدان: بۇيەكەرن (مەجان):

(to ~ an investigation, a person's reputation, etc.)

(۳) [Colloq.] بۇيىدان بە شىۋەيەكە كە دۇۋا ھىچ خالىك نەگىرى.

white water, ئاۋى كەۋاى (تافگە، پىژاۋ، شەپۆل).

white whale

white whale, = beluga.

white-wing (hwit'wɪŋ), *n.*

گسکده‌ری جل سپی

whitewood (hwit'wɔd'), *n.*

(۱) دره‌ختی دار سپی

(۲) داروت‌ختی سپی

whither (hwɪθ'ɛr), *adv.*

(۱) بو کوئی؟ به‌رو کوئی؟

(~ are we drifting?)

(۲) نهو شوینتی که: که بوئی: (the island ~ we drifted)

(۳) ابو: هرکوی‌یک: (بن) هرشونیک: (Let them go ~ they will.)

whithersoever (hwɪθ'ɛr-sō-ev'ɛr), *adv.* = wherever.

whitherward (hwɪθ'ɛr-wɜrd), *adv.* = where.

whiting (hwit'ɪŋ), *n.*

چهند جوره ماسی‌یکه

whiting (hwit'ɪŋ), *n.*

توزی گچ: ناردی گچ

whitish (hwit'ɪʃ), *adj.*

سپیکار: سپیکه‌له

whitlow (hwit'lɔ), *n.*

موی پهنه: برینیکی به نازاره له پنجه دیت

(هم‌روها: "felon")

whittle (hwit'l), *v.t.*

(۱) دار تاشین (به چاق): شولنکه‌دار تاشین و

باریک کردنه‌وه (۲) داتاشین: تاشین (پیکه‌ر): له‌لکردن:

(He ~d a small bird for his son.)

(۳) ~ down; ~ away: به‌ره‌بره کم‌کردنه‌وه: وروده‌وروده هیچ

نهمیشتنه‌وه یا ئی داشکاندن

(They are trying to ~ down our salaries.)

to ~ down expenses

v.i. دار تاشین (به‌تایبه‌تی تاشینی شولکه داریک به چاقو بو خولخولاندن و

کات کوشن)

n. [Obs.]

چاقو

whity, Whity (hwit'i), *adj.*

سپیکه‌له نازناوه بو کم‌سینکی قژمردی

سپی پیست (به‌تایبه‌تی بو بانگ کردن)

whiz, whizz (hwiz), *v.i.*

(۱) ویزاندن: ویزم‌کردن: گفم‌کردن

(۲) به گفم نه لادا تیپه‌ربوون: ویزم‌کردن و به تیژی به لادا تیپه‌ربوون

به گفم تی نه‌قان (The bullet ~ed past him.)

v.t.

خیرا حول‌دندنه‌وه گفم‌گف ئی هملسان: قره‌فرینکردن

n.

(۱) ویزه: ویزه‌وین: گفم: گفم‌گف: قره‌فر

(۲) له‌پر گفم‌کردن به لادا (وهك گولله): به ویزه تیپه‌ربین

(۳) گمشتیکی خیرا و له‌پر

(۴) [Slang]. بلیمه‌ت: کم‌سینکی زور شاره‌زاو زیره‌ک له رسته‌یه‌کدا:

(a computer ~; He is a ~ at math, physics, etc.)

whiz-bang (hwiz'ban'), *n.*

(۱) گولله‌یکه یچوکی تیژه‌ری

جنگی جیهانی دووه‌مه پینش ته‌قینه‌وه‌ی به تیزیک دنگی ته‌قینی ده‌ما

(۲) فیشکه شیت

adj. [Colloq.]

بلیمه‌ت: زور لیه‌توو: زور شاره‌زاو زیره‌ک

whiz kid, [Slang].

لاوی بلیمه‌ت: گنجی زور زیره‌ک و لیه‌توو

who (hō), *pron.*

(۱) کی؟ (W~ is that girl?; W~ came?)

(۲) کی (I don't know ~ came.)

(۳) که: نهو کسه‌ی: که (the man ~ came to dinner)

(۴) نهو کسه‌ی: که: هرکس: (W~ steals my purse steals trash.)

who's who,

خدنکی به‌ناوبانگ

(۲) [W - W]. ناوانامه یا کتینیکه ناوو کورته‌یکه ژبانی کسه‌سایه‌تی‌یه

به‌ناوبانگه‌کانی وولانتیک. شارنک. یا پیشه‌یکه تی‌دایه

whoa (hwo), *interj.*

هوش! (بو روستانی نه‌سپ‌وکر... هتد: وهش)

whodunit (hō-dun'it), *n.* [Slang].

پولیس: چیژک یا فیلمیکی لیل و نالوزه که مه‌به‌ستی سه‌ره‌کی دوزینه‌وه‌ی

تاوانکاره‌یکه

whoever (hō-ev'ɛr), *pron.*

(۱) هرکس: هرکس:

(~ did it should be proud.)

(۲) گرنگ نیچه هرکس‌بن: نازانم کیش بن:

whom

(I won't do it, ~ asks.)

(۲) کن؟ (له‌پووی سه‌رسامی‌یه‌وه): چ کسه‌ی؟

(W ~ told you such a thing?)

whole (hōl), *adj.*

(۱) ساغ: لهش ساغ: ته‌ندرووست

(ب) [Archaic]. ساپژ: چاک بووه‌ته‌وه

(۲) ساغ: نه‌شکاو: سه‌رموز: ده‌ست تیوه‌ندراو

(۳) ته‌واو: گشت: (Tell me the ~ truth.)

(۴) هه‌مووی پیکه‌وه: به یک پارچه: ته‌واو: (They cooked a ~ sheep.)

(۵) په‌به‌قی: هه‌موو: (It rained for a ~ week.; a ~ year.)

(۶) ته‌واو: هی دایکی ویاوکی: (a ~ brother.)

(۷) ته‌واو (ژماره له بیرکاریدا): کهرت نه‌یبه:

(10, 12, 19 and 50 are ~ numbers.)

n. (۱) هه‌مووی: گشتی: سه‌رجم: (۲) شتیکی ته‌واو یا کو:

تیژا: هه‌مووی: به‌گشتی: به تیژایی: به شیه‌یه‌کی گشتی: as a whole,

به شیه‌یه‌کی گشتی: به‌گشتی: on the whole,

بدل: گرم: به دل و به گیان: whole-hearted (hōl'här'tid), *adj.*

ته‌واو: (a ~ welcome, support, effort, etc.)

-wholeheartedly (*adv.*); wholeheartedness (*n.*).

whole-hog (hōl-hog'), *adj.* [Slang].

ته‌واو: سه‌رانسه‌ر:

(a ~ patriot)

whole hog, [Slang].

هه‌مووی: تا پیری نه‌ویبه:

(to go the ~)

wholeness (hōl'nis), *n.* ساغی: یک پارچایی: پیکه‌وه‌یی: هه‌موویی:

ته‌واوینتی

whole number,

ژماره‌ی ته‌واو (بیرکاری): (20 is a ~)

(هم‌روها: "integer")

wholesale (hōl'sāl), *n.*

کوفروشی: به کومه‌ل فروشتن

adj.

(۱) کوفروشی: هی کومه‌ل فروشی: هی کومه‌ل

(۲) هی کوفروشی: به کومه‌ل فروشاو:

(What is the ~ price of these watermelons?)

(۳) گشتی: به کومه‌ل:

(Modern warfare involves the ~ destruction of people.)

adv.

به کو: به کوفروشی: به کومه‌ل:

[He bought (or sold) them ~.]

v.i.

کوفروشی کردن: به کومه‌ل فروشان:

(These pens ~ at one dollar apiece.)

v.t.

به کومه‌ل فروشتن

wholesaler (hōl'sāl'ɛr), *n.*

کوفروش

wholesome (hōl'səm), *adj.*

(۱) سازگار: سازا: سووک (ثاو):

(a ~ climate, diet, etc.)

(۲) باش (بو میشلو ره‌موشت): چاک: به‌کملک: خاوین:

(a ~ movie; ~ advice, tales, etc.)

(۳) په‌نگ و پوو باش: ته‌ندرووست: لهش ساغ:

(a ~ appearance; a ~ girl)

-wholesomely (*adv.*); wholesomeness (*n.*).

whole-souled (hōl'sōld'), *adj.* = whole-hearted.

whole-wheat (hōl'hwēt'), *adj.* (۱) به گهنو که‌په‌ک کراو:

هی گهنو که‌په‌ک‌ک‌ه‌ی: (~ flour)

(۲) به ناردی گهنو که‌په‌ک کراو: (~ bread)

who'll (hōl), = who shall; who will.

wholly (hōl'i), *adv.*

به‌ته‌واو: (I don't ~ agree.)

whom (hōm), *pron.*

(۱) کن؟ (W~ did you see?)

(ب) کن: (Tell me ~ you saw.)

(۲) نهو کسه‌ی: که: که:

(The woman ~ you saw is my teacher.)

wicopy

wide

- چله‌کایان چیئن.
- wide** (wīd), *adj.*
- (۱) پان (a ~ road).
- (۲) نوره‌نده پانه: (a ribbon two inches ~).
- (۳) بلای فراوان؛ موداکه‌ی زوره زور:
- (a ~ variety, selection, etc.; ~ reading)
- (۴) دهل: گبره: فراوان: (a ~ blouse).
- (۵) کراوه: به تعاروی کراوه‌توره: (Look with ~ eyes.).
- (۶) دور (له نیشان یا مهبسته): (~ of the target).
- (۷) شل (دهنگناسی): زمان و لیو... هتد خاو یا شلن له کاتی بیژانیدا (وهک)
- تییی "i" و "e" له "bit" و "bed" (د).
- adv.**
- (۱) به هممولایه‌کدا: زور (دووری، بلای):
- (He traveled far and ~.)
- (۲) به تعاروی: هممولی: (The door is ~ open.).
- (۳) دور له نیشان یا مهبسته: (His blow went ~.).
- wideness** (n.).
- wide-angle lens**, هاوینسی گوشه فراوان (کامیرا).
- wide-awake** (wīd'ə-wāk'), *adj.*
- (۱) به‌خه‌بر: نه‌توسوو.
- (۲) ووریا: مؤشیا: به‌ناکا.
- n.**
- جوزه سه‌په‌یه‌کی خوری لیوار بلای کونه.
- (هم‌روها "wide-awake hat")
- wide-eyed** (wīd'id'), *adj.*
- (۱) چا نهللق (له سهرسامیدا):
- واق وورماو (۲) ساویلکه.
- widely** (wīd'li), *adv.*
- (۱) به هممولایه‌کدا: زور (دووری، بلای، مودا):
- (He's traveled ~.)
- (۲) زور: تا راده‌یه‌کی زور: نیجگار:
- (The two plans are ~ different.)
- widen** (wīd'n), *v.t. & v.i.*
- پان کردن: فراوان کردن.
- wide-open** (wīd'ō'p'n), *adj.*
- (۱) به‌تعاروی کراوه‌توره: کراوه:
- له‌سهر یشت (a ~ door).
- (۲) بره‌لا: (a ~ city, town, etc.).
- wide-spread** (wīd'spred'), *adj.* Also **wide-spreading**.
- (۱) پان: نهرن فرینداو: فراوان: (۲) بلای: گه‌لنک شوین یا کسی کرتوره‌توره:
- (~ poverty, disease, and corruption)
- widgeon**, **wigeon** (wij'an), *n.*
- جوزیکه له مراوی.
- widow** (wīd'ō), *n.*
- (۱) بیوه‌ژن
- (۲) ده‌ستیک یا کاغزه‌دانیکه زیاده (باری کاغزه‌زو قومان).
- (۳) ووشه‌یه‌ک یا دیرینگی ناتواوی به تنهای کوتابی به‌ندیک یا لایه‌په‌یه‌ک.
- v.t.**
- (۱) بیوه‌ژن کردن: بوون به بیوه‌ژن: میرد کوشن:
- (She was ~ed by the war.)
- (۲) بن رهش کردن له شقینگی به‌نرخ.
- (۳) [Rare] مانه‌وه دوا میزد مردن.
- (۴) [Rare] مافی بیوه‌ژن پیدان.
- widow bird**, ~ **whidah**.
- widower** (wīd'ō-ēr), *n.*
- بیوه‌پیاو.
- widowhood** (wīd'ō-hood'), *n.*
- (۱) بیوه‌ژنی: بیوه‌ژنیتنی.
- (۲) ماره یا کاتی بیوه‌ژنیتنی.
- widow's cruse**, ناژوروقی بن پایان
- widow's mite**, دیاری‌یه‌کی بجووک یا یارمه‌تی‌یه‌کی کمه له که‌سیکی
- ده‌ستکرتوره.
- widow's peak**, تووکی ناوچه‌رانی له شیوه‌ی "V" دا پوواو، واته
- نووک شوپ‌بووه (گوایه نیشانه‌ی زو بوون به بیوه‌ژنی‌یه).
- width** (width), *n.*
- (۱) پانیتنی: پانی: فراوانی: بلای.
- (۲) پانایی: پانی: (the ~ of a street)
- (۳) شتیکه که پانی‌یه‌کی تاییه‌تی هه‌بن:
- (She sew two ~s of cloth together.)

wigwag

- widthwise** (width'wīz), *adv.* Also **widthways**, له باری پانی.
- wield** (weld), *v.t.*
- (۱) به باشی به‌کاره‌نیان (چکه، نامین):
- به‌ده‌ستوره کرتن:
- (to ~ an ax, a gun, etc.; He who ~s the dagger inherits the throne.)
- (۲) ده‌سه‌لات بوون: ده‌ست پویشتن: ده‌سه‌لات به‌کاره‌نیان:
- (He ~s a lot of power in the new government.; He ~s his power justly.)
- (۳) [Obs.] به‌فریوه‌بردن: پابه‌ری کردن.
- wieldable** (adj.); **wielder** (n.).
- wieldy** (wēl'di), *adj.*
- به ناسانی به‌کاره‌مینرنی (نامین) دابین ده‌کری.
- wiener** (wē'nēr), *n.* Also **weenie**, **weeny**, = **frankfurter**.
- wienerwurst** (wē'nēr-wūrst), *n.* = **wiener**.
- wife** (wif), *n.*
- (۱) ژنی می‌رددار: ژن: خیزان: که‌پانوا: هاوسهر.
- (۲) [Archaic]، نافره: ژن: (mid-; house- ~)
- نهریت و بیروباوه‌ری کون و په‌پووت:
- ان old wife's tale, قسه‌ی پیریژن.
- هینان (ژنیکه تاییه‌تی): مارم‌کردن:
- take to wife,
- (He took a rich girl to wife.)
- wifehood** (wif'hood), *n.*
- ژنیتنی.
- wifeless** (wif'lis), *adj.*
- بن ژن.
- wifelike** (wif'lik'), *adj.* = **wifely**.
- adv.**
- ژنانه.
- wifely** (wif'li), *adj.*
- ژنانه: تاییه‌تی به ژنی می‌رددار:
- بو ژن شیوا: (~ duties).
- wig** (wig), *n.*
- باروکه: کلوقژ (هم‌روها "peruke")
- v.t.**
- (۱) کلوقژ له‌سهرکردن: باروکه کردن‌سهر.
- (۲) [British Colloq.] سهرزه‌نشترکردن.
- wigan** (wig'an), *n.*
- جوزه قوماشینکی که‌تانی نه‌ستوره.
- wigeon** (wij'an), *n.* = **widgeon**.
- wigged** (wigd), *adj.*
- باروکه له‌سهر: کلوقژ له‌سهر.
- wiggery** (wig'ēr-i), *n.*
- (۱) باروکه: کلوقژ (ب) باروکه به‌گشتی.
- (۲) باروکه له‌سهرکردن: کلوقژ له‌سهرکردن.
- wiggle** (wig'li), *v.t.*
- بادان (تنگ): با‌پیدان: سه‌ما‌پیکردن:
- له‌راندتوره: راوه‌شاندن: (to ~ one's toes).
- له‌رینه‌وه: خویادان: پنج به له‌شی خودا هینان (وهک گرمی ده‌ست تیره‌دراو).
- v.i.**
- با‌پیدان: با‌خواردن: پنج پیداهاتن: له‌ره: له‌رینه‌وه: راوه‌شان
- n.**
- په‌له‌کردن: خیراکردن.
- خوکی‌شانه‌وه یا بزگارکردن: خو په‌راندنه‌وه.
- get a wiggle on, [Slang],
- wiggle out of,
- wiggler** (wig'lēr), *n.*
- (۱) خویادهر (مروقه، گیاندار، شت).
- (۲) گرم‌کزی می‌شوله.
- (۳) به جم‌وجوول: خویادهر.
- wiggly** (wig'li), *adj.*
- (۱) پیچا‌وپیچ: شه‌پول: لول: (a ~ line).
- (۲) له‌ق: (a ~ tooth).
- wight** (wit), *n.* [Archaic],
- نا‌ده‌میزاد (به‌تاییه‌تی هی به‌ده‌بخت):
- کس: گیانه‌وه: ده‌عبا.
- wight** (wit), *adj.* [Archaic],
- (۱) نا‌زا: دلیر: قاره‌مان.
- (۲) گورج‌وگول: چوست‌وچالاک.
- wigwag** (wig'wag'), *v.t.*
- (۱) راوه‌شاندن: به‌یداخ، پووناکی... هتد
- به‌پنی شهره‌یه‌کی تاییه‌تی بو پیام پان گیاندن.
- (۲) پیام پان گیاندن به‌م شیوه‌یه.
- v.i.**
- (۱) راوه‌شان: هاتن‌وچوون: له‌قین.
- (۲) ده‌ست راوه‌شان (بو پیام پان گیاندن).
- n.**
- (۱) راوه‌شانی به‌یداخ، پووناکی... هتد بو پیام پان گیاندن.
- (۲) په‌پامی به‌م شیوه‌یه راگه‌په‌نراو.

- (۵) بۇ بەجىيىشتىن لە ۋەسىيەتنامەدە ۋەسىيەت كىردىن
v.i. [Archaic].
 at will, (You may come and go at will.)
 do the will of, بەقسە كىردىن بە گۆي كىردىن: مل بۇ دان.
will (wil), *v. aux.* كىردىكى يارىدەدەر كاتى دىۋىژ دەگەيىنى
 (پىزىمان، ۋە بىم مانا يانە بەگاردەيىتىت:
 (۱) نىشانى دىۋىژ يا كاتى داھاتو.
 (They ~ arrive tomorrow; I ~ come later.)
 (۲) مەسكەرى (لە دىۋىژدا): (You ~ regret this.)
 (۳) نامادەيى (يارمەتيدان): خەز كىردىن: تۈاين:
 (W~ you help me with this?)
 (۴) فرمان: داۋا كىردىن: (You ~ report to me afterward.)
 (۵) خو (She ~ talk for hours on end.)
 (۶) لە تۈاين: بون:
 (This metal ~ not crack under heavy pressure.)
 (۷) [Colloq.] لەۋانە بون: بۇ ھەيۋون: رەمل ئىدان
 (That ~ be his wife with him, I suppose.)
v.i. ويستىن: خەز كىردىن (Sit here, if you ~)
v.t. ئارەزو بون: ويستىن: خەز كىردىن: (Do what you ~)
willable (wil'ə-b'l), *adj.* نەگەر بوستىن: دىكىر: يا دەھىرتىتە دى:
 دەخۋازى: بۇ ھەيە بوستىن: دەست بەكەي:
willed (wild), *adj.* وورە دار (strong- ~ ; weak- ~)
willcrite (wil'əm-it'), *n.* ويلمايت كاتىكەي رەنگا ۋەنگە
willit (wil'it), *n.* مەلىكى لاق ۋە دەنوك دىۋىژ كەنار ئاۋە
willful (wil'fəl), *adj.* Also wilful, (۱) دەسەنقەست
 (۲) كەلەرەق: سەركىش: سەرسەخت: قىرسچە
 -willfully (*adv.*); willfulness (*n.*).
willies (wil'iz), *n.pl.* [Slang]. ھەستى ترس و بىن ئارامى و
 ئاناسۈدە ناخۇش: (This place gives me the ~)
willing (wil'ing), *adj.* (۱) نامادە: قايىل
 (I am ~ to go along.)
 (۲) خەز كىر: نە خوشى خۇ كراۋ: خۇيىست: بە دل كراۋ:
 (a ~ participant)
 (۳) تايىمەت: نە ئازادى و تۈاين: پىنازى خۇ ھەلپىزى:
 -willingness (*n.*).
willingly (wil'ing-li), *adv.* بە خوشى خۇ: بە خەز و ئارەزوۋى خۇ نەك
 بەزىز:
will-o'-the-wisp (wil'ə-thə-wisp'), *n.* ignis fatuus (۱)
 (۲) ئاۋاتى نەھاتەدى: خۇ بەھەلەدەيدىن: سەراۋ: ئاۋاتى دىۋ
 (۱) بى: دارەبى. (۲) دارۋتەختە بى.
willow (wil'ō), *n.* [Colloq.] شتى لە دارۋتەختە بى دىروستىكراۋ (ۋەك گۈزى بىسبۇن)
 (۴) چەكەكەۋانى ھەلاج (بۇ كىردەۋى لۈكە و خورى)
v.t. لۈكە و خورى كىردەۋە بە چەكەكەۋان (ھەلاجى)
willower (wil'ō-ēr), *n.* (۱) چەكەكەۋانى ھەلاج (۲) ھەلاج
willow herb, پۈۋەكەكە گەلەكى بارىكە ۋەك ھى بى و گۈلى پەنگا ۋەك
 دەگى:
willow oak, دارەبىۋەكە گەلەكى بارىكە ۋەك ھى بى
willowware (wil'ō-wār'), *n.* قاپ و دەۋرى نەخشە دارەبى
 لەسەركراۋ
willowy (wil'ō-i, wil'ə-wi), *adj.* (۱) دارەبى زۇر تىدەيە:
 بە دارەبى داپوشراۋ (۲) لە دارەبى دەجى: شۇخ و قەد بارىك: جوان و ئاسك:
 (a girl with a ~ figure)
 (۳) نەرم: بە ئاسانى دەنۋىتەۋە
will power, وورە ھىزى سۈيىنى ئادەمىزادە ھىزى پالەنەرى ئارەكى مۇۋ

- willy-nilly** (wil'i-nil'i), *adv.* بەزىز بى يا بە خوايىشت:
 بىتۈۋ و نەتۈۋ: بە ھەرحال: خوشى بى و ترشى بى:
 (He'll have to do it ~)
adj. (۱) بەزىز بى يا بە خوايىشت: خوشى بى و ترشى بى. (۲) پارا: دودىل
wilt (wilt), *v. t.* (۱) سىس بوئەۋە (گەل، گۈل ... ھتد): ھەلقچان:
 ھەلقچان: ھەلقچان: تىن تىدە نەمان: ھەلقچان: لە پەل ۋەپۇ كەۋت:
v.t. ھەلقچان: ھەلقچان: سىس كىردەۋە: ھىز بى بران.
n. (۱) سىسى: ھەلقچاۋى: سىس بوئەۋە
 (۲) خاۋبوئەۋە: ھەۋەس نەمان: ساردىۋەۋە (ھەست)
 (۳) نەخۇشى: ھەۋەس نەمان: سىس بوئەۋە: گەلە پۈۋەك.
wilt (wilt), *archaic second person sing. present indicative, of will.*
Wiltshire (wilt'shir), *n.* جۇرە مەرىكى ئىنگلىزى سىس شاخ دىۋىژ
 چەماۋىيە.
wily (wi'li), *adj.* فەلپاز: زۇل: قوماربا: تەلەكەباز: مەكەباز: ئۇيىبان.
wimble (wim'b'l), *n.* دروش: ئامىرى سىمىن يا كىنكەردىن.
v.t. سىمىن: كىنكەردىن
wimple (wim'p'l), *n.* (۱) سەرىۋىش: سەرىۋىش پەستار.
 (۲) (۱) لۇ (جەل ۋەرەگ): تۈۋ: لۇچ: قەد. (ب) شەپۇل: بچۈك. (ج) پىنج.
v.t. (۱) سەرىۋىش: سەرىۋىش: (۲) قەد كىردىن: لول كىردىن: ئوشقانەۋە
 (۳) كەۋىشكە پىنكەردىن: شەپۇل پىندان.
v.i. (۱) لول بوۋ: لۇچ بوۋ: ئوشقانەۋە. (۲) شەپۇل دان: كەۋىشكە كىردىن
win (wn), *v.i.* (۱) بىردەۋە: سەركەۋت:
 (۲) سەركەۋت: گەيشتە بارۋىخىكى تايىمەت: گەيشتە ئامانچ:
 (He won loose from the crowd.)
v.t. (۱) ئى ھەلقچان: (دەرامەت): دەسكەۋت: پەيداكىردىن (بە ھەل و كۈشش)
 (to ~ a living from this sterile land)
 (۲) بىردەۋە: سەركەۋت: (to ~ a battle, war, game, contest, etc.)
 (۳) (~ over), پاكىشان (لایەنگىرى):
 (We won him over to our side.)
 (۴) پازى كىردىن بۇ شۋەپىنكەردىن يا ھىتان.
 (۵) گەيشتىن (شۋىن).
 (۶) (۱) كانزى كىردىن. (ب) كانزى پاك لە ھى خاۋ دەھىتان.
 (ج) ئامادەكەردىن كان بۇ كانزى كىردىن
n. [Colloq.],
win the day, بىردەۋە: سەركەۋت. (۲) قازانچ: دەسكەۋت.
wince (wins), *v.i.* بىردەۋە (پىنكەي، شەپ... ھتد): سەركەۋت.
n. داچلەكەي: پاجەن: سەلمىنەۋە: سەل كىردەۋە.
 داچلەكەي: پاجەن: سەلمىنەۋە: سەل كىردەۋە: سەل
-wincer (*n.*).
winch (winch), *n.* (۱) ئامىرى بەزىكەۋە شتى قورس.
 (۲) ھەندل: دەسك.
v.t. بەزىكەۋە بە ئامىر.
wind (wīnd), *v.t.* (۱) ھەل كىردىن (دەۋو، بىن، شىت): لول كىردىن:
 (to ~ thread on a reel)
 (۲) (۱) تىۋەپىنچان: پىنچانەۋە: (to ~ a shawl round a baby)
 (ب) تىۋە ئالاندىن.
 (۲) بە پىنچاۋىش پۇيىشتىن.
 (۴) بە دىۋىۋە تىنخىست: بە لاتىل يا خىشە تىنخىست:
 (He wound a pleu for money into his letter.)
 (۵) بادان: (to ~ a crank)
 (۶) قوپمىش كىردىن: (to ~ a watch)
 (۷) بەزىكەۋە بە خەلۋەكە يا سەنگ.
v.i. (۱) بە پىنچاۋىش پۇيىشتىن: پىنچاۋىش كىردىن:
 (The river ~s its way to the sea.)
 (۲) جەۋتى نوۋاندىن (رەۋىشت، گەتۈگۈ... ھتد).

- (۲) به لاتیل یا توانجموه دهریرین
(۱) (about; ~ around) «تیره‌لانی؛ پنج خواردن به دوریدا:
'The ivy ~s around the tree.)
- (۵) خواربون: وهرگه‌ران؛ چموت بون.
(۶) قورمیش کران؛ باخواردن؛ باران: (This clock ~s easily).
(۷) قاچ تنکمه‌لانی له پویششتدا (نمسهپ)؛ په‌یزه‌ن بون.
% (۱) هملکردن (شریت، دهرزو... هتد)؛ تیوه‌پنچان.
(۲) پنج: یهک پنج یا خول (دهرزو، یه‌ن، سارغی، پمت... هتد).
(۲) پنج: بری؛ لوفه؛ چموتی.
کزیبون: به‌ره‌بهره نه‌مان؛ کم بون‌نموه.
کردنموه (شتی پنچراوه یا تیوه‌لانی).
(۱) هملکردن (دهرزو، پمت... هتد).
(۲) کۆتایی پین هیئان؛ برینه‌نموه؛ دواپی پین هاتن:
'to wind up one's affairs)
(۲) هاتنه جوش؛ ووروزان:
'He was all wound up before the game.)
- (۱) ده‌ست هملنه‌نانه‌ره پیش توپ هارویشتن (یاری بیسیون).
(۵) والیهان (بارودوخ)؛ بهی جوره دواپی هاتن
(۱) با (۲) بای قایم. wind (wind; for n., also poetic wind), n.
(۲) بروی هملکردنی با؛ نو لایه‌ی بای لیوه هملده‌کات: (the four ~s).
(۱) بون (راو)؛ سروهی یونه‌نهر. (۵) سوسه؛ دهنگوباسی نه‌ینی:
'to get ~ of something; What's in the ~ ?)
- (۶) هوای پانکه و باومشین... هتد.
(۷) همناسه: (He got the ~ knocked out of him).
(۸) قسه‌ی هیچ وپوچ؛ قسه‌ی قورو بین تام.
(ب) فشه؛ خوه‌ملکیشان؛ تروفین. (۹) تر؛ تن.
(۱۰) (pl.) سازی با؛ نامیزی موسیقی به فو لیدراو.
% (۱) خستنه‌به‌با؛ هملخستن له‌به‌با؛ ووشک کردنموه.
(۲) بون کردن (پای)؛ شوین بون که‌وتن.
(۲) همناسه لی برین؛ همناسه سواربون: (The run ~ed him).
(۱) پشو پندان بو همناسه هاتنه‌به‌be (نمسهپ).
break wind, ترکه‌ندن؛ تنس که‌ندن.
down the wind, به همان ریزه‌روی با.
get (or have) wind of, سوسه‌کردن؛ دهنگوباسی نه‌ینی بیستن؛
پین زانین.
how the wind blows (or lies), چی باوه چی باو نیجه؛
یورپای خله‌ک چی‌یه و چی نیجه؛ چی باسه.
in the teeth of the wind, به‌ره و پوی با.
(همروهه "in the wind's eye")
in the wind, خریکه پروبدات؛ به ده‌سته‌ویه؛
به دزی‌به‌وه خوی بو ناماده دهری و خریکه ناشکرا ده‌بن:
'There's something in the wind.)
into the wind, به‌ره و پوی با.
sail close to the wind, (۱) به‌ره و پوی یا دزی باوه که‌شتی لیخوپین.
(۲) ده‌ست به پارمه‌ه گرتن؛ پارم به‌فقیو ندان. (۲) په‌فتاری ناشرین نواندن.
take the wind of somebody's sails, ده‌ست‌پنشکری کردن له روتن
یا کردن شتینگدا که که‌ستیگی تر ده‌یوئی بیلن یا بیکات و بیته‌ه‌هی
په‌ستکردنی که‌سه‌که.
wind (wind, wind), v.t. (۱) لیدان (شمشال، نای...)؛ فوری‌پا کردن.
(۲) بانگ کردن به که‌ره‌نا یا زوپنا لیدان: (to ~ a rousing call).
windage (win'dij), n. (۱) حوالانی هرا به‌ه‌هی پنداپویشتنی گولله و.
شتی و هادا (۲) لادانی گولله له ریزه‌روی خوی به‌ه‌هی باوه؛ پاده‌ی نم لادانه.
(۲) پله‌ی گورینی نیشانی چه‌کی ناگرتن له بریتی لادانی گولله له ریزه‌روی خوی
به‌ه‌هی باوه.
(۴) بو‌شایی نیوان دیواری لولوه‌ی چه‌کی ناگرتن و گولله‌کی نای.

- (۵) دیوی دهرموی که‌شتی که له‌به‌ر بایه.
windbag (wind'bag), n. [Colloq.] زوربلی؛ زورویژ؛ چه‌نه‌بان.
windw: (۱) بابرده‌ی
wind-blown (wind'blōn'), adj. (~ dust, sand, leaves, etc.)
(۲) به‌ره و لایه‌ک پرواوه به‌ه‌هی بای قایمموه (دارودره‌خت).
(۲) کورت و بو پیشموه داهاتوو (قوی شافرت).
wind-borne (wind'bōrn', wind'bōrn'), adj. باهملگرتوو
(وهک هندی هلاله).
windbreak (wind'brāk'), n. باشکین (شوره، ریزه دره‌خت،
په‌رژین)؛ باگیر؛ باگر.
windbreaker (wind'brāk'er), n. چاکه‌تی هم‌وای؛ چاکه‌تیکی
کورته هم‌وای لیوه ناچی.
wind-broken (wind'brō'k'n), adj. ته‌نگه‌ناسه‌یی (نمسهپ)؛
تروشی نه‌خو‌شی ته‌نگه‌ناسه‌یی بووه.
wind cone, = wind-sock.
winded (win'did), adj. همناسه‌که‌پکی پیکه‌وتوو؛ همناسه‌سوار؛
همناسه پین نه‌ماو.
winder (win'dēr), n. (۱) پنچر؛ کرینکاری قوماش پنچر (له کارگدا)؛
لوولکر. (۲) به‌کره‌ی شت له‌سه‌ر هملکراو.
(۲) قورمیشی کاتریمیر؛ دوگه‌ی قورمیش.
(۴) پله‌ی پین پلیکانه‌ی پنچا وینچ.
(۵) پروه‌کی تیوه‌لانی (وهک لولای).
windfall (wind'fōl'), n. (۱) میوه‌ی باخستوو.
(۲) ده‌سکه‌میکی چاوه‌بان نه‌کراو؛ ده‌سکه‌میکی له‌لاوه و به‌ته‌مانه‌بوو؛
شتیکی باشی خواناردوو (به‌تاییه‌تی پارم).
windflaw (wind'flō'), n. با هملکردنی کوتوپر.
windflower (wind'flou'ēr), n. = anemone.
wind-gall (wind'gōl'), n. ناوساوی یا بلوقی قوله‌پین؛ نسپ.
wind gap, که‌لینی با؛ دهرینه‌ندی بچو‌کی سر شاخ.
wind gauge, پینوه‌ی خیرایی با.
wind harp, = aeolian harp.
wind-hover (wind'huv'ēr), n. مشکگره. (ناوه‌کی له‌ره‌ه هاتوو.
که ده‌توانی به هم‌واوه له جی‌ی خویدا بووه‌ستی). (همروهه "kestrel")
winding (win'dij), n. (۱) (۱) پنگه‌ی پنچا وینچ
(ب) پنبازو کرده‌ی چموت. (ج) لولای؛ لول خواردن؛ باخواردن؛ لول بون.
(۲) (۱) تل، دهرزو، یا شتی تری هملکراوه سر به‌کره... هتد.
(ب) یهک پنج یا له‌لقه‌ی نم تل و دهرزو. (ج) شینوه‌ی نم هملکردنه
(۲) خوار؛ خواربون؛ چموتی؛ لاری؛ وهرگه‌ران.
(۴) قاچ له‌یکه‌وه‌لانی نسپ له کاتی پویششتدا؛ په‌یزه‌نی.
adj. پنچا وینچ؛ پنج لول؛ مارپنچی: (a ~ road).
winding sheet, کلن.
wind instrument, سازی با؛ نامیزی موسیقی به فو لیدراو (شمشال،
نای).
wind-jammer (wind'jam'ēr), n. (۱) که‌شتی با.
(۲) که‌شتیوانی که‌شتی با.
(۲) [Slang]، که‌ستیکی زورویژ؛ زوربلی؛ همله‌موه.
windlass (wind'lās), n. نامیزی به‌رکردنموه شتی قورس؛
نامیزی له‌نگه‌ر هملکردن؛ خولخولکه‌ی به‌رکردنموه.
v.t. & v.i. به‌رکردنموه به‌م نامیزه؛ له‌نگه‌ر هملکردن به‌م نامیزه.
(۱) پووش؛ windle-straw (win'd'l-strō), n. [Scot. or Dial.]
پووشکه. (۲) که‌سیک یا شتیککی باریک و بین هیز.
windmill (wind'mil'), n. (۱) ناشی با.
(۲) شتیکه له ناشی با بکات: (۱) فرفره‌که (یاری مندالان).
(ب) هیلکی‌کوتنر.
fight (or tilt at) windmills, شه‌ر له‌کل دهرینی خه‌یالیدا کردن

window

- (وهك دۆن كېشۈت).
- window** (win'dō), *n.* (۱) پەنجەرە
(۲) شووشە پەنجەرە: جامى پەنجەرە: (He broke the ~).
(۳) پەنجەرە جوارچىۋەكەي
(۴) كۈننىكى ۋەك پەنجەرە (ۋەك لە ھەندى زەردا كە ئاۋنىشانى كەسكە يا كۆمپانیاكەي لىۋە ديارە).
- v.t.* پەنجەرە بۇ كۈندى پەنجەرە تېخىستى.
window box, ئىنجانە پەنجەرە: سىۋىكى بارىك دىۋىۋە گۈلى تىدا دەۋىنرىۋ دەخرىتە سىر لىۋارى پەنجەرە.
- window-dresser** (win'dō-dres'er), *n.* Also window dresser, (۱) پارىتەرەۋە پەنجەرەى فرۇشكا بە فرۇتەنى.
(۲) پۈكەشكار اوشەى داھاتۈر بېيەنە.
- window-dressing** (win'dō-dres'ing), *n.* Also window dressing, (۱) پاراندەۋە پەنجەرەى فرۇشكا بە فرۇتەنى.
(۲) پۈكەشكارى پۈكەش كۈندى بارۋۇخىلەو پېشانداى تەنھا پۈۋى باشو جۋانى (بۇ ھەلخەلە تاندن يا پاكىشانى خەك).
- window envelope**, زەرفى پەنجەرەدار: زەرفىكە كۈننىكى تىدايە ئاۋنىشانى نەكەسەى لىۋە ديارە كە نامەكەى بۇ دەنېرىۋ.
- window-pane** (win'dō-pān'), *n.* شووشە پەنجەرە: جامى پەنجەرە.
- window screen**, تىلى پەنجەرە
- window shade**, پەردەى پەنجەرە
- window-shop** (win'dō-shop'), *v.t.* سەيرى فرۇتەنى كۈندى
لە جامخانەى فرۇشگادا بىن چۈنە ژۈرەۋەو شت كېرىن:
(Most women like to ~).
-windowshopper (*n.*).
windowsill (win'dō-sil'), *n.* لىۋارى ژىرەۋەى پەنجەرە.
- windpipe** (wind'pīp'), *n.* = trachea.
- wind-proof** (wind'proof'), *adj.* بابىر ھەۋابى:
ھەۋاى لىۋە ئاچىتە ژۈرەۋە: (a ~ jacket).
- wind rose**, نەخشەى پۈۋى ھەلكرەنى با و قايمى لە ئاۋچەيكەدا.
- windrow** (wind'rō', win'rō'), *n.* (۱) پىزە مەلو
(۲) كۆمەلە كەلا: پۈۋىش ۋەلاش: يا بەفرى بابردوۋ و كۆمەل كۈندوۋ.
(۳) دىۋاۋى قامىشى شەكر تىدا نىژاۋ.
- v.t.* (۱) پىزەكۈندى كۆمەل كۈندى گەسكەدان و كۆكۈندەۋە.
(۲) قەلەمى قامىشى شەكر ئاشتىن.
- windscreen** (wind'skrēn'), *n.* [British]. = windshield.
- windshake** (wind'shāk'), *n.* دىزى نىۋان نەلقەكانى قەدى درەخت
بەھۋى باى قايمەۋە لە كاتى گەۋرەۋەۋى درەختكەدا.
- windshield** (wind'shēld'), *n.* جامى ئوتومبىل
شووشەى پىشى ئوتومبىل
- windshield-wiper** (wind'shēld-wī'pēr), *n.* فلچەى
ئوتومبىل
- wind sleeve**, = wind-sock.
- wind-sock** (wind'sōk'), *n.* قوۋچكەى با ئورەكەيكەى قوۋچكەى
دىۋە دەكرى بە دارىكەۋە بۇ پېشانداى پۈۋى ھەلكرەنى با (لە فرۇكەخانەو شۈننى تىدا) (ھەرۋە "wind cone", "wind sleeve").
- Windsor chair**, كورسى ۋىنژەر: كورسىيەكى دارە پىشتەكەى بەرژەۋ
لە شىشە دارى بارىك كراۋەو پىچكەكانى پۈۋىان لە دەرۋەۋەۋە لە خوارەۋە بە پايەل پىكەۋە بەستراۋن.
- Windsor tie**, بۇنىباخى ۋىنژەر: بۇنىباخى پانى ئاورىشمە بە گرى
قۇلغەيكەى زل دەبەستى
- wind-spinner** (wind'spī'nēr), *n.* فرېۋىكە
- wind sprint**, راكرەنى نە گۈژم
- windstorm** (wind'stōrm'), *n.* باى ژۇر قايمە گەردەلۈۋ

wing

- گىزەلۈۋىكە.
- wind-swept** (wind'swept'), *adj.* بابردوۋ با ھەلكرەتوۋ:
با پايىچار: با دەگرەتەۋە.
- wind tee**, بانمايەكە پەركەنى لە شىۋەى تىپى "T" دايە بۇ پېشانداى
پۈۋى ھەلكرەنى با (لە فرۇكەخانەو شۈننى تىدا).
- wind-tight** (wind'tīt'), *adj.* = airtight.
- wind tunnel**, تۈننىلى ھەۋا: پارەۋىكى تۈننىلىيە ھەۋاى تى دەپىستىنرى
بۇ تاقىكرەنەۋە پەستۈۋى با لەسەر نەۋەۋەى فرۇكەو شتى ۋەھا.
- wind-up** (wind'up'), *n.* (۱) كۆتايى: پايان: دوايى ھاتى:
دوايى پى ھىتان: (۲) بال جۈلەندىۋى يارى پى كۈندى پىش قۇپ ھەۋىشتى (يارى بىنسىۋل).
- windward** (wind'wērd), *n.* پۈۋى يا لاي با لىۋە ھەلكرەۋو
(كەشتىۋانى).
- adv.* بەرەۋى با: پۈۋەۋى با: بەرەۋى پۈۋى با.
- adj.* (۱) بەرەۋى پۈۋى با بۇيشتۈۋ. (۲) لەۋ لايەۋە كە با لىۋە ھەلكرەت.
- windway** (wind'wā'), *n.* = flue.
- windy** (win'di), *adj.* (۱) باداۋى: باى ھەيە: (a ~ day).
(۲) با دەگرەتەۋە: باى ژۇرە: (a ~ city).
(۳) لە با دەچىت لە خىرايى و قايمى ۋە ھەمىشە كۆرىندە.
(۴) نۇرۇۋىژ: نۇرۇۋىژ: ھەلەۋە: دەمەۋە.
(۵) (۱) قەشكە: خۇھلەكەش: فەشەۋان: (ب) بۇش (قەشە).
(۶) (۱) دەپىتە ھۋى باۋىزە لە سىكدا (ۋەك نىسك و نۆك... ھتد): باۋىزەدار
(ب) باۋىزەۋى (سك): قۇرەقۇپكە.
- wine** (wīn), *n.* (۱) مەى: شەراب: بادە. (۲) مەستى: سەرخۋشى.
(۳) [British]. ئاھەنگى مەى خۋاردەۋە.
(۴) شەرابى (رەنگ): پەنگى سۈۋى ئەرخەۋانى يا تۇخ
مەى پىشكەش كۈندى.
- v.t.* مەى خۋاردەۋە.
- v.i.* شەرابچۇ.
- winebibber** (wīn'bīb'ēr), *n.* (۱) ژىرەۋەى شەراب: گەنجىنى شەراب.
(۲) ئازۋەقەى شەراب.
- wine cellar**, شەرابى:
ئەرخەۋانى يا سۈۋى تۇخ
- wine-colored** (wīn'kul'ērd), *adj.* پەرداخى بادە:
پەرداخىكى لاسك دىۋە بۇ بادە خۋاردەۋە كراۋە: جامى بادە: بادە.
- wine-glass** (wīn'glas', wīn'glās'), *n.* پىر
پەرداخىكى بادە: پەرداخىك بادە.
- wine-glassful** (wīn'glas-fool', wīn'glās-fool'), *n.* شەرابگەرەۋە: شەرابچى:
پەز پەرەدەكەر بۇ مەى گرتەۋە.
- wine-grower** (wīn'grō'ēr), *n.* پەز پەرەدەكەردىۋ شەراب
گرتەۋە: شەراب گرتەۋە.
- wine-growing** (wīn'grō'īng), *n.* جۈرە دارخۇرمايەكە شەرابى ئى درۈۋست دەكرى:
تەشت يا
- wine palm**, دەفلىرى تىرئ شىلان و گۈشىن بۇ شەراب گرتەۋە: مەكىنەى تىرئ گۈشىن بۇ
شەراب گرتەۋە.
- wine-press** (wīn'pres'), *n.* Also wine presser, كارگەى شەراب گرتەۋە: كارگەى مەى.
دەفلىرى تىرئ شىلان و گۈشىن بۇ شەراب گرتەۋە: مەكىنەى تىرئ گۈشىن بۇ
شەراب گرتەۋە.
- winery** (wīn'ēr-i), *n.* (۱) جۈرە سىۋىكى سۈۋى زىستانەى
ئەمەرىكىيە. (۲) درەختى ئەم سىۋە.
- Wine-sap** (wīn'sap'), *n.* فرۇشكاى مەى: دۈۋكانى مەى.
مەشكەى مەى.
- wine-shop** (wīn'shop'), *n.* مەى تاقىكرەنەۋە:
مەى چەشتى بۇ تاقىكرەنەۋە
- wine-skin** (wīn'skin'), *n.* (۱) بال. (۲) بالى فرۇكە.
- wine-tasting** (wīn'tās'tīng), *n.* (۲) بەش (خەستەخانە، فەرمانگە، يا خانۋى گەرەى تى): لىق:
دەستە خانۋى:

witless

- (ههروهه "with") (٢) گوریس یا پیتی دروستکارو له تولاڼه
(٣) دارنکه ټولنی وها جیری ئی دهپیرنځه (وهک بی)
adj. (١) جیرو نهرم (وهک ټولنه‌دان)
(٢) جیرو مروءه به‌کیش؛ به‌هیز؛ به‌رگه‌گر
بن‌میشک؛ که‌ه هیچ‌نزان
witless (wit'lis), **adj.**
-witlessly (*adv.*); **witlessness** (*n.*)
witling (wit'lin), **n.** که‌سینکی خۆ به‌تینگه‌یشتوو دانه
witness (wit'nis), **n.** (١) گهو هی؛ شایه‌تی
(٢) (١) گواه؛ شایه‌ت (دادگا)؛ (ب) شایه‌ت؛ که‌سینکه که ناماده‌ی پرودانیک
بووین و چاری تیوه‌ بووین؛ (٣) شایه‌ت (یو نیمزاکردنی به‌لگه‌نامه‌یهک)
(٤) به‌لگه؛ نیشانه (یو ساغ کردنه‌وه)
v.t. (١) گواهی دان؛ شایه‌تی دان؛ (٢) به‌لگه‌ بوون بۆ؛ شایه‌تی بوون بۆ
(٣) بوور به‌ شایه‌ت (نیمزاکردنی به‌لگه‌نامه‌یهک)
(٤) بینن (پرودان)؛ ناماده‌بوون له شوینن پرودانیکدا؛
(to ~ an accident)
(٥) بینن (مه‌جان)؛ (This hill has ~ed many battles.)
v.t. به‌لگه‌ بوون بۆ؛ شایه‌تی بوون بۆ
bear witness, به‌لگه‌ بوون بۆ؛ شایه‌تی بوون بۆ؛ شایه‌تی دان
(This destruction bears witness to their cruelty.)
witness box, [British], = **witness stand.**
witness stand, کورسی شایه‌ت (له دادگا)؛ جی‌گواه
witted (wit'id), **adj.** (slow ~) (١) تینگه‌یشتوو
witticism (wit'iz'm), **n.** قسه‌ی قوت؛ قسه‌یهکی دانایانه؛ نوکته؛
وته‌یهکی خوش
witting (wit'in), **adj.** (١) ناگادار؛ به‌ناگا (٢) ده‌سه‌نقه‌ست
-wittingly (*adv.*)
wittol (wit'ol), **n.** پیاوینکه که به‌ داوین پیسی ژنکه‌ی ده‌زانی و چاوی
ئی ده‌پوشتن (روشه‌ی "cuckold" ببینه)
witty (wit'i), **adj.** (١) قوت (روته)؛ نه‌سته‌ق؛ خوش و سه‌یر
(a ~ remark)
(٢) قسه قوت؛ قسه نه‌سته‌ق؛ قسه خوش؛ زمان خوش (a ~ person)
(Obs. or Dial.) (٣) زیرک
-wittily (*adv.*); **wittiness** (*n.*)
wive (wiv), **v.i.** ژنهبان
v.t. (١) ژنهبان؛ (٢) ژن بۆ هینان؛ ژن ئی ماره‌کردن
wivern, wyvern (wi'vɜ:m), **n.** Also **wiver,** نه‌زده‌های خه‌یالی؛
ده‌عبیه‌کی بانداري دوو لاقی کلک دیکاری خه‌یالی‌یه له‌سه‌ر دروشمی
سوارچاکی یا خانه‌دانی ده‌نخشینن
wives (wivz), **n.** plural of wife.
wiz (wiz), **n.** [Slang], Also **whiz,** که‌سینکی بلیمه‌ت (له رسته‌یه‌کدا)؛
که‌سینکی زۆر نیهاتوو (He's a ~ at chemistry; a computer ~).
wizard (wiz'ɜ:rd), **n.** (١) جادوگر؛ جادووباز
(٢) که‌سینکی بلیمه‌ت؛ که‌سینکی زۆر زیره‌ک و کارامه‌ و نیهاتوو
(Obs.) (٣) پیرنکی دانا و ژيرو تینگه‌یشتوو
adj. (١) تایه‌تی به‌ جادوگرمان و جادوگره‌ی
(British Slang) (٢) نایاب؛ زۆر باش و خوش
(٣) وک جادوگر؛ جادوگره‌ی
جادووبازانه (٤) زۆر سه‌یرو نایاب
wizardry (wiz'ɜ:rd-ri), **n.** (١) جادوگره‌ی؛ جادووبازی؛ نه‌فسوون
(٢) هیزنکی نا‌ناسایی
wizen (wiz'n), **v.t.** هه‌لقرجان؛ وشک بوونه‌وه؛ هه‌لپروکان؛
سیس بوونه‌وه
v.t. هه‌لقرجاندن؛ وشک کردنه‌وه؛ پروکانده‌وه
adj. = **wizened.**
wizened (wiz'nd), **adj.** هه‌لقرجا؛ سیس؛ وشک؛ پروکاوه

wolfram

- (١) ووسمه؛ گیایه‌که که‌لکه‌ی ووسمه‌ی ئی ده‌گیرئ بۆ
woad (wōd), **n.** قژره‌ش کردنه‌وه (٢) ووسمه
woadwaxen (wōd'wak'sin), **n.** = **woodwaxen.**
wobble (wob'ol), **v.i.** Also **wabble,** (١) به‌لاره‌ولار پویشتن
(وهک مراوی)؛ به‌خله‌خل پویشتن؛ که‌لکه‌ی پویشتن؛ له‌نگین
(٢) له‌قین؛ له‌قان؛ (٣) له‌رینه‌وه؛ له‌زان؛ له‌رانه‌وه
(٤) پارا بوون؛ دوو‌دل بوون؛ دوو‌دلی کردن
v.t. له‌راندنه‌وه؛ له‌قاندن
n. (١) لاره‌ولارکردن له پویشتندا؛ خله‌خل (٢) له‌رانه‌وه؛ له‌رینه‌وه
(٣) له‌قین؛ له‌قان (٤) له‌رزوکی ده‌نگ
wobbly (wob'li), **adj.** (a ~ table, chair, desk) له‌ق؛ له‌رزوکی
(١) ماتمه‌ینی؛ خه‌م‌وخه‌فه‌ت؛ خه‌مباری؛
ناخ‌وداخ (a tale of ~)
(٢) لێقه‌ومان؛ کاره‌سات؛ ناخوشتی؛ به‌ده‌بختی؛ وه‌ی
(poverty, illness, and other ~s.)
interj. هاوار به‌ مالم؛ قور به‌ سه‌رم؛ قور به‌ سه‌ری
in weal and woe, له خوشی و ناخوشتیدا
woebegone, wobegone (wō'bi-gōn), **n.** (١) ماتمه‌ین؛ مات
خه‌مبار؛ غه‌مگین (a ~ appearance)
(Archaic) (٢) لێقه‌ماو؛ په‌نجه‌پۆ؛ په‌ریشان؛ کوئۆل
woeful (wō'fōl), **adj.** Also **woful,** (١) جینی دل پین سووتانه
خه‌م‌وخه‌فه‌تای؛ ناخوشت؛ به‌ده‌بخت؛ کوئۆل (Hers is a ~ situation.)
(٢) زۆر خراب؛ جینی داخه
(~ ignorance; a ~ collection of paintings.)
-woefully (*adv.*); **woefulness** (*n.*)
wok (wok), **n.** تاوه‌یه‌کی قوولی خه‌ه خواره‌مه‌نی تیدا سوور ده‌کریته‌وه
(به‌تایه‌تی له لێنانی خواره‌مه‌نی چینی‌دا به‌کارده‌مه‌ینن)
woke (wōk), **alternative past tense of wake.**
woken (wō'kōn), **rare past and past participle of wake.**
wold (wōld), **n.** ده‌شتینکی پووتی به‌رز
wold (wōld), **n.** = **weld.**
wolf (woolf), **n.** (١) گورگ
(٢) (١) که‌سینکی دڕنده‌ و چاوبرسی و زیانه‌خۆرو پین سه‌فه‌ت و دلره‌ق
(Slang) (ب) مێبان
(٣) کره‌مۆکه‌ی سووس و جانه‌مه‌ری تر که ده‌داته دانه‌ویلنه
(٤) ناسازی ناوازی موسیقا
v.t. ماشینه‌وه؛ هه‌ل لووشن؛ به‌ په‌له‌ خواردن؛ زۆر خواردن؛ لوف لیدان
a wolf in sheep's clothing, گورگه‌ و له پێستی مه‌ردایه
دوژمی خۆ به‌ دوست پێشانده‌ر
cry wolf, به‌ درۆ هاوارکردن؛ ده‌م به‌ هاوار بوون
keep the wolf from the door, برسیتی دورخستنه‌وه له مالی خو
wolfberry (woolf'ber'i), **n.** ده‌وه‌نیکه‌ به‌ری سپی ده‌گرئ
wolf dog, گورگه‌ سه‌گ (١) توخه‌ سه‌گینکی گه‌ره‌ی نێزله‌ندی‌یه پاوه
گورگی پین ده‌کرا (ب) سه‌گینکی دوو‌ره‌گه‌ په‌گینکی گورگه‌ و په‌گینکی سه‌گ
سه‌گی گورگ ناسایی
wolf-fish (woolf'fish), **n.** گورگه‌ ماسی؛ ماسی‌یه‌کی زلی دړه
wolf-hound (woolf'hound), **n.** گورگه‌ سه‌گ؛ توخه‌ سه‌گینکی
گه‌ره‌یه پاوه گورگی پین ده‌کرا
wolfish (woolf'fish), **adj.** گورگی؛ دړنده؛ به‌زیان؛ زیانه‌خۆر؛
چاوبرسی
-wolfishly (*adv.*)
wolf pack, (١) گه‌له‌ گورگ
(٢) کۆمه‌لێک ژنده‌ره‌ی پینکه‌وه په‌لاماری کاروانی ده‌ریایی دوژمن ده‌ده‌ن
(٣) دوو سن فرۆکه‌ی جه‌نگین پینکه‌وه هیزش ده‌بن
wolfram (woolf'fram), **n.** (١) tungsten (٢) wolframite

wolframite (wool'fram-it'), *n.* كانزابەكى قاۋمىيە يا پەشكەنەيە
wolfsbane (woolfs'bān'), *n.* گورگ خەنگىن زەھرى گورگ

پروەكىكى دەشتەكى زەھرىنە گۈلى سېرىق شېن زەرد دېگىرى دەريمان لە
 پەگەكى دېگىرى. (ھەرەھا "aconite", "monkshood")

wollastonite (wool'as-t'n-it'), *n.* كانزابەكى سېرىق
wolver (wool'ver), *n.* گورگ روكەر

wolverine (wool'və-rēn', wool'və-rēn'), *n.* (۱) گېاند رېكى
 ئەمەرىكى گۇشتخۇرى شېردەرى تېسىك درىزى تۈكەمەيە لە توخى دەلەك
 (ھەرەھا "glutton")

(۲) [Colloq.] (W-), نېشتەنەيەكى ويلايەتى "شىگىن" ى ئەمەرىكىيە.
wolves (woolvz), *plural of wolf.*

woman (woom'an), *n. (pl. women),* (۱) ژن: دافوت: مەن
 (۲) كارەكەر (۳) (۱) ھاسەر: ژن: خېزان (ب) دلداز: دۇست: يارا: دەنك.

(۴) پياۋى: (سەر) ژنانى

(۵) مېيەتەر: سىروشتى ژنىتى (It's the ~ in her).

adj. (۱) مېچكە: مەن: تايەتەي بە ژن: ژنانە
 (۲) مەن: سىرو: ژن: (u ~ scientist)

woman-chaser (woom'an-chā'zēr), *n.* womanizer.
womanhood (woom'an-hood'), *n.* (۱) ژنىتى

(۲) خو و پەروشتى ژنانە: خو و پەروشتى لە ژن ھاتو.

(۳) ژن گەل: ژنان: ژن بەگشتى: ئافەتەن.

womanish (woom'an-ish), *adj.* (۱) ژنانە: مېيەنە: مېچكەنە:
 لە ژن ھاتو: ئاسك. (۲) ژنانى: سەر ژنانى: كچانى.

womanize (woom'an-iz'), *v.t.* ۱) ۋەك ژن لېكىردن:
 سىروشتى ژن پېندان.

v.i. مېيەزى: كەردن: داۋىن پېسى: كەردن.
womanizer (woom'an-iz'ēr), *n.* مېيەز: داۋىن پېسى

womankind (woom'an-kind'), *n.* ژنان: ئافەتەن: ژن گەل:
 ژن: توخى: ژن: رەگەزى: ژن: ژنان بەگشتى.

womanlike (woom'an-lik'), *adj.* ژنانە: ۋەك: ژن: لە ژن ھاتو.
womanly (woom'an-li), *adj.* (۱) مېيەنە: ژنانە: ۋەك: ژن.

(۲) لە ژن ھاتو: بە ئاپو: سەلار: شەرمەن: (~ modesty).

-womanliness (*n.*).
woman of the house, = lady of the house.

woman of the street(s), = prostitute; street-walker.
woman suffrage, مافى ژنان بۇ دەنگەن (لە ھەلەزەردىن كەشتىدە)

(ھەرەھا "female suffrage")

-woman-suffragist (*n.*).
womb (wōm), *n.* (۱) مەندان: تېزانگ: سەك (مەندان: بوون).

(ھەرەھا "uterus")

(۲) شۇنى شت تېدا: پەرمەردە: بوون: يا پېكەتەن: (The ~ of time).

(۳) ئاۋى: ئاۋەۋى: شت (۴) [Obs.]: سەك: وورگ.

wombat (wom'bat), *n.* گېاندەركى كېسەدارى زەۋى: ھەلەكەنى
 ئوستورالەيە لە وورچى بېچوك دەمچى

women (wim'in), *n. plural of woman.*
women-folk (wim'in-fōk'), *n. pl. Also womenfolks.*

women; womankind.
women's rights, woman's rights, مافى ژنان: ئافەتەن.

won (wun), *past tense and past participle of win.*
won (wun, woon, wōn), *v.i.* [Archaic]. نېشتەن: بوون: مانەۋە.

wonder (wun'dēr), *n.* (۱) شتەك. كەسەك. يا پوداۋىكى سەي:
 (Television is one of the ~s of modern science.)

(۲) سەرسامى: سەرسورمان: واق: وورمان: سەي: پىن ھاتن

(۳) موعجىزە

v.t. (۱) سەر سورمان: سەرسام: بوون: سەي: ئى ھاتن.

(۲) گومان (۳) بوون: تيا: پامان: تيا مان.

گومان (۳) بوون: تيا: پامان: تيا مان: (I ~ why he came).
v.t.

-wonderer (*n.*).
 for a wonder, سەيەرە: زۆر سەيەر.

(شتەكى) سەيەر: نەيە: بۇيە
 (it is) no wonder (that),
 I wonder, (۱) ئاخۇ: (۲) بېوا: ئاكە: گومانە: ھەيە: پە: گومانە.

wonderful (wun'dēr-fəl), *adj.* (۱) سەيەر: ماھىيە: سەرسامىيە:
 سەر دەسورمىنى. (۲) ئاياب: زۆر خۇش: زۆر باش:

(a ~ person, meal, holiday, place, house, time, etc.)
-wonderfully (*adv.*); **wonderfulness** (*n.*).
wonderland (wun'dēr-land'), *n.* (۱) شۇنىكى خەيالى:

شۇنىكىكە ئامىرنىتە: پەرچاۋ: (۲) شۇنىكى زۆر خۇش: جوان: سەي.
wonderment (wun'dēr-mənt), *n.* (۱) سەرسامى: سەر سورمان:

سەي: ئى ھاتن. (۲) شتەكى سەيەر: شتەكى سەرسورمىنە: يا سەرسامەر
wonder-stricken (wun'dēr-strik'n), *adj.* سەرسورماۋ:

واق: وورماۋ: سەرسام.

wonder-struck (wun'dēr-struk'n), *adj.* = wonder-stricken.

wonderwork (wun'dēr-würk'), *n.* (۱) كارەك: يا شتەكى سەي.
 (۲) موعجىزە.

-wonder-worker (*n.*); **wonder-working** (*adj.*).
wondrous (wun'drəs), *adj.* = wonderful.

adv. سەرسامىيە: بە: پادەيەكى سەيەر: سەرسورمىنە.
wonky (wɒŋ'ki), *adj.* [British Slang]. شلۇق: لاۋا: لەق.

wont (wunt, wōnt, wōnt), *adj.* پاهاتو: خو: پېۋە: گرتو: فېر:
 (He was ~ to sleep early and rise early.)

خو: نەرىت: (He came home much later than was his ~).
n.

v.i. پاهاتن: خو: پېۋە: گرتن: ۱) فېرىوون.
won't (wōnt), = will not.

wonted (wun'tid, wōn'tid, wōn'tid), *adj.* (۱) باۋ: ئاسايى.
 (۲) پاهاتو: خو: پېۋە: گرتو: ھۇگ: فېر.

(۱) دلدازى: لەگەل: كەردن: خواستى: دل خواستى:
 دلدازەنى: ژن: خۇشەۋىستى: پېشانەن: (بە: نيازى: ھېنان).

(۲) ھەل: بۇ: دان: كۇشش: بۇ: كەردن: دواكەۋت:
 (She ~ed fame and money.)

(۳) تەكلىكەردن: ئى: پارانەۋە: ماستاۋ: بۇ: كەردن: ھەل: پىن: سەلمەندەن: دان.
v.t. (۱) دلدازى: لەگەل: كەردن: دل خواستى: (بۇ: خواستى: كەردن).

(۲) تەكلىكەردن: پارانەۋە: ھەل: دان: بۇ: پىن: سەلمەندەن:
 (۱) (pl.), دارستان: يېشە: يېشەلەن: چەنگەل.

(۲) دار: ئەۋ: بەشە: دەرەخت: كە: پەقە: ۋەك: قەدو: لەقەكاشى.
 (۳) دارۋەختە.

(۴) دارى: سووت: گزە: دارگزە: دارى: سووتاندەن. (ھەرەھا "firewood")
 (۵) شتى: دارىن: (۱) كەۋلە: بەرمىلى: شەراب: ... ھتە: (~ wine aged in).

(ب) تەختە: دارى: شت: لەسەر: لەتەكەردن: ۋەك: ھى: قەساب:
 (ج) ئامىرى: مۇسىقى: دارىن

adj. (۱) دارىن: لە: دار: دىروستىكراۋ: (۲) ھى: دار: پەرمەۋە: پىك: پىك: كەردن.
 (۳) دارستان: ئشېن: لە: دارستاندا: پوۋا: يا: ژىاۋ

(۱) دار: ئاشىن: دارى: سووتەنى: بۇ: ھېنان
v.t. دارى: سووتەنى: ھېنان

be unable to see the wood for the trees, نەبىيىنى شتى: گرتك
 لەبەر: ھى: ووردو: ئاگرەك: ھەلەسەنگەندى: گشتى: بارودۇخىك: بۇ: نەكران: لەبەر:

بايەخدان: بە: وورەشت.
 لە: بەرمىلدەيە: (مەي).

in the wood, لە: مەترسى: پزگارى: بوۋە:
out of the woods, [Colloq.], نېتر: لە: مەترسى: دەرچوۋە: لە: خەم: پەخسىۋ.

wood (wood), *adj.* [Archaic or Dial.], (۱) شیت
(۲) زور تووره؛ قوشقی.

wood alcohol, = methanol.

wood anemone, (۱) گولنه

woodbin (wood'bin'), *n.* سنووقی داری سووتنه.

woodbine (wood'bīn'), *n.* چۆره پروه کیکه له توخمی یاسمین.

wood block, (۱) کۆتیه دار

(۲) (۱) کلنیشی ههنگه نراو لهسەر دار (چایه مهنی).

(ب) وینهی دهرهینراو لهسەر نه م کلنیشیه.

wood-borer (wood'bôr'ēr), *n.* میرووی دار کونکرو دارخۆر.

wood-carving (wood'kärv'ing), *n.* (۱) دار ههنگهندن؛

نخش لهسەر دار ههنگهندن. (۲) پهیکر یا شتیکی وهما درووستکردن له دار.

woodcarver (*n.*).

wood-chat (wood'chat'), *n.* باندیه که له توخمی ریشۆله.

wood-chuck (wood'chuk'), *n.* مشکێ دهشت؛ گیاندارێکی

گرۆژهدیه له توخمی سمۆره. (روشی "marmot" بینه).

(ههروهها "ground hog").

wood coal, (۱) خهلوژی دار (۲) lignite.

wood-cock (wood'kok'), *n.* (۱) بالندهیکی دهنوک درێژی

مام ناوهندییه له توخمی قوراویله.

(۲) [Obs.] کسێکی ساویلکه و بێ میشتک.

woodcraft (wood'kraft', wood'kräft'), *n.* (۱) کارامیی و

چالاکێ له دارستان و دهشت و دهردا (وهک پاورکردن).

(۲) نیشی دار؛ شت درووستکردن له دار.

woodcut (wood'kut'), *n.* (۱) پارچه داری کلنیش لهسەر ههنگه نراو.

(۲) وینهی نه م کلنیشیه.

woodcutter (wood'kut'ēr), *n.* دارکەر

wooded (wood'id), *adj.* دارستاناوی؛ دار و دره ختاوی.

wooden (wood'n), *adj.* (۱) دارین؛ له دار درووستکراو.

(۲) ووشک؛ رهق؛ بێ ههستانه: (a ~ smile, stare, etc.).

(۳) بێ میشتک؛ کوده؛ کەر: (a ~ head).

wood engraving, (۱) پارچه داری نهخش لهسەر ههنگه نراو.

(۲) دار ههنگهندن؛ نهخش لهسەر دار ههنگهندن.

(۳) وینهی لهسەر نه م نهخشه وهرگیراو. (روشی "woodcut" بینه).

-wood-engraver (*n.*).

wooden-head (wood'n-hed'), *n.* [Colloq.], کسێکی کەر

بێ میشتک.

wooden-headed (wood'n-hed'id), *adj.* [Colloq.], کەر؛

بێ میشتک؛ کوده.

wooden horse, = Trojan horse # 1.

woodenware (wood'n-wâr'), *n.* دهفری دارین؛

قاپ و قاچاخی دار.

wood hyacinth, هاسی کێوی.

wood ibis, باندیهیکی قهراغ ناوه له حاجی لهقلهق دهکات.

woodland (wood'land'), *n.* دارستان؛ زهوی دار و درهخت و

دهوهناوی

adj. (۱) دارستانی؛ تاییهتی به دارستان.

(۲) له دارستاندا ژیاو یا پووو.

-woodlander (*n.*).

wood lark, باندیهیکی دهنگ خوشه له توخمی کلۆکوپه.

wood lot, پهله زهوی دار تیندا پوینراو بۆ برینهوه.

wood louse, شهسپێی دار؛ خلیزه؛ میروویهکی بچوکه له خاکی

شێزار و لهناو داری یزیودا دهژی. (ههروهها "pill bug", "sow bug").

woodman (wood'mæn), *n.* (۱) [Chiefly Bri.] دارستانهوان؛

کارگیرێ دارستان. (۲) دارکەر.

(۳) دارستان نشین؛ مرۆقی له دارستاندا ژیاو.

(ههروهها "woodsman").

wood-note (wood'nōt'), *n.* خویندنی مهلی ناو دارستان.

wood nymph, ("dryad" (ههروهها "hummingbird"), (۱) یوکی دارستان (نهفسانه).

(۲) جۆزیکه له ("hummingbird").

(۳) پهپولهی دارستان.

wood-pecker (wood'pek'ēr), *n.* دارکونکهر.

wood pigeon, (۱) کۆتری خهت له مل؛ کۆتری خال له مل.

(۲) کۆتره کێوییه خۆراوای نههریکایه.

لیژنه دار.

woodpile (wood'pīl'), *n.* تلیهی دار (بۆ کاغەز درووستکردن).

wood pulp,

wood rat, = pack rat.

woodshed (wood'shed'), *n.* کهپری داری سووتنه.

woodsman (woodz'mæn), *n.* (۱) دارکەر.

(۲) (۱) دارستانهوان. (ب) دارستان نشین. (۳) پاوکهری ناو دارستان

(۴) وهستای شتی دارین درووستکردن؛ شتی دارین درووستکەر.

(ههروهها "woodman").

wood sorrel, ترشۆکه؛ گیایهکی کێوییه که لاکه له سلق دهچن و

ترشه گولی سپی و سوورو نهرخهوانی و زهره دهگرێ.

wood spirit, = methanol.

woody (wood'zi), *adj.* دارستانی؛ له دارستان دهچن؛ وهک دارستان.

wood tar, قهترانی دار.

wood thrush, ریشۆلهی دارستان؛ باندیه که له کۆمهلهی ریشۆله.

wood-turning (wood'tūr'ning), *n.* خهپاتی دار؛ شتومه که له دار

درووستکردن.

-wood-turner (*n.*).

wood-waxen (wood'wak's'n), *n.* بنچکێکی گۆل زهرده جارن

پهنگی زهردی ئی دهگیرا.

wood wind, (۱) سازێ بای دارین؛ نامیزی مۆسیقی بای دارین.

(۲) (pl.), سازێ بای دارینی ساز و سهتوورێک (نۆزکێسترایهک) بهگشتی.

wood-work (wood'würk'), *n.* (۱) دارقاشی؛ نیشی دار.

(۲) شتومهکی دارین (بهتاییهتی هی ناو خانوو وهک دهراگاو لیواری پهنجهره و

پن پلێکانه و نهرده ... هتد).

-woodworker (*n.*).

wood-working (wood'wūr'king), *n.* دارقاشی؛ نیشی دار.

adj. هی دارقاشی: (a ~ tools).

wood-worm (wood'wūrm'), *n.* کرمی دار.

woody (wood'i), *adj.* (۱) دارستاناوی؛ دار و درهخت و دهوهناوی.

(۲) دارکی؛ داری؛ وهک درهخت پهقه: (a ~ plants).

(۳) [Rare]، دارستانی؛ تاییهت به دارستان. (۴) له دار دهچن.

-woodyness (*n.*).

wooler (wōō'ēr), *n.* داواکەر (دلداری، خوازیینی).

woof (wōōf), *n.* (۱) پۆ؛ پێسمانی باری پانی قوماش.

(روشی "warp", "weft" بینه).

(۲) قوماش؛ ته نراو؛ قوماشی چنراو.

woof (wōōf), *n.* (۱) وهره ی گپ؛ وهره ی دهنگ گهری سهگ.

(۲) دهنگێکی وهما.

woofer (woof'ēr), *n.* دهنگ گهره کهر (بهتاییهتی بۆ گهره کردنی

دهنگی نزمی له ره که لهسەر را دیق ... هتد).

wool (wool), *n.* (۱) بهرگن؛ کولک. (۲) خوری؛ پهشم.

(۳) قوماشی خوری؛ جل و بهرگی خوری.

(۴) تووکی کورت و لوی مرۆ (له پووی گالتهوه).

adj. خوری؛ له خوری درووستکراو

pull the wool over one's eyes, خهله تاندن؛ چاوه بستکردن؛

فریودان.

badly.; How should the statement be ~ed?)

at a word, به کسر دهستیجه.
be as good as one's word, به پیمان نهشکاندن؛ بهلین هیئانهدی.
big words, قسه ی زل؛ فسه؛ لاف و گه زاف.
break one's word, به پیمان نهشکاندن؛ بهلین نه میئانهدی.
by word of mouth, به دهی؛ به ده؛ به زار نک به نویسن.
cat one's words, به پیمان بونهوه؛ پاشگه زیبونهوه.
give one's word, بهلین دان؛ گفت دان؛ به پیمان دان.
hang on one's words, زور به ووردی گوئی لنگرتن.
have a word with, قسه لهگل کردن (به کورتی).
have words with, مشت و م لهگل کردن؛ شپه قسه کردن؛
دهمه قان بون.

in a word, به کورتی.
in other words, واتا؛ واته.
in so many words, بهین زیاد و کهم؛ ده قادهق؛ بهر مانایه.
man of his word, به پیمان نهشکین؛ به پیمان راگر؛ به گفت.
of few words, نه دیو؛ بن دهنگ.
of many words, زور و زور؛ زور بلی؛ مهلهوه.
take a person at his word, برو اینکرتن؛

بهوا به راستگویی کسین کردن و بهگوتیری نهوه جولا نهوه؛

(I took her at her word.)

take the words out of a person's mouth, قسه له ده ده میئان؛
وقت شتیک که به کیتی تر خه ریک بووه یا بهتما بووه بیلین.
the Word, قسه ی خوا (تینجیل و تورات و قورنان).
Upon my word, به شرهفم.
(upon) my word, پهحا؛ پمکو؛
word for word, ووشه به ووشه؛ ده قادهق؛

(a word for word translation)

wordage (wūr'dij), n. (۱) ووشه بهگشتی؛ ووشه.
(۲) ژماره یا سهرجه می ووشه؛

(The ~ of the document exceeds one thousand.)

(۲) درژداری؛ دروردی؛ درژداری؛ درژداری؛ درژداری.
(۴) داپشتن؛ شیهوی داپشتن یا ده برین؛

(His ~ showed his lack of knowledge on the subject.)

word-blindness (wūr'd'blind'nis), n. کویری خوند نهوه؛
نه خوشی بهکی میشکه ده بیته هوی شت بق نه خوینترانهوه.

-word-blind (adj.).

word-book (wūr'd'book), n. فهرهنگ؛ فهرهنگک.

word-deafness (wūr'd'def'nis), n. کهری قسه؛ نه خوشی بهکی
میشکه ده بیته هوی قسه تینه گیشتن

wordiness (wūr'di-nis), n. درژداری؛ زور و زور؛ درژداری؛
دور و دوری؛

wording (wūr'dij), n. داپشتن؛ ده برین؛ شیهوی داپشتن و ده برین؛
وشه ههلیژاردن و بهکار هیئان؛

(He liked the thought but not the ~.)

wordless (wūr'd'lis), adj. لان؛ نه دیو؛ بن زمان؛ بن دهنگ.

word of honor, بهلین؛ گفت؛ به پیمان؛ شرهف خواردن.

word order, رسته سازی؛ چوینتی دانانی ووشه له رسته دا بق مانا
به خشین؛ (چوینتی) رسته داپشتن. (ووشه ی "syntax" بیینه).

word play, (۱) repartee.

(۲) قسه یا ووشه ی دو مانا؛ یاری کردن به مانای جیاجیای ووشه.
(پیشی ده ورتن؛ "play on words"؛ (ووشه ی "pun" بیینه)

word square, چوارگوشه ی ووشه؛ چوارگوشه ی به که ووشه ی وها
پیکهاتوره که تیه کانی به ستونی یا به ناسوی بخوینترتهوه.

wordy (wūr'di), adj. (۱) ووشه یی؛ له ووشه پیکهاتور.

wool clip, بهرهمی سالانه ی خوری.
woolen, woollen (wool'on), adj. (۱) خوری؛ به شین؛

له خوری دروستکراو. (۲) قاییه تی به خوری و قوماشو جلی خوری.
n.pl. قوماشی خوری؛ جلوبه رگی خوری.

wool fat, = lanolin.

wool-fell (wool'fel'), n. = wool-skin.

wool-gathering (wool'gath'ēr-in), n. خیمال پلاوی؛
خیمال پرستی؛ دالغیلیدن.

adj. خیمال پلاو؛ خیمال پرستی؛ دالغیچی.

wool-grower (wool'grō'ēr), n. مری به خوریکر بو خوری به که ی.

wollen (wool'on), adj. = woollen.

woolly, wooly (wool'i), adj. (۱) به شینی؛ له خوری ده چین.

(۲) خوریای؛ به خوری داپوشراو. (۳) نرم؛ نرم و نول (خوارده می).
(۴) لیل (بیر) نابوون. (~ thinking).

(۵) بهرلا؛ له بروی بن یاسایی بهوه؛ بن یاسا: (~ wild and).

(۶) (pl.). مری (۲) جلی خوری (به قاییه تی جلی ژیرهوه).
n. -woolliness (n.).

woolly bear, جزره کریمکی تووکنه وک ته تلمیران.

wool-pack (wool'pak'), n. (۱) گونی خوری تیکراو.

(۲) فوره خوری؛ تا خوری (۳) پله هوری تهنگ.

wool-sack (wool'sak'), n. (۱) تووره که یا گونی خوری تیکراو.

(۲) [W-]. دوشه که له یکه سه روکی نهنجوومنی لوردکانی بهرله مانی
تینگیزی له سهری داده نیشتن. (ب) سه روکی بهتی نهنجوومنی لوردکان؛

پله ی سه روکی؛ نهنجوومنی لوردکان

wool shed, چهردخی خوری؛ خانووی که مری تیدا ده بریتتهوه
خوری به که ی ناماده ده کرئ بق فروشتن

wool-skin (wool'skin'), n. پیسته مری به خوری به که یهوه؛
کولی مری؛ مهروه ها "woolfell".

wool-sorters' disease, نه خوشی بهکی سنگه قوشی له وانه دهین
که بهرگن پاک ده که نهوه.

wool-stapler (wool'stap'ler), n. (۱) خوری فروش؛
بازرگانی خوری. (۲) خوری جیا که رهوه و پل پل کر

wooly (wool'i), adj. & n. = woolly.

woops (wōōps), interj. = whoops; oops.

woozy (wōō'zi, woo'zi), adj. (۱) ووپ؛ گیز؛ واق وورماو؛
سهر فی شیناو. (۲) گیزو دل تیکه لهاتو (به مزی عمرق خوارده نهوه)؛
سهرخوش.

-woozily (adv.); wooziness (n.).

wop (wop), n. [Slang]. نیتالی (له بروی سووکی بهوه)؛ به نه نیتالی.

Worcestershire sauce, سوسی ووسرشر سوسی تونون

تیره له سرکه و به هارات دروست ده کرئ و ده کرئ به گوشت و شتی وهاوه.
word (wūr'd), n. (۱) ووشه؛ واژه.

(۲) ووتنه؛ گوشتار؛ تینیینی. (May I say a ~ about that?)

(۳) دووان؛ ناخواتن؛ قسه؛ گفتوگو.

(۴) (pl.). دهی گوزانی؛ ووشه کانی گوزانی به که.

(۵) به پیمان؛ گفت؛ بهلین؛ (He's a man of his ~.)

(۶) فرمان (W~ came from the president.)

(ب) بهرله؛ نیشانه؛ ای نهینی؛ ووتی نهینی.

(۷) (the latest ~; no ~ from home) دهنگواس؛ هرا؛ بهیام.

(ب) قار؛ واترات. (W~ has it she is married.)

(۸) (pl.). دهمه قان؛ مشتومر؛ شهره قسه؛ ناوکی

(ب) قسه ی رهق. (~s were exchanged between them.)

(۹) [W-]. قسه ی خوا (تینجیل، تورات، قورنان). (the W~ of God)

v.t. ده برین؛ چوینتی ده برین یا داپشتن؛ داپشتن؛

(a carefully-~ed contract, letter, etc.; He ~s his thoughts

- (۲) دريژدای: دووردريژ: دريژدایندراو: دريژ:
(a ~ telegram, speech, article, etc.)
-wordily (adv.); wordiness (n.).
wore (wôr, wôr), past tense of wear.
work (wûrk), n.
(۱) کار: نیش: نیش وکار: رهنج: ناروق پشتن.
(۲) فرمان: نیش وکار: (به پاره، واتا که پئی دهژیت): (He's out of ~).
(۳) پيشه (His ~ is selling.)
(۴) (ن) نرک: (ب) نه ندهزی: نهم نرکه یا نیش: (a day's ~).
(۵) (ن) (pl.) کردار: (a person of good ~s).
(ب) (pl.) گشت بهرهمی ویزهیی نووسریک: نووسراوه کانی نووسریک:
(the ~s of Piramerd)
(ج) کار یا پروژهی نه ندهزایی (خانور، پرد، به ندهاو ... هتد).
(د) سهنگر: (ه) دهزوی و دروومان: نه قشکاری: نه خش و نیگار.
(و) بهرهمی هونری (تابلو، پهنگر ... هتد).
(۶) کهرهسی شت ئی درووستکراو (۷) (pl.) کارخانه: کارگه.
(۸) (pl.) پارچه نیشکهره کانی کاتژمیر.
(۹) شارهزایی نیش: کارامهیی: وهستایی: باش و خراپی نیش و نه نجهامه کی:
(good ~)
(۱۰) کف (خواردنه وی ترشاو).
(۱۱) وره گه یاندن (له مکهینه به کهره بۆ یه کینگی تویا له پارچه ی مکهینه به کهره
بۆ پارچه یکی تن (فیزیا).
(۱۲) کاری خیز (تاین): نیشی باش: چاکه.
adj.
(۱) هی نیش: (clothes ~).
(۲) بۆ نیش به کارمهینراو: هی بار یا نیش: (oxen ~).
v.t.
(۱) نیشکردن: کارکردن: ره نجهان: ناروق پشتن: کوشش کردن.
(۲) فرمان کردن: نیشکردن (به پاره وک مووچه خور یا کرنگان).
(۳) کارکردن (مکهینه): گهران: (The machine doesn't ~).
(۴) ترشان
(۵) سهرکه وتوو بوون: کاریگر بوون: سهرگرتن: (The plan ~ed).
(۶) کارتیکردن (The plea for help ~ed on their compassion).
(۷) شیلان (همویر، همنم ... هتد).
(۸) فرین: چار، ماسولکه ی دهم وچاو ... هتد: کرژبوون: لهزین:
(His face ~ed with emotion.)
(۹) وا ئی هاتن (به هینان و بردن زور جولاندن):
(The door ~ed loose.)
(۱۰) کون تیکردن: پنگه بۆ خۆ کردنهوه:
(Her elbow had ~ed through her sleeve.)
(۱۱) شل بوونهوه و لیکترازانی گوريس و زنجیری کهشتی له زهبری بابوژدان.
v.t.
(۱) بوون به هژی: هینانه دی: (His idea ~ed harm).
(۲) دارشتن: گه لانه کردن.
(۳) چنن: دهزوی و دروومان کردن: نه قشکاری کردن:
(She ~ed the sweater.)
(۴) لیکدانهوه (کیشه ی بیرکاری): شیکردنهوه.
(۵) نیگارکیشان: وینه کیشان.
(۶) شیلان (to ~ the dough well).
(۷) هینانه سهر باریکی تاییه تی به جولاندنهوه:
(They ~ed the knot loose.)
(۸) کیندن: خوش کردن (زهوی): (to ~ the soil).
(۹) خستنه گهر: خستنه کار: نیشپیکردن.
(۱۰) ترشاندن.
(۱۱) نیشپیکردن (کرنگان): (He ~s his men very hard).
(۱۲) کارتیکردن (به قسه ی منجه که شتی وه):
(~ him to your way of thinking.)
(۱۳) وورژاندن: هینانه جوش (She ~ed herself into a rage).
(۱۴) گه پشته نامانجیک یا بارودخیک به هه لاندان: پئی بۆ خۆ دزینمهوه

- (They ~ed their way out of the wood.)
(۱۵) نیش تیدا کردن:
(The peddler who ~s our street is a good salesman.)
(۱۶) [Colloq.] به کارمهینان بۆ مهبست و نامانجی خۆ:
(~ your connections.)
(۱۷) [Colloq.] هه لخته تاندن: فیل لیکردن: گزی لیکردن.
at work,
get the works, [Slang],
به نیشکهره کانی نیش دهکات: خهریکه.
به ناشرینه له گه لدا پهفتار کران:
چه سینه نهوه.
give someone the works, [Slang],
(۱) کوشتن.
(۲) تووشی گنجیل کردن: چه ساندنهوه.
make short (or quick) work of,
به پهله کردن یا خواردن: زوو براندنهوه یا سهرکردن به گزهدا.
out of work,
the works, [Slang],
(۱) هه موو شتیک:
(We had the works, from appetizer to dessert.)
(۲) چه ساندنهوه: نازاردان.
work away (on),
خهریکی کار بوون.
work in (or into),
(۱) تیکستن: جینگه کردنهوه:
(He worked a few jokes into his lecture.)
(۲) کات بۆ دزیننهوه (بۆ بیهین ... هتد):
(The doctor was very busy, but said he would try to work me in late in the afternoon.)
work in with,
گونجان: سازان
(My plans did not work in with hers.)
work off,
(۱) دانان (قهلهوی ... هتد): له کۆل خۆ کردنهوه (به وهرزش):
(We worked off the heavy meal by walking two miles.)
(۲) نیش کردن له باتی: قهرز پاکردنهوه به نیش له باتی پاره:
(He worked off his debt, by working over-time.)
(۱) کارتیکردن.
(۲) پئ سه لماندن: هه ولئ پئ سه لماندن دان.
work out,
(۱) هاتنه دهرهوه.
(۲) هیچ تیدا نه مپشته نهوه (کانگه).
(۳) قهرز پاکردنهوه به نیش له باتی پاره.
(۴) هینانه دی: کردن: جینه جیکردن.
(۵) چاره سهرکردن: چاره کردن: (to work out a problem).
(۶) لیکدانهوه (به ژماردن): (۷) سهرگرتن: پنگه وتن: سازان.
(۸) بوون به هژی: (۹) کردنه نهوه نهوه.
(۱۰) نه خشه کیشان: پیلان دانان: دانان:
(They worked out a plan of action.)
(۱۱) خستنه کار.
(۱۲) وهرزش کردن: (I'm working out every day).
work over,
(۱) دووباره کردنهوه: سهرله نوئ کردنهوه.
(۲) [Slang], لیدان: بیرازکردن: کوتان: زور تیه لمان و نازاردان:
(The gang had worked him over.)
work up,
(۱) بهر بهر بهر زووننهوه یا پینشکهرتن:
(In just a few years he worked his way up and became chairman of the board.)
(۲) ئی درووستکردن: گه لانه کردن: دارشتن.
(۳) وورژاندن (هست، برسیستی ... هتد): هینانه جوش.
(۴) نه خشه کیشان: پیلان دانان.
(۵) فیربوون.
workable (wûr'ka-b'l), adj.
(۱) نیشی تیدا دهکری: چاک دهکری:
خوش دهکری (زهوی): چۆن بوسترئ وهای ئی دهکری:

workaday

(~ soil, material)

(۲) کرده‌نی؛ کرداری؛ ده‌مین‌رته دی؛ کاری پئی ده‌کری:

(a ~ plan or scheme)

-workability (n.).

workaday (wūr'kə-dā'), adj. (۱) هی بۆزانی نیش.

(۲) ئاسایی؛ پۆژانه؛ ئاتییه‌تی: (this ~ world, life, thing, etc.).

workbag (wūr'kə-bag'), n. تووره‌کە نیش (به‌تاییه‌تی هی ده‌ریو).

ده‌زوی نه‌خشکاری.

workbench (wūr'kə-bench'), n.

میزی کار؛ دارتاشی.

مه‌کینه‌چیتی ... هتد.

work-book (wūr'kə-book'), n. (۱) ده‌فتەری مه‌شقی قوتابی.

(۲) په‌په‌رونامه. (۳) کارنامه. (۴) ده‌فتەری ئه‌و نیشانه‌ی که‌سێک ته‌واوی

کردوه‌و ته‌وانه‌یش که‌ نیازی مه‌یه‌ بیکات.

work-box (wūr'kə-boks'), n. سنوونی کار (بۆ مه‌لگرتنی ده‌ریو).

ده‌زوی نه‌خشکاری.

work-day (wūr'kə-dā'), n. Also working day, (۱) بۆژی کار.

(نه‌ک هی پشوو یا مه‌ینی): بۆژی نیش کردن.

(۲) سه‌رجه‌می ساتی نیشی پۆژانه: (an eight-hour ~).

adj. = workaday.

worker (wūr'kər), n. (۱) کرێکار؛ کارگر؛ په‌نجده‌ر؛ په‌نجده‌ر.

زه‌حه‌مه‌نیش (۲) مه‌نگو میژوله‌ی نیشکار.

work-farm (wūr'kə-fārm'), n. کێلگه‌ی پارگرتنی ته‌وانکارانی.

ته‌وانی بچوک و نیش پئی کردنیان.

workfolk (wūr'kə-fōk'), n. Also workfolks, چینی کرێکار؛

چینی جوتیار؛ چینی زه‌حه‌مه‌تکیشان.

work force, (۱) گشت کارگرانی کارگه‌یه‌ک.

(۲) هیزی نیشکاری وولات؛ کرێکارانی وولاتیک به‌گشتی؛ مه‌مو ته‌وانه‌ی نیش

ده‌کەن و ده‌توان نیش بکەن.

work-horse (wūr'kə-hōrs'), n. (۱) مارگر.

(۲) [Colloq.] که‌ری بار؛ (۱) که‌سێکی زۆر نیشکار؛ که‌سێکه‌ که‌ زۆریه‌ی ئه‌و

نیشه‌ ده‌کات که‌ دراهه‌ به‌سه‌ر تاقمه‌کیدا. (ب) ئوتومبیلێک یا مه‌کینه‌یه‌کی

زۆرباش و به‌رگه‌گر.

work-house (wūr'kə-hous'), n. (۱) کارگه‌ی بچوک و مه‌رشه.

(۲) ته‌مه‌خانه؛ مه‌ژارخانه (له‌ ئینگلتەره‌ که‌ ئه‌وه‌ی ته‌وانی نیشی پئی ده‌کری).

(۳) به‌ندخانه‌ی ته‌وانکارانی بچوک و نیش پئی کردنیان.

working (wūr'kɪŋ), adj. (۱) نیشکار.

(۲) هی نیش کردن: (a ~ day; ~ clothes).

(۳) کار جینه‌جینکار؛ ئه‌وه‌نده‌ مه‌یه‌ که‌ کاری پئی به‌ری به‌په‌وه‌:

(They have a ~ majority in the parliament;

She has a ~ knowledge of English.)

(۱) هی بناغه‌یی؛ گه‌لانه‌کراو: (a ~ hypothesis).

(۲) ده‌فری (چاو، ماسوله‌کی له‌ش).

n. (۱) نیش؛ کار (۲) شێوه‌ی نیش کردن (۳) چاره‌کردن.

(۴) (pl.) مه‌لکه‌ندن یا لێدان (کان). (۵) ترشان.

(۶) خۆ به‌کیش کردن؛ به‌ زه‌حه‌مه‌ت پۆیشتن.

(۷) فرین؛ چاو، ماسوله‌کی ده‌م و چاو و له‌ش.

working capital, (۱) سه‌رمایه‌ی کار؛ ئه‌و سه‌رمایه‌یه‌ی پێویسته‌ بۆ

به‌په‌روه‌بردنی ده‌زگایه‌کی بازگانی یا پێشه‌سازی ... هتد.

(۲) سامانی ده‌زگایه‌ک پاش ئی ده‌رکردنی قه‌ره‌زگانی؛ مه‌یه‌ی پاسته‌قینه‌ی

ده‌زگایه‌ک (۳) سه‌رمایه‌ی به‌ ده‌سته‌وه‌؛ ئه‌و سه‌رمایه‌یه‌ی ده‌زگایه‌که‌ که‌

ده‌توانی به‌کسه‌ر به‌ره‌وهرێ و بکری به‌ پاره‌؛ پاره‌ی په‌ق.

working-class (wūr'kɪŋ-klas', wūr'kɪŋ-klās'), adj. چینی.

کرێکار؛ تاییه‌تی به‌ چینی په‌نجده‌ران.

working class, چینی کرێکار؛ چینی په‌نجده‌ران.

working-day (wūr'kɪŋ-dā'), adj. هی نیش؛ هی بۆزانی نیش.

world

working day, = work-day.

working drawing, نه‌خشه‌ی کار.

working-man (wūr'kɪŋ-man'), n. کرێکار؛ په‌نجده‌ر؛ کارگر؛

نیشکار.

working papers, به‌لگه‌نامه‌ی نیش.

working-woman (wūr'kɪŋ-woom'an), n. ژنی نیشکار.

workless (wūr'kɪs'), adj. بێ نیش؛ بێ نیش‌وکار؛ به‌تان.

workload (wūr'kɪlōd'), n. کار یا نه‌رکی جینه‌جینکار له‌لایه‌ن.

کرێکارێک یا ده‌سته‌یه‌ک کرێکاره‌وه‌ له‌ ماوه‌یه‌کی تاییه‌تیدا؛

نه‌رکی به‌سه‌ردا دراو بۆ ته‌واوکردن له‌ ماوه‌یه‌کی تاییه‌تیدا.

workman (wūr'kɪmən), n. (۱) کارمه‌ر؛

(۲) پێشه‌کار؛ پێشه‌ساز: (a creative ~).

workmanlike (wūr'kɪmən-lik'), adj. Also workmanly,

(۱) له‌ پێشه‌کار هاتوو؛ بۆ پێشه‌کار شیوا.

(۲) کارمه‌ر؛ وه‌ستایه‌ن؛ پێک‌و‌پێک: (~ pottery).

adv. به‌ کارمه‌ری.

workmanship (wūr'kɪmən-ship'), n. (۱) کارمه‌ری؛ وه‌ستایی؛

شاره‌زایی نیش. (۲) باش و خراپی نیش و نه‌جامی؛

[articles of excellent (or poor) ~]

(۳) نیش؛ به‌ره‌می کار: (The bookcases are my ~).

workmen's compensation, بیمه‌ی کار؛ بیمه‌یه‌که‌ ئه‌و که‌سانه‌

ده‌گرتنه‌وه‌ که‌ له‌سه‌ر کار ئازاریان پئی ده‌گات، برینه‌دار ده‌بن، یا نه‌خۆش ده‌کەن.

work of art, (۱) به‌ره‌می هونه‌ری (به‌تاییه‌تی تابلۆ و په‌یکه‌).

(۲) کارێک یا به‌ره‌مه‌نی جوان و نایابی هونه‌ری (په‌یکه‌رتاشی، خانوسازی،

نیگارکێشی، شانۆگه‌ری، گۆرانی ... هتد)؛ شتیکی زۆر جوان کراو.

work-out (wūr'kɪ-out'), n. (۱) مه‌شقی وهرزش؛

یاری (بۆ ته‌ندرووستی). (۲) نه‌رکیکی گران.

work-people (wūr'kɪ-pē'pl'), n.pl. کرێکاران؛ کارگران؛

په‌نجده‌ران.

work-room (wūr'kɪ-rōom', wūr'kɪ-room'), n. ژووری کار.

work-shop (wūr'kɪ-shop'), n. (۱) کارخانه؛ کارگه‌.

(۲) کۆپیه‌که‌ ده‌بسترێ بۆ لیک‌و‌لینه‌وه‌ی یاسیکی تاییه‌تی؛

(a ~ in short-story writing; a poetry ~)

worktable (wūr'kɪ-tā'b'l'), n. میزی کار.

workweek (wūr'kɪ-wēk'), n. هه‌فته‌ی نیش؛ سه‌رجه‌می سات یا

پۆژی نیش له‌ هه‌فته‌یه‌کدا: (a 40-hour ~; a five-day ~).

work-woman (wūr'kɪ-woom'an), n. کرێکاری ژن؛ په‌نجده‌ری ژن.

world (wūrld), n. (۱) سه‌ره‌مه‌ن؛ زه‌مه‌ن. (۲) جیهان؛ گیتی؛ دنیا.

(۳) خه‌لکی مه‌مو جیهان. (۴) گه‌ردوون.

(۵) (a) به‌شیکی جیهان یا سه‌ره‌مه‌ن: (the Western W~).

(ب) چه‌رخێ میژوو: (the ancient ~).

(ج) جیهان: (the animal ~).

(د) جیهان؛ مه‌ودای چالاکی‌یه‌کی تاییه‌تی: (the music ~).

(۶) مه‌لوێست و به‌روپاو شاره‌زایی که‌سێک. (His ~ is narrow.)

(۷) (a) ژانی ئه‌م جیهانه‌؛ ژانی کۆمه‌لاه‌یه‌تی نه‌ک ژانی؛ ئه‌مه‌ و دنیا.

(ب) ئه‌وانه‌ی به‌ ته‌نگ ژانی ئه‌م دنیا‌یه‌وه‌ دێن نه‌ک ئه‌وه‌ و دنیا، واته‌ دوا‌ی مردن.

(A) زۆر؛ نیج‌کار زۆر: (The rest did him a ~ of good; There is a ~ of difference between them.)

(۹) ئه‌ستێره‌؛ ئه‌ستێره‌ی گه‌پۆک.

bring into the world, مه‌دا‌به‌وون؛ بوون؛ مه‌تانه‌ دنیا‌وه‌.

come into the world, له‌دا‌به‌وون؛ هاته‌ دنیا‌وه‌.

for all the world, (۱) بۆ مه‌ج شتی که‌ له‌ دنیا‌دا؛ بۆ مه‌مو دنیا؛

(I wouldn't do it for all the world.)

(۲) ده‌قاوه‌ق؛ بێ که‌م‌زیا‌د؛ به‌ ته‌وا‌ی.

in the world, (۱) له‌ سه‌ره‌مه‌ندا؛ له‌ جیهان‌دا؛ هه‌ر شوێنێک.

(۲) هیچ هرگز
(*I never in the world would have believed such a lie.*)

(۳) نهری نوره؛ نهری پیم نالی؛ نهری
(*Where in the world did you find that funny shirt?*)

دادگای جیهانی ناکوکی نیو دوله تان دهرنیتوره.
worldliness (wūrl'd'li-nis), *n.* جیهانیت؛ تایه تیتی بهم

جیهانه (۲) خوشی جیهان پرستی؛ خوشی دنیاخوازی؛ جیهان پرستی.
(۳) دنیا دیدیه؛ شاره زایمی کاروباری ژان و جیهان.

worldling (wūrl'd'liŋ), *n.* کسینکی خوشی جیهانی پرست؛
خوشی جیهانی خوارک؛ جیهان پرستیک.

worldly (wūrl'd'li), *adj.* (۱) جیهانی؛ تایه تیتی بهم جیهانه نک به
جیهانی نایی و ناسمانی و نوره و دنیا یی. (۲) خوشی جیهانی پرست؛
خوشی جیهانی خوار؛ جیهان پرست؛ خوشی پرست.

(۳) دنیا دیدیه؛ شاره زای ژان و کاروباری جیهان؛ تیگیشتور.
خبریکی کاروباری.

worldly-minded (wūrl'd'li-min'did), *adj.* جیهان؛ جیهان پرست؛ بیرکهره له لم جیهانه نک نایی و دای مردن.
دنیا دیدیه؛ تیگیشتور؛

worldly-wise (wūrl'd'li-wiz), *adj.* شاره زای ژان و کاروباری جیهان.
هیزی جیهانی؛ وولاتیکی نوره نده به هیز که کارکاته

world power, سهر کاروباری جیهانی و نیو دوله تان.
پرسته یاری سالانه ییسیول

world series, زور کرنگ.
world-shaking (wūrl'd'shā'kiŋ), *adj.* دنیا هینره له ریزن: (*a ~ event*).

World War, جهنگی گیتی؛ شاری جیهانی.
world-weary (wūrl'd'wēr'i), *adj.* له ژان بیزار؛

تاقمت له ژان چو
-world-weariness (*n.*).
world-wide (wūrl'd'wid'), *adj.* جیهانی؛ سهراسهری جیهان؛

گشت جیهان.
worm (wūrm), *n.* کرم (۱)

(۲) کسینکی پیسی بۆگن؛ کسینکی میچ و پیوچ
(۳) شتیک یهک کرم (وهک ددانی برغوی).

(۴) هیزیکی زیانه خشه که له ژیره وه به نهینی شت دادوره شین و بڼ که
دهکاتر ده خواتوره: (*the ~ of conscience*).

(۵) Archimedean screw (h) .
(ب) برغویه کی خولاره به که ددانه کانی له ددانه کانی چرخیک گیر ده بی.

(۶) نه خوشی کرمی ریخوله و سک. (۷) lytta .
به پینچا وینچ ریشتن.

v.i. (۱) به پینچا وینچ به فیل چوونه ژوره وه؛ به زولیتی جیه جینکردن.
v.t. (۲) به فیل قسه ئی دهره تان؛ به قسه ی خوش و منچکه منچکه نامانچی خز
هینانه دی (۳) ریخوله یا سک پاکردن وه له کرم.

(۴) بهن نالاندن له گوریس و پته وه بۆ سفت کردنی (کهشتیوانی).
worm-eaten (wūrm'ēt'n), *adj.* کرم خواردو؛ کرمای؛

کرم؛ کرمول؛ کرم تیداو؛ سنگانای. (۲) داپزاو؛ داوه شاو؛ گهنیو.
(۳) پریووت؛ کۆن؛ باونه ماو.

تیمانی پینچا وینچ. (هر وهما "snake fence")
worm fence, **worm gear**, worm wheel (۱) .

(۲) چرخکی دانداری برغوی ددان لیک گیربوو.
worm-hole (wūrm'hōl'), *n.* کونه کرم

worm-root (wūrm'rōot', wūrm'root'), *n.* گیایه که ره گمهی
دهرمانی کرمی ئی دروست ده کری.

worm wheel, چرخیکی دانداره ددانه کانی له برغوی خولاره وه
گیر ده بی

wormwood (wūrm'wood'), *n.* (۱) نه فستقین؛ پوه کیکه دهرمان و
خواردن وه یه کی تالی مستکهری ئی دروست ده کری.

(هر وهما "absinthe").

(۲) به سهره تیکی زور ناخوش و تالو پیسواکه؛ تالی؛ ناخوشی.

(۱) کرم خواردو؛ کرمای؛ کرمول؛ کرم؛
wormy (wūrm'i), *adj.* سنگانای: (*a ~ apple*).

(۲) له کرم ده چن؛ وهک کرم وایه.

(۳) پیس؛ نۆم (مروءه، کرده وه).

worn (wōm, wōm), *past participle of wear.*
adj. (۱) کۆنه. (ب) دپاو؛ شپا؛ سوواو:

(*~ tires, clothes, etc.; a ~ pocket*)
(۲) ماندو؛ هیلاک؛ پهککه و توتو؛ بڼ تین؛ گفت.

(۳) پریووت؛ کۆن و بار نه ماو (پروا، نوکته، ووته ... هتد).

(۱) دپاو؛ شپو وپا؛
worn-out (wōm'out', wōm'out'), *adj.* شپا؛ زور کۆن: (*a ~ suit*)

(۲) زور ماندو؛ زور هیلاک؛ پهککه و توتو؛ گفت.

worrimment (wūr'i-mōnt), *n.* [Colloq.], = worry.
(۱) ناخوش (بارودوخ، کیشه):

مایه ی مرق و دلهره زایی؛ بیزارکهر: (*a ~ problem, situation, etc.*)

(۲) مامه خمه؛ خهفت خور؛ مرق خور.

(۱) (۱) ددان تڼ گیراند و پاکیشان په پیتا پیتا؛
worry (wūr'i), *v.t.* گانزیکرتن و پاته کاندن: (*a dog ~ing a bone*).

(ب) یاری پیکردن (به زمان)؛ هینان و بردن په پیتا پیتا:

(*He was ~ing a sore tooth with his tongue.*)
(۲) په سترکردن؛ بیزارکردن؛ سهرکونکردن:

(*Don't ~ me with your complaints.*)
(۲) تووشی مرق کردن؛ تووشی خه و خهفت و دلهره زئی کردن

v.i. (۱) ددان تڼ گیران و پاکیشان په پیتا پیتا.
(۲) مرق خواردن؛ خهفت خواردن؛ خه خواردن.

(۳) (*~ along; ~ through*)، دهربردن به هر چو تیک بڼ؛ همولدان؛
هملکردن به گران: (*to ~ through a problem*).

(۱) مرق؛ خهفت؛ دلهره زه؛ دهری سهری؛ دلهره پوکی؛ خه؛ خه خواردن. *n.*
(۲) هوی خه و خهفت؛ هوی مرق و دلهره زئی

-worrier (*n.*).
worry-wart (wūr'i-wart'), *n.* [Colloq.], مامه خمه؛

کسینکی زور مرق خور

worse (wūrs), *adj.* [comperative of bad, ill], خراپتر؛
به دتر؛ گه دتر؛ گهنگتر؛ ناپه سهندتر:

(*John is bad but his brother is ~.*)
(۲) نه خوشتر؛ خراپتر (تهندرووستی).

adv. (۱) به شیه ویه کی خراپتر؛ خراپتر:
(*You're playing much ~ than you did yesterday.*)

(۲) زیاتر: (*It's raining ~ than ever.*)

(۳) نه خوشتر؛ خراپتر (تهندرووستی).

n. شتیک یه کی خراپتر یا ناپه سهندتر؛ بارودوخیکی خراپتر.
کهتر نا؛ باشتار؛ زیاتر:

none the worse,
(*I will like you none the worse if you speak frankly.*)

worse off, خراپتر (گوزهران)؛ هژارتن:
(*He has lost his job and is worse off than ever.*)

worsen (wūr's'n), *v.t.* خراپترکردن.
v.i. خراپتره وین؛ به ره و خراپی پوشتن.

worser (wūrs'ēr), *adj. & adv.* = worse.
worship (wūr'ship), *n.* (۱) پرستی؛ خواهرستی:

(*A mosque is a place of ~.*)
(۲) پوژو خوشه و یستی به کی ئیجگار زور؛ پرستی:

(*hero ~; the ~ of success*)
(۳) شتیک یه پرستار یا زور پوژو ئی گیارو.

worshiper, worshipper

- (۴) [Chiefly British]. خاومن شکو: بۆ دادومرو کاربدهستی بهزی تر
بانگ کردن (Obs.) ۵: گمورهیی بهری شکو.
- v.t. (۱) پهرستن: خواهرستن. (۲) زور پزیرگرتن و خوش ویستن: پهرستن.
v.i. خواهرستن: بهرستن
- worshiper, worshipper (wū'rship-er), n. خواهرستن: پهرستن
- worshipful (wū'rship-fəl), adj. (۱) هست به خواهرستن کرد: (۲) [Chiefly British]. خاومن شکو: بۆ دادومرو کاربدهستی
پزیرگر. (۳) خاومن شکو: بۆ دادومرو کاربدهستی
بهزی تر بانگ کردن
- worshipfully (adv.); worshipfulness (n.).
- worst (wūrst), adj. | superlative of bad, ill | خراپترین:
به دترین: گه دترین: گهنگترین: ناخوشتترین: ناپهسه دترین.
- adv. به خراپترین و ناپهسه دترین شیوه.
n. خراپترین و ناپهسه دترین شت.
- v.t. بهزاندن: بهسردا زالیون (He ~ed his enemies.)
at (the) worst, له خراپترین حالتدا: نهگه هر زور خراپ بوو:
پیری نوییری (له باری خراپی یهوه)
get the worst of it, بهزین: دوزاندن: شکار: ژیرکوتن
give one the worst of it, بهزاندن: بهسردا زالیون
if worst comes to worst, نهگه خراپترین شت بوو بدات:
له خراپترین حالتدا: نهگه شت هر نیجگار خراپ بوو.
نیجگار زور زور (in) the worst way, [Slang].
- worsted (woos'tid, woor'stid), n. (۱) پرسی خوری تور و باش.
(۲) قوماشی سفت و تورتی له پرسی دروستکار.
- adj. له پرسی خوری تور و باش دروستکار: (~ cloth).
wort (wūrt), n. ناوجوی ترشا و (که بیردی ئی دروست دهکری).
wort (wūrt), n. گیا: پوهه: گیای بوز خوش:
(spleenwort, liverwort)
- worth (wūrth), n. (۱) بها: نرخ: بایی
(۲) بایه: گرگی: کله: به بایه خی.
(۳) بایی نهونده: بایی: (a dollar's ~ of sugar).
(۴) سامان
- adj. (۱) شایان: شایسته: شایانی نهویه: دهینتی: هل دهکری.
(۲) بایی نهونده: نهونده دهینتی یا هل دهکری.
(۳) نهونده: پاره یا سامان هیه.
for all one is worth, به هممو توانایه کهره: بهوپیری تواناره.
put in one's two cents worth, پای خو دهربرین.
worth (wūrth), v.i. [Archaic]. بهسهرهاتن: ئی پودان: ئی هاتن
worthiness (wūr'thi-nis), n. بهنرخ: بهبایه خی: نرخ: بایه خی:
هینان: ههنگرتن: شایان بوون.
- worthless (wūrth'lis), adj. (۱) بئ سوود: بئ نرخ: هیچ ریوچ:
بئ کله: بئ فەر: هیچ ناهینیت. (۲) خویری: ناله بار: هیچ: بئ نرخ: بئ پزیر.
-worthlessness (n.).
- worthwhile (wūrth'hwil'), adj. بهکله: بهسوود: بهنرخ:
به بایه خی: دهینتی: (a ~ book, project, idea, effort, etc.).
- worthy (wūr'thi), adj. (۱) بهنرخ: بهکله: بهسوود: بهبایه خی.
(۲) بهپزیر: شایسته: پزیر: لیاقت: (a ~ fellow).
(۳) شایانی نهویه: (an organization ~ of support).
n. کهسیکی بهپزیر و بناوبانگ: کهسیکی لیاقت.
- worthily (adv.).
- wot (wot), [Arch.], first and third person singular, present indicative of wit.
- would (wood), past tense of will, (۱) نهگه: به معرچیک:
(I ~ write if you ~ reply.)
(۲) ویستن: ناره زووکردن: همزکردن: (What ~ you?)

wrap

- (۲) خۆزگه: بریا: (W~ that she were still here.)
(۴) نیازی کردنی شتیک له دواپزدا: (He said he ~ bring it.)
(۵) تکایه: دهوتانی: (W~ you help me, please?)
جۆره پوهه کیکه: (همروه ها "weld")
وا همزگر یا خو پیشانده:
خواستیار: (a ~ actor, artist, leader, poet, etc.).
- would (wōld), n.
would-he (wood'bē'), adj.
wouldn't (wood'nt), = would not.
wouldst, wouldest (woodst), [Archaic], second person singular of will.
wound (wōond), n. برین: زام.
v.t. بریندارکردن: زامدارکردن.
v.i. برینداربوون: زامداربوون.
- wound (wound), past tense and past participle of wind.
wounded (wōon'did), adj. بریندار: زامدار:
(a ~ soldier; ~ pride)
n. (the ~), برینداران: بریندارهکان: زامداران.
wove (wōv), past tense and past participle of weave.
woven (wōv'n), past participle of weave.
wow (wou), interj. پهحها! پهکوکا! بهبهبه! روتیه که خوشی,
سهرسامی, نازار... هتد دهرده پزیر: (W~! look at that!)
(۱) شتیکی زور سهر.
(۲) شتیکی زور سهرکهوتو: سهرکهوتنیکی تهاو.
v.t. [Slang], سهرسوپماندن و دلفاندن به کرداری سهر سهر:
(The gymnast ~ed the spectators.)
wow (wou), n. جیاوازی یهکی کهم له بهری و نزمی گورانی و موسیقای
تۆمارکراو.
- wowser (wou'zēr), n. دهمارگیرنی نایانی نوستورال.
wrack (rak), n. (۱) ویرانکردن: ویرانی: فوکان: لهناچوون: تیکدان:
کاول بوون: (to bring to ~ and ruin).
(۲) کهشتی تیکشکاو: لاشی کهشتی تیکشکاو.
(۳) گیای دهریایی پامالراوه سهر کهناری دهریا.
(۴) [Scot. & Dial.], گیا: گژوگیا.
- v.t. ویرانکردن: کاول کردن.
v.i. ویران بوون: کاول بوون.
wrack (rak), n. پلهههیری بایردو: (همروه ها "rack")
wraith (rāth), n. تارمایی کهسیکه که پیش یا پاش مردنی بینرایی:
تارمایی: خن.
- wrangle (ran'g'l), v.i. شهره دهنوک کردن: شاته شات کردن:
مشت و مرکدن به دهنگی بهز.
- v.t. (۱) شهره دهنوک کردن: شاته شات کردن: مشت و مرکدن به دهنگی بهز.
(۲) پاپنجانی ره شهوولاخ و وولخی بهز.
شهره دهنوک: شاته شات: دم قره: دهمه قانی: مشت و مرکدن.
n. (۱) (هز له) شهره دهنوک کمر:
مشت و مرکدن: شاته شاتکمر.
(۲) پاپنجکری ره شهوولاخ و وولخی بهز: کاوبیز که نهه نیشه که بهتی.
(۳) قوتابی پلهی هره بهری پشتهی بیرکاری زانکوی کامرج.
- wrap (rap), v.t. (۱) تیومپنجان:
(She ~ped her coat about her.)
(۲) داپوشین.
(۳) پینچانه: (She ~ped the gift in colorful paper.)
(۴) شاردنه: داپوشین: کردن به ژنره:
(The housetops were ~ped in smoke.)
(۵) تیومنالاندن: (She ~ped her arms around him.)
(۶) تیدا نو قوم بوون (مهجان): کهوتنه ناو:
(~ped in grief; ~ped in thought)

wrap-around

- v.t.** تېۋەنلاش؛ با خواردن بە دەۋردا:
(*The flag ~ped around the pole.*)
n. ۱) عابا؛ دەستمال؛ چارۋىكە؛ سەرىۋىش؛ بەرگى ئاۋدامانى سەرۋە؛ كۆلۈنە؛
۲) بۇت (۲) بەتلى؛ پەتۋ؛ (۲) كاغەزى شت پىچانەۋە.
(*The plans were kept under ~s.*)
بە سېنى ھېشقىنەۋە؛ ئاشكارا نەكردن؛ شاردنەۋە؛
نەكردان (*They kept the plans under wraps.*)
wrap up, كۈتايى پىن ھېنان؛ دوايى پىن ھېنان؛ بىرەنەۋە;
(*to wrap up a discussion, speech, meeting, etc.*)
wrap up in, ۱) زۆر پىنۋە خەرىكە بوۋن (ئىش؛ بىرەنەۋە... ھەت).
۲) دەست تېدا بوۋن (پىلان)؛ پىنۋە بوۋن (تاۋانكارى)؛ تېۋەگىلان.
wrap-around (rap'ə-round), n. عابا؛ دەستمال؛ سەرىۋىش؛
چارۋىكە؛ بەرگى ئاۋدامانى سەرۋە؛ كۆلۈنە.
wrapper (rap'ər), n. ۱) پىچەرەۋە.
۲) كاغەزى شت پىچانەۋە؛ تېپىنج؛ كاغەزى شت تېۋەپىچان؛ (*a candy ~*).
۳) كاغەزى پىچەرەۋە؛ كۆڭۈرۈ پۇرۋانەمەي بە پۇستە ئىزدەر.
۴) [Chiefly British]، بەرگى كاغەزى بەرگە كىتىپ (كە بىرەنەۋە) بە
كاغەزىكى نەستۇرور قايىم بىرەنەۋە. ۵) كاغەزى جگەرەۋە سىگار.
۶) رۇبىي ژانە؛ بەرگى لە خۇۋە پىچەرەۋە.
wrapping (rap'ing), n.pl. كاغەزى شت پىچانەۋە.
wrapping paper, كاغەزى شت پىچانەۋە.
wrapt (rapt), past tense and past participle of wrap.
wrap-up (rap'up), n. كورنەۋە دەنگۈياس؛ كورنە.
wrasse (ras), n. ماسىچەكى دەريايى پەرەكە دېگەۋى رەنگ گەشە.
wrath (rath, rāth; Brit. rōth), n. ۱) يېڭى ئىچكار زۇر؛
قىنى زۇر؛ زۇر توۋەپىيى. ۲) (۱) تۆلە؛ سزاي بە قىن.
۳) سزاي خوا بۇ تاۋانكاران؛ تۆلە سەندەۋە خوا؛ (*the ~ of God*).
adv. [Archaic], = wrathful.
wrathful (rath'fəl, rāth'fəl), adj. ۱) زۆر توۋەپىيى.
۲) ھى توۋەپىيە؛ بە قىنەۋە كراۋ؛ ھى پىق تۆلەيە؛ (*~ vengeance*).
-wrathfully (adv.); wrathfulness (n.).
wreak (rēk), v.t. ۱) سزادان؛ زىيان لىدان
۲) داخى دلى خۇ پىن رشتن؛
(*The teacher ~ed his anger on the students.*)
۳) [Archaic]، تۆلەسەندن؛ تۆلەندەۋە.
wreath (rēth), n. ۱) گۈلەند؛ نەلقە گۈل؛ تاجە گۈل؛ چەپك گۈل.
۲) نەلقە؛ شىڭىكى شىۋە نەلقەيى؛ (*s of smoke*).
۳) ئاۋى كۈنەستىرەيەكە
wreathe (rēth), v.t. ۱) لە پەكتىرەيەۋە ئالاندن و لوول كىردن
(بە تەبىئەت بۇ نەلقە گۈل دىۋوستىكرىن). ۲) تېۋەنلاش؛ تېۋەلگىشان.
۳) نە گۈلەند پارازنەۋە (۴) ھەموو گىرنەۋە يا داپۇش
v.t. ۱) لوول خواردن؛ بە پىچاۋىنچ بىزان.
۲) نەلقە بەستن؛ نەلقە نەلقە ۋەستان
wreck (rek), n. ۱) (۱) ۋىران بوۋن؛ تېڭىشكان؛ شكان؛ تېڭىپىڭىكان.
(ب) تېڭىشكانى كەشتى. ۲) لاشەي كەشتى تېڭىشكان.
۳) پارچەي لاشەي كەشتى شكان و بارگەكەي كە ئاۋ پاي مالىيىتە كىمارى
دەريا (۴) لاشەي شتى تېڭىشكان يا تېڭىراۋ (نوتومبىل، فېزكە... ھەت).
۵) كەسكىنى نەخۇش يا ماندوۋ پەككەرتوۋ؛ شىڭىكى شكان و لە كەك كەرتوۋ؛
(*He was a ~.*; *The hat was a ~.*)
v.t. ۱) تېڭىپىڭىكان (بە رېكەۋت يا بە دەسەنقەست)؛ شكاندن؛
(*He ~ed his car in the accident.*)
۲) بوۋخاندن (خانۋە)؛ ھەلۋەشاندەۋە
۳) ۋىرانكردن؛ كارول كىردن؛ تېڭىپىڭىكان
۴) تېڭىكان؛ بوۋچ كىردەۋە. (*to ~ an opportunity, a plan, etc.*)

wretched

- (*He ~ed his health.*)
v.t. ۱) (۱) تېڭىشكان؛ تېڭىپىڭىكان؛ بوۋخان (ب) ۋىرانكردن؛ كارول بوۋن
۲) ھىنانەدەرەۋە كەشتى نوقوم بوۋ و تېڭىشكان (بۇ تالانكردنى يا
چاكرىدەۋەي).
wreckage (rek'ij), n. ۱) تېڭىشكان؛ تېڭىپىڭىكان؛ ۋىرانكردن؛
بوۋخان. ۲) لاشەي فېزكەۋە كەشتى و شەمەندەۋەۋە نوتومبىلنى تېڭىشكان؛
شتى شكان يا تېڭىپىڭىكان.
wrecker (rek'ēr), n. ۱) (۱) شىڭىنەر؛ ۋىرانكەر؛ تېڭىپىڭىكان؛
بوۋخىنەر. (ب) تېڭىكان؛ بوۋچكەرەۋە؛
(*a ~ of dreams, opportunities, etc.*)
(ج) خانۋە بوۋخىنەر (بۇ تازە كىردەۋەي)؛ كارگەرى تېپى خانۋە بوۋخاندن.
۲) (۱) لۇرى پاكىشەرى نوتومبىلنى شكان و پەككەرتوۋ و كۈنە.
(ب) شەمەندەۋەۋە كەشتى راکىشەرى شەمەندەۋەۋە كەشتى شكان يا نوقوم بوۋ.
۳) (۱) فېرۋىبانكە كە دەپتە ھۆي تېڭىشكانى كەشتى يەك بە نىيازى تالانى
(ب) تالانكەرى كەشتى تېڭىشكان.
wrecking (rek'ing), n. تېڭىشكان؛ شكاندن؛ بوۋخان؛ تېڭىپىڭىكان.
adj. ۱) تېڭىكان؛ ۋىرانكارى
۲) بوۋخىنەر (خانۋە)؛ ھى پاكىشەرى نوتومبىلنى شكان يا پەككەرتوۋ؛
(*a ~ crew*)
wren (ren), n. فېسەگۈلە؛ فېرنەگۈلە
wrench (rench), n. ۱) بە توندى پاكىشان؛ پاتەكان؛ گۈشپ؛
بە توندى بادان (۲) لە جىن چوۋن (جۈمگە، پىشت)؛ گۈت بوۋن؛ جەمام؛
ئازار گەپشت (ماسولكە). ۲) سوۋ؛ پەژارە؛ دلتەنگىيەكى زۇر؛ خەفەتى زۇر؛
دەل گۈشپان؛ دەل دەرھاتن؛
(*the ~ of saying good-by to a loved one*)
۴) شىۋان (دەقى ووتار، لىكەندەۋە شىڭىك)؛ گۈپىن (مانا)؛ تېڭىكان
(۵) سىپانە؛ نىسپانە
v.t. ۱) بە توندى پاكىشان؛ پاتەكان؛ بە توندى بادان يا ۋەرگىپان.
۲) لە جىن بىردن (جۈمگە، پىشت)؛ پاتەكاندن و ئازاردان (ماسولكە)؛ ۋەرگەپاندن.
۳) شىۋاندن (ووتە، ووتار، لىكەندەۋە شىڭىك)؛ تېڭىكان (مانا)؛ تېڭىكان؛ گۈپىن.
wrest (rest), v.t. ۱) پاپىسكاندن؛ پاتەكاندن؛ بە توندى پاكىشان؛
بە توندى ۋەرگىپان يا بادان؛ بە توندى لىكەندەۋە.
۲) بە زۇر ئى سەندن؛ داگرىكرىن؛ بە زۇر ئى دەرھىتان؛ لە دەست ھەلۋەپىڭىكاندن
۳) شىۋاندن (مانا و مەبەستى پاستەقىنەۋە شىڭىك)؛ تېڭىكان (مانا)؛ گۈپىن.
n. ۱) پاپىسكان؛ پاتەكان؛ بە توندى ۋەرگىپان يا بادان.
۲) سىپانە؛ كىلىي پىپانۋ تەمىرى مۇسقى تىر.
wrestle (res'l), v.t. ۱) زۇران گىرتن؛ زۇرانباۋى كىردن.
۲) كۆشش كىردن؛ زۇر ھەلۋەن؛ زۇر خەرىكە بوۋن (بۇ چارە كىردن)؛
زۇران لەگەل گىرتن (مەجان)؛
(*to ~ with a problem; to ~ with one's conscience*)
v.t. ۱) (۱) زۇران لەگەل گىرتن؛ زۇرانباۋى لەگەل كىردن.
(ب) مەلە لەگەل كىردن؛ بەرەپەرەكانى لەگەل كىردن.
۲) گۈۋەكە دان بە زەۋىدا؛ بۇ نىشانەكردن يا داخ كىردن.
۳) زۇران؛ زۇران گىرتن؛ زۇرانباۋى. ۲) مەلە؛ بەرەپەرەكانى.
wrestler (res'lēr), n. زۇرانباۋى؛ زۇرانگر
wrestling (res'lin), n. زۇرانباۋى؛ زۇران گىرتن؛ زۇران
دوگەمى تەمىرى مۇسقى (كە شىڭىكى پىنۋە بەستراۋە).
wrest pin, ۱) كەسكىنى كۈلۈۋ بەدبەخت؛ كەساس؛ دامار؛
wretch (rech), n. نەگەت؛ ھەناسە سارد؛ خەفەتبار (۲) كەسكىنى نىز؛ ئاكەس؛ پىس؛ بىن ترخ
۱) بەدبەخت؛ كۈلۈۋ؛ كەساس؛ دامار؛
نەگەت؛ ھەناسە سارد؛ خەمبار؛ خەمگىن.
۲) پىس و ناخۇش
(*a ~ home in the slums; ~ weather, food, etc.*)
۳) خراب؛ گەند؛ ئاپەسەند؛ بىن فەر؛ (*He has done a ~ job.*)
۴) نىز؛ رەۋوشت؛ كىردان؛ پىس؛ ئاكەس؛ بىن ترخ

wrick

-wretchedly (adv.); wretchedness (n.).

wrick (rik), n.

له جن چوون (جومگه): پاتهكان

v.t.

له جن بردن: پاتهكاندن

wriggle (rig'li), v.t.

(١) پنج به نهشی خۇدا هينان: خۇ كرژكردن

لوول خواردن: باخواردن: پنج پيدا هاتن. (٢) به تەكان پزىشتن (كرم، مار).

(٣) خۇ پەراندنەره به فیل وتەلەكە: خۇ بىردنە پىنەشەره به فیل وتەلەكە:

خۇ نەداى به دەستەره.

v.t.

(١) پنج به نهشی خۇدا هينان: بادان: جولاندنەره و يارى پىكردن:

(to ~ a toe)

(٢) خۇ بىردنە پىنەشەره به فیل وتەلەكە: خۇ پەراندنەره:

(He ~d his way into her favor.; He ~d his way out of the crisis.)

n.

تەكان: جولاندنەره و يارى پىكردن: پنج پيدا هاتن: پنج.

-wriggly (adj.).

wriggler (rig'li), n.

(١) خۇ كرژكەر: تەكاندەر.

(٢) كرمۇكە: ميشوولە.

wright (rit), n.

درووستكەر: ساتەر: داريژ:

(wheelwright, shipwright, playwright)

wring (rij), v.t.

(١) (١) وشير (جلى تەپ): (ب) دەست وشين به گەرمى.

(٢) (to ~ out) : ناز ئى چۆراندنەره به وشين (جلى): (to ~ out clothes).

(٣) به توندى بادان

(٤) (to ~ out) : به زۆر ئى دەرهيان: به زۆر ئى سەندن.

(to ~ the truth out of a person; They wrung a confession from the prisoner.)

(٥) دل دەرهيان: سوئ كردن به دلدا: دل وشين: خەم و خەفەتتىكى زۆر پيدان:

(Her story wrung their hearts.)

v.t.

به نازارەره تلانەره: تەپاوتل كردن: خۇ كرمۇلە كردن

n.

وشين: بادان

wring one's hands, دەستى خۇ وشين له داخ و خەفەت يا

دلشكستيد: دەستە و نه ژنۇ دانىشتن: دەستە و سان دانىشتن.

wringer (rij'ēr), n.

گوشەر (جلى تەپ): (a clothes ~).

wrinkle (rij'k'l), n.

(١) چرچ و لۆچ: ژاكارى: ژاكان: كرژى: چرچ.

(٢) چرچ و لۆچى پىست (وەك هى ناوچەوان يا پىرى).

v.t.

چرچ و لۆچ كردن: ژاكاندن: كرژكردن:

(to ~ clothes, one's forehead, etc.)

v.t.

چرچ و لۆچ بوون: چرچ بوون: ژاكان.

wrinkle (rij'k'l), n. [Colloq.], (١) شىوان, پىر يا پىرىكى تازەو.

سەير (بۇ كردنى شتىك). (٢) كەم و كۆپىرىكى بچووك:

(There's a ~ in the plan.)

wrinkly (rij'kli), adj.

چرچ و لۆچاى: ژاكار: پىر له چرچ و لۆچ.

wrist (rist), n.

مەچەك

(٢) مەچەكى كراس و چاكەت و پانتۆ: سەرقۆل: سەردەست

wristband (rist'band', riz'band), n. (١) سەردەست: سەرقۆل:

مەچەكى كراس و چاكەت. (٢) مەچەكبەست.

(٣) قايش يا زىزەى كاتژمىر.

wristlet (rist'lit), n.

(١) مەچەكبەست (بە سەردەستەره دەدورئى بۇ

گەرم و گۆپى: قايش يا زىزەى كاتژمىر.

(٢) بازى: (هەرەها "bracelet").

(٣) كەلەچە

wrist-lock (rist'lok'), n.

مەچەك گرتن و بادان (زۆر ئازى)

wrist watch,

كاتژمىرى دەست.

writ (rit), n.

(١) [Rare or Archaic], نووسراو: شتىكى نووسراو:

بەلگەنامە. (٢) فرمانى دادگا.

Holy Writ, = the Bible.

write (rit), v.t. (wrote, written),

(١) نووسين

writhe

(W~ your name.)

(٢) دانان: داپشتن: نووسين:

(to ~ a book, poem, story, musical composition, etc.)

(٣) بەلگەنامەى ياسايى نووسين.

(٤) چەك نووسين: پىكرنەره (نىستىمارە): (to ~ someone a check).

(٥) (نامە) بۇ نووسين: پىن ووتن به نووسين:

(He wrote that he would be late.)

(٦) پىن ووتن: وا ناوهينان: (He ~s himself "Dr.").

(٧) دياربوون: نووسران: فاشكرايوون:

(Greed was written on his face.)

v.t.

(١) نووسين. (٢) دانان: داپشتن: هەلبەست: نووسين.

(٣) نامە نووسين.

(٤) بەشتىومەكى تايبەتى نووسين:

(He ~s legibly.; This pen ~s well.)

write down,

(١) نووسين: تۆماركردن.

(٢) به سووكى لەسەر نووسين: به خراپە باسكردن.

(٣) شكاندن: له پله كەمكردنەره.

(٤) بەشتىومەكى ئاسان نووسين: ئاسان كردن.

write in,

(١) داواكردن به نووسين يا پۆستە.

(٢) ناز نووسين و دەنگدان بۇ كەسكە كه نازى له لىستى نامزەدكراواندا نىپە

بۇ هەلبەزاردن.

write off,

(١) به ئاسانى و به پەلە نووسين.

(٢) سىپىنەره (قەرزىكى ئەدراوه كه چارەپىرى دانەوى نەكرى):

(to write off a debt)

(٣) له لىستە دەرهيان: ناز سىپىنەره:

(to write off a candidate, friend, etc.)

write out,

(١) نووسين: تۆماركردن.

(٢) به تەواوى نووسين: هەموو نووسين:

(to write out an agreement, contract, etc.)

(٣) زۆر نووسين و هېچ پىن نەمان (نووسى).

write up,

(١) به دورودى زۆرى يا ووردى (لەسەر) نووسين:

(to write up a report)

(٢) دوا باس, هەوال, يا شت نووسين يا تىخست:

(to write up one's diary)

(٣) پىياھەلەدان به نووسين: ستايش كردن.

(٤) نرخ به زۆر دانان: به زۆر هەلبەستەنگاندن يا دانان (مايە).

write-in (rit'in), n.

(١) دەنگدان بۇ كەسكە نامزەدەنەكراو

بۇ هەلبەزاردن. (٢) كەسكە نامزەدەنەكراو له لىستەدا بۇ هەلبەزاردن.

adj.

(a ~ candidate; The ~ votes may swing the election.)

write-off (rit'ōf'), n.

(١) قەرز سىپىنەره (دەفتەرگى).

(ب) قەرزى سپراوه (لەبەر ئەدانەوهى).

(٣) له باجى دەسكەوت دەركردن: داشكان: (a tax ~).

writer (rit'ēr), n.

(١) نووسەر: دانەر.

(٢) نووسەر (نامە, تىبينى): (the ~ of the note).

(٣) [Scot.], پارىژەر.

writer's cramp,

جەمامى نووسەر: بەگىرەستان يا جەمام بوونى

دەست و پەنجە بەهوى زۆر نووسينەره.

write-up (rit'up), n.

(١) ووتارى پۆژنامە يا گۆفاريك (دەريارە)

پوودان, پۆژە, كىتەب, فەلم ... هتد): باسكى بۆلوكراوه:

(a favorable ~ about the film; There was a ~ about his dictionary in the newspaper.)

(٢) به زۆر دانان يا هەلبەستەنگاندن ماىەى كۆمىانياىەك (دەفتەرگى).

writhe (rit'h), v.t.

تەپاوتل پىكردن: تلانەره: كرمۇلەكردن: لوول دان.

v.t.

(١) تلانەره به نازارەره: تەپاوتل كردن له نازارەره: خۇ كرمۇلەكردن:

writing

- پنج خواندن. (۲) نیش و نازار چمشتن (له تهریقیدا یا له شمرمزاردیدا)
پنوه تلانومه (مهجان): [to ~ under (or at) an insult].
(۳) به تکان و پنجا و پنج پویشتن (وکه کرم و مار)
n. تلانومه (به نازارهوه): تهاوتل کردن: لهش کرژبوون! پنج پندا هاتن.
writing (rit'in), **n.** (۱) نووسین. (۲) نووسراو (نامه، بهلگه نامه... هند):
شتی نووسراو. (۳) شیوهی نووسین: (Put it in ~).
(۴) دست‌رخت
(۵) به‌ره‌می ویزه‌یی نووسراو (چیزک، شانزگه‌ری، کتیب).
(۶) نووسه‌ری: پیشه‌ی نووسه‌ری. (۷) دانان: نووسین: داپشتن.
adj. هی نووسین: (~ material).
in writing,
(to put something in writing)
the writing on the wall, = handwriting on the wall.
writing-pad (rit'in-pad'), **n.** ده‌فتر
writing paper, کاغذی نووسین: تیانووس.
writ of election, فرمانی هملیزاردن: فرمانیکه له میری‌په‌وه به
هملیزاردنیکه تاییه‌تی بۆ پرکردنه‌وه‌ی جینگه‌ی چۆل.
writ of error, فرمانی بیاجوونه‌وه‌ی همله: فرمانیکه بۆ دادگایه‌کی
بیاجوونه‌وه بۆ بیاجوونه‌وه‌ی بریاری دادگایه‌کی نزم‌ترو راستکردنه‌وه‌ی
همله‌که‌ی
writ of prohibition, فرمانی وازه‌نیان یا قه‌ده‌غه: فرمانیکه له
دادگایه‌کی به‌رزوه بۆ دادگایه‌کی نزم به وازه‌نیان له داواخوازی‌یه‌ک که نیت
دراوه به دادگا به‌رزوه‌که
writ of right, فرمانی ماف: فرمانی دادگایه‌که به پاراستن یا
گه‌پانه‌وه‌ی مافی خاوه‌نیتی زه‌وی‌وزار یا خانوو.
written (rit'n), **past participle of write.**
wrong (rôn), **adj.** (۱) ناره‌وه: به‌په‌روه‌شت، کراس: خراب.
(۲) چه‌وت نه‌گونجاو: (This is the ~ method).
(۳) ناهه‌جن: ناره‌وه‌ست: (That was the ~ thing to say).
(۴) هه‌هه: پاست‌تییه: (ب) به‌هه‌له‌داچوو.
(۵) ناهه‌رو: نه‌خوش: شکار: بیش ناکات: کهم‌و‌خو‌په‌یدن:
(Something is ~ with my eyes, my ear, etc.)
adv. به‌هه‌هه: به‌شیره‌یه‌کی ناهه‌جن: ناهه‌رو: یا خراب.
n. (۱) خاریکی ناهه‌جن: یا خراب: خاریکی ناهه‌سنه‌هه: خریه‌به‌هه‌کاری.
(۲) ده‌سنه‌ریژن خه‌وت سه‌ره‌می سه‌سپ: زین دان نه‌کمه‌سپه: خریه‌به‌هه‌کره‌ن.
v.t. (۱) به‌په‌ره‌یه‌به‌هه‌ش جیره‌ن‌ه‌وه: خریه‌به‌هه‌ش خه‌وت: خه‌وتن.
(۲) سه‌ره‌ن: خه‌وت: دان په‌س خه‌وت: سه‌ره‌و‌یردن: خریه‌به‌هه‌ی (کمه‌سپه): ووتن.
(۳) خه‌وتن
-wrongly (adv); **wrongness** (n.).
do wrong, به‌هه‌هه‌ن خه‌وت: خریه‌به‌هه‌ن: خه‌وت خه‌وتن.
do someone wrong, خریه‌به‌هه‌ن خه‌وتن: به‌هه‌شتن بر خه‌وتن.
ژده‌بی سه‌سپه‌هه‌ن: خه‌وت به‌په‌سیر خه‌وتن
go wrong, (۱) به‌هه‌هه‌ن: به‌هه‌شتن: خریه‌به‌هه‌ش خه‌وتن.
(۲) به‌هه‌هه‌ن: به‌هه‌شتن: خریه‌به‌هه‌ش خه‌وتن: خه‌وتن.
in the wrong, خه‌وتن: به‌هه‌شتن: خه‌وتن.
wrong-doer (rôn'dôer'), **n.** به‌هه‌هه‌ن: به‌هه‌شتن: خه‌وتن.
خه‌وتن: به‌هه‌شتن: خه‌وتن.
wrong-doing (rôn'dôing'), **n.** به‌هه‌هه‌ن: به‌هه‌شتن: خه‌وتن.
خه‌وتن: به‌هه‌شتن: خه‌وتن.
wrong look, به‌هه‌هه‌ن: به‌هه‌شتن: خه‌وتن.
wrongly (rôn'dôing'), **adv.** به‌هه‌هه‌ن: به‌هه‌شتن: خه‌وتن.
(a ~ act, charge, etc.)
~
-wrongly (adv); **wrongfulness** (n.).
wrongfulness (rôn'dôing'), **n.** به‌هه‌هه‌ن: به‌هه‌شتن: خه‌وتن.

wyvern

- wrote** (rôt), **past tense of write.**
wroth (rôth; Brit. rôth), **adj.** زور توپه: قین هه‌لساو.
wrought (rôt), **alternative past tense and p.p. of work.**
adj. (۱) دیروست‌کراو: کراو: پنکه‌نیراو: داپژراو: (~ carefully).
(۲) گه‌له‌کراو (کاشا): به‌چه‌کوشکاری چاک کراو.
(۳) به‌ووردی کراو: پیوستی به‌وورده‌کاری کردووه.
(۴) پاراوه: نه‌خشینراو.
wrought iron, ناسنی نهرم یا به‌رگه‌گر: ناسنی سه‌ختی ساغ:
ناسنی گونجاو.
wrought-up (rôt'up'), **adj.** هه‌لچوو: وویوژاو: خروشاو.
wrung (ruŋ), **past tense and past participle of wring.**
wry (rî), **v.t.** خواروخنج کردن: بادن: شیاندن: کرژکردن: وه‌رگیران.
v.i. خواروخنج بوون: خواربوون: شیان.
(۱) کرژ: کرژا: به‌توسوموه: (a ~ smile).
(۲) خواروخنج: خوار: که‌چ: (a ~ face, neck, mouth, nose, etc.).
(۳) (۱) چه‌وت (رینان): هه‌له: به‌هه‌له‌داچوو.
(ب) شیانو (مانا، لیک‌دانه‌وه): تیک‌دراو: گۆراو.
(۴) پیچه‌وانه: دژا: سه‌ره‌سخت: که‌له‌ه‌ه‌ق.
(۵) ووشک: به‌توسوموه: به‌توئکل:
(He has a ~ sense of humor.; ~ remarks)
-wryly (adv); **wryness** (n.).
wryneck (rî'nek'), **n.** (۱) مل خواری: مل گیزی.
(هه‌روهه " torticollis ")
(۲) [Colloq.] مل خوار: که‌سپه‌کی مل گیزی.
(۳) مل خوار: بانده‌یه‌که له توخمی دارکونه‌که هه‌میشه ملی خورده‌گری ی
وه‌رده‌گیری.
wulfenite (wool'fen-it'), **n.** وولفنايت: کاتزیه‌کی بره‌ه‌داری
په‌نگا‌په‌ه‌که.
wurst (wûrst), **n.** = sausage.
Wyandote (wi'an-dot'), **n.** جوزه مریشکین: دم ناره‌ندی
ته‌مه‌ریکیه (بۆ مینکه‌ر کوئیش به‌خو‌په‌دگری).
wye (wî), **n.** (۱) تیی " Y ". (۲) شتیکه له شتیوه " Y " ده‌هه.
wykecoat (wî'it-kôit'), **n.** [Scot.] (۱) جی ته‌رم زه‌ره‌وه.
(۲) ژیرخرس.
wyvern (wî'vern), **n.** = wivern.

X x

(۱) تیبی بیستو چوارهمی نلفو بنی نینگیزییه. **X, x (eks), n.**
 (۲) دهنکی نم تیبیه "نیکس".
 (۳) (ب) نم تیبیه به هلهکنراوی یا چاپ کراوی.
 (۴) بیستو چوارهم؛ نیشانه‌ی پله یا ژماره‌ی بیستو چوارهمی پسته‌یهکه.

(۱) تایه‌نی به تیبی X. (۲) بیستو چوارهم
adj.
X (eks), n.
 (۱) شتیکه له شینوهی X دا
 (۲) نیشانه‌یهکه بۆ نم شتانه به‌کارده‌هینرت؛ (۱) نیمزای که‌سینگی نه‌خوینده‌وار یا یه‌کیک که نه‌توانی بنووسن. (ب) نیشانه‌کردنی شونینیک (له‌سهر نه‌خشه‌یه‌ک یا نه‌خشه‌یه‌کی نه‌دازهبی، هتد... (ج) نیشانه‌ی مایچه له نامه‌دا.
 (۳) ژماره ده (۱۰) ی پۇمانی.
 (۴) که‌سینگی نه‌ناسراو؛ شتیکی نه‌زانراو؛ فلان که‌س؛ فلان شت.
 (۵) عیسا به‌تایه‌نی له ووشه‌ی لیک‌داودا وهک: "Xmas" بۆ کورت‌ه‌ی.
 "Christmas" (۶) نیشانه‌یه بۆ "Xenon" (کیمیا).

adj. له X ده‌کات.

(۱) سن. ژماره‌ی نه‌زانراو (بیرکاری)؛ بیری نه‌زانراو
x (eks), n.
 (۲) نیشانه‌ی نیکدان (بیرکاری)؛ (2x3 = 6)

xanthate (zan'thāt), n. زانتات حوی‌ی ترشی زانتیک.

(۱) زهره‌ی زهره‌ی (۲) زانتیک؛ زانتین.
xanthic (zan'thik), adj.
 (۳) تایه‌نی به ترشی زانتیک

xanthic acid, ترشی زانتیک کیما؛ ترشی زهره

xanthin (zan'thin), n. زانتین ماده‌یه‌کی زهره‌یه له ناود، ناتونقه‌وه له کوبی زهره ده‌کرتی.

xanthine (zan'thēn, zan'thin), n. زانتین دوتیه‌یه‌کی

نیتروجیمی سووری‌یه به میزو حوتند هه‌یه

Xanthippe (zan'tip'ē), n. Also Xantippe, زانتیکی دهه - زنتی
 بۆ حوت

xantho- (zan'thō, zan'thō), Also xanth- پینشکریه ده‌کاتی
 زهره (*xanthochroa*)

xanthochroa (zan'thō-kro'ē), n. قۇزەردە

قۇزەردە پینست سیر

n. که‌سینگی زهره‌یه

xanthoma (zan'thō-mō, zan'thō-mō), n. نه‌خوس‌یه‌س

پینست دوتیه‌ی هوی پیه‌یورنی ده‌کاتی پینست زهره به‌تایه‌نی به پینوری چورمه.

xanthophyll, xanthophyll, zan'thō-fil', n. زانتوفیل

په‌نکیکی زهره‌یه سیرو به‌کاتی حوتی پورده‌س زهره‌ی پینست هه‌یه.

(۱) زهره. (۲) پینست زهره؛ مه‌نگونی؛
xanthous (zan'thəs), adj. تایه‌نی به گه‌له مه‌نگونی‌یه‌کان.

X chromosome = sex chromosome.

xebec (zē'bək), n. Also zebec, zebeck, که‌شتی‌یه‌کی سن
 ستوونی‌یه جاران بۆ چه‌تیبی به‌کارده‌هینرا له ده‌ریای ناوه‌ی‌پاستا نیستاش بۆ بازرگانی.

xenia (zē'ni-ə), n. کاری هه‌ل‌هه‌ بۆ سهر چات کردنی تیکه‌ن
 (پوهه‌کناسی).

xeno- (zē'nō, zē'nō), پینشگرنگه به‌مانای: (۱) بیگانه؛ نامۆ:
 (*xenophobia*)

(۲) ده‌ره‌کی؛ ناوه‌کی؛ بیگانه؛ جیا: (*xenolith*).

xenogamy (zi-nog'ə-mi), n. چات کردن یا جووت گرتنی تیکه‌ن،
 واژه دور پوهه‌کی جیاواز (پوهه‌کناسی).
 (مه‌روهه "cross-fertilization")

-xenogamous (adj.).

xenogenesis (zē'nə-jen'ə-sis), n. زایینی جیا: به‌ره‌م هینانی
 جۆزه‌ی مندالیک که هیچ له دایک باوکی نه‌کات.

-xenogenetic (adj.).

xenolith (zē'nə-lith), n. به‌ردی بیگانه؛ پارچه به‌ردیکه چه‌سپوهته
 ناو جۆزه به‌ردیکی تروهه.

xenon (zē'nən, zē'nən), n. زنتون؛ توخمینگی گازی بن په‌نگی
 قورسه به نه‌دازیه‌کی زۆر که‌م له هه‌وادا هه‌یه.

xenophobe (zē'nə-fō'b), n. له بیگانه ترساو؛ که‌سینکه له بیگانه
 ده‌ترسن و پقیشی لێ‌یه‌تی.

-xenophobic (adj.).

xenophobia (zē'nə-fō'bi-ə), n. ترسی بیگانه؛ له بیگانه ترسانو
 پق ئی‌بوون.

xero- (zē'rō, zē'rō), Also xer-, پینشگرنگه به‌مانای: ووشک:
 (*xeroderma*)

xeroderma (zē'rə-dūr'mə), n. ووشک هه‌لاتنی پینست:
 نه‌خۆشی‌یه‌که ده‌یته هۆی ووشکی‌بوونه‌وه توپک هه‌لدانی پینست

xerography (zē'rə-grā'fī), n. زیوگراف؛ وینه‌گرتنی ووشک.

-xerographer (n.).

xerophilous (zi-rof'ə-ləs), adj. له ووشکانیدا ده‌پۆی یا ده‌زی؛
 بیابانی.

xerophthalmia (zē'rəf-thal'mi-ə), n. ووشکی‌بوونه‌وی ژێر
 پینلوی چاو (به‌هۆی که‌می قیتامین "A" موه).

xerophyte (zē'rə-fīt'), n. پوهه‌کی ووشکانی؛ پوهه‌کی بیابانی

-xerophytic (adj.); xerophytically (adv.).

(۱) ووشکی‌بوونه‌وی نا‌ناسایی پینست و پینلوی
 چاو. (۲) ووشکی‌بوونه‌وه له‌کارگرتنی شانه‌ی له‌ش به‌هۆی پیربوونه‌وه

(۱) ووشک و گهره

(۲) له شوئنی ووشک و گهره‌دا پوه‌ی یا ژیاو؛ بیابانی.

Xerox (zē-rō'ks), n. زیووکس (۱) وینه‌هه‌سه‌ر ده‌رکرن (به‌مه‌کینه‌ی
 زیووکس)؛ وینه‌هه‌سه‌ر ده‌رکرتنه‌وه. (ب) وینه‌ی نه‌به‌رگیراوه.

(ج) [X-] کۆمپانیای زیووکس.

(وینه‌هه‌سه‌ر ده‌رکرتنه‌وه) وینه‌هه‌سه‌ر ده‌رکرن؛

to = an article, a booklet, page, document, etc.)

-xion = (-e)tion (British Spelling), (e.g. connexion).

xiph- (zīf'), Also xip-, xiph- پینشگرنگه به‌مانای: شیر شیع

xiphisternum (zīf'-stēr'nəm), n. (pl. -sterna). بهشی

لا‌خوابووی نینست‌خوبه

xiphoid (zīf'ōid), adj. (۱) شیریه به شیر ده‌نی سیمینری

(۲) تایه‌نی به بهشی ده‌رکرن نیکی به‌رستند

n. = xiphisternum.

Xmas (kris'məs), *n.* = Christmas.

X-radiation (eks'rā'di-ā'shən), *n.* (۱) چاره‌کردنی نه‌خوشتی به تیشکی ئیکس. (۲) تیشکی ئیکس؛ تیشکی سینی.

X-rated (eks'rā'tid), *adj.* (۱) به X نیشانه کراو. (۲) بن‌پرده (فیلم)؛ پاسی جوت بون ده‌کات به تاشکرا؛ بمره‌لا:

(*an ~ movie*)

X-ray (eks'rā'), *adj.* تابیه‌تی به تیشکی ئیکس؛ به تیشکی ئیکس گیراو

v.t. وینه‌گرتن به تیشکی ئیکس؛ چاره‌کردن به تیشکی ئیکس.

X ray, (۱) تیشکی ئیکس؛ تیشکی سینی؛ تیشکی نه‌زانراو. (۲) وینه‌ی به تیشکی ئیکس گیراو؛ وینه‌ی تیشکی ئیکسی.

xylan (zī'lan), *n.* زایلان ماددیه‌کی زهردی لینجه له شانه‌ی دارینی دارو دره‌ختدا.

xylem (zī'lem), *n.* زایلیم به‌شی ره‌قی دارو دره‌خت (وهك قهو لقه‌کاش)؛ مادده‌ی ره‌ق له لقو قه‌دی پوه‌کدا.

xylene (zī'lēn), *n.* زایلین ئاویتیه‌کی هایدروکاربونی بسووته له به‌نژین ده‌چن له قه‌ترانی خه‌لووز دهرده‌هینریت (بو په‌نگ کردن به‌کاردیت).

xylic acid, ترشی زیلین (کیمیا).

xyloidine (zī'lā-dēn', zī'lā-din), *n.* Also **xyloidin**, زایلیدین. ئاویتیه‌که له "زایلین" وهرده‌گیریت (روشه‌ی پینشو بینه).

xylo- (zī'lō, zī'lā), *Also xyl-*, پینشگرته به‌مانای. دار؛ ته‌خته؛ دارین (*xylograph*).

xylograph (zī'lā-graf', zī'lā-gräf'), *n.* زایلوگراف؛ نه‌خشی له دار هه‌لکه‌نراو؛ وینه‌ی ئهم نه‌خشه.

xylography (zī-log'rā-fi), *n.* زایلوگرافی؛ نه‌خشی لسه‌ر دار هه‌لکه‌ندن و وینه‌گرتنی.

-xylographer (*n.*); **xylographic**; **xylographical** (*adj.*).

xyloid (zī'lōid), *adj.* داری؛ دارین؛ له دار ده‌چن.

xylool (zī'lōl, zī'lol), *n.* = xylene.

xylophagous (zī-lof'ə-gəs), *adj.* دارو ته‌خته خور (وهك مؤرانه و میروی تر)

xylophone (zī'lā-fōn', zī'lā-fōn'), *n.* زایلوفون؛ زیلوفون؛ نامیریکی موسیقایی دارینه له سه‌نتوور ده‌چن بریتیه‌ی له پیزنک داری پله په‌یزه‌یی به دوو چه‌کوشی داری بچووک ئی ده‌درئ.

-xylophonist (*n.*).

xylose (zī'lōs), *n.* زایلوس؛ زیلوس؛ شه‌کری ته‌خته.

xylotomous (zī-lot'ə-məs), *adj.* دارکونکه‌ر (مؤرانه، میروو).

xylotomy (zī-lot'ə-mi), *n.* برین و ناماده‌کردنی بره‌گی ته‌نکو دار بو تیروانین به‌گهردین.

-xylotomic (*adj.*).

xyst (zist), *n.* Also **xystum**, **xystus**, (۱) دالان؛ پاروه‌ی سه‌ر گیراو.

(۲) پاروه‌ی ئاو باخچه.

xyster (zis'tēr), *n.* نامیری ئیسقان کراندن (پزیشکه‌وانی، نه‌شته‌رکاری).

Y y

Y, y (wī), n. (۱) تیپی بیست و پنجمی نعلف و بی ی شینگلیزی به.

(۲) دهنگی نم تیه " وای " .

(۳) (۱) قالبی نم تیه . (ب) نم تیه به هلهکه نراوی یا چاپ کراوی .

(۴) بیست و پنجم! نیشانه ی پله یا ژماره ی بیست و پنجمی رسته یکه .

adj. (۱) تاییهتی به تیپی . Y . (۲) بیست و پنجم .

Y (wī), n. (۱) شتیکی دوو پهل له شیهوی Y دا (وهك كۆلهكه، بۆری...) .

(۲) نیشانه ی سهدو پهنجای پۇمانی كۆنه .

adj. وهك " Y " .

y, (۱) ژماره یا بری نه ژانراو (بیرکاری) . (۲) ordinate .

-y (i), پاشگرینکه مانای خوشه و یستی یا بچووك كرده و دهگه یه نی:

(daddy, kitty)

-y (i), پاشگرینکه به مانای: (۱) وایه! پر له! هه یه تی: (dirty, healthy) .

(ب) نه خفتی: تۆزئ (yellowy, chilly) .

(ج) خواز! مه یله و نه ویه: (sleepy, sticky) .

(د) له وه ده جیت! - ی: (wavy) .

-y (i), پاشگرینکه به مانای: بوون! بارودوخ! چۆنیتی: (jealousy) .

-y (i), پاشگرینکه به مانای: كردار! كردن! - کاری:

(inquiry, entreaty)

yacht (yät), n. یهخت! كهشتی یا به له می گهره ی شوخی كهشت .

v.t. سواری یهخت بوون! به یهخت گه ران یا كهشت كردن .

yachting (yät'in), n. سواری یهخت بوون! گه ران یا كهشت كردن

به یهخت .

yachtsman (yäts'mən), n. خاوهن یهخت! یهخته ران! یهخت لیخوپ .

-yachtsmanship (n).

yagi (yā'gē), n. هه وایی (رادییو تله فزیوون) .

yah (yā, ya), adv. [Colloq.] = yes .

yahoo (yā'hōo, yā'hōo, ya-hōo'), n. (۱) زرتهمۆز! جلف! كهتر! .

نه ژان. (۲) [Y-] . بوون نه مرینکه له شیهوی مرقداو به هه مو ناپه سندی یهكانی

مرقده (له چیروكی " گلیغه رن ترافل " ی شینگلیزیدا) .

Yahweh, Yahwe (yā'we), n. یاره: خوا ی جوله كهكان! خوا .

yak (yak), n. ياك: گایه کی " تبت " ی کینوی تووك درێژه (مالیش دهكرئ) .

yak, yack (yak), v.t. [Slang], زۆزۆزی كردن! چه نه دان!

چه نه بازی كردن

n. چه نه بازی! ده موهری! زۆزۆزی! چه نه چلته

yam (yam), n. یام: جۆره به تاته یهکی شیری سووره .

yamen (yā'mən), n. بارمگای حبی یا فەرمانه وایه کی چین

له صهرممی نیعیر تۆزیدا! سهر .

yammer (yam'er), v.t. [Colloq. or Dial.] . (۱) بۆنمۆز كردن!

سكالا كردن! تۆزهنووز كردن (۲) قهقهه قهر كردن! قهراندن! هاوار كردن

v.t. بۆنمۆز كردن! سكالا كردن! نووزه نووز كردن .

n. بۆنمۆز! سكالا! نووزه نووز .

yang, Yang (yan), n. يانگ: هیزی نیری یا نیزی نه جیهان و ژياندا

فلسفه یی (چینی) (ووشه ی " yin " یش بیهه) .

Yank (yank), n. [Slang] = Yankee .

yank (yank), v.t. & v.i. رتهكاندن! له پهر پاكیشان یا دهرهینان:

(He ~ed out a loose tooth.; He ~ed his child out of school.)

n. رتهكان! له پهر پاكیشان یا دهرهینان

Yankee (yan'ki), n. " نیو ئینگلهند " .

یانکی: (۱) هاو نیشتمانی یهکی " نیو ئینگلهند " .

راته " ئینگلتهره ی تازه " ، كه بریتیه یه له ناوچه ی باكووری پۆژههلاتی ئه مریكا

(۲) (۱) هاو نیشتمانی یهکی ناوچه ی باكووری ئه مریكا! باكووری .

(ب) سهر بارزکی له شكری " یهكیتی " ی شه ی براكوژی ئه مریكا

(۳) ئه مریکی! ئه مریكایی .

adj. تاییهتی به " یانکی " ! ئه مریکی .

Yankeedom (yan'ki-dəm), n. (۱) گشت " یانکی " .

(۲) ناوچه باكووری یهكانی ئه مریكا به تاییهتی بهشی باكووری پۆژههلات كه

پن ی دهووترئ " نیو ئینگلهند " . (۳) ئه مریكا (ووشه ی پيشوو بیهه) .

Yankee Doodle (dōo'dl), (۱) یانکی دودل: گۆزانی یهکی

ئه مریکی یه له سهرده می شه ی سهر به خۆیی ئه مریكا دا باو بوو .

(۲) یانکی! ئه مریکی .

Yankeeism (yan'ki-iz'm), n. (۱) یانکی یهتی! نه ریت و خوی

یانکی . (۲) خوو، كرده وه، یا شتیکی یانکی یانه! ووتیهك یا جۆری دووانیکی

تاییهتی به یانکی .

yard (yär), n. (۱) یارد: نه دانه یه كه بریتیه له ۳ پن یا ۳۶ گری یا

۰.۹۱۴ متر! یارد . (۲) شیشه دارکی ئاسۆزی به بۆ راگرتی بایهوانی كهشتی و

به له م .

yard (yär), n. (۱) حهوشه: (churchyard) .

(۲) مهیدان (به تاییهتی كه شووره كرا ی بۆ نیشتیکی تاییهتی) ! گۆزه پان:

(brickyard, shipyard)

(۳) مهیدانی هیلی ئاسن: شوئینیکه له تهنیش ئیستگه ی شه مهنده فهر وه

چه مهنده ها هیلی ئاسنی تیدا راكیشراوه بۆ شه مهنده فهر چاك كردن و ئالوگۆز

كردن و ئاماده كردن ... (۴) له مرگای ئاسكه كینوی و گیانداری وه ها .

(۵) پهچه! كۆز .

v.t. (~ up), كرده نه پهچه ره .

v.i. كۆبوونه وه (له مهیدانینكدا) ! كرده بوونه وه .

yardage (yär'dij), n. (۱) (۱) ئه وهنده یارد: (ب) درۆزی، پانی، یا

قهاره ی شتیك به یارد! سهرجه می یارد . (۲) كووتانی به یارد فرۆشراو .

yardage (yär'dij), n. (۱) بهكارهینانی پهچه ی ئیستگه ی شه مهنده فهر

(بۆ ئاژه ل هواندن وه تا كاتی گۆزانه رهیان) . (۲) كری ی ئه م بهكارهینانه .

yardarm (yär'därm'), n. ئه مسمهرو ئه مسمهری شیشه داری ئاسۆزی

بایهوانی كهشتی .

yard goods, شتوومگی به یارد فرۆشراو (وهك كووتال) .

yard grass, گیای حهوشه: گیایه کی سالانه زیرو نووك دېكاری یه .

yard-man (yär'mən), n. كارگهری مهیدانی هیلی ئاسن .

yard-master (yär'mas'tēr, yär'mäs'tēr), n. كارگهیری

مهیدانی هیلی ئاسن .

yardstick (yär'stik'), n. (۱) دارینکی پێوانه یی پله به یه

درۆزی یه كه یارد یكه! یارد . (۲) سهنگی محكه! پێوانه! پێوانه ی تاقیكرده وه و

بهراورد كردن

yard-wand (yär'wänd', yär'wönd'), n. = yardstick .

yare (yär), adj. [Archaic or Dial.] . (۱) ئاماده .

yarn

- (۲) چاپک؛ گورچ و گول؛ چالاک. (۳) لیخوپینی ناسانه و یاش دهرات (کشتی)
adv. [Obs.], یه کسره خیرا؛ دمودهس.
yarn (yām), *n.* (۱) ریس؛ دهریو؛ بن.
 (۲) [Colloq.]، چیرۆک (به تابهتی هی دورودریژو پی ئی ههلباوی)
 سهرگورشته؛ سهرگوزشته.
v.t. [Colloq.], چیرۆک گیرانهوه (به پیوه نانهوه)؛ هۆنینهوه (چیرۆک).
spin a yarn, چیرۆک گیرانهوه (به پیوه نانهوه)؛ هۆنینهوه (چیرۆک)؛
 دهماندن.
yarn-dyed (yām'dīd), *adj.* به ریس له خوم دراو (واته پیتش
 چنن).
yarrow (yar'ō), *n.* پوهه کیکه گه لاکانی بچوک و بۆزو تام تیژن.
 (مهروه ها "milfoil").
yashmak, yashmac (yāsh-māk', yash'mak), *n.* به شماغ؛
 پهچه.
yataghan, yatagan (yat'ā-gan, yat'ō-gan), *n.* شمشیرنکی
 کورت و کورپی تورکییه.
yauld (yōd, yād, yäld), *adj.* [Scot.], گورچ و گول؛ چاپک؛ چالاک.
yaupon (yō'pən), *n.* درهختیکی بر سووری میشوویی به گه لاکه
 هندی جار وک چا بهکارده میژن.
yaw (yō), *n.* (۱) له ری لادان (کشتی، بهلم).
 (۲) به خواروختی پوشتن. (۳) له ری لادان (هیزکه، گولله، مووشه).
v.t. لادان له ری خۆ.
v.i. له ری لادان. (۲) گۆشی نهم لادانه.
yawl (yōl), *n.* (۱) jolly-boat. (۲) بهلمی بایهوانی بچوک.
yawl (yōl), *n. & v.i.* [Dial.], yowl.
yawn (yōn), *v.i.* (۱) باوینش دان.
 (۲) کرانهوه؛ دهم داچمقان (مهجان):
 (a ~ing chasm, fissure, gulf, etc.)
v.t. به باوینش دانوه ووتن: (She ~ed a reply.)
n. (۱) باوینش. (۲) ده لاقه؛ کون یا قلیشکی گهره.
make a person yawn, ماندوو کردن یا بن تاقت کردن به قسهی
 ناخوش و بن تام.
yawp, yaup (yōp, yāp), *v.i.* (۱) هاوار کردن؛ قیراندن؛ وهین.
 (۲) [Slang]، ههلهومپی کردن؛ قسهی قۆپو بن تام کردن به دهنگی بهرن.
 (۳) [Colloq.]، باوینش دان به دهنگی بهرن.
n. (۱) هاوار؛ قیرته؛ وهره؛ وهین.
 (۲) [Slang]، ههلهومپی؛ قسهی بن تام به دهنگی بهرن.
yaws (yōz), *n.pl.* درمیکه پستی ناوچه گهرمه گانه دهینه هوی پیزۆک.
 برینی پیتس.
Y chromosome, کروموسومی نیر.
 (روشی "sex chromosome" ببینه).
y-clept (i-klept'), *past participle of clepe*.
adj. [Archaic], ناری وایه؛ وای پین دهلین؛ نهوه ناویتی.
yd., = yard.
ye (thē, thā, thī), *adj.* [Archaic], = tne.
ye (yē; unstressed yī), *pron.* (Poetic & Archaic), نیره.
 (۲) Diā, تۆ.
yea (yā), *adv.* (۱) بهن؛ نهی؛ نه؛ ئن.
 (۲) به؛ بهن؛ بیکورمان؛ نهکس راست دهریت.
 (۳) [Archaic], نهت ههر نهوه بهنێ نههیس؛ نهه حرمیش.
 (He was a good ~ friend man)
n. (۱) مرقن؛ دهنگدان له خویرنهوه به بهرمانهوه؛ ده دهنگی بهن-ن.
 (the Y-s and the Nays)
 (۲) دهنگدان به "نه"؛ ده دهنگی که دهنگ دهوات به بهرمانهوه خرمین
 به بهرمانهوه خرمین.

yellow fever

- yeah** (ye, ya), *adv.* [Colloq.], = yes.
yea (yēn), *v.t. & v.i.* زاین (مهرو بۆن)؛ زان.
yea (yēn), *n.* بهرخ؛ کار.
yea (yēn), *n.* بهچکه؛ شیره خۆره؛ ساوا.
adj. (۱) سال.
year (yēr), *n.* (۲) (pl.) (۱) تهمن: (He seems old for his ~s.)
 (ب) کاتیکه زۆر؛ دهمنیکه؛ کات: (She died ~s ago.)
year after year, سال له دواي سال؛ ههمو سال.
year by year, سال به سال.
year in, year out, ههمو سال؛ ههمو سالیک.
yearbook (yēr'book), *n.* کتیبی سالانه؛ کتیبیکه سالی جارنک.
 دهردهچن و زانیاری دهریاری سالی پابوردوی دهزگایهکی تیدا بلۆده کړنهوه
 به وینهوه (به تابهتی قوتابخانه و زانک): (a college ~)
yearling (yēr'liŋ, yūr'liŋ), *n.* (۱) ساله مخته؛ گیانداری یک ساله.
 (۲) جوانووی یک ساله.
adj. یک ساله.
yearlong (yēr'lōŋ), *adj.* به دریزایی سال.
yearly (yēr'li), *adj.* سالانه؛ سالی؛ ههر سالی جارنک: (a ~ event)
 سالانه؛ ههمو سالیک؛ سالی جارنک: (This contest happens ~)
adv. بلۆنامه یا بلۆکراوهیکه سالانه؛ سالنامه.
v.i. (۱) زۆر بیرکردن؛
 به پهروشهوه بوون؛ بز به تاسهوه بوون؛ نارمزو کردن:
 (He ~ed for the old familiar faces and places.)
 (۲) بهزیمیی پندا هاتنهوه؛ دل پین سووتان.
yearning (yūr'niŋ), *n.* قاسه؛ پهروش؛ نارمزو؛ بیرکردن.
adj. هی قاسه یا نارمزو: (a ~ sigh, look, etc.)
-yearningly (*adv.*),
year-round (yēr'round), *adj.* به دریزایی سال.
yeast (yēst), *n.* (۱) هورن؛ هوریرترش. (۲) پوهه کیکه یک خانیهی
 که پوویی به دهینه هوی خیرا کردنی کارنکی کیمیایی وک ترشان. (۳) کف.
v.i. (۱) ترشان. (۲) کف کردن.
yeasty (yēs'ti), *adj.* (۱) هورینی؛ هوریرترش. (۲) که فوری.
 (۳) هیچ وپوچ؛ پووکاری: (writing ~)
 (۴) دانه مکر؛ وورژاو؛ بن نارام.
-yeastiness (*n.*),
yegg (yeg), *n.* [Slang], Also yegg-man, دز؛ مانیر؛ قاسه بر؛
 قاسه شکیان.
yelk (yelk), *n.* [Archaic or Dial.], = yolk.
yell (yel), *n.* قیراندن؛ هاوار کردن؛ شیراندن؛ نه پاندن.
 (۱) قیرته؛ هاوار؛ شیر؛ نهه.
 (۲) قیرته به کۆمهل بۆ هاندان (وک له یاریکادا): (a college ~)
yellow (yē'ō), *adj.* (۱) زهره. (۲) زهره؛ زهره ههنگراو.
 (۳) پیتس زهره (وک گهه ههنگراوییهکان): (۴) [Colloq.], ترسۆک؛ نامرد.
 (۵) وورژنه؛ له ههرالی ناپروبوو سووت دهکپن (پوژنامه)؛
 دهنگوباسی پیتس بلۆک گهرهوه: (journalism ~)
 (۱) دهنگی زهره؛ زهره. (۲) بۆیهی زهره. (۳) زهرهینهی هینکه.
 (۴) نه خۆشییه که دهینه هوی زهره ههنگراوی که لای پووه.
 (۵) (pl.) زهره دوی به تابهتی به نارمدهن: (Obs.)، دن پیتس.
v.t. زهره کردن؛ زهره؛ زهره ههنگراو.
v.i. زهره بوون؛ زهره؛ زهره ههنگراو.
-yellowness (*n.*),
yellowbird (yē'ō-būrd'), *n.* حوت په نیسه؛ وینه خوه.
yellow-dog contract (yē'ō-dōg), *n.* پهیمانیکه نیوان کریکارو
 خاوهن نیسته به پین ندان به کریکاره که به یوونه نه ندهمی یحیتی کریکارو.
yellow fever, زهره دتا؛ درمیکه نارچه که دهنگ له هیستورنهوه

.....

"تورکيای تازه" یا "تورکيای لاو" موه و مرکبواوه که له سالی ۱۹۰۸-۱۹۱۸ تورکيای دهمرد بهرنوه.

younker (yʊŋ'kēr), *n.* (۱) لار؛ پیاړنکی گنج (۲) منډال.

your (yoor), *pron.* (Is this ~ book, wallet, etc.?) هی تو؛

you're (yoor, ūr), = you are.

yours (yoorz), *pron.* (Is this cup ~ ?) هی تو؛

(Y~ was the first face I recognlzed.) نوهمی تو؛

yourself (yoor-self', yēr-self'), *pron.* (pl. yourselves),

(۱) خوت؛ (دروپا تکردهره)؛ خوت بهخوت؛ خوتی خوت؛ (You ~ went.)

(۲) خوت؛ (You'll hurt ~.)

(۳) باری ناسایی خوت؛

(You haven't been ~ ever since your illness.)

yours truly, (۱) دلسوزت؛ ووتیهکه نامه ی پښ کولتایی دهمنتریت

(۲) [Colloq.] من؛ خوم؛ (This car belongs to ~.)

youth (ūth), *n.* (۱) گمنجیتي؛ گمنجی؛ لاوتی؛ لوی؛ همرزهکاری؛

کوریني؛ کچیني. (۲) لاران؛ گمنجان؛ جوانان؛ (the ~ of a nation)

(۳) لار؛ گمنج؛ همرزهکار؛

(Several ~s showed up for the demonstration.)

youthful (ūth'fəl), *adj.* (۱) گمنج؛ همرزه؛ (~ offenders)

(۲) گمنجانه؛ تاییهتی به گمنج؛ وهک گمنج یا لاو؛

(a ~ appearance; ~ behavior)

(۳) تازه؛ ساوا. (۴) چالاک؛ بهتین.

-youthfully (*adv.*); youthfulness (*n.*).

youth hostel = hostel.

you've (ūv; unstressed yooʋ, yəʋ), = you have.

yowl (youl), *v.i.* نالاندن؛ لووراندن؛ هاوارکردن

n. ناله؛ نوره؛ هاوار

yo-yo (yō'yō'), *n.* (۱) باریکه بریتیجه له تاله بهنیکو بهکرهیهک

سهرنکی تاله بهنکه له بهکرهکه پینچراوه سهرهکهی تری له پهنجهیهکهوه که

تاله بهنکه پادهکیشی بۆ لای خوت لهسر بهکرهکه هاندکړئ و که بهریشی

دهدهتهوه دهکرتتهوه ههروهه. (۲) [Slang] کهسینکی پارا یا دووډل.

(۳) [Slang] کهسینکی کهر یا پښ میښک.

yperite (ē'pēr-it), *n.* = mustard gas.

ytterbium (i-tūr'bi-əm), *n.* یتربیم؛ توخینکی کانزایی دهگمنه

(کیمیا)

yttrium (it'ri-əm), *n.* یتریوم؛ توخینکی کانزایی دهگمنه (کیمیا)

yuan (ū-än'), *n.* یوان؛ پاره ی کونی چینیه.

yucca (yuk'ə), *n.* (۱) یووهکینکی نهامریکاییه له توخمی شلیز

کهلاکهی وهک شیر تیژو دریزهوه گولهکهی سپی و هیشووییه.

(۲) گوتی نهم پووهکه.

yule (ūl), *n.* جهژنی له دایک بوونی عیسا؛ کریسمهس

yule log, برهرداری کریسمهس؛ برهرداریکی گهورهیه شهوی کریسمهس

له ناگردانی ناوالندا دهسووتینرا

yule-tide (ūl'tid'), *n.* سهردهمی کریسمهس

Yuman (ū'mən), *n.* یومان؛ زمانی خیلی "یوما" و چهند خیلنکی

تری میندی نهامریکاییه که له ناوچهی نهریزونا و خواووی کالیفورنیا و

مهکسیک دهژین.

adj. یومایی تاییهتی به خیلی "یوما" و زمانو کلتورهکهیان.

yummy (yum'i), *adj.* [Colloq.] زور خوش (خوارهدهمنی).

yummy (yum'yum'), *interj.* [Colloq.] زور خوشه

(خوارهدهمنی).

yuppie, **Yuppie**, **yuppy** (yūp'i), *n.* [Colloq.] یهپی

گمنجکی بههلهیهی شارنشین خوش گوزهران.

yurt (yūrt), *n.* دهوارنکی چرم یا لبادی خړو قوچکهرداری مهنگوله

کوجهرهکاسی سیریا به

zest

- zest** (zɛst), *n.* (۱) تام؛ مزی؛ تام خوشی؛ شتی تام خوشکەر؛ مەزە
(۲) خوشی؛ تام (مەجان): (*Conversation adds ~ to a walk.*)
(۳) ناسەي ژین؛ جوش؛ حەز؛ دل گەرمی؛ تین؛ خوشی لیوەرگرتن:
(*to do something with ~; to enter into a plan with ~*)
(۴) تونیکلە لیمو پرتەقال (کە بۆ تام دەخزیتە شتەرە).
v.t. خوش کردن؛ تام خوش کردن.
-zestless (*adj.*); **zestlessly** (*adv.*).
zestful (zɛst'fʊl), *adj.* خوش؛ مزی؛ بەتام؛ دل گەرم؛ بەتین؛ حەزکەر؛
بەجوش
-zestfully (*adv.*); **zestfulness** (*n.*).
zesty (zɛst'i), *adj.* خوش؛ بەتام؛ مزی؛ بەجوش؛ بەتین؛ دل گەرم
zeugma (zōŋ'mə, zūŋ'mə), *n.* بەکارهێنانی کرداریک یا
ناوەلناوێک بۆ باس کردنی دوو ووتە ی پستەیک نەگەرچی بەپێی پێژمان
نەین هەر باسی یەکێکیان بکات (پێژمان):
(*with weeping eyes and hearts; to kill a man and his dreams*)
Zeus (zōōs, zūs), *n.* زەوس سەرگەورەي خواکانی یونانییەکان
(نەفسەنە یونانی).
zibeline (zib'ə-lin', zib'ə-lin), *adj.* زیبیلی تاییەتی بە سمورەو
کولەکەي.
n. (۱) کەولنی سمورەو. (۲) قوماشیکێ نەرمی تووکاوێیە وەک فەرەو.
zibet, zibeth (zib'it), *n.* civet.
ziggurat (zig'oo-rat), *n.* زەمقورە جۆرە بورجیکێ قووجکەیی چەند
شۆمێ ناوێ و بابێیەکانە.
zigzag (zig'zag'), *n.* (۱) هێل یا نەخشەي پێچاوپێچ؛ رێبان یا شتی
پێچاوپێچاوی (۲) یەکیەک لەم پێچانە؛ پێچ.
adj. پێچاوپێچ؛ خواروخنج؛ پێچاوی:
(*a ~ line, course, road, fence, trench, etc.*)
adv. بە خواروخنجی؛ بە پێچاوپێچ؛ بە پێچ و پەنا
v.t. & v.i. بە پێچاوپێچ پوشتن؛ پێچاوپێچ کردن
zikkurat, zikurat (zik'oo-rat), *n.* = **ziggurat**.
zillion (zil'yən), *n.* [Colloq.]. زیلیۆن ژمارەیکێ بێ شومار؛
ژمارەیکێ نینجاگر زۆر.
zinc (zɪŋk), *n.* چینکۆ؛ توتیا؛ زینک.
v.t. چینکۆ پووش کردن؛ زینک لیدان.
zincate (zɪŋk'āt), *n.* زینکات خۆیەیکە لە یەگرتنی زینک یا
ئۆکسیدی زینک و ماددە تەقەکان پەیدا دەبێت.
zincic (zɪŋk'ik), *adj.* چینکۆیی؛ زینکی.
zincite (zɪŋk'it), *n.* زینکایت ئۆکسیدی زینکی سوور
zincky, zinky (zɪŋk'i), *adj.* = **zincic**.
zincography (zɪŋ-kog'ra-fi), *n.* زینکۆگراف؛ هەلکەندنی تێپەر
وێنە. هتد... لەسەر تەبەقی چینکۆ بۆ چاپ کردن.
-zincographer (*n.*); **zincographic**; **zincographical** (*adj.*).
zinc ointment, مەلحەمی زینک؛ مەلحەمێکە ئۆکسیدی زینکی تێدا یە
بۆ نەخۆشی پیست بەکار دێت.
zincous (zɪŋk'əs), *adj.* zincic.
zinc oxide, ئۆکسیدی زینک؛ ژەنگی توتیا؛ زینکی سپی.
zinc white, = **zinc oxide**.
zing (zɪŋ), *n.* [Slang]. (۱) چالاکي؛ تین؛ گورج و گولێ؛ چوست و چالاکي؛
جوش (۲) وێزە و وێزە؛ گێزە گێز؛ زیکەزیک.
v.i. وێزە و وێزە کردن؛ بە گێزە گێز پوشتن: (*Bees ~ed by.*)
zingara (tsɛŋ'gä-rä'), *n.* [It.]. کچە قەرەج؛ ژنە قەرەج
zingaro (tsɛŋ'gä-rô'), *n.* [It.]. gypsy.
zingy (zɪŋ'i), *adj.* [Slang]. (۱) خوش و بە جوش
(*a ~ play, opera, music, etc.*)

zombi, zombie

- (۲) جوان و شوخ و سەرنج پاکیش؛ کەمشە: (*She wore a new ~ dress.*)
zinkenite, zinckenite (zɪŋ'kə-nīt'), *n.* زینکەنیت؛ کانزاییەکی
خۆلەمیشی یە (کیمی)
zinnia (zin'i-a, zin'yə), *n.* زینیا؛ گولە پایزە.
Zion (zi'on), *n.* (۱) گردی زایەن لە قودس
(۲) رەگەزی جوولەکە؛ جوولەکە بە گشتی؛ جووێکان.
(۳) بەهەشت
Zionism (zi'on-iz'm), *n.* زایۆنیزم؛ جووگرێ.
Zionist (zi'on-ist), *n. & adj.* زایۆنی؛ زایۆنیست؛ جووگر.
-zionistic (*adj.*).
zip (zip), *n.* (۱) گێزە (وەک دەنگی گولە)؛ گفە؛ وێزە.
(۲) [Colloq.]. چالاکي؛ تین؛ جوش؛ چوست و چالاکي.
v.i. (۱) گێزە کردن (وەک گولە)؛ بە وێزە پوشتن؛ گفە کردن.
(۲) [Colloq.]. بە پەلە چوون؛ خێرا چوون؛ بە فەزە چوون:
(*I'll just ~ to the store.*)
v.t. [Colloq.]. (۱) خێرا بردن؛ بە پەلە بردن:
(*I'll ~ you to the airport in no time.*)
(*A little vinegar will ~ up the salad.*)
(۲) (up ~) خوش کردن:
(۳) (۱) داخستن (بە وێزە وەک پانتۆل).
(ب) داخستن (دەم): (*to ~ one's lips or mouth*).
Zip Code, zip code [zone improvement plan], کلیلی -
پۆستە؛ ژمارەي پۆستەي ناوچە؛ ژمارەیکە پۆستەي ناوچەکە دیاری دەکات و
بەشیکە لە ناوێشانی خەڵک و دەزگا لە ئەمریکا (بۆ ئاسان کردنی پۆستە
گەیاندن).
zip fastener, [British], **zipper**.
zip gun, دەمانجەي خۆمانی.
zipper (zip'ər), *n.* (۱) جزمە یا کالۆشی زنجیردار.
(۲) زنجیری پانتۆل و بلووس، هتد... زۆرێزە؛ زێپ.
(هەرەما "zip fastener" وە "slide fastener")
zippy (zip'i), *adj.* [Colloq.]. چالاک؛ گورج و گولێ؛ خێرا؛
چوست و چالاک.
zircon (zür'kon), *n.* زێرکۆن؛ سلیکاتی زێرکۆنیزۆم؛ بەردیکی بلووری
بەنرخە.
zirconium (zēr-kō'ni-əm), *n.* زێرکۆنیزۆم؛ رەنگ زەری؛ توخنیکی
کانزایی خۆلەمیشی یا رەشە (کیمی).
zither (zith'ər), *n.* Also **zithern**, قانۆن؛ نامزێکی مۆسیقایە؛
سەنتوور.
-zitherist (*n.*).
zloty (zlō'ti), *n.* زلۆتی؛ پارەي پۆلەندییە
zo- (zō), **zoo**.
zoa (zō'a), *n. plural of zoon*.
-zoa (zō'a), (protozoa), پاشگرنکە بەمانای: توخنە گیاندار:
zoanthropy (zō-an'thra-pi), *n.* شێتێتی یەکە کە شێتەکە خۆی
بە گیاندارێ چوارپێ دەزانێ.
zodiac (zō'di-ak'), *n.* (۱) بازەي بورجەکان (نەستێرەناسی)؛ بازەي -
کەلوێکان؛ بازەيەیکە کراوە بە دوانزە بەشەرە هەر یەکەي وێنەي
کەلوێیەکی تێدا نەخشە کێشراوە. (۲) وێنەي بازەي بورجەکان (بە دوانزە
بەشەرە یەو). نەخشەي بازەي کەلوێکان. (۳) [Rare], بازە
تاییەتی بە بازەي بورجەکان
(نەستێرەناسی).
zodiacal light, پووناکی کەلوویی؛ پووناکی یەکە لە ناوچەي خۆرناوا
پاش خۆرناو؛ بوون دەبینرێ و لە ناوچەي خۆرە لاتدا پێش خۆر هەلاتن
زۆبیسیت؛ بەردیکی بەنرخێ پەمەیی، خۆلەمیشی، یا **zoisite** (zois'it), *n.*
قارەییە بریتییە لە سلیکاتی کالسیۆم و ئەلمینیۆمی ناوی.
zombi, zombie (zom'bi), *n.* (۱) خۆای ئەژدەیا (لای ئەوانەي

لەسەر ئابنێ " فوودو " دەپۆن لە پۆشاکداى ئەلەرقاواى هايتى و هتد...
 (٢) (ب) هیزىكى لە سروشت بەدەر مردووى زیندو دەکاتەرە (لە ئابن و جادوگرى " فوودو " دا). (ب) مردووى گیان بە بەردا کراو لەلایەن ئەم هیزەرە (کە بەپێى ئەمرانى ئەم هیزەش دەجووتەرە).
 (٣) [Slang]. کەسێكى هەست مردووى خوێ بن مێشكى گێژووژ.
 (٤) خوارنەرەبەكى مەستکەرە لە تیکەلاکردنى چەند خوارنەرەبەكى کحوول و ناوى ميوه پێک دیت
 (١) ناوچەیی؛ هەرئێمى.

zonal (zōn'əl), *adj.*

(٢) ناوچە ناوچە کراو؛ بەش کراو بە ناوچە ناوچە.

zonary (zōn'ə-ri), *adj.* = **zonal**.

zonate (zōn'āt), *adj.* Also **zonated**, ناوچە ناوچە کراو؛

هێل پێدا راکێشراو بۆ بەش بەش کردنى.

zonation (zō-nā'shən), *n.* ناوچە کران؛ بەش بەش کران بە

هێلى ديارىکەر

zone (zōn), *n.* [Poetic] پشترین؛ کەمەربەند

(٢) بەکێکە لە پێنج هەرمەکەى پووى زەوى (بەگوێزەى ئاووهرەوى هەرمەکە ناوئەرە: (torrid ~ ; temperate ~ ; frigid ~) .

(٣) ناوچە؛ هەرمە: (a canal ~ ; cotton ~ ; demilitarized ~) .

(٤) ناوچەبەكى شار (کە بۆ جۆرە بەکارهێنانێک تەرخان کراوە وەک بۆ:

بازرگانی، باخچه، مال، هتد...)

(٥) ناوچەبەكى شارىكى گەورەى بەش کراو بە چەند ناوچەبەکەرە بۆ

مەبەستى پۆستە.

(١) بەش بەش کردن بە ناوچە ناوچەرە (بەتایبەتى شارێک کە هەر ناوچە یان

گەرەکیكى بۆ جۆرە بەکارهێنانێک تەرخان کراوە: بازرگانی، مال، هتد...).

(٢) دەورەدان (بە پشترین یا کەمەربەند). (٣) نیشانه کردن بە هێلى جیاکەرەرە.

zonked (zō'ngkt), *adj.* [Slang]. Also **zonked out**, بەش کران بە ناوچە ناوچەرە

سەرخۆش

(بە خوارنەرە یان بەنگ)؛ مەست؛ کەیل.

zonule (zōn'ūl), *n.* (١) هەرمە یان ناوچەى بچووک.

(٢) پشترین یا کەمەربەندى بچووک

zoo (zō), *n.* باخچهى گیانداران؛ باخچهى گیانەرە.

(هەرەها " zoological garden ") .

zoo- (zō'ō, zō'ə), Also **zo-**, پێشگرێکە بەمانای: (١) گیانەرە؛

گیاندار (zoology) . (ب) گیانەرەناسى (zoogeography) .

zoochemistry (zō'ə-kem'is-tri), *n.* کیمیاى گیانەرە.

zoogeographic (zō'ə-jē'ə-graf'ik), *adj.* تايبەتى بە

دابەشبوونى جوگرافى گیانەرە.

zoogeographical (*adj.*); **zoogeographically** (*adv.*).

zoogeography (zō'ə-ji-og'ra-fi), *n.* جوگرافىای گیانەرە.

لێکۆڵنەرەى دابەشبوونى گیانەرە بەسەر ناوچەى جوگرافىدا.

zoogeographer (*n.*).

zoogloea (zō'ə-glō'ə), *n.* تۆپەنە بەکترىابەكى جەلاتىزىيە

پێکدیت بەهۆى ئاوسانى دیوارى شانەبەکەرە کە ئاو زۆر هەلەمژنێ.

zoography (zō-og'ra-fi), *n.* گیانەرەناسى نیشانههەلەدان؛ لێکێکى

گیانەرەناسىیە بریڤىيە لە نیشانههەلەدانى گیانەرەو لانهکى.

zoographer (*n.*); **zoographic**; **zoographical** (*adj.*).

zooid (zō'oid), *adj.* گیانەرەى؛ تايبەتى بە گیانەرە؛

لە گیانەرە دەچى.

(١) شانەبەکە یان تەنێکى گیانەرەى گەردىيىيە کە سەرەخۆى خۆى

دەمژوێ وەک گیاندارىکى سەرەخۆ (وەک تۆوى توماو)

(٢) گیانەرەىکى گەردىيىيە کە بەشێکە لە تۆپەنە گیانەرەىکى وەها

zooidal (*adj.*).

zoolatry (zō-ol'ə-tri), *n.* گیانەرەبەرستى

zoological (zō'ə-loj'ē-k'əl), *adj.* Also **zoologic**, تايبەتى بە

گیانەرەزانى؛ گیانەرە

zoologically (*adv.*).

zoological garden = **zoo**.

zoologist (zō-ol'ə-jist), *n.*

گیانەرەزان؛ زانای گیانەرە.

zoology (zō-ol'ə-ji), *n.*

(١) گیانەرەزانى؛ زانستى گیانەرە.

(٢) گیانەرەى ناوچەبەک بەگشتى. (٣) زانستنامەبەكى گیانەرەزانى

zoom (zōōm), *v.*

(١) وێزەرەبێز کردن؛ ڤرە، گەڤ، یا گزەرە کردن.

(٢) بە وێزەرە، گزەرە، یا ڤرە پۆششتن: (The cars were ~ing by on the

(The cars were ~ing by on the freeway.)

(٣) بە پەلە پۆششتن یا جوولانەرە؛ خێرا هاتن و چوون.

(٤) خێرا ڤرین. هەلسان، یا بەرزبوونەرە بۆ ئاسمان (ڤرۆکە).

(٥) (~ in ; ~ out) نزیک خستنەرە یان دورو خستنەرەى دیمەن بە جوولاندنى

هاوێنەى کامێرا؛ جوولاندنى هاوێنەى کامێرا بۆ دورو نزیک خستنەرەى

دیمەنێک.

(١) خێرا ڤرۆکە هەلساندن بۆ ئاسمان.

(٢) (١) دوروو نزیک خستنەرەى دیمەن بە جوولاندنى هاوێنەى کامێرا

(ب) جوولاندنى هاوێنەى کامێرا لەپەر بۆ ئەم مەبەستە.

(١) وێزەرە؛ ڤرە؛ گەڤ؛ گزەرە. (٢) لەپەر هەلسانى ڤرۆکە.

zoometry (zō-om'ə-tri), *n.* ئەندازەگیرى گیانەرە؛ ئەندازە گرتن و

بەراووردکردنى گیانەرەو ئەندامەکانى.

zoometric; **zoometrical** (*adj.*); **zoometrically** (*adv.*).

گیانەرەى؛ شێوێکى لە گیانەرە.

zoomorphic (zō'ə-môr'fik), *adj.* چو: (a ~ deity).

(١) بە گیانەرە پێشاندانى

خوا؛ گیانى گیانەرە کردن بە بەر خودادا؛ تايبەخۆى گیانەرە نان بە خواوە

(رووشى " anthropomorphism ") .

(٢) شێوێکى گیانەرە بەکارهێنان لە هونەردا.

zoon (zō'on),

پاشگرێکە بەمانای: گیانەرە؛ شانە یان گیانەرە

گەردىيىيە سەرەخۆ: (spermatozoon) .

zooparasite (zō'ə-par'ə-sit'), *n.* گیانەرەى مەشخۆر

zooparasitic (*adj.*).

zoophagous (zō-ōf'ə-gəs), *adj.* گیانەرەخۆ؛ گوشتخۆر

zoophile (zō-ōf'ə-li), *n.* گیانەرە دۆست (بەتايبەتى يەكێک کە دۆى

توێکارى گیاندارى زیندو بن لە تاقیگەدا).

(١) گیانەرە دۆست؛ گیانەرەخۆراو.

(٢) بە گیانەرە چات کراو (پرووک).

zoophobia (zō'ə-fō'bi-ə), *n.* ترسى گیانەرە؛ لە گیانەرە ترسان.

zoophyte (zō'ə-fīt'), *n.* گیانەرەى پووهکى؛ گیانەرەى لە پرووک

چوو لە شێوێک تايبەخۆدا (ووک شیلان و ئیسفەنج).

zoophytical (*adj.*).

zooplasty (zō'ə-plas'ti), *n.* پەيوهست کردنى شانەى گیانەرە لە

لەشى مرۆڤ.

zooplastic (*adj.*).

zoosperm (zō'ə-spūrm'), *n.* = spermatozoon.

zoospore (zō'ə-spōr', zō'ə-spōr'), *n.* تەنى يەك خانەبى

پووهکى بۆک (ووک هەندئى ڤەرۆه).

zooporic; **zoosporous** (*adj.*).

zootechnician (zō'ə-tek-nish'ən), *n.* گیانەرە پەرورەدەر.

zootechnics (zō'ə-tek'niks), *n.* = zootechny.

گیانەرە پەرورەدەر؛ پەرورەدەر.

zootechny (zō'ə-tek'ni), *n.* کردن و زاوێ پێ کردن و وەچە چاک کردنى گیانەرە.

zootechnical (*adj.*).

zootomy (zō-ot'ə-mi), *n.* (١) توێکارى گیانەرە

(٢) توێکارى بەراوورد

zootomic; **zootomical** (*adj.*).

zoot suit, دەرستە جلیکى پیاوانەى کۆن باوہ لە پانتۆلێکى دەلبى دەرلەنگ

zoril, zorille

تەسكۆ چاڭگەتلىكى درىژو يەخە پان و قەنەراچە ئىستور پىڭدېت
zoril, zorille (zôr'il), *n.* Also zorila, گيانەورنىڭ شىرەرى
نەقەرىقەيە لە توخى مىشى خورما.

Zoroastrian (zō'rō-as'tri-ən), *adj.* زەردەشتى: تايپەتى بە
زەردەشتو نايەنەكى

n. زەردەشتى: كەسىڭى زەردەشتى.
Zoroastrianism (zō'rō-as'tri-ən-iz'm), *n.* زەردەشتى:

نايى زەردەشتى (كە دەلىت: لە جىھاندا دوو خوا يا ھىز مەيە يەككىيان
ھى داش يا پووناكى و نەوى تىرشىيان ھى خراپ يا تارىكىيە و نەم دوو
ھىزە ھەمىشە لە ئاڭۇكىدان: بەلام لە نەجامدا ھىزى پووناكى سەردەكەرىت).

zoster (zôs'tēr), *n.* herpes zoster (۲) كەمەرا پىشتىن (۲).

zounds (zoundz), *interj.* [Archaic], يا جۈنىڭكە توۋرەيى، بىزارى،
سەرسامى دەردەبىرئ

zucchetto (tsōō-ket'ō), *n.* كلاۋى قەشە كاسۆلىك و سەرەك قەشە و
پاچا

zucchini (zōō-kē'ni), *n.* كۈنەكە ماريكە سەوز: كۈلەكە چىشت.
zwitterion (tzvit'ēr-ī-ən), *n.* Also zwitter ion, نايۇنى جۈتە

يا ھاربەش نايۇنى گەرمو سارد يا بەھىزو بى ھىز پىڭەرە (كىمىيائى فېزىيائى).

zygapophysis (zig'ə-pof'ə-sis, zī'ga-pof'ə-sis), *n.* جۈوت
جۈكە يا زىادە ئىسقاڭىكە كە دوو پىرپە ئىك دەدات.

zygo- (zī'gō, zig'ə), *Also* zyg-, پىنشىڭىكە بەماناى: (۱) جۈوت:
دوو (zygoductyl) (۲) جۈوت بوون: يەكگرتن: (zygospore).

zygodactyl (zī'gə-dak'til, zig'ə-dak'til), *adj.* جۈوت چىڭ:
دوو چىڭگە. دوو چىڭكى بەرەو پىنشىۋەيەو دووانىشى بەرەو دوۋە (دەك ھەندى)
بانئە.

n. بالئەندى دووچىڭگە بالئەندەيەكە دوو چىڭكى لە دوۋەيەو دوو چىڭىشى لە
پىنشىۋە (دەك توۋتى).

zygoma (zī-gō'mə, zī-gō'mə), *n.* zygomat bone (۱):
zygomat process (۲): zygomat arch (۲).

zygomat (zī'gə-mat'ik, zig'ə-mat'ik), *adj.* كۈنى:
كۈنەيى: تايپەتى بە ئىسقاڭى كۈنە

zygomat arch, كەوانەي كۈنە يا كۈنە
zygomat bone, ئىسقاڭى كۈنە (ھەرەھا "cheek-bone")
zygomat process, جۈكە يا زىادە ئىسقاڭى كۈنە (كە كەوانەي)
كۈنە پىڭ دىنن.

zygomorphic (zī'gə-môr'fik, zig'ə-môr'fik), *adj.* Also-
zygomorphous, دوو قىلقانە (پۈرەكناسى، گيانەورناسى): دوانە:
دوو بەشى پەيۋەست.

-zygomorphism (*n.*).

zygosis (zī-gō'sis, zī-gō'sis), *n.* جۈوت بوونى دوو "گەمىت":
واتە خانەي زاۋزى.

zygospore (zī'gə-spôr', zig'ə-spôr'), *n.* تەننىڭ پىڭكەتۈرە
جۈوت بوونى دوو "گەمىت"، واتە خانەي زاۋزى ھارپەرەگەن.

zygote (zī'gōt, zig'ōt), *n.* زاڭگۈت: خانەي پىڭكەتۈرە لە جۈوت بوونى.
دوو "گەمىت"، واتە خانەي زاۋزى.

-zygotic (*adj.*).

zymase (zī'mās), *n.* زايىمىز ھەيىننىڭ شەكەر دەگۈرەت بۇ ئەلەكھورول
دورە ئۆكسىدى كاربۇن. واتە دەپتە ھۇى ترشان.

-zyme (zīm), باشىڭىكە بەماناى ھەيىن: نەننىم.
zymo- (zī'mō, zī'mə), *Also* zym-, پىنشىڭىكە بەماناى ترشان:
(zymology)

zymogen (zī'mə-jən), *n.* Also zymogene, زايىمۇجىن: ھەيىن
پەيداكار: ترش پەيداكار.

zymogenic (zī'mə-jen'ik), *adj.* Also zymogenous, (۱)
تايپەتى بە "زايىمۇجىن" (ووشەي پىنشىۋە بىيەنە) (۲) ترشىنەر.

zymurgy

(۲) ھەيىن پەيداكار: ترش پەيداكار.
zymology (zī-mol'ə-jī), *n.* ھەيىنزانى: زانبارى ھەيىنەكان:
زانبارى ھەيىن و ترشان.

-zymologic; zymological (*adj.*); zymologist (*n.*).
zymolysis (zī-mol'ə-sis), *n.* ترشان.

-zymolytic (*adj.*).
zymometer (zī-mom'ə-tēr), *n.* زايىمۇمەتر: ترشان پىۋ:

زايىمۇمەتر: ترشان پىۋ:
zymoplastic (zī-mō'plas'tik), *adj.* ئامىرى ترشان پىشانئەن:
ھەيىن پەيداكار:

ترش پەيداكار
zymoscope (zī-mō'skōp), *n.* زايىمۇسكۇپ: ھىزى ھەيىن پىۋ:

زايىمۇسكۇپ: ھىزى ھەيىن پىۋ:
zymosis (zī-mō'sis), *n.* ئامىرىكە ھىزى ترشاننى ھەيىن دەپىۋىت:
(۱) ترشان. (۲) نەخۇشى توش بوون.

(۲) [Rare], درم: نەخۇشى پەيۋك.
zymotic (zī-mot'ik), *adj.* (۱) تايپەتى بە ترشان.

(۲) پەيۋك: تايپەتى بە نەخۇشى پەيۋك: (a ~ disease).
zymurgy (zī'mēr-jī), *n.* كىمىيائى ترشان: لىڭكە لە كىمىيە لە ترشان.

دەكۈلىتەۋە (بەتايپەتى دەربارەي شەراب بىرە گرتەۋە): ترشانزانى.

IRREGULAR VERBS

کرداری ناآسا

<u>Infinitive</u>	<u>Past Tense</u>	<u>Past Participle</u>
abide	abode; abided	abode; abided
arise	arose	arisen
awake	awoke	awaked; awoke
backbite	backbit	backbitten; backbit
backslide	backslid	backslid; backslidden.
be (am; <i>art</i> * ; is; are)	was; <i>wast</i> ; <i>wert</i> ; were	been
bear	bore; bare	borne; born
beat	beat	beaten
become	became	become
befall	befell	befallen
beget	begot; begat	begotten
begin	began	begun
behold	beheld	beheld
bend	bent	bent; bended
bereave	bereaved; bereft	bereaved; bereft
beseech	besought	besought
beset	beset	beset
bespeak	bespoke	bespoken; bespoke
bestride	bestrode	bestriden; bestrid; bestrode
bet	bet; betted	bet; betted
betake	betook	betaken
bethink	bethought	bethought
bid	bade; bid	bidden; bid
bide	bode; bided	bided
bind	bound	bound
bite	bit	bitten; bit
bleed	bled	bled
blend	blended; blent	blended; blent
bless	blessed; blest	blessed; blest
blow	blew	blown
break	broke	broken; <i>broke</i>
breed	bred	bred
bring	brought	brought
broadcast	broadcast; broadcasted	broadcast; broadcasted
browbeat	browbeat	browbeaten
build	built	built
burn	burnt; burned	burnt; burned
burst	burst	burst
buy	bought	bought

cast	cast	cast
catch	caught	caught
chide	chid	chidden; chid
choose	chose	chosen
cleave	clove; cleft	cloven; cleft
cling	clung	clung
clothe	clothed; <i>clad</i>	clothed; <i>clad</i>
come	came	come
cost	cost	cost
creep	crept	crept
crow	crowed; crew	crowed
cut	cut	cut
dare	dared; durst	dared
deal	dealt	dealt
dig	dug; <i>digged</i>	dug; <i>digged</i>
do	did	done
draw	drew	drawn
dream	dreamed; dreamt	dreamed; dreamt
drink	drank	drunk
drive	drove	driven
 dwell	dwelt	dwelt
cat	ate	eaten
fall	fell	fallen
feed	fed	fed
feel	felt	felt
fight	fought	fought
find	found	found
flee	fled	fled
fling	flung	flung
fly	flew	flown
forbear	forbore	forborne
forbid	forbade; forbad	forbidden
forecast	forecast; forecasted	forecast; forecasted
forego	forewent	foregone
foreknow	foreknew	foreknown
foresee	foresaw	foreseen
foretell	foretold	foretold
forget	forgot	forgotten
forgive	forgave	forgiven
forsake	forsook	forsaken
forswear	forswore	forsworn
freeze	froze	frozen
gainsay	gainsaid	gainsaid
get	got	got; gotten
gild	gilded; gilt	gilded
gird	girded; girt	girded; girt
give	gave	given

go	went	gone
grave	graved	graven; graved
grind	ground	ground
grow	grew	grown
hamstring	hamstringed; hamstrung	hamstringed; hamstrung
hang	hung; hanged	hung; hanged
have(hast; has)	had; <i>hadst</i>	had
heard	heard	heard
heave	heaved; hove	heaved; hove
hew	hewed	hewed; hewn
hide	hid	hidden; hid
hit	hit	hit
hold	held	held
hurt	hurt	hurt
inlay	inlaid	inlaid
keep	kept	kept
kneel	knelt	knelt
knit	knitted; knit	knitted; knit
know	knew	known
lade	laded	laden
lay	laid	laid
lead	led	led
lean	leant; leaned	leant; leaned
leap	leapt; leaped	leapt; leaped
learn	learnt; learned	learnt; learned
leave	left	left
lend	lent	lent
let	let	let
lie	lay	lain
light	lighted; lit	lighted; lit
lose	lost	lost
make	made	made
mean	meant	meant
meet	met	met
melt	melted	melted; molten
misdeal	misdealt	misdealt
misgive	misgave	misgiven
mislay	mislaid	mislaid
mislead	misled	misled
mistake	mistook	mistaken
misunderstand	misunderstood	misunderstood
mow	mowed	mown
outhid	outhade; outbid	outhidden; outbid
outdo	outdid	outdone
outgo	outwent	outgone

outgrow	outgrew	outgrown
outride	outrode	outridden
outrun	outran	outrun
outshine	outshone	outshone
outspread	outspread	outspread
outwear	outwore	outworn
overbear	overbore	overborne
overcast	overcast	overcast
overcome	overcame	overcome
overdo	overdid	overdone
overdraw	overdrew	overdrawn
overeat	overate	overeaten
overfeed	overfed	overfed
overgrow	overgrew	overgrown
overhang	overhung	overhung
overhear	overheard	overheard
overlay	overlaid	overlaid
overleap	overleapt; overleaped	overleapt; overleaped
overlie	overlay	overlain
override	overrode	overridden
overrun	overran	overrun
oversee	oversaw	overseen
overset	overset	overset
overshoot	overshot	overshot
oversleep	overslept	overslept
overspread	overspread	overspread
overtake	overtook	overtaken
overthrow	overthrew	overthrown
overwork	overworked	overworked; overwrought
 partake	 partook	 partaken
pay	paid	paid
put	put	put
 read	 read	 read
rebuild	rebuilt	rebuilt
recast	recast	recast
relay	relaid	relaid
rend	rent	rent
repay	repaid	repaid
retell	retold	retold
rid	riddled; rid	rid; riddled
ride	rode	ridden
ring	rang; rung	rung
rise	rose	risen
rive	rived	riven; rived
run	ran	run
 saw	 sawed	 sawn; sawed
say	said	said
see	saw	seen

seek	sought	sought
sell	sold	sold
send	sent	sent
set	set	set
sew	sewed	sewn; sewed
shake	shook	shaken
shear	sheared; <i>shore</i>	shorn; sheared
shed	shed	shed
shine	shone	shone
shoe	shod	shod
shoot	shot	shot
show	showed	shown; showed
shred	shredded; <i>shred</i>	shredded; <i>shred</i>
shrink	shrank; shrunk	shrunk; shrunken
shrive	shrove; shrived	shriven; shrived
shut	shut	shut
sing	sang; <i>sung</i>	sung
sink	sank; <i>sunk</i>	sunk; sunken
sit	sat	sat
slay	slew	slain
sleep	slept	slept
slide	slid	slid; slidden
sling	slung	slung
slink	slunk	slunk
slit	slit	slit
smell	smelt; smelled	smelt; smelled
smite	smote; <i>smit</i>	smitten; <i>smit</i>
sow	sowed	sown; sowed
speak	spoke; <i>spake</i>	spoken
speed	sped; speeded	sped; speeded
spell	spelt; spelled	spelt; spelled
spend	spent	spent
spill	spilt; spilled	spilt; spilled
spin	spun; span	spun
spit	spat; <i>spit</i>	spat; <i>spit</i>
split	split	split
spoil	spoilt; spoiled	spoilt; spoiled
spread	spread	spread
spring	sprang	sprung
stand	stood	stood
stave	staved; stove	staved; stove
steal	stole	stolen
stick	stuck	stuck
sting	stung	stung
stink	stank; stunk	stunk
strew	strewed	strewn; strewed
stride	strode	stridden; strid
strike	struck	struck; stricken
string	strung	strung
strive	strove	striven
sunburn	sunburned; sunburnt	sunburned; sunburnt

swear	swore; <i>sware</i>	sworn
sweep	swept	swept
swell	swelled	swollen; swelled
swim	swam	swum
swing	swung	swung
take	took	taken
teach	taught	taught
tear	tore	torn
tell	told	told
think	thought	thought
thrive	throve; thrived	thriven; thrived
throw	threw	thrown
thrust	thrust	thrust
tread	trod	trodden; trod
unbend	unbent	unbent
underbid	underbid	underbidden; underbid
undergo	underwent	undergone
undersell	undersold	undersold
understand	understood	understood
undertake	undertook	undertaken
underwrite	underwrote	underwritten
undo	undid	undone
upset	upset	upset
wake	woke; waked	waked; woken; woke
waylay	waylaid	waylaid
wear	wore	worn
weave	wove	woven; wove
wed	wedded	wedded; wed
weep	wept	wept
win	won	won
wind	winded; wound	winded; wound
withdraw	withdrew	withdrawn
withhold	withheld	withheld
withstand	withstood	withstood
work	worked; <i>wrought</i>	worked; <i>wrought</i>
wring	wrung	wrung
write	wrote; <i>writ</i>	written; <i>writ</i>

IRREGULAR PLURALS

كۆي نائاسا

<u>Singular</u>	<u>Plural</u>	<u>Singular</u>	<u>Plural</u>
addendum	addenda	focus	focuses
alga	algae	foot	feet
alumna	alumnae	formula	formulas
alumnus	alumni	fungus	fungi, funguses
analysis	analyses	genus	genera
antenna	antennas, antennae	goose	geese
apparatus	apparatuses	half	halves
appendix	appendices, appendixes	hero	heroes
axis	axes	hippopotamus	hippopotami,
bacillus	bacilli	hippopotamuses	
bacterium	bacteria	hoof	hoofs, hooves
basis	bases	hypothesis	hypotheses
beau	beaux	index	indices, indexes
bison	bison	knife	knives
buffalo	buffalos, buffaloes	leaf	leaves
bureau	bureaus	life	lives
bus	busses, buses	loaf	loaves
cactus	cactuses, cacti	louse	lice
calf	calves	man	men
child	children	matrix	matrices
corps	corps	means	means
corpus	corpora, corpuses	medium	media
crisis	crises	memorandum	memoranda
criterion	criteria	millennium	millenniums, millennia
curriculum	curricula	moose	moose
datum	data	mosquito	mosquitoes
deer	deer	mouse	mice
die	dice	nebula	nebulae, nebulas
dwarf	dwarfs, dwarves	neurosis	neuroses
diagnosis	diagnoses	nucleus	nuclei
echo	echoes	oasis	oases
elf	elves	octopus	octopi, octopuses
ellipsis	ellipses	ovum	ova
embargo	embargoes	ox	oxen
emphasis	emphases		
erratum	errata		
fireman	firemen		
fish	fish, fishes		

paralysis	paralyses
parenthesis	parentheses
person	people
phenomenon	phenomena
potato	potatoes
radius	radii, radiuses
scarf	scarfs, scarves
self	selves
series	series
sheep	sheep
shelf	shelves
scissors	scissors
species	species
stimulus	stimuli
stratum	strata
syllabus	syllabi, syllabuses
symposium	symposia, symposiums
synthesis	syntheses
synopsis	synopses

tableau	tableaux
that	those
thesis	theses
thief	thieves
this	these
tomato	tomatoes
tooth	teeth
torpedo	torpedoes
vertebra	vertebrae
veto	vetoes
vita	vitae
wharf	wharfs, wharves
wife	wives
wolf	wolves
woman	women
zero	zeros, zeroes

Common Abbreviations and Acronyms

کورتکراوه باوهکان

Abbreviation	Meaning in Kurdish
A	
A.B., Bachelor of Arts	بېروانامه‌ی بېكالۆريۆسى ئه‌دهبىيات
abbr., abbreviation	كورتكراوه
A.D., or AD, Anno Domini	پاش زاین؛ سالی زاینی
adj., adjective	ئاوه‌لناو
adv., adverb	ئاوه‌لنكردار
AF, Air Force	هێزی هه‌واى
AFB, Air Force Base	بىنكه‌ی هێزی هه‌واى
AI or A.I., Amnesty International	رێنكره‌واى لى‌بۆردنى جیهانى
a.m. or A.M., Ante Meridiem	پێش نیوهرۆ
A.M. or M.A., (L. <i>Artium Magister</i>), Master of Arts	بېروانامه‌ی ماستهرى هونهر و ئه‌دهب
A.M.A., American Medical Association	رێنكره‌واى پزىشكی / پزىشكه‌وانى ئهمهرىكى
AIDS, Acquired Immune Deficiency Syndrome	ئهم‌دز؛ نه‌خۆشیی كه‌مى به‌رگرى له‌ش
A.P., Associated Press	ئازانسى هه‌وال (ئاسۆشیتد پریس)
Apr., April	گولان
apt., apartment	خانه؛ شوقه
A.S.A.P., or ASAP, or a.s.a.p, As Soon As Possible	به‌زۆترین كات
assoc., associate	هاو؛ یاریده‌ده‌ر
asst., assistant	یاریده‌ده‌ر
Aug., August	گه‌لاوێژ؛ ئاب
Ave., Avenue	شه‌قام
A.W.O.L., <i>Mil.</i> absent without official leave	نه‌هاتن بۆ ئیش بى مۆله‌تى فهرمى
B	
B.A., (L. <i>Baccalaureus Artium</i>) Bachelor of Arts	بېروانامه‌ی بېكالۆريۆسى هونهر و ئه‌دهب
B.B.A., Bachelor of Business Administration	بېروانامه‌ی بېكالۆريۆسى كارگێڕى
BBC., British Broadcasting Corporation	ده‌زگای په‌خشى به‌رىتانى؛ ده‌زگای رادیۆ و تله‌فزیۆنى به‌رىتانى
B.C., or BC, (١) Before Christ (٢) British Columbia	(١) پێش زاین. (٢) كۆلۆمبىای به‌رىتانى (به‌شى رۆژاوى كه‌نه‌دا)
B.D.S., Bachelor of Dental Surgery	بېروانامه‌ی بېكالۆريۆسى نه‌شته‌رگه‌رى دان
Bldg., Building	خانوو
Blvd., Boulevard	شه‌قام (پان)
B.S., Bachelor of Science	بېروانامه‌ی بېكالۆريۆسى زانست
B.Sc., Bachelor of Science	بېروانامه‌ی بېكالۆريۆسى زانست
C	
C, Celsius	پله‌ی سه‌دیى گهرما
C.C., carbon copy	وێنه‌ی ده‌قاوده‌ق
C.E.O. or CEO, Chief Executive Officer	سه‌رۆكى ئه‌نجومه‌نى به‌رپوه‌به‌ران

CIA or C.I.A., Central Intelligence Agency
Co., Company
C.O.D., cash/collect on delivery
colloq., colloquial; colloquialism
conj., conjunction
C.P.A., Certified Public Accountant
CV., Curriculum Vitae

دەزگای ناوەندی مەمالگەری ئەمریکا
کۆمپانیا
پارە دەدەیت کاتی وەرگرتن
زمانی ئاخاڵتن؛ زمانی قسەکردن
ئامرازێ لێکدەر؛ ئامرازێ پەییوەندی
ژمێریاری گشتیی بېروانامەدار
کورته‌ی ژياننامه / ژیتنامه

D

D.D.S., (١) Doctor of Dental Science (٢) Doctor of
Dental Surgery
Dec., December
Dem., Democrat; Democratic
Dep., or dept., department
D.J., disk jockey
Dr., Doctor
D.S. or D.Sc., Doctor of Science

(٢) پزیشکی دان؛ دانساژ. (١) نەشتەرگەری دان؛ پزیشکی
نەشتەرگەری دان
بەفرانبار
دیموکراتی
بەش (دەزگا)
بلاوکەرەوه‌ی مۆزیک لەسەر ئێژگە‌ی رادیۆ یا لە ئامەنگدا
دکتۆر
دکتۆرای زانست

E

ECG, electrocardiogram (EKG)
Ed. D., Doctor of Education
educ., education
e.g., (*L. exempli gratia*) for example
EKG, electrocardiogram
ESL, English as a Second Language
esp., especially
esq. or esqr., esquire
ESP, Extra Sensory Perception
EST, Eastern Standard Time
et al., (*L. et alii*) and other things
etc., et cetera, and others, and so on
EU or E.U., European Union

نەخشە‌ی پشکنینی ئەلکترونی بۆ دل
بېروانامە‌ی دکتۆرای پەرۆردە
پەرۆردە
بۆ نموونە؛ بۆ وێنە
نەخشە‌ی پشکنینی ئەلکترونی بۆ دل
ئینگلیزی وەک زمانی دووهم
بە تایبەتی
بەرێژ
هەستی هەستپێکردنی/پێزانینی ئاساسا
کاتی زستانە‌ی / ئاسایی رۆژە‌لاتی ئەمریکا
وە‌ئەوانی تر؛ هەتادوایی
هەتادوایی؛ وە هەروە‌ها؛ هتد
یەکییتی ئەوروپا

F

F.A.A., Federal Aviation Agency
F or Fahr., Fahrenheit
FBI or F.B.I., Federal Bureau of Investigation
Feb., February
fem., feminine
ff., and the following
FIFA, Federation International e de Football
Association (International Federation of Association
Football)
fig., figure
Fri., Friday
Ft., (١) feet (٢) foot

دەزگای فڕینی فیدرالی
فەرەنهایت؛ پە‌ی گەرما
دەزگای لێکۆڵینەوه‌ی تاوانی فیدرالی
رەشە‌می
می؛ مینیئە
وە لا پەرمانی دواییشی
یەکییتی تۆپی پێی نێودە‌وله‌تی
وێنە
هەینی
پێ (پێوان)

G

Gen., General	جەنەرال
GDP, Gross Domestic Product	کۆی بېرھەمی ناوخر
G.M.T., Greenwich Mean Time	کاتی گرینیچ
GNP, Gross National Product	کۆی بېرھەمی نەتھەمی
G.O.P. or GOP, Grand Old Party (the Republican Party)	حیزبی جەمھوری ئەمریکی
G.P. or PG or GP, General Practitioner	پزیشکی گشتی
GPS, Global Positioning System	سیستەمی جی'نۆزینەوێ جیھانی

H

hdqrs., headquarters	بارمگا
HIV, Human Immunodeficiency Virus	فایووسی لاوازکردنی بەرگری لەش
hon., honourable	بەرپز
hr., hour	کاتژمێر/سات
hwy., highway	ریگاوبان؛ رێگای خێرا

I

IAEA, International Atomic Energy Agency	دەزگای هێزی ئەتۆمی جیھانی
ibid., ibidem	هەمان سەرچاوە (پەرەوێن)
ID, identification; identity	ناسنامە؛ پێناس
i.e., (<i>L id est</i>) that is	واتە
IELTS, International English Language Testing System	سیستەمی جیھانی تاقیکردنەوی زمانی ئینگلیزی
IMF, International Monetary Fund	سنووقی دارایی جیھانی
Inc., incorporated	یەکنگرتوو
interj., interjection	باری سەرسامی (رێزمان)؛ وشەی سەرسامی
intl., international	جیھانی
IOU, I owe you	من قەرزدارێ تۆم
IPA, Internal Phonetic Alphabet	ئەڵفبێی دەنگی جیھانی
IQ or I.Q., Intelligence Quotient	پلەی زیرەکی (تاقیکردنەو)
IRS, International Revenue Service	بەریوەبەرایەتی باجی ئەسکەوت
ISBN, Internal Standard Book Number	ژمارەی پێوانەی نێوەهولەتیی پەرتووک
ISO, International Standardization Organization	رێنخراوی پێوانە یەكخستنی جیھانی

J

Jan., January	رێبەندان
jr., junior	کوچ (ناوێشان)؛ منداڵ
Jul., July	پووشپەر
Jun., June	جۆنەردان؛ بارانچران

K

kg., kilogram	کیلۆگرام
K.K.K., Ku Klux Klan	رێنخراوی رەگەزپەرستی سپیی ئەمریکی
K.O., knockout	بەزەویداوان (بۆکسبازی)

L

Laser, Lightwave Amplification by Stimulated	لەیزەر
---	--------

Emission of Radiation	پاومند
lb., (L. <i>libra</i>) pound	پاومند (کۆ)
lbs., pounds	ئەدەب؛ وێژە
lit., literature	لە ھەمان سەرچاوە یا جێدا (پەراوێن)
loc. cit., (L. loco citato) in the place, or passage, already mentioned	سنووردار
ltd. or Ltd., limited	

M

M.A., (L. <i>Magister Artium</i>) Master of Arts	بەروانامەی ماستەری ئەدەبیات
Mar., March	نەورۆز
masc., masculine	نێرینە
M.B.A., Master of Business Administration	بەروانامەی ماستەری کارگێڕی
MC, master of ceremonies	ناھەنگێڕ؛ ناھەنگێڕ
M.D., (L. <i>Medicinae Doctor</i>) Doctor of Medicine	پزیشک
MIA or M.I.A., missing in action	لەجەنگدا وونە
mg., milligram	ھەزارەکی گرام؛ میلیگرام
mgr., manager	کارگێڕ؛ بەڕێوەبەر
mgt., management	کارگێڕی؛ بەڕێوەبەرایەتی
mi., mile	میل
Mlle., mademoiselle	خاتوو (کچ)؛ خانم
Mlles., mademoiselles	خانمان (کچ)
Mme., madame	خاتوو (ژن)؛ خانم
Mmes., mesdames	خانمان
Mon., Monday	دووشەممە
MP, (١) member of parliament (٢) military police	(١) ئەندامی پەرلەمان. (٢) پۆلیسی سوپا
m.p.h., miles per hour	(ئەوێندە) میل لە کاتژمێرێکدا
Mr., mister	کاک؛ جەناب
Mrs., mistress	خاتوو (ژنی شوکردو)
MS, manuscript	دەستووس
Ms., Miz	خاتوون؛ خانم (نازانووی ژنە کاتی ئەزانی مێرددارە یا نا یا نەتەوێ بێلێ)
M.S., Master of Science	بەروانامەی ماستەری زانست
M.Sc., Master of Science	بەروانامەی ماستەری زانست

N

NASA, National Aeronautics and Space Administration	بەڕێوەبەرایەتی نەتەوێی زانستی فەڕین و ئاسمان؛ ناسا
NATO, North Atlantic Treaty Organization	پەیمانەی باکووری ئەتلەنتی؛ پەیمانی ناتۆ
N.B., nota bene	بەروانە؛ تێبینی
N.B.A., National Basketball Association	رێنکخراوی یاری باسکەتی نەتەوێی
no. or No., (١) north (٢) number	(١) باکوور؛ سەرۆ. (٢) ژمارە؛ نەمرە
Nov., November	سەرپەلە؛ سەرماوەز
N.S.C., National Security Council	ئەنجومەنی ئاسایشی نەتەوێی
N.Y., New York	شاری نیویۆرک؛ ویلايەتی نیویۆرک

sing., singular
SOS, Save Our Souls

St., (١) saint (٢) street
Sun., Sunday

تاك (رؤزمان)
رؤگاران كهن؛ فریامان كهن (شفره‌ی هاواركردنه بؤ فریا
كهوتن)
(١) پیر؛ پیاوی پیرۆز. (٢) شه‌قام
یهك شه‌مه

T

TB, or tb, tuberculosis
TDY, temporary duty
TOEFL, Test of English as a Foreign Language
Th. or Thurs. or Thu., Thursday
trans., transitive
Tu. or Tues., Tuesday
TV, Television

نه‌خۆشی سیل
نه‌ركی كاتی (له شوئینگی جیا له شوئینی ئاسایی كار)
تاقیكردنه‌وه‌ی ئینگلیزی وهك زمانگی بیگانه
پینچ شه‌مه
كرداری تینه‌پ (رؤزمان)
سئ شه‌مه
ته‌له‌فزیۆن

U

U.A.R., United Arab Republic
U.A.E., or UAE, United Arab Emirates
U.K., or UK, United Kingdom
UFO, Unidentified Flying Object
U.N., or UN, United Nations
UNESCO, United Nations Educational, Scientific, and
Cultural Organization
UNICEF, United Nations Children's Fund

كۆماری عهرهبی یه‌كگرتوو
میرنشینی عهرهبی یه‌كگرتوو
شانشین یه‌كگرتوو؛ به‌ریتانی
ته‌نی فریوی نه‌ناسراو
نه‌ته‌وه یه‌كگرتوو‌ه‌كان
رێخ‌راوی په‌روه‌مه و زانست و كلتوری نه‌ته‌وه
یه‌كگرتوو‌ه‌كان؛ یۆنیسكو
یونیسف؛ سنووقی نه‌ته‌وه یه‌كگرتوو‌ه‌كان بؤ سه‌رپه‌رشتیی
منداڵان

Univ., university
UPI, United Press International
U.S. or U.S.A., or USA, (١) United States (٢) United
States of America
U.S.I.A., United States Information Agency
U.S.S.R., Union of Soviet Socialist Republics

زانكۆ؛ زانستگا
ئاژانسی رۆژنامه‌گه‌رێتی‌نێوده‌وله‌تی یه‌كگرتوو
ویلایه‌ته یه‌كگرتوو‌ه‌كانی ئه‌مه‌ریكا؛ ئه‌مه‌ریكا
ئاژانسی ئه‌مه‌ریكا بؤ ده‌نگ و باس
یه‌كیه‌تی سۆقیه‌ت

V

V.G., very good
v.i., verb transitive
VIP, or V.I.P., very important person
vol., volume
vols., volumes
V.P., vice-president
v.t., verb transitive

زۆر باش
كرداری تینه‌په‌پ (رؤزمان)
كه‌سیكی زۆر گرنگ؛ كه‌سایه‌تییه‌كی زۆر گه‌وره
په‌رگ (په‌رتووك)
به‌رگه‌كان (په‌رتووك - بؤ په‌رتووكی كه‌ چه‌ند به‌رگیكی هه‌بێ)
جینگری سه‌رۆك
كرداری تینه‌په‌پ (رؤزمان)

W

W.C., water closet (toilet)
Wed., Wednesday
WHO, or W.H.O., World Health Organization
wkly., weekly
WW, or W.W., World War

ئاوده‌سخانه؛ ئاوده‌س؛ سه‌رئاو
چوار شه‌مه
رێخ‌راوی ته‌ندروستی جیهانی
هه‌فتانه
جه‌نگی جیهانی

www, World Wide Web

تۆپی جیهانی (ی فنتەرنێت)

X

Xmas, Christmas

کریسمس

Y

YMCA, or Y.M.C.A., Young Men's Christian Association

رێکخراوی گەنجە مەسیحییەکان

yr., year

سال

YWCA, or Y.W.C.A. or Y.W., Young Women's Christian Association

رێکخراوی ئافرەتە گەنجە مەسیحییەکان

بۆدابه زاندىنى جۆره ها كتيب: سەردانى: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

پراي دانلود كتاپهائى مختلف مراجعه: (منتدى اقرا الثقافى)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للكتيب (كوردى , عربى , فارسى)

فهرهه‌نگی

ئازادی

ئینگلیزی-کوردي

د. حه‌مه ره‌شید قه‌ره‌داخی

Third Edition - 2012 12